Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

μδ'. Πεῖς πως ἀκροατὰι, ὥστε προσέχειν τοῖς λεγομένοις, καὶ προκόπτειν ἐν τῇ κατὰ Θεὸν ἀγάπῃ.

με'. Περὶ ἔριδος καὶ φιλοξενίας, καὶ ὅτι ὁ τοὺς ἐλαχίστους τῶν ἀδελφῶν δεχόμενος δι' αὐτὸν Χριστὸν, πλείονα μισθὸν ἔχει.

μς'. Ὅτι οὐ δεῖ ἀλγεῖν διὰ θάνατον, καὶ περὶ τῶν σκανδάλων.

μζ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς μάρτυρας εἶναι Χριστοῦ διὰ ὀρθότητος βίου.

μη'. Περὶ ὑπτιοκαρδίας καὶ ἀθυμίας, καὶ ὅτι αἰτίαι ταύτης ἁβρότης καὶ ἀκηδία.

μθ'. Ὅτι διὰ ὧν δοκοῦμεν βλάπτεσθαι, διὰ τούτων ὠφελούμεθα· ὃ ὑπόδειγμα ἐκ τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ Ἰακὼβ, καὶ ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας πλουσίας ἄγεσθαι.

ν'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν λυπεῖσθαι, ἀλλὰ φέρειν τὸν ὑβρίζοντας, καὶ προσδέχεσθαι τὰς καταλλαγάς.

να'. Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς βλάψαι δύναται, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν βλάψωμεν.

νβ'. Ὅτι ὁ κρατηθεὶς τῷ θείῳ ἔρωτι, οὐδενὸς τῶν ὑπὸ γῆς λόγου ποιεῖται.

νγ'. Ὅτι χρήσιμον ὃ ἔχει τὸ οἰκεῖα ἄλλοι ἀνδρὶ, καὶ πείθεσθαι τούτῳ, καὶ ὅτι δεῖ καὶ νῦν ὥσπερ πρότερον πείθεσθαι τῷ Παύλῳ συμβουλεύοντι, φεύγειν τὸ πεῖρα γλυκάζοντα τῶν κακῶν.

νδ'. Ὅτι χρήσιμοι οἱ πειρασμοὶ, καὶ ὅτι οὐκ ἀεὶ ὁ δαίμων ἡμῖν τῆς κακίας αἴτιος ἐστί.

νε'. Εἰς Παῦλον τὸν ἀπόστολον.

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ

ι'. Περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν.

ια'. Ὅτι καλὸν ἡ ἀκτημοσύνη, καὶ ὠφελεῖ τοὺς μὴ ὀμνύοντας.

ιβ'. Περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν.

ιγ'. Ὅτι οὐ ἡδονῇ μᾶλλον διέχουσι τῶν πλουτούντων οἱ πένητες, καὶ ὠφελεῖ τοὺς μὴ ὀμνύοντας.

ιδ'. Ὅτι δεῖ μακροθυμεῖν, καὶ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἐπηρεάζουσι, καὶ ὠφελεῖ ἐλεημοσύνης.

ιε'. Ὅτι θλίψει δεῖ προσδοκᾶν τὸν ὧδε αἰῶνι τύπτοντα τοὺς δουλεύοντας Θεῷ, καὶ τῷ θυμῷ καὶ ὀργῇ.

ις'. Ὅτι οὐκ ἔστι τῷ κόσμῳ καὶ ἐκείνοις ὁμοῦ ἡδὺ καὶ τῷ Θεῷ χαίρειν, καὶ τῷ πτωχύνεσθαι.

ιζ'. Καθ' ὀργιζομένων.

ιη'. Ὅτι δεῖ τοὺς κεκτημένους τὰ τοῖς ἑαυτῶν ἀγροῖς οἰκοδομεῖν ἐκκλησίας.

ιθ'. Ὅτι δεῖ συνεχῶς καὶ ὑπομονῆς αἰσχυνόμενον τὰς θείας γραφάς.

κ'. Ὅτι ὀφείλομεν οὐχ ἑαυτῷ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις ἐσμὲν χρήσιμοι.

κα'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τοὺς ἀποθνήσκοντας πλουτεῖν· καὶ ὅτι μεγάλης βλάπτουσι τοὺς πλουτοῦντας αἱ ἐπὶ τοῖς αὐτῶν γινόμεναι ἐλεημοσύναι, καὶ προσευχαί, καὶ προσφοραί.

κβ'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

κγ'. Περὶ τοῦ μὴ ἀναβάλλεσθαι τὸ φιλόσοφον, καὶ προτρεπτικὸν πρὸς τὸν ὀρθὸν βίον, καὶ ὅτι πρέπουσι Θεοῦ τὰ πρόσταγματα δίκαιά ἐστι, καὶ οὐ συγχωρητὸν δι' οὓς οἶδε λόγους, τὰ ὑπεναντία.

κδ'. Περὶ μετανοίας, καὶ ὅτι διωγμὸς ἡ αἵρεσις, καὶ ὅτι μάλιστα ἡ ἐκκλησία δεῖται ἡμᾶς γέλωτος καὶ φλυαρίας ἀπέχεσθαι.

κε'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὠφελείας ψυχῆς.

κς'. Προτρεπτικὸς πρὸς προσευχὴν νυκτερινήν.

κζ'. Κατὰ μεθυόντων καὶ πτυφόντων.

κη'. Κατὰ κενοδόξων.

κθ'. Πόθεν δεῖ ἐκκλησίαν δοκιμάζειν, καὶ ὅτι ἀρχηγὸν τὸ συνεχῶς ταῖς συνάξεσι προσέχειν, τὸν δὲ ἧττον μὴ καταρθοῦντα.

λ'. Περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ὠφελείας τοῦ μὴ κρατεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ.

λα'. Περὶ τοῦ τὸν Θεὸν ζηλοῦν, καὶ προθυμίας, μακροθυμίας τε, καὶ πραότητος, καὶ ὀργῆς.

λβ'. Ὅτι δεῖ τὸν πάντων κρατεῖν τῶν ἡμετέρων, καὶ ὠφελείας καὶ ἀλυσιτελείας, καὶ τὸ ὅτι, Γνῶθι σεαυτόν, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς προαιρέσεως ἡ ἀγαθοὶ γινόμεθα, ἢ πονηροί.

λγ'. Ὅτι τὸν σωφρονοῦντα λογισμὸν οὐδὲν βλάπτουσιν ἀνωφελεῖς αἱρετικῶν.

λδ'. Περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἐπιμελεῖσθαι τῆς ψυχῆς ποιᾶς.

λε'. Ὅτι πάντα χρὴ ἡδέως βλέπειν καὶ ὀργίλα.

λς'. Πρὸς Ἕλληνας ὅτι φανερὰ ἡ τῆς ὠφελοῦς Χριστοῦ διδαχῆς εἰσαγωγή, καὶ ὠφελεῖ σπουδαίας προσευχῆς καὶ νυκτερινῆς, καὶ ὠφελεῖ ἀμνησικακίας.

λζ'. Περὶ ἀγάπης καὶ εἰρήνης παθυμητικῆς τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα.

λη'. Περὶ μετανοίας, καὶ πῶς δεῖ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν, καὶ αὐτὸν διεργασίαν συνεχῶς μνημονεύειν, καὶ ὠφελεῖ τοῦ βιβλίου τοῦ μαγικοῦ.

λθ'. Περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας, καὶ τῶν ὑβριστῶν.

μ'. Περὶ ἀγάπης.

μα'. Ὅτι ὁ ὀργιλὸς ἀεὶ τηρῶν πλέον ἑαυτὸν ἁμαρτάνει, καὶ προτρεπτικὸν τοῦ παύσασθαι τῶν τοιούτων παθῶν.

μβ'. Ὅτι χρήσιμοι τὰ πειρασμοὶ τὰ σύμμετρα πρὸς πάντα.

μγ'. Περὶ συμπαθείας, καὶ ὅτι δεῖ μιμεῖσθαι τοὺς ἁγίους, τὰ ἑαυτοῦ ῥίπτειν εἰς κηδεμόνας τοὺς τοῦ ἀδελφοῦ.

μδ'. Πρὸς

μένην ἐσμὲν ἄξιοι· καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα προτροπὴ πρὸς ἀρετήν, ὡς ἡ τῶν ἡμαρτημένων ὑπόμνησις.

κδ'. Ὅτι ἀρκεῖ βίος ἐνάρετος πρὸς σωτηρίαν, τούτου δ' ἂν μὴ παρῇ, κἂν σημεῖα γίνηται, οὐδέν ἐστιν ὄφελος· καὶ ὅτι καὶ δι' ἀναξίων ἱερέων ἐνεργεῖ ἡ χάρις, καὶ ὅτι κατὰ βαθμὸν δεῖ ἡμᾶς μιᾶς ἐπιλαβομένους ἀρετῆς καὶ κατορθοῦντας, οὕτως ἐφ' ἑτέραν ἔρχεσθαι.

κε'. Ὅτι ἐὰν ἴδῃ ἡμᾶς ὁ Θεὸς καταφρονοῦντας χρημάτων καὶ δόξης καὶ ἀναπαύσεως, τότε ἡμῖν ταῦτα παρέχει· καὶ ὅτι οὐ τὸ πάσχειν κακῶς, ἀλλὰ ποιεῖν, ἐστὶ χαλεπόν· καὶ ὅτι δεῖ φεύγειν τοὺς φαύλους, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν προσφερόμενα, καὶ συνεσθίειν μᾶλλον ἕλλησιν ἢ πλεονέκταις· καὶ ὅτι ἀπρόσδεκτος ἡ τῶν πλεονεκτῶν ἐλεημοσύνη.

κς'. Περὶ τοῦ μνημονεύειν Θεοῦ διηνεκῶς, καὶ καταμέμφεσθαι ἑαυτῶν, καὶ περὶ τοῦ Δανιὴλ καὶ τῶν τριῶν παίδων.

κζ'. Περὶ τοῦ μὴ φρονεῖν τὰ κοσμικά, καὶ περὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· καὶ ὅτι σφαιροειδὴς ὁ οὐρανός· καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς οὐχ ὡς δεόμενος ηὔχετο, ἀλλ' ἡμᾶς διδάξαι βουλόμενος ἐκτενῶς προσεύχεσθαι, καὶ κατὰ κενοδοξίας καὶ τῶν φευγόντων τοὺς ἐπαίνους οὐ διὰ ταπείνωσιν, ἀλλὰ διὰ μείζονας ἐπαίνους· καὶ ὅτι ἀληθὴς ταπείνωσίς ἐστιν, οὐ τὸ ἑαυτὸν ὑβρίζειν, ἀλλ' ὑβριζόμενον παρ' ἑτέρου ἀνέχεσθαι.

κη'. Ὅτι εἰς Χριστὸν ἀφορῶντας, καὶ εἰς τὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, γενναίως ἡμᾶς χρὴ πᾶσαν φέρειν θλίψιν· καὶ κατὰ φιλοκόσμων γυναικῶν· καὶ τίς ἐστι κόσμος ἀληθινὸς γυναικῶν.

κθ'. Ὅτι οἱ ἅγιοι πάντες διὰ θλίψεων ὥδευσαν· καὶ ὅτι ἑτέρως οὐκ ἔνι σωτηρίας τυχεῖν, ἢ διὰ θλίψεως· καὶ ὅτι πρὸς τῇ ψυχῇ καὶ τὸ σῶμα ἡ τρυφὴ λυμαίνεται.

λ'. Ὅτι οὐ δεῖ πάντα ἐπὶ τοὺς διδασκάλους ἐπιρρίπτειν, ἀλλὰ πάντας σπεύδειν ἀλλήλους οἰκοδομεῖν· καὶ ὅτι ὁ τὸ ἓν τάλαντον ἔχων ἐστὶν ὁ λαϊκός, καὶ ἐν ποίοις δεῖ τῷ ἀδελφῷ παραινεῖν.

λα'. Περὶ μετανοίας, καὶ ὅτι μέγα ὄφελος πρὸς μετάνοιαν ταπείνωσις ψυχῆς, καὶ ἀσφάλεια εἰς τὸ μὴ πεσεῖν ἡ διηνεκὴς τῶν ἡμαρτημένων μνήμη.

λβ'. Ὅτι πρόσκαιρος ὁ παρὼν βίος καὶ ἀβέβαιος, καὶ ἐγκώμιον ἐλεημοσύνης.

λγ'. Ὅτι τῆς ἀνέσεως ὠφελιμωτέρα ἡ θλίψις, καὶ ἡ πενία τοῦ πλούτου, ὅθεν καὶ ταύτην τῷ βουλομένῳ τέλειος γενέσθαι ὁ Κύριος ἐπέταξε.

λδ'. Ὅτι οὐδὲν ἄλλ' ἐν ἡμῖν ποιεῖ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, πλὴν τῶν ἀγαθῶν πράξεων, καὶ τοῦ τείνειν πρὸς τὸν οὐρανὸν τὴν διάνοιαν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Ὅτι οὐ δεῖ ἀναβάλλεσθαι τὸ βάπτισμα.

β'. Κατὰ Ἑλλήνων περὶ ἀναστάσεως.

γ'. Περὶ ἐπισκόπων ἐκλογῆς, καὶ ὅτι πολλῆς δυσκολίας γέμει ἡ ἐπισκοπή.

δ'. Κατὰ Ἑλλήνων, καὶ σύγκρισις τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Πέτρον.

ε'. Κατὰ αἱρέσεων, καὶ περὶ τοῦ ὀρθῶς βιοῦν, καὶ περὶ τοῦ ἐπιεικῶς φέρειν τὰς τῶν ἱερέων ἐπιτιμήσεις.

ς'. Κατὰ ὀργιζομένων.

ζ'. Περὶ ἀφελείας.

η'. Ὅτι δεῖ ἐκ μακροῦ ἄρχεσθαι ἡμᾶς τῆς ἀρετῆς, καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀμνύναι.

θ'. Κατὰ μνησικακίας, καὶ περὶ τοῦ μήτε ὅρκον ἀπαιτεῖν, μήτε ὀμνύναι.

ι'. Περὶ

Digitized by Google

ς'. Περὶ τῆς μιγούσης καταπαύσεως, ἣ ἐστὶ τῶν ἐν αὐτῇ δοκιμωτάτων ἀγαθῶν.

ζ'. Οτι οὐ δεῖ ἐν γήρᾳ ἐλθόντας χαυνοῦν τὴν ἄσκησιν, ἀλλ' ἐπιτείνειν τότε μᾶλλον αὐτήν· καὶ ὅτι πάντα ἐξίσης τῷ μοναζοντι ⟨W⟩ κοσμικὸν δεῖ παρέχειν, πλὴν τῆς γυναικὸς ἔχειν, καὶ ὅτι τῷ συμμέτρως χρῆσθαι γάμῳ σεμνῷ, καὶ οἴνῳ ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐστὶν οὐδαμοῦ πρὸς τὴν εὐσέβειαν.

η'. Περὶ μιμήσεως τῶν θείων γραφῶν, καὶ ὅτι ⟨W⟩ συνεχέστερον αὐτὰς μεταστρέφοντες πολλὴν καρποῦνται ὠφέλειαν, καὶ ὅτι Ἔσδρας, μὴ δυνηθεὶς τὰς βίβλους, τὰς θείας ἀπεγράψατο γραφάς.

θ'. Οτι οὐ δεῖ ἀπογινώσκειν ἑαυτὸν ⟨W⟩ μὴ δυνάμενον βαπτίσματα ἁμαρτήσαντα, καὶ δι' ὅσων καταρθοῦται τις πάλιν ἡ ἀληθὴς μετάνοια, καὶ ὅτι μάταια καὶ πλοῦτος, καὶ δυναστεία, καὶ τιμή.

ι'. Περὶ τοῦ ἀλλοκότου τοῖς ἁγίοις, καὶ ὅτι δεῖ πάντας ἀδιακρίτως τὴν ἐλεημοσύνην ἐργάζεσθαι, εἴτε μοναχοί, εἴτε κοσμικοὶ εἶεν, εἴτε ἕλληνες, εἴτε χριστιανοί, εἴτε αἱρετικοί, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν τίς ἄξιος, καὶ ὅτι μὴ ἀπογινώσκειν ἄχρι τέλους.

ια'. Περὶ λογικῆς θυσίας, ἥτις ἐστὶν ἡ κατὰ ψυχὴν ἀρετή, καὶ ὅτι τοῦ ἀδιακρίτως πάντας τοὺς πρασιάζειν ἐλέγξαι.

ιβ'. Περὶ μετανοίας καὶ τοῦ μὴ ἀπογινώσκειν, καὶ ὅτι εἰς ἐκάστην ἔλθωμεν καιρόν, καὶ ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ἡ τῆς μετανοίας ἀρχή, ὅτι δὲ τῷ Θεῷ ἡ τελείωσις.

ιγ'. Περὶ ἐσπερινῆς μετανοίας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ πρεσβύτερον ἀναβάλλεσθαι τὸ βάπτισμα· δεῖ γὰρ ἡμῖν καὶ μετὰ τὸ βαπτίσματος πολλῆς ἐργασίας εἰς τὸ ἀναφυτεῦσαι τὴν αἰσχύνην· καὶ ὅτι σπάνιον βαρὺ ὑπερτέρησε ὁ χριστιανός.

ιδ'. Περὶ μετανοίας καὶ προσευχῆς τῆς ἐν νυκτὶ καὶ τῆς ἡσυχίας· καὶ ὅτι καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἄγγελοι ἡμῖν παρεδρεύουσι.

ιε'. Κατὰ τῶν νεκρῶν ἔργων, καὶ ὅτι λοιμός ἐστιν ἡ ἁμαρτία· καὶ περὶ φιλαργυρίας, καὶ μὴ γελᾶν, μᾶλλον ἐν ἐκκλησίᾳ.

ις'. Περὶ ἐσπερινῆς πολιτείας ἐπουρανίου· καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἐρᾶσθαι μόνον τοῦ θέλειν ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ποιεῖν ἅπτεσθαι· καὶ ὅτι τὰ χρεῶδη ἁμάρτημα δεῖ ὑπομελείας πολλῆς καταρθῶσαι πολλοί, ὡς ἐν τοῖς διαλόγοις ἐποιήσαμεν· καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐν οὐρανῷ λέγεται εἶναι, οὐχ ὡς μὴ πρὸν ἐν τῇ γῇ, ἀλλ' ὡς διὰ τὸ χρῆσιν καὶ τὸ οἰκείωσιν τὸν πρὸς αὐτὸν ἀγγέλων.

ιζ'. Οτι δεῖ μὴ καταφρονητὰς ἑαυτοὺς δοκιμάζοντας πρασιὰν τοῖς φυκτοῖς μυστηρίοις· καὶ πρὸς αὐτὸν δεῖ χρόνου πολλοῦ μεταλαμβάνοντας τῶν θείων μυστηρίων.

ιη'. Περὶ ἐσπερινῆς εἰς τὸ αἰρεσθαι τὸν πενίαν· τοῦτο γάρ ἐστι Χριστοῦ μιμητὴν εἶναι καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ ὅτι τέλειός ἐστιν ὁ μὴ Θεὸν πλουτίων.

ιθ'. Οτι ἀγαπῶντας δεῖ πλησίον ὡς ἑαυτοὺς τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτοῖς χρειζόμεθα.

κ'. Κατὰ φιλοκόσμων γυναικῶν, καὶ περὶ πλεονεξίας, καὶ παιδοποιΐα πρὸς τὸν πλεονεκτουμένους, καὶ ὅτι οὐ σφάλλεται ὁ πρὸν κρείσσων, ἀλλὰ τῶν ἀγώνων καὶ ἱδρώτων.

κα'. Οτι ὑπὲρ δύναμις ἐστὶ τὸ τέλος, καὶ ὅτι μὴ τῶν ἄλλων κακῶν, καὶ γλώσσης μόνον ἀκέστης ἁμαρτάνοντες ἐν ῥήματι δικαίας πᾶν τὸ πλησίον ἐλαττώματα τοῖς κωμῳδοῦσιν· ὅπερ ἐγὼ χωρὶς ἄλλου λαὸς τῇ αἰσχίᾳ κελεύσει παθεῖν ἡμᾶς.

κβ'. Οτι οὕτω δεῖ διηνεκῶς ζητεῖν ⟨W⟩ Θεὸν, ὃν ζητοῦσι ζητεῖν οἱ ἀπολωλότα· καὶ ὅτι ἀκτήνους πρασιάζει· καὶ ὅτι οὕτω δεῖ μακροθυμεῖν καὶ γελᾶν ἐν ἑαυτοῖς τοὺς ὑβρίζοντας, ὃν ζητοῦσι γελᾶσθαι τοὺς παίζοντας ὑβριζόμενοι.

κγ'. Οτι οὐ περὶ ἑτέρων ἀποστρεφόμεθα τῶν μιγάντων ἁγαθῶν, ἀλλ' ἑαυτοῖς αἴτιοι τῆς τούτων ἐκπτώσεως γινόμεθα, καὶ ὅτι δεῖ τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγάπης Θεοῦ, καὶ ὅτι ἀρίστων καὶ ὀδυρ-

μῶν

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤ.

ἠθικῶν πίναξ.

α'. ΠΕρὶ διδασκάλων ὁποίους χρὴ εἶναι, καὶ ὅπως σφᾶς τούτοις τοὺς ἀρχομένους ἐπιτάττειν, καὶ μὴ καταιδεῖσθαι, εἰ σωματικῶν ἰδιωμάτων ἕνεκεν ἐπ' αὐτοῖς.

β'. Περὶ τοῦ μὴ ἐπιθυμεῖν δόξης ἀνθρωπίνης, καὶ ὅτι ὁ τῷ ὄντι ταύτης ἀλγεῖ, τῆς δόξης ἐκπίπτει τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνάξιον ἑαυτὸν δείκνυσι δουλεύοντα ἡδοναῖς.

γ'. Ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἀκάθαρτον, εἰ μὴ ἡ ἁμαρτία, ἡ πλεονεξία, καὶ τὰ ὅμοια· τὰ δὲ δοκοῦντα ἀκάθαρτα, οὐ μιαίνει μόνον, ἀλλ' οὐκ ἀληθείᾳ εἰσί.

δ'. Περὶ δούλων, ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς βλάπτει πρὸς ἀρετήν, ἐὰν πρὸς αὐτὴν βλέπωσι, καὶ μαρτυρία σαφὴς ὁ ἁγιώτατος Ἰωσὴφ βληθεὶς εἰς φυλακήν.

ε'. Περὶ συμφερούσης καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἰδίους ἀδελφοὺς συμβουλῆς καὶ φειδοῦς, καὶ ὅτι οὐ χρὴ ἑαυτῷ, καὶ τῇ ὁμοδούλων ἀμοιβῇ ἐνοοῦσθαι τὸν τοῦ Θεοῦ χάριν πρὸς ἡμᾶς.

ς'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ πόσης χάριτος καὶ γυναικὶ καὶ τέκνοις ἀφίησι τὸ διακονοῦντι ἡμῖν ἀποστεῖλαι, καὶ ὅτι ὁ πολυτελῶν τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι ὁ τὴν διήγησιν ἀσκῶν, καὶ ὅτι οὐκ ἐλπίζει ὅτι Θεόν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤ.

ἠθικῶν πίναξ.

α'. ΠΕρὶ τοῦ συγχωρεῖν τοῖς ἁμαρτάνουσι, καὶ πρὸς δικαίαν ὀργὴν Θεοῦ τὴν ἰδίων κακῶν συγχώρησιν, καὶ μὴ προτιμᾶν ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁμολογεῖν τὰ ἁμαρτήματα.

β'. Περὶ τοῦ συγχωρεῖν τοῖς οἰκέταις τὰ ἁμαρτήματα, καὶ μὴ ἀπογινώσκειν αὐτοὺς, καὶ πρὸς παραμυθουμένους, καὶ τὴν πρέπουσαν παίδευσιν καὶ Δημᾶν τὸν προδότην.

γ'. Περὶ εὐχῆς, ὅτι μεγάλα ἀγαθὸν αὕτη, καὶ ὅτι χρὴ ταύτην καὶ τὴν ἱερέων εὐχὰς αἰτεῖν, καὶ ποίαν τὰ τῆς εὐλογίας ἄξια, καὶ πῶς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς, πῶς δὲ φιλάνθρωπος.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ πίναξ.

α'. ΠΕρὶ τοῦ λόγου καθαρσεως τῆς ἀπὸ ἁμαρτίας· καὶ ὅτι τὰ ἐλάττονα μικρὰ τῶν ἁμαρτημάτων σφέδρα μεγάλα τυγχάνει· καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἡμᾶς πρωτεύει εἰς τὴν κρίσιν, πλὴν τῆς εὐπιτιθείας καὶ ἐλεημοσύνης.

β'. Κατὰ ἀπιστίας, καὶ ὅτι πρὸς μὲν κακίαν μᾶλλον ἐπιτήδειος ὁ πλοῦτος, πρὸς δὲ ἀρετὴν ἡ πενία· καὶ ὅτι κρεῖττον μᾶλλον ὁ τῶν πενήτων βίος, ἢ τῶν πλουσίων.

γ'. Ὅτι μόνοι λύπης ἄξιοι δι' ἁμαρτήματα· καὶ τί δήποτε πολλάκις καὶ καθαρὸν ἔχοντες βίον οὐ λαμβάνουσι χαρίσματα· καὶ ὅτι μᾶλλον τοῖς ἀφελεστέροις καὶ ἁπλουστέροις δίδοται πρὸς δὲ συμφέρον· καὶ πρὸς τὸ μὴ δεῖν χαρισμάτων ἐπιθυμεῖν, καὶ ὅτι μείζονα πόνων τὰ ἀγάπης.

δ'. Περὶ τοῦ μὴ πιστεῖν ὅτι τοῖς κοιμωμένοις, καὶ ὅτι οὐ δεῖ καλεῖν ἐπ' αὐτοῖς θρηνητρίας, καὶ ὅτι ὕπνος ἀνάπαυσις, καὶ αἰωνίων ἀπόλαυσις ἀγαθῶν.

ε'. Περὶ τοῦ μὴ χρυσοῦ βλέπειν τὰ πένητας μὲν εὐπαραγώγους, ἀγαθοὺς δὲ κακοπαραγώγους, ἀφορᾶν δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι κρίσιν· καὶ ὅτι δεῖ χρηστεύεσθαι ἀγωνίας ἀεὶ ζητοῦντα· καὶ περὶ τοῦ μὴ ὑπτιάζειν τοῖς πειρασμοῖς, ἀλλ' ἐμπίπτοντας ὑπομένειν γενναίως.

ς'. Περὶ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ.

ια'. Περὶ τῆς τῶν πρόντων ὠφελείας, καὶ τῆς τῶν μελλόντων ἀπολαύσεως.

ιβ'. Οτι πένια δεῖται ἡ ἀρετή, καὶ ὅτι κατ' ἀλήθειαν ἀγαθὴ ἀρετή, εὐκτὸς ὁ πλοῦτος.

ιγ'. Καθ' ὑγιῆς καὶ ἀπαπάλης καθ' ἡδονὴν πλειόνων.

ιδ'. Περὶ τοῦ ζῆν ἀπραγμόνως δι' ἑαυτὸν καὶ λαθραιότατος ποιεῖσθαι, καὶ ὡς βίου μοναχόν.

ιε'. Περὶ τῆς τῶν πρόντων μεταστάσεως, καὶ τῆς τῶν μελλόντων ἀπολαύσεως, καὶ πῶς δυνάμεθα μιμεῖσθαι τὸν Θεὸν, καὶ ὡς ἡ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ τὴς εἰς ἡμᾶς, ἥτις δείκνυται μάλιστα ἐκ τῆς θείας μεταλήψεως.

ις'. Ελεγχος τῶν μὴ δουλεύοντας τῷ Θεῷ, ὅσοι ἀπαντῶσι δουλεύεσθαι ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν.

ιζ'. Κατὰ φιλαργυρείας, καὶ ὅτι ἀληθὴς ἐλευθερία ἐστὶ τὸ κρατεῖν παθῶν.

ιη'. Οτι πίστις ἀρραγὴς ἡ πίστις, ἣ ἀληθὴς ἐλευθερία ἐστὶ τὸ κρατεῖν παθῶν, καὶ τῆς φιλαργυρίας.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β. ΕΠΙΣΤ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. ΟΤι ὥσπερ οὐκ ἔστιν ἀνὴρ δικαίως ἀγαπᾶσθαι, ὅστις οὐδὲ χωρὶς λύπης ζῶντα τὸν βίον, καὶ ὅτι μία λύπη ἐπωφελὴς, ἡ διὰ ἁμαρτίας, ἢ διὰ ἐλεημοσύνης.

β'. Οτι δεῖ μὴ ἀκούειν τοῖς διδασκάλοις ἢ ἱερεῦσι, ἢ μὴ κρίνει αὐτοὺς, καὶ βίοι ἔχωσι φαύλοι· ἐὰν μόνοι τὴν πίστιν σώζωσι, τότε οὐ δεῖ πείθεσθαι, ἀλλὰ ἢ ἀποφεύγει ἢ κρίνειν αὐτούς. Καὶ ὅτι πάντας μὲν οὐ χρηστεύει ὁ Θεὸς, διὰ πάντων δὲ αὐτὸς ἐνεργεῖ διὰ τοῦ σωθῆναι τὸν λαόν, καὶ ὅτι ἡ αὐτὴ ἐστὶ σωφροσύνη, καὶ ἀκέραιον βίον ἔχειν ὁ σωφρονοῦν.

γ'. Περὶ κρίσεως, ἢ ὅτι ἡ πλεονεξία οὐκ ἀπὸ τοῦ μεγάλου, ἀλλ' ἀπὸ προαιρέσεως κρίνεται· καὶ ὡς τοῦ μὴ συμπεῖν τὰ ἑτέρων ἁμαρτήματα, ἀλλὰ τὰ καθ' ἑαυτούς.

δ'. Οτι ἀληθινὴ δόξα ἢ ἐν τῷ πρόντι, ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι οἱ ἅγιοι ἔχουσι, καὶ ὡς ἐπὶ τῆς δίξης τοῦ ἀποστόλου ἢ Νίρωνος.

ε'. Καθ' πλεονεξίας, καὶ ὅτι μεγάλη ἐστὶ τῶν πλεονεκτῶν καὶ δίωνεκὴς βάσανος ἡ ἀπὸ συνειδότος.

ς'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ κατ' πλεονεξίας.

ζ'. Οτι ὁ μαθὼν καταφρονεῖν τῶν ἀνθρώπων, ἢ τοῦ Θεοῦ ῥᾳδίως καταφρονήσει, καὶ κατ' φιλαργύρων, καὶ ὅτι δεῖ πολεμεῖν ἀλλήλοις, καὶ ὡς χαίρων γυναικῶν πῶς ὀφείλουσι καὶ ἑαυτὰς ἢ τὰ ἑαυτῶν τέκνα μετ' Θεὸν διοικεῖν.

η'. Οτι πάντα ὁ Θεὸς οἰκονομεῖ, ἢ πάντων προνοᾶται, ἢ τὰ μὲν ἐνεργεῖ, τὰ δὲ συγχωρεῖ. καὶ ὅτι ὁ μὲν δίκαιος ὡς ὀλίγα πολὺ τὸ ζῆν θέλει, ὁ δὲ ἁμαρτάνει τὸ διαφεύγειν εἰσίν. Εἰ δέ τι καὶ θύραθεν δίκαιος μὲν τὸ φύσαι, ἁμαρτάνει δὲ τὸ θέλειν, ὥστε μηδὲ τοῦ ἀρετικοῦ (τοῦτο) φθαρτικὸν, μηδὲ τοῦ μέλλοντος ἀπόλλυσθαι ἐκεῖσε πάντα, ἵνα συμβαίνει· καὶ ὡς τοῦ μὴ πολυπραγμονεῖν πάντα τὰ τοῦ Θεοῦ γινόμενα δεῖ· ὃ ἀκατάληπτον, καὶ ὅτι οὐ δεῖ προσέχειν μαντείαις.

θ'. Οτι δεῖ καταφρονεῖν τῶν παρόντων, καὶ ὅτι κἂν μὴ δεῖ Χριστοῦ ἐπηρεάζωμεν, ἀλλ' ὅμως μακροθύμως ἐνέγκωμεν, διὰ Θεὸν ἡμῖν ὑπομονὴ λογίζεται.

ι'. Οτι ὁ τῶν ἰδίων καταφρονῶν διὰ τὸν Θεὸν, πάντα τοῦ Θεοῦ κεκτημένου, ἢ ὅτι βίαιος ὄντως χρεία πρὸς τὴν κτῆσιν τῆς ἀρετῆς. πολλὰ γὰρ τὰ κωλύματα, οἷς γυνὴ, παῖδες, φροντίδες βιωτικαὶ, ὧν δεῖ πάντων καταφρονῆσαι διὰ τὸν Θεὸν, εἴγε ἐθέλομεν τοῦ διὰ τοῦτον ἡμῖν προσήκοντος ὠφελῆσαι ἀπευδαίζομεν.

ΤΩΝ

τοῦ ἑαυτοῦ παῖδας ζηλώσωσι γάμοι ἀγνοί, καὶ ποῖ τὸ φεύγειν τὰ δεύτερα ὡς αὐτὰ πολλοῖς κακόν.

ς'. Ὅτι οὐ δεῖ θρηνεῖν τὸν ἀπελθόντα, καὶ ὅτι οὐκ τῷ μὴ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν, μηδὲ τὴν ἐλπίδα ἔχειν ἐπ' αὐτόν, ἡ θλῖψις τοῖς πιστεύουσι βαρύτερον ἵστησι, καὶ πῶς ὀφειλόντων αἱ χῆραι δηλοῦσι, καὶ δυσπερίφευκτα τὰ τέκνα.

ζ'. Περὶ ἀναστάσεως, καὶ ὅτι τὰ δεδικαιωμένα τοῦ Θεοῦ πολυπραγμονεῖν, μάλιστα ὁ τοῦ ἀφέσεως αὐτὸν ἡμῖν.

η'. Περὶ ἀναστάσεως, καὶ κρίσεως, καὶ ἀνταποδόσεως, καὶ ταύτης σαφὴς ἀπόδειξις, καὶ ὅτι καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες ὁμολογοῦσι ἔσεσθαι ἀνταπόδοσιν ἀγαθῶν καὶ κακῶν.

θ'. Πρὸς τοὺς ἀρετὴν, καὶ ὅτι ἀδύνατον τὸν τοῦτο τὸ τρυφᾶν καὶ ἀνέσει δεδέχθαι, τὸν μηδόντων ἀπολαύσαι ἀγαθῶν, καὶ περὶ ἀναστάσεως, καὶ κρίσεως.

ι'. Ὅτι οὐχ ἡ τῶν παίδων ἀνάγκη πρὸς τὴν τῶν χρημάτων βιάζεται συλλογὴν, ἀλλ' ἡ φιλαργυρία, καὶ ὅτι τοῦ εὐπορεῖν ὁ φέρειν μακροθύμως ἀρπάζουσι δεδεκότι τὸν Θεὸν πολλῷ μείζονι ὄντι, καὶ ὅτι ἡ πλεονεξία οὐκ ἀπὸ τῆς μετρίας, ἀλλ' ἀπὸ προαιρέσεως κρίνεται.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ β. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. ΕΠΙΣΤ.

ὑπὸ Ἰωάννου πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας.

α'. Περὶ τοῦ φόβου, καὶ ἐπιφανείας.

β'. Ὅτι δεῖ μνημονεύειν ἀεὶ τῆς κρίσεως, καὶ τῆς γεέννης. Εἰ μὴ γὰρ μέγα ἔφερεν ἡμῖν ὄφελος ἡ γέεννα, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠπείλησεν ὁ Θεός. διὸ ὁ ταύτην ἔχων δεδεμένος τὴν μνήμην, οὐκ ἂν αὐτῆς πίοιεν λάθοι, ἀλλ' οὐδὲ ἀμυρτήσεται θύραθεν.

γ'. Κατὰ πλουτούντων, καὶ ὅτι οὐ ταῖς ἐκκλησίαις μᾶλλον συμφύεται ὁ πλοῦτος ἢ εὐσέβεια, καὶ ἀκριβῶς περὶ τῶν ἀναγινωσκομένων.

δ'. Αἴτησις εὐχῆς ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τοῦ λαοῦ, ὡς μεγάλα ταύτης ὠφελήσας δυνάμενος, καὶ περὶ τοῦ μὴ λυπεῖσθαι τὴν ψυχὴν, ἢ ἀπορρύπτειν, μηδὲ τὴν ἑαυτοῦ, μηδὲ τὴν ἑτέρου, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλέγχειν. δείκνυσι δὲ ὅτι ὑπόσχεσις οὐκ εἶπεν λόγων τοῦτον.

ε'. Περὶ τοῦ ἕκαστον διδάσκειν τὸν οἰκεῖα καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ τοὺς ἀρετοῦ.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘ. α. ΕΠΙΣΤ.

ὑπὸ Ἰωάννου πρεσβυτέρου.

α'. Περὶ τοῦ πίστει ἔχειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, καὶ τῶν λεγόντων ἡμῖν καὶ εἰμῴμενον.

β'. Ὅτι δόξα καὶ ἡδονὴ ἀληθὴς οὐ τοῖς πνευματικοῖς ὄντι, οὐκ οὐ τοῖς σαρκικοῖς.

γ'. Ὅτι δεῖ τὸν Χριστὸν ὡς φίλον γνήσιον ἀγαπᾶν, καὶ οὗ ὡς ἐχθρὸν μισοῦμεν καὶ ἀποστρεφόμεθα, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν καὶ εὐεργετεῖν.

δ'. Τὸ ὀρθῶς βιοῦν ἡμᾶς δόξαν παρέξειν Θεῷ, καὶ τῷ καλλωπιζομένων γυναικῶν.

ε'. Κατὰ τῶν κοσμίως παρεσιόντων τοῖς ἁγίοις μυστηρίοις.

ς'. Περὶ τοῦ μὴ ἐρᾶσθαι καὶ κατέχεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐναβύσσεσθαι· τοῦτο γὰρ ἑαυτοῖς τὸ διεργετεῖσθαι, καὶ Θεὸν μιμούμεθα.

ζ'. Κατὰ πλουτούντων, καὶ καλλωπιζομένων γυναικῶν.

η'. Κατὰ καλλωπιζομένων γυναικῶν, καὶ ἐκκλησιαζουσῶν πορνείων.

θ'. Παραίνεσις πρὸς ζηλοῦντας τὸν ἀναγωγῆς τέκνων.

ι'. Περὶ ἐρίσεως πολιτικῆς, καὶ τῶν μὴ ἐρίζειν.

β'. Περὶ τῦ ἀὶ μεμνῆσθαι τῆς τῦ Θεοῦ ἐνεργείας, καὶ μὴ ἀποπίπτειν, ἢ περὶ πίστεως ἢ κλήσεως, ἢ ὅτι δακρύων δεῖ ἢ πάθους πρὸς ὃ ζωῆς ἀπαλλαγῶμεν.

γ'. Ὅτι ἕκαστος τῶν πιστῶν ἄγγελον ἔχει παρὰ Θεοῦ εἰς φυλακήν, ἢ περὶ τῆς τῦ Θεοῦ εἰρήνης, ἢ ὅτι τοῖς ἱερεῦσιν ὡς Θεῷ, πείθεσθαι δεῖ.

δ'. Περὶ τῦ ἐγκωμίου δέχεσθαι τὰ παρὰ Θεοῦ, ἢ μὴ πολυπραγμονεῖν φιλαπέχθως τὰ θείας οἰκονομίας, ἀλλ' ἐγχειρεῖν ἑαυτὸν πόνοις, ἢ μὴ ἀποδυσπετεῖν, καὶ περὶ τῆς τῦ ἐθνῦς Ἰουδαίων ἀπιστίας.

ε'. Ὅτι πάντα χρὴ ὁ Θεὸς, ἢ ὅτι ἀπείρατος, καὶ περὶ θείας ἐπιστήμης καὶ κτίσεως, καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν ἐν τύπῳ γινομένων δυνάμεθα ταῖς γραφαῖς ἀκολουθεῖν μὴ ἀπιστεῖν.

ς'. Περὶ τῦ πάθους, ἢ τῆς ταφῆς τῦ διαστῆναι Χριστῦ, ἢ περὶ ὧν ἐν ᾧ ἁγίῳ βαπτίσματι συνταφησόμεθα, καὶ περὶ τῆς ἐνώσεως τῦ θείου σώματος.

ζ'. Περὶ τῆς μιμήσεως ἐν Θεῷ ἡμᾶς, ἢ ἀπολαύσεως, ἐν ὅτι τὰ πράγματα, ἀδοξία σαφῆς, καὶ ἐν πυροῦται, ἢ παραχρῆμα ἐν πλούτῳ, ἢ περὶ κολακευόντων, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

η'. Περὶ τῆς ἐν πᾶσι ἐνεργείας, ἢ ἐν τοῖς διαφόροις, καὶ ὅτι πρὸς ⳩ Θεὸν δεῖ καταφύγῃ, ἢ τῶν ἐκτὸς ἐκκαλεῖσθαι βοήθειαν, ἢ μὴ πρὸς μάντεις ἢ γραΐδια.

θ'. Περὶ ἀγῶνος, ἢ ψυχρολογίας, ἢ ἐν ὀνόματι Κυρίου ποιεῖν πάντα ἃ ἐπιτάλλονται, ἐν ἔχειν σύμμαχον αὐτὸν, καὶ ἐνεργεῖν αὐτῷ καὶ διαφέρειν.

ι'. Εγκώμιον τῶν τῦ Παύλου δεσμῶν, ἢ ὅτι μᾶλλον ἡ φιλοκοσμία, δεσμά, ἢ περὶ ἐλεημοσύνης ἢ σωφροσύνης, καὶ ὅτι κοσμεῖσθαι γυναῖκας.

ια'. Περὶ ἀγάπης καὶ συμπαθείας, καὶ τῦ συγχαίρειν καὶ συλλυπεῖσθαι τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ περὶ τῦ μὴ φθονεῖν εὐδοκιμοῦσι, καὶ ἑαυτὸν ὠφελεῖν.

ιβ'. Περὶ τῦ μὴ ἀχαλίνως τοῖς ἁγίοις Χριστὸν θλίβεσθαι, ἀλλὰ μιμητεύειν τῶν δεσμῶν Παύλου, καὶ ἀπέχεσθαι τῶν βλασφημιῶν, καὶ περὶ δακρύων ψυχικῶν, καὶ περὶ γάμου εὐσχημοσύνης καὶ ἀτιμίας, καὶ ὅτι κόσμος τῇ γυναικὶ σωφροσύνη καὶ αἰδώς, οὐχὶ πλοκαὶ χρυσοῦ, καὶ μίτραι, καὶ κρόταφοι, καὶ αὐλοί.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΘΕΣΣ. α'. ΕΠΙΣΤ. ὑπόθεσις πίναξ.

α'. ΟΤι οὐ δεῖ ἀπογινώσκειν καὶ καταφρονεῖν τῶν εὐχῶν τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ταύτας ἐπιζητεῖν, πλεῖόν τι ἡμᾶς ὠφελοῦσι, ὅταν καὶ ἡμεῖς τῆς ἀρετῆς ἀντεχώμεθα.

β'. Οτι οὐδὲν μᾶλλον φιλίας πνευματικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ ἐοίκοις τῷ ζωῷ, τὰ ἀλόγιστα ταύτης κέκτηται.

γ'. Περὶ τῦ μακροθυμεῖν ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ εὐχαριστεῖν· καὶ ζημία ἢ χρημάτων, ἢ ἀπολαῦσαι παιδίων συμβῇ, λέγει δεῖ, Ο Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο. ὁ γὰρ τὰ ἴδια τὰ ἡμετέρα φέρων, ὅμοιός ἐστιν Αβραὰμ, καὶ Ἰὼβ· καὶ ὅτι αἱ ⓓ δαίμονες λέγουσι περὶ τῆς ἀπωλείας, ὡς συνεργοὶ τῶν κλεπτῶν, ἴσασι πολλάκις τοὺς τόπους ἔνθα τὰ κλαπέντα ἀπετέθη.

δ'. Οτι μέγα ἀγαθὸν ἡ εἰς ⳩ πλησίον ἀγάπη, καὶ περὶ τῆς Αβελ, καὶ Παύλου, καὶ Ἰωσὴφ ἀγάπης, καὶ περὶ ἀμνησικακίας.

ε'. Καπηλείαν, καὶ μοιχείαν, καὶ ὅτι δεῖ τὸν κατέχοντα καὶ βουλόμενον κοσμικὸν ἔχειν βίον,

τὸν

Η Πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴ ἀδιακόπως ἐξηγηθεῖσα, σὺν ἰδίοις ἔχει τὰ ἠθικά, καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Ὅτι χρὴ πάντος τοῦ βίου χρήσιμας ἐλεεῖν, καὶ ὡδὶ τοῦ καταφρονεῖν χρημάτων, καὶ ὅτι πάντα τὰ κακὰ δι' αὐτὴν γίνονται, καὶ ὅτι ὁ ἑαυτὸν μὴ χαλεπὸς οὕτως ὡς λαμπρύνων, καὶ μυρία διέρχεται τὰ ὠφελοῦντα, μὴ δύνασθαι ἐλεημοσύνην.

β'. Ὅτι διὰ χειρὸς ἐφείλετο τῷ Θεῷ συμμίξεως ἡμῖν ἀγαθῆς διαπαντὸς, καὶ φορτικὸν καὶ ἐπαχθὲς οὐδὲν ἡμῖν ὅτι τοιοῦτον.

γ'. Ὅτι τοῦ ἀμαρτάνειν καὶ ζημιοῦσθαι καὶ ὑπομένοντας θλίψεις διὰ μάλιστα τοὺς χρεῖς φωτίσματος, καὶ τοῦ εὐπλούτου, καὶ ὅτι μεγάλα ὠφελοῦσι τοὺς κωμῳδοῦντας αἱ τούτων κωμῳδίαι ἐλεημοσύνην καὶ αἱ λειτουργίαι.

δ'. Ὅτι πολλὰς ἡμῖν ὁδοὺς ὁ Θεὸς κατεσκεύασε πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ ὅτι τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ πάντες δεόμεθα. Σὺν γὰρ οὕτω προσκείσει τῷ Θεῷ, ὡς ὃ ἐλεεῖσθαι ἐθέλει.

ε'. Περὶ τοῦ ἀποστόλου, καὶ μαρτυρία τούτου, ἐκ τοῦ Δαβὶδ, καὶ τοῦ Δανιὴλ, καὶ ὡδὶ τοῦ μὴ κόλασις εἶναι.

ς'. Περὶ τοῦ διὰ χειρὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς δόξαν αὐτοῦ ζῆν ἐκ τοῦ βίου ἄξιον δείκνυσιν, καὶ κατὰ φιλαργυρίας, καὶ τοῦ ἀφόβου.

ζ'. Περὶ τοῦ πιστεύειν εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ βιοῦν εἰς δόξαν αὐτοῦ, καὶ ὡδὶ τοῦ ἀποστόλου· καὶ ὅτι χείρους ἐσμὲν καὶ τῶν ἀλόγων ἄρτι ἄντες χωρίς.

η'. Κατὰ χωρισμοῦ.

θ'. Ὅτι χρὴ πᾶσι διδασκάλοις τοῦ πρὸς τὸν ἔρωτα χρονεῖν, καὶ τοῦ δόγματα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, αἱ ἀποδείκνυσιν, καὶ τοῦ ὕστερα, καὶ ὡδὶ τὸ, Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, καὶ ὅτι οἱ ἀποστολοι δυσὶ χιτῶσιν ἐχρῶντο.

ι'. Ὅτι πάντα χρὴ καὶ τοῦ ἀρίστην πολιτείαν λυμαίνεται, καὶ τῆς βασιλείας ἀποστερεῖ, αὐτὴ δὲ πρὸς αἱρέσεως σφαλερᾶς.

ια'. Ὅτι ὅταν ἁμαρτάνωμεν, φεύγομεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ χρὴ πιστεῦσαι καὶ ἐδέσθαι, καὶ ἐπανέρχεσθαι πρὸς τὸν πρότερον βίον.

ιβ'. Ὅτι τύποι ἔχοντες τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἀρχέτυποι, ὡσαύτως καὶ σὺν οἷς ἀρετῇ διαλαμπρύνωμεν, ἔξομεν καὶ πάντα δυνάμει.

ιγ'. Περὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἀφόρητος ἡ τῆς βασιλείας ἐκπλῆξις, ὃ μὴ παθεῖν ἡμᾶς κρεῖττον, καὶ ὅτι θλιβόμενοι δεῖ σωζεσθαι, καὶ οὐχί.

ιδ'. Ὅτι ἐχθρὸν ἡμῖν ἡ κακία, καὶ φίλον ἡ ἀρετὴ, καὶ ὅτι σὺν οἷς ἡμᾶς ἀδικεῖ, μόνοι δυνάμεθα μὴ ἡμῶν πλούσιον ἀρτάσαι.

ιε'. Ὅτι δεσμός ἐστιν ἡ θλῖψις ἀρρήκτος, καὶ ὡδὶ ἀγάπης καὶ συμπαθείας, καὶ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ ἐχθροῦ κόλασιν προξενεῖ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣ. ΕΠΙΣΤ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Περὶ φιλίας ἀρχικῆς, καὶ πνευματικῆς, καὶ ὅτι ἡ πνευματικὴ πολλῷ βεβαιοτέρα, καὶ ὡδὶ θέωμοσίας καὶ ἀνωμοσίας, καὶ ὡδὶ κακίας, καὶ ἀρετῆς, καὶ ἐλεημοσύνης.

β'. Οτι τὰ καλὰ τῇ φύσει ἐστί, καὶ τὰ ἀμαρτήματα παρὰ φύσιν· καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης ζῶμεν, ἀλλ' ἐκ φαύλης προαιρέσεως ἁμαρτάνομεν.

γ'. Περὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ διαπορθμεύσαντος σώματος, καὶ ὅτι οὐ μὴ μετάσχωσι τούτου οἱ ἀπόβλητοι τῆς τῶν ψυχῶν τροφῆς.

δ'. Οτι οἱ πάσας κατορθώσαντες καὶ ἀρεταὶ οὐ μέλλουσι βασιλείας ἀξιοῦσθαι, ὃ ζῆλος μὴ κατορθοῖ, ἵνα ὁ παραβαίνει, σκυβάλλει τῆς βασιλείας.

ε'. Οτι τὰ ἁμαρτήματα, εἰ καὶ σαρκικὰ λέγεται, ἀλλ' οὐ σώματος μόνου, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ ποῖα ἐστιν ἁμαρτήματα ψυχῆς χωρὶς τοῦ σώματος.

ς'. Οτι οἱ οὐ διδάσκαλοι ζέειν τὸ ᾧ πνεύματι, βίοι ἄληθοι ἔχει, οἰκονομικοὶ εἰσὶ νοεῖ καὶ τοῖς ἐκκλησίαις πρέπουσι.

ζ'. Οτι ὥσπερ ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτῆς ἐρωμένον, οὕτω καὶ ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς, ἡ ἡ ἀδελφὸν αὐτοῦ.

η'. Περὶ τῶν Παύλου δεσμῶν καὶ Πέτρου, καὶ τῶν τειῶν παίδων, καὶ Ιωνᾶ, καὶ Ιερεμίου, καὶ Ιωσὴφ, καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου.

θ'. Οτι ἀφ' ἧς ἡ τῶν ἄλλων ἀγάπη καὶ ὁ τῆς Εἰρήνης στεφανίσκος σώζεται.

ι'. Περὶ ὧν μὴ καταξιοῦσιν ἀλλήλων, καὶ ὅσα καὶ ἡ φιλαργυρία τῇ ἐκκλησίᾳ εἰργάσατο.

ια'. Κατὰ ὁρισμάτων ἀποφεύγοντας ἑαυτοὺς τῆς ἐκκλησίας διὰ τῆς αὐτῆς πίστεως, ἀφ' ὧν ὁ νόμος καὶ ἀκριβοῦσται ποιεῖ.

ιβ'. Περὶ τῆς τῶν πρώτων ματαιότητος, καὶ ὅτι εἰσὶ μάταια, καὶ ἡ τῶν ἐλπίδων λαμπρότητα τῇ κτίσει.

ιγ'. Περὶ τοῦ πῶς εἰς ἀρετὴν, καὶ διήγησις περὶ γυναικῶν τῶν τὴν ἄσκησιν ἑλομένων.

ιδ'. Οτι οὐ δεῖ ὑβρίζειν καὶ αἰκίζεσθαι.

ιε'. Περὶ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι, μηδὲ τύπτειν ἀκρίτως διακοπὰς καὶ ἑαυτῷ ἀπειλοῦντας.

ις'. Οτι ἀφ' ὧν τὰ εἴδωλα, τῆς κακίας ἐκκοπτομένης, ἐργάζεσθαι, ἐπεὶ οὐδὲν ὄφελος ἐργῆς ἐκριζωθείσης τυχεῖν, οὐ μὴ ἀγάπη ὀπίσω ψιλυθῇ.

ιζ'. Περὶ τοῦ μὴ ὀργίλου εἶναι, καὶ τῆς γελοίας καὶ μίμων καὶ βωμολοχίας, καὶ ὅτι ἡ βλάβεια πάντων τούτων πρεσβεύσασα πεῖσαι δύναται.

ιη'. Οτι οἱ ἀφειδοῦντες τῶν ποιητῶν ἔργων, ὧν φωτὶ τῶν ἀρετῶν προσιέναι, καὶ μὴ πειρᾶσθαι ἁμαρτάνειν τοὺς οἰκείους ἀδελφούς.

ιθ'. Περὶ τοῦ μὴ παρεργάζεσθαι τὰ ἑτέρων ἐλαττώματα, ἀλλ' ἐπανορθοῦσθαι ἀλλήλους ἐν φόβῳ Θεοῦ, καὶ τὸν ὑπὲρ ἁπάντων θάνατον.

κ'. Περὶ τοῦ ποιεῖσθαι πολλὴν προνοίαν καὶ γυναικῶν, καὶ παίδων, καὶ δούλων, καὶ τῆς παρὰ ἀνδρὸς ἐπανορθώσεως ἐν ὑμῖν τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ σιμνοῦ βίου καὶ ἀπεράστου.

κα'. Περὶ τοῦ ἐκτρέφειν τὰ ἴδια τέκνα ἐν φόβῳ Θεοῦ, καὶ περὶ ἐπιεικείας, καὶ πόσοι καρποῦνται καὶ σέβονται τὴν ἀφ' ὧν· καὶ περὶ τοῦ καταφρονεῖν δόξης καὶ πλούτου, καὶ περὶ τοῦ Αβραὰμ, καὶ ὅτι ὃ, Καθ' ὁμοίωσιν, ἡ τῆς ψυχῆς ἐστιν ἀρετή.

κβ'. Περὶ βίου ὀπτιμάτου καὶ μακαριωτάτου, ἵνα μὴ πλανώμεθα περὶ τοῦ ποιητοῦ καθ' ἑκάστην τὸ πᾶσιν ὀπτιβουλεύοντος, καὶ περὶ τῆς τῶν πρώτων ἀφροσύνης, καὶ τῆς τῶν μωρῶν ἀσυνεσίας.

κγ'. Περὶ τοῦ ἑτοίμους εἶναι καὶ θύραλλος περὶ ἀρετῆς, καὶ τί ὃ πάσχομεν ἐκαθόμεθα, καὶ τίς ἡ Αἰγυπτίου, καὶ ὅτι οὐ ζημιοῦται ὁ ᾧ τῆς γῆς θαυμάζων.

κδ'. Περὶ τοῦ διδύμου καὶ ἀπειλῆς, ὡς τὰ φυσεῖ τὰ παράγματα, ὅτι ἡ ἀπόλαυσις πρὸ ἔρχεται, καὶ ὃ ἁμάρτια μὴ ἡ ὅτι τὸ ἐλεημοσύνης ἀκαρπία καὶ ἡ ἄλλη ἁμάρτια ἀγνοοῦσας ἡμᾶς καθίσησιν ὀπτὶ ᾧ Θεῷ, ᾧ πάντα γινώσκοντι, καὶ τὰ εἰς σωτηρίαν συντείνοντα ἐντελαμβάνεσθαι ἡμῶν.

φελεῖ ὁ θυχόμβος, καὶ πιστεῦσαι τοῦτο. Ἀπὸ τῆς θυχῆς τῆς γινομένης ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ.

γ'. Ὅτι βασιλεὺς ὀκνεῖ τῶν ἀτόπων λογισμῶν, καὶ ὡς τὸ Ἀβραὰμ μάρτυρία.

δ'. Περὶ μετανοίας, καὶ τὸ μὴ καταφρονεῖν ἑαυτοῦ.

ε'. Περὶ φθόνου Θεοῦ, καὶ τὸ μηδένα ἄλλοι διδοικέναι, καὶ ὡς ὠφέλιμόν ἐστι ποιεῖν.

ς'. Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, καὶ ὅτι τεκμήριον ἐχθροῦ ψυχικὸν ὁ τυφὸς καὶ αἱρεσιάρχης φλυαρώδης, καὶ ἀσελγαίνων, καὶ ὡς τὸ Ἰωσὴφ καὶ τῆς Αἰγυπτίας.

ζ. Κατὰ Ἀρειομανιτῶν ὡς τὸ πνεύματος, καὶ τῆς ἁγιωσύνης τοῦ σώματος τοῦ ἁγίου, καὶ τὸ μὴ ἐρᾶν ἀσήμων, ἀλλὰ θαυμάζειν τὸν δημιουργόν.

η'. Περὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς θείας δυνάμεως.

θ'. Περὶ τῆς τῶν μωμένων αἰτιαπόδοσεως, καὶ τοῦ κριτηρίου τοῦ φοβεροῦ.

ι'. Περὶ τῆς φοβερᾶς κρίσεως.

ια'. Ὅτι χρεία ἐστὶ κολάσεως, ὃ προσκρούσας Θεῷ, καὶ ὅτι κόλασις ἡ ἁμαρτία.

ιβ'. Περὶ πλούτου καὶ πενίας, καὶ ὅτι οὐχ ἡ τῶν πραγμάτων φύσις, ἀλλ' ἡ τῆς ψυχῆς ἀδιάθεσία ταῦτα ἀποπλώσεις ἐργάζεται.

ιγ'. Ὅτι ἡ καθαρότης ἅπασαν σεμνύεται τὴν ἀρετήν, καὶ ὡς πλουτοῦντων, καὶ πενομένων, ὅτι ἁμαρτάνουσιν ἐν πᾶσι οἱ πένητες.

ιδ'. Περὶ ὑπερηφανίας.

ιε'. Περὶ ἀρχῆς πνευματικῆς, καὶ κοσμικῆς, καὶ τῆς τῶν ἀρχομένων ὑποταγῆς, καὶ τῆς τούτων ὑπερηφανείας.

ις'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

ιζ'. Ὅτι φυσικὰ ἐσμεν ἴσοι, καὶ ὡς τὸ μὴ διδοικέναι πενίαν, καὶ συνέχει πλοῦτος.

ιη'. Περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς θυχῆς, καὶ τοῦ μὴ διαφέρεσθαι ἀπ' ἀλλήλων.

ιθ'. Περὶ τοῦ μὴ ἀκριβολογεῖσθαι ὡς τὰ δόσει.

κ'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

κα'. Ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Παύλου, καὶ ὅτι κακῶς τοῖς τούτου λόγοις αἱρετικοὶ ἐχρήσαντο.

κβ'. Περὶ τοῦ μεμνῆσθαι τῶν προπαρωξυνάντων ἁμαρτιῶν, καὶ καθ' ἑκάστην ἀπροφασίστως μετανοεῖν, καὶ συγγινώσκειν αὐτοῖς.

κγ'. Περὶ τοῦ μὴ ἐπαίρεσθαι καὶ τυφοῦσθαι, καὶ μὴ ταῖς ἀλλοτρίαις ἐφόδοις συμφοραῖς, καὶ ὡς τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος.

κδ'. Περὶ φθόνου.

κε'. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, καὶ ὡς ταπεινοφροσύνης.

κς'. Ὅτι ἡ θλῖψις καθαίρει τὸν ψυχὸν ἐκ τῶν παθῶν, καὶ τὸν Θεὸν ὑπαπάτας, καὶ ὡς Ἀλεξάνδρου, καὶ τῆς δόξης τῶν ἁγίων.

κζ'. Περὶ φθόνου.

κη'. Ὅτι πᾶσα ἁμαρτία, ἀκαθαρσία λύτρου, καὶ ὡς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, καὶ Ἡρῴδου.

κθ'. Περὶ τοῦ προσημαίνειν τὸν τῶν μαθητῶν σωτηρίαν τῆς οἰκείας διδασκαλίας, καὶ τὸ μὴ ἐπλοπόνους πρὸς δυσφημίας δόξας.

λ'. Περὶ τοῦ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν μὴ ῥήμασι μόνοις, ἀλλ' ἐκ τοῦ πείθειν τῇ δυνάμει ἀπροφασίστως ἃ προστάττει.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. ΕΠΙΣΤ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Τί λέγεται διαπεφωνήκασι, καὶ ὅτι σῴζει ἡμᾶς τὰ πάντα διάλογοι, ὡς εἰς κεφάλαιον τὸν Χριστὸν, καὶ ἄξιον βίου ὑπερβολὴν τῆς μελούσης δωρεᾶς.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ

κς'. Περὶ τῦ φέρειν τὰ ἐλαττώματα τῶν γυναικῶν, ἢ μὴ τύπλειν αὐτάς.

κζ'. Περὶ τῦ μὴ τρυφᾶν ἐν ἑορταῖς, ἀλλὰ σὺν πόνοις διαπονᾶν.

κη'. Περὶ τῆς ἐκκοπῆς Ἰώβ, ἢ σὺν τῦ μὴ πονηρῶν πικρῶς τὸν πλουτοῦντας, ἢ δυσχεραίνειν ὅτι ἀρρωσίας ⁊ ζημίαις, καὶ ἐγκώμιον εἰς Ⓜ δίκαιον Ἰώβ.

κθ'. Ὁτι οὐ δεῖ ὅπλιζεσθαι τινος ἕνεκεν Ⓜ μὴ πλουτεῖν, Ⓜ ἢ πένεσθαι, ἀλλ' ἀπὸ διαθέσεως τὰ παιδία τῶν ἀκολούθων ἢ τῇ κρίσει τῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι λείπει ὅτι πᾶσι, Τὰ κρίματα τῦ Θεοῦ, ἄβυσσος πολλή.

λ'. Ἐγκώμιον εἰς τὰς πονηρὰς χήρας τὰς προσερχομένας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἢ ὅτι ὐ δεῖ ἡμᾶς πενίαν διδοκίζειν, ἀρετῆς καταφρονῆσι.

λα'. Κατὰ φθονούντων.

λβ'. Ἐγκώμιον εἰς τὰ πλείονα εἰς τὸν ἀγάπην, ἢ εἰς Ⓜ Ἰωσὴφ, ἢ ὅτι διὰ τὸ ἀγαπᾶν ἡμᾶς ἀλλήλους, ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς ἡμέλλ τὸν ἐλεημοσύνην.

λγ'. Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀγάπην διὰ πλείονα, ἢ ὅτι ὐ δεῖ ἡμᾶς, ἐπὶ ἀσθενῆς, ἐπὶ ἀμαρτωλὸς μισεῖν, ἀλλ' ἐλεεῖν ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ μὴ παράστασιν ποιεῖσθαι.

λδ'. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἀγάπην, ἢ ὅτι ὐ πάντα πλέον, ἐπὶ πᾶσαν πενίαν ὁ Θεὸς δίδωσιν.

λε'. Ὁτι διὰ καταπονᾶζειν ἡμᾶς αὐτὸν πενίαν φέρειν ἡμῖν, ἵνα συμβαίνῃ ἡμῖν πενίας, μὴ θορυβώμεθα, καὶ ἢ πλουτοῦντων.

λς'. Ὅτι τύποις τῶν μόνον σώζουσιν τὴν ὅτι τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίαν, καὶ ὅτι μὲν ἡσυχίας ἢ θορύβου πάντες αἴρει διὰ ἡμᾶς συνέρχεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

λζ'. Ὅτι ὁ μὲν σώφρων ἐν ἡδονῇ ἢ βλάβῃ ἐστὶν ὅτι διώκεται, ὁ δὲ ἀσελγαίνων καὶ περὶ τῆς μίξεως, καὶ μὴ τὸν μίξιν, ἀπὸ ἀθυμίας κατέχεται.

λη'. Ὁτι οὔτε ὁ πλοῦτος ἡδονῆς, οὔτε πενία ἀθυμίας ἀπόλυσις, ἢ ὅτι δῶ περὶ τὸν μέλλοντα ζωὴν ἀφορῶμεν, βλάπτει πενίαν φέρουσι, καὶ ὅτι διωκτέον δεῖ βλάπτειν, καὶ μὴ λυπεῖσθαι, εἰ μὴ μόνον ἐφ' ἁμαρτίαις.

λθ'. Ὅτι περὶ τὸν μέλλουσαν ζωὴν ἀφορῶντας οὐ δεῖ πλοῦτον ἀγαπᾶν, ἢ πενίαν δέδιέναι, ἢ κὴ τρυφώσῶν γυναικῶν.

μ'. Περὶ τῦ μὴ κατάθαι πολλοὺς οἰκέτας, ἀλλ' ἕνα ἢ δύο, καὶ κὴ ἀφηφιῶν.

μα'. Περὶ τῦ μὴ πονηρῶν πικρῶς τὸν πλουτοῦντας, ἀλλὰ μνήμας, ἢ προσευχᾶς, ἢ ἐλεημοσύνας ὑπὲρ αὐτῶν ποιεῖσθαι, εἶτα βουλόμεθα τύτοις ὠφελῆσαι.

μβ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς τῦ βίου ὅπλα μάχεσθαι ἑαυτῶν σῴζοντα, ὡς ἐκεῖ μηδὲν ἡμῶν ὠφεληθῆναι δυναμένων, μηδὲ ἀπὸ φίλων, μηδὲ ἀπὸ συγγενῶν, καὶ ὅσα μεγάλα τὸν Θεῷ.

μγ'. Ὅτι οὐ δεῖ θαυμάζειν ἡμᾶς ὁρῶντας τὸν ἐν ἀρεταῖς ζῶντας, δυσπορευομένους, ἀφορῶντας περὶ τὸν μέλλουσαν ἀντίδοσιν, καὶ ὅτι δεῖ τὸν ἔχοντας προσόδους, ἢ τὸν ἄλλως ῥᾳθύμως πάντας προσέχοντας, ἢ ἀγοράζοντας, ἀπονέμειν εἰς ἐλεημοσύνων δικαίων μοῖραν. τὰ γὰρ ἀπὸ τόκων, ἢ ἀπὸ δασμοῦ γραμματῶν προσαγόμενα οὐ προσδέχεται ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος.

μδ'. Ὁτι δεῖ ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀδελφοῖς μετὰ παντὸς ἢ ἀγάπης, ἐπιμελῶς βλέπωμεν αὐτῶν ἀποπίπτοντας, ὡς ὄντα μὴ τῦτο ποιῆσαι, ἁμαρτία καὶ ἀπώλειας ἐστίν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ β. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Περὶ τῦ μὴ καταπίπτειν ἐν ταῖς συμφοραῖς, ῥᾳδιώτερος ἢ ὅπι τοῖς νεκροῖς.

β'. Περὶ τῦ βλάπτειν ἀλλήλων, ἐξαιρέτως ἢ τῶν πόρρω, καὶ ὅτι ἑαυτὸν ὠφελεῖ

δ'. Περὶ τῆς τῶν ἀποστόλων διδαχῆς, καὶ τῆς τῶν ἑλλήνων τῆς σοφίας μωρίας.

ε'. Κατὰ ἑλλήνων, καὶ ὅτι οὐκ ἡ σοφία, ἢ πλούτου, ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ δεῖ καυχᾶσθαι. καὶ ὅτι τὰ τοῦ κόσμου τὰ δοκοῦντα ζημίαι, ἐκεῖ καυχᾶσθαι δεῖ, καὶ ὅτι οὐδὲ πίστις, οὐδὲ γραπτὰ ἐπιτοδίζειν ἡμῖν ὀφείλει εἰς τὸν τῶν θείων μιμητήν.

ς'. Ὅτι θεία δωρεὰ μᾶλλον ἐδωρήθησαν οἱ ἀπόστολοι τῶν ἑλλήνων περιγενέσθαι, καὶ ὅτι πάντας δεῖ τοὺς ἀρετὴν σπουδάζειν βίον καθαρὸν ὑπὲρ δυκυνιδίους μᾶλλον ἢ σπουδαῖα.

ζ'. Κατὰ ἑλλήνων, καὶ ὅτι θείας δωρεᾶς μέσως ἦν ὁ κήρυγμα· δίκευται γὰρ τῶν, οὐκ ἐξ ὀλίγους, καὶ ἰδιώτας ὄντας τοὺς ἀποστόλους, πάντων περιγενέσθαι, καὶ ὅτι ἐργῶν βιωτὴς καὶ ἕλλησιν ἐλκυσθῆναι εἰς θεοσέβειαν.

η'. Περὶ μετανοίας.

θ'. Ὅπως ἀφίεμεν ἡ ἁμαρτία, καὶ τίνι ἔοικε, καὶ περὶ πλουσίου.

ι'. Ὅτι πάντα τὰ τοῦ Θεοῦ δοθέντα ἡμῖν οὐ σφῶν πρὸς ἑαυτοὺς τὰ δικαιοῦσιν ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους μεταδιδόναι, καὶ ὅτι ὁ ἐλεήμων, τοῖς τοῦ Θεοῦ ὀνόμασι καλεῖται σωτὴρ καὶ εὐεργέτης.

ια'. Περὶ τοῦ φοβεῖσθαι Θεόν, καὶ ποιεῖν πάντα ὅσα πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν ἀφορᾷ, καὶ τῆς πλουσίου.

ιβ'. Περὶ τοῦ μὴ ζηλοῦν τὰ τῶν ἀθεμίτων ἔπαινον.

ιγ'. Ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου, καὶ ὅτι οὐχ ὁ πλοῦτος κακὸς, ἀλλ' ὁ μὴ εἰς δέον τούτου χαίρειν, καὶ ὅτι καὶ τῶν πενήτων τῆς χείρους ἡ πλούσιοι, ὅτι ἡ μὲν τὰ ἑκόντων, ἡ δὲ τὰ ἀκόντων λαμβάνουσιν.

ιδ'. Οὐ οὐ δεῖ θέλειν ἡμᾶς μόνον σωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων ἅπτεσθαι τῶν εἰς τὸ φερόντων, καὶ ὅτι ἂν περιυβρίσθημεν ἐρρωμένως ἔχωμεν, καὶ τὰ δοκοῦντα εἶναι δυσχερῆ, μετ' εὐκολίας καταρθώσομεν.

ιε'. Κατὰ πλεονεξίας, καὶ τοκιστῶν, καὶ πῶς δεῖ ποιεῖσθαι τὰς πενήτων· καὶ ὅτι δίκαιοι πένητες· καὶ ὅτι οὐ τὸ μᾶλλον καὶ ἀληθεῖς καὶ βέβαιοι μαθοὶ καὶ ἐγκώμιον ἀκτημοσύνης.

ις'. Περὶ τοῦ μὴ δικάζεσθαι, ἀλλὰ φέρειν ἡμᾶς γενναίως τοὺς ἀδικοῦντας. τοῦτο γὰρ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ὁμοίους ποιεῖ.

ιζ'. Περὶ ἀνάστασεως, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν αἴτιον τοῦ ἁμαρτάνειν τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ κακὴ προαίρεσις.

ιη'. Οὐ καθαρὸς βίος πολλοῦ δεῖ σκιαζειν προσφέρεσθαι δόξαν τῷ Θεῷ.

ιθ'. Περὶ τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ σώφρονος.

κ'. Οὐ δεῖ προνοεῖσθαι ὧν μὴ σκανδαλίζειν ἀνά, ἐστὶ ὅτι οἱ πλουσιοὶ μᾶλλον τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἐν τοῖς ἀποστόλων ἀφανίζουσιν.

κα'. Οὐ δεῖ καταφρονεῖν τῶν σκανδαλιζομένων, ἀλλὰ πολυτρόπως αὐτῶν ἀνέχεσθαι, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

κβ'. Οὐ θύκλος ἡ ἀρετὴ, ἐν τῇ φύσει ἡμῖν ὄντι, δι' ἣν ἡ ψυδνὸς ὁ τῆς εἰκόνης λόγος· καὶ ὅτι ἀληθινὸν τὰ ἅγιοι μόνοι πλουτοῦσι καρπούμενοι, οἱ ἀρετὴν μεταδιώκοντες.

κγ'. Περὶ τοῦ μηδὲ τὰς ἐσθῆτας θαρρεῖν, μηδὲ ἀπογινώσκειν τοῦ πτωχεύειν, ὡς θύχρησις καὶ πολυτρόπου ὕσης τῆς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐπιδόσεως, καὶ τῆς φιλαργυρίας.

κδ'. Περὶ ἀγάπης τῆς εἰς τὸν πλησίον, καὶ ἐγκώμιον εἰς τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα, καὶ ὅτι δεῖ ὑπομένειν καθαρότητος ἕνεκα ὕστερα τὴν ἁγίαν Κυρίου μεταλαμβάνειν.

κε'. Ὅτι δεῖ πάντα ποιεῖν ἡμᾶς, οὐ πρὸς τὸ ἑαυτῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον, καὶ τοῦτο τύπος ἐστὶ Μωϋσῆς καὶ Δανιὴλ καὶ Παῦλος ὁ ἀπόστολος.

κς'. Περὶ

ιε'. Περὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι πάντα ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγάπης ποιῇ.

ις'. Ἰστέον ὅτι δεῖ τὸν μὴ λυμαίνεσθαι τῷ σαφηνείᾳ τῶν λεγομένων πολλοὺς ὅταν δέῃ τοῦ σαφοῦς περὶ τῶν ἠθικωτέρων διελέγχειν ὁ ἄγιος.

ιζ'. Περὶ κενοδοξίας, καὶ πῶς δυνατὸν ἀποφεύγειν, εἰ τὸν τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ζητοῦμεν δόξαν, καὶ μὴ τὸν τῶν ἀνθρώπων.

ιη'. Περὶ εὐχαριστίας.

ιθ'. Περὶ τοῦ δεῖν δοξάζειν τὸν Θεόν, ἀρετῆς ἐπιμελουμένους καὶ ὀρθῶς ζῶντας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τοῖς τῶν πενήτων κατορθώμασι θαρρεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἰδίοις· καὶ τίνες ὁ ἀληθὴς συγγενὴς καὶ πνεῦμα· καὶ ὅτι δεῖ καὶ πάντα μιμεῖσθαι τὸν Θεόν· καὶ περὶ ἐπιεικείας· καὶ ὅτι τοῦτο βλάπτει πρὸς ἐλεημοσύνην πολύ.

κ'. Περὶ ἀπιστίας, καὶ τῶν ὅτι σοφίαν μέγα φρονούντων· καὶ περὶ μωρίας, καὶ ὑπερηφανίας, ἐκ τοῦ μὴ εἰδέναι τὸν Κύριον, καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης.

κα'. Περὶ φιλοξενίας, καὶ ἐλεημοσύνης· ἐξ ὧν οὐ δεῖ περιεργάζεσθαι τοὺς πενομένους, οὐδὲ ὑβρίζειν, καὶ μιαίνειν τὸν γλωττὸν, τὸν τῶν ἁγίων ἀπολαύοντα μυστηρίων.

κβ'. Ὅτι οὐ δεῖ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόναι.

κγ'. Περὶ ἀρίστης καὶ τελείας φιλίας.

κδ'. Κατὰ περιθύοντων, ἐν γαστρίμαργοι, καὶ ὅτι πάντα ἐστὶν ὀφθαλμὸν πάντα τὰ κακά.

κε'. Περὶ τῶν ἀπατεώντων τὴν γλῶτταν, καὶ λεγόντων μὲν τὴν γλῶτταν, σαφὴς ἀπόδειξις.

κφ'. Περὶ τοῦ δεῖν ὀρθῶς βιοῦν, καὶ προσέχειν ἀκριβῶς τῷ τοῦ πνεύματος βίῳ, καὶ μὴ νομίζειν ἀρκεῖν εἰς ἀπολογίαν, τὸν ἄγνοιαν, καὶ ποίαν βλάπτει ἄγνοια, καὶ ποίαν οὔ· καὶ ὅτι οὐδὲν ἡμᾶς ἀπλότης βλάπτει καὶ ἀφέλεια πρὸς ὠφελείαν τὸν ἀλλήλων, καὶ τοῦτο δείκνυσιν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Μελχισεδέκ.

κζ'. Περὶ ἀγάπης, καὶ τοῦ δεῖν φιλεῖν καὶ ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθρούς.

κη'. Περὶ τοῦ δεῖν ἔργα ἔχειν ἀγαθά. τούτων γὰρ ὄντων, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἕξομεν, καὶ ἐλπίδα ἀγαθήν. δεῖ οὖν καὶ φάλλειν συνεχῶς, καὶ ᾠδὰς ἄλλας καὶ νεωτέρας ἔχειν γραφάς· οὕτω γὰρ πόρρω εἰσόμεθα, καὶ περὶ δογμάτων, καὶ περὶ ἠθικῶν, καὶ τῶν ἄλλων.

κθ'. Οἵους χρὴ εἶναι τοὺς διδάσκαλους.

λ'. Ὅτι οἱ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶντες, καὶ ἐργαστηρίου προϊστάντες, πολλῷ ἐπιδείξονται διαφέροντες, ἐὰν θέλωσι χρήσιμοι πᾶσι ἐκκλησίας· οἱ δὲ πλουτοῦντες, καὶ τοὺς πενομένους περιορῶντες, ἵνα ἔξωσι συνιόντες· καὶ περὶ φιλοξενίας.

λα'. Περὶ γλώσσης, καὶ διακρίσεως Θεοῦ.

λβ'. Περὶ τῆς ἀγάπης καὶ προσευχῆς Παύλου, καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ καὶ κατορθωμάτων, καὶ περὶ τοῦ σῴζειν μιμεῖσθαι Παῦλον, ὅτι δὲ καταξιοῦσθαι καὶ ἡμᾶς ἰδεῖν αὐτοὺς ἀπηλλάχθαι ἐκεῖ· καὶ ὅτι τούτῳ μάλιστα ὑπερέχει τῶν ἄλλα κοσμεῖται ἡ Ῥώμη καὶ τιμᾶται, τῷ Παύλου τὰ σώματα ἔχουσα, καὶ Πέτρου, καὶ περὶ τοῦ μέρος διδασκαλίαν Παύλου, καὶ προσέξεων.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ α. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. ΠΕρὶ ταπεινοφροσύνης.

β'. Ὅτι οὐκ ἀνάγκη ὅτι τὰ καλὰ, οὕτω τὰ κακὰ, ἀλλὰ προσέχειν.

γ'. Ὅτι βίου ἐπιμελούμενοι ἀκριβοῦς, δυνάμεθα καὶ ἑλλιμένας ἐφελκύσασθαι.

πγ'. Περὶ τῆ ἡμεραίως φέρειν τὰς ὕβρεις.
πδ'. Περὶ τῆς αὐτῆς προσταπείας, καὶ ὅτι ὁ ἕλλιωες τὸν χειρίδμους τὸ πολλοῖς ὑπο-κειπίζοιτι, καὶ ὅτι τὸ μὴ προσέχειν τοῖς βιωτικοῖς.
πε'. Κατὰ τῆς τὸ ταῖς ταφαῖς πολυτελείας.
πς'. Περὶ τῆς τῶν ἱερέων ἀξίας, καὶ ὅτι δεῖ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἀναξίους ὄντας καὶ βίου ἀφειδελημμένους, θεραπεύειν καὶ ἀποδέχεσθαι.
πζ. Ὅτι ἡ τῶν οὐρανίων μέριμνα ἕνωσις εἰς Χριστὸν ἀγάπη τὰ λυπηρὰ ἡμῖν κοῦφα κατασκευάζει, καὶ τῆ φιλοχρηματίας.
πη'. Ὅτι κοῦφα τὰ πνευματικὰ καὶ χρηστῶν ἐλπίδων δυνάμεσι, καὶ ἀμαρτία βαρὺ καὶ φορτικόν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

ΠΕρὶ τῆ διδάσκειν τὰ γυναῖκα, καὶ τὰ παιδία, καὶ τὸν ἐν τῆ οἰκίᾳ πόλεμον, καὶ φίλους, καὶ συνήθεις, καὶ γείτονας, καὶ μὴ προφασίζεσθαι ἰδιωτίαν.
α'. Περὶ ἀγάπης Θεοῦ, καὶ ὁμονοίας, καὶ ὅτι τὰ τοῦ τῆ Θεοῦ δυσεύρετα ἀξιώματα, βέβαια καὶ μὴ θνητὰ ὄντα, τὰ δὲ τῆ ἀνθρώπων οὐκ ἄτερα, καὶ ὅτι δεῖ φεύγειν πορνείαν.
β'. Πρὸς αἱρετικοὺς ὅτι ἀκαταλήπτως, καὶ ὅτι δεῖ πάντα πίστει δέχεσθαι, καὶ μὴ λογισμοῖς, μηδὲ λόγων ζητεῖν τῶν ὑπερτεταμένων τῆ Θεῆ, ἀλλὰ πίστεως μόνον.
γ'. Περὶ αἰσχρολογίας καὶ μακροθυμίας, καὶ ὅτι δεῖ παίειν καὶ κόπτειν τῶν παθῶν.
δ'. Περὶ παιδεραστῶν, μαλακῶν, καὶ πόσων ἄξιοι κακῶν, καὶ ὅτι τῶν κακῶς βιούντων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ ὅτι γείτονος, καὶ κρίσεως, καὶ ἀπόδειξις ἐκ τῶν ἐν Σοδόμοις, καὶ ὅτι δεῖ μὴ πυθέσθαι, ἀλλὰ κἂν τοιοῦτόν ἔχῃ τινὰ ἐν τῆ Θεῆ φόβον.
ε'. Περὶ κρίσεως καὶ κολάσεως, καὶ ὅτι τούτων ἀπαλλαγῆς, καὶ ὅτι τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης.
ς'. Περὶ διδασκάλων, ὅτι δεῖ μὴ τῆ λόγου καὶ ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι.
ζ'. Περὶ ἀγάπης, καὶ ὅτι οὐ δεῖ βασκαίνειν καὶ φθονεῖν δοκίμοις τῶν ἀδελφῶν, καὶ ὅτι ἐλεημοσύνης.
η'. Περὶ τῆ δεῖν δοξάζειν τὸν Θεὸν δι' ἔργων, καὶ πίστεως, καὶ ὅτι δεῖ πᾶσαν φεύγειν ἁμαρτίαν δι' ἣς ὁ Θεὸς βλασφημεῖται, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς οὐ δικαίως, ὅτι δοξάζεσθαι βούλεται, ὅτι ζητεῖ τὰ περὶ ἡμῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, καὶ ὅτι ἐὰν μὴ ἡμεῖς τὸν ἐκδύσωμεν τῆ ἁμαρτίας, οὐ θελήσει περιβαλεῖν ἡμῖν ὁ Δεσπότης, καὶ ὅτι δεῖ τὴν ἀγίαν αἰδεσίαν πράττειν, ἧς χωρὶς πάντες μετέχομεν.
θ'. Περὶ τῆ μὴ πιστεῦσαι ὅτι τὴν ἀπώλειαν τῶν πρώτων, ἀλλ' ὅτι τῷ Κυρίῳ ἐλπίζειν.
ι'. Περὶ ἀρίστου βίου, καὶ ὅτι οἱ ἁμαρτάνοντες, θυρίπτουσί τε αὐτοὺς, καὶ διεπορίασαν, καὶ ὅτι ὁ ἐπηρεαζόμενος, καὶ ἀπεστερούμενος τῶν ἰδίων, μὲ εὐχαριστίας φέρῃ, τοῖς εἰς πίστιν αὐτὰ ἀδικήσασι τῶν αὐτῶν πυξέται μαθόν.
ια'. Περὶ ἀφορωτεκρότητος ζώπων, καὶ τῆ φιλαργύρων καὶ πλεονεκτῶν.
ιβ. Περὶ ἀρετῆς, καὶ κακίας, καὶ πόσα μὲ ἀγαθὰ τῆ ἀρετῆ πρέπεται, πόσα δὲ κακὰ τῆ κακίᾳ, καὶ ὅτι καὶ ῥᾴονται τῶν πρότερον πλείονα ἡδονὴν ἔχει ἡ ἀρετὴ κατορθουμένη, καὶ ἡ κακία θορύβους, ὀπισθίδωμος ὄντα καὶ ἐπώδυνος· ἀπορίαι δὲ δυσάμβατοι τῆ κακίας, εἰ καὶ τὰ μικρὰ τῶν πολλαπλασίων ἡμῶν μὴ προορῶμεν.
ιγ'. Περὶ τῶν τὸ ἀρετῆ καὶ ἀσκήσει βιούντων, καὶ ὅτι οὗτοι μόνοι ζῶσιν· τῶν δὲ τὸ ἡδονῆς, νεκρῶν δὲ καὶ τὸ πλούτου, καὶ φιλαργυρίας, καὶ πλεονεξίας.
ιδ'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι τῶν τὸ τοῖς οὐρανοῖς ἀποκειμένοις ἀγαθοῖς τοῖς τῆ Θεοῦ πολιτευομένοις.

μζ'. Περὶ φιλαργυρίας, καὶ τῶν τὸ πλοῦτο μακαριζόντων.
μη'. Περὶ ἐγκαυχήσεως, καὶ τῆς φρίξεως.
μθ'. Ὅτι δεῖ δίκαιον πάντα καὶ ἀκέραιον φυλάττειν, καὶ ὅτι ἡμᾶς τὸν ἄλλων ἐγγύτερον ὠφελήσει τὸ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἔργων ὠφελεῖσθαι.
ν'. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπολαῦσαι ὅπου Χριστὸς διὰ ἁμαρτημάτων γέγονε, καὶ πῶς ὁ πενιζόμενος ἡμᾶς σώζει.
να'. Ὅτι οὐ δεῖ τὸν ἐχθρὸν ἀμύνασθαι.
νβ'. Ὅτι δεῖ τὸν μὴ ὀφείλοντα ζῆν, καὶ ὅτι χρὴ καὶ φῶς καὶ πάντας εἰς τὸν Χριστιανὸν ζῆν.
νγ'. Ὅτι ὁ τὰς θείας γραφὰς ἀκριβῶς παρεσχόμενος, μέγα ὄφελος, καὶ ὅτι ὁ τοῦτο ποιῶν θύρας τοῦ βίου πᾶσι διοίγει.
νδ'. Ὅτι καλὸν ἁρπάζειν, ἀλλ' ὄχι ἀπολύμενα, ἀλλὰ τὰ αἰώνια, καὶ πῶς δεῖ τοῦτο ποιεῖν.
νε'. Κατὰ βασκανίας.
νς'. Ὅτι μέγα φῶς ὁ βίος ὀρθὸς, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ὀπίσω γῆς, ἀλλ' ὡς οὐρανοῦ οἰκοδομεῖν.
νζ'. Ὅτι δεῖ πίστιν τῶν παρόντων αἰσθητῶν στενοτέραν φυλάττειν.
νη'. Περὶ τῆς τῶν θείων γραφῶν ἀναγνώσεως, καὶ τοῦ ἁπλατῶς καὶ ἱπποδρομιῶν, καὶ ὅτι πάντως μᾶλλον ἀφειδεῖν χρὴ, ἢ χρήσιμον.
νθ'. Κατὰ φιλοχρηματίας, καὶ ὡς εἰς πάντας φιλανθρωπίας.
ξ'. Ὅτι δεῖ συνεχῶς τὰ ἁμαρτήματα πενθεῖν, καὶ ὅτι τοῦτο ἡμᾶς ἐλεήμονας καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τὰ τῶν ἄλλων ἐξετάζειν.
ξα'. Ὅτι γυνὴ σωφρονοῦσα μάλιστα τὸν ἄνδρα ῥυθμίζει, καὶ ὡς ἐπὶ τῶν μὴ ζευγοφορούντων, μηδὲ πολυτελῆ ἱμάτια ἐπιζητούντων.
ξβ'. Κατὰ γυναικῶν ἀμέτρως πενθουσῶν τοὺς τεθνηκότας.
ξγ'. Περὶ πίστεως, καὶ τῆς μοιχείας.
ξδ'. Κατὰ βασκανίας, καὶ ὅτι θρίαμβος ἐπιφανὴς καιρός.
ξε. Κατὰ φιλαργυρίας.
ξς'. Περὶ ἀκακίας καὶ ἀπλότητος καὶ φιλοσοφίας.
ξζ'. Ὅτι πάντα δεῖ ποιεῖν, ὡς ὄμμα Θεοῦ μὴ βλασφημεῖσθαι.
ξη'. Ὅτι δεῖ τοὺς ἀδελφοὺς, ὅσῳ δὲ κακῶς διακειμένους ἴδωμεν, θεραπεύειν μᾶλλον.
ξθ'. Κατὰ κενοδοξίας, καὶ ὡς ἐπὶ τῆς ἐλεημοσύνης.
ο'. Περὶ τῆς τῶν χρημάτων οὐσίας.
οα'. Περὶ μνησικακίας καὶ μακροθυμίας, καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ.
οβ'. Περὶ τῆς ἀγάπης καὶ βίου ὀρθοῦ, καὶ ὅτι ζῶν τὰ μάλιστα τοῦ ἔλλιπους ἐστίν.
ογ'. Περὶ καθαρότητος καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς καὶ πλεονεξίας οὐ χρὴ τὴν ἐλεημοσύνην ποιεῖν.
οδ'. Κατὰ φιλαργυρίας.
οε'. Περὶ τῆς τοῦ πνεύματος ἐνεργείας, καὶ ὅτι αὕτη τοῦ σώματος οὔσης τοῖς ἀγγέλοις ἴσους ἀπεργάζεται.
ος'. Περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς ἀγάπης, καὶ τῆς τῶν πρόσθεν καταφρονήσεως.
οζ'. Ὅτι ἡ εἰς τὸν Χριστὸν ἀγάπη πάντα φορητὰ ποιεῖ· καὶ ὡς ἐλεημοσύνης.
οη'. Περὶ ὁμονοίας καὶ ἀγάπης.
οθ'. Περὶ τοῦ ὅπως δεῖ τὸν κοσμικὸν καὶ, καὶ ὅτι χρὴ φρονεῖν τὰ τοῦ θεοῦ φέρειν.
π'. Ὅτι χρὴ διὰ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν τῶν πρόσθεν καταφρονῆσαι, καὶ ὅτι ὁ μανδύας δίεδται, τὰς ἀγγελικὰς ἴσους ἡμᾶς ποιῶ.
πα'. Ὅτι δεῖ τῶν πρόσθεν καταφρονεῖν, καὶ ὡς ἕνεκα τοῦ ἐλεημοσύνου.
πβ'. Περὶ τῆς θεωρίας καὶ ἐλεημοσύνης.

πγ'. Περὶ

ιγ'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ τοῦ μὴ δεῖν χαίρεσθαι ἐπὶ τοῖς ἐκ πλεονεξίας.

ιδ'. Πρὸς τοὺς τὸν ἀπράγμονα βίον, καὶ ἀφροντιστοῦντας τῶν διδομένων ἡμῖν καὶ Ἰουδαίοις χαρισμάτων.

ιε'. Περὶ τῶν ἐν ἀλλοτρίοις κτήμασι καὶ ἄλλως, ὅτι οὐ δεῖ τὰ ἑαυτῶν μόνα ζητεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πλησίον.

ις'. Περὶ ἀνελευθερίας καὶ πλεονεξίας καὶ ἐλεημοσύνης.

ιζ'. Ὅτι δεῖ εἰδέναι ἀκριβῶς τὰ περὶ πίστεως, ὡς δυνάμενος καὶ πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας ἀποκρίνασθαι.

ιη'. Ὅτι πᾶς τις ἐξ ἑτοιμότητος πρὸς τὰ λόγια ἀκροᾶται, καὶ ὅτι δεῖ φεύγειν τὰς βλαβερὰς συνουσίας.

ιθ'. Ὅτι δεῖ κεχρῆσθαι εἰς δίον τῷ πλούτῳ, καὶ μὴ κατοχωτέον αὐτόν.

κ'. Ὅτι οὐ δεῖ λόγχαις μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνίζεσθαι τῷ Θεῷ.

κα'. Ὅτι δεῖ πρὸς σωτηρίαν ἡ πίστις καὶ ὀρθοῦ βίου, καὶ ὅτι οὐκ ἐξαρκεῖ ταῦτας ἐγκύπτειν γραφάς.

κβ'. Κατὰ φιλαργυρίας.

κγ'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

κδ'. Περὶ τοῦ μὴ λίαν σπουδάζειν τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν πίστιν.

κε'. Πρὸς τοὺς κατηχουμένους, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

κς'. Κατὰ ὀργιζομένων, καὶ ὅτι οὐ δεῖ μετὰ κραυγῆς, ἀλλὰ μετὰ ἡσυχίας διαλέγεσθαι.

κζ'. Περὶ φιλοσοφίας.

κη'. Κατὰ κενοδόξων.

κθ'. Κατὰ κενοδόξων.

λ'. Ὅτι δεῖ τὰς γραφὰς μετ' ἀκριβείας ἐρευνᾶσθαι, καὶ μὴ προσπλάσσειν τοῖς βιωτικοῖς.

λα'. Περὶ ὀρθοῦ βίου.

λβ'. Πρὸς τοὺς τὸν τῶν γραφῶν ἀγῶνα.

λγ'. Ὅτι μεγάλην ἡμῖν ὠφελεῖ ἡ προφητεία, καὶ ὅτι καὶ πάλαι ἦσαν οἱ διαβεβλημένοι Ἰουδαίοις ἠγαπημένοι τῷ Χριστῷ.

λδ'. Ὅτι δεῖ τὸν μετανοοῦντα μὴ μόνον ἐν τῇ προσευχῇ μετανοεῖσθαι, καὶ ἀφίστασθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ τὰ ἐναντία ποιεῖν ἢ ἐμάθετο.

λε'. Ὅτι ἔστι καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσι πρὸ τοῦ θανεῖν μετανοῆσαι.

λς'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐκκαίειν ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ὑπὲρ πάντων ἡμῖν ἔδωκε βίον.

λζ'. Περὶ βασκανίας, καὶ ὅτι χαλεπὸν ὄντως τῶν ἀμαρτημάτων.

λη'. Περὶ τοῦ μὴ προσεδρίας ἁπλῶς, καὶ κενοδοξίας.

λθ'. Περὶ ἀνωφελοῦς ἐν ἐλεημοσύνῃ, καὶ ὅτι οὐ δεῖ μόνον ἡμᾶς ἁπλοῦς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους εἶναι ἐν τοῖς δόγμασι καὶ ἐν τῷ βίῳ.

μ'. Ὅτι τέλειός ἐστιν ὁ πάσας τὰς ἐντολὰς ποιῶν, ἐν καὶ φιλαργυρίας, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

μα'. Ὅτι δεῖ ὅταν φρονίμως τι ποιῇς ὡς δόξῃς, καὶ ὅτι πᾶσα ποιμαίνεται ἐξ ἀνοίας ἔχει τὴν ἀρχήν.

μβ'. Περὶ τοῦ μηδὲν εἰς τὸν βιωτικὸν δόξαν, καὶ περὶ τῶν κακῶς συναγόντων, καὶ κακῶς δαπανώντων.

μγ'. Ὅτι χρὴ τὰ πνευματικὰ μᾶλλον, ἀλλ' οὐ τὰ βιωτικὰ αἰτεῖν τὸν Θεόν· καὶ ὅτι ἡ διασυστική εὐχή, Ὁ, ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ, πνευματική ἐστι, καὶ ὅτι οἱ πλούσιοι οὐκ εἰσὶ τοῦ Θεοῦ πλουτοῦσι.

μδ'. Περὶ τοῦ μηδὲν εἰς τὰ δοκοῦντα χαλεπὰ προσκόπτειν τὸν πρόποντα βίον.

με'. Ὅτι ἡ τῆς ἀναστάσεως καὶ κρίσεως μνήμη τὰς ἀτόπους ὁρμὰς ἀνακόπτει, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι ἐγγὺς ὁ τέλος. (κόλασις.

μς'. Περὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων μετὰ λήψεως, καὶ ὅτι τοῖς ἀξίοις σωτηρία ἐστὶν, ὥσπερ τοῖς ἀναξίοις

μζ'. Περὶ

οδ'. Περὶ τῦ μὴ ἀμβλύνειν τὴν τῆς ψυχῆς ὀξύτητα· ἢ ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστι τὴν τῆς ψυχῆς εὐσταθεστάτην καὶ ἀκλινῆ εἶναι ἢ ἀπόστολον ἢ σοφίαν.

οε'. Περὶ τῆς σοφίας, καὶ τὴν τελείαν ἡδονὴν ἐπαγωγοτάτην, ἢ ὅτι τὴν ἀμαρτημάτων παλλακὴν εἶναι καὶ ἀληθῆ κολάκισσαν.

οϛ'. Περὶ τῆς μιμήσεως Χριστοῦ· ἢ ὅτι καλὸν τὰ τοῦ Χριστοῦ παθήματα, καὶ ὡς τῆς τῶν πρώτων ματαιότητος.

οζ'. Ὅτι δεῖ οὐ τὰ ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πλησίον συμφέροντα μεριμνᾶν.

οη'. Περὶ τῆς αὐτῆς παραβολῆς, καὶ ὅπως δεῖ τὴν γλῶτταν καὶ σῶμα τῇ τοῦ Χριστοῦ γλώσσῃ καὶ σώματι εὐσχήμονα ἔχειν.

οθ'. Πῶς δεῖ τῷ Χριστῷ μιμεῖσθαι, καὶ περὶ τῆς μακροθυμίας.

π'. Ὅτι δεῖ τοὺς ἀμαρτάνοντας στενοχωρεῖσθαι λύπῃ, καὶ περὶ φιλαργυρίας.

πα'. Ὅτι ὁ φιλάργυρος τῷ δαιμονίῳ χαλεπώτερος.

πβ'. Ὅτι δεῖ μετὰ πάσης εὐσεβείας καὶ καθαρότητος τοῖς φρικτοῖς μυστηρίοις παραγίνεσθαι.

πγ'. Κατὰ πλεονεξίας καὶ φιλαργυρίας.

πδ'. Ὅτι οὐ πάντα χρὴ ἀκολούθως ποιεῖν, ἀλλ' ἐνίοτε δεῖ παρὰ τὸ ἀκόλουθον βέλτιον, καὶ ὡς ὁ Ἰωσήφ.

πε'. Περὶ τῦ μὴ ἐκ πλεονεξίας ἐλεημοσύνην ποιεῖν, καὶ ὅτι ὁ ἱερεὺς τὰ βιωτικὰ μεταχειρίζεται.

πϛ'. Ὅτι δεῖ ταῖς ἀφορμαῖς ὑπομιμνήσκεσθαι τὸν εἰσοδον ἀποτυγχάνειν.

πζ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς τοὺς ὑβριζομένους ἡμερίους φέρειν.

πη'. Περὶ ἐλεημοσύνης καὶ φιλοξενίας, καὶ ὑπερβάλλουσης τῆς ἐκ τῆς ἐκκλησίας θεραπείας.

πθ'. Κατὰ τῶν γυναικῶν χρυσοφορουσῶν.

ϙ'. Ὅτι οὐδὲν τῶν Χριστοῦ ὑπερβαλλόντων δύσκολον, τὸ τῆς φιλαργυρίας, καὶ ὑπερβάλλον τῆς πενίας.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Περὶ τῦ Ἰωάννου, καὶ τῆς αὐτοῦ γραφῆς, καὶ ὅτι τὰ θεῖα λόγια πάντων ἐστὶ χαμαιτυπεῖα καὶ ὅτι βύκολος, ἐὰν βαλλώμεθα, ἢ ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων μεταβολή, καὶ ὅτι δεῖ βιοτικῶς τοῖς ἁγίοις παρεστάναι μυστηρίοις.

β'. Ὅτι δεῖ τὸν εἰς ἐκκλησίαν εἰσιόντας ἀκριβῶς προσέχειν τοῖς λεγομένοις, καὶ ἀπέχεσθαι μείζονος πάσης βιωτικῆς.

γ'. Κατὰ κενοδοξίαν.

δ'. Περὶ τῦ δεῖν ἡμᾶς εὐχαριστεῖν ὑπὲρ τῆς φιλανθρωπίας τῦ Κυρίου, καὶ ὡς ὀργῆς.

ε'. Ὅτι καὶ ἡ ἁμαρτία σκότος ἐστί, καὶ ὡς τῆς αἰωνίου κολάσεως.

ϛ'. Ὅτι οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος δόγματα ἔχειν ὀρθά, ἐὰν ἔργα ἔχωμεν διεστραμμένα.

ζ'. Περὶ τῦ μὴ θεραπεύειν, ἀλλὰ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τῆς γραφῆς εἰρημένοις, καὶ μιμνήσκεσθαι τῶν οἰκείων ἁμαρτιῶν.

η'. Περὶ φιλοχρηματίας, καὶ ὅτι ὁ τοιοῦτος τῷ Θεῷ, ἀλλὰ τῷ μαμμωνᾷ δουλεύει.

θ'. Κατὰ ὑποκριτῶν.

ι'. Περὶ τῦ μηδὲν ἐκ τῆς αἰωνίου βαπτίσματος ὠφελεῖσθαι τὸν μὴ ὀρθῶς βιοῦντας.

ια'. Ὅτι ὀρθῶς βιοῦντες οὐχὶ τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτοῖς χαριζόμεθα.

ιβ'. Περὶ τῦ καλῦ βίου, καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως· καὶ ἄλλως, ὅτι ὀρθῦ ἡμῖν βίου χρεία, ὡς μηδενὸς ἑτέρου δυναμένου ἡμᾶς ἐξελέσθαι τῆς κολάσεως.

ιγ'. Περὶ

λδ'. Κατὰ πλούτου καὶ τρυφῆς.

με'. Ὅτι δεῖ μὴ τῶν δεόντων τὰ ὑπερβάντα μείζω.

μς'. Ὅτι βίος εὐαρέστου πρὸς θεὸν πολλῆς δεῖται σπουδῆς.

μζ'. Περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ὅτι αὕτη πασῶν ἀρετῶν κεφαλή· καὶ ὡς ἐλεημοσύνης.

μη'. Κατὰ ἀκριβοῦντας καὶ δίκαιον πολυπραγμονοῦντας, καὶ ὅτι δεῖ χρῆσθαι πένησι συνετῶς τοῖς.

μθ'. Οὐ τοῦ πλούτου ἕνεκα δεῖ κεκρῆσθαι, τέχνη πασῶν καλλίστη, καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀσυτίας.

ν'. Οὐ δεῖ φιλαίρεσθαι καὶ μὴ φθόνῳ καὶ πίστεως τοῖς θείοις μυστηρίοις προσέρχεσθαι, καὶ ὅτι μᾶλλον δεῖ σὺν πένησι θεραπεύειν, ἢ ταῖς ἐκκλησίαις χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ κειμήλια δοκοῦσαι.

να'. Οὐ οὐχ ᾧ ἔξω ῥᾴστος, ἀλλ' ᾧ ἔσω ᾗ δοῦλος τοῖς ἀνθρώποις κοπιῶσι, καὶ ὅλως ὁ ἀδικῶν μάλιστα ἑαυτὸν ἀδικεῖ.

νβ'. Οὐ τέχνη, καὶ ἀμείνων πασῶν τεχνῶν ἡ ἐλεημοσύνη.

νγ'. Οὐ νῦν τὰ λυπηρά, σὺν χρηστὰ μόνιμα εἰ ἀφίησιν ὁ Θεός, καὶ ταῦτα χρήσιμα.

να'. Οὐ οὐδὲ ἡμῖν ἐμπόδιον αἰχμαλωσίας, καὶ ὡς εἰς πένητας φιλοθεσπίας, καὶ εἰς ὃ ῥηθὲν τὸ ἀσφάτου. Τότε ῥαγήσεται ὡσεὶ μὲ ὁ φῶς σου.

νε'. Ἐπαινος τῶν μοναχῶν, ὡς ᾧ καὶ τὸ αὐτῶν μὴ διῆπνοι λόγου δυσχερεστικοῦ μέμψηται, ὃν καὶ ἀφ' πλάτους ὀξηκόησαν.

νς'. Περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, καὶ ἀπιθάνου μὲν ἡ ἀρετὴ, βαρὺ δὲ ἡ κακία· καὶ κατὰ τὸ τέλος.

νζ'. Περὶ θλίψεως καὶ ἀνάγκης, καὶ κατὰ τρυφῆς καὶ μέθης.

νη'. Περὶ ἀπονοίας, καὶ ὅτι ὁ τοῖς βιωτικοῖς ἐμπεπλεγμένος, πάντων ἐστὶ δουλικώτατος.

νθ'. Ὅτι οὐ τῆς ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ πλησίον σωτηρίας ὀφείλομεν φροντίζειν, καὶ κατὰ τροπὴν ὑπόθυμοι, καὶ ὡσεὶ ξένοι τοὺς οἰκείους πατέρας εἰς τὸ ῥυθμίζειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας, καὶ κατὰ φιλαργυρίας.

ξ'. Περὶ τῆς πρὸς Χριστὸν ἀγάπης, καὶ ὅτι οὐδὲν πάσης ἄλλης βεβαιοτέρα.

ξα'. Περὶ μνησικακίας.

ξβ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς τὸν τοῦ παιδίου ἁπλοῦν μιμεῖσθαι, καὶ ὡσεὶ τὸν Δαβὶδ, καὶ κατὰ κενοδοξίας καὶ φιλοκερδείας.

ξγ'. Περὶ τῶν τοῦ χρημάτων ἔρωτος.

ξδ'. Ὅτι οὐ τὸν πλοῦτον μόνον, ἀλλὰ καὶ βίον ἁπλοῦν ὑπὸ δύκην θεῖναι χρή· καὶ ὅτι πᾶσαν ἀρετὴν ἔχει δῶρον, καὶ ὅτι τὰ ἑαυτοῦ βλέπειν, καὶ οὐ τὰ τοῦ ἄλλου μεμνᾶσθαι χρή.

ξε'. Περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ἀληθείας.

ξς'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

ξζ'. Ὅτι οὐ χρὴ ἀπογινώσκειν πεπλημμελημένους, οὐδὲ θαρρεῖν ἑστῶτας.

ξη'. Ὅτι ὁ τῶν μοναχῶν βίος, τῶν δοκούντων εἶναι σεμνοῖς καὶ ἀπαλωτέρου παιδεύτου ὄντι.

ξθ'. Ὅτι ψυχὴν μᾶλλον ἢ σῶμα καλλωπίζειν χρή, καὶ περὶ ὕστερον τοῦ εἰδυμα γάμου, καὶ ὡσεὶ τῶν μοναχῶν.

ο' Πάλιν ὡσεὶ τῆς τῶν μοναχῶν ξενιτείας ἀσκήσεως.

οα'. Περὶ κενοδοξίας.

οβ'. Περὶ τῆς τῶν μοναχῶν ταπεινοφροσύνης.

ογ'. Ὅτι ὁ τὴν ψυχὴν ῥυπωθεὶς μᾶλλον τοῦ νεκροῦ δυσώδης ὄντι, καὶ ὑπόμνησις τῶν ἐν ᾅδου ναῷ γυναικῶν κάλλη ὡσεὶ εργαζομένων, καὶ τῶν ἐν τοῖς γάμοις χρήματα μᾶλλον, ἢ ζῶσαν ὑπεικείμενον ὑπὸ ζητούντων.

τος βίου ζ᾽ ἡμέτερα ἔφηκεν, ἀλλ᾽ ὅπως μὴ τὼ ὁσιότητι ἀφιξίν ὅσι καὶ δικαιοσύνη καὶ κρίσις, καὶ γέενα, καὶ ὁ ἔσχατος.

ιδ'. Περὶ τοῦ μὴ ζ᾽ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα τὰ ἁμάρτια, καὶ ὅλη μὴ τὸ ζῶν διαφυλάττειν τὰ ἁμαρτήματα, ἃ δύναται ἐκ᾽ ἀθῴους ἀφ᾽ ἑαυτῶν.

ιε'. Ὅτι ἀφ᾽ ἡμᾶς κακῶς ἀκούοντας λυπεῖσθαι, καὶ περὶ τῆς τῶν πρόσθεν καταφρονήσεως, καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ ἁμαρτάνοντας ἁμάρτια, ἀλλὰ, ὃ σὺ ἡμῖν, διορθοῦσθαι.

ις'. Ὅτι ὦ τὰ ἄλλα μαθητῶν ἀφορμὴ ἡ ἄρετή.

ιζ'. Ὅτι ἀφ᾽ ἡμᾶς πλέον ἢ τῶν παλαιῶν ὑπομιμνήσκεσθαι ὑπὸ τραυμάτων, καὶ ὅτι τοῦτο τοῖς βουλομένοις βλάπτειν.

ιη'. Περὶ τῆς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπης, καὶ περὶ τοῦ μὴ αἰσχύνεσθαι τοὺς ἁμαρτάνοντας προσπίπτειν τοῖς προσιοῦσιν.

ιθ'. Περὶ τοῦ μὴ ἀφ᾽ ἵππου τῷ ἐχθρῷ Θεῷ ἐντυγχάνειν.

κ'. Κατὰ τῆς αἰσχίστης τῶν χρημάτων ὑπερβολῆς.

κα'. Ὅτι τὰ ἐπιτάγματα οὐκ ἔστιν ἀδυνάτα τοῖς βουλομένοις, καὶ ὅτι πολλοὶ ἤδη ⟨illegible⟩ κατορθοῦντες αὐτά.

κβ'. Περὶ τῆς μετανοίας, καὶ τῆς ἐν θυσίᾳ προσοδρίας.

κγ'. Ὅτι τῆς γλώσσης πικροτέρα ἡ τῆς μοχθηρίας δόξης ἔκπληξις.

κδ'. Οὗτος ὁ λόγος οὐκ ἔχει κατ᾽ ἔτος ἡλικίαν τινά.

κε'. Περὶ τῆς θυγατρὸς, καὶ πρὸς ὃ τέλος πρὸς τὸ μὴ ἀφ᾽ ἡμᾶς ἑαυτὸν ἀγοράσαι.

κς'. Ὅτι ὁ ἀφ᾽ μέχρι πλάνης θαρρεῖ ⟨illegible⟩ ἐξῶντα, ὅτι ἀποχωρήσει ἑαυτῷ τὸ πεπλωκότα.

κζ'. Ὅτι χρὴ πάντων τῶν ἀναγκαιοτάτων τὰ πνευματικὰ προτίθεσθαι, ἐπεὶ ὅτι πάντως ἱερεῖ ὁ πατὴρ ζῶν μᾶλλον τέθνηκε.

κη'. Ὅτι ⟨illegible⟩ ἀκόλαστοι καὶ φιλάργυροι ἐνδεῖς τῶν δαιμονιώντων διεπόησαν.

κθ'. Προσοχὴ πρὸς τὴν ἐπιείκειαν τὸ ταῖς ἐπιτιμήσεσι.

λ'. Περὶ τοῦ, ὅτι ἀφ᾽ τοῦ ἀνδρὸς μὴ πάσης μακροθυμίας γυναῖκας ζῶν ἀδόκητος διορθοῦσθαι.

λα'. Περὶ τοῦ μὴ σφοδρῶς ἀρνεῖσθαι τὸν πλησίον ζῶν.

λβ'. Ὅτι ἀφ᾽ τοῦ ἁγίους καὶ τοῦ ἱερέως ἀνατολικῶς, καὶ ὅτι ⟨illegible⟩ ἀναρέτους ζῶντας ⟨illegible⟩ ἥλιλωσε μᾶλλον τῶν θαυματουργούντων θαυμάζεσθαι.

λγ'. Ὅτι ἀφ᾽ ἡμᾶς πρὸς θλίψεις γνησίως ἑτοίμως, καὶ περὶ τοῦ Ἰωὴλ, καὶ Ἰωσὴφ, καὶ τῶν τριῶν παίδων.

λδ'. Ὅτι οὐκ ἔστι δικαίου θάνατος, καὶ ὅτι χρησίμως τὰ νεκρὰ σώματα σήπεται.

λε'. Προσοχὴ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην, ἐπὶ ὅτι ὁ ἀφ᾽ ⟨illegible⟩ τῶν πάντων βίον διεργάζεσθαι.

λς'. Κατὰ τῶν τῇ πίστει ἀφιστορούντων· καὶ ὅτι ὁ θεὸς ἁμαρτάνει, καὶ σὺ ἀφ᾽ δικαίως κολάζεται.

λζ. Περὶ τοῦ μὴ ἐξ ἡδονῆς ἀμαθίαν, καὶ ὅτι πάντα ἀστοῦσι τὰ κακὰ αἰσχύνεται.

λη'. Ὅτι κοῦφος ὁ τῆς ἀρετῆς ζυγὸς, ὁ δὲ τῆς ἁμαρτίας φορτικώτατος.

λθ'. Κατὰ πλεονεξίας, ἐπεὶ ὅτι ὁ δύσκολα τὰ τοῦ Χριστοῦ προστάγματα.

μ'. Κατὰ βασκανίας, καὶ ὅπως ἀφ᾽ ἀποφεύγεσθαι τῆς πονηρίας ταύτης, καὶ ὅτι αἱ ἀμφὶ ταῖς μὴ προσέχουσι μεγάλα φέρουσι κακὰ, καὶ κατ᾽ κακοδοξίας.

μα'. Ὅτι ἀφ᾽ ἡμᾶς ἑαυτὸν σῴζων δίκαιον ἅπαντα τῶν ἁμαρτημάτων.

μβ'. Ὅλη ἀφ᾽ τοῦ κακοπροσώπως καὶ ἀδικοπραγίας γνησίως φέρειν· καὶ περὶ Δαβὶδ καὶ Σαοὺλ, καὶ ὅτι ἀφ᾽ ἡμῶν, ἃ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα ἐξετάζειν.

μγ'. Περὶ τῶν τῆς γλώσσης κολάσεων, καὶ ὅτι ὠφέλιμον τὸ περὶ γλώσσης ἀκοῦσαι· καὶ προσοχὴ πρὸς τὸν ὀρθὸν πολιτείαν.

μδ'. Κατὰ

μζ'. Περὶ ὑπομονῆς.
μη'. Κατὰ τῶν ἀγαμούντων τὸ τοῖς γάμοις πόμπης.
μθ'. Περὶ ὕβρεως.
ν'. Κατὰ φιλαργυρίας.
να'. Οτι δεῖ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελεῖν, καὶ φεύγειν τὴν κακίαν.
νβ'. Οτι δεῖ καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἀγαπᾶν.
νγ'. Κατὰ ὀργῆς καὶ θυμοῦ.
νδ'. Περὶ τῆς τῶν πρώτων καθέδρας, καὶ τῆς εὐρυχωρίας ἐπιμελείας.
νε'. Κατὰ ῥαθυμίας, καὶ Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον· καὶ ὅτι τῆς Εἰς Θεὸν ἀγάπης, τῆς αὐτῆς ἐστι καὶ τοῦ τὰ πλησίον φιλοτιμίας· καὶ ὅτι ἐλεημοσύνης.
νς'. Οτι πρώτων ἀσφαλέστατον ἡ τοῦ Θεοῦ προστασία.
νζ'. Οτι τοῖς τὸν αὐτὸν ζῆλον ἐπιτεταμένοις πάντα εὐχερῆ καὶ εὔμαθῆ.
νη'. Περὶ ἐπιεικείας καὶ καταπεφρονήσεως.
νθ'. Οτι πολλὴν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τῆς τῶν νέων σωφροσύνης.
ξ'. Περὶ ἀρίστης πολιτείας, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἑαυτοὺς τὰ ταῦτα καταδικάσαι.
ξα'. Περὶ τῆς ἀρετῆς, ὅτι οὐ φεύγει ὁ κακῶς πάσχων, ἀλλ' ὁ κακῶς ποιῶν.
ξβ'. Περὶ τῆς λύπης τοῦ ῥοπῆς, καὶ πῶς δυνατὸν μὴ ἑαυτὸν ἔχειν τὸν Κύριον.
ξγ'. Περὶ κατανύξεως.
ξδ'. Περὶ τῆς τοῦ Ιωσὴφ ἀγάπης Εἰς τοὺς ἀδελφούς.
ξε'. Περὶ κατανύξεως, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τοὺς πειρασμοὺς ἀχάλλεπτον.
ξς'. Περὶ τοῦ πόσας δεῖ τοῖς παισὶ κληρονομίας καταλιμπάνειν, καὶ ὅτι ἀρετῆς ἐστι πλοῦτος.
ξζ'. Οτι δεῖ τὸν τῆς παλαιᾶς ἀρετὴν ζηλοῦν, καὶ πολλὴν αὐτῆς ποιεῖσθαι λόγον.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Οτι δεῖ ταῖς θείαις γραφαῖς διαπονουμένους ἀκριβῶς προσέχειν.
β'. Οτι δεῖ τὰ θεῖα μιμεῖσθαι, καὶ τοῖς βιωτικοῖς μὴ προσπλοῦσθαι, καὶ ταῖς θείαις γραφαῖς προσέχειν.
γ'. Περὶ τοῦ μὴ τοῖς καταπεφρονημένοις, καὶ τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς κατορθώμασι στενοχωρεῖσθαι διαφέρειν.
δ'. Περὶ τοῦ μὴ τοῖς τῶν ὀρθῶν πολιτευμάτων, καὶ τῆς θυμοῦ καὶ κενοδοξίας· καὶ ὅτι τοιοῦτοι παύσονται, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς κατ' ἐκείνους τὴν ζημίαν τοῦ μαμωνᾶ θεῖναι μὴ προσκωμῆσαι.
ε'. Οτι ὁ τὸ οἰκεῖα ἀρετῆ μὴ βεβιωκὼς, πῶς τὸν ἄλλων δύναται ἐπανορθοῦν ἐπαρκέτως τοῦτο ἀπαιτούμενον· καὶ ὅτι τῆς ἐλεημοσύνης.
ς'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς ὅλως ἑαυτοὺς ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ, καὶ ὅτι τῆς κατανύξεως καὶ μετανοίας.
ζ'. Καὶ τὸν αἱρετικὸν καὶ Ιουδαῖον, καὶ ὅτι τοῦ μὴ τῆς τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ ἀφίξεως καὶ λόγου πρόφασιν ποιεῖσθαι.
η'. Περὶ τῆς Αἰγυπτίων μοναχῶν βιώσεως, καὶ ὅτι ἡμᾶς μιμεῖσθαι αὐτούς.
θ'. Οτι ἡμᾶς ἀσυλήπτους ὄντας ἑαυτοῖς ὁ τὴν προνοητικὴν ἀρετὴν ὠφελεῖ, καὶ ὅτι ὁ μὴ ὑπὲρ πλούτου μέγα φρονῶν.
ι'. Περὶ τοῦ μὴ τοῖς τὸν μετανοίας, καὶ τοὺς ὃ γλυκαίνει φέρειν τοὺς πειρασμούς.
ια'. Περὶ τοῦ ἀσβέστου τῆς γεέννης πυρὸς, καὶ ὅτι ἡμᾶς δεῖ πάσαν τὴν ἀρετὴν μελετᾶν.
ιβ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰ γήινα, ἀλλ' ἃ φύσει λογίζεσθαι.
ιγ'. Οτι δεῖ γλυκαίνειν ταῖς τοῦ Ἀμφιάλου μηχαναῖς τὸν δύπτα παλαίειν, καὶ ὅτι ὁ μέχρι τοῦ πρόσ-

περὶ ἡμῶν ἐπιβλεπόμεθα.

ιθ'. Οτι δεῖ φθάνειν τὸ κακῶς παθεῖν, ἀλλὰ τὸ κακῶς ποιεῖν· καὶ ὅτι ὁ τὸν πλησίον κακοποιῶν αὐτὸς μᾶλλον πάσχει δεινά, ἢ ἐκεῖνος.

κ'. Οτι εἰ βουλόμεθα τὴν διδασκαλίαν περισχεῖν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς ἐλθεῖν δεῖ· καὶ ὅτι ῥίζα τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

κα'. Οτι οὐδὲν ὄφελος τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας, μὴ περὶ τὴν ἀρετὴν ὑπαδόντων, καὶ ὅτι δεῖ τὴν τῆς ψυχῆς θεραπείαν προτιμᾶν τῆς τοῦ σώματος.

κβ'. Οτι δεῖ περὶ τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἀφοραν, καὶ μὴ κενοδοξίας.

κγ'. Οτι οὐ χρὴ Ⓜ δεδοικέναι αἰτᾶσθαι, ἀλλὰ τὴν ῥᾳθυμίαν φεύγειν.

κδ'. Οτι πλείονα τὴν ἀρετὴν ἀπαρτίζομεν ἡμεῖς, ἢ Ⓓ παλαιοί, ἐπὶ ὅτι δυνάμεθα καὶ ὁ βραχὺς χρόνος καιρῷ Ⓜ Θεοῦ εἰς οἶκτον ὑπαντῆσαι θεοῦ ἀξίους μετθμοιωθῆναι.

κε'. Οτι οὐ χρὴ περὶ τοῦ τῆς ἀρετῆς πόνου σκυθρωπάζειν ῥᾳθυμεῖν, ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτῆς κέρδος λογίζεσθαι τέρπεσθαι.

κς'. Οτι δεῖ ἡμᾶς ἀδιαλείπτως ἐπὶ καθ' ἑκάστην ὑπηρετεῖν τῷ Θεῷ.

κζ'. Οτι δυνάμεθα, ἐὰν βουλώμεθα, καὶ ὁ βραχὺς χρόνος τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν ἀπαλεῖψαι θαι, καὶ περὶ τοῦ μὴ μνησικακεῖν.

κη'. Οτι οὐδὲν ὄφελος ὁ μὴ πειθόμενος Ⓜ τοῦ Θεοῦ προστάγμασι, καὶ τούτου ἀπόδειξις ὁ τῶν ἀποστόλων χειροτονία, ὅπως δι' ὀλίγων ἐπλατύνθη εἰς πάσαν τὴν γῆν.

κθ'. Οτι ὁ κακία προηγουμένως ἡμᾶς λυμαίνεται, ὅτι ἀρετὴ ὠφελεῖ, ἐὰν ῥᾳθυμῶμεν.

λ'. Οτι χρὴ μὴ τῆς πηγῆς ἐκ ἀδιαλείπτως θύγεσθαι.

λα'. Οτι δεῖ ἡμᾶς τὴν τοῦ Ἀβραὰμ προθυμίαν μιμεῖσθαι, καὶ ὅτι ὁ δεῖ τὰ γήινα τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς προτιμᾶν.

λβ'. Περὶ τοῦ γυμνὸν φέρειν τοὺς πειρασμούς.

λγ'. Περὶ τῆς ἀπιστοφεγοσύνης.

λδ'. Οτι βέβαιαι αἱ περὶ τῶν μελλόντων ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς ἀγάπης, καὶ ὅτι δεῖ οὐχ ἑαυτοῖς ζῆν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ.

λε'. Οτι πασῶν ἀρετῶν θεμέλιος ἡ τῆς ἀπιστοφεγοσύνη, καὶ περὶ τῆς τῶν πλούτων μεταβάτικης, καὶ ὅτι δεῖ Ⓜ πλουτοῦντας εἰς τοὺς πένητας δαπανᾶν μᾶλλον ἢ σωρεύειν.

λς'. Οποῖά εἰσιν ἃ Θεὸς ἡμῶν ὑπισχνεῖται, καὶ ὅτι ὁ δεῖ περὶ τοῦ τῆς ἀρετῆς ἀγῶνος ἀλύειν.

λζ'. Περὶ τῆς τῶν πλούτων καταφρονήσεως, καὶ τῆς ἀμετρείας, καὶ ὅτι δεῖ τὰ ἀναγκαῖα μόνον ζητεῖν.

λη'. Περὶ τῆς ὁμονοίας καὶ ἀγάπης μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρός.

λθ'. Περὶ τῆς ἀθετομπῆς καὶ τῶν Ἰουδαίων.

μ'. Περὶ ὑπομονῆς, καὶ ὅτι χρησίμως τοῖς Θεοῦ τὰ λυπηρὰ καὶ τὰ χρηστὰ διαμίξας ὑβρισται· καὶ ὅτι δεῖ Ⓜ Ἀβραὰμ μιμήσασθαι, καὶ τὰ θεῖα προστάγματα οὐ θελιεργάζεσθαι· καὶ περὶ βαπτίσματος καὶ ἀθετομπῆς· καὶ χρησίμως διαμεμίχθαι τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς ἀγαθούς.

μα'. Περὶ φιλοξενίας.

μβ'. Περὶ φιλοξενίας, καὶ περὶ Ηλιοῦ καὶ τῆς χήρας.

μγ'. Περὶ φιλοξενίας.

μδ'. Οτι Ⓓ εὐαρέστει καὶ οὐ ζῶντα ἰδιώτης, καὶ μὴ τοῦ ὀστοῦν μετάσχοι, ὠφελείας ἡμῖν ὑποθήσεις γίνονται, καὶ περὶ τοῦ Ιωσήφ.

με'. Οτι τοῖς τὰ οὐράνια μελετῶσι βύκολα τὰ τοῦ βίου δύσκολα.

μς'. Κατὰ φθόνου.

μζ'. Περὶ

ΕΠΕΙΔΗ ΕΘΟΣ ΗΝ ΤΩ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩ ΙΩΑΝΝΗ ΤΩ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΩ μ᾽ ὃ ἐρμήνευσαι ὃ πρ᾽ αὐτ᾽ ποιητὴς ῥητόν. Εἰς ἠθικὰ κατατείνει ϖ λόγοι, ἅπαντα ἐ τοῖς ἡμετέροις δοκιμάζοντες, ἃ τοῖς αἰδοῖς ἡ τὰ πᾶσι ῥήμασιν ἐκτιθέντα αὐείσκομεν· ἀναγκαῖον τοίνυν καὶ τὰ πρ᾽ αὐτ᾽ ἐν τοῖς ἠθικοῖς χ᾽ πλάτος ἐξηγήσασθαι, ἵνα ἔχῃ ὁ βουλόμενος τὴν διάνοιαν τ᾽ πάνυ τοῦ ἠθικοῦ λόγου καὶ τὸ σωτόμως ποιήσεται. Εἰσὶ δ᾽ ϖ τῶν ἠθικῶν ἀριθμοὶ χ᾽ εἷς τῶν λοιπῶν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α᾽. Ο πρῶτος λόγος ὅλος ἠθικὸς ϖδεί πτείας.

β᾽. Οτι δεῖ μεμνῆσθαι τῶν ἐξηγητῶν, καὶ τῆ τῶν δογμάτων ὀρθότητι ἀκόλουθα καὶ ἔργα κεκτῆσθαι. ἑκάτερον γὰρ τούτων χωρὶς τοῦ ἑτέρου νεκρόν.

γ᾽. Περὶ τοῦ διηνεκῶς τὸν θεὸν ἔχειν ἀφ᾽ ὃ ϖρὸς ἀσωμάτους ἔχει ἡμᾶς ϖ πόλεμον, καὶ ϖδεί ἐλευθερωτικῶς.

δ᾽. Οτι οὐδὲν ἡμᾶ οὕτως ἡ πτεία χωρὶς τῶν ἄλλων κατορθωμ᾽ χ᾽, καὶ ϖδεί τοῦ θύχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν.

ε᾽. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀφορᾶν εἰς τὸ τῶν ἀνθρώπων δόξαν ποιούμ᾽ τί τ᾽ ἀγαθόν.

ϛ᾽. Καθ᾽ ὁλοκλήρων, ἡ ϖδεί τοῦ μὴ καταδύσκειν ϖ κρίσεσι τὸ τοῖς ἀκρίσεσι συλλόγοις.

ζ᾽. Οτι ὁ χρὴ ἀπογινώσκειν τῆς τῶν ἀπίστων σωτηρίας, ἡ διδόναι λαβεῖν αἰδοῖς βλασφημίας ἐκ τοῦ μὴ κοσμίως οἰκονομεῖν ϖ ἑαυτῶν βίον.

η᾽. Οτι ὁ δὲ ἀπαιτοῦσι μόνον βραβ᾽ χ᾽ ἀληθὴς πτεία, ἀλλὰ τῶν κακῶν ἀπαχή, ἡ ὅτι ὁ χρὴ ϖρὸς ἐπίδειξιν ἐλεᾶν, ἡ ὅτι οὐδὲν ἴσον τῆς χ᾽ θεοῦ ἀρετῆς.

θ᾽. Οτι μείζων θυσία ὁ διδασκαλίζεσθαι καὶ ϖδὰ τοῦ θεοῦ διεργασίας.

ι᾽. Οτι χρὴ ἀδιαλείπτως καὶ τὸ πᾶσι μεμνῆσθαι τοῦ θεοῦ.

ια᾽. Ολος ὁ λόγος ἠθικός, ἡ πραγματικὸς ϖρὸς τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν μίμησιν τῶν ἁγίων.

ιβ᾽. Οτι ἡ ψυχῆς ἐχθρὸς ὁ κρείττ᾽ χ᾽ τοῦ σώματος, ἐγγίνεται ἡμῖν τῆς ἀϊδέλειας ἀμελέ᾽σ.

ιγ᾽. Οτι δεῖ κοσμεῖσθαι καὶ δογμάτων ὀρθότητι καὶ βίου ἀκριβείᾳ. ἑκάτερον γὰρ χωρὶς ἑτέρου θανὴν οὐδὲν ϖ κεκτῆσθαι.

ιδ᾽. Οτι δεῖ ἀδιαλείπτως μεμνῆσθαι τῶν θείων διδαγμάτων. μέγα γὰρ τοῦτο κέρδος.

ιε᾽. Οτι δεῖ συνεχῶς μεμνῆσθαι τῶν τοῦ θεοῦ εὐεργεσιῶν, ἡ μὴ σκοπεῖν εἰ ὃ ἥμισυ τῆς ἁγίας παραινέσεως δέηλθεν, ἀλλ᾽ εἴ τι διορθώσαιμεν τῶν εἰς ἡμᾶς παθῶν, ἡ ὅπως χρὴ τοῖς μέλεσι χρῆσθαι ϖρὸς ἀγαθὰς ϖροαίρεσεις, καὶ ϖρὸς τὰς σωτηρίας.

ις᾽. Περὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ οἷα ἀγαθὰ ἐδωρήσατο τῷ διαθέσαντι.

ιζ᾽. Οτι δεῖ ἐκ τῆς εὐκληρίας εὐεργετουμένους ἡμᾶς μεμνῆσθαι τῶν ἐχθρῶν.

ιη᾽. Οτι εἰ μ᾽ τοσαῦτα ϖδείγματα τῆς ἀρετῆς ἀμηχάνομεν, μείζονι πολλῷ, ἡ ϖ

δῶ μέλλωμεν πλὴν ⸂τοῦ⸃ πέλαγος τοῦτο, βύζιοι ἡμώμεθα. Οὐκ ἠδυνήθην ὑμῖν, Φη- a. Kop. γ. ιϖ
σι, λαλῆσαι ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκικοῖς. μηδεὶς ἀκαρτέρητος τοῦτο πλεύτω ⸂τὸ⸃ πέ-
λαγος. καταποντώσωμεν ἑαυτοὺς πλοῖα, τυπτέσι, κατουδλώ, παρθυμέσθω, βύζας, ὥστε δύσε-
νδσαι ⸂τὸ⸃ πέλαγος εἰς ἡσυχία. ἡ γὰρ ⸂τοῦ⸃ ὕδωρ τοῦτο ζωὴ ἐστι. καθάπερ ἐάν τις πυρὸς λά-
χ. ἀλλὰ 9 βοι τόμα, οὕτως ὁ Παῦλος ⸂ἐν⸃ ἔδος τομοῦται. καθάπερ ἐάν τις μάχαιραν ὀξεῖαν ἔχῃ, οὕτως
ὁ τοιοῦτος πάλιν ἀκάθεκτος χξζ. ἡ παρὸς ⸂τὸ⸃ ποῆσαι ἢ τὰ Παύλου, βίου καθαρὸν δύναται. δύνα-
ται τοῦτο ἡ ἔλεγε· Γάλακτος εἰς χρεία κατέστητε, ἐπεὶ καθεὶς μεμίγατε ταῖς ἀκραῖς. ἔστι γὰρ, Εβρ. ε. ια.
ἔστι ἀδύνατα ἡ ἀκοῆς. καθάπερ γὰρ τόμαχος οὐκ αὖ δέχαιτ' ὑγιεινὰ σιτία ἡ δυσκατέργαστα
χ. ὄντα ἀσθενὴς ὤν, οὕτω ⸂καὶ⸃ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, φλεγμαίνουσα, " ἄτοπος ἡμοιμένη ⸂εἶναι⸃ ὑπὸ, οὐκ ἂν
10 δυνηθείη δέξασθαι ⓜ πνευματικὴν λόγον. ἄκουε τῶν μαθητῶν λεγόντων· Σκληρός ἐστιν ὁ Ιωαν. ς. ι.
χ. λόγος οὗτος· τίς δύναται " αὐτοῦ ἀκούειν; αἱ ἡ ἰσχυραὶ ἢ ἡ ὑγιεινὴ, πάντα ῥᾴστα, πάντα εὔκε-
λα· ὑψηλοτέρα χξζ ἡ κυφοτέρα, μᾶλλον μετεωρίζει), ἡ εἰς ὕψος αἴρεται. Τοῦτο οὖν
εἰδότες, ὑγιείαν ἡμῶν καταποντώσωμεν τὴν ψυχὴν, ⸂καὶ⸃ ζηλώσωμεν ⓜ Παῦλον, ἡ μιμη-
χ. δύναίτων ἐ- σώμεθα τὴν ἡμετέραν ἐκείνου καὶ ἀδαμαντίνην ψυχὴν, ἵνα κατ' ἴχνος τοῦ " ἐκεί-
τω βεβιωμένων 15 νῳ βεβιωμένων περιόμενοι, δυνηθῶμεν ⸂τὸ⸃ πέλαγος τοῦ παρόντος βίου διανη-
σαι, ἡ εἰς ⓜ ἀκύμαντον λιμένα καταντῆσαι, ἡ τῆς
ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐ-
πιτυχεῖν, χάριτι ἡ φιλανθρωπίᾳ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ
20 δόξα ἡ τὸ κράτος, νῦν ἡ ἀεί,
ἡ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων. Αμήν.

ETONÆ

Excusum in Collegio Regali

M DC XII

ποιοῦσι. ὃ γὰρ πάντα εἰδέναι, τοῦτο παῖς ἐκ ἐκλελυμένοι. τοῦτο γὰρ παῖς, καὶ οἷα τὰ μὴ τοιαῦτα οὐ λέγει, ἀδεπόνως ὅσοι τοὺς σὺν ἐπιτυγχάνουσι τοῖς συμφέρουσιν ἡγεμόνας καὶ ἀπὸ τούτων μανθάνουσι, ὃ προσήκειν τῷ λόγῳ. πάντως γὰρ οἷα τὰ τοιαῦτα, τοιαῦτα ἔχει καὶ τὰ μὴ τοῦτο. ἄκουε γὰρ οἷα μὴ τοιαῦτα γράφων πρὸς Ρωμαίους φησὶν, Ὡς δὲ παρέσομαι εἰς τὴν Σπανίαν, ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς. ὁρᾷς πάντα προσεώρα ἡ ἁγία καὶ θεία κεφαλή; ὁ τὴν οὐρανοῦ ὑψηλότερος πάντων; ὁ ψυχὴν ἔχων πάντα ὁμοῦ ἀδιλεβεῖ δυναμένην; ὁ τὰ πρῶτα κατέχων Παῦλος; οὗ τοῖς εἴδεσι καὶ ὃ ὄνομα μόνον ἔρχεται πρὸς διέλεγξιν ψυχῆς, πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς ὃ πάντα ὕπνου ἀποπαύσασθαι; ἐδίδαξε αὐτοὺς Ρώμην διδεμένην, ἀπὸ θαλάσσης ἀναδήματα, ἐκ ναυαγίου ἀσφάλειαν, καὶ ἀπόλαυσιν τοῦ ναυαγίου τῆς πλάνης. καθάπερ γάρ τις βασιλεὺς ναυμαχήσας καὶ νικήσας, ἐπέβαινε τῆς βασιλικωτάτης ἐκείνης πόλεως. ὡδὶ τοῦτον ἔγραφεν, Ἐλεύσομαι, καὶ στόμα παύσομαι ὑμῖν ἐν πληρώματι εὐλογίας τοῦ εὐαγγελίου. καὶ πάλιν, Πορεύομαι διακονῶν εἰς Ἱερουσαλήμ. τοῦτο ἔστιν ὅπερ ἔλεγεν, ἐλεημοσύνας ποιῶν εἰς τὸ ἔθνος μου πεπεδημένον. ἐλύτρωσε γὰρ λοιπὸν τοῦτο τῆς τιμωρίας· ἐδίδαξε αὐτοὺς ἡ Ρώμη διδεμένους, καὶ εἶδε τιμωρουμένους ἐκ δυνάμεως· ἐκεῖ στόμα παύσομαι ὑμῖν, ἔφη· ἐνταῦθα πορεύομαι διακονῶν εἰς Ἱερουσαλήμ. Τοῦτο ἦν ἀρχὴ τοῦ δρόμου πάλιν γὰρ ἔφταισε φταίοις σωφρονεῖν, ἀκαταπλήκτος ὤν. Κόιντος αὐτοῦ κατέσχε δύο ἔτη, καὶ Ἀσία πεῖα, καὶ αὖθις δύο τινῶν, ὥστε δύτερον ἐπέβη ὅτε καὶ ἐπλεύσθη. Ἐν τῇ πρώτῃ μὲν ἀπολογίᾳ, φησὶν, οὐδείς μοι συμπαρεγένετο. οὕτω διέφυγε τότε, καὶ πᾶσαν ἐμπλήσας τὴν οἰκουμένην τοῦ κηρύγματος, κατέλυσεν οὕτω τὸν βίον. τί βούλει μαθεῖν τὰ μὴ τοιαῦτα; τοιαῦτα ὄντα κάκεῖνα, δεσμά, βάσανοι, μάχαι, φυλακαί, ἐπιβουλαί, συκοφαντίαι, θάνατοι καθημερινοί. Εἶδες αὐτοῦ μικρὰ μέρη; τοιοῦτον τρόπον καὶ τὸ λοιπόν. ὥσπερ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ὅσον δύο ἴδῃς αὐτοῦ, τοσοῦτόν ἐστι καὶ τὸ ἄλλο. οὐρανοῦ γὰρ δύο μέρη θεάσῃ, ἵνα καὶ ἀπέλθῃς, τοιοῦτον ὅλον καὶ τὸ λοιπόν· ἢ καθάπερ ἡλίου καὶ ἀκτῖνας, κἂν ἐκ μέρους ἴδῃς, τοσαύτην ἐκ τούτων οἵος ὁ ἥλιος· οὕτω καὶ ὧδε Παῦλος. καὶ πράξεις εἶδες ἐκ μέρους αὐτοῦ, πᾶσαν τοιαύτην τυγχάνουσαν, κινδύνων γέμουσαν. οὐρανὸς μὲν ἐκεῖνος ἥλιον δικαιοσύνης ἔχων, οὐ τοιοῦτον, ὥστε καὶ οὐρανοῦ βελτίων ὁ αἰήρ. ἢ μικρὸν οἴει τοῦτο εἶναι; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. ὅταν δὲ πόσον λίπῃς, οὐδέπω πάντες αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ ὅταν βασιλέα μόνον, οὐδέπω Ἰουδαίων. τίνι δ' ἂν τις παραβάλοι τὰ ἐκείνου ῥήματα; θαλάσσῃ, ἢ καὶ ὠκεανῷ; ἀλλ' οὐδὲν ἴσον. πολλῷ τούτου θαυμαστότερα τὰ ῥήματα τὰ τούτου, καθαρώτερα καὶ βαθύτερα, ὥστε καὶ θαλάσσαν καὶ οὐρανὸν οὐκ ἂν τις ἁμάρτοι τὸν Παύλου καρδίαν εἰπών· ὃ μὲν, ἁλμυρὸν ὃ καθαρόν· ὃ δὲ, ἁλμυρὸν βαθύ. θαλάσσαν ὅτι, οὐκ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἄγουσα σὺν ἐμπλέοντας, ἀλλ' ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν. εἰ δὲ τις τοῦτο πλέοι τὸν θάλασσαν, ὀξυείας πλοῦτος). ἐν τοῦτῳ τῷ θαλάσσῃ οὐκ αἴρεται, ἀλλ' αὐτὴ αἴρουσι, πνεῦμα θεῖον ἅγιον τοὺς ἐμπλέοντας ἀναπαυόμενα ψυχάς. οὐκ ἔστιν ἐν τοῦτα κύματα, οὐκ ἔστι σκάφος, οὐκ ἔστι θηρία· πάντα γαλήνη. θάλασσα ὅτι λιμένος γαληνοτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα, οὐδὲν ἀλμυρὸν ἔχουσα, ἀλλὰ πηγῶν καθαρὸν καὶ ἥδιστα ῥέουσι τάματα, ἡλίου λαμπροτέραν καὶ διαυγεστέραν. θάλασσα ὅτι, καὶ λίθους ἔχουσα πολλούς, οὐδὲ ἀλυσιτελῆ ποιοῦσι, ἀλλὰ ῥήματα πολλῷ τούτων βελτίω. ὁ βουλόμενος εἰς τοῦτο καθεῖναι τὸ πέλαγος ἑαυτοῦ, οὐ κολυμβητῶν δεῖται, οὐκ ἐλαίου, ἀλλὰ φιλοσοφίας πολλῆς. εὑρήσει δὲ ἐν αὐτῷ πολλὰ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανοῦ. ὁ τοιοῦτος καὶ δυνήσεται) γενέσθαι βασιλεὺς, καὶ πάντα τὸν κόσμον λαβεῖν, καὶ ἐν πρώτῃ εἶναι μεγίστῃ. ὁ τοιοῦτον πλέων τὸν θάλασσαν, οὐδέποτε ναυάγιον ὑποστήσεται), ἀλλὰ πάντα ἕξεται κακῶς. ἀλλ' ὥσπερ ὁ τοιοῦτος ἀπείρατος τῆς θαλάσσης ἀποπνίγεται), οὕτω δὲ καὶ ὁ ταῦτα· ὅπερ δὲ πάσχουσι καὶ οἱ αἱρετικοὶ τοῖς ὑπὲρ δύναμιν ἐγχειροῦντες. δεῖ δὲ τὸ βάθος τοῦτο εἰδέναι, ἵνα μὴ καταπλαγῇ.

δὲ

τι; Οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν ἁπλῶς. ὥφθη, καὶ πάντως προέξωνται. Εἰκότως ἀρα τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλθη [ἡ σωτηρία.] Εἰκότως μακρὰν ἐπέμφθη. καίτοι μέλλων τοῖς ἔθνεσι δίδασκεσθαι, [σκόπει ὅ,] πρῶτος Ιουδαίους καλεῖ, ἔπειτα διίξας αὐτοῖς τὰ πρόσωπα, τότε ὅτι καὶ ἔθνη ἔρχεται. Ὃ γὰρ ὅτως εἶπεν, οὗτο εἶπε Θεὸς πνεῦμα, οὐδὲν ὅμοιον. καὶ γὰρ ἄγγελος λέγεται λέγειν, ἀνὴρ δὲ ὁ Κύριος εἶπεν. καλῶς εἶπε, φησί, Θεὸς πνεῦμα ὃ ἄγιον· ἀλλ' ὁ τοῦτο εἰ ὅτως, ἐκεῖ ὁ σκοπός. ἄλλως δὲ, καὶ ὅταν δι' ὀνείρων γίνεται τοῖς προφήταις ὁ λόγος, ἀγγέλου λεγόντων, ἡ λέγει, καλῶς εἶπεν ὁ ἄγγελος, ἀλλὰ, καλῶς εἶπεν ὁ Κύριος, καλῶς εἶπε Θεὸς πνεῦμα· ὥστε ἐλεγεν· οὐκ ἐμοὶ ἀπιστεῖτε, ἀλλὰ τῷ πνεύματι. ὥστε δύνασθαι τοῦτο προσηνέχθη ὁ Θεός. οἵτινες διακρίνωσί με, φησίν, ἐβούλετο ἀπολύσαι· τοιούτοις, οὐδὲν δύ-
10 ρητὸς ἄξιον καταδίκης σὲ ἐμοὶ, ἀπολύειν ἤθελεν. Ἓ δέον ἐκείνους ἀξελέσθαι, προέδωκαν εἰς χεῖρας Ρωμαίων, ἡ ἰσαυτὴ ἡ προνοία τῆς ἐλευθερίας, ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνοι ἴσχυσαν κατακρῖναι, ἀλλὰ δέσμιον προέδωκεν. ἰδιαγκάσθην, φησί, ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, ἠχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι· τοιούτοις, ἠχ ἵνα κακοῖς ἐπέρχεις προσβάλω, ἀλλ' ἵνα καλῶν ἐμαυτὸν ἀπαλλάξω, τοῦτο ἐποίησα, ἡ ἠχ ἑκών, ἀλλ' ἀναγκαστός. ὅρα οἰκειότητα ρη-
ἰσ. πβ 15 μάτων· οὐκ ἀλλοτρίουται αὐτὸν, ἀλλ' οἰκειοῦται, "Ὃ εἶπεν τοῦ ἔθνους μου. πάλιν ὁ καταστέρει ὃ δόγμα. ἡ οὐκ εἶπεν, οὐ κατηγορῶ· ἀλλ', οὐκ ἔχω τι κατηγορῆσαι, καίτοι τοιαῦτα παθών, ὅτω δεινά. Οὐδὲν οὖν τοῦτων φησὶν, ἵνα μὴ φορτικὸν ποιήσῃ Ⓦ λέγων, οὐδὲ χαρίζεσθαι αὐτοῖς δοκεῖ. [ἡ ὄψει τοῦτο οὐ λέγει, ἀλλ' αἰνίττεται] μόνον ἡ προσηνέχθη.] τοῦτο γὰρ ἴσως τοῦ κατουδαζόμενοι, ὃ ἤξιον ὅτι Ρωμαίοις παρέδωκεν δέσμιον, οὗτος ὁ, καταδικάσαι
20 δέον ἐκείνους, δέον κατηγορῆσαι, μᾶλλον ἀπολογοῦνται. δι' ὧν δὲ σωτηρίοις τοῦ ἀπολογίαν, κατηγορεῖται αὐτῶν. γνωστὸν ὄστιν ἡμῖν ὅτι πάντα χρῆ, φησιν, ἀνθρώπου). Ἀλλ' εἰ ἡ τοῦτο συμβαίνει, ἔμως ἡ πιστεύετε πάντα χρῆ. οἷς ἔξεστιν, φησιν, ἀπό τε νόμου ἡ προφητῶν. ὅρα πάλιν οὐκ ἀπὸ σημείων, ἀλλ' ἀπὸ νόμου ἡ προφητῶν ὑποτιθέμενα αὐτὸν, καὶ πάντα χρῆ τοῦτο ποιοῦντα. καίτοι γε οὕτω ἡ σημεῖα ποιῆσαι, ἀλλὰ λοιπὸν οὐκ ἐπ πίστει τὸ
25 προσήλωμα ἰῶ. μέγα γὰρ τοῦτο σημεῖον, τὸ ἀπὸ νόμου καὶ τῶν προφητῶν συμφέρεσθαι. ἵνα ἵνα μὴ νομίσῃς προδόξοι εἶ), τὸ μέσον αὐτὸν ἀπειθοῦντας, ἐπάγει καὶ προφητείαν τὴν λέγουσαν· ἀκοῇ ἀκούσετε, ἡ ὁ μὴ συνῆτε· μᾶλλον, φησί, νῦν, ἢ τότε. ἡ ὄψεσθε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε· μᾶλλον νῦν, ἢ τότε. προὸς ἐκείνους εἴρηται τοῦτα τὸν ἀπιστοῦντας, ἃ ὁ οὐχ ὑορίζοντος ἰῶ, ἀλλὰ τὸ σκανδαλον αἰσθησιῶτος. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, φησιν, ὅτι ἐθνεσιν ἀπε-
30 στάλη τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται). Τί οὖν ἡμῖν προσήλεγεν; τοῦτα οὐκ ἤδυες; ναί· ἀλλ' ὥστε πιαθῶμεν" ἀπολογούμεθα δὲ μηδενὶ δοῦναι λαβεῖν. ἔμεινε ὁ Παῦλος διεπί-
χ. ἡ ἀπολογία πάντα ιθ αν ὅλιν, φησί, διδάσκων μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκωλύτως. καλῶς τοῦτο προσέθηκεν. εἰ γὰρ μετὰ παῤῥησίας λέγει, ἀλλὰ κεκωλυμένως. τοιοῦτον οὖν παῤῥησίᾳ Παῦλος οὐδὲν ἐκέκτηψεν, ἀλλὰ ἡ ἀκωλύτως ἔλεγεν. ἔμεινε ὁ Παῦλος διετίαν ὅλιν, φησίν, ἐν ἰδίῳ μισθώ-
35 ματι. ὅτως ἰῶ ἀπίστητος· μᾶλλον ὁ οὕτω Ⓦ διδάσκαλον αὐτὸν ἐμμεῖνε ἐν πᾶσι, ὅπου ἓ τοιοῦτοι ἐῖχεν, οὐκ ἐξ ἀλλοτρίων πόνων, ἀλλ' ἀφ' ὧν αὐτὸς εἰργάζετο. τοῦτο γὰρ σημαίνει ὅ, ἐν ἰδίῳ μισθώματι. ὅπου ὁ ἡ διαπότης οἰκίαν οὐκ ἐκέκτητο, ἀκούε αὐτὸν λέγοντος προὸς Ⓦ οὐκ ὀρθῶς εἰπόντα, Ακουλωθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ, Αἱ ἀλώπεκες φωλεὸς ἔ- Matt. η κ.
χουσι, ἡ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἐχεῖ πῶ τὴν κε-
40 φαλὴν κλίνῃ. οὕτως ἓξ ἑαυτοῦ ὃ μηδὲν κεκτημένος ἐναμβάλουσι, μηδὲ σφόδρα τοῖς βιωτικοῖς προσπλωκός. ἡ ἀπεδέχετο οὖν εἰσπορευομένους, φησί, προὸς αὐτὸν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ὅρα· οὐδὲν αἰσθητὸν, οὐδὲν προσκτητὸν παρόντων, ἀλλὰ προσκτητὸν τοῦ Θεοῦ βασιλείας πάντα φθεγγόμενον. ἰρᾶς οἰκονομίαν Θεοῦ; μέχρι τούτων Ⓦ λήγει ἴσπερ ὁ συγγραφεύς, ἓ κἀφησι διηγούμενα Ⓦ ἀκροατοῦ, ὥστε λοιπὸν ἀφ' ἑαυτοῦ συλλογίζεσθαι. τοῦτο ἡ Ⓦ ἔζω

ποιοῦσι,

24 Καὶ ⸂ὡς⸃ ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, ⸂ἐβόων⸃ ἀπίστως.

Εἶδες πῶς οὐκ αὐθάδως ἀποκρίνεται, ἀλλὰ δίδωσιν αὐτοῖς ἡμέραν τῆς ἐλπίδος καὶ ἀκούσας; οἷς δὲ προκεχειρισμένοις διελέγετο ἀπό τε τῆς τοῦ Μωϋσέως, καὶ τῆς προφητῶν· καὶ ⸂ὡς⸃ μὲν ἐπείθοντο, ⸂ἐβόων⸃ ἀπίστως.

25 Ἀσύμφωνοι ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἓν· καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν,

Ησ. ς. θ. 26 Λέγων· Πορεύθητι πρὸς ⸂τὸν⸃ λαὸν τοῦτον, καὶ εἰπὸν· ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. 27 Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς.

Ὅτε αἰσχύνεσθαι μὴ παρεσκεύαζον αὐτῷ, τότε ⸂τὸν⸃ Ἡσαΐαν ἐφίεσθαι, οὐκ ἐκείνους ὑβρίζοντα βουλόμενος, ἀλλὰ τούτους σηκάζων. Τί λέγεται; ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε. ὁρᾷς πῶς αὐτοὺς ὀξέως ἔλαβε πάσης συγγνώμης, εἶτα καὶ ⸂τὸ⸃ προφητικὸν ἔργον παραπαφωσκόντα πορρώτερον ᾠήσατο, οὐκ ἀπιστοῦντας; πῶς γὰρ εἰπεῖν, καλῶς, δίκαιοι δὲ δικαίως ἐκλελοιπότες, ὥστε τοῖς ἔθνεσι δόξαν γνῶναι θεοῦ μυστήριον τοῦτο. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν εἰ ἀπόλλυσθαι. ἀμώνητον τοῦτο προσελέγετο. Εἶτα πάλιν ⸂ὁ⸃ Ζῆλον κατ' αὐτῶν καὶ ⸂ὁ⸃ ὀξὺ ἐνδυόμενος, ἐπάγων καὶ λέγων·

28 Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

29 Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον ⸂οἱ⸃ Ἰουδαῖοι πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. Ν. πολλὴ

30 Ἔμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτὸν,

31 Κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκωλύτως *. Ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι τὸν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λοιπόν. κηρύττει γὰρ ἀκωλύτως ἐν Ῥώμῃ ὁ ἐν Ἰουδαίᾳ κωλυθείς, καὶ ἔμεινεν ὅτι δύο ἔτη διδάσκων ἐκεῖ. Ἀλλ' ἰδοὺ πάλιν ἀνῆκεν τὰ Εἰρηνικά. Διὰ ταῦτα οὖν τὸν αὐτὸν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν· τοῦτο, διὰ τοῦτο ἐκάλεσα, ὥστε μὴ ἔξεστί τινι κατηγορεῖν, καὶ τὰ παρεσκάμματα λέγειν, ὅτι διὰ τοὺς χείρους αὐτὸν διὰ φυγαὶ, ὅτι τοῦτο ἦλθον. οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς δεδεμένοις κακοῖς, ἀλλ' αὐτὸς φθόγγος κακὸς, ἦλθον. ⸂Ὁ⸃ πρὸς αὐτὸν· ἀξιοῦμεν ἀκοῦσαι παρὰ σοῦ ἃ φρονεῖς. ὅσα καὶ αὐτοῦ ἡμιρώπησαν διαλεγομένου· ἀξιοῦμεν φησι. καὶ βούλεται ἀπολογήσασθαι καὶ ἐκεῖ ἐκείνων. διὸ καὶ ἦκον ἐξάμβοι αὐτῷ ἡμέραν. τοῦτο δὲ αὐτὸ τὸ σφόδρα ἑαυτὸν κατηγοῦσαι πικμήσεως, καὶ τὸ μὴ θαῤῥεῖν. Εἰ γὰρ ἐθάῤῥουν, καὶ τοῦτο ἐποίησαν καὶ συνῆλθον, ὥστε αὐτοὶ συναρπάσαι· νῦν δὲ μὴ θαῤῥοῦντες, καὶ ἐλθεῖν ὤκνησαν. ἄλλως τε καὶ τῷ πολλάκις ὀλιγωφῆσαι ἐδήλωσαν ὅτι οὐκ ἐθάῤῥουν. καὶ ⸂τὸ⸃ μὲ ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, φησὶν ⸂ὁ⸃ ἀπίστων. καὶ ἀσύμφωνοι ὄντες ἀπελύοντο· τουτέστι, μετὰ πιστεύοντες διεχώρουν. ὅσα πῶς οὐ ῥᾳδίως ὀλιγωφῆσαι νῦν κατ' αὐτὸ, ἀλλ' ὁ τῆ Ἰουδαίᾳ, ὅθεν ὡς ὁ τυραννίδι ἦσαν.

Περὶ κβ. ιη. τίνος οὖν ἕνεκεν φησὶν ὁ Θεὸς ἐκεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν, καίτοι εἰπὼν, Σπεῦσον, ἔξελθε ἐξ Ἰερουσαλὴμ; ἵνα ἀνέχθῃ καὶ αὐτῷ ἡ κακία, καὶ ἡ προφητεία τοῦ Χριστοῦ ἀληθὴς, ὅτι οὐκ αἰσχύνεται· καὶ ὥστε μαθεῖν πάντας, ὅτι πάντα ἕνεκα ἐμοῦ ἔδει παθεῖν, καὶ ὥστε εἰς παρόκλησιν τῆς ⸂τὸν⸃ Ἰουδαίων γενέσθαι ⸂τὸ⸃ οἰκουμένου. καὶ γὰρ καὶ κἀκεῖ πολλὰ ἔπαθε ἀνιᾶ. Εἰ δὲ κηρύττων τοῖς Ἰουδαϊκοῖς ταῦτα ἔπασχεν, εἰ ἐκήρυττε τὰ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἂν ἐνέγκοντο; ἀγνιζόμενος οὐκ ἐλύετο φορητὸς, καὶ πῶς κηρύσσων φορητὸς ἦν; τί ἐγκαλεῖτε ὑμεῖς; τί ἠκούσατε;

Λογ. ιε. 17 ΕΓΕΝΕΤΟ ΔΕ ΜΕΤΑ ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΣ
συγκαλέσασθαι Παῦλον τοὺς ἄρχας τῶν Ιουδαίων τοσούτους. συνελθόντων οὖν αὐτῶν, ἔλεγε πρὸς αὐτούς· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ, ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ιερουσαλὴμ παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ρωμαίων. 18 Οἵτινες ἀνακρίναντές με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί.
19 Ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ιουδαίων, ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι.
20 Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι. ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ισραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.

ΚΑΛΩΣ τοῦτο συμφερόντως ποιεῖ, τοὺς πρώτους τῶν Ιουδαίων εἰς ἀγάπην συγκαλῶν. ἐβούλετο γὰρ ἑαυτὸν ἀπαλλάξαι αἰτίας, καὶ ἑτέρους· ἑαυτὸν μέν, ἵνα μὴ κατηγορῶσιν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο αὐτοῖς βλαβερόν· ἐκείνους δέ, ἵνα μὴ δόξῃ αὐτῶν εἶναι ὁ πόνος. εἰκὸς γὰρ κατεῖχον φθόνῳ, ὅτι παρὰ Ιουδαίων παρεδόθη· τοῦτο δὲ ἱκανοὶ ἦσαν αὐτοῖς πλῆξαι. διὸ καὶ οὕτως ἐστὶ τοῦτο ποιεῖν, καὶ "τὰ καθ' ἑαυτὸν οὕτω πως φράσαι ἀπολογούμενον. ὅρα δὲ πῶς καὶ τὴν ἀπολογίαν ὑφαίνει, λέγων· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ, ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ιερουσαλὴμ παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ρωμαίων. Εἶτα οὕτως εἰπών, ὅπερ εἰκὸς ἦν ἀκούοντας εἰπεῖν, πῶς ἔχει λόγον ἁπλῶς σε παραδοθῆναι, ἐπήγαγε· οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι. ὡσεὶ ἔλεγε· μαρτυροῦσι καὶ Ρωμαίων ἄρχοντες, οἱ καὶ ἀνέκρινάν με, καὶ ἤθελον ἀπολῦσαι. πῶς οὖν οὐκ ἀπέλυσαν; ἀντιλεγόντων Ιουδαίων, φησίν. ὁρᾷς πῶς καθαρὰ αὐτῶν τὰ ἐγκλήματα; εἰ γὰρ ἐβούλετο αὐξῆσαι, ἐνῆν καὶ φοβερώτερον χρήσασθαι. διὸ καὶ οὕτως εἰπών, ἐπήγαγε· ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα· ὡς συγχώρησιν τοῦ πόνου ὄντα. εἶτα ἵνα μή τις εἴπῃ, τί οὖν; καὶ ἵνα αὐτῶν κατηγορήσῃς τοῦτο πεποίηκας; ἀπὸ τῆς ἐπαγωγῆς διορθοῦται τοῦ ὑφορμοῦν, καὶ λέγει· οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι, ἀλλ' ὡς περὶ κινδύνου. ἕνεκεν γὰρ ὑμῶν τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι. τοσοῦτον ἀπέχω, φησίν, ἐμαυτῷ χαρίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς βουλόμενος, ὅπου καὶ τὴν ἅλυσιν περίκειμαι. τί οὖν ἐκεῖνοι; ὅπως ἐκφοβήσωσι τὸν λόγον, ὡς μὴ μόνον κατ' ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτῶν συνειδῶσι ἀπολογήσασθαι. ὅθεν τοῦτο δηλοῖ ἐπάγων,

21 Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν· Ημεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ιουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν.

22 Ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς. περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης γνωστὸν ἐστιν ἡμῖν, ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται). Ὡσεὶ ἔλεγον· οὔτε γράμματα, οὔτε δι' ἀγγέλου ἐγνωρίσαμέν τι πονηρὸν περὶ σοῦ· πλὴν ἀλλ' ἀκοῦσαι βουλόμεθα παρὰ σοῦ. "εἶτα πρὸς κατάπαυσιν τῶν οἰκείων γνώμην δηλοῦντες, καὶ φασι· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης γνωστόν ἐστιν ἡμῖν ὅτι ἀντιλέγεται) πανταχοῦ. οὐκ εἶπον, ὅτι αἱρετικός ἐστιν, ἀλλ', ἀντιλέγεται), κατηγορίας ἐλύοντες.

23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν, ἦλθον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς τά περὶ τοῦ Ιησοῦ ἀπό τε τοῦ νόμου Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωΐ ἕως ἑσπέρας.

ἔστι ἡμῖν ὁ ἀληθὴς πλοῦτος, ἐὰν νήφωμεν· ἐκεῖνος ἡμᾶς μᾶλλον ἀφυπνίζει, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεγείρει. Εἰπὲ γάρ μοι (τίνος ἕνεκα ταῦτα ἐξετάσωμεν) μὴ ἔστω θηρία, μὴ ἔστω αἰσχραλία ἀέρων, μὴ τύφος, μὴ λύπαι, μὴ ἀθυμίαι, μὴ ἕτερόν τι τῶν τοιούτων. Τί οὖν δὴ ἐγίνετο ὁ αὐθέντης; χείρες μᾶλλον ἢ αὐθέντης, δοκῶ μοι, γίγνεται, χαριζόμενος τῷ μείζονι, τῷ ὑπὸ μηδενὸς τύπτοντι ἐσχλάθρῳ. νῦν δὲ αἱ φερνίδες καὶ αἱ μέριμναι, γυμνάσιόν εἰσι φιλοσοφίας καὶ διδασκαλεῖον, καὶ ἀγωγὴ παιδείας ἀρίστης. σύστειλε δὲ ἄλλως· περίφοβός τις ὁ βασιλεύς, μήτε λυπούμενος, μήτε φερνίζων, μήτε μεριμνῶν, καὶ μήτε ὀργῆς ἔχων πρόφασιν, μήτε ἀποτυχίας· ἀλλὰ πάντα, ἅπερ ἂν ἐπιθυμήσῃ, ποιοῦντα, καὶ ἐπιτυγχάνοντα, καὶ πάντων ἐχόντων ὑπήκοα· αὐτὸς μὴ πρὸς τὸ θεῖον ἀλαζὼν γένῃ· ὁ διώκτης νῦν δὲ ὥσπερ ἀκόντιόν ἐστι σκοτεινὸν ἡμᾶς τὸν τῶν ἐναντίων, τὰ τῶν θλίψεων. ἀλλὰ τοῦτο τὸ πλουτεῖτε καὶ πάντες ὡς ὅτι τὸ πλῆθός εἰσι σπουδαιότεροι, καθάπερ πολλοῖς ἐκρεουόμενοι καὶ ἐκπλουτοῦμεν κύμασι. καὶ γὰρ σῶμα τὸ μὴ ἄρρωστον καὶ ἀκίνητον, ἰσχνὸς καὶ ἀνδρῶδες· τὸ δὲ καυνόμενον καὶ κάμνον καὶ καταπονούμενον, ὡραιότερον καὶ ὑγιεινότερον. Τί τοῦ ὅτι ψυχῆς ἄρρωστος ἂν. ἐὰν σίδηρος κάμνῃ μὴ διαφθείρῃ, ἐργαζόμενος ἢ λάμπει· καὶ ψυχὴ ὡσαύτως κοπιῶσα κάμνει. κόπος ἢ ψυχῆς, αἱ ἐκτάσεις αὐτῆς. καὶ τί χρὴ ἀπόλλυσθαι, μὴ κοπιώσης ψυχῆς· κυβερνήτης ἢ, ὅταν μὴ πνεύσῃ· οὔθεν ἢ. κυβερνᾷ γὰρ τὸν σῶμα τῶν. εἰ μὴ ἦν σῶμα, οὐδὲν ἂν ἦν ὁ κυβερνῶν· οἶδ, εἰ πνεύσει ἐφ' ἡμᾶς καλῶς, οὐκ ἀν εὕρει ἡ τέχνη κυβερνᾶν· οὕτω καὶ εἰ πνεύσει ἐφ' ἡμῖν, οὐκ ἂν εὕρει ἡ ψυχὴ κυβερνᾶσθαι. Εἰ πνεῦμα χρὴ διεγείρειν, ἀνδρὸς ἐστί. οὐκ ἴσμεν ὅτι οἱ ζῶφοις παιδαγωγούμενοι μὴ ἀπνεύστως βαστάζειν τὰ παιδία, ὥστε μὴ εἰς ἔθος αὐτὰ καθίστασθαι, μήτε ἀξύτηλα αὐτὰ ποιεῖν· ἀπὸ τούτου τοῦ ὑπ' ὄψιν αἰσθητοῦ τὸ ἀόρατον τῆς ψυχῆς, ἀνατρεφόμενα τῶν ἀνθρώπων, τῆς θείας τὸ ἀκριβὲς καὶ ἀμώμητον λυμαινόμενα αὐτῶν τὸ ὑγιές. καλὸν δὲ λύπη σύμμετρος· καλὸν καὶ φερνίς· καλὸν καὶ ἔνδεια. ἐχρῆσεν γὰρ ἡμᾶς ποιῆσαι καὶ σώματα. ἕκαστον γὰρ αὐτῶν ἄκαιρον γινόμενον ἀπόλλυσι· καὶ τὸ μὴ χρῆσαι· τὸ δὲ ἀπορρήγνυσι. οὐχ ὁρᾶς ὅτι καὶ τὸν αὐτὸν μαθητὴν ὁ Χριστὸς οὕτως ἀσκεῖ; εἰ ἐκεῖνοι δὲ τούτων ἐδέοντο, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς. Εἰ δὲ δόμεθα, μὴ ἀγανακτῶμεν, ἀλλὰ δὲ χαίρωμεν ἐπὶ ταῖς θλίψεσι. φάρμακα γὰρ ταῦτα ὅτι καταλλήλα τοῖς ἡμετέροις πάθεσι· τὰ μὲν πρὸς τὰ, τὰ δὲ πρὸς τὰ. ἑκάτερον δὲ αὐτῶν καὶ ἑαυτὸ αὐτὸν ἔσῳσεν ἄκρως. χάριν τοίνυν ἔχωμεν τῷ Θεῷ τῶν τοιούτων ἀπάντων. ἡ γὰρ ἁπλῶς ταῦτα συγχωρῆσαι, ἀλλὰ τὸ συμφέροντος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. τὸν ἡμέτερον τοίνυν εὐγνωμοσύνῳ ὑπὸ διακρύμνοι, ὑπὸ χειρῶν, δοξάζωμεν, ἡγιάσθω ἀντίχωμεν, ὃ προσκαίρως αὐτῶν λογιζόμενοι, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα πίστεως ἑαυτῶν τὸν ἀγῶνα, ἵνα καὶ τὰ παρόντα ἡμᾶς εὐγνώμονας ποιήσωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ὑπὸ τυχεῖν ἀγαθῶν καταξιωθῶμεν, χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιϛ.

ποίησαν. ὁ πιθήκη γὰρ αὐτῷ ἡ ὁ ἱερατικὸν ποικίλμα ἔδυμα, ἢ ἡ χίδαεις ὠφελήθη, καὶ ὁ λοιπὸς τῆς σαλῆς κόσμος, ὥστε δύναμιν ἔσθ' ὅτε εἰς τὴν χρείαν τοιαύτην. ὥστε ἡ εἰς ὃ ἐξῆς θαυμάζεσθαι ἀπὸ τῶν πεπάλων τὸ χάρισμα. ἢ, εἰ βούλεσθε, πάλιν ἀνώνυμα" αὐτὰ ἐπέλθωμεν. ὁ Καὶν Ⓜ ἀδελφὸν ἀφεῖλε, ἀλλὰ ζωὴν μᾶλλον ὠφέλησεν. ἀκούσον γάρ τι φησὶ· Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με. ἢ πάλιν ἄλλαχοῦ· Αἵματι, φησί, χρῆσθον καλοῦσι γὰρ Ⓜ Αβελ. ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς ἀδικίας τὸ μέλλοντος. Ⓜ μισθὸν ἤυξησι. τὴν ἀγάπην ἐμάθομεν πάντες, ὡς ὁ Θεὸς ἔχει πρὸς αὐτό. τί γὰρ δίκαιον, δέκα ἄνδρας τὴν πόλιν τοῦ πολυτίμου; ἀνδρῶν. Ἀλλ', εἴποι μοι, Ⓜ βραδύνουσι πλουτεῖν τοῖς καρδαμίοις; οὐδέν. οὐδὲ γὰρ Ⓜ τὸ πολλὰ ζῆν ἔτη, ἀλλ' ὀλίγα, ἀλλὰ Ⓜ τὸ εἰς δέον καταχρῆσθαι τῇ ζωῇ. Ⓜ τῆς παίδος ἐσκληρύνθησαν εἰς κάμινον, ἢ ἀφ' τούτων γεγόνασι λαμπρότεροι. ὁ Δαυὶδ εἰς λάκκον, ἀλλ' ἐστοῦν ἐξεφώνησε καπεῖν. ὁρᾷς πάντα χορὸν τῶν πειρασμῶν μεγάλα τίκτοντας ἀγαθά, ἢ σώζωσθαι, μήτοιγε ἐκεῖ; ὅπου γὰρ τῆς κακίας ἑαυτοῦ ἦν, ἔβλαπτε· ἐπὶ δὲ ἄλλης καλλαμμοῦ ἔχων Ⓜ βλάπτοιτο πρὸς πῦρ. ὁ γὰρ ξύλον δοκεῖ μὲν πλήθειν τὸ πῦρ, αὐτὸ δὲ λαμπρότερον ποιεῖ, ἢ ἑαυτὸν ἀναλίσκει. ξυφὴ γὰρ ἦν ἡ κακία ἢ ὑποδύσεις λαμπροτέρους τῇ ἀρετῇ. τῇ γὰρ" ἀδικίᾳ εἰς δέον τὸ Θεοῦ χρωμένου, τὰ ἡμέτερα λάμπει μᾶλλον. πάλιν, ὁ διάβολος ὅταν ἐργάζηται τοιοῦτον, λαμπροτέρους ποιεῖ τοὺς ὑποδυομένους. τί οὖν, φησι, ὅτι τῷ Ἀδὰμ μὲν γέγονε ἡ ξύλου, ἀλλ' ἀμείνονες γέγονεν ἁλίσκεται μὲν κακίᾳ ὁ Θεὸς εἰς δέον ἐχρήσατο. εἰ δὲ πού τι ἔπαθεν, αὐτὸς ἑαυτὸν ἠδίκησε. τὰ μὲν γὰρ πρὸς ἑτέρων εἰς ἡμᾶς γινόμενα, μεγάλων ἡμῖν ἀγαθῶν αἴτια ἦν· τὰ δὲ πρὸς ἡμᾶς αὐτὴν, οὐκέτι. ὅπου γὰρ ἀδικούμεθα μὲν ὑφ' ἑτέρων ἀληθῶς, νικῶμεν δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς οὐκέτι, δείκνυσιν ὁ Θεὸς, ὅτι ὁ μὲν πρὸς ἑτέρου ἀδίκως πάσχων, βλάπτεται· ὁ δὲ ἑαυτὸν ἀδικῶν, βλάπτει. ἢ μᾶλλον εἰκότως, ἵνα σκοπὸν μὴ ἡμῖν φέρωμεν, τοῦτο δὲ μηκέτι· ἄλλως τε ὁ πρῶτος οὐκ ἦν τὸ Ἀδὰμ γένος. ἀφ' τί γὰρ ἐπείθου τῇ γυναικί; ἀφ' τί γὰρ οὐδενία συμβουλεύουσιν οὐκ ἀπιστήσω; σὺ" πρώτως αἴτιος γέγονας· ἐπεὶ εἰ ὁ διάβολος ἐῶν, ἔδει καὶ τοῦτον τὸν πιεζομένους πρώτους ἀπόλλυσθαι· εἰ δὲ μὴ ἀπόλλυσι, πῶς ἡμᾶς ἡ αἰτία. ἀλλ' ἴσθι, φησί, πρώτους τοὺς πιεζομένους" καταδικῶ· ἢ εἰ πῶς ἡμᾶς ἡ αἰτία, ἔδει καὶ σὲ τὸν διάβολον ἀπόλλυσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι. καὶ γὰρ πολλοὶ τῶν διαβόλου ἀπόλλυνται. οὐ γὰρ δὴ πάντα αὐτὸς καταισχύνει, ἀλλὰ πολλὰ τῶν ἀπὸ ἰσότητος τῆς ἀνθρωπίνης τῆς ἡμετέρας. εἰ δέ που κακίας αἴτιος, ἡμῖν τὸν ἀρχὴν πρέχοντων. εἶπε γάρ μοι," πότε ὁ διάβολος ἴσχυσεν ὅπου τὸν Ἰούδαν; "ὅτι εἰσῆλθε, φησιν, εἰς αὐτὸν ὁ Σατανᾶς. ἀλλ' ἄκουσον τοῦ αἰτίου, ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. αὐτὸς ἔδωκε αὐτῷ βιαιοχωρίαν τῆς εἰσόδου. ὥστε οὐχ ὁ διάβολος τὸν ἀρχὴν ἐπέθηκεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὸν διηγείραμεν καὶ καλέσαμεν. ἀλλ' εἰ μὴ ἔσχεν, φησι, ἐῶν, οὐκ ἂν μεγάλα ἐλυμήνατο τὰ δεινά. ἀλλ' ἀναβαίτητος ἡμῖν ἐμένει ἡ κόλασις. τοῦτο μὲν γὰρ, ἀγαπητὰ, τὰ τῆς κολάσεως ἡμῖν ἡμερώτερα· εἰ δὲ δι' ἑαυτῶν εἰργαζόμεθα τὰ δεινὰ, ἀφόρητος ἂν ἐῶν ἡ ὠμότης. εἶπε γάρ μοι, εἰ ταῦτα, ἃ ἤμαρτον ὁ Ἀδὰμ, χρεὼν συμβουλῆς ἤμαρτε, τίς αὐτοῦ ἂν ἐξήρπασε τῶν κινδύνων; ἀλλ' οὐκ ἂν ἤμαρτε, φησι. πόθεν μοι τοῦτο λέγεις; ὁ γὰρ ὕστερον χρῶνος ἡ ῥᾳδιουργὸς ἕτοιμος, ὥστε δέξασθαι τοιαύτην συμβουλὴν, πολλῷ μᾶλλον καὶ χρεὼν τότε τοῦτο γέγονεν ἂν. τοῖος διάβολος τὸν τῷ Ἰωσὴφ ἀδελφοὺς εἰς φρόνον ἐτίθησι; ἂν ἠφωνῶμεν τοίνυν, ἀγαπητὲ, ἡ δι' ἐκείνου τοῦτον ἡμῖν αἴτιος ὁ διάβολος τῷ. Ἀλλ' ἐλάφου Ⓜ Ἰωὴλ τοσαύτη αὐτοῦ μηχανή; μὴ εἴπῃς, φησί, τοῦτο, ὅτι ὁ ἀόρατος βλάπτει). ἀλλ' ὁ ἀόρατος, καὶ μὴ διάβολος ἦ, βλάπτει). ἀλλὰ μειζόνως, φησί, τῆς ἐκείνου ἐνεργείας. ἀλλ' ἔλαττον, ὅταν μὴ τῆς ἐκείνου ἐνεργείας ἀμύνῃ, κολάζεται. οὐ γὰρ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων αἱ αὐταὶ τιμωρίαι. μὴ ἀπατῶμεν ἑαυτούς· οὐκ ἔστιν

χ. ποιῶτα

Γεν. δ. ι.

Εβρ. ιε. κδ.

χ. ἀ; ἐστῇ

χ. -τον

χ. -δουῶ. ἀ ἀφῶ χ ἡμᾶς ἡ αἰτία ἔδει, φησὶ, καὶ

χ. τὶ

χ. ὅτι

Ιωαν. ιβ. ς.

τὴν χάριν ἐδωρήσατο παθεῖν μηδέν. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀξιόπλαγητοι οἱ ἐθαύμασαν. οὐκ ἐγίνετο ἡ ὁ σημεῖον θαῦμα, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ ἐδείκνυτο (α) δῆθεν, ὡς μὴ δόξαι φθονερὸς εἶναι). ὅτως οὐκ ἰῶ ἀπάτη, οὐκ ἰῶ συναρπαγή. οὐ γὰρ τοῖς ὧδε (β) τόποις οἰκεῖοι ὑπῆρχε χωρία τῷ ἀφ' ὑπερβολῆς νήσου, ὀνόματι Μοπλίᾳ· ἣς μιᾶς δωδεκάμηνος ἡμᾶς φιλοφρόνως ἐξένισε. καλῶς ὅτως εἶπε. φιλοφροσύνης γὰρ μεγάλης, ἀλλ' οὐσίας ἐβδομήκοντα ὁ ξενίσας ψυχάς. σύνισον τῆς φιλοξενίας ὅσον ὁ κέρδος. οὐχ ὡς ἀνάγκης ὄσης, οὐδὲ ὡς ἄκων, ἀλλ' ὡς κέρδος πεδεμένος, τρεῖς ἡμέρας ἐξένισεν αὐτούς. εἰ δὲ καὶ μισθὸν τῆς τοιαύτης φιλοξενίας εἰκότως λαμβάνει, ἀπὸ πολλῷ μείζονα ἢ ἔδωκε. (γ) γὰρ πατέρα αὐτοῦ θεραπεύσῃ ἀπὸ δυσεντερείας κακῶς πάσχοντα· οὐ μόνον ἡ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔχοντας ἀσθενείας τῶν αὐτῶν ἀξιοῖ· οἱ δὲ ἀμειβόμενοι, τιμῆς αὐτὸν καὶ χρημάτων δωρεῶνται. τοῦτο ἡ δῆλον ποιῶν ἐπάγει· οἱ καὶ πολλαῖς τιμῆς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν. οὐχὶ μισθὸν ἔλαβε; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ὃ γεγραμμένον πληροῦται, Ἄξιος ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστι. (δ) ἡ ὅτως αὐτὸν ἀποδεξάμενοι, δῆλον ὅτι καὶ τὸν λόγον ἐδέξαντο τοῦ κηρύγματος. οὐ γὰρ ἂν ἐπὶ τοσοῦτον διελέχθη, μὴ σφόδρα αὐτῶν πιστευσάντων, καὶ καρπὸν ὑπεδεικνυμένων· ὥστε ἀπὸ τούτου τιμᾶσθαι μᾶλλον τὸ πλῆθος τῶν πιστευσάντων ἐστὶν ἰδεῖν. καὶ ἀνήχθημεν, φησὶν, ἐν πλοίῳ Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ Διοσκούροις. ἴσως τοῦτο καὶ γεγραμμένον ἐν αὐτῷ· ὅτως ἦσαν κατεῖδωλοι. ὅθεν εἰκότως* τῷ Παύλῳ ἐπιτρέπει μόνῳ καθ' ἑαυτόν. λοιπὸν αἰδέσιμος ὅτως ἦν ὁ Παῦλος, ὡς καὶ συγχωρεῖσθαι καθ' ἑαυτὸν εἶναι, καὶ ξένοις οὐσίν. εἰ γὰρ καὶ πρὸ τούτου φίλοις, δεόντως ἐχρήσαντο αὐτῷ, πολλῷ μᾶλλον νῦν. ἐν ὑπερβολῇ γὰρ, φησὶ, τότε, δυσπραγοῦσι πλησίον εἰς Πολιόλους, οὐ βιαίοις ἀδελφοῖς προσελάβοντο ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά. καὶ ὅτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθομεν. κἀκεῖθεν (ε) ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν, ἄχρις Ἀππίου φόρου καὶ τριῶν ταβερνῶν. ὅλη φοβηθέντες (ζ) κίνδυνον ἐξῆλθον, καὶ ταῦτα ἰσχυρὰ ἐκείνους πιστώσασθαι. ὅθεν πῶς οὐδαμοῦ πάλαι προῆλθον ἐν τοσούτῳ πλῷ· ἀλλὰ νῦν, καὶ (η) χείμαρρα ἐλάκλησεν ἀπάγοντα πλέοντας, ἐκείνων ῥυθμιζομένων εἰς τὴν πίστιν, τὴν συμπλευσάντων λέγω. ἐπιτρέπει, φησὶ, μόνῳ καθ' ἑαυτὸν στῆναι ᾧ φυλάττοντι αὐτὸν γραπτῶς. καὶ μάλα εἰκότως, ὥστε μὴ ἐξῆναι, μηδὲ ἐκεῖ ὑποδεδέσθαι ἅπερ αὐτὸν ἔπασχεν ἰδεῖν. οὐ γὰρ ἐᾶν σασάσαι λοιπὸν ὥστε τὸν ἐκεῖσε ἐφύλαττον, ἀλλ' ὥστε μὴ φθονεῖσθαι τὴν ἀνδρῶν. οὐ γὰρ ἐξῆν λοιπὸν, καὶ πόλεως ὄσης τοσαύτης, καὶ βασιλέως ὄντος, καὶ ἐφίστιος ὄσης, φθονεῖσθαι τι τὸν ἀκολουθοῦντα. ὅτως ἀεὶ ἀφ' τῶν δοκιμωτάτων εἰς καθ' ἡμᾶς ὑπὸ ἡμῶν πάντα ζῆν. φύλακες γὰρ ἰῶ τοῦ Παύλου. καὶ συγκαλέσας τοὺς πρώτους τῶν Ἰουδαίων, ἀφικνεῖται αὐτοῖς· οἱ καὶ ἀντιλέγοντες διαχωροῦσι, καὶ ὑβρίζονται πρὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦτο τολμῶσι εἰπεῖν. οὐ γὰρ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν ἐπιτρέπετο λοιπὸν τὰ κατ' αὐτόν.

ΗΘΙΚΟΝ Τὸ γὰρ θαυμαστὸν τοῦτο ἐστιν, ὅτι οὐ μόνον τῶν δοκιμωτάτων εἰς πρὸς ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ μόνον τῶν ἐναντίων, πάντα ὑπὸ ἡμῶν ζῆν. καὶ ἵνα μάθῃς, σκόπει ἐντεῦθεν. ἐκέλευσεν ὁ Φαραὼ ῥίπτεσθαι εἰς (θ) ποταμὸν τὰ βρέφη. εἰ μὴ ἐρρίφη τὰ βρέφη, εἰ μὴ ἡ πρόσταξις τοῦ Φαραὼ ἐγένετο, οὐκ ἂν ἐσώθη Μωϋσῆς, οὐκ ἂν ἐπὶ βασιλείοις ἐτράφη. ὅτι ἐσώζετο, οὐκ ἰῶ ἐπὶ τιμῇ· ὅτε ἔζητεῖτο, τότε ἐγένετο ἐπὶ τιμῇ. τοῦτο δὲ ἐποίει ὁ Θεός, ὃ βούλεται αὐτὸν δικαιοῦν καὶ βιμήχανον. ὑπέλαβεν ὁ Ἰουδαῖος αὐτῷ λέγων, Μὴ σὺ θέλεις με κτεῖναι; καὶ ἔτι αὐτὸν (ι) ὤκνησεν. ἆρα οἰκονομικῶς γέγονεν, ὥστε τὸν ἕνα αὐτὸν ἐκείνῳ ἰδεῖν τὸν ἐπὶ τῇ ἐρήμῳ· ὥστε τὸ προσῆκον χρόνον πληρωθῆναι ὥστε αὐτὸν ἐμφιλοσοφῆσαι τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐπὶ ἀσφαλείᾳ ζῆν. καὶ ἐπὶ πάσαις ταῖς κατ' αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων ὑποβουλαῖς ταῦτα ζῆν. τότε λαμπρότερος καθίσταται· οὗ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀαρὼν ἐπαμύνασθαι αὐτῷ, καὶ λαμπρότερον αὐτὸν ἐποίησαν.

α. δοκῇ
β. τόποις
γ. πατέρα
δ. ἀποδεξάμενοι
ε. ἀδελφοὶ
ζ. κίνδυνον
η. χείμαρρα
θ. ποταμὸν
ι. ὤκνησεν

5 κ. δεκάδα ἐξ ὀνόματα, ἑπτὰ.

Ματθ. ι. ι.

* ἢ πάλιν αἰτίαν

10 κ. ἐ

15 κ. ἀφίσ.

20 κ. λέγοντες

25 κ. ἀφίλησεν

Ἐξοδ. β. ιδ.

λόπμον ἡμοιβαίω δι' αὐτοῦ. τρεῖς γὰρ μιᾶς ἦσαν ἐκεῖ τεφόμβοι πόντες. καὶ ὅπ τοσοῦτοι χρόνοι ἐπάησαν, ἄκυε πῶς τοῦτο ἐρμηνεύων, ἐπάγη.

11 Μετὰ δ' τρεῖς μιᾶς ἀνέβημεν ἐν πλοίῳ παρεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ Αλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ Διοσκόροις.

3 12 Καὶ κατελθόντες εἰς Συρακούσας, ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς.

13 Οθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς Ρήγιον, καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου, δευτραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτίολους·

14 Οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς, παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ρώμην ἤλθομεν.

10 15 Κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις Αππίου φόρου καὶ τριῶν ταβερνῶν· οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, ἔλαβε θάρσος. Οσα μὲν Παῦλον πάντα γινόμενα ταῦτα, ὥστε πιστεῦσαι τοὺς διασώζεσθαι, οὐ γράφω, οἱ ἐκατέρωθεν. Εἰ γὰρ αὐτολίθινοι ἦσαν, ἢ δι' ὧν συμβουλεύσαντος ἤκουσε, ἢ δι' ὧν προεφήτευσε, ἢ δι' ὧν θαυματουργήσαντος, καὶ δι' ὧν θρέψαντος ἀπήλαυσαι, μεγάλα δὼ ἐφθονεῖτο παρὰ αὐτοῖς. ὅσα ὅταν ὀρθῇ κείσηται, ἢ μὴ προκατηλημμένη πρὸς πίστιν, πῶς θεότητος λαμπρότης καὶ κείται θεοπρεπὴς, καὶ ψήφους διεγνωσμένας. ἤδη καὶ τῆς Σικελίας τὸ κήρυγμα ἤλαυνε. ὅτω διέδραμε καὶ τὰ Ποτίολοι, ἔνθα καὶ ἀδελφούς τινας εὑρόντες ἐπιμεῖναι παρ' αὐτοῖς. Εἶτα δὲ ἄλλοι καὶ φίλιον αὐτοῖς ἀπήντων. τοσαύτη ἐστὶν ἡ προθυμία τῶν ἀδελφῶν, ὅπ οὐκ ἐφορτίσαν αὐτοὺς τὸ διασώζεσθαι τὸν Παῦλον, ἀλλ'

20 ὀξῆλθον εἰς ἀπάντησιν. ὅρα δέ μοι αὐτοὺς καὶ ὑποθέσεις τινὰ παρέχοντα. θάρσος γάρ, φησιν, ἔλαβεν ἰδὼν τοὺς ἀδελφούς. καίτοι τοσαῦτα σημεῖα ἐργασάμενος, ἀλλ' ὅμως ἔλαβε καὶ ἀπὸ τῆς ὄψεως προθυμίαν. ἀπὸ τούτου μανθάνομεν ὅπ καὶ ὑποθέσεως παρεκάλει, καὶ τιμάν.

16 Οπ δ' ἤλθομεν εἰς Ρώμην, ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ

25 φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ. Ορᾷς; συνεχωρήθη αὐτῷ καθ' ἑαυτὸν μένειν. οὐ μικρὸν καὶ τοῦτο τιμήσεως τὸ πρὸς φαυλότητα αὐτοῦ. οὐ γὰρ δὴ μετὰ τῶν ἄλλων εἰθισμένων αὐτόν.

17 Εγένετο δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας συγκαλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν Ιουδαίων πρώτους. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκάλεσε τοὺς πρώτους τῶν Ιουδαίων, ὥστε μὴ προλαβεῖν αὐτῶν

30 τὰς ἀκοάς. καὶ τί κωλύει πρὸς ἐκείνους εἶχον; οὐ γὰρ αὐτοὶ ἔμελλον κατηγορήσειν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅμως οὐ τοῦτο ἐφοβήθη· ἀλλὰ τὸ διδάξαι, καὶ μὴ προσκόψαι αὐτοῖς τὰ λεγόμενα. οἱ μὲν γὰρ Ιουδαῖοι πολλοῦ ἐράσαντες ἐθίσαι, ἤλπισαν· οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἐρασάμενοι, ἀπὸ μόνης τῆς συμφορᾶς φιλόξενοι ἦσαν. πάντας, φησὶ, φοιτᾶν ἔστιν ὁ ἀδελφὸς οὗτος. οὐκ ἁπλῶς ἀποφαίνεται, ἀλλὰ πάντως, φασὶ τινες, ὡς ἔστιν ἰδεῖν. ἐκ

35 νόσκια, φησὶ, ζῶν οὐκ ἔασιν αὐτόν. αρα καὶ ἐν τοῖς προφάσεις λέγει εἶχον, καὶ πολλῷ τῶν φιλοσόφων ὅπι οἱ βάρβαροι φιλοσοφώτεροι ἐτύγχανον. αὐτοὶ μὲν γὰρ οὐκ ἀφῆσαι προφάσεις ἀπολαύειν τὰ ἐκ τοῦ στελλεσθαι· οἱ δὲ καὶ πάντα χρὴ νομίζοντα πρᾶξαι τὸν Θεόν· καὶ ὅπ καὶ πολλά τις ἀφύλη, οὐκ ἀφοβήσεται εἰς πόλεμον. Ἐκ ὅρα πῶς οὐκ ὄκνησε διηγήσασθαι, ἀλλ' αἰδοῦνται τοὺς ἀφ' τὴν συμφορὰν οὐδὲ ἐκπομπεύουσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους λέγουσι. τὰ γὰρ δεσμὰ τοῦτο ἐδίδασκεν ἐκπεπόνθει. [καίτοι δεσμώτης ἦσαν.] ἀμφιάζονται οἱ λέγοντες, μὴ δι' ποίᾳ τοῦ ἐν ταῖς φυλακαῖς· ἀφικνοῦνται τοῦ βαρβάροις. οὐ γὰρ ἤδεσαν τίνες ἦσαν ἐκεῖνοι. ἀλλ' ἀπὸ τῆς συμφορᾶς τοῦ, ὅτι ἄνθρωποι ἦσαν, ἐμαθητοί. διὸ καὶ φιλανθρωπίας ἠξίωσαν αὐτούς. ὅπι πολὺ δέ, φησὶ, προσδοκώντων αὐτῶν, τουτέστιν, ὡς πολλοῦ χρόνου ἀμέλλοντος ἀποβαίνεσθαι. ὁ δὲ τὸ θηρίον ἐξετίναξεν εἰς τὸ πῦρ, καὶ

τῶν

Λογ. ιδ'. 2 ΟΙ ΔΕ ΒΑΡΒΑΡΟΙ ΠΑΡΕΙΧΟΝ ΟΥ ΤΗΝ τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν. ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν, προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς, διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος.

3 Συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων πλῆθος, καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυρὰν, ἔχιδνα ἐκ τοῦ θέρμους ἐξελθοῦσα, κατέσφιγξε τὴν χεῖρα αὐτοῦ. χ. -σάν.

Ὡς προσῆκεν τῷ φιλανθρωπίᾳ τὸν βαρβάρων, ἐμιμήσατο. ἀνάψαντες γάρ, φησὶ, πυρὰν, προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς· ἐπεὶ οὐδὲν ὄφελος ἦν λαθεῖν τὴν σωτηρίας ἰδέαν, τὸ χειμῶνος μέλλοντος αὐτοῦ διὰ τὸ ψῦχος φλύειν. διὰ τοῦτο τῷ πυρᾷ. Εἶπα ὁ Παῦλος λαβὼν φρύγανα, ἐπέθηκε τῷ πυρᾷ· οὐχ ἁπλῶς λέγει, συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων πλῆθος. ὅρα αὐτοὺς ἐνεργοῦντα, καὶ οὐδαμοῦ θαυματουργοῦντα ἁπλῶς, ἀλλ' ἀπὸ χρείας. καὶ γὰρ χειμὼν ἦν καὶ αἰτίας οὔσης προσεφέροντο. ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, καὶ ἐνταῦθα πάλιν φρύγανα συλλέγει καὶ ἐπιτίθησιν. ὅρα οὐδὲν τετυφωμένοι ποιοῦντα, οὐδὲ ἀδεεῖς· ἀλλ' ὥστε θαρσαλέως αὐτοὺς, καὶ θέρμους πολὺς ἀπολωλώς. Εἶπα ἔχιδνα ἐκ τοῦ θέρμους ἐξελθοῦσα, τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἅπτεται. καὶ ὅπερ ἦλθε, δῆλον ποιῶ τοῦτο ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς λέγων·

4 Ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι τὸ θηρίον κρεμάμενον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασε. Καλῶς δὲ τοῦτο συνεχωρήθη, ὥστε καὶ ἰδίᾳ αὐτοὺς καὶ φθέγξασθαι ταῦτα, ἵνα ὅταν γένηται, μὴ ἀπιστῆται τὸ θαῦμα. ὅρα τὸν φυσικὸν κρίσιν διηρθρωμένην καὶ παρὰ βαρβάροις, καὶ ἀδιαίρετους αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους λέγοντας, καὶ μηδὲ καταγινώσκοντας ἁπλῶς. οὕτω καὶ οὗτοι πρότερον βλέπουσι, ἵνα μᾶλλον θαυμάσωσιν. χ. ἀποβῆ τοῦ δείματος.

5 Ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. χ. -γάξας

6 Οἱ δὲ προσδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι, ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. Προσδόκων αὐτὸν, φησὶ, πίπτειν νεκρόν· καὶ παλιν θαυμάσαντες ὅτι οὐδὲν κακὸν ἔπαθε, λέγουσιν ὅτι θεός ἐστι. πάλιν ἄλλη τύπων ἐπιβολὴ ἡμῖν, ὥσπερ καὶ τὴν ὄχλων τὴν ἐν Λυκαονίᾳ. χ. οἱ εἰλιμένιοι αὐτὸν προσεδόκων· τοῦτο, ἐλλείπουσιν.

7 Εἰσὶ δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον χωρία ὑπάρχοντα τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλίῳ· ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς ἡμέρας τρεῖς, φιλοφρόνως ἐξένισεν. Ἰδὼν δὲ πάλιν ἄλλος φιλόξενος ὁ Πόπλιος, καὶ πλούσιος καὶ εὐπορώτατος. οὐδὲν οὐδὲν ἴδιον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς συμφορᾶς μόνης ἐλεήσας αὐτὸν, ἐξένισε καὶ ἐθεράπευσεν.

8 Ἐκλύετο δὲ ὁ πατὴρ τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενος κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν, καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν.

Ὥστε ἄξιος ἦν τοῦ παθεῖν καλῶς. διὰ καὶ ἀμοιβὴν αὐτῷ ἀποδιδοὺς τῆς ἐξενοδοχίας, ἰάσατο αὐτόν. χ. ἀπο-

9 Τοῦτο δὲ γενομένου, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ, προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο· χ. ἀσθενεῖς

10 Οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

Τοῦτο, καὶ ἡμῖν ἔδωκαν ἀναγομένοις τὰ πρὸς τὴν χρείαν, καὶ τοῖς ἄλλοις. ὅρα αὐτοὺς οὐδὲ τὸ χειμῶνος ἀπαλλαγῆναι, μύριοι ἂν ἀπωλήντες, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιδημίαν φιλοτίμων χ. ἀμελεστέρους γινομένους,

πινές, φησιν, ἐναυάγησαν περὶ τὴν πίστιν· σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης. πεισώμεθα
χ. πενταετεσχιλίας ἡμέρας Παύλῳ· καὶ ἐν μέσῳ ὥμην χειμῶνι, πότως ἀπαλλαγησόμεθα τὴν κινδυνίαν· καὶ παρεσκευάσθην ἡμέρας ἄσπερ ἑβδομήκοντα· καὶ ἡ ἐλπὶς τῆς σωτηρίας ἐπίσης· καὶ ἐν σκότῳ ὥμην ἐν γνόφῳ, πειρατὰς ἀπαντᾶν, ἀπαλλαγησόμεθα τὴν κινδυνίαν. πλοῖον εἰ τοσούτων μίζωνα τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, καὶ τούτῳ ἐν κακοῦργος, καὶ μυρία ἔργα ἔξω· ἐν μέν, ἀρχιερεύς· ἐν δέ, φύλακας· ἐν δέ, δικαίους, οἷος Παῦλος· ἐν δέ, δεσμίους, τοὺς ἁμαρτίας δεδεμένους. διὰ μὲν οὖν Παύλῳ πεισώμεθα, ὃ δεδεμένοι ἀπολλύμεθα, ἀλλὰ καὶ λυόμεθα. χρείαν ἔχει ἡμᾶς ἀπαντᾶν ὁ Θεός. ἢ οὐκ οἴει δεσμὸν εἶναι χαλεπὸν τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰ πάθη; ὃ γὰρ δι' χεῖρες μόνον εἰσὶ δεδεμένοι, ἀλλ' ὁ πᾶς ἄνθρωπος. εἰπέ γάρ μοι, ὅταν ὡς χρήματα πολλὰ κεκτημένος μὴ ἀναλίσκῃ, μηδὲ ἀπομᾷ, ἀλλὰ κατέχῃ, ἆρά μὴ παντὸς δεσμίου χαλεπώτερον τῇ φιλαργυρίᾳ δεσμεῖται δεσμῷ ἀφράγνυσι; πότε γάρ, ὅταν τις ἐμπλησθῇ ἑαυτοῦ καὶ κορεσθῇ; ἆρά μὴ πάλιν ἄλλοις τοῦτ' δεσμοῖς δέδεται; πότε γάρ ὅταν σωφρονήσῃ; ἆρα γάρ ὅταν σωφρονίσῃ; οὐχὶ πάντος δεσμοῦ τοῦτο χαλεπώτερον; πότε γάρ ὅταν ἐπιθυμίας ἀλόγου καὶ ἔρωτος; τίς ἀναρρήξει τούτους ἡμῖν τοὺς δεσμούς; τοῦ Θεοῦ χρεία, ὥστε λυθῆναι. καὶ εἰ μὴ τούτων ἄρκεῖ κίνδυνον ἐμποιῆσαι· ὅταν γὰρ καὶ δεσμὰ ἐν χθονί, σπόσον ἔσον τὸ τῆς κινδύνου. ἆρα γάρ οὐχ ἡσθήσει ἅμα φθέγξαι; οὐχ ὁ λιμός; ὁ χειμών; ἡ κακία τῶν ἐμπλεόντων; ἐν τῷ καιρῷ δυσπειθήσει; ἀλλὰ ποῖος τοῦτα πάντα ἔσται ἡ ἀκμαιότης Παύλου. οὕτω δὴ καὶ νῦν· κατέχωμεν πρὸς ἑαυτοὺς τὸν ἅγιον, καὶ οὐκ ἔσται χειμών· μᾶλλον δὲ καὶ ἡ χειμών, ἔσται εὐδία καὶ γαλήνη πολλή, ἐν ἀπαλλαγῇ τῆς κινδύνου. ὅπου γὰρ ἅγιον εἶχε φίλον ἡ χεὶρ ἐκείνη, καὶ ὁ θάνατος ἐλύθη τοῦ παιδίου, καὶ ἐκεῖ παῖδα πάλιν ζωὴν ἀπελάμβανεν. εἶτα πόλις ἁγίων ὑποδέξεται, οὐδὲν ἔσται λυπηρόν· καὶ γὰρ δικαίων καὶ ποιεῖ μίζονα δόξαν τοῦ Θεοῦ. ἔθος ἐστὶ θεράπων τῆς οἰκίας κατὰ τοιούτων πατεῖσθαι πόδων· καὶ οὐ πατήσει δαίμων ἐκεῖ· καὶ μάλα εἰκότως. ὥσπερ γὰρ ἔνθα μὲν βασιλεία ἡ, οὐκ ἔξω χώραν δυσωδία, ὅταν καὶ ἔνθα μένῃ ὅσι ὁ ἅγιον, ἀποπνίγει δαίμων, εὐφραίνει τὸν συνόντα, ἀγαγεῖν ψυχὴν καὶ ἀνίησι. ἔνθα ἄχθηται, ἐκεῖ θεῖα· ἔνθα φιλοξενία, ἐκεῖ εἰσὶν ἄχθηται. ἡ γὰρ ἐλεημοσύνη εἰσελθοῦσα πάντος δρεπανίου τομώτερον αἵματος καὶ ἀχθῶν, πάντος πυρὸς σφοδρότερον. μὴ φοβηθῇς. αἰδοῦ παῖ καὶ ἴχνη τῶν ἁγίων, καθάπερ λέοντας ἀλώπεκας. Δίκαιος γάρ, φησιν, Παροιμ. ιη. ὡς λέων πέποιθεν. εἰσαγάγωμεν τούτους τοὺς λέοντας εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ πάντα φυλαδοῦσι καὶ θεῖα, οὐ βοώντων αὐτῶν μεγάλα, ἀλλ' ἁπλῶς φθεγγομένων. ὁ γὰρ βρυχηθμὸς λέοντος οὕτω φυλαδοῦσι καὶ θεῖα, ὡς εὐκὸ δικαίου φυλαδοῦσι δαίμονας· διὰ φθόγγη μόνον, κατατήκασι. καὶ ποῦ τοιοῦτοι, φησίν, εἰσί; πάντα χοῦ, ἀν πιστεύωμεν ἡμῖν, διὰ ζητῶμεν, ἀν σπειρατζώμεθα. πῶς εἰζήτησας, εἰπέ μοι; πότε τοῦτο ἔργον ἔχεις; πότε τοσοῦτον τοῦτο ἔθος; εἰ δὲ οὐ ζητεῖς, μεθαυμάσῃς ὅτι οὐκ εὐείσακτος. ὁ γὰρ ζητῶν εὐείσακτος, οὐκ ὁ μὴ ζητῶν, ἄκουσον τοῦ ἐν ταῖς ἐρημίαις οἰκοῦντος· ἀπάγαγε χρεῖσσον καὶ ἀργύριον. πάντα χοῦ τῆς οἰκουμένης εἰσί. καὶ μὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ δέξῃ, ἄπελθε σὺ πρὸς αὐτόν· συνέσου τῷ ἀνδρί· πρὸς δὲ οἰκήματος τοῦ ἐκείνου, ἵνα δικαιωθῇς ἐπιτυχὼν καὶ τῆς περὶ αὐτὸν εὐλογίας ἀπολαύσῃς. μεγάλη γὰρ ἡ ἀπὸ τῶν ἁγίων εὐλογία, ἧς ἐπιτυγχάνειν σπουδάζωμεν, ἵνα διὰ τῶν ἰχνῶν τούτων βοηθούμενοι, τῆς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐνδιαιτωμένου Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀπολαύσωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

τοῦτο γὰρ περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπαρχὴ τυπῶσι, μήποτε τῷ λιμῷ διαφθαρῶσι, ζημίας μεταλάβετε. λαβὼν γὰρ ἄρτον, φησὶν, εὐχαριστήσας δὲ Θεῷ. ὅρα, ὃ εὐχαριστήσας αὐτὸν ὅτι τοῖς χαλεπωτέροις, οὐ μόνον αὐτοῖς ἐπέρρωσεν, ἀλλὰ καὶ εὐθύμους ποιῶ. πάλιν δέ, φησι, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ οἱ δὲ πλοίῳ διακόσιαι ἑβδομηκοντα ἑξ. καὶ τί ποτε ἔλεγεν· ἀποβαλὼν ψυχὰς οὐδεμίας ἔσεσθαι ὑμῖν. τοῦτο περὶ τῆς τροφῆς ψυχῆς, ὃ εἰπὼν ὅτι "σωθήσονται. χρεωθέντες δὲ τῆς τροφῆς, ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον. "ὅρα, μὴ ὃ χρεωθὼν τροφῆς ὑπέστρεψαν· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτω λοιπὸν τὸ πρῶ ἐρρίπτουν ὅτι τὸν Παῦλον, ὡς καὶ τὸν σῖτον ἐκβαλεῖν*. ὅρα αὐτοὺς καὶ παιδεφπινα ποιοῦντας, καὶ ὑ κωλύοντα τὸν Παῦλον. ὅτε δέ, φησι, ἡμέρα ἐγένετο, ἠύχετο τὰς ζωοτροφίας. ἐβαλίετο τὸ πλοῖον εἰς ἡμέραν, ἵνα μὴ τῷ φόβῳ διαλυθῶσι, ἵνα ἴδῃς ἔργον τοῦ παιδεφπίας. τῷ γὰρ παντὶ βουλὴ ἐγένετο, ἵνα σὺν δεσμώταις ἀποκτείνωσιν. ὁρᾷς ὅτι καὶ τὸ τῷ Παύλῳ ἐκαίσησε; διὰ γὰρ αὐτοὺς οὐκ εἶασαν αὐτὸν διαιρεθῆναι ὁ ἑκατόνταρχος. ὅτω μισοῦσιν ὠμολογημένοι εἶ) καὶ οἱ σκῦποι, ὥστε ἐλέσθαι αὐτοὺς καὶ αἰρεῖν· ἀλλ' οὐδὲν πλέον ἐγένετο τῶν βουλήματος κωλυόντος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐξεκολύμβησαν, ὁ δὲ ὅτι σανίδων ἐφέροντο, καὶ πάντες ὅπως ἐσώθησαν, καὶ ἡ παιδεφπία τέλος ἐλάμβανεν, εἰ καὶ μὴ ὃ χρόνῳ σεμνὴ πῆς οὖσα. οὐ γὰρ παιδὸς πολλῶν ἐτῶν αὐτὸν παιδεφπεν, ἀλλὰ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἐπόμενος. ἠέλπιζα γὰρ ἐμὲ πεμφθῆναι, καὶ διὰ τῆς οἰκείας σωτηρίας ἐμαθητεύσατε τὸν Παῦλον ἐμέ. ἀλλ' εἶπε μοι πῆς· διὰ τί μὴ καὶ τὸ πλοῖον διέσωσεν; ἵνα μάθωσιν οἷ κίνδυνοι διέφυγον ὅτι οὐκ ἀνθρωπίνης βοηθείας ἐμὲ τὸν πρῶ, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χερὸς χωρὶς πλοίου σωζούσης.

ΗΘΙΚΟΝ Ὥστε καὶ δίκαιοι, καὶ ἐν χειμῶσιν, καὶ ἐν θαλάττῃ, καὶ ἐν πελάγει, οὐδὲν παθεῖν δεινόν, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις συνδιασώζουσιν. εἰ πλοῖον κινδυνεύει καὶ ναύκληρον ἀποβάλλει, καὶ δεσμῶται διὰ Παῦλον ἐσώθησαν, οὐκοῦν πῶς οὐχὶ καὶ ἄλλον ἀνδρα εἶ) τὸ οἰκεῖα. πολλοὶ γὰρ καὶ χειμῶνες καὶ ἡμῖν ἐφίστανται), καὶ πολλῷ τούτων χαλεπώτεροι· ἀλλὰ δύναται καὶ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὠφελεῖσθαι, μόνον ἐὰν πειθώμεθα τοῖς ἁγίοις, καθάπερ ἐκεῖνοι, αἰ ποιῶμεν ἃ προστάττουσιν. οὐ γὰρ ἁπλῶς σώζονται, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πίστιν ἐπεδείξαντο. καὶ δίσμος ἦ ὁ ἅγιος, τῶν λελυμμένων μείζονα ἐργαζε). καὶ σκόπει τοῦτο ἐπὶ τῶν γενομένων. ὁ λελυμμένος ἑκατόνταρχος αὐτὸν ἐλάμβανε τὸν δεδεμένου· ὁ ὑπηρέτης τὸν μὲν κυβερνήτην ἔλυσε, μᾶλλον δὲ τὸν ὄντως κυβερνήτην. οὐ γὰρ τοιοῦτον ἐκυβέρνα σκάφος, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης τὴν ἐκκλησίαν, οὐ ἐκείνου μᾶλλον τὸν ἐν θαλάττῃ διαπόντου, οὐκ ἀνθρωπίνη τέχνῃ, ἀλλὰ πνευματικῇ σοφίᾳ. ἐπὶ τῷ σκάφει τούτῳ πολλὰ ναύκληρα, πολλὰ κύματα, πνεύματα πονηρείας, ἔσωθεν μάχαι, ἔξωθεν φόβοι· ὥστε ὁ ὄντως κυβερνήτης ἐκεῖνος ἐμέ. ὅρα δὲ καὶ βίον ἡμῶν ἀνθρώπων πῶς τοιοῦτός ἐστι. ποτὲ μὲν γὰρ φίλαυτοι ἀνθρωπίνως ἀπολλύμεθα, ποτὲ δὲ χειμῶνος, ποτὲ δὲ πρὸς οἰκείαν ἀβουλίαν, καὶ πολλὰ δὲ ῥᾳθυμίᾳ μυρίοις ἐμαυτοὺς περιπίπτομεν κακοῖς· μᾶλλον δὲ τοῦτο γίνεται πολλάκις μὴ ἀκούοντι Παύλου, ὅταν μὴ ἐκπλεύσωμεν τοῦ ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ κελεύσῃ. συμπλεῖ γὰρ καὶ νῦν ἡμῖν· ἀλλ' οὐ δεδεμένος καθάπερ τότε· πολλαχοῦ δὲ νῦν, ἃ λέγει τοῖς ἐν τῇ θαλάττῃ ταύτῃ, περισχεῖν ἑαυτούς· εἰσελεύσονται γὰρ μετὰ τὴν ἄφιξιν μυρίοι λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς· καὶ πάλιν· Εὐθέως χειμὼν ἐπήσει) κατὰ χαλεπός. ἔσον) γὰρ καὶ πολλοὶ φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες. τοῦτο πολλοῖς χαλεπώτερον τῶν πνευμάτων. μόνον οὖν ἵνα κελεύσῃ ὅτι τῆς πίστεως, ὅτι τὸ λιμένος τὸ ἀσφαλοῦς· αὐτοῦ μᾶλλον ἀκούωμεν, ἢ τοῦ κυβερνήτου τοῦ ἐν ἡμῖν· τυπῶσι τὸ λογισμοῦ. μὴ, ἅπερ αἱ ναυβάλλη σοῦ, ποιῶμεν· μὴ ἅπερ ὁ ναύκληρος· ἀλλ' ἅπερ αἱ ὁ Παῦλος· μυρίους τοιούτους διῆλθε χειμῶνας. μὴ τῇ πείρᾳ μαθητεύωμεν, ἀλλὰ τοῦ τῆς πείρας κερδαίνωμεν καὶ ὕβρεως καὶ ζημίας. ἄκουσον τί φησι· Οἱ βουλόμενοι πλουτεῖν, ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμόν. πλήττωμεθα τοίνυν ἀπ', ἐπεὶ καὶ οἱ σκῦποι μὴ πειθόμενοι, ὁρᾶτε πῶς ἔπαθον. καὶ πάλιν ἑτέρωθι λέγει Ἡ ποιῆ ναύκληρα· Οἱ πῆς,

β. Κορ. ζ. ε.

Πρακ. κ κθ. 1. Τιμ. γ. β.

α Τιμ. ϛ. θ. α. Τιμ. α. ιθ.

κ. σὺν χ. ἁρᾶς; ἀπὸ τὸ λαβεῖν ζωὴν πάντων μίαν· ἀλλ' ἵνα * ποιήτις ὄντως

Ορᾷς ὅσον χάσμα ἀχαδὲ ἀπὸ τᾶ χθιμῶος; οὐκ ἀρ' ἐγκατα λάψιος ἰὼ ὁ χθμὼν. ἢ πῶς, φησὶν, ἐφέροι ἄσιτοι ὄντες ἢ μηδενὸς μεταλαβόμενοι; ὁ φόβος κατῖχεν αὐτοὺς, ἢ οὐκ εἶα εἰς ἐπιθυμίαν ἔρχῆς ἐμπεσεῖν, μέλλοντας ὑπὲρ τᾶν ἑκατὸν κινδυνεύειν. ὃ μὲν οὖν ἡδύσμενον, ἀπὸ τᾶ καιροῦ ἐλθεῖν· ὃ δὲ θαῦμα μᾶζον, ὅτι οὐ καιρῷ τοιούτῳ οὐκ μέσον ἐ-
κ. κατῖχεν τὰν οἴακας τᾷ πνεύμα δόντες· οὕτω κ. κατέρριπτον τὸ σκεῦος. κ. ἐγκαθεύδοντας ἢ φύσιν. κ. ὅπου συνθεῖν αι χαλεπώτατον. κ. τᾶν ψυχᾶν αὐτῷ ὅτι τᾶ λέγει κ. πυρίχα τοῦ Παύλου δῆλα.
5 σώθησαι τᾶν κινδυνῶν, αὖθις τι ἢ δι' αὐτὸν ⓐ λοιπόν. " ἢ ἐπάραντες ⓦ ἀρ τίμοια τᾷ πνεούσᾳ, κατῖχον εἰς ⓦ αἰγιαλόν. τοῦτο εἶπε, τὸ βάθος δόξαι βουλόμενος, ἰὼ ἐστ' ἐμεῖον χθαμαζόμενοι. πολλάκις γὰ οὐχ οὕτω ποιοῦσι. δι' ὃ " κατάγειν τὸ ὀθόνιον· τοῦτέστι, ζαίσια. ὅταν γὰρ σφοδρὸς ἄνεμος ᾖ, τοῦτο ζῆζ, " ἐγκόπτοντος τᾶ πνεύματος τὸ ῥυμῶ. ζαῦτα ἢ πάσχουσι ὑπὸ τῶ Ἀδρίᾳ, " εἶθα ὃ σύζεσθαι χαλεπόν. ἴδωμεν ἢ ὑπὸ τῶ πλοίῳ αἱ πᾶ-
10 σαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἑξ. ἢ πόθεν δῆλον ὅτι τοσοῦτοι ἦσαν ⓐ συμπλέοντες; εἰκὸς ἰὼ αὖθις ἐρωτᾶν τὸν αὐτὸν δι' ἰὼ πλέουσι, ἢ μαθεῖν πόρρω. οἱ ἢ σπουδαῖοι μετέλαβον· ὅτι οὐκ ἰὼ αὖθις φησὶν ζῳφῆς, ἅτε οὐ σοφὲ " τᾶν τυχόντων ὄντος τᾶ κινδύνου. ἢ ὅσα πρὸς οὐκ ἁπλῶς, σοφὸν ἡ πολυκλῆ τᾶ πλοὸς γέγονε τῷ Παύλῳ, σοφὸν ἄκμηρος ὁ πλοῦς,
15 ἀλλ' " ποιῆται αὖθις διδασκαλίας χαριν. οὐ μικρὸν ᾖ τοῦτο, εἰ γε πόρρω οὗτοι ὑπὸς θυσαν. ἀλλ' ἴδωμεν αἴωθεν τὰ εἰρημένα. ἱκανοῦ ᾖ χρόνου διαγνωσθέντος, ἢ ὅτι ἤδη ὑπισφαλὲς τᾶ πλοὸς, πρῶτος ὁ Παῦλος λέγει αὖθις· ὦνδρες, θεωρῶ ὅτι μετ' ὕβρεως ἢ ζημίας μέλλει ἔσεσθαι ⓦ πλοῶ. ὅρα δ' ἄτυφοι. ἵνα μὴ δόξῃ σοφῆ τυφλεῖν, ἀλλ' ὡς ἀπὸ [τᾶ] σχασμοῦ λέγει, θεωρῶ φησι. οὐ γὰ ἀν' ἐδίξατο βλέπειν, εἰ τοῦτο εἶπε. σοφὸν μὲν γὰρ ὦ σοφῆ τυφλεῖ δὲ λέγει, ὁ Θεὸς ὦ λαμπρύνω· σὰ δ' ὦν αὖθις.
20 πῶς οὖν οὐκ ἐβλάπτετο μετ' ζημίας ψυχᾶν; ἐβλάπτετο δᾶ, εἰ μὴ ὁ Θεὸς διέσωσεν. ὅσον γὰ κατ' τὸν φύσιν τᾶ σοφάλμαλος, ἀπώλοντο ἀν· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐκώλυσεν. ὁ δ' ἑκατοντάρχης, φησὶ, ὦ " κυβερνήτῃ μᾶλλον ἐπίστευσε ἢ τοῖς ὑπὸ τᾶ Παύλᾳ λεγομένοις. ἵνα δὲ μὴ χθῆ ὅτι οὐκ ἀπὸ σχασμοῦ ζαῦτα ἔλεγε, ὁ κυβερνήτης τὰ σώματα λέγει, ἢ ζαῦτα ἐμπειρίας ὤν. οὕτως οὐκ ἀπὸ σχασμοῦ ἰὼ τὰ λεγόμενα. δυσθήτω δ' τᾶ λιμένος, φησὶν, ὑπάρχοντος. ὅρα, ὡς ὁ τόπος διδάσκει μὴ ἀπὸ σχασμοῦ
25 ζῆζ, δυσθήτως ὤν· μᾶλλον δ' ἀπὸ σχασμοῦ φαίνεται λέγοντες οἱ πλείους, οἱ ἢ βουλθύοι δ' αἰαχθῶαι ἐκφῆναι. ἀλλ' οὖν αὖθις πλέον ἐκ τούτου ζῆζ. σφεπίσθοισι γὰ κλύδωνι, καὶ ἐκωλύω ὦν ἐπιφέρητο, ποιοῦνται. δι' ἢ τοῦτο δηλοῖ ἐπήγαγε· σφοδρὸς δ' χθμαζομένων ἡμῶν, αἰθ' ὑχθρες τὸν σκευὸν τᾶ πλοὸς ἐρρίψαμεν. ἵνα μὲν ἔχωσι μὴ ζαῦτα ἀπῳθεῖν, ζαῦτα συγχωρῆται, ἢ χαλεπὸς χειμὼν ἐγείρ δ', ἢ πολὺ δ' σκότος ζῆζ. εἶθα
30 ἵνα μὴ ἀπόλωνται δ', ἢ ὁ σιτος ῥίπτεται δ', ἢ πόρρω. τοῦτο γὰ ὅτι, τὸν σκευὸν τᾶ πλοίου ἐρρίψαμεν. πολλῆς δ' ἀσιτίας ὑπαρχούσης, εἶπεν ὁ Παῦλος· ἔδει πειθαρχήσαντάς μοι κερδῆσαι τὴν ζημίαν. εἶδες πῶς οὐ μικρὰ " τοῖς τὸν ἀκρόασιν συνεβάλετο ὁ χθμὼν δ' ὁ σκότος; ἢ ὅρα πῶς πείθεται ὁ ἑκατόνταρχος, ὥστε δ' τὸν σάφειαν ἀφῆκαι ἢ ἀπολέσαι. εἰ δ' ⓐ ναῦται οὐδέπω ἐπείσθησαν, ἀλλ' ὕστερον πείθονται, μὴ θαυμάσῃς. ἢ γὰρ ὅ γέ-
35 νος ὅ τούτων ἰταμόν πως ὄντι ἢ σκληρὸν " τοῖς ὅ πείθεσθαι. σὺ δέ μοι σκόπει τὸν σωσμὸν ἢ ὑπομένει τὸν Παῦλον. οὐ γὰ ὑπτιμᾶ ἢ παχύνεται· ἀλλ' ἡμέρως, οὕτως ἐδῆ, φησίν. ἤδει γὰ ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπου " δικάζεται ἐγκαλοῦντες ἐν συμφορᾷ· ἀλλ' ὅταν ἢ τὰ πλοῖα παρεστήκῃ τᾶς συμφορᾶς, τότε ὅπου " δικάζεται ζῆζ. τότε τοίνυν ὑπισπεύδεται, ὅτι πᾶσα ἡ ἐλπὶς τᾶ σωθῆναι " διεφέρθη· τότε ἢ τὰ χρηστὰ " προλέγει. ὡς ἢ παραρεσπαδικάτην νὺξ ἐγένετο,
40 φησὶ, φοβούμενοι ὑπὲρ τοῦ ἡμέραν γενέσθαι. ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι ὑδὲν γέγονε, τοῦτ' ἐπήγαγε, δεικνὺς πάντα τηροῦντα. ὅτι δ' τήρησε, ἢ ὁ φόβος μάρτυρ. ὑπὲρ γὰ, φησὶ, ἡμέραν γενέσθαι φοβούμενοι. ἢ ὁ τόπος χαλεπὸς· κ' γὰ ⓦ Ἀδρίᾳ ζαῦτα συμβαίνει· ἢ ἀσιτία ἡ πολλὴ· παραρεσπαδικάτην γὰ σήμερον ἡμέραν " προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε. ὥστε ἐξ ἀπόντων ὁ μέσῳ ἦσαν θαυμάτων. δι' ἢ ἐπάγει· " προσκαλοῦμαι ὑμᾶς " προσλαβεῖν τροφῆς.

τοῦτο

28 Καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι· βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε·

29 Φοβούμενοί τε μήπως εἰς τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, εὐχοντο ἡμέραν γενέσθαι.

30 Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν, προφάσει ὡς ἐκ πρῴρης μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν,

31 Εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις· ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε.

32 Τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.

Ἐνταῦθα δ' ἐκέκραγεν ὅτι ἔμελλον οἱ ναῦται φεύγειν ἀπὸ σωτῆρος τοῦ λεγομένου· ὁ δὲ ἑκατοντάρχης πιστεύσας τοῖς στρατιώταις. δεῖ γάρ φησιν· ἐὰν οὗτοι φύγωσιν, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε· οὐ διὰ τοῦτο εἶπεν, ἀλλ' ἵνα κατάσχῃ αὐτοὺς, ἕως ἡ προφητεία μὴ διαπέσῃ. ὅθεν καθάπερ ἐν ἐκκλησίᾳ παιδευόμενοι αὐτοὶ τὸν Παῦλον τὴν φιλοσοφίαν, "ὃς οὐκ ἐκ μέσων αὐτῶν σώζει τὴν κυβέρνησιν· οὐδὲ οἰκονομικῶς ἀπιστεῖται ὁ Παῦλος, ἵνα μὴ τὴν πρέσβειαν τῶν πραγμάτων πιστευθῇ, ὅπερ οὖν καὶ γέγονε. καὶ πάλιν μεταλαβὼν τροφῆς, καὶ πείθοντας. καὶ οὐδεὶς προσῆκε μεταλαμβάνει, οὐ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ πείθων, ὡς οὐδὲν ἐλλεῖψαι τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτῶν σῴζειν καὶ ψυχὰς καὶ ὠφέλησιν.

33 Ἄχρι δὲ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέγων, τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες, ἄσιτοι διατελεῖτε μηδὲν προσλαβόμενοι·

34 Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς. τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει. οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται.

35 Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν.

35 Εὐθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες, καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς.

37 Ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ, διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ.

38 Κορεσθέντες δὲ τῆς τροφῆς, ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν.

39 Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο, εἰ δυνατὸν, ἐξῶσαι τὸ πλοῖον.

40 Καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἴων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεούσῃ, κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν.

41 Περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον, ἐπώκειλαν τὴν ναῦν. καὶ ἡ μὲν πρῷρα ἐρείσασα, ἔμεινεν ἀσάλευτος· ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων.

Πάλιν πειρᾶται ὁ διάβολος ἐμποδίσαι τῇ προφητείᾳ, καὶ βουλεύεται τὴν ἀπέλευσιν. ἀλλ' οὐκ εἴασεν ὁ ἑκατοντάρχης, ἵνα τὸν Παῦλον σώσῃ. ὅτων γὰρ ἀκολουθούντων τῷ Παύλῳ.

42 Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο, ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, μήτις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ.

43 Ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσε αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν, ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι·

44 Καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσι, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

κη. κη. 1 Καὶ διασωθέντες, τότε ἐπέγνωσαν ὅτι Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται.

Ὁρᾷς

λωρω ὅτι μετ' ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, φησὶν, οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλει ἔσεσθαι ὁ πλοῦς. ὁ μὲν οὖν Παῦλος ἐκέλευστο μόνοις, καὶ τὰ μάλιστα προεῖπε· ἐκεῖνοι δὲ ἐπιγόμενοι, καὶ ὑπὸ τοῦ τόπου κωλυόμενοι, ἤθελον εἰς Φοίνικα καταχθῆναι. καὶ σκόπει μοι πῶς οἰκονομεῖ. προῆγεν μὲ ἤρεμα ὁ σκάφος ἐξήρχετο· ἔπειτα, ὡς ἐπέπεσεν αἴρεσις, ἐδίδου τῷ φέρειν, καὶ μάλις ἐσώζετο.

12 Ἀνεύθετος δὲ τοῦ λιμένος ὑπῆρχεν πρὸς παραχειμασίαν, οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴ πως δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης, βλέποντα κατὰ Λίβα καὶ κατὰ Χῶρον.

13 Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες ἆσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην.

χ. αὐτὴν 14 Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς ἄνεμος Τυφωνικός, ὁ καλούμενος Εὐρακύλων.

15 Συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα.

16 Νησίον δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαύδην, μόλις ἰσχύσαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης.

17 Ἣν ἄραντες, βοηθείαις ἐχρῶντο ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὰ ἱστία, οὕτως ἐφέροντο.

χ. τὸ σκεῦος 18 Σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν, τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο,

19 Καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐρρίψαμεν.

χ. τρίτην 20 Μήτε δὲ ἥλιον, μήτε ἄστρα ἐπιφαινομένων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς.

21 Πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν.

χ. ἐπιβά- Ὅρα· μὲν οὖν ἐπειθαρχήσαντάς με οὐκ ἔδει ἀπὸ μὲν Κρήτης ἀνάγεσθαι, κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν.

22 Καὶ τανῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν. ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου.

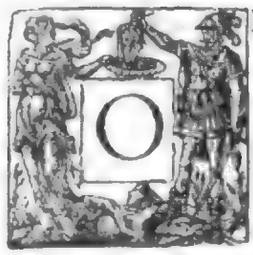
23 Παρέστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω,

24 Λέγων, μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι. καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ.

25 Διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες. πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται, κατὰ τὸν τρόπον λελάληταί μοι.

26 Εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς, ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν·

β Τιμ. β. 8. Μαρ. 16. κθ.

Ρα πῶς ⁊ πάλιν ὑπ' αὐτ' ψηφίζονται, ⁊ μὴ δ' εἰπεῖν, μᾶλλον, ἀφιᾶσιν αὐδεὶ, οὐ τῇ θανάτῳ, ἀλλ' ⁊ τῇ δισμῷ· ⁊ τέλεον δ' ἀφῆκεν αὐδεὶ, εἰ μὴ Καίσαρα ἐπεκέκλητο. ἀλλ' τοῦτο οἰκονομικῶς γέγονεν. οὐ μόνον γ' τοῦτο, ἀλλ' ⁊ δ' μὴ δισμῷ ἀπελθεῖν. ὅθ' τοῦτο ἔλεγε, μᾶλλον δισμῷ, ὡς κακοῦργος. Εἰ γὰρ ὁ Κύριος αὐτ' μὴ λύσιμον ἐλογίσθη, πολλῷ μᾶλλον σύ. ἀλλ' ὥσπερ σαφὴς οὐκ ἐχρήσατο τῇ δόξῃ, ὅτως οὐδ' σύ. δ' γὰρ θαυμαστὸν τότε φαίνεται, δ' ἀναμιμνήσκειν τούτοις μηδὲν πρ' αὐτῷ βλασφημεῖσθαι.

χϛ. κζ. 1 Ως γ' ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν τε Παῦλον ⁊ τινας ἑτέρους δισμώτας ἑκατοντάρχῃ ὀνόματι Ἰουλίῳ σπείρας Σεβαστῆς.

2 Ἐπιβάντες γ' πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ, μέλλοντες πλεῖν τοὺς κ' τ' Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως.

3 Τῇ γ' ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα. Ὅθεν μέντοι φιλανθρώπως τῷ Παύλῳ ⁊ Ἀρίσταρχος. κἀγὼ ⁊ χρησίμως πρέσεσιν ὁ Ἀρίσταρχος, μᾶλλον ἀπόντα ἀπαγγέλλειν εἰς Μακεδονίαν. Φιλανθρώπως τοὺ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν.

4 Κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπ' ἐπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ δ' τοὺς ἀνέμους τὴν ἐναντίους. Ἐπέτρεψε, φησι, Ἰούλιος, φιλανθρώπως τῷ Παύλῳ χρησάμενος. καλῶς ποιῶν τοῦτο ἐπέτρεψε, ὡς ἐπιμελείας τυχεῖν ἀπελθόντα πρὸς τοὺς γνωρίμους. Εἰκὸς γὰρ ἐκεῖ ἐκ φίλους ἐκεῖ αὐδεὶ ἀπὸ πολλῆς κακώσεως τὴν δισμῶν, τὸ φόβου, τὸ ἀγαθοῦ ⁊ φέρεσθαι. ὅθεν πως τοῦτο κρύπτει, ὅτι ἐζήλευε ἐπιμελείας τυχεῖν. πάλιν πειρασμοί, πάλιν λύπαι ἐνδεῖται. ὅθεν πρὸ πρώτων ὅτου βίου τὴν ἀγίων ὑφαιρούμενοι. ἐξέφυγεν δ' δικαστήριον, ⁊ πρὸς ἐπιβούλοις κακοήθεις ⁊ χαμᾶι, ὁ ⁊ δηλοῖ ἐπάγων·

5 Τὸ πέλαγος δ' κ' τοῦ Κιλικίου ⁊ Παμφυλίου διαπλεύσαντες, κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας.

6 Κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξανδρῖνον πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. Εὑρὼν πλοῖον, φησι, Ἀλεξανδρῖνον. Εἰκότως ἐβιάσκετο, ὥστε κἀκεῖσε ἀπαίρειν εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ κ' Παῦλον, ⁊ τούτους εἰς τὴν Λυκίαν. ὅθεν διὰ Θεὸν οὐδὲν χαρίζονται, οὐδὲ μεταβάλλονται, ἀλλὰ ἀφίνται αὐτοὺ εἰς τοὺς ἀνέμους τοὺς ἐπιτηδείους πλεῖν. [ἀλλὰ ⁊ οὕτω θαῦμα ἐργάζεται. ὥστε γὰρ ἀσφαλῶς πλεῖν,] οὐκ ἀφῆκεν αὐτοὺς εἰς πέλαγος, ἀλλ' ἀεὶ παρὰ γῆν ἔπλεον.

7 Ἐν ἱκαναῖς δ' ἡμέραις βραδυπλοοῦντες, ⁊ μόλις γενόμενοι κατ' τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατ' Σαλμώνην,

8 Μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν, ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία.

9 Ἱκανοῦ δ' χρόνου διαγενομένου, ⁊ ὄντος ἤδη τοῦ πλοὸς ἐπισφαλοῦς διὰ δ' ⁊ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρῄνει ὁ Παῦλος,

10 Λέγων αὐτοῖς· ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετ' ὕβρεως ⁊ πολλῆς ζημίας, οὐ μόνον τ' φορτίου ⁊ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ ⁊ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τ' πλοῦν. 11 Ὁ δ' ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ ⁊ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις.

Τὸν νηστείαν σώζεσθαι, τὴν τῶν Ἰουδαίων λέγει ἑορτήν. μετ' γὰρ τὴν πεντηκοστὴν ἔξεστι πλεῖν ἀκεῖθεν μετ' πολὺν χρόνον, ὡς ὁ αὐτὸς φεύγει δι' χειμῶνα διαπλεῖν εἰς τὰ μέρη τῆς Κρήτης. ⁊ τοῦτο δ' οὐ μικρὸν θαῦμα, δ' ἀφοσιοῦσθαι δι' αὐτὸν ⁊ ἐκείνους. ἄνδρες, θεωρῶ

β. Τιμ. β. 8. Μαρ. 16. κθ.

χ. φίλους

χ. φόρτου

χ. ἐξεῖναι

κ. οἰκίᾳ τοίνυν Ⓦ μέλοντα ἐπισήσεσθαι" οἰκίας γὰρ κόσμος αὐτὴν οἰκοδομήσειν, ὡς περὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῆς ῥυθμίζῃ. οἰκία γάρ ἐστιν. Εἰ γὰρ τὴν ἑαυτῆς μὴ δυνάμενο, ἵνα μία ψυχή, ἵνα κύριος αὐτὸς, ἵνα ἀεὶ στένῃ ἑαυτῇ, πῶς ἔσται ἄλλους οἰκοδομήσει; ὁ τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῆς ῥυθμίσας δυνάμενος, ἢ ὃ μὴ ποιῶν ἀρχήν, ὃ γὰρ ἀρχέτυπον, ἔστι καὶ οἰκίαν δυνήσεται· ὁ γὰρ οἰκίαν, καὶ πόλιν· ὁ γὰρ πόλιν, καὶ οἰκουμένην. Εἰ γὰρ ψυχὴν οὐκ ἂν δυνάμενο, πῶς οἰκουμένην δυνήσε); Διὸ τοι μοι Εἴρηται, ἵνα μὴ ὦμεν ἐπιστομίσμοι ὡς ἐρχαῖς· ἵνα εἰδῶμεν τί ποτέ ἐστιν ἀρχή. τοῦτο γὰρ οὐκ ἀρχή, ἀλλὰ καταλήψεως καὶ ἀγάπης, καὶ μείζονος ἔτι ἐκείνης καλέσεται. Εἰπέ μοι, τί ἐστιν ἀρχιτέκτων ἴδιον; ἆρα οὐχὶ ὃ ὠφελοῦν τοὺς ἀρχομένους καὶ διέργετοῦν; τί οὖν αὖ τοῦτο μὴ γένηται; πῶς ἑτέρους ὠφελήσει, ὁ ἑαυτὸν μὴ ὠφελήσας; ὁ μείζονας ἔχων τυραννίδας ἐν τῇ ψυχῇ τῶν παθῶν, πῶς ἂν ἑτέρων ἐκκόψῃ; ὅτι καὶ πυρή· οὐκ αὐτή ἐστι πυρή, ἀλλ' ἑτέρα. ὥσπερ γὰρ ὁ ἄρχων ἐδείχθη, οὐχ ἕστώς, ἀλλ' ἕτερος· ὅτω καὶ ὁ πυρὸς ἕτερός ἐστι. δοκῇ μοι γὰρ εἶ) πυρή, ὃ τῆς ἡδονῆς ἀπολαύειν καὶ χαρίζεσθαι· οὐκ ἔστι γὰρ τοῦτο, ἀλλὰ τοιαυτόν, ὃ ψυχὴν ἔχειν θαυμασίως καὶ εὐ ἡδονῇ εἶ). ἔστω γάρ τις ἐσθίων, πίνων, ἅπερ πάλιν· ἕπεται φειδοῖ καὶ ἀγρυπνίᾳ· μὴ δεῦρο πάλιν ἔστ εἶ) εὐ πυρῇ; οὐκ ἄρα ὃ ἐσθίειν καὶ πίνειν πυρή, ἀλλὰ ὃ εὐ ἡδονῇ εἶ). ἔστω τις ξένους λαμβάνων αὖθις, καὶ ἐμπιπλάμενος μετὰ βυθισμοῦ· ἆρα τοῦτο ἡδονή· οὐκοῦν καὶ πυρή. ἴδωμεν οὖν τίνι ὠφελεῖ) αὕτη, τοῖς πλουσίοις, ἢ τοῖς μὴ πλουσίοις; ὅτε τούτοις ἁπλῶς, ὅτε ἐκείνοις· ἀλλὰ τοῖς ὅταν καταδουλοῦσθαι τῇ ψυχῇ τὰ ἑαυτῶν, ὥστε μὲ πολλαὶ ἔχειν ἀγρυπνίαι ἐκστῆσαι. καὶ ποῖος ἐστι βίος; ἴσως ἐρᾷ τις· ὁρᾷ γὰρ κεχηνότας ἁπάντας καὶ βυθιζομένους ἀκηδίᾳ, τίς ἐστιν ὁ βίος ἕστ ὁ μὴ ἔχων ἀγρυπνίας. Οὐκοῦν ὁμολογίᾳ πρὸς ὑμᾶς ἔφην, ὅτι τοῦτο ἡδονή, τοῦτο πυρή, ὅταν ἀγρυπνία μὴ ἐνοχλῇ, καὶ μὴ ἀπαιτῇ πολὺ ἐμοῦ κρέα καὶ οἶνον καὶ καρεκεύματα, καὶ ἁπάντα σπεῖρα, καὶ πλῆθος τραπέζης· ἀλλ' ἂν δίξω τούτων χωρὶς παρόντα Ⓦ βίου Ⓦ τοιοῦτον, ζωὴν τὴν ἡδονικὴν ἀγάπησον, τοῦτον Ⓦ βίον. τὰ γὰρ πολλὰ ἐκ τοῦ μὴ λογίζεσθαι διόρτως ὠφελοῦσι" διὸ καὶ τὴν λυπηράν. πῶς οὖν πλέον λυπηθήσεται· ὁ μεθύσος αὐτῶν φερόλιζων, ἢ ὁ φερόλιζων; ὁ φοβούμενος ταῖς μεταβολαῖς, ἢ ὁ μὴ φοβούμενος; ὁ βασκαίνων, ὁ φθόνος, ὁ συκοφαντίας, ὁ ἐπιβουλῆς, ὁ ἀπωλείας διδιχῶς· ἢ ὁ τούτων ἐκτός; ὁ πλέονων διόρυγος, ἢ ὁ μηδενός; ὁ μείζονος δουλεύων, ἢ ὁ μηδενός; ὁ μείζονα χρείαν ἔχων, ἢ ὁ ἐλαττόμενος; ὁ ἕνα δεσπότην διδεικώς, ἢ ὁ μείζονος; Οὐκοῦν μείζων ἡδονὴ ἐστὶν αὕτη. Ταύτην τοίνυν διώκωμεν, καὶ μὴ ταύτῃ τὰ παρόντα ὦμεν ἐπιτιμῶντες· ἀλλὰ καταγνῶμεν πάσης τοῦ βίου φλυαρίας, καὶ πολυταχοῦ τῆς συμμετρίας" ὦμεν, ἵνα δυνηθῶμεν ἄλυτον Ⓦ βίον τοῦτον ἀγαγεῖν, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιγ. 30 ΑΝΕΣΤΗ ΔΕ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ Ο ΗΓΕμὼν, ἢ τε Βερνίκη, καὶ Ⓦ συγκαθημένοις αὐτοῖς, 31 Καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. 32 Ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη· ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

μμα. Ἃ λέγεις; ἐμοὶ ὃ σὺ τοῖς ἄλλοις ὃ λέγεις ὅτι. τὰ μὲν γὰρ ὁρατὰ ὑ βλέπομεν, καὶ ὃ ὁρατὰ βλέπομεν. "ὁποίους ἔχεις ὀφθαλμούς, τοιοῦτοί εἰσιν καὶ οἱ τοῦ Χριστοῦ διδομένοι. καθάπερ γὰρ ὅτοι καὶ ὧν ὁρώμενα ὁρῶσι, καὶ ὃ ὐχ ὁρώμενα ὐχ ὁρῶσιν· ὕτως ἐκεῖνοι τὰ ὧμμα πίον. οὐδὲις τὰ ὁρατὰ βλέπων, καὶ ὁρατὰ βλέπει· οὐδὲις τὰ ὁρώμενα βλέπων, καὶ ὁρατὰ βλέπει. ἢ οὐχὶ ἡ παρ' ἡμῖν τοῦτο γίνεται; ὅταν γὰρ τὶ τοιοῦτο συντρέφαντες λογιζώμεθά τι τῶν ὁρατῶν, μετίωσι τὴν ἐπιγνώσιν ἡμῖν γίνονται αἱ ὄψεις. καταφρονήσωμεν δόξης· γελᾶσθαι βουλώμεθα μᾶλλον, ἢ ἐπαινεῖσθαι. ὁ μὲ γὰρ γελώμενος, οὐδὲι βλάπτεται· ὁ δὲ ἐπαινούμενος, μεγάλα. μὴ μόνα φεύγωμεν ὅτι τοῖς ἐκφοβοῦσι τὸν ἀνθρώπους, ἀλλ' ὡς ὅτι τῶν παίδων τοῦτο ποιοῦμεν. οὐδὲ γὰρ εἴ τινα ἴδοιμεν ἐκφοβοῦντα παιδία, χαυμάζομεν τοῦτο. εἰ γάρ τις φοβεῖ, παιδία φοβεῖ· ἀνδρα γὰρ οὐκ ἂν δύναιτο φοβεῖν. καὶ καθάπερ ὁ ἐκφοβοῦντες, ἢ ζῶα βλεφαρίδας ἔλκοντες αὖω, ἢ ἄλλως τὸ πρόσωπον διαστρέφοντες, τοῦτο ποιοῦσι, ὑμᾶς δὲ ἔχοντες ἐν ἡμέρᾳ τὸ ὅμμα οὐκ ἂν δύναιτο τοῦτο ποιῆσαι· οὕτω δὴ καὶ οὗτοι, τὸ διαστρεπτικὸν τῆς ἀληθείας διαστρέφοντες τοῦτο ποιοῦσιν· ὥστε ἥμερόν γε αὐθρωπον καὶ λίαν τῇ ψυχῇ οὐδὲις ἂν φοβηθείη, ἀλλ' ἀδεδύμβα πάντες, τιμῶμεν, ὅταν πόμεθα. οὐχ ὁρᾶτε πῶς ὁ φοβερὸς καὶ μισητός ὅτι ἐν πᾶσιν ἡμῖν ἀπᾶλκτος; τί γὰρ τὴν δυναμένων φοβεῖν μέσον οὐκ ἀποστρεφόμεθα; οὐχὶ θηρία; οὐχὶ φωνάς; οὐχὶ ὄψεις; οὐχὶ τόπους; οὐχὶ ἄερα, οἷς ὃ σκότος; μὴ δὴ μέγα νομίζωμεν, εἰ δὲ ἄνθρωποι φοβοῦνται ἡμᾶς. τοῦτον μὲ γὰρ οὐδὲις * ἂν ἄνθρωπος "πλοῦτος" δόλτεται, ὃ δὲ πλουτοῦντάς ἡμᾶς μὴ μέγα τοῦτο εἶ). μέγα ἀγαθὸν ἡ ἀρετή. ἐν ὅτε πῶς μέγα. ἄθλια καὶ πρόσκαιρα νομίζοντες, δι' ὧν συνέστηκεν, αὐτὸν χαυμάζομεν καὶ μακαρίζομεν. τίς γὰρ οὐκ ἂν μακαρίσειε Φίλωνα τὸν φιλόσοφον, καὶ τοσαῦτα πενία, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἄθλια εἶ) δοκεῖ; ὅταν οὖν ἀκούσῃ τὴν ἀθλίαν εἶ) δοκοῦσαν λαμπρὴν, ὅτε τὸν ἐπαρχολιῶν. μέγα φεύγεις ὅτι δυναστεία, ἄνθρωπε; ἐν ποία δυναστεία, εἰπέ μοι, ἡ χλευαστική; καὶ γὰρ ἂν ἄνθρωπον ἑνὸς δυνατὸς, ἐνδοθεν χλευάσουσιν σεαυτόν. ἀρχὴν γὰρ ὐχ ὁ καλούμενός ὅστις, ἀλλ' ὁ ὤν. ὥσπερ γὰρ ἰατρὸν οὐκ ἂν ποιήσειε βασιλεὺς, οὐδὲ ῥήτορα, οὕτως οὐδὲ ἀρχοντα. οὐ γὰρ τὰ γράμματα ποιεῖ ἄρχοντα, οὐδὲ ὃ ὄνομα. ἐπεὶ, εἰ βούλει, οἰκοδομεῖσθαι τις ἰατρεῖον, ἐλθέτω ἐν μαθητὰς, ἐλθέτω ἐν ὄργανα καὶ φάρμακα, καὶ εἰσίτω τοὺς τοῦ κάμνοντας· ἆρα ἀρκεῖ ταῦτα ποιῆσαι ἰατρόν; οὐδαμῶς· ἀλλὰ δεῖ τῆς τέχνης, καὶ ταῦτας αὖθις οὐ μόνον ταῦτα οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ ἐν βλάπτει. καὶ γὰρ οὐκ ἰατρὸν βέλτιον μηδὲ ἔχειν φάρμακα. ὁ μὲ οὖν μὴ ἔχων οὔτε σώζει, ὅτι ἀπόλλυσιν· ὁ δὲ ἔχων ἀπόλλυσιν, οὐκ εἰδὼς ὅπως χρήσεται· ὅπερ οὐκ ἐν τῇ φύσει τῶν φαρμάκων ὅστιν ἡ σωτηρία μόνον, ἀλλὰ ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ προσαγόντος. τοῦτο γὰρ μὴ ὄντος, πάντα διέφθαρται. τοιοῦτος ἐν ὁ ἄρχων ὅστιν· ἔχει ὄργανα, τὸν φόβον, καὶ θυμὸν, τὸν δημίους, καὶ ἀπορίαν, καὶ τιμὰς, καὶ δωρεὰς, τὸν ἐπαίνους· ἔχει ἐν φάρμακα, τὸν νόμους· ἔχει ἐν κάμνοντας, τὸν ἀνθρώπους· ἔχει ἐργαστήριον, τὸ δικαστήριον· ἔχει μαθητὰς, τὸν στρατιώτας. ἀν οὖν μὴ εἰδῇ τὸν ὑπισχνούμενον τὸν ἰατρικὸν, τοῦτον οὐδὲν ὄφελος. ὁλικὴς ἰατρὸς ψυχῶν ὅστι, οὐχὶ σωμάτων. εἰ δὲ αὖτη ἡ σωμάτων τοσαύτης οὔσης ἐπιμελείας, πολλῷ μᾶλλον ἡ τῆς ψυχῆς, ὅπερ καὶ μείζων ψυχὴ σώματος. οὐκ ἄρα τὸ ὄνομα ἔχειν ἀρχοντας ἀρχοντά ὅστιν εἶ). ἐπὶ καὶ ἄλλοι καλοῦνται μεγάλα ὀνόματα· οἷον Παῦλος, Πέτρος, Ἰάκωβος, Ἰωάννης· ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων εἰσὶν ἄπερ καλοῦνται, καθάπερ οὐδὲ ἐγώ. ἀλλ' εἰμὶ τοῦ μακαρίου μὲ σώου ὀνόματος, οὐ μέντοι πεπόνημος· οὐκ εἰμὶ Ἰωάννης, ἀλλὰ καλοῦμαι. οὕτω κἀκεῖνοι, οὐκ εἰσὶν ἄρχοντες, ἀλλὰ καλοῦνται· εἰσὶ ἐ σκῆνοι ἄρχοντες καὶ χωρεῖς τούτων. ὥσπερ καὶ ἰατρὸς, κἂν μὴ χρῆται τῇ ὄψει, ἔχει ἐ αὐτὸν τὸ τῇ ψυχῇ, ἰατρός ὅστιν. εἰσὶν ἄρχοντες ἑαυτῶν ἄρχοντες. τέλος γὰρ ζωὴ ὅστι ψυχῆς, οἰκία, πόλις, οἰκουμένη· ἐν οὖν τὰ πράγματα πρόσκαιρα.

ἡμᾶς
πενίαν
[ἀλλ'] ἀπὸ
μεγα μέγα
ψυχὴν
πάντων

τάμοσι σθήκης, ἄν ἀ ἢ βίοι ὑπιδέκνυσθαι θαυμασίν. Ἐ ἔρα πάντα χθ τὰ ἔθνη συμπλεκόμενα τῷ λόγῳ. ⓐ γὰρ παρῆτο ἐξ ἐθνῶν ἦσαν. μαρτυρόμενος, φησι, μικρῷ τε ἢ μεγάλῳ*. Ἐ ἀλλ' οὐ τραπώσας ὅτως εἶπεν. Εἶτα ἀφεὶς τὸν τόπον τὸν ἀπολογούμενον, τὸν τῆ διδασκάλῃ ἔλαβε. δῆλ ἢ ὁ Φῆστος φησι πρὸς αὐτόν· μαίνῃ. Εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ αὐτὸς διδάσκαλος εἶ, ἐπάγει τὸν προφήτας, ⓦ Μωϋσέα. Εἰ παθητός, φησι, ὁ Χριστός, Εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, φῶς μέλλει καταγγέλλειν τὸ τῷ τε λαῷ ἢ τοῖς ἔθνεσιν. ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη· ὅτω θυμῶ ἐῶ ἢ ὀργῆς ἡ φωνή. τί φῶ ὁ Παῦλος; ἢ γὰρ ἴστ, φησι, τὸ γενόμενον πεπραγμένον τοῦτο. τὸ ζῶθα σοὶ τὸν φανερῶ λέγει τοῦτο, σοὶ τὸν ἀναστάσεως, ἢ ὅτι πάντα χρὴ τὸν οἰκουμένης γίνεσθαι τὸ δόγμα. πιστεύεις, βασιλεῦ, φησι, Ἀγρίππα; οἶκ εἶπεν, τῇ ἀναστάσει, ἀλλά, τοῖς προφήταις. Εἶτα προκαταλαμβάνει αὐτὸν καὶ φησι· οἶδα ὅτι πιστεύεις. πρὸς ὃν ἢ ὁ Ἀγρίππας, τὸ ὀλίγῳ με πείθῃς χριστιανὸν γενέσθαι. οἶκ ἐώπουν ὁ Παῦλος, τί ὄντι τὸ ὀλίγῳ, ἀλλ' ὑπόμουν ὅτι τὸ ὀλίγον. δῆλ ἢ πρὸς τὸ ἀπόκρισιν). ὅτως ἰδιώτης ἐῶ. ἢ γὰρ εἶπεν, ἠβούλομαι, ἀλλ', εὔχομαι, ἠμίστ, ἀλλὰ ἢ παῖλας τὸν ἀκόουλας. ὅρα κολακείας ἀπαλλαγμένον τὸ λόγου. εὔχομαι, φησι, σήμερον γνῶναι παῖλας τοιούτους, οἵπερος ἢ ἐγὼ εἰμι, πλὴν δεσμῶν τούτων. ὅρα ὁ καυχώμενος ὅτι τοῖς δεσμοῖς, ὁ προφέρων αὐλοὺς καθάπερ ἄλεσι χρυσῷ, τούτοις ἀπύχεται ἐῶ. καὶ μὴ θαυμάσῃς. ἔπ γὰρ ἀθυμίας ἦν δίκειτο, καὶ συγκαταβαπτόμενος ἐῶ ὁ λόγος αὐτοῦ. ἐστὶ ὅτε τὰ δεσμὰ βέλτιον ἠγεῖτο, ἄκουε πῶς ἀεὶ τὸ παῖς ὑπερβολῆς πάντων προτίθησι τῶν ἄλλων λόγων· Παῦλος δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ· Ἐ πάλιν, Τοῦτο χρῆν τὸν ἄλεσι προσεικεμαι, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἢ δέδεται· καὶ, Ἀχρὶ δεσμῶν ὡς κακοῦργος. ὅρα· οὐχὶ δεσμῶν μόνον, ἀλλὰ ἢ ὡς κακοῦργος προσέθηκεν, αὔξων τὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν δόξαν. διπλῆν ἦ ἡ πρόνοια, ἢ ὅτι ἐδίδοτο, ἢ ὅτι ὡς κακοῦργος. Εἰ μὲ γὰρ ὅτως ἐδίδοτο ὡς ἐπ' ἀγαθῷ, ἔφερέ τινα ἂν παράμυθίαν τὸ πραγμα· νῦν ἦ ἢ ὡς κακοῦργος, ἢ ὡς ὑπὸ τοῖς ἀλιτοῖς ἄλυσι· ἢ ὅμως θαῤῥεῖ τούτων ἐφρόντιζε.

Τοιοῦτοι ψυχὴ πεφιλοσοφημένη τῷ σωτῆρι ἔρωτι. Εἰ γὰρ ⓐ τ αἰσχρὸν τοῦτον ἐρῶντες ἔρωτα, θαῤῥεῖ κηρύττονται οὔτε ἐνδόξοι, οὔτε τίμιοι, ἀλλ' ἐκφανῆ ἔστα αὐτοῖς πρὸς τὴν ὑπερβολὴν σεμνότητος, ζῶν τὰ χρῆν) ἢ ἐνδοξα ἢ ἔντιμα, Ἐ τοῦτο παῖζα αὐτοῖς ὄντι ἡ ἐρωμένη· πολλῷ μᾶλλον ⓐ τούτῳ ἀληθῶς τῷ ἔρωτι θαῤῥεῖ κηρύττονται τὰ ὑπερτίμια. Εἰ ἦ οὐ νοοῦμεν τὰ λεγόμενα, οὐ θαυμαστόν. ἀπειρομεν γὰρ ἐσμὲν τῆς φιλοσοφίας ταύτης. Εἰ γὰρ τις ἀλλῷ τῷ πυρὶ τοῦ Χριστοῦ, τοιοῦτος ἦν, οἷος ἂν ἦλθεν ἀθέσπιος μόνος ἐπὶ τῆς γῆς οἰκῶν. οὕτως θαῤῥεῖ αὐτῷ μέλει δόξης ἢ ἀδοξίας· ἀλλ' ὥσπερ ἂν Εἰ μόνος οἰκῶν θαῤῥεῖ ἂν ἐφρόντισεν, οὕτως θαῤῥεῖ τότε ὁ τοιοῦτος φροντίζει. πεφρόμεθα ἦ οὕτω καθαφθεῖσθαι καὶ μαθεῖν καὶ δεσμωτηρίων, ὥσπερ ἂν Εἰ τὸ ἀλλοτρίου σώματι τοῦτο ἔπαθεν, ἢ ὥσπερ ἂν Εἰ ἀδαμάντινον ἐκέκτητο σῶμα· τὴν ἦ ἰδίαν τὴν τὸ βίου οὕτω καταγελᾶ ἢ αἰσθάνεσθαι αὐτῶν ὅτι, ὥσπερ τῶν νεκρῶν σωμάτων ἡμῖς αὐτοὶ ὄντες νεκροί. ὥστοῦτοι ἦ ἀπέχει ἀλόγως πάθη τινὰ, ἴσον χρυσὸς πυρούμενος ὁ καθαρὸς ἂν ἀπέχειτο κηλῖδος. ὥσπερ γὰρ μίαν Εἰς μέσον φλόγα τὸν ἐμπέσουσι, ἀλλὰ φλέγεται, οὕτω τὰ πάθη τοῦτ ἐγκλεῖσθαι τοῦτο τολμᾶ. Καὶ τοῦτον ἐβουλόμεν μὲ ἀφ' ἡμῶν τὰ παραδείγματα παραγαγεῖν δυνάσθαι· ὅπερ ἦ ἀπορούμενον, ἀνάγκη πρὸς αὐτοὺς τοῦτον καταφυγεῖν. ὅρα γοῦν αὐτοὺς πρὸς πάντα ⓦ κόσμον πῶς διέκειτο. Ἐμὶ κόσμον ἐσταύρωται, φησι, κἀγὼ τῷ κόσμῳ· τουτέστι, νεκρός εἰμι τῷ κόσμῳ, κἀκεῖνος ἐμοὶ νεκρός. ἢ πάλιν, Ζῶ ἦ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ ἦ ἐν ἐμοὶ Χριστός. τοῦτο μόνον Παύλου λέγει ὅτι· ἡμῶν ἦ τῶν ἐκείνου τοσοῦτον ἀπολειπομένων, ἴσον τῆς γῆς ὁ οὐρανός, ἐγκαλύπτεσθαι ὡς μηδὲ ὃ τόμα ἔχῃ παλαιᾶν. ὅπ ἦ ὡς ἐρημία ἐῶ, ἢ ὅτως ἐώρα τὰ πρόσωπα, ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος· Μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα.

* στηλα. ἢ ἀσήμῳ ἢ ἀόρῳ.

ΗΘΙΚΟΝ

Εφεσ. γ. ἀ
β. Τιμ. α. π.
β. Τιμ. β. θ.

β. Κορ. δ. ιη.

ἢ Εἰ χωλὸς δίκαιος ἀπῆλθεν. οὐκέτι γὰρ ὡς πλαίοις τοῖς γόνασι, τοσούτων αὐτοῖς ἀφίεσαν δικαστῶν, ἀπήγετο. πόθεν τοίνυν ἀποδυσάμενος πρὸς οἷς ἐτάλη καὶ ἰήσατο, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὕστερον καθαρεύσας ὑποψίας ἐπιβαίνῃ τῆς Ῥώμης. καὶ οὐκ εἶπε, τί δὴ τοῦτο; ἆρα ἐπικαλεσάμενον Καίσαρα· μυριάκις ἐκείνῳ· μέχρι πότε; ἀλλὰ τί; πάλιν ἕτερος ἐγήγερτο δεινὸς βυθιώσας, καὶ ὅτι τὰ μάλιστα εἰδότος τοῦ Ἰουδαίους. διὰ καὶ μὴ πολλῆς τῆς πρόνοιας ἀπολειπώμεν· ἀπὸ οὐκ ὄντων κυρίων τῶν καταδικαζόντων αὐτοί· ὅς, καίπερ οὐκ ὄντων κυρίων, ἀλλὰ τῆς ἀποφάσεως ἐκείνης κρατούσης, ὅτι τοῖς Καίσαρα παρθίσῃ, δίδωσι λέγειν ὅμως, καὶ πολλὰς τοῦ βυθιώσαι ἐδεῖ πόνους· οὐ δεῖ τοῦτο μὴ, δεῖ τοῦτο δ' ὅ. μονονοχὶ δ' τοῦτο λέγει, δι' ὧν ἀπεκείνετο· ἐγκαλοῦσι γὰρ φάσεως, ἐγκαλοῦσι γὰρ αἱρέσεως, ὧν οὐ ☞ ταῦτ' ἐζεβήλωσα. ἐδεῖ πόνων ἀπολογήσασθαι. τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ νεότητος ἴσασι πάντες ☙ Ἰουδαῖοι. ὅτι μὲν οὖν οὐ τὰ ἐμὰ ζήτημα ὁ φάσις ἐστὶν, αὐτοὶ μάρτυρες ☙ κατήγοροι. ὁ δὲ περὶ τούτου λέγει, ζηλωτὴς ὑπάρχειν τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων, τοῦτο δὲ οὐ ζωῆς αἰτίαται ἀλλὰ τῆς Εἰσπῆς, τὴν ἐκ νεότητός μου βίωσιν. [τὴν ἀπ' ἀρχῆς γνωσθεῖσαν τοῖς ἔθνεσί μου τοῖς Ἱεροσολύμοις ἴσασι πάντες ☙ Ἰουδαῖοι·] καὶ ὅτι ὕλης ὁ δῆμος παρῆν, τότε κελεῦ αὐτῶν τὴν μαρτυρίαν· οὐκ ὅτι τοῦ δικαστηρίου ἢ τοῦ Λεσίου τοῦτο ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῦ Φήστου. καὶ πάλιν τοῦτο ὅτι πλείοις πρῆσαι· ἐκεῖ ἢ οὐ πολλῆς ἀπολογίας ἔδει, τῶν γραμμάτων τοῦ Λεσίου ἀφιέντων αὐτοί. ἴσασί, φησι, πάντες Ἰουδαῖοι προγινώσκοντές με ἄνωθεν. ἓ οὐ λέγει πόθεν ἀπὸ αὐτοῦ ὁ βίος· ἀλλ' ἀφίησιν αὐτῶν ὃ συνειδότι, καὶ ὃ πάνυ τοῦτο ἐν τῇ αἱρέσει τίθησι, διὰ τοῦτο σιτοῦμαι οὐκ αὐ ἐλέγμενος αὐτοῖς, εἰ πάντες ἴσασι καὶ μαθηταί. " ὑπὲρ τῆς αἱρέσεως τοίνυν ταύτης, ἧς, φησι, ἕνεκα κρίνομαι. αὕτη καὶ πρὸ αὐτοῦ προσδόκια. ἀφ' ἑαυτῶν ἤκουσε, ἀφ' ἑαυτῶν λατρεύουσι, ἵνα ταύτης τύχωσι· ταύτων ἐγὼ καταγγέλλω, ἓ ἐδεῖ τῆς ἐλπίδος ταύτης ἐγκαλοῦμαι. ἆρα μαινομένων οὐκ ἔστι πάντα μὴ ὑπὲρ τῆς τυχεῖν ταύτης πίστεως ☞ δι' εἷς ταύτην πιστεύοντα ἐλαύνῃ; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς ὃ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ Ναζωραίου, φησί, δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι· τουτέστιν, ἐκεῖνα ταῦτα ποιεῖ· ὅτι οὐκ ἤμελλον τοῖς μαθηταῖς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῖς πολεμίοις αὐτοῖς ὑπῆρχον. ὅταν ἐξίστησις γένῃ μάρτυς, ὅτι ὁ μανεὶς ποικίλῃ καὶ πολεμῶν τοῖς πιστεύουσι, καὶ πείθων βλασφημεῖν, καὶ πόνους κινῶν, πόλεις, ἀρχόντας, καὶ δι' ἑαυτῶν ταῦτα πρᾶττων, ὅτως ἐξαίφνης μεταβέβλη). εἶτα πάλιν μάρτυρες ☙ σωζόντες· εἶτα δείκνυσιν ἑαυτὸν δικαίως πεισθέντα, ἀπὸ τοῦ φωτὸς, ἀπὸ τοῦ πρὸς πτῶ, ἀπὸ τοῦ ἐκβάσεως, ἀπὸ τοῦ νῦν γεγενημένων. ἐπήγαγε γάρ, ἡμέρας μέσης καὶ τοῦ ἐδεῖ, καὶ εἶδεν ἐδεῖ λάμψαι με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους. ὅρα γοῦν πῶς καὶ ἀπὸ τῶν πρόσθεν, καὶ ἀπὸ τούτων αὐτοὺς πιστοῦται. ἵνα γὰρ μὴ δόξῃ κομπορρημονεῖν, κρίνει ἔχων μεγάλα εἰπεῖν, πάλιν ὅτι τοὺς πρόσθεν καταφεύγει, καὶ τὰ αὐτῶν μέσον τίθησι. τοῦτο μὲν οὖν ἀξιοπιστότερον ἀπὸ νῦν γεγενημένων· ἀλλ' ὅτι μέσος εἶδε, πάλιν αὐτὸ ἀπὸ προφητῶν πιστοῦται. καὶ ὅρα αὐτοῦ οὐχ ὁμοίως ἀφαλεγόμενον τὸ δικαστήριον καὶ τὸ ἐκκλησία. ἐκεῖ μὲν οὖν λέγει, ὅτι καὶ δημόλετοι· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πιστοῦσι, ὥστε μὴ πλέον ἐκκαῦσαι ☙ θυμόν· ἀλλὰ τὸ αὐτὸ δείκνυσιν Εἰσπεῖν, Εἰ παθητὸς ὁ Χριστός. ὅτως ἀφίησιν αὐτοῦ ἐγκλημάτων. ὅταν οὖν ἐγὼ καταγγέλλω, Εἰ μέσοι προφῆται ἐκ τῶν νεκρῶν, ἐκ τῶν προφητῶν δείκνυμι. καὶ γὰρ καὶ ☙ προφῆται τοῦτο καταγγέλλουσιν. ἐκκοπῶ δίξασθαι ☙ λέγει, ὡς ☙ αὐτοὶ ὅτι τῶν προφητῶν. ἐπεὶ δ' Εἰσπεῖν τὸν ὄχλον, λοιπὸν ἓ μετ' ἀδείας καὶ τὰ καταρθώματα λέγει. ποῖα ταῦτα; τὸ ἀνοῖξαι αὐτῶν, φησι, ὀφθαλμούς, ἓ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ὅτι ☙ Θεόν. Εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι· τουτέστιν, οὐχ ὥστε κολάσαι, ἀλλ' ὥστε ἐπίσωσιν ποιῆσαι. ὅρα· τὰ σωτήρια καὶ ἐκ σοῦ ἀπίστους δείκνυσι, ☙ Σατανᾶν, ὃ σκότος· ὥσπερ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς πίστεως, ὃ φῶς, ☙ Θεόν, ☙ κλῆρον τῶν ἁγίων. ἓ οὐκ ἁπλῶς μετὰ τοῦ

χρεὶ τῶν ἐν ἐλπίδι τῆς ἐφέσεως τοῦ κατὰ μίαν ἐπαγγελίας γνωρίζεσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔσεσθαι

κ. γάρ μοι 22 Επικουρίας οὖν τυχὼν τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων, ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαι μελλόντων γίνεσθαι, καὶ Μωϋσῆς·

23 Εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. Ὡς δὲ ταῦτα ἀπελογεῖτο, φησὶν ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ· μαίνῃ, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. Ὁ δὲ Παῦλος· οὐ μαίνομαι, φησί, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι. Ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ. λανθάνειν γάρ αὐτὸν οὐ πείθομαι οὐδέν. οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.

κ. ἀλλ

κ. ἀπολογουμένου

27 Πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις. Τοῦτο ὅτως εἶπε μετεωρίζων καὶ ἀσφαλίζων τὸν λόγον πρὸς αὐτόν· οἶδα ὅτι πιστεύεις ἀληθῶς. καὶ ἔδωμι προφήτας ὑμᾶς τούτους εἶναι (ὃ γὰρ ἐπαγόμενοι τοῦτο δηλοῖ. ὅ, οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο) ἀλλ' ἐκ ἠθέλησατε· πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις.

κ. δωμι

28 Ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστιανὸν ποιεῖν.

29 Ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν· εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σὲ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους, οἷός εἰμι καγὼ, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων. Ὡς δὲ ταῦτα ἀπελογεῖτο, λέγει· εὐξαίμην ἂν ἠγόμην τῷ Θεῷ ἐκ ἐν ὀλίγῳ· τουτέστι, πολλαχοῦ. καὶ οὐχ ἁπλῶς εὔχεται, ἀλλὰ καὶ ὑπερτιθέως. τοιούτους, φησὶ, γενέσθαι πάντας καὶ μόνον σὲ, ἀλλὰ καὶ πάντας· οἷός εἰμι καγὼ ἐμὲ εἶπε καὶ προσέθηκε, πλὴν τῶν δεσμῶν τούτων. οὐκ ἀπεδυσπετῶν γὰρ τὰ δεσμὰ, ἀλλὰ καὶμώμενος εἶπεν ἐνδεῖν (τῶν γὰρ ἐμῶν αὐτῷ, ὑπὲρ οὗ καὶ πάλιν, ἄξιον δόξης) ἀλλὰ τοὺς τῶν ἐκείνων ἐπόλαυσιν ἀφορῶν, ὅτως εἶπε. διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸ, πλὴν τῶν δεσμῶν τούτων. ἀλλ' ἴδωμεν αὖθις τὰ μεγαυχούμενα. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐλθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον, καὶ δεισάντος τοῦ Φήστου, φησὶν, ἤρξατο ὁ Παῦλος. ἀπέστησαι λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι, τῇ ἐφέσει χρησαμένου ἐκείνῳ, καὶ τότε αὐτῷ τὸ λαμπρὸν τὸ διαφέρειν ἦν. μετὰ πολλῆς γὰρ τῆς φαντασίας ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων πρῆσαν· οὐχ οἱ μὲν, οἱ δὲ. τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων, φησὶ, στενοχωροῦμαι, εἴ τι Ἰεροσολύμοις καὶ τοῖς δεῦρο, βλασφημοῦντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μηκέτι. ἔρχεται τοίνυν μανέντα, ἐάσων δεῖν αὐτὸν ἀποθανεῖν λέγοντες. ἐπειδὴ δικαίως ἐπεκαλέσατο Καίσαρα. εἰ γὰρ ἐξὸν μὴ ἦν εἰπεῖν, ἐκφυγὼν ἐμεμήσατο, εἰκότως ἐπ' ἐκφυγὸν ἔρχεται. ὅπως τῆς ἀνακρίσεως ὑφ' ὑμῶν γενομένης, ἐγὼ τί γενέσθαι, φησὶ, ἐρᾷς πῶς βασανίζεται πολλάκις ὁ πρᾶγμα; καὶ τῆς ἀπολογίας τοίνυν τούτης Ἰουδαῖοι αἴτιοι, διὸ ἔμελλον μεμφθήσεσθαι καὶ ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ. ἐξεπέμποντο δὲ ἤγετο λοιπὸν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἤγημαι, φησὶ, ἐμαυτὸν μαχεῖσθαι, μᾶλλον δὲ τοῦ ἀποθνήσκειν. ἔρχεται πρὸς κήρυκας ἄκρους καὶ τῆς οἰκείας γλώττης κρείττους καὶ τῆς Παύλου ἐρρωμένης καὶ αὐτῷ τῷ κρατοῦντι· ὥστε λαμπρότερον ἀπήντα Παῦλος,

ἢ εἰ

Ιουδαίων τὴν δόξαν· ἄλλοι δὲ Ⓜ ἡ ἱκανότης τὸν ἀπὸ τραυμάτων. ποῖον δὲ τοῦτον; ὃν ἐλεήσῃ αὐτὸς ὁ Χριστὸς αἰσθανόμενος οὐκ ἀπὸ ἔργων. ἡ καταξιοῖ δὲ τούτου ἀπὸ λογισμῶν, τὴν πρὸς τέρας αὐτὴν μανίαν διηνυσμένους ἀκριβῶς. Εἶτα δὲ μὴ ἐγκωμίου τοῦ Ἰουδαίων νύκτα καὶ ἡμέραν λαοτευόμενοι ἐλπίζει, φησί, κατόψεσθαι. ὥστε εἰ καὶ μὴ ἀλλ' ἅπαξ βίᾳ ἥμιλλον, ἀλλ' οὖν τούτων οὐκ ἐδικαιώθησαν, βασιλεῦ Ἀγρίππα. Εἶτα καὶ ἄλλος λογισμός· τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς ἐκ νεκρῶν ἐγείρει; εἰ γὰρ μὴ τοιαύτη δόξα ἦν, οὐ γὰρ μὴ διατεθραμμένοι ἦσαν ἐν τούτοις τοῖς δόγμασι, πῶς ἂν εἰσέφερεν, ἴσως οὐκ ἂν ἐδέξατό τις Ⓜ λόγον. Εἶτα λέγει πῶς ἐδίωκα (καὶ τοῦτο κατασκευαστικὸν) καὶ σὺν ἐξουσίᾳ παρὰ μὲν τῶν ἀρχιερέων παρὰ μὲν τούτων, καὶ ἔξω πόλεις, ἐν ὅσαις ἦκουσε λέγοντος αὐτοῦ, Σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. εἶτα δίκαιον καὶ τοῦ Θεοῦ τὸν φιλανθρωπίαν, ὅτι καὶ διωκόμενος ὤφθη, ἐν ὅτι οὐκ ἐμὲ μόνον διηργάσατο, ἀλλὰ ἐν ἑτέροις ἔπεμψε διδάσκαλον. δίκαιον δὲ καὶ τὸν προφητείαν, ὡς ἦκεν. Εἰς τοῦτο ὤφθην σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγώ σε ἀποστέλλω. πρὸ πολλοῦ

9 Ἐγὼ μὲν οὖν ἐδόξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι,

10 Ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών· ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον.

11 Καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς, ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς, ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις.

12 Ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιερέων,

13 Ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὸν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους.

14 Πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν λαλοῦσαν πρός με καὶ λέγουσαν τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.

15 Ἐγὼ δὲ εἶπον, τίς εἶ, Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις.

16 Ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου. Εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές, ὧν τε ὀφθήσομαί σοι,

17 Ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγώ σε ἀποστέλλω,

18 Ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ Ⓜ Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ. Σκόπει πῶς ἡμέρως ἐξελέγχει. ὁ Θεός, φησὶ, εἶπε πρός με, ὅτι ὤφθην σοι προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα, ὧν τε εἶδές, ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγώ σε ἀποστέλλω, ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ Ⓜ Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ὡσανεὶ ἔλεγε· τούτοις ἐπαίθην, τούτῳ τῇ ἐπιβασίᾳ με ἐπηγάγετο, καὶ ὅπως ἔπεισεν, ὥστε μὴ διαβάλλεσθαι.

19 Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ·

20 Ἀλλὰ τοῖς τε Δαμασκῷ πρῶτον καὶ Ἰερουσαλήμ εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγέλλω μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ Ⓜ Θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. Ὁ τοίνυν καὶ τοῦ ἄλλοις παραδοῦναι τὸν βίον ἀρίστου, πῶς οὐ λίαν ἐστὶν ἀκριβείας καὶ φιλοσοφίας, φησὶν, ἄξιος γέγονα;

21 Ἕνεκα τούτων Ⓜ Ἰουδαῖοί με συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι.

22 Ἐπικουρίας

πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἐπειτα δίκαιον καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, ὅτι καὶ διωκόμενος ὤφθη, καὶ ὅτι οὐκ ἐμὲ μόνον διηργάσατο, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις ἔπεμψε διδάσκαλον. δίκαιον δὲ καὶ τὸν προφητείαν, ὡς ἦκεν. Εἰς τοῦτο ὤφθην σοι, ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγώ σε ἀποστέλλω. πρὸ πολλοῦ

25 Εγὼ ὴ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι, ϗ αὐτὸς ὴ τοῦτο ἐπικαλεσαμένου Σεβαστὸν, ἔκρινα πέμπειν αὐτόν·

χ. συνὼν. 26 Περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Αγρίππα· ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης, σχῶ τι γράψαι.

27 Αλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον, μὴ ϗ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

Σπουδὴ πᾶσι κεῖται μὴ κατηγορῆσ, τοῦτον ὴ ἀφεῖναι. ὡς τῆς τῶν δικαιωμάτων ἀθεσίας. ὅπως καταδικάσῃ οὐχ ὑρίσκει ὁ ἄρχων, μυρίας γνωμάτων ἐξετάσεως· ἐκρίνοι ὴ τοῦτον ἄξιον θανάτου ἔφασκον εἶναι). Διὰ τοῦτο ϗ ἔλεγον· ἐγὼ ὴ καταλαβόμενος, φησι, μηδὲν ἄξιον θανάτου πεπραχέναι αὐτὸν· εἶτα ἐπήγαγε λέγων, ὅτι οὐ ἀσφαλές τι γράψαι ὦ κυρίῳ οὐκ ἔχω. ἐκ τούτου τῆς τοῦ Παύλου καταστάσεως, ὃ μηδὲν ἔχει ὑρίσκειν ὅτι ἐπὶ θανάτῳ δικαιοῦν ὅτι, εἰ ἐπὶ τοσοῦτον ἀθῷος ἦν, φησι, ἐφ' ὑμᾶς. διὸ προήγαγον αὐτὸν, φησι, ἐφ' ὑμᾶς. ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ εἶναι, πέμποντα δέσμιον, μὴ ϗ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι. ὅρα εἰς οἵας ἐσέβαλον ὁ Ιουδαῖοι τὸν ἄρχοντας αὐτῶν ἀπορίας μεγάλας. τί οὖν ὁ Αγρίππας; ὅτι τούτοις βουλόμενος πολλῶν τοῖς Παύλου ἔφη·

ιθ. πως δὴ τούτοις;

κβ. κς. 1 Επιτέτραπταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. Τῇ πολλῇ ὁδῷ τὸ ἀκοῦσαι ὑπιθυμία ὑπιτέτραπται αὐτῷ λέγειν ὁ βασιλεύς. ὁ ὴ Παῦλος μὴ παῤῥησίας φθόγγεται λοιπὸν, οὐ κολακείαν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο μακάριον ἑαυτὸν φάσκων εἶναι), ὅτι πρὸς πάντα εἰδότα τὸν λόγον ποιῆται. ϗ ὅτι διὰ τοῦτο, ἄκουε, ἃ δὴ ϗ προτείνει λέγων. Τότε ὁ Παῦλος ἀπλωτῆτο ἐκτάσεως τῶν χειρῶν,

2 Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ιουδαίων, βασιλεῦ Αγρίππα, ἥγημαι ἐμαυτὸν μακάριον, ὅτι σοῦ μέλλοντος ἀπολογεῖσθαι σήμερον,

3 Μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ιουδαίους ἐθῶν τε ϗ ζητημάτων· διὸ δέομαί σου μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. Καίτοι γε εἰ στενὴν δυναίμην ἑαυτῷ, φοβηθῶσιν ἐγερῶ παρὰ τῷ πάντα εἰδότι δικαζόμενον· ἀλλὰ καθεστῶσι εἰδότος τοῦτο ἐστι, ὃ μὴ βούλεται δικαιοῦν ἀκριβῶς εἰδότα τὰ γεγονότα, ἀλλὰ ὑπὲρ χάριτος. ὅθεν ϗ μακάριον ἑαυτὸν ποιεῖται ϗ λέγει· διὰ μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. ὅπου μέλλει λόγον ἐκτείνειν ϗ λέγειν τι περὶ ἑαυτοῦ, διὰ τοῦτο προλαβὼν ἐκάλεσε καὶ φησι·

χ. τὸ

4 Τὸν μὲν οὖν βίωσίν μου τὸν ἐκ νεότητος, τὸν ἀπ' ἀρχῆς γενομένον ἐν ἐθνει μου ἐν Ιερουσολύμοις, ἴσασι πάντες οἱ Ιουδαῖοι,

5 Προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὸν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. Ο λέγει τοῦτο ἐστι· πῶς δύναται ἐγὼ μωμᾶσθαι, ὁ τοιοῦτος ὢν καὶ μάρτυρος ὑμῶν τοῦ πάντων; εἶτα ϗ ἀπὸ τῆς αἱρέσεως ἡ πίστις οὗ εἶπεν. ἐπάγει γάρ, ϗ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς θρησκείας ἔζησα. καὶ ἐπὶ παντὶ εἰκὸς ἦν τινας εἰπεῖν· τί οὖν εἰ ἡ μὲν αἵρεσις θαυμαστὴ, σὺ ὴ πονηρός; ὅρα πῶς ὃ ὑφορμεῖν θεραπεύει. μάρτυρας γὰρ καλεῖ πάντας τοὺς Ιουδαίους τοὺς γινώσκοντάς τε αὐτοῦ βίον ϗ τὴν ἀναστροφήν. ἴσασι γάρ, φησι, πάντες Ιουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν.

6 Καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν γενομένης ἐπαγγελίας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἕστηκα κρινόμενος,

7 Εἰς ὃν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ὑπονοίᾳ νύκτα ϗ ἡμέραν λατρεῦον, ἐλπίζει καταντῆσαι, περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι, βασιλεῦ Αγρίππα, ὑπὸ Ιουδαίων.

8 Τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; Δύο πάθοι πρὸς δύο ἀναστάσεως λογισμούς· ἕνα μὲν, ὃν ἀπὸ προφητῶν, ϗ οὐ παρὰ τοῦ προφήτου, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Ιουδαίων

ται ὁ ἡδικηκώς, τῆς δίκης ἀπ' αὐτοῦ κατηγόρου καθιζούσης αὐτόν. Ἀλλ' οὐχ ὁ ἀδικούμενος οὕτως· ἀλλὰ πάντας ἔχει παρεστῶτας, σιωπᾶν ἀναγκάζοντας, χεῖρα ἀρίστην· ἐπ' ἀσφαλείας ἔσηκεν. Εἰ καλὸν τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀσφαλές, ἀμελησάτω τις εἶναι ἄδικος· Εἰ δὲ οὐ τολμᾷ, τί δήποτε ὡς ἀγαθὸν μετέρχεται; ἴδωμεν δὲ πῶς καὶ ὁ ἡμῖν αὐτοῖς ἀν' ἡμῶν τοῦτο, πόσα ἔχει κακά. Εἰ πᾶν μοι, ἀπὸ τῆς ὁ ἡμῖν τὸ οἰκεῖον χαρακτὴρ μέσον τοῦ ἑτέρου ἐφίπται, καὶ βουληθῇ ἀφεῖς ὁ κύριος τὸν ἐν οἰκείοις τόποις λαβεῖν τὸ ἀλλότριον μετὰ τοῦ οἰκείου, ἕως τόσος τοῦτο ἔσται; τὸ ὑγρὸν πάλιν τὸ ἐν ἡμῖν [ὁ χυμὸς] εἰ πάντα πληρώσει, οὐχὶ ὕδατος τοῦτο ἔσται; [ἕως ποδαλγίας; οὐχὶ ἑαυτὸν σκωλιέφθειρε μετ' ἐκείνης;] ἡ χολὴ πάλιν ἐξερυθριῶ εἰπεῖν ζητοῦντα, καὶ πολυτελοῦς ἀναχεῖσθαι τὸ αἷμα. Οὐ γὰρ τῇ ψυχῇ ὀδυνᾶς, ἡ ἐπιθυμία, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἐὰν χαρακτὴρ τὸ μέσον; οὕτω καὶ ἡ ἔχθρα· εἰπεῖν χαρακτὴρ ὁ διαβάλλων πέπεισται παρεσληφθῆναι, νοσεῖν τὸ σῶμα ἀναγκάζεται. πόθεν γὰρ αἱ ποδαλγίαι; πόθεν αἱ πρῖσις καὶ ὁ χλοιὸς τοῦ σώματος; ἆρα οὐκ ἀπὸ τῆς τοῦ ἔχθρου ἀμετρίας; πάλιν τὸ δὲ σώματι εἰπεῖν πλέον βουληθῇ λαβεῖν ὀφθαλμός, ἢ πλέον ἰδεῖν τοῦ ὡρισμένου δύναται, ἢ μεῖζον διαλάβοι φῶς, ἐλαττοῦται μᾶλλον ἢ ὠφέλησε τὸ χαρακτὴρ μέσον. Εἰ δὲ ἔνθα ἀγαθόν τι τὸ φῶς ἐστι, ὁ ὀφθαλμὸς εἰ πλέον ἰδεῖν θελήσει, ἀπόλλυται, ὅταν λαμπρότερον ἴδῃ, οἰήσεται δεῖν τοῦ κακοῦ. ἡ ἀκοὴ ἐὰν μεγάλων δέξηται φωνῶν, ἀπόπληκτος ἡ αἴσθησις γίνεται. οἷς ἐπιδοὺς τὰ χαρακτὴρ ἑαυτοῦ λογίσηται, ἐκπλήττεται, καὶ ὅπερ ἀν' ὁπλίσει τοῦ δίκαιος γένηται, τοῦτο ἀπόλλυσι. τοῦτο γὰρ πλεονεξία, πλέον ἔχειν τοῦ ὡρισμένου. οὕτω δὴ καὶ ὑπὲρ χρημάτων· ὅταν βουλώμεθα ὑπερβῆναι φορτία πλοῖα, Εἰ δὲ μὴ αἰσθανόμεθα, χαλεπὸν τὸ ἑαυτοῖς τρέφομεν θηρίον, πολλὰ ἔχοντες, πολλῶν δεόμενοι, φρενῖτιν μωρίας ἐκβάλλοντες ἑαυτοῦ, πολλὰς δὲ ἀβύσσους περιέχοντες λαβάς. διὰ τοῦτο σεσωρευμένα χρήματα ὑπὸ τῶν πλουτούντων δὲ ἀβύσσου. ἕτοιμοι γὰρ αὐτῷ πρὸς καταφορὰν ἀπὸ τῶν πλούτων μᾶλλον γίνονται. Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς πενίας συζώντων, ἀλλὰ πρὸ τοῦ εὐσταθοῦσι. οὕτως αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀπόλλυσι τὰ πράγματα. διὸ παρακαλῶ ἀπέχεσθαι τῆς τούτων ἐπιθυμίας, ἵνα δυνηθῶμεν διαδραμεῖν τὸν τοῦ παντὸς παγίδας, καὶ ἀρετῆς ἐπιλαβόμενοι, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. νβ'. 23 ΤΗ ΟΥΝ ΕΠΑΥΡΙΟΝ ΕΛΘΟΝΤΟΣ ΤΟΥ

Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου, ἤχθη ὁ Παῦλος.

ΟΡα εἰ συλλέγει ἀκροατήριον ὁ Παῦλος. τοῖς κατ' ἐξοχήν, φησί, τῆς πόλεως. τὸν δημοφορεῖσθαι γὰρ πάντας συναναγκάζει ὁ ἄρχων καὶ ὁ βασιλεύς, οὕτως ἀπάντων· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως παρεγένοντο. τότε γὰρ κατ' ἐξοχὴν κεκλῆσθαι. Ἔοικε πῶς, αὐτὸν ἀξιοῦντες, διακηρύττεσθαι ὑπὸ τοῦ Φήστου. οὐ μόνον γὰρ αὐτοὺς ἀφίησι τῶν ἐγκλημάτων, ἀλλὰ καὶ παραλογίζεται· Οὐ λέγων;

24 Ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ὧδε, βοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι.

25 Ἐγὼ

πθμπή πν δῆλον. τῷ μὲ γὰρ εἰς χρήματα ἡ ζημία· αὐτῷ ὁ εἰς ψυχήν. καὶ γὰρ εἰς ἀπώλειαν καὶ εἰς κόλασιν παραδίδοται τὸ τοιοῦτο ἡ ψυχή. πάλιν φθονεῖτο ἕτερος. τίνα οὖν ὁ τοιοῦτος ἠδίκησεν; οὐχ ἑαυτόν, εἰπέ μοι; τοιαύτη γὰρ ἡ τῆς ἀδικίας φύσις, τὸ πίκτοντα πρῶτον βλάπτει μηδέν, μικρὸν ὁ ἕτερον· μᾶλλον ὁ οὐδὲ μικρὸν βλάπτει, ἀλλὰ καὶ ὠφελεῖ. ἀλλ' οὐδὲν ἀξιόπιστον εἴρηκε. ἔγω τοίνυν (μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐσι τὸ πθμῶ) πάσης χρήματα εἶχον ὀλίγα καὶ τῆς ἀναγκαίας μόλις εὐπορῶν τροφῆς· ἕτερος ὁ πλούσιος καὶ εὔπορος καὶ πολλῶν ἔχων δυνάμει, καὶ λαμβανέτω τὰ τοῦ πένητος λοιπὸν καὶ γυμνὸν ποιείτω, καὶ παραδιδότω λιμῷ· αὖθις ὁ σὺ τροφάτω τοῖς ἐξ ἐκείνου ληφθεῖσιν ἀδίκως. ὁ τοιοῦτος μέν τοι οὐδὲν αὖθις ἐλαφρὸν, ἀλλὰ καὶ ὠφέλησεν· ἑαυτὸν ὁ οὐ μόνον οὐκ ὠφέλησεν, ἀλλὰ καὶ ἐβλαψε. πῶς; προῆκται μὲν ὑπὸ τοῦ συνειδότος μαστιζόμενος τοῦ πατρὸς, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καταδύμενος, καὶ πάντων καταγινωσκόμενος, ἔπειτα καὶ τῷ μέλλοντι κέρματι. ἀλλ' ὅτι μὲ οὐδὲ βλάπτεται, δῆλον ὅτι πάντων κατέστη. πῶς ὁ ὠφελεῖται ἐκεῖνος, εἰπέ. ὅτι ὃ καὶ καὶ παθεῖν ἡ φέρειν γλυκαίνει, μέγα κέρδος ἔχει. ἔστι γὰρ ἁμαρτημάτων λύσις, τὸ παθεῖν κακῶς· ἔστι φιλοσοφίας γυμνάσιον· ἔστιν ἀρετῆς διδασκαλία. ἴδωμεν οὖν τίς ἐσι καὶ χεῖς, οὗτος, ἢ σκῆνος; σκῆνος μὲν γὰρ ὁ φιλόσοφος, γλυκαίνει οἴσει· οὗτος ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν ξύλῳ ἐς αἰ ὑποψίαι. τίς οὖν ἀδικῆται, οὗτος, ἢ σκῆνος; μῶν λέγεις, φησίν. ὅταν γὰρ τις μὴ ἔχῃ φαγεῖν, ἐ ἀναγκάζηται ἀποδύρεσθαι καὶ ἀποδυσπετεῖν, ἢ προσελθὼν ἑταιρεῖν, καὶ μὴ λάβῃ, αὐχεῖ καὶ τὸν ψυχὴν καὶ ὃ σῶμα πρὸς πολλῶν; μῶν σὺ λέγεις· ἐγὼ γὰρ ὑπεναντίως ἔχω πρὸς ταῦτα. εἰπέ μοι, οὐδεὶς πλουσιωτέρων ἀποδυσπετεῖ; πῶ οὖν; μὴ ἡ πενία αὕτη τοῦτο; ἀλλὰ σὺ λιμῶττει; καὶ τί τοῦτο; μείζων ἡ δίκη, ὅταν μὴ πλούτου τοῦτο ποιῇ. οὔτε γὰρ πλοῦτος γλυκαίνει τινὰς, οὔτε ἀληθῆ πενία· ἐπεὶ οὐδεὶς ἂν τὸν πλούτου ζῶντων μακαρίσειεν ἕξη βίον, "οὐκ" ἂν ἑαυτῷ καταρήσαιτο οὐδεὶς τὸν τῆς πενίας. ὅτι ὁ ὅτος μῶν τοῖς πρὸ ὑμῶν, ἐκλύει ὑμῖν πάσαν φιλοσοφίαν. Εἰπέ μοι, ὁ Παῦλος τῆς πενίας ἦν, ἢ τοῦ πλούτου; ἐλίμωττεν, ἢ οὐχί; αὐτὸ ὅτι αἰνίττεσθαι λέγοντος· Ἐν λιμῷ καὶ δίψει. εἶτα πρόφη- β. Κορ. ια. κζ.
σεται ἐλίμωττεν, ἢ οὐχί; καίτοι ἀπεδυσπέτει. πάλιν Παῦλόν μοι φέρε, πάλιν τὸν προφήτας, δίκαια καὶ εἰκότα διδάσκοντας. ἀλλὰ πόθεν βάλεις; ἀπὸ τῶν πολλῶν, φησί, δέξομαί σοι πάντας φέρειν τοὺς γυμνάσιον. ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἀεὶ τοιοῦτον, καὶ ὀλίγοι εἰσὶ οἱ καλοί. Εἰ βούλῃ, ἐξ αὐτοῦ τὸ παράδειγμα δέξασθαι· ἴδωμεν τίνος ἡ φαυλότης μείζων καὶ δεινοτέρα, καὶ τίνος βιαιοτέρα. οὐχ ὁ μὲν τῆς ἀναγκαίας μεμεμψάμενος τροφῆς· ὁ δὲ περὶ μείζονα προσλαμβάνων, ἑαυτὸν ἀφείλατο; οὐ δίδοικεν ἁπλῶς ἡ πλούσιος, ἀλλ' ἐπὶ ἑτέρων δέδοικε πολλάκις ἐπὶ σωτηρίας αὐτῆς. οὐκ ἔχει τὸ ἀμεμπτὸν τῆς τροφῆς ὁ πένης, ἀλλ' ἔχει τὸν ἐπιέσαν ἀμεμψίαν, τὸν ἀσφάλειαν, τὸν εὐχαίαν, τὸν ἀδειαν. ἄλλως δὲ, εἰ μὴ κακοὶ ὃ ἀδικῆσαι, ἀλλὰ καλοὶ, ἐπὶ τί αἰχμωτόμεθα; ἐπὶ τί ἐγκαλυπτόμεθα; ἐπὶ τί ὀφλισκάνομεν ἀναγκαῖον καὶ δυσχεραίνομεν; εἰ μὴ καλοὶ ὃ ἀδικῆσαι, ἐπὶ τί σκυθρωπάζομεν καὶ ἐγκαλοῦμεν τοῖς πράγμασι, καὶ διαπολεμούμεθα τοῖς τύποις; ἴδωμεν πῶς ὅτο σκεῦος βέλτιον· ὅταν τῆς ἐν τύπῳ· ὅταν τὸν ἐν σκεύει. ἐπὶ τί τιμᾷ; ἐπὶ τῇ διακονίᾳ; ἐπὶ τῇ πρωείᾳ; οὐχὶ δὲ σκεύους ὡς ἀρσιωτέρας καὶ κρείττονος; ἀλλ' ἡ κένη πολλή, φησί. μὴ εἴπωμεν τὰ μέλλοντα, τὰ πρόκατα ἐξετάσωμεν. τί χρῆσι ἀνδρὸς τοιούτου ἔχοντος ὑποψίαν; τί σφαλερώτερον τοῦ τοιούτου; οὐκ ἐν παροιμίαις ἀκήκοας ὅτι; καὶ δίκαιον τὸ πρόσωπον, ὑπὸ τοῦ δικαίου καὶ ἀδικουμένου ὑπὸ πάντων (φησὶ γὰρ οὐ συνοικοῦσας κατηγορίας ἔχει) οὐ φιλίας χρήσασθαι δύναται. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἕλοιτο ταχέως τοιούτου δόξαν ἔχοντος ἀνθρώπου ἡμῖν ἀπαντῆσαι φίλου, ὅπως μὴ κινδυνεύσῃ αὐτῷ τῆς ὑποληψέως. καθάπερ γὰρ ἐκεῖ, οὕτω πάντως ἀναγκαίως ἔχουσι, καθάπερ λιμοῦ καὶ ἐχθροὶ καὶ αἱρεσιῶται καὶ τῆς φύσεως πολέμιοι, καὶ ἀδικοι ἀνθρωποι. αἱ εἰς δικαστήριον ἐμπίπτῃ, οὐδὲ κατηγόρου δέ-

ται

χειπτας ἦ οὖν ὁ βασιλεὺς ἐν Βερνίκη κατιὼν σαι εἰς Καισάρειαν. οὖν ὁ Αγρίππας ὁ
ἐξ Ηρῴδης, "ἔτερος ἰω̃ μετ' ἐκείνου ⓜ ὅτι Ιακώβου· ὡς εἶδ τέταρτον τοῦτον. ὅρα οὖν ἐ- ϑ Ἱερέμια
χθρὸς συμφορᾶ τοῖς ἄνθρωπος, ὥστε ἦ μέγα γνέαϛ ὁ ἀκρατὴς ἐκεῖνος. εἰς ἐπιθυμίαν ἐνέπεσεν δικαί, ὡς ἀπὸ
ὁ Αγρίππας τ' ἀκροάσεως· ἐν οὐκ ἁπλῶς ἀκούει, ἀλλὰ μετ' ὠφελείας. ἐν ἴδοι τὸν ἀ- τὸ προτρέ-
πατον ὅτι Ιακώ-
πολογίαν, ἰω̃ ὁ ἄρχων φησί. ἐν αὖτ' ἦ τοῦτο ἐπικαλεσάμενον ⓜ Σεβαστόν, ἔκεινα πέμπειν βου. ἔρα 5
αὖθις, ὡς οὐ ἀσφαλές τι τῷ Κυρίῳ γράψαι οὐκ ἔχω. οὕτω γράφει ὁ Φῆστος· ἐν ἐκπεμπόμενός ἦ ὁμότης ἡ Ιουδαϊκή. ὅταν γὰρ ταῦτα ὁ ἄρχων λέγῃ, αὐτάπιστός ἐστι. Διὰ τοῦτο
ἦ λέγει, ὥστε ἐν πρὸς αὐτὸ κατηγορωσθῶσιν οἱ Ιουδαῖοι, μὴ ἦ δύνωμαι αὐτὸν κατα- κ. κατα-
φίσασθαι, τότε ἐπάγει τὸν κόλασιν ὁ Θεός. σκόπει δὲ· κατέγνω Λυσίας, κατέγνω Φῆλιξ, φήσασθαι
κατέγνω Φῆστος ἐν ⓐ ἐμελλόμενοι αὐτοῖς, κατέγνω Αγρίππας· τί λοιπόν; κατέγνωσ αὐτὸν ἐν 10
ⓐ φανεισάμενοι. ἐν ὅτι κατέγνω, ἄκουε αὐτὸ λέγοντος· οὐδὲν μέμφομαι αὐτῷ ἐπιφερομένῳ τῶν ἐγκλη-
νέων ἐγώ. ἐν μέντοι ἐνέγκω, ἀλλ' οὐκ ἔλεγξον. τί μὴ γὰρ ἐβουλήθη ἐν ὁ πλῆθος τοῦτο ἐπιθυμῆσαι εἰδέναι· ἢ ἦ ἐξέστασις οὐδὲν πιστόν. ἐν πῶς, φησιν, Ιησοῦ τιθνηκότος. Εἰκότως πῶς λέγει, ἅτε δοῦλος ὢν ἀρχῆς ὤν, ἐν τούτων οὐ φροντίζων. ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας ἐν ὁ, ἀπρονόητος ἐγώ, εἶπεν, εἰς τὸν πῶς τούτων ἐξέπεσεν. ἐν γὰρ ἔντος τοιούτου 15
δίκης ὁ ἐπορέξαιτο ἀκοὰς ἢ τῶν τοιούτων ζήτησις. ἐν εἰ σὺ ἄπειρος εἶ, τί εἰς Ιεροσόλυμα ἔλκεις; Διὰ τοῦτο ἐν Παῦλος οὐκ ἀξιοῖ ἐπ' αὐτῷ κρίνεσθαι, Καίσαρα ἐπικαλεῖται λέγων· ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός ἐστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. ἐ γὰρ πῶς τοῦτο ἐκε- κάλουν. ἀκούεις ἔφεσιν; ἀκούεις ἐπιβουλῶν Ιουδαίων; ἀκούεις φασὶν; ἐπὶ ταῦτα πρὸς ⓜ
Αγρίππαν εἰς ἐπιθυμίαν ἔξηγρεν ἀκούοντα. ἐν δίδωσιν ὁ Φῆστος τὸν χάριν, ἐ ἐν λοι- 20
πὸν λαμπρύνεσθαι ὁ Παῦλος. τοιοῦτα, ὅσα ἔφην, αἱ ἐπιβουλαὶ πεφεξέπεσαν. Εἰ μὴ ταῦτα ἰω̃, οὐδὲν δῶ τοῦτον κατηξίωσεν ἀκοῦσαι αὐτῶν τῶν ἐγκλήτων, οὐδὲν δῶ μὴ τοσαύτης ἡσυχίας ἐν σιγῆς. ἐν δικῇ μὲν διδάσκει ἐν ἀπολογεῖσθαι, δημηγορῶ ἦ μᾶλλον μὴ πολλῆς τῆς ἀταξίας.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ δὴ χαλεπόν τι πεφάγμα νομίσωμεν τοὺς ἐπιβουλάς· ἕως δῶ ἑαυτοῖς μὴ ἐπιβουλεύ- 25
ωμεν, οὐδὲν ἡμῖν ἐπιβουλεύσαι δυνήσεται· μᾶλλον ἦ ἐπιβουλεύουσι μὲν, οὐδὲν ἦ βλάπτου-
σιν· ἀλλὰ ἐν ὠφελήσουσιν ἡμᾶς τὰ μέγιστα. ὥστε ἡμεῖς ἑαυτῶν κύριοι ἐν τῶν παθεῖν κακῶς, ἐν τῶν μὴ παθεῖν. ἰδοὺ Παῦλος μάρτυρόμενος ἐν μεγάλῃ λέγει τῇ φωνῇ, ἐν σάλπιγγος τραχύτερον, ἐν εἰ ἰω̃ ἐφ' ὑψηλοῦ αἰσθανόμενα βοῶσαν, οὐκ ἂν παρῃτησάμην· "ὅτι ⓜ χρεισιμωτέρους οὐδεὶς ἂν- 30
θρώπων τῶν οἰκούντων τὴν γῆν βλάψαι δυνήσεται. ἐν τί λέγω δῶ ἄνθρωπον, οὐδὲ αὐτὸς ὁ δαίμων, ὁ τύραννος, ὁ διάβολος, δῶ μὴ αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀδικήσῃ. καὶ ὁπουοῦν τις ἡμᾶς κακοὺς ἐργάσασθαι βουληθῇ, μάτην πειράσεται. ὥσπερ γὰρ ἄγγελοι οὐδεὶς δῶ βλάψαι ὅτι γῆς ὄντα ἄνθρωπος, ὅτως οὐδὲ ἄνθρωπος ἀνθρωπον. ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ἕτερον βλά- 35
ψαι δυνήσεται, ἕως ἂν ἦ ἀγαθός. τί οὖν δῶ τούτου γένοιτο ἴσον, ὅταν μήτε βλαφθῶσι δύ-
νηται, μήτε βλάψαι ἕτερον; τοῦτο γὰρ σκώπτου οὐκ ἔλαττον, ὃ μὴ βέλεσθαι βλαφθῆναι ἕτερον. ἆρα ἄγγελός τις ὅστις ἐν Θεῷ ὅμοιος. τοιοῦτος γὰρ ἐξ ὁ Θεός· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν φύσει, οὗτος ἦ προαιρέσει ὅτι [οὐ] βλαφθῶσι δύναται, οὔτε βλάψαι ἕτερον. ὃ ἦ, ἐ δύναται, μὴ ἀδυναμίας νομίσῃς (τοῦτο γὰρ ἀδυναμία) ἀλλὰ ὃ ἀνένδεκτον λέγω. ἡ γὰρ φύσις ἐκείνη, ὅτι βλαβῆς ὅστι δικτική, ὅτι τῶν ἀδικεῖν ἕτερον· ἐπὶ ἐν τούτου ἑτέρου βλαβῆναι. ἄλλως γὰρ ἑαυτὸν οὐ βλαφθησόμενον, ἢ ὃν βλαφθῆναι ἕτερον, ἐ τὰ μείζονα τῶν ἁμαρτημάτων νο- 40
μῶν," ἐκ τῆς εἰς ἡμᾶς ἀδικίας "ὅτω ἐξ. ὥστε ἐν ὃς τοῦτο ὁ χρυσιαὶς οὐ δύναται βλα- κ. ἐ
φθῆναι, ὅτι οὐδὲ βλαφθῆναι δύναται. πῶς ἦ ἕτερος βλαφθέντος, ἑαυτοὺς βλαφθησόμεθα; φέ- κ. τοῦτο
ρε καθ' ἕκαστον τῶν πεφαγμάτων περιχρυσώμενοι ⓜ λόγοι γυμνώσωμεν ὃ λεγόμενοι. ἀδικείτω τις, ὑβριζέτω, πλεονεκτείτω· πῶς ἂρα ἔβλαψεν οὗτος; ἐχ ἑαυτὸν πρότερον;

πρῶτ πρ

καὶ λαβεῖν πρὸ αὐτοῦ τοῦτο διαλεγομένου. καὶ αἰτήσας μὲν οὐκ ἐτόλμα (τοιοῦτον γὰρ ἡ κακία, διαλύει καὶ τὸ πρὸ τοῦ εὐσεβὲς) ἤλπιζε δὲ ὥστε εἰκότως αὐλοῖς ἐχαρίζετο, ἅτε τοσοῦτον ἀρξας ἐκεῖ. Φῆστος οὖν ὑπισχνεῖται τῇ ἐπαύριον, μὴ τῆς ἡμέρας αἰσθόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, σὺν φάσιναι ὁ αὐτὸς ὁ τῶν ἀρχιερέων, καὶ ὁ τῶν τοῦ Ἰουδαίων καὶ Παύλου, φησὶν. εὐθέως καὶ σὺ τὴν ἀρχὴν παρασπλθοι ὁ ἱερεὺς, οὐκ ἀνῆκαν τὸν καὶ εἰς Καισάρειαν ἐλθεῖν, εἶτ' μὴ ἔφθη αὐτὸν ἐλθών· ὅπερ καὶ εὐθέως ὑπισχνεῖτο παρασκευάσειν. καὶ καταβὰς ὁ Καισάρεια, διατρίβει δὲ καὶ ἡμέρας· [ἄλλα δεκαὼ] ὥστε ἐγκαλεῖσθαι τοῖς βουλομένοις αὐτοῦ διαφθεῖραι· Παῦλος γὰρ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, φησὶν, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ. ὁ δὲ πρὸ τί χάριν ἠτήσαντο, εἰ δίκαιός ἐστι ἀποθανεῖν; ἀλλ' οὕτω κἀκείνῳ διαλεκτέον ἦν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς διαλεγόμενοι εἶπεν· ἄνδρες οἱ συμπλέοντες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ ὁ πλῆθος ἐντυγχάνει μοι τῶν Ἰουδαίων. διὰ γὰρ τοῦ, ἐντυγχάνει, ὁ, αἰτούμενοι κατ' αὐτὸν χάριν, δηλοῖ. ὥστε ἤδη ἐβούλοντο αὐτὸν εἰς ἀπόφασιν ἄξειν ἐκεῖ, φοβούμενοι τὸν Παῦλον γλωττῶδη. τί φοβοῦσθε; τί ἐπιτίτε; τοῦτο γὰρ ἐμφαίνει, ὁ φυλάττεσθαι αὐτόν. μὴ γὰρ φθάσῃ; οὐκ οὖν ὑμῖν, φησὶ, δυνατὸν, κατηγορήσασαν αὐτοῦ. πάλιν κατήγορον ὁ Καισάρεια, καὶ πάλιν ἐξαίτησις Παύλου. τὴν δὲ ἐπαύριον καλέσας, φησὶν, ὑπὸ τοῦ βήματος. ὅρα, εὐθέως ἐλθὼν ἐκάθισεν ὑπὸ τοῦ βήματος, ὅπως αὐτὸν ὤφελον μὴ τοσαύτης ἀσυνδέτως· οὕτως ἐπείγεται. ἕως μὲν οὖν οὐδέπω πεῖραν λαβὼν τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆς πικρίας τῆς πρὸς αὐτὸν, ὀρθῶς ἀπεκρίνατο· ὅτε δὲ ἐμέλλετο ὁ τοῖς Ἱεροσολύμοις δίκα ἡμέρας, καὶ οὐδὲν ἐχαρίζετο αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ ἀπάτης τοῦτο πᾶν. καὶ ὅπως, ἄκουε. ἐπάγει γὰρ· θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς, ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ; ὡσεὶ ἔλεγεν· οὐχὶ αὐτοῖς δίδωμί σε· ἀλλ' αὐτὸς κριτὴς ἔσομαι. τοῦτο δὲ λέγει, καὶ αὐτὸν πεῖσαι θέλων, ἵνα τὴν τιμὴν αὐτοῦ χαλάσῃ· ὅτε δὲ ἰδὼν ἡ ἀπόφασις, καὶ πολὺ δυσχεράνων ἐδίκαζεν, μηδὲν ἐκ τῶν δεινῶν ἐλεγχθέντα ἐκεῖ θέλειν ἀπάγει. ὁ δὲ Παῦλος οὐκ εἴπεν, οὐ βούλομαι, μᾶλλον δὲ καὶ σφοδρότερον ποιῶν τὸ δίκαιον· ἀλλὰ πάλιν παρρησιάζεται καὶ φησὶν· ὑπὸ τὸ βῆμα τοῦ Καίσαρός εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. μεγάλη ἡ παρρησία. καὶ ὅρα πῶς αὐτοῖς συλλογίζεται. μισοῦσι γὰρ τοῦτο λέγει δι' ὧν ἀπολογεῖται· ἐξέβαλόν με ἅπαξ αὐτοί· καὶ τί τῷ νομίζουσί με κατακρίνειν, τῷ δικαίῳ ὄλῳ εἰς Καίσαρα πέμπτον· ἐπ' αὐτὸν βούλομαι κρίνεσθαι τὸ πλημμέλημα. ὅτως εἶπεν, ἐπάγει· Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. καθήμενος αὐτὸν λοιπὸν, ὡς καὶ χαριζόμενος. εἶτα ἐπεὶ καθήμενος, πάλιν ἀκούει λέγων ἐπάγων· εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ, ἢ ἄξιόν τι θανάτου πέπραχα, οὐ παραιτοῦμαι τὸν ἀποθανεῖν. κατ' ἐμαυτὸν τὸν φῆφον οἴσω, φησί. τοῦτο οὐθανατῶντος, ἀλλὰ σφόδρα θαρροῦντός ἐστιν οἷς ἐλάλει. μὴ γὰρ τῆς παρρησίας καὶ τὸν δικαιολογίαν εἶδε, ὥστε σωτέλιας. εἰ δὲ οὐδὲν ἐστιν ὧν κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με δύναται χαρίσασθαι· καὶ ἤλπι, φησὶν, οὐ δυνήσεται. οὐκ εἶπεν, οὐκ ἄξιός εἰμι ἀποθανεῖν, οὐδὲ ἀπολυθῆναι, ἀλλ', ἕτοιμος κεῖμαι ὑπὸ Καίσαρος· ἅμα τὸ οἰκείας μαθητὰς, μᾶλλον ἐθάρρησεν ὑπακαλέσασθαι. καὶ οὐκ εἶπε, σὺ, ἀλλ', οὐδείς· καὶ προσέθηκε, Καίσαρα ὑπακαλοῦμαι, ὥστε μὴ εἰς ἐκεῖνον τὸν ὕβριν. τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη· Καίσαρα ὑπεκέκλησαι, ὑπὸ Καίσαρα πορεύσῃ. εἶδες πῶς χαρίζεται; τοῦτο γὰρ χάρις ὑπὸ, ὁ συλλαλήσας μετὰ τῶν κατηγόρων, ὁ διεφθαρμένης γνώμης ὑπὸ καὶ συγχεούσης τὸν τάξιν. ὅρα πάλιν ἐκτιθεμένου αὐτὸν τὸν δίκαιον, καὶ τὸν ἐπιβουλὸν ἀφορμὴν τοῦ κηρύγματος γινομένου. διὰ τοῦτο γὰρ οἰκονομεῖται, ὥστε μὴ θυσίας καὶ φυλακῆς ἀπαντᾶσθαι [αὐτὸν] εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τὸν μηδενὸς ὑπεύθυνον. οὐ γὰρ ἴσον ἁπλῶς διαβαίνεσθαι, καὶ ὑπὸ αἰτίας τοιαύτης. τοῦτο δὲ συνελθὼν ἐποίησαν Ἰουδαῖοι ἐκεῖ. εἶτα πάλιν χρόνος μὴ ὁ δίκαιος ἐστὶν αὐτοῖς ἐπιβουλεύοντος αὐτοῦ τοῖς Ἱεροσολύμοις, ἵνα μάθῃς ὅτι ὁ χρόνος ὁμοιόν, ὑδὲ τὰ τῶν ὑπεύθυνος αὐτοῦ ἰσχύει, τοῦ Θεοῦ μὴ συγχωροῦντος. Α-

13 Ημερῶν δ' διαγινομένων τινῶν, Αγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ἀσπασόμενοι τὸν Φῆστον.

14 Ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ Παῦλον, λέγων· ἀνήρ τίς ἐστι καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος,

15 Περὶ οὗ, γενομένου μου εἰς Ιεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ιουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην.

15 Πρὸς οὓς ἀπεκρίθην· ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ρωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

17 Συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνταῦθα, ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα.

18 Περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι, οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον ὧν ἐγὼ ὑπενόουν ἐγώ·

19 Ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν.

20 Ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ περὶ τοῦ τοιούτου ζητήσεως, ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ιεροσόλυμα, κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων.

21 Τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ πέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα.

22 Αγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη· ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ὁ δέ, αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ αὐτοῦ. Οθεν κατηγείδη Ιουδαίων πάλιν, οὐ περὶ τοῦ Παύλου, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀρχόντων. ἐνεφάνισάν, φησιν, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ιουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην, πρὸς οὓς ἐγὼ ἀπεκρίθην (ὅθεν καὶ τὸ ἀπεκρίνετο εἰς αἰσχύνην αὐτῶν) ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ρωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν· τοιγαροῦν, ἐπεὶ λόγου αὐτῷ παραδοθέντος, ἀδυνατεῖ ὁ χαρίζεσθαι ἁπλῶς. Ἐγὼ ὁ εἰδὼς ἢ ποιήσας, οὐχ ὑπέρθεσθαι ὅτι οὕτω. καὶ δῆλον τοῦτο δι' ὧν ἐπήγαγε λέγων· ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ περὶ τοῦ τοιούτου ζητήσεως. οὕτως ἔλεγε, συνεχίζων τὸ οἰκεῖον ἁμάρτημα. καὶ ἐκεῖνος μὲν συνεχίζει, Αγρίππας δὲ ὑπερθυμεῖ ἰδίᾳ αὐτοῦ. ὅθεν καὶ τὸν ἄρχοντας ἐξακουσθέντας περὶ ἐπαρθέντων περὶ Ιουδαϊκῶν, ὡς πρὸς δίκην ἀναγκαζομένους πολλάκις ποιεῖν καὶ παρόντας ὑπερτίθεσθαι τὰς ἀκροάσεις. ὁ γὰρ δὴ ἀγνοῶν ἀπεκάλεσε, ἀλλ' εἰδώς. ὁ δὲ Αγρίππας οὐ μόνον οὐ ἐξακούει, ἀλλὰ καὶ ἀκουσθῆναι βούλεται· ὃ καὶ θαυμάσαι ἄξιον, πῶς ἐν ὑπερθυμίᾳ κατέστη τοῦ βούλεσθαι ἰδεῖν ἀνθρωπον, εἰ καὶ ἀδίκως, ὅμως κατηγορούμενον. οὕτως ἰσχὺς τοῦτο οἰκειοῦται. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτοῦ συνακούειν, καὶ τῆς ἀκροάσεως οὐκ ἀπολιμπάνειν. καὶ οὐδὲ ἁπλῶς ἀκροᾶται, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς πομπῆς. τοσαύτην ἔχει τὴν ὑπερθυμίαν. οὐ γὰρ ἀνθρωπον, εἰ μὴ ἐπιθυμοῦσι, ἐξετάσουσιν ἀνακούσαι, οὐδ' ἀνθρωπος καὶ τὴν γυναῖκα κατοικτείραντες ἐπείσαντο τῆς ἀκροάσεως, εἰ μὴ μεγάλα αὐτοῖς ἐφιλοτιμεῖτο. ἐμοὶ δοκεῖ κἀκείνῃ τοῦτο πεποιηκέναι. καὶ ὅτι Παῦλον θύραθεν οὐ περὶ πίστεως μόνον, οὐδὲ περὶ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναστάσεως διαλεγόμενον. ἀλλ' ἴδωμεν μὴ καὶ τὰ εἰρημένα. ὃ τιν' ἔχει, φησί, παρθένου· καιρὸν δὲ λαβὼν μετακαλέσομαί σε. ὅθεν τὴν πρώτην. τοιαῦτα ἀκούων, χρήματα προσεδόκα λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ. καὶ οὐ τοῦτο μόνον δηλοῖ· ἀλλὰ καὶ διαλεχθείς, οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν. ἀλλ' ὑπὸ πρὸς τὸν πόλεμον τῆς ἀρχῆς ἐᾶν, καὶ τέλειον δέσμιον, ἵνα χαρίσηται τοῖς Ιουδαίοις, ὥστε οὐ χρήματων ἕνεκα μόνον, ἀλλὰ καὶ δόξης. πῶς χρήματα, μιαρέ, πρὸ ἀνθρώπου ὃ σαπρὸν κτήματος ὑπερτίθεσθαι; ὅλη γὰρ οὐκ ἔλαβε, δῆλον ἐξ ὧν ἔλαβε δεδεμένου, λύσας δηλονότι, εἶπερ ἔλαβε. πρὸς ἐγκρατείας οὖν διελέγετο, ἐκεῖνος γὰρ χρήματα προσεδό-

κα

κζ. κε. 892 ΧΡΥΣΟΣΤ. ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΡΑΞ

13 Ημερῶν δ' διαγινομένων τινῶν, Αγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ἀσπασόμενοι τὸν Φῆστον.

14 Ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ Παῦλον, λέγων· ἀνήρ τίς ἐστι καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος,

15 Περὶ οὗ, γενομένου μου εἰς Ιεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ιουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην.

15 Πρὸς οὓς ἀπεκρίθην· ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ρωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

17 Συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνταῦθα, ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα.

18 Περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι, οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον ὧν ἐγὼ ὑπενόουν ἐγώ·

19 Ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν.

20 Ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ περὶ τοῦ τοιούτου ζητήσεως, ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ιεροσόλυμα, κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων.

21 Τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ πέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα.

22 Αγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη· ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ὁ δέ, αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ αὐτοῦ. Οθεν κατηγείδη Ιουδαίων πάλιν, οὐ περὶ τοῦ Παύλου, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀρχόντων. ἐνεφάνισάν, φησιν, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ιουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην, πρὸς οὓς ἐγὼ ἀπεκρίθην (ὅθεν καὶ τὸ ἀπεκρίνετο εἰς αἰσχύνην αὐτῶν) ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ρωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν· τοιγαροῦν, ἐπεὶ λόγου αὐτῷ παραδοθέντος, ἀδυνατεῖ ὁ χαρίζεσθαι ἁπλῶς. Ἐγὼ ὁ εἰδὼς ἢ ποιήσας, οὐχ ὑπέρθεσθαι ὅτι οὕτω. καὶ δῆλον τοῦτο δι' ὧν ἐπήγαγε λέγων· ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ περὶ τοῦ τοιούτου ζητήσεως. οὕτως ἔλεγε, συνεχίζων τὸ οἰκεῖον ἁμάρτημα. καὶ ἐκεῖνος μὲν συνεχίζει, Αγρίππας δὲ ὑπερθυμεῖ ἰδίᾳ αὐτοῦ. ὅθεν καὶ τὸν ἄρχοντας ἐξακουσθέντας περὶ ἐπαρθέντων περὶ Ιουδαϊκῶν, ὡς πρὸς δίκην ἀναγκαζομένους πολλάκις ποιεῖν καὶ παρόντας ὑπερτίθεσθαι τὰς ἀκροάσεις. ὁ γὰρ δὴ ἀγνοῶν ἀπεκάλεσε, ἀλλ' εἰδώς. ὁ δὲ Αγρίππας οὐ μόνον οὐ ἐξακούει, ἀλλὰ καὶ ἀκουσθῆναι βούλεται· ὃ καὶ θαυμάσαι ἄξιον, πῶς ἐν ὑπερθυμίᾳ κατέστη τοῦ βούλεσθαι ἰδεῖν ἀνθρωπον, εἰ καὶ ἀδίκως, ὅμως κατηγορούμενον. οὕτως ἰσχὺς τοῦτο οἰκειοῦται. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτοῦ συνακούειν, καὶ τῆς ἀκροάσεως οὐκ ἀπολιμπάνειν. καὶ οὐδὲ ἁπλῶς ἀκροᾶται, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς πομπῆς. τοσαύτην ἔχει τὴν ὑπερθυμίαν. οὐ γὰρ ἀνθρωπον, εἰ μὴ ἐπιθυμοῦσι, ἐξετάσουσιν ἀνακούσαι, οὐδ' ἀνθρωπος καὶ τὴν γυναῖκα κατοικτείραντες ἐπείσαντο τῆς ἀκροάσεως, εἰ μὴ μεγάλα αὐτοῖς ἐφιλοτιμεῖτο. ἐμοὶ δοκεῖ κἀκείνῃ τοῦτο πεποιηκέναι. καὶ ὅτι Παῦλον θύραθεν οὐ περὶ πίστεως μόνον, οὐδὲ περὶ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναστάσεως διαλεγόμενον. ἀλλ' ἴδωμεν μὴ καὶ τὰ εἰρημένα. ὃ τιν' ἔχει, φησί, παρθένου· καιρὸν δὲ λαβὼν μετακαλέσομαί σε. ὅθεν τὴν πρώτην. τοιαῦτα ἀκούων, χρήματα προσεδόκα λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ. καὶ οὐ τοῦτο μόνον δηλοῖ· ἀλλὰ καὶ διαλεχθείς, οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν. ἀλλ' ὑπὸ πρὸς τὸν πόλεμον τῆς ἀρχῆς ἐᾶν, καὶ τέλειον δέσμιον, ἵνα χαρίσηται τοῖς Ιουδαίοις, ὥστε οὐ χρήματων ἕνεκα μόνον, ἀλλὰ καὶ δόξης. πῶς χρήματα, μιαρέ, πρὸ ἀνθρώπου ὃ σαπρὸν κτήματος ὑπερτίθεσθαι; ὅλη γὰρ οὐκ ἔλαβε, δῆλον ἐξ ὧν ἔλαβε δεδεμένου, λύσας δηλονότι, εἶπερ ἔλαβε. πρὸς ἐγκρατείας οὖν διελέγετο, ἐκεῖνος γὰρ χρήματα προσεδό-

κα

θελῆσαι χαρίσασθαι· ἀλλ' οὐκ ἀφῆσιν ὁ Θεός. ὅπως γὰρ καταλθοι, λοιπὸν αἰσχρῶς, καὶ μείζονας ἐποιοῦντο τὰς κατηγορίας. καὶ οὐκ ἰσχύσαντες ἀπὸ τῶν νομικῶν ἐλέγχων, πάλιν ὅτι ὁ εἰωθὼς αὐτοῖς ἦλθε, καὶ τῷ Καίσαρι ἐπίστευσε, ὅπερ καὶ ὅτι τὸν Χριστὸν ἐποίουν. τῷ γὰρ Παύλῳ ἀπολογεῖσθαι, οὐδὲν τῶν εἰς Καίσαρα ἁμαρτημάτων, ἄλλων τῶν ἦν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐρωτώντων ἐπάγει·

27 Διετίας δὲ πληρωθείσης, ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον. θέλων δὲ χάριν καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ, κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

χ. χάριτας

1 Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. χξ. κε.

2 Ἐνεφάνισαν δὲ αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν,

χ. ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρ.

3 Αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν.

χ. κατ' χ. ἀνελεῖν

4 Ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον ἐν Καισαρείᾳ, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι.

5 Οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησὶ, συγκαταβάντες, εἴ τί ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.

6 Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀχθῆναι.

7 Παραγενομένου δὲ αὐτοῦ, περιέστησαν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι,

χ. αἰτιάματα

8 Ἀπολογουμένου αὐτοῦ, ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον.

9 Ὁ Φῆστος δὲ τοῖς Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπε· θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ;

Ὡς δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἰουδαίοις χρείζει, δῆμον ὁλοκλήρῳ τὴν πόλιν. Διὰ τοῦτο πάλιν καὶ αὐτὸν ἐκφοβεῖ, καὶ δεσπότην χρηματίζοντας ὅπλῳ. καὶ ἄκουε πῶς.

10 Εἶπε δὲ ὁ Παῦλος· ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις.

11 Εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιόν τι πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. Ἀλλ' εἶπε αἰτίας τὰς ἐρῶ σοι, καὶ τίνος ἕνεκεν ἀκούσας ἐπὶ καὶ ἐν Ῥώμῃ σε δεῖ μαρτυρῆσαι τὰ κατ' ἐμοῦ, ὡς ἀπίστων σοῦ πάντα ἐποίει; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ καὶ σφόδρα πιστεύων. μᾶλλον οὖν περιέζοντος αὐτοῦ τὸ θαρρεῖν ἐκείνῃ τῇ ἀποφάσει, καὶ εἰς μυρίους ἑαυτὸν ἐμβάλλειν κινδύνους καὶ λέγει, ἴδωμεν εἰ δύναται ὁ Θεὸς καὶ ὅτως ἐξελέσθαι με. Ἀλλ' οὐ ταῦτα Παῦλος, ἀλλὰ τὰ καθ' ἑαυτὸν πάντα εἰσφέρει, ὃ πολὺ ὑπερέπιπτε τῷ Θεῷ· ῥᾳθυμία γὰρ καὶ ἀφροντιστίᾳ τῆς αὔριον ὅτως ἀπολογούμενος. μετανόησον γὰρ τοῦτο λέγει· εἰ ὡδὶ ἀδικῶ, καλῶς· εἰ δὲ οὐκ ἀδικῶ, τί με ἐκδίδως; οὐδεὶς δύναταί μοι, φησὶ, χαρίσασθαι. Εἰς φθόνον αὐτοὶ ἐκίνδυνον, ὥστε μηδὲ ἑκόντα χαρίσασθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνους ἔχειν ἀπολογίαν τὴν ἔφεσιν.

12 Τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη· Καίσαρα ἐπικέκληκας, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ. Ὡς δὲ διαπεύσεται τὰ Ἀγρίππα, ὥστε καὶ ἑτέρους γενέσθαι πάλιν ἀκροατάς, καὶ τὴν βασιλέα, καὶ Βερνίκην, καὶ τὸν δεσμόν. Εἶτα δὲ πάλιν ἀπολογία.

χ. αὐ αὐτοῦ

ξα, κράτος, τιμὴ, σὺν ᾧ πρεπωγίῳ ἢ ἀγαθῷ ἢ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν ἢ ἀεὶ, ⁊ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κα. 22 ΑΝΕΒΑΛΕ ΤΟ ΔΕ Ο ΦΗΛΙΞ ΑΥΤΟΥΣ, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπὼν, ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς. 23 διαταξάμενός τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.

ΟΡα πόσην ἔχει βάσανον, προῆκται μὲν ἐπὶ πολλοῖς, εἶτα ἢ ἐν χερσὶν μαχαίρᾳ, ὡς μὴ εἰπεῖν ὅλῃ στρατηγίᾳ ὁ δικαστήριον. ὅπερ γὰρ ἐμπεπόνθασι Λυσίου ὁ ῥήτωρ, εἰπὼν ὅτι μετὰ βίας ἀφείλετο αὐτοὺς, ἐπήγαγεν εὐθέως περὶ τοῦ Φήλικος, καὶ φησιν· ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ὑπέτεινεν ἑαυτὸν· οὐ διόλυσιν μαθεῖν, ἀλλὰ διαχρήσασθαι βουλόμενος τὸν Ἰουδαίους. ἀφεῖναι οὐκ ἤθελε δι' ἐκείνους, κωλύσας πάλιν οὐκ ἐᾷν δύναται. ἀναίρεσιν γὰρ ἐᾷν. διὸ ἢ ὑπέθετο εἰπών, ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς. διαταξάμενός τε τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι ⓜ Παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, ⁊ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ. ἔχειν τὸ, φησιν, ἄνεσιν. οὕτως αὐτὸς ἐᾷ· ὡς ἀφῆκεν ἐγκλήματος. τί οὖν κατέχει ἀφείς; ἐκείνους χαριζόμενος, ἢ ἐν ἐπισοδοκῇ χρήματα λήψεσθαι. διὸ ⁊ μετεκαλέσατο ⓜ Παῦλον. ἢ ὅτι διὰ τοῦτο μετεκαλέσατο, δῆλον ἡμῖν τοῦτο ποιεῖ ὁ συγγραφεὺς ἐπάγων ⁊ λέγων·

24 Μετὰ δέ τινας ἡμέρας παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ, μετεπέμψατο ⓜ Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως.

25 Διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης ⁊ ἐγκρατείας ⁊ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη· τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε, χ. λαβὼν

26 Ἅμα δὲ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτόν. διὸ ⁊ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος, ὡμίλει αὐτῷ. Ὅρα πῶς τῆς ἀληθείας ἔχεται τὰ γεγραμμένα. μετεπέμπετο δὲ αὐτὸν συνεχῶς, οὐχὶ θαυμάζων αὐτόν, οὐδὲ ἀποδεχόμενος τὰ λεγόμενα, οὐδὲ πιστεύσας βουλόμενος· ἀλλὰ τί; προσεδοκᾶτο, φησι, χρήματα δοθήσεσθαι αὐτῷ. σκόπει πῶς οὐ κρύπτει ἑαυτὸν τῆς δικαστοῦ τιμῆς γνώμην· κἂν τοῖς κατηγορεῖ, οὐκ ἀπ' αὐτῶν ἐποίησεν, οὐδ' ἀπ' ἠδέλησεν ἀκοῦσαι πρὸς κατάδικον ⁊ ποινηρόν. ⁊ ὅρα ⓜ Παῦλον, κἂν τοῖς ἄρχουσι διαλεγόμενον, μηδὲν τῶν λεγομένων ὡς εἰκὸς ἀφεῖναι αὐτὸν τοῦ ψυχροῦ, ἀλλὰ ζεούσης, ἐξ ὧν ⁊ φοβεῖται ⁊ καταστέλλει τὴν διάνοιαν. διαλεγόμενος γάρ, φησι, περὶ δικαιοσύνης ⁊ ἐγκρατείας, ⁊ τῆς μελλούσης κρίσεως ἔσεσθαι, ἔμφοβος ὁ Φῆλιξ ἐγένετο. τοσαύτη ἰσχὺς τῶν Παύλου ῥημάτων, ὅτι ⁊ φοβεῖσθαι ⓜ ἄρχοντα. καὶ οὐδεὶς μὲν λαμβάνει διάδοχον, ⁊ ἀφίησι τοῦτο δίκαιον, κἂν τοῖς οὐκ ἔδει, ἀλλὰ τέλος ὑπεθέσθαι· ἀλλὰ χαριζόμενος ἐκείνοις κατέλιπεν αὐτόν. ὅτι ⁊ ὅτως ἐσέσωστο, ὡς πάλιν ἐντυχεῖν. καὶ οὐδεὶς τῶν ἀποστόλων ὅτως ἐπετύθησαν, ἀλλ'" ὑπεθέμην, πάλιν ἀφίεται. ὅτως * εἰκοτομικῶς ἀφίεται τῶν Ἱεροσολύμων πρὸς τοιαῦτα θηρία ἔχων, ⁊ ὅμως ἀξιοῦσι αὐτὸν πάλιν ἀγαγεῖν ἐπ" δικασθέντα. ἀλλὰ ἢ οὐτωσὶ λοιπὸν ἐχθρώσει ὁ Θεὸς, οὐκ ὑπεκστὰς τῇ ἄρχοντι. Εἰκὸς γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς ὑπαχθέντα, καὶ θελήσαι χ. ἐπαν-μένου * ἐπ χ. -σάμενον

τοῦτο μάλιστα βασίζοισι, ὅτε μὴ ἴδωσι μὴ δύναμιν ἐλθοῦσαν. τοῦ μὲ γὰρ δυναμένου ἡ ἐλαττόεσσα φροντίζουσι, ὡς οὐ τοσούτων σφόδρα· τοῦ δὲ καταφρονουμένου ὀκνεῖ. ἢ οὐ δοκεῖ σοι ἀρρωστίας εἶναι χαλεπώτερον ἀπόνοια ἡ θυμός; οὐχ ὁ μὲν πυρετῷ τινὶ ἔοικε σφοδρῷ· ἡ δὲ φλεγμαίνοντι σώματι καὶ οἰδαίνοντι; ἐκείνου ὅσον ὅτι πυρετὸν ἔχει καὶ οἴδημα· ἀπολεῖ, σβέσαν τὸ πῦρ. δύνασαι γὰρ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ ὕδατι κατάσβεσον τοῦτο τοῦ φλεγμονῆς. Τί δῆτα αὐτῷ τούτῳ πλέον ἐστὶν ἀφαιρήσῃ, φησὶν; Οὐδέν· ἀλλὰ σέ. σὺ μὲν γὰρ ὃ σαυτοῦ ἐποίησας. ἐκεῖνος δὲ ἑαυτῷ λογιζέσθω· μὴ καταγινωσκέτω ἡμῶν ὃ σπουδὸς, ὅτι ἡμῶν ἔλλειπόν τι τοῦ διόρθωσιν τοῦτο ζητῶ. Ψωμίζε, φησὶ, καὶ ἐχθρόν σου· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύεις ἐπὶ τοῦ κεφαλοῦ αὐτοῦ. καὶ ὅμως δὲ τοῦτο ὅπως, κελεύει ἀπολεῖν καὶ καταλλαγῆναι δὲ βούλεται· οὐχ ἵνα ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσωμεν, ἀλλ' ἵνα εἰδὼς ἐκεῖνος τοῦτο καταξέλιπτη, ἵνα τιμήσῃ, ἵνα φοβοῦπται ζῶν βούλεσθαι μᾶλλον τοῦ ἐχθροῦ καὶ φίλου ἢ ζῶν ἐπιβουλέοντα. ὁ γὰρ οὕτως ἐχθρὸς μισητὸς καὶ βλαπτόμενος μισοῦντα, ὡς ὠφελῶν καὶ εὐεργετῶν. μισητὸς γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἐκεῖνον ἔδειξεν ἴσως μᾶλλον τι εὐεργετοῦ ἄνθρακας πυρὸς ἐσώρευεν ἐπὶ τοῦ κεφαλοῦ αὐτοῦ. Οὐκοῦν οὐ δεῖ ποιεῖν, φησὶν, ἵνα μὴ σωρεύσωμεν ἄνθρακας; ἀλλ' ἑτέρως ἐπὶ τοῦ κεφαλοῦ τοῦ σὸν ἄνθρακας σωρεύειν θέλεις; καὶ γὰρ τοῦτο ποιεῖ μισητικόν. ἀλλ' ἐπὶ πλεῖον ἐκτείνει; ἔδαμῶς. ὁ γὰρ σὺ τοῦτο ποιεῖς, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ θεμιτὸς. Εἰ γὰρ εὐεργετοῦντός σου δὲ πικροῦ καὶ καταλλάττοντος, λοιπὸν φυλάττων ἐκεῖνος τοῦ ἀπέχθημα, ἑαυτῷ δὲ πῦρ αὐτῷ ἔφλεξεν αὐτοῦ τοῦ κεφαλοῦ, σὺ δὲ ἀναίτιος εἶ. μὴ γένου τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπότερος, ἐπεὶ μυρία ποιῶν δύνασαι· μᾶλλον δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἥλιος, δύνηση δὲ καὶ μικρόν. πῶς γὰρ; Ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, φησὶ, τοσοῦτον ἀπέχουσι αἱ βουλαί μου ἀπὸ τοῦ βουλῶν ὑμῶν. Ησ. νε. θ. καὶ πάλιν, Εἰ ὑμεῖς, φησὶ, πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ὑμῖν; ἀλλὰ σκῆψιν ζητοῦντα καὶ προφάσεις. μὴ δὴ σοφιζώμεθα ζητοῦντες τοῦ Θεοῦ. καὶ πῶς σοφιζώμεθα, φησὶ; Εἶπε τοῦτο ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύεις ἐπὶ τοῦ κεφαλοῦ αὐτοῦ, σὺ δὲ λέγεις, φονεύσω μου ἐχθρόν, ὅτι μεγάλα με ἠδίκησεν. ἀλλὰ ζῶντα λέγεις; πῶς δὲ ὅλως ἔχεις ἐχθρόν; ἀδικήσαντα φονῆ, σαυτὸν δὲ οὐ φονῆ; Εἶτα σαυτοῦ ἐφρόντιζες, μὴ ποίει σκοτῶ τοιοῦτο· μᾶλλον δὲ καὶ τοιοῦτο ποίησον σκοτῶ. ἀλλ' οὐ πιεῖς; οὐ λέγω σοι, ὅτι ἄνθρακας πυρὸς σωρεύεις, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι πλέον λέγω· μόνον ποίησον. ζῶντα γὰρ πάλιν, ἵνα σοι σκανδαλίσηται, φησὶν ὁ Παῦλος, ἐλπίδι τῆς τιμωρίας λύσαι τοῦ ἐχθροῦ. ὅπερ δηλονότι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἄν ἄλλως δυσχοίμεθα ἐχθρὸν φιλῆσαι, εἰ μή τινα προσδοκῶμεν ὠφελεῖν, καθάπερ τινὶ δηλονότι δίδωσι ταύτην τοῦ μάζαν· ἐπεὶ τοῖς ἀποστόλοις ὅτι τοῦτο φησὶν ὁ Χριστός· ἀλλὰ τί; Ὅπως ἴσησθε ὅμοιοι τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ οὐρανίου. Matth. ε. μα. ἄλλως δὲ, οὐκ ἔστιν εὐεργετοῦντα καὶ εὐεργετοῦμενον μὴ εἶναι ἐχθρόν. Ἀφεῖται τοῦτο ζῶντα ἔδηκε. Τί οὖν τοῖς λόγοις φιλοσοφοῦμεν, οὐ τοῖς ἔργοις δὲ μέλλομεν φυλάττειν; καλῶς, οὐ ψωμίζεις αὐτὸν, ἵνα μὴ δὲ ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσῃς. Οὐκοῦν φείδῃ; Οὐκοῦν φιλεῖς, καὶ σκοτῶ τοιούτῳ ποιεῖς; οἶδεν ὁ Θεὸς, Εἰ σκοτῶ τοιούτῳ λέγεις. καὶ μέλλω ἐπὶ ἡμᾶς σοφίζῃ καὶ σκήπτῃ καὶ λόγον. προσποιοῦς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ φονῆ μὴ κολασθῇ; Οὐκοῦν ἐσθίεσας τὸ ἐργμὸ. ὁ γὰρ ὅπως φιλῶν, ὡς τοῦ οἰκείαν ὠφέλειαν πρίεσθαι ζῶντα τοῦ ἐκείνῳ συμφέροντα, Οὐκ ἐχθρόν. ἔχοις δὲ τοῦτο εἰπεῖν, μέχρι τίνος παίζομεν ἐν τοῦ παιγνίοις, οὐδὲ ἔχομεν συγγνώμην; δέδωκα λόγον [τῇ ἡμετέρᾳ ἀδελφότητι, ἡνίκα πρῶτον ἐκοινώνησα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δέομαι ὑμῶν, καὶ παρακαλῶ] ζῶν ταύτας προφάσεις ταύτας παρεκκλίνατε, μὴ κατὰ φρονήσαντες τοῦ Θεοῦ νόμων, μηδὲ τοῦ αὐτοῦ ἐπολεῖ πρόφασιν δῶμεν, ἵνα δυνηθῶμεν εὐαρέστως τῷ Κυρίῳ τὴν προῦσαν ζωὴν διαγαγεῖν, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δό-

των, ⸂μικρόν φέρειν, ὑπομένειν⸃ ἢ ⸂μείζονα μὴ φέρειν; πολλαχοῦ θεῖπον, ὅτι καὶ στεναρπαγὴ ὁ τοιοῦτος λῃστής· καρτερήσωμεν μικρόν, καὶ ὁ θεὸς ⸂ἰώσεται⸃. ὅσῳ δὲ ὑβρίζῃ μείζονα, τοσούτῳ μᾶλλόν ἐστιν ἀλλότριος. οἶδας ποτὲ ἀλιτεῖν χρή; ὅταν ὑβρισάντων ἡμῶν ἐκφύγοις σιγήσῃ. τότε γὰρ αὐτὸς ἂν ἰσχυρὸς, ἡμᾶς δὲ ἀσθενεῖς· νῦν δὲ τἀναντία γίνεται, καὶ χαίρειν δεῖ· ἐστεφανώθης, ἀνεκηρύχθης. οὐκ εἰς ἀγῶνα καταβῆναι, οὐδὲ πάλιν καὶ ἄκλητος καὶ κόπου ἐπαχθῆναι ἐσεγκαὶ, οὐδὲ συμπλακεῖς καὶ λαβὰς δοὺς, ἀλλὰ θλίψασι μόνον, καὶ καθωπλισμένος, καὶ ἴσως, ἐλαβες μείζονα τὸν στέφανον· καὶ οὐκ ἁπλῶς μέγαν, ἀλλὰ πολλῷ μείζονα ἐκείνων. ὁ γὰρ ὅστις ἴσον ἐζήτει βαλεῖν ἀνθ' ἁπάντων, καὶ τῷ τῆς ὀργῆς ⸂ἐπληρέσθη⸃ βέλους. εἰσήνεγκας οὖν λαβὴν δοὺς· κατέβαλες ὁ πάλαι ὁ σοφὸς· ἀπέσφαξας ὁ θηρίον κεκινημένον, καὶ λυπηρὸν τὸν θυμὸν ἐπεδείξασας, καθάπερ οἱ ἄκεστοι νομεῖς. ἐμφύλιος ἔμβλητο ἡ μάχη εἰ), οἰκεῖος ὁ πόλεμος. καθάπερ γὰρ ⸂ἡ πίττα⸃ τοὺς καθημένους καὶ παλιορκοῦντας ἔξωθεν, ἐμφυλίοις περιβάλλουσι πολέμοις, καὶ τότε ⸂ἐπιγίνονται⸃· οὕτω δὴ καὶ ὁ σωφρονίζων, ἂν μὴ ὁ σὸς ἡμῖν ἐγείρῃ πάθος, οὐ δυνήσεται ⸂ἐπελθεῖν⸃. ἐὰν μὴ ἡμεῖς ἑαυτοὺς ἐκκαύσωμεν, ἐκεῖνος οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχει· ἔσω πῦρ ἡμῖν ὁ τῆς ὀργῆς σπινθὴρ, ὥστε δι' ὑμῶν ἀναπαύεσθαι, μὴ καθ' ἡμῶν αὐτῶν, μηδὲ ἵν' ἡμᾶς μείζοις ⸂ἐπιβάλῃ⸃ κακοῖς. ἂν ἐκεῖθεν ὁ τὰς οἰκίας ὁ πῦρ ἅπαντα λάβρον, καὶ οὐ πάντα ἐρρίμμενον, οὔτε ὁ χόρτος, οὔτε ὁ ἱμάτιον, οὔτε ἁπλῶς, ὥστε μὴ αἰέμενον ἐμπύεσθαι ἀξιόπιστος· ἀλλὰ καὶ θερμὰ λύχνοι ἔχει, καὶ ὁ μάγειρος ἀκαιρίαν, ⸂ἀδολεσχία πολλὴ⸃, μὴ πῦρ αἴεμον, μηδὲ σανίδες ἐχλεῖ, μηδὲ ὁ πυκνὸς τοῦτο ποιεῖ· ἀλλ' ὅταν καταλάβῃ ἡ νύξ, ἐκοιμίσαμεν αὐτὸ, διδίοτες μή ποτε, καθυδόντων ἡμῶν καὶ σβεννύοντος τοῦ ὑπηκόου πυρὸς, ἀναφθῇ καὶ πόλις ἐμπρήσῃ; τοῦτο γὰρ ὑπὸ τοῦ θυμοῦ γίνεται. μὴ πάντα χρὸν διεπάρθω * τῷ ἡμετέρῳ λογισμῷ, ἀλλ' ἔστι βαθὴ τῆς ἀμαθίας, ὥστε μὴ τὸ αἰέμενον τὸν ἀπὸ τοῦ ῥήματος τοῦδε ⸂ἀκόλουθον ἐφικνεῖσθαι⸃· ἀλλὰ πῦρ ἡμῶν δίχα ⸂ἄ⸃ ἄεμοι, τοῦ εἴδοτος συμμέτρως αὐτὸ κινοῦντος ἀσφαλῶς. ἂν ἔξωθεν ἄεμοι δίχα ⸂πνὸς⸃ οὐκ οἶδε ὁ μέζων, ἀλλὰ πάντα ἐμπρήσῃ. πολλάκις καὶ καθεύδοντων ἡμῶν ὁ ἄεμος σβεσθὲν ἐμπίπτει, καὶ τὰ πάντα κατακαύσει. ἔσω οὖν ἡμῖν, ὥστε φῶς ἀναπαῦσαι μόνον (ἀναπαύσει γὰρ φῶς ὁ θυμὸς, ὅταν πραότητος γένηται) καὶ λαμπάδας ἔχωμεν καὶ τοῦ ἀδικουμένου ἑτέρους, καὶ τοῦ ⸂ἀδικοῦντος⸃. μὴ πάντα χρὸν κάεσθω, μηδὲ ἐρρίφθω πνεῦμα· ἀλλ' ὁ τόπος φυλαττέσθω· ὁ τοῖς λογισμοῖς τοῖς ⸂ἁπτικοῖς⸃ χειμάζωμεν αὐτόν. οὐ πάντοτε αὐτὸν διώκει, ἀλλ' ὅταν καταπραΰναι τι δίκη καὶ ποῖσαι ἀπαλὸν, ὅταν πάρωσι μαλάξαι δίκη, ὅταν τῆς ψυχῆς καταγνῶσι. πόσα θυμοὶ καὶ ὀργαὶ δίκαι κατεπράσαντο; καὶ ὁ δὲ χαλεποὶ, ὅταν, δίκαιωθῶμεν, οὐκ ἔτι τὸ στεγνωθῆναι ἐσμεν κύριοι, ἀλλ' ἑτέρως ἀναλυόμεθα. ἵκατος αἰχμεῖ) καὶ ἐρυθρὸς ἐπιμελῶς κατάγαζε ⸂ἔτερον⸃. ὅρα, ⸂δίκαιῶσαι μὲν καὶ δικαιοῦσθαι οὐκ αἰχμεῖ⸃), ἀλλὰ τοῦ κακοῦ ⸂ἄρχειν⸃· ⸂ἐπιστρέφειν⸃, καὶ ὁ ἐχθρὸν ἀναιρεῖν, αἰχμεῖται. καὶ ταῦτὸν συμβαίνει, ὅταν μὲν ἡ τις ἀποκόψαι μὲ ὁ μῦθος μὴ οἰκοίη, στεναγμεῖν ἢ αἰχμεῖσθαι. τί λέγεις, ὦ θεσπέ; ἠδίκησας μεγάλα, καὶ αὐτὸς αἴτιος ἐλθεῖν τῆς μάχης; οὐκοῦν δίκαιος εἶ εἶπε ⸂ἐπιστρέφειν⸃ ἢ καταλλαγῆναι, ἅτε τοῦ αἰτίου αὐτὸς ⸂ἀδικῶν⸃. ἀλλ' ἠδίκησα· κἀκεῖνος αἴτιος ὅστις; οὐκοῦν καὶ ⸂ἀπ' αὐτοῦ⸃, ἵνα μᾶλλόν σε θαυμάσωσι, ἵνα ⸂ἐπὶ τῷ στέρῳ⸃ καὶ ⸂ἐπὶ τῷ δευτέρῳ⸃ ⸂ἐπιστέφῃ⸃ ἔχῃς. ὥσπερ οὐκ ἐλθεῖν τῆς ἔχθρας αἴτιος, οὕτως οὐδὲ τοῦ καταλῦσαι ὅτι πλέον τοῦ ἐχθροῦ. ἴσως καὶ ἐκεῖνος μυρία στενὰ ἐκόπτε αἰχμεῖ), καὶ ἐρυθριᾷ. ἀλλ' ἀπειθεῖ); ταύτῃ μάλιστα μὲ ἐκπέσῃς ⸂ἐπιστρέφειν⸃. καὶ γὰρ ὁ πλοῦτος πῦρ αὐτῷ ὁ πάθος, καὶ ἀπόνοια, καὶ ὀργή. σὺ τοῦ αἰτίου εἶπας, δι' ὃ ὀφείλεις ⸂ἐπιστρέφειν⸃, ὁ ὑγιαίνων, ὁ δυνάμενος βλέπειν. ἐκεῖνος γὰρ ὁ σκότῳ ὄντι. τοιοῦτον γὰρ ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ἀλαζονεία. σὺ δὲ τυφλὸν ἀπηλλαγμένος καὶ ὑγιαίνων ⸂ἐπιστρέφε⸃, ⸂ἐπὶ⸃ κάμνοντα ἰᾶσθαι. μή τις ⸂ἐρεῖ τοῦ ἰατροῦ⸃, ὅτῳ ἀδυνεῖ, οὐκ ἀφίχεται; ἀλλὰ ⸂διὰ τοῦτο⸃

χ. οἶσω.

χ. ἐπὶ τῷ μὴ δεῖν τῶν

τὸν Χριστὸν εἰσήγαγον, ἀλλὰ πῶς τῷ τῆς αἱρέσεως εἰσηγητεύει λόγῳ· ὅ κοινὸν ἐστὶ αὐτοῖς δόγμα, καὶ πάσης αἱρέσεως ὑποψίαν ἀνήρει. Εἶτα καὶ ἡ αἰτία τῆς ἀνόδου· ἐλεημοσύνας, φησί, καὶ προσφορὰς ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην, καὶ τούτου διέτριψε πλείονα. πῶς δὲ οὖν ἐπαύλεται, οἷς ὥστε ἐλεημοσύνῃ ποιῆσαι ταυτὶ παρῆν ὁδοῦ; οὐ μὴν ὄχλῳ, φησί, οὐδὲ μὴν θορύβου. πάνυ ταχὺ τὴν στάσιν ἀναιρεῖ. καλῶς γὲ προσκρούσαι τοῦ κατηγόρου κατηγορίας, τοῦ ἀπὸ τῆς Ἀσίας λέγω· ὃς δῆθεν σὲ κατηγορῶν, εἴ τι ἔχοιεν πρὸς μέ. ὅτως ἐπάρρησιάσατο εἰπεῖν πρὸς ἃ κατηγορῶν, ὅτι καὶ προσκρούσαι αὐτῷ. οὐ τοῦ ἀπὸ τῆς Ἀσίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐξ Ἱεροσολύμων ἐκβαλόντος κατηγόρους. ἀνὰ κράτος τούτους προσκρούσαι πάλαι, ἐπάγων· ἢ οὐδὲ ὅτι ἀπάτωρ. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς διεπιστοῦτο, ὅτι τῆς αἱρέσεως ἐκπέπτωκε. καθάπερ ὅτων ἐποίει. τούτου γὰρ διεῤῥῖπτος, δύκολος καὶ παράτοπος Χριστοῦ ἐστιν ὁπαδός, ὅτι μὲν οὖν. τί δῆτα, φησί, τὸ ἐμοὶ ἀδίκημα, σύντος μου ὅτι τοῦ συνεδρίου; τὸ τῷ συνεδρίῳ, εἶπε, δείκνυσιν ὅτι οὐδὲν δύσχρηστον, οὐχὶ κατ' ἰδίαν τῆς ἐξεπάστου γνώμης, ἀλλὰ παρόντος τοῦ πλήθους καὶ ἀκριβῶς ἀνακείσεται. ὅτι γὰρ ταῦτα ἀληθῆ λέγω, μάρτυρούσι ⓐ καὶ τούτου ἐγκαλοῦντες. Διὰ τοῦτο δὲ ἔλεγον· τὸ τούτῳ γὰρ αὖθις ἀσκῶ, ἀπροσκόπους συνειδήσει ἔχων πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους. ὁ πλοῦς γὰρ αὐτῷ ἀρετή, ὅταν μηδὲ ἀνθρώποις διδῶμεν λαβάς, ἃς καθ' Θεοῦ κατευθύζωμεν εἰκῆ ἀπρόσκοποι. ἦς ἔκραξά, φησι, τῷ συνεδρίῳ. δὲ τὴν βίαν αὐτὴν δηλοῖ ἐκ τοῦ εἰπεῖν, ἔκραξα, ὡσανεὶ ἔλεγον· οὐκ ἔχοντι αἰτίαν, ὅτι προφάσεως ἐλεημοσύνης ἕνεκα τὰ ἐποίησα. οὐ γὰρ μὴν ὄχλου, οὐδὲ μὴν θορύβου τοῦτο ἐποίουν. ἄλλως τε, καὶ ἐξεπάστου γνώμης καθεστῶτος, οὐδὲν πλέον ἐμηχανᾶτο. Εἶδες ὑπόκρισιν, κινδύνων ὄντων; Εἶδες δὲ φιλοσοφίαν γλώττης, καὶ ὡς εἰ ζητεῖ μόνον, ἀπολύσασθαι τὰ ἑαυτῆς, οὐχὶ καὶ κρείττους ἐγκλήσασι καθίσταται; πλὴν εἴ τι καὶ ἀναγκάζοιτο ἀπολογούμενος, ὥσπερ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε· Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου· ὑμεῖς δὲ ἀτιμάζετέ με. Ιωαν. η. μθ.

Τοῦτον μιμώμεθα καὶ ἡμεῖς, ὅπως καὶ ἡμᾶς ὁ αὐτὸς Χριστοῦ μιμητὰς ᾖ. Εἰ τοῖς μέλλει φόνου καὶ ΗΘΙΚΟΝ σφαγῆς χαρήσεσθαι οὐδὲν εἶπεν ἐκφυγεῖν ἐπαγγελίας, πόσῳ δὲ εἴπωμεν ἡμᾶς συγγνώμης ἀξίους, εἰ λοιδορίας καὶ ὕβρεσιν ἐκθησόμενοι, μακροθυμίας καὶ παμμιάρους ἀποκαλοῦντες οὐκ ἐχθροὺς οὐκ ἀμυντέους; ἵνα δὲ ἀπολογήσωμεν ἑαυτούς, ἐχθροὺς ἄλλως ἔχοντες; οὐκ ἀκούεις ὅτι ὁ λοιδορῶν, ἑαυτὸν λοιδορᾷ; ὅτως ἐχθρὸς ἡμῖν ἑαυτοῖς ὑβρίζουσιν. ἐγκαλεῖς οὖν ὑβρίσθης· τί οὖν ἐκπίπτῃς τῷ ἐγκλήματι; τί σαυτὸν πληγῇ ἐκβάλλεις; μεῖνον ἀπαθής. μεῖνον ἄτρωτος, μὴ βουλόμενος ἕτερον πληξαι, σαυτὸν ἐκβάλῃς τοῦ κεκρῶ. οὐ γὰρ ἀρκεῖ ἡμῖν ὁ ἕτερος θορύβου τὸ ψοχῆς ὁ μηδενὸς κινοῦντος κανόνος, οἷς αἱ ὀπτηθυμίαι αἱ ἄτοποι, αἱ λῦπαι καὶ αἱ ἀθυμίαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας ὀπτασιαρεύομεν; καὶ πῶς δυνατὸν ὑβρίζεσθαι φέρειν, φησί; πῶς δὲ οὐ δυνατόν, εἰπέ μοι; τραῦμα ἡμῖν ἔκτιται ἀπὸ τοῦ ῥήματος; μᾶλλον τὰ σώματα; ποία τούτου ἀνάγκη ἡμῖν βλάβη; ὥστε, ἂν βουλώμεθα, δυνάμεθα ἀνεγκλήτους ἑαυτοὺς τοῦτο μὴ ἀλγεῖν, καὶ οἴσομεν. Εἶπωμεν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, οὐκ ἔστιν ἔχθρας, ἀσθενείας ὄντων. ἐπεὶ οὖν ἔχθρας οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακοηθείας, ἐβούλετο καὶ κεῖνος κατασχεῖν, εἰ καὶ μυρία ἠδικημένος ἦν. ἀλλὰ τοῦτο ἐννοήσωμεν μόνον, ὅτι ἀσθενείας ὄντων, οἴσομεν· καὶ συγγνωσόμεθα μὲν ἐκείνῳ, πειρασόμεθα δὲ μὴ πεπτωκέναι καὶ αὐτοί. ἐπεὶ ἐρωτῶ πρὸς τοὺς παροξυντὰς· ἆρα, ἂν ἐπιλήσωνται, οὕτω φιλοσοφῆν δυνάσθε, ὥστε φέρειν τοὺς ὑβρίζοντας; ἔγωγε οἶμαι. οὐκοῦν ἀνέχονται ὑβρίσει, καὶ οὐ βουλόμενος, ἀλλὰ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους. ἐπίσχες. οὐχ ὁρᾷς τοὺς δαιμονιζομένους; ὥσπερ ἐκφυὲς οὐκ ἀπὸ ἕξεως τοσούτου, ὅσου ἀπὸ ἀσθενείας τὸ ὑπομφέρει οὕτω καὶ ἡμᾶς οὐκ ἀπὸ τῆς φύσεως τῶν ὕβρεων κινοῦμεν, ὅσον ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν. ἐπεὶ πῶς τῶν μαινομένων τὰ αὐτὰ ὑβριζόντων φέρομεν; πάλιν, εἰ φίλοι εἶεν καὶ ὑβρίζοιντο, ἢ μείζους, καὶ ὅτω φέρομεν. ὡς οὖν οὐκ ἄτοπον, πεισθῆναι τούτων ὅτων, καὶ φίλων, καὶ μαινομένων

ἀν ὅτω διαλοιπὸν λύπας.

ων

18 Εν οἷς θέοντί με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου, οὐδὲ μετὰ θορύβου τινός.

Τί οὖν λέγεις; τί ἦλθες; προσκυνῆσαι, ἐλεημοσύνας, φησὶ, ποιῆσαι· ὥστε τοῦτο οὐκ ἐστὶ φανερόν. Εἶτα ἡ ἐκβάλλει αὐτὸν τὸ πρόσωπον λέγων ἀδιαλείπτως;

19 Τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν εἴ τι εἶχον πρὸς μέ· χ. ἐν οἷς δ. 5 οὐκ ἔστι τὸ ἐμὲ ἐπὶ τοῦ ἁγίου χ. οἱ τ

20 Ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, τί θέον ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα, στὰς μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου·

21 Ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκραξα ἑστὼς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ σήμερον κρίνομαι ὑφ' ὑμῶν. Τοῦτο περιουσία ἐγκλημάτων, μὴ φθάνει σοὶ κατηγορεῖσθαι, ἀλλ' ἕτοιμοί εἰσι πᾶσι διδόναι λόγον. περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ σήμερον, φησὶ, κρίνομαι. καὶ οὐδὲν εἶπεν ὧν εἶχεν εἰκότως εἰπεῖν, ὅτι ἐπιβέλλουσιν, ὅτι κατέχουσιν αὐτὸν, ὅτι ἐνέδρον ἐποίησαν (ταῦτα γὰρ παρ' ἐκείνων λέγεται) ἠμύνατο· ἀλλὰ σιγᾷ καὶ μένει ἀπολογούμενος, καίτοι μυρία ἔχων εἰπεῖν. τοῦτο αὐτὸν καὶ ὁ Καισαρεὺς ἐποίει λαμπρὸν, τὸ μὴ τοσαύτης ἐλθεῖν παρατάξεως. ἐν οἷς θέοντί μέ, φησὶν, ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ. πῶς οὖν ἐβεβήλωσεν; οὐ γὰρ ἐῶ τὸν αὐτὸν καὶ ἁγνίζεσθαι καὶ προσκυνεῖν, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἔρχεσθαι, καὶ βεβηλοῦν. τοῦτο καὶ δικαιολογίας ἐστὶ μέρος ἔχειν, τὸ μὴ εἰς μακρὰν ἐμπίπτειν τὸν λόγον [ἐᾶν,] ἃ χρὴ (ἴσμεν) ἐν τῷ δικαστῇ. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ ἐκεῖνο συμβάλλειν τὴν ἀπολογίαν. ἀλλ' ἴδωμεν ἀκριβῶς τὰ εἰρημένα. ὅπερ περὶ τούτου μικρὸν ἐδήμηγόρησεν ὁ Τέρτυλλος, δῆλος ὅτι "ἐγκόπτειν", οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ χεῖρον τοῦ πράγματος· ἀλλ', ἵνα σε μὴ ὅτι πλέον ἐγκόπτω, παραλείπω ἀκοῦσαί σε ἡμῶν τὴν σὴν ὑπεύθυνον. τάχα δὲ καὶ παρ' ὧν ὅτε Ⓦ λόγον κατασκευάζει· ἢ καὶ ἀληθῶς τοῦτο ὑπεύθυνον τιθέμενον, εἰ παρῆν πολλὰ εἰπεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μὴ σοχλεῖν ὀλίγα τινὰ λέγει. βούλομαι γὰρ Ⓦ αὐτὰ τοῦτον λοιμὸν, ὃς, φησὶ, καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι. σκόπει οὖν οὐκ ἐβεβήλωσε. τί οὖν εἰ ἄλλα γὰρ τοῦτο ἐποίησε; οὐδαμοῦ. ἢ γὰρ αὖ καὶ εἶπε· ταῦτα γὰρ ἐμοῦ λέγοντος, ἢ ὑπ' αὐτοῦ πως οὐ προσῆλθεν. ἐπὶ τοῦ Παύλου οὕτως ἐπῆρεν· ὁρᾷς γὰρ αὐτὸν πάντα ἐλαφρὸν. εἰ καὶ κρατήσαιμεν, φησὶ, καὶ ἠθελήσαμεν κρῖναι κατὰ Ⓦ ἡμέτερον νόμον. παρελθὼν ὁ Λυσίας ὁ χιλίαρχος, μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε. ἐπιδεῖξαι θέλων ὅτι καὶ ἐπηρεάζοντας εἰς δικαστήρια ἐρχόμενοι ξένα, καὶ ὅτι οὐκ αὐθαίρετα ἐποιήσαμεν αὐτὸν, εἰ μὴ σκῆπτρον ἐπάγκασε, καὶ ὡς οὐ προσῆκον αὐτῷ ἅρπασε Ⓦ δῶρα. καὶ γὰρ τὰ ἀδικήματα πρὸς ἡμᾶς ἦν, καὶ ὁ δικαστὴς παρ' ἡμῶν ἔδει γενέσθαι. ὅτι γὰρ τοῦτο ἦν, ὅρα ὃ εἶπε· μετὰ πολλῆς, φησὶ, βίας. βίᾳ γὰρ τοῦτο ἦν. παρ' ὃ δυνάσαι, φησὶ, γνῶναι. οὐδὲ κατηγορήσαμεν τολμηρῶς (συνειωμοσικὸς γὰρ ἀνὴρ ἦν) οὐδὲ ἁπλῶς παρέρχεται. Εἶπε πάλιν, ἵνα μὴ δόξῃ ψεύδεσθαι, αὐτὸν ἐφίστασθαι ἑαυτῷ κατηγορεῖν τὸν Παῦλον. παρ' ὃ, φησὶ, δυνάσαι ἀκριβῶς περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι. Εἶπε καὶ μάρτυρες τῶν Ἐφεσίων Ⓦ κατηγορεῖ· σιωπᾶσθαι γὰρ καὶ Ⓦ Ἰουδαίους φάσκοντες ταῦτα ὅτως ἔχει. Ⓦ κατηγορεῖ, αὐτὸς καὶ μάρτυρες καὶ κατηγορεῖ. ἀλλ' ὁ Παῦλος, ἐκ πολλοῦ ἐτῶν ὄντα σε κελεύω ἐπιστάμενος δίκαιον, ἀπολογεῖται. οὐκ ἄρα ξένος τίς ἐστιν, οὐδὲ ἀλλότριος, οὐδὲ νεωτεριστής, εἴγε ἐκ πολλοῦ ἐτῶν οἶδε Ⓦ δικαστήν. καὶ καλῶς ἐπήγαγε δέ, δίκαιον· ἵνα μὴ πρὸς Ⓦ ἀρχιερέα ἴδῃ, μηδὲ πρὸς Ⓦ δῆμον, μηδὲ πρὸς τὸν κατήγορον. ὅρα πῶς οὐ προσήκατο εἰς ὕβριν, καίτοι καὶ δυνάμενος ὕβρισε. πιστεύω, φησὶν, ἀπάσασι ἔσεσθαι· τοῦτο εἶπε, δεικνὺς ὅτι οὐκ ἂν ἄλλος τρόπος πιστεύων δύνασαι ἔσεσθαι, τοιαῦτα προφέρειν πάντα, ὧν δὲ αὐτοί φησιν, ἐκδέχονται. οὐκ εἶπε πρὸς τούτων, ὅτι πίστις θύουσι πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις (οὐδὲ γὰρ ὅπως θύουσι) ἀλλ' ὅτι πᾶσι ὅπως θύουσι, οὐκ ἐκφοβοῦσι. πῶς γὰρ πᾶσι, μακρὰν ἂν εἴη λόγου τὰ νῦν λεγόμενα. Τοσαῦτα εἶπε, δὲ οὐδαμοῦ τῶν Χριστομάχων· ἐνταῦθα γὰρ δὴ, πιστεύων, εἰπών, καὶ τὰ κατὰ τὸν χ. κείται

χ. παῦσι τοῖς κατὰ νόμον·

περὶ πάντων τούτων ἐπιγινώσκω, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.

Τοῖς χῦ τοῦ οἰκουμένου, φησὶν, Ἰουδαίοις ἐσόμενος γενοῦμαι. ὡς γυμνὸς λειπὸν ἢ γεγονὼς ἐμφανὴς τοῖς ἔθνεσι δικαιοῦμαι, μεμορτυρῆσθαι τοῦτο ἐποιεῖτο τοῖς ἔθνεσι τὸ τῶν Ναζωραίων· δηλῶν ἢ τοῦτο πρᾶξαι, ἢ ἀπὸ τούτου πάλιν διδάσκαλον αὐτοῦ. ἦν γὰρ Ναζαρὲθ εὐπλὴς ἰῶ. ἢ εὑρόντες, φησίν. ὅρα πῶς κακοῦργος ὡς δικαφυγόντα συκοφαντοῦσι, ἓ μόλις ὑπετυχόντες, καίτοι ἐπὶ τὰ ἡμέρας εἶχον τὸ ὦ ἱερῷ. οὐ ἢ ἐκρατήσαμεν, ἢ κῦ ⓦ ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρῖναι. ὅρα πῶς ἢ ⓦ νόμων ὑβρίζουσιν. εἶχε μὴ τοῦτο νόμος ἰῶ, ὃ τύπτειν, ὃ ἀναιρῶν, ὃ ἑτέρα ποιεῖν. εἶτα ἢ τοῦ Λυσίου κατηγορία· παρελθὼν ἢ Λυσίας ὁ χιλίαρχος, μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε. οὐ μεμορτυρηκεν αὐτῷ, φησι, μεγάλα ποιεῖ, ὅμως ἐποίησε *. πρὸ οὗ δυνάσαι αὐτὸς ἀναιρῆσαι περὶ τούτων πάντων γενέσθαι, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.

* μετὰ πολλῆς παρρησίας ἀπέπεμψε

9 Συνεπέθεντο ἢ καὶ ⓘ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

Τί οὖν ὁ Παῦλος; ἆρα ὅτι τούτοις σιγᾷ; οὐδαμῶς· ἀλλὰ παρρησιάζεται πάλιν ἢ ἀπεκρίνετο, καὶ τοῦτο τῶ ἡγεμόνος βουληθέντος. ἐπήγαγε γὰρ·

10 Ἀπεκρίθη ἢ ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν· ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν δίκαιον [ὄν] τῷ ἔθνει τούτῳ ὑπισχνοῦμαι, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι,

11 Δυναμένου σου γνῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι, ἢ δεκαδύο ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἰερουσαλήμ.

12 Καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κῦ τοῦ πόλει,

κ. μὲ 13 Οὔτε παραστῆσαί ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου. Οὐκ ἔστι ταῦτα χαλκαίας τὰ ῥήματα, τὸ μαρτυρῆσαι τῷ δικαίῳ δικαιοσύνῃ· ἀλλ' ἐκφανῆ μᾶλλον, τὸ εἰπεῖν, πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διαβοῦ. τί οὖν ἀδίκως ταράττετε; σκόπει δὲ ἐναντίοι πρὸς ἀδικίαν πρῶτον· οὐδὲ τὸ δίκαιον ζητεῖ. δεῖ ἢ ἔλεγε· βούλομαι τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι. εἶτα ἢ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἰχνεύεται· ἐκ πολλῶν ἐτῶν γάρ, φησιν, ὄντα σε κριτὴν δίκαιον ὑπισχνοῦμαι. ἢ τί τοῦτο πρὸς ἀπόδειξιν συντείνει; μέγα. δύνασαι γὰρ ὅτι ἢ αὐτὸς οἶδε μηδὲν ὧν κατηγορεῖται πεποιηκότα. εἰ δὲ ὑπισχνεῖται ποτε σκέψεσθαι, ἐμέμνωσκεν ἂν κριτὴς ὤν, ἢ τὸ τοιοῦτον αὐτὸν ἐκ ἐλάνθανεν. εἶτα ὑπὲρ ὁ κατήγορος οὐδὲν εἶχε λέξαι ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅρα τί φησι· τῆς κῦ τοῦ οἰκουμένου πᾶσιν Ἰουδαίοις, φυλὰς ὑπὲρ φυλὰς συντεθείς. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἐντεῦθεν αὐτὸν ἀφέλκων, προσκυνήσων ἀπέρχω, λέγει· μοιονυχὶ ἀπολογούμενος διὰ τοῦτο, ὅτι προῦτον ἀπέχω τῆς κατηγορίας καλῆ, ἓ τοῦτο ἐπιτείνει ὧ δικαίῳ, ὅπερ ἐμοὶ ἰχνεύει. ἐπάγει γὰρ· ἢ ὅτε ἐν τῷ ἱερῷ, ὅτε ἐν τῇ πόλει, ὅτε ἐν τῇ συναγωγῇ εὗρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον, ὅπερ ἐμοὶ ἢ ἀληθές. καλῶς μὲν προσκυνήσων φησί, καθάπερ ὅτι μάλιστα ἢ συγκατάθεσις ταύτῃ ἦν ὅρα πῶς ὑπεικῶν ἀπεκρίνε).

14 Ὁμολογῶ ἢ τοῦτό σοι, ὅτι κῦ τοῦ ὁδῷ, ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω ᾧ πατρῴῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κῦ ⓦ νόμοις ἢ ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις,

15 Ἐλπίδα ἔχων εἰς ⓦ Θεὸν, ἣν ἓ αὐτοὶ ὗτοι προσδέχονται, μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε, ἢ ἀδίκων. ὅρα· ἐχόμενοι αὐτὸν ἐκφοβοῦσι· ταῦτα συνεισάγει, καὶ οἰκείοι ἑαυτὸν τῷ νόμῳ, δι' ὧν ἀπολογεῖται. καὶ βεβαιοῖ ὁ εἶπε, πάλιν ἐπάγει·

κ. ἔχων 16 Ἐν τούτῳ ἢ ἐγὼ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν ⓦ Θεὸν, ἢ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός.

17 Δι' ἐτῶν ἢ πλειόνων παρεγενόμην ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ προσφορὰς.

18 Ἐν

κ. λεπόδυτη ἐ ἐνδ. ταξῆναι ⸗ βασιλέα· ἴδιι φθονερὸν αὐτὸ γλύεδαι τὸν σοφόν. ἀλλὰ τοῦτο ἐπιλαθόμε-
ται αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς, ἵνα μὴ λάθῃ Αἰγυπτίους, ἵνα μὴ ἀγνοήσῃ αὐτὸν ὁ βασιλεύς. Εἰ δέ τε
ἐξιώσεδη, ἴσως ἂν ἐ ἐπιθύμησεν ἀπελθεῖν εἰς τὸν αὐτόν. ἀλλὰ τοῦτο μυρίας ἀνάγκης
κατέχεται· σεμνὸν γὰρ διαπορία· δύτερον ⸗ δισμαπτρίαν· τέτον δὲ τῆ βασιλέα, ἵνα τῶν-
5 τα εἰκονισθῇ. καθάπερ οὖν τινα γλυπτὸν πάλαι σκεπάσαι βουλόμενοι τοὺς ἐν αὐ-
τῷ, καπέχει ὁ Θεὸς σκέ δι' αἰτίαν σιδέξαι. ὅπ γὰρ ἐπιθυμεῖ ⸗ πατέρα ἰδεῖν δὲ ἀπαλ-
λάξαι τῆς ὀδυνῆς, δῆλον σκ τοῦ καλέσαι αὐτὸν σκέ. βούλεδε ἐ ἑτέρας ἴδωμεν ὑπέρ βου-
λάς, ὅπ χαρὰ ἡμῶν γίνονται, ἐ μόνον τῷ μισθὸν ἔχει, ἀλλὰ ἐ ᾧ σὸ αὐτῷ ᾧ χαιρῷ τὰ
χαρὰ ἡμῶν ποιῇ; ἐπιβούλδυσι ᾧ τοῦτο πατρὸς ὁ θῆλυς ὁ τοῦτο, ἐ τῆς πατρίδος ἐξέλδσι. Ἡ
10 δῶν; ἐ αὐλὸς μακρὰν τοῦ κινδύνου αὐτὸ κατέσησεν. σὸ ἀσφαλὲς γὰρ ἐ αὐλὸς γίνεται.
ἐποίησε φιλοσοφώτερον, ἐποίησεν ἰδεῖν ὃ ὄναρ. ἀλλ' ἐδὲ βέλδυσεν σὸ ἀλυσιτελές; ἀλλὰ πα-
ρὰ τοῖς αὐτοῦ ἀπελθὼν λαμβάνει τύμφιον, ἐ ἄξιος φαίνεται ᾧ κηδεσῆ. ἀλλ' ἐπάτησε κά-
κεῖνος; ἀλλὰ δὲ τοῦτο εἰς ἀγαθὸν γένεται, ἵνα πολλῶν παίδων γένηται πατήρ. ἀλλ' ἐβουλή-
θη ὑπὲρ βουλεῦσαι; ἀλλὰ ἐ τοῦτο εἰς ἀγαθὸν, ἵνα εἰς τὸν αὐτὸν λοιπὸν ἐπανέλθῃ. Εἰ γὰρ
κ. λεν ἐνπ τὸν 15 ἐμοὶ σὸ εὐσεβεῖν, σκέ ἂν οὗτος ἐπιθύμησε τῆς ἐμῆς. ἀλλ' ἀφῆλε ⸗ μισθόν; ἀγὰ
πλείονα γένεται. οὕτω πάντα χοῦσφ ἐπιβουλεύεσε, τοσούτῳ πάντων ἐμοὶ ἧττον. Εἰ μὴ τὸν
κ. ὑπόνοια πρεσβύτερον ἔλαβεν, σκέ ἂν ταχέως ἐγένετο τοσούτων παίδων πατήρ, ἀλλὰ σὸ ἀπαιδία
πολλοῦ ἂν εἵλκυσε χρόνον, ἐ ἐπεισῆλθεν ἄν, καθάπερ ἐ ἐγώ. ἐκεῖνο μὲν γὰρ εἰκότως
ἐπάθη, ὅτι μὴ γνωμόνην μέτηρ· οὗτος δὲ ἔχει πολλὴν μαθηματίαν, ὅθεν αὐτὸν ἐ διακρύεται. πάλιν
20 εἰ μὴ αὐλοὶ ἀπεσήρησε τὴν μισθόν, σκέ ἂν ἐπιθύμησεν ἰδεῖν τὸν αὐτόν, σκέ ἂν ἐφάνη ἡ φι- Γεν. λα. ιδ.
λοσοφία τῆ ἀνδρός, σκέ ἂν μᾶλλον ᾠκειώθησαν αὐτῷ. ὅρα γὰρ τί φασι· Καταβρώσῃ κα-
τέφαγεν ἡμᾶς ⸗ ὁ ἀργύριον ἡμῶν. ὥστε τῆ φιλοχρημοσύνης τοῦτο γένεται αἴτιον. δῆλος Εἶ
λοιπὸν ἀπὸ γυναικῶν, ἐ ἐφίλησε πρὸ αὐτῶν, ἃ σκέδη ἴσασι κτῆμα ἡγήσατο ἄν. σκέδη γὰρ, σκέδη
ὅτως τῆ οὕτω φιλεῖσθαι πολλὰ γυναικὸς ἐ φιλεῖ τιμιώτερον. Καὶ γυνή, φησι, ἀνδρὶ Παρ. κε. β.
κ. τοῦτο γὰρ ὄντως 25 συμπαθεῖ φερομένῳ, ἐν τοῦτο τῶν μακαρίων πέφηνε ὁ σοφός. Ἃ τοίνυν ὅτως πᾶς πλοῦτος,
πᾶσα εὐσεβεῖα σβέννυσι· ὥσπερ οὖν μὴ ὄντος, τῶν ἄλλων σκέδη ὄφελος, ἀλλὰ πάντα ἀ-
τελεσφορία ἐ ἀνδρὸς ὅτι μεσὰ ἐ συγχύσεως. σκοπῶ καὶ ἡμεῖς τοῦτο πρῶτον ζη-
τοῦμεν. ὁ χρήματα ζητῶ, οὐ ζητῶ τοῦτο. ταῦτα ζητοῦμεν, ἃ δύναται πάλιν εἶναι. μὴ
γάμει ζητοῦμεν ἀπὸ δύπορεῖ, ἵνα μὴ τῆς οὐσίας ἡ ἀμετρία φθόρημα τέκῃ τῆ γυναικί,
30 ἵνα μὴ ὃ φθόρημα ἀφορμὴν ἄλλου ᾖ. ἐχ ὁρᾶς πῶς ἐποίησεν ὁ Θεὸς, πῶς αὐτὸν ὑπέ-
ταξε; ἀφ' ἡ ἀγνώμων Εἶ; ἀφ' ἡ δύναδαι; ὅπερ ἐξεμέσασί σοι ἀπὸ τῆς φύσεως, τοῦ-
τον σὺ μὴ ἀφορίῃς τὸν βοηθόν. ὥστε σκέ ἔδ' ἔσεσι ζητεῖν, ἀλλ' ὥστε κοσμεῖν βίου
λόγους εἰς κατάσεσιν παιδοποιίας. οὐχ ἵνα χρήματα εἰσφέρῃ γυνή, ἀφ' τοῦτο αὐ-
τὸν ἔδωκεν ὁ Θεός, ἀλλ' ἵνα ᾖ βοηθός. ᾗ χρήματα εἰσφέρουσα, ᾗ ὑπέβουλος καὶ δί-
35 καιος ἀνὴρ γυναικὸς ᾖ, ἃ πάντα θηρίοις αἰδὶ γυναικὸς, ἀξιοῦσι μεγάλα ἀφ' ⸗ πλού-
του φέρῃ. σκέδη αἰσχρότερον ἀνδρὸς οὕτω βουλομένου πλουτεῖν. Εἰ γὰρ αὐτὸ ὁ πλου-
τεῖν πειρασμὸν γέμει, ὁ οὕτω πλουτεῖν ποῦ θήσομεν; μὴ γὰρ εἷς" ἵνα κοσμικὸς ᾖ πᾶς ὁ
κ. τὸ συμβαῖνον ⸗ πᾶσι λόγοι ἐπέτυχε, τοῦτο ἴδῃς (σκέδὲ γὰρ σὲ τοῖς ἄλλοις προσήκαμεν οἷς
ἀπολλύουσιν ἵνες ᾗ σκ πᾶσιδόξου ὑπέτυχόμεν, προσέχει δῆ) ἀλλ' αὐτὸ ὁ χῦ λέγει
40 ἴδωμεν, Εἰ μὴ μυρίας ἀνδρὸς γέμει ὁ πρᾶγμα. σκέ αὐτὸς μόνος σὲ ἀδοξίαν γέμει, ἀλλὰ
⸗ παῖδας καταμόνους, πέντε ἀφεὶς, Εἰ συμβαίη προσαπελθεῖν, ⸗ αὐτῇ πολλὰς δίδως
ἀφορμὰς τοῦ δύτερον πάλιν προσομιλῆσαι γυμφίῳ, ἢ οὐχ ὁρᾶς ὅτι πολλῶς αὕτη γένεται
ἡ προφάσις δύτερον γάμου, ὁ μὴ καθαφθῆναι; ⸗ ζητεῖ σὸν ἐφίεσαι μόνοις τοῖς ἄνω ἀρ-
χοῦσι; μὰ δὴ ζωῦσι πάντα ἐργαζόμεθα κακὰ ἀφ' χρήματα· ἀλλὰ πάντα ἀφωρμὴν, καὶ ψυ-
χὴν

χος, ἵνα αὐτοὶ ἀπήλαξεν ἐγκλημάτ(ων) ⓐ φαίνοιτο, ἢ ἐψηφίσατο κατ' αὐτοῦ, ἢ μᾶ πλείονος πρόφασις ἀρπάζει αὐτούς. ἢ αὐτὰ ἡ ἁρπυῖα Παύλῳ φιλοσοφίας ἔγκλημα. τῇ ἢ ὑπνούσῃ νυκτὶ ὑπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε· θάρσει, Παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. ἵνα πόση ἡ παῤῥησία. προσέτι αὐτοὺς ἐπαινεῖ, εἶτα οὐκ ἀφίησι τοῦτο δηλονότι διὰ τὴν ἀποδημίας φοβηθῆναι τὴν εἰς Ῥώμην. ὡσεὶ ἔλεγε· οὐκ ἀπελθὼν μόνον κακὸν, ἀλλὰ καὶ τοσαύτην χρείαν παρέσχε. διὰ τοῦτο οὐχ ὅτι σωθήσονται μόνον ἐδηλοῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ μεγάλοις [μαρτυρήσουσι] περιφανεῖς διὰ τῆς μεγάλης πόλεως. Διὰ τί δὲ οὐκ εὐθὺς ἢ ἐμπίπτειν εἰς ⓦ κινδύνους ἐφῆκεν αὐτοῖς; ὅτι ἀεὶ διὰ τοῦτο τῆς θλίψεως παιδαγωγὸς ὁ Θεός. τότε γὰρ παθητότερος φαίνεται, ἢ διὰ τοὺς κινδύνους ἐγγυμνάζει ἡμᾶς. ἄλλως δέ, τότε μὲν διὰ τὸ δοῦναι ἐλευθερίαν τὸ δεσμοῦν· νῦν δὲ ἐμέλλεσι αὐτοῦ διὰ σπουδαίαν δηνᾶ. ὅπου δοκεῖ τι σεαυτῷ, φησι, μὴ φαγεῖν, μηδὲ πιεῖν. βαβαί, πόση μανία; ἰδοὺ δὲ καὶ ἀναθήματα παρὰ τοσούτων ἀλλοτρίως. ὅπως καταγάγῃ αὐτοὺς, φησι, πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας ἀκριβέστερον διαγινώσκειν τὰ περὶ αὐτοῦ. τί λέγεις; οὐχὶ δοῦλος πρὸς ὑμᾶς ἐδημηγόρησε; οὐχὶ φανεροὺς ἑαυτὸν εἶπε; τί οὖν ὁ περιπόλιος; οὕτως οὖν ἐφοβοῦντο, οὐ διὰ τὴν ἀσέλειαν, οὐ τὴν ὕβριν. οὕτως οὖν αὐτοῖς ἀρέσκειν ἐβούλοντο, ὥστε καὶ τὴν γνώμην εἰσηγεῖσθαι, καὶ τὴν πρᾶξιν ἐπαγγέλλειν). ἀκούσας ἢ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου δόλιον ἐπιβουλὴν. τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας ἐβούλετο, ὃ μὴ σιωπηθῆναι αὐτοὺς ὅπως ἀκούσῃ). τί οὖν ὁ Παῦλος; οὐκ ἐθορυβήθη, ἀλλὰ σιωπᾷ δῆλον ὅτι Θεοῦ ἔργον τοῦτο· καὶ ὃ πάλαι ἐπ' αὐτοῖς ῥίψας, οὕτως ἑαυτοῖς ἀφίησι. σκόπει πῶς εἰς ἀγαθὸν πάλιν ὁ Θεὸς ἀφικνούμενον. εἶπεν ὁ ἐπιβουλεύων τῇ ὑπατείᾳ· ὑπεκρύβη, ἢ ὅτω λοιπὸν διασώζεται Παῦλος. ἢ εἰ ἀφέθη, φησὶ, τῆς αἰτίας, διὰ τί σὺ κατηγορεῖς ἐπιμένεις; ὥστε ἀκριβέστερον γνῶσθαι τῷ ἔξεστιν, ὥστε μᾶλλον καθαρθῆναι ⓦ αὐτόν.

ΗΘΙΚΟΝ Γεν. λθ. ια. Τοιαῦται αἱ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίαι· δι' ὧν βλασφημούμεθα, διὰ τούτων ὠφελούμεθα. οὕτω καὶ Ἰωσὴφ ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῆς διαποίμης. ἐὰν ἐδόκει μὴ ὑπιβουλεύειν, ὑπιβουλεύουσα ἢ ὑπὸ ἀσφαλείας κατέσχεν αὐτόν. τὸ γὰρ οἰκίας, ἔνθα δὴ θηρίον ἐκρίζειν ἐτέφετο, πολλῷ τὸ δεσμωτηρίου ἡμερώτερον ἦν. οὐδὲ μὴν γὰρ ὧν, εἰ μὴ ὑπὸ θεραπείας ἦν, ἀλλ' ὑπὸ φόβου δίκαιον μήποτε ὑπιδῆται ἡ δέσποινα, ἢ δεσμωτηρίου χαλεπώτερον αὐτῷ ὁ φόβος ἐπέκειτο· μᾶλλον ἢ τὴν κατηγορίαν ὑπὸ ἀδίκου λοιπὸν ἡσυχίαν ἦν, ἀπαλλαγεὶς ἐκείνου τοῦ θηρίου καὶ τῆς ἀχημοσύνης καὶ τῆς ὑπιβουλῆς. βέλτιον γὰρ αὐτῷ ἦν παλαιπωρημένους αἰθέσπιος στενοχωρίαν, ἢ μεγαλομανῆ διανοίαν. ὁ ζῶθα μὲν οὖν πρέμνηστον ἑαυτοῦ, ὅτι διὰ σωφρονισμὸν ὑπέπεσεν· ὁ δὲ ἐδιδάχθη, μὴ τὸν ψυχρὸν λάζεσθαι τὸν πλησίον. οὐδὲν γὰρ ἐπαχθέστερον ἐρωμένης νέας μὴ βουλομένης, οὐδὲ σοβαρώτερον, οὐδὲ βαρύτερον· πάντων δεσμῶν τοῦτο χαλεπώτερον. ὥστε οὐκ εἰς δεσμωτήριον ὑπέπεσεν, ἀλλὰ δεσμωτηρίου ἀπαλλαγή· ἐξεπολέμωσεν αὐτῷ ⓦ διαπόντιον, ἀλλὰ κατήλλαξε ⓦ Θεῷ, οἰκειότερον αὐτὸν κατέσχεν ὃν ὅτως διαπόντιον, τῷ ἀληθινῷ· ἐξέβαλε τῆς ὑπηρεσίας τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἀλλ' ὑκείωσε τῷ διαπόντιον. πάλιν ⓐ ἀδελφοὶ ἐπώλησαν, ἀλλ' ἀπήλλαξαν αὐτὸν στενοχωρούντων ἐχθρῶν, φθόνου καὶ βασιλείας πολλῆς, ὑπιβουλῆς καὶ θημεσύνης, μακρὰν κατέσησαν αὐτὸν τῶν μισούντων. Τί γὰρ τούτου χεῖρον, ὅταν τις ἀδελφοῖς φθονεῖται στενοχωρεῖν ἀναγκάζηται; ὅταν δὲ ὑποψίας ᾖ; ὅταν ὑπιβουλεύηται; ὥστε ἕτερα μὲν ἐπίοιεν ἂν οὗτοι, κἀκεῖνα, ἕτερα δὲ φοβούμενοι ὑπὲρ τοῦ δικαίου μεγάλα. ὅπου μὲν τὸ τιμᾶν, ὅπου μὲν τὸ κινδυνεύειν· ὅπου μὲν τὸ "ἀτιμία, ὅπου μὲν τὸ ἀσφαλείας. οὐκ ἐμεμνήμενον αὐτῷ ⓐ θύουσι καὶ καλῶς, ἵνα λάμπουσιν ἕτερα ἡλίου τῆς ὀξύδου ἡ ὑπόθεσις· ἵνα μὴ χάριν ἀνθρώπων, ἀλλ' οἰκονομία θεία τὸ πρᾶγμα λογίζηται· ἵνα μὴ ὑπὲρ ὡς εἰς χρυσὸν καταξιωθῇ· ἵνα μὴ ὑπεργετῶν, ἀλλ' ὑπεργετούμενος αὐτὸν σκεδάλη τὸ δεσμωτηρίου ὁ Φαραώ. οὐκ ἔδει δοῦλον γενέσθαι τὸν δῶρον, ἀλλ' εἰς ἀνάγκην κατα-

καταξίαν

χ. ἐγκλημάτων

χ. διαπόντιον

χ. ἀτιμία

ιων. ϗ ὅσα κακίας ὑπερβολήν. οὐ μόνον ἀλλήλους ἀφοβότερους ἀργοῦσιν, ἀλλ' ϗ τὸν ἀρχιτέκτονα σεσοφισμένους ἀποφαίνουσι. διὰ τοῦτο ὡκονομήθη, ὥστε καὶ ἑνὶ μαθεῖν αὐτῶν τὸν ἀποσυλήσαντα· αὐτοὶ γὰρ οὐ μόνον ἐκ τῆς μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν, ἀλλὰ ϗ ἐκ τῆς λαθραίας ἁρπαγῆς, ἐλέγξουσιν ἑαυτοὺς σαφῶς ὄντας. Εἰκὸς γὰρ ϗ μὴ ὃ ἀποσυλήσαντα αὐτὸν, προσελθεῖν τοῖς ἁρπάσασιν αἰτοῦντας, ϗ καταμεμφομένους ἀπαράκλητους ἀπολυθῆναι. Εἰκότως γὰρ τοῦτο πεῖσαι ὁ χιλίαρχος. οὐ γὰρ δὴ ἐβούλετο ἅπτεσθαι, ὅτι ἀποστάσεως, ὅτι ἀπατεῶνας. ϗ πῶς, φησὶν, ἁπλῶς οὗτοι ἀληθῆ εἰρήκασι καὶ ἀπαγγελθέντα παρὰ τοῦ πεμψάντος; ἐκ τῶν ἤδη γεγονότων ἐστοχάσατο, ὅτι καὶ τοῦτο εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι. ϗ ὅσα τὴν κακουργίαν, ὥσπερ αἰσχύνην καὶ τοῖς ἁρπάσασιν ἐπῆκαν, ϗ μὴ θαυμάσῃς. Εἰ γὰρ τοσοῦτοι εἶλον αὐτὸν, καὶ ἓν κίνδυνον διέξιξαν πάντα· πολλῷ μᾶλλον ϗ ἐκείνους τοῦτο ποιῆσαι εἰκὸς ἦν. ὁρᾷς πῶς ἀπὸ τῆς ψυχῆς τὸν ἔξω ἀθῷος ἦν ὁ Παῦλος, ὡς ϗ ὁ Χριστὸς καὶ ἀπὸ Πιλάτου; ἀλλ' ὅσα ϗ τὴν κακίαν ὑφ' ἑαυτῆς αἰσχυνθήσεται. προῄδεισαν γὰρ αὐτὸν, ὥστε ϗ ἀνελεῖν ϗ καταδικάσαι· ἦν γὰρ τοιοῦτον, ϗ σώζεται, ϗ ἀθῷος διείσκεται. Εἰ γὰρ μὴ οὕτω, καὶ διεσπάσθη· εἰ μὴ οὕτω, καὶ ἀπώλετο, καὶ κατεδικάσθη. οὐ μόνον γὰρ ἐκείνης αὐτὸν τῆς ὁρμῆς ἐξαιρεῖται ὁ χιλίαρχος, ἀλλὰ καὶ ὑπηρέτης αὐτῷ γίνεται, ὥστε ἀκινδύνως διασωθῆναι μὴ τοσαύτης ταραχῆς. ϗ ὅπως, ἄκουε. ἐπάγει γάρ·

23 Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων, εἶπεν· ἑτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἱππεῖς ἑβδομήκοντα, ϗ δεξιολάβους διακοσίους ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτὸς,

χ. διακοσίους πρὸς φύλακας 24 Κτήνη τε παρασῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον, ἀγάγωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα,

25 Γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον·

26 Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν.

27 Τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ϗ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι.

χ. ὑποπτεύων 28 Βουλόμενος τε γνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν.

29 Ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου, ἢ δεσμῶν ἔγκλημα ἔχοντα.

χ. δεῖσαν, ἐξ αὐτῶν ἐπιμ- 30 Μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς μέλλειν ἔσεσθαι εἰς τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐξαυτῆς ἐπεμψά σοι, παραγείλας ϗ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπ' σοῦ. ἔρρωσο. Ὅσα ϗ τὴν ἐπιστολὴν ἀπολογίαν ἔχουσαν περὶ αὐτοῦ (οὐδὲν γάρ, φησὶν, ὃν εὗρον ἄξιον θανάτου ἔγκλημα ἔχοντα) κατηγορίαν ἦν κατ' ἐκείνου ἢ περὶ τούτου· ἅπαντα ἐθαυμάσθη. ϗ προῆκται μὲν φησὶν ὅτι μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐξειλόμην· εἶτα ἐπιστέλλησιν ὅτι ϗ κατηγαγον αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς, ϗ ὐδὲ ἅπαξ ἐκάλεσαν ἐκεῖνοι. ϗ δίκαι ὑπὲρ ὧν πρότερα καταπλαγῆναι ϗ καταμεμφθῆναι, πάλιν ἐπιχειρεῖν ἀνελεῖν· ὥστε πάλιν λαμπρότερον ἦν τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον. ϗ τί δήποτε τοὺς κατηγόρους πέμπει; ἵνα ἐν ᾧ διεκρινείω, ἐνθα ταῦτα ἀκριβέστερον γυμνάζεσθαι, ἀθῷος ἦν. ἴδωμεν τοίνυν ἄνωθεν τὰ εἰρημένα. ἐγὼ, φησὶ, Φαρισαῖός εἰμι. ἔστω εἶπεν, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ. εἶπα ἵνα μὴ δόξῃ κολακεύειν, ἐπάγει· περὶ ἐλπίδος ϗ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. ἀπὸ τῆς κατηγορίας αὐτῆς ϗ τῆς ἀγαθοπλίας σωίζεται ἑαυτόν. Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἄγγελον, μήτε πνεῦμα. ὑδέτι ἀσώματον ἴσασι Σαδδουκαῖοι, ἅπαξ ὁμοῦ τὸ Θεῖον, παχεῖς πάντες ὄντες. ὅθεν ὐδὲ ἀνάστασιν βούλονται εἶναι πιστεύειν. ϗ ἀναστάντες, φησὶ, γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων, διεμάχοντο λέγοντες· οὐδὲν κακὸν ὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. ὅρα, ἀκούει ϗ ὁ χιλιάρ-

13 Ησαν ⸗ πλείους πεντεκαίδεκα ⓐ τοῦτον τὸν συνωμοσίαν πεποιηκότες.

Ανεθεμάτισαν ἑαυτούς, φησι. ὁρᾷς πῶς εἰσὶ σφοδροὶ καὶ ἀμείλικτοι πρὸς τὸν κακίαν; τί ἐστιν, ἀνεθεμάτισαν; ἀπὸ τοῦ, ἔξω ⸗ τῆς εἰς Θεὸν πίστεως εἶπεν, εἰ μὴ δόξαν τῷ Παύλῳ ποιήσαιεν. ἆρα ⸗ ἀπόστολοί εἰσι ἀναθεματισμένοι ἐκεῖνοι. οὐ γὰρ ἀπέκτειναν ⓦ Παῦλον. ⸗ πεντεκαίδεκα ὁμοῦ συνέρχονται. πιστὸν γὰρ ⸗ ἔθνος, ὅταν μὲν ὅτι ἀγαθῷ δίῃ συμφωνῆσαι, σὺν δύο συντρέχουσιν· ὅταν ⸗ ὅτι κακῷ, δέκα ἐλέγχουσι. καὶ λαμπρόν τοῦτο καὶ τοῖς ἀπίστοις καὶ τοῖς πιστοῖς ἀρχήν. διὰ καὶ τοῦτο δηλοῖ ἐπάγων·

14 Οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, εἶπον· ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι, ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν ⓦ Παῦλον.

15 Νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ" σὺν τῷ συνεδρίῳ ὅπως αὔριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διακριβοῦσθαι ἀκριβέστερον περὶ αὐτοῦ. ἡμεῖς ⸗ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. χ. σὺν

16 Ακούσας ⸗ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ ἔνεδρον, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ πρεμβολεῖον, ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ.

17 Προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων, ἔφη· ⓦ νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς ⓦ χιλίαρχον. ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ.

18 Ο μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς ⓦ χιλίαρχον. Παῦλος δὲ δέσμιος κλῆσιν προσηλεῖτο. καὶ ἔφη· ὁ Παῦλος ὁ δέσμιος ἀξίωσε μαθεῖν, σὲ ⓦ ἑκατοντάρχην, ὥστε μὴ δὲ πρᾶγμα γνῶσθαι ἀφώνητον." καὶ ἐλθὼν ὁ ἑκατοντάρχος, ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ, λέγων· Ο δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με, ἠρώτησε τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαπῆσαι πρός σε, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. χ. καὶ ἔφη ὁ δέσμ.

19 Επιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο, τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι;

20 Εἶπε δέ, ὅτι Ιουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὡς" μέλλοντός τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι" περὶ αὐτοῦ. χ. μελλόντων τι

21 Σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς. ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἄνδρες ἐξ αὐτῶν πλείους πεντεκαίδεκα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν, μήτε πιεῖν, ἕως οὗ ἀνέλωσι τὸν Παῦλον. καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰσι προσδεχόμενοι τὸ ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. χ. καὶ πιεῖ

22 Ο μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίαν, παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι, ὅτι ἐνεφάνισας ταῦτα πρός με. Κελεύει ὁ χιλίαρχος κελεύει κρύπτειν, ὥστε μὴ γνῶσθαι ὑπ' αὐτοῦ· καὶ τότε λέγει τοῖς ἑκατοντάρχαις, ὅτι καὶ γνῶσθαι ἔχειν, καὶ πέμπειν λοιπὸν ὁ Καισαρείαν, ἵνα καὶ ἐκεῖ διαλεχθῇ ὅτι μείζονος ἦν ἐν λαμπροτέρᾳ τῷ ἀκροατηρίῳ· ἵνα μὴ ἔχωσι λέγειν ⓐ Ιουδαῖοι, ὅτι εἰ εἴδομεν Παῦλον, ἐπιστεύσαμεν ἄν, εἰ ἠκούσαμεν αὐτοῦ διδάσκοντος. καὶ αὐτὸν οὖν αὐτοῖς ἐνεποίησεν ἡ ἀπολογία ἐκκόπτεται. καὶ διὰ τοῦτο, φησι, ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ· θάρσει· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ιερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ρώμην μαρτυρῆσαι. ἔρρωσο, καὶ μὴ δὲ φοβοῦ πάλιν ἀφίησιν αὐτὸν αἱ θεσπέσιαι σωθῆναι. καὶ ἄξιον ἐκπλαγῆναι τὸν Παῦλον, πῶς οὐκ ἐθορυβήθη, οὐδὲ εἶπε, τί δὴ τοῦτ' ἔστιν; ἆρα μὴ ἀπάτημα τὸ πρὸς τὸν Χριστόν; ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον ἐνεποίησεν, οὐδὲ ἔπαθεν, ἀλλὰ μόνον ὅτις θυσιν. οὐ μόνον ὅτι ὅτις θυσιν, ὑπνωσεν· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα δεῖ αἱ θεσπέσιοι σοφίας σωθῆναι οὐ" προῆκε. καὶ σκόπει πῶς ἀνάγκην τινὰ ἑαυτοῖς ἐκεῖνοι ἐπέθηκαν ὁρκῷ ἀναθεματισμοῦ. καὶ ἰδοὺ τηλικία ἀνδροφονίας μήτηρ. καθάπερ ὁ Ηρῴδης ἀνάγκην τὸν ὅρκον ἑαυτῷ ἐπέθηκεν, ὅπου δὲ ὄντι. τοιαῦτα γὰρ τὰ διαβολικὰ θηράματα· προημμένα δῆθεν εὐλαβείας τὰ παίδας ὕθησι. καὶ μόνον ἐκεῖνοι προσῆλθον, ἐκεῖνοι αἰτήσασθαι, δικαίωμα συγχρότησαν. ταῦτα γὰρ οὐχ ἱερεῖοι, ἀλλὰ ληστρικῶν· ταῦτα οὐκ ἀρχόντων, ἀλλὰ λυμεώ- χ. συνέλυσαν

Λογ. μθ. 6 ΓΝΟΥΣ ΔΕ Ο ΠΑΥΛΟΣ ΟΤΙ ΤΟ ΕΝ ΜΕ-
ρος ἐστὶ Σαδδουκαίων, ὃ δ' ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραξεν ἐν τῷ συνεδρίῳ· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. 7 Ταῦτα δ' αὐτοῦ λαλήσαντος, ἐγένετο στάσις τῶν Σαδδουκαίων καὶ Φαρισαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
8 Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ ἄγγελον, μήτε πνεῦμα· Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα.

Ἀλλ' ἀνθρωπίνως δέ μοι δοκεῖ, καὶ οὐ πάνυ τι χρῆσθαι ἀπολογίᾳ, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἑαυτοῦ τι συγχωρῆσαι εἰς φέρον. ὁ δὴ καὶ ποιεῖ καὶ ἐν τούτῳ, καὶ ἐν τῷ μὴ θέλειν ἀπολογεῖσθαι, βουλόμενος σχίσαι τὸ πλῆθος καὶ κακῶς ὁμονοοῦν κατ' αὐτοῦ. καὶ οὐ φθάνει τοῦτο θεραπεῦσαι, Φαρισαῖος ἑαυτὸν λέγων. Φαρισαῖος γὰρ ἦν ἐκ προγόνων. δι' ὃ τοῦτο καὶ οὕτω ἀπολογεῖται· Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου, καὶ περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. ὅπερ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐβούλοντο εἰσάγειν, διὰ τί κρίνοιτο αὐτοῖς, ἀναγκάζει λοιπὸν αὐτοὺς ἄκοντας. Φαρισαῖοι δέ, φησι, ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα. καὶ μὴν τοῦτο ἐστὶν· πῶς οὖν λέγει ἀμφότερα; "ἢ ὅτι πνεῦμα καὶ ἄγγελος ἓν ἐστιν, ἢ ὅτι οὐ μόνοι ἡ λέξις περὶ δύο, ἀλλὰ καὶ περὶ πολλῶν λαμβάνεται. καὶ ἴσως τοῦτο ἀληθές ἐστιν, καὶ οὐ χυδαιολογεῖ. καὶ ὅρα, ὅτι μετ' αὐτοῦ ἦσαν, τότε ἀπολογοῦνται ὑπὲρ αὐτοῦ.

χ. πνεῦμα καὶ ἄγγελος ἓν φησι. καὶ ὅρα ὅτι

9 Ἐλθὼν γάρ, φησι, κραυγὴ μεγάλη· ἐξ ἀναστάντες μέν τινες τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων, διεμάχοντο λέγοντες· οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. Εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος; μὴ θεομαχῶμεν. Καὶ διὰ τί μὴ περὶ τούτου ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπελογήσαντο; ὅτι αὐτοῖς ὅπως συνεμίγνυτο, οὐδὲ δῆλον ἦν," πρὶν ἀπολογήσεται, Φαρισαῖος ὢν ὤν. ὁρᾷς ὅταν τὰ πάθη ὑποχωρήσῃ, πῶς ἡ ἀλήθεια βρίσκεται; ὃ δὴ λέγουσι, τοῦτο ἔστι· πιθανὸν ἔγκλημα, εἰ ἄγγελος αὐτῷ ἐλάλησεν, εἰ πνεῦμα, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ κατηχεῖτο, ὅπου τὰ περὶ ἀναστάσεως ἐκδιδάσκει; σχοινοβατῶμεν, μὴ αὐτῷ πολεμοῦντες καὶ θεομάχοι φερώμεθα. ὅρα συνετοὺς αὐτοὺς ὑπὲρ ἐφαπολογουμένους, καὶ Παύλῳ συνδιδόντα αὐτοῖς διδόντα λαβεῖν.

ἴσ. δῆλον χ. πρὶν δῆλον λέγουσιν εἶναι ὤν.

10 Πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως, "φοβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβὰν ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἀγαγεῖν τε εἰς τὸ παρεμβολεῖον. Φοβηθεὶς λοιπὸν ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ, ὅπερ εἶπεν ὅτι Ρωμαῖός ἐστιν· ὅλως δὲ οὐκ ἀνέδωκεν αὐτῷ τὸ πρᾶγμα. ὁρᾷς ὅτι δικαίως ὡμολόγησεν ἑαυτὸν Ρωμαῖον εἶναι; "ἦν δὲ, φησί, φοβούμενος μὴ διασπασθῇ. καὶ τὸ μὲν στράτευμα λοιπὸν ἁρπάζει αὐτόν. "ὡς δὲ εἶδον οἱ μαθηταὶ πάντα ἀνίατα, δι' ἑαυτῶν τὸ πρῶτον ποιοῦσι, βουληθέντες μὲν καὶ τοῦτο, κωλυθέντες δέ. ὅτας γὰρ ἐδυνάμου ἵστατο ἡ κακία τοσούτοις ἐγκοπτομένη. καίτοι τόσα ὠκονομήθη, ὥστε καὶ τὸν θυμὸν καθυφεῖναι, καὶ μεθεῖν δι' ὧν ἐδύνατο αἰνιγμάτων; ἀλλ' οὐδὲν ἦσαν ἐφίσαντες. ἐκβαίνει γοῦν ἐκεῖνα ἡ ἀπολογία, ὃ μέλλοντα διασπᾶσθαι τὸν ἄνθρωπον ἁρπάζεσθαι, καὶ τοσούτους κινδύνους διαφυγεῖν.

χ. ὁ δὲ γὰρ ἐμοὶ, ἀντὶ τοῦ ἔφοβήθη. χ. ὡς ἴδιον εἶμαι· ἔφη πάντα

11 Τῇ δ' ἐπιούσῃ νυκτὶ στὰς αὐτῷ ὁ Κύριος, εἶπε· θάρσει, Παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ρώμην μαρτυρῆσαι.

12 Γενομένης δὲ ἡμέρας," ποιήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι συσκοφώδη, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς λέγοντες μὴ φαγεῖν, μηδὲ πεῖν, ἕως οὗ ἀνέλωσι τὸν Παῦλον.

χ. τὸν πᾶς τῶν Ἰουδαίων

Εἰς δέον διαλίσκων τὰ χρήματα, οὗτός ἐστι μεγαλόψυχος. μεγάλη γὰρ ὄντως ψυχὴ ἡ μὴ πάθει δουλεύουσα, ἡ μηδενὶ ἡγουμένη τὰ χρήματα εἶναι. πάλιν, ἡ οἰκονομία καλόν· ἔστω γὰρ ὁ οἰκονομικὸς αὖ εἶναι φίλτατος, ὁ εἰς δέον ἀναλίσκων, καὶ μὴ ἁπλῶς δαπανηρὸς ἢ ἄσωτος. ἡ δὲ φειδωλία οὐκ ἔστι ταῦτα. ἐκεῖνος μὲν γὰρ πάντα εἰς τὸ δέον διαλίσκει· οὗτος δὲ οὐδὲ ἀναγκαίας ἀπαιτούσης χρείας, τῆς οὐσίας ἄπτεται τῶν χρημάτων. ὁ οἰκονομικὸς τοίνυν τῷ μεγαλοψύχῳ ἥδιστος αὖ ἀδελφός. οὐκοῦν ἐμοῦ τὸν μεγαλόψυχον θήσομαι καὶ οἰκονομικόν, καὶ τὸν ἄσωτον, καὶ τὸν μικρολόγον. ἀμφότεροι γὰρ ἀπὸ μικροψυχίας τοῦτο πάσχουσι, ὥσπερ οὖν καὶ κεῖνοι ἀπὸ μεγαλοψυχίας. μὴ δὴ μεγαλόψυχον καλῶμεν τὸν διαλίσκοντα ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸν εἰς δέον διαλίσκοντα· μηδὲ τὸν οἰκονομικὸν μικρολόγον καὶ φειδωλόν, ἀλλὰ τὸν ἀκαίρως φειδόμενον τῶν χρημάτων. πόσα ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ἀναλώσει, ὁπόταν ἱππικοῖς καὶ βύσσοις καὶ μαργαρίταις ἥδηται; ἀλλ' οὐκ ἐκεῖ μεγαλόψυχος. ἐκεῖ γὰρ ὑπὸ μαλακίας καὶ ὑπὸ μυρίων ἡδονῶν ἡττᾶται ἡ ψυχή. ἡ τοιαύτη πῶς ἂν εἴη μεγάλη; μεγαλόψυχος ἦν ὁ Ἀβραάμ, εἰς ἐπιδοχὴν διαλίσκων τοὺς ξένους, οὐ μόνον καταφρονῶν, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐκείνων οὐ μόνον χρημάτων, ἀλλ' οὐδὲ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ φειδόμενος. διὰ τοῦτο ἴδωμεν ἵνα τράπεζαι ὦσι παντοῖα πολυτελῆ, πῖτναι πτέφοντα καὶ ὠδὴ σίτου, μὴ μεγαλόψυχον καλέσωμεν τοῦτον, ἀλλὰ σφόδρα μικρόψυχον. ὅρα γὰρ ὅσοις δουλεύει ἡ ἐπιθυμία παθῶν, γαστριμαργία, ἡδονὴ ἀπόπτου, κολακεία· οὐ τοσούτοις καταζώσθω, καὶ μηδενὶ τούτων δουλεύσας ἀπαφυγεῖν, πῶς ἂν οὗτος μεγαλόψυχος καλοῖτο; αὐτοὶ τότε μάλιστα καλέσομεν μικρόψυχον, ὅταν μάλιστα διαλίσκῃ. ὅσῳ γὰρ αἱ μεγάλαι διαλίσκῃ, τοσούτῳ δηλοῖ τὴν τυραννίδα τῶν παθῶν ἐκείνων. εἰ γὰρ μὴ σφόδρα αὐτοῦ ἐκράτουν, οὐκ ἂν σφόδρα ἀνάλωσε. πάλιν, ἂν ἴδωμεν ἵνα τοῦτον μὲν μηδενὶ μηδὲν πρέχοντα, πίπτας δὲ πτέφοντα, καὶ τοῖς διωθροῖς ἐπικουρούμενα, αὐλοὶ δὲ καὶ τράπεζαι ἔχοντα βύτιλα, τοῦτον σφόδρα καλῶμεν μεγαλόψυχον. μεγάλης γὰρ ὄντως ψυχῆς, τῆς ἐν οἰκείαις καταφρονεῖν ἀναπαύσεσι, τῆς δὲ ἑτέραν φέρειν πίζαν. εἰπὲ γάρμοι· εἰ ἵνα ἴδοις τὸν ἐν ῥάκεσι καταφερόμενον πόνον, καὶ οὐδὲν ἡγούμενον τὰ ἐκείνου διατάγματα, σὺ δὲ ἐκεῖνον τυραννοῦντα ἐξέλκοντα, καὶ σὺν κακοῖς πάσχοντας, ἆρα οὐκ ἂν μέγαν ἡγήσαιο τοῦτον; ὅτι δὲ καὶ ταῦτα λογιζώμεθα. τύραννός ἐστι τὰ πάθη. ἐὰν οὖν καταφρονήσωμεν αὐτῶν, μεγάλοι ἐσόμεθα· ἂν δὲ ἑτέροις ἐξελκύσωμεν, πολλῷ μείζους εἰκότως. οὐ γὰρ οὐχ ἑαυτοῖς δουλεύοντες μείζους, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις, μείζους τῶν μηδέτερα ποιούντων. ἂν δὲ διπλασιόμενός τις ἐκείνου τυράννου, καὶ ἐν τοῖς ἐκείνου τύπῃ, καὶ ἕλκῃ, ἄλλον δὲ ὑβρίζῃ, ἆρα τοῦτο μεγαλοψυχίας ἐστίν; οὐ δῆτα· ἀλλὰ τοσούτῳ πλέον, ὅσῳ ἂν μέγας ᾖ. ὅταν καὶ ἐφ' ἡμῖν. νῦν μὲν γὰρ ἐκεῖνος ἡ ψυχὴ βούλεται ἃ μὴ ἐλευθέρα· ταύτην δὲ ὁ ἄσωτος τυραννεῖσθαι ἐκέλευσεν ἐκεῖνος τῶν παθῶν. ἂν οὖν ἑαυτὸν τυραννήσωμεν, τοῦτον μεγαλόψυχον φήσομεν; οὐδαμῶς. οὐκοῦν μάθωμεν τίς μὲν ἡ μεγαλοψυχία, τίς δὲ ἡ ἀσωτία· τίς ἡ οἰκονομία, καὶ τίς ἡ μικρολογία· τίς ἡ ἐπιείκεια, τίς ἡ ἀνανδρία· τίς ἡ πρᾳότης, καὶ τίς ἡ θρασύτης· ἵνα φεύγωμεν μὲν ἀπ' ἀλλήλων διελόντες, διωκώμεθα δὲ ἀρίστως τὸν Κύριον καὶ πρὸς τὸν βίον ἀφεληγεῖν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. μᾶλλον ἐγκαταστῆσαι τῷ πάθει;

χ. ἀλλὰ καὶ σφοδρότερα δουλώσει, ὅτῳ χ. πάθει

χ. ἐν τοῖς χ. ἐν ἀνανδρίᾳ, καὶ

ζωατωῦπα, ϗ οὐχ ὑπερέμφασιν. Οὐκ ἠδύ, φησὶν, ὅτι ἀρχιερεύς ἐστιν. ἆρα ἀγνοίας ἡ ὑπερήμησις ἰῶ. Εἰ γὰρ μὴ σῶτο ἰῶ, καὶ λαβὼν αὐτὸν ἀπῆλθε ⸂Ϲ οὐκ ἐσίγησε, καὶ ὠξέδωκεν αὐτοῖς αὐθὶ ὁ χιλίαρχος. εἰ τοῦθα δίκαιον, ὅλι ἐχὰν πάχει ἃ πάχει, ϗ οὕτως ἀπολογεῖται πρὸς αὐτὸν ὁ νόμῳ πειθόμενος, οὐχὶ αὐτοῖς ⸀ὀδιΐζεσθαι βουλόμενος· ἐπεὶ ἐκείνων γε ϗ κατηγορικὴ σφοδρα. ἀλλ' ⓜ νόμον τοίνυν ἀπολογεῖται, ἀλλ' οὐ λόγῳ ⓜ δῆμον· εἰκότως. ὃ γὰρ ⓜ οὐδὲν ἀδικοῦντα, ἀναιρῶν, ⸂Ϲ τοῦτο ἀθῷον ὄντα, πρὸς λόγον ἐῶ. Οὐκοῦν οὐδὲ ὕβρεις ὃ πρὸ αὐτοῦ εἰρημένον, Εἰ μὴ ϗ τὰ τοῦ Χριστοῦ ὕβρεις εἴποι τις αὖ, ὅταν λέγῃ· Ματθ. κβ. ζ.

χ. πόρρω Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς ⸂Ϲ Φαρισαῖοι, ὅτι προμοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις. ναί, φησὶν. ἀλλ' Εἰ μὲν πρὸ τοῦ τοιαῦτα ἔλεγεν, οὐκ ἂν ἐδυμοῦ, ἀλλὰ παρρησίας. ἀλλ' Εἶπον τινὰ αἰτίαν, ὅτι οὐκ ἐβούλετο καταφρονεῖσθαι. ϗ μὴν ὁ Χριστὸς πολλαχοῦ ὕβρεσιν Ἰουδαίους ἀλλοὺς ὑβριστὰς, ὡς ὅταν λέγῃ· Μὴ δόκητε ὅλι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ὕβρεις, μὴ γένοιτο. ὅρα γοῦν πῶς ἐκείνους μὲν ἴσως ὑπεικείας ἀφαλεῖς. οὐκ ἠδύ ὅλι ἀρχιερεύς ἐστι, φησὶ, τοῦ Θεοῦ. [τοῦτο Εἶπε, ⸂Ϲ οὐκ ἔστι·] ἀλλὰ δείκνις ὅτι οὐκ Εἰρωνεύῃ, ἐπάγῃ· ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. βλέπεις πῶς ϗ ἄρχοντα αὐτὸν ἔτι ὁμολογεῖ; Ματθ. κγ. μ.

Μάθωμεν τοίνυν ϗ ἡμεῖς τὸν ὑπεικέναι ϗ τὸν παρρησίαν, ἵνα ὦμεν ἑκατέρας ὠφελίμου ἀπηρτισμένοι. πολλῆς γὰρ ἀκριβείας δεῖ, ὥστε μαθεῖν τί μὲ τοῦτο, τί δὲ ἐκεῖνο. ἀκριβείας δὲ δεῖ, ὅτι πολυφεσταῖον αὐτὰς αἱ κακίαι· τῇ μὲ παρρησίᾳ θρασύτης, τῇ δὲ ὑπεικείᾳ ἀνανδρία. ϗ δέον ἀφεστηκέναι, μὴ τὸ κακόν τις κατάσχοι, δόξῃ τὸ ἀρετὴν ἔχειν· ὥσπερ δ' εἴ τις δοκοῦν τῇ ἀνανδρίᾳ συγγίνεσθαι, ἀγνοίᾳ τῆς θρασυπαρρησίας σεαυτοῦ. τί οὖν ὑστὶν ὑπεικέναι, ϗ τί ἀνανδρία; ὅταν ἑτέρους μὲ ἀδικουμένους μὴ ἀμύνωμεν, ἀλλὰ σιγῶμεν· αὐτὸ, τοῦτο ἀνανδρίας ὑστίν· ὅταν δὲ κακῶς πάσχοντες φέρωμεν, τοῦτο ὑπεικέναι. τί πρόρρησία; πάλιν ὃ αὐτό, ὅταν ὑπὲρ ἑτέρων ἀγωνιζώμεθα. ὑδαὶ θρασύτης; ὅταν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀμύνεσθαι βουλώμεθα. ὥστε μεγαλοψυχία ὁμοῦ ϗ παρρησία, ϗ θρασύτης πάλιν ϗ ἀνανδρία. ὁ γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μὴ ἀλλῶν, δυσχόλως ὑπὲρ ἑτέρων ἀλγήσει· ὁ δ' ἑαυτῷ μὴ ἀμυνῶν, δυσχόλως ἑτέρους οὐκ ἀμυνεῖται. ὅταν γὰρ καθαρεύῃ ὃ ἦθος ἡμῶν παθῶν, δίκαιον ϗ θρασύ. καθάπερ καθαρεύει σῶμα πυρετοῦ δίκαιον ἰσχύειν, οὕτω δὴ ϗ ἡ ψυχὴ, ἂν μὴ τοῖς πάθεσι πρὸς διαφθορὴν, δίκαιον ἰσχύειν. μεγάλης ἰσχύος γνώρισμά ὑστι ὑπεικέναι, ἡγεμονικῆς ψυχῆς ϗ ὑψηλῆς σφόδρα τῇ ὑπεικείᾳ δεῖ. ἢ μᾶρον οἴει ὃ παθεῖν κακῶς, ϗ μὴ ἀχθεσθῆναι; ϗ οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι τὸν κηδεμονεύοντα τὸν ὑπὲρ τῶν πλησίον αἰδρεῖον εἰπών. ὁ γὰρ τοσοῦτον ἰσχύσας, ὡς δυνηθῆναι τοσοῦτον πρὸς ἡμᾶς ὑπερηφανεύσασθαι παθεῖν, ἰσχύσει ϗ ὑπερσυκατατολμῆσαι. ὅρα, δύο πάθη ὑστὶ ταῦτα, δειλία ϗ θυμός. ἂν τὸν θυμὸν κατάσχῃς, εὐδηλον ὅτι ϗ δειλίας· τὸν θυμὸν γὰρ κρατεῖς, ὑπεικὴς εἶ· οὐκοῦν ϗ τῆς δειλίας [ἂν κρατήσῃς], ϗ ἔσῃ ἀνδρεῖος. πάλιν ἂν μὴ περιχθῇ τὸν θυμὸν, γέγονας θερσός. τοῦτον δὲ μὴ περιχθόμενος, οὐδὲ φόβου περιγενέσθαι δυνάσαι. οὐκοῦν ϗ δειλὸς ἔσῃ, ϗ ταὐτὸν ἔγῃ, ὅταν ἀθυμῇς οὕτως εἶπε ϗ δύσκρατον, ὡς πρὸς οὐδένα πόνον ἀντέχειν. τοῦτο ταχέως ϗ ὑπὸ ψυχροῦ ἀλίσκεται ϗ ὑπὸ θερμοῦ (ὃ γὰρ δύσκρατον τοιοῦτον) ὃ δὲ εὔκρατον πολλὰ ὑφίσταται. πάλιν, ὑστὶ μεγαλοψυχία ἀρετὴ· ⸂Ϲ πρόρρησις ἀνδρία σωτηρία. ἔστι οἰκονομία ἀρετὴ ⸂Ϲ τὸ οἰκονομικὸν εἶναι), πρόρρησις ἡ φιλονεικία ϗ ἡ μικρολογία. Φέρε οὖν πάλιν ταῖς ἀρεταῖς σεαυτὸν ἀγάγωμεν. οὐκοῦν οὐ μεγαλόψυχος ὁ ἄσωτος. πῶς; ὁ γὰρ ὑπὸ μικρῶν ἀλισκόμενος παθῶν, πῶς ἂν εἴη μέγας τὴν ψυχήν; οὐ γὰρ χρημάτων ὑστὶ τὸ καταφρονεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρων ὑπερπατεῖσθαι παθῶν. ὥσπερ δὲ εἴ τις ὑπὸ ληστῶν ὑπεζάτοιτο σκύλους ὑπ' ἀκούων, οὐκ ἂν εἴη ἐλεύθερος. οὐ γὰρ σὺν τοῦ χρημάτων καταφρονῶν ἦττᾶ ὃ ἀναλίσκειν· ἀλλ' ὅταν τοῦ μὴ δίκαιον εἰδέναι δέσκειν. ἐπεὶ εἶγε σὺν ϗ ἔχῃ ϗ ἀπολαύειν σκύλων, οὕτως ἂν ἡδέλησεν· ὁ δὲ

ϗ δοκῇ, ὅτι σοὶ ὅλως ἦλθε ὅτι ὀργιεῖς· ἢ γὰρ διὰ, ϗ ἐλύμηνε. διὸ ϗ ἀπολογεῖται ὡς κακηγορίας οὔσης, ϗ ἐπάγει, ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. τί οὖν, φησι; εἰ γὰρ μὴ ἄρχων ἐῶ, ἄλλοι ἁπλῶς ὑβρίζειν ἔδοξε; οὐδαμῶς· ἀλλὰ ϗ ὑβριζόμενοι μᾶλλον σώζεσθαι. ἄξιον ϗ ζητῆσαι, πῶς ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς λέγει· Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, σὺ ταῦτα τοιαῦτα παῖς; ϗ οὐ λοιδορῆται μέντοι, ἀλλὰ ϗ ἐπῳδᾶται. ἁπαξ. σοφίσεται τούτων φαίνεται πεποιηκώς· ἀλλὰ τῷ ἀκριβῶς σχῆσαι τὸν τρόπον, παῤῥησίας μᾶλλον ἢ τὰ ῥήματα, ἡ ὑμνοῦ. ἄλλως δέ, οὐκ ἐβούλετο θύεσθαι φεύγων φθονῶν τῷ χιλιάρχῳ. εἰ γὰρ αὐτὸς μὲν ἐφείσατο μαστίξαι, ὡς δὴ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκδίδοσθαι μέλλοντα, ὃ ἦν τῆς οἰκείας τύπτεσθαι, μᾶλλον δὲ ἐκεῖνον θρασύνεσθαι εἰργάσατο. ἀλλὰ τοῦτο σοὶ πρὸς Ⓦ παῖδα ἀποτείνεται), ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν Ⓦ ὑπεραξόμενα, [τοῦτο καταπαθύζων.] ὃ ϗ, οἶμαι καὶ καυχησαίμην, ϗ σὺ κἀθη κρίνων μετ' ἐμοῦ, εἶπε, μετοιοῦμαί τοῦτο αὐτῷ λέγων· ὑπόδικος ὢν ϗ μυρίων πληγῶν ἄξιος. ὅρα γοῦν πῶς αὐτὸν κατεπλάγησαν τὴν παῤῥησίαν [ὁ δῆμος]. δίκαι γὰρ ἀνατρέπουσι ὃ πολλοὶ, παῤῥησίαι μᾶλλον. αὐτὸς ϗ ὁ Ⓦ νόμου ὑπερμαχώσκων, ὅπῃ βούλεται) δέξαι ὅτι οὐ δίκαι ὃ φονεύεσθαι, σοὶ δίκαι ὃ μὴ ἄξιον εἰ) ἀκούσαι τοῦτο, οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ τῷ νόμῳ ϗ σώζεσθαι πειρώμενος. ϗ σφόδρα πίθομαι μὴ εἰδέναι αὐτὸν, ὅτι ἀρχιερεύς ἐστι, δίκαι μακρὰν ἀπεληλύθοτα χρόνου, μὴ συνειδότων ϗ συνεχῶς Ἰουδαίων, ὁρῶντα ϗ ϗ σχῆμα σὺν τῷ μέσῳ μετ' πολλῶν ἐν ἐπίροις. οὐκέτι γὰρ δῆλος ἦν ὁ ἀρχιερεύς, πολλῶν ὄντων ϗ διαφόρων. οὕτω μοι ϗ τοῦτο πρὸς αὐτὸν ἀποτίθεσθαι δοκεῖ, δῆλος ὅτι νόμῳ πείθεται, ϗ διὰ τοῦτο ἀπολογεῖται. ἴδωμεν ϗ αὖθις τὰ εἰρημένα. προσευχομένου μου, φησι, σὺν τῷ ἱερῷ; ἐχρῆν γὰρ ἐκεῖσε. ἵνα δηλώσῃ ὅτι οὐκ ἁπλῶς φαντασία ἦν, διὰ τοῦτο προσέθηκε δ', προσευχομένου μου. ἐπεδόσην ϗ ἐξέλθε σὺ τάχει, φησὶ, δίδου σὺ προδιέξονταί σε τὴν μαρτυρίαν. σὺ δὲ θαυμάσεις ὅτι οὐχὶ φοβούμενος αὐτὸν σὸν κοσμίους ἔφυγε, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐδίχετο τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ. διὰ τί ϗ εἶπεν, ὅτι αὐτοὶ ἐπίστανται, ὅτι ἐγὼ ἦμην δισμεύων; οὐκ αἰτιάσεται τὸν Χριστὸν (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ βουλόμενος μαθεῖν δ' ὅτου προδόξου. παρεῖναι, φησὶν, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθη μακρὰν ἀφαποστελῶ σε. ὅρα, οὐκ ἐδίδαξεν αὐτοὺς ὁ Χριστὸς τί δεῖ ποιεῖν· ἀλλ' εἶπε μόνον ἀπελθεῖν, ϗ πεῖσαι· τοσοῦτον ἐῶ καταφθάσῃς. ϗ ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ, φησι, λέγοντες· αἶρε αὐτὸν· οὐ γὰρ καθήκει αὐτὸν ζῆν. ὢ τῆς θρασύτητος. ϗ μὲν ὑμᾶς οὐ καθήκει ζῆν, ἀλλὰ τοῦτον Ⓦ πόρτα πεφθέγμενον τῷ Θεῷ. ὦ μιαροὶ ϗ ἀνδροφόνοι. ϗ τὰ ἱμάτια ἐκπιάσαντες, φησι, χειροτόνουν ἔοικεν. ὥστε χαλεπωτέραν ἦλθαι τὴν φάσιν τοῦτο ποιοῦσι, ἢ καὶ φονεῦσαι βουλόμενοι Ⓦ ἀρχοντα. καὶ ὅρα· οὐ λέγουσι τὴν αἰτίαν, ὅπῃ μηδὲν εἶχον εἰπεῖν, ἀλλὰ τῇ βοῇ καταπλῆξαι οἴονται, καὶ μὲν τὴν κατηγορίαν ἐκρεῖν μαθεῖν. καὶ ὁ χιλίαρχος ἐφοβήθη, φησὶν, ἐπιγνοὺς ὅτι Ρωμαῖός ἐστιν. οὐκ ἄρα ψεῦδος ἦν ὃ Ρωμαῖον ἑαυτὸν εἶ) Ⓦ Παῦλον εἰπεῖν. ϗ ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν, φησὶ, ϗ καταγαγὼν ἔστησεν εἰς τὸ συνέδριον. τοῦτο ἔδει ποιῆσαι*, μήτε βουληθῆναι μαστίξαι, ἀλλὰ καταλιπεῖν, μηδὲν τοιοῦτόν τι ποιήσαντα ὥστε δεθῆναι. ϗ ἔλυσεν αὐτὸν, φησὶ, ϗ καταγαγὼν εἰς αὐτὸν ἔστησε. τοῦτο μάλιστα ἠπόρησεν Ⓐ Ἰουδαῖοι. ἀτενίσας ϗ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ, φησὶν, εἶπεν· ἄνδρες ἀδελφοί. σὺ δὲ τῷ παῤῥησίᾳ αὐτοῦ δείκνυσι" ϗ ὃ σύντεσθλικόν. ἀλλ' ὅρα ϗ ἐκείνων τὸ ἁπαλόν. ἐπήγαγε γὰρ, ὁ ϗ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα ἐπέταξε. διὰ τί τύπτεις; τί γὰρ εἶπεν ὑβριστικόν; ὢ τῆς ἁπαλότητος, ὢ τῆς ἀναισχυντίας, ὢ τῆς θρασύτητος. τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν, φησιν, εἶπε· τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε. βαθεῖαν τὴν παῤῥησίαν. εἰς ἀπόκρισιν αὖθις ϗ ἀναισχυντίαν ἀφορᾷ. διὰ τοῦτο γοῦν ϗ καταστέλλει). ϗ αὐτὸς μὲν ἀπορῶν σοὶ τὸ ἁμάρτημα εἶπεν, ἀλλ' Ⓐ πρὸς αὐτὸν, οὐκ ἐλέγχοντες αὐτοῦ τὴν παῤῥησίαν. οὕτως εἶδον αὐθέκτους θαυμαστοὺς,

* σὺν τῷ ἀρχιερεῖ ϗ

χ. τὸ ἀληθὲς παθητὸν· ἀλλ'

ωδὲ πόρωσι τούτων ἐπιγράψαι, ὧν ἡμεῖς κατηγορήσομεν αὐτοῦ.

Τοῖς χῦ τοῦ οἰκουμένου, φησὶν, Ἰουδαίοις σάσις κινοῦσα. ὡς λυμαντὴν λοιπὸν καὶ καινοτόμον ἐφορᾶν τοῦ ἔθνους διαβάλλουσι, πρωτοσατῶν τε τῆς τῶν Ναζωραίων. εἰδυῖά τοῦτο ἐποιεῖτο ἡ δίκη τὸν τῶν Ναζωραίων· διὸ καὶ τοῦτο πρῶτον, καὶ ἀπὸ τούτου πάλιν διέβαλλον αὐτόν. ἡ γὰρ Ναζαρὲθ εὐτελὴς ἦν. καὶ εὑρήσεις, φησίν. ὅρα πῶς κακοῦργος ὡς διαφυγόντα συκοφαντοῦσι, καὶ μόλις ὑπεκφεύγοντες, καίτοι ἐπὶ τὰ ἡμέρας εἶχον τὸ τῶ ἱερῶ. ὃν καὶ ἐκράτησαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρῖναι. ὅρα πῶς τὸν νόμον ὑβρίζουσιν. εἶγε μὴ τοῦτον νόμος ἦν, ὃ τύπτειν, ὃ ἀναιρεῖν, ὃ ἑτέρα ποιεῖν. εἶτα καὶ τοῦ Λυσίου κατηγορεῖ· πρεσβεύων ὁ Λυσίας ὁ χιλίαρχος, μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἁπήγαγεν. οὐ προσῆκεν αὐτῶ, φησι, προσῆμα ποιεῖν, ὅμως ἐποίησε *. πρὸ οὗ δυνάσαι αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ τούτων πάντων γνῶναι, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.

* μετὰ πολλῆς παρρησίας ἀπέπεμψεν

9 Συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

Τί οὖν ὁ Παῦλος; ἆρα ὑπὲρ τούτοις σιγᾷ; οὐδαμῶς· ἀλλὰ παρρησιάζεται πάλιν ἀπεκείνεται, καὶ τοῦτο τῆ ἡτιμώσις βουληθέντος.

10 Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῶ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν· ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν δίκαιον [ὄντα] τῶ ἔθνει τούτῳ ὑπισχνοῦμαι, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογήσομαι,

11 Δυναμένου σου γνῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι, ἢ δεκαδύο ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ἐν Ἱερουσαλήμ.

12 Καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν,

13 Οὔτε παραστῆσαί περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου. Οὐκ ἔστι ταῦτα κεφάλαια τὰ ῥήματα, τὸ μαρτυρῆσαι τῶ δικαίῳ δικαιοσύνῃ· ἀλλ' ἐκεῖνα μᾶλλον, τὸ εἰπεῖν, πολλῆς εἰρωνίας τυγχάνοντος ἀφ' οὗ. τί οὖν ἀδίκως σπουδάζετε; σκόπει δὲ ἐκεῖνοι πρὸς ἀδικίαν πρόφασιν· οὐδὲ τὸ δικαιοῦσθαι. διὸ καὶ ἔλεγον· βουλόμεθα τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογήσασθαι. εἶτα καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἰσχυρίζεται· ἐκ πολλῶν ἐτῶν γάρ, φησι, ὄντα σε κριτὴν δίκαιον. καὶ τί τοῦτο πρὸς ἀπόδειξιν συντείνει; μέγα. δύνασαι γὰρ ὅτι καὶ αὐτὸς οἶδε μηδὲν ὧν κατηγορεῖται πεποιηκότα. εἰ δὲ ὑπισχνεῖται ποτε ἐκείνοις, ἐγίνωσκεν δὲ κριτὴς ὤν, καὶ τὸ τοιοῦτον αὐτὸν οὐκ ἐλαύθανεν. εἶτα ὅπως ὁ κατήγορος οὐδὲν εἶχε λέξαι ὧν Ἱεροσολύμοις, ὅρα τί φησι· τοῖς χῦ τοῦ οἰκουμένου πᾶσιν Ἰουδαίοις, φυλὰς ὅτι φυλὰς συντηρεῖς. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ὑπέθηκε αὐτὸν ἀφέλκων, προσκυνήσων ἀνέβην, λέγει· μετοικῶ ἀπολογούμενος διὰ τοῦτο, ὅτι ποιῶν ἀπέχω τῆς σάσεως κηδεμών, καὶ τοῦτο ὑποδείκνυσι ᾧ δικαίῳ, ὅπερ ὧν ἰσχυρόν. ἐπάγει γάρ· καὶ ὅτι ὑπὸ τοῦ ἱερῷ, ὅτι ὑπὸ τῆ πόλει, ὅτι ὑπὸ τῆ συναγωγῆ εὗρόν με πρός τινα διαλεγόμενον, ὅπερ ὧν καὶ ἀληθές. καὶχρίος μὲν πρωτοσατῶν φησι, καθάπερ ὅτι μάχης ἦν συσάσιως· οὐδὲ ὅρα πῶς ὑπεικῶς ἀπεκρίνω.

14 Ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι χῦ τοῦ ὁδὸν, ὧν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς τῶ νόμον ἢ τοῖς προφήταις γεγραμμένοις,

15 Ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεὸν, ὧν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε, καὶ ἀδίκων. ὅρα· ἐκείνους αὐτὸν σκοποῦσι· οὐδὲ σωτηρίαν, καὶ οἰκείοις ἑαυτὸν τῶ νόμῳ, διὸ ὧν ἀπολογεῖται. καὶ βεβαιοῖ ὁ Εἶπε, πάλιν ἐπάγει·

16 Ἐν τούτῳ δὲ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρός τε τὸν Θεὸν, καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός.

17 Δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων παρεγενόμην ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ προσφορὰς.

χὼ ζητῶμὲν καλὸν, ἵνα καὶ ἀγάπης ἐπιτύχωμεν. Οὗτος ὁ πλοῦτος ὁ πολύς, οὗτος ὁ μέγας θησαυρός, τοῦτο τὰ μυρία ἀγαθά· ὧν ἡμᾶς πάντας ἀπολαῦσαι δίδοιτο, καὶ τῆς τοῦ τόκου τῆς Θεοῦ ζῆσαι, ἵνα καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν διαπαντὸς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ οὖ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ι. 31 ΟΙ ΜΕΝ ΟΥΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΑΤΕΤΑΓΜΕΝΟΝ ΑΥΤΟΙΣ ΛΑΒΟΝΤΕΣ ΤΟΝ Παῦλον, ἦγαγον διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα. 32 Τῇ τε ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὸ παρεμβολεῖον. 33 Οἵτινες ἐλθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ ἀναδόντες τῷ ἡγεμόνι τὴν ἐπιστολὴν, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον.

Κ Αθάπερ βασιλέα τινὰ δορυφόροι περιέπεμπον μετὰ τοσούτου πλήθους καὶ οὐ νυκτὶ, φοβούμενοι τὴν δίκην τὴν ὀργὴν τῆς ὁρμῆς. ἐπεὶ δὲ τῆς πόλεως αὐτὸν ἐξήγαγον, τότε ἀφίστανται. Οὐκ ἀφῆκε ὁ χιλίαρχος μετὰ τοσαύτης αὐτὸν ἀσφαλείας ἐκπέμψαι, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἦν αὐτοῦ κατηγορικός, καὶ ἐκείνων ἦλθε φοβηθείς.

34 Ἀναγνοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστὶ, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας,

35 Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται· ἐκέλευσε τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ Ἡρῴδου φυλάττεσθαι. Ἦλπισε γὰρ αὐτοῦ ὁ Λυσίας· ἀλλ' ὅμως καὶ ἐπὶ τοῖς Ἰουδαίοις ὄντα πονηροῖς, καὶ παραλαμβάνειν τὸν ἀκριβῆ, καὶ πάλιν εἰς δεσμὰ βάλλειν. Καὶ ἄκουε πῶς. ἐπάγει γάρ·

κγ. κα. 1 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός· οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. Ὅρα πῶς οὐδὲ οὗτοι ἀπέστησαν, ἀλλ' ἔρχονται μυρίοις κωλύμασι κἂν ὦσι κωλυόμενοι, ὥστε κἀκεῖ καταχεῦσθῆναι. 2 Κληθέντος δὲ αὐτοῦ, ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων· 3 Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας.

Ἵνα δὲ μὴ ὑπὸ πλέονός σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε συντόμως ἡμῶν τὴν σὴν ἐπιεικείαν. Καὶ μάλιστα ὑμᾶς τοῦτο πεποίηκεν. ῥήτορες οὖν τί ἔλεγε; Ὅρα πῶς καὶ ἔστι θαῦμα οὐκ ἀπροσδοκήτως ὡς νεωτεροποιὸν καὶ στασιαστὴν ὑμῶν βούλεται παραδοῦναι. καὶ τοῖς ἐπαίνοις παρεκαλυμμένην δικαίως. Εἶτα ὡς πολλὰ ἔχων εἰπεῖν, παραπέχει, καὶ μόνον τοῦτο λέγει· ἵνα δὲ μὴ ὑπὸ πλέονός σε ἐγκόπτω. Ὅρα πῶς εἰς ὑπόθεσιν ἐμβάλλει κολακείαν τὴν δικαίαν. Εἶτα εὑρὼν τὸν οἰκουμενικὸν ἀνατρέποντα καθέζεται, καὶ ὡς ὑπὸ κατορθώματα φέρουσι μεγάλα.

5 Εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν, καὶ κινοῦντα πάσῃ τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως,

6 Ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρῖναι·

7 Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλίαρχος, μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε,

8 Κελεύσας τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ· παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ

κ. λεγ. διὰν ὁ εὐν. ταξῆναι ⸫ βασιλέα· ἔδει φθάσειρεν αὐτὸ ἡμέαθαι τὸν σοφόν. διὰ τοῦτο ἐπιλαθόμε-
ται αὐτὸ ὁ Λίνυσος, ἵνα μὴ λάθῃ Λίνυσος, ἵνα μὴ ἀγνοήσῃ αὐτὸν ὁ βασιλεύς. Εἰ δέ τι
ἐξιώσεται, ἴσως αὖ ἡ ἐπιθύμησεν ἀπιλθεῖν εἰς τὸν αὐτόν. διὰ τοῦτο μυείας δυάγκης
κατίχεται ⸫ θεῖναι ἡ διαστολία· δεύτερον ⸫ δισμωτηρίου· τέλος τὸ τῆ βασιλείᾳ, ἵνα τῶν-
5 τα οἰκονομηθῇ. καθάπερ οὖν τινα ἡμῖν πόλιν ἐκπεδῶσαι βουλόμενος ⸫ εἰς τὸν αὐ-
τὸν, καὶ λέγει ὁ Θεὸς ἐκεῖ δὲ αἰτῶ σε δόξαι. ὅπου γὰρ ἐπιθυμεῖ ⸫ πατέρα ἰδεῖν ⸬ ἀπαλ-
λάξαι τῆς ὀδύνης, δῆλον ὅτι τὸν καλέσαι αὐτὸν ἐκεῖ. βούλεσθε ἡ ἑτέρας ἴδωμεν ὑπόθου-
λάς, ὅτι ὑμῶν γίνονται, ἃ μόνον τῷ μαθεῖν ἔχει, ἀλλὰ ἡ ⸫ ὡς οὐ αὐτοῦ ⸫ χαρᾶ ⸬ ὑμῶν ποιεῖ; ἐπιβούλευσε ⸫ τούτῳ πατὴρ ὁ υἱὸς ὁ τούτου, ἡ τῆς πατρίδος ἐξέλασε. τί
10 οὖν; ἡ αὐτὸς μακρὰν τοῦ κινδύνου αὐτὸ κατέστησεν. ὁ ἀσφαλείᾳ γὰρ ἡ αὐτὸς γίγνεται.
ἐποίησε φιλοσοφώτερον, ἐποίησεν ἰδεῖν ⸫ ὄναρ. ἀλλ' ἐδίδαξεν ὁ ἀπειρία; ἀλλὰ πα-
ρὰ τοῖς αὐτοῦ ἀπιλθὼν λαμβάνει τύμφιον, ἡ ἄξιος φαίνεται ⸫ κλίσεως. ἀλλ' ἐπάτησε κά-
κιστος; ἀλλὰ ⸬ τοῦτο εἰς ἀγαθὸν γίγνεται, ἵνα πολλῶν παίδων γένηται πατήρ. ἀλλ' ἐβουλεύ-
σατο ὑπόθουλεύσας; ἀλλὰ ἡ τοῦτο εἰς ἀγαθὸν, ἵνα εἰς τὸν αὐτὸν λοιπὸν ἐπανέλθῃ. Εἰ γὰρ
κε. λεγ. ὧν τὸν 15 ἐμοὶ ὁ εὐσταθεία, οὐκ ἂν οὕτως ἐπιθύμει τῆς ἐαυτοῦ. ἀλλ' ⸫ ἄφελε ⸫ μαθεῖν; ἀμα-
πλέων γίγνεται. ὕστερον πάντα χοῦ ὕστερον ἐπιβουλεύεται, τοσούτῳ πάντων ἐμοὶ ἦν. Εἰ μὴ τὸν
κε. ὑποδημία ὑστερούτερον ἔλαβεν, οὐκ ἂν ταχέως ἐγένετο τοσούτων παίδων πατήρ, ἀλλ' ὁ ⸫ ἀπαιδία
πολλοῦ ἂν ἐλάχιστος χρόνος, ἡ ἐπεθύνατο ἄν, καθάπερ ἡ ἐμοί. ἐκεῖνο μὲν γὰρ εἰκότως
ἐπύθη, ὅτι μὴ ἐμνομόρει μήτηρ· οὗτος δὲ ἔχει ⸫ δαιμόνιον, ὃν αὐτὸν ἡ διακρύεται. πάλιν
20 εἰ μὴ αὐτὸν ἀπεστέρησε τῶν μαθῶν, οὐκ ἂν ἐπεθύμησεν ἰδεῖν τὸν αὐτὸν, οὐκ ἂν ἐφάνη ἡ φι-
λοσοφία τοῦ ἀνδρός, οὐκ ἂν μᾶλλον ὠφελήθησαν αὐτοί. ὅσα γὰρ τί φασι· Καταβρώσῃ κα- Γεν. μα. ιθ.
τέφαγεν ἡμᾶς ⸬ ὁ ἀργύριον ἡμῶν. ὥστε τὸ φίλτρον τοῦτο γίγνεται αἴτιον. δῆλος εἶχε
λοιπὸν δύτι μοιχεύσῃ, ἡ ἐφίλησε πρὸ αὐτοῦ, ὃ οὐδὲν ἴσον κτῆμα ἐφάνετο ἄν. οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν
οὕτως τὸ οὕτω φιλῆσαι ⸫ γυναικὸς ἡ φιλῆσι πιστότερον. Καὶ γυνή, φησιν, ἀνδρὶ Σειρ. κε. β.
κε. τοῦτο γὰρ ὄντως 25 συμπαθεστέρα ἐστίν, εἰ τοῦτο τῶν μακαρίων τι θέσει ὁ σοφός. "τοῦτο γὰρ ὄντως πᾶς πλοῦτος,
πᾶσα εὐσταθεία ⸫ εἶεν· ὥσπερ οὖν μὴ ὄντος, τῶν ἄλλων οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ πάντα ἀ-
νατέτραπται ἡ ἀνδρὸς ὁτὲ μετὰ ἡ συγχύσεως. οὕτω καὶ ἡμῖς τοῦτο ⸫ πάντων ζη-
τοῦμεν. ὁ χρήματα ζητῶ, οὐ ζητεῖ τοῦτο. ταῦτα ζητοῦμεν, ἃ δύναται πάλιν εἶναι. μὴ
γάμει ζητοῦμεν ἀπὸ δύπορεν, ἵνα μὴ τῆς οὐσίας ἡ ἀμετρία φέρημα τύχῃ τῇ γυναικί,
30 ἵνα μὴ ⸫ φέρημα ⸬ φθορᾶς αἴτιον ᾖ. οὐχ ὁρᾶς τί ἐποίησεν ὁ Θεὸς, πῶς αὐτὸν ὑπέταξε; ⸬ τί ἀγνοῶμεν εἶ; ⸬ τί δυάβλητος; ὅπερ ἐξεῖλε τοῦ ἀπὸ τῆς φύσεως, τοῦτο σὺ μὴ ⸬ φθείρῃς τὸν βουλόμενον. ὥστε οὐκ ἔστιν ὃ ζητῶ, ἀλλ' ὥστε κοινωνὸν βίου λαβεῖν εἰς κατάπαυσιν παιδοποίας. οὐχ ἵνα χρήματα εἰσφέρῃ γυνή, ⸬ τοῦτο αὐτὸν ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἵνα ᾖ βοηθός. ἡ χρήματα εἰσφέρουσα, ἡ ὑπόζυλος καὶ δί-
35 καιος ἀνὴρ γυναικὸς ⸬, ἢ πάντα θηρίου αὐτὸν γυναικός, ἀξιοῦσα μεγάλα ⸬ ⸫ πλου-
τον φέρηται. οὐδὲν αἰσχρότερον ἀνδρὸς οὕτω βουλομένου πλουτῆσαι. Εἰ γὰρ αὖ ὁ πλου-
τῆσαι πιεσμαίνει γάμος, ὁ οὕτω πλουτῆσαι ποῦ θήσομεν; μὴ γὰρ εἰ "ὡς ἀσθενείαις ἡ ⸫ ὁ
κ. π. συμβαίνει ⸬ ⸫ λόγοι ἐπίτυχε, τοῦτο ἴδῃς (οὐδὲ γὰρ τοῖς ἄλλοις ⸫ πράγμασιν οἷς
ἀπολαύουσί τινες ἡ οὐκ ⸫ ἀδόξου ὑπιτυγχάνουσι, ⸫ φεύγει δῆ) ἀλλ' αὐτὸ ⸬ λόγου
40 ἴδωμεν, Εἰ μὴ μυείας ἀνδρὸς γάμος ὁ ⸫ πρᾶγμα. οὐκ αὐτὸς μόνος ἐν ἀδοξίᾳ γένῃ, ἀλλὰ
⸬ παῖδας καταισχύνεις, πόνους ἀφεὶς, Εἰ συμβαίη ⸫ προαπελθεῖν, ⸬ αὐτῇ πολλὰς δίδως
ἀφορμὰς τῷ δευτέρῳ πάλιν ⸫ συμπλέσαι τύμφιον, ἢ οὐχ ὁρᾶς ὅτι πολλοῖς αὕτη γίγνεται
ἡ ⸫ φθορᾶς δευτέρου γάμου, ὃ μὴ καθαφεύγῃς, ⸬ ζητεῖ οὐδὲ ἐφίεται μόνοις τοῖς ⸫ ἀρχαίοις; μὴ δὲ ἴσασιν ἃ ἐργαζώμεθα κακὰ ἀπὸ τῶν χρημάτων· ἀλλὰ πάντα ἀφῶμεν, καὶ ψυ-
χὴν

χος, ὅτι αὐτοὶ ἀπήλαυξαν ἐγκλημάτων Φαρισαῖοι, ἢ ἐψηφίσαντο τοῦ αὐτὸν, ἢ μὴ πλέονες πρήσσειν ἀρπάζει αὐτούς. ἢ αὐτὰ ἦν ἁρπαγὴ Παύλῳ φιλοσοφίας ἔγκλημα. τῇ δὲ ὑπερόπτῃ τύχῃ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ὁ Κύριος εἰπών· θάρσει, Παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. ὅρα πόση ἡ παράκλησις. πρῶτον αὐτοὺς ἐπαινεῖ, εἶτα οὐκ ἀφίησιν οὐδὲ ὅλως τῆς ἀπολογίας φείδεσθαι τῆς εἰς Ῥωμαίους· ὡσεὶ ἔλεγε· οὐκ ἀπολύσῃ μόνον κακῶν, ἀλλὰ καὶ τοσαύτην χάριν πρήσεις. οὐ τοίνυν οὐχ ὅπως σωθήσεται μόνον ἐδήλωσε, ἀλλ' ὅτι καὶ μεγάλοις [μαρτυρήσει] περιφανοῖς ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει. Διὰ τί δὲ οὐκ εὐθὺς ἠμπόδισεν εἰς τὸν κίνδυνον ἐφορμῆσαι αὐτόν; ὅτι καὶ ἐν ταῖς θλίψεσι παράκλησις ὁ Θεός. τότε γὰρ παθητότερος φαίνεται, ἢ ἐν τοῖς κινδύνοις ἐγγυμνάζει ἡμᾶς. ἄλλως δέ, τότε μὲν ἐν λύσει ἦν ἀφεθῆναι τὸ δεσμοῦ· νῦν δὲ ἔμελλεν αὐτὸν διὰ δεσμῶν ἀγαγεῖν ὁ Θεός. ὅπερ λύσημα πᾶσαν μᾶλλον ἑαυτοῦ, φησι, μὴ φαγεῖν, μηδὲ πιεῖν. βαβαί, πόση μανία; ἰδοὺ δὲ ἀναθέματι πρὸς τοσούτους ἀλλήλοις ἀλογίστως. ὅπως καταλάβῃ αὐτοὺς, φησι, περὶ ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας ἀκριβέστερον διαγινώσκειν τὰ περὶ αὐτοῦ. τί λέγεις; οὐχὶ δούτερον πρὸς ὑμᾶς ἐδημηγόρησεν; οὐχὶ Φαρισαῖος ἑαυτὸν εἶπε; τί οὖν δὴ περιττόν; οὕτως οὐδὲν ἐφοβοῦντο, οὐ διατριβὴν, οὐ τόπους. οὕτως οὐδὲν αὐτοῖς ἀβλαβὲς ἔμελλε γενήσεσθαι· ἢ τὸν γνώμην εἰσηγήσωνται, ἢ τὸν πρᾶξιν ἐπαγγείλωνται. ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου ἔνεδρον. τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας ἦν λοιπόν, ὃ μὴ συνιέναι αὐτοὺς ὅπως ἀκούσονται. τί οὖν ὁ Παῦλος; οὐκ ἐθορυβήθη, ἀλλὰ συνῆδει τοῦ Θεοῦ ὄντι ἔργον τοῦτο· ἢ ὃ πάλιν ἐπ' αὐτοῖς ῥίψας, οὕτως ἑαυτὸν ἀφίησι. σκόπει πῶς εἰς ἀγαθὸν πάλιν ἡ Θεὸς ἀφικνούμενον. εἶπεν ὀνειδίας τὴν βουλὴν· ὅπερ ἔπαθεν, ἢ ὅτε λοιπὸν ἠγωνίζετο Παῦλος. ἢ εἰ ἀφέθη, φησί, τῆς αἰτίας, διὰ τί σὺν κατηγόρους ἔπεμψαν; ὥστε ἀκριβεστέραν γνῶσθαι τὴν ἐξέτασιν, ὥστε μᾶλλον καθαρθῆναι τὸν ἄνδρα.

χ. ἔσχεν ἐξ ἔργου τοῦ παρεῖναι. ἢ αὖ-

χ. διαρθῆναι

ΗΘΙΚΟΝ Γεν. λθ. ια.

Τοιαῦται αἱ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίαι· δι' ὧν βλαπτόμεθα, διὰ τούτων ὠφελούμεθα. οὕτω καὶ Ἰωσὴφ ἐπεβουλεύθη ὑπὸ τῶν διανοιῶν. ἢ εἰδυῖα μὴ ὑπεβουλεύουσα ἦν τὸ ἀσφαλείᾳ κατέσχεν αὐτούς. τὸ γὰρ οἰκίας, ἔνθα τὸ θηρίον ἐκεῖνο ἐτρέφετο, πολλῷ τὸ δεσμωτηρίου ἡμερώτερον ἦν. οὐκ ἐμοὶ γὰρ ὦν, εἰ καὶ τὸ θηριῶδες ἦν, ἀλλὰ τὸ φόβῳ δεινοῦ μή ποτε ὑπεδύετο διανοία, ἢ δεσμωτηρίου χαλεπώτερον αὐτῷ ὁ φόβος ἐπέκειτο· μᾶλλον ἢ τοῦ κατηγορεῖσθαι τὸ ἀδείᾳ λοιπὸν ἢ ἡσυχίᾳ ἦν, ἀπαλλαγεὶς ἐκείνου τοῦ θηρίου καὶ τῆς ἀφημοσύνης καὶ τῆς ὑπεβουλῆς. βέλτιον γὰρ αὐτῷ ἦν τὰ παλαιπωρημάτων αἰθέσθαι στυφῆναι, ἢ μεγαλοφροσύνη διανοίᾳ. τὸ ζῆν δὲ οὐκ ἠμέλει τοῦτον ἑαυτοῦ, ὅτι Διὰ σωφροσύνῃ ἐκέκτητο· ἐπεὶ ἦ ἐδεδοίκει, μὰ τὸν τοῦ ψυχοῦ λάβῃ τὸ πληγῶ. οὐδὲν γὰρ ἐπαχθέστερον ἀνανδρίας νέφ μὴ βουλομένῳ, οὐδὲν ἀναγκαιότερον, οὐδὲν βαρύτερον· πάντων δεσμῶν τοῦτο χαλεπώτερον. ὥστε οὐκ εἰς δεσμωτήριον ἐκέκτητο, ἀλλὰ δεσμωτηρίου ἀπαλλαγὴν· ἐξεπολέμωσεν αὐτῷ ὁ διαστάσει, ἀλλὰ καταλλαξ ὁ Θεὸν, οἰκειότερον αὐτοὺς κατέσχεν ὧν ὅτως διαστὰς, τῶν ἀληθῶς· δέδεκαλε τῆς ὑπερασίας τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἀλλ' ἐκείνως τῷ διαστάσει. πάλιν ὁ ἀδελφοὶ ἐπώλησαν, ἀλλ' ἀπήλλαξαν αὐτοὶ συνοικοῦντων ἐμφρόν, φθόνου καὶ βασκανίας πολλῆς, ὑπεβουλῆς καὶ θημερότητος, μακρὰν κατέσχεσαν αὐτοὶ τῆς μισούντων. Τί γὰρ τούτου χεῖρον, ὅταν τις ἀδελφοῖς φθονοῦσι συνοικεῖν ἀναγκάζηται; ὅταν δὲ ὑπερφίας ἦ; ὅταν ὑπεβουλεύηται; ὥστε ἕτερα μὲν ἐποίουν ἐκεῖνοι, κἀκεῖνα, ἕτερα δὲ ἐκείνου τοῦ δικαίου μεγάλα. ὅπου μὲν τὸ πηρᾷ, ὅπου μὲν τὸ κινδύνῳ· ὅπου μὲν τὸ ἀπιμίᾳ, ὅπου μὲν τὸ ἀσφαλείᾳ. οὐκ ἐμεμψιμοίρουν αὐτῷ ὁ θύουσι· ἢ καλῶς, ἵνα λάμπρα τοσούτῳ γένηται τῆς ἐξόδου ἡ ὑπόθεσις· ἵνα μὴ χάριτι δουλεύσαι, ἀλλ' οἰκονομίᾳ θείᾳ ὃ πᾶν λογίζηται· ἵνα θυσίαν εἰς χεῖρα καταστὰς ἐξαγάγῃ· ἵνα μὴ θυσιαστῇ, ἀλλ' θυσιαστόμενος αὐτοὶ σκεδάλῃ τοῦ δεσμωτηρίου ὁ Φαραώ. οὐκ ἔδει δοῦλον γενέσθαι ὃ δῶρον, ἀλλ' εἰς ἀναγκαίων κα-

χ. ἐνυμέ-

κατασχῆναι

ιων. ἢ ὄρα κακίας ὑπερβολήν. οὐ μόνον ἀλλήλους ἀφεθῆναι παρῃτοῦντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀρχηγέτας συναφεθῆναι ἐπεζήτουν. διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Θεὸς, ὥστε κἀκεῖνοι μαθεῖν αὐτῶν τὸν ἐπιβουλήν· ἀλλὶ οὐ μόνον ἐκ τοῦ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ λόγου ἐπιχειρῆσαι, πλέγξαι ἑαυτὸν ὡσεὶ ὀντα. Εἰκὸς ἦν καὶ τὸ ἄπορα λῦσαι αὐτὸν, προσελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς αἰτιώσασθαι, καὶ καταισχυνθῆναι ἀπράκτους ἀπολυθέντας. Εἰκότως ἦν τοῦτο πεῖσαι ὁ χιλίαρχος. οὐ γὰρ δὴ ἐβούλετο ὅτε ἀρνήσασθαι, ὅτι ἐπίστευσαν. καὶ πῶς, φησὶν, ἐπὶς θυσιν ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀπαγγελθέντα ταῦτα τοῖς ἐναντίοις; ἐκ τῆς ἄλλης ἡμῶν πολιτείας ἐσκόπουν, ὅτι ἐκ τούτου εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι. καὶ ὄρα τὴν κακουργίαν, ὥσπερ ἀναγκάσαι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐπίστησαι, καὶ μὴ θαυμάσῃς. Εἰ γὰρ τοσοῦτον εἶλεν αὐτοὺς, ἐκ κίνδυνον ὑπεδέξαντο παῦσαι πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐκείνους τοῦτο ποιῆσαι εἰκὸς ἦν. ὁρᾷς πῶς διὰ τῆς ψυχῆς τὴν ἔξω ἀθῴους ἔσῃ ὁ Παῦλος, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς ἐπὶ Πιλάτου; ἀλλ' ὄρα καὶ τὸν κακὸν ὑφ' ἑαυτῆς αἱρόμενον. προέδωκεν αὐτὸν, ὥστε καὶ ἀνελεῖν καὶ καταδικάσαι· ἔσῃ γὰρ τοιοῦτον, καὶ σώζεται, καὶ ἀθῷος βούλεται. Εἰ γὰρ μὴ ἔτω, καὶ διεσπάθη· εἰ μὴ ἔτω, καὶ ἀπώλετο, καὶ κατεδικάσθη. οὐ μόνον δὲ ἐκεῖνος αὐτὸν τῆς ὁρμῆς ἐξῃρεῖτο ὁ χιλίαρχος, ἀλλὰ καὶ ὑπηρέτης αὐτῷ ἔσῃ, ὥστε ἀκινδύνως ἀφεθῆναι μὴ τοσαύτης ταραχῆς. καὶ ὅπως, ἄκουε. ἐπάγει γάρ·

23 Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατοντάρχων, εἶπεν· ἑτοιμάσατε μοι στρατιώτας διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἱππεῖς ἑβδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτὸς,

χ. διακόσιοι στρ. εἰς Φίλικα 24 Κτήνη τε παρασχεῖν, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον, διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα,

25 Γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον·

26 Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν.

27 Τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι.

χ. ἐπιγνῶναι 28 Βουλόμενος δὲ γνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν.

29 Ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου, ἢ δεσμοῦ ἔγκλημα ἔχοντα.

χ. θέλων, ἐξ αὐτῶν ἐπιμ. 30 Μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς μέλλειν ἔσεσθαι εἰς τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐξαυτῆς ἔπεμψα πρὸς σὲ, παραγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπ' σοῦ. ἔρρωσο. Ὄρα καὶ τὸν ἐπιστολὴν ἀπολογίαν ἔχουσαν μὴ ὑπὲρ αὐτοῦ (οὐδὲν γὰρ, φησὶν, ἄξιον θανάτου ἔγκλημα ἔχοντα) κατηγορίαν ἢ κατ' ἐκείνων ἢ κῆ τούτου· ὅπως ἐθανάτων. καὶ πρῶτον μὲν φησὶν ὅτι μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐξειλόμην· εἶτα προσέθηκεν ὅτι καὶ κατήγαγον αὐτὸν πρὸς αὐτούς, καὶ οὐδὲν ὄντως ἄξιον ἐγκλείσας ἐκεῖνος. καὶ διὰ ὑπὲρ ἐμοῦ παραπλαγῶναι καὶ παρασχεθῆναι, πάλιν ἐπιχειρῆσαι αἱρεῖν· ὥστε πάλιν λαμπρότερον ἡμᾶς τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον. καὶ τί δήποτε τοὺς κατηγόρους πέμπει; ἵνα σὺ ἔχῃς διερεύνησιν, εἴθε ταῦτα ἀκριβέστερον γυμνάζῃς, ἀθῴος ἦν). ἰδοὺ τοίνυν ἀνῶνται τὰ εἰρημένα. ἐγὼ, φησὶ, φαρισαῖός εἰμι. ὅτι εἶπεν, ὥστε αὐτὸν ὑπισχνεῖσθαι. εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ κολακεύειν, ἐπάγει· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. ἀπὸ τῆς κατηγορίας αὐτῆς καὶ ὁ Δημοσθένης σεμνύσηται ἑαυτόν. Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἄγγελον, μήτε πνεῦμα. ἀθάνατον τὸν ἄνθρωπον ἴσασι Σαδδουκαῖοι, ἴσχα αὐτὸν τῷ Θεῷ, παχεῖς τινες ὄντες. ὅταν δὲ ἀνάστασιν βούλωνται εἶναι πιστεύειν. οἱ ἀναστάντες, φησὶ, γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων, διεμάχοντο λέγοντες· οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. ὅρα, ἀκούει καὶ ὁ χιλίαρ-

13 Ησαν γ̃ πλείους παραφέροντα ⓐ ταύτην τὴν σωτηρίαν πεποιημένοι.

Αἰσθημάτωσαι ἑαυτούς, φησιν. ὁρᾶς πῶς εἰσι σφοδροὶ καὶ ἀμείλικτοι πρὸς τὴν κακίαν; τί ὄντι, μὴ αἰσθημάτωσαι; μετὰ τοῦ, ἔξω ὄντες τῆς εἰς Θεὸν πίστεως εἶπεν, εἰ μὴ ὁ δόξαν τῷ Παύλῳ πείσαι. ἆρα ἀφανεῖς εἰσι δυσὶ θηρίοις συνειλημμένοι ὀκνηροί. οὐ γὰρ ἀπέκτειναν ⓦ Παῦλον. ἐπαφέροντα ὁμοῦ σωτηρίαν. πιστοὶ γὰρ ὁ ἔθνος, ὅταν μόνον ὅτι ἀγαθῷ δίκῃ συμφωνῆσαι, οὐδὲ δύο σωτηρίαις· ὅταν γ̃ ὅτι κακῷ, δῆμος ὁλόκληρος. καὶ λαμβάνοισι χαρακτῆρας καὶ ἐδὲν ἀρνοῦνται. διὰ καὶ τοῦτο δηλοῖ ἐπάγων.

14 Οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, εἶπον· ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι, ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν ⓦ Παῦλον.

15 Νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ" σὺν τῷ συνεδρίῳ ὅπως αὔριον αὐτὸν κ. σὺν
καταγάγῃ πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ. ἡμεῖς γ̃ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.

16 Ἀκούσας γ̃ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ ἔνεδρον, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ πραιτώριον, ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ.

17 Προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων, ἔφη· ⓦ τοῦτον τὸν νεανίσκον ἀπάγαγε πρὸς ⓦ χιλίαρχον. ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ.

18 Ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς ⓦ χιλίαρχον. Παῦλος δὲ δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ καλεῖται προμηθείας. καὶ ὅρα· ὁ Παῦλος οὐδένα ἀφίησι μαθητὴν, οὐδὲ ⓦ ἑκατόνταρχον, ὥστε μὴ τὸ πρᾶγμα γνώσεσθαι ἀμάθητον." καὶ ἐλθὼν ὁ ἑκατόνταρχος, ἀνήγγειλε τῷ χ. καὶ φησι
χιλιάρχῳ, λέγων· Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με, ἠρώτησε τοῦτον τὸν νε- ὁ δέσμ.
ανίαν ἀγαγεῖν πρός σε, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι.

19 Ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο, τί ὄντι ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι;

20 Εἶπε δέ, ὅτι Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὡς" μέλλοντάς τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι" περὶ αὐτοῦ. χ. μέλλοντα τι

21 Σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς. ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἀνδρες ἐξ αὐτῶν πλείους παραφέροντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν, μήτε πιεῖν, ἕως οὗ ἀνέλωσι τὸν Παῦλον. καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰσι προσδεχόμενοι τὴν σὴν ἐπαγγελίαν. χ. περὶ

22 Ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίσκον, παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι, ὅτι ἐνεφάνισας ταῦτα πρὸς μέ. Καιρὸς ὁ χιλίαρχος καλύπτει κρύπτων, ὥστε μὴ γνῶσθαι ὅλως· καὶ τότε λέγει τοῖς ἑκατοντάρχοις, ὅτι καὶ γνῶσθαι ἔχρῃν, καὶ πέμπεται λοιπὸν εἰς Καισάρειαν, ἵνα κἀκεῖ δηλεχθῇ ὅτι μείζονος θεάτρου καὶ λαμπροτέρου τοῦ ἀκροατηρίου· ἵνα μὴ ἔχωσι λέγειν ⓐ Ἰουδαῖοι, ὅτι εἰ ἐδιδάχθη Παῦλος, ἐπιστεύσαμεν ἄν, εἰ ἐκηρύσσετο αὐτοῖς διδάσκοντος. ἐπὶ αὐτῇ οὖν αὐτοῖς ἐστιν ἡ ἀπολογία ἐκκόπτεται. καὶ ὅπερ, φησιν, ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ· θάρσει· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. ὅρα, καὶ μετὰ ὁ φανῆναι πάλιν ἀφίησιν αὐτὸν αἰθέριον σωθῆναι. καὶ ἄξιον ὀκνηραγωγῆσαι τὸν Παῦλον, πῶς οὐκ ἐθορυβήθη, οὐδὲ εἶπε, τί δὴ τοῦτο ἔστι; ἆρα μὴ ἀπάτημα τοῦ Χριστοῦ; ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον ὑπεισῆλθεν, οὐδὲ ἔπαθεν, ἀλλὰ μόνοι θλῖψιν ὑπέστην. οὐ μόνον θλῖψιν θλῖψιν, ὕπνωσεν· ἀλλὰ τὰ αὐτὰ δὲ αἰθέριον σοφίας σωτηρίαν οὐ" προσῆκε. καὶ σκέψαι πῶς ἀναγκαίως πανταχοῦ ἑαυτοῖς ἐκφεύγειν ἐδίδαξεν διὰ τὸ ἀναθεματισμόν. χ. σφάλλειν
ἰδοὺ πηγὴ ἀνδροφονίας μήτηρ. καθάπερ ὁ Ἡρῴδης ἀναγκαίως τὸν ἀπὸ τοῦ ὄρκου ἑαυτῷ ἐπέθηκεν, ὅπου δὲ ὄντι. πολλαχοῦ γὰρ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἤνεγκεν· προσημαίνει δῆλον βλασφημίας καὶ παγίδας λύσει. καὶ μόνον ἐκφεῦξαι προσελθεῖν, ἐκφεῦξαι αἰθέριον ἀποφυγεῖν, δικαστηρίου συγχροτῆσαι. ταῦτα γὰρ οὐχ ἱερέων, ἀλλὰ ληστρικῶν· ταῦτα οὐκ ἀρχόντων, ἀλλὰ λυμεώνων.

Λογ. μθ. 6 ΓΝΟΥΣ ΔΕ Ο ΠΑΥΛΟΣ ΟΤΙ ΤΟ ΕΝ ΜΕ-
ρος ἐστὶ Σαδδουκαίων, ὁ δὲ ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ· ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀνα-
5 στάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. 7 Τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος, ἐγένετο στάσις τῶν Σαδδουκαίων καὶ Φαρισαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
8 Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ ἄγγελον, μήτε πνεῦμα· Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα.

10 Ἀλλὰ αἰσθητῶς δηλονότι, καὶ οὐ πεπαιχοῦσης ἐρίτιος ἀπολαύειν, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἑαυτῆς τι συγχωρήσαι εἰσφέρειν. ὁ δὴ καὶ ποιεῖ καὶ ἐν τούτῳ, καὶ ἐν τῷ μὴ θέλειν πάντα ἀπολογεῖται, βουλόμενος σῶσαι τὸ πλῆθος τὸ κακῶς ὁμοσοῦν κατ' αὐτοῦ. καὶ οὐ ψεύδεται ὅσον ἐνταῦθα, Φαρισαῖος εἶναι λέγων. Φαρισαῖος γὰρ ἦν ἐκ προγόνων. δηλοῖ τοῦτο καὶ ὕστερον ἀπολογούμενος· Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου, καὶ περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. ὅπερ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐβούλοντο εἰπεῖν, διὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν, ἀναγκάζει λοιπὸν αὐτὸς εἰπεῖν. Φαρισαῖοι δέ, φησιν, ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα. καὶ μέντοι τοῦτο ὅτι· πῶς οὖν λέγει ἀμφότερα; "ὅτι πνεῦμα καὶ ἄγγελος ἓν ἐστιν, "ὅτι οὐ μόνον ἡ λέξις περὶ δύο, ἀλλὰ καὶ περὶ τοιῶν λαμβάνεται. καθ' ἕκαστον οὖν ὕστερον εἶπε, καὶ οὐ χυδαιολογεῖ. καὶ ὅρα, ὅτι μετ' αὐτοῦ ἦσαν, τὰ ἀπολογούμενα ὑπὲρ αὐτοῦ.

χ. πνεῦμα καὶ ἄγγελον ἓν φησι. καὶ ἔστιν ὅτε

9 Ἐθόρυβος γάρ, φησι, κραυγὴ μεγάλη· ἐπὶ δυσὶ γὰρ τισὶν τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων, διεμάχοντο λέγοντες· οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. Εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν. Καὶ διὰ τί μὴ περὶ τούτου ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπελογήσαντο; ὅτι αὐτοῖς ὅπως συνεμίγνυτο, οὐδὲ δῆλον ἦν," πρὶν ἀπολογήσεται, Φαρισαῖος ὢν ὤφθη. ὁρᾷς ὅταν τὰ πάθη ὑποχωρήσῃ, πῶς ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται; ὃ δὲ λέγουσι, τοῦτο ἐστί· ποῖον ἔγκλημα, εἰ ἄγγελος αὐτῷ ἐλάλησεν, εἰ πνεῦμα, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ κατηγορεῖς, ὅτου τὰ περὶ ἀναστάσεως ἐκδιδάσκει; σέσωσται αὐτοῦ ἀπιστῶμεν, μὴ αὐτῷ πολεμοῦντες καὶ θεομάχοι φερώμεθα. ὅρα συνετοὺς αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀπολογουμένους, καὶ Παῦλον οὐδὲν αἰτίαν αὐτοῖς δίδοντα λαβεῖν.

ἴσ. δῆλον χ. πρὶν δηλῶται λόγον φαεισθῆ ὤν.

10 Πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως, "φοβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβὰν ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἀγαγεῖν τε εἰς τὸ παρεμβολεῖον. Φοβεῖται λοιπὸν ὁ χιλίαρχος μὴ διασπασθῇ, ὅπερ εἶπεν ὅτι Ρωμαῖός ἐστι· ὅλον γὰρ οὐκ ἀνύδωσι τὸ πρᾶγμα. ὁρᾷς ὅτι δικαίως ὡμολόγησεν ἑαυτὸν Ρωμαῖον εἶναι; "ἦν γὰρ δεσμεῖν, οὐδέπω ἐφοβήθη. καὶ τὸ μὲν στράτευμα λοιπὸν ἁρπάζει αὐτόν. "ὡς δὲ εἶδον οἱ μαθηταὶ πάντα ἀνύοντα, διὰ ἑαυτῶν τὸ πᾶν ποιοῦσι, βουληθέντες μὴ καὶ τοῦτο, κωλυθῆναι δεῖ. ὕστερον δὲ ἅπαντα ἔσται ἡ κακία τοσούτοις ἐγκοπησομένη. κἂν τοσαῦτα ὑπομείνωμεν, ὥστε καὶ τῷ θυμῷ καθυφῆναι, καὶ μαθεῖν διὰ ὧν ἐδιώκοντο ἀνενεγκεῖν; ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐφίσανται. ἐκβαίνει γοῦν ἐκείνη ἡ ἀπολογία, ὃ μέλλοντα δικάζεσθαι τὰ ἄθεσπτον ἁρπάζεσθαι, καὶ τοσούτους κινδύνους διαφυγεῖν.

χ. ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογούμενος, καὶ

χ. ὁ γὰρ αὐτὸν ἐδεῖ πεῖν ἔρος.

χ. ὡς ἴδιον οἰόμενοι ἔργον πάσχειν

11 Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος, εἶπε· θάρσει, Παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.

12 Γενομένης δὲ ἡμέρας," ποιήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι συσσροφὴν, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς λέγοντες μὴ φαγεῖν, μηδὲ πεῖν, ἕως οὗ ἀνέλωσι τὸν Παῦλον.

χ. τίς πότε τῶν Ἰουδαίων

Εἰς δέον ἀναλίσκων τὰ χρήματα, οὗτός ἐστι μεγαλόψυχος. μεγάλη γὰρ ὄντως ψυχὴ ἡ μὴ παθεῖ δουλθοῦσα, ἢ μηδενὶ ἡγουμένη τὰ χρήματα εἶναι. πάλιν, ἡ οἰκονομία καλεῖται οὕτω καὶ ὁ οἰκονομικὸς αὐτὸς ἐστιν ὁ εἰς δέον ἀναλίσκων, καὶ μὴ ἁπλῶς δαπανηρός. ἡ δὲ φειδωλία οὐκ ἔστι ταῦτον. ἐκεῖνος μὲν γὰρ πρὸς τὸ δέον ἀναλίσκει· οὗτος δὲ οὐδὲ ἀναγκαίας ἀπαιτούσης χρείας, τῆς οὐσίας ἄπτεται τὴν χρημάτων. ὁ οἰκονομικὸς τοίνυν τοῦ μεγαλοψύχου ἡμῖν αὐτοῦ ἀδελφός. οὐκοῦν ὁμοῦ τὸν μεγαλόψυχον θήσομαι καὶ τὸν οἰκονομικόν, καὶ τὸν ἄσωτον, καὶ τὸν μικρολόγον. ἀμφότεροι γὰρ ἀπὸ μικροψυχίας τοῦτο πάσχουσιν, ὥσπερ οὖν καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ μεγαλοψυχίας. μὴν δὲ μεγαλόψυχον καλῶμεν τὸν ἀναλίσκοντα ἁπλῶς, μηδὲ τὸν εἰς δέον ἀναλίσκοντα· μηδὲ τὸν οἰκονομικὸν μικρολόγον καὶ φειδωλόν, μηδὲ τὸν ἀκαίρως φειδόμενον τῶν χρημάτων. πόσα ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ἀναλώσει, σπαδυσχόμενος πορφύραν καὶ βύσσον; μὴ οὐκ ἐρῶ μεγαλόψυχος. οὐκοῦν γὰρ ὠμότητος κατηγορεῖ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ ὑπὸ μυρίων κόλασιν. ἡ δὲ τοιαύτη πῶς ἂν εἴη μεγάλη; μεγαλόψυχος ἦν ὁ Ἀβραάμ, εἰς οὐσοδηποῦν ἀναλίσκων τῶν ξένων, οὐ μόνον καταστάσεων, καὶ ἑκατὸν ἐκεῖνα ἐργάζων οὐ μόνον χρημάτων, ἀλλὰ σὺν τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ φιλοτιμίᾳ. διὰ τοῦτο ἴδωμεν ἵνα πράττωσι πολυτελῆ, πύρας πέφοντας καὶ κατασίτους, μὴ μεγαλόψυχον καλέσωμεν τοῦτον, ἀλλὰ σφόδρα μικρόψυχον. ὅρα γὰρ ὅσοις δουλεύει καὶ κατέχεται πάθεσι, γαστριμαργίᾳ, ἡδονῇ ἀτόπῳ, κολακείᾳ· οὐ τοσούτοις καταζεύμενος, καὶ μηδενὶ τούτων δουλεύμενος δύνασθαι φυγεῖν, πῶς ἂν εἴη μεγαλόψυχος καὶ λοιπὸν αὐτὸν τότε μάλιστα καλέσωμεν μικρόψυχον, ὅταν μάλιστα δουλεύσῃ. ὅσῳ γὰρ αἱ μείζονες δουλεύσῃ, τοσούτῳ δηλοῖ τὸν τυραννίδα τῶν παθῶν ἐκείνων. εἰ γὰρ μὴ σφόδρα αὐτοῦ ἐκράτουν, οὐκ ἂν σφόδρα ἀνάλωσε. πάλιν, ἂν ἴδωμεν ἵνα τύπτων μὲν μηδενὶ μηδὲν προσέχοντα, πίπτας δὲ πρόφοντα, καὶ τοῖς διωκόμοις ἐπιχορηγοῦντα, αὖθις δὲ πράττῃ ἂν ἔχοντα βύτιλῃ, τοῦτον σφόδρα καλῶμεν μεγαλόψυχον. μεγάλης γὰρ ὄντως ψυχῆς, τῆς ὑπὲρ οἰκείας καταφρονεῖν ἀναπαύσεως, τῆς δὲ ἑτέρων φροντίζειν. εἰπὲ γάρμοι· εἰ ἵνα ἴδοις τὸν ὑπὲρ τυράννων καταφρονοῦντα πόνων, καὶ σὺν ἡδέως ὑπομένοντα τὰ ἐκείνων ἐπιτάγματα, οὐκ ἂν ἐκείνων τυραννουμένους ἀξιέλεγκτα, καὶ σὺν κακῶς πάσχοντας, ἆρα οὐκ ἂν μέγαν ἡγήσαιο τοῦτον; ὅτου δὴ καὶ ταῦθα λογιζώμεθα. τύραννος ὅστις καὶ πάθη. ἐὰν οὖν καταφρονήσωμεν αὐτῶν, μεγάλοι ἐσόμεθα· ἂν δὲ ἑτέρους ἀξιελέγκωμεν, πολλῷ μείζους εἰκότως. ὁ γὰρ οὐχ ἑαυτοῖς δεκομένους μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις, μείζους τῶν μηδέτερα ποιούντων. ἂν δὲ ὑπιζαπόμενος ἵνα ἐκείνου τυράννου, τὸν ἐκείνου τύπτῃ, τὸν ἐκείνου τύπτῃ, ἄλλον δὲ ὑβρίζῃ, ἆρα τοῦτο μεγαλοψυχίας ἐργάζῃ; οὐ δῆτα· καὶ τοσούτῳ πλέον, ὅσῳ ἂν μέγας ἦ. ὅπου καὶ ἐφ' ἡμῶν. τὸν μὲν γὰρ πορεύεται ἡ ψυχὴ θυμοῦς ἵνα ἅπτεται ἐλευθέρας· ταύτην δὲ ὁ ἄσωτος τυπτεσθαι ἐκέλευσεν ἐκεῖνον τῶν παθῶν. τὸν ἑαυτὸν τύπτοντα, τοῦτον μεγαλόψυχον φήσομεν; οὐδαμῶς. οὐκοῦν μάθωμεν τίς ἐστιν ἡ μεγαλοψυχία, τίς δὲ ἡ ἀσωτία· τίς ἡ οἰκονομία, καὶ τίς ἡ μικρολογία· τίς ἡ ὀπτεύκεια, * καὶ ἀνανδρία· τίς προῖκα, καὶ τίς θρασύτης· ἵνα ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων διελόντες, δυνηθῶμεν εὐαρέστως τῷ Κυρίῳ τὸν ὑπόντα βίον διαγαγεῖν, καὶ τῶν μελλόντων ὑπιτυχεῖν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

κγ. μεγαλόψυχος τίς;

κγ. ἀλλὰ καὶ σφοδρότης ἀνανδρίας, ἔνθα κ. πάντα

* καὶ τοπία κ. εἰς ἀναλόσιν, καὶ

θανατώσω, ἢ οὐχ ὑπερέμφασιν. Οὐκ ἤδει, φησὶν, ὅτι ἀρχιερεύς ἐστιν. ἆρα ἀγνοίας ἡ ὕβρις μόνοις ἐκείνοις. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἐκεῖνος, καὶ λαβὼν αὐτὸν ἀπῆλθε καὶ οὐκ ἐσίγησε, καὶ ὠξέδωκεν αὐτοῖς αὐθις ὁ χιλίαρχος. σὺ τοίνυν δείκνυσι, ὅτι ἐκὼν πάσχει ἃ πάσχει, καὶ οὕτως ἀπολογεῖται πρὸς αὐτὸν ὡς νόμῳ πειθόμενος, οὐχὶ αὐτοῖς ἐνδείξασθαι βουλόμενος· ἐπεὶ ἐκείνων γε κατηγόρει σφόδρα. ἀλλ' οὐ κατὰ νόμον τοῦτο ἀπολογεῖται, ἀλλ' οὐ κατὰ νόμον δῆμον· εἰκότως. ὃ γὰρ νόμον οὐδὲν ἐδικήκοτα δικαίων, καὶ ταῦτα ἀθῷοι ὄντα, πῶς ἐμέμφετο; Οὐκοῦν οὐδὲ ὕβρεις ὃ περὶ αὐτὸν εἰρημένον, Εἰ μὴ ἐκ τοῦ Χριστοῦ ὕβρει εἶπόν τις αὐτόν, ὅταν λέγῃ· Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί· τοῖς κεκονιαμένοις. ναί, φησιν. ἀλλ' εἰ πρὸς τοῦτο εἶπεν, οὐκ ἐκεῖνος ὑμεῖς, ἀλλὰ προφητείας. ἀλλ' εἶπον τινὲς αἱρετικοὶ, ὅτι οὐκ ἐβούλετο καταφρονηθῆναι. ἐγὼ μέν φημι ὁ Χριστὸς πολλαχοῦ ὕβρεσιν Ἰουδαίους αὐτὸς ὑβριστὰς, ὡς ὅταν λέγῃ· Μὴ δόκητε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ὕβρεως, μὴ γένοιτο. ὅσα γοῦν παρὸς ἐκείνου μαθὼν ἴσως ὑπερεικείας ἀφαλεῖς). Οὐκ ἤδει ὅτι ἀρχιερεύς ἐστι, φησὶ, τοῦ Θεοῦ. [τοῦτο εἶπε, καὶ οὐκ ἔστι·] ἀλλὰ δείκνυσι ὅτι οὐκ εἰρωνεύεται, ἐπάγει· ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. βλέπεις πῶς καὶ ἄρχοντα αὐτὸν ἐπονομάζει;

Μάθωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς τὴν ὑπείκειαν καὶ τὴν παρρησίαν, ἵνα ἐν ἑκατέροις ὦμεν ἀπηρτισμένοι. πολλῆς γὰρ ἀκριβείας δεῖ, ὥστε μαθεῖν τί μὲν τοῦτο, τί δὲ ἐκεῖνο. ἀκριβείας δὲ δεῖ, ὅτι πολλάκις αἱ κακίαι· τὴν μὲν παρρησίαν θρασύτης, τὴν δὲ ὑπείκειαν ἀνανδρία. καὶ δεῖ τοῦτον ἐκείνοις μηδὲν κακὸν πάσχοντα, δεῖξαι δὲ ἀρετὴν ἔχοντα· ὥσπερ δή τις εἰ δυνηθείη τὴν διάνοιαν συγγίνεσθαι, ἀγνοίᾳ τῇ θεραπαινίδι σεμνῇ. τί οὖν ἐστιν ὑπείκεια, καὶ τί ἀνανδρία; ὅταν ἑτέρους μὲν ἀδικουμένους μὴ ἀμύνωμεν, ἀλλὰ σιγῶμεν· αὐτοὶ, τοῦτο ἀνανδρίας ἐστὶν· ὅταν δὲ κακῶς πάσχοντες φέρωμεν, τοῦτο ὑπείκεια. τί παρρησία; πάλιν τὸ αὐτὸ, ὅταν ὑπὲρ ἑτέρων ἀγωνιζώμεθα. εἶδες θρασύτης; ὅταν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀμύνεσθαι βουλώμεθα. ὥστε μεγαλοψυχία ἐστὶν ἡ παρρησία, καὶ θρασύτης πάλιν ἡ ἀνανδρία. ὁ γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μὴ ἀλγῶν, δυσκόλως ὑπὲρ ἑτέρου ἀλγήσει· ὁ δὲ ἑαυτῷ μὴ ἀμυνόμενος, δυσκόλως ἑτέροις οὐκ ἀμυνεῖται. ὅταν γὰρ καθαρὸν ᾖ τὸ ἦθος ἡμῶν παθῶν, δέχεται καὶ ἀρετήν. καθάπερ καθαρὸν τὸ σῶμα πυρετὸν δέχεται ἰσχυρὸν, οὕτω δὴ καὶ ἡ ψυχὴ, αἰ μὴ τοῖς πάθεσι πρὸς διαφθορὴν, δέχεται ἰσχυρὰν. μεγάλης ἰσχύος γνώρισμά ἐστι τὸ ὑπείκειν, γλυκείας καὶ τεθλιμμένης ψυχῆς καὶ ὑψηλῆς σφόδρα· τῇ ὑπείκειᾳ δηλονότι· ἢ μᾶλλον εἰ τὸ παθεῖν κακῶς, καὶ μὴ ἀγελαίαν ἐστὶ καὶ οὐκ ἀν τις ἁμάρτοι τὸν κηδεμονίαν τὸν ὑπὲρ τῶν πλησίον ἀνδρείαν εἰπών. ὁ γὰρ τοσοῦτον ἰσχύσας, ὡς δυνηθῆναι τοσούτων πειρασθῆναι παθῶν, ἰσχύσει καὶ ἑτέρου καταπολεμῆσαι. οἶδ, δύο πάθη ἐστὶ ταῦτα, δειλία καὶ θυμός. ἂν τὸν θυμοῦ κατάσχῃς, εὐθὺς ἔσται ὅτι καὶ δειλίας· τὸν θυμοῦ δὲ κρατῆς, ἀνδρεῖος εἶ· οὐκοῦν καὶ τῆς δειλίας [τὸν κρατήσῃς], καὶ ἔσῃ ἀνδρεῖος. πάλιν τὸν μὴ πρεσβεύῃ τοῦ θυμοῦ, γέλωτας θεμιτός. τούτου δὲ μὴ πρεσβεύωμεν, ἐπεὶ φόβου πρεσβεύειν δώσασι. οὐκοῦν καὶ δειλὸς ἔσῃ, καὶ ταπεινός, οἶδ ἂν εἰ σῶμα ἀνθρώπου οὕτως εἶπε καὶ δύσκρατον, ὡς πρὸς ἐπιθέσεις πόνου ἀνάπτεσθαι· τοῦτο παχέως καὶ ὑπὸ ψυχροῦ ἁλίσκεται καὶ ὑπὸ θερμοῦ (ὃ γὰρ δύσκρατον τοιοῦτον) ὃ δὲ εὔκρατον πολλὰ ὑφίσταται. πάλιν, ἐστὶ μεγαλοψυχία ἀρετή· καὶ προσφέρεται αὐτῇ ἀσωτία. ἔστιν οἰκονομία ἀρετή· καὶ τὸ οἰκονομικὸν εἶδος, προσφέρεται ἡ φιλαργυρία καὶ μικρολογία. φέρε οὖν πάλιν ταῖς ἀρεταῖς σταγαλώμεθα. οὐκοῦν οὐ μεγαλόψυχος ὁ ἄσωτος. πῶς; ὁ γὰρ ὑπὸ μικρῶν ἁλισκόμενος παθῶν, πῶς ἂν εἴη μέγας τὴν ψυχήν; οὐ γὰρ χρημάτων ἐστὶ τὸ καταφρονεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρων ὑπερτέρεσθαι παθῶν. ὥσπερ δὲ εἴ τις ὑπὸ λιχνείας ὑπερβαίνοιτο οἰκέτου ὑπακούει, οὐκ ἂν εἴη ἐλεύθερος. οὐ γὰρ ἐκ τοῦ χρημάτων καταφρονεῖν ἐστὶ τὸ ἀναλίσκειν· ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ δίκαιος ἐπιθυμίας δίκαιον. ἐπεὶ εἶγε οὐδὲν ἐστὶν ἔχειν καὶ ἀπολαύειν οὕτως ἂν ἤθελησεν· ὁ δὲ

ΗΘΙΚΟΝ

χ. ἀρετὴν
χ. ἑαυτῆς ἢ ἀμυνώμεν. τοῦτο αὐτὸ ἀνανδρ.
χ. ἐκ ἀλγ.
χ. ἐσχυλαρ
χ. ἢ ἐπιτίκια

Matth. κγ. ζ.

Ioan. ε. μι.

ὑ δοκῇ, ὅτι σοὶ ὅλως ἡδέως ὅτι ὄντι ἀρχιερεῖ· ἢ γὰρ δι', ἡ εἰμένει. δεῖ ἡ ἀπολογεῖται ὡς κακηγορίας οὔσης, ἡ ἐπαίνῳ, ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σε οὐκ ἐρεῖς κακῶς. τί οὖν, φησιν; Εἰ γὰρ μὴ ἀρχων ἦν, ἄλλοι ἁπλῶς ὑβρίζειν ἔδει; οὐδαμῶς· ἀλλ' ἡ ὑβριζόμενοι μᾶλλον σωφρονεῖν. ἄξιον ὑ ζητῆσαι, πῶς ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς λέγων· Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, σὺ ταῦτα τοναντίον ποιεῖς; ἡ οὐ λοιδορεῖται μέσον, ἀλλ' ἡ ἐπαινεῖται. ἄπαντι. οὐδὲ ταῦτα φαίνεται πεποιηκώς· ἀλλὰ τῷ ἀκριβῶς σχοπεῖν, παῤῥησίας μᾶλλον ὄντι τὰ ῥήματα, ἢ θυμοῦ. ἄλλως δὲ, οὐκ ἐβούλετο θύκαται φέρειν φανῆναι τῷ χιλιάρχῳ. Εἰ γὰρ αὐτὸς μὴ ἐφύσατο μαίνεσθαι, ὡς δὴ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκδίδοσθαι μέλλοντα, ὃ ἐπὶ τοῦ οἰκείου τύπτεσθαι, μᾶλλον δὲ ἐκεῖνοι θρασύνεσθαι εἰργάσατο. δεῖ τοῦτο οὐδὲ πρὸς παῖδα ἀποτείνειν, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν ἐπιτιθέναι, [τοῦτο κατασκευάζων.] ὃ ἡ, δεῖ χε κακηγοροῦντα, ἡ σὺ κεῖθι κρίνειν μετ' ἐκεῖνον, εἶπε, μετανοεῖ τοῦτ' αὐτῷ λέγων· ὑπόδικος ὢν ἡ μείζονα πληγῶν ἄξιος. ὅρα γοῦν πῶς αὐτὸν κατεπλάγησαν τῇ παῤῥησίᾳ [ὁ δῆμος]. δεινὸν γὰρ δύασθαι ὃ πᾶν, καθάπερ δοκοῦσι μᾶλλον. αὐτὸς ἡ ἐν νόμῳ ὑπάρχων ἐκολάσθη, ὅπερ βούλεται δεῖξαι ὅτι οὐ δεῖ ὃ φοβεῖσθαι, οὐδὲ δεῖ ὃ μὴ ἄξιον εἶναι ἀκούσαντα ταῦτα, οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ τῷ νόμῳ ἡ σὺ ταῦτα πείθομαι. ἡ σφόδρα πείθομαι μὴ εἶναι αὐτὸν, ὅτι ἀρχιερεύς ἐστι, δεῖ μακροῦ λόγου ἐπιμελοῦσθαι χρείου, μὴ συγχύσωμεν ὑ συνεχῶς Ἰουδαίοις, ὁρῶντα ὑ ἡ ἐκεῖνοι σὺ τῷ μέσῳ μετ' πολλῶν ἐν ἑτέροις. οὐκ ἔλαθε γὰρ δῆλος ἦν ὁ ἀρχιερεύς, πολλῶν ὄντων ἡ ἀρχόντων. οὕτω μοι ἡ τὸν πρὸς αὐτὸν ἀποτείνασθαι δοκεῖ, δείκνυς ὅτι νόμῳ πείθεται, ἡ δεῖ τοῦτο ἀπολαύειν. ἴδωμεν ὑ αὖθις τὰ εἰρημένα. πρὸς συγχυθέντα μου, φησι, σὺ τῷ ἱερεῖ; ἐβούλετο θεραπεύειν με σὺ ἐκείνου. ἵνα δηλώσῃ ὅτι ἀκ ἁπλῶς φαντασία ἦν, δεῖ τοῦτο πρὸς εἶπεν ὃ, πρὸς συγχυθέντα μου. ἀπιδοῦσα ἡ ἔξεληλε σὺ τάχει, φησί, δίκαια οὐ προσδέχονται σε τιμᾶν μάρτυσιν. σὺ ταῦτα δείκνυσιν ὅτι ἀκ φοβούμενος αὐτῶν τῶν κοδωνίων ἔφυγε, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐδέχετο τιμᾶν αὐτόν. δεῖ τί ὑ εἶπεν, ὅτι αὐτὸν ἐπίστανται, ὅτι ἐγὼ ἤμελλον δισμεύων; οὐκ αἰτιλέγων τῷ Χριστῷ (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ βουλόμενος μαθεῖν ὅτῳ προσέδρξον. παρῆν, φησίν, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε. ὅρα, οὐκ ἐδίδαξεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς τί δεῖ ποιεῖν· ἀλλ' εἶπε μόνον ἀπελθεῖν, ἡ πείθεται· ποσάκις ἐῶν καταπλήξει. ἡ ἐπῆρεν τὸν φωνὸν αὐτῶν, φησι, λέγοντες· αἶρε αὐτὸν· οὐ γὰρ καθήκει αὐτὸν ζῆν. ὦ τῆς ἀθρασύτητος. ἡ μὴν ὑμᾶς οὐ καθήκει ζῆν, ἕως τοῦτον πάντα πληρώσωμεν τὸν Θεόν. ὦ μακρὰ ἡ αἰδροφόνοι. ἐκ τὰ ἱμάτια ἐκτινάσσοντες, φησι, κονιορτὸν ἔβαλον. ὥστε χαλεπώτερον γένεσθαι τῷ εἰπόντι τοῦτο ποιοῦσι, ἢ καὶ φονεῦσαι βουλόμενοι πάντα. καὶ ὅρα· οὐ λέγουσι τῷ αἰτίῳ, ὅτι μὴν ἔδει εἶπεῖν, ἀλλὰ τῇ βοῇ καταπλήξειν οἴονται, καὶ μὴν ἐκ τῶν κατηγόρων ἐχρῆν μαθεῖν. καὶ ὁ χιλίαρχος ἐφοβήθη, φησίν, ἐπιγνοὺς ὅτι Ρωμαῖός ἐστιν. οὐκ ἄρα ψιλὸς ἦν ὁ Ρωμαῖος ἑαυτὸν εἶναι πάντα Παῦλον εἶπεῖν. ἐλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν, φησι, ἡ καταγαγὼν ἔστησεν εἰς τὸ συνέδριον. τοῦτο ἔδει ποιῆσαι, μήτι βουληθῆναι μαθεῖν, ἀλλὰ καταλιπεῖν, μηδὲν τοιοῦτόν τι ποιήσαντα ὥστε δεσμεῖσθαι. ἡ ἔλυσεν αὐτὸν, φησι, ἡ καταγαγὼν εἰς αὐτὸν ἔστησε. τοῦτο μάλιστα ἠπόρησαν οἱ Ἰουδαῖοι. αἰτιάσας ὑ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ, φησὶν, εἶπεν· ἄνδρες ἀδελφοί. σὺ ταῦτα τῇ παῤῥησίᾳ αὐτοῦ δίκαιοι ἡ σὺ σύστεσιν. ἀλλ' ὅρα σὺ ἐκείνων τὸ ἰταμόν. ἐπήγαγε γὰρ, ὁ ὑ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα ἐπέταξε. δεῖ τί τύπτεις; τί γὰρ εἶπεν ὑβριστικόν; ὦ τῆς ἰταμότητος, ὦ τῆς ἀναισχυντίας, ὦ τῆς ἀθρασύτητος. τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν, φησιν, εἶπε· τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε. βαθεῖ τῇ παῤῥησίᾳ. εἰς ἐπίκρισιν αὐτὸν ἡ καθαιρούμενον ἀσφαλῆ. δεῖ τοῦτο γοῦν ἡ κατασκέλλει). σὺ αὐτὸς μὲν ἀπορῶν οὐδὲν παλαιὸν εἶπεῖν, ἀλλὰ σὺ πρὸ αὐτοῦ, οὐκ εἰσεγκόντες αὐτὸν τῇ παῤῥησίᾳ. οὕτως εἶδον αὐθέντην θανατοῦντα,

α. Κορ ιδ. ιϛ.

ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἡ

χ. τὸ ἀκριβὲς παπατ. ἀλλ'

χ. χαίζοντα ἀλλ' ἁπλῶς τῇ ἀξιώσει" χρᾶται, ἓ ἐκείνους παρὰ χάριν ποιῇ. οὐ γὰρ τοῦτο ἐζήτει, ὅπως δικαίως τι πραξείεν· ἀλλ' ὅπως παύσῃ Ⓜ ἐκείνων θυμὸν ἄδικον ὄντα.

χ. παρεστῶτων χ ἑκατόνταρχοι 25 Ὡς δ' παρέτεινεν αὐτοῖς τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπε πρὸς Ⓜ ἑστῶτα ἑκατόνταρχον· Εἰ ἄνθρωπον Ρωμαῖον ϗ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; Οὐκ ἐψεύσατο Παῦλος (μὴ γένοιτο) Ρωμαῖον ἑαυτὸν εἰπών. Ρωμαῖος γὰρ ἦν. δεῦρο ϗ ὁ χιλίαρχος ἀκούσας προσῆλθε. ϗ λέγει, φησίν, ἔσχες ἀφορμήν; Εἰ ϗ μηδὲν ἕτερον, ἔδωκεν δῶρον, μὴ ἀλλῷ ϗ μείζονα δώσειν. ϗ ὅρα· οὐκ ἁπλῶς φησιν· ἀλλ', εἰ ἔξεστιν ὑμῖν. δύο γὰρ ἐγκλήματα, ϗ ὁ ἀνθρωπος, ϗ ὁ Ρωμαῖον ὄντα. μεγάλων εἶχον ταύτην τὴν προνομίαν Ⓜ ἀξιοῦσθαι ὄντα καλεῖσθαι, ϗ οὐ πολλοὶ τοῦτο ἐτύγχανον. ἀπὸ γὰρ Ἀδριανοῦ, φασι, πολῖται Ρωμαίων ἐνομοθετήθησαν· ὁ δὲ παλαιὰ, οὐκ ὄντως ἦν. ἦν ϗ Ρωμαῖον ἑαυτὸν εἶπεν, ἵνα μὴ φυγῇ τὴν τιμωρίαν. διὰ καταφεύγοντος γὰρ δεῖ ἐλθεῖν μαστιγοῦσθαι· πῶς δ' εἶπεν, εἰς πλείονα αὐτὸν ἐμβάλλειν φόβον. Εἰ δ' ἁμαστίξαν, ϗ" πρόπεμψαν αὐτὸν τὸ πρᾶγμα, ἦν ϗ ἀπέκτειναν αὐτόν· πῶς δ' οὐχ ὅτω γέγ. ὅρα πῶς ὁ Θεὸς συγχωρεῖ ϗ αὐθεντίαν πολλὰ ἡμέσθαι, ϗ ἐπ' αὐτῷ, ἓ τῷ λυτρωθῆναι. ὁ δὲ χιλίαρχος ἀπεκρίθη, ὅτι πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην, δίκαιον ἐποιήσατο προσφάσει ἓ τοῦ εἶπεν ἑαυτὸν Ρωμαῖον τ Παῦλον· ἓ ἵνα τοῦτο ἐπράξειεν ἀπὸ τῆς λιπότητος Παύλου τῆς φαινομένης.

χ. παρέπεμψεν 25 Ἀκούσας δ' ὁ ἑκατόνταρχος, προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγειλε λέγων· ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ρωμαῖός ἐστι.

27 Προσελθὼν δ' ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ· λέγε μοι, εἰ σὺ Ρωμαῖος εἶ. ὁ δὲ ἔφη, ναί.

28 Ἀπεκρίθη ὁ χιλίαρχος· ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη· ἐγὼ δὲ ϗ γεγέννημαι.

29 Εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ Ⓜ μέλλοντες ἀνετάζειν αὐτόν. ϗ ὁ χιλίαρχος δ' ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς, ὅτι Ρωμαῖός ἐστι, ϗ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδικώς. Ἐγὼ δέ, φησι, ϗ γεγέννημαι. ἀρα ἓ πᾶς ἦν Ρωμαῖος. τί οὖν ἀπὸ τούτου γέγ; λύσας κατήγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. [ὅπως οὐκ ἦν ψεύδους ὃ εἶπεν ἑαυτὸν Ρωμαῖον, ὅτι ἓ ἀπώκατο ἀπ' αὐτοῦ λυτρώσεως τοῦ δεσμοῦ. ϗ πῶς, ἄκουε.]

30 Τῇ δ' ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι ὃ ἀσφαλές, ὃ τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ, ϗ ἐκέλευσεν συνελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς ϗ πᾶν τὸ συνέδριον αὐτῶν· ϗ καταγαγὼν Ⓜ Παῦλον, ἔστησεν εἰς αὐτούς.

χ. ζ. κγ. 1 Ἀτενίσας δ' ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν. Οὐκέτι πρὸς Ⓜ χιλίαρχον, ἀλλὰ πρὸς ὃ πλῆθος ἓ τ δῆμον πάντα ἀφαλείπται. ἓ τί φησιν; Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας.

Ὃ δὲ λέγει, τοῦτο ἔστι· ἴσως οἶδα ἐμαυτῷ τῷ πεδικηκώς ὑμᾶς, οὐδὲ ἄξιον τοῦ δεσμοῦ τυγχάνω τοσοῦτον. τί οὖν ὁ ἀρχιερεύς; δίκην κατεμυγλώσατο ἐφ' οἷς εἰς χάριν αὐτῷ ἀδίκως εἰδίδοτο· ὁ δὲ καὶ προσεπιπέθησε, καὶ κελεύει τύπτεσθαι αὐτόν. ὁ καὶ δῆλον ἐξ ὧν ἀπήγαγεν.

χ. αὐτὸν 2 Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας τοῖς παρεστῶσιν" αὐτῷ ἐπέταξε τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα.

[Κλαύδιος ὕστερος ὁ ἀρχιερεύς.]

40 3 Τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε· τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεὸς, τοῖχε κεκονιαμένε. ἓ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ Ⓜ νόμον, ϗ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι;

4 Οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον· Ⓜ ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς;

χ. ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεὺς ὁ τὸν ἀποστολικὸν τόπον 5 Ἔφη ὁ Παῦλος· οὐκ ἤδειν, ἀδελφοὶ, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς. γέγραπται γὰρ· Ἀρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. Τινὲς μὲν οὖν φασιν, "ὅτι εἰδὼς ἐνεπαθύνετο· ἐμοὶ Exod. xxii.

ὃ

Λογ. μη. 17 ΕΓΕΝΕΤΟ ΔΕ ΜΟΙ ΥΠΟΣΤΡΕΦΟΝΤΙ ΕΙΣ
Ιερουσαλήμ, " θύχομένου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει,
18 Καὶ ἰδεῖν λέγοντά μοι αὐτόν· σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ιερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ.
19 Κἀγὼ εἶπον· Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντάς σοι·
20 Καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ" μάρτυρός σου, κἀγὼ ἤμην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν.

χ. καὶ ὅτε ἐκχεῖτο τὸ αἷμα

χ. φυλάσσων

ΠΡΑ τοίνυν ἑαυτὸν εἰσωθεῖ εἰς τοὺς παθήματα. ἐπάγει γάρ· ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέφοντι εἰς Ιερουσαλήμ· τουτέστιν, ἦλθον μετὰ τὴν ἔφοδον εἰς Ιερουσαλήμ πάλιν. καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν λέγοντά μοι· σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει, διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. "ὅρα· οὐδὲ τοῦτο ἀμάρτυρον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως ἡ μαρτυρία· εἶπεν, ὅτι οὐ δέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν, καὶ οὐκ ἐδέξαντο. καὶ μοι ἀπὸ λογισμοῦ εἶδον ἐπιβουλεύσαντας, ὅτι πρώτως δέξονται. ἐγὼ γὰρ ἤμην" ὁ φυλακίζων καὶ δέρων, φησίν. ὥστε δεῖ τοῦτο ἐμοῦ αὐτὸν δέξασθαι· [καὶ ὅμως οὐκ ἐδέξαντο. διὰ καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἐκστάσει μανθάνει ὁ μὴ παραδεξόμενα.] ἐπιζητῶ δύο καταστοχάζει, ὅτι τὰ ἀπολογήται αὐτοῖς ὅτι (οὐ γὰρ ἦν ὁ εἰκὼς αὐτὸν ἰδιώτην, οὐδὲ ἦν" λόγων) καὶ ὅτι Θεὸς ἦν ὁ Χριστὸς καὶ παρὰ προσδοκίαν προφητῶν, καὶ οὐχ ὁρᾶν εἰς τὸ γηράμενα, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα προειδώς. πῶς οὖν λέγει, ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων ἀγεῖ τὸ Ισραὴλ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου; βαστάσει, εἶπεν, ἀπάντως πάσαι. ἄλλως δὲ· Ιουδαῖοι ἀλλαχοῦ μὲν ἐπίστευον· ἐνταῦθα δὲ οὐχί. ὅπου μάλιστα ἔδει πιστεῦσαι, ἐνταῦθα αὐτὸν τὸν πειρασμὸν προφυλάσσει, ἐνταῦθα οὐκ ἐπίστευον. καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. ὅρα πάλιν ὁ λόγος πλουτᾷ εἰς τὸ ἰσχυρὸν καφάλαιον. δείκνυσι γὰρ ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ ἐλεήμων, καὶ οὐκ ἐλεήμων μόνον, ἀλλὰ καὶ μισείας χάριν αἱρεῖ τὸν Στέφανον. ἐπέμενεν αὐτὸν μαγφονίας χαλεπῆς. τότε δὴ μάλιστα οὐκ ἤνεγκεν, ὅτε τὸν ἤλεγχεν αὐτούς, καὶ ἤδη ἡ προφητεία ἐπληροῦτο. ὁ ζῆλος τοίνυν πολύς, καὶ ἡ κατηγορία σφοδρά, καὶ οἱ μάρτυρες τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ πρόχειρα ἐλαλεῖτο. ἀλλ' οἱ Ιουδαῖοι οὐκ ἠνείχοντο λοιπὸν πάσης ἀκοῦσαι τῆς δημηγορίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ θυμοῦ σφόδρα ἐμορφοῦντο τὰς ὄψεις.

χ. ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου

χ. ὁ πολλῶν χαρισαμένος ἡμῖν ἐν συλλήψει ἐμέλλων αὐτὸς ὑπὲρ αὐτῶν λαμβάνειν.

21 Καὶ εἶπε πρός με, πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν" ἀποστελῶ σε.

χ. ἐξαπ.

22 Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τοῦ λόγου τούτου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες· αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον. οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν.

23 " Κραζόντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς † ἀέρα,

χ. κραυγαζόντων

24 Ἐκέλευσεν ὁ χιλίαρχος εἰσάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὸ παρεμβολεῖον, εἰπὼν μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν, ἵνα" γνῷ δι' ἣν αἰτίαν" οὕτω κατεβόων αὐτοῦ. Καὶ ὁ χιλίαρχος δέον ἐξετάσαι, εἰ ταῦτα ὕστερον ἔχει," ἢ ὑπὸ αὐτοὺς ἐκείνους, ὁ δὲ μηδὲν πλέον ποιήσας μάστιξιν ἀνετάζειν αὐτὸν ἐπαγγέλλεται. ἐκέλευσεν γάρ αὐτόν, φησι, εἰσάγεσθαι εἰς τὸ παρεμβολεῖον, εἰπὼν μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν, ἵνα γνῷ δι' ἣν αἰτίαν οὕτω κατεβόων αὐτοῦ. ἐν μὲν γὰρ ἐκείνοις ἔδει μαθεῖν τὸ κατεβόων, καὶ ἐρωτῆσαι εἰ ὄντως τὴν ἀρημένην ἐπελαμβάνοντο· ἀλλ'

χ. ἔπειτα ἐπιφώνουν αὐτῷ

χ. ἐν αὐτοῖς δὲ ἐκείνοις, ἃ οἱ μὴ ἔχει,

μα, ἀλλ' ἀποδίχεται λόγθρα, ἀλλ' ἐπαιρέσται, ἀλλα θαυμάσεται. ἢ πόθεν, φησὶν, ἀν ἦμοιτο βίος ἀρίστης; ἢ δαιμόθεν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ θείας ἐνεργείας. τί οὖν, ὅταν ἓ ἕλλιπες ὦσι τοιοῦτοι; ἐκβιοι (εἴ πᾳ ἢ εἶεν τοιοῦτοι) ⓐ μόνῃ φύσει, ⓐ ἢ λόγῃ κατορθώσει. βούλει μαθεῖν ὅσῳ ἡ τοῦ βίου λαμπρότης; ὅσοι ἐχθροὶ τῶν αἱρετικῶν ὕπαρχοι, ἢ τὰ δόγματα καὶ τοὺς αὐτῶν ὀλέθρια, ⓐ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦνται τὴν ὡς ἐπὶ ⓦ βίου σεμνότητα· ἕνα δόγμα ἐξήλασαν· ἄλλοι ἢ ἢ κατηγόρησαν αὐτῶν λόγῳ ὅτι τὸ δόγμα, ἠδέσθησαν λόγῳ ⓦ βίου· ἢ καλῶς μὲν, πλεῖον ὅμως τοῦτο ἔπαθον. τοῦτο τὰ σεμνὰ τῆς πίστεως τῆς ἡμετέρας διέβαλε. τοῦτο τὰ πάντα ἀνέτρεψε, τὸ μηδένα λόγον εἶναι βίῳ μηδενί, τοῦτο τῇ πίστει λυμαίνεται. λέγομεν ὅτι Θεός ἐστιν ὁ Χριστός· μεγάλα ἢ ἔπραξε τοιαῦτα· ἢ τί ἄλλο ἢ τοῦτο, ὅτι ἔπεισεν ἅπαντας ὀρθῶς ζῆν. ἀλλὰ τοῦτο εἰ ὀλίγοις δοκεῖ. τὸ δὲ ἀνάστασιν δόγμα λυμαίνεται ἢ τοῦ βίου φαυλότης, τὸ δὲ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, τὸ τῆς κρίσεως. πολλὰ ἓ ἔστιν ἅπερ ὑπονοῶ, εἰ μὴ μάτην, ἀνάγκη, τὸ ἀπρονόητον. ψυχὴ γὰρ βαθυλοτέρα μυρίοις κακοῖς, ὥσπερ ἰοβόλοις θηρίοις τοιαύταις ἐπινοίαις ἑαυτὴν πιέζεται, ἵνα μὴ λυπῆται λογιζομένη ὅτι κείσεται δοκεῖ, ἓ ὅτι ἐφ' ἡμῖν κεῖται τὰ τῆς ἀρετῆς, ἢ τὰ τῆς κακίας. μυρία ὁ βίος ἐργάζεται κακά· θηρία τοὺς ἀνθρώπους ποιεῖ, ἢ θηρίων ἀλογωτέρους. ἅπερ γὰρ τὸ ἑκάστῃ φύσει τῶν θηρίων ἐστί, ταῦτα πολλάκις ὑπὸ ἐπὶ ἀνθρώποις σεσήπασι, καὶ τὸ πᾶν ἀνέτρεψε. λέγω τοῦτο τὸν ἐπιβουλίῳ εἰσηγησάμενον ὁ λέγοντες, λέγω τοῦτο ἀπρονόητον ἔφησεν εἶναι ⓦ κόσμον, ἅμα τοῦτο φύσεις ἀγαθὰς ἢ κακὰς, διὰ τοῦτο κακοὶ ἄνθρωποι ἢ υἱικοὶ γεγόνασι, λέγε τοῦτο πάντα, ἵνα διαφθείρῃ ⓦ βίον ἡμῶν. ὅτι γὰρ ἀπὸ διεφθαρμένων δογμάτων δυνατὸν ἀνενεγκεῖν βίον ὅσα τοιοῦτον, οὔτε ἐβούλει σὺ ὑγιαρούσῃ πίστει· ἀλλ' ἀνάγκη πολλὴ ταῦτα προδιδάσκεσθαι. οὐ γὰρ οἶμαι ἔγωγε ἕτερόν τινα τῶν οὐκ ὀρθῶς ζῶντων βουλεύεσθαι, μὴ μυρία Σατανικὰ βουλεύεσθαι, ὅτι ψεύστης ἐστὶν, ὅτι ἀσελγῶς τὰ πράγματα ἄγει), ὅτι φύρδην ἢ κεχυμένως πάντα διοικεῖται. διὸ, προκαλῶ, φειδίζομαι βίου καλοῦ, ἵνα μὴ προδιδάσκωμεν δόγματα ποιηρά. ὁ Καὶν ἔλαβε πρόφασιν εἶναι ἢ τέρμων. τοιοῦτοί εἰσιν ⓐ ποιηροὶ ἢ σεσηπότες ἑαυτοῖς μυρία κακά. πολλαχοῦ δὲ ὕπνων ὀξὺ ἄλλοι), δορυφοροῦσιν αὐτῷ ⓐ λογισμοὶ, τεταραγμένοι ⓐ ὀφθαλμοὶ, ἀνωφελῆ γέμει πάντα, πλήρεις πάντα· χαλεπῆς προσδοκίας, δειλίας ἀνάμεστος αὐτῷ ἡ ψυχὴ, φόβῳ συγχεομένη ἢ ζόμῳ ἀδρανὴς ὑπάρχει. οὐδὲν τῆς τοιαύτης ψυχῆς μαλακώτερον ἀνθρώπου, οὐδὲν ἀνοητότερον. καθάπερ ⓐ μανιώδεις οὐχ ἑαυτοῖς· οὕτως οὐδὲ ἡ τοιαύτη ἑαυτῇ ἔοικε. πότε οὖν αὕτη εἰς σωφρονῆσαι ἐλθεῖν τοσαύτην ἔχουσα σκοτοδινίαν, ἵν' ἀγαπητὴν γαλήνην ἀπολαύσασα ἐκ βύθιας δυσωδίας ὑπαγωγὴν τὴν οἰκείαν ἀνάπνοιαν; ὅταν ἓ πάντα αὐτὴν ἐκφοβῇ ἢ ταράττῃ, ἢ ὄνειροι ἢ ῥήματα, ἢ σχήματα ἐκ ταραχῆς ἀσελγῶς, πότε δυνήσεται εἰς ἑαυτὴν ἰδεῖν, ὅπως ἐκ τοιαύτης παραγμένη ἢ τεθορυβημένη; λύσωμεν τοίνυν αὐτῆς ὁ δεσμὸν, ἀφαιρήσωμεν τὰ δεσμά. εἰ γὰρ μὴ κόλασις ἴσον, ποίας ταῦτα κολάσεως οὐ χείρω, ἐκτὸς φόβου ζῆν ἀεὶ, μηδέποτε ταράττεσθαι, μηδέποτε αἰσθάνεσθαι ταῦτα δὲ πάντα μὴ ἀκριβείας εἰδότες, ἐκ γαλήνης ἑαυτὸν ἀφαιρούμεθα, ἢ ἀρετῆς ὀλιγωρούμεν, ἵνα καὶ ὑγιῆ δόγματα ἔχοντες καὶ βίον ὀρθὸν, ἀπροσκόπως τῷ προδόσαι ζωὴν ἀφαιρώμεθα, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ὑπὸ τυχεῖν δυνηθῶμεν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν ἢ ἀεὶ, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

κ. ἀδωῶπα

κ. κατακλήσει

κ. ἐξοχήτερον.

κ. -πῶν θεῖον.

ἑαυτὸν οὐκ αἰαγκαῖα θέντα δι' ὧν λέγει· ὁ γὰρ Κύριος εἶπε πρὸς μέ, παρθένος εἰς Δαμασκὸν
κακεῖσε λαληθήσῃ· τί σε δεῖ ποιῆσαι. οὐδὲν ἀμάρτυρον· ἀλλὰ πόλεως ἐλεκλήσευ μάρτυ-
ρα δεῖ, οἵτινες καὶ ἴδοι ἂν τὸ χαραγθὲν μόνον. ὅρα δὲ καὶ τὸ προφητικὸν ἐξελήλυθε· ἵνα ἥκουσι
μάρτυρα αὐτὸν ἑστάναι τοῦ Κυρίου *. μάρτυς γὰρ οἵτινες αὐτοῦ γένωνται, καὶ μάρτυς ὡς χρὴ, * ἢ πρὸς αὐ-
τὸν, φησὶν, ἢ δι' ὧν ἐποίησε, καὶ δι' ὧν εἶπε. τοιούτους καὶ ἡμᾶς δεῖ χρὴ μαρτύρας, ἃ μὴ προσδόκησε ἃ
ὑπερπίπτοντας θαυμάσαι. οὐ περὶ δογμάτων λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ βίου. ὅρα γὰρ· ὅτι εἶδεν, ὅτι καὶ δι' ὧν ἐποίη-
ἤκουσι, μάρτυρα πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ οὐδὲν αὐτοὺς ἐκώλυσε. καὶ ἡμεῖς ἠκούσαμεν ὅτι ἔστι δικαιο- σεν, ἢ δι' ὧν ἐπο-
σύνη καὶ μισθὸς ἀγαθός· οὐκοῦν ὀφείλομεν τοῦτο μάρτυρα πᾶσι δικαίοις. καὶ μὲν μάρτυ- ίησεν.
ρόμενοι, φησὶ, καὶ πίστιν. πῶς, τοιούτοις προσέχοντες; εἰπὲ δή μοι, εἴ τις ἑαυτὸν
ἔλεγε χριστιανὸν, εἶτα ἀπιστεῖ καὶ Ἰουδαϊκὰ ἐφθέγγετο, ἆρα ἤκουσεν ἂν ἡ μαρτυρία αὕτη; 10
οὐδαμῶς. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἔργου τὸν μάρτυρα ἐζήτουν ἄν. οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς· εἰ λέ- Κ. πιστὸν,
γομεν ὅτι αἰσθανόμεθα ὅτι καὶ μισθὸς ἀγαθὸς, εἶτα καταφρονοῦμεν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐναντία
πράττομεν, τίς ἡμῖν πίστις ἔσται; ἃ γὰρ οἶδε λέγομεν, ἀλλ' οἷς προσέπεσεν ἀπόνοι-
αν. μάρτυς ἔσῃ, φησὶ, πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς
τοὺς ἀπίστους. ὁ γὰρ μάρτυρες τοῦτό εἰσιν· οὐχὶ τοὺς εἰδότας πείθουσι, ἀλλὰ τοὺς οὐκ 15
εἰδότας.

ΗΘΙΚΟΝ Γενώμεθα ἀξιόπιστοι μάρτυρες. πῶς γὰρ ἐσόμεθα ἀξιόπιστοι; ἀπὸ τοῦ βίου. ἐπήλυτοι ἐκεί-
νῳ Ἰουδαῖοι· ὀνειδίζονται ἡμῖν τὰ πάθη καλδύεται ἐξομόσασθαι τὸν μάρτυρα. ἀλλὰ μὴ
πείθωμεθα· μάρτυρες ἐσμεν τοῦ Θεοῦ πεμφθέντες. κεῖται γὰρ ἀνθρώποις πίστις
[ὁ Θεὸς] ὅτι οὐκ ἔστι Θεός· ἐπέστειλεν ἡμᾶς μάρτυρας αὐτῷ. μαρτυρήσωμεν καὶ πί- 20
σωμεν τοὺς δικάζοντας. ἀνὴρ μὴ μαρτυρήσωμεν, καὶ τῆς ἐκείνου πλανῆς ἡμεῖς ἐσμεν αἴτιοι. Εἰ
γὰρ ὁ διάκτορος ἔνθα βιωτικὰ πράγματα, οὐκ ἀνὴρ τις δίκαιον μαρτυρα μείνῃ γέμοντα
κακῶν, πολλῷ μᾶλλον ὁ τοιοῦτος ἔνθα περὶ τοιούτων προσαγμῶν καὶ σκέψις ὅτι, ἡμεῖς λέ- Κ. δίκαιον
γομεν, ὅτι ἠκούσαμεν τοῦ Χριστοῦ, καὶ πιστεύομεν οἷς ἐπηγγείλατο· λέγουσιν ἐκεῖνοι, δίκαια ἑαυτῶν,
τὰ τοῦ βίου ἀπὸ τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ βίος ὑμῶν τὰ ἐναντία μαρτυρεῖ, ὅτι οὐ πιστεύετε. τὸν χρη- 25 ἀλλ'
ματίζοντας, τὸν ἁρπάζοντας, τὸν πλεονεκτοῦντας βουλεσθε ἰδιῶται; τὸν πανδοκεύοντας,
τὸν κατοικοῦντας, τὸν οἰκοδομοῦντας, τὸν πάντα προσαγματευομένους, ὡς οὐκ ἀποθανεῖν-
μένους; Εἰ τοίνυν ὅλη ἀποθανεῖσθε, οὐ πίστις οὕτω δήλη ἐστὶ φανερῶς, πῶς ὑμῖν πιστεύσομεν μάρ-
τυρα δοῦναι; Εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ πολλοὶ τοῦ ἀνθρώπου, οἳ οὕτω διέκειντο, ὡς οὐκ ἀποθανούμενοι. ὅταν γὰρ τὸ γῆρας μακρὸν ἄρχωνται οἰκοδομεῖν καὶ γεωργεῖν, πό- 30
τι λογισμὸν λήψονται θανάτου; οὐ μικρὰ ἡ κόλασις ἡμῖν κληθεῖσι μὲν εἰς μαρτύριον, μὴ
δυνηθεῖσι δὲ μαρτυρῆσαι, ἀλλ' εἰδωλεῖον. εἰδωλεῖον δὲ ἡμεῖς ὀφθαλμοῖς τὸν ἀγγέλους, καὶ στα-
φέντες τοῦ ἑωρακότος. οὐκοῦν μαρτυρήσωμεν τῷ Χριστῷ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνοι μάρτυρες
μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς. εἰκὸς τοῦτον ἐκεῖνοι λέγειν μάρτυρες, οἳ καλδυόμενοι ἐξομόσασθαι παί-
ζοντα νομίσειαν, ἵνα τὸν ἀληθῆ εἴπωσι· καὶ ἡμεῖς, ὅταν ὑπὸ τοῦ παθεῖν καλδυώμεθα 35
ἐξομόσασθαι, μὴ πεισώμεθα. ὁ χρυσὸς λέγει, Εἰπὲ ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἔστι Χριστός. μὴ οὖν ἄκου-
σον σὺ ὡς Θεοῦ, ἀλλὰ καταφρόνησον τοῦ ἐκείνου προστάγματος. αἱ ὀπτασίαι αἱ ποτηραὶ δὲ
αὐτὸ λέγουσιν· ἀλλὰ σὺ μὴ πεισθῇς, ἀλλὰ ἵνα ἡμῖν λέ- Κ. αὐτὸν, ἵνα
Τιτ. α. ιε. γηται· Θεοὶ ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. τοῦτο γὰρ οὐ μάρτυρα· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἡμῶν, καὶ ἐκ-
δυτέον. καὶ δὲ μὴ σὺν ἄλλως ἀρίσθαι, σὺν ἀναισθησίᾳ· δὲ ἡμᾶς σὺν εἰς μαρτύ- 40
σει κληθέντας ἐξαίρειν γλυκάζῃ, βαρὺ καὶ φορτικόν. τοῦτο μάλιστα βλάπτει τὰ ἡμέτερα. εἰς μαρ-
τύριον αὐτοῖς ἀποδύσεται, φησι. διὰ ὅταν οὐκ ἀποπνίξωμεν, ὅταν σιγῶμεν, οἱ πάντες
ἐκκλησιάζεσθε μαρτυρεῖ τῷ Χριστῷ, ταχέως δὲ ἐπίσταμεν τοῦ ἐλλείποντος σὺν πολλοί. μέγα
βίος, ἀγαπητοί. καὶ σφοδρὰ θηριώδης ἡ ὕλη, καὶ φανερῶς οὐ καταγωνίσηται διὰ τὸ δόγ-

μα,

φασαι γὰρ δύο ὄσαι, ἡ Παύλ. καὶ ἡ τῦ Κυείου. τὴν φωνὴν τοίνυν ἐκεῖ τῦ Παύλ λέγ-
ἀκοῦσθαι δ' ἐκ τοῦ σώματος, εἶπεν, τὴν φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τῦ λαλοῦντός μοι. σύνοιδα, δ',
μηδένα θεωρεῖν τις, οὐ τὴν ἰδέαν, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀκοῦσαι δηλωτικὸν ὄντ. οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι
ὁ φῶς οὐκ ἔβλεπον· ἀλλὰ μηδένα θεωρεῖν εἰσήκεισαν, τυφλοί, λαλοῦντα. εἰκό-
νως δ' ἐποίησεν. αὐδὴ γὰρ ἐν τῇ φωνῇ καὶ διάγνωσιν ἐκείνης. εἰ γὰρ ἦκουσαν καὶ-
κεῖνοι, οὐκ ἂν ἐπαύσαντο ἐλέγχοντες τὸ θαῦμα. ὅθεν τοίνυν ὁ παχύτερον ὄψει πείθεται μᾶλλον,
διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι τὸ φῶς εἶδον μόνον, ὅπερ ἐχρεὼν ἦν αὐτοὺς πρᾶξαι. ὅταν γὰρ ἐμφοβοι γένω-
ται· ἀλλοῦ δ', οὐ δεῖ αὐτοὺς τὸ φῶς ζητοῦντι ἐργάσατο, ὅστις δεῖ τοῦτο. καὶ γὰρ ἐπήρω-
τουν αὐτὸν ἅς ὄψεις, διὰ τὴν εἰς τοῦτο συμβαίνοντα καὶκείνοις δίδειν ἀσάλειαν. εἶτα ἐ-
θέλων ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ τὴν οἰκονομικῶς ἐκείνοις μὴ πιστεῦσαι, ὡς εἰ μάρτυρας ἀξιοπίστους.

Εἶπε τί, φησι, πρὸς ἐμέ· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. Κηρύσσει καὶ
ἡ πόλις πρόσκειται, ὡς ὀπτηνῶσαι αὐτούς. καὶ ἀπέστειλεν ὅπως ἔλεγεν· Ἰησοῦ ἀπὸ
Ναζαρέθ. ὅρα δὲ αὐτὸς μάρτυρ. ὅτι ἐδίωκεν. ἀκήκοεν ἐμοὶ ὅτις τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο,
καὶ ἐμφοβοι ἐγένοντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τῦ λαλοῦντός μοι.

10 Εἶπεν δέ· τί ποιήσω, Κύριε; ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς μὲ ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν,
κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι.

χ. τῶν σοὶ πεποιημένων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι

11 Ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν
συνόντων μοι, ἦλθον εἰς Δαμασκόν.

12 Ἀνανίας δέ τις ἀνὴρ εὐλαβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν *ἐν Δαμασκῷ
Ἰουδαίων,

χ. *κατοικούντων

13 Ἐλθὼν πρός με καὶ ἐπιστὰς, εἶπέ μοι· Σαῦλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον· κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. Εἶπεν δέ, φησι, εἰς τὴν πόλιν, κἀκεῖ σοι λαληθήσεται, περὶ σὲ δεῖ ποιῆ-
σαι. ἰδοὺ πάλιν ἄλλος μάρτυς, ὃ ὅρα πῶς αὐτὸν καὶ ἀξιόπιστον ποιεῖ. Ἀνανίας δέ τις, φησι, ἀνὴρ εὐ-
λαβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν Ἰουδαίων, εἰσελθὼν πρός με καὶ ἐπιστάς,
εἶπέ μοι· ἀνάβλεψον. ὅτιος οὐδὲν ἀλλότριον ὄφει. κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα. Εἶτα ἡ διὰ
τῶν πραγμάτων μαρτυρία. καὶ ὅρα πῶς πανταχόθεν καὶ πραγμάτων αὐτὸν πλεκομέ-
νων, πανταχόθεν οἰκείων τε καὶ ἀλλοτρίων. πρόσωπα, ὁ ἱερεύς, ὁ πρεσβύτερος, ὁ σπου-
δάζοντες τὰ πράγματα, ἃ ἐποίει, ἃ ἔπαθε. καὶ πράγματα πράγμασι μαρτυρεῖ, καὶ πρόσω-
πα μίσει, ἢ καὶ ἕτερος· ἀλλότριος ὁ Ἀνανίας εἶτα τὸ πρᾶγμα αὐτό, ἡ ἀνάβλεψις· εἶτα
πεφιτιὰ μεγάλη.

14 Ὁ δὲ εἶπεν, φησι· ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχείρισατό σε γνῶναι τὸ θέλημα
αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον. Καλῶς εἶπε, τῶν πατέρων, ἵνα δείξῃ αὐτὸν οὐκ ὄντας Ἰου-
δαίους, ἀλλὰ ἀλλοτρίους τῦ νόμου, καὶ φθόνῳ, οὐχὶ ζήλῳ ποιουμένους. γνῶναί, φησι, τὸ θέλημα
αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον. σύνοιδα τοῦτο. ἔρα πῶς οὐ πάσχει δηλητηρίου δίδα-
σκαλία ὅτι. Καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ,

15 Ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας.

χ. τῷ

Καὶ ἰδεῖν, φησι, τὸν δίκαιον. πῶς τοῦτο λέγει. Εἰ ὁ δίκαιος ἐκεῖνος, οὗτοι ἄρα μῶθωνοι.
καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. ὅρα πῶς τὸ πρᾶγμα ἐπαίρει. ὅτι ἔσῃ, φησί,
μάρτυς αὐτῷ. σύνοιδα δέ τοῦτο οὐ προδώσεις τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν ἀκρόασιν. ὧν τι ἑώρακας,
ὧν τε ἤκουσας. διὰ ἑκατέρων τῶν αἰσθήσεων αὐτῷ πιστεῦσαι.

16 Καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι, καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσά-
μενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Εὐθέως μέγα ἐφθέγξατο. οὐ γὰρ εἶπεν, εἰς τὸ ὄνομα
αὐτοῦ βάπτισαι· ἀλλ', ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. τούτῳ δικαιοῦσθαι ἐστὶ αὐ-
τῷ Θεῷ εἶπε. οὐ γὰρ εἰς ἕτερόν τινα ἐπικαλέσασθαι, εἰ μὴ Θεόν. εἶτα δίκαιοι ἡ

χ. τοῦ Κυείου
χ. ἄλλον τινά, ἢ Θεὸν ἐπικαλέσασθαι Θεμιτόν. εἶπε

ἑαυτοῦ

τῶ νόμω, οὐκ ἰῶ εἰκὸς ἁπλῶς ἢ σολμιᾶς ἀνάγκης ἐχυρᾶς ὄσης μεταδέδωκε αὐτοῖ. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις αὖ· σοῦν τοῦτο πεῖς, ὅτι σὺ ζῶν τὰ αἰσχρὰ φῆς. Οὐκοῦν, εἰ μὴ ἐμπειρία, ἢ καὶ ἄλλω τινὰ αὐτὸν σὺ ζῶν ἤλεγξας; ἵνα τοίνυν μὴ τοσαυτολογῶμεν, ἔχω σοῦ πόδας Ἑβραϊκὰς λέγω· ἢ οὐχ ἁπλῶς εἶπε, σὺ δὲ Γαμαλιήλου, ἀλλά, σὺ δὲ τοῦ παιδὸς, τοῦ καρπεινοῦ, τοῦ σφοδροῦ, τοῦ ἀσυδέτου· τοῦ σοῦ τοῦ ἀκράτου, τοῦ πολλὴν πᾶσιν ⓦ αἴδῶ αἰδῶ δόντος. πεπαιδεῦσθαι γὰρ ἀκριβῶς τὰ πατρῷα νόμιμα. οὐχ ἁπλῶς ἐπλῶς νόμου, ἀλλὰ τὰ πατρῷα σφόδρα σπουδάσαι· διαπρέψαι δοκοῦντα ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἁπλῶς εἰδὼς ⓐ νόμον. Τοιοῦτος γὰρ δοκεῖ μοι γὰρ ἀκριβῶς λέγεσθαι, ὃστις ἀκριβῶς γὰρ ἐν, καὶ εἰδὼς αὐτοῖς εἴασι. Εἶπε γὰρ μὴ πάλιν ἐπιτείνῃ, καὶ, τί οὖν, εἰ οἶδας μοι ἀκριβῶς ⓦ νόμον, οὐκ ἀκολουθεῖς ⓐ, οὐδὲ φιλεῖς; ζηλωτὴς, φησὶν, ὑπάρχων τοῦτο εἰμι, οὐχ ἁπλῶς εἰδώς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ζηλῶ γὰρ αὐτό. Εἶπε δὲ μεγάλα περὶ αὐτοῦ ἐγκώμια εἶπε, καὶ οἱ ⓦ λοιποὶ λοιποὶ, ἐπάγων, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον. δείκνυσι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἀνθρώπῳ τινὶ χαριζόμενον, ἀλλὰ ζῆλῳ θείῳ τοῦτο ποιοῦντα· ἀλλὰ ζῆλος ἦν, καὶ περὶ τὰ πατρῷα ἀσπάζεται τοῦτο καὶ φίλει, καὶ κατέχει, οὐ ὡς βραβεῖον οὐκοῦν ἰῶ. Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν προλαμβάνει λέγων·

4 Ὃς ἰῶν τὸν οὐδὲν ἐδίωξα ἕως θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας,

5 Ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεύς μοι μαρτυρῆσαι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον. Ἵνα μηδὲν εἴπῃ, καὶ πόθεν τοῦτο δῆλον, μάρτυρας παράγει αὐτοὺς ⓦ ἀρχιερέα καὶ τὸ πρεσβυτέριον. Εἶτα λέγει μοὶ λειπόν, ζηλωτὴς ὑπάρχων καθὼς ὑμεῖς, τυπτῶν, ἴσως ὑμᾶς· δείκνυσι δὲ καὶ τῷ ἔργῳ ὅτι καὶ αὐτοῦ ἰῶ. οὐ γὰρ δὴ παρεῖμαι ὥστε συλλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερεῖς διηγεῖται, καὶ ἀποδημίαν ἐφιλοτιμεῖτο καὶ οὐδὲ μίαν ἐκρέουσιν καθαπτόμενος, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας καὶ δεσμεύων πάντας, καὶ εἰς δισμωτήρια ἐμβάλλων. αἰνιγματώδης ἡ μαρτυρία, ἀναπολόγητα τὰ τῶν Ἰουδαίων. ὅρα πόσους παράγει μάρτυρας, τὸ πρεσβυτέριον, ⓦ ἀρχιερέα, πᾶς οἰκεῖ τὴν πόλιν. βλέπε γὰρ αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπολογίαν οὐ δικαίας ὄσης, ἀλλὰ διδασκαλίας μᾶλλον καὶ κατηχήσεως. Εἰ γὰρ μὴ λίθοι ἦσαν ⓐ ἀκούοντες, παρῆσαν αὐτοῖς λεγομένοις. μάρτυρες γὰρ τούτου μάρτυρας εἶχεν ἐαυτοὺς, τὰ λοιπὰ ἀμάρτυρα. Παρῶν τὴν ὀπτασίαν ἐδεικνύμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, εἰς Δαμασκὸν ἐπορεύομην, ἄγων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ἐκεῖσε δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλήμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν.

6 Ἐγένετο δὲ πορευομένῳ μοι καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν, ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ,

7 Ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;

8 Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· Τίς εἶ, Κύριε; Εἶπέ τε πρός με· ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. Μάλιστα μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἐξόν ἐστι ἀπὸ τῶν προλαβόντων. οὐ γὰρ ἂν μετεγράφη. τί οὖν, εἰ κομπάζει, φησὶν; οὐδαμῶς. Διὰ τί γὰρ τοῦτον ἐξαίφνης ἔρριψε ζῆλος, εἰπέ μοι; τιμὴν πρεσβείου; καὶ μὴν τοῦναντίον ἐστέρησε. ἀλλ' ἀθέσει; οὐδὲ τοῦτο. ἀλλὰ τί ἔπεσε; ἀλλ' οὐδεὶς ἀπὸ λογισμοῦ βίᾳ δυνατόν. ταῦτα τοίνυν ἀφεὶς αὐτοῖς συλλήβδην, τὰ πρόγματα διεξίωμεν. ἐγγίζοντί μοί, φησὶ, τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν, ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ, ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος. ὅρα πόσα ἡ ἀναβολὴ τοῦ φωτός. καὶ ὅπου κομπάζω, ⓐ σιωπῶντες μαρτυροῦσιν, ⓐ κλεπτομενοῦντες, ⓐ τὸ φῶς θεασάμενοι.

9 Οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο· τῆς δὲ φωνῆς οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. Μηδεὶς ξενιζέσθω, εἰ τὰ αὐτὰ μὲν ὄντα, ἑτέρως δὲ λέγῃ· ὅτι εἰσῆκεισαι τὴν μὲν φωνὴν ἀκούοντες, μηδένα δὲ θεωροῦντες. οὐκ ἔστι τοῦτο ἐναντίον.

φωναὶ

ΟΡα αὖλοι, ἵνα μὴ πρὸς σὲ ἔξω ἀφαλέγηται, οὐ πρὸ παιτέμενοι ἢ τοῖς ἀπὸ τῶν νόμων κεχρῆσθαι βοηθήμασιν. ἐκβαλὼν αὖλοι ἀπὸ τ πόλεως ἐκτείνε. ὅτω ἢ ἔμπροσθεν ἔλεγε· Τύφαπες ἡμᾶς δημοσία ἀ- Πρξ. ιε. λξ.
καπακείτως αἰ θεφπυς, Ρωμαίους ὄπαρχοπας, ἔβαλον εἰς φυλα-
κλύ. ὅπῃ γὰρ ἐπεωθάνετο, σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος; ἐγώ εἰμί, φησιν,
ἀνὴρ θεφπος Ιουδαῖος. ὅπως εἶπον, βλέπως αὖλοι ταύτης ἀπήγαγε τῆς
ὑπορφίκος. εἶπα ἵνα μὴ νομισθῇ τὸ ἔθνος Ιουδαίος, λέγε τλὺ θρησκείαν. ἐὰν γὰρ ἢ ἀλ-
λοφυλ ἕπομαι ἑαυτοῖ Χριστὸ καλεῖ. ἵ τοῦτο ἐστι; Παῦλος φλύαρε; ἀπαγε. ἵ οὖν; οὐκ
ἠρνήσατο; μὴ γένοιτο. Ιουδαῖος γὰρ ἰῶ, ἢ χριστιανὸς, ὅσα εἰδέ, φυλάπων· ἐπεὶ ἢ τῷ νόμῳ α. Κορ. θ. κα.
μάλιστα πάντων αὐτὸς ἐπείθετο τῷ Χριστῷ πίστει, ἢ πρὸς Πέτρον ἀφαλεγόμενος φη-
σιν· Ημεῖς φύσει Ιουδαῖοι. διόμερ δί σε, ὑπάρχεφόμενοι λαλῆσαι πρὸς ⟨ω⟩ λαόν. ἢ τοῦτο Γαλ. β. ιε.
τικμήριον, ὅπι ἀ ψευδῆ), εἶτα πάντας ἐπήγετο μάρτυρας. σκόπει αὐτὸν πάλιν μὴ ὑπερφυείας
ἀφαλεγόμενον. ἢ ὅτο ἢ τικμήριον πάλιν μίγιστον τ μανδύας εἰ) ὑπεύθυνον, τὸ ὅπως ἕτοιμον εἰ)
πρὸς ἀπολογίαν, ἢ βούλεσθαι εἰς λόγον καταστῆναι τῷ δήμῳ τῶν Ιουδαίων. ὅρα τὰ παγ-
μάχους ἀνδρα, ὅρα οἰκονομίαν. εἰ μὴ χιλίαρχος ἦλθεν, εἰ μὴ ἔδησεν, οὐκ ἂν ἐδύνηθη λόγον
πρὸς ἀπολογίαν, οὐκ ἂν τοσαύτης ἀπέλαυσε σιγῆς. ὑπερίφανος ἢ αὐτὸ, ὁ Παῦλος ἐστὼς
ὑπὲρ τ βαθμῶν. ἢ ἀπὸ τ τόπου πολλὴ ἡ εὐκολία, τὸ ἢ ὑψηλὸν ἅπαντα δημηγορεῖν ἢ διεθνῶν.
ἵ τάττε ἴσον τῷ θεάματος, δεσμὸν ἀλύσου διεθνῶν ἰδεῖν Παῦλον δημηγορούντα; πῶς οὐκ
ἐπαράχθη; πῶς δ' σιωπᾷ; πολλοὶ δῆμοι ἐκπεπολεμωμένοι ὁρῶν τὸν ἀρχόντος ἐφεστῶ-
τος; πρότερον ἀπέπνιξαν αὐτὸν τ θυμῷ, εἶτα ἀφαλέγηται. ἐ ἔρα πῶς φρονίμως. ὅπερ
γὰρ ἐν τῇ πρὸς Εβραίους ὑπισχνῆ ἐποίησε, τοῦτο ἢ ἐνταῦθα. πρέπων τῇ συγχύσει τῆς φωνῆς
αὐτὸν ὑπισχνεῖται· εἶπα αὐτῷ ἓν ἡμέρᾳ. δεῖ ἢ τοῦτο δηλῶν ἐπάγει· πολλῆς ἢ σιγῆς γενομένης
πρὸς φωνοῦντά, φησι, τῇ Εβραΐδι διαλέκτῳ λέγων·

22 1 Ανδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας. κεφ. κϛ.

Ορα ἐ κολακείας ἀπομαγμένον τ λόγον, ἢ τὸ ὑπτικὸς ἔχοντα. ὁ γὰρ εἶπε, δίκαιος ἢ), ὁδί,
χύριοι, ἀλλὰ, ἀδελφοὶ, ὁ μάλιστα ἐπόθουν· ὡσπὶ ἔλεγεν, οὐκ ἀλλότριος ὑμῶν ἐγώ, οὐδὲ καθ'
ὑμῶν. ἀνδρες ἀδελφοὶ ἐ πατέρες, φησί. τοῦτο τιμῆς, ἐκεῖνο γνησιότητος. ἀκούσατέ μου τῆς
πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας. οὐκ εἶπε, διδασκαλίας, οὐδὲ δημηγορίας· ἀλλὰ, ἀπολογίας.
ὃ ἐν τάξει ἴσατε ἑαυτοὶ καθίσαντες

(2 Ακούσαντες ἢ ὅτι τῇ Εβραΐδι διαλέκτῳ προσφωνῇ αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν)

Ορᾷς πῶς αὐτὸν εἶλε τὸ ὁμόφωνον; εἶχον γάρ τινα αἰδῶ πρὸς τλὺ γλῶτταν ἐκείνην.
ἔρα ἢ καὶ πῶς προσποιεῖ τῷ λόγῳ, ὅπως ἀφεχόμενος ἢ λέγων·

3 Εγὼ μὲν εἰμι ἀνὴρ Ιουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμ-
μένος ἢ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος ἢ κατ' ἀκρίβειαν
τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον.

Εγὼ μέν εἰμί, φησιν, ἀνὴρ Ιουδαῖος· ὃ μάλιστα πάντων ἐπόθουν ἀκοῦσαι. γεγεννημένος
ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας. ἵνα μὴ πάλιν νομίσωσι ξένον ἔθνος ἄλλο, τλὺ θρησκείαν ἐπάγωμαι,
ἀνατεθραμμένος ἢ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. τλὺ πολλὴν αὐτὸν δίκνησι σπουδὴν τλὺ περὶ τ
λατρείαν, ὅπουγε ἢ πατρίδα τηλικαύτην ἀφεὶς ἐκεῖσε παρεγένετο, ἐνταῦθα εἵλετο πεα-
φοῖται παρ' ⟨ω⟩ νόμον. ὅρα πῶς δίωθεν προσοῖκε τῷ νόμῳ. ταῦτα ἢ οὐ πρὸς ἐκείνους ἀ-
πολογούμενος μόνον φησίν· ἀλλὰ δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἀνθρώπῳ σκοπῷ πρὸς ὃ κήρυγμα ἦλ-
θεν, ἀλλὰ θείᾳ δυνάμει. οὐ γὰρ ἂν ὅτω πεπαιδευμένος ἀνθρώπων μετέτην. εἰ μὲ γάρ τις
τῶν πολλῶν, εἰκὸς ἦν τοῦτο ὑποπτεῦσαι· εἰ ἢ τῶν μάλιστα πάντων καπηχημένων ὑπὸ

φερίπζει, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπίσης φωτισθῆναι ἀξιοῖ σε μιᾶ τινὶ μυριάδας πολλὰς, ἢ ἁπλῶς ἐβαπτίζοντο πάντες ὑδὶ εἷς ὑδὶ πάντας τούτους ἐκφιος λαβεῖν καὶ ἰδίαν ἡμῶν ἑκάστου ἢ δίκαιος, δηλέτω, ἄλλο μὲ ὑδὶ, ἀλλ' ἢ τ μυστήριον μόνον, ὡς μηδὲ τοῖς ἀμυήτοις συγχωρῆσι πρᾶξαι. τοῦτο αὖθις ποιοῦντα ἐόμισαι πολλοὶ τῆς ἀρχῆς ἐρῶντα τοῦτο ποιῆσι· ἀλλ' οὐκ ἐφείσησεν ἐκφιος τῶν ἰουδαίων. οὐκ ἐζήτησε μόνον τί ὁπὶ χρήσιμον τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' αὐθέως ἐπαύσατο. τί οὖν; ἐκφιος τοῦ σκανδάλου αἴτιος; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. Εἰ μὲν γὰρ, οὐκ ἂν ὕστερος αἰτίας, τοῦτο ἐποίει, εἰκότως ἐκείνῳ τὴν αἰτίαν ἐπέγραφον, ἢ εἰ πάλιν ἐπιζήτησεν. ὅταν" γὰρ τὸν τῷ Θεῷ δοκοῦντα κωλύηται λέγῃ τὸ ἕτερα σκανδαλίζει, καταφερῆται λέγ· τότε ἢ φερπίζῃ, ὅταν μηδὲν ἀναγκαζώμεθα δι' ἐκφιον πρᾶγμα Θεῷ ἐπιορκῆσαι Θεῷ. ἐπεί, εἰ πᾶσι μοι, δῶ μεταξὺ δηλεγομένων ἡμῶν ἢ τοῦ μηδὲν ἁπτεσθαι σκανδαλίζηταί τις, ἐγὼ παύσομαι λέγων; ἄκυρον τὸ Χριστοῦ λέγοντος· Μὴ ἢ ὑμῖς βούλεσθε ὑπάγειν; ὅτως οὔτε καταφερῆται, οὔτε σφόδρα δύσποιεῖσθαι τῆς τῶν πολλῶν ἀσθενείας χρή. ἢ οὐχ ὁρᾶτε ἢ τοῦτο ποιοῦντας· ἢ ὅταν μὲ ἐγχαρῆ χαριζομένους τοῖς κάμνουσιν· ὅταν ἢ ἡ χάρις ἡ ἐκείνων βλάβῃ ἐργάζηται, οὐκ ἐπὶ φαδυμίᾳ; πάμπαν δὲ μέχρι" ἡμᾶς, καλόν. ἐλασφήμησαί πολλοὶ, χάριν τινὸς βιωφελοῦς μετάσης, ἢ τοῦ κατηχεῖσθαι ἐλειδόρησαν. τί οὖν; ἀποστῶμαι ἐκείνους ἕνεκα τούτου; μὰ δαμᾶς. οὐδὲν γὰρ εἰργάζοντο σωτήριον, ἀλλὰ τὸ σφόδρα δοκεῖν πρᾶγμα Θεῷ. μὴ τοίνυν, εἰ σκανδαλίζονταί τινες, ἴδωμεν· ἀλλ' εἰ δίκαιος, καὶ εἰ μὴ μυρίας βλάβῃς. Εἰ βρῶμά σκανδαλίζει, φησί, τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰκότως. οὐδὲν γὰρ ἔβλαπτε τὸ μὴ φαγεῖν. Εἰ μὴν τοι σκανδαλίζει αὐτοὺς, ὅτι βούλομαι ἀποτάξασθαι, οὐκ ἐπὶ φερπίζει λέγ. τὸ δὲ τίνα, φησί, τοῦτο σκανδαλίζει; πολλοὺς, ἔγωγε οἶδα. ὅταν τοίνυν ἀληθῆ φερπῇ τὸ κώλυμα, γνῶσθω· ἐπὶ Εἰ μέλλειμεν περὶ τούτου μόνου ὁρᾶν, πολλοὶ ἔχομεν ἀποστῶναι· ὥστε οὖν τὸ τίνα οὗτοι, Εἰ μέλλειμεν καταφερῆται, πολλοὺς ἀπολλύναι· ἐπεὶ ἢ Παῦλος περιέποιει σκανδάλου. ἢ τοῦτο, ἄκυρε. Ἵνα μὴ τῇ ἀνθρωπίνῃ, φησί, ταύτῃ τῇ λεγομένῃ ὑφ' ἡμῶν. οὐδὲν γὰρ ἔβλαπτε τὸ τῶν ἀδελφῶν ἀξιοῦσι· ὅταν ἢ εἰς νεωτέρων ἐμπέσωμεν δυάγκιον, ὥστε μεγάλα ὠφελεῖσθαι καὶ λέγ τὸ ἕτερα σκανδάλου, καταφερῆται μὴ ἐκείνου. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἑαυτῷ αἴτιος· ἡμεῖς ἢ οὐκ ἐπ' ἀνθρώποις. οὐ γὰρ οἷόν τε ἀβλαβῶς αὐτὰ φύσασθαι. ἐσκανδαλίσθησαν πολλοὶ, ὅτι εἰς ἱερὰ κατέφυτο τινες πτωχοὶ, ὅπῃ οὐκ ἔδει καταχεῖσθαι· ἀλλὰ κακῶς. οὐδὲ μία γὰρ ἀπὸ τούτου βλάβη. ἐσκανδαλίζοντο ὅτι πάθει μὴ τῶν ἐθνικῶν ὁ Πέτρος· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐφείσατο, αὐτοὶ ἢ οὐκ ἐπι. πάμπαν περιέποιμι ἡμᾶς τοῖς τοῦ Θεοῦ νόμοις καταικολουθοῦντας, πολλοῦ ἀσφαλοῦς ποιεῖσθαι, ὥστε μηδεμίαν ἀφορμὴν πρέχειν σκανδάλου, ἵνα καὶ αὐτοὶ δύθθωσιν ὦμεν, ἢ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν φιλανθρωπίας ἀξιωθῶμεν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ, μεθ' ὃ τῷ πατρὶ ἅμα ὦ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν ἢ ἀεὶ, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μζ. 39 ΕΙΠΕ ΔΕ Ο ΠΑΥΛΟΣ· ΕΓΩ ΕΙΜΙ ΑΝ-

ἀνθρωπος Ἰουδαῖος Ταρσεὺς τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης. δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. 40 Ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν, κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης, προσεφώνησε τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ λέγων.

Οσα

ἐκφόβου, ἅχα δ᾽ πε ἐπελάβετο· ὅπ᾽ ἢ ἐκφοι ἐφόβησαι, οὔπ᾽ κρατῆσι, τοῦτο ἔσ᾽ θαυματόν. δι᾽ ἢ φοβεῖσθαι οὐ κωλύει), ἵνα ἢ οὕτω μᾶλλον λάμψωσι. ὥσπερ οὖν ἢ ἀγαλχοῦ λέγ᾽· Ινα ⓐ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται. τοιοῦτό π ἐῶ ὁ ἢ Γαμαλιὴλ ἔλεγε· Οπ α Κορ. ια. ιθ. Πραξ. ε. λς. πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς. οὐδ᾽ ἢ Σικαῖοι, ⓐ μὴ γένος π ληστῶν φασιν αὐτοὺς εἶ), οὕτω καλουμένους ἀφ᾽ ὧν ἐπαφέσονται ξιφῶν, σικᾶς λεγομένων παρὰ Ρωμαίοις· ⓐ ἢ τῆς μιᾶς αἱρέσεως τῆς πρὸ Εβραίοις. πᾶσι γὰρ εἰσὶ πρὸ αὐτοῖς αἱρέσεις αἱ ἡμίσαι· Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, ἢ Εσσηνοί, οἱ δὲ Οσιοι λέγονται (τοῦτο γὰρ ὄνομα, ὅτι ὅσιοί τῶ βίου σεμνοί) ⓐ αὐτοὶ ἢ ἢ Σικάριοι, ὅτι ὅσιοι εἶ) ζηλωταί.

Μὴ τοίνυν ἀλαζονεύμεθα, ὅτι αἱρέσεις εἰσίν, ὅπερ ἢ ψευδοδιδάσκαλοι ἢ τῶν Χριστιανῶν ἐπιθέσθαι ἠθικον
ἤλπισαν ἢ περὶ τούτου δὲ μὴ τοῦτο, ὡς συνεσκιασμένον· ἀλλ᾽ ἡ ἀλήθεια λάμπει ἢ ὅτι δηλοῖ ὅτι πάντα καλά. τοῦτο δὲ ὅτι τῶν περιφανῶν ἐστιν. γεγένασι ψευδοπροφῆται, ἢ ἀπὸ συγχρίσεως μᾶλλον ἔλαμψαν. ἢ γὰρ νύξ τῷ ὑγιαίνοντι φανερὰ δείκνυσι· δὲ σκότος, τὸ φῶς· ἢ τῷ χαλεπῶν, ὁ χειμών. οὐκ ἔστι εἰπεῖν οὖν ἄλλως, ὅτι πλάνοι ἢ γόητες ἦσαν. ἐκφανεῖς γὰρ ἠλέγχθησαν. τοῦτο ἢ ὅπερ Μωϋσέως ἐστίν. σπουδαχώρησεν ὁ Θεὸς τοῖς μάγοις, ἵνα μὴ
μάγος ὑποληφθῇ Μωϋσῆς· εἶασεν αὐτοὺς διδάξαι πάντας μέχρι πόσου μανία φλυταπᾶσαι δυνατόν)· περιτέρω ἢ οὐκ ἐπάτησαν, ἀλλ᾽ αὐτοῖ τῷ ἦπαρ ὡμολόγησαν. οὕτω ἡμᾶς
χ. ὅτι ἡμᾶς λείπειν, αὐ βλάπτοισιν ⓐ ὄπιθέν τα· μᾶλλον ἢ ἢ᾽ ποιοῦσι βελτίους, δι᾽ ἧς ἡλίκη πρόφασις ⓦ τοιοῦτο. τί οὖν, φησι, ὅταν κοπιῶσιν ἡμῶν αὐτοῖς τὰς δόξης; οὐ πρὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ παρὰ σοῦ οὐκ ἔχομεν κρίσιν. μὴ σφόδρα μηδέτω τῆς δόξης ὑμῖν τῆς τῶν πολλῶν, μηδὲ πίστα τὸ δέοντος αὐτῆς
φερπίζωμεν. Θεῷ ζῶμεν, οὐκ ἀνθρώποις· ἐν εὐσεβείᾳ πολιτευόμεθα, οὐκ ὅπι τῆς γῆς· ἐκφανῶς βεβαίως ἢ πᾶ ἔπαθλα καίπερ τῶν ἡμετέρων ποιοῦντ· ἐκφάνει προσδοκῶμεν σοῦ ἐπαίνες· ἐκφάνει σοῦ στεφάνους. μέχρι τοσούτου φερπίζωμεν τῶν ἀνθρώπων, μέχρι τοῦ μὴ διδόναι ἢ πρέχει αὐτοῖς λαβεῖν. εἰ δ᾽ ἡμῶν μὴ πρεσβύτων ἐκεῖνοι θέλουσιν ἁπλῶς δὲ εἶναι κατηγορεῖν, γελῶμεν, δακρύωμεν. σὺ προσίου καλῶ ἐκπώτου Κυρίου ἢ ἀνθρώπων.
εἰ σοῦ προσιοῦπος καλῶ, ἐκεῖνος σκώπτη, μηκέτι φερπίζε. ἔχεις τὰ ὑποδείγματα ἐν ταῖς γραφαῖς. Αρτι γὰρ δὲ ἀνθρώπους πείθω, ἢ ⓦ Θεόν, φησι; δὲ πάλιν, Αν. ἀνθρώποις Γαλ. α. ι. πείθομεν, Θεῷ δ᾽ πιφανερώμεθα. ἢ ὁ Χριστὸς οὕπως ὅπ᾽ τῶν σκανδαλιζομένων ἔλεγε· Α- β. Κορ. ε. ια. φες αὐτοὺς, ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν· ἢ πάλιν, * Λαμπράτω τὰ ἔργα ὑμῶν, ὅπως ἰ- Ματθ. ιε. ιδ. Λουκ. ς. λς.
* καὶ ὑμῶν ὅταν καλῶς ὑμᾶς ὅπωσιν οἱ ἄνθρωποι. ἢ πάλιν δωσιν ⓐ ἀνθρώποι, ἢ δοξάσωσι ⓦ πατέρα ὑμῶν ⓦ τὸ τοῖς οὐρανοῖς. Ει δ᾽ ἀλλαχοῦ λέ- Ματθ. ε. ιζ.
γει· Ος ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς Ματθ. ιη. ς.
περὶ ⓦ τράχηλον αὐτοῦ, δὲ καταποντισθῇ τὸ ᾧ πελάγει τῆς θαλάσσης, μὴ θαυμάσῃς. οὐ γὰρ ὅτι ζῶα σὠτηρία, ἀλλὰ ἢ σφόδρα σωφρόνιστα. ὅταν μὲ γὰρ πρὸ ἡμᾶς γένηται, οὐαὶ ἡμῖν· ὅταν δὲ μὴ πρὸ ἡμᾶς, οὐκέτι. ἢ πάλιν, Οὐαὶ ὑμῖν δι᾽ οὓς δι᾽ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφη- Ρωμ. β. κδ.
μεῖται. τί οὖν; αὐ ἐγὼ μὲν ποιῶ τι τῶν δεόντων, ἕτερος δὲ βλασφημῇ, οὐδὲν πρὸς ἐμέ,
χ. οὐ. ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνον. δι᾽ ἐκείνου γὰρ ἐβλασφημήθη. καὶ πῶς ἔστι πρόφασιν τῶν δεόντων, ἢ δοῦναι τοῖς ἄλλοις λαβεῖν; πόθεν βούλεσθε, ἀπὸ τῶν ἐντὸς, ἢ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἢ ἀπὸ τῶν παλαιῶν τὰ παραδείγματα ὑμῖν ἀγάγω; ἵνα μὴ φοβοδιδῆς ὦμεν, βούλεσθε αὖθ᾽ δι᾽ τοῦτο δὲ ἐῶ μὴ χθὲς εἶπωμεν; Ιουδαΐζει ὁ Παῦλος εἰς Ιεροσολύμοις· ἀλλ᾽ ἡ Αντιοχεία οὐκ ἔπ. Ιουδαΐζει, ἢ ἐσκανδαλίζοντο, ἀλλ᾽ οὐ δικαίως ἐσκανδαλίζοντο ἐκφοι. λείπ) Νέρωνος ἢ οἰκο-
χθοῦ ἢ παλλακίδα ἀπασάσης. πόσα οἴεσθε κατ᾽ αὐτοῦ εἰρηκέναι αὐτοῖς ἀφ᾽ τούτου; ἀλλ᾽ οὐ δικαίως. Εἰ μὲν γὰρ ὅπ᾽ ἀσελγείᾳ ἐπασάσατο, ἢ ὅπ᾽ πονηρεῖς πράγμασιν, εἰκότως· Εἰ δ᾽ ὅπ᾽ βίᾳ ὀρθῷ, πῶς ἔνεστι; Εἶπω τι καὶ πιὶ τῶν ἐμοὶ σεμνῶν συμβαῖνον. ἐπέπεσεν ὀργή ποτε τοῦ Θεοῦ, ἢ σφόδρα νέος ὢν ἐκεῖνος ἢ ὡ τῇ τοῦ δικαίου τάξει τυγχάνων, ἐπεὶ τότε ὁ ὑπάρχων ἔτυχεν ἀπὼν κατ᾽ ἐκφοι ⓦ χειρὸς, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οὐδεὶς ἐ-

36 Ηκολούθει γὰρ ὁ πλῆθος τῷ λαῷ κράζον, αἶρε αὐτόν.

Τί ἐστιν, αἶρε αὐτόν; ἆρος ἐω Ιουδαίους, καθ' ὧν αὐ ἀπεφέροντο, τοῦτο λέγει· ὡς ἡ ὅτι τῷ Χριστῷ ὁ αὐτὸ φαίνοι) ποιοῦντες ἡ λέγοντες, ἆρον αὐτόν· τοῦτέστιν, ἐκ τῆς ζώσης ποίησον ἀφανῆ. πιθές ἦ, ὃ πρὸ ἡμῶν λέγουσι καὶ τῶν Ρωμαίκων· συνήθειαν, ὃ τοῖς σήμασιν αὐτῶν ἐμβαλε, τοῦτο τοῖ) ὅ, αἶρε αὐτόν. 5

37 Μέλλων ἦ εἰς τὸν πρεσβυτέρων εἰσάγεσθαι ὁ Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ; Ἐπὶ τοῦ δύσκαθμοις φερόμενος, ἀξιοῖ πρὸς Ⓦ χιλίαρχον εἰπεῖν τι. ἡ ἔργα πῶς ὑπεικῶς· Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ, φησὶ, ὁ δὲ ἔφη· Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; 10

38 Οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος, ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστάσας ἡ ἀκαλαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; Οὗτος ὁ Αἰγύπτιος ἀνδρεῖός τις καὶ πρακτικὸς γέγονε ἡ φασιν. πρὸς δὲ τοῦτον ἀπολογεῖται ὁ Παῦλος, ἡ δι' ὧν εἶπεν ἀπάγει τῆς ὑποψίας αὐτόν. ἴδωμεν ἦ ἄνωθεν τὰ ἀγνοούμενα. Εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες, φησὶ, τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν, τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς. πρὸς δὲ τοῦτο οὐκ ἀπιστεῖ ὁ Παῦλος, ἀλλὰ πείθεται. ὅθεν δῆλον, ὅτι οὐ παρημυθούμενος ἔδει τοῦτο ποιεῖν (διὰ καὶ πείθουσιν αὐτόν) ἀλλ' ὅτι οἰκονομία ὃ πρᾶγμα ἦ συγκατάβασις ἐω. οὐκ ἄρα ἐγκρατὴς τοῦ κηρύγματος τοῦτο ἐω, ὅπου γε καὶ αὐτὸ συμμεθέπουσι ἑκείνοις τὰ ἔθιμα. τοῦτο πάντως οἰκονομῶ καὶ αὐτὸς Πέτρος ἐγκαλεῖ ὕστερον· καὶ οὐχ ἁπλῶς αὐτὸ ποιεῖ. ὅπερ γὰρ ἐν τοῖς ἔθνεσι ἐποίησαν αὐτοῖς, τοῦτο Πέτρος ἐκεῖ, σιγῶν καὶ ἴσως αὐτὸ τὸ δόγμα. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι οὐ χρὴ τοὺς κατὰ τὰ ἔθη διδάσκειν, οὐδὲ ἀρκεῖ τὸ μὴ κηρύττειν ἐκεῖ· ἀλλὰ δεῖ ἦ πλέον τι ποιῆσαι, ἵνα πείθωσιν ἑκεῖνοι ὅτι φυλάττεις Ⓦ νόμον. συγκατάβασις ὃ πρᾶγμα ὄντι, μηδὲν φοβηθῆς. ἦ ὅρα, οὐ πρότερον πείθουσιν αὐτόν, ἕως τὸ εἰσελθεῖν εἰς τὸ οἰκονομίαν ὠφέλιμον ἦ ὃ χέρδος. ἦ ὃ τὸ Ἱεροσολύμοις ἦ τοῦτο ποιεῖν, φορτικόν. πείθουσι τοίνυν τοῦτο τὸ σεμνὸν, ἵνα δείξῃ ὅτι ἔξω ποιεῖν ἑκεῖνο. τότε παραλαβών, φησὶν, ὁ Παῦλος τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ. οὐκ αἰσχύνεται, ἀλλ' ἔρχω δήκης τοῦ πείθω, παραλαμβάνει μὲν ὧν ἔμελλεν ἁγνίζεσθαι. τοιοῦτόν τί ὅστι γεγονὸς ἡ οἰκονομία. ἦ πῶς, φησὶν, Ⓦ ἀπὸ τῆς Ασίας Ιουδαῖοι εἶδον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ; Εἰκὸς ἐω αὐτὸν ἡμέρας τινὰς ἐκεῖ διατρίβειν. ὅρα ἦ πῶς ἡ οἰκονομία ὃ γενόμενον ἐω. μὴ γὰρ ὃ πιθανὸν τοῦτο Ιουδαίους, τότε ὅτι πίστευσαν ἐκεῖνοι· εἰκότως· ἵνα μὴ καίκεῖνοι σεμνὸν πιθῶσι). βουλεῖτε, φησὶν, ἄνδρες Ισραηλῖται. ὡς τινες δυσηρέστως ἡ δυσχερῶς τοῖς ἐκείνων ἐμπεσόντες χαρὶ, βουλεῖτε, λέγουσι. πάντας πάντα χαρὰν τοῦτ' ὅστι ἐδιδάσκων. οὐκ ἐπέτρεπε μόνον, φησὶν, ἀλλὰ πάντα χαρὰν. εἶτα ἦ ἡ κατηγορία μείζων ἀπὸ τῶν πρέποντων. ἔτι δέ, φησὶν, ἦ κακοήθως τὸ ἱερὸν, ἄνδρας ἕλληνας εἰσαγαγών. ἦ μᾶλλον ἦ ὅτι τοῦ Χριστοῦ μιάνειαν ποιησάντας· ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἦν ἐλεγμένους ποιησάντας οὗτοι λέγουσι. ἦ ὅτι λοιδοροῦμαι τῷ Παύλῳ, φησὶν, εἶλκον αὐτὸν ἔξω. σκόπει· ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐκάλλεισαν αὐτόν. "οὐκέτι γὰρ νόμων ἐδίοντο, οὐδὲ δικαιοπραγιῶν· [διὸ] ἡ ὕστερον αὐτόν". ὅτου δῆλον πάντων φαίνοι) ἀφραστῖς ὄντες ἡ ἰταμοί. ὁ δὲ τότε μὲν οὐκ ἀπελογήσατο, ὕστερον δὲ ἐκάστας. τότε γὰρ οὐδ' ἂν ἠκουσε· ἡ τί δήποτε ἔκραζον, αἶρε αὐτόν; ἐφοβοῦντο μὴ διαφύγῃ. ἀλλ' ἔργα μὲν ὅσης ἐπιστολῆς διαλέγεται ὁ Παῦλος τῷ χιλιάρχῳ. τί γὰρ φησιν; Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ; πάνυ τοῦτο ἐω ἀσφαλές, ὅτι ἡ μετεπαίζειν ἤδη πολλοῦ*. οὐκ ἄρα σὺ εἶ, φησὶν, ὁ Αἰγύπτιος; ἔργα καὶ κηρύγματα. διαβόλου ἀπατεῶν ἐκεῖνος ὃ λόγος ὁ Αἰγύπτιος, ἡ πρεσβεύσειν ὁ διάβολος συσκιάζει διὰ τούτων ἡ κοινωνοὺς ποιῶν τῶν ἐκείνῳ πρεσβευόντων ἐγκλήματι ἡ Ⓦ Χριστὸν ἡ τὸν ἀπόστολον. ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσεν, ἀλλ' ὅλως ἐλαμπροτέρα γέγονεν ἡ ἀλήθεια, οὐδὲν παραβλαβῆσα τοῖς τοῦ διαβόλου μηχανήμασιν, ἀλλὰ μᾶλλον λαμψασα. Εἰ μὲ γὰρ μὴ ἦσαν λόγοις, εἶτα οὗτοι

ἐκεφάτων,

χ. ὅτε πάντων ἐπὶ αὐτῷ

χ. ἐσθ. πάντων ἐν τῷ ἱερῷ.

* ὡς πάντων.

ὅπ στιχῆς· τυτέστιν, ἐκ πολυοισίας ἢ αὐτὸς φυλάτθεις. οὐ γὰρ δι' τῦτο μόνον ἰῶ ὃ ασυνδαζόμθυον, εἰ μὴ ἑτέρυς διδάσκει, ἀλλ' ὅπ ἢ αὐτὸς τηρεῖ. πῶ οὖν, φῶ τὰ ἔθνη μαθωσιν, οὐ συνδαλιῶσιν ταῖ, φησι; πῶς; φησιν, ἴσως ἢ ἡμεῖς ⓐ τῶν Ιουδαίων διδάσκαλοι ἐπίμεμφαν πρὸς αὐτύς;

25 Περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμθν, κρίναντες μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτύς, εἰ μὴ φυλάσσεσθαι πρὸς τὰ εἰδωλόθυτα, καὶ τὸ αἷμα, καὶ πνικτὰ, καὶ πορνείαν. Ευαγγελίζεται σπερμολόγος. ὃ γὰρ λέγει τῦτό ἐστιν· ὥσπερ ἡμεῖς ἐκείνοις ἐπιτάξαμθν, κρίναντες Ιουδαίοις κηρύττοντες· οὕτω καὶ σὺ κρίνοι ἔθνεσι κηρύττειν, σύμπροσέχων ἡμῖν, ὅρα ⓐ Παύλου· οὐ λέγει, καὶ μόνον δυνάμενον Τιμόθεον προσλαβεῖν, ὃν περιέτεμεν· ἀλλὰ μόνον δυνάμενον ὦ λόγῳ· ἀλλ' ἐπίθη αὐτῷ, καὶ πόλεις ἐπέτρεπον. καὶ γὰρ οὕτω συνέφερε. καὶ γὰρ καὶ ἴσον εἰς ἀπολογίαν καταστῆναι, καὶ τοῖς Εἰδότας ποιῆσαι ταῦτα. αἰσχρὸν μόνον ὃ καταμαθεῖν.

26 Τότε προσλαβόμενος ὁ Παῦλος τοὺς ἄνδρας, καὶ τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσήνεγκεν ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά. Διαγγέλλων· τυτέστι, καταγγέλλων· ὥστε αὐτὸς μόνον ὁ δηλοῖ ἑαυτὸν ποιῶν.

27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, ⓐ ἀπὸ τῆς Ασίας Ιουδαῖοι, * θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον πάντα ⓐ ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας,

(* μάλιστα γὰρ ἐκείνοις συνεχρῶντο)

28 Κράζοντες, Ανδρες Ισραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ κεκοίνωκε ⓐ τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον. Ορα δὲ πῶς αὐτῷ πάντα χρῶνται συκοφάνται, καὶ ἁπλῶς βοῶσιν ὡς μόσῳ.

29 Ησαν γὰρ ἑωρακότες Τρόφιμον ⓐ Εφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος.

30 Εκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου, εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.

Ανδρες Ισραηλῖται, βοηθεῖτε, φησὶν· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου. ἃ μάλιστα αὐτοῖς ἐθορύβει, ὁ τόπος καὶ ὁ νόμος, ταῦτα προφέρουσιν ἐκφύλοι. καὶ σφόδρα ἐκέκλεσται τοῖς ἀποστόλοις ὁ Παῦλος, παρ' ὧν καὶ τοσαῦτα, ὅπ αὐτοὶ αἴτιοι τῶν γενήσεται αὐτῷ· [οὕτως ἰῶ μεγαλόψυχος.] ἐ Εἷλκον αὐτὸν, φησὶν, ἔξω τοῦ ἱεροῦ· καὶ ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ἐβούλοντο γὰρ αὐτὸν ἀπελεῖν, καὶ δι' τοῦτο ἔξω Εἷλκον, ὥστε μὴ πλείονος ἀδείας τῦτο ποιῆσαι.

31 Ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρας, ὅπ ὅλη συγχέχυται Ιερουσαλήμ·

32 Ος ἐξαυτῆς προσλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχας, κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς. ⓐ οἱ δὲ ἰδόντες ⓐ χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύπτοντες ⓐ Παῦλον.

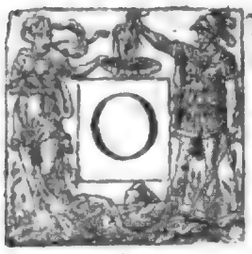
33 Τότε ἐγγίσας ὁ χιλίαρχος, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί· καὶ ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη, καὶ τί ἐστι πεποιηκώς.

34 Αλλοι δὲ ἄλλο ἐβόων ἐν τῷ ὄχλῳ. Καὶ μὴ δυνάμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὸ παρεμβολήν.

35 Οτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου.

μῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μζ. 18 ΤΗ ΔΕ ΕΠΙΟΥΣΗ ΗΜΕΡΑ ΕΙΣΗΛΘΕ Ο ΠΑΥ-
λος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰακώβου, πάντες τε οἱ πρεσβύτεροι παρεγένοντο.
19 Καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς, ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ
Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.

Ὁ τοῦ ἀδελφὸς ἰωάννου τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων, ἀνὴρ μέγας καὶ θαυμαστός. πρὸς τοῦτον εἰσέρχεται Παῦλος, ὥσπερ καὶ πρὸς τοῦτον καὶ πρὸς αὐτοὺς πέμπτος. καὶ ὅπως, ἄκουε. τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ, φησὶν, εἰσῆλθεν ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰακώβου. ὁρᾷς δὲ αὐτοὺς. πάντες τε οἱ πρεσβύτεροι παρεγένοντο· καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς, ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. πάλιν αὐτοῖς τὰ τοῦ ἐθνῶν διηγεῖται, οὐχ ὑποδοχὴν (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ζῆλον τὸν φιλανθρωπίαν ἐπιδείξασθαι, καὶ πολλῆς αὐτοὺς ἐμπλῆσαι χαρᾶς. ὅρα γοῦν πῶς

20 Ἀκούσαντες δὲ ἐδόξαζον τὸν Θεόν. Οὐκ εἶπον ἐπῄνουν, οὐδὲ ἐθαύμαζον, ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἐδόξαζον. ὕστερον γοῦν διηγήσατο, ὡς αὐτὸς ἦν θαυμαστὸς αὐτοῖς.

Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν, εἶπόντες αὐτῷ· θεωρεῖς, ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι.

21 Κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωϋσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν.

Ὅρα δὲ αὐτοὶ μὲν ὅσης ὑποστολῆς φασιν· οὐχ ὡς ἐπίσκοπον αὐθεντικῶς διαλέγεται, ἀλλ' αὐτὸν παραλαμβάνουσι κατωνεκτὸν γνώμης, ὡσπερμεὶ θύθεν καὶ ἀπὸ προοιμίων ἀπολογούμενοι, ὅτι οὐκ ἐβουλόμεθα. ὁρᾷς τὸν προκόπτοντα τοῦ δούλου; θεωρεῖς πόσαι, φησὶ, μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ οὐκ εἶπεν, πόσας μυριάδας κατηχήσαμεν, ἀλλ' εἰσί. καὶ οὗτοί, φησὶ, πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι. δύο αἰτίαι καὶ ὁ πλῆθος, καὶ ἡ γνώμη. οὔτε γὰρ, εἰ ὀλίγοι ἦσαν, καταφρονῆσαι ἐχρῆν· οὔτε, εἰ πολλοὶ ἦν, μὴ πάντας τοῦ νόμου ἀντέχειν, πολλοῦ ποιεῖσθαι. εἶτα καὶ τρίτη αἰτία· καὶ αὐτοὶ πάντες κατηχήθησαν, φησὶ, περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωϋσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. οὐκ εἶπον, ἤκουσαν· ἀλλὰ, κατηχήθησαν, τουτέστιν, ἐδιδάχθησαν καὶ ὑπῆρξαν. οἱ ἀποστασίαν ἀπὸ Μωϋσέως διδάσκεις, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. τοῦτο εἰπὼν, ἐπήγαγε·

22 Τί οὖν ἐστι; πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν. ἀκούσονται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας.

23 Τοῦτο οὖν ποίησον, ὅ σοι λέγομεν. Ὡς συμβουλεύοντες ταῦτα λέγουσι, οὐχ ὡς ὑπιτάττοντες. Εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες, εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτοῖς.

24 Τούτους παραλαβὼν ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὴν κεφαλὴν, καὶ γνῶσι πάντες ὅτι, ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ, οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων τὸν νόμον. Ἐργῷ τὸν ἀποδεικνύντα αὐτὸν συμβουλεύουσι, καὶ λόγῳ, ἵνα ξυρήσωνται, φησὶ, καὶ γνῶσι πάντες, ὅτι, ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ, οὐδέν ἐστιν. οὐκ εἶπεν, ὅτι διδάσκεις· ἀλλὰ, κατήχηνται. πάλιν δὲ, ἐδιδάχθησαν, διὰ τούτου δηλοῖ, καὶ ὅτι

χ. ἵνα ἐδ. ἀλλ' ἐκ πει-
σθ.

ἐχὴν ἐῶσῖς, ὅπῆ Ⓦ πόλεμον ὑμῖν ἀμυώοισι τῦτοι Ⓦ αἰωθητὸν· τὸν ἢ ξένοις μὴ ἔχι ὅ-
χ. μόνον που" καὶ ἀμύναιεν νίκην τὴν ἐκκλησίαν. βούλει σοτὲ ψαφίσωμεν ἡμᾶς; τῦτο ποίησον· ὑπο-
βαλὼν τῇ φιλοτιμίᾳ, ἴχε οἴκημα ἔνθα Χριστὸς ὠδηγεῖ· εἶπὲ, τῦτο ὃ κελλίον τῦ Χρι-
χ. μικρὸν, ἀλλ' καὶ πολύτιμον στοῦ· ἡ οἰκία αὕτη αὐτῷ ἀφώρισται. καὶ" κατὰ τοῦτο ἡ βιβλος, οὐκ ἀπαξιοῖ. γυμνὸς ἢ ξέ-
νος ὁ Χριστὸς ὠφείλησι, μόνον σκέπης δύσωμος· καὶ τὰ τῶν πέντε· μὴ ὠμὸς ἴσο, μηδὲ ἀπάν-
χ θαυμὸς θρωπος, μηδὲ σὸ μᾶλλον τοῖς βιωτικοῖς ὕπτιος" σφοδρὸς ἴσο, σὸ ἢ τοῖς πνευματικοῖς ψυχρός. ἔ-
σω ἢ τῶν οἰκετῶν ὁ πιστότερος τῦτο ἐγκαλλεισμένος, ἢ σὺν δικαίοσυνῃ, σὺν σωφρονοῦς, σὺν ἀ-
στίμως εἰσαγέτω. ταῦτα λέγω σοὶ ὁ ἔμπλεως. ἐὰν μὲν γὰρ μόνῳ σοὶ ὦ ὅτι τῆς οἰκίας αὐ-
τὸν δίκαιόν ἐστι· εἰ ἢ μὴ βούλῃ, καὶ κἀγὼ, [καὶ ἔνθα αἱ ἡμέραι,] καὶ ἔνθα Ⓦ οἰκέται, δίξαι
10 Ⓦ Χριστὸν. ἴσχα φείδεται ἀκύρτος. τί οὖν, ὅταν μηδὲ ταῦτα πείθῃ; ἰδοὺ ὠδηγοῦ, ἐὰν δὲ
λέγω· ἔγω ὑμῖν τῦτο ὠφελιμώτερον. ἀλλ' οὐ βούλεσθε ὕτως; τὸκοῦν ἑτέρως ποίησατε.
χ. πρᾶος· Εἰσὶ πολλοὶ πόντοι ἢ πυγμαί· ἀφορίσατε δίβλον μόνον ἐκ "ῶν· ἔγω καὶ φύλακες τῆς
οἰκίας ὁ πόντος· ἔγω σοι παχὺν ἢ ὠφέλημα, ἀσπὶς ἢ δόρυ. ἔνθα ἐλεημοσύνη, οὐ πλημμε-
λεῖται ὁ διάβολος, σὸν ἄλλο τι τῶν δικαίων. μὴ δὴ ὠφείλω μοῦ τοῦτον κέρδος. ναὶ ἢ
* ἢ ἀλλοις ἕτερος. 15 ὀχήματος μόν τόπος ὅστις ἀφορισμένος, ἢ βαστρίοις ἕτερος *, τῷ ἢ Χριστῷ πλημμελοῦσι
σοὶ εἷς. ὁ Ἀβραὰμ ἔνθα αὖθις ἐλθὼν, σὺν ξένοις ἐστάθη· ἐν μὲν γὰρ τῇ σκηνῇ ὁ τάξει
ἓξ παμίδος εἰσῆκει, ὁ ξένοι ἢ ὁ τάξει διακόνῳ. οὐκ ἤδη ὅτι Ⓦ Χριστὸν ἐδέχετο, οὐκ ἤ-
δη ὅτι ἀγγέλους· ὡς εἶγε ἤδη, πρῶτα ἂν ἐκείνοις· ἡμᾶς ἢ καίπερ εἰδότας ὅτι Ⓦ Χρι-
στὸν διχόμεθα, σοὶ τοσαύτην ὅτι δυνάμεθα τὴν ἀποδοχὴν, ὅσην ὁ νομίζων αἰθέ-
20 ριος δέχεσθαι. ἀλλ' ὑπόκεινται εἰσὶ, φησι, πολλοὶ ἢ ἀγνώμονες. ἢ τότε σοι μείζων ὁ μι-
σθὸς, ὅταν δέχωμαι τὸ ὄνομα τῦ Χριστοῦ δέχῃ. εἰ μὴ γὰρ οἶδας ὅτε ὑποκρίτας, μὴ δέχου εἰς
τὸν οἰκίαν· εἰ ἢ οὐκ οἶδας, πῶς ἁπλῶς κατηγορεῖς; δέχῃ τῦτο λέγω εἰς τὸ ξενοδοχίου ἀ-
πόνου. ποία ἢ ἀπώλεια, ὅταν μηδὲν ὦσιν, μηδὲ τύτους δεχόμεθα. ἀλλ' ἀποκλείωμεν
πᾶσι τοὺς θύραις; ἔγω τὸ Χριστοῦ πανδοχεῖον ἐμὸν ἡ οἰκία· ἅπαντας ὡς τοῦτο Ⓦ μιαθοὺς,
25 μὴ ἀρχύριον, ἀλλὰ τὸ ποίησαν ἡμῖν δοχεῖον τῦ Χριστοῦ τὴν οἰκίαν· ἀδιστάκτως πάντα-
χοῦ, ἐλέγχωμεν, ἁρπάζωμεν τὸν θῆρα· μείζονα θέρμετόμβα ἢ θέρμετόμεν. ὁ κελεύω κα-
θαθύσαι μόνον· ἀρτίως δὸς πιεῖν, ἱμάτιον γυμνῷ, σκέπε τῷ ξένῳ. ἵνα ἢ μὴ ταῦτα
ποιῶν φανείζω, ὅτι οἴκημα κεῖται ὁ τῆς ἐκκλησίας, ἐκεῖ καταβήσῃ, ἢ συνεδείξω· ἐπὶ καὶ
τῶν ἐμὸν οἰκετῶν γνωμῶν ἐκάστοις εἶχε Ⓦ μιαθόν. ὕτως ἔσται πεπαιδευμένοι ἢ Ⓦ
30 παῖδες αὐτοῦ· ἔτερον, ὃ σὺκ ἐγκαλεῖσι, καθάπερ ἡμέτεροι. βλάβης γὰρ αὐτὸν ἐῶ πεποι-
κώς. εἰς πόλεμον εἶλκε, ὃ σὺκ ἐγκαλεῖσι· ὕτως ἔσται φιλόσοφοι. πρῶτον γὰρ ὁμοίως ἐ-
πεμελῆτο, ὥσπερ ἑαυτῷ. μισοπονεῖ γὰρ κὴ Ⓦ Ἰωὴλ ἔλεγεν· Οτι ὁμοίως ἐπλάσθημεν ὁ τῇ Ἰωὴλ λε.
αὐτῇ μητρί. τοίνυν ἢ ἡμεῖς φειδιζώμεθα ἑαυτῶν τῆς σωτηρίας, ἢ πολλῷ ποιώμεθα τῶν
οἰκετῶν τὴν ἐπιμέλειαν, ὅπως ἔσονται χρηστοὶ [ἢ ἐπιμελῆς·] ἢ ἴσως ἢ ὁ οἰκέτης ἡμῶν πε-
35 παιδευμένος τῦ Θεοῦ. σὺκ ἴσται δύσχολος ἡμῖν ἡ ἀρετὴ λοιπὸν, ἐὰν σκέπωμεν ῥυθμί-
σωμεν· καθάπερ ὁ πολέμου στρατιῶται ὄντων θυτάκτων, ὁ στρατηγὸς ῥᾳδίως πολεμεῖ, τὸ
ἡδύτερον ἢ ἦ, ὅταν μὴ τῦτο ᾖ· ὁ δὲ κυβερνήτης θυκόλως τοὺς οἰάκας μεταχειρίζεται· ὕτω ἢ ὁ δεσπότης θυκόλως τοὺς οἰκέτας, ἐὰν ὕτως ὦσι πεπαιδευμένοι Ⓦ οἰκέται, ὃ προέρχωνται
ῥᾳδίως, σὺκ ἐγκαλέσεις, σὺκ ὀργισθήσῃ, οὐ λοιδορήσεις. ἔστι ὅπου καὶ ὁ τραπέζης ἀπόν τοὺς οἰκέ-
40 τας, ἐὰν ὦσι θαυμαστοὶ, ἢ στεφανωθήσονται σοι, καὶ ὠδηγοὶ ἴσονται τὰ χρησά. ἀπὸ ἢ τύ-
των πάντων πάντα ἔσται τὰ τῷ Θεῷ δεδεκωῶτα, καὶ ὕτω πᾶσα ἡ οἰκία εὐλογίας πληρωθή-
σονται, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἀρέσκοντα θησαυρισθήσονται, πολλῆς ἀπολαύσομεν τῆς δώρου
συμμαχίας· ἧς ἡμῖν παύσας μὴ τοὺς ἡμᾶς ὑπτυχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡ-

μῶν

εἰδέω μά, φησι, εἰς ὃ σὺν κατηγόρει, δέδεμαί σε εἰς τὴν βασιλείαν τὴν παρ' ἐμοῦ· ἐλυσά μοι ⟨S⟩ λιμὸν, λύσω σοι τὰ ἁμαρτήματα· εἶδές με δεδεμένον, ὀφθαί σε ποιῶ λελυμένον· εἶδές με ξένον, ποιῶ σε πολίτην τῶν οὐρανῶν· ἔδωκά μοι ἄρτον, δίδωμί σοι βα-
Matth. xxv. σιλείαν οὐρανῶν, ὥστε κληρονομῆσαι καὶ τὰ ἀγαθά. Δεῦτε γάρ, φησι, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν. οὐκ εἶπε, λάβετε, ἀλλὰ, κληρονομήσατε· ὅπερ ὅτι τῆς κυρίας καταβάσεως λέγω, ὡς ὅταν λέγωμεν, τότε ἐκληρονόμησε ἐπιστρέψας εἰς ἐμὲ ὁ κρυπτῶν, ἐγὼ καρύσσω ὁ φανερῶν. καὶ τὰ μὲν σὰ λέγω, ὅτι χρῄζεις ἐμοῦ· τὰ δ' ἐμὰ, ὠφελῆσαι. δεῖ γάρ σε, φησι, ἄρξαι, ἐγὼ ἕτοιμος καὶ ἀκολουθῆσαι. οὐκ αἰσχύνομαι ἐμολογῆσαι καὶ εἰς ἐμὲ ἡμαρτίας διεργασίας, οὐδὲ τίνων με ἀπήλλαξας, λιμοῦ καὶ γυμνότητος καὶ πλημμύρης. ἔδεδέμην· οὐκ ἔνι δὲ τῆς γεέννης πῦρ· εἶδές με ἀρρωστοῦντα· οὐκ ἔνι τὰ βασανιστήρια, οὐδὲ καὶ πηδεῖαι. ὦ χεῖρες ἄντως βλασφημίας, αἱ τοιούτων οἰκτιρμάτων ἀξιούμεναι, αἱ καθαιρούμεναι τὸν πρωτοστάτην τῶν Χερουβίμ. πόθεν εἰς δεσμωτήριον βαδίζοντες ἀξιοῖ ⟨S⟩ Χριστὸν, βύσσινος καταπέμπεσθαι τὸν πυρός· οὐ λαμπάδιοις πέμψει τῶν δεσμῶν χεῖρες αἱ δεδεμένον αὐτὸν ἰδοῦσαι. οὐδὲ δύσας ἱμάτιον, ἀλλ' οὐδὲ ἱμάτιον στρατείου· ἐγὼ δὲ οὐ δισμωτηρίῳ μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ βασιλείᾳ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα ὁμολογεῖ οὐκ αἰσχυνόμενος, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι αὐτῷ ἐπισκέπτω. οὐκ ἤδει ἀγγέλους ξενίζοντα πατριάρχας, ἃ ἐξένιζεν. αἰσχυνθῶμεν, οὐδὲ καλῶ. τὸ μισητὸν ἐκάθητο ἐπ' ἀλλοτρίας ὤν, ὅτε οὐδὲ βῆμα ποδὸς εἶχε· ξένος ὢν, ἀλλὰ ξένους ἐξένιζεν ὁ ξένος. πολίτης γάρ ἐστι τῶν οὐρανῶν. διὰ τοῦτο οὐδὲ ὅτι γῆς ὤν, ξένος ἦν. ἡμᾶς οὖν τοῦ ξένου μᾶλλον ξένους, μὴ διὰ χρημάτων ξένους. οὐκ εἶχεν οἰκίαν, ἀλλὰ καταγώγιον ἦν αὐτῷ ἡ σκηνή. καὶ ὅσα ὁ διάβολος. μέχρι ἔθους, καὶ ἄλλους ἔφυρεν. ἄκουε καὶ ὁ ποιήσωμεν. διὰ ἐαυτὸν καὶ τῆς γυναικὸς τοῦτο ποιῶ. σκόπει δὲ αὐτοῦ τὸ φιλόσοφον καὶ ὑψηλόν. πόθεν γάρ ταῦτα δῆλα ⟨S⟩ ξένος ἦν, ὁ ποιήσωμεν, ὁ φαίδρυνε, ὁ ἄφθονον. ἡ γὰρ τοῦ ξένου ψυχὴ ἁρπαγὴν ἡγεῖται τὸ μὴ μόνον ὑπὸ ὄχλου ὑπολιθάζεσθαι χεῖρας, ὡς ἀλογήτους ἀπαλλάττει, καὶ λοιπὸν χεῖρας αἰτεῖσθαι τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι ὁ οὕτως ὑποδεχθῶμεν. διὰ τοῦτο ποιήσωμεν, διὰ τοῦτο ὃ λέγω δίκαιον, διὰ τοῦτο τὴν καλὴν. πῖς γὰρ αὖ ἠπορήθη, εἰδὼς ὅτι τοῦτο ἔργον αὐτῷ ἐστιν; ἀλλ' οὐχ ὅτι ξένος ἐστὶν ἡμῶν; ἀλλ', ἐὰν θέλωμεν, δεικνύωμεν αὐτῷ μιμήσασθαι. πόσοι ξένοι εἰσὶ τῶν ἀδελφῶν; ἔστι οἴκημα κοινὸν ἡ ἐκκλησία, ὃ ξενῶνα καλοῦμεν. ἐπιεργάζεσθε γὰρ ὑμῖς· καθίζεσθε γὰρ ἐπὶ θύραις· οὐκ ἐρχομένους ὑποδέχεσθε· καὶ μὴ ἵνα οἰκίας ὑμῶν βούλησθε, ἀλλ' ἵνα τοὺς τῆς χρείας αὐτοῖς χορηγοῦντες. τί γάρ; ἡ ἐκκλησία οὐκ ἔχει, φησί; ἔχει· ἀλλὰ τί τοῦτο πρὸς ὑμᾶς; μὴ ὃ ἀπὸ τῶν κοινῶν τῆς ἐκκλησίας πρόφασιν χρημάτων αὐτὸν, τοῦτο ὑμᾶς ὠφελῆσαι δύναται; μὴ γὰρ οὐ ἔστερος βύσσα, σὺ οὐκ ὀφείλεις βύσσεσθαι; διὰ τί μὴ λέγεις, τί γάρ; οὐκ βύσσεται ⟨S⟩ ἱερεύς; ἐγὼ τί βύσσομαι; ἀλλ' ἐγώ, φησι, δίδωμι τῷ μὴ δυναμένῳ καθ' ἡμέραν. δίς καὶ ἐκείνῳ. ὃ γὰρ καταδαπανᾶται ἡμῖν τοῦτο ἐστι, ὃ ὅλως δοῦναι. ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· Ἵνα ταῖς ἄντως χρείαις ἐπαρκέσῃ, ἵνα μὴ
a. Tim. c. iv. βαρῆται ἡ ἐκκλησία. ὅπως βούλει, ποίησον· μίσει ποίησον. ἐγὼ γὰρ οὐ λέγω, ἵνα μὴ βαρῆται ἡ ἐκκλησία, ἀλλ', ἵνα σὺ μὴ βαρῇ. τῷ γὰρ λογισμῷ τούτῳ οὐδὲν ἐργάσῃ πώποτε ὑπερέπαν αὐτῇ. διὰ τοῦτο κοινὸν εἶπα τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφορισμένον, ἵνα μὴ ταῦτα λέγῃς. ἀλλ' ἔχει δαπανήματα ἡ ἐκκλησία, φησί. χρήματα ἔχει καὶ τοὺς πένητας, εἰπέ μοι· δούλωματα ἢ οὐκ ἔχει; δαπάνημα ἢ οὐκ ἔχει καθημερινόν; ναί, φησι. τί οὖν οὐ βοηθεῖς τῇ μητρί; αἰσχύνομαι μὲν ταῦτα λέγων· πλὴν ἀλλ' οὐδὲν αἰσχύνομαι. εἴ τις νομίζει χρήματα ἡμᾶς ἔχειν τὰ λεγόμενα, πιστευέτω ἐκεῖνος ὅτι τῆς οἰκίας ἔσην ἐκεῖ κλείδες· ἔσην ἐκεῖ τραπέζαι καὶ λυχνίαι. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ μὲν γράφων ἤλθομεν, ἔχειν ὑμᾶς ἀποστολικὰ οἰκήματα, καὶ πολλῶν ποιεῖσθαι τὸν ὑπομνήματα, καὶ πόντα παρ-

ἔχειν

ποιῆ. ὅρα αὐτὸν ὅτι τὸ πνεῦμα οὐκ ἐκώλυε, πρὸ ὀφθαλμῶν. Εἶπον, μὴ ἡμᾶς σαυτὸν εἰς τὸ
ἀκέσῃ, ἢ οὐκ ἔδωκε πολλάκις αὐτοῖς ὀφθῆναι, ἢ ἐπιδεῖν· ἀλλ' ἀναιδὴς πάλιν ἔφυν· ἢ πιὼν,
ὡς ἐπάνω, μυρίων ἐδεήθη λιμόπων, ἢ τῶν ἐκ Τύρου, ἢ τῶν ἐκ Καισαρείας, ἢ κλαιόντων ἢ μυ-
ρία παρελεγόντων δεινά, οὐκ ἀνέχῃ· ἢ μάλιστα οὐχ ἁπλῶς τὰ δεινὰ παρείλεγον, ἀλλὰ
κ. τινὲς, ἀλλ' ἢ πνεύματος τὰ δεινὰ παρείλεγον. Εἰ πίστιν τὸ πνεῦμα ἐκέλευε, διὰ τί αὐτὴν ἔπαυον; ὅτι
ἀλλ' ἢ πνεύματος εἶδε τὸ οὐκ ἤθελον ἀπεριδέκτῳ τῷ πνεύματι. Ἐ ἄλλως δέ, ἀλλὰ τῷ φοβεῖσθαι ἀφ' ὧν πνεύμα-
τος ἐπιοιῶτο. οὐ γὰρ ἁπλῶς αὐτὰ τὰ δεινὰ παρῃτοῦντο, ἀλλ' ὅτι ἀνάξια οὐ χρὴ, φο-
βοῦνται αὐτά. ᾗ ἢ ὃ ἐξαρτίσαι ἐκ ἡμέρας, φησὶ τινὲς, πληρῶσαι. ἡμέρας ἢ λέγει
ἐκ τεταγμένας. προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ ἢ τέκνοις. ἕως πόσου ἡ προ-
πομπὴ ἦν· ἢ πάλιν εὐχόμενοι ἀφαλοῦνται· ἢ ὁ Πτολεμαΐς μίαν μόνον ἡμέραν· ὁ δὲ
Καισάρεια πλείους. ἢ ὅτε ἤκουσιν ὅτι μυρία δεινὰ ἔχει παθεῖν, τότε ἐπῆλθε· οὐκ ὅτι οὐ
κινδύνους ῥιπτῶν ἑαυτὸν, ἀλλ' ἡγούμενος τὸ πνεύματος εἶναι ὃ ποιῶμεν.

κ. ἀπαρτι-
σάμενοι. κ. αἴρομαι

15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι, φησὶν, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυ-
μα· Τουτέστι, τὰ ποδήρη τὴν ὁδοιπορίαν λαβόντες.

16 Συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες πρός ᾧ ξενισθῶμεν,
Μνάσονί τινι Κυπρίῳ ἀρχαίῳ μαθητῇ.

17 Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀσμένως ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί.

Καὶ ἕως. οὐκ εἶπεν Ἄγαβος, ὅτι Παῦλον δήσουσι· ἵνα μὴ δόξῃ σὺν σωφρονοῦντος λέγειν·
ἀλλὰ, τὸν ἄνδρα, οὗ ὄντι ἡ ζώνη αὕτη. καὶ ὁρᾷ δὲ ζωνίων εἶχεν. ὅπερ δὲ οὐκ ἴσμεν πεῖσαι,
ἀφ' ὧν ἔκλαιον, εἶτα κοιμίσαι. ὁρᾷς φιλοσοφίας; ὁρᾷς φιλοσοργίαν; κοιμίσαμεν,
φησὶν, εἰπόντες· τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γινέσθω. ἄγοντες, φησὶ, πρός ᾧ ξενισθῶμεν. καὶ ὁρᾷς
οὐκ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. τότε μὲν γὰρ, ὅτε ἐκωλύοντο δογμάτων ἁπτεσθαι, εἰς τὴν ἐκκλησίαν
ξενίζονται· νῦν δὲ καὶ μαθητῇ τινι ἀρχαίῳ. διὰκρισιν πολλὴν τοῦ κηρύγματος χρείαν λοι-
πόν. ἔθνη μοι δοκεῖ πολλὰ ἔτι ὑπτιάζειν εἰς τὰς προσέξεσιν ταύτας, τὰ καταπνίγοντα μέσα
λέγαι. Ἵνα δέ τι, τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γινέσθω; Κύριος, φησὶν, αὐτὸς ὁ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐ-
τοῦ ποιῶν. ἡσυχάζοντες ἐκφοβοῦσιν, οὐκ ἀναγκάζοντες, ἵνα συνείδωσιν ὅτι θέλημα ἐστὶ Θεοῦ,
ἀπὸ τῆς Παύλου προθυμίας τοῦτο καταλαμβάνουσι. οὐ γὰρ αὖ οὕτω Παῦλος προσεθυμήθη,
κ. συμβάν, ἀλλὰ κατὰ οὔτε Θεὸς αὖ ἔβασιν ὁ ἀεὶ κωλύων ἄκαρπα ἀγωνίζεσθαι αὐτόν. οὕτως οὐκ ἐβούλετο βαρεῖν τὴν
ἐφ' ἑαυτὸν. ἐκκλησίαν, ἕνεκα ἑτέρου τοῦ ξενίζοντος αὐτὸν, τοῦτ' ἀξίωμα ἀπήρτιζε. ἀσμένως ἡμᾶς, φησὶν,
ἀπεδέξαντο οἱ ἀδελφοί. λοιπὸν εἰρήνευεν μετὰ τὰ πρόσφατα τὰ ὑπὸ Ἰουδαίους, καὶ
οὐχ ὡς πρότερον πόλεμος ἦν. ἄγοντες, φησὶ, πρός ᾧ ξενισθῶμεν. Παῦλον δέχεται
ἐκφοβος.

Τάχα τις ὑμῶν ἐρεῖ· Εἴ τις καὶ μὴ Παῦλον ἔδωκε ξενίσαι, ἑτοίμως ἂν ἦν ἐπὶ πολλῆς τῆς ΗΘΙΚΟΝ
προθυμίας τοῦτο ἐποίησα. ἰδοὺ τὸ Παύλου διαστέλλει ἔξεστι σοι ξενίσαι, ἐὰν βούλει. Ὁ δὲ Matth. in 8.
διχόμυθος, φησὶν, ἵνα τί ἐλαχίστων; ἐμὲ δέχεται. ἕως ἂν ἐλάχιστος ἦ ὁ ἀδελφὸς, τοσούτῳ Marc. 8 κ ζ.
μᾶλλον ὁ Χριστὸς δι' αὐτοῦ ἀγωνίζεται· ὁμοῦ γὰρ ἐν μέγα διχόμυθος, πολλάκις ἢ ἀφ' ἑνὸς κε- Luc. 8 μη.
νοδοξίαν ποιῇ· ὁ δὲ ἐν μακρὰν, καθαρῶς ἀφ' ἑνὸς Χριστόν. ἔξεστι σοι ἐν πατέρα ξενίσαι τοῦ
Χριστοῦ, καὶ οὐ βούλει. Ξένος γάρ ἤμην, φησὶ, καὶ συνηγάγετέ με· καὶ πάλιν, Ἐφ' ὅσον ἐποίη- Matth. κε. λε.
σατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων ἐποιήσατε, ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ μὴ Παῦλος ᾖ, πιστὸς δὲ ἢ ὁ ἀδελφὸς, κἂν
ἐλάχιστος ᾖ, ὁ Χριστὸς δι' αὐτοῦ ἀγωνίζεται. λύουσιν τὴν οἰκίαν, τὴν δόξαν. Ὁ διχόμυθος Matth. ι μα.
προφήτην, φησὶ, μισθὸν προφήτου λήψεται, δίκαιον καὶ ὁ Χριστὸν διχόμυθος, λήψεται
μισθὸν τοῦ Χριστοῦ ξενίζοντος. μὴ ἀπίστει τοῖς ῥήμασιν αὐτοῦ, ἀλλὰ γλῶσσι πιστός. ἀμὴν λέγει,
ἐπὶ δι' αὐτῷ ἐγὼ ἀγωνίσομαι. Ἐ ἵνα μὴ ἀπίστῃς, καὶ πιμελείας δείξει τοῖς μὴ διχομύθοις, καὶ
κ. ἐπίστευσεν πιμὰς τοῖς διχομύθοις· οὐκ ἂν τοῦτο ποιήσας, Εἰ μὴ ἦ ὁ πιμηθεὶς, καὶ ὁ ὑγειασθεὶς ἀμὴν λέγω.

ἐδέξω

ἰδωμεν· ἢ ἀῶλον τὰ εἰρημένα. Ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ, φησι, σὺδενὸς ἐπεθύμησα· αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρείαις μου, καὶ τοῖς σὺν ἐμοὶ ὑπηρέτησαι αἱ χεῖρες αὗται. οὐκ ἄρα τὸ Κορίνθῳ τοῦτο εἰργάσαντο μόνον ὁ Παῦλος ἀφορίζων τοὺς μαθητὰς, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς Ἀσίας. ἀλλ' οὐδαμοῦ τοῦτο ἀναδίζει τοῖς Ἐφεσίοις γράφων. τί δήποτε; ὅτι οὐκ ἐπίστευσεν ὡς δυνάμενον. ἀλλὰ καὶ Κορινθίοις λέγει· Οὐκ ἐφάγην δωρεὰν μου τὸ κλέος παρὰ τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας. Εἰ οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐδώκατέ μοι· ἀλλ', Ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐκ ἐπεθύμησα, ἵνα μὴ δόξῃ ἐκείνων εἶναι ὁ μὴ δοὺς καὶ εἰ ὁ μὴ δοὺς καὶ ἐκείνων· ἀλλὰ τοῦτο ἀφίησι, ὅτι εἰκότως οὐκ ἔλαβεν ὁπότε καὶ ἑτέρωθεν ἔτρεφεν. ὅσα πῶς εἰργάζετο μετὰ κόπου καὶ ἱδρῶτος νύκτα καὶ ἡμέραν δι' ἀγρυπνίας καὶ λιμοὺς καὶ δακρύων, ἵνα ἔνιοι νήθωσι. πρώτα κατέδειξα ὑμῖν ὅτι οὐκ ἐπαισχύνθη δι' ἃ πλημμελοῦσιν οἱ ἀδυνατοῦντες. τοῦτο εἰπὼν, πάλιν ἐφόβησεν. ὃ δὲ λέγει τοῦτ' ἔστιν· Οὐκ ἔχετε εἰς ἀγνοίαν καθ' ὑμῶν· κατέδειξα δι' ἔργων ὅτι οὐκ ἐπαισχύνθην διὰ ἐργάζεσθαι. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι κακὸν ὃ ἔλαβον· ἀλλά, βέλτιον ὃ μὴ ἔλαβον. μνημονεύει τι τοῦ λόγου, φησὶ, τῆς Κυρίας, ὃν εἶπε· μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν. καὶ πού εἶπεν; ἴσως ἀγράφως παρέδωκεν ὁ Χριστὸς· ἢ, ἐξ ὧν οἶδε συλλογίσασθαι, δῆλον. Ἐγὼ γὰρ ἔδειξε τὸν πρῶτον ῥηθέντα τὸν περὶ τοὺς κινδύνους, τὸν συμπαθῆ τὸν περὶ τοὺς ἀρχομένους, τὸν διδασκαλίαν τὸν μετὰ παῤῥησίας, τὸ ἀπεριφρόνητον, τὸν ἀκτημοσύνης μεῖζον. εἰ γὰρ ὀκτὼ, Πώλησον σοῦ, φησι, καὶ δὸς ἀρχόντα, Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὅτε περὶ τῶν μηδὲν λαμβανόντων καὶ ἑτέρας πέφηνε; τί τοίνυν ἐστὶ; εἰς βαθμὸς τοῦτον, ῥῖψαι καὶ αὐτὰ δόντας, ἑαυτῷ ἐπαρκεῖν· τρίτος, ἡ ἑτέρους τὰ παρ' ἡμῶν, ὃ, κηρύττοντα καὶ ἐξουσίας ἔχοντα λαμβάνειν, μὴ λαμβάνειν· ὥστε πολὺ τῆς ἀκτημόνων σοῦ βελτίων ἐστίν. Ἐγὼ καλῶς εἶπεν, ὅτι δεῖ μὴ λαμβάνεσθαι τῶν ἀδυνατούντων. τοῦτο μὲν γὰρ συμπαθείας τοὺς τοιούτους ἀδυνήσῃς, ὃ οὐκ ἔστιν ἰδίων κόπων διδόναι· ὃ δὲ οὐκ ἔστιν ἀλλοτρίων, οὐ μόνον οὐ καλὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπισφαλές. καὶ ἐπιτιμήσαντες τῷ πραγματευτῇ, φησὶν, αὐτὸ ἔλαβον. τοῦτο τὸν δίψηστον τὸν τοιοῦτον αὖθις διήκειν. ἐπέτρεπον δὲ ὅτε ὁ Παῦλος πράγματα, ἅτε οὐσίας περιπλεκὰς περιπλεκόμενοι, καὶ πολλῶν ὄντων τῶν δημοσίων λαβόντες τὸν ἀγαπητὸν καὶ ὃ φίλτατον. Εἰ γὰρ ἁπλοῦς ἡμῖν ἀπ' ἀλλήλων ἀφελυόμεθα εἶναι, καὶ εἰδότες ὅτι ἀποληψόμεθα ἀλλήλους· ὡς δὴ οἰκεῖοι τότε Παῦλος ἀπαθῶς ἀπεκρίνατο; ἐγὼ δὲ Παῦλος οἶμαι κλαίω. ἀπεκρίνατο, φησί. διήκειν δὲ τὸν βίον, τῷ εἰπεῖν, ἀπεκρίνατο ἀπ' αὐτοῦ· δὲ εἰκότως. Εἰς γὰρ τὸν θάλασσαν λοιπὸν ἡμῶν αὐτὸν οὐκ εἶδον. Τί ὅτι, βυθισθέντες ἠλθομεν εἰς τὴν Κῶν; ἀλλὰ τοῦ, οὐ περιελθόμεν, οὐδὲ διετείναμεν τὸ ἑτέρωθι ὅπου. τῇ δὲ ἐξῆς, φησιν, εἰς Ῥόδον. ὅσα αὐτὸν ἐπιφέρομεν. Εἰ βυσσίτες πλοῖον ἀφικόμενοι εἰς Φοινίκην. ἴσως οὐκεῖο αὐτὸν διέτρεχε· διὰ τὸ αὐτοῦ ὀπισθαίοισιν, οὐχ βυσσίτες ἄλλο εἰς Καισάρειαν ἀναφέρομεν. αἰαφθώντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν βυώνυμον. τοῦτο οὐχ ἁπλοῦς εἴρηται, ἀλλ' ἵνα δείξῃ, ὅτι οὐδὲ εἷς αὐτῆς ἠμέλησε ἡδέως. κατεβὺς πλέοντες τῆς Συρίας. οὕτως ἔπνευσε. Εἶτα δὲ κατήχθημεν εἰς Τύρον, φησὶ, καὶ βυσσίτες μαθητὰς εὑρόντες ἐπὶ ἡμέρας. ὅτε πλησίον ἦσαν Ἱεροσολύμων, οὐκ ἐπὶ πέρασιν, ἀλλὰ καὶ εὐθέως τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ ἡμέρας. ἵδε μοι λοιπὸν καὶ τὰς ἡμέρας. μετὰ ἄζυμα εἰς Τρωάδα ἦλθον δι' ἡμερῶν πέντε· εἶτα ἐκεῖ ἐπὶ καὶ πάσας δώδεκα· εἶτα εἰς τὴν Ἄσσον, εἰς Μιτυλήνην, ἀπὸ Χίου εἰς Τρωγύλιον, εἰς Σάμον, καὶ εἰς Μίλητον· δεκαεκτὼ ἡμέραι αἱ πᾶσαι· εἶτα εἰς Κῶν, εἰς Ῥόδον, εἰς Πάταρα, ἔνιοι καὶ μία· εἶτα ἐκεῖθεν δι' ἡμερῶν πέντε εἰς Τύρον, ἔξ καὶ ἔνιοι· λοιπὸν ἐκεῖ ἑπτά, τεσσαράκοντα καὶ τρεῖς· εἶτα εἰς Πτολεμαΐδα μίαν, τεσσάκοντα τέσσαρες· εἶτα εἰς Καισάρειαν πλοίοις μόνοις τὴν ἄλλων· καὶ τότε λοιπὸν ἐκεῖθεν αὐτοὺς αἰσθάνεται ὁ προφήτης. οὕτως ἡ πεντηκοστὴ πληροῦται, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ποιεῖ.

Ε. Κορ. ιά. ι.

Ματθ. ιθ. κα.

χ. εἰ μοὶ τοῦτο ὀπισθαίοισιν; ἀπεκρίνατο.

χ. καφάσαντες, ἀναφάνοντες

3 Ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήχθημεν εἰς Τύρον. Ὅτι ἐκεῖ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. Τοῦτο αἰτία τῷ ἀπελθεῖν εἰς Τύρον.

χ. ἀνεύροντες τοὺς μαθητὰς ἀπῆμεν.

4 Καὶ ἀνεύροντες μαθητὰς ἐπεμείναμεν ἐκεῖ ἡμέρας ἑπτά· οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ὅτε ἐξαρτισθέντες ἐξήλθομεν· οἱ δὲ ἐκείνων λεγθῶσι, ἵνα μὴ πεπομένοι ἀπολῶσι τὰ λεγόμενα τῷ Παύλῳ καὶ κωμάζωσι. πάλιν δὲ ἐκεῖ συνεχύθησαν διαλύονται ἀπ' ἀλλήλων.

5 Ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, προσευξάμεθα,

χ. ἐπίσταμαι

6 Καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους ἐνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον. ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

7 Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου, κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα· καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφούς, ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς.

οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς

8 Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες, ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ τοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτά, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ.

9 Τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προφητεύουσαι. Ἀλλ' ἔχ αὐταῖς προλέγουσι τῷ Παύλῳ, κάκεῖ προφητεύουσαι, ἀλλ' Ἄγαβός· καὶ ὄνομα, ἄκουε.

χ. κατὰ σὲ ἀν. χ. ἀπὸ τῶν ἄλλων πὶ αὐτ.

10 Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἄγαβος,

11 Καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, εἶπε· τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν ἄνδρα, οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτω δήσουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν.

χ. ἐν

12 Ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι, τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ.

χ. μὲ μὴ φιλῆσαι

Καὶ πολλοὶ παρεκάλουν ἀπιλθεῖν. καὶ οὐδὲ οὕτως ἐπείσθη.

13 Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος· τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

14 Μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ, ἡσυχάσαμεν εἰπόντες· τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γινέσθω.

Ὁρᾷς; ἵνα μὲ ἀκούσας νομίσῃς ἀνάγκης εἶναι ὃ, διδομένου τοῦ πνεύματι πορεύομαι, μηδὲ ἀγνοοῦντα αὐτὸν ἐμπεσεῖν, διὰ τοῦτο φοβοῦντα προλέγει). ἀλλ' ὁ μὲν ἔκλαιον· αὐτὸς δὲ παρεκάλει, ἀλγῶν ὅτι τοῖς δάκρυσι τοῖς ἐκείνων. τί ποιεῖτε γάρ, φησι, κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; οὐδὲν Παύλου φιλοσοργότερον· ὅτι ἐώρα δακρύοντας, ἔκλαιε καὶ ὁ μὴ πάσχων ὅτι τοῖς οἰκείοις περισσοῖς. ἐμὲ ἀδικεῖτε τοῦτο, φησι, ποιοῦντες. μὴ γὰρ ἐγὼ ἀλγῶ; τότε ἐπαύσαντο, ὅτε εἶπε, τί ποιεῖτε συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐφ' ὑμῖν κλαίω, φησὶ, σὰ ὅτι τοῖς παθήμασι. ὑπὲρ γὰρ ἐκείνων ἐβουλόμην ἀποθανεῖν

ἐδιδόμην

Λογ. με. 32 ΚΑΙ ΤΑΝΥΝ ΠΑΡΑΤΙΘΕΜΑΙ ΥΜΑΣ, Α-
δελφοὶ, τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐποικο-
δομῆσαι καὶ δοῦναι κληρονομίαν ὑμῖν, οἷς πᾶσι τοῖς ἡγιασμένοις.

5

Περ ὑπερέλλων ποιεῖ, τοῦτο δὲ συμβουλεύων· ἀπὸ παραινέσεως εἰς εὐχὴν τελευτᾷ. ὅπερ γὰρ αὐτοὺς σφόδρα ἐφόβησε, λέγων· ὅτι λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς εἰσελεύσονται, ἵνα μὴ καταπλαγῇ τῇ δεινότητι καὶ ἀπολέσῃ, ὅρα τίνι παραμυθίαν. καὶ παιδῶ, φησιν. οὕτως εἶπε, δηλῶν διὰ τοῦτο, ὅτι ὥσπερ ἀεὶ, παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, τῷ Θεῷ καὶ ᾧ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ· τουτέστι, τῇ χάριτι αὐτοῦ. καὶ καλῶς εἶπεν. οἶδε γὰρ ὅτι ἡ χάρις σώζει. συνεχῶς αὐτοῦ ἀναμιμνήσκει τῆς χάριτος, ἀπουδαιοπράγοις ποιῶν ὡς ὀφειλέτας, καὶ πίστιν παρρησ. τῷ δυναμένῳ ὑμᾶς ἐποικοδομῆσαι. οὐκ εἶπεν, οἰκοδομῆσαι, ἀλλ', ἐποικοδομῆσαι, δηλῶν ὅτι ἤδη ᾠκοδομήθησαν. εἶτα τῆς ἐλπίδος ἐμέμνησται τῆς μελλούσης, εἰπών· καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν σὺν πᾶσι τοῖς ἡγιασμένοις. εἶτα πάλιν παραινεῖ·

33 Ἀργυρίου, φησὶν, ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα.

Τιθεὶς ἀναφορὰν τῶν κακῶν, τὴν φιλαργυρίαν. Ἀργυρίου, φησὶν, ἢ χρυσίου. οὐκ εἶπεν, οὐκ ἔλαβον· ἀλλ', οὐδὲ ἐπεθύμησα. οὔπω μέγα τοῦτο· τὸ μὴ τοῦτο, μέγα.

34 Ὑμεῖς ὑπίσασθε ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται·

35 Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων. Ὅρα αὐτοὺς ὡς ἔργον κεχρημένους· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ κοπιῶντα. ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. τοῦτο ὑπερεπιχῶς. καὶ ὅρα πῶς ἀξίωσε*. οὐ γὰρ εἶπε χρημάτων ἠμέλησα κρείττους· ἀλλὰ τί; ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων. οὐχ ἁπλῶς πτωχῶν, ἀλλὰ τῶν ἀσθενῶν. Μεμνημένοι τι τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, οὗ εἶπεν· ὅτι μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι, ἢ λαμβάνειν.

* αὐτῶν χ. αὐτοὺς τ λόγου τὸ χ. ὅτι αὐτὸς ὅτι

Ἵνα μή τις ὑπόνοιαν πρὸς ἐκείνους εἰρῆσθαι, καὶ τὸ, πᾶσι διδόναι αὐτὸν, ὅπερ ἀλλαχοῦ φησι, Τύπτει διδόντες ὑμῖν, ἐπήγαγε τοῦτο ἀποφαίνων τὸ Χριστοῦ λέγοντος· μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. ἐπήνεσε αὐτοὺς παραυτὰ, δείκνυσι αὐτὸ καὶ ἔργῳ.

Φιλιπ. γ. κ.

30

36 Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς, προσηύξατο·

Οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς κατανύξεως. πολλὴ ἡ παράκλησις. καὶ ὡς εἶπεν ὁ, παραπέμψαι ὑμᾶς τῷ Κυρίῳ, παρακαλῶ.

37 Ἐκλαυσε δὲ κλαυθμὸς ἱκανὸς πάντων, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τῷ τράχηλον τοῦ Παύλου, κατεφίλουν αὐτὸν,

35

38 Ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ ᾧ λόγῳ· ᾧ εἰρήκει· ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον. Εἶπεν, ὅτι εἰσελεύσονται λύκοι βαρεῖς· εἶπεν, ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· ταῦτα ἐκάπτων φοβερὰ καὶ ἰκανὰ λυπῆσαι· μάλιστα δὲ [πλέον] πάντων τοῦτο αὐτοὺς ὠδυνήσε, τὸ μηκέτι ὁρᾶν ἀκούσαι αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἐποίει τὸν πόλεμον χαλεπόν. προέπεμπον δέ, φησι, αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον. ὅτι ἐφίλουν αὐτὸν· οὔπω διέκειτο πρὸς αὐτόν.

χ. οἷς ὁρᾶτε, ἰκάτε

χβ΄. κα. 1 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ· τῇ δὲ ἐξῆς εἰς Ῥόδον· κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα·

χ. Κῶ

2 Καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν.

3 Ἀναφανέντες

ἀρα πάρεξ ἢ εἰ τοιοῦτόν ἐστιν. Εἰ μή μέ τις ἔκρινε φιλοτιμίας ἕνεκεν, εἶδες δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πηγὰς δακρύων ἀφιέντα. Τοιοῦτόν δέ μοι συνοίδεν ὁ οἰκίσκος, καὶ ἡ ἐρημία. πιστεύσατέ μοι, τῆς μὲν ἐμαυτοῦ σωτηρίας ἀπέγνων· τὰ δὲ ὑμέτερα θρηνῶν, σοὶ δὲ θρόνων ἔχω τὰ ἐμαυτοῦ κακὰ πιεῖν. Οὕτω μοι πάντα ὑμεῖς ἦτε. καὶ οὐδαμοῦ ὑπεριδεῖν ὑμᾶς, οὐκ αἰσθάνομαι τῶν ἐμαυτοῦ κακῶν διὰ τῆς ἡδονῆς· καὶ οὐδὲ μὴ ὑπεριδεῖν, διὰ τῆς ἀθυμίας πάλιν καταπίπτομαι τὰ ἐμά. Φαίδρος μὲν ὢν ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, καὶ μυρία ἔχω δι' ἃ σκυθρωπὸς ἂν ὑπὲρ τοῖς ὑμετέροις λυπηροῖς, καὶ μυρία μοι καταρθώματα ἦν. Ὡς γὰρ ἐλπὶς διδασκάλῳ, τῷ ποιμνίου διεφθαρμένου; ποία ζωή; ποία παρρησία; μᾶλλον δὲ ποίας οὐκ ἔστιν ἀπορίας γεμούσης πρὸς τὸν Θεόν; τί ἐρῶ; Οἶδα γὰρ ὅτι νῦν ἐγκαλεῖται, νῦν δίδωσι δίκην, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· ἐν ὕπνοις φωνὰς ἀκούσεται. ἐπεὶ ἐν πατέρες ἐπὶ παισὶν οὐ μέλλοντες ἐγκαλεῖν, ὅμως ἀλγοῦσιν ἐν δάκνονται. ἐν ὑδὲν αὐτοῦ τοῦτό, φησιν, ὠφελεῖ, ὑδὲ παρίσταται, ὅτι αὐτοὶ ἀλγοῦσιν ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἡμῶν; ἀλγούντων ὡς λόγον ἀποδώσοντες. ἐν δοκεῖ μοι πάσι τοῦτο εἶναι φοβερόν· ἐμοὶ γὰρ ὑδὲν τούτων λόγος μὴ τὰ ὑμέτερα ἀπολέσαι. διὸ καὶ δῶ λόγον, αἴτια μὴ δῶ, ὑδὲν μοι τοῦτο ὄφελος. γένοιτο δὲ σωθῆναι ὑμᾶς, ἐν δοίην λόγον ἐμὲ δι' ὑμᾶς, ὑμᾶς σωθῆναι ἐμὲ ἐγκαλοῦντας ὡς μὴ πληρώσαντα τὰ πρὸς ἐμαυτόν. οὐ γὰρ τὰ δι' ἐμοῦ σωθῆναι ὑμᾶς φέρω λόγον· ἀλλὰ τὸ σωθῆναι μόνον δι' ὅτου δήποτε. Οὐκ ἴσα τὰ τυραννίδα τῶν ὠδίνων τῶν πνευματικῶν, πῶς μειλάκιόν ἐλεινὸν διὰ κεφαλῆς ὁ τύραννος τὸν ὠδίνων, ἢ τὴν τριδύντων ἕνα ἀπολλύμενον ἰδεῖν ἐν διεφθαρμένον; πόθεν ὑμᾶς πείσω; ἐτέρωθι μὲν οὐδαμόθεν, ἀπὸ δὲ τῶν ἡμομένων τὰ καθ' ὑμᾶς πάντα ἀπολυσόμεθα. δικαίμεθα δὲ ἡμᾶς λέγειν, ὅτι οὐδὲν ἐπλημμελήσαμεν· ἀλλ' ὅμως ἀλγοῦμεν. ἐν ὅτι ἀλγοῦμεν, δῆλον ἐξ ὧν μυρία κατασκευάζομεν ἐν μηχανώμεθα. καίτοι οὐδεὶς πρὸς ἡμᾶς αὐτὸν εἶπεν· τί μοι μέλει; ἐγὼ δὲ ἐμαυτὸν πεπόνηκα· ἐγὼ καθαρὸς εἰμὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος. ἀλλ' ὁρᾶτε τοῦτο εἰς πρόφασιν. ἄγε οὖν τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀνάρρηξαι καὶ ὑπόδειξαι, εἴδητε δὲ μὴ πολλῆς ἀνάγκης τῆς βίας πάσχοντας ὑμᾶς, καὶ χωρίσαι καὶ παῖδας καὶ ἄνδρας. τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ ἀγάπης δύναμις, τὸν οὐρανοῦ βιάζεσθαι ποιῆσαι τὸν ψυχικόν. Χωρήσατε ἡμᾶς, ἔλεγεν ὁ Παῦλος, οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν· τοῦτο λέγουσιν ἵνα καὶ ἡμεῖς· χωρήσατε ἡμᾶς. πᾶσαν τὴν Κόρινθον εἶχεν ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτοῦ, καὶ ἔλεγε· Πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς, οὐ στενοχωρεῖσθε. ἀλλ' αὐτοὶ οὐκ ἐστὲ ἐν ἡμῖν τοῦτο λέγω. οἶδα γὰρ ὅτι ὑμεῖς ἡμᾶς ἀγαπᾶτε καὶ χωρεῖτε. ἀλλὰ τί ὁ χαρὰς ἢ τῆς ἐμῆς ἀγάπης, ἢ τῆς ὑμῶν, ὅταν τὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῖν μὴ χωρῇ; μείζονος ἀθυμίας ἐστὶν αἴσθησις, πλείονος λύπης ἀφορμή. διὸ καὶ ἔχω ἐγκαλεῖν ὑμῖν· Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι, εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἂν ἐδώκατέ μοι. ὀμφρόμεθα οὐ μόνον ὃ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῶν ψυχάς ἀδυνατῶν ὑμῖν. Φιλοῦμεθα καὶ φιλούμεθα· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐστὶ ὃ ζητούμενον. Φιλήσωμεν οὖν τὸν Χριστὸν πρῶτον. Πρώτη γὰρ αὕτη ἀγάπησις Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου· δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ, καὶ τὸ πλησίον σου ὡς σεαυτόν. τὸ δεύτερόν ἔχομεν, τῆς πρώτης ἡμῖν δεῖ· τὸ πρῶτον δὲ μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβολῆς καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν. ἔχομεν αὐτό, ἀλλ' οὐχ ὡς χρή. Φιλήσωμεν αὐτόν. ἵστε πόσους ἀπέκτασι μισθοὺς τοῖς φιλήσασι τὸν Χριστόν; Φιλήσωμεν αὐτὸν θερμότερον ψυχῆς, ἵνα τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἀπολαύσωμεν, καὶ φύγωμεν τὸν κλύδωνα τοῦ πρόσκαιρου βίου, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐπιτύχωμεν καταξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ παιδός, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

μὴ μόνον μὴ φθύνῃ, ἀλλὰ καὶ γνησίους φέρῃ. Διὰ τοῦτο δρόμον καὶ διακονίαν ὁ αὐτὸς καλῶ· ὁ μέν, διότι τὸ λαμπρὸν ἀπὸ τοῦ δρόμου, ὁ δέ, ὁ ὠφελήσθαι ἀπὸ τῆς διακονίας. διάκονός εἰμι, φησιν, οὐδὲν πλέον ἔχω. παραμυθησάμενος δὲ αὐτοὺς, ἵνα μὴ ἀλγῶσιν ἐφ' οἷς πάσχει κακῶς, καὶ εἰπὼν ὅτι μὴ χαίρεις ταῦτα ὑποπτεύων, καὶ ὅτι καιρὸν δίξας, τότε δὲ λυπηρὸν ἐπάγει. τοῦτο δὲ ποιεῖ, ἵνα μὴ καταχώσῃ αὐτοῦ τὸν διάκονον. ποῖον δὲ τοῦτο ἔσῃ; ὅ, καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα. τί οὖν εἶπεν ὁ τοσοῦτος καὶ τοιοῦτος ἀγών, ὅτι, ἂν ἀπέλθω, ἀποθνήσκομεν; οὐ τοῦτο λέγω, φησὶν, ὅτι ἡ ἐμὴ ἀποστολὴ τοῦτο ποιεῖ· ἀλλὰ τί; ὅτι ἐπομασήσονταί τινες ὑμῶν. οὐκ εἶπε, διὰ τὸν ἄφιξιν μου ἀλλά, μὴ τὸν ἄφιξιν· τυπτῆς, τὸν ἀποδημίαν, καὶ γὰρ καὶ ἦλθε γέγονε τοῦτο. οὐ γέγονε, πολλῷ μᾶλλον μὴ ταῦτα γένοιτο). εἶτα καὶ ἡ αἰτία· τὸν ἀπατεῶνα τὸν μαθητὴν ἐπίσω αὐτοῦ ὡς δι' οὐδὲν ἕπεσθαι αἱ αἱρέσεις, ἢ διὰ τοῦτο. εἶτα καὶ παραμυθία, ἐὰν ἀπελεπόνησατο, φησὶ, διὰ τὸ ἰδίου αἵματος. ἐὰν δὲ ἰδίῳ αἵματι ἀπελεπόνησατο, προσῆκον πάντως, νύκτα, φησὶ, καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν.

ΗΘΙΚΟΝ Ταῦτα πρὸς ἡμᾶς εἰκότως ἂν λέγοιτο. καὶ δοκεῖ μὲν εἰ) ἰδικῶς πρὸς τὸν διδασκάλους ὁ λόγος, ἐστὶ δὲ καὶ πρὸς τὸν μαθητάς. τί γὰρ ἂν ἐγὼ μὲν λέγω καὶ παρακαλῶ, καὶ δακρύω νύκτα καὶ ἡμέραν· ὁ δὲ μαθητὴς μὴ πείθῃ); ἵνα γὰρ μή τις νομίσῃ τοῦτο ἁρπεῖν εἰς ἀπολογίαν, ὅ εἰ) μαθητὴν, καὶ μὴ ὑποπτεύσῃ. διὰ τοῦτο διαμαρτύρομαι εἰπὼν, ἐπῆρα γὰρ· οὐ γὰρ ὑποπτεύομαι τὸ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν. ἆρα τοῦτο διδασκάλου μόνον, ἀναγγεῖλαι, κηρύξαι, διδάξαι, μὴ ὑποστείλασθαι, νύκτα καὶ ἡμέραν παρακαλῶ· ὅταν γοῦν μηδὲν πλέον γίνηται ἢ τὸ λειπόμενον. εἶτα καὶ ἑτέρα ἀπολογία· ὅλως καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. μὴ δὴ νομίσητε πρὸς ὑμᾶς ταῦτα λέγεσθαι μόνον. καὶ γὰρ καὶ πρὸς ὑμᾶς ὁ λόγος οὗτός ἐστιν, ὥστε προσέχειν τοῖς λεγομένοις, ὥστε μὴ ἀποπηδᾶν τῆς ἀκροάσεως. τί ποιῶν; ἰδοὺ καθ' ἑκάστην ἡμέραν διαῤῥήγνυμαι βοῶν, ἀπέχεσθαι τῶν ἁρπαγῶν, καὶ πολλοὶ πλανῶσιν ὑμᾶς· ἀπέχεσθαι τοῦ ὀμνύειν, τῆς πλεονεξίας. μυρία παραινοῦμεν, καὶ οὐδεὶς ὁ ἀκούων. ἀλλ' οὐκοῦν διαλείπωμεν; ἐβουλόμην καὶ οὐκοῦν τοῦτο ποιεῖν, καὶ οὐ ταῖς πατρίσι ταῖς ὑμετέραις, εἶπον οὖν, καὶ εἰς μυρία χαλεπώτερα παραγίνεσθαι ὑμῖν καὶ διαλείπεσθαι. ἀλλ' εἰ τὴν εἰκοστὴν ἄπαξ καλέσω ὑμᾶς, καὶ ὀκνεῖτε· καὶ ἐὰν μὲν οὐδὲν παραγίνεσθε, ἐὰν δὲ παραγένησθε οὐδὲν πλέον κερδῶ κινούμενος ἅπαξ, τί οὐκ ἂν ἐποίησατε, εἰ συνεχῶς τοῦτο ἐποιεῖτε ὑμᾶς; τί ποιήσωμεν; πολλοὶ, οἶδ', ὅτι δὲ διαῤῥήγνυσιν ἡμᾶς, διὰ τὸ καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἀεὶ διαλέγεσθαι· οὕτω γεγόναμεν πρόσχυρες. αἴτιοι δὲ τούτου οὐχ ἡμεῖς, ἀλλ' αὐτοὶ ἐκ ἀκούοντες. ὁ μὲν γὰρ κατηρῶν, ἀεὶ χαίρει καὶ αὐτὰ ἀκούων, ὥσπερ ἐγκωμίων αὐτὸν λεγομένων· ὁ δὲ μὴ βουλόμενος κατηρᾶσθαι, καὶ ὀχλεῖται δικαίως· καὶ διὰ τοῦτο ἀκούσῃ μείζονι, πολλάκις δεῖ ἀκούειν. καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων, φησί. τοῦτο Παύλῳ μὲν ἥρμοττεν εἰπεῖν, ἡμεῖς δὲ οὐ τολμῶμεν τοῦτο εἰπεῖν, μυρία σεαυτοὺς ἑαυτοῖς. διόπερ ἐκείνῳ τῷ Διαπόντιος ἀγχιπόντιοι καὶ ἐφεσίοις τοῖς πόντια ναίουσι τῆς σωτηρίας τὴν μαθητευομένοις ἁρμοττόντως λέγει· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐρούμεν, Ὅτι ὠργίσθη μοι Κύριος δι' ὑμᾶς, ὅτι εἰς πολλὰ ἀμαρτήματα παροξύνετε καὶ ἡμᾶς. ὅταν γὰρ ἀθυμοῦμεν ὁρῶντες ὑμᾶς οὐ προκόπτοντας, οὐ δὲ πλέον ἡμῖν τῆς ἰσχύος καταπίπτει· τί γὰρ, εἰπέ μοι, γέγονε πλέον; ἰδοὺ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμᾶς λοιδορεῖσθαι ἔχουσιν· νύκτα καὶ ἡμέραν οὐ διαλειπόντες, διὰ τοῦτο δὲ πολλάκις ἡμαρτόν, ἢ δι' ἐπὶ τούτοις ποιοῦντες. τί γέγονε πλέον; ἐγκαλοῦμεν, ὅτι ἡμαρτόν, δακρύομεν, ὀδυνώμεθα, εἰ δὲ μὴ φανερῶς, ἀλλὰ τῇ καρδίᾳ. ἐκεῖνα δὲ πολὺ τούτων τὰ δάκρυα ἁπτόμενα. ταῦτα γὰρ φέρει πολλὰ τοῖς ἀθυμοῦσι διαλυθέντα· ἐκεῖνα δὲ αἱ τῆς ὑπερτάσεως καὶ συστάσεως. ὅταν δὲ ὅταν ὁ ἀθυμία τις ᾖ, καὶ μὴ διώκηται ἐξωτερικῆς τιμῆς ἀλγηδὼν, ὥστε μὴ δόξαι κενόδοξος εἶναι, μείζονα ἆρα

κ. κυρίου. κε. ἐπὶ ὅτ.

λέγων, Ἐπαθύμουν ὅτι τὸ αἷματος πυτίσι, τῆς σφαγῆς. ὑδὲν τούτου φοβερώτερον. διὰ τοῦτο ὅπου καλοί, καὶ μὴ ποιοῦσιν, Ἐπαθύμουν εἶσι τὸ αἵματος, καὶ δικαίως μὴ ἀπολογίζονται ἐκείνους ὁ Θεός.

28 Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

Ὁρᾷς; δύο προστάττει. ὅτι μὲν ὁ ἑτέρως καταρθοῦν μέλλει ἔχει τι κέρδος (Φοβοῦμαι γάρ, φησι, μήπως ἄλλος κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι) ὅτι δὲ ἑαυτῷ μέλει ὑπομιμνήσκει. ὁ γὰρ τοιοῦτος φίλαυτος, καὶ ὁ ἑαυτῷ ζημίᾳ μέλει, καὶ τὸ παλαιὸν καταχώσιτος ἴσως δοκεῖ. ταῦτα λέγει, οὐκ ὀκνῶν προστιθέναι καὶ ἑτέραν σωτηρίαν τοῦ ποιμνίου· ἀλλ' ὅπερ ὅταν ἑαυτοῖς προσέχωμεν, τότε καὶ τὸ ποίμνιον καρδιοῖ. ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. ὅρα πόσαν ἀνάγκην. τοσοῦτο τοῦ πνεύματος τὸ χρηστοῖον ἔχειν, φησὶ· τοῦτο γὰρ δοκεῖ ὃ, ἔθετο. μία αὕτη ἀνάγκη." Εἶτα, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. ἰδοὺ ἡ δευτέρα· ἡ τρίτη, ἣν, φησι, περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. [πολὺ] δείκνυσι δι' ὧν εἶπε ὅμοιον τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω μικρόν ὁ κίνδυνος, εἶτα ὁ διασώστης οὕτω τῆς ἐκκλησίας τοῦδε τοῦ αἵματος ἐφάπτεται τοῦ ἑαυτοῦ· ἡμᾶς δὲ τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας καταφρονεῖν μέλλομεν. καὶ ἔκφοβος μέν ἵνα ἐγρηγορέναι κατεπείγῃ, καὶ τὸ αἷμα δείκνυσι· σὺ δὲ τοῦδε φίλαυτος μέλλοις ἰσχυρὰς καταχεῖν.

χ. ἴδε ἡ ἄλλη, τὴν Κυρίαν λέγειν ἐκκλησίαν καὶ τὰ τοι-

29 Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. Πάλιν ἄλλοθεν αὐτοὺς ὑπισχνεῖται ἀπὸ τῆς ἐσομένης· ὥσπερ ὅταν ἀλλαχοῦ λέγῃ· Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. ὅπερ εἰσελεύσονται, φησι, μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς. διπλοῦν τὸ κακόν· ὅπερ τε αὐτοὶ μὲν πρέσει, καὶ ὅτι ἑτέροις ὑπηρέσουσι). τί οὖν ἀπάγχῃ, εἰ τοῦτο προοίδας; ὁ πνεῦμά μοι ἔλεγε, φησί. καὶ ὅρα· οὐχ ἁπλῶς εἶπε, λύκοι, ἀλλὰ προσέθηκε, βαρεῖς, "ὃ σφοδρὸν αὐτὸ καὶ ἀπαμὸν ἀμείλικτον, καὶ ὃ χαλεπώτερον, ὅτι αὐτοὺς τοὺς ἐξ αὐτῶν αἱρήσεσθαι λέγει· ὃ δὲ σφοδρὰ ὅτι βαρύ, ὅταν καὶ ἐμφύλιος ὁ πόλεμος ᾖ. καὶ καλῶς εἶπε. προσέχετε, δικαίως ἀποδύσασι σφοδρὰ τὸ πρᾶγμα (ἐκκλησία γάρ ἐστι) καὶ ὅτι μέγας ὁ κίνδυνος (αἵματι γὰρ αὐτὴν ἐλυτρώσατο) καὶ ὅτι πολεμίους ὁ πόλεμος καὶ διπλοῦς. ταῦτα τοίνυν ἐδήλωσεν εἰπών,

χ. τὸν λύκον τὸν ἐκόντων καὶ αἱρεσιώτην αὐτῶν.

30 Καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. Εἶτα ὅπερ σφοδρὰ αὐτοῖς ἐφόβησε τὴν εἰπεῖν λύκους βαρεῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀναστήσονται τοὺς τὰ διεστραμμένα λαλοῦντας, ὥσπερ καὶ πρὸ τούτου τοὺς ψευδαπορθήτας, ὡς οὖν, εἰ πάντες, καὶ τίς ἐστιν ἡ φυλακή; ἐπαγαγὼν λέγων·

χ. ἐμ.

31 Γρηγορεῖτε, μεμνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. Ὅρα πόσαν ἐπάνοδον· μετὰ δακρύων, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ἕνα ἕκαστον. οὐ γάρ, εἰ πολλοὺς εἶδε, τότε ἐφείδετο· ἀλλ' ἤδει καὶ ἀπὸ μιᾶς ψυχῆς πάντα ποιεῖν. ὕτω ζηλωτὴν αὐτὸν ἡ σωτηρία ποιεῖ. ὃ δὲ λέγει τοῦτο ἐστιν· ἀρκεῖ τὰ περὶ ἐμοῦ· τριετίαν ἔμεινα, ἐκάμνομεν ἐστρεφόμην, ἐκάμνομεν ἐρρίζωθησαν. μετὰ δακρύων, φησίν. ὁρᾷς ὅλα τὰ δάκρυα δι' ἡμᾶς; ταῦτα ποιοῦμεν ἡμεῖς. οὐκ ἀλγεῖ ὁ κακός, ἀλγησον σύ· ἴσως ἀλγήσῃ κἀκεῖνος. καθάπερ ὅταν ἴδῃ ὁ κάμνων τὸν ἰατρὸν λαμβάνοντα σπόγγον, καὶ αὐτὸς προσπέσεται· ὕτω δὲ καὶ σὺ ταῦτα ἔσῃ αὐτὸν ἰδὼν σε ἐδυρόμενον, μαλαχθήσεται, χρηστὸς αὖθις καὶ ἥμερος γενήσεται. οὐκ εἰδώς, φησι, τὰ σωτηρίσοντά μοι. τί οὖν; δι' ἡμᾶς ἀπάγχῃ; ἀδάμως· ἀλλὰ δι' σφοδρὰ γινώσκω, ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψις με μένουσιν. ὅτι μὲν οὖν ἀφέσεσμοι ἐκδέξονταί με, οἶδα· ὁπόσοι δὲ, οὐκ οἶδα· ὅπερ ἐστὶ χαλεπώτερον. μὴ γένοιτο νομίσητέ με ἀποδυρόμενον ταῦτα λέγειν. οὐκ ἔχω ἐμαυτὸν ἐμφανῆ ψυχήν. ἵνα εὐάρεστον αὐτῷ τὴν διδασκαλίαν ταύτην φησι, καὶ σώσῃ

ὃ ἄκυρον. ἢ τὴν συμφερόντων. κηγὼ οὔτως εἶπον. ἰω γὰρ ἃ οἶδα ἴδιά μοι δεῖν. ὥσπερ
γὰρ τὸ πᾶσι ἀποκρύπτεσθαι, φθόνου ἦν τὸ πᾶσι λέγειν, οὕτως. διὰ τοῦτο τοῦ σώματος τὰ χ. 3
συμφερόντων, δηλονότι ὅτι οὐκ εἶπον μόνοι, ἀλλὰ καὶ ἐδίδαξα· οὐχ ὡς αὐτὸ τοῦτο ἀφοσιούμενος,
φησιν. ὅτι γε τοῦτο δηλοῖ, ἄκουε ὃ ἐξῆς. ἐπήγαγε γάρ· δημοσίᾳ δὲ καὶ κατ' οἴκους, τὸ μὲν
θαλαττοῦσθαι, δὲ τὸ πολλὰ κοπιᾶν καὶ τὸ καρτερεῖν ὑπεδυκνύμενος. διαμαρτυρό- 5
μενος Ιουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν. οὐχὶ τοῖς ὑμᾶς, φησι, μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἕλλησιν. οὐ τοῦτο
ἡ παῤῥησία· καὶ ὅτι καὶ μηδὲν ὠφελοῦμαι, λέγει δηλονότι. ὃ γὰρ διαμαρτύρεσθαι, τοῦτ' ἐστιν, ἐ-
τοῦτο πρὸς σὲ μὴ προσέχοντας λέγωμεν. ὃ γὰρ διαμαρτύρεσθαι, ὡς ὅτι ὃ σπουδαῖον τοῦτο
ἐστι. Διαμαρτύρομαι, φησὶν Μωϋσῆς, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· καὶ πάλιν αὖθις, διαμαρτυρόμενος Δεύτ. λ'. κε'.
Ιουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τὴν εἰς Θεὸν μετάνοιαν. τί διαμαρτύρῃ; ὥστε βίᾳ δεῖ μηνυ- 10
θῆναι, ὥστε μετανοῆσαι καὶ προσελθεῖν τῷ Θεῷ. οὐδὲ γὰρ Ιουδαῖοι ἠδύναντο αὐτὸν, διὰ τὸ τὸ
γένος ἀγνοεῖν, διὰ τὰ ἔργα καὶ πίστιν μὴ ἔχειν τὴν εἰς Κύριον Ιησοῦν. πῶς οὖν ἕνεκεν
τούτων λέγεις; πῶς εἶχεν τοῦτο ἐπανορθώσεως; τί γέγονε; μή τι ἔχεις ἐγκαλεῖν; προ-
τίθεται καταστήσας αὐτὸν τὴν διάνοιαν, τότε ἐπάγει· χ. μείζων
22 Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ 15
συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς·
23 Πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμά μοι τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται λέγων, ὅτι δεσμά με καὶ
θλίψεις μένουσιν.
24 Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν
δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ιησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐ- 20
αγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Διατί ταῦτα λέγει; ἀναπαύων αὐτοὺς καὶ ἑτοίμους
ποιῶν πρὸς κινδύνους καὶ πόνους καὶ πάντα τὸν πόνον καὶ πεῖναν. δείκνυσι γὰρ, ὅτι
μεγάλοις ἀπάγει. πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμά μοί, φησι, τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται λέ-
γον. ἵνα δείξῃ ὅτι ἐκεῖνα ἀναγκάζεται, καὶ ἵνα μὴ δισμοὺς καὶ δυσχερείας νομίσῃς, τὸ κατὰ πόλιν, εἶπεν.
εἶτα ἐπάγει, ὅτι οὐκ ἔχω τιμίαν τὴν ἐμαυτοῦ ψυχήν, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, 25
καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἀποδυρομένου ἐστὶ τὰ ῥήματα,
ἀλλὰ μετεπαίζοντος, καὶ παῤῥησιαζομένου ἐκείνοις, καὶ συμπαίζοντος τοῖς γινομένοις; οὐκ εἶπεν, ὅτι
ἀναγκάζομαι, δυσχεραίνω ἀλλ', οὐδὲ ἠνεύρηκα. τοῦτο πάλιν λέγει, οὐκ ἐπαίρων ἑαυτόν, κ. ἀναγκάζει
ἀλλ' ἐκείνους διδάσκων, διὰ μὲ τὴν προτέρων τὴν καταπεφρονημένην, διὰ δὲ τούτων τὴν
ἀνδρείαν, τὴν παῤῥησίαν. οὐκοῦν ἔλεγεν· ἐγὼ φιλῶ αὐτὴν πρὸ ταύτης· προπέμπειν ἠθέλησε δὲ 30
πλείονα τὸν δρόμον, δὲ διαμαρτύρασθαι. καὶ οὐκ εἶπε, κηρύξαι, διδάξαι· ἀλλὰ τί; διαμαρ-
τύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. μέλλει τι φορτικώτερον λέγειν, ὅτι καθαρὸς ἐ-
γὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· διὰ τοῦτο προκατασκευάζει καὶ δίκαιον, ὅτι οὐδὲν
ἐλλείπω). ἐπὶ οὖν μέλλει αὐτοῖς ὑπιπτιάσαι ὃ βαρὺ ἄκουσμα καὶ ὃ φορτικόν, προτίθησι κα-
τεμάλαξεν αὐτὴν τὴν διάνοιαν, λέγων· 35
25 Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα, ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου. [Εἶτα τότε ἐπή-
γαγε δὲ, καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων]. διπλῆν ἦν λύπην τὸ τε, δὲ προσώπων αὐτῶν χ. ἢ οὐδεμίαν
οὐκέτι ὄψεσθε, καὶ δὲ, αὐτοὺς πάντας. οὐκέτι γάρ, φησι, ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου διὰ τὸ προσώπου μὲ
οὐκ ὄφελον
Ὑμᾶς πάντας, οὐ οἷς δὴ πολλοὶ κηρύσσουσι τὴν βασιλείαν. Ὡς εἰκότως. ποιεῖσθαι. τὸ δὲ 40
λαοὺς ἀλλ'
26 Διαμαρτύρομαι ὑμῖν, Ὅτι καθαρός ἐγὼ ἐμοὶ ὑμῖν ἢ τὸ μὴ αἵματος
ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. μένους ἐκεῖ
27 Οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ.
Ὁρᾷς πῶς φοβῇ, καὶ πανταχοῦ αὐτὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ πεθλιμμένας ὑπιτίθεται; κηγὼ, ὅτι
ἀναγκαῖον ἐστί. τὸ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, φησι, πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. ἆρα ὁ μὴ
λέγων,

χ. δι' αὐτῆς τὰ πραγμάτα δίξειν.

ΟΡα αὖν ἐ ἐπφερόμενοι ἀδιαπλεύσαι, ἐ μὴ πρόσοραν τα, ἀλλὰ δ πρῶ οἰκονομῆσαι. εἶτ' ἀρχιερέας μεταπεμψάμενος, δι' ἐκείνων αὐτοῖς διελέξατο. ἐ ἄξιον θαυμάσαι τῶς εἰς ἀνάγκην ἐμπεσὼν τῆ μεγάλα πνεύσαι εὐδιαίαν εἰπεῖν, πρέσβεται μετειλήφει. καθάπερ γὰρ ὁ Σαμουὴλ μέλλων ἀποδιδόναι τῷ Σαοὺλ τὴν ἀρχὴν, ἐπ' αὐτῆ λέγει· Μὴ ἁμαρτίαν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐκληφα; ὑμεῖς μάρτυρες ἐ ὁ Θεός. ἐ ὁ Δαβὶδ ἀπειπὼν λέγει· Εἰ δὲ πονηρίαν ἐμοὶ πονηρῶν τοῖς πρόσθεν με· ἐ ὅτι ἐλθὼν ἡ ἄρκτος, ἔ χερσὶν αὐτὰ ἀπέσβεσεν. ἐ αὐτὸς ἔ ὁ Παῦλος πρὸς Κορινθίους φησίν· Ἄφρων γέγονα· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐ ὁ Θεὸς ἔ αὐτὸ ἵνα ποιῇ, οὐχ ἁπλῶς εἰδὼς λέγων· ἀλλ' ἵνα ἀπίσχῃ, ἐ ζῆλ ἐργασίας προφέρῃ. ὅρα γνώμῃ ἐ σοφῶν ποιῇ. προῆκεν αὐτῆ τὴν μαρτυρίαν λαβεῖν, ἵνα μὴ νομίσῃς κόμπῳ ἕ τὰ ῥήματα, καὶ σὺ ἀκροασάμενος αὐτοῦ μάρτυρας καλῇ τῆ λεγομένων, ὡς σὺκ ἀν' ἰδιωτεύοντος ἐπ' αὐτῆ. αὖτη διδασκάλη ἀρετῆ, ὅταν τῆ οἰκείων κατορθωμάτων μάρτυρας ἔχῃ σὺν μαθητευομένοις. ἐ ὃ θαυμαστὸν, ὅτι οὐ μίαν ἡμέραν, σὺδὲ δύο τρεῖς τοῦτο ποιοῦσι διετέλεσεν, ἀλλὰ πλῆθος ἐτῶν. ὑμεῖς γάρ, φησι, ἐπίστασθε πῶς μεθ' ὑμῶν πάντα ἐν χρόνοις ἐγενόμην. βούλεται τοίνυν αὐτοὺς παρασκευάσαι, ὥστε γνησίως φέρειν ἅπαντα, ἐ ἐν αὐτῆ χειμασθῆναι, ἐ σὺν πειρασμοῖς σὺν μέλλουσι συμβαίνειν· καθάπερ καὶ ἐπὶ Μωϋσέως ἐ Ἰησοῦ γέγονε. ἐ ὅσα πρὸς ἐπήλυδας, εἰκότως πῶς μεθ' ὑμῶν ἐγενόμην πάντα τὸν χρόνον, δηλοῦν τῶν Κυρίου εἰς πάσης ταπεινοφροσύνης. ὅσα δὲ μάλιστα ἀρχοῦσι προσήκει, μισοπονηρίαν, φησὶν, ὑπερηφανίαν· ὃ μάλιστα ἀρχόντων ἁμαρτάνειν πρέπει διὰ τὸ ἀνάγκαν ἐν πρὸς ἀπόνοιαν αὐτοὺς ἄγειν. τοῦτο ἡ ὑπόθεσις τῶν ἀναθῶν, ὥσπερ δὴ ἐ ὁ Χριστὸς ἔλεγε· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. οὐχ ἁπλῶς ἡ ταπεινοφροσύνης εἶπεν, δηλονότι, μετὰ πάσης. πολλαὶ γὰρ εἰδὴ τῆς ταπεινοφροσύνης. ἐ ἔστι ταπεινοφροσύνη ἰδιωτικὸν λόγῳ, τὸ ἔργῳ πρὸς ἄρχοντας, πρὸς ἐξουσιάζοντας. βούλεσθε ὑμῖν εἶπω ταπεινοφροσύνης; εἰσί τινες οἱ πρὸς μὲν τοὺς ταπεινοὺς, ταπεινοὶ τυγχάνοντες ὦσι· πρὸς ἔ τοὺς ὑβριστὰς ὑβριστοί. τοῦτο ἔ ταπεινοφροσύνης. εἰσὶ ἔ πάλιν ἕτεροι ὑπερήφανοι τοιοῦτοι· δηλονότι ἐφ' ἑκατέρων τὸ προσώπων εἰς χειρὸν ἐ ὁ ταπεινοφρονοῦντες ἐ ὁ ὑβριστὴν, ὃ ἐ μάλιστα ὅτι ταπεινοφροσύνης. μέλλων τοίνυν διδάσκειν αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα, ἵνα μὴ δόξῃ ἀπονοεῖσθαι, πρὸς καταβάλλει θεμένων, τὴν ὑποστολὴν δηλοῖ. εἰ γὰρ μὴ πάσης ταπεινοφροσύνης γέγονά, φησι, σὺκ ἂν ἐξ ἀπονοίας λέγω ἃ λέγω. εἶτα ὃ ἤμεσεν· μεθ' ὑμῶν, φησὶν, ἐγενόμην δουλεύων ᾧ Κυρίᾳ, χαπεινώσεως τῆ κατορθώματος δικνύων αὐτούς. ὕπου πάντα χρὴ ἡ χαπεινοῖ κεῖται τοίνυν τὰ κατορθώματα, ἐ σὺδὲν αὐτῆ πῆσαι ἀξιάρεστον. τί γάρ φησι; τῆ Θεοῦ ἀπονοηθῆναι εἶχε; ἐ μὴν πολλοὶ εἰσὶν οἱ ἀπονοούμενοι κατ' αὐτῆ· σὺ δὲ σὺδὲ ἐ τῶν μαθητῶν ἑαυτῆ ἀπονοῆ. ὕπου κατόρθωμα διδασκάλου, ἀπὸ τῆ οἰκείων κατορθωμάτων σὺν μαθητοῖς ῥυθμίζειν. εἶτα τὴν δυσφορίαν φησὶ, ἵνα ἐ αὐτὴν ὑποτίμησῃ· μετὰ πολλῶν δακρύων ἐ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι διὰ τὴν ἐπιβουλὰς τῶν Ἰουδαίων. ὁρᾷς ὅπ ἀλλοῖ τοῖς γινομένοις σὺ ζῶν ἔ αὐτῆ ἐ ὁ συμπαθὴς δοκεῖ δηλοῦν. ἔπαθε γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀπολλυμένων, ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ποιούντων τὴν ἀμαρτίαν· ἐπεὶ σὺκ ἂν τῶν εἰς αὐτὸν γινομένων καὶ ἔχαιρεν. ἐκείνῳ γὰρ ἵνα τῷ χρεῶν τῷ χαίροντος, ὅτι κατηξιώθησαν σὺν τῷ ὁμοίως αὐτῆ ἀπροσδοκήτως. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ λέγει· Νῦν χαίρω οὐ τῆς παθήμασί μου σὺν ὑμῖν. καὶ πάλιν, Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν. ἀλλὰ ταῦτα λέγει μετειλήφει. οὐ ταῦτα ἔ δείκνυσιν αὐτῆ τὸν ἀνδρεῖον· καὶ οὐ τοσοῦτον τὸν ἀνδρεῖον, ὅσον τὸν ὑποστολέα. ὡστε ἐλεγεν· ἔπαθον ἐγὼ κακῶς, ἀλλὰ μεθ' ὑμῶν· ἔ ὃ δεινὸν, ὅτι ὑπὸ Ἰουδαίων. ἅπερ μοι οὐ ταῦτα χαρακτῆρα διδασκαλίας· ἔ τὸν ἀγαπῶν πάθους ἔ τῆ ἀνδρείαν. ὡς σὺδὲν ὑποστελλόμενον, φησί. ὃ ἄφθονον δίκαιον ἀφ' ὑπὸν ὑμᾶς καὶ

Ισ. θ. α. τῶν ἐλεγμῶ· Οἴμοι Κύριε, ὁξαλιάφεις σὺ ὃ καταλοιπὸν τῦ Ισραὴλ; ἀνδροφόνους ὁρῶμεν, μιάρους, αἱδρας, κολαζομένους πολλάκις, καὶ δακρύομεν καὶ ἀλγοῦμεν. μὴ γὰρ ὃ μέζον φιλόσοφοι ὦμεν· ἐλεήμονες γινώμεθα, ἵνα ἐλεηθῶμεν. Οὐδὲν ἴσον τύτῳ τῦ καλῦ· οὐδὲν ὕπω ⓜ δὸ, δεσπόται ἡμῖν ἐπιδείκνυσι χαρακτῆρα ὡς ὃ ἐλεᾶν, ὡς ὃ φιλανθρωπεύεσθαι. δεῖ τῦτο καὶ ⓖ νόμοι τοῖς δημίοις ὃ πολλῦ ἐπιτρέπουσι, ⓜ δικαστὴν μέχρι τῆς ἀποφάσεως ἀναγκάσαντες ἡμερῶσθαι, εἶτα ὃ ἔργον ἐκείνους ἐξήνεγκεν. ὕτω καὶ δικαίως γένηται, ὑπὲρ ψυχῆς φιλοσόφῳ ὃ κολάζειν, ἀλλὰ πολὺς ἑτέρῳ δοῦναι τῦτο· ἐπεὶ καὶ ὁ Θεὸς οὐ δι' ἑαυτῦ κολάζει, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀγγέλων. δημίοι οὖν εἰσιν ⓖ ἄγγελοι; μὴ γένοιτο· οὐ τῦτο φημι, ἀλλὰ τιμωρητικαὶ δυνάμεις εἰσίν. ὅτι τὰ Σόδομα κατεστρέφετο, δι' ἐκείνων ἔπεμπε γέεν· ὅτε τὰ κατ' Αἴγυπτον, δι' ἐκείνων. Ἀποστολὴν γάρ, φησι, δι' ἀγγέλων πεπρωται. ὅτε μὴν φησὶ σῶσαι χρὴ, δι' ἑαυτῦ τῦτο πεῖσαι. ὕτω τοι καὶ ἐπιμένει ὅτι σωτηρία τὸ γένος. καὶ πάλιν· Τότε, φησὶν, ἐρεῖ τοῖς ἀγγέλοις, συλλέξατε τὸν πονηρὸν τῷ δρεπάνῃ, καὶ βάλετε εἰς τὸ καμινον· ἐκεῖ ὃ τῶν δικαίων ἐκ ἔτως, ἀλλ', Ὁ δικαίωσας ὑμᾶς, ἐμὲ δίκαιον· καὶ πάλιν, Δήσατε αὐτῦ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ βάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ὅρα σοι τὸν δούλους δίκαιον μένους· ὅταν ὃ ἀεργετεῖν δέῃ, αὖθις ἀεργετοῦντα, αὐτὸν καλοῦντα. Δῶτε καὶ εὐλογημένοι τῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὸ ἡτοιμασμένον ὑμῖν βασιλείαν. ὅταν δὲ λέγεσθαι δίκαιον τῶν Ἀβραάμ, αὐτὸς ἀπέγνωκε). ὅταν εἰς Σόδομα ἁπλῶν, τὸν δούλους πέμπει, καθάπερ ὁ δικαστὴς δῶρα· μᾶλλον τὸν κολάζειν. καὶ πάλιν· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ὅτι ὀλίγα ἦς πιστὸς, ὅτι πολλῶν σε καταστήσω. καὶ τῦτον μὲν αὐτὸς εὐλογεῖ, ἐκεῖνον ὃ τὸν πονηρὸν τὸν αὐτὸς, ἀλλὰ δοῦλον δισμυρίων. Ταῦτα εἰδότες, μὴ χαίρωμεν ὅτι τοῖς κολαζομένοις, ἀλλὰ καὶ ἀλγῶμεν· τύτους πείθωμεν, τύτους διαρύωμεν, ἵνα καὶ τύτῳ μιαθῶσι λάβωμεν. νῦν ὃ πολλοὶ καὶ ὅτι τοῖς κακοῖς πάσχουσιν ἀδίκως χαίρουσι· ἀλλὰ μὴ ἡμεῖς ὕτω ποιῶμεν· ἀλλὰ πᾶσαν συμπάθειαν ὑπιδεικνύμενοι· συμπάσχωμεν καὶ σωζηζώμεν αὐτοῖς, ἵνα καὶ αὐτοὶ τῆς παρὰ τῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ψαλ. οζ. μθ.

Ματθ. ιζ. μδ. Ματθ. ι. μ

Ματθ. κε. ιγ. Ματθ. κδ. κα. Γεν. ιε. Γεν. ιθ. α.

Ματθ. κα. ιγ. Ματθ. κε. ιγ.

χ. τιμωρίαν ἔχει

ἰσ. καὶ

Ασγ. μη. 17 ΑΠΟ ΔΕ ΤΗΣ ΜΙΛΗΤΟΥ ΠΕΜΨΑΣ ΕΙΣ Εφεσον, μετεκαλέσατο τὸν πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. 18 Ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ασίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν πάντα ⓜ χρόνον ἐγενόμην, 19 Δουλεύων τῷ Κυρίῳ [μετ' ὑμῶν,] μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ιουδαίων· 20 Ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων, τὸ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, 21 Διαμαρτυρόμενος Ιουδαίοις τε καὶ Ελλησι τὴν εἰς Θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν τὴν εἰς ⓜ Κύριον ἡμῶν Ιησοῦν Χριστόν.

Ορα

νοντα πολλάκις. διὰ τοῦτο ἔγραψα, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὦμεν ὅποι φύσει ἐσμὲν τοῖς αἱρεσιώταις. ὁ γὰρ ἄγιος ἐν μεγάλοις δώροις ἐκφοιτᾷ τῆς μὲν φύσεως τῆς αὐτῆς ἡμῖν ἐκποιούσης, τῆς δὲ προαιρέσεως ἐκείνη. διὰ καὶ πολλοῦ ἐπιτιμῶντος τοῖς χάρισι. ὅρα γοῦν πόσα ἐξ ἀφ' ἑαυτῶν οἰκειοῦνται. διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν· Ἵνα μὴ δῶμεν προσκοπὴν τοῖς βουλομένοις· β. Κορ. ς. γ.
ἐν πάλαι, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία ἡμῶν. ἰδοὺ δὲ βίος ἄληπτος, ἐξ πολλὴ συγκατάβασις. τοῦτο οἰκειοῦται λέγεται, ὃ ἐστὶν ἀκρότητα· ἔστι δὲ "ὕψος ἀρετῆς, ἐν παρρησίᾳ συγκαταβάσεως. ἐν ἄκρᾳ γοῦν ὁ ἀπόστολος τὰ ἀναγκαῖα τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἐπὶ πάλαι πρώτων παρασιωπήσεις ἐῶ. Πάσχω πολλάκις γέγραφε, φησίν, ἵνα πάλιν κερδήσω. ὁ αὐτὸς ἐν εἰς κ. Κορ. θ. κε.
κοιλιώσεις ἀναβοᾷ· εἰ δεῖ καυχᾶσθαι, τὰ τῆς ἀσθενείας μου φησί· Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ β. Κορ. ς. δ.
χαις, τὰ συνοχωρείας, τὰ πληγαῖς, τὰ φυλακαῖς· ἐν πολλῷ ἐν αὐτῷ ὁ πόθος ὁ πρὸς τὸν Χριστόν. αὐ γὰρ τοῦτο μόνῃ, πάντα ἀνέπεσε, ἐν τὰ τῆς οἰκειώσεως, ἐν τὸ ἀληπτεύβλ, ἐν τὸ παρακαλεῖν ἀναθυμίου. Τίς ἀσθενεῖ, φησί, ἐν οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, ἐν οὐκ ἐγὼ πυρόμαι; β. Κορ. ια. κθ.

Ταῦτα, παρακαλῶ, ἐν ἡμῖν μεμιμημένα τὰ ῥήματα, ἐν εἰς καινοὺς ῥίπτωμεν ἑαυτοὺς ΗΘΙΚΟΝ
ἀπὸ τῶν ἀδελφοὺς τῶν ἡμετέρων. καὶ πῦρ ἦν, καὶ σίδηρος, ῥίψον σεαυτὸν, ἁγάπησι, ἵνα σὺ ὁ
μῦθος ἐξέλῃς· ῥίψον, μὴ φοβηθῇς. μαθητὴς εἶ τοῦ Χριστοῦ τὸ ἀπὸ τῶν ἀδελφοὺς τὸ ψυχικὸν θέντος· συμμαθητὴς Παύλου, τὸ μυεῖα ἐλεημόνου παλαιὸν ἀφανὲς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἀπὸ
τῶν πολεμιωτάτων αὐτῷ· ἐμπλήσθητι ζήλου· μίμησαι Μωϋσέα. Εἶδεν ἀδικούμενον, καὶ ἤμυνε· κατέφθασε τρυφῆς βασιλικῆς, καὶ ἔφυγε ἀπὸ τῶν κατὰ πνευμάτων φυγάς· πλανήτης, ἔρημος συμβιοῦν ἐν οἰκίας. ἐν ἀλλοτρίᾳ διέπλευσε τοσοῦτον χρόνον, ἐν οὐκ ἐμέμνηται ἑαυτοῦ, οὐδὲ εἶπε, τί τοῦτο; βασιλείας κατέφθασα, πηλίκης τοσαύτης ἐν δόξης· ἐλόμενος ἀμοιβὴν τοῖς ἀδικουμένοις, ἐν ἔδειξεν ὁ Θεός· ἐν οὐ μόνον οὐκ ἐπεμήνατό μοι ὅτι τὸν προτέρων ἐμοὶ, ἀλλὰ ἐν παρέσχετο ἔτι ἐν ἀλλοτρίᾳ ἀφάνα. καλῶς γε. ἐν γὰρ οὐ μαθητὴ ἀπέλαβεν. ἀλλ' οὐδὲ τούτων εἶπεν, οὐδὲ εἰσέπεσε· οὕτω ἐν σὺ καὶ κακόν τι πάθῃς ἀγαθοποιῶν, καὶ ὅτι πολλῷ χρόνῳ, μὴ σκανδαλίζου. μηδὲ θορυβοῦ· * ἐν ὁ ἐπιδώσει
πάντως ἀποδώσει σοι τὴν ἀμοιβὴν ὁ Θεός· ὅσον αὖ χρονίζῃ ἡ λύπησις *, τοσοῦτον ἐν τόκον ὅτι τίκτει). ὁλοκλῶ ἔχομεν ψυχὴν συμπαθητικὴν, ἔχωμεν ἀφάτοιον εἰδὴ ἵνα στενοχωρῶμεν. μηδὲν ἔστω πρὸ ἡμῶν ὦμόν, μηδὲν ἀπόθεστον. καὶ μηδὲν δυνητὴς εἰσενεγκεῖν, δάκρυσιν, στεναγμὸν, ἄλγησιν· ὅτι τοῖς γονεῦσιν. οὐδὲ ταῦτα στι ἴσως εἰκῇ. Εἰ τοῖς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ κολαζομένοις δικαίως σπουδαῖν χρὴ, πολλῷ μᾶλλον τοῖς ἀπ' αὐτοῦ ἐφθαρκόσιν
χ. ἐξὸν δόν, φασιν. αἰτῶ κοῦ. ἀδίκως πάσχουσιν. Οὐκ" ἐξὸν, φησι, Σκυθῶν κολάζεσθαι οἰκοτριβοῦσι αὐτούς. λήψονται Μιχ. ε. ια.
ὀδυνῶν αἷς ὦν φκοδόμησαν εἰς κατάγλωτα. τοῦτο ἐγκαλῶ δίζεκιλ, ὅτι σ' σπουδάγησαν. πόλεμος, ὦ προφῆτα; ὁ Θεὸς κολάζει, καὶ γὰ σπουδάγησω τοῖς κολαζομένοις; ναί· τοῦτο γὰρ αὐτὸς ὁ κολάζων βούλεται. δεῖ γὰρ αὐτὸς ἤδεται κολάζων, ἀλλὰ μάλιστα ἐν ἀλγῇ. ἐπὶ δεῖ τοῦτ' αὐτὸς βλαφερόν ἐστι ὁ κολάζων, μὴ τοῦτο μηδὲ σὺ βλαφερόν. ἀλλ'
Εἰ δικαίως, φησί, κολάζονται, οὐ δεῖ ἀλγεῖν· ἐν μέλλει δεῖ τοῦτο δεῖ ἀλγεῖν, ὅτι ἄξιοι κολάσεως ἐφάνησαν. εἶπε δὲ μοι, ὅταν ἴδῃς τὸν υἱὸν σὸν κακόνουν ἢ πονηρόν, σὸκ ἀλγεῖς, εὐδιάλυτον· ἐν σὺ λέγεις πρὸς σεαυτὸν· τί τοῦτο; πρὸς ὑγιαῖν ἢ τομὰ βλέπει; ἴσως ἀπαλλαγῆς δεῖν ἢ καυσεῖς· ἀλλ' ὅμως ὅταν ἀκούσῃς ὀλολύζοντος, οὐ φέρεις ταῦτ' ὀδυνᾶσαι, ἀλγεῖς· καὶ οὐχ ἡσθεὶ ἡ τῆς ὑγείας ἐλπὶς ἀφελεῖν τὸν σύγχυσιν τῆς φύσεως. οὕτω καὶ ὅτι τοῦτο· καὶ εἰς ὑγείαν κολάζω), ὅμως ἀδελφοῖς ὅτι δικαίως ἡμῖν προῄρεσαι ἐπ' αὐτοῦ, πατρικῶν ἀφῆκεν. τομὴ καὶ καῦσις εἰσὶν αἱ ἰατρεῖαι τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ὀφείλομεν κλαίειν, ὅτι τοιαύτης ἐδεήθησαν
χρ. ἄλγειν ἰατρείας. ἐὰν πις ὅτι σοφοῖς ταῦτα παρῆν, τότε μὲν ἄλγει, ὡς Παῦλος, ὡς Πέτρος· ὅταν δὲ ὅτι ἀμοιβὴ ἦν δίκη, τότε δάκρυσι, τότε στέναξον. τοιοῦτοι γὰρ οἱ προφῆται. διὰ καὶ πις αὐτῶν

14 Ως δ' συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ασσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην.
Πολλαχοῦ τοῦ μαθητοῦ ὁ Παῦλος χωρίζει. ἰδοὺ γὰρ πάλιν αὐτὸς μὲν πεζεύει, ἵνα σωφρονεῖ τὰ περὶ τὸ πλοῖον αἰσχύνῃ· ὃ μὲν καθέστηκεν ἐκείνοις ὑπηρέτης, ὃ δὲ ὑπεπόντησεν αὐτὸς αἰρούμενος. ἐπίζηλον, ἅμα μὲν πολλὰ οἰκονομῶν, ἅμα δὲ παιδεύων [μηδὲ] αὐτοῦ χωρίζεσθαι αὐτόν. 5

15 Κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπαύριον, κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου· τῇ δὲ ἑτέρᾳ προσωρμίσθημεν εἰς Σάμον, καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλίῳ, τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. χ ἐπίσης

Οὐκ ἄνευ ἐπιμελείας τοῦ Παύλου δοκεῖ, καὶ οὐ χρονοτριβοῦσιν, ἀλλὰ προέρχονται ταῖς ἡσυχίαις.

16 Ἔκρινε γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ. ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατὸν ἦν, αὐτῷ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα. Τίς ἡ ἐπιείκεια αὕτη; οὐ δήπου τὴν ἑορτήν, ἀλλὰ δι' ὃ πλῆθος· ἅμα καὶ ἐν τούτῳ Ἰουδαίους ἐπήγετο, ὡς δι' ἑτέραν τινὰ ἑορτάς· καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἑλκύσαι βουλόμενος ἅμα, ἔσπευδε λέγει καθῆναι. ὅρα γοῦν οἷ γέγονε κέρδος, πάντων πρόσταται. ἄλλως δέ, ἵνα μὴ δι' τοῦτο ἀμεληθῇ καὶ ἐν τῇ Ἐφέσῳ, φιλονεικήσουσιν ἐπ' ἐμοί. ἀλλ' ἐνταῦθα δῶρα τὰ ἐπιπλήξαι. καὶ ἀποστάντος, φησί, τοὺς μαθητὰς, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς Μακεδονίαν, καὶ παρακελέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ τοῦτο πάλιν ἐνεκέντησατο, ἐκεῖνο δίδοις παραμυθίαν. ὅρα πάντα χρὴ δι' ἑτέρων τὰ πλείονα κατορθοῦσθαι, οὐ δι' ἐμαυτοῦ. μάλιστα δέ, φησι, καὶ ἀναγκαῖος εἰς τὴν Συρίαν. σπουδαῖος ἦν αὐτοῖς δίκαιον ἐπιχειρῆσαι εἰς τὴν Συρίαν. ὁ δὲ αὖπιον, ἡ ἐκκλησία ἐν τοῖς Ἱεροσόλυμα. οὕτως εἶχε πόθου καὶ τὰ ἐκεῖ κατορθοῦν. καὶ τοῦ μεγάλη ἡ Τρωὰς ὄντι. τί οὖν ἡμεραὶ ἀριθμὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; μεγάλη ἰσχὺς ἐν Χριστῷ πίστις. καὶ ἡμέρας δὲ ἀμφοτέρας ἐπὶ, τὴν ὑπόσον τὸν νῦν ἀναλῶσαι εἰς τὸν διδασκαλίαν. οὕτω δυσαποσπάστως ἐκεῖ εἶχε, καὶ ἐκεῖ αὐτόν. σπουδαίως δέ, φησι, μόνον κλάσαι ἄρτον. τοῖς ἐκεῖ ἐκεῖνο, ὃ ἐπεδείκνυτο πρῶτον, καὶ οὐκ ἐν ἑκάστῃ, ἀρχαῖον ὁ λόγος λαβὼν πρέπειν· ὥστε οὐ προηγουμένως εἰς διδασκαλίαν καθῆναι, ἀλλὰ συνῆλθον μόνον κλάσαι ἄρτον, ἐμπεσόντος δὲ λόγου, πρέπον τὸν διδασκαλίαν. ὅρα πῶς καὶ τῇ τραπέζῃ τοῦ Παύλου πάντες ἐκοπίασαν. ἐμοὶ δοκεῖ καὶ ἐπὶ τὸν τράπεζαν αὐτοὺς καθῆσθαι διαλέγεσθαι, παιδεύοντα ἡμᾶς πάντα τὰ λοιπὰ πράγματα κτᾶσθαι. ἐκπεπτωκότα τί μοι δοκεῖ ἐκεῖνο, ἵνα λαμπάδες ἦσαν, ἵνα ὄχλος, ἵνα Παῦλος μέσος ὢν διαλέγεται, ἵνα καὶ ταῖς θυρίσιν πολλοὶ καταλαμβάνουσιν. τί δὲ ἵνα, καὶ τῆς σκάλπτου ἀκμάσης ἐκείνης, καὶ ὁ πρόσωπον ὁ χαρίεις θαλάσσης; τί εἰκὸς ἦν αὐτὸν διδασκομένους, καὶ πόσα κερδαίνειν τὸν πένητα; πόσους ἦν ἐκεῖνα διελείπετο; ὅπως ἐμελλεν ἔξειν, καὶ οὐκ ἔτι ὁρᾶν αὐτοῖς λοιπόν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτοῖς οὐ λίαν, ἅτε ἀθυμίαν οὖσι· τοῖς δὲ ἄλλοις ἔλεγεν. ἅμα δὲ αὐτοῖς ὃ ἡμόμοσεν σημεῖον ἀμφοτέρους ἐποίει μεμνῆσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἐκείνης. πολλὴ ἡ ἡδονὴ τοῦ ἀκροατοῦ, [ὅτι] καὶ ἐγκοπεῖσα ἐπιζητεῖν μᾶλλον· ὥστε καὶ τοῦ διδασκάλου ἡ πίστις γίνεται. ἄλλως τε, καὶ πᾶσι ἔμελλεν ἔκδοσις ὑπομνήμασι τοῖς ῥαθύμοις, ὁ ἀμφὶ τοῦτο ἀπόθεσιν, ἵνα Παῦλον ἀκούσῃ. ἐκ τίνος εἰκεῖ, φησι, κατηγέγκαμεν, ἐκ ποῦ ἤλθον, καὶ ποῦ ἀπῆλθον, ἐκ ποῦ μοι ἐφιλοτιμεῖτο, τίνα δὲ καὶ πρέπλεε μέρη; ἵνα δείξῃ τίνος χαλεπώτερον αὐτὸν πλέοντα, καὶ τοῦτο ἀνθρώπους, καὶ ἀναπλέοντα. ἔκρινε γὰρ παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ἵνα μὴ γένηται αὐτῷ, φησι, χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ. καλῶς. οὐ γὰρ ἠδύνατο ἡμέρας ἐκεῖ παραπλεῦσαι, ὅπως οὐκ ἐβούλετο λυπῆσαι τὸν ὄχλον ἀξιοῦντας αὐτόν. ἢ τάχιον τοῦτ' ἔστι εἰπεῖν, ἢ ἐν ὅτι ἔσπευδεν. ἔσπευδε γάρ, φησι, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ποιῆσαι ἐν Ἱεροσολύμοις. ὥστε καὶ ἀμφὶ τοῦτο ὄχλον ἦν δυνατόν. ὅρα ἐν ἀνθρώποις αὐτοῖς χαιρόμενοι, ἐν ὑπομιμνῆσκα ἀπιόντα, ἐν οὐκ ὑπιστηγχά- χ ἐπιεικῶς ζον χ. ἐν οὐκ ἦν δυνατ.

ρητα

χ᾽ ἤρχεται εἰς Μακεδονίαν. ὡς δ᾽ Τιμόθεος Θεσσαλονικέα φησίν; οὐ τοῦτο λέγ· δηλ. ὡς ἐπορεύθη, φησιν, ὅτι εἰς τὴν Τρωάδα ὡς ἐδοκοῦντες αὐτῷ.

6 Ἡμεῖς δ᾽ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

5 Καὶ λαμπάδας ἐφορμεῖ ἡμῖν δοκεῖ ἀπουδάζειν αὐτοὺς ποιῆσαι ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν. ἀπὸ Φιλίππων ἐκπλεῖ, ἵνα μὴ κατ᾽ ὀλίγον ἐνθύμιον ἐγίνετο. πείσας δ᾽ τοὺς εἰς Μακεδονίαν ἐπανῆλθε, καὶ πολλὰ μάρτυρας τοῖς Φιλιππησίοις· διὸ καὶ ἐν διατρίβει ἐκεῖ.

7 Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων ἡμῶν τοῦ κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξιέναι, * πρότερόν τι δ᾽ λέγει μέχρι μεσονυκτίου. Ὅρα πῶς πάντα πρόχειρα ἐν τοῖς κηρύγμασι. πεπτωκὼς τότε ἐκ, καὶ κυριακὴ ἦν, ὁ δὲ καὶ μέχρι μεσονυκτίου τὴν διδασκαλίαν ἐκτείνει. ὅτε τῶν τῆς μαθητῶν σωτηρίας ἐφίετο, ὅπου οὐδὲ τὴν νύκτα ἐσίγα· ἀλλὰ τότε μᾶλλον διελέγετο, ἅτε ἡσυχίας ὄσης. ὅρα πῶς καὶ πολλὰ διελέγετο, ἢ πρὸ αὐτοῦ τοῦ δείπνου δ᾽ ἐκείνου. ἀλλὰ συνεπέσχεν τὴν ἑορτὴν ὁ ὄχλος, οὐ μὴν ἴσχυσε, βασταζόμενος ἀκροατὴν ὕπνῳ, ἢ κατενεγκών. ἢ ὅπως συμβαίνει, ἡμιλύθυσεν ἐπαγαγών.

8 Ἦσαν δ᾽ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ, ἔνθα ἦμεν συνηγμένοι.

9 Καθήμενος δέ τις νεανίας, ὀνόματι Εὔτυχος, ὅτι τῆς ἡλικίας, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου ὅτι πλέον, καὶ τριετὴς ὑπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω, καὶ ἤρθη νεκρός.

10 10 Καταβὰς δ᾽ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν [ἐπ᾽] αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν εἶπεν· μὴ θορυβεῖσθε. ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστι.

11 Ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ᾽ ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν.

12 Ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως. Θέα δέ μοι τὸ φιλόσοφον ὅπως ἐν συγκεκραμένοις (συνηγμένων γὰρ τῶν μαθητῶν, φησί) καὶ τὸ σημεῖον οἶδε. ὅτι θυελὸς γάρ, φησιν, ὁκάθητο, καὶ ἀεὶ τῶν νυκτῶν. ποσῶν ἐν ὁ πόνος τῆς ἀκροάσεως. αἰχμαλωτίζωμεν ἡμᾶς, μηδὲ ἐν ἡμέρᾳ τοῦτο ποιῶμεν. ἀλλὰ Παῦλος διελέγετο, φησι, τότε. τί λέγεις; καὶ τῶν Παύλου διαλέγου; μᾶλλον δ᾽ οὐδὲ τότε Παῦλος, οὐδὲ νῦν, ἀλλ᾽ ὁ Χριστός, καὶ οὐδεὶς ἀκούει. ἀκούει θυελὸς ὄντι νῦν, οὐ πίπτα, οὐχ ὕπνος ἐνοχλεῖ· ἐμὲ ὅμως οὐκ ἀκούομεν· καὶ τοιαυτὶ πίπτω, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν. ἐγὼ δὲ δι᾽ θαυμαστόν, ὅτι καὶ τοσαύτας ἐκάθιος ὤν, οὐκ ἐνωρᾴθυμος, καὶ ὕπνῳ καταφερόμενος οὐκ ἀπέπεσεν, οὐδὲ ἔδωσε κίνδυνον, μὴ κατισχύσῃ. εἰ δ᾽ καὶ τυράξας κατέπεσε, μὴ θαυμάσῃς. οὐ γὰρ ἀπὸ ῥᾳθυμίας εἰσήξεν, ἀλλ᾽ ἀπὸ ἀνάγκης φύσεως· σὺ δέ μοι θέα, ὅτι ὅτας ἔζεσε τὴν προθυμίαν, ὅτι ἐν τοσούτῳ ἦσαν. οὕτω γὰρ ἐνωρᾴθυμος ἡ ἐκκλησία. μὴ θορυβεῖσθε, φησιν. ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστι. οὐκ εἶπεν, ἀνέστη· ἐγήγερται γὰρ αὐτοῦ· ἀλλὰ τί; μὴ θορυβεῖσθε. ὅρα δ᾽ ἄτυφον καὶ ἀδιάκριτον. ἀναβὰς καὶ κλάσας; φησίν, ἄρτον καὶ γευσάμενος. τοῦτο διέκοψε λέγων, οὐ μὴν ἔλαθεν. ὁρᾷς τὸ δείπνου δ᾽ ἀπείπεν; ἐγευσάμενος, φησιν, ἐφ᾽ ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ὁρᾷς πῶς διευκρίνησεν; ἐκάστου αἱ πράξεις ἦσαν, ὡς ἐπὶ φωτὸς πάλιν ἀπείσας τοὺς ἀκροατάς, ἐν τοσούτοις ἀκροασιν ἐν ὑπεπτηδύοις. τί κινῶν ἀφέρομεν ἡμᾶς; ὁρᾶτε πόσον δ᾽ διάφορον; ἤγαγον δ᾽ παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως. σφόδρα ἐδοκιμάσθησαν, ὅτι τε ζῶντα ἀπέλαβον, ὅτι τε σημεῖον γέγονεν.

κε. τοῦτο ἄλλ᾽ ἰμεσαίτης

13 Ἡμεῖς δ᾽ " προσελθόντες ὅπου δ᾽ πλοῖον, ἀνήχθημεν εἰς τὴν Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν δ᾽ Παῦλον. οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος μέλλων αὐτὸς πεζεύειν.

14 Ὡς

μεγάλα. Εἰ γὰρ οὐκ ἀπεκάμετε, ἐξεπόρευθε καὶ τὸν γέλωτος τόπους, τὰ συμπόσια λέγω, εἰθα πολλὴ ἡδονή καὶ κόλασις, ἐ πολλὴ ἡ τρυφή, ἡ τόσους ἐπῆρε, ἵνθα χολὴ ἡ ἀνάπηρα. πάλιν ἐκεῖ μυρία μέθη, ἡ τρυφή, ἡ ἀδηφαγίαι· ἐ ζῶν ἔνθα γέγονε πάντων. ἔστι καὶ ὅπου τὸ σώματος, ὅταν φλεγμαίνῃ, ὅταν θλίβηται, ἔχει τοσαύτας νόσους μεταπίπτειν· ὅταν γὰρ κατισχυσθῇ ἡ, οὐκ ἔτως· ἵνα γὰρ σαφέστερον ὑμῖν ὃ λέγω ποιήσω, ἔστω σῶμα ἔχον πολὺ αἷμα καὶ σάρκας πολλὰς καὶ σφηνῶν· τοῦτο καὶ ἀπὸ τῆς τυχούσης ῥοπῆς πυρετὸν δυνήσεται τεκεῖν, ἂν ἁπλῶς ἀγάγῃ· ἔστω γὰρ ἕτερον λιμῷ μᾶλλον παλαῖον καὶ θλίψει· τοῦτο δυσκόλως καὶ δυσχερῶς ὑπομένει πρὸς ἀῤῥωστίαν. αἷμα καὶ ὑγιὲς ἡ σὺν ἡμῖν, τῷ πλήθει πολλάκις νόσους ἔπεισεν· ἂν δὲ ὀλίγον ᾖ, καὶ μὴ ὑγιές, εὐκόλως κατεργασθῆναι δύναται. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ ψυχῆς· ἡ μὲν δόξῃ καὶ τρυφῇ ὀξυῤῥόπους ἔχει πρὸς ἁμαρτήματα καὶ ὁρμάς. καὶ γὰρ ἀπιστίας ἐγίνετο ἡ τοιαύτη ἔπαρσις, καὶ ἡδονῆς, καὶ κενοδοξίας, καὶ φθόνου, καὶ ἐπιβουλῶν, καὶ συκοφαντιῶν. ἀλλ' οὐχ ἡ σὺν θλίψει καὶ αὐταρκείᾳ· ἀλλὰ πόρρωτάτω τούτων ἀπήλλακται). ἰδοὺ πόλις ἡμῖν ἔστιν ἡ μεγάλη αὕτη. πόθεν οὖν πίπτει) τὰ κακά; οὐκ ἀπὸ τοῦ πλουτεῖσθαι; οὐκ ἀπὸ τῶν χαρίτων; τίνες εἰς δικαστήρια ἕλκουσι; τίνες οὐσίας ἥρπασαν; ἢ τὰ λαμπρύνουσι καὶ ἀπερρίμμενοι, ἢ ἃ μεγάλα φυσῶσι καὶ χαίροντες; οὐκ ἔστιν ἀπὸ ψυχῆς πεθλιμμένης γνέσθαι τι κακόν. οἶδεν αὐτῆς ὁ κέρδος ὁ Παῦλος. ἥρξατο τοῦτο φησιν· Ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται· ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν· ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. μὴ δὴ καταπίνωμεν τὰς θλίψεις, ἀλλὰ τοῖς ἀπ' αὐτῶν ὠφελούμεθα. ἵνα τί κερδάνωμεν μέγα; ἵνα δόκιμοι γενώμεθα τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῶν καὶ θλίψεις συγχωρεθῶσιν. μέγα θλῖψις ἀγαθόν· ἀπὸ τούτου ἀπὸ τῶν παίδων τῶν ἡμετέρων μαθητεύσωμεν. χωρεῖς γὰρ θλίψεως οὐδεὶς αὐ μάλιστα χρήσιμον. ἡμᾶς δὲ μᾶλλον αὐτῶν διόμεθα θλίψεως. Εἰ γὰρ ἐκεῖνα τῶν παθῶν ἀφεμένων αὐτοῖς θάλλει, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς, καὶ μάλιστα τοσούτοις στεφανουμένους. ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον παιδαγωγοῖς ἔχειν ἐχρῆν. οὐδὲ γὰρ τοῖς παισὶ τὰ ἁμαρτήματα οὐκ αὐ μεγάλα ἦν· οὐδὲ ἡμῶν σφόδρα μεγάλα. παιδαγωγὸς δὲ ἡμῶν ἡ θλῖψις. μέτρι οὖν ὅτι σωθῶμεν αὐτῆς, καὶ προσθῶμεν ἡμιαίους φέρωμεν, ἀεὶ μείζονι θέσει ἀγαθῶν αἰτῶμεν, ἵνα καὶ τῆς οὐδὲ τοῦ Θεοῦ ῥοπῆς ἀπολαύσωμεν, καὶ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

κγ'. κ. Λογ. μγ. 1 ΜΕΤΑ ΔΕ ΤΟ ΠΑΥΣΑΣΘΑΙ ΤΟΝ ΘΟΡΥΒΟΝ, προσκαλεσάμενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ ἀσπασάμενος, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς τὴν Μακεδονίαν.

ΕΔει πολλῆς παρακλήσεως ἀπὸ τῆς παρούσης σκηνῆς. τοῦτο δὴ καὶ ποιεῖ, καὶ ἵνα παρακαλέσῃ τοὺς μαθητὰς, ἔρχεται εἰς Μακεδονίαν, εἶτα εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ ὅπου σφόδρα αὐτοὺς προσκαλεῖται, ἄκυε.

2 Διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα,

3 ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο γνώμη τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας.

4 Συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀσίας Σώπατρος Βερροιαῖος, Θεσσαλονικέων δέ, Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος, καὶ Γάϊος Δερβαῖος, καὶ Τιμόθεος· Ἀσιανοὶ δέ, Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος.

5 Οὗτοι προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι. Πάλιν δὲ ὑπὸ Ἰουδαίων, καὶ

χ. ἔφης

χ. ἀσῶν;

Ρωμ. ε γ.

χ. δ τινὰς ἔλθειν εἰς Μακεδ.

σα, ῥήματα πολλῆς αἰσίας ϗ μωρίας, ϗ ὅλως οὐδὲν ἕτερον, ἢ πάντα γέλως ϗ καταγέλως τὰ ἐκεῖ. ὑχ ὁ γάμος, λέγω (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τὰ περὶ ⟨Ⓦ⟩ γάμου. ἐκβακχεύεται τότε ἡ φύσις, ἄλογα δρᾶ δρᾶν θέλοντα οἱ πρόοντες τότε γίνονται. ⟨Ⓒ⟩ κἂν ὡς ἵπποι χρεμετίζουσιν, ⟨Ⓒ⟩ ϗ ὡς ὄνοι λακτίζουσι. πολλὴ ἡ ἀφῆχυσις, πολλὴ ἡ ἀθρόλιτις· οὐδὲν σωφρονοῦσι, οὐδὲν ἡμιᾶσιν. πολλὴ ἐκεῖ τῶν ἀχρήστων ἡ πομπή, κύμβαλα, αὐλοί, ϗ ἄσημα πορεῖαι γεμοντα ϗ μοιχείας. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖ, ἔνθα ὁ πόθος· ἀλλὰ πάντα εὔτακτα. πολλὴ γὰρ ἡ σιγὴ πολλὴ ἡ ησυχία, πολλὴ ἡ κατάστολή· οὐδὲν ἄτακτον, οὐδὲν ἄρρυθμον. Εἴ πῆς τι καὶ ἐφθέγξατο, πάντα φιλοσοφίας γέμοντα ῥήματα ἐφθέγξατο. καὶ ὃ δὴ θαυμαστὸν, οὐκ ἔστιν ⟨Ⓦ⟩ καὶ ἐνταῦθα ἄνδρες μόνοι, ἀλλὰ ϗ οἰκεῖαι, ⟨Ⓒ⟩ γυναῖκες φιλοσοφοῦσι. τοιαύτη γὰρ ἡ τῶν πάντων φύσις. ϗ δοκοῦσι μὲν ⟨Ⓓ⟩ δεδακέναι ⟨Ⓦ⟩ πεπιστωκότα, μυεῖα δ' ἐφάνησαν δόγματα φιλοσοφίας μεστά. ϗ χαίρουσιν, ὥστε μέχρι τούτου ζῆν, ϗ ἑκόντες ⟨Ⓒ⟩ ⟨Ⓦ⟩ πεποικότα ⟨Ⓓ⟩ δεδραμηκότα, ⟨Ⓒ⟩ ἀπηθυμήσαι τῶν τοιαῦτα πεπιστωκότων μυείων. τί γὰρ ἔστιν αὖ θέρπες; τῆς φύσεως ἐξέλασις τῆς ἡμετέρας. τί τύπω ἔστιν αὖ θέρπες; τῷ βίου ϗ τῆς εὐτελείας αὐτὸ κατηχεῖα, αἰσχύμησις τῶν ἐν τοῖ μέλλοντι πραγμάτων, τῆς κρίσεως *. ἕκαστος οἰκεῖος ἀναχωρῆ, ἀπὸ μὲν γάμου λυπούμενος, ὅτι δι' αὐτὸς μὴ ἐν εὐπραγίᾳ ἔστιν· ἀπὸ δὲ πάντων ἀσυμφόρων, ὅτι δι' μὴ τοιαῦτα ἔπαθε, ϗ τῷ φλεγμονῷ σῶσας ἅπασαι ἀπῆλθεν. ἀλλὰ τί; θέλεις τὰ δεσμωτήρια ϗ τὰ θέατρα ἀντιξεπάσωμεν; ὁ μὲν γὰρ θλίψεως, ὁ δὲ ἡδονῆς τόπος. φέρε οὖν ἰδωμεν τὰ ἐξ ἑκατέρων συμβαίνοντα· ἐκεῖ φιλοσοφία πολλή· ἔνθα γὰρ ἀθυμία, ϗ φιλοσοφία πάντως. ὁ περὶ τούτου πλοῦτος, ὁ μεγάλης φυσῶν, ϗ τῶ τυχόντος ἀνέξεται ἀλλοιεροῦντος περὶ αὐτοῦ, ϗ φόβου ϗ τῆς ἀθυμίας καθάπερ τινὸς πυρὸς σφοδροτέρου ἐπιπεσόντος αὐτῶ τῇ ψυχῇ ϗ μαλάττοντος ὃ σκληρόν. τότε ζωπυρεῖται, τότε σκυθρωπός, τότε τῆς μεταβολῆς αἰσθάνεται τῆς βιωτικῆς, τότε χαρτερεῖ περὶ πάντα. ἐν δὲ θεάτρῳ πάντα τὰ σώματα, γέλως, αἰσχρότης, πομπὴ ἀλαζονική, ἀφῆχυσις, αἰάλωμα χρόνου, ϗ δαπάνη ἡμερῶν περιττή, ἐπιθυμίας ἀπόπτου κατασκευή, μοιχείας μελέτη, πορείας γυμνάσιον, ἀκολασίας διδασκαλεῖον, περὶ ἑσπὴν αἰσχρότητες, γέλωτος ὑπόθεσις, ἀχημοσύνης παραδείγματα. ἀλλ' οὐ δεσμωτήριον τοιοῦτον· ἀλλ' ἐκεῖ ἁπλοποίησις, παράκλησις, φιλοσοφίας περὶ ἑσπὴν, ὑποφυΐα τῶν βιωτικῶν· πάντα πεπάτηται ϗ καταπεφρόηται, ⟨Ⓒ⟩ καθάπερ παιδίον παιδαγωγὸς ὁ φόβος ἐφέστηκε, περὶ πάντα τὰ δέοντα ῥυθμίζων αὐτόν. ἀλλ', εἰ βούλει, πάλιν ἕτερος ἐξελάσωμεν τὸν αὐτὸν τόπον. ἐβουλόμην σωτυχῆσαι δι' θέρπος ἀπὸ θεάτρου καπάπη, ϗ ἄλλο ἀπὸ δεσμωτηρίου δέκα, ϗ εἶδες δι' τί μὲν τῇ ψυχῇ ἐπλουτίζομεν, πλουτοῦσι δὲ τὸ ἡ δρεπανίζομεν, λελυμαίνομεν, ἐσφεροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ θεάτρου ἀναχωρῆ, ταῖς ὄψεσι τῶν ἐκεῖ γυναικῶν περὶ σοῦ διδοῖς, πάντες σιδήρου χαλεπώτερα φέρων δεσμά, ⟨Ⓧ⟩ τὸν τύπους τοῦ ἐκεῖ, τὰ ῥήματα, τὰ ῥήματα· ὁ δὲ ἀπὸ δεσμωτηρίου πάντων ἀρέσκεται, οὐκ ἔτι ἡγήσεται παθεῖν τι δεινὸν, τοῖς τῶν ἐπέρων τὰ αὐτὰ παραβάλλων. ὅτι οὐ δίδεται, χάριν ἔσεσται λοιπὸν· καταφρονήσῃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, πολλοὺς πλουτοποιεῖ ὁρᾷς τὸ συμφορᾶς, πολλὰ ϗ μεγάλα δυναμένους ϗ δεδεμένους ἐκεῖ. καὶ ἀδίκως ἂν πάθῃ, ϗ περὶ τούτου χαρπίσεται. ϗ γὰρ καὶ τούτου πολλὰ ἐκεῖ τὰ παραδείγματα. ἐκ ἔνοιαν ἐλεύσεται τῆς μελλούσης κρίσεως, ϗ φείξει τοὺς τύπους τὸ ζῶντα ὁρᾷ. καθάπερ γὰρ τὸ ζῶντα τὸ δεσμωτήριον συγχεχυσμένους, ὅπερ ἐκεῖ περὶ τῆς κρίσεως, περὶ τῆς μελλούσης ἡμέρας, περὶ γυναῖκα, περὶ παιδία, περὶ τοὺς οἰκείους ἔσεσται ὑπερεκτεθεῖ. ἀλλ' ἀπὸ τοῦ θεάτρου οὐχ οὕτως· ἀμὴ ἀνδίστεσθαι ἔνεται τὴ γυναῖκα, ϗ δυσχερὴς περὶ τοὺς οἰκείους ἔσται, προζωσθήσεται περὶ τὰ παιδία, ἐκθηλωσθήσεται περὶ πάντα. μεγάλα καὶ τὰ θέατρα βλάπτει τὰς πόλεις, μεγάλα, ϗ οὐδὲ τοῦτο ἴσμεν ὅτι μεγάλα.

* ἡ αἰσχύνη.

χ. διδασκάλιον, χ. -σίνης ὑπόδειγμα, ρι.

χ. τύπος

χϛ. τύπος

καλῶ· ἵνα πάντες αὐτὸν ἐφίλουν οἱ πιστοί. ἢ τίνος ἕνεκα, φησὶν, ὁ Ἀλέξανδρος ἐβούλετο ἀπολογεῖσθαι; μὴ γὰρ αὐτὸς ἐκεκράγει; * ὡς καιρὸν εὑρὼν ἢ ὁ παῖς κατασιγάσας, ἢ ἐκκλίνας τὸν δῆμον τῶν Ἰουδαίων. Εἶδες θυμοῦ ἄκαιρον; καλῶς ἢ ἐπιτιμητικῶς ὁ γραμματεύς, τίς ἐστι, φησὶν, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν; ἵνα εἴπῃ· ἐκεῖ οὐ ἐφοβοῦντο· ὥστε ἔλεγε· ἢ διεκπίπτει αὐτήν; ἢ οὐκ εἶπε, τίς γὰρ ἐστιν ὃς οὐ γινώσκει τὸν Ἄρτεμιν, ἀλλὰ, τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, διεκπίπτει αὐτήν; ἀναπεπταμένων οὖν τούτων ὄντων, δῆλον ἐστὶν ὑμᾶς κατασκληρύνειν ἐπ' ἀρχῆς. ταῦτα δῆλον ἐγκαλῶν, μετριοπαθῶς λέγων· τί τοίνυν ζητοῦμεν, ὡς ἀδήλων ὄντων; φασέν· ὡς ἡ ὕβρις εἰς τὸν Θεὸν διαβαίνει. τοῦτο τὸν θυσίαν ἐβούλετο ποιεῖν τῷ χρηματισμῷ. Εἶτα ἡρέμα καθάπτεται αὐτῶν, δηλῶν ὅτι ἀλογίστως συνῆλθον. ἐκ μηδὲν φησι τοιοῦτον τοιοῦτον ἔσεσθαι· δῆλον ὅτι τοιοῦτος ἔσται λόγος. τοῦτο Εἶπεν, εἰ μὴ ὥσπερ Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἴσως τοιαῦτα λέγουσι, αἰθυπατοί εἰσι. καὶ τοῦτο λέγει ἐγκαλῶν ἢ δῆλον ὅτι οὐκ ἔδει ἰδιωτικῷ ἐγκλήματι ἕνεκεν κοινὸν συκκλησίαν ποιεῖν. ἢ γὰρ κινδυνεύομεν, φησὶ, ἐγκαλεῖσθαι. τοῦτο σφόδρα αὐτοὺς διαπτύρνησι. σεδίτιος αἴτιον, φησὶν, ὧν ἀρχόντων οὐ δυνησόμεθα λόγον δοῦναι τῆς συγροφῆς ταύτης. ἕως ἂν ὡς οἱ πιστοὶ φερίμως ἀπολογησώμεθα, ὡς συνετῶς. οὕτως ἔσθεσε τὸν θυμόν. ὥσπερ γὰρ ῥᾳδίως ἐξάπτεται, οὕτω καὶ ῥᾳδίως σβέννυται. ἢ ταῦτα Εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν συκκλησίαν, φησὶν, ὁρᾶς τὸν Θεὸν συγχωρησόντα τοῖς πλανωμένοις ἢ διεστραμμένα, ἢ ἀφυπνίζοντα τοὺς μαθητὰς τούτοις ἢ σφοδρότερον ἐργαζόμενον;

ΠΘΙΚΟΝ Μὴ δὴ καταπίπτωμεν εἰς τοὺς πλανωμένους. αὐτὸς γὰρ ποιοῦσι ἢ τὸν ἔκπληξιν τῶν δυνάμεων ἵνα εἰσέλθῃ. τοῦτο οὕτω φίλους ποιεῖ ἢ συγκρούει, ὡς θλῖψις· τοῦτο ὅτι σωζοῦσι τὴν ὑπόσφιγξιν τῶν ψυχῶν· τοῦτο ἡμῖν τοῖς διδασκάλοις οὕτως ὑπεύθυνον ποιεῖ πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν λεγόμενα ἀκούειν. εἰ μὲ γὰρ ἀρέσῃ τυγχάνειν ἀκροατάς, χαλεπῶς τὸ δεῖ ἢ ῥᾳθύμως, ἢ σχολαίως δοκεῖ πρᾶξαι τὸν λέγοντα· εἰ δὲ θλῖψις ἢ στενοχωρία εἰς πολλὴν ὑπερθυμίαν ἀκροάσεως ἐμπίπτει. στενοχωρούμενος γὰρ τὴν ψυχὴν, πάντα μᾶλλον ζητεῖ πρᾶξαι μᾶλλον τῆς θλίψεως εὑρεῖν. οὐ μικραὶ δὲ φέρει λόγος πρᾶξαι μᾶλλον. τί οὖν, φησὶν, οἱ Ἰουδαῖοι; πῶς θλιβόμενοι ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας οὐκ ἤκουον; ὅτι Ἰουδαῖοι ἦσαν, οἱ ἀεὶ ἀθετεῖς ἢ παλαίπωροι· ἄλλως τε τι, ἢ ὅτι ἢ ἐκεῖ πολλὴ ἡ θλῖψις ἦν· ἡμῖν δὲ ἐκεῖ συμμέτρου ὁ λόγος. ἔσται γὰρ πρόσδοκησαι ἀπαλλάττεσθαι τὴν κατοχὴν αὐτοὺς κακῶν ἐκείνοι, καὶ μείζοις πείθεσθαι [μᾶλλον] δυνοῖς. τοῦτο δὲ οὐχ ὡς ἔτυχεν ἀπορεῖ ψυχή. αἱ θλῖψις ἀποκλείουσι ἡμᾶς τῆς συμπαθείας τῆς πρὸς τοὺς πόνους κόσμου. βούλεσθε γοῦν τοὺς θανάτους αὐτῶν, ἢ οὐκ ἐσωθῆ φιλοσώματοι· ὅπερ μέγιστον φιλοσοφίας μέρος ἐστὶ, μὴ κενηπέναι, μηδὲ προσδιδόναι τῇ παρούσῃ ζωῇ. ἡ θλιβομένη ψυχὴ οὐ βούλεται πρὸς πολλὰ εἶναι· ἀλλ' ἀναπαύσεώς τινος μέτεστι καὶ ἡσυχίας ἐρᾷ. ἀγαπητὸν αὐτῇ τὴν παροῦσαν ἀπαλλαγῆναι, καὶ μηδὲν ἕτερον ἤ. καθάπερ σῶμα πεπονηκὸς καὶ παλαιπωρηθὲν, οὐκ ἐρᾷ βούλεται, οὐ γαστρίζεσθαι, ἀλλ' ἀναπαύεσθαι δὲ ἡσυχῇ καθῆσθαι· οὕτω καὶ ψυχὴ μείζοις ταλαιπωρηθεῖσα κακοῖς, πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν ἐπείγεται [μᾶλλον]· ἢ ἡ σὺν ἀμέτροις ὕβρεσι, ἐστήρικται, πεθορύβηται, μετέωρός ἐστιν· αὕτη δὲ οὐδὲν κεχηνὸς ἔχουσα, οὐδὲ ἀχαρίστιον, ὅλη σεσώσφιγκται δὲ μᾶλλον ἀμετρώτερος· δὲ ἡ μᾶλλον ἀνδρειοτέρα, ἢ ἡ παιδικωτέρα ἐστὶ· καὶ ἡ μᾶλλον βαρυτέρα, ἢ ἡ κουφοτέρα. καὶ καθάπερ τὸ πολλῷ ὕδατι ἐμπεσόν τι κοῦφον σαλεύεται· οὕτω καὶ εἰς πολλὴν χαρὰν ἐμπεσοῦσα ψυχή. καὶ τὰ μέγιστα ἡμῖν ἁμαρτήματα ἀπὸ πολλῆς ἡδονῆς γεγενήμεθα εἰδότες αὐτά. καὶ, Εἰ βούλεσθε, εἰκίας ἀποχράψωμεν δύο, τὴν μὲν γαμωμένων, τὴν δὲ πενθούντων. Εἰσέλθωμεν τῷ λόγῳ πρὸς ἑκατέρας, ἰδωμεν τίς τίνος βελτίων. εὑρεθήσεται γὰρ ἡ τῶν πενθούντων φιλοσοφίας γέμουσα· ἢ δὲ τῶν γαμούντων ἀγημοσύνης. ἔσται γὰρ· αἱ μὲν ἀπὸ ῥήματα, γέλως ἄπακτος, βήματα ἀπακτότερα, τολὴ δὲ βάδισις ἀγημοσύνης γέμουσα,

* ἀλλ' κ. ἑλκύσας

ὐχ ὑπὸ ἀνθρώπου γλυόμενοι: [ἢ ἔστιν ἄγαλμα πρὸ αὐτοῦς ὕπως ἐλείπετο.]

36 Ἀναντιῤῥήτων οὖν ὄντων τούτων, δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν.

37 Ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους, οὔτε ἱεροσύλους, οὔτε βλασφημοῦντας τὴν Θεὸν ὑμῶν. Ἀλλὰ ὁ πρὸς Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσι πρός τινα λόγον, ἀγορῶιοι ἄγονται, καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις.

39 Εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται.

40 Καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ [οὐ] δυνησόμεθα ἀποδοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. Ἐνόμιζον ἐκκλησίαν φησὶ, διὰ τὴν ἐκκλησίαν γίνεσθαι καὶ νόμοις καθ' ἑκάστην μίαν αὐτῶν ἰδίοις χρωμένους. εἶτα ἐφοβήθησαν αὐτοὺς, εἶπον, κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως. διὰ τοῦτο ἀπολύει τὴν ἐκκλησίαν. ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, φησὶν, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι διελθεῖν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα. οὐκ εἶπε ἀναγκαίως· ἐν τῷ πνεύματι φησὶ, ἀλλὰ πνεύματι, ᾧ καὶ ἔμελλε διελθεῖν. τοῦτο γὰρ ὅτι ἦν, ἔθετο, καὶ τοιαῦτα ὁ λόγος ἐποιεῖτο ἔχων πόνος δὲ ἔσεσθαι ἀπεστέλλει Τιμόθεον καὶ Ἔραστον, οὐ λέγων. ἐμοὶ [δὲ] δοκεῖ καὶ περὶ τούτου εἰπεῖν [ὅτι, ἐν πνεύματι] διὰ μηκέτι ζητεῖν, βιβλικῶς μοι καταλειφθεῖσαν τὰ Ἀθήναις μέσα, καὶ ὅρα· δύο τὴν ὀλιγαριθμοτάτων αὐτοῦ ἀπέστελε, τήν τε προθυμίαν ἀπαγγέλλοντας, καὶ παρορμήσοντας ποιῆσαι. μάλιστα πρώτων τὴν Ἀσίαν εὐεργετεῖσθαι εἰκότως. ἐκεῖ γὰρ ἐπὶ πολλὴν ἦν ἡ πολλὴ φαντασία τῶν φιλοσόφων. καὶ ἐλθὼν πάλιν αὖθις, διελέγετο. ἦν γὰρ πολλὴ ἐκεῖ δεισιδαιμονία. Δημήτριος γάρ τις, φησὶν, ἀργυροκόπος, συναθροίσας τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν· ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἀπὸ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστι. θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε. οὐ μόνον Ἐφέσου, ἀλλὰ σχεδὸν ὅλης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον. ὥστε ἀβίαστος, [εἰ ἔστιν.] οὐ τοῦτο δεῖ πείθειν [πάλιν.] εἶτα ἐπάγει ὅπερ αὐτὸν κατηγόρουν, ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. τί οὖν τοῦτο; ἀναπείθει, φησὶ, τὸν τεχνίτην τὸν ἡμέτερον, καὶ ἵνα μὴ εἰκότως εἴπωσιν, ὅτι μόνος ἀνθρωπος τοιαῦτα ἰσχύει καὶ [εἰ ποσοῦτον ἰσχύει,] αὐτοῦ δεῖ πείθειν, ἐπήγαγε· καὶ ὅλην ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται, τὸν φοβερὸν αὐτὸν ὄντα ἐπτοηχίζειν τῷ πνεύματι τῷ θείῳ. ὕπως παῖδες ἔλεγον. ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας, φησὶν, ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστι. καὶ εἰ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐργασίας εὐπορία ὑμῖν περιγίνεται, πῶς ἔπεισεν ἀνθρωπος βίαιος; πῶς τοσαύτης ἐκράτησε σωμηχίας; τί ποιῶν, ἢ τί λέγων; οὐκ ἔστι Παύλου, οὐκ ἔστιν ἀνδρός. καὶ τοῦτο δῆλον ὅτι οὐκ ἐκ θεοῦ. εἰ μὲν οὖν οὕτως εὐφώνησαν τὸ τῆς ἀσεβείας, πάλαι κατηγωνίσθαι ἔδει· εἰ δὲ ἰσχύει, οὐχ ὕπως αἱρεθῆναι ταχέως. ἀλλ' ὅμοιοι δέ, φησὶ, τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος. ὡς δὲ τί ποτε μεῖζον λέγων, τοῦτο ἐπήγαγε. ἀκούσαντες δὲ οἱ γλυφεῖς πλήρεις θυμοῦ ἐγένοντο· μεγάλη ἡ Ἀρτεμις Ἐφεσίων (καὶ πόλιν γὰρ αὐτοῖς ποιεῖ θεοί) καὶ ὕπως διέκειντο, ὡς ἀπὸ τῆς φωνῆς διακαιόμενοι τὸ σέβας αὐτῆς, καὶ τὰ γεγλυμμένα ἀναλύοντες. ὅρα ἄπακτον πλῆξιν. τὸν δὲ Παῦλον, φησὶ, βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί. ὁ μὲν οὖν Παῦλος ἐβούλετο εἰσελθεῖν δημηγορῆσαι (οὐδὲν γὰρ διαγμοὺς ἐφοβοῦντο εἰς διδασκαλίαν) ἀλλ' οἱ μαθηταὶ οὐκ εἴων αὐτόν. σκέψαι πόση περὶ αὐτὸν προθυμία κέχρηται πάντα χοῦ, καὶ ἐξ ἀρχῆς αὐτὸν ἐξήγαγον, ὥστε μὴ περὶ τὰ κύρια λαβεῖν τὸν πληγήν. καίτοι ἦν ἐκεῖ, ὅπου δεῖ τὸν Ῥωμαῖον ἰδεῖν, ὅμως κωλύουσιν. οἰκονομικῶς δὲ προαγορεύει, ἵνα μὴ ὦ γενόμενα θορυβηθῶσιν. ὕπως οὐδεὶς παρῆλθεν αὐτὸν ἐβούλετο. καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν δέ τινες παρεκάλεσαν αὐτὸν, φησὶ, μὴ εἰσελθεῖν εἰς τὸ θέατρον. εἰδότες αὐτοῦ τὴν προθυμίαν, παρεκάλεσαν·

κ. ταῦτα φθέγγεται, οἱ προσέλαβε διαλεγόμενον ἐκεῖ ὁ χρονίσας· ἐκεῖ ἦναι

κ. παρεπιδ

ϗ ὅτι πλείω μᾶλλον ἐκφοβεῖται ἡμᾶς δῶσι, γέγραφ' ὧν φοβούμεθα. ἤδη γὰρ πεπλήκασι αὐτὴν τὰς ψυχάς, λέγοντες ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ ⓐ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. ὅπερ γέγραφε Παῦλος ἀσθενεῖς εἶναι ἕλληνας, ὅταν εἴπωσιν, ὅτι ⓐ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι οὐκ εἰσὶ θεοί. πάνυ καλῶς εἰς τὸν τέχνην ὠδεῖ ⓜ λόγον. Εἶτα ὃ μάλιστα αὐτῶν λυπῆσαι ὕστερον λέγων λέγει· ὁ μόνον ἡ τέχνη μερίς κινδυνεύει· τοῦτο, φησί, μὴ μόνον ἡμῖν τοῦτο μέρος κινδυνεύει περιγενέσθαι, ἀλλ' ὅτι ἡ ὅλη τῆς μεγάλης θεᾶς ἱερεῖ Ἀρτέμιδος κινδυνεύει καθαιρεθῆναι. Εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ χρηματισμοῦ ἕνεκεν λέγειν ταῦτα, ὅρα πῶς προσέθηκεν· ὧν ἅπασα μικρὸν σέβει). ἱκανὸς γοῦν ἔδειξε μείζω τὴν τοῦ Παύλου δύναμιν, πόλεις ἀθλίους καὶ ταλαιπώρους αὐτὸν ἀποφαίνων, εἴγε δῆθεν πρὸς ἐλεεινόμενος καὶ σκηνοποιὸς τοσαῦτα δύναται; ὅρα πῶς ἐμφανῆ ἐποίησε τὰ τῆς ἀποστόλου μαρτυρίας τοῖς ἀποστόλοις χαρίσματα. ἐκεῖ μὲν ἔλεγεν, Ἰδοὺ πεπλήρωκα τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν· ἐνταῦθα, ὅτι μέλλει καθαιρεῖσθαι τοῦ Ἀρτέμιδος ὁ μεγαλειότης. τότε ⓐ τὴν αἰχμαλωσίαν δείξας τοσαύτας ἥκουσεν, ὅτι ὅταν ἡ εὐδαιμονία παρῇ, τότε ὁ μέγας οὗτος εἰς ἀπολογισμὸν ἐλθεῖν. ὅτω καὶ Ἰουδαῖοι ὅτε τὸν Χριστὸν ἔλεγον· Οὗτος ὅτι ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν; καὶ, Ἐλεύσονται ⓐ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν τὸν τόπον.

28 Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἐπλήσθησαν θυμοῦ. Πόσα ὁ θυμὸς γέγραπται; ὅτι ὡς ἐπὶ τὸν Ἀρτέμιδος ἤκουσαν, ὅτι ὡς τὸ πρεσβυτέριον τοιαῦτα λαλοῦσι τὰ τῆς ἀληθείας ἥττα, ἀπὸ τῶν τυχόντων σωφρονίζεσθαι καὶ σκηπτέσθαι. Διὰ ταῦτα μετ' ὀλίγα πάλιν ποιεῖ πάντα ὅσα δὲ καὶ ὧν ἦσαν δικαιοφρόνων, ὡς πᾶσι φανερός.

Ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔφασαν, ἔκραζον λέγοντες· μεγάλη ἡ Ἀρτεμις Ἐφεσίων.

29 Καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη τῆς συγχύσεως· ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον. συναρπάσαντες [δὲ] Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου.

Εἵλκυσαν αὐτούς. ἁπλῶς πάλιν ὑπέφασιν, ὡς ὅτι Ἰάσονες Ἰουδαῖοι, ἢ πάντα χορὸν αὐτοῖς προσκεῖται). ὅτως ὠδεῖ εἶχεν κόμπον γόμων, ὠδεῖ δόξης.

30 Τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς ⓜ δῆμον, οὐκ εἴων αὐτὸν ⓐ μαθηταί.

31 Τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτόν, παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. Παρακαλοῦσι, ὅτι ἄζηλος ἦσαν δῆμος ἀλογίστῳ ῥύμῃ πάντα τολμῶντες. καὶ ὁ Παῦλος πείθει). οὐ γὰρ ἐῶ κενόδοξος, οὐδὲ φιλόπαμος.

32 Ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον. ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη. Τὸ πλῆθος· ἁπλῶς ἔπεται καθάπερ πῦρ εἰς ὕλην ἐμπεσόν. Καὶ ⓐ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν.

33 Ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων.

Προεβάλοντο Ἰουδαῖοι οἰκονομικῶς, ἵνα μηδὲν ἔχωσιν ὕστερον αἰτιολογῆσαι. " σῶσαι καὶ προβαλεῖν) τὸ φθέγξεται· ἤ τι, ἄκουε. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος καταστείσας τῇ χειρὶ, ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ.

34 Ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστι, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὡς ὅτι ὥρας δύο κραζόντων· μεγάλη ἡ Ἀρτεμις Ἐφεσίων. Παιδικὴ οὖν τὸ σχῆμα καὶ θαύμαστον φοβούμενοι μισοῦσαν τὸ σέβας αὐτῶν, συνεχῶς ἔβοων. δύο ἔστη σκάλησιν ὅλου, καὶ ὅσα ποσὶ ἐπ' ἀλλήλων ἦσαν.

35 Καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς ⓜ ὄχλον, φησίν· ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν, νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς; Τοῦτο προφέρει ⓜ θυμοῦ αὐτῶν ἐσίωσε. ὁ δὲ Διοπετής. τοῦτο λέγει, ὡς οὐκ ὄντος δήλου τοῦ πράγματος. ἱερὸν δ' ἕτερον ὅπως ἐκαλεῖτο Διοπετές. ὅτι δὲ εἴδωλον τοῦτο τῆς Ἀρτέμιδος Διοπετὲς ἔλεγεν, ὡς ἐκ τοῦ Διὸς ὃ ὅρακον ἐκεῖνο πεπλασμένος, καὶ

ὐχ

Λογ. μβ. 21 ΩΣ ΔΕ ΕΠΛΗΡΩΘΗ ΤΑΥΤΑ, ΕΘΕΤΟ Ο Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι, διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλὴμ εἰπών, ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. 22 Ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.
23 Ἐγένετο δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ.

ΚΑΛΩΣ ἐνεστείλατο τῇ πόλει, βούλεται μεταστῆναι πάλιν. διὸ καὶ πέμπει Τιμόθεον καὶ Ἔραστον εἰς Μακεδονίαν, αὐτὸς δὲ μένει εἰς Ἔφεσον. πῶς δὲ ἀρχὰς ἐνόμιζεν εἰς Συρίαν ἀπελθεῖν, πάλιν εἰς Μακεδονίαν ὑποστρέφει; δῆλον ὅτι πόθῳ οὐκ οἰκείᾳ δυνάμει ἔφερετο. ἤδη γὰρ φθάνει λέγων, δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἴσως ἐνθουσιάζων καὶ μεμηνὼς αὐτὸν, ὡς οὐκ ἀποιδήσων, ἀλλ' ὡς πάλιν ἐπιστρέψων μενοῦνγε αὐτῷ, καὶ ψυχὰς τοῖς μαθηταῖς τῇ εὐσεβείᾳ. ἐστιδή μοι δεκτὴ γράφειν Κορινθίοις ἀπὸ Ἐφέσου καὶ λέγειν· Ὅτι οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ὑπὲρ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. ὅτῳ γὰρ ἐπηγγείλατο εἰς Κόρινθον ἀπελθεῖν, ἀπολογεῖται ἅτι βεβούλευται, ἐξ ἀνάγκης τὸ πιεσθῆναι λοιπόν, καὶ κατ' Δημήτριον ἐνθυμούμενος. [τοῦτον γὰρ ἀρτίπους, ὑπέσχετο οὐκ ὀλίγον ἐνταῦθα τῆς ὁδοῦ γενήσεσθαι. πάλιν κάθιμος, πάλιν ὑπέσχετο.] ὁρᾷς τὸν διδάσκαλον; ἐνθύμει σεαυτὸν· διπλᾶ ἐστὶ τὰ ἀντίλεγον. * ὅταν δέ πού τινα ὑφαίνῃ τὰ ἀποφάσματα.

24 Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος, παρεῖχε τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην.
25 Οὓς [καὶ] συναθροίσας καὶ [ἐπισυναγαγὼν] τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν· ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῶν ἐστί·
26 καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε, ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ὄχλον ἱκανόν, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν [γινόμενοι] γινόμενοι.
27 Οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος εἰς οὐδὲν λογισθῆναι· μέλλει δὲ καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. Ποιῶν, φησι, ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος. καὶ πῶς ἦν ναοὺς ἀργυροῦς γίνεσθαι; ἴσως ὡς κεκωφωμένος. πολλὴ γὰρ ταύτης ἦν ἡ τιμὴ τῷ Ἐφέσῳ· ὅπου καὶ τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἐμορφοῦτο ὅπως ἐλύπησεν ἄνδρας, ὡς καὶ ἐμαρτύρησεν καλεῖν μηδὲ ὀνόματι λέγεσθαι. ὥρα πολυπραγμοσύνης τῶν ἐδωλολατρευμένων ἀπὸ χρημάτων γινομένων. καὶ χρῆσθαι μὲν χρήμασι, καὶ θεοῖς μὲν χρήμασι· ἀλλ' ὡς τῆς δυσεβείας κινδυνευούσης ἄνδρας, ἀλλ' ὡς τοῦ πορισμοῦ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔχοντος. * καὶ σκόπει καιρὸν αἱρόμενος. ὅπου γε καὶ ἄλλοι, καὶ αὐτοὶ μὲν οὐ τοσαύτην ἔμελλον βλάβην γίνεσθαι οὐκ τούτου· ἐκείνοις δὲ καὶ πολλή, ἅτε πένησι οὖσι, καὶ ἀπὸ τῆς καθημέρου ἐργασίας τρεφομένοις· καὶ ὅμως ὅτι μὲν οὐδὲν λέγουσιν, ἄδηλον δέ. κερδαίνοντες δὲ οὗτος τῆς τέχνης, κερδαίνοντες λαμβάνουσι καὶ τοῦ θορύβου. Εἶτα καὶ μέγα κινδυνεύειν φύσιν, ἐπαγαγὼν ὅτι κινδυνεύει ἡμῖν τοῦτο τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν. τοῦτο γὰρ μέγα ἀπὸ τούτου δηλοῖ, ὅτι ἀπὸ τῆς τέχνης ταύτης κινδυνεύομεν εἰς λιμὸν ἐμπεσεῖν. κεῖνται τὰ εἰρημένα ἱκανὰ εἰς βεβαίωσιν αὐτοῦ ἀγαγεῖν· ἀνάγκη γὰρ λαίφη μεγάλα πίστεις ὄντες καὶ ψυχροὶ, ὑπερνικῆσαι μᾶλλον καὶ οὐκ εἰκάσαι, ὅτι εἰ ὁ ἄνθρωπος οὗτος τοσαῦτα ἰσχύει, ὡς μεταπῆσαι πόλεις, καὶ κινδυνεύειν τὸ θεῖον, πλείονος ὁ τούτου Θεός·

ποτε, ἐλεηθήσεσθε ἡμῖν Ⓦ μιαθόν. ὅταν γὰρ μηδὲν ᾖ δεδιὼς ἀνθρώπων λαλήσωμεν, τότε μείζονα καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ κληρώσομεν. τί γὰρ καταγνώσονται, τί δὲ ψυχρότερον ψυχῆς ὀργιζομένης ἀγαπωμένου, ἢ βουλομένης ἐπιξενωθῆναι; γυναικώδης αὕτη ἡ προαίρεσις καὶ παιδική. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνα τὰ παιδία τὰ ἄψυχα ὀργίζεται, καὶ μὴ πλήξῃ ὁ ἔδαφος ἡ μήτηρ, οὐκ ἀφίησι τὴν ὀργήν· οὕτω δὴ καὶ ὅτοι οὐ λυπήσαιτε ἀμυνάσθαι βούλονται. ἆρα οὖν γέλωτος ἄξιοι. ὃ γὰρ ἐστὶ θυμοῦ κρατῆσαι, παιδικῆς ἀγωγίας· ὃ δὲ κρατεῖν, ἀνδρείότητος. ἀρ' οὐχ ἡμεῖς καταγνωσθησόμεθα ὅταν φιλοσοφώμεν, ἀλλ' ἐκεῖνοι. οὐκ ἔστι τοῦτο λυκοταφρονῆται δὲ ἀνθρώπων, ὃ μὴ πάσχειν παθεῖν· εὐκαταφρόνητον δ' ἐστί, ὃ ὅταν τρέμῃ Ⓦ ἔξωθεν γνῶσι, ὡς ἀγαθὸν τοῦτον αἱρεῖσθαι καὶ παθεῖν· ἐποπτεύειν οἰκείῳ, καὶ Θεῷ προσκρούειν, καὶ ἑαυτὸν ἀμύνασθαι. ταῦτα οὕτως γνώσεται ἄξια. οὐκοῦν ταῦτα φεύγωμεν. λεγέτω ὅτι μωρία ἡμᾶς ἐργασάμενος κακά, οὐδὲν αὐτὸς ἔπαθε· λεγέτω, ὅτι καὶ πάλιν ἡμῖν εἰς ὄνησιν μάσεται, οὐδὲν πείσεται. οὐκ αὖ ἕτερος ἡμῶν ἐκήρυξε τὸν ἀρετὴν, οὐκ ἀν ἄλλα ἐζήτησε ῥήματα, εἰ ἐπαιδεύσαι ἡμᾶς ἐβούλετο, ἀλλ' ἃ ταῦτα, ἃ δοκεῖ κακίζων λέγει. εἶδε πολίτης τὸν ἐμὸν ταῦτα ἔλεγον, ὅτι ψυχρὸς ἀνθρωπος καὶ ταλαίπωρος ἐστι. πολίτης εἰς αὐτὸν ὑβρίζουσι, αὐτὸς δὲ φέρει· πολίτης σκάλλονται, αὐτὸς δὲ οὐκ ἀμύνεται. εἶδε προσεύξασθαι, ὅτι οὐδὲ, ἐὰν δύνηται, δύναται, ἵνα μοι ὁ ἔπαινος ἢ ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἀνθρώπων. λεγέτω, ὅτι καὶ ψυχρότητα οὐκ ἀμυνόμεθα. οὐδεὶς ἡμᾶς βλέπει τοῦτο, ὅταν ὁ Θεὸς εἰδῇ, ἀλλ' ὅταν μείζονα κληθησόμεθα ἡμῖν Ⓦ δουλεύειν φυλακῇ. εἰ μέλλομεν προσεύξασθαι, πρώτων ἀποπεσόμεθα. μὴ δὴ λέγωσιν, ἀλλὰ δὴ ἡμῖν πρέπει, ἰδοὺ ἀμύνομαι. Ⓦ δὲ· μὴ γὰρ μὴ καταγνῶσι, φασὶ, καὶ καυχῶνται τινες. ὦ τῆς ἀνοίας. οὐδεὶς μὲ ἀδικήσας κατηγορεῖ μου, φησὶ· τυπτέσθω, ἐπιξενήσθω· ἡμεῖς τοῦτο καταγνῶναι ὀφείλεις, ὅτι ἐπιξενήθης. πόθεν ταῦτα τὰ ῥήματα ἐπισυνῆλθεν, ἀγνοεῖς ὅτι καὶ αἱ ἔριδες τῆς ζωῆς τῆς ἡμετέρας καὶ τὰς πολιτείας; ἆρα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἀπαιδεύτου τῷ Θεῷ φθονεῖσθαι; ὁ γὰρ ποιεῖ Θεοῦ ἴσον, ὃ μὴ ἀμύνασθαι, τοῦτο γνώστα νομίζεις. οὐ δὴ ταῦτα γνῶναι ἐσμεν ἄξιοι, ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτὸν, καὶ πρὸς ἑλληνίων, ὅτως ἀνθρωφιλούμενοι τῷ Θεῷ; βούλομαί τι διηγήσασθαι γελάσεσθε ὅτι τὸν παλαιὸν, οὐ τοῦ ὀργῆς, ἀλλὰ τοῦ χρημάτων. ἰωάννης χωρεῖον ἐκτίσατο. εἶχον ἐγκεκρυμμένον οὐκ εἰδότος τὸ δεσπότου. τοῦτο σκάπτοις ὁ χωρεῖος ἀπέδοτο. ὁ θριάμβος ἀφεσκάπτων ὥστε φυτεῦσαι καὶ ὀπτιμήσασθαι, εὗρε Ⓦ ἐκτίσατο σκαποκεφάλμενον. μαθὼν ὁ ἀποδόμενος τοῦτο, ἐλθὼν ἐβιάζετο Ⓦ ἀναχωρήσαι ἀπὸ κλαυσεῖν Ⓦ ἐκτίσατο. χωρεῖον γὰρ ἔλεγε πιστοσκάπτειν, οὐ ἐκτίσατο. πάλιν σκάφος διωρύττετο αὖθις, λέγων ὅ χωρεῖον ἀναχωρήσαι μὴ τοῦ ἐκτίσατο, ἀλλὰ τοῦτο λέγει ποιῆσαι τοῦτο. εἰς ἀμφισβήτησιν κατέστησαν ἀμφότεροι, ὁ μὲν κλαύσειν βουλόμενος, ὁ δὲ φιλοτιμούμενος δοῦναι, ἀπτυχόντος δὲ ἀνθρώπου πῶς διελέγχειν. εἶπε πρῶτον αὖθις, ἴδιόν δοῦναι Ⓦ ἐκτίσατο. ὁ δὲ οὐκ ἀπεφώνατο· ἔφησε δὲ κατηγόσας αὐτὸν τὸν ἀμφισβήτησιν· αὐτὸς γὰρ ἔσεσθαι κύριος. καὶ κλαύσειν Ⓦ ἐκτίσατο, ἐκόντων τοῦ χωρεῖον ἐκείνων, μικρὰ ὕστερον ἐστέναξε καὶ, καὶ ἔργῳ ἐμαίνετο, ὅτι ἐκόντος ἐκεῖνος τοῦτο ἀπέσπασεν. τοῦτο δὲ καὶ τῆς ὀργῆς δεῖ γίνεσθαι, καὶ ἡμᾶς φιλοτιμεῖν μὴ ἀμύνασθαι, καὶ οὐ λειτουργοῦσι φιλονεικεῖν δοῦναι δίκην. ἀλλὰ ταῦτα καὶ γέλως τις ἂν δόκοι. ὅταν γὰρ ὀπτιμέσει ἡ μικρία καταγνῶ Ⓦ σωφρονοῦσιν γέλωτ', καὶ οὐ πολλοῖς μαινομένοις ὁ μὴ μαινόμενος δοκεῖ μαίνεσθαι. δὸς καὶ ἡμῖν αἰσθέσθαι, καὶ ἡμῶν αὐτῶν γνώσεσθαι, ἵνα δικαιωθῶμεν τῇ ἐλεημοσύνῃ τούτῳ παῖδες καθαρθέντες, τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἀξιωθῶμεν, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ παιδός, μεθ' οὗ σοὶ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ἀμῶν ἐμᾶς ἐπίσκοπον, κτλ. ἀλλ. ἡμ. ὅταν μὴ ἀμύνωμαι ἐν ἐπιτ.

χ. μὴ ἔπαινος ἐμοὶ ἀπὸ

χ. ἀπιστία τοῦ Θεοῦ φόβῳ.

χ. ἀφεσιμαῖον

Λογ. μϛ.

φοιεν, " οὐδὲ ἐκεῖνοι δώσουσι δικαίως. ἀ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἐστί. καθάπερ γὰρ ⓦ μισθοὶ, καθάπερ γὰρ ⓦ μισθούμενοι, καθάπερ ⓦ παῖδες οὐκ ἀπαιτοῦσιν βλάβας· οὕτως οὐδὲ οὗτοι. τῶν γὰρ οὐκ ἐσγνώσι τοσαῦτα, οὐδὲ ἐκείνους οὕτως ὠμοὺς, ὥστε ἀπαιτῆσαι δικαίως τοσαῦτα. ἆρα πολλῷ τῶν δαιμονιώντων χεῖρον ἀφικόμεθα ⓦ ἀμαρτήσαντες. ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀφείλομεν, οὐδὲ ἀφαιρούμεθα ταῦτα κέρδη, οὐδὲ ταῦτα χρήματα; εἶτα ἐν τῷ σώματι τοῦτο ἐποιήσαμεν, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ ψυχῇ. βούλει σοι δείξω ψυχὴν ἀφείζουσαν, ἀκαθαρτον, καὶ ἀφαιροῦσαν ἁμαρτίαν δικαίας; σύναισον οὖν ὀργιζομένους καὶ μνησικακοῦντας τῷ θυμῷ, πόσα ἀφεσθ οὐκ ἀκαθαρτότερα ἐκβάλλουσι ῥήματα; ὥστε ὥσπερ δυσώδη σιέλου ἀποβλύζουσι. ⓦ καθάπερ ἐκεῖνοι οὐδένα ἴσασι τῶν πρότερον, οὕτως οὐδὲ οὗτοι. σκυθρωπάζοντες γὰρ αὐτοῖς τῆς ἀφαιρουμένης ὀφθαλμῷ, οὐ φίλον, οὐκ ἐχθρὸν, οὐκ αἰδέσιμον, οὐκ ἐπιτήδειον φερόντων, ἀλλὰ πάντας ἁπλῶς ὁρῶσιν. οὐχ ὁρᾷς αὐτοὺς ⓦ πέμποντας καθάπερ ἐκείνους; ἀλλ' οὐσίαν ἔσοισι χαμαί; ἀλλὰ ἡ ψυχὴ αὐτῶν χαμαὶ πίπτει καὶ κεῖται ταπεινουμένη. εἰ γὰρ ὀρθὴν εἶχεν, οὐκ ἂν ἔπαθεν ἐκεῖνα ἃ νῦν ἔπαθεν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι καταγέλαστος εἶναι ψυχῆς ⓦ τῶν οἰκείων ἁπολωλεκυίας, καὶ ἃ ποιοῦσι ⓦ λέγουσι μαίνεσθαι τῷ θυμῷ; ἔστι τι καὶ ἕτερον μανίας εἶδος τούτου χαλεπώτερον. ποῖον δὴ τοῦτο; ὅταν μηδὲ ἀφίναι τῷ ὀργιζομένῳ ἀνέχωνται, ἀλλὰ πέφωσι πρὸ ἑαυτῶν οἰκεῖον κακὸν, καθάπερ τινὰ δήμιον, τῷ μνησικακοῦντι. αὐτοὶ γὰρ τοσούτους ἀπόλλυσι δι' ὧν μισοῦσι, οὐτοῦσι δὴ, ἵνα καὶ μέλλοντα πρᾶξαι. πόσοι γὰρ οἶδα βάσανον εἰς ἀνθρώπου πεπληγμένου τῷ ψυχῷ, καὶ ἐκείνῳ ἡμέραν σκοποῦσι ὅπως ἀμύνῃ ⓦ ἐχθρὸν; ποσάκις ἑαυτὸν κολάζει ὁ τοιοῦτος καὶ τιμωρεῖται οἰκείων, ποσάκις ἑαυτὸν μαχόμενος, ἐμπυριζόμενος. ἀνάγκη γὰρ ἀπαντᾶν καίεσθαι τοσαῦτα σὺν τῷ πῦρ· ἢ ⓦ πυρετὸν ὅπου τοσοῦτον ἐκτείνων, οὐκ ἀφῆκε πρᾶξαι, ἢ τοιαῦτα ἐκείνῳ διδοὺς τι κακὸν, αὐτὸς ὑπ' ἑαυτοῦ τήκεται, ἀφαπτόμενος τοῦ φλόγα ἀκμαζούσαν φέρων, καὶ ἀναπαύσασθαι τῷ ψυχῷ οὐκ ἐᾷ, ἀλλ' ἐκθηριούμενος αὐτὴν, ἢ σὺ τοσαύτην ἢ σὺ χιλίαν ⓦ λογισμοὺς ἔχων. τί οὖν τοὺς χαλεπώτερον τῆς μανίας, ἀφαπτομένους λυπεῖν ἢ οἰδεῖν καὶ φλεγμαίνειν; παῦσαι γὰρ αὐτὴν μνησικάκειαν ψυχαὶ· εἶθα αὐτὸν ἴδωσι ⓦ βούλῃ ἀμύνασθαι, βοῦς ἐπλήγησαν· ἀν φωνῆς ἀκούσωσι, καταπίπτουσι, πέμπουσιν· ἀν ὅτι κλίνης ὦσι, μυρίας ἑαυτοῖς ἐπιγράφουσι συμφοράς, αἰαρτῶντες, βασανίζοντες ἑαυτοὺς ⓦ ἐχθροί· ποσοὶ δὲ τούτοις, ἀν δὲ βιβλιαρίδια ἴδωσι, βαβαὶ τῆς συμφορᾶς. ἄφες αὐτῷ τὸ ἁμάρτημα, καὶ ἀπάλλαξον σαυτὸν τῆς βασάνου. τί μάτην ἀφαπτόμενος κολάζομαι, ἵνα ἐκεῖνον ἀπαλλάξω κολάσεως καὶ τιμωρίας; τί καταστυλίζεις ἐκεῖνον σαυτῷ τόσοις; ἵ βούλομαι ἀπαλλαγῆναί σου ⓦ θυμοῦ καὶ ὀργῆς; μηδὲ μίζεις ἑαυτὸν ἰδιώτου, φησὶν ὁ Παῦλος. καθάπερ γὰρ τεκνίδιον ἐπὶ τῆς γῆς, ἕτω τοῦ ῥίζαι τῆς ἡμετέρας ἀφαιρῶμεν ἀφαιρούμεθα. τί θηρίον ἐναποκλείσαντες εἰς τὰ σπλάγχνα τὰ σά; βέλτιον ὅμως ἐκεῖνο ἔχει ἐγκεῖσθαι τῇ καρδίᾳ, ἢ θυμὸν καὶ μνησικακίαν. ἐκεῖνα μὲν γὰρ βλάβας δὺ ἡμᾶς ἀπήλλαξεν· σοῦ δὲ ὠδῖνας ἀφαπτομένους σοῦ ὀδύνας ἐμποιεῖ, ⓦ ἰὸν σκορπίου, σοῦ χαλεπὸν ἐπιτρατεύων λογισμούς. ἀλλὰ ταῦτα ποιῶ, φησὶν, ἵνα μὴ καταγλάσῃ, ἵνα μὴ καταφρονήσῃ. ἄθλιε αἴθωπα καὶ ταλαίπωρε, βούλῃ καταγλαθιῶσαι σαυτὸν τοῦ σωθῆναι, ἀλλὰ μισηθῆναι σαυτὸν τοῦ σῶσαι τὸν ἀδελφόν; βούλῃ καταφρονηθῆναι σαυτὸν τοῦ ὀμοθῆναι, ἀλλὰ καταφρονῆς τοῦ ἀδελφοῦ; καταφρονηθῆναι σὺν αὐτὸν οὐκ ἀνέχῃ· ⓦ ὦ Θεοῦ ἀγανακτεῖ οὐκ οἶσθ, ὅτι αὐτὸν καταγλᾷς, ὅτι αὐτὸν καταφρονᾷς, βούλεσθαι αὐτὸν πάσχεσθαι; ὅτι ὦ σὺν καταγλάσεται σε, δῆλον ἐκεῖνον. ἀν μὲν οὖν ἐπεξέλθῃς, πολὺς ὁ γέλως, πολλὴ ἡ καταφρόνησις (μακροψυχίας γὰρ τὸ πρᾶγμα) ἀν ὦ ἀφῇς, πολὺ τὸ θαῦμα. μεγαλοψυχίας γὰρ τοῦτο. ἀλλ' ἐκεῖνος οὐκ οἶδε, φησὶν. ἵστω ὁ Θεὸς, ἵνα μείζονα ἔχῃς ⓦ μισθόν." Δείκνυσι πάλιν, φησὶ, πρὸ ὧν οὐκ ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν. ἕτω καὶ βιαστοῦ μὴν σὺν μηδὲ ἀφαδαμουμένους ὅλα βιαστοῦται, ἵνα μὴ ἀμφιδόντες ἡμῶν ⓦ ἴσαμεν ἢ ὀφείλομεν, ἢ ὀφείλοντα, ἢ ὀφείλοντα ἀπόδοσιν,

χ. ἀλλ' ἐν ἀπῆσι πλείοσι δ. ο

χ. -λειψις

χ. ἐκπῆσιν

χ. μὴ μοι κακ.

χ. ἐπεῶν γάρ, φησι, τῶν μὴ δεόντως κρίνειν ἐξεστιν ἀπολαυσαι. ἕτω

Ephes. 5. 21.

Luc. 18. 18.

δαίμων,] ἢ οὐ πολλῷ μᾶλλον ἀντέφηνεν, ὅτε κατηγόρησαν τῶν ἀποστόλων, ὅτε τοῦ Χριστοῦ. ὅταν λέγωσιν οἱ δαίμονες, Οἴδαμέν σε τίς εἶ· ὁ Τί ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; ἢ πάλιν, Οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἁγιος τοῦ Θεοῦ· σὺ δὲ τίς εἶ, Οὗτοι οἱ ἀθεμιτοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσί· ἢ πάλιν, Τὸν μὲν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι. πόλυ γὰρ ἐδιδάχθη καὶ ἔτερεμον τοὺς ἁγίους ἐκείνους. ταῦτα τοίνυν ἀκούσας, παθεῖν ὅπερ τούτους ἠμείλησε τῆς ἐξουσίας, ὥστε μὴ δυνασθῆναι δαίμονας ἀντιβλέψαι αὐτῷ, καὶ μακρὰν εἶναι τοὺς ἁγίους ἐκείνους ἀφ' ὧν τέτο, ὅπερ τοσαύτην εἶχεν ἰσχύν. ἀλλ' ἀκούσατε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Μὴ χαίρετε ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται, ὅτι δὲ ἡδέως πάντες μάλιστα τοῦτο χαίρουσιν ἀφ' ἡμῶν δοξάζω. εἰ γὰρ ὃ τῷ Θεῷ δοκῶ ζητῶ, καὶ ὃ καὶ συμφέρει, ἐπέρα μείζων ἐστὶν ἐνδοξία. οὐκ ἔστιν οὕτω μέγα δαίμονος ἀπαλλάξαι, ὡς ἁμαρτίας ἐλεῆσαι. δαίμων οὐ κωλύει βασιλείας οὐρανῶν ἐπιτυχεῖν, ἁμαρτία δὲ συμπαραπέμπει· ἄκων μέν, συμπαραπέμπει δέ, συμφορήσεται δὲ καὶ ἕτερα ποινάς· ἁμαρτία δὲ ἐκβάλλει. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις, μὴ γένοιτο μοι πιστεῦσαι τοιαῦτα συμφορήσειν. * σὺ δὲ ἐγὼ βούλομαι, ἀλλ' ἕτερα, ἀπὸ τοῦ πόθου τοῦ Χριστοῦ πάντα ποιῶ· εἰ δὲ, ὃ μὴ γένοιτο, συμβαίη, ἐγὼ τοῦτο οὐδαμοῦ φημι. εἰ τοίνυν σοὶ μὲν οὐκ ἐκβάλλει, ἐκείνη δὲ ἐκβάλλει, τὸ ἐκείνης ἀπαλλάξαι, μείζονος θεραπείας. οὐκοῦν ταύτης σπουδάζωμεν ἀπαλλάττειν τοὺς πλησίον, ἐπὶ πολὺ τῶν πλησίον, ἡμᾶς αὐτούς. ἴδωμεν μὴ δαίμονα ἔχομεν· ἐξετάσωμεν ἑαυτοὺς ἀκριβῶς. δαίμονες χαλεπώτερον ἁμαρτία. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ζωφυὴς ποιεῖ. ἢ οὐχ ὁρᾶτε τοὺς δαιμονιζομένους, ὅταν μανίαν χωσι ἀπὸ τῆς ὥρας, πῶς εἰσι κατηφεῖς; πῶς σκυθρωποί; πῶς αἰσχύνης ἐμπεπλησμένοι τῆς γέμης; πῶς οὐδὲ ἀντιβλέψαι τολμῶσι; ὅσα τὸν ἀπορίας. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ὧν παρεῖσι αἰσχύνονται· ἡμεῖς δὲ γὰρ ὧν παρόντων οὐκ αἰσχυνόμεθα· ἐκεῖνοι ἀδικούμενοι αἰδοῦνται, ἡμεῖς ἀδικοῦντες οὐκ αἰδούμεθα. καίτοι τί ἐκείνων οὐκ αἰσχύνης ἄξια, ἀλλ' ἐλέου καὶ φιλανθρωπίας καὶ συγγνώμης, καὶ πολλοῦ τοῦ θαύματος, καὶ μυρίων τῆς ἐπαφῆς, ὅταν καὶ πιστεύσωσι παραπαλαίοντες δαίμοσι, πόθεν θυμηδίας φέρουσι· τὰ δὲ ἡμέτερα γέλωτος ὄντως, αἰσχύνης, κατηγορίας, καταφρονήσεως, τιμωρίας, τῆς ἐσχάτου κακοῦ καὶ γεέννης, ἀλλ' οὐδὲ μιᾶς ἄξια συγγνώμης. ὁρᾶς ὅτι χαλεπώτερον δαίμονος ἁμαρτία; καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἐξ ὧν πάσχουσι κακῶς, κερδαίνουσι κέρδος διπλοῦν· εἷν μὲν, ὃ σωφρονίζεσθαι καὶ φιλοσοφώτερον εἶναι· δεύτερον δὲ, ὃ τὴν κόλασιν τοῦ ἰδίου τοῦ οἰκείου ἁμαρτήματος δόντες, καθαροὶ πρὸς τὸ δικαστήριον ἀπέρχονται· καὶ γὰρ τούτου διελεύσομαι πολλάκις καὶ ἐδείξαμεν, ὅτι τοῦ τοῦ κολαζομένους, δι' ἃ δικαιούμενοι φέρουσι, πολλὰ τὰ ἁμαρτήματος ἀποπλύνεσθαι αὐτούς· ἀπὸ δὲ τὰ ἁμαρτήματος διπλᾶ τὰ δῶρα· εἷν μὲν, ὅτι σωφρονοῦμεν· ἕτερον δὲ, ὅτι τοῦ ἁμαρτήματος ἀπαλλαττόμεθα. τοιγαροῦν ἐκεῖνοι μὲν ἐκ τῶν παρόντων κακῶν κερδαίνουσιν· ἡμεῖς δὲ καὶ ἐκ τῶν παρόντων ἀγαθῶν ζημιούμεθα. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἐκ τῶν παρόντων κακῶν κερδαίνουσιν· ἡμεῖς δὲ καὶ ἐκ τῶν παρόντων ἀγαθῶν ζημιούμεθα. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἐκ τῶν παρόντων κακῶν κερδαίνουσιν· ἡμεῖς δὲ καὶ ἐκ τῶν παρόντων ἀγαθῶν ζημιούμεθα.

Μαρκ. α. κδ. Marc. 1. 24. Πραξ. ιϛ. ιϛ.

Λυκ. ι. κ.

* μαλλον γένοιτο.

χ. ἀπ' ἐμοῦ

οὐτος ἰῶ; ἠχὶ ἐν ὕπνοις βλέπων ἐρημίας τοιαύτην κακὸς ἰῶ; μὴ δὴ θαυμάζωιδ πῶς ἀπ
ὀπίς θυσαι, πότον ἡμωμένοι, ὅσαγε αὐτὴ ἡ πίστις πολλάκις εἰς ποιᾶσι ποι αὐτοῖς ὠφελεῖσ
θαι) εἰς κακίαν, οἷς ὡς ὅταν δαιμονῶντα λέγωσι ⓦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ἢ ἠχὶ ὁρᾶτε ἡ ἰῶ ζω
τα γινόμενα, ἡ ἀφωνίας δὺ θεράπαινας οὔσας πολλοῖς, ἀπίστους τε ἡ ἀγνώμονας, οἳ ἡ κγ ζωὴ ἔχῃς
ὅταν λάβωσιν διέργασίας, ἐς θαλφθῶσι ὑπὸ πιστοῦ, τότε λυπῶσι τὸν εὐεργέτην; ζω
τα ἡμῖν εἰρῆ), ἵνα μή τις θαυμαζήῃ, ὡς τοιούτων σημείων ἡμωμένων οὐ πάντες ἐπίστευσαν.
ἰδοὺ γὰρ ὅτι τῷ χειρὶ τῷ ἡμετέρᾳ τὰ κγ ⓦ μακάριοι Βαβύλα γέγονε, ζὰ κγ τὰ Ιερο-
σόλυμα, ζὰ κγ τῷ καθαίρεσθαι τῷ ἱερῷ· ἡ οὐ πάντες ἐπίστευσαν. τότε τὰ σημεῖα ἐγίνοντο
ὑπὸ τῶν ἁγίων, ἡ οὐ πάντες ἐπίστευσαν. τί δῆτα ζὰ παλαιὰ λέγω; εἶπον ἐστὶ μοι υἱοὶ οἷς
γέγονε, ἡ οὐδεὶς ὡς σίγει· ἀλλὰ πάλιν κγ μικρὸν ὑποῤῥύσαι ἐς κατέπιον. ἔσχε δύ-
νεχῶς ὁ ὑρμὲς βοᾶι ὅλι διαπόντιον ἔχῃ, ἡ τριήτε λιὸς ὄστ τόδε ὃ πᾶν (ⓦ κόσμον λέγω) ἡ
λέγουσί λιες, ὅλι ἠχί. ζὰ κγ Θεόδωρον ἐκβοᾶν γελωτοποιὸν πέρσαι λίαν οὐκ ἂν ἐξέπληξε;
ἐ ὅμως οὐδὲν πλέον γέγονε· ἀλλὰ ὡς ἑκάστοτε ἡμούμενοι βλασφῆς, πάλιν ἐπαμῶλῆσι ὅθεν
γέγονασι βλασφῆς. τοῦτο ἡ ὅτι τῷ Ἑβραίων τότε σωιέβη. διὸ ἡ ἔλεγλε ὁ ὡσφύτης· Κ. Ισαΐου
Ὅταν ἀπίκται αὖθις, τότε ὄξεζήται αὖθι, ἡ ἐπίστρεφοι, ἐ ὠρθριζοι ὡς ἐς ⓦ Θεόν. ἐ Ψαλμ. οξ'. πα.
τί δῆτα λέγῃ τὰ καθολικά; πόσοι ἰσαις ὡσέπιστον; πόζι ἐπηγγίλατο αἰασαίτης πολλῷ
τῶν μεταβολῶν ἐργάσασθαι, ἡ πάλιν ⓦ αὖθὶ γέγονασι; τοῦτο μάλιστα δείκνυσιν ἡμῖν τὸ
ὡσαίρεσιν ἡ τὸν ἐλευθερίαν τῆς ἡμετέρας φύσεως, ἀ ἀθέατα μεταβολή. Εἰ γὰρ φυσικὰ
ἰῶ ζὰ κακὰ, ἀεὶ ἂν αὖτα γέγονε. τῷ γὰρ κγ Φύσει ἐ ἀνάγκην οὐ δυνατόν ἐστι μεθίστασθαι.
ἡ μὲν μεθιστάμενα, φησι. οὐ βλέπεθε γὰρ τινας φύσει ἃ ἔχουσι βλέπειν, ὑπὸ τοῦ
φόβου ἡ πολεμίους; ὅτῳ ἡ τοῦτο φύσεως ἐστ ὑπεναντίον, ὅταν φύσις ἑτέρα ὡσέλ- κ. ἔξω, αἱ
θῃ. ὥστε κγ φύσει ἡμῖν ὅστ ὃ πεφοβημένους μὴ βλέπειν· κγ φύσει ἡ ἐ ὃ, μείζονος ὠθου- μὴ φύσις
μένου φόβου, ⓦ ἕτερον ὑπεξίστασθαι. Πῶ οὖν, φησὶν ἡ συμφερόντων, φησί, κγ ἃ φύσιν ἔχῃ, ἐ
ἡ φόβος κρατήσας ταύτην ἐκβαλῇ; Πῶ οὖν, αὖ δίξω τινὰς μηδὲ τότε σωφρονίζομένους, ἀλλὰ
ἡ τὰ τοιαῦτα τοῖς φόβοις οἷς ἁμαρτάνει; ὁ φυσικὸν τοῦτο ἐστι; εἶπον τὰ παλαιά; ἀλλὰ ζὰ νέα;
πόσοι δὲ τῶν αὐτοῖς ἐκείνοις ζοῖς φόβοις ἐναπέμφθη γλῶττες, χλωάζοντες, ἡ οὐδὲν ἔπαθον
ζοιοῦτον; Εἰπέ μοι, ὁ Φαρισαῖε οὐκ ἀθέλως μεθίστατο, κγ ὑπὸ τῶν ὡσπέρας κακίας αἱρέτε-
χε; τὸ ζῶθα ἡ, ὑπὸ τῶν τὰ δαιμόνια ἐχόντων, κγ οἷοι οὐκ ἀγνοοιῶντων αὐτῶν, ὡσσυλίσαι
ἁπλῶς ⓦ λέγοντες, Τοὶ Ιησοῦ ὁρκίζομεν ὑμᾶς, ὃν Παῦλος κηρύσσῃ. διὸ ὧν γὰρ ἀπολο-
γοῦνται, δείκνυ) ὅτι ἴσασι. ⓦ Ιησοῦν ἡ λέγουσιν ἐκεῖνοι ἁπλῶς, δίον Εἰπεῖν ⓦ τὸν οἰ-
κουμένης σωτῆρα, ⓦ αἰασαίτα. ἀλλ' οὐκ ἤθελον ὁμολογῆσαι τῷ δόξῃ αὐτοῦ. διὸ κγ
ἐλέγχῃ αὐτοὺς ὁ δαίμων ὑπιπνιάσας αὐτοῖς, ἡ Εἰπών, Τὸν Ιησοῦν γινώσκω, ἡ ⓦ Παῦλον
ὑπίσταμαι. ὡσαὐ ἔλεγλε· ὑμεῖς ἡ πιστεύετε· ἀλλ' ἀπαιχρημένοι ὦ ὑπομαλὶ ζωῆτα φατ-
τοῦσιν ἔρημος ὁ ναός, ὑπὸ παγώνισι ὃ σκεῦος. ὥστε οὐκ ἐστὶ κήρυκες· ἀλλ' ἐμοί, φησίν, ἐστ.
πολις· ὁ ἡμῶς τὸ δαίμονος. ὑδυνάσθω ζῶθα αὐτὸν ἐργάσασθαι ⓦ ἀπόστολοι, ἀλλ' οὐκ
ἐπίοιεν τέως. ⓦ γὰρ τῷ ἐργαζομένῳ αὐτὸν ταῦτα χαριοῦνται, πολλῷ μᾶλλον αὐτῷ.
ὅρα ὡσὲ δείκνυται αὐτῷ ἡ ὑπόκεισα, ὅτι ⓦ μὲν ἐλαυνόμενοι τοιαῦτα ποιοῦσιν· ⓦ ἡ θερα-
πευόμενοι δαίμονες τἀναντία. ⓦ Ιησοῦν, φησι, γινώσκω. οὐκοῦν αἰσχύνθητι ⓦ ἀγοῦν-
τες ὑμᾶς. ἡ ⓦ Παῦλον ὑπίσταμαι, καλῶς ἡ τοῦτο. ἤδει γὰρ Θεοῦ ὄντα κήρυκα. Εἶτα
ἐφάλλε) ἐπ' αὐτὸν, ἡ διαῤῥήγνυσι ζὰ ἱμάτια. διὸ ὧν ἐποίει αὐτοῖς, τοῦτο μισῶν λέγῃ·
μὴ νομίσητε ὅτι καθαφέρων ἐκείνων ζῶθα ποιῶ. πολις· ὁ φόβος τῷ δαίμονος. ἡ διὰ
τί χωρεῖ τῶν ῥημάτων τούτων ὁ διέρρηξεν αὐτῶν ζὰ ἱμάτια; ὅταν γὰρ δι' ὧν ἡ ⓦ θυμὸν ἐπλη-
ρώσατε, ἐ τὸν πλοῦτον ἔσχετε. ἐφοβήθη, ὅπερ ἔφλω, τὸν ἀποστόλων δύναμιν, ἡ οὐκ ἂν τοσ-
οῦτον ἴσχυσεν, εἰ μὴ τοῦτο εἶπεν. ὅρα ὃ πάντα χορὸν τὸν δαίμονας διγνωμονεστέρους [τῶν Ιου-

δαίων,

βαθαί, πόση τ̃ν πίς θυσάντων ἡ δύναμις, ὅτι ϗ ἐπιφοις τ̃ τὰ αὐτὰ ποιῆ· ϗ̃ζ, πόση ϗ̃ πάρωσις τ̃ν; ὡς μ̃ τὸ δεῖξαι τ̃ς δυναμεως ἐπὶ μᾶλλον τ̃ ἀπιστία; ὥσπερ οὖν Σίμφι ἐμπορείας εἶσκει ἐζήτ̃ τ̃ πνεύματος τὸ χαρὰ· ὅτω ϗ ὅτοι τ̃ αὐτ̃ τοῦτο εἶσκει τ̃το ἐπιοῖον. πόση πάρωσις; ϗ τί δ' ἐποτε ὁ Παῦλος οὐκ ὠφελημᾶ; ὅτι ἐδοξεν δὺ βασκανίας εἶ) ὃ πεφᾶγμα, ϗ̃ζ τ̃το οἰκειομᾶται ὅτω. τ̃το ϗ ὅτι τ̃ Χριστ̃ γέγονεν. ἀλλὰ τότε μ̃ οὐ κωλύε) (ἀρχὴ γὰρ τ̃ν πεφαγμάτων ἦν) ἐπεὶ ϗ Ιούδας κλέπτων οὐκ ἐκωλύετο· Ανδρίας ϗ ϗ Σάπφειρα ϗ ἀνῃρέθη. ϗ πολλοὶ Ιουδαῖοι μ̃ ϗ δι' ἡσυχίαν ὠφελεῖ ἔπαθον, Ἰναι γ. ιζ. Ελύμας ϗ ἐτυφλώθη. Οὐ γὰρ ἦλθον, φησιν, ἵνα κρίνω ⓦ κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος. ὅρα μιαρίδιον. Ιουδαῖοι μᾶλλον ἔπι, ἀπὸ τ̃ ῥημάτων χρηματίζειν ἤθελον, ὥστε πάντα πρὸς δόξαν ἐποιοῦν ϗ πορισμόν. διὰ πάντα γοῦν ἐκ ὅτου σὺν αἰδοῖ πρὸς ὑπερφορὰν μᾶλλον ἀπὸ τ̃ χρηματων, ὡς ἀπὸ τ̃ φοβερῶν. ὅτι Σαπφείρας φόβος ἐπέπεσεν ὅτι τὸν ἐκκλησίαν, ϗ οὐκ ἐτόλμων κολλᾶσθαι αὐτοῖς. σὺν τοῦτα συνδείπνια ϗ συμπόσια ἐλάμβανον, ϗ ἰσως τὸ, ϗ μ̃ τοῦτο τότε ἦλθον ὁμολογοῦντες ϗ ἀμαρτίας αὐτ̃ν. ἀπὸ τ̃ ἐφάλλεσθαι δείκνυται τ̃ν δαιμόνων ἡ δύναμις μεγάλη τις οὖσα, ἔτι πρὸς ἀπίστους ἦν. καὶ ϗ̃ζ τί μὴ εἶπε, ὡς ὅτι ὁ Ιησοῦς, ὃ πνεῦμα ὃ πονηρὸν [ἀλλ' εἶπε μᾶλλον τὰ δύσκολα ῥήματα;] ἐφοβ̃το μὴ ϗ αὐτὸς δίκην δῷ. ἤδει γὰρ ὅτι ὃ συγχαρησόμενος αὐτ̃ ἐκείνῳ ἀμυνάσθαι σὺν καταπαίζοντας αὐτ̃. τοῦτο [τὸ ὄνομα] πεποίηκε. ϗ̃ζ τί ϗ ⓓ ἄθλιοι μὴ εἶπον αὐτῷ, πῆς βούλῃ; ἐδεδοίκεσαν Παῦλον. καίτοι πόσῳ μᾶλλον λαμπρὸν περὶ δῶ ἦσαν τοῦτο εἰπόντες, εἴτε φοβούμενοι αὐτ̃ τὸν δεσπότην; ἄλλως τε, ϗ τὸ σὺ φιλόπαιδες ἠμύνθησαν ϗ τούτους ἐσωφρόνησαν. σὺ δέ μοι σκόπει τὸ συνεργοῦντος σὺν τοῦτο τὸ αἰσχρόν, καὶ ὡς ἰσχυρὰ μᾶλλον γράφει, ϗ οὐ ϗ̃ζ βάλλει. τοῦτο τοὺς ἀποστόλους ἐπῄει ϗ̃ζ μαστεύειν. [ἀλλὰ τίνος ἕνεκα ἡμῖν,]* τὸ ὄνομα λέγε ϗ ⓦ ἀριθμοῖ, δίδους τοῖς τότε τεκμήριον ἀξιόπιστον ὧν ἔλεγαφε. τίνος ϗ̃ εἶχεν ἡ πεῖρ̃χοντο; ἐμπορείας χαρὰ· ὃ γὰρ δὴ τ̃ λόγῳ καταγγέλλοντες. πῶς γὰρ; καθὼς ϗ ἔτρεχον λοιπὸν, κηρύττοντες δι' ὧν ἔπαθον. ὅθεν τοῦτο δηλοῖ, ϗ ἐλήλυθε, φησι, γνωστὸν πᾶσιν Ιουδαίοις τε ϗ ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Εφεσον. τοῦτο οὐχὶ ϗ σὺν σκληρωμόδους ὑπερέβαλε ὠφελεῖ, εἶπέ μοι; ἀλλ' οὐκ ἐπέτρεψε. ϗ μηδαμῶς. τὸν γὰρ καιρὸν σὺν δεῖ πάθῃ. φέρε ϗ ἀφ' ὧν ὁ τ̃ ὀρκιστῶν ἰδωμεν ὅσης ὀργῆς καιρὸς. τίνος ϗ̃ εἶχεν ὅτι τ̃ Χριστ̃ ὅτο μὴ γένοιτο, ἑτέρᾳ χαρᾷ, ϗ οὐ τ̃ παρόντος ζητῆσαι· πλὴν ὅτι καλῶς τοῦτο σὺν ἔθου γένοιτο ϗ χρήσιμος. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ χλευάζοντας αὐτ̃ν τοῦτο ποιῆσαι· ὅθεν πιμπρᾶσιν, ὥστε ϗ ἀπὸ τούτου μηδὲν τολμᾶν μηδὲ ὡς ἔτυχε ὃ ὄνομα ὀνομάζειν λοιπὸν. τοῦτο πολλοὺς τ̃ν πιστευσάντων εἰς ὁμολόγησιν ἤγαγε· ὅτο ϗ φόβος αὐτοῖς σέβασμ, ϗ τ̃ πόθον εἰδέναι ⓦ Θεὸν μέγιστον τοῦτο τιμᾶσθαι γένοιτο· πρὶν ἢ τοὺς τ̃ν δαιμόνων ἐλεγχθῆναι, ἑαυτ̃ν κατηγόρους, φοβούμενοι μὴ τὰ αὐτὰ παθῶσιν. εἰκότως. ἔτι γὰρ ⓓ βοηθοῦντος δαίμονος κατηγόρει αὐτ̃ν ὦσι, ϗ οὐ σύμμαχοι, ποία λοιπὸν ἐλπὶς, ἢ ὅλως τ̃ν ἔργων ὁμολόγησις;

ΗΘΙΚΟΝ Ορᾷ ϗ̃ οἷα μ̃ μικρὰ ϗ̃ζ κακὰ, ποιοῦσαι σημεῖα ἠμυνθῶσιν. τοιαύτη γὰρ ἡ δυσσεβοῦς φύσις· ταχέως ὑπολαμβάνει) ὦ ἐργατῆται. ἢ οὐ μέμνησθε, ὅτι ϗ ἐπὶ τ̃ν καθ' ἡμᾶς γενομένων ὅ αὐτὸ τοῦτο γέγονεν; Εἶπε γὰρ μοι, οὐ πέρισσεν ἐπέταξεν ὁ Θεὸς τὴν πόλιν πᾶσαν; τί δαί· οὐχὶ πάντες ὅτι ὃ φάσμα ἔφραμεν; οὐχὶ πόρνοι ϗ μαλακοὶ ϗ διεφθαρμένοι οἰκήματα ἀφέντες ϗ σὺν τούτοις εἰ οἷς διέτριβον, μετετίθησαν ϗ γεγόνασιν ἀλλαχοῦ; ὅθεν ϗ̃ τρεῖς ἡμέρας πρ̃ῆλθον, πάλιν ὅτι τὴν οἰκείαν ἐπάνοδον ἦλθον καιρόν. πόθεν ϗ̃ τοῦτο ϗ̃ζ; ἀπὸ τ̃ πολλ̃ς εὐκολίας. ϗ τί θαυμαστόν, εἰ τ̃ν πεφαγμάτων πρ̃ελθόντων, ὅπου γε τ̃ν εἰκόνων διλωσεν σῶν, ὃ αὐτὸ ϗ̃ζ; τὰ δὲ Σοδόμοις, εἶπέ μοι, οὐχὶ διλωσεν τυχόντως; τί οὖν; ⓓ πεφοσκοιῶτις ἀπὸ τούτων γεγόνασι βελτίους; οὐδαμ̃ς. τί δαί· ὁ τὸ Νῶε υἱός; οὐχὶ τοιοῦτος

15 Αποκριθὲὶς δ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, εἶπεν αὐτοῖς· τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δ τίνες ἐστέ;

16 Καὶ ἐφαλόμενος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυριεύσας αὐτῶν, ἴσχυσε κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου.

17 Τοῦτο δ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον. Καὶ ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

18 Πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο, ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. Ἐπειδὴ γὰρ τοσαύτην ἰσχὺν εἶχον, ὥστε δι' τῶν δαιμονίων ταῦτα ποιεῖν, εἰκότως ταῦτα ἔπραττον.

χ. συντιθέμενοι

19 Ἱκανοί τε τῶν τὰ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους, κατέκαιον ἐνώπιον πάντων, καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε.

20 Οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ηὔξανε καὶ ἴσχυεν. Ἰδόντες ὅτι οὐδὲν αὐτῶν ὄφελος λοιπὸν ἦν, καταλιπόντες τὰς βίβλους· ὅτι ἐν αὐτοῖς δαίμονες ταῦτα ποιοῦσι. Οὐκ ἄρα τὸ ὄνομά τι ποιεῖ, ἀλλ' μὴ μετὰ πίστεως λέγῃ). καλῶς ἄρα ἔλεγεν, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ μείζονα ταῦτα ποιήσει, τοῦτο τῶν σκιῶν ἀπτόμενος. ὅθεν καὶ τοῖς ὅπλοις καθ' ἑαυτὸν ἐχρήσαντο. Καὶ διελέγετό, φησιν, ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου τινὸς ἀπὸ ὥρας πέμπτης ἕως δεκάτης. εἶτα πιστοὶ ἦσαν, καὶ σφόδρα πιστοί. * ὥστε οὐδὲν μέγα ἐνόμιζον τὸν Ἰησοῦν, ὅτι καὶ τοῖς Παύλου προσιόντας, ὡς αὐτοὶ ταύτῃ μέγα τι νομίζοντες εἶεν). ἄξιον δὲ καὶ θαυμάσαι, πῶς ὁ δαίμων ἐνεύστραξε ἐκεῖνος τῇ τῶν ἐξορκιστῶν πλάνῃ, ἀλλὰ διήλεγξεν αὐτοὺς, καὶ τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν φανερὰν ἐπέπεσε. ἐμοὶ δοκεῖ σφόδρα θυμωθεὶς, ὥσπερ τῶν Ἑβραίων τοὺς ἑκάτον καὶ δεκαπλάσιον ἐκείνου ὄντας, ὅπερ ἦν ἰσχὺν καὶ ἀλκὴν ἐπιδείξασθαι· καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος οὐκ ἔτυχε καὶ ἀλαζονεύσατο διελέγχοιτο, καὶ πάντα εἰς ἐκεῖνον ἀφῆκεν· βούλεται γὰρ μὴ δόξῃ καταφρονηθῆναι τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, πρὸς τοσούτους ὁμολογήσαντας, τοῦτο ἔλαβεν ἐξουσίαν. ὅτι γὰρ οὐ τὸ ὀνόματος ἦν ἀσθένεια, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων ἀπάτης τὸ πρᾶγμα, ὅτι Παύλου ἦν τι μὴ ταῦτα γενόμενα; καὶ ἐφαλόμενος, φησὶν, ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτούς. ἴσως διέρρηξεν αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ προσέπεσεν αὐτῶν ταῖς κεφαλαῖς. τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν ᾧ εἰπὼν, ἐφαλόμενος· τουτέστι, μετὰ ῥύμης ἐπιπηδήσας· ὥστε ἰσχὺν ἐν τούτῳ ἐργάσασθαι. πόθεν, εἰπὲς ἀπ' αὐτῶν ἀφῶμεν σὲ μαθεῖν; ἐκέκραξεν αὐτῶν, φησὶ, τὸν κακοδαίμονα. τοῦτο δ ποιεῖ καὶ ἀφίστησι, ἐπεὶ οὐκ ἠβούλετο σκανδαλισθῆναι αὐτῶν τὸν φθόνον, οὐδὲ εἰς ἕνα ἐμβαλεῖν πλείονα. ὃ δ, ἐπιῤῥησιάζετο, λέγει, δηλῶν ὅτι καὶ προσκυνοῦσιν τὸν Παῦλον ἀπαγμένοις, καὶ φανερώτερον διελέγετο οὐ συσκιάζων τὰ δόγματα. σὺ τοίνυν μεμνήσθω ἀεὶ, μὴ ὁμόσαι χρεὼν τοῖς κακοδαίμοσι, ἀλλ' ἀφίστασθαι αὐτῶν. Οὐκ ἀκολούθησε κακῶς ἀκούων δὲ ἄλλος, ἀλλὰ μᾶλλον διελέγετο καθ' ἡμέραν, καὶ ταύτῃ μάλιστα οἰκειούμενος τὸν πολλὰς ὡς κακῶς πάσχοντας καὶ ἀκούοντας μὴ ἀποπηδῆσαι, μηδὲ χωρισθῆναι. δὲ σκέψαι· ὅτι ὁ τὸν ἔξω πειρασμοὺς ἐπαύσατο, ἀπὸ τῶν δαιμόνων ἤρξατο. ὁρᾷς πόρρωσεν Ἰουδαϊκοῦ; τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἰδόντες ἐνεργοῦντα, οὐ προσῆλθον. τί τούτου μεῖζον ἂν γένοιτο; τοῖς δὲ μᾶλλον εἰς τὰναντία τῶν περιέργων. Εἴ τις ἐλλιπῶν ἀπιστεῖ, τὸν σκιὰν ὁρῶν ταῦτα ἐργαζομένην, πῶς ἂν πείσαιτο; οὕτω δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπὸς ἦσαν, ᾧ μὴ καλοῦντος τὸ δόγμα πλανῶνται (τοῦτο γὰρ σκάλεσιν οὐδὲν) αὐτὸς δ ἀφίστησι, ὡς μήτε τοὺς μαθητὰς ἀναχωρῆσαι, μήτε ἐκείνους εἰς θυμὸν ἐγεῖραι, δυνητὴν πάντα χρὸν διωθουμένους τὴν σωτηρίαν. Καὶ λοιπὸν οὐ τοῦτο οὐδὲ ἀπολογεῖται αὐτοῖς, ἅτε πάντα χρὸν τῶν ἐθνῶν πιστευόντων· καὶ Ἀβραάμ), οὐχ ἁπλῶς τὸν Θεὸν ζητήσας, ἀλλ' ἕνθα χρὴ ἦν [ὡς ὑπερδιώτερος ἦν τὸ σκῆν σωθῆναι.]

βαβαί,

τας τ' εἰκών. οὐ προσήκει σοι ὦνδρ, μὴ ἀθεμίτων σοῦ πλησίον, μὴ ἅπτης, ἐὰν ἴδῃς τινὰ ἀθεμίτοις χαίρων αὐτῷ χόμενα, ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἴδῃς, τοσοῦτον κ σέσεσθαι αὐτοῦ τὸ πάθος. ἐ-
Ρωμ. 16. 1. ρᾶς κάμνοντα, κ ὑπερτίθεις τὴν ὑσσον; τῶν μάλιστα τοῦ πόνων καπεργάσωμαι, ὃ τοῦ ηκεῖσθαι τῇ τιμῇ ἀλλήλοις, ὃ ηκεῖσθαι ἀλλήλοις ἀναγέχοντας ἑαυτούς. μὴ νομίσῃς ἐλαττοῦσθαι· σὺ γὰρ τοσηγήσῃ τῇ τιμῇ, σαυτὸν ἐτίμησας σλέον, εἰς ὃ σλέον τιμηθῆναι ὑπεσπώμενος. πόνταχοῦ τῶν τοσούτων ἑτέρεις ἀφεξαρωμαι. μηδεὶς τῶν εἰς ἡμᾶς ἐργασμένων ἀφανῆ μνημονεύωμεν, ἀλλ' εἴ τι ἀγαθόν. οὕτω οὖν οὕτω ποιῆς φίλοι, ὡς γλῶσσα οὐ χρίστος, τόμα οὐ φθορά, ψυχὴ ἄτυφος, κενοδοξίας ὑπεροψία, τιμῆς καταφρόνησις. σὺ γὰρ καπεργάσωμαι, δυνησόμεθα ηδέως ἀγείρωτοι ταῖς παγαῖς τοῦ ἀγαθοῦ, κ μὴ ἀκριβείας τοῦ δρετοῦ δεηθέντες, τῶν ἐπιπολαίων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτοὺς ὑπο- 10
τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ νῦν κ ἀεί, κ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. μα. 8 ΕΙΣΕΛΘΩΝ ΔΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗΝ, ἐπαῤῥησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος κ πείθων τὰ περὶ τῆς βασι- 15
λείας τοῦ Θεοῦ.

ΟΡα πόνταχοῦ ἐρωτᾷ εἰσφοιτᾶν εἰς τὰς συναγωγάς, κ οὕτως ἐξιέναι. πόνταχοῦ γὰρ αὖ αὐτῷ ἐβούλετο λαβεῖν ἀφορμήν, ὅπερ ἔφην. τὰ τε γὰρ ἔθη πρεσβύτερα λοιπόν, κ τοσοῦτον ἀπεδέχοντο 20
αὐτοὺς, οἵ τε Ιουδαῖοι, τῶν ἐθνῶν διαφερόντως, μετεποίουν. ἐβούλετο οὖν ἀπο- χ. ἀποῦν
στῆναι τοῦ μαθητικοῦ ὄχλου, κ πρὸ αὐτῶν λαβεῖν τὴν ἀρχήν, ὥστε μὴ συναγαγεῖν. κ οὐχ ἁπλῶς τοῦτο ἐποίει. διὰ τοῦτο μὲν οὖν ἐκλυε αὐτοὺς συνεχῶς μεταπίπτων. μὴ οὖν ὅλῃ πρόπτωσιν ἤκουσας, ταχύτητα τοιαύτης. καὶ χρηστῶν προαιρέσεων διελέγετο, καὶ βασιλείας· πῶς οὐκ αὖ ἤκουσεν; 25 Ιν.

9 Ως δέ τινες ἐσκληρύνοντο κ ἠπείθουν, κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν, ἀφώρισεν τοὺς μαθητάς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου τινός.

10 Τοῦτο δ' ἐγίνετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ασίαν ἀκοῦσαι Μ λόγου τοῦ Κυρίου Ιησοῦ, Ιουδαίους τε κ Ἕλληνας. Οδὸν δὲ κήρυγμα εἰκότως ἐκάλεσεν. 30
οὕτως γὰρ αὕτη ἡ ὁδὸς ἐκ πάσης ἔσται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἐν τῇ σχολῇ, φησί, Τυράννου τινὸς διελέγετο, κ τοῦτο ἐγίνετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας ἀκοῦσαι Μ λόγου, Ιουδαίους τε καὶ Ἕλληνας. ὁρᾷς πόσον ἰσχύει ἡ ὑπόστασις; κ Ιουδαῖοι κ Ἕλληνες ἤκουον.

11 Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν χειρῶν Παύλου,

12 Ωστε κ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίν- 35
θια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν. Οὐχὶ φορεμῶτες ἤρκουν μόνον, ἀλλὰ κ λαμβάνοντες ἐπέπιπτον. διὰ τοῦτο οὐκ εἶα ὁ Χριστὸς ἁπλῶς αὐτὸν εἰς τὴν Ασίαν, πρὶν τοῦτον Μ κατιδεῖν, ὡς ἔγωγε οἶμαι.

13 Επιχειρησάντων δέ τινες ἀπὸ τῶν περιερχομένων Ιουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς 40
ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ιησοῦ, λέγοντες· ὁρκίζομεν ὑμᾶς Μ
Ιησοῦν, ὃν Παῦλος κηρύσσει. Οὕτω πόντα ἐποίουν παρατηρίας εἶχεν. ὅρα, πιστεύσαντα μὲν οὐκ ἤρκουν· διὰ δὲ τοῦ ὀνόματος ἤλαυνον ἐκβάλλειν τοὺς δαίμονας. βαβαί, τὸ ὄνομα τοῦ Παύλου πόσου ἦν;

14 Ησαν δέ τινες υἱοὶ Σκευᾶ Ιουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ Μ τοῦτο ποιοῦντες.

15 Ἀποκριθὲν

ρυγξ γλυκὺς πληθύνει φίλους αὐτῷ, ἡ γλῶσσα εὐχάριστος. τόμα εὔφημον κτησώμεθα, καὶ ζῆτους καθαρούς. Οὐκ ἔνι λαβεῖν Ⓦ οὕτω δεκαπλάσιον. ὅσα πόσα Ⓐ ἐξωθεν ἐπαινέσαι φιλικά, σεμνὰ τοιαῦτα, γλυκέα, συμφέροντα. ἀλλ' ἀπὸ τούτων πάντων ἓν ἢ δύο μόνα ἡ πρᾶξις αὕτη αἰδεσιμωτέρα. πολλοὶ γὰρ τῷ σεσιωπῆσθαι δοκεῖ ἴσμεν ἀλλήλους. ὁ πλοῦτος τοῦτο ποιεῖ, φησι. ὠδαμῶς· ἀλλ' ἡ ἡμετέρα νωθρία. τετρακισχίλιοι ἦσαν καὶ πεντακισχίλιοι, καὶ πάντες εἶχον ψυχὴν μίαν· πῶς ἦν ἕκαστος Ⓦ ἀδελφὸς ἀγαπῶν, καὶ οὐκ ἀρκοῦσα ὁ πλοῦτος ἀπόλαυσις. ὁ μὲν τοι πολλοὺς φίλους ἔχων, ἀμάλωτος ἅπασιν ὅστις, τυραννικοῦ πάντως οὗτος ἡμερότερος. οὐχ οὕτως ἐκφοβοῦσι Ⓐ δορυφόροις φυλακτήριοις, ὡς τοῦτον Ⓐ φίλοι· καὶ λαμπρότερος οὗτος ἐκείνου. ὁ μὲν γὰρ πολλὰ τῷ αὐτῷ δόλων φυλακτήρια, ὁ δὲ πολλῶν ὁμοτίμων· ὁ μὲν πολλὰ ἀκόντων καὶ δεδοικότων, οὗτος δὲ ἑκόντων καὶ οὐ δεδοικότων. καὶ ἔστιν ἰδιῶν σεσωσμένων θαυμαστόν, οὐ πολλοῖς ἴσα, καὶ οὐ σὺν πολλοῖς. καθάπερ ὅπου χιθαρῳδοὶ, διάφοροι μὲν Ⓐ φθόγγοι, μία δὲ ἡ συμφωνία, εἷς δὲ ὁ μουσικὸς ὁ τοῦ χιθαρῴδου μεταχειρίζων· ὕμνων ὄντων διάφορα, χιθάρα μέν ἐστιν αὐτοῖς ἡ ἀγάπη, φθόγγοι δὲ ἡχοῦντες, διὰ δὲ ἀγάπης σεσωσμένα ῥήματα φιλικά, μίαν δὲ τοῦ αὐτοῦ ἅπαντες ἁρμονίαν καὶ συμφωνίαν· ὁ δὲ μουσικὸς, ἡ τῆς ἀγάπης δύναμις. αὕτη κρούει τὸ μέλος τὸ ἡδύ. ἐβουλόμην ὑμᾶς ἀγαγεῖν εἰς πόλιν τοιαύτην, εἴγε δυνατόν, ἵνα μία ψυχὴ ἦ, καὶ Ⓦ εἴδεις δὴ ὅπως πάσης χιθάρας καὶ πάντος αὐλοῦ ἁρμονιώτερον ἡ ἐκεῖ συμφωνία, οὐδὲν ἀπηχὲς ἄδουσα μέλος. τοῦτο καὶ ἀγγέλοις καὶ τοῖς ἀγγέλων δεσπόταις Θεοῖ θύφεσθαι τὸ μέλος· τοῦτο ὅλην τὴν ὑφ' οὐρανὸν πᾶσαν ἡδύνασθαι· τοῦτο καὶ δαιμόνων κηλῆσαι θυμοὺς παθῶν κατασβέσαι ὁρμάς. τοῦτο τὸ μέλος καὶ μόνοι πάθη κηλεῖ, ἀλλ' οὐδὲ σχίσματα ἰᾶται ἀφίσι, καὶ πολλῷ τοῦ σιγᾶν ἐργάζεται. καθάπερ γὰρ ἐν θεάτρῳ χορὸν μουσικὸν πάντες μὲν σιγῆς ἐπακούουσι, καὶ οὐδὲν ἐκφθόρους· οὕτω καὶ ἐν τοῖς φίλοις, τῆς ἀγάπης κρουούσης, πάντα ἠρεμεῖ τὰ πάθη καὶ κατακοιμίζεται. καθάπερ θηρία κηλήματα καὶ θελγήματα· ὥσπερ οὖν ἔνθα ἔδρα, πάντα τὰ ἐναντία. ἀλλὰ μοῦσαν οὐκ ἔδρας τῶν ἐπιπόνων· οὐκ ἐν φιλίας λέγω μόνον. αὖ εἴπῃς τι σεσιτισμένον, οὐδεὶς ὁ ἐπιλαμβανόμενος, ἀλλὰ πάντες συνεπιώσονται· αὖ σεσάξης, οὐδεὶς ἀποπλήττει, ἀλλὰ πολλὴν ἡ συγκατάθεσιν. πάντες Ⓐ χθὲς ὁρίζοντες πίπτουσι [σεσηρότες] πάντες Ⓐ βουλόμενοι ζῆσαι [σεσῳσμένοι]. τίς ὅπως ἄρραγὴς ἡ φιλία, καὶ οὐδὲ ὁ δεκάλογος ἀλώσιμος, μήτε δυσθεόπους· οὐκ ἔνι κινδύνῳ σεσεισμένῃ Ⓦ φίλους κεκτημένον πολλοὺς· οὐκ ἔνι ὀργῆς ἀποδύσει χρῆν, ἀλλὰ ἡμερίας· ἐν γέλωτι ἀεί ἐστι καὶ τρυφῇ· οὐκ ἔνι βασκανίας ἀποδύσει χρῆν, οὐκ ἔνι μυσαρὸν κακίας ἀφορμεῖν. ὅσα Ⓦ τοιαῦτα καὶ τὰ πνευματικὰ, καὶ τὰ ἔργα κατορθοῦται μετ' εὐκολίας. τί δὴ οὖν τοῦτ' ἴσον γλίσχρ' ἐστὶν; ὥσπερ πόλις τετειχισμένη πάντοθεν ἔστιν· ἐκφιος ὥσπερ πόλις ἀτείχιστος. μεγάλης σοφίας, ὃ δύνασθαι φιλίας εἶναι δημιουργόν. αἴρε τοῦ φιλίαν, καὶ πάντα ἀφλοῖς, πάντα σεσάγκας. Εἰ δὲ εἰκὼν φιλίας τοσαύτην ἔχει τοῦ ἰσχύν, αὐτὸ ἡ ἀλήθεια πόσην τις ἂν εἴη; κατασκευάσωμεν τοίνυν ἡμῖν φίλους, τοιούτους καὶ τοσούτους ἕκαστος ἐχέτω τοῦ τείχους. ἀλλ' ἰδού, φησὶν, ἐγὼ κατασκάζω· ἐκφιος δὲ κατασκάζει. πλείων ὁ μισθὸς οὗτος ἔσται σοι. ναί, φησὶ· δεῖ τὸ σεσῶσθαι δυσκολώτερον. πῶς, εἰπέ μοι; ἰδοὺ δεικνύω καὶ λέγω· ἓν δέκα μόνοι ἐσυμφορήσητε ἑαυτούς, καὶ ἔργῳ τοῦτο θῆτε, καθάπερ Ⓐ ἀπόστολοι τὸ κηρύττειν, καθάπερ Ⓐ σεσῶσθαι τὸ διδάσκειν, οὕτω καὶ ἡμᾶς τὸ φίλους ποιεῖν, μισθὸς ἔσται μέγας. βασιλικὰς εἰκόνας ἡμῖν αὐλοῖς κατασκευάζωμεν. τοῦτο γοῦν εἰσμα μαθητῶν. καὶ πῶς δ' μέλλει ἐργάζεσθαι, ἢν ἐν δυσὶ μοι αὐλοῖς εὐσεβήμεν ἐκεῖνοι; τὸ δεῖγμα καὶ ἡ ἀλυσιτελὴς δείκνυσι Ⓦ βασιλεία· καὶ τοῦτον οὐκ ὄντων, καὶ χρυσᾶ ἔχει μάπα, ὅπου ὁ βασιλεὺς δῆλος· οὕτω δὴ κἀμοῦ, τὸ γνώρισμα σου ἐργάζου, καὶ ποίησις σαυτῷ φίλους, καὶ ἄλλοις. οὐδείς ἐστιν, ὅστις φιλόμουσος θελήσει μισεῖν. μάθωμεν τὰ χρώματα δι' ὧν κεφάλαιωται, δι' ὧν αὕτη σεσωπήσεται

ιθ. ἔστι

χ. ὑδ' ἰᾶται

κβ. εἰ χθὲς σεσάρ. καὶ μεῖζ. ἐργ.

εἰκιμι σφέδρα ἐφιλήσαν, οὐδ' ἂν ἐμισήσθησαν ⓐ πῶ πίστι ἁπλῶς ⓑ δεδόξάμθα.
Ιωαν. κ. ι. ⓐ ὥσπερ οὖν ⓐ μὴ ἰδόντες ϗ πιστεύσαντες, μακάριοι, οὕτως ⓐ χωρὶς σημείων πιστεύοντες.
Ιωαν. ε. μα Εἰπέ δή μοι· οὐκ ἀνειδίζων Ιουδαίοις ἔλεγεν ὁ Χριστός· Εἰ μὴ σημεῖα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσετε; οὐκοῦν οὐδὲν πλέον ἐβλάβημθ, εἰ θέλοιμθ τοιοῦτοι εἶναι ἑαυτοῖς. τὸ κεφάλαιον ἐχομθν τῶν ἀγαθῶν ὄφελος ἡ βαπτίσματος· ἄφεσιν ἁμαρτημάτων ἐλάβομθ, ἁγιασμόν, πνεύματος με-
5 τάλημψιν, υἱοθεσίαν, ζωὴν αἰώνιον· τί βούλεσθε πλέον; σημεῖα; ἀλλὰ καταργεῖται. * πίστιν ἔχεις; ἐλπίδα; ἀγάπην; τὰ μὴ ὁρώμενα τῶν ὁρωμένων μείζω· οὐδὲν ἀγάπης ἴσον· Μείζων πάντων ἡ ἀγάπη, φησί· καὶ γὰρ ἀγάπης ἐστὶ καὶ τὰ μὴ ὁρώμενα κατορθοῦν. ὅσα γὰρ αὐτῆς ἐστὶν ἐλλείποντα μόνον, τὸ ὁρᾶσθαι ἡδὺ μόνον, ἀλλὰ διηρημένα ἀπ' ἀλλήλων. τί οὖν ἂν πίστις ἐργάσαιτο, ὥστε σωθῆναι; τὸ μὲν γὰρ ἐγκαλέσαι, εὔκολον· [ἀλλὰ τοῦτο ἥμισυ ἐστίν.] οὐκοῦν δείκνυσιν ἡ ὡς πῶς ἂν ἐργασθείη φιλία. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἀσυδαζόμθον, πῶς τὰ μέλλοντα διεσωσμένα σωθαγάγωμθν. ὃ γὰρ τοῦτό ἐστι τὸ ζητούμενον ἁπλῶς, εἰ μίαν ἐκκλησίαν ἔχομθν, ἢ εἰ δόγμα· ἀλλὰ τὸ δεῖσθαι τοῦτό ἐστιν, ὅτι οὐ τοῖς ἄλλοις κοινωνοῦντες ἀλλήλοις, οὐ τοῖς ἀσεβέσιν οὐ κοινωνοῦμθν, ἐὰν μὴ πάντων εἰρωνευόμενοι, οὐ ἀλλήλοις ταράζομθν. μὴ γὰρ εἰ μὴ μάχας καθ' ἑκάστην ποιοῦμθν σχέσιν· ἀλλ' ὅτι οὐδὲν ἀγάπης γνήσιον ἔχομθν καὶ ἀκίβδηλον. ὀπτὸν ἔσμεν χρυσίον ϗ ἐλαίου. σημεῖόν μθν, ὅτι γνήσιόν ἐστιν ἡ ἀγάπη τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ· ὅτι ζωῆς οὐδὲν ἰσχύει τὰ ἄλλα· ὅτι ἄπιστόν ἐστι τὸ σῶμα, ἐὰν θέλωμθν. καί, φησι, εἰδώμθν ζωῆς· ἀνάγκη πῶς ἵνα καταρθωθῇ; πῶς ἵνα φιλαδέλφως διάκεισθε; τὸ ἕτερον τὰ αἱρετικὰ τῆς ἀγάπης ὀνείδη λέγω, ϗ τοῦτο ζητοῦμθν ζωῆς. μηδεὶς ἔστω μνησίκακος, μηδεὶς ἔστω βάσκανος, μηδεὶς χαρέκακος. ζωῆς τὰ ὄντως κωλυτικὰ· τὰ δὲ ποιητικὰ ἕτερα. οὐκ ἀρκεῖ τὰ κωλύοντα ἀνελεῖν, ἀλλὰ ϗ τὰ ἰσχυρὰ ζητοῦντα ἐπιδεικνύναι. ὁ μὲν οὖν Σειρὰχ λέγει τὰ ἀναιρετικά, ϗ οὐκ ἔστι τὰ σωτήρια, ἀναδιδάσκων φάσκων, ϗ μυσηρίου ἅπτεσθαι, ϗ πληγὴν δοῦναι. ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων μὲν εἰκότως ζητοῦντα, ἅτε ἀρχὴν ὄντων· ἐφ' ἡμῶν δὲ μὴ γένοιτο. οὐκ ἀπὸ τούτων ὑμᾶς σώζομθν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων. οὐδὲν γὰρ οὕτω φιλίας χρῄζει. ἔστω μοι ἀγαθά· ἀλλὰ τί ὄφελος; ἔστω πλοῦτος, ἔστω τιμή· φίλων χρείαν. ἀλλὰ τί ὄφελος; οὐδὲν κτῆμα τούτου καλλίων ϗ οὐ τοῖς βιωτικοῖς τούτοις μάλιστα, ὥσπερ οὖν τὴν ἐναντίαν οὐδὲν χαλεπώτερον. Ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν· ἡ δὲ ἔχθρα ϗ τὰ οὐκ ὄντα ἀναπλάττει. οὐκ ἔστιν ἐχθρὸς μὴ εἰ ἔχθρα, ἀλλὰ δι' ἣν φιλία. σύνισθι οὖν ὁ Χριστὸς ἐκέλευσε, ϗ ἔστι τοῦτο. ϗ θλῖψις ποιεῖ φιλίας ϗ σωτηρίας. ἆρα οὖν φησὶν ὧν; ὅτι θλῖψις οὐκ ἔστιν. Εἰπέ πῶς ἵνα γνώμθα φίλοι; οὐκ ἔχετε φίλους ἄλλους, Εἰπέ μοι; πῶς αὐτῶν ἐστι φίλοι; πῶς διαμένετε; πῶς μηδεὶς μηδενὶ ἐχθρὸν ἔχέτω· οὐκ ἔστι τοῦτο μικρόν. μηδεὶς φθονείτω. οὐκ εἰς ἀεὶ μὴ φθονοῦντα κατηγορῶν. μίαν οἰκοῦμθν οἰκουμένην ἅπαντες, τοῖς αὐτοῖς τρεφόμθα καρποῖς. ἡλιοῦ ζωῦντα μικροῦ τοῖς αὐτοῖς μυσηρίοις, τῆς αὐτῆς πνοῆς ἀπολαύομθν. ταῦτα ὑπὲρ ὅτι δικαιώματα τοῦ φιλεῖν. πῶς οὖν θερμῶς διαχεισόμεθα, φησί; τί ποιοῦ σωμάτων ἔρωτα; λαμπρότητος σώματος. οὐκοῦν ϗ ζωῆς ψυχὰς καλὰς ἐργασόμθα, ϗ ἐσόμεθα ἀλλήλοις ἐπιτήδειοι. οὐ γὰρ δι' φιλοῦμεν, ἀλλὰ ϗ φιλεῖσθαι. τοιοῦτον τοῦτο καταρθώσωμθν, ὥστε φιλεῖσθαι, ἐὰν ἐκεῖνο θέλωμθν ἔσται. πῶς οὖν ἔσται ἵνα φιλώμεθα; ἡμῶμθα καλοί. ϗ τοῦτο ἐργαζώμεθα, ὥστε ἐραστὰς ἔχειν ἀεί. μηδεὶς ἀσυδαζέτω χρήματα κτᾶσθαι, μὴ πλουτεῖν, μὴ οἰκίας, ὡς ὃ φιλεῖσθαι, ὡς ὄντος χρηστοῦ ἔχειν. Κρῆττον ὄντα, ἢ πλοῦτος πολύς. ὃ μὲν γὰρ μένει, ὁ δὲ ἀπόλλυσι· ϗ ὃ μὲν δυνατὸν κτήσασθαι, ἐκεῖνο ἀδύνατον. ἐκεῖνο γὰρ ποιεῖ δέξαι λαβεῖν, δυσκόλως αὐτὸ ἀποθέσθαι· ὁ πένης, ἀχθος ἀπὸ σώματος ἔσται πλούσιος. ἔστω τις μυρία κτήματα ἔχων, ὁ φίλους ἕκατον ἔσται ἐκείνου πλουσιώτερος. μὴ τοίνυν ἁπλῶς τοῦτο ποιῶμθν· ἀλλ' ἐργαζώμεθα ὡς ἐμπορεύσιμα. ϗ πῶς δυνάμεθα, φησί; λέγε

Παροιμ. κβ. α

χ. δεῖ σφόδρα

χ. δυσκόλως

τορῆ, ἢ Ρωμαίους ὑπατεύοντας προσαγορεύει αὐλάς. ὅθεν μοι δοκεῖ μὴ ταῦτα αὐλὰς εἰς Ρώμην ἀπιληφῆναι, ἅτε ἐμφιλοχωρούσας τοῖς τόποις ἐκείνοις, ὅθεν ἐξέπεσον ὑπὸ Νέρωνος. καὶ καταβὰς, φησι, εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς ἢ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν, ἢ ποιήσας χρόνον τινὰ, ἐξῆλθε, διερχόμενος τὴν Γαλατικὴν καθεξῆς χώραν καὶ
χ. ὕστ. Φρυγίαν. ἐμοὶ δοκοῦσι ἢ οἱ πιστοὶ ἔτι ἐκεῖ στενάζεσθαι. οὐ γὰρ θύρας αὐτοῦ ἀπίασιν: ὅσα ἢ πῶς αὐλοὺς ἐπῄει), ἢ ταύτας ταῖς χεροὶ πάλιν διέρχεται, ὥστε τῇ παῤῥησίᾳ βεβακχευσαι τὸν μαθητάν. Ἰουδαῖος δέ τις, φησι, Ἀπολλὼς ὀνόματι, κατῴκησεν εἰς Ἔφεσον δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. διηγημένος ἦν ὁ αὐτὸς τρόπος, διὰ ἢ ἀποδημίας τέλος) ὑπὲρ τούτου αὐτοῦ. ὃς οὖν δεδημόμενος, φησι, εἰς Ἀχαΐαν, βούλεσθαι διακατελέγχετο τοῖς Ἰουδαίοις δημοσίᾳ. ὥστε τούτου γράφων ἔλεγε· Περὶ ἧς Ἀπολλὼ τοῦ ἀδελφοῦ. ὃ μὲν οὖν δημοσίᾳ ἐλέγχει, ἡ παῤῥησία ἐδίκαιον· ὃ ἢ βούλεσθαι, ἡ δυνάμις ἐδηλοῦτο· τῷ ἢ ἐκ τῆς θείας γραφῆς ὑποδεικνύναι, ἡ ἐμπειρία. ὅτι γὰρ ἡ παῤῥησία πίστεως ἦν δεδομένη καθ' ἑαυτὴν, οὐκ ἄσπες δυνάμεως· ἅθ' ἡ δύναμις, οὐκ οὔσης παῤῥησίας. ἆρα οὐκ εἶχε Ἀχαΐαν καταλιπεῖν εἰς Ἔφεσον· ἀλλὰ δῆλον Ⓦ Ἀπολλὼ τάχα τὸ πνεῦμα τοῦτο φοιτόμενον, ὥστε ἱερεύεσθαι ὑπὸ Κορίνθου. ἢ τί δήποτε τούτου μόνου Θεοῦ ἐπέπνευσαν, Παύλου ἢ ὑπὲρ θεοῦ); ἢ δῆλον ὅτι ἁγίου ὁ κορυφαῖος ἦν· [ἢ] καὶ [ὅτι] πολὺ τὸ ὅμοιμα τοῦ ὑμνῳδοῦ ἦν. συλλαμβανόμενοι δέ, φησι, αὐτῷ Ἀκύλας ἢ Πρίσκιλλα, ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδόν. ὅρα πῶς πάντα πίστεως ἦν, ἢ οὐδαμοῦ φθόνος, οὐδαμοῦ βασκανία· Ἀκύλας διδάσκει· μᾶλλον ἢ οὐδὲ διδάσκει). καὶ γὰρ χρόνοι αὐτῷ συγγενόμενοι ὕστερον ἐδιδάχθησαν, ὡς ἢ ἄλλους ἱκανοὺς εἰ) διδάσκειν. βουλόμενόν ἢ αὐτὸν διελθεῖν, φησι, εἰς τὴν Ἀχαΐαν, ἐγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. τίνος ἕνεκεν γράμματα πέμπουσιν ἑρμιλυθέντι· ἵνα, φησὶν, αὐτὸν ἀποδέξωνται. ἢ πόθεν δῆλον ἐκείνους τὸ Ἐφέσῳ ὄντας τὸ βάπτισμα εἶχεν Ἰωάννου; ὅτι ἐρωτώμενοι, εἰς τί ἐβαπτίσθητε; εἰς ὃ Ἰωάννου λέγουσι βάπτισμα. ἴσως ἐπιδήμησαν τοῖς Ἱεροσολύμοις τότε, ἢ ἀπῆλθον ἢ ἐβαπτίσαντο· ἀλλὰ καὶ βαπτισθέντες, τῷ Ἰησοῦ οὐκ ἠπίσαντο. καὶ οὐ λέγει αὐτοῖς, πιστεύετε εἰς Ⓦ Ἰησοῦ· ἀλλὰ τί; εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε; ἤδει γὰρ ὅτι οὐκ εἶχον, καὶ βούλεται αὐτοὺς εἰπεῖν, ἵνα μαθόντες ὡς ἀπιστήσωσιν, αἰτήσωσι. καὶ ὑπέθηκε αὐτοῖς, φησὶ, τὰς χεῖρας τοῦ Παύλου, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάλουν γλώσσαις ἢ προεφήτευον. ἀπ' αὐτοῦ τοῦ βαπτίσματος προεφητεύοσι. τοῦτο ἢ τὸ Ἰωάννου βάπτισμα οὐκ εἶχε· διὰ ἢ ἁπλότης ἦν. ἵνα ἢ τὴν τοιαύτην ἀξιωθῶσι, προπαιδεύεσθαι μᾶλλον αὐτούς. ὥστε τοῦτ' ἐβούλετο Ἰωάννης βαπτίζων, πιστεῦσαι εἰς Ⓦ ἐρχόμενον μετ' αὐτόν. ἐπιστήσει δίκαιον δόγμα μέγα, ὅτι τελείως καθαίρει) τὴν ἁμαρτίαν Ⓦ βαπτιζόμενος. εἰ μὲν γὰρ ἐκαθαίρετο, οὐκ ἂν τὸ πνεῦμα ἐδέχοντο οὗτοι, οὐκ ἂν χρίσματι ὑβρεις ἠξιοῦτο. ἢ ὅρα ὅτι διπλοῦν τὸ χάρισμα ἦν, ἢ γλῶσσαι, ἢ προφητεία. καλῶς ἢ εἶπε βάπτισμα μετανοίας τὸ Ἰωάννου, ἢ οὐκ ἀφέσεως, ἀνάγει αὐτοὺς ἢ πίστιν, ὅτι τοῦτο ἔρημον ἦν ἐκεῖνο. τῇ γὰρ ὕστερον δόντος ἔργῳ ἡ ἄφεσις γέγονε. ἢ πῶς Ⓦ λαβόντες τὸ πνεῦμα οὐκ ἐδίδασκον, ἀλλ' Ἀπολλὼς μήπω τὸ πνεῦμα λαβών; ὅτι οὐκ ἦσαν οὕτω ζέοντες, οὐδὲ κατηχημένοι· σαφὴς ἢ ἢ κατηχημένος ἦν, ἢ σφόδρα ζέων. ἐμοὶ ἢ δοκεῖ ὅτι ἢ πολλὴ ἦν ἡ παῤῥησία τοῦ ἀνδρός. ἀλλ' εἰ ἢ ἀκριβῶς ἐλάλει τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ὅμως ἐδεῖτο ἔτι ἀκριβεστέρας διδασκαλίας. ὅμως τοιγαροῦν οὐκ εἰδὼς πόθεν, ἀπὸ τῆς προθυμίας ἐπισπάσατο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθάπερ Ⓦ περὶ Κορνήλιον.

Τάχα πολλοὶ πεφοίτησαν, εἰ ἢ γνῶ ἦν τὸ τοῦ Ἰωάννου βάπτισμα. ἀλλὰ πολλοὶ μὲν ἠμέλησαν βίου ἀρίστου, ἡ ἢ σωμίσθη ἂν ἕκαστος δέξασθαι τοῦτο, ἢ οὐ μὲν βασιλείαν οὐρανῶν ἐφίσεσθαι τῆς ἀρετῆς. ἄλλως δέ, πολλοὶ μὲν ἐγένοντο ψευδοπροφῆται, ἢ οὐκ ὀλίγοι Ⓦ δόκιμοι

ΠΟΙΚΟΝ

χ. ἡ δὲ ἀλλοπ. ἐυδόκιμοι εφ.

μᾶλλον ϲοῦ ἐδεήθη αὐ. τί οὖν ὅτι εἶπεν; οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς ἐφεξῆς εἴρηκεν ἀμφότερα ὁ συγγραφεύς. ἐμοὶ δοκεῖ εἰς ϲοῦ τῆ) τὴν ἑκατὸν εἴκοσι τὴν μετὰ τὴν ἀποστόλων βαπτισθέντων· ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ὅπερ ὀπίσω τοῦ Κορνηλίου γέγονε, γεγλύπται καὶ ὀπίσω τοῦτο. ἀλλ' ὁ βαπτίζει)," ἀλλ' ὅτε ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο. τοῦτο γὰρ εἶ) μοι ἀληθὲς φαίνεται, ὅτι ἐκ βαπτισθῶσιν αὖθις ἔδει· ἐπεὶ ⓐ δώδεκα ⓐ ἄλλοι οὐδὲν ἠδύναντο ἀκριβὲς, οὐδὲ τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ. εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς καὶ βαπτισθῆναι. σκόπει, εἰ καὶ αὐτοὶ ⓐ Ἰωάννου μὴ ὁ βάπτισμα πάλιν ἐβαπτίζοντο, ἔδει καὶ οὗτοι μαθεῖν τοῦτο ποιῆσαι. χ. τὸ τὸν ἀκριβῶς ἐξέθεντο. ἐκεῖ δηλοῖ καὶ τοῦτο ὅτι μὴ ἔκ.

27 Βουλομένου γὰρ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, προτρεψάμενοι ⓐ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος.

28 Εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶ) ⓦ Χριστὸν Ἰησοῦν.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ⓦ Ἀπολλῶ εἶ) ὁ Κορίνθῳ, Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη, ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὑρεῖν τινας μαθητάς,

2 Εἶπε πρὸς αὐτούς· Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; ⓐ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· ἀλλ' οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν.

3 Εἶπέ τε πρὸς αὐτούς· εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; ⓐ δὲ εἶπον, εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα.

4 Εἶπε δὲ Παῦλος, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας τῷ λαῷ λέγων, εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι τουτέστιν, εἰς ⓦ Χριστὸν Ἰησοῦν.

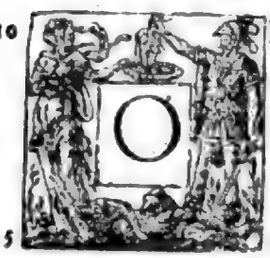
5 Ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

6 Καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτευον.

7 Ἦσαν δὲ ⓐ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκαδύο. Πολλῷ δήπου ἐλάττου διεγίνοντο, ⓐ μηδὲ τὸ πνεῦμα ἅγιον ὅλον εἰδότες. ὅπου οὖν, οἱ μὲν ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, καὶ προπέμπουσι καὶ γράμματα ὑπισχνοῦνται. ἐβούλετο μὲν οὖν καὶ [αὐτὸς] ἀπελθεῖν εἰς Ἀχαΐαν· προτρέψαι δὲ γράμματα δοὺς αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς, οὐκ ἀναχωρεῖ. ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο, φησὶ, τοῖς πεπιστευκόσιν. οὐτοσὶ γὰρ διακατηλέγχετο δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶ) ⓦ Χριστὸν Ἰησοῦν. ὁπηνίκα γὰρ ἐδύνατο ἐκ τῶν γραφῶν Ἀπολλὼς διήκουσε. τοῦτο μὲν γὰρ Ἰουδαίοις σφόδρα ἐπιτήδειος· ἔστο γάρ ὅτι ὃ, διακατηλέγχετο· τοῦτο γὰρ πιστεύοντας θαρρεῖν μᾶλλον ἐποίει καὶ ἴσασθαι προτρέψαι τὴν πίστιν. ἐλθὼν δέ, φησὶ, Παῦλος διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη (τοῦτο δηλοῖ τὴν Καισάρειαν καὶ τὰ λοιπὰ) ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον· καὶ εὑρών τινας μαθητάς, εἶπε πρὸς αὐτούς· εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; ὅτι γὰρ οὐδὲ εἰς Χριστὸν ὑπὸ τοῦ ἦσαν, δῆλον ἐκ τοῦ εἶπεν, εἰς ⓦ ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι. καὶ οὐκ εἶπεν, οὐδὲ ὅτι ὁ βάπτισμα Ἰωάννου· ἀλλ' ὅτι ἀτελές. καὶ οὐδὲ τοῦτο προσέθηκεν ἁπλῶς· ἀλλ' ἵνα διδάξῃ καὶ πεῖσον αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ βαπτισθῆναι, ὃ καὶ ποιοῦσι, καὶ τὸ πνεῦμα λαμβάνουσι τῇ ἐπιθέσει τῶν χειρῶν Παύλου. ἐπιθέντος γὰρ, φησὶν, αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς. ὥστε οἷς ἐπιτίθησι τὰς χεῖρας, τὸ πνεῦμα ἐλάμβανον. εἰκὸς πάντως καὶ πνεῦμα μὴν αὐτὸν ἔχειν, μὴ φαίνεσθαι δέ· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐνεργείας, καὶ τὰ ἀφ' ὧν γλώσσαις ἐλάλουν, τοῦτο σαφῶς. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἄνωθεν τὰ αἰνιγματώδη. ὁ δὲ Παῦλος δέκατον εἰς τὴν Συρίαν, φησὶ, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, ὃς καὶ καταστήσας ἐν Ἐφέσῳ κατέλιπεν αὐτόν. καὶ ὅτι οὐκ ἐβούλετο περιάγειν αὐτούς, καὶ ἀφ' τοῦτο καταλιπεῖν· ἢ μᾶλλον ἵνα διδάσκαλοι μένωσι τοῖς ἐν Ἐφέσῳ. αὐτοὶ δὲ μὴ τοῦτα τὴν Κόρινθον ᾤκησαν, οἷς καὶ μεγάλα μαρτυρεῖ, χ. τὸ τὸν ἀκριβῶς ἐξέθεντο. ἐκεῖ δηλοῖ καὶ τοῦτο ὅτι μὴ ἔκ. χ. συνεπέλαβε δὲ καὶ ἔστο, καὶ κέρματα δίκης αὐτῷ ἀλλ. συνεπέλαβε δὲ καὶ ἔστο

χῆ, χάριν καὶ φιλάνθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

5 Λογ. μ. 18 Ὁ ΔΕ ΠΑΥΛΟΣ ΕΤΙ ΠΡΟΣΜΕΙΝΑΣ ΗΜΕ-
ρας ἱκανὰς τοῖς ἀδελφοῖς, ἀποταξάμενος ἐξέπλευ εἰς τὴν Συρίαν (καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα & Ἀκύλας) κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ εὐχήν.

10 Ρα πῶς ὁ νόμος κατηργήθη; ὅσα πρὸς τὸν σωτῆρα κατήντησε. τοῦτο Ἰουδαϊκὸν ἦν, τὸ κείρασθαι καὶ κεφαλὰς κατ' εὐχήν. πλὴν ἴσμεν καὶ θειότερόν τι γινόμενα, ἅπερ οὐκ ἐγένετο ἐπὶ τοῦ τυφλωθέντος Παύλου Σαούλου. ἔδει ἀπελθεῖν αὐτοὺς, διὰ δὲ ἐπαύλεως. καὶ τῶν δεκαλύθρων μέρη πρὸς αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ, οὐκ αἰτίας. τίνος οὖν ἕνεκεν πάλιν τὴν Ἀντιόχειαν καταλαμβάνει; Ἀναβὰς γάρ, φησι, καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν. ὑπεμνήσθημεν δεῖν τῆς πόλεως, παθοῦσα καὶ δι' εὐσέβειαν τοῦτο. οὐ τοῦτο γὰρ ἐχρημάτισαν οἱ μαθηταὶ κληθῆναι χριστιανοί· οὐ τοῦτο πρεσβεῖον τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ· οὐ τοῦτο * ἰδίωσε τοσάκις [τὸ] τὸ δόγμα. καὶ ὁ μὲν εἰς Συρίαν ἐξέπλευ· τοῦτος δὲ ἀφῆκεν εἰς Ἔφεσον, εἰκότως, ὡς διδάξοντας. τοσοῦτον γὰρ αὐτῷ συνέβαινε πόθου χρόνου, πολλὰ ἐμαθεν· καὶ ὅμως τῆς σωτηρίας αὐτοῦ οὐκ ἀπήγαγεν οὐδέπω τὴν Ἰουδαϊκήν. ἰδοὺ καὶ γυνὴ ὅσον ἀνδράσι πιστεύσασα καὶ διδάσκουσα. διὰ τοῦτο ἐκωλύετο εἰς τὴν Ἀσίαν ἐλθεῖν, ὡσεὶ τὰ κατὰ πόνον τοῦ αἵματος ἐλαυνόμενος. ὅσα γοῦν τοῦτα καὶ δεκαλύθρων αὐτὸν μέρη, καὶ οὐκ ἀνεχόμενον, ὅτε ἀπέλυτο ἀπελθεῖν. καὶ μᾶλλον ἀπλῶς αὐτὸν ἔασον, ἀλλὰ μὴ ἐναντιούσιος. καὶ ὅπως, ἄκουε.

χ. ἔδει δὲ αὐτὸν ἐπὶ μόνην καὶ ἐξαγελίσαι (ἀντὶ παρειλίσαι) τὸν τόπον. τί πάλιν ἐπιδημεῖ ἐν Συρίᾳ καταλαβεῖν ἐστιν ἃ ἐχρημάτισαν οἱ μαθηταί

25 19 Κατελθόντος δέ, φησιν, εἰς Ἔφεσον, καὶ ἐκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις.

20 Ἐρωτώντων δὲ αὐτὸν ὅπως πλείονα χρόνον μεῖναι πρὸς αὐτοῖς, οὐκ ἐπένευσεν,

21 Ἀλλ' ἀποταξάμενος αὐτοῖς εἶπεν· δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα· πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς, τοῦ Θεοῦ θέλοντος. καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου·

22 Καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν,

23 Καὶ ποιήσας χρόνον τινά, ἐξῆλθε διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς μαθητάς. Καὶ ὅσα ἐκείνους τοὺς πάντας κατέλαμβανεν, οἷς ἐπέβη πρὸ τούτου.

24 Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατέντησεν εἰς Ἔφεσον δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. Ἰδοὺ καὶ λόγιοι ἐπίστευσε κηρύττειν, καὶ ἀποδημοῦσι λοιποὶ τῶν μαθητῶν. ὁρᾷς ἐπίδοσιν τοῦ κηρύγματος;

χ. λείψαντα

25 Οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει, καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Κυρίου, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου.

26 Οὗτος ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα, προσελάβοντο αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδόν.

Εἰ δὲ βάπτισμα Ἰωάννου μόνον ἐπίστατο τοῦτο, πῶς τῷ πνεύματι ἔζει; ὁ γὰρ πνεῦμα οὐχ ὕστερον ἐδίδοτο. Εἰ δὲ καὶ ἐν τούτῳ ἐδεήθησαν τοῦ βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ· πολλῷ

λεί; τοῦτο πρὸς ὑμᾶς ἔστω παῤῥησία σὸν ὑβριζομένοις. ὑβρίζεσθε; ὑβρίζεται καὶ Θεός. οἰκιδίζεσθε; οἰκιδίζεται καὶ Θεός. ἀλλοτριοῦσθε; καὶ γὰρ καὶ ὁ δεσπότης ὁ ἡμέτερος. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος ἡμῶν κοινωνὸς· ὁ δὲ τοῖς ἐναντίοις ἔοικεν. οὐ γὰρ ὑβρίσθη ἀδίκως τοιοῦτος (μὴ γένοιτο) οὐδὲ ἠτιμάσθη ἁπλῶς, οὐδὲ ἠδίκησεν, ὥστε ἡμᾶς ἐσμὲν (α) κοινωνοῦντες, οὐχ ὑμᾶς. ὃ μὲν γὰρ ὑβριζόμενος φέρει, Θεοῦ· ὃ δὲ ὑβρίζων ἁπλῶς, δαίμονος. ἴδοιτε ἂν δύο μερίδας. Δαιμόνιον ἔχεις, ἔκραξεν ὁ Χριστός· ἐρράπισθη ὑπὸ τοῦ ἑνὸς τοῦ ἀρχιερέως. (β) ὑβρίζοντες τοίνυν ἀδίκως, μετ' ἐκείνων ἐσήκασιν. Εἰκότως. Εἰ γὰρ ὁ Πέτρος τὴν Σατανᾶς ἔκραξε διὰ ἓν ῥῆμα, πολλῷ μᾶλλον ἂν τοὺς Ἰουδαίους ἀκούσοιτε, ὅτι τὸν τοῦ Ἰουδαίων ποιοῦσιν· ὥσπερ καὶ ἐκεῖνοι τέκνα, ὅταν τὰ τοῦ διαβόλου εἰργάζοντο. ὑβρίζῃς· τίς ὤν, εἰπέ μοι; μᾶλλον δὲ ἀφ' οὗ τὸν ὑβρίζῃς, ὅταν οὕτω εἶ. οὐδὲν γὰρ οὕτω δυσθεραπευτον ὡς ὑβριζόμενον. ὥστε οὐ λέγεται ἐπὶ παντὸς μάχαιρα, οὐ τὸ ἐξ ἐναντίας ἕλκος λέγειν; "ὑβρίζε· οὐδὲν γὰρ εἶ, ἔστι ὑβρίζῃς. ἵνα δὲ ὑβρίζῃς; ἵνα βελτίων σου ἀφ' ἑαυτῶν, ἀκούσῃ ὅτι. ἀλλ' ὅταν ἡμᾶς κακῶς ἐρωτῶμεν, ἀφ' οὗ τοῦτο καίριοι κακῶς ἀποκρίνονται. ὥστε ἡμεῖς αἴτιοι. ὡς μεγάλων γὰρ αἰσθωνται ὄντων τῶν ὑβριζόντων, ὅταν λέγωμεν, ὡς τίς ὑβρίζῃς; ἀφ' οὗ τοῦτο καίριοι ὅταν ἀποκρίνονται. τοιοῦτοι γὰρ ἐγκρίνουσι λέγειν· ὑβρίζῃς; ὑβρίζε· οὐδὲν γὰρ εἶ. πρὸς γὰρ σὲ οὐχ ὑβρίζομαι τοῦτο μᾶλλον ἢ ἵνα λέγεσθαι· ὡς τίς οὐχ ὑβρίζῃς; ἀναβρύσης τινὶ αἰσθητικῇ φύσει. τοῦτο θέλημα, τοῦτο ἐλευθερία, μηδὲν αἰσθάνεσθαι φιλοσοφεῖσθαι, καὶ ἄξιος ἡ τις ἀκούειν. εἰπὲ δή μοι, πόσοι οὐχὶ ἄξιοί εἰσιν ὑβρίζεσθαι; ἀλλ' ὅμως οὐ ποιεῖ τοῦτο δι' ἑαυτὸν ὁ δικαιούμενος, ἀλλ' ἕνεκα· ἐν οὐδὲ τοῦτο δι' ἑαυτόν. Εἰ δὲ ἀφ' ἑλέσθαι δὲ αἰσθητῷ ποιεῖν οὐκ ἀνέκτοι δικαίζοντα, ἀλλὰ μέσῳ πῃ κέχρηται, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τοὺς ὁμοτίμους ὑβριζῆναι οὐ χρή. οὐ γὰρ ὅτω" τῷ ὑβρίσαι πλεονεκτήσωμεν αὐτῶν, ὡς" τῷ ἀφ' ἑλεσθῆναι ὑβρίσαι ἡμᾶς ἑαυτοῖς. τοὺς μὲν οὖν ποιητὰς ἀφ' οὗ τοῦτο αὖτο ὑβρίζῃ χρή· τοὺς δὲ ἀγαθοὺς, ἐξ οὗ ἕτερον, ὅτι οὐκ ἄξιοι ἐν τούτοις, ὅτι ὑβριστοὶ εἰσὶ οὐ χρή. νῦν δὲ ὅσα ἐστὶ ὑβρίζεται καὶ ἐπηρεάζεται καὶ θεός, καὶ ὁ ἐπηρεάζων καὶ θεός, καὶ (γ) λοιδορῶν καὶ θεός. τί οὖν; ἀφ' ἡμῖν ἐν μέσοις ἐλθεῖν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν; τοῦτο γὰρ λύπτεται. ὅταν γὰρ οἱ τὰ ἀδικοῦντες, οἱ τὰ τιμώμενοι τῇ ἀδικίᾳ αὐθεντοῦσι, τοῖς ἀνίοις ἡ κατηγορία λύπτεται. ὥσπερ οὖν διαστῆναι μεγάλων εἰς οἰκίας, λύπτεται τὸν οἰκέτην κατηγορεῖν (τοῦτο γὰρ ἡ τοῦ πράγματος φύσις ἀπαιτεῖ, εἰ καὶ τοῦτο τάχα μὴ ζῇ) ὕστερον καὶ τοῦτο. ὑβρίζεσθαι; Εἰκότως· οὐδὲ γὰρ αὐθεντοῦσι εἶ. δέδοκται μέγα τι εἶναι ὑβρίσαι, καὶ ἔδοξε τοῖς μεγάλοις πρέπειν. τοῖς δὲ ἀνδράποδοις μᾶλλον πρέπει, ὥσπερ ὁ θύραθεν ἐλευθέροις ἐναρέπει. ὥσπερ γὰρ ὁ κακῶς παθὼν, ἐκείνων, ὕστερον ὁ κακῶς πάθοι, τούτων. οὕτω ὅτι κλέπτεται δούλη τὰ τοῦ δεσπότου λαθραίως ὑφαιρῶσα, τοιοῦτό τί ἐστι καὶ ὁ ὑβριστής. καὶ ὡς μὲν ἐπὶ τοῦ κλέπτης ἀσυνδήτου εἰσιόντος, πάντα χρὴ πρεβλέπεται ὑφελέσθαι καὶ ἀσυνδέσαι· ὕστερον καὶ ἐπὶ τοῦ πρεσβύτου, ἐκβαλεῖν τι θέλων. τάχα ἑτέρῳ πῃ τοῦτο δείγματι αὐτοῦ διαγράψωμεν. ὥσπερ αὖ εἴ τις σκιὰν ἀκάθαρτα κλέπτων ἐξ οἰκίας, καὶ ἔξαγαν πάντων ἐμπρεσθῆναι, οὐχὶ τὰ ὑφαιρεθέντα ἤχμωσε τοσοῦτον, ὅσον αὐτὸς ἑαυτοῦ, τοῦτο ὑφελόμενος καὶ ἔξαγαν· ὕστερον καὶ ὁ τοῦτ' ἐκβαλὼν ἐμπρεσθῆναι πάντων ἀκαθάρτα ῥήματα, οὐχὶ ἑτέρους ἤχμωσε, ἀλλ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν ῥημάτων, πρεσαγαγὼν τοῦτο, καὶ καταρρίπτας αὐτὸ καὶ τὴν γλῶτταν, καὶ τὴν διάνοιαν. τοιοῦτοι γὰρ ζῇ ὅταν πρὸς τὸν ποιητὰς μαχώμεθα. ὥσπερ δὲ εἴ τις δὲ δεσπότου (δ) ὃ τὸ σπλῆνα, μολυνῇ ἑαυτὸν, καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ χεῖρας εἰς (ε) βόρβορον τῆς δυσωδίας. ταῦτα δή, ἄνδρες καλοί, πάντα αἰσθησιζόμενοι, φεύγωμεν τὸ σκυθρωπὸν βλάβειν, καὶ θύραθεν ἔχωμεν γλῶτταν, ἵνα καθαρεύοντες πάσης ὕβρεως, δεικνύωμεν μὴ ἀκριβείας (ζ) παρέντα βίοι διαιτῶσαν, ἐν τῷ ἐπιγελωμένοι ἀγαθοῖ τοῖς" ἀγαπῶσι (η) Θεὸν ἐπιτυ-

χεῖν,

Λικ. ζ. κγ. Ματθ. κε ξ'. Λικ. ι. λγ.

Ιωαν. η. μ'.

χ. εἶεν ὕβριζε λέγων ἐκείνῳ· οὐδὲν

χ. τὸ

χ. τὸ διδάσκειν ὑπὸ σώματι

χ. οἱ πρ.

χ. τὸ

χ. ὑβρίσει

χ. σεσαγαγὼν τοιοῦτο

χ. πάντα αὐτὸν

Τοῦτοι ἡμεῖς μιμησώμεθα. αἰτιτυπήσωμεν οὖν τύπτοντας τῇ ὑπερηφανίᾳ, τῇ σιγῇ, τῇ μακροθυμίᾳ. χθὲς πῶς ἔφην τῶν τὰ τραύματα· μείζων ἡ πληγὴ ὑφ' ὧν τετρώμεθα. ὑ γὰρ ὃ πληγεὶς θα, ὃ σῶμα, ἀλλ' ὃ τὴν ψυχὴν ἔπαθον, χθὲς εἶπον. πολλὰς πληγὰς ἔλαβον· ἀλλ' ὅταν ἐν τάξει φιλίας, ἡδόμεθα. ἀν' ἡμᾶς ⟨Ⓦ⟩ τυρώντα πλήξῃς ὑβριστικῶς, ὅταν τῆς καρδίας ἅψῃ, σφόδρα ἐλύπησας. οὕτω μᾶλλον τὴν καρδίαν ἀπὸ τῆς πληγῆς. ὅλως ἡ μείζονος ὑπερέχει πληγῆς θρασύτητος, φέρε ἀποδείξωμεν, ὡς δυνατόν, τῷ λόγῳ. ἡ μὲν γὰρ σαφὴς ἀπόδειξις ἀπὸ τῶν ἔργων ἐστὶ καὶ τῆς πείρας ὅτι. εἰ δ' δοκεῖ, ἐν τῷ λόγῳ τὴν ἀξίαν ποιησώμεθα, [καίτοι πολλάκις ἐν ἤδη ἐποιησάμεθα.] ἐν γὰρ ταῖς ὕβρεσιν οὐδὲν οὕτως ἡμᾶς λυπεῖ, ὡς ἡ τῶν ὁρώντων ψῆφος. ἐν γὰρ ἴσον δημοσίᾳ τε ὑβρίζεσθαι, καὶ ἰδίᾳ· ἀλλ' ἐκείνας μὲν καὶ φέρομεν ῥᾳδίως καὶ ὕβρις, ὅταν ἐν ἐρημίᾳ, ὅταν μηδενὸς ὄντος τὰ μάρτυρα τῶν παθῶν, μηδὲ τῶν συνειδότων. οὕτως οὐχ ἡ τῆς ὕβρεως φύσις ἐστὶν ἡ δάκνουσα, ἀλλὰ τὸ ὅτι πολλοὶ τοῦτο παθεῖν· ὡς εἴ τις πεῖν ὅτι πολλοὶ, ὑβρίζοι καὶ δείρει, καὶ χρήματα εἰσπράττεται. οὐκοῦν οὐκ ἐν τῇ τῆς ὕβρεως φύσει τὸ λυπηρόν ἐστιν, ἀλλ' ἐν τῇ ψήφῳ τῶν ὁρώντων, ὥστε μὴ δόξαι βίαια φέρειν τινά. τί οὖν, εἰ αὐτὴν χαρὰν ἐμοὶ ἡ, οὐχὶ μᾶλλον ὑβρίζων ὑβρίσαι, ὅταν χαρὰν ἡμῖν καὶ ψήφους φέρωσιν; εἶπέ μοι, τίνος κατα φρονοῦσιν ⟨Ⓠ⟩ πρῶτος; τοῦ ὑβρίζοντος, ἢ τοῦ ὑβριζομένου καὶ σιγῶντος; ὁ μὲν γὰρ θυμὸς ἐπαίρει, ὅτι τοῦ ὑβριζομένου· ἐμοὶ δ', ὅτι καθαρεῖ τὰ παθήματα ἐσμέν. ἴδωμεν, ἵνα μὴ τότε συναρπασθῶμεν. τίνος οὖν καταγινώσκομεν ἅπαντες; δῆλον ὅτι τοῦ ὑβρίζοντος. καὶ μὴ ἐλάττων ἡ, ἐν μάθεσθαι αὐτοῦ φύσιν· ἀν δ' ὁμότιμος, δυσκαίρως· ἂν δ' μείζων, οὐδ' ὅπως ἀποδέξομαι. τίς γὰρ, εἶπέ μοι, ἀποδοχῆς ἄξιος; ὁ ζηλοτύπος, ὁ χαλεπαίνων, ὁ σκληρόθυμος, ὁ πρὸς τὴν κοινὴν φύσιν οὕτω διακείμενος· ἢ ὁ ἐν γαλήνῃ ἐν λιμένι ἐν φιλοσοφίᾳ πολλῇ; οὐχ ὁ μὲν ἀγνοίᾳ πεφυσίωται, ὁ δὲ οἶδεν ἀκριβῶς; ὁ μὲν γὰρ οἶδεν τὰ οἰκεῖα δυνάμενα βασάνου κακά, σκῆψις δὲ τὰ ἀλλότρια· οὗτος οἶδεν ἑαυτὸν ἐγκλήμασιν ἐδυνήθη, σκῆψις δὲ ἕτερον· ὁ μὲν ἐναγὴς ὅτι, οὗτος δὲ ἀσφαλείας πλήρης, ἔξω ἁμαρτίας αὐτὸν τῆς πρὸς φερομένης. οὐ γὰρ ἔστιν ὅτῳ τὸν θυμὸν πνεῦμα τοῖς ἱστίοις ἐμπέσῃ, ἀνατείνας τὰς ἀκοὰς, καὶ πολλῆς αὐτὸν τῆς ἡσυχίας ὅτι ⟨Ⓦ⟩ τῆς φιλοσοφίας ἀγαθὸν λιμένα. ἐν καθάπερ ἐν πλοίῳ ναυαγοῦντι ⟨Ⓠ⟩ ναῦται οὐκ ἴσασιν ἀρίστοις, οὔτε τὴν εἰκαίαν, οὔτε τὴν ἀλλοτρίαν λέξιν φεύγειν δεῖ, ἀλλὰ πάντων ὁμοίως ἐκβολὰς ποιοῦνται τὴν ἐγκειμένην, τὴν τε πενίαν, τὴν τε τοιούτων· ἐπὰν δὲ ὁ χειμὼν παύσηται, τότε ἀναλογίζονται ἕκαστα ἐξέβαλον, δακρύουσι, ἐν τῆς γαλήνης οὐκ ἀγαθάνονται ἀλλὰ τὸν ζημίαν τῆς ἐκβολῆς· οὕτω δὴ ἐν ἐνθα, ὅταν ὁ θυμὸς πνεύσῃ, ἐν ὁ χειμὼν αἴρηται, οὐκ ἴσασιν ἐν τάξει ἐκβάλλει τὰ ἀλλότρια· ὅταν δ' παύσηται ὁ θυμὸς, τότε ἀναλογίζονται ποῖα ἐξέβαλον, σκυθρωποί τὸν ζημίαν, ἐν οὐκ ἀγαθάνονται τὴν ἀπαύσιον, τῶν ῥημάτων μεμνημένοι, δι' ὧν κατήχμεν ἑαυτόν, ἐν τὰ μέγιστα ἐζημιώθησαν, οὐ τοῦ χρήματα, ἀλλὰ τοῦ δόξαν ὑβριστείας ἐν ὠμότητος. ὅπως σκότος ἐστὶν ὁ θυμός. Εἶπεν ἄφρων, φησὶν, ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός. πάλιν ἐν τοῦ θυμωθέντος τοῦτο εἰπεῖν δύναιτο, ὅτι εἶπεν ὁ θυμώθεις, οὐκ ἔστι Θεός. Κατὰ γὰρ τὸ πλῆθος, φησι, τῆς ὀργῆς αὐτοῦ οὐκ ἐκζητήσει. ὅς γὰρ ἂν ἐπισταθῇ λογισμὸς ἀσεβὴς, πάντως διωθεῖται ἡ ἀγχαρούεια, πόντος ῥίπτει πλαγίου. Εἰ μὴ σὺ μᾶλλον ἀλιτῆς τὸν ὑβριζόμενον, ὑβρίζε. καὶ μηδεὶς ὁ ἐγκαλῶν ἡ, ὃ τῶν συνειδότος διακρίνει ἰδίᾳ σε λαβών, μισήσει μυρία. ὅταν οὖν ἀκούσῃς ὅτι ὁ ὑβριζόμενος οὐδὲν ἐξέβαλε ῥῆμα πικρὸν, οὐχὶ τοῦτο μᾶλλον ἀλγεῖς; εἶπέ μοι, πῶς δῆθεν πρᾶος καὶ ταπεινὸς καὶ ὀπτικὴν μυρίας ἐπλουτας λαοδικείας; ταῦτα λέγομεν συνεχῶς, οὐχ ὁρῶμεν ἡ ὀπτικὴν ἀφ' τῶν ἔργων. ἀν θρωπος ὤν, δν θρωποι ὑβρίζεις; δοῦλος ὤν, ⟨Ⓠ⟩ ὁμοδούλου; ἀλλά τί τοῦτο θαυμάζω, ὅπου καὶ Θεὸν ὑβρίζουσι πολ-

συναγωγῇ, φησι, καὶ πῶς ἐπῆλθε Ἰουδαίοις τε, καὶ Ἕλλησιν. δύσκολα τὰ τοιαῦτα ἀκοῦσαι· αὐτοὶ γὰρ βλασφημοῦντες, ἀπῆσαν. ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ἔλεγε μᾶλλον, ἀφίστα- χ. ἐλέγχων μᾶλλον δὲ τ' μενος. ἆρα ἐπὶ γῆν ἀφεὶς ἐκείνην τὴν οἰκίαν, ἦλθε πλησίον τῆς συναγωγῆς; ἆρα καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ; οὐδὲ γὰρ κίνδυνον εἶχε ἐνταῦθα. ἀφαμαρτυρόμενος αὐτοῖς, φησι. οὐκ ἐπὶ διδασκαλίᾳ, ἀλλ' ἀφαμάρτυρεται. δύσκολα τὰ τοιαῦτα, φησι, τὸ βλασφημοῦντας, ἐκλινα ξαμένους τὰ ἱμάτια εἶπε· δι' αἷμα ὑμῶν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν. τοῦτο ποιῶ, ὡς μὴ ῥᾳθυμήσαντα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα φοβούμενα· καὶ σφοδρότερον ἀφελέγχεται, ἢ τοῖς πολλοῖς πεπτωκώς. καθαρός εἰμι, φησι, ἐγώ. ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύομαι. ἆρα καὶ ἡμᾶς νῦν εὐθύνοι Γαλ. ς. ἐσμεν τοῦ αἵματος τῶν ἡμῶν ἐγκαχρεισμένων, ἀμελοῦντας αὐτῶν. ὥστε δ' ὅταν λέγῃ, Τὸ λειπὸν κόπτός μοι μηδεὶς παρεχέτω, φοβοῦ φησιν. οὐ γὰρ ὕστερος αὐτὸν ἐφίλει ἡ ἰδιωτεία, ὡς ἐδίδαχε τοῦτο. " καὶ μεταλαβὼν ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς οἰκίαν Ἰούστου. μεταλαβὼν βουλόμενος αὐτὸν πῆσαι, ἵνα μὴ εἰς τὰ ἔθνη ἀπέλθῃτε. Κείσανος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, φησι, σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ὅρα τὸν πίστεις πάντα μὲν τῆς οἰκίας τοῦτο ποιοῦσαι ὁλοκλήρα. ταῦτα δὲ ἠμφιβόλου, οὐδέπω δὲ ἔτι πολλοὶ πιστεύσαντες ἐβαπτίσθησαν. τοῦτον Κείσανον λέγει ὁ ἀρχισυνάγωγον, ὃν ὁ φησι χαίρων· Οὐδένα ἄλλον ἐβάπτισα, εἰ μὴ Κείσανον καὶ Γάϊον. οἶμαι δὲ τοῦτον καὶ Σωσθένην λέγεσθαι, ὃς τοσοῦτον αὐτὸν πίστεως ἐδίωξεν, ὥστε καὶ τύπτεσθαι καὶ παθεῖν αὐτὰ τὰ Παύλου. μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει. διὰ τοῦτο πολλοῦ χρείαν εἶχεν ἀνθρώπου μὴ ὀκνηροῦ· ἐπεὶ καὶ αὐτὸν καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς πολλοὺς τῆς Κορινθίων πόλεως ἐκέρδανε. μείζων γὰρ ὁ κίνδυνος ἐγίνετο λοιπὸν ἐκ τῶν πλειόνων πιστευόντων, καὶ τῆς ἀρχισυναγώγου. μὴ φοβοῦ, φησι. τοῦτο ἐκεῖνο αὐτοῦ δικαιοῦσθαι, ὅτε παρελέγχθη φοβούμενος [μὴ,] ἀλλ' ὥστε μηδὲ τοῦτο παθεῖν, θαρρύνει). ἐγὼ γάρ σοι αὐτὸν παρέχω εἰς κακῶσαι, ὥστε μὴ ἀθυμεῖν ἡμᾶς θαι. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐλύπει τὸν Παῦλον, ὡς τὸ ἀπιστούντων, ὡς τὸ δύπτεσθαι. ὅτε δὲ τῶν κινδύνων αὐτὸν χαλεπώτερον ἦν. καὶ μὴ σιωπήσῃς, φησι, διὰ τὸ λαὸς πολύς ἐστί μοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. διὰ τοῦτο δὲ τοῦτο αὐτὸν ἐφασὶ) * ὁ Χριστός. Γαλλίωνος δέ, φησι, ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας, * ταῦ καταστάντων ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ. ὅρα, μὴ οἱ αὐτοὶ καὶ οὗτοι ἐξ μήνας διατρίψαντες), ὅτι οὐκ ἐπ' ἴσης νόμοις χρῆσθαι ἰδίοις. τοῦτο μάλιστα ἐπῆρε Κορινθίους, ὃ μάλιστα πειθοῖναι, ὅτι οὐδὲν καθίστησιν ἑαυτὸν ὁ ἄρχων. οὐ γὰρ ἴσον ἐξ ὑβρίσεως νικῆσαι, ἢ μαθεῖν ἐκείνους, ὅτι οὐδὲν μέλει αὐτῷ τῶν τοιούτων. ἢ σκόπει σκῆψις πῶς ἦν στενή. οὐ γὰρ εἶπεν ὡδὶ ἀποκρινόμενος, οὐ μέλει μοι· ἀλλὰ τί; εἰ μὲν ἦν τι ἀδίκημα, ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, καὶ λόγου ἀνεχόμην ὑμῶν· εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι). ἀπετίμησεν αὐτοῖς ὁ δικαστήριον. λαμπρὰ γέγονεν ἡ νίκη. ὑπελαμβάνοντο γὰρ Σωσθένην ὁ ἀρχισυνάγωγον, ἑστῶτα ἔμπροσθεν αὐτοῦ τοῦ βήματος, καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν. ὡς τῆς αἰσχύνης, ἣν " ἀπημύντησαν. καὶ οὐδὲν τούτων, φησί, τῷ Γαλλίωνι ἔμελε· κεῖνοι εἰς τὸν ἑαυτῶν ὕδωρ ὃ πᾶν ἦν. ἀλλ' ὡς δῆθεν ἐξουσίαν λαβόντες αὐτοὶ τύπτουσιν, " καὶ τῆς ἀπαιμύντου ταύτης μανίας ἔργον πληροῦσι. διὰ τί μὴ ἐκεῖνος αὐτὸν τύπτησι, καίτοι καὶ αὐτὸς ἐξουσίαν εἶχεν; ἀλλ' ἐπαιδεύοντο φιλοσοφεῖν. οὐκ ἀπὸ τύπτεσθαι ἦν, ὥστε ἢ ὁ δικαστὴς μαθεῖν, τίς ἦν ὁ ὑβριστικώτερος. οὐ μικρὰ τοῦτ' ἦν ὄφελος. εἰδὼς δὲ " τι τούτων ὑβριστικόν, καὶ ἡ ἐκείνου θρασύτης, ὅτι τὰ ποιοῦντα δικαστικῆς ψήφου * δίκην. ἀλλ' οὗτοι πάντα ἀτάκτως ποιοῦσι. ἢ οὐκ εἶπεν, οὐ δίκη, ἵνα μὴ πάλιν κόπτωσιν αὐτόν· ἀλλ', οὐ θέλω. κριτὴς γάρ, φησι, ἐγὼ τούτων οὐ ἢ βούλομαι· ὥστε ὑβριστικὸς ἦν ὁ αἰών. τοῦτο ἢ Πι- Ισαι. ιη. λ. λάτης ἔλεγεν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ· Λάζετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε. ὁ μὲν κατὰ τὸν νόμον ἠξίου κρίνειν αὐτούς· ὁ δὲ, ὥσπερ ὁ μαθόντος καὶ ὁ μηδενὸς, οὕτω διέκειτο. διὰ τοῦτο ἐχαρίζετο τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτι λαὸς ἦν αὐτῷ πολύς. ἐτύπτετο, καὶ οὐδὲν ἔλεγε.

χ. ἐλέγχων μᾶλλον δὲ τ'

χ. ἐκ ἴσης νῦν ἐνδίδως τὴν ἀρχισυνάγωγον πεισθέντα ἢ ἕτερα πολλὰ, τότε γενόμενα, ἢ ἐκκαθίζοντα. τότε

χ. ὅρα γοῦν ἐνταῦθα καὶ ὁ ἀρχισυνάγωγος πιστεύσας, καὶ ὁ Γάϊος, καὶ ὁ Στεφανᾶς, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ ὁ Κρίσπος, καὶ ὁ Σωσθένης, καὶ ὁ Ἐραστος, καὶ ὁ Τέρτιος, καὶ ὁ Κοάρτος, καὶ ὁ Γαΐου ξένος, καὶ ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ ὁ Κλήμης, καὶ ὁ Φοίβη, καὶ ὁ Ἀκύλας, καὶ ὁ Πρίσκιλλα, καὶ ὁ Ἐπαίνετος, καὶ ὁ Μαρία, καὶ ὁ Ἀμπλιάτος, καὶ ὁ Στάχυς, καὶ ὁ Οὐρβανός, καὶ ὁ Ἀπελλῆς, καὶ ὁ Ἀριστοβούλου οἰκία, καὶ ὁ Ἡρωδίων, καὶ ὁ Ναρκίσσου οἰκία, καὶ ὁ Τρύφαινα, καὶ ὁ Τρυφῶσα, καὶ ὁ Περσίς, καὶ ὁ Ῥοῦφος, καὶ ὁ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ, καὶ ὁ Ἀσύγκριτος, καὶ ὁ Φλέγων, καὶ ὁ Ἑρμῆς, καὶ ὁ Πατρόβας, καὶ ὁ Ἑρμᾶς, καὶ ὁ Φιλόλογος, καὶ ὁ Ἰουλία, καὶ ὁ Νηρεὺς, καὶ ὁ ἀδελφὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ Ὀλυμπᾶς, καὶ ὁ πάντες οἱ σὺν αὐτοῖς ἅγιοι. ὅρα πόσοι ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπίστευσαν. καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπίστευσαν πολλοὶ, καὶ ὁ ἐν πολλῷ χρόνῳ ἐπίστευσαν ὀλίγοι. καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπίστευσαν πολλοὶ, καὶ ὁ ἐν πολλῷ χρόνῳ ἐπίστευσαν πολλοὶ. καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπίστευσαν ὀλίγοι, καὶ ὁ ἐν πολλῷ χρόνῳ ἐπίστευσαν ὀλίγοι. καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπίστευσαν πολλοὶ, καὶ ὁ ἐν πολλῷ χρόνῳ ἐπίστευσαν πολλοὶ. καὶ ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπίστευσαν ὀλίγοι, καὶ ὁ ἐν πολλῷ χρόνῳ ἐπίστευσαν ὀλίγοι.

Τοῦτο

Ἰουστε, οὗ ἦν ἡ οἰκία ὁμοροῦσα τῇ συναγωγῇ. ἐλθὼν δέ, ὥστε καὶ ζῆλον ἔχειν ἀπὸ τῆς γλώσσης ἔπειθεν ἅπαντας. Κρίσπος δέ, φησιν, ὁ ἀρχισυνάγωγος ἔπιστεύσατο τῷ Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ τὸ μάλιστα ἱκανὸν πρὸς ὃ ἐπαγάγεσθαι.

9 Εἶπε δὲ ὁ Κύριος δι' ὁράματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ· μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς,

10 Διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ὅρα δὲ πόσου αὐτοὶ πιθανοί, καὶ πῶς ὁ μάλιστα αὐτοὺς γράφων, τοῦτο ὑπεναντίον αὐτῷ λέγει· ὅτι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. ὡς δῆλον σπουδάζοντα αὐτῷ, εἴπερ τις ἄλλος, ἐκ μιᾶς οἰκίας ἡγιάσθαι, ἀλλ' ἤγαγεν αὐτοὺς μόνον πρὸς τὸν ἀνθύπατον.

11 Ἐκάθισέ τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας, κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα,

13 Λέγοντες· ὅτι παρὰ τὸν νόμον οὗτος ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν.

15 Ὁρᾶς δὲ τί ἐνταῦθα αἱ δημοσίαι ἔπλεκον κατηγορήματα; ὅρα γοῦν καὶ ἐμοῦ. Εἰ πονηρόν τοῦτο, ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν, σοὶ τοῦτο ἐμέλησε τῷ ἀνθυπάτῳ· ἀλλ' οὐχὶ Παύλῳ μᾶλλον ἀπολογοῦσθαι. καὶ ἔσχε πρὸς ἀπολογίαν.

Εἰ μὲν οὖν ἦν τῶν [τῆς τῆς πόλεως ἀπόμοιρον] ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμην ὑμῶν. Ἐπειδὴ τις αἰνιγματώδης τοῦτ' εἶναί μοι δοκεῖ· καὶ δίκαιον ἐξ ὧν ἀποκρίνεσθαι συνετῶς.

14 Μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου, φησὶν, ἀνοίγειν τὸ στόμα. Εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· Εἰ μὲν οὖν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἠνεσχόμην ὑμῶν.

15 15 Εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι.

κ. τ. π. τόπον

16 Καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος.

17 Ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες οἱ Ἕλληνες Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον, ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος, καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελε. [Καὶ σύτοιδεν πάλιν ὁ ἱστορικὸς τὸ αὐθάδες τοῦ ἀνδρὸς δείκνυσι.] τυπτόμενον γὰρ αὐτὸν, οὐχ ἡσύχασεν ἰδίαν ὕβριν εἶναι. οὕτως ἦσαν ἐπιμανεῖς οἱ Ἰουδαῖοι. ἰδωμεν δὲ πῶς ἔλυσε τὰ ἀνήκεστα. ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον· ἀκουσόμεθά σου πάλιν. πόσα μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ἀκούσαντες, διὰ σφοδρότητα, ἀλλ' ἐχλεύαζον τὴν ἀνάστασιν ἐχλεύαζον. Ψυχικὸς γὰρ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος. καὶ ὕστερον, ὀξύθυμος ὁ Παῦλος ἐν πολλοῖς αὐτοῖς. ὕστερον· ὡς τὸν μὲν πάσας, τοῦτον δὲ τῶν μεγίστων. χρειωδὴς δὲ ἀπὸ Ἀθηνῶν φησιν, ἦλθεν εἰς Κόρινθον· καὶ εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ἔμεινε παρ' αὐτοῖς καὶ εἰργάζετο. [ὅρα πῶς ὁ νόμος ἄρχεται καταλύεσθαι λοιπόν. κεφάλαιος γὰρ Ἰουδαῖος ὢν τότε ἐκηρύσσεις μετὰ ζήλου, ὡς συνείλε συναστράψαι Παύλῳ.] Ποντικὸς ἦν, οὐκ ἐν Ἱεροσολύμοις, οὐδὲ πλησίον ἐκαθεύδειν ἐλπίδι, ἀλλὰ μακρόθεν πάνυ. περὶ αὐτοῦ γοῦν μέμνηται λόγων· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο τὸν λαὸν ὡς ὀπαδὸν ἀνδρὸν καταγόμενον. πολλῷ γὰρ αὐτῷ τὸν βασιλέων ὑπεπτόησεν ἐκεῖ. ἐὰν μὴ γελάσῃς ἀκούσας, ἀγαπητέ. καθάπερ γὰρ ἀθλητὴν ἡ παλαίστρα τὸν ἀπαλὸν γραμμῇ μᾶλλον χρήσιμον· οὕτω καὶ τὸν πολεμιστὴν ὁ ξίφος ὁ σιδηροῦς, ἀλλ' οὐ ὁ χρυσοῦς. καὶ εἰργάζετο κηρύττων. ἀσχημονοῦμεν ἡμεῖς, καὶ ἐν χρείᾳ τοῦ κηρύττειν ἀεργῶς ζῶντες. διελέγετο δὲ τῇ συναγωγῇ,

ἐν τοῖς τοῦ ἱερο παύσασθαι τὸν αὐτὸν μόνον

Λοιπ. λθ. 32 ΑΚΟΥΣΑΝΤΕΣ ΔΕ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΝΕΚΡΩΝ,
ⓐ μὲν ἐχλεύαζον, ⓐ δὲ Εἶπον· ἀκουσόμεθά σε πάλιν περὶ τούτου.
33 Καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν.

5

ΤΙνὰ ποτε πίσωσιν οὖν αὐτὸν, ὡς ἐν Εἴποιεν Ἀθηναῖοι, ἀκουσόμεθά σε πάλιν περὶ τούτου, ἢ παιδιών ἐστιν, ἐπίγνωσιν; ὡς Ἀθήνας ἀφῖκτο ὁ Παῦλος; ἴσως ἡδὺ οὐ μέγα ἀπῆσαν· ἄλλως τε, ἢ ἐκ τοῦ πνεύματος Ἁγίου κόσμησιν ἔσχατο. 34 Τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ, ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

10

1 Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ἦλθεν εἰς Κόρινθον,
2 Καὶ εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ (διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τῆς Ῥώμης) προσῆλθεν αὐτοῖς·

15

χ. ἐ πίκλα.

3 Καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον τοῦτο, ἔμεινε παρ' αὐτοῖς καὶ Εἰργάζετο. ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην. Εἰκότως εἰς Κόρινθον, ὡς ἔφην, ἐκ τοῦ πνεύματος ἦλθε, ὁ μὴ μάτην ἔδει. ⓐ γὰρ Ἀθηναῖοι κατὰ ξένης ὄντες ἀκροάσεως ἐρασταί, ὅμως οὐ προσεῖχον. οὐ γὰρ τοῦτο ἐπαίδευσαν, ἀλλ' ὥστε ἀεί τι ἔχειν εἰπεῖν, ὅπερ αὐτοῖς δὲ ἀπαγγέλλειν ἐπῄεσιν. Εἰ δὲ τοῦτο ἐν αὐτοῖς ἦθος, πῶς ἐγκαλοῦσιν, ὅτι ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι; ἀλλὰ ταῦτα σφόδρα ἐν ἄπορα. ἀλλ' ὅμως ἔπεισε ⓜ Διονύσιον ⓜ Ἀρεοπαγίτην, καὶ ἑτέρους τινάς. ⓐ μὲν γὰρ ἐπιμελούμενοι βίου ταχέως ἐδίδασκον ⓜ λόγου· ⓐ δὲ λοιποὶ οὐκ ἔπ. ἱκανῶς οὕτω ἔχειν ἔδοξε τῷ Παύλῳ ὁ καταβαλεῖν τοὺς τὰ σπέρματα. ὁ γὰρ πλέον αὐτὸν τῆς ζωῆς σώζεσθαι προσεχώρησε. διὰ μὲν γὰρ Νέρωνος ἐπλησιάσθη· ἀπὸ δὲ Κλαυδίου ἀνερρίπιζεν λοιπὸν ὁ πρὸς Ἰουδαίους πόλεμος, μαχρίδιον μὲν, [οὐκ ἀπτικὸς δὲ,] ὥστε καὶ ἄνω σωφρονῆσαι, καὶ ἀπὸ Ῥώμης ὡς λυμαινόμενοι ἠλαύνοντο. Διὰ τοῦτο οἰκτιρόμεθα τὸν ὡς δίσημον ἀπαλλάττειν ἐκεῖ, ἵνα μὴ ὡς Ἰουδαῖος ἀπολαύσῃ, ἀλλ' ὡς ἐκεῖ τῇ τάξει προσήκων καὶ φυλαττόμενος ἐκεῖ. καὶ ἔμπης, φησι, πρὸς αὐτούς. βαβαί, ποῖον δίκαιόν τοῦ σεμνοποιὸν εὕρες; ὅπου γὰρ οὐ ταῦτα μάλιστα ἔδει αὐτὸν μὴ λαβεῖν, καθὼς φησι· Ἵνα οὐ κενεχόμενα εὑρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς, οἰκτιρόμεθα αὐτὸν μᾶλλον ἐκεῖ.

χ. λίγ.

β. Κορ. ιι. 16.

30

4 Διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας·

5 Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ Παῦλος διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις ⓜ Χριστὸν Ἰησοῦν. Τουτέστιν, ἐπηρέαζον αὐτῷ, ἐφίσαντο αὐτῷ. ἀλλ' ⓐ μὲν ἄτοπ· πῶς δὲ ὁ Παῦλος; ἀφίσταται αὐτῶν, καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ φόβου. οὐκ ἐπ γὰρ ὑμῖν, φησι, τὸ αἰσχρὸν λαλεῖσθαι ⓜ λέγει, ἀλλὰ δὲ ἀμύητοι ἦσαν αὐτοῖς.

χ. ρίσασιν

35

6 Ἀντιπαρατιθέντων δὲ αὐτῷ καὶ βλασφημούντων, ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπε πρὸς αὐτούς· Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· [καθαρὸς ἐγώ,] ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύομαι.

7 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Ἰούστου, σεβομένου ⓜ Θεὸν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομορροῦσα τῇ συναγωγῇ.

40

8 Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες, ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. Θεραπεύει πάλιν εἰπών, ἀπὸ τοῦ νῦν, οὐδὲ οὕτως αὐτῶν ἀμέλει. ὥστε τοῦ διεπέρας ἔνεκεν εἶπε τοῦτο. καὶ λοιπὸν ἦλθε πρὸς Ἰουδαίους,

τηρμιεή· ἐ πολλά μ' ἐπιτόησαν ἰαζθαι, πολλά ἄλλα πολλοί· ἴσχυε ἡ πόλις, ἕως ὅτι ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἰάσατο ⟨ν⟩ τῆς γλωττῆς δισμοί, καὶ τότε μόλις ἐγκε, καὶ εἰς τέλος τοῦ πάθους ἐπεμόχθησα βιγλωττίαν αὐθαι καὶ τὸ δύστανα. διηγήσατο ἡ αὐτὸ ἡ μήτηρ, καὶ ὅτι δὴ παιδίον ἦν σφόδρα μικρόν, ὅτε τὸν ῥῆνα πάθος ἔχει, ὃ καλοῦσι πολύποδα. ἐ πάλιν ἰαζθαι ἀπηγώχεισαν, καὶ τελευτῶσαν ἤνεγκεν ἡ μήτηρ, ἐ ὁ πατὴρ αὐτῷ κατηρᾶτο (ἔτι γὰρ ἔτυχε ζῶν) καὶ πάλιν πρῶτα εἰς ἀπειλὰς ἦν. ἐ ἡ εὐθέως βήξας, ἀπὸ μύγματος ὃ θηρίον εἶχεν τῇ ῥύμῃ τοῦ πνεύματος ἐξέπεσεν ἀπὸ τῆς ῥινός, καὶ πρῶτα λέλυτο τὰ δεσμά. τότε ἡ σοφὸς ἐπὶ ῥύμῃ τῶν ὀφθαλμῶν δριμὺς ἐ ἐγλίχων ὑπῆρχεν αἰεὶ ζητεῖν ἐποίει ταῖς λήμας καὶ ὅτω παχείας, ὡς δῆτα ἀφορᾴματος ἥψεσθαι τῇ κόρῃ, καὶ ὃ δεινόν, πήρωσιν ἐμελέτα, καὶ πρὸς τοῦτο ἔλεγεν τοῦτο συμβήσεσθαι. ἀλλὰ καὶ τότε χάριτι τοῦ Θεοῦ ζαχέως ἀπηλλάγη τοῦ πάθους. καὶ ζῶ τα μὲ ἄπρακτος· ἀ ἡ αὐτὸς ὑπῆρχα μὴ, ἐρῶ σοὶ ὑμᾶς. ἐκπλήττει ποτὲ τυφόμενον ὑπονοία ὁ τῇ πόλει τῇ ἡμετέρᾳ (τότε ἡ ἐπ μειζόνων ἦμεν) καὶ πάντων ἐξωθεῖ τὸν πόλιν· ἐδείκνυσθαι τῶν γραπτῶν, τυχὸν ἁπλάστως βιβλία ἐζήτουν γνητικὰ ἐ μαγικά. καὶ ὁ χάλας ὃ βιβλίον ῥίψας ἀκατασθάτως εἰς ποταμὸν ἔλω, ἐ ἀπαυτόμολος οὐκ εἶχε δοῦναι, ἀλλὰ ἐδείκνυτο τὸν πόλιν ἅπασαι δίσμιος. ὡς ἡ τῶν ἐλέγχων ὑπέτυπτούσων δίδυκε δίκην, τότε ἐγὼ εἰς μὴ τύειν ἀπάτην βουλόμενος, ἐπεμήνυον χάριν τῶν κήπων. ὧν ἐ ποταμὸν μὲ ἡ ἑτέρα πύη. ἰδὼν ἡ ἐκεῖος ὃ βιβλίον ἄνω ὑπέπλιον, ὃ μὲ ἐδόκουν εὐθέως εἰ ἡμόλογος ἡ ἐγώ, ἔγνω ὅτι βιβλίον ἐστί, ἐ κελεύει αἰείλειν. ἐγὼ ἡ φιλοτέχνως, ὥστε κοπὸν εἰ τὸν εὕρεσιν, ἐ ἐγέλων. ἀλλ' ἰδοὺ δή, φησι, ὅ, τι ποτὲ ἡ ἔστι. δύο κλᾶ μέρος τῆς στελίδος, ἡ δύεται ἐγκεχαραγμένα μαγικά. σωίζει ἡ κἡ ζωτὸν γραπτὸν πᾶσιν. εἶτα ἐπέδωκεν λαβὼν ἀπῆκε, ἡ ἐπεπήδα τῷ δίει. τίς γὰρ δὴ καὶ ὑπὸς θυσεν ὅτι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ λαβόντος ἀναλήψεται, πάντων τότε ἡ τῶν αὐτοπώτων κατεχόντων; ἐ ῥίψας οὐκ ἐπολεμοῦμεν, μὰ ὀφθοῦμεν, ἡ καταμείσας αὐτὸ πάλιν ὅμοιον δέος ἦν. ἔδοκει γοῦν ὁ Θεὸς, ἡ ἐῤῥίψαμεν, ἡ ἐχάτων ἀπηλλάγημεν τότε τῶν κινδύνων. ἐ μείζα δὴ ἔχομεν λέγειν, εἰ πάντα καταλέγειν ἐπάλειμι. ἡ ζῶτα ἡ ὑμῶν ἔτεκεν εἶναι, ὥστε εἴ τις καὶ μὴ τοιαῦτα, ἀλλ' ἕτερά τινα ἔχει, ζῶτα μεμνήσθω δίκαιος· οἶδ, εἴ ποτε λίθος τις ἐπερθὴς μέλλων ὅπου σὲ ἔρχεσθαι, οὐκ ὅπου σὲ ἦλθε, τοῦτο ἀνάμνησιν ἔχε. μεγάλων ζῶτα τοῖς σοῖς Θεοῦ φιλίαν ἡμῖν. εἰ γὰρ αἰθέρων ἀναμνησθέντες τῶν ἀφασωσάντων ἡμᾶς, πάνυ δακνόμεθα ὅταν αὐτοὺς ἀμύναθαι μὴ δυνηθῶμεν· πολλῷ μᾶλλον ὅπου Θεοῦ. τοῦτο ἡ ἄλλαχοῦ χρήσιμον. ὅταν [οὖν] βουλώμεθα μὴ ἀλύειν, λέγωμεν δή· Εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα τοῦ Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσωμεν; ἡ Παῦλος δὴ τοῦτο ἔλεγεν ὅτε ἐῤῥύσθη, ἵνα κἀκεῖνος ἀναμνήσῃ. ὅρα καὶ ὁ Ἰακὼβ πῶς πάντα ζῶτα ἐν ἑῷ εἶχε. δὴ καὶ ἔλεγεν· Ὁ ἄγγελος ὁ ῥυόμενός με ἐκ νεότητός μου. καὶ μὴ μέτοι ὅτι ἐῤῥύσατο, ἀλλὰ καὶ πῶς, καὶ ὅτι πάνυ ἐσπούδασεν. ὅρα γοῦν κἀκεῖνον ἰδικῶς μνημονεύοντα τῶν εὐεργεσιῶν. Εἰ τῇ ῥάβδῳ μοῦ, φησι, διῆλθον ⟨ν⟩ Ἰορδάνου. ⟨ᾳ⟩ ἡ Ἰουδαῖοι καὶ τῶν ὅτι τῶν σωτηρίων μόνων) ἀεί, τὰ κἡ τὸν Αἴγυπτοι τρέφοντες· ἐκόνω πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τῶν οἰκείων καὶ εἰς ἡμᾶς συμβεβηκότων, ποσάκις εἰς ἐπαρίας καὶ συμφορὰς ἐμπεπτώκαμεν· καὶ εἰ μὴ ὁ Θεὸς χάρισαι ἐπῆρε, πάλαι δὴ ἀπολώλειμεν. ζῶτα ἐποιοῦντες ἅπαντες, καὶ ἀνάγκην ἔχωμεν ἡ ἑκάστου, χάριν ὁμολογῶμεν διηνεκῶς τῷ Θεῷ, καὶ πάντες κοινῇ δόξαν αὐτῷ ἀναπέμψωμεν, καὶ δοξάζοντες αὐτὸν μὴ ἀλιμπάνωμεν, ἵνα τῆς ἀγαθωσύνης πολλὸν τὸν ἀμοιβὸν κομισώμεθα, χάριτι ἡ οἰκτιρμοῖς τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ γοῦ, μεθ' οὗ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν ἡ ἀεὶ, ἐ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λθ.

τας ἰῶαι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ εἰρηνεύειν. μετανοήσωμεν οὖν. πάντως γὰρ κρίσεως δεῖ. Εἰ
Ρωμ. ιδ. 9. μὴ ἀνέστη ὁ Χριστός, οὐ κρινόμεθα· Εἰ δὲ ἀνέστη, πάντως κρινόμεθα. Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἀπέθανεν,
καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ, φησί. καὶ πάλιν· Πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ
βήματι τοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἕκαστος κομίσηται τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξε. μὴ δὴ τομίσητε ῥήματα μόνον
εἶναι τὰ τοιαῦτα. ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα τὴν ἀναστάσεως τὴν πάντων εἰσήγαγεν λόγον. ὁ γὰρ ἄλλως κρίνε-
ται καὶ ποικίλως. ἐκεῖ δέ, ἀναστήσας ἐκ νεκρῶν, ἐκεῖ σώματός ἐστιν εἰρηνεύειν. τοῦτο γὰρ
καὶ νεκρόν, τοῦτο καὶ πέπτωκε. παρὰ ἔλλησιν ὥσπερ καὶ τῆς δημιουργίας, οὕτω καὶ τὰ τῆς κεί-
σεως ἀλλοτρίως. ταῦτα καὶ παίδων εὑρήματα καὶ μυθώδεστον δὴ θεάτρου ἐστίν. ἀλλ' ἡμῖς
ἐκεῖ τούτων ἀκριβῶς εἰδότες, πρὸ πάντων τὴν χρησίμην, καὶ σπουδάζωμεν οἰκειω-
θῆναι τῷ Χριστῷ. μέχρι ποτὲ ἐμφορησόμεθα πρὸς αὐλούς; μέχρι ποτὲ πρὸς αὐτὸν ἀπλῶς
ἔχομεν; μὴ γένοιτο, φησί. τί ταῦτα λέγεις; οὐκ ἐβουλόμεθα ταῦτα λέγειν, εἰ μὴ ταῦτα
ἐπεφάνετο ὑμῖν. νυνὶ δὲ τί ὁ κέρδος τῆς τοιαύτης λόγων σιγῆς, τῶν πραγμάτων ὕπτα βοώντων
μετὰ πάσης ἀσφαλείας; πῶς δὴ αὐλοὶ φιλόσοφοι; Εἰ ποτὲ μὲν μελῳδίαις μελῳδία, ἐφεύρηται δὲ
καὶ νῦν· ἔστι ἵνα εὑρήσεις μοι δεῦρο πολὺ μέγαν καὶ θαυμαστόν· μετὰ τοῦ καὶ χοροὺ γενόμενα
λογίζεσθαι· ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τοσαῦτα ἄγαθα, ὅσα οὐδεὶς ἀριθμῷ τις δύναται, ἀλλ' ὑπὲρ τούτων ἅ-
πάντων χάριτας εἰδέναι αὐτῷ, καὶ τὰ ἐκάστῳ ἡμῶν γεγονότα ἐπισκοπῶμεν πάντες, καὶ καθ' ἑ-
κάστην δὲ ἀναλογιζώμεθα τὴν ἡμέραν. ὅπως τοίνυν μεγάλων ἐγκλημάτων ταῦτα, ἕκαστος
ἡμῶν ἀναλογιζέσθω πρὸς ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἀκριβείας ἀφερωτάτω, ἀλλ' ὅτι ποτὲ εἰς χαλεπώτερα ἐκπι- χ. ἐκπτοὶ
πτοῦσι διέφυγε καὶ τὴν ἐνδεσίαν χεῖρας, καὶ καθάπερ ἐκ βίβλου καὶ διαστροφῆς ἀναγράπτους ἐ-
γκείσθω τῷ Θεοῦ· νῦν, εἴ ποτε ἔξελθών εἰς ὁδὸν ἀωρίας, διέφυγε κίνδυνον· εἴ ποτε πονηροῖς ἀν-
θρώποις συμβαλών, ἀνώτερος αὐτῶν γέγονεν· εἴ ποτε τόσῳ ἐκπεσών, πάντων ἀπηγωνόθη,
ἀνέσωσε. μέγα γὰρ τοῦτο δεινὰ καὶ πρὸς ὀλίγον ἡμᾶς τὸν Θεόν. Εἰ γὰρ δὴ Μαρδοχαῖος
ἐκεῖνος καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ γεγονότα ἀγαθὰ ἔργα εἰς μνήμην ἐλθόντα τῷ βασιλέως οὕτως ἔ-
σχε προφάσεως, ὡς πάλιν ὅτι τὴν λαμπρότητα ἐκείνην ἐλθεῖν· πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς
ἂν ἀναμνησθῶμεν, καὶ ὀλίγα τούτων ἀκριβῶς ποιησάμενα ἀξίαν τῶν πραγμάτων, τί μὴ ἀ-
μύτομεν ἡμῖς εἰς Θεόν, τί δαὶ αὐτὸς εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰ ἔργασαι. οὕτω καὶ ἀκριβέστερον ἐσόμε-
θα, καὶ πάντα προσπορίζομεθα. ἀλλ' ὀφείλεις τούτων ὀφείλοις ποιῆσαι μνήμην· ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖ ἁ-
μύτημα λέγομεν, ὅτι ἁμαρτωλοί ἐσμεν, οὐ κατ' εἶδος αὐτὰ ἐξεπάζοντες, οὕτω καὶ ἐκεῖ
τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι εὐηργέτησεν ἡμᾶς, λέγωμεν, ὁ Θεός, οὐ κατ' εἶδος αὐτὰ ἐξεπάζο-
μεν. οὐ λέγομεν, πόσα, καὶ ὁπόσα, καὶ ὁποίᾳ χειρί. ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πολλὰ ποησόμεθα τὸν
ἀκείνου. εἰ μὴ γὰρ τις ἐκ τῶν παλαιῶν ἀναλαβὼν δύναται, πάντα ἀναλογιζέσθω ἀκριβῶς,
ὡς μέγαν εὑρήσει θησαυρόν. τοῦτο καὶ πρὸς ὃ μὴ ἀπογνώσεσθαι χρήσιμον ἡμῖν. ὅταν γὰρ
ἴδωμεν ὅτι πρὸς πολλάκις ἡμῶν, οὐκ ἀπογνωσόμεθα, οὐδὲ ἡγησόμεθα ἀπορρίπτειν· ἀλλ'
εἰσέρχεσθαι αὐτὸν μᾶλλον πληρώμεθα τῆς εὐκαιρίας, ὅταν ἀμύτωμεν ὃ ἁμαρτάνειν χ. ἁμᾶς
καλοῦμεν, ἀλλὰ καὶ προσφυσίας ἀποκαλοῦμεν. ἵνα δὴ τί καὶ λέγω, ὅπερ ἀρχὴν ἔφην πρός τινος.
γένοιτό που τις πᾶς, καὶ ποτὲ σωφρονῆσαι αὐλοὶ εἰ) ὁ ἀγρὸς μὴ τῆς μηδὲ, οὕτω πεντηκονθε-
καίτου γενοίσθω. ὅτε δὴ χαλεποῦ τινος αἴρεσις συμβαίνος, πυρετὸς ἐπέπεσεν ἀμφοτέρους.
καὶ γὰρ δὲ μετόπωρον ἦν. τότε δὴ ἡ μὲν μήτηρ ἔφθασεν εἰσελθεῖν ὅτι τῆς πόλεως·
ὁ δὲ παῖς, τὴν ἰατρὸν * ἐκεῖ καλοῦντων μόνον, καὶ τὸ πυρετὸ κρίνοντος, ἀσυκοφ- χ. μετοπωρ-
χολίζειν ἤρξατο δῆθεν φιλοσοφοῦ, μᾶλλον δὲ πῦρ σβεννύειν οἰόμενος, εἰ μηδὲ ὀπ- γὴν
ωρινῶν λάβοι. ἅτε δὴ οὖν παῖς, ὑπὸ φιλοτιμίας ἀγώνου οὐ προσήκατο. ὡς δὲ ἐπέ- χ. πυρίδιον
βη τῆς πόλεως, " πρᾴνθη τὰ τῆς γλώττης, καὶ ἄλαλος ἦν ὅτι πολύ, οὐδὲν ἐκαρ-
θερῶν φθεγγόμενος· ἀλλὰ ἀσελγαίνειν μόνον, καὶ εἰς διδασκάλους ἐφοίτα ὅτι πολὺ χεῖρον, χ. ἐξεκάθετο
ἁπλῶς δὲ καὶ ἄσημα. πάντα οὖν αὐτῷ τὰ τῆς ἐλπίδος " ἐκκέκοπται, καὶ οὐδενὸς ἦν μᾶλ-

τον

αὐτῷ, ἀλλ' ὁ ἱδρυτὴρ ἰῶ, ὁ αὐτός. ὡσὰν ἴσον εἶπεν ὁ ποιητὴς ἐκεῖνος· τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμεν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὡδὶ περὶ τοῦ Διὸς εἶπεν· οὗτος δὲ περὶ τοῦ δημιουργοῦ πάντων λαμβάνω, οὐ ⟨Ⓦ⟩ αὐτοῦ ἐκείνῳ λέγων (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τὰ κυρίως εἰρημένα αἰνίζων. ἐπεὶ καὶ βωμοὶ τούτῳ εἶπεν, οὐκ ἐκείνου, ὃν ἐσέβοντο. Εἷρηται μὲν γάρ τινα καὶ παρ' ἑτέροις εἰς τοῦτον· ἀλλ' οὐκ ἴσασιν οἱ πολλοὶ ὅτι εἷς αὐτοῖς, ἀλλ' εἰς ἕτερος πάντα ποιήσας. Εἰπὲ γάρ μοι, περὶ τίνος ἂν λεχθείη κυρίως, Ἀγνώστῳ Θεῷ· περὶ τοῦ δημιουργοῦ, ἢ περὶ τοῦ δαίμονος; δῆλον ὅτι περὶ τοῦ δημιουργοῦ· εἰ δὲ ⟨Ⓦ⟩ μὴ ἠγνόουν, ⟨Ⓦ⟩ οὐκ ἂν ἤδεισαν. ὁμοίως καὶ ὅτι πόλις παροίκια, περὶ τοῦ Θεοῦ ἂν εἰρῆσθαι κυρίως ἀφώρισεν, ἢ τοῦ Διός, μᾶλλον δὲ ἀμφοτέρων δὲ καταστάντων ἡ χάρις; οὕτως οὐχ ὁμοίως ἐκείνῳ Παῦλος εἶπε (μὴ γένοιτο) καὶ ὅ,

--- Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν·

Αλλ' ἑτέρωθι. γένος μὲν Θεοῦ εἶπεν ἡμᾶς εἶναι, τουτέστιν, οἰκείους, ἱδρυτάς, ἢ ὡς ἄν τις εἴποι, πλοίκους καὶ γείτονας. ἵνα γὰρ μὴ πάλιν λέγωσι· ξενίζονται εἰσφέρειν εἰς ἅπαντας ἡμῶν (οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀνθρώπους οἰκειοῖ) ἄγει ⟨Ⓦ⟩ ποιητὴν εἰς μέσον. ἢ οὐκ εἶπεν, οὐκ ὀφείλετε νομίζειν, χρυσῷ, ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ εἰ) ὅμοιον, ὧ μιαροὶ καὶ παμμίαροι· ἀλλὰ τοιαῦτόν ἐστιν, τοῦτο οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, φησὶν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦτο. τί δαὶ δ' ὑπὲρ τοῦτο; Θεός· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο (ἀσεμνίας γὰρ ὄντως ἄνομα) ἀλλὰ τὸν τοῦτον. πλεῖον οὐ λέγομεν τοῦτο δ' ἀνθρωποειδὲς εἰ) ὅμοιον. τίς γὰρ αὖ ἄπτει; ὅσα πῶς δ' ἀσώματον εἰσηγάγω. ἢ γὰρ ἀθάνατα ὅτι μὴ ὑποπίπτοι σῶμα, ἢ ἀθάνατον ὑποκείμενον. ἡμεῖς οὖν ὑπαρχοντος τοῦ Θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, φησὶ, χρυσῷ, ἢ ἀργύρῳ, ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης δὲ ἐνθυμήσεως δὲ θείου εἰ) ὅμοιον. ἀλλ' εἶπεν αὖ τις· οὐ τοῦτο νομίζομεν. τί οὖν ζητοῦσι λέγει; ἀλλὰ πρὸς τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ἐστὶν αὐτῷ. καλῶς οὕτως εἶπεν. εἰ γὰρ ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ὅμοιοι ἐκείνοις ὃ κατ' ψυχὴν, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός. τίνας ἀπάγει αὖθις τῆς ὑπονοίας. οὐ μόνον ὃ χαράγματι τέχνης δὲ θείου οὐκ ἔστιν ὅμοιον, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλῃ πῃ αὐθεντίᾳ ὑπονοίᾳ ὑπονοεῖ). ἢ γὰρ τέχνη, ἢ ἐξαίνοια ὕλης. ἐξὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν· ὅπερ οὖν τέχνη δὲ αὐθεντίᾳ ἢ ἐξαίνοια ὕλης, τοῦτο ὁ Θεός, ἡ δὲ λίθος ὕλη Θεοῦ. πῶς οὖν, εἰ ὁ αὐτὸς ζῶ ὧδε, οὐχ εὑρίσκομεν αὖθις· διπλοῦν δὲ ἔγκλημα· ὅτι τε ἀφρον οὐχ εὗρον, ἡ ὅτι τοιούτους εὗρον. οὐδαμοῦ ἢ ἐξαίνοια ἀξιόπιστος καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' ὅταν κατάσταση αὐτῷ τὸν ψυχικὸν, διίξας διὰ πολλῶν, ὅσα ἐπάγει. τὸν μὲν χρόνον τῆς ἀγνοίας ὑπερίδων, τὰ νῦν δὲ παραγγέλλει πᾶσι τοῖς ἀθεμίτοις πᾶσι πάντα χοῦ μετάνοιαν. τί οὖν; σπάνις κολάζεται τῶν; σπάνις τοῦ ἁλόντων μετάνοιαν. ὡδὶ τὸν μὲν λέγει, ἡ ὡδὶ τοῦ ἀπολλύντων, ἀλλ' οἷς παραγγέλλει. οὐκ ἀπαιτεῖ λόγον ὑμᾶς, φησὶν· οὐκ εἶπεν, ἀφρονας πεφήνατε· οὐκ εἶπεν, εἴασεν· ἀλλ', ὑμᾶς ἠγνόησατε. ὑπερίδε· τουτέστιν, οὐκ ἀπαιτεῖ κόλασιν ὡς ἀξίους ὄντας κολάσεως. ἠγνόησατε. ἡ οὐ λέγει, ἐκόντες ἐμαχομήσατε· ἀλλὰ τοῦτο μὲν τοῦ ἀθεμίτου ἐδείξε, πάντα χοῦ μετάνοιαν εἶπεν. οὐταῦθα πᾶσιν τὸν οἰκουμένῳ αἰνίττεται. ὅρα πῶς αὐξεῖ ἀπὸ τοῦ μείζονος. δίδωσι ἡμέραν, φησὶν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὸν οἰκουμένῳ ἐν δικαιοσύνῃ. ὅρα· πάλιν τὸν οἰκουμένῳ εἶπεν, ὅταν οὖν ἀθεμίτους καλῶν. ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ὁρᾷ πῶς πάλιν ὁ παῖδας ἐδίλωσεν, ἀναστάσεως μνημονεύσας. ὅτι γὰρ ἀληθὴς ἡ κρίσις, δῆλον ἐκ τῆς ἀναστάσεως. συγκαταβιβάζεται γάρ. ἡ ὅτι πάντα ἀληθείᾳ εἶπε, δῆλον ἐξ ὧν αἴτιον. "ὅτι γὰρ ἡ πᾶσι τούτῳ πίστιν, ὁ ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, ἡ τοῦτο λοιπὸν δῆλον.

Ταῦτα εἶρηται μὲν πρὸς Ἀθηναίους· καιρὸς δ' ἂν ἔχοι καὶ πρὸς ἡμᾶς λέγεσθαι, ὅτι πόλιν πάντα χοῦ μετάνοιαν δεῖ, ὅτι ὥρισεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὸν οἰκουμένῳ. ὅσα ἡ πως ἡ δικαίως αὐτὸν εἰσάγει, ἡ προσποιοῦνται τὸ κόσμου, ἡ φιλόσοφοι, ἡ συγγραφικοὶ, ἡ δικανικοὶ, ἡ σοφοὶ, ἡ πάντα ἁπλῶς δημιουργὸν ἔχοντα. * ἀπέδειξε δὲ ὅτι καὶ τὸ ἀναστῆσαι

ΗΘΙΚΟΝ

κε πῶν γὰρ ταύτῳ προσηκε πίστιν. τὸ αἰτίαται

* τοῦτο,

ἀλλ' ὁ μὲν θεσπέσιος ψυχῆ. ὅρα, τὸν σωματικὸν ἀφῆλε λατρείαν. Ἀ οὖν; οὐ κατοικεῖ ὁ τῷ ναῷ τῷ ὁ Ἱεροσολύμοις; οὐ δῆτα, ἀλλ' ἐνέργεια. πῶς οὖν ἐθεραπεύετο ὑπὸ χειρῶν ἀποστόλων τῶν ἀπὸ Ἰουδαίους; οὐχ ὑπὸ χειρῶν, ἀλλ' ὑπὸ πίστεως. ἐπὶ σαββάτῳ γε οὐκ ἐζήτει οὕτως, ὡς περισσεύομεν. Μὴ φάγομαι γάρ, φησι, κρέα βοῦρον, ἂν αἷμα πρόβατον πίομαι; [εἶτα εἶπόν, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀποστόλων θεραπεύεται περισσεύοντες τινες·] ἐπὶ σοὶ τοῦτο ἦρκεῖ ὁ μηδενὸς δεῖσθαι, ὅταν ἀπεφώνατο (θεῖον μὲν γὰρ ἦν τοῦτο) ἀλλὰ δεῖ ἢ ἔτερον περισσεῦσαι, ἐπάγει ὅ, αὖθις δίδωσι πᾶσι ζῶιον ἢ πνοὴν ἢ τὰ πάντα. δύο τινὰ μέρη θεότητος δείκνυσι, ὁ αὖθις τὸ μηδενὸς δεῖσθαι, ἢ πᾶσι πάντα παρέχει. πάρεχε σεαυτῷ ὅσα καὶ Θεοῦ Πλάτων ἐφιλοσόφησεν, ὅσα Ἐπίκουρος, ἢ τὰ πάντα λῆρος πρὸς ταῦτα. δεῖσθε, φησι, ζωίου ἢ πνοῆς. ἰδοὺ ἢ τῆς ψυχῆς δημιουργὸν αὖθις ποιεῖ, οὐχ ὑπόστασιν. ὥρα πάλιν πῶς καθαιρεῖ καὶ τῆς ὕλης λέγει. ἐπαίνεσί τι εἶπεν ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ὅλης πάσης ὁ προσώπου τῆς γῆς. ταῦτα βελτίω ἐκείνων, ἢ κατασκευὴ τὴν τε ἀτομων ἢ τῆς ὕλης. σὺ οὖν δείκνυσι, ὅλα οὐκ ἔστι μείζων οὐδὲ ἡ ψυχὴ τοῦ δράσαντος. ὅταν οἱ ἐκείνοι φασιν, οὐκ ἔστι τοῦτο δημιουργὸν εἰ). λέγων ὅ, μὴ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεσθαι καὶ Θεοῦ, αἰνίττεται ὅτι ἀγγέλοις ἢ ἰῶ θεραπεύεται. [οὐδὲ, φησι, οὐρανοῦ ἢ γῆς Κύριος.] ἀλλοιοῦ ἐχ καὶ μείζονες δαίμονες. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας καὶ κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. ὡσὼς εὐρήσεις γέγονε περίεργος δίξας, τότε ἀπεφήνατο, ὅτι οὐκ ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ. ὡσπὶ ἔλεγε· Εἰ Θεός, πάντα ἐποίησε δηλονότι· εἰ δὲ μὴ ἐποίησε, οὐ Θεός. Θεοὶ, οἱ καὶ οὐρανοὶ ἢ τὸν γῆν, φησι, οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν. πολλῷ μείζονα ἐκείνων δήμασα εἰσάγει (καὶ τοῦ οὐδέπω τὰ μεγάλα εἶπεν· οὔπω γὰρ χρεὼς ἀλλ' ὡς παιδοτριβοῦντα) τὸν δημιουργόν, τὸν κυριότητα, ὁ ἀνενδεές. Εἶπεν ὅ, ὅτι πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων ἐξ ἑνὸς αἵματος ἐποίησε, ὁ πάντων αἴτιον τὸν ἀγαθὸν ἐδήλωσε. τί τούτου τοῦ ὑψηλοῦ ἐστι; θαυμαστὸν μὲν γὰρ ὁ ὁ ἐξ ἑνὸς πάντας ποιήσας τοσούτους· ὁ ὅ πάντα ἐκ αὐτὸν συνέχοντα, ἔτι πολλῷ θαυμαστότερον. δίδωσι γάρ, φησι, πᾶσι πνοὴν ἢ ζωήν. τί ἐστιν ἀείσας περιγεγραμμένους καιροὺς ἢ ὁρισμὸν τῆς κατοικίας αὐτῶν ζητεῖ Θεὸν, Εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν ἢ εὕροιεν; ὅτι οὐκ ἀναγκάζει τις, φησι, πείθειν ἢ ζητεῖν Θεόν· ἢ Εἰ μὴ τοῦτο, ὅτι ὤφειλε ζητῆσαι Θεόν. ἀλλ' οὐ δεσπότης τοῦτο ὤφειλεν, ἀλλὰ περιγεγραμμένους καιρούς. τοῦτο ὅ λέγει, δείκνυσι ὅτι οὐδὲ ἐμὲ ζητήσαντες εὗρον· καὶ τοι οὕτως ἐμοὶ φανερὸς προσῆκεν εἶναι, ὥσπερ δὲ Εἰς μέσον τι ψηλαφώμενον. οὐδὲ γὰρ ἐγγὺς ἐμοῦ ἐστιν [ἑκάστου.] ἀλλαχοῦ ὅ φησι· οὐδὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐμοῦ, ἐν ἄλλῳ ὅ φησι. ὥστε ἢ ἐν πάντα καιρῷ, ὡς ἐν πᾶσιν ἐγγίσαι δυνατὸν αὐτὸν εὑρεῖν. ὅτου φησὶ μήποτε [ὁ ζητεῖσθαι,] ὥστε μήτε τρόπῳ κωλύεσθαι, μήτε χρόνῳ· ἢ αὐτὸ δὲ τοῦτο μάλιστα αὐτοῖς συνεκάλυπτε, εἶγε ἠθέλησε, ὁ πάντα ἐγγὺς εἶ) ὁ οὐρανοὺς, ὁ ἐν πάντι χρόνῳ ἐστίν. δῆλον ἢ ὅτου εἶπε· καὶ ἐγὼ οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα, ἀλλ' ἐγγὺς ὄντα πᾶσιν. ὃ ὅ λέγει τοῦτο ἐστι· οὐ μόνον τὸν ζῶιον ἔδωκε ἢ τὸν πνοὴν ἢ τὰ πάντα· ἀλλ' ἢ ὅ κεφάλαιον ἁπάντων, εἰς γνῶσιν ἦλθεν αὐτοῦ, δοὺς ταῦτα δι' ὧν δυνάμεθα θύρσι αὐτὸν ἢ καταλαβεῖν. ἀλλ' οὐκ ἠθέλησαν ζητῆσαι, καὶ τοι περὶ ποδῶν ὄντα. οὐ μακρὰν, φησιν, ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. βαβαί· πῶσιν ἐγγὺς εἶ) λέγει τῆς πάντα τοῦ τῆς οἰκουμένης θεοῦ. τί τούτου μεῖζον; ὅρα πῶς ἢ καθαιρεῖ οὗτος μείζονας. Ἀ λέγω μακρὰν; ὅτου ἐγγύς ἐστιν, ὡς χρεὼς αὐτὸν μὴ ζητεῖν. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν ἢ κινούμεθα καὶ ἐσμεν. ὡς ὁ σωματικῶν ὑπολαμβάνει τοιοῦτόν τι λέγει. ὥσπερ ἀδυνάτου ἀγνοῆσαι τὸ εἶναι πάντα τοῦ κεχυμένου, ἢ οὐ μακρὰν ἀφ' ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα, μᾶλλον ὅ ἢ ἐν ἐμοὶ ὄντα· ὅτου δὲ ἐν τῷ ὅλῳ δημιουργῷ. ὅρα πῶς [πάντα αὐτὸν λέγει εἶ)] τὸν προϊόντα αὐτὸν φησι, ἢ τὸν συγκράτησιν· ὃ εἶ) πρὸ αὐτοῦ· ὃ ἐνεργεῖν· ὃ μὴ ἀπολέσθαι. ἢ οὐκ εἶπε, δι' αὐτοῦ,

αἱ ἡμέραι. τί δήποτε οὐκ ἔστι τοῖς φιλοσοφίαν διδυσὶ, ἢ εἰπεῖν· ὁ Θεὸς ἀσώματος φύσει, ἀόρατος ἢ ἀσχημάτιστος; ὅπ τοιοῦτοί τινες ἰδόκουν εἶναι τότε λέγει τοῖς αἱρεσιώτας μᾶλλον μαθεῖν ὅτι δεῖ μόνος Θεός. Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ἀφεὶς, τοῖς δὲ ζητοῦσιν ἴσασι, καὶ φησι·

30 Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπερεῖδεν ὁ Θεὸς, νῦν δὲ παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν,

31 Διότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσι, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Ὅρα, κατασείσας αὐτὸν τὴν ἀγάνοιαν, τῷ εἰπεῖν, ἔστησεν ἡμέραν, ἢ φοβήσας, τότε δικαίως ἐπάγει τοῦτο, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Ἀλλ' ἰδοὺ μένουσι καὶ εἰρωνεύονται. ἐν ᾗ τοίνυν τοῖς Ἀθηναίοις ἐνδιατρίβοντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου, προῳξύνετο, φησὶ, τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ. οὐκ ὀργὴν ἐνταῦθα, οὐδὲ ἀγανάκτησιν ὁ προοξυσμὸς, ἀλλὰ διόρθωσιν καὶ ζῆλον δηλοῖ, καθάπερ καὶ ἀλλαχοῦ· Ἐλύετο, φησὶ, προοξυσμὸς μετ' αὐτοῦ αὐτῷ. ὅρα δὲ πῶς οἰκονομεῖται καὶ ἄκοντα μένειν οὐκ ἐκδεχόμενοι ἐκείνους. τί οὖν ἐστι, προῳξύνετο; αἰτία τοῦ, διηγείρετο. ὀργῆς γὰρ καὶ ἀγανακτήσεως πόρρω ὁ χαρακτήρ· οὐκ ἔφερεν, ἀλλ' ἐτήκετο. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις, φησὶ, καὶ τοῖς σεβομένοις. ὅρα πάλιν αὐτοὺς Ἰουδαίους καλεῖ. σεβομένους δὲ, τοὺς προσηλύτους λέγει. διεσπάρησαν γὰρ ⓐ Ἰουδαῖοι πανταχοῦ ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας· ἅμα μὲν [ἐξ ἐκείνου] τὸν νόμον λυομένου, ἅμα δὲ διδάσκοντες ἀσεβεῖν τοὺς ἀνθρώπους. ἀλλ' οὐδὲν ἐκέρδαναν ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἢ μᾶλλον μάρτυρας ἔχει τῶν οἰκείων συμφορῶν. τινὲς δὲ, φησὶ, τῶν Ἐπικουρίων καὶ τῶν Στοϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ. ἐκεῖ μὲν Ἀθηναῖοι τοῖς οἰκείοις νόμοις ἐχρῶντο, ἅτε ὑπὸ πισόντες ἤδη τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ πόθεν ἠθέλησαν οὗτοι συμβαλεῖν; ἐπεὶ δὲ ἄλλους ἰῶντας ἀλλοκότους, καὶ δόξας ἔχοντας ⓦ δυσθέρατοι. καὶ ἔφη, βαθέως ὑβριστικῶς. Ψυχικὸς γὰρ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος. ξένων δαιμονίων, φησὶ, δοκεῖ καταγελᾶν. δαιμόνια τοὺς θεοὺς αὐτῶν ἐκάλουν. ἦσαν γὰρ αἱ πόλεις Ἐιδώλων πλήρεις. ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἔπι ⓦ Ἄρειον πάγον ἤγαγον λέγοντες. ἆρά γε Ἐις Ἄρειον πάγον αὐτὸν ἕλκει; ὡς καταπλήξοντες, εἶτα καὶ φοινικὰς δίκας ἐπάγοντες. δυσάλωτα γνώμαι πῶς ἡ καινὴ αὕτη καὶ κατὰ τὴν ἀλλοιωτὴν διδαχή; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρῃς Ἐις τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ ⓐ ἐπιδημοῦντες ξένοι, Ἐις οὐδὲν ἕτερον διέτριβον, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. διὸ καὶ ἐνταῦθα ἐπισημαίνεται, ὅτι καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ἀγαλλόμενοι, τῷ λαλεῖν καὶ ἀκούειν, ὅμως ξενίζοντα ἐνόμιζον εἶναι ἐκεῖνα, ἅπερ οὐδέποτε ἦκουσαν. σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν. οὐκ εἶπε δὲ δαίμονας ἁπλῶς, ἀλλὰ προσοδοποιῶν τῷ λόγῳ. διὸ τοῦτο εἶπε, δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ, διὰ ⓦ βωμόν. ὁ Θεὸς, φησὶν, ὁ ποιήσας ⓦ κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. ἐφθόγξατο φιλοσόφου μέλους, δι' οὗ πάντα κατέτρεψε τὰ τῶν φιλοσόφων. ⓐ ὧν γὰρ Ἐπικούρειοι αὐτόματα φασιν εἶναι τὰ πάντα καὶ ἀπὸ ἀτόμων συνεστάναι· ⓐ δὲ Στωϊκοὶ, σῶμα καὶ ἐκπύρωσιν· ὁ δὲ ἔργῳ Θεοῦ λέγει ⓦ κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ. ὁρᾷς συντρέχοντας, καὶ ἐν συντρέχουσι σαφῶς δηλοῦντα; καὶ σκόπει τίνα ἐῶ τὰ ξενίζοντα αὐτοῖς· ὅτι ὁ Θεὸς τὸν κόσμον ἐποίησεν. ἃ καὶ τῶν τυχόντων ἴσασί τινες νῦν, ταῦτα οὐκ ἠδέσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων οἱ ⓐ σοφοί. Εἰ γὰρ ἐποίησε, δῆλον ὅτι καὶ Κύριος. ὅρα τί φησι· θεότητος ἐστὶ γνώρισμα· ὁ δημιουργικόν· ἴσως ἐχρῆν καὶ ὁ υἱός. καὶ γὰρ ⓐ τοιοῦτόν τινα λέγουσι, Θεοῦ ἐστὶ δημιουργεῖν· οὐχ ὥσπερ οὗτοι, ἄλλου μέν ἐστι ⓦ ποιητοῦ, καὶ Κύριον δὲ, τοῦ δὲ ἀληθινοῦ ὕλην ὑποβάλλοντος. ταῦτα λοιπὸν αἰνιγματωδῶς εἶπε τὸ αὐτὸ, καὶ ἔστιν, ἢ καθαιρῶν τὸ ἐκείνων. οὐκ ἐν χειροποιήτοις, φησὶ, κατοικεῖ. οἰκεῖ μὲν γὰρ ἐν ναοῖς· ἀλλ' οὐκ ἐν πιοῦσι,

19 Επιλαβόμενοί τε αὐτὸν, ὅτι τὸν Ἄρειον πάγον ἔλεγεν λέγοντες· δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή;

20 Ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βουλόμεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι.

21 Ἄθηναῖοι γὰρ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον.

22 Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου, ἔφη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.

23 Διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ βωμὸν, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ.

24 Ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. Ὥσπερ ἐγκωμιάζων αὐτοὺς, δοκεῖ σοφοὺς λέγειν βαρύ. ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς, φησι, θεωρῶ· τυπτόμενοι, δυλαβεστέρους. ὃν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ. τί ἐστι τοῦτο; Ἀθηναῖοι ὑπὲρ τῶν ἀοράτων πολλοὺς ἐδείξατο θεοὺς ἐκ τῆς ἱστορίας, οἷς ὁ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερεύς, Πᾶνα, καὶ ἄλλους ἄλλαχόθεν, διδυκότερα μή ποτε καὶ ἄλλος τις ἢ αὐτοῖς μόνοις σοφὸς γνώμενος, θεραπεύσωμος ὁ ἄλλαχοῦ, ἵνα πλείονος δόξης ἀσφαλείας καὶ τούτῳ βωμὸν ἔστησαν· καὶ ὑπὲρ οὐκ ἴσως δόξης ὁ Θεὸς, ἐπιγέγραπτο, ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ. Ἆρα οὖν Χριστὸν Ἰησοῦν εἰς Παῦλος λέγει, μᾶλλον ὁ τῶν πάντων Θεός. ὃν οὖν ἀγνοοῦντες, φησὶ, εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὅρα πῶς δείκνυσι τὸν ἕλληνα αὐτόν. Θεοὺς ξένους, φησὶ, Θεοὺς καινοὺς εἰσφέρω. αὐτὸ καὶ κατὰ τοῦτο ἔλεγεν οὐκοῦν· τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ λαλουμένη ὑπὸ σοῦ διδαχή; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βούλεσθαι οὖν μάθωμεν αὐτὸν τὸν ὑπόληψιν, καὶ φησιν·

24 Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς Κύριος ὑπάρχων. Εἶτα ἵνα μὴ νομίσωσιν εἶναι τῶν πολλῶν τινὰς, διορθοῦται λοιπὸν ἐπάγων· οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ,

25 οὐδὲ ὑπὸ χεῖρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενός τινος.

Ὁρᾷς ὅπως καὶ μικρὸν εἰσάγει τὴν φιλοσοφίαν; πῶς καθαίρει τῆς ἑλληνικῆς πλάνης; Δοκεῖ ζωὴν ἐκ πνοὴν τὰ πάντα,

26 ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Τοῦτο Θεοῦ ἴδιον. ὅρα τοίνυν εἰ μὴ καὶ ὅτι τὰ ἀπὸ ταὐτὰ λέγεσθαι δυνατά. οὐρανοῦ, φησι, καὶ γῆς Κύριος ὑπάρχων, οὐκοῦν οὐκ ἐν μέρει Θεοῦ. καὶ τὴν δημιουργίαν ἐδήλωσε, καὶ τὸν ἀνθρώπους. Οὐδὲ προσδεόμενος χειρὸς καὶ τῆς θεραπείας τῆς κατοικίας αὐτῶν,

27 ζητεῖ Θεὸν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν· καίτοι γε οὐ μακρὰν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα.

28 Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι·

--- Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

Τοῦτο Ἄρατος εἶπεν ὁ ποιητής. ὅρα καὶ ἀπὸ τῶν ὑπ' αὐτῶν ὑπομνήσεων, καὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων ταῦτα ἀποδείξας πάντα ἔρχεται.

29 Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ, ἢ ἀργύρῳ, ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον.

Καὶ μέντοι καὶ τοῦτο, φησὶν, ὀφείλομεν. ὑδαμῶς. οὐ γὰρ ἀνήμεις ἔμοιοι, οὐδὲ αἱ ψυχαὶ αἱ

χ. κεφάν

χ. χριὸ ἴσως. ὃ. φησιμᾶλ. ϛ ὁ π.

χ. αὐτὸς δὲ λοιὰ τῶν ζ. χ. τῷ

χ. ἀπὸ

βασάνους εἰδῶς ὠφελησαι, ὃ κρυπτόμενον ἐδήλωσε· ὅτων γὰρ ἐσταῦθα, βασάνιση μυεῖαι; ἢ τοιούτοι λογισμοί, ἢ παχέως ὄντι ὃ βαρβαρικὸν φρόνημα. ἵνα γὰρ μὴ ὑπολείπωμαι ὑμῖν δείγματος, ἐρῶ σοὶ τοιούτους κατασκόπους, οἵους ἐπεμψεν ὁ Ἀλέξανδρος ἰδεῖν τὰ σὰ ἡμῖν, φέρε, ἵνα ἀποδύσωμεθα, ἢ ὅπι τὸ δικαστηρίου ἐξεπάσωμεν μετ' ἀκριβείας. καὶ, εἰ βούλεσθε, τῶν ἐκεῖθεν Παύλου φωνὴν ταύταν παραγάγωμεν. Ἀλλὰ ὅτι, φησι, λόγου μὲν ἔχετε σοφίας, σὺ ἐλλὰ δεισιδαιμονίας ἢ περιφρονήσεως ἢ ἀφειδίας σώματος, οὐκ ἐν ὑμῖν τινι πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός. οἶσι, ἐβούλετο Ἰουδαίοις εἰσαγαγεῖν ὁ Ἀλέξανδρος. Εἰ μὲν οὖν αὐτόθεν αὖθις εἰσήγαγε, οὐκ ἂν ἔπεισεν. ὅρα τοίνυν πῶς αὐτὸν κατασκευάσας. Κολασε. β. ad.

χ. ἀφειδεῖν

ἢ τὰ σώματος ἀφειδῆ, φησι. φιλοσοφία τοῦτ' ἔστι, ὃ μὴ προσίεσθαι βρῶμα, ἀλλὰ παρατηρεῖν. περιφρονήσεως τοῦτο ἔστι. ἢ πάλιν ὅπι τῶν αἱρετικῶν ἐβούλετο ἡμᾶς εἰς τοῦτο κτίσιν καταγαγεῖν. ὅρα γοῦν πῶς κατασκευάσει ἢ δόλῳ. Εἰ εἶπεν, ὅτι κτίσει προσκυνεῖ, ἐάλω ἄν· ἀλλά τί; ὁ Θεός, φησι, κτισὲς ὅστι. ἀλλὰ ἀποδύσωμεν αὐτὸν τῇ ψήφῳ τοῦ δικαζόμενον τὸν νοῦν τῆς γραφῆς τῆς ἀποστολικῆς· ἐκεῖ αὐτὸν ἀγάγωμεν. αὐτοὶ ὑπογράσσοντας ἢ ὃ κήρυγμα, ἢ τοῦ λαοῦ. πολλοὶ κέρδους κερδαίνουσι, ἵνα ἔχωσι διδόναι πόσι, κέρδους ἄδικα· ἢ σοῦ χαίρειν ὁ λογισμός. ἀλλ' ἀποσκευασάμενα αὐτὸν ἐλέγξωμεν; ἵνα μὴ ἁλῶμεν, ἀλλὰ πάσας διαφυγόντες καὶ μηχανὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου, διωκθῶμεν μετ' ἀκριβείας τὰ ὑγιῆ δόγματα κατέχοντες, μετ' ἀσφαλείας ἢ τὸν πρόκατα βίον διανύσαντες, ἢ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τυχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗ ἢ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. ἀποδυσώμεθα

Λογ. λη. 16 ΕΝ ΔΕ ΤΑΙΣ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚΔΕΧΟΜΕΝΟΥ αὐτοῦ τοῦ Παύλου, παρῳξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντι κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. 17 Διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις ἢ τοῖς σεβομένοις, ἢ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας.

21

ΟΡα αὐτοῦ μείζονας ἔχοντα περισμοὺς τοῦ Ἰουδαίους, ἢ καὶ Ἕλληνας. ἐν γὰρ Ἀθήναις οὐδεὶς πάλαι τοιοῦτος, ἀλλὰ μείζονι γέλωτος ὃ πᾶς φιλόχρηστος, κἀκεῖνος ἔπεισεν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις πολλὰ τὰ δεινά. ὅτων γε οὐκ ἐκεῖ πολεμωμένοις μᾶλλον. διὸ καί φησιν ἐν τοῖς Ἀθήναις ἐκδιεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου, παρῳξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντι κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. Εἰκότως παρῳξύνετο. οὐ γὰρ ἐν Ἀθήναις ἄλλοχοῦ τοσαῦτα εἰδῶλα. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ, ἢ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. ὅρα, πάλιν Ἰουδαίοις διαλέγεται, πρότερα χθὲς ὀλίγου μίζων τοὺς καταλιπεῖν αὐτοὺς λέγοντας διὰ ὃ φρὸς τὰ ἔθνη ἀπεστράφην. θαυμαστὸν, ὡς οὐ καταπίλασαι ἐν φιλοσόφοι ὅτως αὐτοῦ φλεγομένου ὑβριστικῶς βιῶναι, οὐδὲ ἀπεπήδησαι ἀπὸ τοῦ κηρύγματος εἰκότως· μακρὰν τοῦτο φιλοσοφίας, ὅπου οὐδὲν τοῦτον εἶχεν. ἄλλως δὲ, ὅπου οὐκ ἐνοοῦμεν, οὐδὲ συνίεσαί τι τῶν λεγομένων. ὡς γὰρ ἐν μὲν σῶμα τὸν Θεὸν λέγοντες, ἐν δὲ ἡδονὴν τὸν μακαριότητα;

χ. τοιοῦτος περισμὸς ἦλθ' πάλαι ἢ Ἰουδαίοις διαλέγεται ὁ Παῦλος

χ. μακρὰν

χ. θεοῦ ἐνοοῦμεν

18 Τινὲς δὲ τῶν Ἐπικουρείων ἢ τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ· καί τινες ἔλεγον· τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ· ξένων δαιμονίων [δοκεῖ] καταγγελεὺς εἶναι, ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῖς εὐηγγελίζετο. Καὶ γὰρ τὴν ἀνάστασιν, Θεὸν μὴ νομίζοντες, ἄτοπον ἐνόμιζον, ἢ τὸ εἰωλότητος ἢ ἡλιθιότητος εἶδος.

μᾶλλον ὅταν ἡ τὴν ἀρχιερωσύνην, οὐδ' ἂν ὑπεδύξατο τὰ αὐτά. οὐ γὰρ ἂν δυνάμενος. καθάπερ γὰρ ἡ γῆ τῷ γεωργῷ, ἡ ὁ γεωργὸς ὑφ' ἧς τῆς γῆς· οὕτω καὶ ὁ τοῦθα. ποῖον γὰρ ἔχει μισθὸν διδάσκαλος, ὅταν ἔχων ὑπεύθυνος τῶν διδαχθέντων; ποῖον δὲ ἀπολαύσαντες διδασκαλίας ἀφίσης; ὥστε ἡμῖν ἀλλήλων χρῄζομεν πάντη, καὶ ἀρχόντες ἀρχομένων, καὶ ἀρχόμενοι ἀρχόντων. ἀρχόντες μὲν γὰρ πολλοὶ εὕρεσιν. οὐδὲις γὰρ ἀρκεῖ καθ' ἑαυτὸν ἅπαντα κατορθῶσαι, αὐτὸς χρηστοπονῆσαι δεῖ, αὐτὸς βουλῆς σπέρματος καὶ γεωμέτρας, ἀλλὰ πολλῶν γίνεται ἀπὸ τῆς συνόδου καὶ τῆς πλήθους. οἷον, ὁ μὲν πάντας τῶν διδόντων χρῄζουσιν· ὁ δὲ διδόντες τῶν λαμβανόντων πάλιν. ἀλλήλοις, φησί, κατομοιοῦντες εἰς προθυμίαν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων. ἆρα τοῦτο μείζονα δυνᾶται; ὃ κοινὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἅπερ καθ' ἑαυτὸν δύναται τις, μὴ τῶν ἄλλων γινόμενος ἰσχύει. ἆρα τοῦτο μάλιστα αἱ ἀνάγκαι αἱ βίαι σοῦθα γίνονται καὶ τῆς οἰκουμένης, καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς· ἀπὸ περάτων ἕως περάτων, καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ τῶν συμφορῶν. ἐ τοῦτο ὁ Παῦλος δηλοῖ λέγων· Ἵνα ὦ εἰς ἡμᾶς χάρισμα· ἐκ πολλῶν πρόσωπον. ἆρα πολλῶν εὐχαριστηθῇ καὶ ἡμῶν· τουτέστιν, ἵνα πολλοῖς χαρείσης. καὶ πολλαχοῦ τῶν εὐχὰς ὑπέρ. ὅρα καὶ ὑπὲρ τῶν Νινευιτῶν ἡ φησὶν ὁ Θεός· Ἐγὼ δὲ οὐ φείσομαι τῆς πόλεως, ἐν ᾗ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες; ὅπου δύο, φησὶ, τρεῖς εἰσι συνηγμένοι, φησὶν, εἰς ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. εἰ δὲ δύο μέγα ἰσχύουσι, πόσῳ μᾶλλον πλείους; ἃ δὲ καὶ ὧν ἰσχύσις, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως. ἆρα τί δὲ καὶ εἷς εἷς; ἆρα τί οὐκ ἰσχύει πολλοί; ἆρα τί μὴ γίνῃ δημιουργὸς ἀγάπης; ἆρα τί μὴ καταπαύεις φιλίαν; ὃ μέγιστον τῆς ἀρετῆς ἐγκώμιον οὐκ ἔχεις. ὥσπερ γὰρ ὃ οὐ συμβαίνει εἰς κακίας μᾶλλον προσκύνει Θεόν· οὕτω καὶ ὃ ἐπὶ ὁμοίοις εἰς ἀγαθοὺς, μᾶλλον εὐφραίνει. οὐκ ἔστι, φησὶ, μὴ πολλῶν ὄντι κακίᾳ. Πόσοις ὄφελος ἂν μία, ἠρεμώθησαν, καὶ ἐθήρευσε ὡς αὐδοντὶς τὸ πᾶς κακίας αὐτῶν. κατασκεύασον σοὶ φίλους περὶ τῶν οἰκείων, περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. εἰ ὁ εἰρηνοποιὸς υἱὸς Θεοῦ· ὁ δὲ φίλους κατασκευάζων, πόσῳ μᾶλλον; εἰ ὁ καταλλάττων μόνον, υἱὸς Θεοῦ κληθήσῃ· ὁ δὲν [καταλλατόμενος] φίλους ποιῶν, πόσου οὐκ ἔσῃ ἄξιος; τοῦτο ποιῶμεν τὸν ἐμπορίαν, φίλους ποιούμενοι ἀλλήλους τοὺς ἐχθρούς, καὶ τοὺς οὐκ ἐχθροὺς μὲν, οὐ φίλους δὲ, ἵνα τούτους συναγάγωμεν, καὶ περὶ πάντων ἡμᾶς εὐλογεῖ. καθάπερ γὰρ ὁ τὴν οἰκίαν ἐχθρὸν ἔχων, καὶ περὶς τὸν γυναῖκα τὸν ἑαυτῷ διεστηκώς, οὐκ ἔστιν ἀξιόπιστος ἑτέρους καταλλάττων, ἀλλ' ἀκούσεται, Ἰατρὲ, θεράπευσον σαυτόν· οὕτω δὴ καὶ σοῦθα ἀκούσεται. τίς οὖν ὅστις ἡμῖν ἡ ἔχθρα; ἡ τῆς ψυχῆς περὶς τὸ σῶμα, ἡ τῆς κακίας περὶς τὸν ἀρετήν. ταῦτα καταλύσωμεν, τοῦτο λυσώμεθα τὸν πόλεμον· καὶ τότε μετ' εἰρήνης καὶ τοὺς ἄλλους προσλεξόμεθα, μετὰ πολλῆς τῆς παῤῥησίας, οὐ κατηφοῦντος ἡμῶν τὸ συνειδός. μάχεται θυμὸς ὑπεικείᾳ, μάχεται χρημάτων ἔρως σωφροσύνῃ χρημάτων, μάχεται βασκανία χρηστότητι. τοῦτον λύσωμεν τὸν πόλεμον, τοῦτος κατασπείσωμεν τοὺς ἐχθρούς, ταῦτα φήσωμεν τὰ ῥήματα· ἐν τῇ πόλει τῇ ἡμετέρᾳ καταπαύσωμεν εἰρήνην. πόλις γὰρ ἡμῖν ὅτι ἡ πολιτεία, καὶ πολῖται καὶ ξένοι πολλοί. ἀλλὰ ξεπλασθήσόμεθα ποτὲ ἡμῖν, ὥστε μὴ τοὺς οἰκείους φλέγεσθαι. μηδεὶς ἀλλότριος, μηδὲ νόθον ἐπιφύτω δόγμα, μηδὲν φερέπημα ἐρυκέτω. οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῶν πολεμίων τις ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἀλῶ, ὡς κατάσκοπος χρῆται; οὐκοῦν ξεπλασθῆναι ποιῶμεν, μᾶλλον δὲ ξεπλασθῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους ἀπελάσωμεν. καὶ ἐδιδάξαμεν ἡμᾶς, καὶ διδάξωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς, καὶ λογισμοὶ ἐκεῖνοι, καὶ βαρβαρωμένοι μὲν, κατασκευασμένοι δὲ ἑλληνικῇ πολιτικῇ. πολλοὶ γὰρ καὶ ἡμῶν λογισμοὶ τοιοῦτοι, φύσει μὲν ἐχθροὶ, ἐξιδεολογημένοι δὲ ἀδρανῶς κατάκεινται. καθάπερ καὶ Πέρσαι τὸν παρὰ σοῦ ἐλθόντες, καὶ τὰς ἀναξυρίδας, καὶ τὰ ὑποδήματα τὰ βαρβαρικὰ, καὶ τὸν ἄλλον τρόπον τὸν ἡμῶν ὑπερῴων ὑπερελθόντες, καὶ κεφάλαιον ἐγχειρίσας, καὶ τῇ σωτηρίᾳ γλώττῃ ἀβαλεγόμενοι, κρύπτουσι τὸν χάλκεον καὶ πόλεμον· καὶ δὴ βασάνοις

ιγ. ἡ γῆ καὶ ὁ γεωργὸς ὑμεῖς ἐστε.

β. Κορ. ε. ια.

χ. δὶ πέρατος.

χ. ἐν πολλῷ εὐχαριστήσῃ.

Ἰων δ.

Ματθ. ιη. κ.

φιλ. δ. γ.

χ. μὴ

χ. ὅλως ποιῶ

χ. ἐξεπλάσωμεν.

διδυ. ἀξίως ἡ τῆς ἀταξίας αὐτῶν εἶπεν· ὧν ἦλθον καὶ σαλεύοντες τὸν ὄχλους, τὸ ἀκάθεκτον μανίαν αὐτῶν αἰτιώμενος. βιθίως ἡ ἐξαπέστειλαν τ̀ Παῦλον ⓐ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι, φησιν, ὡς ὅτι τὸν θάλασσαν. ὁ δὲ Παῦλος πέμπουσι μόνοι. ὥστε γλρ᾽ αὐτὸν ἐδιδάσκεσθαι, μὴ ἵνα πάθῃ, ὃ κεφάλαιον αὐτῶν᾽ αὐλὸς ὤν. οὕτως οὐ πάντα χρὴ ἡ χάρις σπεύδειν᾽ ἀλλ᾽ εἴα αὐλοὶ ἡ δι᾽ ἀνθρώπων ποιεῖ, ἀλλ᾽ ἀπειλοῦσα αὐλοὶ ἡ διωκόμενοι, ἡ εἰς μέσον ἐμβάλλουσα. ἔφη γοῦν, ἕως᾽ Φιλίππων ἕσωσι μόνοι, σπεύδει ἡ οὐκ ἔπ. ἡ λαβόντες ἐστολίω, φησι, τοὺς ⓐ Σίλαν ἡ τ̀ Τιμόθεον, ἵνα ὡς πάντα ἔλθωσι τοὺς αὐτὸν, ἐζήτουν. ἡ τῶν εἰκότως. εἰ γλρ ἡ Παῦλος ἰῶ, ὅμως ἐλάμβανον ἑκάστων. ἄφρ καλῶς ἠπείγοντο εἰς Μακεδονίαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. λαμπρὰ γὸ ἰῶ ἡ ἡ Ἑλλὰς λειπόν, ἐπεὶ ἡ ἄλλα ἀφθονία ἐποίει. ὁ Χριστὸς* διέταξεν οὐκ τῷ εὐαγγελίῳ ζῆν· οὕτω ἡ αὐτὸ οὐκ ἐποίει. ὁ Χριστὸς οὐκ ἀπέστειλεν αὐτὸν βαπτίζειν· οὕτω ἡ ἐβάπτιζεν. ἄφρ πῶς αὐτὸν ἄρροπος πρώτων ἰῶ. πίστις εἰς τ̀ ἀφετηρίαν· οὕτω εἰς τὰ ἔθνη, εἰς ὃ πλέον μέσος. ἡ λαβόντες ὃ ἰκανὸν, φησι, τοῦτο τῶ Ἰάσονος, ἀπέλυσαν αὐλοί. ἄφρ πῶς ἱκανὰ δοὺς Ἰάσονι ἐξέπεμψε Παῦλον, ὥστε τὸν ψυχὸν αὐτῶ ἐδόκει ὑπὲρ αὐτῶ. [οὗτοί, φησι, ἦσαν εὐγνώμονες ἐν τῶ ὁ Θεσσαλονίκη· τούτοις, κ τὸν ἀρετὸν ὄντες τοῦτο, ἡ τὸν τοὺς ⓐ Θεὸν πίστ. οἵτινες ἐδέξαντο ⓐ λόγον μ πάσης προθυμίας, φησί, ὃ] καθ᾽ ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς, εἰ ἔχει ταῦτα οὕτως· οὐχ ἁπλῶς ῥᾴμη, οὐδὲ ζήλῳ. κἀκεῖ μείζων ἡ πόλις ἰῶ, ἀγρραῖοι αἱ, θερμοὶ ἦσαν ὁ αὐτῶ. θαυμαστὸν ἡ οὐδὲν, ἡ εἰ ὁ μείζοσι χείρεσι εἰσί. μᾶλιστα μὸ οὖν εἰς τὸν μείζονα χείρεσι εἰ) εἰκὸς, ἔνθα πολλαὶ τῶν ἁγίων αἱ ἀφορμαί. καθάπερ γλρ ὁ σῶμα ὅταν ἡ τόνος χλιερώτερος ἡ, πλείονα ἔχει τὸν ὑλαῖον ἡ τὸν ὑφαίνων· οὕτω δὴ ἡ ὁ τοῦτο, ὅπερ ὁ Ἰησοῦς γέγονε, ἡ τῶν ἁγ. [ἡ ἐξέρχεται ὁ Παῦλος] ἵνα ὁ τῆς ἑτέρων ἀπωλείας δίκλον δῶσι. δρᾷ τοῦτο ἡ Παῦλος ἔλεγε· Κωλύουσι ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆν. ὁ δρᾷ τί μὴ σέσεμφαί, φησι, ὁ τοῦτο; δρᾷ τί μὴ σημεῖα ἐπίστευσαν; εἰ γλρ σὰ, ἔνθα ἐλυθάζετο, ἔμενον ἰσχυὸν χρόνον· πολλῷ μᾶλλον ὁ τοῦτο. δρᾷ πῶ; οὐκ ἀὶ ἐβούλετο τούτους σημεῖα ποιῆν ὁ Θεός. τὸ γὸ σημεῖα ποιεῖ οὐχ ἵνα ὅτι σημεῖον ὃ διωκομένους ἀνεγνώσθαι χρεὶς σημείων. ὥστε καθάπερ νῦν χρεὶς σημείων κρατεῖ· οὕτω ἡ τότε πολλαχοῦ ἐβούλετο κρατεῖν. οὐ τοίνυν οὐδὲ ⓐ ἀπίστελλοι ἐπίτρεχοι τοῖς σημείοις, ὅπερ οὖν ἡ αὐλοὶ φησιν· Ἡμεῖς ἡ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον τοῖς σημεῖα ζητοῦσι, τοῖς σοφίαν. ταῦτα δεδιδάκαμεν, ἃ μηδὲ᾽ μ σημείων δεῖσα) πεῖσαι, ἡ πεῖθομεν. ὥστε μέγα τοῦτο σημεῖον ἰῶ. ἄφρ χρεών. ὑπὸ δὲ τοῦτος τῶ κηρύγματος, ὡς οὐ ταχέως ὑπηρέτουν τοῖς σημείοις. ἔδει γλρ λοιπὸν οὐδ᾽ πῖς θύσαι ταῦ᾽ μείζονα τῶν) σημεῖα τῶν λοιπῶν. διὸ ἡ γόου)᾽ ἀλλὰ τῷ ὑπαρχούσῃ ἡ ὑπείκειν ταῦτα ἐποίουν. ἐξαπέστειλαν αὐτὸν, φησιν, ὡς ὅτι τὸν θάλασσαν. τί δὴ τοῦτο; ὥστε μὴ θέλειν αὐτοῖς εὐκόλως τὸ καταλῦσαι. οὕτω γλρ καθ᾽ ἑαυτὸν μέγα πέφυκε δῦναι, ἡ μετ᾽ ἐκείνου πολλὰ* ἰῶσιν ἡ κατόρθωσαν. τῶν ἀκουόντων, φησιν, ἁρπάσαι ἐβούλετο. ἄφρ πῶς ἡ ⓐ᾽ λοιποὶ μηδὲν πάσχειν ὑπὸ τῶν κρυφαίοις ἐχρῶντο τῇ ἀσυνδέτῳ.

Ἀλλ᾽ οὐχ ὥσπερ νῦν κεχωρίσμεθα. διηρήμεθα μεγάλαι ἡ μακρὰ· ⓐ ὧν ἐπαιρόμεθα, ⓐ ἡ Φρυγούδαν. ἀφ᾽ τούτου γλρ καίεσθαι Φρυγούσιν, ὅτι ἡμεῖς τετυφώμεθα, οὐκ ἀνεχόμεθα ἰσοτιμεῖσθαι μετ᾽ αὐτῶν. ἀφ᾽ τούτου δὲ τῷ σώματι ἡ συμφωνία δῆλη, ὅπου οὐκ ἔστι φθόνος. οὐκ ἔστι ἡ φθόνος, ὅπου εἰς ἀλλήλους τῷ χρόνῳ ἀλλήλων ἴσχυε τὰ μέλη καθίσηκε. ἡ ἡ κεφαλὴ τῶν ποδῶν δεῖται, ἐ ⓐ πόδες τῆς κεφαλῆς. ἡ ἡμῖν τοῦτο ἐποίησεν ὁ Θεὸς, ἐ οὐδὲ οὕτως ἀνεχόμεθα. ἔδει μ᾽ γλρ ἡ χρεὶς τούτου ἀγάπην τῶ). ἢ οὐκ ἀκούετε αὐτῶν τῶν ἔξω ἀφ᾽ ἁλλοίων ἡμᾶς, ὅταν λέγωσι· αἱ χρεῖαι φιλίαι, ⓐ λοιχὴ δίκτυα ἡμῶν*· ἡμεῖς ἡ πάλιν δι᾽ αὐτοὺς ἐσμεν; οὕτω ἡ διδάσκαλος ἡ ἀρχὴν οὐκ ἂν εἶν, μὴ τῶν διδασκο-

ΗΘΙΚΟΝ

χ. ἰωσῦν χ. αὐτὸ ἔν. χ. ἀλλ᾽ αὐτὸ ἡ αὐτ. πάσχειν ἐποίει ἵνα πείραν λάβωσι, διορισ αὐ. ἡ λυσεῖ, ἐσθ ἡ εἰς. α. λόγων τ̀ γρ φησι

γρ. καὶ τοι πολλῷ ἦν ἡ πόλις ἰῶ ἀλλ᾽ ἡ ἦν δυνατὸν ἐν μείζ. χείρ. ἰδ.

α. Θεσ β. κε.

α. Κορ. θ. ιδ. α. Κορ. α. ιζ.

α. Κορ. α. κγ.

χ. μέγα ἦν σημεῖον τῶν

οχ. ὕστο

* ἀπ χ. λοιποὶ περὶ τ. κορ. ἰχ μαθητὰ τὸ ασυν.

* ὑπερίσχυσαν

13 Ως ὃ ἔγνωσαν ⓐ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ιουδαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ σαλεύοντες τοὺς ὄχλους.

14 Εὐθέως ὃ τότε ⓦ Παύλῳ ἐξαπέστειλαν ⓐ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι, ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ὑπέμενον ὅ τε Σίλας, καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. Ὅσα αὖθις καὶ ὑπεχωρῶντα καὶ ἐνίστατο, ἐν πολλαῖς αὐθεντίαις ποιοῦνται.

15 Οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν Παῦλον, ἦγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήεσαν.

Εἶπε γὰρ αὐτῷ. ἰδοὺ νῦν δώσει τὰ εἰρημένα. ὅτι σάλπιγγα τέλος, φησί, διελεύσῃ αὐτοῖς, σημαίνων ἀπὸ τῶν γραφῶν. καλῶς, ἔφην ἐγώ. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίει, ἄνω καὶ κάτω ἀπὸ τῶν γραφῶν σημαίνων, καὶ οὐ πάντα χοῦ ἀπὸ τῶν σημείων. ὅπῃ [γὰρ] πρὸς τοῦτον εὐκόλως εἶχον, ἐκ ὡς πλούσιον καὶ γόητα διέβαλλον, σημαίνων τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν γραφῶν ἐλέγχων). ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν σημείων ὑπῆρχεν μόνον πιστὸν, εἰκότως ὑποπτεύεται· ὁ δὲ ἀπὸ τῶν γραφῶν πιστὸν, οὐκ ἔχει τοιοῦτον τὸν ὑποκείμενον. καὶ πολλαχοῦ δὲ εἰσῆλθον ἀπὸ διδασκαλίας αὐτοὶ πίστιν τοῦτο· καὶ ἡ Ἀντιόχεια ὃ πᾶσα [διδάσκοντι αὐτῷ] σωθῆναι ἡ πόλις. ὅτω μέγα καὶ τὸ τοῦτο ἐστί, καὶ οὐ μικρὸν σημεῖον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ὄντι μέγα τοῦτο. καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι αὐτοὶ ἴσχυσαν ὃ πολύ, συγχωρεῖ αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐλαύνεσθαι. δύο γὰρ ἐκ τούτου σωτήριον ἔμελλεν ἔσεσθαι· ἕν τι μέγα ἐφέξουσιν, ὡς αὐτοὶ καθελόντες· οὕτω πάλιν ἐφοβοῦντο, ὡς ἐνθύμιοι. "ὅτως οἰκονομίας ἕνεκα καὶ ὃ καλεῖσθαι. τὴν τε σιδηρᾶν ἐλλειψιν, φησί, πολὺ πλῆθος, καὶ τὴν ἐλλιποῦσαν τὴν διχημένων ἐπίσωσαι, καὶ αὐδρῶν οὐκ ὀλίγοι· "ἐκεῖνοι ὃ τύραννοι. ὡσὼς ὃ λέγων, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ ὃ εἰς τὴν περιτομὴν, διελέγετο τοῖς Ιουδαίοις; ἐκ ἀδιοικείας τοῦτο ποιῶν. ἐπεὶ εἰ Ιουδαίοις διαλέγεσθαι ἐχρῆν, ὡσὼς ἔλεγε πάλιν· Ὁ γὰρ εὐαρεστήσας "ἐκείνῳ εἰς τὴν περιτομὴν, εὐεργετεῖ καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη; ὥσπερ ἐκεῖνοι καὶ ἔθνεσιν ὠμίλησαν, καίτοιγε εἰς τὴν περιτομὴν ἀφωρισμένοι· ὅτω καὶ ὅδε. διὰ τοῦτο πλέον τι" αὐτοῖς· πλὴν οὐδὲ ἐκείνων ἠμέλησεν, ἵνα μὴ δόξωσι διεχίζειν. καὶ πῶς, φησί, προσηγωνίζετο εἰς τὰς συναγωγὰς εἰσιών; ἀλλ' ἐλλιπῶς ἔπειθε διὰ τῶν Ιουδαίων, ἐξ ὧν Ιουδαίοις διελέγετο. ἤδει ὃ ὅτι τοῦτο μάλιστα ἔθνεσιν ἁρμόζει καὶ πρὸς πίστιν καὶ προσαγωγήν. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν, Ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος. καὶ αἱ ὀπίσω λοιδορίαι τοῦτο πρὸς Ιουδαίους πᾶσαι εἰσὶν ἀπομαχόμεναι. ὅτι τῷ Χριστῷ, φησὶν, ἔδει παθεῖν*. Εἰ παθεῖν ἔδει, πάντως καὶ αἰτίας ἦσαν. πολλῷ γὰρ ἐκείνῳ θαυμασιώτερον τοῦτο. εἰ γὰρ τὸν θάνατον ἐδικαιοῦτο εἰς θάπτεται "ἐξέδωκε, πολλῷ μᾶλλον αἰσχύνην αὐτοῖς. προσλαβόμενοι δέ τινας τῶν ἀγοραίων οἱ ἀπιθανοῦντες Ιουδαῖοι, ἐθορύβουν τὴν πόλιν, φησὶν, ὥστε πλείους ἦναι ⓐ ἔλλιπες. καὶ προσλαμβανόμενοί τινας, ὅπῃ οὐκ εὐάμιλλον ἑαυτοῖς ἐχρεῖν πρὸς τὸ χάσιν ⓐ Ιουδαῖοι· καὶ ὅπῃ οὐκ εἶχον αἰτίαν βλάπτειν, θορύβου ἀεὶ τὰ τοιαῦτα φύουσι, καὶ προσλήψει ἀνδρῶν πονηρῶν. μὴ βύσητε ὃ ὦσιν, φησὶν, ἑαυτῶν ⓦ Ἰσαΐαν. ὦ τῆς τυραννίδος. ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἐλέγχει ἀῶσιν ἁπλῶς. οὗτοι πρώτης ἀπειλῆς τῶν τῷ Καίσαρος δογμάτων προφάσεσι, βασιλέα, φησὶ, λέγοντες ἕτερον εἶναι Ἰησοῦν. ὅπῃ οὐδὲν ἐναντίον ἔλεγεν τοῖς διδαχθεῖσιν, οὐδὲ πρέπουσαν τῇ πόλει, ἐφ' ἕτερον ἐγκλημα αὐτοὺς ἄγουσι, καὶ εἰς καθοσίωσιν προκαλοῦνται. καὶ τί φοβῇ, εἶπε τάχιστα; ἕως ἂν δικαιῶς πρωτοκαθεδρίαν κήρυγμα ἐκπίπτοιμι. οὗτοι μὲν οὖν, φησὶν, ἀνθρώπεσι ἦσαν τῶν ὁ Θεσσαλονίκη· τυπτόμενοι, οὐδὲν πονηρὸν προσέθεντες· ἀλλ' ⓐ μὲ ἐπείσθησαν, "οὗτοι ὃ καὶ ὁ ὁσιώτατον ποιῶσι θορυβοποιοῦντες ἀῶσι. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ὑπέστησαν καὶ τῇ ἐλλιποῦσαν, φησὶ, γλωσσῶν διχημένων, καὶ αὐδρῶν οὐκ ὀλίγοι. πάλιν ὁ τοιοῦτοι πιστεύουσιν ἕλλιπες. σὺ δέ μοι θέα, ὅτι οἰκονομικῶς ἔφυγον, οὐ δειλιῶντες. ἢ γὰρ δὴ" ἐπαύσαντο κηρύττοντες, καὶ οὐχὶ μᾶλλον πρόξωσιν. ἀλλ' ἐκ τούτου δύο ἐλύετο· καὶ ἐκείνων ὁ θυμὸς ἰσθείετο, καὶ ὁ κήρυγμα ἐπεδίδου.

Ρωμ. ια'. ιγ'.

* καὶ αἰτίαν ἐκ ἔσχον. χ. καὶ ὁ Θεὸς, πολ. μᾶλλον αἰσ.

χ. τοῦτο ἐν ἐ. ὡς πολὺ ἡ γόητας διαβάλλοντες· χ. ὅτι

χ. τὴν π. ἐν. οἰκονομίαν ἐν, καὶ τὸ καλ. ἐκεῖνο

χ. Πέτρω εἰς ἀπόστολὸν τῶν τριῶν, καὶ ἐνέργ. ἐσεν. ἐν ἐμοὶ χ. τότε ἐν.

Λογ. λζ. 1 ΔΙΟΔΕΥΣΑΝΤΕΣ ΔΕ ΤΗΝ ΑΜΦΙΠΟΛΙΝ κζ. ζ.
καὶ Ἀπολλωνίδα, ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν
Ἰουδαίων. 2 Κατὰ δὲ ὁ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ, εἰσῆλθε πρὸς αὐτοὺς,
9 καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν,
3 Διανοίγων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι
ἐκ νεκρῶν· καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

ΑΛλοὶ δὲ μικροὺς παρατήρησιν πόλεις· ὅτι δὲ μείζους ἐπέρχη, ἐκβῆναι καθάπερ ἐκ δίκης πηγῆς μέλλοντες τὸν λόγον ἀφορμὴν εἰς τὰ πλησίον. καὶ δὴ ὁ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ, εἰσῆλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων. καίτοι εἰπών, Ὅτι φιλοτιμοῦμαι εἰς τὰ ἔθνη, οὐκ ἀφίησι τούτους. πολλὰ γὰρ πρὸς αὐτοὺς εἶχε πόθον. ἄκουε γὰρ αὐτῶν λεγόντων· Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας, καὶ ἡ δέησις ἡ πρὸς τὸν Θεὸν, ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ὅτι εἰς σωτηρίαν· καὶ, Εὐχόμην αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου. ἐποίει δὲ τοῦτο ἀφορμὴν τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δόξαν, καὶ ἵνα μὴ σκανδαλισθῇ ἡ τούτων τῶν ἐθνῶν. ὅτι σάββατα τρία διελέχθη αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, ἀναῳγων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ἐρᾷς ὅτι πρὸ πάντων ὁ πάλαι κηρύττει; ὅτων οὐκ ἠξιώθησαν, ἀλλ' ἤδεσαι τοῦτο σωτήριον ὄν.

Πραξ. ιγ μς. Ρωμ. ι α. Ρωμ. θ. γ.

4 Καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων ἑλλήνων πλῆθος πολύ, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. Τὸ κεφάλαιον εἶπε τῆς ἀφελείας. ὅτων ἀφῃτὸς ὅτι, οὐ πανταχοῦ τὰς δημηγορίας αὐτῶν λέγων.

5 Ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι, καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηροὺς, καὶ ὀχλοποιήσαντες, ἐθορύβουν τὴν πόλιν· ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος, ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον.

6 Μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς, ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας βοῶντες· ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες, οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισι,

7 Οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων. καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσι, βασιλέα ἕτερον λέγοντες εἶναι Ἰησοῦν. Ὢ τῆς κατηγορίας. πάλιν εἰς καθοσίωσιν διέβαλον αὐτοὺς, λέγοντες εἶναι, φησι, ἕτερον βασιλέα Ἰησοῦν.

8 Ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα,

9 Καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς.

10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν. οἵτινες παραγενόμενοι, εἰς τὴν συναγωγὴν ἀπῆσαν τῶν Ἰουδαίων.

11 Οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, [τὸ] καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως.

* τῶν ἄλλων

12 Πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι.

13 Ὡς

τὴν ἀρχὴν· ἀλλ' ἀμέλει καὶ διαπύσω ἀμοιβὴν ταύτην· μᾶλλον δὲ αὐτὴ εἰς σὲ πε- κα αὖτη ν
ισέρχεται. Εἰπέ δή μοι, εἰ τοσάκαι σοι ἐπίσοιμι χρήσιμος, πῶς σὲ ἀξιοῦμεν; καὶ τοῦ χάριν τῆς αἰτήσεως τύχωμεν, δυσωπέομεν. πῶς σοι δοκοῦμεν εἶναι καὶ ἀξιούμενοι χάριν σοι ἔχειν, ὅτι ἀξιοῖς; πῶς σοι δοκῶμεν οὐκ ἐπαισχύνεσθαι καὶ ζητοῦντες παρὰ ἀξιώσεως, ἀλλὰ βύρρην ἑτοίμην; μὴ ἑτέρων δεῖται, ἵνα δι' ἐκείνων ἀξιώσῃς; τί τούτου μεῖζον; σοὶ γὰρ τότε μάλιστα πεισθήσομαι, ὅταν μὴ ἑτέρων δεηθῶμεν. καθάπερ φίλος γνήσιος, τότε μάλιστα ἡμῖν ἐγκαλεῖ, ὡς οὐ θαρροῦσιν αὐτῇ τῇ φιλίᾳ, ὅταν ἑτέρων τοὺς αὐτοὺς δεηθῶμεν τῶν ἀξιούντων· οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν ὑπὲρ τῶν ἡμᾶς ἀξιούντων. τότε μάλιστα αὐδοῖς χαριζόμεθα, ὅταν δι' ἑαυτῶν ἡμῖν, καὶ οὐ δι' ἑτέρων προσίωσι. τί οὖν, φησιν, δι' ἑτέρων προσκεκρουκὼς ὦ; πᾶσαν προσκρούων, καὶ δάκρυσον, καὶ οὕτω προσίλλη, καὶ ταχέως ὑπὲρ τοῖς προτέροις αὖθις ἵλεων ποίησεις. Εἰπὲ μοι, ὅτι προσέκρουσα· Εἰπὲ ὅτι ψυχῆς γνησίας ἁμαρτίας, καὶ πόλλα λέλυται). Οὐκ ἐπιθυμεῖς οὕτως ἀφεθῆναι σὺ ταῖς ἁμαρτίαις [σου] ὡς αὐδοῖς ἐπιθυμοῦσιν ἀφεθῆναι σου τὰ ἁμαρτήματα. ὅτι γὰρ οὐκ ἐπιθυμεῖς σύ, σύνισον ὅτι οὐδὲ ἀγευπνεῖν καταδέχῃ, οὐδὲ χρήματα προίεσαι· αὐδοὶ δὲ ἵνα ἀφῇ ἡμῶν ταῖς ἁμαρτίας, τῶν μυσαγμοῦς οὐκ ἐφείσατο, τῶν γνησίου παιδὸς, τῶν σὺν θεῷ. ὁρᾷς ὅτι αὐτὸς μᾶλλον ἐπιθυμεῖ ἀφεῖναί σοι τὰ ἁμαρτήματα; μὴ δὴ ὀκνῶμεν, μηδὲ διαβολῶμεθα. Φιλάνθρωπός ἐστι καὶ ἀγαθός· μόνον ἀφορμὴν αὐτῷ δῶμεν, καὶ τοῦτο, ἵνα ἡμῖν μὴ ἀγχέσται δυώμεθα· ἐπὶ καὶ χωρεῖς τοῦτο ἀπέλυσιν δύ'. ἀλλ' ὥσπερ ἡμεῖς ὑπὲρ τῶν οἰκετῶν τῶν ἡμετέρων μισθὸν πλάττομεν καὶ στεφανίζομεν· οὕτω καὶ αὐδοὶ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ποιοῦσι. Περιφάνωμεν δὲ τοσοῦτον αὐτῷ τὸ ἔξομολογήσει, ὅτι [ὁ] χρηστός ἐστι καὶ ἐπιεικής. ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσῃ τῇ ἀληθείᾳ, μηδὲ θέλῃς εἰπεῖν ἐκ καρδίας, ὅτι ἄφες, ἀλλὰ ἀπὸ στόματος, τί τοιοῦτόν αὐτός; τί ἐστι τὸ ἀληθείᾳ καλεῖν; μὴ προσωπείου, μὴ ὑποκρίσεως, μὴ δόλου ἐλλιπρίνους. οἶδ' ὅτι τῶν μύρων λέγεισι, ἀληθινὸν ἐστιν, οὐδὲν ἔχον νόθον· ὅταν δὲ ἐκεῖ ὁ οὕτως αὐτὸν καλῶν, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ διόροφος, προσεδρεύει δὲ ἀπόστολος, [καὶ] ἐκ ἀφίσα), ἕως ἂν λάβῃ· ὁ δὲ ἁπλῶς ἀφοσιούμενος, καὶ αὐτῷ τούτῳ νόμιμον πληρῶν, οὐκ ἐν ἀληθείᾳ καλεῖ. πᾶς οὖν εἶ ἦς, μὴ λίαν ὅταν μὲν ταπεινὸς εἶμι μόνον, ἀλλὰ καὶ καυυδάζε ἀπαγάγαι σαυτὸν ταύτης τῆς δόξης· μὴ λέγε, ἀλλὰ καὶ ἄλγει. Εἰ ἀλγεῖς, καυυδάζεις· Εἰ μὴ καυυδάζεις, οὐκ ἀλγεῖς· Εἰ μὴ ἀλγεῖς, χλιδιάζεις. πῶς λέγεις ὅτι νοσῶ, καὶ πόντα ποιεῖ ὥστε ἀποδηλοῦσθαι; μέγα ὄπλον βύρρη. Εἰ ὑμεῖς οἴδατε, φησι, δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν; Λοιπὸν τί οὐ θέλεις προσελθεῖν; φιλεῖ σε, δυσωπᾷ) πόντων πλέον· καὶ βούλεται καὶ δυσωπᾶται, τί δὲ κωλύει; οὐδέν. Οὐκοῦν προσίωμεν μετὰ πίστεως, προσίωμεν τὰ δῶρα προσφέροντες ἃ βούλεται, ἀμνησικακίαν, χρηστότητα, πραότητα. καὶ ἁμαρτωλὸς ἦς, μετὰ παῤῥησίας αὐτὸν ἀπαιτήσεις τὸν συγχώρησιν τῆς ἁμαρτίας, ἔχων δεῖξαι καὶ σαυτῷ τοῦτο γεγονὸς μόνον· ὃ νίκησας ἦς, καὶ τοῦτο μὴ ἔχεις ὃ ἀμνησικακεῖν, οὐδὲν ὤνησας. Οὐκ ἔστιν δὴ θέσπιν ἀφεῖται ὧδε πλησίον, μὴ ἀκριβοῦς τυχεῖν τῆς ἀφέσεως. Φιλάνθρωπός γὰρ ἡμῶν ἀσυγκρίτως ἐστὶν ὁ Θεός. τοῦτο πόντι δῆλον. τί λέγεις; ἐὰν εἴπῃς, ὠδικήθην, ὀργῆς ἐκφέρεσα, θυμοῦ ἐπήρθαι ἕπαθον δίκαι· ὃ σοι προσέταγμα, οὐκ ἀφήσει καὶ αὐτός; πόντως γοῦν ἀφήσει. ὥστε καθαιρόμεθα τὸν ψυχὸν τῆς μνησικακίας (ἀρκεῖ τοῦτο ἡμῖν πρὸς ὃ ἀκηυαθῶσαι) καὶ μετὰ πίστεως προσευχώμεθα καὶ πολλῆς τῆς προθυμίας, ἵνα δαψιλοῦς τῆς παῤῥησίας ἀπολαύσαντες, καταξιωθῶμεν τῶν ἐπαγγελμάτων ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ σοὶ πρέπει ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λουκ. ια. ιγ.

χ. ἀπὸ αὐτοῦ

χ. ἐστὶν δὲ τὸ σ. ἀφ. καὶ οὐκ ἀφίεις ποτέ

ἀλλὰ δῶρα πνευματικὰ καὶ οὐκ ἔχοντα τοιαῦτα, * μυρίων γέμοντα κακῶν δυσφήμων· ἐπὶ καὶ ταῦτα προφέρεται· τίς γὰρ ἡ βύρσεις, πορφυρόπωλις, βυσσοῦχος, δεσμοφύλαξ; δοῦλοι καὶ γυναῖκες ὅπως ἴδωσι. τί οὖν εἰπεῖν δύναιτο, ὅταν καὶ σὺ ἀξιώματι προφέρῃ, καὶ ἑκατόνταρχον, καὶ αἰχμάλωτον, καὶ ἐξ ἐκείνου μέρος τοῦτο, αὐλῶν καὶ κεφαλῶν, καὶ βασιλῆς; ἐγὼ δ' ἕτερα λέγω τούτων μείζονα· αὐτὸν καὶ βύπλης ἴδωμεν. καὶ πού δ' ἴωμασόν, φησι; τοῦτο μὲν οὖν ἴωμασόν. αἱ μὲν γὰρ σφαδῆς πρὸς τὴν τυχόντων, καὶ ἴωμασόν· ὅταν δὲ πρὸς ἀναστάσεως, πρὸς βασιλείας οὐρανῶν, πρὸς βίου φιλοσόφου αἱρῆσαι βύπλεισθαι καὶ πίθηκας, θαυμαστέρας ἐστί, καὶ εἰς σοφοὺς ἔπιθεν. ὅταν γὰρ μὴ ᾖ κόδυνος, καὶ πίθηκας, καλῶς τὸν αὐτοῖς εἰς μέσον φέρεται· ὅταν δὲ λέγῃ τῷ δούλῳ καλά σε, ὅπ ἂν σφαδῆς ἐμοί, κινδυνεύεις, πόλεμος ἔξωθεν πολεμίους, ἀλλ' σε ἀπειλήσῃ, μυρία παθεῖν κακά· εἶτα οὕτως ἕλῃ τὸν ψυχὴν ἐκείνου, οὐκ ἔπ τοῦτο αἰσίας. ἀμὴν γὰρ τὰ δόγματα ἀνόνητα εἶχεν, εἰκότως ἂν πρὸς τοῦτο εἶπεν. εἰ δ', ὅπερ οὐκ ἂν ἔλοιτο φιλόσοφοι μαθεῖν, τοῦτο ὁ δοῦλος μεμάθηκε, μείζονα τὸ θαῦμα. καὶ, εἰ βούλεσθε, βυρσοδέψου αὐτὸν εἰς μέσον εἰσάγωμεν, καὶ ἴδωμεν τί αὐτῷ διελέγετο ὁ Πέτρος· ἢ, εἰ θέλεις, αὐτὸν τοῦτον δεσμοφύλακα. τί οὖν αὐτῷ εἶπεν ὁ Παῦλος; ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνέστη, φησί· ὅτι ἀνάστασις ἔστι νεκρῶν, ὅτι βασιλεία καὶ ἔπεισιν οὐκόλως οὐρανῶν εἴτα. τί οὖν; περὶ βίου τοῦτο" εἶπεν, ὅτι σωφρονῆσαι δεῖ; ὅτι χρημάτων κρατεῖν; ὅτι μὴ τοῖς ὁμοίοις ὅτι τὰ αὐτὰ διδύασι ἑτέροις; οὐ γὰρ δὴ τὰ τοῦτα παθεῖν ἀνοίας ἦν, ἀλλὰ [τὰ] μεγάλης ψυχῆς. ἔστω γὰρ τὰ δόγματα ἀνόητα ἀνοίας μᾶλλον αἰσχρὸν καὶ φιλοσοφῆσαι· τὸ βίου οὕτω φιλόσοφοι καταδίκασθαι, ποίας αἰσίας ἦν; ἆρ' ὅσῳ αἰσχρὸς ὁ πιθήκους πείθειν ἢ ταῦτα ἃ μηδὲ φιλόσοφοι πεῖσαι ἴσχυσαν τοὺς φιλοσόφους· μείζονος θαύματος ἄξιον· μᾶλλον ἢ, ὅταν γυναῖκας καὶ δούλους πείθωσι, καὶ δι' ἔργων ταῦτα ἐπιδεικνύωσι, ἅπερ Πλάτωνες καὶ πρῶτοι σοφοὶ οὐδέποτε πεῖσαι ἴσχυσαν. καὶ τί λέγω ἄλλους οὐδένας; ἑαυτούς. ὅπου γὰρ χρημάτων οὐ δεῖ καταφρονεῖν, Πλάτωνα ἔπεισε, τοσαύτην φρόνησιν, καὶ πλῆθος χρημάτων, καὶ δακτυλίους χρυσοῦς καὶ φιάλας ἐπιτιμῶντος. ὅπου δὲ δόξης οὐ χρὴ καταφρονεῖν τῆς παρὰ τῶν πολλῶν, Σωκράτης αὐτὸς, καὶ μυρία φιλοσοφῶν πρὸς τοῦτο, δείκνυσι. πρῶτα γὰρ τοῦ δόξης ὁρᾶν ἐπιθύμει. καὶ εἶπε τῶν ἐκείνου λόγων ἔμπειροί ἐστε, πολλαὶ αὖ ἂν τούτων ἐκπέσοι λόγοι, καὶ ἐν δόξα πολλοὺς πρὸς αὐτὸν τὸν Εἰρωνείαν (εἶπε οἷς ὁ μαθητὴς αὐτὸν λέγει πιθανὸν χρὴ) καὶ πῶς ἀπὸ κενοδοξίας πάντα αὐτῷ τὰ γράμματα τὸν νοῦν ἔσχε. ἀλλ' ἐκεῖνος ἀφέντες, πρὸς ἡμᾶς αὐτὸν ἀπαλλαγῶμεν. μὴ γὰρ τὸν Εἰρηναῖον, καὶ τοῦτο εἶπε εἰπεῖν· ὅπου καὶ μὴ κινδύνων ταῦτα ἐπείθοντο. μὴ οὖν ἀναμένωμεν, ἀλλ' ἐπόψονται ἐκείνου τὸν νοῦν τὰ, ὃ ξύλον, τοῦ ὕμνους· καὶ τοῦτο ποιεῖν ἀναδαίζωμεν καὶ ἡμᾶς, καὶ δοῦλοι ἡμῖν οὐχὶ δεσμωτήριον, ἀλλ' ἐρημία. δοῦ βύχωμαι καὶ οὐρανοῦ ἀνοίξαι δυνατόν. Ἠλίας καὶ ἔκλεισε, καὶ ἤνοιξε οὐρανὸν τῇ βύχῃ. ἔστι καὶ ἐν ἐρήμῳ δεσμωτήριον. Ὅσα δ', φησί, δύνασθε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. βύχωμαι τὰ νῦν τὰ, καὶ λύσωμεν ταῦτα τὰ δεσμά. ὅπου γὰρ δυναμένων ἁμαρτήματα λύοντι, πείθετω ἡμᾶς ἡ χήρα, πείθετω ἡμᾶς ἐχθρὸς ὁ φίλος, ὁ ἐν ἀεὶ τὴν νυκτὸν ἐπιμένων καὶ κρούων, πείθετω ἡμᾶς Κορνήλιος· Αἱ προσευχαί σου γάρ, φησι, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· πειθέτω ἡμᾶς Παῦλος, λέγων· Ἡ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικε ἐπὶ τὸν Θεὸν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Εἰ δὲ χήρας, [ἐχθρὸς] ταῦτα λέγει ἀθυμοῦντος γυναικός, πολλῷ μᾶλλον δὲ ἀνδρός. καὶ ἤδη διελήλυθε ὑμῖν, καὶ ἐγὼ ἐρῶ· διεγρώμεθα τὴν νύκτα. καὶ μὴ πολλὰς δίχας ποιῆς, μίαν ποίησον μὴ πάντως, καὶ ἀρκεῖ. οὐδὲν πλέον ἀπαρτῶ. καὶ μὰ μεσονύκτιοι, πρὸς αὐτὸν γοῦν τὸν ὄρθρον. ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ σώματος μόνον ὕπνος ἡ νύξ, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς. μὴ αἰσχυνθῇ πρὸς ἐλθεῖν αὐτὸν

τὸν

* εἰλικ. Ματθ. κ. ιδ. Λουκ. κ. β.

χρείω ἰδεῖν ὃν ἡμέρωσον· ἢ τοῦτο πάλιν κακῶς, ἵνα κωλυθῇ ὁ δεσμοφύλαξ αἰτίαν ἑαυτῷ. ἢ ὄχλῳ τί μὴ ἄλλο σημεῖον γένηται; οὐ γὰρ μάλιστα αὐτοὺς ἐφελκύσεται ἡ πεῖσαι ἱκανὸν εἶναι, ἐπτοηκὼς ἢ αὐτὸς ἐκπλαγείς. [αὖ; Εἰ μὴ γένηται.] οὐ γὰρ οὕτω τὰ θαύματα ἡμᾶς αἴρει, ὡς τὸ εἰς σωτηρίαν ἡμῖν περιεργάσασθαι. ἵνα μὴ δόξῃ ἀπὸ τοῦ τραύματος τεθνηκέναι ὁ σεισμός, ἐπεκλήθησε δὲ τοῦτο ἐκείνῳ μάρτυρα, ἢ οὐ πάνυ φασί). οὐδὲν γὰρ τοιοῦτον δηλοῖ. ἀλλὰ τοιοῦτος σωτηρίαν ἐποίουν. οὐκ ἦν ποτε ὁ δεσμοφύλαξ. ἔδει αὐτοὺς εἰς τὸ ἐσώτερον φυλακεῖον, τὸ ἐσχατόλιθον τοιαύτην λαβεῖν, οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν. ἢ ὄχλῳ τί μὴ τοῦτο τότε ἔδοσαν ὁ Παῦλος; θορύβων μεστὸς ὁ ἀνθρωπος ἦν ἢ παραλῆς, ἢ οὐκ ἂν πρὸς ἔξαπ. ὄχλῳ τοῦτο ὅτι εἶδον ἑαυτοὺς μᾶλλόν πα ἀναιρεῖ, τοσοῦτον παραμυθούμενοι ἢ βοᾷ λέγων· πάντες ἐσμὲν ὧδε. ὄχλῳ τοῦτο ἢ αἰτίους φόνου εἰσπράξωσι, ἢ τοσοῦτον τῷ Παύλῳ, φησί, ἢ τῷ Σίλᾳ. εἰς οὐδὲν πόδας τοσοῦτοι τὸν δεσμώτην ὁ φύλαξ. ἢ τοσοῦτον αὐτοὺς ἔξω, καὶ λέγει· κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ; τί γὰρ εἶπον; ὅσα αὐτοὶ οὐκ ὄπτ' διεσώθη ὅτι τοῦτο τέρατα, ἀλλὰ τῷ δυνάμει ἐκπλαγέντα. εἶδες τί ἐκεῖ γέγονε, ἢ τί ἐν θαῦμα; ἐκεῖ παιδίσκη ἀπηλλάγη πνεύματος πονηροῦ, ἢ εἰς δεσμωτήριον ἐβλήθη ὁ ἀπολύσας· ἐνταῦθα μέσον ἐδέξατο θύρας" διέῤῥηξεν, καὶ ἀνῴξεν αὐτὸν τῆς καρδίας τὰς θύρας, ἔλυσε δεσμὰ δίπλα, ἦφεν" ἐκεῖνος ὁ φῶς. ὃν γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν φῶς ἔλαμπε. καὶ εἰσεπήδησε καὶ προσέπεσε, καὶ οὐκ ἐρωτᾷ, πῶς τοῦτο γέγονε; τί γέγονε; ἀλλ' ἀθλίως φησί· τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ; τί δῆτα ὁ Παῦλος; πίστευσον ὅτι Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἢ σωθήσῃ, φησί, σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. μάλιστα γὰρ ἢ τοῦτο οὐκ ἀνθρώπως ἐφέλκει), ὃ ἢ οἶκος" αὐτοῦ σωθῆναι. ἢ ἐλάλησαν αὐτῷ λόγον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ἔλυσαν αὐτούς, ἢ ἐλύθη· ἐκείνους μὲν ἀπὸ τῶν πληγῶν ἔλυσαν, αὐτοὺς δὲ ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων ἐλύθη. ἔθρεψε, ἢ ἐτροφή. ἢ ἠγαλλιάτο, φησί· καὶ τοι σὺ δεῖ μοι, ἀλλὰ ῥήματα μόνα ἢ ἐλπίδες χρηστάι. τοῦτο σημεῖον ἦν τοῦ πίστιν λυπεῖσθαι αὐτοὺς, ὅτι πρώτων ἀφέθη. τί δεσμοφύλακος χεῖρον; τί δ' ὠμότερον; τί δ' ἀγελαιότερον; ἀλλ' ὅμως μετὰ πολλῆς αὐτοῦ ἐπεδέξατο τὰς πληγάς. οὐκ ὄπτ' ἐσώθη, βαφεὶς θεῖ· ἀλλὰ πιστεύσας τῷ Θεῷ. πίστευσον, φησι, ὅτι Κύριος. ὃν γὰρ τοῦτο εἶπε, πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ, ἵνα μὴ δόξῃ ὡς κατάδικος ἀπολύεσθαι ἢ ὡς μάρτυρος. ὃν γὰρ τοῦτο λέγουσι· διέρχεται ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκαταγνώστους ἀνθρώπους ἔβαλον εἰς φυλακεῖον, ἵνα" μὲ μόνον τοὺς χαλινοὺς, ἀλλὰ ἢ αὐτῷ ἡ ὁ πρᾶγμα. ὅσα ὄψ' φοβεῖται τὸν χαλινὸν οἰκονομοῦσι· ὡς ἀφθόνως ἐξῆλθε, ὡς οὐδὲ κεῖται ἀμφότερα ἀπίστως. ἐφοβήθησαν, φησι. φοβοῦνται ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, οὐχ ὅτι ἀδίκως ἔβαλον. ἢ ἠρώτησαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. χαλεπὸν ἦν τοῦτο. ἢ ἐλθόντες πρὸς τὸν Λυδίαν, ἐβεβαιώσαντες αὐτὸν, οὕτως ἐξῆλθον. οὐ γὰρ ἔδει τὸν ξενοδόχον ἀφῆναι τὸ ἀγαθὸν ἢ μεῖναι. ἐξῆλθον δ' οὐκ ἐκεῖνος πάθομεν, ἀλλὰ ὅτι ὁ κήρυγμα ἀσυδώτους, τῆς πόλεως ὄψ' τῶν θαύματος ἱκανῶς ὠφεληθείσης. ἔδει γὰρ μὴ παροινεῖσθαι λοιπόν. ὃ γὰρ θαῦμα μᾶζον φασί), τὸν ἐργασαμένων ἀπὸ δημοσίαν αὐτὸ μᾶλλον βοᾶν. ἢ γὰρ τοῦ δεσμοφύλακος πίστις μετὰ φωνῆς ἦν. τί" τοῦτο ἴσον; δεσμῶται, ἢ λύει δεδεμένους, λύει δίπλοῦν δεσμόν· ἢ δύσασθε" ἔλυσε γὰρ τοῦ δεδεῦσθαι. οὗτος τοῦτο χαλινοῦ ἔργα. πῶ οὖν, φησι, ἐξελθόντες, παρθένεσθε τὸ εἰρηνῆ· τοῦτοι, μετ' ἀσφαλείας, μηδὲν δεδοικότες. ἄλλως δέ, ἐξ "τοῦτον ἔξω κινδύνου βούλει) ἡμέσθαι, ἵνα μὴ μετὰ τοῦτο ἐγκαλῶσι; ἢ οὐ λέγουσι, διέρχεται ἡμᾶς ἔβαλον εἰς φυλακεῖον, θαύματα ἐργασαμένους (οὐδὲ γὰρ τούτοις τοσοῦτον) ἀλλ' ὃ μάλιστα αὐτῷ σῶσαν τὸ ἀβούλητον ἐδωκαν, ἀκαταγνώστους, φησί, ἢ Ῥωμαίους τοσοῦτον ἀρχοντας.

ΗΘΙΚΟΝ Τούτῳ μνημονεύωμεν τῷ "δεσμώτῃ ἀφαπτοῦς, μὴ τῷ θαύματος. τί ἐργάζονται ἕλληνες; τοσοῦτος δεσμώτης ὢν δεσμοφύλακα ἔπεισε;" ἢ τίνα, φησί, πεφαθῶμαι ἔχειν, ἢ μίαν ἡμέραν ἀνέθεσαν

χ. ἀνῳξεν
χ. ἐκεῖνο
χ. μὴ τὸν χαλεπὸν αὐτὸν
χ. τοῦτο
χ. ἔλυσεν δὲ τὸν λυθῆναι.
χ. τοῦτο
χ. δεσμοφύλακα
χ. δεῖ τὸν φ. σ. ὁ μαρ.

ναι γὰρ ἐδόκει ἐξ ἐν τῇ προσευχῇ. ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου, ἀνεῴχθησάν τε παραχρῆμα πᾶσαι αἱ θύραι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. σεισμὸς ἐγένετο, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια· αἱ θύραι ἀνεῴχθησαν, ὥστε θαυμάσαι ὁ γεγενός. Ταῦτα δὲ διεμαρτύρατο οὐκ ἐώρων· ἦν γὰρ ἀνῳκοδομημένα ἀπόντως.

27 Ἐξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους.

κ. τοὺς τοὺς

28 Ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος, λέγων· μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γὰρ ἐσμεν ἐνθάδε. Εἰσῆλθον μᾶλλον τῷ φίλῳ θεραπόντι Παύλῳ, ἐξεπλάγη τῷ λαβρύνθῳ, ὅτι δὲ φυτῇ δυνάμενος τὸν ἔφυτε· καὶ ὅπως αὐτὸν ἀπώλυτε τῆς σφαγῆς.

κ. ἠτήσατο

29 Αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος γενόμενος, προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ,

30 καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω, ἔφη· κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ;

Εἶδε πῶς αὐτὸν εἶλκε τὸ θεῖον;

31 Οἱ δὲ εἶπον, πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ σωθήσῃ σὺ, καὶ ὁ οἶκός σου.

32 Καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς ἀθλίας λαλήσαι αὐτῷ, ἐπεδείξαντο τὸν ἐκεῖ αὐτοῦ φιλανθρωπίαν.

33 Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς, ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν. Καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς, καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα.

34 Ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ. Ἔλουσεν αὐτοὺς ὥσπερ ἀμνιδίους τῷ χάρῳ, καὶ τιμᾷ αὐτοὺς ὡς ἑαυτόν.

35 Ἡμέρας δὲ γενομένης, ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους, λέγοντες· ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. Ἐγνωσαν ἴσως ὃ γεγενὸς οἱ στρατηγοὶ, καὶ οὐκ ἐτόλμων ἀφ' ἑαυτῶν ἀφεῖναι.

κ ἀπίλυσον

36 Ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν Παῦλον [φάσας.] ὅτι ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ, ἵνα ἀπολυθῆτε. νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ.

37 Ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς· δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ, ἀκατακρίτους ἀνθρώπους, Ρωμαίους ὑπαρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακήν· καὶ νῦν λάθρᾳ ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γὰρ· ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν.

κ ἀπήγ·

38 Ἀνήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἐφοβήθησαν ἀκούσαντες, ὅτι Ρωμαῖοί εἰσι.

κ. ἐξελθόν·τες

39 Καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἐξελθεῖν τῆς πόλεως.

κ. εἰσ

40 Ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς φυλακῆς, εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς, παρεκάλεσαν αὐτοὺς καὶ ἐξῆλθον. Καὶ τὰ στρατηγοῦ διωσάντων, ὁ Παῦλος οὐκ

κ ἀλλὰ καὶ δια κ. εἰσίσι

ἐξέρχεται· ἔσχα γὰρ τὴν Λυδίαν καὶ τοὺς ἄλλους [ἀδελφοὺς· ἢ καὶ] φοβοῦνται, ἵνα μὴ νομισθῶσιν ἐξωκότες ἀπολελύσθαι· ἵνα καὶ τοὺς ἄλλους οἱ πρόσοικοι κατηχήσωσι. περιπλοῦ, ἀγαπητὲ, ὃ ἐγκλημα ἐστίν· ὅτι καὶ Ρωμαῖος, καὶ ἀκατακρίτους, καὶ δημοσίᾳ ἔβαλον εἰς φυλακήν. ὁρᾷς ὅτι καὶ ὁ δεσπότης κατασοφίζεται πολλά; ἐξεβόησεν πρὸς ἐκεῖνον τὴν νύκτα ταύτας ταῖς νύξαις, ἵνα κοιμᾷ, καὶ μάθῃ, καὶ ἀστέγαστος· ἵνα ὕπνος θανάτου τοῦτο διεσπάσῃ· ἵνα ἀγρυπνίαν ὕπνου χαλεπώτερον. καὶ γὰρ καθεύδουσι κατεπαθοῦσιν· καὶ ἐγρηγόρασιν ἐλεεινῶς καὶ ἀθλίως, δέλεαρ ῥάπτοντες, ὥσπερ χρήματα φερομένους, ὅπως ἀμύνωσι τοὺς ἀδικουμένους κατευδαίζοντες, ἔξωθεν μελετῶντες, ῥήματα ὑβριστικὰ μὴ ἡμέρᾳ καλεῖσθαι. οὕτω τὸ πῦρ σκαλεύουσι τῆς ὀργῆς, καὶ ἀφορμὰ ἐργαζόμενοι. σκόπει πῶς Πέτρος σκάνδαλον οἰκονομικῶς καὶ καιρίως λέγει. ὁ ἄγγελος γὰρ παρεγένετο, καὶ τοῦδε ἕνεκα

κ. ἐκεῖσε

ἐγὼ

τις κολασθήσεται, πάντες θεραπεύσει, μᾶλλον δὲ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἐργαζόμεθα τὴν ψυχήν, καὶ τοσούτῳ ἐκείνῳ ἡμέρᾳ τοῦ κρίματος ἐγγίσωμεν, πολὺ τῆς νόσου τὸ σφοδρὸν ἀποσβεσθήσεται. δεῖ δὲ εἰς τοῦτο τὰ τῆς ἀγάπης ἔργα ἐκτείνειν, τοῦτο καὶ τὸν Παῦλον ἐκεῖνον ἐποίει λέγειν, ὁ οὐδὲν αὐτῷ τῶν σπουδαίων ἀπόλλυσθαι. Τοιοῦτον ἐστὶ καὶ τὸ ἐλεημοσύνην ποιεῖν, τοῦτο καὶ τὸν ἁμαρτιῶν ἀπολύει λιμένα. Τοιοῦτον ἐστὶ καὶ τὸ ἐλεεῖν τοὺς ἀναξίους, τοῦτο καὶ τὸν Θεὸν ἐλεεῖ. Τοιοῦτον ἐστὶ καὶ τὸ μὴ ἀπαιτεῖν τὰ ὀφειλόμενα, τοῦτο καὶ τὸν Θεὸν ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα ἀπαιτεῖν οὐκ ἐᾷ. Τοιοῦτον ἐστὶ καὶ τὸ μὴ ἐπιτιμᾶν τοῖς ἁμαρτάνουσιν, τοῦτο καὶ τὸν Θεὸν ἡμῖν τὰ πολλὰ ἁμαρτήματα συγχωρεῖν ποιεῖ. Ταῦτα ἡμῖν οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, ἀλλ' ἵνα παιδεύσωμεν μηδένα ἀργὸν ζῆν, μηδὲ εἰκῇ. ἡ γὰρ ἀργία καὶ ἡ πυφὴ τοῖς ἐργασίαν ἀνεπιτήδειον, τοῖς δόξαν [μάτην,] τοῖς ἡδονὴν. πῶς πάντες τοῦτο τοιοῦτον οὐκ ἀγνοοῦσιν; [ἀγνοοῦσιν.] ἡ οἰκία καὶ φίλοι καὶ συνήθεις; πῇ γὰρ οὐ δικαίως ἐρεῖ ἄρθος τοῦτ' ἀρούρας; εἰκῇ πρῆλθον εἰς τὸν κόσμον ὁ τοιοῦτος· μᾶλλον δὲ οὐκ εἰκῇ, ἀλλὰ καὶ ὅτι κακῶν τῶν ἑαυτῆς κεφαλῆς, ὅτι λύμη ἰδίᾳ, ὅτι βλάβη ἑτέρων. τί οὖν ἔδει αὐτὴν, ἰδεῖν. τοῦτο γὰρ ὅτι ὃ ζητοῦμεν [φησὶν ἡ ἀποστολή· καὶ] τί ἀπιστότερον ἦν ἢ τοῦτο; πῶς δὲ ἦν ἔχοντος πιστὸν; τί μοχθηρότερον; τί καταπαστότερον; μυρίων οὐ χρῄζει τοῦτο δεσμῶν, χαμαὶ κεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ὅτι τῆς ἀγάπης καταδεέστερον, ὁρᾶτε εἰδὼς παιδείας; ἡ γὰρ ψυχὴ φύσει ἔχουσα τὸ καθαρὸν ἀμαθῶς οὐκ ἀνέχεται κρεμᾶν. ἐπιτέτακται ὃ ζῶον τοῦτο ὑπείκειν ὁ Θεὸς, καὶ τῇ φύσει αὐτοῦ ὅτι ὃ ἐργάζεσθαι, παρὰ φύσιν ὃ ἀργεῖν. μὴ δὴ τῶν νοσούντων τὰ πάθη ζηλώσωμεν, ἀλλὰ τὸ τῶν ὑγιαινόντων πρᾶον λάβωμεν. οὐδὲν ὀλοκλήρου μοχθηρότερον, οὐδὲν ἀργίας. διὰ τοῦτο εἰς αὐάγκιον ἡμᾶς κατέστησεν ἐργασίας ὁ Θεός. πάντα γὰρ ἡ ἀργία βλάπτει, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος αὐτὰ βλάπτει τοῦτο ἡ ἀργία. καὶ γὰρ καὶ ὀφθαλμὸς εἰ μὴ ἐργάζοιτο ὃ αὐτὸ, καὶ τόμος, καὶ χαλκὸς, καὶ πᾶν ὅ,τι δὴ εἴποι τις τῶν μελῶν, εἰς νόσον ἐμπίπτει τὸ ἑκάστου. οὐδὲν γὰρ οὕτως, ὡς ψυχή. ὥσπερ γὰρ ἀργία κακὸν, οὕτω καὶ ἐργασία ἡ μὴ προσήκουσα. καθάπερ γὰρ εἰ τις μὴ ἐσθίει, εἰς τοῦτο ἐλθεῖν βλάπτει), κἂν ἐσθίῃ τὰ μὴ προσήκοντα, ποιεῖ αὐτὸν * αἱμωδιᾶν· οὕτω δὲ καὶ ὀφθαλμὸς, ἂν μὴ ἐργάζηται), ἀλλὰ ἐργάζηται τὰ μὴ προσήκοντα, τὸ οἰκεῖον ἀπόλλυσιν ἰσχύν. Οἶκον ὦ ἀμφότερα φθείρει ἀσυδαίμονα, καὶ ἀργάλεα, καὶ ἐργασία ἀργίας χαλεπωτέρα. ποία γὰρ αὕτη ὅτι; πλεονεξία, θυμὸς, βασκανία, ἔριδες, φθόνοι, ζῆλοι, καὶ τὰ ἀνωφελῆ τῶν ἀκηδιώντων πάθη. ὁ τούτοις ὀφείλομεν τὸ ἀργίαν μεταδιώκειν, καὶ τὸ τῶν ἀρετῶν ἐργασίαν μετὰ πάσης ἀσυδίας ἐργάζεσθαι, ἵνα καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λς΄. 25 ΚΑΤΑ ΔΕ ΤΟ ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΟΝ ΠΑΥΛΟΣ καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν Θεὸν, καὶ ἐπῃκροῶντο αὐτῶν οἱ δέσμιοι. 26 Ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου· ἠνεῴχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη.

ΤΙ τούτων ἴσον ἐστὶν; ἐμαστίχθησαν πολλὰς πληγὰς λαβόντες, ὑβρίσθησαν, εἰς τὸν ἐσώτατον ἐκπεσόντες· εἰς δὲ ξύλον ἦσαν ἐμβεβλημένοι, εἰς τὸ ἐσωτέρων φυλακεῖον. καὶ οὐδὲ ὕπνου καταλύσεως ἐτύγχανον, ἀλλ' ἐπεμύχιζον. ὁρᾶτε ὅσον ἡ θλῖψις ἀγαθόν; ἡμᾶς δὲ τὰ παλαιὰ ὄντως γράμματα, οὐδένα διδάσκοντες, ἄλλως τε νύκτα καθεύδομεν. πάλαι δὲ διὰ τοῦτο ἐπεμύχιζον, ὅτε τὰ τότοις ἦσαν· οὐχ ἡ τοῦ ὕπνου τυραννὶς αὐτοὺς εἶλεν, οὐχ ἡ ἀληθὴς ἔκαμψεν, οὐχ ὁ φόβος εἰς ἀπειλὰς ἐτέθειτο, ἀλλ' αὐτὰ δὴ ταῦτα πολλῷ μᾶλλον ἢ τὰ διηρέροντα αὐτοὺς, ἡδονῆς πλησιῶντα πολλῆς. καὶ ὁ μεσονύκτιον ὕμνουν τὸν Θεὸν, φησὶν ἐπῃκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι. ξέ-

χ. ἄχθος ὄντως ἀρόσιμον. εἰκῇ

χ. ἀλλ' ὅτι ἀπόντων αὐτῶν, ἵνα ἴδωμεν

χ. παρόντα;

ἐθηρευσώμεθα, πῶς οὐκ ἐσκυλεύσαμεν. Ὃ τῷ Θεῷ ἔργον ἐποίησεν, καὶ ζῶν τοῦτο ἔχει. Ἐν ἔλεγεν, ἵνα τοῦτο κηρύξωμεν, καὶ οὐ παρείσατο ἡμῶν ὁ Θεός; Ἀλλὰ ζῆτε αὐτὸ ἕνεκα ὠφέλειας, καὶ χωρεῖς τῆς βοηθείας ἐκ αὐτοῦ ἵνα παρέχωμεν ὑπόνοιαν ἐποίησεν, ἵνα μὴ ἐσπλήκτους. Ἡ θλῖψις, φησὶ, τὸν ὑπομονὴν κατεργάζεται· μὴ δὴ ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ζητῶμεν βίου. Rom. 5.

ὥσπερ γὰρ ἐκ ζῶντα διπλοῦν ὁ καλὸν, ὅτι τὸ ἐμφερὲς γίνεται, καὶ ὁμοίως οἱ μαθοὶ, οὕτως ἐκεῖ διπλοῦν ὁ κακὸν, ὅτι τὸ μαλακώτερον καθίσταται, καὶ ὅτι ἐκ ὀφείλει ζῆν ζῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ κακοῦ. Οὐδὲν γὰρ ἀχρηστότερον καὶ θεάτρου γίνεται· δι' ὃ καὶ ἀεὶ στι καὶ τρυφῆ ἄπρακτα διαπλοῦτος ζῶσιν. Ἀνὴρ γάρ, φησὶν, ἀκατάστατος, καὶ ἀδόκιμος· ἀδόκιμος, οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀγῶσι τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. Ἀχρηστον παρέσχηται καὶ αἵρεσις, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ τρυφὴ οὐδὲν οὕτως αἰσχύνει, ὡς ὁ τρυφᾶν. παρέσχηται γάρ ὅτι σπάνιον ἡδονὴ τοσαύτη, οὐτε αἵρεσις· ἀλλὰ πάντα ἐξίστησι καὶ διαφθορά. μὴ δὴ ζωντίμεν ὅπως ζητῶμεν τὰ αὔριον. Εἰ γὰρ σκηπτὸν θελήσομεν τὴν ἡδονὴν διαφυλάττειν, ὁ ποιοῦντος καὶ ἀλαζονευόμενος, ἢ ὁ τρυφῶν, ἕκαστοι μὴ εὑρήσομεν. παρέσται μὴ γὰρ τῷ πιστῷ ὁ σῶμα αὐτοῦ ἁκλυτον καὶ πτηλαδικὸς· ἔπειτα καὶ αἱ τοῦ σώματος αἰσθήσεις οὐκ εἰσὶν ἐλικρινῆς, οὐδὲ ὑγιᾶς, ἀλλὰ ζῶσαι καὶ μαλακαί. τάττει γὰρ οὐκ οὐσῶν, οὐδὲ τῆς ὑγιείας ἡδονὴ φαίνεται. ποῖος ἵππος ἀρέσιμος, ὁ τρυφῶν, ἢ ὁ γυμναζόμενος; ποία ναῦς, ἡ πλέουσα, ἢ ἡ ἀργοῦσα; ποῖον ὕδωρ, ὃ πέσχει, ἢ ὃ ἑστώς; ποῖος σῖδηρος, ὁ κινούμενος, ἢ ὁ μὴ ἐργαζόμενος; ἀχ ἁπλῶς ἀπολαμπρὸν δὲ ἀργύρου παρεστοίχει· ὁ καθάπαξ πάντα ἀχρηστος ὤν, καὶ τῆς ὕλης ἀπολλύει τὸ οἰκείας; τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῆς ἀργούσης ψυχῆς. ἰὸς τῆς αὐτῆς καταχέεται καὶ πρὸς τὴν τὰ λαμπρὰ παρέπτηται, καὶ τὰ ἄλλα πάντα. τὴν οὖν αὐτὴν ἀποσμήχωμεν ἐπιστήμην θλῖψιν ἀκαρῆ. αὐτὰ χρήσιμα ἐργάσονται τὴν ψυχὴν καὶ σὺν πᾶσι ὑπομονήν. πῶς γάρ, εἰπέ μοι, δυνήσονται τὰ παθήματα, τῆς ἀκμῆς ἀμβλυνθείσης καὶ μαλακοῦ διπλοῦν ἐπάνω καμπτομένης; πῶς καθολου τρώσει; ἵνα ὑπὸ ἐκ ἔστι ἀνδὸς δὲ θερμὸς πολυχρόνιος ἀσκῶν, φώκης δίκην συρόμενος; οὐ πρὸς τὴν φύσιν ἄτοπον τὸ λέγω· ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκ τῆς τρυφῆς τοιαῦτα κατασκευασάντων τὰ σώματα, πρὸς τὴν λεόντων καὶ φύσιν. αἰτιᾶται ὁ ἥλιος, λαμπρὰς ἀφῆκε πάντα χρῶς ἀκτῖνας, ἤγρευν ἕκαστοι ὅτι τὰ ἔργα· ὁ γεωργὸς, τὸ δίκελλον λαβών, ἔξεισι· ὁ χαλκοτύπος τὴν σφῦραν, καὶ ὁ καταλλήλων ἕκαστος τὴν δημιουργῶν, καὶ βυρσεὺς ἕκαστον τὰ οἰκεῖα ὄργανα μεταχειριζόμενοι· ἡ γυνὴ ἠλακάτην, ἢ τὰ ὑφάσματα· αὖθις ὁ καθάπαξ ἡ χειρὶ βύκινος ἀπὸ πρωΐ ὅτι βοσκεῖ ἔξεισι τῆς χαίρος, ζητῶν πῶς πράξῃ ἀπολυτελῆ κατασκευάσῃ. καὶ νῦν τὴν ἀλόγων ὅτι μόνοι ἀπὸ πρωΐ τρέφεσθαι, ὅπως πρὸς οὐδὲν ὠσὶ χρήσιμα, ἀλλὰ πρὸς τὸ σφάζεσθαι. Τὰ δὲ κατὰ φορὰ αὐτῶν καὶ ἐργασίαν αἰσθήσομαι, καὶ αὐτὰ ἀπὸ νυκτὸς ὅτι ὁ ἔργον ἔχουσι· ὅτι δὲ ἀπὸ τῆς θύρας ἀναστᾶς, τὸ κλίνος τὸν ἀμελεῖ ἐμπλήσαντος, καὶ πάντων χορεσθέντων τὴν οἰκείας ἐργασίας, ἐνίοτε καὶ ἀμφιπτόμενος, καθάπερ ἵππος ὑς πταιόμενος, ὁ καλλίστου τῆς ἡμέρας τὸ σκότος καταθαλάσσας. Εἶτα καθ') πολὺν ὅτι τῆς θύρας ἔχεσι, πολλάκις οὐδὲ ἀνέσεγκεν δυνάμενος ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ μέθης· καταθαλάσσας τὴν πλείονα ἔχεσι τὸ τόπος. Εἶτα καλλωπίζει ἑαυτὸν, καὶ παρέσεισιν ἀχρήμονος ἀναθεῖσι, οὐδὲν ἔχων αἰσθέσθαι, ἀλλὰ πάντα ἀπείρου δὲ αἰσθήσεως μέρους· ὀφθαλμοὶ δὲ ἔχεσι· οὐκ οὖν τὸ σῶμα ἀπόζει· ἡ ζαλαίπωρος ψυχὴ καθάπερ ὅτι κλίνης βεβλημένη ἐκ τοῦ τῆς ἀμέτρου ἐγχαμώδους ἐσθῆτος, ὃ μέλος τῆς ζωῆς ἀπειφύσα καθάπερ ἐλέφας. Εἶτα ἐλθὼν καθ') τὸ τόπος, καὶ λέγε παῦσαι δὲ ποιεῖς, ὡς βέλτιον εἴ) ἔτι καθυδεῖν αὐτοῖς, ἢ ἐγκηρύσσειν. δὸ δεῖπνα ἐπαγγελθῇ, πάντος κάρσιον μαγειρεῖον· δὸ ζητᾷ, πάντος παιδίου χαμαίτερος. χάσμης αὐτοῦ ἡ ὕψις γέμει· πᾶσι προσέχειται τοῖς βουλομένοις κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ τοῖς δὲ θεάτροις, ἀγαθοῖς πράξεσι· καὶ θυμὸς τοῖς ζητοῦσι ἐγκίρει ῥᾳδίως, ἡ ὑπηθυμία καὶ βασκανία δὲ πάντα· πάν-

χ τὸ παρέλκον δὲ λέγω. ἢ ὅτι τὸ σῶμα αὐτοῦ πάσχει καὶ ἐκτείνεται τοῦ δὲ. δύνεται ἡ ὅτι καὶ ἀμελῶς, ἢ ὁ ἐρ.

χ ἡ ἀλλ' ἐν λεόντων, ἢ τρυφῶσι

ἡ τῶν πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. Ὅρα, καὶ κτῖνος πάλιν εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν αὖθις εἰσέδυε· ἡ τοῦτο οἰκονομικῶς. ὅπερ γὰρ θαῦμα ἔμελλε γίνεσθαι μέγα, ἐπὶ τοιοῦτος ὁ τόπος πρὸς τὴν ἀκρόασιν ὁ ἔξω τῆς πόλεως κρίνεται, πυρασμῶν ἀπηλλαγμένος καὶ κινδύνων. ὅρα πῶς οὐκ αἰσχύνεται τὰ ὑπεναντία κατηγορῶν ὁ τὴν ἱστορίαν γράφων. ἄπιστος γὰρ ἐξελέγχου οὔσης, μᾶλλον πρόσεσχον τοῖς λεγομένοις· καὶ οὐδὲ ἡ πόλις αὕτη μεγάλη ἡ τῶν Φιλιππησίων. ταῦτα δὴ μαθόντες καὶ ἡμεῖς, μυρία ἐπαινοῦμεν. καὶ γὰρ βυρσεῖ ὡμίλει Πέτρος, καὶ πορφυροπώλιδι Παῦλος καὶ ξένῃ. πῦρ ὁ τύφος; ἀρὰ τοῦ Θεοῦ διώμεθα, ὥστε ἀνοῖξαι καρδίαν. ὁ Θεὸς ἡ ἀνοίγουσα καρδίας καὶ βλεπομένας. ἔστι γὰρ καὶ ἀπτερωμένας ἰσχύς. ἀλλ' ἴδωμεν ἄνωθεν τὰ εἰρημένα. γυνή, φησι, πορφυρόπωλις, ἧς ὁ Κύριος ἤνοιξε τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὃ μὲ οὖν ἀνοῖξαι, τοῦ Θεοῦ· ὃ δὲ προσέχειν, αὐτῆς. ὥστε καὶ θεῖον καὶ ἀνθρώπινον ἰδού. ὡς δὲ ἐβαπτίσθη, φησί, παρεκάλεσε λέγουσα· Εἰ κεκρίκατέ με. ὅρα· καὶ βαπτίζεται, καὶ δέχεται τοὺς ἀποστόλους μετὰ τοσαύτης ἱκετηρίας, μετὰ πλείονος, ἢ ὁ Ἀβραάμ. καὶ οὐκ εἶπεν ὅσοι, ἀλλὰ τηρήσει, ἐφ' οἷς ἐσώθη. οὐκ εἶπεν, Εἰ μεγάλου γυναῖκα, εἰ βούλεσθε κεκρίκατέ με· ἀλλά τί; πιστὸν τῷ Κυρίῳ. Εἰ τῷ Κυρίῳ, πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν, εἰ μὴ ἀμφισβητοῦντες. καὶ οὐκ εἶπε, πρὸς ἐμοί, ἀλλ', Εἰς ⟨Ν⟩ οἶκόν μου εἰσέλθατε, ὥστε δεῖξαι ὅτι μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας προσθυμίας. ὅπως πιστὴν ᾖ γυνή. Εἰπὲ δέ μοι, τίς σοῦ ἐστι ὁ δαίμων; Θεός, φησι, Πύθων. ἀπὸ τοῦ τόπου ἄρα λέγεται παρὰ ὃν ὁ Ἀπόλλων δαίμων ἐστί; ἢ [ἐπεὶ] ἐβούλετο εἰς πειρασμοὺς αὖθις ἐμβῆναι, ὥστε [μᾶλλον] προσῶναι, [πρόφασιν λέγει·] ὦ μιαρὲ καὶ παμμίαρε. Εἰ πόθεν οἶδας ὅτι ὁδὸν σωτηρίας καταγγέλλουσι, τί μὴ ἐξέστασαν ἐκεῖ; ἀλλ' ὅταν Σίμων ἐβούλετο λέγειν· Δότε μοι, ἵν', ᾧ ἐὰν ὑπὸ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον, τοῦτο καὶ οὗτοι ἐποίει. ὅπερ εἶδεν βιβλιοκλοπῶντας, καὶ ὡδὶ κατεκρίνετο· ταύτῃ προσεδόκησεν ἐαυτὸν ἀφίεσθαι εἰς τὸ σῶμα τὸ, εἰ τὰ αὐτὰ κηρύξει. Εἰ δ' ὑπὸ δαιμόνων λέγεται, ὅτι Οὐχ ὡράιος ὁ ἄμπελος εἰς σῶμα τὸ ἀμπελῶνος πολλῷ μᾶλλον ὑπὸ δαιμόνων. Εἰ δὲ καὶ ἀληθῆ κηρύττειν, οὐκ ἀληθῆ, ἀλλὰ πνεύματος ἁγίου. ἐπεὶ οὖν ἀλαζονικῶς ἐποίουν βοᾶντες, τῇ χρονίᾳ καταπλήξει εἰώμισαι, λέγοντες ὅτι ⟨Ν⟩ ἄνθρωποι σωτηρίαν ἀνθρώποις ἡμῖν τὴν πόλιν. τί λέγεις; πείθῃ τῷ δαίμονι; Διὰ τί οὖν οὐχὶ καὶ σὺ ταῦτα; σκῆψις λέγει, ὅτι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου· σὺ λέγεις, ὅτι σωτηρίαν ἡμῖν τὴν πόλιν. σκῆψις λέγει, ὅτι καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας· σὺ λέγεις, ὅτι δίδασιν ἡμῖν ἔθη, ἃ οὐκ ἔξεστι παραδέχεσθαι. ἴσως οὖν τῷ δαίμονι αὐτοὺς προσέχειν φῂς, ἀλλὰ προσέχειν ἐστὶν ὁρᾶν τὴν φιλαργυρίαν. Εἴλκυσάν τι αὐλοί, φησιν, εἰς τὴν ἀγορὰν ὅτι οὗτοι ἄρχουσι, καὶ συνεπῆκτο ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν. ὅρα αὐλοὺς οὐκ ἀπερισκέπτους, οὐδὲ ἀπολογισμοὺς, ἵνα μείζονος ἄξιοι θαύματος ἦτε. ὅτε γάρ, φησιν, ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι. Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ὥστε καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιτηδείας θαυμασθῶμεν αὐλοὺς ἐχρῆτο. ὅσῳ ἀκριβεστέρα ἡ φυλακὴ ἦν, τοσούτῳ τὸ θαῦμα μᾶλλον προτέρου. ἴσως πρὸ αὐτοῦ σύστασιν ἐκκόψαι βουλόμενοι τοῦτο ἐποίουν ἐκεῖνοι, ὅπερ εἶδον ⟨Ν⟩ ὄχλου ἐφεστῶτα, πάσῃ μὲ πληγῇ ⟨Ν⟩ θυμοῦ τοῦτο ἔπραττον ἐβούλοντο· ὧν ἦ εἰς δισμυρίους ἐμέλλησι καὶ τοὺς δεσμίους ἀσφαλῶς τηρεῖν, ἀκούσαντες ἦλθον τοῦ γράμματος. ἠσφαλίσατο, φησιν, εἰς τὸ ξύλον, ὡς ἂν εἴποι τις, εἰς ⟨Ν⟩ νέρθεν.

ΘΕΙΚΟΝ Πόσων δακρύων τὰ τοιαῦτα ἄξια· ἐκεῖνοι μὲν ἔπαθον ὅσα καὶ ἔπαθον· ἡμεῖς δὲ τί φθάνομεν. ὅταν καὶ ἀπολλύμεθα καὶ καταποντιζόμεθα διὰ σπουδὴν ζητοῦντες πόρτακος, καὶ οὐδὲ μέχρις ὀφθαλμοῦ λέγει ⟨Ν⟩ Χριστὸς ἀπερχόμενοι λυπηθῆναι, οὐδὲ μέχρι λόγου. τί πρὸς συνεχῶς αἱματιμωροῦμεν ἑαυτούς, καὶ καλῶ, ὅσα ἔπαθον, ὅσα ὑπομένουσι· πῶς οὐκ ἐξορυττόμεθα,

κ. σπαρ.

κ. ἀπὸ ἀνδράπου. Οὐκ κ. ἀπὸ ἀλλ' μετα.

Σειρ. π. β. Παροιμιακ. ζ.

κ. ἀπὸ

β. Κορ. ιβ. β.

κ. ἀπὸ

κ. ἀπὸ

κ. οὐδὲ μὲν ἔπαθον ὅσα οὐκ ἐπαθον; ἀλλ. κ. μέχρι βραδύτατον κ. πῶς

ἐτόλμησε τοῦ τότε καλέσαι, ἀλλ' ὅτε ἐλαττοῦτο· δῆλον ἐντεῦθεν ποιοῦσα, ὅτι οὐκ ἀνθ' ἑτέρου ἐπάσχε. ἀλλὰ τί ἦν ἃ οὐκ ἐβούλοντο οἱ περὶ Παῦλον, ἀλλ' ἀείθυμοι, ὥστε βιάσθαι αὐτούς; ἢ ὅτι ἐκείνῳ ἐκκαιόμενοι εἰς μείζονα προθυμίαν· ἃ δηλοῖ εἰπὼν ὁ Χριστός, Εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέλθητε, πύθεσθε τίς ἐστιν ἄξιος, κἀκεῖ μείνατε. ὥστε πάντα διὰ οἰκονομίαν ἐποίουν. Λουκ. ι. ζ.

16 Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς προσευχήν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα Πύθωνος ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη·

17 Αὕτη κατακολουθήσασα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραζε λέγουσα· ὅτι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοί τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας.

Τί δήποτε δὲ ὁ δαίμων τοῦτο ἐφθέγγετο, ὁ ὁ Παῦλος ἐκώλυεν; καὶ εἷπος καὶ πρᾶγμα ἐπιφερόμενον σωτηρίας. ἐβούλετο γὰρ μὴ ἀξιόπιστον αὐτὸν ποιῆσαι. εἰ γὰρ προσῆκε αὐτῷ τὴν μαρτυρίαν ὁ Παῦλος, πολλοὶ ἂν τῶν πιστῶν ἠπάτησαν, ἅτε τοῦ ἐκείνης διηθεῖς. ἀλλὰ τοῦτο μὲν [καὶ] τοῦ κακοῦ ἦν εἰπεῖν, ἵνα σήμαντα τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ· ἡ δὲ αὐτὸς συγκαταβάσει χρῆται πρὸς τὴν ἀπώλειαν. ὃ μὲν οὖν προῆκεν ὁ προσῆκε Παῦλος, ἀλλὰ διέπαυσεν, ὁ βουλόμενος ἑαυτὸν ἀπορρίπτειν ἁπλῶς τοῖς σημείοις. ὡς ἐπέμψε δὲ τὸ ποιεῖν [ὅτι πολλὰς ἡμέρας] καὶ ὃ ἔργον ἐδείκνυ, [οὗτοι οἱ ἄνθρωποι, λέγων, δοῦλοί τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν,] οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας, πότε ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐξελθεῖν. χ. καὶ χ. ἑαυτῷ

18 Διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπε· παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.

19 Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, συλλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν, εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας,

20 Καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπον· ὅτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσι ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες,

21 Καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη, ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι, οὐδὲ ποιεῖν Ρωμαίοις οὖσι. Πάντα γοῦν τὰ χρήματα αἴτια τῶν κακῶν. ὦ τῆς ὠμότητος τῆς ἑλληνικῆς. ἐβούλοντο δαιμονᾶν ὃ κερδαίνειν, ὥστε χρηματίζεσθαι. συλλαβόμενοι, φησι, τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν ἔλεγον· ὅτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσι ἡμῶν τὴν πόλιν. τί ποιήσαντες; ἀλλὰ τί οὖν [μοι] τοῦ τότε εἰλκύσατε; Ἰουδαῖοι, φησι, ὑπάρχοντες. ὕστερον δὲ ὄνομα διεβλήθη. καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη, ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι, οὐδὲ ποιεῖν Ρωμαίοις οὖσιν. Εἰς καθοσίωσιν δὲ τοῦ πράγματος ἦγαγον.

22 Καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν. Ὢ τῆς ἀγνωμίας. οὐκ ἐξέπασαν, οὐ μετέδακνον λόγῳ· καὶ τί, τοιοῦτον θαύμα πεφληνωμένον, δίκαι προσκωπῆσαι, δίκαι ὡς σωτῆρας ἀνειργάσθαι ἔχθρι. Εἰ γὰρ χρήματα ἐβούλεσθε, ἀλλὰ τί τοιοῦτοι πλοῦτοι ἀνεύρητοι, μὴ ἐπιδράμητε; τοῦτο λαμπρότερον ποιεῖ, δύνασθαι δαίμονας ἀπελαύνειν, ἢ δι' αὐτὸς πιθανός. ἰδοὺ καὶ σημεῖα, καὶ ἡ φιλοχρηματία πλέον ἴσχυσε. Καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἐκέλευον ῥαβδίζειν, χ. ὑμᾶς ἐποίει χ. διαρήξαντες

23 Πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγάς, ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς. Ὁ μὲν οὖν Παῦλος ὃ πρὸς ἐπράσατο, καὶ τὰ θαύματα, καὶ τὴν διδασκαλίαν· τὴν δὲ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ὁ Σίλας καπνός. τί δέ, ἀλλὰ ποιητὴς ἦν ὁ Παῦλος; τὴν κακουργίαν, φησὶν, ἰδὼν τοῦ δαίμονος, καθὼς αὐτὸς ἀλλαχοῦ λέγει· Οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα ἀγνοοῦμεν. ἀλλὰ τί μὴ εἶπεν, ὅτι τοὺς δαίμονα ἐξέβαλεν; ὅτι εἰς Θεὸν ἐπίστευσαν; ἀλλ' ὅτι καθοσίωσιν πρέποντα; ἵνα αὐτὸς τοῦτο ἴῃ. οὕτω καὶ ὅτε τοῦ Χριστοῦ ἔλεγον· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. Πᾶς ὁ ἑαυτὸν ποιῶν βασιλέα, ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. καὶ ἔβαλον αὐτοὺς, φησι, εἰς φυλακήν. πολὺς ὁ θυμός. β. Κορ. ι. ιβ. Ιωαν. ιθ. ιε.

24 Ὃς παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφὼς, ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακήν,

φημείν· ἀπὸ γὰρ τῶν ὡραιοτέρων ἀφ' ἡμῶν ποιῶ) ὅταν δὲ ἡ ψυχὴ, ὅταν ᾖ κενὴ, ὑμῶν ἕνεκεν διὰ τοῦτο, ἵνα ἡ συνουσία ζῇ ὁ κάλλος αὐτῆς. τὸ γὰρ φιλόσοφον οὐχ ὅπως ἐν πλούτῳ, ὡς ἐν πενίᾳ ὀφθῆναι λάμπον. ἐκεῖ μὲν γὰρ τοῖς χρήμασιν ὅτι πολλοὶ λοιδοροῦνται, ἡ δὲ μηδὲν ἴδια χρημάτων ἔχῃ· ὅταν γὰρ πενίᾳ συζῇ, ἡ μὲν πάντων λάμπει, ἡ μηδὲν αἰσχρὸν ἀναγκάζηται ποιῆσαι, ἐνταῦθα ἄλλος τις ἀγάπημα ποιεῖται τοὺς αὐτοὺς ἐμοὶ τὸ ὅτι τῇ φιλοσοφίᾳ τέθνηκεν. διὰ τοῦτο οὖν καὶ κωμῳδοῦμεν, εἰ γαβαλείμμα πλουτῇ. τί δ' ὄφελος, ὅταν αἱ μὲν ἡμίονοι λευκαὶ ὦσι καὶ στρογγύλαι καὶ εὔσωμα τύπτωσαι· σὺ δὲ ὁ καθήμενος λεπτὸς ἡ ὠχρὸς ἡ δυσθυμῶν; τί δαὶ τὸ κέρδος, ὅταν τὰ μὲν γράμματα ἀπαλὰ ᾖ καλὰ ᾖ, ἡ δὲ πολλῆς ποικιλίας γέμοντα ἡ τύχῃς, τὴ δὲ ψυχὴ ῥάκια περιειλημμένη ᾖ ἐν γυμνῇ ἡ αἰσχρᾷ; τί δὲ κέρδος, ὅταν ὁ μὲν ἵππος εὖ ἔχοντα βαδίζῃ καὶ χαριέστερα μᾶλλον ἐοικὼς ἢ βαδίζοντι, " καὶ αὖ τῆς χορείας κόσμῳ κεκοσμημένος ᾖ τυμφίοις· ὁ δὲ ὁπισθόμηλος τῆς χιλοῦ μᾶλλον ἀσχολίᾳ, καὶ τῆς μηδύοντος καὶ τῆς μηρυομένου μᾶλλον διεγραμμένος ᾖ καὶ χῆρας καὶ πόδας; εἶπε δή μοι, εἴ τίς σοι ἵππον ἐδίδου καλὸν, καὶ τὸ σῶμα διέφθειρε, τί τὸ ὄφελος; πῶς ἂν ψυχὴν διεφθαρμένην ἔχῃς, καὶ σὸν ἔσται σοι μέλει; φεύγωμεν οὖν αὐτὴν ποτε, ὦ ἀδελφοί. μὴ δὴ πάντων ἀπιστήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καταφρονῆσαι. καὶ μὴ ῥᾳθυμοί τις ὑγιείζῃ, δακνόμενα δὲ ἀλγῶμεν· προσέχωμεν ἑαυτοῖς ὑγιείζοντες, οὐκ ὀπισθρεφόμενα. φύγωμεν οὖν ἐνθένδε ποτε, ἵνα δυνηθῶμεν καὶ τῆς ψυχῆς πολλῷ τῷ ὑπερέχοντι ἀγαθῷ χαίρωμεν. τῶν αἰωνίων τυχεῖν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. πρόσωπον

γ μᾶλλον καὶ τὸ πρόσωμα καὶ κέρα.

Λογ. λε. 13 ΤΗ ΔΕ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΣΑΒΒΑΤΩΝ ΕΞΗλθομεν ἔξω τῆς πόλεως παρὰ ποταμόν, οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν τοῖς συνελθούσαις γυναιξί. 14 Καί τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις, πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν Θεὸν ἤκουεν· ἧς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου.

χ. διήνοιξε

ΟΡα πάλιν Ἰουδαΐζοντα τῷ Παύλῳ, καὶ ἀπὸ τοῦ κτίσαντος, καὶ ἀπὸ τῶν πάντων. οὗ ἐνομίζετο, φησὶ, προσευχὴ εἶναι. οὐ γὰρ δὴ ἔνθα συναγωγὴ ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔξω ἤρχοντο, ὥσπερ τόπον τινὰ ἀφορίζοντες, ἵνα σωματικῶτερον ὦσι Ἰουδαῖοι. τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ὅπερ καὶ ὄχλον εἰκὸς ἦν συνελθεῖν. καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν τοῖς συνελθούσαις γυναιξί. καί τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις, πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν Θεὸν, ἤκουεν, ἧς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὅρα δὲ αὐτῦφον πάλιν. γυνὴ μὲν γὰρ ἁπλῆ αὕτη, καὶ δῆλον ἀπὸ τῆς τέχνης. διὰ τοῦτο ὅρα φιλόσοφον αὐτὴν. σφόδρα γὰρ αὐτὴν ἐμέλησε τὸ, ὃ σεβομένη τὸν Θεὸν ἔπραττε καὶ κηδομένης ἀποστόλου αὐτῆς.

15 Ὡς δὲ ἐβαπτίσθη [αὐτὴ] καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε * λέγουσα· [κύριός μου,] εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μείνατε. καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς. Ὡς δὲ ἐβαπτίσθη, φησὶ, αὐτὸ καὶ τὸ οἰκεῖα αὐτῆς. σκόπει πῶς ἀπομαζεῖ ἕπεται. ὅπου βλέπει σεμνότητα, πῶς δυσωπεῖ τοὺς ἀποστόλους, πόσης ταπεινότητος γέμει τὰ ῥήματα, πόσης σοφίας. εἰ κεκρίκατέ μέ, φησὶ, πιστὴν τῷ Κυρίῳ. ὑδὲ " ὀνηπεπλιχώτερον. πῶς οὖν οὐ παρεκάλεσε ἁπλῶς, οὐκ ἀφῆκε κυρίως εἶναι, ἀλλὰ διὰ τούτων σφοδρῶς. ὅτι γὰρ ὄντι δ', παρεβιάσατο ἡμᾶς· τοῦτο, τοῦτο τοῖς ῥήμασιν. ὅρα πῶς βίβλος καρποφορεῖ τὸ κέρδος πανταχοῦ μᾶλλον τοῦ πλούτου. ὅπου γὰρ πιστὴν ἐκτήσατο, δῆλον ὅτι τὸ ἐγχείρισαι μοι τοιαῦτα μυστήρια, οὐκ ἂν ἐνεχείρισαν, εἰ μὴ τοιαύτην ἐκτήσατο. καὶ οὐκ

• αὐτὸ

ἐτόλμησε,

ωδήν αἰσχύνην καταγέλωτος. ἀπιγμα δ' τοῦτο γέγραπται. ἡ πᾶσα ἀλήθεια φιλόσοφά, φησὶν ὁ Ἰώβ· δοκεῖ σοι φιλοσοφίας εἶναι μεγάλης, ὅταν μὴ κύων δακτύλιος ᾖ τοῦ λιμοῦ, μηδ' ὁ λαβὼν ἡ θηρεύσας, πρὸ ὕπνου ἀπέχηται τῆς ἕψης, ἡ πρὶν ἅψασθαι ἱερῶν ἀναγκαίων, ἡ τὸν λιμὸν κατακοιμήσαντος, πρόσωθεν τὴν διατροφὴν ; αἰσχύνθητι ἑαυτούς· παιδεύσατε ἀπὸ ὑμετέρας γαστέρας οὕτως εἶναι φιλοσόφους. οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἀπολογία. ἀλήθεια φύσει δικηγόρος ἐστὶν, οὔτε φιλονεικίαν, οὔτε λογισμὸν ἐχούσης τοσαύτην φιλοσοφίας, πολλῷ μᾶλλον ἀδύνατον σαυτῷ· ὅτι γὰρ ἐπιμελείας αἱ θέρμαι δεῖ, ἡ οὐ φύσεως, ἐγγὺς ἂν τοῦ κύνας ἔχοι. γίνεσθε οὖν ἡ τῶν κύνας. ὑμεῖς γάρ με διαγινώσκετε ἀπὸ τῶν ἐμῶν δείγματα φέρων. ἐν ᾧ γὰρ ἀπὸ τῆς ἀγκύρας. ὅπου δ' εἶπον τι ποιοῦσιν, λέγετε ὅτι ἐκφια μιαίνει ἐμέ· ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν λέγω τῶν ἀγκυρῶν. καὶ εἶπον τῷ Παύλῳ, λέγετε ὅτι ἐκφιος ἀπόστολός ἐστιν· ἀλλ' οὐκ οὐδὲν Παύλου λέγω. αὐ εἶπον αὖ, θέρμοι, λέγετε ὅτι ἐκφιος ἠδύνατο· ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲ αὖ θέρμοις λέγω, ἀλλὰ θηρίον, ἡ θηρίου οὐ φύσει τοῦτο ἔχει, ἵνα μὴ εἴπητε ὅλη φύσει, ἡ ὑ παιρέσει τὸ κατόρθωσιν· ἡ δὲ δι' ἄνωμαστον, παιρέσει οὐκ οἰκείᾳ, ἀλλὰ τῇ σῇ ἀπιμελείᾳ. οὐχ ὅτι κατακόπτω, οὐχ ὅτι διεσπάσθη τῷ δρίμῳ, οὐχ ὅτι τοῖς οἰκείοις αὐτὸ ποσὶν ἐλαβεν, ἐστὶ· ἀλλὰ πάντα ταῦτα ῥίψας ἔξω, ἐ τὸ διεσπασμένον παιδαγωγεῖ φυλάττει, ἡ χαρὸς αἰώνιον ἔχει. ναί, φησὶ παιδικὰ γάρ ἐστιν ἐθίστασθαι παιδικᾶ πλαίοντα ἀπολαύεσθαι τραπέζης. εἰπὲ δή μοι, σωζῷ, ὅτι ἐκύων ἐλπὶδι μελλούσης ἡδονῆς, τὸ πρόσωπον καταφέρει· σὺ δὲ βάλλει ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, τὸ παρόντων καταφέρειν. ἀλλ' ἐκφιος μὲ οἶδεν ὅτι αὖ ἀκαίρως ἡ παιδικὸν δὲ διασπᾷ δικαίᾳ τῆς ἕψης ἀπαγούσης, καὶ εἰσὶ ἀποστρηθήσεται, ἡ οὐδὲν τῶν ὠφελουμένων ἔχει, πλῆκας λαβοῦσα αὐτὴ τῆς ἕψης· σὺ δὲ τὸ δυνάσαν ἰδὼν, ἡ ὅπερ ἀπὸ τῆς σωφροσύνης ἔμαθεν ἐκφιος, τοῦτο σὺ ἀπὸ λόγου ἡ καταρτεῖς. μιμησώμεθα τοῦ κύνας. τὸ λέγεσθαι δὲ ἱερεῖς ποιεῖ καὶ αὐτοί. ὅπερ ἐπὶ τῶν λαῶν δὲ τῶν δορκάδων ἐκφιοι, τοῦτο ἐπὶ τῶν ὁρίζων ἐστὶ· ἡ ὅταν ἡ πάλιν ἀπὸ φιλοσοφίας δι' ἀθεσπίας. ζῶντα ἡμᾶς καταδικάσας ἔχει. ζῶντα ἡμᾶς ἐλᾷ. εἶπω δὲ ἕτερον, ἵνα πᾶς ἀχρεῖος δὲ δυνάμενος λαβεῖν, λακτίζοντας ἡ δάκνοντας, ὁ βεβαιοῖ χρόνῳ ὕστερον παιδεύσαι ἐμπειρεῖ, ὡς τὸ ὀπισθότονον τρυφᾶν τὸ ὀπισθόμενον ὦ τὸ βαδίσεως ὑπάκτου· τὸ ἡ ψυχὴ σάπασα βαδίζουσα, ὀφθεῖς ὀπιμελῆται, ἀλλὰ ἡ πηδᾷ ἡ λακτίζῃ ἡ σύρεται χαμαί, κἂν περ παιδίον, δὲ ἀχρημοσύνεια, ἡ ὀφθεῖς αὐτὴ ψυχῇδας ὠφελήσουσιν, ὀφθεῖς ποδόστροφα, ὀφθεῖς χάμαι, ὑδ' ὀπισθίζει τὸ ἐμπειρεῖ ὀπισθότονον, τὸ Χριστὸν λέγω. ἀλλὰ καὶ τὸ πάντα δῶρα ἡ κάτω ἴσχνει. ὅταν γὰρ ἡ χαρὸς κρατῇ κύνας παιδούσης, δὲ θυμοῖ σὸ λέοντα δαμάζης, ἡ ἀταξίαν σὸ ἵππους, ἡ ἀγκυλωτίδα σὸ ὄρνιθα, πῶς οὐκ ἄτοπον σὸ μὴ ἀλήθειαν φύσεως λογικὰ σεπτὰν κατορθώματα· σὸ ἡ λογικᾶς τὰ τῶν ἀλόγων ἐπιστάμενα πάθη; οὐκ ἔστιν ἡμῖν, οὐκ ἔστι συγχώρημα· πόθεν ἡμῶν κατηγορήσουσι ἀκατορθώτους, ἡ πιστοὶ ἡ ἄπιστοι. ἡ γὰρ δὲ ἄπιστοι κατόρθωσι, ἡ θεῖα ἡ κύνες, ὑκ ἀνθρωποι μόνοι· ἡ ἡμᾶς ἡμῶν αὐτῶν κατηγορήσουσιν, ὅταν μὲ βελτίωσα κατορθῶτις, ὅταν ἡ ῥᾳθυμῶμεν, ὑποσυρόμενοι. ἡ γὰρ ἡ τὸ σφοδρᾶ κακία ὅταν πολλοὶ πολλάκις ἁλύσαντες μετεβάλοντο. ὃ ἡ αἴτιον, ἔφην, ὅτι παιεργόμεθα τὰ ἑτέρων συμφέροντα ζητοῦντες, ἡ τὰ ἡμέτερα. αὖ οἰκίαν οἰκοδομήσῃς λαμπρὰν, ὃ τὸ οἰκίας συμφέρον εἶδες, οὐ δὲ σύ· δὲ ἵππον κτήσῃ, ὡσαύτως. ὀφθεῖς ὅπως ἔσαι ψυχὴ καλὴ σκοπεῖ· καὶ τὰ ταύτης οὔσης καλῆς, ὀφθεῖς ἐκείνων δὲ οὐκ οὔσης ἡ, ὀφθεῖς δὲ ἐκείνων ὄφελος. καθάπερ γὰρ ὅτε νύμφης, καὶ παιδίες ὦσιν ἐκ ποδαπὰ τασμάτων χρυσῶν, καὶ χορεῖ ὦσι γυναικῶν ὑάδιστάτων ἡ κόραι, καὶ ῥόδα, καὶ στέμματα, καὶ ὑμέναιος κλεὸς ἡ, καὶ αἱ θεράπαιναι, καὶ αἱ φίλαι, καὶ πάντες ὑπάρεπτοι ὦσιν, ἐκείνη δ' ἀμορφίας ἡ μοχθηρίας, ὄφελος οὐδέν· ὥσπερ ἐὰν οὐδὲ, κόραι ὦσιν, βλάβος πολλοὶ αὖ ἀπὸ τούτων, ἀλλὰ ἡ τοὐναντίον (ἀπὸ μὲ γὰρ ἐκείνων, ἀμόρφων ὄντων, ἀμορφοτέρα δὲ

χ. ἀτοῦτα χ. ἑαυτοῦ

χ. ἐκεῖνοι ἐμοὶ ἄπιστοι

χ. ἀλόγων

χ ωσπερ ὅπως τὸ διδάσκουσι πνῦ

χ. μᾶλλον

ομ. ιε. 804

μηδεὶς· ἀλλ' ὅμως ὅπῃ μέγα ἰῶ ἐκεῖνο κατόρθωμα δι' ὃ καὶ τοῖς ἔθνεσιν, οὐκ ἐφείσατο τούτου. ⟨Ν⟩ γὰρ λόγοι ἔδει κατασαφῆσαι. Διὰ τοῦτο γὰρ αὐτὸς αὐτὸν ἀφιέτιμον. ἔρα καὶ σὺ ζῶμεν ἀπὸ σὰ πίστεως μέγα τι ἡμῖν ἀγαθὸν. καὶ ἐκαθέσθησαν τὸ ἀριθμῷ, φησὶν. ὁρᾷς ὅτι οὐ μόνοι οὐδὲ ἔβλαψε ἀφέτιμον, ἀλλὰ καὶ μέγιστα ὠφέλησεν; ὡς δὲ τὸ ἔρα με εἰδῆτε, εὐθέως, φησὶν, ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Κύριος. ἔρα, οὐκέτι δὶ' ἀγγέλων, καθάπερ Φιλίππῳ, καθάπερ Κορνηλίῳ· ἀλλὰ πῶς; δι' ὁράματος φαίνεται αὐτῷ· λοιπὸν δὲ θεσπιῳδοῦσι, οὐκέτι ῥήτορες. ἔνθα μὲν γὰρ εὐκαλοῦσιν ὃ πνεῦμα, εἰ θεσπιῳδοῦσι· ἔνθα δὲ πολλὴ ἡ βία, ῥήτορες. ὅταν μὲν γὰρ κηρύξαι ἡ πίστις μέλλει, εἰς τοῦτο ὅραμα φαίνεται αὐτῷ· ὅπου δὲ μὴ κηρύξαι οὐκ ἰσχύει, εἰς τοῦτο πνεῦμα ἅγιον ἀποκαλύπτει. οὕτω καὶ ἐκεῖ τῷ Πέτρῳ· αἴτασαι καὶ πάθε. οὐ γὰρ δὴ ἦν τὸ εὔκολα εἰργάζετο τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ἦρκει ὅραμα αὐτῷ. ἦν τῷ Ἰωσὴφ ὃ ῥᾴδιος ὠφθαλμὸς ὅραμα φαίνεται, τοῖς δὲ ἄλλοις ὑπῆρ. οὕτω καὶ Κορνηλίῳ, καὶ αὐτῷ τούτῳ. καὶ ἰδού, φησὶν, ἀνὴρ Μακεδὼν ἑστὼς, παρακαλῶν λέγων. οὐκ εἶπεν, βάπτισον, ἀλλὰ, παρακάλω· τοσοῦτον, ὡς αὐτῶν τὴν διαθύμιαν τῆς θεραπείας. πῶς συμβιβάζοντες; συγχαζόμενοι, φησὶ. τῷ τι γὰρ Παῦλον ἰδεῖν ἦν μηδέπω ἐπιόντα, ἢ τῷ κωλυθῆναι ἐκεῖ τὸ πνεύματος, καὶ ὃ σοὶς τοῖς ὅρεσι εἶ); ἀπὸ τούτων ἀπόντων ζῶντα σωζῆται. ἄλλως δ', ὁ πλοῦς τοῦτο εἰσέφαινεν. οὐ γὰρ ἐβούλετο χρόνος πολύς, ὅθεν εἰς αὐτὴν τὴν ῥίζαν τῆς Μακεδονίας ἀφίκοιτο). ὥστε ὁ προνοούμενος συμφερόντως οἰκονομεῖται ἡμέας. οὐκ ἀν' ἦν ὁ ὀργὴν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἂν ⟨Ν⟩ λόγοι Μακεδονία ἐδίδατο. ἢ τοσαύτη σοφίας, σπουδὴ τῷ μὴ εἶ τι δὺ θεσπίσαι ὃ χρησίς. καίτοι οὐκ ἔφη ἔτι Βαρνάβας πρόνοιαν ἔθηκεν· ἀλλά, μεταξὺ αὐτὴν πρόνοιαν ἐβούλετο. εἰ δὲ τοῦ οὐ πρόνοιαν ἔθηκεν, οὐδὲ οὐκ ἦν.

ΗΘΙΚΟΝ Ταῦτα εἰδότες, μὴ ἁπλῶς δὴ αὐτὰ σκολιώμεθα, ἀλλὰ μεμφαίνωμεν ἢ παδούωμεν (οὐ γὰρ εἰκῇ χέρσατται) μέγα κακὸν ἀγροῖ χέρσας. ἀφ' ὧν ὠφελῶμαι δῆ, ἀπὸ τούτων βλασφημοῦμεν. οὕτω δὲ φάρμακα πολλάκις φύσιν ἔχοντα θεραπευτικὴν, οὐκ εἰδότων τὴν χρωιδῶν καλῶς χρῆσθαι αὐδὶς, διαφθείρει δ' ἀπόλλυσι· καὶ ὅπλα δυνάμενα φυλάξαι, μὴ μηδεὶς αὐτὰ εἰδῇ ἀμύνασθαι, οὐκ' αὐτὴν διαφθείρει). Ὃ δ' αὖ πάντα μᾶλλον ζητοῦμεν, ἢ ὃ" τῆς ψυχῆς ὄφελος· ἢ δὲ ἀλλότρια μᾶλλον σκοποῦμεν, ἢ ὃ ἡμέτερον συμφέρει. ἢ οἰκίας μὲν σύσασιν πολλάκις ζητοῦμεν, ἢ οὐκ ἂν διαφορίμθα παλαιουμένων αὐτὴν ἰδίων, οὐδὲ καταπίπτουσαι, οὐδὲ οὐκ χλιάναι ἐπιτρεχομένων· ἀμελεῖ δὲ τῆς ψυχῆς οὐδεμία φροντὶς· ἀλλὰ καὶ ὅδε δεμόγιος αὐτὸς ἴδωμεν σκοποῦντες, καὶ τὴν οἰκοδομὴν ἢ ⟨Ν⟩ ὄροφον, οὐδὲις ἡμῖν ὁ λόγος ὅστι. πάλιν ἄλεγα δι' ἔχομεν, ὃ συμφέρει αὐτῷ ζητοῦμεν, ἢ ἱπποφορβοὺς ἢ ἱστοπαίγνια, ἢ πάντα κάλων κυβείαν· ἢ οἰκίας ἐπιμελούμεθα, ἢ τοῖς ἐμπιστευμένοις προσαποδιδῶμεν, ὥστε μὴ ἁπλῶς, μηδὲ ὡς ἔτυχεν ἐλαφίσωμεν, μηδὲ βαρὺς ἐπήνται, μηδὲ" ἀωρεὶ τῆν νυκτὸν ἐξάγῃ, μηδὲ ἔαν ἔφας ἀπιμπολῇ, καὶ πολλοὶ τόμοι ὠφελοῦσι τὸ συμφέροντος τῆν ἀλόγων κεῖνται πρὸ ἡμῶν· τῆς δὲ ψυχῆς λόγος οὐδεὶς. πόλιν πῶλέγω ὠφελοῦν τὴν χρησίμων ἡμῖν; εἰσὶ πολλοὶ, οἱ γραυσοὺς ἔχουσιν οὐδὲν ἔχουσι χρήσιμον, ἀλλ' ἢ ἁπλῶς τέρπουσι, ἢ πολλοὶ δὲ ὠφελοῦσι νόμοι, ἢ οὐδὲν ἡμῶν ὄν, οὐδὲ ἀκτοῦσι· ἢ πάντων μᾶλλον ὑπομιμνήσκομεθα, ἢ ἡμῶν αὐτῶν. οὕτω πάντων ἐσμὲν ἀπόμοροι. καὶ μοί τις ὑμᾶς ὑβρίζων εἴπῃ, κύων, ἀλληθοῦμαι· ἡμεῖς δὲ ἡμᾶς αὐδεὶς ὑβρίζοντες, οὐ λέγω, ἀλλ' ἔργω. ἢ μηδὲ τοσαύτης μεταδιδόντες ὑπομελείας τῇ ψυχῇ, ἴσως τοῖς κυσὶν, οὐδὲν ἡγούμεθα πάσχειν δίκαιον. ἐρᾶτε ὅσα σκότους ἂν πάντα ἐμπλήσαι; πόσοι φροντίζουσι τῶν κυνῶν, ὥστε μὴ πλέον τὸ δέοντος ἐμπλησθῆναι, ὥστε ἐξῆς εἶ) ἢ ⟨Ν⟩ σπερματικοὺς κατὰ τὸ λιμοῦ ἢ τῆς πείνης ὠθουμένους· ἑαυτὸν δὲ οὐκ ὑπομελοῦμαι, οὐδὲ ὑπατήσουσιν ὥστε μὴ τρυφᾶν; ἢ τὰ μὲ ἄλογα φιλοσοφῆν διδάσκουσιν· αὐδεὶς δὲ εἰς τὸν τῶν ἀλόγων ⟨Ν⟩ειωδίαν

χ. συμβιοῦν τὸ ἡμέτερον· χ. ἢ ὑπὲρ μὲ τὸ ἀμφίον ζητ.

χ. ἀσὶ ὁ

αὐτοῦ. ἐπεὶ ἡ τοῖς ἁγίοις ὅσα ἐφαίνη, ἡ ἐξ ἀρχῆς αὐλὸς ὅραμα εἶδεν, ἀνδρα εἰσπλήθοντα ἐβοήθησε αὐτῷ χίλιας. Εὐθέως ἡ ἀφ' τοῦτο αὐλὸς ἐκφ ἔλκε, ἵνα ἐκτείνῃ ὁ κήρυγμα· ἄλλως δέ, ἡ ἀφ' τοῦτο κωλύεται ὁ διατείνας τοὺς ἄλλους πόλεσιν, ἐπείγοντος αὐλοῦ τοῦ Χριστοῦ. οὐ τοι μὴν ἐδόκουν, ἀπολαύεσθαι Ιωάννου ἡ χρόνου πολλοῦ, ἐ ἴσως θεοῦ πάνυ ἰδίου· ἐκφ ἡ ἀπιλθεῖν ἔδοξε ἡ αὐτοπεράσας λοιπὸν ἔζειν.

χ. ἐκωλύθη

10 Ὡς ἡ ὁ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Κύριος διαγγελίσασθαι αὐτοῖς.

11 Ἀναχθέντες ἡ ἀπὸ Τρωάδος, εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, τῇ τε ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν,

12 Ἐκφθάνει τε εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη * τῆς Μακεδονίας, πόλις κολωνία. ἦμεν ἡ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. Οὗπερ καὶ ἀφ' ἑ ὁ Χριστὸς φανερὸς ἦν λόγων· Ὅτι Καίσαρός ἐστι δοῦλος ἀναγκαῖος. Εἶτα λέγει ἡ τοῦτο πάντως, ἄτε ἰσοτίμοις ἐζηυξημένοις, καὶ δικαίως τῶν ἐπεζελθόντων· ἡ δικαίως ὅτι οἱ τοῖς μείζοσι τοῖς ἡ ἄλλοις πρᾴοις. ἀξιώματί ἐστι πόλεως κολωνία. ἀλλ' ἀνωφελῆ ἴδαμεν τὰ εἰρημένα. ἀναγκαίως ἀπεπήδησε τῆς Βαρνάβα τῆς ἀποδημίας, λέγων· ὅπως κεφώμεθα τοῖς πόλεσι, οἷς κατηγόλαμεν λόγῳ. καίτοι οὐκ ἔδει ἀξιοῦν αὐτοὺς μόλοιτα κατηγορεῖν τοῦ τοιούτου. ὅτε ἐ ὅτι τῶν Θεοῦ ἡ τῶν Μωϋσέως ὁμοίως ἀξιοῖ, ὁ ἡ ὀργίζεται. οὗ ὡς ὅταν λέγῃ· Εἰ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀπέπεμψεν εἰς ὃ πορεύσονται αὐτοῖς· καὶ πάλιν, Ἄφες με, ἡ γνωσθεὶς ἀναλείφω τὸν λαόν τοῦτον· ἐ ὁ Σαμουὴλ ὅταν πενθῇ τὸν Σαούλ. διὰ ἑκάτερον [δὲ] μεγάλα τοῦ ἀγαθά. οὕτω δὴ ἡ ὁ τοῦθα, ὁ ὠὴ ὀργίζεται, ὁ ἡ ὅσα ἔπ. τῶν ἡ ἐφ' ἡμῶν γίνεται. ἡ ὁ προχυσμὸς οἰκότως, ἵνα ἐκφιος παιδευθῇ, ἡ μὴ δίξῃ σκηπτὸν ὃ πρᾶγμα εἶ). οὐ γὰρ αὖ ὁ πόντος χοῦ ἐποίει, οὔθ' ὁ οὕτω Παύλου φίλου, ὥστε ἡ περὶ τούτου ζητῆσαι αὐτοὺς εἰς Ταρσόν, ἐ πρὸς τὸν ἀποστόλους αὐτοὺς ἀπιπεμφθῆναι, ἡ πάντ' ἐλευθερωτέρου καιροῦ ἐργάσασθαι, ἐ πάντ' ἐ δόγμα κοινῇ καταδέξασθαι. Οὐκ αὖ οὖν ἀφ' τοιοῦτον πρᾶγμα ὠργίσθη· ἀλλ' χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε παραδοθῆναι, ἡ ἀπρᾴτησαν ἀφ' τὸ χωρισμοῦ τὸν λοιμοὺς τῆς πρὸς αὐτὸν διδασκαλίας. ὥσπερ οὖν ἡ ὑπ' αχοῦ τοιῆ, λέγων Τιμᾶς ἡ μὴ ἐκκακεῖτε· ὃ καλὸν ποιοῦντες. ἡ ὅτι τιμᾷ μὲν ἐτέρους, ἡ καλύει ἡ ὃ καλὸν ποιῆ πρὸς πόλεις. ὅτε ἐ ὁ τῇ στενοχωρίᾳ τοιοῦμεν. ὁ τοῦθα μοι δοκοῦσι ἡ ἄλλοι συναγανακτῆσαι τῷ Παύλῳ. ἐ λοιπὸν καταδέχεσθαι πρᾶξαι ποιῆ, ἡ πάσχειν, ἡ τοιοῦτ ῆ. πολλὰ ἡ ὁμοίως διώκονται, πολλὰ ἡ ἀγαπᾶ. καὶ τοῦ μεγάλου ἀξιοῦ· καὶ ἀνάξιος ἦς, ἀπὸ τῆς προαιρέσεως ἀκουσθῆναι, μὴ φόβου διέχοντα, φησί, τοὺς πόλεις· ἡ ἰδοὺ ἰῶ μαθητὴς ὀνόματι Τιμόθεος, ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις ἡ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. μεγάλη ἡ πίστις Τιμοθέου, ὅτι ὑπὸ πάντων ἐμαρτυρεῖτο. ἔτι ἀπέστη Βαρνάβας, ἕπεσι διὰ πρόφασιν διείσκει. ἐκεῖ τοῦτο φησι, Μεμνημένος σου τῆς ἀνυποκρίτου σου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησε πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι, ἡ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ· ἡ λοιπόν, φησί, πέπεισμαι αὐτοί. πῶς ἡ ἔσχεν αὐτὸς ἐπαγγελίαν; ἀφ' τοῦ Ἰουδαίους τοῦ ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις; ἀφ' τοῦτο τοίνυν πρέπει [ἡ] ἡ δοῦλον πατέρα. ἔλλιπον γὰρ ἔλαβεν αὐτόν. ἆρα οὐκ ἰῶ ἐμπεσόντος. ὅρα νῦν τόμοι λυόμενοι. πιστοὶ ἡ δοκῇ μὴ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ τηρεῖσθαι· ἀλλ' οὐκ ἔστι πάντα τοῦτο. ἀπὸ βρέφους γάρ, φησί, τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας. ἐκφιον τοίνυν ὅτι ἐστὶν εἰπεῖν, ἡ εἰ μὴ τοῦτο, ὅτι ἔμελλεν αὐτὸν ὑπισχνεῖσθαι πιεῖν, ἡ οὐκ ἔδει ἀκρόυστον εἶ). τέως ἡ ἔδει τὰ ἔθνη μηδὲν τοιοῦτον φυλάττειν. οὐ μικρὸν ἡ τοῦτο ἰῶ, ὅτανγε μὴ πόσον χρόνον ἡ τοῦτο αὐτοῦ ἐσκανδάλιζεν. ἐρχὴ καταλύσεως ἰῶ, ὃ τὰ ἔθνη μὴ τηρεῖ τοῦτα ἐ μηδὲν βλάπτειν, μᾶλλον ἐλαττοῦν ἡ χρὴ τὸν πίστιν. ἐκάντες λοιπὸν ἀφίσαντο. ἐπεὶ οὖν ἔμελλε κηρύττειν, ἵνα μὴ διπλῆν πληξῃ τοῦ Ἰουδαίους, ἐκείνεσθαι τοῦτον. καίτοι ἐξ ἡμισείας ἰῶ. ἀπὸ παντὸς ἑλλίνου γάρ ἰῶ, ἡ πίστις μόνος·

* τῆς μείζονος χ. πόλεως

χ. ἔχει τὸ χ. τῆς κωλύσεως

Πραξ. κ'. κδ.

Λευ. κε. ιδ.

Εξ. λε. λς. α. Βασ. ιι. λδ.

β. Θεσσ. εγ.

β. Τιμ. α. δ.

χ. ἄλλως ἴσως ἂν ὁ πατήρ. ἡ διὰ τοῦτο διὰ τοῦ Ἰουδαίους φασὶ τοῦ ὄντας ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ σκεύεσθαι αὐτόν· ἐκεῖ ἐμπεσόντος ὅρα τὸ λειπόμενον· ἡ εἰ μὴ τοῦτο, ἐμελλε δοκεῖ

περὶ ἡμᾶς διέλαμψας Ⓜ λόγον ἐπισκέψασθε.

41 Διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

χϛ. ις'. 1 Κατῆντησε δὲ εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν. Καὶ γὰρ δυσίας ὄντι εἰκῆ πρόχειρ. Τὰ δὲ ἡμᾶς ποιοῦμεν· σὺ μὲν γὰρ τοὺς παιδεύοντας παιδεύωμεν, ἵνα μὴ ὦμεν ἐμπόδιοι γίνεσθαι τοῖς μὴ τοῦτο. ἐπισκεψώμεθα, φησι, τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ πόλιν ἐν ἧ ἐκηρύξαμεν τὸν λόγον καὶ τοῦτο ἡγούμενοι εἰκότως, ἵνα ἐλθὼν σὺν τοὺς ἀδελφοὺς ἐπισκέψηται. ὅσα αὐτὸν ἀεὶ διεγηγερμένον, μεμνημένα, οὐκ ἀφεχόμενον καθεύδειν, καὶ μυρίους ἐπενέμνε κηδεμόνας. ὁρᾷς ὅτι οὐ διὰ τοῦτο ἦλθε τὸ εἰς Ἀσπονδίαν ἐλθεῖν; καθάπερ γὰρ ἱερεῖς ὅλης ἐπιμονῆς ἀπῆν. ἐν τῷ δὲ ἀναγκαίῳ τῆς ἐπισκέψεως ἐδήλωσεν εἰπών· ἐν αἷς κατηχήσαμεν Ⓜ λόγον. ἀπὸν ὁ Βαρνάβας, οὐκ εἰκῇ συνῆλθεν. ἐπιλεξάμενος, φησί, τὸν Σίλαν καὶ παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ. τί τοῦτο ἐστι; ἠυξατο, φησι, ἐδεήθησαν τοῦ Θεοῦ. ὅσα πάντα μεγάλης δυναμένου τὸν θύραθεν τῶν ἀδελφῶν. καὶ λοιπὸν πίζῃ ὥδευε, ἐν ᾗ ἀφ' ἧς ὠδοιπόρει σὺν ὁρᾶσθαι βουλόμενος. Εἰκότως. ὅτε μὲν γὰρ ἔκρυβεν, ἐπλέον· νῦν δὲ οὐκέτι. Καὶ ἰδοὺ μαθητὴς ὃς ἐκεῖ στόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ Ἕλληνος·

2 Ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν.

3 Τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις. ἤδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅτι Ἕλλην ὑπῆρχεν. Ὅταν ἄξιον ἐκπλαγῶμεν τοῦ Παύλου τὸν σύνεσιν. ὁ τοσαῦτα μεμαχεσάμενος περὶ τῆς περιτομῆς, ὁ πάντα κινήσας, καὶ μὴ περιεργασάμενος ἀποστάς, ἵνα ὅτι κατόρθωσε, τὸ δόγματος κυρωθέντος, περιτέμνει Ⓜ μαθητήν. οὐ μόνον ἑτέρους οὐ κωλύει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τοῦτο ἐργάζεται. οὐδὲν Παύλου σοφώτερον· ὥστε πάντα πρὸς τὸ συμφέρον ἁρμόσαι, οὐδὲν ἁπλῶς ἐκεῖνον παρελθεῖν. τοῦτον ἠθέλησε, φησι, ἐξελθεῖν σὺν αὐτῷ. τὸ θαυμαστὸν τοῦτο, ὅτι καὶ ἐπῆνεν αὐτόν. Διὰ τοὺς Ἰουδαίους, φησί, τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις. αὕτη ἡ αἰτία τῆς περιτομῆς. οὐ γὰρ δὴ ἠνέσχετο τοῦ ἀκροβύστου τὸν λόγον ἀκοῦσαι. καὶ τί; ὥρα τὸ κατόρθωμα. περιέτεμεν, ἵνα περιτμηθεὶς τὰ δόγματα γὰρ ἐκήρυττε τὰ τῶν ἀποστόλων. ὁρᾷς μαχόμενον, καὶ διὰ μάχης οἰκοδομοῦντα; οὐκ ἄλλον ἕτερον πολεμοῦμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐσθίοντα ποιοῦντας, οὕτω τὸν ἐκκλησίαν οἰκοδόμουν. δόγμα εἰσηνεγκὼν μὴ περιτέμνεσθαι, καὶ περιτέμνει. Καὶ ἐστερεοῦντο, φησι, τῇ πίστει καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν*. Εἶδες δὲ κέρδος τῆς περιτομῆς; Εἶτα λοιπὸν οὐκ ἐσβήσετέ τινας, ἃ τὴν ἐκκλησίαν ἔλθων· ἀλλὰ τί; πόρρω πορεύεσθε.

4 Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάττειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ.

5 Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

9 Διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατικὴν" ἀφέντες, εἰς τὴν μεσόγαιαν ἔπεσον.

7 Ἐλθόντες κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον" εἰς τὴν Βιθυνίαν πορεύεσθαι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα. Διὰ τί μὲν οὖν ἐκωλύθησαν, οὐ λέγει· ἵνα δὲ ἐκωλύθησαν, εἶπε, παιδεύων ἡμᾶς πείθεσθαι μόνοις, καὶ μὴ ζητεῖν τὰς αἰτίας· καὶ δηλοῖ, ὅτι πολλὰ καὶ ἀνθρωπίνως ἐποίουν.

8 Παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν, κατέβησαν εἰς Τρωάδα,

9 Καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ· ἀνήρ τις ἦν Μακεδὼν ἑστὼς παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ λέγων· διαβὰς εἰς Μακεδονίαν, βοήθησον ἡμῖν.

Διὰ τί ὅραμα, καὶ μὴ ὄναρ ἢ ἄλλο τι ἐκάλεσεν; ἐβούλετο αὐτοὺς καὶ οὕτως ἐφέλκεσθαι.

---

* τῇ πίστει, καὶ τῷ ἀριθμῷ.

χ. διῆλθον

χ. κεκλημένοι

χ. καὶ

χ. ἄγειν; ἵνα ἐκεῖνο ἐκάλεσεν, ἐβούλετο

40 Παῦλος ὁ ἐπιλεξάμενος Σίλαν, ἐξῆλθε παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. Οὕτω καὶ οἱ πιστοὶ φιλόνεικοι διαφόρους γνώμας, καὶ διαφοραὶ ἦσαν· οἷος ὁ Ηλίας αὐστηρὸς· ὁ Μωϋσῆς πρᾶος. καὶ ἐνταῦθα πάνυ σφοδρότερός ἐστιν ὁ Παῦλος. ἀλλ' ἆρα καὶ οὗτος τὸ ὑπεναντίον αὐτοῦ. ἄξιός, φησί, ὃν ἀπεστάλτα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας μὴ συμπαραλαβεῖν. καθάπερ γάρ τις στρατηγὸς οὐκ αἰεὶ ἔλθοι ὃν σκευοφόρον ἔχει ἀεὶ βαστάσουσον· οὕτως οὐδὲ ὁ ἀπόστολος. τοῦτο καὶ τοῦ ἄλλους ἐπαίδευε, καὶ αὐτὸν ἐρρύθμιζεν ἐκεῖνον. οὐκοῦν, φησί, κακὸς ὁ Βαρνάβας; οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἄτοπον τὸ νομίζειν τοῦτο. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον· ὅπου οὕτω σφόδρα μικροῦ τοῦτον λέγειν ἡμᾶς κακόν; ἀλλ' ὅρα ὅτι πρῶτον μὲν κακὸν οὐδὲν γέγονεν, εἰ ὀλιγωρίας ἕνεκεν ἀχθεσθέντες ἀπεχώρησαν ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ μέγα ἀγαθόν. ἔπειτα εἰ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν εἶλητο δικαίως ἀφ' ἑαυτῶν ἀλλήλους. σὺ δὲ μοι θαύμασον τοῦτο μηδὲ τοῦτο κρύψαντα. ἀλλ' εἰ ἐξ ὑποκρίσεως ἦν, φησί, χρεὼν προέσθαι. μάλιστα μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς δεῖν· τὰ δὲ ἀνθρώπινα. εἰ γὰρ διὰ τὸν Χριστὸν τοῦτο ἔδει γενέσθαι, πολλῷ μᾶλλον ἐνταῦθα. ἄλλως τε, ὁ προέσθαι οὐκ ἂν εἴη φαῦλος, ἔτι γὰρ τοιούτων ἕνεκεν ἀμφισβητεῖ, ἐξ ἧς διὰ καιρὸν λέγει. εἰ μὲν οὖν τις αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς ζητῶν προέσθαι, καὶ τοῦ εἰς αὖθις τιμωρίαν, καλῶς· εἰ δὲ παιδεῦσαι καὶ διδάξαι ἐκάτερος βουλόμενος, ἐμὲ ταύτῃ, ὁ δὲ ἐκείνῳ ὤφελον, τοῦτο ποῖον ἔγκλημα; πολλὰ καὶ ἀνθρώπινα ἐποίουν. οὐ γὰρ ἦσαν λίθοι, ἢ ξύλα. καὶ ὅρα Παῦλον καὶ κατηγορούμενα, καὶ τοῦ αἰτίας λέγοντα. ἠδύνατο γὰρ ὁ Βαρνάβας ἀπὸ τοσαύτης φιλοσοφίας πολλῆς, ἅτε κεκοινωνηκὼς τοσούτοις αὐτῷ καὶ μετ' αὐτὸν ὄντα. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἠδύνατο, ὡς ἐξ ἀρχῆς ὁ δίκαιος. τίς μὲν οὖν ἄμφω ἐβουλεύσατο, οὐχ ἡμῖν ἀποφήνασθαι· τάχα δ' ὅτι μεγάλη γέγονεν οἰκονομία, εἶτα οὐ τοῦτο ἔμελλον δοῦναι περὶ ὑποστέλλειν ἀξιοῦσθαι, ἐκεῖνος δὲ οὐδὲ ἅπαξ. οὐχ ἁπλῶς διέτεθεν ἐν Λυστροῖς, ἀλλ' ἐδίδασκεν. τί ἐδίδασκεν; πῶς εὐηγγελίζοντο; τοὺς τε ἤδη πιστεύσαντας, τοὺς τε οὐδέπω. ὅθεν γὰρ μυεῖσθαι σκανδαλισθῶ, ἔνθεν τῆς αὐτῶν πρεσβείας. ὃ ζητούμενον, οὐχ ὅτι διεμάχοντο ἐν ταῖς γνώμαις, ἀλλ' ὅτι συγκατέθεντο ἀλλήλοις [ἰδίᾳ.] οὕτω μέγιστον ἀγαθὸν γέγονε τὸ χωρισθῆναι, καὶ πρὸς ἅπασιν ἐκ τούτου τὸ κέρδος ἔλαβε. πῶς οὖν; ἐχθροὶ διεχάρησαν; μὴ γένοιτο. ὁρᾷς γὰρ ἐξ οὗ τοῦτο Βαρνάβας πολλῶν ἐγκωμίων ἀπολαύοντα παρὰ Παύλου ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. πρόχυσις, φησίν, ἐγένετο, οὐκ ἔριδος, οὐδὲ φιλονεικίας. ὥστε ἴσχυσεν ὁ πρόχυσις, ὥστε χωρίσαι καὶ εἰκότως. ὅπερ γὰρ ἕκαστος ἔπαθεν εἰς λειτουργίας, τοῦτο ἐξ οὗ τοιαῦτα οὐ πρόσκαιρον ἐποίησεν. ἐμοὶ δοκεῖ δὲ καὶ σωφρόνως γεγονέναι τὸ χωρισμὸν, καὶ πρὸς ἀλλήλους εἰπεῖν· ὅπου ὅθεν ἐγὼ οὐ βούλομαι, σὺ δὲ βούλει, ἵνα μὴ μαχώμεθα, διαμεμφώμεθα δὲν τύποις. ὥστε πολὺ εἰκότως ἀλλήλοις τοῦτο ἐποίουν. ἐβούλετο μὲν γὰρ ἕνωσαι ὁ Παῦλος Βαρνάβᾳ, διὰ τοῦτο καὶ διεχώρησεν· ἐβούλετο καὶ Παῦλος ὁμοίως ὁ ἐκείνου, διὰ τοῦτο δὲ ἕνωσε ὁ ἴσον ποιῆσαι δυνάμενος. εἶθε καὶ ἡμεῖς τοιούτους ἐχωρίζομεν χωρισμούς, ὥστε ὑπὲρ κήρυγμα ἀπίστων. Παῦλος δέ, φησι, ὑπολεξάμενος Σίλαν, ἐξῆλθε παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. θαύματος ὄντι οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ σφόδρα μέγας. πολὺ γὰρ ὠφέλει Μάρκον ἡ μάχη αὕτη. ὃ μὲν γὰρ Παῦλος φοβεῖται, ἐπιστρέψει αὐτόν· ὃ δὲ Βαρνάβας χρηστόν, ἐπεὶ μηκέτι ἀπολειφθῆναι. ὥστε μάχεται μὲν, ὠφέλει δὲν ἐν τῷ τέλει ἀπολαβεῖν τὸν κέρδος. καὶ γὰρ Παῦλον ὁρᾶν ἀγαπῶμεν ἀπὸ ἐλάττονος, πολὺ δὲν ἐφοβήθη καὶ κατέγνω ἑαυτοῦ· καὶ πάλιν Βαρνάβαν ὁρᾶν ὄντως αὐτὸν διορθούμενον, πολὺ δὲν αὐτὸν ἐφίλησε, ἐξ διωρθοῦτο ὁ μαθητὴς ἀπὸ τῆς μάχης τοῦ διδασκάλου· ποῦ πάντα σκανδαλιεθῆναι. εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ εἰς ἑαυτὸν τιμωρίαν τοῦτο ἔσχεθον, εἰκότως· εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σωτηρίαν, καὶ διὰ τοῦτο φιλονεικοῦσιν, ὥστε δόξαι τιμήσαντα αὐτὸν καλῶς βεβουλευμένον, τί ἄτοπον; ὅρα τοῦ συνέσεως Παύλου. οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλας ἔρχεται πόλεις,

πρὶν

φοδούμενος αὐτὸν, ἢ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δῆλος αὐτῷ ἐστι. οὐκ ἴσα ⟨Ϣ⟩ χωρεῖ τὰ ἐλλήνων ἀκούσαντα μὴ πίστεύεσθαι. ὥσπερ γὰρ εἰ κρυφῆ τις ἰῶτο, τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ λυπεῖσθαι ἐχρῆν, οὐ πολλῆς ἔδει σκέψεως, ἀλλὰ ⟨Ϣ⟩ δεδεμένου τοῦ βίου ἰῶτο λαβεῖν· ὕπα ἢ γνῶ. πῶς οὖν οὐ συνορᾶτε; πολλὰ ποιεῖ ἢ τὰ ἐλλήνων, ἢ δι' ἀσέβειαν αἴτια. τοῦτο δὲ καὶ ἡμῖν, φησι, ἢ οἰκεῖοι λέγουσι. πῶς; μὴ γὰρ ἀποστατοῦμεν τῆς ἐκκλησίας; μὴ γὰρ αἱρεσιάρχας ἔχομεν; μὴ γὰρ αὐτὸ δι' ἀσέβειαν καλούμεθα; μὴ γὰρ τὰ ἐναντία ἡμῶν τίς ἐστιν, ὥσπερ τῶν μὲ Μαρκίων, *τῶν ὃ Μανιχαίων, τῶν ὃ Ἀρείου, ὧν ὃ ἄλλος τις αἱρέσεως ἀρχηγός; εἰ ὃ ἢ ἡμῖς τὰ ἐναντία εἴδομεν τινὸς ἔχομεν, ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐστὶν τῆς αἱρέσεως ἀρξάμενα, ἀλλὰ τοῦτ' ἐπεσάτομεν ἡμῶν ἢ κυβερνήσαντα τὴν ἐκκλησίαν. οὐκ ἔχομεν διδασκάλους ὅτι τῆς γῆς (μὴ γλῶττο) ἵνα ἔχομεν ⟨Ϣ⟩ οἱ τοῖς οὐρανοῖς. καὶ οἰκεῖοι, φησι, τὰ αὐτὰ προσβάλλονται. ἀλλ' ἐφύσησε ὃ ἄνομα κατηρεσιῶ αὐτῶν, ἢ ἐμφράττει τὰ στόματα. πολλοὶ γὰρ ἀνάγνασιν Ἕλλησσε, ἢ σοφοὶ ἐστὶ τὰ ἀρώτησε, ἢ τὰ φιλοσόφοις ἰῶ τὰ, ἢ σοφοὶ ἐκωλύθη τῆς τῶν ὀρθῶν αἱρέσεν ἔχοντας. δῆλα τί μὴ εἶπεν, ὅτι τὰ τὰ ἐκάτεσε, ἐπὶ ἢ οὗτοι καὶ οἰκεῖοι Ἰουδαῖοι· τῆς οἰκείας ἡμᾶς πείθεσθαι; ἀλλ' ἐπεὶ ἔδησαν ὡς ἔδει. σέλουσε ἢ ἡμῖς πειθώμεθα τοῖς τῦ Θεοῦ νόμοις, ἢ πάντα προσκαπῶσιν ⟨Ϣ⟩ ὃ αὐτῷ δοκοῦν, ἢ ⟨Ϣ⟩ τῶν αὐτῦ βούλησιν πολιτευσώμεθα, ὡς ἐπ ἐσμὲν ἐν ᾧ πρόσπ βίῳ, ἵνα μὴ ὀφετῆς ⟨Ϣ⟩ καταλειπόμενοι χράσωμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀμαύσαντες, τῆς ἐπηγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν· ὑπὲρ τυχεῖν δυνησώμεθα, ἢ σὺν τοῖς εὐαρεστήσασιν αὐτῷ τιμῆς ἀξιωθῶμεν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ αὐτῦ τῦ μονογενοῦς ἰοῦ αὐτῦ, ᾧ τῷ πνεύματος ἁγίου ᾧ ζωοποιοῦ πνεύματος, τῆς μιᾶς ᾧ ἀληθοῦς θεότητος, νῦν ἢ ἀεί, ᾧ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* τῶν ὃ Παύλου Σαμοσατέως, κ. ἀσεβῶν

Λογ. λδ'. 35 ΠΑΥΛΟΣ ΔΕ ΚΑΙ ΒΑΡΝΑΒΑΣ ΔΙΕΤΡΙΒΟΝ ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες ἢ εὐαγγελιζόμενοι μετ' ἄλλων πολλῶν ⟨Ϣ⟩ λόγον τῦ Κυρίου. 36 Μετὰ δέ τινας ἡμέρας, εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν, ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγγείλαμεν ⟨Ϣ⟩ λόγον τῦ Κυρίου, πῶς ἔχουσι.

ΟΡα πάλιν αὐτῷ ὃ Χρυσόστομος, ὡς ἢ ἑτέρους μεταδιδόναι τῦ λόγου. ἢ ἤδη μὲ τῆς ἀποστόλων τῶν λοιπῶν ὃ ἦγος αὐξηθῆναι ἡμῖν ὁ Λουκᾶς, δικαίως ἐπὶ ἐ μὲ ἀπαλώτερος ἰῶ ἢ μᾶλλον συλλογισμικὸς, τοῦτ' ὃ ἀκριβέστερος καὶ αὐστηρότερος. διάφορα γὰρ ὅτι τὰ χαρίσματα. ὅτι ὃ ἢ τοῦτο χάρισμα, δῆλον. ἀλλ' οἰκεῖο μὲ ἑτέρους ἤθεσι δι' ἀσέβειαν ἀφορίζει, τοῦτο ὃ ἑτέρους. καὶν μετασκευάσωνται, γένηνται ἄξιοσον λοιπόν. ἢ δοκεῖ μὲ εἶ τις πρόξυσμός· ὃ ὃ πρῶ οἰκτρόμια ὄστι. ὥστε γὰρ τοῦ προσώπου ἕκαστον τόπους ἀποδοθῆναι, τοῦτο χ'. ἄλλως ὃ, καὶ εἰ πρῶτος οὐχ ὁμοτίμους εἶ, ἀλλὰ ⟨Ϣ⟩ μετ' ἀρχῆς, ⟨Ϣ⟩ ὃ ἀρχαῖος· ᾧ τοῦτο οἰκτρόμιον. Κύριοι μὲν γὰρ τοῦτοι ἐπιδείξωνται, οἷς ⟨Ϣ⟩ ὁ Ἀντιοχεὺς ἢ ⟨Ϣ⟩ λοιποί· καὶ οἰκεῖοι μᾶλλον ἐδίοντο τῦ ἡγεῖσθαι τοῦ ἀπαλωτέρου· ὅτι ὃ τοῦτο.*

* τὸν δὲ ἀπὸ λῶς ἐπίσκοπον φασὶ ὅλως οὐδὲ ὁ ἀρχὴ ἀλλ' ἀρχαῖος κ. ἀποχρεσ.

37 Βαρνάβας ὃ ἐβουλεύσατο συμπαραλαβεῖν καὶ Ἰωάννην ⟨Ϣ⟩ καλούμενον Μάρκον·

38 Παῦλος ὃ ἠξίου ⟨Ϣ⟩ ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, ᾧ μὴ συνελθόντα ἐργῳ, μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦτον.

39 Ἐλήλετο οὖν παροξυσμὸς, ὥστ' χωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τόν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα ⟨Ϣ⟩ Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον·

40 Παῦλος

αποδεδειγμένον ἐστὶ τὸ δόγμα, τὸ πολλοῖς ἀντιρρήδην λεγόμενον καὶ μιαιφονούμενον. οὐ γὰρ δή, εἰ μὴ καλόν ἐστιν, οὐκ ἐκρίνομεν. καὶ τοῦτο ἤδη ποιήσαντες μᾶλλον φανερόν. τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἔχει τὸν τοῦ γένους τρόπον αὐτά· οἷς, φύλον ἄμωμον. ὅπου γὰρ αὐθάδεια ἔστι καὶ αἰσχροκέρδεια, πολλὰ καὶ τοῦτα ἔνεστι. τοιοῦτος οὖν δή τις ἔλεγετο ἄλλο τι τῶν βιωτικῶν τοιοῦσα. ὁ βίος ὁ καθαρὸς πολλοὺς ἔχει τὸν τοιοῦτον τρόπον· τοιοῦτος ἦν καὶ ἔλεγετο ἀποκείσεσθαι τὸ φανερότητι, ἀλλὰ τὸ μισανθρώπῳ βίῳ. τί οὖν δή ἐστι ποιῶν πρὸς τοὺς Ἕλληνας; ἔρχεται Ἕλλην καὶ λέγει, ὅτι βούλομαι μαθητὴς γενέσθαι Χριστοῦ· ἀλλ' οὐκ οἶδα εἰ τοῦτο θέλω· μάχη πρὸς ὑμᾶς πολλὴ καὶ σοφιστὰς πολεμίους. ποῖον ἕλωμαι δόγμα; τί αἱρήσωμαι; ἕκαστος λέγει, ὅτι ἐγὼ ἀληθεύω. τίνι πιστεύσω, μηδὲν ὅλως εἰδὼς τὰ τῆς γραφῆς, κἀκεῖνοι τὸ αὐτὸ προβάλλονται; πρόσεχε τί τοῦτο ἐστὶ νῦν ἐρῶ. εἰ μὲν γὰρ λογισμοῖς ἐλέγχειν πιστεύεσθαι, εἰκότως ἐθορύβουν· εἰ δὲ τοῖς γραφαῖς λέγομεν τισὶ βίοις, αὐτοῖς δὲ ἁπλοῖς καὶ ἀληθέσι, εὐκόλως σοι τὸ κεφάλαιον. εἰ μὲν συμφωνεῖ, οὐδὲν χρεία δυεῖν· εἰ δὲ μάχεται, οὐδὲν πέρασι τὸ κρίνος τόνδε. τί οὖν δεῖ σοφίας ἐλθὼν εἰπεῖν τοῦτο ἔχειν τὸν γραφῶν, σὺ δὲ ἕτερόν λέγεις, καὶ ἄλλως ἐξηγεῖσθαι τὰς γραφὰς, τὰς βιωτικὰς αὐτὸν ἔλκειτε; σὺ οὖν, εἰπέ μοι, τοῦτο οὐκ ἔχεις, οὐδὲ κεῖσαι; καὶ πῶς δυνήσομαι, φησὶ, μηδὲ εἰδὼς κεῖσθαι τὰ ὑμέτερα; μαθητὴς βούλομαι γενέσθαι· σὺ δέ μοι οὐδὲν διδάσκαλον ποιεῖς; καὶ ταῦτα λέγεις, τί, φησὶν, ἀπεκρινάμην; πῶς οὖν τοῦτο πείσομαι; ἐρωτήσω μὲν οὖν καὶ μὴ σκῆψις ταῦτα καὶ προφάσεις· ἐρωτήσω δὲ εἰ κατέχω τὴν Ἑλλήνων. πρώτως δὲ ἐρῶ. καὶ γὰρ δὴ μὴ καταγνοὺς ὅτι τὰ ἡμέτερα κρεῖττον. ἐρωτήσω δὲ τὰς αἰτίας, δι' ἃς κατέχω. οὐ γὰρ δὴ ἀστόλως κατέχω. βούλομαι ὅτι ἐρῶ καὶ δόκιμα εἶναι, καὶ μὴ εἶναι ἄκριτον θεόν. καλῶς. καὶ οὖν τοῦτο μὲν εὕρηκα καὶ τὰς ἄλλας αἱρέσεις, ὅτι ἐστὶν ἀσεβὲς πρὸς ἡμᾶς, ποίῳ λόγῳ χρώμενοι; πρώτως ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁ Χριστὸς θεός. ἀλλ' ἰδωμεν τίνες μάχονται, καὶ τίνες οὐ μάχονται. ἡμεῖς λέγοντες θεόν, ἄξια θεοῦ καὶ φθεγγόμεθα, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει, ὅτι οὐκ ἔστι δοῦλος, ὅτι ἐλεύθερος, ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ πρώτα ποιεῖ· σοφίαν ἢ τοιαύτην. πάλιν ἐρωτῶ· εἰ ἰατρὸς μέλλοις μεθηδύειν, ἆρα ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, εἰπέ μοι, τὰ λεγόμενα καταδέχῃ; καίτοι πολλὰ πρὸς ἑκάστους δόγματα. εἰ μὲν οὖν ἁπλῶς ἅπερ ἂν ἀκούσῃς καταδέχῃ, οὐκ ἔστι τοῦτο ἀνδρός· εἰ δὲ κεῖσαι ἔχεις καὶ νοεῖ, πρώτως εἶσῃ τὸ καλόν. ἐγὼ λέγομεν ἡμεῖς, καὶ ἐπαληθεύομεν ὃ λέγομεν· ἐκεῖνοι δὲ λέγουσιν μὲν, οὐχ ὁμολογοῦσι δέ. ἵνα δὲ σαφέστερον εἴπω, ἑκάτεροι ἔχουσι πίστιν ἀφ' ὧν καλοῦνται, αὐτὸ τὸ αἱρεσιάρχου· δηλονότι δὲ ἕτερον, καὶ ἑκάστη αἵρεσις ὁμοίως· πρὸς ἡμᾶς δὲ αὐτὸ μὲν οὐδεὶς ἔδωκεν ἡμῖν ὄνομα, ἢ δὲ πίστις αὐτό. ἀλλὰ σκῆψις τοῦτο καὶ προφάσεις. δεῖξόν μοι, εἰπέ μοι, σὺ μὲν ἱματίου μέλλοις ἁρπάζεσθαι, καίτοι ὑφαντικῆς ἄσοφος ὢν τέχνης, οὐ λέγοις ταῦτα τὰ ῥήματα, ὅτι οὐκ οἶδα ἀγοράσαι, ἐμπαίζοιτό μοι· ἀλλὰ πρῶτα ποιῶς, ὥστε μαθεῖν; καὶ ἄλλο ὁτιοῦν βουληθῇς ὠνήσασθαι, πρῶτα ποιῶς πολυπραγμονῶ, εἰ ταῦτα λέγεις· ὥστε ὅτι τῷ λόγῳ τούτῳ οὐδὲν ὅλως καταδέχῃ. ἔστω γὰρ τις μηδὲν ὅλως δόγμα ἔχων· σὺ καὶκεῖνος λέγῃ, ὁ μὲν τῶν χριστιανῶν σύ, πολυθεΐτου πλῆθος αἰθέρων ὄντι, καὶ δόγματα ἔχοντι διάφορα, ὁ μὲν Ἕλλην ὄντι, ὁ δὲ Ἰουδαῖος, ὁ δὲ χριστιανός· οὐδὲ ἓν δεῖ δόγμα καταδέχεσθαι (ἀλλήλοις γὰρ πολεμοῦσιν) ἐγὼ μαθητὴς εἶμι, καὶ κεῖσθαι βούλομαι δεῖ), οὐδὲ ἔξω καταγινώσκω ἑνὸς δόγματος κεῖσθαι αὐτὸν λοιπὸν ἡ προφάσεις χώραν ἔχει. καθαρὸν γὰρ ἴχνος τὸ τοῦ λόγου ἐκδοῦναι, ὅπως ἰσχύσῃς καὶ σὺ ζωὴν ἤθων δοκιμάσαι τὸ λεῖπον. ὁ μὲν γὰρ μηδενὸς ὅλως δόγματος καταγνούς, εὐκόλως ταῦτα ἐρεῖ· ὁ δὲ καταγνούς, καὶ μηδὲν ἡρμοσμένος ἢ, οὐδὲν προσδέεται συνιδεῖν τὸ δέον. μὴ δὴ σκηπτώμεθα, μηδὲ προφασιζώμεθα. πάντα γὰρ ῥᾴδια. βούλομαι σοι δεῖξαι, ὅτι προφάσεις ἐστὶ ταῦτα· τὰ μὲν προφάσεια οἶδας; τί οὖν τὰ προφάσεια μὴ προφάσεις, ἀλλὰ τὰ μὴ προφάσεια; πρᾶξον σκῆψιν, καὶ ὀρθῷ λογισμῷ ζήτησον πρᾶξαι ὃ θεῷ, καὶ αὐτός σοι πρώτως ἀποκαλύψει. Οὐκ ἔστι προσωπολήπτης, φησὶν, ὁ Θεός· ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ

φοβούμενος

πρᾶξ. ι. λε.

τοί, οὐ καθ' ὑφεσίσεσιν αὐτῶν· εἰ πρέδωκαν τὰς ψυχάς, ἢ αὐλοὶ ἀξιόπιστοί εἰσιν. ἀπεσταλκαμὲν οὖν, φησι, Ιουδᾶν καὶ Σίλαν καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. ἔδει γὰρ μὴ τὸν ὑπισταλὲν πρὸς ἡμᾶς μένειν, ἵνα μὴ λέγωσιν ὅτι σιωπήσασιν, ὅτι ἄλλα αὐτὸ ἀλλαν εἶπεν. Ὁ ἐγκώμιον ὁ τοῦ Παῦλος, σὲ φράξει αὐτῶν τὰ στόματα. διὰ γὰρ τοῦτο ὅτι Παῦλος ἔρχεται μένον, ὅτι Βαρνάβας, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μὴ ὑποπτος ᾖ, ὅτι αὐτὸς διὰτελαμβάνει τὸ δόγματος, οὐτι ⓐ ἀπὸ Ιερουσολύμων μένοι. δίκαιοι τοῦς ἀξιόπιστοι εἰσιν· οὐκ ἄξιοῦντες ἑαυτοὺς, φησι· οὐχ οὕτω μεγάλοντας. διὰ τοῦτο καὶ ὁ, αἱ θεόπνευστοι τραφὰ διδάσκουσι καὶ ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, παρεσκεύακε. ἢ πῶς ἔνεκεν εἶπεν, ἔδοξε τῷ ἁγίῳ πνεύματι κὲ ἡμῖν, κρείττον ἦρκει εἰπεῖν τῷ ἁγίῳ πνεύματι; ὁ μὲν [τοι] τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἵνα μὴ νομίσωσιν αἱ θεόπνευστοι εἶ· ὁ δ', ἡμῖν, ἵνα διδαχθῶσιν ὅτι κὲ αὐλοὶ [καὶ] ἀποδέχονται). κρείττον δὲ ἀκουσμῆ ὄντες. μηδὲν πλέον, φησὶν, ὑπιτίθεσθαι βάρος ὑμῖν. ἀλλὰ τὰ λέγουσιν, ὅπερ παρὰ θεόπνευστοι ἀποστόλου ἔπο ὁ λόγος ἰῶ καὶ πεφορτισμένοις αὐλοῖς. Διὰ τοῦτο καὶ τοῦτο παρέσκευται. δίκαιοι δ' οὐχὶ συγκαταβάσεως ὄντα ⓑ λόγου· οὐδὲ ὅπερ ἐφείδοντο αὐτῶν, οὐδὲ ὡς ἀθετοῦ· ἀλλὰ τέλειον. πολλὴ γὰρ καὶ τῶν διδασκάλων αἰδὼς ἰῶ. ἐκεῖνο γὰρ ἀκριβὲς βάρος ἰῶ. ὅρα βραχέα μὲν ὑπισταλὲν ὑμᾶς πλέον ἔχοντα, οὐδὲ καταστάσεις, οὐδὲ συλλογισμὸς, οὐ τύπος. πνεύματος γὰρ ἰῶνομοθεσία. μᾶλλον καὶ κάτω βαρὸς καλοῦσι. καὶ πάλιν, σωναγαγόντες δὲ πλῆθος, ἐπέδωκεν τὸν ὑπισταλέν· μὴ τὸν ὑπισταλὲν καὶ αὐτὸ παράνομα λοῦσι τοῦ λόγου. ἐδόκει γὰρ καὶ τοῦτο, ὥστε πάσης ἀταξίας ἀπαλλαγῆναι. καὶ αὐλοί, φησι, προφῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς. Ὃ ἀξιόπιστοι ὑπῆρξα διήκεισαν. ἐδυνάτο μὲν γὰρ καὶ Παῦλος· ἀλλὰ τότε οὐδέπω. πεισαντες ὄχλον, ἀπελύθησαν μετ' Εἰρήνης. Οὐκ ἔπ' ἐμοὶ, οὐκ ἔπ' ἀποστροφή. εὐθέως μοι δοκεῖ τὸν δεξιὸν αὐτοὺς εἰληφέναι, καθὼς αὐτὸς φησι Δεξιᾶς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας. εἶτα λέγει, ὅτι οὐδέν μοι προσανέθεντο. τὸν γὰρ αὐτὸν γνώμην εἰκότως, ἐπήνεσαν αὐτὸν καὶ ἐθαύμασαν. δίκαιοι ὅτι καὶ αἱ θεόπνευστοι λογισμοὶ τοῦτο δυνατὸν σωισθῆναι, μήτε ἀπὸ πνεύματος μόνον, ὅτι ἤδη τινὰ ἀμφότερα οὐκ ἠκολούθησε διορθωθῆναι. τὰ γὰρ παλαιὰ οὐ πνεύματος δῆτα. δίκαιοι δὲ τὰ ἄλλα οὐκ ἀναγκαῖα, ἀλλὰ τὰ ἐθνικὰ, εἶπε παῦτα ἀναγκαῖα. ὅτε ὧν ἀμαρτυρομένους ἑαυτοὺς, φησι, δὲ προσέξετε. δίκαιοι, ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς λυπεῖ, ἀλλ' ὠφελεῖ τοῦτο. ἠδύνατο μὲν γὰρ καὶ χωρὶς γραμμάτων· ἀλλ' ὥστε νόμον τιθέναι ἔγραφον, ὑπισχνούμενοι. ⓒ πάλιν, ὥστε πειθῆναι τῶν ἐμῶν, καὶ ἐκείνοις ἔλεγον. καὶ ἐκείνοι τοῦτο ἐποίουν, καὶ μετ' Εἰρήνης. μὴ δὲν σκανδαλιζώμεθα ὅτι τοῖς αἱρετικοῖς. ὅρα γὰρ ὁπόσοις τὸ κηρύγματος πόσα σκάνδαλα. οὐ λέγω τὰ τοῦ ἐξωθεν (ταῦτα γὰρ οὐδὲν ἰῶ) ἀλλὰ τὰ ἐνδον. οἷς, προῆγεν ὁ Ανδρίας· ἔπειτα ὁ ζηλοτυπισμός· ἔπειτα Σίμων ὁ μάγος· ἔπειτα ⓓ ἐγκαλοῦντες Πέτρῳ διὰ Κορνήλιον· ἔπειτα ὁ λιμός· ἔπειτα αὐλοὶ τοῦτο ὃ κεφάλαιον τῶν κακῶν. οὐδὲν γὰρ ὄνι καλοῦ τινος γινομένου μὴ σκανδαλίζεσθαι ἢ πειρᾶν. μὴ δὲν θορυβώμεθα, εἰ ἴσως σκανδαλίζοι). ἀλλὰ ἢ ὑπὲρ τούτων διαχειρίζωμεν τῷ Θεῷ, ὅτι βούλεται πειράζει ἡμᾶς πιστ. ἢ γὰρ δὲ αἱ θλίψεις μόνον, ἀλλὰ ἢ αὐλοὶ ⓔ πειρασμοὶ λαμπρότερες ἡμᾶς ἐργάζονται). ὁ μὲν γὰρ μὴ ἐνὸς ὄντος τὸ πλήθους τῆς ἀληθείας ἐχθρὸς, οὐκ αὖ ἔπ' σφοδρὸς ἐραστὴς ἀληθείας· ὁ δὲ πολλῶν ἀφελκόντων, σφῆ βούλεται. τί οὖν; διὰ τοῦτο δεῖ τὰ σκάνδαλα; ἢ λέγω, ὡς τῷ Θεοῦ ζῶντα ποιοῦντος (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ ἢ ὡς ἀπὸ τῆς ἐκείνου πονηρίας. διόρθωσιν ἡμῶν ποιοῦντος ἡμᾶς· ἐπὶ αὐλοῖς οὐδέποτε ἐβούλετο γενέσθαι. Δὸς αὐλοῖς, φησὶ, ἵνα ἓν ὦσιν. ὅπερ δὲ τὰ σκάνδαλα, οὐδὲν τούτου βλάπτει, ἀλλὰ ἢ ὠφελεῖ. ὥσπερ οὖν τὸν μάρτυρας ἄκοντες ὠφελοῦσιν ⓕ ὅτι ὁ μάρτυρες ἑλκόντες, οὐ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὠθοῦνται πρὸς τοῦτο· οὕτω δὴ καὶ τὰ ζῶντα, μὴ ἴδωμεν ὅτι σκανδαλίζουσι). τοῦτο αὐλοὶ τιμήσει τὸ

καυσάζον

ⓐ ἀπὸ Ιερουσολύμων μένοι. ⓑ λόγου· οὐδὲν ⓒ πάλιν, ὥστε πειθῆναι τῶν ἐμῶν, καὶ ἐκείνοις ἔλεγον. καὶ ἐκείνοι τοῦτο ἐποίουν, καὶ μετ' Εἰρήνης. ⓓ ἐγκαλοῦντες Πέτρῳ διὰ Κορνήλιον· ἔπειτα ὁ λιμός· ἔπειτα αὐλοὶ τοῦτο ὃ κεφάλαιον τῶν κακῶν. ⓔ πειρασμοὶ λαμπρότερες ἡμᾶς ἐργάζονται). ⓕ ὅτι ὁ μάρτυρες ἑλκόντες, οὐ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὠθοῦνται πρὸς τοῦτο· οὕτω δὴ καὶ τὰ ζῶντα, μὴ ἴδωμεν ὅτι σκανδαλίζουσι).

Gen. 8. 8. — χ. ὑπαῦθα — Ιωαν. 17. κα. — χ. τῶν τοι

χ. αὐτοῖς

ποι τῶν ἀνθρώπων ⟨ω⟩ Κύριον. Εἰ τοίνυν διὰ τοῦτο ἐζημίωται ἡ πόλις, διὰ ⟨ω⟩ ἐξ αὐτῶν, δῆλον ὅτι τῆς οἰκοδομῆς τῆς πόλεως αἴτιοι γέγονε, ὃ πάσχειν προσῆκεν. τίνες εἰσὶ ⟨ω⟩ καταλειπόμενοι; ⟨ω⟩ ὑπολειπόμενοι τοῦτο. ἀλλ' ὅσα αὐτοὶ μὲν τὸν πάππον φυλάττοντα, καὶ δοῦλοι ἐσμὲν αὐτοῦ εἰσάγοντα. λέγει Κύριος ὁ ποιῶν, φησί, ταῦτα πάντα. οὐ λέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖ. ἀρα Θεοῦ ἔργον ἡ κλῆσις τῶν ἐθνῶν. ἄλλο ἰῶ ὃ ζητούμενον (ὅπερ σαφέστερον καὶ Πέτρος ἔλεγεν)" Εἰ δὲ αὐτοὺς παρεῖσθαι πρὸ τούτων ταῦτα δημιουργεῖ; οὐ γὰρ δὴ τοῦτο ἔλεγον, ὅτι μὲ δεῖ αὐτοὺς δίκαιον εἶναι πρὸς θεόν, ἀλλ' ὅτι μὴ νόμῳ. καὶ τοῦτο ὁ Πέτρος καλῶς ἐδημιούργησεν. ἀλλ' ὅπερ τοῦτο εἰρῆσθαι μάλιστα πάντων σοὶ ἀκροᾶσθαι, καὶ τοῦτο ἀναπτύσσει πάλιν. καὶ ὅσα. ὅπερ ἐγὼ νομοθετηθῆναι ὅτι οὐ δεῖ φυλάττειν ⟨ω⟩ νόμον, ὁ Πέτρος εἰσάγει· ὃ ἡμεῖς μὲν καὶ πάλαι ⟨ω⟩ διδάσκει, τοῦτο δὲ τὸς φησι, καὶ σαφέστερον ἐκεῖνο, ὑπὲρ, ὃ σοὶ μάχεσθαι, ἵνα αὐτὸν ἀναπτύσσει τὴν ἀλήθειαν τῷ συγκεχωρηκότι, οὐκαίρως εἰσαγαγὼν καὶ τοῦτο. διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσι· τοῦτο, μὴ ἀναπτέπτειν. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἐκάλεσεν, αὐτὰς ἡ αἱ ⟨ω⟩ διατήρησις ἀναπτέπτει, τῷ Θεῷ πολεμοῦμεν. καὶ καθὼς εἶπε, τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσι, "δηλονὶ καὶ τὸ Θεοῦ τοῦ αἰωνίου ἐσμὲν αὐτοῦ οἰκετοῦμεν, καὶ ὃ τοῦτον καταπλήττει καὶ ἔπεισεν εἰς τοῦτο κλῆσιν. τί οὖν, κρίνω ἐγώ; αὐτὸ τοῦ, μανθάνουσιν λέγω τοῦτο εἶναι. ἀλλ' ὅπερ ἔφην αὐτοῖς τὸ ἀπέχεσθαι, φησὶν, ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων, καὶ τῆς πορνείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος. οὐ γὰρ εἰ καὶ σωματικοί, ἀλλ' αἰσχύνῃ φυλάττεσθαι, ὅπερ μεγάλα εἰργάζονται κακά. καὶ ἵνα μή τις αἰσχυνθείη, διὰ τί μὴ καὶ Ἰουδαίοις ταῦτα ἐπιτέλλομεν; ἐπήγαγε λέγων· Μωϋσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας ἔχει αὐτὸν ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἀναγινωσκόμενος. τοῦτο γάρ ὅτι ὃ, καὶ πάσαν σάββατον διαγινωσκόμενος. ὅρα πόσην ἡ συγκατάβασις. εἶθα οὐδὲν ἔλαττον, ἐπίσησιν" αὐτοῖς δι δάσκαλοι, ἐξ ἐναρέτου χάριν οὐδὲν ἐμποδίζουσαι, ἐπιτρέψας Ἰουδαίοις ἀκούειν αὐτοῦ καὶ "πάντα, καὶ ἀπάγων τοὺς ἐξ ἐθνῶν. Εἶτα δι' ὧν ἔδοξεν αὐτοῖς τιμᾶν καὶ φυλάττειν τοῖς ἑαυτῶν, διὰ τοῦτο ἀπήγαγε τὰ ἔθνη ἐξ αὐτοῦ. διὰ τί οὖν μὴ πρὸ αὐτοῦ μαθήσονται; διὰ τοῦ" οἰκείας ἀπιθείας. ἐντεῦθεν δείκνυσι, ὅτι καὶ τούτους θᾶττον πλέον διὰ φυλάττειν. Εἰ γὰρ ἐπιτέλλομεν, ὡς ὠφελοῦντων αὐτὰ πλέον τι φυλάττειν, διὰ ὡς ἐχόντων ⟨ω⟩ λέγοντα. καὶ γὰρ εἶπε, μὴ σκανδαλίζειν αὐτοὺς, μηδὲ καταγρέφειν (ὅπερ Παῦλος λέγει Γαλάταις) ἀλλὰ μὴ παρενοχλεῖν. ὅπερ οὐδὲν δείκνυσιν ὧν ὃ κατόρθωμα, ἀλλ' ἡμῶν ἀνόχλησιν. ὅταν ἐξέλθωσι ὃ πρὸ· καὶ δοκεῖ μὲ καὶ ⟨ω⟩ τόμον τηρεῖ, τοῦ δὲ αὐτοῦ ταῦτα λαβεῖν· ἵλυσι γὰρ αὐτοὺς τοῦ μόνα λαβεῖν. κρίνειν πολλάκις αὐτοῖς ὑπὲρ τούτου" διελέχθη· ἀλλ' ἵνα δόξῃ καὶ ⟨ω⟩ νόμον τιμᾶν, καὶ ταῦτα οὐχ ὡς ἀπὸ Μωϋσέως λέγων, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, καὶ ἵνα πολλὰς ποιήσῃ ταῖς ἐντολαῖς, τὸ μίαν διέλε. τοῦτο μάλιστα αὐτοὺς διέπαυσεν. οἰκονομικῶς γέγονε καὶ ἡ ἀπλογία, ἵνα μὴ τὸ αἰπλογίαν βεβαιότερον ᾖ ὃ δόγμα. τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις, φησὶν, ὑμῖν ἡγεμόνας σὺν τοῖς ἀδελφοῖς πέμψαι. οὐ σὺν τυχόντας, ἀλλὰ σὺν ἡγεμόνας πέμψουσιν ἐκλεξαμένους, τοῖς τῷ Ἀντιόχου, φησὶ, καὶ Συρίαι καὶ Κιλικίᾳ, εἶθα ὃ τοσοῦτον ἐτίμᾳ. ὅρα μηδὲν φορτικὸν κατ' ἐκείνων λέγοντας, ἀλλ' εἰς εἰρήνην μόνον, ὥστε αἰσχύνην ὃ γεγραμμένον. τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ ἐκ συναισθάνονται ὁμολογήσαντες ἐπεῖν. σὺν εἶπον, ὅτι ⟨ω⟩ ἀκατέσωνες, ⟨ω⟩ λυμεῶνες, καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ τοιεῖθα ἐγκρίνω, ποιῆ αὐτὸ Παῦλος· ὡς ὅταν λέγῃ· Ὦ πλήρης πάντος δόλου· ἐκ τούτου γὰρ καταρθωθῆναι, σὺν ἔτι χρεία ἰῶ. ἐ ὅρα, οὐ πάθασιν, ὅτι πάντες ἐξ ἡμῶν ἐκέλθυσαι ὑμᾶς ⟨ω⟩ νόμον τηρεῖ· ἀλλ' ἐτάραξάν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες. σὺν τοιούτοις τοῦ λέξεως. σὺν ὅτως εἶπε. ἐκ ὅδε βεβαιωθείσας ψυχάς, φησὶν, ἀνασκευάζοντες, καθ' ὅσον ὅτι οἰκοδομῆς τὰ ἐκ' ἐκείνων μεγαλύφα μετα πλάντες. οἷς, φησὶν, ὑ διεγλάμβα. ἔδοξεν οὖν ἡμῖν γνωμοθυμαδὸν στειλαμένοις πρὸς ἀγαπητοὺς. Εἰ ἀγαπη-

χ. ἐν θεῷ ἐστὶν ἐκδικία τε καὶ φιλανθρωπία, καὶ τοῦτον ἐν τῇ πάλαι ἀναβολῇ καὶ συγκαταβάσει καὶ ἐπιεικείᾳ πολλῇ μεθ' ἐξουσίας τὸ κρίνειν ἐμόν· διὰ ἔτι ἐκεῖνα πολλοῦ.

ζοντες τας ψυχας υμων, λέγοντες· περιτέμνεσθαι και τηρείν τον νόμον, οις ημείς ου διεστείλαμεθα. Αρκούσα αυτη κατηγορία της εκείνων περιπετείας, και αξία της των αποστόλων επιεικείας σοφώτερον μακρότερον ειρηκότων.

χ. περιτέμνεσθαι αυτους τα τέκνα ϗ

25 Εδοξεν ημιν γενομένοις ομοθυμαδον εκλεξαμένοις ανδρας πέμψαι προς υμας, συν τοις αγαπητοις ημων Βαρνάβα και Παύλω,

26 ανθρώποις παραδεδωκόσι τας ψυχας αυτων υπερ του ονόματος του Κυρίου ημων Ιησου Χριστου. Ως δείξαι, ότι ου τυραννικως, ότι πασι ταυτα δοκει, ότι μη επισκέψεως ταυτα γράφουσιν, εκλεξάμενοι, είπεν, ανδρας εξ ημων. Είπε δια τι μη δόξη διαβολη τοις Παυλω και Βαρνάβα δι' εμέτους λαλωσαι, όρα τα εγκώμια αυτων· δούλους, φησι, παραδεδωκότας τας ψυχας αυτων υπερ του ονόματος του Κυρίου ημων Ιησου Χριστου.

χ. ανθρώπους

27 Απεστάλκαμεν ουν Ιούδαν και Σίλαν, και αυτους δια λόγου απαγγέλλοντας τα αυτά.

28 Εδοξε γαρ τω αγίω πνεύματι και ημίν. Ορα πως αιθρώπινον, ει πνεύματι ταυτα δοκει. Μηδεν πλέον επιτίθεμεν υμιν βαρος. Πάλιν βαρος τον νόμον καλεί· είτα και υπερ αυτων τούτων επιλογίζεται· Πάλιν των επιτιμίων τούτων,

29 Απέχεσθαι ειδωλοθύτων και πνικτου και πορνείας και αίματος, εξ ων διατηρούντες εαυτους, ευ πράξετε. Ταυτα ην καιρικα διετάξατο (ουδαμου γαρ ουδε τουτων διελείφθη ο Χριστος) αλλ' επι τω νόμω ταυτα λαμβάνουσι. και πνικτου, φησιν. ουτω και εν Φόροις μυείργε.

30 Οι μεν ουν απολυθέντες, ήλθον εις Αντιόχειαν, και συναγαγόντες το πλήθος, επέδωκαν την επιστολήν.

31 Αναγνόντες δε, εχάρησαν επι τη παρακλήσει. Είτα δηλον ότι και εκείνοι αυτους παρεκάλεσαν, επιτιμήσαντες.

32 Ιούδας τε και Σίλας και αυτοι προφήται οντες, δια λόγου πολλου παρεκάλεσαν τους αδελφους και επεστήριξαν.

33 Ποιήσαντες δε χρόνον, απελύθησαν μετ' ειρήνης από των αδελφων προς τους αποστόλους. Ουκέτι γάρ ης μάχαι· δια τι βεβαιώσαντες αυτους, απήλθον μετ' ειρήνης. προς γαρ Παύλον φιλικώτερον διεκείντο. και λοιπον Παύλος διδάσκει. ώπως ιδείς τύφος εν τη εκκλησία, αλλα πολλη η ταπείνωσις. και όρα, μη Πέτρου Παύλος φθέγγεται, και ιδείς επιτιμήσει Ιακώβου αιρέσει, και ουκ αποστόλου. εκείνος γαρ εν τη αρχαία· εγκεχειρισμένος. ιδείν Ιωάννης εβούλετο, ουδείς οι άλλοι αποστολοι φθόνησον· αλλα σιγωσι, και ουκ αγανακτουσι. ώπου καθαρα δόξης εν αυτη η ψυχη· ανθ' ιδωμεν δ' ωφελησε τα ειρημένα. μη γαρ ο σιγησας αυτους, φησι, πικρον ην Ιακώβου, λέγων· Συμεων εξηγήσατο καθως πρωτον επεσκέψατο ο Θεος. εξ αρχης σφοδρότερον μεν ο Πέτρος διελέγετο· ουτε γαρ ημαρτηκεσαν. ώτου· αει χρη τα μεγάλα δωματεύειν [ποιείν] τα μη φορτικα ετέρους παραχωρείν, αυτος δε από των ημαρτηκότων· δηλαδη. καλως είπε, Συμεων εξηγήσατο, ως καινον τινα λεγων· γνώμην. όρα πως δείκνυσι παλαιον ον ώτο. λαβειν εξ εθνων λαον, φησι, τω ονόματι αυτου. ουχ απλως εξελέξατο, αλλα τω ονόματι αυτου, τουτέστι, τη δόξη αυτου. ουκ αισχύνη· τω ονόματι αυτου τη προσηγορία εθνών· δόξαν καλων. ώτε γαρ μείζων δόξα. συνεβαίνετο τι και μεγα αρίστης). ποιοι δε τον; όπερ, φησι, προ πάντων ώτοι. μη ταυτα διαστρέφω και οικοδομούσω, φησι, τον σκηνην Δαβίδ τον πεπτωκυιαν. ει μη ακριβως σκηνοποιη, νυν τον βασιλείαν εμαθήκατε τον Δαβίδ βουλει. τον ουρανου γαρ αυτου βασιλεύοντος, πάντα χαρα εσηκεν αυτη. τι γαρ όφελος των οικημάτων και της πόλεως, των υπακουόντων ουκ όντων; ποιοι δε βλάβος συ της καταιρέσεως της πόλεως, πάντων και τας ψυχας βουλομένων επιδούναι; ώστε ου μικρον εσηκαν, αλλα και λαμπροτέρα πάντων γέγονε. πάντα γαρ νυν της οικουμένης ανέστραται. συνορω δε τουτο συνοικω και τουτο συνεβαινε δηλ. Είπων δε, και οικοδομήσω, επάγει και τινα αιτίαν τω δηλ. τι, λέγων· ώπως συζητήσωσι οι καταλοι-

χ. υπαπόστολος
χ. ου γινώσκομένους
χ. δι
χ. φανερώς. και ορα.
χ. γνώμην.
χ. δηλα δη και μείζων δόξα

ποι

Λογ. λγ. 13 ΜΕΤΑ ΔΕ ΤΟ ΣΙΓΗΣΑΙ ΑΥΤΟΥΣ, ΑΠΕ-
κρίθη Ιάκωβος, λέγων· ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου· 14 Συμεὼν
ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ· 15 Καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν,

καθὼς γέγραπται·

16 Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, Αμ. θ. ιϛ.
καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν,

17 Ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ'
οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα. Τί οὖν; ἀ-
γνοῶν τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀλλ' οὐχὶ κατεσκάφη μᾶλλον; ἀλλ' οὐ πρὸς τοῦτον αὖ πάλιν εἴρηται ταῦ-
τα. καὶ ποῖον, φησί, λέγει ἔργον; τὴν μὴ Βαβυλῶνα.

18 Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ Θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. Εἶτα τὸ ἀξίωσιν τοῦ λό-
γου, ὅτι οὐδὲν κωλύει, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ταῦτα προεπετύπωτο. καὶ τὸ ἀξίωμα πάλιν.

* πάλιν

19 Διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν * τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσι τῷ Θεῷ,
20 Αλλ' ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων, καὶ τῆς πορ-
νείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος.

21 Μωϋσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς
κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος. Επειδὴ οὖν οὐκ εἰσὶν ἀκριβεῖς οἱ νόμοι, εἰκότως ταῦ-
τα ἐπιτάττει ἀπὸ τοῦ νόμου, ἵνα μὴ δόξῃ ἀκυρεῖν αὐτούς. καὶ ὅτι πῶς οὐκ ἀφίησιν αὐτοὺς ἀπὸ
τοῦ νόμου ταῦτα ἀκούειν, ἀλλὰ πρὸς ἑαυτῷ, εἰπών· κρίνω ἐγώ· τουτέστιν, ἐξ ἐμαυτοῦ, οὐχὶ παρὰ
τοῦ νόμου ἀκούσας. Εἶτα λοιπὸν κοινὸν τὸ δόγμα γίνεται.

22 Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους
ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Αντιόχειαν σὺν Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν ἐπικαλού-
μενον Βαρσαββᾶν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, 23 Γράψαντες διὰ
χειρὸς αὐτῶν τάδε. Οσα αὐτὸν οὐχ ἁπλῶς ἰδίᾳ νομοθετοῦσιν. ὥστε ἔδοξεν ἡμῖν
γενέσθαι τὸ δόγμα, πέμψασι σὺν πρὸς αὐτούς, καὶ ἵνα αὐτοπαθοῖ ὦσιν οἱ σὺν Παύλῳ λοιποί. καὶ ὅσα
πῶς φορτικῶς ἐκείνοις διαβάλλοντες ἐπιστέλλουσι. Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ
ἀδελφοί, τοῖς κατὰ τὴν Αντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν.

24 Επειδὴ ἀκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀνασκευά-

μαδόθω ἀφ᾽ ἁλεγδύθα τῶν, οὐχ ὑγιεινῆ τοῦ σχήματος. πῶς οὖν δύ᾽ τις ὃ κακὸν τῶν
ἐκκόψῃ πόδας; πῶς ⓦ σφοδρὸν ἀποστίλευε πυρετόν; ἴδωμεν πόθεν ἐτέρωθι, χ. ὑποκαι-
ὃ τῶν αἰτίαν αἰλαμθμ. πόθεν πίπτεθαι ἐνόθυ; ἀθαλαζονείας ἢ ἀπονοίας; πλλῆς. λίπαν
ζῶν τῶν οὖν δύελαμθμ τῶν αἰτίαν, ὃ σωμφήρπαγ ἢ ὃ νόσημα. Τί γάρ ἀλαζονεία; πόθεν
ἴκτιπαι, πάχα γὰρ πάλιν ἐφ᾽ ἑτέραν ἀρχὴν κινδυνεύομθμ ἀνελθῆν. Οὕτω δὲ ἀν᾽ ὁ λό- 5
γος ὑφηγήσατ᾽), ζῶν τῶν βαθίζωμθμ, ὅπως κάτωθεν ἢ πρόῤῥιζον ἀφανισθῆ ὃ κακόν. πό-
θεν οὖν ἡ ἀλαζονεία; ὀκ᾽ τῶ μὴ ἐπίστασθαι ἃ ἡμέτερα· ἀλλ᾽ ἀπὸ μὲν φύσεως γῆς,
κἀκεῖ οὐκ ὀλίγας γεωργεῖ, πολυπόνημονεῖ, ἢ ἀπὸ φύσεως φυτῶν, ἢ ἀπὸ φύσεως ζῴων
ὁσῶν, κἀκεῖ οὐκ ὀλίγα ἐμπόρευε, ἢ ἀπὸ ἰματίων, ἢ ἀπὸ πάντων· ἀπὸ δὲ κόσμου ἢ τῆς ἡμε- 10
τέρας φύσεως μηδέποτε δύνασθαι τῶν τοιῶν, ἢ τίς ἀγνοῖ. Φησί; τὴν οἰκείαν φύσιν; ἐν
πολλοῖς, πάχα δὲ πάντες, πλὴν ὀλίγων. Ἐθέλεις, ἀπὸ τῶν παίσω ⓦ ἐλέγχω; Εἰ-
πέ μοι· τί ποτέ ἐστιν ἀνθρωπος; Εἰ τὰς ἐρωτήσεις, ἵνα μὴ ἀλόγως δόξωμεν; χ. πῶς
συγχύσω ἐστὶ τῷ σὺ σεαυτῷ; τί δύνασαι ἀπ᾽ ἀνθρωπον ἀκοῦσαι; μὴ δυνήσεται ἀπ᾽ ἀθείας
ἀποκρίνασθαι; Οὐκ ἐγώγε οἶμαι. καθάπερ γὰρ ὅταν τινὰ πύλης τινός, οὕτω καὶ ὅταν τις ἀνθρωπον, ὃ
μὲν ἀκούσῃ μόνον, ἀνθρωπος· δύναται δὲ ἀκοῦσαι καὶ ἄγγελος, ἢ ἀνθρωπος. Τί 15
ἐστὶ ὁ λόγος ἐστί; καίτοι πολλάκις αὐτὸν ἐκ τῶν γραφῶν ἤκουσαμεν. ἐπεὶ τί πιον ἀν-
Μιμ. δ. 5. θρωπον ἐλέγομεν, Ὅτι ἄγγελος Κυρίου ἐστί· καὶ, Ἐκ χειλέων μόνον, φησί, ζῶντα ἰσχύοντα κρίσιν· καὶ
Μιμ. γ. α Μαλ. ιϛ. λ. δ. πάλιν, Ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου· ἐπεὶ δὲ πίων, Ὄφεις, θηρία ἐγκόπτων.
ζωὴν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ κρείττονος ὃ πᾶν δύναται γνέσθαι καὶ ἄγγελος, ἢ ἀνθρωπος. Τί χ. θεὸς
Ψαλ. πα. ε. λέγω ἄγγελος; καὶ Θεοῦ τέκνοι. Ἐγὼ γὰρ εἶπα, φησί, θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. 20 χ. ἀνθρωποι;
καὶ ὃ δὲ μείζον, ὅτι πᾶν γνέσθαι καὶ θεὸς καὶ ἄγγελος καὶ Θεοῦ τέκνον τῶν ἐξουσίαν αὐτὸς
ἐγκεχείρισαι, καὶ ἔστι αὐθρωπος ἀγγέλων δημιουργός. Πάχα ὑμᾶς ἐῤῥύθμισε τὸ ῥῆμα;
Λκ. κ λϛ. ἀλλ᾽ ἀκούετε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Ἐν τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμίσκονται, οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ᾽
Ματθ. κβ ιγ. ἔσονται ὡς ἄγγελοι· καὶ πάλιν, Ὅμοιοι ἀγγέλοις ἐσόμθμ. ὅλως ἢ ἀνάστασις ἀγγέλους
ποιεῖ. Ταύτης ἢ ἡμῖν κύριοι. ἆρα ἀγγέλους δυνάμθμα δημιουργεῖν, καὶ μὴ τῇ Φύσει, 25
ἀλλὰ τῇ προαιρέσει. ταύτης μὲν γὰρ ἀπόσης, οὐδὲν ὄφελος ἀγγέλοις εἶ) τῇ Φύσει. ἢ δη-
λονότι ὁ ἀναθὸς τῶν ὢν πρὸ τούτου. Ταύτης ἢ προύσης, οὐδὲν βλάπτος αὐθρωπον εἶ τῷ
φύσει. ἢ δηλονότι ἰκανὸς δύθρωπος ὢν, ἢ Ἠλίας εἰς ⓦ οὐρανὸν ἀνελήθη, καὶ πάντες ⓐ
μέλλοντες ἀπαίρειν ἐκεῖ. τοῦτο μὲν γὰρ μὴ σώματος ὄντος ⓦ οὐρανοῦ οἰκῆν·
ἐκεῖνοι ἢ ἀσώματοι ὄντες, ὀκ᾽ ἠδυνήθη μείναι ἐν οὐρανῷ. μηδὲν τοίνυν ἀναίτιον, μη- 30
δὲ ἀναναγκαίτιον προῖς τὴν φύσιν ὡς ἐμποδίζουσαν, ἀλλὰ προῖς τὴν προαίρεσιν. λέων ὀκῶν
ⓐ. Πετ. ε. η. ἐνθάδε ἀσώματος· Ἰδοὺ γὰρ, φησὶν, ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν ὡς λέων ὠρυόμενος περιέρχεται ζη- χ. ὁμοίως
τῶν τινα καταπίν· ἡμεῖς ἄγγελοι ἀσώματοι. καθάπερ γὰρ εἴ τις ὕλην εὑρὼν πολυτε-
μὼν, ὀκ᾽ ἂν τεχνίτης, ἀν᾽ καθαφθείρῃ ταύτης, μεγάλως ζημιωθήσεται, οἷ ἢ μόργαι εἶδε,
ἢ κόχλοι, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον· ὅτω δὲ ἐκ ἡμεῖς, ἐὰν ἀγνοήσωμθμ τὴν ἡμετέραν Φύσιν, σφό- 35
δρα αὐτῆς καθαφθείσομθμ· ἀν᾽ ἢ γνῶμθμ, πολλὴν ἴδρὼ ἱδρώσομθα ἀσυδλῶ, ἢ τὰ μέγιστα
Ψαλ. ϗ. ε. καρπωσόμθμα. ἀπὸ γὰρ ταύτης ἰμάτιον ἔχ βασιλικὸν, ἀπὸ ταύτης οἰκία ἔχ βασιλικήν,
ἀπὸ ταύτης μέλι ἔχ βασιλικόν. * μὴ δὲ καταχρησώμθμα εἰς βλάβην τῆ οἰκείᾳ Φύσει. Βε- * πῶς ἐκ
βαχὺ πᾶν ἄγγελος ἡμᾶς ὠλάθησεν, πᾶν θανάτῳ λέγω· ἀλλὰ ἐ τοῦτο ἀπφλήφαμθμ τὸ σιωπᾷ.
βεβαχύ. Οὐδὲν δὲ τὸ κωλύον ἡμᾶς ἀγγέλων ἀμείνους ἐλθεῖν, ἀν᾽ θέλωμθμ. θελήσωμθμ τοίνυν, 40
θελήσωμθμ, ἐ ἀξασκήσαντες ἑαυτοὺς δόξῃ αἰωνίῳ ἀπαπαύσωμθμ τῷ πατρὶ ἢ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ
πνεύματι, νῦν ἐ ἀεί, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἀσγ. λγ.

τὴν φιλαρχίαν, ⸂καὶ βουλόμενοι τοὺς αὐτοὺς ἔχειν τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν. καίτοι ἡ Παῦλος τοῦτο μαθητὴς ἦν, ἀλλ' οὐκ ἔπαθε τοῦτο. ὅπου γὰρ ἀκαρὴς ἦλθε, καὶ τὸ δόγμα ἀκριβέστερον ἐγίνετο. εἰ δὲ καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται ὄντες τοιοῦτον ὑπεδείκνυσαν, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι. ὁρᾷς, ὅτι μὴ φιλαρχοῦσι, χαίρουσι δὲ τῇ πίστει; οὐ φιλονεικίας τοίνυν τὰ διηνεκῆ ταῦτα, οὐδὲ ὑπερηφανείας ἦν, ἀλλὰ ἀπολογίας τῆς εἰς τὰ ἔθνη κηρύγματος. διὸ καὶ οὗτοι λέγουσι τοῖς εἰς τὸν Ἰουδαίους συμβεβηκότοις. πολλὴν ὑπέσχεν τοῖς φαρισαίοις, καὶ αὐτῇ τῇ πίστει ἐπὶ νομοθετοῦσαν, καὶ οὐ πιστεύοντας τοῖς ἀποστόλοις· ἀλλ' ὅρα ἐκείνους, πῶς ὑπερηφάνως ⸂καὶ οὐ αὐτῇ αὐθεντίᾳ διαλέγονται⸃. τὰ γὰρ τοιαῦτα ὑπερηφανοῦντα καὶ πίπτειν μᾶλλον. ὁρᾷς ὑδαμοῦ λόγων ὑπόδειξιν, ἀλλὰ τῷ ἁγίῳ τῶν σχημάτων, τῷ ἁγίῳ τῷ πνεύματος; ἀλλ' ἡμεῖς καὶ τοιαῦτα ἔχομεν τεκμήρια, ἃ πρὸς ὑπερηφάνους διαλέγονται. καὶ ὅρα· οὐκ ἀπῆγον διαβολὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀνανίου, ἀλλ' ἐκάλεσαν πάλιν λαμβάνοντα ἀφορμήν· οὕτως ἐμίσουν τὸ φιλαρχεῖν, [εἰ] καὶ οὐκ εἰδότων τὴν ἀποστόλων ἐμέμφθησαν. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων εἴπει σχολάσωμεν· ἀλλ' ὅπου ἀπόδειξιν, τοῦτο σφοδρότερον χαίρουσι. μέγα γὰρ ἡ ὑπεύθυνα πρᾶγμα καλόν. ὑπεύθυνα λέγω, οὐ ψυχρότης· ὑπεύθυνα, οὐ κολακεία. πολὺ γὰρ ταῦτα διέστηκεν ἀπ' ἀλλήλων. οὐδὲν ἐπράχθη Παύλου, οὐδὲν Πέτρου. ἔστω ἔχεις ἀπόδειξιν, τί ὀργίζῃ; ἵνα καὶ ταύτας ἀκούσεις πίστεις; οὐκ ἔστι ⸂ὃν ὀργίζεσθαι πίστεως ποτε.

Καὶ ἵνα μὴ ἐκεῖ ὀργὴν διελεγχθῶμεν· οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τύμβους. ἡ μὲν συνέχεια ἴσως ἐργάσεταί τι. ἡ δὲ φαρμακὶς ὃ δυνάμεως ἔχει ἀφθονίας πεῦσιν, τί μὴ συνεχῶς ὑπεπνεῖ, τὸ πρῶ ἀπώλεσε. μὴ δὴ νομίζετε κατάγνωσιν ὑμῶν εἶναι, τὸ συνεχῶς ἐκεῖ τὴν αὐτὴν διαλέγεσθαι. εἰ γὰρ κατηγοροῦμεν, οὐκ ἂν διελεγχθημεν· νῦν δὲ ἐλπίζοντες μεγάλα ἡμᾶς κερδαίνειν, ταῦτα φθεγγόμεθα. εἶτα διὰ συνεχῶς ἐκεῖ τὰ αὐτὰ ἐλέγομεν· εἶτα μὴ [δ'] ἵνα ἄλλης λόγων ἐπιθέσεως ἡ φειδώς, ἀλλ' ὅπως τοῦ παθεῖν κρατήσωμεν τοῦ ἡμετέρου. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, βασιλεῦσαι μὲν ἐν τρυφῇ ζῶσι καὶ τοσαύτην ἡμῖν μηδένα εἶναι λόγον, μήτε ὑπὲρ τραπέζης, μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενὶ καιρῷ, ἀλλὰ πῶς μὴ τοῦ πολεμεῖν κρατῆσαι δεῖ, διὰ τοῦτο καθ' ἑκάστην ἡμέραν συλλόγους ποιεῖν, καὶ στρατηγοὺς καὶ στρατιώτας καταδέχεσθαι καὶ φόρους ἅπαντας, καὶ τοῦ πολιτικοῦ πράγματος ταῦτα δύο αἰτίας ἀναγκαίας εἶναι νομίζειν, ὅπως ἐν τοῦ πολεμεῖσθαι κρατήσωσιν, ἐν τοῦ εἰκαίους ἐν εἰρήνῃ καταστήσωσιν ἡμᾶς· μηδὲν ὅλως θέλειν τὰ τοιαῦτα διαλέγεσθαι· ἀλλ' ὅπως μὴ ἀγρεμονήσωμεν, καὶ ὅπως μὴ δράσωμεν, καὶ ὅπως πλείω τοῦ οὐσίου ποιήσωμεν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν διαλεγόμενοι οὐ λαμβάνομεν κέρδος· ἐκεῖ δὲ τῶν ἐν ἡμῖν πράγματος, καὶ τί ὄπισω ἡμῶν, οὗτοι αὐτοὶ λέγειν βουλόμεθα. οὐδὲν ἑτέρωθι λεγόμενα ἀνεχόμεθα ἀκούειν; ἐκεῖ πῶς οἶμαι, εἰπέ μοι, διαλέγεσθαι βάλλει; ἐκεῖ ἀείσεται; ἀλλὰ ταῦτα μαγείρων *τὰ ῥήματα. ἀλλὰ ἐκεῖ χρημάτων; ἀλλὰ ταῦτα καπήλων καὶ ἐμπόρων. ἀλλὰ ἐκεῖ κτισμάτων; ἀλλὰ ταῦτα τεκτόνων καὶ οἰκοδόμων. ἀλλὰ ἐκεῖ γῆς; ἀλλὰ ταῦτα γεωργῶν. ἡμῶν δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἔργον, ἀλλ' ἢ πῶς πλουτοῦσι ἐκεῖ ποιησόμεθα τὴν ψυχήν. μὴ τοίνυν ἐκεῖσε ὁ λόγος γινέσθω. διὰ τί γὰρ μηδεὶς ἐγκαλέσῃ ἰατρῷ ἐκεῖ ἰατρικῆς αὐτὸν διαλεγόμενον, μηδὲ τοῖς ἄλλοις τοῖς δημιουργοῖς ἐκεῖ τῶν οἰκείων τεχνῶν λέγουσιν; ἐκεῖ ἰδοὺ γὰρ οὕτως ἡμῖν ἐστιν κατορθωμένα τὰ τῶν παθῶν, ὡς μὴ δύνασθαι ὑπομνήσεως, εἰκότως ἂν τις ἡμῖν ἐκεῖσε καλέσει φιλονεικοῦσι καὶ ὑπερηφανεῖν· μᾶλλον δὲ οὐδὲ οὕτως. εἰ γὰρ καὶ κατορθοῦτο, καὶ οὕτως ἐχρῆν διαλέγεσθαι, ὥστε μὴ διατείνειν *. ἐπεὶ καὶ ἡ ἰατρικὴ οὐχὶ νοσούσαις, ἀλλὰ καὶ ὑγιαίνουσι διαλέγεται, καὶ ἔστιν αὐτῇ βιβλία τοιαῦτα σχήματος, τοῖς μέν, ἵνα τῆς νόσου ἀπαλλάττωσι, τοῖς δέ, ἵνα τὴν ὑγίειαν διαφυλάττωσιν. ὥστε εἰ καὶ ὑγιαίνομεν, οὐδὲν οὕτως ἀποτρέπειν ἐχρῆν, ἀλλὰ πρόσχα ποιεῖν ὥστε διατηρεῖσθαι τὴν ὑγίειαν ἡμῖν. ὅταν δὲ ἢ νοσῶμεν, διπλῆν τὴν λόγων ἡ δυάς, καὶ μία μὲν, ἀπαλλαγῆναι τῆσδε δυσπραγίας, ἀσφαλῶς μὲν ἐκεῖ πεισθῆναι πάλαι. ἐκεῖ δὲ ἕτερα πολυπλοκὴ

ΗΘΙΣΟΝ

χ. ἀπηγόρευμεν ἡμῖν

χ. ἵνα

* ἢ μόνον ἀλλὰ δυσπερ.

χ. ἀπαλλαγῶμεν

Ἀπὸ τῆς πίστεως μόνης, φησί, τὴν αὐτὴν ἔτυχον. καίτοι πῶς τοῦτο εἰκὸς; μᾶλλον γ. πεπλυν-
ὃ ἐκείνους διδάξαι δυνάμενον ὃ τοῦ πίστεως δηλονότι μόνης, ἢ οὐκ ἔργων, οὐδὲ πίστεως. ὁ γὰρ δὴ νόμος τὴν ἐθνῶν ἀπηλλοτριωμένων τούτοις λέγουσι μόνοι, ἀλλὰ καίτοι παιδεύοντος ἀποστῆναι τῶν εἰδώλων. ἀλλὰ πῶς οὔπω λέγουσι τοῦτο.

10 Νῦν οὖν τί πειράζετε Θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν, οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι;

11 Ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ * πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖ- * Χριστ.
νοι. Τί οὖν, πειράζετε Θεόν; τουτέστι, τί ἀπιστεῖτε τῷ Θεῷ, ὡς οὐχ ἱκανὴν οὖσαν τὴν πίστιν [οὐδὲ προσηκόντως αὐτῷ;] ἆρα ἀπιστίας ἐστὶ τὸ νόμοις εἰσφέρειν. εἶτα δείκνυσι καὶ αὐτοὺς οὐδὲν ὠφελουμένους, καὶ ὃ πολλοῦ ἐπὶ νόμοις γρίφου, οὐκ ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ τῷ κατηγορεῖσθαι τοσούτου. οὐκ ἰσχύσαμεν ἡμεῖς οἱ πατέρες ἡμῶν, φησί, βαστάσαι· ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι. πόσης δυνάμεως γέμει ταῦτα τὰ ῥήματα; ἅπερ ὁ Παῦλος διὰ πολλῶν ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους εἶπε, ταῦτα Ρωμ. δ. ά.
καὶ οὗτος. Εἰ γὰρ Ἀβραάμ, φησίν, ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν. ὁρᾷς ὅτι τοῦτο μᾶλλόν ἐστι τοῦτο παιδευτικόν, ἢ ἀπολογία τῶν ἐθνῶν; ἀλλ' εἰ μὴ χρεία πρὸς φάσεως ταῦτα ἔλεγεν, [ἴσως οὐδαμοῦ] ὑποπτεύοις ἂν· ἀρχὴν γὰρ λαβόμενος, εἰκότως λοιπὸν ἀδεῶς φθέγγεται. ἐξ ὧν πάντα χρὴ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐγχωρίων μαθεῖν, οὐκ ἐκ τῶν ἐκείνων. εἰ μὴ γὰρ ἐκείνοις ἔκειτο, οὐκ ἂν οὗτος ἐλέχθη, οὐδ' ἂν ἐγὼ μὴ τοῦτο. εἰκότως μανθάνουσιν ὅτι εἰ καὶ [μὴ] προσάγειν ἤθελον τὰ ἔθνη, οὐ διὰ αὐτοὺς πρόφασιν. ἀλλ' ἰδιωτικὰ ἀνώδυνα τὰ εἰρημένα. εἰ ὑμῖν, φησίν, ἐξελέξατο, καὶ ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων. τοῦτο εἶπε, δηλῶν ὅτι οὐ πάλαι, οὐ νεῦ. "οὐ μικρὰν ἡ θεὸς ἡ Ἰουδαίων πίστωσιν τοῦτο ἀποφαίνων. δύο τούτοις ἐλέγχει πιστούμενος, ᾧ χρῷ καὶ ᾧ τόπῳ. καὶ ὃ, ἐξελέξατο, καλῶς· ὥσπερ ἐπ' αὐτῶν οὐκ εἶπεν, ἠθέλησεν, ἀλλ', ἐξελέξατο. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπὸ τοῦ πράγματος, φησίν. εἶτα δείκνυσι οὐχὶ χάριτος ἁπλῶς, ἀλλ' ἀρετῆς μαρτύρων αὐτοῖς τοῦτο γινόμενον, [καὶ] οὐδὲν ἔλαττον αὐτοῖς" προσῆκον. οὐδὲν γάρ, φησι, διέκεινε μεταξὺ ἡμῶν τι καὶ αὐτῶν. ἆρα καρδίας δεῖ πρωταρχοῦ ζητεῖ. καὶ θυμαίρως εἶπεν, ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς· ὡς καὶ ἐ- Πραξ. α κδ.
κεῖ, Σὺ Κύριε καρδιογνῶστα πάντων, δεῖξον. ὅτι γὰρ τοῦτο βούλεται, ὅρα τί ἐπάγει· ὅτι οὐδὲν διέκεινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν. ὅτι εἶπεν αὐτοῖς τὸ μαρτύριον, τότε τὸ μέγα τοῦτο α. Κορ. ζ. ιδ.
ἐφθέγξατο, ὅπερ Παῦλός φησιν· Οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία· ἀλλ', Ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ. πάντων τούτων τὰ σπέρματα ἐν τῇ Πεντηκοστῇ δημιουργεῖα κτᾶται. καὶ οὐκ εἶπε τὴν οὐκ περιτομήν, ἀλλὰ μεταξὺ ἡμῶν, τουτέστι, τὴν ἀποστόλων. εἶπε ἵνα μὴ δόξῃ ὕβρεις εἶναι ὅ, οὐδέν, "ἐπάγει· πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ δωρᾶς τὴν ὑστέραν ἁγίαν τούτου. ἐξεκάθηρε προτέρων λόγων, καὶ τότε δείκνυσι οὐχὶ ποινὴν νόμων, ἀλλ' αὐτοὺς ἀσθενῆ. ὅρα πῶς εἰς φόβους κατέλιξεν, οὐδὲν ἀπὸ προφητῶν αὐτοῖς ἁγιάζεται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πρώτων προσγεγραμμένων, ὧν αὐτοὶ μάρτυρες ἦσαν. εἰκότως ἂν αὐτοὶ λοιπὸν ἐπεμαρτύρουσι, καὶ ὃν λόγοις ἰσχυρότεροι ποιοῦσι τοῖς ἔργοις ἡμολογημένοις. καὶ ὅρα, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συγχωρῶ προφῆται ζητοῦσι γινώσθαι, ἐν τότε λέγει. "ἐπὶ οὖν οὐκ εἶπε, τὴν οὐκ περιτομήν, ἀλλὰ, τὸ ἔθνος (τοῦτο γὰρ καὶ μικρὸν ἐπαγόμενον ἐγίνετο ἰσχυρότερον· ἐκεῖνο γὰρ ὠφέλουσε, εἰ δυνάμενον) ἃ καὶ νόμοι σῶσαι) ὅρα τί ποιεῖ· δείκνυσιν αὐτοὺς ἐν κινδύνῳ, εἰ γε ὅπερ οὐκ ἰσχύει ὁ νόμος, ἰσχύσει ἡ πίστις. ταῦτας γὰρ ἐκπεπτώκοσιν ἀνάγκη αὐτοὺς ἐν ἀπωλείᾳ εἶναι. ᾧ οὐκ εἶπεν, ἀπιστεῖτε, ὅπερ ἐπὶ φορτικώτερον, ᾧ τοῦτο ἐληλεγμένου τῷ προσήκοντι· καὶ πῶς κατηλλάγητε ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκεν τοὺς ἀδελφούς. ἐν μὲν οὖν τοῖς Ἱεροσολύμοις οὐκ ἦσαν ἐξ ἐθνῶν τινες· ἐν δὲ Ἀντιοχείᾳ ἐθνικοὶ εἶεν). "δῆλον τοῦτο ᾧ ἀπέρχονται καὶ ἀναπείθουσι χρόνον οὐκ ὀλίγον ἐκεῖ. ἐξαίσιόν δέ τινες τῶν Φαρισαίων, ἔπι νοσοῦντες τινὲς

γ. πεπλυν-
κότ.

χ. καὶ τοῦτο ἐκ μικρὸν Ἰουδαίων πιστεύοντων ᾧ τέκνων ἐκ ἀποφάσεων, ἀπὸ τῶν, ἐκ τῶν χαιρόδ. ᾧ τὸ ἐξελέξατο ἐκεῖνοι ἐν αὐτῶν· ἐκ χρόν.

γ. καὶ τῶν πάντα ἐπεὶν; ἐξεκάθαρε ἐκ.

κ. ᾧ ἐκ

κ. διὰ τοῦτο κατέζευσεν ἐπὶ τοσοῦτον

αὐτὴ γοῦ· μὴ δ' τῷ πατεῖ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κεφάλ[illegible]
ἢ εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λϛ. 28 ΔΙΕΤΡΙΒΟΝ ΔΕ ΕΚΕΙ, ΦΗΣΙ, ΧΡΟΝΟ[illegible]
5 ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

1 Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς
ὅτι μὴ δύνασθε σωθῆναι τῷ ἔθει Μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι.

χ. διορθῶνται

10 ΟΡα πρωταχοῦ τῆς Εἰς τὰ ἔθνη μεταβάσεως ἀναγκαίαν τὴν [ἀφ' αὐτῶν] Εἰσαγωγήν. διὸ τούτου ἐγκαλοῦνται τινες, ἐξ οὗ ἀπολογίας δῆλον ποιεῖ ἔπειτα τῶν Ἰουδαίων ἀποστραφέντων, ὅτι ἐν τοῖς τοῦ ἔθνη. ἐνταῦθα πάλιν ἄλλην ἀμετείδω ὁρᾷ φερομένην, ὅτι ἴσως νόμου. ὅθεν γὰρ ἄπορον τοῦ Θεοῦ διδασκόντες ἀδιαφόρως διελέγοντο πᾶσι, τοῦτο Εἰς ζῆλον ἦγαγε τοὺς ἀπὸ Ἰουδαίων. καὶ οὐκ ἐδίδασκον ἁπλῶς ἀφεστηκέναι, ἀλλ' ὅτι οὐδὲ σωθῆναι δύνασθε· οὐ τοῦτο μόνον δύσκολον ἦν λέγειν, ὅτι ἀφεστηκόσιν σωθῆναι οὐ δύνασθε. φᾶς συνεχῶς τοὺς πεισασμούς; ἔνδοθεν, ἔξωθεν. καλῶς γὰρ οἰκονομεῖται τοῦτο, Παύλου πρόντος, ἵνα αὐτόπτης ᾖ τοῦτο Εἶπεν ὁ Παῦλος· τί γάρ, οὐκ Εἰμὶ ἀξιόπιστος ἀπὸ τοσούτων σημείων; ἀλλ' ἐπείθη δι' ἑκείνους. ἢ ὅσα μανθάνουσι λοιπὸν πάντες τὰ Εἰς τὰ ἔθνη τεθλιμμένα, ἢ Σαμάρεια, ἢ ἔχαιρεν.

χ. συζητήσεως

2 Γενομένης οὖν στάσεως ἢ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ ἢ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτοὺς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον ἢ Βαρνάβαν καί τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἢ πρεσβυτέρους Εἰς Ἰερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

3 Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, διήρχοντο τὴν Φοινίκην τε Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.

4 Παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἰερουσαλὴμ, ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἢ τῶν ἀποστόλων ἢ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν.

Ορα πόσον οἰκονομία ᾖ.

χ. κόσμων

5 Ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν νόμον Μωϋσέως.

6 Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι ἢ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου.

7 Πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης, ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς· ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ Θεὸς ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, ἢ πιστεῦσαι.

χ. ἡμῶν

Ορα Πέτρον αὐτῶν κεχωρισμένον τοῦ προσήλυτος, ἐν μέσῳ τῶν Ἰουδαΐζοντας· ὑμεῖς ἐπίστασθε, φησι. πῶς οὖν Ἰησοῦς ἢ οἱ ἐγκαλέσαντες αὐτῷ ὅτι Κορνηλίῳ πάλαι ἢ εἰσελθόντες μετ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο αὐτὸν παραλαμβάνεσθαι. ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἐξελέξατο. πόθεν, ἐν ὑμῖν; ἤτοι ἐν Παλαιστίνῃ, φησὶ, ἢ πρότερον ὑμῶν, διὰ τοῦ στόματός μου. ὅρα πῶς δείκνυσι τὸν Θεὸν δι' αὐτοῦ φθεγγόμενον, ἢ οὐδὲν ἀνθρώπινον.

8 Καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς. Ἐπὶ τῷ πνεύματικῷ δωρεᾷ μαρτυρεῖται αὐτοῖς. Δοὺς αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς ἢ ἡμῖν.

Ορα πῶς πρωταχοῦ ἴζουσι τὰ ἔθνη.

9 Καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε ἢ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν.

Από

γελμὴν· ὥστω γὴ ἀπὸ τῆ ὀργιζομένων. τί ποιοῦντες; κόπτοντες ἑαυτῆ τὴν ἰμάτιον, σιγῶντες ἀλλ' κράζοντες καὶ λέγοντες, ὥστε αὐτὰ καὶ ἀφανίζειν τὰ ἐμβλήτα. οἶδα ὅτι ταυτὰ ἀκούοντες· ἀλλ' ὅταν ὀφθῶσι ταῦτα γινόμενα, βούλομαι τοῦτο παθεῖν ὑμᾶς, ἀλλὰ μὴ ἡδέως θαυμάζειν ὡς θεάματι. ἀκαθαρτότερος ὁ ὗς εἰς τὸν κοιτῶνα τὸν ὑπερέφοντες ὑπὸ τοῦ ἰδεῖν ἴματον. εἰ μὲν γὰρ ἅπαξ εἰσῆσας ἐπαύετο, οὐκ ἂν κατ' ἀκρίαν· εἰ δὲ πάλιν τὰ αὐτὰ ἐμφ. δῆλον ὅτι καὶ αἱ τὰ φαγόν. ἆρ' οὖν βδελυκτότερον τὸν τοιοῦτον; ἢ ἡ ἀκαθαρτότερον ἐκείνου τὸν σώματος, τὸν ψυχὴν ἐμφασαμένου θεοφάς; καίτοιγε τοῦτο φύσεως ἔργον ἐστίν, ἐκεῖνο δὲ ἀκρίμαλλον ἢ τοῦτο τοῦδε φύσιν, κἀκεῖνο. πῶς; οὐ γὰρ τῇ φύσει ὁ ὗς εἰς οἶκον ἦλθε, ἀλλὰ τοῦδε φύσιν. οὐδὲ γὰρ ὡς ἀνθρώπος φθάνει, ἀλλὰ τὰ μὲν ὡς θηρίον, τὰ δὲ ὡς μαινόμενος. ὥσπερ οὖν ἡ τῆ σωμάτων νόσος τοῦδε φύσει, ὥστω δὲ τοῦτο. ἡ δὲ τοῦδε φύσει ἐστίν, εἰ ἐγχρονίσει αὐτῆ, ἀπολέσθαι τῆ μικρὸν· ὁ δὲ τῆ φύσει ἐγχρονίζων, οὐκ ἀπολεῖται. ἐλεύμενον δὲ ἀνθρώπου βορβορεῦσι σιτευόμενον κεκωφωμένον πρὸς τὰ φθεγγόμενα τοιαῦτα. οὐχ ὁρᾶτε οὖν χοίρους κύοντας; ἆρα μασωμένους; ὥστω δὲ ὅτι. τί γὰρ δυσωδέστερον τῆ ῥημάτων, ὧν ἡ ὑβρισταὶ φθέγγονται; ταυτὸν τύποις ὅτι μηδὲν εἰπεῖν ὑγιὲς, μηδὲν καθαρόν· ἀλλ' εἰ καὶ αἰσχρόν, εἰ καὶ ἄσημον, τοῦτο γὰρ ποιοῦσι καὶ φθέγξασθαι. ἐκ δὲ ἀνθρώπων, ὅτι ἑαυτῆ μᾶλλον αἰσχύνοντες, ἑτέρους αἰσχύνειν οἴονται. ὅτι γὰρ ἑαυτῆ αἰσχύνουσι, δῆλον ἐκεῖθεν. μὴ γάρ μοι τὸν ψυδῆ λέγοντας εἴπῃς· ἀλλ' ἔστω τις πόρνη τοῦ φανερὰ, ἢ γὰρ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἑτέρους, καὶ ποιείτω μετὰ πάσης μαχλοσύνης· εἶτα εἰσέρχεται αὐτῆ ταῦτα προφέρειν, καὶ εἰσέρχεται πάλιν ὁμοίως· πῆς μᾶλλον ἐστὶν ὁ ὑβριστὴς τοῖς ῥήμασιν; εἰσέρχεται μὲν γὰρ ἅπερ εἶχεν ἤκουσιν· ἐξῆ γὴ, ἅπερ οὐκ εἶχεν. ὥστε εἰκότως μὲν οὐδὲν πλέον γένοιτο εἰς αἰσχύνης λόγον· τύπῳ γὴ πολλὴ τῆς ἀσημοσύνης ἡ προφάσις. ἀλλ' ἔστω ἴνα πάλιν· εἰργασμένα φαύλματα, ἢ μάτος ὑβρίζων αὐτὰ γνωσκέτω· εἶτα τοῦ τάτα σιγᾶν, εἰκπομπεύετο τῷ ὕβρει· ἢ ὅτως ἐστὶ ὕβρεις μᾶλλον. πῶς; κήρυξ ἠμόλυμος κακίας, ἀσεμνοειδησίας, ἀπίστου δόξης λαοῖς· καὶ πόντας βύβλους ἐγκαλοῦσας ὅλη, ἐ τοιαῦτα πόρνης λέγοντας. εἰ γὰρ δὴ φόνοι σεμνὴν ἦ, φησί, πόντα κεκόσας ἐχεῖν· ἢ ὡς μὲν ὡς οὐδὲ δῦ, θεοπρεπῶς ὅπου ἀποφρέφον), μισῶν, θηείον εἶ) φασι ὠμοὶ ἐ ἀπιστεῖς· τάτῳ γὴ συμπάσχοισι μᾶλλον ἢ ἐχείνῳ. οὐχ ὅτω γὰρ ἐκεῖ πεύματα ἐχούσας μισῶμεν, ὡς ἐκ ἂν κακὰ λύσειεν αὐτὰ βιαζομένους ἢ δείκνυσθαι. ὅπου γὰρ ἐκεῖ ὕβρεσιν οὐκ ἐκφοι μόνοι, ἀλλὰ ἢ ἑαυτοὶ, ἐ ἐκεῖ ἀκούουσι, ἐ τὸν κοινὸν φύσιν τῆ δῦ, θεοπρεπῶς, ἔπληξε ἡ ἀκροατὴν, οὐδὲν ἀγαθὸν εἰργάσατο. δῆλον τοῦτο φησιν ὁ Παῦλος· Εἴπις ἀγαθὸς λόγος πρὸς οἰκοδομὴν, ἵνα δῷ χαρὶν τοῖς ἀκούουσιν. Ep. 5. 29.
βύφημον κτησώμεθα γλῶτταν, ἵνα ὦμεν πρόφημοι ἢ ἐπέρασι. ἀλλὰ γὰρ εἰς τοῦτο πρόπλθε κακίας ἄπαντα, ὥστε ἐφ' οἷς ἐγκαλύπτεσθαι ἔδει, ὅτι τούτοις πολλοὺς γαυριᾶν. ἃ γὰρ ἀπειλοῦσι ἡ πολλοὶ, τοιαῦτά ὅστιν· οὐ διώξασαν ἐνεγκεῖν τὴν γλῶτταν μὴν, φησι, γυναικὸς τὰ ῥήματα, χρεὸς μεθυούσης, ἀσημοσύνης, τῆ ἐσ' ἀγορᾶς συρομένων, πρεσαγωγοῦ. οὐδὲν ἀσχρότερον τούτων τῆ ῥημάτων, οὐδὲν δαιμονιώδεστερον, οὐδὲν γυναικωδέστερον τῆ ἐν τῇ γλώττῃ τὴν ἰσχὺν ἔχει, ὅτι τῆ λοιδορῆ μέγα φρονεῖν. καθάπερ ἡ ἐν πομπαῖς, καθάπερ ἡ μίμοι καὶ πόρνοι καὶ κόλακες. χοίροι μᾶλλον εἰσὶν ἢ ἄνθρωποι, ὅσοι ὅτι τούτῳ σεμνύονται. δέον καταρύξαι σαυτὸν, δέον, εἰ καὶ ἄλλος ἐπερός σοι ταῦτα ἐμαρτύρει, φθέγγεσθαι τὴν μαρτυρίαν ὡς ἐχθρὰν ἢ αἰσχρόν· σὺ δὲ κήρυξ ὕβρεων γέγονας. ἀλλ' οὐδὲν τοῦ κακῶς ἀκούοντα βλάπτει δικαίως. διὸ, πάντων ἐγώ, εἰσιόντες ὅσοι ἢ κακία ἐπὶ ἡ ἐγκαλύπτει πολλοὶ, μὴ σιωπῶμεν, διορθωσώμεθα σὺν οὕτω μαινομένους, μὴ ἐλώμεθα ταῦτα ἐκ τῆ πόλεως τὰ στενόδρια, κόλαζε πίσωμεν ἡμῶν τὴν γλῶτταν, πάσης κακηγορίας ἀπαλλάξωμεν, ἵνα δυνηθῶμεν καθαρεύοντες τῆ ἀμαρτήματος, τὴν δῶρον βύσιν ὑπασπάσασθαι, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀξιωθῆναι, χάριτι ἢ οἰκτιρμοῦς. τοῦ μεθ' ἡμῶν

αὐτῆ

κλίνῃ, φησί, πρόσεστιν μᾶλλον ὑπόπτωσις. διὰ τοῦτο οὖν φλήνῃς, ἵνα μᾶλλόν σοι τοὺς μισθοὺς αὔξῃ· ἀλλ' ἄχρηστος γίνῃ. φησί, τοῦτο ἀσύμφορόν ἐστιν ἰδίας μισοψυχίας. ἑτέρως ἄχρηστος γίνῃ, ἐὰν ἀμείνων ἀνὴρ οὗτος, ἵνα διὰ τοῦτο μὲν ἀμείνων εἶναι δόξῃ, ἄχρηστος ἐμοὶ γένηται. ⓦ ἀδίκως, οὐκ ἐν τῷ τὸ ἐπίταξον, ἀλλ' εἰ πιστὸν αὐτόν, ἄμεινον σεαυτῷ· ἀλλ' οἰδὲν ἐπὶ ὕστερον μᾶλλον ὠφελήσῃ. μὴ αὐτομολήσῃ τῷ Θεῷ· ἐκείνῳ πίθου. οὐκ εἰ δὲ ἀληθεύτερος τοῦ παντὸς ἡμᾶς. εἶπεν, ὑβριζόμενος φέρε· σὺ λέγεις, ἀνθυβρίζω, ἵνα μὴ ἄχρηστος γένωμαι. σὺ δῶρα μᾶλλον αὐτοῦ φερόντιζεις; πάθος ἐστὶ τὰ τῶν πραγμάτων καὶ ἀλαζονείας, καὶ τὸ ἀνθυποφέρεσθαι τῷ Θεῷ. εἰ γὰρ καὶ ἐβλάπτετο, οὐχὶ πείθεσθαι ἐχρῆν· ὅτου ὁ Θεὸς μὴ κωλύοντος, μὴ ἀνθυποφέρεσθε μόνον ἡμῖν. Ἀποκείσεις, φησίν, ἐκτοπίπτουσα, ἀποστρέφει ὀργάς. ἆρα τοῦτο ποιῶ ἐκτοπίπτουσα, οὐκ ἐκκλίνουσα; εἰ σὺ ὠφελῇ, καὶ ἐκεῖνοι ὠφελῇ· εἰ δὲ σὺ βλάπτῃ ⓦ μέλλοντα διορθοῦσθαι σαφῶς, πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖνοι. Ἰασαί, θεραπεύσει σε αὐτοί. εἶπε καὶ χῶν; ἐπαίσεσεν σύ. ἐλεημόρησεν· ἐγκαμίασον. ἐπιβεβούλευσε; διέρρεψησον τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ ἁμαρτήμασιν, εἰ γε ὅλως τῆς ἐκείνου σωτηρίας φροντίζεις, καὶ μὴ σεαυτὸν ὅλον πάλιν ἐκδικῇ· ἥλεως. καὶ μέχρι πολλάκις, φησίν, ἀποκλαύσας μακροθυμίας, χαίρων χάρεις. τοῦτο δὲ κἀμοὶ σὺ, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ. βούλει μαθεῖν οἷα ἐστὶν ὁ Θεός; ζῶ θυσιαστήρια αὐτοῦ κατασκάψω, τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ ἀποκτείνω, καὶ πόλιν ἐφ' ἑαυτὸν ἐπάγει. οὐκ ἠδύνατο σκηπτὸν αὐτῷ καταπέμψαι; ἀλλ' ὅτι τοὺς προφήτας ἀπέκτειλε δι' ἄλλην αὐτοῦ ⓦ μᾶλλον ἐπιμέλειαν· ὅτι μείζονα ἐπόησαν, τότε μείζονας εὐηργέτησε. καὶ σὺ αὖ· ἵνα τρανωθῶμεν, τότε μείζονα ἔδειξον. μείζονες γὰρ αἱ μανίαι αὗται δεῖται τῶν εὐεργεσιῶν. ἴσως δὲ χαλεπώτερα ὑβρίζῃ, ὅταν τὸ πλείονος ἐπιτιμίας δεῖται· καὶ ὅταν πνεύσῃ, τότε δεῖται τοῦ εἴκοντος· οὕτω καὶ ὁ θυμώδης. ὁ θυμὸς ὅταν μάλιστα ἀγριαίνῃ, τότε φεύγειν ἅπαντες· ὅταν δὲ ἀρχὴν λάβωμεν. μὴ τοιοῦτος ἦν τις ἐν ἡμῖν· ἐπὶ δὲ τὸ πρᾶον ἐλθεῖν, καὶ σὺν μεγαλοψύχῳ χρῶ τῷ παθεῖν. ὅταν σκληρύνωμαι; οὐδὲν ἔσῃ. ἀλλ' ἡμᾶς τοῦτο ἔστι καὶ ὕβρεις· μᾶλλον δὲ οὐκ ἀπεῖλαι, ἐὰν ὕβρεις, ἀλλ' ἕλκος καὶ φιλανθρωπία. οὐχ ὁρᾷς σὺν αὐτῷ, ὅταν σφοδρὸν ἐμπνεύσῃ τὸ πνεῦμα, καθαιρεῖ πάντα τὰ ἰσχυρά, ὡς μὴ κατασβέσαι τὸ ἐλάττωμα; σὺν ἵνα μὴ ὠθούμενα τὰ πλοῖα ἀπόληται, ἀγκύρας ἐκβάλλουσιν, ἵνα μὴ ἀθυμίας κατόπιν τινὸς διώκωμεν; τοῦτο δὲ σὺ ποίησον. πῦρ ἐστιν ὁ θυμός· φλὸξ ἐστιν ἐξαπατῶσα. μὴ προσθῇς τῷ ζωφόῳ πνεύματι, ἵνα ταχέως ἐσβεσθῇ τὸ κακόν. οὐκ ἔχει καθ' ἑαυτὸν ἰσχὺν ἡ ὀργή, ἂν μὴ ἕτερος ὑποφυσήσῃ αὐτῇ. ὑδρία σού ἐστιν ἀπλωτία. σάλπιγξ κατέχῃ τὴν μανίαν, καὶ οὐκ οἶδεν ἡ πεῖρα· σὺ θεραπεύειν, ὅταν τοῖς αὐτοῖς ἐξεπίτηδες, καὶ μηδὲν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, πῶς συνέχωμαι; εἰ δὲ συμπαίσῃ τις θυμούμενος τινα ὁ πρόσθυρος ἴδοι ἐθύοντα καὶ ἀγημοσύνητα, εἶτα καὶ αὖθις τοῖς ἐμοῖς ἐξεπίτηδες, ⓦ πολλῷ μᾶλλον μοὶ ἐκβιάσῃ μᾶλλον ἀσεβήσαντος αὖ πάλιν ὅταν καὶ ἐκβάλῃ. μὴ τοιοῦτος εἶ· ἀπολογοῦμαι ὃ λέγω, ὅτι οὐκ ἐγὼ κατηρξάμην. ὅταν καθ' ἡμᾶς ᾖ, ὅτι μηδὲ ἐκβιασθέντες ἐσωφρονίσθημεν. ὥσπερ αἱ εἶπεν τις, οὐκ ἐγὼ ἐφόβουν σε ἐκεῖνος. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο καλόν ἐστιν εἰ ἄξιος, ὅτι μηδὲ εἰς ὃ παιδεύσιμα ἰδὼν ἐπίσχες σεαυτόν. εἰ ἴδοις ἐμοιόν τι ⓦ πλουτοῦντα, ἀλλ' ἀσωλοῦμαι, ἀλλ' ἀρπαγοῦλθμαι, σὺν ὀφθαλμοὺς ἔχοντα ἀλλ' ἀπαιδεύτους, ἀκαθαρσίας τῶν πραγμάτων πλεονεκτοῦντα, πόθεν ἀὐτὸν ἀποφύγοιμι; εἶτα τοῖς αὐτοῖς ἐξεπίτηδες, οὐχὶ μᾶλλον ἐσπ ἐμοὶ; ἴσοῦτος ὅτι ὁ ὀργιζόμενος· μᾶλλον τὸ ἐμοιοῦτος ἀλλ' ἀπίνει ἀλλὰ φλέβας, πυροῖ σὺν ὀφθαλμοῖς, ἀλλ' ἀσαν τὰ ἀσπλάγχνα, ἐρεῖς πολλῷ ῥήματα τοῦ ζωφοῦς ἐκείνης εἰκαθαρτότερα, ἀδιαμαίσπτα πάντα φλέγοντα, ἐσθίει κατεργασάμενον (οὐ γὰρ ἀφίσπσι θυμοί) ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖ πολλάκις ἀμετρία χυμῶν διοχλήσασα ⓦ τὸ σῶμα, πάντα " ἐκείνωσεν· ὅταν δὲ σὺν ἀμετρία θερμότητος διοχλήσασα τὴν ψυχήν, οὐκ ἀφίσπσι, ἀλλ' ἀσυγὰς καλεῖ, ὃν ἀ ῥητὰ καὶ ἄρρητα λέγῃ, οὐχὶ σὺν ἀκούσῃς, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκμανῶν. ὥσπερ οὖν ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ φθυ-

χ. ἐπίτα ξαι

χ. ἠθέλη σε.

χ. ἐλέησε.

χ. σπάσα

χ. εἰς πλοῦτον ἀγαθοὺς καὶ εἰς αὐθάδειαν τὰ ἐπιτάττειν, ἵνα

χ. σεσωσμένοι

χ. κατῆρξα.

χ. ἐξέωσεν

σαι ⸌ πρώτα τὰ σὺ αὐλοῖς. μάρτυρας αὐλοὺς λέγῃ, σὺν σιαυλοῖς. ὥστε μανίας ἦ Ιουδαϊκῆς. ὡς δῆμον οὕτω πεισαντα σὺν ἀποστόλοις ἐπολμησαι ἐμοῦσαι ἢ λιθάσαι Παῦλον. ἔξω ἦ τῆς πόλεως ἔσυραν, ἵνα δειλιάσῃς σκῆπτον. ἢ πεφευξάμενοι, φησι, μὴ ἡσυχῶν, πρέπον ἦν αὐλοὺς τῶν Κυρίῳ. ἢ ἡσυχίαν ἐδίδασκεν ἐν τοῖς περασμοῖς. οὐκ εἶπεν ὅσα αὐλοὶ ἐποίησαν, ἀλλ' ὅσα ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν. ἐμοὶ δοκοῦσι σὺν πέρασμοις λέγειν. οὐχ ἁπλῶς ἦλθον ἐνταῦθα, σὺν ἀναπαυσόμενοι· ἀλλ'" οἰκονομικῶς· ἵνα τῷ πνεύματος ὁδηγούμενοι, ὥστε ὃ κήρυγμα τῶν ἐθνῶν βεβαιωθῶσι. ἢ ἀφ' ἡ, φησι, ἐν Κύπρῳ οὐκ ἐποίησαν περιουσίαν, σὺν ἐν" Αντιοχείᾳ; ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ἐκλεῖς ἦσαν τῶν ἀποστόλων· αὗτοι ἦ τῆς Αντιοχείας. ἢ ὁ λόγος ἐκράτει. ἐνταῦθα ἦ πολλῆς ἐδέοντο παρακλήσεως, ⸌ μάλιστα ⸌ ἐξ ἐθνῶν, οἱ φιλοτιμότερον διδάσκεσθαι. ἦλθον διδάσκοντες, ὅτι εἰκότως ἐχρῆσατο τοῖς πνεύμασι. ⸌ ὅρα ὁ θερμὸς Παῦλος. οὐ σωφρονεῖ), εἰ δὲ λαλῆσαι ἔθετο· ἀλλ' εὐθέως λαλεῖ. ἀφ' τοῦτο ἔλεγεν· Οὐ περιτεμνόμεθα σαρκὶ ἢ αἵματι.

Γαλ. α 1:.

ΗΘΙΚΟΝ. Μέγα ὄντως ἀγαθὸν ἡ θλῖψις, ἢ μεγάλης ψυχῆς ὄντι ἢ γνησίας κατόρθωμα. πόσοι μὴ τοῦτο ὑπέστησαν, ἢ σὺν θλίψεσιν οὕτως ἔλαμψαν; οὕτω περιουσίας ἡμῖν δοκεῖ πάντα χορηγῶν, πυρώσεως πολλῆς, ψυχῆς περὶς θάνατον παρατεταγμένης. ἄλλως γὰρ οὐκ ἦν τῆς βασιλείας τυχεῖν, μὴ σταυρωθέντα. μὴ ἀπατώμεθα ἑαυτούς. Εἰ γὰρ τὸ πολέμῳ σωθῆναι οὐ δυνατὸν πνεῦσαι ἢ χρημάτιζόμενον ⸌ καταπλαῦσται ἢ ῥᾳθυμοῦντα· πολλῷ μᾶλλον τὸ τῷ πολέμῳ τούτῳ. Εφ. ϛ. 16. " οὐκ οἴεσθε πόλεμον εἶναι νῦν πρὸς τοὺς πολεμίους χαλεπώτατον; Οὐκ ἔστιν ἡμῖν, φησι, ὁ πάλη πρὸς αἷμα ⸌ σάρκα. ἢ ἀρχὰς, ἢ βασίλειον, ἢ λυσιτελοῦς πρὸς ἐστιν ὁ ἐχθρός. οὐ γὰρ οἶδε χαρὰν ἀνακωχῆς, εἰ μὴ ⓦ τὸ ὕπνου μόνον· πολλάκις ἦ ἢ τότε πολεμεῖ, ἢ λογισμοὺς ἐμβάλλων ἀκαθάρτους, ἢ ἀσελγεστέρους ἀπὸ τῶν ὀνειράτων ἐργαζόμενος. ἡμᾶς ἦ ὡς πρὸς μικρὸν τὸ πρόγμασι ὄντας, ὑπὲρ οὗ ἐκεῖνος πολεμεῖ, οὐ νηφούσῃ, σὺν ἐγκαταλίπῃ, σὺν βλέπομεν εἰς ὃ πλῆθος τῶν ἀνικειμένων ἡμῖν δυνάμεων· οὐκ εἰσοῦμεν, ὅτι ἓν τὸ αὐτὸ τὸ μαχόμενον * δυσωπεῖ ἐγείρει ὅσιε· ἀλλ' ὑπὲρ τοσούτων κυκλούμενοι πολεμῶν, ὡς εἰ μὴ ἐν πάντῃ τρυφῶμεν. πῆς θύσατε μοι, ὦ Παῦλος ἔφη, χαλεπώτερα ὅσα παθεῖν ἐμέ. ἐδήλωσεν αὐτὸν τότε λίθοις ἐκεῖνος· ἔστι ῥήμασι βάλλεσθαι, ⸌ ἐμοῦ λίθοις χαλεπώτερον. τί οὖν δεῖ παῖσι; ὅπερ ἐκεῖνος ἐποίησε. σὺν βάλλουσι γὰρ οὐκ ἐμίσησεν, ἀλλὰ συνεκάπιασεν αὐτοῖς, εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν πόλιν, εὐεργετήσων σὺν τὰ τοιαῦτα ἠδικηκότας. δῶ σὺ ἔγκλησις ἢ σὺ ⓦ ὑβρεις ἐμοῦ. ⓦ πρὸς ἐμοῦ, τὸν ἀδίκως σε ἐργασάμενον ταῦτα, ἐλπίζεσθαι καὶ σύ. μὴ γὰρ εἴπῃς, ὅτι σὺν ἠδίκησα. τί γὰρ Παῦλος ἠδίκησεν, ἵνα λιθασθῇ; βασιλέα κατήγγελλε, πλάνης ἀπῆγε, τῷ Θεῷ προσῆγε. ταῦτα τροφὴν ἄξια, ταῦτα εὐαγγελίου, ταῦτα μισεῖν ἀγαθῶν, οὐ λίθων. ἀλλ' ὅμως τοιαῦτα ἔπαθεν. αὗτη γὰρ ἡ λαμπρὰ νίκη. ἢ ἔσυρέν αὐτόν, φησι. ἢ σὲ πολλάκις σύρουσι· ἀλλὰ μὴ ὀργισθῇς, ἀλλὰ κήρυξον τὸν λόγον ἀφ' τῆς ὑπεικείας. ὕβρεσέ σε; σίγησον, ἢ εὐλόγησον, εἰ δυνάσαι, ἢ οὕτως σκήπτρας ἢ σὺ τὸν λόγον. ἐπαίδευσας ὑπεικέναι, ἐπαίδευσας τραότητα. οἶδα πολλοὺς οὐχ οὕτω πραύμασιν ἁλῶναι, ὡς πληγῇ τῇ ἀφ' ῥημάτων. τὸ τοῦ μὲν γὰρ τὸ τραῦμα τὸ σῶμα δέχεται, σκήπτρον ἦ ἡ ψυχή. ἀλλὰ μὴ ἁλῶμεν· μᾶλλον ἦ ἁλόντας ἐλέγχωμεν. οὐχ ὁρᾶτε σὺν πυκτεύοντας, οἱ ἀφαπτόμενοι ταῖς κεφαλαῖς, σὺν ὀδόντας ἐσθίοντες, ὕστερον ἡμέρως φέρουσι τὰς ἀλγηδόνας; ἐνταῦθα ἦ οὐ χρεία βρύξαι τοὺς ὀδόντας, οὐ χρεία δακεῖν. ἀναμνήσθητι τοῦ διδασκάλου σου, ἢ τὸ φαρμάκιον εὐθέως ἐπέσχες τῇ μνήμῃ. ἀναμνήσθητι Παύλου· εἰπέτω, ὅτι συ' εἰκῆ πάσας ὁ πληγόμενος, ἐκεῖνος ἦ ἔπαθεν ὁ πλήξας, καὶ τὰ πρῶ ἰσάσω ἀφ' τούτου. ῥοπὴ ὅτι, μὴ στυφαρταγῆς, ἢ τὸ πρῶ κατόρθωσας εὐθέως" μὴ κινηθῇς, ἢ τὸ πρῶ ἔσεσαι. μεγάλη πραμυθία, τὸ ἀφ' Χριστοῦ ἢ παθεῖν. οὐκηρύττεις τὸν λόγον τῆς πίστεως; ἀλλὰ κηρύττεις τὸν λόγον τῆς φιλοσοφίας. ἀλλ' ἔσῳ μὲν" ἴδῃ τὸν ὑπεικόμενον,

χ. ἢ (εἰς τὸν χ. ἢ ἐκεῖνος ἢ ἐκδυμίας ἢ ῥαθυμίας) ὡς εἰ μικρὸν σὲ πράγματα μαχομένῳ ἔκστα ἢ πολεμοῦντος, ἢ τ. " ἐμοῦ

χ. μὴ συναρπαγῆς, μᾶλλον ἐκπεφόβησο, ἢ

κ· ἐπιπόθητος ἦν τοῖς

σιγμένοι ὦσαι· μᾶλλον δὲ προστίθητε. σφόδρα γοῦν τοῦτο, ἵνα μὴ σκανδαλισθῶσι." ὥσπερ ἐπιτροπὴ δὲ αὐτὸ ἔδωκε, οὐ μόνον τῶν ἀποστόλων μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν μαθητῶν· ἵνα μάθωσιν ὅτι οὐκ ἀφροσύνῃ βάλλω καὶ τῷ κηρύγματι τούτῳ δυσκολαίνω, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς δι' ταῦτα πάσχω, καὶ ἵνα ἡμερώτερος ᾖ, μὴ μόνον πρὸς τὰ σημεῖα κεχηνότες, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον πρὸς τὸν πιεσμούς. διὰ τοῦτο καὶ αὖθις ἔλεγε· Τὰ αὐτὸ ἀγῶνα ἔχοντες, οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούσατε. διωγμοὶ διωγμοὶ διεδέχοντο· πόντος πόλεμοι, μάχαι, λιθοβολίαι. ποῖα τοίνυν ἐστί; πῶς ἔπεισον οἱ προσιόντες θλίψεις λέγοντες; εἶτα καὶ ἄλλη παραμυθία. φιλιπ. α. λ.

23 Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ, εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν.

Εἶδες θερμότητα Παύλου; προσευξάμενοι, φησί, μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ. "Ὅρα· μετὰ νηστειῶν αἱ χειροτονίαι. πάλιν τροφή, ὁ καθαίρων τῶν ἡμετέρων ψυχῶν.

κ· ἄλλη παραμυθία. ἢ διελ.

24 Καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν, ἦλθον εἰς Παμφυλίαν.

κ· κατέβησαν

25 Καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον, "κατέβησαν εἰς Ἀτταλείαν.

κ. Πέργῃ

Ἵνα γὰρ μὴ κατάπτοιτο τὰ φερόμενα τῶν μαθητῶν, ὅτι τοιαῦτα τοιαῦτα πάσχουσι, εἰσῆλθον πρὸς αὐτοὺς καὶ διελέχθησαν. καὶ ὅρα· πρῶτον εἰς Πέργην κατέρχεται, διδοὺς αὐτοῖς ἀναπνεῦσαι τὸν θυμόν, καὶ τότε πάλιν εἰς Λύστραν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιόχειαν θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἶκεν, πεπαυμένοις δὲ ὑπεπτέθυτο. ἰδοὺ ὅτι ὁ πόνος τὰ χείρω, ἀλλὰ καὶ οἰκεία ταπείνωσις ἐδιώκευεν;

26 Κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς ὃ ἔργον, ὃ ἐπλήρωσαν. Διὰ τί πάλιν ἔρχονται εἰς Ἀντιόχειαν; ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ σκῦλα θυόμενα. ἄλλως δέ, ἃ οἰκονομοῦνται μέγα πρᾶγμα ἐστίν. εἶδεν γὰρ λοιπὸν μετὰ παῤῥησίας τοῖς ἔθνεσι κηρύττειν. ἔρχονται οὖν τοῦτο ἀπαγγέλοντες, ἵνα εἰδέναι ἔχωσι. καὶ οἰκονομοῦνται τότε κατελθεῖν τοῦ κωλύσαι τοῖς ἔθνεσι ὁμιλεῖν, ἵνα λοιπὸν ἀπὸ Ἱεροσολύμων πολλῷ λαβόντες ἄδειαν μετὰ παῤῥησίας ἀπίωσιν· ἢ δὲ ἄλλως, δείκνυσιν αὐτῶν ὁ ἦθος ὂν αὐθαδες. ἔρχονται γὰρ τοῦ τε παῤῥησιάσασθαι ἐπιθυμοῦντες, ὅτι καὶ χωρὶς σκώνων τοῖς ἔθνεσι κηρύξαι, καὶ τοῦ ἀναχωρῆσαι, ὅτι αὐτοῖς διαφέρεσιν. οὐ γὰρ ὡς τοσαῦτα κατορθώσαντες ἀπιενήσαν. ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι, φησί, τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ. καὶ μοῦ τὸ πνεῦμα εἶπεν· [ἀλλὰ τὰ τοῦ πνεύματος οἶδεν ὄντα τοῦ γένους. μία γὰρ ἐξουσία, ὥσπερ ἡ φύσις καὶ μία καὶ πνεύματος μία.]

27 Παραγενόμενοι δὲ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀπήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξεν ὁ Θεὸς τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως.

28 Διέτριβον δὲ οὐκ ὀλίγον χρόνον σὺν τοῖς μαθηταῖς. Εἰκότως. μεγάλη γὰρ ἦσαν ἡ πόλις ἐλθόντες διδασκάλων. ἴδωμεν δὲ λοιπὸν αὐτῶν τὰ εἰρηνικά. "αὐτῇ τῇ ὥρᾳ κατέπληξαν αὐτοῦ βαρυνθέντες τὰ ἱμάτια. τοῦτο καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ ἐποίει ὅτε τὴν ψῆφον τοῦ λαοῦ. μὴ τοίνυν νομίσῃς ἀναξίους αὐτοὺς εἶναι τούτου τοῦ θυσιαστηρίου αὐτῶν. οὐκ ἀδύνατον γὰρ ἄλλως ἐπιχεῖν τὴν τοσαύτην ὁρμήν, οὐκ ἀδύνατον ἄλλως τὴν πυρὰν ἐσβέσαι. ὅταν οὖν τι δεῖ τῶν δεόντων γενέσθαι," μηδὲ ἡμᾶς παραιτώμεθα. Εἰ" τοίνυν τοῦτο μὴ μόλις ἔπεισαν, εἰ μὴ ὅτως εἰργάσαντο, τί οὐκ ἂν ἐγένετο; εἰ γὰρ μὴ ὅτως ἐπαίσαν, ὑπέμειναν ἂν πως ὑφ' ἑαυτοῖς ἔχειν καὶ μᾶλλον ἐφίεσθαι τῆς τιμῆς. καὶ ὅρα ὃν λέγει μεμιγμένον ὑπὸ τῆς ὀργῆς λέξει, καὶ θαύματος ὁμοῦ γέμοντα καὶ ὀργῆς. τοῦτο μάλιστα αὐτοὺς ἐκώλυσε, τὸ εἰπεῖν, καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τῶν ματαίων τούτων ἐπιστρέφειν ὑπὸ Θεόν. ὡσεὶ ἔλεγον· ἄνθρωποι μόνον ἐσμέν, φησι, τοῦτο ἢ μείζους. ταῦτα γὰρ ἐνεκάλουν. ὅρα αὐτοὺς οὐκ αἰσχυνομένους μόνον, ἀλλὰ καὶ διδάσκοντας, καὶ ὅτι ἐκεῖ καὶ ἐνταῦθα φιλοσοφοῦσι. ὃς ἐποίησε, φησί, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν

κ· ἐπιπόθητος ἦν τοῖς

κ· ἄλλη παραμυθία.

ἢ διελ.

κ· κατέβησαν

κ. Πέργῃ

σιν

κ· αὐτῇ

κ· μὴ δὲν π.

κ· δὲ

Ιησ. ζ. ι.

16 Ος ὸ ταῖς πρᾳχθείσαις ὑμεᾶς ἐδίασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. Οτι μὴν ἐδίασε, λέγ' ἀφ' ἑτέρου ἐδίασεν, ὀδκ ἔστι. πῶς γὰρ ἐᾶν τοὺς τὸ κατὰ πᾶσαν ἴσα ταν, ὑδαμοῦ τῦ Χριστοῦ ὄνομα τεθεῖς.

17 Καίτοιγε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ἡμῖν ὑετὸς διδοὺς [καὶ καιροὺς] καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν. 5

Ορᾶ, οὐβάλε τὴν κατηγορίαν αὐτῶν αὐξήσας, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι τὸν Θεὸν ὃ πᾶν ἀγαθὸν αὐτοῖς παιδοῦσι. ἔμαθον γὰρ ὅτι οὐχ οὕτω κοσμοῦσαι δεῖ ἀξίως τὸν Θεὸν ἀφ' ἑαυτῶν Θεοῦ, ὡς ὃ τοῖς ἀκούουσιν ὠφέλιμον. ὅρα πῶς λαθραίοτερον τὴν κατηγορίαν πέθηκε. καὶ μὴν ἐπὶ τούτῳ ἐπαίει, * ἔδει κολάζεσθαι αὐτοὺς τοσούτων ἀπολαύοντας ἀγαθῶν, καὶ μηδὲ ὡς ἔφεσι γνωρίσαντας. ἀλλ' ὁ λέγων τοῦτο φανερῶς, ἀλλ' αἰνίττεται, οὐρανόθεν ἡμῖν λέγων, ὑετοὺς διδοὺς. ὅταν καὶ ὁ Δαυὶδ ἔλεγεν· Ἀπὸ καρποῦ σίτου καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθύνθησαν. καὶ πολλαχοῦ τὸν δημιουργίας ἀφανίζομενος, τοῦτα τίθησιν εἰς μέσον. ἀλλὰ καὶ ὁ Ιερεμίας ὁ τὴν δημιουργίαν τοῦτον, εἶτα τὴν τοιαύτην τῶν ἀφ' ὧν ὑετῶν φησιν, ὡς ἐκβέβληται παιδοῦ μῦθος ἀφανίζεται. ἐμπιπλῶν, φησι, τροφῆς καὶ εὐφροσύνης. μὴ φιλοπμίας ἢ τροφῆς· οὐ μόνον τοῦτο αὐτάρκειαν, ἀλλὰ τοῦτο τὴν χρείαν. 15

* ἐκ αὐέσεων. ἀλλ' -σιν

Ψαλμ. δ

Ιερ. ε. κδ.

18 Καὶ ταῦτα λέγοντες, μόλις κατέπαυσαν τῦ ὄχλους τῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

Καὶ τοῦτο μάλιστα ἐθαυμάσθησαν. ὁρᾶς ὅτι τοῦτο ἴσασι, ὡς ἀμαρτάνοντα τὸν μεμίσθαι ἐκεῖνον;

19 Ἐπῆλθον ὁ ἀπὸ Αντιοχείας καὶ Ικονίου Ιουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους, καὶ λιθάσαντες Ⓦ Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι. Οτι δὲ ἀφῆκε τέκνα, οὐκ ἐν ταῖς πόλεσιν [αὐτῶν] μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔξω τοῦτον ποιοῦντες, καὶ τοσοῦτον τὸν ποιμένα μόνοι, καθελεῖν ὃ κήρυγμα, ὅσον Ⓐ ἀπόστολοι ἦσαν ἐπιτηδείους. καὶ πείσαντες, φησι, τοὺς ὄχλους, καὶ λιθάσαντες Ⓦ Παῦλον, ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως. ἐνταῦθα πληροῦται ὃ, Αρκεῖσθαι ἡ χάρις μου. ἡ γὰρ δυνάμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. μᾶλλον τοῦτο τῦ Ⓦ χαλάσαι ἐχείρα. Ⓐ μὴν οὐκ ἐθανάτωσαν, ὡς ἔθος ἐνόμιζον· οὐδὲ ὁ ἔσυρον πείσαντες τοὺς ὄχλους. τοσοῦτον γὰρ πάντως εἰκὸς ἦν θαυμάζειν αὐτούς. ἔ ὅρα, ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἐν ᾗ ὅπως ἐθαυμάσθησαν. ἐν αὐτῇ τὰ δεινὰ παροῦσι. καὶ τοῦτο ὁ τοὺς ὁρᾶσθαι ὠφέλει.

Αντιοχ. ε. β. Κορ. ι. ζ. β. Κορ. ιβ. ε.

χ. συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τοῦτο αὐτὸν πάσχειν, ἵνα μὴ αὐτῷ φυσιοῦ

ὅπου ὁ καὶ ἀφ' τοῦτο" στενοχωρῆται πάλιν, ἄκρα τοῦτο αὐτοῦ δηλοῦντος καὶ λέγοντος· Ινα μὴ ὑπὲρ ἐμὲ λογίσηταί τις ἢ βλέπει με, ἢ ἀκούῃ τι ἐξ ἐμοῦ.

χ. καὶ παρακαλῶν

20 Κυκλωσάντων ὁ τῶν μαθητῶν αὐτὸν, ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. 30

Ορᾶς σοφίαν; ὁρᾶς πόθον ζέοντα καὶ πεπυρωμένον; εἰς αὐτὴν πάλιν τὴν πόλιν εἰσῆλθεν, ὥστε διεξοδῶσαι, ὅτι εἴ πού τις ὁ ἀντεκρούσθη, ἀφ' ὃ Ⓦ λόγου "βάλεσθαι αὐτόν, καὶ ἀφ' ὃ μὴ δῦναι ἐκκλησίαν αὐτῶν Ⓦ θυμόν. ταῦτα τῶν σημείων ἐκ ἦσαν τὰ λαμπρότερα ἐπιδεῖξαι, καὶ μᾶλλον χαρᾶναι προσεκδέχεσθαι. οὐδαμοῦ ὁ λέγει, ἔστι ὑπέστρεψαν χαίροντες, ὅτι σημεῖα ἐποίησαν· ἀλλ', ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τῦ ὀνόματος αὐτῦ ἀτιμασθῆναι. καὶ τοῦτο δὲ ἀφ' τῦ Χριστοῦ ἐδιδάχθησαν λέγοντος· Μὴ χαίρετε ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται. ἡ γὰρ ὅτι ταῦτα ἐκλαμπρὸς αὐτὴ ἐστί, ὃ παρὰ τοῦ ἀφ' Χριστοῦ. Εἶτα καὶ πόλεις πάσας ἐπῆσαν εἰ ἃς ἐκπεδώθησαν. Καὶ τὴν ἐπανοδον ἔξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην.

Ανκ. ε. κ.

χ. καὶ παρακαλῶν ἐν

21 Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ Ικόνιον καὶ Αντιόχειαν,

22 Επιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι ἀφ' πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῦ Θεοῦ.

Τοῦτο ἔλεγον, τοῦτο ἐδίκνυον. Ἐπιστηρίζοντες, φησι, τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν· ὥστε ἐσπουδασμένοι

ἔνθα δὲ οὐ μέλους ὀπὶ δεξίᾳ ἐστὶ, σὺν φωνῇ, ἀλλὰ νοημάτων δὲ φιλοσοφίας δυνάμεις, δὲ πνοὴ ῥάδιον εἰπεῖν ἡ ἀπαγγελία, πῶς οὐκ ἄξιος κατηγορίας ὁ μὴ δυνηθεὶς εἰπεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐπήνεσεν τὸ λεγόμενον; σὺν οὕτω πρέπει ἐκκλησία, ὡς σιγή, ὡς βοταξία. ἀλλ' ἔστις ὀπτικὸς ὄχλος ὁ θόρυβος, δὲ βαλανεῖον, ἢ πομπαῖς, ἢ ἀγέλαις· ἔνθα δὲ τοιούτων δογμάτων ἡ διδασκαλία, γαλήνη ἡ ἡσυχία δὲ φιλοσοφία, δὲ πολὺς ὁ λιμὴν εἰς ὃν ὀφείλομεν τὰ δόγματα ἡμῶν καὶ δύπολαμβάνειν πρώτας εἰδέναι. πρέπει γὰρ ἡμᾶς ἔρημον πάντων ὀπτικῶν, δι' ὧν ὠφελήσαι δυνήσομεν τὰς ὑμετέρας ψυχάς. οὐ μικρὸς ἡ σὺν τοῦτο ὄφελος εἰς μέσον δοκεῖ· οὐχ ὑμᾶς ὠφελήσει μόνους, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς. οὐκ ἀφίστησι σκηνοποιΐας, σὺν ἑστῶτι καὶ δόξης ἐρᾷ, σὺν τὰ τέρποντα λέγει, ἀλλ' ἃ τὰ ὠφελοῦντα· σὺν πρέπει σεμνὴν καὶ κόσμιον λέξεως, ἀλλὰ πρέπει πνεύματος δυνάμει πᾶσαν ἀπαγορεῦσαι τὴν χεῖρα τοῦ ῥοπτοῦ. εἴσοδος εἰς ζωγραφίαν, καὶ ὄψις πολλοῦ σκιᾶ τοῦ σιγοῦ. οὐκοῦν καὶ σὺ ζῶντα. καὶ γὰρ δὲ σὺ ζῶντα εἰκόνας γράφουσιν βασιλικάς, καὶ σὺν μίαν ἰδιωτικὴν λαβὼν τῶν χρωμάτων τῆς ἀρετῆς. τί μοι τοῦτο; πάλιν κρατεῖτε; οὐκ οὖν καλὸν δὲ τὸ ἀγαθὸν δοκεῖ; καὶ τοῦτο οὐ φύσει· ἀλλὰ πᾶν σπουδῇ πολλῇ μᾶλλον κατορθοῦται αὐτοῖς μεμαθηκόσιν. "γραφὴς τοίνυν ἐστὶν ἡμῖν, γλῶττα· τεχνίτης δὲ τὸ πνεῦμα δὲ ἅγιον. εἰπέ μοι, σὺ τοῖς μυστηρίοις μὴ τῆς θορύβους; μὴ τῆς γραφῆς; ὅταν βαπτιζώμεθα, ὅταν τὰ ἄλλα πράττωμεν, οὐχ "ἡσυχία καὶ σιγὴ δὲ πράττεται; τοῦτο σὺ ὦ οὐρανῷ κατέπαυται δὲ κόσμος. ἀλλὰ τοῦτο μεμαθήκαμεν καὶ παρ' ἕλλησιν, ὡς σὺν ὀπτικὴν πράττειν τοιοῦτους καὶ σὺν φιλοπαίδων. ἀλλ' ἐὰν τοῦτο κωλυθῇ, καὶ τῶν σεμνείων ὁ ἄρως σβεσθήσεται). ἔρχῃ, εἴ τις ἐπαίνων ἐρᾷ, δὲ μὴ τὴν ἀκέραιον τοῦτον τυγχάνων, "ὅταν τοὺς χαρποὺς συλλέγῃ. καὶ, σὺν καλῶ, κωρύσωμεν τοῦτον δὲ νόμον, ἵνα πράττωμεν δὲ τῷ Θεῷ δοκοῦντα σεμνότερα, τῆς περὶ αὐτοῦ φιλανθρωπίας ἀξιωθῶμεν, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ, Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα δὲ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λα. 14 ΑΚΟΥΣΑΝΤΕΣ ΔΕ ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, "εἰσεπήδησαν εἰς δὲ ὄχλον κράζοντες, 15 Καὶ λέγοντες· ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; δὲ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ὑμῖν ἐσμεν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ δὲ Θεὸν δὲ ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.

Ρα πάντα μετὰ σφοδρότητος τοῦ ἀποστόλου ποιοῦντας. διέῤῥηξαν τὰ ἱμάτια, ἐπήδησαν, ἐκραξαν, πάντα ἀπὸ διαθέσεως ψυχῆς, "ἀποστρεφόμενοι τὰ ῥηθέντα, καὶ πάντοτε σημεῖα ποιοῦντες. πάντος γὰρ ἦν ἐντὸς, πάντος ἀποδεδειγμένον, εἰ μὴ ἔμελλον θεοὶ νομίζεσθαι, καὶ εἰδωλολατρεύειν εἰσάγειν, ἐν ἦλθον καταλύοντες. καὶ τοῦτο τοῦ διαβόλου ἐστὶ κατασκεύασμα. ⓐ δὲ οὐκ ἠσυχάζουσιν, ἀλλὰ τί; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ὑμῖν ἐσμεν, φασὶ, ἄνθρωποι. εὐθέως ἐκ προοιμίων ἀφίστησι τὸν κακόν. οὐκ εἶπον ἁπλῶς, ἄνθρωποι, ἀλλά, καθ' ὑμᾶς. εἶτα ἵνα μὴ δόξωσι τιμᾶν τοὺς θεούς, ἀκούουσι τί ἐπάγουσι· εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ ⓦ Θεὸν ⓦ ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν δὲ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. ὅρα οὐδαμοῦ τῶν προφητῶν μνημονεύοντας αὐτοὺς, "ἀλλὰ λέγοντας τίνος ἔστιν πάντων δημιουργὸς ὤν, ἢ ἔθνη ἀφῆκεν αὐτὸ τοῦτο;

δι᾽ ῥημάτων, δι᾽ τῶν ἔργων πολεμῇ τὴν διδασκαλίαν. τοῦτο πολλῶν αἴτιον γέγονε κακῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Διὰ τοῦτο καὶ σύγκλητε, ὦ διδάσκαλε, τὸν λόγον χρονίζοντος ἡμῖν ἐν τούτῳ τῷ πάθει. πολλοὶ πολλοὶ γὰρ ἤδη τὸ Εἰς μέσον ταῦτα μακρὸν ἀποτείνειν λόγον. κἂν μὲν κρότου τύχωσι τῶν ἀπὸ τῆς πλήθους, γέγονεν αὐτοῖς τοῦτο βασιλείας ἴσον· ἂν δὲ μὴ σιγῆς Ⓦ λόγον καὶ παύσωσι, γελᾶσι δι᾽ ὅτου μᾶλλον αὐτοῖς ἡ χεὶρ πατέρα κατέχει τῆς σιγῆς ἡ ἀξυμία. τοῦτο γὰρ ἐκκλησίας διέστεφεν, ὅτι καὶ ὑμᾶς οὐ ζητεῖ τι λέγειν ἀκούσας κατθυμικτικόν, ἀλλὰ τέρψας διανάμωσι, καὶ τῷ φόβῳ, καὶ τῇ στενοχωρίᾳ τῶν ῥημάτων, καθάπερ μελῳδῶν καὶ χιθαριστῶν ἀκοαῖς τισιν ἀηδέσι καὶ ἀκαίροις ἐπιτερπόμενοι, καὶ ἡμᾶς ψυχροὺς καὶ ἀναλγήτους ποιοῦντες, ταῖς ὑμετέραις ἐπιθυμίαις ἐπόμβα, δέον ἐκκόπτειν τοῦτο. καὶ τοῦτό γ᾽ ἔστ᾽, οἶμαι ἐγὼ, ἀπὸ πατρὸς [ψυχροῦ καὶ] πέρα τὸ δέοντος μαθητοῦ παιδίου κρατεῖ ἀρρωστοῦντος, πλακοῦντα ἐλπίδων, καὶ ψυχροὶ, καὶ ὅσα τέρπει μόνον τῶν ἀκροωμένων μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῖτο. εἶτα ἐγκαλύμματος παρὰ τῶν ἰατρῶν, ἀπολιχνᾷ τὸν λέγοντα· τί πάθω; οὐκ ἀνέχομαι κλαίων ὁ παιδίον ἰδεῖν. ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε καὶ πονηρότατε· οὐ γὰρ αὖ πατέρα Ⓦ τοιοῦτον εἶπον μι. ἢ πόσῳ βέλτιον ὁ βραχὺ λυπήσαντα ἅπαντος ὑγείᾳ τοῦ παιδὸς ὠφελῆσαι, ἢ τὸν τοιοῦτον χρόνον διωκεῖν ἀηδίαις ἀνθρώποις ἀναπείθειν ποιήσασθαι; τοῦτο παρόντων ἡμῖν, κἄλλη λέξεων ἀδιεργάζοντας, καὶ στενοχωρίας, καὶ ἁρμονίας, ὅπως ἤσωμεν, οὐχ ὅπως ὠφελήσωμεν*· ὅπως θαυμασθῶμεν, ἀλλ᾽ οὐχ ὅπως διδάξωμεν· ὅπως τέρψωμεν, οὐχ ὅπως κατανύξωμεν· ὅπως κροτηθῶμεν, καὶ ἐπαίνου τυχόντες ἀπέλθωμεν, οὐχ ὅπως καὶ ἅπαν ῥυθμίσωμεν. πιστεύσατέ μοι, οὐκ ἄλλως λέγω. ἐπειδὴ λέγων κροτοῦμαι, πρὸ αὐτοῦ μὲ Ⓦ κωφεῖν δώδεκα πάσχω (τί γὰρ οὐκ ἂν πάθοις ἐπεῖν ὁ ἀληθές;) καὶ γαίνυμαι, καὶ ἀγάλλομαι· ἐπειδὴ δ᾽ ἀπλῶν οἴκαδε οἰκοῦσαν τὸν κροτοῦσαι καὶ δεῖν ὠφεληθῆναι, φησὶ τὸ ὠφεληθῆναι ἴδιον, ὑπὸ δὲ κρότου καὶ τῶν ἐπαίνων ἀποκωλυόμεθα, ὀδυνώμεθα καὶ θέλομεν καὶ δακρύομεν, καὶ ὡς εἰκὸς πάντα εἰρηκὼς, ὅτου διάκειμαι, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν λέγω· τί μοι τὸ ὄφελος τῶν ἱδρώτων, τῶν ἀκροάσεων ἐκ θήγοντων καρπὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν λόγον τῶν πρὸς ἡμᾶς πολλάκις εἰρημένων ἡμῖν καὶ νόμον τῶν κωλύοντα τοὺς κροτοῦντας, καὶ παίοντας μὴ σιγῆς ὑμᾶς ἀκροᾶσθαι, καὶ τῆς προσηκούσης ταύτης ἀξίας. ἀλλ᾽ ἀπάγεσθε, ὦ διδάσκαλε, καὶ πείθεσθέ μοι· καὶ, εἰ δοκῇ, τοῦτον κυρώσωμεν Ⓦ νόμον ἤδη, μηδενὶ τῶν ἀκουόντων ἐξεῖναι κροτεῖν μετὰ ταῦτα λέγοντός τινος· ἀλλ᾽ εἰ βούλοιτο θαυμάζειν, θαυμαζέτω σιγῇ· σαθεὶς ὁ κωλύων· πᾶσα γὰρ ἡ ταραχὴ καὶ ἡ στενοχωρία ἐκεῖ ὅ δι᾽ ἐκεῖνα τὰ λεγόμενα γίνεται. Διὰ τί ἐνεργήσατε; ἐκεῖ τοῦτο Ⓦ νόμον τίθημι. ὑμεῖς γὰρ σαθεὶ ἀκούσαι δύνεσθε. πολλῶν γὰρ τοῦτο ἀγαθῶν αἴτιον ἔσται, καὶ διδασκάλιον φιλοσοφίας. καὶ τῶν Ⓐ ἔξω φιλόσοφοι διελέγοντο, καὶ σαθεὶς οὐδαμοῦ κρότος αὐτοῖς ἐπῆν· καὶ Ⓐ ἀπίστολοι ἐδημηγόρουν, καὶ οὐδαμοῦ τοῦτο ἐγένετο, ὅτι μεταξὺ λεγόντων ἐκείνων τοῖς κρότοις διέκοπτον Ⓐ ἀκούοντες Ⓦ λέγοντα. μέγα τοῦτο κέρδος ἡμῖν. ἀλλὰ κυρώσωμεν τοῦτο, καὶ μὴ ἰσχνίας πάντες ἀκούωμεν καὶ λέγωμεν ἅπαντα. εἰ μὲν γὰρ μὴ σαθεὶς κρότος ἀπῆμεν ἔχοντες ἅπερ ἠκούσαμεν, μάλιστα μὲν σαθεὶ οὕτω χρήσιμος ὁ ἐπαινος (ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἀκριβολογησαίμην· μὴ μέτρις ἀγρείοις χρᾶσθε) ὅμως γ᾽ ἂν μηδὲν ὃ πλέον, ἀλλά γε βλάβοι, λύσωμεν ὃ κώλυμα· ἀνέλωμεν τὰ σκιρτήματα· ἐκκόψωμεν καὶ πηδήματα τῆς ψυχῆς. ὁ Χριστὸς ἐδημηγόρουν ὅπου τὸ ὄρος· ἀλλ᾽ σαθεὶς σαθεὶ εἶπεν ἕως ὅτου Ⓦ λόγον ἐτέλεσεν. οὐκ ἀποστρώ σαν βουλόμενος κροτεῖσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον θαυμάζεσθαι ποιῶ. πολλῷ βέλτιον μὴ σιγῆς ἀκούσαντα, διὰ τῆς μνήμης τὸ πάντα τῷ χρόνῳ κροτεῖν, καὶ τὸ οἰκεῖα, καὶ τὸ ἀγρεῖα, ἃ πόνῳ ἀποτέλεσαντα ἀπέρχεσθαι οἴκαδε κενοί, οὐκ ἔχοντα τῶν κρότων τὸν ὠφελησον. πῶς γὰρ οὐ καταγέλαστος ὁ ἀκροατής; πῶς οὐ κόλαξ καὶ ἔρως νομισθήσεται μᾶλλον, ὅτι μὲ καλῶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος ἀπεθαυμάσθη, τί δ᾽ εἶπεν οὐκ ἔχει διὰ τοῦτο κολακείας ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ κιθαρῳδῶν ἀκούσας καὶ τραγῳδῶν, εἰκότως ἂν τοῦτο πάθοι, ἅτε οὐκ εἰδὼς ὁμοίως τῶν ῥῆσιν εἰσφέ-

εἴρηται

κ. -πατέρα ἐπίσης

κ. κιθαρῳδῶν καὶ τραγῳδῶν κ. ἀκούσαντα κ. ἅπερ δέοντος

* στενοχωρίας

κ. ἀλλὰ καὶ λόγων κ. τῶν ἔξω φιλοσόφων διαλεγομένων, καὶ

το ⓐ διδάσκαλοι, ⓒ αὐτοὶ ἔχαιρον. Εἶδες φύσει διαβολίου δύναμιν ἔχοντος πολλήν; ἐκκόπτει, φησί, ⓒ ψυχὰς τῶν ἐθνῶν ⓒ τῶν ἀδελφῶν· τυπτήσι, διέβαλον τοὺς ἀποστόλους· μυρία αὐτῶν κατηγόρησαν, ἁπλᾶς οὔσας καὶ κακουργίας διέθηκαν. ⓗ ὅρα πῶς πάντα ταχέως τῷ Θεῷ δύναται θῆναι τὰ παθήματα. ἰκανοὶ χρῆσαι, φησί, διέστειλαν παῤῥησιαζόμενοι [ὅτι] τῷ Κυρίῳ ⓒ μαρτυροῦντι τοῖς λόγοις τῆς χάριτος αὐτοῦ. μὴ τοῦτο ἐλαττώσεως εἶναι νομίσῃς. ὅτι γὰρ ἔλεγεν, τοῦ μάρτυρα ποιεῖται, φησίν, ὅτι Ποντίου Πιλάτου, τοῦτο ἡ παῤῥησία ἐδίκαιον. οὐκοῦν θαῤῥῶμεν ⓒ ἐπὶ τοῖς λαοῦ φησιν. οὐ παρείμεθα τούτων, ἀλλ' ἔνδοθεν τοῦ ὁρμᾶσθαι, ⓗ κατέφυγον εἰς ἑτέρας πόλεις τῆς Λυκαονίας, Λύστραν ⓗ Δέρβην ⓗ τὴν περίχωρον, ἔνθα οὐδαμοῦ ⓦ ὑμῖν αὐτῶν ἐκείνων ἐστὶν ⓦ ὧν ἕνεκεν ἐκεῖσε ἐλήλυθεν. ὅρα ⓗ τὴν ἐνθένδε τοῦ ἀφέλειαν, ⓒ τὴν Ἰουδαίων τοῦ κακουργήματος. διὰ ἔργων ἐπεδείκνυτο ὅτι ἄξιοι ἦσαν ἀκούειν, ὄντως ἐπέμενον αὐτοῦ ἀπὸ σημείων μόνον. ⓐ μὴ ὡς ὄντες ἐπίμονοι ⓐ ἢ ὡς λυμεῶνας ἐδίωκον. ⓗ μὴ ῥᾳθυμοῦντες προσέκοπτον τῷ κηρύγματι, ἀλλὰ ⓗ ἔλεγον· ⓐ θεοὶ αἱ ἀνθρώποις ὁμοιωθέντες κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς· Ἰουδαῖοι ⓗ ἐσκανδαλίζοντο. ἐκάλουν τί, φησί, τὸν Βαρναβᾶν Δία, ⓦ ⓗ Παῦλον Ἑρμῆν. ἐμοὶ δοκεῖ ⓒ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἀξιοπρεπὴς εἶναι ὁ Βαρναβᾶς. οὐ μακρὸς καὶ σὺ* πιεσμὸς ἦν ἁμαρτίας ἐφύη πολλῆς. ἀλλὰ ⓗ ἐπείθησαν τοῖς ἀποστόλοις ἀρετὴ δείκνυται. καὶ ὅρα πῶς πάντα ταχέως πάντα δύναται θῆναι τῷ Θεῷ.

Τούτους ⓗ ἡμεῖς ζηλώσωμεν· μηδεὶς ἡμέτερον εἶναι νομίζωμεν, ἀπόντας ⓗ αὐτὴ πίστις οὐχ ἡμέτερον. ὅπου γὰρ οὐχ ἡμέτερον, ἀλλὰ ὃ πλέον τοῦ Θεοῦ, ἄκουε Παύλου λέγοντος· Καὶ οὗτος οὐκ ἐξ ἡμῶν, Θεοῦ δῶρον· μὴ τοίνυν μέγα φρονῶμεν, μηδὲ φεισώμεθα, ἀδελφοὶ γὴ καὶ σποδὸς ὄντες, καὶ πόνος ἡ σκιά. Εἰπέ γάρ μοι, Δίκαιόν σοι μέγα φρονεῖς; ἐλεημοσύνην ἔδωκας, ἢ τὰ χρήματα ἐκείνοις; καὶ τί τοῦτο; σύνοιδεν, Εἰ μὴ ἠθέλησά σε ποιῆσαι ὁ Θεὸς πλούσιον. σύνοιδεν τοῦτο πενιχρός· μᾶλλον ⓒ σύνοιδεν ὅσοι ⓗ τὰ σώματα ἐπέδωκαν, ἢ μὴ δυνηθῆναι μυρία ἑαυτοῖς ἐπαλγῆσαι. σὺ δίκαιον ἑαυτῷ ἔδωκας, ὁ Χριστὸς δίκαιόν σε· σὺ ἀπέδωκας ὃ ὀφειλόμενον, ὁ Χριστὸς οὐκ ὠφειλέσθη. ὅρα τοῦ μέλλοντος ὃ ἄδηλον, ἢ μὴ ὑψηλοφρονεῖ, ἀλλὰ φοβοῦ. μὴ ἐλαττώσῃς τοῦ δρέπτου τὴν ἀλαζονείαν. βούλει οὕτως μέγα διεργάσασθαι; μηδέποτε ἐπιτιμήσῃς ὡς τοῦ μεγάλων τῶν κατορθωμάτων. ἀλλὰ παῤῥήσιος ὦς ἀλλὰ κακίαν παῤῥησίαν ἴσασι· ἀλλ' ἐνδείκνυσο τῆς παῤῥησίας ⓒ τὸν ὠμότητα καὶ τὴν ἀπόνοιαν φεύγειν. ἐνδείκνυσο ταπεινοφροσύνης ἴσον· αὕτη μήτηρ ⓒ ῥίζα, ἢ ἔρως, ἢ ἐπιστήμη, ἢ στοιχεῖωσις τῶν ἀγαθῶν· ταύτης δοῦλοι βδελυκτοὶ ἢ μιαροὶ ἢ ἀκάθαρτοί ἐσμεν. ἔστω γάρ μοι, Εἰ βούλει, ἰσχυρός δοκῶν, ἢ χαλεπὸς ἰώμενος, ἢ λεπρὸς καθαίρων μὴ ἀπειρίας· ἐνδείκνυσο τοῦτο μιαρώτερον, ἐνδείκνυσο ἀσεβέστερον, ἐνδείκνυσο ἀναγκαιότερον. μηδεὶς ⓒ νομίσῃς σαυτόν. λέγει ἔχεις ⓒ διδασκαλικὸν χάρισμα; μὴ ⓒ τοῦτο νομίσῃς πλέον τι τῶν ἄλλων ἔχειν. ⓒ τοῦτο μάλιστα ταπεινοῦσθαι ὀφείλεις, ὅτι πλείονων ἠξιώθης δωρεῶν. Ὡ γὰρ πλοῦτος ἀφέθη, πλοῦτος ἀγαπήσει. ὀκνῶ ⓗ ταπεινοῦσθαι χρή, ὅτι τοὺς ἄλλους παῤῥησιάζεσθαι, εἰς σὲ ἐπείθυσεν ὁ Θεός. φόβου δίκαιον τοῦτο. πολλάκις γάρ σοι ⓗ ἀπωλείας τοῦτο γέγονε πρόφασις, ἀλλὰ μὴ ἡμῖν. τί μέγα φρονεῖς; ὅτι διδάσκεις ⓒ λόγων; ἀλλ' ὄκνησον τοῦτο ὃ φιλοσοφεῖν ⓒ ῥήμασι· δίδαξον με ⓒ τὸν βίον τὸν σόν. αὕτη ἡ διδασκαλία ἀρίστη. λέγεις ὅτι δεῖ μετανοεῖν, ἢ μακρὰν ἀπῆλθε τούτου λόγου ἀπατώμενος, ⓒ ῥητορεύεις ῥέων ἀκωλύτως; ἀλλὰ σὺ βελτίων ἐκείνου, φησίν, ὁ δι' ἔργων τοῦτο παιδεύων ἐμέ. οὐ γὰρ ὄντως ἐνοῦσθαι σοι τῇ ψυχῇ ⓒ τὰ μαθήματα ἀπὸ ῥημάτων, ὡς ἀπὸ πραγμάτων. εἰπέ ⓗ μοι ἐὰν μὴ ὃ ἔργον ἔχῃς, οὐ μόνον οὐκ ὠφέλησας εἰπών, ἀλλὰ ⓗ μείζονος ἔβλαψας. βέλτιον σιγᾶν. δίκαιόν τι; ὅτι ἀδυνατώτερόν μοι ὃ πρᾶγμα" κρῖνας. οἶσθα γάρ, ὅτι Εἰ σὺ ὁ ταῦτα λέγων οὐ κατορθοῖς, πολλῷ μᾶλλον ἐγὼ συγγνώμης ἄξιος. Διὰ τοῦτό φησιν ὁ παῤῥησιάστης· Τῷ ⓒ ἀμήτορι πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός· ἵνα τί σὺ ἀκριβολογῇ τὰ δικαιώματα μου; μείζων γὰρ αὕτη ἡ βλάβη, ὅταν καλῶς διδάσκων τις

χ. ἀπέφυγον ἐλθόντες ⓗ δυνάμει ἀπῆλθον ἐκεῖσε τις ἐν τῇ χώρᾳ ἀπίθου, εἰς ἑτέρας πόλ.

* ἴσως

ΗΘΙΚΟΝ Εφ. β. κ.

χ. φυσιοῦσθαι

χ. καθίστ.

Ψαλμ. κθ. κ.

γὰρ ἰώμενοι τὰ σώματα, τότε καὶ ψυχὰς ἐθεραπεύοντο· οὐκ ἦν οὐχ ὕπος. ἐμοὶ δοκεῖ εἰς τ̄ ψυχὴν ἰδεῖν τὴν αὐτοῦ Ⓦ Παῦλον. ἐ ἤλπετο, φησι, τὴν ἀφελειαν τὴν μείζονα τῆς ἀκριβοῦς ὑγείας ὃ ἄλγεσθαι.

11 Οἱ δ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησε Παῦλος, ἐπῆραν αὐτῶν τὴν φωνὴν Λυκαονιστὶ λέγοντες· Ⓐ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς,

12 Ἐκάλουν δ Ⓦ μὲν Βαρνάβαν Δία, Ⓦ δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τ̄ λόγου.

13 Ὁ δ ἱερεὺς τ̄ Διὸς τ̄ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν, ταύρους καὶ στέμματα ὅτι σὺν πυλῶσιν ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. Ἀλλ οὐκ ἐᾷ τοῦτο ποιεῖν ὁ Θεὸς δῆλον. τῇ δ οἰκείᾳ φωνῇ ἐφθέγξατο λέγοντες, ὅτι Ⓐ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. διὰ τοῦτο ποιεῖν αὐτοῖς ἔλεγον. ὅπερ δὲ εἶδον τὰ στέμματα, τότε ἐξελθόντες, διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν.

14 Ἀκούσαντες δ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας τε καὶ Παῦλος, διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, εἰσεπήδησαν εἰς Ⓦ ὄχλον κράζοντες,

15 Καὶ λέγοντες· ἄνδρες τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι. Οὐ- χ. πάντα
ρα αὐτὸν πάντα χοῦ δόξης καθαρεύει· ἃ μόνον οὐκ ἐφιεμένους, ἀλλὰ καὶ διδομένων διακρουομένους·
Παρ. γ. ιθ. ὥσπερ καὶ Πέτρος ἔλεγε· Τί ἡμῖν ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τ̄ περιπα-
Ιωρ. α. α. τεῖν αὐτόν; καὶ ὅτι ὃ αὐτὸ φασι, καὶ Ἰωσὴφ δ ἔλεγεν ὅτι τ̄ ἐνυπνίων· Οὐχὶ διὰ τ̄ Θεοῦ ἡ διάσα-
Δαν. Ε. λ. φησις αὐτῶν; καὶ ὁ Δανιὴλ ὁμοίως· Καὶ ἐμοὶ δ οὐκ ἐν σοφίᾳ τ̄ ὄντι ἐν ἐμοὶ ἀπεκαλύφθη.
β Κορ. γ. α. καὶ Παῦλος πάντα χοῦ τ̄ τὰ φησι, ὡς ὅταν λέγῃ· Καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; καὶ πάλιν, Οὐχ 20
ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ ἑαυτῶν λογίσασθαί τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν· ἀλλ ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ. διὰ
τοῦτο καὶ ἐνταῦθα αὐξάνει τὰ ἐγκλήματα. οὐκ ἁπλῶς αὐτοῖς ἐπεστόμισε τὸ στόμα οἱ ὄχλοι· ἀλλὰ πῶς; ἐξέστη κ. στόμα δίδου
λαλῆσαι αὐτοῖς καὶ αὖθις πάλιν, καὶ δείξας τὸ ἔργον ἐπεδείξατο τὸ εὐσεβές. ὅρα πάντα χοῦ πα-
ρακαλοῦντας, οὐκ ἀποδεχομένους ἁπλῶς, οὐδὲ κολακεύοντας. διὰ τοῦτο ἔλεγον· οἵτινες πρόσ- 25
λαβέσθαι αὐτοῖς ἐπειδον προσμένῃ τῇ χάριτι τ̄ Θεοῦ. διὰ τί πρὸ τούτου μὴ ἀπετέλεσεν; ὅτι
πάντως Ⓐ ἀπίστοντες ἠσύχαζον. ὁρᾷς ὅτι πάντα χοῦ πάθη ἐκποιοῦντα; καὶ οὐκ αὐτὰ λέγει μόνον,
ἀλλὰ καὶ ἐβλασφήμουν. καὶ γὰρ ἡ καρδία ἀδάμαντος ἴσα). διὰ τοῦτο παῤῥησίαν. ὑμῖν ἔοικε, φησι, καὶ ἄλ-
λοις πᾶσι λαλεῖσθαι τὸν λόγον· ἐπεὶ δ ἀπωθεῖσθε αὐτόν. ἀδίκου ὑβριστικόν. ὃ δὲ διὰ τ̄ ὅτι τ̄ 30 * ἐπάγκα
προφητ̄ ἐποίουν· Μὴ λαλεῖτε ἡμῖν, φησι, λαλιᾶ. ἐπεὶ δ ἀπωθεῖσθε αὐτόν, φησι, οὐκ ὑμᾶς.
ἃ γὰρ ὡς ἡμᾶς ἠδύνεισι πρὸ ὑμῶν. ἵνα γὰρ μή τις βλασφημίας εἰ νομίσῃ, * ὃ, οὐκ ἀξίους κρί-
νετε ἑαυτοὺς, διὰ τοῦτο προσθεῖσι εἶπεν, ἀπωθεῖσθε αὐτόν· καὶ τότε, στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη.
πολλῆς ὑπεικείας γέμει τὸ ῥῆμα. οὐκ εἶπεν, ἐγκαταλιμπάνομεν ὑμᾶς, * δεικνὺς ὅτι δυνα- * ἀλλὰ φέ-
τὸν καὶ σὺν θεῷ παλιν στραφῆναι· ἐ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τ̄ ὑμετέρας ὕβρεως γέγονεν. οὕτω ρομαι εἰς τὰ
γὰρ εἰσπέφυκεν ἡμῖν. * ἐδει μὲν οὖν ἀκοῦσαι καὶ ἔθνη· πλὴν τοῦτο οὐ πρὸ ἡμῶν, πρὸ ὑ- * πῶν ἀεὶ ἐπι-
μῶν γέγονε ὃ προ ὑμῶν [ὀφῦλον.] οὕτω γὰρ ἐστέλλατο ἡμῖν ὁ Κύριος. Τέθ- πεύοκεν
ηκά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν· τοῦτον, εἰς γνῶσιν τοῦ ὅτι σωτη-
ρία· καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐθνῶν, ἀλλὰ πάντων. τοῦτο γὰρ δηλοῖ δ εἰπών, ὅσοι ἦσαν τεταγ-
μένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ τοῦτο τιμήσει τοῦ κ̄ Θεοῦ γνώμῃ αὐτοῦ προσλαβέσθαι·
τιμᾶσθαι δ [εἶπεν, ἵνα δείξῃ, ὡς] οὐ κατ ἀνάγκην. Οὓς γὰρ προέγνω, φησί, καὶ προώ- Ρωμ. η. κθ.
ρισεν. οὐκ ἐπὶ τῇ πόλει διεκαπάρηξε, δηλαδὴ καὶ ἐπὶ τῇ χώρᾳ. ἀκούσαντες γὰρ οἱ ἐξ ἐθνῶν, καὶ αὐτοὶ
μετὰ ὀλίγον προσῆσαν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, φησι, παρώξυναν καὶ σεβομένας γυναῖκας, καὶ ἐπήγειραν
διωγμὸν ὅσον, καὶ τ̄ πρὸ τ̄ γυναικῶν γοητευόντων αὐτοὺς λοιπὸν αἵτινες καθίσαντο. καὶ ἐξέβαλον αὐτούς,
φησι, ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν· οὐχὶ τ̄ πόλεως μόνης, [ἀλλὰ τ̄ χώρας ἁπάσης.] Εἶτα
δ φοβερώτερον· Ⓐ ἐ μαθηταί, φησι, ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου. ἐδιώκον-

το

51 Οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν χοῦν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς, ἦλθον εἰς Ἰκόνιον. Ἐν ᾧ δὲ φοβερὸν ἐποίουν λοιπόν, ὁ προστάττει ὁ Χριστός, λέγων· Καὶ ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς, ἐκπορευόμενοι ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν. Matth. 10. 14. Mar. 6. 11.
αὐτὸ δὲ οὐκ ἁπλῶς τοῦτο ἐποίουν, ἀλλ' ἵνα ἀπολάβωσιν πρὸς αὐτούς. πλεῖον οὐδὲν τούτου δυνάμενοι ἐργάσασθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπίφθονον τὸν λόγον. διὸ καὶ τοῦτο δηλοῖ ἐπάγων·

52 Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου. Παθοῦσι γὰρ διδασκάλου πρόρρησιν οὐκ ἐγκόπτει, ἀλλὰ προθυμοτέρους ποιεῖ τοὺς μαθητάς. χ. ἐκκόπτει

1. Ἐλθόντες δὲ εἰς Ἰκόνιον κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσῆλθον εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως, ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων πλῆθος πολύ. κζ. ιδ.

Πάλιν εἰς τὰς συναγωγὰς εἰσέρχονται. ὅρα πῶς οὐκ ἐλύπουν διωλύτους εἶναι, εἰπόντες ὅτι τρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. ἀλλ' οὐδὲν τῆς παρρησίας ὅμως ἀπαλλάττουσιν αὐτοὺς τὸν ἔλεγχον. ὥστε πιστεῦσαι, φησίν, Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ὡς καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀγαλέγεσθαι.

2 Οἱ δὲ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι, ἐπῆραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. Κατὰ τὸ αὐτὸ λοιπὸν καὶ τὰ ἔθνη ἐπῆραν, ὡς οὐκ ἀρχαίων αὐτοί. Ἵνα οὖν ἐκεῖθεν οὐκ ἐξέπεσον; οὐ γὰρ ἐδιώκοντο, ἀλλ' ἐπολεμοῦντο μόνον.

3 Ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον ἐποίουν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, καὶ δίδοντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. χ. διὰ τὸν

Τοῦτο ἐποίει τὴν παρρησίαν· μᾶλλον δὲ τὴν μὴ παρρησίαν ἐποίει ἡ αὐτῶν προθυμία. διὰ γὰρ τοῦτο μᾶλλον πολλοὺ οὐδαμοῦ σημεῖα ποιοῦσι· τὸ δὲ πιστεῦσαι τὸν ἀκούοντας, τῷ σημείῳ ἐῶ συνεπιλαμβάνειν καὶ τὴν παρρησίαν.

4 Ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως· καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις· οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. Οὐ μικρὰ [εἰς κατηγορίαν] καὶ αὐτὸ τὸ σχισθῆναι. Τί τοίνυν ὁ ἔλεγχος ὁ Χριστός· Οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. Matth. 10. 34.

5 Ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς,

6 συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς [κώμας] πόλεις τῆς Λυκαονίας, Λύστραν καὶ Δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον,

7 κἀκεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι. Πάλιν ὥσπερ ὑποπόδιον ἑαυτοὺς βουλόμενοι τὸ κήρυγμα, μετὰ τὸ ἐξηθυμῆσαι πάλιν αὐτοὺς ἐξάγουσιν. ὅρα πάντα χορὸν τῶν διωγμῶν μεγάλα ἐργαζομένους ἀγαθά· καὶ τοὺς μὲν διώκοντας, πεπωρωμένους, τοὺς δὲ διωκομένους, λαμπροτέρους ἀποφαίνοντας. ἐλθὼν γὰρ ὁ Λύστρος, ποιεῖ τὸ θαῦμα μέγα, καὶ χωλὸν ἀνίστησι, καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ. καὶ πῶς, ἄκουε.

8 Καί τις ἦν, φησὶν, ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν, ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ· ὃν οὐδέποτε περιεπάτησε,

9 οὗτος ἤκουσε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι,

10 εἶπε μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός· καὶ ἥλατο καὶ περιεπάτει. Διὰ τί μεγάλῃ τῇ φωνῇ; ὥστε τοὺς ὄχλους πιστεῦσαι. ὅρα δὲ πῶς στοιχεῖ ἀκριβῶς τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. Τί γάρ ἐστι τὸ, ἤκουσε; οὐδὲν φιλοσοφίας; οὐδὲν ὑπὸ τῆς χαλεπότητος πρὸς τὸ ἀναιδὲς τῆς ἀκροάσεως προσελάβετο. ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι. καὶ ἐκείνῳ τὸν προσαίρεσιν· καὶ τοι ὑπὸ τῶν ἄλλων τύπτεσθαι ἑωρᾶτο. προσέτι γὰρ

σι. μὴ ἅ τὰ λοιπὰ αὐτὸς ἑαυτῷ μνημονεύει ποιῶν. ὁρᾷς τὴν προθυμίαν ὅση; ἠκολούθουν αὐτοῖς, φησι. τί οὖν ὁ αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν αὐτοὺς; οὐκ ἐῶν χωρεῖς· πίστιν ἔδει φῶτι βεβαίως ἐμμένειν.

43 Λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ· οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς, ἔπειθον προσμένειν αὐτοὺς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ.

44 Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. καὶ τοῦ ἐπομένου τῷ

45 Ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους, ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις, ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες.

Ορα πῶς καχίᾳ πλησιάζουσι τῷ πλήθει ἑτέρους. τοῦτο μᾶλλον αὐτοὺς ἐποίει λαμπροὺς, ὃ ἀντιλέγει ἐκείνους. ὃ μὴ δοῦναι προσῆκον, αὐτόματοι προκαλέσασι. ἀντιλέγοντες, φησι, καὶ βλασφημοῦντες. ὥστε ἰταμότητος." ἐφ' οἷς αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι ἔδει, οἱ δὲ ἀντιλέγουσι. καὶ διὰ τοῦτο ἐχθροὶ, διὰ ταῦτα αὐτά.

46 Παρρησιασάμενοι δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον· ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. Ορᾷς πῶς φιλονικήσαντες μᾶλλον ἐξέτρεψαν ὃ κήρυγμα, καὶ μᾶλλοι ἐδοκίμασαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ ἔθνη ἀποτεμόντες, καὶ ἀθυμοῦντες ἑαυτοὺς ἐγκλήματα ποιήσαντες τοῖς ἀλλοτρίοις; καὶ οὐκ εἶπεν, ἀνάξιοί ἐστε, ἀλλ', ἐκείνους ἑαυτοὺς ἀνάξιους, ἀνέπαφον τὸν λόγον ποιεῖ. ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. Ησ. μδ. ε.

47 Οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Κύριος· τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. Ινα γὰρ μὴ ἀκούοντα τὰ ἔθνη λυπῆται, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνων κατακρίσεως μὴ τυγχάνοντα τῶν ἀγαθῶν, ἐπάγει τὴν προφητείαν λέγων· τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

48 Ακούοντα δὲ τὰ ἔθνη, φησί. Τοῦτο καὶ αὐτοὺς προθυμοτέρους ἐποίει, ὅτι ὧν ἐκεῖνοι ὤφειλον ἀκούσαντες ἀπολαῦσαι, αὐτοὶ τούτων ἀπολαύουσι, καὶ εἰκὸς μᾶλλον ἔδακνεν.

Ακούοντα δὲ τὰ ἔθνη, φησὶν, ἐχάρησαν καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ ὅτις ἦσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. Τουτέστιν, ἀφωρισμένοι τῷ Θεῷ. ὅρα πῶς δείκνυσι τὸ πάχος τῆς ὠφελείας.

49 Διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας.

Τουτέστι, διεκομίζετο. ὥστε ἔλεγον· οὐκ ἔπεσαι μέχρι τοῦ ζήλου, ἀλλὰ καὶ ἔρχα προσέθηκαν. ὅρα πάλιν πῶς διωκόμενοι ἕτερα κατασκευάζουσι μεγάλα διὰ τοῦ ζήλου. κατασκευάσαι γὰρ ὃ παρρησιάσασθαι αὐτὸν καὶ εἰς τὰ ἔθνη ἐλθεῖν." καὶ ἀκουε πῶς. παρρησιασάμενος δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον· ὑμῖν, φησιν, ἦν ἀναγκαῖον προλαλεῖσθαι τὸν λόγον. ἐπεὶ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. * ἀλλ' ὅρα καὶ τῇ παρρησίᾳ μέτρον ἐπιτιθεῖ· καὶ εἰκότως. εἰ γὰρ Πέτρος ἀπελογεῖτο, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι ἀπολογίας ἐδέοντο, σοβαροῦ αὐτοῦ καὶ λέοντος ὄντος. εἰπὼν δὲ, προσῆκεν, [ἔδει δὲ εἰπεῖν ὅτι καὶ ἐκείνοις ἔδει· καὶ εἶπεν, ἀναγκαῖον,] ἔδει δὴ καὶ ἐκείνοις ἀναγκαῖον. ἐπεὶ δὲ ἀπεστρέφεσθε. οὐκ εἶπεν, ὑμεῖς ἐστε· ἀλλ' ὑμῖν, καὶ ὅτι κολάζεσθε· ἀλλ' ὅτι στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. Εἶδες πῶς πολλῆς ὑπεικείας ἡ παρρησία γέμει; καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τέλει· * ἄμεινον ἐξεῖναι εἰς τὰ ἔθνη.

50 Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας, καὶ τὰς εὐσχήμονας, καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ Παῦλον καὶ Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. Ορᾷς ὅσοι ἐῶσαι καὶ ἀναπαυόμενοι τῷ κηρύγματι; εἰς ὅσον ἀγριότητα αὐτοὺς ἤγαγον;

51 Οἱ

ὅπ πλέοντα ἀχίρωτα γλυκαθαι, ἢ χαλεπωτέρους ἡμῖν τοὺς τοῦς αὐτὰ πάλιν καταξῆναι. πόσης οὖν ἀμφὶ εἰπεῖν ἀνοίας, μηδὲ διηρτεθῆναι δυνάσθαι χειμῶνι τῷ παθεῖν, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκειν, ἢ μέγα φρονεῖν ὅτι τούτοις τοῖς οὐκ ὄντος τῆς ἡμετέρας σπουδῆς, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς τῆς ἡλικίας χειμαζομένοις; οὐχ ὁρᾶτε τοὺς ἰδιώτας, πόσην ἀκρίβειαν ἢ γυμνασίαν ἢ πόνους ἀναλίσκοντας, ἢ σπουδὴν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, ὥστε μὴ καταβληθῆναι ἀπὸ τῶν ἁρμάτων σύρεσθαι; ὅσα ὅσοι ὅτι τύχοι. αἰσχρὸν γὰρ ἀνδρὸς, οὐκ ἀνὸς ἵππου πολλάκις ἀποπεσόντος ἀποπεσόντος ἢ τῇ τέχνῃ πολλάκις τοῦ δὸς δεξάμενος, ἀγαθὸς εὐκόλως ἢ φέρειν. ἢ οἱ Ἰουδαῖοι ὃ μέγα θηρίον ἢ φοβερὸν τῶν ἐλεφάντων λέγεται ἢ δικαιοῦσθαι παιδὶ γενόμενοι μιᾷ πολλῆς ἐπιφανείας. τί δὲ ταῦτά μοι εἴρηται; ὅτι εἰ ἐλέφαντας καὶ ἵππους ἀγρίους ἀγχόμενοι σπουδάζοντες, πολλῷ μᾶλλον τὰ πάθη τὰ ἐν ἡμῖν. πόθεν ἐκλυόμεθα ἀφάτους τὸν βίον; πόθεν ποτὲ τῷ τείχει ἐμβησόμεθα ταύτῃ· πόθεν ἐν χαρᾷ σχολῆς, οὐκ ὄντος τοῦ ἀγῶνος, διελέγξωμεν τοὺς ἑαυτοὺς τί τῶν χρησίμων. τοῦτο ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ ἁρματος ἰσχύειν ἴδοι τις ἄν, ὅτι ὁ ἀγὼν ἀνταγάλλεται. διὰ τοι τοῦτο καταγέλαστοί ἐσμεν. οὐκ εἶπον, πολλάκις γυμναζώμεθα πρὸς τοὺς οἰκείους παρὸν τοῦ περισμοῦ; πρὸς τοὺς παῖδας ὅτι τῆς οἰκίας πολλάκις προξενώμεθα· κατέχωμεν ἐκεῖ ἡμῖν, ἵνα εὐκόλως αὐτῷ ὅτι τῶν φίλων χειρημένοι φανώμεθα· ἢ ὅτι τῶν ἄλλων ἀπόντων ἐν γυμναζόμεθα, οὐκ ἀν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἡμῶν καταγέλαστοι. νῦν ἢ ὅπλα μὴ τῶν ἄλλων ἢ γυμνάσια ἢ μελέται εἰσὶ ἢ τύχαι ἢ παλαισμάτων· ἀρετὴς ἢ οὐδαμοῦ. οὐκ αὖ τολμήσειεν ὁ γεωργὸς ἀμπέλου ἅψασθαι, μὴ πρότερον καλῶς γυμνασθεὶς τὰ γεωργικά· οὐδὲ ὁ κυβερνήτης ὅτι τῶν οἰάκων κρήσας, μὴ πρότερον εὐγυμνασάμενος καλῶς. ἡμεῖς ἢ ἀμελέτητοι πάντα τυγχάνοντες, τὰ πρωτεῖα ἔχειν βουλόμεθα. ἐκβάλωμεν, ἐκβάλωμεν μηδενὶ κοπωθῶμεν, μηδὲ ῥᾳθυμῶμεν, ἕως ἂν ἡδυπαθήσωμεν ὃ θηρίον ἡμερώσαν ὃ ἐν ἡμῖν. οὐχὶ θηρίου πάντος χαλεπώτερον ἐπικρατύνεται ἡμῖν καὶ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία· μὴ ἐμβάλῃς εἰς ἀγρεῦσαι μὴ τούτων τῶν θηρίων, ἕως αἱ αὐτοῖς πρόβατα καλῶς χαλινοί, ἕως αἱ αὐτὰ πιθανούσης καὶ χθονὸς θηρασκευάσῃς. οὐχ ὁρᾶς τούτους τοὺς πρεσβύτας τοὺς ἡμέρας λέοντας ὅτι τῆς ἀγρᾶς, πῶς χερδαίνουσι καὶ θαυμάζονται, ὅτι ἐν τῷ ἀλόγῳ θηρίῳ τοιούτῳ ἡμερότητα κατώρθωσαν; δὸ ἢ ὀξαίφνης ἀγριωθῇ σκύλος τοῦ ὅτι τῆς ἀγρᾶς, καὶ σκυδμώδυσι λοιπὸν ὁ πρεσβύτης αὐτὸν αἰθέρος, καὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀπωλείας γέγονεν αἴτιος. καὶ σὺ τοίνυν τὰ λέοντα πρότερον ἡμέρωσον, καὶ τότε πρᾶσσε· οὐχ ὥστε ἀργύριον λαβεῖν, ἀλλ' ὥστε χερδῶσαι κέρδος, ὃ μηδὲν ἔστιν ἴσον. οὐδὲν γὰρ ἴσον ἀπιστείας, ἢ καὶ τοῖς κεκτημένοις ἐς τοῖς χρωμένοις σφόδρα ὅτι χρήσιμον. ταῦτα οὖν διώκωμεν, ἵνα δυνηθῶμεν τὴν ἀρετὴν τὴν ὁδὸν μὴ ἀκριβείας ἀφικόμενοι τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν ἐς ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λ 42 ΕΞΙΟΝΤΩΝ ΔΕ ΑΥΤΩΝ, ΠΑΡΕΚΑΛΟΥΝ * εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα.

ΕΙδες τὸν Παῦλον τὴν σιωπὴν; οὐχὶ τότε ἐθαυμάσθη μόνον, ἀλλὰ ἐπιθυμῶν αὐτοῖς δοῦναι ἐφεξῆς ἀκροάσεως, εἶπών τινα ἀπόρρητα, ἢ μὴ ἐκλῦσαι, μηδὲ ἐπιξελθεῖν τὸν λόγον, ὥστε αὐτοὺς ἀποστῆσαι ἢ οἰκειῶσαι ἑαυτῷ, ἢ μὴ χαυνοτέρους ἐργάσασθαι τὸν πάντα ἀθρόοι εἰς τὰ ἐκείνων ῥήματα ψυχάς. εἶπεν, ὅτι ἄφεσις ἁμαρτιῶν ὑμῖν καταγγέλλεται· ὃ ἢ πῶς, οὐκ ἐδήλωσε.

βουλόμενος αὐτὸ τοῦτο εἶναι, ἢ τὰ ἐμὰ πάθοις ἂν τοῦτο, ἀλλὰ μὴ τῆς ὑμετέρας ῥᾳθυμίας· δέδοικα γὰρ μή ποτε καλὰς ταλάζωμεν. πεπεῖσθαι γὰρ ὀφείλετε, ὅτι εἴ τις ἐζήμιον ὠφέλησε τοσοῦτον χρόνον, παύσασθαι λοιπὸν ἡμᾶς λέγοντας ἔδει. ὥστε οὐκ ἔδει ῥημάτων ὑμῖν, τῶν ἤδη λεχθέντων ὅπως ἰσχυρῶς εἰρημένων, ὡς ἂν ἄλλους δυνάσθαι ῥυθμίζειν, ἀπὸ τῶν ὠφέλειά τις ὑμῖν προσγίνεται. ὃ γὰρ αἰσχύνομαι ἡμᾶς ἔχειν συνεχῶς ἀγανακτοῦντας, οὐδενὸς ἄλλου τοιοῦτόν ἐστιν, ἢ τὸ τὰ ὑμέτερα μὴ σφόδρα ἀγαπᾶσθαι ἀκριβῶς. τί οὖν αἰσχύνῃ; οὐ γὰρ ἐγκαλῶ δεῖ μόνον. ἀλλὰ καλῶ καὶ δέομαι, μὴ τοῦτο μόνον ὁρᾶν, ὅπως εἰς ἐκκλησίαν ἐμὲ ἀλλήλοις, ἀλλ' ὅπως τι καὶ ἀφέλιμον εἰσάξετε τῇ οἰκείᾳ φαρμακεῖον παθῶν. καὶ μὴ πρὸ ἡμῶν, ἀλλὰ πρὸ τῶν τραυμάτων ἔχητε τὰ κατάλληλα φαρμακα. οἷς, ὅστις ἐμὸς; προσιέτω τοῖς τῶν τραυμάτων ἀναγνώστοις, καὶ πάντως εὑρήσει ἢ ἐν ἰσοτιμίᾳ, ἢ πλείονι· ἐν πλείονι μέν, ὅταν λέγῃ, Ἡροπὴ τῷ θυμῷ αὐτοῦ πᾶσαν αὐτὴν· καὶ, Ἀνὴρ θυμώδης οὐκ εὐχήσεται· καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ πάλιν, Ἀνὴρ γλωσσώδης οὐ κατευθυνθήσεται· καὶ πάλιν, Χεὶρ ἐπὶ χεῖρα οὐ μὴ ἀθῳωθῇ· ἐν δὲ ἰσοτιμίᾳ, ὅταν λέγῃ, Ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ· καὶ πάλιν ὁ προφήτης· Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· καὶ, Ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι σκληρός. ἐν δὲ ἰσοτιμίας, οἷς ὅταν ἀκούσῃς τοῦ Φαραὼ πολλῆς ἐμπλησθέντος ὀργῆς καὶ τοῦ Ἀσσυρίου, καὶ ὅλως ὅταν ἀπολλυμένους. πάλιν ἐστί τις κτῆνος χρημάτων, ἀκουέτω ὅτι φιλαργύρου σοδομιτικώτερον (οὐδὲ γὰρ καὶ τοῦτο ἐμπροσθεν ποιεῖ) καὶ τὸν Χριστὸν λέγοντος, Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ· καὶ τὸν ἀπόστολον, ὅτι Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία· καὶ τὸν προφήτην λέγοντος, Πλοῦτος ἐὰν ῥέῃ, μὴ προσέχετε καρδίαν· καὶ πολλαχοῦ ἕτερα τοιαῦτα. καὶ ἀπὸ ἰσοτιμίαν, Γιεζῆ, Ἰούδαν, οὐκ ἀρχομένων τῶν γραμματίων, καὶ ὅτι Δῶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν. ἄλλος ἐστὶν ὁ φανερώτερος; ἀκουέτω ὅτι Υπερηφάνοις ἀντιτάσσεται ὁ Θεός, καὶ, Ἀρχὴ ὑπερηφανίας ἀποστασία, καὶ, Πᾶς ὑψηλοκάρδιος ἀκάθαρτος παρὰ Κυρίῳ. καὶ ἐπὶ ἰσοτιμίας ἐκβάλωμεν, οὐκ ἄλλους ἀπάγομεν· καὶ ὅλως (ἐὰν δεῖ πάντα καταλέγειν) ἕκαστος τὰ οἰκεῖα πάθη μᾶλλον τῶν φαρμάκων ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν ἐκλεγέσθω. καὶ μὴ ὅλον, μέρος γοῦν τὴν μέρος, καὶ μέρος αὖθις, εἶτα ὅλον ἀπειλήφατε. καὶ ἐπὶ μετανοίας δή, καὶ ἐπὶ ἐξομολογήσεως, καὶ ἐπὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ἐπὶ ὑπομονῆς, καὶ ἐπὶ σωφροσύνης, καὶ ἐπὶ πάντων εὑρήσει πολλὰ τὰ παραδείγματα. Ταῦτα γὰρ πάντα ἐγκάφη τοῖς Ἰουδαίοις ἡμῶν, φησι. Εἰ τοίνυν τοῖς Ἰουδαίοις ἡμῶν ἐπὶ πάντων ἐκολάζεται, προσέχωμεν ὡς δὴ προσέχειν. τί μάτην ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν; φοβούμεθα μὴ καὶ ἡμῖν εἴπῃ τις· Οὐκ ἐξέλιπον οἱ μαθηταὶ τὴν ἡμέραν ἡμῶν, καὶ τὰ ἔτη ἡμῶν μετ' αὐτῶν. τίς ἀκούει ἡμῶν ἀπόντων θλάττων; τίς ἀπόντων πλουσιώτερος γέγονε καὶ ἐλεημοσύνης; ἐβουλόμην μαθεῖν, οὐχὶ κενοδοξίας ἕνεκεν, ἀλλ' ὡς γνῶσθαι προσυμότερος, λαμπρότερον ὄντα τὰ καρπὸν τῶν πόνων ὁρᾶν. νῦν δὲ πῶς ἄφομαι τῆς ἐργασίας, τοσούτους μὲν ὑπὲρ ὁρᾶν καθ' ἑκάστην τῆς διδασκαλίας, ἐπὶ δὲ λύπαι ἡμῖν ὅτι τὰ αὐτὰ μέχρι μόνον ἐργάζεται, καὶ οὐδὲν ὑψηλότερον ἐπὶ γυμνάσια γυμνάσια; λοιπὸν ὁ τῆς ἄλλο κακοῦ ἐφίσταται, ὁ δὲ πλοῦτον ἔχων. δέδοικα μὴ ὃ πάνυ χρῆτος ἦ· δέδοικα μὴ τοῖς τῶν κάμινον ἀπειλοῦμεν ἀπάντες. πῶλλε γέγος· ἦλθε χειμὼν καὶ βίαια καὶ νῆσοι οἱ γέροντες τοῖς οἰκείοις ἀλισκόμενοι πάθεσι. μή μοι εἴπῃς, ὅτι οὐ παρθύω. τί γὰρ ὄφελος, ἂν μὴ παρθύῃς μέν, φιλοχρήματος δὲ ᾖς; ἐρουθὲς καὶ μὴ ὁκ πάντας μέρους, ἀλλ' ἀπὸ τὰ πόδος κατέχεται μόνου, καὶ οὕτως ἀπόλωλε, καὶ σὺ τῇ παγίδι ἔσχε, καὶ τὸ πέρας ὄφελος οὐδέν, τὰ πόδος κατεχομένου· οὕτω καὶ σὺ, οὐχ ἁλῶς δηλαδὴ πορείας, ἀλλ' ἁλῶς δηλαδὴ φιλαργυρίας· ἁλῶς μήν τοι. ὃ δὲ ζητούμενον, οὐ πῶς ἁλῶς, ἀλλ' ὅπου ἁλῶς. μὴ λεγέτω ὁ νέος, ὅτι οὐκ εἰμὶ φιλοχρήματος· ἀλλ' ἴσως πορθύεις. καὶ τί ὃ ὄφελος πάλιν; οὐδὲ γὰρ δυνατὸν πάντα τὰ πάθη κεῖ μίαν ἡμῖν ἡλικίαν ὅπως ἰῶσαι, ἀλλὰ διώκεται, καὶ ὅταν δηλαδὴ τὰ τῶν Θεοῦ φιλανθρωπίαν, ὥστε μὴ ἀθρόως ὅπου δύνατα

χ. ὑμῶν
χ. τῶν τ λεχθ. ἡμῶν [ἀλλ. ὑμῶν] ἰσχυρῶς εἰρημ. ὑμῶν ἢ πολ. ἄλλως ῥυθμ. δυνασθαι· τὸ δ
χ. πᾶσαν
χ. ὅλως
χ. χαρίσ.

Εἰρώνη εἶ) τὰ πρόσφατα. Ὁ γὰρ ἀγαθὸς τοῦτο ἔστι, τὸ ὅπου ἐν πολλοῖς ὄντες κακοῖς, οὐκ ἀπο-
χ ἴσμεν· πάν- δημεῖ ἐν κακοῖς, ἴσμεν. τί λέγεις; τὰς ἐκκλησίας κατέχομεν, τὰ κτήματα, τὰ ἄλλα πάν-
τα ἀσινῆ ἔχοντες), καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσδοκῶντες ὁ λαός· [ἐν καταφρονοῦμεν;] ἀλλ'
οὐκ ἀπὸ τούτων ἐκκλησίαν ἄν τις δοκιμάσειεν. ἀλλὰ πόθεν, φησίν; Εἰ εὐλαβεῖς ὄντες, εἰ
5 κερδαίνοντες ἀεὶ γινόμενοι οἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἰ καρπούμενοι μέγα τι, ἢ μικρόν, εἰ
μὴ νόμῳ ἁπλῶς πληρωθέντες ἐν ἀφοσιούμενοι. τίς βελτίων γίγνεται, * ὁλοκλήρῳ μᾶλλον *
* ἄπαξ συλλεγόμενος *; τοῦτο ἐστὶ τὸ ζητούμενον. ἐπὶ γὰρ αὐτοῦ τούτου, ὃ δοκεῖ εὐπροσωπίας εἶναι, ὅτι δυσ-
χ· ἢ ὁ καθ' ἑ- κέτιον ἡμέρας πρόσωπον ἐστὶ, τοῦτο ἐστὶν, ὅταν τὰ τῶν γειτόνων μηδὲν πλέον γίνηται. Εἰ δὲ μὴ οὕτως μηδὲν πλέον· πῶς
γὰρ ὅτι τὸ χεῖρον. τί καρποῦσθε ἀπὸ τῆς σωφροσύνης; κρίνει εἴ τί σοι ὄφελος ὑμῖν ἐγίνετο,
10 πάλαι πρὸς ἐδει ἐν τῇ φιλοσοφίας βίον ζῆν· τοσούτων μὲν προφητῶν διὰ τριῶν τῶν ἑβδο-
μάδος ὑμῖν ἀφορισθέντων· τοσούτων δὲ ἀποστόλων· εὐαγγελιστῶν· ποιμένων τὰ σωτήρια δόγ-
χ· ποίων τῶν ματα προφητῶν, ἐν τὰ δυνάμενα ἦθος ῥυθμίσαι μὴ πολλῆς ἀκριβείας" πρὸς ὑμῶν ὑ-
μῖν. ὁ γραπτὸς ὅτι ὁ γυμνάσιον ἐστὶν, ἀκριβέστερος ἐστὶ πρὸς τὰ ταχυπλᾶ· ὁ ἀθλητὴς εἰς
παλαίστρας βαδίζων, ἐμπειρότερος ἐστὶ πρὸς τὸν πάλην· ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν διδάσκα-
15 λον ἐρχόμενος ἀκριβέστερος ἐστὶ, ἢ πλείονα οἶδε, ἢ πλείονα μεμάθηκε· σὺ τί κεκέρδηκας; οὐ
λέγω πρὸς σοῦ σοφωτέραν ἔρχεσθαι· ἀλλὰ πρὸς σοῦ ἐν τοσούτῃ ἡλικίᾳ σωφρονοῦντος. ἢ
τοῦτο νομίζεται εὐλαβεῖσθαι ἐστί), τὸ συνεχῶς προσβάλλειν τῇ σωφροσύνῃ; τοῦτο οὐδέν ἐστιν, ἂν μή
τι κερδαίνωμεν· ἂν μή τι σωφρονέστερον ὦμεν, βέλτιον οἴκει μᾶλλον. ἡ γὰρ ἐκ προσηνοῦς τῆς
χ· συναγω- γίτης ἐκκλησίας ἡμῖν ἀνοικοδόμησαι, οὐχ ἵνα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων" συναγωγῆτε ἡμᾶς ἀλλήλοις δια-
20 κρίνωσι (τοῦτο γὰρ ἡ ἐν ἀγορᾷ, ἢ ἐν βαλανείοις, ἢ ἐν πομπῇ γίνοιτο ἄν) ἀλλ' ἵνα μαθη-
τὰς ἐμοῦ ἢ διδασκάλους συναγωγίτας, βελτίους τούτους δι' ἐκείνων ἐργάσωνται). νόμως ἁπλῶς
ἢ ἀφοσίωσις γένηται τῆς ἡμετέρας· σωφροσύνης ὃ προσφάγιον λοιπόν ἐστιν. ἦλθε ὁ πάσχα, πολλῆς
ἀθυμίας, πολλῆς ἡ παραχρῆμα· οὐ γὰρ αὐτὴν εἶπον, πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων. τοῦτο γὰρ οὐκ
ἀνθρώπων. ἀπῆλθεν ἡ ἑορτή, ὁ μὲν θορύβους ἐποίησε τοσούτους, ἡσυχία δὲ πάλιν ἄκαρπος·
25 πανηγύρεις πόσας καὶ ὑμνῳδίας ἱερεῖς; καὶ τί ὄφελος; χαίρομεν ἀνθρώπων. πολλοὶ ἢ μεγαλο-
δοξίαν τοῦτο ἐργάζονται. πῶς οἴεσθε κἀγὼ μὴ τὰ σπλάγχνα, καθάπερ εἰς πίθον
τετρημένον πάντα προχωροῦντα· ὁρᾶν; ἀλλὰ πάντως ἐρεῖτέ μοι, ὅτι τὰς χαφὰς ἴσμεν.
ἢ τί τοῦτο; ἀλλ' ὅτι τὴν ἔργων αὐτὰς ἐπιδεικνύηται, τοῦτο ἐστὶ τὸ κέρδος, αὕτη ἡ ὠφέλεια. βα-
φεῖον ἡ ἐκκλησία ἐστίν. εἰ μὴ ἁπάντων ἀπίστων μηδεμίαν διαφυγοῦσαι βαφήν, τί τὸ ὄφελος
30 τῆς συνεχοῦς ἐκείνης ἰέναι; μείζων ἀνάγκη γὰρ ἡ βλάβη. τίς τοῖς νόμοις προσέθηκεν, οἷς ἀπὸ
τοῦ πατέρων ἐδίξατο; οἷον τι λέγω· ἔθος ὁ διῦλα ἴχθυσι τινὶ διὰ μύσεσιν τῆς μητρός, ἢ τῆς
γυναικός, ἢ τοῦ παιδίου. τοῦτο ποιεῖ καί τι ἀκούειν, καί τι μὴ ἀκούειν πρὸς ἡμᾶς, ἕνεκα τῆς συνη-
θείας ἢ τοῦ συνεθάδος ἐλκόμενος. Διὰ τοῦτο οὖν ἀναγκαῖος, φησι; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ διὰ
πάντων χαίρω. ἐθελήσωμεν ἄν οὖν τι ἐκ τῆς ἡμετέρας καρπώσασθαι διαλέξεως· ἢ ὁ-
χ· ἢ περ 35 περ ἡ σωτηρία ἐποίησε, τοῦτο ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι ἢ ἑτέρους ἐπεισαγαγεῖν σωτηρίαν. ἐπεὶ
τί κέρδος ἐστὶν, ἢ πληρῶ, εἰ μέλλοιτε ὅτι τοῦ αὐτοῦ μύσει, εἰ μηδεὶς αἱ σωφροσύνης εἰς
ὑμᾶς ἐργάζοιτο ἀγαθοί; ναί, φησιν, βουλόμεθα. ἢ τί τοῦτο, ἀλλ' ἦ χρεὼν ἔργων; ἄκουε τοῦ Χρι-
στοῦ λέγοντος· Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Matth. ζ. κδ
οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. πολλάκις ἔγνων ἐγὼ σε-
40 γήσας, μεμιμημένον ἀπὸ τῶν ἡμετέρων λόγων· ὠφελημένον ὑμῖν ἐπομφθέντα ὁρᾶν· ἢ χάρα γί-
νεται μοι, ἐγὼ ἢ κατὰ ἁπλότητα καὶ πολλῆς ἐπιθυμίας τοῦ τοιοῦτον πάσχω τοῖς ἐμοῖς πράγμασι
μεμνημένοις. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅσα αὐτοῖς ἐδιδάσκοντο, οὐδὲν ἠγνόησαν ἔχειν· οὕτω καὶ αὐ-
τοὺς, ἕως σφόδρα τῆς ὑμετέρας ἐφιέμεθα σωτηρίας, ἕως ἂν ἴδωμεν" ἐπανήκοντας ὑμᾶς, οὐδὲν
χ· ἐπανήκο- πότε· ἀλ- λο ἐπανήκοντ. ἡγούμεθα εἰργάσθαι, ἀλλὰ ὅ σφόδρα ἐπιθυμοῦμεν πρὸς αὐτὸν τὸν κορυφαῖον ὑμᾶς ἐλθεῖν.

βουλόμεθα

Φμ. π. ι. Οὐ δώσεις Ⓜ ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. οὔτε γὰρ τὰ παλαιὰ ἰσχυρὰ καθ' ἑαυτὰ ἰδεῖν ἐστί οὕτως, οὔτε τὰ νῦν τὰ δύο ἐκείνων· ὥστε δι' ἑκατέρων πιστοῦται Ⓜ λόγος. ἐπεὶ γὰρ δι' ἃ κατίσχυτο ὡς δυνηκότες αὐτοῦ, καὶ ὁ σταυρὸς αὐτοῦ ἠλεγχεῖον, οὐχ ὡς περὶ χειροκτήτους διαλέγεται, οὐδὲ ὡς ἄλλο τι ἀγαθὸν αὐτοῖς ἐγκλείζοντες, ἀλλὰ τὸ εἰκεῖν. πόθεν πεῖσαι ἐμέλλησαν αὐτοὺς ὁ ὄνομα τοῦ Δαυίδ· διὰ τὴν πίστιν αὐτοῦ, ἵνα καὶ οὗτος αὐτοὶ δίξωνται, ὡσπερ ἐκεῖνος λεγόμενοι τοῦ παιδὸς αὐτοῦ βασιλεύεσθαι. οὐκοῦν ἀπ' αὐτοῦ μὴ ἀφιστάζεται. πῶς, φησί, δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά; τὰ βέβαια, φησι, τὰ οὐδέποτε ἀποβλύζοντα. καὶ οὐκ ἐγκρούζει τούτοις, ἅτε τοῦ λόγου λοιπὸν πίστιν θλίψεως· ἀλλ' ὑποτίθεται τὴν κόλασιν, καὶ μετέρχεται ὁ αὐτοῖς πρέπων, ὃν ἀκεῖς Ⓜ νόμιμον σκανδαλοῦσθαι, ἐπὶ τῷ συμφέροντι οὐδὲν ἀφιστεῖσι, ὅτι τὸ μεγάλα κακὰ προσδοκῶσιν ἔσεσθαι. Εἶτα πρὸς τὸν Δαυὶδ πάλιν λέγει, ἐπὶ τὸν μετ' ἐγκωμίου. Δαυὶδ μὲν γάρ, φησιν, ἰδίᾳ χρείᾳ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ, προσετέθη πρὸς τοὺς τοῦ πατέρας αὐτοῦ. καθὼς καὶ Πέτρος μνημονεύων αὐτοῦ ἔλεγε· Ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παῤῥησίας περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυίδ, καὶ οὐ λέγει, ὅτι ἐτελεύτησεν, ἀλλά, προσετέθη πρὸς τοὺς τοῦ πατέρας αὐτοῦ, ὅπερ ὡς σύμμετρον ἦν. καὶ ὅρα πῶς οὐδαμοῦ κατορθώματα αὐτοῦ πίθησι, ἀλλ' ἅπερ ἔχει κατηγορίας. ὃ γὰρ, ἠτήσατο καὶ ἔλαβεν, μεγίστη κατηγορία αὐτῷ. Εἶτα τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ καταλέγει, ὅσα ἐλέξατο, εἶπεν, ὕψωσεν, ἐξήνεγκε. ζωῆς δὲ οὐκ ἐκείνου ἐγκώμια, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ. Ⓜ ὁ Δαυὶδ ἐγκωμιάζει μόνον, ὅπερ ἐξ αὐτοῦ ὁ Χριστός. Εἰσοδον δὲ ὁ Ἰωάννης καλεῖ λέγων, περὶ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ, ἢ σάρκωσιν τοῦ Χριστοῦ, ἢ μὴ ζωὴν αὐτοῦ φανέρωσιν. οὕτω δὲ ὁ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς γράφων, ὅτι τῶν κεκραυγότων σιωπῶς. ὅπου γὰρ ἐκεῖ πολὺ τὸ εἰκυιαῖον ἅπαντα. καὶ ὅρα· οὐ λέγει αὐτὸ ἐξ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τοῦ εἰκυίου φέρει μαρτυρίαν. Εἶδες πῶς ἀσυνδέτως ἐδυξεν· οἰκονομίας ὁ προοίμιον ἦν; ἀλλ' ἀκούσωμεν τί καὶ λέγοντες Ⓐ ἀπέστειλαν ἔπεισαν, ὅτι ἐσαωρώθη. τί τοίνυν ἀπιθανώτερον, ὅτι ἐπὶ φῶτι πρὸ αὐτοῦ, οἷς ἐπηγγέλλετο σωτηρίαν ἔσεσθαι, ὅλη ὁ ζοφώδης ἀφίστη ἀμαρτήματα, καὶ τὸν νόμον μᾶλλον; διὰ τί οὐκ εἶπεν, ὃν οὐκ ἠβουλήθησαν· ἀλλ' ὃν οὐκ ἀδυνήθη τὸ τοῦ νόμου Μωϋσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται, ὃ ἀθετεῖς τὸν νόμον δικαιοῖ. καλῶς δὲ προσέθηκε καὶ ὃ, πᾶς, ἵνα δείξῃ ὅτι ὅστις μὴ ἢ ὁ πιστεύων. ὅτι γὰρ ὄφελος ἐκείνων, ἐὰν μὴ τις θεραπεύσῃ. διὰ τοῦτο ὑστέρησι πίθησι τὴν ἄφεσιν, ὑπεδέξω ὃ μείζονι σπουδῇ, καὶ δίκαιος ὅτι ὁ ἀδυνατῶν εἶχεν ὁ νόμος ποιῆσαι, τοῦτο ἐργασάμενος διὰ τοῦ θανάτου ὁ παθὼν φαίνεται). ὥστε καλῶς ἔλεγεν· οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς Ⓜ λαὸν, Ⓜ αἱ λόγια φησίν· οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν, εἰ μὴ θεία δυνάμει ἐβεβαιοῦτο. οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς ἀνθρώπους φοβοῦμαι ταῦτα ἐμαρτύρησεν· οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς αὐτοὺς τοῦ λαλοῦμαι. ὃ γ', ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, εἶπεν, ἀντὶ τούτου λοιπὸν εἶδώς, ὅτι τὰ τὰλλα ἔπη). ἐξὸν δὲ τί μὰ ἐπήγαγε μαρτυρίαν, δι' ἧς ἔμελλον πιθανῶς, ὅτι μὴ ἀφέσεις ἁμαρτιῶν δι' αὐτοῦ γίνεται; ὅτι ὃ ἀσυνδέτως εἰρημένον τὸν ἰῶ, ἀνέξαι τινὰς ὅτι ἀνίεσι. τοῦτο γ' ὁμολογημένον, ἐκεῖνο ἀναμφισβήτητον ἰῶ διὰ τοῦτο, ὃ γ' ὅτι ἄφεσις ἁμαρτιῶν γίνεται. ἄλλως δέ, ἐβούλετο εἰς πόθον αὐτὸν ἀγαγεῖν τοῦ μεγάλου τούτου. οὐκ ἄρα ἐγκαταλέλειψε ἰῶ ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἀλλὰ προφητείας πλήρωσις. ἀναμιμνήσκει ἱστορίαν, ἃς ἀγνοήσαντες μεγάλα ἔπαθον ἀνθρ. καὶ τοῦτο αἰτίᾳται διὰ τοῦ πάλιν λέγων· ἵστε Ⓐ καταφρονηταί γ' ὑπολέλειπται. καὶ ὅρα πῶς [αὐτὸ] πρακτὸν ὂν οὐκ ἐποίησεν. μὴ ἐπέλθοι, φησὶν, ἐφ' ὑμᾶς ὃ τοῖς τοῦ ἄλλοις εἰρημένον, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι, ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν. μὴ θαυμάζητε ὅτι ἅπασιν δοκεῖ εἶ) ἐξ αὐτοῦ προσώπου λέγων.

ΗΘΙΚΟΝ Τοῦτο γ' ἡμᾶς εἰκότως δὲ λεχθὲν, βλέπετε Ⓜ καταφρονηταί, ὅτι τῇ ἀναστάσει διαπιστοῦσιν. γὰρ σφόδρα κακῶς τὰ τῆς ἐκκλησίας διάκει), κρίνομαι νομίζειν τὸ εἰρημένον

φει, ὅταν ϵ῎λκυσεν· Οπ δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά. Ησ. νε γ. Ψαλ. μα ε.

35 Διὸ ϗ ϵ᾽τέρᾳ λέγϵ· Οὐ δώσϵις Ⓦ ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

36 Δαυὶδ μ῎ν γὰρ ἰδίᾳ γϵνϵᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θϵοῦ βουλῇ ϵ᾽κοιμήθη ϗ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, ϗ ϵ῏ιδϵ διαφθοράν·

37 Ον δ῎ ὁ Θϵὸς ἤγϵιρϵν, οὐκ ϵ῏ιδϵ διαφθοράν. Ορα τοίνυν σφοδρότϵρον διαλϵγήσθωσαν. τοῦτο οὐδαμοῦ Πέτρος ϵ῏ιπϵ.

38 Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρϵς ἀδϵλφοὶ, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφϵσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλϵται, κ ὑμῖν κ. ἐπαγγέλλϵται,

39 Καὶ ἀπὸ πάντων, ὧν οὐκ ἠδυνήθητϵ ἐν νόμῳ Μωϋσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστϵύων δικαιοῦται. ϵ῎ιπα δ῎ ὅ φοβϵρόν·

40 Βλέπϵτϵ οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ᾽ ὑμᾶς τὸ ϵ῎ιρημένον ἐν τοῖς προφήταις·

41 ῎Ιδϵτϵ Ⓐ καταφρονηταὶ, [ϗ ἐμβλέψατϵ,] ϗ θαυμάσατϵ, ϗ ἀφανίσθητϵ, ὅτι ἔργον ϵ᾽γὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστϵύσητϵ, ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν. Αμβακ α ε.

Ορα πῶς πλέκει Ⓦ λόγον, ἀπὸ τῶν προφητῶν, ἀπὸ τῶν προφητῶν, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τοῦ κατ᾽ ἐπαγγελίαν. ἀλλ᾽ ἀνώτϵρον ἐδϵίξαμϵν τὰ ϵ῎ιρημένα. ἄνδρϵς ἀδϵλφοὶ, υἱοὶ γϵνους Αβραὰμ. ϗ ἀπὸ τοῦ παρόντος αὐτοῦ καλϵῖ. ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας τούτης ἐξαπϵστάλη. Ενταῦθα τὸ, ὑμῖν, οὐκ Ιουδαίοις ἀφωρισμένως λέγϵ· ἀλλ᾽ δίδωσι αὐτοῖς ἐξουσίαν ἀποχαθῆναι τῶν Ⓦ φόνου πϵπολμηκότων. καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἐπαγγϵλμάτου δῆλον. Ⓐ γὰρ κατοικοῦντϵς, φησὶν, Ιϵρουσαλὴμ, τοῦτον ἀγνοήσαντϵς, ϗ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας, κρίναντϵς ἐπλήρωσαν. μϵγάλη ἡ κατηγορία, ϵ῎ι συνϵχῶς ἀκούοντϵς οὐ προσϵῖχον. ἀλλ᾽ οὐδὲν θαυμαστόν. Τὰ γὰρ ϵ῎ιρημένα ἐκφύγϵιν τὰ κατ᾽ Αἴγυπτον δυνατὸν ἦν τὸν ἔρημον, ἐκϵῖ μὲν ἀγνωμοσύνῃ. καὶ πῶς ἠγνόησαν, φησὶν, Ιωάννου λέγοντος; πῶς ἔθαυμασαν, ὅτϵ τοῖς προφήταις συνϵχῶς βοῶντων; ϵ῎ϵιτα καὶ ἄλλη κατηγορία, ϗ μανδρωμίας αἰτίαν θανάτου θϵμένους· ὅπϵρ οὐκ ἐν ἀγνοίᾳ. θαλάμου γὰρ ὄντος οὐχ ὡς Χριστὸν αὐτὸν ϵ῎ιχον· πόθϵν ἔϵικϵν ϗ μάθϵσιν; ϗ ἠτήσαντο, φησὶ, Πιλάτον ἀναιρϵθῆναι αὐτόν. ὡς γ᾽ ἐτέλϵσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γϵγραμμένα, καθελόντϵς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἔθηκαν ϵἰς μνημϵῖον. ὅρα πῶς αὐτοῖς περιεπόδισϵν ἐνταῦθα. Ⓦ ὅπου ϵ῎ιπϵ Ⓦ τὸν θανάτου, ϗ Πιλάτου ϵἰς μέσον φέρϵι, ἅμα μ῎ν ἵνα δῆλον ὃ πάθος ἠνέγκατο ἀπὸ τοῦ κριτηρίου· ἅμα γ᾽ ἵνα ἐκϵῖνοι μϵζόνως κατηγοροῦνται, ἀνδρὶ προδότῃ ἀλλοφύλῳ. ϗ οὐκ ϵ῎ιπϵι, σὺ ἔτυχον· ἀλλ᾽, ἠτήσαντο, μανδρωμίας αἰτίαν θανάτου θϵμένους, ἀναιρϵθῆναι αὐτόν· ὥστϵ δηλῶσαι, ὅτι χϵρὶ ἑλόντϵς, ϵἰκότως μὴ ἤθϵλον τοῦτο. ὅπϵρ σαφέστϵρον ὁ Πέτρος λέγϵι, Κϵίνδυνος ἐκϵίνου ἀπόλυϵιν. πανούργως φίλϵι αὐτὸν ὁ Παῦλος. ϗ ὅρα· οὐκ ἐνδϵχόμϵνοι τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν πατέρων, ἀλλ᾽ αὐτοῖς ἐφίσησι Ⓦ φόβον. ὁ μ῎ν γὰρ Στέφανος ϵἰκότως ὅτι ποιῆ, ἅτι αἱρήσϵσθαι μέλλων, ϗ εὐχὴ δϵδάσκων, ϗ δϵίκνυς ὅτι ὁ νόμος ἤδη καταλύϵ᾽ τοῦτ᾽ ἦν οὐκϵῖ, ἀλλ᾽ ἀπιλῇ καὶ φόβῳ μίσους. ὁ δ῎ Θϵὸς ἤγϵιρϵν αὐτὸν οὐκ νϵκρῶν. ὃς ὥφθη, φησὶν, ἡμέραις πλείοις τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως Ιϵρουσαλήμ. ὅρα καὶ τοῦτον, ἅτι ἀπ᾽ αὐτοῦ κϵκινημένου τοῦ πνϵύματος, ἄνω ϗ κάτω ὁ πάθος ϗ Ⓦ τάφου κηρύττοντα. καὶ, ἡμᾶς ὑμᾶς εὐαγγϵλιζόμϵθα, φησὶ, τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγϵλίαν γϵνομϵνὴν· ταύτην, τὴν μ῎ν ἐπαγγϵλίαν Ⓐ πατέρϵς ἐδέξαντο· ὃ δ῎ ἔργον ὑμᾶς. ϵ῎ιτα μάρτυρα τ῾ Ιωαὴλ ἐπάγϵται ὅτι ἔλϵγϵν, ὅτι ἀπὸ τοῦ σπέρματος τούτου κατ᾽ ἐπαγγϵλίαν ἦλθϵ τῷ Ισραὴλ σωτηρίαν, προκηρύξαντος Ιωάννου πρὸ προσώπου τῆς ϵἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μϵτανοίας Ισραὴλ, ἐξῆς ἐπάγϵ πάλιν αὐτοὺς λέγων· Τίνα μϵ ὑπονοοῦτϵ; οὐκ ϵἰμὶ ἐγώ. ϵ῎ιτα πάλϵγϵ καὶ τοὺς ἀποστόλους μάρτυρας τῆς ἀναστάσϵως, λέγων· οἵτινϵς ϵἰσὶ μάρτυρϵς αὐτοῦ πρὸς Ⓦ λαόν· ϵ῎ιτα Ⓦ Δαυὶδ πάντα ταῦτα αὐτὸ μαρτυρωῦντα, τῷ λέγϵι,

Ου

ὄρος πῶς τὸν χαιρὸν συμφορᾶς παρεπέχῃ, καὶ οὐδαμοῦ τὰ ἐγκλήματα παρῆλθε μέσον, ἀλλὰ τὴν τῆς Θεᾶς φιλανθρωπίαν, ἐκεῖνα ἀφεὶς αὐτοῖς λογίζεσθαι.

18 Καὶ ὡς ποταμοὶ κεκοπιακότες τῷ χρόνῳ ἐξαποφέρουσιν αὐτοῖς τὸ τῆς ἐρήμου. Εἶτα τὴν κακρίκιαν λέγει·

19 Καὶ καθολικῶν, φησιν, ἔθνη ἐστὶ τὰ γῆ Χαναάν, κατοικηθήσονται αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν. Καὶ ὁ χρόνος πολὺς· τετρακόσια γὰρ πεντήκοντα ἔτη. χ. κατοικισθήσονται

20 Καὶ μὴ τοῦτο ὡς ἔτυχε τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα ἔδωκεν αὐτοῖς κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. Εἰκότως ὅτι διαφόρως ὠκονόμηται τὰ κατ' αὐτὸν ἐνίλωσε, χ. εἰκονομῆ

21 Κἀκεῖθεν ἠτήσαντο βασιλέα. Καὶ οὐ λέγει τὴν ἀγωμοσυνίαν αὐτῶν· ἀλλὰ πανταχοῦ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν· ἔτη τεσσαράκοντα,

22 Καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν Δαυὶδ εἰς βασιλέα· ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας· εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ιεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. Οὐ μακρὰν τοῦτο δὲ ἀπὸ Δαυὶδ εἰς τὸν Χριστόν. Εἶτα καὶ Ιωάννου εἰσάγει μαρτυροῦντα, λέγων·

23 Τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγειρε τῷ Ισραὴλ σωτῆρα Ιησοῦν, χ. σωτῆρα

24 Προκηρύξαντος Ιωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ τοῦ Ισραήλ.

Ιωαν. α. κ. 25 Ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης δρόμους, ἔλεγε· Τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ, ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμέ, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. χ. ἄξιος

Καὶ Ιωάννης μὲν μαρτυρεῖ, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ τὴν δόξαν ἑαυτῷ ἀποκρουόμενος, κεῖται πάντων ἐπ' αὐτὸν ταῦτα ἀγόντων. Οὐκ ἔστι δὲ ἴσον μηδενὸς διδόντος, καὶ πολλῶν προσιέντων ταῦτα τὴν τιμὴν διωθεῖσθαι· καὶ μηδὲ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετὰ τοσαύτης ὑποστολῆς.

26 Ανδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Αβραάμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Θεόν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη.

27 Οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ιερουσαλὴμ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες ἐπλήρωσαν, χ. ἐπλήρωσαν,

28 Καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες, ἠτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν.

Πανταχοῦ τοῦτο ἀσυνδάζοιστ δόξαν οἰκεῖον αὐτῷ οἱ δὲ ἀγαθοί, ἵνα μὴ ὡς ἀλλοτρίῳ προσίχωσι φθόνῳ, ὅπερ ἐπαύρωσαν αὐτόν. τοῦτον, φησιν, ἀγνοήσαντες. ὥστε ἀγνοίας ἦν τὸ ἁμάρτημα. ὅρα πῶς καὶ τὰ οἰκείων ἀπολογεῖται πράγματα· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ὅτως ἔδει γενέσθαι, προεῖδησι. καὶ ἵνα μή τις εἴπῃ, πόθεν δῆλον ὅτι ἀνάγκη φησὶ [δὲ,] καὶ μάρτυρες αὐτοῦ εἰσι. Εἶτα πάλιν ἀπὸ τῶν γραφῶν ἰχνεύζει.

29 Ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἔθηκαν εἰς μνημεῖον.

30 Ὁ δὲ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,

31 Ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ιερουσαλὴμ, οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν· χ. Ὃς

32 Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας Ιησοῦν,

Ψαλ. β. ζ. 33 Καθὼς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

34 Ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν,

νόησον ὅτι ὄνομα μόνον ἔστι, πρᾶγμα δὲ οὐκ ἔχει. ἐπὶ τί ὄντι δόξα, εἰπέ μοι; δὸς ὄψιν τινά. τὸ θαυμάζεσθαι παρὰ πάντων, φησί. δικαίως, ἢ ἀδίκως; εἰ μὲν γὰρ ἀδίκως, οὐκ αἰσχύνη τοῦτο θαυμάζων, ἀλλὰ κατηγορεῖα, καὶ κολάκεια, καὶ ἀμαθία· εἰ δὲ δικαίως, τοῦτο οὐ δυνατόν. οὐ γὰρ ἔχει κρίσεις ὀρθὰς ὁ δῆμος, ἀλλὰ σοῦ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν ὑπηρετοῦντας τούτους θαυμάζουσι. εἰ, εἰ βούλεσθε, καταμάθητε σοῦ τὴν πορείαν καὶ αὐτῶν διωγμόν, σοῦ τοῖς κτίσμασι, σοῦ τοῖς ὀρχήσεσι. ἀλλ' οὐ τούτοις, φησί, φαμέν, ἀλλὰ σοῦ δικαίως καὶ σοῦ ὀρθῶς, καὶ μεγάλῳ δυναμένῳ ποιεῖν καλά. εἶτα ἠβούλοντο, καὶ ταχέως ἐποίουν ἂν ταῦτα· νῦν δὲ οὐδὲν τούτων πάσχουσι, τίς, εἰπέ μοι, τὸν δίκαιον ἐπαινεῖ νῦν καὶ τὸν ὀρθόν; τοὐναντίον μᾶλλον ὅσον. ἢ ἡμερώτερον δικαίου, εἰ πρᾶγμα τοιοῦτον κατορθῶν, τῆς παρὰ τῶν πολλῶν δόξης ἐφίεται; τοιοῦτον γὰρ παῖς, οὗ μὲν εἴ τις ζωγράφος ἄριστος ὢν καὶ εἰκόνα γράφων βασιλικήν, τῶν σῶν ἐμπείρων ἀποδείκνυσι σὸν ἔπαινον. ἄλλως δέ, ταχέως ἀποκτήσεται αὐθέκτους ὁ πρὸς δόξαν ὁρῶν ἀνθρωπίνων τῶν κατ' ἀρετὴν πραγμάτων. εἰ γὰρ μέλλοι πρὸς ἐπαίνους κεκτήσεσθαι, ἅπερ οἱ σκηνοῖ θέλουσι, ταῦτα ἐργάσεται, οὐχ ἅπερ οἱ αὐλοί. τί οὖν οἱ ὑμῖν συμβουλεύσαιμι λοιπόν ποιεῖν; τῷ Θεῷ προσέχειν, τοῖς ἐπαίνοις ἀρκεῖσθαι τοῖς παρ' αὐτοῦ, πάντα τὰ εἰκῇ ὁδηγοῦντα ἐργάζεσθαι, καὶ τὰ ἀγαθὰ πράττειν, πρὸς μηδὲν τῶν ἀνθρωπίνων κεκτῆσθαι. τοῦτο γὰρ καὶ ἡσυχίαν καὶ θάλλοντα ἐλευθερωτέρων λυμαίνεται, καὶ πολλοὺς τῶν ἀμείνονα ἀγαθὰ κτᾶσθαι. ὅπερ ἵνα μὴ πάθωμεν, φύγωμεν τοῦτο τὸ πάθος, πρὸς ἓν μόνον ὁρῶμεν, καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπαινῶν, τὴν εἰκῆ δόξαν ἀποβάλλωμεν, τὴν παρὰ τοῦ κόσμου διαπτύσωμεν φήμην· ἵνα μὴ ἀρετῆς καὶ πρόνοια βίου ἀφανίσωσιν, τὴν ἐπιπεφιλημένην ἀγαθῶν σοι τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. κθ. 16 ΑΝΑΣΤΑΣ ΔΕ ΠΑΥΛΟΣ, ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΕΙΣΑΣ τῇ χειρὶ, εἶπεν· ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ [οἱ ὑμῖν] φοβούμενοι τὸν Θεὸν, ἀκούσατε. 17 Ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου *ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσε τῇ παροικίᾳ [αὐτοῦ] ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς.

* Ισραὴλ κ. γῆ

30 Ὅτε τὸν Βαρναβᾶν παρεκάλουν τὸν Παῦλον, * ὥσπερ δὲ Πέτρον Ἰωάννης πάντως. αὐτοὺς ἤγαγεν αὐτοὺς ἀπὸ Δαμάσκου· κἀκεῖ * αὐτὸν ἀδιαπτώτους ἐποίησεν· ἀλλὰ πρὸς ὃ καιρὸν συμφέρον ἑώρων. καὶ λοιδορίας; φησὶ, καὶ καταστάσεις τῇ χειρί. ἔθος τοῦτο Ἰουδαίοις ἦν· διὸ καὶ αὐτοὺς μᾶλλον τοῦτο αὐτοῖς ἐμφαίνεται. ὅρα πῶς καὶ πρόοδοποιεῖ τῷ λόγῳ. πρότερον ἐγκωμιάσας αὐτοὺς, καὶ δείξας πολλοὺς ἐκ αὐτῶν τὸν κηδεμόνα, μετὰ τοῦτο εἶπεν, ὦ φοβούμενοι τὸν Θεὸν, οὕτως ἄρχεται τοῦ λόγου. καὶ οὐκ εἶπεν, ὦ προσήλυτοι, ὅπερ ἦν συμφέρον ἐκεῖνα. ὁ Θεὸς, φησὶ, τοῦ λαοῦ τούτου ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαόν. ὅρα πῶς καὶ αὐτὸς τὴν αἱρετὴν Θεοῦ αὐτὴν ἰδίαν καλεῖ, καὶ δείκνυσιν αὖθις τὴν διαφορὰν αὐτῆς μεγάλην οὖσαν, καθάπερ ὁ Στέφανος. ταῦτα δὲ ποιοῦσι, ἵνα παιδεύσωσιν αὐτοὺς, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ καὶ ὁ αὐτὸς ἔθος ἦν αὐτοῖς ἀπειθεῖν. καθάπερ καὶ ὁ Χριστὸς εἶπεν ὁ τὴν ἀμπελῶνα, οὕτω καὶ αὐτὸς φησιν· ὕψωσε τὸν λαὸν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς. καὶ μεθ' ὑπερηφανίας μνημονεύουσιν αὐτῶν τῶν κατ' Αἴγυπτον. καὶ

Ρωμ. ιε. κ Οὕτω δὲ φιλοτιμούμενος εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός. ἀνδρείας δὲ ἦν καὶ τοῦτο πολλῆς. οὕτως ἐκ προοιμίων θαυμαστὸς ὁ ἀνήρ, ἐσταυρωμένος, περιεσπασμένος· ᾔδει πόσης ἀπήλαυσε χάριτος· αὐτὴ προπὸν εἰσήγαγε τὴν σπουδήν· οὐκ ὠργίσθη πρὸς Ἰωάννην (οὐ γὰρ τούτου ἦν) ἀλλὰ τοῦ ἔργου εἴχετο· οὐκ ἐδειλίασεν, οὐκ ἐφοβήθη ἐν μέσῳ πλήθει ἀπειλημμένος. ὅρα πῶς οἰκονομεῖται Παῦλον μὴ κηρύττειν ἐν Ἱεροσολύμοις. ἀρκεῖ καὶ τοῦτο μόνον τὸ ἀκοῦσαι, ὅτι ἐπίστευσαν. κηρύττοντος δὲ οὐκ ἂν ἠνέσχοντο διὰ τὸ μῖσος· καὶ πόρρω ἀπῆσαν, ἔνθα γνώριμος οὐκ ἦν. περιττῶς ἤλεγξε τὸν μάγον, ὅστις ἦν· καὶ ὅτι υἱὸς ἦν, τὸ σημεῖον ἐδείκνυ. τῆς ἐν [τῇ] ψυχῇ τυφλότητος τοῦτο σημεῖον ἦν. ἄρχει δὲ χειραγωγοῦ παραχρῆμα, ὥστε μετανοῆσαι. καλῶς δὲ τῷ σαββάτῳ εἰσῆλθον εἰς τὴν συναγωγήν, ὅτε πάντες ἦσαν συνειλεγμένοι. καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, φησίν, ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι λέγοντες· ἄνδρες ἀδελφοί, εἰ ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. ὅρα αὐτοὺς ἀφθόνως τότε τοῦτο ποιοῦντας, μετὰ δὲ τοῦτο οὐκ ἔτι. εἰ τοῦτο ἐβούλεσθε, μᾶλλον ἔδει παρακαλέσαι.

ΗΘΙΚΟΝ Ἀλλ' ὦ τῆς φιλαρχίας, ὦ τῆς κενοδοξίας· πῶς πάντα ἀνατρέπει καὶ ἀπόλλυσι; κατὰ τῆς οἰκείας, κατὰ τῆς ἀλλήλων σωτηρίας ἑστάναι παρασκευάζει. πηροὺς οὕτω καὶ τυφλοὺς ἐργάζεται, ὥστε καὶ χειραγωγοὺς ζητεῖν (οὗτοι καὶ τοῦτο· οὗτοι καὶ χειραγωγοὺς ἐζήτουν· ἀλλ' οὐκ εἰ τούτου αἰσχροί), ἀλλ' ἑαυτοῖς ἐπιτρέπουσι τὸ πᾶν) οὐδένα ἀφίησιν ἰδεῖν· καθάπερ ἀχλὺς ἐπιπίπτει καὶ ζόφος, οὐκ ἀφιεὶς διαβλέψαι. ποίαν ἕξομεν ἀπολογίαν διὰ πάθος πάθους κρατοῦντες, διὰ δὲ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον οὐκέτι; πολλοὶ ἀσελγεῖς ὄντες καὶ φιλοχρήματοι διὰ τὴν τῶν χρημάτων φειδωλίαν ἐχαλίνωσαν τὴν ἡδονήν· ἄλλοι τοὐναντίον, διὰ τὴν ἡδονὴν ὑπερεῖδον χρημάτων· πάλιν οἱ ἡττώμενοι δόξης κενῆς ἀμφοτέρων περιγεγόνασι, χρήματα ἀναλίσκοντες ἀφειδῶς, καὶ σωφρονοῦντες εἰκῇ· ἄλλοι πάλιν κενόδοξοι σφόδρα ὄντες, κατεφρόνησαν τοῦ πάθους, πολλὰ ὑπομείναντες αἰσχρὰ καὶ δι' ἔρωτας, καὶ διὰ χρήματα· ἕτεροι πάλιν, ἵνα τὸν θυμὸν ἐμπλήσωσι τὸν αὐτῶν, εἵλοντο ζημιωθῆναι μυρία, καὶ οὐδεὶς αὐτοὺς τούτων ἐμέλησεν, ἵνα μόνον τὸ θέλημα ποιήσωσι τὸ αὐτῶν. καὶ ὅπερ ἰσχύει πάθος, οὐκ ἰσχύσει παρ' ἡμῖν ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος. καὶ τί λέγω πάθος; ὅπερ αἰδὼς ἀνθρώπων ἰσχύει, οὐκ ἰσχύει ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος. πολλὰ καὶ κατορθοῦμεν καὶ ἁμαρτάνομεν, ἀνθρώπους αἰδούμενοι· τὸν δὲ Θεὸν οὐ δεδοίκαμεν. πόσοι δι' αἰσχύνην προήκαντο χρήματα; πόσοι ἐφιλοτιμήσαντο, εἰκῇ ὑπηρετούμενοι τοῖς αὐτῶν φίλοις ἐπὶ κακῷ; πόσοι φιλίας αἰδεσθέντες μυρία ἥμαρτον; εἰ τοίνυν καὶ πάθος καὶ αἰδὼς ἀνθρωπίνη δύναται ἐμβιβάζειν ἡμᾶς καὶ εἰς ἁμαρτήματα, καὶ εἰς κατορθώματα, εἰκῇ λέγομεν ὅτι οὐ δυνάμεθα. δυνάμεθα γάρ, ἂν θέλωμεν· θελῆσαι δὲ πάντα χρή. εἰπὲ δή μοι, διὰ τί οὐ δύνασαι δόξης κρατεῖν, ὅταν ἕτεροι ὦσι κρατοῦντες, τὴν αὐτὴν ἔχοντες ψυχήν, τὸ αὐτὸ σῶμα, τὴν αὐτὴν μορφήν, τὴν αὐτὴν ζῶντες ζωήν; ἐννόησον τὸν Θεόν, ἐννόησον τὴν ἄνωθεν δόξαν· ἀντίστησον αὐτῇ τὰ παρόντα, καὶ ταχέως ταύτης ἀποπηδήσεις. ὅλως εἰ δόξης ἐπιθυμεῖς, τῆς ὄντως δόξης ἐπιθύμει. ποία δόξα, ὅταν ἀτιμίας ποιῇ; ποία δόξα, ὅταν τῶν ἐλαττόνων ἀναγκάζῃ τιμῆς ἐφίεσθαι, κἀκείνης χρείαν ἔχῃ; τιμή ἐστι, τὸ τῆς παρὰ τῶν μειζόνων ἀπολαύειν δόξης. ὅλως εἰ δόξης ἐρᾷς, μᾶλλον ἐράσθητι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ. ἂν ἐρασθῇς ἐκείνης, ταύτης καταφρονήσεις, ὄψει ταύτην ἄτιμον· ἕως ἂν ἐκείνην μὴ ἴδῃς, οὐδὲ ταύτην ἰδεῖν δυνήσῃ πῶς ἐστιν αἰσχρά, πῶς καταγέλαστος. καθάπερ γὰρ οἱ πόρνῃ τινὶ γυναικὶ προσκατειλημμένοι εἰδεχθεῖ καὶ αἰσχρᾷ, ἕως ἂν φιλῶσιν αὐτήν, οὐ δύνανται τὴν δυσείδειαν ἰδεῖν, τοῦ πάθους ἐπισκοτοῦντος τῇ κρίσει· οὕτω δὴ καὶ ἐν ταύτῃ, ἕως ἂν κατεχώμεθα τῷ πάθει, οὐ δυνάμεθα συνιδεῖν οἷόν ἐστι κακόν. πῶς οὖν ἀπαλλαγείημεν ἄν, φησίν, αὐτοῦ; ἐννόει τοὺς χρήματα ἀναλώσαντας μυρία, καὶ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν καρπωσαμένους· ἐννόει τοὺς ἀποθανόντας ὅσης ἀπήλαυσαν δόξης, καὶ οὐδαμοῦ αὕτη βεβαία, ἀλλ' ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται· ἐννόησον

γρ. ἀφίησι

γρ. πολλοὶ ἀμφότερα ταῦτα οἱ ὑπὸ δόξης ὄντες κενῆς ἀμφ.

γρ. ἀλλ' οἱ χρ.

γρ. προήκαντο χρ.

γρ. τὸ ἐλαττόνως

ἐννόησον

φυλίας· Ιωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσάλημα.

14 Αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης, παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίας· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. 15 Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες· ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ ἐστι λόγος ἐν ὑμῖν παράκλησεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. Λοιπὸν ἐντεῦθεν τὰ κατ' Παῦλον μαθητεύομεν, οὐ μικρὰν πρὸς τὴν Πέτρου μαθητείαν ὑπερβαίνοντες. ἀλλ' ἴδωμεν αὐτῶν τὰ ἐπιστόλια. καὶ γὰρ οὗτοι, φησὶ, τὸν Σωτῆρα κατηγγέλλοντο τῷ Θεοῦ τῇ μητροπόλει τῆς Κύπρου. ἐποίησαν οἰκειωτὴν ἡ Ἀντιοχεία. ἔδει καὶ ἐκεῖ ἀπελθεῖν, καὶ μὴ ἀκαπνωτὶ οὕτω δὲ καθῆσθαι. ἔδει μᾶλλον αὐτοῖς διδασκάλων. ὅτε πῶς ἡ τῆς Σελευκείας καὶ Σαμοσατέως εἰδότες ὅτι ἀπὸ τῆς γείτονος πόλεως ἐκαρπώσαντο οὐ πολλῷ τινὶ ὠφελήματι· ἀλλὰ πρὸς τὰ κατηπίσματα σπεύδουσι καὶ ἐκεῖ. πρὸς γὰρ τὴν μητρόπολιν ἐλθόντες τῆς νόσου, τὸ λυπηρὸν ἔσπευδον διώρθωσαν. ὅπου γὰρ οὐ καλλιεῖας ἐκεῖ ὁ λέγει, σπουδῇ ὡς αἰσχρὰν αἰσχρὰ σπένδει, ἀπὸ δὲ σφάλματος μαθήσεται, πῶς οὐκ ἐδεήθη λόγων πολλῶν, πῶς ἠθέλησεν αὐτὰ ἀκοῦσαι. καὶ τὰ ὀνόματα ἦν καταλέγει τὰ πόλεων· δῆλος, ὅτι ὅπου πρόσφατος ὁ λόγος ἐδέξατο, χρεία οὐ διατηρεῖσθαι τῇ πίστει ἐμμένειν. διὸ καὶ συνεχῶς αὐτοὺς ἐφίστανον. ὅτε ὅτι ὁδὸν πρὸς τὸ μαθεῖν εἶπεν, ἕως ἐκεῖνος ἀφορμὴν ἔδωκεν· ἀλλὰ τὸ λόγου τοῦ Κυρίου μόνον κατηγγέλλοντο. ὅπου [γὰρ] τὸν ἄλλους ἑώρα πρὸς σπουδάζοντας, αὐτὸς πρὸς ἐν τούτοις σχολὴν, ὥστε ἐκεῖνοι μὴ πιωθῶσι. καὶ διὰ τί μὴ ἔπεμψεν σημαίνει ἐποίησεν; ὅτι οὐκ οὐ τότε ἴσον, τῷ ἐξ ἑνὸς ἑλεῖν. καὶ ὅτε πρὸς ἐγκαλεῖ, καὶ τότε πιμπράται. δίκαιος ὁ δικαίως αὐτὸν παθόντα τῷ λέγει· ὦ πλήρης πάντος δόλου· τυπίσεις, υἱὲ διαβόλου, ἔχων ἐλλιπὲς, φησὶ. καὶ καλῶς εἶπε, πάντος δόλου. ὑπεκρίνετο γάρ. ἐξέβαλον. ὃ γὰρ ἔργον ἐκείνου ἐποιεῖτο. ἐχθρὸς πάσης δικαιοσύνης. ὁ γὰρ πᾶσα δικαιοσύνη ἔπεισε αὐτὸν οὐ. ἐμοὶ δοκεῖ καὶ τὸ βίου ἐλέγχει τὸ αὐτοῦ ταῦτα λέγων. καὶ ἵνα δείξῃ ὅτι οὐκ οὐ θυμὸν τὰ ῥήματα, διὰ τοῦτο προσλαβὼν εἶπε, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, τουτέστιν, ἐνεργείας. καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σέ. οὐκ ἀρὰ τιμωρία οὐ, ἀλλ' ἴασις. μανεὶς γὰρ ἔλεγεν, οὐκ ἐγὼ ποιῶ, ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ χείρ. ὅτε δὲ ἄτυφον. [οὐκέτι φῶς, ὡς ὅτε Παῦλον, προσέγραψεν αὐτόν.] ἔσῃ, φησί, τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. τοῦτο λέγει, ἵνα δι' αὐτοῦ μετάνοιαν ποιήσωσι. βέλτιον γὰρ ἐβούλετο ἀπὸ τοῦ σκότους φανῆναι, εἰ καὶ εἰς ἐχθροὺς ταῦτα ἐγίνετο. ἀλλ' ὅτι μὴ τοῦ οἰκείου εἰκότως· ὅτι ἡ τοῦ ἀλλοτρίου οὐχί, ἵνα μὴ νομισθῇ τὸ πρᾶγμα ἀνάγκης εἶναι λοιπὸν ἡ δίκη. τιμωρεῖσθαι δὲ τὸν τυφλότατος, ὁ χειραγωγὸς ζητεῖ. Εἶπα ὁρᾷ τινὰ πάροδον ὁ μάγος ὁ ἀνόητος, καὶ βάθος πιστοῦ· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐκπληττόμενος. Εἶδε γὰρ. ὅπου οὐ λόγοι, οὐδὲ ἀπάται ταῦτα. ὅτε πόσον ἔρωτα εἶχε διδασκαλίας τὸ ἄρχειν ὧν τοσαύτη. ἐκ οὐκ εἶπε πρὸς αὐτὸν, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὸν μάγον ὁδοὺς Κυρίου, ὁ πλείονι ἰῶ, ἵνα μὴ δόξῃ κωλακεύειν. τί δήποτε δὲ ὁ Ἰωάννης ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτῶν; Ἰωάννης γὰρ, φησὶ, ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ιερουσάλημα· ἄτοπον ὅτι μακροτέρου λοιπὸν ἐλλομένων ἐδόν. καὶ τοίνυν ὑπηρέτης ἐκεῖνος ἰῶ, αὐτὸν ὁ τὸν κύδιστον εἶχον. πάλιν ἐλθόντες εἰς Πέργην, παραπίπτουσι τὰς ἄλλας πόλεις. ὅτι τὴν μητρόπολιν γὰρ ἠπίστηντο τὴν Ἀντιόχειαν. καὶ ὅτε πῶς ὑποτίμησαι ὁ συμφορᾶς· ἐκάθισαν ἐν τῇ συναγωγῇ, φησὶ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ὥστε προσοδοποιῆσαι τῷ λόγῳ. καὶ οὐ παρῆσαν λέγουσιν, ἀλλ' ὑπῆρξαν πάντες· ἄτοπον ὡς ξένοις προσεκαλοῦντο. Εἰ μὴ προείμεναι δὲ, οὐκ ἂν ἐλθεῖν λόγος· ἐνταῦθα προεῖχε Παῦλος. καὶ ὅτε ἀντὶ τοῦ σώσειν. ἔνθα μὲν ἰῶ κατεπαρωθὸς ὁ λόγος, προσεῖχε· ἔνθα δὲ σωθῆς ἰῶ, ἐνδιατρίβει. καθὼς καὶ αὐτὸς φησι γράφων·

Μα χλεστοπηθέντες ἐξῆλθον, ϗ εἰς Κύπρον ἀπέπλευσαν, ἅπα ὄχ ὕ-σης ὑπιζουλῆς ἐκεῖ, ϗ τῦ λόγου καλῶς ἀσαφέντος ἤδη. ὁ Αντιοχείας μὲν γὰρ ἦσαν ἰκφυοί· ὁ δὲ ἀ Φοπίκη ϗ πλησίον τῆς Παλαιστίνης ἰῶ· Κύπριος ϗ οὐχί. λοιπὸν μὴ ζήτει, ἀφ' πί; ὅτε πνεύματι χιῶνται, οὐ γὰρ δι' ἐχλεστοπήθησαν πνεύματι μόνον, ἀλλὰ δὲ ὀξεπίμφθησαν. καὶ ἠρώμενοι ὁ Σαλαμῖνι κατήγγελλον ⓦ λόγον τοῦ Θεοῦ ὁ τῆ συναγωγαῖς τῶν Ιουδαίων. φᾶς πᾶσαι ἀσυδαῖν πολυμόρφους αὐτῶν ἐκείνους καταγγέλλειν ⓦ λόγον τοφότατος, ἵνα μὴ φιλονεικοτέρους ἐργάσωνται; δὲ ἐκῆσι ὄχ ἐλάλουν, εἰ μὴ Ιουδαίοις μόνοις· δὲ ὅτοι εἰς ταῖς συναγωγὰς ἀπῆσαν.

6 Διελθόντες ϗ τὴν νῆσον [ὅλην] ἄχρι Πάφου, εὗρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην Ιουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριησοῦς,

7 Ος ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ ἀνδρὶ συνετῷ· ὃς προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν ϗ Σαῦλον ἐζήτησεν ἀκοῦσαι ⓦ λόγον τῦ Θεοῦ.

8 Ανθίστατο ϗ αὐτοῖς Ελύμας ὁ μάγος (οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ) ζητῶν διαστρέψαι ⓦ ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. Παλιν μάγος Ιουδαῖος, καθάπερ Σίμων. καὶ ὄρα τῦτον, ὅτε μὲν τοῖς ἄλλοις ἐκήρυττον, οὐ σφόδρα ἀγανακτῦντα· ὅτε δὲ τῷ ἀνθυπάτῳ προσίεσαι, τότε. τὸ δ' θαυμαστὸν τῦ ἀνθυπάτου, ὅτι ϗ προκατειλημμένος τῇ μαγείᾳ ἐκείνου, ἤθελεν ἀκοῦσαι τῶν ἀποστόλων. οὕτω ϗ Σαμάρειαν ἐπίστευσαν, καὶ ἀπὸ συγχύσεως ἡ τίχη φαίνει), τῆς ματίας ἀλισχομένης. πονηρὸν ἡ κενοδοξία δὲ φιλαρχία αἴτιαι τῶν κακῶν.

9 Σαῦλος δ', ὁ ϗ Παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς αὐτὸν,

10 Εἶπεν, ὦ πλήρης πάντος δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης· οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας;

11 Καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ τῦ Κυρίου ἐπὶ σέ, ϗ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων ⓦ ἥλιον ἄχρι καιροῦ.

Εστῶθα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀμείβεται μετ' τῆς χλεστοτέρας, ὅπερ ϗ ἐπὶ τῦ Πέτρου γέγονε). ϗ ὅρα· ὄχ ὕβρεις τὸ προσῶπόν ἐστι, ἀλλὰ "κατάπληξις. εἶδον γὰρ ἰταμοὺς ϗ ἀναιδεστάτους ὕτω δὲ καταπλήττεσθαι. ὦ πλήρης πάντος δόλου, φησὶ, ϗ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης. εὐθῶθα αὐτὸν ἀποκαλύπτει τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ, προσχήματι σωτηρίας ἀπολλύοντι ⓦ ἀνθύπατον. οὐ παύσῃ, φησὶ, διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου; ϗ ἀξιοπίστως. οὐχ ἡμῖν πολεμᾷς, φησὶν, οὐδὲ μάχῃ, ἀλλὰ τὰς ὁδοὺς Κυρίου διαστρέφεις τὰς εὐθείας· καὶ μετ' ἐγκωμίου. καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλός. ᾧ αὐτὸς προσκόψῃ σημείῳ, τῦτο δὲ τῦτον ἠδυνήθη προσαγαγεῖν. καὶ ὅ, ἄχρι καιροῦ ϗ, ὁ καλαζοντος ἰῶ ὅ ῥῆμα, ἀλλ' ὑπερφέροντος. εἰ γὰρ καλάζοντος ἰῶ, διαπάντος ἂν αὐτὸν ἐποίησε τυφλὸν· νῦν δὲ οὐ τῦτο, ἀλλὰ προῒς καιρὸν, ἵνα ⓦ ἀνθύπατον κερδάνῃ.

Παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς.

12 Τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος ὅ γεγονὸς ὑπέστρεψεν, ἐκπλησσόμενος ὑπὶ τῇ διδαχῇ τῦ Κυρίου. Εἰκότως. ⓦ γὰρ προκατειλημμένον τῇ μαγείᾳ ταύτῃ τῇ πονηρίᾳ παιδεῦσαι ἐχρῆν. οὕτω καὶ ⓒ ὁ Αἰγύπτιος μάγος ὑπὸ τῶν φλυκτίδων ὅ ὠὴν ἐπαιδεύοντο. ὅρα δὲ αὐτὸν ὐκ ἐγχειρίζοντα αὐτόν, ἀπὸ τῦ ἀνθυπάτου λοιπὸν πιστεύσαντος, οὐδὲ μιμαχιωθέντα τῇ "χολαχείᾳ ϗ τῇ τιμῇ, ἀλλ' αὐθέως τῦ ὄργου ἐχομένου ϗ εἰς τὸν ἀπιπέρω χώραν ὁρμῶντα.

13 Αναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς "Πάφου ⓒ ἦλθεν Παῦλος εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας·

σύντες. Η χάρις, φησίν, ἡ σοι παλαιωθεῖσα ζωσα τέθηκε. καὶ πάλιν· Ἐλιτάνθη, ἐπαχύνθη, ἢ ἀπλάχνισεν ὁ ἡλαπνωμὸς· ἢ [πάλιν] ὁ ἀπόστολος· Τῆς χαρᾶς σου γενομένης μὴ ποιῆσθε εἰς ἐπιθυμίας. οὐ νομοθετῶ ταῦτα (οἶδα γὰρ ὁ ἀκούων ὅτι) ἀλλ' αἰσθητῶς σοι παλαιῶ, ἐκκόπτω τυφλὸν ὄφθ' ὃ χρήσιμον ὑμῖν. καθάπερ γὰρ χειμάρρους, οὕτω πάντα ἁρπάζει ἡ τυφλή. οἶδεν αὐτὴν ὁ κωλύσας ὅτι βασιλείας ἐκβάλλει. τί ὁ πλέον; βούλει τυφλῆσαι; δὸς πίσαι· κάλεσον Χριστόν, ἵνα ἢ μὴ ὁ τὴν πάντων ἀρχὴν ἀγαθῶν ἔχῃς τυφλήν. τοῦτο γὰρ [σου] οὐκ ἔχεις. Εἰκότως (οἶδα γὰρ ἔσπευσα τὰ οἰκεῖα) τότε ἦ ἔξεις. βούλει τυφλῶσαι; ἀφέλωμεν τὴν ψυχικὴν· μετάδος αὐτῇ σιτίων, ὧν ἔδος ἔχει· μὴ λιμώττουσης αὐτήν. καὶ ἐὰν πολέμῃ, καὶ ἐὰν ἀγωνίᾳ· σὺ δὲ κάθησαι τυφλή; οὐχ ὁρᾷς καὶ σὺ τὰ σκῆπτρα ἐγκεχειρισμένος τὰ παρὰ τῆς ἔξω στρατιᾶς ἀπλῶς ζωΐζεις; Οὐκ ἔστι γυνὴ ἡ πάλαι ποτὲ ἁμαρτωλὸς ἢ σάρξ· σὺ δὲ λιπαίνεις σαυτὸν μᾶλλον παλαίων; ἔσχε τρίζοντα τὸν ὀδόντα αὐτῷ ὁ λυπαλέος· σὺ δὲ ἀφαιρούμενος τυγχάνεις, ἢ τραπέζῃ παρίστασαι; οἶδα εἰκῇ ταῦτα λέγων· ἀλλ' οὐχ ἅπασι. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, ἀκουέτω. ὁ Χριστὸς ἐκτὸς λιμοῦ τίκτεται, σὺ δὲ ἐκτὸς γαστριμαργίας ἀφαίρεσαι σαυτόν. δύο ἀμαρτίαι. τί γὰρ οὐ ποιεῖ κακὸν ἡ τυφλή; * ὅλον οὐκ οἶδα πῶς ἢ ὅ ὄνομα τοῦτο ἔχει. ἀλλ' ὥσπερ ἡ δόξα ἀπιμία ἐστί, καὶ ὁ πλοῦτος πενία ὤν, τοῦτο κἀκεῖνα· οὕτω καὶ ἡ τυφλὴ ἀπόλεια ἐστί. μὴ γὰρ τυφλῶσαι ἔρχομαι, ὅπου λιπαίνομαι ἑαυτόν; τί πρίζεις τῷ σκώληκι λαμπρυνόμενον τὴν τράπεζαν; τί πλούσιος ποιεῖς τὸν ἰχθῦς; τί πηγὰς ἱδρώτων καὶ δυσωδίας ἐκαπτοῦσαν; τί τοῖς πόδας σαυτοῦ ἄχρηστον καταξυάζεις; βούλει φιλῆσαι ἰχθύν; ὄφθαλμόν; τὸ σῶμα ποίησον αὐτοῦ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς χορδαῖς, ἡνίκ' ἂν χαλᾶται, ἄχρηστος τοῖς μουσικοῖς· ἡ δὲ πόρνη ἐπιτήδειον μόνον, οὐ πάντες ὅτι καὶ πόρναρμόνιος. τί καταχωννύεις τὸν ψυχόν; τί τοῖχον παχύτερον ποιεῖς; τί πολλὰ καπνοῖ καὶ τὸν ἱπφέλιον, ὅταν ἀτμοὶ καθάπερ τις ἀχλὺς πάντοθεν ὥσιν ἀναδιδόμενοι; Εἰ δὲ μηδὲν ἕτερον, ἀθλητὰς σε παιδεύειν ὤφειλε, ὅπου τὸ ἰσχυρότερον σῶμα ἰσχνότερον. σκληρύνω δὲ [φιλοσοφοῦσα] ψυχὴ, βέλτιον ἔσται. ἱππικῷ γὰρ ἔοικε. καὶ ἔξεστιν ὁρᾶν, καθάπερ ὅταν τὸν πνιγηρὸν ἀέρα ἀναπνέωσιν ἀνθρώπων καὶ βαρυνόντων, οὕτω δὲ καὶ βαρυνώμεθα ἵππους δυσκινήτους εἶναι, καὶ πολλὰ τῷ ἱππικῷ πράγματα παρέχομεν. ἀγαπητὸν βέλτιον ἵππον ἔχοντα δὲ σκελῆ δυνηθῆναι τὸν βεβηδοκότα. ὅταν δὲ ἀναγκάζῃ ὁ ἱππικὸς ἕλκειν αὐτὸν, καὶ καταπεσόντα μυριάκις νύττειν μὴ δύνηται, καὶ σφόδρα αὐτὸς ἔμπειρος ᾖ, τῆς νίκης ἀποστερηθήσεται. μὴ δὴ παιδεύσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ψυχικὸν ἵππον ἐπιπρεάζοντα ὄφθ' ὃ σῶμα, ἀλλὰ καὶ σκληρύνωμεν ἐργασάμενοι τὸ πρέπον αὐτῇ κοῦφον ποιήσωμεν, χαυνότερα τὰ δεσμά· λέγεις αὐτὸν τρέφειν, αὐταρκεία, ὅσον ὑγιαίνειν μόνον τὸ σῶμα, ὅσον ἀνθρώπου εἶναι), ὅσον χαίρειν καὶ μὴ ἀλγεῖν· ἵνα ὅταν τὰ καθ' ἑαυτὸν θυσθέντες, δυνηθῶμεν τῆς ἄνωθεν ἀρετῆς ἐπιλαβέσθαι, καὶ τῆς αἰωνίου ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κη. 4 ΟΥΤΟΙ ΜΕΝ ΟΥΝ ΕΚΠΕΜΦΘΕΝΤΕΣ ΥΠΟ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν, κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον. 5 Καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι, κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων. Εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην.

* ἐν ἑαυτῷ ἀφθονία ὄντι.

χ. σκηπτὰ ἱδρ. ἐκ. ἐκαπτήν.

χ. ἡ

χ. βασίλεια

Ερεσ. ε. ιε.

Λκ. ι ιι.

a. Τιμ. ι. ε. Δαν. λε. ιε. Ρωμ. ιγ. ιδ.

μῶν ὃ πάθος. ἢ πρόσεστι μὲν πρὸς ταῖς γυναῖκας ἡμῖν ἔστω ὁ λόγος. οὐδὲν αἰσχρότερον γυναικὸς τρυφώσης· οὐδὲν αἰσχρότερον μεθυούσης. ἀμαυροῦται αὐτῆς ὃ τῆς ὄψεως κάλλος· ῥοδίζεται ὃ χαλινὸν καὶ ἥμερον τὸν ὀφθαλμόν, οἷον νεφέλης τινὸς ἀκτῖνας ὑποδραμούσης ἠλιακάς. ἀμελεῖται ὃ πρόσωπον καὶ δουλικόν, καὶ πάσης δυσχυμίας αἴσιμον. πῶς ὅτι ἀνδρὸς οἴκου ἀποπίπτουσα [γυνὴ] ὀδωδότος, στόματος, ἐρυγεμένων κρεῶν διεφθορότων χυμοί, βεβαρημένη καὶ ἀγρυπνίας ἰῶσι μὴ δυναμένη, ἱρυθρὰ οὖσα τὸν δίσκον πλέον, χάσμης γέμουσα καὶ ἀχλύος πολλῆς; ἀλλ' οὐκ ἐκείνη ἡ τρυφῆς ἀπεχομένη τοιαύτη· ἀλλὰ σεμνὴ καὶ σώφρων καὶ εὔμορφος. καὶ γὰρ ἐν σώματι πολὺ πρωτεύθησι κάλλος τῆς ψυχῆς ἡ κατάστασις. μὴ γὰρ δὴ νομίσῃς ἀπὸ τῶν σωματικῶν τύπων τοῦτο γίνεσθαι μόνον. δὸς εὔμορφον κόρῃ τὸ πρόσωπον, λαμπρὸν, λαμπόμενον, μύρῳσιν, πολυτελῶς· ἐὰν μὴ πάσης αἰσχρᾶς δυσωδίας ἐκκαθήκῃ; εἰ γὰρ αἰσχύνοιτο, εἰ γὰρ σιγᾷ, εἰ γὰρ ἐρυθριᾷ μεθύσκη, εἰ γὰρ φλέγεσθαι συμμέτρως, εἰ γὰρ ἡσυχίας ἐφολκάσεται· διπλοῦν ὃ κάλλος, πλείων ἡ ὥρα, πολυτιμοτέρα ἡ ὄψις, σωφροσύνης γέμουσα καὶ κοσμιότητος. βούλει λοιπὸν καὶ περὶ ἀνδρῶν εἴπωμεν; τί τοὺς μεθύοντας αἰσχύνει; καταγέλαστος οἰκέτης, καταγέλαστος ἐχθροῖς, ἐλεεινὸς καὶ φίλοις, μωρίας καταγνώσεως ἄξιος, θηρίοις ὅτι μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὃ γὰρ πολλὰ σιτίοις, πυκνὰ λούεσθαι, καὶ λίαν τοῦτο, καὶ ἀρκτᾶται ὅτι. εἰκότως. οὐ γὰρ ἔχουσι σκέπας ψυχῇ λογικῇ. καὶ μὲν καὶ σκέπας πλέον τὸν δίσκον καὶ τὸ μέσον τοῦ καὶ τῆς φύσεως αὐτοῖς ὠκισμένου σπλάγχνα, διέφθαρε ὃ πολὺν σῶμα· πόσῳ οὖν μᾶλλον ἡμᾶς; ἀλλὰ τοῦτο ἡμῖν εἰς μακρὰν συνέσχλε τὴν χάριν ὁ Θεός, ἀλλὰ τοῦτο ὀλίγοι μέσον ὦσιν ἔνδον, ἵνα παιδεύσῃ ψυχὰς ἐπιμελεῖσθαι. καταμαθὼν οὖν τὴν τοῦ καταισχύνην τὴν ἡμετέραν, καὶ ὁ φόβος ἦν μέσον ὁ ἡμῖν ταύτην ἔχειν τὴν σάρκα. ὃ γὰρ ἡμῶν ἐστὶ γλῶττα πρὸς ὕμνους ἀφῆκεν αὐτὰ ὁ Παῦλος πρὸς φαυλίαν. ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς φύσεως ἡμᾶς ἐγκατέδησεν, ἵνα μηδὲ ἄκοντες ἐμπίπτωμεν εἰς πολλὴν πρᾶγματείαν. ὡς εἶχεν ἡ τρυφὴ πόνους μὴ ἔχει, μηδὲ ὀδύνας καὶ ἀρρωστίας, φορητὸν ἦν· νῦν δὲ συνεῖσι τὴν ὀφθαλμίας τῆς φύσεως, ἵνα μηδὲ βουλόμενος ῥᾳδίως. οὐχ ἡδονὴν ζητῶ, ἀγαπητέ; τοῦτο οὖν ἀπὸ τῆς αὐταρκείας εὕρησις. οὐχ ὑγείαν; καὶ τοῦτο. οὐχὶ ἀμεριμνίαν; καὶ τοῦτο. οὐχὶ ἐλευθερίαν; οὐχὶ ῥᾳστώνην σώματος; οὐχὶ εὐεξίαν; οὐχὶ πνεῦμα ψυχῆς; οὐχὶ διέξοδον; οὕτω πάντα τὰ καλὰ ἐν ταπεινῇ τῇ σκηνῇ ταύτῃ· ἐν σκηνῇ γὰρ τὸ σῶμα, ἀνδία, καχεξία, πόνος, ἀνελευθερία, δαπάνη. πόθεν οἶδα, φησίν, ὅτι ταῦτα πέχομεν ἀπαντες; ἀπὸ νόσου. εἰπὲ γάρ μοι, ἀλλὰ τί ὃ βλάπτουσα νόσος ἀπεργάζεται; οὐχὶ ἐκ τοῦ τὸ νοσεῖν σημαίνει; ἀλλὰ τί ὁ χωλὸς μὴ ὀρθὰ βαδίζει; οὐκοῦν ἔστι ταῦτα ἀπὸ ῥᾳθυμίας καὶ τοῦ μὴ βούλεσθαι ἀπὸ ἰατρῶν ἰέναι; τῶν γὰρ προσταγμάτων τὰ μὲν πρόσκαιρον ἡδονὴν ἔχει, διωκεῖ δὲ τὸν κάλλιστον· τὰ δὲ τοιωμένοι, τὸν μὲν καρτερεῖν πρόσκαιρον, διωκεῖ δὲ τὸν ἀπόλαυσιν. ὁ τοίνυν οὕτω χαῦνος ἐκ ῥᾳθυμίας, ὡς μὴ ὑπομένειν τὸν πρόσκαιρον πόνον τῶν μηνώντων, ταχέως ἁλίσκει). εἰπέ μοι, ὁ Ησαῦ πόθεν ἔπαλω; πόθεν τὸν πρόσκαιρον ἡδονὴν τῆς μελλούσης προτιμήσας τιμῆς; ἀπὸ γαστρὸς καὶ μαλακίας. τοῦτο δὲ οὐκ πόθεν, φησίν; ἐξ ἡμῶν αὐτῶν. καὶ δῆλον ἐκεῖθεν. ὅταν γὰρ θέλωμεν, ἀφιστῶμεν ἑαυτοὺς, καὶ καρτερικοὶ γινόμεθα· ἐὰν γοῦν ἀνάγκη ποτὲ ἐπέλθοι, πολλάκις δὲ καὶ φιλοτεχνήσαντες μόνοι ὃ χρήσιμοι συνεύδομεν. ὅταν τοίνυν μέλλῃς τρυφᾶν, σκόπησον ὃ πρόσκαιρον τὴν ἡδονὴν, τὸν ζημίαν (ζημία γὰρ ὅτι ὡς τῆς οἰκείας λύμης τοσαῦτα χρήματα δαπανᾶν) καὶ νόσους, καὶ ἀρρωστίας, καὶ καταφρόνησιν τρυφῆς. πόσους σοὶ βούλει ἀριθμήσω κακὰ παθόντας ἀπὸ τῆς τρυφῆς; ὁ Νῶε ἐμεθύσθη καὶ ἐγυμνώθη, καὶ ὅρα πόσα γέγονε κακὰ ἀπὸ τούτου. ὁ Ησαῦ ἀπὸ λαμπρότητος· πρόσκαιρα τὰ πρόσκαιρα, καὶ εἰς ἀδελφοκτονίαν ὥρμησεν. ὁ λαὸς ὁ τοῦ Ισραὴλ ἐκάθισε φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. διὰ τοῦτό φησι, Φαγὼν δὲ καὶ πιὼν μετάθητι Κυρίου ὁ Θεός σου. εἰς γὰρ κρημνοὺς ἐκπίπτουσι [οἱ] εἰς τὸν τρυφῶν ἐμπεσόντες.

Εξ. κε. ς.

Δευτ. ς. ια.

χ. ἔσεται

χ. ἔσονται

γσιε· Δι᾽ τί αὐτὸς καταδικάζεις; Εἰ ἤθελον ἀπολυσαι, ὡς τοῦτο ἀπέλυσαι αὖ, ἢ συνεξῆλθον. Ἀλλὰ χρήματα ἔλαβον; πόθεν, ὁ μηδὲ πέντε δραχμὰς ἔχων, τοῦτος ἐδίδου; Οὐδὲ γὰρ διεφθάρησαν αἱ λύσεις, οὐδὲ λελυμένοι ἦσαν. Ἔδει ἰδεῖν ὅλη θείου τὸ πρᾶγμα ἦν, καὶ οὐκ ἀνθρώπινον. Εἶτα ὑπῆλθ᾽ ἰσχυρία ἔμελλε μεμνῆσθαι λοιπὸν, διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὀνόματα τίθησι, ἵνα διισχυρίσῃ πρόδηλα ἐπαληθεύων. καὶ πείσαντες Βλάστον, φησί, ⟨Ϟ⟩ ὅτι τὸ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως, ἡτοιμάσατο Ἡρῴδου. " τοῦτο πεισθὲν, ὑπῆλθ᾽ λιμὸς ἰσχυρὸς. παντὶ γὰρ ἡμέρᾳ καθίστας ὁ Ἡρῴδης ὅτι τὸ βήματος ἐμνημόνευεν, φησὶ· τοῦδε χρῆμα ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξε. Τοῦτο καὶ Ἰώσηπος λέγει, ὅτι μακρᾷ ⟨Ϟ⟩ πεῖσαι τοῦτο. ⟨Ϟ⟩ μὲν οὖν πολλοὶ τοῦτο οὐκ ἤδεισαν· οὐ γὰρ ἀπόστολος αὐτὸ ἐπέθηκεν. πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία ὠφέλει, λογιζομένοις αὐτῷ τῷ Ἰακώβου θανάτῳ καὶ τῷ τοῦ γραπτοῦ φόνῳ " τὰ συμβεβηκότα. ὅρα· ὅτι μὲν ⟨Ϟ⟩ ἀπόστολοι ἔσφαξεν, οὐδὲν ἴσοδυνον εἰργάσατο· ὅτι δὲ τοῦτος, λοιπὸν εἰς ἀφανισμὸν ἦν. ἅτε οὖν ὑπερηφανὸς καὶ αἱσχυνόμενος κατῆλθεν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν. ἐμοὶ δοκεῖ καὶ ἐκείνους " ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, τοῦτος ἀπολογίαν ἦλθε τούτων. ὠργίζετο γὰρ ἐκείνοις, τοῦτος ὅτω θεραπόντων. ὅρα πῶς κενόδοξος ὁ ἀνθρωπος ἐστι. μέλλων λύσεις δίδοσθαι τὴν δωρεὰν, ἐδημηγόρησεν. ὁ δὲ Ἰώσηπός φησιν, ὅτι καὶ ἐσθῆτα λαμπρὰν ἐξ ἀργύρου πεποιημένην ἐφόρει. ὅρα καὶ ἐκεῖνοι πῶς κόλακες ἦσαν, καὶ τοῦ ἀποστόλου τὸ φρόνημα. οἱ γὰρ ἔθνος ὁλόκληρον * ἐθεραπεύοντο, τοῦτον ὅτι διέπτυον. πάλιν δὲ μεγάλη ἀνάπτυσις αὐτῷ μεγάλη, καὶ μυρία ἀγαθὰ ἐκ τῆς ἐκείνου τιμωρίας. Εἰ δὲ τοῦτ᾽ ἀκούσας, ὅτι φωνὴ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἀνθρώπου, καὶτοιγε μηδὲν εἶπεν, οὕτω τὰ ἔπαθε· πολλῷ μᾶλλον αὖ ὁ Χριστὸς, εἰ μὴ Θεὸς ἦν ἀληθῶς, ἀεὶ λέγων ὅτι Τὰ ῥήματα τὰ ἐμὰ οὐκ ἔστιν ἐμά, φησὶν " Οἱ ὑπηρέται δὲ ἠγανάκτουν, καὶ ὅσα πάσχοντα. ἐκεῖνος δὲ αἰφνιδίως καὶ ἐλεεινῶς τὸν βίον κατέλυσεν, ⟨Ϟ⟩ οὐδὲ φάσκειν λοιπόν. ὅρα δὲ αὐτοὺς ⟨Ϟ⟩ ὑπὸ τοῦ Βλάστου διαπτύομένους, ⟨Ϟ⟩ ἅτε δὴ παλαίποτε ὄντα θυμώδεις ὀργιζομένους, καὶ πάλιν καταλλαττομένους καὶ πονηρὸν δοῦλον τὸν δῆμον, ⟨Ϟ⟩ οὐδὲν ἐλεύθερον ἔχοντα. σκόπει δὲ λοιπὸν καὶ τὴν αὐθεντίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος. λυτρωτὴν δὲ αὐτὸν, φησὶ, τῷ Κυρίῳ ⟨Ϟ⟩ ἱκετεύοντας, Εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν ⟨Ϟ⟩ Σαῦλον. τίς δὲν ἐτόλμησε, μὴ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας ὤν, ταῦτα εἰπεῖν; τοῦτο δὲ ἴδιος, ὥστε μὴ ⟨Ϟ⟩ αὐδὶς κυρῆ μὴ ἑαυτῷ. " Εἶδεν αὐδὶς μείζονα δυνάμει ἔχοντας, καὶ πολλοῖς δυναμένους ἀρκέσαι. πῶς δὲ αὐδὶς Εἶπε; Δι᾽ ὠσφρήσεως ἴσως. Δι᾽ τοῦτο ὠσφράνθη Εἶπεν, ὅλη καὶ ὠσφρᾶτο ἦσαν, καὶ εὐῶδιον, καὶ ἐλευθερίαν, ἵνα μάθῃς ὅτι πολλῆς ἡμῖν χρεία ἐστὶν. ἐν Ἀντιοχείᾳ χρηστοῦσθαι, ἐνθα κηρύττει. Δι᾽ τί μὴ Εἶπε, τῷ Κυρίῳ ἀφορίσατε, ἀλλ᾽, ἐμοί; διίκνεισι ὅτι ὅτι ὅτι τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς δυνάμεως.

Ὁρᾷς ὅσον ἡ νηστεία μέγα; διίκνεισι, ὅτι πρῶτα τὸ πνεῦμα ἐποίει. μέγα τι ἡ νηστεία ἀγαθόν. οὐχ ὅρῳ ⟨Ϟ⟩ χειροτονίαν. ὅτε χρηστοῦσι ἔφη, τότε νηστεύουσι. καὶ νηστεύουσι αὖθις Εἶπε τὸ πνεῦμα. ἡ νηστεία γὰρ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι, ἀλλὰ καὶ τὸ πτωχῆς ἀπέχεσθαι νηστείας εἶδός ἐστι. Τοῦτο δὲ ὅτι πάντα μόνον ἐγὼ, μὴ νηστεύοντε, ἀλλὰ πτωχῆς ἀπέχεσθε. ἔφασ ζητῶμεν, μὴ Δημοσθένη· ἔφασ ζητῶμεν, μὴ νόσων ἰατροὺς, νόσων ⟨Ϟ⟩ ψυχικῶν καὶ σωματικῶν· ἔφιλον ζητῶμεν κόσμιον ἔχουσαι, μὴ πτυχίον ἀνδρὸς γέμουσαι. τοῦτο πτυχή, σκῶλον λύμη· τοῦτο ἡδονή, σκῶλον πόνος· τοῦτο χρῆ φύσιν, σκῶλον ⟨Ϟ⟩ φύσιν. Εἰπὲ γὰρ μοι, εἴ τις ἔδωκέ σοι χαλκοῦν πῖξιν, οὐχὶ ⟨Ϟ⟩ φύσιν καὶ ὠφέλησε; Εἰ τις ξύλα καὶ λίθους, οὐκ ἂν ἀπεστράφης; Εἰκότως. ⟨Ϟ⟩ φύσιν γὰρ ἐστί. Τοιοῦτον δὲ ἡ πτυχή. καθάπερ γὰρ ἐν πόλει πολιορκίας γενομένης πολὺς θόρυβος ⟨Ϟ⟩ ἐν ταράχοις τῶν πολεμίων εἰσελθόντων· οὕτως ἐν τῇ ψυχῇ ⟨Ϟ⟩, οἴνου καὶ πτυχῆς ἐπισελθούσης. Τίνι θᾷ; τίνι θορύβου; τίνι ἀνδρίᾳ * καὶ λέξαι; [τίνι κρίσις;] οὐχὶ τοῖς ἐγχειρίζουσι ἐν οἴνοις; τίνος πελίδνοι ⟨Ϟ⟩ ὀφθαλμοί; Ἀλλὰ γὰρ ὅσα αὖ Εἴπαμεν, ἐκ ἀποτησόμεθα ἐκεῖ καὶ τὴν πτυχὴν ἀπηρτημένους; ἢ " μὴ ὡς ἕτερον ἀπησόμεθα

μεν

ΗΘΙΚΟΝ

γ. λεπτὸς καὶ ἴσως ἰῶ.

χ. τὸ χρῆ τὸν Ἡρῴδου συμβεβηκότα.

χ. ὡς τὴν ἀπολογίαν ἀναγκάζων ὁ πραγμάτων. ὠργίζ.

* ἔτος

* ἢ μάχαι

χ. μὴ ἔστ. αἰπτ. πάθ.

Παροιμ. κβ.

Ιωαν. ιδ. ι. Ιωαν. ιπ. λε.

χ. ἄγγελοί μοι ἐπιστεῦσι, καὶ

χ. εἶδες

Digitized by Google

σε, ἐὰν ὅπι μέλλει τῆς νυκτὸς ἐκείνης μιᾷ αὐτῶν ἀπο-
θνήσκειν. ἀλλὰ τί σιωπήσωμεν; ἀφ' ἡμῶν μὴ
γὰρ αὐτοὶ ἴφυγον; γὰρ μὴν αὐτοὶ ἐδέησαν, ἵνα καταπλαγῶσι τοῦτο. λοιπὸν φανερὸν
ἔσται πᾶσι ἀφ' ἑαυτῶν τοῦτο γενόμενον γὰρ τοῦ Θεοῦ τὸ θαῦμα, ἢ τῶν ἐκείνων κακία κατάδηλος. ἀλλ'
ὅρα πῶς οὐδὲν ἔλεγον ἀπόκρυφον, ἀλλὰ ἐν μέσῳ τῆς ἱστορίας, ὥστε διδάξαι ἡμᾶς. Εἶπά φη-
σι· γὰρ καταλιπὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν διέτριβεν.

20 Ἦν δὲ ὁ Ἡρῴδης θυμομαχῶν τοῖς Τυρίοις γὰρ Σιδωνίοις, ὁμοθυμαδόν τε πρὸς
αὐτὸν, γὰρ πείσαντες Βλάστον Ⓜ ὅπως τὸν κοιτῶνα τοῦ βασιλέως, ἢ ὅπερ Εἰρωνίαν ἀφ' οὗ πέφευ-
γεν αὐτὴν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.

21 Τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρῴδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν, γὰρ καθίσας ἐπὶ τοῦ βή-
ματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς.

22 Ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει· Θεοῦ φωνὴ, γὰρ οὐκ ἀνθρώπου.

23 Παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε δόξαν τῷ Θεῷ· γὰρ
γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν.

24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε γὰρ ἐπληθύνετο. Οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο ἦν. βλέπε πῶς ἡ δίκη
κατέλαβεν αὐτόν· Εἰ δὲ μὴ ἀφ' Πιέζει, ἀλλὰ ἀφ' ἑαυτοῦ μεγαλησείμου. γὰρ μέντοι εἰ
ἐκεῖνοί, φησι, ἔδοσαν, τί πρὸς τοῦτο; ὅτι κατεδίξατο τῷ φωτί· ὅτι ἄξιον ἐαυτὸν ἐνόμι-
σεν εἶναι τῆς κολακείας. Ἀφ' τούτου ἐκεῖνοι μᾶλλον παιδεύονται Ⓜ κολακεύοντες εἶναι. κ. κόσμιοι τις
ὅρα πάλιν ἀμφοτέρους μὲν ἐν ἀξίους τιμωρίας, τοῦτον δὲ κολαζόμενον· γὰρ βέβηλος πῶς τῆς
χρίσεως ὀργῆς· ἀλλὰ Ⓜ μᾶλλον ἐπαθύμησον τοῦτον κολάζει, ἐκείνους ἀφεὶς ἀπὸ τούτου
καρδιῶν. γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε, φησι, καὶ ἐπληθύνετο· τουτέστι, τούτου ἡμύνετο. Εἶ-
δες Θεοῦ οἰκονομίαν;

25 Βαρνάβας δὲ γὰρ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ Ἱερουσαλὴμ πληρώσαντες τὴν διακονίαν, κ. ἀπ
συμπαραλαβόντες ἐπὶ Ἰωάννου Ⓜ ὃς ἐπικληθεὶς Μάρκος.

1 Ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται γὰρ διδάσκαλοι, ὅτε
κεφ. ιγ. Βαρνάβας γὰρ Συμεὼν, ὁ καλούμενος Νίγερ, γὰρ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναὴν τε Ἡρῴδου τοῦ τε-
τραάρχου σύντροφος, ἐπὶ Σαῦλος. Ἐπὶ Βαρνάβα προσέχει μνημονεύω. ὅπως γὰρ
Παῦλος ἐν λαμπρὸς, ὅπως σημεῖον ἐαυτὸν εἰργάσατο.

2 Λειτουργούντων δὲ αὐτῶν, φησι, τῷ Κυρίῳ γὰρ νηστευόντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον·
ἀφορίσατε δή μοι Ⓜ Βαρνάβαν γὰρ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς.

3 Τότε νηστεύσαντες γὰρ προσευξάμενοι γὰρ ἐπιθέντες ἐπ' χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν.

Τί ἐστι, λειτουργούντων; τουτέστι, κηρυττόντων. ἀφορίσατέ μοι, φησι, Ⓜ Βαρνάβαν δὲ
Σαῦλον. τί ἐστι, ἀφορίσατέ μοι εἰς τὸ ἔργον; εἰς τὸν ἀποστολήν. ὅρα πάλιν ἀπὸ τῶν
χρειῶν ἄρχονται. ἀπὸ Λουκίου τοῦ Κυρηναίου γὰρ Μαναήν· μᾶλλον δὲ ἀπὸ τοῦ πνεύματος.
ὅσῳ γὰρ τὰ πρόσωπα ἐλάττονα ἐστί, τοσούτῳ γνησιωτέρα ἡ τοῦ Θεοῦ φαίνεται χάρις. νη-
στευόντων λοιπὸν εἰς ἀποστολήν, ὥστε μετ' ἐξουσίας κηρύττειν. πῶς οὖν φησιν, Οὐκ γεν. α α.
ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων; ὃ μὲν, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, εἶπεν ἵνα δηλώσῃ ὅτι
οὐκ ἀνθρώπος αὐτὸν ἐκάλεσεν, οὐδὲ προσηγάγετο· ὃ δὲ, δι' ἀνθρώπων, ὅτι οὐκ ἀπ' αὐτοῦ
ἐπέμφθη, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πνεύματος. διὰ γὰρ ὅτως ἐπῆκολούθησεν.

4 Οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, κατῆλθον εἰς τὴν Σε-
λεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον. Ἰδοὺ δὲ αὖθις τὰ εἰρημένα. ἡμέ-
ρας δὲ γενομένης, φησὶν, ἵνα μὲν ὄχλος οὐκ ὀλίγος ἀφ' Πιέζει, γὰρ αἱ αἱρέσεις οὐ φύλακος
ἐκείθουσι ἀπαλλάττει. ὅτως οὐκ ἤθετο, ὅπε ἐν κολάζει ἀδίκως ἐπιχειρεῖ. ἰδοὺ Ⓜ ὑ- χ. οὐ γὰρ ἐ-
πὲρ αὐτῶν δυσωπεῖσθαι λέγει. τὰ δεσμὰ μου, φησὶ, φύλακες εἶδον, ὃ δεσμωτήριον κεκλεί- δίκησε αὐτὸν
σμένον, πάσαν ἀσφάλειαν ἐπιδεικνύμενον, πάντες τὰ αὐτὰ ἔλεγον, αἱρέσεως ὁ ἀνθρώπος γέ- κολάζειν.
χ. αἱρέσεως

νοιτο;

πνεύματος. πολλῷ μείζονα πλοῦτον ἔχεις. οὐ χρυσᾶ σκεύη ῥυπίζεις, ἀλλ' αὐτὴν πνοὴν τοῦ χριστοῦ ἀμιαντόν σου ψυχήν, καθάπερ ὁ χαλκᾶς ὁ σκεύους. οὐ γὰρ σωματικὸν σκεῦος ῥυθμίζεις, ἀλλ' αὐτὴν ψυχὴν ἀπαλλάττεις τῆς φαντασίας πάσης τῆς βιωτικῆς. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ψαλμὸς λύχνος, οὐχ ὡς ὁ κανδήλας, ἀλλ' ὡς ὁ προφήτης λέγων· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ λόγος σου. πόρρωσον δηλ. τῆς εὐχῆς πᾶν ψυχικόν· δι' ἴδιης ἐνθυμήσεως ἐγρηγόρει, ἀξάλαγκτον τύπωσον ὡς ἐν κηρῷ ἅπερ αἰτῇ. πῖς δυσὶ μοι, φησὶν οὗτος ὁ πῦρ τοῦ θεοῦ ἐν ἀπορρήτοις ἐστὶν ὡς ὑλοτόμος ἐν νυκτερινῇ τοῦ θεοῦ ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ ἡμετέρου. αἰδιαθῶμεν, εἰ μηδεὶς ἄλλος, ὁ τῶν νυκτερινῶν φύλακας. ἐκεῖνοι δὲ οἱ θεοπτικοὶ νόμοι σεβάσιοι ἐν κρυμῷ βοώντες μεγάλῳ, ἐκ δηλ. τῶν ἔξω πάντων βαδίζοντες, βρεχόμενοι πολλάκις, πεπηγότες ἀφ' οὗ ἐν τῇ σωτηρίαν τοῦ σοῦ ἐν τῇ τῶν χρημάτων τῶν σῶν φυλακῇ. ἐκεῖνος γὰρ τῶν χρημάτων σου τοσαύτην ποιεῖται σπουδήν· σὺ δὲ οὐδὲ γὰρ τῆς σῆς ψυχῆς; ἐν μέσῳ ἐγὼ οὐκ ἀναγκάζω ἀγρίαν σπουδὴν καθάπερ ἐκεῖνος, οὐδὲ μεγάλα βοᾶν ἐν ἀφορήτοις· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ταπεινῷ σου, ἐν αὐτῷ τῷ κοιτῶνι, κἂν μέσῃ τῇ νυκτί, ἀδιάλειπτον διασώζειν. δηλ. τί αὐλὸς ὁ Χριστὸς διευκτέρβλεπε τῷ θεῷ; οὐχ ἵνα τύπος γένῃ ἡμῖν); τότε διαπρᾷ τὸ φυλάττειν, ἐν τῇ νυκτὶ λέγω· τότε ἐν ψυχῇ μάλιστα μᾶλλον ἐκείνῃ δρόσοι δίκαιαι. ἅπερ μὴ ἡμέρᾳ ὁ ἥλιος καταίσχυνε, ταύτα ἐν τῇ νυκτὶ καταψύχεται. πάσης δρόσου μᾶλλον τὰ τῆς ἁγίας δάκρυα, καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν, ἐν καὶ πάσης φλεγμονῆς ἐν καύσωνος καθίει), ἐν οὐκ ἀφίσι χαλεπόν τι παθεῖν, αὖ ἐν μὴ τῆς δρόσου ἀπολαύσῃ ἐκεῖνος, μὴ ἡμέρᾳ καταισχυνθῇ). ἀγαλλιᾶ μὴ ἥλιος μηδὲ αὐμῶν ἐστὶ κεκαυμένα τοῦ πυρὸς ἐκείνου γένεσθαι· ἀλλὰ αἰαψύξαντας, ἐν ἐν πᾶσι ἐν θεοῦ φιλανθρωπίας ἀπολαύσαντας, γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐλευθερωθῆναι τῶν φορτίων τῶν ἁμαρτημάτων, χάριτι ἐν φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμή, νῦν ἐν αἰεί, ἐν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κζ. 18 ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ΔΕ ΗΜΕΡΑΣ ΗΝ ΤΑΡΑΧΟΣ οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο.

19 Ἡρώδης ἐπιζητήσας αὐτὸν, ἐν μὴ εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι. καὶ καταβὰς ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν διέτριβε.

χ. Ἰσως πρὸς ὑποψίαν τοῦ ἐκεῖνον τὸν ὁ Θεὸς ἀπολυσάμενος, ἐν τοῦ τὸν Πέτ.

Ολλοὶ ἀφορμὴν ἔσχον τοῦ εἰπεῖν ὁ Θεὸς τότε δι' αὐτὸν τοὺς παῖδας ἀναιρεθέντας, ἐν τοῦ πάλιν τοὺς στρατιώτας ἀφ' οὗ Πέτρον· καίτοι δυνατὸν ἦν αὐτῷ μετὰ τοῦ Πέτρου καὶ ἐκείνους ἐξελέσθαι. ἀλλ' εἰ ἐκ τοῦ στρατιώτας ἐξήγαγεν ὁ ἄγγελος μετὰ τοῦ Πέτρου, ἐνομίσθη ἂν φυγῆς εἶναι τὸ πρᾶγμα. τί οὖν ἐχ ἵππους ὠχούμεσθ', φησί; ποία γὰρ βλάβη γένοιτο ταῦτα; δηλ. τί γὰρ μὴ λέγεις ἐν σοὶ ἰαχώσω, δηλ. τί αὐτοὶ μὴ ἐξείλετο; ἄλλως δὲ, οὐκ ἦν τοῦτο τὸ καιρὸς, ὥστε ὃ κατ' ἀξίαν ἐπιθυμεῖ ἐκάστῳ. ἀλλ' οὐδὲ εἰσέδεχε τοῦτον εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ Πέτρος. μᾶλλον οὖν αὐτὸν ἐλυπεῖτο δ' ἐπεπαιδεύθαι, ὥσπερ τὰ πάσι αὐτοῖς τὸν τῶν μάγων ἀπατηθέντα, μᾶλλον ἐποίει δηλαδὴ καὶ καταλήψεσι εἰ). καλῶς ἐν αὐτῶν τῶν ῥημάτων ἀκούσας τοῦ συλλειτουργοῦ. γνωμολογῶ, φησὶν, ἡμέρας ἦν ἔσχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. Ἡρώδης ἐπιζητήσας αὐτὸν, ἐν μὴ εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι. καὶ τοι ἔκδοσι πρὸς αὐτῶν (ἀνάκρισις γὰρ) ἐ ὅτι αἱ ἁλύσεις ἀφέθησαν, ἐν ὅτι τὰ σανδάλια ἔλεσε, ἐ

ΗΘΙΚΟΝ Μιμησώμεθα τούτους, ζηλώσωμεν. οὐ γὰρ τοῦτο γέγονεν ἡ νύξ, ἵνα ἀναπαώμεθα καὶ εὐδωμεν καὶ ἀργῶμεν. καὶ τοῦτο μάρτυρές σοι ⓐ χλεστέναι, ⓐ ὑπλάται, οἱ ἔμποροι, ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἐκ μέσου δύσασθαι τῆς νυκτός. δύσῃ δὲ σύ, ἐὰν ἴδῃς τὴν ἄγραν τοῦ χρυσίου, τοῦ βαθῦναι σιγὴν, τοῦ ἡσυχίαν τοῦ πολλοῦ· ἐκπλαγῆναι τοῦ διαστόλου σε τοῦ οἰκουμένου. καθαρωτέρα τότε ἐστὶν ἡ ψυχὴ, κουφοτέρα καὶ λεπτοτέρα μᾶλλον ἐστὶ, μυῶσες καὶ κύφη. ὁ σκότος αὐτὴν, ἡ σιγὴ ἡ πολλὴ εἰς κατάνυξιν ἀγαγεῖν ἰσχύει· διὸ καὶ εἰς ⓐ οὐρανὸν ἴδῃς τοῖς ἄγροις ὥσπερ μυρίοις ὄμμασι κατεστιγμένον ὀφθαλμοῖς, πᾶσαν ἡδονὴν καρπώσῃ, ἔννοιαν λαβὼν βύθους τοῦ δημιουργοῦ. διὸ σκοπῶμεν ὅτι ⓐ μὲν ἡμέραν κεκίζοντες, γελῶντες, σκιρτῶντες, πηδῶντες, ἀλλήλοις ὦτα, πλεονεκτοῦντες, ἁρπαλύττες, μυρία ἐπάγματα πορίζουσι δεινὰ, ὅταν τοῦ τοῦ νεκροῦ σὰρξ φέρουσι, καταγνῶσῃ τῆς ἀθεμίτου καὶ ἀπάτης. ὕπνος ἐπῆλθε, καὶ τοῦ φύσει ἤλεγξεν. Εἰκὼν ἐστὶ θανάτου, εἰκὼν ἐστὶ στυγνότητος. διὸ ἀναχώρησις εἰς ⓐ τινα πόνον, ὅταν ἀκούσῃς σὰρξ φωνῆς· διὸ ἴδῃς εἰς τοῦ οἰκίδιον, πάντας ὕπνῳ καθάπερ ἐν τάφῳ κειμένους. ταῦτα πάντα ἰσχυρὰ ἐστὶ ἀναστῆσαι ψυχὴν, καὶ εἰς ἕπεσθαι στυγνότητος ἀγαγεῖν. σὺ δὲ μοι καὶ πρὸς ἄνδρας, καὶ πρὸς γυναῖκας ὁ λόγος. κάμψον τὰ γόνατα, τέκνον, παρακάλεσόν σε ⓐ διαστόλου ἵλεων γενέσθαι. μᾶλλον ἐπικάμπτεται ἐν νυκτερινῇ βυχῇ, ὅταν ⓐ καιρὸν τῆς ἀναπαύσεως σὺ θρηνῇς" ποιῇ καιρόν. ἀναμνήσθητι τοῦ βασιλέως, οἷα ῥήματα ἔλεγεν· Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τοῦ κλίνου μου, ἐν δάκρυσί μου τοῦ τρωμικοῦ μου βρέξω. ὅσον δὲ ἧς πτωχὸς, οὐκ εἶ πτωχότερος ἐκείνου· ὅσον δὲ ἧς πλούσιος, οὐκ εἶ πλουσιώτερος τοῦ Δαβίδ. καὶ πάλιν ὁ αὐτός φησι· Μεσονύκτιον ἐξηγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. τότε εὐκαταδέκτως πρὸς αὐτὸν ἔχει. πῶς γὰρ, πάντων καθευδόντων ἐν νυκτὶ οὐχ ὁρώντων; τότε εὐραθυμία καὶ χάσμη ἐπιπίπτει. πῶς γὰρ, ὑπὸ τοσούτων τῆς ψυχῆς διεγειρομένης; μὴ ταῖς τοιαύταις πομπυχίδας ἐν ὕπνοις κλύσῃς, καὶ ἀπεκαλύψῃς θαυμαστά. τοῦτο ποιήσουσι καὶ σὺ ὁ ἀνὴρ, μὰ μόνη ἡ γυνή. ἔχω ἐκκλησίαν ἡ οἰκία ὅλη αὐδρῶν καὶ γυναικῶν συνεστηκυῖαν. μὴ γὰρ ὅτι σὺ μόνος εἶ ὁ ἀνὴρ, μηδὲ ὅτι αὕτη μόνη ἐστὶν ἡ γυνὴ, νομίσῃς κώλυμα εἶναι. Ὅπου γάρ εἰσι δύο εἰς ὃ ἐμοὶ δοκεῖ, φησι, συνηγμένοι, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. ὅπου ὁ Χριστὸς μέσος, πολὺ πλῆθος ἐστὶ· ὅπου ὁ Χριστὸς, ἀνάγκη καὶ ἀγγέλους εἶναι, ἀνάγκη δὲ ἀρχαγγέλους καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις. οὐκοῦν ἄρα μόνοι ἐσμὲν ⓐ πάντων ἔχοντες δικαστήν. καὶ πάλιν ἄλλος τῶν προφητῶν λέγοντος· Κρίσατε ὡς ποιεῖ ὁ θέλημα Κυρίου, ἢ μυρίοι παιδεύομαι. ἐστὶν ἀδυνάτοις πολλοῖς παιδεύομαι, ἐστὶν ἰσχυροτέροις εἰς τὸ μόνον Θεοῦ ζῶντος. εἰ σοι καὶ παιδία ἐστὶ, ἀναπαύσουσι δὲ τὰ παιδία, καὶ θρηνεῖτε ἀπὸ πάντων ἡ οἰκία ἐκκλησία ἀπὸ τῆς νυκτός. κἂν ὁ ἀπαλλάξῃ, καὶ μὴ φέρῃ τοῦ ἀγρυπνίου, μέχρι μιᾶς βυχῆς καὶ δευτέρας, καὶ καταπαύσει· μόνοι ἀναπαύσῃ, μόνοι σὺ σωτηρίαν κατάσχοις σαυτόν. ἐστὶν τῶν ταμείου βάλῃ σοι ἐκείνου τῶν τοιαύτας βυχὰς διχοῦσιν. ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· Εἰ ἐμνημόνευόν σου ὅτι τῆς στρωμνῆς μου, ἐν τοῖς ὄρθροις ἐμελέτων εἰς σέ. ἀλλὰ κέκμηκα, φησι, μὴ ἡμέραν πολλὰ, καὶ οὐ δύναμαι. σκέψις ταῦτα καὶ πρόφασις. ὅσα γὰρ αὐ κάμνεις, οὐ ποιήσεις ὡς ὁ χαλκοτύπος σφύραν οὕτω βαρεῖαν καταφέρων ἀπὸ πολλοῦ τοῦ ὕψους ὅτι ἐστὶν ἀσπάσασθαι, καὶ ⓐ καπνοὶ ἄλλο διεγείρουσι καὶ σώματι· καὶ ὅμως ὁ πλέων ἐκείνος τῆς νυκτὸς εἰς τοῦτο ἀναλίσκει. ἴσως καὶ γυναῖκες, εἰ ποτὲ εἰς ἀγορὰν" ὑμῖν γένηται ἀνάγκη βαδίσαι," εἰς πομπυχίδα πορευθῆναι, πῶς δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀγρυπνοῦσι. καὶ σοὶ τοίνυν χαλκεῖοι ἐσμεν πνευματικοὶ, οὐχ ὥστε χύτας, ἐστὶ λίβητας, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν κατασκευάσαι τοῦ σοῦ," καὶ καὶ χαλκοτύπου ἐστὶ χρυσοχόου πολλῷ βελτίων τοῦ παλαιοῦ ἡμῶν ὑλῶν τοῖς ἀμυθήτοις εἰσάγαγε εἰς τὸ χωνευτήριον τῆς ἐξομολογήσεως, τοῦ σφύραι" κατέσχηκε ἀπὸ τοῦ πολλοῦ ὕψους, τυπτοῦσι, τῷ ῥημάτι τοῦ κατάγνωσιν· ἄναψον δὲ πῦρ τοῦ πνεύματος.

Ψαλ. ς. ζ.

Ψαλ. ριη. ξε.

Ματθ. ιη. κ.

Σοφ. ιε. γ.

Ψαλ. ξε. ζ.

χ. πάσας ἐκ παλαιοῦ ἐν τῇ δημιουργίαν διασώσαι τῶν.

χ. ἡμῶν

χ. ἐν

χ. βέλτιον

χ. κατέσχηκε

ἰωΰνου, πῶς διεγηγερμένος αὐτὸν εἰργάσατο. Εἶδες τῆ φόνου Στεφάνου ἔσυ ὁ κέρδος; Εἶδες τῆ δεσμωτηρίου τότε ὅση ἡ ὠφέλεια; οὐ γὰρ δὴ ἐπιξιὼ ὁ Θεὸς τοὺς ἀδικοῦσιν αὐτὸν μέγα δείκνυσι τὸ εὐαγγέλιον· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀδικοῦσιν, ὑδὶ ἐκείνων παχόντων δίκην, αὐτοῖς καθ' ἑαυτοὺς καὶ θλίψεις δείκνυσι· μέγα οὖσας, ἵνα μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν πρόπους ζητῶμεν, μηδὲ τὴν ἐκδίκησιν. σκόπει γὰρ πῶς αἱ παρθένοι αὐτῶν λοιπὸν ὁμότιμοι αὐτοῖς ἦσαν. Ἀπὸ τῆς χαρᾶς, φησὶν, οὐκ ἠνοίξε. καλῶς γὰρ τοῦτο γέγονεν, ἵνα μὴ οἱ ἐκεῖνοι ἐκπλαγῶσιν ἀθρόως ἰδόντες καὶ ἀπιστήσωσιν, ἀλλ' ἐγλυκανθῇ αὐτῶν ἡ δριμύτης, ὃ ὅπερ ἔθος ἡμῖν ποιεῖν, εὑρεθῇ προάπτουσα καὶ αὐτή. ἵνα γὰρ αὐτὴ τὰ εὐαγγέλια κρύπτῃ, ἐσαυθάζει. οὕτως γὰρ εὐαγγέλια ἰών. ⓐ Εἶπον πρὸς αὐτήν· μάνη. ἡ δὲ διεκυμείζετο οὕτως ἔχει. ⓐ Εἶπον, ὅτι ἄγγελός ἐστιν. οὐκ τοῦτο ἀληθές, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν ἄγγελον ἔχει. ἢ πολὺ ἐπῆλθεν αὐτοῖς ἄγγελον εἶναι τότε ἐκπεπληγόσας; ἀπὸ τοῦ κρείττονος τοῦτο ἐκπεπλῆχθαι. ὡς ὁ ἐπιλάμψας κρόσσοις, φησὶν, ἀνοίξαντας, εἶδον αὐτὸν, ἡ δέησις. ὁ δὲ καταστείσας τὴν χεῖρα σιγᾷ, ἡσυχάζων πολλῷ ἐπαίνῳ ὥστε ἀκοῦσαι τὸ πρὸς αὐτόν. πεφιότερος πολλῷ λοιπὸν ἦν τοῖς μαθηταῖς· οὐ τῷ σωθῆναι μόνον, ἀλλὰ τῷ ὅπως ἦν καὶ εὐθέως ἐπλήθυν. μεμφθεῖσι λοιπὸν καὶ ⓐ οἰκείοις πρᾶγμα σαφὲς· μεμφθεῖσι καὶ ⓐ ἀλλοτρίοις, εἶγε πλάνῳ [πιστεύσας.] ἀλλ' οὐκ ἠλέγχησαν. ὅτο γὰρ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ γέγονεν. Ἀπαγγείλατε, φησὶ, Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. ὅρα πῶς οὐκ ἔστι κατάδηλος. οὐ γὰρ εἶπε, τοῖς ἀπόστολοις δῆλα ποιήσατε ταῦτα, ἀλλὰ τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ ἀνεχώρησεν εἰς ἕτερον τόπον. ὁ γὰρ ἐπιέζετο ⓦ Θεοῦ, οὐδὲ εἰς παρασμοὺς ἐνέβαλεν ἑαυτόν· ἐπεὶ, ὅτι καὶ τοῦτο σκολεύθησαν, ἐποίησαν. Εἰσελθόντες γάρ, φησι, λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ ᾧ λαῷ. ἤκουσαν, καὶ εὐθέως ἐπείθησαν. τοῦτο δὲ οὐκ εἶπεν ὁ ἄγγελος, ἀλλὰ ᾧ σιγῇ ἄπος ἰῶσι καὶ νυκτὸς ἐξαγαγεῖν ἔδωκεν ἐξουσίαν καὶ ἀναχωρῆσαι. καὶ τοῦτο δὲ γέγ, ἵνα μάθωμεν ὅτι καὶ δι' ἀθρόων πολλὰ φέρονται, ὥστε μὴ ἐκπεσεῖν πάλιν αὐτούς. ἵνα γὰρ μὴ εἴπωσιν ὅτι ὁ ἄγγελος αὐτὸν ὅτι μὴ ἀπελθεῖν, ἐποίησεν τοῦτο λέγουσι· καὶ τότε αὐτοὺς ὁρῶσιν αἰσχυνόμενους τὴν δόξαν ἐκείνου. ὁ ἄγγελος εἰ ἦν, οὐκ ἂν ἔφρουσι τὸν θυρεῖ, οὐκ ἂν ἀνεχώρησεν εἰς ἕτερον τόπον. πιστεύσας δὲ αὐτὸν καὶ ὁ μὴ ἐν ἡμέρᾳ γλυφθαι. ⓐ μὴ λελυμένοι ἐν εὐχαῖς ἦσαν· ὁ δὲ δεδεμένος ἐν ὕπνῳ. Εἰ ἐνόμιζεν ἀληθὲς εἶ) ὃ γράφομεν, καὶ ὄζεται λέγειν, καὶ οὐκ ἐμνημόνευσε· νῦν δὲ ὡς ἐν ὀνείρῳ ὁρᾷ ἀπέρχεσθαι ἦν. ἦλθοι, φησι, ὅτι τὸν πύλων τὸν σιδηρᾶν. ὅρα καὶ πῶς ἐμφερὲς ἦν. διελθόντες δὲ, φησι, πρῶτον φυλακὴν καὶ δεύτεραν, ἦλθον ὅτι τὸν πύλων τὸν σιδηρᾶν. καὶ διὰ τί μὴ δι' ἑαυτῶν, φησι, τοῦτο ᾔ; ὅτι καὶ τούτῳ πρᾶ αὐτὸν ὁ Θεὸς, ᾧ δι' ἀγγέλων αὐτὸν ὄζαρπάζειν. τί οὖν; ὅτι Παῦλος οὐχ οὕτω γέγονεν; ἐκεῖ δικαίως, ὅτι πιστεύσας ἔδει ⓦ διαμοφύλακα· ἐνταῦθα δὲ ἀπαλλαγῶσιν ⓦ ἀπόστολοι μόνον. ἄλλως δὲ, καὶ ἀφορᾶς ἀπόστολος ὁ Θεὸς οἰκονομεῖ. "ἐκεῖ μὲν Παῦλος ὑμᾶς, ἐνταῦθα δὲ Πέτρος ἐκάστυδε. μὴ τοίνυν κρύπτωμεν τὰ θαύματα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας ὠφελείας ταῦτα σπουδάζωμεν ἐκπομπεύειν καὶ εἰς τὴν τῶν ἄλλων οἰκοδομήν. ὥσπερ γὰρ ὅτι θαυμαστὸς ἐλέγχος δεσμωτήριον, ὅτω θαυμαστέρας μὴ πρότερον διαχωρήσας, ἕως ὅτε τοῖς οἰκείοις πρόπους ἀπήγγειλε· ἢ Εἶπέ, φησι· ἵπατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς. τί δήποτε κελεύει αὐτοῖς; ἵνα χαρῶσιν, ἵνα μὴ μεμψιμοιρῶσιν, ἵνα διὰ τούτων ἐκεῖνοι μανθάνωσιν, οὐκ "αὐτοὶ δι' ἐκείνων. οὕτω τὸ ἀπροφυτέρας μέρος "ἐφέλκεται. ὑδὶ ἀρα θλίψεως συμμέτρου βέλτιον. ποίαν οἴει τὸν ἐκείνων εἶ) τότε ψυχήν; πόσης ἡδονῆς γέμειν; ποδαπῶν αἱ γυναῖκες, αἱ διὰ πάσης καθυδούσαι νυκτὸς; πῶς ᾔ ⓐ ἄνδρες, ⓐ μηδὲ μεταστρεφόμενοι ὅτι τῆς κλίνης; ὁρᾶς νήφουσαν ψυχήν; μᾶ γυναικὸν καὶ παίδων ᾗ παιδισκῶν πρώτης ⓦ Θεοῦ ὕμνοιν, καθαρώτερον τοῦ οὐρανοῦ τῇ θλίψει γλυκάνθησαν. νῦν δὲ μακρὰν ἴδωμεν κίνδυνον, αἰσχυνόμεθα. ὑδὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης λαμπρότερον ἰῶ.

Μιμησώμεθα

γρ. μεγάλας

χ. ᾗ τὸ βέλτιον ἄγγελος; χ. συγκίνησον.

χ. ὡς ἡμέρᾳ γλυφθαι.

χ. καλῶς ᾗ κἀκεῖ Παῦλος

χ. ἐκεῖνοι δὲ τότε χ. ἐφέλκεται

θυμίαις αὐτὴν ταῖς ἀτόποις ὑπερτρέφετο. δέοι γὰρ τὸν τοιοῦτον ποιεῖν ἢ ἐγκόπτειν αὐτὴν τῇ ὁρμῇ, ὁ δὲ ἐπέτρεψε, καθάπερ τῆς δήμιος ὢν τῶν τοιούτων, ἀλλ' οὐκ ἰατρός· καίτοι μυρία παραδείγματα ἔχων ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ τοῦ παρὰ Ἡρῴδου· ἢ πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν παίδων μάλιστα ἔπαθε κακά, οὗτος ὁ Ἰωαὴν ἀπελθὼν πόλεμον ἤγειρε χαλεπόν, ὃν ἢ πάσας, φησὶν, εἶχεν εἰς φυλακήν. καθὼς ὁ ᾤετο, ἐφοβεῖτο μὴ ἀπὸ τοῦ φόνου τοῦ Ἰακώβου διαχωρίσῃ ὁ Πέτρος, ἢ βουλόμενος ἔχειν αὐτὸν εἰς ἀσφαλῆ, εἰς δεσμωτήριον. ἔσῳ ἀκριβεστέρα ἡ φυλακή, τοσούτῳ θαυμασιωτέρα ἡ ἀπόλυσις. τοῦτο ὁ λέγει Πέτρου, δοκιμωτέρου μᾶλλον εἰς τὸ δεῖν γλυκέος, ἢ τοῦ αὐθρείαν τοῦ οἰκείου ὑποδικήματος. προσευχὴ ὁ λέγει, φησὶν, ἐκτενὴς γινομένη. φιλοτεχνίας ἄγαλμα ἡ προσευχή. πατέρα πάντες ἐζήτουν, πατέρα ἤμερον. ἐκτενὴς, φησὶν, λέγει προσευχὴ γινομένη ὑπ' αὐτοῦ. ἀκούσατε πῶς διδάσκει ὁ Θεὸς τοὺς διδασκάλους. οὐκ ἐσπούδασαν, οὐκ ἐθορυβήθησαν, ἀλλ' ὅτι δύκλιν ἐτράπησαν, τοῦτο ὅπως συμμαχίαν τοῦ ἄμαχον, ἐπ' αὐτὸν καταφύγῃ. οὐκ ἔλεγον, ὁ δεῖνα φονεὺς ἐγένετο οὐδαμοῦ ὑπὲρ ἐκείνου δύναμαι; ὅπερ γὰρ ἀγάπη ἐκείνου, τοῦτο τούτων ἐλεγίζετο. βούλει μαθεῖν πόσα ἠργάσαντο καὶ ἄχριτος; ἐκείνης δοκιμωτέρας ἔλαξαν, τούτους ἀσυδαμοτέρας ἐποίησαν. καὶ ὅρα σε τῇ ἑορτῇ τοῦ πειρασμοῦ ἐπαγωμένους, ἵνα δοκιμώτεροι φανῶσιν οὗτοι. ὅτι ὁ ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ Ἡρῴδης, φησὶ, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἐκοιμᾶτο ὁ Πέτρος καιμόμενος. Ὅρα τὸν Πέτρον καθεύδοντα, καὶ οὐκ ὄντα ἐν ἀγωνίᾳ, οὐδὲ ἐν φόβῳ. αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἡ προάγεσθαι ἔμελλεν ἐκάθευδε, ὃ πολλῷ ῥᾳδίας ὅτι τοῦ Θεοῦ. οὐχ ἁπλῶς ὁ ἐκάθευδεν, ἀλλὰ μέσοις στρατιώταις, ἐδεδεμένος. μεταξὺ γὰρ δύο στρατιωτῶν κοιμώμενος ἦν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί. ὁρᾷς πῶς ἀκριβὴς ἡ φυλακή; ἢ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, φησὶ, λέγων· ἀνάστα ἐν τάχει. συνεκάθευδον τῷ ὄντες οἱ φύλακες. ὅθεν ἢ τῶν γινομένων οὐδὲν ἐπαναβαίνεται. φῶς ὁ ἔλαμψε. ὅρα τί φῶς; οὔτε ἐδεῖν ἢ ἀκοῦσαι τὸν Πέτρον, καὶ μὴ νομίσαι φαντασίαν εἶναι. ὡς αἱ ὁ μὴ ῥᾳδιμένη, ἢ τοῦ πλουσίου παπαίεται. ἢ οὐχ ἁπλῶς ἀκούει, ἀνάστα· ἀλλ', ἐν τάχει, μὴ προσθήκης. οὕτω βαθέως ἐκάθευδεν. ἐδόκει ὁ ὅραμα βλέπειν, φησί. δῆλον ὁ προῆλθεν ἐξ δευτέρου φυλακήν. πόθεν οὖν εἰσιν ἡ αἱρετικοί; πῶς δῆλον, εἰ πάντων ἡμῖν. ἀλλ' οὐκ ἀκούει. καίτοι ὅρα τοῦτο αὐτοῦ ἢ ζώσασθαι κελεύει ἢ ὑποδήσασθαι, ἢ τούτῳ πείθων αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἔστι φάντασμα· ἢ ἵνα ἀπὸ παίζητε τοῦ ὕπνου, ἢ γοῦν ὅλη ἀληθὴς ὄψις. ὅρα τοῦτο ἢ εὐθέως ἀπίπτουσιν αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἀπὸ τῶν χειρῶν, ἢ, διάσασα τὸ πάχος, ἀκούει. οὐ θορυβοῦντος δὲ ὄψις τοῦτο, ἀλλὰ πείθοντος μὴ διαβάλλεσθαι. ἐ οὐκ ἤδη, φησὶν, ὅτι ἀληθὴς ὄψις ὃ γινόμενον ὅρα τοῦ ἀγγέλου· ἐδόκει ὁ ὅραμα βλέπειν. εἰκότως, ἀφ' τοῦ χαρβολίου τοῦ γινομένου. ὁρᾷς πόσην ὄψις ἰσχὺν σημείου; πῶς ἐκστήκειν τὸν φρουρόν; πῶς οὐκ ἀφίησι τὴν θύθεῖαν; εἰ γὰρ Πέτρος ἐδόκει ὅραμα βλέπειν τὸ τοσοῦτον χρόνον, καίτοι αὐτὸς ζωσάμενος ἢ ὑποδησάμενος, τί ἕτερος μὴ ἔπαθεν αὖ; διελθόντες δὲ, φησὶ, πρῶτον φυλακὴν ἢ δευτέραν, ἦλθον ἐπὶ τοῦ πύλην τοῦ σιδηρᾶν· καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, ἢ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. ἐπὶ μὲν τοι ἔσοδον ἡδύνατο θαυμασιώτερα ἰδεῖν, τοῦτο ὁ λειπόν· δυσθεατώτερον. ὅτε οὐδὲν κώλυμα ἦν, τότε ἀπέστη ὁ ἄγγελος. οὐ γὰρ αὖ προῆλθεν ὁ Πέτρος, τοσοῦτον ὄντων κωλυμάτων. ὅπου γὰρ, ὅπου ἐκπλήξις ἦν. ἰδὼν ἔγνων, φησὶν, ὅτι ἀληθῶς ἀπέστειλε ὁ Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, ἢ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἡρῴδου ἢ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. ἰδοὺ, οὐχὶ τότε, ὅτε ἐν δεσμωτηρίῳ ἦμεν. συνιδὼν τε ἦλθε ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου, φησί. τί ἐστι, συνιδών; λογισάμενος ὅπερ ἐστί, ἢ τοῖς τοῦτο συνηδόν, ἢ ὅπου οὐχ ἁπλῶς ἀπελθεῖν δεῖ, ἀλλ' ἀμείψασθαι τὴν εὐεργέτιν. ὁ δὲ συνιδὼν ἦλθε ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας. τίς ἐστιν οὗτος Ἰωάννης; ἴσως ἐκεῖνος ὁ ἀπὸ αὐτοῖς συνών. διὰ γὰρ τοῦτο ἢ ὃ προσέσεμνεν αὐτὸν ἔθηκεν, ὅρα ὅσον ἐστὶν ἀγαθὸν ἡ θλῖψις, πόσοι συνῆλθομεν ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ,

χ. εἶζον

χ. ἐδ

χ. ἐδορύβησαν

χ. ἐπ' ἐμοῦ

χ. ἢ τοῦ πλουσίου μὴ ῥᾳδιμένου, ἢ ἐκαθεύδει αὐτόν. ὅτε βαθ.

χ. ὁ γινόμενον. χ. ἀπιδεῖναι

χ. ἀπιδεῖν πε χ. ἐστὶ ἐστο

Παλιν σε ταῦτα διϰρισιν, ὅτι οὐ ϰαϰουργίᾳ τῆγνεν. σὺ δὲ ἐσφηλμένος ϗ δεδρύξαι βουλόμενος τοσαύτην ποιᾶσαι ασυδαίαν, ὥστε ϗ ταῦτα συνδαλία αὐτῷ λαβεῖν, ὥστε ϗ ζωσασθαι. Εποίησε ϑ οὕτω, ϰαὶ λέγει αὐτῷ· περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου, ϰαὶ ἀϰολούθει μοι.

5 9 Καὶ ἐξελθὼν ἠϰολούθει αὐτῷ, ϗ οὐϰ ἤδει ὅτι ἀληθὲς ἐστὶ τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου· ἐδόϰει ϑ ὅραμα βλέπειν.

10 Διελθόντες ϑ πρῶτην φυλαϰὴν ϗ δευτέραν, ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίγη αὐτοῖς.

Ιδοὺ δύο τέρατα σημεῖον. ὅτε ἀπέϰτεινε ὁ ἄγγελος, τότε ἐϰόπασεν ὁ Πέτρος.

χ. προσῆλθον 10 Καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, ϗ εὐθέως ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ ἀπέστη.

11 Καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ, εἶπε· νῦν οἶδα ἔτι ἀληθῶς ἐξαπέστειλεν ὁ Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, ϗ ἐξείλετό με ἐϰ χειρὸς Ηρῴδου ϗ πάσης τῆς προσδοϰίας τοῦ λαοῦ τῶν Ιουδαίων. Νῦν ἔγνων, φησὶν, οὐ τότε. Διὰ τί ϑ γέγονε τοῦτο, ϗ οὐϰ ἔστιν ὁ Πέτρος ἐν αἰσθήσει τῶν γινομένων, ϰαίτοι ἤδει ϗ πρότερον τοιαύτης ἀποστάσεως ἀπαλλαγῆς, ὅτι

χ. ἤδη πρότερον χ. ἐδόϰει 15 πολλοὺς ἀπελύσαμεν; ἀ. θέλει βούλεται αὐτῷ τὸν ἄγγελον γενέσθαι, ϗ ἵνα τὸ ἀπαλλαγῆναι τότε τὸν αἴσθησιν λάβῃ. Τὸ τὰς ἁλύσεις ϑ ἀπὸ τῶν χειρῶν πεσεῖν, μέγα τεϰμήριον τοῦ μὴ φυγεῖν.

12 Συνιδών τε, φησὶν, ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰϰίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ιωάννου τοῦ ἐπιϰεϰλημένου Μάρϰου, οὗ ἦσαν ἱϰανοὶ συνηθροισμένοι * ϗ προσευχόμενοι. προύσταντο ϑ τοῦ

* ἀδελφοὶ 10 Πέτρου τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, προσῆλθε παιδίσϰη ὑπαϰούσαι, ὀνόματι Ῥόδη·

13 Καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου, ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐϰ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα.

Οσα τὸν Πέτρον οὐϰ εὐθέως διαχωρεῖσθαι, ἀλλὰ προσέτι διαπελεύϰεσθαι τοῦ αὐτοῦ.

χ. εἰσελθόντα " Εἰσδραμοῦσα ϑ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον προ τοῦ πυλῶνος.

14 Οἱ ϑ πρὸς αὐτὴν εἶπον, μαίνῃ. ἡ ϑ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν.

15 Οσα ϗ τὰς παιδίσϰας θύλακείας γεμούσας. ἀπὸ γὰρ τῆς χαρᾶς οὐϰ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα· ἐϰφοβοι ϑ ϗ τότε γενόμενοι αἰσθάνεσθαι. ἡ μὲν, φησὶ, διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν· Οἱ ϑ ἔλεγον, φησὶν, ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστι.

16 Ο ϑ Πέτρος ἐπέμενε κρούων. ἀνοίξαντες ϑ εἶδον αὐτὸν, ϗ ἐξέστησαν. *

*ἴδιόν τις αὐτὸν, φασὶν, ἐξαπάγγελμα· χ. παῖς. 17 Κατασείσας ϑ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν, διηγήσατο αὐτοῖς " πῶς ὁ Κύριος αὐτὸν ἐξήγαγε τῆς φυλαϰῆς. Εἶπε ϑ, ἀπαγγείλατε Ιαϰώβῳ ϗ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. ϰαὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. Ιδοὺ δὲ τῶν ἀϰολουθίαν τῶν εἰρηνιϰῶν. ϰατ' ἐϰεῖνον τὸν ϰαιρὸν, φησὶν, ἐπέβαλε τὰς χεῖρας ὁ βασιλεὺς Ηρῴδης ϰαϰῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐϰϰλησίας. ϰαθάπερ θεῖον ἁπλῶς ϗ ἀλογίστως " πᾶσιν ἐπῆλθε. τοῦτ' ἔστιν ὃ ἔλεγεν ὁ Χριστός· Τὸ μὲ τοῦτο ποτήριον, ὃ μέλλω πίνειν, πίεσθε, ϗ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βα- Μαρ. ι. λθ.

χ. ἐπῆλθε 35 πτίζομαι, βαπτισθήσεσθε. δόξαν δέ, φησὶ, Ιαϰώβου τοῦ ἀδελφοῦ Ιωάννου μαχαίρᾳ. ϗ πῶς, φησὶ, τοῦ Πέτρου οὐϰ εὐθέως αἴρεται; Εἶπε τὴν αἰτίαν ὁ συνεργαφός. ἡμέρας γάρ, φησὶν, ἦσαν τῶν ἀζύμων· ϗ μᾶλλον αὐτὸν ἐμπεμπτεύσαι ἐβούλετο τῇ σφαγῇ. αὐτοὶ μὲν οὖν ἀπὸ τῆς παραπιστώσεως τῆς Γαμαλιήλου ἐπαῖρον λοιπὸν ἑαυτοὺς τῷ φόνῳ· ἄλλως ϑ οὐδεμίαν αἰτίαν εὕρισϰον· διὸ ἕτερον ϑ αὐτὸν ϰατασϰεύαζον. ἐπὶ ϑ ϗ ἕτερος Ιαϰώβου ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ

χ. ἐϰπεμπτεύσαι

40 Κυρίου, διὰ τοῦτο ἐπισημείου ἀπὸ Εἶπεν, τῶν ἀδελφὸν Ιωάννου. ὁρᾷς ὅτι ὁ ϰεφάλαιον ἐν τούτοις ἦν τοῖς τοιοῖς, μάλιστα ϑ Πέτρου ϗ Ιαϰώβου; " τοῦτο μάλιστα ϰατάϰρισις αὐτῶν ἦν. οὐϰ ἐπὶ γὰρ δυσσεβείαν ὁ ϰήρυγμα ἐδείϰνυτο, ἐν ὅσοις ἀϰρότης ἐπληροῦτο, ὅτι ἐλεγόμεθα ὡς πρέσβεις σφαγῆς. ἰδοὺ ϑ ὅτι ἀρεστὸν ἐστὶ, φησὶ, τοῖς Ιουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν ϗ Πέτρον. ἀρεστὸν φόνος; ϗ φόνος ἄδιϰος. " πολλὴν δοῦναι τῷ Ηρῴδου, πῶς ὑπο-

χ. ϰαϰίας, ἀσέβεια

Ματθ. γ. α.

Οἷον ἐκεῖνον λέγει χρείαν; πάντως Ⓦ ἐφεξῆς. ἀλλ' οὐ τοῦτο μέ ὅπως ἄλλοχού ἢ ἑτέρως. ὅταν γὰρ ὁ Ματθαῖος λέγῃ· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης κηρύσσων· καὶ ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις δηλοῖ λέγων· ἀλλ' ἐκείνας, ἐν αἷς ἔμελλε γίνεσθαι ἃ προῃνίττετο. ἔθος γὰρ τῇ γραφῇ τὸ τῷ καιρῷ θαυμάζειν τὸν ἔπαινον, καὶ ποτὲ μὲν ταῖς ἐξῆς συμβαίνοντα ἀκολούθως ἐκτιθέναι, ποτὲ δὲ τὰ ὕστερον συμβαίνοντα μέλλοντα, ὡς ἐφεξῆς ἀπαγγέλλειν. καλῶς δὲ λέγει, ὅτι Ἡρῴδης ὁ βασιλεύς. οὗτος [γὰρ] οὐκ ἦν ὁ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ. ἰδοὺ πειρασμὸς ἔπεσε. ἐπεὶ ὅσα ὑπὲρ ὀφθαλμῶν εἶπον, πῶς τὰ παράγματα πλέκεται, πῶς δι' αἰσίσεως καὶ θλίψεως πάντα ὑφαίνει). οὐκ ἐπὶ Ἰουδαίοις, οὐδὲ ὁ σωτὴρ ἦν, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐπιβάλλει τὰς χεῖρας εἰς τὸ κακοῦσαι. μείζων ἡ ἀξιοπία, χαλεπώτερος ὁ πόλεμος, ὅσῳ καὶ πρὸς χάριν ἐγίνετο τοῖς Ἰουδαίοις. δύο δὲ Ἰάκωβοι Ⓦ ἀδελφοὶ Ἰωάννου μάχαιρα. ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν. Εἰ δέ τις ζητοίη, διὰ τί σωτεχώρησεν ὁ Θεός; ἐροῦμεν, ὅτι τοῦτον μὲν, πείθων αὐτοὺς ὅτι καὶ δυσαρεστήσει τοῖς ἀνθρώποις, ὅπερ καὶ ὅτι Στεφάνου ἔπραξε· δοὺς δὲ, δίδως αὐτοῖς μὴ ὃ ἐμπλήσαι Ⓦ θυμοῦ αἰσεγκεῖν ἀπὸ τῆς μανίας· καὶ τοῦτον, ἵνα μὴ συγχώρησιν αὐτοῖς γένηται τῶν. ἰδοὺ δὲ ὅτι ἀρεστὸν ἦν τοῖς Ἰουδαίοις προσθέσθαι συλλαβεῖν καὶ Πέτρον. ὡς τῆς μανίας τῆς παλλῆς. τοῦτο τίνων αὐτοῖς ἐχαρίζετο, φόνος ποίων ἁπλῶς καὶ ἀκῆ; ἰδοὺ ἡμέρα τῶν ἀζύμων. πάλιν ἡ περιττὴ τῶν Ἰουδαίων ἀκριβολογία· ἀνελεῖν μὲν οὐκ ἐκώλυον, ἐν δὲ καιρῷ πάντα ποιοῦντα ἐπερέπετο.

4 Οἱ δὲ πάσας εἶχον εἰς φυλακὴν, τετράδιοι τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν.

Καὶ τὸν θυμὸν τοῦτον ἰδοὺ καὶ τὸν δῆμον. αἰσχύνη, φησὶν, Ἰάκωβον Ⓦ ἀδελφὸν Ἰωάννου μάχαιρα. Εἶδες αὐτῶν τὸν αἱρετόν; ἵνα γὰρ μηδεὶς λέγῃ, ὅτι διὰ τοῦτο ἀκριβοῦσθαι καὶ καταλαμβάνεσθαι τὸν θάνατον, ἅτε ἐξαρπάζοντος αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο καὶ διαιρεθῆναι συγχωρεῖ τὸν κορυφαῖον μάλιστα, πείθων αὐτοὺς τὸν διαιρεῖσθαι, ὅτι τοῦτο ἀφίστησι αὐτοὺς καὶ κωλύει. * Στέφανον καὶ Ἰάκωβον

5 Ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο, φησὶ, τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ. Περὶ γὰρ τοῦ μέλλοντος λοιπὸν ἦν ὁ ἀγών. καὶ τὸ ἐκτενῶς [γὰρ] διαιρεθῆναι, προδηλός ἐστιν, καὶ τὸ τῶν ἐμβεβλῆσθαι.

6 Ὅτε δὲ ἔμελλε προάγειν αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν.

7 Καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι. παταξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν, λέγων· ἀνάστα ἐν τάχει· καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. Ὅρα, κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα αὐτὸν ἐξήρπασε, καὶ φῶς ἔλαμψε, φησὶ, τῷ οἰκήματι, ἵνα μὴ νομίσῃ φάσμα εἶναι· καὶ ὃ φῶς οὐδεὶς εἶδε πλὴν ἐκείνου. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο γέγονε, καὶ ὅμως ἐνόμιζε φάσμα εἶναι· ἀλλ' ὅ ἀπορούμενον· Εἰ μὲν τοῦτο γέγονε, πολλῷ πλέον· οὕτω πρεπάτητο πρὸς Ⓦ θάνατον. Ὅ γοῦν πολλὰς ἡμέρας ἐκαθεύδομεν μὴ σωθῆναι, τοῦτο ἐποίει. καὶ πῶς, φησὶν, οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας ἐμπεσεῖν Ἡρῴδου, καὶ τότε ἐξήρπασεν; ὅτι ἐμοὶ μὲν ἂν ἐκεκλήκει νῦν ἀλλ' οὐ τοῦτο ἦν ἐκεῖνος ἐβούλετο. οὐκ δὲ γὰρ ἐνομίσθησαν δὴ θεοπρεπῶς πάντα ἐποίει. ὅτι ἦν τοῦ Στεφάνου τί οὐκ ἐποίησεν; οὐχ ὡς ἀγγέλου δὲ προσεπεν αὐτὸν ἐδίδαξε; τί γὰρ ὄλως ἀπέλιπε καὶ οὗτος;

8 Εἶπε δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· περίζωσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου.

Πάλιν

* Κατ' ἐκείνην δὲ καιρὸν, φησὶ, πάντας τοὺς ἐκκλησιάζοντας ἐδίδαξε. ὁ δὲ χρόνος τῇ χάριν ἐκλῆς ἦν λέγει

τὰ ἱμάτια ἐκεῖνα, ἀλλὰ ζωῦλα βύλονται; τοῦτο γὰρ τὸν ἐπιθυμίαν αὐτῶν τῶν ἱματίων ἐκείνων κατάσκοπον· ἀφεῖλον ὅτι γυμνοί εἰσι· ἀμελήθητε δὲ τῆς χρίσεως καὶ μίσησης· εἰπέ, ἄλλο τι μοι δοκεῖ, ἢ τοῦτο. εἰ δὲ ἀνέχεσθε μικρά, ἐγὼ τὴν γυμνότητα δείξω. ὁ γυμνός, ψυχρὸς ἐστὶν ὅτος, πάντως ἡ πρώτη ἡ σώνεστα λαμπὸς ἔστηκε σωσαγαγὼν τὸν βρεχόμενος· θέρους γὰρ ὄντος, οὐκ ἔβλε. αὖ πάλιν δείξω τὸν πλουτοῦντα καὶ τὰ πλούτη τοσαύτα τοσούτῳ μᾶλλον γυμνὰς, ὅσῳ μᾶλλον δοκεῖ θαλάπτειν, μὴ ἀπιστεῖτε. τί οὖν, εἰπέ μοι; ὅταν τὸν πρεῖς γείτονας αἰσχυνόμενος λόγους ἢ τῶν βασανιστηρίων ἐκείνων, οὐχὶ μᾶλλον τὴν γυμνὸν ἐκείνων πιπράσκουσι οὗτοι ἡ πρόμοιοι; οὐχὶ πικρὰ στενάζουσι καὶ καταδικάζουσιν ἑαυτούς; πῶς δαί, ὅταν τὰ δῆλα πρὸς ὀργὴν ἔρχωνται καὶ λέγωσι, θῦλαι ἐκεῖ μὲ· οὐχὶ τὰ αὐτὰ ῥήματα φθέγξονται ἐκεῖνοι; ἀλλὰ τῶν μὴ ὅσα ἂν εἴπωμεν, οὔπω δῆλον ἡ γυμνότης· ὅταν ἡ ἐκεῖ δῆλη. πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; ὅταν τὸν σκεπτὸν ἱματίων τούτων καὶ τῶν λίθων ἀπολωλότων ἀπὸ μόνων τῶν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας ἱματίων ἅπαντες φαίνωμεν· ὅταν ⓐ ὦμεν πένητες ὦσι ἡμφεσμένοι δόξαι πολλῶν, ⓐ ἡ πλουτοῦντες γυμνοὶ ἡ ἀτιμαζόμενοι τοῖς τὰ κολαστήρια σύροντας. πῶς ἀβρότερον ἂν τὸ πλούσιον τὸ πρὸ πορφύρας ἐνδύσασθαι; πῶς πιέστερον τὸ Λαζάρου; ὡς οὖν τὰ τῶν ἁγίων ἐφθέγξατο ῥήματα; ὡς ἡ ἀφθονία ἦν; εἰπέ μοι, εἰ ὡς πρὸ οἰκίδιον πεδεβάλλοι πολλοῖς τοῖς πεδαπιτάσμασιν, οὕτως ἡ ἔνδοι κάθηται γυμνός, πῶς ὁ κέρδος; ὅτω ἡ ὅπου τῶν γυναικῶν ἡ τὸ μὲ γὰρ οἰκίδιον τῆς ψυχῆς, τὸ σῶμα λέγω, πολλοῖς πεδεβάλλοισιν· ἡ ἡ οἰκοδέσποινα ἔνδοι κάθηται γυμνή. γένεσθε μοι τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοί, ἵνα κατανοήσω ὑμῶν τῆς ψυχῆς τὸ γυμνότητα. τί [γὰρ] ὅτι ἱμάτιον ψυχῆς; ἀρετὴ δῆλον ὅτι. πῶς ἡ γυμνότης; κακία. καθάπερ γὰρ εἴ τις ἀποδύσειέ τινα τῶν ἐλευθέρων, αἰσχύνεται ἡ συστέλλει ἡ φθύγγ· ὅτω δὲ ἡ ψυχὴ, οὐ θέλωμεν εἰς αὐτὸν ἰδεῖν, ἡ μὴ ζωῦτα ἔχουσα τὰ ἱμάτια ἐρυθριᾷ. πόσας οἴει νῦν αἰσχύνεσθαι ἡ πρὸς αὐτὸ καταδύεσθαι ὃ βάθος, ὥσπερ ὃ πεδαπίτασμα καὶ πρόκαλυμμα ἐπιζητήσας, ἵνα τὸ τῶν μὴ ἀκούσιεν τῶν λόγων; αἱ ἡ μηδὲν συνειδῆναι ἑαυταῖς γαίπωται, χαίρουσι, σαρκώσονται ἡ ἐγκαλλωπίζονται τοῖς λεγομένοις. ἄκουσον δὲ τῆς μακαρίας * Θέκλης, ἐκείνη ἵνα Παῦλον ἴδῃ, ἡ τὰ χρεῖσία ἔδωκεν ἑαυτῆς· σὺ δὲ ἵνα ⓜ Χριστὸν ἴδῃς, οὐδὲ ὀβολὸν δίδως, ἀλλὰ θαυμάζεις μὲ τὰ γλυπτὰ ἐκεῖνα· ἀλλ' ἐκείνη, ἀ ζηλοῖς δέ. οὐκ ἀκούεις πῶς τοὺς ἐλεήμονας μακαρίζει ὁ λόγος; Μακαρίους ⓐ ἐλεήμονες, φησὶν, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Ματθ. ε. ζ. πῶ δὲ κέρδος ἀπὸ τῶν πολυτελῶν ἱματίων; μίσθος πότε πρὸς τοιοῦτον κεχήνασιν τὸν τολμῶ; ἀμφιασώμεθα τὸν δόξαν τὸ Χριστοῦ· πεδεδυκώμεθα τὸ κάλλος ἐκεῖνο, ἵνα ἐκεῖνο εὑρεθῶμεν, ἐν ἐκεῖνῳ ἀμοιβὴν ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν ἡ ἀεὶ, ἡ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κς'. 1 ΚΑΤ' ΕΚΕΙΝΟΝ ΔΕ ΤΟΝ ΚΑΙΡΟΝ ΕΠΕ- ξζ. ιβ.
βαλεν Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. 2 Ἀνεῖλε ἡ Ἰάκωβον ⓜ ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ.
3 Καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον. ἦσαν ἡ [αἱ] ἡμέραι τῶν ἀζύμων.

δύναται ἐφεῖναι ἁπανταχοῦ. Τί λέγω βασιλείας; ἡ ὑπὲρ οὐρανῶν ἀπόλαυσις, ἡ ληξῶν, ἡ ἀτελεύτητος. ἃ τοίνυν ἔχει μείζονα τὰ κολάσεως; ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον μὴ ἐλαπόδεσθαι ἡ αὔξεται ἡ εἰς πλῆθος ἐπιδίδωσι. πότερον τῷ Ναζωραίῳ γέγονεν αἰσχρότερον; [πότερον δυστιδέστερον;] πότερον τῷ δημοσίᾳ; ἀσεβὴς ὁ ἀναθέματος ἄξιος· μυεῖα τελεῖται ἡ σημεῖα εἶδε, ἡ οὐκ ἠθέλησεν ἀνειγεῖναι· ἀλλὰ τοὺς τῶν Θεοῦ δούλους εἰς κάμινον ἐνέβαλεν, εἰ καὶ μὴ ταῦτα προσετόλμησε. Δευτ. δ. κε'. Τί οὖν ὁ προφήτης; Διό, φησι, Βασιλεύ, ἡ βουλή μου ἤρεσάτω σοι· τὰς ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, ἡ δικαιοσύναις σου τὸν οἰκτιρμοῖς πενήτων. ἴσως ἔσται συγχώρησις τοῖς πεπλημμελημένοις σου. τοῦτο οὖν τοσοῦτον εἶπεν, οὐκ ἀμφιβάλλων (σφόδρα γὰρ ἦν πεπεισμένος) ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς εἰς μείζονα ἐμβαλεῖν φόβον, ἡ πλείονα αἰτῆσαι τοῦ ταῦτα ποιῆσαι. εἰ γὰρ εἶπεν ὡμολογημένως, ἴσως πάντες ἂν ἐμέλετο αὐτοῦ· καθάπερ ἡμᾶς τότε μάλιστα ὠφελοῦμεν, ὅταν λέγωμεν, παρακάλεσον τὸν δίκαια, ἡ μὴ ἐπαγόμεθα, ὅτι πάντων ἀκούσεται, ἀλλ' ὅτι ἴσως ἀκούσει. κατὰ γὰρ τῆς ἀμφισβητήσεως μείζων ὁ φόβος γενόμενος μᾶλλον αὐτοὺς ὠθεῖ. Διὰ τοῦτο δῆλον αὖθις οὐκ ἐποίησε. Τί λέγεις; τοιούτοις αἰτήμασιν ἔσται συγχώρησις; ναί. οὐκ ἔστι γὰρ, οὐκ ἔστιν ἁμάρτημα, ὃ μὴ δυνάται καθαιρεῖσαι ἐλεημοσύνη, ὃ μὴ δυνάται σβέσαι. πᾶσα ἁμαρτία καταπίνει ταύτης ἐσχάτη, Φάρμακόν ἐστι πάντων πανάδυσμα ἐπιτάδειον. τί πλούτου χρήσιμον; πάσης ἀδικίας ἐστὶν ἀνάθεσις. ἀλλὰ ταῦτα πᾶσαι ἀπεπίωσατο ὁ Ζακχαῖος. ὅρα πῶς ἡ ὁ Χριστὸς τοῦτο δείκνυσι, δι' ὧν ἐποίησε λοιπόν. Ἰωαν. ιβ. ιε. Γλ. β. ι. γλωττόκομον ἔχει καὶ τὰ βαλλόμενα βαστάζει. ἡ Παῦλος δέ φησι· Μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν. ἡ πολλοὶ πάντα χορηγοῦσι τῶν γραφῶν ἀπὸ τοῦ προσώπου τούτου ὁ λόγος· Λύτρον ψυχῆς ἀνδρός, φησίν, ὁ ἴδιος πλοῦτος. Παροιμ. ιζ. κα. Ματθ. ιθ. κα. ὁ δὲ Χριστός· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, ἡ δὸς πτωχοῖς, ἡ δεῦρο ἀκολούθει μοι. τοῦτο πλουτοῦντας οὐκ ἐλεημοσύνη; οὐκ οὖν χρήματα τῶν μόνον, ἀλλὰ ἡ σὺν προσώποις. οἷον τί λέγω· ἔστι καὶ προσεύχεσθαι, ἔστι καὶ χεῖρα ὀρέξαι· πολλάκις ἡ χρημάτων μείζονας ἔσωσεν ἡ δι' προσώπων προσασία. Οὐκοῦν φέρε, πρῶτα κινήσωμεν ὅτι τῶν πρώτων τὰ τῆς ἐλεημοσύνης εἶδη. δυνάσαι δι' χρημάτων; μὴ ὄκνει. δυνάσαι δι' προσασίας; μὴ εἴπῃς, ὅτι χρήματα οὐκ ἔστι, τοῦτο οὐδὲν ὄφελος. σφόδρα ἡ τοῦτο μέγα. ὥσπερ χρήσιμον δεδώκως, οὕτω δι' ἀκείνου. δυνάσαι δι' θεραπείας; καὶ τοῦτο ποίησον. οἷς, ἱατρὸς εἶ τοῦ ὑπερήμου; ὑπεμνήσθητε ἀρρώστων. ἡ τοῦτο γὰρ μέγα. δυνάσαι δι' συμβουλῆς; πολλῷ τοῦτο πάντων μεῖζον. αὕτη βελτίων πάντων, ἡ καὶ πλείων, ὅσῳ καὶ μείζων ἔχει τὸ κέρδος. ἡ γὰρ λιμοὶ λύει, ἀλλὰ θάλασσαν χαλεπήν. τοιαύτης καὶ οἱ ἀπόστολοι οὐκ ἐξουσίας ἔσαν ἐμπεπλησμένοι. Δι' τοῦτο τοῦ τῶν χρημάτων δι' ἀνομοῦ τοῖς μετ' αὐτοὺς ἐχείρισαν, αὐτοὶ δι' τῶν λόγων ὑπηρέτουν. ἡ μικρὰ ἐλεημοσύνη οἴμοι εἶναι, ψυχῆς ἀπορρωδίαν, κινδυνεύουσαι περὶ τῶν ἑκάτων, κατὰ πυρώσεως στενοχωρίαν, δυτικὴν θάλασσαν ἀπαλλάξαι τῆς ὁσῃ; οἷς, ἐρᾷς φίλων κατὰ Φιλαργυρείας κατεχόμενοι; ἐλέησον τὸν Θεόν. ἀποπίγεται; σβέσει αὐτὸ τὸ πῦρ. τί οὖν μὴ πείθῃ; σὺ δὲ σαυτὸν πείσον, ἡ μὴ κατακρίνῃς. εἶδες αὐτὸν τὸν δεσμοῖς κατεχόμενον; δεσμὰ γὰρ ὄντας τὰ χρήματα. ἀπῆλθε πρὸς αὐτόν, ὑπέσχεθαι αὐτόν, ἐθεράπευσαν, πρέσβυν τῶν δεσμῶν ἀπέλυσαν. οὐ μὴ βάλῃ, τὸν αἰῶνα αὐτὸς κατοικεῖ. εἶδες γυμνὸν ἡ ξένον; γυμνὸς γὰρ ὄντας ἡ ξένος ὁ βίος ὀρθοῦ μὴ ὑπομένοντος. λάβε εἰς τὸ καταγώγιον τὸ σόν· ἐκδέδωκε μισθὸν τὰ τῆς ἀρετῆς· δὸς πόλιν τὸν οὐρανῶν. τί οὖν οὐ γυμνὸς ὦ, φησι; ἡ σαυτὸν ἔνδυσον πρῶτον. Εἰ οἶδας ὅτι γυμνὸς εἶ, πάντως ἡ ὅτι σὺ δυνάσθαι ὀφείλεις, οἶδας. Εἰ ταῦτα μόνον τῆς γυμνότητος ὑπέσχεσαν, φησίν, "δυνάσῃ γνῶναι ῥᾳδίως ἡ τὸν αὐτῆς κατασκόλυψ. πόσαι γυναῖκες σπερμαὶ μάλια Φοινίκων; γυμναὶ δ' εἰσὶ πάντως εἰσὶ τῶν τῆς ἀρετῆς ἱματίων. ταῦτα, ὦ ἄνδρες πεπεισμένοι. ἀλλ' οὐ πρέπει τὰ

χ. ἀπρίγμενος. χ. τὰ χ. ἡ τὰ τῶν ἱματίων δύνασθε λυπήσῃ. πόσα

τῶν ἐθνῶν τὸν τρόπον τὸν εἰς Ἱεροσολύμοις πιμφθῆσαν. δίκαιον γὰρ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν, καὶ οὐ καθάπαξ ἡμᾶς, εἰ θρησκείας ἕνεκα συμφορὰς διήγειρεν, οὕτω δὴ καὶ οὗτοι· ἀλλὰ μᾶλλον τελείους ἀδελφοὺς δεῖξαι, ἅτε πόρρω ἡγούμενοι τῶν κωλυόντων αὐτὸν, εἰ καὶ ἀθεμίτους ὄντες οὐ πιφοβημένους τοὺς Ἰουδαίους. ὃ καὶ αὐτὸ στενοχάλεσεν οὐ μικρῶς. [ἀλλ'] καὶ εἰς Κύπρον ἀφίκοντο· ὅτου" πολὺ μᾶλλον ὁ ἀδιὴς, τελείων ἢ ἡ ἀμεριμνία. τοῦτο δὲ ὁ λόγος, φησὶν, εἰ μὴ Ἰουδαίοις ἐλάλουν. οὐ διὰ τὸν ἀθεμίτων φόβον, οὓς τοῦτο ἐποίουν· ἀλλὰ διὰ τὸν ὁμοτεχνίτας, καὶ αὐτοὺς ἐπὶ ταραχαῖς ὄντας. ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι· ὅτοι μάλιστα τὸν ἑλληνιστὰς διαλεγόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν. ἴσως δὲ ὁ μὲν Εὐαγγελιστὴς, Ἕλληνας αὐτοὺς καλεῖ. προσηλυτισμένους δέ, φησι, Βαρνάβας, καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν ἀποστολικὸν τῶν ἀθεμίτων, παρεκάλει αὐτοὺς προσμένειν τῷ Κυρίῳ. "τάχα τοῦ ἐπαινεῖν ὁ ἔχλος καὶ ἀποδέχεσθαι, τοῦτο πλείους ἐπέστρεψε. καὶ διὰ τί μὴ Παύλῳ γράφουσιν, ἀλλὰ Βαρνάβαν πέμπουσιν; ὅτι τοῦ μὲν ἀθεμίτου ἤδεσαν τὸν ἀρετήν. διὸ καὶ μᾶλλον οἰκειοῦνται Βαρνάβαν προσηλύσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος ἦν, καὶ σπουδὴς ὁ κωλύων, εἰκότως ἐλάσσουσι καὶ πίστις, καὶ μάλιστα ὅτι σπουδαία τὰ τοιαῦτα ἐστὶ μετὰ πειρασμοῦ· καὶ ὅτι Παῦλος κηρύττει, καὶ οὐκ ἐπ' ἀναγκάζεται φθάνει. καλῶς δὲ οὐκ αὐτοὶ τοῦ λιμοῦ λέγουσιν, ἀλλ' οἱ προφῆται· [ἵνα μὴ φορτικοί τινες δόξωσι.] καὶ θαυμάζειν ἄξιον, πῶς οὐκ ἠναπάκτησαν ὡς ἐπιφθόνως Ἀντιοχεῖς, ἀλλ' ἀρχαιωτάτας τοῖς διδασκάλοις. ὅτι πρότερον ἔζεον τοὺς λόγους. οἱ δὲ σπουδαῖοι προσέμενον ἠρέσθαι τὸν λιμὸν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔπεμψαν, καθὼς ὑπορρητόν τις. καὶ ὅρα ὅτι οὐ μὴν τοῖς ἀποστόλοις ἕτερον τοῦτο ὑπῆρξε ποιεῖν· οὐ Παῦλος καὶ Βαρνάβας. οὐ μικρὸν δὲ καὶ τοῦτο οἰκονομία ἦν. ἄλλως δὲ, καὶ ἀρχὴ ἦν, καὶ πίστις οὐκ ἐδύνατο σκανδαλισθῆναι.

Ἀλλὰ τίνων σπουδῆς τοῦτο ποιεῖ· καὶ τίνες λιμοὶ ὄντες χαλεπώτεροι εἰσίν. οὐ γὰρ ὅτι ἴσον ΗΘΙΚΟΝ
κοινῇ φέρουσι τὸν συμφορὰν, καὶ πάντων ὁ ἀφορία ὄντων τοῦ πενεστέρους εἰς τὸν λιμῶν." τότε μέντοι λιμοὶ ἦν, εἰ καὶ διδασκάτης πέντε. καθὼς ὑπῆρξε γὰρ ἐς αὐτῶν, φησι. πᾶν δὲ λιμοὶ διπλοῖς, καθάπερ ἡ ἀφορία διπλῆ· λιμοὶ χαλεπὸς· λιμοὶ τοῦ ἀκοῦσαι λόγου Κυρίου, ἀλλὰ τοῦ τραφῆναι διὰ ἐλεημοσύνης. τότε δὲ οἱ Ἰουδαῖοι πάντες ἀπέλαυσαν, καὶ οἱ Ἀντιοχεῖς δόντες τὰ χρήματα· καὶ ὅτι μᾶλλον ἐκείνων. πᾶν δὲ καὶ οἱ πάντες τὸν λιμῶν· οἱ μὲν τῆς λιμοκτονίας ἀπεργασάμενοι ἔφθης, ἡμᾶς δὲ ἐν σπάνει τοῦ ἐλίους ὄντας τοῦ Θεοῦ. ταύτης δὲ τῆς ἔφθης οὐδὲν μᾶλλον ἐργάσεται ἢ ἀπὸ τῆς πλησμονῆς κακά· οὐκ ἔστιν εἰς ἀφέδρωσιν προχωρῆσαι ὁ πλέον ταύτης τῆς ἔφθης. οὐδὲν ὠφελιμώτερον, οὐδὲν ὑγιεινότερον ψυχῆς ὅτου πεφομφῆς· πάσης αἰσχύνης ἔσπκε ῥίσα, πάντος λιμοῦ, πάσης ἀκολασίας καὶ δυσκρασίας. οὐδὲν ἀστεῖον δυνήσεται ἐλθεῖν· ἀλλὰ καθάπερ ἀδαμάντινον σῶμα οὐ σίδηρος πλῆξαι δύναται, οὐκ ἄλλο οὐδὲν· ὅτου καὶ ψυχὴν ἀπὸ ἐλεημοσύνης συμπεπηγυῖαν οὐδὲν ὅλως δυνήσεται ἐλθεῖν. τί γάρ, εἰπέ μοι, ταύτην χρώσεται ποτε; πτῶσα; οὐκ ἔστιν. ἐν γὰρ τοῖς βασιλικοῖς ἀπόκειται ταμιείοις. ἀλλὰ λῃστὴς καὶ τοιχωρύχος; ἀλλ' ἐκείνους οὐδὲν διορύξαι τοὺς τοίχους οἷόν τε. ἀλλὰ σκώληξ; ἀμαὶ καὶ ταύτης ἀνώτερος τῆς λύμης οὗτος ὁ θησαυρός. ἀλλὰ βασκανία καὶ φθόνος; ἀλλ' οὐδὲ τούτοις ἁλίσκεται. ἀλλὰ συκοφαντίαι καὶ ἐπιβουλαί; οὐδὲ τοῦτο. ἄσυλος γὰρ ὁ θησαυρός. ἀλλ' "αἰρεῖ εἰ ταῦτα ἐπιδείξω μόνα τῇ ἐλεημοσύνῃ προσόντα, οὐκεῖ καὶ ἡ τῶν ἁμαρτία. οὐ γὰρ διὰ βασκανίας ἀπόλλυται μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ πολλὰς καὶ ταύτας οὐκ οὖν πεποιθότων. ὥσπερ γὰρ οἱ ὠμοὶ καὶ ἀπίονες, οὐ τοὺς ἀδικημένους ἔχουσιν ἐχθροὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὐδὲν παθόντας συνηγωνιστὰς αὐτοῖς καὶ κατηγορουμένους· ὅτως οἱ μεγάλα ἐργασάμενοι καλὰ, οὐκεῖ τοὺς οὖν πεποιθότας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὐδὲν πα-

χθόντας

χ. μόνη βάσκανος καὶ πλ. ἀ

χ. ἕλληνας

χ. καὶ σφοδρότερον ἔχλησε τοῦ Κυρίου· καὶ τότου

χ. καὶ λιμοὶ καὶ λιμοὶ πάντες πάντες.

χ. αἰσχυνοίμην

κα*. Ἀλλ' Εἰ ἡ δι' αὐτὸν ἰῶ, ἵνα δι' αὐτὸν ἄλλους ἕλκῃ ἡ ὄπα παύσασθαι. τί γὰρ ἠδίκησαι ἕλ- * φησ
λιμες, ἵνα ἡ [μηδὲν ἀδικήσαντες] ἀνδρὶ τῶν κακῶν μετάσχωσιν; Εἰ δὲ μὰ διὰ τὸν Ιουδαί- χ. πασιν
ους, ἡ βάδισιν ἔσπασας δι' αὐτὸν μᾶλλον ἐχρῆν, ὅτι ὃ αὐτῶν ἐπιόντων, ὅτε αἰτήσω, ἐκόλαζον,
ἐπιμένουσι, πόσον ἂν ἐδίωκον. ἡ δὲ ποτε ἦλθεν ὁ λιμός· ὅτε ἡ ⓐ ἐθνικοὶ λοιποὶ προσε- χ. μακρύνει,
δέξαντο. Ἀλλ' Εἰ διὰ τὰ κακά, φησιν, ἐδέησε τούτους ἐπεξαιρεθῆναι. διὰ τί, εἰπέ μοι; 5
Ιωαν. ιε. κγ. εὐχὴ προσλαβοῦ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Χριστός, Εἰ τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε; σὺ δὲ τῶν τότε λόγων, χ. ἀσαφὴ
ταχὰ δὲ τῶν ἐμῶν, ὅπου ἔδει μηδὲ μαθεῖν. Ἀλλ' ὅρα αὐτοὺς [μόνον] δὲ ⓦ λιμὸν σω- λόγους· ὅπ
τηρίας αἴτησι, ἐλεημοσύνης ἀφορμὴν, πολλῶν προέχειον ἀγαθῶν· " ὡς δὲ ὑμῖν γένοιτο δῶ, ἔδ.
Εἴ τι ἐβούλεσθε· Ἀλλ' οὐκ ἠθελήσατε. προλείπεται δή, ὥστε αὐτοὺς λοιπὸν παιδευθῆναι χ. ὑμῖν δὲ,
προς τὴν ἐλεημοσύνην, ὅπου διπλᾶ ἔπαθον ⓐ οἱ Ιεροσολυμῖται. προ δὲ τούτου οὐκ ὀλίγοι φασιν, ὀλί- 10
ἦσαν. ἡ πέμπτην Βαρνάβας ἡ Παῦλος ἀφορισάντων.

29 Τῶν δὲ μαθητῶν, φησι, καθὼς ἠπορεῖτό τις. Εἶδες ἅμα πιστεύοντας, ἡ ἅμα καρποφορεῖν; οὐ τοῖς αὐτοῖς μόνον, ἀλλὰ ἡ τοῖς πόρρω· τοῦτο δοκεῖ μοι σὺν ταῦτα λέγειν,
Γαλ. β. θ. ὅπερ ἀλλαχοῦ ὁ Παῦλός φησι, Οτι δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας, μόνον ἵνα
τῶν πτωχῶν μνημονεύωμεν. " τοσοῦτον ὠφέλησεν ὁ λιμός. ἡ ὅρα αὐτοὺς σὺν τὰ σὺν ταῦτα τῇ 15
θλίψει εἰς θρίους ἡ δάκρυα καταπίπτοντας, καθάπερ ἡμᾶς· ἀλλ' εἰς ἔργον μέγα ἡ α- χ. ἐπ Ιέκω-
γαθὸν ἀναδοῦσι σκιδιδόντας. μὴ πλείονος γὰρ ἀδείας σκήπτου ⓦ λήγει. ἡ σὺν εἶπεν· βος ἔδη. ὑ-
ἡμᾶς Κυρίωνας ἡ Κύριον ὄντας τοιαύτη ἐπιθυμίᾳ πόλει οὕτω λαμπρᾷ ἡ μεγάλῃ· ἀγ- ρᾶς αὐτὸ
γελα τῇ χαρᾷ τῶν Θεοῦ πιστεύοντες, [ἡ σκήνος] " ἐπιχείρησαν τῇ διδασκαλίᾳ, ἡ οὐσι σὺν χ. ἐπεχείρησαν
" ἀπεξίωσαν πρὸ σκιᾶς τὴν μαθεῖν. ὅρα ἀγαθῶν πάντα καθασκιαζόμενα· * ὃ 20 χ. κηρύ-
κήρυγμα αὐξανόμενον· * σὺν οἱ Ιεροσολύμοις πάντων ὁμοῦ ὁμοίως θερπίζοντας, ὡς μίαν * ὅρα
οἰκίαν τὴν οἰκουμένην ἔχοντας. ἤκουσαν ὅτι Σαμάρεια δέδεκται ⓦ λόγον, ἡ ἔπεμψαν * ὅρα
Πέτρον ἡ Ιωάννην· ἤκουσαν τὰ εἰς Αντιόχειαν, ἡ πέμπουσι Βαρνάβαν *. πολὺ γὰρ ὃ * ἡ πέμπου-
ἀγώνισμα ἦν, ἡ σὺν ἔδει σὺν ἀποστόλοις τοῖς χωρεῖσθαι σκοπεῖν, ἵνα μὴ νομισθῶσι ἐπὶ σαι ἡ θερ-
φυγάδες, δὲ σὺν αὐτῶν πεφοβῆσθαι. τότε δὲ " ἀναγκαίως χωρίζονται, ὅτε λοιποὶ αἱρετα ἐ- 25 χ. χωρίζε-
γκλήτου ἐδόκει τὰ κατ' αὐτούς, ὅτε ὁ πόλεμος ἐπέπαυτο, ἡ ἀπολέσθαι ἔδει, ὅτε ἡ ἀπόφασις
ἐξωνέχθη. ἐπεὶ ἕως Παῦλος εἰς Ρώμην [μὴ] ἀνέβαινεν, σκιᾶ ἦσαν. ἐξέρχονται δὲ, οὐχὶ
ⓦ πόλεμον διδοικότες· πῶς γὰρ, οἵγε προς σὺν πολεμεῖν μέλλοντας ἀπῆσαν; ἡ ὁ πόλε-
μος δὲ ἔλυσε λοιπὸν, τελευτησάντων τῶν ἀποστόλων, ἡ πέρας δὲ σὺν αὐτῶν ῥηθὲν λαμβάνει·
α. Θεσσ. β. ιγ. Εφθασεν ἐπ' αὐτὸν ἡ ὀργὴ εἰς τέλος. ὅσῳ ἀσημότεροι ὦσιν, τοσῷ μᾶλλον ἔλαμπεν 30
ἡ χάρις, ὅτε μᾶλλον ἐργαζομένη μεγάλα. ἀλλ' ἴδωμεν αὖθις τὰ εἰρημένα. προκαλεῖ
πάντας, φησὶ, προσεμένειν τῷ Κυρίῳ, ὅπου καὶ ὁ ἀνὴρ ἀγαθός. ἐμοὶ δοκεῖ " ἀγαθὸν νῦν ⓦ ἀ- χ. τὸν χρηστὸν
φελῆ λέγειν, τὸ ἁπλοῦν, τὸ σφοδρὸν τὸ πλησίον ὑπερβαλλούσης σωτηρίας. ἡ μόνον ὁ ἰὼ ἀνὴρ λόγον
ἀγαθός, ἀλλὰ δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ἡ πίστεως. δεῖ ἡ τῇ προθέσει τὰς καρδίας προ- 35
κάλει πάντας· τοιούτοις, μᾶλλον ἐγκωμίου δὲ ἐπαίνου. ἡ σκόπει πῶς καθάπερ γῆ λιμῷ δὲ ⓦ
λήγει ἐδίξατο ἡ πόλις αὕτη, ἡ πολιὼ ⓦ καρπὸν ἐπεδείξατο. διὰ τί ὁ τῆς Ταρσοῦ αὖθις
ἀπῆσεν ὁ Βαρνάβας, ἡ σὺν ἔθει ἦλθε; ἠχὶ ἁπλῶς· ἀλλ' ὅτι σὺν ἔθει ἡ ἐλπὶς χρῆσαι, καὶ
μείζων ἡ πόλις, ἡ πολὺ δὲ πλῆθος. Εἶδες πάντα τὴν χάριν ἐργαζομένην, οὐ Παῦλον; ἡ
πῶς διὰ τῶν μαθητῶν δὲ προσῆμα ἀρχὴν ἔλαβεν, ὅτι ὃ " ἐκεῖ φθονεῖς τότε, τότε Βαρνάβαν χ. διδάσκαλον
πέμποντος; δὲ διὰ τί μὴ προ τούτου ἔπεμψαν αὐτόν; πολλὰ τῶν καθ' ἑαυτὸν προῖοντα ἐ- 40
ποιεῖτο, ἡ σὺν ἐβούλετο ἐγκαλεῖν αὐτοῖς Ιουδαίους ὅτι προστιθέμεθα τοῖς ἔθνη. καίτοι
διὰ δὲ ἀποδεικτὸν αὐτοῖς ὑπεμίμνησεν, ἐπεὶ ἐμέμφετο τις ἀμφισβήτησις γινομένη παρ' αὐτοῖς, τὰ
Γαλ. β. θ. τοῖς Κορινθίοις προσῆκεν. τότε γοῦν ἡ λέγουσιν· Ινα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν
περιτομήν. ἡ σκόπει πῶς οὐχ ἅπαξ ἡ δυὰ ἀνάγκη τοῦ λιμοῦ εἰσήγαγε τὴν κοινωνίαν τὴν ἀπὸ

τῶν

πέσι, σημεῖα ἐϊργάζοντο. ὁρᾶς ΔΔ. τ' καὶ νῦν ἡ τῶν σημείων ἀνάγκη γέγονεν; ἵνα πίστ ὑσωσιν.

22 Ἠκούσθη δ' ὁ λόγος, φησὶ, εἰς τὰ ὦτα τ' ἐκκλησίας τῆς ὕσης ἐν Ἱερουσολύμοις [τὰ] περὶ αὐτῶν, & ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν διελθεῖν ἕως Ἀντιοχείας. Τί δήποτε, ταύτης πόλεως δεχομένης Ⓜ λόγον, οὐκ ἄλλον αὐτοῖς, ἀλλὰ Βαρνάβαν πέμπουσι; ΔΔ. τοὺς Ἰουδαίους. πλεῖν οὐ μικρὸν δή τι οἰκονομοῦνται ἐν ὕστερον [ὃ] Ⓜ Παύλου ἐν τοῦτο θαυμάζεσθαι. οὐδὲ ἁπλῶς, ἀλλὰ ἐν σφόδρα οἰκονομικῶς αὖθις ἀποστρέφονται, ἵνα μὴ καταχλευασθῇ ἐν Ἱερουσολύμοις ἡ φωνὴ τοῦ κηρύγματος, ἡ σάλπιγξ τοῦ εὐαγγελίου. Εἶδες πῶς πανταχοῦ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἐνίσ δίδοι, & ὥστε μὴ βούλεται, δι' ὧν μισεῖ τῷ τοὺς Ⓜ Παύλου εἰς οἰκοδομὴν τῆς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐκκλησίας; ἀλλ' ἴδωμεν ἐν τοῦτο τ' ἄγιον, Ⓜ Βαρνάβαν λέγω, πῶς οὐ δι' αὐτὸ εἶδεν, ἀλλ' ἐδραμὼν εἰς Ταρσόν.

23 Ὃς παραγενόμενος, φησὶ, καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ Κυρίῳ,

24 Ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως· καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ.

25 Ἐξῆλθε δ' εἰς Ταρσὸν ὁ Βαρνάβας ἀναζητῆσαι Παῦλον, καὶ εὑρὼν αὐτὸν, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἀντιόχειαν. Πολύχρηστος ἦν ὁ ἀνὴρ καὶ ἀφελὴς καὶ τοῦ Παύλου σεμνότερος. ἐπεὶ καὶ ἦλθον ὅτι Ⓜ στρατηγοὶ, ὅτι Ⓜ μονομάχοι, ὅτι Ⓜ λέοντα. οὐκ ἔχω τί εἴπω. ὅσα γὰρ ἂν εἴπω, ἐλάττονα τῆς ἀξίας τοῦ Παύλου ἐρῶ. ἦλθον ὅτι Ⓜ κυνὸς Ⓜ θηρευτικοῦ, τοὺς λέοντας ἀναιροῦντα, ὅτι Ⓜ ταῦρον Ⓜ ἰσχυρὸν, ὅτι τὴν λαμπάδα τὴν φαύλην, ὅτι ὁ τόμος ὁ τῆς οἰκουμένης ἐρχομαι. ὥστε ΔΔ. τοῦτο ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐχρημάτισαν καλεῖσθαι χριστιανοὶ, ὅτι Παῦλος ἐν ταύτῃ τοσοῦτον διέτριψε χρόνον.

26 Εὑρὼν δ' αὐτοὺς, φησὶ, σὺν αὐτοῖς ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς χριστιανούς.

25 Οὐ μικρὸν τῆς πόλεως ἐγκώμιον. τοῦτο πρὸς ἀπόψυξιν ζώνης δοῦναι, ὅτι τῶν σώματος ἐκείνου τοσοῦτον ἀπέλαυσε χρόνον πρότερον τῶν ἄλλων ἁπασῶν. ὅθεν ἐν πρότερος ἐνταῦθα τὸ ὄνομα ἔσχεν; τοῦτο Παύλου κατόρθωμα. ἔνθα τετρακισχίλιοι, ἔνθα πεντακισχίλιοι ἐπίστευσαν, ἔνθα τοσοῦτον πλῆθος, οὐδὲν τοιοῦτον γέγονεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μόνον ἤκουον· ἐνταῦθα δὲ χριστιανοὶ ὠνομάσθησαν.

27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱερουσολύμων προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν. Ἐπεὶ ἐν Ⓜ τῇ ἐλευθερωθείσῃ ἐνταῦθα καρπὸν φυτευθῆναι ἔδει, συμφερόντως οἰκονομεῖται ἐνθένδε προφήτας κατελθεῖν. σὺ δέ μοι παρατήρει πῶς * ἀναλόγως τῇ προφητείᾳ αὐτοῖς ΔΔ. διδάσκαλος. Κυριακοὶ γὰρ ἔχον διδασκάλους, ἐν Κυριακοῖς, ἐν Παύλου (εἰ δὲ ἐνταῦθα ἐπεφέβαπεν αὐτόθι) ὥσπερ Παύλου Βαρνάβαν & Ἀνανίαν. [ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ἐνθένδε τοῦτο ἡλαττῶν]. ἔσχε δ' ὅμως ἐν Ⓜ Χριστόν.]

28 Ἀνασὰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἄγαβος, ἐσήμανε ΔΔ. τῷ πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ὅστις ἦν ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος.

Ἀναγκαίως ἐνταῦθα λιμὸν μέγαν ἔσεσθαι σημαίνει, ὃς δὴ ἐπῆλθεν, καθὰ καὶ αὐτὸ προεφήτευσεν. ἵνα γὰρ μὴ νομίσωσί τινες ΔΔ. τοῦτο τὸν λιμὸν γεγονέναι, ὅτι χριστιανισμὸς εἰσῆλθεν, ὕστερον ὁ λιμὸς προεφητεύθη. ὅτι δαίμονες ἀπίστησαν, προλέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ μέλλει συμβαίνειν· ὥσπερ ἐν ὁ Χριστὸς προεφήτευσε πολλά, ἐν ὄζεβεν. οὐ τοίνυν ΔΔ. τοῦτον, ἐπεὶ ἔσχε δὲ ἀρχὰς τοῦτο ἡμῖν, ἀλλὰ ΔΔ. τὰ κακὰ τὰ εἰς τοὺς ἀποστόλους ἡμῖν· ὧν ἐν ἡμερῶν πάντων ἐμακροθύμησε ὁ Θεός. ὡς δ' ἐπέσχεν, λιμὸς μέγας ΔΔ. μυρίων τοῖς Ἰουδαίοις ΔΔ. ἐσόμενα κακά.

ων γέμοντας κακῶν τῆς ἐκκλησίας ἀπολαύεσθαι, ἴδοι; πότε ὅταν φύσωσιν γέλωτες, ⓐ ὁ ὥρας φέρων γελᾶντες; πότε ἀφέξονται φλυαρίας, ⓐ ὁ τῷ καιρῷ τῆς θλίψεως ἀβλεπόμενοι; οὐ δῆτα πρόσεχε ἀϊδόντων; οὐ ⓦ Θεὸν διδάσκουσιν; οὐ γὰρ ἀρκεῖ ἡμῖν ἡ τῆς ἀβρότητος ῥᾳθυμία, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἀναίσθητοι· ἀλλ' ἃ γέλωτα ἐπισπώμεθα καὶ πολλὴν ⓦ καταγινόμεθα. μὴ γὰρ ἁπλῶς ἐστι τὰ τοιαῦτα; ἀλλ' οἶμαι τὰ διάτορα τοῦτο ποιεῖ, δυσπρόσιτον δὲ πολλοῖς ἡμᾶς καθίστησι, ἀρρυθμίας. ἅπερ οἰκοδομοῦντα τοιαῦτα, ἐκβαλεῖν καθαίρεται· ἡ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας ἀκαθαρσίας δεῖ ἀνάγκη αὐτὸν ἀναπίμπλασθαι. ἡ τοιαύτη γὰρ, οἷς αὐτὸν εἰς λιμένα χειμῶνος ἐλθεῖν καθαρὰν, πηγῆς αὐτῷ ἀναβλυζούσης βόρβορον ἀφίησιν. ὅσον γὰρ αὐτὸν καθαίρεις, πάλιν ἕτερον ἐπιῤῥεῖ. τοῦτο καὶ τὰ τοιαῦτα γίγνεται. ὅταν γὰρ καθαίρωμεν ἀπὸ τῶν διάτορων εἰσιόντας, ἀκαθαρσίαν ἐπιφέροντας, ἀπηγθότες πάλιν ἐκεῖ μείζονα δέχονται τὴν ἀκαθαρσίαν, ὡς ἐπίτηδες ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο ζωντες, ἵνα κόπους ἡμῖν παρέχωσι, καὶ ἔρχονται πάλιν πολλῷ κόσμῳ βαστάζοντες, τὸ τοῖς ἤθεσιν, τὸ τοῖς καήμασι, τὸ τοῖς ῥήμασι, τὸ τῷ γέλωτι, τὸ τῇ ῥᾳθυμίᾳ. εἶτα πάλιν ἡμᾶς σκάπτομεν, ὡς ἐπίτηδες ἀφ' ἑαυτοῦ σκάπτοντες, ἵνα καθαρεῖς αὐτοῦ πέμψαντες πάλιν ἰδωμεν σεσυρμένους ⓦ βόρβορον. ἀφ' ἑαυτοῦ γὰρ διαβάλλομεν ὑμᾶς τῷ Θεῷ. εἰ πιστὸν ἦν ἃ διαμαρτύρομαι ὑμῖν τοῖς ὑγιαίνουσιν, ὅτι κείμενα ὑμῖν ἔσται καὶ κατάκριμα, εἰ τις ἰδοι ἀγαπητῶτα, εἰ τις ἀβλεπόμενος μάλιστα τὸ σκεῦος τῷ καιρῷ, μὴ καταμιλυόμενος, μὴ ἀποτρέπῃ· βέλτιον ἦν τοῦτο. ἄφες σε τὴν ὕλην, καὶ εἰς ὠφέλειαν· ἵνα καὶ ὦφελήσεις, καὶ σὺ κερδανῇς· ἵνα καὶ δυνησόμεθα ἅπαντες σωθῆναι, καὶ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐπιτυχεῖν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀπολαῦσαι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. ἐστ ἴσως χρὴ
χ. πάλ ι
χ. κατακαί- σει, μηδὲ ἀπο- τρέψῃ.

Λογ. κε. 19 ΟΙ ΜΕΝ ΟΥΝ ΔΙΑΣΠΑΡΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΣ θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ, διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες ⓦ λόγον, εἰ μὴ μόνοις Ἰουδαίοις.

Ὅτι μακρὰν [ὁ] διωγμὸς κατώρθωσεν εἰς τὸν λόγον. Τοῖς γὰρ ἀγαπῶσι ⓦ Θεὸν πάντα συνεργεῖ, φησιν, εἰς ἀγαθόν. Οὐκοῦν, εἰ μὴ ἐπίτηδες ἐκαυτοὺς ἔσπασαν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἄλλο τι ἐποίησαν, ἢ τοῦτο· λέγω δὲ τὸ ἀφανίσαι αὐτὸν διδασκάλους. καὶ ὅρα πῶς τὸ κήρυγμα ἐξετάζει. διῆλθον, φησιν, ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες ⓦ λόγον, εἰ μὴ μόνοις Ἰουδαίοις. ὁρᾷς ὅτι οἰκονομικῶς πάντα γίνεται παρὰ τῷ Κορνηλίῳ; τοῦτο γὰρ ἦν εἰς ἀπολογίαν τοῦ Χριστοῦ, ἦν εἰς κατηχεῖσθαι τὸν Ἰουδαῖον ὄντα. ὅτι γοῦν Στέφανος αἱρέσεως, ὅτι Παῦλος δι' ἐπιδείξεως, ὅτι ⓐ ἀπόστολοι ἐμαστιγώθησαν, ὅτε πολλάκις ἠλάσθησαν, τότε τὰ ἔθνη ἐδέξατο, τότε Σαμάρεια. ὁ δὲ Παῦλος βοᾷ λέγων· Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. πεισθήσεται οὖν καὶ ἔθνεσι διαλεγόμενοι.

χ. μικρ. κατώρθωσε ὁ λογ. γάρ. πῶς χθ
χ. πρῶτον γάρ. φησὶ Κορνηλίου
Παρέγγραφον
χ. ἀπωθεῖται

20 Ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἕλληνιστὰς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν.

21 Καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολύς τε ἀριθμὸς πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ ⓦ Κύριον Ἰησοῦν. Ὅρα, Ἕλληνοι εὐαγγελίζονται. Εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς τὸ λοιπὸν εὐδίαν Ἕλλησι καὶ ἡ Ἀντιόχεια τοιούτους εἶχε πολλούς. καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου, φησὶ, μετ' αὐτῶν· τουτέστι,

χ. ἀνδρες.

οὐκ ἔστιν ὁ τοσαύτας μυριάσιν ἑκατὸν βύρσι τοῦ σωζομένους ἀλλὰ ἡ ὑπερβολὴ τῶν ἀμφιβόλων. πόση γὰρ, εἰπέ μοι, κακία ἐν τοῖς νέοις; πόση ῥᾳθυμία ἐν τοῖς γηραλέοις; οὐδεὶς ὡς χρὴ τὸν ἐπιμέλειαν ἔχει τοῦ παιδὸς τοῦ ἑαυτοῦ· οὐδεὶς ἔχει ζῆλον πρεσβύτην ἰδὼν μιμήσασθαι· τὰ ἐρείπια ἀφεῖται. ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲ Ⓐ νέοι λίαν παθαμαστοί. μή μοι ἐκεῖνο λέγε, ὅτι πολυοχλούμεθα. τοῦτο ψυχρῶν ἀνθρώπων ἐστί. ἡ ὅτι μὲν ἀνθρώπων εἰκότως ἂν τοῦτο λέγοιτο· ὅτι δὲ τοῦ Θεοῦ, τοῦ οὐ διωλύου ἡμῶν, οὐκ ἔστι. ὅπου δὲ ἡ ἐκεῖ ψυχρόν ἐστι τὸ ῥῆμα, ἀκούσον. οἱ πολλοὶ ἔχουσιν οἰκέτας, ἀνθ' ὧν διεφθάρησάν αὐτοῖς ἔχη, ὅσα πίστεως ἦν; ἐξ ὅτου μὲν τοῦτον μηδένα ἔχοντες τοῦτο δοκεῖ εἶναι ὃ ἦν, ὅπου οὐχ ὑπηρετεῖται· ὅτε δὲ τοὺς πιστοὺς ἔχοντες, ἡ ἑαυτὸν πρεσβεύσαντο πόλλοι μετ' ἐκείνων, ἡ μείζων ἦν ζημία. τῷ γὰρ ἑαυτῷ ἀμελοῦντι πολλῷ χαλεπώτερον ὁ ἡ ἑτέρου πυκτεύοντι ἡ πόλεμον αἱρομένῳ. ταῦτα λέγω, ἵνα μή τις τὸν ἐκκλησίαν θαυμάζῃ ἀλλ' ἵνα σπουδάζωμεν ἀεὶ δόκιμοι ἐργάσασθαι, ἵνα ἕκαστος τοῦ οἰκείου προνοῇ μᾶλλον· οὐχὶ τῶν φίλων, οὐδὲ τῶν συγγενῶν, ὅπερ ἀεὶ λέγω, οὐδὲ τῶν γνησίων· ἀλλὰ ἡ ὥστε τοὺς ξένους ἐφίλει. ἀλλ. οὐχὶ γῆν, κεῖνται πολῖται νέοι ψυχροὶ ἡ γέροντες· καθάρματα μᾶλλον ἢ νέοι, τιλῶντες, διακαιηχάζοντες, διαλεγόμενοι (ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἤκουσα γλυκύμορον) ἡ ἀλλήλοις σκώπτοντες ὅτι γήρατα κείμεθα. σὺ πρέσβυς εἶ νέος, ἢ ὁ πρεσβύτης· ὅπου πλοῦτος, ἀνθ' ἴδης· ἐγκαλέσαι σφοδρότερον· οὐκ ἀνεχώμεθα. Ⓦ διαφθείρει καὶ λέσει· ἀπείλησον· τὰ αὐτὰ σαυτῷ ποίησον. ἡ ἐὰν τολμήσῃ τι εἰς σὲ ἐργάσασθαι, πάντως ἔξω τοῦ σωφρονοῦντος. τίς γὰρ οὕτως ἀλόγιστος, ὡς ἰδών σε ἐγκαλούμενον ὑπὲρ τοιούτων, καὶ εἰς ἐγκαλουμένους, μὴ τῆς σῆς ἡμέρας μείζους; ἀπόλοιτο λοιδωρῶν τὸν μισθὸν ἀπὸ τῆς βύρσης. ἐν οἰκίᾳ διαφορᾶς τοῦτο βέλτιον ἢ τῶν δούλων χρῆσθαι, ἐπειδὴ δοῦλοι πρὸς δεσπότας ἀνάγκης κείμενον σκεῦος. εἰπὲ δή μοι· ἀν' ἴδῃς ἐν οἰκίᾳ ὃ ἀργύρεον σκεῦος ἔξω ἐρριμμένον, καὶ μὴ ἧς ὑποτεταγμένος," ἆρ' ἀνέξῃ τοῦτο, ἢ εἰσέσεις ἐν τῇ οἰκίᾳ; ἀν' ἱμάτιον ἁπλῶς ἐρριμμένον, καὶ μὴ ἔχῃς τὸν φερετρίδα, καὶ ἐξῆρες ἦς τοῦ "ὑποτεταγμένου, ἀλλὰ τοῦ εἰς Ⓦ διαφθείρου θύσειας οὐ φήσεις τοῦτο καλῶς; οὕτω ἐμοῦ· σκεῦή ταῦτα ὅσα· ἀν' ἴδῃς ἀτάκτως κείμενα, μεταῤῥύθμισον. ἐμοὶ προσελθὲ, οὐ τοῦτό μοι· ἐμοὶ εἰπὲ, δῆλον καταστήσω. οὐ δύναμαι πρᾶξαι, σύγγνωτι. ὁρᾷς ὅσα κακία τοῦ οἰκουμένου κατέχει; μὴ πάντως ἔλεγον, ὅτι πλῆθος ἐσμὲν χορτοῦ; πόλεμος ἄλαστος; οὐ λέγω ὅτι σκῆνος τοιαῦτα ποιοῦσιν· ἀλλ' ὅλα τοσοῦτος ὕπνος κατέχεται τῶν εἰσιόντων, ὥστε μηδὲ ταῦτα διορθοῦν. πάλιν ἑτέρως ὁρᾷ διαλεγομένους ἑτέρους, τῆς θύρας γινομένης· Ⓐ ἢ ὅπου κέρδος αὐτῷ, οὐδὲ τῆς θύρας γινομένης μένει, ἀλλὰ καὶ εὐλογεῖ τοὺς ἱερεῖς. ὦ τῆς "τόλμης. πότε ἔσται σωτηρία; πῶς δυνησόμεθα Ⓦ Θεὸν ἱλεώσασθαι; εἰς παιδιὰν "δὲ ἀπέλθῃς, ἵνα πρᾶξαι θύρας θύρας χρήσιμος, καὶ οὐδὲν πρήμελησθε. ὡς ἄτοπον. ἡ λύρα πέφυκε μὲν ἐκ ποικίλως ἐσκευασμένη μία τις εὔηχος συμφωνία δοκεῖ ἐκ τῆς καθ' ἕκαστον εὐταξίας τῶν συγκειμένων· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα μίαν ἐξ ἁπάντων συμφωνον ἁρμονίαν προσήκει δοκεῖν. μία γὰρ γεγένηται ἐκκλησία, μιᾶς καθάπερ σώματος μέλη πολλὰ μέν· ἐν Ⓐ πρώτης κατέστημεν σῶμα. δὲ ἀμεληθῇ ὁτιοῦν, ὃ πρῶτον ἠμέληται καὶ διέφθαρται. ὕστερον τῇ τῶν πολλῶν θύραξία ἡ τὸ ἑνὸς ἀναξία * λυμήνεται. ἐὰν δὲ δὴ φοβερόν, ὅτι ἐνταῦθα ἡ παιδιά, οὐδὲ χρήσιμον ἄρχη χρήσιμον, ἡ ἔσηκας ἀτάκτως. οὐκ οἶδας ὅτι μὴ ἀγαπῶν ἔσηκας; μετ' ἐκείνου ἄδεις, μετ' ἐκείνου ὑμνεῖς, ἡ ἔσηκας γελῶν; ὅτι γὰρ σκηπτὸς οὐκ ἀφίεται. οὐκ ἐπ' ἐκείνοις μένει, ἀλλὰ ἡ ἐφ' ἡμᾶς, οὐθαμοῦ; ἄξια γὰρ σκηπτοῦ ταῦτα πάσχει ὁ βασιλεύς· θεωρῶ δὲ τραπέζιον· σὺ δὲ ἡ ἐστὼς ταῖς "ἐκείνου ἔψεσιν ἔσηκας γελῶν, ἢ Ⓦ πλοῦτα θεωρῶν; ἀλλὰ μέχρι τίνος ἐγκαλεῖτε; μέχρι τίνος μεμφόμεθα; οὐ γὰρ ὡς λυμεῶνας; οὐ γὰρ ὡς φθορέας; οὐ γὰρ ὡς ἀξώλειας ἡ διεφθαρμένους τοὺς πλούτους ἡ μυρίων

ων

πλίζει ἡδονῇ, ὁπλίζει θυμοῖ, βασκανίᾳ, κενοδοξίᾳ, ζῆλοι. ἀλλ' οὐ διωγμῷ τούτων οὐδὲν σοχλῆ δυνάμει· ἀλλ' ὁ φόβος ἐπεισελθών, καθάπερ πυρὶ μάστιγι σφοδρᾷ κύνα ὑλακτοῦντα πλήξας, ζῶντα πρᾶα καὶ πάθη οὐδὲ ἀρχῆς ἐᾷ. ἵς οὐ διωγμῷ κενοδοξοῦσαν δύναται; τίς οὐκ ἀδρὴν ἡγεῖσθαι; οὐδείς· ἀλλὰ ἔσμες πολεῖς· ἡ φόβος πολλοὺς τοὺς μαλακοὺς ἐργαζόμενος, οὐδένα τοῦ λιμένα" κατασκευάζων, τὴν ψυχὴν εὐλαβῆ ποιῶν. ἤκουσά ποτε πατέρων τῶν ἡμετέρων λεγόντων (ἐφ' ἡμῶν γὰρ μὴ ἡγοῖτο· κελευόμεθα γὰρ μὴ αὐτοὺς πειρασμοῖ) ὅτι χρὴ τὸν διωγμὸν τὸν παλαιὸν ὡς ἰδεῖν ὄντως χειστιανοὺς ἄνδρας. οὐδεὶς [γὰρ] χρημάτων ἐφείσατο, οὐδεὶς γυναικός, οὐδεὶς παίδων, οὐδεὶς οἰκίας, οὐδεὶς πατρίδος. μία πᾶσιν ὡς κατοικία, τὸ ψυχρὸν ἐκείνων τὸ ἑαυτῶν. ἡνίκα γὰρ μήποτε ἡ πάφος, ἡνίκα δὲ ἐρημίας ἐκρύπτοντο. οὐ μόνοι ἦσαν ἄνδρες· ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἀσθεναὶ καὶ τρυφεραὶ τότε ἐκρύπτοντο, διέκειντο μαχόμεναι λιμῷ. ἐπόθουν ὧν, εἴ τις πολυτελείας, εἴ τις τρυφῆς ἐπεισπλήσειν αὐτοῖς ποτε πόθος γυναικὶ τοῦδε λαμπρᾶς κρυπτομένῃ, καὶ ἐκείνην τὴν θεραπαινίδα, ὅπως ἔλθῃ κομίζουσα δεῖπνον, καὶ φοβουμένη μήπως ἁλῷ, [καὶ] καθάπερ ἐν καμίνῳ τῷ πάφῳ κειμένῃ. ἆρα γὰρ ἐθυμήσθη ὅλη γένοιτό ποτε τρυφή; ὅπου κόσμος ὅλως ὀστῖν; ὁρᾶς ὅλη πῶ ὀστῖν [μᾶλλον] ὁ διωγμός, καθάπερ θηρίων τὴν παθῶν ὀπτιθημένων ἡμῖν πρώτοθεν; πῶ ὀστῖν ὁ χαλεπὸς διωγμός· ταύτη τε, καὶ" ὅλη οὐδὲ νομίζεται εἶ) διωγμός. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἔχει ὁ χαλεπὸν" οὗτος ὁ πόλεμος, ὃς εἰρήνη νομίζεται, ἵνα μὴ ὁπλιζώμεθα κατ' αὐτοῦ, μηδὲ ἀμυνώμεθα. οὐδεὶς δέδοικεν, οὐδεὶς τρέμει. εἰ γὰρ ἀπιστεῖτε, οὐκ ἐλλιμένας ἐρωτήσατε, οὐ διώκοντας, πότε τὰ τῶν χειστιανῶν ἀκεβίστερα; πότε δοκιμώτεροι πρώτης; εἰς ὀλίγοι μὲν ἐκείνοις ὅτε ὁ πλῆθος· εἰς πολὺ γὰρ ἀρετῆς πλοῦτον [ἐστὶν]. τί γὰρ ὄφελος, εἰπέ μοι, πολὺ εἶ) χόρτου, πρὸς" ἢ λίθους τιμίους, ἢ χρυσὸν ἀγαθόν; οὐκ ἐν τῷ πλήθει τῷ ἀριθμῷ, ἀλλ' ἐν τῇ δοκιμότητι τῆς ἀρετῆς ὁ πλῆθός ἐστιν. ὁ Ἠλίας εἷς ἦν· ἀλλ' ὁ κόσμος οὐκ αὐτοῦ ἀνάξιος. ἦν μὲν ὁ κόσμος μυριάδες εἰσίν· ἀλλ' οὐκ εἰσὶ μυριάδες, ὅταν μὴ πρὸς τὸν ἕνα ἐξισῶνται. Κρείττων εἷς ποιεῖ ὁ ἅλπασμα Κυρίου, ἢ μύριοι πρὸς ἐμέ. οὐ γὰρ μύριοι πρὸς τὸ ἕνα οὐδέπω ἔφθασε. τοῦτο καί τις σοφὸς ἀριθμὸν οὕτω πως φησί· Μὴ ἐπιθύμει" πλήθους τέκνων ἀχρήστων. εἴθε γὰρ βλασφημίαν παρεγρίβονται τῷ Θεῷ μᾶλλον, ἢ εἰ μὴ ἦσαν χειστιανοί. τί μοι ὄφελος πλήθους; ἔφη πλείονα ὧν πυεῖ. τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ σώματος γοῦν· ὅτι βελτίων ἡ σύμμετρος ἔφη μᾶλλον ὑγιείας, ἢ" πυφὴ μᾶλλον κακώσεως. οὕτω πλείονα ἀκούσῃς ἢ ἔφη· τοῦτο ἔφη, σκῆνος ὁ τόσος. τοῦτο δὲ ἐν πολέμῳ ἴδοι τις ἄν. βέλτιον εἶ) δέκα ἐμπείρους καὶ γναίους ἄνδρας, ἢ μυρίους ἀπείρους. οὕτω πρὸς τὸ μηδὲν ἐργάσασθαι καὶ εὖ ἐργαζομένους ἐγκόπτουσι. τί δὲ ὅτι πλοίου" ἴδοι τις ἄν. βέλτιον εἶ) δύο ναῦς ἐμπείρους, ἢ μυρίων πλῆθος ἀπείρων. ὅτοι γὰρ ὁ πλοῖον καταδύσουσι. ταῦτα λέγω, οὐχὶ πρὸς ὁ πλῆθος ὑμῶν ἀπαξιῶν ἔχων· ἀλλὰ βουλόμενος πολλοὺς εἶ) δοκίμους, καὶ μὴ τῷ πλήθει θαῤῥεῖν. πολλῷ πλείους εἰσὶν οἱ εἰς τὸν λειπὸν εἰσιόντες· ἀλλὰ μείζων αὐτῆς ὅστις ἡ βασιλεία, καὶ ὀλίγους ἔχει. ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ὁ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ἀλλ' εἷς ἔσωσεν αὐτούς. εἷς ἦν ὁ Μωϋσῆς, ὁ πολλῶν μείζονα ἰσχύσας· εἷς ἦν ὁ Ἰησοῦς, καὶ τὴν ἐξακοσίων χιλιάδων πλείονα ἠδυνήθη. μὴ τοῦτο κατασκευάζωμεν, ὅπως πολλοὶ ἡμῶν ἦσαν μόνον, ἀλλὰ [καὶ] πρὸς τοῦτο, ὅπως δόκιμοι. ὅταν δὲ τοῦτο κατασκευασθῇ, τότε καίριον. οὐδεὶς οἰκίαν βούλεται ποιῆσαι, ἀλλὰ τοῖχον ἰσχυρὸν καὶ δόκιμον, καὶ τότε βούλεται. οὐδεὶς βάλλει θεμέλια, ἵνα καταπλησθῇ. τοῖχον τοῦτο ζητοῦμεν, καὶ τότε καίριον. τοῦτο ὄντως, οὗ χάριν καίριον ἐστί· ἐκείνου δὲ οὐκ ὄντος, τοῦτο καὶ ἦν, οὐδὲν ὄφελος. ὄντων μὲν γὰρ τῶν διωκομένων ἐν ἐκκλησίᾳ λαμπρᾷ, παχέως ἐστὶ πλῆθος· τούτων δὲ οὐκ ὄντων, τὸ πλῆθος οὐδέποτε ἔσται δόκιμον. πόσους οἴεσθε ἐν τῇ πόλει τῇ ἡμετέρᾳ εἶ) σὺν σωζομένους; ἐπαρθεῖς μέν ἐστιν ὃ μέλλω λέγειν· ἐρῶ δ' ὅμως.

οὐκ

χ. τοῦ κρύπτ
χ. φόβου
χ. ἡδονῆ
χ. διωγμοῦ
χ. ἢ μᾶλλ
χ. ὅτι πόλεμος ἀνείρηται τοῖς
χ. λίθους καὶ μαργαρίτας
χ. πλῆθος
χ. μύριοι
χ. εἴκοσι
χ. μύριοι
Σαρ. ιβ. γ.
Σαρ. ιε. ε.
Λευ. κγ. ξι.

Πίζης; (σωνετὸς γλρ ἰω) μᾶλλον ἢ οὐ τῆς σωνέσεως αὐτ' ἰω, ἀλλὰ τῦ πνθύματος τὰ ῥήματα. ἐν δείκνσι γλρ τῆς ἀπολογίας ἑαυτοῖς μὴ οὐδαμῦ ἄπτοι, πόρρω χοῦ ἢ Θεόν. ἐν μεταξὺ λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων αὐτῶν τῦτο λέγη· ὃν ἐκάστοτε μεγάλως αὐτὸς ἐποίησεν. ἐγὼ γὰρ ἁπλῶς παρεσθιόμενος ἤμλν. ὃ σκεῦος αὐτὸς ἔλαξεν, ἐγὼ αὐτ' ἔπλσν. ἐν πάλιν αὐτὸς εἶπε, ἐν σοὶ ἔστων ἔκνσα. ὃ πνεῦμα ἐκέλνσεν ἀπελθεῖν, ἓ οὕτως ἀπελθὼν οὐκ ἐπέδραμεν. εἶπον ὅτι ὁ Θεὸς ἔπεμψε· ἐν μὴ ταῦτα σοὶ ἔστων ἐβάπτισα, ἀλλ' ἀπάλιν ὁ Θεὸς ὃ πρῶ εἰργάσατο. ἀρὰ Θεὸς αὐτὸς ἐβάπτισεν, οὐκ ἐγώ. ἓ οὐκ εἶπε, τύπον γενόμενον ἀπέθανε, οὐκ ἔδλ ὃ ὕδωρ παραδῶναι λοιπόν; ἀλλ' ὡς σοὶ νεκρὸς λείπεται, ἐγὼ τὸς ἤμλν, φησί, κωλῦσαι Θεόν; βαβαί, οἵα ἡ ἀπολογία; οὐ γλρ εἶπε, ταῦτα οὕτω εἰδότες ἡσυχάζετε; ἀλλὰ τί; δέχεται αὐτὸν τὸ ὁρμλν, ἓ ἐγκόπτεται ἀπολογεῖται, τὸς ἤμλν ὕδατος κωλῦσαι Θεόν, λέγων; σφόδρα σύντεταμένως ἓ βαρέως χρησάμενος τῇ ἀπολογίᾳ· οὐκ ἠδυνάμλν κωλῦσαι. ὅθεν λοιπὸν φοβηθέντες, ἡσύχασαν ἐδόξαζον Θεόν.

ΗΘΙΚΟΝ

Οὕτω ἐν ἡμᾶς χρὴ τὸ τοῖς πρὸς πλησίον ἀγαθοῖς δοξάζειν Θεόν, ἀλλ' οὐκ ἐπηρεάζειν, καθάπερ οἱ πολλοὶ τῶν νεοφωτίστων ἐπηρεάζουσιν, ὅταν ἄλλους ἴδωσι φωτισθέντας, καὶ αὐτοὶ ἀπιτίζαι. δοξάζωμεν δὲ Θεόν, ἐν ὅτι μείζονα οὐ συγχωρῆ. ὥστε σὺ, ἐὰν θέλης, μείζονα ἔλαβες δωρεάν· οὐκ ἐν τὸ φώτισμα λέγω (ἐν γλρ αὐτὸ ὅτι καὶ εἶπε σὲ) ἀλλὰ ἐν τὸ λαβεῖν παρθησίαν αὐθεντίαν ἐν σοὶ. ἐκεῖνος ἐπεδύσατο τὸν στολὸν, ἐν οὐκ ἀφέθη ἐμπορπῶσαι ἐν αὐτῷ· σοὶ πολλὰ ἔδωκεν ἐξουσίαν ὁ Θεὸς χρήσασθαι τοῖς ὅπλοις εἰς δίον, καὶ λαβεῖν αὐτὸν ἐντεῦθεν τὸν πόρον. ἐκεῖνος ἀπέστη τῆς πίστεως μέσον ἔχων τὸ μαθεῖν· σὺ ἔσπευδες τῷ σαδίῳ, τὸν ἔργον δυνάμενος λαβεῖν πολλὰς ταύτας ἀμοιβάς, ἐν τοσοῦτον ἐκείνου φαιδρὸν λαμπρότερος, ὅσον ὁ ἥλιος τὸ μικροπάτυ ἀστέρος, ὅσον ὁ στρατηλὸς τὸ ἐσχάτου στρατιώτου· μᾶλλον ἢ ὅσον ὁ βασιλεὺς. σαυτὸν τοίνυν αἰτιῶ· μᾶλλον ἢ μὴ αἰτιῶ, ἀλλὰ διόρθου σαυτὸν ἀεί. οὐ γλρ ἀρκεῖ τὸ αἰτιάσασθαι· ἔξεστι καὶ μαχέσασθαι. κατεβλήθης; δεῦρο ἔπαθες; ἀνάστηθι· ἀνάκτησαι σαυτόν. ἔπι τὸ τοῦ σαδίου ἔσπευσας, ἔπι τὸ θέαζον σωνέσπευσεν. οὐχ ὁρᾶς πόσοι καταπαλαισθέντες ὕστερον ἀνέμαχέσαντο; μόνοι μὴ ἐκόντες καταπίπτωμεν. μαχαιρίζῃς ἀπελθόντα; πολλῷ μᾶλλον μαχαίρωσον σαυτόν. ἀφέθη ἀμύρτημ' ἐκεῖνος; ἀλλ', ἐὰν θέλης σὺ, οὐ μόνον τὰ ἀμύρτήματα ἀπόνιψαι, ἀλλὰ καὶ κατορθώματα ἔξεις, ὅπερ ἐπ' ἐκείνου οὐ δυνατόν. ἔστιν ἡμᾶς ἀνακτήσασθαι ἑαυτούς. μεγάλα τῆς μετανοίας τὰ φάρμακα. μηδεὶς ἀπογνώσκετω ἑαυτοῦ. ἐκεῖνος ὅτων ἀπογνώσεως ἄξιος, ὁ ἀπογνώσκων ἑαυτὸν· ἐκεῖνος οὐκ ἔτ' σωτηρίας ἔχει ἐλπίδας. οὐ δὲ εἰς βάθος κακῶν ἐλθεῖν, δεινόν, ἀλλὰ δὲ κεῖσθαι μὴ δὲ ἐλθεῖν· οὐ δὲ εἰς βάθος κακῶν ἐλθεῖν, ἀστεῖς, ἀλλὰ δὲ καταφερθῆναι μὴ δὲ ἐλθεῖν. διὸ ὀφείλεις μεμνῆσαι, εἶπέ μοι, μᾶλλον καταφερεῖς; πταύματα τοσαῦτα ἔχων αἰτίαν; σοὶ ὅτι ψυχῆς αἰτίαν πταῦμα. ἀλλ' ὅτι μὲ σώματος πολλὰ τοιαῦτα· ὅτι ἡ τῆς ψυχῆς σοὶ. ἓ γὰρ ἐκείνων μὲ οὐ θέλομεν κἀμνοντες, ὑπὲρ ἡ τούτων ραθυμοῦμεν. οὐχ ὁρᾶς τὸν λῃστὴν, πῶς τὸ βεβαιοῖ χεῖρα καταρθῶσαν; οὐχ ὁρᾶς τὸν μύρτυρας, πῶς τὸ βεβαιοῖ δὲ πρῶ ἰῶσαι; ἀλλ' οὐκ ἔστι καιρὸς μύρτυρίου καιρὸς, ἀλλ' ἀγώνων ὅτι ὁ καιρὸς, ὃ πολλάκις εἶπον, εἰ βουλοίμθα. Οἱ γλρ θέλοντες, φησὶν, εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησῦ, διωχθήσονται. ἐν εὐσεβῶς ζῶντες ἀεὶ διώκονται· καὶ μὴ πρὸς ἀνθρώπων, ἀλλὰ πρὸς δαιμόνων, ὃς δὴ ἐν χαλεπώτερός ὅτι διωγμός. ἐν πρῶτον ὑπ' αὐτῆς μάλιστα τῆς εὐσεβείας τῦτον ὑποστρόφονται ἐν μὴ ἠφρίτης. ἢ μικρὸν οἴει διωγμὸν, ὃ ἐν μέσῃ εἶ; τῦτο πάντων ὅτι βαρύτερον, τῦτον ἐν διωγμὸν χαλεπόν. καθάπερ γλρ ῥεῦμα ἐπιῤῥέον ἡ μέση χωνοῖ τὸν ψυχὴν· ἐν ὥσπερ ὅτι θέρος ἓ χειμὼν, τῦτο διωγμὸς ἓ αἵρεσις. ἵνα ἡ μάθῃς ἐκ παρέργου ὅτι χείρων ἐκεῖνος ὁ διωγμὸς, σκόπει ἐντεῦθεν. ὕπνον * καταχεῖ τῆ ψυχῆ, χάσμλν πολλὸν καὶ ῥαθυμίαν ἐμποιῆ, ἓ πάθη διεπείρει πανταχόθεν, ὁπλίζει τῦφον, ὁπλίζει

ν. ἐν αὐτὸ ὑμῖν τὸ παρ' ὃ
χ. ἐν ἑαυτῷ
χ ἡμῶν
χ. αὐτὸς
χ. καὶ πάντες συνθάπτ' ἐν αὐ
χ. -είαν ἔχει, ἀλλ' ἐν
χ. ἀσπάζεται
χ. διὰ τῦτο
* χβ

ναι σε δύνησαι εἰς μυημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ πορευθῇ αὐτοῖς· [ἀλλ', ἂν ἔνδον εἶχον μέγα,] λαλήσει ῥήματα πρὸς σέ, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. Ὁρᾷς πῶς διὰ ὅσων ἐφθόνει ἐπείγεται; καὶ ἔνδον λέγει τὴν ὀπτασίαν τοῦ ἀνδρός. τοῦ πνεύματος τοίνυν πέμψαντος, τοῦ Θεοῦ καλεύσαντος, καὶ τοῦ ἀγγέλου εἰπόντος καλέσαντος, ἐντεῦθεν ὠθούμενος, λύσοντος τὸν Πέτρον τῷ πραγμάτων, τί ποιῆσαι ἔδει; ἀλλ' οὐ λέγει τούτων ἔνδον, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὑστέρου ἰσχυρίζεται· "ὃ ἐγὼ κατ' αὐτὸ ἀναμφισβήτητον ἐμαρτύρουν. Καὶ δέδοκά τι, φησί, μὴ τοῦτο γέγονε μόνον; οὐκ ἀφειδείας" πρὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα δέχηται καὶ ὁ ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀποστόλου. Εἰ γὰρ αὐτόματος ἀπῆλθεν, ἔνδικος τούτων ἡμούμην, πάντα αὐ ἐπλήγησαν, "ὥστε αὖθις αὐτὸν τὸν δεδιότα οἰκεῖοι λέγειν πρὸς αὐτόν, εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλθεῖν, ὡς ἐγὼ ἔμοιγε. ἐγὼ πάλιν·

15 Ἐν τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς τὸ ἀρχῇ. Καὶ οὐκ ἀρκεῖται τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ῥήματος ἀναμιμνήσκει τοῦ Κυρίου.

16 Ἐμνήσθην δέ, φησί, τοῦ ῥήματος Κυρίου ὡς ἔλεγεν· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Ὥστε οὐδὲν κωλύει γέγονεν, ἀλλ' ὅπερ προεῖπεν. ἀλλ' οὐκ ἔδει βαπτίσαι, φησίν. ἀλλ' ἀπήρτισε τὸ βάπτισμα, τὸ πνεύματος αὐτοῖς ἐπιπεπλωκότος. Διὰ τοῦτο οὐ λέγει, ἐκέλευσα πρότερον αὐτοὺς βαπτισθῆναι· ἀλλὰ τί; μή τι ὃ ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους; οὐκ τούτο δίκαιος ἑαυτὸν ἔνδον ποιήσειεν. ὅπερ τοίνυν ἐγὼ ἔμοιγε ἡμᾶς, φησίν, ἔλαβον ἐκεῖνοι.

17 Εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεάν, φησίν, ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεός, ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν Θεόν;

Ἵνα" οὐκ ἀφειδείας αὐτὸν ἐμφορήσῃ τὰ σώματα, διὰ τοῦτο πρόσεσθε τὴν ἴσην δωρεάν. ὁρᾷς πῶς οὐκ ἀφίησιν αὐτοὺς ἔλαττον ἔχειν πιστεύσαντας ἅπαξ; τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεός, ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν διὰ τὸν Κύριον. ὥστε αὐτὸς καθαίρει αὐτούς. καὶ οὐ λέγει, ὑμῖν· ἀλλ', ἡμῖν, λεαίνων διὰ τοῦτο τὸν λόγον. τί τοίνυν ἀναξιοπαθεῖτε, ὅταν ἡμᾶς αὐτὸν κοινωνὸν λέγωμεν;

18 Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἡσύχασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν λέγοντες· ἄρα γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν. Ὁρᾷς πῶς ἀπὸ τῆς δημηγορίας τοῦ Πέτρου ὁ πρῶτος γέγονε καλῶς ἀπαγαλλιάσεως τὰ γεγονότα; διὰ καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, ὅτι τὴν μετάνοιαν καὶ αὐτοῖς ἔδωκεν· οὕτως ἐβαστάζοντο ἀπὸ τούτων τῶν λόγων. ἐντεῦθεν αἰσθάνῃ ἡ θύρα πρὸς τὰ ἔθνη λοιπόν. ἴδωμεν δή, εἰ δοκεῖ, ἀνάγνωτε τὰ εἰρημένα. οὐκ εἶπεν, ὅτι" διεκελεύσθη Πέτρος, ἀλλ' οὐκ ἀπεστομῶς· ὅτι αὐτὸς ἤδη ὁ καταπλαγεὶς ὁμολογεῖ. καὶ μὴν οὐκ ἔφριξε ἐκεῖνα θαυμάσας, πῶς καὶ αὐτὰ ὑπὸς ἔθυσαν. ὅτι μὲν οὖν ἤκουσαι ὅτι ὑπὸς ἔθυσαν, οὐδεὶς ἔπαθεν· ἀλλ' ὅτι ὁ Θεὸς ἐχρείσατο τὸ πνεῦμα· ὅτι ὁ Πέτρος ἀξιεπλήκτως τοῦ ἑαυτοῦ ἔκρασιν, λέγων· ὁ Θεὸς ἔδωκέ μοι μηδὲν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἀνθρώπων. ὅτως ἀνάγκη ἦν τοῦτο. διὰ τοῦ προκατασκευάζει καὶ λόγῳ καὶ πράγματι τὴν ἔννοιαν, δίκαιος ὅτι οὐδὲν ἔτι λοιπὸν ἐκώλυεν τὴν πίστεως πρόσκλησιν. οὐδὲν ἦσαν μεσὸν τοίνυν, εἰ πρὸς τὸ βαπτίσματος τὸ πνεῦμα ἔλαβον· καὶ ἐφ' ἡμῶν τοῦτο γέγονεν. οὐ τοῦτο δείκνυσι ὁ Πέτρος, ὅτι οὐδὲν ὡς καὶ λοιπὸν ἐβαπτίσθησαν, ἀλλὰ πολλῷ βέλτιον. Διὰ τοῦτο" ὅτως οὐκ ἀφειδείας οἰκονομήσατο, ἵνα μηδὲν ἔχωσι λέγειν· ἀλλὰ καὶ ὅτως ἴσους αὐτοῖς νομίσωσι. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, φησίν, ὑπερμήκη. ὁρᾷς πῶς οὐκ οἰκείως πρὸς αὐτὸν διέκειντο; εἶδες καὶ ζῆλον οἷ εἶχον πρὸς τὸν νόμον; οὐ δὲ ἀξίωμα Πέτρου ἠδέσθησαν, οὐ τὰ ἡγούμενα σημεῖα, οὐ δὲ κατόρθωμα ὅσον ἐπὶ δέξασθαι καὶ λόγου· ἀλλὰ πρὸς τὴν μικρὰν ἐκείνων διεκρίνοντο. Εἰ γὰρ μηδὲν τούτων ἦν, οὐκ ἦρκε δὲ κατόρθωμα; ἀλλ' οὐκ ἀπολογεῖται ὅτι

Πέτρος

χ. τὸ οἰκεῖον σφάπτει καὶ

χ. διάκρισιν χ. πεμφίεσιν.

χ. τὸ γένεται, ἵνα

χ. ὡς

χ. μείζονος

χ. ἐξίστη

3 Λέγοντες· ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς.

Μετὰ τοσαῦτα διεκείμην ⓐ ἐκ τοῦ τυχόντος, οὐχ ⓐ ἁπλῶς. * τί ὄφελος, διεκείμην; ἐσκιρτᾶ λίζοντό, φησιν, ὁ μικρός. Ἐὰν τί παραβάλωμεν. ὁ λέγεις, ἀφῆ τὴν κατήχησιν; ἀλλὰ, ἀφῆ τὴν συνέφαγες; ὁ γὰρ Πέτρος ὁ πρὸς τοῦτο ἴσασιν τὸ ψυχρόν (ψυχροὶ γὰρ ἦσαν τότε ἐκεῖνοι) ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, λέγων· ὅτι εἰ πνεύματος μετέλαβον καὶ αὐτοὶ, πῶς τότε μεταδοῦναι οὐκ ἤθελον; πῶς οὖν ὅτι τῷ Σαμαρείτῃ τοῦτο οὐ λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ πιστὸν; καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἐβαπτίσματος οὐκ ἐτύγχανεν, ἀλλ' οὐδὲ μὴ τὸ βάπτισμα· καὶ οὐκ ἐκοινώνησαν *, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούσαντες ἐπέμψαν ὅτι τοῦτο αὐτό. ἀλλ' οὐδὲ οὕτω τοῦτο ἐγκαλοῦσιν· ἤδεσαν γὰρ ὅτι θείας χάριτος ἦν· ἀλλὰ ἀφῆ τί, φησι, συνέφαγες; ἀλλως τε πολὺ ἐστὶ ἀφεῖναι τὸ ἀφορᾶν Σαμαρείτῃ καὶ ἐθνικῷ. ἢ ἐπεικότερον ἦν τὸ ἐγκληθῆναι αὐτοῖς, ἢ οὕτοι μάθωσιν. οὐ γὰρ ἁπλῶς Πέτρος εἶπεν. ὅρα δὲ αὐτοῦ τὸ ἄτυφον καὶ ἀκατάδοξον.

4 Ἀρξάμενος γάρ, φησι, Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων·

5 Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος. Καὶ οὐ λέγει ἀφῆ τί, ἀλλ' ὅτι πίστει προφάσει. Καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνόν τι σκεῦος ὡς ὀθόνιον μεγάλον τέτρασιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ.

6 Εἰς ὃ ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.

7 Ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγούσης μοι· ἀναστὰς, Πέτρε, θῦσον, καὶ φάγε.

8 Εἶπον δὲ· μηδαμῶς, Κύριε, ὅτι κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. Ὁρᾷς; τὸ μὲν ἐποίησα, φησὶν· εἶπον, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον. τοῦτο, πρὸς ὃ ἔλεγον ἐκεῖνοι, ὅτι εἰσῆλθες καὶ συνέφαγες αὐτοῖς· τοῦτο δὲ πρὸς Κορνήλιον οὐ λέγει. οὐ γὰρ ἦν ἀνάγκη.

9 Ἀπεκρίθη δέ μοι ἐκ δευτέρου φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.

10 Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρὶς, καὶ πάλιν ἀνεσπάσθη ἅπαντα εἰς ⓦ οὐρανόν.

11 Καὶ ἰδοὺ εὐθὺς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρός με. Ἀπροαιρέτως ἦν, δηλονότι· τὰ ἄλλα δὲ σιωπᾷ· μᾶλλον δὲ ἀφῆ τούτων καὶ αὐτὰ κατασκευάζει. καὶ ὅρα πῶς ἀπολογεῖται, καὶ οὐκ ἀξιοῖ τῷ τῆς διδασκάλου ἀξιώματι κεχρῆσθαι. ἤδει γὰρ ὅτι ὅσῳ ὑποτεταγμένῳ φθέγγεται, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτοῦ χρεία ἐστί. οὐδέποτε εἰσῆλθε, φησὶν, εἰς ὃ στόμα μου κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. οὕτως οἰκονομίας πᾶσα ἦν ἡ ἀπολογία. καὶ ἰδοὺ εὐθὺς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν τῇ οἰκίᾳ ἐν ᾗ ἤμην.

12 Εἶπε δέ μοι τὸ πνεῦμα συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενον.

Ὁρᾷς ὅτι πνεύματος ἡ νομοθεσία; Ἦλθον [δὲ] σὺν ἐμοὶ καὶ ⓐ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι.

Τί γέγονεν ὁ Παῦλος ὅτε ἐφυγαδεύετο Πέτρου, ὃς ἀπὸ σκιᾶς καὶ τῶν ἀδελφῶν τοῦ μαρτυρίου ἐπεβάλλετο; συνῆλθον δέ μοι ⓐ ἓξ ἀδελφοὶ, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός.

13 Ἀπήγγειλε δὲ ἡμῖν πῶς εἶδε ⓦ ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα αὐτῷ· ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, Πραξ. ι. ε.

14 Ὃς λαλήσει ῥήματα πρὸς σὲ, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου.

Καὶ οὐκ εἶπε τὰ ῥήματα ἃ ἀγγέλου ῥηθέντα ᾧ Κορνηλίῳ· Αἱ θλίψεις σου καὶ αἱ ἐλεημοσύ-

Εἰ γὰρ πεστὶν πολεμοῦντα ἔδη, οὐκ ἐχρῆν προθύμως τοῦτο ἐλέσθαι; ἢ χρὰς τὺς ἐν τοῖς πολέμοις τούτοις πίπτοντας, ὡσὶς εἰσὶ λαμπροί; ὡσὶς ἔνδοξοι; καίτοι θαύματος ἀπορθήσεσι, μᾶλλ' οἱ οὐκ ἴσι τιμᾶν θεῶν καὶ τὺ βασιλέως. ὅτι ἡ ἐκείνου δ' πολίμαρχος οὐδεὶ τοιοῦτον· ἀλλ' ἀπάντως καὶ ἀκριβῆ ἔχων· ὃς ἤθελεν πάντας ἡμᾶς ὑπὸ δεξαι τὴ χωρεῖς διαγμῶν, εἰ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μᾶλλ' οὐ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δέξα, κράτος, ἅμα, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κδ'. 44 ΕΤΙ ΛΑΛΟΥΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΤΑ ΡΗ-
ματα ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τὺς ἀκούοντας τὸν λόγον, 45 Καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ, ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται.
46 Ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν Θεόν.

ΘΕα τῆ Θεοῦ τῆν οἰκονομίαν. Οὐκ ἀφῆκεν ἀπαθῆσαι τὸν λόγον, οὐδὲ ἐκ προστάγματος Πέτρου ἤμελλε τὸ βάπτισμα γίνεσθαι τῶν ἁγίων αὐτῶν ἐδιξάντων ἀναμεῖναι, εἰ τῆς διδασκαλίας ἄρχειν λέγειν, ἢ ὅπως δῦναι ὅτι πάντως τὸ βάπτισμα ἄφεσίς ἐστιν ἁμαρτημάτων, τοῦτο ἐπῆλθε τὸ πνεῦμα. τοῦτο ἦν τὸ προοικονομοῦντος ἀπολογίαν μεγάλην τοῦ Πέτρου τῆ Θεοῦ. οὐχ ἁπλῶς ἢ τὸ πνεῦμα" λαμβάνουσι, ἀλλὰ γλώσσαις ἑλλήνων, ὅπερ [καὶ] ἄξιον πλήττει τὸν συνήθειαν. τί δῆτα ἢ πως οἰκονομεῖται τὸ πρᾶγμα; ἀλλὰ τὸν Ἰουδαίους. καὶ γὰρ πάνυ ἀπιθῶς εἶχον πρὸς αὐτό. διὸ πάντα χρῆ τὸν Θεὸν τὸ πνεῦμα. ἢ ὁ Πέτρος ἁπλῶς πιστεύει, παραδέχεται, ὅτι δῆλον ἀπὸ τοῦτ' ἀλλὰ δεῖν τῆν ἐθνῶν, ἢ ὅτι διὰ αὐτῶν δῆλον τοῦτο. καὶ μὴν ἦν λαός. ὅτου γὰρ μὴ βαπτίζεται εἰς Καισάρειαν. ἢ οἱ Ἱεροσολύμοις ἀμφισβήτησις ἦν, τί οὐκ αὐτοῖς ἔρχεται, ἵνα μὴ ταῦτα πρακολουθήσωσιν; διὰ τοῦτο ἢ μᾶλλον ἀναβολὴς ταῦτα ἦν. ὅρα ἢ πῶς ἢ ὁ Πέτρος λαβὼν ἀφορμὴν ἀπολογεῖται. ὅτι ἢ μὴ τὸ ἀφορμὴν ἀποκρίνεται, ἀκούσε τὸ διαλελεῖσθαι διηγουμένου ἢ λέγοντος· Τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος *.

47 Μὴ τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις τὸ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον, ὡς ἡμεῖς; Εἶδες πῶς τὸ πρᾶγμα δυσώνυμον. [καὶ] πῶς ἄδικον ἀξιόχρεως τοῦτο. ὅτω [πάλαι] τῆς γνώμης ταύτης ἦν. μὴ τὸ ὕδωρ, φησὶ, κωλῦσαι δύναταί τις; ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐπεμελήσατο ὅστις τοῖς κωλύουσι ἢ λέγουσι, ὅτι ἢ χρὴ τοῦτο γίνεσθαι. τὸ πνεῦμα λέγει, φησὶ, τὸ αἰσχρότερον λέγων, τὸ βάπτισμα, ὃ [καὶ] ἡμεῖς ἐβαπτίσθημεν.

48 Προσέταξε τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μετὰ δὲ ἀπολογήσασθαι, τότε αὐτοῖς προσέταξε βαπτισθῆναι, παιδίων αὐτοῖς ἀφορμὴν τῶν προσταγμάτων. Ἐσοῦτον ἀπιθῶς εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τοῦτο προφέρει ἀπολογεῖται, καίτοι τῶν προσταγμάτων βοώντων, ἢ πότε προσέταξε.

Τότε ἠρώτησαν αὐτὸν, φησὶ, δεῖν μεῖναι ἡμέρας τινάς. Εὐθὺς εἰκότως ἢ θαρρεῖ λοιπὸν ἢ ἐπιμένει.

κεφ. ια'. 1 Ἠκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

2 Καὶ ὅτε ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς,

3 Λέγοντες

* λέγων

οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἴσιν· ἀλλ' εἰ πολλῆς ἀλητδὸς εἰπεῖν, ἐκφυγεῖν μᾶλλον πόνους ὑπομένοντα, ἢ μὴ πόνων πλείονος καταφρονοῦντα· ταῦτα γὰρ, ὡς ἐβουλόμην, ῥᾳδίως. μὴ δὴ ἀποπηδῶμεν τῆς θείων μυστηρίων, παρακαλῶ· μὴ τοῦτο ἴσῃς ὅτι ὁ περὶ σοῦ φωνηθεὶς φαῦλος ἔσῃ, καὶ τῆς ἐλπίδος ἀξέπεσε τῆς αὐτῆς, [καὶ ἐκπεπτωκυῖα σαυτῆς γένῃ·] ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς στρατιώταις ὁρῶμεν οὐ μόνον οὐκ εἰς δέον χρωμένους τῇ στρατείᾳ, οὐ δὲ ἀδοκίμους· καὶ οὐ τοῖς ῥᾳθύμοις παρεσκεύασε, ἀλλὰ τούτους ζηλοῦμεν οὐ καταφρονοῦντας. περὶ τούτου, εἰπάτωσαν ὅσοι μὴ δι' ἀφωνίαν ἄγγελοι δοκεῖ αἰδεσίμων γενέσθαι· φοβήθητι δὲ τὸ μέλλοντος ἄδηλον. ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, ὅτως ἔρχεται ὁ θάνατος. οὐδὲ ἁπλῶς ὡς κλέπτης· ἀλλὰ καταδύεται ἡμῶν ὑπερπίπτων, ὡς ῥᾳθυμοῦντας λαβὼν ἅπαντας. β. Πετ. γ. ι.

τοῦτο ἄδηλον ἐποίησε δὲ μέλλοντος Θεὸς, ἵνα ἀεὶ τῷ τῆς προσδοκίας ἀδήλῳ ἐν ἀρετῇ διάγωμεν. ἀλλὰ φιλάνθρωπός ἐστι, φησί. μέχρι ποτὲ δὲ ψυχροὶ τοῦτο ῥῆμα ἐν καταπίπτουσι λέγομεν; ἐγὼ γὰρ οὐκ ὅτι φιλάνθρωπός ἐστιν ὁ Θεὸς λέγω μόνον, καὶ παύομαι, ἀλλ' ὅτι οὐδὲν φιλανθρωπότερον αὐτοῦ, ἐν ὅτι χρησίμως ἅπαντα τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομεῖ. πόσους ὁρᾷς ἐν ἡλικίᾳ πάνυ ἐν ἐλέφασι διάγοντας; πόσους ἀπὸ προφάσεως ἡλικίας τυφλωττοῦντας μέχρι γήρως; ἄλλους ἐν πηρώσει μετὰ τοῦτα γλωμοῦς; ἄλλους ἐν πενίᾳ; ἄλλους ἐν δεσμοῖς; ἑτέρους ἐν μαστίγων; ἄλλους ὁμοῦ καταχωννύντας; * τοῦτα οὐκ ἔστι φιλανθρωπίας, εἰπέ μοι; τοῦτα οὐκ ἰδιώματα κωλύσαι, εἰ ἠθέλησεν; ἀλλ' ἀφῆκε. ναί, φησὶ σὺ γὰρ, εἰπέ μοι, διὰ τί ἐν οὐκ ἐποίησε τῆς ἡλικίας τυφλοί; οὐκ ἐρῶ, ἕως ἂν ἀκούσῃ μου ὅτι φωτίζει· ὅτι φωτιζομένοις, βιοῖς ὀρθῶς, οὐ μόνον σοι τὰ ἴδια διαπολυθήσεται. οὐ γὰρ δὴ μέχρι τέρψεως ἐστιν ὁ λόγος. καὶ γὰρ τοῦτο λύσω, ἕτερον ἐπεισέρχεται ζήτημα. ἄβυσσος γάρ ἐστι ζητημάτων [ἡ γραφή.] ὥστε μὴ ποιεῖτε τοῦτο ἐξίστατε ἑαυτοὺς, ὅρος ὁ λύσιν ζητῶν * ἐπεὶ οὐδέποτε στησόμεθα ζητοῦντες. ἰδοὺ γὰρ δὼ τοῦτο λύσω, μερίας τινὰς ἀφαιρούμενος ἀπιδεικνύω ζητήματος. ὥστε * μεμνήσεσθαι μᾶλλον ζητῶν, ἢ πάντα ζητηθέντα λύειν. ὅταν γὰρ ἑαυτὸν λύσωμεν, πάντως ἐλύσαμεν· ἀλλὰ τῷ δὼ θείαν λογισμὸν οἰκεῖα τῆς ζητουμένου λύσις. ἡ πίστις ἐστὶ, ὃ εἶδεν ὅτι πάντα δικαίως ἐν φιλανθρώπως ὁ Θεὸς ἐν συμφερόντως ποιῶ· ὅπερ καταλαβὼν αὐτὸν τὸν λόγον οὐκ ἔτι. μία λύσις αὕτη, ἐν ταύτης ἀμείνων ἑτέρα οὐκ ἔστι. Τί γὰρ, εἰπέ μοι, τῆς λύσεως ἔργον; [πάντως] μηκέτι ζητῶ ὃ λυθέν. καὶ τοῦτο πείσῃς σαυτὸν, ὅτι περιττὰ τοῦ Θεοῦ τὰ πάντα δέδοκται, τὰ μὲν συγχωρηθέντος δι' ὃν αἴδε λόγον, τὰ δὲ ἐνεργηθέντος, ἀπηλλάγης τοῦ ζητῶ, καὶ τῆς λύσεως τὸ κέρδος ἔλαβες. ἀλλ' ἐπανίωμεν εἰς ὃ προκείμενον. οὐχ ὁρᾷς τοσούτους ἐν κολάσεσι; ταῦτα ὁ Θεὸς συγχωρῶ πάντα. χρήσασι τῇ ὑγιείᾳ τοῦ σώματος εἰς τὴν ὑγείαν τῆς ψυχῆς. ἀλλ' ἐρεῖς, τί μοι χρεία πόνων ἐν καταπτώσεως, ἐξὸν ἀπαντᾷ πάντα ἀπολύσασθαι; μάλιστα μὲν οὐδὲν δῆλον τοῦτο ἔστι. συμβαίνει γὰρ οὐ μόνον ἀπαντᾷ μὴ ἀπολύσασθαι, ἀλλὰ ἐν ἀπελθεῖν πάντα ἔχοντα. πλὴν εἰ καὶ τοῦτο δῆλον, οὐδὲ οὕτως αἱρετὸς ὁ λόγος. εἰς ἀγῶνας εἴλκυσεν, ὅπλα κεῖται χρυσᾶ· δέον λαβεῖν αὐτὰ ἐν μεταχειρίσασθαι, σὺ δὲ βούλει ἀδόξως σωθῆναι, ἐν μηδὲν ἀγαθὸν ἐργάσασθαι; εἰπέ μοι, εἰ πόλεμος συνεστήκει, ἐν ὁ βασιλεὺς πέμπει, ἐν σοὶ μὲν δίδωσιν εἰς μέσας τὰς φάλαγγας τὴν πολεμίων ἐμπεσούσας, ἐν καταπονοῦσας, ἐν τραυματίας ἐργαζομένους μυρίους, ἑτέρους μονομαχοῦντας, ἄλλους ἐφ' ἵππων ὀρχουμένους ἐν ἐπαιρομένους κατὰ τοῦ βασιλέως, θαυμαζομένους, κροτουμένους, στεφανουμένους· ἑτέρους δὲ πάλιν ἀγαπᾷ πέμπει κλαυμένους, ἵνα μηδὲν πάθωσιν κακὸν, ἐν τὴν ἐκ τῶν τάξιν φυλάττοντας ἐν καθημένους· εἶτα μὴ τὸν τοῦ πολέμου λύσιν, σοὶ δὲ καλουμένους, δεξιουμένους ταῖς μεγάλαις δωρεαῖς, αἰσχυνομένους· ἐκείνων δὲ σοὶ τίνα δῆλον ἡγούμεθα, ἀλλὰ μέχρι τῆς σωτηρίας αὐτοῖς τὸν τῆς ἀγαθῆς ἀντίδοσιν ὄσαι· ἵνων δὲ ἠθέλησας ἡμᾶς; εἰ γὰρ λίθινος ἦς, εἰ γὰρ αἰσθητὸν ἐν ἀψύχου * κωλύτερος, οὐκ αἰσθυμήσας ἐκείνων ἡμᾶς μνείαις; ναί, δέομαι καὶ αἰτοῦμαι.

* ἄλλος ἐν πλείωσι;

κ. μόνον * ἀλλὰ οὐκ ἐν τὸ μὴ ζητῶν· * τοῦτο κ. ἐκ

κ. πῆς χρ.

κ. καταπεπτωκότας, ἄλλους πεσόντας, ἄλλ. ἐφ' ἵππ. φρενιδίους, ἐπαιγμ. κ. πεμπόμενος τοῖς μείζοσιν ὑπερπομένους. * ἦς

σὺ μεταλάβῃς τῆς δωρεᾶς· οὐκ ἀφίησι εἷς δύο θεμένους σὺν δυσὶ θεμένοις. ποίησον Ἕλλησα πῆς ὕδωρ ὅπου μεγάλη τῶν πνευμάτων ἡ δύναμις, ὅπου μετέπλασεν, ὅπου μετερρύθμισεν. τί γὰρ ἐμάθομεν ἀμαρτωλοὶ ἀναιδεῖς, ὡς δραπέται, ὡς κακοῦργοι, ὡς οὐκ ὀφείλοντες τῷ Θεῷ ζῆσαι; τί ὡς πρὸς ἀπιστῶν τινα καὶ ὠμὸν ἔχων διακεῖσθαι, οὕτω διάκεισαι; τί ψυχρότερον; τί γαλαπτοφόρου τοῦ τότε λαβόντος τὸ φώτισμα; φίλει σε ἐποίησεν ὁ Θεός, ἵνα δὲ αὖθις πρώτων ἠξίωσε τοῦ ἀγαθοῦ, ἵνα δὲ αὖθις ὑπιδιδῷς τὰ φίλα. Εἰπέ δή μοι, εἰ τὰ μεγάλα ἠδίκησας εἰς τινα καὶ ὕβρισας, ἢ μικροῖς αὖθις ἀναίδεσι πρὸς βαλὼν ἐπέτρεψας εἰς ταῦτα χεῖρας τὸ ὑβριζόμενον, ὁ δὲ αὐτὰ τίνων ἐπέμενεν, καὶ τοῦ αὐτὸ μετέδωκε πάσχειν, καὶ σὺ τοῖς φίλοις ἐφ' ὧν ὑβρίσθη ὑπὸ τούτου σε ἐστεφάνωσε, καὶ ἔφησιν ὡς ἡδὺ ἔγνωσται, εἶτα, * ἀπέθανεν, * οὐκ ἂν ζημίαν τὸ πρᾶγμα νομίσας; οὐκ ἂν εἷς τύπος, ἐβουλήθη αὖθις ζωὴν δοῦναι, ἵνα δυνηθῇ ἀποδοῦναι καὶ ἀμοιβάς; ἵνα ἀμείνωμεν; ἵνα μὴ κακὸς φανῇ πρὸς εὐεργέτην; εἶτα ἐκ δούλης μὲν οὔσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀσυδάζως ἀπελθῇ, ἵνα μὴ ἀμείνῃ εὐεργέτην τοσούτων δωρεῶν; καὶ μὴν τότε πρόσειλε, ὅτε αὐτὸν δυώσασθαι τοῖς ἴσοις ἀμείβεσθαι. τί φοβῇ; * ναί, φησιν· ἀλλ' οὐ δυάμενος φυλάξαι. σὺ κωλύεις τὰ ἀδυνάτα ἐπιτάττειν ὁ Θεός; ἀπὸ τούτου πάντα δυνατὰ πεποίηκε, ἀπὸ τούτου τὰ τῆς οἰκειότητος διέφθαρται, ὅτι οὐδεὶς οὐδενὶ σκοπὸς ἦν Θεὸν ζῆν. ἐν μὲν οὖν κατηχούμενοι τοῦτο ἀσυδάζοντες, οὐδενὶ μέμφονται· ὅτε μεθύομεν ὀρθοὶ βίου· ἐν δὲ ἤδη φωτισθέντες, ἐν μὲν ἐπὶ παῖδες ὄντες τοῦτο ἔλαβον, ἐν δὲ ἀρρωσία, καὶ ἀνεγκόντες, ὅτε μὴ εἶχον πρόφασιν τινὰ ζῆσαι δι' αὐτὸν Θεόν, οὐδὲ οὕτοι ἀσυδεῖν πέφευγα· ἐν δὲ ὑγεία λαβόντες, ὀλίγον χρόνον καὶ αὐτοὶ ὑπιδέχνυσθαι, καὶ πρὸς ὃ πρῶτον ἀναπτόντες θερμοί, μᾶλλον καὶ ὅτε τὸ πῦρ ἔσβεσεν. μὴ γὰρ οὐκ ἔνι πρόφασιν ζῆσαι; μὴ γὰρ τῆς γυναικός σε διείργω; πορείας σε ἀπείργω. μὴ γὰρ τῆς τοῦ χρημάτων ἀπολαύσεως; πλεονεξίας καὶ ἁρπαγῆς. μὴ γὰρ
2. Κορ. ιι. 20. ἀναγκάζω πόλλα κενοῦσαι; ὀλίγα ἀπὸ τῶν οἰκείων δοῦναι τοῖς δεομένοις (Τοῦτο πρεσβεύομαι, φησι, εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα) ἢ οὐδὲ "οὕτω πείθομαι. μὴ γὰρ ἡσθῆναι "βιάζομαι; μεθύειν κωλύομαι καὶ γαστρίζεσθαι. ταῦτα πρεσβεύομαι, ἃ ἀφημοσύνῃ σοι φέρω· ἃ καὶ πρὸ τῆς γαίπης ἐστὶ δῆλα φθαρτὰ δὲ μόνα καὶ αὐτὰ εἰ σεσωσμένα. μὴ γὰρ ἥδεσθαι ἢ χαίρειν; ἀλλὰ μὴ αἰσχρῶς, μηδὲ ἀσελγῶς. τί διδάσκεις; τί φοβῇ; τί πρᾶγμα; ἔνθα γάμος, ἔνθα χρημάτων ἀπόλαυσις, ἔνθα ζοφὴ σύμμειξις, ποία ἁμαρτίας ἀπόφευξις; ἢ μᾶλλον ἐξωθεῖ τὰ σκόλοπα ἐπιβάπτουσι, ἢ ἀκούονται. οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπαρτῶσι, ἀλλὰ λήμμασι, ὅτι τοσοῦτος δοῦναι δεῖ. καὶ πρόβαλλε πενίαν, "οὐδὲ ὕπνος ἀφίσταται. ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ ὕπνος· ἀλλ', ἀφ' ὧν ἔχεις δός, ἢ εἰς τὸν πρόσθεν σε καταλέξω τάξιν, φησί. πάλιν ἐκφύει· Εἰ βάλλει, φησί, δοκιμεῖ, καταλίπε πατέρα, μητέρα, συγγενεῖς, οἰκείους, ἢ πρόσελθε τοῖς βασιλείοις, κατοδόμησον, παλαιπωρήσαμος, δηλώσον, ἀσώματος, μυρία πάσχων κακά· ὁ δὲ Χριστὸς οὐχ ὕπνος, ἀλλ', ἔσω σὺ τῆς οἰκίας μὴ τῆς γυναικός, μὴ τῶν παίδων, καὶ αὐτὰ ταῦτα δίκαπλατε καὶ ῥύθμιζε, ἐν ἀπροσκόμοτα βίου ζῆθι καὶ ἀκύδωτον. ναί, φησι· ἀλλ' ἐκεῖνα χρήματα
Ματθ. ε. λγ. ἐπαγγέλλεται. ἀλλ' οὐδὲ βασιλεύειν μᾶλλον ἢ καὶ χρήματα μὴ ταῦτης. Ζητῶ γάρ, φησι, * τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ, ἢ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. ἢ ἐκεῖνος
Ψαλ. λε. κα. μὲν οὖν τὸ προσθήκης μέρος· οὐδὲ ἢ καὶ προηγουμένως. Νεώτερος ἐγένομεν, φησί, καὶ γὰρ ἐγήρασα· καὶ οὐκ εἶδον δίκαιον ἐγκαταλελειμμένον, οὐδὲ σπέρμα αὐτοῦ ζητοῦν ἄρτους. ἀρξώμεθα τοίνυν τῆς ἀρετῆς· θέλομεν προοίμιον. ὑπολαβώμεθα αὐτῆς μόνον, καὶ ὅλα οἷα τὰ ἀγαθά. μὴ γὰρ ἀπόντι ἐκεῖνα κατορθοῖς, ὅτι πρὸς ταῦτα μαλακίζῃ; ναί, φησι· ἐκεῖνα ἀπόντι, ταῦτα ἢ μὴ πάνυ. ἄπαγε

οὐκ

Ιουδαίοις ωροφήτευσε ἀπίσαλ). Εἶτα ἀφ' ὧν κατώρθωσε καθ' ὅλης τῆς Ιουδαίας τὸ στόμα ποδείκνυσι καὶ λέγει· ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ιουδαίας· καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐκήρυξεν Ιωάννης. τοιοῦτος ἦν εἰπεῖν αὐτοῦ τὸ κατόρθωμα, καὶ τότε μᾶλλον ἐκ τῆς αὐτοῦ πατρίδος εἰπεῖν. Ιησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ. οὕτως ἤδει ὅτι σκανδαλεῖ ἡ πατρίς. ὡς ἔχειν αὐτὸν ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει. πάλιν κατασκευή. ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ, καὶ πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐπάγει λέγων· ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου. εἶτα μὴ τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐποίησε διέκρισε καὶ τίνα δυνάμει ὅτι πολλή. ἔστιν γὰρ τοῦ διαβόλου ἐξελέγξαι, πολλὴ τις οὖσα καὶ μεγάλη. καὶ ἡ αἰτία, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ, φησί. διὰ τοῦτο." καὶ Ιουδαῖοι οὕτως ἔλεγον· Οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος. οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. εἶτα, ὅτι ἐδύξει ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἀπέσταλται, τότε λέγει ὅτι ἀνῃρέθη, ἵνα μή τι ἄτοπον φθεγξαῖεν. ὁρᾷς αὐτοὺς οὐδαμοῦ κρύπτοντας τὸ σταυρωθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον πάντας καὶ τὸ πῶς; οἱ καὶ αἰσχύνῃ, φησί, κρεμάσαντες ὑπὲρ ξύλου. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι, οὐ πᾶσι τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῖν. καὶ τοι γε αὐτὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, ἀλλὰ καὶ τοῦτο διαπίστωσι τῷ Θεῷ. τοῖς προκεχειροτονημένοις, φησίν. ὅρα πόθεν τὴν ἀνάστασιν βεβαιοῦται· ἀπὸ τοῦ φαγεῖν. ἆρά τι ἡ μανδὺς ἀνάστασις ἐποίησε σημεῖον, ἀλλ' ἔφαγε καὶ ἔπιεν; ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἀνάστασις καθ' ἑαυτὴν μέγα σημεῖον ἦν. ταύτης δὲ οὕτως εἰς ἀπόδειξιν μείζων, ὡς τὸ φαγεῖν καὶ πεῖν.* ἆρα μάρτυρεσθαι, φησίν. ἐστοῦθα καὶ φοβερῶς εἶπεν, ἵνα μὴ ἔχωσιν εἰς ἀγνοιαν" καταφυγεῖν. καὶ σὺ εἶπεν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὃ μάλιστα αὐτοὺς ἐφόβει, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἀναστάς ὑπὸ Θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. εἶτα" ἡ χειρὶ κατασκευὴ δὲ ἀπὸ τῶν προφητῶν (μεγάλην γὰρ εἶχον δόξαν ἐκεῖνοι) τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν. ὅτι τῷ φόβῳ κατέσχεσε, τότε ἐπάγει τὴν συγχώρησιν, οὐ πρὸς αὐτούς λεγομένους, ἀλλὰ πρὸς τοὺς προφήτας. καὶ ὃ μὲν φοβεῖσθαι, πρὸς αὐτούς· ὃ δὲ ἄφεσιν ἀπὸ τῶν προφητῶν.

Οἱ μὲν οὖν τῆς ἀφέσεως ἐτύχετε ταύτης, ὅσοι τῆς πίστεως κατηξιώθητε, μαθόντες τῆς δωρεᾶς τὸ μέτρον, παρακαλῶ, παυσάσθαι μὲν ὑβρίσαντας εἰς τὸν βιαστὴν τὸν ἐτύγχανον γὰρ ἀφέσεως, οὐχ ἵνα χείρονες γενώμεθα, ἀλλ' ἵνα ἀμείνους πολλῷ καὶ βελτίους. μηδεὶς οὖν εἴπῃ, ὅτι ὁ Θεὸς ἄτοπος ἡμῖν τῶν κακῶν, μὴ κωλύσας, μηδὲ ἐμφρασάμενος. εἰπὲ γάρ μοι· δύ' ἀνθρώπων λαβὼν φοιτᾶν ἄφρων, τῶν μὲν ταῦτα φόνων αὐτὸς ἄτοπος εἰς χρίνεται; οὐδαμῶς. καὶ πῶς αὐτοὶ τοὺς ἀθέους γλώσσας διδόντες ἐβελίζεσθαι τὸν Θεόν, δι' ὧν πολεμώμεθα, οὐ διδόμεθα, σὺν θεῷ φιλτάτῳ; τί γὰρ σὺν ἔρυσι; τί δαὶ οὐ φθέγξοι); αὐτοὺς αὐτοὺς ἐπιτρέψαι, φησίν. ἐγὼ γὰρ ἀξίους οὐ ταῦτα κωλύσαι, οὐ πρᾶξαι, σὺν τῷ φθονεῖν, ὑπὲρ τῶν προφητῶν μεταδιδόναι, ἀλλὰ κωλύσαι καὶ ἐμπορεῦσθαι. ὁ δὲ μανδὺς οὐ τοιοῦτον αὐτοῖς ποιῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τούτων καὶ ἐμοῦ, τοιαῦτας αὐτὸν" ἀπεργάζεται. μή, δέομαι, ἀντιβολῶ, μηδεὶς τῶν τοιούτων ἐμοῦ ἀφῇ τὸν φωνόν. βέλτιον κατορυχῆναι μεμιαγκας, ἢ ταῦτα τοῦ Θεοῦ ἀκοῦσαι δι' ἡμᾶς. Εἶπον αὐτῷ οἱ Ιουδαῖοι· Ο καταλύων τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγείρων αὐτόν, σῶσον σεαυτόν. καὶ πάλιν· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ἀλλὰ ταῦτα ἐκείνων χαλεπώτερα. εἰ οὖν μὴ ὄφελε δι' ἡμᾶς πομπείας αὐτὸν διδάσκαλον λέγεσθαι, μηδὲ αὖ τούτῳ τῷ βλασφημεῖσθαι ἐποδίκειν τῇ κολάσει ἡμῶμεθα. Δι' ὑμᾶς [γάρ,] φησί, τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι· ταύτα πεπείσωμεθα λέγεσθαι, ἀξίως τοῦ καλοῦντος πολιτευόμενοι, καὶ τῷ τῆς ὑποσίας προσόντες βαπτίσματι. ὄντως γὰρ μεγάλη τοῦ" βαπτίσματος ἡ δύναμις*, ἄλλοις ἀπ' ἄλλων" ποιεῖ

ΗΘΙΚΟΝ

χ. ὁ Νικόδημος ἄρχων τῶν Ιουδαίων ἐστὶν

Ιοαν. γ. β.

* ἡ παρήγγειλεν ὑμῶν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ χ. ποσῶν χ. κρείσσα ἡ κατασκευὴ ἐκ τοῦ τῶν

χ. φθόνον);

χ. ἐργάζεται

χ. φοβούμενος * ὅτι μετ' ἐκείνων, ὅτι μετὰ βρύθμισιν χ. ἐπίνεσιν

Matθ. κζ. μ.

Γαλ. β. κδ.

οἵπνες στωεφάγομεν ἢ στωεπίομεν αὐτῷ μὴ ὃ διαστέλλεται αὐτοὺς ἐκ νεκρῶν.

Τοῦτο τεκμήριον τῆς ἀναστάσεως μέγιστον.

42 Καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.

Μέγα καὶ τοῦτο πρὸς τὸ λῦσαι ἀξιοπίστους. ὁ γὰρ τῶν ἀπὸ τῶν προφητῶν μαρτυριῶν ἐπάγει, λέγων·

43 Τούτῳ πάντες, φησὶν, οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν. Τοῦτο τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι μήπω γεγονότα· προφητείας· ἵνα δὲ καὶ βεβαίωσιν, τὸν προφήτας θαυμάσιον μάρτυρας παράγει. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς λέγει πρὸς τὸν Κορνήλιον. ἀπίστησέ, φησι, εἰς Ἰόππην μεταπέμψασθαι τὸν Πέτρον. θαυμάζει [γὰρ] ὅτι πάντας ἤγειρε· διὸ καὶ ἐπιστέλλει. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ, φησὶ, εἰσῆλθε. τί οὖν ὁμιλῶν; τοῦτο οἰμαι φθεγγόμενος, ἅπερ ἐμπροσθεν εἴρηται. καὶ πιστοῖ ὅτι τοῦ πόδας προσεκύνησεν. ὅρα καλοκαγαθίας ἀπόμαγμα λόγοι πάντα καὶ ταπεινότητος γέμοντα. ἐστιθῆναι ἄξιος δείκνυται ὁ ἔνδοξος. ἐκέλευσε γὰρ τῷ Φιλίππῳ διαλιθῶσαι καὶ κρίσαι ὅτι τὸ ὄνομα· καὶ τοι οὐκ εἰδὼς ἔστις ἐστὶν, ἀπὸ τῆς ἀναπαιδείας μόνον τῆς τοῦ προφήτου. ἔστι δὲ ἔπεσεν ὅτι τοῦ πόδας. εἶδες ἦθος ἀτυφον; σὺ δέ μοι σκόπει πῶς δείκνυσι Πέτρος θείαν αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν, τῷ λέγειν, ὑμᾶς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστι. καὶ πρὸ τί μὴ εἶπε τὴν συνδιαίτησιν εὐθέως; ὅτι ἀνεπίδοξος ἦν σφόδρα. ὅτι μὲν γὰρ ἀπέστάλται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, λέγει· τὸ δὲ πῶς, οὐκ εἶπε, ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη γέγονεν, ὅτε δὲ εἶπεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ. οὕτως ἦν πόρρω κενοδοξίας. ὑμεῖς ἐπίστασθε, φησί. τοῦτο λέγει καὶ τὴν ἐκείνου κατηγορίαν γνώμην. τί δαὶ Κορνήλιος; πάρεσμεν, φησὶν, εὐώπιον τοῦ Θεοῦ ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. οὐκ εἶπεν, εὐώπιον αὐθέντου, ἀλλὰ Θεοῦ, δεικνὺς, ὅτι οὕτω δεῖ προσέχειν τοῖς τοῦ Θεοῦ δούλοις. εἶδες ἀμέτοχον διαγνῶσιν; εἶδες πῶς ἄξιος ἦν πάντων τούτων; ἀνοίξας δέ, φησι, Πέτρος τὸ στόμα, εἶπεν· ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι, ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεός. τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς πρώτους Ἰουδαίους ἀπολογούμενος ἔλεγε. μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτοὺς μεταχειρίζεται τὸν λόγον, ὡσπερ ἀπολογίαν προτιθεὶς πίθησι. τί δῶν; πρὸς τοῦτο προσωπολήπτης ἦν; μὴ γένοιτο· ἐπεὶ καὶ πρὸ τούτου οὕτως ἦν. Πᾶς ὁ φοβούμενος καὶ ἐργαζόμενος, [φησι,] δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι. ὅτου καὶ Παῦλος γράφων λέγει. Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ. καὶ δόγμα πίθησι καὶ πολιτείαν. Εἰ γὰρ μάγους οὐ παρεῖδεν, οὐδὲ Αἰθίοπα, οὐδὲ λῃστήν, οὐδὲ πόρνην· πολλῷ μᾶλλον τοὺς ἐργαζομένους δικαιοσύνην καὶ βουλομένους πάντως οὐ παρεόψεται. τί οὖν, ὅτι εἰσὶν ὀπτικαὶς καὶ ἥμεροι αὐθέντοι, καὶ πιστεύσαι οὐ βούλονται; ἴδου σὺ τὸν αἰτίαν εἶπας, ὅτι οὐ βούλονται. ἄλλως τε, ὦ ὀπτικὴ σοφία, οὐ τοιαῦτα, οὐ τοιαῦτα λέγει, ἀλλὰ δικαιοσύνην ἐργαζόμενον· τοιοῦτοι, τὸν σὸν πᾶσιν ἀρεστὸν, ὃς τότε τοιοῦτος ἦν, ὅτε τὴν ἔχθραν τοῦ Θεοῦ τὸν φόβον ὡς χρή. τὸν δὲ τοιοῦτον ὁ Θεὸς οἶδε μόνος. ὅρα πῶς καὶ ἔστι δικαίως. ἅμα ἤκουσε, καὶ ἐπίστευσε. καὶ τῶν εἰ ἄγγελος ἦλθε, φησὶν, ἐπίστευσε ἂν ἕκαστος, ὅστις δὴ ἦν. ἀλλὰ πολλῷ τὰ τῶν σημείων θαυμάσια ὅτι μείζονα, καὶ ὅμως ἀπιστοῦσι πολλοί. εἶτα ἄρχεται τῆς διδασκαλίας, καὶ τροφὴν τὴν δύνασιν τοῖς Ἰουδαίοις. τὸν λόγον, φησὶν, ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελιζόμενον εἰρήνην· οὗτός ἐστι Κύριος πάντων. ὁρᾶτον πῶς ἐν τῆς κυριότητος αὐτὸν παραλέγεται, καὶ σφόδρα ὑψηλῶς [ὡς οἶμαι,] ὅπου καὶ πρὸς ψυχὴν εἶχεν ὑψηλὴν ἤδη γνωμικὴν [καὶ] πάντα θερμῶς διεκαλεῖτο καὶ ὑπ' αὐτοῦ πρεσβεύεσθαι. εἶτα κατασκευάζων πῶς Κύριος ἁπάντων, ἐπάγει καὶ λέγει· ὃν ἀπέστειλε εὐαγγελιζόμενον· τοῦτον, ἐστὶ ἀγαθοῖς καλοῖς ἔργοις, οὐ κείσιν ἐπαγγέλματα. ἐστὶ δεῖξαι δίκαιον, ὅτι οὐδὲ ἀπὸ Θεοῦ

Ἰουδαίοις

Ρωμ. β. ιδ.

χ. πεκμήριον διὰ τοῦτο τὸ ἀν. ἐστιν ἐδεῖξεν.

χ ἔσχ πῶς πείθειν δ.

χ. ἵνα

χ. αὐτὸς ἐγχειρίζων τὸν

χ ἀνάρπαστον καὶ ἄληπτον, ὅταν

χ. καὶ διαμαστίγωσεν. ὅπ

χ. ζῆλον Θ

ἦλθεν, πάλιν μία· ἐν τῇ τετάρτῃ ἐφώνησεν μοι· καὶ προσέσχα. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ. καὶ λέγει ἄγγελος· ὅτως ὅσιε ἀνάστηθι. καὶ φησι· Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή· καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

32 Πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην, καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα, ὃς ἐπικλῆται Πέτρος, οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν· ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι.

33 Ἐξ αὐτῆς οὖν ἔπεμψά σοι· σὺ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο εἶπα, πέμψαι πρός με, ἵνα ταῦτα ὅτως εἴπῃ τὰ ῥήματα. νῦν οὖν πάρεσμεν πάντες ἡμεῖς, φησιν, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ὄρα ὅση ἡ πίστις, ὅση ἡ βλάβεια. ἤδει ὅτι οὐδὲν ἀνθρώπινον εἶπεν ὁ Πέτρος, ὁ Θεὸς ἔλαλεί μοι, εἶπεν. διὰ καὶ τό, πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, λέγει. τοῦτο δὲ Παῦλος δηλοῖ, Οὐ γὰρ ἔστι προσωπολημψία παρὰ τῷ Θεῷ, λέγει. Ρωμ. β. ιε.

34 Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα, εἶπεν· ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι, ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεός,

35 Ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστί. Τουτέστι, μὴ τὶ ἀκρόβυστός ἐστι, μὴ τὶ ἐμπρόσθεμος. Τί οὖν; ἆρα δεκτὸς αὐτῷ ἐστὶν ὁ ἐν Περσίδι; ἢ ἡ ἄξιος, ταύτην δικὴν ἔχειν τῷ καταξιωθῆναι τῆς πίστεως. ὁ τοιοῦτον καὶ ⓦ ἐξ Αἰθιοπίας βιοῦν οὐ προσῆκε. καὶ τί, φησι, μὴ εἶπεις περὶ τῶν θηρίων· καὶ προφθάνειν; ἄπαγε· ἐνδεῖς προσερχομένης θεοσεβείας. οὐ γὰρ ἔστι, οὐκ ἔστι προφθάναι ἵνα τῶν τοιούτων τινί. ὃ γὰρ λέγει τοῦτό ἐστιν· ὅτι ἐνδέχεται ἀπωθεῖται. Ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει, φησιν, ὁ φοβούμενος ⓦ Θεὸν, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην. δικαιοσύνην, τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ὅπου καλεῖ. ὁρᾷς πῶς καταστέλλει αὐτοῦ τὸ φρόνημα, ᾧ εἶπεν ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος ⓦ Θεὸν δεκτός αὐτῷ ἐστι; ὡσεὶ ἔλεγε· ἐνδέχεται ἀπωθῆναι, πάντας προσίεται τοὺς πιστεύοντας. ἵνα ἵνα μὴ δόξωσι τὰ πάντα ἀπρόφθαστα εἶναι, ἐπάγει· χ. ἀποδέχεται

36 Τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός ἐστι πάντων Κύριος. Ταῦτα λέγει διὰ τοῦ προφήτου, ἵνα καὶ ἐκείνους πείσῃ. διὰ τοῦτο· προδιασκευάζει καὶ ⓦ Κορνήλιον εἰπών. * ⓦ λόγον, φησὶν, ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. ὅρα, τούτοις δίδωσι πίστιν ὃ ἀφαίρεται. Εἶτα καὶ αὐτοὺς μάρτυρας ἐπάγεται λέγων· χ. εἰρηνεύων * ὅτις ἐστί, φασι, ὁ πάντων κύριος. ὅρα δὲ ἰουδίνως

37 Ὑμεῖς οἴδατε, φησι, τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης. Ὅτι ὅτως ἔχει, τοῦτο δὲ ἀπὸ τῶν ἔργων βεβαιοῖ.

38 Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲθ· ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς [τὸ] πνεύματι ἁγίῳ, καὶ δυνάμει. Οὐκ εἶπεν, ἵνα Ἰησοῦν· ἐνδεὲς γὰρ ἦδεσαν· ἀλλὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρούμενα διέξεισιν. Ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Ἐντεῦθεν δείκνυσι πολλὰς πληρώσεις διαβολικὰς καὶ διαστροφὴν σώματος ὑπ' ἐκείνου γενομένας *. Ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. Πάλιν ἄπιστα φθέγγεται, οὐχ ἁπλῶς οἶμαι, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀνθρώπινον. χ. ἀπιστ. καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν.

39 Καὶ ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὑμεῖς, φησι, καὶ ἡμεῖς. Οὓς καὶ ἀνεῖλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. * ἀνεῖλον, φασι, καὶ πάντες ἐπιτίθεμεν

Ἐγερθέντα δὲ πάλιν ἐκήρυξεν. *

40 Τοῦτον ὁ Θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι,

41 Οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῖν, οἵτινες

ΜΕΣᾶ δ ξοίσαν τὸν ἄνδρας ἐξέρχεται σὺν αὐτοῖς. καλῶς. πρότερον φιλοφρονήσῃται, ἄτε ἀπὸ καιροῦ ὄντας αὐτούς, καὶ οἰκείοις ἑαυτῷ, εἶτα λοιπὸν καὶ σπουδάσῃ. τῇ ἐπαύριον, φησὶν, ἀναστὰς ὁ Πέτρος ἦλθε σὺν αὐτοῖς, καί τινες τῶν ἀδελφῶν. οὐ μόνος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἔρχονται μετ' αὐτοῦ· ὃ τοῦτο οἰκονομικῶς, ὥστε εἰς μάρτυρας μὴ ἑλκύσαι, "ὅτι ἀπολεῖσθαι δίκαι Πέτρον. ὁ δὲ Κορνήλιος ἰδών, φησὶ, προσδεχόμενος αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. τοὺς φίλους, τοὺς γνησίους καὶ τοὺς τοιούτους ἀγαθοὺς [καὶ] πιστοὺς ποιεῖσθαι χρηστοὺς καὶ ἀναγκαίους φίλους. εἰκότως τούτους συγκαλεῖ, οἷς ἐθαῤῥεῖ ἀεί, καὶ τοιούτων "ἀξιοκατάκριτος μάλιστα, ἃ δεῖ πάντας ἰδεῖ καὶ ἄλλους ἐζητηκέναι. ἐμοὶ δὲ καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς περὶ αὐτοῦ δοκοῦσιν ἐῤῥυθμίσθαι.

25 Ὡς δὲ ἐγένετο εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ, φησὶν, ὁ Κορνήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν.

26 Ὁ δὲ Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, ἀνάστηθι. καὶ γὰρ ἐγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι.

Τοῦτο ποιεῖ, ὃ καὶ φεύγει αὐτὸ ἀλλαχοῦ, καὶ παιδεύων τοὺς ἄλλους, καὶ τῷ Θεῷ διαμαρτυρόμενος, καὶ δηλῶν, εἰ δὲ ἐκεῖνόθεν, "ὅμως οἴκοθεν πολλοῦ εἶχε τὸν διάβολον. τί οὖν ὁ Πέτρος; ἀνάστηθι. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι. ὁρᾷς πῶς πρὸς τὴν ἄλλων τοῦτο αὐτοὺς παιδεύουσι, μηδὲν μέγα περὶ ἑαυτὸν φαντάζεσθαι;

27 Καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς,

28 Εφη πρὸς αὐτούς· ὑμεῖς ἐπίστασθε, ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ. Οσα, δῆλον πρὸς τοὺς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀγαλλόμενα, καὶ διϊσχυρίσασθαι ὅτι μεγάλα αὐτοῖς ἐχαρίσατο ἀγαθά. "οὐ μόνον δὲ τοῦτο θαυμάζων σεσῶσθαι ἐπὶ, ὅτι τοιαῦτα ἀγαλλόμενα· ἀλλ' ὅτι πρὸς ἑαυτὸν καὶ μεγάλα φρονεῖται, καὶ μετεωρίζεται. οὐ γὰρ ἐπίστευν," ἀνθρωποι μηδενὶ καταξιοῦντες κολλᾶσθαι ἢλθομεν πρὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ πῶς; ὑμεῖς ἐπίστασθε. ὁ Θεὸς τοῦτο ἐκέλευσε, φησὶ, "μηδένα ἀνθρώπων ἢ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ. εἶτα ἵνα" μηδεὶς αὐτῷ τὴν χάριν ἔχῃ, τί φησι; Καὶ ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον. Ἵνα μὲν δεῖξῃ κελεύων αὐτὸν, μηδένα φησὶν ἄνθρωπον.

29 Διὸ δὲ ἀναντιῤῥήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. Ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι εἰ καὶ "θεία νομὴ ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ἀρχὴν ἔσχε, διὰ τοῦτο" ἐπακούουσι, ἀλλ' ὅτι πρὸν ὁ Θεὸς λογίσωνται, καὶ μόνοι καὶ κελεύσαι, ἀλλ' οὐδὲ προσέρχεσθαι ἤθελον, φησὶν.

Πῶς θαύμαζε οὖν, τί λέγω μετεπέμψατό με.

Οὐκ ἀγνοεῖ πῶς θαύσεται. ἦν γὰρ τὸ πρᾶγμα· ἤκουσι δὲ καὶ πρὸς τὴν γραῖαν· ἀλλὰ βούλεται πρῶτον αὐτὸν ὁμολογῆσαι καὶ ἐπαθύνειν πεῖσαι τῇ πίστει. τί οὖν ὁ Κορνήλιος; οὐκ εἶπεν, ἃ γὰρ εἶπόν σοι ἐγράψατε; ἀλλ' ὅρα πῶς πράως καὶ ταπεινῶς.

30 Απὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην νηστεύων, καὶ τὴν ἐνάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ,

31 Καὶ φησι, Κορνήλιε, εἰσηκούσθη "σου ἡ προσευχὴ· καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὴν ἐνάτην ὥραν, φησὶ, προσευχόμενος. πόθεν τοῦτο; ἐμοὶ δοκεῖ καὶ χαρισθῆναι ἑαυτῷ βίου ἀκριβεστέρου, καὶ ἐν πίστει πλείονι. δῆλον γὰρ τοῦτο εἶπεν, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας. ὅσα πόσοι ὄντες εὐχὴ. ὅτε ἐπιδέχεται εἰς εὐλάβειαν, τότε φαίνεται αὐτῷ ὁ ἄγγελος. αὕτη μία ἡμέρα· καὶ ἰδοὺ" ἀπῆλθον οἱ πεμφθέντες, μία· δὲ ἰδοὺ

ἀπ· ἰδοὺ ἀπ· ἀπ·

χ· ὅτι ἀπ· λογ· δ' ἡ

χ· ὅτι ἐκ τοῦ χάρις φ· ἐλάβομεν πᾶς ἄλλος ἐν χρ· ἐστὶ καὶ ἡμ.

χ· μὲν ἐν· αὐτῷ τὴν χάριν δῷ, ἐκείνῳ· καὶ

χ· ἐπίστευσαν

χ· ἡ λύπη ἐν ἡ σωτ· συ

χ· ἦλθον, μία· ἐν τῇ πέτρᾳ ἐφάνη, ὡς

πού. μὴ φυτεύσης σὺ ἀὐτόν, μὴ πίτυον, μηδὲ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, τῶν ἀναλισκόντων μόνον, οὐδὲ μοῦ χρήσιμον. τοιοῦτοι γάρ εἰσι τῶν ἰουδαίων τερφιλεῖς μόνοι καλεῖν, οὐδὲ μοῦ χρήσιμοι, δοκοῦντες σώζεσθαι πλήρωσιν· πλήρωμα τὰ κάρπιμα φυτεῦσαι εἰς τὰς τῶν πιστῶν χεῖρας, ἅπερ ὢν ἦλθες. φανεὶς ζωὴν λιπαρώτερον τὰς. καὶ μικρόν ὅτι ὁ ἀφεὶς μα
8 τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὅμως πρὸς αὐτοὺς φησὶν ⟨Ϙ⟩ αἴρομαι ὁ φυτευόμενος δένδρον, ἢ βέβαιον ἔφη κε. τὸ τοῖς φυτεῦσαι. ὁ μὲν γὰρ φυτευόμενος εἰς τὴν γῆν, καὶ μὴ νεῶν, μὴ ἐκεῖσε ἔτι ἀπολῆται. τί φυτεύεις δένδρα, ὧν οὐκ ἀπολαύσῃ, ἀλλ' ἃ πρὸ ὧν ἀπολαύσεις, ὁ θάνατος ἀπολῶν προαρπάζει σε; τὸ τὸ δένδρον, ὅταν ἀπὸ θάνῃς, τότε σοι δίδωσι ⟨Ϙ⟩ καρπόν. εἰ φυτεύεις, μὴ εἰς τὴν τῆς χαρτιμυρήκης φυτεύσῃς κυλίκα, ἵνα μὴ εἰς ἀφεδρῶνα ὁ καρπός
10 ἐμβῇ· ἀλλὰ φύτευσον εἰς τεθλιμμένην ψυχὴν, ἵνα πολύσῃ πρὸς ⟨Ϙ⟩ ὑγιοῦν ὁ καρπός. ἀνέπαυσε τὴν πονηρευομένην ψυχὴν τὴν τῶν πίστης, ἵνα μὴ τὸν εὐρύχωρον θλίψῃς τὸν σόν. εὐχόρασ ὅτι ⟨Ϙ⟩ ποτίζουσα τῶν δένδρων ἀμέτρως ἀπὸ τῆς ῥίζης σήπει· τὸ μὴ συμμέτρως αὔξει· οὕτω δὴ σύ· μὴ τὸν σαυτῆς πότισης ἀμέτρως χαρίεσα, ἵνα μὴ σαπῇ ἡ ῥίζα τῶν δένδρου. πότισον τὸν διψῶντα, ἵνα καρπὸν ἐνέγκῃ· ⟨Ϙ⟩ συμμέτρως ποτίζο-
15 μένα οὐ σήπει ὁ ἥλιος· τὸ μέτρου, σήπει. τοιοῦτο γάρ ἐστι τῆς ἡλίου φύσις. πόνος χρὴ ἡ ἀμετρία κακόν. δεῖ σε κόψαι αὐτόν, ἵνα μὴ ἡμᾶς τύχωμεν ὧν αὐτῶν λόγων. ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις χωρίοις αἱ πηγαὶ λέγει· πικρόν. ἐκεῖσε γὰρ ἀναβαίνουσιν ἡμεῖς τὸν ψυχὸν, ἢ ζάχους ἢ ἑλεημοσύνην ῥύσει. οὐ γάρ ἐστι τῶν ὑψηλῶν ψυχῶν μὴ ἢ ἐλεήμονα εἶναι, καὶ τὸν ἐλεήμονα μὴ ὑψηλόν. ὁ χθὼν χρημάτων ἀναφορὰν, τῆς ῥίζης αὐτὸν πρὸς ἐστὶ τῶν
20 κακῶν. αἱ πηγαὶ ἐν ἐρημίαις εἰσὶν ὡς ⟨Ϙ⟩ πολλαὶ, ἢ ἡμεῖς τὸν ψυχὸν τῆς πολυσχλίας ἐξαναγκάζομεν, ἢ πηγάσαι πρὸ ἡμῶν ἐλεημοσύνη. αἱ πηγαὶ ἐσφ δὲ καθαίρουσι, ἀφθονώτεραι γίνονται· οὕτω δὴ ἢ ἡμεῖς, ἵνα ἀναλώσωμεν, τοσοῦτον λαμβάνωμεν ⟨Ϙ⟩ καλόν. ὁ πηγὸν ἔχων, οὐ δίδωσιν· δὲ πίνων ἢ ἡμεῖς ἔχωμεν τὸν ἐλεημοσύνην πηγὸν, οὐ φοβησόμεθα. ἢ γὰρ πρὸς τοῦτο, πρὸς ἀρδεῖαν, πρὸς οἰκοδομὴν, πρὸς πάντα ἡμῖν χρήσιμος
25 αὕτη ἡ πηγή. ὧδὲ τὸ πάντος τοῦτο βέλτιον. οὐκ οἶδα αὐτὴν μᾶλλον ἐργάσασθαι· βέλτιον τοιοῦτον ἔχειν πηγὸν, ἢ χρυσῆν πηγὰς ἐπιρρῶν. πάσης χρυσίπεδος γῆς βέλτιον ἡ τοῦτο· Φέρεται ⟨Ϙ⟩ χρυσὸν ψυχή. οὐ γὰρ εἰς τοῦτο τὰ βασίλεια, ἀλλὰ τὰ κάτω ἡμῖν
χ φύσις κ· σωχωρεῖ
" συνεχωρῆ. ὁ χρυσὸς, κάρμος γίνῃ τῇ σκαλπίδι τοῦ Θεοῦ· ἀπὸ τούτου τοῦ χρυσοῦ ἡ μάχαιρα καθασκευάζεται τοῦ πνεύματος, ἡ μάχαιρα, δι' ἧς ὁ δράκων ἀπεστόμωται. ἀπὸ
30 τούτης τῆς πηγῆς ⟨Ϙ⟩ λίθοι προσέρχονται ⟨Ϙ⟩ πρὸς, ⟨Ϙ⟩ εἰς τὸν κεφαλὸν τοῦ βασιλέως. μὴ δὴ ἀμελήσωμεν τοιούτου πλούτου, ἀλλ' εἰσφέρωμεν τὸν ἐλεημοσύνην μετὰ δαψιλείας, ἵνα τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀξιωθῶμεν, χάριτι τοῦ οἰκτιρμοῦς τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, ᾧ πᾶσα δόξα, τιμὴ ⟨Ϙ⟩ κράτος, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

35

Λογ. κγ. 23 ΤΗ ΔΕ ΕΠΑΥΡΙΟΝ ΑΝΑΣΤΑΣ [ΦΗΣΙΝ] Ο Πέτρος ἦλθε σὺν αὐτοῖς, καὶ ἴσως τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ, 24 Καὶ τῇ ἐπαύριον εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους.

40

24 Ὁ δὲ Κορνήλιος ἵνα προσδοκήσῃ αὐτούς, φησί, προσκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. Εἰκότως. οὐ γὰρ δίκαιον ἵνα ᾖ τοῦτο συγγενὴς καὶ τοῦτο φίλους μὴ σωσιπάτρους εἶναι. ἄλλως δὲ καὶ πρότερον μᾶλλον αὐτοῦ ἤκουσαν ἦν. Εἶδετε πόσης τῆς ἐλεημοσύνης ἡ δύναμις, καὶ ὅτι τῇ προστιμᾷ καὶ ἀγαπᾷ, καὶ ὅτι ζωῆς; ἐκείνη θανάτου ἀπήλλαξε τὸν προσκαίρου· αὕτη τοῦ αἰωνίου, καὶ θύρας ἀνοίγει οὐρανοῦ. ἦν δέ πως ὠδὶ πολλοῦ γε δεῖν ἠγνόει. Ὁ πιστεύσας Κορνήλιος, ὡς καὶ ἄγγελον πεμφθῆναι, καὶ πνεῦμα ἐνεργῆσαι, καὶ καρυφαίους μεταπεμφθῆναι τὸν ἀπόστολον, καὶ ὅλην φασιῶναι τοιαύτην, καὶ μηδὲν ὅλως ἐλλειφθῆναι. πόσοι ἦσαν ἑκατόνταρχοι καὶ χιλίαρχοι καὶ βασιλῆς, καὶ σοβεῖς τούτων ἐπίστευσαν ὧν σὺ ἀκούσαιτ' ἂν πόρρω ὅσοι σὲ γραπταῖς ἐσὶ, ὅσοι βασιλεύσι πρέσκηπτι. θύσεως δὲ ἦν, φησι, καὶ φοβούμενος Θεὸν, καὶ μείζον, ὅτι τοιοῦτος ἦν μὴ πόρρω τοῦ οἴκου αὐτοῦ. οὕτως ἦν συγκεκροτημένος πρὸς τοῦτο καὶ ὀρθὸς τῆς οἰκετείας ὁ αὐλὸς τοῦτο ποιῶν. οὐ γὰρ ὡς ἡμεῖς, οἱ ὅπως μὲ ἡμῖν φοβεροὶ Θεὸν νουθετοῦντες ἔσονται, πόρρω πολλοῦ· ὅπως δὲ βλάβοις, ἐκεῖνο. ἀλλ' οὗτος, οὐχ οὕτως· ἀλλὰ μὴ τῆς οἰκίας ἅπασης Θεὸν ἐφοβεῖτο· οὐ μόνον ὥσπερ κοινὸς πατὴρ πόρρω μετ' αὐτοῦ ὤν, ἀλλὰ καὶ τῷ νόμῳ αὐτοὺς γραπτῷ. ἄκουε δὲ καὶ τί φασιν ἕτεροι. ἀναγκαίως γὰρ προσῆκται ὅδε, μαρτυρούμενος ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους, ἵνα μηδεὶς εἴπῃ, τί γὰρ εἰ ἀκρόατης ἦν; "Ἀλλ' ἐκεῖνοι, φησι, μαρτυροῦσιν αὐτῷ.

χ. συγκαλ.

χ. ἀλλ' ἐκεῖ πρόσθεν ἦν αὐτοῦ

χ. καὶ τῆ αἰωνίῳ.

χ. πόσοι δὲ ἀπιστοῦσι ἄνθρωποι πιστεύσαι

ΗΘΙΚΟΝ

Ἀρα τοίνυν ἐλεημοσύνης ἰσχὺς [μᾶλλον δὲ οὕτω] μεγάλη τοῦ ἁγίματος ἡ ἰσχύς, ὅταν ἐκ καθαρᾶς προσῆται; Μείων, ὡς ἔγωγε προσχόμενος ὅτι ἀδίκων βορβόρου ἔοικεν ἀφιέναι πηγή· ἔστι δὲ ἐκ δικαίων κερδῶν, καθάπερ καὶ μοι δοκεῖ τὸ καθαρὸν εἶναι τοῦ ἀδικίου, ἡδὺ ὑφ' ἡδέος, ἡδὺ δὲ ἄφατος, κουφότητι δὲ ψυχρὸν ἐν μεσημβρίᾳ διδόμενον· οὕτως ὄφελος ἡ ἐλεημοσύνη. τοῦτο τοίνυν τὸ πηγὸν οὐκ αὐλάκεσι δεῖ πυκνοῖς, οὐδὲ κυπάρισσοι, ἀλλ' ἕτερα τούτων πολλῷ βελτίω φυτὰ θύμβρη εἰσί· φιλία Θεοῦ· ἔπαινος ἀνθρώπων· δόξα ἡ εἰς Θεόν· οἰκία τοῦτο πρὸ πόρρω· ἀμαρτημάτων ἀφαίρεσις· παρρησία πολλὴ χρημάτων ἀφορμία, [ἐλεημοσύνη,] δι' ἧς τῆς ἀγάπης ὁ φυτὸν τρέφεται. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀγάπην τρέφειν οἶδεν, ὡς ὁ ἐλεήμων εἰς πένητα. αὕτη τοῦ κλάδους εἰς ὕψος αἴρεται ποιεῖ· αὕτη βελτίωσι ἡ πηγὴ τῆς τοῦ ποιμένος ἀφιεῖσι μάθησις. αὕτη πίστεως τὸ ποτάμιον ἐκείνου τὸ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον· εἰς τοῦτο θανάτου ἐμπίπτων, καθάπερ ἀπὸ τῆς πηγῆς ὕδατος ἀναλίσκεται ἀπὸ τοῦ πηγοῦ· ὕδατος ὅπου πολὺ ὀλίγῃ, μεγάλα ἐργάζεται ἀγαθά. αὕτη τοῦ πυρὸς τὸ ποτάμιον σβέννυσι ὡς ἀπειθῆ· αὕτη τὸ σκώληκα ὕδατος ἀπαντλεῖ ὡς σβεῖσι. ὁ τοῦτο ἔχων, οὐ βρύχεται τοὺς ὀδόντας. ἀπὸ τοῦ ὕδατος τούτου δὸς ὀλίγῃ εἰς τὰ δίσματα, ἅμα αὐτὰ· καὶ εἰς τὰ κάμινος ἐμπίπτοντα, πάντας σβέννυσι. "ὥσπερ οὖν ἡ τοῦ ποιμένος πηγή, οὐ τῶν μὴ προσκειμένων, νῦν ἐξηραίνεται (ἐπεὶ οὐκ ἂν ἔτι λοιπὸν πηγή) ἀλλ' ἀεὶ ἀναβλύζει· οὕτω καὶ ἡ μήτηρ ἀεὶ δαψιλέστερον προσκείσθω τὸ τάμα τοῖς τοῦ μάλιστα ὀπιδιομένοις ἐλέους, ἵνα ᾖ πηγή. τοῦτο ἴλαρον ποιεῖ ἁγιαζόμενον· τοῦτο ἐλεημοσύνη, μὴ σφαλερὸν μέσον προσκαίειν τὸ τάμα, ἀλλὰ καὶ διωκτικές. εἰ βούλει, ὥσπερ ἐκ πηγῶν, σοι ἐπομβρεῖ τὸ Θεοῦ τὸ ἔλεον, καὶ σὺ πηγὸν ἔχε. ἀδὺ τοῦτο ἴσον. ἂν σὺ τοῦτο τὸ πηγῆς αἰσθάνῃ τὰ κόματα, τὸ πηγῆς δὲ Θεοῦ τοιαῦτα ἔσται τὰ κόματα, ὥστε πᾶσαι ἀδύνατοι νικῆσαι. ἀφορμὴν ζητεῖ μόνον πρὸς ἡμᾶς λαβεῖν ὁ Θεός, καὶ προσκεῖται ἐκ τοῦ ταμιείου αὐτοῦ τὰ ἀγαθά. ὅταν διαλίσκῃ, ὅταν δαπανᾷ, τότε πλουτεῖ, τότε εὐπορεῖ. μέγα ἐκεῖνο τὸ κόματος πηγῆς, καθαρὸν δὲ αὐτὸ τὸ νᾶμα καὶ διειδές. ἂν μὴ τοῦτο ἀποφεύγῃς, οὐδὲ ἐκεῖνο. μηδὲν ἄκαρπον γένηται πρὸς αὐτοῦ δίδρον, ἵνα μὴ τοῦ ποδὸς αὐτῆς καταφαλώσῃ. ἔχεις χρήματα; μὴ φύτευε αἰγίλειρας ἐκεῖ. τοιοῦτον γὰρ ἡ τρυφή· πολλὰ διαλίσκει, καὶ οὐδὲν δείκνυσι τὸ ἑαυτῆς, ἀλλὰ ἀπόλλυσι καρπόν.

Γεν. β. ι. Ιωαν. δ. ιδ.

χ. ταμείων

χ. ἔστι δὲ αὐτός.

χ. ὃ

χ. αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ μὴ προσκαίειν τὸ τάμα ὕστερον δὲ ἐξ-

Google

φαθαί σε εἰς Ⓜ οἶκον ἀνδρὸς, καὶ ἀκούσαι ῥήματα παρ' αὐτοῦ. Λέγουσι δὲ ἐγκόμια, ὥστε πεῖσαι ὅτι ὁ ἄγγελος ὤφθη αὐτῷ.

23 Εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισεν. Ὁρᾷς πόθεν ἡ ἀρχὴ τῆς τῶν ἐθνῶν; ἀπὸ ἀνδρὸς θυσιῶν, ἀξίου φόβου ἀπὸ τοῦ ἔργου. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο ἦν, ἀλλ' ὅμως καὶ δαλίζονται· εἰ μὴ τοῦτο ἦν, τί δήποτε δή" εἶπεν Ἰουδαῖοι; εἰσκαλεσάμενος οὖν, φησιν, αὐτοὺς ἐξένισεν. ἅμα ποσὴ ἀσφάλεια, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν δεινόν. εἰσκαλεῖται, καὶ μετὰ πολλῆς λειτουργοῦντα*.

* ἐλθὸν εἰς αὐτόν.

24 Τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς, καί τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ, καὶ τῇ ἐπαύριον εἰσῆλθον εἰς τὴν Καισάρειαν.

χ. ὡς

10 Ἐπισημειοῦται ὁ αἰὴρ," ὃς οὐ ὀπισήμου πόλεως τυγχάνων. δεῖ καὶ ἐν ἐκείνῃ πολλοὺς ὁμοῦ οἰκουμένους, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἀγαμβαίου δὲ τοσοῦτον ὄχλον συμβαίνειν ὀφθῆναι, ἀλλ' ἐγκαταλείπειν δὲ οἰκήματα, καὶ ἐπάνω γὰρ ὥρας· ὅτως ἐκαθέζετο προσευχόμενος. ἀλλ' ἴδωμεν μάλιστα τὰ εἰρημένα. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος, αἱ δυνάμεις σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. εἰκότως δῆλον, ὅτι μετὰ φωνῆς ἐκάλεσεν ὁ

15 ἄγγελος, καὶ ὅτως εἶδεν αὐτά. ὡς εἰ μὴ ἐκάλεσεν, οὐδ' ἂν εἶδεν· ὅτω σπουδαία μνήμη ἐνώπιον ἀπὸ τοῦ προσώπου, ἐν ᾧ ἐνώπιον. " καὶ μεταπέμψαι Σίμωνα Ⓜ καλούμενον Πέτρον. τίνος ὅτι ὅτι χρείας αὐτὸν μεταπέμπεται, ἐδήλωσε· ποίους δὲ χρείους, οὐκ εἶπε. ὅτως οὐδὲ Πέτρος λέγει ὃ πάντα· ἀλλὰ πάντα χοῦ μέρος τὰ διηγήματα, ὥστε διεγείρειν τὸν ἀκούοντα. ὅτω καὶ Φίλιππον καλεῖ μόνον εἰς τὴν ἔρημον. μάθωμεν δὲ Πέτρος ὅτι ὃ δῶμα προσ-

20 εύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην, καὶ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, καὶ θεωρεῖ σκεῦός τι ὡς ὀθόνιον. σκόπει ὅτι οὐδὲ ἁπλᾶ ἐνάγκασεν αὐτὸν προσφαιῶν τῇ σινδόνι. ἵνα δὲ μὴ οἱ πλείους ἀπορεῖα ὁ Πέτρος ᾖ, ἀκούει λεγούσης φωνῆς· ἀναστὰς Πέτρε, θῦσον, καὶ φάγε. ἴσως ὅτι ῥήματα κεῖμαι ὡς εἶδε τὸν ὀσφασίαν. ἐμοὶ δοκεῖ" ἁρμὸς ὃ κήρυγμα ταύτην εἰσφέρειν. ὅτι δὲ καὶ θεῖον ἐνώ ὃ θυόμενον, δῆλον ἐκ τε τοῦ λύσον ἰδοὺ καθαῖρον, ἐκ τε τοῦ οὐκέτι φονεύειν.

χ. ἡ τὸ κήρυγμα τοῦτο ἦν

25 Ἔτ' ἦν δὲ φωνὴν ἐκεῖθεν εἰσερχθῆναι, καὶ ὃ πεῖσαι τοῦτο γνῶναι, καὶ ὃ θεῖον μὲν εἰσερχθῆναι, καὶ τὸ ἐκφῦναι ἔχειν, καὶ τὸ ἐκφ' αἱ ἁρπαθῆναι πάλιν, μέγα σῆμα τοῦ θεοῦ εἶ τὸ πρᾶγμα. δεῖ τί ἦ τοῦτο ἦν; δεῖ ἐστὶ μὴ ζῶντα, οἷς μέλλει ἐκπνεῖσθαι. ἐπεὶ αὐτὸς ἴδη ἀκούσας ἐνῶ, ὅτι Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. καὶ μὴ θαυμάσῃς. εἰ γὰρ ἐξετμῆς ἐδέδη καὶ θυσίας Παῦ- Μετοι. ὁ

λος, πολλῷ μᾶλλον τότε οἱ ἀρχὴ τοῦ κηρύγματος, ἀθετεῖσθαι ὅτων αὐτῷ, τοῦτων ἐδέι. *

* ἐφ' ᾧ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἐβάλλοντο αὐτόν. χ. οἱ

30 καὶ ἰδοὺ Ⓐ ἄνδρες, φησὶν, Ⓐ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν Ⓜ πυλῶνα, καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος, οἰκάδε ξενίζεται. ἆτε δὲ ὡς βύτελῶν οἰκίαν, καὶ πολλοὶ ἐπυνθάνοντο, οὐ τοῦ γείτονας ἠρώτων. τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμουμένου, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα· ἀνάστα καταβᾶσα καὶ πορεύου μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. ὅρα· οὐκ εἶπε, δεῖ γὰρ τοῦτο τὸ ὅραμά σοι ὤφθη· ἀλλ', ἐγὼ αὐτοὺς ἀπέ-

35 σταλκα, δικαίως ὅτι ὅτω δεῖ τῷ πνεύματι πείθεσθαι, βλέπουσα οὐκ ἀπαιτοῦντα. ἀρκεῖ γὰρ τοῖς πᾶσαι πληροφορεῖν τὸ ἀκούσαι πρὸς αὐτόν, τόδε ποίησον," τόδε λάλησον, καὶ μηδὲν πλέον ζητῆσαι. καταβᾶς δὲ Πέτρος εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε*. τί δήποτε οὐκ εὐθέως ἐκ τοῦ ἐδέξατο, ἀλλὰ πυνθάνεται; εἶδε τραπέζας ὡς τοῦ ἐπεσάλλας. δεῖ δὲ οὐκ ἁπλῶς ἐρωτᾷ, ἀλλὰ προσέτερον ὁμολογήσας αὐτὸς εἶ, τότε τὸν αἰτίαν πυνθάνεται τῆς

χ. πόθεν πέμψον, μηδὲν πλέον. καὶ. * τίνι αἰτίᾳ δι' ὧν πάρεσι;

ἀφίξεως, ἵνα μὴ ἰουμαδὴν δεῖ τοῦτο πυνθάνεσθαι, ὡς δὴ θέλων ἑαυτὸν καταχρύψαι. ἐπυνθάνετο, ἵνα μὴ μὲν εὐθέως καταπίῃ, καὶ συνεξέλθῃ· μὲν ἦ μή, ἵνα ξενίσῃ. ὅτος ἦ ἔνεκεν ἐκείνοι λέγουσι, μεταπέμπεται σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο" αὐτοῖς ἐκέλευσε." τάχα δὲ ὡς ἀπολογούμενοι ἐκεῖ αὐτῷ μανθανουχί λέγουσι, μηδὲν καταγνῶς· οὐχ ὡς καταφρονῶν ἐπεμψε, ἀλλ' ἐκελεύσθη οὕτως.

χ. αὐτὸς. ἄλλ. αὐτοῦ χ. ὡς ἀ ἔπεσεν, μὴ καταφρόνησας. ἰχ ὡς κατεφ.

13 Καὶ ἐλθόντα φωνὴ πρὸς αὐτὸν· λύσας Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε.

14 Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε· μηδαμῶς, Κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον.

15 Καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν· ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.

16 Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ πάλιν ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν. Τί ποτε τοῦτο ἦν; σύμβολον τῆς οἰκουμένης ἀπάσης τὸ πρᾶγμα ἦν. ὁ ἄνθρωπος ἀκρόδρυος ἦν, οὐδὲν κοινὸν εἶχε πρὸς Ἰουδαίους. ἐπεὶ οὖν ἔμελλον αὐτὸν κατηγορεῖν ἀπόντα, ὡς παραβάτην, [καὶ] τοῦτο πολλαχοῦ αὐτοῖς προσίστατο, ἀναγκαίως οἰκονομεῖται ἐνταῦθα, οὐδέποτε ἔφαγον· ἐκλεκτὸν ἀνδρὸς δικαίου, (μὴ ἐμοῦ) ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ὡς ἔφην, οἰκονομούμενος, ἵνα ἔχῃ ἀπολογίαν πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐμέλετο τοῦ νόμου φυλάττεσθαι. Εἰς ἔθνη ἐπέμπετο. ἵνα οὖν μὴ καὶ ἐκεῖνοι κατηγορῶσιν, ὡς ἔφθην εἰπών, ἵνα μὴ δόξῃ φιλοτιμία τις εἶναι, εἶπε, μηδαμῶς, Κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. ἐλέγετο δὲ φωνὴ πρὸς αὐτόν· ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δοκεῖ μοι πρὸς αὐτὸν λέγεσθαι· ὃ δὲ πολλοῦ πρὸς Ἰουδαίους λέγεται. Εἰ γὰρ ὁ διδάσκαλος ὅτι πᾶσι, πολλῷ μᾶλλον ὅτι. ἢ οὖν οὕτω σκέπτου, τοῦτο ἔστιν ἡ γῆ· ἂν δὲ αὐτῇ ἐπείσθη, ἀφῆκε τὰ εἰδωλεῖα· ὃ δὲ, θῦσον, καὶ φάγε, οὐκ ἀκαίρως δὲ προσίεται· ὃ δὲ τρίτον ὅτι ἐλύθησαν, ὃ βαπτισμα δηλοῖ. μηδαμῶς, Κύριε· οὐδέποτε ἔφαγον κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. * Ὃ δὲ δεύτερον, φησὶ, μὴ σὺ, φησὶ, μὴ τοῦτο; ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι ἐπείρασεν ὁ Θεὸς αὐτὸν, ὥσπερ ὅτε τῷ Ἀβραάμ, ἵνα ἐκβάλῃ τὸν υἱὸν θυσίαν ἐνέγκῃ· ὡς ὅτε τὸν Φιλίππου, ὅτε πόσους ἄρτους ἔχετε; καὶ τῷ Χριστῷ ἐρωτήσαντι· οὐχ ἵνα μάθῃ, ἀλλὰ πειράζων αὐτόν. καὶ μοὶ δοκεῖ ὁ νόμος πρὸς καθαρὸν καὶ ἀκάθαρτον διεστηλῶσθαι Μωϋσῆς, τήν τε ὑγρὰν, τήν τε ξηρὰν καὶ θαλασσίαν· καὶ ὅμως οὐδεὶς ἅπτεται ἡμῶν.

17 Ὡς δὲ ἐν αὐτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος, τί ἄρα εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδε, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου, διερωτήσαντες * τὸν οἶκον τοῦ Σίμωνος, ἐπιστῆσαι ὅτι τὴν πυλῶνα,

18 καὶ φωνήσαντες, ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος, ἐνταῦθα ξενίζεται. Θαμβούμεθα καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἐξιστάμεθα τῷ Πέτρῳ ἐρχομένῳ οἱ ἄνδρες θυγαίρως τὸν ἀπειλὴν λύοντες. ἐπεὶ καὶ τὸν Ἰωσὴφ πρότερον εἶασε χορυβαντιῶσαι *, καὶ τότε τὸν "ἀρχαγέλων πέμπει. θυμόλεως γὰρ ἡ ψυχὴ δίκειται τὸν λύσιν, πρότερον τὸ ἀπειλὴν γενέσθαι. ὅτι [τοῦ] ὅτι πολὺ τῆς αὐτῆς τῆς ἀπειλῆς, ὅτι πρὸ τούτου, ἀλλὰ διὰ τὸν χαρὰν τοῦ Χριστοῦ.

19 Τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα· ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε.

20 Ἀλλὰ ἀναστὰς, κατάβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. Καὶ πάλιν τοῦτο ἀπολογία Πέτρου πρὸς τοὺς μαθητάς, ἵνα μάθωσιν ὅτι οὐ διεκρίθη, οὐ ἐπαιδεύθη μηδὲν διακρίνεσθαι. ὅτι ἐγὼ, φησὶν, αὐτοὺς ἀπέσταλκα. ἔρα ὅσον τὸ πνεύματος ἐξουσία. Ὃ δὲ εἶπεν ὁ Θεὸς, τοῦτο λέγεται τὸ πνεῦμα ποιῆσαι. ὁ μὲν οὖν ἄγγελος οὐχ οὕτως· ἀλλὰ πρότερον εἶπεν, αἱ δυνάμεις σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου, [τότε φησὶν, ἀπέσταλην,] ἵνα δείξῃ ὅτι σκέψασθαι ἀπέσταλται· ὃ δὲ πνεῦμα, ἐπεὶ κύριον, ἐγὼ αὐτοὺς ἀπέσταλκα.

21 Καταβὰς δὲ ὁ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας * εἶπεν· ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε;

22 Οἱ δὲ εἶπον· Κορνήλιος ὁ ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαι

χ. πείσεται. δεσποτικῶς δὲ οἰκονομεῖται· καὶ αὐτὸς λέγει, ὃ ποτὲ καὶ αὐτοῦ ἰδίου ἐθνικοῦ φυλάττειν. εἰ

* πολλὰ ὁ πάλαι.

* ἐμαίνετο

* ὁ κεκὶς χ. ἄγγελον

Matθ. β. ιγ.

* τὸν ἀπεσταλμένον ὑπὸ Κορνηλίου

Παῦλον πορεύεσθαι ἕως θαλάσσης, ὡς μὴ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος φαίνεται· διὸ καὶ πέμπει αὐτὸν πρὸς ἕνα ἀπὸ τῶν δώδεκα, ἀλλὰ πρὸς Ἀνανίαν. διὰ ζώσης δὲ τῆς τάξεως· ℣ κηρύττοι ἄγγελος, ὡς Φίλιππον πρὸς ℣ Βιθυνόν, συγκαταβαίνων αὐτῶν τῇ ἀσθενείᾳ, καὶ διδάσκων πῶς χρῆσθαι δεῖ τοῖς τοιούτοις. ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς αὐτὸς ἀπιστίαν φαίνεται πολλάκις πρὸς σὲ κακῶς πάσχοντας, καὶ δι' ἑαυτῶν προνοίαν μὴ δυναμένους. διὰ δὲ μοι καὶ ταῦτα πάλιν ἐλεημοσύνης ἄλλο ἐγκώμιον, ὥσπερ ἐκ δεξιᾶς τῆς Ταβιθᾶς. ἀνὴρ, φησὶν, δίκαιος καὶ φοβούμενος ℣ Θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. ἀκούσωμεν ὅσοι τὴν οἰκείαν ἀμελοῦμεν. ἔδει γὰρ καὶ τοῦτον ἐπιμελεῖσθαι, ποιεῖν τε ἐλεημοσύνας παντὶ τῷ λαῷ. ὅτῳ καὶ τὰ δόγματα, καὶ ὁ βίος αὐτῷ διώρθωτο. Εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ ὥρᾳ ἑσπέρᾳ τῆς ἡμέρας, ἄγγελον Θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε. Διὰ τί βλέπει τὸν ἄγγελον; καὶ τὸν εἰς πλεονεξίαν Πέτρον· μᾶλλον δὲ οὐκ ἐκείνου, ἀλλὰ τὴν ἄλλων τῶν ἀδυνατωτέρων. ἑσπέρᾳ δὲ ὥρᾳ, ὅτε φαντάζεται ἡσυχίαν ἄγων, ὅτε τὸ θυμοῦν καὶ τὸ κατηφοῦν. ἀπιστήσας δὲ αὐτῷ ὁ ἔμφοβος γενόμενος εἶπεν. Ὅρα ℣ ἄγγελον οὐκ ἀνθρώπου λέγοντα ἃ λέγει, ἀλλὰ πρεσβύτερον· λύεται ℣ φόβον, καὶ τὴν ἀγνοιαν αὐτοῦ μετανοεῖ. καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὕψους φόβος ἐγένετο· ἀλλὰ φόβος σύμμετρος, ὅσον ἐπιστρέψαι μόνον. εἶτα τὰ ῥήματα ℣ φόβου ἔλυσε· "μᾶλλον δὲ ὁ διὰ αὐτῶν ἔπαινος τὸν φόβον ταχὺ καταλύει. ἄκουε δὲ καὶ τὰ ῥήματα. αἱ δυνάμεις σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ·

5 Νῦν οὖν πέμψον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ " μετακάλεσαι Σίμωνα, ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος. Ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλοις ἔλθωσιν, οὐκ ἀπὸ τοῦ ἐπωνύμου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ζῆν που δηλοῖ ℣ ἀνδρα.

6 Καὶ αὐτός ἐστι ξενιζόμενος παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, οὗ ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν. Εἰδὼς πάλιν τὰ διαχωριστήρια τῶν πόλεων ἐδίωκεν ℣ ἀπόστολον, ἐρημίας ὄντος φίλου καὶ ἡσυχίας· τί οὖν εἰ σωφρονεῖ ὁ ἄλλος τις Σίμωνι βυρσεῖ; ἀλλ' εἶχε καὶ ἄλλο σημεῖον, τὸ παρὰ θάλασσαν οἰκεῖν. ταῦτα οὐκ ἰῶ δυνατὸν συμπεσεῖν. καὶ οὐκ εἶπε, Διὰ τί μὴ ἐκλύσῃ αὐτόν· ἀλλὰ ἄφηκεν, ὡς τὸ ἐπιθυμίᾳ δὲ πόθῳ τῆς ἀκροάσεως ἡμᾶς.

7 Ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Κορνηλίῳ, φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ, καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς πάντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην. Ὁρᾷς ὅτι οὐχ ἁπλῶς ταῦτα λέγει, ἀλλ' ὅτι καὶ ℣ προσκαρτερούντες αὐτῷ τοιοῦτοι ἦσαν; καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς πάντα, φησὶ. ὅρα δὲ ἀτυφίαν. οὐκ εἶπε, καλέσατέ μοι Πέτρον· ἀλλ' ὡς καὶ τοῦτον, ἐξηγήσατο ἅπαντα. ὥστε οἰκονομίας ἰῶ. οὐ γὰρ ἠξίου ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος αὐτὸν μεταπέμψασθαι. Διὰ τοῦτο ἐξηγεῖται λοιπόν. " οὗτος ἰῶ μέτριος ὁ ἀνὴρ· καὶ τοῦτο μέγα ἰῶ φαντασθῆναι τὸν αἰδῆ καταγινόμενον παρὰ βυρσεῖ.

9 Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην. Ὁρᾷ πάλιν σὺν καιρῷ σιτάρχει τὸ πνεῦμα. καὶ ὅτι θᾶττον, οὐ βραδύτερον πως τοῦτο γίνεσθαι. ἀνέβη, φησὶν, ὁ Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην· τυπικῶς, κατ' ἰδίαν καὶ ἐν ἡσυχίᾳ, ὡς ἐν ὑπερῴῳ.

10 Ἐγένετο δὲ προσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι. προσδοκώντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις. Τί ἐστιν ἔκστασις; πνεῦμα τηκόν, φησὶ, διανοίας γίνεται αὐτῷ τοῦ σώματος, ὡς δι' εἴπερ τις, ἕξεστι καὶ ψυχῇ.

11 Καὶ θεωρεῖ ℣ ἠνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπ' αὐτὸν σκεῦός τι, ὡς ὀθόνιον μεγάλον, τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον ἐν καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς,

12 Ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.

χ μίσει πνὰ, ἀλλὰ σοὶ ὑπολαμ. ὑστ. καὶ ἐκ αὐτοῦ σήμερ συνηκτ.

χ ὥρα ἐννάτη

χ. ἀφεστηκε αὐτῷ ἡ δι. καὶ μετανοεῖ ὅτι ἀπὸ τῆς ὄψεως· φόβος. χ. ἐδίδου· ἐδίωκεν· ἐπιστῷ τῷ πρὸς τὸ ταχὺ καταμάλαξεν. χ. μετάπεμψαι

χ. ποιοῦσιν

λα ἁπλῶς, ἢ ἀφ' ὑπερ τῆς ἐκκλησίας, ἢ ἀφ' ὑπερ τῶν ἱερέων προσφερόμενα, ἢ ἀφ' ὑπερ τῶ πληρώματος; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ πόθεν ἐξ πίστεως ἔξεστι. πῶς οἶόν τε ὑπερ μάρτυρων προσφέρειν; ὃ κληθῆναι εἰ ἐκείνη τῆ ὥρᾳ καὶ μάρτυρες ὦσι, καὶ ὑπερ μάρτυρων, μεγάλη τιμή, ὃ ἀνόμασθαι, ἢ διαδόχους πρόπους, ἢ θανάτου ὑπεπλυμένου ἐκείνου, τ φρικτ θυσίας, τ ἁφάντου μυστηρίων. καθάπερ γὰρ καὶ θνητὸν τῶ βασιλέως, ὅσα δὴ τῆς βουλῆς, λύειν· ἐπιθέντος ἢ, ὅσα ἂν λέγῃ, δεήσῃ ἐρῇ· οὕτω καὶ τότε, ἕως δὲ προκείται τὰ τῶν μυστηρίων, πᾶσι τιμὴ μείζων ὃ μνήμης ἀξιοῦσθαι. ὅρα γάρ· καταγέλαστα τότε τὸ μυστήριον τὸ φρικτὸν, ὅτι ὑπερ τῆς οἰκουμένης ἔδοκει ἑκατὸν ὁ Θεός· μὴ τῶ θανάτου ἐκείνω θυσίαν προσμιμήσηται αὐτῶν τῶν πεπλυμένων. καθάπερ γὰρ ὅταν τὴν βασιλέως ἄγηται, τότε δὴ φιμοῦσθαι μὴ ἔστι τῆς λύσης ἐκκωλύσασα· ἀφίεται ἢ κἂν ἔστι ὁ δεσμοῖς ὢν ἁλῷ κυρίου· πρὶν ἐλθόντος ἢ τῶ κυρίου ὁ μὴ τυχών, οὐκ ἔτι πρὸς ἀσφάλειαν· ὅτω δὲ κἂν ὁ θάνατος, τῶν ὑπαίτιον ἔσται ὁ κυρίου. Οὐκοῦν γὰρ αὖ, φησι, ἐαθῆτε ἅπαντι ἀρῶσι τοῦτο, ἢ θάνατον τῶ Κυρίου καταγγέλλετε. μὴ δὴ ἁπλῶς προσίωμεν, μηδὲ, ὡς ἔτυχε, τῶν τραπεζῶν ἐρεμίζωμεν. ἄλλως ἢ, μάρτυρων μεμνήμεθα, ἢ τοῦτο εἰς πίστιν, ὅλη ἡ τάξις ἵσταται ὁ Κύριος· ἢ τοῦτο τῶ τεθνεῶτος ἢ θάνατον, σημεῖον, τῶ νεκρὸν αὐτὸν γεγονέναι. Ταῦτα οὐδὲν, ὑπισχνούμεθα ὅσας δυνάμεθα παραμυθίας τοῖς ἀπελθοῦσι, μᾶλλον δακρύων, μᾶλλον φρίκων, μᾶλλον μνημείων, ταῖς ἐλεημοσύναις, ταῖς εὐχαῖς, ταῖς προσφοραῖς, ἵνα καὶ ἐκεῖνοι ἢ ἡμεῖς τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῶ μονογενοῦς ἡμῶν, μεθ' οὗ τῶ πατρὶ ἅμα τῶ ἁγίω πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν ἢ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

κζ'. ι. Λογ. κϛ. 1 ΑΝΗΡ ΔΕ ΤΙΣ ΕΝ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΟΝΟΜΑΤΙ
Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς,
2 Εὐσεβὴς ἢ φοβούμενος τὸν Θεὸν σὺν παντὶ τῶ οἴκω αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεημοσύνας πολλὰς τῶ λαῶ, 3 καὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ διὰ παντὸς, εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον Θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν ἢ εἰπόντα αὐτῶ, Κορνήλιε. 4 Ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῶ καὶ ἔμφοβος γενόμενος, εἶπε· τί ἐστι, Κύριε; εἶπε δὲ αὐτῶ· αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ.

Υτος οὖν ἐστι Ἰουδαῖος, οὐδὲ ζῶ τῶ νόμω, ἀλλ' ἥδη προσελήφθη τὴν ἀποστολήν. [καὶ] ὅρα δύο πῆς θύουσι τότε, τὸν τε θύοντα ἀπὸ τῆς Γάζης, ἢ τοῦτο, ὃ ἀξιώματος ἦσαν ἀμφότερος, ἢ * πολλοῦ γὰρ τότων γενομένου ἀπουδαίου. ἀλλὰ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἀφ' τὰ ἀξιώματα. ἢ ἀφ' τούτων (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ ἀφ' τὴν εὐλάβειαν. ἀφ' ἣν γοῦν τοῦτο ἢ τὰ ἀξιώματα πέπρακται, ἵνα μείζων ἡ βλάβεια διαχθῇ. διὰ μετοῦτο γὰρ, ὅταν ὁ πλούτου ἢ δυναστία πῆς ὦ θεοῦς ἢ· ἀνὰ μέσα ὄντος ἐγκαίνια, ὃ τοσαύτην ἀποδημίαν γίνεσθαι, ἢ ὃ μηδὲ κηρυχθῆναι τοιούτων ὄντος ὁδῷ διαγνώσεσι, ἢ ὃ ὅτι ὀχήματος φερόμενοι, ἐ ὃ τῶ Φίλιππον παραγενέσθαι, καὶ μυρία ἕτερα· μέσα ἢ τούτων, ὃ ἐλεημοσύνας ποιῶν ἢ εὐχαῖς, ἢ ἀυστηρῶς ὁ ἀρχὴ τοιαύτη. ἀφ' ἧς ἀπὸ ταύτης τῶν ἄνδρα ποιῶν γενόμενον ἢ δῆλον· εἰκότως· ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι φούδεται τῆς γραφῆς ἡ ἰσοτία. ἐκ σπείρης, φησὶ, τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς. σπεῖρά ἐστι, ὃ καλοῦμεν νεῦμερον. εὐσεβὴς ἢ φοβούμενος τῶν Θεὸν σὺν παντὶ τῶ οἴκω αὐτοῦ. ταῦτα λέγει, ἵνα μὴ νομίσῃς, ὅτι ἀφ' ὃ ἀξίωμα τὰ κατ' αὐτὸν ἦτως οἰκονομεῖται. ὅτι οὐκ

Παῦλον

χ. ἃ μείζω ὑπὸ τιμῆς ἀκούειν

χ. ἐκεῖ ἐνταῦθα

χ. ἀλλ' ἐκεῖ

χ. καλεῖται, ἢ πῶς

χ. δέχεται

κεφαλῆς; εἰ γὰρ εἶχη μόνοι δυπλοΐτε, οὐκ ἂν ἤρκεσεν ἡ ζημία; εἰπέ μοι, ὦ τὰ μαθητὰς τοιούτους εἶκεσιν ἔτη καθαιρόμενοι εἶχη, οὐ κλαύσεται & θρηνήσει, ἢ δόξω πάντων ἐλεεινότερος εἶ) εἶναι; ἢ οὐδὲ πᾶσαν τὴν ζωὴν εἶχη κατακόψει, οὐδὲ μίαν ἡμέραν ἔζησεν ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῇ τρυφῇ, τῇ ἀσελγείᾳ, τῇ πλεονεξίᾳ, τῇ ἀμβρᾳ, ταῦτα ἀφαιρούμενος. τοῦτον οὖν οὐ θρηνήσομεν, εἰπέ μοι; οὐ συμφορασόμεθα τὴν κινδυνίων ἁρπάσαι; ἐστι γὰρ, ἔστι, κἂν θέλωμεν, κἂν μὴ θέλωμεν, κηδεῖσθαι αὐτοῦ ἡμᾶς τὸν κύριον, ἵνα αὐτὸν ποιήσωμεν σωφρονέστερον, ἵνα ἐλεημοσύνην δῶμεν· καὶ ἐκεῖνος ἄξιος ἦ, ἡμᾶς ὁ Θεὸς δυσωπήσεται. εἰ γὰρ Παῦλον ἕτερος διέσωσε, καὶ δι' ἄλλων φαίνεται, πῶς οὐχὶ καὶ δι' ἡμᾶς τὸ αὐτὸ τῶν ἐργάσεται) ; ἐκ τῶν ἐκείνου χρημάτων, ἐκ τῶν σῶν, ὅτου ἂν θέλῃς, βοηθήσει· βάπτισαι ἕλκιον, μᾶλλον ὕδωρ. οὐκ ἐλεημοσύνας οἰκείας ἐπιδείξασθαι; καὶ συνείσεις. οὐκ ἔχεις τὸν αὐτὸν γεγλυπτάς; καὶ τὸν γὰρ αὐτὸν "οὕτω μὴ πέρπερος εἶναι" φθέγγεται τότε ἡ γραφή, λύδιον γὰρ αὐτὸν καταδικάζει. ὅσῳ πλείονα χρήσεται ἀμαρτήματα τὸν βάθους, τοσούτῳ "μείζονος αὐτοῦ ἄξει τῆς ἐλεημοσύνης. οὐ μόνον τοῦτο ὄφελος, ἀλλ' ὅτι τάχα ἴσως ἔχει πλείονα ἁμαρτήματα, ἀλλ' ἐλάττονα πολλῷ. οὐ γὰρ ἔστιν ἴσως αὐτοῦ πένα κρίσαι, ἢ ἕτερον γὰρ αὐτοῦ, ὡς οὖν ἐλάττονος οὔσης, οὕτω δεῖ πλήθει μείζονι ποιῆσθαι αὐτήν. μὴ τοίνυν σώματα, μὴ τοίνυν σάρκα ἀγαπῶμεν. τοίνυν χρεῖος· τοῦτο σὲ σάρκα μέλλουσι γὰρ αὐτῷ ποιεῖσθαι τοὺς διώκοντας καὶ τοὺς ἐκτείνειας, δυσωπήσει τοῦτο τὸν Θεόν, εἰ καὶ μὴ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος), ἀλλὰ δι' αὐτὸν ἕτερος αἴτιος γέγονε τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ τοῦτο [δόγμα] τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐστί. χῆραι τοίνυν καθιεροῦσαι καὶ δακρύουσαι, οὐχὶ τοῦ πρόσωπος, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος "δικαίου) δέχαρπάσαι θανάτου. πολλοὶ γὰρ [οὐκ] ἔστιν ὑφ' ἑτέρων δι' αὐτὸν γεγλυμμένων ἐλεημοσυνῶν ἀπόνηνται. εἰ γὰρ καὶ μὴ τέλεον, ἀλλ' ὅμως πολλάκις βέβηκέ τινα. ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτο ἔστι, πῶς τὰ παιδία σώζει) ; καίτοιγε οὐκ ἔστιν αὐτὰ εἰσφέρει, ἀλλ' ὁ γονεὺς ὁ πατὴρ· καὶ γοῦν ἐξ ἀρετῆς παιδία πολλάκις, οὐδὲν αὐτὰ εἰσενεγκόντα. πολλὰς ἡμῖν ὁ Θεὸς τοῦ σώζεσθαι δέδωκεν ὁδούς, μόνον μὴ ἀμελῶμεν. τί οὖν, εἴ τις πένης ἦ, φησι; πάλιν ἐρῶ, ὅτι πολὺ τῆς ἐλεημοσύνης οὐκ ἐκ τοῦ δεδομένου κρίνει) μόνον, ἀλλὰ καὶ "ἐκ τῆς προαιρέσεως· μόνον μὴ ὡς ἐλάττονα τοῦ δυναμένου, καὶ ὅτι πάντα ἀφέντας. τί οὖν, φησιν, ἂν ἔρημος ἦ καὶ ξένος καὶ μηδένα ἔχῃ; πῶς γὰρ μηδένα ἔχῃ, εἰπέ μοι; τοῦτον αὐτὸν δίδωσι δίκαιον, ἵνα μηδένα οὕτω φίλον, οὕτως εὐαρέστον ἔχει. τοῦτο οὖν γίνεται, ἵνα καὶ αὐτοὶ μὴ ὦμεν εὐάρεστοι, ταπεινοφρονοῦμεν ἑταίρους καὶ φίλους εὐαρέστους ἔχῃ, καὶ γυναῖκα, καὶ υἱόν, ὡς καρπούμενοί τι & δι' αὐτῶν· μικρὸν δὲ καρπούμενοι, καρπωσόμενοι ὅλους. καὶ ταπεινοφρονῶμεν μὴ πλουτοῦσαι, ἀλλὰ βλέπωμεν γυναῖκα ἀγαπᾶσθαι, ταύτης ἀπολαύσῃ τῆς ταπεινοφροσύνης· ὁμοίως καὶ ταπεινοφρονῶμεν μὴ πλουτοῦσα ὑπὸ καταλιπεῖν, ἀλλὰ βλέπωμεν, & θυγάτριον σωφρονοῦν, & οὕτω ταύτης ἀπολαύσῃ τῆς ταπεινοφροσύνης. καὶ ταῦτα ταπεινοφρονῶν, ἢ αὐτὸς ἔσῃ τοιοῦτος. καὶ τοῦτο μέρος ἀρετῆς, τὸ τοιούτους αἱρεῖσθαι καὶ φίλους, καὶ γυναῖκα, καὶ παιδία. οὐκ εἰκῇ προσφοραὶ τοῦ ἀπολαύειν γίνονται, οὐκ εἰκῇ ἱκετηρία, οὐκ εἰκῇ ἐλεημοσύναι. ταῦτα πάντα τὸ πνεῦμα διέταξε, δι' ἀλλήλων ἡμᾶς ὠφελεῖσθαι βουλόμενον. ὅσα γὰρ ὠφελεῖται ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν, ὠφελεῖ καὶ τὸν πλησίον. καταφρονήσας χρημάτων, προθυμότερος ἐργάσεται τὴν ἀγαθοῦ· καὶ σὺ αὐτῷ τῆς σωτηρίας, καὶ αὐτός σοι τῆς ἐλεημοσύνης γένοιτ' ἂν αἴτιος. μὴ ἀμφίβαλλε ὅτι καρπώσεταί σε χρήσει. οὐκ ἁπλῶς ὁ Παῦλος βοᾷ, "ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ τῶν θλίψεσιν ἡμῶν· οὐκ ὁ Παῦλος ὅτι ὁ ταύτην ἀφιεὶς τὴν φωνὴν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα· [ὁ] τὸ ἅγιον, τὸ [ὃ] χάρισμα λέγω. τί λέγεις; ἐν χαρᾷ ἡ θυσία, καὶ πάντα τρόπον) κυρτεπισημεία· πρᾶσιν ἄγελαι, ἀργαζέλαι· πάρεσιν ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ· μὴ τοσαύτης φείδης ἐσήκασιν ἅπαντες· πρεσήκασιν ἐκεῖνοι βοῶντες, πάντων σιγάντων, & ἡμῶν ἁπλῶς γίνεσθε * τὰ γινόμενα; οὐχοιῶ καὶ τὰ ἀλ-

χ. ἡμῶν

χ. παύσῃ. χ. εἰ γὰρ Παῦλος ἕτερον ἔσωσεν ἐκεῖνον, καὶ δι' ἄλλων ἀνδρῶν ἐφάνη, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἔστι δεῖ σώσειν· ἐκ τ. χ. ἵνα χ. ἐξαιτῆται χ. τος

χ. ἐπιλαμβάνων

* πάντα

ἡ ὀπτασία πρὸς τὸ σῶμα, εἶπε· Ταφηθά, ἀνάστηθι. οὐ πάντα συγχωρεῖ ὁ Θεὸς μὴ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καὶ σημεῖα ἐργάζεσθαι. τοῦτο γὰρ οὐδὲν ὠφέλει. οὐ γὰρ δι' μείονα τῆς τῶν ἄλλων ἐφίησι ὁ Θεὸς σωτηρίας, ἀλλὰ διὰ τὴν αὐτῶν. ὁρᾷς τὴν σκιὰν ποσάκις θεραπεύει, καὶ τοσαῦτα πρὸς τὸ ἐζωγρημένον ποιεῖ. ἔστι γὰρ ὅτε καὶ πίστις τῶν προσιόντων σωτήριον. ταῦτα οὖν προφάσεις ἐκείνη αἰτήσει, καλῶν ἐξ ὀνόματος· ἢ καθάπερ ἐξ ὕπνου ἐγερθεῖσα πρῶτον ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμούς· εἶτα διὰ τοῦτο ἰδοῦσα Πέτρον μὲν καθίσει, τὸν πλοῦτον δὲ ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς ἀφῆς περιεύξεται. σὺ δέ μοι σκόπει τὸ κέρδος, πῶς πάλιν καὶ καρπὸν οὐ πρὸς ἐπίδειξιν ἔντα. διὰ τοῦτο [γοῦν] καὶ ἐκβάλλει πάντας ἔξω, καὶ διδάσκαλον καὶ τοῦτο μιμούμενος. ἔνθα γὰρ δάκρυα, τοιοῦτον μυρίζειν οὐ δεῖ τελεῖσθαι· μᾶλλον δὲ ἔνθα θαύματα, οὐ δεῖ δάκρυα παρεῖναι.

ΠΘΙΚΟΝ Ἀκούσατε, παρακαλῶ. εἰ καὶ μὴ τοιοῦτόν τι γέγονε, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς νῦν νεκροῖς μέγα τελεῖται μυστήριον. εἰπέ μοι· εἰ καθημένων ἡμῶν ἔπεμψεν ὁ βασιλεὺς τινα καλῶν εἰς τὰ βασίλεια, κλαίειν ἔδει καὶ θρηνεῖν; ἄγγελοι πρεῖσσον δὲ θεσπιῶν ἀπεσταλμένοι, καὶ λέγοντες, πρὸ αὐτοῦ πεμφθῶσι τοῦ βασιλέως καὶ σύνδουλον καλέσαι αὐτῶν, καὶ σὺ κλαίεις; οὐκ οἶδας οἷ μυστήριόν ἐστι τὸ γινόμενον; πῶς φεκτὸν καὶ φοβερόν, καὶ ὕμνων ἄξιον ὄντως καὶ χαρᾶς; βούλει μαθεῖν, ἵνα εἰδῇς ὅτι οὐχὶ δακρύων ὁ καιρός; τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας μᾶλλόν ἐστι τοῦτο μυστήριον. ὥσπερ γὰρ τινα οἰκίαν ἀφίσσα πρέμνοις ἡ ψυχὴ πρὸς ἑαυτῆς ἐπιζημίαν διασώτιλον· σὺ δὲ πενθεῖς; οὐκοῦν καὶ πικτομβίου τὸ παιδίον τοῦτο ποιῶ ἐγείρω. καὶ γὰρ τοῦτο τόκος ἐστὶν ἐκείνῳ βελτίων. πρέσεισι γὰρ ἐφ' ἑτέραν φῶς, ἀπολύεται ὥσπερ ἀπὸ δεσμωτηρίου πικρᾶς, ὡς ἀπὸ ἀγῶνος ἔξεισι. καί, φησιν, ὅτι μὲν τῶν βιοδοκίμων καλῶς ταῦτα λέγεις. καὶ τί πρὸς σέ, ἄνθρωπε; σὺ γὰρ οἶσθ' ὅτι βιοδοκίμων τοῦτο ποιῶ. εἰπέ δή μοι, τί τὸ παιδίον καταγώναι ἔχοις ἂν τοῦ μικροῦ; τίνος ἕνεκεν πεισθεὶς αὐτό; τί τὸ νεοφωτίστου; καὶ γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὸ αὐτὸ πρέσεισι. τίνος [οὖν] ἕνεκεν πεισθεὶς αὐτόν; οὐκ οἶδας, ὅτι καθάπερ ἥλιος καθαρὸς δύεισιν, ὅταν καὶ ψυχὴ σῶμα ἀπολείπουσα, μὴ καθαρεῦον σεσυρμένον λέπρᾳ φαιδρόν; οὐχ οὕτω βασιλέα ὑποδεχόμενα πόλεως μὴ τοσαύτης ὄντος σιγῆς ἰδεῖν, ὡς ψυχὴν ἀφέσαν σῶμα καὶ μὴ ἀγανάκτουν ἀπιοῦσαν. σύνισον πῶς ἐστὶν ἡ ψυχή; τὸ οἷα τότε ἐκπλήξει γέγονε, τὸ οἷον θαύμα, τὸ οἷα ἡδονή; τί πείθεις, εἰπέ μοι; μὴ γὰρ ὅτι ἀμύρτωλον τοῦτο μόνον ποιεῖς; εἶθε τοῦτο ἦν, καὶ οὐκ ἂν ἐκώλυσα καὶ πάνυ. εἶθε τοιοῦτος ὁ σκοπὸς ἦν. οὗτος ὁ θρῆνος ἀποστολικός, οὗτος ὁ θρῆνος καὶ διδασκαλικός. ἔκλαυσε γὰρ καὶ Ἰησοῦς τὴν Ἱερουσαλήμ. ἐβουλόμην τοῦτο διηρῆσθαι τῷ νόμῳ καὶ πάντα. ὅταν δὲ διακαλούμενος ῥήματα λέγῃς, καὶ στενάζῃ, καὶ πρέσεισαι, οὐχὶ ἅπαξ τοῦτο πείθεις; ἀλλὰ σκόπει. πάντησι, τέλειον ἀμύρτωλόν· καὶ ἐγὼ κατάξω δάκρυα· καὶ ἐγὼ σε μᾶλλον, ἴσως καὶ μείζονι πηγεία τῶν θείων ὁ τοιοῦτος, καὶ ἐγὼ θρηνήσω μὴ τοιοῦτο σκοπόν. οὐ σὲ δὲ μόνον τοιοῦτον δεῖ θρηνεῖν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν πόλιν ἅπασαν, καὶ σὺ ἀπάντων κλαῖε, καθάπερ σὺ ὅτι θανάτου ἀπαγομένους. ὄντως γὰρ θανάτου ἐστὶν ὅτι πονηρεύῃ, ὁ τῶν ἀμύρτωλον· ἀλλὰ τὰ μὲν κάτω γελᾶν). ἐστὶ ὁ θρῆνος καὶ φιλοσοφίας ὅτι, καὶ διδασκαλίας ἕνεκεν πολλοῦ· ὑγιοῦς δὲ μακροψυχίας. εἰ θρηνοῦμεν τοὺς θρηνοῦντας ἁπάντων, ζηλοῖμεν ἂν αὐτῶν διορθώσασθαι. ὥσπερ γὰρ εἰ κύριος ἦν φάρμακα ἐπινενοηκὼς κωλύοντα θάνατον ὑγιοῦν σῶμα πικρόν, ἐποίησας ἄν· οὕτω καὶ νῦν, εἴ [γε] τοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον, ἐκώλυσας ἂν καὶ ὅτι σοῦ, καὶ ἐκείνου τοῦτο γνώσεσθαι. νῦν δὲ ἀνίατα ἐστὶ τὸ γινόμενον· κυρίους μὲν ὄντας μὴ συγχωρῆσαι τοῦτον ἐπελθεῖν, ἀφῆναι γνώσεσθαι, γνώσεσθαι δὲ πειθοῦς. οὕτως θρηνῶν ἄξιοι· ὅταν καθαιρῶν τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, οἷα ἀκούσουσι ῥήματα, οἷα πείσουσι πράγματα; εἶχεν ἔζησαν οὗτοι· μᾶλλον δὲ Μαρκ. ιδ. κα. οὐκ εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ὅτι κακῶ. καὶ ὅτι τούτων δύκαιον εἰπεῖν· Συμφέρει σοι ἵνα ἀγνοῇς, εἰ οὐκ ἐγνώσθησαν. τί γὰρ ὄφελος, εἰπέ μοι, θρηνοῦντα ἀκαλῶσαι χρήσιμον ὅτι κακῶ τῆς ἑαυτῶν

κεφαλῆς

καὶ κατίσας, φησὶ, τῆς χλευῆς. σὺ ταῦτα δείκνυσι καὶ μέρος τὴν ζωὴν, εἶτα τὴν δύναμιν εἰσαγωγήν, τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ ῥήματος, τὴν δὲ ἀπὸ τῆς χλευῆς.

41 Δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα, ἀνέστησεν αὐτήν. καὶ φωνήσας τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας, παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. Τοῖς μὲν εἰς παράκλησιν, ὅτι τὸ ἀπίστασθαι τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὅτι θαῦμα εἶδον· τῇ δὲ εἰς προσοχήν.

42 Γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

43 Ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

Ὅρα δὲ ἄτυφον τὸν Πέτρου καὶ ὃ ἐπιφέρει· πῶς οὐ παρὰ ταύτῃ μόνῃ, οὐδὲ παρὰ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐπισήμων, ἀλλὰ παρὰ βυρσεῖ, ἀφ' οὗπερ εἰς ταπεινοφροσύνην ἐκάλεσαν, οὕτω τὸν βίον ἤρξατο αἴρεσθαι ἀφιεὶς, ὅτε τὸν μεγάλους ἐπαίρεσθαι. ὃς καὶ ἀφ' οὗπερ ἔκρινε διελθεῖν, ὅθεν τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας ἐδίδοντο οἱ πιστεύοντες. ἴδωμεν τοίνυν λύσωσιν τὰ εἰρημένα. ἐπιφέρεται, φησὶ, κελεύεσθαι τοῖς μαθηταῖς. οὐκ ἀναιρεῖται παραπλῆσαι, ἀλλ' ἀναγκαίως. μαθηταὶ δὲ καλοῦνται οὐ μὴν πεπιστευκότες εἰς τὸν χριστὸν τὴν διάνοιαν· διὸ καὶ μαθηταὶ πρώτως ἐκαλοῦντο τότε ἀφ' τῶν πολλῶν ἀρετῶν. ἐν γὰρ ἡ εἰκὼν τῶν μαθητῶν ἦν. πάντες ἐφοβοῦντο αὐτὸν, φησὶν. ὅρα πῶς ἐφοβοῦντο τὸν κοσμοῦντα· ὡσεὶ ἐπὶ τὸ δίος ἐνόμιζε. Βαρισάβας δὲ ἐπιλεγόμενος αὐτῷ, ἦγαγε παρὰ τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς. ἐμοὶ δοκεῖ ὁ Βαρισάβας δοῦναι αὐτῷ εἰς φίλος· διὸ καὶ πρῶτα διηγεῖται τὰ κατ' αὐτόν. τοῦτο δὲ τάττει αὐτὸς λέγων· οἶμαι δὲ ὅτι καὶ εἰς τοὺς ἄλλους οὐκ ἂν ἀξιώσειεν ὑπερβῆναι, εἰ μὴ τις ἀνάγκη γένηται αὐτῷ. καὶ ἐν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς περιτομῆς, λέγοντες· εἰσῆλθες πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. ἄρξας δὲ Πέτρος ἐκτιθέμενος καθεξῆς αὐτοῖς, λέγων· ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει θεωρίαν καταβαίνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ· εἰς ὃ κατανοήσας ἐνέβλεπον καὶ ἐθεώρουν τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι· ἀναστὰς Πέτρε θῦσον καὶ φάγε. εἶπον δὲ· μηδαμῶς κύριε, ὅτι κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δὲ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν ἀνεσπάσθη τὰ πάντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἦμεν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρός με. εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα μοι συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίνοντα. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. ἀπήγγειλε δὲ ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα· πέμψον εἰς Ἰόππην καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει ῥήματα πρὸς σὲ ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαι με λαλεῖν ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, καθὼς καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου, ὡς ἔλεγεν· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε πνεύματι ἁγίῳ. εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν ἐπὶ τὸν πιστεύσαντα ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν λέγοντες· ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσι τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς ζωήν. οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. τινὲς δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν. καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν, πολύς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔσης ἐν Ἱερουσαλὴμ περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν διελθεῖν ἕως Ἀντιοχείας. ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τὴν τοῦ θεοῦ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ· ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ. ἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὑρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε πρώτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς. Προφῆται κατῆλθον ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἀντιόχειαν. ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἄγαβος ἐσήμανε διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν μέλλειν ἔσεσθαι μεγάλην ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, ὅς ἐστιν ἐπὶ Κλαυδίου. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὃ καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐπέβαλεν Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ. ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον. ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων. ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν παραδοὺς τετράσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτὸν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα προαγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ, προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἤμελλεν προάγειν αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν δεδεμένος ἁλύσεσι δυσὶν, φύλακες δὲ πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων· ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσον αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. εἶπε δὲ ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. καὶ ἐποίησεν οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ· περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἀλλὰ ὅραμα ἐνόμιζεν βλέπειν. διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίγη αὐτοῖς· καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ὁ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν· νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἡρῴδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι ὀνόματι Ῥόδη. καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, ἀλλὰ εἰσδραμοῦσα ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον· μαίνῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον· ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενεν κρούων. ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ κύριος ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐκ τῆς φυλακῆς, εἶπέν τε· ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. γενομένης δὲ ἡμέρας οὐκ ὀλίγος ἦν τάραχος ἐν τοῖς στρατιώταις τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. ὁ δὲ Ἡρῴδης ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρὼν ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ Ἰουδαίας εἰς Καισάρειαν διέτριβεν. ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· οἱ δὲ ὁμοθυμαδὸν παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως φίλον ἠτοῦντο εἰρήνην διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ βασιλείου. τῇ δὲ τακτῇ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρῴδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανεν καὶ ἐπληθύνετο. Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον. ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι ὡς Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρῴδου τοῦ τετραάρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος. λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν. αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν, ἐκεῖθεν δὲ ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον. καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου εὗρόν τινα μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον ᾧ ὄνομα Βαριησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ συνετῷ ἀνδρί. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. Σαῦλος δὲ ὁ καὶ Παῦλος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν εἶπεν· ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς τοῦ κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπίστευσεν ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου. ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας. Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλήμ. αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες· ἄνδρες ἀδελφοὶ, εἴ τις ἔστιν λόγος παρακλήσεως ἐν ὑμῖν πρὸς τὸν λαὸν, λέγετε. ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν· ἄνδρες Ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεὸν, ἀκούσατε. ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ ὑψώσεν τὸν λαὸν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου καὶ τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρονόμησεν τὴν γῆν αὐτῶν ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα. καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως προφήτου Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. κἀκεῖθεν ᾐτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς Σαοὺλ τὸν τοῦ Κὶς ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν ἔτη τεσσαράκοντα· καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυὶδ εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας· εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου ὁ θεὸς κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ. ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγεν· τίνα ἐμὲ ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεὸν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη. οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν· καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες ἐν αὐτῷ ᾐτήσαντο Πιλᾶτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἵτινες νῦν εἰσὶν μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκεν τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν· ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά. διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν· ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν οὐκ εἶδεν διαφθοράν. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ Μωσέως δικαιωθῆναι ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται. βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις· ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν. ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ. τῷ δὲ ἑξῆς σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου λαλουμένοις βλασφημοῦντες. παρρησιασάμενοι δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον· ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρώτως λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος· τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἐχάρησαν καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου καθ' ὅλης τῆς χώρας. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκτινάξαντες τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπλήρουντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον καὶ ἐκεῖ εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν. καὶ τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. οὗτος ἤκουσεν τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι εἶπεν μεγάλῃ τῇ φωνῇ· ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἥλατο καὶ περιεπάτει. οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λυκαονιστὶ λέγοντες· οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. ὁ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελεν θύειν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον κράζοντες καὶ λέγοντες· ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἴασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς. ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως νομίσαντες αὐτὸν τεθνηκέναι. κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες αὐτοὺς ἐμμένειν τῇ πίστει καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς Παμφυλίαν καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέ

33 Εὗρε δὲ ἐκεῖ δύο θεσπέσια Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ὃς ἦν παραλελυμένος, 33

34 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα, ἰᾶταί σε * ὁ Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ παραχρῆμα ἀνέστη. [Καὶ] ἆρά τι μὴ ἀέρμυτε τὸν πίστιν τὸν ἀδρόν, μηδὲ ἐρώτησιν εἰ βάλετο θεραπεύθηναι; μάλιστα μὲν οὖν καὶ πολλοὶ παραλύσεσι ἐλύετο τὸ σῶμα. ἀνέστη μᾶλλον καὶ ὁ κέρδος ὅσον. [ἐπαγγελία λέγει.] 34 * Ιησους

35 καὶ εἶδον * πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σαρωνᾶν, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον. Καλῶς ἔστιν εἶπεν· ἐπίσημος γάρ ἐστιν ὁ ἀνήρ. ὅθεν καὶ ἔλεγχον δίδωσι τῷ σημείου, [ὃ ἀρᾶται τὸν χριστόν.] οὐ γὰρ δὴ τῶν ἰσοσημάτων ἀπήλαυσεν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑγείας πρῶτον ἔτυχεν ἐν τῷ ἰαμῷ. ἄλλως τε, καὶ τότε ὅπου ἦσαν τεκμήρια τῆς οἰκείας παραχρῆμα δυνάμεως, ὥστε εἰκότως οὐκ ἀπῄτησε τὸν πίστιν ὁ ἀνήρ, ὅπου γε καὶ τὰ χαλεπὰ ἀπῄτησαν. καθάπερ οὖν ὁ Χριστὸς ἀρχέμυθος τῶν σημείων οὐκ ἀπῄτησε πίστιν, ὅπου γε καὶ ὅπου. ὁ Ἱεροσολύμοις μὲν γὰρ εἰκότως ἡ πίστις αὐτῶν προέτεινε ἀπαιτοῦσα· ὅλην γὰρ τὴν πίστιν οὖσαν στωμύλον ἀθετείας, πᾶσι ὁδὸς ἔξεπλησε, ἵνα ἐρχομένου δὲ Πέτρου καὶ ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. πολλὰ γὰρ εἶχεν σημεῖα· ὁ δὲ ὧν τοῦτο προῆκεν συμβαίνει. τὰ μὲν γὰρ τῶν σημείων ὑπὲρ τοῦ οὐ ἄλλως ἐπιτελούμενα ἐγίνετο· ἃ δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν πιστευόντων παραλήψεως. 35 * αὐτὸν, γρ

36 Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά (ἡ διερμηνευομένη λέγεται) Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει.

37 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν, ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ.

38 Ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ Ἰόππῃ, οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, παρακαλοῦντες μὴ ὀκνῆσαι διελθεῖν ἕως αὐτῶν.

Διὰ τί παρεκάλουν ἀποθανεῖν; ἆρά τι μὴ ἐσκύλη Πέτρος ἐν τοῦ τότε; αἰδέσιον ἡγοῦντο λοιπὸν φιλοσοφοῦντες ὑπὲρ τὴν τοιαύτην τοῦ μαθητοῦ σκύλην ἐν τῷ κηρύγματος παραιτεῖσθαι· ἐπεὶ καὶ ἆρα τοῦτο λέγει, ὅτι ἐγγὺς ἦν, ὥστε διὰξαι ὅτι ἐν τάχει πρέσβεις τοῦτο ἤτουν· προηγουμένως δὲ ἐκεῖνο. μαθήτρια γάρ ἦν.

39 Ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· οἳ παραγενόμενοι ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον. Οὐ παρεκάλουσι, ἀλλ' αὐτῷ ὑπετίθεσαν, ἵν' [ἐξ ἑαυτῆς] τὸν ζῶον αὐτὴν χαρίσηται. ὅτως ἐν ζωῇ πληρῶται ὃ, Ἐλεημοσύνη ῥύεται ἐκ θανάτου.

Καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν ὢν ἡ Δορκάς. Ἔνθα προῆκειτο τι θηκίον τῷ Πέτρῳ ἀνάγνωσι· ἴσως οἰόμενοι παρὰ φιλοσοφίαν αὐτῷ τι χρείαν. εἶδες πόσην ὑπόδοσις γίνεται; οὐχ ἁπλῶς ἦν παρέσχεται ὃ ὄνομα τῆς γυναικός, ἀλλ' ἵνα μάθωμεν, ὅτι φερώνυμος ἦν, ὅτως ἐγρηγορῆσα καὶ ἐφύσα ὥσπερ Δορκάς. πολλὰ γὰρ καὶ οἰκτρομυκῶς ὀδύρατο πένητας, ὡς πολλάκις πρὸς ὑμᾶς εἶπομεν. πλήρης, φησὶν, ἦν ἀγαθῶν ἔργων ὧν ἐποίει. μάλα τῆς γυναικὸς ὃ ἐγκώμιον, εἶγε ἀμφότερα ὅτως ἐποίει, ὡς ἀμφοτέρων τὴν πεπληρωμένην. δῆλον δὲ, ὅτι παρῆν ἐκείνοις, ἐν τότε τοῦτο ἐποίησατο ἐπιμέλειαν. ὅσα ἐποίει, φησὶ, μετ' αὐτῶν ἡ Δορκὰς ὅσα. πολλὴ ἡ ταπεινοφροσύνη. οὐ γὰρ ὥσπερ ἡμῖς, ἀλλὰ κοινὴ πάντες ἦσαν, πολλῷ τῆς ἐλεημοσύνης ποιούμενοι λόγον. χ. εἰς τὴν Ἰόππαν ἐλθὼν ὁ Πέτρος ἀπὸ φιλοσοφίαν. χ. ἴσως ἐδάκρυσε χ. ἀκούει

40 Καὶ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο. Ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε· Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε. Τί δήποτε πάντας ἐκβάλλει; ὥστε μὴ συγχυθῆναι τοῖς δάκρυσι, μηδὲ ἀφαπαγῆναι. καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο. τοῦτο δῆγμα ἐπιτεταμένης θύρας.

καὶ

μα ἑρμηνεύεται. ὅθεν καὶ φίλος τῷ Παύλῳ γέγονεν. ὅτι ὁ χριστὸς ἰῶ σφόδρα ἐστὶ δύσφραστος, τοῦτο ἐστὶν οὐκ ἀπὸ τοῦ μὴ χέσεως, ἐστὶν οὐκ ἀπὸ τοῦ κῦ Ἰωάννου δῆλόν ἐστιν. ὅθεν οὐδεὶς οὐ φοβεῖται, ἀλλὰ διηγεῖται πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε Ⓦ Κύριον. Καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαῤῥησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ [Κυρίου] Ἰησοῦ. Εἰκὸς αὐτὸν [δὲ] καὶ ἐν
5 Δαμασκῷ ἀκηκοέναι τὰ κατ' αὐτόν. διὸ καὶ τοῦτα ἐκείνων κατασκευαστικὰ ποιεῖ, διὰ τῶν ἔργων βεβαιῶν τὰ λεγόμενα.

28 Καὶ ἰὼν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐν Ἱερουσαλήμ,

29 Καὶ παῤῥησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ελ-
5 λληνιστάς. Ἐσπούδαζε Ⓐ μαθηταὶ ἐφοβοῦντο αὐτόν, Ⓐ ὃ ἀπίστουσι οὐκ ὀλίγοι αὐ-
10 τῶν, διὰ τοῦτο αὐτῷ ἐκεῖθεν λύει ὁ θεός. ἐλάλει τε ἐστὶ συνεζήτει, φησὶ, πρὸς τοὺς Ελληνιστάς. Ελληνιστὰς τοὺς Ελληνιστὶ φθεγγομένους λέγει, καὶ τοῦτο σφόδρα ⟨ρφως. ἐκείνοι γὰρ⟩ Ⓐ ἄλλοι οὐκ ἰδίᾳ αὐτοῖς ἠθέλησαν, Ⓐ βαθεῖς Ἑβραῖοι· Οἱ δὲ ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. Τῆς σφοδρότητος καὶ τῆς κῦ χάριτος ἰκανὸν τοῦτο τεκμήριον, ἐστὶ δὲ σφόδρα λυπεῖσθαι ⟨ῷ μεγίστῳ.

15 30 Ἐπιγνόντες δὲ Ⓐ ἀδελφοὶ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν. Διὰ φόβου ἔστω τοιοῦτοι. φοβηθέντες γὰρ λοιποὶ μὴ ⟨ωτοι ἠθέλησαν, οἷ⟩ δὴ Στεφανᾶ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν, Καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν, Αμα δὲ κηρύξοντα, ἐν ᾧ ἀσφαλείᾳ μᾶλλον ἐσόμενον, ἅτε οἰκεῖα παιδεύσει. ἔφασί μοι τινες ὁ πάντα χρῆσιν ἔχει, ἀλλὰ συγχωρεῖ αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐν οἰκείᾳ σοφίᾳ οἰκονομεῖν πολλὰ ἐν ἀνθρώποις. εἰ γὰρ ἐπ'
20 αὐτοῦ τοῦτο γέγονε, πολλῷ μᾶλλον ἐπ' αὐτῷ. συγχωρεῖ τοίνυν, ἵνα τῶν ῥαθύμων τινὰ ποιήσασι σκοπόν.

31 Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθ' ὅλης τῆς Ιουδαίας ἐστὶ Σαμαρείας εἶχον εἰρήνην, οἰκοδομούμεναι ἐν πορευόμεναι τῷ φόβῳ Κυρίου, ἐν τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνοντο. Μέλλει λέγειν ὅτι κάτεισιν ὁ Πέτρος. ἵν' οὖν μὴ φόβος τίς νομίσῃ τις, περὶ
χ. Μέλλει δὲ Πέτρου λέγειν, ἐν ᾧ πρὸς τοὺς ἁγίους κάτεισιν.
25 περὶ ὡς εἶχον αἱ ἐκκλησίαι διηγεῖται, δείκνυσι ὅτι διωγμὸς ὅτι ἰῶ, ὁ Ιερουσαλὴμ μὴ ἰῶ· ὅτε μὲν ἡ πάντα χορὸς ὁ τῆς ἀσφαλείας τὰ τῆς ἐκκλησίας, τότε λοιποὶ ἐν τὰ Ιερουσάλυμα ἀφίησιν. ὅπως ἰῶ θερμὸς ὁρμᾷ ἐστὶ σφοδρός. οὐ γὰρ ὁπῇ Εἰρήνη ἰῶ, ὁ ὁμιλεῖ μηδὲ δῆλον εἶναι τῆς αὐτοῦ προθυμίας. ἐν διὰ τί, φησὶ, τοῦτο ποιεῖ, ἐν ἔρχεται Εἰρήνης ὅσης ἐν μὴ ὁ Παῦλον ἀπολεῖν; ὅτι αὐτοῖς ἡδὺ ἦν μάλιστα, ἅτε πολλάκις θαυμάσαντας ἐν ὑπὸ τοῦ πλήθους θαυμα-
30 σθέντας· ἐκεῖνα ὁ κατιδεῖν ἦν, ἐν μᾶλλον πρὸς αὐτὸν ἠγάπων. Εἶδες πῶς Εἰρήνη Ⓦ πόλεμον ἐκδίκησεν; μᾶλλον ὁ. Εἶδες πῶ ἐποίησεν ὁ πόλεμος ἐκεῖνος; διέσπειρε τοὺς τοῦ Εἰρήνου ποιοῦντας ὅτι τῆς Σαμαρείας· κατηχεῖτο ὁ Σίμων ὅτι τῆς Ιουδαίας ἐν κῦ Σαπφείρα γέγονεν. οὐ τοίνυν, ἐπεὶ Εἰρήνη ἰῶ, ἐκλελυμένα τὰ πρόγματα ἰῶ· ἀλλὰ τοιαύτη ἰῶ ἡ Εἰρήνη, ὡς ἐν πολεμικώτατος δῆλον.

35 32 Ἐλθὲ δὲ Πέτρος διερχόμενος δὲ πάντων κατῆλθε καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν. Καθάπερ τις στρατηγὸς εὐτάκτως ἐπάξας ὑπισχνεῖται, ποῖον εἶπε συγκεκροτημένον μέρος, ποῖον τὸ κόσμιον, ποῖον τῆς αὐτοῦ δίκαιος προθυμίας. ἔστι πάντα χορὸς αὐτοῦ πρόθυμα ἐν ἀνεπίληπτα ἐν πρέποντα διεισκύκλωμεν. ὅτι ἐλέησεν ἐδῶ Ⓦ ἀπίστους, οὐκ ἀπρεπές· ὅτι ἀγαλλόμενος τοῖς Ιουδαίοις πρὸς τὸ μὴ μίσους· ὅτι θεραπεύσας Ⓦ χωλὸν· ὅτε δημι-
40 ουργήσας, οὐκ ἀπὸ τῶν ἄλλων ὅτι· ὅτε πρὸς τὸν ἀρχοντας, οὐκ· ὅτι πρὸς Ανανίαν· ὅτε ἀπὸ τῆς σκιᾶς ἰάσεις ἐγίνοντο, οὐκ ἰῶ. ἐν ἔνθα μὲν ἰῶ κίνδυνος, οὐκ, ἐν ἔνθα οἰκονομία· ἔνθα δὲ γαλήνης τὰ πρόγματα γένοιτο, καὶ πάντες. ὅπως οὐκ ἀπὸ τοῦ μείζονα. [πάλιν] ὅτε θαυματουργήσας ἐδῶ, ἀλλὰ πρόσπεσε· ἐν σὺ ζῶθα πάλιν οὐκ ποῦ δὲ ἑαυτῷ ἐν ὁδοιπορεῖ.

33 Εὗρε

Θεόν. αὖ τὰ καθ' ἡμᾶς κατασκευάσωμεν καλῶς, πάντως ἔσται ὀκφία, [ℭ] ὥσπερ φυσικόν τι πρᾶγμα ἔψυται. Οὐκ ἔστι λαθεῖν φῶς χρεμάσασα, οὐκ ἔστι κρυβῆναι λαμπάδα ὅτε ταύτην· μὴ δὴ ἀμύνωμεν. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ κέρδος εἰς τὰ ἡμᾶς, εἰς τὸν ὠφελουμένους ἀφικνεῖται· οὕτως ἀπὸ τῆς κακίας διπλῆ πάλιν ἡ ζημία, εἰς τὰ ἡμᾶς, εἰς τὰ τοὺς βλαπτομένους ἀφικνουμένη. ἔστω τις, εἰ βούλει, ἰδιώτης μυρία κακὰ ποιῶν πάντας κακά, ἀλλ' ἡ μηδεὶς ὀκφίσει ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ ἡ θεραπεύσει. πάσης τοῦτο διδασκαλίας οὐκ ἰσχυρότερον; πόσων λόγων; πόσων παραινέσεων; πῶς οὐχ ἱκανὸν σῶσαι ψυχὴν ἡ μαλάξαι; τοῦτ' [οὖν] εἰδότες, ἐχώμεθα τῆς ἀρετῆς, ὡς οὐκ ἄλλο ἕτερος σωθῆναι, ἢ μὴ τούτων τῶν καταρθωμάτων τὸν στέφανα ζωὴν ἀφανίσαντας, ἵνα ἡ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν ἡ ἀεί, ἡ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κα 26 ΠΑΡΑΓΕΝΟΜΕΝΟΣ ΔΕ Ο ΣΑΥΛΟΣ ΕΙΣ Ἰερουσαλήμ, ἐπειρᾶτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς, ℭ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτὸν, μὴ πίστιν βάντες ὅτι ἐστὶ μαθητής. 27 Βαρνάβας ὁ ἐπιλεγόμενος αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, ἡ διηγήσατο αὐτοῖς, πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν Κύριον. x. αὐτὸν

Γέν. α ις. Ἄξιον ἐνταῦθα διαπορῆσαι, πῶς ἐνταῦθα τῇ πρὸς Γαλάτας φησὶν, ὅτι οὐκ ἀπῆλθον εἰς Ἰερουσόλυμα, ἀλλ' εἰς Ἀραβίαν ℭ Δαμασκὸν, ἡ ὅτι μετὰ τρία ἔτη ἀνέβαινεν εἰς Ἰερουσόλυμα ἱστόρησε Πέτρον, ἡ ὅτι τοὺς τῶν ἀποστόλων εἶδεν· ἐνταῦθα ἡ τὐναντίον, ὅτι Βαρνάβας ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἀποστόλους. ἢ τοίνυν τοῦτό φησιν, ὅτι οὐκ ἀπῆλθον ὡς ἐμαθήθαι. λέγει γὰρ ἐκεῖ, ὅτι Οὐ προσανεθέμην σαρκὶ ἡ αἵματι, οὐδὲ ἀπῆλθον εἰς Ἰερουσόλυμα πρὸς τοὺς τῶν ἐμοὺ ἀποστόλους· ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ὅτι ἡ ὑπέστελλε ἡ ἐνταῦθα Δαμασκῷ, μὴ δὲ ἐλθὼν αὖθις ἀπὸ Ἀραβίας γέγονε, φησὶν. εἶτα πάλιν ἡ δεύτερος μὴ δὲ ἐκεῖθεν ἐλθών. αὖθις γοῦν οὐκ ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς ἐπιμελᾶτο κολλᾶσθαι, ἅτε οὐ διδάσκαλος ὤν, ἀλλὰ μαθητής. ἆρα οὐ διὰ τοῦτο ἀπῆλθε, ἵνα πρὸς τοὺς τῶν αὐτοῦ ἀποστόλους ἀπέλθῃ. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἦν ἐμαθεν. ἢ ταύτην τὴν ἀπόδοσιν οὐ λέγει. ἀλλ' ἀφίησιν, ὡς εἰ ἤδεσαν ὅτως· ἀπῆλθεν εἰς Ἀραβίαν· εἶτα ἦλθεν εἰς Δαμασκόν· εἶτα εἰς Ἰερουσόλυμα· εἶτα εἰς Συρίαν. ἢ εἰ μὴ ἤδεσαν, πάλιν οὕτως· ὅτι ἀπῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· εἶτα εἰς Δαμασκόν ἐξεπέμφθη· εἶτα εἰς Συρίαν· εἶτα εἰς Δαμασκόν πάλιν· εἶτα εἰς Καισάρειαν, καὶ τότε ἀφ' ἁπάντων ἐτῶν, ἕως ὅτε τοὺς ἀδελφοὺς ἀνήγαγε μετὰ Βαρνάβα. ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἕτερον λέγει χρεών. ὁ γὰρ ἱστοριογράφος πολλὰ ἐπιτέμνει, ἡ πολλοὺς σιωπᾷ λόγους. ὅρα πῶς οὐκ ἔστι φιλόπονος, οὐδὲ διηγεῖται τὸν ὅλον ἐκείνου, ἀλλὰ παραπέμπει. πάλιν ἤ ὅτως ἄρχεται, καὶ φησὶ· παραγενόμενος ἤ εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐπειρᾶτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· ℭ ἤ ἐφοβοῦντο αὐτὸν. καὶ ἀπὸ τούτου πάλιν ὁ ἑρμηνεὺς τοῦ Παύλου δύσκυπτος· οὐκ ἀπὸ Ἀθηνῶν, οὐδὲ ἀπὸ τῶν θαυμαζόντων αὐτοῦ ἐκεῖ· ἀλλὰ ἡ ἀπὸ τῶν ἐν Ἱερουσολύμοις. οὐ γὰρ ἦν ὅτως πρόσδοκίας ἀνθρώπινος ἐκεῖνος. ἡ ὅρα αὖθις οὐ πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἀπέστη ἀφ' ὧν μετεμέλετο, ἀλλὰ πρὸς τοὺς μαθητάς, ἅτε μαθητὴν ὄντα. ὅπου γὰρ ἐνόμιζετο ἀξιόπιστος εἶ). Βαρνάβας ὁ ἐπιλεγόμενος αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, ἡ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν Κύριον. Ὁ Βαρνάβας οὗτος, ἐπιεικὴς ἦν καὶ ἥμερος καὶ ἀνθρωπος ἰδεῖν· υἱὸς ὁ παρακλήσεως τὸ ὄνο-

μα

Οὐδὲ πω ἀπήρτισε αὐτῷ τὰ τῆς Εἰς σὺν αὐθεφπίνης οἰκονομίας. Τοιαύτην εἰ χρὴ τ ψυχὴν τῶ χριστιανοῦ· ἀπὸ παροιμίων ἢ ἀπὸ βαλερίδος αὐτὴν ἐδίκαιον ὁ χαρακτὴρ Παῦλος· μᾶλλον ἢ ἢ παρ' ταῦτα." εἰ οἷς γὰρ ἡ χρ γνῶσιν ἐποίει, αὐθεφπίνῳ κινδύνῳ λογισμῶ
κ. ἡ ὡς εἰς ἡ χρ. μῶ. ἐν. ἰς ὡφ. διε παρέτεινε. Εἰ γὰρ μὴ Τοσοῦτον χρόνον οὐκ ἤλκυσε αὐθηδύσαι, πολλῷ μᾶλλον εἰ ἀρχὴ
5 τῆς ἐμπορείας ἀρ τῶν λιμένων ἐξελθών. οὐκ ἐξαρπάζει ἢ αὐτὸν ὁ Χριστὸς τὸν κινδυνον, ἀλλ' ἀφίησιν, ὅπῃ βούλεται ἢ αὐθεφπίνη σωθέσει πολλὰ γένεσθαι. ἄλλως ἢ, ἀφίησιν, ἵνα μαθωμεν ὅτι ἢ αὐτοὶ αὐθεφποι ἦσαν, ἢ ὅτι οὐ πάντα ἐξὸν τὸ πρῶ" ἡ χάρις ἐπήρκει· ἐπεὶ, Εἰ μὴ τοῦτο ἦν, ξύλα ἁπλῶς ἐνομίσθησαν ἄν" *. δῆλον τοι τοῦτο πολλὰ ἢ αὐτοὶ ὡκονόμουν ἐξὸν τῶν παραγμάτων. τοῦτο ἢ ἡμῖς ποιῶμεν, καὶ ὕστερον τῆς τῶν ἀδηφάγων ὀρεγόμεθα
κ. τῆς χάριτος ἵνα * αὐτὰ πα.
10 σωτηρίας. τοῦτο μάρτυρίου οὐκ ἔλαττον μηδὲν παροιτίσασθαι παθεῖν δῆλον ποιεῖ τῶν πολλῶν σωτηρίαν. οὐδὲν ὕστερον βλάπτει Θεόν. πάλιν ἐρεῖ, ὁ πολλάκις εἶπον, ἐρεῖ ἢ, ὅτῃ σφόδρα αὐτὸ βούλεται. ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς τὸ αὐτὸ ἐποίει, ὡς ἀφέσεως παροιμίαν ἢ λέγων· Ὅταν παρακληθῶσιν ὑμῖς, ἀφίετε, Εἰ τι κατά τινος ἔχετε. πάλιν ὦ Πέτρῳ δῆλε- Ματθ. ε. κγ.
γόμενος· Οὐ λέγω σοί, φησιν, ὅτι ἄφες ἕως ἑπτάκις· ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά, ἢ δῆλ Ματθ. ιη. κα.
χ. ἀφῆκε
15 τῶν ἔργων" ἀφίησι δὲ Εἰς αὐτὸν πλημμελήματα. οὕτω δὲ ὑμῖς, ὅτῃ ἴσμεν τὸν ὅρον χριστιασμοῦ ὄντα, δῆλ πάντας ἐπὶ αὐτῷ δεῖ παλεγόμεθα. Σοδὲν ψυχρότερον χριστιανοῦ ἑτέρως μὴ σώζοντος. οὐκ ἴσχις σὺ ταῦτα πιεῖν εἶπῃς. ἢ γὰρ τὰ δύο καταδεχόμενα λεπτὰ Λκ. κα. β.
κατηγορήσει· ἢ Πέτρος ἔλεγε, Ἀργύριον δὲ χρυσίον ὑχ ὑπάρχει μοι· ἢ Παῦλος ὕστερον ἐδὲ Πραξ. γ. ς.
πίνης; ὡς ἢ πεινάσας πολλάκις ἢ τὰς αἰαγκαίας ἐπορῦσας ἐφῆς. οὐκ ἴσχις δυσχέρειαν
20 Εἰπῆν. ἢ γὰρ ἰσχνοὶ ἄσημοι ἦσαν δὲ ἐξ ἀσήμων. οὐκ ἴσχις ἰδιωτεύειν παροδεῖσθαι. ἢ γὰρ ἰσχνοὶ ἀγράμματοι ἦσαν. καὶ δοῦλος ἦς, καὶ δραπέτης, δυνῶσι τὰ παρὰ σαυτῆ πληρῶσαι· ἐπεὶ ἢ ὁ Οἰκόνομος Τοιοῦτος ἐδῶ. ἀλλ' ὅρα πού καλῆ αὐδεῖ, ἢ Εἰς πόσοι ἄγει ἀξίωμα. Ἵνα κτήσωμαί μοί, φησιν, τοὺς δισμοὺς μου. οὐκ ἴσχις ἀσθενεῖν Εἰπῆν· ἐπεὶ δὲ Τι- Φιλιπ. α. ι.
μόθεος Τοιοῦτος ἐῶν, πυκνὰς ἴσχων ταῖς ἀσθενείας. ὅτῃ ἢ ἀσθενὴς ἐῶν, ἄκυρε· Οἵῳ ὀλίγῳ χρῶ α. Τιμ. ε. κγ.
25 Δῆλ ὁ τοιαῦτόν σε ἢ ταῖς πυκναῖς σε ἀσθενείαις. δυνάμεναι ἕκαστος ὁ πλησίον ὠφελεῖν, ἐαὶ δήλη τὰ πῦρ αὐτῷ πλησιῶν. ὑχ ὁρᾷς τι τὰ δένδρα ταῖς ἄκαρπα πῶς ὄντι ἰσχνά; πῶς καλῆ; βιμάκη," λῆα δὲ ὑψηλά; ἀλλ' Εἰ παρέδισεν ἔχοιμεν, βυλοίμεθα ἂν" ῥοιὰς, ἐλαίας ἐ-
χ λίαν χ. ῥοὰς, χθρὰ καρπίμους πολλῷ μᾶλλον, ἢ ταῦτα. ἐκεῖνα γὰρ πρὸς πέρψιν Εἰσίν, οὐ πρὸς ὠφέλειαν, ἢ ἡ ὠφέλεια ἢ αὐτῶν μικρά τίς ὄντι· Τοιοῦτοί Εἰσιν ὁ ταῖς αὐτῶν μόνοι σχοποῦντες· μᾶλ-
30 λον ἢ Σοδὲ Τοιοῦτοι. πρὸς γὰρ κτῆσιν ὀπτικὴ ἦσι ὄτοι· ἐπεὶ ἐκεῖνα δὲ πρὸς οἰκοδομήν, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἐνδον. Τοιαῦται ἦσαν ἢ αἱ πλοῖοι, ἀγναὶ μὲ ἢ κόσμιαι δὲ σώφρονες, Σοδεὶς ἢ χρήσιμοι· δῆλ ἢ κεκαχημένοις· Τοιοῦτοι" ἦσαν ὁ μὴ ἀφέψαντες ὁ Χριστόν. ὅ-
χ. ἐκεῖνα ρα γὰρ τούτων Σοδὲν ἐγκαλούμενοι ἐκὰ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, οὐχ ὅτι ὑπῆρχον, οὐχ ὅτι ὑπῆρχον, Σοδὲν ὅλως· ἀλλ' ὅτι ἑτέρῳ μὴ γένεσθε χρήσιμος. Τοιοῦτος ἐῶ ὁ τὸ πά-
35 λαιτον κατορύξας, ἀλησθοῦ πρεχόμενος μὲ βίου· ἑτέρᾳ ἢ Σὸκ ὢν χρήσιμος. πῶς ὅτι χριστιανὸς ὁ Τοιοῦτος, Εἰπέ μοι; ἐαὶ ζύμη ἀναφυρῶσα ἀλεύρῳ μὴ μετασήσει εἰς πᾶν αὐτῆς ἕξη ὃ πρῶ, ἆρα ζύμη τὸ Τοιοῦτόν ὅτι; τί δαί, Εἰ μὴ μόνοι ἀναπλήσειε τῆς εὐωδίας Σοῦ πλησιάζοντας, μόνοι ἀὶ τοῦτο καλέσαιμι; μὴ Εἰπῆς, ἀδυνάτοι μοί ὅτι ἑτέρους εἰσαγα-
χ. οὖν γεῖν. ἂν γὰρ ἢς χριστιανὸς, ἀδυνάτοι τὸ μὴ" ὕστερον ἡμεῖσθαι. ὥσπερ γὰρ τὰ ἐν τῇ φύσει ἀναν-
40 πόρρατά ὅτι, ὕστερον ἢ ταῦτα. ἐν γὰρ τῇ φύσει τοῦ χριστιανοῦ κεῖται τὸ παράγμα. μὴ ὕβριζε ὁ Θεόν. ἂν Εἰπῆς, ὅτι ὁ ἥλιος οὐ δυνάται φαίνειν, ὕβρισας αὐτόν· ἂν Εἰπῆς, ὅτι ὁ χριστιανὸς οὐ δυνάται ὠφελεῖν, ὕβρισας ὁ Θεόν, ἢ ψυχῶν Εἰπας. εὔκολον γὰρ τ ἥλιον μὴ θερμαίνειν, μηδὲ φαίνειν, ἢ ὁ χριστιανὸν μὴ φωτίζειν· εὔκολον τὸ φῶς εἶ σκότος, ἢ τοῦτο ἡμεῖσθαι. μὴ δὲ λέγε, ὅτι ἀδυνάτον. ἀδυνάτου γὰρ τοιαῦτόν ὅτι. μὴ δὲ ὑβρίζε ὁ Θεόν.

τοῖς ἀποστόλοις προσήρχετο. ὅρα δὲ πόσων ἀμελητῶν τὴν ἐμφρονεστέραν τυγχάνων ὁ Παῦλος. ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἠσχύνετο τούτοις, οὐδὲ ἀνεκαλύπτετο, ἀλλὰ καὶ ἐπεθύμει τὰ Σαύλου δὴ μᾶλλον ἐπεδείκνυτο ἢ σπουδάζων τοὺς Ἰουδαίους· τοῦτο γάρ, ἐπισκώπτει, οὐκ εἶπε τί εἰπεῖν. συμβουλεύων ὅπως Χριστὸς ὅστις ὁ Χριστός. διδάσκων, φησί. διδάσκαλος καὶ νομοθέτης ἦν. 5

23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἑπτά, συνεσκευάσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι αὐτόν.

Ἐπὶ τοσούτοις σημείοις συλλογισμὸν ἔρχονται πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι. οὐκέτι γὰρ συκοφαντίας καὶ κατηγορίας ἢ ψευδομαρτυρίας ἐπιζητοῦσιν· οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἀνέχονται τούτων· ἀλλά τί; λοιπὸν αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν τοῦτο ἐργάζονται. ὅπου γὰρ εἶδον ἐπιτειθόμενον τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ δικαστὰς καθίζουσιν. 10

24 Ἐγνώσθη δέ, φησί, τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. προετήρησε τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτοὶ αἰσθοῖτο. Διατί; ὅτι πολλῶν ἀφορμὰς ἐπιστήσει τοῦ αὐτοὺς τοῦ ἤδη γεγονότος σημείου, τοῦ πεντακισχιλίου, τοῦ τρισχιλίου, πολλῶν ἁπλῶς. καὶ ὅρα αὐτοὶ πάντως οὐ χρῆται σωζόμενοι, ἀλλ' ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ· ἵνα μάθῃς τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ χωρὶς σημείων λαμπρότητος. χ. τῶν καὶ πολλ. ¶ ὁ κωδὶξ ἐκεῖνος 15

25 Λαβόντες δὲ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ νυκτὸς καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους χαλάσαντες ἐν σαννίδι. Εἰκότως· ἵνα ἀνύποπτοι ἦσαν τὸ πρᾶγμα. τί οὖν; δοκοῦσι κίνδυνον ὑφεῖναι, ἁρπαγὴν ἔσεσθαι; οὐδαμῶς· ἀλλ' ἀπὸ χρείας ἐνταῦθα μειζόνως ἀνῆκεν ἑαυτὸν ἐξάγοι. ὅπου γὰρ ἀκριβῶς ἐπίστευσεν, ἄπιστον ἦν ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. διὰ τοῦτο μὲν ἡμέρας ἑπτὰς τοῦτο ἐποίησε. πότε τοῦτο ἔστη; εἰκὸς αὐτοὶ μὴ βούλεσθαι τοὺς ἐξελθεῖν ἐκεῖθεν, πολλῶν ἴσως παραποιοῦντων. ὅπου ἦν ἔμαθε, τότε ἐπέστειλε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ γὰρ μαθητὰς εἶχεν ἀξίους. χ. φέρει 20

β. Κορ. ια. λβ. τοῦτο ἀφηγοῦμαι ἕλεγεν· Ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτας ὁ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Δαμασκηνῶν πόλιν, πάσας μεθ' ὅλων. καὶ ὅρα ὁ διαγελᾶς μὲν οὐδὲν φιλοπόνως λέγοντα, οὐδὲ λαμπρυνόμενον ἐφικνούμενον Παῦλον· ἀλλὰ μόνον ὅπως ἐπόμενον τῷ βασιλέα. μόνον οὖν αὐτὸν ἐξέπεμψαν, καὶ οὐδέν μετ' αὐτοῦ· καὶ τοῦτο δὲ συμφέροντος, ὡς αὐτὸν φιλοῦσαν τοῖς ἀποστόλοις ἡ Ἱερουσαλήμ. μᾶλλον δὲ αὐτοὶ μὴ ἐξέπεμψαν, ὡς ἂν τότε λοιπὸν ἑαυτῷ σπουδάσαι πορίσασθαι· αὐτὸς δὲ τὰναντία ποιεῖ, ἐπὶ τοὺς μαχομένους θηρὸς ἐπιπήδησε. τοῦτο ἔστι πεπυρωσθαι, τοῦτο μάλιστα ζῆν. καὶ σκόπει πῶς ἀκολουθεῖ, οὐκ ἀφίστησι ἡμέρας τινὰς ὁ πρόβατον, ὅπερ ἤκουσαν οἱ ἀπόστολοι, ὃ, Ἐὰν μή τις ἀρνήσηται ἑαυτόν, καὶ ἀκολουθήσῃ μοι. ὃ τοίνυν ὕστερον αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις μαθηταῖς ἐλθεῖν, [μᾶλλον αὐτοὶ] προθυμότερον ἐποίει. ὃ ἔργῳ ἐπλήρουτο σκέψαι, τό, Ὦ ἀφίλ) πολύ, μᾶλλον ἀγαπήσει. ὥστε ὅσῳ ὕστερον ἦλθε, τοσούτῳ μᾶλλον ἠγάπησε. διὰ τοῦτο καὶ προτέροις βίοις ἑαυτὸν θλίβων, καὶ πολλάκις ἑαυτὸν σίζων, οὐδὲν ἠγνόησε ἐκμοῦ εἰ) πρὸς τὰ πρότερα ἀποκρύψαι. συμβουλεύων, φησί· τούτοις, μετ' ἐπιεικείας διδάσκων. καὶ ὅρα, οὐ λέγησιν αὐτῷ, ὅτι σὺ εἶ ὁ πορθῶν· τί μεταβέβληκας; ἠσχύνετο γάρ· ἀλλὰ πρὸς ἑαυτὸν ἔλεγεν. εἶπε γὰρ ἂν πρὸς αὐτὸν πολλῷ δικαιότερον, ὅτι τοῦτο μάλιστα ὑμᾶς διδάξαι ὠφέλει, ἐπεὶ δὲ πρὸς Ἀγρίππαν ὕστερον ἀπελογήσατο. ἀναγκ. ζ. μζ. Ματθ. ι. λβ. 25 30 35

ΗΘΙΚΟΝ Τοῦτο μιμώμεθα, παρακαλῶ, καὶ ἡμεῖς, ἐν ταῖς χαραῖς καὶ ψυχαῖς βασάζωμεν, ἢ πρὸς πόλεις ὦμεν κοσμίους παρασκευάζοντες. καὶ πῶς, φησι, σκῆπτος φεύγει; οὐκ ἵνα διελίας τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐφυλάττετο ἑαυτὸν τῷ κηρύγματι. εἰ δοῦλος ἦν, οὐκ ἂν εἰς τὸ Ἱεροσόλυμα ἦλθε· οὐκ ἂν οὕτως ἀνεδέξατο τὸν διδασκαλίαν· κεκώφωκεν αὐτὸν τῆς σφοδρότητος. ἀλλ' οὐκ ἦν δοῦλος, ἀλλὰ ἦν οἰκονομικός. ἐπαιδεύθη τῷ πάθει τοῦ Στεφάνου. διὸ οὐδὲν μέγα ἡγεῖτο τὸ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος, εἰ μὴ μέγα τὸ κέρδος τοῦτο ἐργάσαιτο, ἀνθρώπους οὐδὲν τοῦ Χριστοῦ ἰδίους θέλων, ἢ μάλιστα πάντων ἑαυτοῦ ἰδίους, ὅπου 40

οὐδὲ πᾶν

οὐδὲ πω ἀπῆρτιτο αὐτῷ τὰ τῆς εἰς θεὸν ἀνθρώπης οἰκονομίας. διαπίνω δὴ χρὴ τὸ ψυχρὸν τοῦ χειστιανοῦ· ἀπὸ σφενδόνης καὶ ἀπὸ βαλλίδος αὐτὸς ἐδίκευσε ὁ χαρακτὴρ Παύλου· μᾶλλον δὲ καὶ ἀπὸ τούτου. ἐν οἷς γὰρ ἀκροβυστίαν ἐπαίδευε, ἀνθρώπῳ κεκυρωμένος λογισμῷ διετεθράπευε. εἰ γὰρ μὴ ἔσωσεν χρόνον οὐκ ἠγάλλετο ἀνθοῦσα, πολλῷ μᾶλλον ἐν ἀρχῇ τῆς ἐμπορείας ἀπὸ τῶν λιμένων ἐξελθοῦσα. οὐκ ἐξαρπάζει δὲ αὐτοὺς ὁ Χριστὸς τοῦ κινδύνου, ἀλλ' ἀφίησι, ἵνα βούλεται καὶ ἀνθρώπῳ στεφάνους πολλοὺς γένεσθαι. ἄλλως δέ, ἀφίησιν, ἵνα μαθωμεν ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀνθρωποι ἦσαν, καὶ ὅτι οὐ πάντα δεῖ τὸν πόνον" ἡ χάρις ἐπέρχεται· ἐπεὶ, εἰ μὴ τοῦτο ἦν, ζύλῳ ἁπλῶς ἐνομίσθησαν ἄν". διὰ τοι τοῦτο πολλὰ καὶ αὐτοὶ ὡκονόμησαν διὰ τῶν πραγμάτων. τοῦτο καὶ ἡμᾶς ποιῶμεν, καὶ οὕτω τὰς τῶν ἀδελφῶν ὀργὰς ἴδωμεν σωτηρίας. τοῦτο μάρτυρίου οὐκ ἔλαττον μηδὲν παθεῖν ἀπαιτήσασθαι τὰληθῆ διὰ τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν. οὐδὲν οὕτως ἀφανίζει Θεόν. πάλιν ἐρῶ, ὃ πολλάκις εἶπον, ἐρῶ δὲ, ἵνα σφόδρα αὐτὸ βουλώμεθα. ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς τὸ αὐτὸ ἐποίει, ἐκ ἀφέσεως πάντα ἐδίδου καὶ λέγων· Οταν προσεύχησθε ὑμεῖς, ἀφίετε, εἴ τι κατά τινος ἔχετε. πάλιν δὲ Πέτρῳ διαλεγόμενος· Οὐ λέγω σοί, φησιν, ὅτι ἄφες ἕως ἑπτάκις· ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά, ἐκ διὰ Μετθ. ε. κγ. Μετθ. ιε. κα.
τὴν ἔργων" ἀφίησι τὰ εἰς αὐτὸν πλημμελήματα. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς, ἵνα μὴ ἴσμεν τοῦτο ὄρος χριστιανισμοῦ ὄντα, διὰ πάντος τοῦ αὐτὸ διαλεγόμεθα. ἔστιν ψυχρότερον χριστιανισμοῦ ἕτερος μὴ σώζοντος. οὐκ ἴσχυς σὺ ζῶντα πιεῖν εἰπεῖν. ἡ γὰρ τὰ δύο καταδέδουσα λεπτὰ Λικ. κα. β. κατηγόρησε· καὶ Πέτρος ἔλεγεν, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐκ ὑπάρχει μοι· καὶ Παῦλος ὅτως ἐῶ πάντα; ὡς καὶ πιπράσκειν πολλάκις καὶ τὰς αἰαγκαίας ἀπορῆσαι τροφῆς. οὐκ ἴσχυς δυσχέρειαν εἰπεῖν. καὶ γὰρ σκῆνος ἄσημον ἦσαν δὲ ἐξ ἀσήμου. οὐκ ἴσχυς ἰδιωτεύειν προσδοκᾶσθαι. καὶ γὰρ σκῆνος ἀγράμματοι ἦσαν. καὶ δοῦλος ἦν, καὶ δραπέτης, δυνάσῃ τὰ τοῦ σαυτοῦ πληρῶσαι· ἐπεὶ καὶ ὁ Ονήσιμος ἰδιώτης ἐῶ. ἀλλ' ὅρα ποῦ κεῖται αὐτοῖ, καὶ εἰς πόσην ἀγλαΐαν ἀξίωται. Ἵνα κοπιᾷ μοί, φησιν, ἐν τοῖς δεσμοῖς μου. οὐκ ἴσχυς ἀσθενεῖν εἰπεῖν· ἐπεὶ δὲ Τιμόθεος ἰδιώτης ἐῶ, πυκνὰς ἴσχυε διὰ ἀσθενείας. ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἐῶ, ἄκουε· Οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ Φιλιμ. α. ι. α. Τιμ. ε. κγ.
διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας. δυνάμεθα ἕκαστος τὸν πλησίον ὠφελεῖν, ἐὰν θέλῃ τὰ περὶ αὐτὸν πλεονεκτῶ. οὐχ ὁρᾷς τὰ δένδρα τὰ ἄκαρπα πῶς ὅτι ἰσχνά; πῶς καλά; θύμεται," λαμπρὰ δὲ ὑψηλά; ἀλλ' ἐὰν δένδρια ἔχωμεν, βυλόμεθα δὴ ῥοιὰς, ἐλαίας ἔχειν καρπίμους πολλῷ μᾶλλον, ἢ ταῦτα. σκῆνα γὰρ τοῖς πέριξ εἰσὶν, οὐ τοῖς ὠφέλειαν, ἡ ἡ ὠφέλεια ἡ αὐτῶν μικρά τις ὅτι· ἰδιῶται εἰσὶν ὁ τὰ αὐτῶν μόνον σκοπεῖτε· μᾶλλον δὲ ἰδιῶται. τοῖς γὰρ κοσμικοῖς ἀπιστήμοσι ὅτι· ἐπεὶ σκῆνα δὲ τοῖς οἰκοδομῇ, καὶ τοῖς ἀσφάλειαν τῶν ἐνδον. ἰδιῶται ἦσαν καὶ αἱ πρῶται, ἀγραὶ μὲν καὶ κόσμιαι δὲ σώφρονες, οὐδενὶ δὲ χρήσιμοι· διὰ καὶ καταχθονται· ἰδιῶται" ἦσαν ὁ μὴ θρέψαντες ὁ Χριστόν. ὅρα γὰρ τούτων οὐδένα ἐγκαλούμενον ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, οὐχ ὅτι ἐπορθώσεν, οὐχ ὅτι ἐπώρκησεν, οὐδὲ ὅλως· ἀλλ' ὅτι ἑτέρῳ μὴ γέγονε χρήσιμος. ἰδιῶτες ἐῶ ὁ τὸ πάλαιτον κατορύξας, ἀλλήσιον πτεχόμενος βίον· ἑτέρῳ δὲ οὐκ ὢν χρήσιμος. ὡς ὅτι χριστιανὸς ὁ ἰδιῶτος, εἰπέ μοι, ἐὰν ζύμη ἀκαθυρώτα ἀλεύρῳ μὴ μεταδίδωσιν εἰς τὸν αὐτῆς ἔχει ὅ πόνον, ἆρα ζύμη τὸ ἰδιῶτον ὅτι; τί δαί, εἰ μὴ μόνοι ἀκαπλήστως τὰς εὐωδίας σὺν πλησιάζουσι, μόνοι δὲ τοῦτο καλόσαιμι; μὴ εἴπῃς, ἀδυνάτου μοί ὅτιν ἑτέρους ἐναγαγεῖν. ἐὰν δὲ τὸν χριστιανὸς, ἀδυνάτου τὸ μὴ ὅτως ὠφελεῖσθαι. ὥσπερ δὲ τὰ ἐν τῇ φύσει ἀναπόρρητά ὅτιν, ὅτως καὶ ταῦτα. ἐν γὰρ τῇ φύσει τοῦ χριστιανοῦ κεῖται τὸ πρᾶγμα. μὴ ὕβριζε Θεόν. ἂν εἴπῃς, ὅτι ὁ ἥλιος οὐ δυνάται φαίνειν, ὕβρισας αὐτόν· ἂν εἴπῃς, ὅτι ὁ χριστιανὸς οὐ δυνάται ὠφελῆσι, ὕβρισας Θεόν, καὶ φυσίωσιν εἶπας. εὔκολον γὰρ τὸ ἥλιον μὴ θερμαίνειν, μηδὲ φαίνειν, ἢ Θεὸν χριστιανὸν μὴ φωτίζειν· εὔκολον τὸ φῶς εἶναι σκότος, ἢ τοῦτο γίνεσθαι. μὴ δὴ λέγε, ὅτι ἀδύνατον. ἀδύνατοι γὰρ τοιαῦτοι ὅτι. μὴ δὴ ὕβριζε Θεόν.

τοῖς ἀποστόλοις τοσοῦτος γέγονε θαρσαλέος. ὅσα δὲ πόνων ὑπέμεινε τὴν ἔρημον τυγχάνων ὁ Παῦλος. ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἠσχύνετο τούτοις, οὐδὲ ἐκαλύπτετο, ἀλλὰ καὶ ἐπαυρύνετο. Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐσθένωσε καὶ στενότερως ἔσχε τοὺς Ἰουδαίους· τοῦτ' ἔστιν, ἐπεστόμιζεν, οὐκ εἴα τι εἰπεῖν. συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. διδάσκων, φησί. διδασκάλου καὶ γε δεῖ θείου τοῦ.

23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν.

Ἐπὶ τῷ ἰσχυρῷ συλλογισμῷ ἔρχονται πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι. οὐκέτι γὰρ συκοφαντοῦσι καὶ κατηγορίας ψευδομάρτυρας ἐπιζητοῦσιν· οὐδὲ γὰρ εἶπ ἀνέχονται τούτων· ἀλλὰ τί; λοιπὸν αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν τοῦτο ἐργάζονται. ὅπερ γὰρ εἶδον ἐπιτεινόμενον τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ δικαίειον καθίζουσιν.

24 Ἐγνώσθη δὲ, φησί, τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετήρουν τε τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι. Διὰ τί; ὅτι πάντων ἀφορπότερον αὐτοὺς τῶν ἤδη γεγυμνασμένων σημείων, τῶν πεντακισχιλίων, τῶν τετρακισχιλίων, πάντων ἁπλῶς. καὶ ὅσα αὐτοὶ τέως οὐ χρῆται σαλόμενοι, ἀλλ' ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ· ἵνα μάθῃς τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ χωρὶς σημείων λαμπρότητος.

χ. τὸν μὲ πάντ.

* ἐ κεκάπη ἐκεῖνοι

25 Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους χαλάσαντες ἐν σαγήνῃ. Εἰκότως· ἵνα ἀνύποπτοι ἦ τὸ πρᾶγμα. τί οὖν; οὐδὲν κίνδυνον ὑφέμενοι, ἀρᾶ ἴσασι; οὐδαμῶς· ἀλλ' ἀπήρχεται ἔνθα μείζονος ἀγῶνος ἦν αὐτοῦ ἐξάψαι. ὅπερ γὰρ ἀκριβῶς ἐπίστασται, ἄπιστον ὂν ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. διὰ τοῦτο μὲν ἡμέρας ἱκανὰς τοῦτο ἐμήχ. τί ποτε τοῦτ' ἔστι; εἰκὸς αὐτοὺς μὴ βούλεσθαι τέως ἐξελθεῖν ἐκεῖθεν, πολλὴν ἴσως ἐνδεικνυόμενον. ὅπερ ἦν ἔμελλε, τότε ἐπέτρεψε τοῖς μαθηταῖς αὐτόν. ἦν γὰρ μαθητὰς εἶχεν ἀθλίους.

χ. φέρει;

β. Κορ. ια. τοῦτο αἰτιᾶται ὅλεθρον· Ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα ὁ βασιλέως ἐφρούρει τὴν Δαμασκηνῶν πόλιν, πάσας μηχανὴν. ἦν ὅτε τῷ διαγελᾶν αὐτὸν φιλοτίμως λέγεται, οὐδὲν λαμπρὸν ἐδήλωσε τῷ Παύλῳ· ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐπῆλθεν τῷ βασιλεῖ. μόνον οὖν αὐτὸν ἐξέπεμψεν, ἦν οὐδὲν μετ' αὐτόν· ἦν τοῦτο ἦν συμφέροντος, ὡς καὶ τὴν φιλοτιμίαν τοῖς ἀποστόλοις ὁ Ἱεροσολυμεύς. μᾶλλον δὲ αὐτοὶ μὴ ἐξέπεμψαν, ὡς ἂν τότε λοιπὸν ἑαυτῷ τὴν σωτηρίαν ποιήσασθαι· αὐτὸς δὲ τὸν ἀντίπαλον πρεσβεύσας, εἰς τὸν μαχησόμενος θῆρα ἐπεπήδησε. τοῦτο ἔστι πεπυρῶσθαι, τοῦτο μάλιστα ζῆν. ἦν σκόπει πῶς ἀκολουθεῖ, οὐκ ἀφίστησι ἡμέρας τινὰς ὁ πρόβολος μᾶλλον αὐτοὶ ἐπείσθησαν· ἀλλὰ μόνον ὅπερ ἤκουσαν οἱ ἀπόστολοι, ὅ, Ἐὰν μή τις ἀρὴ τὸν σαυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσῃ μοι. ὁ τοίνυν ὕστερον αὐτὸν τῶν ἄλλων μαθητῶν ἐλθεῖν, [μᾶλλον αὐτοὶ] προθυμότεροι ἐποίει. ἐ ἔργῳ ἐπληροῦτο ἐκεῖνο, τὸ, Ὦ ἀφίεις πολύ, μᾶλλον ἀγαπήσει. ὥστε ὅσῳ ὕστερον ἦλθε, τοσούτῳ μᾶλλον ἠγάπησε. διὰ τοῦτο ἦν τοῖς ὑστεροῦσι βίον ἑαυτῷ συλιτοῦσιν, ἐ πολλάκις ἑαυτοὶ σίζω, οὐδὲ ἠγνόησεν ἐκείνους τῇ προθυμίᾳ· ἐ ὅτε, οὐ λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι σὺ εἶ ὁ πορθῶν· τί μεταβέβληκας; ἠκούσατο γὰρ· ἀλλὰ πρὸς ἑαυτὸν ἔλεγεν. εἶπε γὰρ ἂν πρὸς αὐτὸν πολλῷ διηκονότερον, ὅτι τοῦτο μάλιστα ὑμᾶς διδάξαι ὠφέλει, ἐπὶ ἐ πρὸς Αἰγύπτιον ὄντως ἀπολογήσεται.

Ματθ. ι. λθ.

Ανα. ζ. μζ.

ΗΘΙΚΟΝ Τοῦτον μιμώμεθα, ἀδελφοὶ, καὶ ἡμεῖς, ἐν ταῖς χερσὶ ἐν ψυχαῖς βαστάζωμεν, ἦν πρός πόλεις ὦμεν κινδύνους ἀπαντῶμεν. καὶ πῶς, φησι, σκῆπτος φεύγει; οὐκ ἵνα διελίας τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐφύλαττεν ἑαυτοὶ τῷ κηρύγματι. εἰ δειλὸς ἦν, οὐκ ἂν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἦλθε· οὐκ ἂν βιάσιος ἀνεδέξατο τὴν διδασκαλίαν· καὶ ὑφῆκεν ἂν τῆς σφοδρότητος. ἀλλ' οὐκ ἦν δειλός, ἀλλὰ ἦν οἰκονομικός. ἐπαιδεύθη τῷ πάθει τοῦ Στεφάνου. διὰ οὐδὲν μέγα ἠγεῖτο τὸ ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος, εἰ μὴ μετὰ πολλοῦ τοῦ κέρδους τοῦτο ἐργάσαιτο, ἀθάνατος οὐδὲ τοῦ Χριστοῦ ἰδίου θέλων, ἂν μάλιστα πάντων ἐσπουδὴν ἰδίαν, ὅπερ οὐδέπω

ρωμένοις ἀκούσας ὃ ῥῆμα Παύλου. οὗτος περικαίεται ὁ φόβος ἀπὸ τοῦ ῥήματος αὐτοῦ τοῦ ψυχικοῦ· καὶ τοι ἀκούσας ὅτι ἐτύφλωσεν αὐτόν, ἐδέησε παρρησίας. καὶ ὧδε εἰς αὐτὸ, φησι, τοῦτο ἐλήλυθα, ὥστε δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. ὥσπερ ἔλεγε· φοβοῦμαι μή ποτέ με εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναλάβῃ. τί με εἰς πρόσωπον ἐμβάλλεις τοῦ λέοντος; τί με τούτῳ παραδίδως; φοβοῦμαι δὲ ταῦτα λέγων· ἵνα μάθωμεν πάντοθεν τοῦ ἁρπακτικοῦ τοῦ αἰρετικοῦ. τὸ μὲν γὰρ παρὰ Ἰουδαίων ταῦτα λέγεσθαι, οὐδὲν θαυμαστόν· τὸ δὲ καὶ τούτου καὶ οὕτω φοβητὸν μᾶλλον τοὺς μέλλοντας τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως διήκειν. [τοῦτο]. Σαῦλε ἀδελφέ. σὲ ταῦτα καὶ ὁ φόβος ἔχει μᾶλλον καὶ μείζων ἐστὶ καὶ φόβος. * Εἶτα ὅπως σκεῦος ἐκλογῆς εἶπεν, ἵνα μὴ εἴπῃς τὸ πρῶτον εἰ Θεοῦ, ἀπάγων σε τούτου, προσίθησι τὸ ἐξῆς λέγων· τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραήλ. ἤκουσεν ὁ σφόδρα ἐπιθυμῶν ὁ Ἀνανίας, ὅτι καὶ Ἰουδαίων φησί. δεῖ γὰρ οὐ μόνον χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ θάρσους πληρωθῆναι. ἐγὼ γάρ, φησι, ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. προδηλωτικῶς ταῦτα εἴρηκε καὶ ἀπειλητικῶς. Εἰ ἐκεῖνος μὲν πάντα πέπονθε καὶ οὕτω μεμηνώς· αὐτὸς γὰρ οὐδὲ βαπτίσαι αὐτὸν ἤθελεν, ὅπως ἀναβλέψῃ· καλῶς ἔχει, φησίν· ἄφες αὐτὸν πεπρωσθαι. ἀφ' οὗ τοῦτο τὸ ἡμέρας, ὅτι τυφλὸς ἦν. τί με χιλίους ἀνοῖξαι αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς; ἵνα πάλιν δίωξι; ἀλλὰ μὴ φοβηθῇς τὸ μέλλον. τῇ γὰρ ἀνοίξει εὐκαθ' ἡμῶν, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν χρήσει. προὺτο, ὅπως ἀναβλέψῃ. ταῦτα εἴρηκε. οὐ γὰρ μόνον, φησίν, οὐδὲν ἐργάσεται ὑμᾶς ἀφέν, ἀλλὰ καὶ πίσει πολλά. δὲ τὸ δὴ θαυμαστόν, ὅτι προτέρου πέπεισται, καὶ τότε ἐμάνη εἰς τοὺς χριστιανούς. Σαῦλε ἀδελφέ, ὁ Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἀπέσταλκέ με. οὐκ εἶπεν, ὁ πρωσας, ἀλλ', ὁ ὀφθείς σοι. οὕτως ἤδει μετριάζειν, καὶ οὐδὲν φθέγγεται ὡς ἀλαζονικόν. ὥσπερ οὖν ὁ Πέτρος ἔλεγεν ὅτι τῷ χωλῷ· Τί ἡμῖν προσέχετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; οὕτω δὲ οὗτος, ὁ Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι. τῇ χάριτι ὅτι ἐτύφλωσε ταῦτα ἐφθέγξατο, δὲ διὰ πρόσωπον ἐλύετο. ἐπεὶ γὰρ, ὅτι λαβὼν ἐξουσίαν ἐδέσμευσεν ἑαυτὸν ὅτι πεποίθησιν ἦν ἀπὸ τῆς ἀθυμίας τὸ ὑπὲρ τοῦ πρώτου, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου, καὶ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ. ὑδὲ ἐβούλετο προσπεσεῖν ἐξουσίᾳ, ἕως ὅτι βαπτισθεὶς τῆς μεγάλης [εὐθὺς] ἔτυχε δωρεᾶς *. οὐ λέγει, Ἰησοῦς ὁ σωτὴρ ὑμῶν, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ σημεῖα ποιῶν· ἀλλὰ τί; ὁ ὀφθείς σοι, ἀπὸ τῆς σκιᾶς γνωρίμων. ἐπεὶ γὰρ ὁ Χριστὸς ὑδὲν πλέον προσέθηκεν ὑδὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ σωτὴρ ὑμῶν Ἰησοῦς, ὁ ἐλαφρὸς· ἀλλ', ὃν σὺ διώκεις. ἐκ εἶπεν, ὁ διδόμενος, ἵνα μὴ δόξῃ ὡς ἐπιτρεπόμενα ἢ ἐπιτελᾶν. ὁ ὀφθείς σοί, φησιν, ἐν τῇ ὁδῷ. ἢ μὲν οὐκ ὤφθη. ἀλλὰ διὰ σημάτων ὤφθη. ἢ θέλων συσκιάσαι "τὸ φορτικὸν τοῦ λόγου, εὐθέως ἐπήγαγε, ὅπως διαβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. οὐχὶ ἐλέγξαι "ἦλθε δὲ μεμψιμοιρῶν, ἀλλὰ δοῦναι τὴν δωρεάν. ἐμοὶ δοκεῖ ἡ τοῦτο ἡ Κορινθίων "τούτων λεγομένων τῶν ῥημάτων τὸ πνεῦμα μετεχεῖν· καίτοιγε ὁ διδοὺς οὐκ ἦν "τῶν δώδεκα. οὕτως οὐδὲν ἀνθρώπινον "τῶν γινομένων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου ἐλήμπτο, ἀλλ' ὁ Θεὸς πρῶτον ὁ ταῦτα ποιῶν. ἅμα ἢ αὖθις καὶ μετριάζει παιδεύων, οὐκ ἄγων αὐτὸν πρὸς τοὺς "προκρίτους ἀποστόλους, καὶ δεικνύσι ὅτι οὐδὲν ἀνθρώπινον τὰ τοιαῦτα. οὐ μὴν πνεύματος "ἐπλήσθη τὸ ποιοῦντος τὰ σημεῖα, ἵνα καὶ οὕτως ἡ πίστις αὐτοῦ διαχθῇ. οὐ γὰρ θαύματα ἐποίησε. καὶ θλίβεσθαι, φησὶν, ἐν ταῖς συναγωγαῖς εὑρήσει Χριστὸν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. οὐχ ὅτι ἀνέστη εὑρήσει, οὐδὲ ὅτι ζῇ· ἀλλὰ τί; σφόδρα ἀκριβῶς τὸ δόγμα ἔζητήκει, "ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἢ Εἰς ἀπιστίαν λοιπὸν ἔρχονται ταῦτα ἀκούοντες, "δεῖ οὐ πίστιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκπλήττεσθαι. καὶ τί δήποτε οὐχ ἁπλῶς ὅτι διώκτης ἐστὶ λέγουσι, ἀλλ' ὅτι ἐπορθεῖ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο; τὸ σφόδρα μανικὸν δηλοῦντες, ἐμφαίνοντες. δὲ οὐκ εἶπον Χριστῷ. ἀπὸ τῆς "βασιλείας οὐδὲ τὸ ὄνομα ἀκούειν ἠνείχετο· οὕτως ἦσαν ἐκπεπληγμένοι. δὲ ὧδε εἰς τοῦτο ἐλήλυθει. οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, φησὶν, ὅτι

τοῖς

χ ἄγε, σεσὶ, πῶς με προτίθεις· χῶλ

χ. ἢ τότε ἔδει φοβεῖσθαι μᾶλλον· ἀλλ' ἢ ἐτότε. νῦν γὰρ ἰσχὺς χείρ. χ. ἐπιπόθει χ. τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν παραδιδόντων.

χ. τῶν ἀποστόλων, ἐν.

χ. συνέδου χ. ἐνδὸς λεγομένου τῆς περὶ αὐτοῦ τῶν πνεύματος μετοχῆς· χ. μέγας χ. πάντων ἦν ἐπ' αὐτῷ ἀλλ χ. θαυμαστὸς χ. ἐκπλήττων χ. καίτοι οὐ δεῖ θαυμάζειν μόνον, ἀλλὰ καὶ πεστικῶν καὶ σίζειν. χ. ἔχθρας

15 Εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· πορεύου ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μού ἐστι οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων καὶ υἱῶν Ισραήλ.

16 Ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ, ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν.

Οὐ μόνον πιστὸς ἔσται, φησὶν, ἀλλὰ καὶ διδάσκαλος, καὶ πολλῇ χρήσεται τῇ παῤῥησίᾳ ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων. οὕτως ὑπερδώσει ἡ διδασκαλία, φησὶν, ὡς ἐθνῶν καὶ βασιλέων ἀπόντων κρατῆσαι. 9 γ. ἵνα ὦσιν ἐξόντες τὸ τὸ, ἵνα μὴ λέγειν

17 Ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε· Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. Εὐθέως αὐτοῦ ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες. Ἰησοῦς, φησὶν, ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ μέντοι οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Χριστός, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἥψατο. * * ἵνα αἰσθάνῃ, φησὶ

18 Καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε παραχρῆμα, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη,

19 Καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσε. Μόνον αὐτοῦ ταῖς χερσὶν ἐπέθηκε, καὶ εὐθέως τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀπέπεσον ὡσεὶ λεπίδες. Τοιαῦτας πίστεις φασὶ τὰς πρώτως αὐτοῦ τὰς ἀπίστους. καὶ ὅρα τί μὴ ἐπήρωσεν αὐτὸν τοῦ ὀφθαλμοὺς, τύπτων παραδοξότερον ἐμοῦ. " καὶ γὰρ ἀνεῳγμένων οὐκ ἔβλεπεν, ὅπερ ἔπαθεν ὅτε τὸν νόμον, ἕως ὃ ὄνομα ἐπιτεθῇ τῷ Ἰησοῦ. καὶ εὐθέως, φησὶ, ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσε. ἆρα δὲ ἐξηθετημένος ἐμοῦ ἀπὸ τῆς ὁδοιπορίας, ἀπὸ τῆς τροφῆς, ἀπὸ τῆς λιμοῦ καὶ τῆς ἀθυμίας. βουλόμενος οὖν αὐτοῦ ὑποτεῖναι τὴν ἀθυμίαν, " τυφλὸν μένειν ἐᾷ σαν ἕως ἔλθῃ Ἀνανίας. καὶ ἵνα μὴ νομίσῃ φαντασίαν [τις] εἶναι τὴν πρώτην, ἀφ' τοῦτο αἱ λεπίδες. ἆρα οὐκ εἰδὼς διδασκαλίας ἔπεσε, ἀλλὰ δι' συμβολὴν γέγονε διδασκαλία. Ἐλήφθη δέ, φησι, μετὰ τὰς ὥτων οὐ Δαμασκῷ μαθητὰς ἡμέρας τινάς, χ. τινὰς ἢ φασὶ πρ. ἢ τὸν σημεῖον· διὰ τί χ. ἔτι χ. ἐπήρωσεν ἢ αὐθεντικὸν φησὶ ἐλθεῖν τοῦτον

20 Καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Χριστόν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὅρα, εὐθέως διδάσκαλος ἦν ἐν ταῖς συναγωγαῖς. οὐκ ἠρέμησε τὸν μεταβολὴν· οὐκ ἐδιδοίκει ἐν οἷς ἦν ἀκμαστὴς πρότερον, ταῦτα κατηγῶν· οὐχ ἁπλῶς ἦν διδάσκαλος, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς *. οὕτως οὐκ προσοιμίων θαυμαστὸν ὁ ἀνθρωπος ἦν, καὶ πρὸς φῶτα προσκυσαμένος. ὁρᾷς οἵ γέγονε σημεῖον εἰς αὐτὸν εὐαρεστίας; " τὸν αὐτὸν καὶ πάντας ἐξέπληττε. διὰ τοῦτο δηλονότι ἐπῆγεν, λέγων· * καὶ οὐδέποτε χ. τὸν αὐτὸν

21 Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς τοῦτο καλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο; ἦλθε δὲ καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐλήλυθεν, ἵνα δεδεμένους ἀναγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς. χ. ἀγάγῃ

22 Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. Ἀπορουμένης δὲ, ἐπισύμζει αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἶα φθέγγεσθαι. ἐνόμισαι ἀπηλλάχθαι τῆς ἐκ τοῦ τοιούτου ἀφελέξεως, ἀπαλλαγέντες Στεφάνου, Στεφάνῳ σφοδρότερον θύρσι ἕτερον. ἀλλ' ἰδοὺ αὖθις πάλιν ἐν Δαμασκῷ. οὐκ εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἀφελέχθη καὶ κατήχησαι αὐτόν. ἀλλὰ ἀπὸ, ὅτι βλέπει καὶ ἐκ ἔδωκε λόγον ἐκείνῳ τῷ ἀνδρὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ χείρους, οὐκ ἔπεισε· πολλῷ μᾶλλον ἐκ τούτου εἶπεν. Εἰδέ, φησι, σὺ ἀφέλημαι, ὥστε σοὶ ἀφελῆσαι σου. μὴ τοίνυν φοβηθῇς, ἀλλὰ πορεύου. οὕτως σοὶ φίλιππος τότε ὁ πρὸς εὐνοῦχον ἀκούσας. * ἔστι σκεῦος ἐκλογῆς μού ἐστι οὗτος. οὐκ ἀξιοπιστίας τὸ φάσαι " λύσιτος ἐστι τοῦτο, ἐκ παῤῥησίας πιθανοῦ· ἄγε " οὕτω μέλλοι σοὶ χρῆσθαι αὐτῷ φησὶ, ὡς ἐν ταῖς πολλαῖς. Εἶπον δ', σκεῦος, ὡς δείξαι ὅτι οὐκ ἔστι φυσικὴ [αὐτοῦ] ἡ ἐκείνου· ἐκλογῆς προσέθηκεν, ἵνα δηλώσῃ ὅτι ἐκ δοκιμῆς ἐστι. ἐκ δίκαιον γὰρ ἐκλεγόμεθα. μὴ δὲ νομίσῃς τὰ ταῦτα ἀκούων, ὅτι ἀπίστων τοῖς λεγομένοις ταῦτα φησιν Ἀνανίας, ἢ ἀπατᾶσθαι νομίζων τὸν Χριστὸν (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ φοβούμενος ἐκ τὸ μὴ, σοὶ προσέσχε τοῖς εἰ- * μᾶλλον δὲ, φησὶν, χ. ἔλυσιτ' ἔστι χ μᾶλλ' ἔστ προσδέχεσθαι τὰ ἐμὰ πρὸς ἑρμηνεῖαν, ὡς καὶ πάσχει πολλάκις ὁ κελεύσας ἀκριβῶς, ἀκριβοῦντος τὸν λόγον

ρημένοις

τοῖς εὐαγγελίοις; καὶ σοῦ ἀπορήσω, ἵνα ρος ζητήσω, ἢ τὰ πρὸς ἑαυτὸν ἀλλήλοις συνεισφέρετε· λοιπὸν ἡμᾶς σιγήσωμεν. Εἰ γὰρ τὰ ῥήματα σοῦ δι' ὑμᾶς ὤφην, πολλῷ μᾶλλον δι' ἃ ἔτερα προσθείημεν. οὕτως εἰς πίστιν τετραμμένοι ἀπλοῦμεν, ἵνα μείζων ὑμῖν καὶ ἡ κόλασις. Σκοπῶ δὲ τοῦτο σιγήσωμεν. ὅταν ἵνα μὴ λάβητε, ὑμεῖς κύριοι. Εἰ γὰρ ἀπασόμεθα ὑμῶν τῶν ἀπορῶν, ἴσως πάλιν ἐροῦμεν, ἵνα δὲ ὑμεῖς ὅτι πλέον εὐδικιμῆτε, καὶ ἡμεῖς ἐφ' ὑμῖν εὐφραινώμεθα, ὅτι πᾶσι δοξάζοντες Ⓦ Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ μεγαλωσύνη καὶ ἡ τιμή, σὺν ᾧ ἀναρχῳ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ι.

10 ΗΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΕΝ ΔΑΜΑΣΚΩ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν ὁράματι, Ἀνανία· ὁ δὲ εἶπεν, ἰδού, * Κύριε. 11 Ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτὸν εἶπεν· πορεύου ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρσέα. ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται,

* ἐγὼ

15 12 Καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα Ἀνανίαν εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ.

χ. ἀξιοπίστων καὶ μεγάλων ὅτι εἴλκυσεν, ὅτι μετέστησε πρὸς πίστ. χ. καὶ φωνοῦντὸς ἤμελλεν ὑπομένειν παθ. χ. καὶ ὅτι ὁ Θ. ἐπορεύθη, ἄνδρα

Ἰσχὺν ὅτε τὰ τῶν κορυφαίων ἀποστόλων ὅτι ἐκάλεσεν, οὕτε ἀπέστελε πρὸς τὴν τοῦ Παύλου κατήχησιν; ὅλη σοι ἐγχεῖται δι' αἰσθήσεως ἀκριβοῦς, ἵνα δι' αὐτῆς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ καὶ σοὶ ἐδίδαξε μὲ αὐτὸν σοῦν, ἐκάπτιον ἢ μέσον· ἅμα γὰρ ὡς βαπτισθῆναι ἐπαύσατο πολλῶν τοῦ πνεύματος τοῦ χάριν ἀπὸ τοῦ ζῆλον καὶ τῆς προθυμίας τῆς πολλῆς. Ὅπου ἢ καὶ ὁ Ἀνανίας τῷ σφόδρα ὑπόσημον ἐῶ, δῆλον ὅτι ὧν ἐμφανίζεται καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅς ὧν πάλιν αὐτὸς ἀποκρίνεται λέγων,

13 Κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἰερουσαλήμ. Εἰ τοίνυν πρὸς Κύριον ἀντίτυπε, πολλῷ μᾶλλον, εἰ ἄγγελον ἔπεμψε. ἀλλὰ τῶν σοῦ πρὸς τούτου Φίλιππος ἀκούει ὃ ἐσώμενος, ἀλλὰ μέσον ὁρᾷ Ⓦ ἄγγελον, καὶ οὕτω ὃ πνεῦμα προσάγει προσελθεῖν καὶ κολληθῆναι τῷ ἅρματι. πῶς ἢ σὺ ταῦτα Ⓦ φόβου αὐτὸν καταπίμπλῃ, καὶ μισοῦσι τοῦτο φησι τῷ Εἰπεῖν, ἰδοὺ προσεύχεται. τυφλὸς ὄντι, καὶ σὺ δίδαξας; οὕτω καὶ Μωϋσῆς φοβεῖται, ὥστε τὰ ῥήματα τὰ φοβουμένου ἐξ. γ. εα. ἐῶ καὶ αἰσθαλλομένου, σὺκ ἀπιστοῦντος. καὶ ἄκουε τοῦ ῥημάτων αὐτοῦ· Κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου. τί λέγεις; ὁ Θεὸς λέγει, ὃς σὺ ἀμφισβάλλεις; οὔπω ἤδεισαν τὸ δυνάμει τοῦ Χριστοῦ.

χ. μᾶλλον ὄντι, ἐκ ἀπ. χ. ὅπου κ. λῶς χ. καὶ ὅσα

14 Καὶ ὧδε, φησι, ἐχεῖ ἐξουσίαν ὧδε τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. Πόθεν τοῦτο δῆλον; Εἰπὲς ἐμοὶ αὐτὸς· ὁ φόβος ὄντας ἀβασανίστους θαυμάζεσθαι. οὐχ ὡς σὺκ εἰδότος σὺν τοῦ Χριστοῦ ταῦτα λέγει, ἀλλ' ἀπροσκόπτως ὅτι τούτων ὄντων πῶς δυνατὸν ταῦτα γενέσθαι. οὕτω καὶ ἀλλαχοῦ Ⓦ μαθητὰς λέγουσι, Τίς δύναται σωθῆναι; Ματθ. ι. κα. ἀλλ' ὁρᾷ πάντα οἰκονομεῖται, ἵνα πίστιν τοῦ ἐρχομένου. ὁ σὺν ἐκεῖ εἶδε προσεμένου αὐτῷ, προσεύχεται, φησιν. Σκοπῶ μὴ φοβοῦ. καὶ γὰρ τοῦ λέγει αὐτῷ ὁ κατόρθωμα ὃ γενόμενος; παραδοῦναι ἡμᾶς μὴ λέγει ἡμῶν τὰ κατορθώματα. μᾶλλον ἢ καὶ φοβούμενον ἰδών, σοῦν οὕτως εἶπεν, σὺκ ἀπιστήσῃ, ἀλλὰ πίστως παρέθηκε. Εἶδε γὰρ ὁ ἐν ὁράματι ἄνδρα ὑπόθεσιν αὐτῷ χεῖρας. Σκοπῶ τοῦτο ὁ ὁράματι, ὅτι πρὸς ἐμέ· καὶ σοῦν τῷ ῥήματος ἡ ὁδὸς εἶλε Ⓦ μαθητεύω, οὕτως ἐφοβεῖτο· ὅμως δι' αὐτὸν Παῦλον πυθέσθαι ὤρα ἀναβλέψαι ὁ Θεὸς ἐκέλευσεν.

ἐκφωνεῖ λέγων, τάδε λέγει Κύριος, ὁ θεὸς ὅτῳ προσέχεις. "τί λέγω; Φοβερά τίς διεξέρχεται καὶ φρικώδη, καὶ θεὸν ὅτως εἰσί τις ὁ προσέχων. ἀλλὰ τίς ὁ λόγος τῶν πολλῶν; ἀεί, φησι, τὰ αὐτὰ αἰαγιώσκεις). τοῦτο μάλιστα ὑμᾶς ἀπώλεσεν. εἰ μὲν οὖν ἠδύνατο αὐτὰ, μάλιστα μὲν θεὸν ὅτως ἀπέχεσθαι ἔδει· ὅπερ καὶ ἐν τοῖς δεκάλογοις" ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγει, καὶ ὅμως οὐ λαμβάνετε κέρδη. ποῖα γὰρ αὐχήματα τολμᾶς εἰπεῖν, ὁ μηδὲ τῶν προφητῶν τὰ ὑπέρματα εἰδώς; σὺ δὲ αἰσχύνῃ, λέγων μὲν δεῖν τοῦτον μὴ ἀκούειν, ὅπερ τὰ αὐτὰ ἀεὶ αἰαγιώσκεται, σὺ δὲ εἰδὼς ὅτι θεὸν τὰ ὑήματα τῶν αἰαγνωσκομένων, ἢ ταῦτα ἀεὶ τὰ αὐτὰ ἀκούων; ἢ γὰρ σὺ ὁμολόγησας ὅτι τὰ αὐτὰ λέγεται. ἐγὼ δὲ ἵνα τι λέγω εἰς κατηγορίαν τοῦ Φέρωνος τοῦτο, σὲ ἐγκαλῶ ἐφ' ἑτέρῳ ἀπολογίαν ἐλθεῖν, μὴ ὅτι τῶν κατηγορίαν τῶν σῶν. εἶπέ μοι, σὺ οὐ πιστεύεις τῷ ὑιῷ τοῦ θεοῦ; καὶ σὺ δὴ εἶπε, ὅπου ἀεὶ τὰ αὐτὰ, ἀφ' ὧν χρὴ ὠφελεῖσθαι· τί σοῦ μὴ λέγει τὰ αὐτὰ, ὅτι αὐτὰ ἢ ἠδείμεν, καὶ ἀφ' ὧν ἤρξαμεν ἐπεδεικνύμεθα· μᾶλλον δὲ θεὸν τότε ἀπεῖπε ἡ διάλεξις. τί Τιμοθέου ἴσον; ἀλλ' ὅμως ἐκείνῳ γράφων ὁ Παῦλος ἔλεγε· Πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει. οὐ γὰρ ὅτι, οὐκ ἔστιν ἀξιωθῆναί ποτε τοῦ ἀκοῦσαι τῶν γραφῶν. πηγή τίς ἐστι οὐκ ἔχουσα πέρας. εἶπον, ἐσοφίσθω, φησί, καὶ τότε ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ. βούλεσθε δείξω ὅτι οὐκ ἔστι τὰ αὐτά; πόσους νομίζετε εἰρηκέναι εἰς τὰ εὐαγγέλια; ἀλλ' ὅτι πρώτης ξένος καὶ καινὸς εἶπον. ὅσῳ γὰρ αἱ τις αὐτῆς ἐπιμελεῖται, τοσούτῳ ὀξύτερον βλέπει, τοσούτῳ πλέον ὁρᾷ ὃ φῶς καθαρόν. ἰδοὺ πόσα λέγω; τί ὄφις προφητεία, εἶπατε, τί ὄφις διηγήματα; τί ὄφις παραβολή; τί ὄφις ἀλληγορία; τί ὄφις τύπος; τί ὄφις σύμβολον; τί ὄφις εὐαγγέλια; τοῦτο δὲ μόνον εἶπατέ μοι ὃ φαύλον, ὅτι τὰ εὐαγγέλια εἴρηται; καὶ τοι πολλάκις ἠκούσατε, ὅτι τὰ εὐαγγέλια θεὸν ἔχει ὠφέλειαν πολλήν· τοῦτο δὲ πολλῆς τιμῆς σύνεδρον ποιεῖται. Τὸ πῦρ αὐτὸν οὐ σβεσθήσεται, φησι, ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει· τότε Διχοτομήσω ὑμᾶς, καὶ θήσει ὁ μέρος αὐτῶν μετὰ τῶν ὑποκριτῶν· τοῦτο Ἐρῶ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. ἆρα μὴ ἀπατῶμεν ἑαυτούς, νομίζοντες τοῦτα Ἑλλήνων ὑμῖν λέγειν." ἢ θεὸν πρὸς ἡμᾶς τοῦτον; ὑμεῖς [δὲ] κακῶφωνοι, καὶ οἱ ἀπόπληκτοι τυγχάνοντες κάτω κύπτετε. τὰ εὐαγγέλια θεὸν ἔχει δῆτα" τῶν προκειμένων, ἀλλὰ μόνον ἀγαθὰ συμβουλεύει· τοῦτο δὲ μικρὰ ἔχει τὰ προκείμενα. "οἷα περ ὄφις τὰ φαιεινά. Εἰ μή τις μισεῖ τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ, Οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μάχαιραν· καὶ, Θλίψιν ἕξετε ἐν τῷ κόσμῳ. καλά γε. οὐ γὰρ ταῦτα τὰ εὐαγγέλια. ὃ δὲ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐστι, τάδε σοι ἐρῶ ἀγαθά· καθάπερ ἡ σὺ τὴν σωτηρίαν φασὶ πρὸς ὀλίγους ἀνθρώπους τὴν μὲν εὐαγγελίων; ὁ πατήρ σου ὁ κρίνει· ὁ μήτηρ σου· οὐ λέγει, τάδε ποίησον. πάλιν εἶπέ μοι, τί διέστηκε ταῦτα τῶν" προφητῶν; ἆρα τί μὴ ἐκεῖνα εὐαγγέλια λέγει); καὶ γὰρ ἡ ἐκεῖνα τὰ αὐτὰ λέγουσι· ὅτι, Ἀλλήλους ὡς ἑαυτοὺς ὁ νόμος· Κύριος δώσει ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις*· Δώσω ὑμῖν ἀγαθὰ κτήνη, καὶ γῆν κτήνη. ἆρα τί μὴ ἡ ἐκεῖνα εὐαγγέλια λέγεται; ἆρα τί μὴ ἐκ τούτου προφητεία; Εἰ δὲ μηδὲ τί ὄφις εὐαγγέλια εἰδότες, ὅπως καὶ ταῦτα φέρητε τῆς τῶν γραφῶν ἀναγνώσεως, τί ὑμῖν ἐρῶ; εἶπον τι καὶ ἔτερον· ἆρα τί τίνα ἐστὶ εὐαγγέλια; ἆρα τί μὴ δίκην; ἆρα τί μὴ ἐκεῖνοι;" ἆρα τί μὴ πολλοὶ ἐπεχείρησαν συνταξάσθαι εὐαγγέλια; ἆρα τί μὴ εἷς; ἆρα τί μὴ μαθηταί; ἆρα τί μὴ μαθηταί; ἆρα τί ὅλως καὶ αἱ γραφαί; καίτοι γε τίνα τοῦτον φησὶν ἡ παλαιά· Δώσω ὑμῖν ἆρα θήκλιν κτηνῶν. ποῦ εἰσι μὲν λέγειν τὰ αὐτὰ; εἰ ταῦτα ἠδύνατο, ὅτι καὶ μικρὰ ἔτι ζήσῃ δὲν θεσπεσίως, οὐκ ἔστι τὰ αὐτὰ, ἀκ ἰσῃ· ἀλλὰ εἰ εἰδὼς εὕρῃ, ὑπευθύνως· καὶ ὅτι μὴ, ἐάσω. ὅτῳ γὰρ ὑμᾶς ἐποίησαν ἀγνοεῖσθαι, ἀεὶ πρόφασιν ἔχετε λέγειν, καὶ ὅτι χρὴ οὐκ ἀκηκούσατε. ἰδοὺ ἔχετε ζητήματα ἱκανά· σκέψασθε, εἶπατε τὴν αἰτίαν ἆρα τί εὐαγγέλια *; ἆρα τί μὴ προφητεία; ἆρα τί τὰ προκείμενα τοῖς

χ. ἐστιν μὴ τὰ κλήσεις καὶ τρισεία καὶ ὠδή.

χ. οὐκ ἀεὶ τὰ αὐτὰ λ. γ.

α. Τιμ. δ. ιγ.

Μαρκ. θ. ιδ. Ματθ. κδ. λ. Ματθ. ζ. κγ.

χ. ὑμεῖς κακοπαπτίμοις

χ ἢ τὰ φαιεινὰ, ἀλλὰ μᾶλλον ἀγαθ. χ. καὶ πάλιν ἔτερα ἱερὰ ἐν ἐκ

Λουκ. ιδ. κε. Ματθ. ι. λδ. Λουκ. ιδ. να.

χ προφητῶν * λυσάμενοι πολλῶν

Ησ. λε. τ. Ψαλμ. ξβ. ι.

χ. οἱ πολλοὶ ἐπιχ. αἰαπτύξασθαι διήγησιν, διάπ

Ιερ. λα. λα.

* κίκλα πως

μθν. πολλοὶ γὰρ νῦν οὐδὲ εἰς ἐκκλησίαν εἰσιόντες, ἵνα σου τὰ λεγόμενα· ὁ δὲ διάβολος καὶ ἐπ' ἀγορᾶς, καὶ ὅπου ὀχλήσεως φεύγομεν, τῇ ἀναγνώσει τῶν γραφῶν παρεστηκεν. ἀλλ' οὐχ ὑμῖς. οὐδεὶς γάρ μοι βιβλίον ἔχει μετ' χεῖρας· ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἢ τὰ βιβλία. διὰ τί δὲ μὴ περὶ τῶν Ιεροσολύμων ὁρᾶ αὐλοῦ, ἀλλὰ μετ' ἄλλων; οὐκ ἔδει αὐτὸν ἰδεῖν ἐλευθερίους ὄντας τοὺς ἀποστόλους διὰ τὸ ἀθυμεῖν ἔλαι· οὐδὲ περιτρέχοντας ἵνα θόρυβον, ὡς ὅτε ὁ περιφέρεται αὐτὸν κατέχουσιν. ὅτω γὰρ νῦν, εἴ τις [ὑμῶν] ἐθέλοι παρεστηκέναι τοῖς προφήταις, οὐ διήσεται σημείων. καὶ, εἰ βούλεσθε, αὐτὸν τὸν προφητεύοντα ἴδωμεν τί φησιν. Ὡς παρέβαλεν ὅπου σφαγὴν ἤχθη, γὰρ ὁ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ ὁ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη. "ὁ τύφλος ἔμαθεν ὅλη ἐστερεώθη· ὅπου αἴρει ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ· ὅπου ἀπὸ τῶν ἐμῶν οὐκ ἐκρίνοντο, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὅπου ἴσχυσι καὶ ἐτέρας σῶσαι· ὅλη ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ἀνεκδιήγητος· "ὅλη πόσας ἐβράγησαν· ὅλη δὲ καταπίτασμα ἐχίσθη, γὰρ ὄρος τέτμηται, γὰρ ὅσα τοιαῦτα· ὅλη νεκροὶ ἐκ τῶν μνημείων ἠγέρθησαν· μᾶλλον δὲ* ταῦτα πάντα εἶπεν αὐτῷ ὁ Φίλιππος, μόνον κατάθου λαβὼν ἀπὸ τοῦ προφήτου. μέγα* ὄντως τὸ τῶν γραφῶν ἀνάγνωσις. ὄντως ἐκεῖνο ἐπληρώθη τὸ τῆς Μωϋσέως ἐρημίας· Καθεζόμενος γὰρ καὶ καταζόμενος γὰρ ἀγκαλισάμενος καὶ συνεπατῶν, μίμησιν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. μάλιστα γὰρ αἱ ὁδοὶ ἔτσι ἔρημοι ὦσι, γὰρ τρόπος ταῖς ψυχαῖς" ἡμῶν κυρίου λιθάσαι, οὐδεὶς ὄντος τοῦ περιοχλοῦντος. καὶ οὗτος ἐν ὁδῷ πιστῇ, καὶ Παῦλος ἐν ὁδῷ. ἀλλὰ τοῦτον οὐδεὶς ἔλκει, ἀλλ' ὁ Χριστός. μᾶλλον γὰρ ἡ τοῦ τοὺς ἀποστόλους τοῦτο ἐκεῖ· ὃ γὰρ μᾶλλον, ὅλη τῶν ἀποστόλων ὄντων ἐν Ιερουσολύμοις, γὰρ οὐδεὶς οὗτος ἐκ τούτων ἐν Δαμασκῷ, ἐπιφανῆ ἐκφέρει παιδεύσεις· καὶ ἐν Δαμασκῷ ἤδεισαν, ὅλη οὐκ ἀπὸ Ιερουσολύμων ἦλθε πεπτωκώς. ὑπεσταλάς γὰρ ἐφέρετο, ὥστε δῆσαι τοὺς πιστεύοντας. καθάπερ ἰατρὸς ἄριστος, ἀκμάζοντας ἐν τῷ πυρετῷ, ὃ βοήθημα αὐτῷ ἐπήγαγε ὁ Χριστός. ἔδει γὰρ αὐτὸν μεταξὺ μαρτύρων καταχθῆναι· τότε* μάλιστα κατέπεσε καὶ κατήγαγεν ὡς δεῖ τολμητάς. ἀλλὰ πάλιν καλῶ ὑμᾶς ἐν λόγοις ἐπιμελεῖσθαι. τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι, αἱ γραφαί; ὃ γὰρ ὑμέτερον μέρος, πάντα ἀνήρπται. τίνος ἕνεκεν ἐκκλησία; "καταχώσωσι τὰ βιβλία. τάχα οὐ τοιοῦτοι κείμεθα,* οὐ τοιαῦτα κέλευσις. Εἰ τις καταχώσει αὐτὰ εἰς κόπρον, γὰρ μὴ ἀκούσει αὐτῶν, οὐχ ὕστερον αὐτὰ ὑφείλετο, ὡς νῦν. τί γὰρ, εἰπέ μοι, ὃ ὑφελιστικὸν ἐκεῖ; ὅτι αὐτὰ κατέχουσι. τί" δαὶ εἰ ταῦτα; ὅτι οὐκ ἀκούομεν αὐτῶν. εἰπέ μοι, τίς ποτε μᾶλλον ὑφείλεται· ὅταν σιωπῶντες μὴ ἀκούσωσι, ἢ ὅταν λέγοντες; πρότερον ὅταν λέγοντες. ὥστε μείζων ἡ ὕβρις νῦν, ὅταν εἰς φιλοσοφίαν μὴ ἀκούσῃς, μείζων ἡ καταφρόνησις. μὴ λαλῆτε ἡμῖν, φησι, πάλαι [Ιουδαῖοι] τοῖς προφήταις ἔλεγον· ὑμεῖς δὲ χρεῖαν ποιεῖτε λέγοντες, μὴ λαλῆτε, οὐ ποιοῦμεν. ἐκεῖνοι μὲν" οὖν ἀπίστρεφον καὶ ὦσιν μὴ [ᾖ] φιλοσοφεῖσθαι, ὡς ἀπὸ τῆς φωνῆς διχόμηνιά τινα" βλασφημίας ἀφορμὴν· ὑμεῖς δὲ οὐκ πολλῆς καταφρονήσεως οὐδὲ τῶν ποιεῖτε. πιστεύσατε, εἰ τὰ σώματα" ἡμῶν ἐνεφράξατε τὰς χεῖρας" ὑπάγετε, οὐκ ἴσως τοσαύτη ἡ ὕβρις, ὅση νῦν. εἰπέ γὰρ μοι· ὁ ἀκούων, καὶ μὴ πιθόμενος μείζονος καταφρονεῖ, ἢ ὁ μηδὲ ἀκούων; ἀλλὰ φέρε ὑπὲρ ὕβρεως ὃ παῦλα ἔξεταζώμεθα. Εἴ τις ὑφείλεται κατέχει καὶ ὑπερμίζοι ὡς ἄλλων ταῖς ὕβρεσι, ἕτερος δὲ μηδὲ φρονεῖ, μηδὲ τοιοῦτο, τίς μᾶλλον αὐτῶν καταφρονεῖ; οὐχ οὗτος; ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐμφαίνει ὅτι πλήρης δίκαιος· οὗτος δὲ μισοῦσι τὸ σῶμα ἐμφανίζει τοῦ Θεοῦ. ἐφείλατο δὲ ῥηθέν; ἀλλ' ἄκουε καὶ ὡς ὕστερον. ὃ σῶμα δι' οὗ ὁ Θεὸς φθέγγεται, σῶμα ὄντι ὁ Θεοῦ. καθάπερ γὰρ ὕστερον ὃ σῶμα τῆς ψυχῆς ἐστιν, καὶ τοι ψυχῆς οὐκ ἔχουσης σῶμα· ὕστερον καὶ ὃ σῶμα τῶν προφητῶν, σῶμα ὄντι τοῦ Θεοῦ. ἀκούσατε καὶ φείλεσθε. καὶ ἐκεῖνος ἔσται ὁ βλάσφημος μέγα βοῶν καὶ λέγων, "παύσωμεν· καὶ τοῦτο πολλάκις. ἐκεῖνα ἡ φωνὴ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὄντι, ἵνα οὗτος ἀφῶσι, καὶ οὐδεὶς ὁ παύσων. μετ' ἐκεῖνον ἄρχεται ὁ ἀναγνώστης τῆς προφητείας Ησαΐας, καὶ οὐδὲ ὕστερον παύσεται· καὶτοι προφητεία οὐδὲν ἀνθρώπινον ἦν. Εἶτα εἰς ἐπῆκουσον

κ. τὸ βιβλίον
κ. ἀναγινώσκω μὲν.
κ. ἵνα ἔλαυσιν ὅπ
κ. ἵνα οὐδὲ καὶ πίστις ἐκρημίσαι ἐκεῖ· καὶ ἵνα
* καὶ μέγα
* καὶ αὐ
κ. ἵνα ὅπου
* πίκρα
κ. ὑ
κ. ἐν
κ. ἐνυλάξαι καὶ ἀνάγειν· ἡμ.
κ. ὑμῖν
κ. ἀναπαύ-σωμεν
κ. ἀναγινώσκοντι τῇ ἀναγνώσει.

αὐτ῾ τὰ πεπιμένα κ᾽ τῆς φιλοθεσπίας γνωρίζω. ἵ᾽ κ᾽ ἵνα μή᾽ τις εἴπῃ, ὅτι ὑπ᾽ ἐκείνου᾽ πῶς γὰρ ὁ αἱμάτων ἐπιθυμῶν; ὁ τοῖς ἱερεῦσι προσελθών; ὁ εἰς κυδωνίους ἑαυτὸν ἐπιτρέψων κ᾽ σὺν ἕξω ἐλαίων ἓ πυρώδους; ἆρ᾽ οὖν μὴ τῶν τὰ πρόδηλα τὴν διαστολὴν ὁμολογεῖ. δῆλ᾽ πῦ οὐκ ἔνδον ἐν τῇ πόλει" προεπεφάνθη τῇ φωνῇ, ἀλλὰ προ᾽ αὐτῆς; ὅπ οὐκ ἀν᾽ ὑπῆς θυσαι Ⓦ πολλοί, ἀλλ᾽ κ᾽ ἐχλεύασαι ἀν᾽" ὅσαν γε κ᾽ σκῆ ἀῶσιν ἐσεχεῖσης φωνῆς ἀκούοντες ἔλεγον, Οπ βροντὴ ἐστι· σὺ δ᾽ ἀξιόπιστος ἰῶ᾽ ἀπαγγέλλων μᾶλλον τὰ αὐτ᾽. κ᾽ διδυμῶν ἐσόντων, οὐ προεκινδύνευσαν αὐτῷ δεσμῶν, καὶ ἐβλαψαν αὐτὸν Ⓦ προσδοκήσαντα σὺν ἄλλοις ἕλξειν. τίνος δ᾽ ἕνεκεν οὐκ ἔφαγεν, σὺν᾽ ἔπιε; κατηγόρουσεν ἑαυτ᾽ ὡς τοῖς ἡμιμόροις, ἓξω μολογεῖτο, κύχετο, προεκάλ Ⓦ Θεόν. Εἰ δ᾽ λέγοι τις ἀνάγκης εἶ) ὃ προσῆμα (κ᾽ γὰρ ὁ Ελύμας ὃ αὐτὸ ἔπαθεν) ἐρεθισθῆ, καὶ ἔπαθεν, ἀλλ᾽ ἤμυνεν ὡς ἐβλε. πῶς οὖν" οὐκ ἰωαγγέλιον; καὶ τί αἰαγκαστικὸν τοῦ σεισμοῦ τοῦ ὅτι τῆς ἀναστάσεως; τῆ᾽ γραπτὸν τῆ᾽ ἀπαγγελλόντων; τῆ᾽ σημείων τῆ᾽ ἄλλων; τὸ ἰδιῶ αὐτὸν αἰαστάντα; ἀλλ᾽ οὐκ ἔστ τοῦτα ἀναγκαστικά, ἀλλ᾽ ἀ διδακτικά. Ⓦ Ιουδαῖοι δῆλ᾽ τί οὐκ ὑπῆς θυσῆ τοῦτα ἀκούοντες; ὅλη ἠλήθυε, δῆλον ἰῶ. οὐ γὰρ ἀν᾽ μετέθετο, μὴ ἠμυθμένου τότε, ὥστε πᾶν᾽ τοῦτα πιστεῦσαι ἐδύ᾽ τῆ τὸν αἰάστασιν αὐτ᾽ κηρυττόντων οὐχ ἥττων ἰῶ, μᾶλλον ἓ καὶ ἀξιοπιστότερος, ἀ θεῖον μεταβεβλημένος. οὐ συνεχώρετο τὴν τῆ᾽ πιστῶν, ἀλλ᾽ ὁ Δαμασκῷ μετέβαλεν· μᾶλλον ἓ τοῦ τὸς Δαμασκοῦ τοῦτο ἔπαθεν. ἐρωτῶ Ⓦ Ιουδαῖον, πόθεν, εἰπέ μοι, μετεβλήθη Παῦλος; τοσαῦτα σημεῖα εἶδε, καὶ οὐ μετεβλήθη; ὁ διδάσκαλος αὐτ᾽ μετεβλήθη, καὶ σὺ᾽ οὐ μετεβλήθη; πῖς ἔπεισεν αὐτόν; " μᾶλλον ἓ πῖς ἀ θεῖον τοσαύτην εἰσβαλεῖν αὐτῷ προθυμίαν, " ὡς ἓ δόλημα βύξασθαι ῥηθέντα ὑπ᾽ τοῦ Χριστοῦ; φανερὰ ὅστιν ἡ τῆ᾽ προσταγμάτων ἀλήθεια· ἀλλ᾽ ῥᾴθ᾽ ἕφλω, πίως Ⓦ βούλοιτο ἀγαγωθῆμεν κ᾽ φωτιζόμενοι καὶ αἰαγεώσκοντα. ὁρᾶτε πῶς ἰῶ᾽ ὁ δυναστία; πῶς ἰῶ᾽ ὁ πλοῦτος, καὶ σὺν᾽ ὁ ὁδῷ πορεύεσθε; πῖς ἰῶ᾽ ἀρα σῶσ᾽ ὠθῶν ἐπ᾽ οἰκίας, μηδ᾽ ὁ ὁδοῖς ἀνεμόδυτος χορεύειν; πῖς ἰῶ᾽ σῶσ᾽ ὁ τυκτὸς; ὅσοι ὁ ἀξιώματος ἐστε, ἀκούσατε, καὶ ὃ ἄτυφοι καὶ ὃ βύλεσθε μιμήσασθε. καὶ τὰ μέλλων ἀπειλεῖν οἶκεθε, σὺν εἶπε προς ἑαυτόν· ἀπέρχομαι εἰς τὸν πατρίδα, σκῆ λαμβάνω ὃ λεγόν, τὰ ψυχρὰ ῥήματα τῆ᾽ πολλῶν. σὺκ ἐδεήθη σημείων· σὺκ ἐδεήθη βαυμάτων· ἀπὸ τῆ προφήτου" μόνον ὑπῆς θυσι. δῆλ᾽ ταῦτα πιστεῖ ἑαυτὸν ὁ Παῦλος λέγων· Αλλὰ δῆλ᾽ τοῦτο ἠλέηθεν, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα· ὁ ἀπιστία, καὶ ἵνα ὁ ἐμοὶ προσῆτων ὁ δείξηται Ιησοῦς Χριστὸς τὸν πᾶσαι μακροθυμίαν. ἄξιον ὄντως βαυμάσαι Ⓦ βούλοιτο τοῦτον. σὺκ εἶδε Ⓦ Χριστόν, σὺκ εἶδε σημεῖα· ἐπὶ τὰ Ιερεσόλυμα συνεχῶς ἐώρα, καὶ ὑπῆς θυε τῷ Φιλίππῳ. πόθεν οὖν τοιοῦτος γεγένηται; μεμεμιμημένον ἰῶ᾽ ὁ ψυχὴ αὐτ᾽· " προσεῖχε γραφαῖς· ἐχόλαζεν βαγώστοις. καὶ τοι κ᾽ ὁ λοιπὸς εἶδε σημεῖα· καὶ Ⓦ μάγοι εἶδον ἀστέρα· σὺν᾽ ὁ σὸν εἶδε τοιοῦτον, καὶ ὑπῆς θυσε. τοσοῦτόν ὅστιν ἡ τῆ᾽ γραφῆ βάγωσις" ἡ ἀκρίβεια. τί οὖν Παῦλος; οὐχὶ Ⓦ νόμον ἐμυθέτα; ἀλλ᾽ ἐμοὶ δοκεῖ σὺν᾽ ὑπίτηδες αἰαβληθῆναι δι᾽ ἃ᾽ εἶπον προσῆκον, πάμπαν βουλόμενον ὑπιστάσασθαι σὺν᾽ Ιουδαίοις τῆ Χριστοῦ. ἀ γὰρ τοιοῦτο ἦχεν, σὺν᾽ ἂν αὐτοὺς ὕτως ὠφέλη, ὡς τοῦτο. τοῦτο γὰρ κ᾽ σημείων μᾶλλον καὶ πάντων ἰσχυρὸν ἰῶ᾽ αὐτὸς ἐφελκύσασθαι· ὥσπερ οὖν σὺν᾽ ὕτω σκανδαλίζει εἰκῆ σὺν παχυτέρους. ὅσα γοῦν μὴ [τὸν βλασφημοῦντ᾽ τῶν ἀποστόλων κ᾽ Ⓦ Θεὸν ποιοῦντα τὰ σημεῖα. συνεκάλεσαν Ιουδαῖοι τοὺς ἀποστόλους, εἰσέβαλον εἰς δισμωτήριον· λοιπὸν ὁ Θεὸς βαυματουργεῖ. καὶ πῶς, ὅσα· ὃ ἐξενεγκεῖν ἀπὸ τῆς φυλακῆς, αὐτ᾽ σημεῖον ἰῶ᾽· ὃ ἀγαπεῖν Φίλιππον, αὐτ᾽ σημεῖον ἰῶ᾽· ὃ Παῦλον προσαγαγέσθαι, αὐτ᾽ σημεῖον ἰῶ᾽· ὃ δεῖξαι Στέφανον ἑαυτὸν, αὐτ᾽ σημεῖον ἰῶ. κ᾽ συλλαβεῖν πῶς μὴ πιᾶσαι Παῦλος, πῶς ὁ ὁ βούλοιτο. σὺ δ᾽ κ᾽ ὁ Χριστὸς φαίνεται, ἴσως δῆλ᾽ ὃ σκληρὸν, κ᾽ ὅπ οὐκ ἀν᾽ ἄλλως ἐπείσθη*.

ΗΘΙΚΟΝ Τούτοις " σὺν ἐφόμβοι καὶ ἡμεῖς τοῖς βαύμασιν, ἀξίους ἑαυτὸν προδεικνύσωμεν.

Ιωαν. ιε'. κβ.

Πρὸς ῥωμ.

Ρωμ. θ'. γ.

α. Τιμ. α'. γ.

* Ανεπίλημπτον. κ. ἀνεγκλήτους

θηκεν. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἄλλους λαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ, ἵνα φόβον ταχὺ κατασκήψῃ· ἢ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἀπῆλθε, πολλοὺς λαμβάνων, ὅπως θαρσαλεώτεροι, οἷς αὖθις ὕδωρ καὶ τι καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ· ἄλλως τε καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ πᾶσιν αὐτοῖς δεῖξαι ἐβούλετο αὐτοῦ τὸ πρᾶον. οὗτος ἐκεῖνος οὐκ ἐκακοῦργει τοῦτο. καὶ ὅσα μὲν αὐτοὶ εἰς φυλακὴν ἐμβάλλοντα καὶ περὶ τούτου. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὐκ ἤκουσαν· σοὶ δὲ ἤκουσαν ἀπὸ τῆς προθυμίας.

3 Ἐν ᾧ τοίνυν παρῄει ὁδῷ, ἐβούλετο αὐτοῖς ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ· καὶ ἐξαίφνης περιέστραψεν αὐτοῦ φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,

4 καὶ πεσὼν ἐπὶ τὸν χῶν, ἤκουσε φωνῆς λεγούσης αὐτῷ· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; Διὰ τί μὲ οὐ Ἱεροσολύμεις; ὁδῷ τί μὴ [γένῃ] ἐν Δαμασκῷ; ὥστε μὴ ἄξιόν ἄλλως ἄλλως αὐτὸν διηγήσασθαι, ἀλλ' αὐτὸς ἀξιόπιστος ἦν διηγούμενος ὁ ὁδῷ τοῦτο ἀπιών. τοῦτο γοῦν λέγει καὶ πρὸς Ἀγρίππαν ἀπολογούμενος. "πάντες ἴσασιν, φησὶν ὁ ὑπερβολὴν τῆς φωνῆς πλῆξαι θέλων· μέτρια γὰρ ἔχουσιν οἱ ὀφθαλμοί. λέγεται δὲ καὶ φωνῆς ὑπερβολὴν καὶ φοβεῖ καὶ ποιεῖ καὶ ἀποστολάς. ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐπήρωσε, καὶ ἔσβεσεν αὐτοῦ τὸν θυμὸν ὡς φόβος, ὥστε αὐτὸν ἀκοῦσαι τὰ λεχθέντα. Σαοὺλ, Σαοὺλ, φησί, τί με διώκεις; σὲ λέγω αὐτῷ, πίστωσον, οὐδὲ ἄλλο τι τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλ' ἐγκαλεῖ· μισογύνιε" λέγων, τί περὶ ἐμοῦ μέγα ἢ μικρὰ ἠδικημένος ταῦτα ποιεῖς;

5 Εἶπε δὲ· τίς εἶ, Κύριε; Τέως ὡμολόγησεν ἑαυτὸν δοῦλον. Ὁ δὲ Κύριος εἶπεν· Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις. Ὡστε ἔλεγε· μὴ νομίσῃς περὶ ἀνθρώπου σοὶ ὁ πόλεμος. Ἡ δὲ στενότης αὐτὸν τοῦ φωτὸς μὲν τὸν Παῦλον ἤκουσαν, σάρκα δὲ ἠθέωσεν περὶ οὗ ἀπεκρίναντο. Εἰκότως. τὴν γὰρ ἐλαφρίαν αὐτοῖς ἐποίησαν ἀκροᾶσθαι. οἱ γὰρ τῆς φωνῆς ἤκουσαν ἐκείνης, καὶ ἠπίστησαν· ὁ δὲ Παῦλος ὁρᾷ τὸν ἀποκρινόμενον, ἐθαύμαζεν.

6 Ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.

Ὅρα πάλιν οὐκ αὐτεξουσίως πέπτωκε αὐτοῦ· ἀπεκαλύφθη, ἀλλὰ μόνον προμηθεῖται αὐτοῦ τὸν ζῆλωτήν· καὶ διὰ ὧν ἐφθέγξατο, δίδωσιν αὐτῷ χρῆσθαι ἐλπίδας, καὶ ὅτι ἀναβλέψει.

7 Οἱ δὲ ἄνδρες ὁ συνοδεύοντες αὐτῷ, εἱστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες.

8 Ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεῳγμένων τε τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, οὐδὲν ἔβλεπε. χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. Τὸ λάφυρον τῆς ἁγιοβόλου, τὰ σκῦλα αὐτοῦ, καθαιρεθείσης πόλεως πίστεως, ἢ μᾶλλον πόλεως ληφθείσης, εἰσάγουσι. καὶ ὃ δὴ θαυμαστόν, αὐτὸν οἱ πολέμιοι καὶ ἐχθροὶ εἰσήγαγον αὐτὸν πρώτων ὁραίτων.

9 Καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν, οὐδὲ ἔπιε. Τί τούτου ἴσον ἡμῖν δυνήσεται; ἀστράπτοντος τοῦ ὅπου Στεφάνου ἀθυμίας καθαίρεσις ἡ Παύλου μεταγωγὴ γέγονε, ἔχουσα μὲν καὶ αὐτόθεν καθαιμάξαι, ὃ ὕστερον αὐτὸν ἀπέλυσε, λαβοῦσα δὲ καὶ ταύτην. καὶ οἱ Σαμαρῖται δὲ ἡ κώμη πρόσοδον διῆσαι, μᾶλλον δὲ πρόσοδον καθαίρεσιν. ὁ δὲ τί, φησί, μὴ ὀξέως ἐλέγξας τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα; ἵνα δειχθῇ ὅτι οὐτὸς ἐνέργησεν ὁ Χριστός. ὁ γὰρ ἐλαύνων αὐτὸν, καὶ ἀπειλῶν αὐτῷ τῇ τιμωρίᾳ καὶ τῇ ἀνάστασι, ἐξ οὗ μαθητὴς αὐτοῦ διώκων, οὗτος πάλιν, εἰπέ μοι, αὖθις θύσει, εἰ μὴ πολλὴ ἰσχὺς τοῦ χαυνωθέντος ἦν ἰσχύος; ἔτω, ἐκεῖνοι αὐτῷ ἐχαρίζοντο· πῶς δὲ τοῖς τότε; ἄλλως δέ, δειχθῆναι τοῦτο μὲν ἀνάστασιν ἔδει, ἐξ οὗ ἀνάστασιν ἔδει, ἵνα καὶ φέρειν αὐτοῦ δειχθῇ ὁ πόλεμος. ὁ γὰρ ὕπνος μεσημβρίας, ὡς καὶ αἵματα ἐκχεῖν, καὶ εἰς διαπυρωτέρα ἐμβάλλειν, ἀξιόπιστα πιστεύει. οὐκ ἤρκει δὲ μὴ συγχωρεῖσθαι τῷ Χριστῷ, ἀλλ' ἔδει καὶ πολεμεῖσθαι σφοδρῶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πιστοῦ. ἐκκλησίαν καταλιπεῖν ὑπερβολῆς μᾶλλον, πόνων σφοδροτέρων ἦν ἴσως. ὅπου δὲ ἐπηρώθη, τότε τῆς διακονίας αὐτοῦ

χ. καὶ πεσὼν ἐπὶ τὸν χῶν. ἢ χθ. ὑπερβολὴν τῆς φωνῆς.

χ. γὰρ τοῦτο φησὶ δι' ὧν ἐβεβαιοῦτο τὴν

χ. ἐκάλεσεν. ἐκ λυτήρα δίδ-

χ. τὸν αἰσθησιν χ. διὰ τί δὲ μὴ μᾶλλον τὴν αἴσθησιν ἐνέδειξε; χ. καταπόθη τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ ἡ φιλοτιμία ἀπολείπεται

[Εἰ δὲ λέγῃ τις, ὅτι ἤδη αὐδὶ μίαν, ἀγρὸς πίς ὅστιν ἡ χερία.] "οὕτως οὐκ ἤδη τι ἔμελλεν αὐτῷ ἐρεῖν, ἀλλ' εἰσώμιζεν ἁπλῶς προφητείαν τινὰ ἀκούεσθαι. ἢ αὖτη δὲ μείζων τιμή," ὃ μὴ ἁπλῶς ἀναγαπῆν, ἀλλὰ θαυμαλέσαι ποιεῖ. προσδεόμεθα δὲ Φίλιππος, ἵνα χρυσῇ αὐτὸν ἀναγνώσκοντες. καὶ ὁ δρόμος σημεῖον βουλομένου Εἶπεῖν, καὶ τὴ ἀναγνώσις αὐτομάτης. εἰ τοιούτῳ γὰρ αἰσχύνασκε καιρῷ, εἰ ᾧ σφοδρότερον πεῖς ὃ καῦμα ὁ ἥλιος. ἢ δὲ προσοχή. [φησι, τῆς γραφῆς, ἵνα αἰσχύνασκον.] ἵνα αὖτη· ὡς προσέσαν ὅτι σφαλῶ ἤξη. καὶ τοῦτο αὐτὸ δεῖγμα τῆς" φιλομαθείας, ὃ Φ προφήτου τοῦτον μὴ χρίεσθαι ἐχθρὸν τῶν ἄλλων ὄντα ὑψηλότερον. διὸ καὶ οὐ σφοδρότητος αὐτὸ δηλοῦσιν, ἀλλ' ἡμέρως. μᾶλλον δὲ οὕτω φιλεῖται προτέρων, ἕως ὅτου ῥωσθῇ, ἕως ὀχεῖος ἢ ἐκβάλωσιν, ὥσπερ ὃ αὖθ' πάλιν ποιοῦσι φησὶ· δίομαί σε τοῦ τίος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; "ἐμοὶ δοκεῖ ὅλα σὰκ ἤδη, ὡς τοῦ ἄλλοι λέγουσιν Φ προφῆται· ἢ Εἰ μὴ τοῦτο, οὐ τοῦ ἑαυτῷ ἀβαλέγεται· ὁ ἑτέρῳ προσώπῳ λέγει. αἰχμαλωσίαν καὶ πέντε καὶ πλουτοῦντες ὀχεῖοι Φ ταμίαν. Εἶπα ἦλθον ὅτι πὶ ὕδωρ, καὶ φησιν, ἰδοὺ ὕδωρ. σφόδρα ψυχῆς τοῦτ" ὀκνηρούσης. τί κωλύει με βαπτισθῆναι; ὁρᾷς αὐτὸ τὸν" ὄντα ἐπείκειαν; οὐ λέγῃ, βάπτισόν με· οὔτι σιωπᾷ· ἀλλὰ μέσον τι ἢ τῆς ὑπονοίας, ἢ τῆς εὐλαβείας φθέγγεται, λέγων· τί κωλύει με βαπτισθῆναι; ἔρα πῶς τὰ δόγματα ἀπηρτισμένα εἶχε; ἢ γὰρ ὁ προφήτης πάντα ἔδειξε, τῷ σαρκωσει, ὃ πάθος, τῷ ἀνάστασιν, τῷ ἀναλῆψιν, τῷ κρίσιν τῷ μέλλουσαν· "ἃ δὴ ἢ πολλῷ τῷ ὑπονοίᾳ αὐτὸ μάλιστα ἐπεποίησαν. αἰχμωθῆναι ὅσοι ἀφώτιστοι τυγχάνετε. ἢ ὀκέλευσε, φησι, στῆναι ὃ ἅρμα. ἄμα Εἶπε ἢ ἐπέταξε, καὶ ἢ ἀκούσει. ὡς δ' ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα Κυρίου ἥρπασε Φ Φίλιππον. καλῶς, ἵνα θεῖον δόξῃ τὸ γινόμενον, ἵνα μὴ νομίσῃ ὅτι αὐθεντικὸς ὅστι ἁπλῶς. ἢ ἐπορεύετο, φησι, τῷ ὁδοῦ αὐτοῦ χαίρων. τοῦτο Εἶπε, δεικνὺς ὅλα ἐλυπήθη ἀὐ, εἰ ἐγὼ οὕτως ἐπὶ τῆς πολλῆς χαρᾶς, κάτει πνεύματος καταξιωθείς, οὐδὲ εὐφραίνομαι πρόσωπα. ἢ θυρίζη, φησίν, εἰς Αζωτον. μίαν ἐποίησεν ἢ ὁ Φίλιππος ἐκέρδανεν. ὅπερ γὰρ ἤκουσε τοῦ τῷ προφήτῃ, τοῦ Ἀμβακούμ, τοῦ Ἰεζεκὴλ καὶ τῷ ἄλλων, εἶδεν ἐπ' αὐτῷ γινόμενον. "ὡς ἐν ἀκαρεῖ δείκνυται πολλῷ ὁδὸν ἀπελθών, εἶγε ἐν Αζώτῳ θυρίζη, καὶ ἐκεῖ λοιπὸν ἴσαται, ἵνα αὖθι ἐν διαγελίσασθαι ἐν ἑ.

ΧΡ. θ. 1 Σαῦλος δὲ ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ,

2 Ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγὰς, ὅπως ἄν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγαγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ.

Εὐκαίρως παρεβάλετο τὰ περὶ τοῦ ζήλου τοῦ Παύλου, ἵνα δείξῃ ὅτι τὸ μίσος τῷ ζήλῳ ἔλκεται. οὐδὲν γὰρ χρεωδεῖς τῷ φόβῳ Στεφάνου, οὐδὲ ἐμπλαδεῖς τῷ διωγμῷ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῇ ἁρπαγῇ, προέστη τῷ ἀρχιερεῖ. εὐθέως πληροῦται ὃ περὶ τοῦ Χριστοῦ προεῖπε τοῖς μαθηταῖς Εἰρηκώς, Οὐ γὰρ ἥξεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. Ἰωαν. κ. ε. εἰ δὲ ἂν οὕτως ἐποίει, οὐχ ὡς Ἰουδαῖοι μὴ ἦμοιτο. οὐ γὰρ ζήλῳ ἐπλάνα, ἦλθεν ἐκ τοῦ ἢ εἰς ἕξ ἔξω πόλεις ἀπειλῶν· ἐκεῖνοι δὲ, οὔτε καὶ τῷ εἰ Ἱεροσολύμοις ἐφείσαντο, ἀλλ' ἐκὸς ἐβλήθη μόνῳ τοῦ τιμῆς ἀπολαύειν. Ἀφ' τί δὲ Εἰς Δαμασκὸν ἐπορεύετο; μεγάλη ἡ πόλις ἰῶ, βασιλικὴ ἰῶ· ἐφοβεῖτο μὴ ἢ ἐκείνη προσαπαλήφθῃ. ἢ ὄρα Φ πόθου, ἢ τῷ σφοδρότητα, πῶς νομικῶς ἐπορεύετο. ὁ προσέρχεται ἀρχιερεῖ ἀρχοντι, ἀλλὰ ᾧ ἀρχιερεῖ· αἰτεῖ δίπιστολὰς πρὸς αὐτὸν, ὅπως ἄν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας. "ὁδοῦ τοῦ πίς θύοντας καλῶς· οἱ πᾶσι οὕτως ὠμολόγουτο τότε, ἴσως δὲ τῷ ὁδοῦ τιμῶντι τῷ Εἰς οὐρανὸν φέρουσαν. Ἀφ' τί δὲ μὴ ἐλάβει ἐξουσίαν ἐκεῖ πιμφρίσασθαι αὐδεῖς, ἀλλ' Εἰς Ἱερουσόλυμα ἄγῃ; ὥστε μὴ πλείονος τῆς ἐξουσίας ἐκόντα τὰ τῆς τιμωρίας ποιῆσαι. ἢ ὄρα οἵᾳ κηδεμόνι ὑπιρρίπτων ἑαυτὸν, "ὅμως ἢ οὕτω φοβῆται, μή τι πάθῃ

χ. ὅλως ἀδὶ ἤδη

χ παρεμβάλλεται

χ. ἵνα ἤκουσεν αὐτὸν, ἀλλὰ περιέκλεισεν. ἄλλ. προσέλαβεν

χ. φιλοσοφίας

χ. ὅλως δ' ἀδ' ἵνα ἄν ἄλλος ἢ τοῦ ἄλλου λέγοιτο εἰ προφῆται, ἢ τοῦ ἑαυτῷ ἐν ἑτέρῳ προσώπῳ διαλέγονται, σφόδρα ἀπαιτεμένου δεῖν ἢ ἐρώτησις αἰχμωθ. χ ὅπ. γίνεται πάλιν αὐτὸς αὐτοῦ λέγων τί

χ ὑπονομίας

χ. εἰ πολλῷ τῷ ὑπονομίᾳ δείκνυσι μαθημάτων. αἰχμωθ.

χ αὐλίζει

χ. ὑπόνοιαν

35 Ανοίξας ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐτῷ Ἰησοῦν. Ὁρᾷς πῶς οἰκονομεῖται τὰ κατ' αὐτόν; πρὸ πολλοῦ ἀναγινώσκει καὶ ἄγνοεῖ· εἶτα ἀναγινώσκει αὐτὸ τὸ τίνων ἀδιοχλεῖ, εἶθα ἰῶ τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ δωρεά.

χ. μὴ τοῦτο

36 Ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ, καί φησιν ὁ εὐνοῦχος, ἰδοὺ ὕδωρ, τί κωλύει με βαπτισθῆναι; Εἶδες πῶς ἐμεμνήσθη; Εἶδες ἀκρίβειαν;

38 Ἐκέλευσε τε στῆναι τὸ ἅρμα, καὶ κατέβησαν εἰς τὸ ὕδωρ ἀμφότεροι, ὅτε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν.

χ. ἀπ

39 Ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα Κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος. ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. Διὰ τί, φησίν, ἥρπασεν αὐτὸν πνεῦμα Κυρίου; ἵνα μὴ ἄλλας πόλεις διέλθῃ καὶ εὐαγγελίσασθαι. ὥστε οὐ τὸ ἕτερον αὐτὸν θαυμαστὸν ἐποίησεν, ἀλλὰ τὸ τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χαρὰν ἐποιήσαι.

χ. τὸ ἡμίσυ μέρος θαυμαστὸν ἐποίησεν· ἐλλείπει τι· καὶ τὸ τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χαρὰν ἐποιήσαι. φίλτ. ὁ

40 Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγελίσατο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν. Καὶ οὐκ ἐνταῦθα δῆλον, ὡς οὐδὲ τῶν ἐνταῦθα ἦν. καὶ γὰρ καὶ ὕστερον οὐκεῖ εὑρίσκεται ὁ Καισάρεια. συμφερόντως δὲν ἥρπασεν αὐτὸν τὸ πνεῦμα, ἐπεὶ ἀξίωσιν αὐτὸν καὶ συναπελθεῖν αὐτῷ ὁ εὐνοῦχος· [οὐ] καὶ ἐλύπησεν ἂν οὐδέν, αἰσθανόμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτὸν ἀπόντα λοιπὸν χρόνον ὄντα. Εἶδες ἀγγέλους συνόντας πληρουμένους τὰ κηρύγματα, καὶ αὐτὸν μὲν τὸν κηρύττοντας, τοὺς δὲ καλοῦντας; τὸν δὲ θαυμαστὸν καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον).

χ. ἅμα δὲ καὶ τὸ παρευθὺς αὐτοῖς ἐν τῷ ἀλλοφύλων κρατῆσαι. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸν φέρει. εἰ δὲ ὑπόνοιαν ἔσχεν, ποίαν ἐχλεύασε;

ὅπερ γὰρ πάλαι ἐποίουν ἐν τῇ μάλις ἐγίνετο, τοῦτο καὶ τοῦδε ἐν πολλῇ τῇ ἀφθονίᾳ. Ἄλλως δέ, καὶ πρέπουσα φώνησις τὸ γεγενῆσθαι τὸν τῶν ἀλλοφύλων κρατῆσαι αὐτούς. καὶ γὰρ τὸ τῶν πιστῶν ἀξιόπιστον, ἰσχύων· τὸν μαθητὰς ποιεῖσθαι πάσας τὰς ἔθνη καὶ αὐτὸν ζῆλον ἀφαιρεῖται. Διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἐπορεύετο χαίρων, ὥστε εἰ ἐπίστατο, οὐκ ἂν ἔπαθε. τί δαὶ οὐκωλυέ, φησι, πάντα αὐτὸν ἀκριβῶς μαθεῖν, καὶ τὸ πῶν σχῆμα πᾶσα, καὶ τὸ μάλιστα τὸ ἔρημον; ὅπερ οὐκ ἦν τὸ τοιοῦτον μάθημα δεῖσθαι ἀκριβείας. * ἀλλ' ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς τὰ εὐαγγελισμένα. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος, φησι, δυνάστης Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων. [οὐκ τούτου δῆλον ὡς ἐκ τοῦ ζητεῖν ἦρχοντο.] "καὶ γὰρ γυναῖκες ἐκρίπτουν τὸ παλαιόν, καὶ οὕτω ἦν τόμος πρὸ αὐτοῖς. ὥστε οὐκ ἦν δῆλον Φίλιππον ἕως εἰσῆλθε εἰς τὴν ἔρημον, [ὅτι καὶ] οὐκέτι ἄγγελος, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἀρτάζει. Οὐδὲν γὰρ τούτων ὅπερ ὁρᾷ ὁ εὐνοῦχος ἁπλῶς ἐπὶ ὧν ἔπαθε, καὶ ταῦτα οὐ τοῖς σώμασι πιστοῖς, ἀλλὰ τοῖς πνεύμασι πιστοῖς ὄσιν, οὔτι μᾶλλον ἀ Φίλιππος ἐκδιδάσκεται μαθήσει. καὶ διὰ τί μὴ ἐκείνῳ φαίνεται ὁ ἄγγελος, καὶ ἀγὰ αὐτὸν τοῖς Φιλίππου, ὅπ ἴσως οὐκ ἂν ἐπίστευθη, ἀλλὰ" καὶ ὀξέπλαγη" μόνον. ὅρα τὸ τοῦ Φιλίππου φιλοσοφίαν. ὃ κατηχήθη, οὐκ εἶπεν, ἄγνοῶ, ἐγὼ δὲ διδάξω· οὐκ εἶπεν, ἐγὼ ταῦτα ἀκριβῶς οἶδα, σὺ δὲ ἐκολάκευσε, καὶ εἶπεν αὐτῷ, μακάριος εἶ ἀναγινώσκων. οὕτως ἐστὶν ἡ ἀφαυτότης ἐκτὸς δὲ κολακείας τὸ ῥῆμα, καὶ μᾶλλον κηδεμονικὸν καὶ φιλανθρώπου. ἔδει γὰρ αὐτὸν αἰτῆσαι, ἔδει αὐτὸν πεισθῆναι. ἐμφαίνοντος δέ ἐστι, ὡς οἴδεν, ὅπ οὐκ ἦν ἐκεῖνος ὃν εἶπεν· ἀρά γε γινώσκεις, ἃ ἀναγινώσκεις; καὶ ἅμα "δικαιοῦται τοῦ πολιοῦ" ἐθνῶν ἐγκείμενον. ἀλλ' ὅρα πῶς σωστικῶς καὶ ὁ εὐνοῦχος ἀπελογεῖται. πῶς γὰρ ἄν, φησι, δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; οὐκ εἶδεν εἰς τὸ ῥῆμα, οὐκ εἶπε, σὺ τίς εἶ; οὐκ ἐμέμψατο, οὐκ ἀλαζονεύεται), οὐ λέγει εἰδέναι, ἀλλ' ὁμολογεῖ ἀγνοεῖν. διὸ καὶ μανθάνει. ὑπιδεικνύει δὲ τραῦμα ᾧ ἰατρῷ· σωφρόνει ὅπ καὶ οἶδε ταῦτα, καὶ βούλεται διδαχθῆναι. ἰδιῶτη δὲ ἄτυφον. οὐδὲ γὰρ λαμπρὸν ἐπιφέρετο ῥῆμα. οὕτως ἦν Φιλήμονος, καὶ τοῖς λόγοις ἐστήριζε· καὶ δ, Ὁ ζητῶν εἰσέρχεται, ἐπ' αὐτὸν ἐπληρεῦτο. πῶς ἐκάλεσε δέ, φησι, τὸν Φίλιππον ἀναβαίνοντα καθῆσαι σὺν αὐτῷ. Εἶδες τὸν σοφὸν; Εἶδες" πόθον; πῶς ἐκάλεσε μαθητὴν συγκαθῆσαι αὐτῷ.

Matt. ζ.

χ. ἢ οὐχὶ μᾶλλον;

[Εἰ

χ. ὅπερ. ἀλ. ἴσως

τὰ ὕπνιον, ἢ ἐξ τὴν αἰώνιον τὸ σωματικὸν, ἢ λυχνικοῖς ἢ ἑωθινοῖς ὕμνοις ᾠδαγμένα, ὑμᾶς ἀπίζοντες ἔχειν τ ἱερία, στενομελῆντα, εὐλογίας ἀπολαύειν, ἐπὰν ὁρᾶν ἐρημίους σκεῖ; ὅτι πίνης, ὅτι ἀσφάλεια ἀγρῷ. Ταῦτ ὅστιν ὁ ἀγρὸς ὃν ἐ φησιν· Ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρης Γεν. κζ. ἣν εὐλόγησε Κύριος. Εἰ μ χωρεῖς τὰ τὴν κλῆσιν ὁ ἀγρὸς ἀφ' τ ἡσυχίαν, ἀφ' τὸ ἀνωφελῆ μοσεύης γάμων· ἄτεκν ἢ τὰρ ἴχη, τίνι ὠφ. ἐς αἰ ἴσας; ἀγρὸς γὰρ ἐκκλησίαν ἔχων, πῶ ᾠφελήσω ἕσται τὴ Θεοῦ. Οὐκ ἔστι σκαῦ κραυγὴ, οὐκ ἔστ θορυβος, οὐκ ἐχθροὶ διαφορᾶς, ἀχ αἱρέσις· πάντ φίλας ὅστι ἰδῖν, πᾶν ἀ τὴν δογμάτων καινοτομ. ἀλλ ὅτι Εἰς φιλοσοφίαν ἡ κτησις· λαβεῖν ὅτι ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ταύτης ὁ πρεσβύτερος, θεραπεῦσαι εὐκόλως. Ὁταῦτα μὴ γὰρ ὅσα ἐκ λόγισιθ, ἀ ἀγρὸς σκηρύσει· σκαφ' ἀπερ δ' ἀκούσης, πιπτήξας ἔξεις τὸ τῆ δικαία. ἕτερος τὸ τῶ ἀγρῷ ἴσην δ' σκαῖον· ἢ σκαῖον ὃ πρεσβύτερος), ἢ ἔσται φύλαξ, ὃν π πρᾶναι, ὃν τερυθμίζει αὐλὰς. πόσοι δέ ὅστι ἢ ὁ λόγλωμα, Εἰπέ μοι; πόσον τινὰς μικρὰ οἶκοι ὁ ἁξιωτικὸς· ὁ μ' σὺ πείσει ἐκεῖνον· ὁ μετ' ἐκεῖνον ἕτερα πρεσθήσει· ἢ οὕτω σὺ λογισθήσῃ) ὁ πρῶ. σὺ δίδως μικρὰ, ἢ τὸ παιδὸς λαμβάνεις ⟨ϟ⟩ μισθόν. Ἀκοῦσ ἀρχιμ ὀπτῆς, δημόσιον καπήλους· [μᾶλλον ὃ] ἀλλήλους ᾠδακαλέσατε ἀμελῶν πείσασθε τὸ πρέγματος. ἵνω ὃ ἴδω μ' ἄχυρα ἢ σῖτοι ἢ πρῶτα τὰ παιδία ἀποθέσθαι δῆ, διὰ κόλλυβα οἰκοδομῆσαι· εἶτα ὃ συλλεχῶσι χρὴ ψυχῶν ῥημάτων, οὐδαμῶς φερντίζουσιν, ἀλλ' ἀναγκαίοι) μυρίοις ταδίοις βαδίζειν, ἢ μακρᾶς ἀποδημίας τελεσθαι, ἵνα Εἰς ἐκκλησίαν ἀπίωσιν. ἔστιν δέ ὅστιν ἀγαθὸν μ' πολλῆς ἡσυχίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ⟨ϟ⟩ ἱερέα ᾠδαγμένα, ἵνα προσεύχῃ τῷ Θεῷ, ἢ λέγῃ γὰρ τῆς χώμης καθ' ἑκάστην ἡμέραν, γὰρ τὸ κεκτημένου; μικρὸν ὅστιν, Εἰπέ μοι, ὃ ἢ ἐν τὰς ἁγίαις ἀναφοραῖς ἀεὶ ὄνομά σου ἐγκεῖσθαι, ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γὰρ τῆς χώμης ἀγαθὰ γενέσθαι πρὸς ⟨ϟ⟩ Θεόν; πόσοι δι καὶ εἰς τὰ ἄλλα ὕστερ λειτουργῆς; συμβαίνει τινὰς ἐκ γλυκυτάτων οἰκεῖν ἢ ἔχειν ὅπου ἔφυγεν· πρὸς σὲ δὲ τ πένητα ἀξιώσει τις ἐκεῖνον ἀδὲ ἴδεῖν· τ ὃ πρεσβύτερον ἴσως ἢ κλήσει, ἢ πραπέζης κοινωνὸν ποιήσει. ὁρᾶς πόσα σὺ τοῦτο ἤμησεν) κλῆσιν πάσης ἔσαι τέκνων ἡ χώμη πεπρεσβυτερωμένη ἐξ εὐσεβείας ἐλαθέσα· ἀδεὶς ἀμφορέως, ἀδεὶς κλοπῆς ἔτεκεν ἐκλήσει, ἀδεὶς τοιοῦτον ἀδὲν ὑποπτεύσει. ἕτεροι ἢ ἑτέρου πρᾶγμα ἴδῃ, ἀν' ἴσως ᾠδακαλυθήσῃ, ἀν' θανάτου. ἀχ ἁπλῶς, ἀδὲ ὡς ἔτυχε ἢ αἱ φιλίαι γίνονται τ ἐκ πρῶ· ἀμήλεις ἴσονται, ἢ αἱ στεφάδαι ὃ ῥυήσουσ) πολλῷ τ τὸ τ παιμυρεσιν ἀδίοις. [οὐ μόνον ὃ αἱ στεφάδαι, ἀλλὰ] Ἐ αὐλοὶ [⟨ϟ⟩ προεχῶτες] ἀφ' τὸν πρεσβύτερον αἰδεσιμώτεροι ἔσονται. Πάντως ἀκούεις ὅτι τὰ Ἱερουσόλυμα πρὸ τὰς ἄλλας πόλεις τιμιώτερα ἐκ ᾠδὲ τοῖς παλαιοῖς· ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ διὰ τὸν τότε χρατῦσαν διαβεβλημ. διὰ τοῦτο ἔνθα τιμᾶται Θεὸς, ἐκεῖ ὅστι ποιμήν· ὥσπερ πάλιν ἔνθα οὐ τιμᾶται, ἐκεῖ ἀγαθόν. πολλὴ ἀσφάλεια ἔς αι ἢ πρὸ Θεῷ, ἢ πρὸ ἀνθρώπους. Ἀλλ' ὅπως μὴ ῥαθυμήσητε, πρακαλῶ, μὴ πρέρχος, ἀλλὰ προθύμως τὸ πρέγματος Ἀντιλάβεσθε. Εἰ γὰρ ὁ ἀξάγαν ὑμῶν ἐξ ἀναξίου, ὡς τέμα τὸ Θεοῦ ἔς αι, ὁ νοσταζόμενος ψυχαί ζῶ τε Ἱερ. μθ. οὔσας, ζῶ τε ἐσωμάτως ἕως τῆς τὸ Χριστοῦ πρόσοψιν ὠφελῶν ἐ ἀκαπόνθης, πόσης σὺκ Ἀπολαύσεται δόξης πρὸ τὸ Θεοῦ; Φραύσιον κατασκάσασι τὸ τὸ ἁγιάσμου. τοῦτο γὰρ ὅστι ἡ ἐκκλησία· ἐκ ἂν ὁρμάτωσι αἱ χεῖρες Εἰς Κάματον· ἐκεῖνοι αἱματοπέτασαι αὐτὰ Εἰς δῶρα, ἢ τότε ἀπέτασαι Εἰς τὴν ἐργασίαν. Ὅτως ἔς αι αὐτοῖς ἰχὺς σώματος, ὅτως ἔσται ἡ χαρὰ πολλή, ὅτω πάντα ἑκατὸς ἔς αι τὰ κακά. Οὐκ ἔστι τὴν ἡδονὴν τὴν ἐσπύθην λόγω ᾠδιάπαυσ, ἕως αὖ [ἔργα μὴ] ᾖσπυσ. μὴ τοῦτο ἴδῃς, ὅτι σὺ δεῖπνόν ἔχῃ πρόσθεν. ἔλως Εἰ ὅτω ποιῇς, μὴ ποιήσῃς· Εἰ μὴ ταμίζεις πρόσθεν λαμβάνειν πάντας τὸ χρείου μείζονα· εἰ μὴ ὅτω λῃκέσας, μηδὲ ἐργάσῃ· εἰ μὴ γὰρ πάντα πρὸς ἐκῶν αἰσθήσεσθε λαμβάνειν τὸ ἔργον τοῦτο. Ἢ τῆς προσόδου ταύτης μᾶζον, τὸ εἰς τὴν ἄλλον τὴν ὁ ὑσεωῦ εἰσαγαγεῖν ψυχάς; οἶμαι, ὅτι σὺκ ἴσε πόσον ὅστι ὃ κερδάνας ψυχάς. ἄκουε τί φησι

πρὸς

ΧΞ'. π. 716

ὁ παλαιὸς δίδυμος ὁ πλοῦτος, καὶ φοβῆται ἀρπασθῆναι. καὶ τοι εἰ μὴ ἐθορυβήθη, εἶπεν ἂν, οὐκ οἶδα ἔγωγε, οὐκ ἀφελῶς ἐποίησα· ἀλλ' ἔξεπλάγη, ὥσπερ μὴ ἐκείνῳ, οὐκ ἐάλω τοῖς σπυρίοις· δοὺς ἑτέρῳ ὁ τότε, τῷ τὰ ὁ τῆ Αἰγυπτίᾳ αὐτὰ φασὶ γενέσθαι. ὅθεν τοῦτο μανθάνει ἀπὸ λοιποῦ εἰς τὸν Ῥώμυλον, ὡς οὐ φθαίνοντος ἐκεῖ τὸ ἀποστόλου. πολλαὶ τὶ, φησὶ, κώμαι τῆς Σαμαρείτιδος ἐπιπέλασαν. ὅσα πῶς καὶ αἱ ὁδοὶ αὐτοῖς ἐμποδὼν ἦσαν, ἀλλ' οὐχὶ ἁπλῶς ἐποιοῦντο αὐτάς. χ. ἢ ὅτι ἁπλῶς ποιουμένης αὐτάς.

ΗΘΙΚΟΝ

Τοιαύτας ἡμᾶς ἀποδημίας ἔδει ποιεῖσθαι. καὶ τί λέγω ἀποδημίας; πολλοὶ κώμας ἔχουσι καὶ χωρία, καὶ οὐ μᾶλλον αὐλῆς, οὐδὲ ποιοῦνται πολλάκις· ἀλλ' ὅπως μὴ βδελυγμὸν γένωνται, καὶ ὅπως τὰ λύματα ἐπιζαλῇ, καὶ ὅπως αὐλαί, καὶ ὅπως οἰκοδομήματα κατασκυλεύσειε, πολλῶν ἀπουσιῶν ποιοῦνται· ὅπως ἡ ψυχὴ γεωργηθείη, οὐκέτι. καὶ σὺ μὲν ἀεὶ ἀκήθας καὶ τρίβολον ἀέρας ἴδῃς, τίμνῃς, καίῃς, ἀφαιρίζῃς, ὥστε τῷ χλῷ ἀπαλλάξαι τῆς ἐντεῦθεν λύμης· ὁρῶν ὁ αὐτὸς σὸν γεωργὸν ἀκανθῶν τίμνοντα, καὶ οὐκ ἐκτέμνοντα, οὐ δίδοικας καὶ φείδῃ, εἰπέ μοι, τῶν οἰκοδεσποτῶν μέλλοντά σοι ὑπὲρ τούτων ἀπαιτεῖν λόγον; οὐ γὰρ ἐχρῆν ἔκαστον τῶν πιστῶν ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖν; διδάσκαλον λαμβάνων; συναίρεσιν; πρὸ πάντων δὲ σκοπεῖν ὅπως ἀπρόσκοποι ἔσῃ χριστιανοί; πῶς, εἰπέ μοι, χριστιανὸς ἔσται ὁ γεωργὸς, ὁρῶν σε οὕτως ἀμελοῦντα τῆς αὐτοῦ σωτηρίας; οὐ δυνάσῃ ποιῆσαι σημεῖα καὶ πεῖσαι; οἷς ἔχῃς πεῖσον, φιλανθρωπίᾳ, πραγματείᾳ, ἡμερότητι, κολακείᾳ, τοῖς ἄλλοις ἅπασι. καὶ ἀγρεσὶς μὲν καὶ βδελυγία ποιοῦσι καὶ πολλοὶ, ἐκκλησίας δὲ οὐχί· καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ τοῦτο. διὸ παρακαλῶ, καὶ ἀντιβολῶ, καὶ χάριν αἰτῶ, μᾶλλον δὲ καὶ νόμον τίθημι, ὥστε μηδένα ὀφθῆναι ἐρήμην ἐκκλησίας χωρίον ἔχοντα. μή μοι εἴπῃς, πλησίον ἐστὶ, ἐκ γειτόνων ἐστὶ, πολλὴ ἐστὶ ἡ δαπάνη, οὐ πολλὴ ἡ προσοδος. εἰ τὶ ἔχῃς εἰς πίνακας ἀναλῶσαι, ἐκεῖ ἀνάλωσον· βέλτιον ἐκεῖ, ἢ ἐνταῦθα· θρέψον διδάσκαλον, θρέψον ἀρχιτέκτονα καὶ ἱερατικὸν σύστημα. ὡς δὲ εἰ γυναῖκα ἀγαγοῦ, ἢ νύμφιον, ἢ δοῦς θυγατέρα, οὕτω τῇ ἐκκλησίᾳ ἀρμόσασον· πρέπει σοι ἐπίδοσις αὕτη. οὕτω σοι βιλογίας ὁ χωρεῖον πληρωθήσεται. τί γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ τῶν ἀγαθῶν; μικρὸν, εἰπέ μοι, τῶν λιμῶν βλαπτῶν; μικρὸν ἐξ ἕλων τῶν καρπῶν τῶν σῶν; Θεοὶ πρόπυλον ἀπόμοιραν καὶ ἀπαρχὰς λαμβάνουσι; πρὸς εἰρωνίαν τῶν γεωργούντων τοῦτο χρήσιμον. αἰδέσιμος ἔσται καὶ ὁ τριοδοῦτος λοιπὸν, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τὸ χωρίου συμβαλῆται τοῦτο. δίκαι ἐκεῖ διωκεῖν δεῖ σε, ὕμνοι καὶ στεφάνους δεῖ σε, πρόσοδοι καθ' ἑκάστην κυριακήν. οἷ" ἐστὶ εἰς θεῶμα μεῖζον, τὴν πάροδον μὲ ἑτέρους οἰκοδομοῦσαν λαμπρούς, ἵνα μὴ ζῶντα ἀκούσωσι, ὅλη ὁ δῆμος ᾠκοδόμησε, σὲ ὁ ἐκκλησίας ἀναστήσας; ἐπόησεν ὅλη μίζει τῆς τοῦ Χριστοῦ πρωτοσίας σὺ μισθὸν ἔξεις ἀναστήσας θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ. εἰπὲ γάρ μοι, εἰ βασιλεὺς σοι ἐλθὼν οἰκοδομῆσαι οἰκίαν, ἵνα ἐκεῖ κατοικήσῃ, οὐκ ἂν πρώτα ἐποίησας; νῦν οὖν βασιλεὺς ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ τῆς ἐκκλησίας ἡ οἰκοδομή. μὴ τὰ ἀνάλωμα ἴδῃς, ἀλλὰ καρπὸν λάβῃς. γεωργήσει ἐκεῖνος τὸν χλῶ, σὺ γεώργησον αὐτοῦ τὰς ψυχάς. φέροισί σοι καρπὸν ἐκεῖνοι, σὺ εἰς ἀγοράσῃ σὸν ἀπόλαυσιν. ὁ τὸν ἄρχιν δοὺς, σοὶ καὶ τἄλλα ἅπαντα πάντων. [ἆρα καὶ] σὺ ἅπαντα ἴσῃ τῶν κατηχουμένων ἐκεῖ, τῶν ἐν τοῖς χωρίοις τοῖς πλησίον. κἂν τὰ μὲν βαλανεῖα μαλακωτέρους ποιεῖ σοὶ γεωργοὺς· τὰ καπηλεῖα πυρφιλοτέρους· ἀλλ' ὅμως ποιοῦσι ταῦτα δίκῃ δόξαν· αἱ ἀγορὰ καὶ αἱ πανηγύρεις πάλιν ἰταμὸς· τὰ ὁ σοὶ, πάντα τοιαῦτα. ἤλιπεν γάρ ὅτι ἰδίᾳ πρεσβύτερον εἰς εἰκόνα βαδίζοντα τῶν Αβραὰμ, πολιὸν, αἰδεσιμώτατον καὶ σκαθιστὰ καὶ ἀδυρμωτὰ; ἢ τὸν ἀγρὸν πανηγύρεως ἐκείνου; σοὶ μείζων ἡ ἀρετή. οὐκ ἔστι σκηνὴ ἐκεῖ, ἀλλ' ἀπηλπλαται· οὐκ ἔστι μέθη καὶ πυρὴ ἐκεῖ, ἀλλ' ὄξωσις· οὐκ ἔστι κακοδοξία, ἀλλ' ὑφέσει. ὁ τῆς θυσίας πλέον ἐκεῖ δίκαιον λάμπει ἀπὸ τὴν ἀφέλειαν. οἷ" ἐστὶ ἀπελθεῖν καὶ εἰσελθεῖν εἰς θεῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰδέναι ὅτι αὐτὸς αὐτὸν οἰκοδόμησε, καὶ ῥίψαι ἑαυτὸν

χ. πρὸς τὸ συναίρεσθαι.

χ. θεοὶ δὲ γεώργουσι σφέτερον, καὶ ἐστ

χ. γὰρ ἔστι, εἰπέ μοι, τόπος

χ. τὰ θυσιαστήρια

χ. ἀ πίνακα πλουσιώτερον ἔχει ὁ κύριος μὴ τὸν λίθον καὶ ἐζωσμένον

τὸν

ὥστε ἀπὸ τ κακίας πάντα ἐποίησε, ἢ μὴν ἀφελῆ ἐδόκει εἶ). μετάμοσον οὖν. Εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα. πολλοῦ γοῦν τὰ ῥήματα. " οὐ κολάζει ὁ αὐτοῦ, ἵνα μὴ λοιπὸν αἰσχύνης ὁ πίστις ᾖ, ἵνα μὴ ὃ προσῆλθε ὑμῶν εἶ) δόξῃ, καὶ ἵνα τὰ τῆς μετάμοσίας Εἰσαγάγῃ· ἢ καὶ ὅπου ἤρκει εἰς διόρθωσιν ὃ ἐλέγξαι, ὃ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ εἶπεν, ὃ ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι ὅπ ἐάλω. ὃ γὰρ εἶπεν, ὅτι διὰ τοῦτο ὑμεῖς ἐκεῖ ἐμοῦ, τοῦτο ἐστιν ὁμολογουμένως " ὃ πλημμέλημα. ὅρα σοῦ, καὶ ποῖ μακρὰς ὦν, ὅμως ὅτε ἠλέγχθη, τότε ὅπως ἔλυσεν, ὥσπερ ἐν ταπεινοῦ τάξει, ὅτι πάλιν ἠλέγχθη. ὁρῶμεν σημεῖα μετάνοια ἐξίστατο. ἢ προσῆλθεν, εἶπεν, ἀλλ' ἐξίστατο. καὶ τί δήποτε ἐκεῖνο εὐθὺς ἢ ποιεῖ; ἐνόμιζε δύνασθαι λαθεῖν, ἐνόμιζε τέχνῃ εἶ) ὃ προσῆλθε. ὅπερ ἦν οὐκ ἴσχυσε" λαθεῖν τὸν ἀπόστολον, προσῆλθε. πολλῶν γὰρ ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοώντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχετο. τοῦτο τὸ ἐξελθεῖν σημεῖον φασιέρει, " ἐφ' ᾧ τὴν μάγων ἀπειλήσας. ' μᾶλλον γὰρ ἐκέκραγον ἢ ἐδίδασκον. πολλοί τε προσηλελυθότες καὶ χαλεπῶς ἔχοντες ἐθεράπευσαν. οὐκ ἐῶ δὲ ἀπάτῃ. προσεπάτησε γὰρ εἶδε ἢ ἐνέργησε. προσεῖχον ἅπαντες λέγοντες· οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. ἐκ τούτου πληρῶται ὃ προφῆτα τοῦ Χριστοῦ εἰρηκότος· Πολλοὶ ἐλεύσονται ψευδόχριστοι ἢ ψευδοπροφῆται, ὅτι τὸν ἀνόματί μου. ὅρᾳ τί ὁ οὐκ ἀθρόως αὐτὸν ἤλεγξαι; ἠρκέσθησαν ὃ καταγνῶσαι αὐτοῦ ἑαυτῶν. ἢ γὰρ καὶ τοῦτο διδασκαλίας ἐστίν. ὅπερ ὁ μὴ ἴσχυσεν, ἐποίησεν ὡσπερεὶ καὶ ἡ μάγοι ὅτε ἔλεγεν· Τοῦτο δάκτυλός ἐστι Θεοῦ. ἵνα ὁ μὴ καὶ ἀπολαθῇ πάλιν, διὰ τοῦτο καὶ προσκαρτερῶ φιλίππῳ, ἢ οὐκ ἐχωρίζετο. σὺ δέ μοι σκόπει ὅσα οἰκονομεῖται διὰ τὸ θαυμάτων τοῦ Σταφυλοῦ. ἁμαρτάνει ὁ καὶ χάρας τῆς Ἰουδαίας ἢ Σαμαρείας, διαπελίζονται ἡ λόγῳ, κηρύσσουσι ἡ Χριστόν, σημεῖα ὅπερ τελοῦσι, καὶ μεριλαμβάνοντες τὴν δωρεὰν ὅπερ. τοῦτο διπλοῦν σημεῖον ἐστί, τὸ τὰ ἐκείνοις δοῦναι, τὸ τὰ τούτῳ μὴ δοῦναι.

Μαρκ. ιγ. κε. Ἐξοδ. κ. ιδ.

25 Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες ἡ λόγον τοῦ Κυρίου, ὑπέστρεφον εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ πολλὰς κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐηγγελίσαντο. Καθώς ὕπανεἶπε, διαμαρτυράμενοι. διαμαρτύρονται γὰρ ἴσως δι' αὐτοί, ἵνα μὴ ἀπατῶνται, ἵνα λοιπὸν " ἐν ἀσφαλείᾳ ὦσι, ἵνα μὴ ἐξ ἀπιστείας πολλάκις σκανδαρπαγῶσι. ὑπέστρεφον εἰς Ἱερουσαλήμ. διὰ τί πάλιν ἀπίασι σάφ, ἔνθα ἡ τυράννις ἐστί, ἔνθα ἡ ἀρχὴ τῶν κακῶν, ἔνθα ἡ μάλιστα φοιτῶντες καθαίρουσι τοῖς πολίταις ἡ πρατῆρι ποιοῦσι, καὶ ὃ ποιοῦσι τοῖς πολίταις μέρος καταμεμολύνουσι, ὃ αὐτὸ καὶ ὃ τοῖς ἐρχόμενοι. ὅρα πάλιν οὐχὶ προηγημένως ἐρχομένους εἰς Σαμάρειαν, ἀλλὰ διωκομένους, ὡς καὶ ὅπερ τοῦ Χριστοῦ", καὶ τῶν ἀποστόλων ὡς εἶπεν" πιστεύσαντας ἤδη τῶν Σαμαρειτῶν λοιπὸν δεκαπτελλομένους. ἀκούσαντες δέ, φησι, ἡ οἱ Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην. τί δήποτε ἀπεστέλλοι)· ὥστε ἀπαλλάξαι μαγείας αὐτούς" ὥστε τῆς διδαχῆς αἰσθομένους, ἵνα παρὰ Χριστοῦ ἔμαθον, ὅτι προσῆλθον διὰ τοῦτο· δέον οὖν τοῦτο τοιούτοις αἰτῆσαι, ἵνα λάβῃ πνεῦμα ἅγιον· ὃ δὴ ὅπερ οὐκ εἶδόν αὐτῷ τοῦτο, ἵνα διδῷ ἐπ' ἐμοῖς, αὐτῷ. καὶ ποῖ οὐκ ἔλαβον τοῦτο, ὥστε διδόναι· ἀλλ' ἤλεγεν οὐκ Φιλίππου δύνασθαι λαμβάνειν, ὁ δὲ τοῖς μαθηταῖς ὤν. ὃ ἀργύριόν σου, φησι, σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν. οὐκ ἐπερωτῶμεν ταῦτα ὅτι, ἀλλὰ παιδεύοντες. ὅπερ [γὰρ] εἰς δόσιν αὐτῷ οὐκ ἐζήτησατο, σοί, φησιν, ἔστω τῷ τοιούτῳ. ὡς δὴ εἴποι τις· συναπόλοιτο μετὰ τῆς προαιρέσεώς σου, ὅτι ὅτε μικρὰ φρονεῖς περὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ, ὑπονοεῖσθαι εἶ) ὃ προσῆλθε. οὐκ ἔστι τοῦτο. εἰ γὰρ προσῆλθεν, ὡς ἔδει ἢ προσῆλθε, καὶ ἀπεδύσθη, καὶ ὡς λοιπὸν οὐκ ἠλάθη. ὁρᾷς ὅτι [ὁ] μικρὰ περὶ μεγάλων φαντάζόμενος διπλᾶ ἁμαρτάνει; δύο τούτων αὐτῷ κελεύει· μετάμοσον καὶ δεήθητι, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. ὁρᾷς ὅτι ἐπινοεῖ τι πονηρόν; διὰ τοῦτο καὶ εἶπεν, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι, ὅτι ἦδη ἐδεδόρθωτο ὥρα.

ὁ

σας ἐκείνας, τοῦτον οὐ κωλύζει, ἀλλὰ φησι πρὸς αὐτόν·

20 Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. Καὶ διὰ τί οὐκ ἦσαν ὅτοι λαβόντες πνεῦμα ἅγιον βαπτισθέντες; ἢ ὅτι τῷ μὴ δοῦναι, Φιλίππου [τούτῳ] τι μεῖζον τάχα τοὺς ἀποστόλους· ἢ ὅτι τῷ μὴ ἔχειν χάρισμα ζητοῦσιν (τὴν ἐπιβολὴν γὰρ ἐζήτουν) ὅπερ καὶ μᾶλλον δῆλον εἶναι. ὅθεν μοι δοκοῦσιν οἱ Φίλιππος τὴν ἐπιβολὴν εἰ), ὁ δὲ Στεφάνου δύτερος, ὁ τὸ εὐαγγέλιον τὴν ἀποστολικὴν εἰ) διὰ τὸ βαπτίζων πνεῦμα τοὺς βαπτιζομένους οὐκ ἐδίδου. οὐδὲ γὰρ εἶχεν ἐξουσίαν. τοῦτο γάρ ὁ δοῦναι μόνοις τοῖς δώδεκα ἦν. σήμερον δὲ οἱ ἁγιοι οὐκ ἐξῆσαν, ἀγνοουμένοις τούτοις ἐξελθεῖν, οἱ τὸ ὑστέρημα τῆς χάριτος, διὰ τὸ μήπω λαβεῖν πνεῦμα ἅγιον. δυνάμει [δὲ] γὰρ ἔλαβον πᾶσι σημεῖα· οὐχὶ τὸ πνεῦμα διδόναι ἐτέροις· [ἀρα] τοῦτο ἦν τὸ τῶν ἀποστόλων ἐξαίρετον. ὅθεν καὶ σὺν καρυφαίοις, οὐκ ἄλλοις ἦσαν, ἐπὶ ἰδεῖν τοῦτο ποιοῦντας. ἰδὼν δέ, φησι, Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. οὐκ ἀπὸ [αὐτοῦ] εἶπεν, εἰ μὴ καὶ αἰσθητόν τι εἶναι. τοῦτο γὰρ Παῦλος ἐποίησεν, ὅτε τοὺς γλωσσαις ἐλάλουν. εἶδεν τὸ μιαρὸν τοῦ Σίμωνος χρήματα προσενέγκας, καὶ οὐκ εἶδεν ἀπὸ τῶν χρημάτων αὐτὸ ποιοῦντα. ὥστε οὐκ ἦν ἀγνοίας τὸ πρᾶγμα· ἀλλὰ πειράζοντος καὶ βουλομένου κατηγορίαν εὑρεῖν. διὰ τοῦτο καὶ αἰκίζει.

21 Οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Πάλιν τὰ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ εἰς μέσον ἄγει, ὅπου ἐκεῖνος λανθάνειν ἐνόμιζε.

22 Μετανόησον οὖν, φησι, ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου.

23 Εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

24 Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων εἶπε· δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε. Δεῖ ἀπὸ καρδίας μετανοῆσαι, δεῖ κλαῦσαι καὶ πενθῆσαι· οὐ γὰρ ἀφοσιώσει μόνον τοῦτο ποιῶν. Εἰ ἄρα, φησίν, ἀφεθήσεταί σοι. τοῦτο εἶπεν, οὐχ ὡς ἠναγκασμένος δῶ αὐτῷ, εἰ ἔκλαυσεν, ἀλλ' ἔθος ἦν τοῖς προφήταις μόνον ἀπαγορεῦσαι, ἢ μὴ λέγει, ἐὰν οὕτω ποιήσῃς, συγχωρηθήσεταί σοι, ἀλλ' ὅτι πάντως ἔστω τὰ σημεῖα. σὺ δέ μοι θαύμασον, ἢ πῶς εἰ καιρῷ συμφορᾶς οὐκ ἀμύνων, ἀλλὰ τὸ κηρύγματος ἔληγεν· ἢ πῶς καθάπαξ ὅτι Μωϋσέως ἀπὸ συγκείσεως ἐλέγετο τὰ θαύματα· ὅτω δὲ καὶ σὺ εἶ. μαγεία ἦν, ἢ ὅμως φασὶν εἶναι τὰ σημεῖα ἦν· καὶ τοῦτο ἐδεῖ εἰ) οὐκ δαιμονᾶν. Εἶπε καιρὸν χρόνου ἦν ταῖς μαγείαις ἐξικνεῖσθαι αἰῶνες· ἐπεὶ ἦ πολλοὶ ⓐ δαιμονῶντες, πολλοὶ ⓐ σῳζόμενοι, οὐδέπω οὐκ ἀληθῆ ἦν. οὐδ' ἦ οὐχὶ σημεῖοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ λόγῳ αἰῶνες προσῆκεν, ὡς βαπτίσεως ἢ Χριστοῦ ἀναλογίσθητε. ὁ δὲ Σίμων, φησί, βαπτισθεὶς, ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ· οὐ πίστεως ἕνεκεν, ἀλλ' ὥστε θεωθῆναι τοιούτοις [προσκαρτερῶ.] ⓐ δ' καταξιωθέντες προσεύξασθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον. οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός. τότε ἐπιτιθέασι τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. ὁρᾷς ὅτι οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πολλῆς ἦν δυνάμεως ὥστε δοῦναι πνεῦμα ἅγιον; οὐ γὰρ ἦν ἁπλοῦν ἀφέσεως τυχεῖν, καὶ λαβεῖν δυνάμει τοιαύτην. θαυμάσωμεν δὲ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσδοκήσει αὐτοῖς χρήματα. μὴ γὰρ σὺ ἄλλους εἶδε τοῦτο ποιοῦντας; μὴ γὰρ Φίλιππον; μὴ γὰρ εὐόμισεν αὐτὸν οὐκ εἰδέναι μὲν οἵας ἁγιωσύνης προσῆκεν; διὰ καλῶς Πέτρος ὁ δωρεὰν καλῶν τὸ πρᾶγμα, λέγων· Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. ὁρᾷς πανταχοῦ καθαιρεῖ αὐτὸν χρημῶν ὄντας; οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

ὥστε

ὃ ἡ εἰς τὸν οἶκους εἰσπέσαι. ὅτω τὴν ψυχὴν αὐτῆ ἔδωκεν ὁ θεὸς τῇ ὁμοι. σύρων, φησὶν, ἄνδρας ἡ γυναῖκας. ὅσα ἡ τῶν πρήσεων, ἢ τὸ ὕδωρ, ἡ τὸ μυρίσαι. τὸν ἐμπεσόντας ἄπωλλας μυρίοις διεφθ κακοῖς, ἀπὸ τῆς σφαγῆς ταύτης θρασύτερος γεγονώς.

4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες, διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον.

5 Φίλιππος ὁ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν.

6 Προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν, ἐν τῷ ἀκούειν αὐτὸν ἃ ἐβλεπον τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.

7 Πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχετο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.

8 Καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

9 Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν,

10 ὯΙ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες· οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη. Ἐδέ μοι καὶ ἔπεσιν περισσοτέρῳ τοῦ Σίμωνος,

11 Προσεῖχον δὲ αὐτῷ, φησὶν, ὁ ὄχλος, διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς.

12 Ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες.

13 Ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε δυνάμεις μεγάλας καὶ σημεῖα γινόμενα, ἐξίστατο. κ.δ

14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην·

15 Οἵτινες καταβάντες προσήυξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον

16 (Οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός· μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ)

17 Τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον.

18 Ἰδὼν δὲ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα,

19 Λέγων· δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. * Λέγων δῆ, φησὶ, πνα ἑαυτὸν· ἡ σημεῖα μεγάλα γίνεται. Πῶς οὖν, φησὶ, πνεῦμα οὐκ ἔλαβον ὅτι; πνεῦμα ἔλαβον τὸ τῆς ἀφέσεως· τὸ δὲ τῶν σημείων οὔπω ἦσαν λαβόντες. Ἐ ὅπερ τοῦτό ἐστι, καὶ τὸ τῶν σημείων πνεῦμα μὴ ἔλαβον, ὅσα πάλιν ἰδὼν ὁ Σίμων προσῆλθε τούτῳ αἰτῶν. Εἰ δὲ εἰώθει δὲ τότε μάλιστα ὁ διάβολος, ὅμως ὁ Θεὸς πάλιν αὐτὸν ἐξείλετο ὑπερτυχόντας αὐτοῖς τὰ σημεῖα. οὐ μὴν ὁ θαυμαστὸς ὁ Πέτρος ἐσθένει ἐκείνων τὸ θυμοῦ, ἀλλ' ἐπέτρεψε μᾶλλον· διὸ καὶ σκληρίζονται ἐπὶ διδάσκαλοι, ὥστε πλείονα γίνεσθαι τὴν μαθητείαν. ἀλλ' ὅσα δὲ πάλιν διαβάλλεται αὐτὸν τὰ χρηστὰ, ἐ τὸ χαρᾶς ὄντας. χαρὰ γὰρ, φησὶν, ἐγένετο τῇ πόλει μεγάλη· κἀκεῖ καὶ κηρυκτὸς ἐγένετο μέγας. "Ὅτως ἐώθει ποιεῖν ἀεὶ ὁ Θεὸς, καὶ τοῖς λυπηροῖς τὰ εὐφραίνοντα μιγνύναι, ἵνα καὶ μᾶλλον θαυμάζῃ). [ἀφ'] ἑαυτοῦ ὁ χρόνου τὸ ἐσόμενα ἐν Σίμωνι. "δῆ οὐδὲ ὅτως αὐτὸν ἀπαλλάττει). πῶς δαὶ αὐτὸν καὶ ἐβάπτισεν; ὥσπερ ὁ Ἰούδαν ὁ Χριστὸς ἐξελέξατο. οὗτος θεωρῶν σημεῖα γινόμενα, ἐξίστατο μὲν, οὐ πλανᾶ ὁ τὴν χάριν τῶν σημείων αὐτῶν, ὅτῳ ἦδη οὔπω λαβόντας τοὺς ἄλλους. πῶς οὖν αὐτὸν οὐκ αἴσθεται, ὥσπερ Ἀνανίαν καὶ Σαπφείραν; ὅτι ὁ τὰ παλαιὰ ὁ τὰ ξύλα συλλέξας "αὐτρέπτη εἰς ἕτερον σωφρονισμόν, ὁ οὐκέτι ἕτερος τὸ αὐτὸ πέπονθεν· ὅτω καὶ τῶν Πέτρου ποιᾷ, καὶ καλέσας

σοῦ Χριστὲ, δέξαι ὃ πνεῦμά μου. Διακούοντος δὲ τοῦτο διδάσκοιτος αὐτοὺς ὅτι, οὐκ ἀπέλυε).

60 Καὶ θεὶς τὰ γόνατα, ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Ὥσπερ Στέφανος, οὗτος τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φθέγγεται, φησὶ, Κύριε· καὶ βουλόμενος αὐτὸν ταύτην ἐπιτελέσαι. Ὃ γὰρ ἀφῆκα μὲν τὸν θυμὸν τοῦ ἁγίου τῷ φόνῳ, καθαρὸν δὲ ἔδειξε τὸν ψυχὴν τῆς παλης, διὰ τοῦτο δείκνυται ἐποίει λόγων. χ. κεδεῖται

κζ. κα. 1 Σαῦλος δὲ ἔτι, φησὶ, στενοθυμούμενος τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. ἐλθὼν δὲ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ὅτι τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ.

"Οὐχ ἁπλῶς σοῦ ὁ διωγμός, ἀλλ' οἰκειομενικῶς δοκεῖ μοι συμβαίνειν. 10 χ. διωγμὸς ἐστὶ διαγνῶναι μέγας. χ. πάντ.

Καὶ πάντες διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων. Ὁρᾷς πῶς πάλιν σωφρονισμοὺς συγχωρεῖ ὁ Θεὸς γίνεσθαι; ἀλλ' ἵνα μοι σὺ σπουδάσῃς καὶ ὅπως οἰκειομενικῶς τὰ πράγματα. ἐθαυμάσθησαν δὲ τὰ σημεῖα, μαρτύρια τοῦ λόγου ἔσεσθαι, καὶ τίνος ἕνεκεν διεσπάρησαν τῶν μαθητῶν· χωρὶς, ἵνα μὴ διωγμὸς οὐχ ὁ τυχὼν, ὥστε ὁμοῦ καὶ τούτους φυγεῖν (ἐφοβοῦντο γὰρ θρασυτέρους αὐτοὺς ὑπολαμβάνοντες) καὶ πᾶσι δῆλον ὑπῆρξαι, ὅτι αἱ θέσεις εἰσὶν οἱ φοβούμενοι καὶ φεύγοντες. ἵνα γὰρ μὴ σὺ μὲν τοῦτο λέγῃς ὅτι χαρίεν μόνον καὶ πόρρω· καὶ ἐδιώκοντο, καὶ αὐτοὶ δριμύτεροι γενόμενοι, καὶ ἀκμῆς θερμότεροι. καὶ πάντες διεσπάρησαν, πλὴν τῶν ἀποστόλων, φησίν. "Οὐκ ἄρα μάτην ἔλεγεν, ὅτι οἰκειομενικὸς ὁ διωγμὸς ἦν. Εἰ μὴ γὰρ γένοιτο, οὐκ ἂν οἱ μαθηταὶ διεσπάρησαν. χ. κεῖ χ. τῶν ἰδίων οἰκειομενικῶν, ὡς μενικὸν λοιπὸν ἐν Ἱερουσαλήμ πάντας κακῶς.

2 Συνεκόμισαν δὲ οἱ Στεφάνου ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποίησαντο κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Εἰ εὐλαβεῖς ἦσαν, ἀπὸ τί κοπετὸν ἐποίουν; οὕτω ἦσαν τέλειοι· ἢ ὅτι ὑπέρφευγες ἦσαν ὁ ἀνὴρ καὶ ἀξιόλογος. δὲ ἐκόπτοντο) αὐτὸν. ἅμα δὲ τοῦτο δίκαιοι καὶ ἀνδρεῖοι αὐτοῦ ἦσαν, οὐχὶ ὁ φόβος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ λύπη καὶ ὁ κοπετός. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἔκλαυσεν ὁρῶν ἄνδρα ἔνσπον, ὃ ἀρίστου, λιθοβολούμενον καὶ κείμενον νεκρόν; ἱκανὸν αὐτὸν εὐφημίαν εἶπεν ὁ εὐαγγελιστής. τί; τὸν φονέα ταῦτα· μὴ στήσῃς αὐτοῖς, φησὶ, τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. ἐποίησαντο, φησὶ, κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. ἀλλ' ἰδοὺ πάλιν δάκνει τὰ εἰρηνικά. * ἵνα ἀρχὴν ἡ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀπίσας εἰς ἀνέσεως, εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦ ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διεῳγμένους, καὶ στενάζει τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν. καίτοι πῶς ταῦτα κατηγορίας ἄξια; ἀλλ' ὅμως σημεῖα τιαῦτα ἐργαζόμενον, πάντων κρατοῦντα τῷ λόγῳ, τιαῦτα λεγόμενον λαβόντες, ὥσπερ εἰληφότες ὅπερ ἐζούλοντο, οὕτω θυμοῦ ἑαυτῶν ἐπλήρωσαν. οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου. ὅσα ὡς ἁπλῶς τὰ περὶ τῶν Παύλου διηγεῖται, ἵνα σοι δείξῃ ὃ ἐπ' αὐτῷ ἔργον Θεοῦ γινόμενον μετὰ ταῦτα. τίνος δὲ οὐ μόνον ἔνσπου οὐ πιστεύει, ἀλλὰ καὶ μυρίας αὐτοῦ χεροὶ βάλλει τὸν φονέα. διὰ τοῦτο δηλονότι λέγει· Σαῦλος δὲ ἔτι στενοθυμούμενος τῇ ἀναιρέσει αὐτῶν. οὐχ ἁπλῶς δὲ ἔτι) ὁ μακάριος οὗτος· ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς. θεὶς γὰρ, φησὶ, τὰ γόνατα. ὅλον ἦθος αὐτοῦ καὶ ὁ θάνατος λέγει. μέχρι [γὰρ] τούτου συνεχώρησε τῷ ψυχῇ εἰς αὐτῷ ὁ διαστείλας πάντας δέ, φησὶ, διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας. ἀδίκως Ματθ. ι. ε. βαπτίζεσθαι τῇ Σαμαρείᾳ λοιπὸν εἰσιούσαις, Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. Πλὴν δὲ τῶν ἀποστόλων, λέγει, διδηλεῖ, ὅτι καὶ ταύτην προσκαλέσθαι βουλόμενος τὸν Ἰουδαίους, τὴν πόλιν οὐκ ἀπέλιπον, ἀλλὰ καὶ ἐπιτείνεις ἡμέρας διέτριβον ἀπίστους. χ. συγκεχώρηται τοῖς ψυχαῖς ἐν τῷ φόβῳ. χ. ἀλλὰ μὴ καταλείπειν τὴν πόλιν καὶ ἐπίτρεπε

3 Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν. Πολλὴ ἡ μανία, ὃ καὶ μόνον αὐτὸν ἔδει).

ὃ

ἀγαθῶν, χαρίτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

5 Λογ. ιη. 54 ΑΚΟΥΟΝΤΕΣ ΔΕ ΤΑΥΤΑ, ΔΙΕΠΡΙΟΝΤΟ ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.

ΩΣ οὖν ἔλαβον ἀπὸ τῶν Ἑβραίων ἀφορμὴν εἰς τὸ αἰσχρὸν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ μείζονι ἤ ζητοῦσιν αἰτίᾳ, θαυμάσαι ἄξιον. οὕτως ἀεὶ οἱ κακοῖς εἰσὶ καὶ ἀδικοῦντες. καθάπερ οὖν καὶ ἀρχηγὸς ἀπορρήτου ἔλεγεν, Τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; οὕτω δὴ καὶ οὗτοι δίκαιον). καὶ μέντοι ἐθυμομάχουν ἐφέλκων ἀκριβὴς ἦν, ὁ μηδὲν μὲν ἀδικήσας, τὰ δὲ τῶν ἠδικηκότων παθὼν καὶ συκοφαντούμενος. ἀλλὰ καὶ συκοφάντας μᾶλλον ἐλέγχεται καὶ ζητεῖ. οὕτως ἀληθὲς, ὅπερ ἀεὶ ἔλεγεν, ὅτι τὸ πεινῆν κακῶν, τοῦτ' ἔστι τὸ πάσχειν κακῶς. καίτοι αὐτοὺς οὐδὲν ἰσυκοφάντησεν, ἀλλ' ἀπέδειξεν. οὕτως ὅταν ὑβριζώμεθα ἐφ' οἷς οὐ σεσοίδαμεν, οὐδὲν πάσχομεν. ἐβούλοντο μὲν οὖν ἀδελφὸν ἀλλ' οὐ ποιοῦσι τοῦτο, ἀγαθὰ θέλοντες βλάπτειν οὐδενὸς ἕνεκα καὶ πλημμελοῦντες. τί οὖν; ὑβρεις οὐκ ἐπὶ θεῷ θέλοντος; οὐκ ἐπὶ αὐτῷ [τῷ] ὑβρεις, ἀλλὰ τὴν θεοφιλῆ κατηγορεῖς· εἰκότως δὲ ἀνέκαλουν, ὥστε μὴ δόξαι ἀφ' ἑαυτῶν εἰς αὐτὸν αὐτὰ ἀνελεῖν, ὥσπερ οὖν καὶ Χριστὸν, ἀλλὰ διὰ ἀσέβειαν. τοῦτο γὰρ βδελυκτὸν ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπερχόμενον καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ βλάπτοντα, διαφέρει. ἐφοβοῦντο γὰρ μὴ πάλιν αἰδεσιμώτερος γένηται. εἶτα ὅπερ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ πάσχουσι, τοῦτο καὶ ὑπὲρ τοῦ Στεφάνου. καὶ καθάπερ ἐκεῖ, ὅπου εἶπεν, Οὐκ ἐν δεξιᾷ τῆς δυνάμεως καὶ θρόνῳ, βλασφημίας τὸ πρᾶγμα ἔλεγεν, καὶ μάρτυρας τοὺς ὄχλους ἐποίουν· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. ἐκεῖ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια· ὧδε τὰ ὦτα σπεύδουσι.

55 Ὑπῆρχον δέ, φησι, πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ,

56 Καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ Θεοῦ.

57 Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν.

58 Καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, ἐλιθοβόλουν.

Καὶ μέντοι εἰκὸς ἦν, ὡς μαινόμενοι ἐδέχετο φωνάς· ὁ δὲ οὕτως εἶπε, βουλόμενος αὐτοὺς ἐπαγαγέσθαι. καὶ ὅπερ εἶπον ἐπὶ τοῦ θανάτου μέσου, ἐπὶ διαστάσεως οὐδὲν διελείφθη, καὶ τοῦτο λοιπὸν ὑπομένων προσέθηκε τὸ δόγμα· οὕτω δὲ αὐτῷ λέγει φθονοῦσα, ὡς πᾶν διέξεισιν, ἵνα καὶ οὕτω δίξωσι) λέγει. ὃς, ἐπεὶ τὸ εἶπεν, καθῆται, φορτικὸν αὐτοῖς ἦν, πῶς ἐπὶ τῆς διαστάσεως κεῖται λέγει, καὶ φησιν αὐτὸν ἵστασθαι. διὸ τοῦτο σημαίνομεν καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ δεδοξάσθαι. ὁ γὰρ Θεὸς φιλόθεος ὢν διὰ ὧν ἐπεβουλεύοντο ἐκεῖνοι, διὰ αὐτῶν ἐβούλετο αὐτοὺς ἀνακαλέσασθαι, εἰ καὶ μηδὲν πλέον ἐγίνετο. καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, φησὶ, ἐλιθοβόλουν. πάλιν ἔξω τῆς πόλεως ὁ θάνατος, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ αὐτὸ τῷ θανάτῳ τὸ ὁμολογεῖν καὶ τὸ κήρυγμα [διαγγέλλομεν.]

Καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου τοῦ καλουμένου Σαύλου,

59 Καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον [τὸν Θεὸν] καὶ λέγοντα· Κύριε Ἰη-

σκευ αὐτ' τὼ φονέω, πάντα ἀπόλωλε καὶ διέφθαρ). μὴ τῶ σωμάτων ἐμέτας· ἀλλ' ἐὰν ἀπηλθόντας τῶ σωμάτων, ἀγρηστός ὅστις καταφάγεται. εἰ ἔμαθεν ἀκούων σε, θρέψον ὡς κύνα· χρήσιμός ἐστι καὶ τὸ λύκων, καὶ τὸ πιερικῶ, καὶ τὸ ληστάρχου ὑλακτῶ, οὐ καὶ σωμάτων, ἀλλὰ καὶ οἰκείων. ἂν μὴ ἀκούῃ, πάντα διέφθειρε· ἂν μάθῃ καταφρονῆσ, πάντα ἀπολλύει. ὃ τοίνυν ἡμεῖς ὃ σὸ σοὶ μὴ διαλυσέτω, ἀλλὰ φυλαττέτω αὐτὸ ὁ θυμός, καὶ "πῶς ποιείτω. φυλάξει δ', ἐὰν σὺ ἀσφάλειαν πολλὴν ἐμέλῃς καταστήσει, ἂν ἰδὼ μιαρὸς λογισμοὺς καὶ σοὶ ποιηρὸς καταμαλίσκη, ἂν ὡς διαβολὴ διώκῃ πάντα χρόνον. οὕτως ὀπτεύκεια διασώζεται, ὅταν μηδαμοῦ "ὦ πλησίον κακὸν τι λογιζώμεθα. οὕτως αἰδέσιμοι γινόμεθα, ὅταν μὴ μαντάνωμεν αἰσχυντῆ. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀναίσχυντον ποιῇ, ὡς ποιηρὸν σωμάτος. διὰ τί αἱ πόρναι ἀναίσχυντοί εἰσι; διὰ τί αἱ πρόβατοι αἰσχυντηλαί; οὐκ ἀπὸ τῆς ἀμβρᾶς ἐκφύαι; οὐκ ἀπὸ τῆς σωφροσύνης αὗται; οὐδὲν γὰρ οὕτως αἰσχυντον ποιῇ ὡς ἁμαρτία. καὶ μέν τοι ἀναιδέστατον, φησί, καταγέλαστόν ἐστι. καὶ ὡς καταγέλαστα ἑαυτῷ· ὡς ὁ ἀπηυθρίασμένον, καὶ ἱταμώτερον ἐργάζεται. ὁ γὰρ ἀπόγνους ἑαυτῷ, θρασύς γίγ. Ἀσώτης γάρ, φησιν, ἐλθὼν εἰς βάθος κακῶν, καταφρονῆ. ὁ δ' ἀναίσχυντος, καὶ ἱταμός ἀεί· ὁ δ' ἱταμός, καὶ θρασύς. βούλει μαθεῖν πότε διαλύσεται ὀπτεύκεια; ὅταν ποιηροὶ λογισμοὶ αὐτὴν "διασώσωσι. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο συμβαίνει, ὅτι μὴ ὁ κύων ἔσχε μέγα ὑλακτῆ, διὰ τί ὕπνος ἀπολωλώσειν χρή. ἔστι γὰρ ἡμῖν καὶ σφενδόνη καὶ λίθος (ἵνα δὲ λεγόμεθα) ἔστι ἡμῖν καὶ δόρυ, καὶ μάχαιρα, καὶ σπλός, ὃ ὦ φυλάξομεν τοὺς λογισμοὺς ἀσινῆς. ἂν ὁ κύων σαίνῃ ἡμᾶς τὰ σώματα, ἀγελαίῃ δ' καὶ τῶν ἔξω, καὶ ἀγρυπνῇ, τοῦτο ἀρετὴ κυνός· καὶ λιμοῦσθαι, μὴ γλυκαίνῃ τῶν σωμάτων· καὶ ὁ πλησμονὴ ἦ, μὴ φείδεται τῶν λύκων. τοιοῦτον γὰρ ὁ θυμός· καὶ δάκνηται, τὴν ὀπτεύκειαν μὴ ἀφίσαται· καὶ ἐν ὁσονοῦν χρόνῳ, διεγείρεται τοὺς τοῦ πονηροὺς λογισμούς· καὶ τὰ μὲν οἰκεῖον καὶ πλησίον μὴ καταγελᾶν, ἀλλ' ὀπτεύκειαν· τὰ δ' ἀλλότριον καὶ σαίνοι λυμαίνεται. σαίνει ὁ διάβολος πολλάκις, ὡς ὁ κύων· ἀλλὰ γνῶτω πᾶς ὅτι ἀλλότριός ἐστιν. οὕτω δὴ καὶ ἡμᾶς τὴν ἀρετὴν, καὶ λυπῇ, σαίνωσιν καὶ τὴν κακίαν, καὶ δόξαν, καὶ ἡδονήν, ἀπατρεφώμεθα. μὴ γλυκάνωμεν χείρας τῶν κυνῶν, οἱ μασζόμενοι καὶ ἀγχόμενοι οὐκ ἀφίστανται· καὶ δ' αὐτοὺς τὸ πέφη ὁ ἀλλότριος, πῶς οὐ μᾶλλον βλάψουσι; ἔστιν ὅτε χρήσιμος ὁ θυμός· ἀλλ' ὅταν ὑλακτῆ καὶ τῶν ἀλλοτρίων. Ἵ ὅστις, ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ; "καὶ τί, μὴ ἀμυνεῖ σαυτῷ, μηδὲ ἐκδίκει. ἂν "ἕτερον ἴδῃς ἀπολλύμενον, ὄρεξον χεῖρα. οὐκοῦν θυμὸς λοιπὸν τοῦτο ἐστιν, ὅταν τῆς οἰκείας "συμπαθείας ἀπαλλαγμένος ᾖς. ἔλαβεν ὁ Δαβὶδ καὶ Σαοὺλ, καὶ οὐκ ἐθυμώθη, οὐδὲ ἐνέπηξε τὸ δόρυ, καὶ ἐξῆρεν λαβών, ἀλλ' ἠμύνατο καὶ Δαβὶδ Σαοὺλ. ὁ Μωϋσῆς, ὅτε μὲν ἀλλότριοι ἀδικοῦντα εἶδε, καὶ ὠφέλει· ὅτε δ' οἰκεῖοι, οὐκέτι· ἀλλὰ τοὺς ἰδίους ἀδελφοὺς κατήλαθεν, οὐκείους δ' οὐχί. καὶ τοι φαύλοτατοι αὐτοὶ ἦσαν μάρτυρες· ἀλλ' ὅμως ἐῶ διεγηγερμένος. ἀλλ' οὐχ ἡμᾶς· ἀλλ' ἔνθα μὲν φαύλοτατα ὀπτεδιάκεισθαι χρή, πάντων θηρίων ἐσμὸν ἀγριώτερον· ἔνθα δ' διεγηγέρθαι, πάντων ἡμέρων ἐστὶ μᾶλλον. ἐπεὶ οὖν οὐκ εἰς δέον κεχρήμεθα τοῖς σὺν ἡμῖν, διὰ τοῦτο ἡμῖν εἰς οὐδὲν δέον ὁ βίος ἡμῶν δύκλω). οὕτω δὲ καὶ σκεύεσιν, ἐάν τῳ ἄλλῳ ἄλλως χρήσωνταί τισι, καὶ πάντα ἀπόλλυσι· οἷς ἂν μάχαιραν λαβών τις, ἔνθα αὐτὴ κεχρῆσθαι δεῖ, μὴ χρῶτο, ἀλλὰ τῇ χειρὶ τοῦτο ποιοῖ, οὐδὲν "πλέον ἐργάσεται· ὥσπερ ὃ οἷόν τε τῇ χειρὶ χρήσασθαι χρή, τοῦ μάχαιραν μεταχειρίζων, πάντα ἂν "ἀπολέσειεν. οὕτω δὴ καὶ ἰατρὸς, ἔνθα αἱ τίμνουσι δεῖ, μὴ τέμνων, ἐὰν ἔνθα μὴ χρή, τέμνων, πάντα διαφθείρει. διὸ, παρακαλῶ, ἡμᾶς εἰς καιρὸν χρώμεθα τῷ σκεύματι. θυμὸν γὰρ καιρὸς οὐδαμοῦ, ὅταν ἑαυτοῖς βοηθῶμεν· αἱ δ' ἕτεραι διορθώσαι χρή, πότε μάλιστα αὐτῷ χρῆσθαι δεῖ, ἵνα ἑτέρους ἐξαρπάσωμεν. οὕτω δὲ ἰσόθεοι ἐσόμεθα, ὃ ἀφῆκεν πάντα χρὸ διαπεφωτικώς, καὶ τῶν μιγόντων ὀπτὰ ξύλα ἀγαθῶν,

Παροιμ. ιη. γ.

Ματθ. ε. κζ.

α Βασ. κ. γ. Ἐξοδ. β. ιβ. Δευτ. ιε. γ.

χ. λιπαρὸν

χ. πονηρὰ ἔμ. σθενείμ.

χ. διαμεί σωται. διὰ τοῦτο τυφὸς ἔστι ὁ κύων μέγα ὑλακτῆ· ἔστι ἡμῖν ὁ

χ. ὑδίτα

χ. τυφὸν. χ. ἐμπάθεια

χ. ἄνευ

35 Ανοίξας ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐτῷ Ἰησοῦν. Ὁρᾷς πῶς οἰκονομᾷται καὶ κατ' αὐτόν; πρόπροι ἀναγινώσκει καὶ ἄγνοεῖ· εἶτα ἀναγινώσκει αὐτίκα τίνι περὶ τοῦ λόγου, εἶθα ἰδοὺ τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ δωρεά.

χ. ὑπηρέτου

36 Ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ, καὶ φησιν ὁ εὐνοῦχος, ἰδοὺ ὕδωρ, τί κωλύει με βαπτισθῆναι; Εἶδες πῶς ἐμνημόνευσε; Εἶδες ἀκρίβειαν;

38 Ἐκέλευσε στῆναι τὸν ἅρμα, καὶ κατέβησαν εἰς τὸ ὕδωρ ἀμφότεροι, ὅ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν.

χ. ὡς

39 Ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα Κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος. ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. Διὰ τί, φησίν, ἥρπασε τὸν Φίλιππον πνεῦμα Κυρίου; ἵνα μὴ ἄλλας πόλεις διέλθῃ καὶ εὐαγγελίσασθαι. ὥστε οὐ πρότερον αὐτὸν θαυμαθῆναι τοῦτο ἔμελλεν· ὥστε μὴ αἱρετικοὶ τὸ περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ θεῖοι νομίσωμεν.

χ. τὸ βούλεσθαι τὸν θαυμασθῆναι περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦτο οὐκ ἦλθε· ὥστε χ. ἐπορεύετο χαίρων, οὐκ ἐπιχαίρων. φιλοτ. ὃ

40 Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγελίσατο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν. Καὶ οὐκ τούτου δῆλον, ὡς οὐδὲ τῶν ἐναντίων ἐστί. καὶ γὰρ καὶ ὕστερον ἐκεῖ εὑρίσκεται ὁ Καισαρεύς. συμφερόντως οὖν ἥρπασεν αὐτὸν τὸ πνεῦμα, ἐπεὶ ἀξίωσιν μὲν ἔσωσε πληθεῖ αὐτῷ ὁ εὐνοῦχος [οὐ] καὶ ἐλύπησεν αὐτὸν ὀκνῆσαι, αἰσθόμενος καὶ ἀφήσας αὐτὸν ἐπὶ πολὺ χρόνου ὄντα. Εἶδες ἀγγέλους σωματοποιηθέντας τῷ κηρύγματι, καὶ αὐτοὺς μὲν κηρύττοντας, τούτους δὲ καλοῦντας; τὸ δὲ θαυμαστὸν ἔσται πρόδηλον). ὅπερ γὰρ πάλαι σοφοὶ ἐν μέλισιν ἦσαν, τοῦτο ἐστὶ καὶ ἐνταῦθα ἐν πολλῇ τῇ ἀφθονίᾳ. ἄλλως δέ, καὶ ὡς ἀναγκαία φαίνοιτο τοῖς τοῦ κηρύγματος τὰ τοιαῦτα ἀναπαύσεις. καὶ γὰρ τὸ τῶν πιστῶν πλῆθος ἀξιόπιστον, ἐκθύμως τοῦ μαθητοῦ πᾶσαν πρὸς [τὸν] Ἰησοῦν καὶ αὐτοῦ ζῆλον ἐπιδείξασθαι. ἐπὶ τούτου γοῦν ἐπορεύετο χαίρων, ὡς εἰ ἀπίστατο, οὐκ ἂν ἔπαθε. τί δαὶ κωλύει, φησί, πρότερα αὐτὸν ἀκριβῶς μαθεῖν, καὶ οὕτω τοῦ ὀχήματος ἐπιβῆναι, καὶ μάλιστα ἐν ἐρήμῳ; ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐπεδείκνυτο. * ἀλλ' ἴδωμεν ἀκριβῶς τὰ εἰρημένα. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος, φησί, δυνάστης Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων. [οὐκ τούτου δῆλον ὡς ἐκ τοῦ ζωῆς ἦρχοντο.] καὶ γὰρ γυναῖκες ἐκρατοῦσαν τὸ παλαιόν, καὶ οὕτω καὶ νόμος ἦν αὐτοῖς. ὅπως οὐκ ἤδει Φίλιππος ὅπως εἶχεν πρὸς ἐλήλυθεν εἰς τὴν ἔρημον, [ὅτι καὶ] οὐκέτι ἄγγελος, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἀρπάζει. οὐδὲν γὰρ τούτων ἴσμεν ὅτε ὁρᾷ ὁ εὐνοῦχος ἀπολὺς ἐπ' αὐτῷ ἢ ὅτι καὶ ταῦτα οὐ τοῖς σωματικοῖς, ἀλλὰ τοῖς πνευματικοῖς ὄντι, οὔτε μὴν ἀφίλιππος ἐκδιδάσκεται μηδαμοῦ. καὶ διὰ τί μὴ ἐκείνῳ φαίνεται ὁ ἄγγελος, ἢ ἵνα αὐτὸ πρὸς Φίλιππον, ὅτι ἵνα μὴ ἐπίσθῃ, ἀλλὰ καὶ ἐξεπλάγη μόνον. ὅρα τὸ τοῦ Φιλίππου φιλοσοφίαν. ὃ κατηγόρησεν, οὐκ εἶπεν, ἀγνοεῖς, ἐγώ σε διδάξω· οὐκ εἶπεν, ἐγὼ ταῦτα ἀκριβῶς οἶδα, σὺ δὲ οὐκολάκευσε, καὶ εἶπεν αὐτῷ, μακάριος εἶ ἀναγινώσκων. οὕτως ἐστὶν ἡ θρασύτης ἐκτὸς καὶ κολακείας ἔρημα, καὶ μᾶλλον κηδεμονικὸν καὶ φιλανθρώπου. ἴδε γὰρ αὐτὸν αἰτήσαντα, ἔδει αὐτὸν πεισθῆναι. ἐμφαίνοντος δέ ἐστι, ὡς οἶδεν, ὅτι οὐκέτι ἔξεστιν ἀπελθεῖν· ἀρά γε ἀναγινώσκεις, ἃ ἀναγινώσκεις; καὶ ἅμα διηκριβώτος πολὺ ἦσαν ἐν ἐγκειμένοις. ἀλλ' ὅρα πῶς σωφρόνως καὶ ὁ εὐνοῦχος ἀπελογεῖτο. πῶς γὰρ δύ, φησί, δυνατόν μοι, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; οὐκ εἶδεν εἰς τὸ ῥῆμα, οὐκ εἶπε, σὺ τίς εἶ; οὐκ ἐμέμψατο, οὐκ ἀλαζονεύεται), οὐ λέγει εἰδέναι, ἀλλ' ὁμολογεῖ ἀγνοεῖν. διὰ τί μεμνῆσθαι. ὑπεδείκνυε τὸ τραῦμα ᾧ ἰατρῷ· σωφρόνει ὅπου καὶ οἶδε ταῦτα, καὶ βούλεται διδάξαι. ἴδε τὸ ἄτυφον. οὐδὲ γὰρ λαμβάνει τὸ προφερόμενον ῥῆμα. οὕτως ἐστὶν Φιλίππου. καὶ τοῖς λόγοις πρόσεχε· καὶ ὅ, Ὁ ζητῶν εἰσέρχεται, ἐπ' αὐτὸν ἐπλησίαζε. πῶς ἐκάλεσε δέ, φησί, τὸν Φίλιππον ἀναβαίνειν καθίσαι σὺν αὐτῷ. Εἶδες τὸν σοφόν; Εἶδες πόθον; πῶς καλῶ ἀναβάντα συγκαθίσαι αὐτῷ. [Εἰ

Matth. ζ.

χ. ἢ κρύπτομαι;

Ισαι. να ιη. ως [ⓦ] Πέτρε ὁ Χριστός· Εἰ φιλεῖς με, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. εἰ πρόβατα βασιλικὰ ἠκούσατε, ἢ ἵππων ἀγέλαι, ἢ βοῦς τὸ σπεῖρον μὴ ἔχον εἰς ὑπόζυγιον παρεκάλεσε, λέγων αὐτὸς σπεῖρόν τε ἐκόδόμησας καὶ ἵππους, ἢ ἐν ποιμνίοις ἐπόησας, τίνι οὖν σε ἐμείλατο ὁ βασιλεύς; νῦν τίνι ποίμνιον τὸ Χριστοῦ σεσώκεις, ἢ ποιμένα ἐφίστας, καὶ οὐχ ἥκιστα μέγα τι ἐργάζεσθαι; τί λέγω; εἰ ὁ σκανδαλίζων καὶ ἕνα, ἀπειλὴν ἔχει τοσαύτην ἀποστῆναι ἡμῶν εἶπεν· ὁ σώζων τοσούτους, εἰπέ μοι, πῶς σωθήσεται; εὐδήλον ὅτι. ποίαν ἕξει γὰρ λοιπὸν ἀμύνασθαι; ἢ καὶ ἔχει, οὐκ ἐξαγιάζει ταύτην; ἀπὸ τῆς ἡμερείας τοῦ σκανδαλίζοντος μάθε τὸ ἐπαθλον τοῦ σώζοντος. εἰ μὴ ἐξισοῦσθαι τῷ Θεῷ ἡ μιᾶς ψυχῆς σωτηρία, οὐκ ἂν τοσαύτην ὠρέγου· ἐπίσης αὐτῷ ἡ ἀπώλεια. ταῦτα οὖν εἰδότες, ἐκείνῳ τὴν τοῦ ἔργου τούτου τοῦ πνευματικοῦ, ἣν ἐμὲ καλέσαι τὸν ἕκαστον, ἡμᾶς στεφανηπλοκῆσαι [τὰ δυνατά]. καὶ εἰ μὲ πρὸς εἶεν ⓦ κακηγοροῦσι, οὐκ στενοστομήσω παιδεύσας· εἰ γὰρ εἰς, καὶ τὸν ἄλλους αἰσθήσονται τὸν πλησίον. μόνον τοῦτο κατορθῶσαι σπουδάσατε, παρακαλῶ, ἵνα πάντοτε εὐαρεστοῦντες τῷ Θεῷ, τὴν αἰωνίων ἀγαθῶν ὑπερτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. πῶς δύναται κολαζόντων; πῶς χ. μάθετε χ. ἐπίστησον

Λογ. ιθ. 26 ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΕ ΚΥΡΙΟΥ ΕΛΑΛΗΣΕ ΠΡΟΣ Φίλιππον, λέγων· ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν, ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Γάζαν, αὕτη ἐστὶν ἔρημος.

χ. κζ'.

27 Καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη.

Μοὶ δοκεῖ· ταῦτα ὧν ὁ Σαμάρεια πρὸς τὰ πλοῖα· ὅτι ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ οὐ πρὸς μεσημβρίαν τις ἄπεισιν, ἀλλὰ πρὸς ἄρκτον· ἀπὸ δὲ Σαμαρείας πρὸς μεσημβρίαν. αὕτη ἐστὶν ἔρημος. τοῦτο λέγει, ὡς μὴ φοβηθῶσι τὴν Ἰουδαίων τὴν ὑπεροψίαν. ἐπεὶ οὐκ ἠρώτησεν, διὰ τί; ἀλλ' ἀναστὰς ἐπορεύθη. Καὶ ἰδού, φησι, ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς Γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ.

χ. πῶν ἐκβὰς ἐπὶ ἐρημίαν, ἵνα μὴ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μεσημβρίαν ἀπῇσι, ἀλλὰ

28 Ἦν δὲ ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. Μεγάλα ἐγκώμια τὰ περὶ τούτου εἰρημένα· ἦν δὲ ὁ Αἰθιοπίας μέσον, καὶ τοσούτους κυκλοῦσθαι πρέγματα, καὶ ἑορτῆς οὔσης, καὶ ὁπόσῃ δυσεδαίμονι πόλει ὤν, ἦρχετο προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ· πολλὴ τις ἡ σπουδή, ὅπου καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ὀχήματος, ἀνεγίνωσκεν.

χ. ὁ κ.

29 Εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ, προσελθὲ καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ.

30 Προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος, ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, καὶ εἶπεν· ἆρά γε γινώσκεις, ἃ ἀναγινώσκεις;

31 Ὁ δὲ εἶπε· πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐάν μή τις ὁδηγήσῃ με; Ὁρᾷς πάλιν ἄλλην ὕλην ζητοῦντα. τίνα οὖν; [ὅτι] οὐκ εἰδὼς ἀνεγίνωσκεν, ὅτε μὴ τὸ ἀναγινωσκόμενον ἐξετάζει. παρεκάλεσε δὲ τὸν Φίλιππον ἀναβαίνειν καθίσαι σὺν αὐτῷ.

32 Ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς, ἣν ἀνεγίνωσκεν, ἦν αὕτη· Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

33 Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη. τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

34 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπε, δέομαί σου περὶ τίνος ὁ προφήτης τοῦτο λέγει· περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός;

35 Ἀνοίξας

χ. ἄλογ. ἀλ. ἴφαν

τὰ ὕπνιον, ἢ ἐξ᾽ τὸν᾽ αἰώραν τὸν σωματικὸν, ⟨ λυχνικοῖς ἢ ἑωθινοῖς ὕμνοις ⟩ δοξαζόμενος, ἐμοτς ἀπόζον ἔχει τ᾽ ἱερία, στενομελῶντα, εὐλογίας ἀπολαύειν, ἐπῆρας ὁρᾶν ἱερεμίους ἐκεῖ; ὅτι πῖχος, ὅτι ἀσφάλεια ἀλογῦ. οὐκ᾽ ἔστι ὁ ἀλογὸς ὡς᾽ ὃ φησι· Οσμὴ ἀλογῦ πλήρης Ιακ. κζ. ἣν εὐλόγησε Κύριος. Εἰ ἢ χρεὼν τάυτα καλῶς ὁ ἀλογὸς δρᾶ τ᾽ ἡσυχίαν, δρᾶ τὸ ἀποσκηνοστεύειν γάμου· ἕτερον ἢ τὰρ᾽ ἔχει, τὶ οὖν ἐς αἰῶνας; ἀλογὸς γὰρ ἐκκλησίαν ἔχει, τῷ ⟨ δοξαζόμενος ⟩ ἔοικε τῦ Θεοῦ. οὐκ᾽ ἔστι σαῦ κραυγή, οὐκ ἔστι θορυβος, οὐκ ἐξῆρεί δρᾶφορεῖ, ἐχ αἱρέσις· πόθεν φίλας ὅτι ἰδίᾳ, τῶν᾽ ἀὐτῶν δογμάτων κοινωνός. ἀλλ᾽ οι εἰς φιλοσοφίαν ἡ ἡσυχία· λαβεῖν οι ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ταύτης ὁ πρεσβύτερος, λαμπρύνει εὐκόλως. ἐταῦθα μὲ γὰρ ὅσα εἰρὸ λέγομεν, ἡ ἀλογὸς ἐκκρούει· ἐκεῖ ⟨ ἄπορ δῦ ἀκούσῃς, πεπηγὸς ἔξεις ἐν τῇ ψυχαίᾳ. ἕτερος ἐν τῷ ἀλογῷ ἔσῃ δὲ ἐκείνου ⟩ ἐκείνων ⟨ πρεσβύτερος ⟩, ⟨ ἔσαι φύλαξ, ὧν σε πρέψει, ὧν περιθρίζει αὐλός. πόσοι δέ ἐστι ἢ ὃ λόγισμα, εἰ πέ μοι; ποίησαι πῶς μικρὸν οἶχει ἐν ταξικοῦ· ὁ μὲν ἐν πιήσει ἐκεῖ· ὁ μετ᾽ ἐκεῖνον ἕτερος πρεσθήσει· χ. ὅλως ἢ οὕτω σε λογιεῖται ⟩ ὃ πρῶ. σὺ δίδως μικρὸν, ἢ τῦ παντὸς λαμβάνεις ⟨ μισθόν. ⟩ ἤκουσῶ ἀρχὴν ὅπου, λαμβάνων καταβολὴ [μᾶλλον ⟩] ἀλλήλους ⟨ δοκιμάσατε· ἀμιλλᾶσθε πείσεσθε τῦ πρεσβύτερου. νῶν ⟩ ὕδατα μὲ ἀχυρα ἢ σῖτον ἢ πρῶτα τὰ παιδία ἀποθλίβειν δῆ, ἀκόλως οἰκοδομᾶσι· ἔπειτα ⟩ συλλεχῶσι χεὶ ψυχῶν ῥήματα, οὐδαμῶς φερντίζουσιν, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖοι ⟩ μυείοις ταδίως βαδίζειν, ⟨ μακρὰς ἀποδημίας τέλεσθαι, ἵνα εἰς ἐκκλησίαν ἀπίωσιν. ὅσον δὲ ὅσῃ ἀγαθὸν μὲ πολλῆς ἡσυχίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ⟩ ἱερὰ ⟨ δοξάζεσθαι, ἵνα προσῃ τῷ Θεῷ, ἢ λέγῃ ὑπὲρ τῆς χώρης καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ὑπὲρ τῦ κεκτημένου; μικρὸν ὅσῃ, εἰ πέ μοι, ὃ ἢ ἐν ταῖς ἁγίαις ἀναφοραῖς ἀεὶ ὃ ἴνομα σε ἐγκεῖσθαι, ἢ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ὑπὲρ τῆς χώρης θυχαὶ γίνεσθαι ⟨ πρὸς ⟩ Θεόν; πόσοι ζῶσι καὶ ὡς τὰ ἄλλα ὕστερ λειτυργῆς; συμβαίνει πολλὰς ἐκ γλώσσων οἰκεῖν ἢ ἔχθρ᾽ ὑπερόπτως· πρὸς σὲ μὲ δεῖ τ᾽ πάντα ἀκ᾽ ἀξιώσει πρὸς ἐκείνων ἀδὲ ῥῆναι· τ᾽ τῷ πρεσβύτερον ἴσως ἢ κηδέσει, ἢ πατρὸς κηδεμονεῖ πεποίσει. φρᾶς πόσα σὲ τὸ δεῖν᾽ ⟩ γλώσσης; πάσης ἔσαι τέως ἡ χώρη πεπληρωμένη ὑπὸ ψίας ἐλαθέσα· ἀδὲις λιθροφοίας, ἀδὲις χλοπῆς ἕνεκεν ἐκηδέσει, ἀδὲις ποιᾶσαι ἀδὲν ὑπακθύσει, ἔχοισι ἢ ἑτέραι ⟨ δοξαμυδέω, ἀν᾽ ἴσως ⟩ δοκιμασθῆσι, ἀν᾽ θάνατος. ἀχ᾽ ἁπλῶς, ἀδὲ ὡς ἴτυχε ἢ αἱ φιλίαι γίνονται τ᾽ ἐκ᾽ πρὸ ἀγνῶν ἴσασι, ἢ αἱ στενόδαι ⟩ γλῶσσαι ⟩ πολλῷ τ᾽ τὸ τ᾽ παπγύρεσι κδοις. [οὐ μόνον ⟩ αἱ σύνοδοι, ἀλλὰ] ⟨ δὲ αὐλοὶ [ὦ προεστῶτες] ⟩ ἀφ᾽ τὸν χ. πῶς ἀκ. πρεσβύτερον αἰδεσιμώτεροι ἔσονται. ⟨ πάντας ἀκούσῃς ὅλι τὰ Ιερουσάλυμα ⟩ δοκᾷ ⟨ ἄλλας πόλεις τιμιώτερα ⟩ ἐῶ ⟨ δοκᾷ τῆς παλαιοῖς· ἀλλ᾽ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ δρᾶ τὸν τόπον κρατῦσαν ἀσέβειαν. δρᾶ τῦτο ἔνθα τιμᾶται Θεὸς, ⟨ δῆλόν ὅτι ποτηρὸν· ὥσπερ πάλιν ἔνθα οὐ τιμᾶται, δῆλόν ἀγαθόν. πολλὴν ἀσφάλειαν ἔχει ἢ ⟩ δοκᾷ Θεῷ, ἢ ⟨ δοκᾷ δῦλοφόβοις. ἀλλ᾽ ὅπως χ. καὶ ἔδρ. χ. -κάζειν μὴ ῥᾳθυμήσωμεν, ⟨ δοκιμάζω, μὴ πρόφασις, ἀλλὰ προθύμως τῦ προφήματος ⟩ ἀπολαύειν. Εἰ γὰρ ὁ ἐξάγων ὑμῶν ἐξ᾽ Αἰγύπτου, ὡς τίμιον τῦ Θεοῦ ἐς αἷ, ὁ τοσαῦτας ψυχὰς ἐξ᾽ τε Ιερ. κε. ιθ. χ. -λαίσεται οὔσας, ἐξ᾽ τε ἐσωθμὰς ἕως τῆς τῦ Χριστοῦ παρουσίας ὠφελῶν ⟨ ἀσακτώθης, πόσης οὐκ᾽ ἀπολαύσεται θυσίας ⟩ δοκᾷ τῦ Θεοῦ; Φραύσεται καταπεπάσαν ἐξ᾽ τῦ Διαβόλου. τῦτο γὰρ χ. ἐργασίαν ὅσῃ ἡ ἐκκλησία. ⟨ ἐαν᾽ ὁρμήσωσαι αἱ χεῖρες εἰς ⟩ κάμητον· ⟨ ἐστὸν αἰαπέπασαι αὐτὰς εἰς θυχάς, ἢ τότε ἀπέπασται εἰς τὸν ἐργασίαν. ὅτως ἔσαι αὐτὸς ἰσχὺς σώματος, ὅτως ἔσαι ἡ χαυρία πολλὴ, ὅτω πρῶτα ἐκτὸς ἐς αἷ τὰ κακά. οὐκ ἔστι τὸν ἡδονὸν τὸν ἐσπυδῆσι λόγῳ ⟩ δοκῆσαι, ἕως αὖ [ἔργῳ μὴ] ῥῆσαι. μὸ τῦτο ἴδῃς, ὅτι σοδομίδν ἔχει πρόσοδον. ὅλως δὲ ὅτω ποιᾷς, μὴ ποιήσῃς· Εἰ μὴ ἰσωίζεις πρόσοδον λαμβάνειν πάντος τῦ χ. σοίσαις χρείου μείζονα· εἰ μὴ ὅτω ⟩ δέησαι, μηδὲ ἐργάσῃ· εἰ μὴ ⟨ πάντα ⟩ πρὸς ἑῶσί σε ⟨ ὁ λαμβάνεις ⟩ ὃ ἔργον τῦτο. Οἱ τῆς πρόσοδον ταύτης μέζοι, τῦ εἰς τὸν ἄλωτὸν ὁ ὑρεσιῶ εἰσαγαγεῖν ψυχάς; οἶμαι, ὅτι οὐκ ἴσι πόσοι ὅσι ὃ κερδάναι ψυχάς. ἄκουε τί φησι

πρὸς

ἢ πάλιν δίδοικε τὸ πλῆθος, καὶ φοβεῖται ἐρήσασθαι. καί τοι εἰ μὴ ἐθορυβήθη, εἶπεν ἄν, ὅτι οὐκ ἤδει, ὅτι ἀφελῶς ἐποίησε· ἀλλ' ἐξεπλάγη, τοσοῦτον μόνον εἰπών, ὅτι ἐάλω τῇ σημείῳ· δεύτερον ἢ τρίτον, τὸν πάντα τῆς Δεσποίνης αὐτοῦ φασὶν ἡμᾶς ἔχειν. ἔστι τοῦτο μανικὸν ἀπὸ λοιποῦ εἰς τὸν Ῥώμιλον, ὡς οὐ φθάνοντος ἐκεῖ τὸν ἀποστόλου. πολλαί τοι, φησὶ, κῶμαι τὸν Σαμαρειτῶν διεπελήσαντο. ὅρα πῶς καὶ αἱ ὁδοὶ αὐτοῖς ἐμπορικαὶ ἦσαν, ἀλλ' οὐχὶ ἁπλῶς ἐποιοῦντο αὐτάς. χ. ἢ ἦν ἁπλῶς ποιούμενος αὐτάς.

ΘΕΙΚΟΝ Τοιαύτας καὶ ἡμᾶς ἀποδημίας ἐλθεῖν ποιῆσαι. καὶ τί λέγω ἀποδημίας; πολλοὶ κώμας ἔχουσι καὶ χωρία, καὶ οὐ μόνῃ αὐτοῖς, οὐδὲ ποιοῦσί τινα λόγον· ἀλλ' ὅπως μὴ βδελυκτὸν γένοιτο, καὶ ὅπως τὰ ἁμαρτήματα ἀπιζηθείη, καὶ ὅπως αὐλαί, καὶ ὅπως οἰκοδομήματα κατασκευασθείη, πολλῷ σπουδῇ ποιοῦνται· ὅπως ἡ ψυχὴ γεωργηθείη, οὐκέτι. καὶ σὺ μὲν ἀεὶ ἀκούεις τοῦδε τοῦ ἀρότρου ἥδης, τέμνῃς, καίῃς, ἀφαμίζῃς, ὥστε τὸν γῆν ἀπαλλάξαι τῆς ἐσθίειν λύμης· ὁρᾷς ἡ αὐτὸν τοῦτον γεωργεῖς ἀκανθῶν πίμπλασι, καὶ οὐκ ἐκτέμνων, οὐ δίδοικας καὶ φείδῃ, εἰπέ μοι, Ⓦ οἰκοδεσπότην μέλλοντα σοι τὸν τούτων ἀπαιτεῖν λόγον; οὐ γὰρ ἐρεῖν ἔχεις τῷ πίστῳ ἐκκλησίας οἰκοδομεῖν; διδάσκαλον λαμβάνει, συναίρεσιν; τοσοῦτον πάντων ὑπὸ σκοπεῖ ὅπως ἅπαντες εἶεν χειστιανοί; πῶς, εἰπέ μοι, χειστιανὸς ἔσται ὁ γεωργὸς, ὁρῶν σε οὕτως ἀμελοῦντα τῆς αὐτοῦ σωτηρίας; οὐ δυνάσῃ ποιῆσαι σημεῖα καὶ ποιῆσαι; οἷς ἔχεις πεῖσαι, φιλανθρωπίᾳ, τοσούτοις, ἡμερότητι, κολακείᾳ, τοῖς ἄλλοις ἅπασι. καὶ ἀγρεῖς μὲν καὶ βδελυκτὰ ποιοῦσι Ⓦ πολλοὶ, ἐκκλησίας δὲ οὐχί· καὶ πάντα μᾶλλον, ἢ τοῦτο. διὰ τοῦδε καλῶ, καὶ δυσωπῶ, καὶ χάριν αἰτῶ, μᾶλλον δὲ καὶ νόμον τίθημι, ὥστε μηδένα ὀφθῆναι ἔρημον ἐκκλησίας χωρίον ἔχοντα. μή μοι εἴπῃς, πλησίον ἐστὶν, οὐκ ἀγνοῶ ἐγὼ, πολλὴ ἐστὶν ἡ δαπάνη, οὐ πολλὴ ἡ προσόδος. εἰ δὲ ἔχεις εἰς πύκτας δαπανῆσαι, ἐκεῖ ἀνάλωσον· βέλτιον ἐκεῖ, ἢ σὸ ζῶν τὰ· θρέψον διδάσκαλον, θρέψον ἀσκητὰς καὶ ἱερατικὸν σύστημα. ὡς δὲ εἰ γυναῖκα ἀγαγοῦ, ἢ νύμφιον, ἢ δοῦλον θυγατέρα, οὕτω τῇ ἐκκλησίᾳ ἀσκησον· προῖκα ἐλπίδας αὐτῇ. οὕτω σοι βιωτικὰ τὰ χωρία πληρωθήσεται. τί γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ τῶν ἀγαθῶν; μακρὰ, εἰπέ μοι, τὰ λιμοῦ βιωτικὰ; μικρὰ δὲ ὅλως τὰ καρποῦ τῶν σῶν Ⓦ Θεὸν προτρέπει ἀπόμοιρα καὶ ἀπαρχὰς λαμβάνειν; πρὸς εἰρωνείαν τῶν γεωργούντων τοῦτο χρήσιμον. ἀδύσιμος ἔσται καὶ ὁ πρεσβύτερος λοιπὸν, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τὰ χωρία συμβαλεῖται τοῦτο. καὶ ἐκεῖ διωκεῖς δεῖ σε, ὕμνοι καὶ στεφάνους δεῖ σε, προσφορὰ καθ' ἑκάστην κυριακήν. οἷ" ἐστιν εἰς ἅλυσιν μεῖζον, τὸ πάθος μὲ ἕτερος οἰκοδομοῦσαν λαμπρὰς, ἵνα Ⓦ μὴ ταῦτα ἀκούσωσι, ὅτι ὁ δεῖνα ᾠκοδόμησε, σὺ δὲ ἐκκλησίας ἀνεῖλες; σύνισον ὅτι μείζει τῆς τοῦ Χριστοῦ πλουσίας σὺ Ⓦ μισθὸν ἕξεις ὁ ἀνασῶσας" θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ. εἰπὲ γάρ μοι, εἰ βασιλεύς σοι ἐκέλευσε οἰκοδομῆσαι οἰκίαν, ἵνα ἐκεῖ κατοικῇ, οὐκ ἂν πάντα ἐποίησας; νῦν δὲ βασιλεὺς ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ τῆς ἐκκλησίας ἡ οἰκοδομή. μὴ τὸ ἀνάλωμα ἴδῃς, ἀλλὰ Ⓦ καρπὸν λόγισαι. γεωργοῦσι ἐκεῖνοι τὸν γῆν, σὺ γεώργησον αὐτῶν τὰς ψυχάς. φέρουσί σοι καρπὸς ἐκεῖνοι, σὺ εἰς Ⓦ οὐρανοὺς αὐτοὺς ἀνάγαγε. ὁ τοῦ ἀρχιῶ δοὺς, οὗτός ἐστιν ὃν κατηγορεῖτον ἐκεῖ, τῶν ἐν τοῖς χωρίοις τοῖς πλησίον. καίτοι τὰ μὲ βαλάντια μαλακώτερος ποιεῖ σοῦ γεωργὸς· τὰ κατηλεῖα τυφλότερος· ἀλλ' ὅμως πείθεται ταῦτα δρᾷ δέξαι· αἱ ἀγρεῖαι καὶ αἱ πονηρίαι πάλιν" ἰταμαὶ· τὰ ἢ σὰ ζῶν, πόσῳ τοῦτο αἰσχιστον, ἢ λίκνοι γὰρ ἐστιν ἰδεῖν πρεσβύτερον" εἰς εἰκόνα βαδίζοντα τοῦ Αβραὰμ, πολιὸν," ἀνεζωσμένον καὶ σκαπτοντα καὶ αὐλοτρογοῦντα; ἢ τοῦ ἀγροῦ πολλοστὸν ἐκείνου; σὺ ζῶν μείζων ἢ ἀρετή. οὐκ ἔστι σπιλὰς ἐκεῖ, ἀλλ' ἀπλήλαται· οὐκ ἔστι μίσος καὶ τυφὼ ἐκεῖ, ἀλλ' ἕξεις ἀγαθὴ· οὐκ ἔστι κακοδοξία, ἀλλ' ὑφέσεως. ὃ τῆς θυσίας πλέον ἐκεῖ δείκνυται διὰ τὴν ἀφέλειαν. οἷ" ἐστιν ἀπελθεῖν ἢ εἰσελθεῖν εἰς Ⓦ οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰδέναι ὅτι αὐτὸς αὐτοῦ ᾠκοδόμησε, καὶ ῥίψαι ἑαυτὸν

χ. ἢ ἦν ἁπλῶς ποιούμενος αὐτάς.

χ. ἐκεῖ τὸ συναίρεσθαι.

χ. θεὸν δημιουργὸν ἐκεῖνον, καὶ ἀπ

χ. γὰρ ἐστιν, εἰπέ μοι, πάσι

χ. τὸ θυσιαστήριον

χ. αἰτίαι πλουσιώτατοι γ', καὶ μ., εἶναι τὸν ἰδεῖν

χ. εἰς οἶκον ἀρχαῖον μὲ τὸν Λάζ

χ ἀνεζωσμένον

τὸν

ὥστε ἀπὸ τ κακίας πάντα ἐπραξαμεν, ἡ μὴν ἀφελὴς ἐδ ἐστ). μετανόησον οὖν. Εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ συνδισμοὶ ἀδικίας θεωρῶ σε ὄντα. πολλοῦ γὰρ ὑμᾶς τὰ ῥήματα. " οὐ κολάζει ἡ αὐτὸν, ἵνα μὴ λειποὶ αἰσχύνης ἡ πίστις ἡ, ἵνα μὴ ὃ πεπράγμα ὑμὶν εἰς δόξη, καὶ ἵνα τὰ τῆς μετανοίας εἰσαγάγη " ἢ καὶ ὅτι ἦρκει εἰς διόρθωσιν ὃ ἐλέγξαι, ὃ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ εἶπεν, ὃ ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι ὅτι ἐάλω. ὃ γὰρ εἶπεν, ὅτι δικήτε ὑμεῖς ἐναντ ἐμοῦ, τοῦτο ἐστιν ὁμολογεῖσθαι " ὃ πλημμέλημα. ὅρα πῶς, καίτοι μαρὸς ὤν, ὅμως ὅτε ἠλέγχθη, τότε ὑπεξῆλθεν, ὥσπερ ἡ ταπεινὸς εἶχεν, ὅτε πάλιν ἠλέγχθη. θεωρῶ σημεῖα γινόμενα ἐξίστατο. ἡ πεσοῦλθεν, εἶπεν, ἀλλ' ἐξίστατο. καὶ τί δήποτε ἐκεῖνο εὐθὺς ἡ πιῶ; ἐνόμιζε δύνασθαι λαθεῖν, ἐνόμιζε τυχὸν εἶναι ὃ πεπράγμα. ὅτι δ' οὐκ ἴσχυσε " λαθεῖν τὸν ἀποστόλους, πεσοῦλθε. πολλῶν γὰρ ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχετο. τοῦτο τὸ ἐξελθεῖν σημεῖον φανερόν, " ὃ τῶν μάγων ἀπειλητέον. " μᾶλλον γὰρ ἐκεῖνοι ἡ ἐδίσημοι. πολλοὶ τε ψευδαλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν. οὐκ ἴσασιν οὐδὲν ἀπάτη. πεῖ πατῆσαι γὰρ ἴδιά ἡ ἐνεργῆσαι. πεφυτεύκει ἡ αὐτῷ πονηρὸς λέγοντος · οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. ἐν τούτοις πληροῦται ὃ ψευδὲς τοῦ Χριστοῦ εἰρηκότος · Πολλοὶ ἐ- Μαρκ. ιγ. κε.
λεύσονται ψευδέχριστοι ἢ ψευδοπροφῆται, ὅτι τῷ ὀνόματί μου. δικαίως ἡ οὐκ ἀδίκως αὐτὸν ἤλεγξαν; ἠρνήσαντο δὲ καταγνῶσαι αὐτοὶ ἑαυτούς. ἡ γὰρ καὶ τοῦτο διδασκαλίας ἐστίν. ὅτι δ' ἡ δύπεν ἴσχυσε, ὑποκείσεται ὥσπερ καὶ ⓐ μάγοι ὅτε ἔλεγεν · Τοῦτο δάκτυλός Εξοδ. η. ιθ.
ἐστι Θεοῦ. ἵνα ἡ μὴ καὶ ἀπιλαθῇ πάλιν, δικαίως τοῦτο καὶ προσκαρτέρει ὁ Φιλίππῳ, ἡ οὐκ ἐχωρίζετο. σὺ δέ μοι σκόπει ὅσα οἰκονομεῖται δικαίως τοῦ θανάτου τοῦ Στεφάνου. Διαπορεύεται δὲ καὶ χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, εὐαγγελίζονται ⓗ λόγοι, κηρύσσουσι ⓗ Χριστόν, σημεῖα ὅτι πλανῶσι, καὶ μικρὰ λαμβάνουσι τῶν δωρεαὶ ὅτι. τοῦτο διπλοῦν σημεῖον ἐστιν, τό τι ἐκείνοις δοῦναι, τό τι τούτων μὴ δοῦναι.

25 Οἱ μὲν οὖν Διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες ⓗ λόγον τοῦ Κυρίου, ὑπέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰς κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐηγγελίσαντο. Κομῶς ὕπνος ἐστὶ, 25 Διαμαρτύρομαι. Διαμαρτύρονται γὰρ ἴσως δι' αὐτοὺς, ἵνα μὴ ἀπατηθῶσι, ἵνα λειποὶ " ὁ ἀσφαλὴς ὦσιν, ἵνα μὴ ἐξ ἀπειθείας πολλάκις σωθαρπαγῶσιν. ὑπέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. Διὰ τί πάλιν ἀπίασιν ἐκεῖ, ἵνα ἡ πυρεμὸς ἐστὶν, ἵνα ἡ ἀρχὴ τῶν κακῶν, ἵνα ⓐ μάλιστα φοιτῶντες; καθάπερ οἱ τοῖς πολέμοις ⓐ στρατηγοὶ ποιοῦσι, καὶ ὃ ποιοῦσι τὰ πολέμια μέρος καταλαμβάνουσι, ὃ αὐτὸ καὶ οὗτοι ἐργάζονται. ὅρα πάλιν οὐχὶ πεσηγμένως ἐρχομένους εἰς Σαμάρειαν, ἀλλὰ διωκομένους, ὡς καὶ ὅτε τοῦ Χριστοῦ *, καὶ τοὺς ἀποστόλους τοὺς ἐκεῖ " πιστεύσαντας ἤδη τῶν Σαμαρειτῶν λειποὶ δέκα ἀποστολικούς. ἀκούσαντες δέ, φησι, ⓐ οἱ Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην. τί δήποτε ἀπέστειλαν; ὡς ἀπαλλάξαι μαγίας αὐτούς. " ὡς τῆς διδαχῆς αἰσθομένους, ἵνα παρὰ Χριστοῦ ἔμαθον, ὅτι πεῦμα δίδοσθαι: δίδει οὖν τοῦτο τοιοῦτόν τινα αἰτήσαντα, ἵνα λάβῃ πνεῦμα ἅγιον · ὁ γὰρ ὕδατι οὐκ ἔμελλεν αὐτῷ τοῦτο, ἵνα δηλῷ ἐπέρχεσθαι, αἰτῇ. καίτοι οὐκ ἦσαν οὐκ ἔμελλον τοῦτο, ὡς δίδοται · ἀλλ' ἦν λοιπὸν τοῖς Φιλίππου μεμαθηκέναι λαμπρότερον, ὁ τοῖς μαθηταῖς ὤν. Ὁ ἀρχιμάγος οὗτος, φησι, σὺ σοὶ εἶπε εἰς ἀπώλειαν. οὐκ ἐπαρωμένου ἐστὶ τὰ ὄντα, ἀλλὰ παιδεύοντος. ὅτι [γὰρ] εἰς δόσιν αὐτῷ οὐκ ἐχρήσατο, σοί, φησί, ἔστω τῷ τοιούτῳ. ὡς δὲ εἴποι τις ἂν σωθαπόλοιτο μὴ τῆς προαιρέσεως ὄν, ὅπου ὑπὸ μικρᾶ φησὶ σοὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ, ὅτι προσδόκησας ὅλως δι' ἀφέσεως εἶναι ὃ πεπράγμα. οὐκ ἔστι τοῦτο. Εἰ γὰρ προσῆλθεν, ὡς ἐδ ἐφ προσηλθεῖν, καὶ ἀπεδέχθη, καὶ ὡς λοιπὸν οὐκ ἀλάθη. ὁρᾷς ὅτι [ὁ] μικρᾶ σοὶ μεγάλων φαντάζόμενος διπλᾶ ἁμαρτάνει; δύο τούτων αὐτῷ κελεύει μετανόησον ἡ δεήθητι, Εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. ὁρᾷς ὅτι ἐστενόησε τὸ πεπρᾶ; Διὰ τοῦτο καὶ εἶπεν, Εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι, ὅτι ἦδη ἀδέρθωτον ὕδωρ.

σας ἐκείνας, τοῦτον οὐ κωλύζει, ἀλλὰ φησι πρὸς αὐτόν·

20 Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. Καὶ διὰ τί οὖν ἦσαν ὅτε λαβόντες πνεῦμα ἅγιον βαπτισθέντες; ἦτοι τῷ μὴ δοῦναι, Φιλίππου [τοῦτο] πεῖσαντος τάχα τοὺς ἀποστόλους· ἦτοι τῷ μὴ ἔχειν χάρισμα τοιοῦτον (τὴν ἐπὶ πᾶσι γὰρ ἦν) ὅπερ καὶ μᾶλλόν ἐστι. ὅθεν μοι δοκεῖ τοῦτον ὁ Φίλιππος τὴν ἐπὶ πᾶσι εἶναι, ὁ Στεφάνου δεύτερος, ὁ τὸ εὐαγγέλιον, τὴν ἀποστολὴν διὰ τοῦ βαπτίζειν πνεῦμα τοῖς βαπτιζομένοις οὐκ εἰδώς. οὐδὲ γὰρ εἶχεν ἐξουσίαν. τοῦτο γὰρ ὁ δοὺς μόνοις τοῖς δώδεκα ἦν. σήμερον δὲ ἁπλοῦν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν, φησὶν ὁμοίως τούτοις ἐλθεῖν, εἰ μὴ ὑστέρησεν τῆς χάριτος, διὰ τὸ μόνον λαβεῖν πνεῦμα ἅγιον. δυνάμει [δὲ] γὰρ ἔλαβον πάντες σημεῖα· οὐχὶ τὸ πνεῦμα δίδοται ἐνέργειαι· [ἀρα] τοῦτο ἦν τὸ τῶν ἀποστόλων ἐξαίρετον. ὅθεν καὶ τοὺς κορυφαίους, οὐκ ἄλλως ἴσασι, εἰ μὴ ἰδεῖν τοῦτο ποιοῦντας. ἰδὼν δέ, φησι, Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. οὐκ ἀπλοῦν [οὕτως] εἶπεν, εἰ μὴ καὶ αἰσθητόν τι εἶναι. τοῦτο γὰρ Παῦλος ἐποίησεν, ὅτε τοὺς γλώσσαις ἐλάλουν. εἶδεν τινὰ μιαρίαν τοῦ Σίμωνος χρήματα προσενεγκεῖν, καὶ οὐκ εἶδεν ἀπὸ τῶν χρημάτων αὐτὸ ποιοῦντα. ὥστε οὐκ ἦν ἀγνοίας τὸ πρᾶγμα· ἀλλὰ πειράζοντος καὶ βουλομένου κατηγορίαν εὑρεῖν. διὰ τοῦτο καὶ ἀκούει·

21 Οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Πάλιν τὸ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ εἰς μέσον ἄγει, ὅπου οὐκ ἀγαθὸν ἐνόμιζε.

22 Μετανόησον οὖν, φησι, ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου.

23 Εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ συνδεσμὸν ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

24 Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων εἶπε· δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε. Δεῖται ἀπὸ καρδίας μετανοῆσαι, δεῖται κλαῦσαι καὶ πενθῆσαι· οὐ γὰρ ἀφοσιώσεται μόνον τοῦτο ποιῶν. Εἰ ἄρα, φησίν, ἀφεθήσεταί σοι. τοῦτο εἶπεν, οὐχ ὡς συγχωρηθέντος αὐτῷ, εἰ ἔκλαυσεν, ἀλλ' ἔθος ἦν τοῖς προφήταις μόνοι ἀπαγορεῦσαι, καὶ μὴ λέγῃ, ἐὰν γὰρ τόδε ποιήσῃς, συγχωρηθήσεταί σοι, ἀλλ' ὅτι πάντως ἔσται ἡ τιμωρία. σὺ δὲ μοι θαύμασον, καὶ πῶς ἐν καιρῷ συμφορᾶς οὐκ ἀμύνων, ἀλλὰ τῆς κηρύγματος ἔχεται· καὶ πῶς καθάπερ ὅτε Μωϋσέως ἀπὸ συγκείσεως ἐγίνετο τὰ θαύματα· οὕτω δὴ καὶ οὗτος. μαγεία ἦν, καὶ "ἔμπυρα φαίνεσθαι ταῦτα τὰ σημεῖα· καίτοι οὐδὲν ἐδύνατο· εἰ γὰρ δαιμονιώδη, εἶτι ἰσχύει χρόνῳ ἐπὶ ταῖς μαγείαις ἐξιτῶν αὐδοῖς· ἐπεὶ ἡ πολλοὶ δαιμονῶντες, πολλοὶ δὲ ἐλύθησαν, οὐδέν οὐκ ἀληθὲς ἦν. οὐδὲ ἡ οὐχὶ σημείοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ λόγοις αὐδοῖς προσῆκτο, οὐδὲ βαπτιζόμενος ὁ Χριστοῦ μαθητὴς ὠμολόγησεν. ὁ δὲ Σίμων, φησί, βαπτισθεὶς, ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ· οὐ πίστεως ἕνεκεν, ἀλλ' ὥστε θεωρεῖσθαι ποιοῦντος [προσκαρτερῶν.] ὁ δὲ καταξιοῖ προσεύξασθαι αὐτοῖς, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον. οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός. τότε ἐπέθηκαν καὶ χεῖρας ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. ὁρᾷς ὅτι οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πολλῆς ἦν δυνάμεως ὥστε δοῦναι πνεῦμα ἅγιον; οὐ γάρ ἐστιν ἧσσον" ἀφόβως τυχεῖν, καὶ λαβεῖν δυνάμει τοιαύτην. θαυμάζω δὲ Σίμωνος, ὅτε διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσιὼν αὐτοῖς χρήματα. μὴ γὰρ οὐκ ἄλλως εἶδε τοῦτο ποιοῦντας; μὴ γὰρ Φίλιππος; μὴ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτὸν οὐκ εἶδέναι μὴ εἶναι ἀγοραίας προσοχῆς; διὰ κενοῦ Πλάτων ὁ δωρεὰν καλῶν τὸ πρᾶγμα, λέγων· τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. ὁρᾷς πάντα χοῦ καθαρεύει αὐτοῦ χρημάτων ὄντας; οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

ὥστε

ὃ ἡ εἰς τὸν οἶκος εἰσιέναι. ὕστατον τὸν ψυχὸν αὐτὸ ἴδωκεν ὑπὲρ τὸ νόμε. σύρων, φησὶν, ἄνδρας ἡ γυναῖκας. ὅσα ἡ τῶν πέρησιν, ἓ τῶν ὕδεν, ἡ τῶν μανίαν. τὸν ἐμπόνοιαν ἀπάτης μυρίοις διεπᾷ κακοῖς, ἀπὸ τῆς σφαγῆς ταύτης θρασύτερος γενόμενος.

4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες, διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον·

5 Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν.

6 Προσεῖχόν τε ὁμοθυμαδὸν τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.

7 Πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχετο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.

8 Καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

9 Ἀνήρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν,

10 Ὡ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες· οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη. Ἰδὲ μοι καὶ ἔπεσχον πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ Σίμωνος,

11 Προσεῖχον δὲ αὐτῷ, φησὶν, ἐγένετο, ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστηκέναι αὐτούς.

12 Ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες.

13 Ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε δυνάμεις μεγάλας καὶ σημεῖα γινόμενα, ἐξίστατο. κεφ

14 Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην·

15 Οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον

16 (Οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός· μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ)

17 Τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον.

18 Ἰδὼν δὲ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα,

19 Λέγων· δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον.

20 Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι.

21 Οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

22 Μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου.

23 Εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

24 Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων εἶπε· δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.

25 Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὑπέστρεφον εἰς Ἱερουσαλήμ, πολλὰς κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐαγγελιζόμενοι.

26 Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον, λέγων· ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος.

27 Καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλὴμ,

28 Ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ἡσαΐαν.

29 Εἶπε δὲ τὸ Πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ· πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ.

30 Προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, καὶ εἶπε· ἆρα γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;

31 Ὁ δὲ εἶπε· πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; παρεκάλεσε τε τὸν Φίλιππον ἀναβὰς καθίσαι σὺν αὐτῷ.

32 Ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη· ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

33 Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

34 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπε· δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός;

35 Ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν.

36 Ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὸ ὕδωρ, ἔρχονται τινὰ ὕδωρ· καὶ φησὶν ὁ εὐνοῦχος· ἰδοὺ ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι;

37 Εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος· ἐὰν πιστεύῃς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, ἔξεστι. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε· πιστεύω τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

38 Καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα· καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν.

39 Ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, Πνεῦμα Κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν ὁ εὐνοῦχος οὐκέτι· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.

40 Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον· καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

* Λέγων ἔδ', φησί, πνα ἑαυτὸν ἡ σημεῖα μεγάλα ἐμποιῇ.

γ. ἀλλ' ὅσα πάλιν τὰ χρηστὰ ἐκ Χ. ἀλλ' ἅπερ αὐτὸς ἐξέλεξατο

χ. αἱρεσιάρχης

σοῦ Χριστὲ, δίξαι σου τὸ πνεῦμά μου. Διακούοντος ἡμῶν τοῦτο τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ ἐστι, ὅτι οὐκ ἀπόλλυ).

60 Καὶ ἵνα τὰ γήϊνα, ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τοῦτο τὸ ἁμάρτημα τοῦτο. Ὥσπερ ἀπολογούμενος, ὅτι οὐδὲ τὰ τοιαῦτα θυμοῦμαι, φησι, Κύριε· ἢ καὶ βουλόμενος αὐτὸν τοῦτο ἐπιστρέψαι. Ὁ γὰρ ἀφεὶς μὲν τὸν θυμὸν τοῦ ὀργίλου τῷ φόνῳ, καθαρὸν δὲ ἔξει τὸν ψυχὴν τοῦ παθους, οὐκ ἀδίκως εἰποῖεν τὸν λόγον. χ. ἐδικαίωσαν

χζ'. κ'. 1 Σαῦλος δὲ ἔτι, φησι, στενοθυμούμενος τῇ ἀπειλῇ αὐτοῦ. ἐλθὼν δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις.

Οὐκ ἁπλῶς δὲ ὁ διωγμὸς, ἀλλ' οἰκειομιχῶς δοκεῖ μοι συμβαίνειν. χ. διωγμὸς ἐπιτιθέντες μόνοις τοῖς ἀπὸ τ.

Καὶ πάντες διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων. Ὁρᾶς πῶς πάλιν σφεσμοὺς συγχωρεῖ ὁ Θεὸς γίνεσθαι; ἀλλ' ἴδε μοι σὺν τοῖς ὅπως οἰκονομεῖται τὰ πράγματα. ἐθαυμάσθησαν γὰρ τὰ σημεῖα, μᾶλλον δὲ τὰ τέρατα, καὶ ἔπηξαν ὅπου τὸν λόγον· λοιπὸν συγχωρεῖ κώλυμα γενέσθαι μέγα, ἵνα μὴ διωγμὸς οὐκ ὀλίγος, ὥστε ὁμοῦ καὶ τούτους φυγεῖν (ἐφοβοῦντο γὰρ φαντασίαν αὐτοὺς ἡμῶν) καὶ πᾶσι δῆλον ὑπάρξαι, ὅτι αὐθέντου ἦσαν οἱ φοβούμενοι καὶ φεύγοντες. ἵνα γὰρ μὴ σὺ εἴπῃς τοῦτο λέγεις ὅτι χρεῖαν μόνον κατώρθωσαν· καὶ ἐδιώκοντο, καὶ αὖθις διελήλυθεσι γεγόνασι, καὶ ἐκεῖσε θεσσάλιτεσι. καὶ πάντες διεσπάρησαν, πλὴν τῶν ἀποστόλων, φησίν. Οὐκ ἄρα μάτην ἔλεγεν, ὅτι οἰκονομίας ὁ διωγμὸς ἦν. Εἰ μὴ γὰρ γένοιτο, οὐκ ἂν καθῆνται διεσπάρησαν. χ. καὶ χ. τὸν οἰκονομίαν ἦν, ὡς μηκέτι λοιπὸν ἐν Ἱεροσολύμοις πάντες καθῆσθαι.

2 Συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποίησαντο κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Εἰ εὐλαβεῖς ἦσαν, πῶς τὸν κοπετὸν ἐποίησαν; οὔπω ἦσαν τέλειοι· ἢ ὅτι ὑπῆρχεν ἀδελφὸς καὶ ἀγάπητος. δῆλον δὲ κἀντεῦθεν) αὐτόν. ἅμα γὰρ τοῦτο δείκνυσι καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὢν τυγχάνει, οὐχὶ ὁ φόβος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ λύπη καὶ ὁ κοπετός. τίς γὰρ οὐκ ἂν ἔκλαυσεν ὁρῶν ἡμέρᾳ σκληρὸν, ὦ ἀγριότης, λιθόλυστον καὶ χειλάμενον νεκρόν; ἰκανὸν αὐτὸν ἐνταῦθα φησι εἶπεν ὁ εὐαγγελιστής. τί; τὸν φονέα τοῦτον· μὴ στήσῃς αὐτοῖς, φησι, τὸ ἁμάρτημα τοῦτο. ἐποίησαντο, φησι, κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. ἀλλ' ἴδωμεν πάλιν τὰ εἰρημένα. *Ἀπ' ἀρχῆς ὁ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διεῳγμένους, καὶ στενάξαι τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν. κρίσιν τοῦτα καταγελάσεως ἄξια; ἀλλ' ὅμως τὰ σημεῖα ποιοῦντα, τὰ πράγματα κατορθοῦντα τῷ λόγῳ, τὰ θαύματα λεγόμενα λαβόντες, ὥσπερ εἰλκυσμένοι ὅπερ ἐβούλοντο, οὕτω τὸν θυμὸν τὸν ἑαυτῶν ἐπλήρωσαν. Οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου. ὅρα πῶς ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Παύλου διηγεῖται, ἵνα σοι δείξῃ ὅτι ἐπ' αὐτῷ ἔργον Θεοῦ γινόμενον μὴ ζητῶν. τίνος γὰρ οὐ μόνον ἐκείνου πιστεύει, ἀλλὰ καὶ μυείας αὐτοῦ χειροτονίαν ἐβάλετο τοῖς φονεῦσι. δῆλον δὲ τοῦτο ἔσται λέγων· Σαῦλος δὲ ἔτι στενοθυμούμενος τῇ ἀπειλῇ αὐτοῦ. οὐχ ἁπλῶς δὲ οὐχὶ) ὁ μακάριος οὗτος· ἀλλὰ μὴ προσοχῆς. δεῖ γὰρ, φησι, πάντα. ὅταν θέλῃς αὐτὸν καὶ ὁ διάκονος λέγειν. μάλιστα [γὰρ] τοῦτο συνεχώρησε τῷ ψυχῇ εἰς τὸ αὐτὸν ὁ διασώσας πάντας δέ, φησι, διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας. ἀδίκως Ματθ. ι. ε. ὑπεισήλθοντα τῇ Σαμαρείᾳ λοιπὸν καὶ ἀκούσαντες, Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. Πλὴν ὅτι τῶν ἀποστόλων, λέγει, διῆκεν, ὅτι καὶ τούτῳ προσαγαγέσθαι βουλόμενοι τὸν Ἰουδαῖον, τὸν πόλιν οὐκ ἀπώλεσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόλεσιν ἀπέτρεψαν.

3 Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν κατὰ οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν. Πολλὴ ἡ μανία, ὃ καὶ μόνον αὐτὸν εἶ).

ὃ

ἀγαθῶ, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, ἅγιον, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. π. 54

ΑΚΟΥΟΝΤΕΣ ΔΕ ΤΑΥΤΑ, ΔΙΕΠΡΙΟΝΤΟ ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.

Ὡς οὖν ἔλαβον ἐκ τῶν Ἑβραίων ἀφορμὴν εἰς τὸ αἰτιᾶσθαι αὐτούς, ἀλλ' ἐπ' μαίνοις ἦ ζητοῦσιν αἰτίαν, θαυμάσαι ἄξιον. οὕτως ἀεὶ οἱ κακοῖς εἰσιν ⓖ ἀδικοῦντες. καθάπερ οὖν ⓖ ἐγχειρῶ λόγους τοῖς ἐρωτῶσιν ἔλεγον, Τί ποιήσωμεν τοῖς θεάτροις τούτοις; οὕτω δὴ καὶ οὗτοι δίκαιοι). ἦ μὲν ὀργὴ θεάτρου ἐφίλων ἑκάστου ἐστί, ὁ μηδὲν μὲ ἀδικήσας, παρὰ τῶν ἠδικηκότων παθεῖν ἦ συκοφαντεῖσθαι. ἀλλ' ⓖ συκοφάντης μᾶλλον ἐλέγχεται ἐξ ἑαυτοῦ. οὕτως ἀληθὲς, ὅπερ ἀεὶ ἔλεγον, ὅτι δεῖ πάσχειν κακῶς, τοῦτ' ἔστι δεῖ πάσχειν κακῶς. κἂν τοίνυν αὐτοὶ συκοφάντωσι, ἀλλ' ἀπόδειξιν. οὕτως ἔσθ' ὑβριζώμεθα ἐν οἷς οὐ σεμνοίδαμεν, οὐδὲν πάσχομεν. ἐβούλοντο μὲν οὖν ἀπελθεῖν· ἀλλ' οὐ ποιοῦσι τοῦτο, ἀπόδειξιν ζητοῦντες βλάβης καὶ ζημίας ἢ πλημμέλημα. τί οὖν; ἡ ὕβρεις οὐκ ἐῶ βλάπτειν; οὐκ ἐῶ αὐτὸ [ἡ] ὕβρεις, ἀλλὰ τὴν προφήτου κατηγορίαν· ἢ ἐκόντες ἦ ἀκόντες, ὥστε μὴ δόξαι ἁμαρτεῖν εἰς αὐτὸν αὐτὸν ἀπελθεῖν, ὥσπερ οὖν ἦ ⓖ Χριστὸν, ἀλλὰ δι' ἀσέβειαν. τοῦτο ἦ θυσεβείας ἐῶ τὸ ῥῆμα. δεῖ μὲν τὸν ἀπελθεῖν ὑπερφρονοῦντες ἐξ ἑαυτῶν δόξης βλάβας, διεστείλατο. ἐφοβοῦντο γὰρ μὴ πάλιν αἰδεσιμώτεροι γένωνται. εἶτα ὅπερ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ποιοῦσι, τοῦτο ἦ ὑπὲρ τοῦ Στεφάνου. ἦ καθάπερ ἐκεῖ, ὅπου εἶπεν, Οὐαὶ ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως ⓖ ἐμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καθήμενοι, βλασφημίας τὸ πρᾶγμα ἔλεγον, ἦ μάρτυρας τοῦ ὄχλου ἐποίουν· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. ἐκεῖ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια· ὧδε δὲ οὐδὲ τοῦτο ἐποίησαν.

55 Ὑπῆρχον δέ, φησι, πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς ⓖ οὐρανὸν, εἶδε δόξαν Θεοῦ, ἦ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ,

56 Καὶ εἶπεν· ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, ἦ ⓖ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ Θεοῦ.

57 Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, ἦ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν.

58 Καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, ἐλιθοβόλουν.

Καὶ μὲν οὖν εἰ ἐψεύδετο, ὡς μεμηνόσιν ἐνταῦθα ἀφῆκαν· ὁ δὲ οὕτως εἶπε, βουλόμενος αὐτοὺς ἀπαγαγέσθαι. ἦ ὅπερ εἶπον ἐπὶ τοῦ θαύματος μέσου, ἐπὶ διαστάσεως οὐδὲν διελείφθη, ἦ τοῦτο λοιπὸν διχῶρος ἐστήσει τὸ δόγμα· " οὕτω ἦ αὐτῷ λέγει φθονοῦσι, ὡς πᾶν διέξιον, ἵνα καὶ οὕτω δίξωσι)" ⓖ λέγει. ὃς, ἐπεὶ δὲ εἶπεν, καθεῦδον, φορτικοὶ αὐτοῖς ἦσαν, πάντες ⓖ ἐπὶ τῆς διαστάσεως κινῆ λέγει, καὶ φησιν αὐτοὺς ἵστασθαι. " ἀπὸ τούτου σημαίνομεν ἦ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ δεδοξάσθαι. ὁ γὰρ Θεὸς φιλάνθρωπος ὢν δι' ὧν ἐπιβουλεύονται ἐκεῖνοι, δι' αὐτῶν ἐβούλετο αὐτοὺς" ἀνακαλέσασθαι, εἰ ἦ μηδὲν πλέον ἐλθεῖν. ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, φησὶν, ἐλιθοβόλουν. πάλιν ἔξω τῆς πόλεως ὁ θάνατος, ὥσπερ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἦ τὸ αὐτὸ τῷ θανάτῳ τὸ ὁμολογία ἐξ ὃ κήρυγμα [ἐξαγγελλόμενοι.]

Καὶ ⓖ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου τοῦ καλουμένου Σαύλου,

59 Καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ὑπικαλούμενον [ⓖ Θεὸν] ἦ λέγοντα· Κύριε Ἰη-

Πρᾶξ. β. ιγ.

χ. αἰρεμῶτος ἐστ.

χ. σεσῆσαι

χ. κακὸν τι περὶ αὐτὸν ἄλλο γένωνται. χ. τὸ θεῖ χ. κελεύσαντι, ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν ὁμοθυμαδόν.

χ. ἦ ὅταν αὐτῷ ἐφάνη, ἵνα χ. εἰ ἰκανὸν χ. διὰ ἦ τὸ σχῆμα. αὐτ. διέξασθαι χ. αἰσχυνόμενοι. ἦ ἵνα ἄλλοι σημεῖα γένωνται. ἦ ἀκόλ.

σκιᾶ αὐτῆ τιὼ φωνὼ, πρὸτα ἀπόλωλε ἢ διέφθαρ). ιζ τῶ πεζομάτων ἱέμεται· ἀλλ' ἐαὶ ἀπηχήσι τῶ πεζομάτων, ἀχρησός ἐστι ἢ κατασφάτται. εἰ ἔμαθεν ἀκούειν σέ, θρέψον ⟨Ψ⟩ κύνα· χρήσιμός ἐστι ιζ τῆ λύκων, ιζ τῆ πιερατῶ, ιζ τῆ ληςάρχου ὑλακτῶ, οὐ ιζ πεζομάτων, ὅσοι ιζ οἰκείων. δῶ μὴ ἀκούῃ, πρὸτα δίφθειρε· δῶ μάθῃ καταφεύγειν, πάντα ἀπόλλυει. Ὃ τοίνυν ἤμερος ὁ σὸς σοὶ μὴ ἀναλισκέτω, ἀλλὰ φυλαττέτω αὐτὸ ὁ θυμός, ἢ ⟨Ψ⟩ πῶς ποιείτω. φυλάξει δ', ἐὰν σφαλείας πολλῆ νέμεται, καταχήσει, δῶ ἰδῶν μιαρὸς λογισμοὺς ἢ ὁδὸν ποιηρὸς καταναλίσκη, δῶ ⟨Ψ⟩ βλάβοιεν διώκη πρὸ ταχέως. οὕτως ὀπτείκεια βλάψωσέ τινα, ὅταν μηδαμοῦ ⟨Ψ⟩ πλησίον κακόν τι λογιζώμεθα. οὕτως αἰδέσιμοι γινόμεθα, ὅταν μὴ μαθαίνωμεν αἰσχυντῆν. ὁ δεῖ γὰρ οὕτως δύαιχμον ποιῆ, ὡς ποιηρὸν σαυτοῦ. βλέπε τί αἱ πόρναι δύαιχμοι εἰσί; βλέπε τί αἱ πόρνοι αἰχμητηλαί; οὐκ ἀπὸ τῆς ἀμόρπας ἐκφιαι; οὐκ ἀπὸ τῆς σωφροσύνης αὗται; ὁ δεῖ γὰρ οὕτως αἰσχυντον ποιῆ ὡς ἀμόρπια. ἢ μὴν τοιοῦτόν, φησί, καταχώνευε. καὶ ⟨Ψ⟩ καταγόητα ἑαυτῆ· ⟨Ψ⟩ ὁ ἀπηυθρίασμένον, ἢ ἱταμόφρονα ἐργάζεται. ὁ γὰρ ἀπόγονος ἑαυτῆ σφαδρός ἐστι. Ἀσιδὴς γάρ, φησὶν, ἐλθὼν εἰς βάθος κακῶν, καταφρονῆ. ὁ ὃ δύαιχμος, ἢ ἱταμὸς αὖ εἶπ' ὁ ὃ ἱταμὸς, καὶ θρασύς. βούλει μαθεῖν πότε δύαλίσκεται ὀπτείκεια; ὅταν ποιηροὶ λογισμοὶ αὐτῶ ⟨Ψ⟩ μαμασῶνται. ἀλλ' εἰ ἢ τοῦτο συμβαίνει, ὅτι μὴ ὁ κύων ἔσχε μίζα ὑλακτῆ, ὁδὲ ὅτως ἀπογινώσκειν χρή. ἔστι γὰρ ἡμῖν ἢ σφενδόνη καὶ λίθος (ἢ τε ὃ λεχθήμενος) ἔστι ἡμῖν ἢ δόρυ, ἢ μάχαιρα, ἢ σκηὸς, ὁ ἃ φυλάξουθ' ὁδὸν λογισμοὺς ἀσιφῆς. δῶ ὁ κύων σαίνῃ ὡς τὰ πεζομάτα, ἀγειαίνῃ ὁ ιζ τῆ ἴξω, καὶ ἀγρυπνῆ, τοῦτο ἀρετὴ κυνὸς· καὶ λιμώττῃ, μὴ γλεαῖς τῆ πεζομάτων· καὶ ὁ πλησμοιῆ ἢ, μὴ φείδεαῖς τῆ λύκων. τοιοῦτον ἢ ὁ θυμὸς· καὶ δάκνηται, τ' ὀπτείκειας μὴ ἀφίσαῖς· καὶ ἐν ὅσοι χάρᾳ ἢ, διεγείραῖς πρὸς ὁδὸν ποιηροὺς λογισμούς· καὶ ὃ ὡς οἰκεῖοι ἢ πλῆθος μὴ καταδυμπαίειν, ἀλλ' ὀπτιγινώσκειν. ὃ ὃ ἄλλοτριον ἢ σαίνοι λυμῴναῖς. σαίνει ὁ δρόμαιος πολλάκις, ὡς ὁ κύων· ἀλλὰ γνώτω πᾶς ὅτι ἀλλότριός ἐστιν. οὕτω δὴ ἢ ἡμῖν τ' ἀρετὴν, καὶ λυπῆ σαίνωσθαι ἢ τ' κακίαν, καὶ θιφείλη, ἀπεστρεφώμεθα. μὴ ἡμῶμεθα χείρους τῆ κυνῶν, εἰ μαστιζόμενοι ἢ ἀγχόμενοι ὁδὲ ἀφίσανται· αἱ ὃ ὕβρεις ἐς τρέφη ὁ ἀλλότριος, ὡς οὐ μᾶλλον βλάψωσι; ἔστιν ὅτε χρήσιμος ὁ θυμὸς· ἀλλ' ὅταν ὑλακτῆ ιζ τῆ ἀνοτείων. Ἱ ὅστιν, ὁ ὀργιζόμενος τῶ ἀδελφῶ αὐτῦ εἰκῆ; Ματθ. ε. κζ. ἢ αὐτὸ τοῦτο, μὴ ἄμυνε σαυτῶ, μηδὲ ἐκδίκει. δῶ ἔ προν ἴδῃς ἀπολλύμενον, ὄρεξον χέρα. ὁδὲ ἰᾷ θυμὸς λοιπὸν τοῦτο ἔστιν, ὅταν τῆς οἰκείας ⟨Ψ⟩ συμπαθείας ἀπηλλαγμένος ἢς. ἔλαβεν ὁ Δαβὶδ ⟨Ψ⟩ Σαοὺλ, καὶ ὁδὲ ἐθυμώθη, ὁδὲ ἐνέπηξε τὸ δόρυ, ⟨Ψ⟩ ἐξρίν λαβών, ἀλλ' ἠμύατο ⟨Ψ⟩ μῶσθαι. ὁ Μωϋσῆς, ὅτι μὴ ἀλλότριοι ἀδικοῦντα εἶδε, ἢ δύβλεν· ὅτι ὃ οἰκεῖον, ὁκέτι· ἀλλὰ ὁδὲ μὴ ἀδελφοὺς κατέλαβεν, ἐκείνους ὃ οὐχί. καίτοι φαύστατον ἀδοῦ ἡ χαφὴ μάρτυς· ἀλλ' ὅμως ἰῶ ἢ διεγηγερμένος. ἀλλ' ὐχ ἡμῖς· ἀλλ' ἴσθα μὲ φαότητα ὀπτιδέικνυσθαι χρή, πρότων θηείων ἰσμὲν ἀγειώτερα· ἴσθα ὃ διεγαρθῶαι, πρότων ἀνθέτερα ἐ ἀνατλάτεσι. ἐπεὶ δῶν ὁδὲ εἰς δέον κεχρήμεθα τοῖς ὁ ἡμῖν, ⟨Ψ⟩ τοι τῦτο ἢ εἰς ὁδὲν δέον ὁ βίος ἡμῖν δύηλω). οὕτω ἢ ὁ σκεύεσιν, ἐὰν ἄλλῳ ἄλλως χρήσηταί τις, ἐ πρότα ἀπόλλυσι· ὃ δ' ἂν μάχαιραν λαβών τις, ἴσθα αὐτῆ κεχρῆσθαι δῆ, μὴ χρῶτο, ἀλλὰ τῆ χρεί τῦτο ποιοῖ, ὁδὲν ἧ πλέον ἐργάσεται· ὥσπερ ἢ ὅταν τῆ χρεί χρήσασθαι χρή, τοῦ μάχαιραν μεταχρείζων, πρότα ἂν ἀπολέσειεν. οὕτω δὴ ἢ ἰᾶσθαι, ἴσθα ἀτίμωσιν δέῃ, μὴ τίμων, ἐ ἴσθα δ' μὴ χρή, τίμων, πάντα ἀμφθείρει. διὸ, ὦ θαυμάσιοι, ἡμῖς εἰς τοιοῦτον χρώμεθα τῶ πεζομάτων. θυμῶ γὰ τοιοῦτός οὐδαμοῦ, ὅταν ἑαυτοῖς βοηθῶμεν· ἂν ὃ ἕτέρους δίορθώσαι χρή, τότε μάλιστα αὐτῶ χρῆσθαι δῆ, ἵνα ἑτέρους ἐξαρπάσωμεν. οὕτω ἐ ἰσόδοξοι ἐσόμεθα, ὃ ἀφύγιον πρόταγμα Δαβὶδ ποιησώμενοι, καὶ τῶν μιγόντων ὀπτιθυξόμεθα ἀγαθῶν,

χ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐκπίπτω;

λούμεν. ἀλ' ταῦτα ἕλληνι συμπλεκώμεθα, οὕτως αὐτοὺς ἀποστομίζωμεν, χωρὶς θυμοῦ, χωρὶς πραγματείας. ἀλλ' ὁρᾷς τοῦτο ποιοῦμεν, ὅταν μὴ παρῇ σία, ἀλλὰ πάντες εἰδῶσι· ἀλλ' ὅταν ἐπιστῶσι, ὅταν ὀφθῶσιν αὐτοῖς σία. οὐ γὰρ δυνατὸν ὁμοῦ καὶ ταῦτα καὶ κατόρθωμα εἰς ἐλάττωμα. ἡ παῤῥησία, κατόρθωμα· ὁ θυμός, ἐλάττωμα. διὰ ταῦτα ἡμᾶς, εἰ μέλλοιμεν παῤῥησίαν ἴσχειν, καθαροὺς εἶναι τοῦ θυμοῦ, ἵνα μὴ ἐκεῖνα τὰ λογισμοὶ καὶ ῥήματα. καὶ δίκαια λέγεις μὴ θυμοῦ, ὃ πάντα ἀπόλεσας, καὶ παῤῥησιάζῃ, καὶ ἀνδρεῖος, καὶ ἀποστολικός. ὅρα δὲ καὶ ὑδρα τοῦτον ὁ μὴ θυμῷ διαλεγόμενος. ὁ γὰρ διδάσκων, ἀλλὰ παραφυλακὴ αὐτοῦ αἰσθάνεται λόγου. ὅταν γὰρ ὁρᾷ μὴ θυμοῦ, ἐὰν ἴδῃ ὅτι καλῶς ἔπαθε, τότε καὶ αὐτὸν βλάπτοντος λέγει, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τοῦτο ἁμάρτημα ταῦτα. ὅτως οὐκ ὀργιζόμενος αὐτοῖς, ἀλλὰ ἀλλῶς καὶ αὐτὸν διδασκόμενος ταῦτα ἐφθέγξατο. ἐπεὶ καὶ σοὶ τοῦτο διὰ τοῦτο εἶπεν, Ὅταν εἴδῃς σεσεσμένον αὐτόν, οὐκ ἐπὶ σεσεσμένοις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτοῦ. Πραξ. ε. 11.

χ. πνεύματι

ἀγγέλου, ἵνα αὐτοὺς ἐφελκύσηται. καθαρεύσωμεν τοίνυν θυμοῦ πάντα. οὐ κατοικεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔνθα θυμός. ὑπερβάσεως ὁ θυμός· οὐκ ἔστιν οὐδὲν ὑγιὲς προσελθεῖν, ὅταν θυμὸς ἔξωθεν. καθάπερ γὰρ ὁ χειμὼν θαλασσίαν πόλιν ὁ ῥοῦβος, μεγάλην καὶ εὐανδρον, οὐκ ἀφεῖναι τὸν ἔνοικον φιλοσοφεῖν ὅταν οὐδὲ τὸν θυμῶνα. ἀλλ' εἰ μέλλει τι φιλοσοφεῖν ἢ λέγειν, ἢ παιδεύεσθαι ψυχὴν, ἐφύλακτον εἶναι τὸν λιμένα δεῖ). οὐχ ὁρᾷς πῶς, ὅταν βαλώμεθα πρὸς τοιοῦτον ἀγῶνα διαλεχθῆναι, πάντες ῥοῦβον καθαρεύομεν, εἶτα ἡσυχία, εἶτα γαλήνη, ἵνα μὴ ἐκταραχθῶμεν; εἰ δὲ εἰσέλθοι ἐκταρὰξ ῥοῦβος, πολλῷ μᾶλλον ὁ εἴδωλον ταραχή. καὶ βλάπτεταί τις, εἰκὸς βλάπτεται, μὴ ὀργῆς ἀλλὰ θυμοῦ τοῦτο ποιοῦντος· καὶ φθέγξηται, καὶ ταγέλαστος ἔσται· καὶ σιγᾷ, πάλιν ὁμοίως· καὶ ἐαθῇ, ἐὰν ὕπνος ἐλαφρὸς· καὶ πίνῃ, καὶ μὴ πίνῃ, καὶ καθίζηται, καὶ στήκῃ, καὶ βαδίζῃ, καὶ καθεύδῃ. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα φιλοσοφοῦσι). τί γὰρ τῶν τοιούτων οὐκ ἀτοπον; ὀφθαλμοὶ ἀνδρὸς, στόμα διεστραμμένον, μὴ κεκτημένου ἐπιστήμονα, γλῶσσα· ἀκρατὴς καὶ ἀσθενὴς φθόγγου, ἀμαθὲς ἄσεμα, χεῖμα ἀπρεπὲς, πολλὴ ἡ ἀνδία. ἴδε μοι τοὺς δαιμονιῶντας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τοὺς μανιῶντας καὶ μαινομένους, τί διεφέρουσιν ἀλλήλων; οὐχὶ μανία ὁ πάντα ὅτι; τί γὰρ, εἰ μὴ ὁρᾷ τοῦτο ἐκεῖνος; ὁ γὰρ μαινόμενος, πολὺς κυμαίνει κατέχεται. τοῦτο δὲ τί χεῖρον; ἢ οὐκ αἰσθάνεται ὅτι τῇ ἀπωλείᾳ· οὐκ ἄδηλόν φησι, τί εἶπον. ἢ ἆρά τι μὴ ἥδεως; τοῦτο ὁ λογικὸς ἄνθρωπος, ὁ λογισμοὺς ἔχων ἀφ' ὧν τὰ τοῦ ἀλόγων ποιεῖς, καθάπερ ἵππους ἄγριος ἀπὸ θυμοῦ καὶ ὀργῆς στασιαστικῆς; ἢ μᾶλλον ἡ ἀπολογία ἐγκλήματος ἀξία. εἶδε γὰρ ἡδέως ἀλείας. τοῦτο θυμοῦ, φησὶν, ἐστὶ τὰ ῥήματα, οὐκ ἐμά. πῶς ἐκείνου; ἐμὸν ὁ θυμὸς οὐκ ἔχει ἰσχύν, ἀλλὰ μὴ τοῦτό σου λάβῃ. ὡς δ' εἴποι τις, τῆς χειρὸς ἐστὶ, οὐκ ἐμὰ τὰ πταίσματα. τί οἴει μᾶλλον διαθοῦ θυμοῦ; οὐχὶ πόλεμον ἢ μάχην; ἀλλὰ ἢ σκῆψιν μὴ θυμοῦ τινὰ ἔχῃ), ὃ πάντα διέφθαρε) ἢ ἀπόλωλε. μᾶλλον γὰρ σὺν μαχομένῃ θυμῶσθαι, οὐ χρή, μᾶλλον σὺν ὑβριζούσῃ θυμῶσθαι οὐ χρή. ἢ πῶς εἰ μάχεσθαι, φησι; λέγω, ὑπακοῆς. μάχη γάρ ἐστι, ὃ ἐξαιροῦσι σῴζουσι. οὐχ ὁρᾷς ἢ τούτους σὺν πολέμῳ τόμῳ ἢ διατάξει ἢ κανονικοὺς ὡρισμένους; θυμὸς γὰρ οὐδέν ἐστι, οὐ ὁρμὴ ἄλογος· ἀλόγῳ δὲ οὐδὲν λογικὸν ἡρμόσθαι δυνατόν. ἐπεὶ δὲ τοιαῦτα ἐφθέγξατο, ἢ οὐκ ἐθυμοῦτο. ἢ ὁ Ἠλίας ἔλεγεν, Ἕως πότε χωλαίνετε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; ἢ οὐκ ἐθυμοῦτο. ἢ ὁ Φινεὲς ἔσφαξε, ἢ οὐκ ἐθυμοῦτο. ὁ γὰρ θυμὸς οὐκ ἀφίησιν ἰδεῖν, ἀλλὰ καθάπερ ἐν πυκτομαχίᾳ πάντα στυφλοῖ, ἢ ὀφθαλμούς, ἢ ὦτα, οὕτως ἀγεῖ, ὥσπερ αὐ ἐθέλῃ. ἀπαλλαγῶμεν οὖν τούτου τοῦ δαίμονος, ἀρχόμενοι αὐτοῦ καταστέλλωμεν, τὴν σφενδόνην ἐπιθῶμεν τῷ ζηλῳ καθάπερ πιὰ χαλινοῦ. κύων ἐστὶν ἀναιδὴς ὁ θυμός· ἀλλὰ μαθὼν ἀκούειν τοῦ κάμνω. αὖ ἢ κύων ἐν ποίμνῃ οὕτως ἄγριος, ὡς μὴ πιθανὸς προσκαίπτειν τῷ βουκόλῳ, μηδὲ ἐπιτιμώ-

χ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐκπίπτω;

Γ. Βασ. πάντα λειτ. κε. ϕ.

ὧν φησι· ὧι ἔζωσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ σοφίας τὸ πατέρων ἡμῶν. ὅτου γὰρ εἶπε, δίκαιός παλιν ὅτι οὐκ ἰῶ τὸν ναόν. τί λέγω; τοσαῦτα θαύματα, καὶ οὐδαμοῦ ναός· οὕτω δὲ σοφὸν σκῆνος, καὶ οὐδαμοῦ ναός ἕως τῆς ἡμέρας Δαβίδ· ἐπὶ Δαβίδ, ἐπὶ οὐδαμοῦ ναός. καὶ ἦτησαν δύρασι χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἦτησε, καὶ οὐκ ἀκούσεται. ὅτως οὐκ ἰῶ μέγα τὸ ναός, εἰ καὶ σὺ μισαί τινες μέγαν εἶ; Σολομῶντα τὸν οἰκοδομήσαντα, οἱ ἀφ' ὅτου καὶ τοῦ παρόντος αὐτὸν προσεπήνεσαν. ὅπου γὰρ οὐχὶ βελτίων ἰῶ τοῦ παρόντος, ἀλλ' οὐδὲ ἴσος, μείων δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ πλούτου ὑποστολῆς, δῆλον αὐτὸν ἐποίησεν ἐπαγαγών· ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος * ἐν χερσοποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, καθώς ὁ προφήτης φησίν· Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. " Ποῖα γὰρ ταῦτα ἄξια Θεοῦ, εἶγε ποιήματα ὄντα, εἶγε τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἔργα. ὅρα πῶς αὐτὸν κατὰ μικρὸν αἴρει. δίκαιος γὰρ ἀφ' ὅτου προφήτης, ὅτι οὐδὲ ταῦτα ἄξια ἔσται Θεοῦ ἄξια λέγει. * ἐν τίνος ἕνεκεν, φησίν, οὐ ταῦτα κατασκευάσω λόγῳ κτίσεως; πολλοῦ ἰῶ ἡ παρρησία μείζονος αὐτὸν ἀποδημοῦντος. καὶ γὰρ ἐν τούτοις οἴμαι αὐτὸν ἐξ ἀποκαλύψεως εἰδέναι.

51 Σκληροτράχηλοι, καὶ ἀπερίτμητοι " ταῖς καρδίαις ἐστὲ καὶ τοῖς ὠσί. Καὶ τοῦτο προφητικόν· οὐδεὶς αὐτὸ ἴδοι. Ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε· ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς. Ὅτι οὐκ ἐβούλετο θυσίας εἶναι, ὑμεῖς ἐθύετε· ὅτι βούλεται, πάλιν οὐθύετε· ὅτι οὐκ ἤθελε δοῦναι ὑμῖν ἀναγκαῖα, ἐπαναπαύσασθε· ὅτι ἐλάβετε, ἐμνησικακήσατε· πάλιν ὅτι εἰσῆλθεν ὁ ναός, εἰδώλοις ἐλατρεύετε· ὅτι βούλεται χωρὶς ναοῦ λατρεύεσθαι, ὃ ἐναντίον ποιεῖτε. ἔφη, οὐκ εἶπε, τῷ Θεῷ ἀντιπίπτετε, ἀλλά, τῷ πνεύματι. ὅτως οὐδὲν μέλει οἷς ἀφορᾷ. ἐπὶ τὸ μεῖζον, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, φησί, καὶ ὑμεῖς. ὅπου καὶ ὁ Χριστὸς ὠνείδιζεν, ὅτι μεγάλων ἀεὶ ὄντι τοῖς παροῦσιν ἤχθοντο.

52 Τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ἀπέκτειναν, ὃν προκαταγγέλλουσι περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου; Ἐπὶ τῷ δικαίῳ λέγει, βουλόμενος αὐτοὺς κατασχεῖλαι. Οὔπω ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς γεγόνατε. Δύο αὐτοῖς ἐγκαλεῖ, ὅτι τὸν ἠγόρασαν, καὶ ὅτι ἐφόνευσαν.

53 Οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

Τί ἐστι τοῦτο; τινὲς φασὶ τὸν ἀγγέλων λέγει διαπεμφθέντα· οὐκ ἔστι δέ. πῶς γὰρ ἄγγελοι νόμον ἐφώνησαν διαπέμποντες; ἀλλὰ διαταχθέντα νόμον λέγει, τὸν ἐγχειρισθέντα αὐτῷ διὰ ἀγγέλου τῇ ὀφθέντι αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. μὴ γὰρ δὼ θεοὺς ἰῶ; οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν τούτους ἐκφοβεῖσθαι, φησί, καὶ ταῦτα ποιῆσαι. εἰ σὺν καταγέλωτος αἰτίαν, πολλῷ μᾶλλον αὐτοί. ἐν ταῦτα ἐν θεῷ, ἐν τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐν τοῖς προφήταις, ἐν τῷ πνεύματι, ἐν πᾶσι δείκνυσιν ἀπιθοῦντας, καθώς ἐπέρωθι φησὶν ἡ γραφή· Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, ἐν τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν. ἵνα πάντα ἀντιπαρέλθω λόγῳ τὸν νόμον, ἔλεγεν· Εἰς Μωϋσῆν βλασφημεῖ. ὁ δὲ δείκνυσιν, ὅτι αὐτοὶ βλασφημοῦσι [μᾶλλον,] ἐν μὴ εἰς Μωϋσῆν, ἀλλὰ εἰς Θεόν· ἐν ἐπ' αὐτοὶ δῶθεν τοιαῦτα ποιοῦσι, καὶ ὅτι αὐτοὶ τὰ ἔθνη κατέλυσαν, καὶ ὅτι οὐ χρεία τούτων λοιπόν· καὶ ὅτι ἐγκεχειρισμένοι καὶ λέγοντες Μωϋσῆν ἐκπεπολεμῆσθαι αὐτοῖς, αὐτοὶ τὸν πνεύματι ἐναντιοῦνται· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐν φόνῳ, ἐν δώροις εἶχον τὴν ἔχθραν. ὁρᾷς ὅτι καὶ Μωϋσῆν καὶ πᾶσι δείκνυσιν ἐναντιουμένους αὐτοῖς, καὶ τὸν νόμον μὴ φυλάττουσι; κατηγορῶν Μωϋσῆς εἶπε, Πεφύτευκεν ὑμῖν ἀφάσεσι Κύριος· ἐν ἄλλοι τοῦτον ἐλάβοσθαι προβάλλεται· ἐν ὁ προφήτης λέγει, Ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; καὶ πάλιν· Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσοίσετέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα; τοῦτο πρόρρησις ὑδρὸς τὸν τρόπον ἔχοντος.

ΠΟΙΚΟΝ. Μιμνήσθητε τούτων καὶ ἡμεῖς ταύτην· εἰ καὶ πόλεμον οὐκ ἔστι νῦν, ἀλλὰ πρόρρησις αὐτοῦ νῦν ὅτι. Ἐλήλυθεν γάρ, φησι, τὸ τῆς μαρτυρίου σου εὐσεβοῦς βασιλέως, καὶ οὐκ ἠμυνόμην.

χ. ὅτι οἱ προφῆται ἀλλ' ἦν.

* φασι.

χ. ἀλλ' ἦν

* ἐν πάλιν ὁ προφητεύω μὴ προφέρουσι καὶ πάρεσται

γ. τῇ προφ

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΝΙΚΗ

ἑαυτῷ ὁ Μωϋσῆς. ἀλλ' ἴδωμεν δ᾽ ὦ φησι τὰ εἰρημένα. σοῦ ὅτι, φησι, Μωϋσῆς, ὁ εἰπών, προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὡς ἐμέ. προσέτι τὸ εἰμὴ ✠ Χριστοῦ εἰπὼν ἀφίστησι τὰ ἔθνη ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ὧν ἡ σωτηρία ὅτι, ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστί, καὶ οὐ προσήκει τοῖς ἔθνεσι μετέχειν τῶν ἐπαγγελιῶν τῶν λαλουμένων αὐτοῖς. ἰδοὺ πάλιν αὐτὸν αἰνίσσει ✠ νόμον διδοκέναι, εἶναι μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ. εἰ ζῶντα γὰρ ἦν τὰ θαύματος ὑπερμιμνήσκει μεγάλου· τὸ εἰ τῷ ὄρει γεγλυμμένου. ὃς ἐδίξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν. πόθεν δὲ χρῆ θαύματος ὁ Μωϋσῆς, ἢ πλέον ὅτι νομοθετεῖν ἔδει. τί ὅτι λόγια ζῶντα; ἢ ὅτι ὧν τὸ τέλος οὐκ ἐλύετο, ἢ ὅτι καὶ προφητείας λέγει. εἶτα τὸ ἔγκλημα πῶς ὅτι τοῦ πατριάρχας, μὴ τὰ σημεῖα καὶ τὰ θαύματα; μὴ τὸ λαβεῖν λόγια ζῶντα· ᾧ οὐκ ἠθέλησαν, φησιν, ὑπακοῦσαι ἡμῶν. καλῶς γὰρ λόγια ζῶντα εἶπεν, ἵνα δείξῃ ὅτι εἰσὶ καὶ οὐ ζῶντα· ἐπεὶ ὧν ἡ Ἰεζεκιὴλ φησιν, ὡς ἔτεμνε λίγνη· Καὶ ἔδωκα ὑμῖν προστάγματα οὐ καλά. προὸς τὰ ὁμοίως Ἰεζ. κ. Ἐδόμην εἶπε δέ, ζῶντα. ἀλλ' ἀπὸ τούτου ἡ ἐγραφῆναι τὴν καρδίαν αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον· ἔνθα ἔφυγον, ἔνθα εἶδον, ὅτι ✠ Θεὸν ἐκάλουν. ἢ εἶπον τῷ Ἀαρών· ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὧν τὰς θυσίας. ποίησον, φησιν, ἵνα προπορεύσωνται ἡμῶν. ποῦ; εἰς Αἴγυπτον. ὁρᾶς πῶς δυσαποστάτως εἶχον τῶν εἰδώλων τῶν Αἰγυπτίων; τί λέγεις; οὐκ ἀναμάδην ✠ ἐξηγαγόντα, ἀλλὰ δεῖται θυσιῶν, ἢ ✠ διεργάτου φεύγεις; ἢ ὅσα πᾶς ὑβρίζουσι. ὁ γὰρ Μωϋσῆς ἔφη, φασι, θεὸς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. οὐδαμοῦ Θεοῦ ὄνομα, ἀλλὰ πάντα τῷ Μωϋσεῖ ἐπιχειροῦσι. ἢ ἔνθα μὲν αὐτὸν διαφθεῖραι ἰῶ, Μωϋσῆ φέρουσιν εἰς μέσον· ἔνθα δὲ πιαθῆναι νόμῳ, οὐκέτι Μωϋσῆν ἄγουσι. καὶ μάλιστ' εἶπεν, ὅπου αὐτοῖς ὁ νόμος ✠ ἢ οὐδὲ παραφέρονται ἡμέρας ἐκ τοῦ μέσου. ποίησον ἡμῖν θεούς. οὐκ εἶπον Θεόν, ἀλλὰ θεούς. ὅτως διδάσκαλοι ἦσαν, ὅπου οὐδὲ ἴσασιν ἃ λέγουσι, ἢ ἐμοὶ δὲ τοῦτον ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἃ αἰνίττεται θυσίας ᾧ εἰδώλῳ. εἶδες αἰνίσσεται ἐπαρρησίαν· ἔνθα ἐφάνη Θεὸς τῷ Μωϋσῆ, μακρὰ τριόδοις ὅτου ἢ θύουσι· ἢ ὧν φέρουσιν, φησὶν ἐν ταῖς ἔργοις τὴν χεῖρα αὐτῶν. ἐφ' οἷς ἔδει ἐγκαλύπτεσθαι, ἔχαιρεν. καὶ τί θαυμαστόν, εἶτα ἀγνοοῦσι Χριστόν, ὅπου ἢ ✠ Μωϋσέα ἢ ✠ Θεὸν τὸν δικαίως ἐχρῆν θυσίαν σημαίνειν; ✠ ἢ οὐκ ἠγνόησαν μόνον, ἀλλὰ ἢ ὕβρισαν ἑτέρως, τῷ εἰδώλῳ πᾶσαν. ἔστρεψε γὰρ ὁ Θεὸς, ἢ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. ὥστε δῆλον λοιπὸν τὰ ἔξω ζῶντα, ὥστε δῆλον αἱ θυσίαι· αὗται γὰρ ἐποίησαν θυσίας τοῖς εἰδώλοις. τὸν δὲ Δαβὶδ ὑπομιμνήσκουσι, λέγει· Καὶ ἐποίησαν μόσχον ἐν Χωρὴβ, ἢ προσεκύνησαν τῷ γλυπτῷ. ὑπὲρ τούτου οὐδαμοῦ θυσίας ὄνομα, ἀλλὰ προστάγματα ζῶντα, ἢ λόγια ζῶντα· οὐδαμοῦ τέλεται, ἀλλὰ θαύματα ἢ σημεῖα ὑπέδειξε. καθὼς γέγραπται ἐν βιβλίῳ τῶν προφητῶν. ἐν ζῶντα τὰ μαρτύρια οὐχ ἁπλῶς πεποίηκεν, ἀλλ' ἵνα δείξῃ ὅτι μὴ τῇ χειρὶ θυσιῶν. ἢ ὅσα οἱ φησι. μὴ σφάγια ἢ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ; ἢ αἰσλαφέσετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ, ἢ τὸ ἄστρον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν Ρεμφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς. ἐμοὶ δὲ τυχὸν ἐχρήσατο τῇ λέξει. ὃ δὲ λέγει, τοῦτ' ἐστιν. οὐκ ἔχετε εἰπεῖν, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἐμοὶ θύειν κακείνοις ἐθύετε· ἢ ζῶντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔνθα μάλιστα αὐτῶν προσεῖχεν. ἢ αἰσλαφέσετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ. ἡ αἰτία τῶν θυσιῶν αὕτη. ἢ μετανοεῖν ὑμᾶς ἐπέτεινε Βαβυλῶνος. ὅτων ἡ ἀκρασία κατηγορία τῆς κακίας. καὶ πῶς ἡ σκηνή, φησιν, ἦν τοῦ μαρτυρίου; [ἀλλὰ] δεῖ τοῦτο εἶναι, ἵνα μάρτυρα ✠ Θεὸν ἔχωσιν. οὐκοῦν εἰς τοῦτο μόνον ἦν. ἢ τὸν τύπον γάρ, φησι, τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει ἐποιήσατε. ὥστε ἐν τῷ ὄρει ἡ ὑποταγὴ γέγονε. ἢ αὕτη ἦν ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ προφορὰ τοῦ νόμου, καὶ οὐκ ἐν ἑτέρῳ καιρῷ. μαρτυρίου ἡ σκηνῆς, οὐκ ἄλλου τινὸς χάριν, ἢ τῶν θαυμάτων καὶ τῶν προσταγμάτων κελεῦ. ὅμως ζητῶ καὶ αὖθις καὶ ἑκάστοτε οὐκ εἶχεν ναόν. ἆρα ἢ τοῦ τύπου ἕνεκεν ἦν ὁ ἄγγελος ἔδωκεν. ἕως τῆς ἡμέρας, φησι, Δαβίδ. ὥστε οὐκ ἦν τινος ἄρχοντος· καὶ τοῦτο ἢ τὰ ἔθνη δέχεσθαι.

ὦ

χ. ὁ ἡγούμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ εἰπὼν πῶς ἐστὶ τὰ ἐρήμῳ ἢ ἐν ὄρει ἐκεῖνον ἢ ἡ ἀποστασία ἐκ τοῦ Ἰουδαίου ἔθνους; μὴ τ. χ. τοῦ χ. τῶν

χ. λόγια

χ. ἐποίησαν μόσχον ἐν Χωρὴβ ἐν παῦσε ἐκείνη ὁ Θεὸς τοῦ Μωϋσῆ καὶ αὐτὸν, καὶ θυσίαν τῷ εἰδώλῳ ἢ εὐφράνθησαν

χ. ἢ εὐφράνθησαν, φασὶ δὲ τὸν ἢ ἱερεῖ κελεύει

χ. Ρεμφάν,

38 Οὗτός ἐστιν ὁ ἡμνολογημένος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν.

Πάλιν οὐδαμοῦ ναός, οὐδαμοῦ θυσία. μετὰ τοῦ ἀγγέλου, φησίν, ἐδέξατο δοῦναι λόγια ζῶντα ἡμῖν. ἐν ζωῇ δείκνυσιν ὅτι οὐχὶ σημεῖα ἐποίησε μόνον, ἀλλὰ καὶ νόμον ἔδωκεν, ὥσπερ ὁ Χριστός. καθάπερ οὖν οὗτοι προεῖπον σημεῖα ποιεῖν, καὶ τότε νομοθετεῖ· οὕτω δὴ καὶ ὁ Χριστός. ἀλλ' οὐκ ἠκούσαν αὐτοῦ μεθ' ὁρκου ἀεὶ ἀπιστεῖν μὴ τὰ σημεῖα, μὴ τὰ θαύματα τὰ συμπαραφέροντα ἔπεσι. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὐναντίον ἐπιδείξασθαι. ὁ καὶ δηλῶν ἐπήγαγεν· χ. τοῖς προγόνοις · χ. τὸ ἀπιστεῖν ἔχοντες

39 Ὧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπακοῦσαι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον,

Ἐξοδ. λϛ. α. 40 Εἰπόντες τῷ Ἀαρών· Ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.

41 Καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν.

42 Ἔστρεψε δὲ ὁ Θεός, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν· Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραήλ;

Αμ. ε. κε 43 Καὶ ἀνελάβετε τὸ σκήνωμα τοῦ Μολόχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν Ῥεμφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς. καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος. Το, παρέδωκεν, ἐστὶ τοῦτο, Εἴασεν, ἔστιν. χ. Ρεφαν, ἄλλ. Ραφαν

44 Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν, φησίν, ἐν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ· καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῆ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει. Καὶ σκιὰν ἦσαν, θυσίαν οὐκ ἦσαν. ὅτι δὲ οὐκ ἦσαν, ὁ προφήτης δῆλον ποιεῖ τοῦτο λέγων· μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι; ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν, καὶ οὐδὲν ὠφέλησεν αὐτούς, ἀλλ' ἀπώλοντο. εἰ δὲ προφῆται τοῦτο αὐτοὺς τὰ σημεῖα, οὔτε μὴν ζῶα τὰ ὠφέλησε νῦν.

45 Ἣν καὶ εἰσήγαγον, φησί, δεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν. Ὁρᾷς, ὅτι σκιὰ τοῦτο ἅγιός ἐστιν, ἔνθα μὴ ἡ [ὁ] Θεός; δεξάμενοι δὲ τοῦτο καὶ οὗτοι τὴν ἐρήμου εἶπεν, ἵνα τόπον τόπῳ συγκρίνῃ. Εἶτα ἠνέγκαντο. Καὶ εἰσήγαγον, φησί, δεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ εἰς τὴν κατάσχεσιν τῶν ἐθνῶν, ὧν ἔξωσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ προσώπου τοῦ πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν τοῦ Δαυίδ, Ἰησ. ϛ. ιδ.

46 Ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ.

Ἠτήσατο οἰκοδομεῖν ὁ Δαυίδ, καὶ οὐ λαμβάνει ὁ μέγας, ὁ θαυμαστός· ἀλλ' οἰκοδομεῖ ὁ ἀναῤῥιμμένος ὁ Σολομών. διὰ τοῦτό φησι· χ. εὑρεῖν χάριν χ. τὸ ἡτοιμάσατο

47 Σολομὼν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον·

Βασ. β. ιϛ. 48 Ἀλλ' οὐχ ὑψίστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ. Εδύσθη μὲν τοῦτο δὲ δεῖξαι τὴν πόλεμον τῶν Ἰουδαίων· δείκνυται δὲ καὶ διὰ φωνῆς προφητικῆς. καὶ ὅπως, ἀκούσατε τῶν ἐξῆς.

Καθὼς καὶ ὁ προφήτης λέγει,

Ησ. ξϛ. α. 49 Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. [καὶ] ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει Κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου [ἐστιν];

50 Οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα; Μὴ θαυμάζετε, φησίν, εἰ τοῦτο ποιεῖ· καὶ τὸν κόσμον αὐτὸν τὸν βασιλείαν ὁ Χριστὸς δύναται, εἰ θέλει· ὅτι Μωϋσέως τοῦτο γέγονε. καὶ οὐχ ἁπλῶς αὐτοῦ ἐμνήσθη, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δείκνυσιν. ὁρᾷς ὅτι δι' αὐτοῦ καὶ σκήνωμα ἦν σημαίνει ὁ τῷ Θεῷ οὖν ἀδελφὸς, ὁ οὐκ ἀδελφοῦ σωτὴρ, ὁ ὅσα τοῦ ἐργασαμένου καὶ δωρησαμένου, δείκνυσιν ὅτι πάντως πληρωθῆναι δεῖ τὸν προφητείαν, καὶ οὐκ ἐναπομένειν αὐτῷ χ. ἔξω

ζαδαλλομδρων ου ὁ παν χϛ ζωφή· επι μηδι ὁ αυτη[τη] της ζωφης φυσει ὁ εστι ζοφιμον· αλλ' εστι ὁ μὴ αυτης εις αζαχωρησιν· μειζουμεν, ὁ γ εις ζοφον. δω μὴ ουν συμμετρα δεις τελειον κατεργασθη, τουτ χϛ, ϗ πλω οικειαν ελαβε χωραν· ϗ ὁ μ υγιες ϗ χρηστον εις ⓜ οικειαν δωεδραμε τοπον, ὁ γ αθετηθεν και αζρηστον των εξηλθε και χ· παριχ· 1 "αζεχωρησεν· αν γ παλιν εγγιση), ϗ εσον αυτ ζοφιμον, και τουτο χϛ βλαβερον. ως οτι χ· αζαλ. "των διηγματος δι τριοδιτου [π]ερα, ινα σαφεστερον ο λεγω υμιν γνωτε. ϝ εστιν ὁ μὴ θεσι στυιδαλες, ὁ δι' αλυρον, ὁ δι πιτυρα. δω μὴ ουν ι μιλη χαθη α δυναται" αλφι, α- χ· αλλαξιν πεκριτε ζωτα παντα· δω δι πλεον οπτιζαλης, παντα συγχεχυται. παλιν ο οινος δω της ποτοποιουσης κατεργασιας τυχη και της τω ωρων κρασεως, ποτεροι μὴ παντα αμ χϛ· χ· ὁμοιωτις μ δι ζωτα, ὁ μ αυτ εις τρυγα υφιζησι, ὁ δι εις αφρον αναπεχι· ὁ γ μὴν "εις απολαυσιν των μετεχοντων, και τουτο εστι ὁ χρηστον, και ουκ δω ποτε ζαχεως τουτ πραπειν ποτεροι γ ουτε οινος εστιν, ουτε πυξ, παντων μεζοντων. τουτο ζ οπι της ζαλαττης ιδοι τις γ. συνεχη τ ιδιαν δω, οταν" υζροδολη χειμωνος γινηται. καθαπερ ουν τοτε τον ιχθυας οραν μεν νεκρους οπι- ν. του υδατ τ πλειονζας, "και τω πληθ τ ιλυος πνιγομενους τα ομματα· ουτω δη και εφ' ημων χϛ. ὁ- ψεως εις τ τον δε πολις αιωνι "επιρρυσιν της λαμπρυνσεως ο υετος, παντα ανακινησας, νεκρους οπι- δυναμιν, πλειν ποιης τον λογισμους τον" τινος υγιαινοντας ϗ "το καθαρως ζων ζαι. επει ουν ουκ εστι- χ· αφιδιτος των τοσουτων αγμων αποδιδρασκη πολλη η βλαβη, παυσωμεθα μαχεζομενοι τουτοις χ· τοτε εφ' οις τηδε μιζομεν ελεγομεν· διαφυοντες γ εαυτον εφ' οις μαχεζεσθε δη, και πλειν αυτα ρεπεια χ· ιεναν αγαπωμεν. η ουκ αχυρον και ιατρον λεγοντων, οπου ενδεια μητρυγιειας; εγω γ ουχι της σωματικης υγιειας μετεχω πλειν ενδεης ειμι), αλλα ϗ της ψυχης λεγω. ταυτα και Παυλος βοα ὁ αυτος ιατρος, Εχοντες λογον ζαζοφας και σκεπασματα, τουτοις αρκεσθησομεθα. a Τιμ. 6. 8. πειθομενοι τουτω αυτω, ινα υγιαινοντες τον καθημων α δει ποιης, τω Χριστω Ιησου τω Κυριω ημων, ω ου τω πατρι αμα το αγιω πνευματι δοζα, κρατος, τιμη, νυν ϗ αει, και εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην.

Λογ. ζ. 35 ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΝ ΜΩΥΣΗΝ, ΟΝ ΗΡΝΗ- σαντο ειποντες, Τις σε κατεστησεν αρχοντα ϗ δικαστην [εφ' ημας,] τουτον ὁ Θεος "αρχοντα ϗ λυτρωτην απεστειλεν συν χειρι αγγελου τω οφθεντι αυτω εν τη βατω. χ· αρχοντα

Φοβηθητι τουτο καταλληλον ποιως τω ποτοχαιμοδω ενοησιν. τουτον ⓜ Μωυσην, φησι. τουτον, ποιον; ⓜ κπδαυυθυσαντα απολεσθαι, ⓜ υπ' αυτων εζουδενηθεντα, ων "ηρνησαντο ειποντες, Τις σε κατεστησεν αρχοντα; καθαπερ δε τω Χριστω ελεγον, Ουκ εχομεν βασιλεα, Luc. 19. 14. χ· παρεπ- σαν τα εἰ μὴ Καισαρα. τουτον ὁ Θεος αρχοντα ϗ λυτρωτην απεστειλε συν χειρι αγγελου της εν βατω φανεντος αυτω, Εγω ειμι ὁ Θεος Αβρααμ, Exod. 3. 16. εσαακ και Ιακωβ και τα γινομενα θαυματα δια Χριστου διακονιαν γενησεσθαι. τουτ' τουτεστιν, ὁ Μω- υσης (ϗ ουκ απως διακονιαν αυτοι λαμψεσθη)

χ· λιγυπτου 36 Ουτος, φησιν, εξηγαγεν αυτους ποιησας τερατα ϗ σημεια εν γη Αιγυπτω, ϗ εν ερυ- θρα θαλασση, ϗ εν τη ερημω ετη τεσσαρακοντα.

37 Ουτος εστιν ὁ Μωυσης, ὁ ειπων τοις υιοις Ισραηλ, Προφητην υμιν αναστησει Κυριος ὁ Θεος εκ των αδελφων υμων, ως εμε· Τουτεστιν, εζουδενημενον ως ειμι, επιβουλευομενα. Act. 18. 15. ϗ γαρ ηβουληθη ϗ τον αδελφον Ηρωδης, ϗ ὁ Αιγυπτιος διεσωθη, καθαπερ ϗ Σαμψων παι- διον ων" επιβεβουλευτο. χ· επεβουλ- ευτο

38 Ουτος

πενία, ἢ ἐπ' ἀκτημοσύνῃ, ἢ πτωχείᾳ, ἢ ἐπὶ ταπεινοφροσύνῃ. ὁρᾷς ὅλη σκηνὴ αἱ ἐναντιότητες; ὅσοι ἔξω χεῖρας εἰσὶ σὺ ταῦτα, καὶ λύπης· [ἢ] ὅσοι ἔξω λύπης εἰσὶ σὺ ταῦτα, καὶ ἡδονῆς· καὶ ὅπως ταῦτα ἔστι τὰ ποιοῦντα ἀληθῆ χαρὰν, ἐπεὶ σκῆνος ὅλον μένει ἔχει χεῖρας, ὃ δὲ πρὸ σὺ λύπῃ κεῖται. πόσοι μοῦσι ὁ ἀληθὴς ἔχει; πῶς δίκαιόν ἐστι καὶ αὐτὰ τὰ ἀληθῆ δύεσθαι, μοῦσας ἑαυτῷ μὴ χαμαιλέοντος ὕστερος, πολὺ δὲ μᾶσσος, μεγάλων τῶν ἀπιστίας, πολλῶν φόβου, πολλῶν τῶν βασκανίας; καὶ γὰρ τὰ τῶν μειζόνων ὑστερεῖται, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ πάντων κατεξανάστη, δάκνεται. ὁ δὲ ταπεινὸς σὺ πολλῆ ἐστι τῇ ἡδονῇ, ἢ δὲ οὐδενὸς προσδοκᾷ ἡμῶν. διὰ μὲν [οὖν] ἡμᾶς ἦλθεν· διὰ δὲ μὴ ἡμᾶς, σὺκ ἦλθεν, διὰ ἀγαπᾷ ὅλη σὺκ ἐλεᾷ. μάλιστα δὲ αὐτὸν σοῦτος ἀμαρτάνει. ἀρ' οὖν σὺκ τὸ μὴ ζητεῖν ἡμᾶς καὶ ἁμαρτάνειν, πολλὴ ἡ ἡδονή. σὺκ ἔστι τοῦτο· καὶ ζητεῖ ἡμᾶς, καὶ οὐχ ἁμαρτάνει. οὐχ ὁμοίως δὲ ἥδεται ἁμαρτάνων ζητῶν αὐτὸν, καὶ ὁ μὴ ζητῶν. ἔστι ὅσοι διὰ λαβεῖν, σοῦτοι ἡσσῶνται εἰλικρινεῖς· σὺκ ἔστιν, καὶ ὃ μικρὸν δῶρον, ὡς ὃ πρῶτον εἰλικρινὲς δίκαιόν ἐστι. πάλιν ὁ πνευματικὸς μυρία προσήκατα ἔχει. καὶ ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς αὐτῷ τὰ τῶν προσόδων ἐπιρρεῖ, καὶ ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δυνάμεως δίδοικε, ἢ δὲ ἀδηλον τὰ μέλλοντα· ἔστι δὲ ἀεὶ ἐν ἀσφαλείᾳ ὢν ἢ ἐν ἡδονῇ, ὁ εἰδὼς ἑαυτὸν ἐν λιτότητι ζῶν. οὐ γὰρ οὕτως ἑαυτὸν ταλαιπωρεῖ, ὅτι μὴ μετέχῃ πραπέζης πολυτελοῦς, ὡς πνευματικὸς ὃ τὰ μέλλοντα ἀδηλον μὴ δεδοικὼς. καὶ ὃ σὺκ ἔστι τῆς πνευματικῆς ὥσπερ δυνάμεως, σοῦτος ἀγνοεῖ, αἰσχυνόμενος ἢ ἐγκωμιάζειν. διπλοῦς ὁ πόλεμος, τὰ σώματος λέγω, ἢ τῆς ψυχῆς· διπλοῦς ὁ χειμὼν, διπλᾶ τὰ νοσήματα. ἢ οὐ τοῦτο μόνον· ἀλλ' ὅτι ἢ αἰτία τὰ μεγάλα φέρουσα ταῦτα συμφοράς. ἀλλ' οὐχ ἡ αὐτάρκεια τοιοῦτον· ἀλλὰ διπλῆ ἡ ὑγεία, διπλᾶ τὰ ἀγαθά. Τυφλὸς ὑγείας, φησὶν, ὁ ἑτέρῳ μετρίῳ. πρὸς ταχὺ γὰρ ὃ μὲν συμμένει τοῦτο, ὃ δὲ ἀμείβει σὺκέτι. ὅσα γὰρ, σπινθὴρ μικρὸς πολλὴν ὕλην ἐπίθεος φορυτὸν, ἢ σὺκέτι πῦρ ὃ λάμπει, ἀλλ' ἃ καπνὸν ἔχει σφοδρὰ ἀνδή. αἰθρὶ λίαν ἰσχυρᾷ μὲ μεγάλῳ φορτίον ἐπίθες ὃ τὴν ἰσχὺν ὑπερβαῖνον, ἢ ὅλη τὸ φορτίου χαμαὶ κείμενον ἢ ἐρριμμένον. πολλῷ φόρτῳ ἐμβαλεῖν πολίτῃ καὶ ἀγαθῷ πλοίῳ καὶ χαλεπὸν ἐπιβάσαι ὃ ναύλεον. τοιοῦτο δή τι ἢ πνευματικὸς ἐστι. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ὑπερμάτων πλοίων πολλὴ ὁ θόρυβος τῶν ναυτῶν, τὸ κυβερνήτου, τὸ πρῴρεως, τῶν ἐπιβατῶν· τὰ μὲν αὖρα ῥιπίζουσιν ἐπὶ ὃ πέλαγος, τὰ δὲ κάτω· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, τὰ μὲν αὖραι ἐμοῦσιν, τὰ δὲ κάτω, ἢ ἐπὶ ὃ βάθος ἕλκουσιν ἐπιθυμίαι). ἐπὶ ὃ δὲ πολλοῦ αἰῶνος ἐστὶν, ὅλη ὃ σῶμα τοῦ χρῆσιν μὴ λαμβάνει τῶν ὑπαρχόντων μείζων, ἢ γῆς ἐκείνου ἀπιστεῖ. εἰ δὲ καὶ ὧδε σώματι τοσαύτη ἀφθονία, οἰκτίσωμεν καὶ τὴν ψυχήν. ἢ γὰρ ἐκεῖ πολλὰ γνόφος, πάντα θύελλα, πάντα σκότος· πολλὴ τῶν λογισμῶν σύγχυσις πιεζομένων, θλιβομένων, τῆς ψυχῆς αὐτὰ τὰ ἐπέρματα βοώσης. "σὺ τοῦτο" ἢ αὐτοὶ οἱ μαστιζόμενοι ἀλλήλοις αἰτιᾶσθε), δυσχεραίνοντες, καὶ ὑδρίζοντες τὴν ἔνδον ἀπορρίπτουσι κόσμον. ὅμως ἢ μὴ ὃ ῥιφῆναι, σοῦτε ὕπνος ὁ σαλὸς παύει). ἀλλὰ ἢ πυρετὸν σὺ τοῦτο λέγει, καὶ φησὶ· νοσοῦσι ἢ ἀφρονοῦσι· λόγος εἶχε ταῦτα διεξιόν, καὶ νόσους ἡμῖν καταλέγων. νοσῶ γὰρ ἐγὼ, καὶ σὺ μανία ἐγὼ, καὶ ἀφρονῶ ἐγὼ ὁ μὴ ἔχων φαγεῖν. τούτους δὲ σὺ πνευματικῆς ἐστι δυσθυμίας ἰδίᾳ, σφετερισάμενος, χαίρεις, φερομένους ἐφ' ἵπποις. οἴμοι. θρήνων γὰρ ἄξια ταῦτα τὰ ῥήματα. σὺ δὲ πολλαχοῦ, σὺ ὅτι διφροφερομένους, σὺ καταδεδυκότας πόθεν ὁρῶμεν, εἰπέ μοι; ἢ εἰ μὴ ὃ σῶμα ὕβρεως ὁμοίως, ἢ ὀνειδιστικῶς μοι ταῦτα λέγε· ἡσυχίαν ἂν ἦν ἢ ὁμοίως πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. ἀλλ' εἰσί τινες, οἱ ἢ ὑγιαίνοντες, φησὶν, ὅπως μὴ μόνον πνευματικοῖς προσαιτῶμεν, ἀλλὰ καὶ πόνοις. ἐπεὶ δὲς μοι δὸς θεραπεῦσαι παραπεπτωκότα, "αἰσθέσθαι τοῦτον κάμνοντος, "μηδὲν ποιοῦντα, ἰδίᾳ ὑγιαίνοντα. ἀλλ' οὐκ αὐ ὄψεως. καὶ γὰρ μυρίων ἰατρῶν πλῆθος συνέλθῃ, ὀφθαλμὸν αὐτὸν οὐ μὴ δύνηται τῶν νοσημάτων διϊσχνῶς ζητοῦντα. οὐδὲ γὰρ ἔχει ὃ σῶμα φύσιν. ἐγὼ δὲ καὶ ἰατρικὸν ὑμῖν ἐρῶ λόγον. τῶν εἰς τὸν ζητοῦντα καθαλλομένων.

Σοφ. Λακ. κ.

χ. σχεδὸν

χ. φέρουσι ταῦτα

χ. ἀπαλλάττει.

χ. ἢ χρεωγὸ

χ. πάντων ἀλλήλοις αἰτιωμένων, προσκρουόντων, λοιδορούντων, ἢ ἔνδον ἀποδύεται τὸ κόσμον.

χ. αὐάλεπτον

χ. μηδὲν φερεπτίζοντα· κἄν μυρ. ἰατρ.

αὐλὶς συγχωρῇ. μέγα γὰρ ἡ θλῖψις ἀγαθόν. ᾗ ὅτι ἀγαθόν, ἄκουε τοῦ Δαβὶδ λέγοντος· Ἀγαθόν μοί, Κύριε, ὅτι ἔταπείνωσάς με. εἰ γὰρ τοῖς μεγάλοις ἡμῶν μαστοῖς ὑδραίνει μέγα ἡ θλῖ- Ψαλ. ριη. ος.
ψις, πολλῷ μᾶλλον ἡμῖν. Εἰ βούλεσθε γάρ, ἐκ αὐτῶν ἐφ' ἑαυτῆς τὸν θλίψιν ἐξεταζώμεθα. ἔστω τις χήρα σφόδρα καὶ μεγαλοψύχως ἐβαρχεύσασα· τί ἀφημονέστερον, τί αἰσθητότερον τούτου; ἔστω τις ἀλγῶν καὶ ἀθυμῶν· τί τούτου φιλοσοφώτερον; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σοφὸς Σολομὼν λέγων·
χ. διακρίνων Κρῖναι εἰς οἰκίας πένητος εἰσελθεῖν, ἢ εἰς οἰκίαν γέλωτος. πάλαι γὰρ "ἐλαμωκάθε τὰ Ecclesi. ζ. γ.
λεγόμενα· πλοῦν ἰδωμεν οἷος ἐστὶν ὁ Ἀδὰμ ἐν Σολομῶνι, καὶ οἷος μὲν ἐστὶν οἷος ἐστὶν· οἷος ἐστὶν ὁ Καὶν πρὸ τούτου, καὶ οἷος ἐστὶν μὲν οὗτος. οὐχ ἕστηκεν ὅτι τῆς οἰκείας ἕδρας ἡ ψυχή· ἀλλ' ὥσπερ
λ. βάλματος "τινός πνεύματος αἴρεται τῆς ἡδονῆς καὶ κυφίζεται, οὕτως ἔχουσα βέβαιον. καὶ γὰρ
10 καὶ ἐν ἐπαγελίαις ὄντι θύελλα, καὶ ἐν "ἐπουσίαις πρόχειρος, καὶ πολλὰ ὁ σάλος τῶν λογισμῶν. ἐστὶ θῆλυ ἄγκιστρος γέλως, φαιδρότης οὐκ ἔχουσα λόγον, ῥημάτων ὕθλος πολλὴ καὶ ἀδιάπαυστος. καὶ τί λέγω ἐγὼ ἄλλως; τῶν ἀγίων ἵνα ἐν χειρὶ ποιώμεθα, καὶ ἰδωμέν τίς μὲν ἐστὶν ἡδονὴ ζωή, τίς δὲ πάλιν ἐστὶν ἀθυμία. βούλεσθε οὖν ⓜ Δαβὶδ αὐτοῦ ἰδωμεν; ὅτε τοίνυν
15 ἐκ τῆς ἡδονῆς ἐστὶν καὶ ἐκ χαρᾶς, ἀπὸ τῶν πολλοῦ δεῖ παίζειν, ἀπὸ τῆς τίλης, ἀπὸ τῶν σφαίρων, ἀπὸ τῆς τρυφῆς, ἀπὸ τοῦ θαρρεῖν, ὅσα οἶδα καὶ εἶπα, καὶ ἔστιν ἔξω. Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ θ- Ψαλ. κδ. ζ.
θλιψίᾳ μου, φησίν, οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς ⓜ αἰῶνα. ὅπου δὲ ἐν θλίψει γένηται, ἄκουσον τί λέγει· Καὶ ἐὰν εἴπῃ μοι, οὐ πεπλήρωκάς σε, ἰδοὺ ἐγώ· ποιήσω μοι ὃ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ps. Bas. in. xr.
Τί τούτων φιλοσοφώτερον τῶν ῥημάτων; ὅ, τι θεῷ ἢ τῷ Θεῷ, φησί, φίλον, ταύτην ἔχω. καὶ πάλιν τῷ Σαοὺλ ἔλεγεν· Εἰ δὲ Κύριος ἐπιστήσει σε ἐπ' ἐμέ, ἐσφαγμένη ἡ θυσία σου. καὶ τότε μὲν a. Bas. ar. th
χ. ἐν ὑστέρῳ ἐκ τῆς θλίψεως ὤν, καὶ ἐν ὄρεσι ἐφύσατο· "μὴ δὲ ταῦτα, ἀλλὰ φίλων, ἀλλὰ τῶν ἐδικηκότων ἀλλήλους. πάλιν ὁ Ἰακώβ, ὅτε ἐν θλίψει γέγονεν, ἔλεγεν· Ἐὰν ὄντως μοι Κύριος ἀρτίσῃ φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον ἐνδύσασθαι· καὶ ὁ τοῦ Νῶε υἱός, πρὸ μὲν τούτου οὐδὲν πιστὸν ἐποίησεν· ὅτε δὲ ἐθαρρύνθη Γεν. κη. κ.
ἀπὸ τῆς σωτηρίας, ἀκύλους οἶος γέγονεν ὑδρίσεως· καὶ ὁ Ἐζεκίας, ὅτε μὲν ἐν θλίψει, ὅσα οἷα ἐποίει ἀπὸ τῆς σωτηρίας (σάκκοι γὰρ ἐνεδύσατο, καὶ εἰς γῆν ἐκάθισε· καὶ ὅσα τοιαῦτα) ὅτε δὲ γέγονε τὸ ἡδύ, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ. ἀφ' οὗ τοῦτο καὶ Μωϋσῆς ἐκεῖνος λέγων· Φαγὼν καὶ πιὼν καὶ ἐμπλησθείς, "μετάθηται Κυρίου τὸν Θεὸν σου. Δευτ. ε. ιε.
χ. ἐκείνος ἐπικρημνος ὄντι ὁ τόπος ὁ τῆς τρυφῆς, καὶ λήθην τοῦ Θεοῦ ἐμποιεῖ. ὅτε ἐθλίβοντο ⓐ
Ἰσραηλῖται, πολλῷ πλείους ἐγίνοντο· ὅτε δὲ αὐλὶς εἶασι, τότε πάμπτας ἀπώλοντο. καὶ τί
χ. ἐχ ὅπου λέγω ἀπὸ τῶν παλαιῶν τὰ παραδείγματα; ἴδωμεν ἀφ' ἡμῶν, εἰ δοκεῖ. "ἡνίκα ὅταν ἐν
30 θυμηρείᾳ ὦσιν ⓐ πλείους, τοτὲ φωμηνοὶ γίνονται, πᾶσιν ἐχθροὶ, ὀργίλοι, τῆς ἐξουσίας πτῶσις· ἀφαιρεθείσης δὲ, ἥμεροι, ταπεινοὶ, πρᾶοι, τῆς οἰκείας φύσεως εἰς ἔποικον ἔρχονται. καὶ ὅλως οὕτως ἔχει, δίκαιοι καὶ ὁ Δαβὶδ λέγων· Ἐκλάτησαν αὐλοὶ ἡ ἀνομοφωνία εἰς τέλος, Ψαλ. οβ. ς.
ἐξελθοῦσι· ὡς ἐκ τέκτος ἡ ἀδικία αὐτῶν. Ταῦτα δὲ μοι εἴρηται, ἵνα μὴ ἐκ πάντος ἔρχηται τοῦ χαρὰν ζητῶμεν. καὶ πῶς, φησὶν, ὁ Παῦλος λέγει, Χαίρετε πάντοτε; οὐχ ἁπλῶς εἶ- Phl. δ. δ.
35 πεν, χαίρετε· ἀλλὰ προσέθηκεν, Ἐν Κυρίῳ. αὕτη μείζων χαρά. τοιαύτην [καὶ] ⓐ ἀπόστολοι ἔχαιρον. χαρὰ κέρδος φέρουσα, ἢ ἀπὸ δισμωτηρίου, ἢ ἀπὸ μαστίγων, ἢ ἀπὸ διωγμῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ κακῶς ἀκούειν, ἢ ἀπὸ τῶν λυπηρῶν "πάντας ἔχουσα τοὺς ἀρχοὺς καὶ τοὺς ῥίζας καὶ
χ. πάντων τοὺς θεμελίους· ὅθεν καὶ εἰς χρηστοὺς ἀπάντας τέλος· ἀφ' οὗ τοῦ κόσμου, τοσούτου ἀρξάτω μόνον ἀπὸ τῶν ἡδέων, πολλὰ δὲ εἰς τὰ λυπηρά. οὐδὲ ἐγὼ κωλύω χαίρειν τὸν Κύριον, σφό-
40 δρα καὶ σφόδρα προτρέπω. ἐμαστίζοντο ⓐ ἀπόστολοι, καὶ ἔχαιρον· ἐδέδηντο, καὶ ἐκαρτέρουν· ἐλιθάζοντο, καὶ ἐκήρυττον. ταύτην καὶ ἐγὼ βούλομαι τὴν χαράν. ἀπὸ οὐδενὸς σωματικοῦ τοῦ ἀρχοῦ ἔχει, ἀλλ' ἀπὸ πραγμάτων πνευματικῶν. οὐκ ἔστιν ⓜ τῷ κόσμῳ χαίρειν, ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ χαίρειν. "πᾶς γὰρ ὁ τῷ κόσμῳ χαίρων, ὅτε πλούτῳ χαίρει, ὅτε
χ. πᾶς γὰρ ὁ τρυφῇ, ὅτε δόξῃ καὶ δυναστείᾳ, ὅτε ἀλαζονείᾳ· ὁ δὲ τῷ Θεῷ, ὅτε ἀθυμίᾳ τῇ δι' αὐτόν, ὅτε

πενίᾳ,

πας διίξας Ⓦ θυμὸν ἐπ' ἐκείνου, δείκνυσι δὲ ἡμῖν ὅτι τάυτα;

26 Τῇ τε ὑπερούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαθηταῖς, καὶ στὰς ἔσωσεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, εἰπών· ἄνδρες ἀδελφοί ἐστε, ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους;

27 Ὁ δὲ ἀδικῶν Ⓦ πλησίον, ἀπώσατο αὐτόν, εἰπών· τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς; 5

28 Μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς Ⓦ Αἰγύπτιον;

Ἀπὸ τῆς αὐτῆς γνώμης καὶ αὐτὰ καὶ οἱ πρὸς Ⓦ Χριστὸν φαρισταὶ λέγοντες· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. οὕτως ἦσαν Ἰουδαίοις ἀδικεῖν φιλοκερδεῖς. "Εἶδες αἰτίαν; Ⓦ μέλλοντα σώζειν αὐτὸν ἀφαιροῦνται, διὰ ὧν φασιν, ὅτι τρόπον ἀνεῖλες χθὲς Αἰγύπτιον. Ιωαν. ιθ. ιε. κ. καὶ πόλιν ὅσα τὴν πολιτικὴν μοχθηρίαν. ε' αν. ἀλ. μακείαν. ἦν τρ. 10

29 Καὶ ἔφυγε Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. Φεύγει, καὶ οὐδεὶς ἡ φυγὴ ἔσωσεν τὸν οἰκτιρμόν, ὥσπερ οὖν οὐδὲ ὁ θάνατος.

30 Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσεράκοντα, ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος Κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. Ὁρᾷς πῶς οὐδὲν χρόνῳ μακρύνεται ἡ οἰκτιρμία; ὅτε γὰρ φυγὰς ἦν, ὅτε ξένος, ὅτε πολὺν χρόνον ἦν τῆς ἀλλοτρίας πεποίκει, ὡς καὶ παῖδας ποιῆσαι δύο, ὅτε οὐκέτι προσεδόκησεν ἀναστρέφειν, τότε ἄγγελος αὐτῷ ὤφθαι φαίνεται. Ⓦ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἄγγελοι καλοί, καθάπερ καὶ ἄνθρωποι. καὶ ποῦ φαίνεται; ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ ἐν ταῖς. ὁρᾷς πόσα μαθήματα, καὶ οὐδαμοῦ ὕλαις, οὐδαμοῦ θυσία; καὶ οὐδὲ ἐν ναῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐν τῇ βάτῳ. 15 20

31 Ὁ δὲ Μωϋσῆς ἰδὼν, ἐθαύμασε τὸ ὅραμα. προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατενοήσας, ἐγένετο φωνὴ Κυρίου πρὸς αὐτόν. Ἰδοὺ δὲ φωνῆς ἠξιώθη.

32 Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ.

Οὐ μόνον ἐν ῥήσει δείκνυσι, διὰ ὀφθεὶς αὐτῷ ἄγγελος, ἵνα ὁ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ τὸν φιλανθρωπίας ὅσην ποιεῖται ὁ Θεὸς διὰ τῆς ὑπερφυείας. 25

Ἐντρομος δὲ γενόμενος Μωϋσῆς, οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι.

33 Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος· λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου. ὁ γὰρ τόπος, ἐν ᾧ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν. Οὐδαμοῦ ἁγίας, ἀλλ' ὁ τόπος ἅγιος τῇ ὑπερφανείᾳ καὶ ἐνεργείᾳ τοῦ Χριστοῦ. πολλῷ θαύματι πρότερον τοῦτο τοῦ τόπου τοῦτο ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἁγίων. ἐκεῖ γὰρ οὐδαμοῦ ἐφάνη οὕτως ὁ Θεός, οὐδαμοῦ οὕτως ἐνέτρομος ἐποίησε Μωϋσῆν. Εἶδες τὸν φιλανθρωπίαν; ὅσα λοιπὸν ἐν τῷ καθεστῶτι. 30

34 Ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου, φησὶ, τὸν δὲ Αἰγύπτιον, ἐν τῷ στενασμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς. καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον. κ. τελ.

Ὅρα πῶς δείκνυσιν, ὅτι μὲν θέρους ἐστὶ, μὲν ἔτους καλέσεως, μὲν ἔτους θαύματων ἐπῆλθε αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὺς ἦσαν. οὕτως ἐστὶν ὠδῖνα μεμαθηκέναι, ὅτι πάντα ταχὺ πράττει ὁ Θεός. 35

ΗΘΙΧΟΝ Ταῦτα ἀκούοντες καὶ ἡμεῖς, ἐν ταῖς θλίψεσι τοῦ αὐτοῦ καταφεύγωμεν. καὶ τὸν στενασμὸν αὐτῶν, φησιν, ἤκουσα. οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἤκουσα, ἀλλὰ μετὰ συμφορᾶς. εἰ δέ τις λέγοι, καὶ πῶς ἦσαν αὐτοὶ ἐν ἴσαις κακώσεσιν οὕτως ἀκούεται, οὐ μᾶλλον μὴ ὧν πάντη δικαίων αἱ κακώσεις αἵπαν μισθῶν γίνονται· ἢ ἐν μετὰ τοῦτο αὐτοῖς ἀφῆκε κακοῦσθαι, ἵνα τὸν αὐτοῦ διώκωσι καὶ ἐντεῦθεν διέξῃ μᾶλλον θαυμάσωσιν, κἀκεῖνος δι' ὧν ἐκακώθη, εἰς πάντα πανδέξωσι φιλοσοφῆν. ὅρα γοῦν· ὅτι ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐ μόνον ἐλιποψύχησαν, ἐπαχύνθησαν, ἐπλατύνθησαν· ἀλλὰ ἐγκατέλιπον Ⓦ Θεόν. πάντα ταχὺ γὰρ ἡ ἄνεσις, ἀγαπητέ, κακόν. διὰ τοῦτο ἐν ἀρχῆς τῷ Ἀδὰμ ἔλεγε· Ἐπὶ ἰδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ Ⓦ ἄρτον σου. ἵνα τοίνυν ἐκ τῆς πολλῆς κακώσεως εἰς Γεν. γ. ιθ. ἀεὶ ἀναπαυσιν ἀῦσις

φησὶ, ζηλώσαντες. εἶτα ὑβλάψω με χρείζεται αὐτοῖς. παρεκαίχας δὲ φησὶ τὸν προφήτης· ὅτι καὶ εἰ τότε μέγα ἐφρόνουν. ἄλλως δὲ, καὶ δείκνυσιν ὅτι Ⓐ ἄγιοι ἦσαν καὶ ἀκατάκριτοι ἦσαν θλίψεως· ἀλλ' ὅτι καὶ εἰ αὐταῖς οὖσιν μέσαις ταῖς θλίψεσι βοηθείας ἐτύγχανον. Ⓐ οὐ μόνον οὐκ ἔλυσε, ἀλλ' ἐᾶ συνέχεσθαι τοῖς θλίβουσιν, ὠφελοῦντας μᾶλλον αὐτοὺς ἀκριβῶς. ὥσπερ οὖν ὅτε Ⓦ Ἰωσὴφ ἐνδοξότερον ἐπέδειξαν ἀποδόμενοι· ὅτως ὁ βασιλεὺς Ⓦ Μωϋσῆν, κελεύσας αἱρεθῆναι τὰ παιδία. Εἰ μὴ γὰρ ἐκέλευσεν, οὐκ ἂν τοῦτο ἐγένετο. καὶ σκόπει Θεοῦ κηδεμονίαν. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος Φυλάττει Ⓦ Μωϋσῆν, ὁ δὲ οὐ κωλύει, ὃ μέλλει οἰκονομεῖν, ἵνα ἐκεῖ τῆς ὀφέως τύχῃ ἄξιος γενόμενος, ὅτω καὶ τὸν δοῦλον τὸν προφήτην ἐκεῖ πεῖ βασιλέα, εἶτα ἱκανοῖ ἐστὶ δοῦλος εἶναι. ὥσπερ δὲ ὁ θεὸς ἐκεῖ βασιλεύει, εἶτα αὐτὸν ἐπώλησαν· ὅτω καὶ ὁ Χριστὸς εἰ δοθησόμενος τῷ διώκειν ὅπου δύνηται. τοῦτο οὐχὶ τιμῆς μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τὴν παρρησίαν τὴν οἰκείαν δυναμένη. [ἀλλ' ἴδωμεν ἀκόλουθα τὰ εἰρημένα.]

χ. κλέον

10 Καὶ κατέσχησαν αὐτὸν κληρονόμον ἐπ' Αἰγύπτου καὶ ὅλου τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Ὅρα πάλιν οἷα καταστρέφει. ἐν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ψυχαῖς καταβάν, φησὶν, Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐπελεύτησεν αὐτὸς μὲν Ⓐ πατέρες ἡμῶν, καὶ μετετέθησαν εἰς Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν ᾧ μνήματι, ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ τοῦ Συχέμ. δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ μέχρι τοσούτου κύριοι ἦσαν. καθὼς γὰρ ἤλπιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας, ἣν ὤμοσεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραὰμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς, καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἄρχει δὲ λοιπὸν βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ἤδει Ⓦ Ἰωσήφ. ὅρα ὅτι οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθεσιν αὐτοὺς αὔξει, ἀλλ' ὅτι ἐβούλετο ἐγγίζειν τὸ τέλος· καὶ πάλιν πεντακόσια ἔτη ὡς προεῖπεν Ⓒ πλείονα ἐν Αἰγύπτῳ. ὃ χρὴ θαυμάσαι τοῦ θεοῦ.

χ. πεντακόσιοι
* τὰ

19 Οὗτος, φησὶ, κατασοφισάμενος ὁ ἥλιος ἡμῶν, ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι.

Κατασοφισάμενος εἶπεν, ἀνεπάχθυμος τῷ λάθρᾳ αἱρέσει. οὐ γὰρ ἐβούλετο φανερῶς αὐτοὺς ἀναιρεῖν. διὸ καὶ ἐπήγαγεν ὅτου δηλοῖ, ὅ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη. 20 Ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ. Τοῦτο δὲ θαυμαστὸν, ὅτι ὁ προφήτης μέλλων ἔσεσθαι, οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας, οὐδὲ προῆν τούτου, ἀλλ' ἐν αὐτῷ μέσῳ τῷ θυμῷ πίπτει, καὶ διετράφη μηνῶν τριῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός. ὅτι τοίνυν τὰ ἀνθρώπινα ἀπηλπίσθη, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν, τότε τοῦ Θεοῦ ἡ οἰκονομία ἐδείχθη δραγμὴν πᾶσαν.

ἀστεῖος
χ. εὐεργεία

21 Ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν ἀνείλετο ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν.

Οὐδαμοῦ ἁπλῶς, οὐδαμοῦ θυσία, τοσαύτη οἰκονομία γεγονέναι. καὶ διετράφη ἐν τῷ οἴκῳ βαρβαρικῷ,

22 Καὶ ἐπαιδεύθη, φησὶ, Μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. ἵνα δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις *. Ἐμοὶ θαυμάζειν ἐπέρχεται, πῶς ποτε φάσκοντα ἔτη ἵνα ἐκεῖ, καὶ οὐκ ἐάλω ἐκ τῆς ἐκτομῆς· μᾶλλον δὲ πῶς ἐν ἀσφαλείᾳ ὄντες τὰ αὐτῶν προῆραν, καὶ τοῦτ' ἐν ὁ Ἰωσήφ, ἵνα [καὶ] ἑτέρους σώσωσιν.

* καὶ πολλῷ καὶ κάμινον

23 Ὡς δὲ ἐπληρώθη αὐτῷ, φησὶ, πεντηκονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ,

24 Καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον, ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ, πατάξας Ⓦ Αἰγύπτιον.

25 Ἐνόμιζε δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν· Ⓐ οἱ οὐ συνῆκαν. Ὅρα πῶς πάντως οὐ δοκεῖ φορτικὸς, ἀλλὰ τοσαῦτα δημηγορῶν, καὶ ἀκούειν ἀνέχονται· ὅτως αὐτοῦ τῇ τοῦ προσώπου χάριτι ἔλκει. ἐνόμιζέ, φησὶ, συνιέναι τοὺς ἀδελφούς. καὶ πάλιν τῷ ἔργῳ ἡ προφασις ἐλήφθη, καὶ οὐκ ἐᾷ συνιέναι. ὁρᾷς πῶς μετ' ἀπειλῆς διαλέγονται, καὶ

χ. πάλιν αντ. χρεία ;

13 Καὶ ἐν ᾧ δευτέρᾳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Κατῆλθον ἀπὸσάλμοι, ἡ ἐκείνου ἐν χερσὰ κατέσησαν. τί οὖν αὖθις; οὐ μέλει τούτῳ τῷ Φιλαθεσπίδῃ ἐπεδείξατο, ἀλλ' ᾧ Φαραὼ ἐγνώρισι, ἡ αὐτὸν κατήγαγε. Καὶ Φανερὸν ἐλήλυθε ᾧ Φαραὼ ὁ λόγος τοῦ Ἰωσήφ.

14 Ἀποστείλας ὁ Ἰωσὴφ, μετεκαλέσατο ⓐ πατέρα αὐτοῦ Ἰακὼβ ἡ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, ἐν ἑβδομήκοντα ἡ πέντε ψυχαῖς.

15 Κατέβη ὁ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, ἡ ἐτελεύτησεν αὖθις, ἡ ⓐ πατέρες ἡμῶν,

16 Καὶ μετετέθησαν εἰς Συχέμ, ἡ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι, ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ τοῦ Συχέμ.

17 Καθὼς ὁ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας, ἧς ὤμοσεν ὁ Θεὸς ᾧ Ἀβραὰμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς, ἡ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ,

18 Ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ἤδει ⓐ Ἰωσήφ. Παλιν ἄλλη ἀελπιστία· σωθῆτε μοι, ὁ λιμὸς, δευτέρα, ὃ ἐμπεσεῖ εἰς χεῖρας τὰ ἀδελφοῦ, ἡ πεῖτα, ὃ αἰσχρὸν ἁρπάσαι φῶτα δουλεύειν τοῦ βασιλέως· ἡ ὅμως διεσώθησαν ἀπὸ τύπου ἀπρόπτου. Εἶτα ὁ θυμὸς δικαίας ὑπὸ Θεοῦ, φησὶ

20 Ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋσῆς, ἡ ἦν ἀστεῖος ᾧ Θεῷ. Εἰ οὐκ ἦν μαστὸν, ὅπ ἐκτὸς ἀδελφοῦ ἐτράφη· ἀλλὰ τοῦτο ἦν μαστοτρεφῆ, ὅπι βασιλεὺς ἐτρέφει αὖθις τὰ μέλλοντα καθαιρεῖν αὐτοῦ τοὺς ἀρχοντας, αὖθις ὁ μέλλων ἀπόλλυσθαι. ὁρᾶς πάντα χορὸν τῶν νεκρῶν χεδὸν ἀφ' ἑνὸς πονηροῦ τοῦ αἰσχύνης; κρίτου οὐκ ἔστι ἴσον αὖθις ἢ ⓐ Θεὸν ποιῆσι, καὶ ἀπὸ τραυρέσεως δυσσεβεῖν [τὰ] ἡμέτερα. Ἐγὼ τοίνυν ἐγὼ οὐκ ἀπὸ τραυρέσεως δυσσεβεῖν ἐῶ. Καὶ ἐῶ δυνατὸς ὁ λόγος ᾧ ἔργῳ *.

Τοιγαροῦν εἶπε, κἀκεῖνοι σωτῆρα, ἡ τύραννον ἐδέξαντο ⓐ φιλοχρήματον ἀγαπήσαντες δυκαίαν. καθάπερ οὖν πάντα τοῦ κακοῦ παθόντος τὰ Ἰωσὴφ ἐσώθησαν· ὕτω ἡ νῦν τοῦ κακοῦ παθόντος ἐσώθησαν, τὰ Μωϋσέως λέγω. τί γὰρ, εἰ μὴ ἐβλήθη αὐτὸν τῷ τραύματι; ᾧ λόγῳ αἰχθεὶς, ὥσπερ κἀκεῖνοι. ἡ ἐκεῖνοι μὲν ἐκ τῆς αὐτῶν εἰς ἀλλοδαπὴν ᾧ ξένην ἀπέδρησαν· ὅτοι δ' ἐκ τῆς ἀλλοτρίας εἰς ἀλλοτρίαν φυγαδεύοντο· ἡ ἐκεῖ μὲν ᾧ φόβῳ ἀποφέρεται, ἐνταῦθα δ' συμβουλευθέντα δι' ὧν "ἔσονται μοι Θεοῦ. ὕτως ἀληθὴς ἡ ἐκ τῶν τοιούτων ἐκβολὴ τοῦ Γαμαλιὴλ εἰρημένου, ὅτι Εἰ μὲν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐ δυνάσθε καταλῦσαι αὐτό. σὺ δὲ τοῦ βουλευσαμένου τὸν βουλευθέντα αἰτίαν σωτηρίας γενομένου μεμφαίνων, ἐκπλαγήθι τοῦ Θεοῦ τὸ σύμφορον ᾧ τῆς σωτηρίας. Εἰ μὴ γὰρ ἐκβοηθεῖν ἐπεβάλθησαν, οὐκ ἂν ὅτοι ἐσώζοντο. λιμὸς ἦν, ἡ οὐκ ἀνάλωσεν αὐτούς. καὶ ὕτο μόνον, ἀλλὰ ᾧ "δι' ἐκείνου ἐσώθησαν, τὰ προσδοκηθέντος ἀπωλείας. προσάγμα βασιλικὸν, καὶ οὐκ "φάσιν αὐτοῖς· ἀλλὰ τότε μᾶλλον ηὔξετο ὁ πλῆθος, ὅτε ἐκβοᾶν ἐπέθεσαν οἱ Αἰδοῦς αὐτοῖς. ⓐ σωτῆρα αὐτῶν ἠθέλησαν ἀνελεῖν, ἡ οὐδὲ ὕτως ἴσχυσαν. ὁρᾶς ὅτι δι' ὧν ὁ διάβολος ὑπῆρξε καταλῦσαι τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τούτων αὔξεται; τοῦτο ᾧ αὐτὸν ἤρωτᾶτε τότε εἰ ἔστιν, ὅτι θυμώδης ὅτι ὁ Θεὸς ἡ ἀναγαγεῖν ἡμᾶς δυνατὸς ἐστιν. ὁ γὰρ εὐμήχανος τοῦ Θεοῦ μάλιστα τοῦτο ἐῶ, ὅτι ἐν τῇ ἀποστροφῇ ηὔξετο ὅ ἔθνος, δουλευόμενοι ἡ κακουόμενοι ἡ δυναστευόμενοι. * ὅ μέγα τῆς ἐπαγγελίας τοῦτο ἐστιν. Εἰ γὰρ ὅπι τῆς αὐτῶν ηὔξετο, οὐχ ὕτω θαυμαστὸν ἐῶ. ἡ οὐδὲ μακρὸν χρόνον ὅπι τῆς ἀλλοτρίας ἦσ, ἀλλὰ τετρακόσια ἔτη. ἐντεῦθεν μεμφαίνομεν ὡς φιλοσοφίαν ἐπεδείξατο μεγάλην. ᾧ γὰρ οὐχ ὡς δικαίοις δούλοις αὐτοῖς ἐχρῆτο, ἀλλ' ὡς ἐχθροῖς ἡ τύραννοι. δῆλ' ἡ προφήτης, ὅτι εἰ ἐλεύθερία ἴσονται μεγάλη. τοῦτο γὰρ ὅτι ὃ, λαοπρεπῶς μοι· ἡ [ὅτι] ἐν ἐμοὶ ἐπιμελεύσονται, φησὶ, καὶ [οὐκ] ἀπιμωρητί. καὶ ὅρα πῶς δοκεῖ μοὶ τι χρείζεσθαι τῆ προτομῆ, ὑδὲ ἡ δίδωσι· ἐὰν γε ἡ μοὶ ἐπαγγελία περὶ ἐμοῦτης, αὕτη ἡ μοὶ ἐμοὶ αὐτά. ᾧ ⓐ πατριάρχαι, φησὶ,

Digitized by Google

χ. μὴ γένοιτο

τρέπω;" ἀγά, φησιν. ὕτω δὲ σύ. καὶ ὅτι πλήθης φανήσεται, καθὰ βλεπέτωσαν οἱ ὀφθαλμοί. μὴ θολώσῃς τοίνυν· ἐπὶ σοὶ ἡ θεραπεία γενήσεται· οὐκ ἔστι σὸ τῇ αὐτῇ γαλιλαίᾳ εἰς ἀόργητον ὄντα καὶ ὀργιζόμενον. τί διδάσκει ἀπὸ τοῦ θεάτρου καταγρέφασα· ὕτω ἀβασίλευτα τὰ χαμαὶ κείμενα; οὐχ ὁρᾷς τοὺς δικάζοντας, οἱ ὅταν μέλλωσι κρίνειν, καθέζονται ὅπου τοῦ θεάτρου καὶ σχήματι τοιούτῳ ὕτω καὶ σὺ ποίησον, κόσμησον τὸν ψυχικὸν ἐκεῖνον δικαστήριον (αὕτη δέ ἐστιν ἡ διάνοια) καὶ τότε ὅπου τοῦ θεάτρου δικάσῃς καθίσου. ἀλλ' οὐ φοβηθήσεται, φησί. μᾶλλον φοβηθήσεται. τότε καὶ δίκαια λέγῃς, ὅταν θυμῷ λαλῇται ὁ οἰκέτης· δι' ὃ μὴ ὑπακούων, ἑαυτῷ καταγνώσεται· ὃ δὲ τοιοῦτόν ἐστιν ὁ Θεός, καὶ ὕτω διώκουν τὴν αἰσθησιν ἀναθῶν ὑπάρχειν χαίρει [καὶ οἰκτιρμοῖς] καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ σοὶ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ις. 6 ΕΛΑΛΗΣΕ ΔΕ ΟΥΤΩΣ Ο ΘΕΟΣ [ΛΕΓΩΝ] ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια, 7 καὶ τὸ ἔθνος, ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

χ. πῶς δ' καὶ τὶ ἐδεήθη αὐτὸν εἰπεῖν καλὸν χαμαὶ

ΟΡα τοίνυν πόσων ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, καὶ ἡ τῆς ἐπαγγελίας ἔμπαλιν, καὶ οὐδαμοῦ θεσία, οὐδαμοῦ ἀφετηρία. ἐν τούτοις δείκνυσι" ὅτι αὐτὸς αὐτὸν πρίεται κακῶς πάσχειν,* καὶ ὅτι οὐκ ἀδικηθήσεται τοῦτο" ἔσται. ὃ δὲ ἔθνος, ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός. ὁρᾷς; ὁ ἐπαγγειλάμενος, ὁ δι' ὅλης τῆς γῆς, περὶ μιᾶς τὰ κακὰ συγχωρῶν· ὕτω καὶ νῦν, εἰ καὶ βασιλεὺς ἐπεσπάσατο, ἀλλ' ἀφίησιν ἐξομαλίζεσθαι τοῖς πράγμασι. εἰ δὲ τοῦτο μὴ τετρακόσια ἔτη ἡ ἐλευθερία, τί θαυμαστὸν ὅτι τῆς βασιλείας εἰ δὲ αὖ τοῦτο;

χ. τὸ ὅμως τοῦτο φιλάνθρωπον

"Ὅμως γοῦν ἐποίησε, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ὁ χρόνος" ὡς φιλῶν ἐλέγξαι λέγει· καίτοι οὐ τοῦ τυχόντος δουλείαν ἐπέφερον. οὐ μὴν οὐδὲ μέχρι τῆς ἡμερείας τῆς ἐκείνου ἔστι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς χρήσιμα ἐπαγγέλλεται. ἐμοὶ δοκεῖ διὰ τοῦτο αὐτοῦ καὶ δυσμενοῦσθαι τῆς θυγατρὸς τοὺς ἐντυχόντας.

8 Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς, καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ.

Ἐνταῦθα [λοιπὸν] καθυφίησι· Καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας.*

* ἐνταῦθα δείκνυσι τὸν τύπον αἰνιττόμενος λοιπόν.

9 Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ, ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον.

Τοῦτο καὶ ὅπου τοῦ Χριστοῦ λέγουσι. καὶ γὰρ αὐτοῦ τύπος Ἰωσήφ. διὰ καὶ ἀπιστούμενος, τοῦ ἴσου εἶδον διὰ ἄλλα ἐπιζήσιν. οὐδὲν γὰρ ἔχοντες ἐγκαλεῖν, ἀλλ' ἐλύπουν ὅτι ἔφρονει τοῦ αὐτοῦ, καὶ κακῶς διέθηκαν. καὶ ὅρα ὅτι καὶ ἐνταῦθα πάλιν ἐπαγγελία μακρά, καὶ ὅμως τέλος λαμβάνει.

Καὶ ἦν ὁ Θεὸς, φησὶ, μετ' αὐτοῦ· Τοῦτο καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ·

10 Καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ. Ἐνταῦθα δείκνυσι, ὅτι οὐκ εἰδότες σοφοὶ τῇ προφητείᾳ, καὶ ὅτι αὐτοὶ αἴτιοι ἐγίνοντο, καὶ τὰ κακὰ εἰς αὐτοὺς περιετρέποντο. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου.

Χάριν ἔδωκε, καὶ τοῦτο ἐπὶ βαρβάρου ἀνδρὸς, ᾧ δούλῳ, ᾧ αἰχμαλώτῳ· [ὃν ὁ υἱὸς] αὐτὸν ἀδελφοὶ ἀπέδοντο, ἐκ φθόνου ἐτίμησεν.

11 Ἦλθεν δὲ, φησὶ, λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν γῆν Αἰγύπτου καὶ Χαναάν, καὶ θλῖψις μεγάλη, καὶ οὐχ εὕρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν.

12 Ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὅτι σῖτα ἐν Αἰγύπτῳ, ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον·

τῶ ἀδελφοῦ σῶ, φησι, βοᾷ πρὸς μέ. ἀλλ' ὁ Θεὸς δυώτερός ὅστι ὀργῆς, φησιν. ἀλλὰ
διὰ τοῦτο καὶ πλῆθει ὁ τοῦ Θεοῦ υἱός, ἵνα οἱ Θεὸν ποιήσῃ καὶ δυώαμιν τὴν ἀνθρωπίνην.
ἀλλ' οὐ δύναμαί, φησιν, ἀδελφὸς εἶν. οὐκοῦν φέρε ἀδελφὸς σοι γενόμενος. καὶ
μὴ με νομίσῃς Παῦλον ἐρεῖν, μηδὲ Πέτρον· ἀλλὰ πίστις τὴν ἀληθείαν καὶ σφοδρὰ κατόπτρου.
α. Βασ. α. λδ ὃ παιδάριον Ηλεὶ τῶ Ἀνδρὶ ὑβρεῖστι λέγων· Πρεσβεῦσόν Ⓜ οἱόν σε. τί τοῦτο ὑβριστικώτερον; τί δῶν ἐκείνη; Γυνὴ δὲ σκληρὰ καὶ ἀμάρα ἐγώ εἰμι. οὐδὲν ὄντως θλίψεως ἴσον. φιλοσοφίας μέντοι ὅστί. καὶ αὐτὴ ἡ αὐτὴ καὶ τὸν ἀνδρίζηλαν αὐτῆς ἔχουσα, οὐχ ὑβρεῖστι αὐτόν· ἀλλὰ τί; πρὸς Ⓜ Θεὸν καταφύγῃ, καὶ βυχόμενη οὐδὲ μέμνηται αὐτῆς, οὐδὲ λέγῃ, ὅπως ἐπιδίξει μοι ἡ δῆθεν, ἐπάμυνόν μοι. ὅταν φιλόσοφος ἐῶ ἡ γυνὴ (αἰσχυνῶμεν Ⓜ ἄνδρες) καὶ ἵνα ὅπως ζήλου ἴσον οὐδέν.
Λυκ. ιη. ι. ὁ πλούσιος ὑβριστὴς πρὸς τὸν Λάζαρον, οὐκ αἰσχύνεται (καίτοι γε οὐ τοιοῦτος ἐδόκει εἶναι) ἀλλὰ φιλοσόφως ἐῶν λέγειν, ἱκέτευσε μοι τῶ Ἀβραάμ.
β. Βασ. ιζ. β. λῶ. ὁ Μεμφιβόσθη ὑπὸ Δαυὶδ κατηγορηθεὶς καὶ συκοφαντηθεὶς, οὐδὲν ὅτι εἶπεν, ὅτι ἔταξεν εἰς ἀνδρὶ πιστὸν, οὐδὲ ὅτι τὸν βασιλέως αὐτόν. βούλῃ δὲ πόρρω ἀκούσαι φιλοσοφίας;
Ματθ. κα. λα ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ἱκάνωσε ταῖς ἀρεταῖς αὐτῆς τοὺς πόδας ἀπίμασον. Τελεία καὶ πόρρω πρόσεισιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν. εἶδες αὐτὸν ἐσῶσαι δὲ δακρύσασι καὶ ζοικότα ἁμαρτήματα ἀπολυομένῳ; ὅρα πῶς καὶ πρὸς Ⓜ Φαρισαίους οὐκ ὠργίσθη οὐδὲ ζομένοις.
Λυκ. ζ. λθ. Εἰ ἦν προφήτης, φησιν, ὅτι ἁμαρτωλός ὅστι αὕτη ἡ γυνή, οὐκ ἂν ἥπτετο αὐτοῦ. καὶ οὐκ εἶπε πρὸς αὐτόν· τί γάρ, εἶπέ μοι; σὺ καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτημάτων εἶ; ἀλλὰ πλέον ἔπαθε, πλέον ὠδύρετο [δὲ] θερμότερα τὰ δάκρυα καὶ φίλα. εἰ δὲ γυναῖκες δὲ τηλαυγὴς καὶ πόρνη φιλοσοφοῦσι, δὲ ζῶντα πρὸς τὸν χριστὸν, πῶς ἐσόμεθα ἡμεῖς ἄξιοι συνιέναι, ὑπὲρ τοσούτων χριστιανοὶ θείων μᾶλλον ἐκπαλαιούμενοι, δάκνοντες καὶ λακτίζοντες; οὐδὲν ἀγριώτερον θυμοῦ, οὐδὲν ἀπιστότερον, οὐδὲν δυσστερον, οὐδὲν ἀνδρικώτερον, οὐδὲν βλαβερώτερον. ζῶντα λέγω, ὑχ ἵνα πρὸς ἄνδρας ὦσιν ἡμερωτέρους, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας λαλεῖν, ἵνα φέρῃς. ἔστω σοι παλαίστρα ἡ γυμνάστρια γυνή. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, γυμνάσια μὲν ἀναδέχεσθαι οὐδὲν κέρδος ἔχοντα, ἵνα θλίβωμεν σῶμα, γυμνάσια δὲ μὴ ποιῆσθαι δὲ πρὸς τὴν ἀγαθῶν δέφυσιν ἡμῖν παρέχοντα; ὑβρίζει ἡ γυνή· μὴ γένῃ σὺ γυνή. γυναικῶδες γὰρ τὸ ὑβρίζειν· τοσοῦτόν ὅστι ψυχῆς ἀληθῶς ἀπόδειξις ὅστι μὴ νομίσῃς αἰσχρὸν εἶναι, ὅταν ἡ γυνὴ ὑβρίσῃ. αἰσχρὸν, ὅταν σὺ ὑβρίζῃς, ἐκείνη δὲ φιλοσοφῇ· τότε ἀγνώμων εἶ, τότε ὑβριστής. αὐτὸ δὲ ὑβριστοῦ ἐνέγκης, τῆς ἰσχύος τῆς σῆς πολλὴ ἡ διαφορά. οὐ γὰρ γυναῖκας εἰσάγων εἰς ὕβρεις, ζῶντα λέγω (μὴ γένοιτο) ἀλλ' εἴ που καὶ συμβαίη καὶ Σατανικὸν εἰσέλθοι, ἵνα φέρητε. αἰδρὸν ὅστι δὲ φέρειν τὴν ἰσχυρὰν σου ἀθυμίαν. καὶ οἰκέτης αὐτὸν ἡμῖν φιλοσοφήσῃ σου· μὴ τί ἐκεῖνος ἄξιος ἐστιν ἀκοῦσαι, ἐπίπληξον ἢ πρόσεξον, ἀλλὰ τί δεῖ σε δὲ ποιῆσαι καὶ εἰπεῖν. μηδέποτε κύριον ὑβρίζειν, αἰσχρὸν ῥῆμα ἐκβάλῃς· μὴ δέποτε οἰκέτην μιαρὸν εἴπῃς. ἐκεῖνος ὑχ ὑβρίσθη, ἀλλὰ σύ. οὐκ ἔστι σε ἑαυτῷ εἰ Ⓜ ὁρκίζομαι, ὥσπερ οὐδὲ πέλαγος κυμαινόμενον, ἢ πηγὴν ὑδρεύσασθαι καθαρὸν, βορβόρῳ πολὺν ἐμπεσόντος αὐτῆς· ὅταν πάντα ἀναμίξ· μᾶλλον δὲ ὅταν πάντα ἄνω καὶ κάτω γίγνῃ. καὶ τυπτήσῃς, καὶ διαῤῥήξῃς Ⓜ χιτωνίσκον, σὺ μείζονα τὴν βλάβην ἑαυτὸν ἐμέμνησο. ἐκείνῳ μὲν γὰρ πρὸς τὸ σῶμα ἡ πρὸς τὰ ἀθῆτα κτήματα· σοὶ δὲ πρὸς τὸν ψυχήν. ἐκείνου δίκτυον, ἐκείνου ἔρεσσε Ⓜ ἰσχυρὸν ἔδωκε καὶ τὴν ἵππων κάτω, ὥστε σύρεσθαι προσκόψασα. καὶ σαυτὸν ζῆν, δεῖ ἐμὲ ἰσχυρὸν ἔτερον ὁρκίζομενον ἕλκειν αὐ σύρεσθαι. καὶ ὑβριστὴς, καὶ ἀθυμῆς, καὶ ὁποιονοῦν ποιῆς, ὀργῆς χρεὼν καὶ θυμοῦ. εἰ γὰρ ὁ ὑβριστὴν ἀξίως ὅστι τοῦ ἁμαρτάνοντος, πῶς αὐ δύναιτο θεραπεῦσαι ἕτερον, ἑαυτὸν πρότερον κακώσας, ἑαυτὸν μὴ θεραπεύων; εἶ δὲ, εἰπέ μοι, ἰατρὸς παρεύοιτο ἕτερον θεραπεύειν, πρότερον τὸν χεῖρα πλυμαπόσας τῶν ἑαυτῷ, πρότερον τὸν ὀφθαλμοὺς πυρώσας, ὕστερον ποιῆται ἐκείνου τὴν ἰατρείαν.

Εἰ μὴ ὀδυνᾶσθαι, ἀ μὴ μακαρίζοιτο τὸν ἐν πηγεία, τὸν ἐν ὄρεσι, τὸν ἐν φιλοσοφίᾳ πολλῇ ζωὴν ζῶντα. βούλει δύσον βύρβι ἐκεῖ; θλίβηθι ἐν ταύτῃ δηλ. Ⓦ Χριστόν. οὐδὲν ταύτης τῆς δύσεως ἴσον. ἔχαιρον Ⓐ ἀπόστολοι μαστιζόμενοι. Παῦλος τοῦτο αἰνίττεται λέγων, Χαίρετε ἐν Κυρίῳ. καὶ πῶς ἔστι χαίρειν, φησὶν, ἔνθα δεσμά, ἔνθα βάσανοι, ἔνθα δικαστήρια; μᾶλλον ἐν ταῦτα χαίρειν ἐστί. πῶς γὰρ ἔστι χαίρειν ἔνθα ταῦτα, μάθωμεν. ὁ μηδὲν ἐκωτῷ συνειδὼς, μέγα πῶς πάθοι; ὡς ὅσῳ αὖ εἶπης τὸν θλίψιν, τοσούτῳ λέγεις τὸν ἡδυσμόν. εἶπέ γάρ μοι, ὁ μύρια τραύματα λαβὼν γραπτὸς ἐπῳδὴν, ἆρ' ἂν μὴ πολλῆς ἐκπέσῃ τῆς ἡδονῆς, πρῆσαι ἐπάθησεν ἔχων τὰ τραύματα, λαμπρὸς εἶναι τοῦτο ἐν βύβλοις μύσεως; ἐν σὺ δὲ δεδεμένῃ ῥῆξαι τὸν φωνὸν ἐκεῖνον, ἵν' Παῦλος, ὅτι τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ βαστάζω, δυνήσῃ μέγας ἡμῖν φανῆναι καὶ λαμπρὸς καὶ εὐδόκιμος. ἀλλ' οὐκ ἔστι δυνατόν; ἕληθι πρὸς τὸν δέσμιον. καὶ εἶπῃ τις σεσωπηκώς τι, μὴ φοβηθῇς ἀκούσας· κακῶς δηλ. Χριστόν. ἕληθι πρὸς τὸν φόνον τυραννίδα, ἕληθι πρὸς θυμοῦ μάχην, ἕληθι πρὸς ὀργὴν βάσανον. καὶ ταῦτα στίγματα ὅσῃ, καὶ αὗται βάσανοι. εἶπέ γάρ μοι, τί τὸν δίψιστον τῆς βασάνου [ἀῤ] οὐχ ὅπη ἡ ψυχὴ ἀλγεῖ καὶ κάει; σκαφ μὲν γὰρ καὶ τὸ σῶμα μερίζει· σὺ παῦσα γε τὸ πρᾶγμα οὐ τῆς ὄψεως. ἐκεῖ μὲν γὰρ πόρρωθεν ἔστι τὸ ἐργαζόμενον, ὅταν βασανίῃ, ὅταν τι τοιοῦτον ποιῇ, μᾶλλον δὲ ὅταν πάσχῃ. οὐ γὰρ ποιεῖ τοῦτο ἔστι, ἀλλὰ πάσχει, τὸ ὀργίζεσθαι, τὸ φθόνον ἔχει. δηλ. τοῦτο καὶ πάθη καλεῖται ψυχῆς, καὶ πρᾶγματα, καὶ ὠπτιλαί. ἅπαντες γὰρ πάθος ὅσι, καὶ πάθους χαλεπώτερον. εἰπόντα τὰ Ⓐ ὀργιζόμενοι, ὅτι πάσχει ταῦτα ποιεῖ. οὐκοῦν ὁ μὴ ὀργιζόμενος οὐ πάσχει. ὁρᾷς ὅτι ὁ ὑβριζόμενος οὐ πάσχει, ἀλλ' ὑβρίζων, ὅταν ἔφῳ [καὶ] ἥδη; ὅτι γὰρ πάσχει, δῆλον μὲν ἐκ τοῦ πάθους καλεῖσθαι τοιοῦτον· δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ σώματος. ταῦτα γὰρ ἀπὸ ὀργῆς πίπτεται τὰ πάθη, ἀμβλυωπία, ἀδρεπληξία, καὶ μυελία· ἕτερα. ἀλλὰ Ⓦ παῖδα ὑβρισε, φησὶν, ἀλλὰ τί· οἰκέτην. μὴ τοιμίσῃς εἰ ἀθυμήσω τὸ μὴ καὶ αὐτὸς τοῦτο ποιῆσαι. εἶπέ γάρ μοι, καλῶς γέγονε; οὐκ οἶμαι εἶπῃς. οὐκοῦν μὴ ποίησῃς ὃ μὴ καλῶς γινόμενον. οἶδα οἷαι τοῖς τοιούτοις ὀργαὶ πίπτουσι. τί οὖν, φησὶ, δεῖ φεῦγειν; πάλιν εἶπῃ· ἔλεγξον, νουθέτησον, παρακάλεσον· ὀργὴν λύεται· ἀπειλὴν ἐγκάλεσον. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ εἰς ἡμᾶς οὐδὲ τοῦτο ποιῆσαι χρή· ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου, καὶ αἰτίαν τοῦτο δεῖ ποιῆσαι. μὴ ἰδίαν ὕβριν νομίσῃς ὃ Ⓦ παῖδα ὑβρισθῆναι· καὶ ἀλγῆς ἐπὶ σεαυτῷ, μὴ ὡς αὐτὸς ὑβρισθείς. οὐ γὰρ ὅπῃ ὁ παῖς κακῶς ἔπαθε, ὑβρίσθης σὺ, ἀλλ' ὁ ποιήσας κακῶς. σβέσαι τὸν μαχαίραν τὸν ὀξέα, εἰ τῇ θήκῃ κείσθω. αὐ ἔχωμεν αὐτὸν γυμνὸν, πολλάκις δὲ οὐκ ὄντος κυρίου χρησόμεθα ἐφελκόμενοι ἐπ' αὐτῆς· δεῖ δὲ ἡ κεκρυμμένη, καὶ χρεία γένῃ, οὐ ζητεῖσθαι αὐτὸν ἀπαίσιον, σβεσθέντα ἡ ὀργή. ἐπὶ αὐτοῦ οὐ βούλεται ἡμᾶς ὀργίζεσθαι ὁ Χριστὸς (ἀκούσατε γὰρ τί φησι πρὸς Ⓦ Πέτρον· Ἀπόστρεψον τὸν μάχαιράν σου εἰς τὸν θήκην) δὲ σὺ ἐπὶ παιδὸς ὀργίζῃ; διδάσκει καὶ Ⓦ παῖδα φιλοσοφεῖν· εἶπέ αὐτῷ καὶ δι' ὧν ἀποστρέφει παθημάτων· μίμησαι σου Ⓦ διδάσκαλον. ὅτι ἔμελλον καὶ αὐτοὶ ἀτιμάζεσθαι, οὐκ εἶπεν ὅτι ἀδικήσω· ἀλλὰ τί; Ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. οὐκοῦν φέρετε γενναίως, φησίν. οὐ γὰρ ἐμοῦ βελτίους ὑμεῖς. ταῦτα καὶ σὺ πρὸς Ⓦ ἐμὲ καὶ Ⓦ παῖδα εἶπέ· οὐκ εἶ τοῦ διδασκάλου βελτίων. ἀλλὰ χρεὼν ἦν δηλ. τὰ ῥήματα τῆς φιλοσοφίας. οἴμοι, ὅτι λόγων οὐδὲν ἔσται, ὡς καὶ τῆς πείρας αὐτῆς διδαχθῆναι ἔστι. ἵνα μάθῃς, ἐν μέσῳ δύο ἑστὼς ἁμαρτωλῶν, ἐμοῦ τῆς μελίδος τοῦ ἀδικουμένου, καὶ μὴ τοῦ ἀδικοῦντος, δεῖ μὴ σαυτῷ καὶ ἀκαιρίαν ἴδῃς, δεῖ μὴ λαμπρὸς λάβῃς σεφῶνος. ὅρα πῶς ὑβρίζει ὁ Θεὸς, καὶ πῶς ἀποκείνεται ῥᾳθύμως καὶ ἡμέρως. Ποῦ ἐστί, φησὶ, Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; δὲ τί ἐκεῖνος; Μὴ φύλαξ ἐγώ εἰμι τοῦ ἀδελφοῦ μου; τί ἀσθενίζεσθε τοῦτο, καὶ οὐδὲ γε ἡμῶν ἤκουσε δίκαιος· εἰ γὰρ οὐδὲ ἀδελφοῦ, οὐχ ὕβρει ἂν ἠγάπατο δῶρα; ἀλλ' ὁ Θεὸς πάλιν ἡμέρως ἀποκρίνεται. φωνὴ αἵματος

βασκανία, ἐνέφερεν τοῦ ἀλόγως ποιοῦσα, ὡς μηδὲ ἃ φθέγγονται σωφρᾶν. ἀκηκόαμεν αὐτοῦ, φησι, λαλούντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν καὶ τὸν Θεόν· καὶ πάλιν, οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐ παύεται ῥήματα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου καὶ τοῦ νόμου, καὶ μετ' ὀλίγων, ἃ παρέδωκεν ἡμῖν, φησι, Μωϋσῆς· οὐκέτι ὁ Θεός. ὁρᾷς πῶς ὅτι δι' ἀμφοτέρων πολιτείας καὶ ἀσεβείας αὐτοῦ κατηγοροῦσιν; διὰ τί οὖν οὐκ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ τοιαῦτα λέγει καὶ θρασύνεται, πολλοῦ πολλῷ μᾶλλον; οὕτως ἤμελες καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος ἦν. ἔνθα μὲν οὖν οὐκ ἐσυκοφαντοῦντο, οὐδὲν τοιοῦτον φησιν ἡ γραφή. ἐπεὶ ἦν ὅπου συκοφαντία ὄντι, εἰκότως αὐτῷ διῳρθοῦτο ὁ Θεὸς καὶ δι' αὐτῆς τῆς ὄψεως. ἐμὲ γὰρ ἀπέστελλεν οὐκ ἐσυκοφαντοῦντο, ἀλλ' ἐκώλυόντο· ἐκεῖ γὰρ συκοφαντεῖται. ἀφ' οὗ τοῦτον [δὲ] τοῦ πάθους ἡ ὄψις ἀπελογήσατο. ἴδωμεν τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ ἱερέως ἐνέτρεψεν. εἰπὼν γὰρ ὅτι ἐπηγγείλατο, δείκνυσι τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ τόπου γεγωνυῖαν, τοῦ τὴν περιτομὴν, τοῦ θυσίας, τοῦ τὸν ναόν, καὶ ὅτι "ἃ κατ' ἐξίαν οὐδεὶς ἔλαβεν οὐδὲ περιτομήν, οὐδὲ νόμον, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου μόνης μισθὸς ἦν ἡ γῆ. ἀλλ' οὐδὲ τῆς περιτομῆς δοθείσης, ἡ ἐπαγγελία πεπλήρωται. καὶ ὅτι τύποι ἦσαν καὶ ὁ τῶν πατρίδα ἀφεῖναι, τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος, καὶ συγγένειαν· οὐ γὰρ νόμοι (ἐκεῖνοι γὰρ πατρίς, ἔνθα δὲ ἠγῆται Θεός) καὶ ὁ κληρονομεῖν σὺν αὐτῷ μὴ λαβεῖν· καὶ ὅτι εἰ τις ἀκριβῶς ἐξετάζοι, Πέρσαι εἰσὶν οἱ Ἰουδαῖοι· καὶ ὅτι χρεὼν σημεῖον πιστεῦσαι τοῦ Θεοῦ λέγοντι, καὶ ὅτι πολλὰ τοιαῦτα συμβαίνει· ἐπεὶ καὶ ὁ πατριάρχης καὶ οἱ πάροικοι καὶ οἱ παῖδες καὶ ἡ πόλις, ἐπίστευσαν τῷ Θεῷ. εἰ δέ τις ὁ τούτου πατὴρ οὐκ ἐκοπίασεν αὐτοῦ τῆς ἐπὶ Παλαιστίνης ἀποδημίας "τοῦ ἀπίστου εἶναι", πολλῷ μᾶλλον τὰ παιδία οὐ κοπιάσουσι, καὶ ὅτι πολὺ ἔλαττον τῆς ὁδοῦ, τοῦτο τοῦ παντὸς μὴ ζηλώσαντα ἀρετοῦ. καὶ ἐπηγγείλατο αὐτοῦ δοῦναι αὐτῷ, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, φησι, μετ' αὐτόν. πολλὴ οὖν καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία δείκνυται, καὶ ἡ Ἀβραὰμ πίστις. τὸ γὰρ, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου πεισθῆναι, τοῦτο δείκνυσι καὶ τοῦ ἀνακλίτου καὶ τοῦ πίστιν· κεφάλαιόν γε ἡγούμενα τὸν δυνάμενον δείκνυ· οἷς, μὴ ὃ ἔλαβεν οὐκ εἶχε βῆμα ποδὸς παῖδα οὐκ εἶχεν· ἄπερ ἐσωτήρια ἐστὶ τῆς πίστεως.

Ταῦτα [δὴ] κατανοοῦντες καὶ ἡμεῖς, ἅπερ αὐ ἐπαγγέλλεται ὁ Θεός, δεχώμεθα, καὶ [που] ἐσωτήρια ἢ τὰ γεώμετρα· κεφαλὴ ἐφ' ἡμῖν οὐκ ἔστι σωτηρία, ἀλλὰ τὸ στόμα ἀκόλαστα. ἔνθα μὲν γὰρ αἱ ὦσιν ἀναχάσεις, ὅταν τὰ σωτήρια γλύπται, σκαπάνη ὄντως· ἐφ' ἡμῖν δὲ τέκτονος. σὺ ζῶντα μὲν θλίψει εἶπον, σκληρὸν δὲ ἄνεσιν. πῶς συγχέομεν οὖν κεφαλὴν; τί τὰ ἄνω κάτω ποιοῦμεν; θλῖψιν, εἰπέ μοι, "ὅπου σὺ πτῶσις ἀμάρτης, καὶ θορυβῶν ἀφ' οὗτος; μὴ θορυβῶ. θορύβου γὰρ ἄξιον, εἰ σκῆψιν μέλλοις θλίβεσθαι. αὕτη γὰρ ἡ θλῖψις, ἀνέσεως αἰτία. Η ἀθάνατα αὕτη, φησὶν, οὐκ ἔστι τοῖς βαίνουσι. σκεύη ἡ θλῖψις, κόλασις· αὕτη παιδεία καὶ διόρθωσις. ἀγαθὸν ἔστιν ὁ πρῶτον κεφαλὴ. οὐκοῦν τῶ πυκτεύοντι χρεία. πολεμεῖ ὅστις μάχεται. οὐδεὶς σὺ πολέμου ζητεῖ λύσεσι, οὐδεὶς σὺ πολέμῳ ζητεῖ πυρῶν, οὐδεὶς ὑπὲρ χρημάτων μεμνᾶται, ὑπὲρ γυναικὸς οὐδεὶς φροντίζει· ἀλλ' εἷς ἕν ὁρᾷ μόνον, ὅπως ἀπελθόντος τὴν ἐμβροντᾶ. τοῦτο καὶ ἡμεῖς "ποιῶμεν· καὶ αἱ ἀπελθούσαι καὶ ἐπομένθωσαν μὴ "ἔρημαι, παύσονται ἡμῖν ὁ Θεὸς δώσει. τοῦτο μόνον ἡμῖν σπουδαζέσθω, πῶς ἀπελθούσης τοῦ μάχου· μᾶλλον δὲ οὐ τῆς ἡμετέρας ὃ τοιοῦτον σπουδῆς, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτός ὅστι ὃ πολύ. ἐν ἡμῖν σπουδαζέσθω, ὅπως ὑπομείνωμεν αὐτοῦ τὴν χάριν, ὅπως ἐλκύσωμεν τοῦτο ἐκεῖθεν τὸν ῥοπὴν ἐκείνου. Εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν, φησι; εἰ μόνον σπουδάζωμεν, ὅπως σοῦ ἡμῖν μὴ ἐχθρὸς ᾖ), ὅπως ἡμᾶς μὴ ἀπορραφῇ. οὐ δὲ θλίβεσθαι, κακὸν, ἀλλὰ δὲ ἁμαρτάνειν, κακόν. ἡ χαλεπὴ θλῖψις τοῦτο ἔστι, καὶ ὁ πυρὸν ἀφαιρουμένου· οὐ λέγω τὸ τῶν μέλλοντι, ἀλλὰ τὸ τῶ παρόντι. πῶς γὰρ οἴει ὃ στεναγμὸς ἡμῶν δάκνεσθαι; "ποίας βασάνου οὐκ ἔστι) χρεία; ἐὰν λάβωμεν μὴ ἀκριβείας ἐρωτῆσαι σοῦ τὸ τῆς κακοῖς ζωῆς, εἰ μηδέποτε εἰς εἶναι ἄρχονται τὴν οἰκείαν ἁμαρτημάτων, εἰ μὴ τιμέμενοι, εἰ μὴ διδάσκασιν,

εἰ

ΗΘΙΚΟΝ

Ιωαν ιε. ϛ.

Ρωμ. η. λα.

χ. ἀλλ' τὸ ἀκούειν ἔλαττον

χ. ἀλλὰ τὸ ἀκούειν

χ. πίστις

χ. ἡ εἰς πόλιν ϛ. ἡ εἰς ἀνομίαν;

χ. φροντίζομεν

χ. γίνεται

θεὶν, τᾶτο μόνοι ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι ἀπὸ τῆς ὄψεως τᾶ ἰδεῖν συνεξῆλθεν αὐτῷ· ὃ δ' πλέον τᾶτο παρέλιπεν ἀδιήγητον, ἀλλ' ὃ θαῦμα ἀποθανεῖν μᾶ ὃ καθικέσθαι αὐτὸν εἰς Χαρράς. ἐξελθὲ γὰρ τῆς συνηθείας σω. σὺ γὰρ θαυμάσιον ὅτι οὐκ εἰσὶν οὗτοι τᾶτα τᾶ Ἀβρααμ. ὡς; ἵνα σκῆψις πιθανὸν ἔχω, οὗτοι ἦ ἀπιθεῖς· μᾶλλον δ' ἐξ ὧν πεῖρ κεκλυόμενος, μανθάνομαι ὅτι σκῆψις μᾶν ἐστὶν πόθεν ὑπομένει, ὅτοι ἦ σὺ κεκρᾶσθαι δρέπονται, ἢ ὅτι πάντες ⓐ ταράσσουσι σὲ κακουχίαι.

4 Καὶ ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν εἰς Χαρράν, κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ⓜ πατέρα αὐτᾶ, μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην, εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε,

5 Καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδός.

Ὁρᾶ πῶς αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς διάγει. "οὐ γὰρ εἶπεν, δώσει· ἀλλ', οὐκ ἔδωκε, δηλῶν ὅτι πάντα πρὸ ἐκείνου, ⓒ οὐδὲν πρὸς αὐτόν. ἦλθε γὰρ ἡ συγγένειαν ἀφεὶς καὶ πατρίδα. τί οὖν οὐκ ἔδωκεν; "ὅτι τὸν τοῦ ἰδεῖν ἐτέρας γῆς, καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ. ὁρᾷς, ὅτι οὐχ ἁπλῶς πάλιν ⓜ λέγει διαλαμβάνων; οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ, φησι,

Καὶ ἐπηγγείλατο τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου.

Πάλιν ὁ δυνατὸν ἐντεῦθεν δίκαιον τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐξ ἀμαχάνων πάντα ποιῶν. τί γὰρ οἱ Περσῶν καὶ τοσοῦτον ἀπέχοντα, ἢ τὸν ἔφησε κύριον ὁ Παλαιστίνης ποιῆσαι. ἀλλ' ἰδοὺ δίδωσι τὰ ἐρημωθέντα. αὐτοῖς ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν, φησι, εἰδέναι ὃ πεῖσον αὐτὸν, ὡσεὶ πεῖσον ἀγγέλων. πόθεν ἡ χάρις τῷ Στεφάνῳ ἐπῆλθε; ἆρ' οὐκ ἀπὸ τῆς πίστεως; δῆλον ὅτι. ἐμαρτύρησε γὰρ αὐτῷ ἄνω ὅτι πλήρης πίστεως καὶ. ἔστι δὲ χάρις ἕξις, καὶ οὐκ ἐπιλύσει. διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος· Ὡμὴ χάρις a. Κορ. ιβ. θ.
δίδοταί, φησι, ἀσθένειαν· ἀλλοῦ λόγος σοφίας. σὺ γοῦν δεῖ μοι δεῖξαι ὅτι ἔστιν αὐτοῖς εἰς ἀπιστίαν θεῖναι, τῷ λέγειν, εἶδον ὃ πεῖσον αὐτὸν, ὡσεὶ πεῖσον ἀγγέλων· ὁ καὶ Βαρνάβας μαρτυρεῖται. ὅτι σὺ ἀπλάστους τὰ καὶ ἀπόνους μᾶλλον ἴσμεν ἢ αὐτοὺς μαζοῦσθαι, καὶ τούτῳ μᾶλλον ὑπεχρέωσε ὄντας. τότε ἐστὶν ἅλωσιν λόγους, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτὸν λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα. ὅτι μὲ τῶν ἀποστόλων ἔλεγεν, ὅτι τὸν δυάσασιν καταγγέλει, ⓒ ὅτι πολὺς ὄχλος ἐπῆρεν· σὺ γὰρ οὐ, ὅτι ἐθεραπεύοντο. ὦ τῆς αἰσίας, ὑφ' ὧν διηγεῖται ἔδη, ὑφ' τούτων ἐμέμφοντο· καὶ σὺ δὲ τῶν ἔργων κατοικοῦσι πεῖσοδόκων κατάσιν ἀφ' τῶν λόγων. ὅπερ καὶ ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἐποίουν, καὶ αὐτὸ εἰς λόγους αὐτοὺς ἐπέβαλλον. αἰτίασιν γὰρ αὐτοῦ ἁπλῶς ἠκούοντο, οὐδὲν ἔχοντες ἔγκλημα. καὶ ὅρα, οὐδὲ αὐτοὶ ⓐ διαζόντας ὧν τυγχάνουσιν (ἠλέγχοντο γὰρ αὖ) ἀλλ' ἁπλῶς ἐτέρους μαθητὰς ποιοῦνται, ἵνα μὴ δόξῃ ἐπιπορίας εἶναι ὁ πεῖγμα. ὃ αὖ γοῦν ἴδοι τις ἂν ⓒ ὅτι τοῦ Χριστοῦ. εἶδες τὸ κηρύγματος τὸν δυνάμει, καὶ πῶς οὐχὶ μαστιζομένων μόνον, ἀλλὰ ⓒ λιθαζομένων κρατεῖ, οὐδὲ εἰς διαστήσεσι ἀγωνίων, ἀλλὰ καὶ ἐλαυνομένων πάντοθεν; σὺ τοίνυν καὶ φυδομαρτυρουμένων αὐτὸν οὐ μόνον οὐκ ἐκφοβοῦσι, ἀλλ' οὐδὲ αἰτίας ἰσχύει, κεῖται σφόδρα αἰσχύνην τοῖς ὄντως. οὕτως αὐτοῦ κρεῖττον εἶλε, καὶ ταῦτα πολλὰ παρῄνουν· ἀπίθανα (ὡς καὶ ὅτι τοῦ Χριστοῦ) οἱ καὶ πάντα περὶς θάνατον ἕτοιμοι ⓜ αὐτὸν, ὡς λοιπὸν δῆλον γίνεσθαι πᾶσιν, ὅτι οὐκ ἰῶ ἀνθρώπων ἡ μάχη, ἀλλὰ Θεοῦ περὶς ἀνθρώπους. "σκόπει δὲ καὶ τί φασιν ⓐ συκοφάντης ψευδομάρτυρες κατὰ τοῦ Φοινίκης στόματος αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον· ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν καὶ ⓜ Θεόν. ὦ δυάσχημον πεῖγμα βλάσφημα [εἰς Θεόν,] καὶ οὐ φοβοῦμεθα· καὶ Μωϋσέως φοβούμεθα περὶσσοτέρως; Διὰ τοῦτο περίσκεται Μωϋσῆς, ὅτι τὰ τοῦ Θεοῦ οὐ σφόδρα αὐτοῖς ἐμέλησε, ⓒ νῦν καὶ κάτω Μωϋσέως μεμνῆσθαι· ὁ Μωϋσῆς, λέγοντες, ⓒ οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς, ὃ δυείπισεν τοῦ ὄχλου διερεθίζοντες. καίτοι πῶς ἂν θεσπὸς βλάσφημος ἂν περιεφέρετο; πῶς γὰρ καὶ οὕτω βλάσφημος σημεῖα ἐποίει καὶ τέρατα εἰς δόξαν λαοῦ; "Ἀλλὰ τοιοῦτον ἦ

βασκανία

χ. εἰπὲ ὅτι, δίκαιον δῆλον ὅτι ἐξ αὐτοῦ πρὸ αὐτῷ
χ. ἄμα
χ. ῥεῖ
χ φησι
χ ὁ Ἰδιωτ ὄντων
* ἢ πλεῖστοι
χ ὁ πολλοὶ συνεκρότησαν, ἢ μὴ εἰς ἐκκλησίαν ὡς μόνος, ἀλλὰ ἢ ὅπερι σάκκου· ἀλλ' ὁ ὄχλος ὁ ἅπαντες ἴσχ. ὡς ἐπεῖν πρὸ ἓν ἕ. πάντα μόνον αὐτοῦ ἐλάττω· ἡμεῖς ἀεικ.

δυναγκαζόμενος διδάσκειν· ὑπιχθρεῖ· καίτοι πάλιν ἀληθῆ τὰ σημεῖα εἰς φθόνον οὐ μόνον κινουῶται, ἀλλ' ἐπὶ καὶ λόγων σκοτίζει καὶ ἀφορήτους ἰῶ αὐτοῖς, ψευδομάρτυρας στησιῶσι. οὐκ ἐβάλοντο γὰρ ἁπλῶς ἀναιρῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ψήφῳ, ἵνα καὶ τιμὴν δόξαν αὐτῷ βλάψωσι, ἢ ἐκείνους ἀφέλητε ὑπὸ τούτους ἔρχονται, ὡς ταύτῃ καταπλήξαντες καὶ ἐκείνους· οἳ καὶ οὐκ εἶπον, ὅτι λαλεῖ, ἀλλ', Οὐ παύεται λαλῶν, Αὔξουσι τιμὴν κατηγορίαν.

12 Συνεκίνησάν τε τὸν πρεσβυτέριον καὶ τὸν γραμματέα, καὶ ὑπισάντες συνήρπασαν αὐτὸν, καὶ ἦγαγον εἰς τὸ συνέδριον,

13 Ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου, καὶ τοῦ νόμου. Οὐ παύεται, φησι, ὡς ἔργον αὐτὸν πονηρόν.

14 Ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη, ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. Ἰησοῦς, φησιν, ὁ Ναζωραῖος, καὶ ἀναιδίκιως, καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη. τοῦτο καὶ τοῦ Χριστοῦ κατηγορουῶτες ἔλεγον· Ὁ καταλύων τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. πολλὴ γὰρ ἰῶ αὐτοῖς βλασφημία φέρει τὸ τὸν ναὸν, ἀντὶ τοῦ μετοικεῖν βλασφημοῦντες, φέρει τὸ τὸ ὄνομα Μωϋσέως. καὶ ὅρα πῶς διπλῆν ἡ κατηγορία. καταλύσει, φησὶ, τὸν τόπον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη, καὶ ἑτέρα αἰτίαση· οὐ μόνον διπλῆν, ἀλλὰ καὶ πικρὰ καὶ ἀνυδύτων γέμουσα. Ματθ. κϛ. μδ. κ. τοῦτον

15 Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. Οὕτως ὀξεῖ καὶ ὁ ἐλάχιστον ὀργὴν βαθμὸν λάμπει. ἢ γὰρ, εἰπέ μοι, τῶν ἀποστόλων οὐκ ἔλαττον ἔχει; οὐχὶ σημεῖα εἰργάσατο οὐ πολλῷ ἐπιδείξατο τιμὴν παῤῥησίαν; εἶδον δὲ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου, φησί. τοῦτο ἄρα ἡ χάρις ἰῶ· τοῦτο δὲ ἡ δόξα Μωϋσέως ἰῶ. ὑπῆρχεν [δ] αὐτὸν δοκεῖ μοι ποιῆσαι ὁ Θεὸς, ἵνα ἐπὶ ἐμελλε πιὰ ἐρᾷν, ἵνα θύρας τῇ προσόψει καταπλήξῃ αὐτοῦ. ἔστι γὰρ, ἔστι γὰρ πρόσωπα χάριτος γέμοντα πνευματικῆς, ἐπέρασα τοῖς παθοῦσι, καὶ αἰδέσιμα τοῖς μισοῦσι· καὶ φοβερά. καὶ γὰρ ὡς αἰτίαν τοῦτο εἶπε, δι' ἣν ἰωάγριζε τῆς δημηγορίας αὐτοῦ. Ἦ δαὶ ὁ ἀρχιερεύς; Εἰ ἄρα, φησὶ, ταῦτα οὕτως ἔχει. ὁρᾷς πῶς μετ' ἐπιεικείας ἡ ἐρώτησις καὶ οὐδὲν τῶν φορτικῶν ἔχουσα; ἀπὸ τούτου καὶ αὐτὸς ἐπὶ προσωπείας ἀρχὴν τῶν ῥημάτων, καὶ φησιν· κ. τῆς ἐκ-φρᾶσεως

κβ΄. ζ. 2 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε· ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν. Εὐλόγως ἐκ τοῦ προοιμίου τιμᾷ δόξαν αὐτῶν αἴρει, ἃ καταβυάζει δι' ὧν φησιν αὐτοῖς, ὅτι τὸ θεῖον ὅτι ὁ ναὸς δῶρον αὐτῶν, οὐδὲ τὰ ἔθη, ἃ ὅτι οὐ προσέσονται τοῦ κηρύγματος, ἃ ὅτι ἐξ ἀμηχάνων αὐτὸ ὁ Θεὸς ποιῶ ἃ καταβυάζει. ἔρα οὖν ἐξ' τούτων ὑφαιρούμενος τιμὴν δημηγορίας καὶ ἀποδιχνύουσαν, ὅτι πολλῆς ἀπολαύσαντες αἰεὶ φιλοθεωρίας, τοῖς ἁγίοις βυαρτίοις ἐπεβάλοντο ἡμῖν, καὶ ὅτι ἀδυνάτοις ὑπιχθρεῦσι. ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τοῦ γένους σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω. Καὶ ναὸς οὐκ ἰῶ, καὶ θυσία οὐκ ἰῶ, ἃ θεία ὄψεως ἠξίωσε Ἀβραὰμ, καὶ πρόγονος Πέρσας εἶχε. καὶ ἡ ἀλλοτρία γῆ ἰῶ. καὶ πῶς ὑπὸ τοσούτου ἀρχόμενος, καὶ Θεὸν τῆς δόξης Θεὸν καλέσειν; ὑπῆρ οὖν ἀτιμίας ἐκ δόξης πεποίηκε· καὶ ἵνα διδάξῃ, ὅτι εἰ ἐκείνους ἐδόξασε, πολλῷ μᾶλλον αὐτοὺς. ἔρας πῶς αὐτὸν ἀπάγει τῶν σωματικῶν, καὶ ἀπὸ τούτου προσῆγεν, ὑπῆρ ἐκεῖ τούτου ὁ λόγος ἰῶ; ὁ Θεὸς τῆς δόξης. Εἰ δόξης Θεὸς, δῆλόν ἐστιν οὐ δόξαν τῆς ἄνω ἡμῶν δόξης, οὐδὲ τῆς ἀληθοῦς. αὐτὸς γὰρ ὄντως ἡ τῆς δόξης πηγή. μὴ [τοίνυν] νομίσητε ταύτῃ δοξάζειν αὐτόν. Καὶ πῶς, φησιν, ἡ γραφή τοῦτο λέγει περὶ τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ; ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς τὰ μὴ σφόδρα ἀναγκαῖα ἐκεῖθεν; ὃ μὲν γὰρ ἰῶ χρήσιμον μανθάνειν, χ. ὑμάχαν ἐστὶ καὶ ἄσυν. ἔρα γοῦν χ. πῶς ὁ γραφεὶς εἶπε, ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ Ἀβραὰμ ἠθέλησεν ἐξελθεῖν; ἐπεὶδὴ μακαρίσαι ὅτι ἀπὸ τῶν ὄψεως τοῦ Ἀβραὰμ ἐξῆλθε ἐκεῖνος ἐκ τῆς γῆς;

χ. ἢ ὦ, ὅπι μι. εἰ βουλὼ ὤμεν. Ἰδωμεν ᾗ καὶ οὗτος. εἰ κέτω ὡς εἰς δικαστήριον· συνεφαπτέτω· εἰ βούλει, καὶ τῶν ψυχῶν ἀφερέτω· καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ὑμᾶς μικρὸν πρὸ ἀξίαν ζητᾶ παθεῖν; τοῦδε μὲν οὖν αὐτὸ καὶ κεῖνο φησὶν. αὐτὸ μὲν οὖν τοῦδε καλὸν, ὃ μὴ κατ' ἀξίαν παθεῖν. ἀλλὰ τί; καὶ ἀξίαι ἔδει; ἄπτω τι πάλιν. φιλόσοφός τις τῶν ἔξωθεν, ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ δεῖνα ἀπέθανε, καὶ τις εἶπεν ἀστῷ τῶν μαθητῶν, οἴμοι, ὅτι ἀδίκως· ἐκεῖνος ὀπισθοφυὴς, ἀγαθός τι, ἔφη, δικαίως ἤθελες; ἢ Ἰωάννης ἦν ἀδίκως ἀπεθανε; τίνα οὖν μᾶλλον ἐλεεῖς, ⓦ δικαίως ἀποθανόντα, ἢ ⓦ οὐχ οὕτως; οὐχὶ τοῦτόν μὲ τοιαύτης, ἐκεῖνον δὲ καὶ θαυμάζεις; τί οὖν; ἠδίκηται αὖ, θεσπος, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς θανάτου κερδάνας μεγάλα, οὐ μόνον οὐδὲν βλαβείς. εἰ μὲν γὰρ ἀθανάτους ὤπτα θνητὸν ἑαυτὸν ἐποίει, ἴσως ἂν βλαβείην· εἰ δὲ θνητοὶ ὄντα, καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως μικρὸν ὕστεροι ⓦ θανάτου ἐκδέχεσθαι μέλλοντα, ἔασόν με ἐπ' μὴ δόξης τοῦτο ἐπαγαγεῖν, τί βλάβος; ἔσω ἡμῶν ἡ ψυχὴ ῥυθμιζομένη καλῶς, καὶ βλάβος οὐδὲν ἔσται ἔξωθεν. ἀλλ' οὐκ εἰ ἐν δόξῃ; καὶ τί τοῦτο; ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν χρημάτων ὅτι, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς δόξης. ἂν γὰρ ὦ μεγαλοφρεπὴς, οὐ δυσφορήσω οὐδενός· ἂν δὲ κενόδοξος; ὅσῳ ἂν ὀλιγτύχω, τοσούτῳ μείζονος δεήσομαι. Ταῦτα δὲ μάλιστα λαμπρὸς ἴσομαι, καὶ μείζονος ἀπολαύσομαι δόξης, εἰ καταφρονήσω δόξης. Ταῦτα οὖν εἰδότες, καὶ χάριν ἴσχωμεν τῷ ἑαυτῶν ἡμῖν χαρισαμένῳ ζωὴν Χριστῷ τῷ * Θεῷ ἡμῶν, ᾧ μετίωμεν αὐτῶν εἰς δόξαν αὐτοῦ· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα σὺν ᾧ ἀναρχῳ πατρὶ καὶ ᾧ ἁγίῳ αὐτοῦ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. πῶς ἢ ἀλλ' ἐν τῷ

Λογ. ε. 8. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΕ ΠΛΗΡΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ δυνάμεως, ἐποίει τέρατα ᾗ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

ΟΡᾶτε πῶς ἢ ἐν τοῖς ἐπαίνοις τῶν παρόντων, ᾗ τὰ πεπραγμένα εἶχεν. εἰ γὰρ ἦν ἡ χειροτονία κενὴ, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἐπαπαύσατο χάριν πλείονα. διὰ τοῦτο ἦν οὐκ ἐποίει σημεῖα, ἀλλ' ὅτε δῆλος γένοιτο· ἵνα δηλωθῇ, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ μόνη ἡ χάρις, ἀλλὰ δεῖ ἐν τῇ χειροτονίᾳ· ὥστε περιῆκεν πνεύματος ἐλθεῖν. εἰ δὲ ἦν διὰ τοῦτο πλήρης πνεύματος ἦσαν, δῆλον ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ λαοῦ. 9 Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς. Πάλιν διώκουσιν ⓦ προσχύσεως αὐτῶν λέγει, ἐν τῷ ὀργῇ. ὅρα ἐν τούτοις πολὺ τὸ πλῆθος· μᾶλλον δὲ ὡς ἔπεσε τῆς κατηγορίας τὸ σχῆμα. ὅτε γὰρ ἐκάλυσεν αὐτὸν Γαμαλιὴλ μικρὸν ὕστερον ἐκείνου ἐγκαλεῖ, ἐπὶ μὲν κατηγορίαν εἰσάγουσι.

Ἀνέστησαν δέ τινες, φησὶ, τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων ἐν Κυρηναίοις καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ 10 Καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ ἐν ᾧ ἐλάλει.

11 Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν ἐν ⓦ Θεόν. Ἵνα τὴν κατηγορίαν" αὐξήσωσι, τοῦ Θεοῦ, φησὶ, καὶ τοῦ Μωϋσέως λαλεῖ. Διὰ τοῦτο καὶ συνεζήτουν, ἵνα ἀναγκάσωσιν αὐτὸν τι εἰπεῖν. ὁ δὲ γνησιώτερον διελέγετο, ἐν τῷ παῦλαι ἴσως ἔλεγε" τὸν θεῖον νόμον" οὐκ ἔλεγε μὴ, ἠτίτετο δὲ. ἐπεὶ εἰ ἔλεγε φανερῶς, οὐκ ἔδει τοὺς ἀπολλυμένους ἄνδρας, οὐδὲ τὴν θυμομαχίαν. διαφορεῖ δὲ αἱ συναγωγαὶ πᾶσαι, Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων. ἀλλ' ἀ Κυρηναῖοι μὲν, οἱ ἐπέκεινα Ἀλεξανδρείας εἰσὶν, οἱ καὶ ἐκεῖ τὰ ἔθνη εἶχον συναγωγας· ἴσως δὲ καὶ ἐκεῖ ἦσαν, ἵνα μὴ ἀναγκάζωνται συνεχῶς ἀποδημεῖν· Λιβερτῖνοι δὲ, ⓦ Ῥωμαῖοι ἀπελεύθεροι οὕτω καλοῦνται. ὥσπερ δ' ὅπου ἐκεῖ πολλοὶ ξένοι, οὕτω καὶ συναγωγας εἶχον, ἵνα ἐκεῖ ⓦ νόμοι διαγινώσκεσθαι καὶ βίβλοι γίνεσθαι. " σὺ δέ μοι σκέψαι, πῶς καὶ οὗτοι ἀναγκαζόμενοι

χ. συνέτουσι. χ. τῶν νόμων. χ. Λιβ. ὅσοι ἦσαν οἱ ῥω. ἀπ' ὧν. χ. δὲ ἐκ αὐτὸν ἐ. ὅτι περὶ τὰ ἀπολλύμενοι, ἀλλ' ἀναγκαζόμενον.

θιωσος ὦ ῥήματι· ὁ ἀκούων, ἢ ὁ λέγων; ὁ μὲν γὰρ, καὶ σφόδρα σοφὸς ἦ, μᾶλλον δόξαν ἐλαύνει· ὁ δὲ, καὶ αἰσχιστος ἦ, ζηλοῦται φιλοσόφου. τίς αἴσχιστος, εἰπέ μοι· ὁ ἑτέρῳ προσφέρων τὰ οὐκ ὄντα, ἢ ὁ μηδὲν ὅλως κτησάμενος; εἰ γὰρ τὸ μηδὲν κτήσασθαι, φιλοσοφίας· τὸ μηδὲν κτήσεως πλήρεσθαι, πόσης ἀμοιβῆς; ἄπιστα λέγω· πιστὸς ὁ παρακαλῶν πρᾶγμα· τόπος τοῖς τὰ τοιαῦτα οἰκειδίζουσι καὶ βλασφημοῦσι τὸν πλησίον. ἀλλά τί; ἄτιμον ἡγῇ τὸν ἐξ ἀτίμων, καὶ εὐτελῆ καὶ ἐξ εὐτελῶν εἶπε; πάλιν εἰς ἑαυτὸν τὸ οἰκεῖος καθείπηφεν. ὁ μὲν γὰρ τίμιος φθονεῖται καὶ αἰδέσιμος· ὁ δὲ εὐτελὴς ὄντως. τὸ γὰρ τὰ τοιαῦτα εἰς ταύτην οἰκείους προσφέρειν, ἡμᾶς εὐτελεῖς λέγω, μικροὺς ὄντας ψυχῆς. ὁ δὲ μέγας καὶ θαυμαστὸς ἔσται, ἅτε οὐδὲν ἡγούμενος τοιοῦτον, ἀλλ' ὄντως ὑψηλείμενος, ὡς μὲν εἰ ἥκουεν, ὅτι ἔχει τὴν ἄλλων· ὑψηφέρη. ἀλλὰ μεῖζον καὶ ταῦτα ἄλλα ἐρῶ; οὐδὲν καὶ γελᾶν χρή. ὅταν γὰρ τὸ σωτηρίου μὴ βάλληται, οὐδὲ χαρὰν δεῖ ἔχει ὁ θυμός. εἰσὶ δὲ ἅπαντα ταῦτα ἐκ τοῦ μέσου πεπτωκότα ῥήματα, ἃ δεῖ ὄντως ἀλγεῖν χρή. ὅπερ γὰρ ἔμπροσθεν ἔλεγον, ἵνα ταῦτα ἔκαστος μαθήσεται, τοῦτο ἐστὶν ἑαυτὸν λοιδορεῖν ἄπιστον πᾶσι κατάστασιν, ἅτε οὐκ εἰδότα· συγκαθυβρίζειν τὰ τοῦ πλησίον κακὰ, καὶ ἑαυτὸν μᾶλλον ἥδεσθαι, ἢ ἕτερον, καὶ πολλὰ λυμαίνεσθαι προσέχοντα, τὰ εὐθύμως ἑαυτῷ φοβερὰ τοῦ μέλλοντος κέντρου. οὐ γὰρ οὕτω τοῦτον, ὡς ἐκεῖνον ἀπεγραφήσονται πάντες, ἅπερ ἐκκαθῦραι οὐκ ἰσχύω ἀπαμφιάσαντα. σὺ δὲ μηδὲν εἴπῃς ὦ σωσοιδᾶς, ἀγαθὸν σίγησον, εἰ βούλει τὴν λαμπρὰν δόξαν λαβεῖν. οὐ γὰρ μόνον ἀσεβεῖς τὰ λεχθέντα, οὐδὲ καλύπτῃς, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἐργάσῃ κακόν. οὐκοῦν ποιήσεις γὰρ καὶ σαυτοῦ τὸν ψόφον ἐκπεσθῆναι. ὁ δοῦλός σε κακῶς λέγει*; εἰπὲ σύ· εἰ πρώτα ἤδει, οὐκ ἂν τοσαῦτα εἶπε μόνα. ἐθαυμάσατε δὲ ἐφ' οἷς λέγηται ὃ λεχθέν; ἀλλὰ μιμεῖσθαι χρή. δεῖ γὰρ τοῦτο πρῶτα ὑμᾶς τὰ ἔξωθεν λεγόμενα σωφρονεῖν, οὐχ ὡς οὐκ ἐχόντων μοχθηρὰ τοιαῦτα τῶν γραφῶν, ἀλλ' ὡς μᾶλλον σωτήρια δυναμένων τούτων. ἐπεὶ καὶ ἡ γραφὴ οἶδε πολλοὺς σωφρονεῖν λέγειν, ὡς ὅταν λέγῃ· Οὐχὶ ὁ θεὸς ἐποίησε τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; ὁ δὲ προφήτης Ἱερεμίας τοῦτο τὸ ῥητὸν ἡμῖν προφέρων εἰς μέσον, τὸ πατρικὸν σοφὸν ἐπιδεικνύναι μὴ καταδέχεται. Εἶπον κακῶς καὶ Μωϋσέα καὶ Μωϋσῆν, καὶ τὴν κολοφῶνα αὐτοῦ ἀφύλακτον ἐξήνεγκαν, καὶ οὐδὲν ὅσον μαθεῖν τινας, οὐκ ἐκδικίας ἔτυχε, σπουδαζόμενον. ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς ὄντως· ἡμεῖς τοῦτο μάλιστα βουλόμεθα πρῶτα μαθεῖν, ὅτι οὐκ ἀπιμωρητὶ πρόκειται, μᾶλλον τίνος ἀπὸ γῆς πτέσθαι, οὐκ ἔνι μᾶλλον ἐξ εἰς συζῆσαι μέσους. τοὺς μαινομένους αὐτοὺς ἐκπέρων τοῦ μαθεῖν ἐλκύσης, μᾶλλον προξενεῖς· ἀλλ' ὃ οὐκ δοξιᾶς ἢ ἐξ ἀριστερᾶς, ἔσωσας θυμόν. ὁ πλήθων, αὐ μὲ ἔχει μὴ δεχόμενον, μᾶλλον ἐπαίρει· ἀλλ' ὃ εἴχηται, μᾶλλον σκληρεῖ· καὶ εἰς αὐτὸν ἡ πληγὴ καθίσταται. οὐ γὰρ οὕτως σκληρὸν τὸ δυνάμενον τὸ αὐταγωνιστοῦ αὐθέκτως παγκρατιάζειν εἰδώς, ὡς ἀνθέκτως ὑβριζόμενος, καὶ μὴ ἀνθυβρίζων. αἱμωδεῖς γὰρ ἔκφυος λοιπὸν ἄπιστον, καὶ καταγωνιθείς, προσῆτον μὲν σκληρὸς, δύτηρον δὲ τοῦ ἐρώτων ἀπήμων. καὶ προοίμια δὲ τῆς ὕβρεως, ἵνα δὲ ὁ τιμᾷ, ἑαυτὸν τιμᾷ· ἆρα καὶ ὁ ὑβρίζων, ἑαυτὸν ὑβρίζει. οὐδὲν ἡμᾶς ἀδικήσαι δυνήσεται, πάλιν ἐρῶ, ἐὰν μὴ ἡμεῖς ἑαυτοὺς· οὔτε πέπονθά μέ τις ἐργάσεται, ἐὰν μὴ ἐγὼ ἐμαυτόν. φέρε γὰρ, ὕστερον σκεψώμεθα. ἔστω μοι ψυχὴ πενιχρὰ, καὶ πάντες κεκτήσονται εἰς ἐμὰ χρήματα. τί τοῦτο; ἕως ἂν σκαιὸν μὴ μετεσκάληται, πάντα μάτην. ἔστω μοι ψυχὴ μιγάλη, καὶ πάντες λαμπρότατοι τὰ χρήματα. τί τοῦτο; ἕως ἂν σκαιὸν μὴ ποιήσῃς πενιχρὰν, οὐδὲν βλάβος. ἔστω μοι βίος ἀκέραιος, καὶ πάντες τὸν ἁμαρτίαν λειτήσονται εἰς ἐμοῦ. τί τοῦτο; καὶ γὰρ λέγουσι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ ἀδικοῦντα ταῦτα ψηφίζονται. πάλιν ἔστω μοι βίος καθαρὸς, καὶ πάντες τὸν ἁμαρτία λειτήσονται. καὶ τί τοῦτο; ἐν γὰρ τῷ σωτηρίου ἑαυτῶν καταγώσονται. οὐ γὰρ δὴ πεπτωκότα λέγουσι. ὥσπερ γὰρ τὰς βύβλους ὑ δεῖ προσέσθαι, οὕτως οὐδὲ τὰς κατηγορίας. καὶ τί λέγω ταῦτα; οὐδεὶς ἡμῖν ὀπίσω λῶσαί ποτε δυνήσεται, οὐδὲ κατηγορίας πὶ κακὸν ἀλῷ,

Ματθ. ε. μ. Ἱερ. λα. β. Λευϊτ. ιε.

χ. πίστις
χ. ἴσως
χ. σωσοιδᾶς
χ. τὸ διαστίζειν ὑπ. φοβερὸν
χ. ἀναφίλως
χ. φησι;
χ. κακηγορία
χ. κακηγ.

χ. μεγάλης

ἀλλὰ πνεύματος πλήρους καὶ σοφίας εἶπε· δηλαδή, ὅτι "μεγάλης φιλοσοφίας ἐστὶ φέρειν κατηγορίας χαλεπάς. πῶς γὰρ ὄφελος, ὅταν μὴ κλέπτῃ μέν, ἀπολλύῃ δὲ πάντα; ἢ θρασὺς ἦ, καὶ προξενῇ); ἢ ἐκ τούτου θαυμαστὸς ἐστὶ καὶ φίλτατος. διὸ καὶ αὐτὸ φησι· Καὶ εἰσελθόντες Πραξ. κα. π.
εἰς (ϰ) οἶκον φιλίσατε τὸν βαπτισθέντα ὄντες ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐμείναμεν πρὸς αὐτόν. ὁρᾷς οὐ-
δὲν δυσθεράπευτον δίκαιον ὄντα; καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα. ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰσῳκίζετο ὁ λαός. ὃ θαυμαστόν, ἔνθα ἐσφάγη ὁ Χριστὸς, ἐκεῖ ηὔξετο τὸ κήρυγμα. καὶ ἡ μέση οὐκ ἐκαυδαλίσθησαν λίθοι τῶν μαθητῶν, ὁρᾶτε τὸν μὲν ἀποστόλους μαστιζομένους, τὸν δὲ ἀπειλουμένους, ἄλλους δὲ πνεύματα πρεσβεύοντας, ἑτέρους [δὲ] χειρίζοντας· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ πανταχόθεν τῶν πίστευσάντων ὁ ἀριθμός. οὕτως
ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ Ἀνανίου συμβάντος ἐσωφρονίσθησαν, καὶ πλείων ὁ φόβος αὐτοῖς γέγονεν. ὅρα δέ μου τὸν ἐπαινέτην ὃ πλῆθος. μὴ τὸν σταυρωμὸν τότε ἐπῄνουν, ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ· σκόπει δὲ ἡ πόση φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. ὃς ἐκείνων [μὲν] τῶν ἀρχιερέων, τῶν ἐκ φόνου
ἐχλευαζόντων, τῶν τοιαῦτα βοώντων * καὶ λεγόντων, Ἄλλους ἔσωσε, ἑαυτὸν οὐ δύ- * Ματθ. κζ. μϛ.
ναται σῶσαι, ἐκ τούτων καλοῦ, φησὶν, ἐκείνου τὴν αἵρεσιν.

Αὐτῷ τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἑνωθῶμεν μιμηταί. ἐκεῖνος ἐδίξατο αὐλούς, καὶ οὐκ ἐχρήσατο. οὕτω ΗΘΙΚΟΝ
καὶ ἐμοὶ καὶ σοὶ ἐχθροὶ ἀμυνώμεθα, καὶ τὰ μυρία ἡμᾶς ἐργασάμενοι κρίνοι ἀφῶμεν. ὅπερ οὖν ἔχομεν ἀγαθὸν, αὐτοῖς πρόσχωμεν· μὴ πρὸς ἐκείνους ἀντιποιῶμεν αὐτοὺς ὑποποιοῦντες. εἰ γὰρ δεῖ παθεῖν κακῶς ἐκπλῆσαι δεῖ (ϰ) θυμοῦ αὐτῶν, πολλῷ μᾶλλον τῷ ὑποπῖπτοντι. τοῦτο γὰρ ἔλαττον ἐκείνου. οὐκ ἔστι γὰρ ἴσον ὑπὸ πεῖσαι ἐχθρὸν, καὶ μίζονα θέλησαι παθεῖν, ἢ βούλεσθαι. ἀπὸ τούτου καὶ
ἐπ' ἐκεῖνα ἥξομεν. τοῦτο ἀξίωμα τοῦ τῆς Χριστοῦ μαθητοῦ. ἐκαίρωσαι αὐτὸν ἐλθόντα ὑπὸ βίας τῇ αὐτοῦ, τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ἐμαστίξαμεν, ἐ μὴν τοῦτο εἰς τὸν αὐτὸν αὐτὸν ἀγαθὸν τοῖς μαθηταῖς πρέπον, ὁμοίως αὐτοῖς μεταδίδοσθαι τοῦ αὐτοῦ. μιμηταὶ γινώμεθα, ἀδελφοὶ, τοῦ Χριστοῦ. καὶ τοῦτο ἐστὶ μιμήσασθαι αὐτόν· τοῦτο ἴσον ποιεῖ τῷ Θεῷ· τοῦτο μεῖζον, οὐκ ἀνθρώπινόν ἐστιν. ἐχώμεθα τῆς ἐλεημοσύνης. αὕτη παιδαγωγὸς ἐστὶ καὶ διδάσκα-
λος ἐκείνης τῆς φιλοσοφίας ἐστίν. ὁ μαθὼν ἐλεῆσαι (ϰ) τὸν συμφορᾷ, μαθήσει) καὶ μὴ μνησικακεῖν· ὁ μαθὼν τοῦτο, καὶ ἐχθροὺς διεργάσεται δυνήσει). μάθωμεν καταπλάττεσθαι τοῖς τῶν πλησίον κακοῖς, καὶ μαθησόμεθα καὶ τὰ κακὰ αὐτῶν φέρειν. αὐτὸν ἐρωτήσωμεν (ϰ) καὶ κἂν ἡμᾶς διαπτύσῃ, εἰ μὴ καταγινώσκει ἑαυτοῦ, εἰ μὴ ἐθέλει φιλοσοφεῖν, εἰ μὴ θυμοῦ δεῖ πρὸς αὐτὸν εἶναί φησιν, εἰ μὴ μικροψυχίας, εἰ μὴ παλαιότητος· εἰ μὴ βούλεται τὴν ὑ-
βεζηλοῦσθαι εἶναι καὶ σιγᾶν τοῦτο, ἀλλὰ μὴ τὴν ὕβριν καὶ μανιώδη· εἰ μὴ θαυμάσεις ἀπόστασιν (ϰ) παθόντα. μὴ δὴ νομίσῃς, ὅτι τοῦτο ὑβριστὰς ποιεῖ. οὐδὲν οὕτως ὑβριστὰς ποιεῖ, ὡς τὸ ὑβρίζειν· οὐδὲν οὕτως αἰδεσίμους, ὡς τὸ ὑβριζομένους φέρειν. ὁ μὲν γάρ ἐστιν ὑβριστὴς, ὁ δὲ φιλόσοφος· καὶ ὁ μὲν διαθέσεως χείρων, ὁ δὲ ἀγγέλων ἴσος. καὶ τί γὰρ ἐλεφάντων ἢ τῶν ὑβριζόντων, καὶ οὗτος, εἰ βούλοιτο, δυνατὸς κατάρχειν
ἀμυνάσθαι· καὶ ἄλλως δέ, καὶ ἐλεφάντων μᾶλλον πάντων οὗτος, ὀκνηρὸς δὲ μισεῖται. τί οὖν; οὐκ ἐστιν ὅπου [ἀρὰ] πολλῷ βελτίων ἔσται οὗτος; τῷ μὲν γὰρ ὡς μαινομένῳ, τούτῳ δὲ ὡσεὶ σωφρονοῦντι ἔξεστιν ἀπόντος. ὅταν οὖν" κακηγορῆσαί τινα κατά τινος διανοῆται, εἶπε πρὸς αὐτὸν· ἡ διάνοιά σου εἶπε μοι κακῶς· διόδια γὰρ μή πως οὐκ" ἔπη τοιαῦτα. μᾶλλον καὶ ἀφρονίᾳ μὴ εἴπῃς, "ἀλλὰ μηδὲ πρὸς ἄλλον· μὴ συντυχὴς κρῖνε τὸν
τοῦ Θεοῦ. ἂν" ἴδῃς κοκκᾶς ἀκυόντα, ἄμυνον· εἰπέ, τὰ πάθη ὀξύ τὰ ῥήματα, οὐ τὸ ἀνδρός· εἰπέ, τῆς ὀργῆς, οὐ τὸ φίλου· τὰς μανίας, οὐ τὰς ψυχάς. ταῦτα λογιζώμεθα ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἁμαρτημάτων. μὴ τοιαύτης αἰκαφθείσης ὁ πῦρ, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο κἀκεῖνο μὴ προξενήσῃς τὸ θηρίον, ἀλλὰ μηδὲ προξενηθῆναι συγχωρήσῃς. οὐκ ἔστι γὰρ κύριος εἰ κἀκεῖνος, οὐ τὸ φλὸξ ἀκαφθῇ. τί γὰρ εἶπεν; ἀμύνεσθε μᾶλλον; πῶς οὖν, εἰπέ μοι, ἐκ θυ-

θυμοῦ

δεικνύουσι τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἔλιπεν ἐκεῖνος, καὶ ἐδεῖ ἡμᾶς θαυμάζειν, καὶ οὐ ταῦτα τὰ χρείαν ἐδήλωσαν· ἀλλ' ὅτι πρότερον ἐποίησαν, ἀλλὰ παρείμενον ἡμᾶς θαυμάζειν Ⓜ χρυσοῦν, ὅτι μὲν ἐκεῖνος ἐπὶ πολὺ τοῦτο συμβαῖνον. καὶ ὅρα, τὰ κρίσιν αὐτοῖς ἐπιτρέπουσι, καὶ τοῦ πάσιν ἀρέσκειν καὶ ὑπὸ πάντων μαρτυρούμενοι σκώπτουσι προσβάλλοντας. καὶ σφόδρα αὐτὴ ἡ κρίσις καλή. Εἰ ἐπὶ προσβάλλονται, οὐκέτι δοκοῦσι, πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, μαρτυρούμενοι ἀπὸ τοῦ βίου. ὅτι μὲν οὖν Ⓜ Ματθίαν ἐδεῖ προσβαλεῖν, Δῆλον, ἔλεγεν, ὃν συνελθόντων ἡμῖν ἁπάντων τὸν πάντα χρόνον· σὺ δὲ οὐκ ἦσθα. οὐ γὰρ τοιοῦτοι ἐκεῖνοι ὅσοι προσβάλλονται. ἀλλ' ἐκεῖ καὶ οὐ κλῆρος αὐτοὺς ἐπέτρεψαν· οὔτε πάλιν, δυνάμεθα αὐτοὶ σκληρὸν πνεῦμα κινοῦμεν, τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν πολλῶν μαρτυρίας ὁ δεκτὸς μᾶλλον ἴσως. Ὁ μὲν δὴ ἀριθμὸς ἦν ὁ τῶν ἑκατὸν εἴκοσι, ἡ δὲ χάρις ἐπεσκίασεν, ἡ δὲ σὺν χερὶ τοιαύτη, αὐτῶν ἐκεῖνος· ὁ δὲ ἐλέσθαι τοὺς ἄνδρας, σκοποὺς ἐπιτρέπουσιν, ἵνα μὴ δίξωσιν αὐτοὶ χειρίζειν. ἐπεὶ ἡ ὁ Θεὸς Μωϋσῆ ἐπιτρέπων ἐλέσθαι πρεσβυτέρους, οὓς οἶδε. ἡ γὰρ σοφίας πολλῆς ἦν ἐν ταῖς τοιαύταις οἰκονομίαις. μὴ γὰρ δὴ τομίσητε, ὅτι λόγου οὐκ ἐγκεχείρισται, ὅτι οὐ χρείαν ἔχει σοφίας ὁ τοιοῦτος. χρείαν γὰρ ἐκ πολλῆς. ἡμεῖς δέ, φησι, τῇ προσευχῇ ἡ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. πάλιν ἐκ ἀρχόμενοι ἡ τελευταῖοι ἀποδεικνῦται. προσκαρτερήσομεν, φησιν. οὕτω γὰρ ἔδει, οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ προσκαρτερῆσαι ἡ ἥρεσε, φησιν, ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους. ἡ τοῦτο τῆς αὐτῶν σοφίας ἄξιον. πρῶτος ἐπῆνεσαι ὃ λεγόμενον· οὗτος ἐκ τούτου δῆλον ὅτι ἀφορίσαι αὐτοὺς τοῦ πλήθους, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν, οὐχ Ⓐ ἀποστολοι ἄγουσιν. ὅρα πῶς οὐκ ἔστι παρεπὸς ὁ συγγραφεύς. οὐ γὰρ λέγει πως, ἀλλ' ἁπλῶς ὅτι ἐχειροτονήθησαν δηλονότι προσευχῆς. τοῦτο γὰρ ἡ χειροτονία ὅστιν. ἡ χεὶρ ὑπάρχει τοῦ αἴροντος· ὃ δὴ καὶ ὁ Θεὸς ἐργάζεται, καὶ ἡ αὐτοῦ χεὶρ ὅστιν ἡ ἀποτομωτέρα τῆς κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου, ἕως ὡς δεῖ χειροτονῆται. καὶ ἐ λόγος, φησί, τοῦ Θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν. οὐχ ἁπλῶς εἶπε τοῦτο· ἀλλ' ἵνα δίξῃ ὅσον τῆς ἐλεημοσύνης ἡ ἰσχὺς ἡ τῆς διακονίας. ἡ μέλλει λοιπὸν διηγεῖσθαι τὰ κατὰ Στέφανον· δεῖ ἡμᾶς αἰτίας αὐτῶν προτίθησι. ἡ πολλοί, φησι, τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει. ὅτι γὰρ ἔδοξε Ⓜ ἀρχοντα δὲ διδάσκαλον τοῦτο ἀποφαίνων, ἀπὸ τῶν ἔργων λοιπὸν τοῦ πρόσθεν ἐλήμβανον. ἡ θαυμάσας ἄξιον, πῶς οὐκ ἐχέθη ὁ πλῆθος ἐν τῇ αἱρέσει τῶν ἀνδρῶν· πῶς οὐκ ἀπεδοκιμάσθησαν· ὑπὸ αὐτῶν Ⓐ ἀποστολοι. οἵοι οὖν ἄρα ἄξιοι ἦσαν οὗτοι, ἡ ποίαν ἐδέξαντο χειροτονίαν, αἰσχυνόμενοι μαθεῖν. ἆρα τοῦ τῶν ἀγαθῶν; ἡ μὲν τοῦτο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἔστι· ἀλλὰ τῶν πρεσβυτέρων ὅστιν ἡ οἰκονομία· καίτοι οὐδέπω οὐδεὶς ἐπίσκοπος ἦν, ἀλλ' Ⓐ ἀποστολοι μόνοι. ὅθεν οὔτε ἀγαθῶν, οὔτε πρεσβυτέρων οἷμαι τὸ ὄνομα ἔδει δῆλον ἡ Φαισεφί· ἀλλὰ πῶς ἐκ τούτου ἐχειροτονήθησαν. ἡ οὐχ ἁπλῶς ἐσχεδιάσθησαν, ἀλλ' ἐβουλεύσαντο αὐτοῖς δυνηθῆναι ἡδέως δοῦναι. ὅρα δέ μοι, ἐκ ἐπὶ ἀνδρῶν ἰδίοις ἐκ τούτου, τοσοῦτα ἴσως ἐπέρρει χρήματα, τοσούτων χηρῶν πλῆθος ἦν. ἆρα οὐχ ἁπλῶς αἱ θύραι ἠνέῳντο, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς σχολῆς· ἡ τοῦτο, ὥσπερ ὃ κήρυγμα, οὕτως ἐνοῦτο. τὰ γὰρ πλείω τοιαῦτα ἦν. οὕτω τὰ πνευματικὰ ἐπιλείπειτο· οὕτω ἡ [τοῖς] ἀποδημίας ἐστέλλοντο· οὕτως ἐσχεδιάσθησαν οὗτοι Ⓜ λόγου. ἡ οὐ λέγει, οὐδὲ ἐπαίρει αὐτούς· ἀλλ' ὅτι ὃ δεῖν ἀφθῆναι ἔργοις, οὐκ ἀρεστόν. οὗτος ἦσαν ἀπὸ Μωϋσέως παιδαγωγούντες μὴ πάντα αὐτοὶ μεταχειρίζειν. Διὰ τοῦτο ἡ ὁ Παῦλος, Μόνον τῶν πόλεων, φησι, ἵνα μνημονεύωμεν. πῶς οὖν ἡ προσῆλθον τότε; ἐνήστευον, προσκαρτέρουν θύραι. τοῦτο ἡ ἦν γίνεσθαι ἔδει. οὐχ ἁπλῶς οἱ πνευματικοί, ἀλλὰ

Πραξ. α. 15.

Λευϊτ. 8.

Τιμ. β. 1.

χαιρῶ τῷ κρίσει ἐπιτρέψω. διὸ καὶ μᾶλλον ἐπαίθησαν. καὶ οὐκ ἔπεισεν, πῶς εἰκός, φησίν, ἐμὲ στῆσαι; τῇ μὲν ἀναμφισβητήτῳ δικαιολογίᾳ ἀπολέλυτο· οὐκ εἶχον δὲ ὅμως ὃ Ⓜ θυμοῦ ἐπλήρωσαν Ⓜ οἰκεῖον. ἄλλως δέ, καὶ πάλιν ταύτῃ φοβούμενοι προσεδόκησαν. καὶ τῷ μὴ παρεῖναι δὲ αὐτῶν ταῦτα λέγει, ἐπαισχύνεσθαι μᾶλλον αὐτοὺς· καὶ ἡ γλυκύτης δὲ τῶν λόγων, καὶ ὁ δίκαιον τῶν λεγομένων ἔπεισε. μόνον γὰρ οὐκ ἐκήρυττε καὶ σὺν τοῖς ἀναγγέλλει. πείθητε, φησίν, ὅτι οὐκ ἰσχύσατε καταλῦσαι. διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε; ὕστερον μέγα τὸ κήρυγμα, ὅτι καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἡ μαρτυρία. ἐκεῖ πεντακισχίλιοι, καὶ ἐκεῖ πεντακόσιοι μόνοι, ἐνταῦθα μυριάδες ἱκανὰς ἔχλησε· διὸ καὶ δύο λέγει ἐστῆναι Ⓜ προφήτας. μὴ δύο ὑμᾶς ποιείτω ὁ πλῆθος ὁ προσγινόμενον. ἐκεῖ γὰρ ἡ ἐξ αἰθέρος τοῦτο ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται. εἶχε δὲ Αἰγύπτιοι εἰπεῖν ἕτερον· ἀλλὰ προφητῶν λοιπὸν ἦν ὁ λόγος αὐτῶν. εἶδες πῶς τῷ φοβερῷ Ⓜ λόγῳ κατέκλεισε; διὸ καὶ οὐκ ἀποφαίνεται, ἵνα μὴ δόξῃ ὑπὲρ αὐτῶν λέγειν· ἀλλ' ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἑκάστως συλλογίζεται. οὐκ ἐπλημμύρησε, φησίν, ἀποφώλασθαι, ὅτι οὐκ αἱ θέρμαι εἰσὶν, οὐδὲ ὅτι οὐκ Θεοῦ. ὅπερ, εἰ εἶπεν, ὅτι οὐκ Θεοῦ, ἀπέλεγον ἂν· εἰ δὲ ἐξ αἰθέρος, προχεῖρον πάλιν εἰς τὸ ἐπιφωνῆσαι ἔσεσθαι. διὰ τοῦτο αὐτοῦ ἀφεῖται τὸ τέλος κινδυνεῦσαι, εἰπών, ἀπόστητε. Ⓜ ὃ ἀπιστοῦσι πάλιν, εἰδότες μὲν ὅτι οὐδὲν ἀνύουσι, ποιοῦντες δὲ αὐτῶν. τοιοῦτον γὰρ ἡ κακία· ἀδυνάτους πολλάκις ὑπέχρεξε. μὴ δὲ τὸν τοῦ ἀθέου Ἰούδαν. ταῦτα δὲ τοῖς τῶν Ἰωσίου βιβλίοις ἐγκύψατε, μαθήσεσθε ἀκριβέστερον. ἐκεῖνος γὰρ τοῦ τούτων ἱερείας στωπᾶται ἀκριβῶς ἱστορῶν. εἶδες πλείονι ἐπλημμύρησεν εἰς ὀφθαλμούς, ὅτι οὐκ Θεοῦ, ὅτι λοιπὸν ἀπὸ τῶν πραγμάτων τοῦ πίστιν ἔλαβεν; οὕτως πολλὴ ἡ ῥᾳδιουργία πολὺ δὲ ἀσθενέστερον ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ, φησί, διὰ τοὺς ἀποστόλους, διέρχεται ἀπιστοῦσι αὐτούς. ἠδίσθησαν τοῦ δόξαν τῶν ἀνδρῶν. διὸ καὶ τῶν ἀνελεῖν μὲν τοὺς ἀποστόλους ἀφίσανται, μαστίζοντες δὲ μόνον αὐτοὺς ἀπολύουσιν. Ⓜ μὴ οὖν ἐπιτρέπωμεν χαίρεσθαι ἀπὸ προσώπου τῶν συνεδρίου, ὅτι γὰρ τῶν ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ κατηξιώθησαν ἀπὸ μαθητείας. πόσων σημείων τοῦτο οὐ θαυμασιώτερον; οὐδαμοῦ γέγονεν ἐπὶ τῶν παλαιῶν τοῦτο. ἐπὶ γὰρ Ἰερεμίας ἐμαστίζοντο διὰ Ⓜ λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Ἠλίᾳ ἀπέλιπεν, καὶ τοῖς ἄλλοις. ἀλλ' ἐνταῦθα γὰρ ἀπὸ τούτου, οὐκ ἀπὸ τῶν σημείων μόνον τὸ δυνάμιν ἐπεδείκνυτο τοῦ Θεοῦ. οὐκ εἶπεν, ὅτι οὐκ ἤλεγξα, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀληθοῦς ἔχαιρον. πόθεν δῆλον; ἐκ τῆς μὴ ταῦτα παῤῥησίας. ὥστε ἐκεῖνοι μὲν καὶ μὴ ταῖς πληγαῖς κηρύττοντες. διὸ καὶ τοῦτο δηλοῖ, ἐν ᾧ ἱερῷ, φησί, καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν Χριστόν. ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις. ποίαις ἡμέραις; ὅτε ταῦτα ἐγίνετο, ὅτε μάστιγες, ὅτε ἀπειλαί, ὅτε ἐπληθύνοντο Ⓜ μαθηταί, τότε χαλεπώτερον ἦν. ἀπὸ τοῦ πλήθους ἦν τὸ θάρσος· σκοπεῖν. οὐκοῦν ἐστὶν ἀκριβείᾳ ἐν πλήθει. καὶ πολὺς ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουε τῇ πίστει. τοῦτο ἀπιστοῦμεν ἐστὶ καὶ διακωλύτως, ὅτι ἀφ' ὧν ὁ Χριστὸς θανάτου ἐσκυλεύθη, πολλοὶ ἀπὸ τούτων πιστεύουσιν· ἐλήλυθε, φησί, χαλεπώτερος τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθαρρύνοντο ἐν τῇ σχέσει τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. ἆρα καθημερινὴ ἦν ἡ διακονία ἐν ταῖς χήραις. καὶ ὅρα πῶς καὶ τοῦτ' ἐκκλησίαν καλεῖ, καὶ οὐδαμοῦ χώρας ἐλεημοσύνην, ἅμα καὶ τοῦ "δίδοσθαι, καὶ τοῦ" λαμβάνοντας ἀπὸ τούτου ἐπαίρων. τοῦτο οὐ κακίας ἦν, ἀλλὰ τοῦ πλήθους ἴσως ῥᾳθυμία. διὸ τοῦτο [καὶ] προσῆκεν αὐτοὺς εἰς μέσον (ἐμερίζοντο γὰρ κακῶς) ἵνα ταχέως καὶ διορθωθῇ. ὁρᾷς πῶς ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ κακὰ οὐχὶ ἔξωθεν μόνον ἦν, ἀλλὰ καὶ ἔσωθεν; σὺ δὲ μὴ τοῦτο μόνον ἴδῃς, ὅτι διορθώθη, ἀλλ' ὅτι μέγα κακὸν ἦν. ὁρᾷς δὲ ἔξω ἀπαδιχόμενα τὰ ἔσω; ὑπισχνοῦμαι σοί, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν ἐκλεκτούς. οὐκ οἰκείας γνώμης προκρίσεσι, ἀλλὰ [προκρίσεσι] ἀποληψεσθαι δὲ πλήθει. ὥστε δὲ τῶν γίνεσθαι ἴδῃ. οὐκ ἔστι, φησίν, ἄρχειν καταλιπόντας ἡμᾶς Ⓜ λόγου τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις. προσῆκον δὲ ἦν ἄτοπον ἡγήσατο, ὡς οὐκ οἰκεῖα μὲν * ἀπούσης ἀμφοτέρα γίνεσθαι· ἐπὶ δὲ ὅπου Ⓜ Ματθίας χειροτονηθεὶς ἔμεινεν, προσῆκον τὸ χρεῖαν

χ. ὃ ὁ Ἰάσονος ἀκριβῶς ἱστορεῖ,

Ἱερεμ. κζ. ιε. γ. Βασ. ιθ. β.

χ. ἐγίνετο χ. ἐφύετο χ. ἐπήχθη

χ. πεποιῶντας χ. πάσχοντας

* al. αὐτῶν

41 Οἱ μὲν οὖν, φησι, ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι·

42 Πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν Χριστόν.

χξδ. τ. 1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. Οὐκ ἐν οἰκείαις πᾶσιν λέγει ταῖς ἡμέραις· ἀλλ' ἐπὶ συνηθείᾳ τοιαύτῃ ὄσῃ τῇ γραφῇ, καὶ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν ὡς ἐφεξῆς γενόμενα λέγει, οὗτο δὲ πᾶσιν εἴπεν. Ἑλληνιστὰς δὲ οἱμαι καλῶ, τοὺς Ἑλληνικοῖς φθεγγομένους. ὅπερ γὰρ Ἑλληνιστὶ διελέγοντο [Ἑβραῖοι ὄντες.] ἰδιόν ἄλλος πάθασμός· μᾶλλον εἶδος διαστρεφομένου. ὅσα καὶ ἔξωθεν, καὶ ἔσωθεν τοῦ πολέμους θυμὸς ὀργῆς.

2 Προσκαλεσάμενοι δὲ, φησι, τὸ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· οὐκ ἀρεστόν ἐστι καταλιπόντας ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις. Καλῶς. τῶν γὰρ ἀναγκαίων τὰ ἀναγκαιότερα προτιμότερα. ὅσα γὰρ καθ' ἑαυτὰ ἀναγκαῖα, τὰ μὲν ἀναγκαιότερα ποιοῦνται, καὶ τὸν κηρύγματος οὐκ ἀμοιροῦσι. ὡς ἀδιάφορα μὲν ἦν ἐκεῖνα ἔσται· διὸ καὶ προσκείσονται.

3 Ἐπισκέψασθε οὖν, φησι, ἀδελφοὶ, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης·

4 Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν.

5 Καὶ ἤρεσε ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους. καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου. Ἆρα καὶ ἐκεῖνοι πλήρεις πίστεως ἦσαν, ὃς καὶ ἐξελέξαντο, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ ᾖσιν, οἷα ἐπὶ Ἰούδα, οἷα ὅτε Ἀνανίας καὶ Σαπφείρας.

Καὶ Φίλιππον, φησι, καὶ Πρόχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα,

6 Οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ προσευξάμενοι, ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουε τῇ πίστει.

Ἀλλ' ἴδωμεν αὖθις τὰ Εἰρημένα. ἄνδρες Ἰσραηλῖται προσέχετε ἑαυτοῖς· ἔστι δὲ μοι Γαμαλιήλου ἐνθυμῆσαι τοῦ μετὰ βραχείας διαλείψεως δὲ βραχέα διεξιόντος πρὸς αὐτοὺς, καὶ λέγοντα παλαιὰ δικήματα κατὰ τοῦτο ἔχοντα, ἀλλὰ νεώτερα, ἃ μάλιστα πρὸς πίστιν ἔστιν ἰσχυρά. "Εἰ δὲ μετ' ὀλίγων λέγων· πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν, μοιονυχὶ δηλαδή, ὡς οὐ πρὸ πολλοῦ. Εἰ μὲν οὖν εὐθέως εἶπεν, ἄφετε τοὺς ἄνδρας, καὶ αὐτὸς ἔδυξεν ὕποπτος εἶ, καὶ ὁ λόγος ὅτου οὐκ ἰσχυρός· μὴ δὲ" τῶν παραδειγμάτων τῶν οἰκείων ἰσχὺν ἐλαμβάνομεν. Διὰ τοῦτο οὐδὲ εἷς μέμνηται, ἀλλὰ καὶ δεύτερος, καίτοι εἶχεν εἰπεῖν καὶ τέταρτον, ἐκ προσώπου καὶ καλῶς λέγοντα δικαίως, καὶ ἐκείνους ἀπάγων τῆς φονικῆς προαιρέσεως. Ἀπέστη, φησι, λαὸς ὀπίσω τοῦ Θευδᾶ. ὅσα καὶ ὁ τῆς Αἰγυπτίας ὑπὲρ τοῦ μὴ μάχεσθαι λέγει, ἀλλὰ σιωπᾶν μᾶλλον πρὸς πίστιν, ὅτι ἐκείνων μὴ δυνατὸν μένειν). καὶ πάντες, φησὶ, "ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διεσκορπίσθησαν. τοῦτο λέγων, οὐδεὶς εἰς Χριστὸν βλασφημεῖ· ἀλλ' ὁ βούλεται μάλιστα κατορθοῖ. ἐὰν ᾖ, φησι, ἐξ ἀνθρώπων, καταλυθήσεται). ὁ δὲ Θεὸς συμμαχίζεσθαί μοι οὐδὲν δεῖ· ὁ λέγων· οὐκοῦν ἐπεὶ οὐ κατελύθη, οὐκ ἔστιν ἀνθρώπινον. μήποτε ἡ θεομαχία εὑρεθῇ τό. τοῦτο εἶπεν, ὡς ἀδυνάτου ἢ ἀσυμφόρου καταφάσκων ἀλλοῖς. Εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστι, οὐ δυνήσεσθε. οὐκ εἶπεν, ἐὰν ᾖ Θεὸς ὁ Χριστὸς (τὸ γὰρ ἔργον τοῦτο ἐδήλου) οὐδ' ἀπεφήνατο οὕτως ὅτι ἀνθρώπινόν ἐστι, οὔτε ἔτι θεῖον· ἀλλὰ τῷ μέλλοντι

χ. ὧν
χ. δὲ τῶν ἡ αὐτὸ ἐνίζατο λέγων·
χ. τὸ παραδείγματα
χ. εἰς.

χαίρῳ

ζωοποιῶν οἶα πέπονθε; Σατανικὴ γάρ ἐστιν ὅτι πυρὶς τὸ ὁμοιοῦσθαι. Ἀφορίζωμεν τοίνυν τὰ χρήματα, καὶ εὐθυμίαν" καταπίσωμεν ἑαυτόν" πάσης φυλακῆς. ἀπαλλαγῶμεν τῆς Σατανικῆς παγίδος· φοβηθῶμεν τὸν ἀπόλλω τὸν διαποντικόν· Εἰς σωφροσύνην ἀφίσιν ἑαυτὸς ἐμβάλωμεν· ἵνα ὁδῷ πορευόμενοι, καὶ ζῶντες, καὶ τὰς λοιπὰς ἀποτάξεις καταρτίσαντες, τῆς ἐπηγγελμένης ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν· τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. τὰς ἐντολὰς. χ. πάσης ἀποτάξεως ἀπαλλαγῶμεν καὶ

Λογ. ιδ'. 34 ΑΝΑΣΤΑΣ ΔΕ ΤΙΣ ΕΝ ΤΩ ΣΥΝΕΔΡΙΩ
Φαρισαῖος, ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος, τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχύ τι" τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι.

χ. τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι

ΟΥτος ὁ Γαμαλιὴλ Παύλου διδάσκαλος ἦν. καὶ θαυμάσαι ἄξιον πῶς καὶ τοιοῦτος κείμενος ἔχων, καὶ νομοδιδάσκαλος ὤν, οὐδέπω ὑπὸς θυσιν. Οὐκ ἔστι γὰρ αὐτοῦ μίσος μετὰ τοσαῦτα διὰ ὅλου. καὶ δῆλον ἐκ τῶν ῥημάτων αὐτοῦ [διὸ καὶ συμβουλεύω]. ἐκέλευσεν γάρ, φησι, ἔξω βραχύ τι τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι. ὅσα τῶν στενώσεων τῆς δημηγορίας, καὶ πῶς αὐτοὺς θᾶττον εἰς φόβον ἐνέβαλεν. ὥστε μὴ ἀποπλῆξαι θέλων αὐτοὺς ὡς πρὸς ἐκείνων φθονούντα, ὡς περὶ ὁμογνώμονας ἀφαλίζεται, καὶ οὐ πολλῇ τῇ σφοδρότητι πέχρηται, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τοῦ θυμοῦ μᾶλλον ἄτω φησίν·

35 Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τούτων τί μέλλετε πράσσειν. Μὴ ἁπλῶς, φησι, μηδὲ ὡς ἔτυχε, φέρεσθε.

36 Πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ᾧ προσεκολλήθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίων, ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν, καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. Ἀπὸ τούτων οὖν τῶν ῥημάτων αὐτὸν σωφρονίζει, καὶ πλείονας ἀπειλήσαντα ὕστερον τίθησι, τοὺς μὴ θέλοντας αὐτόν. προσέχετε οὖν τοῖς τὰ τοιαῦτα δογματίζουσι λέγει, προσέχετε ἑαυτοῖς. ὅπερ ἐνδείκνυται, ἀπὸ φαύλου λέγων· καὶ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων.

37 Μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησεν ἱκανὸν λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν.

38 Καὶ τανῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἐάσατε αὐτούς· ὅτι, ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται·

39 Εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτό. Ὥσπερ ἔλεγεν· μάταιοί ἐστε, καὶ ἐὰν ἐξ ἑαυτῶν καὶ οὗτοι στενώσητε, οὐδὲν κωλύσει καὶ αὐτοὺς καταλυθῆναι.

Μήποτε, φησι, καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. Καὶ διὰ τὸ ἀδυνάτου, καὶ διὰ τὸ ἀσυμφόρου ἀπέστησε αὐτούς. οὐκ εἶπε δὲ ὑπὸ τίνος διῃρέθησαν, ἀλλ' ἁπλῶς ὅτι διελύθησαν καὶ διεῤῥύη αὐτῶν τὸ σύστημα. Εἰ μὲν γὰρ ἀνθρώπινον τὸ ἔργον," οὐδὲν δεινὸν πράγματος ὑμῖν· Εἰ δὲ θεῖόν ἐστιν, οὐδὲ μὴν πράγματος δυνήσεσθε ἀσθενήσατε. Ὅπερ γοῦν καὶ ὁ λόγος στενωτὸς ἔδοξεν, ὅτι καὶ ἐπείθοντο, ὥστε μὴ διελθεῖν αὐτούς, ἀλλὰ μεσίτας μένειν.

χ. τὸ δὲ ἀσυμφόρου. χ. ἀπέστησε δὲ λόγος· πῶς ἐπείθ-

40 Ἐπείθοντο γὰρ αὐτῷ, φησι, καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους, δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ὅλως τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν αὐτούς. Ὅσα μὴ πόσα μεσίζονται θαύματα. καὶ ὅμως πάλιν ἡ διδασκαλία ἐπετήδευεν. καὶ γὰρ καὶ ἐν οἴκοις, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ἐδίδασκον.

πολλὴν πενίαν. Δῆλα δὲ πάντα μηδεὶς βιαζέσθω, μηδὲ συκοφαντείτω· ἀρ' οὐδεὶς ἔστιν ὁ ἀσφαλεστέρῳ χωρίῳ πιστεύσει; πόσοις δὲ πρᾶγμα ἐστὶν δυσπιστῆσαι εἰ δοκεῖ, ἵνα πενία λέγω, ἢ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ; πῶς οὖν, εἰπέ μοι, καλὸν τὸ ἐρώτημα; καλόν, ἐὰν ἡ ὁ ἐρωτῶν μωμοσκοπούμενος καὶ ἐλεῶν, ἐὰν ἡ ὁ πρίεσθαι. οὕτω βίον ἀπράγμονα καὶ ἀσφαλῆ πᾶσι οἶδεν. ἐγὼ δὲ οὐ τοῦτο βούλομαι (μὴ γένοιτο) ἀλλ' ὥστε μὴ πλουτεῖν ἐφίεσθαι. εἰπέ μοι, τίνας ἂν εἴποις μᾶλλον μακαρίους, τοὺς ἐπιτηδείους πρὸς ἀρετὴν, ἢ τοὺς ταύτης πόρρω καθεστηκότας; εὔδηλον ὅτι τοὺς ἐπιτηδείους. τίς οὖν ἐπιτήδειος πρὸς τὸ μαθεῖν τί ἐστι χρήσιμον ἢ λάμπειν ἐν φιλοσοφίᾳ νοῦτος, ἢ ἐκεῖνος; παντὶ που δῆλόν ἐστιν. εἰ δ' ἀπιστεῖς, μάθε. ἀγέσθω τις ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τὸν πρώτως συναντῶντα, ἐν αὐτὸς ἐν ἔστω πρὸς, χωλὸς, κυλλὸς· ἕτερος δέ τις καλὸς μὲν ἰδεῖν, ἰσχυρὸς τὸ σῶμα, πόθεν σφριγῶν, ἵππων χρήμασι πεπιρρεόμενος, ἡδὺς ἐκ τοῦ λαμπρῶς ἢ δυναστείαι μεγάλῃ. σκόπει οὖν ἀγάγωμεν τούτους εἰς τὸ τῆς φιλοσοφίας παιδευτήριον, καὶ ἴδωμεν τίς αὐτοῦ μᾶλλον δέξεται τὰ τῆς διδασκαλίας. ἔγωγε τὸ πρῶτον παρεκάλεσα, ζαπφοὶ, ἴσως ἐστὶ μέτριος. τοῦτον γὰρ ὁ Χριστὸς προστάττει. τίς μᾶλλον αὐτὸν κατορθώσει δεῦτε, ἢ ἐκεῖνος; μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. τίς μᾶλλον προστέτηκε τῇ Εἰρήνῃ; μακάριοι οἱ ταπεινοί. τίς μᾶλλον ἀκούσεται; μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· μακάριοι οἱ διδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης. τίς θυμώδης ἐστὶ τοσοῦτος ἐξαρκέσει ἀκούσας; ἢ, εἰ βούλει, πᾶσιν αὖθις ἐφαρμόσωμεν ἑκατέροις. οὐχ ὁ μὲν φλεγμαίνει καὶ οἰδεῖ πρὸς τὸν, ὁ δὲ ταπεινοφρονεῖ ἀεὶ δὲ σωφρονεῖ δέδραπεν, ἔστι μὲν οὖν ὅτε τοιοῦτος τοῖς ἔξωθεν Εἰρηνεύων· δοῦλος ὁμοῦ Ἐπίκτητος, σῶμα ἀσθενὲς, πενία ἰσχυρὰ, φίλος ἀθανάτων. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ πένης· ἢ ὁ τοῦ πλουσίου ψυχὴ πρότερον γέμει τῆς κακίας, ἀκοσμίας, κενοδοξίας, ὑπερθυμίας μυρίας, ὀργῆς καὶ θυμοῦ, πλεονεξίας, ἀδικίας, καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἕτερα. ἆρα φανερὸν, ὅτι πρὸς φιλοσοφίαν αὐτὴν ὑπερτηδεία μᾶλλον ἢ ἐκεῖνη. πρότερον ζητήσατε μαθεῖν τί μᾶλλον ὠφελεῖ. τοῦτο γὰρ πολλοῖς ἐμφρόνως ὁρᾶν, ἐστὶ τὸ τοῦ πένητος ἢ ὀφθαλμία. ἡ μὲν γὰρ τούτου ἀμφισβήτησις χρημάτων ὑγείας, σοῦ δὲ ἡ πενία πολλῆς. τίς οὖν, εἰπέ μοι, πρὸς ὃ προκείμεθα, ὅπερ βουλόμεθα καθορῶσαι, ἡμῖν τοῦτον λέγω, ὑπερτηθέντα; ὁ πένης, ἢ ὁ πλουτῶν; τίς εὐκόλως ὁμιλεῖται; ὁ πρὸς παῖδας προσκυνούμενος, ὁ πρὸς μυρίους ἔχων συναλλάγματα, ἢ ὁ πρὸς σπόρον ἔχων ἀρτύσιμον ἢ ἱματίου ἐνός; σοῦ δὲ δικάσεως ὅρκων ἔχει ἐκεῖνος ἧττον· μᾶλλον δὲ ὁ παιδευόμενος μὴ ὀμνύναι, καὶ χρημάτων καταφρονῆσαι πολλαχοῦ, καὶ παιδαγωγὸν τῆς ἀρετῆς ἔχει ὁδὸς τιμωμένας ἀπὸ τούτου τοῦ καλοῦ ἴδοι τις ἄν, καὶ πάσας φεύγουσας πρὸς ἐπιείκειαν, πρὸς χρημάτων καταφρόνησιν, πρὸς [a]κατανύξεως ψυχῆς, πρὸς κατάνυξιν. μὴ δὴ ῥᾳθυμῶμεν, ἀγαπητοί· ἀλλὰ πάλιν πολλὴν πεποιώμεθα τὴν ἀσυδείαν, ἵνα μάθωμεν κατορθοῦν τινες, ὥστε φυλάξαι δὲ κατορθοῦσι, ὥστε μὴ εὐκόλως ἀπορρέειν πρὸς ἡδονὰς καὶ ταλίπορον εἰς τὸ πίσω· ἵνα δὲ ἐπιλειπόμενοι, ὥστε διαναστῆναι, ὥστε ἀσυδάσαι δὲ λέγειν πληρῶσαι. καὶ τίνες ἂν κατορθώσαιτες δεῦτε μὴ πτωχεύειν, καθάπερ οἱ πολέμιοι ὑποδύοντες ἐαυτοὺς χεῖρας ἐκτείνοντες, οὕτω τὴν λιμὸν τῆς ἀκρασίας διεξέλθωσιν. λιμὸν γὰρ ὅταν ἀσφαλῆς, τὸ μὴ ὀμνύναι· λιμὸν, τὸ μὴ καταπονεῖσθαι ὑπὸ τῆς τοσαυτοσὶ τῶν πνευμάτων. καὶ γὰρ ὀργὴ, καὶ ἐπήρεια, καὶ θυμὸς ὑπάρχει, καὶ ὅλως *, ἡ ψυχὴ ἐν ἀσφαλείᾳ καθέστηκεν, ὥστε οὐδὲ αἱ ἐκβολαὶ τῶν ἐν ὀφειλόντων εἰρῆσθαι. οὐ γὰρ εἰς ἀνάγκην καταστήσει ἑαυτὸν, δεῦτε ὀμεῖν. ὅταν τὸ ὀμνύειν ἐπαίσιον Ἡρῴδης. τὸν κεφαλὴν ἀπέτεμε τοῦ προφήτου. Διὰ δεῦτε ὅρκους γὰρ, φησὶ, καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὸν ἀθετῆσαι. τί δὲ ὅρκων πεπόνθασιν αἱ Φυλαὶ ὑπὲρ τῆς Βενιαμὶν Φυλῆς; τί δὲ ὅρκων πέπεισται ὁ Σαοὺλ; ὁ μὲν γὰρ ὑπερώρκησεν· ὁ δὲ Ἡρῴδης καὶ τῆς ὑπορκίας χάριν εἰργάσατο, φησὶ. πάλιν ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε· μὴ ὄρκον ὑπὲρ τῆς Γα-

χ. δυσχέρειαν

χ. ἐπιτήδειος

χ. ἀπίθανον

Ματθ. ε. δ.

χ. ζητήσωμεν ὁρᾶν, ὅτι αὐτὸ ἐδόκει

χ. κατάνυξιν

χ. κἂν ἐκβολὴ τῶν ῥημάτων τῶν ἀδίκων ὀφειλόντων γένεσθαι, ὡς εἰς

Μαρκ. ε. κε.

Κειτ κα. 1. β Βασιλ. β.

δωναστείας καθήμενος. διὸ παρεκαλοῦμεν αὐτοὺς Πέτρον (ϖ) τὸ δεσμοῖς, Εἰ δοκεῖ, (ϖ) τὸ μυρίοις κακοῖς· ἢ τάχα εὑρήσομεν τοῦτο μᾶλλον. ὅταν γὰρ τοσαύτη τοῦ πλούτου χαρᾶς ᾖ, ὡς τὸ δεσμοῖς ἥδεσθαι, σκόπησον ὅσον ὀδύνης τὸ μέγεθος τῆς χαρᾶς. καθάπερ γὰρ (ϖ) ὅταί μεγάλης ὄντες ὀργῆς, ὅσα ἂν ποιῶσιν ἄλγη, οὐκ αἰσθάνονται, ἀλλ' ὑπερβάλλουσι τῇ χαρᾷ· οὕτω δὴ καὶ ὅταν οἱ πλούσιοι ἐν τούτοις μᾶλλον ἔχωσιν. οὐ γάρ ἐστι, οὐκ ἔστι λόγῳ καταλῦσαι τὴν ἡδονήν, ὅσην ἔχει συμβαίνει τοῦ ἀργυρίου χαίρειν τινὰ παρὰ φύσιν. μᾶλλον δὲ ὅταν τοῖς ἀφνοῖς χαίρωσιν, ἢ ὅταν τοῖς ἀγαθοῖς. εἰ τις ἐφίλησε τὸν Χριστόν, οἶδεν ὃ λέγω. ἀγαθόν τί; ἀσφάλειαν ἔχει· ἔστω· μᾶλλον τὰ δυσχερῆ φεύγει· ἢ τίς, ὑπέρ μοι, μυρίοις κεκτημένος πλούτοις, τοσούτοις κινδύνοις ἐβούλετο ἂν ἑαυτὸν ἐκθεῖναι, τοσούτοις ὁμιλῶν ἀνθρώποις μεταστάσεως πολιτείας μίας; ὥσπερ γὰρ ἐξ ὑπερπάσης βασιλικοῦ πόλεως ἰῶσιν· μᾶλλον δὲ ἢ πολλῷ ῥᾴδιον. εἰ γὰρ οὕτως ὑπέταγμα βασιλικόν, ὡς τὰ ἐκείνων ῥήματα ἅπαντα ἰοῦσι· τὸ γὰρ ὑπέταγμα τὸ βασιλικὸν ἀνάγκην ἐπάγει· εἰ δὲ ἐκόντας καὶ προαιρουμένους, καὶ μυρίαν χάριν εἰδότας, ποῖον ὑπέταγμα βασιλικόν, εἰπέ μοι, πάντων ἂν ἡμᾶς ἴσως τῷ χρυσίῳ καὶ τῆς ψυχῆς ἔπεισεν ἄν, καὶ καταφρονῆσαι οἰκίας, πατρίδος, συγγενῶν, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς; ἀλλ' αἱ τῶν ἁλιέων καὶ σκηνοποιῶν ἴσχυσαν φωναί· ὥστε εἰ τὸ ἡδονὴν ἦσαι, εἰ δυνατώτερόν ἐστι πάντων. καί, φησι, σκῆφοι, ὅπου τὰ σπήλαια ἐποίουν· οἱ δὲ πιστεύσαντες, εἰπέ μοι, ποῖα σπήλαια ἐποίουν, οἱ τετρακισχίλιοι ἢ πεντακισχίλιοι, οἳ καὶ τὸ ἀγαλλιάσει πολλὴν δίκην; εἰκότως. ἡ γὰρ πασῶν τῶν ἀθυμιῶν ἀνάπαυσις, ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις ἀνώρυκτος. ἐκεῖνα γάρ, ἐκεῖνα καὶ πολέμων καὶ μάχης καὶ λύπης καὶ ἀθυμίας ἐστὶ πάντων αἴτια τῶν κακῶν ἐκείνων· ἡ (ϖ) βίοι ὑπὲρ ποσοῦ ποιοῦσα ἡ λυπηρότερον, ἐκεῖνα ὅτι. ἡ πλοῦσιος ὄρος τις αὖ ἔχοντας ἀθυμίας ἀνάπαυσις τοῦτο τὸ πλοῦτος, ἢ τὸ πενία. Εἰ δὲ μὴ δοκεῖ ποσὶν οὕτως ἔχειν, ἀπὸ τοῦδε τῶν πραγμάτων φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ δόξαν αὐτῶν. Εἰ δέ τινα ἔχουσι καὶ ἡδονὴν οἱ τὸ πλοῦτος, οὐδὲν θαυμαστόν. ἡ γὰρ οἱ ψώρας ἀπαπλησμένοι, τὸ πολλῆ εἰσιν ἡδονῇ. ὅπου γὰρ ἐκείνων οὐδὲν ἀφορῶσιν οἱ πλουτοῦντες, ἀλλ' ἡ ψυχὴ τοιαύτη τίς ἐστιν αὐτοῖς, δῆλον ἐκεῖθεν. ἀπόδοσιν αὐτοὺς φέρωσιν, καὶ [ὅμως] βούλονται αὐτῶν ἀπέχεσθαι ἀφὸ τοῦ παρόντος ἡδονῆς· οἱ δὲ τούτων ἀπηλλαγμένοι, τὸ ὑγιᾶ εἰσὶ καὶ ἀθυμίας ἐκτός. τί δῆτα, εἰπέ μοι, τί δαὶ ἀσφαλέστερον, ἀνὴρ ἀρτύν φροντίζειν ἑτέρου καὶ τὸ δυμῆ, ἢ ἀνὴρ μυρίων καὶ οἰκετῶν καὶ ἐλευθέρων, τὰ καθ' ἑαυτὸν μὴ μεριμνῶντα; καθάπερ γὰρ οὗτ' ἀνὴρ ἑαυτῷ δίδοικεν· οὕτω καὶ οὗ ἀνὴρ τοῦ τῆς σῆς σκληρομαθοῦς κεφαλῆς. καὶ τί δήποτε φθονητὸν ἡ πενία δοκεῖ, φησι; ὅτι τὰ ἄλλα ἀγαθὰ ἀπόκοπα πολλοῖς τυγχάνει, ἅπερ εἰσὶν οὐ δι' ὃ ἀπόκοπα ἐστὶ φθονητά, ἀλλὰ διὰ τὸ δυσκατόρθωτα. σκέψαι καὶ αὐτὴν σκόπει ἀπόκοπτον, ἀλλὰ δυσκατόρθωτος. ὥστε εἴγε πως αὐτοῦ σπουδάσαι, σκόπει δῶ ἐμοῦ ἀπόκοπτόν. διὰ τί γὰρ σκόπει ἀπήγαγον αὐτοῦ οἱ ἀπόστολοι; διὰ τί πολλοὶ καὶ αἱρεῖται αὐτοῦ; καὶ οὐ μόνον σκόπει ἀπόκοπται, ἀλλὰ καὶ ὑπερέχουσι. τὸ γὰρ ὄντως ἀπόκοπτόν, τοῦτό αἱρετὸν πλεῖστοις μαινομένοις. Εἰ δὲ οἱ φιλόσοφοι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑφηλοὶ ὅτι τοῦτο ἔργον), ὡς ὅτι τι χαλεπὸν ἀσφαλὲς ἡ δόξαι, τοῦτο θαυμαστὸν ἐδὼ τοῖς ἄλλοις μὴ δοκῇ. ὁ μὲν γὰρ πλούσιος τοῦτο ἕτερον ἐστί μοι δοκεῖ, ἀλλ' ἡ πόλις ἀπίσχνος τὸ πεδίον χειμῶνι πολλαχόθι ὑπαπωμόκον τοῦ ὑπερευλόγως· ἡ δὲ πενία φερύεσι ἀσφαλές, χαλκᾶ περιβεβλημένοι πολλῷ, ἡ δύσκολον ἔχει τὸ δόδον. τὸ μὲν τύπτεσθαι, φησί, ὅτι. οὗτοι γάρ εἰσιν (ϖ) εἰς δικαστήριον πολλάκις ἑλκόμενοι, οὗτοί εἰσιν (ϖ) ὑπηρεαζόμενοι, (ϖ) κακῶς πάσχοντες. οὐχ (ϖ) πάντες ἁπλῶς, ἀλλ' (ϖ) πάντες μέ, βουλόμενοι δὲ πλουτεῖν. ἐγὼ δὲ οὐ περὶ ἐκείνων φημί, ἀλλὰ περὶ τῶν σπουδαζόντων τὸ πενίαν ἀφελεῖν. Εἰπέ γάρ μοι, ἀφ' τί μᾶλλον τοῦ τὸ τοῖς ὄρεσιν ἕλκει εἰς δικαστήριον; κἄπειτα εἰ ἡ πενία βυχίρωνος, ἐκείνους μάλιστα πάντων ἕλκεσθαι ἐχρῆν, ὅσῳ πάντων αἰσχίστη. ἀφ' τί τοὺς τοσούτους οὐδεὶς ἕλκει εἰς δικαστήριον; ὅτι τοὺς τοιούτους

κ. διὰ τοῦτο τοῦ κινδύνου;

χ. λέγουσιν αὐτοῖς τὰ ἐκείνων ῥήματα. τὸ

κ. 5

μὴ κεποδοξῆσαι, πόσου ὄφελος; ὃ μὲν ὑπείκειας ἁλῶναι, πόσου βλάβος; ὁ δὲ πάντα τῆς χάριτος ἕνεκα, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτῷ συμφορᾶς πολλὰ καὶ τὰ κτήματα. ὃ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὰ τῆς χάριτος ἁλῶναι, τῆς αὐτῷ ὑπεμελείας ἕνεκα. ὅρα γοῦν [εὐθὺς] ἐξ ἀρχῆς πῶς μεμεμνημένος ὁ Παῦλος βεβαίως καὶ σφόδρα ἐγκηρύττει· πῶς οἱ πιστεύσαντες τὰ χρήματα ἔρριψαν. οὐδὲν ἴδιον εἶχον, ἀλλ' εὐχῇ ἦσαν, ὁμοίως ἐπεδείκνυντο, ἀλλ' ἱερείας δίκην. ταῦτα ποίας χάριτος, εἰπέ μοι; ἀλλ' ἵνα τοῦτο [καὶ] δι' αὐτῶν ποιῇ γνώριμα τοῖς ἔλεγεν ἐκείνοις τοῖς ἀποστόλοις αὐτῶν, ὡσαύτως καὶ ὅτι τὸ Χριστοῦ ἔλεγεν ἐκείνους πεμφθέντας· Οὐδέποτε ὑπὸ ἀνθρώπων ἐλάλησεν, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. ἀπήγειλαν ἀποστρέψαντες ἅπερ εἶδον. ταῦτα τῆς δυνάστεως πίστεως. οὐ δί μοι σκέπει τὰ ταῦτα καὶ αὐτῶν τὴν ὑπείκειαν, ἀλλ' ἐκείνοις, καὶ τὸ ἀχειρώτου τὴν πεπλασμένην γνώμην. ὑπείκειας γὰρ δεῖται αὐτοῖς Ἁλῶναι), ἀλλ' ὑπὲρ φοβούμενος καὶ κωλύσαι μᾶλλον ἐβούλετο, ἢ αἰσθῆναι (ὅπερ τοῦτο οὐκ ἠδύνατο) ὡς ὧδε πάντα κεῖται, καὶ ὡς εἰς τὴν ἑκάστου αὐτοῖς ἐπιχειρεῖσθαι κάθοδον. βάλλεταί, φησι, ἐπαγαγεῖν φῶς ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἐπὶ ἀνθρώπου εἶ σοι δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶπε, δικαίως ὅπου αἰτιάσεται ἡ παρρησία γένοιτο αὐτοῖς. ἀλλ' ὅρα καὶ Παῦλον τί φησι. Τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ἐταῦθα δὲ μέμνηται τῆς ἐθνῶν, ἵνα μὴ σὲ λαλεῖν. καὶ ἐβούλετο, φησι, ἀπελθεῖν αὐτούς. ὁρᾷς πάλιν τούτους ἐν ἀπορίᾳ, τούτους ἐν ὀδυνῇ· ἐκείνους δὲ οὐδέτερα· ἀλλὰ διεστρέφοντο. ἆρα ἔστιν ἄρα ὃ καλῶς παθεῖν, ὃ καλῶς ποιεῖν· καθάπερ καὶ ἐταῦθα δοκεῖ εἶναι. ἐν δεσμοῖς δὲ ἦσαν, παρειστήκεισαν δικασταῖς, καὶ δικάζοντες ἐκινδύνευον ἦσαν, ἐν ἀπορίᾳ, ἐν ἀμηχανίᾳ πολλῇ. καθάπερ γὰρ ὁ ἀδάμας τὰ πλήττοντα, οὕτως λαμβάνει τὸν πλήττοντα· ἄρα δὲ ἔστι. ἀλλ' ἐώρων οὐ μόνον ἐκ ἐμποδιζομένην αὐτῶν τὴν παρρησίαν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον αὐξομένην τὸ κήρυγμα, καὶ ἀκαταπλήκτους ἁλῶναι δεομένους αὐτοῖς, καὶ μὴ πτήσσειν ταῖς λαβάς.

ΗΘΙΚΟΝ. Μιμησώμεθα τούτους δὴ καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, καὶ ἀκαταπλήκτοι ὦμεν πάσῃ ἡμῶν τοῖς ἀφροσύνοις. Οὐκ ἔστι δεινόν τι τῶν φοβουμένων Θεόν, ἀλλ' ὃ τοῖς μὴ φοβουμένοις ἐστὶ τὰ δεινά. ὁ γὰρ τὴν παθὼν δι' ἀρετὴν ἀνώτερος γινόμενος, καὶ ὥσπερ σκιᾷ τοῖς πράγμασι τερατεύεται φαίνεται, πῶς ἀπολοῦνται πάντα; τίνα ἡ φοβερὰ ταῦτα; τί τὰ δεινὰ λεγόμενα; ἀκούω καταφυγὼν ὅτι ταῦτα τὴν πέτραν τὴν ἀσείστου. Εἰ πάλιν ἡμῖν τις καταβύσαι ἕλκος, καὶ τρόχος ἐπιθῇ· μᾶλλον δὲ εἰ ἀπώκλεισε ἡμᾶς εἰς * γλῶτταν, εἶτα μηδεὶς ἐῶ ὁ ἀνοχλῶν, καὶ πάσαν σκιὰν πρόσχα τὴν ἀφθονίαν, οὐκ ἀφεὶς τοὺς ὀδόντας τοσοῦτον ἔχειν, οὐκ ἂν ἡμᾶς ὁ ἰσαυτὴν κατίσησεν ἀσφάλεια, ὁ ὄρνεων ὁ Χείρων. ἔστω γοῦν, εἰ βούλει, ἡ πόλις χάραξ, τρόχος πάντα δὲ ἔχουσα καρτερὸν καὶ ἀνάλωτον, μηδεὶς αὐτὴν προσκείσθω πολέμιος, ἀφθόνως ἐλέτω ἐμοῦ καὶ λιμὸς, πρέσβυς καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀφθονία προσμάτων, ἔστωσαν καὶ πολῖται ἡμεροι καὶ πρόσφιλεῖς, καὶ μηδεὶς ὀκλαζέσθω κακοῦργος δῆμος, μὴ κλέπτης, μὴ λωποδύτης, μὴ συκοφάντης, μὴ δικασταὶ, ἀλλὰ σωφρονίσματα ἁπλῶς, καὶ ταῦτα οἰκοῦμεν τὴν πόλιν· οὐκ ἐν οὐδὲν ἄτοπον τὸ ἀσφαλὲς ζῶν. Ἀλλὰ τί; ὅτι καὶ τοὺς οἰκέτας, καὶ τοὺς γυναῖκα, καὶ τοὺς παιδία δυσχερῆ ἀλλαφέρεσθαι, καὶ πολλῆς ἀθυμίας ἐστὶ πλῆσαι, ἐνταῦθα ἡ οὐδὲν τοιοῦτον. οὐ γὰρ ἐν, οὐκ ἐν ὃ λυποῦν, οὐδὲ ὃ πρέσχει ἀθυμίαν ἐνα· ἀλλὰ ὃ φαινόμενον, αὐτὰ δὲ τὰ δοκοῦντα ἡμῖν πρέσχειν ἀθυμίαν, ταῦτα πάσης ἐστὶν εὐχαριστίας καὶ εὐφροσύνης αἴτια. Εἰπέ γὰρ μοι· τίνος ἕνεκεν ἐμβλητον ἀλύειν σκήνους; τίνος ἕνεκεν δύσκαιρον; βούλει πρόφασιν ἐμβλητον ἐνα σὲ ὦ μέσῳ; ἔστω ἵνα ἐκτὸς πλοῦτος· πλοῦτος κέκτησθω πολλῶν· πολλοὶ οἰκέται τὴν βασιλικὴν· πρόσωπα πρὸς μηδὲν ἐχέτω· τρυφάτω μόνον, καὶ πρὸς τὴν ἀφέλειαν, σὲ αὐτὴν τῇ χρυσῇ καὶ τῷ πλούτῳ, καὶ τῆς τιμῆς, καὶ τῆς

δωρεᾶς

χ. ἐρεσχη-σας
χ. ἀπὸ,
χ. πάντων ἐξορμῶσι, χ. σκιὰ τὰ περὶ τὰ πρόσωπα ἐκτρέχον σχήματα, χ. πίνα ἀστλοχεῖται χ. ἀείκτον
χ. ὑψηλὸν

33 Οἱ δὲ ἀκούσαντες, φησὶ, διεπρίοντο, καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτούς.

γρ. οἱ ἄλλοι πάντα ἀκούσαντες κατενύγησαν· ἔπει δὲ διεπρίοντο, καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτούς.

Ὅρα κακίας ὑπερβολήν. Δέον ἐφ' οἷς ἤκουσαν καταπλαγῆναι, οἱ δὲ διεπρίοντο καὶ βουλεύονται εἰκῆ ἀνελεῖν αὐτούς. Ἀλλ' ἀναγκαῖον λοιπὸν ἄνωθεν ἰδεῖν τὰ ἀνεγνωσμένα. Ἄγγελος δὲ Κυρίου, φησὶ, διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς φυλακῆς, καὶ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς εἶπε· Πορεύεσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. Ἐξαγαγὼν, οὐκ αὐτὸς ἀπήγαγεν αὐτοὺς, ἀλλ' ἀφίησιν· ὥστε καὶ ταύτῃ αὐτῶν γνωσθῆναι τὸ ἀκατάπληκτον, ὃ καὶ ἔδειξαν νυκτὸς εἰσελθόντες εἰς τὸ ἱερὸν καὶ διδάσκοντες. Εἰ δὲ ἐξέβαλον αὐτοὺς οἱ φύλακες, ὡς ἐκεῖνοι ἐνόμιζον, ἔφυγον ἄν· εἶτα πεισθέντες ἐξῆλθον, μᾶλλον δὲ, εἰ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἐκεῖνοι, οὐκ ἂν εἰς τὸ ἱερὸν ἔστησαν, ἀλλ' ἀπέδρασαν ἄν. Τοῦτο δὲ οὐδεὶς οὕτως ἀνόητος, ὥστε μὴ συνιδεῖν. Οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν, φησί; Εἰ μὲν οὖν καὶ αὐτοὶ ἐπείσθησαν ὑμῖν, καλῶς λέγετε· εἰ δὲ ἐκεῖνοι ὑπὸ μείζονος περιεσώθησαν, περιτταὶ αἱ θύραι, περιτταὶ καὶ αἱ παραγγελίαι. Ὅρα ἐγκλήματος ἀνακολουθίαν καὶ ὑπερβάλλουσαν ἄνοιαν. Φαίνεσθαι λοιπὸν βούλονται δεῖξαι τὰς προαιρέσεις τῶν Ἰουδαίων, ὡς οὐ δι' ἀλήθειαν ταῦτα ποιοῦντες, ἀλλ' ὥστε ἀμύνασθαι βουλόμενοι. Διὰ τοῦτο καὶ οὐδὲ θρασέως αὐτοῖς ἀποκρίνονται οἱ ἀπόστολοι· διδάσκαλοι γὰρ ἦσαν. Καίτοι τίς οὐκ ἂν τὴν πόλιν ἅπασαν ἀναρτησάμενος, καὶ τοσαύτης ἀπολαύων χάριτος, εἶπεν ἄν τι καὶ ἐφθέγξατο μέγα; ἀλλ' οὐχ οὗτοι. Οὐ γὰρ ὠργίζοντο· ἀλλ' ἠλέουν αὐτοὺς καὶ ἐδάκρυον, καὶ ἐσκόπουν ὅπως αὐτοὺς ἀπαλλάξωσι τῆς πλάνης καὶ τοῦ θυμοῦ. Καὶ οὐκέτι λέγουσι πρὸς αὐτοὺς, ὑμεῖς κρίνατε· ἀλλ' ἀποφαίνονται λέγοντες, ὅτι ὁ Θεὸς ἤγειρε· διὰ τούτου δηλοῦντες, ὅτι κατὰ γνώμην τοῦ Θεοῦ ταῦτά ἐστιν. Οὐκ εἰρήκαμεν, οὐκ εἴπομεν ὑμῖν καὶ τότε, Ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν; οὐ γάρ εἰσι φιλότιμοι· ἀλλὰ πάλιν τὰ αὐτά φασι, τὸν σταυρὸν, τὴν ἀνάστασιν. Καὶ οὐ λέγουσι, διὰ τί ἐσταυρώθη; ὅτι ὑπὲρ ἡμῶν· ἀλλ' αἰνίττονται μὲν, οὔπω δὲ φανερῶς, τέως αὐτοὺς φοβῆσαι βουλόμενοι. Εἰπέ μοι, ποία ῥητορεία ἐνταῦθα; οὐδεμία· ἀλλὰ πανταχοῦ τὸ πάθος, ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ ἀνάληψις. Ὅθεν χωρὶς κατασκευῆς τὸ τῆς ζωῆς ἐκήρυττον εὐαγγέλιον. Εἰπὼν δὲ, ὅτι ὕψωσε, λέγει καὶ ἐπὶ τίνι. Ἐπὶ τῷ δοῦναι μετάνοιαν, ἐπάγων, τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Ἀλλ' ἀπίθανα ταῦτα πῶς ἐδόκει, φασί. Τί λέγεις; καὶ πῶς οὐ πιθανὰ μᾶλλον, οἷς γε οὐκ ἄρχοντες ἀντιπίπτειν ἴσχυον, οὐ πλῆθος; ἀλλ' οἱ μὲν ἐπεστομίζοντο, οἱ δὲ ἐδιδάσκοντο. Καὶ ἡμεῖς, φησὶ, μάρτυρές τῶν ῥημάτων τούτων ἐσμέν. Ποίων; ὅτι ἄφεσιν, ὅτι μετάνοιαν ἐπηγγείλατο. Ἡ μὲν γὰρ ἀνάστασις ἦν λοιπὸν ὡμολογημένη· ὅτι δὲ ἄφεσιν δίδωσιν, ἡμεῖς μαρτυροῦμεν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ οὐκ ἂν ἐπῆλθε, μὴ προτέρων τῶν ἁμαρτιῶν λυθεισῶν. Ὥστε ἀναμφισβήτητον τεκμήριον τοῦτό ἐστιν. Ἄφεσιν ἁμαρτημάτων ἀκούεις, ἄθλιε, καὶ ὅτι οὐ δίκην ἀπαιτεῖ, καὶ βούλει ἀνελεῖν; καὶ πόσης ταῦτα κακίας; καίτοι τὸ διελέγξαι τοὺς ἀδικουμένους ἐχρῆν, ἢ μὴ δυναμένους πεισθῆναι· εἰ δὲ μὴ ἐβούλοντο πεισθῆναι, μὴ ἀνελεῖν. Τί γὰρ τῆς ἀναιρέσεως ἄξιοι; οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ θυμοῦ οὐδὲ συνεῖδον τὸ γεγενημένον. Ὅρα πῶς πανταχοῦ μνημονεύοντες τοῦ τολμήματος, ἐπάγουσι τὴν ἄφεσιν, δεικνύντες ὅτι τὰ μὲν γεγενημένα ἄξια θανάτου· τὰ δὲ διδόμενα, ὡς εὐεργέταις ἐδίδοντο. Πῶς ἂν ἄλλως τις ἔπεισεν αὐτοὺς, ἢ ὡς εὐδοκιμοῦντας εἰπών; καὶ ὅρα τὴν κακουργίαν. Τοὺς Σαδδουκαίους αὐτοῖς ἐφιστῶσιν, οἳ μάλιστα ἤλγουν ἐπὶ τῇ ἀναστάσει. Ἀλλ' οὐδὲν τῆς πονηρίας ἀπώναντο. Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις· καὶ τίς ἂν ἄνθρωπος τοιούτων ἀπολαύων, οἷον οἱ ἀπόστολοι, οὐκ ἂν μέγας ἐγένετο; ἀλλ' ὅρα μοι, πρὶν ἢ ἀπολαῦσαι τῆς χάριτος, πῶς ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ, καὶ ἐλπίζοντες ἐπὶ τὴν ἄνωθεν ῥοπήν. Καὶ σὺ ἐλπίζεις, ἀγαπητὲ, βασιλείαν οὐρανῶν, ἀλλ' οὐδὲν ὑπομένεις· καὶ σὺ πνεῦμα ἔλαβες, ἀλλ' οὐ τοιαῦτα πάσχεις, οὐδὲ κινδυνεύεις. Ἐκεῖνοι δὲ πρὶν ἢ τῶν σημείων ἀπολαῦσαι, πάλιν ἐφ' ἑτέρα ἤρχοντο. Καὶ τοῦτο δὲ αὐτὸ τὸ μὴ τυφωθῆναι, τὸ

μὴ

γρ. πύλαι

γρ. περὶ ἀπολογίας

Πραξ. δ. κ.

γρ. τέως

γρ. ἐλέγετε

γρ. μέλλοντες

γρ. εὐεργέταις

γρ. ὡς εὐδοκιμοῦντες ἐγγὺς τοῦ κρατεῖν ἤμελλον ἔσεσθαι.

23 Λέγοντες, ὅτι δὲ μὴν δεσμωτήριον ὕβριδι κεκλεισμένον καὶ πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ἔξω ἑστῶτας πρὸ τῶν θυρῶν· ἀνοίξαντες δέ, ἴσως οἰόμενοι ὕβριδι. Διπλῆ ἡ ἀσφάλεια, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πάντων ἡ σφοδρὰ ἐπιμέλεια. οἱ δὲ ἀπόστολοι θεῖοι ἄνδρες ὄντες καὶ μεγάλης ἀνδρείας μεστοί, εἰ καὶ μόνοι, τί οὖν ἐποίησαν; τίς αὐτοὺς ἐξήγαγε, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων; πῶς ἐξῆλθον, τῶν φυλάκων πρὸ τῶν θυρῶν ἑστώτων; ὅτιπερ μιμούμενοι καὶ μεθυόντων τὰ ῥήματα. ὡς οὐ κατέχει ἡ φυλακὴ καὶ τὰ δεσμὰ καὶ θύραι κεκλεισμέναι, τῶν προσεδόκησαν ἀπειλεῖσθαι, παίδων ἀθύρων πρᾶγμα παθόντες. καὶ ἐπειρᾶτο αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι τοῦτο προσδοκῶντας καὶ ὁμολογήσουσι δὲ γεγενῆσθαι, ἵνα πᾶσαν αὐτοῖς ἐπικλείσωσι πρόφασιν. ὁρᾷς σημεῖα ὅτι σημείοις ἀφέροντα, τὰ μὲν ὑπ' αὐτῶν, τὰ δὲ εἰς αὐτὸν θαυμάζεται, ἃ καὶ λαμπρότερα ἦν; καλῶς ὅτι οὐδὲν ἀθλίως αὐτοῖς ἐμελλύθη, ἀλλὰ πρότερον ἡ ἀπειλὴ γεγενῆσθαι, ἵνα ἀφοβοτέρους λάβωσι πρὸς τὰ δεινά, ἵνα μάθωσιν ἅπαντα.

24 Ὡς δὲ ἤκουσαν, φησί, τοὺς λόγους τούτους ὅ τε ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς διεπορεύοντο περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο.

25 Παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς λέγων, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες, οὓς ἐβάλετε εἰς τὴν φυλακὴν, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν.

26 Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἤγαγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν, ἵνα μὴ λιθασθῶσιν. Ὡ τῆς δειλίας· ἐφοβοῦντο, φησί, τὸν ὄχλον. τί γὰρ αὐτοὺς ὁ ὄχλος ὠφέλει; δέον τὸν θεὸν φοβηθῆναι, καὶ καθάπαξ πάντων ἀεὶ τῶν χαρὰν αὐτοῖς ἐξαιρουμένων τὸν σκύπον, ἢ μᾶλλον τὸν ὄχλον φοβούμενοι. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ὁ δυάρχων τοὺς ἁπαμᾶς ἐμφερὴς ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων·

28 Οὐχὶ παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ; καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Τί οὖν οἱ ἀπόστολοι; πάλιν μετ' ἐπιεικείας αὐτοῖς ἀφαιρούμενοι. καίτοιγε οὐδὲν εἶπον· τίνες γάρ ἐσμεν ὑμῶν ἀνθρώπων ἀπειθοῦντες τῷ Θεῷ; ἀλλὰ πῶς πάλιν οὐ παρέδωκε παραινέσεως καὶ συμβουλῆς καὶ μετ' ἐπιεικείας πολλῆς ἀπεκρίνατο;

29 Ἀποκριθεὶς δέ, φησί, Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον· πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις. Πολλὴ ἡ φιλοσοφία καὶ πικρά, ὅτι οὐ τοῦθ' ἁπλῶς ἀκούουσι καὶ αὐτοὶ μαχόμενοι τῷ Θεῷ.

30 Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρε, φησί, Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.

31 Τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι μετανοίαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Οἱ ὑμεῖς αἰτίαν, φησί, ὁ Θεὸς ἤγειρε. καὶ ὅρα· ὃν πατρὶ δὲ πάλιν αἰσθάνεται, ἵνα μὴ δόξῃ ἀλλότριος εἶναι τοῦ πατρός. δεξιᾷ ὕψωσε, φησί, τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ. οὐχ ἁπλῶς τὴν ἀνάστασιν λέγει, ἀλλὰ καὶ τὴν ὕψωσιν, τουτέστι, τὴν ἀνάληψιν, δηλονότι. τοῦ δοῦναι μετανοίαν καὶ Ἰσραήλ. ὅρα πάλιν τὸ κέρδος, ὅρα καὶ τὴν ἀπολογίας διδασκαλίαν ἀπαρτισμένην.

32 Καὶ ἡμεῖς ἐσμεν αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων. Πολλὴ ἡ παῤῥησία. Εἶτα ἀξιόπιστον ποιοῦσι λόγῳ πίστεως ἐπάγοντες· Καὶ τὸ πνεῦμα ὃ τὸ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. Ὁρᾷς πῶς οὐχὶ μόνοι τῇ ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ πνεύματος μαρτυρίᾳ χαίρουσι; καὶ οὐκ εἶπον, ὃ ἔδωκεν ἡμῖν, ἀλλά, τοῖς πειθομένοις, ἅμα μὲν μετρίως ζητοῦντες, ἅμα δὲ μέγα αὐτὸ δείκνυντες καὶ δηλοῦντες, ὅτι καὶ αὐτοῖς δυνατὸν λαβεῖν. ὅρα δὲ πῶς καὶ διὰ ἔργων, καὶ διὰ ῥημάτων ἐπαναβιβάζονται, καὶ οὐ παρασείρουσιν, ἵνα δικαία αὐτοῖς ἡ κατάκρισις γένηται. δεῖ γάρ τι τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς συνεχωρεῖ πάσθαι αὐτὸν εἰς δικαστήριον, ἵνα καὶ ἐκεῖνοι παραδόξωται, Εἶτα μανθάνωμεν ἐνταῦθα, ὅτε οἱ ἀπόστολοι εἰς παῤῥησίαν ἀλείφονται.

33 Οἱ

οὐκ ἔστι ὁμοίωτα μὴ ὑπορκεῖν καὶ ἰκάτα, ἢ ἄκοιτα· οὐκ ἔστιν ὑπορκοῦντα σεθλῶν. ἀλλ' ἐκ μία ὑπορκία ὃ πρῶ ἐργάσατο θεὸς, καὶ ὁλόκληρον ἡμῖν τὸν τιμωρίαν ἐπαγαπῶν. 24 διὰ δὲ τοῦτο προσέχωμεν, ἀδελφοὶ, ἑαυτοῖς, ἵνα τὸν ἐν τοῦτοις κόλποις ἐκφυγόντες, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀξιωθῶμεν, χάριτι ἢ οἰκτιρμοῖς τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ ἰησοῦ, διὰ ὃν τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, ἀμήν, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς * αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* επιδιδόντες

Λογ. ιγ. 17 ΑΝΑΣΤΑΣ ΔΕ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ πάντες ὁ σὺν αὐτῷ, ἥ οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου, 18 καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν τοῖς ἀποστόλοις, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ.

χ. περίπτερον. ἀλλ' ἀναλίσκεται. * ἰχὼ ἢ

Ὑδὺ ἐταμόπερον κακίας, ὑδὲν τολμηρότερον. πεῖρα μαθόντες τοῦ αὐτῶν * δόθρου, ἐξ ὧν ἐπιχείρησαν πρότερον, ὅλως ὑπεχρούσι καὶ πάλιν ὑπεσωίσαν). Τί ὅτι, διασὰς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες ὁ σὺν αὐτῷ; τυπίσι, διατέθηκε χειρὸς ὑπὸ τοὺς ἡμοιθμούς. καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ὑπὸ τοὺς ἀποστόλους, ἢ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. νεῶν σφοδρότερον αὖθις ὑπεπέθησαν· οὐκ ἀνέχεως ἢ αὖθις ἐκριτὴν, προσδοκῶντες πάλιν [ἀθῶοις] φανεῖς ἔσεσθαι. ἢ πόθεν δῆλον, ὅτι σφοδρότερον αὖθις ἐπετέθησαν; ἀπὸ τοῦ ἠπεῖν αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. πάλιν προσεπίπλοισι κινδύνοις, ἢ πάλιν πᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ ἀπολαύουσι ῥοπῆς. ἢ ὅπως, ἄκουε τῶν ἑξῆς.

19 Ἄγγελος ἢ Κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἀνέῳξε τὰς πύλας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς, εἶπε·

20 Πορεύεσθε, ἢ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. Τοῦτο ἢ εἰς σκέψιν ὁ δεσμωτὴν γένηται, ἐς εἰς τοῦτον ὠφέλειαν ἢ διδασκαλίαν. ἢ ὅρα, ὅπερ ὅτι τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο ἢ πᾶν ἡμόμενοι. μηδὲν μὲ γὰρ δὲ πρὸ τοῦ θαύματα οὐκ ἀφῆκεν αὐτοὺς ἰδίᾳ· ἀφ' ὧν δ' αὐ μαθόντες ταῦτα, κατασκευάζει. οἶ ὅτι τῆς διδασκάσεως τῆς αὐτῶν οὐκ ἀφῆκεν αὐτοὺς ἰδίᾳ πῶς δύνῃ (αἰτίαι γὰρ τοῦ ταύτην ἰσχυρὰν εἶναι) ἀλλὰ δύκησιν ἀφ' ὧν τοῦτο εἰργάσατο. ὁμοίως ἢ ὅτι τοῦ οἴνου τοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος γλυκέος οὐ βλέπουσιν οἱ διακένοντες (εἰκότως γὰρ) ἢ τῷ κρίσιν ὑπερέσχεν ἑτέρως οὕτω δὲ ἢ σοφῶν. ἐξαγαγόντος μὲ γὰρ αὐτοὺς οὐχ ὁρῶσι· τιμωρεῖα ἦ, ἀφ' ὧν ἐδίδοτο τοῦ μαθεῖν τὰ ῥηθέντα, εἶδον. τί δῆτα τι ἢ καὶ χρὴ τοῦ τοῦτο αὐτοὺς ἐξέβαλεν; δῆλον ὅτι μᾶλλον ἢ σκέψιν ὑπὲρ ἐθήσαι· ἄλλως τι, ἢ [ὅτι] οὐκ ἐν ὅτι ὃ ἐρωτῆσαι ἦλθον· οὕτω μοῦ ἢ σοφῶν. οὕτω ἢ ὅτι τὸ πραγματεύεται οἶ ὅτι τοῦ Ναβουχοδονόσορ, εἶδον ἀφοδίζει Θεὸν ὅτι τῆς καμίνου τοὺς παῖδας, καὶ τότε εἰς ἔκπληξιν ἦλθε. δέον τοίνυν καὶ τοῦτο ἐρωτῆσαι αὐτοὺς, πῶς ἐξῆλθετε; οἱ ἦ, ὡς θεῖον ἡμομένου, ἐρωτῶσι, λέγοντες· Οὐχὶ εὐαγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ λαλεῖν; καὶ ὅρα πῶς δι' ἑτέρων μανθάνουσιν ἅπαντα. ὁρῶ [γὰρ] κεκλεισμένον τὸν φυλακεῖον μετὰ ἀσφαλείας, ἢ τοὺς φύλακας ἑστῶτας πρὸ τῶν θυρῶν.

χ. διώκοντ' ἀνακαλοῦν

Ἰωαν. β. ιβ. Δαν. γ. κδ.

21 Ἀκούσαντες δὲ, φησὶν, εἰσῆλθον ὑπὸ ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐς ἐδίδασκον. παραγενόμενος ἦ ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ σὺν αὐτῷ, συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον ἐς πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· ἐς ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.

22 Παραγενόμενοι ἦ οἱ ὑπηρέται, οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ. ἀναστρέψαντες ἦ, ἀπήγγειλαν,

23 Λέγοντες,

Zach. ε. 3. ξαι ὁ χαλεπὸς τ ὀρτυρχίας τύμπορος. Δρέπανόν, φησι, πετόμενον ἰών, μήκους πήχεών ἔκτασιν, ἡ τ πλάτος πήχεων δέκα. τὸ πετόμενον τ ταχὺς ἰὸν ἔφοδον τ πυρείας δηλοῖ τ τοῖς ὅρκοις παρεπομένην· τὸ δὲ πήχεων πολλῶν εἶ ὁ τ πλάτος ἡ τὸ μῆκος, τὸ σφοδρὸν σημαίνει ἡ τὸ μέγεθος τ κακῶν· τὸ δὲ ἀπ' οὐρανοῦ πέτεσθαι, ὁ ἐκ τ ἀνωθεν δικαστηρίου τ ψῆφον φέρεσθαι· τὸ δ' ὀρεπτόμενον δὲ, τὸ ἄφυκτον τ πυρείας. καθάπερ γὰρ δρέπανον, ὅπου ἂν ἐμπέσῃ, 5 χ. δίκαιον ἐς πρόχλον ἐμπεσὸν ἐκ αὐ κεφ' ἑαυτὸ αὐτελκωθέν, μόνον δ' πως ὑπ ἐμπαστημεμφῶς ἡ κεφαλῆς· χ. χαλεπὸν χ. εἰ γὰ

ἐκ ἂν καθ' ἑαυτὸ ἀνελκωθείη μόνον, ἀλλὰ ἡ ἀπὸ πυρομάχης τῆς κεφαλῆς· οὕτω ἡ δίκη τοῖς ὀμνύουσιν ὑπόδυσα " φόβερά πῆς ἐστι, καὶ ἐκ ἂν ἀπόφασίν μὴ τοιοῦτον ἐργασαμένην τὸ αὐτῆς. Εἰ οὖ ἀμφιβάλλομεν ὀμνύοντες, μὴ θαῤῥῶμεν. ὅτι γὰρ κακῶ τῷ ἡμετέρῳ τοῦτο γίνεται. ἐπεὶ τί νομίζετε; πόσοι μετὰ Ἀναπίαν καὶ Σάπφειραι τὰ αὐτὰ ἐκείνοις ἐτόλμησαν, ἡ οὐ τὰ αὐτὰ ἔπαθον; ἡ πῶς, φησι, ἐκ ἔπαθον; ἐκ ὅπῃ συνεχωρήθη αὐτοῖς, ἀλλ' ὅπῃ μείζονι τηρεῦνται κακῷ. " ὥστε ⓐ πολλὰ πταίοντες, μὴ κολαζόμενοι μᾶλλον ἢ κολαζόμενοι, φοβερὰς καὶ δεδοικέναι ὀφείλουσι. αὔξει γὰρ αὐτοῖς τὰ τῆς ἁμαρτίας ὄγκῳ τῆς ἀμεμψησίας καὶ τῆς μακροθυμίας τ Θεοῦ. μὴ τοῦτο οὖν ἴδωμεν, ὅτι οὐ κολαζόμεθα, ἀλλ' ἐὰν μὴ κολαζόμεθα, εἰ μὴ ἡμῶς δοκῶμεν. εἰ οὖ ἁμαρτάνοντες μὲ κολαζόμεθα, μᾶλλον τέμνει ὀφείλομεν. εἰπέ μοι, ἄνθρωπε δοῦλον ἔχεις, ἡ ἀπειλῆς αὐτῷ μόνον, ἡ καὶ τύπτεις, πότε μᾶλλον φοβεῖ, πότε φεύγει, πότε δραπετεύει; οὐχ ὅταν ἀπειλῆς μόνον; ὅταν δὲ καὶ πληγὰς ἐπιφέρῃς συνεχῶς, ὥστε μὴ τῷ φόβῳ μᾶλλον κατασπᾶσαι τὸν ψυχὴν, ὥστε μὴ ἀποκρέμασαι αὐτὸν τ ὀφθαλμῶν τ πληγῶν· ἄλλως οὖ, καὶ ἐκεῖ ἂν πρόσκαιρος ἡ ἡμωρία, ἐνταῦθα οὖ διώκεις. μὴ τοίνυν. Εἰ μηδεὶς τὰ τ δρεπτόμου πάσχειν, τί δῆτα ἰδῆς· ἀλλ' ἐκφυγὸν σύνοισον, Εἰ θιαῦτα πίῃ. ἐπὶ πολλὰ γοῦν ἰδεῖν, οἷα ὅπῃ τ κατακλυσμοῦ· ἀλλὰ κατακλυσμὸς οὐ γέγονε. τίνα γὰρ ἡ πτέλη ἡ πυρεία. πολλοὶ ἀμαρτήσουσι οἷα τὰ ὅπῃ τῶν Σοδόμων, ἀλλὰ πῦρ ἐκ ἦλθεν ὑετῶ. πύελος γὰρ ἡτοίμασται ποταμός. πολλοὶ τὰ τ Φαραὼ ἐτόλμησαν, ἀλλ' οὐκ ἔπαθον τὰ τ Φαραὼ, οὐδὲ κατεποντίσθησαν Εἰς ἐρυθρὰν θάλασσαν. ὁ γὰρ πέλαγος αὐτὸν μᾶλλον ὁ τῆς ἀδύσσου· ἔνθα οὐ μετὰ διαθήσεως ἡ πυρεία, οὐδὲ ἀποπνιγῶσαι ἔνι, ἀλλ' ὅπῃ πλέον κολαζομένους, τηνικαῦτα οὐδίους, ἀπαγχονιζομένους μὴ ἀναλίσκεσθαι. πολλοὶ τὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐτόλμησαν· ἀλλ' οὐκ ἔφαγεν αὐτοὺς ὄφις. μᾶλλον γὰρ αὐτοὺς ὁ σκώληξ ἀπλήστους. πολλοὶ τὰ τῶν Γιεζῆ ἐτόλμησαν· ἀλλ' οὐκ ἐλεπρώθησαν. μᾶλλον δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λέπρας ἔδει χορτομανῆσαι ἡ πενίαν μετὰ τῶν ἀποκριτῶν· πολλοὶ ἡ ὤμοσαν ἡ ὑπιώρκησαν. Εἰ οὖ ἐξέφυγον, μὴ θαῤῥῶμεν. μᾶλλον δὲ αὐτοὺς ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ἡ σὺ ταῦτα οὖ " τάχα πίσῃ), ἡ οὐ φεύξῃ), Εἰ ἡ μὴ τῶν πόδας, ἀλλ' ἐφ' ἑπτὰ 30 χ. πολλὰ πίδακα ἔσεις ἁμαρτήμασι, ἵνα ἡ χαλεπώτερόν σε ἡ πυρεία ἡ· ἐπὶ ἐμῆς πολλάκις ἀφορμὰς λαβόντες ἀπὸ μικρῶν, ἐξ ἀφορμῶν μεγάλων ὁ πόνος κινοῦμεν. ὥστε ὅταν ἴδῃς τί σοι συμβαῖνον, ἀναμνήσθητί σου τῆς ἁμαρτίας ἐκείνης. τοῦτο ὅπῃ τῶν ἰῶν τ " Ἰακώβ τίγρεως. μεμνησθῆτε τῶν ἀδελφῶν τ Ἰωσήφ. ἐπώλησαν ⓑ ἀδελφοί· σφάξαι ἐπεχείρησαν, μᾶλλον οὖ ἡ ἔσφαξαν " ὅσοι ὁ ἐν αὐτοῖς ἦσαν τῆς, ἐλύπησαν τ πατέρα, ἐλύπησαν τ πάντα· οὐδὲν ἔπαθον. μετὰ πλείονα 35 χ. τῶν σεισμῶν [χρόνον] ἔτη ὠδὲ τῶν ἑκατὸν ἐκινδύνευσαν, ἡ τῆς ἁμαρτίας ταύτης ἐπεμιμνήσκοντο.

Γεν. μδ. καὶ " ἡ ὅτι οὐ σχασμὸς ὁ Εἰρηνικός, ἄκουε αὐτῶν τί φασι. Ναί· ἐν ἁμαρτία γὰρ ἐσμεν ὠδὲ τῶν ἀδελφοῦ ἡμῶν. οὕτω δὲ ἡ σύ, ὅταν τί σοι συμβῇ, Εἰπέ, ναί· ἐν ἁμαρτία ἐσμέν, ὅτι ἐκ ἠκούσαμεν τῶν Χριστοῦ, ὅτι ὠμόσαμεν· αἱ πολυορκίαι ἡ αἱ ὑπορκίαι ὅτι τῶν κεφαλῶν ἦλθον. ἐκκοινῶ ἐξομολόγησαν. καὶ γὰρ καὶ οἱ ἐξωμολογήσαντο ἡ ἐσώθησαν. τί γὰρ 40 Εἰ μὴ τοιοῦτόν ἐστιν ἡ πυρία; ἐπεὶ ἡ ὁ Ἀχὰβ ὤφλε ⓒ Ναβουθαὶ ἐκ αὐθέως τοιοῦτόν τῶν ἁμαρτίαν ἔπαθεν, ἅπερ ἔπαθε. ὤφλε τί οὖ τῶν γῆν; δίδωσι σοι τοιοῦτόν ὁ Θεὸς ὥστε ἀποῦσθαι. ὅταν οὖ ὑπομένῃς, ἐπάγει λοιπὸν τῶν πυρετόν. Εἶδες τί ἔπαθον ⓓ ῥᾳθυμοῦντες; ἐκκοινῶ ἐποίησαν τί πίσῃ) ⓔ ὑπιορκοῦντες· ἐννοήσατε καὶ ἀπόσχητε.

ἐκ

τί ὄν σαυτὸν φαντάζη ὑμῖν, φησι, πεισόμενος ὁ πατὴρ Κυρίου; ἀλλ' ⓐ πόσης χρὴ θαυμαίνειν
χ. πολλῶν ⓑ ἀνδρα σὲ ὅτι τιν' ὄγκον, καὶ ἐξοίσουσί σε. τοσοῦτον αὐτοῦ διδάσκει τὸ ἀμάρτημα, ἢ
τοῦτο λέγειν, ὅτι δικαίως τὰ αὐτὰ πείσεται τῷ ἀνδρὶ, ὅπερ ἢ τὰ αὐτὰ πάσχει.
καὶ πῶς, φησι, τοσοῦτον χρῆμα ἅπαντες ἀφῆκαν τοῦ σοῦ πόδας αὐτοῦ, ⓒ ἐξέψυξεν; ὅτι πλησίον εἰσῆκει· ὥστε
9 αὐδὲ καθ' ἑαυτὸν τὴν ἡμερίαν ἐπεσπάσαντο. πῆς λοιπὸν οὐκ ἀν' ἔζεπλάγη; πῆς οὐκ ἀν
ἐλιθάσθη ⓓ ἀπὸ σοῦ; πῆς οὐκ ἀν ἀφῆκαν; * ⓔ ἦσαν ἐμεθυμιακότες, φησὶν, ἅπαντες τὸ τῆ
σῶ Σολομῶντος. οὐκ τοῦτο δῆλον, ὅτι οὐκ ἐν οἰκίᾳ, ἀλλὰ ἐν ἱερῷ κατὰ λᾴδος ἀπ' ἀλλοτρίου· ὅτε μὲν οὖν λοιπὸν ἀκαθάρτων ἀπέσθαι ἐφυλάττοντο, ἀλλ' ἁπλῶς ἀπέθοντο τῶν νε-
κρῶν. ἢ ὅρα πῶς οὐ μόνον τοῖς οἰκείοις ἐποίησε σφοδροὺς, ἐν ἢ τοῖς ἀλλοτρίοις οὐ κέχρηται τῇ
10 συμπαθείᾳ. μᾶλλον δὲ, φησι, τοσοῦτόν τοι τὸ τῶν τοῦ Κυρίου πλῆθος ἀνδρῶν τε ⓕ γυ-
ναικῶν, ὥστε χρῆ σὲ πλατεῖαν πᾶσαν τοῦ ἀνδρὸς ὅτι κλαυθμῶν ⓖ καὶ κοπετῶν, ἵνα ἐρχομένου
Πέτρου καὶ ἡ σκιὰ ὑπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. πολλὴ τῶν τοσούτων ἡ πίστις, ἢ μείζων ἢ ὅτι
τοῦ Χριστοῦ. πόθεν δὴ τοῦτο γέγονεν; ἀπὸ τοῦ τοὺς Χριστοῦ ἀπορφανίσαι, καὶ εἰπεῖν· Ὁ πιστεύων Ioan. ιδ. ιβ.
εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, ἢ μείζονα τούτων ποιήσει. λυομένων γὰρ αὐτῶν
15 ἀπ' ἢ οὐ θελόντων, ἔφερον πάντες ὅτι τῶν κλαυθμῶν ἢ κοπετῶν, οὓς εἶχον ἀδικίας, καὶ
πάντοθεν αὐτοῖς συνέκλυσε τὸ ῥεῦμα, ἀπὸ τῶν πεπιστευκότων, ἀπὸ τῶν θεραπευθέντων, ἀπὸ
τοῦ καλεσθέντος, ἀπὸ τῆς προθυμίας τῆς περὶ ἀκούοντας, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τῶν [οὐχ ἁπλῶς]
περὶ θυσάντων. οὐ γὰρ δὴ τῶν σημείων ἐλάττων ὁ ζηλωθείς. εἰ γὰρ ἢ αὐτοὶ μετεκάλουντο
τοῦτο ὅ πάντα λαμβάνοντα, λέγοντες, ὡς τοῦ ἁψώμεθα τοῦ Χριστοῦ ῥᾳδίως τοῦτο ποιῆσαι· ἀλλ' ἢ ὁ βί-
20 ος ἢ ἡ ἀρετὴ τῶν ἀνδρῶν τοῦτο πεποίηκε. ἐκεῖθεν ἢ τοῦτο δεῖξαι ὁ ῥᾳδίως τῶν πεπιστευκότων οὐ λέγει, [ἀφεὶς ἐξ ἑαυτῆς ⓗ ἀκριβεστέρως συλλογίζεσθαι]. ὥστε εἰς πλῆθος ἀπιέναι ἐπέτρεψε τὰ τῆς πίστεως, ⓒ ἡ ἀράσασα ἐκεκράτηκε. οὐδὲν ἢ αὐτοῖς ἐπόμενα κολλᾶσθαι, ἀλλ' ἐμεγαλύνοντο αὐτοὺς ὁ λαός. τοῦτο λέγει, δεῖξαι ὅτι οὐκ ἐν λοιπὸν ἦσαν θύειν τὰ φαί-
νεσθαι, καθάπερ ἢ τοτὲ ἐποίουν. ἰσβεσηκὸς γὰρ καιρῶ ἢ μιᾷ ῥοπῇ τοσαῦτα γέγονεν ὑπὸ τοῦ ἀλιέ-
χ. πλάνου 25 ως ἢ τῆ ἰδιώτου. ὑρᾶτε λοιπὸν ἢ γῆ, ἢ πολιτείας, καὶ πόρρησίας, καὶ θαυμᾶ, καὶ πάντων
ἕνεκεν. ἢ καθάπερ ἄγγελοι, οὕτως ἐθαυμάζοντο, τοὺς οὐδὲν ὑπέρφοβοι, οὐ τοὺς γέλωτα, οὐ τοὺς ἀπειλὰς, οὐ τοὺς κινδύνους. οὐ μόνον ἢ ὄχ' τοῦτο, ἀλλ' ὅτι σφόδρα φιλάν-
θρωποι ἢ κηδεμονικοὶ τυγχάνοντες, τοῖς μὲ χρήμασιν ἐβοήθουν, τοῖς ἢ θεραπείᾳ σωμᾶ.
χ. λέγει, τῶν ἢ ἐπλήρωσεν ὁ Σατᾶνᾶς τὴν καρδίαν σου; μονονοχὶ ἀπολογεῖται ὁ Πέτρος μέλλων κε-
ἢ ἐπὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ψυχῶν παῖ ἐπὶ τῆς ἐπιτίλου 30 λάζειν αὐτοὺς, ἢ τοῦ ἄλλως παιδεύει. ὑπὲρ γὰρ σφόδρα φορτικὸν ἔμελλε φαίνεσθαι τὸ γε-
νόμενον, ἀφ' ὧν τοῦτο ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦτο, ἢ ὅτι τῆς γνωμικῆς φοβερὸν ποιῆ τὸ δικαστήριον.
εἰ ἢ ἀσύγκριτα ἁμαρτάνεται μὴ τοιοῦτον δίκην ἀπαιτήσει ἁμφοτέρους, πόσῳ σοῦτον δεῖ κα-
ταφρόνησιν Θεοῦ οὐκ ἀν' γένοιτο; ὅτι ἢ ἀφ' τοῦτο, δῆλον ἀπὸ τοῦ μὴ εὐθέως ὅτι πεφεί-
σω ἐλθεῖν, ἀλλ' ἀφῆκε τοσοῦτον τὸν ἁμάρτημα· ἵνα μὲν ἐξήνεγκεν, οὐδὲν ἐσήκουεν, οὐδὲν αἰσχύνεται,
35 ἀλλ' πάντες ἐφοβήθησαν. εἰκότως ἢ τῆς πίστεως αὐτῶν ὑπερπομπῆς, ἢ τὰ σημεῖα πλείω
χ. πολλῶν ἐγένετο, ἢ πολὺς ἢ τοῦτο τοῖς οἰκείοις ὁ φόβος ἐπ' ὑπὲρ οὐχ ὕστερα τοῦ ἔξωθεν πίστις· θορυ-
βεῖ, ὡς τὰ τῶν οἰκείων. ἀν' οὖν ὦμεν τοσοῦτον ἀλλήλων συγκεκροτημένοι, οὐδὲν ἐστ' ἡμῖν πολεμῶν· ὥσπερ οὖν ἀπ' ἀλλήλων διεστώμεθα, τὸ ἐναντίον πάντες ἡμῖν ὑπῆρχον). ἀπὸ τού-
των καιρῶν λοιπὸν ἐθαῤῥοῦμεν, ἢ μετὰ πόρρησίας ἢ εἰς ἀγορὰς εἰσῆλθον, ἢ ἐν μέσῳ τῶν ἐ-
40 χθρῶν ἐκείνων· καὶ ἐπλησμόνησε τοῦ εἰρηκέναι, Καταμανείσθε ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου· Ψαλ. ρλ. β.
ἢ μαζονες ἀπόδειξις δυνάμεως ἦν, ὅτι κατηχοῦντο, δεσμούμενοι τοιαῦτα ἐθεράπευον.

Εἰ οὖν ⓘ μόνον φυσικῶς τοιαῦτα ἔπαθον, ⓙ ἢ ὑπερορᾶτε πῶς οὐ πίστευσαν; μᾶλλον ΗΘΙΚΟΝ
ἢ εἰ ἁπλῶς εἰ πεῦσα ἡ γυνὴ, καὶ τοσοῦτον, τοιαῦτον ἔδωκε δίκην, ἢ οὐκ ἐξέφυγεν, εἰπόν-
χ. εἶον ται ⓚ ὑμεῖς τε καὶ ὑπερορᾶτε πῶς οὐ εἴπητε ἄξιοι ὄντες ἢ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἐφ-

ξαι

ἴσως εἶπεῖς ἀλλ', ἐπὶ σφόδρα πικρῶς αὐτὴν ἐχρήσατο. τί λέγεις, εἰπέ μοι; ποία πικρία;
Λευϊ. ιε. λϛ. Εἰ ξύλα τις συλλέξας κατὰ λάθος, πολλῷ μᾶλλον ὁ ἱερόσυλος. ταῦτα γὰρ ἱερὰ λοιπὸν ἦν τὰ χρήματα. "σκοπῶ ὁ ἐλάθμβος τὰ αὐτοῦ πωλῆσαι ἢ ἀφανίσαι, εἶτα λαβών, ἱερόσυλος αὖ εἶη. εἰ γὰρ ὁ σὺν τῷ αὐτοῦ λαβὼν ἱερόσυλος, πολλῷ μᾶλλον ὁ σὺν τῷ ἀλλοτρίων. μή γάρ, ὅπερ νῦν μὴ γίγνεται τοῦτο, ἐπὶ τῷ τὰ πόδας ἡ κόλασις, νομίσητε ἀπιμορφητὶ ταῦτα γίνεσθαι; ὁρᾶς ὅτι τοῦτο ἐγκαλεῖται, ὅτι ποτὲ αὐτὰ ἱερὰ χρήματα τότε ἔλαβε; μὴ γὰρ σὺν ἠδυνάσατο, φησι, μὴ τὸ πωλῆσαι αὐτὰ ὡς ἰδίοις ἀποχρήσασθαι; μὴ γὰρ ἐκωλύθης; ἀλλὰ τί μὴ τὸ ἀποχρήσασθαι λαμβάνειν; ὅρα πῶς ἀπ' ἀρχῆς ἐπῆλθε ὁ ἀλάζων, μετὰ ταῦτα σημείων ἢ θαυμάτων τοσούτων, πῶς ἢ σὺν αὐτῷ ἐπωρώθη. τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς γέγονεν, ὅτι ὁ Χαρμὶ "ὃ δράθημα κλέψας ἔλω. ἀλλ' ὅμως Ἰησ. ζ. β. ἔγωγε καὶ σὺν μιᾷ ὅσης σκληρίας διορθώσῃ τὸ πεπραγμα. ἱερόσυλία γὰρ σφόδρα χαλεπὸν, ἀγαπητὲ, καὶ ὑβριστικὸν καὶ πολλῆς τιμωρίας καταφρονήσεως. ὅτι πωλῆσαι ἠναγκάσθη, φησι, οὐδὲ πωλήσαντα δοῦναι τὰ χρήματα· σὺ δὲ ἕλου ἐξ οἰκείας προαιρέσεως. τί τοίνυν ἐκλέγας ἀπὸ τῶν ἱερῶν χρημάτων; δίκῃ τί ἐπλήρωσε, φησίν, ὁ Σατάνας τὴν καρδίαν σου; καὶ ἐκεῖ ὁ Σατάνας τοῦτο ἐποίησε, τί οὖν; ἕτερος γέγονε, δεξάμβος αὐτὸν τὸν σκέρλαν καὶ πλουτῆσαι. ἀλλ' ἔδει διορθῶσαι, φησίν. ἀλλ' οὐκ ἦν διορθώθη. ὁ γὰρ τοιαῦτα ὁρῶν καὶ μὴ κερδαίνων, πολλῷ μᾶλλον οὐκ ἂν ἕτερος σκέρδανε. οὐκ ἔδει τοίνυν ἀπλῶς προελθεῖν τὸ γεγονός, ἀλλ' ὡς σπουδαίνα ἴσως ἐκτμηθῆναι, ἵνα μὴ τῷ λοιπῷ λυμαίνηται σώματι. νῦν μὲν γὰρ καὶ σὺν ὠφέλησε μὴ προελθὼν πραγμάτων κακίας, ἢ ⓓ λοιποὶ ἀσυνδαρότεροι ἠμύνθησαν· τότε δ' ἂν τὸν ὅλον ἐσώθη. δίκῃ τοῦτο πρᾶττε ἐλέγχῃ καὶ δίκαιόν ἐστι σκέρδανε ἀπὸ τοῦ γεγονότος, καὶ τότε καθαίρεσις. δίκῃ τί γάρ, φησι, καὶ ἐκ ποίας προαιρέσεως τοῦτο ποιήσας; ἤθελες ἴσχυ; ἔδει σε ἴσχυ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ μὴ ἀποχέασθαι· "νῦν δὲ λαβὼν μετὰ δόλου ἀναλῶσαι, μείζονα τὴν ἱερόσυλίαν ἐργάσω. ὁ μὲν γὰρ τὰ τῶν ἄλλων λαμβάνων, ἴσως ἀλλοτρίων ὑπεθυμήσας λαμβάνει· σὺ δὲ ἀπ' ἐξουσίας ἔχων τὰ σά. τί τοίνυν ἐποίησας αὐτὰ ἱερά, καὶ τότε ἔλαβες; ἀπὸ πολλῆς καταφρονήσεως τοῦ πεποιηκότος. ἔξ οὐκ ἔχει δόλον ἡμῖν συνῳμόσω. ἐκτὸς ὄντι ἀπολογίας. μηδεὶς δὲ σκανδαλιζέσθω, εἴ τινες καὶ νῦν εἰσὶν ἱερόσυλοι. εἰ γὰρ τότε ἦσαν, πολλῷ μᾶλλον νῦν, ὅτι πολλὰ τὰ κακά. ἀλλ' ἐλέγχωμεν αὐτοὺς ὅτι πάντων, ἵνα καὶ ⓓ λοιποὶ φόβου ἔχωσι. ὁ Ἰούδας ἱερόσυλος ἦν· ἀλλ' οὐκ ἐσκανδάλισε τοῦτο τοὺς μαθητάς. ὁρᾶς ἴσα κακὰ ἡ τῆς χρημάτων ὑπεθυμία ποιεῖ; ἐξ ἐγένετο, φησι, φόβος μέγας ὅτι πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα. ἐκφοβεῖσθαι, ἢ ἀλλοι σκέρδανε. ὥστε οὐχ ἁπλῶς τοῦτο οἰκονομεῖται· καίτοι δι' σημείων ἄλλων περιῆν ἠμυνόμεθα, ὅμως οὐκ ἦν φόβος τοιοῦτος. οὕτως ἀληθές ἐστιν ἐκφυγεῖν, Οὐ γινώσκεται Κύριος Ψαλ. θ. ιϛ. κρίματα ποιῶν. ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός. οὕτω καὶ ὅτε τὸν κίονα τοῦ ναοῦ ἔσειεν. Οἷμαι ἐπεμορφήθη, ἢ ἐθόμβει τοῖς ἄλλοις φόβος. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν φοβηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἀπώσατο τὸν κίονα· ἐνταῦθα δὲ ὅτι μᾶλλον προσεκ- Β. Βασ. ε. ζ. πηδήσει γέγονεν. "Εἶδες πῶς οὐκ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἀλλὰ δύεμνεν ὡς εἰσελθεῖν, οὐδὲ τὴν ἄλλων τις "ἐπάμνησεν ἐξέπιπτε ὁ γεγονώς; τοῦτο φόβος διδασκάλου· τοῦτο τιμὴ μαθητοῦ· τοῦτο ὑπακοή. τελείων ὡρῶν ἔργον ἐστί, καὶ οὐκ ἔμαθεν ἡ γυνή, οὐδὲ ἐξέπεσε τῆς πίστεως, καίτοιγε ἐχρῆν αὐτὴν ἐξηχηθῆναι· ἀλλ' ἐφοβεῖτο. τοῦτο ἐγὼ καὶ θαυμάζω ὁ" συμπαθὴς λέγει, ὅτι μὴ εἰδυῖα ὁ γεγονὼς εἰσῆλθε. καίτοιγε ἀπὸ τούτου οὕτω μαθὲ αὐτὸν, ὅτι οἶδε τὰ κρυπτόμενα. ἀφ' τί γὰρ μηδένα ἐρωτήσας ὑμᾶς ἐρωτᾷ; ἢ δῆλον, ὅτι ὡς εἰδώς; ἀλλ' ἡ πολλὴ πίστωσις οὐκ εἶασεν αὐτὸν ὁ ἔγκλημα ἀπηδύσασθαι, ἀλλὰ μὴ" αὐθαδίας πολλῆς ἀπαιρίσεται. εὐσήμως γὰρ πρὸς δῶρον προσέρχεται. ὃ δηνὸν τοῦτο, ὅτι ὡς οὐκ μιᾶς" βακλῆς ὅτι τὸν ἁμαρτόν ἦλθε, ὥσπερ ἀπὸ συναθήκης τινός.

χ. ὁ δ' ἰλ.

χ. Ϝ αἰσθήματος ἐπιδεομένην.

χ. χλιαπάτης ὄντι ἱερόσυλία, ἀγαπητέ. ὁ δὲ β ἀλλότρια σκληρὰ ἐπιδέμενον ὡς καὶ ἀλλοτρίων ὄντα

χ. ἔστα χ. ἐξεπλ. εἰπεῖν

χ. εὐαγγελιστὴς

χ. παῤῥησίας χ. ψυχῆς

6 Ἀναζάπτε ᾗ οἱ πατέρες συνέχλαον αὐτοῖ, ᾗ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.

7 Ἐγένετο δὲ ὡς ὥραι τρεῖς διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν.

8 Ἀπεκρίθη δὲ αὐτῇ ὁ Πέτρος· Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε;

5 Ταύτην ἐβούλετο σῶσαι· ἐκφοβεῖ γὰρ αὐτὴν ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἁμαρτίας· διὰ τοῦτο αὐτῇ δίδωσι πάλιν καιρὸν ἀπολογίας, καὶ ἐξουσίαν μετανοίας, λέγων· Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπε, καὶ τοσούτου. κ. ἐξουσίαν

9 Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτήν· τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε.

10 10 Ἔπεσε δὲ παραχρῆμα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξε. Εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκρὰν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς.

11 Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα. Μετὰ δὲ ἦλθε τὸν φόβον αὐτῶν, πλείονα σημεῖα ἐποίουν· ἐπὶ ἐποίουν, ἔμενε. κ. ἐπίσης καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ λοιποί.

12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά, καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος.

13 Τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνον αὐτοὺς ὁ λαός.

Εἰκότως. καὶ γὰρ ὁ Πέτρος ἦν λοιπὸν· φοβεροὺς, καλοῦσι, καὶ τὰ εἰς ἀκριβῆ ἐξελέγχων· ᾧ καὶ μᾶλλον προσέκειντο, διά τε τὸ σημεῖον καὶ τὴν παρρησίαν τοῦ διδασκάλου, καὶ τὴν δύτερον, καὶ τὸν τρίτον. αὐτοὶ γὰρ καὶ τὸ σημεῖον εἰργάσατο τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δύτερον, καὶ τὸ τρίτον, ὅπερ ἐμοὶ διπλοῦν, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς εἴη καὶ μόνον εἰ δοκεῖ· ἢ μὴ, τὰ τρία διάφορα ἐλέγξαι, δύτερον δὲ, τὸ αἰσθητὸν παραγράμμα. κ. θαυμασίως, κ. προσῆκεν

14 Μᾶλλον δὲ προσετίθετο πιστεύοντες, φησὶ, τῷ Κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν,

15 15 Ὥστε καὶ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν.

Τοῦτο ὅτι τοῦ Χριστοῦ οὐ λέγουσι, δῆλον δὲ ὁρᾶν πῶς ὅτι ἔργῳ τὸ ὦσαι αὐτοὺς ὑρηνιῶντες ἐξ- κ. ἐκβάλλειν. ελθεῖν. ποῖοι δὴ τοῦτο; Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. Ioan. 14. 12.

30 16 Συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων εἰς Ἱερουσαλὴμ φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

Σὺ δέ μοι σκόπει, πῶς αὐτοῖς ὁ βίος ὑφαίνει πᾶς διὰ τῆν εὐδοκίαν· οὐ, ἀθυμία πρότερον λέγουσι διὰ τὸν διάλειμμα τοῦ Χριστοῦ, εἶτα θυμία διὰ τὸν τοῦ πνεύματος κατοδοι· πάλιν ἀθυμία διὰ τὸν χλευάζοντας, εἶτα θυμία διὰ τὸν πίστεις ἃ ὁ σημεῖον· πάλιν ἀθυμία διὰ τὸ καταφρονεῖσθαι, εἶτα θυμία διὰ τῆς ἀπολογίας. πάλιν τοίνυν τὰ θυμία καὶ ἀθυμία. ὅτι μὲν γὰρ ἦσαν λαμπροὶ, καὶ ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἀπεκάλυψε, θυμία· ὅτι δὲ τὸν αὐτὸν διήρεσε, ἀθυμία. πάλιν εὐθυμία ἀπὸ τῆς λαμπρότητος· πάλιν ἀθυμία ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ὅτι τοῦτο συμπαθοῦς ἰδεῖν δυνατόν, καὶ ὅτι τὸ παλαιὸν οὕτως εὕρεσις ἦν. ἰδωμὲν δὲ αὖθις τὰ ὑρηνιῶντα. ἐπώλουν, φησὶ, καὶ ἔφερον τὰς τιμὰς, καὶ ἐτίθεσαν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων. ὅρα μοι, ἀγαπητὲ, πῶς καὶ τοῖς ἀποστόλοις ἐπέτρεπον πωλεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ ἐπώλουν, καὶ τὰς τιμὰς ἐκείνοις ἐδίδοσαν. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὁ Ἀνανίας, ἀλλ' ὑφῃρεῖτό τι τῆς τιμῆς οὐ διδοὺς ἀλλὰ. διὰ τί δὲ τιμωρεῖται, ὡς τὸ πρᾶγμα μὴ καλῶς διαβάλλωμεν, καὶ κλέπτων τὰ ἑαυτῆς φωραθείς. ὅτι καὶ τῶν ἱερέων ἦτο ὁ λέγων, καὶ σφόδρα τῶν κρίνων. ἐπεὶ δὲ σκυθρωπάζει τὸν γυμνὸν καὶ ὁ τότε γυνὴ, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὴν ἐξετάζει. ἀνὴ κ. καὶ τὰ τοῦ διάβολου ἴδια πάσχει καὶ αὐτός. κ. κολλᾶσθαι ἐν τοῖς ἐπαίνοις καὶ παρδοξάζεσθαι. κ. ἐν τοῖς ἐκείνου ἱερατεύειν δόγμασιν.

δημάτα σύμβολα τῆς νίκης, οὐκ ἀν αὐτὸν ὕτως οἶμαι χαίρειν ὅτι τοῖς ἁγιοις, ὡς ἐγὼ ὅτι τῇ προκοπῇ τῇ ὑμετέρᾳ. ὥσπερ γὰρ μείζους τὰς φαύλους ὅτι τῆς κεφαλῆς ἔχει, ὕτως ἀγαλλομαι, ἐπ' εἰκότως. αἱ γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι τῶν ὑμῖν κατορθωθὲν ἔθος, μείζους ἰσχυκασι πολέμους, καὶ πολλῷ χαλεπωτέρους ἐκείνου, πρὸς δαίμονας ποιοῦσι, πρὸς ἀληθεραις παλαίσαντις καὶ μαχεσάμενοι, οὐ σὰρξ μαχαίρας, ἀλλὰ σὰρξ γλώττης καὶ προαιρέσεως. ὅσα γὰρ ὅσα κατορθοῦται, ἐκεῖνα ἀρὰ κατορθοῦται. προῖτοι, ὅτι στενοχωρεῖσθαι χαλεπὸν ἐκκόπτει· δεύτερον, λογισμὸν ποιησάι, ὅτι πάντα τὰ καλὰ, τῷ τοιοῦτον ἀδιάφορον εἶναι· τὸ πρᾶγμα καὶ μηδὲν βλάπτειν· τέταρτον, τὴν ὑμῶν τὴν ἀρετὴν φιλοχρήματίαν. πάντα γὰρ ζωῶν ὁ ὄρκος πέπτωκε. ἀλλὰ λοιπὸν τούτων καὶ εἰς τὰ ἄλλα κατορθώματα λήψεσθε πολλὴν ἀφορμήν. καθάπερ γὰρ οἱ τοιχωρύχοι μανθάνοντες τὴν παίδων, οὐκ εἰσῆλθε μόνα μανθάνουσι, ἀλλ' ὁ σκεύους παιδεύονται καὶ μικροὺ διαγινώσκειν· ὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς. οὐκέτι λοιπὸν ὑμᾶς ὁ πονηρὸς λογισμὸς ἀπατήσει, οὐδὲ ἐρεῖ ὅτι ἀδιάφορον ἐστὶ τοῦτο, οὐκέτι τῇ στενοχωρίᾳ φλέγξεσθε, ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα γενήσεσθε γυμνασθέντες, ἵνα σὰρξ πάντων τὸν τοῦ Θεοῦ ἀρετὴν σαφήσαντες, τὴν αἰωνίων ἀπολαύσητε ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, μεθ' οὗ σοὶ πατρὶ ἅμα σὺν ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιβ. 36 ΙΩΣΗΦ ΔΕ Ο ΕΠΙΚΛΗΘΕΙΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ

κατὰ τὴν ἀποστόλων, ὃ ἐστι μεθερμηνευόμενον υἱὸς παρακλήσεως, Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει, 37 ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Μεγάλη διηγεῖται τὸ τῆς Ἀνανίου γνώμης καὶ Σαπφείρας, καὶ γῆλων δόξαι καὶ ὕδωρ χίεσα κωφὸν τέκνα, παρὰ τὴν μίμησιν τῆς κατορθώσεως· ὅτι τοσοῦτον πλῆθος ὄντος τῶν ζωῶν τὰ ποιούντων, τοσοῦτος χάρις, τοσούτων σημείων, οὐδεὶς τούτων ἐδιορθώθη, ἀλλὰ καθάπαξ ἅπαντες τῆς φιλοχρημάτου πάσης τυφλωθεὶς, τὸ ὅλεθρον ἑαυτοῖς ἐπισπασάμενοι τῇ ἑαυτῶν κεφαλῇ. οὐκ ἀρκοῦντος αὐτοῖ ἀγροῦ. ὕτως εἶπεν, δηλονότι ὅτι τοῦτον μόνον ἐκέκτητο. πωλήσας, φησὶν, ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

κβ'. ε. 1 Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Ἀνανίας, σὺν Σαπφίρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, ἐπώλησε κτῆμα,

2 Καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίας καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ ἐνέγκας μέρος τι, παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκε. Τί δήποτε, ὅτι οὐ συγκαταθέσεως ἦν ἀφορμὴ, καὶ οὐδεὶς ἕτερος ἦν τὸ ἡμάρτανον. πόθεν ἐπῆλθε τῷ διαβόλῳ τοῦτο καὶ ἀθλίῳ τοῦτο ἐργάσασθαι;

3 Εἶπε δέ, φησὶν, ὁ Πέτρος· Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; Οὐχὶ καὶ μένον σοὶ ἔμενεν, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; Τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ.

5 Ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν ἐξέψυξεν. Ὁρᾷς πόθεν μᾶλλον τὸ σημεῖον τοῦτο τὸ σημείου ἦν χωλοῦ, ἀπὸ τοῦ αἰσθῆναι, ἀπὸ τοῦ τὰ τοῦ Πνεύματος εἰδέναι, καὶ τὰ λεληθότα γνῶναι; Καὶ ἐφοβήθη, φησὶ, φόβος μέγας ὅλην πόλιν τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

6 Ἀναστάντες

οἰκουμένης ἦσαν ἕλληνες, ὅτε οὐδαμόθεν προσεδόκων πολέμιον, οὕτω δὲ κατεπόλεμησαν τὸ κήρυγμα, πόσῳ μᾶλλον νῦν τοῦτο ἂν ἐγίνετο, εἰ τὴ τοῦ Θεοῦ χάριτι πάντα χορηγοῦντος τοῖς οἰκουμένης πιστοῖς; τίς δὲ ἀφέλησεν ἕλλειψις λιμοῦ; διὰ τοῦτο ἔγωγε ἡδέως μοι. οὕτως ἀφ' ὧν πάσχομεν ἐπιτεινόμεθα καὶ ἐπιλύσασθαι πρὸς ὑμᾶς αὖθις. πλὴν ἀλλ' ἐάν οὕτω προσδαίνωμεν, πῶς θέλω τοῦ Θεοῦ ὅλη καὶ τοῦτο ἔσται. πείθεταί μοι μέσον, καὶ κατὰ χάριν κατορθώσωμεν τὰ πράγματα. καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ζωλῶ δῶ, πιστεύω ὅτι ταχέως εἰς ταῦτην ὑμᾶς ἄξομεν τὴν πολιτείαν. τίνας ϰ νόμει ϰ δεῖ τοῦ ὅρκου κατορθῶσαι καὶ βεβαιῶσαι τὴ; καὶ ὁ φυλάξας, ϰ μὴ φυλάξαντα δῆλον ποιεῖτω, καὶ ἐγκαλείτω λοιπὸν καὶ ὑπομιμνήσκετω σφοδρῶς. ἐὰν γὰρ προθυμία ἐπῇ, καὶ ὀξέως ποιήσω τὸ πρᾶγμα, καὶ ϰ ἀλόντα ἀφείσω καὶ ἀπίρξω. ἀλλὰ μηδένα γένοιτο τοιοῦτον εὑρεθῆναι πρὸς ὑμᾶς· ἀλλὰ πάντας μετ' ἀκριβείας τὸ συνέθημα τὸ πνευματικὸν τοῦτο φυλάξαι· ὡς καθάπερ ἐν πολέμῳ ἀπὸ τοῦ συνθήματος οἵ τε οἰκεῖοι, καὶ ἀλλότριοι γνωρίζονται· οὕτω δὴ καὶ νῦν γινέσθω (καὶ γὰρ καὶ νῦν ἐν πολέμῳ ἐσμέν) ἵνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὑπογινώσκωμεν τοὺς οἰκείους. ἔστι γὰρ ὅστις ἀγαθὸν τοῦτο ἡμῖν εἴη; τὸ γνώρισμα καὶ τὸ ζωῶ, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας; οἶ' ὅτι τοῦτο ἔπλεκε τὴν τοῦ ἀγγέλου μαχαίρας; τόμα γὰρ οὐκ εἰδὸς ὁμοῦσαι, ζωῆς καὶ τὸν Θεὸν τὸ βυζαῖς ὑπεραπαίτησαι, καὶ τὸν ἀγγέλον πλήξει καιρίαν πληγήν. τόμα οὐκ εἰδὸς ὁμοῦσαι, οὐδὲ ὑβρίζειν εἴσεται. καθάπερ ἐξ οἰκίας ἰοὺς, ὅτως ἀπὸ τῆς γλώττης τὸ πῦρ ἐκδύσε τοῦτο καὶ πᾶν ἕλκωσον ἴχνος· δὸς αὐτῇ μικρὸν ἀναπνεῦσαι· τὸ ἕλκος ἀθυμότερον ποιῆσον. καὶ παρακαλῶ, ἵνα ὑμῖν τὸ ἕτερόν τι ἐκδῶ μάθημα. ὅταν γὰρ τοῦτο κατορθωμένον, οὐ τολμῶ ὅτι ἕτερόν τι ἐλθεῖν. τοῦτο μετ' ἀκριβείας ὑμῖν κατορθωθήτω· τοῦτο λάβετε τὸ κατορθώματος ἄθλησιν πρότερον, καὶ τότε ὑμῖν καὶ ἑτέρους εἰσάξω νόμους, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐγώ, ἀλλ' ὁ Χριστός. φυτεύσατε τὸ τῇ ψυχῇ τῇ ὑμετέρᾳ τοῦτο τὸ καλόν, καὶ τῇ μικρὸν ἔσται παρρησίας τοῦ Θεοῦ, πολλῷ βελτίων ἐκείνης τῆς παρρησίας. ὅτι γὰρ ὄφις πρὸς ὑμᾶς, ὅτι δένδρον θανατηφόρον, ὅτι ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν· πήξατε τὸ βάθος ταύτην τὴν σωτηρίαν. διὰ τοῦτο γέγραπται, οὐχ ὑμᾶς ϰ φρόνιμος ὠφεληθήσεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας ϰ τὸ τῆς οἰκουμένης· καὶ οὐκ ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ καὶ ϰ μετ' ἐκεῖνον ἔσεσθαι. ἔσος γὰρ καλὸν εἰσιόντι καὶ παρὰ πάντων φυλαττόμενον, εἰς μακρὸν παραδοθήσεται χρόνον, καὶ οὐδὲν αὐτὸ κακὸν ἐκκόψαι δυνήσεται. εἰ ξύλα τις συλλέγων τὸ σαββάτῳ λιθολύστος γένηται· ὁ τὰ πολλῷ τῆς συλλογῆς ἐκείνης χαλεπώτερα ἐργαζόμενος, καὶ φορτίον ἀμύητον σύλλεγων (τοῦτο γὰρ τὴν ὄρχων τὸ πλῆθος) τί οὐχ ὑποστήσεται; τί δ' οὐχ ὑπομενεῖ; πολλὰ λήψεται παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν, ἐὰν τοῦτο ὑμῖν κατορθωμένον ᾖ. διὸ εἶπον, μὴ ὑβρίσῃς, βύθιος ϰ ὑμένι μοι φέρεις εἰς μέσον· διὸ εἶπον, μὴ βασχήνῃς, ἀλλὰ αἰτίαν ἐρῇς· τοῦτο δεῖν τοιοῦτον ἔχειν εἶπον. διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν εὐκόλων ἠρξάμεθα, ἐπὶ τὰ τὰς πέτρας ἁπάσας τὸ αὖθις ποιῆσον. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τὰ μείζονα ἔρχεται, τὰ δυσκολώτερα πολλῷ πρότερον μαθήσεται. εἰσάγει πως ὅτι δύσκολον τοῦτο, ὅταν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι κατορθώσαντες τοῦτο, καὶ ἕτερον δέξασθε νόμον. δότε μοι παρρησίαν καὶ ὅτι ἑλληνικήν, καὶ ὅτι Ἰουδαϊκήν, καὶ πρὸς πάντας ὅτι τοῦ Θεοῦ. καὶ παρακαλῶ πρὸς τὰς ἀγάπας, πρὸς τὰς ὠδῖνας δι' ἃς ὑμᾶς ἄδινα, πάντα μου. ὃ γὰρ εἶπον, οὐκ ἐπαίρω ὃ, Οὐ πάλιν ὠδίνω· οὐδὲ ἐρῶ οὐδὲ ὃ, Ἀχρεῖος ὃ μορφωθῇ Γαλ. δ. ιθ. Χριστὸς ἐν ὑμῖν (πῶς θέλω γὰρ, ὅτι μεμόρφωμαι Χριστὸς ἐν ὑμῖν) ἀλλ' ἕτερα πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ· Ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ὑπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου. πιστεύσατε γάρ μοι, ὅτι α Θεσ. β. ιθ. οὐκ ἄλλως ἐρῶ. εἰ μείζονες ἦν λιθοκόλλητοι στέφανοι βασιλικοὶ ὑπόθηκαί μου τῇ κεφαλῇ τῶν, οὐκ ἂν ὑπερῄρθην ὡς ὑπερφαίνομαι ὑπὸ τῆς παρρησίας τῆς ὑμετέρας· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ϰ βασιλέα ὅτως οἶμαι χαίρειν, ὡς ἐγὼ ἐφ' ὑμῖν, εἰ πάντα τὰ ἔθνη τὰ πολεμοῦντα εὐπρεπῶς νικήσας ἐπῆλθε, καὶ τὸν νενομισμένον στέφανον πλέας ἑτέρους ἔλαβε στεφάνους δὲ ἕτερα ἀγώνισμα

αὐτοῖς. ὅτι γὰρ οὐ τῆς σημείων ἰῶ ὁ γινόμενος, ἀλλὰ ἐκ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως, δηλοῖ ἡ Σάπφιρα ἡ ἀναιδία. οὐ λέγω ἡμῖν, ἀλλὰ ἡ δυναμις ὁ μαρτύρει τῆς ἀναστάσεως
α. Κορ. β. δ. εἰσήκουσαν, καθάπερ ἡ ὁ Παῦλός φησι· Καὶ ὁ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος ἡ δυνάμεως. ἡ γὰρ ἁπλῶς δυναμις, ἀλλὰ μεγάλη δυναμις. ἐκ πολλοῦ εἶπε, χάρις τῷ ἐπὶ πόλει. δῆλον τοῦτο γὰρ ἡ χάρις, ὅτι οὐδεὶς ἰῶ ἀνθρώπων τοσαύτης, ἀπὸ τῆς πολλῆς προθυμίας τῆς ἐπιδιδούσης οὐδεὶς ἰῶ ἀνθρώπων. οὐ γὰρ μέρη μόνα ἐδίδοσαν, μέρη ἦν ἐπαμυθοῦντο· οὐδὲ πρότερα μόνα ἐδίδοσαν, ὡς ἔδοξε δι-
τῶν αἰωνιότητος ἐκ μέρους ἔζησαν, ἡ ὁ ἀφθονία ἔζων πολλή· ἡ μὴ πολλῆς ἦν τῆς πίστεως τοῦτο ἐποίουν. οὐδὲ γὰρ εἰς ἓν χρῆσις ἐτόλμων δοῦναι, οὐδὲ τετυφωμένως ἔπραττον, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πόδας ἔφερον, καὶ αὐτοὺς οἰκονόμους ἡφίεσαν γίνεσθαι, καὶ κυρίους ἐποίουν, ἵνα ὡς ἐκ κτήσεως λοιπὸν ἀναλίσκωσιν, μικρὰν ὡς ἐξ ἰδίων. τοῦτο καὶ τοὺς ὁ μὴ κοινωνοῦντας αὐτοῖς στενοχωρεῖ.

ΗΘΙΚΟΝ Τοῦτο εἰ καὶ ἰῶ γίνεται, μὴ πλείονος ἀξίας ἐκείνας ἐνόμιζον καὶ πλουσίους ἡ πένητας. οὐ τοῖς πένησιν ἦν μᾶλλον, ἢ τοῖς πλουσίοις τοῦτο ἔφερεν ὄφελος τῶν ὑπαρχόντων. ἀλλ', εἰ βούλει, πῶς ἀναγράψωμεν αὐτὸ τῷ λόγῳ, ἡ ταύτῃ κερκυσώμεθα τῶν ὑπαρχόντων, ὅπερ ὁ ἔργοις ἡ βλέπει. μᾶλλον μὲν γὰρ ἡ ἐκ ἐκείνου δῶρον τῆς τότε ἡμερήσιον, ὅτι πλουσίους οὐκ ἦσαν ἐνδεῖς, ἀλλὰ ἐκ τοῦ πένητας πλουσίους ἐποίουν. πλὴν ἀλλὰ ἡ ἵνα ἀναγράψωμεν τοῦτο τῷ λόγῳ, ἡ πρῶτις τὰ αὐτῆς πωλήσασαι πρῶτα, ἡ φέρουσαι εἰς μέσον, ὧν λέγω λέγω. μηδεὶς θορυβείσθω, μήτε πλούσιος, μήτε πένης. πόσοι οἶδεν χρείσιοι σωθήσεσθαι; ἐγὼ τολμήσω (οὐ γὰρ δὴ μετ' ἀκριβείας δύναται εἰπεῖν) ὅτι ἐκ πρῶτις ἡ πᾶσαι τοῦ αὐτοῦ σώζεσθαι ἐκείνοις χρήματα, ἐκ χωρία ἡ κτήματα ἡ οἰκίας ἀπέδοντο (ἀδιάφορα γὰρ οὐκ αὐ εἴποιμι. οὐδὲ γὰρ τότε τοῦτο ἰῶ, ἀλλ' ἐλαθήσεις ἴσως ἐπίτηδες γίνεσθαι) πολλὰ δὲ ἐκ τοῦ μεριδίου λίτρων χρυσίου σωθήσεται, μᾶλλον ἡ ἡμῖν ἡ πολὺ τοσαῦτα. "οὐδέποτε γὰρ μοι, ἡ πόλις ἡμῖν εἰς" πόσοι μεριδίων ἀριθμοὶ ἰῶν τοῦ; πόσους βούλεσθε εἶ χρυσίδιον; βούλεσθε δέκα μεριδίας, ὃ ἡ ἄλλο ἐλλιῶσαι ἡ Ἰουδαίων; πόσας μεριδίας αὖ χρυσίου σωθείησαν; πόσος ἡ ἀριθμὸς ὅσοι πένητες; οὐκ οἶμαι πλέον μεριδων πέντε. τούτους δὲ καὶ ἐκείνῳ ἡμέρᾳ πρέπει θαι, πόσα ἀφθονία ἰῶ; "κἂν τοῖς τῆς ἕξεως χιονώδης, ἡ συναίτιον ὕπνου, οὐδὲ πολλῆς αὖ ἐδίδου δαπάνης. τί οὖν, φησι, ἐμέλλομεν ποιεῖ μὴ ὃ ἀναλωθῆναι πάντα; οὐ οἶει δυνατὸν ἀναλωθῆναι ποτε; οὐ γὰρ δὴ μυριοπλασίων ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις γέγονεν; οὐ γὰρ πλουσίως αὖ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐξεχύθη; πῶ; οὐκ ἀν ἀνέρασιν ἐποιήσαμεν τὸν γάμον; Εἰ, εἶπα πεντάκισχίλιοι ἡ πεντακισχίλιαι, τοῦτο ἐθαύμασεν οὕτως ἐλαμψε, ἡ οὐδεὶς αὐτῶν πεινῶν ἡπάσατο· πόσῳ μᾶλλον ἐν τοσούτῳ πλήθει; πῶς ἡ οὐκ ἀν ἡ τὸ ἔξωθεν ἐπίδοκεν; ἵνα ἡ δεῖξω ὅτι ἀδιαπαυσίστως τοῦτο διαπέμπει, ἡ πενίας ποιητικὸν ἔστω οἰκία, ἔστω παιδία δέκα ἡ γυνὴ ἡ ἀνὴρ ἐκ ἡμῖ ἐργαζόμενοι, ὁ ἡ ἔξωθεν φερόμενα τροφάς. Εἰπέ δή μοι, οὗτοι κατὰ σπουδὴν ἡ μέσον ἔχοντες οἰκίαν πλείονα ἂν ἀναλίσκοιεν, ἡ ἐλαττονάζοντες; δῆλον ὅτι ἐλαττονάζοντες. Εἰ γὰρ μέλλοιεν διαπαύειν τὰ δέκα παιδία, δέκα ἡ οἰκημάτων χρεία, δέκα τραπέζαι, δέκα ὑποδήματα, ἐκ τῆς ἄλλης τροφῆς τοσαύτης. τί ἡ ἔστιν ἀνθρώπου ἔργον; οὐχὶ ἁπλῶς τοῦτο πάντες μέσον ἔχοντες τράπεζαν, ὥστε μὴ πολλῶν ἡμέρας τῶν δαπάνων; ἡ γὰρ ἐλαττώσεις ἀν ἐλαττώσεις ἐμποιεῖ· ἡ ἡ ὁμόνοια καὶ συμφωνία αὔξησιν. οὕτως ἡ τοῖς μετανοοῦσι ζῶσι πῶς, ὥσπερ τότε ἡ πιστοί. πῖς ἀπίθανον ἂν ἀπὸ λιμοῦ; πῖς ἡ οὐ διατραφῇ μὴ ἀφθονίας πολλῆς; πῶς μὲν οὖν τοῦτο διδοίκασιν ἀνθρωποι μᾶλλον, ἡ εἰς πίστεως ἐμποιοῦσιν ἄπλετον ἀγάπην. Εἰ ἡ πεῖραν ἐποιησάμεθα τούτου, πότε ἂν κατωλιγώσαμεν τῶν χρημάτων. πόσῳ οἶει καὶ χεῖρον εἶ; Εἰ γὰρ τότε, ὅτε οὐδεὶς ἰῶ πιστὸς, ἀλλὰ πεντάκισχίλιοι ἡ πεντακισχίλιαι μόνοι, ὅτε πέντε οἱ τῆς

οἰκουμένης.

χ. πενθῶν

χ. μέρη
χ. μέρη
* ἡ ἐπίνευον ὑπαξίως

χ. ἐπὶ
χ. πόσων ἐδεῖτο ἀναλῶσαι συντόνως

χ. μᾶλλον ἡ

χ. διαπαῦσις

χεσμυή γένοιτο ἀπὸ ἡδονῆς ἢ ἀφελείας πολλῆς. ἢ γὰρ αἱ τοιαῦται αἰσθήσεις βλαβαί, αἱ φιλοσοφίας γέμουσαι, αἱ περὶ τοιούτων μεριμναι, αἱ πρὸς τῷ τοιούτῳ, αἱ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις κτήσεσι, αἱ χῦ ⓜ ζῆν τοῦτον τὸν τρόπον· ὡς αὐτὰ ἄλλας βδελυκτὰς ἢ ἀκαθάρτους. ὅρα πῶς ἐνταῦθα σεμνύει, * ἀλλ' ἀπὸ τῆς δυνάμεως αὐτὸ ἀφαιρούμενος μόνον, μᾶλλον δὲ καθάπερ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐλεγε τοῖς Ἰουδαίοις, Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ λαλῶ· ὅτω καὶ αὐτοί φασι πνεύματος ἁγίου. ἰδοὺ γὰρ ὁ σωτὴρ ἐν πνεύματι φθέγγεται. τί δέ ἐστι, φησὶ γάρ, λέγουσι, ἄκουε δι' ἁπάντων ὁ Θεός, ὁ ἁγίων στόματος Δαβὶδ παιδός σου εἰπών, Ἱνατί ἐφρύαξαν ἔθνη; εἶτος τῇ γραφῇ καὶ πολλαχοῦ λέγει. ὃ οὖν λέγουσι τοῦτο ἐστι· οὐκ αὐτοὶ * ἴσχυσαν, ἀλλ' οὐ δι' ἐμοῦ, ὁ σπερμάτων * καὶ εἰς ὥρας ἀγαγών, εἰργάσω, ὁ εὐμήχανος καὶ σοφός, ὁ τοῖς ἐχθροῖς εἰς ὃ βούλημά σου χρησάμενος. σὺ ζῶντα γὰρ πρὸς τῆς πολλῆς εὐμηχανίας αὐτοῦ καὶ σοφίας καὶ δυνάμεως αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι. συνῆλθον μὲν οὖν ὡς ἐχθροὶ, καὶ φονικῇ προαιρέσει, καὶ ὡς σὸν μισοῦντες· ἐποίουν δέ, ἃ σὺ ἐβούλου πεῖσαι· ὥστε ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. τί δέστι ἡ χείρ σου; σὺ ζῶντα μοι δοκεῖ· χεῖρα λέγει τὴν δύναμιν καὶ βουλὴν. ἀρκεῖ, φησι, βουληθῆναί σε μόνον. οὐδεὶς γὰρ δυνάμει προσοικειοῖ. ὃ οὖν, ὥστε ἡ χείρ σου, τοῦτο ἐστιν, ὥστε διέταξας. ἢ τοίνυν τὸν λόγον, ἢ ὅπερ τῇ χειρὶ· διέσωσεν. ὥσπερ οὖν τότε κατὰ ἐμοῦ ἐτάραξαν, ὅτε ἐγὼ, φησι, κατὰ μιμητὴν σὸν ἐσκήνωσα, τοιοῦτοι, μὴ εἰς ἔργον ἔλθοιεν αἱ ἀπειλαὶ αὐτῶν. ζῶντα δ' ἔλεγεν, οὐκ αὐτοὺς σωζεσθαι μόνους δυναμένους ἢ παθῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ κηρύγματος. οὐ γὰρ εἶπεν, ἢ ὠφελοῦσι τοὺς κινδύνων ἡμᾶς· ἀλλὰ τί; ἢ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παῤῥησίας πάσης λαλεῖν ⓜ λόγον σου. ὁ σὺ φὰς εἰς πάντας ἀγαγὼν, ζῶντα ἄγαγε. οὐ γὰρ ἔφησας, φησὶν. ὅρα πῶς ἢ ἐκ τῆ εὐχῆ δείκνυσθαι ὃ πάθος, ἢ ὃ πρὸ εἰς αὐτοὺς αἰσχυνόμενοι, ἢ τῆς παῤῥησίας αὐτοῦ αἴτιον οἴ) λέγουσι. εἶδες πῶς πρὸ ζῶντα ⓜ Θεὸν αἰτοῦσι, ζῶντι εἰς οἰκείαν δόξαν, οὐδὲ φιλοτιμίαν; ὃ μὲν οὖν αὐτῷ ἐπαγγέλλονται, ὅτι ὑ κατὰ πλανήσουσ) ἀξιοῦσι ἢ σημεῖα γενέσθαι. σὺ ζῶ τὸν χεῖρά σου, φησὶν, ἐκτείνειν εἰς ἴασιν, ἢ σημεῖα ἢ τέρατα γίνεσθαι. καλῶς. χρεὶς γὰρ τούτων εἰ μὴ ἐπιδείξαιτο προσθεμένοις, εἰκῆ πρὸ ἐποίουν. ἐπίτηδες αὐτῷ τῇ δεήσει, ἢ δῆλον τοῦτο ἐποίησε σείσας ⓜ τόπον. διηθίστων γὰρ αὐτῶν, φησὶ, ἐσαλεύθη ὁ τόπος. ὅπερ ἢ ἁγὰ τοῦτο ἐγένετο, ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν· ἢ πάλιν· Ἀπὸ προσώπου Κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ, ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ. ἐποίει ἢ τοῦτο ὁ Θεὸς ἢ ἁγὰ φόβου μείζονα, καὶ εἰς θάρσος αὐτῶν ἐσάγων μᾶλλον καὶ ἀπειλὰς ἐκείνας, καὶ εἰς παῤῥησίαν πλείονα ἀλείφων. ὅπερ ἐρχόμενος, καὶ αἰσθητὸν ἰδίοιτο σημεῖον πρὸς ὃ πιστωθῆναι αὐτούς· μᾶλλον ἢ ταῦτα ἀδαμοῦ τοῦτο ἁγὰ. πολλῆς τῆς παῤῥησίας ἔτυχον ἀπὸ τῆς εὐχῆς. εἰκότως ἢ τὰ σημεῖα χορηγεῖται αὐτοῖς. ἀδαμοῦ γὰρ ἄλλοθι εἶχον ὑποδείξαι ἐπὶ λύπῃ, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τῶν σημείων. ὥστε οὐ τοῦ ἀσφαλεῖσθαι ἐζήτουν τοῦ ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ ἢ ὃ μὴ καταισχυνθῆναι, ἀλλὰ ὃ καὶ παῤῥησίας φθέγξασθαι. ἐσαλεύθη ὁ τόπος, καὶ αὐτοῦ μᾶλλον ἐστερέωσε. τοῦτο ἢ ποτὲ μὲν ὀργῆς ἐστὶ σημεῖον, ποτὲ ἢ ὑπερβολῆς καὶ προνοίας, ὡσὶ ἢ ὀργῆς. ὑπὲρ ἢ τῆς σωτηρίου παθοῦς ξένως ἁγὰ φύσει γίνεται. καὶ γὰρ πᾶσα ἐσαλεύθη ἡ γῆ. ἢ αὐτὸς ἢ ὁ Σωτὴρ ἔλεγε· Τότε ἐρεῖται λαοὶ, ἁ λαοὶ, ἢ σεισμοὶ καὶ τόποι· ἄλλως ἢ καὶ ὀργῆς τῆς καὶ ἐκείνων ἐστὶν, τούτους γὰρ πνεύματος ἁγίου ἐκπλήσει· ὅρα, ἢ ⓜ ἀπόστολοι μὲν τῷ εὐχῇ πνεύματος πληρωθῶσι.

33 Καὶ χάρις μεγάλη ἦν, φησὶ, ἐπὶ πάντας αὐτούς.

34 Οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς. Ὁρᾷς ὅτι πολλὴ τοῦ πνεύματος ἡ δύναμις; ἔπαυσε καὶ ἐκ τῶν ἐνδεῶν; πόθεν γὰρ ἐνδεὴς τῶν ἀγαθῶν, ὃς ἢ δύτερον μέλωντας, ἐποίησε πᾶσι τοῦ τῶν χρημάτων ὑπερφρονεῖν· δεύτερον μὲν λέγω, ὅτι ἐκεῖθεν τῶν ὑπαρχόντων, αὐτοὺς ἐλεημοσύνης ἐπ) ἐνεπίμπλα· ἐνταῦθα ἢ, ὅτι οὐκ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς.

* ἐὰν γε ἔλη ἢ μισῇς,

* αὐτὸ

* ὁ ἢ ἐν σωλῶν,

χ. τὸ αὐτὸ

χ. διέταξεν.

χ. πεῖσμασι

Φη. ρη. λγ.

Ματθ. ζ. κδ.

αὐτοῖς.

Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου. Τί ἐστιν, ἐπλήσθησαν; ἀντὶ τοῦ, ἐνεπυρώθησαν τῷ πνεύματι, καὶ ἀνέκειντο οἱ αὐτοῖς τὸ χάρισμα. Καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παῤῥησίας.

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. Ὁρᾷς ὅτι μετὰ τὰ χάρισματα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ πρὸς ἑαυτοὺς εἰσέφερεν; πάντα γοῦν τὸν χρηματισμὸν, ὅτι μετὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιδεικνύοιτο. καθάπερ Παῦλος ἔλεγε, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐκ ὑπάρχει μοι. ὁ αὐτὸς οὗτος εἶπεν, ὅλη πόλις ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, πάλιν αὐτοὺς δηλοῖ τὸ αὐτὸ λέγων, ὅτι τοῦ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. Εἶπων δέ, ὅλη ἠκούσθη, λέγει λοιπὸν αὐτῶν καὶ τὴν ἀρετήν. καὶ γὰρ μέλλει ἐμβαίνειν εἰς τὸ δίκτυον τῆς Σαπφείρας καὶ τοῦ Ἀνανίου. διὸ θέλων δεῖξαι τὴν μακαρίαν ἑνότητα, οὐδέπω φησὶ τῆς τῶν ἄλλων ἀρετῆς ἁψάμενος. Εἶπε δὲ μοι· ἡ ἀγάπη τοῦ ἀκτημοσύνου ἔτικτεν, ἢ ἡ ἀκτημοσύνη τὴν ἀγάπην; ἐμοὶ δοκεῖ ἡ ἀγάπη τὴν ἀκτημοσύνην, ἣ καὶ ἐπισφίγξει αὐτήν· μᾶλλον. ὅσα γοῦν πέφυκεν· ὅτι πάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. ἰδοὺ καρδία καὶ ψυχὴ ὁ αὐτός. Καὶ οὐδεὶς τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιά εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.

χ λοιπὸν

33 Καὶ δυνάμει μεγάλῃ ἀπεδίδουν οἱ μάρτυρες τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καθάπερ ἐγκεκλεισμένοις αὐτοῖς δείκνυσι, καὶ ὡς ἐκ φλήματος λέγει· τουτέστι, τὸ μαρτύριον τῆς βασιλείας μετὰ παῤῥησίας πᾶσιν ἀπεδίδουν.

Χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.

34 Οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς. Καθάπερ ἐν οἰκίᾳ πατρικῇ, ἅπερ ὡς ὁμότιμοι πάντες, οὕτω διέκειντο. οὐκ ἔστι γὰρ εἰπεῖν ὅτι ἕτερον μὲν τῶν ἄλλων, ὡς ἐξ ἰδίων ἔτρεφοντο, οὕτω διέκειντο· ἀλλ' ὃ θαυμαστὸν τοῦτο ἔστι, ὅλα ἑαυτοῖς ἀποκόψαντες τὰ προσφάγματα, ὕπως ἔτρεφον, ἵνα μηκέτι ὡς ἐξ ἰδίων, ἀλλ' ὡς ἐκ κοινῶν τρέφειν δοκῶσιν.

χ πάμπαν

Ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων, φησὶν, ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων,

35 Καὶ ἐτίθεσαν πρὸ τῶν ποδῶν τῶν ἀποστόλων. διεδίδοτο γὰρ ἑκάστῳ, καθὸ μὴ τις χρείαν εἶχε. Πολλὴ ἡ τιμή, εἰ γε μὴ εἰς χρέας, ἀλλὰ πρὸ τῶν ποδῶν τῶν ἀποστόλων ἐτίθουν.

36 Ἰωσὴς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, υἱὸς παρακλήσεως. Οὐ δοκεῖ μοι τοῦτ' εἶναι ὃ τοῦ Ματθίου. ἐκεῖνος γὰρ ἦν Ἰωσὴς ἐλέγετο καὶ Βαρσαβᾶς, ὕστερον δὲ ἐπικλήθη καὶ Ἰοῦστος· τοῦτ' ἦν Βαρνάβας, ὅ ἐστιν υἱὸς παρακλήσεως, ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἐπωνομάσθη. καὶ δοκεῖ μοι ἀπὸ τῆς ἀρετῆς εἰληφέναι τὸ ὄνομα, ὡς πρὸς τὸν ἰχθὺν ὢν καὶ βαπτιστὴς ὁ Ἰωάννης. Λευίτης, Κύπριος δὲ ἦν,

37 Ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε πρὸ τῶν ποδῶν τῶν ἀποστόλων. Πάντα γοῦν πρὸς τὴν δίκτυον ὡς ὁμοτίμοις μεμέρισται. καὶ ὡσὴς, φησὶ, Λευίτης ὤν, Κύπριος δὲ ἦν; ὅτι λοιπὸν ἐν μετοικοῦντες ἐχρημάτιζον Λευῖται. ἀλλ' ἴδωμεν αὐτοῦ καὶ τὰ εἰρημένα. ἀπολυέτω, φησὶν, ἕκαστον τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπέρχεται ὅσα πρὸς αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ὁ πρεσβύτερος εἶπον. ὅσα δὲ ἀπόστολοι τῶν ἀποστόλων καὶ τὴν φιλοσοφίαν. οὐ πρόσελθόντες ἐκέλευσαν εἶπον, πῶς ἀποχρήσαιντο τοῖς ἱεροῖς, οὐδὲ ἐφιλοτιμήσαντο τῇ ἀπαγγελίᾳ, ἀλλ' ἁπλῶς ἐλθόντες, ἅπερ ἤκουσε πρὸς τῶν πρεσβυτέρων, ἀπαγγέλλουσιν. ὅσα αὖθις οὐκ ὑπερῴκησαν ἑαυτοὺς τοῖς σφετέροις, ἀλλὰ τὸν ἑαυτῶν ὑπερημάνησε φιλαίως φέρουσι. ἄλλος δέ τις ἴσως, ἴσως αὖ τῇ τοῦ πλήθους παῤῥησίᾳ θαῤῥῶν, καὶ ὕβρεσι, καὶ μυρίοις ἐφήγξατο δυσχερῆ. ἀλλ' οὐχ οἱ φιλόσοφοι οὗτοι· ἀλλ' ἄπονα ἡμέρως καὶ ἀτυφώτως. οἱ δὲ ἀκούσαντες, φησὶν, ὁμοθυμαδὸν ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ προσευχῇ

χ μετέχοντ

* τῇ μαθητῇ

χ. ἐλ σεῖ γμα ἐστι τῶν. * ἦσιν ὁ οὐ τεσ δλεπτ

μὴ τὸ πεπρτέω" οὐσί ὃ τεσῆγμα ἔσαι αὐτό. ἀπόπτεσε ποιῆσαι, εἴγε ἀπιτῖτε· φεσπόσατε, πᾶδακαλῶ. οὐκ ἔστ ὃ τυχόι ἀμῶρτωνόμδιον, οὐδὲ κατερδούμδιοι· ἀλλα ἐκατέρωθεν μέγα ἔ κακόν, ἢ καλόν. ἡμοῖτο ἢ καλὸν ἡμέᾶ, * χάελμ καὶ Φιλαν θεσπία ἔ Κυείε ἡμῶν Ιησοῦ Χειστοῦ, ᾧδ' οὗ τω πατεὶ ἅμα πῶ ἁγίῳ πνδύματι δόξα, κράτος, πρὸ πάντων καὶ νῦ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ια. 23 ΑΠΟΛΥΘΕΝΤΕΣ ΔΕ ΗΛΘΟΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πεοὶ αὐτῶν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ὁ πρεσδύτεροι εἶπον.

χ. τὰ χ. ἐπολίσεωτο.

ΤΑ φιλοπιμίας ἔτεκεν διηγεῖται· πῶς γὰρ; ἀλλ' ἐπὶ τῆς τῦ Χειστοῦ χάριτος" ζῶντα τὰ τεκμήρια" ὑποδείκνυται. διὸ καὶ ὅσα μὴ ἐκεῖνοι εἶπον, ζῶντα διηγεῖται· ζᾷ γὰρ αὐτῷ, εἰ καὶ πεθανέτχοισι, ἔμφυτος καὶ ζωὴν ἀφανα λεώτεσι γίνονται. καὶ σκόπει πῶς πάλιν ὑπὲ τῦ ἀληθοῦς βοηθεῖται κατέφυγεν, ὑπὲ τῦ συμμαχεῖν τῦ ἁμαχοι, καὶ πάλιν ὁμοῤῥυμαδὸν καὶ μετ' ασουδῆς. οὐδὲ γὰρ ὅστις δύναι ἁπλῶς γενέσθαι.

24 Οἱ δ' ἀκούσαντες, φησὶν, ὁμοῤῥυμαδὸν ἦραν φωνὴν πεὸς ⓦ Θεόν, καὶ εἶπαν.

Ορα πῶς εἰσὶν ἀφιλοσώφητοι αὐτῶν αἱ δύναι; ὅτι ⓦ ἄξιον εἶς ἀπόστολον ἢξίουν αὐδῆς δυάδι κεχθῆναι, ὅπως ἔλεγον· Σὺ Κύεις κατέβησας πόλιν, δυὰ δίξοι (πεοσγνώσεως γὰ Πεοξ. α. κδ. λῶ ἐκ χρεία) ὁ ζῶν θα ἢ, ὅπῶ ὑπὸ τεμιαθῆναι τὸν ὁδηγοῦντας ἐχρῶ, πρὸ διαστοτίας ἀβαλέσθαι. διὸ καὶ ὅπως ἤρξαντο· Δέσποτα σὺ ὁ Θεὸς, ὁ ποιήσας ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐδῆς·

25 Ο διὰ στόματος Δαβὶδ τῦ παιδός σου εἰπὼν, Ινα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμε- Ψαλ. β. α. λέτησαν κενά;

26 Παρέστησαν ⓐ βασιλῆς τῆς γῆς, καὶ ⓐ ἄρχοντες συνήχθησαν ὑπὲ τὸ αὐτὸ κῦ τῦ Κυείου, καὶ κῦ τῦ Χειστοῦ αὐτοῦ. Καθάπερ συνῆχθησαν ἀπαντιῶντες ⓦ Θεῷ, τὴν πεοφητῶν εἰς μέσον ἄγεσιν, ἅμα δ' ἑαυτὸν πᾶσαμυδούμδιοι, ὅτι εἰχῆ ἀπόντα μδετᾶσιν ⓐ ἐχθροί. ὃ δὴ λέγεσι, τῦτό ἐστ· ἐκεῖνα εἰς πέρας ἄγαται, δ δεῖξον ὅτι κενὰ ἐμελέτησαν.

27 Συνήχθησαν γὰρ, φησὶν, ἐπ' ἀληθείας ἐπ τῆ πόλει ταύτη ὑπὲ ⓦ ἅγιον παῖδά σε Ιησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ηρῴδης τε καὶ Πόντιος Πιλᾶτος σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ισραὴλ,

28 Ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σε καὶ ἡ βουλὴ σε πεοώρισε γενέσθαι.

29 Καὶ τὰ νῦν, Κύεις, ἔπιδε ὑπὲ ταῦτα ἀπειλᾶς αὐτῶν. Ορᾶς τὴν φιλοσοφίαν, δ ὅτως ἐχὶ καταρωνῶσι ὅτι ταῦτα; οὐκ ἔθηκαν ἢ ταῦτα ἀπειλᾶς ἰδιχῶς *, ἀλλ' ὅπ ὑπείλη- * ἴσως ὡς φα σεσι μέσοι λέγεσιν. ὑπετίμησε γὰρ ὁ σύνδεσφος ⓦ λόγον. καὶ ὅρα· οὐκ εἶπε, "ῥάξοι αὐτὸν, καταδόξη αὐτοῦ" ἀλλὰ τί; Καὶ δὸς τοῖς δούλοις σε μετ' παῤῥησίας πάσης λαλεῖν ⓦ λόγον σε. Οὕτω μεμνῆσθαι θέλουσι καὶ ἡμᾶς. καίτοιγε πόσε οὐκ ἂν ἦς ἐμπλησθείη θυμοῦ, εἰς ἀῤῥᾶς ἐμπεσὼν ἀνέλῃ αὐτοὺς ὅπ χλευασμῶδες καὶ ἀπειλεσμῶδες τοιοῦτα; πόσης οὐκ ἂν ἀπειθείας πλησθείη; ἀλλ' ὐχ ⓐ ἅγιοι" τοιοῦτοι. χ. ὅτι.

30 Εν τῷ τὰ χεῖρά σου, φησὶν, ἐκτεῖναι εἰς ἴασιν δ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῦ ὀνόματος τῦ ἁγίου παιδός σε Ιησοῦ. Αν ἐν τῷ ὀνόματι ἐκείνῳ γίνωνται αἱ ἐνέργειαι, μεγάλη ἐς αἱ ἡ παῤῥησία.

31 Δεηθέντων δ' αὐτῶν ἐσαλεύθη, φησὶν, ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι. Τοῦ ἀκουσθῆναι αὐτὸν δ τῆς ὑποσκέψεως τῦ Θεοῦ τῦτο τεκμήριον γέγονε.

Καὶ

κόσμῳ, ἢ αὐτῷ πίθηται τῷ πνεύματι. ἆρα δὲ ὁμοίως ἁμαρτία. τοιαύτη ἔστως ὅτι ἡ ψυχὴ ποσῶν γέμει τραυμάτων, τοσούτων μᾶλλον. ἀλλ' οὐχ ὁρᾷς; τοῦτο γάρ ὃ λέγω· χαίτοιγε δυνάσας, εἶδε γάρ σου ὀφθαλμούς ὁ Θεός. τοιούτους ὀφθαλμοὺς ἐ-
Ψαλ. λζ. ς. ὥσκε ὁ προφήτης, λέγων· Περισώζεται ἢ ἐσάπησαν ⓐ μώλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου. κατεφρονήσαμεν τοῦ Θεοῦ· " ἐμισήσαμεν δὲ ὄνομα δὲ καλόν· κα- 5 χ. ἐμισήσαμεν μεν
τεπατήσαμεν ⓑ Χριστόν· ἐλύσαμεν τὸν αἰδῶ· θεὸς μὴ τιμῆς μέμνηται τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. ἢ σὺ μὲ δὴ φιλῆς πίνα, ἢ προς δὲ ὄνομα ἀγαπήσασα· ⓒ ὁ Θεὸν οὕτω σπουδαχῶς καλῆς ὡς σόν. κάλεσον αὐδὴ σὸ εὐχῆς, κάλεσον αὐδὴ ὅτι εὐεργασίας ἐχθρός, κάλεσον αὐδὴ ὅτι σωτηρία τῆς σῆς ψυχῆς· τότε πρέσται, ὅτε εὐφραίνεις αὐτόν· πῶς ὁ προξό-
Πρεξ. ζ. ς. νης. κάλεσον αὐτόν, ὡς ἐκάλεσε Στέφανος. τί λέγων; Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς 10
α. Βασ. α. ι. Δεῦ. ιϛ. ιγ. τοῦτο ἁμαρτίαν ταύτην. κάλεσον αὐδὴ, ὡς ἐκάλεσεν ὁ τῆ Ἑλληνικῆ γυνὴ μὴ δακρύων, μὴ θρηνῶν, μὴ εὐχῆς· οὐ κωλύω, ἀλλὰ καὶ σφόδρα βούλομαι. κάλεσον αὐτόν, ὡς ἐκάλεσε Μωϋσῆς, καὶ εἶδε βούλεται ὑπὲρ τοῦ φυγαδευσάντων αὐτόν. καὶ σὺ μοὶ αἴ ἴσως μισοδῆς ἁπλῶς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ὕβρεις δὲ πρᾶγμα· ⓓ ὁ Θεὸν" ὠφέλησεν, οὐ μόνον ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἀκύρως σὺ τοῖς σοῖς λόγοις, σόν τὸ πρᾶγμα νομίζεις; καὶ πόσης συγγνώμης ἄξιος δὴ εἶπε; οὐ κωλύω ⓔ Θεὸν ἔχειν ἀγαπητὸς σὸ ἀγαθός (τοῦτο γάρ ἢ βούλομαι δὲ βούλομαι) ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ δοκεῖν αὐτῷ, ἀλλ' ἀληθῶς, ἀλλὰ τιμᾶν. μεγάλα δὲ τοῦτο εἰργάσατο ἡμῖν ἀγαθά, εἰ ὅτι ἔλθῃ, ἢ ἐφ' οἷς ἔδει μόνον, ἐκαλέσαμεν αὐτόν. ἀγαθόν τί, εἶπέ μοι, ὅτι μὴ τὴν ἀποστολὴν τοσαύτην δυνάμεις ἐγίνετο, ὅτι ὁ ἡμῶν ἀγαθός; χαίτοι ὁ αὐτός ὅτι Θεός, τὸ αὐτὸ ὄνομα. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἴσον. πῶς; ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ὅτι τοιοῦτοι, οἷς εἶπον, αὐτὸν ἐκάλεσαν μόνοι· ἡμᾶς δὲ οὐκ ὅτι τοιοῦτοι, ἀλλ' ἐσ' ἄλλος. εἰ δὲ ἀπιστῇ, ἐξ ἀγαθοῦ τοῦτο ὀμνύεις, λέγε μοι, πίς θυσον· πλοῦ, εἰ βούλει, ὄμοσον κὰ σαυτόν. οὐκ αἰσχυνομαι τῷ Χριστῷ λέγω (μὴ γένοιτο. Ἐγὼ γάρ, φησι, ὑμῖν δὲ ναί, ναί, καὶ τὸ ὄ, ὄ) ἀλλὰ συγκαταβαίνω ὑμῖν, ἵνα Ματθ. ε. λζ. μᾶλλον εἰς τοῦτο ὑμᾶς εἰσαγάγω, ἢ τῆς συνηθείας ἀπαγάγω τῆς τυραννικῆς. πόσοι δὲ τῶν ἄλλων βδελυκτῶς ἀπώλοντο ἀπὸ τούτων τῶν ῥημάτων; βούλεσθε μαθεῖν, ἀφ' οὗ συνεχώρουν τοῖς ἀρχαίοις ὀμνύειν; (ἐπορκεῖν γὰρ οὐδὲ ἐκείνοις συνεχώρουν) ὅθεν δὲ τοῖς εἰδώλοις ὤμνυον. οὐκ αἰσχύνεσθε τούτοις ἐμμένοντες τοῖς νόμοις, οἷς ἐκεῖνοι ἐνόησαν οἱ ἀθεμίς; ἐπεὶ δὲ τῶ ἕλληνα εἶπ' ἀγαθῶ, οὐκ ἀθέως αὐτῷ ἐπιτάττω τοῦτο, ἀλλὰ τῶν εἰδώλων ⓕ Χριστὸν ῥῆμα· ὁ ἢ πιστὸς ἢ μαθὼν αὐτὸν ἢ ἀκούσας, εἰ μέλλοι τῆς αὐτῆς τῷ ἕλλιπει συγκαταβάσεως ἀφεθῆναι, τί τὸ ὄφελος; ποῖον τὸ κέρδος; ἀλλ' ἡ συνήθεια χαλεπόν, ἢ δυσαποσπάστως ἔχεις; οὐκοῦν ἐπεὶ τοσαύτη τῆς συνηθείας ἡ τυραννὶς, εἰς ἑτέραν αὐτὸν μεταγάγωμεν συνήθειαν. ἢ πῶς δυνατόν, φησι; ὁ πολλάκις εἶπον, τοῦτο ἢ πάλιν λέγω. ἔστωσαν λογισταὶ τῆς λεγομένης πολλοὶ, ἔστωσαν ἀξεπαίτητοι ἢ " διηρθωμένοι. οὐκ ἔστι, οὐκ ἔστιν αἰ- χ. δικαιοσύνη.
σχύνη δὲ ὑφ' ἑτέρων διηρθοῦσθαι· μᾶλλον μὲν οὖν αἰσχύνη δὲ ἀπαγορεύεσθαι σοῦ διηρθωκότος, ἢ ὅτι βλάβη τῆς οἰκείας σωτηρίας τοῦτο ποιεῖ. ἢ σὺ μὲ " τὸν ἐσθῆτα δὴ σοῦ ἠξίωσε φορέσαι, χ. τὸν βίβλ. ἀλλ. τ βίβλον
καὶ παῖδα ὑπηρέτης διηρθωσαν, ἢ οὐκ αἰσχύνῃ πρὸ ἐκείνου μανθάνων, χαίτοιγε σὸ τούτῳ πολλὰ ἡ αἰσχύνη· σὸ ταῦτα ὁ τὴν ψυχὴν βλαπτόμενος, αἰσχύνῃ, εἰπέ μοι, πρὸ ἑτέρου παιδεύεσθαι; ἐξ ἀγαθοῦ τοῦτα μὲν σι φορεῖς τὸν ἐσθῆτα φέρεις ⓖ οἰκέτιον ἢ " ὑποδοῦται· χ. -δίοντα
σωμοῦται ὁ τὴν ψυχὴν οὐ φέρεις; ἢ πόσης ἂ ζῶντα αἰσίας; ἔστω ἢ οἰκέτης τούτων διδάσκαλος, ἔστω ἢ παιδίον, ἔστω ἢ γυνή, ἔστω ἢ φίλος, ἔστω ἢ συνήθης ἐξ γείτων. ὥσπερ γὰρ ὁ πονηρὸν ἐλαυνόμενον θηρίον οὐχ οἵόντε ἁγιάζειν, ὕτω ⓗ τοσούτους ἔχοντα φύλακας, ⓘ τοσούτους ὅπλα μοῦσας, ⓚ πονηρὸν θηρίον πλησιάζειν, οὐκ ἔστι μὴ φυλάξασθαι. ἢ ἐν μὲ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ χαλεπῶς οἶσι τοῦτο, ἢ ἐξ τὸν δευτέραν, ἢ ἐν τῇ τρίτῃ· λοιπὸν ὁ ῥᾴων ἔσαι, καὶ

μὴ

Εχώ ὧδα ϛίπω τ' ἀρετῆς. μὴ μέχρι τέρψεως τὰ λεγόμενα ἔστω, μηδὲ μέχρι ϖδαμυθίας τινός. οὐκ ἔστι δ' ἀκροᾶσθαι, ἀγαπητέ, κιθαρῳδῶν, οὐδὲ τραγῳδῶν, ἵνα μέχρι τῆς τέρψεως ὁ καιρὸς, ἢ τῆς ἡμέρας ϖδιαδραμούσης πρῆλθεν ἡ τέρψις. ἐπεὶ εἰ ἦλθεν ἡ τέρψις μόνον, ἢ μὴ καὶ βλάβη μετ' αὐτῆς τῆς τέρψεως. ἀλλ' ὅμως ἅπασι συμβαίνει οἰκείως ἕκαστος, καθάπερ ἀπὸ πηγῆς λύμης ἀκάθαρτος πολλὰ τῷ αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν νέος "ἀπολωλὼς πινὰ τῆς Σατανικῆς" δραχμὴν μέρη, ὅσα ἴσχυσε τῇ μνήμῃ καταθέσθαι, σπουδάζων ὅπως τῆς οἰκίας ἅψηται· ὁ δὲ πρεσβύτης, ἅτε δὴ σπουδαιότερος, τὸν μὲν οὐ ποιεῖ, τῷ δὲ σκέψει λεγομένων καὶ κηρυγμάτων καὶ ῥημάτων μέμνηται πάντων *. σύνεσθι δὲ σοὶ ἔχοντες ἅπτεται. ἐπεὶ πῶς οὐκ αἰσχύνης ἄξιον; νόμον ἐδηκάμεθα· μᾶλλον δὲ οὐχ ἡμεῖς ἐδηκάμεθα (μὴ γένοιτο) Μὴ οὖν καταλύομεν τὸν νόμον διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν. Ματθ. κγ. α. σι, διδάσκομαι ὅτι τὸν τῆς νόμου ἔθηκεν ὁ Χριστὸς, ὥστε μηδένα ὀμνύειν. τί γάρ ἐστιν, Εἰπέ μοι, ϖδεῖ τούτου τοῦ νόμου; οὐ γὰρ παύσομαι ϖδεῖ τούτου ἀναλεγόμενος, μή πως πάλιν ἐλθὼν εἰς ϖδὲν ἀποτύχω οὐ φείσομαι. ἆρα ἐμεμνήσατο τοῦ ϖδεῖγμα; ἆρα ἐφείσατο; ἆρα β. Κορ. ιγ. ϛ. γέγραπταί τισιν ὑμῖν ϖδοῦναι; ἢ πάλιν τῷ αὐτῷ ἀφόμεθα λόγῳ; μᾶλλον δὲ, Εἴτε γέγραπται, ἵνα μὴ, τῷ αὐτῷ ἀφόμεθα λόγῳ, ἵνα φείσηται· Εἰ δὲ ἐμεμνήσατο, ἵνα πάλιν βεβαιώσηται τὸν ἐργάσασθαι, καὶ τοῦ ἄλλους ϖδεῖγμα ποιῆται. πόθεν οὖν ἡμῖν, πόθεν ἀρκτέον τοῦ λόγου; βούλεσθε ἀπὸ τῆς παλαιᾶς; ἀλλὰ τοῦτο ἡμετέρα αἰσχύνη, ὅτι τὰ ϖδὸ τῆ παλαιᾷ, ἃ ὑπῆρξαν ἐκεῖνοις ἐδεῖ, οὕτω φυλάττομεν. ἡμᾶς δὲ οὐ ϖδεῖ τούτων ἀκούειν ἐδεῖ (τῆς γὰρ Ιουδαϊκῆς θύτιλείας ταῦτα τὰ ϖδάγτίλματα) ἀλλ' ἐκεῖνα ἀκούειν τὰ τέλεια· ῥίψαι τὰ χρήματα· ϛῆθι ἡμαίως, καὶ τῷ ψυχρῷ ὕπιδος ὑπῆρξε τοῦ κηρύγματος· καταπίασον τῶν ὀπὶ τῆς γῆς ἀπάντων· μηδὲν ἔστω σοι κοινὸν ϖδεὸς πόρνα βίον· αὖ ἀδικήσῃ τις, ὑπερίτησον· ὧν πλεονεκτήσῃ, εὐλόγησον· ὧν βλασφημήσῃ, ὕμνησον· πάντων ἀνώτερος ἴσθι. ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐδεῖ. νυνὶ δὲ ὑπὲρ ὅρκου διαλεγόμεθα· καὶ ταύτην γε, ὥσπερ ἀν εἴ τις ὠφέλητα φιλοσοφῆσαι, ἀφελκύσας τῶν διδασκάλων ἐκείνων, συλλαβὰς ἐπὶ καὶ ὃ τοιχεῖον ἀναγινώσκειν ποιεῖ. σύνησόν μοι, ὅσην ὕβριν αἰσχύνην ἀνθρώπου τινὸς ὑπολαμβάνει βαθμίαν ἔχοντα, καὶ ῥόπαλον ὑπιφερόμενον, καὶ ὀξωμίδα ἔχοντα, εἰς διδασκάλους μὴ τῶν παίδων ἀπίέναι, καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνοις μανθάνειν. ἆρα γε πολὺς ὁ γέλως; ἀλλὰ πλείων ἔστ' ὁ ἡμέτερος. οὐ γὰρ ὅταν φιλοσοφίας ὃ μέσον ἐν γραμμάτων, ἔστιν τῆς Ιουδαϊκῆς κολιτείας καὶ τῆς ἡμετέρας ὃ διάφορον· ἀλλ' ὅσον ἀγέλων καὶ ἀνθρώπων. Εἴ τις, Εἰπέ μοι, ἄγγελον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταγαγὼν, κελεύσειεν ἐσθίειν καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν ἡμετέρων λόγων, ὡς ὀφέλοντα ἀπὸ τούτων ῥυθμίζεσθαι, ἆρα οὐκ αἰσχύνη ἐν γέλως ἦν; Εἰ δὲ ὃ ϖδεῖ τούτων ἐπικαθέζεσθαι γέλως· ὃ μηδὲ τύπος ϖδοσέχειν, Εἰπέ μοι, πόσην κατάγνωσις; πόσην αἰσχύνης; πῶς γὰρ οὐκ αἰσχύνη, ὅτι ἐπὶ χριστιανοὶ ϖδεῖ τοῦ μὴ δεῖ ὁμοίως παιδεύονται); πλὴν ἀλλ' αἰσχυνώμεθα, ἵνα μὴ μᾶλλον γελώμεθα. Φέρε οὖν, ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ὑμῖν διαλεξώμεθα τήμερον. Τί δὲ αὐτὴ φησίν; Ὅρκον μὴ ἐπίσης ὃ τόμα σου, μηδὲ ὦ ὀμόσαι τοῦ ἁγίου σου ψευδῆ. Σιρ. κγ. θ. ἆρα τί; ὥσπερ γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμενος, φησὶν, ὑπολεχῶς, ἀπὸ μώλωπος οὐ καθαιμάσσεται· οὕτως οὐδὲ ὁ ὀμνύων. ὅρα τοῦ σκώπτει τὸ σοφοῦ τούτου. οὐκ εἶπεν, ὅρκον μὴ ὀμόσῃς τοῦ ἀληθοῦς σου, ἀλλὰ, ὃ τόμα σου· ὅπου τοῦ τόματος οὐ ὃ πρῶ οἶδε, καὶ ὅπου ῥᾳδίως καταρθοῦται. σκωπτόμεθα γὰρ ὅτι λοιπὸν ἀποχαίρετος γυμνῇ· οἵ εἰσι πολλοὶ, οἱ ὑποβαλανείοις εἰσιόντες, ἅμα τοῦ ἐξέρχεσθαι ὑπολούεσθαι σφεαλίζοντες). τοῦτο οἶδεν ἡ χεὶρ, καὶ μηδεὶς κελεύσειεν, ἀπὸ τῆς σκωπτείας ποιεῖ. πάλιν λόγου ἀφῆκεν, πολλάκις τῆς ἀληθοῦς ἐπιφανῆ σκεπομένης, ἡ χεὶρ τοῦ σφεαλίζεσθαι ποιεῖ. οὕτω δὲ ὃ τόμα· οὐ μετὰ τῆς ψυχῆς φθέγγεται, ἀλλ' ἀπὸ τῆς σκωπτείας, καὶ ὑπὸ τῆ γλώττῃ ὃ πρῶ ἔστι. καὶ τῷ ὁμόσαι, φησὶ, τοῦ ἁγίου μὴ σκωπτεσθῆς. ὥσπερ γὰρ οἰκέτης ἐξεταζόμενος ὑπολεχῶς, ἀπὸ μώλωπος οὐ καθαιμάσσεται, οὕτως οὐδὲ ὁ ὀμνύων. οὐχὶ τοῦ ὑπιορκήσῃ ὑπολαμβάνει, ἀλλὰ τοῦ ὅρκου ὑπολάβῃ,

ΗΘΙΚΟΝ

σης ὄντι. ἡ πολλὴ παῤῥησία δείκνυσι τὸ ζῆν θα, ὅτι καὶ ὅτε ταπεινὰ ἐφθέγξατο περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὡ διδοικώς, ἀλλὰ συγκαταβαίνων· ὅπῃ γὰρ ἐκεῖνος ἰῶ, "οὕτω φθέγγε) ὑψηλά, ὡς αὐτῷ τούτῳ καὶ τὰς ἀκοὰς ἀπαμβλῦναι καταπλῆξαι. ἰδοὺ [δὲ] ἄλλο σημεῖον οὐκ ἔλαττον τοῦ προτέρου. ἐπετίμωσάν τε αὐτοῖς, φησὶν, ὅτι σιωπᾷ παῤῥησίαν ἦσαν. οὐχ ἁπλῶς τοῦτο τέθεικε δ" χωρεῖσι ὁ εὐαγγελιστὴς, ἀλλ' ἵνα δηλώσῃ ᾗ πᾶσι ἦσαν. ὁ τῷ πάθει, φησὶν. οὗτοι γὰρ μάλιστα τότε σιωπᾷ, ὅταν ᾗ ἐώρων αὐτοὺς ταπεινοὺς, ᾗ σιωπῶντας ὁ ᾗ μάλιστα αὐτοὺς ὠφέλιζεν, τ" ἀληθῆ μεταβολήν. ᾗ γὰρ ἐκεῖ ἦσαν οἱ περὶ Ἄννας καὶ Καϊάφαν, ᾗ παῤῥησιάσασαν αὐτοῖς καὶ οὕτω· πῶς ᾗ ὠφέλησεν αὐτοὺς ἡ σφοδρὰ παῤῥησία. οὐ γὰρ τοῖς ῥήμασι μόνον ἐδείκνυτο ἀφοβοπροσωπῶν περὶ τοιούτων κρεῖττον καὶ ὑπὲρ τὴν ἐξουσίαν ἐπιτιμήσεως τοῦ κινδύνου, ἀλλὰ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ φωνῇ, καὶ τῷ βλέμματι, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τῷ προῤῥησιάσθαι ἐπέφαινον "ὅτι τοῦ λαοῦ, ὃς ὢν ἐφοβοῦντο. ἐθαύμαζον ᾗ ἴσως οὐδὲ ἔθεσπον, ᾗ ἀγράμματοί εἰσι, καὶ ἰδιῶται· ὅπῃ "εἰ ἀγράμματοί τινα ἐστὶ), μὴ μόνον καὶ ἰδιώτην· "ἰδιώτῃ μὲ, οὐκ ἀγράμματον ᾗ. τὰ δύο σιωπῶντα. καταγελώμενοι, φησὶ. πόθεν; ἀφ' ὧν ἔλεγον. τὰ μακρὰς χαπατεῖναι λόγους, ἀλλὰ ᾗ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπαγγελίας ᾗ τῆς σιωπῆσης τὴν παῤῥησίαν δηλοῖ, ὡς ἐπέσκηψεν αὐτοῖς, εἰ μὴ σιωπῶσιν ἰῶ ὁ διάβολος. ἐπετίμωσάν τε αὐτοῖς, φησὶν, ὅτι σιωπᾷ ἦσαν. ὅσῳ αὐτοὺς ἐποίει πιστεύσαι, ὅτι παῤῥησίαν ἐκείνου ζωῦτα ἤδεισαν, καὶ ὡς ἐκείνου μαθηταὶ πάντα ἐποίουν. οὐχ ἥττον ᾗ τῆς τούτων φωνῆς ἤφιει φωνὴν ὁ θαῦμα καὶ ὁ σημεῖον· ὃ δὴ καὶ μᾶλλον ἐνέφραττεν αὐτῶν τὰ στόματα. Εἰ δίκαιόν ἐστι, φησὶν, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε. ὅτι ὁ φόβος ὑπὲρ ἐτιμήθη μᾶλλον (ὁ γὰρ τοσοῦτος ἄγγελος ὤφθη ἰῶ ἔπεσεν, ἢ ἀπολυθῆναι) πῶς ᾗ ὑπὲρ χείρονος φθόνου). οὕτω μανικὸν θρασὺς ἦσαν. ὅτι γνωστὸν σημεῖον γέγονεν, οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι. ὥστε πρὸ πάντων αὖ, Εἰ μὴ τοῦτο ἰῶ, Εἰ μὴ ἡ τῶν πολλῶν μαρτυρία ἰῶ. καὶ μᾶλλον πᾶσι καταδῆλον ἰῶ. ἀλλὰ τοιοῦτον ἡ κακία, θρασὺ δὲ ἐταμίευ. ἀσφαλῆ ἀπειλησόμεθα. τί" λέγετε; ἀσφαλῆ προσδοκᾶτε ῥῆσιν τὸ κήρυγμα; οὕτω πόθεν αἱ ἀρχαὶ "χαλεπαί τε καὶ δύσκολοι. ⓦ διδάσκαλον ἀγάλετε, δὲ οὐκ ἐῆσατε· καὶ πῶς δὲ ἀπειλήσητε, προσδοκᾶτε ἀποῤῥῆσαι ἡμᾶς; ὁ δισμὸς οὐκ ἔστιν ὑφεμβρόως ᾗ φλεγθῆναι, ᾗ ὑμῖν πείσεται; "πόθεν, οὐδὲ ἀδὴν ὑμᾶς ἠδυνήθης ᾗ ἀπειλῆται. εἰ δίκαιόν ἐστι, φησὶν, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὑμῶν μᾶλλον ἀκούειν ἢ τοῦ Θεοῦ; σὺ δὲ τοῦ Θεοῦ φασι δοὺ τοῦ Χριστοῦ. αὐτὸς γὰρ αὐτοῖς ἐκέλευσεν. εἶδες πῶς πάλιν ἀξίαν, ὅταν προῦλεγθ αὐτοῖς ὁ Χριστὸς Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς, Matth. 10. ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· μὴ φοβηθῆτε αὐτούς; εἶτα πάλιν τὰ ἀνάστασιν βεβαιοῦσι, δι' ὧν ἐπάγουσι, λέγοντες ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα μὴ λαλῆν, ἃ εἴδομθ ᾗ ἠκούσαμθ. ὥστε ἡμῖν μὲ ἀξιόπιστοί ἐσμεν μάρτυρες· ὑμῖν ᾗ προσαπειλοῦντες εἰκῆ πάλιν ἀπολεῖτε. δεῖ οὖν μεταβάλλεσθαι ἐφ' οἷς ὁ λαὸς ἐδόξαζε ⓦ Θεὸν, ⓐ ᾗ κινδυνεύειν ἀσφαλοῦσιν· ὕτω δεμάχοι ἦσαν· ⓐ ᾗ προσαπειλησάμενοι, ἀπέλυσαν αὐτούς. ἐντεῦθεν προφάσεσι καὶ λαμπροτέρᾳ ἐχρῶντο. Ἡ γὰρ δυνάμις μᾶ, φησὶ, τὸ ἀθυμία πλοῦτος. ἤδη ἐμάρτυρης ὕστερον προῤῥήσεως πάντα ταξάμενοι. τί ἐστιν, ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα ἃ εἴδομθ ᾗ ἠκούσαμθ μὴ λαλεῖν; Εἰ ψεῦδη, φησὶν, ἃ λέγομθ, ὅπλαβοῦ· Εἰ ᾗ ἀληθῆ, τί κωλύεις; τοιοῦτον ἡ φιλοσοφία. ἐκεῖνοι τὸ ἀπειλᾶν, ὅτι τὸ ὑφεσιμῆ· ἐκεῖνοι πολλῆς γέμοντες ἀγριμίας, οὗτοι μᾶ παῤῥησίας πάντα προῤῥήσσοντες· ἐκεῖνοι τὸ τῷ διδοικέναι, ὅτι τὸ τῷ θαῤῥεῖν. τίνες γὰρ ἦσαν, Εἰπέ μοι, ⓐ φοβούμενοι; ⓐ λέγοντες, ἵνα μὴ ὅτι πλέον ᾗ φοβεμηθῆ εἰς ⓦ λαόν, ἢ ⓐ λέγοντες, οὐ δυνάμεθα ἃ εἴδομθ καὶ ἠκούσαμθ μὴ λαλεῖν; ᾗ τὸ ἡδονῆ, δὲ τὸ παῤῥησία, καὶ τὸ ὑφεσιμῆ μείζονι πάντων οὗτοι· ἐκεῖνοι τὸ ἀθυμία, ἢ ἀγριμῆ, ἢ φόβῳ. ⓦ γὰρ λαοὶ ἐδιδοίκεσ, ὅτοι ᾗ τούτους οὐκ ἐφοβήθησαν· ἀλλ' ὅθοι μὲ ἃ ἐβούλοντο ἐφθέγξαντο, ἐκεῖνοι ἃ ἐβούλοντο οὐκ ἐποίησαν. τίνες ἦσαν τὸ δισμοῖς ᾗ τὸ κινδύνοις; ἠχὶ ὅθοι μάλιστα;

χ. ὁ φθεγγόμενος, ᾗ λαλῶν ἃ κατανοῆξαι αὐτοῦ βούλεται Θ.
χ. μεῖζον
χ. πολλῆ
χ. ἐπιτιμῶντα
χ. τῷ πρ. λ.
χ. δίκαιον
χ. λέγεις;
χ. δεῖ γὰρ μᾶλλον αὐτοῖς βάλλον ἰῶ αὐτοῦ ἀρῆναι.

Ἐχόμθα

μαδινὶ ἀνθρώπων. ὧν τῆς οὐσίας. πεφθάντες ὅλη αἴσθη, καὶ τοῦτο τεκμήριον λαβόντες ὅτι ἔστι Θεὸς, τ' ἀπὸ τ' θανάτου μὴ καταχθόνια ἀπὸ τῶν οἰκείων προσδόκησαι μηχανημάτων συσκιάζεσθαι. τί ζητῆτε τῆς οὐσίας ἴσον; καὶ μὴ θαυμάσῃς, ὅτι πάλιν ἀνίλεως ἐπιχειρεῖσι. τοιοῦτον γὰρ ἡ ποιητεία. οὐδὲν ὁρᾷ, ἀλλὰ πάντα χοῦν δοκεῖται. ἐπαρασζόμενοι γὰρ, ὡς ἐπατεμένοι, οὕτω διέκειντο· ὅπερ ἐστὶν ὅτι τῶν προληφθέντων, ὅτι τῶν ἁμπαυσθέντων ὅτι ἐστί. καὶ μέσον ἄνω καὶ κάτω δηλοῖ τοῦτο ἔλεγεν, ὅλη ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρε, καὶ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ οὗτοι παρέστηκεν ὑγιῆ, δηλοῦντες ὅτι αἴσθη ὁ Ἰησοῦς. ἄλλως δ', καὶ αὐτοὶ αἰσχύνονται ἐν ὁμοίοις ζῶν, ψυχρὸν μὲν καὶ μεσακιώδη, ἐνόμιζον δ' ὅμως πάντα ἀπιστοῦσι καὶ θορυβοῦσι), ἵνα ποιῆσαι αὐτοὺς βουλόμενοι. τοῦτο" γοῦν μόνον οὐκ ἐᾶν ἰσχυρὰν ἔφασαν αὐτοὺς μηδὲν αὐτοῖς ποιῆσαι, τὸ ὑπὲρ μὴ παρρησίας διαλέγεσθαι; Διὰ τί ἀπιστεῖς, εἰπέ μοι, ὦ Ἰουδαῖε; τῶν γὰρ ἡμετέρων σημείων προσέχει· ἐν δὲ τοῖς λόγοις, οὐ τῇ τῶν πολλῶν ποιητείᾳ. οὐ προδιδάσκει· αὐτοὺς Ῥωμαίους. ἦλθε γὰρ ἅπασα διαβεβλημένοι πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν περὶ Χριστόν, ὥστε μᾶλλον ἑαυτοὺς ἐκάκιζον ὑπὲρ πεπλεύκοτες τὴν αὐτῶν ὕβριν· ὅτι ὁ τοῦ Χριστοῦ οὐκ οὔτως *· ἀλλ' ἐκ μέσης ὑβρεως λαβόντες αὐτὸν θύρας ἀπήγαγον, ἐκ οὐκ ἀνέβαλοντο, διδάσκοντες σφόδρα τὸ πλῆθος. περὶ ὧν τούτων ἐπάρρησιν, ἵνα οὐκέτι ἄγνοιαν αὐτοῦ πρὸς Πιλάτον, ἀχθομένου καὶ ἐρυθριῶντος ἐκ προσώπου, μὴ ἵνα ὑπὲρ ἐκείνων ἐγκληθῶσιν. ἐλπίστο δ' ὅτι τὴν αὐτὴν σωτηρίαν αὐτῇ τοῦ ἀρχιερέως καὶ πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων εἰς Ἱερουσαλήμ. πάλιν συνέδρια ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκεῖ αἵματα ἐκχέαι, οὐδὲ τὴν πόλιν ἠδίαθησαν. Ἄννας, φησὶ, καὶ Καϊάφας. τούτου οὐδὲ τὴν δούλιον ἐρωτῶσαι ἐώρων ὁ Πέτρος, ὅτι Ματθ. κζ. ε.
τούτου ἠρήσατο, ἐτέρου καταχθόντος· καὶ δ' εἰς μέσους αὐτοὺς παρελθών, ὅσα πῶς φθέγγεται). Εἰ ἡμεῖς σήμερον διακρινόμεθα ὅτι εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν. ⓐ δὲ ἐν τῷ ὀνόματι ἐποίησατε λέγεσθε τοῦτο; ὃ ποῖον, Διὰ τί μὴ λέγῃς, ἀλλὰ συσκιάζεις; ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποίησατε τοῦτο ὑμεῖς; καὶ μέσον ἔλεγεν, ὅλη οὐχ ἡμεῖς ἐποίησαμεν. ὅσα σώσων. οὐκ Εἶπεν ἁπλῶς, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ ἐποίησα-
μεν· ἀλλὰ τί; ἐν ᾧ ὀνόματι αὐτοῦ ἐστὶ παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. καὶ δ' λέγει, ἐγνώστο ὑφ' ἡμῶν ὑγιής. καὶ πάλιν, Εἰ ἡμεῖς διακρινόμεθα ὅτι εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς. πλήττει αὐτοὺς, ὡς αἰτιασάμενοι ἐγκαλοῦντας, καὶ " εὐεργεσίαις αἰσθητῶν μεμφομένους· καὶ αἰνιγματώδεται τῶν προτέρων, ὅλη αὐτοὶ ὅτι φόνους πρέχουσι· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι εὐεργεσίαις ἐγκαλοῦσι. ὁρᾶς πῶς ἔχει καὶ ὁ βαρὺς ῥήματα; ἐν τούτοις γὰρ ἐγυμνάζοντο, καὶ λοιπὸν ἄκακα πάλκοτοι ὄντα. ἄξ ὧν δείκνυσιν αὐτοῖς, ὅλη αὐτοὶ μᾶλλον κηρύττουσιν ἄκοντες Χριστὸν, καὶ αὐτοὶ ὁ δόγμα ἐπαίρουσι ⓐ αἰσχρύνοντες καὶ ἀξετάζοντες. ὅτι ὑμεῖς ἐσωρώσατε. " βαθὺ τῆς παρρησίας. ὅτι ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. τοῦτο πάλιν μείζονος ἐλθυθερστομίας. ὃ τοίνυν λέγει τοῦτο ἐστὶ· μὴ νομίσητε ὅλη ἐπαισθήσεται κρύπτωμεν. ἵνα οὖν ἀπέχωμεν συσκιάσαι, ὅλη ἐν παρρησιαζόμεθα. ταῦτα μετοσυχὶ ὀνομάζων αὐτοῖς λέγει· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐνδεχόμενόν τῷ λόγῳ, ἔστι ὅστις ὁ λίθος, λέγων, ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων" Εἶτα δείκνυσιν ὅλη ἐν εἰς σφόδρα δόκιμον τοῦτο ἐπράγασατο, ἐπάγει· ὁ ἡμέτερος εἰς κεφαλὴν γωνίας· τουτέστιν, ὁ φύσει τίμιος καὶ δόκιμος, ἔστι ἐξουθενήθη, οὕτως ἀπὸ τοῦ σημείου πολλὴν ἔχοι τὴν παρρησίαν. σὺ δέ μοι σκόπει, πῶς, ὅτι μὲ διδάξαι χρὴ, πολυφωνίας πολλὰς· ὅτι δ' παρρησιάσασθαι, μόνον φαίνου). οὔτε γὰρ, φησὶ, ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τ' οὐρανὸν ὃ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς, δηλονότι ὅλη πᾶσιν οἱ ἀνθρώποις, ἐν οὐκ" αὐτοῖς μόνοις, ἐδόθη τὸ ὄνομα· καὶ αὐτοῦ ἐπάγεται μάρτυρας. ὅπερ γὰρ ἔλεγεν, ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποίησατε; εἰς τὸ τοῦ Χριστοῦ, φασιν. ἄλλο γὰρ οὐκ ἔστι ὄνομα. πῶς οὖν ἐρωτᾶτε; ὕτω πάντα χοῦν τ' τὸ δηλοῦν ἐστι. οὔτε γὰρ ὄνομα ἕτερόν ἐστιν ὑπὸ τ' οὐρανὸν, φησὶν, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. ταῦτα ψυχῆς κατηγωνίας τῆς ζωῆς τῆς πρού-

σης

ϲῶϊ πρέπει ἀνώπιον ὑμῶν ὑγιής. πάλιν ὃ πάθος, πάλιν ἡ ἀμάρτασις.

11 Αὐτός ἐϛιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κε-
Ψαλ. ριζ'. κε. φαλὴν γωνίας. Ἀνέμνησεν αὐτοὺς τῆς ῥήσεως ἐκείνης φοβῶν. Ὁ πιστεύων γὰρ, φησὶν, ὅτι ⓦ λίθοι τοῦτον, σεσώθαι δύναται· ἐφ' ὃν δὲ πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

Matth. κα. μδ' 12 Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία. Ποίας οἴει πλαγὰς αὐτοὺς λαμ- 5
βάνειν ἐκ τούτων τῶν ῥημάτων; Οὔτε γὰρ ὄνομα ἕτερόν ἐϛι, φησὶν, ὑπὸ τὸν ⓦ οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. Ἐντεῦθεν ἦν ὑψηλὰ φθέγγεται. ὅτε γὰρ μὴ ἦν τι καταρρῶσαι, ἀλλὰ παῤῥησίᾳ διαλέγεται μόνον, οὐ φείδεται. οὐ γὰρ ἐδεδοίκει μὴ πλήξῃ. ἢ οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, δι' ἄλλου· ἀλλ', οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· τοῦτέϛιν, οὐδὲ ἡμᾶς σῶσαι δύναται. Ταύτῃ ⓦ φόβον αὐτῷ κατέβαλε. 10

13 Θεωρεῖτε δέ, φησὶ, τὸν τοῦ Πέτρου παῤῥησίαν ἢ Ἰωάννου, ἢ καταλαμβάνεσθε ὅτι ἀνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν. Οἱ δύο ἀγράμματοι καταῤῥηττόμενοι ὑπ' αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχιερέων· οὐ γὰρ ἄλλοι ἐφθέγγοντο, ἀλλ' ἢ τὰ πνεύματος χάρις.

14 Τὸν δὲ ἄνθρωπον ὁρῶντες, φησὶ, σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα ⓦ τετραπαλμίου, οὐδὲν εἶ- 15
χον ἀντειπεῖν. Πολλὴ ἡ τοῦ ἀνθρώπου παῤῥησία καὶ ἡ αὐτὴ τῷ δικαστηρίῳ μὴ καταλελοιπότος αὐτούς. Εἰ γὰρ εἶπον, ὅτι οὐκ ὄντως ἔχει, σαφῶς ἂν κατηγόρησε.

15 Κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς, φησὶν, ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους,

16 λέγοντες, τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; Ὅσα ἡ ἀπειρία οἴδε, καὶ 20
πάλιν ⓦ φόβου ⓦ ἀνθρωπον πρώτα ἐργαζόμενοι. ὥσπερ ὅτι τοῦ Χριστοῦ αἰσχύνην ὃ ἠμύνοντο οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ συνεκάλεσαν, ἀλλὰ κωλύσεσιν αὐτὴν μᾶλλον ἐπέδιδοσαν τοῖς πίστεως· ὅτε καὶ νῦν γίνεται. τί ποιήσομεν; ὦ τῆς ἀνοίας· Εἰ γὰρ ἐσαμβοῦς τὴν ἀγώνιαν λειπόν καταπλήττεσθαι ἐνόμιζον, εἰ τοσοῦτον τοῦ ἀρχηγοῦ μηδὲν ἰσχύσαντος, μὴ τοσαύτῃ ῥητορείᾳ προσεδόκησαί τι ποιήσειν. ὅσῳ ἐβούλοντο κωλύειν, τοσούτῳ μᾶλλον ηὔξετο τὰ θαύ- 25
ματα. Ἀλλὰ τί φασιν; Ὅτι μὲν γνωστὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλὴμ φανερὸν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι.

17 Ἀλλ' ἵνα μὴ ὅτι πλέον διαπεμφθῇ εἰς τὸ λαὸν, ἀπειλῇ ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ὅτι ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. χ. ἀλλὰ

18 Καὶ καλέσαντες αὐτοὺς, παῆγγειλαν ὅλως καθόλου μὴ φθέγγεσθαι, μηδὲ διδάσκειν ὅτι 30
ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. Ὅσα καὶ τούτων τῶν ἀναισχυντήματα, καὶ τῶν ἀποστόλων τῶν φιλοσοφήματα.

19 Ὁ δὲ Πέτρος, φησὶ, καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς αὐτούς· Εἰ δίκαιόν ἐϛι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε·

20 Ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα, ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν, μὴ λαλεῖν. 35

21 Οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτοὺς, μηδὲν εὑρίσκοντες ὅπως κολάσωσιν αὐτοὺς διὰ τὸν λαόν. Ἐπισήμους αὐτοὺς τὰ σημεῖα, καὶ λοιπὸν οὐδὲ ἰσχύοντο πείσαι αὐτοὺς ⓦ λόγοις, ἀλλὰ μεταξὺ λέγοντες διέκοπτον σφοδρὰ ὑβριστικῶς.

Ὅτι πάντες, φησὶν, ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ὅτι ὃ γεγένητο.

22 Ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων ὁ ἄνθρωπος παραλύτου, ἐφ' ὃν ἐγένετο τὸ σημεῖον τοῦτο 40
τῆς ἰάσεως. Ἀλλ' ἴδωμεν ἀνῶνα καὶ εἰρηνικόν. τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ὅτε δόξαν ἀνθρωπίνην πάντα ἐποίουν· νυνὶ δὲ ἕτερά τι προσέκειτο,
Πραξ. ι. κα. τὸ μὴ δόξαι μαγφόνοις εἶναι, ὃ μετὰ ταῦτα ἔλεγον· Βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀσφαλῆ ἀπειλησώμεθα αὐτοὺς μηκέτι λαλεῖν ὅτι τῷ ὀνόματι τούτῳ

μηδενὶ

χ. χνίμφοις. ἀποληφθείσεται. ⓐ καυχᾶσθαι τῶν ἀποστόλων, τῆς ἄλλοις λοιπὸν ὑποδήλωμα ἡμῶν ὄμοιοι, ἵνα μηκέτι ζητῶσιν ἀλλήλους, μηδὲ θ κτλ.

4 Πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων ⓑ λόγου, φησὶν, ἐπίστευσαν, καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν, ὡσεὶ χιλιάδες πέντε. Τί τοῦτο; μετὰ γὰρ βδελυγμίας ἐστὶ ἰδεῖν· οὐχὶ διὰ-
3 βολικὸν ἐλάσσατο; πῶς οὖν ὑπὸς λύκῳ; ὁρᾷς ὑποκρίσεως φαύλης; ἀλλὰ καὶ τότε πολλοὶ ἐπίστευσαν· ἀλλ' οὐκ ἐγένοντο. ἡ γὰρ Πέτρου δημιουργία εἰς τὸ βά-
χ. ἄλλοι θος τὰ σπέρματα κατέβαλε, καὶ τῆς ἀξιοπίστου αὐτῶν ἥψατο. Ἀφ' ὧν δὲ τοῦτο ὠργίζοντο, ὅτι οὐδὲ αὐτοὶ ἐδίδασκον, ὅτι οὐδὲ ⓒ τὰ πρόσωπα δικαίως ἐθεώρουν. Εἰ γὰρ ὁ σταυρωθεὶς, φησὶ, τοιαῦτα ἐργάζεται, καὶ ⓓ χωλοὺς ἀνίστησι, οὐ φοβούμεθα οὐδὲ τούτους. καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονο-
χ. πλείους ἢ ὅσων πω τ. π. ιφ' μίας γέγονεν." ὁπότε γὰρ πλείους οἱ τῶν πιστευσάντων τὸν σωτῆρα ἐγένοντο. ἐφ' ᾧ καὶ διέσαντες ἀφ' ἑαυτῶν ὁρῶντων, ἔδοσαν τοῖς ἀποστόλοις, ἵνα καὶ αὐτοὶ διδασκαλίας ἐργάσωνται. Ὃ ἐ-
κεῖνοι οὐ γέγονεν ἢ ἐκφεύγειν ἐβούλοντο. ἀφ' ἑαυτῶν οὐκ ἐστὶ αὐτοῖς αὐτοὺς ἐξετάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ, ἵνα μὴ ἀπὸ τῆς παῤῥησίας οἱ ἀκούοντες κερδάνωσιν.

5 Ἐγένετο δέ, φησὶν, ὅτι τῶν αὐτῶν συναχθέντων αὐτῶν τοῦ ἄρχοντος καὶ πρεσβυτέρους καὶ γραμματεῖς εἰς Ἱερουσαλήμ,

6 Καὶ Ἅπαντα ⓔ ἀρχιερεῖς, ἔτι Καϊάφαν, καὶ Ἰωνάθαν, καὶ Ἀλέξανδρον, καὶ ὅσοι ἦσαν ἀρχιερατικοῦ. Πάλιν συνέρχονται ὅτι ὁ αὐτός. οὐκέτι γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων κακῶν καὶ τὸν νόμον ἐφυλάττετο. καὶ πάλιν διεσκεύασε τῷ πράγματι πεῖσαι, ἵνα ὦσι βάθρου τῇ ἀδίκῳ γνώμῃ καὶ χρίσει.

7 Καὶ στήσαντες αὐτοὺς, φησὶ, τὸ μέσῳ, ἐπυνθάνοντο, τὸ ποίᾳ δυνάμει, ἢ τὸ ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς; Καὶ μάλιστα ἤθελον. Ἀφ' ὑπερηφάνου γὰρ, φησὶ, καὶ ἀφ' ὧν καταγγέλλει τὸ τοῦ Ἰησοῦ τὸν ἀνάστασιν, κατέχει αὐτούς. τίνος οὖν ἕνεκεν ἐρωτῶσι; προσδοκῶντες αὐτὸν ἀφ' ὑπερηφάνου ἐξαρίους γενήσεσθαι, καὶ ὃ πάντων ἀφ' τούτου νομίζοντες κατορθώσειν. ἕτερα γοῦν τί φασι. τὸ ποίᾳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;

8 Τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, εἶπε πρὸς αὐτούς.

Ἀναμνήσθητί μοι τῶν τοῦ Χριστοῦ λόγων, ὡς σαφῶς ἐξέβη ὁ ἔλεγχος. Ὅταν γὰρ" παραδιδῶσιν ὑμᾶς εἰς συναγωγὰς, μὴ μεριμνήσητε πῶς, ἢ τί λαλήσετε· τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦ πατρός ὑμῶν ἐστὶ τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν· ὥστε συνεργείας πολλῆς ἀπέλαυεν. τί οὖν φησιν ὁ Πέ-
χ. ἄγουσιν τρος; Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ. Ὁρᾷ φιλοσοφίαν αὐ-
χ. πῶς τοῦς, ἢ" πόσης γέμουσι παῤῥησίας οὐδὲ ὑβριστικὸν φθέγγεται· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμᾶς, ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, φησὶ, καὶ πρεσβύτερον τοῦ Ἰσραήλ·

9 Εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ὅτι εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται,

10 Γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν, καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ. Σφόδρα αὐτῶν ἡνιαίνων κε-
χ. διεκωμῴδουν· θήλατο ἀπὸ τοῦ προοιμίου, καὶ" διεκωμῴδουν· μᾶλλον δὲ αὐτοὺς ἀπέμιμησε τῶν πατέρων, ὅπερ ἐπ' εὐεργεσίᾳ αὐτοὺς κείροισι, ὡσπερεὶ ἔλεγε· μάλιστα μὲν ἐγείρω τὸ φθονοῦν ἡμᾶς ὅτι τούτοις, καὶ ὡς εὐεργέτας ἀνακηρύττεσθαι· πλὴν δὲ καὶ ἀνακρίνεσθε ὅτι εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, οὐχὶ πλούτου, οὐχὶ δυνάστου, οὐχὶ εὐδόξου· κἂν τοῦτο τῆς δυνάστου; πολλῆς βα-
ρύτητος καὶ ἀπαγελία γέμει, καὶ δείκνυσι ὅτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀπειπίεσαν. Ὅτι δὲ ὀνό-
40 ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου. Ὃν μάλιστα αὐτοὺς ἐλύπησε, προσέθηκε. τοῦτο γὰρ ἀεὶ ὁ ἔλεγχος αὐτοῖς ὁ Χριστός· Ὁ ἀκούσατε εἰς ὃν ὑμᾶς, κηρύξατε ὅτι τῶν δωμάτων. Ματθ. ι. κζ.

Ὅτι δὲ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, διὰ τούτου οὗτος παρέστηκεν ὑγιὴς ὑμῶν ὑγιής. Μὴ νομίσητέ, φησὶν, ὅτι" κρύπτο-
χ. κρύπτω ἐμαυτὸν μαι τῇ πατρίδι, ἢ ὁ πάππος. ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, διὰ τούτου

τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. τί οὕτως ἄπιστος εἶ; σὺ μὲν οὕτω πολλὰ "αἱρῇ καὶ ποιῆσαι καὶ παθεῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ ὀμόσαι· αὐτὸς δέ σε οὐκ ἀμείψεται; ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπιόρκους καὶ πολυόρκους καθ' ἑκάστην τρέφει τὴν ἡμέραν· σὲ δὲ παραδώσει λιμῷ, ἐπειδὴ ἤκουσας αὐτοῦ; πάντες ἰδέτωσαν, ὅτι τῶν εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν συναγομένων οὐδεὶς [οὐκ] ἐστιν ὀμνύς· καὶ ἀπὸ τούτου γνωριζώμεθα δῆλοι, μὴ ἀπὸ τῆς πίστεως μόνον. καὶ τοῦτο παρὰ ἕλληνας, καὶ παρὰ πάντας ἔχωμεν τὸ διάλλαττον· σφραγῖδα λάβωμεν ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἵνα ὥσπερ αἱ τέλη βασιλικὴ πανταχοῦ φαινώμεθα. ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ τῆς γλώττης τέως γνωριζώμεθα, καθάπερ οἱ βάρβαροι, καθάπερ οἱ ἑλληνιστὶ εἰδότες, ταύτῃ τῶν βαρβάρων διαλλάττωμεν. εἰπὲ γάρ μοι· οἱ ψιττακοὶ λεγόμενοι πόθεν εἰσὶ γνώριμοι; οὐκ ἀπὸ τοῦ λαλεῖν κατ' ἀνθρώπους; καὶ ἡμεῖς τοίνυν ἀπὸ τοῦ λαλεῖν, ὡς οἱ ἀπόστολοι, γινώμεθα γνώριμοι· ἀπὸ τοῦ λαλεῖν, ὡς οἱ ἄγγελοι. ἂν εἴπῃ τις, ὄμοσον· ἀκουέτω ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκέλευσε, καὶ οὐκ ὀμνύω. τοῦτο ἱκανὸν πᾶσαν εἰσαγαγεῖν ἀρετήν. θύρα τίς ἐστιν εὐσεβείας, ὁδὸς ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀληθείας εἰσάγουσα, παλαίστρα τίς ἐστι. ταῦτα φυλάττωμεν, ἵνα καὶ τῶν παρόντων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

γ. αἱρῇ

Λογ. ι. 1 ΛΑΛΟΥΝΤΩΝ ΔΕ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ λαόν, ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ.

Οὔπω τῶν προτέρων ἀναπνεύσαντες πειρασμῶν, εὐθέως εἰς ἑτέρους "ἐνέβαινον. καὶ ὅρα πῶς οἰκονομεῖται τὰ πράγματα. πρότερον ἐχλευάσθησαν πάντες ὁμοῦ. οὐ μακρὸς δὲ τότε ὁ πειρασμός. δεύτερον, αὐτοὶ οἱ κορυφαῖοι εἰς κινδύνους "ἐμβαίνουσιν. οὐκ ἐφεξῆς δὲ τὰ δύο γέγονεν, [οὐδὲ ἁπλῶς·] ἀλλὰ πρότερον εὐδοκιμήσαντες ἐν ταῖς δημηγορίαις, καὶ θαῦμα ἐργασάμενοι μετὰ ταῦτα μέγα, οὕτω δὴ λοιπὸν μετὰ τὸ θαρρῆσαι, συγχωροῦντος τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀγώνων ἅπτονται. σὺ δέ μοι θέα, πῶς ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ τὸν παραδώσοντα ζητοῦντες, ἐνταῦθα λοιπὸν αὐτοὶ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλουσι, θρασύτεροι γεγονότες καὶ ἀναισχυντότεροι μετὰ τὸν σταυρόν. ἡ γὰρ ἁμαρτία, ἕως μὲν ἂν ὠδίνηται, ἔχει τινὰ αἰσχύνην· ἐπειδὰν δὲ τελεσθῇ, τότε ἀναισχυντοτέρους ποιεῖ τοὺς ἐργαζομένους αὐτήν. τί δήποτε δὲ καὶ στρατηγὸς ἐφίσταται; ἐπέστησαν γὰρ αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, φησίν· ἵνα πάλιν δημόσιον ἔγκλημα περιθῶσι τοῖς γινομένοις, καὶ μὴ ὡς ἰδιωτικὸν ἐκδικῶσιν, ὅπερ πανταχοῦ σπουδάζουσι ποιεῖν.

γ. εἰσέβαινον.

γ. ἐμπίπτουσιν.

2 Διαπονούμενοι, φησί, διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαόν.

Διεπονοῦντο, οὐ μόνον ὅτι ἐδίδασκον, ἀλλ' ὅτι οὐκ αὐτὸν μόνον ἔλεγον ἐγηγέρθαι, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς δι' ἐκείνου ἀνίστασθαι. Διὰ τὸ διδάσκειν αὐτούς, φησί, τὸν λαόν, καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Οὕτως ἰσχυρὰ ἐγένετο ἡ ἀνάστασις, ὡς καὶ ἑτέροις αὐτὸν αἴτιον γενέσθαι ἀναστάσεως.

3 Καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς, φησί, τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον. ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη. Ὢ τῆς ἀναισχυντίας. ἔτι τῶν προτέρων αἱμάτων γεμούσας τὰς χεῖρας εἶχον, καὶ οὐκ "ἐνάρκων, ἀλλ' ἐπέβαλλον πάλιν, "ἑτέροις αὐτὰς αἵμασι μολύνοντες· ἢ τάχα καὶ ἔδεισαν πλῆθος αὐτοὺς ἤδη γεγονότας, καὶ διὰ τοῦτο αὐτοῖς ὁ στρατηγὸς "συνεπέστη. ἦν γάρ, φησίν, ἑσπέρα ἤδη. ἐκεῖνοι μὲν οὕτω βουλόμενοι αὐτοὺς μαλάξαι, τοῦτο ἐποίουν καὶ ἐφύλαττον· τοὺς δὲ ἀποστόλους τολμηροτέρους εἰργάζετο ἡ ἀναβολὴ τοῦ χρόνου. καὶ ὅρα τίνες ἀπολαμβάνονται.

γ. ἐπαύοντο

γ. αὐτὰς ἑτέροις αἵμασιν ὅτι πλησίον·

γ. τῷ ἱερῷ σὺν αὐτοῖς ἦν

δίκα ὀλολαὶ ὄρκοι γίνονται καὶ ἐπιορκίαι. ὅπου γὰρ σκηνὴ τοῦ ἀνθρώπου οὐ κατέρχεται, ὅπου γὰρ οὐ
χ αἱ πίστεις πάντα ἀναπέπτωκεν, ἔσηκας κατέχων τὸν Θεόν. τί δήποτε; ἵνα λέχνα λάβῃς, ἵνα ὑποδήματα, ὑπὲρ ὀλίγου ἀργυρίου εἰς μαρτυρίαν αὐτοῖς καλῶν. μὴ δή, ὅπερ μὴ καλαζόμεθα, νομίσωμεν μηδὲ ἀμαρτάνειν. τοῦτο τῆς φιλανθρωπίας ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, οὐ τῆς ἀμετρίας
5 ἀρετῆς. ὄμοσον καὶ τοῦ παιδός σου, ὄμοσον καὶ σαυτοῦ, εἰπέ, ἵνα μὴ δήμιος ὑπιζαίνῃ ταῖς πλευραῖς ταῖς ἐμαῖς. ἀλλὰ δέδοικας; τὴν πλευρὰν σου οὖν ἀπεμότιεσε ὁ Θεός; τῆς κεφαλῆς σου δὲ τί λέγεις; εἰπέ. ἵνα μὴ πληρωθῶ. ἀλλ' ὁ μὲν Χριστὸς ἵνας ἡμῶν φείδεται, ὡς καλύπτει καὶ τῆς οἰκείας ὁμοίως κεφαλῆς· ἡμεῖς δὲ ἵνας ἀφειδοῦμεν τῆς δόξης τῆς τοῦ Θεοῦ, ὡς πολυταχοῦ αὐτοὶ ἔλεγεν. οὐκ ἴσε τί ἐστι Θεός, ἢ ποίοις τόμασι καλεῖσθαι ὀφείλει.
10 ἀλλ' ἀνθ' ὧν τοιούτους λέγωμεν αἴδρως ἐσαρέτους, φαμέν, ἀπόπλουτοι δὲ τόμασιν, ἢ οὕτω μηδέποτε· τοιοῦτοι δὲ τίμιοι ὄνομα, δὲ ὑπερπολὺ ὄνομα, δὲ θαυμαστὸν ἐπὶ πάσῃ τῇ γῇ, ὁ δαίμονες ἀκούοντες φεύγουσι, ἁπλῶς ἀφισύεσμεν. ὦ τῆς σεμνοτάτης. ἀπὸ γὰρ τούτης γίνεται δύκαζα φεύγειν. ἀμέλει ζῶ ἐγὼ εἰς οἶκον ἅγιον ἀνθ' ἵππου ἢ βοὸς ἀναγκαίου ὁμόσαι, ὡς φεκτὸν ἐστὶ ὄρκον ἐργασάμενος, ἵνα μὴ ἀφέλωσιν. κρίνει πόλιν ἵνα φεκτὸν εἶναι δοκεῖ, ἀλλ'
15 ἢ ἐπὶ ἐκείνῳ μὲν ἁπλῶς ἀποκεχρήμεθα, τούτῳ δὲ ἀχρεῖ; ἢ γὰρ φεκτὸν ἔδει γενέσθαι, ὁμολογοῦντος τοῦ Θεοῦ; ἀλλ' ὅτι μὲν Ἰουδαίων ἵνας αὐτοῦ τὸ ὄνομα σεμνύνω, ὡς τὸ παλαιὸν γράφεσθαι, ἢ μηδενὶ τὰ γράμματα ὀξέως φορεῖν, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ· νυνὶ δέ, ὡς δὲ τυχόν, Εξ. λθ. λ.
ἵνα συμφέρομεν αὐτοῦ τὸ ὄνομα. εἰ ἁπλῶς ὀμνύω τὸν Θεὸν οὐ πᾶσι βιαίως, δὲ καὶ ὅτι μαρτυρίαν αὐτοῖς καλεῖν, πόσης τόλμης, εἰπέ μοι; πόσης μανίας; εἰ γὰρ πάντα ῥίψας
* παίω ἐγχειρῶ, οὐκ ἔστι* συγχώρησις ἐπ' ἰδοὺ λέγω ἢ ψευδομαρτύρησε· κατορθώσατε τούτους τοὺς ὅτι τῆς ἀγορᾶς ὅρκους, τοὺς συνήθεις, τοὺς δὲ μὴ πιθανούς, πάντας ἐμοὶ ἀνάγετε. ἰδοὺ, παρίστημι ὑμῖν, ὑπισχνοῦμαι τοῖς συνοῦσι τὴν οἰκουμένην τὴν οἰκτρὰν ὧν, ἢ πείσω ἢ πρεσβεύσω μηδενὶ ὀμνύειν ἁπλῶς ὀξέως, μᾶλλον δὲ μηδὲ ἑτέρως. συγχώρησον ἐμοὶ οὖν ἀπόθου, ὅσης ἂν ἦ, ὅπερ ἢ ταῦτα μέλλεις ἡμῖν ἐγκαλεῖν, καθάπερ ὅτι παίδων μι-
25 κρῶν. μὴ γένοιτο. αἰσχύνη γάρ ἐστι· ἀνάγκη δὲ πανταχοῦ ἐπιδείκνυσθαι μανθάνειν. μὴ παρίζης ἱερεῖς ἅψασθαι τολμᾷς ἀμήτορος ὤν· ἀλλὰ δὲ ἐπιχέρει, σὺ ὁμωμοκὼς τῆς ἱερᾶς ἅψασθαι παρίζης τολμᾷς, ἧς οὐδὲ πᾶσιν ἱερεῦσιν ἅψασθαι θέμις, ἢ ὅπως ὀμνύναι. ἢ σὺ μὲν τῆς τοῦ παιδὸς κεφαλῆς οὐκ ἂν ἅψαιο· ἀπελθών· παρίζης δὲ ἅπτῃ, ἢ οὐ φείττεις, οὐδὲ δίδοικας; τοὺς ἐμὲ τοὺς τοιούτους ἄγε· ἐγὼ δικάσω, καὶ χαίρουσας ἐκπέ-
30 μψω. ὃ βούλεσθε ποιεῖτε· νόμον τίθημι μηδὲ ὅλως ὀμνύναι. ποία σωτηρίας ἐλπὶς, οὕτως ἡμῶν πάντα κεκούφισται; ἀφ' οὗ τοῦτο γράμματα, ἀφ' οὗτος συμβόλαια, ἵνα καταθύσῃς τινὰ σαυτοῦ ψυχήν; τί τοσοῦτον κερδαίνεις, ὅσον ἀπολλύεις; ὑπιώρκησεν; ἀπώλεσας κάκιστον, ἢ σαυτόν. ἀλλ' οὐκ ὑπιώρκεσε; ἢ οὕτως ἀπώλεσας, ἵνα δικαιώσῃς τινὰ ἐπιορκήσαντα. ἐξελεώμεθα τοῦτο δὲ νόσημα ἀπὸ τῆς ψυχῆς· τίνος ἀπὸ τῆς
35 ἀγορᾶς αὐδὲ διώξωμεν, ἀπὸ τῶν παιπαλοείων, ἀπὸ τῶν λιτουργῶν ἐργαστείων. μείζων ὁ πόλεμος ἡμῖν ἔσται. μὴ νομίσητε ἀφ' ἑνὸς τῶν δικαίων τὸν βίον τὰ βιωτικὰ κατορθοῦσθαι. ἀλλ' οὐ πιστεύει, φησί. ἢ γὰρ ἢ τοῦτό ποτε πρὸ ἐμοῦ ἤκουσα, ὅτι, ἵνα μὴ ὀμόσω μυρίους ὅρκους, οὐ πιστεύω. σὺ τούτων αἴτιος ὁ πονηρός ὀμνύς. ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτο ἔλεγον, ἀλλὰ πᾶσιν ἔλεγον ὅτι οὐκ ὀμνύειν, πῖς θυέ μοι λέγοντι, ὅτι τῶν μυρίων καὶ παλαιόντων ὅρκους
40 μᾶλλον ἵνα ὄψῃς ὑπιόντας μόνον. ἰδοὺ γὰρ, εἰπέ μοι, τίνι ἄρα μᾶλλον πιστεύετε, ἐμοὶ τῷ μὴ ὀμνύοντι, ἢ τοῖς ὀμνύουσι; ἀλλὰ σύ, φησι, ἄρχων εἶ ἢ ὑπίσκοπος. τί οὖν δὴ δείξω, ὅτι οὐ δικαίου τοῦτο μόνον; μὴ ἀληθείας ἀποκρίνασθέ μοι, ἵνα καλῶ. εἰ συνεχῶς ὤμνυον ἢ ἀδικαίτως, ἆρα δὴ προέσῃ μου ἡ ἀρχή; οὐδαμῶς. ὁρᾷς ὅτι οὐ δικαίου τοῦτο; τί ἢ κερδαίνω ὅλως, εἰπέ μοι; Παῦλος ἐλίμπανε· ἢ σὺ ἐλεῦ πείθει μᾶλλον, ἢ πάντα τινα

ποτε ἀμυνῶμαι, καὶ οὐκ ἀναγκασθήσῃ τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς διαλεχθῆναι. οὕτω δὲ πολὺ ἄνυσαι, καὶ οὔτε ὑπορκήσεις, οὔτε ἐμόσεταί σε ὅλως. οὐκ ἴσῃ εἰς ὅσας ἀπορίας ἑαυτὸν σεαυτοῦ ἐμβαλεῖς, ἀναγκῇ πολὺ καὶ διορυχᾷ ἑαυτὸν τοῖς ἐναντίοις, καὶ πάσῃ μηχανῇ σεσυλάζοντες, ὥστε καθαρὸν ἐξ ἀφύκτου λιμὸς κακοῦ τὴν ψυχὴν ἐξελκῦσαι. Εἶτα μὴ δυνηθέντες, λοιπὸν ἐν ὀδυνῃ διάγεις * καὶ μάχαις, καὶ ἐξ ἄκρας τῷ θυμῷ ἀλλ' ἀπόντα εἰκῇ ἐξ ματαίου χεῖρ; οὐκοῦν ἀπείλησον, δίδεισαι, πόθεν τὰ πείσῃ χωρεῖς ὅρκων. ἔξεστι ἀναδῦσαι καὶ τὰ λεχθέντα, ἢ τὰ γλωσσήματα, ἂν θέλῃς. οὕτω πολλαχοῦ ἀνάγκη παραπίπτειν ὑμῖν διαλεχθῆναι. ὅπου γὰρ ἠπεύσατε, ἢ ὃ πλέον ὑμῶν κατορθωται, φέρε δὴ λοιπὸν, πῶς ἔσχεν ἐπεισελθὼν ὅρκος, καὶ διὰ τί συνεχωρήθη εἶναι, ἐπιστῆσαι. ἀνῶθεν τοῖς γλώσσαις αὐτοῦ διηγούμενοι, ἢ πότε ἐτέθη, καὶ πῶς, ἢ πρὸς τίνα, καὶ ἀκριβῶς ὑμᾶς τὴν διήγησιν ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως. ἐπεὶ γὰρ κατορθωκότα αἰσχρὸν ἐστὶ φιλοσοφεῖν· ἐπὶ δὲ μηδέπω, σοὶ λόγοι ἀκούσας ἄξιοι. ἐπέστησαι σεμνὰς πολλὰς ἐν τοῖς Ἀβραάμ, καὶ ἔσφαξεν θύματα, ἢ θυσίας ἀνέλεγχεν, ἢ σοὶ πῶ λόγος ὅρκος; πῶθεν οὖν ἐπεισῆλθεν ὁ ὅρκος; ὅτε τὰ κακὰ ηὐξήθη, ὅτε πάντα ὁμοῦ ἄνω ἢ κάτω γέγονεν, ὅτε πρὸς εἰδωλολατρείαν ἀπέκλινεν. τότε δὴ, τότε, ὅτε ἅπαντι λοιπὸν ἐφάνητο, Θεοὶ ἐκάλουν μάρτυρα, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς διδοῦσι τὴν λεγομένην ἀξίωσιν. τοῦτο γὰρ ὅρκος ἐστὶ, βεβαίωσις ἀπίστου λόγου. ὥστε τοιαύτη κατηγορία ἐστὶν τοῦ ὀμνύοντος, εἰ μὴ πιστεύοις χωρεῖς ἐγγύου, ἢ ἐγγύα μεγάλου. διὰ γὰρ τὸν πολλὴν ἀπιστίαν οὐκ ἂν θέλοντες ζητοῦσιν ἐγγύην, ἀλλὰ Θεόν. δύο ἐστὶν, ἢ τοὺς λαμβάνοντας· Θεὸς ὅρκου δὲ αὖθ' ἑαυτὸν ἔγκλημα, εἰ γὰρ σεσημασμένοις Θεὸν ἕλκει τὸν εἰς τὴν ἐγγύην, ἢ λέγει μὴ ἀφίσασθαι, εἰ μὴ ἐκεῖνον λάβοι. ὦ τῆς ὑπερβαλλούσης δυσωπίας, ὦ τοῦ ὕβρεως. σκώληξ ἢ γῆ ἢ σποδὸς τυγχάνων ἢ χαμαί. Θεὸν διασπᾶν σε ἕλκεις εἰς ἐγγύην, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ λαβεῖν, εἰπέ μοι; εἰ τὴν παιδικὴν μοῦσαν φιλοσοφοῦντα πρὸς ἀλλήλους ἢ ἀπιστοῦμεν ἑαυτοῖς, ἔφησεν ὁ ὁμόδουλος μὴ ἀποχήσασθαι, ἕως δὴ Θεὸν διασπᾶν ἐθέλοιεν ἀλλ' ἄρα οὐκ δὴ ἔλαβε πληγὰς μυρίας, ἐξ ὧν ἔμαθεν ὅτι τοῦ διασπᾶν εἰς ἄλλα χεῖρα θαι δεῖ. οὐκ εἰς ζῶντα; τί λέγω ὁμοδούλου; εἰ γὰρ αἰδεσιμώτερον ἐβούλετο ἄνθρωπον, οὐκ ἂν ὕβρει τὸ πρᾶγμα ἠγάπατο ἄν; ἀλλ' ἐγὼ οὐ βούλομαι, φησι. καλῶς. οὐκοῦν μηδὲ ἐκεῖνον ἀνάγκαζε· ἐπεὶ δὲ ἐπ' ἀνθρώπου τοῦτο ἐγένετο. ἂν εἶπῃ, τὰ δίκαια δίδωμι ἐγκλητῷ, σὺ οὐκ αἰτεῖς. τί οὖν; ἐξ ἀπολείσω, φησὶ, τὸ δίδυμον; οὐ λέγω τοῦτο, ἀλλ' ὅτι τοῦ Θεοῦ ὑβρίσας αἰτεῖς. διὸ καὶ "μᾶλλον ὁ κατεπαγκάζων, ἢ ὁ ὀμνὺς ἀναβαίτητον ἔχῃ τὸν κόλασιν· ὡσαύτως καὶ ὁ μηδενὸς αἰτιώτερος ὀμνύς. καὶ ὃ γ' ἐχθρεπώτερον, ὅτι ὀμνύει ἕκαστος ὑπὲρ ὁλοῦ εἰδους, ὑπὲρ τοῦ θήκης μικρᾶς, ὑπὲρ ἀδίκιας. ταῦτα, ὅταν μὴ ὦσιν ὑπορκίαι· δὲ ὑπορκίαι παρακληθῆσι, πάντα ἄνω ἢ κάτω, καὶ ὁ λᾶος, ἐξ ὁ δεῖς πεποίηκεν. ἀλλ' ἔστιν ἀγωνούμενα ἴσα, φησὶ. "ἀλλὰ ταῦτα τοσοῦτόν μοι, μηδὲν πρὸς ῥᾳδιουργίαν· εἰ γὰρ ῥᾳδιουργοῦσι, ἀπαίτησαι τοῦ δίκαιον, " τὴν ζημίαν. βέλτιον οὕτω ζημιωθῆναι, ἢ ἕτερος. Εἶπέ γάρ μοι, ἕλκεις εἰς ὅρκον τὸν ἄνδρα; τί τοσοῦτον; ὅτι ὑπορκήσει; ἀλλὰ τοῦτο δοίης ἐξ ματαίου; ὅτι τὴν σὴν κεφαλὴν ἡ δίκη τραπήσεται. βέλτιόν σε τὰ χρήματα ἀπολέσαι, ἢ ἐκεῖνον ἀπολλυσθαι. τί μοι τῆς σῆς ζημίας τοῦτο ποιεῖς, ἢ μᾶλλον τῆς ὕβρεως τοῦ Θεοῦ; θηρίου αὐτὴν ἡ ψυχὴ ἢ αἰσθοῖς ἀνόμοις. ἀλλ' "τοσοῦτόν σοι οὐκ ὑπορκήσει. οὐκοῦν ἢ χωρεῖς ὅρκου πίστιν θυσαι. ἀλλ' εἶπε πολλοί, φησιν, οἱ χωρεῖς ὅρκου εἶλητο ἀπὸ περιστάσεως· μὴ ὃ ὅρκον, οὐκέτι. κἂν πατρὸς σε κωλύσῃ, ἀπόθεσαι. ἀπόθεσαι κλέπτειν μεμαθηκώς; ἢ τὸν πλησίον ἀδικεῖν, ἔλαθε δὲ ἢ ὅρκου καταπατήσας πολλάκις. εἰ γὰρ τοῦτο ὁ ὁμόσας εὐλαβηθείη, τοῦτο ὁ ἀδικήσας πολλῷ μᾶλλον. ἀλλ' ἄκων αὖθ' πάλιν; οὐκοῦν συγγνώμης ἄξιος. ἀλλὰ τί λέγω τοῦτο ἐπὶ τῶν ὅρκων τούτων, ἀφεὶς τοὺς ἐπ' ἀγαθοῖς; ἐκεῖ γὰρ οὐδεὶς τοιοῦτον ἔχεις εἰπεῖν. ὑπὲρ γὰρ

δίκαια

χ. ἐν κόπῳ
χ. ἑαυτοῖς
χ. οὐχ ἧττον
χ. μείζονα
χ. ἢ ζημίαν
χ. περὶ ὅρκων

γάλης ἤλατο μάρτυρίας. ὁ Θεὸς αὐτοὺς αἰαςήσει, φησὶν, ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν· ὥστε Μωϋσῆς αὐτὸς ὑπέλιπεν τοῖς μὴ ἀκούσασι. ταῦτα ἔλεγε παραγαγών. καὶ πάντες δέ, φησὶν, οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ. οὐκ ἠθέλησε καθ' ἕκαστον ἐπιξήσαι, ὡς μὴ μακρὸν ποιῆσαι λόγον· ἀλλὰ καιρίας μεταθεὶς μάρτυρίας τῆς Μωϋσαϊκῆς, παρέπεμψεν αὐτούς. ὑμεῖς ἐστέ, φησὶν, οἱ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο ὁ Θεός. τῆς διαθήκης, φησὶν, οἱ. πόθεν, τῆς διαθήκης οἱ; τινές, κληρονόμοι. ἵνα γὰρ μὴ δόξωσιν ὡς ἀπὸ χάριτος Πέτρου ταῦτα λαμβάνειν, δείκνυσιν ὅτι δίκαιον αὐτοῖς ἀφίλεκτον, ἵνα μᾶλλον πίστωσιν, ὅτι καὶ τῷ Θεῷ τοῦτο δοκεῖ. ὑμῶν προῆτο ἀναιρήσας, φησὶν, ὁ Θεὸς παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν. οὐκ εἶπεν, ὑμῖν ἁπλῶς ἀπέστειλε παῖδα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ ἀναιρῆσαι, καὶ ὅτι ἐσταυρώθη. ἵνα γὰρ μὴ νομίσωσιν, ὅτι αὐτοὺς μὲν παῦσαι ἐβούλετο, ὁ δὲ πατὴρ οὐχί, διὰ τοῦτο προέστηκε θ', βουλησόμενα ὑμᾶς. εἰ γὰρ ἀδελφὸς ὑμῶν αὐτὸς, καὶ βούλεται ὑμᾶς, ὑπάρχης δὲ προῳγμένος τιμῆς, πόσῳ μᾶλλον ἀπέχεται τοῦ μὴ κωλῦσαι τοῦτο, ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις ὑμᾶς αἰτίους καὶ ἐπιχορηγοὺς βούλεται γενέσθαι. "οὐκοῦν μὴ ὡς ἀφῳρισμένοις προσέχειτε, ἢ ἀποβεβλημένοι." ἐκ τῷ ἀποστρέφειν, φησὶν, ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν. οὕτως ὑμᾶς βούλεται, οὐχ ἁπλῶς. καὶ ποία αὕτη εὐλογία; μεγάλη. οὐ γὰρ διὰ τὸ ἀποστρέφειν ἀπὸ πονηριῶν, τοῦτο ἴσχυσε καὶ λῦσαι αὐτάς. εἰ δὲ καὶ λύσαι οὐκ ἴσχυσεν ἐμοῦ, πῶς βούλεται σωθῆναι; οὐ γὰρ διὰ τὸ ἠδικημένως ἦλθε καὶ βούλεται, ἀλλ' ἁμαρτημάτων ἀφίησι. τὸ δέ, ὡς ἐμὲ, εἰ μὴ τῆς νομοθεσίας τις ἔφησεν ἐκδέξασθαι, οὐδὲν μεῖζον λέγει τῶν ἄλλων ἔθνη. αὐτὸ ἀκούσεσθαι, φησὶ· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλά τι; ἔσται πᾶσα ψυχὴ, ἥτις οὐ μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. ὅτι οὐκοῦν ἐδέξει ἡμᾶς τηκόους, καὶ συγχώρησις μετέδωκε, καὶ ἐπαγγέλματα χρηστὰ· "τότε δὲ δείκνυσιν ὅλη καὶ Μωϋσῆς ὃ αὐτὸ λέγει. καὶ ποία αὕτη ἀκολουθία εἰπεῖν, ἄχρι χρόνων ἀπεκατάστασις, καὶ παραγαγεῖν Μωϋσέα λέγοντα, ὅτι πάντα ἀκούσεσθε, ἃ ἐρεῖ ὁ Χριστός· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετ' ἀπειλῆς φοβερᾶς; μεγάλη. δείκνυσι γὰρ, ὅτι καὶ διὰ τοῦτο πείθεσθαι ὀφείλουσιν αὐτῷ. πόθεν, φησὶν, οἱ τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης; κληρονόμοι, φησὶ δοχοί. εἰ οὖν οἱ, τί ὡς οὐκ ἀναίτιον ἀθετεῖτε τοὺς ὑμετέρους; ἆρα κατηγορίας μὴ ἐποίησαν ἄξια· δυνήσεσθε ἢ ἡμῶν συγχώρησιν τυχεῖν. εἶτα ὅπερ εἶπε τοῦτο, εἰκότως λοιπὸν "λέγει· ὑμῖν ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ εὐλογοῦντα ὑμᾶς. οὐκ εἶπε, σώζοντα, ἀλλ', ὃ μᾶλλόν ἐστιν, ὅλη ὁ σταυρωθεὶς εὐλογεῖ τοὺς σταυρώσαντας.

Μιμησώμεθα τοίνυν τοῦτον καὶ ἡμεῖς· ἐκκαλώμεθα ψυχὴν φοιτικὸν καὶ πολεμίαν. οὐκ ΠΕΙΘΟΝ
ἔχομεν ὃ μὴ ἀμυνώμεθα (τοῦτο καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ γέγονε) ἀλλὰ πάντα προσπώμεθα τοῦ πλησίον, ὡς τοῦ φίλου γενόμενοι, ὡς τοῦ ἡμῶν αὐτῶν. ἐκείνου μιμηταί ἐσμεν, ἐκείνου μαθηταί, τοῦ μὴ ὃ σταυρωθῆναι πάντα κινοῦντος τοῦ τῶν σταυρούντων, καὶ τοὺς ἀποστόλους ἐκπέμποντος. καίτοι ἡμεῖς πολλαχοῦ καὶ δικαίως" παροξυνόμεθα· ἐκεῖνος δὲ οὐ μόνον ἀδίκως, ἀλλὰ καὶ ἀσεβῶς. τὸν διερρίπτειν γὰρ, τὸν θεὸν ἠδικηκότα, τοῦτον ἐσταύρωσαν. διὰ τί, εἰπέ μοι; δόξης ἔσχεν; καὶ μὴν αὐτὸς αὐτὸν ἐσήμηνε. πῶς; Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας, Matth. κγ. β.
φησὶν, ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν, ἃ λέγουσιν ὑμῖν ποιῆσαι, ποιεῖτε, τῶν δὲ ἔργων αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Ὑπαγε, δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ. καὶ δυ- Matth. η. δ.
νάμενος αὐτὸν ἀπολέσαι, σώζει. τοῦτον οὖν μιμησώμεθα, καὶ μηδεὶς ἐχθρός τινος ἔστω, μηδεὶς πολέμιος, ἀλλ' ἢ τῆς διαβόλου μόνου. οὐ μικρὰ τοῦτο καὶ ὃ μὴ ὀργισθῆναι στυγνάσῃ, καὶ ὃ μὴ ὀργίζεσθαι. ἀπὸ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι, σοὶ ἐχθρὸν ἔχουσιν. ἔκκοψον, φησὶ, τὸν ὀργὴν, καὶ τὰ τέρατα ἀπείκασας τῆς ὀργῆς, τὸν θυμὸν ἔσβεσας ἅπαντα. ὥσπερ γὰρ πνεῦμα ὀργῆς ὁ ὅρκος ἐστί." χάλασον τὰ ἱστία. σοὶ ὄφελος ἰσχύος, πνεύματος οὐκ ὄντος. διὰ τοῦτο μὴ κεράζωμεν, μηδὲ ὀμνύωμεν, καὶ νεῦρα ἐκκόψωμεν τοῦ θυμοῦ. εἰ δὲ ἀπιστεῖτε, πείσεσθε λαβεῖν τὸ παράγγελμα, καὶ ὅτι ὕστερον ἔχει, τότε γνώσεσθε. ἡ γὰρ θυμηδόκος τόμων μηδέ-

σαι, ὃ ⓜ κριθέντα ἀπολυθῆναι μὴ λαβεῖν, ὃ καὶ θελῆσαι διέλθῃ, ποίας ἀγορίας; ἀλλ' ὅμως δίδωσιν αὐτοῖς ἐξουσίαν ἀρτίσασθαι ἐν μετανοίᾳ ὑπὲρ τοῦ γεγηπυκότος· μᾶλλον δὲ καὶ ἀπολογίαν αὐτῷ συντίθησιν βιαιοτέραν τοῦ λέγειν· ὅτι μὲν οὖν ἀθῷοι δύνηρέθη, ἤδειτε· ὅτι δὲ ⓜ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, ἴσως ἠγνοήσατε. καὶ [σὺ τοῦτον] τὸν αὐτὸν μόνης ἀφίησιν ἐγκλήματος, ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ κακοῦ ἀρχιτέκτονας. ἤγαγε δὲ φιλονικίτερους αὐτοὺς ἐκείνους, εἶτα εἰς κατηγορίαν ⓜ λόγου ἐξήγαγε. ἐγὼ δὲ ἡδέως ἐρωτήσαιμι, ὅταν τις κατηγορῇ, πρόθυμος ἀπολογεῖσθαι, σφοδρότερος ἢ ὁ μὴ λέγων λοιπὸν, ὅτι ἐσταυρώσατε, ἐφονεύσατε, ἀλλ', ἐπορίσατε, ὅτι συγχωρῶ αὐτοῖς ἅπαν. εἰ γὰρ οὗτοι ἀγνοίᾳ, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι· εἰ γὰρ οὗτοι ἀφίενται, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι. ὃ δὴ λοιπόν, ὅτι καὶ δῶρα καὶ σοφὸν εἶπεν· γνῶθι δέ, τῇ ὠφελιμείᾳ βουλῇ καὶ προσχώσει, σὺ δὲ ὅτι Πρακτήριλλε πᾶσι ⓜ Χριστὸν, οὐδαμοῦ προδήλως ὑπεμνήσθη. ἐκεῖνα γὰρ αὐτὴν μὴ πολλοῦ ἐγκλημάτων καὶ τῆς κολάσεως τῆς κατ' αὐτὴν εἴρηκε). Καὶ δῶρα, φησὶ, τοὺς ποιμένας αἰτεῖ τῆς ζωῆς αὐτῶν, καὶ τοὺς πλουσίους αἰτεῖ τὸν θανάτου αὐτῶν. ἐπάλιν· Ἀποκατήλλαξε, φησὶ, διὰ τοῦ σώματος πάντων τῶν προφητῶν παθὼν αὐτὸν, ἐπλήρωσεν οὕτω. μεγάλην δίκαιον τὴν βουλὴν, εἶτα πάντες τὸν ἔλεγον, καὶ οὐχ εἷς μόνος. οὐ μέντοι, ὅπου καὶ ἀγνοίαν γέγονε, καὶ ὁ τῷ Θεῷ δοκοῦν γίνεται. ὅρα πόσον τὸ Θεοῦ ἡ σοφία, ὅταν ταῖς ἑτέραις ποιείαις εἰς ὃ δέον ἡ κατασκευήν. ἐπλήρωσε, φησὶν. ἵνα μὴ νομίσωσι λοιπὸν ἀπολείπεσθαί τι, τοῦτο ἐπῆκται· δηλοῖ ὅτι ὅσα παλαιὰ ἦν, πεπλήρωται. ἀλλὰ μὴ νομίσητε, ὅπου ⓜ προφῆται ταῦτα εἶπον, καὶ ὅπου καὶ ἀγνοίᾳ ἐποίησαν, ὅτι δέχεται εἰς ἀπολογίαν ὑμῶν τῶν. ἀλλ' οὐ λέγω οὕτως, ἀλλὰ σφοδρότερον. μεταμέλεσθε οὖν. δέχεται; * Εἰς ὃ ἐξαλειφθῆναι, φησὶν, ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας. οὐ λέγω τὰ εἰς τὸν σταυρὸν πεπλημμελημένα (ἴσως γὰρ καὶ ἄγνοιαν) ἀλλ' ὥστε καὶ ἑτέρας ὑμῶν ἁμαρτίας ἐξαλειφθῆναι *. Εἶτα ἐπάγει· ὅπως ἂν ἔλθωσιν ὑμῖν καιροὶ ἀναψύξεως. καὶ τοῦτο δεῖ τῆς ἀναστάσεως δηλοῖ) ἀμυδρῶς. ὅπως γὰρ καιροὶ ἀναψύξεως καιροὶ, οἷς ἐπιζητεῖ ὁ Παῦλος, λέγων· Καὶ ἡμᾶς ⓜ ὅπως τὸν τῆς σκηνῆς πενταζόλου βαρούμεθα. Εἶτα δείκνυσι, ὅτι καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν τῆς ἀναψύξεως αἴτησε, καὶ ἀποστέλλει, φησὶ, ⓜ προκεχειρισμένον ὑμῖν Ἰησοῦν Χριστόν. ἐκ τοῦ εἶπεν, ἐξαλειφθῆ ὑμῶν τὰ ἁμαρτία, ἀλλ', αἱ ἁμαρτίαι, καὶ ἐκείνῳ" αἰτιᾶται. ἀποστέλλει. τοῦτο εἶπεν, οὐ λέγει, πόθεν λοιπὸν· ἀλλὰ μόνον ἐπάγει, ὃν δεῖ οὐρανοὶ μὲν δέξασθαι, ἀκμὴν δέξασθαι. καὶ πῶς οὖν εἶπεν, ὃν οὐρανοὶ δέξασθαι; τοῦτο ὡς ἐκ τῶν ἄνω χρόνων δηλονότι. Ὅτε ἐγὼ ἀποκαλύπτομαι, φησὶν, οὕτω συντίθησι). " ἐκεῖ δὲ τῆς αἰωνίου καταρχῆς αὐτὸν οὐδέπω φησὶν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τῆς οἰκονομίας λόγοις ὑποβιβάζει, καὶ λέγει· Μωϋσῆς μὲν γὰρ εἶπε πρὸς τοὺς πατέρας, ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος. Εἶτα μᾶλλον ἐπαίρει, ἄρχει χρόνων ἀπεκαταστάσεως πάντων, ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος, αὐτοὶ εἰσάγει λοιπὸν ⓜ Χριστόν. Εἰ γὰρ πολλὰ προεφήτευσαν, αὐτοῦ δὲ ἀκούειν χρὴ, τοῦτο δὲ τῆς ἀμαρτίας ταῦτα τοὺς προφήτας εἰρηκέναι λέγει. ἄλλως δὲ, δηλοῖ δεῖξαι ὅτι τὰ αὐτὰ ⓜ προφῆται προεφήτευσαν. καὶ τις ἀκριβῶς ἐξετάζῃ, εὑρήσει δὲ καὶ τῇ παλαιᾷ ἀμυδρῶς μὲν, εἰρημένα" δι' ὧν οὐδὲν ἐνδεέστερον. ⓜ προκεχειρισμένον, φησὶν. τοῦτο δὲ αὐτὸν καὶ φοβῇ, ὡς πολλοῦ ἀπολειπόμενον. πῶς οὖν ἔλεγεν, ἐπλήρωσεν ἃ ἔδει παθεῖν; ἐπλήρωσεν εἶπεν, οὐκ, ἐπληρώθη· δεικνὺς, ὅτι ἃ μὲν ἐχρῆν παθεῖν αὐτὸν, ἐπλήρωσεν· " ἃ δὲ ἠθέλησε λοιπὸν) ἔτι, οὐδέπω. προεφήτευσεν ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ. ὃ μάλιστα ἀνέχεσθε αὐτοῦ λέγει. ὁρᾷς πῶς ταπεινὰ ἡ ὑψηλὰ προσδοκᾶτε; ταπεινὸν γὰρ ἡ ὑψηλὸν, εἰ ὁ μέλλων εἰς οὐρανοὺς ἀναβαίνειν, καὶ Μωϋσέα δεῖ. πολλοῦ ἀλλὰ τίνος μᾶλλον. οὐ γὰρ δὴ καὶ Μωϋσέα δεῖ, ἢ ἔσται πᾶς ὁ μὴ ἀκούων ἐξολεθρευθήσεται). μεῖζον" ἢ ἄλλα εἶπε τὰ διεκρινόμενα, ὅτι οὐκ ἔστι καὶ Μωϋσέα· ὥστε μεγάλης

Ησ. ϟγ. 8.

β Κορ. ε. 5.

χ. τὰ δοκοῦντα

χ. δεῖν ἐκεῖνα αὐτὸν

* ἢ δὲ κατ' ἄγνοιαν, ἢ καὶ οἰκονομίαν τοῦτο φησίν.

χ. ἐξῆκται

χ. ἀλλ' οὐδέπω

χ. ἐκεῖνα τὰ δοκοῦντα ἀλλ' ἃ δεῖ

[γ. λύειν. τὸ δὲ] οὐκ εἶπε, θελήσαντος, ἀλλά, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν, δηλῶν ὅτι τὸν μὲν ἕτερον αἰτοῦντα ἠτήσατε ἀφεθῆναι, τὸν δὲ τοὺς ἀνῃρημένους ζωογονοῦντα οὐκ ἠθελήσατε. καὶ ἵνα μὴ λέγωσι πάλιν, πῶς νῦν αὐτὸν δοξάζει ὁ τότε μὴ βοηθήσας; παράγει τοὺς προφήτας μαρτυροῦντας ὅτι οὕτως ἔδει γενέσθαι. εἶτα, ἵνα μὴ νομίσωσι τοῦ Θεοῦ τὴν οἰκονομίαν ἀπολογίαν αὐτῶν εἶναι, περίεισιν αὐτῶν καθαπτόμενος. καὶ τὸ κατὰ πρόσωπον δὲ Πιλάτου ἀρνήσασθαι, οὐκ ἦν τὸ τυχόν, ἐκείνου βουλομένου ἀπολῦσαι· καὶ ὅτι οὐ δυνατὸν ὑμῖν ἀρνήσασθαι, κατηγορεῖ ὁ αἰτηθεὶς ἀντ' αὐτοῦ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο οἰκονομία μεγάλη ἦν. ἐν τούτῳ τὴν ἀναισχυντίαν αὐτῶν δείκνυσι, καὶ τὴν ἰταμότητα· ὅτι ὁ μὲν ἔμελλεν καὶ τότε πρῶτον αὐτὸν ἰδών, ἀπήλλαξεν αὐτόν, καίτοι οὐδὲν μέγα ἀκούσας· ὑμεῖς δὲ τοῖς σημείοις συντεθραμμένοι, τὸ ἐναντίον πεποιήκασιν. ὅτι δὲ δικαίως ἔκρινεν ἐκεῖνος ἀπολύειν, καὶ οὐ κατὰ χάριν τοῦτο ἐποίει, ἄκουε αὐτοῦ ἀλλαχοῦ λέγοντος· Ἔθος ὑμῖν ἐστιν ἀπολύειν ἕνα τινά. θέλετε οὖν τοῦτον ἀπολύσω ὑμῖν; ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε. Οὐκ εἶπεν, ἐξεδώκατε, ἀλλὰ πανταχοῦ ἠρνήσασθε. Εἰκότως. οὕτω γὰρ καὶ ἔλεγον· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα. καὶ οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐζητήσασθε τὸν ἀλιτήριον, οὐδὲ ἠρνήσασθε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπεκτείνατε. ὅτε πεπωρωμένοι ἦσαν, οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν· ὅτε μάλιστα ἐσείσθησαν αὐτῶν αἱ ψυχαί, τότε πλήττει σφοδρότερον, ὅτε καὶ αἰσθέσθαι δύνανται. καθάπερ γὰρ ἡμεῖς τοῖς μὲν μεθύουσιν οὐδὲν λέγομεν, ὅταν δὲ νήψωσι καὶ ἀνενέγκωσιν ἀπὸ τῆς μέθης, τότε ἐπιπλήττομεν· οὕτω δὴ καὶ Πέτρος, ὅτε ἠδύναντο συνιέναι τῶν λεγομένων, τότε τὴν γλῶτταν ἠκόνησε, πολλὰ τὰ ἐγκλήματα ἐπάγων· ἓν ὅτι ὃν ὁ Θεὸς ἐδόξασεν, οὗτοι παρέδωκαν· ὅτι ὃν ὁ Πιλάτος ἀπέλυεν, οὗτοι κατέκριναν, καὶ ὅτι ἠρνήσαντο κατὰ πρόσωπον ἐκείνου, καὶ ὅτι προετίμησαν τὸν λῃστήν. ὅρα πάλιν λανθανόντως πῶς περὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ διαλέγεται, δεικνὺς ὅτι ἑαυτὸν ἤγειρε, καθάπερ ἐν τῇ προτέρᾳ δημηγορίᾳ ἔλεγε· Καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. καὶ ἐνταῦθα, τὸν δὲ ἀρχηγόν, φησι, τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε. οὐκ ἄρα παρ' ἑτέρου εἶχε τὸ ζῆν. ὥσπερ ἀρχηγὸς τῆς κακίας, αὐτὸς ἂν εἴη ὁ τὴν κακίαν τεκών· καὶ ἀρχηγὸς φόνου ὁ τὸν φόνον πρῶτος εἰσαγαγών· οὕτω καὶ ἀρχηγὸς ζωῆς, ὁ παρ' ἑαυτοῦ τὴν ζωὴν ἔχων. ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρε, φησιν. ἐπειδὴ τοῦτο ἐφθέγξατο, ἐπήγαγε· καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην. καίτοι μὲν εἰ ἡ εἰς αὐτὸν ἐστὶ πίστις ἡ τὸ πᾶν ἐργασαμένη, καὶ εἰς αὐτὸν ἐπίστευσε, τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπε, διὰ τοῦ ὀνόματος, ἀλλ', ἐν τῷ ὀνόματι; ὅτι οὔπω ἐθάρρουν εἰπεῖν, ἡ εἰς αὐτὸν πίστις. ἵνα δὲ μὴ τὸ δι' αὐτοῦ ταπεινὸν ᾖ, ἐπήγαγε· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐστερέωσεν αὐτόν. καὶ τοῦτο πρότερον εἰπών, τότε φησί· καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην. ὅρα πῶς δείκνυσιν ὅτι καὶ ἐκεῖνο συγκαταβαίνων εἶπεν. οὐ γὰρ ἂν ἑτέρου ἐδεήθη πρὸς ἀνάστασιν, οὗ τὸ ὄνομα χωλὸν οὐδὲν νεκροῦ διαφέροντα ἤγειρε. σκόπει πῶς πανταχοῦ τὰς μαρτυρίας αὐτῶν ἐπισπᾶται. διὰ τοῦτο μὲν γὰρ ἔλεγε· Καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε· καί, Ἐν μέσῳ ὑμῶν· καὶ πάλιν, Ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε ἀπέναντι πάντων ὑμῶν· καίτοι ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ οὐκ ᾔδεισαν, ἀλλὰ τοῦτο ᾔδεισαν, ὅτι χωλὸς ἦν, ὅτι ὑγιὴς ἕστηκε. καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ πεποιηκότες ὡμολόγουν, ὅτι οὐκ ἰδίᾳ δυνάμει, ἀλλὰ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐστερέωτο. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἦν, καὶ οὕτως πεπεισμένοι ἦσαν, ὅτι ἀνέστη, οὐκ ἂν ἠθέλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν δόξαν στῆσαι μᾶλλον, ἢ τὴν ἑαυτῶν; καὶ ταῦτα ἐκείνων πρὸς αὐτοὺς ὁρώντων. εἶτα πεφοβισμένας αὐτῶν τὰς ψυχὰς εὐθέως τῇ τῶν ἀδελφῶν προσηγορίᾳ παρεμυθήσατο, εἰπών· ἄνδρες ἀδελφοί. ἐκεῖ μὲν γὰρ οὐδὲν περὶ ἑαυτῶν εἶπεν, ἀλλὰ μόνον περὶ τοῦ Χριστοῦ· ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω, λέγων, πᾶς οἶκος Ἰσραήλ. ἐνταῦθα δὲ καὶ παραινέσει προσάγει. ἐκεῖ ἀνέλαβον αὐτοὺς εἰπεῖν· ἐνταῦθα ἤδη πόσον εἰργάσαντο, καὶ ὡς οὗτοι μᾶλλον ἦσαν ᾠκειωμένοι. καὶ μὲν τὰ ἄνω εἰρημένα οὐκ ἦν ἀγνοίας. τὸ γὰρ τὸν λῃστὴν αἰτῆσαι,

Margin notes (left): γ. ἐπειδὴ δὲ εἶπε, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν, ἵνα μὴ νομισθῇ χάριν ποιεῖν, ὅ ἐστι, φησίν, ἔθος — γ. ἐπιστεύθ. — γ. ὁ ἀρχηγὸς τῆς κακίας τίς ἂν εἴη; αὐτὸς ὁ τὴν κακίαν τεκών· οὕτω καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς — γ. τὸ — γ. προεῖπεν

Margin references (right): Ματθ. κζ. ιε. — Ιωαν. ιθ. ιε. — Πραξ. β. κδ. — Πραξ. β. κβ. καὶ γ. ιε.

20 Καὶ ἀπιστίλη * Ⓜ τοῖς κεχλευασμένοις Ἰησοῦ Χριστοῦ, * φησὶ.
21 Οἱ δὲ οὐρανὸν μὲ δέξασθαι· Αἰτία τοῦ, ἀνάγκη ἦν·
Ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων. Διὰ τίνων οὖν ἔρχεται; ἡ αἰτία δῆλη.
Ὧν ἐλάλησε, φησὶν, ὁ Θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος. 5

Δευτ. ιη. ιε. 22 Μωϋσῆς μὲν εἶπε πρὸς τοὺς πατέρας, ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα, ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. Ἐκεῖ μὲν τοῦ Δαυὶδ ἐμνημόνευσεν, ἐνταῦθα δὲ Μωϋσέως. πάντων, φησὶ, μᾶλλον αὐτοῖς ἐπαχθέστερος εἰς πίστιν ῥῆμα]. Εἶτα ὅτι ὃ ἀξιόπιστον καταφεύγει, λέγων· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα, ὅσα ἂν λαλήσει πρὸς ὑμᾶς. Εἶτα καὶ ἡ ἀπειθεία πολλή. 10

23 Ἔσται δέ, φησὶ, πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.

24 Καὶ πάντες δὲ Ⓜ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. Ἐνταῦθα καλῶς Ⓜ ἔλεγεν ἔθηκεν. ὅταν γὰρ πολλὴν μίαν, ὅτι τοὺς προφήτας καταφεύγει. καὶ μάρτυρα ἀμφότερα ἔχουσαν, ὥσπερ ἐκεῖ εἶπεν· Ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. τὸ γὰρ θαυμαστὸν, ὅτι ἀμφοῖν τοῖν δύο, καὶ ὑποταγῆς, καὶ προφητείας, καὶ ἀπειθείας. ὡς ἐμοὶ, φησὶ. τί τοίνυν πλοῦτος; Ψαλ. ρθ. ε.

25 Ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν· Ὡς ὑμῖν ἔλεγεν, καὶ δι' ὑμᾶς πάντα γίνεται. ὅθεν γὰρ ἤρξατο τὸ πλήρωμα εἰσάγειν ἑαυτοὺς ἠλλοτριωμένους (οὐ γὰρ ἔχει λέγειν τοῦτο τῶν μὴ ἐγγεγραμμένων, ἀλλ' ὡς οἰκείους ἀφεστῶτας) διὰ τοῦτο, ὅτι καὶ σφόδρα προφητείαν, καὶ τοῦτο. Υἱοὶ ἐστέ, φησὶν, υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ· Καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εὐλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. χ. οὐκ ἔχειν λέγον 15 20 25

26 Ὑμῖν πρῶτον, φησὶν, ὁ Θεὸς ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ, ἀπέστειλεν·
Ἆρα καὶ ἑτέρους· ἀλλ' ὑμῖν πρῶτον τοῖς σταυρώσασιν.
Εὐλογοῦντα ὑμᾶς, φησὶν, ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν.
Ἰδωμεν δὴ ἀκριβέστερον ἄνωθεν τὰ ἀναγνωσθέντα. πῶς καπασκευάζει, ὅτι αὖθις ἐποίησε τὸ θαῦμα ἐν ᾧ εἶπεν, Τί θαυμάζετε; καὶ οὐκ ἀφίησιν ἀπιστεῖσθαι τὸ λεγόμενον. καὶ ἵνα ἀξιοπιστότερον αὐτὸ ποιήσῃ, πρὸς κατάληψιν αὐτῶν τίνι κρίσει· ἡμῖν, φησὶ, τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει, ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν; Εἰ τοῦτο ὑμᾶς θαρρεῖν καὶ θορυβεῖ, μάθετε τίς ὁ ποιήσας, καὶ μὴ ἐκπλήττεσθε. καὶ ὅρα πάντα χαρὰν ὅτι, ὅτι τὸν Θεὸν ὅταν καταφεύγῃ, καὶ εἶπῃ πρὸς αὐτὸν γίνεσθαι πάντα, τότε ἀδιαφόρως αὐτοῖς ὅπλα πλήττει· " ὡς καὶ ἀνώτερον ἔλεγον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς. Ὃ πάντα χαρὰν ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς τοῦ τολμήματος, ἵνα καὶ τὸ θαῦμα " δειχθῇ, καὶ ἡ αἴτησις κυρωθῇ. οὐ τοῦτο δὲ καὶ ἕτερον ἔθηκεν. οὐκ ἐπὶ γὰρ Ναζωραίου λέγει· ἀλλὰ τί; ὁ Θεὸς, φησὶ, τῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν. ὅρα καὶ ὃ ἄτυφον. οὐκ εἶπεν, οὐδὲ εἶπεν ἀθλίως, καὶ νῦν πιστεύετε· ἰδοὺ ἀνθρωπος παραλυτικὸς ἔτη πολλὰ ὢν, ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνέστη· οὐχ ὅπως εἶπε (φιλοτιμηθέντες γὰρ ἂν ἐποίησαν) ἀλλὰ τίνας αἰτίους ἐποιήσαμεν, ὅτι ἐθαυμάζοσαν ὃ γεγονὸς θεόν. καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου καλῶς· " καὶ οὐ λέγει, " ὁ Ἰησοῦς αὐτοὺς ἐθεράπευσε, καίτοι γε καὶ αὐτὸς αὐτοὺς ἐθεράπευσε· ἀλλ' ἵνα μὴ λέγωσι, καὶ πῶς ἔχει τοῦτο λέγειν, εἰ Ⓜ παῖδα νομον δοξάζει; διὰ τοῦτο αὖθις ἀναμιμνήσκει τῆς κρίσεως τῆς ὅτι Πιλάτου, δεικνὺς, ὅτι εἰ ἤλθεν πρὸς κρίσιν, " οὐκ ἦν παῖδα νομος. καὶ γὰρ ὁ Πιλάτος ἠθέλησεν αὐτὸν ἀπολῦσαι. καὶ οὐκ χ. διὰ τοῦτο καὶ χ. ὅτι χ. ὑκὶ ὑκὶν

δόγμα. καὶ ἐκεῖ τῷ πατριάρχῃ Δαβὶδ ἐμνημόνευσε, καὶ ὁ τοῦθα τῷ ὠδεῖ τ᾽ Αβραάμ.

Εδόξασε, φησι, Ⓦ παῖδα αὐτοῦ Ιησοῦν. Πάλιν ταπεινοῖ, καθὼς ὁ τῶν προφητῶν μίμος. Εἶτα λοιπὸν ὑπόδικον τοῖς τολμήμασι, καὶ ἐπαίρει ὅ γε θυμηδίαν, [ἀλλ᾽] οὐχ ὥσπερ
χ συκιάζων τινὲς τὸν ἔλεγον," συκιάζει. ποιᾷ γὰρ τοῦτο, μᾶλλον αὐτοὺς ἐπαγαγόμενος βουλόμενος. ὅσῳ γὰρ ἐδείκνυ καταδυομένους, τοσούτῳ μᾶλλον τοῦτο ἐγίνετο. ἐδόξασε, φησι, Ⓦ παῖδα αὐτοῦ Ιησοῦν·

Οὐ ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε, καὶ ἠρνήσασθε αὐτὸν κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν. Δύο γὰρ ἐγκλήματα· καὶ ὅτι Πιλάτος ἤθελεν ἀπολύειν, καὶ ὅτι ὑμεῖς, ἐκείνου θελήσαντος, οὐκ ἠθελήσατε.

14 Υμεῖς δέ, φησι, Ⓦ ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν·

15 Τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. Οτι αὐτὸ αὐτὸ φησι λησταῖς ᾐτήσασθε, σφόδρα ἐδείκνυσι τὸ πρᾶγμα. ὅπου γὰρ εἶχεν αὐτοὺς κατὰ τὴν χεῖρα, πλείστῃ λοιπὸν σφοδρῶς. τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, φησιν. ἐκεῖθα τὴν πίστιν τῆς ἀναστάσεως κατασκευάζει. ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἵνα μή τις εἴ-
χ φυτίας πῃ, πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐκεῖθεν εἰς" προφάσεις καταφύγῃ, ἀλλ᾽ εἰς ἑαυτόν, ὅπου λοιπὸν ἀξιόπιστος ἰδεῖν. τότε μὲν γὰρ εἶπεν ὅτι ἀνέστη, τὸν Δαβὶδ ἐπαγάγετο μάρτυρα· νυνὶ δὲ εἶπεν τὸ αὐτό, τὸν χορὸν ἐπάγεται τῶν ἀποστολικῶν. οὗ ἡμεῖς ἐσμέν, φησι, μάρτυρες.

16 Καὶ ὅτι τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι᾽ αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν.

* καὶ φὴν οὐ π ρίπειν, 10 Ζητῶν δὲ πρᾶγμα εἰπεῖν, * εὐθέως τὸ σημεῖον ἐπάγει. ἐνώπιον, φησι, πάντων ὑμῶν. ὅπου σφόδρα αὐτῷ καθῆψατο, καὶ ἔδειξεν ἀναστάντα Ⓦ σωρωθέντα, πάλιν φύσει, δίδωσι αὐτοῖς ἐξουσίαν μετανοίας, λέγων·

17 Καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατ᾽ ἄγνοιαν ἐπράξατε, καθὼς καὶ Ⓐ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.

Καὶ ἄγνοιαν ἐπράξατε· μία αὕτη ἀπολογία· δευτέρα, καθὼς καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.
ὥσπερ ὁ Ιωσὴφ φησὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἔλεγεν, Οτι ὁ Θεός με ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν ὑμῶν. ὅθεν οὐκ ἀσυνέτως ἔλεγε, Τῇ ἀοράτῳ βουλῇ τοῦ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἕκαστον λαβόντες, τοῦτο πεπράτυκε σὺν αὐτῷ. Γεν. μδ. ε. Πεντ. β. κγ.

18 Ο δὲ Θεός, φησι, ἃ προκατήγγειλε διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ παθεῖν Ⓦ Χριστόν, ἐπλήρωσεν οὕτως. Αμα δηλοῖ ὅτι οὐκ ἀκούσιον ἦν, εἰ καὶ τοῦτο
χ διεχθῆ, ἀλλ᾽ ὑπ. ἀλλ. διεχθῆ ὑπ᾽ οἱ χ. ὑπ" διεχθῆ, ἡ ὅτι τοῦ Θεοῦ βουλὴ γέγονε. τῷ δὲ εἰπεῖν, ἃ προκατήγγειλε, τὰ ῥήματα, ἃ ὅτι τοῦ στόματος ἀπεδίδου, αἰνίττεται. Εἰ θέλει αὐτὸν, σωσάτω αὐτὸν, λέγοντες. Εἶπε [γὰρ] Ματθ. κζ μ. υἱὸς Θεοῦ εἰμι. * πεποίθει ἐπ᾽ αὐτὸν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. λῆρος" ἰδοὺ, ὦ ἀγύρται, θαῦμα· ἄπαγε· ἀλλ᾽ οὕτως ἔδει γενέσθαι· καὶ μάρτυρούσιν οἱ προφῆται. ὧν τὰ παρ᾽ οἰκείαις ἀθετήσαι οὐ κατίδοι, ἀλλ᾽ ἃ προεῖδε δυόμενα. καὶ πίθησιν αὐτὸ σὺν τάξει ἀπολογίας τῆς πρὸ Ιουδαίων, ἵνα καὶ δίξωνται. ἐπλήρωσε, φησι, οὕτως. ὁρᾷς πῶς τὸ πρᾶγμα ἐκεῖ αἀάγη;

χ ὑπερίδα- τη. 19 Μετανοήσατε οὖν, φησι, καὶ "ἐπιστρέψατε. Καὶ οὐ λέγει ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, ἀλλ᾽, Εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας,

Τοῦτ᾽ ἐστὶ δηλοῦν. Εἶτα τὸ κέρδος ἐπάγει, Οπως ἂν" ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου. Δείκνυσιν ὁ τοῦθα παλαιπωρήσας αὐτὸν, ὃ πολλοῖς κατεργασάμενος" κακοῖς. "δῆ καὶ οὕτως εἶπεν, εἰδὼς, ὅτι πρὸς τοὺς πάροντας καὶ σφοδρῶς ζητοῦντα ὅστ᾽ ἂν ἁρμόσειεν ὁ λόγος. ὁ ὅσα πῶς οὐ φῶ προβαίνει. ὁ μὲν τῇ προτέρᾳ δημηγορίᾳ ἠρέμα τὸν αἰτίασιν καὶ τὸν ὀργισμὸν ἠνίξατο· ὁ τοῦθ᾽ ὅ, καὶ τὸν ἐμφατικὸν προεσίδω.
χ πλέωσιν. χ. πρὸς ὃν τὸν κλαυσόμενον, καὶ ἐξαμυδίως ὀπτῶντα εἶπε

20 Καὶ

γεις αὐτὸν δοκίμους εἶ) βούλομαι. οὐχ ὁρᾶτε ὅτι βέλτιον εἶναι λίθον τίμιον ἔχειν, ἢ μυείους ὀδόλους; οὐχ ὁρᾶτε ὅτι βέλτιον Ⓦ ὀφθαλμὸν ὑγιαίοντα ἔχειν, ἢ τοῦτον πεπηρωμένον πολυσαρκίαν βαρυόεσθαι; οὐχ ὁρᾶτε, ὅτι βέλτιον πωλοῦσιν εὐυγιαίους ἔχειν, ἢ μυρία ψώρας ἐμπεπλησμένα; οὐχ ὁρᾶτε, ὅτι βέλτιον μὴ ὀλιγοτεκνίας βελτίων, ἢ πολυπαιδία μὴ κακοπαιδίας; οὐχ ὁρᾶτε, ὅτι οὐ μὴ τῆ βασιλείᾳ ὀλίγοι, οὐ δὲ τῆ γεέννῃ πολλοί; τί ἐμοὶ καὶ τῷ πλήθει; τί δ' ὄφελος; οὐδέν· ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἄλλοις λύμη. ταὐτόν γάρ ἐστιν, εἰ μὲν εἷς ἦν, ὀξέα δέκα ὑγιαίνοντα ἔχειν, ἢ μυρίους τυφλοὺς ἔχειν, ἐπεισάγει τοῖς δέκα τοὺς μυρίους *. Ⓦ πολλοὶ μηδὲν κατορθοῦντες, οὐδὲν ἕτερον ἡμῖν πεποιήκασιν, ἀλλ' ἢ κόλασιν, ἣν καὶ δι' ὧν παρὸν ἀπώλεσαν. οὐδὲν γὰρ ὅτι πολλοί ἐσμεν ἐρῶ, ἀλλ' ὅτι ἄχρηστοι μέμφεται. τοῦτο γοῦν ἡμῖν ἀεὶ λέγουσιν, ὅταν εἴπωμεν ὅτι πολλοί ἐσμεν, ἀλλὰ καλοί, φησιν. ἰδοὺ πάλιν ἀπαγορεύω, καὶ λαμπρᾷ βοῇ τῇ φωνῇ, μηδεὶς τολμήσειε γέλωτα εἶναι). ἀπείρξω * δὲ κωλύσω τοὺς μὴ πειθομένους· καὶ ἕως μὲν ἐν τῷ θεάτρῳ καθήμεθα τούτῳ, φοβεῖν παύσομεν τοὺς αὐτῶν δικημάτων. κἂν μέ τις καταβιβάσῃ, λοιπὸν αὐθάδης εἰμί. ἕως μὲν γὰρ ἐστεύθυνος ὦ, ἅπαν δύναμαι παρεῖναι· οὐ δι' ἐμοῦ τοῦ ἐμοῦ κόλασιν, ἀλλὰ δι' ὑμετέραν σωτηρίαν. σφόδρα γὰρ ὑμῶν ἐρῶ τῆς σωτηρίας. ὑπὲρ τούτου διάκονος καὶ ἀλήτης· ἀλλὰ πίσθητι, ἵνα καὶ σὺ σωθῇς, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πολιοῦ λαβέσθαι Ⓦ μισθοῦ, καὶ χαίρῃ τοῖς αἰωνίοις ἀπολαύσωμεν ἀγαθοῖς, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. βέλτιον
χ. πολυπαιδία
* ἐλείπεις.
χ. κόλασιν ἢ
χ. κάθημαι ἢ

Λογ. θ. 12 ΙΔΩΝ ΔΕ, ΦΗΣΙ, ΠΕΤΡΟΣ, ΑΠΕΚΡΙναντο τοῖς Ⓦ λαοῖ· ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;

ΑΛείπειν αὐτὴν ἐμὴ παῤῥησία ἢ δημηγορία· οὐκ ὀκνῶ δὲ τὴν περιφάνειαν· οὐκ ἐφοβήθη, ἀλλ' ὀκνῶ δὲ ἐνέγκαι εἰκῆ, ἀλλ' ἐθέλω τοὺς ἀκούοντας ἀκριβεῖς εἶναι καὶ γλωττοποιούς. ὅλην ἐκείνης μὲν δεχόμενος, τὸ ὑπερῴφ αὐτοῦ ἀφ' τοῦ περισσοῦ εὐθὺς λέγων· τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ εἰς ὦτα σχεῖν τὰ ῥήματά μου· οὐ γὰρ ἐρῶ οὐ δόξαν ταύτης τῆς καλαμαίας. οὐ γὰρ ἐρράθυμεν. δεῖ γὰρ σημεῖον αὐτὸν ἐπιφέρειν ἀπόντας, καὶ δίκης καὶ ἐκπλήξεως ἅπαντι μεστοί. δεῖ οὖν εἰδέναι αὐτὸν ὑπεῖδεν ἀρξάσθαι, ἀλλ' ἑτέρωθεν, ὅθεν μάλιστα αὐτὸν καὶ ὠφελήσατο, ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν δόξαν τὴν περὶ αὐτοῦ. οὐδὲν γὰρ ὅτως ὠφελεῖ καὶ δμῶσι τοῦτο ἀκούοντας, ὡς ὃ μηδὲν πρὸς ἐμαυτὸν λέγω μέγα Ⓦ λέγοντα, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπερφίαν αἴρει. μᾶλλον δὲν ἑαυτοὺς ἐδόξασαν καταφρονήσαντες δόξης, καὶ δείξαντες οὐκ αὐθέντιον, ἀλλὰ θεῖον ὂν τὸ γενόμενον, καὶ ὅτι τοῦ θαυμάζεσθαι εἰσὶν ἄξιοι. ὁρᾶς πῶς φιλοτιμίας ὧν καθαρὸς διωθοῦνται τὴν εἰς αὐτὸν δόξαν; ὅτω καὶ Ⓦ παλαιοὶ ἐποίουν, καθάπερ ὁ Δανὶὴλ ἔλεγε, Καὶ ἐγὼ οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ ὄντι ἐν ἐμοί. καὶ πάλιν ὁ Ἰωσήφ, Οὐχὶ τοῦ Θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτοῦ; καὶ ὁ Δαβὶδ, Ὅτι ἤρξατο, φησὶν, ὁ λαὸς καὶ ἡ ἀρχὴ, ἐν ὀνόματι Κυρίου ταῖς χερσὶν αὐτοῦ διέπουσι. καὶ ὅτι τοῦτο· τί ἡμῖν ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;" οὐδὲ τοῦτο ἡμέτερον, φησὶν. οὐ γὰρ ὅπου ἄξιοί ἐσμεν, ἐπιφανεσάμεθα τοῦ Θεοῦ τὴν ῥοπήν.

χ. ἀλλ' ἐλέ τοῦτο. ἐ

Δαν. β. λ. Γεν. μ. η. α Βασ. ιζ. λδ.

13 Ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακὼβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν. Ὅρα πῶς εὐθὺς εἰσωθεῖ σωρεχῶς εἰς τοὺς προφήτας, ἵνα μὴ δόξῃ καινόν τι εἰσάγειν δόγμα.

ἡ ἀκοὴ, ἢ ἐγὼ ἀκούω παρ' ὑμῶν· ἀλλὰ προϊοῦσα ἡ γραφὴ φησι, Οτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ ὑμεῖς εἰσί. τοῦτο δὲ λέγω, ὅπως μὴ σφοδρῶς, ὥστε μετ' ὀπτασίας τοῦτο ἐποίει. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ μὴ ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ιουδαίων ὕστερος ἰσχύσεις ἡ τοῦ νόμος, καὶ ὁ διδάσκων ὀπίσω ἄρξῃ πάντα γίνεσθαι· εἰ δοῦλα ἦν ὕστερος ἡμᾶς καταφρονεῖσθαι καὶ ἀφῄρεῖσθαι; ὑπὲρ ἐμαυτοῦ δέδοκται μοι μέλειν (δόξα γὰρ ἐμοὶ, ἡ ὑμετέρα εὐδοκίμησις) ἀλλὰ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας. καθ' ἑκάστην ἡμέραν βοῶμεν, εἰπεῖν ὑμῖν τοὺς λόγους· ὁ δὲ ἀκούων οὐθείς. καὶ οὐδὲν σφοδρὸν ὀπτασιάζομαι. φοβοῦμαι μὴ τῆς ἀφέσεως ταύτης καὶ πολλῆς φιλανθρωπίας λήσει τὴν μέλλουσαν ἡμέραν ὑπάρχομεν. διὸ μεγάλῃ καὶ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ κηρύττω πᾶσι καὶ διαμαρτύρομαι, ὥστε οὐδὲν παράβασιν ταύτην ὀπτασιάζοντες, οὐδὲ παρὰ σὲ τὸ πεπερασμένον φλεγμονῆς (τοῦτο γὰρ ὅτι ὁ ὄρκος) τὸν ἀδελφὸν μὴ ὀπτεύειν τὸ σκληρὸν. παρθησία δὲ ὑμῖν ἔστω ὁ μέλλων, ὥστε καταρθῶσαι. μὴ γάρ μοι εἴπῃς, ὅτι μικρὸν τὸ παράπτωμα ἀμάρτημα καταπίνει, ὅπου ἀπιστία. πῶς οὖν ἀπὸ τῆς συνηθείας ἀφίκοσθε. οἶδα ὅτι πολλοὶ γελάσουσι ἡμᾶς· ἀλλὰ βέλτιον ἡμᾶς γελᾶσθαι ὧδε, ἢ κρίνεσθαι τότε. γελάσονται δὲ ἐσομένοις. πῆς γὰρ, εἰπέ μοι, νοῦν ἔχων φυλακτικὸς ἑαυτοῦ γελάσει; εἰ δὲ ἀρά γε γελάσονται, ἀλλ' οὐχ ἡμᾶς, ἀλλὰ Χριστὸν τοιοῦτοι γελάσονται. ἐφείξατο δὲ εἰρηκώς; οἶδα καγώ. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ νόμου τοῦτον εἰσήγαγον, ἐμὸς ἂν ἦν ὁ γέλως· εἰ δὲ ὁ νομοθέτης ἑπερός ἐστιν, ἐκεῖ σφαλεῖσι ἡ χλευασία. καὶ εἰσελθὼν ποτὲ ὁ Χριστὸς, καὶ ὅτι κόρρης ἐπλήγη καὶ ἐραπίσθη. αἰσχύνη καὶ τοῦτο· καὶ οὐδὲν μικρόν. σφόδρα τοῦτο γέγονε πάσχειν, σφόδρα τοῦτο σκώληξ ἀπολεῖται. ἰδοὺ πάλιν λέγω καὶ σφοδρύνομαι· ὁ βουλόμενος γελάτω, ὁ βουλόμενος χλευαζέτω. ὡς τοῦτο κείμενα, εἰς ὃ γελᾶσθαι καὶ χλευάζεσθαι, εἰς ὃ πάντα παθεῖν. ὅπλα καθάρματα ὁ κόσμος ἐστὶ τοῖς Χριστοῖς μαχαίροις Παύλου. Εἴ τις μὴ βούλεται καταρθῶσαι τοῦτο τὸ ὑπόδειγμα, ὥσπερ σάλπιγγί τινι σφόδρα τὸν λόγον ἀπαγορεύω τὴν ὀπτασίαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν τῷ πιστῷ, καὶ ἀρχοντὶ, καὶ αὐθέντῃ ὁ τὸ σφόδρα παράπτωμα εἰσκείμενος. ἵνα καθέλετέ με ταύτῃσι ταῖς ἀρχαῖς· ἵνα μόνοι με μὴ ὀπτεύαλλεται καὶ δοῦλοι. οὐκ αἰσχύνομαι ὅτι Χριστὸν θεῖον τοῦτον αἰσθάνῃ μὴ μεγάλα καταρθοῦν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο δύναται, βέλτιον ἐστὶν κάτω. ἄρχοντος γὰρ μηδὲν τοῦ ἀρχομένους ὠφελοῦντος οὐδὲν ἀθλιώτερον. συμφέρει δὲ ἐμοὶ τοῦτο, καὶ παρακαλῶ, καὶ σωτηρίαν ἐμοὶ τοῦτο, καὶ πάντως ἔσται τι πλέον. ἱκετεύσατε, παρακαλέσατε Θεὸν, καὶ ἡμᾶς μετ' ὑμῶν, ὥστε τὸν ὀλέθριον τοῦτον δεσμὸν σκωληκὸς τοῦ θεοῦ. οὐδὲν μέγα ὅτι γένεσθαι διδασκάλους τῆς οἰκουμένης· οὐ μικρὸν ἀκουσθῆναι πάντα γάρ, ὅπου δὲ ἐν τῇδε τῇ πόλει οὐθείς ἐστιν ὁ ὑμεῖς. ἀλλ' τοῦτο γίνεται, οὐ τῶν οἰκείων καταρθωμάτων λείψεσθε μόνοι Χριστὸν μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τῆς λοιπῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας. ὅπερ γὰρ ὑμεῖς ἐστε ἐγὼ, τοῦτο ὑμεῖς τῇ οἰκουμένῃ γίνεσθε. πάντως καὶ ἕτεροι ζηλώσουσιν ὑμᾶς, πάντως ἔσεσθε λύχνος ὅπου λυχνίας κείμενος. καὶ τοῦτο ἔστι, φησὶ, τὸ πᾶν; καὶ τοῦτο ἔστι τὸ πᾶν, ἀλλὰ τοῦτο ἀρχὴ τοῦ ἄλλου. ὁ μὴ ὑμεῖς πάντως ὅπου θελήσειαν ἦλθε καὶ ἑτέροι, καὶ ἐκεῖ καὶ ἄκαν, καὶ αἰσχυνόμενος καὶ φοβούμενος. ἀλλ' οὐκ αἰσχυνται πολλοὶ, φησὶν, ἀλλ' ἀποπηδῶσιν. ἀλλὰ Βέλτιον Σαμ. ιε. γ. Εἰς ποιὸν τὸ θέλημα Κυρίου, καὶ μυρίοι καθάπτομαι. ἀπὸ γὰρ τούτου πάντα αἰσθήσεσθαι, πάντα δοῦλα καὶ κάτω γίνεται, ὅτι καθάπερ ἐν ταῖς θλίψεις, πλήθους ἐφιέμεθα, καὶ πλήθους δοκίμου. εἰ γὰρ ὄχλος, εἰπέ μοι, δύναται ὠφελῆσαι; βούλει μαθεῖν, ὅτι ὄχλος ἅγιοι εἰσιν, οὐχ πολλοί; ἐξαγάγετε εἰς πόλεμον ἑκατὸν μυριάδας, εἶτα ἄγειν· ἴδωμεν πόσοι πλείονα καταρθοῖ. ἐξῆλθεν ὁ Ιησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ εἰς πόλεμον, καὶ μόνοι ἅπαντα κατάρθωσιν, ἅγιοι ἀλλοι οὐδὲν ὤφελον. ὁ πολὺς ὄχλος, ἀγαπητὲ, ὅταν θέλημα τοῦ Θεοῦ μὴ ποιῇ, οὐδὲν διαφέρει τῶν οὐκ ὄντων. βούλομαι μὲν οὖν καὶ βούλομαι, εἶτα ἡδέως δὲ καὶ κατασκάπτω, ὥστε κοσμῆσαι πλῆθος τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πλῆθος δοκίμου· εἰ δὲ τοῦτο οὐκ οἶσθα, οὐδὲν ὀλί-

γους

α. διδάσκαλοι

β. κ.

γ. κλαύσεται

δ. Ματθ. κ. κβ.

ε. ἐσόμενον

ε. Κορ. δ. ιγ.

ζ. Ματθ. ε. ιδ.

η. βελτίων

θ. ὀπῶσι

ι. ἀλλὰ ποῦ δύνασαι ἰδεῖν, ἐπ

σαντο· ἢ ὡς κεχωρισμένου τῦ τόπου. καὶ ὅρα ὃ ἡμόλυνοι. ἐφ' ἑτέραν μύπλθον πορφάσιν, ἢ ἑτέρα ἐργαζοιτο. ὕτω καὶ ὁ Κορνήλιος· ἄλλα ἡσυχίαν ἦγεν, ἐ ἄλλα ὁρᾷ. μίσει ὃ ὅτι πάντα χορὸν Χριστὸν Ναζωραῖον ἐνομάζοισι· ἐ ὃν ὀνόματι Ἰησῦ Χριστοῦ τῦ Ναζωραίου, φησὶν, ἔγκραι ἢ πεῖσαι τῷ. πῶς γὰρ τῦτο ἰῶ ὃ ζητήσωμεν, ὃ πῆς θυθῶμεν ἀθλοι.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ δὴ πρὸς τὸν ἀρχὴν ἀποκάμωμεν τῦ διηγήματος· ἀλλ' εἰ καταρθωμά τις εἰπὸν ἁμαλίκης, πάλιν διαλάβωμεν τὸν ἀρχὴν· αὖ γὰρ ἔξει θυμῶδες, ταχέως πρὸς ὃ πάλιν ἥξομεν, ταχέως πρὸς τὸν χαρυφὸν τρισόλβα. ἀσυνδήτως, φησὶ, ἀσυνδέτως θμνᾷ, ἢ ῥᾳθυμία ῥᾳθυμίαν. ὁ μακάριος καταρθωκώς, ἔλαβε παράκλησιν ὅτι ὃ μᾶζον ἐλθεῖν [ἐ μᾶλλον] ἐξ ἐκείνου [περαιτέρω χωρῆσαι.] καὶ καθάπερ ὃ πῦρ ὅσα ἂν πελάβῃ ξύλα, τοσύτῳ σφοδρότερον ζῇ· ὕτω καὶ πρόθυμία, ὅσας ἂν διεγείρῃ λογισμοὺς θυσίας, τοσύτῳ μᾶλλον κτᾶται ἄλλων ὁπλίζεται. οἷ τι λέγω. ἐπήκασιν [ὁ ἡμῖν] καθάπερ ἄκανθαι, ὀργὴ, φθόνος, ὑποκρίσεις, δόλος, κακουργία, λοιδορία, σκώμματα, γελωτοποιίαι, αἰσχρολογίαι, ἀκαταπαυσία· πάλιν ὁ ἄλλῳ μέρει, πλεονεξία, ἁρπαγὴ, ἀδικία, συκοφαντία, ἀκαταβουλία· πάλιν ἀκαθυμία ποιεῖ, ἀκαθαρσία, ἀστέλγεια, πορνεία, μοιχεία· πάλιν φθόνος, ζηλοτυπία, ὀργὴ, θυμὸς, μνησικακία, ἀνταπόδοσις, βλασφημία, μυρία τοιαῦτα. ἀλλὰ τὰ πρόσθεν καταρθώσωμεν, οὐκ ἐκεῖνα μόνον καταρθωται, ἀλλὰ δι' ἐκείνων ἢ τὰ μετ' ταῦτα. ἰσχυρότερος γὰρ γίνῃ λοιπὸν ὁ λογισμὸς πρὸς τὸν ἐκείνων ἀναίρεσιν· οἷ, ὁ πολλὰ ἡμῖν ἀδίκησε τὸ Σατανικὸν ἔθνος τῦτο, οὐ τῦτο μόνον αὐτῷ καταρθωται, ἀλλὰ ἢ ἑτέρα εὐλάβεια ἐπισκηται. θέλεις γὰρ, οἶμαι, τῶν οὐκ ὀμνύειν εὐκόλως γελάσει ἄλλο τι προσῆξαι ποιήσει, ἀλλὰ τὸν ἡδὺ καταρθωθῆναι ἀρετὴν αἰσχυνθήσεται. καθάπερ γὰρ ὁ φορῶν ἱμάτιον καλὸν αἰσχύνεται βορβόρῳ ἐγκυλίσαι ἑαυτόν· ὕτω δὴ καὶ οὗτος. ἀπὸ γ' τύτου ἕξει εἰς τὸ μὴ ὀργίζεσθαι, μηδὲ τύπτειν, μηδὲ ὑβρίζειν. δὸ γὰρ ἅπαξ τὰ μικρὰ καταρθώσῃ, τὸ πρῶ ἰῶσθαι. συμβαίνει γ' πολλάκις ἢ τὸ ἐναντίον· ἅπαξ καταρθώσαντά τι πάλιν ἀπὸ ῥᾳθυμίας τοῖς αὐτοῖς προσπεσῖν προχείρως, ἢ εἰς ἀδυνάτους προελθεῖν λοιπὸν τὸ προάγμα. οἷ, ἐθήκαμεν ἑαυτοῖς νόμον μὴ ὀμνύειν· καταρθώσαμεν ἡμέρας τρεῖς ἢ τέτταρας· μετ' ἐκείνας εἰς ἀνάγκην προσπεσόντες, τὸ συλλεξὲν ἅπαν κέρδος ἐσφρήσαμεν. εἰς ῥᾳθυμίαν λοιπὸν ἐμπεσώμεθα ἢ ἀπόγνωσιν, ὡς μηδὲ τῷ αὐτῷ ἅλαθαι βουληθῆναι πάλιν. καὶ εἰκότως. ὁ γὰρ τὴν οἰκοδομήσας ἑαυτῷ, εἶτα ἰδὼν καθημμένον τὸ οἰκοδόμημα, ῥᾳθυμότερος ἔσται προσελθεῖν τὸ πάλιν οἰκοδομῆσαι. ἀλλ' οὐ δεῖ ῥᾳθυμεῖν οὐδὲ οὕτως, ἀλλὰ πάλιν ἔχεσθαι τῆς ἀσυνδέτου. γνῶμεν τοίνυν ἑαυτοῖς νόμους καθημερινούς· πῶς ἀπὸ τῶν βίκολων ἀρξώμεθα· ἀφικόμεθα τὴν πολυορκίαν τῦ σώματος, χαμαὶ ὀπισθώμεθα τῇ γλώττῃ, μηδεὶς ὀμνύτω Θεόν. οὐκ ἔστιν ὀμνύειν δικαίως, οὐκ ἔστιν ὀμνύειν ψεύματος, οὐκ ἔστιν ὀμνύειν χρέους μελέτην· ἀρκεῖ θελῆσαι, ἢ τὸ πρᾶγμα γένηται. σπουδὴ γὰρ τὸ πρᾶγμα δίδει. παιδευτέον ἢ δίδομεν, ἀσυνδέτου τοιαύτην ἐπιτίθεμεν. ἐπεί μοι, εἰ χρήματα σκέλθυσα εἰσηνέγκειν, οὐκ ἂν πρόθυμος ἕκαστος τὰ αὐτὰ δυνάμενος σπουδάζειν; εἰ μὲ ὁ κίνδυνος ἐφοβᾶτε τοὺς ἑκάστους, οὐκ ἂν ἐκ τῆς ψυχῆς, εἶτα οἵαν τινὰ ἴσως, ἀπαιτοῦντες εἴδετε ἄν; ὁ κίνδυνός ἐστιν ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ πολλῷ, ἢ ὡς αὖ, εἰ ἢ τύτου ἢ δισμωτήριον ὤχετο, ἢ μυρίας ἔλαβον πληγὰς, ἢ εἰς μέτρια ἐτύγχανον, οὐκ ἂν τύτου πλέον ἔλεγον. χρέα τοίνυν ὀρέξατε· ὁποῖόν τινα γ' ὅσον κίνδυνον, μηδὲ τὸ μικρότατον τῦτο. μικρότατον δ' λέγω, ὅσον εἰς ποσὸν ἦκεν, δυνηθῆναι καταρθῶσαι. τί ἐρῶ τότε ἐγκαλυπτόμενος, ἅμα τί μὴ διελέγθης; ἅμα τί μὴ ἐπέταξας; ἅμα τί μὴ νόμον ἔθηκας; ἅμα τί δῆτα μὴ σπουδαίους οὐκ ἐκώλυσας; οὐκ ἔρχεῖ μοι εἰπεῖν, ὅτι ἐσπούδασα· ἀλλὰ ἢ σφοδροτέρας ἡμῖν, φησὶν, ἔδει ἐπὶ καὶ ὁ Ἠλεὶ ἐσπούδασε (ἀλλὰ μὴ ἤκουσε ὑμᾶς ἐκείνοις ἀκριβῶς τοῖς παισὶ) κἀκεῖνος ἐσπούδασε, καὶ ἔλεγε· Μὴ τέκνα, μὴ πιεῖσθε ὕτω· οὐ καλὴ ἡ ἀκοὴ,

a. Bas. βολὰ

γάλης ἤλατο μάρτυρίας. ὁ Θεὸς ἀλλοτριάσῃ, φησὶν, ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν· ὥστε Μωϋσῆς αὐτὸς ἀπείλησε τοῖς μὴ ἀκούουσι. ταῦτα ὅλα ἐπαγαγών. καὶ πάντες δὲ, φησὶ, οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ. οὐκ ἠθέλησε καθ' ἕκαστον ἐπιξιῆσαι, ὡς μὴ μακρὸν ποιῆσαι τὸν λόγον· ἀλλὰ τυπικὰς μεταθεὶς μαρτυρίας τῆς Μωϋσαϊκῆς, πρόεπεμψεν αὐτούς. ὑμεῖς ἐστε, φησὶ, υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο ὁ Θεός. τῆς διαθήκης, φησὶν, υἱοί. τί ἐστι, τῆς διαθήκης υἱοί; τουτέστι, κληρονόμοι. ἵνα γὰρ μὴ δόξωσιν ὡς ἀπὸ ζήλους Πέτρου ταῦτα λαμβάνειν, δείκνυσιν ὅτι δίκαιοι αὐτοῖς ἀφίεται, ἵνα μᾶλλον πεισθῶσιν, ὅτι καὶ τῷ Θεῷ τοῦτο δοκεῖ. ὑμῶν πρῶτον ἀναφέρει, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν. οὐκ εἶπεν, ὑμῖν ἁπλῶς ἀπέστειλε τὸν παῖδα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ αἰτήσασι, καὶ ὅτι ἐσταυρώθη. ἵνα γὰρ μὴ τοῦτο μισήσωσιν, ὅτι αὐτοὺς μὲν ταῦτα ἐωφέλησε, ὁ δὲ πατὴρ οὐχί, διὰ τοῦτο προσέθηκε δὲ, εὐλογοῦντα ὑμᾶς. εἰ γὰρ ἀδελφὸς ὑμῶν αὐτός, καὶ εὐλογεῖ ὑμᾶς, οὐκ ἔστιν ὅ προσῆκεν ἀδελφός· τοιοῦτον ἀπέχει τῆς μετὰ κολακείας τούτοις, ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις ὑμᾶς αἰτίους καὶ ἀρχηγοὺς βούλεται φανῆναι. Οὐκοῦν μὴ ὡς ἀναῤῥιμμένοις προσέχειτε, ἢ ἀποδεδλημένοις. * ἐν τῷ ἀποστρέφειν, φησὶν, ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν. οὕτως ὑμᾶς εὐλογεῖ, οὐχ ἁπλῶς. καὶ ποία αὕτη εὐλογία; μεγάλη. οὐ γὰρ διὰ τὸ ἀποστρέψαι ἀπὸ πονηρῶν, τοῦτο ἱκανοὶ καὶ λύσαι αὐτάς. εἰ δὲ καὶ λύσαι οὐχ ἱκανοὶ ἦσαν, πῶς εὐλογεῖν προσῆκεν; οὐ γὰρ διὰ τὸ ἠδικηκὼς ἦν καὶ εὐλογεῖται, ἀλλ' ἁμαρτημάτων ἀφίησι). Ὅ δή, ὡς ἐμοὶ, εἰ μὴ τῆς νομοθεσίας τις ἔξωθεν εἰσδέξαιτο, οὐδὲ μοὶ λόγου ἂν ἄλλου χρεία ἦν. αὐτὸ ἀκούσασθαι, φησὶ· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πῶς; ἔσται πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. ὅτι οὐδὲν ἐδύνατο ἡμαρτηκότας, καὶ συγχώσεως μετέδωκε, καὶ ἐπαγγέλματος χρησμοῦ· τότε δὲ δείκνυσιν ὅλη καὶ Μωϋσῆς ὁ αὐτὸ λέγων. καὶ ποία αὕτη ἀκολουθία εἰπεῖν, ἄρχει χρόνων ἀπὸ τότε τὰ σάστεως, καὶ ἐπαγαγεῖν Μωϋσέα λέγοντα, ὅτι πάντα ἀκούσεται, ἃ ἐρεῖ ὁ Χριστός· καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετ' ἀπειλῆς φοβερᾶς; μεγάλη. δύνασαι γὰρ, ὅτι καὶ τοῦτο πείθεσθαι ὀφείλουσιν αὐτῷ. τί δέ, υἱοὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης; κληρονόμοι, ἀλλ' οὐδοχοι. εἰ οὖν υἱοὶ, πῶς οὐκ ἀλλοτρίως διάκεινται πρὸς τὰ ὑμέτερα; ἆρα κατηγορίας μὴ ἐπιφέρετε ἄξια· δυνήσεσθε γὰρ ὅμως συγχωρεῖσθαι τυχεῖν. Εἶτα ὅπως εἶπε τοῦτο, εἰκότως λοιπὸν "λέγει· ὑμῖν ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ εὐλογοῦντα ὑμᾶς. οὐκ εἶπε, σώζοντα, ἀλλ', ὁ μᾶλλόν ἐστι, ὅλη ὁ σταυρωθεὶς εὐλογεῖ τοὺς σταυρώσαντας.

Μιμησώμεθα τοίνυν τοῦτον καὶ ἡμεῖς· ἐκκαλώμεθα ψυχὴν φοιτικὴν καὶ πολεμίαν. Οὐκ ΠΟΙΚΟΝ
ὀργὴν δὲ μὴ ἀμύνασθαι (τοῦτο καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ γέγραπται) ἀλλὰ πάντα προσήκομεν ὑπὲρ τῶν ἠδικηκότων, ὡς ὑπὲρ φίλων γνησίων, ὡς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν. ἐκείνου μιμηταί ἐσμεν, ἐκείνου μαθηταί, τοῦ μὴ δι' σταυρωθῆναι πάντα κινοῦντος ὑπὲρ τῶν σταυρωσάντων, καὶ διὰ τῶν ἀποστόλων ἐκπέμποντος. καίτοιγε ἡμεῖς πολλαχοῦ δικαίως παροξύνομεν· ἐκεῖνος δὲ οὐ μόνον ἀδίκως, ἀλλὰ καὶ ἀσεβῶς. τὸν διαφθείραντα γὰρ, τὸν θεὸν ἠδικηκότα, τοῦτον ἐσταύρωσαν. ὀργὴ τί, ἀπὸ μιᾶς; δόξης ἔνεκεν; ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὸς αὐτὸν ἐσήμηνε. πῶς; Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας, Matth. xxiii. 2.
φησὶν, ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν, ἃ λέγουσιν ὑμῖν ποιῆσαι, ποιεῖτε, τῶν δὲ ἔργων αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Ὑπαγε, δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ. καὶ δυνάμενος αὐτὸν ἀπολέσαι, σώζει. Matth. v. 24.
τοῦτον οὖν μιμησώμεθα, καὶ μηδεὶς ἐχθρός τινος ἔστω, μηδεὶς πολέμιος, ἀλλ' ἢ τῆς διαβολῆς μόνον. οὐ μικρόν τι πρὸς τοῦτο καὶ ὁ μὴ ὀμνύειν συντελεῖ, καὶ ὁ μὴ ὀργίζεσθαι. ἀπὸ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι, οὐδὲ ἐχθροὺς ἔχομεν. ἔκκοψον, φησὶ, τὴν ὀργὴν, καὶ τὰ σπλάγχνα σπείρασας τῆς ὀργῆς, τὸν θυμὸν ἔσβεσας ἅπαντα. ὥσπερ γὰρ πνεῦμα ὀργῆς ὁ ὅρκος ἐστί. * χάλασον τὰ ἰσία. οὐδὲν ὄφελος ἱστίου, πνεύματος οὐκ ὄντος. αὖ τοίνυν μὴ κρεμῶμεν, μηδὲ ὀμνύωμεν, ἵνα πνεῦμα ἐξενέγκωμεν τοῦ θυμοῦ. Εἰ δὲ ἀπιστεῖτε, πεῖραν λάβετε τοῦ πράγματος, καὶ ὅπως ἔχει, τότε γνώσεσθε. ἡδὺς τῷ θυμωθῆναι τόμον μηδέ-

σαι, ὃ ⓜ κριθῆναι ἀπολυθῆναι μὴ λαβόν, ὃ γ θελῆσαι μὴ ἐλθεῖν, ποίας ἀγοίας; ἀλλ' ὅμως δίδωσιν αὐτοῖς ἐξουσίαν ἀρνήσασθαι ⸂καὶ μετανοῆσαι⸃ διὰ τοὺς γεγυμνασμένους· μᾶλλον γὰρ ἀπολογίαν αὐτῶν σωτηρίαν ἐποίησεν ὑπερβάσεως· γ λέγει· ὅτι μὲν οὖν ἀθῶοι δυνήσεται, ἴδοις τι· ὅτι γὰρ ⓜ ἔρχεται τῆς ζωῆς, ἴσως ἠγνόησε. γ [ἐπειδὴ] οὐκ αὐτὸν μόνης ἀφίησιν ἐγκλημάτων, ἀλλὰ ⸂καὶ τοὺς τῶν κακῶν ἀρχιτέκτονας⸃. ἐγὼ γάρ σου φιλονικίσεις αὐτὸν ἐποίησα, εἶτα εἰς κατηγορίαν ⓜ λήγει ἐξήκαθεν. ἐγὼ δέ τι δυνάμενος ἐργάσασθαι, ὅταν μου κατηγορῇ, σφόδρα ἀπολογοῦμαι, σφοδρότερος γ. γ οὐ λέγει λοιπὸν, ὅτι ἐσταύρωσαν, ἐφονεύσατε, ἀλλ', ἐποιήσατε, διὰ συνηθείαν αὐτοῖς ἄγαν. Εἰ οὐκ εἶπεν ἀγοησίαν, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι· Εἰ ἐκεῖνοι ἀφίεσαν, πολλῷ μᾶλλον οὗτοι. ὃ γ δεῖ μανθάνειν, ὅτι γ δῶρα καὶ σοφίαν εἶπεν· ἐκεῖ δέ, Τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ γ προγνώσει, οἶδα γ, ὅτι Πέτρος ἔλεγε πᾶσι ⓜ Χριστὸν, οὐδαμοῦ δὲ ἐλέγχει μάρτυρα. ἐκείνη γὰρ αὐτὸν μὴ πολλοὶ ἐγκλημάτων γ τῆς κολάσεως τῆς κατ' αὐτὸν εἴρηκε). Καὶ δοῦλοι, φησὶ, τοὺς πατέρας αἰτοῦσι τῆς ζωῆς αὐτοῦ, γ τοὺς πλουσίους αἰτοῦσι τὸν θανάτου αὐτόν. ⸂Ἐ πάλιν· Ἀ προκατέγνωκε, φησὶ, δέξασθαι τοῦ σώματος πάντων τῶν προφητῶν καθαιρῶν αὐτὸν, ἐπλήρωσεν οὗτος. μεγάλων δικαίων τινὸς βουλεύεται, εἶγε πάντες τῶν ἔλεγον, γ οὐχ εἷς μόνος. οὐ μόνον, ὅπερ γ ἄγοιαν λέγομεν, ἀλλὰ ὃ τῷ Θεῷ δοκοῦν τίγνεται. ὅρα πόσον τὸ Θεοῦ ἡ σοφία, ὅταν πᾶς ἑτέρωσε πορεύηται εἰς ὃ δέον ἡ κατάκρισις ἐμβῇ. ἐπλήρωσε, φησὶν. ἵνα μὴ ὀρμήσωσι λοιπὸν ⸂καταλείπεσθαί τι, τοῦτο ἐπῆγαγε· δηλονότι ὅπερ ὅσα παλαιὰ ἦν, πεπλήρωται. ἀλλὰ μὴ ὀρμήσητε, ὅπερ ⓜ προφῆται ταῦτα εἶπον, γ ὅπερ γ ἄγοιαν ἐποίησαν, ὅτι δέχεται εἰς ἀπολογίαν ὑμῖν τόνον. ἀλλ' οὐ λέγει οὕτως, ἀλλὰ θεραπεύει. μετανοήσατε οὖν. διὰ τί; * Εἰς ὃ ἐξαμφοδιῶσαι, φησὶν, ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας. οὐ λέγω τὰ ἐν τῷ σταυρῷ τετολμημένα (ἴσως ἐκεῖνα γ ἄγνοιαν) ἀλλ' ὅτι καὶ ἑτέρας ὑμῶν ἁμαρτίας ἐξαλειφθῆναι *. Εἶτα ἐπάγει· ὅπως ἂν ἔλθωσιν ὑμῖν καιροὶ ἀναψύξεως. ⸂οἶδα δεῖ τῆς ἀναστάσεως δηλονότι⸃ ἀμυδρῶς. ὅταν γὰρ ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως, οὓς ἐπιζητῇ γ Παῦλος, λέγων· Καὶ ἡμᾶς ⓜ ὥστε ἐν τῷ σκάφει στενάζομεν βαρούμενοι. Εἶτα διακρίνει, ὅτι αὐτὸς τῶν καιρῶν τῆς ἀναψύξεως αἴτιος, γ ἀποστέλλει, φησὶ, ⓜ προκεχειρισμένον ὑμῖν Ἰησοῦν Χριστόν. ⸂ἐ οὐκ εἶπεν, ἐξαλειφθῆ ὑμῶν ἡ ἁμαρτία, ἀλλ', αἱ ἁμαρτίαι, γ ἐκκλίνει⸃ αἰτιατικόν. ἀποστείλῃ. τοῦτο εἶπεν, οὐ λοιπὸν· ἀλλὰ μόνον ἐπάνω, ἵνα δεῖξῃ οὐρανοῦ δεῖξαι, ἀκμὴν δεῖξαι. καὶ πῶς οὐκ εἶπεν, ἵνα οὐρανὸν δεῖξαι; τοῦτο ὡς δεῖ τῶν ἄνω χρεῶν δηλονότι. ὅτι ὑμᾶς ὠφελήσει, φησὶν, οὕτω σωτηρίαν). " δεῖ γ τῆς αἰωνίου ⸂ταραχῆς αὐτὸν δεῖπω φησὶν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τῆς οἰκουμένης λόγοις δοξάζεται, καὶ λέγει· Μωϋσῆς μὲν γὰρ εἶπε πρὸς τοὺς πατέρας, ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος. Εἶτα ἀνώτερον αὐτοῦ, ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων, ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς ⸂τοῦ στόματος πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος, αὐτοὺς εἰσάγει λοιπὸν ⓜ Χριστόν. Εἰ γὰρ πολλὰ προφῆται, αὐτὸν γ ἀκούειν χρή, οὐκ ἀπ' ἐκείνου χρή⸃ τοῦ προφήτου εἰρηκέναι λέγω. ἄλλως γ, ἄλλῃ διέξεισι ὅτι τὰ αὐτὰ ⸂ὁ ⓜ προφῆται προφήτου. καὶ πῶς ἀκριβῶς ἐξετάζῃ, εὑρήσει ⸂ἐν τῇ παλαιᾷ ἀμυδρῶς μὲν, εἰρημένα" δι' ὧν⸃ οὐδεὶς πώποτε. ⓜ προκεχειρισμένον, φησὶν. οὐ ταῦτα αὐτὸν γ φοβῆσαι, ὡς πολλοὶ ⸂καταλειπόμενον. πῶς οὖν ἔλεγεν, ἐπλήρωσεν ἃ ἔδει παλαιὰ; ἐπλήρωσεν εἶπεν, οὐκ, ἐπληρώθη· διακρίνει, ὅτι ἃ μὲν ἐχρῆν παλαιὰ αὐτοὺς, ἐπλήρωσεν· " ἃ γ ἠμέλουν λοιπὸν⸃ ἔπι, οὐδέπω. προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ⸂ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ. ὃ μάλιστα ἡκολούθουν αὐτὸν λέγει. ὁρᾷς πῶς παπαπαὶ γ ὑψηλὰ φθέγγεται; παπαπαὶ γὰρ ⸂ὑψηλὸν, Εἰ ὁ μέλλων εἰς οὐρανοὺς ἀναίνεται, καὶ Μωϋσῆς ὅτι. πολλῷ ἀλλὰ τίνος μεγαλοῦ. οὐ γὰρ δὴ καὶ Μωϋσῆς ὅ, γ ἔσται πᾶς ὁ μὴ ἀκούων ἐξολοθρευθήσεται⸃). μυρία γ" γ ἄλλα εἶπε παλαιότερα, ὅτι οὐκ ἔστι καὶ Μωϋσῆς· ὥστε μεγάλης

οὐκ εἶπε, Θέλω σε, φησί, κρίνομαι ἐκεῖνο· ἀπολῦσαι, δηλονότι ὅπως τὸ μὴ ἑτέρως αὐτῷ πρᾶξαι πρόφασιν ἔσχωσιν ἀφεθῆναι· τὸ γὰρ τοὺς αἱρησομένους ζωοποιεῖσθαι οὐκ ἠθέλησαν. καίτοι μὴ λέγωσι πάλιν, πῶς νῦν αὐτὸ δοξάζει ὁ τότε μὴ βοηθήσας; προδήλους τοὺς προφήτας μάρτυρεῖσθαι ὅπως ἔδει τοῦτο γενέσθαι. εἶτα, ἵνα μὴ νομίσωσι τὸ Θεοῦ τοῦ οἰκονομίαν ἀπολωλέναι αὐτὸν εἰς, πρόσεστιν αὐτῷ καθάπτεται. καὶ ὃ κατὰ πρόσωπον τοῦ Πιλάτου ἀρνήσασθαι, οὐκ ἰδὼν ὃ τυχόν, ἐκεῖνο βουλόμενος ἀπολῦσαι· καὶ ὅτι οὐ δυνατὸν ὑμῖν ἀρνήσασθαι, κατηγορεῖ ὁ αἰτησάμενος αὐτόν. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο οἰκονομία μεγάλη ἦν. ὁ τοῦτο τοῦ αἰσχυνομένου αὐτῷ δίκαιος, καὶ τοῦ ἵνα μὴ στῇ· ὅτι ὁ μὲν ἔλλιπὲς καὶ ὅτι προσῆκον αὐτοῖς ἰδών, ἀπῆλθε, καὶ ὅτι οὐδὲν μέγα ἀκούσας· ὃ καὶ τοῖς σημείοις σωστέον φόβοις, ὃ ἐνδοτέον πεποίηκασιν. "ὅτι ὃ δικαίως ἔκειτο ἐκεῖνος ἀπολῦσαι, καὶ οὐ κατὰ χάριν τοῦτο ἐποίει, ἄκουε αὐτοῦ ἄλλαχού λέγοντος· Ἔξεστιν ὑμῖν Ματθ. κζ. ιι.
ὅστις ἀπολύσει ἕνα τινά. θέλετε οὖν τὸν ἀπολύσω ὑμῖν; ὑμεῖς ὃ ἄλογον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε. οὐκ εἶπεν, ἐξεδώκατε, ἀλλὰ πόθεν ἀρνήσασθε· εἰκότως. ὅτῳ γὰρ καὶ ἔλεγεν· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα, καὶ οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐζητήσατε ὃν ἄληθες, Ιωαν. ιθ. ιε.
οὐδὲ ἠρνήσασθε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπεκτείνατε, ὅτι πεπεισμένοι ἦσαν, οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν· ὅτε μάλιστα "ἐσείοντο αὐτῷ αἱ ψυχαὶ, τότε πλήθη σφοδρότερον, ὅτι καὶ αἰσθέσθαι δεινὰ ἔμελλον. καθάπερ γὰρ ἡμεῖς τοῖς οὐ μεμυημένοις οὐδὲν λέγομεν, ὅταν ἴδωμεν καὶ μόνον ἐγκύμονας ἀπὸ τῆς μίξεως, τότε ὑπερπλήττομεν· οὕτω δὲ καὶ Πέτρος, ὅτε ἠδύνατο τὴν σωτηρίαν τὴν λεγομένην, τότε τοῦ γλώττου ἥκουσε, πολλὰ τὰ ἐγκλήματα ἐπάγων· οἷς ὅτι ὧν ὁ Θεὸς ἐδόξασεν, ὅτι προέδωκαν· ὅτι ὧν ὁ Πιλάτος ἀπέλυεν, ὅτι κατέκρινον, καὶ ὅτι ἠρνήσαντο κατὰ πρόσωπον ἐκείνου, καὶ ὅτι προεπέμψαντο Ἰησοῦν. ὅσα πάλαι λοιδορούντως πρὸς τοὺς δυνάμενος αὐτὸν ἀφελέσθαι, δεικνὺς ὅτι ἑαυτοὺς ἠγόρευε, καθάπερ ἐν τῇ προτέρᾳ δημηγορίᾳ ἔλεγε· Καθὼς οὐκ ἰδὼν δυνατὸν κατασχεθῆναι αὐτὸν ὑπ' Πραξ. β. κδ.
αὐτοῦ. καὶ ἐνταῦθα, ὃν ἀρχηγὸν, φησὶ, τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε. οὐκ ἄρα πρὸς ἕτερον ἦγε τὸ ζῆν. "ὥσπερ ἀρχηγὸς τῆς κακίας, αὐτὸς μὲν εἰς ὁ τῆς κακίας τρόπος· καὶ ἀρχηγὸς κακίας τῆς αὐτὸς; αὐτὸς ὁ τῆς κακίας τρόπος· οὕτω καὶ ἀρχηγὸς ἡ ζωῆς
φῶς ὁ φῶτα προῆγεν εἰσαγαγών· ὅτῳ καὶ ἀρχηγὸς ζωῆς, ὁ πρὸς ἑαυτὸν τὴν ζωὴν ἔχων. ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρε, φησίν. ὅπερ τοῦτο ἐφθέγξατο, ἐπήγαγε· καὶ διὰ τῆς πίστεως τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην. καὶ μοῦ εἰ ἡ εἰς αὐτὸν ὅτι πίστις ἐστὶ τὸ πρᾶγμα ἐργασαμένη, καὶ εἰς αὐτὸν ὅτις ἦν, πόθεν ἔσχεν οὐκ εἶπε, διὰ τοῦ ὀνόματος, ἀλλ', ὃ ὄνομα δή; ὅπως εὑρεθῆ-
χ. γδ ρομεν εἰπεῖν, ἡ εἰς αὐτὸν πίστις. ἵνα "μὴ τὸ δι' αὐτοῦ ταπεινὸν ᾖ, ἐπήγαγε· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐστερέωσεν αὐτόν. καὶ τοῦτο πρότερον εἶπεν, τότε φησὶ· καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην. ὅρα πῶς διὰ τούτου δείκνυσιν ὅτι ἐκ τοῦ σώματος συγκαταβαίνων εἶπεν. οὐ γὰρ δὴ ἑτέρου ἐδεήθη πρὸς λύσασθαι, οὗ ὄνομα χωλὸν οὐδὲν νεκροῦ ἦγε φέρειν τὴν ἡγέρθη. σκόπει πῶς πάντας τοὺς ὑπερτείνας αὐτὴν ὑπιάπτεται. μειζότερον μὲν γὰρ ἔλεγε·
Καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε· καὶ, Ἐν μέσῳ ὑμῶν· καὶ πάλιν, Οὓς θεωρεῖτε καὶ οἴδατε ἀνέδην πάντων ὑμῶν· καίτοι ὅτι ἐκ τοῦ ὀνόματι αὐτοῦ ἐκ ἠδίεις, ἀλλὰ τοῦτο ἤδεσαν, ὅτι χωλὸς ἦν, ὅτι ὑγιὴς ἔσχηκε. καὶ αὐτοὶ ὃ πεποιηκότες ὁμολογῶ, ὅτι οὐκ ἰδίᾳ δυνάμει, ἀλλὰ τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐστερέωτο. εἰ δὲ μὴ τοῦτο ἦν, καὶ ὅτως πεφυσιωμένοι ἦσαν, ὅτι αἰσχύνης, οὐκ ἂν ἠθέλησαν τοῦ ἱεροῦ τὴν δόξαν ζημιοῦσαν μᾶλλον, ἢ τὴν ἑαυτῶν; καὶ ταῦτα οὐκ ἐν οἴκοις ὁρώντων. εἶτα
πεφοβημένους αὐτῷ ἐκ ψυχαῖς; οὕτως τῇ τοῦ ἀδελφοῦ προσηγορίᾳ πρεμνήσατο, εἰπὼν· ἄνδρες ἀδελφοί. οὐκ εἶπε γὰρ ὅτι "ἐκ ἑαυτῷ εἶπεν, ἀλλὰ μόνον ἐκ τοῦ Χριστοῦ· ἀσφαλῶς οὖν γνωσόμενοι, λέγει, πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ· καὶ ταῦτα ὃ ἐκ προσήνεσιν προσάγει. οὐκ ἀνέβλεψεν αὐτοὺς εἰπεῖν· καὶ ταῦτα ἤδη πόσον εἰργάσαντο, καὶ ὡς οὗτοι μᾶλλον ἦσαν φοβερώτεροι. καὶ μὴν τὰ αὐτὰ εἰρηκότα οὐκ ἰδὼν ἀγνοίας. ὃ γὰρ Ἰησοῦ αὐτῆ-

σαι,

20 Καὶ ἀπεστίλη* ⳩ τοῖς κεχλεισμένοις Ἰησοῦ Χριστοῦ,

21 Οἱ δὴ οὐρανοὶ μὲ δέξασθαι· Ἀπὸ τῦ, ἀνάγκη δῆτι· * φησὶ.

Ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων. Διά τί μὴν οὖν ἔρχεται; ἡ αἰτία δῆλη.

Ὧν ἐλάλησε, φησὶν, ὁ Θεὸς διὰ στόματος τῶ ἁγίων αὐτῦ προφητῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος.

Δάτ. ιν. ιι. 22 Μωϋσῆς μὲν εἶπε πρὸς τοὺς πατέρας, ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα, ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. Ἐκεῖ μὲν τῦ Δαυὶδ ἐμνημόνευσεν, ὁ λαὸς ἡ Μωϋσέως. πάντων, φησὶν, ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεός. οὐ λέγει, ὧν εἶπεν ὁ Χριστός, ἀλλ', ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεός, [ἵνα δι' ὑποκειμένης μᾶλλον αὐτοῖς ἐπαγόμενος εἰς πίστιν ῥῆμα]. Εἶτα ὅπως ὃ ἀξιόπιστον καταφύγῃ, λέγων· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα, ὅσα ἂν λαλήσει πρὸς ὑμᾶς. Εἶτα καὶ ἡ ἀπειλὴ πολλή.

23 Ἔσται δέ, φησὶ, πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.

24 Καὶ πάντες δὲ ⳩ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. Ἐνταῦθα καλῶς ⳩ ὥλεθρον ἔθηκεν. ὅταν γὰρ πολλὴν μέλλῃ ποιεῖν, ὅτι τοὺς προφήτας καταφύγῃ. καὶ μάρτυρα ὄρος ἀμφότερα ἔχουσαι, ὥσπερ ἐκεῖ εἶπε· Ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. τὸ γὰρ θαυμαστὸν, ὅτι ὁμοῦ τὰ δύο, καὶ ὑποταγὴ, καὶ παράκλησις, καὶ ἡ τιμωρία. ὡς ἐμὲ, φησὶ. τί τοίνυν παθόντες;

25 Ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν· Ὡστε ὑμῖν ἔλεγεν, καὶ δι' ὑμᾶς πάντα γίνεται. ὅπερ δὲ δηλοῖ τὸ τόλμημα εἰώμιζον ἑαυτοὺς ἠλλοτριοῦσθαι (οὐ γὰρ ἔχει λόγον τὸν αὐτὸν τῶν μὲν φανερῶς, ὡς ἀλλοτρίων καὶ πάντη πόρρω) δίκτεσι, ὅπερ καὶ σκιοειδῶς προφητεύων, καὶ τοῦτο. Ὑμεῖς ἐστε, φησὶ, υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ· Καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εὐλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς.

26 Ὑμῖν πρῶτον, φησὶν, ὁ Θεὸς ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ, ἀπέστειλεν·

Ἀρκεῖ καὶ ἑτέρως· ἀλλ' ὑμῖν πρῶτον τοῖς σωζομένοις.

Εὐλογοῦντα ὑμᾶς, φησὶν, ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν.

Ἰδωμὲν δὴ ἀκριβέστερον ἄνωθεν τὰ ἀναγνωσθέντα. πῶς κατασκευάζει, ὅτι αὐτὸν ἐποίησε τὸ θαῦμα ἐν ᾧ εἶπεν, Τί θαυμάζετε; καὶ οὐκ ἀφίησιν ἀπιστεῖσθαι τὸ λεγόμενον. καὶ ἵνα ἀξιοπιστότερον αὐτὸ ποιήσῃ, πρὸς καταλαμβάνει αὐτῶν τὴν κρίσιν· ἡμῖν, φησὶ, τί ἀπιστεῖτε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει, ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι; Εἰ τοῦτο ὑμᾶς θαυμάζειν καὶ θορυβεῖ, μάθετε τίς ὁ ποιήσας, καὶ μὴ ἐκπλήττεσθε. καὶ ὅρα πάλιν ὅτι, ὅπερ τὸν Θεὸν ὅταν καταφύγῃ, καὶ ἐν ἅπασι πρὸς αὐτὸν γίνεσθαι πάντα, τοῦτο ἀδιαλείπτως αὐτοῖς ὑποπλήττει· ὡς καὶ πρότερον ἔλεγε, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς. Ἐκ πάντων ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς τοῦ τολμήματος, ἵνα καὶ τὸ θαῦμα διχθῇ, καὶ ἡ αἰτίασις κωλυθῇ. οὐκοῦν ἢ καὶ ἄλλο προσέθηκεν. οὐκ ἔτι γὰρ Ναζωραῖον λέγει· ἀλλὰ τί; ὁ Θεὸς, φησὶ, τῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν. ὅρα καὶ ὃ ἄτυφον. οὐκ ἐαυτὸν ἔλεσεν, οὐδὲ εἶπεν ὑβρίως, καὶ πῶς πιστεύετε· ἰδοὺ δὲ θεσπέσιος πανταχοῦ ἐστι καὶ χαλεπὸς ὤν, ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ λύεσθαι· οὐχ ὅπως εἶπε (φιλονεικητέρως γὰρ ἂν ἐποίησεν) ἀλλὰ τοῖς αὐτοῦ ἐπαινῶν, ὃν ἐθαύμαζον ὡς γενναῖον. καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ προφήτου κελεύει· καὶ οὐ λέγει, ὁ Ἰησοῦς αὐτὸν ἐθεράπευσε, καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς αὐτὸν ἐθεράπευσε· ἀλλ' ἵνα μὴ λέγωσι, καὶ πῶς ἔχει ταῦτα λέγειν, εἰ ⳩ παρὰ νόμον δοξάζει; διὰ τοῦτο αὐτὸν ἀναμιμνήσκει τῆς χρίσεως τῆς ὑπὲρ Πιλάτου, δεικνὺς, ὅτι οὐ θέλοντα προσέσχε, οὐκ ἐκ παρανόμου. ὁ γὰρ μὴ ὁ Πιλάτος ἠθέλησε αὐτὸν ἀπολῦσαι· καὶ

οὐκ

δόγμα. ἢ ἐκεῖ τῇ πατριαρχῇ Δαβὶδ ἐμνημόνευσε, καὶ ὁ Θεὸς τῷ Δαβὶδ τὴν Αβεσαλώμ.

Εδόξασε, φησὶ, ⟨Θ⟩ τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Πάλιν ἁπλῶς, καθὼς ἐν τῷ προοιμίῳ. Εἶτα λοιπὸν ἐδόξασε τὸ ὑπερμεγέθη τοῦ ὑπερμάτου, ἢ ἑταίρει ὁ γεγυμνωμένος, [ἀλλ'] οὐκ ὤφειλε τοῦτο ποιῆσαι," συνεκαίζετο. ποιεῖ δὲ τοῦτο, μᾶλλον αὐτὸν ἐπαγαγέσθαι βουλόμενος. ὅσῳ γὰρ ἐδείκνυτο ὑπερυθμιούσης, τοσούτῳ μᾶλλον τοῦτο ἐγίνετο. ἐδόξασε, φησὶ, ⟨Θ⟩ τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν·

Οὐ ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε, καὶ ἠρνήσασθε αὐτὸν κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν. Δύο γὰρ ἐγκλήματα· καὶ ὅτι Πιλάτος ἤθελεν ἀπολύειν, καὶ ὅτι ὑμεῖς, ἐκείνου θελήσαντος, οὐκ ἠθελήσατε.

14 Ὑμεῖς δέ, φησὶ, ⟨Θ⟩ ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν·

15 Τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. Οπ αὐτὸ αὐτὸ φησὶ λῃστὴν ᾐτήσασθε, σφόδρα ἐδίωσε τὸ πρᾶγμα. ὅπου γὰρ εἶχε αὐτοὺς ἐπὶ τὴν χεῖρα, πλήθη λοιπὸν σφοδρῶς. τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς, φησὶν. ἐπὶ τοῦτο τὴν πίστιν τῆς ἀναστάσεως κατασκευάζει. ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἵνα μή τις εἴπῃ, πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐκεῖνο εἰς ὃ προφέρει καταφεύγει, ἀλλ' εἰς ἑαυτόν, ὅπου λοιπὸν ἀξιόπιστος ἦν. τότε μὲν γὰρ εἶπεν ὅτι ἀνέστη, ὃ Δαβὶδ ἐπηγάγετο μάρτυρα· νυνὶ δὲ εἶπεν τὸ αὐτό, τὸν χορὸν ἐπήγαγε τῶν ἀποστόλων. οὗ ἡμεῖς ἐσμεν, φησὶ, μάρτυρες.

16 Καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν.

Ζητῶ δὲ τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν, * εὐθέως τὸ σημεῖον ἐπῆγε. σώπων, φησὶ, πάντων ὑμῶν. ὅπου σφόδρα αὐτῶν κατηφεῖτο, καὶ ἔδειξεν ἀναστάντα ⟨Θ⟩ σταυρωθέντα, πάλιν δείκνυσι, δίδους αὐτοῖς ἐξουσίαν μετάνοιας, λέγων·

17 Καίτοι, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατ' ἄγνοιαν ἐπράξατε, καθὼς καὶ ⟨Α⟩ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.

Καὶ ἀγνοίαν ἐπράξατε· μία αὕτη ἀπολογία δυτέρα, καθὼς καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.

ὥσπερ ὁ Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς ἔλεγεν, Οπ ὁ Θεὸς με ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν ὑμῶν. ὅταν γὰρ οὐ συνεσταλμένως ἔλεγε, Τῇ ἀοριστικῇ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἐκδότους λαβόντες, τοῦτο πλατύνει καὶ λύει. Γεν. με. ε. Πεζὲ β. κγ.

18 Ο δὲ Θεὸς, φησὶ, ἃ προκατήγγειλε διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ παθεῖν ⟨Χ⟩ Χριστὸν, ἐπλήρωσεν οὕτως· Αμα δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀκόντων ἐστὶν, ἐὰν τοῦτο "διχθῇ, ἀλλὰ δι. ἀλλ. διχθῇ, ὅτι * εἰ χ. ἴν "διχθῇ, ἀλλ' ὅπου τοῦ προφήτου ἀκούσιοι, ἀνίστεται, Εἰ θέλει αὐτὸν, σωσάτω αὐτὸν, λέγοντες. Εἶπε [δὲ] Ματθ. κζ μ. ἐγὼ Θεοῦ εἰμι. * πάντοθεν ἐπ' αὐτὸν, καταβάτω ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. λέγεις "ἰδοὺ, ὦ ἀόριστοι, ταῦτα; ἄπαγε· ἀλλ' οὕτως ἔδει γενέσθαι· ἢ μαρτυρούσιν οἱ προφῆται. ὡς δὲ παρὰ οἰκείαν ἀδύνατόν ἐστι κατίδη, ἀλλὰ τοῦτό δύναμαι. καὶ τίθησιν αὐτὸ ἐν τάξει ἀπολογίας τῆς πρὸς Ἰουδαίων, ἵνα καὶ δίξωνται. ἐπλήρωσε, φησὶν, οὕτως. ὁρᾷς πῶς τὸ πρᾶγμα ἐκεῖ ἀπάγει;

χ. ἐπιφέρ. πο. 19 Μετανοήσατε οὖν, φησὶν, καὶ "ἐπιστρέψατε. Καὶ οὐ λέγει ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, ἀλλ',

Εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας,

Τὸ αὐτὸ δηλῶν. Εἶπε τὸ κέρδος ἐπάγει,

Οπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου. Δείκνυσιν ἐνταῦθα παλαιπωρηθέντας αὐτὸν, ἐν πολλοῖς καὶ περιγαδείας "κακοῖς.

χ. πολίωσις. χ. περὶ τὴν κλαυσάμενον, καὶ ἐξαμυδίαν ἐπιζητοῦντα ὕπνον "Εἰ δὲ οὕτως εἶπεν, εἰδὼς, ὅτι πρὸς τὸν παρόντα καὶ τὸν μεμιθημένον ζητοῦσι ἐξ ἀνομοίσεως ὁ λόγος. ἢ ὅρα πῶς οἰκονομικῶς προβαίνει. ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ δημηγορίᾳ πρέμα τὸν αἰτίαν καὶ τὸν ἐνεργοῦντα κατέστησε· ἐνταῦθα δὲ, καὶ τὸν ἐμφανῆ προσοίσθη.

20 Καὶ

γεις αὐτὸν δοκίμους εἶ βούλεσθε. ἆρ' οὐκ ὁρᾶτε ὅτι βέλτιον εἶναι λίθον τίμιον ἔχειν, ἢ μυρίους ὀβολούς; οὐκ ὁρᾶτε ὅτι βέλτιον ὀφθαλμὸν ὑγιαίοντα ἔχειν, ἢ τοῦτον πεπηρωμένον πολυσαρκίαν βαρυόεσθαι; οὐκ ὁρᾶτε, ὅτι βέλτιον πόδα ἔχειν ὑγιαίνοντα ἔχειν, ἢ μυρία ψώρας ἐμπεπλησμένα; οὐχ ὁρᾶτε, ὅτι εὐτυχία μὲν ὀλιγοτυχίας βελτίων, ἢ πολυπαιδία μὲν κακοπαιδίας; οὐκ ὁρᾶτε, ὅτι τὸ μὲν τῆς βασιλείας ὀλίγοι, τὸ δὲ τῆς πενίας πολλοί; τί ἐμοὶ χρὴ τῷ πλήθει; τί δ' ὄφελος; οὐδείς· ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἄλλοις λύμη. Ταῦτον γάρ ἐστιν, εἰ μὲν εἷς ἦν, ὀξέα δίκην ὑγιαίνοντας ἔχειν, ἢ μυρίους νοσοῦντας, ἐπισπάσασθαι τοῖς δέκα τοὺς μυρίους *. καὶ πολλοὶ μηδὲν κατορθοῦντες, οὐδεὶς ἕτερον ἡμῖν παρεξεπόσουσιν, ἀλλ' ἢ κόλασιν, ἣν κἀγὼ παρὸν ἀδοξίαν. οὐδεὶς γὰρ ὅτι πολλοί ἐσμεν ἐρῶ, ἀλλ' ὅτι ἄξιοι μέμφεται. τοῦτο γοῦν ἡμῖν ἀεὶ λέγουσι, ὅταν εἴπωμεν ὅτι πολλοί ἐσμεν, ἀλλὰ κακοί, φησι. ἰδοὺ πάλιν ἀπαγορεύω, καὶ λαμπρᾷ βοᾷ τῇ φωνῇ, μηδεὶς νομιζέτω γέλωτα εἶναι. ἀπείρξω * γὰρ κωλύσω τοὺς μὴ πεπονθότας. καὶ ἕως μὲν τῷ θείῳ καθέζωμαι τούτῳ, οὐδεὶς παρέσεται τῶν αὐτὸ διηκριβωμένων. κἂν μέ τις καταβιβάσῃ, λοιπὸν αὐθάδως ἐρῶ. ἕως δὲ ἐπὶ τούτου ὦ, τὸ δύναμαι παρεῖναι οὐ δέδοικα τὸν ἐμὸν κόλασιν, ἀλλὰ δέδοικα τὸν ὑμετέραν σωτηρίαν. σφόδρα γὰρ ὑμῶν ἐρῶ τῆς σωτηρίας. Ἐπεὶ τοῦτο δάκνομαι καὶ λέγω· ἀλλὰ πείθητε, ἵνα καὶ σωθῆτε, καὶ τὸ τῷ μέλλοντι πολιτεύεσθαι καλῶς μισθόν, καὶ χωρὶς τῶν αἰωνίων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. θ. 12 ΙΔΩΝ ΔΕ, ΦΗΣΙ, ΠΕΤΡΟΣ, ΑΠΕΚΡΙναντο πρὸς τοὺς λαοὺς· ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;

Λείονος αὐτῇ γέμει παῤῥησίας ἡ δημηγορία· οὐκ ὅπως ἐπὶ τῇ προτέρᾳ ἐφοβήθη, ἀλλ' ὅπως οὐκ ἂν ἐνέγκοιμι ἐκείνους, ἂν θεσπίσαι χλευάσαντας ὥσπερ καὶ μεθύοντας. ὅθεν ἐκείνης μὲν δεχόμενος, ἐπιτρέφει αὐτοὺς πρὸς τὸ προοίμιον· εὐθὺς λέγων· τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου· ἐπειδὴ οὐ δέδοται τούτοις τὰς καρδίας. οὐ γὰρ ἐῤῥαθύμουν. ὃ γὰρ σημεῖον αὐτοὺς ἐπίστρεψεν ἀπόντας, καὶ δίους καὶ ἀπλήκτους ὄντας μείζους. διὸ οὐδὲ ἐδίωκον αὐτὸν σπεύδειν ἄρξασθαι, ἀλλ' ἑτέρωθεν, ὅθεν μάλιστα αὐτοὺς καὶ ἐκίνησατο, πρὸς τὴν δόξαν τὴν πρὸς αὐτόν. οὐδὲ γὰρ ὅτως ὠφελεῖ καὶ δύνησι τοὺς ἀκούοντας, ὡς ὃ μηδὲν πρὸς ἑαυτὸν λέγει μέγα καὶ λίαν ὑπερφυὲς αἴρῃ. μᾶλλον οὖν ἑαυτοὺς ἐδόξασαν καταφρονήσαντες δόξης, καὶ διὰ δόξης οὐκ ἀπέθανον, ἀλλὰ θεοὶ οὐ θνητοί, καὶ ὅτι τῷ θαυμάζειν μετ' αὐτόν, καὶ τῷ θαυμάζεσθαι εἰσὶν ἄξιοι. ὁρᾷς πῶς φιλοτιμίας ὧν καθαιρεῖς δι' ὧν τιμᾶται; Δαν. β. λ. καὶ τὸν εἰς αὐτὸν δόξαν; ὅτω καὶ παλαιοὶ ἐποίουν, καθάπερ ὁ Δανιὴλ ἔλεγε, Καὶ ἐγὼ οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ ὄντι ἐν ἐμοί. καὶ πάλιν ὁ Ἰωσήφ, Οὐχὶ θεοῦ τὰ διασαφήσεις αὐτόν; καὶ ὁ Δαβίδ, Ὅτι ἤρχετο, φησίν, ὁ λέων καὶ ἡ ἄρκτος, ἐν ὀνόματι Κυρίου ταῖς χερσὶν αὐτοῦ διέκοπτον. καὶ ὅτι νῦν· τί ἡμῖν ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; Γεν. μ. κ. οὐδὲ τοῦτο ἡμέτερόν, φησιν. οὐ γὰρ ὅπως ἀξιοί ἐσμεν, ἐπισπασάμενα τὸν Θεοῦ τὸν ῥοπὸν.

13 Ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν. Ὅρα πῶς εὐθὺς εἰσῆλθε σωτηρίας εἰς τοὺς ἀκούοντας, ἵνα μὴ δόξῃ καινόν τι εἰσάγειν δόγμα.

χ. εἶλπον
χ. πολυπαιδία
* λείπει.
χ. κἀθήσομαι γὰρ
χ. κἀκεῖθεν γὰρ
χ. κἀκεῖθεν·
χ. ἐκ τούτου. ἐπεὶ
χ. ἀλλ' ἐπὶ τούτου. ἐπεὶ

ἡ ἀκοὴ, ἣν ἐγὼ ἀκούω παρ' ὑμῶν· ἀλλὰ παρῳδοῦσα ἡ γραφὴ φησι, Οτι οὐκ εἰσυδέτε τοῦ ὑ-
χ διδάσκα- μεις αὐτό. τοῦτο γὰρ λέγω, ὅτι μετ' ὀπιπλήξεως τοῦτο ἐποίει. πῶς γὰρ
λου οὐκ ἄτοπον, εἰ μὴ ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ιουδαίων ὕστως ἰσχυρὸς τῷ τοῦ νόμος, καὶ ὁ δι- α. Θεσ. β. κ.
δάσκων ὀπίσω ἔρχη πρώτα γίνεσθαι· εἰ δὲ ὕστως ἡμᾶς καταπαφεύγεσθαι καὶ ἀπορρί-
φθαι; ὑπὲρ τῆς ἐμῆς τοῦ δόξης μοι μέλει (δόξα γὰρ ἐμὴ, ἡ ὑμετέρα εὐδοκίμησις) ἀλλὰ τῆς ὑ-
μετέρας σωτηρίας. καθ' ἑκάστην ἡμέραν βοσκόμαι, εἰ πεινῶμεν ὑμῶν ταῖς ἀκοαῖς· ὁ δὲ ἀκούων
οὐδείς. καὶ οὐδὲν σφοδρὸν ὀπιδικεύομαι. φοβοῦμαι μὴ τῆς ἀκμάζου ταύτης καὶ πολλῆς
φιλανθρωπίας λάθει τοῦ μέλλουσαι ἡμέραι ἐπέρχωμαι. δεῖ μεγάλην καὶ λαμπρᾶ τῇ
φωνῇ κηρύττω πᾶσι καὶ ἀφαμῶ τύραμαι, ὥστε τοῦ τῶν ἀφάβασιν ταύτην ὀπιδικευμένους,
10 τοῦ τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς φιλοῦντας (τοῦτο γάρ ὅστι ὁ ὅρκος) τῶν ὑδὸν μὴ ὀπιβαίνειν τῆ ἐκ-
κλησιαστικῶν. παρῳκημία γὰρ ὑμῖν ἔγω ὁ μικρὸς ὁ πρῶτος, ὥστε καταρθῶσαι. μὴ γάρ μοι
εἴπῃς, ὅτι μείζονα τῶν παραγμάτων ἀνάγκην καταπίγνη, ὅτι ἀπιστοῦμαι. τίνος γοῦν ἀπὸ τῆς
συνηθείας ἀφίκοσθε. οἶδα ὅτι πολλοὶ γελάσουσι ἡμᾶς· ἀλλὰ βέλτιον ἡμᾶς γελᾶσθαι νῦν,
χ. κλαύσαι ἢ ὕστερον κλαῦσαι τότε. γελάσονται γὰρ ὅσοι μαίνονται. τίς γὰρ, εἰπέ μοι, τοιοῦτον ἔχων φυλακτὸν ὑπὸ
15 σκότους γελάσει; εἰ γὰρ ἁρπαγῆσονται, ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς, ἀλλὰ Ⓦ Χριστὸς Ⓐ τοιοῦτοι πα-
λάσονται. ἐφείξατε δὲ εἰρηνικοί· οἶδα καγώ. εἰ μὲν οὖν ἐγὼ Ⓦ νόμου τοῦτον εἰσάγα-
γον, εἰμὶς ἂν ἐλεεινὸς ὁ γέλως· εἰ γὰρ ὁ νομοθέτης ἕτερός ὅστι, ἐκεῖ ἁμαρτάνει ἡ χλευασία. καὶ Ματθ. κ'. κα.
εἰσεπήδησε ποτὲ ὁ Χριστὸς, καὶ ὑπὸ κόρρης ἐπλήγη καὶ ἐραπίσθη. αἰσχρὰ καὶ τοῦτο· καὶ
οὐδὲν ἀπικός. ἁμαρτία τοῦτο ἡγεῖται, ἁμαρτία σκώληξ ἀπολλύτατος. ἰδοὺ πάλιν
20 λέγω καὶ ἁμαρτύρομαι· ὁ βουλόμενος γελάτω, ὁ βουλόμενος χλευαζέτω. εἰς τοῦτο κείμεθα,
εἰς τὸ γελᾶσθαι καὶ χλευάζεσθαι, εἰς τὸ πάντα παθεῖν. ἀδικήματα δὲ κόσμῳ ἐσμὲν καὶ Ⓦ α. Κορ. δ. ιγ.
μακάριοι * Παῦλοι. Εἴ τις μὴ βούλεται καταρθῶσαι τοῦτο τὸ ὀπίσαγμα, ὥσπερ σάλ- * ὀπίσω
πιγγί τινι ἁμαρτία τοῦ λόγου ἀπαγορεύω τῶν ὑδὸν μὴ ὀπιβαίνειν τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῷ τοι-
ούτῳ, καὶ ἀρχοντὶ, καὶ αὐτὸς ὁ τὸ ἁμάδημα ἀδικαίμενος. ἢ καθέλετέ με ταύτοις τοῖς ἄρ-
χαῖς· ἢ μάθοιτε με μὴ ἀδικαίλετε κινδύνοις. οὐκ αἰσχύνομαι ὅτι Ⓦ θεῖοι τοῦτον αἰσθαίνῃ
μὴ μεγάλα καταρθῶν. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο δυνατὸν, βέλτιον ἐστὶν κάτω. ἀρχόντος γὰρ μηδὲν
ὄντος ἀρχομένους ὠφελεῖσθαι οὐδὲν ἀθλιώτερον. συγγίνεσθε δικαίως τοῦτο, καὶ ἀσχέτε,
ἀδικαλῶ, καὶ σωτήριον ἐαυτοῦτο, καὶ πρώτους ἔσεσθε τῶν πλέον. πιστεύσατε, ἀδικαλέσα-
τε Ⓦ Θεὸν, καὶ ἡμᾶς μὲν ὑμῶν, ὥστε τοῦ ὁλέθριον ταύτην ἀξελθεῖν σωτηρίαν. οὐδὲν μέγα
30 ὅστι γνέσθαι διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης· οὐ μικρὸν ἀκουσθῆναι πρωτεῖον, ὃν δὲ ἐν τῇδε
τῇ πόλει οὐδείς ὅστιν ὁ ὁμοῖος. ἀν' τοῦτο γίνεται, οὐ τῶν οἰκείων καταρθωμάτων λέγεσθε μό-
νον Ⓦ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τῆς λύσεως τῶν ἀδελφῶν κοινωνῆς. ὅπερ γὰρ ὑμῖν εἰμὶ ἐγὼ, τοῦτο ὑ-
μεῖς τῇ οἰκουμένῃ γένεσθε. πρώτους καὶ ἕτερους ζηλώσουσιν ὑμᾶς, πρώτους ἔσεσθε λύσεως Ματθ. ε. ιθ.
ὅτι λυσείας κείμενος. καὶ τοῦτο ἔστι, φησὶ, τὸ πρῶτον; ἡ τοῦτο ἔστι τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τοῦτο ἀρχὴ τῶν
35 ἄλλων. ὁ μὴ ὁμοῖος πρώτως ὅτι θελήσειας ἤξει καὶ ἕτερον, καὶ ἐκεῖ καὶ ἄκων, καὶ αἰσχυνόμε-
νος καὶ φοβούμενος. ἀλλ' οὐκ αἰσχύνεται πολλοὶ, φησὶν, ἀλλ' ἀποπηδῶσιν. ἀλλὰ Βέλτιον Σημ. ιτ. γ.
χ. βελτίων ἐστὶς ποιεῖν τὸ θέλημα Κυρίου, ἢ μυρίοι παραίνομοι. ἀπὸ γὰρ τούτου πρώτα αἰσθάνεσθαι,
πρώτα δῶρα καὶ κάτω γίνεται, ὅτι καθάπερ ἐν τοῖς θεάτροις, πλήθους ἐφίεμαι, καὶ πλήθους δο-
χίμου. Εἰ γὰρ ὄχλος, εἰπέ μοι, δυνήσεται * ὠφελῆσαι; βούλει μαθεῖν, ὅτι ὄχλος Ⓐ ἄγιοι * ὑπῆσαι ὁ
40 εἰσὶν, οὐχ Ⓐ πολλοί; ἀξιαγάστε εἰς πόλεμον ἑκατὸν μυριάδας, ἓξ ἕνα ἄγιον· ἰδοὺ μὴ τὰς
πλείονα καταρτοῖ. ἐξῆλθεν ὁ Ιησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ εἰς Ⓦ πόλεμον, καὶ μόνος ἅπαντα κατώρθω-
σεν, Ⓐ ἄλλοι οὐδὲν ὤνησαν. * ὁ πολὺς ὄχλος, ἀγαπητὲ, ὅταν θέλημα τοῦ Θεοῦ μὴ ποιῇ, * ἀλλὰ πολ-
οὐδὲν διαπίπτει τῶν ὄντων. βούλομαι μὲν οὖν καὶ βούλομαι, ἓξ ἡδέως δ' ἂν καὶ κατακόπτω, λοὶ εἰσὶ
ὥστε κοσμῆσαι πλῆθος τοῦ ἐκκλησίας, ἀλλὰ πλῆθος δοκίμων· εἰ δὲ τοῦτο ἔχ οἷόν τε, οὐδὲ ὀλί- ὅτι

σαντο· ἢ ὡς κεχωρισμένου τῦ τόπου. καὶ ὅρα ὃ ἡμόμβνοι. ἐφ' ἑτέροις δύηλθον πεφάσει, ἢ ἕτερα ἐρμαζονται. ὅτων ἢ ὁ Κορνήλιος· ἀλλα ἡσυχίαν ἦγετο, ἃ ἄλλα ὁρᾷ. μέχρι ὅ ὅτι πάντα χοῦ ⁂ Χριστοῦ Ναζωραίου ὀνομάζοισι· ἐν ᾧ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, φησίν, ἔγραψε καὶ τὸν πατέρα. τίνος γὰρ τῦτο ἕνεκα ὁ ζητήμβνος, ὅ τις δυνήσεται εἰδέναι.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ δή τις ἡμῶν ἀρχὴν ἀποκάμωμεν τῦ διηγήματος· ἀλλ' εἰ καταρθωμά τις εἰπεῖν ἀφαλέστερον, πάλιν διαλάβωμεν τὴν ἀρχήν· αὖ γὰρ ἔχει γνώμβνα, ταχέως πείσει ὁ τέλος ἔχομεν, ταχέως πείσει τὴν χειροῦν ὑποσπάσβνα. ἀσυνδέτως γάρ, φησι, ἀσυνδέτως γνωτέον, καὶ ῥαθυμία ῥαθυμίαν. ὁ μακρὸν δὲ καταρθῶσαι, ἔλαβε παράκλησιν ὅτι ὁ μᾶζον ἐλθεῖν [ἢ μᾶλλον] ἐξ ἐκείνου [πραγματέρων χωρῆσαι.] καὶ καθάπερ ὁ πῦρ ὅσα δὲν εἰλήφῃ ξύλα, τοσῦτῳ σφοδρότερον γίνεται· ὅτων καὶ τὸ ἀσυθυμία, ὅσπερ δὲν διεγείρῃ λογισμοὺς βύσσβς, τοσῦτῳ μᾶλλον κατὰ τῶν ἄλλων ὁπλίζεται. οἷον τί λέγω. ἐρήμωσον [τὸν ἡμῶν] καθάπερ ἄκανθαι, ὀπιφρονία, ψεῦδος, ἀστοχεσία, δόλος, κακεργία, λοιδορία, σκώμματα, γελωτοποιίαι, αἰσχρολογίαι, βύτραπελίαι· πάλιν τὸ ἄλλο μέρος, πλεονεξία, ἁρπαγή, ἀδικία, συκοφαντία, ὀπιβουλαί· πάλιν ὀπιθυμία πονηρὰ, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, πορνεία, μοιχεία· πάλιν φθόνος, ζηλοτυπία, ὀργή, θυμός, μνησικακία, ἀνταπόδοσις, βλασφημία, μυρία τοιαῦτα. δῦ τὰ πρότερα καταρθώσωμεν, οὐκ ἐκεῖνα μόνον καταρθωται, ἀλλὰ δι ἐκείνων καὶ τὰ ἐξ ἑαυτα. ἰσχυρότερος γὰρ γίνεται λοιπὸν ὁ λογισμὸς πρὸς τὴν ἐκείνων διάβεσιν· οἷον, ὁ πολλὰ ὠμνικὼς ἀπὸ πειλῆς ὁ Σατθμικὸν ἔβος τῦτο, οὐ τῦτο μόνον αὐτῷ καταρθωται, ἀλλὰ καὶ ἑτέρα εὐλάβεια ἐπισπᾶται. ὁσθὶς γάρ, οἶμαι, τὴν οὐκ ὀμνύοντων εὐκόλως δυνήσει ἄλλο τι πρᾶξαι πονηρὸν, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν καταρθωθεῖσαν ἀρετὴν αἰχμωθήσεται. καθάπερ γὰρ ὁ φορῶν ἱμάτιον καλὸν αἰσχύνεται βορβόρῳ ἐγκυλίσαι ἑαυτόν· ὅτω δὴ καὶ ὅδε. ἀπὸ γὰρ τῦτο ἕξει εἰς τὸ μὴ ὀργίζεσθαι, μηδὲ τύπτειν, μηδὲ ὑβρίζειν. δῦ γὰρ ἅπαξ τὰ μικρὰ καταρθῶσαι, τὸ πρῶτον ἰῶσθαι. συμβαίνει γὰρ πολλάκις ἢ ὃ εἰρημένον· ἅπαξ καταρθώσαντά τι πάλιν ἀπὸ ῥαθυμίας τῆς αὐτῆς πεπτωκέναι, καὶ εἰς ἀδυναμίαν πεσεῖσθαι λοιπὸν τὸ πρᾶγμα. οἷον, ἐθήκαμεν ἑαυτοῖς νόμον μὴ ὀμνύειν· καταρθώσαμεν ἡμέρας τρεῖς ἢ καὶ πέντε· μετ' ἐκείνας εἰς ἀνάγκην πεσόντες, ὃ συνέβη καὶ πρῶτον κέρδος ἐσκορπίσαμεν. εἰς ῥαθυμίαν λοιπὸν ἐμπεσόντες ἀπώλεσαν, ὡς μηδὲ τὴν αὐτὴν ἀφαθεῖν βουληθῆναι πάλιν. καὶ εἰκότως. ὁ γὰρ τὴν οἰκοδομὴν σαθρὰν ἑαυτῷ, εἶτα ἰδὼν καταπεσόν ὃ οἰκοδόμημα, ῥαθυμότερος ἔσται πρὸς τὸ πάλιν οἰκοδομεῖν. ἀλλ' οὐ δεῖ ῥαθυμεῖν οὐδὲ οὕτως, ἀλλὰ πάλιν ἔχεσθαι τῆς ἀσυνδέτου. γνῶμεν τοίνυν ἑαυτοῖς νόμους καὶ θησαυροὺς· τίνος ἀπὸ τὴν βύκολον ἀρξώμεθα· πείσομεν ἡμῶν τὴν πολυορκίαν τῦ σώματος, χρήσει ὀπιθῶμεν τῇ γαστρὶ, μηδὲν ὀμνύειν ⁂ Θεόν. οὐκ ἔστιν ὀψάριον δαπανηρὸν, οὐκ ἔστιν ὀψάριον κράμβης, οὐκ ἔστιν ὀψάριον χρόνου μελίτης· ἀρκεῖ θέλησαι, καὶ τὸ πᾶν γίνεται. σωφροσύνης γὰρ τὸ πρᾶγμά ὅστι. καθαίρει καὶ διόρθωσις, ἀσυνδέτως τοιαύτην εἰσενέγκωμεν. εἰπέ δή μοι, εἰ χρήματα ἐκέλευσα εἰσενεγκεῖν, οὐκ ἂν πάντες ἕκαστος ἐκ τῆς δυνάμεως σπεύδαλεσθε; εἰ με ὁ κινδύνοις ἐωρᾶτε τοῖς ἐκάστοις, οὐκ ἂν ἐκ τῆς ὁρκὸς, εἶτα οἵοίτε ἦτε, ἀποτιμώντες ἔδοτε ἄν; ὁ κινδύνῳ ἐκ πάντων εἰμι, καὶ πολλῷ, ἢ ὡς ἄν, εἰ καὶ ἐξ τύτων ἢ διορωτήριον ἔχω, ἢ μυρίας ἔλαβον πληγὰς, ἢ εἰς μέτριά ἐτύγχανον, οὐκ ἂν τύτων πλέον ἔλαβον. χρῆσαι τοίνυν ὀρέξαντι· ἐπιτάσατε· γὰρ ὅσος κίνδυνος, μηδὲ τὸ μικρότατον τῦτον. μικρότατον ἢ λέγω, ὅσον εἰς ποσὶ ἧκει, δυνηθῆναι καταρθῶσαι. τί ὁρᾷ τότε ἐγκαλούμενος, ἀφ' τί μὴ διελέχθης; ἀφ' τί μὴ ἐπέταξας; ἀφ' τί μὴ νόμον ἔθηκας; ἀφ' τί δὲ μὴ συζητούμενος οὐκ ἐκώλυσας; οὐκ ἔχει μοι εἰπεῖν, ὅτι ἐσουλόμενος· ἀλλὰ ἢ σφοδροτέρας ἡμῖν, φησι, ὅτι μήσους ἔδει· ἐπὶ καὶ ὁ Ηλεὶ ἐσουλόμενος (ἀλλὰ μὴ γένοιτο ὑμᾶς ἐκείνοις ὁμοιωθῆναι τοῖς παισὶ) καίτοι ἐσουλόμενος, καὶ ἔλεγε· Μὴ τέκνα, μὴ πιστὸν ὅτω· ποιεῖ ἡ ἀκοὴ,

a. Βασ. βιβλ.

χ. καὶ καταρθωμά τις εἰπεῖν.

χ. καὶ πάλιν δὲν τὸ κάλον ἐκείνου.

χ. τὸν ἡμῶν, οἷον ἄκ.

χ. ἐπιτάσωμεν.

χ. ἡμῶν

χ. διελέγχθης

* ρσοὶ ἡμεῖς λέγομεν· ἀλλ' ἄλως, οὐκ ἔχω. τί οὖν ὁ χωλός; καὶ προρᾶς με * ⓦ ἱκέτευε; ὁ, φησιν· ἀλλ' ὃ ὧν ἔχω λαβέ. ὁρᾷς πῶς ἄτυφος ὁ Πέτρος, καὶ οὐκ ἐπιδεικτικῶν οὐδὲ τοὺς
χ. ὁ αὐτὸς χ. οἱ χ. αὐτοὶ αὐτοὺς ⓦ διεστραμμένους; ὃ τόμα τοῦτο καὶ ἡ χεὶρ ὃ πρῶτον ἐργάσατο. τοιοῦτοί τινες ἦσαν " καὶ Ἰουδαῖοι χωλεύοντες· καὶ δίκαι αἰτῆσαι ὑγιείαν, " ⓐ ὃ μᾶλλον χρήματα αἰτῆσαι χαμαὶ καὶ κύ-
5 μβοι· καὶ ὅλως τῶν ⓦ ἱερῶ τοῦ σώματος, ἵνα χρήματα λάβωσι). τί οὖν ὁ Πέτρος; ὑπερῆδεν
χ. αὐτὸν, " αὐτὸν, οὐ πλουτιῶντα τινα ἐζήτησεν, οὐδὲ εἶπεν, ἀλλ' ἵνα ἐκ φίλου θηράσῃ τὸ ψαῦμα, οὐδὲν μέγα ὄντι· οὐ τιμίων τινα τοῦ σώματος λαβεῖν πρὸ αὐτοῦ, οὐδὲ πρόσωπον τινῶν ἐθεράπευσεν αὐτοῦ. ὁ γὰρ τῇ εἰσόδῳ τοῦ ὑπὲρ ὁ πλῆθος τοῦ ἔνδον. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐζήτησεν ὁ Πέτρος, οὐδὲ εἰσελθὼν ἐκήρυξεν· ἀλλ' ἀπὸ [μίου] τοῦ ῥήματος τοῦ ⓦ χω-
10 λὸν ἐπισπάσασθαι τοὺς τοῦ αὐτοῦ. ὃ δὲ θαυμαστόν, ὅτι τὰ χέως ὑπὸς θυσι. ⓐ γὰρ χρο-
χ. χειῶν νίων ἀπαλλαγῆναι " παθὼν μάλις πὶς θύοντι ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. καὶ θεραπεύθεις λοιπὸν σὺν τοῖς ἀποστόλοις ἰῶ, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ. ὃ εἰσῆλθε, φησι, σὺν αὐτοῖς πορευόμενος εἰς τὸ
* καὶ ἱερὸν, * ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν ⓦ Θεόν. ἔφη πῶς οὐκ ἠρέμει· τοῦτο μὲν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, τοῦτο ὃ
χ. διατεμίζων χ. ὑπάρχοις. " ἐμφορούμενον αὐτὸν τὰ σώματα. ἐμοὶ ὃ δοκεῖ, καὶ ἵνα μὴ νομισθῇ [τις] ὑπόκρισις, διὰ τοῦτο
15 ἄλλεσθαι αὐτόν. τοῦτο γὰρ λοιπὸν οὐκ ἰῶ ὑποκρίσεως. εἰ γὰρ μηδὲ ἁπλῶς ἐπιδεῖσθαι δυνατὸν ἰῶ αὐτὸν ὃ τοσοῦτος, καὶ ζῶντα τὸν λιμὸν καταναγκάζοντος (οὐ γὰρ δὴ εἶλετο τοῖς βαστάζουσι διαπέμπεσθαι τὰ ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης ἑαυτῷ δυνάμενος ἀρκεῖν) πολλῷ μᾶλλον τότε. πῶς ὃ ὑπεκρίνατο δὴ ὑπὲρ τοῦ μὴ διδοκότων ἐλεημοσύνῃ; ἀλλ' εὐχαρίστως ἰῶ ὁ δὴν καὶ μὴ τοῦ ὑγιάσθαι. ἐκατέρωθεν οὖν πιστὸς δίκηται, ἀπό τε τῆς
20 εὐχαριστίας, ἀπό τε τοῦ συμβεβηκότος. οὕτω πᾶσι γνώριμος ἰῶ, ὅτι καὶ ἐπεγίνωσκον αὐτόν.

9 Καὶ εἶδον αὐτόν, φησι, πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα ⓦ Θεόν·

10 Ἐπεγίνωσκόν τε αὐτόν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ πρὸς τῷ ἐλεημοσύνῃ καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ. Καὶ καλῶς εἶπεν, ἐπεγίνωσκον· ὡς καὶ ἀγνοουμένου λοι-
25 πὸν ἀπὸ τοῦ σώματος. ζωὴ γὰρ τῇ λέξει κεχρημένοι ἐπὶ τῶν μόλις γνωριζομένων.
χ. ἐλέη ἔδει γοῦν πῖς θυθῆναι, " ὅτι ἀφῆκε τὰ ἁμαρτήματα τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ καὶ τοιαῦτα ἐργάζεται).

11 Κρατοῦντος ὃ τοῦ ἰαθέντος ⓦ Πέτρου καὶ ⓦ Ἰωάννου, συνέδραμε πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἔκθαμβοι. Ἀπὸ τῆς εὐνοίας τῆς εἰς αὐτοὺς ὃ τῆς φι-
30 λίας οὐκ ἐχωρίζετο αὐτῶν· ἴσως ὃ ὃ εὐχαριστῶν αὐτοῖς καὶ ἐπαρῶν. καὶ συνέδραμε, φησι, πᾶς ὁ λαός.

12 Ἰδὼν ὃ αὐτὸς ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο. Πάλιν αὖτος καὶ ἐργάζεται καὶ δημιουργῶ. τότε μὲν [οὖν] αὐτοῖς εἰς τοὺς ἀκροατὰς διήγειρε τὸ προφητικὸν τὸ περὶ Χριστοῦ γλώσσας· νυνὶ ὃ τῶν· ὃ τότε μὲν ἀρχὴν ἔλαβεν ἀπὸ τῶν ἐγκλημάτων, νυνὶ ὃ ἀπὸ τῆς εὐνοίας.
* ἐκ τῆς αὐτῶν περιουσίας χ. κέκτηται, ἰδιωμὸν ὃ τί διανοοῦνται αὐτῶν ἡ δημιουργία ἐκείνης, καὶ κρίνει τί κοπιῶν. ἐκείνη μὲν οὖν * ἐκ τῆς οἰκίας " γέγονεν, οὐδὲ πω προσελθόντος οὐδενός, οὐδὲ αὐτὸν τι ἐργασαμένου· αὐτὸν ὃ πάντων θαυμαζόντων, τὸ θεραπευθέντος πλησίον ἑστῶτος, οὐδενὸς ἀμφιβάλλοντος, καθάπερ τότε, ὅτε ἔλεγον ὅτι Γαλιλαῖος μεμεθυσμένοι εἰσί. καὶ τότε μὲν τῶν ἀποστόλων πάντων ὧν διελέ- Πρβλ. β. 13
χ. μένου. χ. τί γετο· νυνὶ ὃ μόνου τοῦ Ἰωάννου " μόνου. λοιπὸν γὰρ θαῤῥεῖ καὶ σφοδρότερος ἦν. τοιοῦτον γὰρ
ἡ ἀρετή, ἀρχὴν λαβοῦσα ποιεῖσι, καὶ οὐδαμοῦ ἵσταται. ἔφη ὃ καὶ " πῶς ὡχυρωμένοι ἐν τῷ
χ. εἰς κρατοῦσιν ἱερῷ ἠμέλουν τοῦ σώματος, ἵνα καὶ ἄλλοι θαῤῥήσωσιν. οὐκ " ἐν πανδοκεύτῳ γὰρ αὐτοὶ [πον] ἐργάζονται, ἢ καὶ λαθραιότατος· ἀλλ' οὔτε ἔνδον ἐν τῷ ἱερῷ, ἔνθα ὁ πολὺ πλῆθος ἰῶ. πῶς οὖν ὑπεκρίνοντο, εἰπέ μοι; αὐτὸς ὁ θεραπευθεὶς ἐκήρυττε τὸν ἐγειρόμενον. οὐδὲ γὰρ αὐ ἐφύλαττε, οὐδ' ἀπ' ἄλλης ἰωὰς ἦλθεν. ἔτι οὖν ὡς ἐγρηγορέναι οὔσης ἐκεῖ τοῦ σώματος ἐγέρ-

μοιῶν Ⓦ αὐτῷ. πῖ' ἦ δύνεσαν εἰς ὃ ἱερόν; ἆρα ἔτι Ἰουδαϊκῶς εἶχον; οὐχί· ἀλλ' ἔχρῆσιμος ἦν ὃ σημεῖον παλιν ἐκείνοις τι βεβαιοῦν ἐξ ὧν ἄλλοις ἐφελκόμενοι. ἢ οἷ σημεῖον ἦσαν ποιήσαντες; φησικὸν ὃ πάθος ἰῶ, κρῆττον τέχνης ἰατρικῆς. πῶς ἐκόντα ἔτι ἰῶ πεπληκὼς ἐν τῇ χωλείᾳ, καθὼς προεῖπε φησι, ἢ ὑπὲρ τῶν χρόνῳ ἐθεράπευσεν. ἵνα ἦ ὅτι τοῦτο μάλιστα δύσκολόν ἐστιν, ἅπερ αὐ ἐκ γλυκέος εἶπε ποιοῦσιν ἰῶ ὃ δικαίῳ, ὥστε οὐδὲ τῷ ἀναγκαίῳ προφῶ προέσεσθαι δυνατὸς ἰῶ ἑαυτῷ. ἢ ὑπόσημος ἦ ὁ ἀνὴρ ἰῶ ἀπό τε τοῦ τόπου, ἀπό τε τοῦ πάθους. ἢ πῶς, ἄκουε.

2 Καί τις ἀνὴρ χωλός, φησι, ἐκ γενετῆς μητρὸς αὐτοῦ ὑπῆρχεν βαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡραίαν, τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν. ἐλεημοσύνην λαβεῖν αὐτὰ ἤτει, ἢ οὐκ ἦν τίνες ἦσαν Ⓐ ἄνδρες.

3 Ος ἰδὼν, φησι, Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερόν, ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν.

4 Ἀτενίσας ἦ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ, εἶπε· βλέψον εἰς ἡμᾶς.

[Τοῦτο ἀκμὴ·] ὁ ἦ οὐδὲν ὅτου δώσεται, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον διεγκλῶν. τοιοῦτον γὰρ ἡ πτωχία, ἢ δοῦναι ἀπαγορεύοντας ἐπιμελῶς αἰσχύνεσθαι ἀναγκάζει. αἰσχυνθῶμεν Ⓐ οὖν ταῖς βύχαις ἀποπηδῶντες. ὅρα δὲ μοι τὴν ἐπιείκειαν πῶς ἔδειξε Πέτρος θύθις εἰπών, βλέψον εἰς ἡμᾶς. οὕτως αὐτῷ ὃ σῶμα αὐτίθησιν ἐδίκαιον Ⓦ ἔσεσθαι.

5 Ο ἦ ἐπεῖχεν αὐτῆς, φησι, προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.

6 Εἶπε ἦ Πέτρος· ἀργύριον ἢ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ ἦ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. Οὐκ εἶπεν, ὅτι τὸ ἀργυρίου πολλῷ βέλτιόν σοι δίδωμι· ἀλλὰ τί; Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἔγειρε ἢ περιπάτει.

7 Καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἤγειρεν. Οὕτω ἢ ὁ Χριστὸς ἐποίησε. πολλάκις λόγῳ ἐθεράπευσε, πολλάκις ἔργῳ, πολλάκις ἢ τὴν χεῖρα προσήγαγε, ὅπερ ἦσαν ἀσθενέστεροι πρὸς τὴν πίστιν, ἵνα μὴ δόξῃ ἀπὸ τραύματος γίνεσθαι. ἢ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἤγειρε. τοῦτο ἐποίησε δηλῶν τὴν ἀνάστασιν. ἀναστάσεως γὰρ ἦν εἰκών.

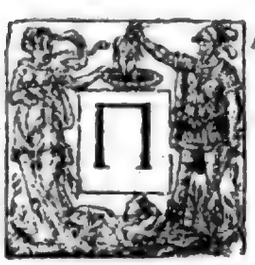
Καὶ παραχρῆμα ἐστερεώθησαν, φησι, αὐτοῦ αἱ βάσεις ἢ τὰ σφυρά·

8 Καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη ἢ περιεπάτει. Πῶς ἄρα ἴσως ἑαυτὸν ἢ πλείονα τὴν βάσιν ἐποίησε. μὴ ἄρα ἁπλῶς ὅτι ὃ γεγονὸς ἀθεῖς ἦσαν αὐτῷ Ⓐ πόδες, ὁ κεκλιμένοι. τινὲς δὲ φασιν, ὅτι ἢ ἠγνόει περιπατῶν. Καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς περιπατῶν εἰς τὸ ἱερόν. Οντως θαύματος ἄξιον. οὐκ αὐτοὶ αὐτὸν ἐπάγουσιν, ἀλλ' αὐτὸς ἀκωλύτως, διὰ τῆς ἀκωλυθήτου τοῦ θεραπεύειν δικαίας. Καὶ ἀλλόμενος, φησι, καὶ αἰνῶν Ⓦ Θεόν. Οὐκ ἐκείνης θαυμάζω, ἀλλὰ Ⓦ Θεὸν Ⓦ δι' ἐκείνων ἐνεργήσαντα. διήρισεν οὖν ἰῶ ὁ ἀνήρ. ἀλλ' ἰδωμεν αὖθις τὴν εἰρημένην. αἰνέσαι φησιν, ὅτι τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. * ταχα δὲ Ⓦ χαίρει τούτοις βαστάζοντες Ⓦ χωλὸν ἐπὶ τοῦτον, ὅτε μάλιστα εἰσήεσαν Ⓐ αἱ θεραπεῖαι εἰς τὸ ἱερόν. ἵνα ἦ μὴ νομίσῃ τις, ὅτι δι' ἕτερόν τι αὐτὸν ἐβάσταζον, ἢ οὐχὶ δηλῶ ὃ λεγόμενον, ὅτε πῶς τοῦτο σαφῶς προῆκται δι' ὧν λέγω. ἐπίτηδες αὐτὸν ὥστε ἐλεημοσύνην λαβεῖν προσδοκίᾳ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν. δηλῶ τοῦτο καὶ τόπου μέμνηται, ἔλεγχοι δίδοι ὧν γράφω. ἢ πῶς, φησιν, αὐτὸν οὐ προσήγαγον τῷ Χριστῷ; ἴσως τινὲς ἦσαν πιστοὶ Ⓐ τῷ ἱερῷ προσδρύοντες, ὅσους οὐδὲ τοῖς ἀποστόλοις αὐτὸν προσήγαγον, ἰδόντες αὐτοῦ εἰσιόντας ἢ θαύματα πεποιηκότας τοιαῦτα. ἠρώτα, φησὶ, ἐλεημοσύνην λαβεῖν. " ὥσπερ πινὰς βύλακος ὕδρας ἀπὸ τοῦ ῥήματος αὐτοὺς ταχὰ κατέσπασε. δηλῶ τοῦτο ἢ ἐπεῖχεν αὐτοῖς. ὅρα ὃ πῶς ὁ Ἰωάννης πάντα χοῦ σιγᾷ, ὁ ὃ Πέτρος καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖται. ἀργύριον, φησι, ἢ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι. οὐκ εἶπεν, * οὐκ ἔχω σοί, ἀλλ' ἡμεῖς

χ. δὲ
χ. χρησίμως φησὶ πεῖσαι. γίνεται γὰρ σημεῖον, εἴσω ὅπως ἦσαν ποιήσαντες.
χ. ὑπῆρχεν
χ. εἰς
χ. ἐπιζήτ.
χ. ἢ δὲ ὅπως αἰσχυνθῶμεν ἡ διάνοια, ἀλλ' ἐπιμόνως ἐγκλῶν.
χ. ἢ πρὸς τὰς ἀπαγορεύοντας ἡμᾶς τὴν ἀναγκάζει.
χ. τῶν
* ὁρᾷς πῶς ἡ εὐχαῖς προσαναπτέρωσις * ἐνάτην ὥραν ἐκάθηντο ἅμα. χ ἀλλ' ἵνα ἐλεημοσύνην λάβῃ.
χ. ὥσπερ πινὰς τῶν εὐλαβῶν αἰσχύνη τὸ ῥῆμα ἰῶ ἢ δικαίαν. ὅρα * ὅτι

πρὸς τὸν γέροντα Ⓦ φιλοχρήματον ἄγειν. ποδαπῶν εἶσιν Ⓠ λέγει πρὸς, ἆρά τι ὁ ἀβγάρος γέγονεν; ἰδοὺ σὺ αὐτῷ ὁ ἀβγάρος δοῦλος ἐργάζῃ). ἀλλὰ δεῦρο ἡμῖν. ἐμοὶ Ⓠ σὺ τοῖς ὄρεσι ταῦτα λέγεις ὥφελον, Ⓠ μὴ συφεσσιώου ἐν χρημάτων ἀφορμῇ καὶ τῷ τοῦ ἄλλου καταφρόνησιν, παίδων, ἐν οἰκίαις, ἐν ἀγροῖς [ἐν γυναιξὶ,] ἐν παιδίαις ἀφίαις μειλίχοις ἐλθύμοις. ἀλλ' ἐκεῖνοι μᾶλλον ταῦτα οὐ λέγουσιν· οἷς ἐὰν δοῦλός τις λέγῃ ἐγὼ, οὐκ λέγουσιν. ἐκεῖνα ὄντως τοῦ ἀβγάρου τὰ παλαίσματα· εἰς ταῦτα ἐὰν δοῦλε καθεῖναι ἄξιον. ἀλλ' αὐτῷ, φησι, τῷ φιλοχρηματοῦντι ὁ ἀβγάρος εἶπεν. ἐὰν δὲ ἀπέλθω, ἐν μὴ καταδέξῃ, δῶ θεσπε. ναὶ ἐγὼ, δῶ μοι τινα ἴδω πρὸς ἀπὸ δρυφάκτου καταπηδάζοντα βόρβορον, εἶτα Ⓦ ὁρῶντα· καταχέομαι αὐτοῦ ἱστῶτα, ἐν ὃ πᾶν διχόμυον τῇ κεφαλῇ, οὐ μόνον οὐκ ἐλέγξω, ἀλλ' ἐν ἀγαπήσω, ἐὰν φῇς αὐτοῖ δικαίως τοῦτο ποιῆσαι, ἐν, μὴ μάτην ἴδῃ, ἕκαστος τοῖς αὐτοῖ φθόγγεται· ἐν οὐ Ⓦ βάλλονται τοσοῦτοι αἰτίαν, ἀλλ' ἃ Ⓦ διχόμυον. ναὶ γὰρ οἶδας, ὅτι τὰ ἀβγάρου φιλοχρήματα· οἶδας, ὅτι μειζόνων κακῶν τοῦτο αἴτιον· ὁρᾷς αὐτοῖ, καθάπερ βόρβορον, καταπηδάζοντα τοῦ συρφετοῦ ἐν λογισμοὶ αἰσχροὶ· ἐν γυμνῇ τῇ κεφαλῇ διχόμυος τῷ ἀκηράτου τῷ ἐκείνου φύσεως, δίκην μαρὸς ἐκκλίνοντα τὰ πάντος ἀπηλλάχθαι· καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος τὸ τόπον ἐκκλίνας ἀπηλλάγη· οὕτω ἐν σὺ μὴ δίκην τοιούτους λογισμοὺς, ἀπέρχουσι τὸ ἐπιθυμίαν. ἐν πῶς ἀποκρύσομαί, φησι; ἐὰν μὴ ἔλλιπῆς, ἐν τὰ πρόβατα ἰδαύμαζες μόνα, τάχα πολλῆς ἐὰν δυσκολίας τὸ πρᾶγμα, καὶ τοῦτο ἐκεῖνοι καὶ πόρρωθεν τοῦτο· γὰρ θεσπεσίως τὸ οὐρανοῦ προσδοκῶν, ἐν τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, λέγῃς, πῶς ἀποκρύσομαι; εἰ τοίνυν μὴ τοῦτον ἔλεγον, τότε ἐχρῆν ἀπορεῖν τί ἔλεγον, ἐπιθύμησον χρημάτων· ἐν πῶς ἐπιθυμήσω χρημάτων, ἔφης δ' ἴσως τάχα ἐρεῖ; εἶπέ μοι, εἰ χρυσὸν προκειμένου ἐν λίθων τιμίων, ἔλεγον, ἐπιθύμησον μολύβδου· ἆρα οὐκ ἐν ἀπειρίας· εἰ πῶς γὰρ ἂν, πῶς δυνήσομαι; εἰ δὲ ἔλεγον, μὴ ἐπιθυμήσῃς, ἐπὶ τοῦ βίου λοιπόν ἐν. οὐ θαυμάζω σοῦ καταφρονοῦντος, θαυμάζω δὲ σοῦ μὴ καταφρονοῦντος. σφόδρα ψυχῆς τῦφος ἀθλίας πεπληρωμένης, μυρίων ἐν κακῶν σοῦ ἀβγαρέως, χαμαὶ συρομένης, ἰλυσπωμένης ἐν τοῦ βορβόρου, σοῦ μέγα φθεγγομένης. τί λέγῃς; ζῶν μέλλεις κληρονομεῖν αἰώνιον, ἐν λέγῃς, πῶς καταφρονήσω τῆς παρούσης ὕλης ἐκείνου; μὴ γὰρ ἀμφίβολα ἐστὶ τὰ πράγματα; ἐμάπτει μέλλεις λαμβάνειν βασιλικὰ, ἐ λέγῃς, πῶς καταφρονήσω τοῦ ῥακίου; εἰς τὴν τοῦ βασιλέως μέλλεις ἄγεσθαι οἰκίαν, ἐν λέγεις, πῶς καταφρονήσω τῆς πτωχείας τῆς παρούσης; ὅπως ἡμεῖς ἐσμεν αὐτοὶ πάντα χρόν, Ⓠ μὴ θέλοντες διεπράθημεν μικρόν. Ⓠ γὰρ θελήσαντες, πάντα καταπορθοῦσι· καὶ καταπορθοῦσι μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος καὶ τοῦ βίου. γένοιτο δὲ καὶ ὑμᾶς πεφυτεῦσθαι τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ καὶ καταπορθῶσαι, καὶ ζηλωτὰς γένεσθαι τοῦ καταπορθοῦντος, χαρᾶς καὶ φιλανθρωπίας τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν.

Λογ. η. ΕΠΙ ΤΟ ΑΥΤΟ ΔΕ· ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν, ὅτι τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. φξ. γ.

Ἀνταχοῦ φαίνονται οὗτοι πολλὴν ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν. τοῦτο γοῦν ὁ Πέτρος· ὁμοῦ εἰς Ⓦ ταφὸν ἔρχονται οὗτοι· ἐκεῖ αὐτῷ τῷ φησι τῷ Χριστῷ, Οὗτος γάρ τι; τὰ μὲν ἄλλα σημεῖα πεφόβηται ὁ τοῦ βιβλίου συγγραφεύς· ὁ δὲ πολλὴν εἶχε τὴν ἔκπληξιν ἐν πολλῷ δέει ἦν, λέγει. ἐν ὅρα πάλιν αὖθις οὐ προχειρότερος ἐπ' αὐτὸν ἐρχόμενος· οὕτω φιλοτιμίας ἦσαν καθαρᾶς, ἐν Ⓦ διδάσκαλον ἐμιμοῦντο

Ioan. ιη. κθ. γ. κ. καὶ κε.

χ. ἄξιοι.

χ. κατεχόμενον τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἐ ὥστε κ.τ.λ.

χ. καὶ συγκαταπηδάζοντα

χ. ἦλθον· χ. λέγει ἢ τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ πάντας ἐπίστευσε ἄλλ. ἐπίστευσαν χ. αὐτῷ

ἀνδίαι, ⁊ ἐκπτικὶ ⸌κατασβέσεσιν⸍ τοιοῦτοι· τὰ τοῖς σοφοῖς ὕπνος ἡδύς, ἢ τὰ ἄλλοις σοφοῖς. δῶ ὁ κύριος ἔχωσι, βαθεῖαι, πρὸς πάντας ἐχθροὶ γίνονται καὶ πολέμιοι· ζηλοτυπίαι μυρίαι· φόβος διηνεκής. ποιηρὸς ὁ τοῦδε ὁ πτωχὸς εἰρήνη. οὕτω γοῦν ⁊ ἡ γραφὴ ποιεῖ αὐτὴν ποιηρείαν καλῶ, ὡς ὅταν λέγῃ· Υἱὸ τίνι γλυκανθῇ αὐτῷ κόπος καὶ πόνος· καὶ πάλιν· Καὶ ὃ πλοῦτος αὐτῶν κόπος καὶ πόνος. Εἰ δὲ ἠνωμάζοι τις, πόθεν μοι τοῦδε τοῦ ἀρχιῶ τοιοῦτοι γενέσθαι, πρῶτον μὲν ἀφεὶς τὴν θάλασσαν αἰτίαν, τὴν διδάσκαλον τῆς φιλοσοφίας, τὴν μητέρα τῆς εὐλαβείας· ἔπειτα χρημάτων ἀναίρεσιν, ὅτι τοῦδε ποιηρὰ ἐστί· καί, φησίν, αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἐρωτῶ· ἐμοὶ δὲ πόθεν ἡ τοσαύτη ποιηρία; πόθεν ἐκείνοις ἐπῆλθε τοῖς τεισχιλίοις, καὶ πενταχισχιλίοις οὖσι θύραθεν ἐλέσθαι τὴν ἀρετήν, καὶ ὁμοῦ πάντες ἐγένοντο φιλόσοφοι· πρὸς δὲ μόλις εἷς θυρίσκεται, ὅτι δὲ οὕτω συνεφώνουν; τί δὲ ποιήσαν αὐτοὺς σφοδρὸς καὶ διεγηγερμένους; τί αὐτοὺς ἄφνω ἐπύρωσεν; ὅπῃ μὴ πολλῆς προσπλοῦς τῆς θαλάσσης· ὅπῃ τὰ τῶν πλούτων σὰκ ἦν, καθαπερνῶν· ὅπῃ πρὸς τὰ μέλλοντα μετίσεσθαι αὐτῶν τὴν δόξαν ἐσόμενοι, καὶ οὐδὲν τῶν κρατούντων προσεδόκων. τοῦτο γὰρ τοῖς πεπυρωμένης ψυχῆς, ὃ τοῖς δόξης ὑπερφέρεσθαι· τοῦτο σώζουσι σαφῶς χρεστήριόν ἐστι). ἀλλ' οὐχ ἡμῖν. νῦν γὰρ ζῶμεν αἰσίως σὺν θεῷ ζῆν δεῖ, ἕτερον δίκην, τὸν ἕτερον θεὸν ἡμῖν τεθέμεθα. τί ποιήσομεν, ἐρώτων ἐκεῖνοι, καταγινώσκοντες ἑαυτῶν; ἡμῖς δὲ οὐδὲν τοῦτο· τί ποιήσομεν, λέγομεν, ὑπνοῦντες διακείμενοι πρὸς τοῦ πλούτου, ἃ μέγα φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς ἃ περ ἐφ' ἡμῖν ἐσμεν, ἐποίουν ἐκεῖνοι· ἡμῖς δὲ τοιαυτοῖοι. κατέγνωσαν ἑαυτῶν ἐκεῖνοι· ἀπέγνωσαν αὐτῶν τὰς σωτηρίας. ἀλλὰ τοῦτο τοιοῦτοι γενόμενοι· ἔγνωσαν ὅσον ἔλαθον δῶσι. πῶς δὲ ὑμῖς ἔσεσθε τοιοῦτοι, ἀπειλημμένοι τοιαύταις ἐπιθυμίαις; ἐκεῖνοι ἄμα ἤκουσαν, ⁊ ἐβαπτίσαντο. σὰκ εἶπεν ὅτι τὰ ῥήματα τὰ ψυχρά, ἅπερ ἡμεῖς νῦν, σοῦ τὸν διάβολον ἐπεφαγμάτισαντο· καὶ τοῦτο οὐ πάντα ἤκουσαν τὰ δικαιώματα· ἀλλὰ μίαν ὅ, σώζονται ἀπὸ τῆς ἡλικίας ταύτης. σὰκ ἐκείνους αὐτοὺς ἐποίησεν, ἀλλὰ ἀπέδειξεν οὓς λέγεις· καὶ ὅτι ἀπέδειξαν, δῆλα τῶν ἔργων ἐδήλωσαν, καὶ δῆλα τῶν ἐπιγραμμάτων αὐτῶν ἔδειξαν ἑαυτοὺς πίστους ὄντας. ἅμα εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγῶνα, ἀπεδύσαντο τὰ ἱμάτια· ἡμῖς δὲ ἐμβαίνοντες, μὴ ἱματίῳ παλαίειν βουλόμεθα. διὰ τοῦτο οὐ δύνῃ ποιῶν ὁ ἀγωνιστής, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἐκπλακέντες πολλάκις κατεῖδον. ἐγὼ γὰρ ποιοῦμαι, ὥσπερ αἱ εἰς ἄνδρα ἀθλητὴν κεκτημένοι, μύρα, γυμνούμενοι ἰδίᾳ, πολλῷ καὶ ἀπὸ τῆς ἄμμου καὶ τοῦ πηλοῦ πλὴν ἔχοντα, καὶ ἀκατεργάστου ὄντος τοῦ ἐλαίου ⁊ τῷ ἱδρῶτι καὶ τῷ πηλῷ, αὖθις μύρων ἔζωσι, σπείρει λαοῦν ἱμάτια, καὶ χρυσᾶ ἐνδύματα, καὶ τολμᾷ μίσχει σφυρῶν καθιεμένῳ, καὶ χρυσία ἐκεῖ τοῦ κεφαλίου, εἰσιὼν συμπλέκειν. ὁ γὰρ τοιοῦτος σὰκ ἐμποδισθήσεται μόνον, ἀγλαΐ καὶ πᾶσαι τὴν φερνίδα ἐκεῖ ὃ μὴ μολῦναι. μηδὲ ἅψασθαι σοῦ χιτῶνα ἔχων, σὰκ ἐκ τῆς θαλάσσης προσόλης πεπεῖται, καὶ ὅπερ δέδοικεν, θαλάσσης τῶν πέπεισται, ἐκεῖ σώζεται τὰ κρύεια τοῦ ζημιώδη λαβεῖν. καιρὸς ἀγῶνος ἐκέκραξε· σὺ δὲ ἐκδύσαι ἄλλη σπείρα; καιρὸς γυμνασίας, καιρὸς σαλπίσαι· σὺ δὲ καθάπερ ὁ πομπὴν κοσμεῖς σαυτόν; ⁊ πῶς ἐκδύσῃ; μὴ μοι τοὺς τὰ ἔξω ἴδῃς, ἀλλὰ τοὺς τὰ ἔσω. ταῖς γὰρ τῶν φερνῶν, καθάπερ θρασίοις χαλεποῖς, πάντοθεν ἡ ψυχὴ συνδέδεται, χεῖρα σὰκ ἐᾶσαι διῆραι, ὅτι δὲ ἐπθυμεῖ ἀσθαι τῷ πολεμίῳ, μεμάκοις ἐργαζομένη ⁊ ἀπαλοῖς. ἀγαπητὸν * πάντων ἀπαλλαγῆναι δυνηθέντα ἐκεῖσε γενέσθαι τῆς ἀκαθάρτου δυνάμεως ἐκείνης. διὰ τοῦτο "⁊ ὁ Χριστὸς, ὡς σὰκ ἐκδύσης τῆς τῶν χρημάτων μοίρας ἀποβολῆς, ὅρα τί φησι· Πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Εἰ δὲ, ὅτι ὅταν ἀποδυσώμεθα τὰ χρήματα, οὐδὲν ἐσμὲν ἀσφαλείᾳ ἐσκαμμένοι, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας πάσης πόλεως καὶ ἀκριβείας ἡμῖν δεῖ· πολλῷ μᾶλλον ἔχοντες, οὐδὲν ἐργασόμεθα μέγα, ἀλλὰ καταπίπτομεν ⁊ τοῖς θηρσὶν, ⁊ αὐτῷ ἡμπισόμεθα τῷ ποιμένι. καὶ γὰρ σχοῖνος μὴ ἦ, καὶ ὁ παλαίων μηδὲν ἦ, μυείαι πάντῃ οὐδὲ πρὸς

χ. ὁμοίως αὐτῆς κόπος.

χ. ἐντήριος.

χ. ὑπνοῦντες

χ. ἃ περ ἐφ' ἡμῖν ἐσμὲν ἐποίουν ἡμεῖς καὶ πάντες οἱ σωτηρίας ἀπεγνωκότες.

χ. ἐκ παίδων

χ. σοὶ ἄνδρα ἀθλητὴν ἔχων πᾶν πλοῦτον.

χ. χρυσοῦν πλέκειν

χ. ἐκδύσῃ

χ. ἐκδὺς ὁ Χριστὸς ἐφησὶ τ. χ. ἀποδ. ἀλλὰ τί φησι;

Ψαλμ. θ ζ. Ψαλμ. ργ. ια.

Ματθ. ιθ. κα.

* ιβ

Digitized by Google

λίασις καὶ ἄφιξις ὡς βίαιος τύραννος διέκειτο ἡ δι' οὗ πάσχων μᾶλλον, ἢ οὕτως ὁ δεξαζόμενος ταύτην. ἢ πόθεν ποθὲς αὐτὸν ἦσαν στενοδιπλοῦς. ὅπου γὰρ τὸ τοιοῦτον χρῆμα τῶν ὀχλουμένων ἢ ὕβρεως, ἢ ἀσπουδίας, ἢ λύπης γίνεσθαι συμβαίνει, ἐκεῖ τοῦτο ἔλεγεν ὁ ἀπόστολος· Μὴ ἐκ λύπης, ἢ ἐξ ἀνάγκης. ὅρα πόσα αὐτοῖς μάρτυρας, πίστιν γνησίαν, βίον ὀρθόν, τὴν εἰς ἀκροάσεις καρτερίαν, τὴν εὐχαῖς, τὴν ἀφελείας, τὴν εὐφροσύνην. δύο ἓν ἰσχυρὰ ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς ἀθυμίαν, ἥ τε ἡσυχία, καὶ τὰ χρήματα ἀπώλυσε. Φοβοῦμαι γὰρ δὴ ἀμφότερα ἔχειν. πῶς γὰρ οὐ φοβηθήσεσθε μὴ οὐκ ἀγαπήσει, ὡς πατέρας καὶ υἱοὺς, οὐδὲν ἔτι κοινὸν πεποιηκότες πρὸς ἀλλήλους, ὃ πρὸς ἐπίτασιν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. οὐκ ἐῶ φόβους, ἃ τοῖς πάσης ἀνδύνοις ἐμβεβληκότων αὐτῷ. ἀφ' ἡσυχίας τῆς ἀφελείας, τὴν πᾶσαν αὐτῷ ἐδήλωσεν ἀρετὴν, πολὺ καὶ τῆς τοῦ χρήματος [εὐφροσύνης,] καὶ τῆς ἡσυχίας, καὶ τῆς ἐν ταῖς θύραις καρτερίας μείζονα οὖσαν. οὕτω δὲ καὶ καθαρὸς ἦν τοῦ Θεοῦ· μᾶλλον δὲ τοῦτο ἴδιον αἰτεῖ τοῦ Θεοῦ. ὅρα δὲ καὶ ἐνταῦθα αὐτὸν ἀπλοῦν μιμούμενος θύρας καὶ ἀμέσους· ὃ γὰρ ἔχθρα πρὸς τοῦ λαοῦ, τοῦτ' ἐστὶ, δόλοι πολλοὶ πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπίβουλοι.

Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο; τίς δὲ οὐκ ἂν αὐτῷ θαυμάσειε τὸ [ἦθος] ἁπλοῦν; ἢ τίς οὐκ ἂν στενοδιπλοῦς πρὸς μηδὲν ὑπουλον ἔχοντι; πῶν δὲ ἄλλο ὄντι ἡ σωτηρία, ἢ τοῦτο; πῶν δὲ τὰ μεγάλα ἀγαθά; οὐχὶ πολλοὺς διπλοϊδίασεν πρότερον; οὐχὶ Ἰωσὴφ ἁπλοῦς τις ὢν ἀνθρωπος, ὥστε μὴ δεῖν μηχανῆς ἐπὶ τῷ φθόνῳ φοβηθῆναι αὐτὸν ἐργάσασθαί τι πονηρόν; οὐχὶ ἀγεώμετρους ἀξελέγχει, τὸν ἁπλοῦν; Ψυχὴ γάρ, φησι, δύλογισμῶν πᾶσα ἁπλῆ. καὶ πάλιν· Ὁ δὲ πορδόλιμος ἁπλῶς, πορδύεται πεπλεγώς. ναί, φησι· ἀλλὰ ἡ φρονήσεως ὀλίγ. Παροιμ. ι. πόλλυσιν αὐτούς. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἁπλότης, ἀλλ' ἢ φρόνησις; ὅταν γὰρ μηδὲν ὑποπτεύσῃς ποιῇ, ὅτι τοιοῦτον διώκουσαν ποιεῖ· ὅταν μηδὲν ἴχνος τῶν δικῶν, τοῦτο μηχανήσασθαι δικάσῃ. ὕβρισέ τις, οὐκ ἤλγησας. ἐκακηγόρησεν, οὐδὲ ἔπαθες. ἐβάσκανεν, οὐδὲ ὅπως ἔπαθες π. ἐδὲς τίς ὅστις ὅτι φιλοσοφίαν ἢ ἁπλότης. οὐδὲν οὕτως ὅστ τῷ ψυχῷ καλὸς, ὡς ὁ ἁπλοῦς. καθάπερ γὰρ τὸ τῷ σώματι, ὁ μὴ γυμνὸς καὶ κατηφὴς καὶ σκυθρὸς, κἂν καλὸς ᾖ, ὃ πολὺ τῆς ὡραιότητος ἀποτίμως· οὕτω δὴ καὶ ὅπι τῆς ψυχῆς. ὁ μὴ σκυθρὸς, κἂν μυρία ἔχῃ κατορθώματα, ἀφανίσει αὐτά· ὁ δὲ ἀκέραιος καὶ ἁπλοῦς, τοὐναντίον. καὶ φίλον ἡ τοιοῦτον μὴ ἀσφαλείας αἱ πειρᾶσαί του, ἢ ἐμβρὸν ἡγούμενον καταπλαγῆναι. ὁ γὰρ δεῖ φυλακῆς ἢ προφυλακῆς, οὐδὲ δισμοῦ καὶ σκυθρώπου ὅπι τοῦτον, ἀλλὰ πολλὴ μὲ αὐτοῦ ἐστιν ἡ αἴσθησις, πολλὴ δὲ ἡ τῆς σκυθρότητος αὐτοῦ. σὺ οὖν δὴ εἰς πονηρεύ, φησι, ἄνδρας ὁ τοιοῦτος ἐμπέσῃ; ὁ Θεὸς ὁ προεγάξας τοὺς ἁπλάστους, ὁρίζει χεῖρα. τί τῷ Δαβὶδ ἁπλαστότερον ἰῶ; τί δὲ τοῦ Σαοὺλ πονηρότερον; πῶς οὖν ἐβλήθη; τί δαὶ ὅπι τῷ Ἰωσήφ; οὐχ ὁ μὲν ἁπλάστως προσῆν τῇ διανοίᾳ, ὁ δὲ κακούργως; τί οὖν, εἴποι μοι, σκληρὸς ἠδίκηται; τί δαὶ τῷ Ἀβελ ἁπλαστότερον ἰῶ; τί δαὶ τοῦ Καὶν κακουργότερον; ὁ Ἰωσὴφ δὲ πάλιν οὐκ ἀσφαλῶς ἐκέχρητο τοῖς ἀδελφοῖς; ἢ δεῖ τοῦτο δοκίμασον, ὅτι ὁ μὲν δυσπόπτως πάντα ἐφυλάττετο, οὗτοι δὲ κακούργως ἐδέχοντο; καὶ ἅπαξ εἶπε τὰ σύμφορα, ἢ πάλιν εἶπε, ἢ οὐκ ἐφυλάξατο· ἢ πάλιν πρὸς αὐτοὺς ἀπῆν τῷ φθάσαι δόπαίσαι, ἢ οὐδὲν ἐφυλάττετο, ὃ πάντ' ὀπτεύοντι τῷ Θεῷ· ἀλλ' ὅσῳ σκληροὶ πρὸς αὐτοὺς ὅτου διέκειντο ὡς πρὸς πολεμίους, οὕτως σκληρὸς ὡς πρὸς ἀδελφούς. καὶ ἠδύνατο ὁ Θεὸς μὲν ἀφῆναι αὐτοὺς ἐμπεσεῖν εἰς αὐτὸν καὶ χεῖρας, ἀλλ' ἀφῆκεν, ἵνα ψυχθῇ τὸ θαῦμα· [καὶ] ὅπου καὶ τὰ αὐτῶν ὑποδείξῃ σκληρὸς, οὐκ αὐστηρὸς ἦν· ὥστε καὶ λαβὴν πλησίον, οὐ πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλὰ πρὸς ἑτέρου λαμβάνει· ὁ δὲ πατρὸς ἑαυτὸν μᾶλλον πλήττει πρότερον, ἕτερον δὲ οὐδένα. οὕτως ἐστὶ καὶ ἑαυτῷ πολέμιος. τῷ ποιοῦντι αὐτὸ ἀθυμίας ἡ ψυχὴ μεστὴ, τῷ λογισμῷ αὐτὸ στενοδιπλοῦν. καὶ ἀκούσας, καὶ εἰπεῖν τι δεῖ, πάντα μὲν ἐγκλημάτων ποιεῖ, πάντα μὲν αἰτίας. φιλία τοιοῦτον καὶ ὁμόνοια πόρρω καὶ μαχαιρῶν ἐσκηκώτων· μάχαι δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ ἔριδες καὶ

ἰσ. αἰτῶ

χ. διπλοῦς.

χ. ἡ

χ. διώκοντα;

χ. ἀπλοϊδίασεν

χ. ἀφ' ἡσυχίας τῆς ἀφελείας

χ. ἀφίξει

χ. ἡ

χ. πονηρότερον

χ. μόνος γάρ, φησι, αὐλίσεται τὸ κακόν.

χ. ἐγὼ

ΗΘΙΚΟΝ

ποίοιμι, ἀλλὰ τῆς ἐλεημοσύνης. μὴ γάρ μοι, εἰ ⓐ ἀχειρὸς ἐπίσησαν αὐτοῖς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, τοῦτο εἶδῆς· ἀλλ' ὅτι πρὸς ⓜ λαὸν χάριν εἶχον. Ὁ γὰρ Κύριός, φησι, πρέσβεις αὐτοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ. Πάντες γὰρ ⓐ πίστις ἦσαν βαπτισθέντες. "πάλιν ἡ ὁμόνοια, ἡ ἀγάπη δι' ἀμφοτέρων τῷ ἀγαθῷ. ἑτέρωθι τι λέγεις πλείονα διεμαρτύραντο. τοῦτο εἶπε, δείκνυσι ὅτι οὐκ ἦρκει τὰ λεχθέντα." ἐκεῖνα μὲν γάρ, ὥστε πρὸς πίστιν ἐπαγαγέσθαι, ταῦτα γὰρ πίστα χρὴ ⓜ πιστὸν ποιῆσαι, εἶπεν). καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι τῷ σώματι, ἀλλ' ὅτι ὦ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν. οὐδὲ ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς σπουδῆς, ὃ ἦν ἀναγκαῖον τῷ σώματι, ἵνα μὴ ὀνειδίζειν δόξῃ, ἀλλ' ἁπλῶς, μετανοήσατε, φησί. καὶ τί, ἵνα κολασθῶμεν; οὐχί. ἀλλὰ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ μέντοι ἑτέρως ἔχει τὸ τοῦτο δικαστηρίου ὀνόματος· ὅτι γὰρ τὸ κηρύγματος ὅταν ὁ ἡμαρτηκὼς ὁμολογήσῃ, τότε σώζεται. ὅρα" πῶς οὐ δεῖ μείζονι πρέσβεσθαι μᾶλλον ὁ Πέτρος· ἀλλὰ πρότερον τὸν χάριν εἶπών, τότε ἐπήγαγε, λέγων· λήψεσθε, φησι, τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἀξιόπιστος ὁ λόγος αὐτόθεν, ἐξ ὧν αὐτοὶ ἔλαβον. τέως δὲ οὔκ ἦλθεν λέγει δὲ πολλὴν ἔχον δωρεάν, ἡ τότε ὅτε ⓜ βίοι ἀγαθοί, εἰδὼς ὅτι ἐντεῦθεν αὐτοῖς ἔσται ἀσυλία, ὃ δὴ καὶ γέγονεν ἅπασι τῷ τοιούτων ἀγαθῶν. ἐπεὶ δὲ ἐπῆλθε κατανύξασα ὁ ἀκροατὴς τὴν ψυχήν, τὴν πλείονα λόγων ὃ κεφάλαιον, τοῦτ' ἔστι, φησίν, ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ⓐ οὖν οὖν ἀποδεξάμενοι ⓜ λόγον ἐπίστευσαν τὰ λεχθέντα καὶ τοῦ φόβου γέμοντα, καὶ μετὰ τοῦτο συγκαταθέσεως, τότε ὅτι ὃ βάπτισμα ἤρχοντο. ἀλλ' ἴδωμεν αὖθις τὰ εἰρημένα. ἦσαν, φησι, προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ*. οὐκ τοῦτο δηλοῖ ὅτι οὐ μίαν ἡμέραν, οὐδὲ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλ' ὅτι πολλὰς ἐδιδάσκοντο, ἅτε ἐφ' ἕτερον μεταξαίτες βίον. καὶ ἐγίνετο πάσῃ ψυχῇ φόβος. εἰ πᾶσι, καὶ τοῖς μὴ πιστεύουσιν. εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς παθεῖν τοσαῦτα ἀθρόοι μεταβολὴν ἰδόντας· πάντα γὰρ ἀπὸ τοῦ σημείου. οὐχὶ ὁμοῦ γε, ἀλλ' ὁμοθυμαδόν, τυπτόμενοι, μιᾷ ψυχῇ, εἶπεν· ὅπερ ἦν ὁμοῦ μὲν εἰπεῖν ὑπὲρ, οὐ μὴν γε ὁμοθυμαδόν, μυριάκις τὴν γνώμην. λοιπὸν τι προσέχωμεν. ἡ οὐκοῦν τὸ τοῦτο λέγει τινὰς διδασκαλίαν, ὑπερτίθεται τὸν λόγον. ἄτε γὰρ ὡς νέους παῖδας ἔτρεφον τῇ τοιαύτῃ τῇ πνευματικῇ, καὶ ἀγέλαι γενέσθαι λοιπὸν ἔδει αὐτοὺς*, καὶ διεμέριζον καθ' ἡλικίας ὡς εἶχον. εἶδον ὅτι τὰ πνευματικὰ κεῖται, καὶ οὐδὲν ἕτερος ἑτέρου πλέον ἔχει, ἡ ἀκριβῶς ἦλθον ὅτι τὰ αὐτῶν πάντ" ἀφιδίδοται. πάντες γὰρ ⓐ πιστεύοντες ἦσαν ὅτι τὰ αὐτά. ὅπερ γὰρ οὐ τοσοῦτόν ἦσαν ὅτι τὰ αὐτά, δηλοῖ δὲ ὧν ἐπήγαγε λέγων, καὶ πάντα εἶχον κοινά. πάντες δέ φησι, οὐχ ὁ μὲν ὁ δὲ. τοῦτο πολιτεία ἀγγελικὴ, μηδὲν αὐτῶν λέγειν ἴδιον εἶναι. "ὁ τύφλωσεν ἡ ῥίζα τῶν κακῶν δέκεσθαι, ἡ δι' ὧν ἐπορεύοντο ἐδείκνυσαν ἀπηχοῦσαν. τοῦτο ἐστὶν ὃ ἔλεγε, σώζητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. ἡ προσετίθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. ὅπερ τρισχίλιοι γένοιντο, ἐξήγαγεν αὐτοῦ λοιπὸν ἔξω, οἱ ἡ μὴ πρόρρησις πολλῆς ὕσης ἤδη καθ' ἡμέραν δύνεσθαι ἡ προσκόπτειν ἐπὶ τῷ ἱερῷ· ἐπὶ ἡ Πέτρος ἡ Ἰωάννης μικρὰ ὕστερον ὃ αὐτὸ ποιοῦσιν. οὐδὲν γὰρ τέως προσεκοίνουν τοῖς Ἰουδαίοις. "καὶ αὕτη ἡ ἐν ⓜ ὅπου τιμὴ διέβαινε πρὸς ⓜ τὸ ἱερόν διασπόνδου. ἐπῆδες θυσιαστηρίου ὁπόδοσιν; χρήματα ἐρρίπτουν ἡ ἔγχαρον, ἡ πολλὴ ἀνθρωπιά. μείζονα γὰρ ἀπελαύομεν ἀγαθά. οὐδὲν ὠφέλησε, οὐδὲν ἐφθόνει, οὐδὲν ἐβάσκαινεν, οὐκ ἦν τύφος, οὐκ ἦν ὀξυδέρκωσις. καθάπερ παιδία ὁμοίως" ἅπαντα παιδεύεσθαι, ὡς ἀρτίπτοκοι ἅπαντα δέκεσθαι. ἡ τί ὡς ἐν ἀνδρᾶσι λέγω ἐκεῖνοι; εἰ μεμνήσθε, ὡς ὅτε τῷ πόλιν ἡμῖν ἵστησιν ὁ Θεός, καὶ πάντες ἦσαν σπουδαιολόγοι, ἅπαν τότε οὐκ ἦσαν διέκειντο. οὐδὲν ὑπόπτως ἦν, οὐδὲν πονηρός. οὐ γὰρ ζηλοῦται ὁ φθόνος, ζηλοῦται ἡ θλίβεται. οὐκ ἦν ὃ ψυχρὸν ῥῆμα, ὃ ἐμὸν ἡ ὃ σόν· ἁπλᾶ τοῦτο ἀγαλλίασις ἦν ὅτι ἓν πραπέζης· οὐδεὶς ὡς ἴδιον ἐαυτῶν διέκειτο, οὐδεὶς ὡς ἐξ ἀλλοτρίων. καίτοι δοκεῖ ἄτοπα εἶναι). ὅτι ἀλλοτρία ὑπόμιζον εἶναι τὰ τῆ ἀληθῶς (διασπορικὰ γὰρ ἦν) ὅτε ἴδια, ἀλλὰ τῆ ἀληθῶς. ὅτι ὁ πάντα ἠρύετο, ὅτε ὁ πλούσιος ἐτυφώτο. ὅτο ἔστιν ἀληθινὰ

ἀλήθεια.

χ. ὅτι πεντηκοστὴ καὶ ὅτι ἡ ὁμόνοια.

χ. πῶς ἐκεῖνα μέν;

χ. πῶς ἐν εὐθέως πεδέραμεν ὁ Πέτρος, ἀλλὰ λέγει καὶ τοῦ νόμου, καὶ ἐπαγγελίαν

* ἦν ἀπόλαυσιν

* ἄπαντες εὐχῇ καὶ ἀκροάσεως σκαρτερεῖν, χ. μεταδέναι χ. εὐσέβειας

χ. καὶ αὕτη ἡ ἐν ὅπου διέβαινε τὸν πόπον διέκειτο, τὸ δὲ τῷ εἶκῳ ἐδίεντο ἐκεῖνο ὁ οἶκος ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ὅρα εὐλαβεῖτο

Ορα πότε λέγει τοῖς Εἰς μαχαίρ. ὅτε αὐτοὺς βλέπει φκειωμένους ἢ κατηγωνισμένους ἑαυτῷ. ψυχὴ γὰρ ὅταν ἑαυτὴν καταδικάσῃ, εὐκόπως φθονεῖν δύναται.

40 Επέρασε τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρατο ἢ παρεκάλει λέγων.

Ορα αὐτὸν πάντα χοῦ ὀπτιμίστως, ἢ οὐ φιλοπρώμνως, οὐδὲ ὅπως φκαιρεῖται. διεμαρτύρατο, φησι, ἢ παρεκάλει λέγων. ἀπηρτισμένην αὐτὴν διδασκαλίαν, ὃ μὲ φόβου, ὃ δὲ ἀγάπης ἔχουσα. Σώθητε, φησιν, ἀπὸ τῆς γλυκείας ταύτης σκολιᾶς ταύτης.

* Οὐδὲν ὠφελεῖ μέλλοντα φησὶν, ἀλλ' ὠφελεῖ τὰ παρόντα, οἷς καὶ μάλιστα ἐπαίρονται ἀνθρωποι, καὶ δείκνυσιν, ὅτι ὃ κήρυγμα καὶ τὰ παρόντα, καὶ τὰ μέλλοντα ἀπαλλάττει κακῶν.

41 Οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι (Ⓦ) λόγον αὐτοῦ, φησι, ἐβαπτίσθησαν· καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. Πῶς οἴει τὸ τοῦ ἀποστόλους ἀνακτήσασθαι μᾶλλον τὸ σημείου;

42 Ησαν δὲ προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων ἢ τῇ κοινωνίᾳ.

Δύο ἀρεταί, ἢ ὃ προσκαρτερῆ, ἢ ὃ ὁμοθυμαδόν. τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων, φησὶ (πάλιν γὰρ αὐτοὺς εἰδάσκει) ὃ τῇ κοινωνίᾳ, Καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου, ἢ τῇ προσευχῇ.

Πλοῦτος κενῆς, πάντα ἐκ περιείας.

43 Ἐγίνετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, Τῶν περισσοτέρων, Πολλὰ τε τέρατα ἢ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο. [Εἰκότως.] οὐ γὰρ ὡς τὸ τυχὸν παραφέρουσιν, οὐδὲ τοῖς ὀρωμένοις προσεῖχον. ἀρα πεπύρωτο αὐτῶν ἡ διάνοια. ὅπου γὰρ δῶρον ἰοῦ πολλαχοῦ ὁ Πνεῦμα, ἢ ἐνδείκνυται καὶ ἐπαγγελίας ἢ τὰ μέλλοντα, εἰκότως ἐξέπεσαν τοῦ φόβου, ἢ ἐμαρτύρει τοῖς λεγομένοις διὰ θαύματα. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, προηγεῖτο σημεῖα, εἶτα διδασκαλία, εἶτα θαύματα· ὅπου ἢ ἰοῦ.

44 Πάντες δὲ (Ⓐ) πιστεύοντες * ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, ἢ εἶχον ἅπαντα κοινά.

*μεν

Ορα Ιουδαίως ὅσον ἡ ἐπίδοσις. οὐ γὰρ ἐν ταῖς ψυχαῖς μόνον ἡ κοινωνία, οὐδὲ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· ἀλλὰ ἢ ἐν τῇ πολιτείᾳ.

45 Καὶ τὰ κτήματα, φησι, ἢ διὰ τὰς ἀρχὰς ἐπιπροσῆσαν, ἢ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι δή τις χρείαν εἶχεν. Ορα πόσος φόβος αὐτοῖς ἐνεγίνετο; ἢ διεμέριζον αὐτά, φησι, τὸ οἰκονομικὸν δηλοῖ. καθότι αὖ τις χρείαν εἶχεν· οὐχ ἁπλῶς, καθάπερ (Ⓐ) πρὸ ἔλλησι φιλόσοφοι, (Ⓐ) μὲ ἀνήκεστον τὸν γλῶ, (Ⓐ) ἢ Εἰς θαλασσαν ἔρριψαι πολὺ χρυσίον, ὅπερ οὐχ ὑπεροψία χρημάτων ἰοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξ ἀνοίας. πάντα γὰρ ἐπιστάμενοι ὁ Διάβολος ἀεὶ τοῦ Θεοῦ καὶ κτίσματα διαβάλλειν, ὡς οὐκ οἰκείως κεκτῆσθαι χρήμασι.

χ. ἐχρῶντο

χ. τῶν ἢ οὐχ

46 Καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ.

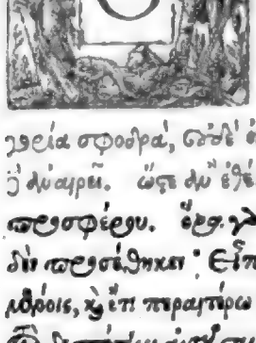
Ενταῦθα (Ⓦ) ἔδει διδάσκει, καθ' ὃν τῆς διδασκαλίας ἀπέλαυον. ἢ σκόπει πῶς οὐδὲν ἐπίκοινον ἔτερον Ιουδαίοις, οὐ μικρὸν, οὐ μέγα, ἀλλὰ τῷ ἱερῷ προσεδρεύουν. ἄτε γὰρ ἀπορούμενοι, ἐξ οὗ (Ⓦ) τόπου βλάβειν πλείονα εἶχον. οὐ γὰρ ἀπέστησαν αὐτοὺς (Ⓐ) ἀπόστολοι τέως, ὥστε μὴ βλάψαι. Κλώντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μεταλάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει ἢ ἀφελότητι καρδίας,

47 Αἰνοῦντες (Ⓦ) Θεὸν, ἢ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον (Ⓦ) λαόν. Τὸν ἄρτον ἐμοὶ δοκῶ λέγων, καὶ τὴν τροφὴν ἐν ταῦτα σημαίνει καὶ (Ⓦ) σκληρὸν βίον. τροφῆς γὰρ, οὐ πλουτοῦς μεταλάμβανον. ἐν ἀγαλλιάσει, φησὶν. "ἐπιστεύθην, ἀγαπητὲ, μαθηταὶ, ὡς οὐχὶ πλουτοῦσι, ἀλλ' ἐν τροφῇ τοῦ ἀπολαῦσαι ποιᾷ· ἢ ὡς (Ⓐ) πλουσίοις ἐν λύπῃ, (Ⓐ) ἢ μὴ πλουσίοις ἐν χαρᾷ. ὁρᾷς, ὅτι (Ⓐ) Πνεῦμα λόγοι ἢ τὸν Εἶχον, (Ⓦ) τοῦ βίου σωφρονισμόν;" ὅπως οὖν ἐν γλυκάθαι ἀγαλλίασιν, μὴ ἀφελείας ὕσης. ἢ πῶς, φησιν, Εἶχον χάριν πρὸς ὅλον (Ⓦ) λαόν; διὰ τῶν ἐπαίνων,

χ. ὁρᾷς ὅτι οὐχ ἡ πλ.

χ. ἐν τῷ

Λογ. ζ. 37 ΑΚΟΥΣΑΝΤΕΣ ΔΕ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥΣ, κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἶπόν τε πρὸς Ⓦ Πέτρον καὶ τοὺς λοιπούς ἀποστόλους· τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί;

Ορᾷς ὅσον ὄφελος ἐπιεικείας, ὡς αὕτη μᾶλλον τῆς σφοδρότητος καὶ καρδίας κατασκευάζει ἡμᾶς, καὶ ὀξυτέραν δίδωσι τὴν πληγήν; καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐσχαρωμένων σωμάτων, ὁ πλήττων οὐχ οὕτω ποιεῖ τὴν αἴσθησιν σφοδράν· ἂν δέ τις αὐτὰ μαλάξῃ πρότερον, καὶ ἁπαλὰ ἐργάσηται, τότε τύπτει σφοδρότερον· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, πρότερον δεῖ μαλάξαι, καὶ τότε τύξαι. μαλάττει δὲ οὐ θυμός, οὐδὲ κατηγορία σφοδρά, οὐδὲ ὀργή· ἀλλ' ἐπιείκεια. ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ ἐπιτίθησι τὴν πρώρωσιν, αὕτη δὲ ἀναιρεῖ. ὥστε ἂν ἐθέλῃς καταλαβεῖν τινος ἠδικηκότος, μὴ πολλῆς τῆς ὠμότητος αὐτὸν πρόσφερου. ὄφελος γάρ ἐστιν. ἀνέμνησαν αὐτοὺς τῶν οἰκείων πολυμηχάνως φράσας, καὶ οὐδὲν προσέθηκεν· εἶπε τὸ Θεοῦ τὴν δωρεὰν, ἐπήγαγε τὴν χάριν μαρτυρεῖσθαι τοῖς γλωμιδρόις, καὶ ἐπὶ παραπόρω Ⓦ λόγῳ δεήσαγμ. ἠδέσθησαν τὸ Πέτρου τὴν ἐπιείκειαν, ὅτι τοῖς Ⓦ διαπαντὶν αὐτὸ σαυρώσασι καὶ κατ' αὐτῶν φονεύσι, τὸ πάσχειν παρῆς καὶ διδάσκαλον κηδεμονικὸν διελέγετο. οὐχ ἁπλῶς ἐπείσθησαν, ἀλλὰ κατέγνωσαν ἑαυτῶν, ἦλθον εἰς ἄφεσιν τῶν γλωμιδρόων. οὐ γὰρ ἀφῆκεν αὐτοῖς ἀρχιερεὺς Ⓦ θυμὸν, καὶ ἐπισχεῖν τὴν δικαιοσύνην· ἀλλὰ δεῖ τῆς ταπεινοφροσύνης ὥσπερ πικρὰ σκεδάσαι ἀχλὺν τὴν ἀγριωτάτην, οὕτως ἐδέξε τὸ τετολμημένον. εἰ γὰρ οὕτως ἔχει, ὅταν εἴπωμεν ἡμῖν, ὅτι ἠδικήμεθα, ἐκεῖνοι πειρῶνται δέξαι, ὅτι οὐκ ἠδικήκασι· ὅταν εἴπωμεν ἡμῖν, ὅτι οὐκ ἠδικήμεθα, ἀλλ' ἠδικήκαμεν μᾶλλον, ἐκεῖνοι δὲ ἐσαστίοι ποιοῦσι. ὥστε εἰ βούλει Ⓦ ἠδικηκότα εἰς ἀγάπα ἐμβαλεῖν, μὴ κατηγόρησης αὐτοῦ, ἀλλ' ἀγώνισαι, κἀκεῖνος κατηγορήσει. φιλόνεικον γάρ ἐστι τὸ ἦθος τῶν ἀνθρώπων. τοῦτο ὁ Πέτρος ἐποίησεν. οὐ κατηγόρησεν αὐτῶν σφοδρῶς, ἀλλὰ ἐπῆλθε μόνον· ἀγωνίσασθαι ἡμῖν ὡς ὃ δυνατόν. δεῖ τοῦτο αὐτῶν καθῆκεν τὰς ψυχάς. καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι κατενύγησαν; ἀπὸ τῶν ῥημάτων αὐτῶν. τί γὰρ φασι; τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί; οἷς πλαίουσι καλέσω, ἀδελφοὺς τοὺς καλοῦσι, οὐχὶ τοσοῦτον ἑαυτοὺς πρὸς ἐξισάζοντες, ὅσον εἰς φιλοσοφίαν ἐπιτεθωμένους καὶ κηδεμονίαν· ἄλλως δ', ὅπου αὐτοὶ κατηξίωσαν τοῦτον καλέσαι αὐτῶν, καὶ φασι, τί ποιήσωμεν; οὐκ εἶπον ὅτι· σχολὴν μετάνοωμεν· ἀλλ' ἐπέτρεψαν ἑαυτοὺς αὐτοῖς. καθάπερ οὖν ναυαγίου τινὸς γενομένου, ἢ οὖν τίσιν, Ⓦ κυβερνήτην ἰδὼν, ἢ Ⓦ ἰατρὸν, πρόσεισιν αὐτῷ τρόμῳ τε καὶ πίστει· οὕτω καὶ οὗτοι ὡμολόγησαν τὸ τοῖς ἑαυτοὺς οἴεσθαι ἑαυτῶν, καὶ οὐδὲν ἐλπίδα σωτηρίας ἔχειν. καὶ ὄφελος· οὐκ εἶπον, πῶς σωθῶμεν; ἀλλά, τί ποιήσωμεν; πάλιν οὖν ὁ Πέτρος, πρὶν τοῦτον ἐρωτηθῆναι, ἕτοιμος ἀπεκρίνατο·

χ. παπεραμένων

χ. φονεύσαντες

χ. καὶ ἀγωνίσασθαι

χ. ἐγκειμένοις καὶ πιθανῶς

38 Μετανοήσατε, φησὶ, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ οὕτω λέγει, ὅτι πιστεύσατε· ἀλλά, βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν· τοῦτο γὰρ τὸ βαπτίσματι πρέπλασον. Εἶτα δίκαιοι καὶ τὸ κέρδος· Εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος. Εἰ δωρεὰν λήψεσθε, εἰ ἄφεσιν ἔχει τὸ βάπτισμα, τί μέλλετε; Εἶτα πιθανὸν Ⓦ λόγῳ ποιεῖ, ἐπήγαγε·

39 Ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία. Εἶπε γὰρ τὸ δῶρον ἐπαγγελίαν δεκαλεγόμενος·

Καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, φησι. Μείζων ἡ δωρεὰ, ὅταν τοῖς ἀγαθοῖς καὶ κληρονόμους ἔχωσι. Καὶ πᾶσι, φησι, τοῖς εἰς μακρὰν. Εἰ τοῖς εἰς μακρὰν, πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν τοῖς ἐγγύς. Ὅσους ἂν προσκαλέσηται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ορᾷ

χ. κρημνῶν

χ. ἁρίσατω

τῶ πυρετῶ δι' οἱασδήποτε" ασυνδέτως, ὡς μακρόθυμος αἰὴρ ὀργίλων ἢ χαμόθυμον ἀπὸ τῆς ὀργῆς λαβὼν, καταψύξειε δηλ. τὸ πνεύματος τὴν οἰκείαν λύσιν. ἢ δι' λέγω ἁπλῶς; ὅσοι σίδηρος πυρωθεὶς ἢ ὕδατι βαπτισθεὶς ὅπου ἂν χώρας τῆς θέρμης" ὑφίσαται, ὡς εἰς μακρόθυμον ψυχὴν ἀνθρώπου ὀργίλου ἐμπεσόν. καθάπερ δ' ὅτι τῆς ἀγαθῆς, εἰ εἰσέλθοιεν οἰκιακοὶ ἔριδες, ἢ λῆροι τοῦ δοκοῦσιν· ὅπου δὴ τὰ ἀθυμήματα καὶ ἡμέρα, εἰς ψυχὰς ἀκοχλήτους ἐμπίπτοντα. ἀρὰ πόθεν ὑπερβολὴ χολῆς ἢ θρασύτητος. ἐ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ὃ μὴ ὁ δίκαιος, ὃ δ' ὁ Θεὸς ἐπέταξεν. ὁρᾶτε, ὅτι οὐχ ἁπλῶς εἶπον, ὅτι εἰ ἢ μὴ δίκαιος ἦν ἢ καὶ Θεὸς, αὐτὰ καὶ ὑπομνήματα ἐγκαλεῖ ἡμῖν ἀποδῆσαι; ὁ μὲν δὲ καὶ ἑαυτῷ πόνος, ἢ τοῖς ἄλλοις ὠφέλιμος· ὁ δ' ἢ ἑαυτῷ ἀνδρὸς, καὶ τοῖς ἄλλοις βλαβερός.

ὅσοι γὰρ ἀτρπίστεροι ἀνθρώπου χολῶσιν, ὅσοι φορτικώτεροι, ὅσοι ἐπαχθέστεροι, ὅσοι αἰσχρότεροι· ὥσπερ οὖν τῶ ὄντι εἰδότος χολᾶν ὅσοι πόλοι. θηρίον σκυθρωπὸν καὶ λίαν, ἢ ἀνθρώπῳ ζωιούτῳ. ἐκβαλὼν μὲν γὰρ ἐπιθυμῶ ἅπαξ ἡμερωθῆναι, φυλάττειν ⟨ϕ⟩ αὐτὸ νόμον· τοῦτον δ' ὀστάκις δὲ ἡμερώσῃς, πάλιν ἐκθηριοῦται, ἅπαξ εἰς ἕξιν ἑαυτοῦ ἵνα ζωιότητα καταστήσας. καθάπερ γὰρ ἡμέρα λευκὴ ἢ φαιδρὰ, ἐ χιόνων γέμων πολλῆς τῆς κατηφείας [ἕτερα ἀλλήλων εἰσίν] · ὅπως ἡ τοῦ ὀργιζομένου ψυχὴ, ἐ τοῦ ἐπιεικοῦς. ἀλλὰ μήπω τὰ τοῖς ἀλλοις ἰδιώμασι βλαβερὰ συμβαίνοντα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοῖς· καὶ ἢ τοῦτο μικρὰ βλάβη, ἑτέρῳ τι δοῦναι κακόν. πλὴν ἀλλὰ πῶς τοῦτο σκοπῶμεν. πῶς δήμιος πλευρὰς ὅπου καταξάναι δυνήσεται, πῶς ὀβελίσκοι πεπυρωμένοι διέτμησαν σῶμα, ποία μανία ὅπως ἐκζητήσει δὲ τὴν τοῦ Φύσει φρενῶν, ὡς ὀργὴ ἢ ἀθυμία; οἶδα πολλοὺς ἀπὸ ὀργῆς ἰοῦσας τοιαύτας· καὶ ⟨ϕ⟩ καθεῖς ἀπὸ τῶν πυρετῶν μᾶλλον ἢ τοιοῦτοι εἰσίν. εἰ δ' σῶμα ὕπνου λυμαίνεται, σκότησον τὴν ψυχήν. μὴ γὰρ λογίσῃ, ὅτι οὐχ ὁρᾶς· ἀλλ' σκότησον, ὅτι εἰ ὃ δηχόμενον τὴν καρδίαν ὅπου βλαφθεῖται, ὃ πικτὸν ποσὶ αὖ ἀποδέξεται βλάβων; πολλοὶ δὲ ὑφθυμίας ἀπώλεσαν, πολλοὶ εἰς ῥᾳστώνην βαρυτάτην κατέπεσον. ὁ μὲν τὴν φόρων ῥμιαίως, πόθεν ἀποσήσεται θυκάλλως. ἀλλ' ὅμως καὶ τοιαῦτα ὑπὸ πάθη φορτικὰ, καὶ τούτων μαθὼν ἡμῶν τι ῥᾳστι τὴν γένεσιν, καὶ δίκαιόλως ὄσι, ἢ ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, καὶ μᾶλλον τούτῳ πειθόμενα, ἢ ⟨ϕ⟩ Χριστῷ σωτῆρι ὅτι καὶ θυμότης καὶ ἀνεξάτη καὶ τοιαῦτα λέγοιμι, ἃ καὶ πάλαι καὶ σιμώσταρα καὶ ὠφελιμώτερα καὶ χρησιμώτερά ὄσι, καὶ ἡμᾶς, καὶ σοῦ σωθῆναι ἡμῖν ὠφελῆ τὰ μέγιστα. σοῦ ὀργῆς χρῆναι, ἀγαπητὲ, σοῦ ἀκρίβειν θυμοῦ. ὦ δῦτα πολλῆς τῆς αἰσχύλης, ὀξὺ δ' πάθος ὄσι. πολλάκις ἢ ῥῆμα ὀξέβαλέ τις ἀπὸ θυμῶ, οὗ εἰς τὴν θεραπίαν ὁλοκλήρου δῦτα βίου· καὶ εἰργάσατό τι; ὃ πᾶσαν αὐτὴν τὴν ζωὴν διέτρεψε. δ γὰρ χρῆσθον τοῦτο ἔστιν, ὅτι καὶ σὺ βραχῆ καιρῶ, καὶ δηλ μιᾶς πρᾶξεως, ἢ δι' ἑνὸς ῥήματος μόνου τῶν αἰωνίων ἡμᾶς πολλάκις ὀξέβαλεν ἀγαθῶν, καὶ μυρίας ἐκείνοις πόνους. δι' πρᾶγμα καλῶ πάντα πεῖσαι, ὥστε δ' τοῦ θηρίου τοῦτο χρήσωμεν. ἀλλὰ ζῶμεν μὲν ἐπιεικείας δ' ὑμῖν. εἰ δ' καὶ τὰ ἄλλα πᾶς πρᾶγμα ἐγχείσαιτο ὁ λόγος, εἰς πλεονεξίαν, ἁρπαγὴν χρημάτων, ἀστέργημα, σωφροσύνην, φθόνον, χρηστότητα, ἢ ἀνηλέως διατεθεῖσθαι, τότε εἴσεται δ δίκαιον. εἶδεν πῶς ἀπὸ τῶν προσταγμάτων μόνον ὁ μὲν Θεὸς, ὁ δ' δίκαιος ἂν δίκαιται; πεθώμεθα τούτῳ τῷ Θεῷ, καὶ μὴ εἰς βάραθρα ἑαυτοὺς ἐμβαλώμεν, ἀλλ' ὡς ὄσι καιρὸς, πάντα ἀποφώμεθα δι' τὴν ψυχὴν λυμαντόμενα, ἵνα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ὑπερτύχωμεν, χάριτι ἢ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ δόξα πατρὶ ἅμα ⟨ϕ⟩ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ζ.

ἡμῶν. βασιλείαν ἐπαγγέλλεται ὁ Θεός, καὶ καταφεύγειν παροξύνει ὁ διάβολος, καὶ πάντα. ἔστι Θεός, ἐκεῖνος διάβολος. ἀκούωμεν τῶν ἐπαγγελμάτων ὧν διάβολος ἐστιν. Εἰ γὰρ μηδὲν τούτων ἐστίν, μηδὲ ἔστι Θεός, ἐκεῖνος ὁ διάβολος, μηδὲ ἔστι βασιλείας, ἐκεῖνος ὁ μέλλοντα παρέξειν, αὐτὴ τῶν ἐπαγγελμάτων ἡ φύσις οὐκ ἐᾷ πιστεύειν τούτῳ παρ' ὧν δὲ ἕκαστος ἐπιτάττει; ἐκεῖνος τὰ καταγέλαστα, ἔστι τὰ ἐνδόξους ποιοῦντα· ἐκεῖνος τὰ μυρίας παρεκάλουντα συμφορὰς καὶ ἀχημοσύνας, ἔστι τὰ πολλῶν τῶν δεινῶν ἔχοντα. ὅρα γάρ. ἔστι λέγει, Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινός τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ἐκεῖνος φησιν, ἄγγελος ἴσον, καὶ ἀτιμίαν, καὶ ἀκρόχολον καὶ ὀργίλον, καὶ θηρίου μᾶλλον, ἢ ἀνθρώπου. ἴδωμεν οὖν τί χρησιμώτερον, τί δαὶ ὠφελιμώτερον. ἀλλὰ μὴ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ σκόπησον ὅτι ὁ μὲν διάβολός ἐστι. μάλιστα γὰρ ἂν ἐκεῖνος διαχθῇ, * πάλιν τὰ ἰκετήρια ἔσται μείζονα. οὐ γὰρ ὁ βύκολα ἐπιτάττων ἔστι κτηνῶν, ἀλλ' ὁ συμφέροντα. ἐπεὶ καὶ πατέρες φονικὰ ἐπιτάττουσι τοῖς υἱοῖς, καὶ δεσπόται πάλιν ὁμοίως δούλοις· ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὐδὲ εἰσὶ πατέρες, οὐδὲ δεσπόται· οὐδὲ δυσπραπόδιστοι εἰσὶ λυμεῶνες· πάλιν τὰ ἐναντία. πλὴν ὅτι καὶ ἡδονικώτερα, δῆλον ἐκεῖνον. ἐν ποίοις γὰρ νομίζεις τὴν ἀκρόχολον εἶναι; ἐν ἵπποις ἢ ἀνθρώποις ἀνεξικάκοις καὶ πραέσι; οὐχὶ τούτοις μέν· ἡ ψυχὴ ἐρημίᾳ πολλῇ ἐχούσῃ τὸν ἦσυχίαν ἔοικεν· ἡ σκιαῖς ἢ ἀγορᾷ καὶ θορύβῳ, ἔνθα πολλὴ κραυγὴ τῶν ἀπίστων, τῶν ἐπιορκούντων, καμήλων καὶ ἡμιόνων καὶ ὄνων, μυρίαν τοῖς πράγμασιν ἐμβαλόντων, ὥστε μὴ καταπατηθῆναι; οὐχ ἡ μὲν τοιούτου τοῖς μέσοις πάλιν τῆς πόλεως ἐστιν, ἔνθα πολὺ μὲν ἐστὶ χρυσοκόπων, πολὺ δὲ ἐστὶ τῶν χαλκοτύπων ὁ ἦχος πολύς· καὶ οἱ μὲν ἐπηρεάζουσι, οἱ δὲ ἐπηρεάζονται; ἀλλ' ἡ τούτου χυρωφὴ πολὺ ἔοικε θορύβῳ, λεπτὸν μὲν ἔχοντος τὸν αὖρον, καθάπερ ἡ τοῦ ἀκτύπου δικρούσου, διεδὺς δὲ τὰ μάλιστα πρὸς χόντος τὴν πυγγαλικὴν πολλὰς τῶν αἰθέρων παρελθόντος δὲ χάριτας, τὴν ἐαυτοῦ ὁμοίως λυμαίνεται καὶ τὰ δένδρα καὶ φυτοῖς καὶ ἀνθεσι καμπύτων καὶ καταρρύτοις ὕδασι. Εἴ τις ἦν καὶ ἡλιοτρόπιον, λιγυρὰ καὶ πολλὰ κατακόπτουσα τῶν ἀκουόντων τὸν ἡδονήν. ἢ γὰρ ὄρνιθες φθινοὶ ἄκρος τῶν δένδρων ἐφιζάνουσι τοῖς πετάλοις, καὶ τέτιγας, καὶ ἀηδόνες, καὶ χαλκίδες συμφώνως μιᾶς ᾠδῆς * ἀποτελοῦσι μουσικῆς· ἢ ζέφυρος ἁρπάσας τῶν πετάλων τοῖς δένδρος παρασπίσαντα πίτυς καὶ πεύκας συνελούσας καὶ κύκλους πολλάκις μιμεῖται· ἢ λειμὼν ῥόδα παρβάλλων καὶ κρίνα ἀλλήλοις παρασκεκλικότα καὶ κυμαίζοντα, καθάπερ πέλαγος κυδοιὼ ἁρπάσας κυματώδμου δίκην συσσείσει. μᾶλλον δὲ πολλὰς εἰκόνας θέσει τις ἄν. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰ ῥόδα τις ἀποβλέψῃ, τὸν ἴριν οἴεσθαι καθορᾶν· ὅταν δὲ εἰς τὰ ἴα, θάλασσαν κυματώδμου· ὅταν δὲ εἰς τὰ κρίνα, ἀέρα ὑγρόν. οὐ τῇ θέᾳ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ ὀσφρήσει τέρπειν ἂν τὰ τοιαῦτα ὁ ζωοῦτος, ἀλλὰ καὶ * τῷ σώματι αὐτῷ· ἐκεῖνον γὰρ μᾶλλον ἀνίσους τι καὶ διαπνοὴν ποιεῖ, ὥστε νομίζειν τὸν οὐρανὸν μᾶλλον εἶναι, ἢ ὅπου γῆς. ἔστι καὶ ἑτέρα τις ἡδονή, ὅταν ὕδωρ ἀπὸ τῆς ἀκρωρείας ἅμα χαράδρᾳ αὐτομάτως φερόμενον, καὶ ταῖς ὑποκειμέναις ψαφίσι πρέμνα ὑπερφοιῶν πόαν κτύπῳ, ὅπως ἐκλύῃ τὰ μέλη ἡμῶν τῇ ἡδονῇ, ὥστε καὶ ταχέως ἂν λισιμελῆ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὕπνον ἐπάγειν. ἡδέως ἀκούσαιτε τοῦ διηγήματος; τάχα καὶ ἐρᾶσαι μᾶλλον ἐρημίας. ἀλλὰ ταύτης τῆς ἐρημίας ἡδίων πολλῷ τὸ μακροθύμου ἡ ψυχή. οὐ γὰρ ἵνα λειμῶνα ὑποχαλάσωμεν, οὐδ' ἵνα πρὸς ἐπίδειξιν ἂν λόγου ἀγάγωμεν, ταύτης ἡ φαμίλια τῆς εἰκόνος· ἀλλ' ἵνα διὰ τῆς ὑποχαράξεως ἴδωμεν ὅση τῶν μακροθύμων ἡ ἡδονή· ἐπὶ ὅτι πολλῷ ἀνδρὶ μακροθύμῳ συγκινδυνεύσας δι' ὃν ἡδέως ἂν ὠφελεῖτο, ἢ τοιούτοις ὁμιλήσας χοίροις, τούτους μεταδιώκητε. ὅταν γὰρ μηδὲ πνεῦμα σφοδρὸν ἀπὸ ταύτης ἐξέρχηται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἥμερόν τινες λόγοι καὶ πρᾶοι, ἐπὶ ὄντως ἐκεῖνο τὸ ζεφύρου πρέμνον * εἰκονίζοντες, καὶ παιδαγωγοῦντες ἐκεῖνον, τοῦτο δὲ ὄρνιθας τοὺς φθινοὺς μιμούμενοι, πῶς οὐ τοῦτο βέλτιον; οὐ γὰρ σώματι παρασκευάζει τὸ λόγου ἡ αὖρα, ἀλλὰ ψυχαῖς εἶπον. τὸν δὲ ἰατρὸν πυρέττοντα ἀνθρώπου ὕπνον ταχέως ἀπαλλάξαι

τοῦ

Ματθ. ιι. κθ.

* δεῖ καὶ πένητα ὑποτῦναι, καὶ

χ. ἐκεῖνοι

χ. καὶ πάντα τὰ ἐναντία.

χ. -αν, ἀγγεικόπων, χαλκοτύπων ἐκπέρουσιν ἐκπρούσιν, καὶ τὸν μὲν ἐπηρεαζομένων, τὸν δὲ ἐπηρεάζοντα; ἀλλ'

χ. ἦχος

* φονικὰ

χ. ἡ ῥόδα καὶ ἴα καὶ αὖθε πρέμνα παρεκλίνοντα

* ἐν

χ. ἡσυχίαν

* φασὶ ἡμᾶς λέγομεν· ἀλλ' ὅλως, οὐκ ἔχω. τί οὖν ὁ χωλός; καὶ πῶς ἆρας με * ⓦ ἱκέτευε; ἤ, φησιν· ἀλλ' ὃς ὢν ἔχω λάβε. ὁρᾷς πῶς ἄτυφος ὁ Πέτρος, καὶ οὐκ ὀπιδιακεῖται τοῖς
χ. ὁ αὐτὸς χ. οἱ χ. αὐτοὶ ἀλλ' ⓦ θύεται τὰ μέγιστα; ὃ τόμε τοίνυν ἡ χεὶρ ὃ πρῶ ἐργάσατο. τοιοῦτοί τινες ἦσαν " καὶ Ἰουδαῖοι χωλεύοντες· καὶ δίδοι αἰτῆσαι ὑγείαν," ⓐ ὃ μᾶλλον χρήματα αἰτῆσι χαμαὶ κεί-
5 μενοι· καὶ σχὰ τῶν ὡ ἱερῷ προσορθοῦν, ἵνα χρημα πίζωσι). τί οὖν ὁ Πέτρος; ἢ χ ὑπερῆδεν
χ. αὐτὸν, " αὐτὰ, οὐ πλουτιῶτά τινα ἰζήτησεν, οὐδὲ εἶπεν, ἀλ' μὴ εἰς ἐκφορὰν ἥκηται ὃ θαῦμα, οὐ-δὲν μέγα ὄστιν· οὐ τιμίω τινα προσοδέχησε λαβεῖν πρὸ αὐτὸ, οὐδὲ πρόσωπον τινῶν ἐθεράπευσεν αὐτοῦ. ἐν γὰρ τῇ εἰσόδῳ ἰῶ ὁ δήμ, οὐκ ἔνθα ὃ πλῆθος ἰῶ ἔνδοι. ἀλλ' οὐδὲ τού-των ἐζήτησεν ὁ Πέτρος, οὐδὲ εἰσιλθὼν ἐκήρυξεν· ἀλλ' ἀπὸ [μέσου] τῦ χήματος ⓦ χω-
10 λοὶ ἐπισπάσατο προσ τὸ αἴτησιν. ⓒ ὃ θαυμαστόν, ὅτι τα χέως ὑπίσθυσιν. ⓐ γὰρ χρο-
χ. χρεῶν νίαν ἀπαλλαγῆτε " παθῶν μόλις πίς θύσει καὶ αὐτῇ τῇ ἕξει. καὶ θεραπθῆναι λοιπὸν σπεύ τοῖς ἀποστόλοις ἰῶ, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ. ⓒ εἰσῆλθε, φησι, σπεύ αὐτοῖς προπετῶς εἰς τὸ
* καὶ ἱερὸν, * ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν ⓦ Θεόν. ἔφα πῶς οὐκ ἠρεμῇ· τῦτο μὲ ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, τῦτο ὃ
χ. θεσμίζων χ. ὑπόκρισις. " ἐμφορᾶσθαι αὐτῷ τὰ σώματα. ἐμοὶ ὃ δοκεῖ, καὶ ἵνα μὴ νομοθεσία [τις] ὑπόκρισις, σχὰ τῦτο ἄλλεσθαι αὐτόν. τῦτο γὰρ λοιπὸν οὐκ ἰῶ" ὑποκρίσεως. εἰ γὰρ μηδὲ ἁπλῶς ἐπιδεῖσθαι δυνατὸν ἰῶ αὐτὸ ὃ προέτερον, καὶ ζῶ τα τῦ λιμοῦ κατεπαγκάζοντος (οὐ γὰρ δὴ εἶλετο προς τὸς βασάζοντας σχεδιάσασθαι τὰ ὀκ τῆς ἐλεημοσύνης ἑαυτῷ δυνάμενος ἀρκεῖν) πολλῷ μᾶλλον τότε. πῶς ὃ ὑπεκρίνατο δὴ ὑπὸ τῆς μὴ διδοκότων ἐλεημοσύνης; ἀλλ' εὐχάριστος ἰῶ ὁ δήμ καὶ μὲ τιμᾷ ὑγείᾳ. ἑκατέρωθεν οὖν πιστὸς δίκνυται, ἀπό τε τῆς
20 εὐχαριστίας, ἀπό τε τῦ συμβεβηκότος. οὕτω πᾶσι χρήσιμος ἰῶ, ὅτι καὶ ἐπαγίνωσκον αὐτόν.

9 Καὶ εἶδον αὐτὸν, φησι, πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα ⓦ Θεόν·

10 Ἐπεγίνωσκόν τε αὐτὸν, ὅτι οὗτός ὄστιν ὁ προς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τῦ ἱεροῦ. Καὶ καλῶς εἶπεν, ἐπεγίνωσκον· ὡς καὶ ἀγνοουμένου λοι-
25 πὸν ἀπὸ τῦ πρόσωπου. ζῶτη γὰρ τῇ λέξει κεχρήμεθα ὅπὶ τῶν μόλις γνωριζομένων. ἔδιν γοῦν πίς θυθῆναι," ὅτι ἀφίσι τὰ ἁμάρτήματα τὸ ὄνομα τῦ Χριστοῦ, ὅπερ καὶ τοιαῦ-τα ἐργάζε).
χ. δίδη

11 Κρατοῦντος ὃ τῦ ἰαθέντος ⓦ Πέτρου καὶ ⓦ Ἰωάννου, συνῆλθε πᾶς ὁ λαὸς ὅπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἔκθαμβοι. Ἀπὸ τῆς εὐνοίας τῆς εἰς αὐτὸς ὃ τῆς φι-
30 λίας οὐκ ἐχωρίζετο αὐτῶν· ἴσως ὃ ὃ εὐχαριστῶν αὐτοῖς καὶ ἐπαρῶν. καὶ συνέδραμε, φησι, πᾶς ὁ λαός.

12 Ἰδὼν ὃ αὐτὸν ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο. Πάλιν αὖτος καὶ ἐργάζεται καὶ δημιουργῆ. τότε μὲν [οὖν] αὖτος εἰς τὸν ἀκρόασιν διήγαγε τὸ πρᾶγμα τὸ σὸν ζῆλον γλώσσας· νυνὶ ὃ τῦτο ὃ ὑπὸ τῆς ἀρχῆν ἕλκυσεν ἀπὸ τῶν ἐγκλημάτων, νυνὶ ὃ ἀπὸ τῆς ὑποψίας.
* ἐκ τῆς οἰκο-νομίας χ. χίνεται, ἰδοὺ μὲν ὃ τί διενόησεν αὐτῷ ἡ δημιουργία ἐκείνης, καὶ τί πεποίηκε. ἐκεῖνο μὲν οὖν * ἐκ τῆ οἰκία" γίνεται, ὀνόματι προσελθόντος ὀνήτου, ὀνήτου αὐτῷ τι ἐργασαμένου· αὐτὸν ὃ πολλῶν θαυμαζόντων, τῦ θεραπθέντος πλησίον ἑστῶτος, ὀνήτου ἀμφιβάλλοντος, καθάπερ τό-τε, ὅτι ἔλεγεν ὅτι Γλῶσσαι μεμεστωμέναι εἰσί· καὶ τότε μὲ τῷ ἀποστόλων πολλῶν ὧν διελέ- Πρᾶξ. β. ιη
χ. μίνου. χ. τί γετο· νυνὶ ὃ μὲ τῦ Ἰωάννου" μόνου. λοιπὸν γὰρ θαῤῥεῖ καὶ σφοδρότερος γίγ. τοιοῦτοι γὰρ
χ. εἰς κατα-λύσιν ἡ ἀρετὴ, ἀρχὴν λαβοῦσα προέμι, καὶ οὐδαμοῦ ἵσαται. ἔφα ὃ καὶ " πῶς ὡχλοποιήθη εἰς τὸ ἱερὸν ἡμέρας ὃ σημεῖον, ἵνα καὶ ἄλλοι θαῤῥήσωσιν. οὐκ" ἐν τοῖς οὖσι γὰρ αὐτὸ [πνεῦ] ἐρ-γάζονται, ἢ καὶ λαθραιότερον· ἀλλ' οὔτε ἔνδοι ἐν τῷ ἱερῷ, ἔνθα ὃ πολὺ πλῆθος ἰῶ. ὥσε οὖν ὑπτιεύθη, εἰπέ μοι; αὐτὸς ὁ θεραπθεὶς ἐκήρυττε τὸν ἐγερσίν. οὐδὲ γὰρ αὐ ἐφυ-σατο, οὐδ' ἐν ἐκ' ἄλλης ὑλὰς ἦλθε. ἤτοι οὖν ὡς θρυλουμένης οὔσης ἐκεῖ ὃ σημεῖον ἐργά-

μονον τῶν αὐτῶν. τί δὲ ἀνῄεσαν εἰς τὸ ἱερόν; ἆρα ἔτι Ἰουδαϊκῶς ἔζων; οὐχί· ἀλλὰ χρήσιμον ἦν καὶ τὸ σημεῖον πάλιν ἐκείνους τε βεβαιοῦν καὶ τοὺς ἄλλους ἐφελκόμενον. καὶ τί σημεῖον ἦσαν ποιήσαντες; φυσικὸν τὸ πάθος ἦν, κρεῖττον τέχνης ἰατρικῆς. τεσσαράκοντα ἔτη ἦν πεποιηκὼς ἐν τῇ χωλείᾳ, καθὼς προϊών φησι, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἐν τοσούτῳ τῷ χρόνῳ ἐθεράπευσεν. ἴστε δὲ ὅτι ταῦτα μάλιστα δύσκολά ἐστιν, ἅπερ ἂν ἐκ γενετῆς εἴη. τοσοῦτον ἦν τὸ δεινόν, ὥστε οὐδὲ τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν πορίζεσθαι δυνατὸς ἦν ἑαυτῷ. καὶ ἐπίσημος δὲ ὁ ἀνὴρ ἦν ἀπό τε τοῦ τόπου, ἀπό τε τοῦ πάθους. καὶ πῶς, ἄκουε.

2 Καί τις ἀνὴρ χωλός, φησιν, ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ᾽ ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡραίαν, τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν. ἐλεημοσύνην λαβεῖν ἄρα ἐζήτει, καὶ οὐκ ᾔδει τίνες ἦσαν οἱ ἄνδρες.

3 Ὃς ἰδών, φησι, Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερόν, ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν.

4 Ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ, εἶπε· βλέψον εἰς ἡμᾶς.

[Τοῦτο ἄκουε·] ὁ δὲ οὐδὲ οὕτως ἀνίσταται, ἀλλ᾽ ἔτι μᾶλλον διενοχλεῖ. τοιοῦτον γὰρ ἡ πενία, καὶ δέεσθαι ἀπαγορεύοντας ἐπιμένειν ἀναγκάζει. αἰσχυνθῶμεν οἱ ἐν ταῖς εὐχαῖς ἀποπηδῶντες. ὅρα δέ μοι τὴν ἐπιείκειαν πῶς ἔδειξε Πέτρος εὐθὺς εἰπών, βλέψον εἰς ἡμᾶς. οὕτως αὐτῶν τὸ σχῆμα αὐτόθεν ἐδείκνυ τὸν τρόπον.

5 Ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς, φησι, προσδοκῶν τι παρ᾽ αὐτῶν λαβεῖν.

6 Εἶπε δὲ Πέτρος· ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι.

Οὐκ εἶπεν, ὅτι τοῦ ἀργυρίου πολλῷ βέλτιόν σοι δίδωμι· ἀλλὰ τί; Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἔγειραι καὶ περιπάτει.

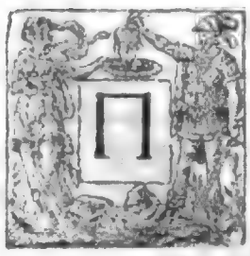
7 Καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρός, ἤγειρεν. Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε. πολλάκις λόγῳ ἐθεράπευσε, πολλάκις ἔργῳ, πολλάκις καὶ τὴν χεῖρα προσήγαγεν, ὅπου ἦσαν ἀσθενέστεροι κατὰ τὴν πίστιν, ἵνα μὴ δόξῃ ἀπὸ ταὐτομάτου γίνεσθαι. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρός, ἤγειρε. τοῦτο ἐποίησε δηλῶν τὴν ἀνάστασιν. ἀναστάσεως γὰρ ἦν εἰκών.

Καὶ παραχρῆμα ἐστερεώθησαν, φησιν, αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά·

8 Καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει. Πειράζων ἴσως ἑαυτὸν καὶ πλείστην τὴν βάσανον ἐποιεῖτο. μὴ ἄρα ἁπλῶς ἐστι τὸ γεγονός· ἀσθενεῖς ἦσαν αὐτῷ οἱ πόδες, οὐ κεκομμένοι. τινὲς δέ φασιν, ὅτι καὶ ἠγνόει περιπατεῖν. Καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς περιπατῶν εἰς τὸ ἱερόν. Οὕτως θαύματος ἄξιον. οὐκ αὐτοὶ αὐτὸν ἐπήγοντο, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἀκολουθεῖ, διὰ τῆς ἀκολουθήσεως τοὺς εὐεργέτας δεικνύς. Καὶ ἁλλόμενος, φησι, καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν. Οὐκ ἐκείνους θαυμάζων, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν δι᾽ ἐκείνων ἐνεργήσαντα. εὐχάριστος οὕτως ἦν ὁ ἀνήρ. ἀλλ᾽ ἴδωμεν ἄνωθεν τὰ εἰρημένα. ἀνέβαινον, φησιν, ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. * τάχα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον βαστάζοντες τὸν χωλὸν ἐτίθουν, ὅτε μάλιστα εἰσῄεσαν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ ἱερόν. ἵνα δὲ μὴ νομίσῃ τις, ὅτι δι᾽ ἕτερόν τι αὐτὸν ἐβάσταζον, καὶ οὐχὶ διὰ τὸ λαβεῖν, ὅρα πῶς τοῦτο σαφῶς παρέστησε δι᾽ ὧν λέγει. ἐτίθουν αὐτὸν ὥστε ἐλεημοσύνην λαβεῖν παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν. διὰ τοῦτο καὶ τόπου μέμνηται, ἐλέγχους διδοὺς ὧν γράφει. καὶ πῶς, φησιν, αὐτὸν οὐ προσήγαγον τῷ Χριστῷ; ἴσως τινὲς ἦσαν ἄπιστοι οἱ τῷ ἱερῷ προσεδρεύοντες, ὅπου γε οὐδὲ τοῖς ἀποστόλοις αὐτὸν προσήγαγον, ἰδόντες αὐτοὺς εἰσιόντας καὶ θαύματα πεποιηκότας τοιαῦτα. ἠρώτα, φησίν, ἐλεημοσύνην λαβεῖν. ὥσπερ τινὰς εὐλαβεῖς ἄνδρας ἀπὸ τοῦ σχήματος αὐτοὺς τάχα κατιδών. διὰ τοῦτο καὶ ἐπεῖχεν αὐτοῖς. ὅρα δὲ πῶς ὁ Ἰωάννης πανταχοῦ σιγᾷ, ὁ δὲ Πέτρος καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖται. ἀργύριον, φησι, καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι. οὐκ εἶπεν, * οὐκ ἔχω ἐνταῦθα, οἷα ἡμεῖς.

πρὸς τὴν γένναν Ⓦ φιλοχρήματοι ἄγιοι. πόθεν οὖν εἰσὶν Ⓐ λέγουσιν, ἵνα τί ὁ ἄβγολος γέγραφεν; ἰδοὺ σὺ ἀβγόλου σὸν ἔργα ζεῖς), ἀλλὰ ὅτι πρὸς ἡμᾶς. καὶ μετὰ Ⓐ τὸ τοῖς ὄρεσι βοῶντα λέγειν ὥφελεν, Ⓐ μὴ συφεστικῶν ἡμῶν χρημάτων ἐπιορκεῖν καὶ τὴν τοῦ ἄλλου καταφρόνησιν, πατέρας, καὶ οἰκίας, καὶ ἀγρούς. [καὶ γυναῖκας,] καὶ παιδία ἀφίσι μυριάκις ἐλθόντας. ἀλλ' ἐκεῖνοι μάλιστα βοῶντα οὐ λέγουσιν· οὐδ' ὁπωσοῦν λέγειν ἐγχρίω, οὔτοι λέγουσιν. ἐκεῖνα ἔντως τοῦ ἀβγόλου τὰ παλαίσματα· εἰς βοῶντα ἡ σὴ καθεῖται" ἄξιον. ἀλλ' αὐτόν, φησί, τὸν φιλοχρήματον ὁ ἄβγολος εἶπεν. Ⓒ ἀπόφυγε, καὶ μὴ καταδέξῃ, μὴ θέρπε. καὶ ἡ, μὴ μόνον τὰ ἴδια πόρρω ἀπὸ δρυφάκτου καταπλάζοντα βόρβορον, εἶτα Ⓦ ἐρώντα" καταχόμενον αὐτὸν ἐσῶντα, ἡ ὃ πρὸ διχόμυον τῇ κεφαλῇ, οὐ μόνον οὐκ ἐλέγξῃς, ἀλλ' ἡ ἀγαπακτῇς, Ⓒ φῆς αὐτὸν δικαίως πεποιῆναι, καὶ, μὴ μᾶρις ἴδῃ, ἕκαστος τοῖς αὐτοῦ φθέγξεται· ἡ οὐ Ⓦ βάλλοντα τοσοῦτον αἰτᾷ, ἀλλ' Ⓦ δικαίωσον. καὶ οἶδας, ὅτι τοῦ ἀβγόλου τὰ φιλοχρήματα· οἶδας, ὅτι μείζων κακοῦ τῆς αἰτοῦ· ὁρᾷς αὐτοῦ, καθάπερ βόρβορον, Ⓐ καταπλάζοντα τὸν σύρφετον ἡ λογισμοὺς αἰσχρούς· ἡ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ δικόμυος τοῦ ἀκαθαρσίου τοῦ ἑαυτοῦ φύσεως, δεῖται μικροῦ ἐκκλίναντα τοῦ πάντος ἀπηλλάχθαι; καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος τὸ τόπον ἐκκλίνας ἀπηλλάγη· οὕτω ἡ συμῆ δίχου τοῦ τοιούτους λογισμοὺς, ἀπέκρουσον τὸ ἐπιθυμίαν. ἡ πῶς ἀπέκρουσομαί, φησι; Ⓒ εἰ μὲ ἔλλειψις, ἡ τὰ πρόσφατα ἐταύμαζες μόνα, τάχα πολλῆς ἂν δυσκολίας τὸ πρᾶγμα, καὶ πολλὰ ἐκεῖνοι καὶ πόρρωθεν τοῦτο· νῦν δὲ τὸ οὐρανοῦ προσδοκῶν, ἡ τὰ ὁ τοῖς οὐρανοῖς, λέγῃς, πῶς ἀπέκρουσομαι; εἰ τοίνυν μὴ πόνον ἔλεγεν, τότε ἐγχείρει ἀπορεῖν εἰ ἔλεγεν, ἐπιθύμησον χρημάτων· ἡ πῶς ἐπιθυμήσω χρημάτων, ἔφης ἂν, ἵνα δὲ πρᾶγμα ὁρᾷς; εἰπέ μοι, εἰ χρυσὸν προκειμένου ἡ λίθον πωλῶν, ἔλεγεν, ἐπιθύμησον μολύβδου· ἆρα οὐκ ἂν εἶχες ἀπορίας, εἴπερ γε αἰ, πῶς δύναμαι; εἰ δὲ ἔλεγεν, μὴ ἐπιθυμήσῃς, ἵνα τὸ ἀνυσιώτερον ἔχῃς, οὐ θαυμάζω σοῦ καταφρονεῖσθαι, ὅτι σοῦ μὴ καταφρονοῦσθαι. στόμα ψυχῆς τέτρωθείσης πεπληρωμένης, μυρίων ἡ κακῶν ἐστὶ βλαφερόντων, χαμαὶ συρομένης, ἰλυσπωμένης ἐν τῷ βορβόρῳ, οὐδὲν μέγα φθέγξασθαι δύναται. τί λέγῃς; ζωὴν μέλλεις κληρονομεῖν αἰώνιον, ἡ λέγῃς, πῶς καταφρονήσω τῆς πλούσης ταύτης; μὴ γὰρ ἀμφίβολα ἴσθι τὰ πρόσταγμα; ἐπάτησε μέλλεις λαμβάνειν βασιλικὴν, ἡ λέγῃς, πῶς καταφρονήσω τῆς ῥαπίσεως; εἰς τὸν τοῦ βασιλέως μέλλεις ἄγεσθαι οἶκον, ἡ λέγεις, πῶς καταφρονήσω τῆς πενιχρᾶς τῆς πλουσίας; οὗτος ἡμεῖς ἐσμεν αὐτοὶ πάντα χοῦ, Ⓐ μὴ θέλοντες διεστραμμένοι. Ⓐ γὰρ θελήσαντες, πάντες κατορθῶσαι· καὶ κατορθοῦσαι μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος καὶ τῆς θύρας. θέλετε γὰρ καὶ ὑμᾶς πεφθάσθαι τῇ ἡμετέρᾳ σωθῆναι καὶ κατορθῶσαι, καὶ ζηλωτὰ γίνεσθαι τοῦ κατορθώσαντος, χαίρει καὶ φιλανθρωπία τῶν μισοῦντος αὐτὸν γῆ, μᾶλλον οὖν τῶν πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν.

Λογ. η. ΕΠΙ ΤΟ ΑΥΤΟ ΔΕ· ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ ΙΩΑΝ- κζ. γ.
νης διέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν, ὅτι τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐννάτην.

Ανταχοῦ φαίνονται οὗτοι πολλὴν ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν. τοῦτο γοῦν ὁ Πέτρος· ὁμοῦ εἰς Ⓦ τὸν ναὸν" ἔρχονται οὗτοι· πρὸ αὐτοῦ φησι τοῦ Χριστοῦ. Οὗτος γὰρ τί; τὰ μὲν ἄλλα σημεῖα πρόδηλον ὃ βιβλίοις συνεγράφοντο· "οὐ πολλὴν εἶχε τὴν ἔμπληξιν ἡ πόλις δεῖξαι, λέγει. ἡ ὅσα πάλιν αὖθις οὐ προεμυθώσεις ἐπ" αὐτὴ ἐρχομένους· οὕτω φιλοτιμίας ἦσαν καθαρεῖ, ἡ Ⓦ διδάσκαλον ἐμιμοῦντο

Iuxta ιγ. κδ. γ. κα. κε.

χ. ἄξιον.

χ. κατακόμενον τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἐσῶντα ἡ τὸ π. δ ὃ

χ. ἀεὶ συγκεκαλάζοντα

χ. ἦλθον χ. λέγει ἡ τὸ σκεῦος, ἀφ' ὃ πάντες ἐπίνετο ἀλλ' εἶπε τὸ ποτήριον χ. αὐτὸ

ἀνδίαι, ἓ ἑαυτοὺς ἐπιτιθάσσουσιν ἀπιστοῦντι· τούτοις οὐδὲ ὕπνος ἡδύς, οὔτε ἄλλο οὐδέν. δοῦ
γὰρ γυναῖκα ἔχωσι, βαθεῖαι, ὡς πάντες ἴσμεν, αἱ πρὸ γάμου γίνονται καὶ πολέμιοι· ζηλοτυπίαι μυρίαι·
φόβος διὰ παντός. ποιηρὸς γὰρ ὁ πονηρὸς εἴρηται. οὕτω γοῦν ἓ ἀρχὴ πάντων αὐτὸν
Ψαλμ. θ ζ. ποιήσεται καλῶς, ὡς ἔτερος λέγει· Ἐπὶ τὸν γλυκασμὸν αὐτοῦ κόπος καὶ πόνος· καὶ πάλιν· Καὶ ὁ χ. ὁμοίως αὐτῶν κόπος
Ψαλμ. ιγ. ιε. πλοῦτος αὐτῶν κόπος καὶ πόνος. Εἰ δὲ ἠναγκάζοντο, πόθεν μὴν ἂν τὸν ἀρχὴν τοιοῦτοι γε-
γένασι, πῶς δὲ οὐ τοιοῦτοι, μαθόντα τὸν θαλάμην αἰτῆσαι, τὸν διδάσκαλον τῆς φιλοσοφίας, τὸν
μητέρα τῆς βιωφελείας· ἔπειτα χρημάτων αἰσθόμενοι, τότε οὐδὲ ποινεῖα ἴσασι. καὶ, φησιν,
αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἐρωτῶ· ἡμῖν δὲ πόθεν ἡ τοσαύτη ποινή; πόθεν ἐκείνοις μὲν ἐπῆλθε τοῖς τρισ-
χιλίοις, καὶ πεντακισχιλίοις οὖσι θᾶττον ἐλεῖσθαι τὸν ἀρετὴν, καὶ ἡμῖν ὕστερον ἐγκύπτουσι φιλο-
σοφοῦσιν ἔτι μόλις εἰς θύρας εἰσκρούεται, τότε δὲ οὕτω σπουδάζουσι; τί δὲ ποιοῦσιν αὐτοὺς σφοδρὰς καὶ
διεγηγερμένους; τί αὐτοὺς ἄφνω ἐπύρωσεν; ὅπως μὴ πολλῆς ἀπολαύσωσι τῆς βιωφελείας·
ὅπως τὰ τοῦ πνεύματος οὐκ ἴσασιν, καθάπερ τοῦτο· ὅπως τοὺς τὰ μέλλοντα μετίσασιν αὐτοῦ τὸν
δρόμον, καὶ οὐδὲν τοῦ παρόντος ἀπολείσουσιν. τοῦτο ἴσασι πυρωθείσης ψυχῆς, ὃ τῆς δι-
ψώσης "σταφυλῆς ἅπτεσθαι," τοῦτο σώζουσι σκαιοὶ χειρίσμασιν εἶναι. ἀλλ' οὐχ ἡμῖς. πῶς γὰρ ἔστι χ. ἐπιλησμ.
αἰσθέσεις σὺν ἅπασι ζητοῦμεν. ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲ, ἐπὰν δίκη, τότων ὅπως θυξόμεθα. τί ποιήσωμεν, 19
ἀρώτων σκεῦος, "καταγνώσεσθε ἑαυτῶν;" ἡμῖς δὲ σώφρονες· τί ποιήσωμεν, λέγουσι, "ὅτι διαφυλάξωμεν τοὺς τοῦ πλούτου, ἃ μέγα φέρουσιν ἐφ' ἑαυτοῖς ἃ πρὸ ἑβδομήκοντα ἐτῶν ἡμῖν ἐστιν ἃ οὐδὲ πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ἡμῖν ἐσόμενα· ἡμῖς δὲ τοιοῦτοι. κατέγνωσαν ἑαυτῶν σκαιοὶ· ἀπέγνωσαν αὐτῶν τὴν σωτηρίας. ἀλλὰ τοῦτο τοιοῦτοι γεγόνασι· ἔγνωσαν ὅσον ἔλαθον δῶρον. πῶς δὲ ὑμῖς ἔσεσθε τοιοῦτοι, ἀπει- χ. ὧν μὴ ἀπολαύοντες, ἢ
θείας ἐκείνοις ἄπεστι τοσαῦτης; σκαιοὶ ἅμα ἦκουσαν, ἓ ἐβαπτίσαντο. οὐκ εἶπον
ταῦτα τὰ ῥήματα ἀλλ' ψυχρά, ἅπερ ἡμῖς πάντες, οὐδὲ τὸν διάβολον ἐστιγματίσαντο
κράτιστα οὐ πάντα ἤκουσαν ἀλλὰ δικαιώματα· ἀλλὰ μίσει ὅ, σώζεται ἀπὸ τῆς ἡλικίας ταύτης.
οὐκ ὠκνησεν αὐτοὺς ἐπαίνησεν, ἀλλὰ ἀπεδείξατο οὐδὲ λόγους· ἢ ἐπὶ ἀπεδείξατο, ἀλλὰ τῶν
ἔργων ἐδήλωσαν, ἢ ἀλλὰ τῶν ἐστιγμάτων αὐτῶν ἔδοξαν ἑαυτοῖς πίστιν ἔχειν. ἅμα συνέ-
δησαν εἰς ἓν ἀγῶνα, ἀπεδύσαντο τὰ ἱμάτια· ἡμῖς δὲ ἐμβαίνοντες, μὴ ἱματίῳ πα- 25
λαίειν βουλόμεθα. ἀλλὰ τοῦτο οὐ δεῖται πόνου ὁ ἀπὸ τῆς νίκης, ἀλλ' "ἑαυτοῖς ἐπιπλήττειν
πολλάκις καὶ τὸν ἐχθρὸν." ταῦτον γὰρ ποιοῦμεν, ὥσπερ εἴ τις" ἀνὴρ ἀθλητὴν κεκτη- χ. ὁποῖ ἀν-
μένον ἀφορῶν, μηδαμοῦ τοιοῦτον ἔχων πῦ
μένος, γυμνούμενον ἰδὼν, πολλοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ἀμμου καὶ τοῦ πηλοῦ πλήρη ἔχοντα, ποιοῦντα.
καὶ ἀνακεχρωσμένον πῦ ἐλαίῳ ἓ τῷ ἱδρῶτι καὶ τῷ πηλῷ, αὐτὸς μύρων ἔζων, σπειρὰς χ. χρυσᾶν
λαῶν ἱματα, καὶ χρυσᾶ ὑποδήματα, καὶ στολὴν μέχρι σφυρῶν καθειμένην, καὶ "χρυσοῦν τι λέγειν 30
ἐπὶ τὴν κεφαλὴν, ἐπισῶν συμπλέκοντα. ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐκ ἐμποδισθήσεται μόνον, ἀγ-
λαΐ καὶ πᾶσαν τὴν φερνίδα ἐπὶ ὃ μὴ μολῦναι, μηδὲ ἁμαρτεῖν οὐδὲ χιτῶνας ἔχων,
ὃν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ προσόλης πιστεῖται, καὶ ὅπερ δέδοικεν, ὁδοῦ τοῦ πίσιται, ἐπὶ ἐκεῖνα
τὰ νομεῖα τὴν ζημίαν λαβών. καιρὸς ἀγῶνος "ἐστὶν· σὺ δὲ ἐπιβαλλὴ σπείρα; καιρὸς χ. ἐπίμει
γυμνασίας, καιρὸς σανδίου· σὺ δὲ καθάπερ ὁ πομπὴ κοσμεῖς σαυτόν; ἓ πῶς ἐπιεικὴς; μὴ 35
μοι ἐπὶ τὰ ἔξω ἴδῃς, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ ἔσω. ταῖς γὰρ τούτων φερνίσι, καθάπερ θρηνίοις χα-
λεποῖς, πάντοθεν ἡ ψυχὴ συνδέδεται, χεῖρα οὐκ ἐᾶσαι διατεῖναι, οὐδὲ ἐπιμαπέσθαι τῷ
πολεμίῳ, μεμηκοτὶ ἐργαζομένη ἓ ἀπαλεῖ. ἀγαπητὸν * πάντων ἀπαλλαγῆναι δεινῶν· * ὥστε
δεινῶν ἐπιμένεσθαι τῆς ἀκαθάρτου δυνάμεως ἐκείνης. Διὰ τοῦτο "ἓ ὁ Χριστὸς, ὡς οὐκ χ. ὁ δ' ἓ Χρι-
στὸς οὐκ ἐπ-
Μαρκ. ι. κβ. ἀνεχούσης τῆς τῶν χρημάτων μίσει ἀποβολῆς, ὅρα τί φησι· Πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. Εἰ δὲ, οὐδὲ ὅταν ἀποδυσώμεθα τὰ χρήματα, οὐδὲ- φησι; ἀπτεσθαι ἀλλὰ τὸ
πω οὐ ἀσφαλεία ἐσήκαμεν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας πύργης καὶ ἀκριβείας ἡμῖν δεῖ· πολλῷ
μᾶλλον ἔχοντες, οὐδὲν ἐργασόμεθα μέγα, ἀλλὰ καταπίλασοι ἓ τῆς θαλάσσης, ἓ αὐτῷ ἡμισό-
μεθα τῷ πονηρῷ. καὶ γὰρ δίβολος μὴ ἦ, κἂν ὁ παλαίων μηδὲις ἦ, μυείας παίτησι οὐδὲ

ὡσὲ

λίας καὶ ἡδίων ὡς ὑπὲρ τὰ μύρα διέκειτο ἡ δι' ἡμῶν μᾶλλον, ἢ οὕτω ὡς δοξάζομένοις τῷ-
τη. ἢ πόθεν ποτὲ αὐτοῦ ἦσαν στενοδιδυμοι. ὅπου γὰρ τὰ τοιαῦτα χρήματα δικαιοσύνης καὶ ὕβρεως,
Ιο. αἰτιῶ καὶ ἀπονοίας, καὶ λύπας γίνεσθαι συμβαίνει, δηλά τοῦτο ἔλεγεν ὁ ἀπόστολος· Μὴ ὀκνῶ λύπης, ἢ δι' β. Κορ. θ. ζ.
ἀνάγκης. ὁρᾷ πάντα αὐτοῖς μύρτυρα, πίστιν γενέσιον, βίον ὀρθόν, τὸν ὁ ἀκροάσει καρτερόν,
τὸν ὁ εὐχαῖς, τὸν ὁ ἀφελείᾳ, τὸν ὁ διφρόνησιν. δύο γὰρ ἱκανὰ ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς
χ. διαβολὰς. ἀθυμίαν, ἢ τὴν ἡσυχίαν, καὶ ὃ πάντα χρήματα ἀπόλλυσι. καὶ ὃ μὲ ἀμφότερα ἴσχυεν. πῶς
γὰρ οὐκ οὕτω διακειμένους οὐκ ἂν ἠγάπησεν, ὡς πατὴρ κοινὸς; οὐδὲν ἐπικρύπτειν ποιεῖ καθ'
ἀλλήλων, ὃ πάντα ἐπίτηδες τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ. οὐκ ἔστι φόβος, ἢ ζημία ὁ ὑποῦσα κινδύ-
χ. ϛ νους ἐμβεβληκότων αὐτῷ. διὰ τοῦτο γοῦν τῆς ἀφελείας, τὸν πᾶσαν αὐτῷ ἐδίλωσεν ἀ-
ρετὴν, πολὺν καὶ τῆς τῶν χρημάτων [εὐπορίας,] καὶ τῆς ἡσυχίας, καὶ τῆς ὁ τῆς δί-
καιος καρτερίας μείζονα οὖσαν. οὕτω γὰρ καθαρῶς ἥνωσε Θεῷ· μᾶλλον γὰρ τοῦτο ἔστιν
αἰτεῖν Θεόν. ὅρα γὰρ καὶ ὁ τοῦτο αὐτὸν ἀπολαμβάνοντας δίδωσι καὶ ἀμοιβάς· ὃ γὰρ ἔχων
χεῖρα πρὸς λαὸν, τοῦτ' ἔστιν, ὅλη πολιτεία τινὰς ἦν καὶ ἐπίδοσιν.

Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο; τίς γὰρ οὐκ ἂν αὐτῷ θαυμάσειε ὃ [τῆς] ἁπλοῦν; ἢ τίς ΗΘΙΚΟΝ
οὐκ ἂν στενοδιδύμῃ τῷ μηδὲν ὕπουλον ἔχοντι; τίνων γὰρ ἄλλων ὄντι ἡ σωτηρία, ἢ τούτων; τίνων γὰρ
χ. δαίμονας; τὰ μεγάλα ἀγαθά; οὐχὶ τοιαύτης διπλοΐδος ἐστερήσατο πρότερον; οὐχὶ Ἰωσὴφ ἁπλοῦς τις ὢν
ἀνόητος, ὥστε μὴ δι' μοιχείας ἐπιφθόνως αὐτοῦ ἐργάσασθαί τι ποτὲ; οὐχὶ
ἀγελαίους ἐξελέγετο, ἀλλ' ἁπλᾶς; Ψυχὴ γάρ, φησὶν, ἀλεγεινὴν πᾶσα ἁπλῆ. καὶ πάλιν· Ὁ γὰρ πορευόμενος ἁπλῶς, πορεύεται πεποιθώς. καί, φησὶν· ἀλλὰ ἡ φρόνησις ὀλί- Παροιμ. ι.
χ. ἐπιτηδ- ση τὸ ἄλλο ἔστιν ἁπλότης, ἀλλ' ἡ φρόνησις; ὅταν γὰρ μηδὲν ἐπιπλοΐζης ποιεῖ, ἀλλὰ τιτ-
σιν χ. τῷ διπλᾶ τιλῶσαν δυνάσασα ποιεῖ· ὅταν μηδὲν ἔχῃς τῷ διπλοῖ, ἀλλὰ μηδὲ καλῶς ἀκούσῃ· δίκαιον. ὕβρεσί τις, οὐκ ἤλγησας. ἐκακηγόρησεν, ἀλλὰ ἔπαθες. ἐδάσκησεν, ἀλλὰ ὕβρεις ἔπαθες τι. ὁ-
χ. λύσασι ἡ ἁμάρτιαν δὸς τὸν ὅστις ὅτι φιλοσοφίαν ἡ ἁπλότης. ἀλλὰ τὶς ὕβρις ὅτι τὸν ψυχὸν καλεῖς, ὡς ὁ ἁπλᾶς.
καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῦ σώματος, ὁ μὴ γυμνὸς καὶ κατηφὴς καὶ σκυθρὸς, καὶ καλὸς ἦ, ὃ πολὺ τῆς
ὡραιότητος ἀφαιρεῖται· ὁ δὲ δολιμὸς ἡ πρᾶγμα μειδιῶν τὸν ἔξω ὅπου τὸν ὡραιότη-
τα· ὕτω δὴ καὶ ὅπου τῆς ψυχῆς. ὁ μὴ σκυθρὸς, καὶ μηδὲν ἔχῃ κατορθώματα, φάσκει αὐ-
τὰ· ὁ δὲ ἀνδρεῖος καὶ ἁπλοῦς, τὸν ἀληθῆ ποιεῖ. καὶ φίλον ὃ τοιοῦτον μὴ ἀσφαλείας ἕνεκα πεποίη-
σαι, ἢ ἐχθρὸν ἡδέως κατάλλαξον. ἡ γὰρ δεῖ φυλακῆς ἢ προφυλακῆς, ὅταν δίκαιος
ὁ σπουδαῖος ὅτι τοῦ τοιούτου, ἀλλὰ πολλὴ μὲ αἰτεῖ ἐξαγορεύσεως, πολλὴ δὲ ἢ τῆς σπουδῆς
αἰτεῖ. εἰ οὖν δεῖ εἰς ποιεῖς, φησὶν, ἄνδρας ὁ τοιοῦτος ἐμπίπτει; ὁ Θεὸς ὁ προστάξας τὴν
χ. ἀφεῖναι ἁπλότητας, ὀρύξει χάρακα. τί τοῦ Δαβὶδ ἁπλούστερον ἐρῶ; τί δὲ τοῦ Σαοὺλ ποιητέον; πῶς
χ. ϛ οὖν προσελθόντα; τί δαὶ ὅτι τοῦ Ἰωσήφ; οὐχ ὁ μὲν ἁπλῶς προσῆλθε τῇ διαβολῇ, ἢ δὲ κα-
χ. κουργὸς; τί οὖν, εἰπέ μοι, σκληρὸς ἠδίκησε; τί δαὶ τοῦ Ἄβελ ἁπλούστερον ἐρῶ; τί δαὶ τοῦ
Κάϊν κακουργότερον; ὁ Ἰωσὴφ δὲ πάλιν οὐκ ἀσφαλῶς ἐπέσχεν τοῖς ἀδελφοῖς; ἀ δηλοῖ τοῦτο
βουλόμενον, ὅτι ὁ μὲν δι' ὑποπτίαν πάντα ἐφυλάττετο, οὗτοι δὲ κακούργως ἐδίωκτο· καὶ ἅπαξ
εἶπε τὰ ἀναίρεσιν, ἢ πάλιν εἶπε, ἢ οὐκ ἐφυλάξατο· ἢ πάλιν προσ ἐκείνους ἀπήντησε θρασὺς
ἀπειλῶν, ἢ οὐδὲν ἐφυλάττετο, ὃ πάντα ὑπεστέτραπτο τῷ Θεῷ· ἀλλ' ὅσῳ σκληροὶ προσ ἐκείνους ἦσαν
διέκειντο ὡς προσ πολεμίους, οὕτως σκληρὸς ὡς προσ ἀδελφούς. ἢ ἠδυνάτο ὁ Θεὸς μὴ ἀ-
φῆναι αὐτοὺς ἐμπεσεῖν εἰς αὐτὸν καὶ χεῖρας, ἀλλ' ἀφῆκεν, ἵνα φθάσῃ τὸ χωμα· [ἢ] ὅπου καὶ πα
ὰ αὐτῷ ὑπαδίξωσι) σκληροὶ, οὐκ αἰώνιος ἔσῃ· ὡς καὶ λαβὴν πλησίον, οὐ πρὸ ἑαυτῷ, ἀλλὰ
πρὸ ἑτέρου λαμβάνει· ὁ δὲ πατὴρ ἑαυτὸν μὲν πλήττειν προέτρεπε, ἕτερον δὲ οὐδένα. " οὕτως
χ. μίσει γὰρ, φησὶν, αὐτὸν τὸ κακὸν ἐστὶ καὶ ἑαυτῷ πολέμιος. τὸ τοιοῦτον ἀεὶ ἀθυμίας ἢ ψυχὸ μεστὴ, πρὸ λογισμοῦ ἀεὶ στενοδιδυ-
χ. ἐγκλ μοῦσα. καὶ ἀκούσῃ, καὶ εἴπῃς τι δεῖ, πάντα μὲ ἐγκλημάτων ποιεῖ, πάντα μὲ αἰτίας.
φιλία πρὸ τοιοῦτον ἢ ὁμοίοια πόρρω ἢ μαχερὰ ἐσκήπτηται· μάχαι δὲ " πρὸ αὐτοῖς ἢ ἔριδες ἢ

ποιόω, δ/κ τῆς ἐλεημοσύνης. μὴ γὰρ μοι, εἰ Ⓐ ἀχειροτόνητος ἐπίσκοπος αὐτοῖς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, τοῦτο ἴδῃς· ἀλλ' ὅτι τοῖς Ⓦ λαοῖς χάριν εἶχον. Ὁ δὲ Κύριος, φησι, προσετίθει τοὺς σῳζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ. Πάντες δὲ Ⓐ πῶς βούλεσθε εἶναι ὑπόκριται; "πάλιν ἡ ὁμοίωσις, ἡ ἀγάπη δὲ πάντων αὐτοῖς τὴν ἀγαθοῦ. ἑτέρωθι τί λέγεις πλείονα διεμαρτύρατο. τοῦτο εἶπε, δ/κεις ὅτι οὐκ ἦρκει ⟨καὶ⟩ λεγόμενα." εἰκότως μὲν γάρ, ὥστε τοὺς πίστει ἐπαγαγέσθαι, ταῦτα δὲ πᾶσι πιστὸν ποιῆσαι, εἴρηκε. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι τοῦ σώματος, ἀλλ' ὅτι ὧν ὀνόμασι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν. οὐδὲ ἀναμιμνήσκει αὖθις σπουδῆς τῆς σφοδρᾶς, ἵνα μὴ ὀνειδίζειν δόξῃ, ἀλλ' ἁπλῶς, μετεμποιεῖται, φησι. καὶ τί, ἵνα καλαθῶμεν; ἐγώ. ἐν βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ μέντοι ἕτερος ἔχει τῶν οἰκείων διδασκαλείων ὁ νόμος· ὅτι ὃ τὸν κηρύγματος ὕστερον ὁ ἡμαρτηκὼς ὁμολογήσῃ, τότε σώζεται. ὅρα" πῶς οὐ δεῖ μείζονι προέσθαι μᾶλλον ὁ Πέτρος· ἀλλὰ πρότερον τὸν χάριν εἶπών, τότε ἐκεῖνο ἐπήγαγε, λέγων· λήψεσθε, φησι, τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἀξιόπιστος ὁ λόγος αὐτόθεν, ἐξ ὧν αὐτοῖς ἔλαβον. τέως δὲ οὔπω λέγει ⟨δὲ⟩ πολλὴν ἔχοντα δωρεάν, ἐπὶ τότε ὅτε Ⓦ βίου ἄγαν, εἰδὼς ὅτι ὑπόθεσις αὐτοῖς ἔσται σωτηρίας, δεῖ ἤδη γεύσασθαι τῆς τοσούτου ἀγαθοῦ. ἐπεὶ δὲ ἐπόθησε τὴν ἀκροατὴς τὴν τῶν πλειόνων λόγων δὲ κεφάλαιον, τοῦτ' ἔστι, φησὶν, ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ⓐ οὖν οὖν ἀποδεξάμενοι Ⓦ λόγον ἐπίστευσαν καὶ λελουσμένοι καὶ μὴ τὴν συγκατάθεσιν, τότε ὅτε δὲ βάπτισμα ἔρχονται. ἀλλ' ἰδωμεν αὖθις καὶ εἰρηνικά. ἠσαΐ, φησι, προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ*. οὐκ τοῦτο δῆλον ὅτι οὐ μίαν ἡμέραν, οὐδὲ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλ' ὅτι πολλὰς ἐδιδάσκοντο, ἅτε ἐφ' ἕτερα μεταξάντες βίον. καὶ ἐγένετο πάσῃ ψυχῇ φόβος. Εἰ πάσῃ, καὶ τοῖς μὴ πιστεύσασι. εἰκὸς δὲ αὐτοὺς παλαιᾶς ἀγαθοῦ μεταβολὴν ἰδόντας πάλαι δὲ ἀπὸ τῶν σημείων. οὐχὶ ὁμοῦ δὲ, ἀλλ' ὁμοθυμαδόν, τουτέστι, μιᾷ ψυχῇ, εἶπεν· ἕνα δὲ ὦσιν ὁμοῦ μὲν εἰ δύνασαι, οὐ μέντοι δὲ ὁμοθυμαδὸν, διηρημένοις τοῖς γνώμαις. λοιδορεῖ τι πρὸς καλόν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀγαθὸν λέγει τινὰς διδασκαλίαν, ὑπὲρ τιμῶν τὸν λόγον. ἄτε γὰρ νέους παῖδας ἔτρεφον τῇ ἁγίᾳ τῇ πνευματικῇ, ἐξ ἀγέλης γεγόνασι λοιπὸν ἀξιώματος*, καὶ διεμέριζον καθὸ χρείαν εἶχον. εἶδον ὅτι τὰ πνευματικὰ κοινά, ἐξ ἀγέλης ἕτερος ἑτέρᾳ πλέον ἔχει, ἐκ ἁγίου ἦλθον ὅτι δὲ τὰ αὐτῶν πάντ" ἀφαιδίδοται. πάντες δὲ Ⓐ προσεύχοντες ἦσαν ὅτι δὲ αὐτοῦ. ὅπου δὲ οὐ ἁγίου ἦσαν ὅτι δὲ αὐτοῦ, δῆλον ἐξ ὧν ἐπήγαγε λέγων, καὶ πάντα εἶχον κοινά. πάντες δέ φησι, ἀχ' ὁ μὲν ἐκ δὲ ἄ. τοῦτο πολιτεία ἀγγελικὴ, μηδὲν αὑτῶν λέγειν ἰδίᾳ εἶ). "ἐστιν ἡ ῥίζα τῶν κακῶν ἐξεκόπη, ἐκ δὲ ὧν ἔστασαν ἐδιμέρισαν ἕκαστοι ἠρνοῦσαν. τοῦτο ἐκ δὲ ἔλεγε, σώζεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς σχολιᾶς ἐκείνης. ἐκ προσετίθεσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. ὅλῃ τρισχίλιοι γεγόνασιν, ἐξήγαγε ἀν δὲ λοιπὸν ἔξω, εἰ ἐκ μὴ πρόκρισις πολλῆς ὕσης ἦδη καθ' ἡμέραν λυθῆναι ἐκ προσέβρυον ἐν τῷ ἱερῷ· ἐπεὶ ἐκ Πέτρος ἐκ Ἰωάννης μικρὸν ὕστερον δὲ αὐτὸ ποιοῦσιν. οὐδὲν γὰρ τέως πρεκείμενον τῶν Ἰουδαίων. "καὶ αὕτη ἡ εἰς Ⓦ ὅπου πρὶν διέβαινε τοὺς Ⓦ τὸ ἱερὸν διαπορεῖν. εἶδες θύλακείας ὑπέδυσαν; χρήματα ἔρριψάν ἐκ ἔχαιρον, ἐκ πολλὴν ἐκ ἀφέρουσιν. μείζονα γὰρ ἐκ ἀ ἐλάμβανον ἀγαθά. οὐδὲν ὠφείλεσι, οὐδὲν ἐφύτευε, οὐδὲν ἐδάσκαιρεν, οὐκ ἐκ τύφος, οὐκ ἐκ ἔζουδίωσεν. καθάπερ παιδία ἀόμιζον" ὕτω παιδεύεσθαι, ὡς ἀρτίπαχυσι ὕπω διέκειντο. ἐκ πῶς ἐν ἀμυδρᾷ λέγω εἰκόνι; εἰ μέμνησθε, ὡς ὅτε τὸν πόλιν ἡμῖν ἔστησεν ὁ Θεός, καὶ πάντες ἦσαν συνεσταλμένοι, ὕτω τότε ἐκ ἦσαν διέκειντο. οὐδὲν ὕπουλος ἐκ, οὐδὲν πανοῦργος. ἐκ γὰρ ἔστω ὁ φόβος, ἔσουτοι ἡ θλῖψις. οὐκ ἐκ ὃ ψυχρὸν ῥῆμα, ὃ ἐμὸν ἐκ ἐστὶν ἀφ' τοῦτο ἀγαλλίασις ἐκ ὅτι τ πραπίζης· ὑδὶς ὡς ἐξ ἰδίων ἐαδίων διέκειτο, ὑδὶς ὡς ἐξ ἀλλοτρίων. καίτοι δοκεῖ ἄτοπα εἶ). ὕτε ἀλλότρια ἐνόμιζον εἶ) τὰ τ ἀδ ἠφῶν (διαπορικὰ γὰρ ἦν) ὕτε ἴδια, ἀλλὰ τ ἀδ ἠφῶν. ὕτε ὁ πάντα ἠρνέτο, ὕτε ὁ πλούσιος ἐτυφοῦτο. ὅτο ἔστι ἀξιολογίας.

χ. ὅτι πρὸ τοῦ ἡ ὁμοίωσις.

χ. ἢ χρείαν μοι;

χ πῶς ἐκ ἐνθέως παιδεύεται ἐπὶ ἔσης; ἀλλὰ μὴ γένοιτο ἡμᾶς ἡ πονηρία, ἡ ἀπάτη

χ. ἡ ἀπὸ τῶν πρώτων διέκαμε τὸ τῆς οἴκου ἰδιοποιεῖσθαι οἰκίας, ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ ὅσα ἐνταῦθα

* ἢ ἀπαλλον

* ἔστω ἐνεχθῆ ἡ ἀκρασίας κατηγορῶντες,

χ. μεταδίδου

χ. ἐνθέως

Οσα ποτε λέγει τοῖς εἰς μακράν. ὅτε αὐτοὺς βλέπει φιλοσωμάτους ἢ καταγινομένους ἑαυτῷ. ψυχὴ γὰρ ὅταν ἑαυτὴν καταδικάσῃ, οὐκέτι φθονεῖ δυνάταις.

40 Επέρασε τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρατο ἢ παρεκάλει λέγων.

Οσα αὐτὸν πάντα χορὸς ὑπεστήμωσε, ἢ οὐ φιλοτιμούμενον, οὐδὲ ὑπὸ φιλοδοξίας. διεμαρτύρατο, φησι, ἢ παρεκάλει λέγων. ἀπαρησμένην αὐτὴν διδασκαλίαν, ὃ μὴ φόβου, ὃ δὲ ἀγάπης ἔχουσα. Σώζητε, φησιν, ἀπὸ γῆς γλυεᾶς τῆς σχολιᾶς ταύτης.

* Οὐδὲν οὖν μελλόντων φησὶν, ἀλλὰ οὖν τῶν παρόντων, οἷς καὶ μάλιστα σπάζονται δυσθεραπεύτοις, καὶ δείκνυσιν, ὅτι ὁ κήρυγμα καὶ τῶν παρόντων, καὶ τῶν μελλόντων ἀπαλλάττει κακῶν.

41 Οἱ μὲν οὖν ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ, φησι, ἐβαπτίσθησαν· καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. Πῶς οἴει τὸ τοῦ ἀποστόλους ἀνακτήσασθαι μᾶλλον ἢ τοῦ σημείου;

42 Ησαν δὲ προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ.

Δύο ἄρεται, καὶ ὁ προσκαρτερεῖ, καὶ ὁ ὁμοθυμαδόν. τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων, φησὶ (πάλιν γὰρ αὐτοὺς ἐδίδασκεν) εἰς τὴν κοινωνίαν, Καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου, καὶ τῇ προσευχῇ.

Πλούτα κοινῇ, πόνοι μετὰ καρτερείας.

43 Ελάμβανε δὲ πᾶσαν ψυχὴν φόβος, Τῶν πίστευσάντων, Πολλὰ τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο. [Εἰκότως.] οὐ γὰρ ὡς τὸν τυχόντων καταφρονοῦσιν, οὐδὲ τοῖς ὁρωμένοις προσέχουν. ἀρα πεπύρωτο αὐτῶν ἡ διάνοια. ὅλην γὰρ δύωδεκα ἐπὶ πολὺ ῥέων ὁ Πέτρος, καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπαγγελίας καὶ τὰ μέλλοντα, εἰκότως ἐξέπεσαν τὸν φόβον, καὶ ἐμαρτύρει τοῖς λεγομένοις τὰ θαύματα. καθάπερ γὰρ ὅτε τοῦ Χριστοῦ, προέφερε σημεῖα, εἶτα διδασκαλία, εἶτα θαύματα· ὅπω καὶ ἐνῦν.

44 Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες * ἦσαν ὅτι τὸ αὐτὸ, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά.

Οσα εὐθέως ὅση ἡ ὑπόδοσις. οὐ γὰρ εἰς τοὺς βίους μόνον ἡ κοινωνία, οὐδὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν· ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πολιτείαν.

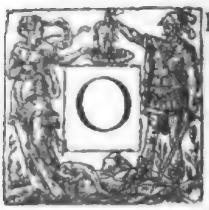
45 Καὶ τὰ κτήματα, φησι, καὶ τὰς ὑπάρξεις ὑπέφερον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν. Οσα πόσος φόβος αὐτοῖς εἰσῆλθε; καὶ διεμέριζον αὐτά, φησι, τὸ οἰκονομικὸν δηλονότι. καθότι αὐ τις χρείαν εἶχεν· οὐχ ἁπλῶς, καθάπερ οἱ πρὸ ἕλληνες φιλόσοφοι, οἱ μὲν ἀνῆκεν τῷ γῷ, οἱ δὲ εἰς θάλασσαν ἔρριψαν πολὺ χρεισίον, ὅπερ οὐχ ὑπάρχουσα χρημάτων ἐστὶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐστὶν ἄτοπα. πάντα γὰρ ἐπονηδάσιν οἱ πλάνοι ἀεὶ τοῦ Θεοῦ τὰ κτίσματα πλημμέλειν, ὡς οὐκ οὖσι καλῶς χρήσασθαι χρήμασι.

46 Καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ.

Εντεῦθεν οἱ τόποι διδάσκει, καθ' οὓς τῆς διδασκαλίας ἀπέλαυον. ἢ σκόπει πῶς οὐδὲν ἐποίουν ἕτερον Ιουδαῖοι, οὐ μικροὶ, οὐ μέγα, ἀλλὰ τῷ ἱερῷ προσεδρεύον. ἅτε γὰρ πονηδαιμονήσαντες, ἐν τοῖς οἱ τόποι βλάβειαν πλείονα εἶχον. οὐ γὰρ ἀπέστησαν αὐτοὺς οἱ ἀποστόλοι τέως, ὥστε μὴ βλάψαι. Κλωντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει ἢ ἀφελότητι καρδίας,

47 Αἰνοῦντες τὸν Θεὸν, ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Τὸν ἄρτον ἐμοὶ δοκῶ λέγει, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἐνδεῖξαι καὶ τὸν σκληρὸν βίον. τροφῆς γὰρ, οὐ τρυφῆς μετελάμβανον. ἐν ἀγαλλιάσει, φησίν. "ἐπιτύχοι, ἀγαπητὲ, μαθητὰ, ὡς ἔχει τρυφὴ, ἀλλ' ἡ τροφὴ τὴν ἀπόλαυσιν ποιεῖ· ἢ ὡς ὁ τρυφῶντες ἐν λύπῃ, ὁ δὲ μὴ τρυφῶντες ἐν χαρᾷ. ὁρᾷς, ὅτι ὁ Πέτρου λόγοι ἢ τέτε εἶχεν, τὸν βίου σωφρονισμόν; "ὅπως οὖν ἔστι γλυκάθαι ἀγαλλίασιν, μὴ ἀφελείας ὄσης. ἢ πῶς, φησιν, εἶχον χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν; δι' ὧν ἐποίουν,

Λογ. ζ. 37 ΑΚΟΥΣΑΝΤΕΣ ΔΕ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΤΟΥ-
τους, κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, Εἶπόν τε πρὸς Ⓟ Πέτρον καὶ τοὺς λοι-
πούς Ἀποστόλους· τί ποιήσομεν, ἄνδρες ἀδελφοί;

Ρᾳς ὅσον ἐστὶν ὀπτεύεια, ὡς αὕτη μᾶλλον τῆς σφοδρότητος τῆς καρδί-
ας κατασκευῆς τῆς ἡμετέρας, καὶ ὀξυτέραν δίδωσι τὴν πληγήν; καθάπερ γὰρ ὅπλ τὴν ἐσκιρρωμένην σωμῆ, ὁ πλήττων οὐχ οὕτω ποιεῖ τὴν ἀίσθησιν σφοδράν· ἀν δέ πως αὐτὰ μαλάξῃ πρότερον, καὶ ἀπαλὰ ἐργάσηται, τότε τύπτει σφοδρότερον· οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς ἔφη, πρότερον δεῖ μαλάξαι, καὶ τότε τύξαι. μαλάττει δ' οὐ θυμός, οὐδὲ κατηγορία σφοδρά, οὐδὲ ἀπειλή· ἀλλ' ὀπτεύεια. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἡ ὀπτεύεια τὴν πώρωσιν, αὕτη δὲ ἀναιρεῖ. ὥστε ἂν ἐθέλῃς καθάλαθαί τινος ἠδικηκότος, μὴ πολλῆς τῆς πραότητος αὐτῷ προσφέρου. ὅρα γὰρ οὐ θεῖον. ἀνέμνησεν αὐτοὺς τῆς οἰκείας πλημμελείας πρᾴως, καὶ οὐδὲν προσέθηκε· Εἶπε τὸ Θεοῦ τὴν δωρεὰν, ἐπῆγαγε τὴν χάριν μαρτυρήσασι τοῖς γεγημμένοις, καὶ ἐπὶ πραγμάτων Ⓟ λόγοι ὀξήγαγεν. ἠνίδωσαι τὸ Πέτρου τὴν ὀπτεύειαν, ὅτι τοῖς Ⓟ διασώσασιν αὐτὸ φανεροῦσι καὶ κατ' αὐτῆς φοιτῶσι, τὸ τάξει παρῆς καὶ διδασκάλου χρηματικοῦ διελέγετο. οὐχ ἁπλῶς ἐπείσθησαν, ἀλλὰ κατέγνωσαν ἑαυτῶν, ἦλθον εἰς ἄφεσιν τῆς γεγημμένης. οὐ γὰρ ἀφῆκεν αὐτοῖς ἀργίλλως Ⓟ θυμοῦ, καὶ ὀπτεύσαντας τῇ ἀγαθείᾳ· ἀλλὰ διὰ τῆς παραφερούσης ὥσπερ πυρὰ σκεδάσας ἀχλὺν τὴν ἀγνοήσεως, οὕτως ἐδίδαξε τὸ πεπλημμεῖν. ἐὰν γὰρ οὕτως ἔχῃ, ὅταν εἴπωμεν ἡμᾶς, ὅτι ἠδικήμεθα, ἐκεῖνοι πειρῶνται διδάξαι, ὅτι οὐκ ἠδικήκασιν· ὅταν εἴπωμεν ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠδικήμεθα, ἀλλ' ἠδικήκαμεν μᾶλλον, ἐκεῖνοι ὃ ἐναντίον ποιοῦσιν. ὥστε εἰ βούλει Ⓟ ἠδικηκότα εἰς ἀγῶνα ἐμβαλεῖν, μὴ κατηγορήσῃς αὐτῶν, ἀλλ' ἀγώνισαι, καὶ ἐκεῖνος κατηγορήσει. φιλόνεικον γάρ ἐστι τὸ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων. τοῦτο ὁ Πέτρος ἐποίησεν. οὐ κατηγόρησεν αὐτῶν σφοδρῶς, ἀλλὰ ἐπῆρεν αὐτοὺς ἀγανίσασθαι ἡμέρως καὶ ὃ δυνατόν. δεῖ τοίνυν αὐτῶν καθίκειν τῆς ψυχῆς. καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι κατενύγησαν; ἀπὸ τῆς ῥήσεως αὐτῶν. τί γὰρ φασι; τί ποιήσομεν, ἄνδρες ἀδελφοί; οἷς πλάσεις ἐκάλεσεν, ἀδελφοὺς νῦν καλοῦσιν, οὐχὶ τοσοῦτον ἑαυτοὺς παρεξισάζοντες, ὅσον εἰς φιλοσοφίαν ὀπτασάμενοι καὶ κηδεμονίαν· ἄλλως δ', ὅπως αὐτοὶ κατηξίωσαν τοῦτο καλέσαι αὐτόν, καὶ φασι, τί ποιήσωμεν; οὐκ εἶπον διὰ τέλους· οὐκοῦν μετανοήσωμεν· ἀλλ' ἐπίτρεψαι ἑαυτοὺς αὐτοῖς. καθάπερ ὁ ναυαγίῳ τις ἡμιλλημένος, ἢ ὁ ἵππος, Ⓟ κυβερνήτην ἰδών, ἢ Ⓟ ἰατρόν, πάντα αὐτῷ παραχωρεῖ τε καὶ πείθεται· οὕτω καὶ οὗτοι· ὡμολογήκασιν ὁ τοῖς ἑαυτοὺς ὅλως ἑαυτῷ, καὶ οὐδὲν ἐλπίδα σωτηρίας ἔχοντες. καὶ ὅρα· οὐκ εἶπον, πῶς σωθῶμεν; ἀλλά, τί ποιήσομεν; πάλιν ὁ ζῶν ὁ Πέτρος, πάντων ἐρωτηθέντων, ἑκάστοις ἀπεκρίνατο.

38 Μετανοήσατε, φησι, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ οὔπω λέγει, ὅτι πιστεύσατε· ἀλλά, βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν· τοῦτο γὰρ ὁ ἦν βαπτίσματος πρόκλησον. Εἶτα δείκνυσι καὶ ὃ κέρδος· Εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος. Εἰ δωρεὰν λήψεσθε, εἰ ἄφεσιν ἔχει τὸ βάπτισμα, τί μέλλετε; Εἶτα πιθανὰ Ⓟ λέγει ποιῶν, ἐπήγαγεν·

39 Ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία. Εἶπε γὰρ ὃ ἄνω ἐπαγγελίαν ἔχαλεγόμενος·

Καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, φησι. Μείζων ἡ δωρεὰ, ὅταν τῶν ἀγαθῶν καὶ κληρονόμους ἔχωσι. Καὶ πᾶσι, φησι, τοῖς εἰς μακρὰν. Εἰ τοῖς εἰς μακρὰν, πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν τοῖς ἐγγύς. Ὅσους ἂν προσκαλέσηται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Ὅρα

χ. κρυπτῶς

τῶ πυρετῶ δ' οἱασδήποτε" ασουδῆς, ὡς μακρόθυμος αἰπὴ ὀργίλον ϗ κομόμενον ὑπὸ τῆς ὀργῆς λαβών, κατα ψίξει δι' τῦ πνύματος τὴν οἰκείων λόγων. ϗ τί λέγω ἰαζῆι; ὁπόταν ὀργὴ πυρωμένος ϗ ὕδατι βαπτόμενος ὕστερα ζαχέως τῆς θέρμης" ὑφίσταται, ὡς εἰς μακρόθυμον ψυχὴν ἀνθρώπου ὀργίλου ἐμπεσόντων. καθάπερ γ' ὅτι τῆς ὀργῆς, εἰ εἰσέλθοιεν ἰδιῶται ἔριδος, ϗ λῆρος εἰς δοκοῦσιν· ὕπω δὴ ϗ τὰ σφόδρα γίλματα ζα' ἡμέτερα, εἰς ψυχὰς ἀκεραίους ἐμπίπτοντα. ἆρα ἡδίων ὑπεικεία χολῆς ϗ θρασύτητος. ζ οὐ τῦτο μόνον, ἀλλὰ δ μὴν ὁ ὀργίλος, δ γ' ὁ Θεὸς ἐπέταξεν. ὁρᾶτε, ὅτι οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ὅτι εἰ ϗ μὴ ὀργίλος ἰῶ ϗ Θεός, αὐτὰ ζα' ὑπομνήματα ἐγκυα ἰῶ ἡμᾶς ἀποῤῥῆσαι; ὁ μὲν γὰρ ϗ ἑαυτῶ ἡδύς, ϗ τοῖς ἄλλοις ὠφέλιμος· ὁ γ' ϗ ἑαυτῶ ἀηδής, ϗ τοῖς ἄλλοις βλαβερός.

ὁπόταν γὰρ ἀτιμάζηται αἱ θεόπνευς χολαῖπες, ὁπόταν φορτικώτεραι, ὁπόταν ἐπιζήμιαι, ὁπόταν αἰσχρότεραι· ὥσπερ οὖν τῶ ζῶα εἰδότος χολᾶν ὁπόταν ἥδηται. θηρίω σπουδοειδεῖ κάλλιον, ἢ αἰθέριον τοιούτω. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐπὶ ὁδὸν ἅπαξ ἡμερωθὲν, φυλάττει ϗ αὐτὸ νόμον· τῦτον γ' ὁσάκις δ' ἡμερώσῃς, πάλιν ἐκθηριοῦται, ἅπαξ εἰς ἕξιν ἑαυτοῦ ἵνα τοιαύτην κατασῆσας. καθάπερ γὰρ ἡμέρα λευκὴ ϗ φαιδρὰ, ζ χλιὸν γέμων πολλῆς τῆς κατηφείας [ἕτερα ἀλλήλων εἰσίν] ὅπως ἡ τῦ ὀργιζομένου ψυχὴ, ζ τῦ ὑπείκοις. ἀλλὰ μήπω τὰ τοῖς ἄλλοις ἰδιωμένα βλαβερὰ συμβαίνοντα, ἀλλὰ ζα' ἑαυτοῖς· ϗτοι ϗ τῦτο μικρὸν βλάβη, ἑτέρῳ τι δοῦναι κακόν. πλεῖω ἀλλὰ τίνος τῦτο σκοπῶμεν. πίνες δῆμος πλουσίας ὅτω κατοξάναι δυνήσονται, τίνες οὐκ ἐλίσσει πυρωμένοι διέσυρσι σῶμα, ποία μασία ὅτως ἐκζήσουσι δ' τὴν ζ' φύσιν φρενῶν, ὡς ὀργὴ ϗ ἀνδραποδία; οἶδα πολλοὺς ὑπ' ὀργῆς τόσους ταχέως· ϗ ζ χάριτι τῶ πυρετῶ μᾶλλον ὅτοί εἰσιν. εἰ γ' σῶμα ὕτω λυμαίνονται, σύσασιν τὸν ψυχὸν. μὴ γὰρ λογίσῃ, ὅτι οὐχ ὁρᾶς· ἀλλ' σύσασιν, ὅτι εἰ δ δεχόμενον τὸν κακὸν ὕτω βλάπτεται, δ τί κτοι πόσοι αὖ ὑποδέξονται βλάβων; πολλοὶ δὴ ἐφθήμασι ἀπώλεσαν, πολλοὶ εἰς τόσον βαρυπάθειαν κατέπεσον. ὁ μὲν τι φέρων ἡμαίως, πάντα ὑποίσεται δικόλως. ἀλλ' ὅμως ϗ ταῦτα ὑπομάθῃ φορτικά, ϗ τῦτων μαθὼν ἡμῶν τι θῆσι τὸν γέροντα, ϗ δίκαιός ἐστι, ϗ ἐχθρὸς τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, ϗ μᾶλλον τῦτο πεποίηκα, ἢ ὃ Χριστῶ σωτῆριόν ὅτι ϗ διεργετῆ ϗ σοφιστῆ ϗ παιδοπλέγνη, ἃ ϗ ἡδίω ϗ συμφορώτερα ϗ ὠφελιμώτερα ϗ χρησιμώτερά ἐστι, ϗ ἡμᾶς, ϗ σὺν σώζει ἡμῖν ὠφελῆ τὰ μέγιστα. σὺν ὀργῆς χρῆσι, ἀγαπητὶ, σὺν ἀκαίρου θυμοῦ. οὐ δῦται πολλῆς τῆς αἰσχύνης, ὀξὺ δ πάθος ἐστί. πολλάκις ϗ ῥῆμα ἀξίως λέγεσθαί πες ὑπὸ θυμῶ, οὐ εἰς τὸν θεραπείαν ὁλοκλήρου δῦται βίου· ϗ εἰρήκατό τι, ὃ πᾶσιν αὐτὸν τὸν ζωὸν ἀνέτρεψε. δ γὰρ χρῆσιν τῦτο ἐστιν, ὅτι ϗ σὺν βραχῆ καιρῶ, ϗ δι' μικρᾶς πορείας, ϗ δι' ἑνὸς ῥήματος μόνου τὴν αἰωνίων ἡμᾶς πολλάκις ἀξίσθαλεν ἀγαθῶν, ϗ μυρίους ἐπέσπασε πόνους. δι' πεδαγωγῶ πάντα παιδὶ, ὥστε δ θηρίον τῦτο χρῆσιν. ἀλλὰ ζαῦτα μὲν περὶ ὑπεικείας ζ θυμῦ. εἰ γ' ϗ τὰ ἄλλα πᾶς πορχείσαιτο ὃ λόγος, εἰς πλεονεξίαν, ἀποφίαν χρημάτων, ἀσέλγειαν, σωφροσύνην, φθόνον, χρησότητα, ϗ ἀνηλεῖς δοκιζεπάσει, τότε εἴσεται δ δικαίορον. εἶδεν πῶς ἀπὸ τῶν πορσταγμάτων μένει ὁ μὲν Θεὸς, ὁ γ' δίκαιος ὢν δείκνυται; πιθώμεθα τοίνυν τῶ Θεῶ, ϗ μὴ εἰς βάραθρα ἑαυτὸν ἐμβάλωμεν, ἀλλ' ἕως ὅτι καιρὸς, πάντα ἀπονιψώμεθα ζα' τὸν ψυχὸν λυμαινόμενα, ἵνα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ὑπιτύχωμεν, χάριτι ϗ φιλανθρωπία τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησῦ Χριστῦ, μεθ' ὃν τῶ πατρὶ ἅμα ζ ἁγίω πνύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν ϗ ἀεὶ, ϗ εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. πλὴν ἐμὲ ἰδεῖν ὁ. τ. τ κατασυρεῖ.

Λογ. ζ.

ἡμῶν. Βασιλείαν ἐπαγγέλλε) ὁ Θεός, ἢ καταφέρεσθαι γένηται προξενεῖ ὁ διάβολος, ἢ πόλεμον. Οὐκ Θεός, ἀλλὰ διάβολος. διὰ ἴδωμεν τὸ ὑπεναντίον ὃ διαφορεῖ. Εἰ γὰρ μηδὲν τούτων ἰῶ, μηδὲ οὐκ εἰ Θεός, ἀλλὰ διάβολος, μηδὲ οὐκ εἰ βασιλείαν, ἀλλὰ διάβολος ἢ γένηται προξενεῖ, αὐτὸ τὸ ὑπεναντίον ἡ φύσις οὐκ ἰκανὴ πεῖσαι τοῦτο προσθεῖναι; πῶς δαὶ ἕκαστος ὑπιστάθη; ἀλλὰ διάβολος τὰ καταγελώντα, οὐκ εἰ τὰ εὐδόξους ποιοῦντα· διάβολος τὰ μυρίας προσκάλλοντα συμφορὰς ἢ ἀγημοσύνας, οὐκ εἰ τὰ πολλοὺ τοῦ θνῆσιν ἑνόντα. ὅρα γάρ. οὐκ εἰ λέγω, Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι ἢ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, ἢ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· διάβολος φησίν, ἄγριος ἴσθι, ἢ ἀπήμερος, ἢ ἀκρόχολος ἢ ὀργίλος, ἢ θηρίον μᾶλλον, ἢ ἄνθρωπος. ἴδωμεν οὖν τί χρησιμώτερον, τί δαὶ ὠφελιμώτερον. Ἀλλὰ μὴ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ σκόπησον ὅτι ὁ μὲν διάβολος ὄδι. μάλιστα γὰρ ἂν διάβολος δειχθῇ, * πάλιν τὰ ἐκείνης ἔσται μείζονα. οὐ γὰρ ὁ βίαιος ὑπιστάθη οὐκ ἐνδεμνῶν, ἀλλ' ὁ συμφέροντα. ἐπεὶ ἢ πατέρες φορτικὰ ὑπιστάθησι τοῖς υἱοῖς, ἢ διατάττει πάλιν ὁμοίως δούλοις· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ⓐ ὧν εἰσι πατέρες, ⓐ ὃ διατάττει· ⓐ ὃ ἀνθραποδίζεσθαι δὲ λυμεῶνες· πάλιν τὰ ἐναντία. πλεῖον ὅτι ἢ ἡδονὴν ἔχει, δῆλον ἐκ τοῦτο. ἐν πόσι γὰρ νομίζεις εἶ) ⓦ ἀκρόχολον; ἐν βίᾳ ὃ ⓦ ἀνέξικακον καὶ πρᾶον; οὐχὶ τοῦτο μὲν ἡ ψυχὴ ἐρημία πολλὴν ἐχούσην τὸ ἀσυχίαν ἔοικεν· ἡ ἐκείνου ὃ ἀγορᾶς ἢ θορύβου, ἔνθα πολλὴ κραυγὴ τῶν ἀπίστων, τῶν ἐπημόνων, καμήλων ἢ ἡμιόνων ἢ ὄνων, μυρίαι τοῖς προσιοῦσιν ἐμβοῶνται, ὥστε μὴ καὶ παρὰ τῶν ἰδίων; ἀλλ' οὐχ ἡ μὲν τοιαύτη ταῖς μέσαις πάλιν τῶν" πόλεσιν ἐοικυῖά ὄδιν, ἔνθα πολὺ μὲν ἐπιδύεται ἀργυρεμπόρων, νοῦ ὃ ἐκεῖθεν τῶν χρυσοτύπων ὁ ἦχος πολύς ἐστι, ἢ ⓐ μὲν ἐπηρεάζοισιν, ⓐ ὃ ἐπηρεάζονται; ἀλλ' ἡ τοῦτο χορυφῆ πλείονα ἔοικεν ὄρεσι, λεπτὸν μὲν ἔχοντος τὸν αὔρᾳ, καθαρὸν ὃ τὸν ἀκτῖνα διειδοῦς, διαὶ τὰ ἁπλᾶ διηνεκὲς τῶν πανηγυρικῶν πολλὰς τῶν αἰθέρα προσδοκωμένου τὰς χάριτας, τῶν ἐαρινῶν ὁμοίως λειμώνων τε ἢ πεδιάδων ἢ φυτοῖς ἢ ἀνθεσι κεκοσμημένων ἢ καταῤῥύτοις ὕδασιν. Εἰ δὲ ἢ ἠχὴ ἠθοῦτο, λιγυρὸν ἢ πολλὸν καὶ ταχύουσα τῶν ἀκουόντων τὸν ἡδονὸν. ἢ γὰρ ὄρνιθες φθικοὶ ἄκροις τῶν δένδρων ἐφιζάνουσι τοῖς πετάλοις, ἢ τέτιγες, ἢ ἀηδόνες, ἢ χελιδόνες συμφώνως μίαν ἴσα * ἀποτελοῦσι μουσικόν· ἢ ζέφυρος ἤρεμα τῶν πετάλων τοῖς δένδροις προσαιπόντων πίτυς ἢ πεύκας συνεζούσας ἢ κύκλους πολλάκις μιμεῖται" ἢ λειμὼν ῥόδα προβάλλων ἢ κρίνα ἀλλήλοις προσκεκλικότα ἐκ κυδωνίσεται, καθάπερ πέλαγος κυδοιᾷ ἤρεμα κυματούμενον δύκυσι. μᾶλλον ὃ πολλαὶ εἰκόνας θῦρσι πις αὖ. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰ ῥόδα πις ἀποβλέψῃ, τοῦ ἴσου οἴσης) καθορᾷ· ὅταν ὃ εἰς ἐκ ἴα, θαλάττην κυματούμενον· ὅταν ὃ εἰς τὰ κρίνα, ⓦ ὀρεινόν. οὐ τῇ θέᾳ ὃ μόνον, ἀλλὰ τῇ ὀσφρήσει τέρπεται αὖ τότε ὁ ζωοῦτος, ἀλλὰ ἢ * τῷ σώματι αὐτῷ· ἐκεῖνον γὰρ μᾶλλον ἀνίησί τε ἢ ἀναπνεῖν ποιεῖ, ὥστε νομίζειν ἐν οὐρανῷ μᾶλλον εἶ), ἢ ὑπὲρ γῆς. ἔστι ἢ ἑτέρα τις ἠχὴ, ὅταν ὕδωρ ἀπὸ τῆς ἀκρωρείας ἐκ κρημνῶν καθαρῶν αὐτομάτως φερόμενον, ἢ ταῖς ὑποκειμέναις ψαφίσι πρέμνα ὑπερφοιῶ" ἡσύχῳ κτύπῳ, ὅπως ἐκλύῃ τὰ μέλη ἡμῶν τῇ ἡδονῇ, ὥστε ἢ τὰ χέως ⓦ λισιμελῆ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὕπνοι ἐπάγει. ἡδέως ἀκούσαιτο τὸ δικηήματος; πάλαι ἢ ἔρασαι μεγίστατ' ἐρημίας. ἀλλὰ διὰ τοῦτης τῆς ἐρημίας ἡδέων πολλῷ τὸ μακροθύμως ἡ ψυχή. οὐ γὰρ ἵνα λειμῶνα ὑπογράψωμεν, οὐδ' ἵνα τοῖς ἐπίδειξιν ⓦ λόγοι ἀγάγωμεν, διὰ τοῦτης ἡ φάμιλλα τῆς εἰκόνος· ἀλλ' ἵνα διὰ τῆς ὑπογραφῆς ἴδωτε ὅση τῶν μακροθύμων ἡ ἡδονή· ἐκ ὅτι πολλῷ μᾶλλον μακροθύμῳ συγχαίρομεν ἢ ὅταν τις ἢ ἥδιστα ἢ ὠφελῆται, ἢ διὰ τοῦτο ὁμιλήσας χωρίοις, τοῦτος μεταδιώκηται. ὅταν γὰρ μηδὲ πόνημα σφοδρὸν ἀπὸ διὰ τοῦτης ἐξέρχηται τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἥμερόν τινες λόγοι ἢ προσπίπτοις, ἐκ ὅταν ἐκείνου ὃ ζεφύρου ἤρεμον * εἰκαζόντος, ἢ πολλαπλάσιος οὐδὲν μᾶλλον ἐκ ἔχουσα ὕφος, οὐδ' ὃ ὄρνιθας οὐδ' ὠφελεῖς μιμούμενος, πῶς οὐ τοῦτο βέλτιον; οὐ γὰρ σώματι προσαιπεῖν τῷ λόγου ἢ αὖρα, ἀλλὰ ψυχαῖς αἰῶνι. οὐκ ἀν' ἰατρὸς πυρέτιοντα ἀνθρωπον οὕτω χαλεπῶς ἀπαλλάξει τοῦ

Ματθ. 11. κδ.

χ. δεῖ ἐ.

* δεῖ ἢ πάντ' ἐκπεφάνθαι, ἢ

χ. ἐκείνου

χ. ἢ πάντα τὰ ἐναντία.

χ. -ων, ἐγκεκαινισμένων, χθηκοτύπων ἐκτύποδετ ἐκκρούτων, ἢ τὸ ἐπηρεαζομένων. τὸ ἢ ἐπηρεαζόντων; ἀλλ' χ. ὕχος

* ῥοιῶν

χ. ἢ ῥόδα ἢ ἴα ἢ αἴδε ἤρεμα σεισαλίσοντα

* ἐν

χ ἡσυχίᾳ

* καὶ ἡσυχίαν

ωσπερ ϗ Ιωαννης, Οὐδεὶς ὑμᾶς, φησι, βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ϗ δίκαιον, ὅτι ὁ σωτὴρ οὐ Ματθ. γ. ια.
μόνον αὐτὸν σὰρκ ἀληθῶσαι, ἀλλὰ ϗ λαὸν ὁλόκληρον ἐθεράπευσε, εἶτα πάλαι μὲν ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς αὐτῷ, τότε δὲ ἔδωκεν. ἢ * ἐπαγγελίαν φησὶν, ἣν ἡμῖν ἐπηγγείλατο. ὅταν τοίνυν ἐνωθῶμεν, ϗ μείζονα ἡμῖν μὴ Ⓦ σωτὴρ ἐχαρίσατο. ϗ ὀξέγραε, φησὶν. οὐ γὰρ Ⓦ τὸ ἀξίωμα ἐμφαίνει· ϗ ὅτι οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ ϗ μὴ δι' ὑποψίαν. διὸ ϗ αὐτὸ τοῦτο δῆλον ποιῶν, ἐπάγει τὰ ἑξῆς. λοιπὸν γὰρ θαρρήσαντας μὴ τῷ τῆ πνεύματος δόσει ϗ τοῦ τῆς εἰς Θεὸν ὁρμῆς ἀναλήψεως διαλέγεται· ϗ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πάλιν Ⓦ μάρτυρα παράγων, ϗ ἐκείνου αἰνεῖ μιμητάς, φησὶ δὲ ὁ Χριστὸς ἔτι.

* τῶν χ. τοῦτ' ἐκ ἀξίωμα ζητῶ. χ. οὐχ ἁπ.

34 Οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη, φησὶν, εἰς τοὺς οὐρανούς. Εἶπε δὲ αὐτὸς μὲν ἐκ τοῦ προσώπου τῆς ἐκκλησίας ἀνατολῆς δημιουργὸς ἔχων ὁ ἀπὸ τῆς Εἰρηναίων χάρτος, ὡσανεὶ λέγῃ, ἐξ ἐμοῦ εἰπὼν, οὐδὲν ἔσται παύσεται· Λέγῃ γὰρ αὐτός, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου,

χ. λέγει χ. φησὶν,

35 Ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

Εἰ γὰρ τῷ Δαβὶδ Κύριος, πολλῷ μᾶλλον ἀυτῶν. κάθου ἐκ δεξιῶν μου. ὃ πρὸ ἐμοῦ ἐγένετο πέφηκεν. ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. σὺν Θεῷ καὶ φόβου ἐπίσης μέγαν, καθαρὸν ἐν τῇ ἀρχῇ ἔδειξεν, οἷα τοὺς φίλους ἐργάζεται, οἷα τοὺς ἐχθρούς. ϗ πάλιν τῶν κράτησιν, ἵνα μὴ ἀπίσῃ, ὡς πατρὶ αἰσθήσιν. ἐπεὶ οὖν μεγάλα ἐφθέγξατο, πάλιν ὑπὸ τὰ ταπεινὰ Ⓦ λόγοι κατάγει.

χ. εἰπὶ ἐκ ἀπιθήσει.

36 Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω, φησὶ, πᾶς οἶκος Ισραὴλ·

Τυπίσι, μὴ ἀμφισβητεῖτε, μηδὲ ἀμφιβάλλετε. εἶπε καὶ ὑπερακριβῶς λοιπόν·

Ὅτι ϗ Κύριον αὐτὸν ϗ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε. Τοῦτο ἀπὸ τοῦ Δαβὶδ ϗ ἀπὸ τοῦ ψαλμοῦ ἐμνημόνευσε. δίον γὰρ αὐτῷ, ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ισραὴλ, ὅτι ἐκ δεξιῶν κάθη), ὅπερ ἴσῳ μέγα· τοῦτο ἀφεὶς, ἔτι σοι ἐπάγῃ ὃ πολὺ ταπεινότερον, ὑπὲρ ἐποίησε· τοτὲ, κατέστησε. ὥςε σοὶ ὡσιώσεως σὺν Θεῷ, ἀγαπᾷ πρὸ φησι περὶ τούτου.

37 Τοῦτον Ⓦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε. Κολῶς σὺν Θεῷ ἔλεξε βασιλέων αὐτὸν τὸν βασιλέα. ὅπερ γὰρ ἔδειξεν ἠλίκον ὄντι, τότε λοιπὸν ϗ ὃ τόλμημα ἐγύμνωσεν, ὥςε μᾶλλον διῆξαι, ϗ τῷ φόβῳ αὐτοῦ ἔλθῃ. οὐ γὰρ οὕτως Ⓐ δυσθεραπεύτους τὰς βιαιοσύνας ἐπάγονται, ὡς τῷ φόβῳ σωφρονίζονται). Ⓐ ὦ θαυμαστοὶ ϗ μεγάλοι ϗ Θεῷ φίλοι σοφοὶ τοῦτον δίκαιοι) · οἷος ὁ Παῦλος ἐκεῖ. οὐ βασιλέως, ὃ χείπης λόγοι ἐποίησε. τοῦτο * ἔστι φιλεῖν Ⓦ Χριστὸν· τοῦτο μὴ μισθωτὸν εἶναι), μηδὲ προσχήματος ϗ κεκρυμμένου πάθος, ἀλλ' ὅπως ἀναφέρειν εἶναι), ϗ ἀγαθὸν τῷ Θεῷ φίλοι πρᾶγμα ποιεῖν.

* χδ

Πόσων οὖν δακρύων ἄξιοι, ὅταν τοσοῦτοι ὠφέλητοι μέλλοι, μηδὲ ὡς κέρδηλοι μετέωμεν ΗΘΙΚΟΝ
τὴν βασιλείαν τοῦ σωτῆρος; τοσαῦτα ἡμῖν ὑπάρξαι, ϗ οὐδὲν ὕστερον ἀκούομεν. τί ταύτης τῆς ἐμφορᾶς ἴσον γένοιτο ἂν; καίτοιγε οἱ σοὶ χρήματα μαγόμενοι, καὶ ἐχθροὶ, καὶ δοῦλοι, καὶ πολεμιώτατοι βίωσι, καὶ πρᾶγμα κακοὶ, μόνον ὃ σωθησόμενοι, ὅτι χρήματα δι' αὐτῶν δυνήσονται λαβεῖν, πρᾶγμα ποιοῦσι, ϗ κολακεύουσι, ϗ θεραπεύουσι, ἐς δοῦλοι γίνονται, ἐς πρᾶγμα ἠγωνίσαντο αὐτοὺς στεμνοτέρους εἶναι), ἵνα τι λάβωσι παρ' αὐτῶν. τὰ γὰρ τῶν χρημάτων ἐλπὶς σοὶ τοῦτον αὐτοὺς ἀφίησι σεσοφισμένα. βασιλεία δ' οὐκ ἴσασι, ὅσα χρήματα, μᾶλλον ὃ σοὶ ὃ πολλοστόν. κρίνει σοὶ ὁ τυχὼν ὅστις ὁ ἐπαγγελλόμενος αὐτῷ, ἀλλ' ὁ ἀσυγκρίτως ἐς τὴν βασιλείας αὐτῆς μείζων. ὅταν γὰρ ὃ ἐπαγγελλόμεθα βασιλεία, ϗ Θεὸς ὁ ταύτην δίδωσι, μέγα ἐς αὐτὸ ὃ πρᾶγμα τοῦτο λαμβάνει. νῦν ὃ ταύτην χάριν, ὥσπερ αὖ ἡ βασιλεὺς μὲ κληρονόμους αὐτὸν ϗ συγκληρονόμους ὧν ἐγὼ βούλομαι ποιῆσαι, μετ' μισείας ϗ ἐπίσης θεραπείας καταφρονεῖν λήσαρχος ἂν ὁ μισεία ϗ ἡμᾶς ϗ τὰς χάριτας τὰς ἡμετέρας δίκαιος, ϗ μισεῖν τιμῶν καθ' ἡμῶν ϗ κατασύρειν ἡμῶν ϗ τὴν δόξαν ἐς τὴν σωτηρίαν, ἵνα μόνον ὁδοῦσι δείξας προσκυνοῦντα πρὸ ἡμῶν.

χ. ὧδ' ἂν ἄξιος ἀκούσαιμι; χ. χείρων

χ ϗ χδ ὁ τυχὼν ὁ ἐπαγγελλόμενος· ἀλλὰ ϗ τὸ μεῖζον ϗ βασιλείας αὐτῆς, τὸ ὃ χδ τοιοῦτον λαμβάνειν. νῦν ὃ ταύτην

γὰρ αὐτὸν, οὐκ εἰργάσατο· ἢ δὲ αὐτῷ τότε ὁ θάνατος. καὶ δὲ μὴ ἁμάρτημα εἶπε συσκιάσαι, τὴν ἡμωείαν οὐκ ἐπῆρε θῶ· ἀλλ' ὅπου μὲν δόξαν, ἐδήλωσε· λοιπὸν ἵνα ὅτι δὲ σημεῖον ἔρχεται τὸ τῦ Θεοῦ. ὅταν ἀποδειχθῇ, ὅτι δίκαιος ὁ ἀναιρεθείς, καὶ ὅτι Θεῷ φίλος, καὶ σωπήσης τὴν κόλασιν, μᾶλλον σε καταγνώσεται ἑαυτῦ ὁ ἁμάρτηκώς. πρὸ τοίνυν ἀναστήσει τὰ πατρὶ, ἵνα δέξωνται τὰ λεγόμενα. εἶτα τὸ οὐ δυνατὸν ἀπὸ τῆς προφητείας ἐπάγει. ἐδόκουν τοίνυν αὖθις πάλιν καὶ εἰρηνεύειν. Ἰησοῦ, φησι, Ναζωραῖε, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς· τυτέστιν, οὐκ ἀμφισβητούμενον, ἀλλ' ἀποδεδειγμένον καὶ τῇ ἔργων. Ἅτω δὲ ὁ Νικόδημος ἔλεγε· Τὰ σημεῖα ταῦτα τὰ σὲ δυνάμενα ποιεῖν, ἃ σὺ ποιεῖς. δυνάμεσι, φησι, καὶ σημείοις, οἷς ἐπίστει δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς τὸ μέσον ὑμῶν. ὥστε οὐ λαθρᾶ, εἰ ἐν μέσῳ. προφῆται ἀπὸ τῶν ἐκείνοις γεγενημένων ἄρχεται, καὶ τότε ὅτι τὰ ἄδηλα ἔρχεται. ἔπειτα λέγων, τῇ τῦ Θεοῦ βουλῇ, δείκνυσιν ὅτι οὐκ αὐτοὶ ἤρξαντο, καὶ ὅλη σοφία ἐν τὸ γενόμενον ἐκ καὶ οἰκονομία, εἷς προφὴ τῦ Θεοῦ ἦν. καὶ τὸ φορτικὸν ταχέως παρῆλθε. καὶ τοῦτο γὰρ αὐτοῖς πολλαχοῦ δηλοῦσι ὅτι τέθνηκε. καὶ ὑμεῖς ἀρνήσασθε, φησιν, ἐκεῖνοι μαρτυρήσουσιν. ὁ δὲ τῶν θαυμάτων προέχων, πολλῷ μᾶλλον τοῖς σωθεῖσιν. ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον λέγει, ὅτι ἠδύνατο ὑμᾶς αἰτιάσθαι, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον ἐπέφερε. τίνος δὲ μεμαθήκαμεν ἢ ὑμεῖς περὶ τῆς εἰρηνεύων τὸ ὅτι ὃ κατέχθη. ὁ γὰρ ὠδίνων οὐ κατέχει ὃ κατεργάζων, οὐδὲ ὁρᾷ· ἀλλὰ πάσχει ἢ ῥίψας αὐτοῦ. καὶ καλῶς εἶπε, Δαιμόσι γὰρ λέγει εἰς αὐτοὺς, ἵνα μὴ εἰς τὸν προφήτην ἐλκύσῃς ὃ εἰρηνεύθησον. ὁρᾶς πῶς ἐρμηνεύει λοιπὸν τὴν προφητείαν" ἢ γογγυσμὸν τίθησι, δηλῶν πῶς ἐκάθισεν ὅτι τῦ θρόνου αὐτοῦ; ἢ γὰρ κρῖσις πνεῦμα βασιλεία, ἐν οὐρανοῖς. ὅρα πῶς μετὰ τῆς διαστάσεως ἢ τὴν βασιλείαν ἐπέφερεν ἐν τῷ διαστάσεως. δείκνυσιν, ὅτι ἀναγκαῖον εἶχεν ὁ προφήτης. πρὸ γὰρ αὐτοῦ ἦν ἡ προφητεία. πρὸ τί μὴ εἶπε, πρὸ τῆς βασιλείας αὐτῦ, ἀλλὰ πρὸ τῆς διαστάσεως αὐτοῦ; μέγα τῦτο ἦν. πῶς δὲ ὅτι τὸ θρόνου ἐκάθισε; Βασιλεύων Ἰουδαίων. Εἰ δὲ Ἰουδαίων, πολλῷ μᾶλλον τῶν φαυλοτάτων αὐτῶν. οὐ γὰρ ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἐδόξαζε, φησι, δόξα θεοῦ. τῦτο δὲ διαστάσεως δοκεῖ μοι τοῦτο εἶναι, πλείω δὲ αὐτὸ ὄντι.

32 Τοῦτον Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός. Ὅρα πῶς οὐ καλῶς αὐτὸν ἕτερος. Οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες.

33 Τῇ δεξιᾷ οὖν τῦ Θεοῦ ὑψωθείς. Πάλιν ὅτι Πατέρα καταφεύγει, καὶ πάντα ἤρκει εἰπεῖν ὁ προφήτης· ἀλλ' οἶδεν ὅσον τῦτο ἐστιν. ἐδίδου δὲ καὶ τῆς ἀναλήψεως νύξαι, καὶ ὅτι σὺν τοῖς οὐρανοῖς ὄντι, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῦ φανερῶς λέγει.

Τὴν τε ἐπαγγελίαν, φησὶ, τῦ πνεύματος τῦ ἁγίου λαβών.

Ὅρα πῶς ἀρχόμενος μὲν οὐχ ἑαυτὸν ἔφη αὐτὸν καταπεμφθῆναι, ἀλλὰ Πατέρα. ὅπου δὲ ἐμνήσθη τῶν σημείων αὐτοῦ, καὶ τῶν εἰς αὐτὸν γεγενημένων προφητῶν Ἰουδαίων, καὶ πρὸ τῆς διαστάσεως διελέχθη, θαρρῶν λοιπὸν καὶ Πατέρα εἰσάγει λέγοντα, πάλιν αὐτὸν μαρτυρεῖ διὰ ἑκατέρων τῶν ἀληθῶν προφήτων. καὶ τῆς μὲν διαστάσεως συνεχῶς μέμνηται, τῦ δὲ τολμήματος αὐτὸν ἅπτεται, ἵνα μὴ αὐτὸν βαρύνῃ. τὴν τε ἐπαγγελίαν, φησὶ, τῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβών. τῦτο πάλιν μέγα. εἰμὴ δὲ καὶ ἐπαγγελίαν αὐτοῦ λέγει τὴν τῶν παθῶν. ὅρα πῶς αὐτὸ ποιεῖ αὐτὸ λοιπὸν ὅλον, μέγα λαμπρύνων αὐτὸ ἐργαζόμενος. εἰ γὰρ αὐτὸς ἔδεξατο, πρὸ αὐτοῦ ὁ προφήτης εἴρηκεν αὐτέρω· Ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐκχεῶ ἀπὸ τῦ πνεύματός μου ὅτι σοῦ δούλους μου, καὶ ὅτι σοῦ δούλους μου, καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω. ὅρα οἷα κεκρυμμένως ἐπήνεσεν. ἀλλ' ὅπου μέγα ἦν, πάλιν αὐτὸ συσκιάζει ὡς πρὸς τὸ παρόν λαβών. εἶπε τὰ τῆς ἡμέρας ἀγαθά, τὰ σημεῖα· εἶπεν, ὅτι βασιλεύς ἐστιν, ὅτι εἰς αὐτὸν ἦκεν· εἶπεν, ὅτι αὐτὸς ὃ πνεῦμα δίδωσιν. ὅσα γὰρ ἂν εἴπῃ τις, εἰ μὴ εἰς ὃ συμφέρει τελευτήσει, εἰκῇ λέγει. ὥστε

Ιωαν. γ. β.

χ. ἐπὶ

χ. ὁ γογγ.

χ. βασιλεῦ

χ. ὅτι, τοῦτ' αὐτοῦ ἦκεν

τῶτο ἐπιτέτακται, συλλογίζεται αὐτοῖς δι' οὗ πεπίστευκε, διὰ χάριν ἀμώμων πεπαίδευται αὐτὸν ἀκούειν. οὐδεὶς * τ' Ἰουδαίων ἀπίστει· ἅμα δ' αὐτοῖς δείκνυσι ὅτι ἀ τῆς αὐτῆς ἰσχύος ἐσμεν, εἰ μὴ αὐτὸς συνεχώρησεν, ἢ ἔδωκεν ὁ Θεὸς αὐτόν. τῶτο γὰρ ἴσῃ, ὃ ἔκδοτον. ὕτως ὅλοι ὀπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶ Ἰούδα πεδείκνυσι τὸ ἔγκλημα τῶ παραδιδόντος. αὐτὸς γὰρ αὐτὸν πρέδωκε τῷ φιλήματι. ἢ διὰ χάριν ἀμώμων, τὴν γραπτὴν λέγει, δηλονότι ὅτι οὐδὲ ἁπλῶς ἀπέλετο, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμωμίαν αὐτῶν. ⸂Ἵνα πῶς πεπαχυδαΐζοισι τὸ πᾶν ὁμολογηθῆναι πρέπειν· τὰ τῆς ἁμαρτίας, ἐπεὶ μέγα ἐσ', πῶς συσκιάζει, ἢ ὕτω πως μίσει αὐτὸ τιθῆσι. ἐκεῖνα μὲν γὰρ ὁμολόγησεν,⸃ οἷς ὁ σταυρὸς ἢ ὁ θάνατος· ἡ δ' ἁμάρτησις ὕπω. διὸ ἢ ὕστερον πρὸς ταῦτης φησὶ, ἐπάγων·

κ. ἐὶ μὴ αὐτὸς συνεχώρησεν, ἢ ἔδωκεν χαρισάμενος.

κ. ἢ αἱ δυνάμεις, ἢ τὰ σημεῖα, ἢ ἁμαρτίαι.

10 24 Οτι ὁ Θεὸς αἰέσησε λύσας τὰς ὠδῖνας τῦ θανάτυ, καθότι οὐκ ἐσ' δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτυ. Εἰς τοῦθ' ἁ μέγα ἢ ὑψηλὸν ἡνίξατο. ὃ γὰρ, οὐκ ἐσ' δυνατὸν, ⸂ἢ αὐτὸν διδόντα ἐμφαίνει καταχεῖν· ἢ ὅτι ἢ αὐτὸς ὠδῖνε κατέχων αὐτὸν ὁ θάνατος, ἢ τὰ δίκαια ἔπαγεν. ὠδῖνα γὰρ θανάτυ⸃ ἡ γραφὴ Ⓦ κάλλιστον πάμπαχυ οἶδε καλεῖ· ἢ ὅτι ὕτως ἀνέστη, ὡς μηκέτι πάλιν ἀποθανεῖν. ἢ ὃ εἶπεν, καθότι οὐκ ἐσ' δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτυ, τῦτο δηλονότι ἐσ', ὅτι ἀ κτὶ τοῖς ἄλλοις γέγονεν ἡ ἀνάστασις. Εἶτα φρὶν ἢ τὴν διὰ ψαλμῶν αὐτοῦ σύνοψιν, ἐπίστησιν αὐτοῖς Ⓦ Δαβὶδ πρῶτα λογισμοὺς ἀνθρώπινον ἀναιρεῖν θέλα.

κ. ἢ πάλιν ἐνδιδῶσι κ. συμπλέκει

25 Δαβὶδ γὰρ, φησὶ, λέγει εἰς αὐτόν. Καὶ ὅσα πᾶς παλαιὰ ἡ μαρτυρία ἔστηκε. διὰ δὴ τῦτο καὶ ἀναθεν αὐτὴν ἀνέλαβεν ἀπὸ τῆς πατριάρχης, ἵνα δείξῃ ὅτι οὐ τὴν λυπρωτάτην ἐσ' ἢ θάνατος. Προεωρώμην, φησὶ, Ⓦ Κύριον ἐνώπιόν μυ διὰ παντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μύ ἐστι, ἵνα μὴ σαλευθῶ·

κ. διάτῦτο ἐ

27 Οτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μυ εἰς ᾅδου. Εἶτα πληρώσας τὴν μαρτυρίαν τὴν προφητικὴν, ἐπάγει· Ψαλ. ιϛ. ι.

29 Ανδρες ἀδελφοί. Οταν μέλλῃ τι λέγειν μέγα, τότε κέχρηται τῷ προοιμίῳ, διεγείρων αὐτοὺς καὶ οἰκειούμενος ἑαυτοῖς. Ἐξὸν εἰπεῖν, φησι, μετὰ παῤῥησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τῦ πατριάρχυ Δαβίδ. Πολλὴν ἡ τραπεζοφορσύνην. ἵνα δοκῇ ἑνῶσαι, συγκατανεύσαι. διὰ τί τῦτο καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι τῶ περὶ τῦ Χριστῦ εἴρηται, οὐ περὶ τῦ Δαβίδ· σφόδρα σιωπᾷ τὴν πολλὴν περὶ Ⓦ μακαρίου Δαβὶδ ὑμῖν ἐντέτραπται δόξαν, καὶ περὶ τῦ ὁμολογημένου καὶ ὡς τολμηρῦ δοκοῦντος εἰρῆσθαι, παραιτούμενος αὐτῦ οἷς ἐγκωμιάζει ῥήμασι. διὰ καὶ οὐ περὶ τῦ Δαβὶδ φησιν ἁπλῶς, ἀλλὰ περὶ τῦ πατριάρχυ Δαβίδ, Ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη.* Οὐκοῦν λέγει, καὶ οὐκ ἀνέστη, ἀλλ' ἕτερος ἐξ ὑψήλου ὃ αὐτὸ παιδεύων καὶ λέγων· Καὶ ὃ μνῆμα αὐτῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Εἶτα ὁ ἐβούλετο κατασκευάσας, οὐδὲ ὕτως ἤλθεν ὅτι Ⓦ Χριστὸς, ἀλλὰ πάλιν μετ' ἐγκωμίων τὴν τῦ Δαβὶδ.

* ἢ κ. ἐσ κεῖται ἐλλιπῶς· τὸ μέγα ἰῶ· ἢ τ. μ. χ. τὸ αὐτὸ ἐν τῷ ἐξ ὑστ.

30 Προφήτης οὖν ὑπῆρχε, καὶ εἰδὼς, ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς.

Ταῦτα δ' λέγει, ἵνα καὶ διὰ τὸν εἰς ἐκεῖνον ὑμῶν ἢ ὁ ὄχλος δίκαιον Ⓦ περὶ τῆς ἀναστάσεως λόγον· ὡς ἐ τῆς προφητείας βλασφημήσῃ, εἰ μὴ τῦτο εἴη, ἢ τῆς εἰς αὐτὸν ὑμῶν. ἢ εἰδὼς, φησὶν, ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεός. Οὐκ εἶπεν, ἐπηκολούθησεν ἁπλῶς, [ἀλλ' ὁ πλέον ἰῶ, ὅρκῳ ὤμοσεν,] · Εκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτῦ ὃ κτὶ σάρκα ἀναστήσειν Ⓦ Χριστὸν, καθίσαι ὅτι τὸ θρόνῳ αὐτῦ. Οὐκ ὃ ὑψηλὸν πῶς πάλιν ἡνίξατο. ὅπῃ γὰρ αὐτὸν κατεφαύνει τοῖς λόγοις, θαῤῥῶν τῦτο προεῖδηκε τὸ προφήτυ, ἢ περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτῦ ἀφελείᾳ·

31 Οτι οὔτε ἡ ψυχὴ αὐτῦ ἐγκαταλείφθη εἰς ᾅδου, οὔτε ἡ σάρξ αὐτῦ εἶδε διαφθοράν. Τοῦτο πάλιν θαυμασόν. δύναται γὰρ ὅτι ὀχ ὁμοία τοῖς ἄλλοις ἡ ἀνάστασις. κατέχε μὲν γὰρ

μη ὄντι, ὅτε μηδεὶς ἦ ὁ λέγων· ὅτε μὴ ἦ ὁ σκοπὸς καθ' ὃν τα, ἢ" τοῦτο ἔχει ἔργον, οὐκέτι συγγνώμης. μᾶλλον δὲ οὐκ ἐβούλετο ὁ Χριστὸς εἰς σκιὰς καὶ σκιᾶς σοφοὺς ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἶναι σκιᾶς. ὅπερ δὲ ἀναξίους ἑαυτοὺς τῶν γραμμάτων τούτων καὶ τῆς πίστεως, καὶ εἰς σκιὰς ἴδωμεν. καθάπερ γὰρ αἱ σκιαὶ ἑτέρωσε ἀπιλθοῦσιν, οὕτω δὲ οἱ Ἰουδαῖοι, ὥσπερ οὐδὲ ἐνταῦθα φημι· ὅτε δὲ ἐν μακρᾷ ἀπέστησαν. δὲ ὄρα· οὐκ ἐν ἑνὶ τόπῳ ἡ σκιὰ ἔσχεν αὐτὴ, ἀλλὰ πανταχοῦ περιφέρεται τὰ γράμματα. καὶ εἰς Ἰνδούς" ἀπέλθῃς, ἀκούσῃ τούτων· καὶ εἰς Σκυθίαν, καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ τῆς γῆς τὰ πέρατα, οὐδὲν ἀνήκοος τυγχάνει, πλὴν εἰ μὴ πρὸ τῆς οἰκείας ραθυμίας. μὴ δὴ δυσχεραίνετε, ἀλλὰ προσέχετε τοῖς λεγομένοις, ἵνα δυνηθῆτε τὴν τῆς ἀρετῆς ἔργον ἐπιδείξασθαι, καὶ τυχεῖν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, οὗ γένοιτο πάντας ἡμᾶς τυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ε'. 22 ΑΝΔΡΕΣ ΙΣΡΑΗΛΙΤΑΙ, ΑΚΟΥΣΑΤΕ ΜΟΥ τοὺς λόγους τούτους.

ΟΥκ ἔστι καλακεία τὸ ῥῆμα· ἀλλ' ὅπερ καὶ ἔπαθε παρ' αὐτῶν σφοδρῶς, ἀπίστους αὐτοὺς λοιπὸν, καὶ ἀναμιμήσκει" τοῦ Δαβὶδ εὐκαίρως. καὶ πάλιν ἀπὸ προοιμίου ἄρχεται, ἵνα μὴ ὀργισθῇ σφοδρότερον, ὅπερ ἔμελλεν αὐτοὺς τοῦ Ἰησοῦ ἀναμιμνήσκειν. ἀνωτέρω μὲν γὰρ οὐκ ἀνεβόησαν δὲ" προφήτην ἀκούοντες, ὃ δὲ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ εὐθέως ἀνέβοησε πρόσωπον. ἐὰν οὐκ εἴπῃ, πίσθητι, ἀλλὰ, ἀκούσατε, ὅπερ ἐκεῖνος ἐποίησε. καὶ ὅρα πῶς ἀδύνατον λέγει τὴν ὑμνῳδίαν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς σφοδρᾶς κατηγορίας ἄρχεται. Ἰησοῦν, φησι, τὸν Ναζωραῖον. καὶ εὐθέως τοῦτο πατρῴδα λέγει, ὅπερ ἐδόκει εὐπλεκῶς ἔχειν. καὶ οὐδὲν μέγα τοῦτο λέγει πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ ὅτι ἀνὴρ" εἶπε πρὸς προφήτην. Ἰησοῦν, φησι, τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς· ὅρα ποῖον ἐκεῖνο μέγα, ὃ εἰκότως ὅπερ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπῄρηται. τοῦτο γὰρ πάντων καὶ κάτω καὶ ἄνω ἐθαύμαζε καὶ Ἰωάννης καὶ ἀπόστολοι καὶ πᾶσα. ἄκουε γὰρ Ἰωάννου λέγοντος· Ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν. αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς δὲ μᾶλλον ἐπαρθολεῖ τοῦτο ποιῆσαι λέγων· Ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἦλθον, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινός με ἀπέστειλε. καὶ πνεύματος τοῦ γραφέντος τοῦτο μάλιστα δεῖ θαυμάζομεν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἄγγελος οὗτος, ὁ κορυφαῖος τοῦ μακαρείου χοροῦ, ὁ ἐρασπιστὴς τοῦ Χριστοῦ, ὁ σφοδρὸς μαθητὴς, ὁ ζηλωτὴς πιστευθεὶς τὴν ἀρχαιρεσίαν, ὁ" τὴν ἀποκάλυψιν διξάμενος τὴν πνευματικὴν, καταπέλας αὐτοῖς τῆς φόβου, καὶ δείξας μεγάλων ἠξιωμένους, καὶ ποιήσας ἀξιοπίστους, τότε καὶ σπεύδει ἐκείνου ἀφαιρεῖσθαι. βαβαὶ, οἷς ἐπόλμησε μεταξὺ τῶν φοιτησάντων εἰπεῖν, ὅτι αὐτὸν. καὶ οὐ λέγει ὅτι ἀνέστη εὐθέως, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς ἦκει. τοῦτο δὲ ἦλθεν, οἷς ἐποίησαν. Οὐκέτι λέγει, ὅτι αὐτός," ἀλλ' ὅτι δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς, ἵνα μᾶλλον δι' ἀπειλάζειν ἐφελκύσηται, ἐφ' ᾧ αὐτοὺς καὶ καλεῖ μάρτυρας, καὶ φησιν·

Ἀνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε. Εἶτα ἐμπίπτει εἰς τὸ πόλεμμα αὐτῶν τὸ σκληρὸν καὶ σκληρὸν, ὅσα πάλιν συμβαίνει αὐτοῖς ἀπαλλάξαι τοῦ ἐγκλήματος. *

23 Τοῦτον, φησι, τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἐκδοτον λαβόντες, διὰ χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε· Μόνον γὰρ τὰ αὐτὰ τῷ Ἰωσὴφ λέγουσι ῥήματα καθάπερ καὶ ἐκεῖνος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἀδελφούς· "Μὴ φοβεῖσθε, ὅτι ἀπέδοσθέ με. οὐχ ὑμεῖς, ἀλλ' ὁ Θεός με ὧδε ἀπέστειλεν. Εἶτα εἴποι, ὅτι βουλῇ Θεοῦ, ἵνα μὴ ἔπαινον, ἆρα καλῶς τοῦτο

* ἢ ἐπὶ τῷ ἀναμένειν ἐκείνους, φησὶν, ὁμοίως ἄνδρα ὁρίσαι θεῖον.

ἐν τῇ ὁδῷ ἀναιρεῖ ἀλλήλους. ὁ Σ.

χ. πως ἐπι-
σκοῦς

δι' ἐκείνας ἦλθε; ἐορτὴν [καὶ] ἐπισολαῖς κοσμοῦμεν αὐτὴν· οὐ λητῶν ἐπεισελθόντων, ἀλλὰ τῆς μὴ ἡδονῆς λητ θυούσης κενοδοξίας. ὁρᾷ Ⓦ λητὴν ἕκαστος ἐκφοβοῦντα πάντα, καὶ ἥδιστα. καιρὸς τῆς λητείας ὁ ζῆλος· ἐπίσκοπον δὲ ἀποδυομένους δύφεσθαι. ἀνὴρ ἐκεῖ τιθέσθω σῶμα· ἀλλὰ πᾶσιν ἀπιτυγχάνει ὁ Θεός, καθάπερ καλὸς πατήρ, καὶ τοῖς ὁρωμένοις, καὶ τοῖς μὴ ὁρωμένοις. Βλέπετε γάρ, φησι, πῶς ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιῆτε ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. μεμνῆται ψυχὴ σύτυφος ἀδικίας φεύγειν. ἀδικία γάρ, οὐ τὰ χρήματα πλεονεκτῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πλέον τῆς ἀρεσκείας ζητῆσαι· διόπερ καὶ τὴν χαρὰν, καὶ τὸν σύμφορον τῶν οἰκείων ἐξάγειν μέτρων, καὶ πιστὴν ἐκβαλλομένην. ἐκεῖθεν σύμφορον μεμνῆται, σύτυφον ἀκολασίαν. οὐ γάρ τὸ μιγνύναι γυναικὶ μόνον ἀκολασία, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀκολάστοις ἰδεῖν ὀφθαλμοῖς· ἐκεῖθεν ὑπερηφανίαν μεμνῆται, σύτυφον τύφον. Πάντα γάρ μοι, φησὶν, ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. ἐκεῖθεν κοσμιότητα, σύτυφον ἀκοσμοσύνην. Ⓦ γάρ σε τοῖς θεάτροις παρεῖμι. ὅπου γὰρ ἡδονή πῆς ἐστὶ, ἀλλὰ λύπη, δίκαιόν μοι μὴ μίαν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀθυμῆσαι, τὰς παρὰ θεάτροις, καὶ ἐν αὐτοῖς μὴ σὺν κατηφείᾳ ἀπάγειν, σὺν μείζονι δὲ ἐκείνοι Ⓦ ἀνθρώπων. ἢ εἰκότως. ἔπρεψε γὰρ τῇ παρουσίᾳ Ⓦ ἰδιώτην. καὶ ὁ μὲ ἰδιώτης σὺν θυμίᾳ ἵνα Ⓒ ἡδονῇ πολλῇ (τάχα γὰρ τῇ ἑαυτοῦ ἔχαιρε τῇ λαμπρᾷ) τὸν χρόνον ἂν τῆς σὺκ ἔχων, ἀλλ' ὁρῶν ἑαυτὸν ἀποδυόμενον, ἤλγει Ⓒ ἰδάκρυεν· ὁ δὲ ἐκείνου ἐπίσκοπος, ἢ διάλυσιν, ἢ τὸν οἰκείαν θύρα παρεῖδε μικρὰν ὁρᾶν παρὸς τὸν ἐκείνου ἔρωτα. Διὰ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ αὐτὸν ἐδεήθησαν ἀνιέναι, ἢ ὃ πλέον τῆς ἀθυμίας ἐκείνος δίκαιος. Εἰ δὲ σὺ τοῖς ἔξωθεν τοσοῦτον ἔχῃ ἀνδρὶ τὰ τέρποντα, καὶ ὑπερφέροντα ὠφέλειαν· πολλῷ μᾶλλον σὺ τοῖς πνευματικοῖς. Διὰ τοῦτο μηδεὶς ἀγανακτῇ τοῖς νόμοις, ἀλλὰ ἢ κοπὸν ὠφέλειαν ἄπαντες λάβωμεν τὸ παράγγελμα. ἢ γὰρ ἄλλοθί ποθεν ξένοι ἢ πολῖται τῶν νομοθετημάτων ἐληλύθατε τούτων διεταξάμην, ἀλλ' αὐτοὶ Ⓓ κολῦται, Ⓓ παρεσταὶ, Ⓓ κηδεμόνες. καὶ τοῦτο σωτηρίας ἢ βουλῆς τυχεῖν πηγῶνται, ὃ νόμοις θεῖναι· καίτοι γε κολάσεως Ⓓ νόμοι γέμουσι, ἢ σὺκ ἔστι βίῳ νόμοι κολάσεως χωρὶς. πῶς οὖν σὺκ ἄτοποι, σὺν μὲ ἐκείνοις ἐξηγευμένοις σὺν νόμους, ἢ σωτῆρας Ⓒ βίου τάξεις Ⓒ παρεσταὶ ἀποκαλῶ, ἡμᾶς δὲ βαρεῖς ἵνας ἢ χαλεποὺς ἡγεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ Θεοῦ νόμους λέγοντας; ὅταν γὰρ Ⓓ εἴπω πίστις ἀγαλεγόμενα, ἐκείνους τοὺς νόμους κινοῦμεν. ἢ καθάπερ Ⓓ ἔξωθεν τοὺς φωτικοὺς, σὺν παιδαγωγοὺς, σὺν γαμικοὺς, ἢ πάντας σὺν τοιούτους, οὕτω ἢ ἡμᾶς σὺν κολαστικοὺς, ὡς σὺκ ἀν θεσπεσίως ἔθηκεν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ παῖς. ὁ μὲν ἐλεήμων κολαζέσθω, φησὶ (τοῦτο γὰρ ἡ παραβολὴ βούλεται)· ὁ μὴ πικρὸν ἀνθρώπου ἁμαρτίαν ἐφαπλῶν· ὁ ὀργιζόμενος εἰκῇ εἰς ὃ πῦρ ἐμβαλέσθω· ὁ λοιδορῶν πικρὰ δίκαια σὺν τῇ γλώσσῃ· εἰ γὰρ νομίζετε ξένους ἀκούειν νόμους, μὴ θορυβεῖσθε. Εἰ γὰρ μὴ ξένους ἔλεγε θέσιν, τί Ⓒ προσέτεινε ὁ Χριστός; σύμφορα γὰρ δῆλα ἡμῖν ἐστι, ὅτι Ⓦ φοβερὰ ἢ Ⓓ μοιχοὶ δεῖ κολάζεσθαι. Εἰ τοίνυν τὰ αὐτὰ ἐμέλλομεν ἀκούσεσθαι, τίς χρεία ἵνα σύρανίου διδασκάλου; Διὰ τοῦτο οὐ λέγει, ὁ μοιχὸς κολαζέσθω, ἀλλ' ὁ βλέπων ἀκολάστως ὀφθαλμοῖς. καὶ πού, Ⓒ πότε δώσω δίκην, προσέθηκε. καὶ σὺκ εἰς "ἄξονας, σὺδὲ" εἰς κύρβεις σὺν νόμους κατέτεμε, σὺδὲ στήλας ἀνέστησε χαλκᾶς, ἢ γραμματα σὺκ ἐχαράξεν· ἀλλὰ ψυχὰς ἡμῖν διαπύρους δέδωκε Ⓒ τὴν ἀποστολὴν, σὺ τοῖς ἐκείνου δόγμασιν Διὰ τὸ πνεύματος ταῦτα Ⓒ γράμματα γέγραφε. ταῦτα ὑμῖν προδιαπαιτούμενος εἰκότως ἡμῖν. Εἰ γὰρ Ἰουδαίοις τοῦτο ἡμιτὸν ἵνα, ἵνα μηδεὶς εἰς ἄγνοιαν ἔχῃ καταφεύγειν, πολλῷ μᾶλλον ἡμῖν. Εἰ δὲ λίγοι τινὲς, σὺδὲ ἀκούω, ἀδικρίτως ἔχω, ταύτῃ μάλιστα κολάζεται. Εἰ γὰρ μηδεὶς ἵνα ὁ διδάσκων, σὺκ ἂν εἰς ταῦτα καταφεύγειν· Εἰ δὲ ἔστι, σὺκ ἔστι. ὅρα γοῦν Ἰουδαίους πῶς ἀπιστίᾳ συνέχομένους, λέγουν· Εἰ μὴ ἦλθον ἢ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν σὺκ εἶχον. καὶ πάλιν ὁ Παῦλος· Ἀλλὰ λέγω, μὴ σὺκ ἤκουσαν; Μενοῦνγε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν. τότε γὰρ συγχω-

χ. ἢ εἰ ἐλάλησα
αὐτοῖς ὁ
αὐθέντης ἢ
τ οἱ. ἐν. μ.
ἰ. π. τ. ἐκεῖ-
νοι, διὰ τοῦτο

χ. ἵνα ἦμεν

χ. ἀναδέμα-
τα,
χ. κρύβδην.
ἀλλ. κίονα

Matth. 5. d.

Matth 5 ch.
a. Cor. 5. 10.

Matth 18 kd.
Matth. 5 kd.
Iac. 5. 12.

Ioan 15. 22.
Rom 1 20.
& 3. 19. 2.

Λεκ. εἰ κ. λέγη, Τοὺς ἐχθροὺς μου ἀγάγετε καὶ κατασφάξατε ἐνώπιόν μου, οὐ μὴ θελήσαντός με αὐτῶν βασιλεῦσαι. ἄλλως δὲ καὶ αὐτὸς λέγει ταῦτα θλίψεως καὶ ἐσομένης, ὧν οὐδὲν ὑμῖν γέγονε τῶν πώποτε προφητευθέντων, καὶ αὐτὸς αὐτὰς ἀπεφώνατο. θέλεις οὖν ἀκοῦσαι τὰ γεγραμμένα; οὐκ ἐλίσχεις αὐτοῦ διέστραται. τί τούτων ἰδεῖν βαρύτερον; ἀλλὰ δὲ τῆς γυναικὸς βούλει πάλιν διηγήσομαι, καὶ τῶν προαγωγίαν ἐκείνων, ἵνα πᾶσαι ἀπίκρυφα συμφορᾶν; ἀλλὰ οὐκ λιμὸς καὶ οὐκ λοιμός; καὶ πρίν με τούτων χαλεπώτερα. ἠγωνίαν πρὸ ἐκείνης ἡ φύσις, ἠγωνίαν ὁ νόμος, τὰ θηρία ἐφρικίασαν. πάντα δὲ τὰ τούτου τῆς ἀνάγκης τῶν πολέμων γέγονε, τοῦ Θεοῦ βουλομένου καὶ τοῦ Χριστοῦ. ταῦτα καὶ πρὸς Μαρκιωνίστας ἁρμόσει, καὶ πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας τῇ γραφῇ. ἱκανὰ γὰρ αὐτὴν ἐπισεμύνασα τῶν ἀναγκῶν. τῶν δὲ Βαβυλῶνι καὶ ὧν ἐγὼ ταῦτα χαλεπώτερα; τῶν λιμῶν ἐκείνων οὐχὶ ταῦτα πολλῷ βαρύτερα; Διατί δὲ καὶ τὰ πρὸς τούτων καὶ αὐτὸς ἀπεφώνατο ὁ Χριστὸς λέγων, ἔσται θλῖψις, οἵα οὐ γέγονεν, οὐδὲ μὴ γένηται. πῶς οὖν λέγουσί τινες, ὅτι ἔλαττον αὐτοῖς ὁ Χριστὸς τῶν ἁμαρτιῶν; τάχα δοκεῖ κατὰ τοῦτο εἶναι τὸ ζήτημα· ἀλλ' ὑμεῖς αὐτὸ ἐκμοὶ λύσατε. οὐδὲν γὰρ ἁδαμοῦ πλάσμα τοιοῦτον ἔχει δεῖξαι, οἷ ὅτι τῆς ἀληθείας γέγονε. καὶ εἰ μὲ χρίσταιός ὁ ταῦτα γράφων ἐῶ, καὶ ὑποπτος ὁ λόγος ἐῶ· εἰ δὲ Ἰουδαῖος, καὶ Ἰουδαῖος ζηλωτὴς μᾶλλον, οὐ διαγέλιον, πῶς οὐ πᾶσι καταδήλα τὰ ἡμέτερα; ὅλη γὰρ αὐτοῦ πεπλήρωται, πῶς ἡ ἐπαίρει αἰεὶ τὰ Ἰουδαϊκά. σκόπει οὖν ἐστι καὶ γέεννα, αἰῶνες πῦρ, καὶ ἀγαθός ἐστιν ὁ Θεός. ἆρα ἐφείξατε ταῦτα ἀκούσαντες; ἀλλὰ ταῦτα τὰ ἐκ ταύτης γινόμενα σοῦ ὅτι πρὸς τὰ ἐκεῖ. πάλιν ἀναγκάζομαι ἀηδὴς φαίνεσθαι καὶ φορτικὸς καὶ βαρύς· ἀλλὰ τί πάθω; εἰς τοῦτο κεῖμαι. καθάπερ παιδαγωγὸς χρεὼν ἐστὶ τοῦτο κεῖται, εἰς τὸ μισεῖσθαι σοῦ τὴν παιδαγωγίαν· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, τοῦ μὲ σοῦ βασιλέων τάξιν τινὰ ταξιάρχας, καὶ ἀηδὴς ἦ, ὁ πρεσταπόλιμον ποιῶν· ἡμᾶς δὲ ἁμαρτιῶν μέμψιν ἐλλείπειν τὴν τάξιν, ἵνα ἐπαγθῶμεν; ἄλλος ἔργον ἔχει ἕτερον, ὑμῶν δὲ πολλοὶ ἔργον ἔχουσι, τὸ ἐλεεῖν, τὸ φιλανθρωπεύεσθαι, ἡδὺς εἶ δὲ πρεσβυς τοῖς εὐεργετουμένοις· ἡμεῖς δὲ τοῖς ὠφελουμένοις βαρεῖς φαινόμεθα καὶ χαλεποὶ καὶ φορτικοὶ καὶ ἀηδεῖς. οὐ γὰρ οἱ ὧν τέρπομαι ὠφελοῦμαι, ἀλλὰ δι' ὧν δακνόμαι. τοιοῦτος ὅστις καὶ ὁ ἰατρός. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ ὁ σφοδρὰ ἀηδὴς· εὐθέως γὰρ τῆς αὐτῆς τέχνης τὴν ὠφέλειαν προέχει· ἡμεῖς δὲ τὸ μέλλοντι. τοιοῦτός ἐστι καὶ ὁ δικαστής, λυπηρὸς * τοῖς ἀδικοῦσι καὶ σπαράζοντες· τοιοῦτος ὁ νομοθέτης, λυπηρὸς τοῖς νομοθετουμένοις. ἀλλ' οὐχ ὁ καλὸς ὅτι ψευφεύ, οὐδὲ ὁ δημοτελὴς ποιεῖ ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, οὐδὲ ὁ σιφωνάρχης δήμων· ἀλλὰ πρεσβυς οὗτοι, βιαιοχωροῦντες ταῖς πόλεσι θαύμασι πανδαπαῖς, εἰσφέροντες, ἀναλίσκοντες. Διὰ τοῦτο εὐφημίας ἀξιοῦσι ἀμείβονται παθόντες δὲ, καὶ ὠδαπεταίσμασι, καὶ λαμπάδων πλήθει, καὶ ῥίμμασι, καὶ κλάδοις, καὶ ἑαυτῶν λαμπρᾷ. δῶ δὲ ἱάσεις ἴδωσιν καίμενοι, ζυγοὶ καὶ κατηφεῖς γίνονται). αὖ δικαιῶ ὁμοίως σπαράζοντες, στενοχωρούμενοι γίνονται), οὐχὶ Διὰ χέονται, οὐδὲ ὀργοῦσι, πλὴν ὅταν καιρὸς εἰς ἀκοὴν μεταξῦ τῶν ῥᾳδίων. ἰδωμὲν οὖν τίνες μάλιστα ταῖς πόλεις ὠφελοῦσι, ταῖς ἑορταῖς τοῦ-ταις ἄγοντες, καὶ ταῖς θαλίαις, ταῖς πανηγύρεσι ταῖς πολυτελεῖς, καὶ ταῖς τέρψεις ταῖς ποικίλαις· ἢ πόλεις ἐκεῖνα συσείλαντες, καὶ δὲ ζύλην ὑπιφερόμενοι, καὶ μάστιγας, καὶ δημίους, καὶ γραπώταις φοβεροῖς, καὶ φωνῶ [περιέμενοι] πολλοῦ ἔθνους γέμουσαν, καὶ ὑπισκινοῦντες, καὶ κατηφεῖς ποιοῦντες, καὶ ῥᾴδιον ὑπισοῦντες σοῦ ὅτι τῆς ἀγορᾶς. ἰδωμὲν τοίνυν, ποῦ δὲ κέρδος λήγει. οὗτοι μὲν γὰρ εἰσὶν ἀηδεῖς, σαθροὶ δὲ πονηροί. τί οὖν αὖ ἐκείνων γίνεται τῶν τερπόντων; ἡδονή ἐστι ψυχρά, μέχρι τῆς ἐπαίρας μένουσα, καὶ τῇ ὑποῦσῃ Διαῤῥέουσα, γέλως ἄτακτος, ῥήματα ἀσχήμονα καὶ Διαχυμένα. τί δαὶ ἀπὸ τούτων; φόβος, σωφρονισμὸν, λογισμὸς στενοχωρούμενος, ψυχῆς ὑπαίθρια, ῥαθυμίας ἀναίρεσις, χαλινὸς τῶν ἐνδον ὄντων παθῶν, τοῖχος τῶν ἔξωθεν ὑπόντων *. Διὰ τούτους τὰς οὐσίας ἔχομεν ἕκαστος, δὲ

χ. ὁδὲ χ ἐπαγθῶμεν, παιδεῖται, ἡμῶν ἀπ. ἐ χειρὶ πῶς

χ. φασὶ φασιν, χ. λέγει.

χ. ἰδ. τ. (ἴ- του μ. γ. ι. α. ε. δ. ε.) ἰδωμὲν τὸ τὸ κέρδος λέγει.

* μετὰ θεόν.

ὃ καὶ ἡ δωρεά, ὅταν μὴ ὅπερ ὁ ἔπεσεν ὄχλος μεταβαίνῃ ὃ χαρίσμα, μὴ ὥσπερ εἰς μίσθ μὴ δόλ-
τίραν ἀφείεσαν ὁ παλαιόν, οἷ Δεββώρων ὁ Ολδάδ. μὴ οὐκ εἶπεν, ὅλη πνδύμα ἅγιον,
οὐδὲ ἐλαλοῦσε τὰ τῶ προφήτε· ἀλλὰ τὸν προφητικὸν μόνον εἰσήγαγε καθ' ἑαυτὸν
ἀγωνιζόμενον. ὁ οὐδὲν ἀφεῖ Ιούδα τὸν φθέγεται, καίτοι πᾶσιν ἐδόκει δί-
5 καιον ὁ κόλασιν. οὐδὲν γὰρ ἰσχυρότερον τῶ ἀπὸ προφητείας αὐτοῖς ἀβαλέσθαι. τῶτο
μὴ τῶν θαυμάτων αὐτῶν ἰσχυρότερον. σημεῖα γὰρ ποιοῦντος τῶ Χριστοῦ, πολλάκις ἀντέ- Ματθ. κζ. μδ.
λεγον· ὅτε ὃ ⓦ προφήτον πρόηλθε αὐτοῖς ὁ Χριστὸς λέγοντα· εἶπεν ὁ Κύριος τῶ Κυ-
ρίω μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἑσίγησαν οὗτως, ὡς μηδὲν λοιπὸν ἰσχύσαι ἀποκριθῆναι αὐτῶ
λόγον. καὶ πολλαχοῦ τῶν γραφῶν ὁ αὐτὸς μέμνηται λέγων· Εἰ ἐκείνης ἦσαν εἶπε, προ-
10 ὃς ὁ λόγος τῶ Θεοῦ ἐγίνετο· μᾶλλον ὃ πανταχοῦ τῶτο βοᾷ πᾶς ὁ λόγος. ἀβὰ τῶτο καὶ σαλοῦσθαί
φησι· Ἐσχλάνθη ἀπὸ τῶ πνδύματός μου ὅτι πᾶσαι σάρκα· τοῦτο, ὁ τὰ ἔθνη. ἀλλ' οὐδέπω Ιωαν. ε. λε.
ἀποκαλύπτει, οὐδὲ ἑρμηνεύει· οὐδὲν γὰρ συμέφερεν, ἐπεὶ ὁ ἦν ἀσαφές. δόσω, φησί, τέρα-
τα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω. μᾶλλον οὐδὲν ἐφάνη ἀσαφὲς ὅν. εἰ ὃ ἡρμήνευσε, μᾶλλον ἂν αὐτοῖς
15 [ὁ] προσέσχε. εἶτα ὁ ὡς δῆλον πρῆναι, τοιαύτην βουλόμενος δοῦναι δόξαν. ἀμὴν γὰρ ὑμῖν
μὴ ταῦτα αὐτοῖς ἑρμηνεύσω, ὅτι ἀφεὶς τῆς ἀναστάσεως αὐτοῖς ἀβαλέγε), ὅτι προεωδοποίησε
τὸν λόγον. ἀβὰ τῶτο ἐκεῖνον πρῆναι, ὅπως ἐκ ἦρχεν τὰ ἀγαθὰ ὑπαναπαύεσθαι· καίτοι ὑπὸ
οὐδὲν ποτε γένοιτο. οὐδεὶς γὰρ τότε διέφυγε· νυνὶ ὃ ⓦ πιστοὶ διέφυγον ὅτι Οὐεσπασιανοῦ.
καὶ τῶτο ἔστιν ὁ λέγει, Εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ. ὃ Ματθ. κδ. κε.
20 χαλεπώτερον προπέτερον γέγονε. προῆλθον γὰρ συνέβη τοῦ καταικοδομῆσαι ἀλῶναι, ὁ τότε
τὴν πόλιν καταστραφῆναι καὶ ἐμπρησθῆναι. εἶτα ὑπομένει τὴν μεταφορὰν, ἐγγὺς τῆς ὄ-
ψεως τῶν ἀκροατῶν ἅγον τὸν καταστραφὴν καὶ τὸν ἅλωσιν. ὁ ἥλιος, φησί, μεταστραφή-
σεται) εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα. τί ὅτι εἰς αἷμα σελήνην μεταστραφῆναι; δοκεῖ
μοι ἀβὰ τῶτον τὸν ἐμφοβολιὸν λέγειν τῆς σφαγῆς, καὶ πολλῆς ἀπειλῆς ὑπαρχῆς ⓦ λόγου
ἐμπεπλᾶσθαι. ὁ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ὑπικαλέσηται) ὁ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται. πᾶς, φησί, καὶ
25 ἱερεὺς ἢ (ἀλλ' ὑδέπω ἀποκαλύπτει) καὶ δοῦλος, καὶ ἐλεύθερος. Οὐκ ἀρέσει γὰρ, ὑ θέλει ὁ Γλ. γ. κη.
Χριστῶ Ιησοῦ, οὐ δοῦλος, οὐκ ἐλεύθερος· εἰκότως. ταῦτα γὰρ σὰρξ ταῦτα, ἔνθα πόρτα σκιά.
εἰ γὰρ ὁ βασιλείοις οὐδεὶς δύναται, οὐδὲ δυσχερὴς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἔργων ἕκαστος φαίνεται, καὶ
χ. φιλοσοφί α. ὁ τέχνη ἀπὸ τῶ ἔργου ἕκαστος δίκαιται· πολλῶ μᾶλλον ὁ ἐκείνη τῆ" καταράσει. πᾶς ὃς
ἂν ὑπικαλέσηται· ὑπικαλέσηται) ὃ οὐχ ἁπλῶς (Οὐ γὰρ πᾶς, φησίν, ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύ- Ματθ. ζ. κε.
χ. τίνος καὶ 30 ριε) ἀλλὰ μὴ ἀβαθέστως, μὴ βίου δεῖπνου, μὴ πρήσεως τῆς θεοσεβούσης. "τίνος ἀ-
χάριν νεπαιδῆ ποιῆ ⓦ λόγου ὁ τῆς πίστως εἰσάγων, καὶ οὐ φοβερὸν κρύπτων ὁ τῆς καλῆστως.
πῶς; δέχεις ὅλι ὁ ὑπόκρισις ἡ σωτηρία. τί λέγεις, εἰπέ μοι; σωτηρίας μέμνησαι μὴ
ἔσωθεν; ἀνάξιον τέως. πολλὴ γὰρ ἡ φιλανθρωπία τῶ Θεοῦ. καὶ τῶτο οὐχ ἧττον τῆς ἀνα-
στάσεως αὐτοῦ δείκνυσι Θεόν, καὶ τῶν σημείων οὐχ ἧττον ὁ τότων προσκαλεῖσθαι. ὁ γὰρ
35 σφόδρα ἀγαθὸν, τῶτο Θεοῦ μάλιστα ἴδιον. ἀβὰ τῶτο ὁ λέγει· Οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Λυκ. ιη. ιθ.
Θεός. ἀλλὰ μὴ τὸν ἀγαθότητα Θεοῦ εἰς ἀφορμὴν ῥᾳθυμίας λάβωμεν. ὁ γὰρ ὁ κο-
λάζει καθάπερ Θεός. αὐτὰ γοῦν ταῦτα αὐτὸς εἰργάσατο ὁ εἶπεν, ὃς ἂν ὑπικαλέσηται
ὁ ὄνομά Κυρίου, σωθήσεται· ταὶ ὁ τὸν Ιερουσαλὴμ λέγω, τὸν ἀφορητοτέρων ἐκείνῳ
κόλασιν· ὃς βούλομαι ὁλίγα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, χρησιμεύοντα ἡμῖν, ὁ πρὸς Μαρκιωνι-
40 στάς, ὁ πρὸς ἄλλους πολλοὺς τῶν αἱρετικῶν.

ΠΘΙΚΟΝ

Εσφδὸν γὰρ λέγουσιν ἀγαθὸν Θεὸν ⓦ Χριστὸν, ἐκεῖνοι ὃ πονηρὸν, ἴδωμεν πῶς ταῦτα ἐ-
χ. ἢ ἐχέ; ποίησε. πῶς τοίνυν ταῦτα εἰργάσατο; ὁ πονηρὸς, τοῦτο ἀμύων; οὐδαμῶς. πῶς οὖν αὐτὸν
ὄν ὁτειος; ἀλλ' ὁ ἀγαθός; ἀλλὰ δίκαιται ὁ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς πεποικώς· ὁ μὲν πατὴρ
πολλαχοῦ, ὡς ὅταν λέγῃ, ἐν τῇ ἀμπελῶνι πέμπει ταῖς γρατύμασιν αὐτοῦ· ὁ ὃ υἱός, ὅταν Ματθ. κ. ς.

οισιν, ἀλλὰ πνεύματι φθεγγόμενα· ἢ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι Ⓦ τοῦ φόβου καταφυγὴ, καὶ ἀσφαλὲς ἵστησιν ἐκείνους ἱκμείζει). οὕτω τῆς μὲν κατηγορίας αὐτοὺς ἀπήλλαξε δι' ἑαυτῆς, τῆς δὲ χάριτος ἐκείνοις ἀφῆκε μάρτυρα. ἐκ γὰρ τοῦ πνεύματός μου, φησὶ, ὅτι πᾶσαι Ⓦ χάρισμα. οὕτως εἶπεν, ὅλη τοῖς μὲν διὰ πείρων, τοῖς δὲ ἢ ἐμφανῶς ἡ χάρις ἐδέχετο. καὶ γὰρ ἢ διὰ ὀνείρων εἶδεν Ⓓ τοῦ φῆτα, ἢ ἀποκαλύψεις ἐδέξατο. εἶτα ἐπιξέρχεται τῇ προφητείᾳ ἐχούσῃ τι καὶ φοβερόν. χ. ὅτι πάσης μὲν γὰρ

19 Καὶ δώσω, φησὶ, τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω.

Ταῦτα καὶ πρὸ τῆς μιμούσης κρίσεως, καὶ πρὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ τῆς ἀλώσεως λέγων αἰνίττεται. Αἷμα, καὶ πῦρ, καὶ ἀτμίδα καπνοῦ. Ὅρα πῶς τὴν ἅλωσιν ἐπέτειξε. χ. αἰχμαλωσίας

20 Ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα.

Ἀπὸ τῆς ἀναθέσεως τῶν παρόντων τοῦτο Εἴρηκε. λέγεται δὲ οὐκ ὄμβρους καὶ πολλὰ τοιαῦτα γεγενῆσθαι ἐν οὐρανῷ, καθὼς Ἰώσηππος μάρτυρεῖ. ἅμα δὲ αὐγὴ καὶ ἔκπληξε τὸ σκότος ἀναμίξασα τοῦ γεγενημένου, καὶ ποιᾷ προσδοκᾶν τὰ μέλλοντα. χ. γέγεται

Πρὶν ἢ ἐλθεῖν, φησὶ, τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.

Μὴ γὰρ ὀφθῇ ἀπρονοήτοις τοῖς ἀμαρτάνουσι, φησὶ, παρασίωπα. Ταῦτα δὲ προοίμια ὅτι μεγάλης τινὸς ἡμέρας καὶ χαλεπῆς. ὁρᾷς πῶς αὐτὴν κατέστησε τὴν ψυχὴν καὶ "διεσάλευσε, καὶ Ⓦ γέλωτα μετέστρεψεν εἰς ἀπολογίαν; εἰ γὰρ ταῦτα προοίμια τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀνάγκη πρὸ τοῦ ἐφάπαξ Ⓦ κίνδυνον ἐπιπορεύεσθαι. τί δαί; ἆρα λέγω τὰ φοβερὰ ἐπιμένειν; οὐδαμῶς· ἀλλά τι; πάλιν δίδωσιν ἀδοῖς αἰωνίους, καὶ φησί· χ. διέλυσεν,

Καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται.

Τοῦτο Εἴρηται μὲν πρὸ τοῦ Χριστοῦ, καθὼς Παῦλος λέγει· ἔστι δὲ οὐ τολμηρὸν σαφῶς αὐτὸ ἀποκαλύψαι. ἴδωμεν τοίνυν αὐτῶν τὰ Εἰρημένα. καθὼς οὖν προσῆλθε καὶ ἐλάλησε καθίσας τοὺς λόγους· γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. ἀρξάμενος δὲ ἔλεγεν, ἄνδρες Ἰουδαῖοι. Ἰουδαίους ἐμοὶ δοκεῖ λέγειν, τοὺς τὴν Ἰουδαίαν κατοικοῦντας. Ρομ. ι. ιγ. Ματθ. κε. α. 25

καὶ, Εἰ βούλει, προσηλθέν τὰ ῥήματα σκληρὰ τοῦ ἐναγελίου, ἵνα μάθῃς τίς ἐξαίφνης γέγονεν ὁ Πέτρος. Ἐξήλθε, φησὶ, κόρη λέγουσα, καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. ὁ δὲ, οὐκ οἶδα Ⓦ ἄνθρωπον, ἀπεκρίνατο. εἶτα πάλιν ἐπερωτηθεὶς, ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύναι. ἀλλ' ὅρα σὺ μοι αὐτὸν τὸν προφήσαι καὶ τὸν πολλῶν ἐλθεῖν ἐσομένων. οὐκ ἐστήκεσαν δὴν Εἰπόντες, ὅτι ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν τοὺς ἡμετέρους γλώσσαις τὰ μεγάλα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ προσῳ ἐκείνῃ βαρύτητι καὶ τούτους ἀσυνδιαπτώτους ποιῆσαι βούλεται, καὶ κολακείας Ⓦ λόγοι ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ δόξης. πάνυ γὰρ τοῦτο προσηνῶς καλόν, πῶς τὸ τάξει συγκαταβάσεως πάσης κολακείας ὁ λόγος ἀπήλλακται), καὶ πάσης ὕβρεως, ὅπερ δύσκολον. ὃ δὴ καὶ τρίτην ὥραν ταῦτα γίνεσθαι, οὐκ ἀπλῶς φησὶν ἡμᾶς. τότε γὰρ ὁ λαμπρύνει τὸν "φωτὸς δίκαιον, ὅτι Ⓓ τοῦ ἔργα ἔχουσι Ⓓ αὐθεντοῦ τὰ τοῦ ἀρίστου, ὅτε φαιδρὰ ἡ ἡμέρα, ὅτε πάντες εἰσὶν ἐπ' ἀγαθοῖς. ὁρᾷς καὶ ἐλευθερίας Ⓦ λόγον γέμοντα; καὶ σωθήσεται, φησὶ, τὰ ῥήματά μου. τοῦτο Εἶπεν, οὐδὲν προσέθηκεν, ἀλλ' ἐπήγαγε· τοῦτο ἔστι δὲ Εἰρηκότος ὀλίγα τοῦ προφήτου Ἰωήλ. Καὶ ἔσται ἐν τοῖς ἐσχάταις ἡμέραις δείκνυσι λοιπὸν τὸν σωτήριον οὐδὲ ἑνός. ἢ δὲ, ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, ἔχει τινὰ ἔμφασιν. εἶτα, ἵνα μὴ δόξῃ εἰς σὲ ἡμᾶς πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τοῦ ἁγίου, ἐπάγει· καὶ Ⓓ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται. ὅρα τὸν ἀκολουθίαν. προφήτευσον υἱοὶ, καθὼς ἢ ὁ Δαυὶδ φησὶν· Ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγεννήθησαν υἱοί σου. καὶ ὁ Μαλαχίας πάλιν· Ἐπιστρέψας καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα. καὶ ὅτι σοῦ δούλους μου, καὶ ἐπὶ τοὺς δούλας μου. καὶ τοῦτο ἀρετῆς τεκμήριον. δοῦλοι γὰρ αὐτοὶ γεγόναμεν ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. πολλὴ Ψαλ. μδ. α. Μιχ. δ. ε. 40

χ. ἀπολαύσωμεν

Φύγωμεν τὴν πεῖραν, καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν καταξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

5 Λογ. ε 14 ΑΝΔΡΕΣ ΙΟΥΔΑΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙκοῦντες Ἰερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου.

ΟΤι ξένους εἶπεν ἀνωτέρω, οὐχ ὡς τοὺς ἐκείνους ἀποπέμπει ⓦ λόγῳ. καὶ δοκεῖ μὲν ἐκείνοις ἀφαλίσασθαι, ὁρῶν ὁ τοῦ ἀφαχλυάζοντας. καὶ γὰρ ὠκτιρμόνησε λαὸς ἀφαχλυάσαν, ἵνα ἀρχὴν ἀπολογίας λάβῃ, καὶ ἀπολογούμενος διδάξῃ. μέγα ἄρα ἐγκώμιον ἠκούσατο καὶ ὁ τὰ Ἱεροσολύμοις οἰκεῖν. τοῦτο ὑμῖν, φησὶ, γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. τοσοῦτον κατεκτήσατο τοὺς ἀκούοντας πιστοὺς, εἶτα καὶ ἀπολογεῖται.

15 Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν.

Ὁρᾷς πῶς ἀπολογίαν πρὸς τοὺς ἀκούοντας; καίτοι ὁ πλέον ἔχων τοῦ δήμου μᾶλλον ἑαυτῷ, ἐπιχείρησε μόνος ἀκούσαι τοῦ ἀποστόλου τοῦ τοσούτου, καὶ τότε ἐκείνου ἤρξατο. δεῖ δὲ οὐκ εἶπεν, οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς χλευάζετε, οὔτε ὡς ὑμεῖς τελεῖτε, ἀλλ' ὡς ὑπολαμβάνετε, οὐκ ὀφείλοντες τοῦτο λέγειν ἃ βουλόμενος δεῖξαι, ἀλλὰ τοὺς ἀκούοντας ἐλεῖν ἀγαθοῖς μᾶλλον, ἢ κακουργίας ἔγκλημα. οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, φησὶν, οὗτοι μεθύουσιν. Ἐστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας. Καὶ τί τοῦτο; οὐκ ἔνι καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ὥρᾳ μεθύειν; ἔνι. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοσοῦτο τοῦτο ὅτι πολύ. οὐδὲ γὰρ οὕτως εἶχεν, ὡς δεδιότες αὐτοὶ ἔλεγον. οὐ τοιοῦτον μαθητάς, ὅπου μὴ τὰ ἀναγκαῖα ἀφ' ὅλου πολλοῦ αἰτήσειν λόγου. ἄλλως ἦ, ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου ἐπὶ τοσοῦτον καὶ λοιπὸν καὶ τοὺς πάντας ὁ λόγος ἦγε.

χ. ἀφροῦσι.

χ. ἢ

16 Ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον, φησὶ, διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ· Καὶ ἔσται ἐπὶ ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει Κύριος ὁ Θεός. Οὐδαμοῦ τοίνυν ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ ἐπαγγελία αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ πνεύματος ἡ ἐπαγγελία. ὅρα σεμνύνει, ὅρα συγκαταβαίνει. οὐ προῆλθε τὸ εἰπεῖν διὰτοῦτο τὰ κατὰ ⓦ Χριστοῦ, ὅτι σκῶμμα ἐπηγείλατο ταῦτα αὐτοῦ ὁ σταυρωθῆναι. ἦ γὰρ ἂν πάντα λοιδορεῖται ὅτου αἰτῶν. ἐπὶ μὲν ἰχθυᾶ ἐδόξαι αὐτὸ, φησὶ, τοῦ ἀδοκήτου. ἀνδρὶ πιστεύομαι (ὃ ἦν ζητούμενον τοῖς πιστευθῆναι ἦν) μὴ πιστεύομαι ἦ, ἐν καταλυθῆναι αὐτοῦ ἂν ἐποίησεν.

χ. πᾶσι

Ἰωήλ. β. κθ.

17 Ἐκχεῶ, φησὶν, ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα.

Δίδωσι δὲ αὐτοῖς ἐλπίδας χρηστάς, εἶτα θλίψιν. καὶ τοῖς οὐκ ἀφίησιν αὐτῷ εἰ ὁ πλησίον τμῆμα, ὅπερ δὲ βασκανίᾳ ἐποίει, ταύτῃ ⓦ φθόνοις ὑποτιμώμενος,

Καὶ προφητεύσουσι, φησὶν, ⓤ οἱ υἱοὶ ὑμῶν. Οὔτε ὑμῶν, φησὶ, κατόρθωμα τοῦτο, οὔτε μοῦ ἐγκώμιον. Εἰς τὰ παιδία τὰ ὑμέτερα διέβη ἡ χάρις· αὐτῷ γοῦν ἑαυτοῦ καλοῦ, καὶ πατέρας ἐκείνους. Καὶ ⓤ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ ⓤ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται.

χ. ὑπὲρ αὐτοῦ αὐτῷ καλεῖ καὶ

18 Καὶ γε ὅτι τοὺς δούλους μου, καὶ ὅτι τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. Τίνος δείκνυσι αὐτὸν βδελυκτικότας, πνεύματος ἅπερ κατεξιώθησαν ἐκείνους ἦ οὐχί, ἅπερ ἐσταυρώσαντας. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς βουλόμενος αὐτῷ μαλάξαι ⓦ θυμὸν, ἔλεγεν· Οἱ ἦ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι τὰ δαιμόνια; οὐκ εἶπεν, ⓤ μαθηταί μου. ἐν γὰρ ἐδόκει κολακεία εἶναι. ὅτου καὶ αὖθις οὐκ εἶπεν, ὅτι οὐ μεθύουσιν, Ματθ. ιβ. κζ.

μοιτα σωμαθέτησε. χαιραί, φησιν, αἱ γυναῖκες ἔσχασαι, ἢ γεγυμνωμέναι πρὸ ὀφθαλμῶν, ἢ ἐπ' ὄψεσι τῶν ἐρασῶν παλαιέτωσαν, ἢ κοσμοὶ πατέρες ἔσχασαι, ἢ ⓜ πικτόμενοι παῖδες. πόλεμον οὐχ ὑποφέρει ζωῦτα αἰσθάνεσθαι; ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνου διαφέρει. ἐκεῖνα μὲν γὰρ οὐχὶ ἡ φύσις ποιεῖ κοσμους πατέρας, ἀλλ' ἡ πέρξυ φιλοσοφία· ἐπὶ ἐκεῖνό γε ἢ αἵρεσις. ὧδε δὲ ἐπὶ ἐκείνοις ἐποίει, ἀλλ' ἡ ⓜ οὐκ ἀγνοεῖσθαι μόνον, οὐχὶ ἢ ⓜ ἴσα εἰσπράττεσθαι. εἰς μέθην πολλὴν καὶ συρφετὸν ἐκέβαλε τὴν ψυχήν. πόσοις, φησίν, ἀδίκως κεχρήσθωσαν ταῖς γυναιξί. ἔμοιγε τοῦτο οὐκ ἄξιον ζητεῖν πότερον δόγματα, ἵνα μὴ μάτην εἴπωμεν μύθους ἐξελέγξειν· ἀλλ' ἑτέρως λέγω μύθους ἐκείνων πολλῷ καταγελαστοτέρους. πῶς τοιοῦτον τι ἑτέρα τις αἵρεσις ποτὲ ἔσχεν; ἀλλ' ὁ χρυσοῦς τῶν φιλοσόφων, ὡς ἐδόκει, ἐκ ὅπλα τοῖς γυναιξὶ ὠφελήσει, ἢ κόμη ἢ κτενίδες, ἢ κιθῶν οὗτος. ἔμοιγε φέρειν λίαν ἐκ αἰσθήσιμον ἦθος. ὅπου γὰρ ἡ κύων ἡ θαλαττία, φησίν, ἢ ὁ ἄρρεν κτενιοῦται τὸ τοῖς ὄρνισι, κτενιοῦται δὲ αἱ γυναῖκες, ἢ πάντα αἰσχύνεσθω. ἀεὶ γὰρ δι' αὐτῶν ἐκασύδασεν ὁ ἀγκυλος μηδὲν ὀτιμώτερον τῶν ἀληθοῦς ὃ ἡμέτερον ἀγαθὸν ἦθος· ὅπου γάρ τινες εἰς τοῦτο κακοδοξίας ἦλθον, ὡς εἰπεῖν, ὅτι ἢ τὰ ἄλογα λογικὰ τυγχάνει. ἢ ὅσα πῶς ποικίλως ἐβακχεύσεν ὁ τὰς ἐκείνων ψυχάς. ⓜ μὲν γὰρ κορυφαῖοι αὐτῶν ἔφησαν τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἰς μυῶν δὲ κύνων ἢ ἄλογα μεθίστασθαι*· ⓜ δὲ ὑπ' ἐκείνοις τοῦτο αἰσχυνθέντες, εἰς ἑτέρην αἰσχύνην κατέπεσεν, πάσης λογικῆς ὀπτικῆς μεταδόντες τοῖς ἀλόγοις, δι' πρωτοχρόου διέξοδον τὴν ἡμῶν, τὰ δὲ ἡμᾶς γνώμενα, σπουδαῖα. ἢ τοῦτο ὑμῖν, ἀλλ' ἢ προγνώσεις εἰσὶ πρὸ αὐτῶν ἢ βούλεσθαι εἰσὶ λέγουσιν. ὁ κέραξ, φησίν, οἶδε ⓜ θεόν, ἢ ἡ χελιδὼν, δι' προφητείας ἔχουσι χαρίσματα, ἢ τὰ μέλλοντα προλέγουσι, ἢ δικαιοσύνην πρὸς αὐτῶν, ἢ πολιτικά, καὶ νόμοι· ἢ ζηλοῖ πρὸς αὐτῶν ὁ κύων τὸν Πλάτωνα. ζῆλα ἀπιστεῖται τοῖς λεγομένοις. εἰκότως, ἅτε τοῖς ὑγιέσι σώμασι θραμμένοις δόγμασιν· ὁ πεὶ καὶ εἴ τις παφὴν ζωῦτα τὴν ζωφὴν, ἀπιστήσειε ἄν, ὅτι ἔστιν ἀνθρώπου κόσμος γελοῖόν τι ὄδιον. ἀλλ' ὅταν λέγωμεν αὐτοῖς, ὅτι μῦθοι ζωῦτα καὶ αἰσίας μεταί, οὐκ ἐνοήσατε, φασί, μηδὲ νοήσομεν ποτε ⓜ τοιοῦτον ὑμῶν γέλωτα. σφόδρα γε. ὁ γὰρ φρενὸς βαθείας ἀνήκεστα ῥάθωμεν τί βούλεται ἡ τοσαύτη ἀστοχία καὶ σύγχυσις. μὴ χρῆσθαι φιλεῖσθε, ὦ λόγιοι, καθαρῷ τὰ παιδία. παῖδες γὰρ ὅπως ἐστὲ, καθαρὰ σκεύη. ἀλλὰ Πέρξυς οὐδὲν τοιοῦτον ἔφησεν· ἀλλ' ἀφῆκε φωνὴν καθαρὰν ἐν σκότῳ πνὶ φῶς ἀπολάμψασαν μέγα, ἢ τὸν ἀχλὺν διεσκέδασε τῆς οἰκουμένης. ἀλλὰ ὃ ἦθος αὐτοῦ πῶς ἤμερον ἦν; πῶς ὀπτικές; πῶς πάσης λόγου τερον δόξης ἴσατε χείρης; πῶς εἰς ⓜ ὠμότητα ἰώρα αὐτυφος ὤν, καὶ ζῶντα νεκροὺς αἰτιᾶν; εἰ δ' ἐζεγλύετο ἐκείνων πνὶ τὴν λόγου φαντασίαν γοῦν τοιοῦτόν τι ἐργάζεσθαι, οὐκ ἂν αὐτίκα βωμὸν ἐζήτησε, καὶ ναὸν, καὶ ἱσθῆτος τινὰς εἶ) ἠθέλησεν, ὅσα γε οὐδενὸς τούτων ὄντος τοιαῦτα φαντάζοιτο αὐτοῖς; τί βούλεται αὐτοῖς Ἀθηνᾶ, καὶ Ἀπόλλων, καὶ Ἥρα; ἦλθε πρὸς αὐτοῖς ὄντες δαιμόνιον. καὶ βασιλέας ὄντας πρὸς αὐτοῖς ἐξὸ τοῦτο ἀξιοῖ, ἀποθάνειν, ἵνα ἰσόθεος νομίζοιτο. ἀλλ' ὅτοι γε ὄντως· ἄλλα τοιοῦτοι. ἄκυρε γὰρ αὐτοῖς λέγοντων ὅτι τῆς θεραπείας τῶν χωλῶν· Ἀνδρες Ισραηλῖται, τί ἡμῖν προσέχετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦτο περιπατεῖν αὐτόν; καὶ, Ημεῖς ὁμοιοπαθεῖς ὑμῖν ἐσμεν ἄνθρωποι. ἐκεῖ ὁ πολὺς ὁ τύφος, πολλὴ ἡ ἀλαζονεία· πάντα ἔμοιγε ταῦτα τῶν ἀνθρώπων τιμᾶς, οὐδὲν φιλοσοφίας ἔνεκεν. ὅταν γὰρ τι ἐξὸ δόξαι γίνηται, πάντα [μήχανται] αὐτοῖς. καὶ γὰρ πάντα ἰὼς ἔχει, τοῦτο ἢ μὴ κρατῇ, πάσης φιλοσοφίας ἐξέπεσε, τῷ τυραννικωτάτῳ κατηχούμενος ἢ αἰσχροτέρῳ παθῇ. ζωῦτας γὰρ ἡ ἐπαφροσύνη πάντα διδάξαι ζῶ ἀγαθὰ ἰσχυνή, ἢ τῆς ψυχῆς ἐξοπλισαι πᾶσι πάθος ὀλεθρίου. δεῖ οὖν ἡμᾶς ἢ ὑμῖν πολλοῦ ποιεῖσθαι τὸν ἀσυδοῦν, ὥστε μηδὲν πάθος περίρριζον ἐξελεῖν. οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως διδοκιμῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ τὸν τῷ τῶν ἀκοιμήτων ὀφθαλμοὺς ὑπασπίσασθαι. Ἐκοιοῦν πᾶσαν ἀσυδοῦν ποιώμεθα, ὥστε τῆς ἐκεῖθεν ἡμᾶς ῥοπῆς ἀπολαῦσαι, ἵνα ἢ τῶν πρόσωπον λυπηρὸν ἐκφυγόντες

Πραξ. γ. ιβ. Πραξ. ιδ. ιδ.

χ. κοσμοις

χ. ἀλλὰ τὰ ἄλλα ἐκ ἐξετάζω. ποῖα ἢ ταῦτα; ἔτερα ἔσται

χ. ζῶα

χ. τοιοῦτον

χ. τί δ' ἂν καὶ αὐτοῖς

χ. δι'

χ. μᾶλλον

οὐδὲ, αὖ πάλιν ἀφεὶς, ἄλλα᾽ τὸν ἄλλους ἐργάσεται (οὐ γὰρ αὐτὸς ἁ πάρχ, ἀλλ᾽ αὐτὸ ἑαυτὸν ⓐ πακτιώντες ἀφαφήσεσιν) ὕτω καὶ ἡμῶν ἐγένετο. μᾶλλον δ᾽ ὥσπερ ἀν᾽ ἓν ἱμὰς πυρὶ ὑπὶ φερομένῳ χάρτει ἔχωι πυκτιώσι· ὕτω δὲ καὶ ὑπὸ τούτοις τοιούτοις αὖ πολλῆς τῆς ἀνομίας. ἡ γὰρ αὐτῶν ἐλεημοσύνη; εἰ πού γε μοι, οὐχὶ πανία ἐμάχοντο καὶ

ν. ἡ γὰρ ἀν πρόσωπον ἐπιστῆσαι χ. πανίκρατα αὐτῶν.

5 λιμῷ, οὐχὶ ἀτιμία καὶ δόξη ποιηρᾷ; πλάνοι γὰρ εἰ) ἐνομίζοντο. οὐχὶ γέλωτι᾽ καὶ θυμῷ καὶ χλευασίᾳ ἐμάχοντο; ἐπ᾽ αὐτῷ γὰρ ⓐ τὰ σεσημεῖα σωτήρια. ⓐ μὲ γὰρ αὐδεὶς ἐγέλων, ⓐ δὲ καὶ σκόπτοντες. οὐχὶ θυμοῖς, οὐχὶ᾽ μανίαις ὁλοκλήροις πόλεσι, οὐχὶ στάσεσι καὶ βουλαῖς ἐπεκάθητο; οὐχὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ καὶ θηρίοις; οὐχὶ πάντοθεν αὐτὸν μυρίος ἐπολέμησε πόλεμος; οὐχὶ, ὡς ἄρα ταῦτα ὁρᾶντες τὰ δράματα, ἃ δὲ γράφῃ, ὕτω διέκειντο; τί δαί; οὐκ ἀπήλωσαν αὐτῷ τὸν θυμοῦς; οὐκ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀπειλὴν ἐδείξαντο; οὐχὶ δὲ θυμῷ καὶ δίκη πάντα μᾶλλον ἐκφοβοῦντο; οὐχὶ σκανδάλου ἦσαν καὶ καθοσιώσεως ἕτερον; ἄκρα γὰρ αὐτῷ λεγόντων· Θίλετε ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου; καὶ τὸ θαυμαστὸν, ὅτι γυμνῷ τῷ σώματι πρὸς ἐπλισμένους, πρὸς ἀρχὴν καὶ αὐτῷ ὄχλον ἀξιοπίστου, ἀπείρους, ἀγλώττους, καὶ ἰδιωτικώτερον διακειμένους πρὸς γοήτας, πρὸς πλάνους, πρὸς σοφιστὰς, πρὸς ῥήτορας, πρὸς φιλοσόφων πλῆθος τὸν καθ᾽ ἁπάντων τὸ Ἀκαδημία καὶ Περίπατος εἰσῆλθε τι καὶ ἀπεμάχοντο· καὶ ὁ τοῦ λίμνας ἁλιεὺς οὗτος αὐτῷ ἐκράτησεν, ὡς οὐδὲ εἷς πρὸς ἰχθῦς ἀγλώττως ἐμάχετο αὐτῷ. καθάπερ γὰρ ὅπλοις ἁλιᾶς ἰχθύων ἀφωνοτέροις, οὕτω πρὸς ἐκείνους ἐμάχετο. ἃ δὲ μὴ πολλὰ λυπήσας Πλάτων, στέγει· ταῦτ᾽ ἢ φθέγεται, οὐκ πρὸς οἰκείοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ πρὸς Πάρθοις, πρὸς Μήδοις, πρὸς Ἐλαμίτας, καὶ ἐν Ἰνδίᾳ, καὶ πάντα χοῦ γῆς, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης.

Πού ποτε τῆς Ἑλλάδος ὁ τῦφος; ποῦ τῶν Ἀθηναίων ὁ ὄγκος; ποῦ τῶν φιλοσόφων ὁ λῆρος; ὁ ἀπὸ Γαλιλαίας, ὁ ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ, ὁ ἁγράμματος πάντων σκαιότατος πρὸς ἐκείνους πρὸς ἐγένετο. οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰπέ μοι, ὅτι τῷ ῥήματι τῆς παιδείας τῆς νεανικῆς ὑμᾶς; αὐ δὲ ὁ ἰχθὺς αὐτὸν ἀκούοντα, ὅτι Κηφᾶς ἐλέγετο, πολλῷ μᾶλλον ἐγκαλύπτεσθε. τοῦτο γὰρ ὑμᾶς, τοῦτο ἀπολώλεκεν, ὅτι τῶν παιδὸς εἶ) νομίζετε ἐν βωμολοχίᾳ, ἐγκωμιον καὶ ἀπόφευγε βωμολοχίας, ὦφελος. οὐκ ἤλθετε, ὡς ἐλπὶς οὐδὲ ἔδει· ἀλλὰ τὸν βασιλικὸν ἀφέντες ἐδὸν τὸν βύκολον καὶ λαὸν, τὸν τραχήλου καὶ ὀδόντα καὶ χαλεπὸν ἐβαδίσατε. ἀφ᾽ οὗ τοῦτο οὐκ ἐφθάσατε πρὸς τὸν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ. τί οὖν οὐκ ὡς Πλάτωνα ἐσώρησεν ὁ Χριστὸς, οὐδὲ εἰς Πυθαγόραν, φησί; * ὅτι πολλῷ φιλοσοφώτερα ὡς ἡ Πέτρου ψυχὴ τῶν ψυχῶν ἐκείνων. ἐκεῖνοι μὲ γὰρ παῖδες ὄντες ἦσαν, ὡσὰν τῆς κενῆς δόξης ἐπειτα πόθῳ παντα χῦ ἔσῃ ἡ ἀνὴρ φιλόσοφος, ἡ δικτικὸς τῆς χαρίτος. εἰ) γελᾷς ταῦτα ἀκούων, οὐ θαυμαστὸν· ἐπεὶ καὶ ⓐ τότε ἐγέλων, καὶ γλαύκους αὐδεὶς ἔλεγεν εἶ) μωρούς. ἀλλ᾽ ὕστερον, ὅτε ἐπεπόθησαν τὰ πικρὰ ἐκεῖνα καὶ πάντων χαλεπώτερα, ὅτε τὴν πόλιν κατεφθαρμένην εἶδον, καὶ ὃ πῦρ αἱ ἀπόθεμνοι καὶ τὰ τοῖχ ῥαπτοὺ ἐδαφη χαμαὶ, καὶ τὰς ποικίλας βακχείας ἐκείνας, ἃς οὐδεὶς πάθοι ἂν δωδεκαῆσαι δωδάκ) λόγῳ, οὕτε ἐπέλων. οὕτω καὶ ὑμᾶς τότε ὁ γελάσεσθε, ὅταν ὁ τῆς ἀποστάσεως ὄρθρος ἡμέρας, ὅταν ὁ τῆς ἡμέρας ἀφθῇ πῦρ. ἀλλὰ τί περὶ μελλόντων λέγω; βούλει δείξω τὸν ὄντα Πέτρον, τὸν ἐν * Πλάτων; τὰ γὰρ ἤθη τότε αὐτῷ, εἰ δοκεῖ, ἐξετάσωμεν. καὶ ἰδιώτην τὸν ἀνὴρ ἐπιχείρησαν ἐκάτεροι. ἐπὶ μὲ οὖν πάντα ⓦ χρόνοι δύνασσε περὶ δόγματα στρεφόμενος· ἀνάπαυσις καὶ περιπάτου. τί γὰρ ὄφελος ἐκ τῆς μαθῆς, ὅτι μία ἡ ψυχὴ τοῦ Φιλοσόφου ἡμέτερα; ὅτως μία. οὐκ εἰς μίαν μεπίπτει, ἀλλ᾽ ἐπέβαινε τὴν τοῦ Πλάτωνος οἰκοῦσι ψυχήν. ποίας γὰρ ταῦτα οὐ᾽ ματαιολογίας; πόθεν τοιαῦτα ληρῆ ἐπενδάλετο; Εἰρωνείας μισὸς ἐν ὁ ἀνὴρ, ζηλοτυπίας τῆς πρὸς ἅπαντας, ὥσπερ φιλοσοφῆν μὴ τὸ οἴκοθεν, μὴ τὸ πρὸ ἑτέρου χρήσιμόν τι εἰσαγαγεῖν. οὕτω καὶ μὲ ἑτέρου τὸν μετεμψύχωσιν ἐδίξατο, καὶ ἡ ἑαυτῆ τὴν πολιτείαν εἰσήγαγε, ὕθα τὰ πολλῆς αἰσχρότητος γέ-

μεται τὸ

χ. γένηται χ. ἀφθῇ πῦρ εἰς τὰς ὑμετέρας ψυχάς. * ὁ φιλόσοφος χ. ἐπιχείρησε. χ. μία τὰ πάντα χ. μίαν ἐ

μα δ᾽ ἀφ᾽ τῆ᾽ ἡμερινῆ᾽ τόλμαν χῦ τῦ Χριστῦ· ἄλλως γ᾽, ἡ δ᾽ σπουδὴ κατέσπευδε αὐτῶν τὰς ψυχάς, ὁ γὰρ ἰσχὺς ὅσης ἐπὶ τῆς σφαγῆς, ἡ πεῖρα αὐδεὶς" ἐπαίδευσε. οὐκ οἶδα, φησι, πόσοι τῶν τοῦ Εἰσὶ ⓐ λαλεῖτε Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἕκαστος ἡμῶν τὴν ἰδίαν διάλεκτον, ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν; ἕτερος ἕτερον ἐπύθετο· ὁ δὲ πλέον τῆς οἰκειότητος ἐθαύμαζε. τοῦτο γ᾽ αὐτὸν ἀνεύρισκον ἀποστόλους. ὅ, τι γὰρ Παρθυσὶ καὶ Μήδοις φθέγγεσθαι οὐκ ἠδύναντο, ἀλλὰ πῦρ ἐκείνων τότε ἐμαθήτευον. ἐθνῶν γ᾽ μέμικται πολεμίων αὐτοῖς, Κρητῶν, Ἀράβων, Αἰγυπτίων, Περσῶν· δηλοῖ ὅτι πάντων τούτων κρατήσουσιν." ἄπο γ᾽ ὧν τὰ ἀρχὴ μαλακία τῶν Ἰουδαίων, εἰκὸς αὐτοῖς συμπάθειαν πλείονα πολλοὺς τῶν ἐθνῶν· ἡ ὅπου γ᾽ τὰ ἔθνη τὰ τῶν δογμάτων ἤδη" κατέπαρτο. [ἡ δ᾽ τοῦτο πολλοὶ οὐ δι᾽ αὐτῶν παρῆσαν ἐκεῖ χῦ μυήμιλιν ὧν ἤκουσεν.] πάντοθεν οἶπεν αἰδυπόρρητος ἡ μαρτυρία, τῶν τε πολιτῶν, τῶν τε ξένων, παρὰ τῶν προσηλύτων. ἀκούουσι, φησι, λαλούντων αὐτῶν τὰς ἡμετέρας γλώσσας τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἁπλῶς ἐλάλουν· ἀλλ᾽ ἅπερ ἐμάσα ἔλεγον. εἰκότως τοίνυν ἠπόρουν. τοιοῦτοι γὰρ γέγονε τὰ ἰουδαῖοι. ὅσα διὰ γλωσσοκομείου αἱ θέατραι. ἐζήτουν καὶ διαπορεῖν λέγοντες· τί θέλει τοῦτο εἶ; ἕτεροι δ᾽ ἐμπαίζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί. ἡ δ᾽ τοῦτο ἐχλεύαζον; ὦ τῆς αἰσχύνης. καὶ τί θαυμαστόν, ὅπου γε καὶ αὐτὸν ⓦ διασύρουσι δαίμονας ἑαυτοῖς, δαίμονα ἔχει λέγοντες; εἶτα γὰρ δὴ ἡ ἰσχὺς μόνοι εἶπεν" ὅ, τι δήποτε, οὐχ ὅπως τί λόγου σοφίσμα ἐμέθυσοι εἶπον, ἀλλ᾽ ὅπως" εἶπον. ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί. πόθεν· ὅτι ἀνθρωποι οἱ τοσούτοις κινδύνοις, καὶ τῶν ἑκάτων τεθνεῶτες, οἱ τοσαύτη ὕστις ἀνυμία, τοιαῦτα φθέγγεσθαι τολμῶσι. καὶ ὅρα. ὅπῃ" τοῦτο ἀπίθανον ἰῶ," σκόπει λογιζόμενοι τὸν ἀκούοντας, ἡ διανοούμενοι ὅτι ἐμεθύσθησαν, τῇ πιότητι δ᾽ πόθεν ἐπιχειρήσουσι καὶ φασι· γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί.

14 Σταθεὶς γ᾽ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα, ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἡ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς. Ὁρᾶς οὐχὶ τὴν κηδεμονίαν, οὐ θαῦμα γ᾽ τὴν ἀνδρείαν; εἰ γὰρ ἐθαύμαζον, εἰ δὲ ἐξεπλήττοντο, οὐκ ἂ᾽ ἔτω θαυμασοὶ ἰῶ, ὁ διωκθεῖσαν μεταξὺ τοσούτων ῥῆξαι φωνὴν ἄνδρα τοσοῦτον ἀγράμματον καὶ ἰδιώτην; εἰ γὰρ οἰκείοις ἰῶ λόγοι ἐχρήσατο, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ ἑτέροις ἡ" φοιτῶσι. ὅπ γ᾽ οὐ μεθύουσι, δῆλον ἀπὸ τῆς φωνῆς ἐβόησαν, ὅτι οὐκ ἂν ἔξεπήκησαν, καθάπερ ⓐ μάρτυς, ὅτι οὐκ ἀνάγκη κατεῖχοντο. τί δ᾽ ὅτι, σὺν τοῖς ἕνδεκα; χαρίεν τὸ προσέκλιναν φωνῶν, καὶ πάντων αὐτὸς ἰῶ τὸ στόμα· παρεσήκασι γ᾽ ⓦ ἕνδεκα μάρτυρες τοῖς λεγομένοις. ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, φησι· τουτέστι, μὴ πολλῆς εἶπε τῆς παῤῥησίας. τοῦτο γ᾽ ποιεῖ, ἵνα μάθωσι τὸ πνεύματος τὴν χάριν. ὁ γὰρ μὴ συνεχῶν ἐρώτησιν χρησίου βούλεται, ἐστὶ τὸ μέσον δήμων," φοιτῶντα ἀπόντων, μὴ τοσαύτης δέχεται παῤῥησίας, ὡς δυναμφισβήτητον τῆς ἀφαιρέσεως γνώμης τοῦτο τεκμήριον. μεταξὺ γὰρ γελώντων αἰθρίων, ἡ πάντα δέχεται παῤῥησιάζεται. πόσοι εἶ νομίζεις ἰταμότητος τοῦτο, πόσης ἀσεβείας, πόσης αἰσχύνης, ὃ μήπως λογίζεσθαι ἔρχομαι τῶν γλωσσῶν ὃ τοῦδε δόξει; ἀλλ᾽ ὁσοῦν τοῦτο ἐστὶν ἀποστόλους ἐλύπησεν, οὐδ᾽ ἀπολωλότας ἐβράσατο τότε τὰ τῆς χλεύης ἀκούοντας. τῇ γὰρ παῤῥησίᾳ τῷ πνεύματος ἤδη μετεσκευάσθησαν, ἃ αὐτοῖς σωματικῶν πάντων ἐκράτησε. ἔνθα γὰρ δὲ τὸ πνεῦμα ὃ ἅγιον, χρυσοῦς ἀπὸ πηλίνων ἐργάζεται. ὅσα μοι λοιπὸν ⓦ Πέτρος, ἡ ἔξιπτε ⓦ δικαίως, ⓦ ἀσύνετοι (καθάπερ ὁ Χριστός φησιν· Ἀκμὴν δὲ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε) ⓦ μὴ τῶν ὁμολογίαν ἐκείνων τῶν θαυμαστῶν Σατανᾶν κληθῆτε. σκόπει γ᾽ ἡ τῶν ἀποστόλων τὸν ὁμοιότητα. αὐδὲ παρεχώρησεν αὐτῷ τῆς δημηγορίας. οὐ γὰρ ἔδει παίζειν φθέγγεσθαι. καὶ ἐπῆρε, φησι, τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἡ ἀπεφθέγξατο αὐδεὶς μὴ πολλῆς τῆς παῤῥησίας. τοιοῦτόν ἐστιν ἀνδρα ἐν᾽ πνευματικόν. μόνοι γ᾽ ἡμεῖς ἀξίους ἑαυτοὺς κατασκευάζωμεν τῆς ἄνωθεν χάριτος, καὶ πάντα εὔκολα" ἔσαι. καθάπερ γὰρ πύελος ἀνθρώπου ἐν μέσῃ καλάμῃ ἐμπεσοῦσα,

οὐδὲν

κολυμβήθρα γέγονεν ὕδατος· τῆς δαψιλείας ἢ τοῦτο τεκμήριον, ἢ τῆς σφοδρότητος τοῦ πῦρ. οὐδαμοῦ δ' τοιοῦτο γέγονεν ἐπὶ τῶν προφητῶν· ἀλλὰ τότε μὲν οὕτως ἐκείνοις, τοῖς προφήταις ἢ ἑτέρως. κεφαλὶς γὰρ βιβλίου δίδοται τῷ Ἰεζεκιήλ, ἣ ἐσθίει ἃ ἔμελλε λέγειν. Ἰεζ. γ. γ. Καὶ ἐλέγετο, φησίν, ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ὡς μέλι γλυκάζον. καὶ πάλιν ἡ χεὶρ ἄπτεται τοῦ Θεοῦ Ἱερ. α. θ. τῆς γλώσσης ἑτέρου προφήτου· ἐνταῦθα ἢ αὖ ὁ πυθμὴν ὁ ἄγιον. οὕτως ὁμόπιμοι τυγχάνει πατρὶ ἡμῖν. καὶ πάλιν ἑτέρωθί φησι· Καταλέλεγμαι καὶ μέλος ἐν οὐαί. ἐκείνοις μὲν οὖν Ἰεζ. β. ι. εἰκότως ἐν βιβλίῳ. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς προδηλώματα ἐδόθη. προεῖδεν ἔθνος εἶναι ἐχθροὺς μόνον, καὶ τοὺς οἰκείους· οὔπω ἦν καὶ τοῖς τοῦ οἰκουμενίου ἅπασαν, ἐν τοῦ τοιούτου γενεσθέντος. καὶ Ἐλισαῖος λέγεται μηλωτῆς λαμβάνει τὴν χάριν, ἄλλος δι' ἐλαίας, ὡς ὁ Δαβίδ, καὶ Δ. Βασ. ιθ. Μωϋσῆς λέγεται πυρὸς ἐν τῇ βάτῳ· ἀλλ' ἐνταῦθα οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὖ ὁ πῦρ ἐξεκάθισε. δέδοται ἐπὶ ἢ μὴ ἐφάνη πῦρ (Ψ) οἶκον πλησμοῦ; ὅτι ἔζησαν αἱ. ἀλλὰ δείκνυσιν ὅτι τοῦτο ἐκεῖνο ἦσι. μὴ γὰρ δὴ λέγῃς, ὅτι ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι, πρόσχες· ἀλλ' ὅτι πυρός. τοσοῦτον πῦρ μεῖδυ ὕλιν δυάμενον δυῶσαι). καὶ καλῶς εἶπε, διαμεριζόμεναι. ἐκ μιᾶς γὰρ ἰῶρίζης· ἵνα μάθῃς, ὅτι εἰρηνικά ἐστιν ἀπὸ τοῦ προδηλώτου πιστωθῆσα. ὅσα ἢ ἐκείνους προῆλθε διαθῆναι ἄξίους, ἐν τότε πνεύματος καταξιοῦνται. οἷς ὥσπερ ὁ Δαβίδ. ἅπερ γὰρ ἐν ταῖς παίμναις εἰργάζετο, ταῦτα ἐν μᾶ τῷ νικᾶν καὶ ὁ Ἕλληνες, ἵνα διυχθῇ αὐτοῦ γυμνὴ πίστις. ὅσα πάλιν (Ψ) Μωϋσέα καταφρονοῦντα τῆς βασιλείας, καὶ μᾶ Ἑξ. ια. κδ. πιστεύοντα ἔτι τῆς δημαγωγίας ἀπολόμενον· (Ψ) Σαμουὴλ αἰσχυνόμενον ἐκεῖ ἐν τῷ Ἐξ. β. ια. ναῷ· (Ψ) Ἐλισαῖον πάντα ἀφέντα· (Ψ) Ἰεζεκιὴλ πάλιν. ὅτι ἢ "ὅτω σεσώκασι; καὶ ἐκ Α. Βασ. β. γ. Γ. Βασ. ιθ. κα. τῆς μᾶ ταῦτα δῆλον. καὶ γὰρ ἐν ὅτοι πάντα εἶασαν τὰ αὐτῶν. λέγε τότε ὁ πνεῦμα λαμβάνουσι, "ὅτε τὴν οἰκείαν ἀρετὴν ἐπεδείξαντο. ἔμαθον ἐν τὴν ἀνθρωπίνην ἀθέτησιν, δι' ὧν ἔπαθον· ἔμαθον, ὅτι οὐκ εἰκῇ ταῦτα κατώρθωσαν. ὅτω καὶ Σαοὺλ προτερον μαρτυρηθεὶς ἀγαθὸς εἶ), τότε ὁ πνεῦμα ἔλαβεν. ἀλλ' ὅτως οὐδείς, οὐδὲ ὁ μείζων τῆς προφητῶν Μωϋσῆς. ἐκεῖνος γὰρ ὅτι εἶδεν ἑτέρους ἠμέσθαι πνεύματικούς, ἠλαπόδυτο αὐτούς. ἀλλ' ἐνταῦθα οὐχ ὅτως· ἀλλ' ὥσπερ ὅτι τῶ πυρὸς ὅσους αἱ" ἂς θέλει λύχνους αἰάπτειν, ὁ πῦρ οὐδὲν ἐλαττοῦται· ὅτω καὶ ὅτι τῶν ἀποστόλων σεσώκασι τότε. καὶ γὰρ ἐξ τῶ πυρὸς οὐ μόνον ὁ δαψιλὲς "τῆς χάριτος ἐδύκησε, ἀλλὰ καὶ ὅτι πᾶσιν ἕκαστος ἐλάμβανε πνεύματος, ὥσπερ οὖν καὶ αὐτὸς πᾶσιν ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον ἔφησεν ἔξειν τὸν πιστεύοντα ἐπ' αὐτόν. καὶ [μάλα] εἰκότως. οὐ γὰρ τῷ Φαραὼ ἐξελεξόμενοι ἀπῆσαν, Ἰωαν. δ. ιδ. ἀλλὰ τῷ διαβόλῳ παλαίσοντες. καὶ ὃ δὴ θαυμαστότερον, ὅτι πεμπόμενοι οὐδὲν αὐτῷ ποτε, οὐδὲ εἶπεν ἰσχύφωνοι εἶ) καὶ βεβαδύγλωσσοι· Μωϋσῆς γὰρ αὐτὸν εἰς τοῦτο ἐπαίδευσεν· Ἐξ. δ. ι. οὐκ εἶπεν εἶ) τεώτερος· Ἱερεμίας γὰρ αὐτὸν ἐσωφρόνισε. καίτοι πολλὰ ἤκουσαν φοβερὰ καὶ πολλῷ μείζονα ἐκείνων· ἀλλ' ὅμως ἐφοβοῦντο αἰτεπεῖν. οὐ τοίνυν δῆλον, ὅτι καὶ φωτὸς ἄγγελοι ἦσαν, καὶ τῆ δόξῃ τοσαγμάτων ὑπηρέται. καὶ ἐκείνους μὲν οὐδεὶς ἀπὸ οὐρανοῦ φαίνεται ἐκ τῆς γῆς διώκοντας ἔτι· ὅτῳ ἢ δύλθεν δύθεσπος δύω, ἐξ πνεῦμα αἴωρεν φέρεται, ὡσεὶ φερεμβόλης, φησί, πνοῆς βιαίας. καὶ τοῦτο "δῆλον ποιῇ, ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς δυτιζῆται δυνήσεται, ἀλλ' ὥσπερ χοῦν ὑπερεισπίσει λικμήσουσι. καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον (Ψ) οἶκον. ἡ οἰκία τῆ κόσμου σύμβολον ἐστί. καὶ ἐκάθισέ, φησίν, ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, ἐξ σεσῴλη ὁ πλῆθος καὶ σεσεχύθη. ὁρᾶς τὴν τούτων βλάβειαν, ἐξ ὡς οὐκ ἀθέως ἀποφαίνονται, ἀλλ' ἐν ἀπειρία εἰσίν; εἰκότως ἢ (Δ) ἀγνώμονες ἀποφαίνονται λέγοντες "ὅτι γλυκύκοις εἰσὶ μεμεστωμένοι. ἵνα ἢ ὄζῃ αὐτοῖς κῆ (Ψ) νόμου τοῖς τῆ σωσιμῆ φαίνεσθαι ἐν τῷ ναῷ, διὰ τοῦτο ὤκουν ἐκεῖ (Δ) ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν δεδεγμένοι ἄνδρες. ὅσα ἐσπούδαν (Ψ) γράφοντα ὡσεὶ αὐτὸν οὐ κεκλεκύκει. οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι ἀπεφώνουτο· ἀλλὰ τί; ἡμοιώθησαν ἢ τὸ φωνῆς ταύτης, σεσῴλη ὁ πλῆθος καὶ σεσεχύθη· εἰκότως. ἐνόμιζον γὰρ αὐτοῖς τίλος ἔχει ὁ προ-

μα

χ. ὧν τὰ ν. τὰ δὲ παιούτα, ἐκχυνομένων ἀπὸ ψηχῶν, ὡς αἰτεῖσθαι πα' ἐκείνου ὅταν ἡ πνεῦσις ὅτω ἐπὶ τὸν δεύτερον ὅταν ἡ ἀνύσωσι, τότε εἰς

χ. ὅτως ἔχει τὰ αὐτῷ

χ. μᾶ ταῦτα πεῖ ἀρετὰς δηλωθῶσι ἐμ-

χ. τῶ πνεύματος

ἰσ. διοικοῦσιν

χ. δηλοῖ ὅτι

νοις ἦλθεν, οὐχὶ ἵνα καὶ ὅτι σὺν λοιποῖς; οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ ὅτι σὺν ἑκατὸν εἴκοσιν. οὐ γὰρ
Ιωηλ β. κα. δὴ ἁπλῶς πεπλήρωται τὸ μαρτυρίαν τῶν προφητῶν ὁ Πέτρος λέγων· Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει Κύριος ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται. καὶ σκήπτῃ· ἵνα γὰρ μὴ ἐκπλήξῃ μόνοι, ἀλλὰ καὶ χάριτος πληρώσῃ, δείκνυσι τοῦτο καὶ τὸ πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί.

4 Καὶ ἐπλήσθησαν, φησὶν, ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. Οὐ λαμβάνοισιν ἕτερον σημεῖον, ἀλλὰ τοῦτο προφῆται. ξένον γάρ ἐστι, καὶ οὐ χρεία ἐστὶν ἑτέρου σημείου. ἐκαθίσε, φησὶν, ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν· " δοκοῦσι καὶ ὅτι μεθυσθέντα. δείκνυσι τοῦτο σοφὸν ἁλιεῖ λοιπὸν μὲ αἱρεθέντα, ὡς ὁ Ματθίας. καὶ ἐπλήσθησαν, φησὶν, ἅπαντες. οὐχ ἁπλῶς ἔλαβον τὸ πνεύμα τὸ χάριν, ἀλλ' ἐπλήσθησαν. ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέροις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. δοκεῖ αὖ εἶπε, πάντες, καὶ τοὺς ἀποστόλους ὅπου ἐκεῖ, εἰ μὴ καὶ ἄλλοι μετῆσαν. ἄλλως δὲ, σοφὸν δέον κατ' ἰδίαν αὐτοῖς προσιόντα καὶ ὁμιλοῦσι, τῶν δὲ συνήλθε τὸ " ὦ αὐτῷ προσήλθε. εἰ γὰρ ὅπου εἰσῆλθον, ὅτι πλῆσαν, κατ' ἰδίαν τοὺς ἀποστόλους μεμαθεύει, πολλῷ μᾶλλον δοξασθῆναι. σκῆπτε δέ μοι πῶς ὅταν " προσκαρτεροῦσι τῇ διδαχῇ, ὅταν ἀγαπῶσιν ἴσχυσι, τότε τὸ πνεῦμα προσδέχεται). ἀνέμνησε δὲ αὐτοῖς καὶ ἑτέρας ὄψεως, εἰπὼν, ὡσεὶ πυρός. ὡς πῦρ γὰρ ἐφάνη καὶ ἐπὶ τὴν βάτον. καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς, φησὶν, ἀποφθέγγεσθαι. ἀποθέματα γὰρ ἦν τὰ πρὸς αὐτοὺς λεγόμενα.

χ. ὅτε μὲ πῶς ἐκεῖνα ἀλγεῖ ἐκεῖσε μὲ ἀρ.

χ. τοῦτο ἐκεῖνος ὑποθήματον τῇ προσδοκᾶσθαι,

5 Ἦσαν δέ, φησὶ, ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς.

Τὸ κατοικεῖν, εὐλαβείας ἦν σημεῖον. πῶς; ἀπὸ τοσούτων γὰρ ἐθνῶν ὄντες, καὶ παιδείας ἀφέντες, καὶ οἰκίας, καὶ συγγενεῖς, ᾤκουν ἐκεῖ. Ἦσαν γάρ, φησὶ, ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι ἄνδρες εὐλαβεῖς, • Ἀπὸ παντὸς ἔθνους τοῦ ὑπὸ τὸν οὐρανόν.

6 Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος, καὶ συνεχύθη.

Ἐπειδὴ γὰρ ἐν οἰκίᾳ ἐλέγετο τὸ γενόμενον, εἰκότως ἔξω ἦλθε συνέδραμεν· συνεχύθη τὸ πλῆθος. τί ἐστι, συνεχύθη δὲ πλῆθος ἐθαμβήθη, ἐταράχθη, Ὅτι ἤκουεν εἷς ἕκαστος αὐτῶν τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.

7 Καὶ ἐξίσταντο, φησὶ, καὶ ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· Οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν Γαλιλαῖοι; Πρὸς τοὺς ἀποστόλους εἰρῆσθαι.

8 Καὶ πῶς, φησὶ, ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν, ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν ἡμῶν,

9 Πάρθοι καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν,

10 Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι,

11 Κρῆτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ;

12 Ἐξίσταντο δὲ πάντες, καὶ διαπορεῖν ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· τί θέλει τοῦτο εἶναι; Ὁρᾷς δὲ ἐκ ἀπολῶν εἰς δυσμὰς αὐτοὺς συντρέχοντας;

13 Ἕτεροι δὲ, φησὶ, διαχλευάζοντες ἔλεγον, ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσίν.

Ὢ τῆς μωρίας, ὦ τῆς κακίας τῆς πολλῆς. καίτοι τοῦτό ἐστι τοῦ γλεύκους πεντηκοστὴ γὰρ ἦν. καὶ δὲ διότι τοῦτο, ὅτι " πάντων ὁμολογουμένων, Ἰουδαίων ὄντων, Ῥωμαίων ὄντων, προσηλύτων ὄντων, τῶν σαρωσάντων ἴσως, ἐκείνοι " τοσαῦτα λέγουσι, ὅτι γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσίν. ἀλλ' ἰδοὺ μάρτυρα τὰ εἰρημένα. ἐπληρώσε, φησὶ, καὶ οἶκον ὅπου καθήμενοι

χ. ἐκεῖνοι

χ. μὴ τὸν πῶν πε. κὸ

Digitized by Google

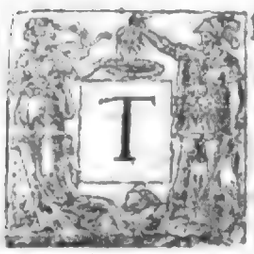
ὅπ ϗ ὑ ψεύδομαι, μὴ γένοιτο μήν ποτε πεῖραν λαβεῖν· πλὴν εἴ ποτε συμβαίη τινὰ ὑμῶν ἀπιστεῖν, καθεύδοντί μοι προσέστω. ἀπολείπω, εἰ μὴ τοῖς προφήταις ἔοικα, εἰ μὴ τοῖς ἀξιοπίστοις, ϗ χ͞ῦ ⟨ϖ⟩ τοσοῦτον ἀφεστηκότος, ϗ τὸ φῶς τὸν ὀφθαλμὸν μου ϗ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ. Τίς γὰρ ὑμῖν ἐλπὶς, ὑμῶν μὴ προσκοπτόντων; τίς ϗ ἀθυμία, ὑμῶν εὐδοκιμούντων; πλεονάζω δοκῶ, ὅταν τι περὶ ὑμῶν ἀκούσω χρηστόν. Πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν. ⟨ϖ⟩ οὖν τὸν μόνον εἰσπέμψατε εἰς τὴν βοήλην, ὅπ ὀπτῆναι ὑμῶν τὴν προσκοπήν. ὃ ϗ δηλῶ λαλῶν μαι πρὸς πάντας, τοῦτό ἐστιν· ὅλη φιλία, ὅπ συμπάθειαν, ὅλη πάντα μοι ὑμεῖς ἐστε, ϗ πατὴρ, ϗ μήτηρ, ϗ ἀδελφοὶ, ϗ παιδία. μὴ δὲ νομίσητέ π τῶν πρ' ἡμῶν λεγομένων πρὸς ἀπάθειαν λέγεσθαι, ἀλλὰ πρὸς διόρθωσιν. Ἀδελφὸς γάρ, φησι, τοῦ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρά. μὴ δὲ ἀπαξιώσητε. σὺν γὰρ ἐγὼ ⟨ϖ⟩ πρ' ὑμῶν ἀλυμαίζω λόγοις· ἀλλὰ βουλοίμην δ' διορθοῦσθαι πρ' ὑμῶν, βουλοίμην αὖ μανθάνειν. πάντες γὰρ ἡμεῖς ἀδελφοί ἐσμεν, εἷς ϗ ἡμῶν ὅστις ὁ καθηγητής. ἐστὶ ϗ ὃ τοῖς ἀδελφοῖς ἵνα ὀπτάζηται, ϗ τοῦ ἀλλήλους πείθεσθαι. μὴ δὲ ἀπαξιώσητε, ἀλλὰ πάντα ποιῶμεν εἰς δόξαν Θεοῦ· ὅπ αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. ὑμῶν

χ. ἡμῶν ἀδ. ἐσ.

Παροιμ. ιη. ιθ.

Λογ. ϛ 1 ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ ΣΥΜΠΛΗΡΟΥΣΘΑΙ ΤΗΝ Η- κϛ. β.
μέραν τῆς πεντηκοστῆς, ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐπὶ τὸ αὐτό.
2 Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος.

Τίς ἐστιν αὕτη ἡ πεντηκοστή; ὅτι τὸ δρέπανον ἐπιβάλλειν ἐδόκει τοῖς ἀμήτοις, ὅτι τοὺς καρποὺς συνάγειν ἐζήτουν. Εἶδες ⟨ϖ⟩ τύπον; βλέπε πάλιν τὴν ἀλήθειαν. ὅτι τὸ δρέπανον ἐπιβάλλειν ἐδόκει τῷ λόγῳ, ὅτι ⟨ϖ⟩ ἄμητον συλλέγει, τότε καθάπερ δρέπανον τὸ πνεῦμα ἠκονημένον ἐφίπτα). ἄκουε γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, ϗ ἴδετε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη. ϗ πάλιν, Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, ⟨ϖ⟩ ϗ ἐργάται ὀλίγοι. ὥστε αὐτὸς ἐπιβάλλει τὸ δρέπανον πρόπερος. αὐτὸς γὰρ δύναται βλέπειν εἰς οὐρανοὺς ἀπρόσκοπος, τὸ ὑμῶν προσλαβών. δηλῶ τοῦτο ϗ θερισμὸν τὸ τοιοῦτον καλῶ. τὸ τῷ συμπληροῦσθαι, φησι, τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς· τουτέστιν, οὐ πρὸ τῆς πεντηκοστῆς, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν, ὡς εἶπον, τὴν πεντηκοστήν. ἑορτὴ γὰρ ἐνόρτης οὔσης πάλιν ζῶντα γίνεσθαι· ἵν' ⟨ϖ⟩ πρόπτης ᾖ ταφὼν τοῦ Χριστοῦ, οὕτω ϗ ζῶντα ἴδωσι. ϗ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος. Διὰ τί μὴ χρεὼν αὐτὸν ἐποδείκνυσι τοῦτο γένεσθαι; ὅτι εἰ ϗ τότε ἠθροίσθησαν, Ὅτι γλῶσσαι μεμεστωμέναι εἰσὶν, εἰ μὴ τοῦτο ἐγένετο, τί ἂν δῶ εἶπεῖν; οὐχ ἁπλῶς ὁ ἦχος γέγονεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ϗ ὃ αἰφνίδιον ὁ Διδάσκαλος ἐποίησεν αὐτούς. Καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον ⟨ϖ⟩ οἶκον.

Ἐπιβάλλει τὸ δρέπανον ὁ θερισμός. ὅτε, πάντα ἐκπεφλόγισται, ὥστε ϗ τοὺς πρόσθεν πιστεῦσαι; ϗ τούτους ἀξίους ἐδηλώθην. ϗ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ὃ πολλῷ τούτου φειδωλότερον.

χ. ϗ πάντας ἐκεῖ συνάγει. πολλοὶ γ ῥύμην λέγει γ πνεύματος, ὅτι ϗ καὶ περίττως πιστοῦσι, ϗ ὅτι ἀξίους διεχρήσαντο. ϗ ὁ

3 Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι, ὡσεὶ πυρὸς, φησι.

Καλῶς παιδαγωγεῖ, ὡς, προσέχειν, ἵνα μηδὲν αἰσθητὸν περὶ τὸ πνεύματος νομίσῃς. ὡσεὶ πυρὸς, φησι, ϗ ὡσεὶ πνοῆς. οὐκ ἄρα δύεμος ἦν ἁπλῶς εἰς αἶρα χεόμενος. ὅτε μὲν γὰρ Ἰωάννῃ ἐδόκει γεγενῆσθαι τὸ πνεῦμα, ὡς ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐπὶ τὸν κεφαλὴν ἦλθε τοῦ Χριστοῦ· νῦν δ', ὅτε πλῆθος ὅλον ἐπισφραγίσαι ἐχρεών, ὡσεὶ πυρός.

Μαρκ. α. ι. Λουκ. γ. κϛ. Ἰωαν. α. λϛ.

Καὶ ἐκάθισε, φησὶν, ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν· Τουτέστι, πρόθυμον, ἑτοιμοπάρεδρον. ὃ γὰρ καθῆσαι, τοῦ ἑδραίου δεῖ σημεῖον ἔχειν, ϗ τοῦ μένειν. τί δαί; ἆρα ὅτι τὸν δοῦλον μὲ-

μία, οὐχ ἡ αὐτὴ, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἡ ἁμαρτία. ὁ γὰρ ὅτι ὁ αὐτὸς λησθαίσπα ἐς κρυπτόμενος ἁμαρτάνων, καὶ φανερὸς. ⟨Ϙ⟩ δὲ ὑπισχνοῦσι οὐκ ἔτι λάθρα ἁμαρτάνων. ἀγαπητὸν γὰρ μὴ ἁμαρτάνοντα ἀπαλλαγῶμεν ἐγκλημάτων· μήτιγε ἁμαρτάνοντα. καὶ ὀργαθῇ, καὶ γελάσῃ, καὶ λοίσορος ὅταν ὑπὸ θυμοῦ ὦσι, πολλοὶ ⟨Ϙ⟩ σκώπτοντες, πολλοὶ ⟨Ϙ⟩ σκανδαλιζόμενοι, πολλοὶ ⟨Ϙ⟩ ὀμολογοῦντες, πολλοὶ ⟨Ϙ⟩ τῶν παρόντων μεμνημένοι, καὶ ⟨Ϙ⟩ πρόπαν κακίζοντες, οὐκ ἐκείνως ἐγκωμιάσαι βουλόμενοι, ἀλλὰ τὸν ἀκοῦσαι, τὸ σωφρονίσαι, τὸ ἀφεστώτων μεμνημένοι. Γλυκὺς ὁ πόλεμος ἀπείροις," φησί. τοῦτο καὶ νῦν ἀρμόζει λέγειν· μᾶλλον δὲ λέγωμεν πρὸς τὸ καταγελᾶσθαι εἰς τὸν ἀγῶνα· μὴ δὲ ἐμβλέπωμεν, οὐδὲ δῆλοι γινόμεθα τοῖς πολλοῖς. οὐ γὰρ ὅτι νῦν πόλεμος πρὸς τὸν καταδυναστεύοντας τὴν πενίαν, οὐδὲ τὸν πονηρὸν πρὸς πολεμεῖν ἀναγκαῖον· ἀλλὰ, καὶ τὸν πονηρὸν ἐκείνους τὸν ὡς Ἰεζεκιὴλ, σφάττομεν καὶ καταθύομεν. τίς γὰρ ὑπεδείκνυται τοσαύτην φροντίδα περὶ τὰ πρόβατα τὸν Χριστοῦ, ὅσην περὶ τὰ πρόβατα τὸν Λάβαν ὁ Ιακώβ; τίς δύναται ἀριθμῆσαι πάντας τοὺς ψυκτῆρας; μὴ γάρ μοι τὰ πρωτοκλίσια εἴπῃς, καὶ τὴν τοιαύτην ἀπόλειαν. πρὸ μὲν οὖν τούτων ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουσι τοσοῦτοι πλοῦτοι, ὅσοι ὁ ἐκκλησίας ἄρχοι. αἱ δὲ βασιλίδες εἰσὶν, τίς περισσός; ἀλλὰ γυναῖκες καὶ τὰ οἰκίας τὴν μεγάλων; οὐδὲν ἕτερος αὐτὰ περιτίμητος. ἀπόλωλε πολλὰ καὶ διέφθαρται. ταῦτα δὲ οὐχ ὑμᾶς καταισχύνειν βουλόμενος λέγω, ἀλλ' ὑμᾶς ὑπὲρ τοῦ ὑπὲρ ὑμῶν φοβεῖν. ποίῳ γὰρ σεαυτὸν" ἀνῆκε κατασχὼν ἢ δέξῃ σαυτὸν, ἢ δι' ἑτέρου; ποίοις ὀφθαλμοῖς δοῦλον ἐλεύθερος ἐκείνῳ ὃν συνεργήσαι; ἢ ἕξεις ἀπολογήσασθαι; ὁ μὲν γὰρ ἄκων καὶ βιαζόμενος οὐκ ἐθέλων ἔχει δοῦναι ἀπολογίαν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ σοῦ ἀπιστήσηται συνιόμενος· σὺ δὲ καὶ τοῦτο ἔχεις πολλὰ ἀπολογίας. σύνισον τί Σίμων ἔπαθε; τί γάρ, εἰ μὴ ἀργύριον δίδως, ἀλλ' αὐτὸ ἀργυρίου καὶ χαλκεύεις καὶ κατασκευάζεις πολλὰ καὶ μηχανᾷ; Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, φησὶν ἐκεῖνος ὦπερ· ἐπειδὴ τοῦτος ἐρᾷ," ἢ συνδιαφθείρῃ μοῦ ὑμῶν ἕνα εἰς ἀπώλειαν, ὃν νομίσατε ἀναδρομὴν δὲ ἀφεστῶτα τοῦ Θεοῦ κατάθου. ἀλλ' οὐδὲν ἐστι τοιοῦτος. μηδὲ γένοιτο. οὐδὲ γὰρ βούλομαι οὐδὲν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τῶν λεγομένων· νυνὶ δὲ ἐκ τῆς ἀκολουθίας εἰς τοῦτος ἐκκόπτομεν σὸν λόγον. οὐδὲ γὰρ ὅταν τι πλεονεξίας λέγωμεν, περὶ ὑμᾶς λέγομεν, ἀλλ' οὐδὲ περὶ ἕτερα. γένοιτο εἶχε τὰ φάρμακα πρὸς ἡμᾶς κατασκευάζεσθαι. αἱ τῶν ἰατρῶν ψυχαὶ πιαυταὶ εἰσιν, οὐκ ἄλλα αἰτούσαι, ἢ ὥστε μὴ τὸ πολὺ ποιεῖν ἁπλῶς ῥιφῶναι τὰ φάρμακα. ταῦτα δὲ ἡμεῖς ψυχόμεθα, ἁπλῶς εἰς αἰεὶ λέγεσθαι τὰ ῥήματα τὰ ἡμέτερα, ὥστε ῥήματα μόνοι εἶναι). πολλὰ ἐπιστρέφων ἔποιμος ἐγὼ, ὥστε μὴ εἰς χρεῖαν καταστῆναι τὸν ταῦτα λέγοντα. εἰ δὲ βούλεσθε, ἐπισκόσμω· μόνον" ἔστω ἀκόλουτος ἡ σιγή. οὐ γὰρ οἶμαι οὐδένα, καὶ σφόδρα κενόδοξος ᾖ, μὴ καλεῦσαι χρείας, ἀλλ' ἁπλῶς ὑπεδείκνυτο. ὥστε χωρίσωμεν τῆς διδασκαλίας ὑμᾶς. αὕτη γὰρ μείζων ἡ διδασκαλία" ἢ ὅταν ἐπιστρεφόμενοι ἀπὸ τῶν ἰατρῶν ⟨Ϙ⟩ ἀρίστοι, καὶ δίκαιοι τῆς ἴσου τὴν καμοῦσαν φερούσης αὐτοῖς μισθοὺς, βούλεσθε δὲ ὑγιαίνειν οὐδὲ αὐτὴν φίλους· καὶ ἡμεῖς βουλόμεθα ἅπαντας ὑγιαίνειν. ὁ γὰρ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι ὦμεν, βουλόμεθα, ὑμεῖς δὲ ἀδόκιμοι ἦτε. ἐβουλόμεθα, εἰ οἷόν τε, ἵνα αὐτὴν τὴν ἀγάπην, ἵν' οὕτως ὑμᾶς ἔχω, ὑπεδείξαμεν. οὐδὲν γάρ μοι λοιπὸν οὐδὲν δὲ εἰπεῖν, εἰ καὶ σφόδρα τραχὺς ὦ ὁ λόγος. ταῦτα γὰρ οὐδὲ φίλων λέγομεν, καὶ ὕβρεις ἦ, φησί. Ἀξιοπιστότερα γὰρ τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. οὐδὲν ἐμοὶ πολυτιμότερον ὑμῶν, οὐδὲ τὸν ⟨Ϙ⟩ φῶς. μυριάκις γὰρ ἂν ἐξαίμην αὐτὸς πρωθῆναι, εἰ τοῦτο ἴσχε τοῦτο καὶ ὑμετέρας ὑπερτρέφας ψυχάς. ὅτως αὐτὸ ὁ φωτὸς γλυκύτατον ἐμοὶ ἡ σωτηρία ἡ ὑμετέρα. τί γὰρ ὄφελός μοι τὸ ἀκτίνων τὸ κλιαρὸν, ὅταν ἡ δι' ὑμᾶς ἀθυμία πολὺ καταπεδάζῃ τὸν ὀφθαλμὸν ὁ σκότος; ὁ γὰρ φῶς τότε καλὸν, ὅταν ὁ εὐφροσύνη φαίνηται· ἐπὶ τῇ λυπουμένῃ ψυχῇ καὶ πρόσκλησι δοκεῖ.

ὅτι

Ἰεζ. κδ. β. Γεν. λ. κθ. Παροιμ. κζ. ε

χ. ἐπεὶ μᾶλλον ἢ νῦν ἐν δὲ μὴ τὸν ἐκείνους δῆλοι τοῖς πολλοῖς· ἢ γὰρ ὅτι σὺ τοῖς πολλοῖς ἁμαρτάνει, ἀλλὰ καὶ πᾶ

χ. καὶ

χ. ἢ ψυχὴ ὑμῶν σὺν τῇ συνδῇ

χ. εἰ

χ. ἢ ἢ διὰ

τειωδολιμῶμοι βλασφημῶσιν αὐτοὶ ὅτι τῆς αἱρέσεως. τί οὖν αὐτοὺς οὐκ ὑπεσυμίζει; πάμυ γε. οὐ γὰρ ὑπισχύσιν λέγλς ἔργοι. πάλιν, αἱ μὴ πᾶσι πρ̃ ἦν*, ἡ τοῖς ὁ ἀρχὴ, καὶ τοῖς ἐρχαζομένοις, μυρία πάμπαχυ ἐγκλήματα. οὐδὲις δίδοικε κατηγορῆσαι ἡ Ἀβραὰλμ. ὅτι μὲ γὰρ τ̃ ἀρχόντων ὁ φόβος ἔπεσεν· ὅτι ἦ τύραννος; ὁ γὰρ φόβος τ̃ Θεοῦ πρ̃ αὐτοῖς οὐδὲν ἰσχύει. τί οὖν τις εἴποι τὸν ἐκεῖ λόγον ἡ τὸν διδασκαλίαν φερωτίδα; τὸν δυσκολίαν τὸν ὁ ταῖς χλεσταίαις; ἴσχυε γ̃ σφόδρα ἀθυμῶ ἐγὼ τυγχάνω ἡ παλαίπωρος ἡ οὐδαμοῦ, ἡ ὃ πρᾶγμα οὕτως ἔχλ. οὐδὲν πλοίου κλυδωνιζομένου διειλύοχεν ἡ τ̃ ἱερέως ψυχὴ πάμπαχυ μαινομένου, πρ̃ φίλων, πρ̃ ἐχθρῶν, πρ̃ οἰκείων, πρ̃ ἀλλοτρίων. οὐχὶ τῆς οἰκουμένης ὁ βασιλεὺς κρατ̃, οὐδ̃ ἦ πόλεως μόνης; ἀλλὰ τοσοῦτον μείζους ἦσαν αἱ φερωτίδες τότε, ὅσον ὕδατος ἁπλοῦς τοῦ πνεύματος κουφοτέρου ποταμίου, καὶ πολλ̃ς οἰδοιῶτας ἡ μαινομένου ὁ διάφορον. τί δήποτε; ὅτι ἐκεῖ μὲν πολλοὶ ἡσυχάζομεν ἀθυμοῦντες (πάντα γὰρ νόμῳ ἐ διάταξεν ἦ̃) ὁ δὲ θεὸς τοιοῦτον, οὐδὲ ἀπ' ἐξουσίας ὅτι ὑπεζέχαι· ἀλλ' ἐν μ̃ σφοδρῶς κινηθῆ, ἀχύει ὡμός· ἂν ἦ μὴ σφοδρῶς, ψυχρός. ἵνα ἦ ταῦτα ἡ ὁ σάμπαν ἡσυχάσῃ, ὥστε μήτε καταφρονηθῆναι, μήτε μισηθῆναι· ἄλλως ἦ ἡ τὰ πρ̃γματα πρ̃ καταπίλησιν. πόσους ἀναγκάζει σκανδαλίζειν καὶ ἐκὼν ἡ ἄκων; πόσους πλανᾶσθαι [ἡ ἐκὼν ἡ ἄκων;] οὐκ ἄλλως λέγω, ἀλλ' ὡς ἔχω ἡ ἀκριβείας. οὐκ οἶμαι δ̃) πολλοὺς ὁ τοῖς ἱερεῦσι τοῦ σωζομένους, ἀλλὰ πολλ̃ πλείους τοῦ ἀπολλυμένους. ὅ ἦ αἴτιον, ὅτι μεγάλης ὁ πρ̃γμα δεῖται ψυχῆς, ἡ πολλ̃ς ἀνάγκης ἔχλ καὶ ἀξαγούσης τ̃ οἰκείου ἤθους, ἡ μυρίων αὐτ̃ πάμπαχυ ἐφαλμῶν δεῖ. οὐχ ὁρᾶς ὅσα δεῖ ὑπισχνεῖσθαι ἔχλν; διδασκαλικὸν δ̃), ἀνέξικακον, ἀυτηρέμονα τ̃ χ̃ τὸν διδασκάλου πιστόν, λόγου. πόσης τ̃το δυσκολίας; ἡ τ̃ν τοῖς ἄλλοις ἁμαρτημόνων αὖθις ἔχλ καὶ αἰτίας. οὐ λέγω τ̃ν ἄλλων ὁ ἐκεῖ. ἀλλ' εἷς μόνον ἀπόλθῃ ἁμάρτων, οὐχὶ πᾶσαν αὐτ̃ κατίσχυσε τὸν σωτηρίαν; ψυχῆς γὰρ ἀπώλεια μιᾶς τοσαύτην ἔχλ ζημίαν, ὅσων οὐδὲις ἐξαρκέσαι δύναται λόγος. εἰ γὰρ ἡ σωτηρία αὐτ̃ς τοσ̃τ̃ ἀξία, ὥστε τ̃ μόν τ̃ Θεοῦ ἀνθρώπου γενέσθαι ἡ τοσαῦτα παθεῖν· ἡ ἀπώλεια σκότησον ὅσων οἴσει τὸν πυρεῖαν. εἰ ἦ, δι' ὃν ἀπόλλυται τις ὁ τ̃ σ̃ τοῦ βίου, ἄξιος ἀποθανεῖν, πολλ̃ μᾶλλον ἐκεῖ. μὴ γὰρ μοι εἴπῃς, ὅτι ὁ πρεσβύτερος ἥμαρτε, μηδὲ ὅλη ὁ διάκονος. πάντων τούτων ὅτι τὸν κεφαλὴν τ̃ν χλεσταπαίτιον αἱ αἰτίαι φέρονται. πάλιν ἕτερον εἶπον· συμβαίνει ἵνα κλῆρον διδάξαι ἀνδρὸς μοιχόν. τί χρὴ βουλεύσασθαι ὅτι ἁμάρτημασι πρ̃σκλαδοῦσι; δύο γὰρ ἐ κρημνοὶ, ὥστε μήτε ἀφεῖναι ἐκεῖσε, ἡ τοῦ ἄλλους μὴ σκανδαλίσαι. ἐκκόψαι [τοίνυν] δεῖ πρ̃τον; ἀλλ' οὐκ ἔστι πρ̃ οὖσα πρόφασις. ἀφεῖναι; καί, φησι. τ̃ γὰρ χειροτονήσαντος ἡ αἰτία. τί οὖν; οὐ δεῖ χειροτονῆσαι, οὐδὲ ἐφ' ἕτερον βαθμὸν ἀγαγεῖν; ἀλλὰ τοῦτο πᾶσιν ἔστω δῆλον, ὅτι μοιχὸς ὡς ὅστι. πάλιν οὖν ἑτέρως ἐσκανδάλισεν. ἀλλ' ἀγαγεῖν ὅτι μείζονα βαθμὸν; τοῦτο πολλ̃ χλεπώτερον. ὥστε εἰ ὡς, ὡς ὅτι πρ̃σχασίας, ἔστεγε τὸν ἀρχιερωσύνην, ὡς ὅτι πόνου ἡ ἀργυρίου, οὐδεὶς δ̃ αὐτὸν ἐδίξατο ταχέως. νυν ἦ ὥσπερ ἐκ ἔξωθεν ἀρχὰς, οὕτω ἡ ἐκ τ̃ν διώκομεν. ἵνα γὰρ δοξασθ̃μεν, ἵνα ὠμοθ̃μεν πρ̃ς αὐθρώπους, ἀπολλύμεθα πρ̃ς τ̃ Θεόν. ἵ ὃ κέρδος τ̃ς ὑμ̃ς; πῶς ἐλπίλεγκται οὐδὲν ὄντα; ὅταν ὑπεξυμήσῃς ἱερωσύνης, ἀνάτισον τὸν χείραν· ἀνάτισον ἐκ ἐκ βύθου ἐκ ἐκεῖ· αἰτίσον ἡ ἀπρεπὲς βίον· ἀνάτισον τ̃ς κολάσεως ὃ μέγεθος. ὅτι κἂν ἁμάρτῃς χ̃ σαυτόν, οὐδὲν πίσῃ τοιοῦτον· ἂν ἦ ἱερεὺς ὤν, ἀπόλωλας. ἐπίσου ὅσα ὁ πρέμφεν, ὅσα ἐφιλοσόφησεν ὁ Μωϋσῆς, ὅσα ἐπεδείξατο ἀγαθὰ· ἡ ἵνα ἡ ἁμ̃τῃ ἁμ̃τημα μόνον, σκολάζειν παρ̃ς· εἰκότως. ἐκ̃ γὰρ τ̃ς τ̃ν ἄλλων ζημίας τ̃το γίνεται· ὥστε παρέτερον σκολάζετο, οὐ τ̃ φρονεῖν ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ ἡ τ̃ ἱερέως εἶ) ὁ ἁμάρτημα. ὁ τὸν αὐτὸν γὰρ πρωείδη διδόαμεν τ̃ν τε φαύλων ἡ τ̃ν λαὸν ἁμαρτανομένων. ὁ λόγ γὰρ ἁμάρτια, ἡ αὐτὴ· ἡ ζημία,

* ἰωσὴν

χ. εἰ̃ς ἑπτ.

χ. ἐπ' χ. ἡ δεῖ

χ. ἡ πάλιν

χ. ἐδὲν μέγα εἶπεν, ἐδὲ τοιοῦτον

a. Τιμ. γ. γ. Τιτ. α. θ.

ἕως τῆς ἡμέρας, φησὶν, ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτὸν συνήμιν γενέσθαι φησὶ τούτων. Οὐκ εἶπε τῶν ἄλλων μάρτυρα, ἀλλὰ τῆς ἀναστάσεως μόνης μάρτυρα. καὶ γὰρ ἀξιοπιστότερος ἐκεῖνος ὁ συναναβὰς καὶ συγκαταβὰς καὶ πιὼν καὶ φαγὼν καὶ ἁπτὸς γενόμενος, αὐτὸς ἀνέστη. ὥστε ὅτι τῶν περὶ τούτου χρείαν, οὐ τῶν μὴ τοιούτων ἐκείνῳ μάρτυρα εἶναι μόνον, καὶ τῶν σημείων. τὸ γὰρ ζητούμενον τοῦτο ἦν, ἡ ἀνάστασις· ἐπεὶ σκιὰν ἄλλο ἦν καὶ ὁμολογούμενα· αὐτὸν ὃν λαβεῖν γένοιτο, καὶ τούτοις μόνοις ἦν δῆλον. καὶ ἃ λέγουσιν, ὅτι ἄγγελοι εἶπον ἡμῖν· ἀλλ', ὅτι ἐωράκαμεν ἡμεῖς. [πόθεν δῆλον; ἐξ ὧν ψαυματουργοῦμεν.] Διὰ τοῦτο μάλιστα τότε αὐτοὺς ἀξιοπίστους ἐδείκνυεν. καὶ ἐπειδή, φησὶ, δύο. Διὰ τί μὴ πολλούς; ἵνα μὴ μείζων ἡ ἀθυμία γένηται, μηδὲ εἰς πολλοὺς τὸ πρᾶγμα πέσῃ. οὐχ ἁπλῶς δὲ πρεσβύτην ἐκεῖνον· ἀλλὰ δήλους ὅτι πολλάκις ὁ Θεὸς δι' ἀσθενῶν ἡμῶν, διὰ τὴν Θεοῦ ἐλάττων ὄντι. καὶ κοινῇ δὲ πάντες εὔχονται λέγοντες· Σὺ Κύριε καρδιογνῶστα πάντων ἀνάδειξον· σὺ, μὴ ἡμᾶς. ἐκ ὑγιαίνοντος καρδιογνώστου καλοῦσιν. ἀπὸ γὰρ τούτου αἱρόμενος ἐρεῖ, [οὐχὶ τῶν ἔξωθεν.] οὕτως ἐθαῤῥοῦμεν, ὅτι πάντως ἕνα σῴζει ἡμᾶς. καὶ οὐκ εἶπον, ἔκλεξαι· ἀλλά, αἵρεσιν ἐκλεξάμενος, φησὶν, οὐκ ἐξελέξω· εἰδότος πάντα προγνώσεως τοῦ Θεοῦ. οὐκ τούτων τῶν δύο ἕνα λαχεῖν κλῆρον τῆς ἀποστολῆς. ἐπεὶ δὲ ἄλλη Διακονία. καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς κλήρους. οὕτω δὲ ἑαυτὸν ἀξίους ἡγεῖτο εἶναι τοῦ Διακονίας ἑαυτῶν ἐκλέγασθαί φησιν· ὥστε Διὰ τίνος σημείου μαθεῖν ἐφίεται. ἄλλως δέ, εἰ ἦν ἐκεῖ, οὔτε εὐχὴ, οὔτε ἀξιόλογοι ἄνδρες, κλῆρος ποσοῦτον ἴσχυσε Διὰ τὸ δεῖ ὀρθῆς ἡμᾶς γνώμης ὅτι τοῦ Ἰωνᾶ· πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς ἐπλήρωσε χρεῖ, ἀπήρκεσε τῷ τάξει. ἀλλ' ἕτερος οὐκ ἄλλοι. οὐ γὰρ δὴ ἀπέκρυψάν τὰ οἰκεῖα ἐλαττώματα ἀπόστολοι, οἵγε καὶ τῶν κορυφαίων εἵποντες, ὅτι ἠρνήσατο ἄλλοι δὲ καὶ δίς, καὶ πολλάκις.

ΘΕΙΚΟΝ Τούτους οὖν ἡμᾶς μιμησώμεθα. Οὐκέτι μοι πρὸς πόλεις ὁ λόγος, ἀλλὰ πρὸς σὲ ἐρημίας ἐφιεμένους. εἰ πᾶς βίος, ὅτι Θεοῦ ὄντι ἐκλογή, μὴ ἀναιρεῖτε. ἐκείνῳ γὰρ ἀφωρισμένος, ἐκ πρὸς ἐκεῖνον πᾶν ὀχυρὸν ἐκφεύγει ὅτι ὁ ἐκλεξάμενος. εἰ δὲ αὐτὸς μὲ ἐξελέξατο· σὺ δὲ πολλαχοῦ τούτῳ ἀναιρεῖσθαι, ζῶντι ποιεῖς, οἷς ὁ Καὶν. διὸ γὰρ ἀπεδείχθη· ὁ δὲ ὅτι πρεσπεμφθεὶς ἠθύμησε τὸν ἀδελφόν, ἐλυπήθη, ἠφάνισε, διὸ κατεμυκτήρισαι. ἐγὼ δὲ οὐ τοῦτο λέγω· ἀλλ' ὅτι συμφέρειν οἶδεν οἰκονομῶν ὁ Θεός. πολλάκις γὰρ τὸ μὴ ἦθος ἐπισκέπτεται "σὺ, οὐκ ὅτι τοιοῦτος δέ· πάλιν ὅτι σοι μὲν βίος ἄληπτος, ἦθος δὲ ἀβλεπέστερον, ὃ δὲ ἐκκλησία οὐ τούτων δεῖ μόνον. ἄλλως δὲ, καὶ ἄλλος πρὸς ἄλλο ἁρμόζεις ὅτι. οὐχ ὁρᾷς ὅτου ἐπὶ τούτων πεποίηται λόγον ἡ θεία γραφή; ἀλλ' "εἶπε τίνος ἕνεκεν μεμάχηται τὸ πρᾶγμα γέγονεν. ὅτι οὐχ ὡς ὅτι ἀρχὴν καὶ πρόφασιν ἀδελφῶν ἐρήμωσα, ἀλλ' ὡς ὅτι ὑμῶν δὲ ἀνάπαυσιν. εἰ γὰρ ἤδεις, ὅτι πάντων ὀφείλεις ὅτι ὑπόσχεσος, ἐπὶ πάντων βαφὴν βασάζων, ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις ὁρίζουσθαι συγγνώμην, αὐτῷ δ' ἀδαμοῦ, ὅτι τοῖς ἄλλοις ἀμάρτημοσι πολλάκις πολλή, αὐτῷ δ' οὐκέτι, οὐκ ἀν' ἑαυτοὺς ὅτι τὸν ἀρχὸν, οὐκ ἀν' ἑαυτούς. καὶ γὰρ δὴ τοῖς ἁπάντων ὑπόκειται σώμασι, ταῖς ἁπάσαις κρίσεσι, καὶ σοφοῖς καὶ ἀσόφοις, φερούσαις καθ' ἑκάστην κόσμον πᾶσι τὸν ἡμέραν, καθ' ἑκάστην νύκτα· πολλοὺς ἔχει δὲ μισοῦσας, πολλοὺς ἔχει δὲ Διαφθονουμένους. μὴ γὰρ μοι πρὸς ἐκείνους ἔστω τῶν "πάντα χαριζομένων, τῶν καταδύειν βουλομένων, τῶν ὡς ὅτι αἰάπαυσιν εἰς ὃ πρᾶγμα ἐρχομένων. οὐ περὶ τούτου ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ ἐκείνων τῶν ἀχρυπνούντων ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, τῶν τῆς οἰκείας σωτηρίας πρὸ τῶν ἀγνοουμένων πρὸ ὀφθαλμῶν. Εἶπέ μοι· Εἴ δύο τις παῖδας ἔχων ὑποχείριους συνοικονομῶν αὐτῷ Διαπάντος, ἀδιαλείπτως αὐτῷ δυναγκάζεται φερνίζειν· πατὴρ ἔχων ὑπὸ οὐχ ὑποχείριον, οὐ συνοικονομῶν, ἀλλ' ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀνεψιοῦ ἔχοντος, τίς οὐκ ὀφείλει ψέγεσθαι; ἀλλὰ τιμᾶται, φησι. ποίᾳ τιμῇ; πέντε

πρωτολιμῆροι

πολλὰ πάσχα. ὡς ἑκατὸν εἴκοσι ἦσαν, φησίν. ⸂ἐδοξε μὴν κἀγὼ τὰ ἴσως, οἷς αὐτὸς ἔζελέξατο, καὶ ἄλλοι τῶν ἀποστολικωτέρων, οἷς ὁ Ἰωσὴφ ⸂ὁ Ματθίας. καὶ γυναῖκες ἦσαν πολλαί, αἳ ἠκολούθουν αὐτῷ· διὰ τὸ αὐτὸ πάντα χρὴ ἦσαν. οὕτω τοίνυν καὶ διδάσκαλον. οὕτω τοῦτο διδάσκαλοι κατέστησαν. οὐκ εἶπεν, ὅτι ἠρξάμεθα ἡμεῖς. ὅτω πάσης κακοδοξίας ἐκτὸς ἦν, καὶ πρὸς εὐσέβειαν μέτεστι· " κἀκεῖνοι ὠνὴ ἰσότυποι ἅπασιν εἶχε τὴν κατάστασιν. ἀλλ' εἰκότως ταῦτα ἐλέγετο μᾶλλον τὴν ἀρετὴν τῶν ἀνδρῶν· καὶ ὅτι τότε ἡ ὑποψία ἦν οὐ πολλή, ἀλλὰ πρόσφορα τὴν ἀρχομένων. τοῦτο οὖν τοῦ αἱρεθῆναι ἕνεκεν ἐποίει ἐπαίρεσθαι (ὅτι γὰρ χειροτονίαν ἐκαλεῖτο) οὔτε τοῦ μὴ αἱρεῖσθαι, ὡς ἀπαναθήσας ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐχὶ νῦν οὕτω γίνεται, ἀλλ' ἄπαν τοὐναντίον. ὅσα γὰρ ἑκατὸν εἴκοσι ἦσαν, καὶ ἕνα αὐτῶν ἀπὸ πάντος τοῦ πλήθους. " εἰκότως πρῶτος τοῦ πράγματος αὐθεντεῖ· ἀπὸ γὰρ αὐτοῦ πάντες ἐγχειρεῖν. πρὸς γὰρ τοῦτον εἶπεν ὁ Χριστός· Καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὅπου κατεσθιμημένος ἦν σωτὴρ ἡμῶν, φησί. διὰ τοῦτο πρέπει ἕτερον προκάλλεσθαι, ὥστε μάρτυρα γενέσθαι εἰς ⸂τὸν ἐκείνου τόπον. καὶ ὅρα πῶς ⸂διδάσκαλον μιμεῖται, πάντα χρὴ ἀπὸ τῆς γραφῆς διαλεγόμενος, καὶ οὐδὲν πρὸ τοῦ Χριστοῦ λέγων οὐδέπω, ὅπου πρέπει πολλάκις αὖθις. καὶ οὐ λέγει, ἔνθα τῆς πρόδοσίας αὐτοῦ μέμνηται· οἷς Στόμα ἁμαρτωλοῦ, καὶ στόμα δολίου ἐπ' ἐμὲ ἠνοίχθη· ἀλλ' ἔνθα τῆς μανίας [αὐτοῦ] μόνον τοῦ μιαιφόνου ἐποιήσατο. τοῦτο γὰρ αὖθις" πῶς ὠφέλει. δείκνυσι πάλιν τὸ διαπύρου τοῦ φιλανθρωπίας, ὅτι κατεσθιημένος ἦν, φησί, σωτὴρ ἡμῶν, καὶ ἔλαχε ⸂τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. κλῆρον δὲ αὖθις πάντα χρὴ καλῶ, δῆλον τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ὃ πρὸ ὅτου τῆς ἐκλογῆς, καὶ ἀναμιμνήσκων αὐτοὺς τῶν παλαιῶν, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἐκλεπρώσατο, καθάπερ ἐκεῖνον Λεπίδας. καὶ ἐνδιατείνει τοῖς πρὸ αὐτοῦ, ὅτι ὁ τῆς προδοσίας μισθὸς, αὐτὸς καὶ τῆς πωλείας γέγονε κήρυξ. ἐκτήσατο γὰρ, φησί, χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας. ὅρα πῶς Θεοῦ οἰκονομία ὁ γεγονὼς ἐκεῖνος. τῆς ἀδικίας, φησί. τὴν μιαιφονίαν ἀδικίαν· ἀλλὰ ταύτης οὐδὲν ἀδικώτερον γέγονέ ποτε, ὥστε ἀδικίας ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα. οὐχὶ δὲ μόνον τοῖς πρόδοσι γέγονε δῆλον ὃ ἠμύμνηται, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς μετὰ ταῦτα. ὥστε ἀκοντὸς ὠνόμασαι, οὐκ εἰδότος, καθάπερ ⸂Καϊάφας προεφήτευσεν οὐκ εἰδώς. ὁ Θεὸς καὶ δι' ὧν ἀναγκάζει οὕτω καλύσαι Ἐβραίοις Ἀκελδαμά. ἀπὸ τούτου καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ὕβρεως μᾶλλον καὶ κακὰ δῆλα ἐστί. καὶ δείκνυσι πῶς τὸν προφήτην ἔζελθόντας οὐκ μέρος τὸν λέγουσαν· Καλὸν ἐστὶ αὐτῷ, εἰ θέκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. καὶ πρὸς τοῖς Ἰουδαίοις τὰ αὐτὰ ἁρμόζει λέγειν. εἰ γὰρ ὁ γεννήσας ὁ δηλῶ, πολλῷ μᾶλλον καὶ οὗτοι. ἀλλ' οὐδὲν τούτων λέγει πῶς. εἶτα δείκνυσι ὅτι πρὸς αὐτὸ εἰκότως ἀν λέγοιτο Ἀκελδαμά, " ἐπαγαγὼν ⸂τὸν προφήτην λέγοντα, Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος. τί γὰρ ἐρημότερον τοῦ πάσης γεγονέναι; ὥστε καὶ εἰκότως ἂν αὐτὸν κληθεῖη ὁ χωρίον. ὁ γὰρ ὃ ἔπραξε καταβαλών, οἱ καὶ ἕτεροι ⸂πεπραγέναι εἶεν, αὐτὸς ἂν εἴη δίκαιος λογίζεσθαι κύριος ἐρημώσεως μεγάλης. αὕτη ἡ ἐρήμωσις προοίμιον τῆς Ἰουδαϊκῆς, εἴτε τις ἀκειδῶς δέχεσθαι. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἑαυτοὺς ἀόφλον λιμῷ, καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν, καὶ πάσης γέγονεν ἡ πόλις τῶν ξένων, τῶν γραπτῶν. ἐκείνους γὰρ οὐσὶ ἂν ἔασαν παθεῖν. οὐδὲ γὰρ ἄφθης κατηξιώθησαν. διὰ οὖν τοῦτον σωτηρίαν ἡμῖν, φησιν, ἀδελφοί. ὅρα πῶς βούλεται αὐτοὺς ἀναπαῦσαι· καίτοιγε ἐμέλλε πρέπεσθαι τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ὅμως πολλὴ σπουδὴ φαίνεται τούτου ἐστί. τοῦ σωτηρίου ἡμῖν ἀδελφοῦ, φησιν, ἐν πάντι χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς. δείκνυσι αὐτοὺς σωφρονεστέρους αὐτοῦ, οὐχ ἁπλῶς ὡς μαθητὰς πρὸς ὄντας. ἆρα καὶ ὧδε ἐρεῖς τότε πολλοὶ προσηκολούθουν αὐτῷ. ὅρα γοῦν ὅταν λέγῃ· Ἦν εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου, καὶ ἀκολουθησάντων τῷ Ἰησοῦ. ἐν πάντι χρόνῳ, φησίν, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου· καλῶς. τὰ γὰρ μετὰ τοῦτο οὐδεὶς ἦν μαθὼν· ἀλλὰ πνεύματι ἐμαθήτευον.

γ. κρίτοι γὰρ ἰσόπνοον

χ. εἰκότως, ὡς ἀπὸ αὐτοῦ ἐγχειρεῖν.

Λουκ. κβ.

Ψαλμ. ρη. β.

χ. μάνιτα

χ. ἐρήμη

τὸς τε γηοιμβύς αἰδεσίμους ποιῶν, ⁊ αὐτὸς ἀπαλλαττόμενος ἀπιστίας τῆς πρὸς ἀλλήλους. μεγάλης γὰρ ἀεὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάζεται κακά. ὅπου μὲν οὖν ἐδιώχθησαν, Ⓜ προφήτην αὐτὸν μάρτυρα· οὐκ ἀνωνύμως λέγων· οὐκ ἀπὸ συνελθόντων ἡμῶν εἰς πάντα χρόνον. Εἰ μὲν γὰρ εἶπεν, ὃν ἐπιτυχεῖς δι' ἅπαντος, ἵνα ἄλλους αὖ ὕστερον· νῦν δὲ τῷ χρόνῳ ὃ πρᾶγμα ἐπίτηδες ἔφυγεν, οὐχ ἁπλῶς συνελθόντας εἶπεν, ἀλλ' ἐν παντὶ χρόνῳ,

Εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς,

22 Ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου, ἕως τῆς ἡμέρας, ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτὸν σὺν ἡμῖν γενέσθαι ἕνα τούτων. Ἵνα τί γένηται; ἵνα μὴ πεπρωτευασμένος ὁ χορὸς εἴη. "τί οὖν; ἐλέσθαι [Ⓜ Πέτρος] αὐτὸν οὐκ οἶδεν;" καὶ πάνυ· ἀλλ' ἵνα μὴ δόξῃ χορεύεσθαι, τοῦτο οὐ ποιεῖ· ἄλλως γε, ἐκ πνεύματος ἅγιος ἦν ἔτι.

χ. τί οὖν ἵνα γένηται; αὐτὸν ἐλέσθαι ὁ θεὸς οἶδεν, ἵνα μὴ δόξῃ χορεύεσθαι· ἄλλως

23 Καὶ ἔστησαν, φησί, δύο, Ἰωσὴφ Ⓜ καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπικλήθη Ἰοῦστος, ⁊ Ματθίαν.

Οὐχὶ αὐτὸς αὐτοὺς ἔστησεν, ἀλλὰ πάντες. τὴν γνώμην γὰρ αὐτὸς εἰσηγήσατο, δίξας σοὶ καὶ αὐτῷ αὐτὸ δοκεῖ, ἀλλ' ἀνοῦν τῷ προφητεύειν· ὥστε δέξηπτος γέγονεν, οὐ διδάσκαλος. Ἰωσὴφ, φησί, Ⓜ καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπικλήθη Ἰοῦστος. ἴσως δὲ ἐξ ὁμωνυμίας ἀμφίβολα τίθησι. ἐπεὶ γὰρ οὐ τοὺς ἀποστολικοὺς πολλὰ ὀνόματα ἦσαν· Ἰάκωβος ὁ Ζεβεδαίου, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου· Σίμων Πέτρος, Σίμων ὁ Ζηλωτὴς· Ἰούδας Ἰακώβου, ⁊ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης. ἄλλως τε ⁊ μεταβολὴς βίου. ἴσως τε ⁊ προαιρέσεως ἦν τὸ ὄνομα. ἔστησαν, φησίν, Ἰωσὴφ Ⓜ καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπικλήθη Ἰοῦστος, καὶ Ματθίαν,

χ. ἐκεῖ μὲν ἀλλ' οὐκ ἐδιλέγη, ἵνα μ. δόξῃ χ. ἄλλως

24 Καὶ προσευξάμενοι εἶπον· σὺ Κύριε καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα,

25 Λαβεῖν Ⓜ κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης ⁊ ἀποστολῆς, ἐξ ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς Ⓜ τὸν τόπον τὸν ἴδιον. Καθὼς λέγουσι σκάνδαλον, δεικνύοντες ὅτι μάρτυρα αὐτὸν, οὐ πλεονάζοντες Ⓜ ἀριθμὸν, ἀλλ' ἐλαττοῦσθαι οὐκ ἐώντες.

χ. ἀριθμὸν τινι

26 Καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῷ (τοῦτο γὰρ πνεῦμα ἦν) καὶ ἐκλήρωσε τὸν Ματθίαν ἐπὶ τοῖς ἕνδεκα ἀποστόλοις. Τότε, φησὶν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος· ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ὁδὸν ἔχον ὁδόν. τοῦτό φησιν, ἵνα δείξῃ ὅτι μακρὰν οὐ βαδίζουσιν ὁδὸν, ὡς φόβου ἴσα μὴ γένηται πρίμνεσιν ἐπὶ ⁊ διδικόσιν αὐτοῖς. ⁊ ὅτι εἰσῆλθον, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῷον. οὐκ ἐτόλμησαν γὰρ φανερῶς ὅπου τῆς πόλεως. καὶ καθὼς εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν, ὥστε μὴ δύνωνται οὐκ τοῦ ἑτοίμου συλληφθῆναι αὐτούς. καὶ ἦσαν, φησι, προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ. ἰδοὺ πῶς ἐγρηγορότες ἦσαν, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ⁊ ὁμοθυμαδὸν ὥσπερ οὐκ μιᾶς ψυχῆς προσκαρτεροῦντες; δύο αὐτοῖς μάρτυρες· ὁ μὲν οὖν Ἰωσὴφ ἴσως τετελευτηκὼς ἦν. οὐ γὰρ ἂν, τὴν ἀδελφὴν πίστει θυσάντων, ἑκόντος οὐκ ἔθυσε, ὁ πρὸ πάντων πιστεύσας. ἀμέλει γοῦν ἁπλῶς ὁπουδὴ φαίνεται οὐδαμοῦ ὡς αἰθέριος προσόντων, καθάπερ ὁ μήτηρ ἔλεγεν· Ἐγὼ ⁊ ὁ πατήρ σου ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμεν. ὥστε πρὸ πάντων αὐτὸς ἔγνω τοῦτο. πρὸς ⁊ τοὺς ἀδελφοὺς ἔλεγεν ὁ Χριστός· Οὐ δύναται ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖν, ἐμὲ ⁊ μισεῖ. καὶ ὅρα τὸν ὑπερήφανον Ἰακώβου. αὐτὸς ἔλαβε τὴν ὑπεροχὴν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις, ⁊ ὅμως τότε οὐδὲν ἀγαλλόμενος. ὅρα ⁊ τὸν ἄλλον μαθητὴν τὸν [πολλῶν] ἀπωτέρω ὄντα, πῶς αὐτῷ συγχωρεῖ τὸ θεῖον, ⁊ οὐκέτι ἀμφισβητοῦσι πρὸς ἀλλήλους. ὥσπερ γὰρ ἐν οὐρανῷ ἡ ἐκκλησία ἐκείνη ἦν, οὐδὲν ἔχουσα βιωτικὸν, οὐ τοίχους, οὐδὲ μάρμαρα, ἀλλὰ προθυμίαν τὴν σωτήριον ἀπολαμβάνουσα.

χ. ⁊ αὐτὸν τῶν πολλῶν ἀπέλασεν. πῶς χ. τάδε

ἰῶ αὐ τὸν λέγῃ; ἄνδρες, φησίν, ἀδελφοί. Εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐκάλεσε, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς. δεῖ δὲ πάντων ταῦτα τὸ αἱρεσιωτικὸν. ἰδοὺ ἐκκλησίας ἄξιωμα, ἢ ἀγγελικὴ κατάστασις. οὐδὲ ἰῶ ἐκκλ [διερρηγμένος] ὅτι αἱρῶν, οὔτε θλῦ. τοιαύτας βούλομαι καὶ ἐκκλησίας εἶναι. οὐδὲ βιωτικόν τι φρονεῖν, οὐδὲ οἰκίας ἐπιμέλεια. ποῦ δὲ ἀγαθοὶ ⓐ πρεσβύτεροι· οἵουσπερ αἱ θλίψεις κελεύουσι. ἔδει πληρωθῆναι, φησί, τὴν γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀεὶ προμηθεῖται αὐτὰς ἀπὸ τῆς προρρήσεως. ὅτω καὶ ὁ Χριστὸς πάντα προεῖπε. ⓦ αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ταῦτα δείξοντες, ὅτι οὐδὲν ξένον γίγνεται, ἀλλὰ τὸ πάλαι προῳρημένον. ἔδει, φησί, πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαβίδ. ἢ δὲ λέγει, Δαβὶδ εἶπεν, ἀλλά; τὸ πνεῦμα τὸ αὐτοῦ. ὅσα βούλεσθε τοὺς προσομιλοῦντας τῇ βιβλίῳ οἵαν λέγεται διδασκαλίαν, ὁρᾶς ὅτι οὐχ ἁπλῶς εἶπεν ἀρχέλαος τὴν συλλαφὴν ταύτην, ὅτι τὸ πνεύματος ὄντι πολιτεία τὸ βιβλίον τοῦτο; ἰῶ προεῖπε, φησί, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαβίδ. σκόπει πῶς ⓦ προφήτην οἰκειοῦται, καὶ αὐτὸν ἄγει εἰς μέσον, εἰδὼς ὅτι αὐτὸν ὠφελεῖ τὸ διὰ Δαβὶδ εἰρῆσθαι, ἢ μὴ δι' ἄλλον προφήτην. Περὶ Ἰούδα, φησί, τοῦ ἀθλίου ἡμῶν. Ὅρα δὲ ἐνταῦθα τὸ φιλόσοφον τοῦ ῥήτορος· πῶς ὑπεύθυνόν μου, λέγων, τὸν μισθὸν καὶ παμμίαρον· ἀλλ' ἁπλῶς ὃ ἡμέτερον δηλοῖ. καὶ οὐδὲ λέγει τὸν προδότην, ἀλλ' ἐφ' ἑτέρας βιάζεται μεταθεῖναι τὸ ἔγκλημα, ὅσον εἰς αὐτὸν ἦκε. καὶ οὐδὲ ἐκείνων σφόδρα κατατείνει. τὸν ἡμετέρου, φησίν, ἀθλίου τοῖς συλλαβοῦσι ⓦ Ἰησοῦν. καὶ πρὶν ἢ εἰπεῖν, ποῦ εἶπε Δαβίδ, λέγει τὰ περὶ προφητείαν αὐτοῦ, ἵνα ἀπὸ τῶν πρώτων καὶ τὰ μέλλοντα πιστώσηται, καὶ δίκην ἤδη διδασκόντα δίκαια.

17 Ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε ⓦ κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.

18 Οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας.

Ἤθικον ποιεῖ ⓦ λόγον, καὶ λαμβανόντας τὰ αὐτῶν παιδεύοντα οὕτως ἀπεκαλύπτει. ἢ λέγει μὲν, ὅτι ⓒ Ἰουδαῖοι ἀλλ' οὗτος αὐτὸ ἐκτήσατο. ὅπερ γὰρ αἱ ψυχαὶ τῶν ἀθετούντων οὐχ ἁπλῶς τοῖς τὰ μέλλοντα ὁρῶσιν, ὡς πρὸς τὰ πρόντα, οὕτως τῆς πράξεως δίκης δίκαιοι ἔσονται.

Καὶ πρηνὴς γενόμενος, φησίν, ἐλάκησε μέσος. Καλῶς οὐκ εἶπε θάνατον, ἀλλ' ἐν τῇ περιφορᾷ ⓦ λόγου ἔπηρε. Καὶ ἐξεχύθη, φησί, πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ.

Τοῦτο προεμηδίσθη ἐκείνοις ἔφερε.

19 Καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλήμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν, Ἀκελδαμά, τοῦτέστι, χωρίον αἵματος. Οἱ δὲ ἅγιοι Ἰουδαῖοι ταύτῃ τῇ προσηγορίᾳ ἐκάλεσαν αὐτὸ, οὐ διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ διὰ ⓦ Ἰούδαν· διὸ εἰς τοῦτο αὐτὸ μετήγαγε, καὶ μάρτυρας τοὺς ἐχθροὺς φέρων. Τῶν τι γὰρ εἶπεν, ὅτι ὠνόμασαι, καὶ τῶν ἐπάγεσθαι, τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν, τοῦτο δηλοῦν βούλεται. Εἶτα μὴ τοῖς ἔχθεσιν οἰκείως ἐπισάγῃ ⓦ προφήτην λέγων·

20 Γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ. Τοῦτο δὲ τοῦ χωρίου καὶ τῆς οἰκίας. Καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος· Τουτέστι, τὴν ἀρχὴν, τὴν ἱερωσύνην. ὥστε οὐκ ἐμὴ γνώμη τοῦτο συγχωρεῖ, ἀλλ' ἐκείνου τοῦ ταῦτα προειρηκότος. ἵνα γὰρ μὴ δόξῃ μεγάλῳ πράγματι ἐπιχειρεῖν, καὶ βουλόμενος οἷός ὁ Χριστὸς, ἐπήγαγε μάρτυρα ⓦ προφήτην.

21 Δεῖ οὖν, φησί, τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν τὸν πρωτεῖον. Διατί κοινοῦται ἰδίοις; ἵνα μὴ πρεσβεύσωσι τὸ πρᾶγμα ἴδιον ἔχωσι, καὶ εἰς φιλοτιμίαν ἐμπέσωσιν. Εἰ γὰρ αὐτοὶ τοῦτο ἔπραξαν, πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖνοι· καὶ ἀεὶ τοῦτο προσαιτεῖται. δεῖ τοῦτο ἀρχέμωνος ἔλεγεν· ἄνδρες ἀδελφοὶ, δεῖ ἐκλέξασθαι ἐξ ἡμῶν, τὸν πλήθη τῶν κειμένων ὑπηρετῆσαι,

τὰς τε

χ. ἐπιγραὶ ἐπισκοπὴν

χ. ἐπὶ λέγεται

χ. ἰδίων

χ. καὶ δεῖν ἀποδόσεως, καὶ τοῦ εἰπεῖν, τοῦ

προσήκωμεν ἄξια τούτης, ἵνα καὶ τὴν μέλλουσαν ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, οὗ γένοιτο πάντας ἡμᾶς τυχεῖν τῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λουκ. γ. 12 ΤΟΤΕ ΥΠΕΣΤΡΕΨΑΝ ΕΙΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἰερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν.

ΤΟΤΕ, φησὶν, ὑπέστρεψαν. τότε· πότε; ὅτε ἤκουσαν. ἡ γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη, εἰ μὴ ἕτεραι αὐτοῖς προῖσαι ὑπῆρχον. διὰ τί δὲ μοι ἡ τοῦ σαββάτου γειτνίασις ταῦτα. οὐ γὰρ δὴ οὕτω ἡ Σελήνη ἐδήλωσεν εἰπόντι, ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἰερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν, εἰ μὴ ὠφελοῦμέν τι μῆκος ἀδιπορείας ἐβάδιζον τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου. χ. τίς ἐστιν αὐτοῦ παράφρων.

13 Καὶ ὅτε εἰσῆλθον, φησὶν, εἰς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν, ἦσαν καταμένοντες.

Ἦσαν λοιπὸν οἱ Ἱερουσολυμῖται ἅπαντες αὐτῷ τῷ ἀνάγκασαι. Ὁ τε Πέτρος, φησὶ, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης. Οὐκέτι αὐτῷ τῷ ἀδελφοῦ μόνοι οὗτοι ἀριθμοῦνται, ἀλλὰ καὶ Ἀνδρέας μετὰ Πέτρου. Καὶ Ἀνδρέας, φησὶ, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος, καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου, καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτὴς, καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. Καθὼς ἐμνημόνευσεν τῶν μαθητῶν. ὅπερ γὰρ ὁ μὲν προεῖδεν, ὁ δὲ ἤρνησατο, ὁ δὲ ἐπίστευσε, δύκρισιν ὅτι πλείονες πάντες ἦσαν σῶοι.

14 Οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες, φησὶν, ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ, καὶ τῇ δεήσει σὺν ταῖς γυναιξί. Καθὼς. μέγα γὰρ τοῦτο ὅπλον εἰς τοὺς πόλεμους, καὶ τοῦτο ἦσαν προπαιδεύοντες ἐκεῖνον αὐτῶν τοῦ διδασκάλου. ἄλλως δέ, καὶ ὁ πρῶτος πόλεμος αὐτοῖς εἰς τοῦτο ἦν· διὰ τοῦτο αἰσθάνεσθαι καὶ εἰς ὃ ὑπῆρχον. σφόδρα γὰρ ἐδιδάσκησαν τοὺς Ἰουδαίους. σὺν γυναιξί, φησιν. εἶπε γάρ, ὅτι ἠγάπησαν αὐτήν. χ. γελᾶς ἀπὸ

Καὶ Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Πῶς οὖν λέγει, ὅτι Εἰς τὰ ἴδια αὐτὸν ἦλθεν τότε ὁ μαθητής; ἀλλὰ συναγαγὼν πάλιν αὐτοὺς ὁ Χριστὸς, οὕτω λοιπὸν πάλιν αὐτοῖς καὶ ἀπὸ σκηνῆς. σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. τότε λέγει, οἱ ἀπιστοῦντες πρότερον ἦσαν. Ματθ. κζ΄ ιγ. Ἰωαν. ιθ. κζ. Ἰωαν. ιθ. κη.

15 Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, φησὶν, ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν εἶπε. χ. σεσημείωσαι ἀλλαχοῦ σεσημείωται.

Καὶ ὡς θερμὸς, καὶ ὡς ἐμπιστευτὴς πρὸ τοῦ Χριστοῦ τὸ πίμπλημι, καὶ ὡς τοῦ χορὸν προήγεται, ἀεὶ προέρχεται ἀρχὴ τοῦ λόγου (Ἦν τις ὄχλος ὀνομάτων, φησὶν, ὑπὸ τὸν τόπον, ὡς ἑκατὸν εἴκοσι)

16 Ἄνδρες ἀδελφοὶ, φησὶν, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τί δήποτε ὁ Χριστὸς ἐξίωσε [μόνος], ὡς τοῦ δωδεκάτου εἰς τὸν τόπον Ἰούδα τινά; δῆλον ὅτι καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐποίησεν τῆς ἐκλογῆς· βέλτιον γὰρ ἦν λοιπὸν ὁ Πέτρος αὐτὸς ἑαυτόν. τοῦτο τοίνυν ὅτι εἶπεν προδεῖ τοῦτο. προδεῖ δὲ τοῦ μὴ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς ἀποκαλύψεως αὐτοῦ τῷ Χριστῷ τῆς καρδίας ἐρωμένου· μίαν μὲν, ὅτι προδεῖ ἄλλα παρόλιγον· δευτέραν δὲ, ὅτι τῆς πρόρρησις αὐτοῖς τοῦ Χριστοῦ τιμήσει μᾶλλον τοῦτο. καθάπερ γὰρ πρὸ ὀξελέγετο, οὕτω καὶ νῦν ἀπὸ. οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο εἰς προθυμίαν. ὅσα δὲ αὐτοῦ μὲν κοινὰ πάντα ποιοῦσα γνώμης· σοφὸν μὲν ἀνθρωπικῶς, σοφὸν δὲ ἀρχικῶς. καὶ οὐκ εἶπεν οὕτως ἁπλῶς, ἀπὸ τοῦ Ἰούδα τοῦτον καταλέγομεν· ἀλλὰ προθυμούμενος αὐτοῦ ὁ λογισμὸς, βλέπει πῶς μεταχειρίζεται ὁ λόγος. ἡ γὰρ μικρὰ ἀπορία ἐπαίνου ὁ γεγονώς. ἐμὲ θαυμάσης. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο πολλοὶ προεῖρηκαν, πῶς τότε εἰκὸς χ. ἀρχικῶς χ. ὅσα πρὸς αὐτοῦ φρονοῦντα χ. πότε

ἐκεῖ

ψυχή; Οὐ λέγω τοῦτο; ἀλλὰ καὶ ψυχαὶ ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ εἶναί φασιν. ὅρα πόσα τὰ αἰσθητὰ καὶ δύπτα. πρῶτον, βουλόμενοι δεῖξαι ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ κακά, ἕτερον τοῦτο ἀσεβέστερον ἐπεισάγουσιν. "ὁμόχροια γὰρ αὐτῷ, καὶ σάρκα αὐτῷ προσοῦσαν τοῖς Θεὸν λέγουσι, τὸ χέρας τὸ μέγα καὶ αὐτοῖς διδόασι τολμῶντες. δεύτερον, καὶ δυσὶν ἕλκεσι τὸν κακὸν φασιν. οὐ γὰρ τὸ ἀγήρατον ἀναιρεῖται. ὁρᾶτε τὸν βλασφημίαν; ὡς ἀνάγκη, ἢ μηδὲν τοῦ Θεοῦ εἶναι· ἢ Εἰ μὴ ζῶντα, καὶ Θεὸν μὴ εἶναι. εἶτα, ὅπερ ἔφην, "ζῶντα πολεμοῦσιν αὐτοὶ ἑαυτοῖς, καὶ πρὸς σαρκαναίκτην Θεὸν μᾶλλον παροξύνουσι. τίτορον, τὸν "ἄχρατον ὕλην τοσαύτην ἐπιτηδειότητα ἴσχειν δίδασι. πέμπτον, τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ Θεοῦ τὸν ποιητὴν αἰτίαν φασὶ γεγονέναι, καὶ ὅτι χρεὼν ζῶντα ὁ ἀναγκαῖος οὐκ ἦν ἀγαθός. ἕκτον, ὁδοὺς ἡμῖν ἀποκλείουσι τῆς θεογνωσίας. ἕβδομον, Θεὸν εἰς αἰθέστους καταγίσι, καὶ φυτὰ, καὶ ξύλα. Εἰ γὰρ ἡ μὲν ἡμετέρα ψυχὴ τῆς τοῦ Θεοῦ οὐσίας ὄντως, ἡ δὲ μετενσωμάτωσις εἰς σικυοὺς καὶ πέπονας ἐκβαίνει καὶ κρόμμυα· ἆρα τοῦ Θεοῦ ἡ οὐσία εἰς σικυοὺς ὄντως. καὶ μὴν εἴπωμεν, ὅτι πνεῦμα ἄγιον Θεὸν ἐπλάσατο ἐν τῇ πλάνῃ, καταπλῶσαι· καὶ ὅτι ἐνέκρησεν ἐν τῷ πνευματικῷ ἰῷ, πάλιν πλῶσαι· αὐτοὶ δὲ καὶ εἰς σικυοὺς, καὶ πέπονας, καὶ μῆλα, καὶ κάμπας, καὶ ὄνους τοῦ Θεοῦ τὸν ὄντα καταγόντες οὐκ αἰσχύνονται), καὶ πῶς εἰδωλολατρείας "ἐξαιρεῖσθαι φησι. "μὴ γὰρ τὸ κρόμμυον ἔγω Θεὸς κατ' Αἰγυπτίους, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐν ᾧ κρόμμυον. Οὐ φεύγεις τὸν μετενσωμάτωσιν τοῦ Θεοῦ; αἰσχρὸν ὄντα, φησίν. Οὐκοῦν πολλῷ μᾶλλον τοῦτο αἰσχρόν. διὰ τί οὐκ αἰσχρόν; "πῶς; ὅπερ γὰρ ἐν ὑς ἡμᾶς ἦλθεν, οὕτως αἰσχρόν. εἶδες συμφορὰν ἀσεβείας; ἀλλὰ σῶμα Θεοῦ οὐ βούλει) αἰσχύνεσθαι σῶμα; τί γὰρ ἐροῦσι; ὅτι τὸ σῶμα ποιητόν; πόθεν οἶδας, εἰπέ μοι, ὦ Θεόν; πόθεν ἔχεις τοῦτον τὸν γνῶσιν; ὁ γὰρ φιλόσοφος, πόθεν φιλόσοφος, ἐὰν μηδὲν συντελῇ τὸ σῶμα; πόρρωσεν ἁφὰς καὶ αἰσθήσεις, ἢ μᾶλλον τὸ ἐναντίον. Οὐ γὰρ μωραίνειν τὰς ψυχὰς φήσεις ἄν, Εἰ ἐξ ἀρχῆς ἁφὰς καὶ αἰσθήσεις εἶχε πεπηρωμένας; Εἰ γὰρ ἐνὸς μέρους μόνου πήρωσις, τοῦ ἐγκεφάλου λέγω, ὃ πολὺ αὐτῆς βλάβη ἔχει· Εἰ μέλλοι καὶ τὰ ἄλλα *πεπηρῶσθαι, πολὺ χρήσιμος ἔσται ἀληθῶς μοι χωρὶς σώματος ψυχή. ὃ οὐκ ἀκούεις ἰατρῶν λεγόντων, ὅσους γὰρ πρόσθεν ἀφῶς ψυχὴν ἀμαυροῖ; μέχρι τίνος οὐκ ἀπάγξασθε; ὃ σῶμα τῆς ὕλης ὄντι, Εἰπέ μοι; καλῶς. Οὐκοῦν ἐλεύθερον αὐτὸ; τί τοίνυν αὐτὸ πρίφεις; τί θάλπεις; [Οὐκοῦν ἔδει διαιρεῖσθαι σεαυτόν,] Οὐκοῦν ἔδει ἀπαλλάττεσθαι τοῦ δεσμωτηρίου. ἄλλως γ', ὁ Θεὸς οὐ δυνάσθαι) σεσηρίσθαι τῆς ὕλης, ἀν μὴ συμπλακῇ. ὑπομένει γὰρ οὐ δυνάμενα, ἕως ἂν συλλέγηται αὐτῇ, ἐὰν δι' ὅλης σταθῇ, φησὶν, ὡς ἀθανασίας. ἢ βασιλεὺς μὲν ὑπομένων πολλὰ ποιεῖ· ὁ δὲ Θεὸς τοῖς ποιηροῖς οὐκ ὑπομένων; ὅλως γ' Εἰ ἀγαθοῦ τινος ἄμοιρος ἐστὶν, οὐκ ἂν ἔστι. οὐ γὰρ ἴσχει φύσιν ἡ ποιηρία σωίζεσθαι, ἂν μὴ τινος ἐπιλάβηται τῆς τῆς ἀρετῆς. ὥστε Εἰ καὶ τούτου ἀμοιρεῖ ἐστὶν ἀρετῆς, πάλαι ἂν διεφθάρη. ἢ γὰρ ὕλη ἔχει Θεὸν τὰ κακά. ἔστω τις ἀσιλλὴς ἢ μηδὲ ὅλως ἑαυτοῦ κατηχέτω· Εἰ ζήσεται δίκην ἡμέρας; ἔστω ὑς λαγὼς ἢ ποὺς πόρρω ἀσεσωσμένος, ἔστω ἢ ποὺς σὺν συλλαγιεύοντας· Εἰ ζήσεται ὅλως; ἔστω ὑς κλίπης δυάσμιτος, ἐὰν μὴ ἐρυθριάτω, ἀλλὰ δημοσίᾳ κλεπέτω· εἰ βιώσεται ὁ τοιοῦτος; οὐκ ἔχει φύσιν τὰ κακὰ σωίζεσθαι, ἂν μὴ καὶ μικρόν τι μέρος τῶν ἀγαθῶν λάβῃ. ὥστε καὶ αὐτὸν ὁ Θεὸς αὐτὰ σωίζησιν. ἔστω πόλις ὑδρῶν πονηρῶν, Εἰ ζήσεταί ποτε; πονηροὶ ἦ ἔστωσαν, μὴ ποὺς τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλὰ ἢ ποὺς ἑαυτούς. ἀλλ' οὐ δυνατὸν ζῆσαι. ὅταν Ἐμφορεῖσθαι φάσκοντες εἶναι σοφοί. Εἰ δὲ σῶμα Ρωμ. ἀ. ιε'.
κακὸν, πόρρω ἁπλῶς ἢ Εἰκῇ τὰ ὁρώμενα, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ ἥλιος, ἢ ἀήρ. ἢ γὰρ ἀὴρ σῶμα, Εἰ ἢ μὴ [παχὺ ἢ] νατόν. Θύομεν οὖν Εἰ τῷ· Δυσωπούμεθα μὴ ἀσεβεῖν ἀδολεσχίας. ἀλλὰ μὴ αἰσχυνώμεθα, ἀλλ' ἀποτρέχωμεν αὐτοῖς καὶ ἀκοάς. ἔστι γὰρ, ἔστι σωμάτων διάστασις. τοῦτο ὁ τάφος δηλοῖ ἡμῖν· ἐν Ἱερουσαλήμ· τοῦτο δὲ ξύλον, ἔνθα προσηλώθη ἢ ἐμαστιγώθη. Σωθῆναι γὰρ αὐτῷ, φησι, ἢ σωθῆναι θέλω. πιστεύωμεν τούτῳ τῇ δυνάστει, καὶ Παρ. ι. μα.
προσέλθωμεν

χ. ἐμόχροια ἢ. ἢ ὑπὸ αὐ. προσβύτερα τὸ χέρ. τὸ μ. αὐ. ἐπιδίδοτες.

χ. πῶς τὸν αὐτὸν ἐκ τολεμοῦσιν ἑαυτοῦ, ἢ πρὸς ἀγαπᾶσθαι παροξύνουσι χ. ἄπαντα

χ. ἐπ' ἀρ. χ. ἀλλ' ἢ τὸ κρόμμυον ἐν τῷ ὄνῳ. χ. πῶς γὰρ ὅπερ ἐν ὑς ἡμᾶς ἦλθεν, οὕτως αἰσχρόν. ε. δ.

*μέρη

κήρυξ ἄγελος ζῇ· Εἰ γὰρ ⓐ προφῆται πολλαχοῦ προεῖπον, ὥσπερ δὲ καὶ τῆς ἀναστάσεως. πάντα χοῦν ἄγελοι γενόμενα κήρυκες, ὡς ὅτι τῆς ἡμέρας· ὡς προὸς τὸν Μωσέα πάλιν· ὡς ὅτι τῆς ἀναστάσεως· οὕτω δὴ γὰ ὅτι τῆς ἀναλήψεως· μᾶλλον γὰ ἡ ὅτι τῆς δευτέρας παρουσίας ἄγελοι φοιτῶντες προκηρύττουσι. Εἰ πάντες γὰ, δῆλον ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν· ἵνα μὴ αὐτὸν ἐξαπορήσωσι, ἐπάγουσι· οὕτως ἐλεύσεται. ἀνέπνευσε μικρὸν ἀκούσαντες, ὅτι πάλιν ἐλεύσεται, καὶ ὅτι οὕτω, καὶ δῆλα ἔσται ἀπροσίτως. καὶ τὸ, ἀφ' ὑμῶν, οὐχ ἁπλῶς προσκειται, ἀλλὰ τῆς ἀγάπης δεῖ παραλαβεῖν τῆς εἰς αὐτὸν, καὶ τῆς ἐκλογῆς, καὶ ὅτι δῆλα ἀφέσεως ἐλελέκτο. τῆς μὲν οὖν ἀναστάσεως καὶ αὐτὸς μάρτυς (πόθεν γὰρ τοῦτο θαυμασιώτερον ἢ μὴ ⓦ τοκεῦ, μᾶλλον δὲ καὶ τοῦ τόκου, ὃ ἑαυτὸν ἀναστήσας. Λύσατε γὰρ, φησι, ⓦ καὶ τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγὼ ἐγερῶ αὐτόν) τῆς δὲ Ἰωαν. β. ιθ. μόνους παρουσίας ⓐ ἀγγέλους, οὕτως ἐλεύσεται, λέγοντας.

χ. διαπρῶσι

ΗΘΙΚΟΝ

Εἰ δὲ τοίνυν ὀπτῆσαι ⓦ Χριστὸν ἐδεῖν, Εἰ δὲ ἀγγέλους οὐκ εἶδον αὐτὸν, τοῦτο ἀκούσας, βίον θαυμαστὸν ὀπτασθήσῃ, καὶ πόθεν ὄψεται, καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης. μετὰ γὰρ πλείονος ἥξει δόξης, πλεῖον οὔτε μὲν νεφέλης, οὔτε μὲν σώματος. καὶ πολλῷ θαυμασιώτερον ἰδεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνοντα, ἢ ἀπὸ γῆς ἀναβαίνοντα. οὐδὲν μὲν οὖν ἥξει, ἄπορον· ὅτι τὴν ἡ, οὐκ ἐλεύσεσθαι. τοῦτο τῶν ἀναστάσει βεβαιοῖ. Εἰ γὰρ μὲν σώματος ἀνελήφθη, πολλῷ μᾶλλον μὲν σώματος ἀνέρχεται· πῶς εἶσιν ⓐ ἀπίστων τῇ ἀναστάσει; τίνες εἰσὶ, εἰπέ μοι; ἕλληνες, ἢ χριστιανοί; (ἀγνοῶ γὰρ) μᾶλλον ἡ οἶδα ἀκριβῶς. ἕλληνες γὰρ εἰσιν, ⓐ ἐν τῇ δημιουργίᾳ τῆς πίστεως ἀπιστοῦντες. τῷ γὰρ αὐτῷ δοκεῖ μὴ συγχωρῆσαι ἐξ οὐκ ὄντων ποιεῖν τι τὸν Θεὸν, ἢ τὰ κείμενα μὴ λέγειν αὐτὸν ἀνίστασθαι. Εἶτα αἰσχυνόμενοι ὅλα οὐκ ἴασι τῷ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ τοῦτο ἐγκαλῶνται, φασίν· ἀδύνατον τοῦτο λέγομεν· ἀλλ' ὅτι οὐ χρεία σώματος. δίκαιος ἀληθῶς εἶπας· Ὁ γὰρ μωρὸς μωρὰ λαλεῖ. Ησ. λϛ. ϛ. οὐκ αἰσχύνεσθε ἐξ οὐκ ὄντων οὐδὲν διδόντες ποιῆσαι ⓦ Θεόν; Εἰ δὲ ὄντων ποιῆσαι τὸν ἀνθρωπον; ἀλλὰ πόθεν, φησὶ, τὰ κακά; μὴ γὰρ, ὅπερ οὐκ οἶδας πόθεν, ἕτερον ὀφείλεις ἐπεισαγαγεῖν κακὸν ἐπὶ τῇ γνώσει τοῦ κακοῦ; δύο γὰρ ζῇ ἄτοπα· ἢ γὰρ δίδως ἐξ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα ποιῆσαι ⓦ Θεόν, πολλῷ μᾶλλον οὐκ εἶσι πόθεν τὰ κακά· ἢ ἕτερον πάλιν ἐπεισάγεις κακὸν τῷ λέγειν ἀγήρατον εἶναι τὸ κακόν. συνίησον ὅσον ὅτι χαλεπὸν βουλόμενον βύρσῃ τὸν πηλὸν τοῦ κακοῦ, ταύτην τε ἀγνοῆσαι, ἢ ἕτερον προσθεῖναι αὐτῇ. ζητεῖ πόθεν τὰ κακά, ἢ μὴ βλασφημεῖ ⓦ Θεόν. ἢ πῶς βλασφημῶ, φησι; τί λέγεις; οὐ βλασφημεῖς ὅταν ἀγήρατον εἰσάγῃς τὸ κακόν; ὅταν ἴσον δυνάσθαι τῷ Θεῷ συγχωρῇς; ὅταν ἴσον ἀθανασίαν δυνάμει εἰσάγῃς τοῦ κακοῦ; ὅταν ἀγήρατον; ὅπερ γὰρ τί φησιν ὁ Παῦλος. Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται. Ρωμ. α. κ. ὁ μὲν οὖν ἀγαθὸς ἀμφότερα ἔφησεν εἶναι τῆς ὕλης, ἵνα μηδαμόθεν λοιπὸν ⓦ Θεοῦ δικαιωθῶμεν. τί γὰρ δυσκολώτερον, εἰπέ μοι; ὃ φύσει κακὸν ποιῆσαι, εἶτα τί δῆτα (καθ' ὑμᾶς γὰρ λέγω· φύσει γὰρ οὐδὲν ὅτι ποιῆσαι κακὸν καλόν τι ἐργάζεται) ἢ ὃ ἐξ οὐκ ὄντων; τί δύσκολώτερον (ὡς ὅτι ποιότητος λέγω) τὸ οὐκ οὖσαν ποιότητα εἰσαγαγεῖν, ἢ τὸ οὖσαν μεταβαλεῖν εἰς τὸ ἐναντίον; τί εὐκολώτερον, τὸν οὐκ οὖσαν οἰκίαν ποιῆσαι, ἢ τὸν ἔρημον οὖσαν δῶμον ἐργάσασθαι; δῆλον ὅτι ἐκεῖνο. οὐκοῦν τοῦτο ἀδύνατον. ὥσπερ οὖν τοῦτο ἀμήχανον, οὕτω καὶ ἐκεῖνο ἀδύνατον, εἰς τὸ ἐναντίον λέγω ἐνεργεῖν. εἰπέ μοι, τί δυσκολώτερον; μύρον κατασκευάσαι, ἢ ⓦ βόρβορον βιάσασθαι τὰ τοῦ μύρου ἐργάσασθαι; τί εὐκολώτερον, εἰπέ μοι, τούτων; (ὅπερ τοῖς ἡμετέροις λογισμοῖς ⓦ Θεὸν ὑποβαλλόμενον, ἀλλ' οὐχ ἡμᾶς, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ὑμᾶς) ὀφθαλμὸν πλάσαι, ἢ τυφλὸν ποιῆσαι βλέπειν μᾶλλον τυφλὸν, ἢ ὀξυωπέστερον τοῦ βλέποντος, ἢ τὴν τυφλότητα ἀπεργάσασθαι εἰς βλέψιν, ἢ τὴν κωφότητα εἰς ἀκοήν; ἐμοὶ δοκεῖ ἐκεῖνο. τὸ δυσκολώτερον οὖν δίδως τῷ Θεῷ, εἰπέ μοι, ἢ τὸ δυκολώτερον

χ. ἔπεσεν προσθῆναι

οὐχί;

λημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τ' οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται), ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τ' οὐρανόν. Παλιν δ' ἡμῶν φαιδρὸν. ἀγγέλοι γὰρ ἰωσι εἰς τύπον αἰθερίων ἡματιοθέντες ἐπέστησαν καὶ φασιν· ἄνδρες Γαλιλαῖοι. ἀξιόπιστοι λοιπὸν ἐδόκουν ἐκείνοις ἐκ ὧν εἶπεν, ἄνδρες Γαλιλαῖοι. τί γὰρ ἑστήκατε τ' πατρίδα μαθηταὶ, εἰ μὴ τοῦτο ἰδοὺ; καὶ δὲ ἡμάτι ἐπέστρεψαι, καὶ ἐδήλωσεν ὅτι ἀπὸ τ' οὐρανοῦ εἰσι. Ἀφ' τί μὴ ζῶντα αὐτὸς αὐτοῖς λέγει, ἀλλ' ἀγγέλοι; διελέχθη αὐτοῖς τρεφλαβὼν αὐτὸς πάντα, ὥστε αἰαμιμήσκεσθαι τὸς ἰδοὺ αὐτὸν ἀφ' τῶν ἀγγέλων ἅπερ ἤκουσαν. καὶ οὐκ" εἶπεν, ὅτι ἐθεάσασθε αὐθηφθέντα, ἀλλὰ πορευόμενον εἰς οὐρανόν· δηλοῖ ὅτι διάβασις ἰδοὺ ἡ αἰάληψις· σαρκὸς γὰρ ὁ αἰαληφθεὶς ἔστι. Ἀφ' τοῦτό φησιν, ὁ αὐθηφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, οὕτως ἐλεύσεται. οὐ πεμφθήσεται, ἀλλ' ἐλεύσεται). πρὸ οὖν ὃ ἔλαβον· τεφέλη ὑπ' ἔλαβεν αὐτὸν· καλῶς. αὐτὸς γὰρ ἐπίδοξ τῆς τεφέλης. δῆλον Ο αἰάβας αὐτὸς ἔστι καὶ ὁ καταβάς. ἔφη, τὰ μὴ κῦ τῶν ἐκείνων δίκαιοι φθάσεται, ἀλλ' ἀξίως τ' Θεοῦ. ἐπῆρθη λοιπὸν ἡ δίκαιος τῶν ἐρώντων. ἐχρείαστο αὐτοῖς τῆς δόξης πρόοισις οὐ μικρὸν γνώρισμα. ὃ γὰρ, οὕτως ἐλεύσεται, τοῦτο δηλοῖ τὸς ἔστι, μὴ τὸ σώματος, ὃ ἐπόθουν αἰκοῦσαι, ἢ ὅτι πάλιν εἰς κρίσιν ἥξει ὥσπερ ἔστι τεφέλης. καὶ ἰδού, φησι, ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν. Ἀφ' τί εἶπεν, ἄνδρες; αἰκριβῶς γὰρ ἑαυτὸν" ἀπετύπωσεν εἰς ἄνδρας, ὡς μὴ ὑποπτεύειν. εἰ δ' εἶπεν· τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς οὐρανόν; ἅμα * κελαδεύοντων ἰδοὺ τὰ ῥήματα, ἢ" οὐκ ἐώντων προσδοκᾶν αὖθις αὐτὸν πάλιν δύθεως. οὗτοι δὲ μᾶλλον λέγουσι, δ' ἔλαττον ὠφέλησι. ὅτι μὲν γὰρ οὕτως ἐλεύσεται, καὶ ὡς ἐξ οὐρανοῦ αὐτὸν χρὴ προσδέχεσθαι, φασὶ· δ' πότε, σιγῶσι λοιπόν. Εἶπε δὲ ἀπὸ τῆς ἡλίας ἐκείνης ἐπέστρεψαν αὐτὸν προς οὐρανὸν λόγοι, ἵνα μὴ Ἀφ' τὸ μὴ δυνάσθαι γνῶναι αὐτὸν, νομίσωσιν αὐτὸν μὴ ἀνελῆλυθέναι, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀρχῆς πάλιν φθάσαι. Εἰ γὰρ περὶ τούτου ἔλεγεν, Πολὺν χρόνον; πολλῷ μᾶλλον ἢ τῶν νῦν εἶπεν, Εἰ ὁ τῶν χρόνων τούτων, φησὶν, ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ τοῦτον ἤδεισαν αὐτοῦ ὅ ἡμερον, ὅτι ἐκ κατὰ τὸ παλαιὸν ἐρωτῶσιν αὐτὸν, Εἰ ἀποκαθιστάνεις; ἢ μᾶλλον ἀνώτερα εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι Μελλήσετε ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ἀλλ' οὔπω ὁ τέλος, οὐδὲ τὰ Ἱεροσόλυμα ἁλώσεται. τῶν γὰρ περὶ βασιλείας ἐρωτώντων, οὐ περὶ σωτηρίας. ἄλλως γὰρ, οὐδὲ μακρὰν λοιπὸν προς αὐτὸν ἀπιστίαι λήσει μετὰ τὴν ἀνάστασιν. ὡς δὲ οὖν καὶ αὐτοὶ βουδοκιμήσοντες, Εἰ τοῦτο γνώσεσθε, ἐρωτῶσιν. ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀποκαθιστάνει, οὐκ ἐδήλωσε. τί γὰρ ἰῶ τοῦτο ἀναγκαῖον αὐτὸν μαθεῖν; Ἀφ' γὰρ τοῦτο διδάσκοντος οὐκ ἦν εἶπον· Τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ τῆς συντελείας τ' αἰῶνος; ἀλλ', Εἰ τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ ἀποκαθιστάνεις; ὑπολαμβάνουσι γὰρ αὐτὴν ἤδη παρεῖναι. αὐτὸς δὲ οὐ προβαλόμενος ἐδίδαξεν, ὅτι οὐκ εἰσὶν" ἃ ἔστιν ἠρώτησαν, ἢ προς αὐτὸν ἀπιστίαν, λήψεσθε, λέγων, δυνάμει ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς. ὅσα, ἐπελθόντος, οὐ πεμφθήσεσθε, εἶπεν, ἵνα "τὸ ἰσόπλουτον διίξῃ." πῶς οὖν, ὦ πνεῦματομάχε, κτίσμα τολμᾷς εἰπεῖν; καὶ ἔστασθε μοι μάρτυρες. πείζατο τὴν ἀνάληψιν· μᾶλλον δὲ ἃ καὶ ἤδη προεκήρυσσαν, καὶ τὸν πάλιν αὐτὸν ἀνέμενον. ἤδη ἐδείχθη ὅτι εἰς οὐρανὸν ὁρμὴν ἀνῆλθε. τεφέλη καὶ γόφος ὑπ' αὐτοῦ πόδας αὐτῶν, φησι. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, τεφέλη ὑπ' ἔλαβεν αὐτὸν, οὐ τὸ οὐρανοῦ φησι διαστόλιον. καθάπερ γὰρ βασιλέα δύκεισι ὄχημα βασιλικὸν· οὕτω καὶ ὑπ' αὐτὸν ἐπήρθη τὸ ὄχημα τὸ βασιλικὸν, ἵνα μηδὲν φθόγξωνται λυπηρὸν, μηδὲ τὸ αὐτὸ πάθωσιν, ὅπερ ὁ Ἐλισσαῖος, ὃ διδασκάλου ἀνθηφθέντος, ἀλαζονεύεσθαι οὐκ ἀνέσχον. καὶ τί φασι; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται· καὶ, ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς· εἰκότως. Επὶ τοῦ ματος γὰρ δύο μάρτυρων στήσεται πᾶν ῥῆμα. καὶ ζῶντα αὐτὰ φθέγξονται. καὶ ὁ ἰοβὴ τί, φησι, λέγει; ὥσπερ ἤδη ἄγγελοι εἶδον ὅτι τὸ μυήματος ὁ ἰοβὴν αἰαζωπούσας, ἢ προσεῖπεν αὐτὴν καὶ τὸν ἀφθορίαν· οὕτω καὶ τοῦ ἀνθηφθέντος αὐτὸν

κήρυξ

χ. ἐν τούτῳ αὐθρώπῳ ἄνδρα ἐφάνησαν,

χ. ὅπου

χ. ἄσυγμα.

χ. τὸ θεῖον τῆς χρίσεως πάλιν ἐξ.

χ. διεύπωσ.

* ἢ χ. ἀκόμη αἰασεω

Εφ. δ. ι.

Ιωαν ιγ. κε.

Ματθ. κδ. γ.

χ. τῶν τῆς τιμῆς ἰσότιμον χ. πνεῦ ὑγιοῦ, ἢ πῆς ὁ πνευματομάχος, ὃς τῷ πνεύματι ὑφυπτόμενος, κτίσμα αὐτὸ πιεῖν;

Ζαχ. ιδ. δ.

Ψαλ. ξς. β.

Δαν. ζ. ς.

Digitized by Google

ὅπι ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. τί οὖν; σὺ οὐκ οἶδας τὰ τοῦ παιδός; ἀλλ' αὐτοὶ μὲν γι-
Λκε. ι. ιβ. νώσκεις· τοὶ δ' αὐτοὶ οὐκεῖπ; αὐτὸς εἶπας, Οὐδεὶς γινώσκει ⓜ πατέρα, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ,
α. Κορ. β. ι. Τὰ μὲν πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ· σὺ δ' τοῦτο οὐκ οἶδας; ἄπαγε. ὄχ ἵνα
τοῦτο ὑποπτεύσωμεν τοῦτο εἴρηκεν, ἀλλ' ἀγνοῆν παρασκευάζει, τῆς ἀκρίβους ζητήσεως ἀπά-
γων αὐτούς. " ἐφοβήθησαν οὖν ἐρωτῆσαι πάλιν, ἵνα μὴ ἀκούσωσι· καὶ ὑμεῖς ἀσιώπητοί ἐστε; χ. ἀλλ' ἵνα
πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὐτοὶ ἐφοβοῦντο τοῦτο, ἢ ὅ παρῆν. ἀλλὰ λήψεσθε, φησί, δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ, οὐ περὶ ἃ ἠρώτησαν ἀπεκρί- ἐσ. ἰφ.
ναντο (διδασκάλου γὰρ τοῦτο ἦν, μὴ ἃ βούλεται ὁ μαθητής, ἀλλ' ἃ συμφέρει μαθεῖν, διδά-
σκειν) οὕτω καὶ " τοῦτο, ἃ ἔδει μαθεῖν, ἀφ' ἑαυτοῦ παρέλαβε, ἵνα μὴ ἐκφοβῆσῃ. ἀρ' οὖν ἀσθε- χ. ἐπαίδευε οὐδὲν ἀπο-
νῆς ἦσαν. ὥστε ὑπερησπάζεσθαι, ἐπῆρεν αὐτοῦ τὰς ψυχάς, καὶ τὰ φορτικὰ συνεκάλυψεν. χρήσεσθαι.
ὅπερ γὰρ ἔμελλεν αὐτοῖς μικρὸν ὕστερον λειπὸν καταλιμπάνειν, ταῦτα ἤδη λεγόμενος οὐδὲν λέ-
γει λυπηρὸν ἁπλῶς· ἀλλὰ τί; μετ' ἐγκωμίου τὰ λυπηρὰ φησί, μισοῦντες λέγων, μὴ φο-
βηθῆτε· λήψεσθε γὰρ δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι
Ματθ. ι. ι. μάρτυρες, ἔν τε Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ. ὅπερ γὰρ εἶπεν, Εἰς ὁδὸν
ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ Εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· τοῦτο γ' ἐνταῦθα βούλεται
ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ κηρύττειν αὐτούς· καὶ ἀπὸ τότε οὐκ εἶπεν, ἐν ταύτῃ πε- χ. ἕως μὲν μάρτυρες
πέρασται, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, λέγων. καὶ ὁ πάντων φοβερώτερον εἶπεν*, ἵνα μὴ πά- * εἰδὼς καὶ τὴν ἀπό-
λιν αὐτὸν ἐρωτῶσι, στασιν.

9 Βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
Ὁρᾷς ὅτι αὐτοὶ σκιρτῶσι καὶ ἐπλήρωσαν ὃ ἀναγτίλιον; ὅπως μέγα αὐτοῖς ἐχαρίσαντο. ὅσον
δεδώκασι, φησὶ, τὸ Ἱεροσολύμοις, ἐκεῖ κηρύξατε πρῶτον, καὶ ὕστερον ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
Εἶτα πάλιν τῶν λεχθέντων ἡ πίστις. Βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, φησί. βλεπόντων μὲν γὰρ
οὐκ ἀνέχη· βλεπόντων ἐπήρθη· ὅπερ " οὐδὲ τοῦτο ἡ ὄψις ὃ πᾶν ἴσχυσε. καὶ γὰρ τῆς χ. ἡ
ἀναστάσεως ὃ μὲν τέλος εἶδεν, τὸν δ' ἀρχὴν οὐκ εἶπε· καὶ τῆς ἀναλήψεως τὸν μὲν ἀρχὴν
εἶδον, ὃ δὲ τέλος οὐκέτι. πρῶτον γὰρ ἐκεῖνο ὃ τὸν ἀρχὴν ἰδεῖν, αὐτὸ τοῦτο φιλο- 25
σοφώτερον παρέστησε, καὶ τῦ μυστηρίου δηλωτῆρας, ὅπου οὐκ ἔστιν ἐκεῖ. ἀλλὰ ὃ μὴ τοῦτο λέγειν
ἔδει μαθεῖν. ὅπερ γὰρ οὐκ ἀρκέσουσι ⓜ ὀφθαλμοὶ λῆξαι ὃ ὕψος, οὐδὲ παιδεῦσαι πάντας εἰς ⓜ οὐρανὸν ἀνῆλθεν, ἢ ὡς εἰς ⓜ οὐρανὸν, ὅσα τὴ γῆ. ὅτι μὲν αὐτός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς,
ἠδίσασι δι' ὧν διελέγετο πρὸς αὐτοὺς (πάρρωθεν γὰρ οὐκ οἰκεῖα ἰδεῖν ἐδύναντο γνώσια) ὅτι δὲ εἰς τ' 30
οὐρανὸν ἀναλαμβάνεται, αὐτοὶ λοιπὸν ἐδίδασκεν ⓓ ἄγγελοι. ὅσα, πῶς οὐ πάντα πνεύματι,
Δ. Βασ. β. ια. ἀλλὰ δ' ὄψει ἠμέλουν οἰκονομῆται. ἀφ' τί ὁ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτόν; ἡ τοῦτο τιμώριον,
ὅτι εἰς ⓜ οὐρανὸν αἴρηται. οὐ πῦρ, ὡς ὅτε Ἠλίου, οὐδὲ ἅρμα πύρινον, ἀλλὰ νεφέλη
Ψαλ. ρδ. δ. αὐτὸν ὑπέλαβεν, ὃ τῦ οὐρανοῦ σύμβολον ἰδού, καθὼς ὁ προφήτης φησίν· Ὁ θεὶς νέφη τὸν
βαθμὸν αὐτοῦ, εἰ ἡ σοὶ τῦ παῤῥησίᾳ εἴρηται τοῦτο. ἀφ' τοῦτο λέγει, ὅτι ὅτε νεφέλης, τὸ
ὃ συμβολῶ, φησί, τῆς θείας δυνάμεως. οὐδαμοῦ γὰρ ἄλλη τις δύναμις ὅτε νεφέλης 35
Ησ. ιθ. α. φαίνεται. ἄκουε γὰρ πάλιν τί φησιν ὁ προφήτης· Ὁ Θεὸς καθηται ὅτε νεφέλης κούφης.
προῖ δυσαγκώλου γὰρ τῆς ἐρωτήσεως ὕσης, καὶ προσοχῆτον αὐτὸν σφόδρα τοῖς λεγομένοις,
Εξοδ. λγ. θ. καὶ διεγηγερμένον, καὶ οὐ ῥᾳδίως ἀνιέντων τοῦτο γένηται. καὶ τὸ ὄρος ὁ νεφέλη δι' αὐτοῦ, " ὅτε Μωϋσῆς χ. ἐπὶ τοῦ
εἰσῆλθεν εἰς ⓜ γνόφον· ἀλλ' οὐ δι' ὀκείνου ἐκεῖνος ἐνεφέλη. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι παρεύεμεν
μόνον, ἵνα μὴ πάλιν ἀλγήσωσιν· ἀλλ' εἶπεν, ὅτι ὃ πνεῦμα πέμπω. ὅτι ὁ εἰς ⓜ οὐ- 40
ρανὸν ἀπῆλθε, ἀφ' τῶν ὀφθαλμῶν " ἐμαθήτευον. βαβαί, οἵου " θεάματος κατηξιώθησαν; χ. εἶχαν
χ. διάνοιαν
10 Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν, φησὶν, εἰς τ' οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρει-
στήκεισ αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ. 11 Οἳ καὶ εἶπον· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε " βλέπον- χ. ἰμελίτ.
τες εἰς τ' οὐρανόν; Δικτικῶς ἐχρήσαντο τῇ λέξει, Οὗτος, εἰπόντες, ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀνα-

ληφθεὶς

7 Οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς, οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

Μείζονα αἰτῇ, φησὶ· κἀγὼ μὲν οὐδὲν ἔμαθον ἃ πολλῷ μείζονα ἰδών. κἀγὼ ἵνα μάθῃς τοῦτο ἀκριβῶς, ὅσῳ πόσα ἀπορήματα. τί γὰρ μεῖζον, εἰπέ μοι, τοῦ μαθεῖν αὐτοὺς ἃ πρὸ ἔμαθον; ἔμαθον γὰρ ὅτι υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐστι, κἀγὼ ἔχω ὁ Θεὸς ἐμὸν πατέρα· ἔμαθον ὅτι ἀναστάσεως ἔσται, ἔμαθον ὅτι ἀνελθὼν ἐκάθισε ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός· ταῦτα φιλοσοφίαν ἔμαθον, ὅτι σὰρξ ἐγὼ καὶ ἐθνη. ἐπεσκιωμένα τὰ τῶν ἀγγέλων ἔμαθον ὅτι ἥξει πάλιν κρίνων πάντα τὸν κόσμον· ἔμαθον ὅτι μέλλουσι καθεδεῖσθαι καὶ αὐτοὶ τότε κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ· ἔμαθον ὅτι Ἰουδαῖοι. ἐκβάλλουσι. καὶ ἔθνη ἐπιστρέφονται. Ὃ τοίνυν τούτων εἰδέναι οὐκ ἐξῆν, μέγα· ὃ δὲ μαθεῖν, οὐ βασιλεύσει πᾶς, ἢ πότε, οὐδὲν μέγα. ἔμαθε Παῦλος ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι· τὰ περὶ τοῦ κόσμου ἄπαντα ἔμαθε. τί μαθὼν δυσκολώτερος τῷ ἀρχίλῳ, ἢ ὃ τάλας; ὠδήλωσεν ὅτι· τὸ περῶσαι. σκοτοῦται τοῦτο Μωϋσῆς ἔμαθε, καὶ πότε, καὶ περὶ πόσων χρόνων, καὶ ἀριθμεῖ τὰ ἔτη. τοῦτο καὶ * Σολομὼν, διὸ καὶ ἔλεγε, Μνημονεύσω τὰ ἀπ' αἰῶνος. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι, ἴσασι μὲν τοῦτα καὶ οὗτοι, ὥσπερ καὶ ὁ Παῦλος λέγων· Ὁ Κύριος ἐγγύς, μηδὲν μεριμνᾶτε· ἀλλὰ πότε οὐκ ἐγνώσαμεν, καίτοι λαβόντες τηκμήρια. ἀγνοῶ, ὥσπερ εἶπεν, οὐ μὴ πολλὰς ταύτας ἡμέρας, ἀγνοεῖν ἐκ τοῦ βουλόμενος, καὶ οὐκ ἐδήλωσε φανερῶς· οὕτω κἀγὼ ποιῶ. ἄλλως δέ, καὶ ἐκεῖνοι οὐ περὶ τῆς καθόλου αὐτὸν ἠρώτων συντελείας, ἀλλὰ εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ ἔλεγον, καὶ οὐδὲ τοῦτο αὐτοῖς ἐξεκάλυψε. καὶ περὶ τούτου τοῦτο ἠρώτων· ἀλλ' οὐχ ὥσπερ νῦν ἀκριβέστερον σφοδρότερον, ἅπαντα ἐν τοῦ νομίζειν τὸν παλαιὸν ἦν πλησίον, καὶ εἰσῆγεν εἰς τὸν χιλιασμόν· οὕτω καὶ νῦν, ἀλλ' ἡμερώτερον. ἵνα γὰρ μὴ δόξωσιν ὑβρίζεσθαι, μηδὲ περφάσεις ἦν τοῦτο, ἄκυρον, φησὶ. διὰ τοῦτο αὐτοῖς δίδωσι, ἵνα ἐκδέξωνται. ἐπήγαγε γοῦν·

8 Ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

Εἶτα, ἵνα μὴ πάλιν αὖθις ἐρωτῶσι, εὐθέως ἀνελήφθη. καθάπερ οὖν ἐκεῖ τῷ φόβῳ αὐτὸν ἐκώλυσαν, καὶ τῷ εἰπεῖν, οὐκ οἶδα· οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀναληφθῆναι. καὶ γὰρ πολλὴν τοῦ πράγματος εἶχε τὴν ὑποψίαν, καὶ οὐκ ἂν ἀπίστησαν, καὶ σφόδρα ἀναγκαῖον ἦν αὐτὸν μὴ μαθεῖν. εἰπὲ γάρ μοι· τί μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἕλληνες; ὅτι στειρώσεις ἔσαι; ἢ ὅτι ὁ Θεὸς γήρᾳ τίκτει ἀθέσπιτος, καὶ οὐκ ἐκ παρθένου τεχθῆναι μήτρας, καὶ μὴ ἔφρικε φάτνη ἀθέσπιτος; ἆρ' οὐχὶ τοῦτο; πιστοὶ καὶ σύ ἐρεῖς. ἀλλὰ δὲ ἀγκυλόμεθα συνεχῶς· ἐκεῖ τοῦτο λέγων, ὡς περὶ τοῦ πράγματος τίνος ἀδήλου φόβου. εἶτα πάλιν ἵνα μὴ εἴπωσι, διὰ τί ἐπ' ἀφαιρέσεως ὁ τοῦ πράγματος; οἷς ὁ πατὴρ, φησὶν, ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. καὶ μὲν μία πάντων καὶ αὐτοῦ ἐξουσία, ὡς ὅταν λέγῃ· ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς, καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. εἰ ἔδει ἐργάσασθαι διὰ τῆς αὐτῆς αὐτοὺς τοῦ πράγματος ἐξουσίας· ἔδει εἶναι χρή, οὐχὶ τῆς αὐτῆς· οἶδας ἐξουσίας; καὶ μὲν τῷ μαθεῖν τὴν ἡμέραν πολλῷ μεῖζον τὸ νεκροὺς ἐγείρειν· εἰ δὲ μεῖζον μετ' ἐξουσίας ποιεῖ, οὐ πολλῷ μᾶλλον τὸ ἕτερον; ἀλλ' ὥσπερ ὅταν ἴδωμεν παιδίον ἀποκλαιόμενον, καὶ συνεχῶς βουλόμενον τι λαβεῖν παρ' ἡμῶν οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῷ, μᾶλλον ἀποκρύψαντες γυμνὰς διεκνεύσαντες χεῖρας λέγοντες, ἰδοὺ οὐκ ἔχομεν· οὕτω καὶ αὐτὸς τοῖς ἀποστόλοις πεποίηκεν. ἀλλ' ὥσπερ τὸ παιδίον ἐκεῖνο, καὶ μὴ δεικνύντων ἡμῶν ὅτι κενὰ ταῦτα κλαίει, εἰδὸς ὅτι ἔξεστι πατεῖ· εἶτα ἀφέντες ἅπαντα λέγωσι· καλῶς μὲ ὁ δεῖνα, καὶ ἕτερόν τι αὐτῷ δίδασκον, βουλόμενοι αὐτὸ ἀπαγαγεῖν τῆς προαιρέσεως, καὶ φαντασιούμενοι ἐκεῖνο αὐτὸ τοῦτο, καὶ δόντες ἀποπροδώσουσι· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. ἐξὸν τὰ ἐκείνου λαβεῖν· ἔφη μὴ ἔχειν, καὶ· ἀλλὰ μὴ ἐφοβήθησαν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἐζήτουν, ἔφη πάλιν μὴ ἔχειν· πλὴν οὐ φοβεῖται ταῦτα, ἀλλὰ μὴ θέλοντα· τοῦτο δὲ πεποίηκε, λέγων καὶ οὐ προσώποις ἀφορμὴν

Ioan. 1. 18. καὶ 12. Matth. 16. 18. Marc. 15. 18. Act. 1. 12. Matth. 19. καὶ Luc. 22. 30. 1. Cor. 12. 28.

Psal. 138. 2. τὰ γνῶθι σὺ πάντα, μὴ ὅτι ἐπὶ μαθεῖν ὅτι ἐπὶ λόγου τὸ πότε μαθὼν δὲ Π. ἀρχίλῳ ὁ στίχος καὶ παῖ ἐστι· καὶ ἐγνωσμένα πολλὰ ἐστι πλεῖστα καὶ ὥσπερ ἐκεῖ

Act. 1. 6. καὶ 7.

Epist. 5. 6.

Ioan. 1. καὶ καὶ ὡς ἀνθρώπου ἐστὶ περὶ ἀνθρώπου ἐστὶ· ἐκεῖνο δὲ τὸ ἐστὶ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἐρεῖς, παῦε καὶ σὺ τὸ ἐστὶν· ἐκεῖνο ἐστὶ· οἶδεν

Chrysost. tom. 4. Fff 3 ὅτι

χρμῶν ὁδόν. καὶ ἑκάστοις ἦ πάλιν τότε ὁδὸς ἀπαιτῆσαι πλέον· καὶ αἰσθάνεται ἀπὸ τῆς ἀῤῥωστίας, χαλεπώτερόν ἐστι λέγειν ὡς ἐπηρεασθείς. ὅθεν γὰρ οὐ προσεκαθέσατο πρὸς ἀρετήν, ὁκνεῖ λοιπὸν καὶ μᾶλλον δύεται πρὸς τὸν ἀγῶνας τὸν μετὰ ταῦτα. ὁρᾷς οἷα ὁ διάβολος καὶ ἀσχολίαν μηχανήματα; ὅσην τὴν αἰσχύνην; ὅσον τὸ γέλωτα; ἀπαλλαγῶμεν τούτου τοῦ γέλωτος, ζήσωμεν ὡς ὁ Χριστὸς ἐκέλευσε. Διὰ τοῦτο ἔδωκε τὸ βάπτισμα, ἵνα λαβόντες ἀπέλθωμεν, ἀλλ' ἵνα ὄντες καρποὺς ὀφείλωμεν. πῶς εἶπε, καρποφόρει, τῷ ἀπίστῳ, ὦ ἀκάθαρτε; οὐκ ἤκουσας, ὅτι ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη; πῶς οὖν ἔχει σωτηρία; καὶ γὰρ ἡ γυνὴ πρέπουσα πεποίηται, ὅτι χαίρει ἐπὶ τοῖς τέκνοις ἐσύφωνα, ὅτι στεφανοῦσθαι ἐμέλλει· αὐτὸς ὁ καλαμῶν ἐστιν ὁ μόσχος, θορύβου γέμων καὶ ταραχῆς, ὅτι πόρνην εἶδε· ἀθυμίας πεπληρωμένος πολλῆς, διὰ τὴν ὀρφανίαν τῶν τέκνων, διὰ τὴν χρείαν τῆς γυναικός, διὰ τὴν ἐρημίαν τῆς οἰκίας. ὅτω τις προσέρχεται μυστηρίοις, εἶπέ μοι; ὅτως ἀπαίρεται πρὸς ἱερᾶς; ταῦτα μέχρι; καὶ ἐν βασιλικῷ πέμφιξ γράμματα, τὸν δὲ διαμαντηρίῳ λύων, θέρους καὶ χαρά· ὁ δὲ Θεὸς καταπέμπει τὸ πνεῦμα ἐξ οὐρανοῦ, οὐχὶ ἑλλείμματα χρημάτων, ἀλλ' ὁλοκλήρα ἁμαρτήματα συγχωρῶν· καὶ πότε θρίωμβος καὶ εὐφροσύνη; τίς ἡ ἀνωμαλία αὕτη; ὅπου γὰρ λέγω, ὅτι καὶ νεκροῖς ἐπεχύθη ὕδωρ, καὶ ταῦτα ἐρράφη εἰς γλῶτ· ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς τούτων αἴτιοι, ἀλλ' ὁ ἀγωνίσασθαι. διὰ τοῦτο καλῶ πάντα ἀφεῖναι συγχρίνασθαι ἑαυτόν, καὶ πρόσεισιν ὁ βαπτίσματι μὴ προσιὼν ἀπόσης, ἵνα καὶ τοῦ πλούτου πολλῷ ὀφειλέτην ὄντες ἀπολαύσωμεν τῆς μελλούσης τύχωμεν παῤῥησίας· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὀφείτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. εἰ ἐστι ἀπαύστως μὲν ἁμάρτητος περ ἐστὶν ἀπὸ τῶν εἰς, ἀλλὰ τὸ βαπτίσματος ὑπερχεῖν μὴ

Λογ. β. 6 ΟΙ ΜΕΝ ΟΥΝ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΕΣ ΕΠΗΡΩΤΩΝ αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ;

ΟΤαν τι μέλλωσιν ἐρωτᾶν καὶ μαθητὰς, ὁμοῦ προσέρχονται. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, ἵνα τῷ πλήθει δυσωπήσωσιν. ἠδέισαν γὰρ, ὅτι ἐκ τροφίμου πρὸς αὐτὸν εἰρημένου, ὅτι Οὐδεὶς οἶδε τὴν ἡμέραν, Διαμαρτυρόμενός σοι, οὐκ ἀγροικώτερος, ἀλλ' αἰσθησομένου τὴν ἀπόκρισιν. ὅθεν πάλιν προσέρχονται καὶ ἐρωτῶσιν. οὐ γὰρ δή", Εἶτα ὄντως ἦσαν πεπεισμένοι, ἠρώτησαν. ὅθεν γὰρ ἤκουσαν ὅτι πνεῦμα μέλλοισι λαμβάνειν, ὡς ἄξιοι λοιποὶ ὄντες ἤθελον μαθεῖν, καὶ πρὸς ἀπαλλαγὴν ἦσαν ἕτοιμοι. οὐ γὰρ ἐβούλοντο καθεῖναι ἑαυτοὺς εἰς κινδύνους, ἀλλ' ἀναπεύσαι. ὁ γὰρ μακρὰν τὰ συμβεβηκότα ἀδεῖς, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑκάστου κίνδυνος ἐπικρεμάσθη. " Διὸ δὴ οὖν αὐτῷ πρὸς τὸ πνεῦμα τος εἰπόντες, ἐρωτῶσι λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; καὶ οὐκ εἶπον, πότε· ἀλλά, Εἰ ἐστιν, φησὶν· ὅτως ἐπιθυμοῦσι τῆς ἡμέρας. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ διὰ τοῦτο μὴ δεδηλωκέναι πῶς αὐτοῖς, μὴ ποτε ἐστὶν ἡ βασιλεία. ὅπου γὰρ ἐστὶν τὸ πνεῦμα διδάξει αὐτούς. οὐκ εἶπεν, πότε ταῦτα ἔσται· ἀλλὰ μὴ πλείονος ὑμῖν προσῆσαι λέγοντες· Εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν ὡς ἤδη ἀποκεκαλυμμένης ἐκείνης γὰρ ἐπὶ τοῖς αἰσθητὰ διέκειντο. διὰ γὰρ τοῦτο γενήσεται βελτίους *. ὅτω λοιπὸν ὅτοι μείζονα περὶ αὐτὸν ἐφαντάζοντο. ἐπὶ δὲ " αἰτήσασι, οὐ αὐτὸς " ἀπηγμένως αὐτοῖς λέγεται. Οὐκέτι γὰρ λέγει πρὸς αὐτόν, ὅτι Οὐδὲ ὁ υἱὸς οἶδε τὴν ἡμέραν· ἀλλὰ τί;

Ματθ. κδ'. λς

Μαρκ. ιγ'. λς.

χ. ἐν ὑδὶ αὐ.

* ἤγ. ἐστίμων. χ. αὐτεῖχ. σου

χ. αὐτεῖα.

7 Οὐχ

τὰ, σὺ ἢ σὸν οὕτως ἐθέλεις ποιῆσι; καὶ ποίας ἄξιος ἔσῃ συγγνώμης λοιπὸν; πῶς ἢ οὐκ εἰκότως ἅπαντες καταγελάσονται καθάπερ κηφῆνά τινα [ζῶντα εἰκῇ καὶ ματαίως;] εἰ γὰρ δυνατόν, φησιν, ἡ περὶ "ὑμῖν φιλοσοφία, δίξατο τί βούλεται τὸν ἀμύητον τὸ πλῆθος; "καὶ γὰρ τὰ μυστήρια καὶ "ποθητά· ἀλλ' οὐδὲ ψυχρολογῶν λουέσι "λαμβάνεται. οὐ γὰρ ἐπὶ- χ. ὑμῖν χ. ἡ φιλο- χ. -σοφία, μιᾶς ψυχ. χ. λαμβάνει. χειτος τὸν μυστηρίων ὁ χειρὸς, ἀλλ' ὁ τὸν ἀφωσιωμένον· μυστηρίων ἢ χειρὸς, ὑγιᾶ φρενῶν, καὶ σωφρονούντων ψυχῆς. Εἰπὲ γάρ μοι, Εἰ ἀφωσίωτος οὐκ ἂν τις ἔλοιτο οὕτω ἀφικνεῖσθαι γράμματα· καὶν γράμμα ᾖ, δίδωσι τοῖς μετὰ ταῦτα λαβεῖν (δηλοῖ γάρ τι τοῦτο καὶ τοῖς τοιούτοις ταῦτα τὰ ῥήματα λέγοντος· ὅτι ζῶν ἐστι φρενῶν ὑγιαίνων ἐπισκοπῶν αὐτὸ καὶ τὸν ἐμοῦτό) πῶς ἂν τις ἐξεπικῶς δυνηθείη μὴ ἀκριβείας μυσταγωγεῖσθαι; Εἰ γὰρ καὶ βιωτικῶν πραγμάτων βουλευόμενος οὐκ ἂν ὑπεῖδέ τινα ἢ τὸν ἔξωθεν νόμον τῷ μὴ σφόδρα ὑγιαίνοντι ἀφιστάμενον, καὶ ταῦτα ὁ τοῖς αὐτὸ μέλλουσι νομοθετεῖν, πῶς καὶ βασιλείας ἁρμοῦ διώκειν, ἢ τὸν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν, δυνήσῃ σαφῶς πάντα μαθεῖν, πολλάκις ἢ καταπλήξ ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας ἡμόμενος; πότε ἢ τὰ ῥήματα ὑγιᾶ πρὸς Χριστὸν ἴρως, σπουδαστέον αὐτῷ, μᾶλλον ἀποστῆναι; καὶ γὰρ ἡ δηλοῖ τὸν ἔργων, καὶ δηλοῖ τὸν ῥημάτων ἐπιδείκνυσθαι χρὴ τὸν βίοισιν. σὺ ἢ ταῦτα ποιεῖς, οἵ δὲ εἴ τις ἀπογράφεσθαι βούλοιτο γραπτὸς, τὸ πολέμιον λύεσθαι μέλλοντος· ἢ ἀθλητὴς ἀποδύεσθαι, τὰ ἱμάτια γυμνὸν λοιπὸν αἰσχύνης. καὶ γὰρ ὅπλα δηλοῖ τοῦτο λαμβάνεις, ἵνα μὴ βλέπων ἀποτυπώσῃς, ἀλλ' ἵνα λαβὼν καὶ τὸ σὸν πόνου ζημιωσῃς. Εἰ ἢ μή ἐστι παρακοσμῶν, μηδὲ νομιζέτω ἄγιον εἶ) καὶ ταῦτα λύει. δηλοῖ γὰρ τοῦτο δάκνομαι, ὅτι γυμνὸν ἁρμόττει τὸ τοῖς ἰουδαίοις. κρίτωνα ὁ βύσσινος σκαφίον, καὶ βαρβαρος ὢν ἐξ ὁδοιπορῶν, ἢ τὸ μέση λευφόρῳ ὤν, γυμνὸν οὐκ ἐζήτησεν· ἀλλ' οὐδὲ ὁ δεσμοφύλαξ, ἢ ταῦτα μεταξὺ δεσμωτῶν ὤν, καὶ διδάσκαλον μεμαστιγωμένον καὶ δεδεμένον ὁρῶν, καὶ πῶς αὖθις μέλλων εἴσεσθαι ἔχειν. σὺ ἢ οὐ δεσμωτήριον οἰκοῦντες, ἀλλ' ἐν οἴκοις ὄντες, δράκαλλονται πολλοὶ πρὸς ἑκάστας ἡμέρας. Εἰ μὲ δῶν ἔτι ἀμφιβάλλεις, ὅτι Θεός ἐστι ὁ Χριστὸς, ἔξω τῆδε, καὶ μηδὲ θεῶν ἄκουε" λόγων, μηδὲ τὸ τοῖς κατηχουμένοις ἀρίθμει σαυτόν· Εἰ ἢ θαρρεῖς, καὶ οἶδας τὸν σαφῶς, τί μέλλεις; τί ἢ αἰσθάνῃ ἐκεῖ; διδάσκει μὴ ἀμύητα, φησί. Πρὸ ἢ χαριέστερον ἢ διδάσκει, μὴ μετὰ φορτίων ἐστὼν ἀπέλθῃς ἐκεῖ; οὐδὲ γὰρ ἐστι ἴσον χάριτος σκευωρήσῃ μὴ τυχεῖν, καὶ καταρθοῦν ὑπὸ χαρισαμένου ἀποτυχεῖν. αὐ γὰρ ἡ ἐγκαλῇ, ἵνος ἔνεκεν ἢ προσῆλθες, τί ἐρεῖς; ἐκεῖ μὲ γὰρ πάντα ὁ φορτικὸν ἔχει ἐστὶ καὶ τὸν "σταγμάτων, καὶ τῆς ἀρετῆς· τὰ ταῦτα ἢ οὐδὲν ποιοῦντα. χάρις γάρ ἐστι δωρεὰ πρὸ ἐχομένη τοῦ ἐλευθερίου. ἀλλὰ δίδοιχας μὴ ἀμύητος; ταῦτα μὲ ὁ βάπτισμα λέγει· * τότε ἔχε Θεὸν, ὥστε φυλάξαι τοῦ πρήσεως, ἵνα ἔλαβες, ὄχ ὥστε μὴ λαβεῖν δωρεὰ "τοιαύτην. πῶν ἢ πρὸς μὲ τὸ βαπτίσματος ἠλαβὼς σύ· μὲ ἢ ὁ βάπτισμα ῥᾴθυμος. ἀλλὰ τ' χαριέστ δύναμέσεις τῆς παρακοσμῆς; τίνος ἴσχυεν; μὴ γὰρ ἴχε τι πλέον σκαφίος ὁ χαριές; Θ γὰρ ἀπίστοι οὐκ ἐν τῷ πάχα καταξιώθησαι τῆς χάριτος, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ καιρῷ· καὶ Θ πεζάλιοι, ἢ Θ πεντακισχίλιοι ὅτι ἐβαπτίσθησαν, πάχα οὐκ ἴσῳ χαριές· ἢ ὁ Κορνήλιος, καὶ ὁ βύσσινος, ἢ ἐπέρσι πλείονες. μὴ τοίνυν χαριέστ δύαιθώμεθα, μάπτε μέλλοντες ἐξ δύαδεχόμενοι ἀπέλθωμεν κενοὶ ἢ ἵρημοι τοσούτων ἀγαθῶν. πῶς, οἴεσθε, ὀδυνῶμαι, ὅταν ἀκούσω ὅτι ἀμύητός τις ἀπιὼν ἐστύθη, ἢ ἀφορήτως ἐποιῶν κολάσεως ἐκείνας, τὸν ἀβαπτίστου πυρείδη; πῶς δάκνομαι πάλιν, ὅταν ἑτέρους ἴδω πρὸς ταῖς ἑκάστας φθαίνοντας αἰσχύνας, ἐξ μηδὲ ἐστύθη σωφρονίζομένους; Δηλοῖ τι τοῦτο πολλὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης δύαξια γίγ. δίον γὰρ εὐφραίνεσθαι ἢ χορεύειν καὶ χαίρειν ἢ τι φθονοῦσθαι ἑτέρῳ μυσταγωγουμένου. ὅταν ἀκούσῃ ἢ κάμοντος ἡ γυνὴ, ὅτι τοῦτο ἐπίσκηψεν ὁ ἰατρὸς, ὡς ὅτι κακῶς ἔχει" κατακόπτεται, ἢ θρηνεῖ *, ἢ κωκυτοὶ καὶ οἰμωγαὶ πάντα τὰ χοῦ τῆς οἰκίας, ὡς ὅτι καταδίκιον τὸν τέκνον ἑκάστου ἀπο- χ. κατεδύ- θη τι * τὸ μέγεθος

μὴ τοῦτα ἁμαρτήματα γέγ. πῶς; ὅτι μὴ τὴν τιμὴν ἀγνώμονες ἐγκόπτομεν καὶ ποιητήν· καὶ ἀφ' τούτου οὐδὲν ἡμῖν βοηθεῖ λοιπὸν τὸ λυσιτελεῖν εἰς τὸ τραυματίας τυχεῖν τιμωρίας. σκόπει δὲ ἔχε τὰς ἁμαρτήματα χαλεπά, ἢ φονεύσας, ἢ μοιχεύσας, ἢ ἕτερόν τι [χαλεπώτερον] ἐργασάμενος· ἀφέθη ἀφ' οὗ λυσιτελεῖ τοῦτο. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι σοὶ ἁμάρτημα καὶ ἀσέβημα, ὅπερ οὐκ εἴκει καὶ τῇ δωρεᾷ. θεία γάρ ἐστιν ἡ χάρις. πάλιν ἐμοιχεύσεις φονεύσεις· ἡμᾶς γὰρ ἡ ἁμαρτία μοιχεία λέλυται, καὶ ὁ φόνος ἐκεῖνος συγκεχώρηται καὶ οὐκ ἀναλήφθη (Ἀμαυρώσεται γάρ τὰ ἐξείσματα, καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ) ὥσπερ ἡ τῶν μετὰ τὸ βάπτισμα τοσαύτην δίδωσι δίκην, ὅσην δεῖ καὶ ἐκεῖνα αἰσχυνθῆναι, καὶ πολλῷ χείονα. οὐκέτι γὰρ ἁπλοῦν ἐστὶ τὸ ἁμάρτημα, ἀλλὰ διπλοῦν καὶ τριπλοῦν. ὅτι γὰρ μείζων τούτων ἡ ἁμαρτημάτων ἡ δίκη, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος. Ἀθετήσας τις τὸν νόμον Μωϋσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶ ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει. πόσῳ δοκεῖτε χείονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας, ὁ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας;

ΠΟΙΚΟΝ

Τάχα πολλοὶ ἀπιστήσαιεν τοῖς λεγομένοις τὸ βάπτισμα. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ταῦτα εἰρήκαμεν, ἀλλ' ἵνα λαβόντες μείωσιν τὸ σωφρονεῖν καὶ ἐπιτείνωμεν πολλῇ. ἀλλὰ δέδοικά, φησιν. εἰ ἐδεδοίκεις, ἔλαβες ἂν καὶ ἐφύλαξας. ἀλλὰ διὰ τοῦτο μὴ δοῦναι τοῦτό μοι λαμβάνω, φησί, διὰ τὸ φοβεῖσθαι. τί οὖν οὕτως ἀπιστεῖς οὐ δίδοντας; ἀλλὰ φιλάνθρωπός ἐστι, φησιν, ὁ Θεός. ἔχω λέγειν τὸ βάπτισμα. φιλάνθρωπος γάρ ἐστὶ καὶ βοηθεῖ. σὺ δέ, εἰδὼς μὲν δεῖν σωφρονῆσαι, οὐ προσβάλλῃ τοῖς φιλανθρώποις ταύτοις· εἰδὼς δὲ ἂν ἅλῃς μαλακισθῆναι, τότε αὐτῆς μέμνησαι. καίτοι τότε καιρὸν οὐκ ἔχει ἡ φιλανθρωπία αὕτη, ἢ μᾶλλον αὐτῆς ἐστιν ἀντιτυχόμενα, ὅταν καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὴν εἰσπεγκώμεθα. ὁμοῦ γὰρ τὸ πάθος ὅτι καὶ Θεοῦ ῥίψας, καὶ μὴ τὸ βάπτισμα ἀμαρτάνων οἷα εἰκὸς αὖθις ὢν, μετανοοῦντι τύχῃ φιλανθρωπίας· ὃ οὐ ὥσπερ σοφιζόμενος τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, ἀπολωλὼς ἀμοιρος τῆς χάριτος, ἀπροσδοκήτως ἔξω τῶν ἡμαρτημάτων. πῶς οὖν παιδευτὴν μὴ τῆς σωτηρίας προσβάλλῃ; ἀμήχανον γάρ, ἀμήχανον, ὡς ἔγωγε οἶμαι, καὶ τοιαύτας ἐλπίδι δυναβαλλόμενον ἐργάσασθαί τι ἡμαρτημένον καὶ ἀγαθόν. σὺ δὲ αἰδῇ ὅταν τοσοῦτον φόβου αἰτασίαν, καὶ τὸ ἅλλεσθαι τῶν μελλόντων προσβάλλῃ; σχὲς τί μὴ μεταβάλλεις καὶ φόβου τοῦτον εἰς πίστιν καὶ εὐσυδίαν, ἢ ἐσῃ μείζονας καὶ θαυμαστός; τί βέλτιον; φοβεῖσθαι, ἢ πιστεύειν; εἴ τίς σε ἐκάλεσεν ἐπ' οἶκον πεπιστευκότα δεσπότου, εἶπεν, ὅτι προσδόκα ὅτι τῷ σὺν κεφαλῇ πιστεύσαντι τῷ οἰκοδεσπότῃ δεσπότῃ οὖσαι (ἴσως μὲν γὰρ πιστεύσει, ἴσως δὲ οὐ πιστεύσει) εἰ δὲ μὴ τοῦτο θέλεις, ἐργάζου, καὶ καὶ ἀσφαλέστερον οἶκει θάλασσον, τί αὖ εἶλυν μᾶλλον; τῷ δεσπότῃ σκεύῃ μετὰ τοῦ φόβου, ἢ τῷ ἐργασάμενον ταύτην μὴ τοῦ θαρρεῖν; σκέψαι οὕτω καὶ τῶν ποίει. τὸ μὲν γὰρ ἅλλεσθαι τοῦ μέλλοντος, καθάπερ οἰκὸς τοῖς θεοῖς σώζεσθαι ἀεὶ παῦσαι ἀπειλῶν· ἢ δὲ ἐργασία αὕτη πόνου ἔχουσα, τὸ ἀσφαλὲς ἐκτᾶται. μὴ γένοιτο μὲν οὕτω καὶ ἡμᾶς ἐμπεσεῖν εἰς ἀνάγκην τοσαύτην, ὥστε ἁμαρτάνειν μὴ τὸ λυσιτελεῖν· πλὴν εἰ καὶ γένοιτό τι τοιοῦτον, μηδὲ οὕτως ἀπογνῶμεν. φιλάνθρωπός ἐστιν ὁ Θεός, καὶ πολλὰς ἡμῖν δέδωκεν ὁδοὺς ἀφέσεως ἐκ μὴ τοῦτο. πλὴν ὥσπερ καὶ μὴ τὸ λυσιτελεῖ ἁμαρτάνοντες, τοῦ κατεχομένου μὴ τοῦτο μᾶλλον κολάζονται· οὕτως καὶ εἰδότες ὅτι μετανοίας ἐστὶ φάρμακα, καὶ μὴ ἅλωσιν ἀλλοῖς κεχρῆσθαι, χαλεπώτερα κατάκρισιν). ὅσῳ γὰρ αὖ ἐπιτείνεται ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, τοσούτῳ ἐκ ἡ κόλασις αὔξεται, ἐὰν μὴ εἰς δέον τῇ φιλανθρωπίᾳ χρησώμεθα. τί λέγεις, ὦ δέσποτα; μισθὸς ὢν καὶ χρῶ τοσούτων ἐκ ἀπεγνωσμένος, ἀγαθὸν ἐλπίσω φίλτρον, ἐκ τοῦ τὸν αἰωνίαν τιμὴν δοθείσεσθαι, οὐκ ἐκ οἰκείων πόνων, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς, καὶ πάλιν ὅτι τὸν προστάτην ἐπιθυμήλθες ἀχημοσύνῃ, καὶ δέον καλασθῆναι χαρέπως· ὃ οὐδὲ οὕτως ἀπεγράφη, ἀλλ' ἔδωκε μυείας ἀφορμὰς σωτηρίας, δι' ὧν ἔσῃ φίλος. καὶ ὁ μὲν Θεὸς ταῦτα,

Ρωμ. ιε. ιθ.

Εβρ. ι. κη.

χ. ὕστερ.

χ. διδοὺς

χ. διὰ τῶν ἁ λαζόν δέι.

χ. καπασφ. χ τί ἐν ἀ ταξιωδεῖς, φησι, ἀπολέσῃ; ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν ἁμαρτάνων ἀμ.

χ. ἀλλ' πάλιν

μωρητικόν. ᾗ τῆς κρίσεως ᾗ εὐχέρως ἁπαμιμήσκει. ὅτι μὲν γὰρ ἁμαρτήματα συγχωρῆσαι ἔδει πολλῆς ἔδει τῆς σοφίας τοῦτο· διὸ ἐτύγχανεν τῆς δωρεᾶς, λειποῦ ᾗ κρίσεως ᾗ ἐξετάσεως χωρὶς· πῶς ᾗ βαπτισθήσεσθε, λέγει, ὕδατος οὐκ ὄντος σοι παρόντος; ὅτι δὲ χωρὶς τοῦτο περὶ τὸ πνεῦμά ἐστι, δι' οὗ ᾗ τὸ ὕδωρ ἐνεργεῖ· ὥσπερ οὖν ᾗ αὐλὸς χειρίζεται λέγει), ὕδατι μὲν χρισάμενος ἐλαίῳ, ἀλλὰ πνεύματι δόξαν μὸς ἄλλως ᾗ, ᾗ ὕδατι βαπτίζουσιν αὐτὸς ἐστιν εὑρὼν ᾗ τὸ ἀμφοτέρως χωρεῖς. ἐφ' ᾧ μὲν οὖν ἀμφότερα ᾗ ὑφ' ἓν, τότε ᾗ διέκρινεν. ταῦτα γὰρ τὸ ἐρχόμενον τοῦ Ἰωάννου ἐβαπτίσθη. καὶ μὴ θαυμάσῃς. εἰ γὰρ τοῦτον ᾗ τελώναι ὅτι τὸ βάπτισμα ἦσαν ἐκεῖνο, πολλῷ μᾶλλον οἱ μὴ ταῦτα βαπτίζεσθαι μέλλοντες τοῦ πνεύματος. εἶτα ἵνα μὴ λέγωσιν τὰ ἐπαγγελίας αὐτὸ, τοῦτο (γὰρ ᾗ ἤδη πολλὰ τοῦτ' αὐτὸ διελήλυθεν) μηδὲ ἰουδαίοις αὐτὸ εἰσφέρεται ᾗ, ἀπάγει αὐτὸν τῆς τοιαύτης ὑποψίας, οὐ μὴ πολλαὶ ταῦται ἡμέραις φησί. ᾗ οὐκ ἐδίλωσε πότε, ἵνα ἀεὶ χρηγορῶσι· ἀλλ' ὅτι μὲν ἐγγὺς ἦναι, εἶπεν, ἵνα μὴ ἀκλυθῶσι· πότε ᾗ, οὐκ ἐπεσείσηκεν, ἵνα ἀεὶ ἦφωσιν. οὐ τούτῳ ᾗ μόνον αὐτὸν πιστεύεται, τῇ ταχύτητι λέγω τοῦ χωρεῖν· ἀλλὰ ᾗ τῷ λέγειν, τὸ ἐπαγγελίαν ἰῶ ἠκούσατέ μου. ὃ ᾗ λέγει τοῦτο ἐστιν· οὐκ ἰῶ ὑμῖν εἶπον, φησί, μόνον, ἀλλὰ ᾗ ἤδη ἐπιγλυκαίνομαι, ἃ ποιῶ πάντας. τί οὖν θαυμάζεις, εἰ τὴν ἡμέραν τῆς σωτηρίας μὴ λέγει, ἐστιν ταύτην τὴν οὔτως ἐσῆς οὖσαν οὐκ ἠθέλησε ποιῆσαι καταδῆλον; καὶ μάλα εἰκότως· ἵ' ἀεὶ ἐγρηγορῆτις ὦσι ᾗ τὸ φοβερὸν ᾗ μεί μνη. οὐ γὰρ ἴσην, οὐκ ἔστι χάριτος ἀπολαῦσαι μὴ ἰκφοβηθῆναι. ἢ οὐχ ὁρᾷς τί φησι καὶ Ἠλίας φοβερὸν τὴν μαθητήν; Ἐὰν ἴδῃς με ἀναλαμβανόμενον, ἔσῃ σοι οὕτω τυτίσῃ, γνήσιος ταῦτα σοι τοῦτο ὁ αὐτός. ᾗ ὁ Χριστὸς ᾗ πάντα χοῦ τοῖς φοβεροῦσιν ἔλεγε· Πίστις θέως; ἐὰν γὰρ μὴ εἰκαιωθῶμεν φοβερὸν, οὐδὲ τῆς εὐεργεσίας σφόδρα ἀναδεικνύμεθα. οὕτω καὶ ὅτε Παῦλος· οὐκ ἠθέλησεν ἡ χάρις ἦλθεν· ἀλλὰ τρεῖς ἡμέραις ἐγένοντο μετανοῦν, οὐ αἰ. ἵνα τυφλὸς, ἀπὸ τοῦ φόβου τηκόμενος ᾗ φοβερὸν ἀναβλέψῃ. καθάπερ γὰρ ὁ τὴν ἀλυσπίδα βάπτοντες, φοβερὸν ἐπὶ τὸ διχόθεν τὴν βαφὴν φοβερὸν ἀναβλύζουσιν, ἵνα μὴ ἐξίτηλον γένηται ᾗ ὅλος φοβερὸν τοῦτο, φοβερὸν ἀναβλύζουσιν τὴν ψυχὴν ὁ Θεὸς, ᾗ τότε τὴν χάριν ἐκχεῖ. Διὰ τοῦτο ᾗ οὐδὲ βάπτισε ὁ πνεῦμα ἔπεμψεν, ἀλλ' ἐν τῇ πίστει. Εἰ ᾗ λέγοι τις, τίνος ἕνεκεν ᾗ ἡμᾶς οὐκ ἐν ᾧ χρῶ τοῦτο βαπτίζομεν; ἐκεῖνο αἰ ἔπειθεν, ὅτι ἡ μὲν χεὶρ ἡ αὐτὴ ᾗ τότε, ᾗ νῦν· ἡ ᾗ δύναμις ὑπλετέρα ᾗ τῶν ἡμετέρων φοβερὸν ἀναβλύζουσιν. ᾗ ὁ τῆς πίστεως ᾗ χαρὸς ἔχει πολλὰ λέγει οὐκ ἀπίστως. πῶν δὴ τοῦτο; ἐρεῖ· ἐν ᾧ τῷ ἐν ὁμοῦσαι ἐν πατέρες εἰ) χαλεποὶ ἐπιθυμίας ποιεῖς ἐν μεγάλων διδασκαλίαν τὸ βάπτισμα εἰς ἐν καὶ ἐν χαρῷ τυφῆς σωφρονῆ. καθάπερ οὖν αὐτῷ σωναλίζόμενοι τῷ Χριστῷ ᾗ πανταχῆς κοπιῶντες, μηδὲν ἁπλῶς φοβερὸν, ἀλλ' ἐν πίστεως ᾗ βίβλοις ᾗ σωφρονούσῃ πολλῇ ἐν ἐγγράφωμεν. Εἰ γὰρ ὅτι ἐρχόμενον ὠνείναι τις βιωτικὸν, φοβερὸν ἀναβλύζει ἑαυτοῦ ἅπαντα ἐν κίον, ᾗ ἵνα τύχῃ τῆς ἀξιώματος, ἐν χρήματα ἀναλίσκει, ᾗ χρόνοι ἀναπαῦσαι, ᾗ μυρίοις ἐστὶ μὴ εἰ πόνος· πόνος δὲν ἐπιθυμῶ ἡμᾶς ἄξιοι μὴ τοσαύτης ῥᾳθυμίας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν φοβερὸν, ᾗ οὔτε περὶ ἀσθενῆ ἀσυναλίζοντας, ᾗ μὴ ὁ ἀσθενῆ ῥᾳθυμοῦντες; ἐγὼ γὰρ τοῦτο μὴ ὁ ἀσθενῆ ῥᾳθυμῶμεν, ὅτε περὶ ἀσθενῆ οὐκ ἐγρηγορήκαμεν. Ἐγὼ δὲ τοῦτο πολλοὶ μὴ ὁ ἀσθενῆ βίβλοις ὅτι τὸ πρότερον ἐπόνηθον ἔμετον, ᾗ χείρους ἐγένοντο, ᾗ χαλεπωτέρας ἐπανάστασιν κόλασιν, τὸ μὲν φοβερὸν ἁπαλλαγῆτις ἁμαρτημὸν, ταύτην ᾗ μείζονος τὸ κειτίθεν προσόξωμεν, ὅπ τοσαύτης ἁπαλλαγῆτις ἀρρωσίας, ἐν δὲ οὕτως ἐσωφρονίσθη· ἀλλ' ἐκαθου ὅπερ ἠπείλησε ᾧ φοβαλυτικῶ ὁ Χριστὸς λέγων· Ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτῃς, ἵνα μή χεῖρόν τί σοι γένηται· ᾗ ὁ ὠδὲ τῶν Ἰουδαίων ᾗ φοβοῦλεγε, "ὅπ τὰ ὠπίκεια πίσονται ἀγνωμονοῦντες. Εἰ μὴ ἦλθον ᾗ ἐλάλησα αὐτοῖς, φησί, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον. ὥστε διπλᾶ ᾗ τιπαπλᾶ τὰ

λοιπὸν· ὑπερμιμ· δυν-

ἐν ὕσῳ τὸ ἔχατε χείρονα τῶν φοβερ. εἰ

Ioan. 9. 41. Ioan. 15. 22.

Αλλα᾽ ἐπειδήπερ τὴν ἐπαγγελίαν τῶ παῤῥησίᾳ, ἵνα ἀκούσατέ μου.

Ιωαν. ιγ. ξ. Καὶ ποτὲ ἤκουσεν, φησι; ὅτε ἔλεγε· Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ
Ιωαν. ιϛ. ιϛ. ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἢ πάλιν· Ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον πέμψει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ᾽ ὑμῶν. ἢ τίνος ἕνεκεν οὐχὶ πρότερος αὐτὸς οὗτος ἀπελθόντος τοῦ Χριστοῦ παρεγένετο, ἀλλ᾽ αὐτὸς μὲν τῇ παρασκευῇ ἡμέρᾳ ἀπῆλθε, τὸ δὲ πνεῦμα παρεγένετο εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἡμέρας τῆς πεντηκοστῆς; καὶ πῶς, εἰ μηδέπω παρῆν, ἔλεγε,
Ιωαν. κ. κϛ. Λάβετε πνεῦμα ἅγιον; ἵνα δεκτικοὶ αὐτοῦ ποιήσῃ διὰ προσευχῆς πρὸς τὴν ἐπιδημίαν.
Δαν. ιι. ιϛ. Εἰ γὰρ ἀπέλυσε μέλλων ὁρᾶν ὁ Δανιὴλ διελύετο, πολλῷ μᾶλλον οὗτος μέλλοντος τοσαύτην δέχεσθαι χάριν. ἢ τοῦτο διὰ ὅτι εἶπεν, ἢ ὅτι ὃ μέλλει ἔσεσθαι ὡς ἤδη γεγενημένου εἴρηκεν.
Αυκ. ι. ιϑ. ὥσπερ ὅταν λέγῃ, Πατὴρ ἐπήμων ὄφεων ἐστὶν ἢ σκορπίων ἢ ὅτι πᾶσαν τὴν δυνάμιν τοῦ ἐχθροῦ. τίνος οὖν ἕνεκεν οὐκ εὐθὺς τότε παρεγένετο; ἡ ὑπερθυμία αὐτοῦ ἐδέησε τοῦ παραγίνεσθαι, καὶ οὕτω δίκαιος τὴν χάριν. διὰ τοῦτο αὐτὸς ἀπέστειλε, καὶ τότε ἐκεῖνος ἦλθεν. Εἰ δὲ ἦλθε, παρέμεινε αὐτοῖς, οὐκ ἂν ἐν τοσαύτῃ ἐβλήθη παρρησίᾳ. διὰ τοῦτο οὐδὲ εὐθέως, ἀνελθόντος αὐτοῦ, παρεγένετο, ἀλλὰ μετὰ ἱκανὰς ἡμέρας. οὕτω καὶ ἡμᾶς πρὸς τὸν Θεὸν τότε μάλιστα διεγείρομεν, ὅταν ἐν χερσὶν καταπέσωμεν.
Αυκ. ζ. κ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰωάννης τότε μάλιστα πέμπει τοὺς μαθητὰς πρὸς τὸν Χριστόν, ὅτε μάλιστα ἔμελλον ἐν χερσὶ τοῖς τοῦ Ἰησοῦ, ὃ δεσμωτήριον οἰκείωσιν ἐκείνου. ἄλλως δέ· ἐδόκει ἐν οὐρανῷ φαιδρύνειν τὴν ἡμετέραν φύσιν, καὶ τὰς καταλλαγὰς ἡμῖν ἀπηρτισμένας, καὶ τότε ἐλθεῖν τὸ πνεῦμα, ἐκ καθαρᾶς ἡμῖν τὴν ἐδωρεάν. Εἰ γὰρ πρότερος αὐτὸς, ὁ μὴ ἀπῆλθεν, οὐ ἔμενεν, οὐκ ἂν ἐν τοσαύτῃ ἦν παῤῥησίᾳ.
Ιωαν. ιϛ. ξ. ἐκ δὲ σφόδρα αὐτὸν δυσαποσπάστως εἶχεν. διὰ τοῦτο ἔλεγε παραμυθούμενος αὐτούς· Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. διὰ τοῦτο καὶ ἡμέρας ἀναμένει τὰς μεταξύ· ἵνα μικροὶ ἀθυμήσαντες, καὶ ἐκ χερσὶν, ὅπερ ἔφην, καταπάντες, ὁλόκληρον καθαρὸν καρπώσωνται τὸν ἡδονήν. Εἰ δὲ ἔλαττον ἐν τὸ πνεῦμα, οὐκ ἐν ἐπρεπεν ἡ παῤῥησία. πῶς δὲ καὶ ἔλεγε, συμφέρει ὑμῖν; διὰ τοῦτο τὰ μείζονα αὐτῶν τιθέναι τῆς διδασκαλίας, ἵνα μὴ ἔλαττον αὐτὸν ἀποφήσωσι. σκόπει δὲ ἀλύσεως αὐτοῖς ἀναγκαίως ἐπέθηκε τὸ Ἱεροσολύμοις εἶναι, τῷ ὑποχείριος εἶναι τὸ πνεῦμα προσδέχεσθαι. ἵνα γὰρ μὴ πάλιν μετὰ τὴν ἀναληψιν αὐτὸν φύγωσι, τῇ προσδοκίᾳ ταύτῃ, καθάπερ τινὶ δεσμῷ, κατέχει πρὸς αὐτὸν ἐκεῖσε. Εἰπὼν δὲ ἐπειδήπερ τὴν ἐπαγγελίαν τῶ παῤῥησίᾳ, ἵνα ἀκούσατέ μου, ἐπήγαγε·

5 Οτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε τῷ πνεύματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. Δείκνυσι λοιπὸν ὁ μέσος αὐτῶν καὶ Ἰωάννου φθάνων, οὐκ ἐπὶ,
Ματθ. ια. ιϑ. ὡς περὶ τούτου, σπουδαιοτέρου. καὶ γὰρ σφόδρα σπουδαῖόν ἐστιν ὅπερ ἔλεγεν· Ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστι· ἀλλὰ νῦν φανερώτερον, Ἰωάννης, φησὶν, ἐβάπτισεν ὕδατι· ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε τῷ πνεύματι ἁγίῳ. * οὐκ ἐπὶ χείρονι τὴν μαρτυρίαν, ἀλλὰ ἀναμιμνήσκει τοῦ σώσοντος μόνου, εἰς μνήμην αὐτὸν εἰσρηθέντων ἐκ τῶν, καὶ δείκνυσιν αὖθις ἤδη μείζονα λοιπὸν γενησόμενον Ἰωάννου, εἶτα τὸ πνεύματι ἅγιον καὶ αὖθις βαπτίζειν. καὶ οὐκ εἶπεν, ὑμᾶς δὲ ἐγὼ βαπτίζω τῷ πνεύματι ἁγίῳ, ἀλλὰ, βαπτισθήσεσθε, διδάσκων ἡμᾶς ταπεινοφρονεῖν. τοῦτο γὰρ ἀπὸ τῆς μαρτυρίας
Λυκ. γ. ιϛ. Ἰωάννου δῆλον λοιπὸν ἦν, ὅτι αὖθις ἦν ὁ βαπτίζων. Εἰπόντος, Οὗτος ὑμᾶς βαπτίσει τῷ πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, διὰ τοῦτο μέσον αὐτὸν ἐμνημόνευσεν. ἵνα μὲν οὖν εὐαγγελία, ὡς ὁ Χριστὸς ἐποίησε καὶ εἶπεν, ἰσοτελὴς ἐστὶν· αἱ δὲ προφῆται, ὧν ὁ ἕπτερος παῤῥησίαν εἶπε καὶ ἐποίησε. καὶ τότε μὲν γὰρ πολλὰ καὶ αὖθις ἐποίει, ὥσπερ οὖν καὶ νῦν ὁ Χριστὸς ἐνεργεῖ, καθάπερ καὶ τότε· ἀλλὰ τότε [μὲν] διὰ τῶν ἀποστόλων. καὶ τότε μὲν εἰς πρόσωπα ἀποστολικὰ ἦλθε μόνα, καὶ ναοὶ διέπλασαν· νῦν δὲ εἰς ψυχὰς ἀποστολικάς. καὶ τότε μὲν τὸ εἶδος πυρὸς ἐφάνη· νῦν δὲ τὸ εἶδος πυρός. τί δήποτε; ἐκεῖ μὲν τὸ φαῦλον * δηλοῦν· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ ἡμερωτικόν.

* τὸ λοιπὸν

πή δή ποτε; δικάζων αὐτῷ τὴν δικαιοσύνην, καὶ οὐκ ἔτι συγχωρῶν ἑαυτοῖς περὶ αὐτὴν διαλεγομένοις, ὥσπερ καὶ ἔμπροσθεν. οὐχ ἁπλῶς ἦν τὸ ἐποίησε, δηλονότι ἐκεῖνα περὶ ἀκριβείας κατασκευάζων, καὶ δεῖν πιστεύεσθαι τὴν ἀνάστασιν, καὶ δι' μείζονα αὐτὸν νομισθῆναι λοιπὸν ἢ κατ' ἄνθρωπον. καίτοιγε ταῦτα εἰκαιότατα· οὐ γὰρ μὴ δι' ἀπιστεῖσθαι τὴν ἀνάστασιν, πολλοὶ ἀνθρώπινα ἔδει φρονεῖν· οὐ γὰρ δὴ θαυμάσιοι, τίνες τοιοῦτοι. ἀλλ' ὅμως ἀμφότερα γέγονε κατὰ τὴν προσήκουσαν χώραν. τίνος δ' ἕνεκεν οὐχὶ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀποστόλοις ἐφάνη; ὅτι φαύλισμα μὲν ἐδόξει εἶναι τοῖς πολλοῖς, καὶ ἰδίοις ὁ ἀπόρρητον τὸ μυστήριον. οἱ γὰρ καὶ μαθηταὶ πίστεως τὴν ἀρχὴν ἐθορυβοῦντο, καὶ ἀφῆς ἐδεήθησαν τῆς ἁγίας χειρός, καὶ τραπέζης, πόσον πολλὰς εἰκὸς παθεῖν ἐνταῦθα; ἁγία τοι τῶν οὐκ ὀλίγων σημείων ἡ ἀμφίβολος πρὸς τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀποδείξις· ὥστε μὴ τοῖς τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς μὴ ταῦτα φέρειν βλέπουσι τὴν ἀνάστασιν. ὅπερ γὰρ ἐκείνοις οὐκ τῆς ὄψεως τῶν σημείων, τοῦτο οὐκ τῆς πίστεως πᾶσιν ὑστερεῖν ἔμελλεν ἔσεσθαι. ἁγία τοι τοῦτο καὶ σοὶ ἀπίστει ἐστὶ δεῖν συλλογιζόμενα. εἰ γὰρ οὐκ αἴσθῃ, ἀλλὰ ἀφεῖς τυχόν, πῶς σὸ τῷ ὁράματι αὐτῷ ἀπόστολοι σημεῖα ἐποίησαν; ἀλλ' οὐκ ἐποίησαν σημεῖα; πῶφ οὖν στεύσῃ σὸ ἔθνος σὸ ἡμέτερον; "οὐ γὰρ δὴ [ἡ] σοὶ τοῦτο ἀπιστήσει," σοὶ δὲ τοῖς ὡρωμένοις μαχέσεται. ὥστε ὅταν λέγωσι μὴ βλέπεσθαι σημεῖα, μείζονος ἐκείνοις ἀπειλοῦσι. τοῦτο γὰρ μέγιστον σημεῖον, ὁ χωρὶς σημείων τὸν οἰκουμένην πεῖσαι δραμεῖν ἅπασαν, τοσοῦτον δώδεκα ἀγραμμάτων καὶ ἀλιέων ἀνθρώπων ἀλίβδηλον. σοὶ γὰρ πλούτου χρημάτων, οὐ σοφία λόγων, οὐκ ἄλλῳ τινὶ τοιούτῳ πεῖσαι δοκοῦντα ἁλίσκῃ. ὥστε καὶ ἀκοντὶ ὁμολογήσεσι θεῖα εἶναι ἐν αὐτοῖς δύναμιν. ἀμαχώμην γὰρ ἂν, θεσπέσιον ἰσχὺν δυνηθῆναι τοσαῦτα ποτε. ἁγία τοι τοῦτο καὶ αὐτὸς παραίνεσε ἡμέρας ἔμπης "μὴ τὴν ἀνάστασιν, ἔλεγχον δοῦναι τῷ μακρῷ χρόνῳ τῆς ὄψεως τὴν οἰκείας, ἵνα μὴ φάντασμα εἶναι νομίσωσι τὸν ὡρωμένον. καὶ σοὶ τοῦτο πρεπέτω, ἀλλὰ καὶ τραπέζῃ συνεστηκέναι· ὅπερ οὖν" καὶ πρεσβύτης λέγει·

4 Καὶ συναλιζόμενος αὐτοῖς παρήγγειλε. Τοῦτο δὲ καὶ καὶ αὐτοὶ ἀπόστολοι τιμώμενοι ἐποίουν τὴν ἀναστάσεως λέγοντες· Οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ. πρ. Πέτρ. ι. μα. "ὃ καὶ φανερώμενος ἐποίει, δι' ὧν ἐπήγαγε δείκνυσι λέγων·

Ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἐπεὶ" δὲ πεποιηκότες ἦσαν καὶ παραγγείλαντες τοῖς ἁγίοις πνεύμασιν, καὶ πρὸς μεγάλοις ἐμέλλοι λοιπὸν ἀξίωσαι ἀγῶνας, τοῖς περὶ τῶν μελλόντων αὐτοῦ ἀνακτόμενος λέγοις, παρήγγειλεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός. περὶ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπέρχεσθαι διδασκόμενος ἔπεμπε πέμπουσα, ἵνα μὴ ἀδείας ἀκούσωσι τῶν λεγομένων· Εἶτα, ὅταν ἀκούσωσι, καὶ παραγένηται σὺν δίκῃ ἡμέρας, παρήγγειλε Ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μὴ χωρίζεσθαι. Τί δήποτε; καθάπερ πύρας γραπτώσας μέλλοντας εἰς πλῆθος ἐμπίπτειν σοφὸς ἀφίησιν ἐξελθεῖν, ἕως ἂν ὁπλίσωνται· σοφὸς ἵππους περιπλάττης βαλβίδος, ἕως ἂν ἡνιόχοι λάβωσιν· οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς περὶ τῆς τοῦ πνεύματος καθόδου φιλοῦσα ὅτι τῆς παρουσίας οὐκ ἀρίδηλον, ὥστε μὴ βλέπεσθαι θυμέρωτας καὶ ἀλωσίμους τοῖς πολλοῖς. οὐ μόνον τοῦτο ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι πολλοὶ ἦσαν μέλλοντες πιστεύειν αὐτῷ· καὶ περὶ τούτου πάλιν, ἵνα μὴ λέγωσί τινες, ὅτι σὺν γνωρίμοις ἀφέντες, παρὰ τοῖς ξένοις ἦλθον κηρύσσειν, τούτου χάριν πρὸ αὐτοῖς τοῖς προφυλάξει τὰ πρωτεῖα τῆς ἀναστάσεως, πρὸ αὐτοῖς τοῖς ἑαυτοῦ συνοῦσι, τοῖς θαύμασιν, ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἐν ᾗ δὲ περὶ τοῦ ἐπλημμέλησαν, ὥστε καὶ σὺν ἔξωθεν ὑπισχνεῖσθαι ἅπαντα. ὅταν γὰρ ἐσταυρωκότες αὐτὸν φαίνωσι καὶ καταπεπτωκότες, δῆλον ὅτι ὁ σταυρὸς καὶ τὸ ἁμάρτημα ἐδείκνυτο ἡ καταφορία, καὶ τῆς ἀναστάσεως πολλὴ ἡ ἀπόδειξις. εἶτα ἵνα μὴ λέγωσι, πῶς οὖν ἐμπεσόμεθα μεταξὺ δυσθεάτοις μαχαῖραι καὶ φονεῦσι, καὶ τοσούτοις ὄντες, ὀλίγοι καὶ εὐπλήξ ὄντες μάθωσι; ὅρα πῶς λύει τὸν ἀγωνίαν, εἰπών·

Ἀλλὰ

χ. εἰ ἀνάγκη ὑπερ ἐκ τῆς ὄψεως ἔμελλε ἔσεσθαι, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς μὴ ταῦτα φαντασίαν βλέπουσι τὴν ἀνάστασιν. διὰ τι

χ. ἐν

χ. δεῖ τῆς

χ. διὰ τῶν ἑλκη·

χ. διὰ ἐπεὶ τῆς περιπατήσαντα αὐτοῖς ἀναστάντα ὀφθέντος; διαλέγετο γὰρ αὐτοῖς, φησι, περὶ

χ. τῷ

ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, τὰ θαύματα καὶ τὴν διδασκαλίας ἀπαιτούμενος. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ποιῶν ἐδίδασκεν. ἔφη δὲ αὐτὸ καὶ τῷ φιλοσόφῳ θεωροῦντι τὸ ἀποστολικὸν γεώμετρον, εἰ καὶ οἶδε τοσαῦτα ἐποίησε ἀκρίβωσαι, ὡς ὁλόκληρον διαγγέλιον γράψαι.

Λυκ. α. δ. Ἵνα γὰρ ἔχῃς, φησί, περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν. καὶ γὰρ ἔκραξε τὸ Χριστοῦ λέγοντος· Οὐκ ἔστι θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων. καὶ τίνος ἕνεκεν ἀγγέλιον ἐποίησεν ἢ τὸν Θεόφιλον ἐπίσταλλεν, ἀλλ' ἢ ἵνα δύο διδάξῃ ὑποθήκας; σαφηνείας ἕνεκεν καὶ τοῦ ἀσφαλεστέρους ἀκροατὰς· ἄλλως δέ, καὶ τῇ ὑποθέσει διηρμοσμένα εἶσιν αἱ πράγματα. σκόπει δὲ ὅπως ἑαυτὸν, λόγος ὁ Χριστὸς ἀφ' ὧν ἔργων ἀξιοπίστους ἐποίει. ὡδὶ παράτυπος ἦν, καὶ ἔλεγε· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. ἐδίδασκεν ἀκτήμονας εἶναι, καὶ τοῦτο ἐδείκνυτο ἀφ' ὧν ἔργων. Ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ, φησί. πάλιν, ἐκέλευσεν οὐδὲν ἐχθροὺς ἀγαπᾶν. ἐδίδαξε τοῦτο ὅτι τοῦ ταυροῦ ὑψηλότερος ἦν τῶν ταυρομαχούντων. ἔλεγε, Τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ αἷμα ἔδωκεν. ὅτε καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐκέλευσε ποιεῖν. διὰ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε· Καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. οὐδὲν γὰρ διδασκάλου ψυχρότερον ὁ λόγος φιλοσοφοῦντος μόνον. τοῦτο γὰρ οὐ διδασκάλου, ἀλλ' ὑποκριτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ἀποστόλοις πρότερον ἀπὸ τοῦ βίου ἐδίδασκεν, εἶτα ἀπὸ τῶν ῥημάτων· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐδιὰ ῥημάτων αὐτοῖς, τῷ ἔργῳ βοᾶτων. οὐκ ἀνέπεσε δὲ τῷ κλίνῃ καλέσας. ὃ ὦ γὰρ * παιδεῖν, ἐποίησε τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἔργον ἐκεῖνο, καὶ θάνατον καταλύσας, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐργασάμενος. Ἀχρεῖος ἡμέρας ἐστέλλετο τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, ὃς ἐξελέξατο, ἀμελεῖσθαι. Διὰ πνεύματος ἐστέλλοντο· τουτέστι, πνευματικοῖς καὶ θείοις εἰπὼν ῥήμασι, οὐδὲν δὼ θεῖπεν. ἢ τοῦτο ὧν ὅτι εἶπεν, ἢ ὅτι διὰ πνεύματος αὐτοῖς ἐστείλατο. ὁρᾷς πῶς ταπεινῶς ἐπὶ Χριστοῦ λέγεται καὶ αὐτὸ, ὡς Ματθ. ιε. κη. καὶ αὐτὸς καὶ ἑαυτὸν λέγων, Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια; καὶ γὰρ καὶ τὸ Ματθ. κη. ιθ. πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπῆρε τὸ ἀνθρώπινον τῷ καὶ. πῶς δὲ ἐστείλατο; Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. μέγα τῶν ἀποστόλων τὸ ἐγκώμιον, ὅταν ὅλα τὰ ἔθνη ὦσιν ἐγκεχειρισμένοι τῆς οἰκουμένης λόγου τοῦ σωτηρίου, * ῥήματα τοῦ πνεύματος γέμοντα. ὁ Νικόστρατος καὶ ἀπαιτούμενος εἶπε, τὸ διὰ πνεύματος ἁγίου· τουτέστι, καὶ τὰ ῥήματα, ἃ ἐλάλησαν ἡμῖν, πνεῦμά ἐστι. τοῦτο δέ φησι, πρὸς ἀκροατὴν εἰς ὑπόμνησιν λαβὼν ἄγων τὸ μαθεῖν ἡμᾶς ἐνόλως, καὶ ἀξιοπίστους ποιῶν, εἶπε τὰ τοῦ πνεύματος μέλλοντα λέγειν καὶ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐνόλως. ἐστέλλετο οὖν, φησι, ἀνελήφθη. οὐκ εἶπεν, ἀνέβη, ὅπερ ἐπὶ ὡς ἐκεῖ δὲ θεότητος ἁρμόζεται. ἆρα καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐδίδασκε * τοὺς μαθητάς· ἀνάγκη πρὸς ἀκρόασιν τοῦτον εἶπεν ἡμῖν μετὰ ἀκριβείας ἅπαντα, ἀνάγκη ἐγγενοῦς μὲν αὐτῷ ὁ Ἰωάννης τῶν ἄλλων μᾶλλον, ἐξ οὗ πάντα ἢ σαφῶς οὐδὲν ἀπήγγειλε (πρὸς γὰρ ἕτερον ὑπῆγητο) ἐμάθομεν ἢ ἐκεῖνα διὰ τῶν ἀποστόλων. ἃ γὰρ ἤκουσαν [καὶ] εἶπον.

3 Οἷς καὶ παρέσχεν ἑαυτὸν, φησί, ζῶντα. Εἰπὼν ἐκεῖ τῆς ἀναλήψεως πρότερον, λέγει [καὶ] ἐκεῖ τῆς ἀναστάσεως. διὰ γὰρ τοῦτο εἶπεν, ὅτι ἀνελήφθη, ἵνα μὴ τομίσῃς ὑφ' ἑτέρων αὖθις ἀνελῆφθαι, ἐπήγαγε· οἷς καὶ παρέσχεν ἑαυτὸν ζῶντα. εἰ γὰρ ἐν τῷ μείζονι ἑαυτὸν παρέσχεν, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ ἐλάττονι. εἶδες πῶς λαθραίοτερος ἐδημιούργει τὰ μεγάλα ἔργα δόγματα; Δι' ἡμερῶν, φησί, τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς.

Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως, ἀεὶ μετ' αὐτῶν ἦν, οὕτω καὶ τότε. οὐ γὰρ ἔμπεσε τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἀλλὰ δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα. ἐφίστατο γάρ, καὶ * ἀφίστατο πάλιν.

χ. τῶν ἁγίων καὶ ἀποστόλων

χ. ἔστη

χ. ἀφίστατο

Digitized by Google

σωνται λόγοι. ἡ γὰρ τοῦτο μάλιστά ἐστι τοῖς βιβλίοις, διὰ σάτους ἀπόδειξις. τούτῳ γὰρ πίστωθέντες, οὐδὲν ἡμῖν πλέον ἄλλο προσδέονται. ἵνα δὲ εὖ ἐπιστήσῃς ὁ τοῦ βιβλίου σκοπὸς ἅπας, ὡς ἂν τις παχυμερῶς συλλαβὼν εἴποι, οὕτω μάλιστά ἐστιν. ἀκούσωμεν ἤδη λοιπὸν αὐτῶν τῶν προοιμίων.

παχυτέρως

1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. Τίνος ἕνεκεν αὖθις ἀναμιμνήσκει τοῦ εὐαγγελίου; ὡς τοῦ οἰκείου ἀκριβέστερον ἐκδιδάξασθαι. ἡ γὰρ ἐξηγήσεως τῆς προγεγραμμένης ἐκείνης φησίν· Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι. ἡ οὐ τὴν σικελίαν ἀρκεῖται μάρτυρα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκάζει διὰ τοῦ ἀποστόλου τὸν πάντα, λέγων· Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου. διὰ τοῦτο λόγον ἀξιόπιστον ἑαυτῷ ποιήσας, οὐκ ἀφῆκε τοῦτον ἐπὶ πολὺ βεβαιώσεως, ἅπαξ αὐτὸν πιστωθείς, ἀλλὰ διὰ πολλῶν ἐπιστάσεις τὸν ἀκριβῆ αὐτοῦ τῆς ἀληθείας κατηχήσας. ὁ γὰρ, ἅπερ ἤκουσεν, ἀξιόπιστος ἡγούμενος γράφει. καὶ πίστεις, πολλῷ μᾶλλον τούτου σωθείς, ἃ μὴ παρ' ἑτέρων παρέλαβεν, ἀλλ' ἃ εἶδε καὶ ἤκουσε, πίστωσιν δίκαιος δοῦναι. Εἰ γὰρ τὰ τοῦ Χριστοῦ ἐδίδαξε [φησί,] πολλῷ μᾶλλον τοῦ τῶν ἀποστόλων. τί οὖν ἐστι; ἱστορία μόνον τὸ προγεγραμμένον ἐστί, καὶ πιθανὸν ἀπλῶς ὁ λόγος; οὐδαμῶς. πῶς; ὅτι ἅπερ παρ' ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου αὐτοῖς παρέδοσαν, τοῦ πνεύματος ἦσαν. καὶ διὰ τί μὴ εἶπεν, ὅτι καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν παρὰ πνεύματος ἁγίου κατακληθέντες, ἀλλ' παρὰ [ἀπ' ἀρχῆς] αὐτόπται γενόμενοι; ὅτι τοῦτο μάλιστα εἰς πίστιν ἐστὶν ἀξιόπιστον, τὸ παρὰ αὐτοπτῶν μαθεῖν· ἐκεῖνο γὰρ ἀληθείας καὶ τοῦτο μᾶλλον ἐδόξε τοῖς πολλοῖς. διὰ τοῦτο Ἰωάννης οὕτως ἔλεγεν· Ἐγὼ ἑώρακα καὶ μεμαρτύρηκα, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ Χριστὸς οὕτω διαλέγεται τῷ Νικοδήμῳ παρὼν ὅτι· Ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. καὶ πάλιν δείκνυσιν ὅτι πολλὰ καὶ ἀπ' ἄνωθεν μαρτυρεῖται, τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε· Καὶ ὑμεῖς μαρτυρεῖτε ὅτι ἐμοῦ, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε. καὶ αὖ τοῖς ἀποστόλοις πολλαχοῦ οὕτω φασί· Μάρτυρες ἡμεῖς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. καὶ ἐν τούτοις [δὲ] πιστούμενος τὴν ἀνάστασιν ὁ Πέτρος ἔλεγεν· Οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ. ζήτει γὰρ τὸν τοῦ τοιούτου συνεισερχόμενον ἀεὶ θεσπεσίων μαρτυριῶν ἐδέησεν, διὰ τὸ τῆς περὶ τὸ πνεύματος οὐσίας σφόδρα πόσον ἀπολεῖπεσθαι. διὰ τοῦτο καὶ Ἰωάννης τὸ τοῦ εὐαγγελίου ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς ἑώρακε, περὶ τὸ αἵματος καὶ τὸ ὕδατος διαλεγόμενος, τὴν ἐναργῆ αὐτοῖς δυνάμενον τὴν μαρτυρίας τῆς μείζονος· καὶ ὅτι οὐδὲν ἀκριβέστερον ἔχει τοῦτο τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὅτι τοῦτο τοῖς ἀπίστοις. ἐπεὶ οὖν πνεύματος μετέσχεν ὁ ἀνήρ, πολλαχόθεν δῆλον, ἀπὸ τε τῶν σημείων τῶν γενομένων, ἀπό τε τῆς τοῦ τυφλοῦ τοῦ ἐκ μητρὸς ἀναβλέψαντος πνεύματος, ἀπό τε τοῦ Παύλου μαρτυρίας (Οὐ γὰρ, φησίν, εἶπαμεν οὐ δι' εὐαγγελίου) ἀπό τε τῆς χρηστότητος ψήφου. ἀπόν γὰρ ἦν, ἔπαγε· Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἐπλήσθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, συνεκδημοῦσα καὶ τῷ χαρίτι ταύτῃ τῇ ἀφανισθείσῃ ὑφ' ἡμῶν. ἡ ὅσα ἐκεῖνος δι' ἑαυτοῦ ἀπέφηνε. καὶ γὰρ λέγει, ὃ δὲ προοίμιον εὐαγγελίου, ἃ διηγησάμην· ἀλλὰ, ὃ δὲ προοίμιον λόγου ἐποιησάμην, μείζονα ἑαυτῷ νομίζων τὸν εὐαγγελίου τοῦ προσηγορίαν. καίτοι ὁ ἀπόστολος οὐτωδὶ κοσμῶν λέγει· Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον. ἀλλ' αὐτὸς μετεώρως, καὶ φησι· Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν· οὐχ ἁπλῶς, περὶ πάντων, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.

Ἀγρεῖ γὰρ τὰς ἡμέρας, φησίν, ἃς ἀνελήφθη. καὶ μοῦ Ἰωάννης δείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἐν δυνατὸν πάντα γράψαι. Εἰ γὰρ ἐγράφη, κατὰ κόσμον οἶμαι, φησι, χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. πῶς οὖν φησι περὶ πάντων ἐστί; οὐκ εἶπε, πάντα, ἀλλὰ, περὶ πάντων· ὡς ἂν εἴποι τις, ἀδρομερῶς καὶ παχυμερῶς· ἤ, περὶ πάντων, λέγει, τῶν συνεχόντων καὶ κατεπειγόντων. εἶπα δείκνυσι δὲ ποίων πάντων. ὧν ἤρξατο

ἀκριβέστερον

ἀναγκάζει

ἀπόντος

ἀδρομερῶς καὶ παχυμερῶς

προφήτευει αὐτοῖς λέγων· ὅτι Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἔστι δὲ ἃ δόγματα οὐρανία, ἅπερ, εἰ μὴ τοῦτο ἦν, τὸ βιβλίον, οὐδεὶς [σαφῶς] οὕτω γνώσιμα ἐλάμβανε· ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀπεκρύπτετο ἐν ἀδηλότητι ἐν βίῳ ἐν δόγμασιν ἔτι ἦν. τὰ δὲ πλείονα τῶν οὐρανίων ἐγκεκρυμμένα, Παύλου προσέξεις εἰσὶ, τὸν ἀπόστολον πάντων κηπιάσαντος. "ἐν τῷ ἄπιστον, ὅτι αὐτοῦ φοιτητὴς ἦν ὁ τὸ βιβλίον τοῦτο συνθεὶς Λουκᾶς ὁ μακάριος· ὃ τοῦ ἀρετοῦ πολλαχόθεν μὲν ἐν ἄλλοθι ὅτι ἰδίᾳ, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ τοὺς Ⓜ διδάσκαλον ἀξιοπαράτους ἴσχειν, ἐν ἁπάντων αὐτῷ συμπαρακολουθεῖν. ὅτε γοῦν" Δημᾶς ἐν Ἑρμογένης ἀπῆν ἐγκαταλιπόν, ὁ μὲν εἰς Γαλατίαν, ὁ δὲ εἰς Δαλματίαν ἀπελθών, ἄκουσον τί φησι περὶ τούτου· Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ. καὶ Κορινθίοις δὲ ὑπιστέλλων περὶ αὐτοῦ; φησιν· Οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἁπασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. καὶ ὅταν λέγῃ, ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα· καὶ, Κατὰ δὲ εὐαγγέλιόν μου προελάβετο, ὃ τοῦτο λέγει. ὥστε οὐκ ἀν εἰς ἀμάρτοι τινὰ περιγματείας ταύτην αὐτῷ ἀναλῦσαι. ὅταν δὲ εἴπω, τοῦτο, τοῦ Χριστοῦ λέγω. εἰ δέ τις λέγοι, καὶ τί δήποτε, ὑγιὲς πάντα συνέγραψε, μέχρι τίνος ὧν μετ' αὐτοῦ; ἐκεῖνο δὲ εἴποιμι, ὅτι τὰ ζῶντα ἤρχετο τοῖς βουλομένοις προσέχειν, καὶ ὅτι περὶ τὰ κατεπείγοντα αὐτοὺς ἦν, ἢ ὅτι οὐκ ἐν τῷ λογογραφεῖν ἐν αὐτοῖς ἡ σπουδή. πολλὰ γὰρ τὰ ἀγράφῳ παραδόσει διδόμενα. τὰ πάντα μὲν οὖν ἄξια θαύματος τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ κείμενα· μάλιστα δὲ, τὴν ἀποστόλων συγκατάβασιν, ἐν ὃ πνεῦμα αὐτοῖς ἐπέδωκε, παρασκευάζον αὐτοὺς τῇ τῆς οἰκονομίας ἐνδεχομένως λόγῳ. δείκνυται δὲ τοῦτο τοσοῦτον περὶ Χριστοῦ παρελθόντος, "ὀλίγα μὲν περὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ εἰρήκασι· τὰ δὲ πλείονα περὶ τῆς ἀνθρωπότητος διελήλυθε τὰ τε πάθη καὶ τῆς ἀναστάσεως ἢ τῆς ἀναβάσεως. ὃ γὰρ ζητούμενον πάσι τοῦτο ἦν, ὃ πιστεύειν, ὅτι ἀνέστη καὶ αἰώνιος εἰς οὐρανούς. ὥσπερ οὖν αὐτὸς ὁ Χριστὸς μάλιστα πάντων ἐσπούδαζε δηλῶσαι, ὅτι περὶ τὸ πάθος ἦκεν· οὕτω καὶ οὗτος, ὅτι ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη, καὶ περὶ αὐτοῦ ἀφῖκτο. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ὑπιστεύθη πρότερον, πολλῷ μᾶλλον τῆς προσθήκης ἡμῶν τῆς περὶ τὸν ἀνάστασιν καὶ τὸν ἀνάληψιν, ἄπιστον ἂν ἦν τὸ δόγμα τοῖς Ἰουδαίοις "ἔδοξεν γὰρ ἐμοί). δεῖ ῥῆμα καὶ περὶ μικρὸν αὐτοῦ ὅτι τὰ ὑψηλότερα δυάγει. ὁ δὲ Ἀθανάσιος καὶ δοξότατος ἀπλῶς καλῶ ὁ Παῦλος οὐδὲν πλέον εἰπὼν εἰκότως. εἰ γὰρ αὐτοὶ Ⓜ Χριστοῦ παρελθόντος εἰς Ⓜ πατέρα ἰσότητος λιθάσαι πολλάκις ἐπεχείρησαν, καὶ βλασφημεῖν παρὰ τοῦτο ἐκάλουν, ὀλίγῳ ἂν καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦτοι Ⓜ λόγον ἐδίδοντο, καὶ ταῦτα τοῦ σωτῆρος προσχωρήσαντος. καὶ τί δὴ λέγει οὗτος Ἰουδαίους, ὅπουγε καὶ αὐτοὶ πολλάκις Ⓓ μεμαθηκότες τὴν ὑψηλοτέραν ἀκρίβειαν δογμάτων, ἐθορυβοῦντο καὶ ἐσκανδαλίζοντο; παρὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε· Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. εἰ δὲ ἐκεῖνοι οὐκ ἐδύναντο, οἱ συνεχόμενοι χρόνοι τοσοῦτοι αὐτῷ, καὶ τοσοῦτον κηπιάσαντες ἀπορρήτων, καὶ τοσαῦτα κατάμαθοι θαύματα, πῶς ἂν θεοπρεπῶς ἀπὸ βωμῶν καὶ εἰδώλων καὶ θυσιῶν καὶ αἱμάτων καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας (ταῦτα γὰρ ὧν τῶν ἐλλιμένων τὰ στενάσματα) καὶ τῶν ἄλλων τῶν κακῶν τότε προσῆν ἀπαναδέντας, ἀθρόοι τοῦ ὑψηλοῦ τῶν δογμάτων ἐδέξαντο λόγους; πῶς ἂν οἱ Ἰουδαῖοι Ⓓ καθ' ἑκάστην ἡμέραν "ἀκούοντες καὶ συνεχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου· Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστι, ἐν πλῶ αὐτῷ οὐκ ἔστι ἄλλος, "τὸ τῷ σαυρῷ ἰδίοντες προσπλωμένοι αὐτῷ, "μᾶλλον δὲ σαυρώσαντες καὶ θάψαντες, καὶ οὐδὲ ἀναστάντα "θεασάμενοι· ἀκούοντες ὅτι Θεός ἐστι αὐτὸς οὗτος, ἐν τῷ πατρὶ ἴσος, οὐκ ἂν μάλιστα πάντων ἀπεπήδησαν τε καὶ ἀπέρρᾶγησαν; δείκνυται οὖν τοῦτο ῥῆμα καὶ περὶ μικρὸν αὐτοῦ προβιβάζοισι· ἐν πολλῇ μὲν χειρώνακτι τῇ τῆς συγκαταβάσεως οἰκονομίᾳ, δαψιλεστέρας δὲ ἀπολαύοισι τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος, καὶ μείζονα ὧν αὐτὸς πεποίηκεν, ἐργάζονται ἐν αὐτοῦ ὀνόματι, ἵνα ἐκπέρωθεν αὐτοῦ χαμηλὰ κειμένοις αἰσχύνωσι, καὶ τὴν περὶ τῆς ἀναστάσεως πιστώσωνται

Ioan. 13. 35.

χ. δογμάτων

a. Cor. 16. 1.

χ. τὸ γ

χ. παύτη

β. Tim. δ. 11.
β. Cor. 8. 18.
a. Cor. 12. 8. a.

χ. παράδοσιν ἀλλ. παραδόσεως.

χ. ἐλυσίτελει

χ. ἰδίᾳ

Πεφξ λ. λα.

Ioan. 8. 28.

Ioan. 16. 12.

Δαν. 7. δ.

χ. μαθόντες

χ. δὲν ξύλον σαυρῷ

χ. μάλιστα

χ. ἰδόντες

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τῦ Χρυσοστόμυ ὑπόμνημα Εἰς τὰς πράξεις τ̃ * ἀποστόλων.

* ἁγίων

Λογ. α. 1 ΤΟΝ ΜΕΝ ΠΡΩΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΕΠΟΙΗΣΑ- μὴν περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, 2 ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο, ἀνελήφθη. κεφ. α.

ΠΟλλοῖς τισὶ δοκεῖ βιβλίοις οὐδ' ὅπως ἔστι γνώριμον εἶναι, ὅτε καὶ ὅτε ὁ γράψας αὐτὸ καὶ τίνος ἕνεκεν. εἰδὼς δὲ μάλιστα εἰς ταὐτὸν ἐμαυτὸν ἔκρινα δεῖν ὑμῖν διδάξαι καὶ ἐκκαθᾶραι τοιαύτης ῥᾳθυμίας ἀχλύος, καὶ μὴ ἀφῆσαι τοσοῦτον λαθεῖν καὶ ἀποκρύψασθαι θησαυρόν. οὐδὲ γὰρ ἔλαττον αὐτῷ τὸ βιβλίον ὠφελῆσαι ἡμᾶς δυνήσεται. Τοσαύτης ἐμπέπλησται φιλοσοφίας καὶ δογμάτων ὀρθότητος, καὶ μάλιστα τῷ περὶ τὸ πνεῦμα εἰρημένῳ. μὴ δὴ λοιπὸν παραιτησώμεθα αὐτό, ἀλλὰ μετ' ἀκριβείας ἐξετάζωμεν. καὶ γὰρ αἱ ἐπιῤῥήσεις, ἃς ὁ τοῖς βιαγγελίοις ὁ Χριστὸς ἐπεφώνησεν, ταύτας εἰς ἔργον ἐξελθούσας ὁρῶμεν· ἔστι δὲ ἰδεῖν, καὶ "ἐπ' αὐτῷ τῷ τῶν σημάτων ἀφορμᾶσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ πολλοὺς τῶν μαθητῶν τοῦτο μεταβεβληκέναι τὸ ἀπὸ τοῦ πνεύματος αὐτοῖς "ἐγγενόμενον. καὶ γὰρ ἅπερ ἤκουσαν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὅτι Πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ σημεῖα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· καὶ ἐπειδὴ λέγοντος τοῖς μαθηταῖς, ὅτι Ἐπὶ ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ἀχθήσονται, καὶ ὅτι Ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν αὐτούς, καὶ τὰ ὁμοιότροπα πείσονται, καὶ ὅτι πρεσβύτων "πρώτων, καὶ ὅτι ὁ εὐαγγέλιον κηρυχθήσεται τὸ ὅλον τῷ κόσμῳ, ταῦτα πρότερον μετ' ἀκριβείας ἁπάσης ἐκβεβηκότα τοῦ βιβλίου τούτου ἐστὶν ἰδεῖν, καὶ πλείονα τούτων ἕτερα, ἅπερ εἴρηκεν" αὐτοῖς σεσωκώς. ὅμοιά γε καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀποστόλου ἐστὶν εὑρεῖν, καθάπερ πολλαχοῦ, δηλοῦντος γοῦν ἡμῖν ἡ θάλασσαν, καὶ τοὺς δούλους ἐκείνους καὶ ἀσυνέτους ἀθρόοι ἄλλοι ἀπ' ἄλλων ἠμοιβαίους, καὶ χρημάτων ἐπιφορὰς, καὶ δόξης, καὶ θυμοῦ, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ πάντων ἁπλῶς αἰωρήσεις μετρίως ἐπεδείκνυτο, καὶ "πολλοὺς τοὺς ὁμοίους ἔχοντας, καὶ οὐδαμοῦ τοιαῦτα βασκαίνων, ὡς ἔμπροσθεν, οὐδὲ [illegible] περὶ τοιούτων ἔρωτα· ἀλλὰ πᾶσαν ἀπεκειλωμένην ἐν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀγάπην μεθ' ὑπερβολῆς θαυμάζων ἐπῄνεσεν, καὶ πολλὰ προσῆγειλεν

Ιωαν. ιδ. κ. Ματθ. ι. ιη. Μαθ. κδ. ιδ.

χ. αἰαλχώς εἰς ταὐτὸν ἐμαυτὸν ἔκεκρινα δεῖναι *
χ. διδαξαι
χ. ἐκαθόνα σθαι
χ. τοιαύτης
χ. ἀπ'
χ. ἐγγιν.
χ. τὰ παύτα
χ. τῆς μαθητὰς
χ. πολλοὶ ἐν αὐτοῖς πὼ ὁμοίους, καὶ

χε΄. σοφιζόμεθα
χς΄. ὑμῖν

χζ΄. ἐκπειρασμὸν
χζ΄. αἰχμαλώτων

χη΄. καθαίρει

χθ΄. πληγῆς

ψ΄. μόνῳ τῷ θεῷ ἐξ ἀνθρώπων

χ΄. πραγματείας
χα΄. διασώζομεν
χβ΄. ἀπατῶντας
χγ΄. ἦν

ψα΄. ἔδοξεν ἀποπίμψασθαι τῷ

γε γὰρ καὶ ἡμεῖς τοιούτου πολλοῦ δεῖ τῆς τάσεως. ἀλλὰ τοῦτο τοίνυν πολλῆς ἡμῖν δεῖ τῆς τάσεως. ἀγὼν γὰρ καὶ πάλη πολλὴ ἡμῖν πρὸς τοὺς ἔξωθεν, πολλοὶ μὲν θηρία γέμουσαν, πολλοὶ δὲ σκοπέλων, πολλοὺς δὲ ἡμῖν χίμαιρας ἔκτεινον, καὶ δὴ καὶ ἀφρίας μύσης χαλεπωτάτης ζάλης ἐπεγείρουσαν. διὰ τοίνυν, ἵνα βουλεύσωμαι μὴ εὐπλοίας πλεῖν δεῖ καὶ ἀκινδυνίας, τίνος ἕνεκα ἰσία, τυτθί, τῷ προαιρέσει τῷ ἡμετέρᾳ. ἔρχεται γὰρ ἡμῖν τοῦτο. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀβραάμ, ὅτε πόδας ἔτεινε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τῇ προαιρέσει πεπληροφορημένῳ, τίνος ἕνεκεν ἐδεήθη; σάρκινος, Ἀλλ' ὅτι ἔδυσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην· ἡ δὲ πίστις, προαιρέσεως γνησίας ἐστίν. αἰνίσσεται γάρ· ἐκ μὲν σφάξας, τῷ τὸ σφάξαντος ἀμοιβὸν ἐδέξατο, καὶ τὸ ἔργου μὴ γλωμένου ὁ μισθὸς ἐδίδοτο. ἐγὼ τοίνυν ἡμῖν καθαρὰ καὶ κατὰ τὰ ἴσα, μὴ πεπαλαιωμένα (Πλὴν δὲ παλαιούμενοι καὶ γηράσκοντες ἐγγὺς ἀφανισμοῦ) μὴ ἐκπειρημένα, ὥστε σχῆμα τοῦ πνεύματος τὸν ἐνεργάμενον. ψυχικὸς γὰρ ἄνθρωπος, φησὶν, οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος. ὥσπερ γὰρ τὰ τῆς ἀραχνοῦ ὑφάσματα πνεύματος ῥιπὴν οὐκ ἂν δέξαιτο· οὕτως σαρκὸς ψυχὴ βιωτικὴ, σαρκὸς δὲ ἄνθρωπος ψυχικὸς πνεύματος χάριν δέξασθαι δυνήσεται ποτε. ἐκείνων γὰρ σαρκὸς διεστήκασιν ἡμῶν οἱ λογισμοὶ, ἐγὼ μὲν μόνον ἀκολουθῆσαι σώζοντες, δυνάμεως ἢ ἀπειρημθρίου πάσης. ἀλλ' οὐ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα, ἀεὶ νηφωμθν· ἀλλ' ὅπερ αἰ ἐμπύοι, πάντα σχῆμα, καὶ πάντα ὅσα ἀώρειες, πάσης ἴλιγγος ἰσχυρότερες. ἔστω γάρ τις πνευματικὸς αἴρῃ, καὶ μυῖα αὐτῷ συμπιπλέτω δίψα· [ἀλλ'] σαρκὸς τούτων ἀλίσκεται. [ἐ] τί λέγω; ἐπαισθάνεται πενία, νόσος, ὕβρεις, λοιδορίαι, σκώμματα, πληγαί, πρὸς εἶδος κολάσεως, πρὸς εἶδος χλευασίας, ἐξουδισμοῦ, καὶ ὕβρεως· ἀλλ' ὥσπερ ἐκτὸς ὢν τῆς οἰκουμένης, καὶ τῷ τοῦ σώματος ἀπηλλαγμένος παγῶν, οὕτως ἀπρόπτως καταγελάσεται. καὶ ὅπου κόμπος ἐστὶ ῥήματα, πολλοὶ μὲν οἶμαι εἰσὶ καὶ τῶν τοῦ τῆς ἐρημίας κατιληφότων. ἀλλ' σαρκὸς θαυμαστόν, φησι. ἐγὼ δὲ λέγω, καὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀνύποπτον ἄνδρας εἶναι τοιούτους. εἰ δὲ βούλει, καὶ τῶν πάλαι τινὰς ὑποδείξαι δυνήσομαι. καὶ ἵνα μάθῃς, σύνες μοι τῆς Παύλου· τί μὲν οὖν ἔπαθε δῆτα, τί δὲ οὐχ ὑπέστη; ἀλλὰ πάντα ἔφερε γενναίως. τοῦτον δὲ μιμησώμθα καὶ ἡμεῖς· οὕτω γὰρ δυνησόμεθα καὶ εὐπρόσωπον τῷ Θεοῦ εὑαρεστῆσαι, καὶ πρὸς τὸν λιμένα καταντῆσαι τοῦ βίου μὴ πολλῆς τῆς ἐμπειρίας. τείνωμθν τοίνυν τὸν ἀγῶνα ἡμῶν πρὸς τὸ οὐρανοῦ, τῷ πάθῳ κατακεχωμθν ἐκείνῳ, ᾧ πυκὶ πρόβαλωμθν ἑαυτοὺς τῷ πάθματικῷ, τῷ φλογὶ ἁλίζώσωμθν ἑαυτούς. σαρκὸς φλόγα ὑπερέχυμνος δίδοικε τοῦ ἀπατῶντας. καὶ θηρίον ἦ, καὶ δράκων, θεσπος, καὶ μυῖαι παγίδες, ἕως πυρώμθνος ἦ, πάντα σαρκεξίσα), πάντα σαρκαχωρῆ. ἀνύποιτος ὁ φλόξ, ἀφόρητος ἡ πυρὰ, πάντα κατέφαλίσκει. τοῦτο δὲ πῦρ πρόβαλωμθν ἑαυτοὺς, καὶ δόξαν ἀναπέμψωμθν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(***)

Ψαλ. ριδ. κε'. λέγει, Καὶ χεὶρ τὴν καθαρότητα τῶν χειρῶν μου ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ποσαῦτα
ὁ χρήσας, ὀλίγα αὐτὰ ἔφησεν εἶναι, σύγκρισιν ποιῶν πρὸς ἃ ἔμελλε λέγειν. καθὰ καὶ ἀλ-
Ες. γ. γ. λαχοῦ φησι, Καθὼς ἔγραψα ὑμῖν ἐν ὀλίγῳ· πρὸς ὃ δυνάμενα διαγωνίσασθαι τοῦτον τὸν
στεφάνου μου ἐν τῷ μισθείῳ τοῦ Χριστοῦ. καὶ ὅρα αὐτοῦ τὴν σοφίαν. οὐ λέγει, Παρακαλῶ
ὑμᾶς, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρρησίας, ἀλλὰ τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως· τουτέστι, 5
τῆς παραμυθίας, τῆς πρὸς ἔμπης. οὐκ ἔχει τίς, φησι, πρὸς τὸ μῆκος ἀπαγορεύσαι τοῦ
λεχθέντος. τί οὖν; καὶ τοῦτο ἐποίει ἂν ὁ Παῦλος ἀποτρέψεσθαι; οὐδαμῶς. ἀλλ' οὐ βούλε-
ται αὐτοῖς ἐνδιδόναι, καὶ εἰκότως ὅτι ὀλιγοψυχοῦντες. τοῦ γὰρ τοιούτου ἴδιον τὸ μὴ ἀνέχε-
σθαι λόγου μακροῦ. γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ (ἐὰν τάχιον ἔρχη-
ται) ὄψομαι ὑμᾶς. τοῦτο ἐκεῖνος αὐτοῦ πιστοῦσθαι, εἰ ἔτοιμός ἐστιν ἐλθεῖν μετὰ τοῦ μα- 10
θητοῦ. ἀπαίτησατε τοῦ ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πόθεν τοῦ ἀγίου. ὅρα πῶς αὐτοῦ ἐπέμνησεν,
εἶπε σκεύους ἐπίσκιλεν αὐτὸ σκεύων. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. ἡ χάρις μετὰ
πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. ὅπερ ἐν τοῖς πᾶσιν, τοῦτο ὕστερον εἶπεν. ἡ χάρις ὁ πᾶσι δοῦναι
ἡμῖν; καὶ μὴ ὑποπτεύσωμεν εἰς τὸν εὐεργέτην, ὃν μὴ βάθυμοι γινώμεθα πρὸς τὸν δω- 15 κ. ὅτι ὁ
ρεάν. καὶ τί ὅτι ἡ χάρις, φησί; ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ καθαρσις. αὕτη γὰρ μᾶλλον ἡμῖν "ὅτι. λέγει τὸν
τίς γάρ, φησι, ὑγειαίνως δύναται φυλάξαι τὸν χαρίσαντα; οὐκ ἀπόλλυσιν αὐτόν; ὅμως ἐξεγεί- ἔσω· ἀλλὰ
σατό σου τὰ ἁμαρτήματα. πῶς οὖν ἔσται μὴ σὺ ἡ χάρις (τουτέστιν, ἡ βιοδιόρθωσις, ἢ ἡ τοῦ ὑγειαίνει δι-
πνεύματος ἐνέργεια) εἰ μὴ πολλῆς τῆς ἀγαθῶν προαιρέσεως αὐτὸν ὑπεδέξω; τοῦτο γὰρ ναται
πάντων αἴτιον τῶν ἀγαθῶν, τὸ παραμένειν ἡμῖν αἰεὶ τὸν χαρίσαντα τὸ πνεῦμα. αὐτὸ [γὰρ]
προεξ ἄπαντα ἡμᾶς ὁδηγεῖ· ὥσπερ οὖν ὅταν ἀπωθῇ ἡμᾶς, ἀπόλλυσιν ἡμᾶς, ἢ ἐρήμους 20
ποιῇ.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ δὴ αὐτὸν ἀπερουσώμεθα. ἐν ἡμῖν γάρ ἐστι καὶ μένειν αὐτὸν, καὶ ἀπιέναι. τὸ μὲν
Ιωαν. ιδ. ι'. γάρ, ὅταν τὰ οὐράνια λαχίζωμεν, καὶ τὸ ὅταν τὰ βιωτικά. Ὁ κόσμος, φησὶν, οὐ δύ-
ναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει αὐτό. κόσμον τὸν πονηρὸν καὶ αἱρετικὸν βίον καλεῖ.
ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἔστι κοσμικῆς ψυχῆς τὸ ἔχειν αὐτό; πολλῆς τοίνυν ἡμῖν δεῖ τῆς ἀσυλίας, ὥστε αὐ- 25
τὸ καταλαβεῖν πρὸ ἡμῶν, ὥστε πάντα τὰ ἡμέτερα οἰκονομεῖν, καὶ εἰς ἀσφάλειαν ποιεῖν, καὶ
εἰς εἰρήνην πολλήν. ὥσπερ γὰρ τὸν δι' οὐείων πλέουσιν ἐκεῖνον οὐκ ἔστιν οὕτε ἐμποδίζειν, οὔτε
βαπτίζειν, ἵνα μὴ ἀπολαύῃ δεξιοῦ τοῦ πνεύματος ἢ διώκοντος, ἀλλὰ [ἢ] πολλοῦ, μὴ
τοῦ" κατόδου, ὑπιδόντος δεξαμενὴν πρέχεται τοῖς τε ταύταις, τοῖς τε ὑπιδούσαις, οὕτω δὲ ἡμᾶς κ ἰκαλῶ
καταπαύουσα, καὶ οὐκ ἐῶσα ταῖς κώπαις περιφαλαπορεῖν, οὕτω ἡ πομπὸς ἀπαλλάττουσα δί- 30
σεις, καὶ ἅμα ἥδιστον ἐστὶν αὐτῆς πρέχεσθαι δρόμου· οὕτω καὶ ψυχὴ τῷ θείῳ ὠχυρωμένη πνεύ- κ. τὴν
ματι, πομπῶν ὢν ὄντι" αἰωτέρα τῶν τεχνιμῶν τῶν βιωτικῶν, τοῦ ἡ ὄντι ἐστὶν εὐρεῖν φέ-
ρουσαν ὁδὸν σφοδρότερον σκώπτει τέμνει τῆς νεώς, ἅτε οὐκ ἐπὶ δύεμεν παρεμπομένη,
ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ τὸ παρακλητὸν πλήρωμα ἔχουσα τὰ ἴσια πόδια, καὶ καθαρά· καὶ πόδι
χαιῶσι καὶ ἀγαλευμένοι σκάλλει σκ τῆς ἀγαθοείας τῆς ἡμετέρας. ὥσπερ γὰρ εἰς χαυ- 35
νοι ἴσιοι ἐμπίπτων ὁ δύεμος οὐκ ἀνέχεται· οὕτως οὐδὲ τὸ πνεῦμα εἰς χαιῶσι ψυ-
χὴ παραμένει ἀνέχεται, ἀλλὰ δι' πολλῆς τῆς βάσεως, τῆς σφοδρότητος. ὥστε πεπυρω-
μένοι ἡμῖν εἶναι χρὴ τοῦ δρόμου, καὶ πόθεν παρεῖναι τὰ ἔργα, καὶ πεποιθέναι. εἶτ',
ὅταν εὐχώμεθα, μὴ πολλῆς τοῦτο τῆς πάσεως δεῖ ποιεῖν, ἀπατώμενος" πρὸς οὐρανὸν τοῦ κ. ὡς
ψυχοῦ, οὐ χοϊκοῖς, ἀλλὰ προθυμίᾳ σφοδρᾷ. ὅταν ἐλεήμων πάλιν, πάσεως ἡμῖν δεῖ, 40
μήποτε φερούσης οἰκίας, καὶ προεστώσης παίδων, καὶ γυναικὸς ὑπιμένης, καὶ δίος πιστίας ἐπισιλ-
βοῦν, χαιῶσαν δ' ἴσιον. αἱ γὰρ τῶν μελλόντων ἐλπίδι πίπτομεν αὖθ' πάσεσθαι, καλῶς" δέ- κ. δέξεται
χεται τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν εὐεργέτην· ἐκείνων γὰρ τῶν ὑπικόρων καὶ ζαλαπτόρων οὐδὲν εἰς αὐ-
τὸν ἐμπίπτειν, ἀλλὰ καὶ ἐμπίπτον, αὐτὸν μὲν οὐδὲν ὄλαφον, ἀπικρύσθη δ' ταχέως τῷ

στόματι,

κειμένοις, καὶ οὐκ ἀνεχομένοις οὐδὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀκοῦσαι; ἐπεὶ οὖν παρὰ τῶν μισούντων αὐτοὺς ταῦτα ἀπῄτει, ἀπὸ [δὲ] παρὰ τῶν φιλούντων τε λοιπὸν πάντως, τούτου ἕνεκεν ἐνταῦθα τίθησι τοῦτο, λέγων, πεποίθαμεν ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν. μὴ γάρ μοι ταῦτα κατηγορίας εἴπῃς. τὸ συνειδὸς ἡμῶν, φησὶν, οὐδὲν ἡμῶν καταγινώσκει· οὐδὲ συνίσμεν ἑαυτοῖς ὅτι ἐπιβουλεύσαμεν ὑμῖν. πεποίθαμεν γὰρ, φησὶν, ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν ἐν πᾶσιν. ἄρα οὐκ ἐν ἐθνικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ὑμῖν· οὐδὲν μετὰ καπηλείας, οὐδὲν μετὰ ὑποκρίσεως πεποιήκαμεν. εἰκὸς γὰρ ἦν αὐτοὺς ταῦτα διαβάλλεσθαι. καὶ ὅτι διεβέβλητο, ἄκουε Ἰακώβου λέγοντος, Κατηχήθησαν γὰρ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις. οὐχ ὡς ἐχθρὸς, φησὶν, οὐδ᾽ ὡς πολέμιος ταῦτα γράφω, ἀλλ᾽ ὡς φίλος. καὶ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ἑξῆς δηλοῖ.

γρ. ἡμᾶς καταλελοιπέναι

Πράξ. κα. κα.

19 Περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

Τοῦτο σφόδρα φιλοῦντος ἦν αὐτοὺς, τὸ οὕτως ἀξιοῦν εὔξασθαι. μὴ ἁπλῶς, φησὶν, ἀλλὰ μετὰ πάσης σπουδῆς· ὥστε με ταχέως ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. τοῦτο μηδὲν ἑαυτῷ συνειδότος ἐστὶ, τὸ σπουδάζειν ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς, καὶ παρακαλεῖν αὐτοὺς εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ. τούτου ἕνεκεν πρότερον παρ᾽ αὐτῶν αἰτήσας τὰς εὐχὰς, τότε καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ἐπεύχεται πάντα τὰ ἀγαθά.

γρ. ὑπὲρ αὐτοῦ

20 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, φησί. Τοῦτο εἶπε διὰ τὸ στασιάζειν αὐτούς. εἰ τοίνυν ὁ Θεὸς, εἰρήνης Θεός ἐστι· μὴ διαστασιάζετε πρὸς ἡμᾶς.

Ὁ ἀναγαγὼν ἐκ τῆς γῆς τὸν ποιμένα τῶν προβάτων. Περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦτο εἴρηται. Τὸν μέγαν. Ἄλλη προσθήκη. ἐνταῦθα πάλιν * μέχρι τέλους τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῖς λόγον διαβεβαιοῦται. Ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν,

γρ. Ἀλλ᾽ ἡ προσθ.
* ἐπὶ πλεῖον

21 Καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ. Πάλιν μαρτυρεῖ αὐτοῖς μεγάλα. τὸ γὰρ καταρτιζομένων ἐστὶ τὸ ἀρχὴν ἔχειν, * εἶτα πληρουμένων. καὶ ἐπεύχεται αὐτοῖς, ὅπερ ἐστὶ ποθοῦντος. καὶ ὅρα, ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις ἐπιστολαῖς, ἐν τοῖς προοιμίοις εὔχεται· ἐνταῦθα δὲ ἐν τῷ τέλει.

γρ. καταρτίζεσθαι
* πίστιν

Ποιῶν, φησὶν, ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως. καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. Ὁρᾷς ὅτι ὃ μηδενὶ ἐπέστειλε, τοῦτο τούτοις ἐπιστέλλει; καὶ γὰρ διὰ βραχέων, φησὶν, ἐπέστειλα· τουτέστιν, οὐδὲ ἐνοχλῶ ὑμᾶς τῇ μακρολογίᾳ. οἶμαι αὐτοὺς οὐ πάνυ πρὸς τὸν Τιμόθεον ἔχειν ἀπεχθῶς, ὅθεν καὶ αὐτὸν παρεστήσατο.

γρ. ὑμῖν, ἐστι, τῇ

23 Γινώσκετε γὰρ, φησὶ, τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ᾽ οὗ (ἐὰν τάχιον ἔρχηται) ὄψομαι ὑμᾶς. Ἀπολελυμένον, φησὶ, πόθεν; * οἶμαι αὐτὸν εἰς δεσμωτήριον ἐμβεβλῆσθαι· ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἀπὸ Ἀθηνῶν ἀπολελυμένον. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐν ταῖς Πράξεσι κεῖται.

* λέγει

24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.

25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. Ὁρᾷς πῶς δείκνυσι τὴν ἀρετὴν οὔτε ἐκ τοῦ Θεοῦ τὸ ὅλον, οὔτε ἐξ ἡμῶν μόνον κατορθουμένην; πῶς γὰρ εἰπὼν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, καὶ τὰ ἑξῆς, τοῦτο δηλοῖ, ὡσεὶ ἔλεγεν, ἔχετε μὲν ἀρετὴν, δεῖσθε δὲ πληρώσεως. εἰπὼν δὲ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ, ἔδειξεν ὅτι καὶ βίον ὀρθὸν ἔχειν δεῖ, καὶ δόγματα. καλῶς δὲ προσέθηκε τὸ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ. [ἐνώπιον αὐτοῦ, φησί.] αὕτη γὰρ ἡ μεγίστη ἀρετὴ, τὸ ποιεῖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὸ εὐάρεστον· καθὰ καὶ ὁ προφήτης

γρ. γινομένην; ὥσπερ τὸ εἰπεῖν,
γρ. ἔχειν, καὶ δόγματα κτλ.
τὸ θέλημα αὐτοῦ.

ποιῆτε. ἔχεισι, φησι, ὃ ἀξίωμα, ἀλλ' ἀβίωτ ἐστὶν ἀκαθάρτως. ἀλλὰ μὴ τῷ βίῳ, ἀλλὰ
τοῖς λόγοις προσέχετε. τῶν μὲν γὰρ ἀθλίων ἕνεκεν οὐδὲν ἂν βλαβείη. τί δήποτε; ὅτι ἡ δόξα
πᾶσι δῆλη ἐστὶ, καὶ οὐδεὶς αὐτὴν, καὶ μοιχείας ἢ πονηρὰς, πονηρὰ διδάξει ποτέ. πίστεως ἕνεκεν,
Ματθ ζ. κ. ἵνα μὴ κριθῆτε, φησὶ, κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε, οὐκ ἐκ βίου δεῖται, οὐκ ἐκ πίστεως. ὃ γοῦν ἐπαγόμενος, τοῦτο δηλοῖ. Τί γὰρ βλέ- 5
πεις, φησὶ, ὃ κάρφος ὃ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ σῷ ὀ-
φθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; πάντα οὖν ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν, φησὶ, ποιεῖν, ποιεῖτε (ὃ δὲ ποιεῖν, ἔργων
ἐστὶν, οὐ πίστεως) κἂν ἡ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. ἐρᾷς "ὅτι οὐκ ἐκ δόγμα ἐστὶν ὁ λόγος, χ. πῶς
ἀλλὰ ἐκ βίου, καὶ ἔργων; ἀλλ' ὁ Παῦλος πρὸ τούτου σωίζεσθαι αὐτοὺς, καὶ τότε φησὶ, πεί- χ. ἄλλως τε
θεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς 10
λόγον ἀποδώσοντες. ἀκούσατωσαν καὶ οἱ ἄρχοντες, μὴ μόνοι οἱ ἀρχόμενοι, ὅτι ὥσπερ πει-
θωνίοις εἶ δεῖ τοῖς ἀρχομένοις, οὕτω καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἀκρύπνοις εἶναι καὶ εὐφυέσιν. τί λέ-
γεις; ἀκρυπνῆ, καθωσίους ἔχει τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς, ὑποκειται ταῖς ἁμαρτίαις τῶν σῶν ἀ-
κροατῶν, καὶ λόγον αὐτοῦ τοσοῦτον δώσει ὑπὲρ ὅλου φόβου, καὶ συρφετοῦ, καὶ ἀκκίζη, καὶ βδύλυ- 15
σσει, καὶ οὐ βούλει πείθεσθαι; δέομαι τοῦτο προσέχοντες λέγω, ἵνα μὴ χεῖρας τοῦτο ποιῶσι, καὶ
μὴ σπαράττωσι. ἀλισιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. ὁρᾶς ὅτι ἐν ἀρχοντα καταφρονούμενον οὐκ χ. ἓν καὶ
ἀμυνέσθαι χρή; ἀλλ' ἡ πολλὴ ἄμυνα ὃ κλαῦσαι καὶ σπαράξαι δύναται; εἰκότως. ἐπὶ γὰρ ἐπὶ
τοῦ καταφρονούμενοι ὑπὸ τῶν χείρονες, οὐκ εἰς ἀμύνασθαι, ἀλλὰ δακρύσαι καὶ οἰκτίρη- χ. καὶ καὶ
σαι. ὥστε ἐὰν σπαράξῃ ὁ ἄρχων, ἀμύνεται σε ὁ Θεός. Εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἁμαρτη- καὶ ἐπι-
μάτων σπαράττουσι δικαιοῦται Θεοῦ· ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἀποιοίας καὶ καταφρονήσεως 20 νέξει. εἰ δὲ
σπαράττουσι, οὐ πολλῷ μᾶλλον; ὁρᾶς ὅτι οὐκ ἀφίησιν αὐτοὺς εἰς ὕβρεις ἐξαγαγεῖν, ὁρᾶς ὅσον σπαράξειεν,
ἐκεῖνος, ἀμύ-
νεται σε ὁ
Θεός.
ἡ φιλοσοφία; σπαράττει δεῖ καταφρονούμενοι, καταπατούμενοι, ὑβριζομένοι. χ. φιλοσοφία
μὴ θαρρήσῃς ὅτι σε οὐκ ἀμύνεται. ὁ γὰρ σπαραγμὸς, πάσης ἀμύνης χείρων. ὅταν γὰρ ἐν ἀρχοντα
αὐτοὺς μηδὲν ὑπόπτον, σπαράττωσι κλαῦσαι καὶ διασκάλλειν καὶ ἐφέσεις, χ. καταπα-
ὅταν ἐκείνου μὴ ἀκούσῃ ὁ παιδίον, κλάεται ὁ αὐτοκράτωρ προσφερόμενος· οὕτω δὲ σοφόν. 25
βαθαί, πόσος ὁ κίνδυνος; πῶ γὰρ τις ἐν ποιεῖ πρὸς τοῦτον ἀθλίως, τοῦτον ἐκπορίζεται ἑαυτοῖς το-
σαύτην πηγὴν ἀδύσωπον; πάντων ὧν ἀρχόμενος χωρὶς ἢ ἀνδρῶν ἢ παίδων τὸν λόγον δίδως.
τοσούτῳ πυρὶ τὴν κεφαλὴν ἐκαυτοῦ. θαυμάζω εἰ πού ἐστι τὴν ἀρχόντων σωτηρίαν
ποτὲ πρὸς τὴν ταύτην ἀπειλὴν καὶ τὴν πρόσῤῥησιν, ὁρᾶτε [καὶ] ἐκπορίζεται [πινας,]
καὶ ἐκπορίζεται ἑαυτοὺς τοσούτου ὄγκου τῆς ἀρχῆς. Εἰ γὰρ ἐν αἰάγκη ἑλκόμενοι οὐ- 30
δενὶ λόγῳ ἔχουσι συνιόμεν, οὐδὲ ἀπολογίαν, κακῶς ὃ πρᾶγμα οἰκονομοῦντες, καὶ ἀμε- χ. καὶ συ-
λοῦντες (ἐπὶ καὶ Ααρὼν ἀνάγκη εἱλκύσθη, καὶ ἐκπεσὼν, καὶ Μωϋσῆς πάλιν ἐκπεσὼν, νόμῳ καὶ ὕπα
κἀκεῖ πολλάκις πρᾶγμα ἐποίησε· καὶ Σαοὺλ ἑτέρῳ ἐμπίπτει θλίψει ἀρχῆς, μὴ ὃ πρᾶγ-
μα ἐκπεσὼν, ἐκπεσὼν, ὅπως κακῶς αὐτὸν ἐκκόψωσι) πόσῳ μᾶλλον ἂν ἀσυνδέτως ἑαυ- χ. τὸν
τὸν πλέωσι, καὶ ἐκπορίζοντες ἑαυτοὺς; ὁ γὰρ τοιοῦτος, πολλῷ πλέον ἑαυτὸν ἀπεστερῆ πάσης 35
συνηγόρου. διδοικέναι γὰρ χρὴ καὶ τιμῆς, καὶ ὅρκου ὃ σωτῆρος, καὶ ὅρκῳ ὄγκου τῆς ἀρχῆς,
καὶ ὅτι ἑλκομένους ἅπαξ πρᾶγμα ἔσθαι, ὅτι μὴ ἑλκομένους ἐκπορίζεται ἑαυτούς· ἀλλὰ καὶ
φεύγειν ἐν προσοφείλεται τὸ ἀξίωματος ὃ μέγεθος, καταχθόνιος ἢ, πάλιν τὸν" ὑπόδικον χ. ἐνοίκιον
ἐκπεδείκνυσθαι χρή. "μηδὲν ἄμεινον ἔστω, πάντα καὶ ζῆν γινέσθω. πρὸ τοῦ γὰρ ἀνεύθυνος προ- χ. μηδὲν ἄ
μειζον προ
αμαθόμενος, ἀνάχωρε," πεπαιδεύς σαυτὸν ἀπάξιον εἶ τοῦ προάγματος. συλληφθεὶς πάλιν, 40 χ. πεπαιδευ-
ὁμοίως βύλεσθαι ἔσο, πάντα χρὴ τὸν βουλόμενον ἐκπεδικνύμενος.

18 Πρόσεχε δέ, [φησι, καὶ] ἐκεῖ ὑμῖν. πεποίηκα γὰρ ὅπου κλαίων σωτηρίαν ἔχο-
μεν τὸ πᾶσι, κλαίων βέλτιστος ἀναστρέφεσθαι. Ορᾶς ὅπου ἐῶ πάντα ἀπολεῖσθαι), ὡς πρὸς χ. αὐτοῦ
λελυπημένους πρὸς αὐτὸν, γράφων, ὡς πρὸς ἀπιστρεφομένους, ὡς πρὸς πολεμίους τὸν δέ-
χειμένους,

τί δήποτε; διάγων αὐτῶν ταῖς ὁμοίοις, καὶ οὐκ ἐπὶ συγχωρήσει ὁμοίως πρὸς αὐτὸ δέχεται, ὥσπερ καὶ ἔμπροσθεν. ὑχ ἁπλοῦς ὁ τόπος ἐπιτίθησι, δηλῶν ὅτι καὶ μετὰ ἀκριβείας κατασκευάζων, καὶ ὅτι πιστευθῆναι τὴν ἀνάστασιν, καὶ ὅτι μείζονα αὐτῶν νομισθῆναι λοιπὸν ἢ κατὰ ἄνθρωπον. καίτοιγε ταῦτα ἑκατέρωθεν ἰσχύοντα μὲν καὶ τὸ πιστευθῆναι τὴν ἀνάστασιν, πολλὰ ἀνθρώπινα ἔδει ἡγεῖσθαι ὑπὲρ ὧν διατίθησι, τὸ ἀναστῆναι. ἀλλ' ὅμως ἀμφότερα γέγονε μετὰ τὸ προσήκοντος κήρυκος. τίνος γὰρ εἶχεν ὑχὶ πᾶσι, ἀλλὰ τοῖς ἀποστόλοις ἐφαίνη; ὅτι φόβος ἅμα ἐδόξει εἶναι τοῖς πολλοῖς, ὑκ εἰδόσι τὸ ἀπόῤῥητον τοῦ μυστηρίου. εἰ γὰρ οἱ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ πίστεως τὴν ἀρχὴν ἐθαρρύνοντο, καὶ ἀφῆς ἐδέχθησαν τῆς ἁγίας χειρός, καὶ τραπέζης, τί τοῦ πολλοὺς εἰκὸς παθεῖν ἦν; ἀλλά τοι τοῦτο οὐκ ἦν σημείων ἀναμφίβολον πρὸς τὴς ἀναστάσεως τὴν ἀπόδειξιν· ὥστε μὴ τοῖς τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς μετὰ ταῦτα φανεραὶ γενέσθαι τὴν ἀνάστασιν. ὅπερ γὰρ ἐκείνοις οὐκ τῆς ὄψεως ἦν σημείων, τοῦτο οὐ τῆς πίστεως πᾶσι ὕστερον ἔμελλεν ἔσεσθαι. ἀλλά τοι τοῦτο καὶ τοῦ ἀπίστου σόφισμα συλλογίζομαι. εἰ γὰρ οὐκ αἰσθητὸν, ἀλλὰ νοητὸν ἐστι, πῶς οὐ τῷ ῥήματι αὐτὸ ἀπόστολοι σημεῖα ἐποίησαν; ἀλλ' οὐκ ἐποίησαν σημεῖα; πῶς οὖν στενοχωρεῖ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον; οὐ γὰρ δὴ [ἡ] πρὸς τοῦτο δώτησόν μοι, τοὺς ἑρωμένους μαχόσονται. ὥστε ὅταν λέγωσι μὴ γεγενῆσθαι σημεῖα, μείζονας ἑαυτοῖς προεπιφέρουσι. τοῦτο γὰρ μέγιστον σημεῖον, τὸ χωρεῖς σημείων τὴν οἰκουμένην πρόσθραμεῖν ἅπασαν, ἀπὸ δώδεκα σαλευόντων καὶ ἀγραμμάτων καὶ ἰδιωτῶν ἁλιέων. οὐδὲ γὰρ πλούτου χρημάτων, οὐ σοφίας λέγω, οὐκ ἄλλου τινὸς τοιούτου προενεγκόντες ἁλιεῖς. ὥστε ἡ ἄκοντες ὁμολογήσουσι δεῖξαι τὴν ἐκείνοις δύναμιν, ἀμήχανον γὰρ ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνηθῆναι τοσαῦτα ποτε. ἀλλά τοι τοῦτο καὶ αὐτὸς παρακοντα ἡμέρας ἔμεινε μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἔλεγχον διδοὺς τῷ μακρῷ χρόνῳ τῆς ὄψεως τὴν εἰκοίας, ἵνα μὴ φάντασμα εἶναι νομίσωσι τὸ ὁρώμενον. καὶ οὐδὲ τότε πρόεσθαι, ἀλλὰ καὶ τράπεζαν προσετίθη· ὅπερ οὖν καὶ λέγει·

4 Καὶ συναλιζόμενος αὐτοῖς παρήγγειλε. Τοῦτο δὲ αὖ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι τεκμήριον ἐποιοῦντο τὴν ἀναστάσεως λέγοντες· Οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ. πρὸ Πέτρ. ι. μα.

ὃ καὶ ἐν ταῖς πεπεισμέναις ἐκκλησίαις ἐθεσμόν; Διελέγετο δὲ αὐτοῖς, φησι, δεῖ

ὃ καὶ ἐν τῷ Γαλιλαίᾳ ἔφασαν διδοκέναι δεῖν τὸ πέμπτον, ἵνα μὴ ἀδείας ἀκυρώσωσι τὴν λεγομένην· εἶτα, ὅπερ ἤκουσαι, καὶ παρακοντα συναλιζόμενος ἡμέρας, παρήγγειλεν Ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ μὴ χωρίζεσθαι. Τί δήποτε; καθάπερ πύλας γραπτὰς μέλλοντας εἰς πλῆθος ἐμπίπτειν οὐδὲ ἀφίησιν ἐξελθεῖν, ἕως ἂν ὁπλίσωνται· οὐδὲ ἵππους προπέμπει τῆς βαλβίδος, ἕως ἂν ἡ ἴυγξ λάβωσιν· οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς πρὸ τῆς τοῦ πνεύματος καθόδου φανερὸν ὅτι τῆς προπαρασκευῆς οὐκ ἦν, ὥστε μὴ γενέσθαι βλαβερὸν καὶ ἀνωφελὲς τοῖς πολλοῖς. οὐ γὰρ τοῦτο ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι πολλοὶ ἦσαν οἱ μέλλοντες πιστεύειν αὐτῷ· καὶ πρὸς τούτοις πάλιν, ἵνα μὴ λέγωσί τινες, ὅτι σοῦ γνωρίμως ἁφέντες, τοῖς ξένοις ἦλθον χαριτάσαι, τοῦτο γὰρ πρὸ αὐτῶν τοῖς προφητικοῖς προέχουσι τὰ τεκμήρια τῆς ἀναστάσεως, πρὸ αὐτῶν τοῖς ἐσταυρωκόσι, τοῖς θαύμασι, ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἐν ᾗ δὴ τὸ πρᾶγμα δὴ πρᾶττειν ἐτολμήθη, ὥστε καὶ ἔξωθεν ὀπίσω μαθῆναι ἅπαντας. ὅταν γὰρ οἱ ἐσταυρωκότες αὐτοὶ φάσκωσι καὶ πεπιστευκότες, δῆλον ὅτι καὶ ὁ σταυρὸς καὶ τὸ θάνατος ἐδείκνυτο ἡ προθυμία, καὶ τῆς ἀναστάσεως πολλὴ ἡ ἀπόδειξις. εἶτα ἵνα μὴ λέγωσι, πῶς οὖν ἐκωπόμεθα μετ' αὐτοῦ δυνηθέντων μακρὰν καὶ φονώντων, καὶ τοσούτων ὄντων, ὀλίγοι καὶ εὐπλῆξ ὄντες μόνοι; ὅρα πῶς λύει τὴν ἀγωνίαν, εἰπών·

Αλλὰ

ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, τὰ θαύματα καὶ τὰς διδασκαλίας αἰνιττόμενος. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ποιῶν ἐδίδασκεν. ὅρα δὲ αὐτοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ ἀποστολικὴν γνώμην, εἰ καὶ ἑνὸς ἕνεκεν τοσαύτην ἐποιεῖτο ἀκρίβειαν, ὡς ὁλόκληρον εὐαγγέλιον γράψαι. (Λουκ. α. δ.) Ἵνα γὰρ ἔχῃς, φησί, περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν. καὶ γὰρ ἤκουσε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· (Ματθ. ιη. ιδ.) Οὐκ ἔστι θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων. καὶ τίνος ἕνεκεν οὐχ ἓν βιβλίον ἐποίησεν ἑνὶ τῷ Θεοφίλῳ ἐπιστέλλων, ἀλλ' εἰς δύο διεῖλεν ὑποθέσεις; σαφηνείας ἕνεκεν καὶ τοῦ διαναπαῦσαι τὸν ἀκροατήν· ἄλλως δὲ, καὶ τῇ ὑποθέσει διῃρημέναι εἰσὶν αἱ πραγματεῖαι. σκόπει δὲ ὅπως ἑαυτοῦ τοὺς λόγους ὁ Χριστὸς διὰ τῶν ἔργων ἀξιοπίστους ἐποίει. (Ματθ. ια. κθ.) περὶ πραότητος παρῄνει, καὶ ἔλεγε· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾷός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. (Ματθ. η. κ.) ἐδίδασκεν ἀκτήμονας εἶναι, καὶ τοῦτο ἐδείκνυτο διὰ τῶν ἔργων. Ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ, φησί. πάλιν, ἐκέλευσε τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν. (Ματθ. ε. μδ.) ἐδίδαξε τοῦτο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ εὐχόμενος ὑπὲρ τῶν σταυρούντων. ἔλεγε, (Λουκ. κγ. λδ.) Τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ, οὐχὶ τὰ ἱμάτια μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ αἷμα ἔδωκεν. (Ματθ. ε. μ.) οὕτω καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐκέλευσε ποιεῖν. διὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε· (Φιλ. γ. ιζ.) Καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. οὐδὲν γὰρ διδασκάλου ψυχρότερον ἐν λόγοις φιλοσοφοῦντος μόνον. τοῦτο γὰρ οὐ διδασκάλου, ἀλλ' ὑποκριτοῦ. διὰ τοῦτο οἱ ἀπόστολοι πρότερον ἀπὸ τοῦ βίου ἐδίδασκον, καὶ τότε ἀπὸ τῶν ῥημάτων· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἔδει ῥημάτων αὐτοῖς, τῶν ἔργων βοώντων. οὐκ ἂν δέ τις ἁμάρτοι, καὶ τὸ πάθος αὐτοῦ πρᾶξιν καλέσας. ἐν τῷ γὰρ * παθεῖν, ἐποίησε τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἔργον ἐκεῖνο, τὸν θάνατον καταλύσας, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐργασάμενος. [γρ. τοὺς ἄλλους ἐκεῖ ἀποδιδάσκειν.] [* παθὼν]

Ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο, ἀνελήφθη. Διὰ πνεύματος ἐντειλάμενος· τουτέστι, πνευματικὰ πρὸς αὐτοὺς εἰπὼν ῥήματα, οὐδὲν ἀνθρώπινον. ἢ τοῦτο οὖν ἐστιν εἰπεῖν, ἢ ὅτι διὰ πνεύματος αὐτοῖς ἐνετείλατο. ὁρᾷς πῶς ταπεινῶς ἔτι διαλέγεται περὶ αὐτοῦ, ὡς καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λέγων, (Ματθ. ιβ. κη.) Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια; καὶ γὰρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνήργει ἐν ἐκείνῳ τῷ ναῷ. τί δαὶ ἐνετείλατο; (Ματθ. κη. ιθ.) Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. μέγα τῶν ἀποστόλων τὸ ἐγκώμιον, ὅταν τοιαῦτα ὦσιν ἐγκεχειρισμένοι· τῆς οἰκουμένης λέγω τὴν σωτηρίαν, * ῥήματα τοῦ πνεύματος γέμοντα. [* ἵνα] ὃ δὴ σου καὶ αἰνιττόμενος εἶπε, τὸ διὰ πνεύματος ἁγίου· τουτέστι, καὶ τὰ (Ἰωαν. ς. ξγ.) ῥήματα, ἃ ἐλάλησα ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι. τοῦτο δέ φησι, τὸν ἀκροατὴν εἰς ἐπιθυμίαν λοιπὸν ἄγων τοῦ μαθεῖν τὰς ἐντολὰς, καὶ ἀξιοπίστους τοὺς ἀποστόλους ποιῶν, εἴ γε τὰ τοῦ πνεύματος μέλλουσι λέγειν καὶ τὰς τοῦ Χριστοῦ ἐντολάς. ἐντειλάμενος οὖν, φησιν, ἀνελήφθη. οὐκ εἶπεν, ἀνέβη, ἐπειδὴ ἔτι ὡς περὶ ἀνθρώπου διαλέγεται. ἄρα καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐδίδασκε * τοὺς μαθητὰς, ἀλλὰ τὸν χρόνον τοῦτον οὐδεὶς εἶπεν ἡμῖν μετὰ ἀκριβείας ἅπαντα, ἐγχρονίζει μὲν αὐτῷ ὁ Ἰωάννης τῶν ἄλλων μᾶλλον, καὶ οὐδὲ· πάντα δὲ σαφῶς οὐδεὶς ἀπήγγειλε (πρὸς γὰρ ἕτερον ἠπείγοντο) ἐμάθομεν δὲ ταῦτα διὰ τῶν ἀποστόλων. ἃ γὰρ ἤκουσαν [καὶ] εἶπον. [* π]

3 Οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν, φησὶ, ζῶντα. Εἰπὼν περὶ τῆς ἀναλήψεως πρότερον, λέγει [καὶ] περὶ τῆς ἀναστάσεως. ἐπεὶ γὰρ * εἶπεν, ὅτι ἀνελήφθη, ἵνα μὴ νομίσῃς ὑφ' ἑτέρων αὐτὸν ἀνειλῆφθαι, ἐπήγαγεν· οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα. εἰ γὰρ ἐν τῷ μείζονι ἑαυτὸν παρέστησε, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ ἐλάττονι. εἶδες πῶς λανθανόντως συγκατασπείρει τὰ μεγάλα ταῦτα δόγματα; [γρ. εἶπεν] Δι' ἡμερῶν, φησι, τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς.

Οὐ γὰρ ὥσπερ πρὸ τῆς ἀναστάσεως, ἀεὶ μετ' αὐτῶν ἦν, οὕτω καὶ τότε. οὐ γὰρ εἶπε τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἀλλὰ δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα. ἐφίστατο γὰρ, καὶ " ἀφίστατο πάλιν. [γρ. ἀφίστατο]

τί

σωτηρ λέγει. ᾗ γὰρ τοῦτο μάλιστα δῆλον τοῦ βιβλίου, ἀπόδειξις. τοῦτο γὰρ πιστωθέντος, καὶ τὰ ἄλλα πεισθήσεται. ἡ δὲ ὅλη τοῦ βιβλίου σκοπὸς ἅπας, ὡς αἱ τῆς παχυμερεστέρας συλλαβῶν εἰπεῖν, οὕτω μάλιστα ἔστιν. ἀκουσώμεθα δὴ λοιπὸν αὐτῶν τῶν πεποιημένων.

παχυτέρως

5 1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. Τίνος ἕνεκεν αὖθις διαμιμνήσκει τὸ εὐαγγελίου; ὥστε πάνυ οἰκείως ἀκριβέστερον ἐκδιδάξασθαι. ᾗ γὰρ ἀκριβείας τῆς πεφαγματείας ἐκείνης φησίν· Ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι. ᾗ οὔτε τῇ ἀκριβείᾳ ἀρκεῖται μάρτυρα μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀποστολικὸν ὁ πάνυ, λέγων· Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν Ⓐ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου. διὰ Ⓦ λόγου ἀξιόπιστον ἑαυτὸν ποιήσας, οὐδὲν διαφέρειν εἰδὼς ἑπόμενος βεβαιώσεως, ἅπαξ αὐτοῦ πιστωθέντος, καὶ διὰ ἐκείνου τὸ ἀκριβὲς αὖθις τῆς ἀληθείας κατηχήσας. ὁ γὰρ, ἅπερ ἤκουσεν, ἀξιόπιστος γενόμενος γράφει. καὶ πιστωθείς, πολλῷ μᾶλλον ταῦτα στωθείς, ἃ μὴ πρὸ ἑτέρων παρείληφεν, ἀλλ' ἃ εἶδε καὶ ἤκουσε, πιστωθῆναι δίκαιος ἦν ἐμοί. Εἰ γὰρ τὰ τοῦ Χριστοῦ ἐδίδαξε, [φησί,] πολλῷ μᾶλλον τὰ τῶν ἀποστόλων. τί οὖν ἐκεῖ; ἱστορία μείζων ὁ παραγόμενος ἔστι; τὸ πνεύματος ἦσαν; οὐδαμῶς. πῶς; ὅτι ἅπερ Ⓐ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου αὐτοῦ παρέδοσαν, τοῦ πνεύματος ἦσαν. ᾗ διὰ τί μὴ εἶπεν, ὅτι καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν Ⓐ πνεύματος ἁγίου κατεξιωθέντες, ἀλλ' Ⓐ [ἀπ' ἀρχῆς] αὐτόπται γενόμενοι; ὅτι τοῦτο μάλιστα εἰς πίστιν ἔστιν ἀξιόπιστον, ὃ παρὰ αὐτοπτῶν μαθεῖν· ἐκεῖνο δὲ ἡ ἀλαζονεία τοῦ τόπου ἐδόξε τοῖς ἀκούουσι. διὰ τί Ἰωάννης οὕτως ἔλεγεν· Ἐγὼ ἑώρακα καὶ μεμαρτύρηκα, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ Χριστὸς δὲ οὕτω διαλέγεται τῷ Νικοδήμῳ τὰ χωρίς ὅτι· Ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνει. καὶ πάλιν δείκνυσιν ὅτι πολλὰ δὲ ἀπ' ἄλλων μαρτυρεῖται ὅτι, τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε· Καὶ ὑμεῖς μαρτυρεῖτε ὅτι ἐμοῦ, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε. ᾗ αὐτοὶ Ⓐ ἀπόστολοι πολλαχοῦ οὕτω φασί· Μάρτυρες ἡμεῖς, καὶ τὸ πνεῦμα ὃ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ· καὶ αὖ ταῦτα [δὲ] πεισόμενος τὸν ἀνάξιον ὁ Πέτρος ἔλεγε· Οἵτινες ἐπιστεύσαμεν καὶ ἐπεποίθειμεν αὐτῷ. ἔδει γὰρ τὸν παρόντα συμπεπληρῶσθαι γραφὴν, ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαβὶδ περὶ τοῦ Ἰούδα. διὰ τοῦτο καὶ τοῦ εὐαγγελίου ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ ἰδὼν, ὅτι τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδατος ἐξῆλθεν, τὸν ἕνα αὐτὸς λόγον τῆς μαρτυρίας τῆς μείζονος· καὶ τὸν ὕδατος ἀκριβέστερον τὸ τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ὃ τοῦ τοῦ ἀπόστολος. ἐπεὶ οὐ πνεύματος μετεῖχεν ὁ λόγος, πολλαχόθεν δῆλον, ἀπό τε τῶν σημείων τῶν γενομένων, ἀπό τε τῆς ἐν τοῖς τυγχάνει τὸ μετὰ μεμαθημένων πνεύματος, ἀπό τε τοῦ Παύλου μαρτυρίας (Οὐ γὰρ, φησίν, εἰσάγειν ὁ τοῦ εὐαγγελίου) ἀπό τε τοῦ κυρίου τοῦ χρηστοῦναι ψυχῶν. αὐτὸν γὰρ ὄντα, ἐπάγει· Ἀλλὰ ἐλεγχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιῶν, συνεκδήμους ἡμῶν ἐν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν. ᾗ ὅσα αὐτοῦ ὁ ἀπόστολος. ᾗ γὰρ λέγει, ὃ μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην, οὐ διαγγέλιον, οὐ διευαγγελισάμην· ἀλλὰ, Ⓦ μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην, μείζονα ἑαυτῷ νομίζων τὸν εὐαγγελίου τὸν πεποιημένον. καίτοι ὁ ἀπόστολος οὐτωδὶ αὐτὸν κοσμῶν λέγει· Οὗ ἐστιν ὁ διάγγελος. ἀλλ' αὐτὸς μετεωρίζει, καὶ φησι· Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν· οὐχ ἁπλῶς, περὶ πάντων, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀρχῆς μέχρι τέλους. Λέγει γὰρ τῆς ἡμέρας, φησὶν, ἧς ἀνελήφθη. καὶ μάλιστα Ἰωάννης δείκνυσιν, ὅτι οὐκ ἐνῆν δυνατὸν πάντα γράψαι. "Εἰ γὰρ ἐγράφη, κατ' αὐ Ⓦ κόσμον οἶμαι, φησὶ, χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. πῶς οὖν φησι περὶ πάντων ἦν; οὐκ εἶπε, πάντα, ἀλλὰ, περὶ πάντων· ὡς ἂν εἴποι τις, ἀδρομερῶς καὶ "παχυμερῶς· ἤ, περὶ πάντων, λέγει, τῶν συνεχόντων καὶ κατεπειγόντων. Εἶπα δείκνυσι δὲ πᾶσιν πάντα. ὧν ἤρξατο

χ. παχυτέρως

χ. οὐδὲν χ. συνάπτουσι γρ. δι' ἐκείνων τὸ ἀκριβὲς δείκνυσι τὸ ἀλ. ἀσυμφώνως. ὧν κ. ἰδιαιτέρως. ἐν γρ. οἱ κατ' αὐ. κ. ἐν γ. τ. λ. καὶ πε ὁ ἔνθεος, τὰ ἐκείνων λέγει. ᾗ διὰ τί.

χ. διὰ τοῦτο δηλῶσαι, εἰπών, Ἅπερ ἐκ τοῦ ἀκοῆς πα ἀφ' ἧς, ἢ ἐκ τοῦ τὸν ἀ κύριον εἶναι χωρίσας, φησὶ τὸ κατεπείγον ἐκ ἐκλεκτὸν πῶς χ παχυτέρως

ἤρξατο

προτρέπεται αὐτοῖς λέγων· ὅτι Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἔστι δὲ ᾗ δόγματα σὺ ζῶντα βύρσῃ, ἅπερ, εἰ μὴ τοῦτο ἦν τὸ βιβλίον, σαφῶς οὐδεὶς ἂν ἔγνω ποτὲ γεγραμμένα· ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας ἡμῖν ἀπεκρύπτετο καὶ ἀδηλον ἦν καὶ βίου δεῖται δόγματα ἔνεστιν. τὰ δὲ πλείονα τῶν σὺ ζῶντα ἐγκειμένων, Παύλου ἐπιστολαί εἰσι, τὴν ἀδιανοησίαν πάντων κεπιάσασαι. καὶ τί θαυμαστόν, ὅπου αὐτοῦ φοιτητὴς ὢν ὁ δὲ βιβλίον τοῦτο σωθῆναι λαχὼν, ὁ μακάριος· ὅτι πολλαχόθεν μὲν καὶ ἄλλοθεν ἔστιν ἰδεῖν, μάλιστα δὲ ἐκ τῆς πρὸς Ρωμαίους διδάσκαλον ἀδιαπαύστως ἔχων, καὶ διαπεμπόμενος αὐτῷ πολλαχοῦ. ὅτε γοῦν Δημᾶς καὶ Ἑρμογένης αὐτὸν ἐγκατέλιπον, ὁ μὲν εἰς Γαλατίαν, ὁ δὲ εἰς Δαλματίαν ἀπῆλθον, ἄκουσον τί φησι περὶ τούτων· Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ. καὶ Κορινθίοις δὲ ὑπιστέλλων περὶ αὐτοῦ φησιν· Οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. καὶ ὅταν λέγῃ, ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα· καὶ, Κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, δῆλα δή ἐστι, ταῦτα λέγει. ὥστε οὐκ ἂν τις ἁμάρτοι τὴν τοιαύτην αὐτοῦ ἀναγνοίς. ὅταν δὲ εἴπω, τοῦτο, τοῦτο τῇ Χειρὶ λέγω. εἰ δέ τις λέγοι, καὶ τί δήποτε, οὐχὶ πάντα συνέγραψε, μέχρι τέλους ὢν μετ' αὐτοῦ; ἐκεῖνο δὲ εἰποιμι, ὅτι τὰ ζῶντα ἐφικνοῦντα ἐν τοῖς βουλομένοις παρέσχεν, καὶ ὅτι πολλὰ καταπίπτοντα ἀεὶ ἴσασιν, ἢ ὅτι οὐκ ἐν τῇ λογογραφεῖν ἐν αὐτοῖς ἡ ἀσυδία. πολλὰ γὰρ ἐν ἀγράφῳ παραδόσει διδόασι. καὶ πρώτα μὲν οὖν ἄξια θαύματος τὰ ἐν τῇ βιβλίῳ τούτῳ κείμενα· μάλιστα δέ, τὴν ἀποστόλων ἡ συγκατάβασις, ἐν ᾗ δὲ πνεῦμα αὐτοῖς ἐνεδείξατο, παρασκευάζον αὐτὸν τῇ τῆς οἰκονομίας ἐπιτελεῖσθαι λόγῳ. ἀφ' ἧς δὴ τῆς τοσαύτης περὶ Χειστοῦ ἀφελείας, ὀλίγα μὲν περὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ εἰρήκασι· τὰ δὲ πλείονα περὶ τῆς ἀνθρωπότητος διελήλυθε καὶ τὰ πάθη καὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀναβάσεως. ὃ γὰρ ζητοῦμεν πῶς τοῦτο ἦν, ὃ πιστεύομεν, ὅτι ἀνέβη καὶ εἰσῆλθεν εἰς οὐρανούς. ὥσπερ οὖν αὐτὸς ὁ Χριστὸς μάλιστα πάντων ἐπαύδαζε δόξαι, ὅτι παρὰ τὰ παρόντα ἦκει· ὅτε καὶ σὺν, ὅτι ἀνέβη καὶ ἀνελήφθη, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφῖκτο. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ὑπιστεύθη πρότερον, πολλῷ μᾶλλον τῆς παραθήκης ἡμοιρήκασι τῆς κατὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἀνάληψιν, ἅπερ ἀπὸν τὸ δόγμα τοῖς Ἰουδαίοις ἔδοξεν εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι ἐπὶ τὸ ὑψηλότερον ἀνάγει. ἐπεὶ Ἀθηναίοις ἀνθρώποις αὐτὴν ἁπλῶς καλεῖ ὁ Παῦλος ὄντως πλέον εἰπεῖν εἰκότως. εἰ δὲ αὐτοῖς Χριστοῦ διαλεγόμενοι περὶ τῆς εἰς τὸν πατέρα ἰσότητος λιθάσαι πολλάκις ἐπεχείρησαν, καὶ βλάσφημον διὰ τοῦτο ἐκάλουν, ὀλίγῳ γ' ἂν παρὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦτο λόγῳ ἐδίδοτο, καὶ ταῦτα τοῦ σώματος προκεχωρηκότος. καὶ τί δῆτα λέγει τοὺς Ἰουδαίους, ὅπου καὶ αὐτοὶ πολλάκις τὸν μαθηταὶ τὴν ὑψηλοτέραν ἀκούοντες δογμάτων, ἐβουλεύοντο καὶ ἐσκανδαλίζοντο; διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε· Πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. εἰ δὲ ἐκεῖνοι οὐκ ἐδύναντο, οἱ συνεχόμενοι χρόνον τοσοῦτον αὐτῷ, καὶ τοσούτων κηρυσσόντων ἀπορρήτων, καὶ τοσαῦτα θαυμάσαντες θαύματα, πῶς ἂν ἀθρόοι ἀπὸ βωμῶν καὶ εἰδώλων καὶ θεσμῶν καὶ αἱμάτων καὶ πορνοκοιτῶν (τοιαῦτα γὰρ ἦν τῶν ἑλλήνων τὰ σεβάσματα) καὶ τῶν ἄλλων τῶν κακῶν τότε πρῶτον ἀπαναστάντες, ἀθρόον οἷόν τε ὑψηλοὺς τῶν δογμάτων ἐδέξαντο λόγους; πῶς ἂν καὶ Ἰουδαῖοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀκούοντες καὶ συνιόντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ· Κύριος ὁ Θεὸς σου Κύριος εἷς ἐστι, καὶ πλὴν αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἄλλος, τὸ τῷ σώματι ἰδιότης προσπλασθέντες αὐτοῖς, μᾶλλον δὲ σωματώσαντες καὶ θάψαντες, ἐν οὐδὲ δυνάμενοι ἀκούοντες ὅτι Θεὸς ἐστὶ αὐτὸς οὗτος, καὶ τῷ πατρὶ ἴσος, οὐκ ἂν μάλιστα πάντων ἀπεπήδησάν τε καὶ ἀπερράγησαν; διὰ τοῦτο ἐκεῖνο ἐν καὶ συνεβάζοισι· καὶ πολλῇ μὲν χρείᾳ ἐστὶ τῆς συγκαταβάσεως οἰκονομία, δανιλεστέρας δὲ ἀπολαύοιεν τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος, καὶ μείζονα ὧν αὐτὸς πεποίηκεν, ἐργάζονται δι' αὐτοῦ ὀνόματι, ἵνα ἐκπέρωσι αὐτὸν χαμαὶ κειμένοις αἰσχύνοις αἰσχύνοις, καὶ τὸ περὶ τῆς αἰσχύνης πιστώσωνται

Ιωαν. ιγ. λε.

χ. δογμάτων

[σαφῶς]

α. Κορ. ιε. ι.

χ. τὸ ἐμ

β. Τιμ. δ. ιε. β. Κορ. η. ιη. α. Κορ. ιε. ε.

χ. πάντες

χ. παύλου ἀλλ. παρεκδόσεη.

χ. ἐλλείπει

Πραξ. κ. λε.

Ιωαν. ι. ιθ.

χ. ἴδιον

Ιωαν. ιε. ιε.

χ. μανθάνοντες

Δευτ. ς. δ.

χ. διὰ ξύλου σωμα

χ. μάλιστα

χ. ἰδίωτης

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

Ἰ Ω Α Ν Ν Ο Υ

Α Ρ Χ Ι Ε Π Ι Σ Κ Ο Π Ο Υ

Κ Ω Ν Σ Τ Α Ν Τ Ι Ν Ο Υ Π Ο Λ Ε Ω Σ

τῶ Χρυσοστόμε ὑπόμνημα Εἰς τὰς πράξεις τ* ἀποστόλων.

* ἁγίων

Λογ. α. 1 ΤΟΝ ΜΕΝ ΠΡΩΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΕΠΟΙΗΣΑ- χεφ. α.
μὴν περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν,
2 ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς
ἐξελέξατο, ἀνελήφθη.

ΠΟλλοῖς τυγχάνει τῶν βιβλίων ἤδη ὅπου ἔστι γνώριμον ὄντα, ὅτι αὐτός, ὅτι ὁ γράψας αὐτὸ καὶ σεσωσμένος. διὸ καὶ μάλιστα ἐν τούτοις ἐμαυτὸν κατέκρινα τῷ πράγματι, ὡς δὲ ἐξ ἀγνοίας ὑπεύθυνος γενέσθαι, καὶ μὴ ἀφέσεως τυχεῖν λοιπὸν καὶ ἀποκρύπτεσθαι δυνάμενος. τοσοῦτος γὰρ ἔλαθεν αὐτὸν τῆς εὐαγγελίου ὠφελήσας ἡμᾶς δυνάμεως. τοσαύτης ἐμπίπλησι φιλοσοφίας καὶ δογμάτων ὀρθότητος, ὡς μάλιστα τῶν περὶ τὰ πνεύματος εἰρημένων. μὴ δὲ λοιπὸν παραιτήσωμαι αὐτό, ἀλλὰ μετ' ἀκριβείας ἐξετάζωμεν. καὶ γὰρ ἡ προφητεία, ἃς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ὁ Χριστὸς προαναφωνεῖ, τούτων εἰς ἔργον ἐξελθούσας ἐν τοῦτό ἐστιν ἰδεῖν, καὶ ἔτι αὐτῶν τῶν προφητῶν συμβαλεῖν τὸν ἀληθῆ, καὶ πολλὴν τῶν μαθητῶν τὸν ὅτι τὸ βέλτιον μεταβολὴν τὴν ἀπὸ τοῦ πνεύματος αὐτοῖς ἐγγενομένην. καὶ γὰρ ἃ πρὸ ἤκουσαν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὅτι Πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ σημεῖα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα Ioan. 14. ιβ.
τούτων ποιήσει· καὶ προλέγοντος τοῖς μαθηταῖς, ὅτι Ἐπὶ ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ἀχθήσονται, καὶ Matth. 10. ιη.
ὅτι Εἰ ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσι αὐτούς, καὶ τὰ ἀνήκεστα πείσονται, καὶ ὅτι παραδώσουσι Matth. 24. ιδ.
πρῶτον, ἢ ὅτι τὸ εὐαγγέλιον κηρυχθήσεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ταῦτα πάντα μετ' ἀκριβείας ἁπάσης ἐκβεβηκότα ἐστὶ τοῦ βιβλίου τούτου ἰδεῖν, καὶ πλείονα τούτων ἕτερα, ἅπερ εἴρηκεν αὐτοῖς σωτήρ. ὅμοιον καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀποστόλους ἐστὶν ἰδεῖν, καθάπερ πολίτους, σχετέχοντας γῆν καὶ θάλατταν, καὶ τοὺς λεγομένους ἐκείνους καὶ ἀσυνέτους ἀνθρώπους ἄλλους δὴ ἀλλων ἡμιόνους, καὶ χρημάτων ἐπιθυμίας, καὶ δόξης, καὶ θυμοῦ, καὶ ὀλιγωρίας, καὶ πάντων ἁπλῶς αἰσχίστους γεγονότας, καὶ πολλὴν τὴν ὁμόνοιαν ἔχοντας, καὶ οὐδαμοῦ σαλευομένην βασιλείαν, ὡς ἔμπροσθεν, τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἔρωτα· ἀλλὰ πᾶσαι ἀποκεκωλυμένων ἐν αὐτοῖς τὴν ἔριν καὶ τὴν ἀγάπην μὴ ἐπιβολῆς διαλάμπουσαι, ἐπιβαίνουσι δὲ πολλὰ

πρόσκειται

χ. αὐτοῖς εἰς τοῦτο ἡμαυτὸν ἔκειτο δεῖναι *
χ. διδαξαι
χ. ἐλαθοντα
χ. τοιαύτης

χ. ἀπ'

χ. ἐγγιν.

χ. τὰ παρὰ

χ. τοῖς μαθηταῖς

χ. πολλὴ ἐν αὐτοῖς τὴν ὁμόνοιαν, καὶ

τηγόμεθα, ⁊ ἐξέπεσον ἀπολαβεῖν. σχὲ τοῦτο τοίνυν πολλῆς ἡμῖν δεῖ τῆς τάσεως. ἐὰν γὰρ καὶ ἡμεῖς θαλάττην πλέωμεν μεγάλην ⁊ εὐρύχωρον, πολλοὶ μὲν θηρίων γέμουσαι, πολλοὶ δὲ σκοπέλων, πολλοὺς δὲ ἡμῖν χειμῶνας ἐγείρουσαι, ⁊ ἐξ αὐθρίας μέσης χαλεπωτάτην ζάλην ἐπιτείθουσαν. σὺ τοίνυν, εἴπερ βουλεύμεθα μὴ εὐμοιρείας πλεῖν ⁊ ἀκινδύνως, τείνωμεν τὰ ἱστία, τουτέστι, τὴν προαίρεσιν τὴν ἡμετέραν. ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν τοῦτο. ἐπεὶ ⁊ ὁ Ἀβραάμ, ὅτι πόθεν ἔτρεχε προὸς Θεόν, ⁊ τὴν προαίρεσιν ἐπέστησεν ἀπηρτισμένην, τίνος ἐτύγχανε δεόμενος; οὐδενός. Ἀλλ' ὅτι ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, ⁊ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην· ἡ γὰρ πίστις, Γεν. ιε. ς.
προαιρέσεως γνησία ὄντι. αἰδοῦς ἔνεκα ἐγὼ· ⁊ μὴ σφάξας, τὴν τοῦ σφάξοντος ἀμοιβὴν ἐδέξατο, ⁊ τοῦ ἔργου μὴ γενομένου ὁ μισθὸς ἐδόθη. ἔστω τοίνυν ἡμῖν καθαρὰ ⁊ καινὰ τὰ ἱστία, μὴ παλαιωθέντα (Πῶς γὰρ ὃ παλαιούμενον ⁊ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ) μὴ Εβρ. η. ιγ.
ἐκπετασθέντα, ὥστε σχίζειν τὸ πνεῦμα τὸν ἐπέρχόμενον. ψυχικὸς γὰρ ἀνθρωπος, φησὶν, οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος. ὥσπερ γὰρ τὰ τῶν ἀρχαίων ὑφάσματα πνεύματος ῥύμην οὐκ ἂν δέξαιτο· οὕτως οὐδὲ ψυχὴ βιωτικὴ, οὐδὲ ἄνθρωπος ψυχικὸς πνεύματος χάριν δέξασθαι δυνήσεταί ποτε. ἐκείνων γὰρ οὐδὲν διεφύλαξεν ἡμῶν ὁ λογισμοὶ, ἐφ' οἷς μόνοις ἀκολουθήσαντες σῴζονται, δυνάμεως ἂν ἀπειρημένοι πάσης. ἀλλ' οὐ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα, ἐὰν ἐθέλωμεν· ἀλλ' ὅπερ αἱ ἐμπύοι, πάντα σχίζει, ⁊ πάντων ὄντι αἰώνιος, πάσης ἰλύος ἰσχυρότερος. ἔστω γάρ τις πνευματικὸς ἀνὴρ, ⁊ μυρία αὐτῷ συμπίπτέτω σφαλ· [ἀλλ'] οὐδενὶ τούτων ἁλίσκεται. [ἢ] τί λέγω; ἐπατάξατω πενία, νόσος, ὕβρις, λοιδορία, σκώμματα, πληγαὶ, πόθεν εἶδος κολάσεως, πόθεν εἶδος χλευασίας, ⁊ ὀνειδισμοῦ, ⁊ ὕβρεων· ἀλλ' ὥσπερ ἐκτὸς ὢν τῆς οἰκουμένης, ⁊ τῶν τοῦ σώματος ἀπηλλαγμένος παθῶν, οὕτως ἀπάντων καταγελάσεται. ⁊ ὅπου κόπος ⁊ ῥήματα, πολλοὺς μὲν οἶμαι εἶναι ⁊ ἐνταῦθα· οἶδα, τὴν τοῦ ἐρημίας καταπληκτέους. ἀλλ' οὐδὲν θαυμαστόν, φησιν. ἐγὼ γὰρ λέγω, ⁊ τὴν σὺν τοῖς πόλεσιν ἀνύποπτον τοὺς ἄνδρας εἶναι τοιούτους. εἰ βούλει, ⁊ τὴν παλαιὰν ταύτην ἐπιδείξαι δυνήσομαι. ⁊ ἵνα μάθῃς, σύνθου μοι τὸν Παῦλον· τί μὲν οὖν ἔπαθε λέγων, τί δὲ οὐχ ὑπέστη; ἀλλὰ πάντα ἔφερε γενναίως. τοῦτον δὴ μιμησώμεθα ⁊ ἡμεῖς· οὕτω γὰρ δυνησόμεθα ⁊ εὐώπιον τοῦ Θεοῦ εὑαρεστῆσαι, ⁊ τοὺς τῶν λιμένας καταχθῆναι τοὺς βιωτικοὺς μὴ πολλῆς τῆς ἐμπειρίας. τίνων ἕνεκεν τοίνυν τὴν ἀγκύραν ἡμῶν τοὺς τὸ οὐρανοῦ, τῷ πόθῳ καταχεῶμεν ἐκείνῳ, ὦ πυκνὰ ἐμβάλλωμεν ἑαυτοὺς τῷ πνευματικῷ, τῇ φλογὶ βαπτίζώμεθα ἑαυτούς. οὐδὲν φλόγα ὑπερφέρομεν δίδυκα τοῦ ἀπόντων τας. καὶ θηρίον ἦ, καὶ ἄνθρωπος, καὶ μυρίαι παγίδες, ἕως πυρώμενος ἦ, πάντα τὰ ἔχει ἐξίσα), πάντα τὰ δαχωρεῖ. ὑπόπτερος ἡ φλὸξ, ἀφόρητος ἡ πυρὰ, πάντα κατάλισκει. τοῦτο ὃ πῦρ ἐμβάλλωμεν ἑαυτοὺς, ⁊ δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ νῦν καὶ ἀεὶ, ⁊ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

(* * *)

χ. στερρότης
χ. ὑγιῶν
χ. ἐκπετασ.
χ. ἀρχαίων
χ. καὶ τῶν
χ. πληγῶν
χ. μὴν ἔχω δίξαι ⁊ νῦν
χ. προσματείας.
χ. διασώζωμεν
χ. ἀπατῶντας.
χ. ἦν.
χ. δίξαν ἀναπέμψαντες τῷ

Ψαλ. ιζ'. κδ'. λέγει, Καὶ κῆ τῷ καθαιρότητα τῆς χειρῶν μου ἐναντίον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. τοσαῦτα
ΕΒρ. γ. γ. ἢ γράψας, ὀλίγα αὐτὰ ἔφησεν εἶναι, σύγκρισιν ποιῶν πρὸς ἃ ἔμελλε λέγειν. καθὰ γὰρ ἀλ-
λαχοῦ φησι, Καθὼς ἔγραψα ὑμῖν ἐν ὀλίγῳ· πρὸς ὃ διώρθωσε διαγινώσκοντας ποιῆσαι τῷ
σωτῆρι μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ. ἢ ὅρα αὐτοῦ τὸν σοφίαν. οὐ λέγει, Οὐδὲ καλῶς
ὑμᾶς, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς πλάνης, ἀλλὰ τοῦ λόγου τῆς πλάνης· τουτέστι, 5
τῆς πλάνης, τῆς πρὸς ἡμᾶς. Οὐκ ἔχῃ τίς, φησι, πρὸς τὸ μῆκος ἀπαρρῦσαι τὴν
λεγόμενον. τί οὖν; ἢ τοῦτο ἐῶ ἐποίει ἀνατρέφεσθαι; οὐδαμῶς. ἀλλ' οὐ βούλε-
ται αὐτοὺς ἐνδείξασθαι, ἢ εἰσῆξι ὅτι ὀλιγοψυχοῦντες τὴν μὴ ἀνέχε-
σθαι λόγου μακροῦ. γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ (ἐὰν τάχιον ἔρχη) 10
ὄψομαι ὑμᾶς. τοῦτο ἐκβιάσασθαι αὐτὸν πεῖσαι καθυφῆναι, εἰ ἔτυχεν ὅτι ἐλθεῖν μὴ τοῦ μα-
θητοῦ. ἀπαίτησαι τὸν ἡγούμενον ὑμῶν, ἢ πάντας τοὺς ἁγίους. ὅρα πῶς αὐτὸν ἐτίμησεν,
εἶπε σκεύεσιν ἐπιστεῖλαι αὐτὸν σκεύεσιν. ἀπαίζοι ὑμᾶς ὁ ἐκ τῆς Γαλιλαίας. ἡ χάρις μὴ
πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. ὑπερβολὴν ἀγάπης, τοῦτο ὕστερον εἶπεν. ἡ χάρις ἢ πᾶσι μεθ' 15 κ. ὅτι. ἀφ'
ἡμῶν; καὶ μὴ ὑβρίσωμεν εἰς τὸν εὐεργέτην, ἀν μὴ βάλωμεν γλῶσσαν ἐπὶ τὸν δι- λέγει τῶν
ρεμόν. ἢ τί ἐστιν ἡ χάρις, φησίν; ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ κάθαρσις. αὕτη γὰρ μεθ' ἡμῶν "ἐστι. ἐστιν· ἀλλὰ
τῆς γάρ, φησι, ὑβρεικὼς δικαίαν φυλάξαι τὸν χάριν, ἢ οὐκ ἀπόλλυσιν αὐτόν; εἶτ, ἐξαρέ- ὑβρεικὼς δι-
σατό σου τὰ ἁμαρτήματα. πῶς οὖν ἔσται μεθ' ὑμῶν ἡ χάρις (τουτέστι, ἡ βιβαίωσις, ἢ ἡ τῶν καίων
πνεύματος ἐνέργεια) ἐὰν μὴ ἀφῇ τὴν ἀγαθῶν προαίρεσιν αὐτοῦ ὑπαναίσῃ; τοῦτο γὰρ
πάντων αἴτιον τῶν ἀγαθῶν, τὸ βεβαιοῦσθαι ἡμῖν ἀεὶ τὸν χάριν τοῦ πνεύματος. αὕτη [γὰρ]
προῖς ἅπαντα ἡμᾶς ὁδηγεῖ· ὥσπερ οὖν ὅταν ἀποστῇ ἡμῶν, ἀπόλλυσιν ἡμᾶς, ἢ ἐρήμους
ποιῇ.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ δὴ αὐτὸν ἀπερουσώμεθα. ὁ ἡμῖν γάρ ἐστι ἢ ὠφέλεια αὐτοῦ, ἢ ἀπώλεια. τὸ μὲν
Ιωαν. ιδ'. ιζ'. γὰρ, ὅταν τὰ εὐφήμια λεγώμεθα, ζῇς· τὸ δὲ, ὅταν τὰ βιωτικά. Ὁ κόσμος, φησὶν, οὐ δύ-
ναται μισῆσαι, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτόν, οὐδὲ γινώσκει αὐτόν. κόσμοι τὸν πονηρὸν ἢ αἰσχρὸν βίον καλεῖ.
ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἔστι κοσμικῆς ψυχῆς τὸ ἔχειν αὐτό; πολλῆς τοίνυν ἡμῖν δεῖ τῆς ἀσυνδήτου, ὥστε αὐ-
τὸ καταγνῶναι πρὸ ἡμῶν, ὥστε πάντα τὰ ἡμέτερα οἰκονομῆσαι, ἢ τὸ ἀσφαλείᾳ ποιῆσαι, καὶ
τὸ εἰρήνην πολλήν. ὥσπερ γὰρ τῶν δι' ὑείων πλέουσαι ναῶν οὐκ ἔστιν οὔτε ἐμποδισθῆναι, οὔτε
βαπτισθῆναι, ἵνα μὴ ἀπολαύσῃ δεξιοῦ τοῦ πνεύματος ἢ διωκούσης, ἀλλὰ [ἢ] πολλῷ, μᾶλ-
λον δὲ καθόδου, ὑπεδόσεως δεῖται πρὸς τὰ ναῦτας, τοῖς τε ὑπερκάτω, τοῖς τε ὑπερκάτω, τοῦ μὲ ἀφα- κ. ἐμπολῶν
ναπαύουσα, ἢ οὐκ ἐῶσα ταῖς κώπαις ἐπεγκαλαπτῆναι, τοῦ δὲ πάντος ἀπαλλάττουσα δέ-
ους, ἢ θαλάσσης ὕδατι ἐν ἀντῆς πρεχούσης δρόμου· οὕτω ἢ ψυχὴ τῷ θείῳ ὠχυρωμένη πνεύ-
ματι, πάντων μᾶλλον ἐστὶ" αἰωτέρα τῶν τεκυμιῶν τοῦ βιωτικοῦ, τῷ δὲ ὑπὲρ ἐν ἐρημίᾳ κ. τὸν
ἐργάζεται ὁδοὶ στρωθρότερον οἰκείας τίμιον τῆς γεώς, ἅτε οὐχ ὑπὸ μέμφεως ἐπιμιμπτόμενον,
ἀλλ' ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ἀναλήπτου πεπληρωμένα ἔχουσα τὰ ἴσια πάντα, ἢ καθαρά· ἢ πάν
χαλῶσι ἢ ἀφελελυμένοι ἐκβάλλει ἐκ τῆς ἀφθορίας τῆς ἡμετέρας. ὥσπερ γὰρ εἰς χαλ-
κοῦν ἴσιον ἐμπεσεῖν ὁ ἀέρμος οὐκ ἂν ἐνεργήσειεν· οὕτως οὐδὲ τὸ πνεῦμα εἰς χαλκοῦν ψυ-
χὴν ἐνοικήσει μένεται, ἀλλὰ ἀφ' πολλῆς τῆς ἕξεως, τῆς σφοδρότητος. ὥστε πεπυρω-
μένον ἡμῖν εἶναι χρὴ τὸν ἀγῶνα, ἢ πάντα ἡμᾶς τὰ ἔργα, ἢ πεποιθέναι. οἶδ,
ὅταν εὐχώμεθα, μὴ πολλῆς τῆς πίστεως δεῖ ποιῆσαι, ἀποτείνοντας" πρὸς τὸ θεῖον κ. εἰς
ψυχὴν, οὐ χοϊκοῖς, ἀλλὰ πνευματικῆς σφοδρᾶς. ἔτερον ἐλεεῖσθαι πάλιν, πίστεως ἡμῖν δεῖ,
μήποτε φθορᾶς οἰκίας, ἢ πρεσταυσία παίδων, ἢ χωλαικὸς ὀπτηθήσεται, ἢ δίος πενίας ἐπεισελ-
θοῦν χωρίσῃ τὸ ἴσιον. ἀν γὰρ τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι πεποιθότες ὦμεν πάντοθεν, καλῶς" δέ- κ. δέξεται
χεται τὸ πνεῦμα τὸν εὐεργέτην· ἐκείνων γὰρ τῶν ὑπερκόσμων ἢ ζωὴ ἐστὶν εἰς αὐ-
τὸν ἐμπεσεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐμπίσῃ, αὐτὸν μὲ ὁδηγοῦν ἴσαφοι, ἀπεκρύβη ὁ παχέως πω

γεγραφώς,

χειμῶνος, καὶ οὐκ ἀνεχομένους οὐδὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀκοῦσαι; ἐπεὶ οὖν οὕτω διάκεινται πρὸς τοὺς μισοῦντας αὐτοὺς ταῦτα ἀπῄτει, ἃ καὶ [μὴ] πρὸς τοὺς φιλοῦντας ⓐ λοιπὸν πάντες, τοῦτο ἕνεκεν ἐνταῦθα τέθηκε τοῦτο, λέγων, πεποίθαμεν ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν. μὴ γάρ μοι ταῦτα κατηγορίας εἴπῃς. Ὁ συνειδὼς ἡμῖν, φησι, οὐδὲν " ἡμῖν καταγινώσκει· οὐδὲ συνίσμεν ἑαυτοῖς ὅτι ἐπιβουλεύσαμεν ὑμῖν. πεποίθαμεν γάρ, φησι, ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν ἐν πᾶσι. ἆρα οὖν ἐν ἐθνικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ὑμῖν· οὐδὲν μὴ καπηλεύσας, οὐδὲν μὴ ἐμπορικῶς πεποιηκαμεν. Εἰκὸς γὰρ ἐν αὐτοῖς ταῦτα ἀγωνίζεσθαι. ἐν ὅτι διεβάλλοντο, δῆλον ἐκ τοῦ Ἰακώβου λέγοντος, Κατηχήθησαν γὰρ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις. οὐχ ὡς ἐχθρός, φησι, οὐδὲ ὡς πολέμιος ταῦτα γράφω, ἀλλ' ὡς φίλος. καὶ τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ἑξῆς δηλοῖ.

χ. ἁπλῶς καταλαλοῦσι· ἢ

Περιεκαυχ.

19 Περισσοτέρως δὲ παρεκάλεσα τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

Τοῦτο σφόδρα φιλοῦντος ἐστὶ ταῦτα, ὃ οὕτως ἀξιοῖ δύξασθαι. μὴ ἁπλῶς, φησι, ἀλλὰ μετὰ πάσης σπουδῆς· ὥστε με ταχέως ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. τοῦτο μηδὲν ἑαυτῷ συνειδότος ὄντι, ὃ σπουδάζει ἐλθεῖν πρὸς αὐτούς, ἐν παρακαλῶν αὐτοὺς δύχασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

χ. ἵνα δὲ χ)

τοῦτο ἔνεκεν προῆτο περὶ αὐτῶν αἰτήσας ταῦτα δῦναι, ὅτε καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ἐπεύχεται πάντα τὰ ἀγαθά.

20 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, φησί. Τοῦτο εἶπε διὰ τὸ ταράζειν αὐτούς. Εἰ τοίνυν ὁ Θεὸς, εἰρήνης Θεὸς ὄντι· μὴ διὰ ταράττει πρὸς ἡμᾶς.

Ὁ ἀναγαγὼν ἐκ τῶν νεκρῶν ⓦ τὸν ποιμένα τῶν προβάτων. Περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦτο εἴρηκε). Τὸν μέγαν. Ἄλλον προφήτην. ἐνταῦθα πάλιν * μέχρι τέλους ⓦ περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῖς λόγον διαβεβαιοῦται. Ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν,

χ. ἀλλ' ἢ προφ. * οὐ καλόν

21 Καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ. Πάλιν μάρτυρας αὐτοὺς μεγάλους. Τὸ γὰρ " καταρτίζοντας ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἔχον, * εἶτα πληρούμενον. καὶ ἐπεύχεται αὐτοῖς, ὅπερ ἐστὶ παθημάτος. ἐν ὅρα, ἐν μὴ τοῖς ἄλλοις ὑποτολμᾶς, ἐν τοῖς προφητικοῖς εὔχεται· ἐν ταῦτα ἡ ἐν ἐκ τέλει.

χ. καταρτίζοντας * πάντας

Ποιῶν, φησι, ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως. ἐν γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. Ὁρᾶς ὅτι ὁ μηδενὶ ἐπέστειλε, τοῦτο τούτοις ἐπιστέλλει; ἐν γὰρ διὰ βραχέων, φησὶν, ἐπέστειλα· τουτέστιν, οὐδὲν ἐνοχλῶ" ὑμᾶς τῇ μακρολογίᾳ. εἰμὴ αὐτοῦ οὐ πολὺ πρὸς ⓦ Τιμόθεον ἔχει ἀπηλλαγῶς, ὅθεν ἐν αὐτὸν προσεῖπατο.

χ. ἀκούσεται, φησι, τῷ

23 Γινώσκετε γάρ, φησι, ⓐ ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ (ἐὰν τάχιον ἔρχηται) ὄψομαι ὑμᾶς. Ἀπολελυμένον, φησὶ, πόθεν; * εἰμὴ αὐτὸν εἰς δεσμωτήριον ἐμβεβλῆσθαι· ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἀπὸ Ἀθηνῶν ἀπολελυμένον. ἐν γὰρ ἐν τούτοις ἐν τοῖς προφήταις κεῖται.

* λέγει

24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς ⓐ οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.

25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. Ὁρᾶς πῶς διέκρισεν πανταχοῦ ἀρετὴν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ὅλον, οὐκ ἐξ ἡμῶν μόνον" καπηχθυμόλιθος; τί γὰρ εἴπῃ, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, ἐν τὰ ἑξῆς, τοῦτο δηλοῖ, ὡστὶ ἔλεγεν, ἔχετε μὲν ἀρετὴν, δεῖται δὲ πληρώσεως. Εἰ πανταχοῦ ἔργων ἐν λόγων ἀγαθῶν, ἐδήλωσεν ὅτι ἐν βίου ὀρθοῦ" ἔχει δεῖ, ἐν δόγματα καλῶς ἐν προσέθηκε δὲ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ. [ἐνώπιον αὐτοῦ, φησὶ.] οὕτω γὰρ ἡ μεγίστη ἀρετὴ, ποιεῖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὸ εὐάρεστον· καθὰ ἐν ὁ προφήτης

χ. ἐμπορικῶς πεποιηκαμεν; προφήτης φησὶν, χ. ἔχων, ἐν δόγματα χρὴ τὸ θέλημα αὐτοῦ.

ποιῆτε. ἔχεσι, φησι, ὃ ἀξίωμα, ἀλλὰ βίᾳ εἰσὶν ἀκαθάρτῳ. ἀλλὰ μὴ τῷ βίῳ, ἀλλὰ
τοῖς λόγοις προσέχετε. τὴν μὲν γὰρ ἡδονὴν ἔνεκεν σοῦ εἰς αὖ βλασφήμ. τί δήποτε; ὅτι ἡ δίλεξ
πᾶσι δῆλα ἐστι, καὶ σοὶ αὖθις, καὶ μυριάκις ἢ ποιητὴς, ποιητὴς διδάξει ποτέ. πίστεως γ' ἔνεκεν,
Matth 7. 2. ὅτι δῆλόν ἐστιν ἅπασιν, ὃ τὸ ποιητὴς οὐ προσμένεται διδάσκειν. ἐπεὶ ἡ ὃ, Μὴ κρίνετε, ἵνα
μὴ κριθῆτε, οὐκ ἐκ βίου ἐστὶν, οὐκ ἐκ πίστεως. ὃ γοῦν ἐπαγόμενοι, τοῦτο δηλοῖ. Τί γὰρ βλέ- 5
πεις, φησὶ, ὃ κάρφος ὃ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ σῷ ὀ-
φθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; πάντα οὖν ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν, φησι, ποιῆτε, ποιῆτε (ὃ γ' ποιῆσι, ἔργων
ἐστὶν, οὐ πίστεως) τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιῆτε. ὁρᾷς "ὅτι οὐκ ἐκ δογμάτ' ἐστὶν ὁ λόγος, χ. πῶς
ἀλλὰ κακοῦ βίου, καὶ ἔργων; "ἀλλ' ὁ Παῦλος προέτρεψε στυγεῖσθαι αὐτούς, ἡνίκα φησὶ, πεί- χ. ἄλλως γ'
θεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς 10 καὶ ὁ
λόγῳ ἀποδώσοντες. ἀκούσατε καὶ οἱ ἄρχοντες, μὴ μόνοι οἱ ἐρχόμενοι, ὅτι ὥσπερ πει-
θωνίους ἐστὶ δεῖ τοὺς ἐρχομένους, οὕτω καὶ τοὺς ἄρχοντας ἀγρύπνους εἶναι καὶ ἡσυχίους. τί λέ-
γεις; ἀγρυπνῶ, κἂν δώσω ἐγὼ τῆς αὐτῶν κεφαλῆς, ὑποκείσεται ταῖς τιμωρίαις τῶν ἐμῶν ἁμαρ-
τημάτων, καὶ ἅλας σε τοσοῦτον ὄντα φόβῳ, καὶ σὺ ῥαθυμεῖς, καὶ ἀκούεις, καὶ βλάπτε- 15
σθαι εἶ, καὶ οὐ βάλλει πείθεσθαι; ἀλλὰ τοῦτο προσέθηκε λέγων, ἵνα μὴ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ
μὴ στενάζοντες. ἀλισιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. ὁρᾶς ὅτι καὶ οἱ ἄρχοντα καταφρονοῦμενοι οὐκ
ἀμύνεσθαι χρή; ἀλλ' ἡ πολλὴ ἄμυνα ὃ κλαῦσαι καὶ στενάξαι ἐστὶν; εἰκότως. ἐπεὶ καὶ ἁ- χ. ξαι πως;
ἁπὶ
δὲν καταφρονούμενον ἀπὸ τῶν κάμνοντος, οὐκ ἔστιν ἀμύνασθαι, "ἀλλὰ δακρύσαι καὶ οἰκτεῖρε- χ. λὰ καὶ
ξαι. ὥστε ἐὰν στενάξῃ ὁ ἄρχων, ἀμύνεταί σε ὁ Θεός. εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἁμαρτη- ἀλλ' οὐ γε-
μάτων στενάζοντες ὀφείλομεν Θεὸν ἱλεοῦσθαι, ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἀπωλείας καὶ καταφρονήσεως 20 νάξει, ἀν' ὃ
στενάζοντες, οὐ πολλῷ μᾶλλον; ὁρᾶς ὅτι οὐκ ἀφίστησιν αὐτοὺς ἐξ ὕβρεως ἐξάγεσθαι; ὁρᾶς "ὅσην στενάξει, καὶ
ἡ" φιλοσοφία; στενάζει δεῖ Θεὸν καταφρονούμενον, Θεὸν "καταπατούμενον, Θεὸν ὑβριζόμενον. ἐκεῖνος, ἀμύ-
μὴ θαῤῥήσῃς ὅτι σε οὐκ ἀμύνεται. ὁ γὰρ στεναγμὸς, πάσης ἀμύνης χείρων. ὅταν γὰρ νεται σὺ ὁ
αὖθις μηδὲν ὑπόσῃ, στενάζων κάμῃ Θεὸν διασώσαι. καὶ καθάπερ ὅτι διδασκάλου ἡ ἔφεσις, Θεός.
ὅταν ἐκείνου μὴ ἀκούῃ ὁ παιδίον, κάμῃται ὁ αὐστηρότερον προσφερόμενος· οὕτω καὶ σὺ ἐμοῦ. χ. φιλοσοφία πάσα;
βαβαὶ, πόσος ὁ κίνδυνος; τί δ' ἂν τις εἴποι πρὸς σὸν ἀθλίους, σὸν ὑπερρίπτουσας ἑαυτοὺς το- χ. καταπατούμενον,
σαύτην τιμωρίαν ἀξίουσαν; πάντων ὧν ἀρχῆς γυναικῶν ἡ ἀνδρῶν ἡ παίδων σὺ λόγον δίδως.
τοσούτῳ πυρὶ τὸν κεφαλὴν ἐκκαυθήσῃ. θαυμάζω εἰ πώ ποτε τῶν ἐρχόντων σωθῆναί
ποτε πρὸς τὴν τοσαύτην ἀπειλὴν καὶ τὴν πρόσῳ ῥαθυμίαν, ὁρᾶτε ὅτι [καὶ] ὑπερρίπτουσι [πᾶς,]
καὶ ὑπερρίπτουσας ἑαυτοὺς τῷ τοσούτῳ ὄγκῳ τῆς ἀρχῆς. εἰ γὰρ ἐν αἰάγκη ἐλκόμενοι οὐ- 30 χ. καπεσυ-
δενὶ μέλει ἔχουσι συνιάμενοι, σὺν ἀπολεῖσθαι, καὶ κακῶς ὃ προσῆκον οἰκονομοῦντες, καὶ ἀμε- γκλ καὶ ὕστ.
λοῦντες (ἐπεὶ καὶ Ἀαρὼν ἀνάγκη ἐλκύσθη, καὶ ἐκπεσεῖσθαι, καὶ Μωϋσῆς πάλιν ἐκπεσεῖσθαι,
καίτοι πολλάκις προσμαρτυρήσαντος· καὶ Σαοὺλ ἑτέρωθι ἐμπίπτει θυσίᾳ ἀρχικῇ, μὴ ὃ προσμαρ-
τήσας ἐκπεσεῖσθαι, ὅπερ κακῶς αὐτὸν ἐκκοπέντα) πόσῳ μᾶλλον ἂν εἰκότως ἐκπεσοῦμεν" ἡμεῖς χ. τῶν
τὴν πηλίκην, οἱ ὑπερρίπτοντες ἑαυτούς; ὁ γὰρ τοιοῦτος, πολλῷ πλέον ἑαυτὸν ἀποστερῇ πάσης 35
συνηγόρου. διδοικέναι γὰρ χρὴ τὸν τρέμοντα, οἱ δὲ ὃ σωθεὶς, καὶ δεῖ ὃ ἐν τῷ ὄγκῳ τῆς ἀρχῆς,
καὶ ὅτι ἐλκόμενος ἅπαξ σωθῆναι δεῖ, ὅτι μὴ ἑλκόμενος ὑπερρίπτει ἑαυτούς· ἀλλὰ καὶ
φύγῃ μὲ προσοφλῆσαι τὸ ἀξιώματος ὃ μέγεθος, καταφρονῆσαι δ', πάλιν τὸν" αὐλαβεῖσθαι χ. ἐυσέβειαν
ὑπεδέξαντο χρή. "μηδὲν ἀμύνεσθαι ἔστω, πάντα κεῖσθαι γενέσθω. προ τῶν ἡμέρας προ- χ. καὶ τὸ ἀ-
αγαδόμενος, ἀναχωρῇ," πειθοῦς σαυτὸν ἀξίωσον εἶναι τῶν προσταγμάτων. συλληφθεὶς πάλιν, 40 μύνεσθαι
ὁμοίως αὐλαβοῦς ἔσο, πάντα δὲ τὸν αὐγωμοσεσθαι ὑπεδέξατο.

18 Περσεύχεσθε, [φησι, καὶ] δεῖ ἡμῶν. πεπείθαμεν γὰρ ὅτι κἀμοὶ σωτηρίου ἔχομεν τὸ πᾶσι, κἀμοὶ ἥλιστε ἀναφέρεσθαι. Ὁρᾶς ὅτι ζῶντα ἀποβλέπουσι), ὡς προσ- χ. αὐτοὺ
λελυπημένους προσ" αὐτοὺ, γράφων, ὡς προσ ἀποστρεφομένους, ὡς προσ προσβάλλοντας ὄχλε-
χειμένους,

μίας, εἰς Ⓦ βίον πλήρης. εἰσήσουν πόσα πολλάκις ἀπὸ χρημάτων κακὰ γέγονε· μᾶλλον γὰρ ἄκουε τί φησιν ὁ Χριστός· Εὐκοπώτερον [γάρ φησι,] κάμηλον εἰσελθεῖν διὰ τρυπήματος ῥαφίδος, ἢ πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁρᾷς πόσον ἀγαθῶν ἐμπόδιόν ἐστιν ὁ πλοῦτος; ἢ σὺ πλουτῆσαι ζητεῖς, ἃ καὶ χείρους σε ποιεῖ ἂν, ὅτι τὸ κώλυμα διαπεράσαι; οὕτω στενή ἐστιν ἡ ὁδὸς ἡ εἰσάγουσα εἰς τὴν βασιλείαν· οὕτω πλατὺς ὁ πλοῦτος, καὶ ὄγκου γέμων καὶ φυσήματος. διὰ τοῦτό φησι, πώλησον σὺ τὰ ὑπάρχοντα, ἵνα σου δίξῃ ἡ ὁδὸς εὐκόπη. τί πονηρὰ τὰ χρήματα; διὰ τοῦτό σε ἀφέλετο, ἵνα σε ἀπαλλάξῃ δουλείας. ἐπεὶ καὶ Ⓐ πατέρες Ⓐ γεγόνασι, ἐπαιδεύθη ὁ παῖς τύχῃ τοιούτῳ ἐταίρᾳ τινί, ἢ πολλὰ προδιδάσαντες μὴ πείθωσιν αὐτὸν ἀποστῆναι, τὸν ἐπαίρουσι ἀξιοῦντες; τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ διαφορὰ τῶν χρημάτων. κηδεμὼν τοίνυν [καὶ] ἡμῶν ὁ διδάσκων, καὶ ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῆς ἐντεῦθεν βλάβης, ἀφαιρεῖται ἡμῶν τὰ χρήματα. μὰ τοίνυν νομίζωμεν πενίαν κακὸν εἶναι· ἀμαρτία κακὸν μόνον. οὐδὲν γὰρ ὁ πλοῦτος ἀγαθὸν καθ' ἑαυτόν· ᾧ Θεῷ θυαρεστῆν, ἀγαθὸν μόνον. τὸν πενίαν τοίνυν ζηλῶμεν, ταύτην διώκωμεν· ὅπου τοῦ οὐρανοῦ ἐπιλησόμεθα, ὅπου τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀγαθῶν ἐπιτυχόμεθα· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. λζ'. 17 ΠΕΙΘΕΣΘΕ ΤΟΙΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΙΣ ΥΜΩΝ, καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες. ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.

ΚΑκὴ μὲν ἡ ἀναρχία πανταχοῦ, καὶ πολλῶν ὑποθέσεις συμφορῶν, καὶ ἀρχὴ ἀταξίας καὶ συγχύσεως· μάλιστα δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ τοσούτῳ ἐπισφαλεστέρα ἐστὶν, ὅσῳ καὶ τῶν ἀρχῶν μείζων καὶ ὑψηλοτέρα. ὥσπερ γὰρ ἐν χορῷ Ⓦ κορυφαῖος ἀείδων, οὐχὶ κιθάρα καὶ παίζων ὁ χορὸς ἔστιν, ἀλλὰ φάλαγγος στρατοπέδων Ⓦ στρατηγὸς ἀνὴρ ἀποστέλλων, οὐκ ἐν ῥυθμῷ τὴν τάξιν τὰς τῶν ἀποστόλων ἔστιν, καὶ πλοίου Ⓦ κυβερνήτης ἐνὸς ὠφέλιμος, καταδύσεις ὁ σκάφος· οὕτω καὶ ποιμένος Ⓦ ποιμένα ἐνὸς ἀπόστασις, πολλὰ ἀπώλειας καὶ φαύσεις. καὶ κακὸν οὖν ἡ ἀναρχία, καὶ ἀναρχίας ὑποθέσεις. καὶ καὶ ἡ οὐχ ἥττον, καὶ ἡ ἀπείθεια τῶν ἀρχόντων. ὃ οὖν γὰρ ἔλεγον πάλιν. λαὸς γὰρ ἀρχὴν μὴ παθόμενος, ὅμοιός ἐστι τῷ μὴ ἔχοντι· πολλὰ γὰρ καὶ συνιόντων ἔλαθον τῆς ἀταξίας· ὁ ζωῦδα ἡ ὀλίγα, ἀλλ' ἃ καὶ κολάζονται. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις ἡμῖν, ὅτι ἔστι καὶ πείθειν κακόν, ὅταν ὁ ἄρχων ᾖ κακός. οἶδα κἀγὼ, καὶ οὐ μακρὰν τοῦτο κακόν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναρχίας πολλῷ χεῖρον. κρεῖττον γὰρ ὑπὸ μηδενὸς ἄγεσθαι, ἢ ὑπὸ κακοῦ ἄγεσθαι. ὁ μὲν γὰρ πολλάκις μὲν ἐσώσθη, πολλάκις δὲ ἐκινδύνευσεν· οὗτος δὲ πάντως κινδυνεύσει, εἰς βαράθρα ἀγόμενος. πῶς οὖν ὁ Παῦλός φησι, πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε; αὐστηρῶν εἰπὼν, Ὧν ἀναγεωργῶντες τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἀσεφοῦς μιμεῖσθε τὴν πίστιν, τότε εἶπε, σπείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε. τί οὖν, φησι, ὅταν πονηρός ᾖ, καὶ μὴ πιστεύωμεν; πονηρὸς, πῶς λέγεις; εἰ μὲν πίστεως εἶχεν, φοβερὰ ἂν καὶ ἀφαίτησαν, μὴ μόνον δὲ ἀθεμιτος ᾖ, ἀλλὰ καὶ ἄγελος ἐξ οὐρανοῦ κατιὼν· εἰ δὲ βίου εἶχεν, μὴ σπείρε. καὶ τοῦτο οὐκ οἰκοθεν λέγω τὸ ὑπόδειγμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς. ἄκουε γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν Ⓐ γραμματεῖς καὶ Ⓐ Φαρισαῖοι. σπεύτερον εἰπὼν δεινὰ πολλὰ σπὲρ αὐτῶν, τότε φησὶν, ὅτι τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν. πάντα οὖν, ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε.

Matth. κγ. β.

εση πορίζεται, μόχθος, ἢ ἐδίδοσαν ὦ ἱερεῖ. ἡμεῖς δὲ μηδὲν τούτων προσπίγνωμεν, ἀλλὰ βύζειν, ἢ τὸν ὁ πᾶσι, ὡς οἶσθε, μίμησιν τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο βλάσησατω ἡμᾶς τὰ χείλη. τὰς δὲ ποιὰς ἢ κηπωνίας μὴ ὀπτλαιζάτεσθε. τοιαύτας γὰρ θυσίας οὐ παρεσῖται ὁ Θεός. δῶωμι, φησι, τοιαύτην αὐτῷ θυσίαν, ἵνα μὴ ἐγκύχη τῷ πατρί. ἄλλως γὰρ οὐκ ἀναφέρεται, αἰ μὴ ἀφ' ἧς ἡδονῆς * συμπεπεμμένης. πάντα τοῦτα ὕτως εἶπε ἀφ' ἧς ὁ αὐτὸς ἀθετήσει ἀφ' ἁμαρτωλοὺς ἐπὶ τῆς ἀκροατῆς. ἐπὶ ὅπου δὲ ἡδονή ἐστιν ἡ χάρις, δῆλον. ἐπὶ πῶς ὅτι πρὸς ἴσον; Ἵνα πάντες, φησὶ, τιμῶσι τὸν υἱὸν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. Εἰ μὴ τῷ παρ' ἐξ δοξαζομένου ἢ ὁ υἱὸς συνδοξάζεται, πῶς ἴσον ἡ τιμή; ὅπου χαρὰ χιλίων ὁμολογούντων ὦ ὀνόματι αὐτοῦ, ὃ χάρις αὐτῷ εἶδέναι, τοῦτ' ἔστι, ὑπὲρ πάντων, ἢ ὑπὲρ ὧν δι' ἡμᾶς ἔπαθε.

ΗΘΙΚΟΝ

Παῦτα φέρωμεν βύζειτως, κἂν πενία, κἂν νόσος ᾖ, κἂν ὁποιῶν ἕτερον. τὰ γὰρ ἡμῖν συμφέροντα αὐτὸς οἶδε μόνος. Τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα, φησι, καθ' ὃ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν. οὕτω μηδὲ αἰτῆσαι εἰδότες" ὃ, τι χρή, ἐὰν μὴ τὸ πνεύματος ὑπολαβώμεθα, πῶς ἂν εἰδείημεν τὰ συμφέροντα; οὐκοῦν ἀσυδαΐζωμεν βύζειτέον ὑπὲρ ἁπάντων αἰαφέρει, ἢ ἡμῶν αἰῶνα φέρωμεν τὰ συμπίπτοντα. ὅταν τοίνυν εὐ πενίᾳ ὦμεν, ὅταν εὐ νόσῳ, βύχαριζώμεν· ὅταν συκοφαντώμεθα, βύζειζώμεν· ὅταν κακῶς πάσχωμεν, βύζειζώμεν. Τοῦ ἡμᾶς ἐλεῖς [εἶ] τοῦ Θεοῦ ποιῆ. τότε δὲ Θεοῦ ὀφειλέτην ἔχομεν. ὅταν δὲ καλῶς πάσχωμεν, ἡμεῖς ἐσμεν ὀφειλέται καὶ ὑπεύθυνοι τοῦ Θεοῦ· ἄλλως τε δὲ πολλάκις ἡμῖν ταῦτα εἰς χρῖμα γίνεται, σκεῦα δὲ εἰς ἔκπτωσιν ἁμαρτημάτων. σκεῦα" ἔλεον ὀπτασάτας, σκεῦα φιλανθρωπίαν· ταῦτα δὲ εἰς ἀπόνοιαν αἴρει, ταῦτα καὶ εἰς ῥαθυμίαν ἄξαγε, καὶ μεγάλα ἑαυτὸν καταβαίνει φιλοτιμεῖσθαι, ταῦτα χρωτοῖ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἔλεγεν, Ἀγαθύνθητι, Κύριε, ὅτι ἐπτώχευσάς με, ὅπως μὴ μάθω τὰ δικαιώματά σου. ὅτι ὑπεργετήθη ἡ ἀπειλάγη τὸν κακὸν ὁ Ἐζεκίας, ἐπῆρθη εἰς ὕψος ἡ καρδία αὐτοῦ· ὅτε ἠρώτησε, τότε ἐπαπειλήθη, τότε εἰς ἐλήφθη τοῦ Θεοῦ. Ὅτε, φησὶν, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, τότε ἐξεζήτουν αὐτὸν, καὶ ἐπέστρεφον, καὶ ὤρθριζον πρὸς Θεόν· καὶ πάλιν, Ὅτε ἐπαγώθη καὶ ἐλπίσθη, ἀπελακτίσεν ὁ ἠγαπημένος. γινώσκεται γὰρ Κύριος κρίματα ποιῶν. μία θλῖψις ἀγαθόν. τίνα ἐστὶν ἡ ὁδός· ὥστε ἡ θλῖψις ἡμᾶς ὠθεῖ ἐπὶ τὴν πύλην. ὁ μὲν θλιβόμενος, εἰσελθεῖν οὐ δύναται· ὁ γὰρ ἐν τῇ πύλῃ θλίβων ἑαυτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ καὶ ἀνέσεως ἀπολαύων· ὁ δὲ ἐμπλατύνων ἑαυτὸν, οὔτε εἰσέρχεται, ἐν θλίβεται σφιγγόμενος, ὡς εἶπον. ἄκουε πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν πύλωνα τοῦτον ὁδὸν Παῦλος. Ὑποπιάζω, φησὶ, μου τὸ σῶμα, καὶ δουλαγωγῶ· ὑποπιάζε τὸ σῶμα, ὥστε δυνηθῆναι εἰσελθεῖν. Διὰ τοῦτο ἐν πάσαις ταῖς θλίψεσι βύζειζώμεν τῷ Θεῷ διετέλει. ἐζημιώθης χρήματα; τοῦτο σοι τὸ πολὺ τῆς εὐρύτητος" ἐπεκούφισεν. ἐξέπεσες δόξης; ἑτέρα αὕτη εὐρύτης. ἐσυκοφαντήθης; ὑπερεύθη χρὴ σὺ τὰ λεχθέντα, ἐν οἷς ἡ σεαυτοῦ δοκεῖς σαυτῷ; χαῖρε καὶ ἀγαλλιᾶ. Μακάριοι γάρ ἐστε, φησὶν, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε δὲ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τί θαυμάζεις εἰ σὺ ἀγάλλεις, καὶ θέλεις αἰνεθῆναι ἐκ τῆς παρασκευῆς; Παῦλος ἠθέλησε δυνηθῆναι, καὶ πολλάκις Θεοῦ παρεκάλεσε, καὶ οὐκ ἔτυχε. Διὸ γάρ τοι, πολλάκις ὅτι· Ὑπὲρ τούτου τρὶς Κύριον, φησὶ, παρεκάλεσα, καὶ εἶπέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ἀσθένειαν λέγει τὸ ταῦτα καὶ θλῖψις. τί οὖν; ὅπου ταῦτα ἤκουσε, εὐχαρίστως ἤνεγκε, καὶ λέγει, Διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις· τουτέστιν, ἀρέσκομαι, αἰσθάνομαι ἐν ταῖς θλίψεσι. ὑπὲρ πάντων οὖν εὐχαριστῶμεν, ὑπὲρ τε ἀνέσεως, ὑπὲρ τε θλίψεως. μὴ γογγύζωμεν, μὴ ἀχάριστοι ὦμεν. λέγε γὰρ σύ, Γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι. Οὐκ ἐξῆλθες ἔνδοξος· μὴ ζήτει δόξαν. γυμνὸς οὖν χρημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ δόξης, καὶ βύθυμίας,

Ρομ. ιι. κε.

Ιωαν. ε. κγ.

Ψαλμ. ριη. οα.

Ψαλμ. οζ. λη.

Δαυ. λζ. ιε.

α. Κορ. θ. κζ.

Ματθ. ε. ιβ.

β. Κορ. ιβ. θ.

β. Κορ. ιβ'. ι.

Ιωβ. α.

* διανοίᾳ ὁ αὐ μὴ

" ἔλεον ὀπτασάτας

" ὑποπιάζω τὸ σῶμα

" ἐκ ὕλων

τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν Ⓦ λόγον τοῦ Θεοῦ. ὃν μιμεῖσθε τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ὁ λέγει τοῦτο ἔστι· μὴ νομίσητε ὅτι τότε ἦσαν μαθηταί, νῦν δὲ οὐκέτι εἰσίν· ὅτι μὴ δύναται τὰ αὐτὰ ἐνεργεῖν. Τάχα δὲ καὶ τοῦτο ἀφορᾶν ἔοικε, μιμνήσκεσθε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν.] διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε. ξέναις, τουτέστι, παρ' ἃς ἠκούσατε παρ' ἡμῶν. ποικίλαις, πολυτρόποις. αἱ γὰρ οὐδὲν βέβαιον ἔχουσιν, ἀλλ' εἰσὶ διάφοροι· μᾶλλον δὲ τῶν βρωμάτων διάφοροι. διὸ καὶ τοὺς τῶν Ἰουδαίων ἐπῆλθε, καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν. αἱ ποικίλαι, αὗται· αἱ ξέναι, αὖται. σύ δὲ ἐπὶ τὴν παράδοσιν τῶν βρωμάτων αὐτὸν κωμῳδεῖ. δείκνυσι γὰρ ὅτι ἀπὸ τῆς τῶν βρωμάτων παραδόσεως εἰς τὸ ἐπεργολαβοῦσθαι ἐξέπεσον, καὶ ἀπὸ τούτων παρεισεφθάρησαν ποικίλαι καὶ ξέναι διδαχαί· ἐξενέχθησαν. καὶ ὅσα αὐτοὶ οὐ τολμῶσι φανερῶς εἰπεῖν τοῦτο, ἀλλ' ὡς ἐν αἰνίγματι. ἐν γὰρ εἰπεῖν, ποικίλαις καὶ ξέναις διδαχαῖς μὴ παραφέρεσθε, καὶ, καλὸν χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασι, μετανοεῖ τὸ τοῦ Χριστοῦ λέγειν, ἐν οἷς ἐλήλυθμι, Οὐ δύναται εἰσερχόμενον καινοῖ Ⓦ αὐθέντην, ἀλλὰ τὸ ἐξερχόμενον καὶ δεῖ Ματθ. 11. ιε'
καὶ καινοῖ Ⓦ αὐθέντην, ἀλλὰ τὸ ἐξερχόμενον. δείκνυσι ὅτι τὸ πρᾶγμα πίστις ἐστίν. διὰ ταύτης βεβαιοῦται ἡ καρδία ἐν ἀσφαλείᾳ ἔσεσθαι. ἀρα πίστις βεβαιοῖ· οὐκοῦν λογισμοὶ σαλεύουσιν. ἐν αὐτοῖς γὰρ ἡ πίστις λογισμός. ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν, φησίν, Ⓐ περιπατήσαντες. τί [γὰρ] τὸ κέρδος, φησὶν, ἀπὸ τῆς παραδόσεως, [εἰπέ μοι;] οὐχὶ ἀπόλλυσι μᾶλλον; οὐχὶ νεκρὸν ἀμυρτήλιν ἐργάζεται Ⓦ ζιούτην; Εἰ δεῖ παραδοῦναι, ἔστι παραδοθῆναι ὅταν ὠφέλεια τοῖς παραδεχομένοις ᾖ. καλὴ παράδοσις, καὶ ἵνα ἀποφυγὴ, καρδίας δηλοῦσα, διάνοια ἐν Θεοῦ, πίστις ὀρθή. ἐν οἷς, φησὶν, οὐκ ὠφελήθησαν Ⓐ περιπατήσαντες τουτέστιν, Ⓐ δεῖ πάντως φυλάξαντες αὐτά. μία δεῖ παράδοσις, ἣ ἀμυρτίας ἀπέχεσθαι. τί γὰρ ὄφελος, ὅπου γε ὕστερον εἰσὶ λαοὶ μιαροὶ, ὡς μὴ δυνάσθαι μετέχειν τῆς θυσίας; ὥστε οὐδὲν ἔσωζε, καίτοι ἀσυδιλὼ ἐποιοῦντο τοῦτο καὶ παράδοσις· ἀλλ' ὅτι πίστιν οὐκ εἶχον, οὐδὲν ὠφελήθησαν οὐδὲ ὕστερον. Εἶτα αἵματι ἀπὸ τοῦ τύπου τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὅτι ὁ παντοκράτωρ ἄγια Ⓦ λέγει, λέγων, ὅπου ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος Ⓦ λαὸν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν, ἀρα τύπος ἐκεῖνα τούτων ἦν, καὶ ὅτε τὰ πάντα ἐπλήρωσεν ὁ Χριστὸς ἔξω παθών. ἐν ᾧ καὶ ὁ ἑκατοντάρχης πεποίθασι δηλοῖ. δείκνυσι γὰρ, ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνα ἁπλῶς, ἀλλὰ τύπος ἦν ἐκεῖνα, καὶ αὐτὴ ἡ οἰκονομία οὐκ ἔξω τοῦ πάθους ἦν, ἀλλ' εἰς Ⓦ ὑραιὸν τὸ αἷμα ἐσήνεγκεν. ὁρᾷς [οὖν] ὅτι αἵματος μετέχομεν τοῦ εἰς τὰ ἅγια εἰσφερομένου, τὰ ἅγια τὰ ἀληθινὰ· τῆς θυσίας ἧς μόνος ἀπήλαυσεν ὁ ἀρχιερεύς. ἡμᾶς δεῖ τῆς ἀληθείας μετέχειν. Εἰ τοίνυν οὐκ ἀναδισμοῦ, ἀλλ' ἁγιασμοῦ μετέχομεν· ὁ ἀναδισμὸς τοῦ ἁγιασμοῦ αἴτιον. καθάπερ γὰρ αὐτὸς ὠνειδίσθη, οὕτω καὶ ἡμᾶς. δεῦτε ἐξέλθωμεν οὖν, καὶ συνωνειδίσωμεν αὐτῷ. τί δὲ ὅτι τοίνυν, ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν; καὶ συναπολώμεθα αὐτῷ τῶν παθῶν, φέρωμεν αὐτοῦ Ⓦ ὀνειδισμόν. οὐ γὰρ ἁπλῶς ἔξω πύλης ἔπαθεν, ἀλλ' ἵνα καὶ ἡμᾶς τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ ἀράμενος, καὶ ἔξω κόσμου μόνωσῃ, καὶ εἰς συναπολάζωμεν. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος ὠνειδίζετο ὡς κατάδικος, οὕτω καὶ ἡμεῖς. καὶ δι' αὐτοῦ θυσιάσωμεν τῷ Θεῷ. ποίαν θυσίαν λέγει; αὐτὸς ἡμᾶς διδάσκει λέγων, καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· τουτέστιν, ὕμνους, εὐχαριστίας. ζῶντα γὰρ τῷ Θεῷ ὁ καρπός. ἐκεῖνοι μὲν σφε-

χ. αὐτὸς

ν. πότε; παρ' ὃ ἠκούσατε, φησὶ, παρ'

χε. τῶν μᾶλλον δὲ χειτὰ ἐπόρευσε. Οὐ τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα καινοῖ ἢ αὐθέντην, ἀλλὰ τὸ ἐκ τοῦ στόματος καὶ δεῖ

χ. μώνης

ν. πῶς ἐκεῖνα ἀπεδείκνυεν, ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος

ρώπων ἔξω· μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς αἰσχυνώμεθα ὀξύτερον ἔξω τοῦ κόσμου. τοῦτο γὰρ ἠνίξατο τῷ Εἰπεῖν, ἔξω τῆς πυλίδος, ἢ ἔξω τῆς πύλης.

14 Οὐ γὰρ ἐχόμεθα ὧδε μένουσαι, φησι, πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.

15 Δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ Θεῷ, τουτέστι, καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Διὰ αὐτοῦ, εἶπεν, ὡς δι' ἀρχιερέως, ὃ κατὰ χάριν ὁμολογουμένων, φησί, τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ὡσανεὶ ἔλεγεν, Εἰ ὁμολογεῖν αὐτῷ θέλῃς, μηδὲν βλάσφημον, μηδὲν ἁπλοῦν, μηδὲν θρασύ, μηδὲν τολμηρόν, μηδὲν ἀπρεπεστερον φθεγγώμεθα, ἀλλὰ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας πάντα ποιῶμεν καὶ λέγωμεν. ταῦτα λέγω οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι οἶδεν αὐτοῦ θλιβομένους. ψυχὴ γὰρ τοῖς θλίψεσιν ἀπρεπεστέρα γίνεται, καὶ ἁπάντων ἀναισχυντεῖ· ἀλλὰ μὴ ἡμεῖς, φησιν. ἰδοὺ πάλιν ὁ αὐτὸς Εἰπεῖν, ὅπερ ἀνωτέρω ἔλεγεν, Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν. οὕτω δυνησόμεθα μετὰ αἰδοῦς πάντα ποιεῖν. πολλάκις γὰρ καὶ ἀνθρώπους αἰσχυνόμενοι, πολλὰ οὐ τολμῶμεν τῶν πονηρῶν. Εὐρ. ι. κα.

16 Τῆς δὲ εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε. Ταῦτα τότε μὲν ὁ Παῦλος ἔλεγε· νῦν δὲ ἐγὼ λέγω· οὐχὶ τοὺς σοὺς πένητας μόνον ἀδελφοὺς ἡγοῦμαι λέγω, ἀλλὰ καὶ τοὺς σοὺς ἁπάντας. Οὐδὲν γὰρ οὕτω ἀρχέτυπα ὑμῶν πράσσει, οὐκ ἂν οἰκτιρμῶν τῶν φιλοξενίαν ἐπιδείκνυσθε. πῶς γὰρ ἔχομεν ἡμᾶς ἀπολογήσασθαι λοιπόν, τούτων καὶ μὴ τῶν ἀρχετύπων τοῦτο ἀκουόντων; καὶ ὅρα, οὐ τοῦτο λέγει, τῆς εὐποιΐας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, ἀπερ αἰτῶ, τὴν φιλοξενίας· οὐκ ἄλλο δὲ ἄλλο δηλοῖ, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ διὰ ἑτέρας λέξεως. καὶ οὐκ εἶπε, τὴν ξενοδοχίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, ἀλλὰ τὴν φιλοξενίας, τουτέστι, μὴ ἁπλῶς ξενοδοχεῖτε, ἀλλὰ μετὰ τῆς φιλοφροσύνης τοὺς ξένους. Οὐκ εἶπε τὸν μέλλουσαν καὶ ἀποκειμένην ἀμοιβὴν, ἵνα μὴ πάλιν αὐτοὺς ἀπρονοήτους ἐργάσηται, ἀλλὰ τὸν ἤδη δεδεισαι. ἐπήγαγε γάρ, δι' αὐτῆς ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς ἐνταῦθα Εἰρηνικά. Τίμιος ὁ γάμος, φησὶν, ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. πῶς τίμιος ὁ γάμος; ὅτι ἐσωφρόνησεν, [φησὶ,] διαπορῆσ τὸν πιστόν. ἐνταῦθα δὲ Ἰουδαίους αἰνίττεται, ὅτι βδελυκτὴν ἡγοῦντο τὴν κοίτην. καὶ ὃς δ' ἂν ᾖ, φησιν, ἀπὸ κοίτης, οὐκ ἔστι καθαρός. οὐκ ἔστι βδελυκτὰ ἀπὸ φύσεως (ὦ ἀγνωμοσύνης καὶ ἀναισθησίας Ἰουδαίε) ἀλλὰ τὰ ἀπὸ προαιρέσεως. Εἰ γὰρ τίμιος ὁ γάμος, καὶ καθαρός· τί δήποτε καὶ ἐξ αὐτοῦ μιαίνεσθαι νομίζεις; ἀφιλάργυρος, φησιν, ὁ τρόπος. ὅπερ πολλοὶ μὴ τὸ κεκτῆσθαι τὰ ἐναρχόντα, ὕστερον βουλόμενοι προσμιαίνειν ἐλεημοσύνῃ ἀνακτᾶσθαι πάλιν αὐτά, διὰ τοῦτό φησιν, ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· τουτέστιν, ἵνα τῆς χρείας ὦμεν, καὶ τῶν ἀναγκαίων. τί οὖν δή μηδὲ τούτων, φησὶν, ὑπερῶμεν; οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν. αὐτὸς γὰρ εἶπε, Κἂν ψεύδηται, ὅτι μή σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλίπω. ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγει, Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. ὡσεὶ ἔλεγε, τὸ ἐναντίωσιν ἔχῃς πρὸς αὐτὸ, μὴ ἀμφίβαλλε λοιπόν· αὐτὸς ἐπηγγείλατο, μὴ ἀμφισβήτει. τοῦτο, οὐ μή σε ἀνῶ, οὐ περὶ χρημάτων μόνον φησὶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων λέγει. Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. Εἰκότως τὸ τῆς προφητείας ἐπήγαγε, ὅπισθεν ἀναγίζων τοῦτον τὸν λόγον, καὶ παραθυμοτέρους μᾶλλον ποιῶν, ὥστε μὴ ἀπαγορεύειν. τοῦτο τοίνυν καὶ ἡμᾶς εἰκὸς πάσας λέγειν τοῖς πρόσκαιροις, καὶ καταγελᾶν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. ἕως ἂν ἔχωμεν τὸν Θεὸν ἡμῖν ὑπὲρ ἡμῶν, οὐδεὶς ἡμᾶς βλάψει, ὥσπερ γὰρ σκεύους ἐσμὲν ὄντες, καὶ πάντες ἡμῖν ὅσοι φίλοι, κέρδος οὐδέν· οὕτως αὐτοῦ φίλου ὄντος, καὶ ἅπαντες ἡμᾶς πολεμῶσι, οὐδὲν μέλα βλάπτει. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν, οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. μνημονεύετε τῶν Ἑβρ. ιγ. ε. Ψαλ. ριη. ς.

χ. τὸν μιαί-

τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν Ⓦ λόγον τοῦ Θεοῦ. ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν. τί ὅστιν, ἀναθεωροῦντες; συνεχῶς γρήφοντες, πῶς ἑαυτοῖς ἀξιπαίζοιτες, λογιζόμενοι, ζητοῦντες ἀκριβῶς, ὡς βούλεσθε βασανίζοντες. καλῶς εἶπε, τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς· τουτέστι, τὴν μέχρι τέλους πολιτείαν· ὅπου πίστις ἔσχε χρησιν αὐτῇ ἡ ἀναστροφή. Ἰησοῦς, φησι, Χριστὸς χθὲς ὁ σύμπασι ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ὁ λόγος τοῦτο ἔστι· μὴ νομίσητε ὅτι τότε ἦσαν μαρτύρησι, νῦν δ' οὐ μαρτυρεῖ· ὁ αὐτός ὅστι· [ἐ ἐπὶ ὁ αὐτός ὅστι, οὐκ ἔστιν ὅτε μὴ δύναται τὰ αὐτὰ ἐνεργεῖν. ταῦτα περὶ τούτου ἀφορῶν εἶπε, μιμνησκέτε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν.] διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε. ξέναις, τουτέστι, παρ' ἃς ἠκούσατε παρ' ἡμῶν. ποικίλαις, πολυτρόπαις. αἱ τοιαῦται γὰρ οὐδὲν βέβαιον ἔχουσιν, ἀλλ' εἰσὶ διάφοροι· μᾶλλον δὲ τὸν τῶν βρωμάτων διάφορον. διὸ καὶ περὶ τούτου ἱστόρησε παῦλος. καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν. αἱ ποικίλαι, αὗται· αἱ ξέναι, αὗται. ἐνταῦθα εἰς παράτηρσιν βρωμάτων αὐστηρὰν κωμῳδεῖ. δείκνυσι γὰρ ὅτι ἀπὸ τῆς τῶν βρωμάτων παρατηρήσεως εἰς τὸ ἐπεξοδιάσασθαι δύσκριτον, ἐκ ἀπὸ τούτων περὶ ποικίλας καὶ ξένας διδαχὰς ἐξενέχθησαν. καὶ ὅσα αὐτοὶ οὐ τολμῶσι φανερῶς εἰπεῖν τοῦτο, ἀλλ' ὡς ἐν αἰνίγματι. ᾧ γὰρ εἶπεν, ποικίλαις καὶ ξέναις διδαχαῖς μὴ παραφέρεσθε, καὶ, καλὸν χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασι, μετανοεῖ ὃ τῷ Χριστοῦ λέγει, ἐν οἷς ἔλεγεν, Οὐ γὰρ εἰσηλθόμεν καὶ- Matth 11. 18.
νοῖ Ⓦ αὐθέντην, ἀλλὰ ὃ ἐξηρχόμεθα. καὶ δίκαιον ὅτι ὃ πάνυ πιστὸς ὅστι. μὴ αὐτὴ βεβαιώσῃ, ἡ καρδία ἐν ἀσφαλείᾳ ἔσηται. ἆρα πίστις βεβαιοῖ· οὐκοῦν λογισμοὶ σαλεύουσιν. ἐναντίον γὰρ ἡ πίστις λογισμῷ. ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν, φησιν, Ⓖ περιπατήσαντες. τί [γὰρ] ὃ κέρδος, φησὶ, ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως, [εἰπέ μοι;] οὐχὶ ἀπόλλυσι μᾶλλον; οὐχὶ ἐναντία μερίδα ἐργάζεται Ⓦ διοῦσιν; εἰ δεῖ παρατηρεῖν, ἔστι παρατηρεῖσθαι ὅλως ὠφέλιμα τοῖς παρατηροῦσιν ἔργα. καλὴ παρατήρησις, καλοῦ ἀποφυγὴ, καρδίας διόρθωσις, διάνοια εἰς Θεὸν, πίστις ὀρθή. ἐν οἷς, φησιν, οὐκ ὠφελήθησαν Ⓖ περιπατήσαντες· τουτέστι, Ⓖ ἐν παντὸς φυλάξασθε αὐτά. μία ὅστι παρατήρησις, ἡ ἁμαρτίας ἀπέχεσθαι. τί γὰρ ὄφελος, ὅπου γε ὕστως εἰσὶ λύπης μεστοί, ὡς μὴ δύνασθαι μετέχειν τῶν θυσιῶν; ὥστε οὐδὲν ἔσωζε, κἂν τοι καταδύων ἐποιοῦντο περὶ τὰς παρατηρήσεις· ἀλλ' ὅπου πίστις οὐκ εἶχον, οὐδὲν ὠφελήθησαν οὐδὲ ὕστως. εἶτα αἴρει ἀπὸ τοῦ τύπου τὴν θυσίαν, καὶ ὅτι ὃ περιτομὴν Ⓦ λόγει, λέγων, ὅτι ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος Ⓦ λαὸν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν, ἆρα τύπος ἐκεῖνα τούτων ἦν, καὶ ὕστω πάντα ἐπλήρωσεν ὁ Χριστὸς ἔξω παθών. ἐνταῦθα καὶ ὃ ἐκοτὶ πεποίηκε δηλοῖ. δείκνυσι γὰρ, ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνα ἁπλῶς, ἀλλὰ τύπος ἦς ἦν, καὶ αὐτὴ ἡ οἰκονομία οὐκ ἔξω τῶν παθόντων ἦν, ἀλλ' εἰς Ⓦ ὑραῖον ὃ αἷμα δύνειτο. ὁρᾷς [οὖν] ὅτι αἵματος μετέχομεν τοῦ εἰς τὰ ἅγια εἰσφερομένου, τὰ ἅγια τὰ ἀληθινὰ· τῆς θυσίας ἧς μόνος ἁπλῶς ὁ ἀρχιερεύς. ἡμεῖς οὖν τῆς ἀληθείας μετέχομεν· εἰ τοίνυν οὐκ ἀναιδισμοῦ, ἀλλ' ἁγιασμοῦ μετέχομεν· ὁ ἀναιδισμὸς τοῦ ἁγιασμοῦ αἴτιον. καθάπερ γὰρ αὐτὸς ὠναιδίσθη, ὕστω καὶ ἡμεῖς. διὸ ἐξέλθωμεν οὖν, καὶ ὀνειδίζωμεν αὐτῷ. τί δὲ ὅστι τοίνυν, ἐξερχόμεθα πρὸς αὐτόν; καὶ ὀνειδίζωμεν αὐτῷ τὰ παθήματα, φέρωμεν αὐτοῦ Ⓦ ἀναιδισμόν. οὐ γὰρ ἁπλῶς ἔξω πύλης ἔπαθεν, ἀλλ' ἵνα καὶ ἡμεῖς τὸν φανερὸν αὐτοῦ αἴρωμεν, καὶ ἔξω κόσμου μένωμεν, καὶ εἰ καταδιάζωμεν. ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος ὠνειδίζετο ὡς κατάδικος, ὕστω καὶ ἡμεῖς. καὶ δι' αὐτοῦ θυσίαν ἀναφέρωμεν τῷ Θεῷ. ποίαν δὲ θυσίαν λέγει; αἶνος ἠρεμούντων λέγων, καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· τουτέστι, ᾠδαὶ, ὕμνοι, εὐχαριστίαι. ταῦτα γὰρ τοῦ χειλέους ὁ καρπός. ἐκφοι περιφέ-

ρει

χ. αὐτῷ

ν. πότε; παρὰ τὰ πάσχειν, φασὶ, καὶ

χ. τὸν μάλιστα ἢ χειρὶ ἐποίησε. Οὐ τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ ἢ ἀνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀνθρώπου καὶ ἐκ

χ. μείνης

ρώδω ἔξω· μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς αἰσχυνώμεθα ἀξίνας ἔξω τοῦ κόσμου. τοῦτο γὰρ ἠνίξατο τῷ εἰπεῖν, ἔξω τῆς πυρεμβολῆς, ἢ ἔξω τῆς πύλης.

14 Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν, φησι, πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.

15 Δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως τῷ θεῷ διὰ παντὸς, τοῦτέστι, καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Διὰ αὐτοῦ, εἶπεν, ὡς δι' ἀρχιερέως, ὃ καὶ Γρηγ. ὁμολογούντων, φησὶ, τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ὡσανεὶ ἔλεγεν, Εἰ ὁμολογεῖν αἰσχύνῃ, μηδὲν βλασφήμει, μηδὲν ἁρπάσῃς, μηδὲν θρασύ, μηδὲν τολμηρὸν, μηδὲν ἀπρεπὲς ποιήσωμεν Χριστιανοὶ φανῶμεν, ἀλλὰ μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας πάντα ποιῶμεν καὶ λέγωμεν. ταῦτα λέγω οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι οἶδεν αὐτοὺς θλιβομένους. ψυχὴ γὰρ ἐν ταῖς θλίψεσιν ἀπογινώσκει, καὶ ἁπταίσμασι πολλοῖς περιπίπτει· ἀλλὰ μὴ ἡμῖς, φησι. ἰδοὺ πάλιν ὃ αὐτὸ εἶπεν, ὅπερ ἀνωτέρω ἔλεγε, Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν. οὕτω δυνησόμεθα μετ' αἰδοῦς πάντα ποιῆσαι. πολλάκις γὰρ καὶ ἀνθρώπους αἰσχυνόμενοι, πολλὰ οὐ τετολμήκαμεν τῶν πονηρῶν.

Ecc. 1. 21.

16 Τῆς γὰρ φιλοξενίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε. Ταῦτα τότε μὲν ὁ Παῦλος ἔλεγε· νῦν δὲ ἐγὼ λέγω· οὐχὶ τοὺς σοὺς πένητας μόνον ἀδελφοὺς ἡγοῦμαι καὶ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ τοὺς σοὺς ἀπὸ ξένης. Οὐδὲν γάρ ἐστιν ἀρχαῖον ὑμῶν ἅπασιν· εἰ δέ τινες καὶ ἥρπασαν, οὐκ ἔτι οὕτω τὴν φιλοξενίαν ἐπιδείκνυνται. πῶς γὰρ ἔξουσιν ἡμᾶς ἀπολογίαν λοιπὸν, τούτων καὶ μετὰ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ξένων ἀρχόντων τῶν ταῦτα ἀκουόντων; καὶ ὅρα, οὐ τοῦτο λέγει, τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, εἰπὼν αἰνιττόμενος, τὴν φιλοξενίας· οὐκ ἄλλο δὲ ἄλλο δηλῶν, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ δι' ἑτέρας λέξεως. καὶ οὐκ εἶπε, τὴν ξενοδοχίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, ἀλλὰ τὴν φιλοξενίας· τοῦτέστι, μὴ ἁπλῶς ξενοδοχεῖτε, ἀλλὰ μετὰ τῆς φιλοφροσύνης τοῦ ξένους. καὶ οὐκ εἶπε τὸν μέλλουσαι καὶ ἐπικειμένῳ ἀμοιβὸν, ἵνα μὴ πάλιν αὐτοὺς ἀναπαύσητε ἐργάσηται, ἀλλὰ τὸν ἤδη δοθησόμενον. ἐπήγαγε γὰρ, διὰ αὐτῆς ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς ἀναγκαία καὶ εἰρηνικὰ. Τίμιος ὁ γάμος, φησὶν, ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. πῶς τίμιος ὁ γάμος; ὅτι ἐσωφρόνησεν, [φησὶ,] Ἀβραὰμ τὸν πιστόν. ὁ γοῦν καὶ Ἰουδαῖος αἰτιᾶται, ὅτι βδελυκτὰ ἠμέλητο τὴν κοίτην. ἡ δὲ κοίτη, φησὶν, ἀπὸ κοίτης, οὐκ ἔστι καθαρός. οὐκ ἔστι βδελυκτὰ ἀπὸ φύσεως (ὦ ἀγνώμονες καὶ μαινόμενοι Ἰουδαῖοι) ἀλλὰ τὰ ἀπὸ προαιρέσεως. εἰ γὰρ τίμιος ὁ γάμος, καὶ καθαρός· τί δήποτε καὶ ἐξ αὐτοῦ μιαίνεσθαι νομίζεις; ἀφιλάργυρος, φησὶν, ὁ τρόπος. ὅπερ πολλοὶ μετὰ τὸ κεκτῆσθαι τὰ ἀναγκαῖα, ὕστερον βούλονται προσθεῖναι ἑλεημοσύνης ἀνακαθῆναι πάλιν αὐτὰ, διὰ τοῦτό φησιν, ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· τοῦτέστιν, ἵνα τῆς χρείας ὦμεν, καὶ τοῦ ἀναγκαίου. τί οὖν δή μηδὲ τούτων, φησὶ, βούλεσθε; οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν. αὐτὸς γὰρ εἶπε, καὶ ὑβριζόμεθα, ὅτι ὑμᾶς οὐκ ἀγαπῶμεν, ἀλλ' οὐ μὴν σε ἐγκαταλείπω. ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν, Κύριος ἐμοὶ βοηθὸς, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. ὥστε ἔλεγεν, τὴν ἀπάθειαν ἔχετε πρὸς αὐτὸν, μὴ ἀμφίβαλλε λοιπόν· αὐτὸς ἐπηγγείλατο, μὴ ἀμφισβήτει. τὸ γάρ, οὐ μή σε ἀνῶ, οὐ περὶ χρημάτων μόνον φησὶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων λέγει. Κύριος ἐμοὶ βοηθὸς, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. εἰκότως τὸ τῷ προφήτῃ ἐπήγαγεν, ὅπερ ἐφεξῆς ἐγὼ τοῦτον τὸν λόγον, ἵνα προθυμότερος μᾶλλον ποιῇ, ὥστε μὴ ἀπαγρυπνεῖν. τοῦτο τοίνυν καὶ ἡμεῖς σὺν πᾶσι λέγωμεν τοῖς πρόσκαιροις, καὶ καταγελάσωμεν τῶν ἀνθρωπίνων προσταγμάτων. ἕως ἂν ἔχωμεν τὸν Θεὸν ἡμῖν ἵλεων, οὐδὲν ἡμᾶς προσβλάψει. ὥσπερ γὰρ ἐκείνου ἐχθροῦ ὄντος, καὶ πάντες ἡμῖν ὦσι φίλοι, κέρδος οὐδέν· οὕτως αὐτοῦ φίλου ὄντος, καὶ πάντες ἡμᾶς πολεμῶσι, οὐδὲν μία βλάβη. Ἀφ' τοῦτο ἔλεγεν, οὐ φοβηθήσομαί τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. μνημονεύετε τῶν

Ps. 117. 6.

δία, ὥστε μὴ ἀπαρέσθαι. Αὐτὸς γὰρ, φησι, εἴρηκεν, Οὐ μή σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μή σε Ισα. α.α.
ἐγκαταλίπω.

6 Ὥστε θαῤῥοῦντας ἡμᾶς λέγειν, Κύριος ἐμοὶ βοηθὸς, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ψαλ. ριη. ν.
ἄνθρωπος. Ἰδοὺ πάλιν ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἡ παραμυθία.

5 7 Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν. Τοῦτο ἀνωθεν ἄνωθεν εἰπεῖν. Διὰ τοῦτο
[ἔλεγεν, εἰρωνείαν διώκετε μετ' ἀπάτων. τοῦτ'] Καὶ θεσπαλονικεῦσι πρῴην, ὥστε ἔχειν αὐτοὺς α Θισ. ιγ.
ἐν τιμῇ καὶ ἐκκλεισαι. Μνημονεύετε, φησι, τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλά-
λησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε
τὴν πίστιν. Ποία ἀγαθυθία αὕτη; ἀρίστη μέν ἐστιν. λέγει γὰρ, θεωροῦντες αὐτῶν τὴν
10 ἀναστροφὴν (τουτέστι, τὸν βίον) ἀπομιμεῖσθε τὴν πίστιν. ἀπὸ γὰρ βίου καθαροῦ ἡ πίστις. ἦν τὴν πί-
στιν, ὃ βέβαιον λέγει. πῶς; δύνανται γὰρ ὅτι πιστεύσαντες βεβαίως τοῖς μέλλουσι, τὴν ἀρίστην
πολιτείαν καταρθῶσαι. οὐ γὰρ δὴ ἐπεδείξαντο βίον καθαρὸν, εἶτα ἡμφισβήτουν περὶ
τῶν μελλόντων, εἶτα ἀμφέβαλλον. ὥστε καὶ οὗτος ὁ αὐτὸς θεμελιοῦται.

8 Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

15 9 Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε. καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν
καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες.

Εὐαγγέλιον δὲ, χθὲς, καὶ πρῴην πάντα λέγει χρόνον, δὲ, σήμερον, καὶ ἐσόμενα, ὁ αἰὼν, δὲ
ἄπειρον, καὶ λῆξιν οὐκ ἔχον. ὃ δὴ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· διδασκαλία ἠκούσατε, ἀλλ' οὐκ διδασκα-
λία λήψεσθε. αἰεὶ γὰρ ὁ αὐτός ἐστι. ἴσως δή τινων τινὰς τῶν λεγόντων, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ
20 σταυρωθεὶς οὗτος ὁ προσδοκώμενος Χριστός, ἀλλ' ἕτερος ἥξει, δὲ, χθὲς καὶ σήμερον, λέγει, καὶ,
ὁ αὐτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· δηλοῖ δὲ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐλθὼν, πάλιν ἥξει, καὶ αὐτὸς οὗτος καὶ προσω-
πὸν, καὶ ἕξις, καὶ ἕξεις εἰς τοὺς αἰῶνας. ἐπεὶ καὶ τοῖς Ιουδαίοις λέγουσιν, ὅτι ἕτερος ἥξει· οἱ καὶ τὸν ὄντως
ἀποχρησάμενοι ἑαυτοὺς, τῷ Ἀντιχρίστῳ προεπισωπῶσι. διδαχαῖς ποικίλαις, φησὶ, καὶ ξέ- χ ἀποσώσαν-
ναις μὴ παραφέρεσθε. ὑμᾶς μέντοι ξέναις, ἀλλ' οὐχὶ ποικίλαις διδαχαῖς βούλεται αὐτοὺς παραφε- τας
25 φέρεσθαι. εἰδὼς γὰρ ἀμφοτέρων τοῖς παραφερομένοις ὀλεθρον πίπτοντας. καλὸν γὰρ
χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες. ἐνταῦθα ἡρέμα αἰνίττεται τοῦτο τὴν παραπτῶσιν τῶν βρωμάτων εἰσάγουσα. τῇ γὰρ
πίστει πᾶν τὸ καθαρόν. πίστως οὖν δεῖ, οὐ βρωμάτων.

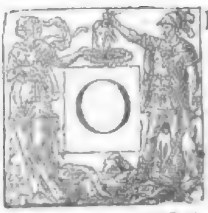
10 Ἐχομεν [γὰρ] θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν ἐξουσίαν οὐκ ἔχουσι οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύ-
30 οντες. Οὐχ οἷα τὰ Ιουδαϊκὰ, φησι, πάντα ἐφ' ἡμῖν, ὡς μηδὲ ἐχέτω δόμις εἰ μετέχειν αὐτῶν. ὥστε ὅπερ εἶπε μὴ παραφέρεσθε, ἐδόκει ἴσως τοῦτο καταβάλλοντος εἰ τὰ ἴδια,
πάλιν αὖθ' ὑπεναντίωσιν. μάταιος γὰρ ἡμῶν ὁ παραπροσιὼν, φησι; καὶ παραπροῦμαι, καὶ σφο-
δρότερον, οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς ἱερεῦσι μεταδίδοται αὐτῶν.

11 Ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τὴν ἀρχιερέως,
35 τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς.

12 Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαὸν, ἔξω τῆς πύλης, φησὶν,
ἔπαθεν. Εἰδὼς τὸν τύπον" λάμποντα; ἔξω, φησὶ, τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἔξω τῆς πύλης. ἐπεὶ χ ...περτας
οὖν τὰ περισφερόμενα περὶ ἁμαρτίας, τύπος τις ἦσαν, καὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ὁλοκαυτοῦ- περὶ ἁμαρτίας
το, καὶ ὁ διὰ ἁμαρτιῶν ἡμῶν περισταθεὶς Ἰησοῦς, εἰκότως ἔξω τῆς πύλης πάσχει. ὀκνοῦμεν καὶ φησι, καὶ ἔξω τ
40 ἡμᾶς τὸν διὰ ἡμῶν παθόντα μιμεῖσθαι χρὴ, καὶ ἔξω τοῦ κόσμου γίνεσθαι, μᾶλλον δὲ τῶν τοῦ πύλης ἔπαθε.
κόσμου περιγμάτων. διὸ καὶ τοῦτο δηλοῖ ἐπάγων,

13 Τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, φέροντες τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ·
Τουτέστι, τὰ αὐτὰ πάσχοντες, ὁμοιοπαθῶντες αὐτῷ διὰ τοῦ παθήματος. ὡς καταδίκης ἐσταυ-

ρώθη

Περ ἀλλαχοῦ φησι, Τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια, ἐ ἀπὸ τούτου παιδεύων τὸν πρόχλησιν τὸν ὅτι τοῖς κακοῖς, οἷς νῦν ⓜ πρόσκαιρα βίοι ὑποπεμπόμεθα, τοῦτο δὲ καὶ ἐπαινῶν ἅπαντα ποιῇ, καὶ φησιν, ἔχωμεν χάριν· τουτέστιν, δι' ἧς εὐαρεστῶμεν τῷ Θεῷ, βέβαιοι μένωμεν. οὐ γὰρ μόνον οὐκ ὀφείλομεν ἀποδυσασθαι ὅτι τοῖς πρόσθεν, ἀλλὰ καὶ χάριν αὐτῷ μείζονα εἰδέναι ὅτι τοῖς μέλλουσι. διὸ φησὶν λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ· τουτέστιν, ὅταν [γὰρ] ὦσιν εὐαρέστως λατρεύειν τῷ Θεῷ, διὰ χειμάρρου ἐστὶ τὰ πάντα. Πάντα ποιῇ τέ, φησι, χωρὶς γογγυσμῶν ἢ διαλογισμῶν. ὁ γὰρ ὧν ἐργάσηται τις γογγύζων, ὑποπτεύεται καὶ ἀπώλεσεν ⓜ μιαθόν· καθάπερ ⓜ Ισραηλῖται. ἵνα γὰρ ἡλίκον σκάνδαλον ἔπεσεν γογγυσμῶν. διὸ φησι, μηδὲ γογγύζετε. οὐκ ἀρά ὦσιν εὐαρέστως λατρεῦσαι, μὴ χάριν εἰδότα πάντων αὐτῷ, ἢ τῆς περασμῶν, καὶ τῶν δόσεων. μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας· τουτέστι, μηδὲν ἁπαμὸν φθεγγώμεθα, μηδὲν αἰσχρὸν πράττωμεν, ἀλλὰ συσχίλλωμεν ἑαυτόν, ἵνα αἰδέσιμοι ὦμεν. τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ λέγει, μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας.

Φιλιπ. β. 18.

χ. παῖπα

χ. πρὸ τοῦ ὦ

χ. γογγυσμὸν. ἀλλὰ μὴ γογγύζωμεν. ἐε

1 Ἡ φιλαδελφία μενέτω.

χϛ. ιγ.

2 Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε. Διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. Ὅρα πῶς τὰ πρόσκαιρα πρόσκαιρα φυλάττειν αὐτούς· καὶ οὐχὶ προσέθηκεν ἕτερα. οὐ γὰρ εἶπε, γίνεσθε φιλάδελφοι, ἀλλά, μενέτω ἡ φιλαδελφία. καὶ πάλιν, οὐκ εἶπε, φιλόξενοι γίνεσθε, ὡς οὐκ οὖσιν, ἀλλὰ τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε. τοῦτο γὰρ εἰκὸς ἀπὸ τῶν θλίψεων γίνεσθαι. εἶτα ἢ ἐπάγει ὅπερ ἐκεῖνο μᾶλλον προτρέψαι, λέγων, ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. ὁρᾷς ὅσην ἡ τιμή, ὅσον τὸ κέρδος; τί δῆτα, ἔλαθον; οὐκ εἰδότες, φησὶν, ἐξένισαν. Διὰ τοῦτο καὶ μέγας ὁ μισθὸς τῷ Ἀβραὰμ δέδοται, ὅτι μὴ εἰδὼς ἀπῆλθεν οὗ ἔμελλε, ἐξένισεν. ἐπεὶ εἰ ἦδει, οὐδὲν ἂν ἐθαυμάσθη. πόθεν οὖν καὶ ⓜ Λὼτ [αὖθις] ἀφίλοξενήσαι, φασι, καὶ δι' αὐτὸν εἰρηνεύσαι αὐτό.

3 Μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων, ὡς συνδεδεμένοι· τῶν κακουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι.

4 Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός.

5 Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν.

Ὅρα πόσους θεὶς σωφρονισμοὺς ὁ λόγος αὐτοῦ. Εἶπεν, Εἰρωνίαν διώκετε, καὶ τὰ ἀγαθά· καὶ πάλιν, Μὴ τις [τὴν] πόρνος, ἢ βέβηλος. πάλιν φησὶ, πόρνους καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. πάντα χαρὰ δὲ μὴ ἐπιτίμιον ἢ ἀπαγόρευσις. καὶ πῶς, σκόπει ἐκ τοῦδε· Εἰρωνίαν εἶπεν διώκετε μὴ πάντων, καὶ ⓜ ἁγιασμόν, ἐπήγαγεν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. ἐκ τούτου δὲ, πόρνους [δὲ] καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. καὶ πρότερον δεῖξαι θέλει, τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, εἶτα ἐπιτίμιον ἐπαγαγών, δείκνυσιν ὅτι δικαίως τὰ ἐξῆς ἐπήγαγεν. εἰ γὰρ γάμος σπουδαχωρήθη, δικαίως ὁ πόρνος κολάζεται, δικαίως ὁ μοιχὸς τιμωρεῖται. ἐκ τούτου πρὸς ἐκεῖνο αἱρετικοὺς ἀποδύεται. οὐκ εἶπε πάλιν, μηδεὶς ἔστω πόρνος· ἀλλ' ἅπαξ εἰπὼν, τότε ἐπήγαγεν ὡς κοινὸν παραίνεσιν, καὶ οὐχ ὡς πρὸς αὐτοὺς ἀποτεινόμενος. ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν. οὐκ εἶπε ὅτι μηδὲν κτήσασθε, ἀλλ' ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος ἔστω· τουτέστιν, ἐλεύθερος ὁ νοῦς ἔστω, ἀνεκτὸν τὸ φιλόσοφον ἡγώμεθα. διὰ τοῦτο δὲ, ἐάν μὴ ζητῶμεν τὰ περιττὰ, ἐὰν τῆς χρείας μόνον ἐχώμεθα. καὶ γὰρ ἀνώτερόν ἐλεγε, Καὶ τῷ ἁρπαγῇ τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε. ταῦτα ὥστε μὴ εἶναι φιλαργύρους παιδεύων. [ἀρκούμενοι, φησι, τοῖς παροῦσιν.] εἶτα ἐκ τούτου ἡ παιδευμένη,

Εβρ. ιϐ. δ. Εβρ. ιϐ. ιϛ.

Εβρ. ι. λδ.

Digitized by Google

χ. ὀθῆται ἀλλ. εἰσῆται

χ. σωσέται

χ. θέλει

χ. ἄπιστοι

χ. ἐρχόμ.

χ. ἐσμὲν

χ. διδότις διδ.

χ. ἴν

χ. ἴσται αὐ

χ. -τυπίδα

ἐὰν δέῃ, ἢ κούφη, πρὸς Ⓦ θεὸν ἐκτένεται Ⓦ βασιλικόν. ὅταν κεκινώμεθα, ἀφίωμεν ἐφίπτασθαι καὶ φάρετραν ἐξαιρέσθαι τῆς καλιάσεως ἡμᾶς, πρὶν αὐτὸς πέρυξι σκεπάσῃ. Τοιοῦτον γάλα ὁ Θεὸς μᾶλλον, ἢ θυσίας· πολλὰ γὰρ εἰώθασι λέγεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ φιλοφ. Χάριν ἔχωμεν ᾧ φωνοῦμεν καὶ πάσῃ φωνῇ, φησὶν, ἀρέσκεσθαι. ἀπὸ αὐτῆς φιλοφ καλεῖσθαι ὁ Θεός. Οἰκτίρμων δὲ ἐλεήμων ὁ Κύριος (φησὶν ὁ Δαυΐδ) μακροθύμος καὶ πολυέλεος, καὶ ἀληθινός. καὶ πάλιν ἔτερος, Ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. αὕτη δὲ τοῖς ἀνθρώποις γλῶς διέσωσεν. Εἰ γὰρ μὴ ἐλέησεν ἡμᾶς ὁ Θεός, πάντας ἂν ἀπέλωλεν. αὕτη ἐχθροὺς ἡμᾶς ὄντας καταλλάξει, αὕτη τὰ μύρια ἁμαρτήματα ἐξήλειψεν, αὕτη Ⓦ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἔπεισε δοῦλον γενέσθαι, καὶ κακῶσαι ἑαυτόν. Τοιοῦτον ζηλώσωμεν, ἀγαπητοί, οἷς ἐσώθημεν, τοιοῦτον ἀγαπήσωμεν, τοιοῦτον χρημάτων καταφρονήσωμεν, ἡ χρεῶν χρήματα ψυχῶν ἐλεήμονα ἔχωμεν. Ὥσθ' ὅταν χαροκτυπικὸν χρεοστάσιον, ὡς ἐλεήμονες· ὥσθ' ὅταν δὲ "ἄπιστοι καὶ πόρνοι γαμοῦσιν, ὡς ἔτεμεν ἐλεῶσθε. πολλαχοῦ γὰρ καὶ ἡμεῖς δεόμεθα τῆς ἐλεύσεως τούτου, καὶ παρὰ Ⓦ Θεὸν καὶ ἐκκλησίαν λιτανεύομεν, Κατὰ δὲ μίαν ἂν ἔλεος ἐλείποντο ἡμᾶς. παρέστηκεν αὐτοῖς "ἐρχόμενα· μᾶλλον δὲ οὐκ ἐρχόμενα παρέστηκεν καὶ γὰρ αὐτοῖς πάλαι ἐπεδείξατο Ⓦ ἔλεον αὐτοῦ [τ] εἰς ἡμᾶς. ἀλλ', ἀγαπητοὶ, καὶ δεύτερον "ἐπιόντα. Εἰ γὰρ ἀνθρώπου τὸν ἐλεήμονα, καὶ μύρια ἐργάσηται ἀμαρτήματα, ἐλεοῦσι· πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός. ἀκούετε τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἐὰν ᾖ ὡσεὶ ἐλαία, φησὶ, κατάκαρπος οὐ τῷ αὐτῷ τοῦ Θεοῦ. τοιοῦτον γινώμεθα, [ὡς ἐλαία γινώμεθα] πολλοὶ γὰρ βεβιασμένοι ταῖς ἐντολαῖς. οὐ γὰρ ἀρκεῖ ὡς ἐλαφὸν εἶναι, ἀλλὰ δεῖ κατάκαρπον. Εἰσὶ γὰρ οἱ ἐλεαῖοι ἀλίγα "δίδασι, ἢ ὀφείλετος πάντος τοῦ σώματος ἀπαξ, ἢ καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα, ἃ ὃ τυχὸν προσέρχομαι. οὕτω ἐλαία μὲν ἐσμὲν, ἀλλὰ κατάκαρπον· ἀλλὰ ἀγριελαία. ὅτι μὲν "γὰρ ἐλεοῦσι, ἐλαία· ἐπὶ δὲ φιλοτίμως, οὐ κατάκαρποι ἐλαῖαι. ἀλλ' ἡμεῖς κατάκαρποι γινώμεθα. ἃ πολλάκις εἶπον, καὶ λέγω καὶ· ἀ τοῦ μέτρου τοῦ διδομένου τὸ μέγεθος δείκνυται τῆς ἐλεημοσύνης, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει τοῦ διδόντος. ἴσῃ γὰρ τοῦ χήρου, καὶ ἀπὸ φέρματος τὸ "κατάδημα, ἵνα μηδεὶς πόρρω ἀπογνώσῃ ἑαυτόν, ὁρᾷς εἰς τί τοῦ δύο λεπτὰ καταβαλόντος. ἰδοὺ γυνὴ πένης ἡ τείχας ὁπὸ τῇ τοῦ νεοῦ καὶ πεσοῦσα, ἡ οὐδὲ ὅπως ἀποδυθῇ. ἀλλ' οὐ μὴ χρυσοῦν ἔχοντες, τείχας ἔφεσιν, ἵνα κατάρατον οὐ τὸν ἔχοντες μόνον, ἵνα μὴ ἔχωμεν, ἀπόδικοι. ὅτι τοῦτο ὁ Καὶν ἐμέμφθη, οὐκ ὅτι φαῦλα προσήνεγκε, ἀλλ' ὅτι οὐκ εἶχε τὰ φαυλότερα. Ἐπικατάρατος, φησὶν, ὃς ἔχει ἄρσεν, καὶ θύει διεφθαρμένον τῷ Θεῷ. οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἀλλ' ἔχων, φησὶ, ὁ φειδόμενος. Εἰ τοίνυν τις οὐκ ἔχει, ἀπόλαυσιν ἡ ἐγκλημάτων, μᾶλλον ἔχει μισθόν. τί γὰρ δύο ὀβολοὺς βαστάζεται, καὶ τείχη οἰκοδομεῖται; τί σπυρίδος κοτύλης; ἀλλ' ἐμοὶ τοῦτο δοκιμάσατε, ἐμοὶ τὰς μόχθους ἡ ὦ χρυσίου. Καθ' ὃ γὰρ ἔχει τις, βαστάζεται, καθ' ὃ οὐκ ἔχει. ἡ, Ὡς δὲ ἔχει, φησὶ, "χάρις, οὐ πάλιν. δεῖ, τοίνυν καλῶς, καὶ σώζεσθαι προθύμως τὰ ὄντα εἰς ἐκεῖνα πάντας. καὶ ὀλίγα ἡ, Ⓦ αὐτοὶ λυπούμενοι μισθὸν τοῖς τὰ πλείονα καταβάλλουσι, μᾶλλον δὲ πλείονα τοῦ μύρια τὰ ἄλυτα καταβαλλόντων. ἀν" τοῦτο ποιῶμεν, ὀφθησόμεθα τῷ ἀφάτῳ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ, ἀν" μὲν ἀκούωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ πειθώμεθα, ἀν" μὲν ἐπαινῶμεν, ἀλλὰ καὶ δείκνυμεν τοῦ ἔργοις "ὀφθαλμούμενοι· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὀφθυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. λγ. 28 ΔΙΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΑΣΑΛΕΥΤΟΝ ΠΑΡΑ-
λαμβάνοντες, ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ" μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας. 29 Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ κατανάλισκον.

χ. μετ' εὐλαβείας καὶ δέους.

Οπερ

νεῖν λέγω, μὴ οἰκοδομῶμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· πεσεῖται μικρὸν ὕστερον, καὶ πάλιν ἀποληψόμεθα. πῶς λέγω, πεσεῖται; ὡς τῆς σωτηρίας ἡμεῖς ἀπολαύσομεν, καὶ διὰ παντὸς πεισόμεθα, ἡμεῖς δὲ αὐτῶν ἐκτησόμεθα. πῶς οἰκοδομήσωμεν ἐπὶ τὸν ἄμμον; οἰκοδομήσωμεν ἐπὶ τὸν πέτραν. ὅπερ γὰρ ἐὰν ἐπέλθῃ, ῥᾳδίως ἐκεῖνα μένει ἡ οἰκοδομή, οὐδὲν αὐτὸν δυνάσεται ἐλεῖν. Εἰκότως. πάσας γὰρ βουλὰς πονηρὰς ἄδακτος ἐχθρὸς ἐκεῖνος, ὥσπερ οὖν ὁ σωτὴρ βατός. καὶ γὰρ σεισμοί, καὶ ἐμπορισμοί, καὶ πολεμίων ἔφοδος καὶ ζωντας ἡμᾶς ἁρπάσαι αὐτὸν πολλάκις ἦ καὶ μετ' αὐτῆς ἀπόλεσεν. ὅταν ἦ καὶ αὐτὴ ἐσχάτη, τότε ἡμᾶς ἡ νίκος ἀπήγαγε θαπεῖν, ἢ μᾶλλον ἐκεῖνα οὐκ εἴασεν αὐτῆς ἀπολαῦσαι καλῶς. πολλὰ γὰρ κἀνθάδε, εἶθα νόσοι, καὶ συκοφαντίαι, καὶ φθόνος, καὶ βουλαί· ἢ εἰ μηδὲν τούτων ἦ ὃ σοχλεῖ, παιδία πολλάκις μὴ ἔχοντες, ἀλύομεν, δυσπαραμύθητοι ὄντες ἔχοντες οἷς καταλείψωμεν τὰς οἰκίας καὶ τὰ χρήματα· καὶ τὰ μὲν πρῶτα· καὶ κατηυχόμεθα λοιπὸν ὡς ἑτέρως ποιοῦντες. πολλάκις ἦ καὶ εἰς ἐχθρὸς ἦλθεν ὁ κληρος, οὐκ ἀπολαύοντων υἱῶν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ζώντων. τί τούτου ἀθλιώτερον τοῦ τοῖς ἐχθροῖς κάμνειν, καὶ ἵνα σκῆνοι ἀναπαύσωνται), αὐτοῦ ἀμύρτιας συλλέγειν; καὶ τούτου τὰ ἐπανορθώματα πολλὰ ἐν ταῖς πόλεσιν ὁρᾶται. καὶ σιγῶ ἵνα μὴ λυπήσω σοῦ ἀπειρηκότας. ἐπεὶ εἶπον ἂν ὀνόματα καὶ πῶς ἐξ αὐτῶν, καὶ πολλὰ εἶχεν διηγήματα εἰπεῖν, καὶ πολλὰς "ἐπανορθώσαι οἰκίας ὑμῖν, αἰχυρίας ἐλθόντας τοῦ ἐχθροῦ τῷ σῷ αὐτὰς ποιησαίμην· ἐκ οἰκίαν ἦ, ἀλλὰ καὶ πανδοκεῖα, ἐξ ἅπας ὁ κληρος πολλάκις εἰς τὸν ἐχθρὸν ἐξέπλθε. τοιαῦτα γὰρ τὰ δώρα τοῦτα. ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἦ οὐδὲν ὅτι δεῖσαι τούτων," μὴ τὸ πιπλωθυπκότος ἕτερος ἔλθῃ ὁ ἐχθρός, καὶ ⟨illegible⟩ κληρος δέξηται. ὅτι γὰρ θανατός ἐστιν ἐκεῖ, ὅτι ἀπάθεια· αἱ σκηναὶ τῷ ἁγίων θεοῦ μέναι· ἐν ἦ ταῖς ἁγίαις ἐκείναις ἀγαλλίασις, χαρά, εὐφροσύνη. Φωνὴ γάρ, φησιν, ἀγαλλιάσεως ἐν σκηναῖς δικαίων. ἁγιοπρεῖς εἰσι, τέλος οὐκ ἔχουσαν. οὐχ αὗται τῶν χρόνῳ καταπίπτουσιν, οὐ σὺν κακτημόνες ἀμείβουσιν, ἀλλ' ἑστήκασιν ἐν ἀκμῇ διαμένει. Εἰκότως. οὐ γάρ ἐστι τι φθαρτὸν, οὐδὲ ἔπικρες ἐκεῖ, ἀλλὰ πάντα ἀθάνατα, καὶ ἀκήρατα. ἐκοῦν κατώκωμεν εἰς ταύτην τὴν οἰκοδομὴν τὰ χρήματα. οὐ δεῖ πικτόνων ἡμῖν, οὐδὲ ἐργατῶν· αἱ τῶν πιπτῶν χῶραι ταῖς τοιαύταις οἰκοδομοῦσιν οἰκίας, οὐ χαλεπὴ, οὐ τυφλὴ, οὐ αἰσχρὴ· οὔτε ἐκείνας ταῖς οἰκίας οἰκοδομοῦσι. καὶ μὴ θαυμάσῃς· ὅσα καὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὗτος προξενοῦσι, ἐξ ἀρρήτους ἡμῖν δίδασι πρὸς τὸ Θεόν. ἡ γὰρ ἐλεημοσύνη, τίχη τις ἐστὶν ἀρίστη, καὶ προστάτις τῶν ἐργαζομένων αὐτήν. φίλη γάρ τῷ Θεῷ ἐστι, καὶ πλησίον ἔστηκεν αὐτῷ, "ἐὰν ὦν δῷ βλέπει, δικόλως αἰτοῦσα χάριν, μόνον δῷ μὴ ἀδικῆται πρὸς ἡμῶν. ἀδικεῖται ἦ, ὅταν ἐξ ἁρπαγῆς αὐτὸν ἐργαζώμεθα. ὡς ἐαὶ ἦ καθαρὰ, πολλοὺ τοὺς ἁμαρτήμασιν αὐτὸν δίδωσι τὸν πρέσβυν. τοσαύτη αὐτῆς ἡ ἰσχύς, ὅτι καὶ ἐὰν προσκεκρουκότων δίκαι, καὶ ἐὰν ἡμαρτηκότων. αὕτη διαῤῥήγνυσι τὰ δεσμά, λύει δὲ σκότος, σβέννυσι δὲ πῦρ, θανατοῖ ⟨illegible⟩ σκώληκα, ἀπελαύνει ⟨illegible⟩ τὸν ὀδόντων βρυγμόν. ταύτην μὴ πολλῆς ἀδίας δύνηται τὸν οὐρανὸν αἱ πύλαι. καὶ ὥσπερ βασιλέως εἰσιόντος οὐδεὶς τολμήσει τὸν φυλάκων τὸν ὅτι ταῖς θύραις τιτανμένοις ὀξετάσαι τίς εἶπ, καὶ πόθεν, ἀλλὰ πάντες θύρας ἐπανοίγουσι· ὕτω δὲ καὶ τὸν ἐλεημοσυνῶν. "βασιλὶς γάρ ἐστιν ἔντων, ὁμοίως αἱ θεράποντες ποιοῦσα Θεῷ. Εσαθι γάρ, φησι, οἰκτίρμονες, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ θεράπειος οἰκτίρμων ἐστίν. ἐπανθίερεύς ἐστι, καὶ κεύφη, πλέρυγας "ἔχουσα χρυσᾶς, πτῆσιν ἔχουσα πάνυ τάχους σὺν ἀγγέλοις. Εκεῖ, φησι, πλέρυγες ὠκείσεως ὠκεπργυρωμένας, ἐξ τὰ μεταφρενα αὐτῆς ὡς χλωρότητι χρυσίου. καθάπερ γὰρ ὠκείσεως τις χρυσῦ καὶ ζωσα, πέπταται, ὄμμα πανταχοῦ ἔχουσα, ὀφθαλμοὺς ἡμέρας. οὐδὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκείνης βέλτιον. καλός ἐστι ὁ ταὼς, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνου χαλκοῦς ἐστιν· οὕτως ἡ ὄρνις αὕτη καλὴ τίς ἐστι, καὶ θαυμαστή. αὕτη δῆλα πάντος ὁρᾶ, πολλῇ τῇ Θεοῦ τῇ δόξῃ ὠκειοτιχίζεται, πτηνός ἐστι [πλέρυγας ἔχουσα χρυσᾶς,] ὠκείσα λαμπάς, λευκὴν πανταχοῦ ἔχουσα, καὶ ἡμέρας. οὐδὲν πε-

ἐός

Ps. 83. 12.

Luc. 6. 25.

φησι, μὴ παρεξετάζωμεν ἀλλοις ⟨W⟩ λόγοις. ἀρα αὐτοὶ γεγόνασιν αἴτιοι τῶ δι' ἑαυτῶν φανῆναι ⟨W⟩ Θεόν. τί γὰρ ἔλεγον; Λαλείτω ἡμῖν Μωϋσῆς, καὶ μὴ λαλείτω ἡμῖν ὁ Θεός. ⟨Ω⟩ τῆς συνηθείας πονηρᾶς, μᾶλλον ἐχθρὰ αἴρεσιν, ἵνα ταῦτα πολλῶ μείζονα δείξωσιν. ἐγὼ δὲ καὶ χθὲς καὶ νῦν ἡδέως ἅπαντα (Θεοῦ γὰρ ἔργα, καὶ τῆς αὐτοῦ δυναμέως ἀπόδειξις) ὅμως καὶ ταῦτα τῆς χρείας ἕνεκα καὶ ἅπαντα τὰ ἡμέτερα δείκνυμι. διπλῆ γὰρ μεγάλα· ὅπου τε λαμπρότερα, καὶ ὅτι μείζονα ὄντα, θαυμαστότερα μᾶλλόν ἐστι, καὶ ἡμερώτερα. τοῦτο καὶ ὁ τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς γράφων φησὶν, Ἡμεῖς δὲ ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενα, οὐχ ὡς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ κάλυμμα ἐτίθει ἑαυτοῦ. οὐκ ἠξιώθησαι, φησιν, ὦ ἡμεῖς, ἐκεῖνοι. τίνος γὰρ κατηξιώθημεν; σκότος εἴδον, γόφοι, φωτὸς ἠκούσαι. ἀλλὰ καὶ σὺ φωτὸς ἠκουσας; οὐ δι' γόφου, ἀλλὰ δι' ἀρχῆς. οὐ διεπεράσθης, οὐδὲ διεφορυδώθης, ἀλλὰ καὶ ἔστης, καὶ διελέχθης τῷ μεσίτῃ. ἄλλως δὲ, καὶ τὸ ἀόρατον δύκνεσι δι' τῶν σκότους. καὶ γόφος, φησὶν, ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. τότε καὶ Μωϋσῆς ἔλεγεν· νυνὶ δὲ οὐ κάτω εἰστήκει ὁ λαὸς τότε· ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν κάτω, ἀλλὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀνώτεροι, ἐγγὺς τοῦ Θεοῦ ὡς υἱοὶ, ἀλλ' οὐχ ὡς Μωϋσῆς. ἐκεῖ ἔρημος ἦν, ἐνταῦθα πόλις. ἐκεῖ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει. ἐνταῦθα τὴν χαρὰν δύκνεσι, καὶ τὴν ἀφροσύνην, ὅτι τοῦ γόφου καὶ τοῦ σκότους καὶ τοῦ θυέλλης. καὶ ἐκκλησίαν πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτὴν Θεὸν πάντων. ἐκεῖνοι οὐ προσῆλθον, ἀλλὰ πόρρω εἰστήκεισαν, καὶ ὁ Μωϋσῆς· ὑμεῖς δὲ προσεληλύθατε. ἐνταῦθα αὐτὸν φοβεῖ εἰπών, καὶ κριτὴν Θεὸν πάντων. ἆρα οὐχὶ τὴν Ἰουδαίων μίσει, "ἐνταῦθα τὴν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης καθεδεῖται κριτής. καὶ πανηγύρεσι μυριάσιν ἀγγέλων πεπληρωμένων. ἐνταῦθα ψυχαὶ λέγει τὴν δεδικαιωμένων. ἐκεῖ φθορᾶς ἐστιν ἡ μεσίτης Ἰησοῦς, καὶ αἵματος ῥαντισμοῦ· τουτέστι, καθαρμοῦ. κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ "⟨W⟩ Ἄβελ. Εἰ γὰρ ὁ αἵματος ἄλλος, πολλῶ μᾶλλον ὁ σφαγιασθεὶς ζῇ. τί γὰρ λαλεῖ; ἀκουε· Καὶ ὁ πνεῦμά, φησι, λαλεῖ σταγμοῖς ἄλλα λέγοντος. "πῶς λαλεῖ; εἴθα γὰρ εἰς εἰλικρινῆ ψυχὴν αἵματος ἐμπέσῃ, αὐτὴν ἀφανίσῃ, καὶ ποῖ λαλεῖ. βλέπετε μὴ παραιτήσησθε ⟨W⟩ λαλοῦντα· τουτέστι, μὴ ἀπαγάγητε. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον, ⟨W⟩ ὅτι τῆς γῆς παραιτησάμενοι χρηματίζοντα. τίνα λέγει; ἐμοὶ δοκεῖ, Μωϋσῆν. ὃ δὲ λέγει, τοῦτο ἐστιν· Εἰ ὅτι γῆς νομοθετοῦντα παρῃτησάμενοι οὐκ ἐξέφυγον, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ νομοθετοῦντα πῶς παραιτησόμεθα; ἐνταῦθα "ὅτι δίκνεσιν, οὐχ ὅτι ἄλλος ἐστὶν ἐκεῖνος. μὴ γένοιτο. οὐκ ἄλλον δὲ ἄλλον δίκνεσιν, ἀλλὰ "ὃν φοβερὸς φαίνεται φωνῶν ἀφανίζει τὸν οὐρανόν. ἀλλὰ μὴ οἶον ὅτι ἡ μὲν παλαιὰ κακεῖνος· φοβερὸς δὲ ἐστί. οὐ γὰρ δι' ἀγαθοεργίαν" λέγει προσώπων, ἀλλὰ δόντος. πόθεν δῆλον; ἐξ ὧν ἐπήγαγε λέγων, Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον παραιτησάμενοι ⟨W⟩ ὅτι γῆς χρηματίζοντα, πολλῶ μᾶλλον ἡμεῖς ⟨Ω⟩ ⟨W⟩ ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι. τί οὖν; ἄλλος ἐστὶ ⟨W⟩ ὅτι κρείττων; πῶς οὖν φησι, οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε; ἡ γὰρ τότε δόντος ⟨W⟩ νόμου φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε. νυνὶ δὲ ἐπήγγελται λέγων, ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ ⟨W⟩ καὶ τὸν οὐρανόν. ὃ δὲ, ἔτι ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν, ὡς πεποιημένων. ἆρα οὐκ τὰ μέσα πάντα ἀφῄρηται, "καὶ ὅτι ὃ βέλτιον συμπαγήσεται μένει. τοῦτο γὰρ αἰτίαν ταῦτα λέγων ἐνταῦθα. τί τοίνυν ἀλγεῖς, ὦ κόσμε "πάσχων οὐ μύουσι, ὦ κόσμε θλιβόμενος μικρὸν ὕστερον πρόσοδον ὁμόφρονα; εἰ δὲ ὑστέρῳ τοῦ κόσμου ἡ αἴσις ἐστὶν, τότε θλίβεσθαι ἐχρῆν πρὸς τὸ τέλος ὁρῶντα. ἵνα μείνῃ, φησὶ, τὰ μὴ σαλευόμενα. ποῖα δέ ἐστι τὰ μὴ σαλευόμενα; τὰ μέλλοντα.

Πάντα τοίνυν ἐκεῖθεν τὰ τῶν προφητῶν, ὥστε ἐκείνων τυχεῖν, ὥστε ἐκείνων ἀπολαῦσαι τῶν ἀγαθῶν. καὶ διόμεθα καὶ αἰτιόμεθα, τοῦτο ἀσυδάζωμεν. οὐδεὶς γὰρ πόλει μέλλουσῃ καταπίπτειν οἰκοδομεῖ. εἶπε δέ μοι, παρακαλῶ, εἴ τις ἔλεγέν ὅτι μέλλουσα αὕτη πεσεῖται ἡ πόλις, ἢ δῆτα ἄν τις πάντως, ἆρα ἂν ἐποικοδόμησας ἐπὶ τῇ μελλούσῃ καταπίπτειν; ὥστε τοῦτο καὶ τῶν

χ. αἰσιεῖσιν,

χ. τῶν. ἀλλ. τὸ

χ. πῶς; ὅταν γὰρ εἰς

χ. -σιν, ὅτι καὶ ἀλλ-

χ. εἰσάγει

χ. καὶ ὅ ἐς τὸ βέλτ. συμ- χ. -χων; ἢ μένει ἐν τῷ κόσ-

Ρωμ. ι. κε.

β. Κορ. γ. ιι.

ΗΘΙΚΟΝ

Σιὼν ὄρη, ἡ παλαι Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανία, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ, κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ Ἄβελ. ὅσα μὲν οὖν πόσον ἐδόξε τὸ ὑπερέχον τῆς χάριτος πρὸς τὸν παλαιὸν. αὐτὴ γὰρ τῆς κάτω Ἱερουσαλὴμ ἡ ἐπουράνιος. πρωτοπλινθεῖται γάρ, φησι, πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ. καὶ τοῖς Μωϋσέως ὁ Ἰησοῦς καὶ διαθήκης, φησί, νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ. αὐτὴ δὲ τοῖς λαοῖς πάντες καὶ ἀγγέλοις καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει, φησί. τίνας δὲ πρωτοτόκους καλεῖ λέγων, καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων; πάντας τοὺς χρεὼν τῶν πιστῶν. τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ πνεύματα δικαίων τετελειωμένων λέγει. μὴ τοίνυν ἀφάλλεται, μὴ τούτων ἕνεκα, φησι. τί δέ ἐστι ὁ λέγει, αἵματι ῥαντισμοῦ, κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ καὶ Ἄβελ; ECp. 12 5. Isr 11. 1. ὃ γὰρ τῷ Ἄβελ ἐφάλλεται; ναί. καὶ πῶς, ἄκουε Παύλου λέγοντος, Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκε· δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς δικαίοις λέγων, Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς μέ. ἢ τοῦτο τοίνυν ὅτι Εἶπεν, ἢ ὅτι ἔτι καὶ νῦν ἀδικεῖται· ἀλλ' οὐχ οὕτως ὡς ὁ τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο γὰρ πάντα ἐκάθηρε, καὶ φωνὴν ἀφῆκε λαμπροτέραν καὶ εὐσημοτέραν, ὅσῳ μείζονα τὴν μαρτυρίαν ἔλαβε τὴν ἀπὸ τῶν πραγμάτων.

25 Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε λαλοῦντα. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον, παραιτησάμενοι χρηματίζοντα, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς καὶ ἀπὸ οὐρανοῦ ἀποστρεφόμενοι· χ. ἡμεῖς

Αγγ. β ζ. 26 Οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε· νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων, Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν.

27 Τὸ δέ, ἔτι ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν, ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. χ. μετάστ.

28 Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες, ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας. χ. παραλαβόντες. χ ἐχωμεν χ. λατρεύωμεν χ εὐσεβ.

29 Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον. Φοβερὰ σκῆνα, ἀλλὰ πολλῷ τούτων ἀμείνονα ἦν μαρτύρια καὶ λαμπρότερα. οὐ γὰρ σκότος οὐδὲ γνόφος, οὐδὲ θύελλα, ὥσπερ ἐκεῖ. καὶ πόθεν ἔσχεν ἀρχὴ πυρὸς ὤφθη τότε ὁ Θεός; ἐμοὶ δοκεῖ δι' ἐκείνων αἰνίττεσθαι τὰ ἀσαφῆ τῆς παλαιᾶς, καὶ τὸ σκεπασμένον τῷ νόμῳ, καὶ τὸ συγκεκαλυμμένον. ἄλλως γάρ, ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ νομοθέτης φοβερὸς ὀφείλει εἶναι, καὶ κολαστικὸς τοῖς παραβαίνουσι. τί γάρ φησι τῆς σάλπιγγος; εἰκότως, ἀπὸ γὰρ βασιλέως πρόσταγμα. τοῦτο γοῦν καὶ ὅτι τῆς δευτέρας ἔσαι προσεισίας. Σαλπίσει γάρ, φησι, καὶ πάντες ἀναστησόμεθα. ὥστε τῇ τοῦ Θεοῦ δυναμεῖ πάντα ἡ δύναται. καὶ ἡ φωνὴ δὲ σάλπιγγος οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἢ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι πάντας ἐγερεῖται δεῖ. ἀλλὰ τότε μὲν ἦσαν σκῆνα αἰσθητά, καὶ ὀπτά, καὶ φωνή· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα πάντα, νοητά, καὶ ἀόρατα. καὶ ὃ μὲν πῦρ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς πῦρ ἐστι. Πῦρ γάρ, φησι, ὁ Θεὸς ἡμῶν καταναλίσκον. Ισ. ε. δ. ὁ δὲ γνόφος, καὶ ὁ σκότος, καὶ ὁ καπνὸς πάλιν ὁ φοβερὸς ἐμφαίνει. οὕτω καὶ ὁ Ἡσαΐας φησί, Καὶ ὁ οἶκος ἐπλήσθη καπνοῦ. καὶ ἡ θύελλα τί βούλεται; ῥαδίως ὁ λαὸς τὸ ἀνθρώπινον ἐῶ. ἔδει τοίνυν αὐτοὺς παιδεύεσθαι τούτοις. οὐδὲν γὰρ οὕτω τοιοῦτος, ὡς οὐκ ἄνω τὴν διάνοιαν ἔχειν γινομένων τούτων, καὶ νομοθετουμένων. Μωϋσῆς ἐλάλει, ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνετο αὐτῷ φωνῇ. ἔδει γὰρ τοῦ Θεοῦ φέρειν τὴν φωνήν. ἐπεὶ δὲ ἁπλῶς Μωϋσέως ἤκουεν νομοθετοῦντος, ἁπλῶς τοῦτο ἀξιοῦσιν αὐτοὺς ποιεῖν. οὐχ ἑώρων αὐτοὺς ἁπλῶς ὄντας γνόφον, οὐκ ἤκουεν αὐτοὺς ἁπλῶς τὸ ἰσχυρόφωνον. τί οὖν; ἀποκρύπτεται ὁ Θεὸς φωνὴν φρικώδη, ὥσπερ καὶ δημιουργῶν, καὶ ἐξακούστα ποιῶν τὰ νομοθετήματα. ἀλλ' ἴδωμεν πῶς τὰ εἰρημένα. οὐ γὰρ προστιθέασι ψηλαφωμένῳ ὄρει, καὶ κεκαυμένῳ πυρί, καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο, φησι,

Ⓜ βίοι γίνεσθαι καθαροί, καὶ τῇ πολιτείᾳ ἀρίστῃ, καὶ μηδὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν δίκαιος
χ. εἰ δὲ μή, μὴ κηλῖδα λύσα. "Εἰ δὲ ἐδίκαιώθη, μὴ γένοιτο τὴν κηλῖδα μὴ καθυδατώθη, ἀλλὰ ἀμόλυντος ὑπομένων ἀποπλώοντες Ⓜ ῥύπον, ἀφ' ἁμαρτίας, ἀφ' ἁκρύων, ἀφ' ὕβρεως, ἀφ' ἐλεημοσύνης. τί οὖν ἐὰν μὴ ἔχω, φησὶν, ἐλεημοσύνην ἐργάζεσθαι; ἀλλὰ ψυχρὸν πο-
5 τήριον ἔχεις· " ὡς ἂν ἧς πένης, ἀλλὰ δύο λεπτὰ ἔχεις, ὡς αἱ ἧς ἡ πενία, ἀλλὰ πένδας ἔχεις
χ. ἔστι οὖν ὥστε ὑπερφρονεῖσθαι ἀρρώστους, ὥστε εἰς δεσμωτήριον εἰσελθεῖν, ἀλλὰ φίλον ἔχεις ὥστε δίξασθαι ξένους. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι συμπνοὴν ἐκκλησία τῷ ἐλεημοσύνην μὴ ἐργαζομένῳ. Ταῦτα συνεχῶς λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, ἵνα καὶ μικρὸν ἀπὸ τῆς συνηθείας ἀνύσωμεν· Ταῦτα λέγομεν, ἵνα πᾶσι ἡδὺ παρόντων φερτίζοντες, ὡς ὑμῶν. ἐκείνοις μὲν γὰρ τὰ σὰ ἔθνη
10 δίδοται, δι' ἁπλησμονήτου τῆς πατρικῆς· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπερτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. λβ. 18 ΟΥ ΓΑΡ ΠΡΟΣΕΛΗΛΥΘΑΤΕ ΟΡΕΙ ΨΗ-
λαφωμένῳ, καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ, γνόφῳ καὶ σκότῳ καὶ θυέλλῃ, 19 Καὶ
15 σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς Ⓐ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον (20 Οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· Καὶ θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται. 21 Καὶ (οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον) Μωϋσῆς εἶπεν, "ἔκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος) Εξοδ. ιθ. ιϛ.
χ. ἔκφοβος.
22 Ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, 23 Πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων,
24 Καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ, κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ" Ⓐ Αβελ.
χ. τὸ
25

ΗΝ μὲν γὰρ τὰ τοιαῦτα θαυμαστά, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων· ἐπὶ δὲ παλιν" φοβερὰ καὶ τὰ τοῦτα τὰ τοῦ Σινᾶ ὄρους γεγλυμμένα, τὸ πῦρ, τὸ σκότος, ὁ γνόφος, ἡ θύελλα. Ωφθη γάρ, φησὶν, ὁ Θεὸς τοῦ" Σινᾶ ὄρους καὶ πυρὸς καὶ θυέλλης καὶ γνόφου. ἡ μόνοι διαθήκη ἡ κοινὴ μετὰ τοσούτους τύπων ἐδόθη, ἀλλ' ὁ διαλείξει φιλῇ παρὰ τοῦ Χριστοῦ δίδοται). ὅρα τοίνυν πῶς ποιοῦνται καὶ συγκρίσεις τούτων. τὸ εἰκότως ἀπαύστεσθαι ἔδηκεν. ὅτι γὰρ αὐτοῖς διαστολὴν ἔπεισεν, ὅτι καὶ τὸ μέσον ἐδήλωσεν ἑκατέρας τῆς διαθήκης, τότε λοιπὸν ὡς προκατηγωσμένης αὐτῆς, ῥᾳδίως καὶ τούτοις ὑπῆρξε. καὶ τί φησι; οὐ γὰρ προσεληλύθατε ὄρει ψηλαφωμένῳ, καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ, καὶ γνόφῳ, καὶ σκότῳ, καὶ θυέλλῃ, καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ
35 ῥημάτων, ἧς Ⓐ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον. [οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· καὶ θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται.] φοβερὰ ταῦτά, φησὶ, καὶ οὕτω φοβερά, ὡς μηδὲ φέρειν τὴν ἀκοήν, ὡς μηδὲ θηρίον τολμᾶν ἀδίκημα. ἀλλ' οὐ τοιαῦτα οἷα τὰ μέλλοντα ταῦτα. τί γὰρ τὸ Σινᾶ προσῆλθον Ⓜ οὐρανῷ; τί δὲ τὸ ψηλαφώμενον πῦρ πρὸς Ⓜ ἀψηλάφητον Θεόν; Ὁ Θεὸς γὰρ ἡμῶν πῦρ κατανάλισκον, φησίν. ὅπου δὲ φείσεται ἔγωμαι τὰ Εβρ. ιϛ. κβ.
40 ἐν τῷ ὄρει τότε γεγλυμμένα, δῆλον ὅτι ὧν ἔλεγεν, μὴ λαλείτω ὁ Θεὸς, ἀλλὰ λαλείτω ἡμῖν Μωϋσῆς. οὐκ ἔφερον γάρ, φησὶ, τὸ διαστελλόμενον· καὶ θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται. καὶ (οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον) Μωϋσῆς εἶπεν, "ἔκφοβός εἰμι, καὶ ἔντρομος.
χ. ἔμφ. τί θαυμαστὸν εἰ πρὸς τὸ λαοῦ τοιαῦτα παθεῖν διαλέγεται, ὅπου καὶ αὐτὸς ὁ εἰς Ⓜ γνόφον εἰσελθών, οὕτω ὁ Θεός, φησὶν, ἔμφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος; ἀλλὰ προσεληλύθατε

λέγω, ἐὰν ἡς πεπεισμένος σαυτὸν ἁμαρτωλὸν εἶναι. οὐχ οὕτω τῶν δυνάτων ἅπτεσθαι ψυχικῶν, ὡς αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ ἁμαρτήματα, [καὶ] κατ' εἶδος ὀξέα ζώδια. ὑπομνησικακήσεις, φησὶ δι' ὅλης ἔχων ἐν τῇ μνήμῃ, οὐκ ὀργισθήσῃ, οὐ λοιδορήσεις, οὐ φθονήσεις μέγα, οὐ πρόσεσθε πάλιν τοῖς αὐτοῖς, σφοδρότερος ἔσῃ* πρὸς τὰ ἀγαθά. ἑρᾷς ὅσα ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν ἁμαρτημάτων πίπτεται καὶ λεπτύνεται τοίνυν αὐτὰ εἰς τὴν ἀμνησίαν ἡμῶν. οἶδα ὅτι οὐκ ἀοίκητος ἡ ψυχὴ τῆς μνήμης τῆς ὕστερον πικρᾶς. ἀλλὰ ἀναγκάζωμεν αὐτὴν, καὶ βιαζώμεθα. βέλτιον διακεῖσθαι αὐτὴν τῇ μνήμῃ τῶν, ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὴν πικρίαν. τοῦ ἑαυτῆς αὐτὴν μεμνημένος, καὶ στενοχωρῶν αὐτὴν πρὸς σφέρης τῷ Θεῷ, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν δίκη, ταχέως ἐξαλείφεις αὐτὴν· ἐὰν δὲ τοῦ ὅτι λάθῃ, τότε αὐτὸν διαμνημονήσει καὶ ἄκων, ὅτι τῆς οἰκουμένης ἁπάσης εἰς μίσος φερομένων αὐτὸν, καὶ ἐκπομπεύομένων ὅτι πονηρὸν, καὶ φίλων, καὶ ἐχθρῶν, καὶ ἀγγέλων. καὶ γὰρ καὶ πρὸς Δαυὶδ ἔλεγε μέσον, Α σὺ ἐκρυφῇ ἐποίησας, ἐγὼ ποιήσω πᾶσι καταδηλος, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας ἡμᾶς. ἐφοβήθης καὶ ἔφυγες, φησὶ, καὶ ἠχμώτησε τὸν Θεὸν πλέον· καὶ τὸν Θεὸν ὁρῶντες οὐκ ἐφύγησας, ἀλλὰ τὸν καὶ ἔφυγες ἡδέσθης. ὀφθαλμοὶ γάρ, φησι, τοῦ καὶ ἔφυγες, "τοῦτο ὁ φόβος αὐτῶν. ἐκεῖ τοῦτο." ὅτι τούτων αὐτῶν δώσεις δίκην. ἐλέγξω γάρ σε, ἐκεῖνο τοῖς ἀπαιτοῦσι ἐφθαλμοῖς ἰδοὺ σὺ τὰ ἁμαρτήματα. ὅτι γὰρ τοῦτο ἔστιν ἀληθὲς, καὶ κατ' ἐκείνου τοῦ ἡμέρας πάντων ἡμῶν ἐκπομπεύεται τὰ ἁμαρτήματα, ἐὰν μὴ νῦν αὐτὰ τῇ στενοχωρίᾳ μνήμῃ" ἀφανίσωμεν, ἀκουσοι πῶς ἐκπομπεύεται ἡ ὠμότης, καὶ ἡ ἀπανθρωπία τῶν οὐκ ἐλεησάντων. Ματθ. κε μζ. Εστιάσατέ, φησι, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. πότε ταῦτα λέγεται; ἆρα ἐν γοναῖς ἆρα ἐν ᾠδαῖς ὑμῶν; ἀδαμοῦ, ἀλλὰ πότε; ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἔθνη συναχθήσῃ, ὅταν ἀφορίσῃ τοὺς μὲν ἐκείνους, τότε πάντων ἀκουόντων "ἐρεῖ, ἔφησας οὐκ ἐδόξασί, καὶ ἐξ θύρωνύμου, Επείνασα, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. ἔφη πάλιν καὶ ἐκ πάντα πρόβατα ὅτι πάντων ἀκουούσας, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς. αἱ γὰρ πάντα, καὶ πάντα, οὐχὶ ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὰ πάντα μόνον, ἀλλὰ πάσας ἐκ ποικίλας καὶ ὠμοὺς καὶ ἀπάνθρωπους καὶ πάντων, καὶ ἐκ μὴ τοιούτους. ὕστερον καὶ ὁ ὃ ἐν ταλάντοις κατορύξας, ἤκουσεν ὅτι πάντων, καὶ τῶν τὰ πάντα, καὶ τῶν τὰ δύο προσαναγκάντων, Ποπρὲ δοῦλε, καὶ ὀκνηρέ. οὐ δίχα ῥημάτων* μόνον, ἀλλὰ καὶ δίχα ῥημάτων τότε ἐλέγχει αὐτούς· καθάπερ καὶ ὁ διαγγελιστὴς φησιν, Οἱ ὄντες εἰς τὸ δέξεκέντησαν. ὁμοῦ γὰρ ἡ λύπασις εἰς αἰ πόνων, καὶ ἀμάρτωλοῦς, καὶ δικαίων· ὁμοῦ πρέπει κρίνων ἅπασιν. σκέψασθε οὖν τίνες ἔσονται τότε ὁ κατηφεῖς, ὁ οἱ ὀδυνῶν, ὁ ἐλκόμενοι εἰς τὸ πῦρ, τεφρομυμένων ἑτέρων. Δεῦτε, φησὶν, ὁ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὸν ἡτοιμασμένον υἱῶν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. καὶ πάλιν, Απέλθετε ἀπ' ἐμοῦ εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ, καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. μὴ ἁπλῶς τῶν ῥημάτων ἀκούωμεν, ἀλλ' ἐπιτρέχωμεν αὐτὰ τῇ ἐνεργείᾳ, καὶ νομίσωμεν τοῦ πρᾶξαι αὐτὸν, καὶ λέγει ταῦτα, καὶ ἀπάγεσθαι ἡμᾶς εἰς τὸ πῦρ ἐκεῖνο." πῖα ἔχομεν ψυχικὰ; ποίαν ἀδημονίαν; τί γὰρ ὅταν ἀληθομεν ἴδωμεν; τί δὲ ὅταν ἐπαρπαγῆς ἐγκαλώμεθα; ποίαν ἔχομεν" ἀπολογίαν; πῶς λόγον δώσομεν; οὐδένα· ἀλλ' ἀνάγκη δισμυρίους, κάτω νεύοντας, σύρεσθαι πρὸς τὰ τῶν καμίνων στόματα, πρὸς τὸν ποταμὸν τοῦ πυρὸς, πρὸς τὸ σκότος, πρὸς τὰ ἀπαράτους κολάσεις, καὶ μηδένος δύναται πρὸς ἀπαλλαγὴν δοῦναι. οὐ γὰρ ἔστι, φησὶν, ἐκ τούτου ἐκβῆναι ἐκεῖ. Χάσμα γὰρ μέγα μεταξὺ ἡμῶν τε, καὶ ὑμῶν· καὶ οὐδὲ βουληθῆναι ἐκ μεταβῆναι, καὶ ὀρέξαι χεῖρα· δεῖ αἰάγκη κεῖσθαι δίκαιον τὸν, οὐδένος ἡμῖν ἀμείνονος, καὶ πατὴρ ἦ, καὶ μήτηρ, καὶ σωτὴρ, καὶ πολλῶν ἔχη πρὸς τὸν Θεὸν παρρησίαν. Αδελφὸς γάρ, φησὶν, οὐ λυτρώσεται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; ἐπὶ οὖν οὐκ ἔστιν ἐν ἑτέρῳ καὶ ἐλπίδας ἔχειν τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ μετὰ τῶν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, παρακαλῶ, πάντα προσάγωμεν, ὥστε ἡμῖν

* τῇ ὀπῶν.
5 μία
10
β. Βασ. 13. 16
χ. ὅτι
κ. ἐν τούτῳ αὐτῷ
15
κ ἀπαλείψωμεν.
Ματθ. κε μζ.
20
χ. ἐρῶ ἐν τῷ ἐν ἐξ.
Ματθ. κε ιβ.
25
Ματθ. κε κδ
30
Ιωαν. ιθ. λζ.
35
κ. ἐπλεγόν ἀπῶν; ἵνα
Λυκ. ιε. κς.
40
Ψαλμ. μη. ζ.

οἰκοδομοῦντες αὐτὴν· ἄκουε πῶς ἀσφαλίζόμενος, ϗ πάθων μετεπαίζειν, εἶπε πρὸς αὐτὸν μόνον ὁ Χριστός, Σίμων, Σίμων, Ἰδού, ὁ Σατανᾶς ἐξῃτήσατο σινιάσαι σε ὡς σῖτον, κἀγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. ὅπερ γὰρ εἶπεν ἐπὶ τοῦ Ἰούδα μέγα φρονεῖν, στοχασάμενος ἑαυτῷ, ὅτι μᾶλλον ἀπάντων ἀγαπᾷ τὸν Χριστόν, ἀφ' οὗτον συγχωρήσας πεσεῖν, ἀπαρνήσασθαι τὸν διδάσκαλον, ἀφ' οὗτου καὶ κλαῦσαι πικρῶς, ϗ τὰ ἄλλα τὰ ἐξῆς τοῦ κλαυθμοῦ ὁμοίως πεῖσ. τί γὰρ οὐκ ἐποίησε; μυρίοις κινδύνοις ἑαυτὸν περιέβαλε μετ' ταῦτα, ἀφ' πάντων δικαίως αὐτὸν τῶν αἰδρείων, ϗ ὁ πρόσκομμα τῆς ψυχῆς. μετενόησε δὲ ὁ Ἰούδας, ἀλλὰ κακῶς. ἀπήγξατο γάρ. μετενόησεν (ὅπερ ἔφην) ϗ Ησαῦ. μᾶλλον δὲ οὐδὲ οὐδὲ μετενόησε. τὸ γὰρ δάκρυα οὐκ ἰῶ μετανοίας, ἀλλ' ἐπηρείας, ϗ θυμοῦ μᾶλλον· ϗ δίκρισεν τὰ ἐξῆς. μετενόησεν ὁ μακάριος Δαβὶδ οὕτω λέγων, Λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου· ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω· ϗ τὴν πάλαι γεγηπεμένην ἀμαρτίαν, μετὰ τοσαῦτα ἔτη, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας, ὡς νεωστὶ συμβᾶσαν ἐπένθει. ὡσαύτως δὲ ϗ μετανοοῦντα οὐκ ὀργίζεσθαι χρὴ, οὐδὲ ἀγελαίειν, ἀλλὰ στενοχωρεῖσθαι ὡς κατηγωνισμένον, ὡς οὐκ ἔχοντα παρρησίαν, ὡς καταδικασθέντα, ὡς ἀπὸ ἐλέους σωθῆναι ὀφείλοντα μόνου, ὡς ἀγωνιῶντα περὶ τοῦ βιοτεύειν φαύλως, ὡς ἀχρεῖον, ὡς ἀδόκιμον, ὡς μυρίων κολάσεων ἄξιον. ἐὰν ταῦτα λογίζηται, οὐκ ὀργισθήσῃ, οὐκ ἀγωνιάσεις, ἀλλὰ πενθήσεις, κλαύσεις, στενάξεις, ϗ ὀδυρθήσῃ νύκτα ϗ ἡμέραν. ϗ μετανοοῦντα, οὐδέποτε χρὴ λήθην ποιεῖσθαι τοῦ ἁμαρτήματος, ἀλλὰ ϗ μὴ Θεὸν ποιεῖσθαι μὴ μνησθῆναι αὐτῆς, ἀλλὰ ϗ μηδέποτε ἐπιλαθέσθαι αὐτῆς. ἵνα ἡμεῖς * αὐτῆς μνημονεύωμεν, ὁ Θεὸς αὐτῆς * ἐπιλήσηται. πρὸ ἡμῶν αὐτῶν δίκην λάβωμεν, ἡμῶν αὐτῶν κατηγορήσωμεν· οὕτως ἐξιλεωσόμεθα τὸν κριτήν. ἁμαρτία γὰρ ὁμολογουμένη, ἐλάττων ἐστί· μὴ ὁμολογουμένη δέ, χείρων. διὰ γὰρ τοῦτο σκληρὰ ἁμαρτία τοῦ αἰσχυντηλοῦ ϗ τοῦ ἀναιδοῦς, οὐδέποτε ἴσος ἐστί. πῶς δὲ ἔλεος ὁ τοιοῦτος δυνήσεται φυλάξασθαι πάλιν μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν, ὁ δὲ πρότερον οὐκ εἰδὼς ὅτι ἁμαρτεῖ; μὴ τοίνυν ἀρνώμεθα, ἀγαπητοί, μηδὲ δυσχερώμεθα, ἵνα μὴ ϗ ἄχαριτος δῶμεν ἡμαρτίαν. ἤκουσε Καὶν πρὸς τοῦ Θεοῦ, Ποῦ ἐστιν Αβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ φησὶν, οὐκ οἶδα· μὴ φύλαξ ἐγώ εἰμι τοῦ ἀδελφοῦ μου; Εἶδες πῶς [τὸν] χαλεπτήρας τὸ ἁμάρτημα εἰργάσατο; ἀλλ' οὐχ ὁ πατὴρ αὐτὸν οὕτως· ἀλλὰ τί; ἀκούσας, Αδὰμ ποῦ εἶ; φησὶν, Ηκουσα τῆς φωνῆς σου, ϗ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, ϗ ἐκρύβην. μέγα ἀγαθὸν, ἐπιγινώσκειν τὰ ἁμαρτήματα, ϗ μεμνήσκεσθαι αὐτῶν διηνεκῶς. οὐδὲν οὕτω θεραπεύει πλημμέλειαν, ὡς μνήμη διηνεκὴς· οὐδὲν οὕτως ἀκριβῶς ἀφίησι ποιεῖ πρὸς κακίαν. οἶδα ὅτι ἀπιστεῖς, ϗ οὐκ ἀνέχεται σου συνειδὸς ἐπὶ τῆς μνήμης μανίζεσθαι τὴν κακίαν. ἀλλ' ἄγξον τὸν ψυχόν, ϗ ὑπόδησον αὐτῇ κημόν. καθάπερ γὰρ ἵππος δυσπειθὴς, οὕτω δυσανάσχετος, ϗ οὐ βούλεται πᾶσαν ἑαυτὸν, ὅτι ἁμάρτοι. τοῦτο γέλωτός ἐστι Σατανικόν. ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὸν πείθωμεν ὅτι ἁμάρτωμεν· ἵνα ϗ μετανοήσῃ, ϗ ἵνα μετανοήσασα ἀπαλλαγῇ τῆς κολάσεως. πῶς ἀξιοῖς συγχωρεῖσθαι τυχεῖν, εἰπέ μοι, ὁπόταν τοῖς ἁμαρτήμασι μηδέποτε ὁμολογήσας; πόθεν ἐκδύσῃ ἐλέους ϗ φιλανθρωπίας ἄξιος, ὁ ἡμαρτηκώς. σὺ γὰρ μηδέποτε πείσας σαυτὸν ἡμαρτηκέναι, πῶς ἀξιοῖς ἐλεηθῆναι, ὅτι τοῖς πλημμελήμασιν οὕτως αἰσχυντῇ; πείθωμεν ἑαυτοὺς ὅτι ἡμάρτομεν. μὴ τῇ γλώττῃ λέγωμεν μόνον, ἀλλὰ ϗ τῇ διανοίᾳ· μὴ ἁμαρτωλοὺς καλῶμεν ἑαυτοὺς μόνον, ἀλλὰ ϗ τὰ ἁμαρτήματα διαλογιζώμεθα, κατ' εἶδος ἕκαστα διαλέγοντες. οὐ λέγω σοι, ἐκπομπεύσαι σαυτὸν, οὐδὲ πρὸς τοὺς ἄλλους κατηγορῆσαι, ἀλλὰ πείθεσθαι συμβουλεύω τῷ προφήτῃ λέγοντι, Αποκάλυψον πρὸς Κύριον τὴν ὁδόν σου. ὅτι τοῦ Θεοῦ ταῦτα ὁμολόγησον, ὅτι τοῦ δικαίου ὁμολόγει τὰ ἁμαρτήματα, βούλομαι, εἰ ϗ μὴ τῇ γλώττῃ, ἀλλὰ τῇ μνήμῃ, ϗ ὥστε ἀξίου ἐλεηθῆναι. εἰ δ' ἔχεις τὰ ἁμαρτήματα διηνεκῶς ἐν τῇ μνήμῃ, οὐδέποτε τῷ πλησίον μνησικακήσεις. οὐ τοῦτο δὲ λέγω,

Λυκ. κϛ. λα.

Ψαλμ. ϛ.

Γεν. α. 8.

Γεν. γ. 8.

χ. ἵμοια περίκειται τὸ γὰρ περίκεισθαι μυρίων κακῶν δίκαιον αὐτῶν

χ. ἐκ τοῦ ἁμαρτεῖν

χ. τὸν, ἀμαρτεῖν ὁμολογήσας

χ. τὸν, ὃ δεῖ τὸν ἐ.

μεῖ πολλάκις. "Ὅτι οὐδὲν ἄξια εἰς) ἐνόμισα τὰ παρόντα. "διὸ δὲ παρῳδεῖ τῆς ἀναπαύσεως τῆς παρασκαίου, ἕως μέχρι τῆν παρουσίαν ἔφθασεν. ὥστε ἡμῖν τὰ παρόντα λοιπόν, οὐχὶ Ἰουδαίων. ἅμα ὁ ἐκ τοῦ πάθους αὐτῶν τοῦτο συμβάλλει). μισοῦσι τοῦτο γὰρ διὰ τοῦτο αἰτίαν), ὅτι ὁ παρῶν, ὑστερος γέγονε, καὶ ὁ δεύτερος, παρῶν· ὅτε διὰ κακοτεχνίαν παρῶν, ἐκεῖνος διὰ ῥᾳθυμίαν ὕστερος. χ. ὅτι παρουσίαν, παρ- 5

17 Ἰστε γάρ, φησι, ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομῆσαι τὴν εὐλογίαν, ἀπεδοκιμάσθη. μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὗρε, καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.

Τί δήποτε τοῦτο ἐστι; ἆρα μὴ τὴν μετανοίαν ἐκβάλλει; οὐδαμῶς. ἀλλὰ πῶς φησι, μετανοίας τόπον οὐχ εὗρεν; Εἰ γὰρ κατέγνω ἑαυτοῦ, εἰ ἐνώμοξε μέγα, διὰ τί οὐχ εὗρε τόπον μετανοίας; ὅτι οὐκ ἦν μετανοίας ὁ παράπτωμα. ὥσπερ γὰρ ἡ λύπη τοῦ Καὶν οὐκ ἦν μετανοίας, καὶ ὁ φόνος ἔδυξεν· οὕτω δὲ" οὐ τούτου οὐκ ἦν μετανοίας τὰ ῥήματα, καὶ μετὰ τοῦτα ὁ φόνος ἔδυξε. καὶ γὰρ δὲ αὖθις τῇ παρρησίᾳ δόξης Ⓦ Ἰαχώβ. Ἐγγίσουσι γάρ, φησιν, αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου, καὶ "ἀποκτενῶ Ἰακὼβ Ⓦ ἀδελφόν μου. διὰ τοῦτο οὐκ ἴσχυσε τὰ δάκρυα μετανοίαν αὐτῷ δοῦναι. καὶ οὐκ "εἶπε μετανοίας ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ, μετὰ δακρύων ἐκζητήσας, μετανοίας τόπον οὐχ εὗρε. τί δήποτε; ὅτι οὐ μετενόησεν οὐδὲ ἔδωκε τόπον (τοῦτο γὰρ ἦν μετάνοια) οὐ μετενόησεν ὡς ἐχρῆν. ἐπεὶ πῶς ταῦτα ἔλεγε; πῶς ἀνθρωποκτόνοι ἡμοιβοὶ πρεσβεύει [πάλιν]; πῶς χοληροὶ ἡμοιβοί; πῶς παρελυθύζει; πῶς πρεμιβοί; τοῦτο γὰρ ἀρχὴ σωτηρίας ἐστί. ἐμοὶ δοκεῖ αἰτίαν εἶναι τινας εἰς αὖθις πορείας, ἵνα μόνοι βούλεται ἐλέγχῃ αὐτοῦ τίνος· ἀλλὰ παρασκευάζεται ἄγνοιαν, ἵνα διορθώσωνται. διὰ γὰρ τοῦτο μὴ ἄγνοιαν ὑποκρίνεσθαι· μὴ ὁ ταῦτα, ὅταν ὑπομιμνήσκῃ, τότε καὶ Ⓦ ἔλεγχοι ἐπάγῃ, ὥστε μὴ ἀπομαχεῖσθαι. ὅπερ καὶ Μωϋσῆς ἐποίησε· διὰ Ζαμβεὶ καὶ τῆς "Χασβίπιδος. μετανοίας γάρ, φησι, τόπον οὐχ εὗρεν, οὐχ εὗρε μετανοίας· ἢ ὅτι μετανοίας μείζονα ἁμάρτημα, ἢ ὅτι μετανοίαν αἰδῆμον οὐκ ἐπεδείξατο. ἔστι ἆρα ἁμαρτήματα μετανοίας μείζονα. ὃ δὴ λέγω τοῦτο ἐστί· μὴ πίστωμεν πῶμα αἴτιον. ἕως μὲν ἡ χολὴ ὁ παρῶν, βύχολον γνῶσθαι ὀρθόν· ἐὰν δὲ ἐκτραπῶμεν, τί ἐς αἱ λοιπόν; τοῖς μὲν γὰρ μηδέπω πιστοῦσι θέτα ἁμαρτάνεται, τῷ φόβῳ συγκροτῶν αὐτούς, καὶ φησιν ὅτι οὐκ ἔστι πίστιν παρρησίας τυχεῖν· τοῖς δὲ πιστεύσι, ὥστε μὴ εἰς ἀπόγνωσιν ἐμπεσεῖν, τὸ μὴ πίστει, οὕτω λέγων· Τεκνία μου, ὃς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. καὶ πάλιν, Οἵτινες ἐν τόπῳ ἐλπισθῆτε, τῆς χάριτος ἐξέπεσατε. ἰδοὺ μάρτυρα ὅτι ἐξέπεσον. ὁ μὲν γὰρ ἐγώ. ἀκούων ὅτι πιστὸν οὐκ ἔστι συγγνώμης τυχεῖν, σφοδρότερος ἔστω, καὶ ἀσφαλέστερος περὶ τὸν σάσιν. διὸ μάτην καὶ Ⓦ παλαιοῦται τῇ αὐτῇ χρήσει σφοδρότητι, ἀλλ' ποτε λύσησθε. ποίᾳ γὰρ ἐλπίδι τὸν μεταβολὴν ὑπεδύσεται; [οὐ μόνον δέ φησιν, ἐδάκρυσεν, ἀλλὰ καὶ ἐζεζήτησεν.] οὐ τοίνυν ἐκβάλλει μετανοίαν, λέγων, μετανοίας τόπον οὐχ εὗρεν· ἀλλ' ἀσφαλίζεται αὐτὸν μᾶλλον διὰ τοῦτο τοῦ μὴ πιστεῖν.

ΗΘΙΚΟΝ Ὅσοι τοίνυν ἀπιστοῦσι τῇ γενέσει, ταῦτα αἰνιττόμενος ἐδίδασκεν· ὅσοι νομίζουσιν ἀπεμφέρεται ἁμαρτήματα ἁμαρτάνειν, ταῦτα λογίζεσθαι. διὰ τί Ἡσαῦ οὐκ ἔτυχε συγγνώμης; ὅτι οὐ μετενόησεν ὡς ἐχρῆν. θέλεις ἰδεῖν μετανοίαν ἀκριβῆ; ἄκουσον τοῦ Πέτρου μετανοίαν μὴ τὴν ἀρνησιν. διηγούμενος γὰρ ἡμῖν τὰ κατ' αὐτὸν ὁ εὐαγγελιστής, φησι, Καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς. διὰ τοῦτο καὶ ἀφείθη αὐτῷ ὃ τοιοῦτον ἁμάρτημα, ὅτι μετενόησεν ὡς ἔδει εἰπεῖν. καίτοι ὅπου ὃ ζῆμα παρωξύνετο, ὅπου ἡ θεία ἐτηρεῖτο, ὅπου ἦρτο ἡ ἁμαρτία, ἐπὶ ἐκείνου τὴν δὲ ἐτυφώνει. ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐχ ὅτου ῥᾳθυμίας ἐστὶν ἡ ἄρνησις, ὅσοι ἐγκαταλείψεως τοῦ Θεοῦ παιδεύοντος αὐτοὺ εἰδέναι καὶ αἰδεσίμα μέτρα, καὶ μὴ ὑπολέγῃ τοῖς παρὰ τοῦ διδασκάλου λεγομένοις, μηδὲ μείζονα τῶν ἄλλων φρονῇ, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι χωρὶς Θεοῦ οὐδὲν γνώσεσθαι δυνατόν, καὶ ὅτι Ἐὰν μὴ ὁ Κύριος οἰκον οἰκοδομήσῃ, εἰς μάτην ἐκοπίασαν Ⓦ οἰκοδομοῦντες

Λογ. λα. 14 ΕΙΡΗΝΗΝ ΔΙΩΚΕΤΕ ΜΕΤ᾽Α ΠΑΝ-
των, καὶ ⓜ ἁγιασμὸν, ὃ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται ⓜ Κύριον.

5 ΑΛλὰ μὴ ὅτι τὰ χαρακτηρίζοντα ⓜ χριστιανισμὸν· μᾶλλον δὲ πάντων, καὶ κρῆττον ἀπόντων, ἡ τοὺς ἀλλήλους ἀγαπᾶν καὶ ἡ Εἰρήνη. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς φησι, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. καὶ Ioan. 16. κζ.
πάλιν, Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀ- Ioan 13. λε.
γαπᾶτε ἀλλήλους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐνταῦθα φησιν, Εἰρήνην δι-
10 ώκετε μετὰ πάντων, καὶ ⓜ ἁγιασμὸν (τουτέστι, τὴν σεμνότητα) οὗ χω-
ρὶς οὐδεὶς ὄψεται) ⓜ Κύριον.

15 Ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Καθάπερ οὐδὲν πρὸς μάχην ἐδύνατο συνοδία πολλὴ, βλέπετε, φησὶ, μή τις ἀπόμεν-
ῃ. οὐ γὰρ ἵνα ζητῶ μόνον, ἵνα ὑμεῖς εὑρηκότες, ἀλλ᾽ ἵνα καὶ αὐτὸν ἐπισκοπῆτε. μή τις
15 ὑστερῶν, φησὶ, ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. χάριν Θεοῦ, τὸ μέλλοντα καλὰ ἀγαθὰ, τὴν πί-
στιν τὴν εὐαγγελικὴν, τὴν ἀρίστην πολιτείαν. πάντα γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτός ἐστι. μὴ
οὖν μοι εἴπῃς, ὅτι ὃς ἐστὶν ὁ ἀπολλύμενος, καὶ δι᾽ ἣν ὁ Χριστὸς ἀπέθανε. Διὰ ἵνα ὁ Χριστὸς ἀ- Χ. διὰ τὸν Χριστὸν
πέθανε, σὺ δὲ οὐ φροντίζεις; ἐπισκοποῦντες, φησὶ· τουτέστιν, ἀκριβῶς ἐρευνῶντες, ἐπισκε-
πτόμενοι, καὶ μεμαθηκότες (ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἀθυρῶν) καὶ λίαν πάντων ἐξετάζοντες, [καὶ
20 ζημιωθέντες] Μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ.

Τοῦτο ἐκ τοῦ Δευτερονομίου κεῖται· ἔλαβε δὲ αὐτὸ ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ φυτοῦ. μή τις Δευτ. κθ. ιη.
ῥίζα, φησὶ, πικρίας. ὃ καὶ ἀλληγορῶν φησὶ, Μιχαὶ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. a. Κορ. ε. ς.
Οὐκ ἐκείνου μόνον ἕνεκεν τοῦτό, φησι, βούλομαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ ὠφελίαν βλέ-
πειν. τουτέστι, κἂν ἡ τις ῥίζα τοιαύτη, μηδεμίαν βλάβην ἀφῆς ἐλθεῖν, ἀλλ᾽ ἐκκοπτέ-
25 σθω, ὥστε μὴ φέρειν τοὺς οἰκείους καρπούς, ὥστε μὴ τοὺς ἄλλους μολύνειν καὶ μιαίνειν. μή τις
γάρ, φησι, ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, Καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσι πολλοί.

Καὶ εἰκότως πικρὰν τὴν ἁμαρτίαν ἐκάλεσεν. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἁμαρτίας πικρότερον
ἐστὶν ἴσασιν οἱ μὴ δεξάμενοι τὸν τοῦ σωτῆρος τὸν πικρόν, [ⓜ] πικρὸν πολλῶν τοσουμέ- Χ. κατὰ μέρος
νοντες. πικρότατον γάρ ἐστι καὶ διαφθείρει ἅπαν τὸ λογιστικόν. τοιαύτη ἡ τοῦ πικροῦ φύσις ἐστὶν
30 ἀόριστος. ἡ καλῶς εἶπε, ῥίζα πικρίας. οὐκ εἶπε, πικρὰ, ἀλλὰ πικρίας. τὴν μὲν γὰρ
πικρὰν ῥίζαν ἴσμεν ὅτι καρπὸν ἐνεγκεῖν γλυκεῖς· τὴν δὲ πικρίας ῥίζαν ἡ πηλὸν ἡ ἀπόθεσιν,
οὐκ ἔστι ποτὲ γλυκὺν ἐνεγκεῖν καρπόν. πάντα γάρ ἐστι πικρὰ, οὐδὲν ἔχει ἡδύ· πάντα πι-
κρὰ, πάντα ἀηδῆ, πάντα μίσους ἡ βδελυγμίας γέμοντα. Καὶ Διὰ αὐτῆς, φησι, μιανθῶσι Χ. διὰ ταύτης,
πολλοί· τουτέστιν, ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, τοὺς ἀστοχοῦντας ἐκκόπτετε.

35 16 Μή τις πόρνος, ἢ βέβηλος ὡς Ησαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια
αὐτοῦ. Καὶ πῶς πόρνος ἦν ὁ Ησαῦ; οὐ τοῦτο σοφιζόμενος φησι, ὅτι πόρνος ἦν ὁ Η-
σαῦ, ἀλλὰ τοὺς αὐτοδιαστολὴν κρίναντας τοῦ ⓜ ἁγιασμοῦ διώκετε. Ὃ γὰρ, βέβηλος, ὡς τοὺς
ἀκρίτους εἶπε. μή τις οὖν ἔστω ὡς ὁ Ησαῦ, βέβηλος· τουτέστι, χαριμόρνης, ἀκράτης, [κοσ-
μικὸς,] τὰ πνευματικὰ ἀπεμπολῶν. ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια αὐ-
40 τοῦ· τουτέστιν, ὃς τὴν πρὸς τὸν Θεὸν τιμὴν ταύτην διὰ τῆς οἰκείας ῥαθυμίας ἀπέδοτο, καὶ
μικρᾶς ἡδονῆς χάριν τὴν μεγίστην τιμὴν καὶ δόξαν ἀπώλεσε. τοῦτο οἰκείως τοὺς αὐλοὺς,
ὅτε βδελυρὸν ὅτε ἀκάθαρτον. ὥστε οὐχ ὁ πόρνος ἀκάθαρτος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ χαριμόρνης, ὅς
ἐστι τῆς χαιρὸς δοῦλος. καὶ γὰρ καὶ τοῦτ᾽ ἔστιν ἕτερος ἐστὶν ἡδονῆς δοῦλος, ἀσωτεύεται πλεονεκ- Χ. ἐστὶν ὅτε
τῶν, δουλαγωγεῖται ἁρπάζειν, μυεῖται ἀδικεῖν, δοῦλος ὢν τοῦ πάθους ἐκείνου· καὶ βλασφη-

μεῖ

χων, οὕτω καὶ σὺ ζηλώσας ἔλθῃ Ⓦ τὰ δύο ἔχοντα. Εἰ γὰρ Ⓦ χρήματα ἔχοντι, ἢ μὴ μεταδιδόντι, κόλασις καὶ παρ' Ⓦ δωσαιδήμονι παρασκευάσας ὅπως δήποτε, ἢ μὴ τοῦτο ποιοῦντι, πῶς ἡ μεγίστη κόλασις ἔσται; σὴν σῶμα τρέφει), σὸν Ⓦ ψυχὴ· σὴν βάπτουσι κωλύειν Ⓦ παρασκευή, σὸν Ⓦ αἰώνιον. Ἀλλ' οὐκ ἔχω λέγειν, φησίν. Ἀλλ' οὐ χρεία λέγειν, σοὶ δὲ βύγλωττίας. ἐμὲ ἴδῃς τὸν φίλον περιβόητον, εἶπε πρὸς αὐτόν· ποιήσει παράκλησιν ὁ μετέπειτα οὐκ αἰσχύνη; οὐκ ἐρυθριᾷς καὶκὸν ὄντα ἔσειν. αὐτὸς γὰρ οὐκ" οἶδε, φησίν, ὅτι κακόν; ναί, οἶδε· ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἕλκεται). ἢ Ⓦ νοσοῦντες ἴσασιν, ὅτι ἡ ψυχροποσία κακόν· ἀλλ' ὅμως δίδονται τοῖς κωλύουσιν. ὁ γὰρ ἐν Ⓦ πάθει ὤν, ἂν ταχέως ἑαυτῷ ἀρκέσαι δυνήσεται ἐν τῇ νόσῳ. δεῖ τοίνυν σε τὸν ὑγιαίνοντος παρὰ τὸν ἐκείνου ἰατρεύειν· καὶ μὴ πειθὴς τοῖς ῥήμασι, παρατήρησαι ἀπόνοιαν, ἢ κατάγνωσιν, ἴσως σὸ τοιαῦτα πάσχεται. Σὲ πῦ, φησίν, ὄφελος ὅταν δι' ἐμὲ τοῦτο ποιῇς, ἢ δι' Ⓦ κατάγνωσιν παρ' ἐμοῦ; μὴ ἀκριβολογοῦ. τέως οἰωδήποτε ἔσῳσον αὐτὸν τῆς πονηρᾶς παρόξεως· εἶτα θὲς μὴ ἀπείραν εἰς σκῆνος ὃν βαρύνεσθαι. Εἶτα δι' σέ, εἶτα δι' ἑτέρου δήποτε κωλυθῇς κέρδος ἔσται σοι τοῦτο. ὅταν γὰρ εἴδῃς αὐτὸν μὴ" ἀπείραν, τότε δυνήσῃ μικρὸν διαπτύσαι τὰ λαβεῖν, διδάξαι, ὅλη χρὴ δι' Ⓦ Θεὸν" τοῦτο μὴ πίῃ, καὶ οὐ δι' ἀνθρωπον. μὴ θελήσῃς ὑφ' ἡμῶν καταβῆσαι ὃ πρῶ (ἐπεὶ οὐ δυνήσῃ) ἀλλ' ῥῆμα, ἢ χρὴ μικρόν. διὰ" εἰς πόσον εἴδῃς ἀπόνοιαν, ἢ εἰς συμπόσια μέθης πεπληρωμένα, κἀκεῖ σὸν αὐτὸν ποίει· ἢ αὐτὸν πάλιν παρακάλεσον, εἶτα σωφρονᾷ ἐλαττώματά σε ἔχοντα, βοηθεῖν, ἢ διορθοῦσθαι. οὕτω γὰρ" ἢ ὅπως ἑαυτὸν" ἔλεγχον" οἴσει, ὅταν ἴδῃ καὶ σὲ δεόμενον ἐλέγχων, ἢ μὴ ὡς τὰ πάντα κατορθωκότα, μηδὲ ὡς διδάσκαλον, ἀλλ' ὡς φίλον ἢ ἀδελφὸν βοηθοῦντα. Εἶτα τοὺς αὐτὸν, ἐγὼ σὲ ὠφέλησα, ἀναμνήσας τῆς συμφερούσης· ἢ σὺ ὕστερον αἰσχύνης ἐλαττώματά με ἔχοντά με, διακαίπτουσον, διόρθωσον. διὰ ὀργίλον ἴδῃς, διὰ πλεονέκτην, καταγέλασον τῇ παραινέσει. τοῦτο ἔστι φιλία· οὕτως ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ ἁλίσκεται. οὐ γὰρ ὁ φαγεῖν ἢ ὁ πιεῖν ποιεῖ φιλίαν. τοιαύτην γὰρ ἢ λῆξαι ἔχουσι Σὲ ἀνθρώφοιοι. Παροιμιωδ. ἀλλ' εἰ φίλοι ἐσμέν, εἰ οὕτως ἀλλήλων κηδόμεθα, εἰς ταῦτα" ἀλλήλοις συμβαλλώμεθα, ταῦτα εἰς φιλίαν ἡμᾶς ἀγαγέτω φελῆ, ταῦτα κωλύει εἰς γέενναν ἀπελθεῖν. μήτε οὖν ὁ ἐλεγχόμενος ἀγανακτείτω· ἀνθρώποι γὰρ ἐσμεν, ἢ ἔχομεν ἐλαττώματα· μήτε ὁ ἐλέγχων, ὡς ἐπεζελωκώς, ἢ ὡς ἐπιμελούμενος, τοῦτο ποιείτω, Σὲ σκοπεμπόλων· ἀλλὰ κατ' ἰδίαν, μετὰ πραότητος. πλείονος γὰρ δεῖται πραότητος ὁ ἐλέγχων, ἵνα οὕτω πείσῃ τὸν ταπεινὸν ἐγκεῖσθαι. οὐχ ὁρᾶτε σοὶ ἰατροὺς, ὅταν κάμνωσι, ὅταν τύπτωσι, μετὰ πόσης πραότητος τὸν θεραπείαν ἐπάγουσι; πολλῷ μᾶλλον σοὶ ἐλέγχειν ταῦτα δεῖ ποιεῖν. ἢ γὰρ Σὲ πυρὸς, ἢ σιδήρου σφοδρότερόν ἐστιν ἔλεγχος, ἢ σκιρτᾷν ποιεῖ. Σὲ δεῖ τοῦτο ἢ Ⓦ ἰατρεύειν πολλὰ διατιθέντα, ὥστε ἐνεγκεῖν πράως τὸν τραῦμα, ἢ πραότητος, ὡς οἴονται, ταῦτα ἐπάγουσι, ἢ μικρὰ" ἀναδίδοντες, [εἶτα πλέχοντες] ἀναπνεύσαι. οὕτω ἢ σοὶ ἐλέγχοις δεῖ ποιεῖν, ἵνα ἢ Ⓦ ἐλεγχόμενοι μὴ ἀποσκιρτῶσι. καὶ ὑγειαθῶσι τοίνυν δεῖ, καὶ πληγέσαι, μὴ παραιτησώμεθα. ἢ γὰρ ἐκεῖνοι Ⓦ τραύματα, μυεῖα καταβάλλουσι τοῖς τραύμασι· ἀλλ' ἐκεῖνοι τοῖς σοῖς τούτων ὁρῶσι, ἀλλ' ἢ τοῖς τῆς ὑγείας τοῖς κάμνουσι μόνον. οὕτω δὲ ἢ σοὶ ταῦτα πρέπει δεῖ ποιεῖν τοῖς ὃ Ⓦ ἔλεγχοι χρησίμως γένεσθαι, πρέπει φέρειν τοῖς Ⓦ μιαθὲν ἀφορῶντας Ⓦ ἀποκείμενον. Ἀλλήλων, φησί, τὰ βαρὴ βαστάζετε, καὶ οὕτως Τιμ. ε β. ἀναπληρώσατε Ⓦ νόμον τοῦ Χριστοῦ. οὕτως οὖν καὶ ἐλέγχοντες, ἢ φέροντες ἀλλήλους, δυνησόμεθα ἀναπληρῶσαι τὸν οἰκοδομὸν τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἡμῖν οὕτω ποιήσατε καθὸν Ⓦ πόνον, σὺν ἅπασι συλλαμβανόμενοι ἡμῶν, καὶ χεῖρα ἐρείσαντες, καὶ μείσαντα γινόμενοι [ἢ κοινωνοί, ἢ] τῆς ἀλλήλων σωτηρίας, ἢ τῆς ἰδίας ἕκαστος. ἐπαναμιμνήσκω τοίνυν, ἢ φέροντες τὰ ἀλλήλων βάρη, καὶ ἐλέγχοντες· ἵνα τύχωμεν τῆς ἐπηγγελμένης ἡμῖν ἀγαθῶν σὺν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. λα.

ὁ διῶκά σε ὕβεισε; σὺ βύλθησον. ὅρα πόσα ἀπὸ τότε κερδαίνεις· τὸ κακὸν ἔσβεσας, μαθὸν σεαυτῷ σεσυξέπασας, κακείνοις σκέπτεφας, καὶ σὺ δίφιος πέπεισθας σοφός. Εἰρεύνα διώκετε μὴ ἡδωτων, ἵ ⟨ϖ⟩ ἁγιασμόν. ⟨ϖ⟩ ἁγιασμὸν τί φησι; τὸν σωφρονισμόν, καὶ τὸν κοσμιότητα τὸν εἰς γάμον. Εἶτε τις χωρὶς γάμου ὤν, φησίν, "ἅγιος μενέτω, γαμείτω· Εἶτε εἰς γάμον, μὴ περιδύεται, ἀλλὰ κεχρήσθω τῇ ἰδίᾳ γυναικί. ἵ γὰρ τοῦτο ἁγιασμός. πῶς; οὐχ ὁ γάμος ἁγιάσμός, ἀλλ' ὁ γάμος τηρεῖ ⟨ϖ⟩ ἀπὸ τῆς πίστεως ἁγιασμόν, οὐκ ἀφεὶς πόρνη προσέχειν. ὁ γὰρ γάμος, τίμιος, οὐχ ἅγιος. καθαρὸς ὁ γάμος· οὐ μέντοι καὶ ἁγιωσύνην πρέπει, "ὃ κωλύειν τὸν ἀπὸ τῆς πίστεως δεῖσαι μὲ μελλώσαν. οὖ χωρεῖς, φησίν, σοφὲ εἰς ὕψος; ⟨ϖ⟩ Κύριον. ἐπεὶ καὶ σὲ τῇ προσ Κορινθίους λέγει, Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε μοιχοί, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἁρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. πῶς γὰρ ὁ ῥυόμενος πόρνης σῶμα, δουλώσεται εἰς σῶμα Χριστοῦ;

15 Ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, καὶ "διὰ ταύτης μιανθῶσι πολλοί.

16 Μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος. Ὁρᾷς πῶς πάμπαν ἐκάστῳ τὸν κοινὸν ἐγκαλεῖ σωτῆρα; Παρακαλοῦντες, φησίν, ἀλλήλους καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλῆται. Εφ. γ. ιγ.

Μὴ τοίνυν παίζωμεν ὅτι σοῦ διδασκάλους ὑπερβαίνομεν, μὴ πάντα ὅτι σοῦ ἠκριβωμένους· ΗΘΙΚΟΝ
δυνασθε καὶ ὑμεῖς, φησίν, ἀλλήλους οἰκοδομεῖν. ὃ δὴ Θεσσαλονικεῦσι γράφων ἔλεγεν, Εἷς α. Θεσ. ε. ια.
⟨ϖ⟩ ἕνα οἰκοδομεῖτε, καθὼς καὶ ποιεῖτε. καὶ πάλιν, Παρακαλεῖτε ἀλλήλους τοῖς λόγοις τούτοις. τοῦτο καὶ ὑμῖν προστιθεμεν νῦν ἡμεῖς. πλείονα γὰρ ἡμῶν, ἐὰν βούλησθε, εἰς ἀλλήλους κατορθώσετε. καὶ γὰρ πλείονα σπουδῆς χρέος ἀλλήλοις, καὶ τὰ ἀλλήλων μᾶλλον ἡμῶν ἴστε, καὶ τὰ ἀλλήλων "ἐλαττώματα οὐκ ἀγνοεῖτε, ἵ πλείονα ἵ πρόσοδον καὶ ἀγάπην ἔχετε, καὶ συνήθειαν. ὁ μικρὸν ἦν "τοῦτο εἰς διδασκαλίαν, ἀλλ' εἴσοδοι μεγάλαι καὶ βύκειαι· καὶ μᾶλλον ἡμῶν ὑπερπλῆξαι καὶ προσκαλέσαι δυνήσεσθε. καὶ ὁ τοῦτο μέντοι, ἀλλ' ὅτι ἐγὼ μέν εἰς εἰμι, ὑμεῖς δὲ πολλοί· καὶ δυνήσεσθε πάντες ὅσοι ἐστέ, εἰς διδάσκαλοι. δέξ, προσκαλοῦ, μὴ ἀμελήσῃς τοῦ χρείσματος τούτου. ἕκαστος γυναῖκα ἔχει, φίλον ἔχει, οἰκέτην ἔχει, γείτονα ἔχει· τούτῳ ὑπόπληττόν, τούτῳ προσάπτου. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, ὑφ' μὲν ⟨ϖ⟩ φῶς συναίρεσιν ποιεῖ, καὶ συμπόσια, καὶ ἡμέραν ἔχειν τακτὴν ὥστε συγκροτεῖσθαι ἀλλήλους, καὶ ὁ ἑκάστῳ λέπτον καθ' ἑαυτὸν ὑπὲρ αἰσθήσεως δαπανᾶσθαι ἀφ' τῆς κοινωνίας, δέ, εἴτε εἰς ὠφέλειαν ἀπέραντον δοῦναι, εἴτε εἰς ἄρεσιν, εἴτε συμπροσάξαι εἴ τινι τῶν πλησίον· εἰς ἀρετῆς διδασκαλίαν μὴ τοῦτο ποιεῖ; καί, προσκαλοῦ, μηδεὶς ἀμελείτω. μαθὼν γὰρ δέχεται προσθεσιν πολλήν. καὶ ἵνα μάθῃς, ὁ τὰ πάντα ταλαντα ἐμπιστεύσας, ὅστις ὁ διδάσκαλος· ὁ δὲ ἕν, ὁ μαθητής· ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ μαθητής, μαθητὴς εἰμὶ ἐγώ, οὐκ ἔχω χάριν, καὶ ὃ ἔλαβε προσθεσιν τοῦ Θεοῦ λάβοι, τοῦτο ⟨ϖ⟩ κοπὸν καὶ φιλόπονον καταχρύψῃ, καὶ μὴ προέσῃ, μὴ πρήσασθαι, μὴ ἐλέγξῃ, μὴ ἰουδετήσῃ, εἰ δυνατόν, ἀλλὰ καταχρύψῃ σὺ τῇ γῇ (γῇ γὰρ ὄντως ὅστις καὶ ἀποδός, καρδία ὃ χάρισμα τοῦ Θεοῦ καταχρύπτουσα) αὖ πάλιν καταχρύψῃ, "δεῖ ὄκνου, "διὰ ποιηείδου· ὁ προσκόπτων αὐτῷ ὃ εἰπεῖν, ὅτι ἓν τάλαντον εἶχον. ἓν τάλαντον εἶχες; ἐδύνασο καὶ ἓν προσπεγκεῖν, καὶ διπλασιάσαι ὃ τάλαντον. εἰ" προσπέγκας ἕν, οὐκ αὖ εἰσελήλυθας. οὐδὲ γὰρ τῷ τὰ δύο προσπενγκόντι εἶπε, Διὰ τί μὴ πάντα προσπένγκας; ἀλλὰ τῷ αὐτῷ αὐτῷ ἠξίωσε τῷ τὰ πάντα προσπενκόντι. τί δήποτε; ὅτι ὅσοι εἶχον εἰργάσαντο· ἵ οὐκ ὅπου ἐλάττονα τὰ πάντα ἐγχειρισθέντες ἔλαβε, διὰ τοῦτο ἐρραθύμησαν, οὐδὲ τῇ ὀλιγότητι εἰς ἀργίαν "ἐχρήσαντο. οὐδὲ σε ἐγκλῶ προς ⟨ϖ⟩ τὰ δύο ὁράν. μᾶλλον δὲ προς ἐκεῖνον ἐνδιδῶν, καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐμιμήσαντο ⟨ϖ⟩ τὰ πέντε, δύο ἕ-

χων,

χ. ἁγιάσ γαμείτω.

χ. τῷ κωλ

χ. δι αὐτ

χ. ὁ μικρὸν μεν τα

χ. τα διδασκ. ἀλλ'

χ. κατ

χ. -σατο ἐμοῖ πίστω καὶ σοὶς ὑμᾶ, ἐκ ἐγκλῶ σε προς

ἀλλὰ πολὺ μείζονα καὶ πλείονα. σὺ δὲ οὖ καὶ πλέον τι σὺ τοῖς πνευματικοῖς. ἀπὸ τούτου τοίνυν ὑπογράφει ὁ Παῦλος τὴν ἀδελφοθέσιαν καὶ τὴν κοινὴν [πάλιν] φρίσιν λαμβάνει, ἢ σοφὸς δύνασθαι, σοφὸν κοινῇ ψήφῳ μαχεσθαι. ὅταν γάρ τις ἀδελφὸν πνεύματος ὁμολογοῦντα εἴπῃ, πάντες συγκατατίθενται, καὶ σοφὸς οὐτιοῦν. λυπεῖσθε, φησὶ. τοῦτο δὲ λέγει. τοιοῦτον γάρ ἡ παιδεία, τὴν ἀρχὴν ἔχει τοιαύτην. ὅλως καὶ οὕτως ἐπήγαγε, πᾶσα μὲν παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης. καλῶς εἶπεν, οὐ δοκεῖ. σοφὸν γάρ ἐστι λύπης ἡ παιδεία, ἀλλὰ μέσον δοκεῖ· σοφὸν ἡ μὴ, ἢ δὲ οὔ, ἀλλὰ πᾶσα. πᾶσα γάρ, φησι, παιδεία τὸ δοκεῖν χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· τουτέστι, καὶ ἡ ἀνδρεσπίνη, καὶ ἡ πνευματική. ὁρᾷς αὖθις ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἀγαπᾷ ὁμῶν; δοκεῖ, φησι, λύπης εἶναι· ὥστε δόκησις. ποία γὰρ λύπη τίκτουσα χαράν; σοφὸν μία· ὥσπερ οὖν σοφὸν ἡδονὴ τίκτουσα ἀθυμίαν. ὕστερον δέ, καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. οὐ καρπὸν, ἀλλὰ καρπὸν εἶπε, τὸ πλῆθος ἐμφαίνων πολύ. τοῖς δι' αὐτῆς, φησι, γεγυμνασμένοις. τί ἐστι, τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις; τοῖς ἀναχωρηθεῖσι πολύ, καὶ κατορθώσασι. ὁρᾷς πῶς καὶ δι' ὧν ἐνόμισε τι κέρδους; ἀρα γυμνασία ἐστὶν ἡ παιδία, ἢ ἀθλητὸν ἰσχυρὸν ἐργάζεσθαι, καὶ ἀγωνίσασθαι τοὺς ἀγῶσι, καὶ μάχασθαι τοῖς πολέμοις. εἰ τοίνυν πᾶσα παιδία τοιαύτη ἐστὶ, καὶ αὐτὴ τοιαύτη ἔσται. ὥστε χρησταὶ χρὴ προσδοκᾶν, καὶ ὃ τέλος ἡδὺ καὶ εἰρηνικόν. καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ σκληραὶ ὦσι, καρπὸς ἔχει γλυκεῖς· ἐπεὶ καὶ τοῖς δένδροις ὁ μὲν φλοιὸς, ἄπεστι τῆς ὀπῆς πολὺ καὶ πραχύς· οἱ δὲ καρποὶ γλυκεῖς. ἀφ' ἧς λαβεῖν αὐτὸ ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐννοίας. Εἰ τοίνυν τοιαῦτα χρὴ προσδοκᾶν, τί ἀλγεῖτε; τί τὰ λυπηρὰ ὑποπτεύοντες, ὡς τὰ χρηστὰ ἐκλύεσθε; ἃ ἔχρῃζον ὑποπτεύειν ἀνδρὸς, ὑποπτεύσατε· μὴ τοίνυν ἐκλυθῆτε ὡς τὴν αἰτίαν πόδωσιν. διὸ καὶ παρεμύθιας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ ὁ χωλὸς ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. ὡς περὶ δρομεῖς καὶ πύκτας καὶ πολεμιστὰς, διαλέγεται. ὁρᾷς πῶς αὐτοὺς καθωπλίζει, πῶς αὐτοὺς ἐπαίρει; σὺ δὲ περὶ τῶν λογισμῶν αὐτῶν τοῦτο λέγε. ὀρθὰ βαδίζετε, φησὶ τουτέστι, μὴ ἀμφιβάλλοντες. Εἰ γὰρ ἀπὸ ἀγάπης ἡ παιδία, Εἰ ἀπὸ κηδεμονίας ἄρχει), Εἰ ἐξὸς τέλος χρηστὸν τελοῦντας (τοῦτο γὰρ καὶ διὰ τοῦ γράμματος, καὶ διὰ ῥημάτων. καὶ διὰ πάντων ἀποδείκνυσι,) πῶς ἔστιν ἐκλίνεσθε; τοιοῦτον [γὰρ] ὁ ἀπατεώντες, ὁ μὴ τῇ ἐλπίδι ῥωννύμενοι τῶν μελλόντων. ὀρθὰ, φησὶ, βαδίζετε. ὥστε μὴ ὑπὸ ζάθιων τὴν χωλίαν, μηδὲ μεταλλήθιων ὑπὸ τὰ ποδάρια. ὁ γὰρ μὴ χωλίας πέρα, ὑπερίδει ὃ κακόν. ὁρᾷς ὅτι σὺ κἀμοὶ δοκεῖ ὃ πάντως ἰαπθήσεσθαι;

14 Εἰρώνων διώκετε μὴ πάντων, καὶ ὁ ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται ὁ Κύριον.

Ecp. 1. 28. Ὁ ὢν καὶ δώδεκα ἔλεγε, Μὴ ἐγκαταλιπόντες τὴν ὑπόσωμα γαλῶν ἑαυτῶν, τοῦτο καὶ σὺ ζητοῦντα αἰτίαται. οὐδὲν γὰρ οὕτω μάλιστα εἰς σωφρονισμοῖς διέκειται παιδί, καὶ διόρθωσις, ὡς ὃ διεκπαίεσθαι. καὶ ὄρεξαι πάντων. Διώκατε φάλαγγα εἰς πόλεμον, ὁ οὐδὲ ποτὲ διωθήσονται ὁ πολέμιοι, ἀλλὰ διδεμένους αὐτοὺς λήψονται, κατ' ἰδίαν διώκοντες, καὶ ζωντὶ ὄντας ἀθυρεστέρους. Εἰρώνων διώκετε μὴ πάντων, φησὶν. ἀρα καὶ τῶν κακῶς ποιούντων; Rom. 16. 18. τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ φησι, Εἰ δυνατὸν, ὃ ἐξ ὑμῶν, μὴ πάντων αἱρεθέντων Εἰρωνεύοντες. ὃ σὺν μίσους, φησὶν, Εἰρώνευε, μηδὲν τὴν διάθεσιν σωζόλαθῶν· ἀλλ' εἰ οἷς πάρεστι κακῶς, φέρε ἡνιαίως. μέγα γὰρ ὅπλον εἰς τοὺς πειρασμοὺς ἀνεξικακία. ὅτε καὶ ὁ Χριστὸς ὑπὸ Matth. 5. 15. μαθητὰς ἰσχυροὺς ἐποίει λέγων, Ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα εἰς μέσον λύκων. γίνεσθε οὖν φρόνιμοι, ὡς ὄφεις· καὶ ἀκέραιοι, ὡς αἱ περιστεραί. τί λέγεις; μεταξὺ λύκων ἐστὲ, καὶ ὡς πρόβατα κελεύεις εἶναι, καὶ ὡς περιστεράς; ναί, φησιν. οὐδὲν γὰρ ὅτως ἐστὶ ποιοῦντα κακῶς, ὡς τὸ φέρειν ὑμᾶς ἡνιαίως τὰ ἐπαγόμενα, καὶ μήτε λόγῳ, μήτε ἔργῳ ἀμύνεσθαι. ὅτε καὶ ἡμᾶς φιλοσοφωτέρους ποιῇ, καὶ μείζονα πρόξενει ὁ μαθεῖν, καὶ ἑαυτοὺς ὠφελεῖν. ἀνὴ

ὁ δεῖπνα

χ. πλεον τῆς ἀδελφοθέσιας, καὶ τῆς κοινῆς

χ. διαλεγόμενος

χ. ἡνιῶσι

χ. μάχεσθαι πάλιν.

χ. ἐκλύεσθαι

χ. ὦ

χ. ὦ

χ. ὑπὸ γάμου.

χ. ἡμᾶς

σθενῆ οὕτως ὑγιείαν, σθενῆ οὕτως ἐξύπνια ἀληθησιν, σθενῆ ἅπας ὅστις νόσου ἀπελαστικόν. ἆρα τὸ αὔταρκες ᾗ, καὶ ἐφ' ὅσον, καὶ ἡδονή, καὶ ὑγεία· τὸ ὃ πλέον, καὶ λύμη, ἢ ἀηδία, καὶ νόσος. ἀλλὰ ποῖς ὁ λιμός, ταῦτα ποῖς καὶ ἡ ἀπληστιονή· μᾶλλον ὃ χαλεπώτερα. ἐκφίος μὲν γὰρ ὀλίγας ἡμέρας ἀπήγαγε καὶ ἀπέλαξε τὸν Δέρβητον· αὕτη ὃ Δαμασώγυνος ἡ σπάσα τὸ σῶμα, μακρᾷ τῷ δαιδίωσι ἴσον, καὶ τόπῳ δαιάτῳ χαλεπωτάτῳ. ἡμᾶς ὃ τὸν λιμὸν ἀπλήκτου τρέφομα νομίζομεν· ὅπου γε τοῦ τούτου χαλεπωτέρου πλησμονῆς τρέχομεν. πόθεν * αὕτη ἡ νόσος; πόθεν αὕτη ἡ μανία; ἀνέλεγε καταξυλήνεσθε, ἀλλὰ τοσοῦτον σιτεῖσθαι, ὅσον ἡδονὴν ἔχοντι ὄντας ἡδονῆς, καὶ ὠφέλιμον δοῦναι τὸ σῶμα, καὶ εὔτακτον ὑμῖν, καὶ εὐάρμοστον τρὸς τὰς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς, πεπαγὸς καλῶς καὶ σωφρονισμένον. ὅταν γὰρ αὐτοὶ γλυπτὴν τὴν Ἔφην, εἶδον γλυφὸς αὖλις, ὡς αἱ πηγαὶ πηγαί, καὶ τὰς ἁρμονίας ἀλλοίωσα τὰς συμπεπηγυίας, τὴν πλημμύραν δύναται καταφέρειν. ἐπεισελθοῦσα γὰρ ἡ πλημμύρα τὸ πᾶν ἀλλοιοῖ καὶ ἀλλοχεῖ. Τῆς ἁρκὸς, φησι, τρεφούσης μὴ πείθου εἰς ἐπιθυμίας. ἡ καλῶς εἶπεν, εἰς ἐπιθυμίας. ὕλη γάρ ἐστιν ἡ τρυφὴ ταῖς ἀτόποις ἐπιθυμίαις. καὶ πάντων ἢ φιλοσοφώτερος ὁ τρυφῶν, ἀνάγκη τὸν παχὺν αὖλον ἀπὸ τοῦ οἴνου, ἀπὸ τῶν σιτίων, ἀνάγκη ἁλμυρίδων, ἀνάγκη τὴν φλέγμα μείζονα εἰσφέρειν. εἰσάγει πορίσας, εἰσπέμπει μειχθέντα. ἡ γὰρ δύναται πιεῖν τὰ ἥρωτα τικεῖν· μᾶλλον ὃ [οὐκ] ἀναρκέσει κεχρημένῳ. ἢ ὃ πίκτουσα καὶ ἀτόπους ἐπιθυμίας, ἐκεῖνόν ἐστιν ἢ ἀσαπεμένα τῇ τρυφῇ. ἡ καθάπερ ἡ σφόδρα δίψος· ἡ πίκτει τὸν σκώληκα, ἡ ἡ κόπωσις ἡ ἀφαρεχμένη, ἡ πολλὰ ἔχουσα τὴν ποδά, ἢ ἡ ἀπαλλαγμὸν τῆς ὑγρασίας ἐκείνης καρποὺς φέρει πολλούς, ὅταν μὴ ἀμετρίαν ἔχῃ (καὶ μὲν γὰρ μὴ γεωργῆται, χλόην ἐκδίδωσι, ἂν δὲ γεωργῆται, καρπόν) οὕτω καὶ ἡμεῖς. μὴ τοίνυν ἀγρεκτον τὴν σάρκα κακωσκυάσωμεν, μηδὲ αἰσθητον, μηδὲ ἐπίλαθον, ἀλλὰ φυτεύσωμεν ἐν αὐτῇ χρησίμους καρπούς, ἡ φυτὸ καρποφορεῖ ἡ ἐπιμῆναι ποιοῦντα, ὥστε μὴ αὐτὰ ἐκλῦσαι τῇ τρυφῇ. ἡ γὰρ ἡ ἐκείνα σκώληκας ἀντὶ καρπῶν ἐκβάλλει ἀφθαρσίαν. οὕτω ἡ ἔμφυτος ἐπιθυμία, ἐὰν αὐτὴν ἀπὸ μέσου ἀφορίξῃς, ἀπόνους ἕκτῃ ἡδονάς, καὶ σφόδρα ἀπόνους τάξει. τὴν δὲ λύμην ταύτην ἐξέλωμεν πρώτην ἔργον· ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιτυχεῖν τῆς ἐπηγγελμένης ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. λ ΙΙ ΠΑΣΑ ΔΕ ΠΑΙΔΕΙΑ ΠΡΟΣ ΜΕΝ ΤΟ ΠΑρὸν ὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

12 Διὸ ταῖ παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε,

13 καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ ὃ μᾶλλον.

Ἀ πὰ φάρμακα πίνοντες τὰ πικρὰ, φεύγομεν τὸ πικρὸν, ἀηδίας, καὶ τὸ τῆς ὠφελείας αἰσθανόμεθα. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀρετή, πικρὸν ἡ κακία· ἐκείνη μὲν ἡδεῖα, εἶτα ἡ ἀθυμία· εἶτα αὖθις ἡ ἀθυμία, εἶτα τότε ἡ ἡδονή. ἀλλ' οὐδὲν ἴσον. οὐ γάρ ἐστιν ἴσον τρέφεσθαι τὸ ὕστερον ἡδονῇ, καὶ τρέφεσθαι τὸ ὕστερον λυπηδόνι. πῶς; ταῦτα μὲν γὰρ ἡ προσδοκία τὴν μνησικακίαν ἀθυμίας τὸν πρόσθεν ἐργάζεται πικρὸν ἡδονῶν· ἐκεῖ ὃ ἡ προσδοκία τῆς μελλούσης ἡδονῆς ἀναπαύεται ἐν σωφροσύνῃ τῆς παρούσης ἀθυμίας· ὡς συμβαίνειν ἐκεῖ μὲν μηδέποτε ἀηδίαν, ἐκεῖ ὃ μηδέποτε λυπηδόνα. οὐ ταύτην ὃ μόνον τὰ τῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ καὶ ἑτέρως. πῶς; ὅτι οὐδὲ τὰ τὴν χρόνων ἴσα, ἀλλὰ

Digitized by Google

τῶν ἡδέων τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν χρημάτων" ἀηδίττις; πῶς ⓐ τοῖς ἄρρεσιν ὅπλα μαχόμεθα; πάντες ⓐ βασιλῆς τῶν ἐθνῶν, Βαβυλωνίων, Αἰγυπτίων, οὐχὶ "κακῶς τὴν ζωὴν κατέστρεψαν; ὅ- χ. ἐνίκ. χ. κακῶς κατέστρ. ἀπ.
Matth. ιε. κ. χὶ οἱ κολάσεις εἰσί; ζῶ γὰρ ἐγώ, εἰπέ μοι, ὁ ἰουδαῖος; ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Οἱ τὰ μα-
λακὰ φοροῦντες, οἱ τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. [ⓐ γὰρ μὴ ζῶ τοιαῦτα, οἱ τοῖς οὐρανοῖς.]
ὁ γὰρ μαλακὸς ἱμάτιον ἐστὶ τὴν αἴσθησιν ἔχουσαν ψυχήν, καὶ ἁβρὰ, καὶ δεδεγμένον. καὶ πρὸς
λεῖον σῶμα, καὶ σκληρὸν, ταχέως δεῖ τῆς [τοιαύτης] τρυφερολογίας μαλακοὶ ποιῆ, ⓒ ἀ-
θετεῖς, πόθεν γὰρ οἶεσθε ἑτέρωθι ζῶν γυναῖκας ὕπνος ἔχειν ἀθετῆς, εἰπέ μοι πρὸς τῆς φύσεως
μόνης; ὑδαμῶς· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, καὶ τῆς διαζωγῆς. ἡ γὰρ σκιαγραφία, καὶ ἁβρὰ, καὶ λα-
πτὰ, καὶ μύρα, καὶ ἁρμοὶ ὁ πλήθης, καὶ τρωμῆς καὶ παλάτης, ταῦτα καὶ ἀσθενεῖς ποιεῖ.
καὶ ἵνα μάθῃς, πρόσεχε μοι λέγω. [ἀπὸ κήπου, εἰπέ μοι,] τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐξώντων δένδρων, καὶ δένδρο-
λιβάνων ὑπὸ τῶν αἰθέμενα λαβόντων φυτῶν, εἰς ὑγρὸν καὶ σύσκιον καὶ παθὼ τόπον· καὶ πολὺ ἀξίαν εὑρήσεις
ἐκείνου, ἀφ' οὗ ⓐ ἐκεῖ τὸ ἀρχὴν αὐτὸ ἔλαβες. ὅπου γὰρ τὸ ἔστιν ἀληθὲς, αἱ ὅπλα τὰ ἀγρὰ τρεφόμεναι γυναῖκες, τὸν ἀσκητὴν ἀνδρὶ ὅσιν ἰσχυρότεραι καὶ πολλοὺς δὴ πλουτοῦντας καὶ τρυφῶντας
ἐκφυγεῖν. τὸ γὰρ σώματος ἡδυπαθοῦς μαλακώτερον, δυσάγκη καὶ τὴν ψυχὴν σῶον ἀπολαῦσαι τῆς
λύμης. τὰ γὰρ πολλὰ, καὶ σωθῆναι ποιεῖται αὐτῆς αἱ ἐνέργειαι τῇ τοῦτο ἁβρύνσῃ. καὶ γὰρ
ἐν ὕπνοις ἕτερά ἐσμεν ἁβρὰ ὁ μαλακίζεσθαι, καὶ ὑγιαίνοντες πάλιν ἕτερα. καθάπερ γὰρ ὅπλ
ὑδρωπᾶς, ὅταν ὦσιν ⓐ φθίνοι ἀπαλοὶ καὶ "μαλακοὶ, καὶ μὴ ἁβρυνάμενοι καλῶς, καὶ ἡ τῆς χ. μηδεμιᾶ, χ. τῇ κακίᾳ
τύχης ἀρετὴ ἐστὶ τέμνει), οὕτω καὶ ζομένη δουλεύειν "τῇ μαλακίᾳ τῶν ἡδυπαθῶν· οὕτω καὶ
ὅπλ σώματος, πολλὰς ἀφ' αὑτοῦ δίκτυα βλάβας ⓒ ἡ ψυχὴ, πολλὰς ἀνάγκης. ὅταν γὰρ
πολλῆς δίπτυα θεραπείας, πίκρας ἐστὶν ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἐκείνην. δεῦρο, παῦσαι καλῶ, ἵνα ὑ-
φέρῃ αὐτὸ ἐργαζώμεθα, καὶ μὴ τοσαῦτα ὠδίνωμεν. * οὐ περὶ ἀνδρὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ γυ- * καὶ
ναικὸς ὁ λόγος ἐμοί. τί γὰρ σπουδῆς "ἐκλύεις αὐτὸ τῇ τρυφῇ, καὶ δέξιτηλον ποιῆς, ὦ γύναι; χ. ἀκριβώσ
τί τὴν ἰσχνὴν λυμαίνῃ σάρκα; ὃ σάρ γὰρ ἐστὶν ὅτι "τοῦτο, ἐκ ἰσχύος. ἐὰν γὰρ τοῦτον ἀπο- χ. τοῦτο
σβέσῃς, ἕτερος ἄγριος σταθήσεται· τότε καὶ ὁ κάλλος ὁ σώματικὸν περιχαρῆς γνώμῃ, "ὅταν χ. τότε
ἰσχὺς ⓒ εὐεξία "πρόσῃ. αἱ μὲν γὰρ μυελίας αὐτὸ πολιορκῆς νόσοις, οὔτε αὖθις χρώματος, οὔτε εὐ- χ. πέριστ.
εξία πρόσεσται. ἀεὶ γὰρ ἐκ κατηφείας ἔσῃ. ἴσθι γὰρ ὅτι ὥσπερ οἶκον καλὸν, ἐπιδὰν "γλαφυρὰν χ. πλάσῃ
ἀέρι, λαμπρὸν δίκτυσιν, οὕτω ⓒ ψυχὴν ἀφειδοῦς φιλοτίμου [ὑπομένουσαν] ψυχῆς, χρείττονα
ποιῆ· ἐὰν γὰρ ἐκ κατηφείας ἡ ὀδυνῶν, δυσπρόσιτον ἔσῃ. τὰ γὰρ κατηφοῦντα τοῦσι πολλοῖσι, ⓒ
αἱ ὀδυνῶν· ζῶν γὰρ νόσους, ὃ μαλακώτερον ἡδέσθαι, ὃ σῶμα ἀπὸ τῆς πολλῆς τρυφῆς. ὥστε
καὶ τοῦτο φοβηθέντες τὴν τρυφὴν, ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε. ἀλλ' ἡδονὴν, φησιν, ἔχει ὁ τρυφᾶν.
ἀλλ' οὐ τοσαύτην, ὅσας δυσχολίας· "ἄλλως γὰρ, ἡ ἡδονὴ μίζει τὸ φάρυγος, μίζει τῆς γλώτ- χ. ἀλλ' ὅλη
της ὅτι. τῆς γὰρ πραπέζης ἀρθείσης, ἢ τῶν σιτίων καταποθέντος, ὁμοίως ἔσῃ τῷ μὴ μεταμε-
κόπτι, μᾶλλον δὲ πολλῷ χείρων, βαρὺ φέρων σκάφος, καὶ ἀηδῆ ζάσιν, καὶ καρηβαρίαν, καὶ ἵππου ἐ-
οικότα θαλαττῶ· πολλάκις δὲ καὶ ἀηδυπνίαν ἀπὸ πλησμονῆς *, καὶ πνεύματος ἐμφερῆ ξέως, * ἐμπλ.
καὶ ἐρυγῆς. καὶ μυελία αὖ καταπράσσῃ τῇ γαστρὶ, δίδου τῇ ἀκριβείᾳ" καθαράσασθαι. μὴ λιπαί- χ. σῶσαι.
Rom. ιγ. ιδ. νωμεν πίνων τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀκούωμεν τοῦ Παύλου λέγοντος, Τῆς σαρκὸς προνοίας μὴ ποιῆσθε
εἰς ἐπιθυμίας. ὥσπερ γὰρ εἴ τις εἰς ἀμπέλου λαβὼν τὰ σῦλα ἐμβάλλῃ, ὕστερον καὶ ὁ εἰς
τὴν γαστέρα [ἐμβάλλων·] μᾶλλον δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πολλῷ χείρων. ἐκ ζῶν θαλάττῃ γὰρ
ἀμπέλῳ ἐργάζεται χωρὶς τοῦ οἰκείου κακοῦ· ἐκεῖ δὲ καὶ μυελία πίπτει πανώσιμα. ὁ γὰρ πέ-
φυκεν, * ἡ αὐτάρκεια ἐστὶν, ὁ καταργεῖσθαι δυνάται· τὸ δὲ περιττὸν τῆς χρείας, οὐ μόνον οὐ πέ- * μόνον
φυκεν, ἀλλὰ καὶ σκῶλον λυμαίνεται. ἀλλ' ὁρᾶτε ζῶν τὰ ὁρᾶ, ἐκ τοῦ τῆς ἀκαίρου ἡδονῆς ⓒ
τῆς ἐκ συνήθους περιλήψεως ἀπατώμενος. βούλει πέφυκεν ὁ σῶμα; περίελε τὸ πλέον, τὸ
αὐτάρκες· δίδου. καὶ ὅσον καταργάσεσθαι δυνατόν. μὴ βαρύνε αὐτὸ, ἵνα μὴ καταπονήσῃς.
τὸ αὐτάρκες, ⓒ "ἐφ' ὅσον, καὶ ἡδονή. ὁρᾶτε γὰρ ὕστερον ποιῆ ἡδονὴν, ὡς σπουδῇ καλῶς καταργάσθαι χ. σπουδῇ
ὁρᾶτε

φιλθιῶπι χρήσιμοι, φιλώμεθα πρὸς αὐτόν. φιλεῖμεθα γάρ, οὐχ ἵνα λάβῃ, ἀλλ' ἵνα δῷ· παιδεύει, πόντα ποιῇ, πάντα κατορθοῖ, ὥστε ἡμᾶς δικαίους τῆς ἀγαθῶν τῶν αὐτοῦ. Ⓐ ὡμὴν γάρ, φησι, τρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον· ὁ δὲ ὑπὲρ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ. τί ἐστι, τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ; τουτέστι, τῆς καθαρότητος, ὥστε ἀξίους αὐτοῦ γενέσθαι κατὰ δύναμιν. ἐκεῖνος κατορθοῖ ἵνα λάβητε, καὶ πάντα ποιῇ, ἵνα δῷ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ οὐ κατορθοῖτε ἵνα λάβητε; Εἶπον, φησι, τῷ Κυρίῳ, Κύριός μου εἶ σύ· ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρείαν ἔχεις. Ps. 15. 2.

9 Εἶτά, φησι, τοῦτο μὲν τῆς ἀρχῆς ἡμῶν πατέρας εἴχομεν [παιδεύοντας], καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολλῷ [δὲ] μᾶλλον ὑποτασσόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζησόμεθα; Τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων· ἤτοι τῶν χρειμάτων λέγει, ἤτοι τῶν εὐχῶν, ἤτοι τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων. ἐὰν ὅταν ἀποθνῄσκωμεν, τότε ζησόμεθα. καὶ καλῶς εἶπεν. Ⓐ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας ἐπαίδευον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς (οὐ γὰρ πάντα τὸ δοκοῦν, συμφέρει) σοῦτος δὲ πρὸς τὸ συμφέρον.

Ἆρα ἡ παιδεία συμφέρει, ἆρα ἡ παιδεία μετάληψις ἁγιότητός ἐστι. ℭ σφόδρα μὲν. ΗΘΙΚΟΝ
ὅταν γὰρ ῥαθυμίᾳ ἐκβάλλῃ, ὅταν ἐπιθυμίας πονηρὰς, ὅταν ἔρωτα τῆς βιωτικῆς περιεργίας, ὅταν συντρέφῃ τῷ ψυχῇ, ὅταν ποιῇ καταγνῶναι τῆς σαρκὸς πάντων (πονηρὰ γὰρ ἡ θλῖψις) καὶ ἁγία γίνῃ καὶ τὸ πνεύματος ἐπιτηδεία τῷ χάριτι; ἐπονησώμεθα τοιγαροῦν ἀεὶ τοῦτο δικαίως, καὶ ἰδωμεν πόθεν πάντες ἔληφμεν· καὶ τοὺς πάντων, ὁ Ἄβελ, ὁ Νῶε. ἆρα γὰρ οὐχὶ ἀπὸ θλίψεως; οὐ γὰρ ὅτι Ⓜ μόνον εἶπα τὸ ὡς τοσούτῳ πλήθει τῶν κακῶν, μὴ θλίβεσθαι. Νῶε γάρ, φησι, [μόνος] τέλειος ὢν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ Θεῷ εὐηρέστησεν. εὑρόντων γάρ μοι, εἰ τῶν μυρίων ὄντων, ὧν ζηλώσωμεν τὸν ἀρετὴν, καὶ πατέρας, καὶ διδασκάλους. ἵνα τί θλιβόμεθα, τί παθεῖν ἐκρῆον εἰκὸς ὢν μόνοι μεταλαβεῖν τοιούτων; ἀλλὰ τὰ τῆς ὑετοῦ [εἶπα] τὰ ξένοι ἐκεῖνοι ℭ προσέδεξαν; ἀλλὰ Ⓜ Ἀβραὰμ εἶπον, καὶ ἃ τοῦτον συνέσπασεν παλαιὰ, οἷ, ὡς ἀποδημίας ὡς ἐπαλλήλας, τὴν τῆς γυναικὸς ἁρπαγὴν, οὐ κινδύνους, οὐ πολέμους, οὐ πειρασμούς; ἀλλὰ Ⓜ Ἰακώβ, ὅσα πέπονθε δεινά, ἐλαυνόμενος πανταχοῦ, καὶ φεύγων, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ὑπὸ τοῦ πενθεροῦ; ἀλλὰ τοὺς μὲν γὰρ αὐτοῦ οὐ πειρασμοὺς καλέσῃ οὐκ αἰσχυνθῇ, τὴν δὲ μητρυιὰν πρὸς ἐγκαὶ ὕλεγεν, ἣν καὶ ὠδὸς ὑφαλεγόμενος ὡς Φασσαὼ ἔλεγε· Μὴ καὶ ℭ πάντα καὶ ἀπὸ ἡμέρας μου, καὶ οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μου. ἀλλὰ Ⓜ Ἰωσὴφ εἶπω; ἀλλὰ Ⓜ Μωϋσέα; ἀλλὰ Ⓜ Ἰησοῦν; ἀλλὰ Ⓜ Δαβίδ; ἀλλὰ Ⓜ Σαμουὴλ; ἀλλὰ Ⓜ Ἠλίαν; ἀλλὰ Ⓜ Δανιήλ; ἀλλὰ τοὺς προφήτας πάντας; ἀλλὰ τούτους ἅπαντας ἀπὸ τῆς θλίψεως λαμπρούς εὑρήσεις θεωμένους. εἶπέ μοι σύ, ἀπὸ ἀπίστεως ἡ τυφῆς λαμπρὸς βούλει γενέσθαι; ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιο. ἀλλὰ τοῦτο ἀποστόλους εἶπω; ἀλλὰ ℭ ὅτι πάντας ἐπορνικοὶ ποιοῦσι τοὺς λυπηρούς. τί ταῦτα λέγω; καὶ ὁ Χριστὸς τοῦτο φησιν· Ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε. καὶ πάλιν, Κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς· Ioan. 16. 20.
ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται. καὶ, ὅπου Σπανὶ, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν. Ioan. 16. 33.
ὅτας οὖν Κύριος εἶπεν, ὅτι στενὴ καὶ τεθλιμμένη· σὺ δὲ πλατεῖαν ζητεῖς; καὶ πῶς οὐκ Matth. 7. 14.
ἄτοπον; ἀφ' τοῦτο οὐκ ἐπιτάξῃ τῆς ζωῆς, ἐπορεύθη βασίλεια, ἀλλὰ τῆς ἀπωλείας. τὴν γὰρ ἐκεῖ φέρουσαι εἶλαι. βούλει εἶπω, καὶ ἀναγάγω εἰς μέσον σοῦ τὸ τυφῆς; ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν ἐπὶ τοὺς τοιούτους αἰλήλωμεν. ὁ πλούσιος ὁ κωμῳδούμενος ὑπὸ τῆς κωμῳδίας, Ⓐ τῆς γαστρὶ ζῶντες Ἰουδαῖοι, ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, Ⓐ ὑπὸ τῇ ἐρήμῳ ὑπὸ ζητοῦντες ἀεὶ αἴεσιν, ἀφ' τί ἀπώλοντο, ὥσπερ καὶ Ⓐ ὑπὸ τὸ Νῶε; οὐκ ὑπὸ Ⓜ ὑγρὸν τοῦτον καὶ ἐξαλειλυμένον ἄλοιτο βίον; ℭ Ⓐ ὑπὸ Σοδόμοις, ἀφ' γαστρίμαργίαν. Ἐν πλησμονῇ γάρ, φησι, ἄρτων ἐσσατάλων. τοῦτο Iezek. 16. 49.
καὶ τὸν ὑπὸ Σοδόμοις εἶρηται. εἰ δὲ ἄρτων πλησμονὴ τοσοῦτον κακὸν ἐἰργάσατο, τί ἂν εἴποιμι περὶ τῶν ἄλλων καρυκευμάτων; ὁ Ἡσαῦ οὐχὶ ὑπὸ ἐδέσμασι τοῦ γευσικοῦ

χ. -ίμως; ἢ ἐκδημήσωμεν, ἢ βέλει, ἀνωδυνοι ἢ ἐξαρχῆς, ὁ ἄβελ, ὡσπερ ὁ Νῶε. ἀφ' ὧν· χ. παῖδας χ. σέσων, χ' χ. λιμὸς ;

χ. τῶν πρωτοτόκων

φησὶ, ἐλεγχόμενος. ἆρα τοῦ Θεοῦ ταῦτά ἐστι. καὶ τοῦτο ὃ εἰς παῤῥησίαν οὐ μικρὸν, ὅταν μάθωμεν, ὅτι τοῦ Θεοῦ ἔργον ἐστὶ τὸ ἰᾶσθαι. δυνηθῶμεν, σκέψει συγχωρῆσαι, καθάπερ καὶ Παῦλός φησιν, Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, καὶ Εἰρηκέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ὥστε σκέψις ἐστὶν ὁ συγχωρῶν. ὦ γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. οὐκ ἔχεις, φησὶν, εἰπεῖν ὅτι ἐστὶ δίκαιος θλίψεως χωρὶς· καὶ γὰρ οὕτω φαίνεται, ἀλλ' οὐκ ἴσμεν ἡμᾶς τὰς ἄλλας θλίψεις. ὥστε πάντα δίκαιον ἀνάγκη ἐξ θλίψεως ἐλθεῖν. ἀπόφασις γάρ ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἡ πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ὁδὸς ἀπάγει εἰς τὴν ἀπώλειαν· ἡ δὲ στενὴ καὶ θλιβομένη, εἰς τὴν ζωήν. εἰ τοίνυν σκέψις ἐστὶν ἐλθεῖν εἰς τὴν ζωήν," ἄλλοθεν δὲ οὐκ ἔστι, ἆρα ἐξ ἀνάγκης πάντες "εἰσῆλθον, ὅσοι πρὸς τὴν ζωὴν ἀπῆλθον.

7 Εἰ παιδεύει σωφρονιστὴς, φησὶ, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός. Τίς γάρ ἐστιν υἱὸς, ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; [Εἰ παιδεύει, ἆρα εἰς διαφθοράν, ἀλλ'] οὐκ εἰς κόλασιν, οὐδὲ εἰς ὄνειδος, οὐδὲ εἰς τὸ κακῶς πάσχειν. ὅρα, ὅταν ὀνόματι ἐγκαλῶμεν ἐλεεῖσθαι, ἀπὸ τούτων φησὶν αὐτὸν πιστεύειν, ὅτι οὐκ ἐγκαλελειμμένοι" εἰσὶν. ὡς δὲ Εἰ ἔλεγεν, ὅτι Θεοῦ τὰ ἐπάγματα κακὰ, νομίζετε ὅτι ἀφῆκεν ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀμαστίγους; Εἰ μὴ ἐπάθετε, τότε ἔδει ταῦτα ὑποπτεύειν. Εἰ γὰρ πάντα υἱὸν μαστιγοῖ, ὃν παραδέχεται· ὁ μὴ μαστιζόμενος, [ἴσως] οὐχ υἱός. τί οὖν, φησὶ, ποιησέι οὐ παίρεσι κακῶς; παίρεσι μὲν. "πῶς γάρ οὔ; ἀλλ' οὐκ εἶπε, πᾶς ὁ μαστιζόμενος, υἱός, ἀλλὰ πᾶς ὁ υἱὸς μαστιγοῦται. ἀλλ' οὐκ ἀνέχεις εἰπεῖν. εἰσὶ μὲν γὰρ μαστιζόμενοι πολλοὶ, καὶ ποιησέι· οἷον ὑδροφόροι, λῃσταὶ, ζῆπες, τυμβωρύχοι. ἀλλ' ἐκεῖνοι τῆς ἰδίας ποιησέιας ὀφείλουσι δίκην, ὃς οὐχ ὡς υἱοὶ μαστιγοῦνται, ἀλλ' ὡς κακοὶ κολάζονται· ὑμεῖς δὲ ὡς υἱοί. ὁρᾷς πῶς πάντοθεν κεῖται λογισμοὺς, ἀπὸ προσωπείων τῶν ἐν τῇ γραφῇ, ἀπὸ ῥημάτων, ἀπὸ συνοικίων οἰκείων, ἀπὸ παραδειγμάτων τῶν ἐν τῷ βίῳ; Εἶτα πάλιν καὶ ἀπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας·

8 Εἰ δὲ χωρὶς ἐστὶ παιδείας, ἧς μετέσχον γεγόνασι πάντες, ἆρα νόθοι ἐστὲ, καὶ οὐχ υἱοί.

Ὁρᾷς ὅτι (ὅπερ ἔφθην εἰπὼν) οὐκ εἰσὶ μὴ παιδευόμενοι υἱοί; ὥσπερ γὰρ τοὺς οἰκίας τῶν νόθων καταφρονοῦσιν οἱ πατέρες, κἂν μηδὲν μανθάνωσι, κἂν μὴ εὐδόξοι γίνωνται· τῶν δὲ γνησίων ἔνεκεν υἱῶν διδάσκουσι μήποτε ῥαθυμήσωσι· τοῦτο δὲ ὅτι τοῦ παιδεύειν. Εἰ τοίνυν τὸ μὴ παιδεύεσθαι νόθων ἐστὶ, δεῖ χαίρειν ὅτι τῇ παιδείᾳ, εἶγε γνησιότητος" τοῦτο ἐστιν. Ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός. Διὰ τοῦτο αὖθίς φησι,

9 Εἶτα οὖν μὴ τοὺς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἴχομεν παιδευτὰς, καὶ ἐνετρεπόμεθα· πολλῷ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζήσομεν; Πάλιν ἀπὸ τῶν οἰκείων παθημάτων, ἀφ' ὧν αὐτοὶ ἔπαθον, ἡ προσφορά. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ λέγει, Ἀναμιμνήσκεσθε τὰς προτέρας ἡμέρας· ὅταν δὲ σώζῃ, ὁ Θεός, φησὶν, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται, καὶ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰπεῖν, ὅτι οὐ δυνάμενα φέρειν. καὶ ὡς υἱοῖς πονηροῖς. Εἰ γὰρ τοὺς πατέρας αἰδουμένους τοὺς σαρκικοὺς ἐκεῖνοι, πῶς ὑμεῖς τὸν πατέρα τὸν ἐπουρανίου οὐκ αἰδεσθήσεσθε; καὶ οὐκ ἀπὸ τούτου μόνου ἡ ἀφορμὴ, καὶ ἀπὸ προσώπων, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς αἰτίας, καὶ ἀπὸ τοῦ σκοποῦ. οὐ γὰρ ὅτι τοῖς αὐτοῖς τοῖς καιροῖς παιδεύουσι δέδωκε καὶ ἐπαγγελίαν, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀμφοτέροις.

10 Οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας καὶ ὃ δοκεῖ αὐτοῖς ἐπαίδευον· τουτέστιν, ἡδονὴν πληρωθῆναι πολλάκις, καὶ οὐ πάντα χρὸν ὃ συμφέρει ὁρᾶται. σώζεται δὲ οὐκ ἔστι τοῦτο εἰπεῖν. οὐ γὰρ δέδωκέ τι τῶν αὐτὸ τοῦτο ποιῇ, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς, καὶ τὸ ὠφέλειαν μόνον τὸ ὑμέτερον. σκέψει ἵνα δὲ αὐτοῖς χρήσιμοι" γένησθε, πολλάκις δὲ καὶ εἶπεν· σώζεται δὲ οὐδεὶς τοιοῦτόν ἐστιν. ὁρᾷς ὅτι καὶ τοῦτο φέρει παῤῥησίαν; μάλιστα γὰρ ἐκείνοις οἰκειούμεθα, ὅταν ἴδωσιν ὅτι οὐ δέδωκέ τι τῶν αὐτῶν ἢ ὅτι πάσχουσι, ἢ παῤῥησιάζονται, ἀλλ' ὁλόκληρος καὶ ἀσυνδιάλλακτος ὁ ἡμέτερος ἐστί. τοῦτο γάρ ἐστιν εἰλικρινὴς ἀγάπη, ὅταν ὦσιν ἀγαπῶσι, ὅταν μηδὲν ὦσιν τῶν

φιλεῖσθαι

β. Κορ. ιϛ. θ.

χ. δὲ
χ. λυθῶ,

χ. ἀλλαχόθεν ἐὰν ἔσται ἄρα

χ. ἀπῆλθον

χ. ἐστὶ.

χ. πῶς οὐ μὴ ἔστι, ὅτι ὁ μαστ-

χ. τῶν. ἐστὶν, ὡς

Ἑβρ. ι. λϛ.

χ. δὲ

χ. -σαν· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν πρὸς τὸ αὐτοῖς δοκοῦν, τουτέστιν

χ. γένησθε

προθυμίας ἀπόφασιν καταδείξασθαι· καὶ βασιλέα μὲν ἅπαντες ὑπὲρ γῆς ἵνα μένωσιν ἱδρυμένοι, πολλάκις ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτοῖς, καὶ πάντα ὑπὲρ ῥίπτουσι, καὶ αἱ ἀναγκαῖα ὄντα· ὑπὲρ δὲ τῆς βασιλείας καὶ θυμάτων ἐν οὐρανοῖς ἀμφότερα ὄντα, ὥστε μὴ μόνον καταξιωθῆναι ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ προσπεσεῖν αὐτῷ μὴ λαμπάδων, καὶ ἵππων αὐτῷ εἶναι, καὶ ἁρπαστὴς εἶναι μετ' αὐτοῦ, τί οὖν ἐδει ποιεῖν; τί δὲ οὐ προσῆκεν; τί δὲ οὐχ ὑπομένων; δῆλον, ἀλλὰ καλῶ, λαβεῖν μὲν ἵνα πόθον ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν, ποθήσωμεν ἐκεῖνον καὶ θυμάτων, ὥσθ' ἕτοιμοι τιθῶ ἀληθῶς πρὸς αὐτόν. τῶν δὲ τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὸν ὑπερβολὴν ὁ διασώστης. μὴ τοίνυν εἰσέλθωμεν εἰς οὐρανοὺς, μὴ ἔχοντες κἂν λευκὴν ῥοπήν, ἢ τὴν τούτων· ἵνα καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν ὑπερτύχωμεν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς μετασχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

χ. ὁ θεός.

Λογ. κθ. 4 ΟΥΠΩ ΜΕΧΡΙΣ ΑΙΜΑΤΟΣ ΑΝΤΙΚΑΤΕΣΤΗ-
τε, πρὸς τὸν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι· 5 Καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς ἱοῖς διαλέγεται, Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. 6 Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα ἱὸν, ὃν παραδέχεται.
7 Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς ἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός (τίς γάρ ἐστιν ἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ;)

ΕΣτιν εἴδη παρακλήσεως δύο, ἑκάτερα ἀλλήλοις ἐναντία, πολλῷ δὲ ἑαυτῶν ἐναντιώτερα τῷ ἑτέρῳ· ἅπερ ἀμφότερα ἐνταῦθα τέθεικε. Τὸ μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν πολλὰ λέγωμεν πεποιθότες ἡμᾶς (ἡ γὰρ ψυχὴ διαπαύεται, ὅταν ἔχῃ τὰ οἰκεῖα παθήματα μάρτυρας πολλοὺς. ὅπερ αὐτοτέρως εἴρηκεν εἰπών, Ἀναμιμνήσκεσθε τοὺς πρότερον Εβρ. ι. λβ.
ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων) τὸ δὲ, ὅταν λέγωμεν, ὅτι οὐδὲν τι πέπονθας. ὑπισχνούμεθα γὰρ τῷ λέγειν, καὶ διδοῦσιν ἑαυτοῖς, καὶ πάντα πρὸς τὸ παθεῖν ὑπομένομεν προθυμότεροι. καὶ τὸ μὲν πτωχοῦ πρὸς τὸν ψυχὴν διαπαύει, τὸ δὲ ἀναπηροῦς· τὸ δὲ, ῥᾳθυμοῦσαι αὐτὸν καὶ ὑπερήφανον ἡμῶν ὑπισχνεῖται, καὶ τὸ φρόνημα τοῦτο καταστέλλει. Ἵνα τοίνυν [μὴ] τὴν ἐκείνης τῆς μαρτυρίας φρόνημα αὐτοῖς τοῦτο ἐμποιῇ, ὅρα τί ποιεῖ. Ὅπου, φησὶ, μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὸν ἁμαρτίαν [ἀνταγωνιζόμενοι· καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως.] καὶ οὐκ εἶπεν ἐπήγαγε δὲ ἔξης, ἀλλὰ δύξας αὐτοῖς πόνους οὐ μέχρις αἵματος φάντας, εἶτα ἐπαγαγὼν τὸ κεφάλαιον τῶν παθημάτων, τότε θυμόλεως κατέδραμεν. τοῦτο καὶ Κορινθίοις γράφων λέγει, Πειρασμὸς ὑ- α. Κορ. ι. γ.
μᾶς οὐκ εἴληφεν, εἰ μὴ ἀνθρώπινος· τουτέστι, μακρός. ἱκανοὶ γὰρ τοῦτο διδάσκειν καὶ ἀνορθοῦσαι ψυχὴν, ὅταν σύνοιδεν, ὅτι οὐ πρὸς ὃ πάντα ἀπῆλθε, καὶ πείσῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν παραδόξων. ὃ δὲ λέγει τοῦτο ἐστιν· Ὅπου θαύματος ὑπέστητε, μέχρι θανάτου ὑμῶν ἡ ζημία, μέχρι δόξης, μέχρι τοῦ ἐλαύνεσθαι. ὁ μάστιξι Χριστὸς ὑπὲρ ὑμῶν τὸ αἷμα ἐξέχεεν, ὑμεῖς δὲ σταγόνα ὑπὲρ ἑαυτῶν. αὐτὸς μέχρι θανάτου ἠγωνίσατο περὶ τῆς ἀληθείας, πολεμῶν ὑπὲρ ὑμῶν· ὑμεῖς δὲ οὐδέπω εἰς κινδύνους ἐπίδοσιν θανάτου ἀπειλούσης. καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως· τουτέστι, καὶ πρόκατε τὰς χεῖρας, ἀνελύσητε. οὕπω, φησὶ, μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὸν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. εἰ τοίνυν δίκαιοι καὶ τὸν ἁμαρτίαν σφόδρα πένουσαι, καὶ αὐτῶν ὁπλιζώμεθα. Ὃ γὰρ ἀνίκατέστητε, πρὸς τοῦτο ἐστὼς εἴρηται. Ἥτις ὑμῖν, φησὶν, ὡς ἱοῖς διαλέγεται, Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. ἐποίησατο δὲ τὴν τῶν παραμάτων τὴν παράκλησιν, οὐκ ἀφειδείας καὶ τὴν ἀπὸ τῆς λόγων ἐπαγγελίας, ἀπὸ τῆς μαρτυρίας ταύτης· μὴ ἐκλύου,

γίτεσθαι, δι' ὑμᾶς, οὐ δι' ἐκείνους· οὐχ ἵνα ἐκείνους ἀπαλλάξω φθόνου, ἀλλ' ἵνα ὑμᾶς ἀπαλλάξω φθυτασίας βιωτικῆς. βούλει φαιδρὸν καλὸν; καὶ γὰρ τοῦτο βούλομαι, ἀλλὰ καλλος, ὁ ὁ Θεὸς ζητῶ, κάλλος, ὃ ἐπιθυμεῖ ὁ βασιλεύς. πῶς βούλει χαίρειν ἐραστήν; Θεόν, ἢ ἀνθρώπους; ἐὰν ἐκεῖνον ἐρᾷς ὃ κάλλος καλόν, ὁ Θεὸς ἐπιθυμήσει τοῦ κάλλους σου· ἂν δὲ τοῦτο χωρὶς ἐκείνου, ἐκεῖνός σε βδελύξεται, ἔσται δὲ σου ἐραστὰς ἀνδρες μιαροί. σοβερὸς γὰρ ὁ ἀνδρὸς γυναικὸς ἔρως, ἀγαθός. τοῦτο δὲ ὅπερ τοῦ κόσμου τοῦ ἔξωθεν λεγέσθω. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ κόσμος, ὁ τῆς ψυχῆς, λέγω, Θεὸς ἐπιτάττει· οὗτος δὲ πάλιν τοὺς μιαροὺς ἄνδρας. ὁρᾷς ὅπου μοι κατέβημεν, ὅπου μοι φθάνω; ἵνα καλοὶ ὦμεν, οὕτως καλοί, οὕτως ἐπίδοξοι, ἵνα ἀντὶ ἀνδρῶν μιαρῶν Θεὸν ἔχητε ἐραστήν; καὶ τί ἐκείνου ἔχουσα ἐρᾷ, τίνι ἔοικε μοιχᾷ; μὴ ἀγέλαι χρυσαῖ; καὶ γὰρ τοῦτο βασιλέως φιλονεικοῦντος κατὰ πάντα μανιακοῦ· καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ φιλονεικοῦντος φιλεῖν πολλοὺς, πόσος ἔσται ἄξιος; καὶ τὸ οἰκεῖον ἀνθρώπου ἀνθρώπῳ ἐπιτήδευμα, οὐδὲν τοῦ κάλλους ἐκείνου ἄξιον. τοῦτο τοίνυν ἀσκήσωμεν ὃ κάλλος, τοῦτο κοσμώμεθα τὸν κόσμον, ἵνα εἰς οὐρανοὺς χωρήσωμεν, εἰς τὰ παστάδας τὰ πνευματικάς, εἰς τὸν νυμφῶνα τὸν ἀκήρατον. τοῦτο μὲν γὰρ ὃ κάλλος κἂν πρώτων ἀλίσκεται· τὸ δὲ ἕτερον τοῦ μὴ μιᾶναι καλῶς, τὸ μὴ τοσοῦτος ἐκκλῖναι, μήτε φθορὰ (ὅπερ ἀδύνατον) τὸ σῶμα μάθοι εἰ κατὰ ἔτη· ἐκεῖνο δὲ ἀεὶ μένει, ἀεὶ ἀκμάζει· οὐκ ἔστιν ἐκεῖ δύσις μεταβολῆς, οὐ γῆρας ἐπελθὸν ῥυπᾷ ἥλιον, οὐ νόσος καταισχύνασα ἐμφύεται, οὐκ ἀθυμίας φθορὰ ἐλυμήνατο, ἀλλὰ πρώτων τούτων ὄντων ἀϊδιότης. τοῦτο δὲ φρὶν ἢ φθονῶμεν, ἀπίστει· τὸ φθονεῖν οὐκ ἔχει πολλοὺς τοῦ θαυμάζειν. ὁ μὲν γὰρ κόσμοι τὸ θαυμάζοιτο· ὁ δὲ θαυμάζοιτο, μὴ ἀσελγείας θαυμάζοιτο. μὴ τοίνυν τοῦτο ἀσκῶμεν, ἀλλ' ἐκεῖνο. ἐκείνου ἐχόμεθα, ἵνα μὴ λαμπάδων φαιδρῶν ἀπολώμεθα εἰς τὸν νυμφῶνα. οὐ γὰρ ταῖς πρώτοις τοῦτο ἐπηγγέλται μόνοις, ἀλλὰ* ταῖς ψυχαῖς ταῖς πρώτοις. ἐπεὶ εἰ πρώτοις ἦν ἁπλῶς τοῦτο, οὐκ ἂν αἱ πέντε ἀπεκλείσθησαν. πασῶν τοίνυν ὅτι τοῦτο, ὅσαι τὴν ψυχὴν εἰσὶ πρώτοις, ὅσαι τῶν νοημάτων τὴν βιωτικὴν εἰσὶν ἀπηλλαγμέναι. φθείρουσι γὰρ αἱ ψυχαὶ τὰ νοήματα τοῦτα. ἐὰν τοίνυν ἀκέραιοι μείνωμεν, ἀπολυσόμεθα ἐκεῖ, ἐξαγησόμεθα. Ἁρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς, φησὶ, εἰς ἀνδρὶ, παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. ταῦτα οὐ περὶ τῶν παρθένων εἶπεν, ἀλλὰ περὶ ὅλου τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησίας ἁπάσης. ἡ γὰρ ἄφθορος ψυχὴ, παρθένος ἐστὶ, κἂν ἀνδρα ἔχῃ· παρθένος ἐστὶ τῷ ὄντως παρθενίᾳ, τῷ θαυμαστῷ. αὕτη γὰρ ἡ τοῦ σώματος ἐκείνης ἐστὶν ἐπακολούθημα καὶ σκιά· ἡ δὲ ἀληθὴς παρθενία ἐκείνη ἐστί. ταύτην ἀσκῶμεν, ἵνα ὅτων δυνησόμεθα μὴ φαιδροὶ παρεστῶτες τοῖς νυμφίοις ἰδεῖν, μὴ φαιδροὶ εἰσπηδῆσαι τὴν λαμπάδα, ἐάν δὲ ἔλαιον ἡμᾶς μὴ ἐπιλίπῃ, ἐὰν δὲ χρυσία χωρεύσασαν ἔλαιον ἐργασώμεθα ζωοδότου, ὃ ποιεῖ φαιδρὰς τὰς λαμπάδας. ὃ δὲ ἔλαιον ἐκεῖνό ἐστιν ἡ φιλανθρωπία. ἐὰν ἑτέρους μεταδῶμεν τῶν ὄντων, ἐὰν ἔλαιον αὐτοῖς ἐργασώμεθα, τότε πρὸς ἡμᾶς παραστήσονται, καὶ οὐκ ἐρεῖμεν σὺν ἐκείνοις ὧν χαίρω, Δότε ἡμῖν ἐλαίου ὅτι σβέννυνται αἱ ἡμῶν αἱ λαμπάδες, οὐδὲ ἑτέρων δεηθησόμεθα, οὐδὲ ἀπελθοῦσαι πρὸς τοὺς πωλοῦντας, ἀποκλεισθησόμεθα, οὐδὲ ἀκουσόμεθα τῆς φωνῆς ἐκείνης τῆς φοβερᾶς καὶ φευκτῆς, κρούσαντος τοῖς θύραις, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἀλλ' ὑπαγώμεν ἡμᾶς, ἵνα συνεισπηδήσωμεν τῷ νυμφίῳ, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν νυμφῶνα τὸν πνευματικόν, μυείσης ἀπολαύσωμεν τῶν ἀγαθῶν. Εἰ γὰρ σὺ ταῦτα ὕστω φαιδρὸς ὁ νυμφὼν, ὕστω λαμπραὶ αἱ παστάδες, ὡς μηδὲν χορεύσαθαι πρέπον· πόσῳ μᾶλλον ἐκεῖ; ἀλλ' ἁλμὸς ὅστιν ὁ ἐνταῦθα, ἡ τοῦ ἐνταῦθα νυμφὼν βελτίων· ἐκεῖ εἰσέλθωμεν. Εἰ δὲ ὁ νυμφὼν ὕστω καλὸς, τίς ἆρα ἐστὶν ὁ νυμφίος; καὶ τί λέγω, τὰ χρήσια ἀποδώσωμεν τοῖς δεομένοις; εἰ γὰρ ἡ ἑαυτὰς πωλεῖν ἐχρῆν, εἰ δὲ ὑπὲρ ἐλευθέρων ἡμᾶς δοῦναι δούλας, ὥστε δυνηθῆναι μετ' ἐκείνου εἶναι τοῦ νυμφίου, τοῦ κάλλους ἀπολαῦσαι ἐκείνου, μόνον ὁρᾶν εἰς ὃ πρόσωπον ἐκείνου· οὐκ ἐχρῆν μὴ θυμίας

πρόθυμος

β. Κορ. ια. β.

Ματθ. κε. ι.

κ. ἢ δὲ μὴ ὡ- πρεπέως;) ὁ βαλανείοις ἢ ὁ ἀγορᾶς; "ἀλλ' ὁ βαλανείοις ἢ ὁ ἀγορᾶς ὠδὲν ἴσως θαυμαστόν· ὃ γὰρ ἢ ὁ ἐκκλησία οὕτω σχηματιζομένου πρεπέως, πολὺ ὁ πλέον. πῶς δύνασθε εἰσέρχεσθαι χρυσία φορεῦσαι ὁ θώρακα, ἢ ὁφείλουσα εἰσελθεῖν, ἵνα ἀκούσῃ κοσμίως ἑαυτὴν, μὴ χρυσίῳ, μηδὲ μαργαρίταις, μηδὲ ἱματισμῷ πολυτελεῖ; πόθεν οὖν ἔσται εἰσέρχηται, ὦ γύναι; ἆρα ὡς μαχομένη τῷ Παύλῳ, ἢ δικαίουσα ὅτι καὶ μεσαίτατα θώρακα λέγει, οὐκ ἐπιτρέπει, ἀλλ' ὡς σὺν διδασκάλοις ἡμᾶς ἐλέγξαι βουλομένη μάτην θώρακα ἀμφιεννυμένους; εἰ γὰρ μοι ἔστι τις ἔλλειψις ἄπιστος ἀκούσασι διαγινωσκομένου τοῦ χωρίου τούτου ἵνα θώρακα" λέγῃ ὁ μακάριος Παῦλος, πρέπουσι ταῖς γυναιξὶ, μήτε χρυσῷ, μήτε μαργαρίταις, μήτε ἱματισμῷ πολυτελεῖ κοσμεῖν ἑαυτὰς, καὶ ἔχων γυναῖκα πιστὴν, ἴδῃ ὅτι πολλοὶ πίστιν λήψῃ τοῦ καλλωπισμοῦ, ἢ χρυσία πειστῇ), ἵνα πρόσληψις ὁ ἐκκλησία, ἆρα οὐκ ἐρεῖς πρὸς ἑαυτὸν, ὁρῶν αὐτὴν ὁ τὴν κεκοσμημένην ἢ ἀμφιεσαμένην καλῶς, πῶς μένει ἔνδον ἡ γυνὴ εἰς ⟨illegible⟩ κεκοσμῆσθαι; πῶς βαδιεῖται; πῶς πρέπει τὰ χρυσία; ποῦ ἀπολεῖται ἔχει; "εἰς τὴν ἐκκλησίαν; διὰ τί; ἵνα ἀκούσῃ, Μὴ ἱματισμῷ πολυτελεῖ; ἢ γελάσεται; οὐκ ἀναπηδήσει; οὐ χλευάσει ἢ ἀπάτιλεν εἰ) νομίσῃ τὰ ἡμέτερα; διὰ, φησὶ, καλῶ, τὰ χρυσία ταῖς πομπαῖς ἀφωμοιῶσθαι, ταῖς σκηναῖς, ταῖς προσθήκαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ ἐργαστηρίου. ἢ ἢ τοῦ Θεοῦ εἰκὼν μὴ" τούτοις καλλωπιζέσθω· ἡ ἐλευθέρα τῇ ἐλευθερίᾳ κοσμείσθω. ἐλευθερία ἢ, ὃ ἄτυφον, ὃ ἀκόμπαστον. εἰ ἢ ἢ δόξης βούλει τῆς παρὰ ἀνθρώπων ὑπερτυχεῖν, οὕτως ὑπερτύχῃ. πλοῦτον γὰρ ἀνδρὸς πλουσίου οὖσαι γυναῖκα οὐχ οὕτω θαυμασόμεθα χρυσία φορεῦσαι ἢ σεμνὰ (τοῦτο γὰρ κοινὸν ἁπάντων) ὡς ὅταν" λιτὸν ἱμάτιον, ἢ ἁπλοῦν, ἢ ἐξ ἐείου εἰργασμένον μόνον πρέπειμένην τυγχάνῃ. τοῦτο θαυμάσονται πολῖται, τοῦτο προτιμήσουσι. τὸ σκεῦος μὲν γὰρ τῷ κόσμῳ, τῷ τοῦ χρυσίου ἢ τοῦ πολυτελοῦς ἱματίου, πολλὰς ἔχει τὰς κοσμούσας αὐτὴν. καὶ τοῦτο ὑπερακοντίσῃ, ὑπὸ τῆς ἑτέρας νικᾶται· καὶ πάσας ὑπερβάλλῃ), ὑπὸ τῆς βασιλίδος αὐτῆς νικᾶται· ὁ θώρακα ἢ πάσας νικᾷ, ἢ αὐτὸν τὸν τῆς βασιλέως γυναῖκα. μόνη γὰρ ὁ πλούτῳ πολλῷ τὰ τοῦ πατρὸς πέπτωκεν εἴλετο. ὥστε ἢ εἰ δόξης ἐρᾷμεν, ὁ θώρακα μείζων ἡ δόξα. οὐ πρὸς τὰς χήρας λέγω μόνον, ὁ τὰς πλουσίας (ὁ θώρακα γὰρ δοκεῖ ἡ τῆς χρείας ἀνάγκη τοῦτο ποιεῖν) ἀλλὰ ἢ πρὸς τὰς" ὑπανδρους οὔσας. ἀλλ' οὐκ ἀρέσκω, φησὶ, τῷ ἀνδρί. οὐ τῷ ἀνδρὶ βούλει ἀρέσκειν, ἀλλὰ τῷ πανηγυρίσαντι τοῦ γυναικὸς τοῦ πατρὸς· μᾶλλον ἢ οὐκ ἀρέσκει, ἀλλὰ κατατήκει αὐτὰς, ἢ ὀδυνᾷ, ἢ τὸν πατέρα μείζονα ποιεῖ. πόσα γὰρ σε βλάσφημα φθέγγονται; μὴ ἔστω, φησὶ, πατήρ· ὁ Θεὸς μισεῖ σὸν πατρόθεον, ὁ Θεὸς οὐ φιλεῖ σὸν ὁ πατέρα. ὅτι γὰρ οὐ τῷ ἀνδρὶ βούλει ἀρέσκειν, ἢ ταύτης ἕνεκεν τῆς αἰτίας καλλωπίζῃ, δῆλον ὡς αὐτὸν ποιεῖ. [τοῦτο] δῆλον ἅπασι καθίστας. ὅταν γὰρ ὑπανδρος" τὸ οὐδὲν τοῦ θαλάμου, διὰ τί πέμπομεν ἀπὸ πόθεν, ὁ τὰ ἱμάτια, ἢ τὰ χρυσία, ἢ σὸν μαργαρίτας· ἢ ὑπὸ τῆς οἰκίας μάλιστα ὑ φορεῖς. εἰ ἢ ὅλως βούλει ἀρέσκειν τῷ ἀνδρὶ, ἔστι διὰ ὧν ἀρέσκεις, διὰ ἐπιεικείας, διὰ πραότητος, διὰ κοσμιότητος. πῶς θυμὸν γὰρ μοι, γύναι, καὶ" μεσαίτατα ἢ" καταφερὴς ὁ ἀνὴρ, ἢ ἀκρατὴς, ταῦτα μᾶλλον αὐτὸν ἐφελκύσῃ), ἐπιεικεία, κοσμιότης, ὃ ἄτυφον, ὃ ἀδάπανον, ὃ ἠπιλές. ⟨illegible⟩ μὲν γὰρ ἀκόλαστον, καὶ μεσαίτατα τοιαῦτα ἐπινοῇς, οὐ καθέξεις. καὶ ἴσασιν ὅσαι τοιούτους ἐφήκασι ἄνδρας. ὡς γὰρ ἐμὲ καλλωπίσῃς σαυτὴν, σκῆψις ἀκόλαστος ὢν πρὸς" ἐπιφέρει ἀπόνοι· ⟨illegible⟩ ἢ σώφρονα ἢ κόσμιον οὐ τούτοις αἱρήσεται, ἀλλὰ τοῖς ἀσώτοις· ὁ τούτοις ἢ ἢ λυπεῖς, σαυτὴν δόξαν πρεπτὴν φιλοκόσμου. "εἰ γὰρ ἢ αἰδοῦμενος ὁ ἀνὴρ, ἢ τοῦτο ὡς σώφρων, οὐ λέγῃ, ἀλλ' εἴδωλον καταγνώσεταί σου· ἰδοὺ ἢ φθόνιος, ἢ ταῖς βασανίαις οὐ πρέπεται. οὐ πᾶσαι ἡδονὴν σκυβαλῆς λοιπὴν, φθόνιον ἐγείρουσα κατ' σαυτῆς; ὁ ἄρα δυσχερῶς ἀκούσεται τῶν λεγομένων, ὁ ἀγανακτήσει, λέγουσαν, ὅτι σὸν ἄνδρας προξενῶ μᾶλλον ἢ τῶν γυναικῶν. οὐ σὸν ἄνδρας προξενῶν ταῦτα λέγω, ἀλλὰ πρὸ ὑμῶν βουλόμενος ἐκεῖνα ταῦτα

αἰσχύνω, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἢ τοῦτο. ἱμάτια ἔστω σοι τὰ τῆς χρείας, μὴ περιττά. πλὴν ἀλλ' ἵνα μή σε πολλῷ στενοχωρέσθαι ὑμᾶς καταλείπωμεν, ἐκεῖθεν πάλιν ἄκουσον, ὅτι χρυσοπάστων ἡμῖν οὐ δεῖ, οὐδὲ λεπτῶν ὀθονίων. Τὰ μὲν οὖν οὐκ ἐγὼ λέγω. ὅτι γὰρ οὐκ ἐμά ἐστι τὰ ῥήματα, ἄκουε τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος, ᾧ πειθόμενος τὰς γυναῖκας Κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασι, μὴ χρυσῷ, μὴ μαργαρίταις, μὴ ἱματισμῷ πολυτελεῖ. ἀλλὰ ποταπῷ βουλῇ, ὦ Παῦλε, εἰπέ. ἴσως γὰρ ἐρεῖσιν, ὅτι τὰ χρυσᾶ μόνα ἐστὶ πολυτελῆ [τὰ δὲ σηρικὰ, καὶ πολυτελῆ.] Εἰπὲ ποταπῷ βούλει. Ἐχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις, φησὶν, ἀρκεσθησόμεθα. τοιοῦτον ἔστω σοι ἱμάτιον, φησὶν, ὡς σκέπειν μόνον. διὰ γὰρ τοῦτο ἔδωκεν ἡμῖν καὶ τὰ ὁ Θεὸς, ἵνα σκέπωμεθα τὴν γυμνότητα. Τὸ δὲ οἱονδήποτε ἱμάτιον ποιῆσαι δυνατὸν βύσσινον ὂν πολύτιμον. διὰ τοῦτο γελᾶτε αἱ τὰ σηρικὰ φορεῖσαι ἱμάτια. γελάσαι γὰρ ἔστιν χρή. τί μὲν Παῦλος εἶπε τοιοῦτον; τί δὲ ἡμεῖς προσθήσομεν; οὐ περὶ τοῦ γυναῖκας δεῖν μὴ ὀλίγης μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῆς εἶναι τῆς ὕδρας. πάντα γὰρ τὰ λοιπὰ, ἃ πρεῖχομεν, περιττά. μόνοι δὲ οἱ πένητες καὶ περιττὰ κέκτηνται. τάχα δὲ καὶ ἐκεῖνοι διὰ ἀνάγκην· ὡς ἔγωγε ἔξω, οὐκ ἂν οὐδὲ ἐκεῖνοι ἀπέχοιεν. πάλιν ἀλλ' εἶπε περφάσει, εἶπε ἀηδία, πέσοι ἐκεῖνοι τὰ περιττὰ οὐκ ἔχοιεν. τοιαῦτα τοίνυν φορῶμεν ἱμάτια, τὰ τῇ χρείᾳ πληροῦντα. τί γὰρ βούλει; ὁ πολὺς χρυσὸς; τοῖς ὅπου σκηνῆς τοῦτο ἁρμόσει, τοῦτο ἐκείνων τὰ φορήματα πορίσῃ ὅτι γυναικῶν, πάντα πρὸς ὃ θεάσασθαι ποιοῦσαν. καλλωπίζεσθω ἐκείνη ἡ ὅπου τῆς σκηνῆς, ἡ ὅπου τὸ ὀρχήστρας. πάντως γὰρ βούλει πρὸς ἑαυτὴν ὅπως ἀρέσασθαι. ἡ δὲ ἐπαγγέλλομένη θεοσέβειαν, μὴ οὕτω καλλωπιζέσθω, ἀλλὰ ἑτέρως ἔχῃ καλλωπισμὸν πολὺ ἐκείνης μείζονα. ἔχεις γὰρ σὺ θεᾶσθαι. πρὸς ἐκεῖνο καλλωπίζου ὃ θεάσεται· ἐκείνου τὸ περιττὸν τοῦ κόσμου. ποῖον οὖν ἐστὶ τοῦτο θεᾶσθαι; ὁ εὐσεβὴς, ὁ τῶν ἀγγέλων δῆμος· οἷς οὐχὶ τὸ πλοῦτος λέγω μόνον, ἀλλὰ τὸ κοσμεῖν. πᾶσαν, ὅσαν ὁ Χριστὸς πίστιν θύουσι, ἐκεῖνο ἔχουσι τὸ θεάσεται. τοιαῦτα φθεγξώμεθα, ἵνα ἐκείνοις πέρπωμεν τὸν θεατήν· τοιαῦτα περιπήσωμεν, ἵνα ἐκείνοις εὐφρανῶμεν. Εἰπέ γάρ μοι, ἐάν τις πόρνη γυνὴ ἀφεῖσα τὰ χρυσία, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ μύρα τὰ ἀσεῖα, καὶ τὰ ἀργὰ, καὶ θύτιλλος ἱμάτιον περιβάληται, καὶ ἀνεπιτηδεύτως σεμνῶσα ἑαυτὴν εἰσέλθῃ, καὶ θορυβῶ φθέγγηται ῥήματα, καὶ περὶ σωφροσύνης διαλέγηται, καὶ μηδὲν αἰσχρὸν λέγῃ, οὐχὶ διαφήσουσι πάντες; οὐχὶ διακωλυθήσεται τοῦτο τὸ θεάσεται; καὶ οὐκ ἂν λαθοῦσι αὐτὴν, ὡς οὐκ εἰσὶ γῆμαι σεμνὸν καὶ ἀλλοτρία λέγουσαν τὸ θεάσεται ἐκείνου τοῦ Σατανικοῦ; οὕτω καὶ σὺ, ἐὰν τὰ ἐκείνης περιττὰ ἐκείνῃ τοῦ θεάσεται εἰσέλθῃς, ἐκβαλοῦσί σε οἱ θεαταί. ἐκεῖ γὰρ οὐ τὴν χρυσῶν ἱματίων χρεία τούτων, ἀλλ' ἑτέρων πολὺ ἐκείνων ἀμείνων. οἷον ὁ προφήτης φησὶν, *Ἐν χρυσοπαστοις χρυσοῖς πεπλεγμένη, πεποικιλμένη· *οὐχ ὥστε τὸ σῶμα λαμπρὸν ποιῆσαι, ἀλλ' ὡστε τὴν ψυχὴν καλλωπίσαι. οὕτω γὰρ ὄντι ἡ ἀγωνιζομένη ἐκεῖ, καὶ ἀθλοῦσα. Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, φησί. Ταῦτα περίεργον. μυρίων γὰρ καὶ ἄλλων ἀπαλλάττεις σαυτὴν κακῶν, καὶ ἀνδρα μείζονα, καὶ σαυτὴν φρονιμωτέραν. οὕτω γὰρ αἰδέσιμος ἔσῃ τῷ ἀνδρὶ, ὅταν μὴ πολλῶν δέῃ. πᾶς γὰρ ἀνὴρ θεατὴς εἴωθεν ἀκριβάζεσθαι καὶ τῶν δοκούντων αὐτῷ ὅταν ἴδῃ μὴ χρείαν ἔχοντας, καταπαύει τὸ φρόνημα. ὥστε ὀμοιμάτιον * ἀφελέσθαι *. ὅταν ἴδῃ ὁ ἀνὴρ ὅτι οὐ χρείαν αὐτῷ ἔχεις τοῦ ἱματίου, ὅταν καταφρονῇς τῶν παρ' αὐτοῦ δωρεῶν, καὶ σφοδρὰ ἡ φρόνημα πᾶν, τότε σε αἰδεσθήσεται μᾶλλον, ἢ τὰ χρυσία περιεπείθειν· καὶ οὐκέτι ἔσῃ αὐτῷ δούλη. ὧν δὲ χρείαν ἔχομεν, ἐπικυρῶμεν τούτοις δικαίως ζήσωμεν. ἐὰν δὲ ἀποχήσωμεν ἑαυτοὺς, οὐκέτι ἐσόμεθα ἐπιδίκοι, ἀλλ' εἰδίτι ὅτι ἀφῶ τοῦ Θεοῦ φόβον ἐπαγάγω τινα ἀποτίμωμεν αὐτῷ, οὐ δίκα τὰ παρ' αὐτοῦ. νῦν δὲ γὰρ ὡς μεγάλα ἡμῖν χαριζόμενος, ὅσης ἂν ἀποκλαύσῃ τῆς τιμῆς, οὐχ ἡγεῖται τῆς πάσης ἀποκλαυκείας· τότε δὲ καὶ μικρᾶς τύχῃ, χάριν ἡγήσεται. οὐκ οἶσθα, οὐκ ἀναγκασθήσεται οὐδὲ αὖθις πλουσιωτέραν δίκα σέ. τί γὰρ ἀλογώτερον τοῦ χρείαν ἔχειν εἰς τοῦτο κατασκευάζειν, ἵνα περιλειφθῶσι

χ. χρυσίων

α. Τιμ. β. θ.

α. Τιμ. ε. ι.

χ. τὰ φορήματα

χ. τὴν ἱμάτια

χ. διαφ.

Ψαλ. μδ'. ιε.

* Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν.

* περιλείπεσθαι γὰρ δίδωσι,

* αὐτοῦ

* ὁ περιβάτης

(ν) σκώληκες (ν) ἀπλήστους; τί δικαίως εἶπεν τῷ σώματι, τοὺς (ν) βρυγμοὺς τῶν ὀδόντων, τοὺς τὰ δεσμά, τοὺς ὃ σκότος ὃ ἐξώτερον, τοὺς τὸν ἰγκλυσμόν, τοὺς τὸν θλίψιν, τοὺς τὸν στενοχωρείαν; ἀλλὰ τοὺς τοῦ χρόνου; ἢ τί μυρία ἔτη τοὺς ἀπείρους αἰῶνας ἢ ἀπλήστους; οὐχ ἕξουσι μικρὰ ταῦτα τοὺς ἄφατον ἄπειρον. ἀλλὰ τοὺς τὰ ἀγαθά; ἀλλ' χ. μύσεα

ἐκεῖ μείζων ἡ ἀφροσύνη. Ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, φησίν, οὖς οὐκ ἤκουσεν, ὃ τί καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· ἢ ταῦτα ἴσως πάλιν τὰ ἀπείρους αἰῶνας. ἀφ' τούτων οὖν καταπτῆναι μυριάκις οὐ καλόν; ἀναρεθῶμεν, καταπαιθῶμεν, μυρίους ὑποστῆναι θανάτους, πρὸ ὑποιῶ ὑπομεῖναι δικαίου, ἢ λόγῳ, ἢ ἔργῳ; Εἰ γὰρ τὸ πυρὶ ζῆν καταγινόμενον ἐῶ, οὐκ ἐλεημοσύνη ταῦτα ὑποδύεται· ἀφ' τῷ τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἐκείνων ἀγαθῶν; ἀλλὰ τί λέγω τοὺς ταῦτα λογιζομένους τοὺς ἀνθρώπους οὐδὲ χρημάτων καταφρονῆσαι εἰρηνικῶς, ἀλλ' ὡς ἀνθρωπίνων ἀπὸ τῶν ἐχομένων, καὶ μικρὰ οὐκ πολλῶν δόντας, ὃ πρὸ νομίζοντας ἰσχύειν; οὐκ ἔστιν ἕτερον ἐλεημοσύνη. ἐλεημοσύνη γάρ ἐστι τῆς χήρας ἐκείνης, ἥτις (ν) βίον αὐτῆς πάντα ἐκένωσεν. Εἰ γὰρ οὐ χαρᾶς τοσαύτης ἴσον τὴν χήραν καταβαλεῖν, ἀλλὰ καὶ ὃ περίαυτον ὅλην καταῤῥαλεῖ· ἔχε τὰ ἐρχόμενα, μὴ τὰ παρόντα. ἀλλ' σὺ εἶ τίς ἐστιν σὺ ὃ περίαυτον καταβάλλων. ἕως γὰρ ἂν ἔχῃς οἰκίας πολλὰς, ἢ ἱμάτια σηρικὰ, πάντα ταῦτα περιπεύματά ἐστιν. σὺ δὲ ἀναγκαῖον, σὺ δὲ τῆς χρείας, ὧν ἄνευ δυνάμεθα ζῆν· ταῦτα περιττά, ἢ ἁπλῶς ἔξω· περίκειται). πῶς οὖν ἄνευ οὐ δυνάμεθα ζῆν ἰδιωτῶν, εἰ δοκεῖ. καὶ δύο μόνας ἔχομεν οἰκίας, δυνάμεθα ζῆν. ὅπου γὰρ εἰσί τινες χωρὶς οἰκετῶν ζῶντες, πολὺ ἡμᾶς ἔχειν ἀπολογίαν, τοὺς δύο οὐκ ἐρκοῦντας; δυνάμεθα ἢ σὺν πλήθους ἐχθρῶν οἰκεῖν τειχῶν οἰκημάτων, ἢ" τοῦτο ἐρκεῖ ἡμῖν. Εἰπέ γάρ μοι, οὐκ εἰσί τινες; μὴ παίδων ἐστὶ γυναικὸς ἴσα εἶναι ἔχοντες; ἔστωσαν ἤ, εἰ βούλει, ἢ παῖδες δύο. ἐστὶ πῶς οὐκ αἰσχύνῃ, φησίν, ὅτι ὃ μὴ δύο οἰκετῶν τὴν ἐλευθέραν βαδίζειν; ἄπαγε. οὐκ ἔστι τοῦτο αἰσχύνη, μὴ δύο οἰκετῶν [τὴν ἐλευθέραν] βαδίζειν, ἀλλ' αἰσχύνη ὅτι ὃ μὴ πολλῶν προῖεται. ἴδωμεν τούτων ἀκούοντες. πιστεύσατε, τοῦτο ἔστιν αἰσχύνη, ὃ μὴ πολλῶν προῖεται. ὥσπερ (ν) προδόται πῶλαι, ἢ ὥσπερ (ν) τῶν αἰδρα πόδων κάπηλοι, οὕτω μόνα τὰ ἡγεῖσθε ὃ μὴ πλείονων οἰκετῶν προῖεται. τῦφος τοῦτο καὶ κενοδοξία· σκῆψις φιλοσοφία καὶ σεμνότης. τὴν" γὰρ ἐλευθέραν οὐκ ἀπὸ τὸ πλήθους τῶν" ἀκολούθων φαίνεσθαι δῆλ. ποία γὰρ ἀρετὴ ὑδράποδα ἔχειν πολλά; τοῦτο οὐκ "ἔστι ψυχῆς. ὅταν ἡ οὐκ "ἔστι ψυχῆς, οὐ δίκαιον ἐλευθέραν. ὅταν ὀλίγοις ἀρκῆται, τότε ὄντως ἐλευθέρα ἐστίν· ὅταν ἡ πολλῶν δέηται, δῆλον ὅτι, καὶ μάλα δούλη. Εἰπέ μοι, (ν) ἄγγελοι οὐχὶ μόνοι προσπολοῦσι τῷ οἰκουμένῳ, καὶ οὐ δοῦλοι) σοῦτός τὸ εἰρημένον; ἆρ' οὖν διὰ τοῦτο χείρους ἐσμὲν εἶναι τῶν δικαίων (ν) μὴ διάκονοι; εἰ τοίνυν ὃ μηδὲ ὅλως δῆλον ἀκολούθου, ἀγγελικόν· τίς τὸ ἀγγελικοῦ βίου ἐπιθυμῶν, ἢ πολλῶν διακόνων, ἢ ὀλίγων; οὐκ ἔστι τοῦτο αἰσχύνη. αἰσχύνη γάρ ἐστι ὃ ἀποτυχεῖν. Εἰπέ μοι, τίς ὑπισχνεῖται σοὶ ἐπ' ἀγορᾶς, ἢ πολλοὺς ἐπαγόμενον, ἢ ὀλίγους; ταύτης ἢ τῆς ὀλίγους ἐπαγομένης, οὐχὶ ἡ μείζων μᾶλλον," ἀ προσόδους φανεῖται; ὁρᾷς ὅτι ἐν τῷ ἐστὶν αἰσχύνη; τίς * ὑπισχνεῖται σοὶ ἐπ' ἀγορᾶς, ἢ τὰ καλὰ φορήσαι ἱμάτια, ἢ ἢ ἁπλῶς προικισθῆναι, ἢ διεπιτηδεύτως; τίς πάλιν ὑπισχνεῖται σοὶ ἐπ' ἀγορᾶς, ἢ ὅτι ἡμιόνων φορτίων, ἢ χρυσοπαστῶν ἐνδυμασμάτων, ἢ ἁπλῶς, ἢ ὡς ἔτυχε, μὴ κοσμιότητος βαδίζουσα; "ἢ τούτων μὲν σοὶ ἐρωτῶν [καὶ ἀνθρώπων]. ἐν ἐκείνῃ οὐ μόνον ἰδιῶται ζῶσι (ν) πολλοί, ἀλλὰ ἃ ἐρωτῶσι, τίς εἶπε, ἢ ποῦ; ἃ πρίν μοι λέγειν ὅσος ὁ φθόνος ἐστὶ τούτοις πίπτειν. τί οὖν. εἰπέ μοι, ἀγρόν, ὁρᾷς, ἢ μὴ ὁρᾷς; πότε μείζων ἡ αἰσχύνη, ὅταν πάντες εἰς αὐτὸν βλέπωσιν, ἢ ὅταν μηδείς; ὅταν μανθάνωσι παρ' αὐτῆς, ἢ ὅταν μηδὲ φορτίζωσι; ὁρᾷς ὅτι οὐ διὰ αἰσχύνην, ἀλλὰ διὰ κενοδοξίαν πάντα προσκτώμεθα; πλοῖον ἀλλ' ὅπῃ" τοῦτο ἀδυνάτους ὑμᾶς ἀπαγαγεῖν, ἐρκεῖ μοι τέως ὃ μαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο αἰσχύνη. ἀμήχανα μὴν αἰσχύνη ἐστίν, ἐὰν σοὶ εἶ νομίζῃ αἰσχύνην,

Μα. κ. ιζ. ωδ.

χ. ἐστὶ ἐνταῦθα

χ. ἀφίλιπτα.

χ. τὰ ἀρκοῦντα ἡμῖν ἐκ

χ. ἡ

χ. ἀκολουθοῦσιν

χ. ἐστὶν ἀριστοκρατία

χ. ἐστὶν ἀριστοκρατία

χ. ὁ κενόδοξος * πάλιν

χ. ταῦτα μὲν ἐστί

χ. τοῦτο

πόντα εἰσαξει, διὰ τῆς δυπλοηίας ὃ πάνυ ἐδήλωσε, "ἡ δὲ τοιαύτη" περιθεῖσα. ταῦτα γὰρ ὑπὲρ κόρρης πληγὰς, καὶ γέλωτα, καὶ ὕβρεις, καὶ ὀνειδισμοὺς, καὶ χλευασίας, καὶ πάντα διὰ τῆς δυπλοηίας εἰσέφηρε· καὶ οὐκ εἰσία μόνα, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἅπαντα. τῆς διδασκαλίας.

χ. καὶ τὸ χ. -ιαν. τινὲς, τοῦ δὲ κύριος

ΘΕΙΚΟΝ Ταῦτα τοίνυν, ἀγαπητοὶ, ἀεὶ ἀναλογιζώμεθα, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν· καὶ τῆς διαιτώμεθα ἡμῶν τρέφωμεν, εἰδότες ὅτι μεγάλα ἐκ τούτου κερδανοῦμεν ἀγαθὰ, καὶ πολλὴν τὴν ὠφέλειαν ἕξομεν. μέγα γὰρ, ὥσπερ μέγα παράδειγμα, καὶ τὰ τοῦ Χριστοῦ πάθη, καὶ τὰ τῶν ἀποστόλων. "οὕτω γὰρ ἂν ἐγὼ ταύτην βελτίω τὴν ἀρετὴν οὖσαν τὴν ὁδὸν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ μὲν δίκαιος αὐτῆς ταύτην ἐλθεῖν· οὕτως οἶδε τὸν θλίψιν συμφέρουσαν ἡμῖν, καὶ αἰσίονος νοῦσον μᾶλλον γνωρίμον. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθησάτω μοι· καὶ οὐχὶ τοῦτο διὰ τὴν τοιαύτης λέγει διδασκαλίας· εἰ μαθητὴς εἶ, οὐ διδάσκαλον μιμοῦ. τοῦτο γάρ ἐστι μαθητοῦ. εἰ δὲ οὗτος μὴ διὰ θλίψεως ἦλθε, σὺ δὲ διὰ αἰσίονος· οὐκέτι τὴν αὐτὴν βαδίζεις ὁδὸν, ἵνα σαφῶς ἐβάδισεν, ἀλλ' ἑτέραν. πῶς οὖν ἀκολουθεῖς, μὴ ἀκολουθῶν; πῶς "εἶ μαθητὴς, μὴ τῷ διδασκάλῳ ἐπόμενος; τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι, Ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ἡμεῖς ἄτιμοι, ὑμεῖς δὲ" ἔντιμοι. καὶ πῶς ἔχει λόγον, φησὶ, τοιαύτα "ἡμᾶς ζηλοῦν, καὶ ὑμᾶς μὴ εἶ) μαθητὰς, ἡμᾶς δὲ διδασκάλους; μέγα ἄρα θλῖψις, ἀγαπητοί. δύο γὰρ τὰ μέγιστα κατεργάζεται, καὶ ἀμαρτίας ἐξαλείφει, καὶ στέφανους πλέκει. τί οὖν, φησὶν, αὐτὴν" διαιτῶμεν, καὶ ἀπολέσῃ; οὐχὶ ἡ θλῖψις τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἡ ἡμετέρα ραθυμία. πῶς, φησὶν; ἐὰν γὰρ εὐφωνῶμεν, ἐὰν θεὸν παρακαλῶμεν, ὥστε μὴ ἐᾶσαι ἡμᾶς πειρασθῆναι" ὑπὲρ ἃ δυνάμεθα, ἐὰν ἀεὶ αὐτὸν ἐχώμεθα· ἀσφαλῶς ἀγωνιώμεθα, καὶ παραταξόμεθα· ἕως ἂν αὗται ἔχωμεν βοηθοὺς, καὶ πάντων τῶν ἀνέμων σφοδρότερον πνεύσαντων πράσμοι, καρποὺς ἡμῖν ἔσονται, καὶ φύλλον ἁπλῶς φερόμενον. ἄκουε Παύλου λέγοντος*, Ἐν τούτοις, φησὶ, πᾶσιν ὑπερνικῶμεν. καὶ πάλιν, Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. καὶ πάλιν, Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης ἡμῖν κατεργάζεται. οὕτω θλίψεις κινδύνους, ταραχὰς, καὶ ἐπαλλήλους θλίψεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἐλαφρὰ καλῶ· καὶ ζήλωσιν ἀδάμαντα τοῦτον, καὶ ἁπλῶς καὶ εἰκῇ τὸ σῶμα τοῦτο περικείμενον. τὸ πεῖρα ἐστί; ἀλλ' οὐκ ἐν τοσαύτῃ, ὅσῃ ὁ Παῦλος, καὶ τῷ τὸ λιμῷ δέκατος ὁλόθρος, καὶ δίψει, καὶ γυμνότητι. οὐ γὰρ μίαν ἡμέραν τοῦτο ἔπαθεν, ἀλλὰ διηνεκῶς τοῦτο ὑπέμενε. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν. βαβαὶ, πόσην ἔχων ἤδη δεῖξαι τὸ τῷ κηρύγματι, τοσαῦτα ὑπέμενε· εἰκοστὸν λοιπὸν ἔτος ἔχων, ὅτε ταῦτα ἔγραφεν. οἶδα γὰρ, φησὶν, ἄνθρωπον πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα. καὶ πάλιν, Μεθ' ὕδατος ἦτε, φησὶν, ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ πάλιν ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Καλόν μοι ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ. οὐ μόνον ἢ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πάλιν γράφων ἔλεγεν, Ὡς πρόσκομμα θάρματα τῷ κόσμου ἐγενήθημεν. τί λιμοῦ χαλεπώτερον; τί κρυμοῦ; τί τῆς ἐπιβουλῆς τῶν ψευδαδέλφων; οἷς ψυδραδέλφοις λοιπὸν καλῶ. οὐχὶ λυμεῶν ἐκάλεσε τῆς οἰκουμένης; οὐχὶ ἀπατεῶν; οὐχὶ λῃστὰς; οὐχὶ κατεκόπτετο μασζόμενος; ταῦτα οὖν τῷ λόγῳ λέγωμεν, ἀγαπητοὶ, ταῦτα ἀναλογιζώμεθα, ταῦτα μνημονεύωμεν, καὶ οὐδέποτε ἐκλυθησόμεθα, καὶ ἀδικούμεθα, καὶ ἁρπαζώμεθα, καὶ μυρίοις πάσχωμεν κακοῖς. ἡδοῖτο δὲ ἂν τοῖς οὐρανοῖς ἡμᾶς βιώσκιμεν, καὶ πάντα φορητά. γένοιτο δὲ πρόθυμον ἔχειν, καὶ τῷ τὰ ταῦτα λέγειν οὐδεὶς. σκιὰ ταῦτα ὄντι, καὶ ὄναρ· οἷα δὴ εἶπε, ἐλπιζομένων ὑπόστασις, οὐδὲν ὄντι τῷ δοκοῦντι οὔτε τῇ φύσει, οὔτε ὡς χρόνῳ. τί γὰρ βάλλει πρὸς τὰ ὄντα ἐκεῖνα παραβάλωμεν; τί πρὸς ὃ πῦρ ὃ ἄσβεστον, πρὸς

χ. ὅπως ἂν ταύτην ὁδὸν, ὡς καὶ

χ. ἵνα

χ. μιμ. οὐκ ἐλέγχει, πῶς χ. ἐμὲ χ. ἀφιέμεθα,

χ. περὶ ἃ

* πάλιν

Ρωμ. κ. 18. Ρωμ. η. 18. β. Κορ. δ. 17.

α. Κορ. δ. 11.

β. Κορ. 16 β. Ἰδ. α. 18. α. Κορ. θ. 12. α. Κορ. δ. 13. β. Κορινθ. 25.

χ. διατί.

πλάνῃ τὸν ὄχλον. καὶ πάλιν, Ἐκφύσας ὁ πλάνος ἔπνευ ἐπ' ζωῆς, καὶ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. καὶ Ματθ. κ'. ἐξ.
εἰς γοητείαν αὐτὸ διάβολον λέγοντες, Ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. Ἢ ὅτι μαίνε- Ματθ. ις. κδ.
ται, καὶ δαιμόνιον ἔχει· Οὐ καλῶς ἐλέγομεν, φησιν, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, καὶ μαίνε; καὶ ταῦτα ἤ- Ιωαν. ι. κ.
κουε πρὸς αὐτῶν, ἐνεργειῶν, δυναμεσιῶν, θεοῦ ἔργα ὑπερφυόμενος. Εἰ μὲν γὰρ μηδεὶ
πώποτε ταῦτα ἤκουεν, οὐκ ἂν οὕτω θαυμαστόν. Εἰ δὲ διδάσκων τὰ τοῖς ἀληθέα, πλανος
ἤκουε, καὶ δαίμονας ἐκβάλλων, δαίμονα ἔχειν ἐλέγετο, καὶ πῶς ἀναπείσει τὸ σῶμα, γῆς
ἐλέγετο· ποίαν ὑπερβολὴν θαύματος οὐκ ἔχει; ταῦτα γὰρ αὐτῶν σωτικῶς κατηχήσω. Εἰ
δὲ βούλει καὶ τὰ σκώμματα, καὶ ταῖς εἰρωνείας μαθεῖν ἃς κατ' αὐτῶν ἐποιοῦντο, ὁ μάλιστα δά-
κνει ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς· ἄκουε προσεκτικῶς καὶ ἀπὸ τῶν ῥημάτων. Οὐχ οὗτός ἐστιν, φησὶν, ὁ τοῦ τέκ- Ματθ. ιγ. νε.
τονος υἱός, οὗ ἡμεῖς ἴσμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; οὐχὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πάντες πρὸς ἡμᾶς
εἰσι; καὶ ἀπὸ τῆς πατρίδος αὐτὸν σκώπτοντες, ἔλεγον ὅτι Ναζαρηνὸς αὐτὸν εἶ). καὶ πάλιν,
χ. δυνατὸν τι ἀγαθὸν εἶναι; Ἐρώτησον, φησι, καὶ ἴδε, ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγήγερται. καὶ ἕτερε τοσαῦτα Ιωαν. ζ. μβ.
συνεφαντάσθησαν. καὶ πάλιν ἔλεγον, Οὐχὶ ἡ γραφὴ φησιν, ὅτι ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ἔρ-
χεται ὁ Χριστός; βούλει καὶ ταῖς εἰρωνείαις ἰδεῖν ἃς ἐποιοῦντο πρὸς αὐτὸν τὸν σωτῆρα;
χ. τῆς ἀλη- προσιόντες, σκώ- πτων αὐτὸν τὴν σωτηρίαν προσ- ε.
χθοῦσιν αὐτῷ ἐμπαίζοντες, καὶ ἐπαινοῦσι αὐτὸν, καὶ σκολιάφιζον, ἔλεγον, Εἰπὲ ἡμῖν τίς ἐστιν ὁ Ματθ. κζ. μ.
παίσας σε. καὶ ἔξος προσῆλθον, καὶ ἔλεγον, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, καταβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ἐπ
ὧν καὶ ὁ δοῦλος τοῦ ἀρχιερέως, ῥάπισμα ἔδωκεν αὐτῷ· καὶ φησιν, Εἰ μὲ κακῶς ἐλάλησα, μάρ- Ιωαν. ιη. κγ.
τύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· Εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; καὶ χλευάζοντες δὲ, χλαμύδα περιέθη-
καν αὐτῷ, καὶ σπέρμα ἔπλεξαν εἰς ὃ προσώπιον αὐτοῦ· καὶ ταῖς πίσσαις αἱ προσῆλθον, πειράζοντες
αὐτόν. βούλει καὶ ταῖς κατηχείαις ἰδεῖν, ταῖς λαμπραῖς, ταῖς φανεραῖς, ταῖς πρὸς τοὺς μα-
θητάς; ὅ γὰρ, Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ἀπελθεῖν; καὶ ὅ, δαιμόνιον ἔχεις, πρὸς τοὺς πιστευ- Ιωαν. ς. ξζ.
σαντας ἤδη ἐλέγετο. Εἰπέ δέ μοι, σὺ καὶ ἔφυγε καὶ αὐτός, ποτὲ μὲν εἰς τὴν Γα-
λιλαίαν, ποτὲ δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν; ἀλλ' οὐκ ἀπαργαίνων αὐτῷ πολὺς ὁ προφασισμός; οὐχὶ
παιδίον [ὄντα] αὐτὸν ἡ μήτηρ λαβοῦσα κατῆλθεν εἰς Αἴγυπτον; πρὸς ταῦτα πάντα,
φησὶν, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης
αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ
κεκάθικεν. Εἰς τοῦτον οὖν ἀφορῶμεν, καὶ εἰς τὰ τῶν μαθητῶν τοῦ τοιούτου, ἀναγινώσκοντες
καὶ Παύλου, καὶ ἀκούοντες αὐτοῦ λέγοντος, Ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσι, ἐν ἀνάγκαις, ἐν β. Κορ. ς'. δ.
διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, [ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κοπώσεσι, ἐν ια. Κορ. δ. ιε.
ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις.] καὶ πάλιν, Μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ
κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί. λοιδορούμενοι, εὐλο-
γοῦμεν· διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα· βλασφημούμενοι, παρακαλοῦμεν. ἆρα δέ τι ἡμῶν ἔχει τις ὑ-
χ. ἔχει τι τὸ περισσὸν τοῦτο μέρος ἔπαθεν; Ὡς πλάνοι γὰρ, φησιν, ὡς ἄτιμοι, ὡς μηδὲν ἔχον- β. Κορ. ια. κδ.
τες. καὶ πάλιν, Πεντάκις πεντεκαίδεκα παρὰ μίαν ὑπὸ Ἰουδαίων ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδί-
σθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, ναυαγήσασι τὸ πρῶτον βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κι-
νδύνοις, στενοχωρίαις, λιμῷ· ἃ ὅπως ταῦτα τῷ Θεῷ ἐδόκει, ἔχων αὐτὸς λέγοντος, Ὑπὲρ τού- β. Κορ. ιβ. θ.
του τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, καὶ εἴρηκέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀ-
σθενείᾳ τελειοῦται. Διὸ καὶ φησιν, εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν θλίψεσι, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στε-
νοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. καὶ
αὐτὸς ἤκουσεν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε. Ιωαν. ιϛ. λγ.

3 Ἀναλογίσασθε γάρ, φησι, τὸν τοιοῦτον ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς
αὐτοὺς ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε, ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι.

Εἰκότως ταῦτα ἐπήγαγον. Εἰ γὰρ τὰ τῆς πλησίον πάθη διανίσησιν ἡμᾶς, καὶ τῶν δι-
αστάντων πόση ἡμῖν οὐ πρόξει τοῦ ζηλοῦν; τί ἡμᾶς οὐκ ἐργάσεται; καὶ σκόπει πῶς πρὸς εἰς
πόνον

Εἰκότως εἶπεν. μάρτυρας γάρ, οὐχὶ σὲ τῇ κοινῇ λέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ σὲ τῇ παλαιᾷ. ἐν γὰρ αὐτοῖς ἐμαρτύρησαν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητι, οἷς ὡς τῆς πᾶσιν Ἡλίαν, ὡς τοσούτους πόντας. Ὀγκοι ἀποθλίβοντες πόντον. [Πόντον] τίνα; τοιούτους, τὸν ὄπτον, τὸν ὀλιγωρίαν, τοὺς λογισμοὺς τοὺς δυσκόλους, πόντον τοιοῦτον ἀθεΐας. Καὶ τὸν δυσωδίαν ἀμαρτίας. Εὐωδίασεν, ἤτοι τὸν εὐκόλως ἀπαλλάξαντα ἡμᾶς, ἢ τὸν εὐκόλως ἀπαλλάξαντα δυναμένων παθεῖν, λέγει· μᾶλλον δὲ τοῦτο. μάθῃ γάρ, ἐὰν θέλωμεν, ἀπαλλαγέντας τῆς ἁμαρτίας. Διὸ καταμανῶν, φησι, τρέχωμεν τοῖς τοιούτοις ἡμῖν ἀγῶσι. Οὐκ εἶπε, πυκτεύωμεν, ἀλλὰ, παλαίωμεν, ἀλλὰ, πολεμῶμεν, ἀλλ', ὁ πόντων κουφότερον τοῦτο τοῦ δρόμου, τοῦτο εἰς μέσον τέθεικε. ἀλλὰ εἶπε, τρεχέσθωμεν δὲ ὁρόμῳ, ἀλλ', ἐν αὐτῷ τούτῳ καταμείνωμεν, μὴ ἀκλυθῶμεν, τρέχωμεν, φησι, τοῖς τοιούτοις ἡμῖν ἀγῶσι. Εἶτα ὃ κεφάλαιον τῆς παρακλήσεως, ὃ καὶ τρέφει, καὶ ὕστερον πῆξαι, τοῦ Χριστοῦ.

2 Ἀφορῶντες, φησι, εἰς τοῦ τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν.

Matth. 1. 21. Ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς συνεχῶς ἔλεγεν, Εἰ τοῦ οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἀπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; καὶ πάλιν, Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ κύριον αὐτοῦ. ἀφορῶντες, φησι, τοῦτον, ἵνα μάθωμεν τρέχειν, βλέπωμεν εἰς Χριστόν. καθάπερ γὰρ ὅπου τῶν τρεχόντων πάντων, καὶ τῶν ἀγωνισμάτων, τοὺς τοὺς διδασκάλους ὁρῶντες, ὅταν ἐντυπῶμεν τῇ ἀθλήσει τοῦ τρέχειν, ἀφέντες τὰς ὀπτικὰς κρύσεις πανταχοῦ λαμβάνοντες· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, εἰ βουλοίμεθα τρέχειν, καὶ μαθεῖν καλῶς τρέχειν, τοὺς τοῦ Χριστὸν ὁρῶμεν, τὸν ἀρχηγὸν τῆς πίστεως καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν. τί ἐστι τοῦτο; τοῦτ' ἐστιν, αὐτὸς ἐν ἡμῖν τὸν πάντα· ἐνέδειξε, αὐτὸς τὸν ἀρχὴν δέδωκεν. ὃ καὶ τοὺς τοῦ Χριστοῦ μαθητὰς ὁ Χριστὸς εἶπεν, Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς. καὶ ὁ Παῦλος δέ φησι, Τότε γνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. Εἰ γὰρ αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμῖν ἐνέδειξεν, αὐτὸς καὶ τὸ τέλος ἐπιδείξει. Ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ, φησι, χαρᾶς, ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας. Τοῦτο, ἔξω αὐτῷ μηδὲν παθεῖν, εἴπερ ἐβούλετο. Οὐδὲν γὰρ ἀναγκάσαι ἐποίησεν, οὐδὲ δόλος εὑρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· καθὼς καὶ αὐτὸς φησιν ἐν ταῖς εὐαγγελίοις, Ἔρχεται τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἐμοὶ οὐδέν. προσῆκεν τοίνυν αὐτῷ, εἴπερ ἐβούλετο, μὴ ἑλθεῖν εἰς σταυρόν. Ἐξουσίαν γὰρ ἔχω, φησί, θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. Εἰ τοίνυν ὁ μηδεμίαν ἔχων αἰτίαν κτείνεσθαι, ἑκουσίως ἔπαθεν ἡμῶν ἕνεκεν· πόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς δίκαιον πάντα γενναίως ὑποφέρειν; ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, φησι, ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας. τί δέ ἐστιν, αἰσχύνης καταφρονήσας; ἐπονειδίστου, φησι, εἴλετο θάνατον. ἔτι γάρ, ἀπέθνησκε· τί γὰρ ἐπονειδίστως; δι' οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἡμᾶς διδάσκων μηδὲν ἡττᾶσθαι τῶν πρὸ δυσθεσπίτων δόξης. ἀφεὶς τοῦτο, οὐχ ὑποκείμενος ἁμαρτίᾳ, εἴλετο αὐτὸν, παιδεύων ἡμᾶς καταλλαγῆναι αὐτῷ, καὶ μηδὲν αὐτὸν τίθεσθαι. ἀφεὶς τί μὴ εἶπε λύσω, ἀλλὰ αἰσχύνω; ὅτι οὐ μόνον λύπης ταῦτα ἔφερε. τί οὖν ὁ τόλμας; ἄκουε. ἐπαγγελίας γάρ, Ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν. Ὁρᾷς ὃ ἔπαθεν; ὅπερ καὶ ὁ Παῦλος γράφων φησί, Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ. τὸ γὰρ σάρκα φησί. μάλιστα μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδὲν ἐπαθεν, ἐχθρὸν τὸ ὑπόδειγμα πᾶσαν πάντας ἐλέαθαι. νυνὶ δὲ καὶ ἔπαθεν ἡμῖν κεῖται, οὐ τὰ τυχόντα, ἀλλὰ μεγάλα καὶ ἀπόρρητα. ὥστε καὶ ἡμεῖς ἐπιδεδώκαμεν παθεῖν τοιοῦτον, πρὸ τῶν ἀποστόλων ἐποιήσαμεν Χριστόν. Διὰ τί; ὅτι ὅλος ὁ βίος αὐτοῦ ὑπόκρισιν ἔτεμε. ὁ γὰρ μοιχὸς θάνατον ἔκουεν [ἀεὶ], καὶ πλῆθος, καὶ γόης. καὶ ποτὲ μὲν ἔλεγον Ἰουδαῖοι, Οὗτος οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ποτὲ δέ, Οὐχί, φησίν, ἀλλὰ πλάνα

Ἰωαν. 15. 15. α. Κορ. 13. 12.

Ἡσ. νγ. 9

Ἰωαν. 14. 30. Ἰωαν. 10. 18.

Φιλιπ. β. 9.

Ἰωαν. 8. 48. Ἰωαν. ζ. 12.

χ. ἐπέλ-

χ. διὰ τοῦτο τὸ μαθεῖν· ἐλείφθη, οὐχ

χ. ἐχ εἰώθασιν

δξά Χριστοῦ, ἐ ταῦτα ἐποίουν· ὃν Ηλίας πὶ ἔχοντες ἐγκαλῶσι, πλεονασμοῦ, καὶ ἐδίωκον, ἡ λιμῷ παλαίουσι λιμάγχοις; ταῦτα διέξεισιν ἃ καὶ ὅτοι τότε ἔπαθον. δξά τοῦτο ἔλεγεν ἀλλαχοῦ, Ἐκρινάμην γὰρ πρῶτος ὁ ἀδελφοὶ τοῖς Ἱεροσολύμοις τῶν μαθητῶν. Καθὼς γὰρ ὑπο- Πραξ. κα. κβ.
ρεῖτό τις, ὥστε ἕκαστος αὐτῶν εἰς δξακισχιλίων πίμπλασθαι τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἰουδαίαν ἀδελφούς.
[ὃ ἡ τούτων ἰδών.] κακοπαθούμενοι, φησὶ τούτοις, καὶ κακῶς πάσχοντες, ἐν τῇ ὁδοιπορίαις, ἐν τοῖς χ.-δυσὶν. τὸ δὲ σκεπάσον, τί ὅτων; ἐν ἐρημίαις, φησὶ, πλαν.
χειμάρροις, καὶ ὄρεσι, ἡ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸν μετανοοῦντα ἐμφαίνει, ὅτι ἐκεῖνοι καθάπερ φυγάδες ἐ μετανάσται, καθάπερ ὅτοι τοῖς αἰχμάλωτοι ἐνδιαίτοις, καθάπερ Ⓐ οὐδὲ τ ἥλιον ἐραῖ ἄξιοι, καὶ οὐδὲ ἀπὸ τῆς ἐρημίας ὄρεσιν καλὰ φυγεῖν, ἀλλ' ἔδει φθάνειν ἀεί, ἔδει καταδύσεις ζητᾶν, ἔδει ζώντας εἰς τὸν γῆν καταρύπτειν ἑαυτούς, ἀεὶ ἐν φόβῳ εἶναι.

39 Καὶ οὗτοι πάντες μάρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν,

40 Τοῦ Θεοῦ περί ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι.

Τίς οὖν ὁ μισθὸς τῆς ὑπομονῆς, φησὶν, ἐλπίδος; Τίς ἡ ἀνταπόδοσις; μεγάλη, καὶ οὕτω μεγάλη, ὡς μηδὲ λόγῳ δυνάσθαι δηλωθῆναι. Ἃ γὰρ, φησὶν, ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ταῦτά ἐστιν ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Ἀλλ' οὔπω ἀπήλαυσαν, ἀλλ' ἐπ ἐλπίσι καὶ ὅτω τελευτήσαντες ἐν ὑπομονῇ Θλίψεως. Ἐ ἐκεῖνοι μὲν χρείττονας ἔχουσι πόνους ἀγωνισάμενοι, καὶ οὐδέπω ἀπήλαυσαν. ὑμεῖς δὲ οὐ χ.-ἡ. ἐ ἐπὶ ἀπόλαυσιν ἐκείνου χρόν. ἐξῶν ἀγῶνι ἑστῶτες, ἀκμάζετε; εἰκότως ἐστὶ [καὶ ὑμεῖς πὶ ὅτοι, Ἐ] ὅσοι ὅτοι Ⓐ Ἀβραὰμ καθεύδουσι, καὶ Ⓐ Ἀπόστολοι Παῦλοι, πρεσβύτεροι πάντες σύ τελειωθῆς, ἵνα δυνηθῶσι τότε λαβεῖν Ⓐ μισθόν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ ἡμεῖς πεφιλονείκημεν, προφθάνει αὐτοὺς ὁ σωτὴρ μὴ δοῦναι· καθάπερ εἰ πατὴρ φιλότεκνος, παῖδι εὐδοκίμοις, καὶ ὃ ἔργῳ ἰσχύσαι λέγοι, μὴ δίδοναι φαγεῖν, ἐὰν μὴ ἔλθωσιν αὐτῷ Ⓐ ἀδελφοί. σὺ δὲ ἀγωνᾷ, ὅτι οὐδέπω Ⓐ μισθὸν ἔλαβες; πῶς οὖν ποιήσει Ἄβελ ὁ πρῶτος πάντων πεσών, ἡ ἀστεφάνωτος καθεύδων; πῶς δὲ Νῶε; πῶς δὲ Ⓐ α. Κορ. β. θ.
κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους γεγονότες, ὅτε σε, ἡ τοὺς μὴ σὲ δυναμένοις; ὁρᾷς ὅτι ἡμῖς πλεονεκτοῦμεν αὐτῶν; ἡ καλῶς δὲ τοῦτο εἶπε, τοῦ Θεοῦ περί ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα γὰρ μὴ δόξωσι πλεονεκτεῖν [ἡμῶν] τῷ προστιθέναι τιφανουσθαι, ἵνα ὦσιν πᾶσι τῶν τιφανῶν Ⓐ κοινοί, καὶ ὁ περὶ τοσούτων ἐτῶν ναυαγίας, μὴ σοὶ λαμβάνει Ⓐ τιφανον. ὁρᾷς. κινδυνεύει; ἡ οὐκ εἶπεν, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τιφανωθῶσιν, ἀλλ' ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν· ὥστε ἡ τέλειοι τότε φανῶσιν. προέλαβον τοὺς ἀγῶνας, ἀλλ' ὑ προλαμβάνουσι τοὺς τιφάνους. οὐκ ἐκείνους κδίκησεν, ἀλλ' ἡμᾶς ἐτίμησε. ἡ γὰρ ἡ αὐτοὶ τοὺς ἀδελφοὺς δυναμένους. εἰ γὰρ σῶμα ἓν Ⓐ πάντες ἐσμέν, μείζων χ.-πᾶν τω. τῶν σώματι τούτῳ ἡ ἡδονή, ὅταν κοινῇ τιφανῶνται, ἡ μὴ τοῦ μέρους. ἡ γὰρ Ⓐ δίκαιοι ἡ ὁ τότε εἰσὶ θαυμαστοὶ, ὅτι χαίρουσιν ὡς ὅτι οἰκείοις ἀγαθοῖς, τοῖς τῶν ἀδελφῶν. ὥστε καὶ κείνοις τῶν τοῦ γνώμιμοί εἰσι, ὃ μὴ τῶν μισθῶν τῶν ἰδίων τιφανωθῆναι. ὃ γὰρ ὁμοῦ δοξασθῆναι, μεγάλη ἡδονή.

1 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων. κεφ. ιβ.

χ.-φος, ἐ μάρτυρων ὄγκον. πολλ.

Πολλαχοῦ ἡ γραφὴ τὸν πολεμοῦντα λαμβάνει τὸν ἐκ τοῖς κακοῖς ἀπὸ τῶν συμβαινόντων πραγμάτων. ὡς ὅταν λέγῃ ὁ προφήτης, Ἀπὸ καύματος, καὶ ἀπὸ σκληρότητος, ἐ Ησ. ϛ. ε.
ἐτὸ ῥύσεταί σε. ἡ ὁ Δαβίδ· Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὸν νύκτα. Ψαλμ. ρκα. ϛ.
τοῦτο γοῦν ἡ ἐνταῦθα λέγει, ὅτι ἡμεῖς τῶν ἀγίων ἐκείνων, ὥσπερ νέφος Ⓐ φλεγόμενον ὑπὸ ἀκτῖνος θερμοτέρας σκιάζει ὅταν τὸν ὑπὸ τῶν καλῶν καταπονουμένων αἴσθησιν * ἐ ἀνακαίειν ψυχάς. ἡ οὐκ εἶπεν, ὑποφαινόμενοι ἡμῖν, ἀλλὰ περικείμενοι ἡμῖν, ὁ ἐκείνου πλέον ἐστί· ὥστε δηλοῦσθαι ἀπὸ τούτου, ὅτι περικείμενοι κύκλῳ, ἐ μείζονα ἀσφάλειαν

Εἰκότως

* αὐτὴν χ.-ὥστε ἐν μείζονι τῷ ἀσφαλεῖ ποιῶν τὸν νέφος μαρτύρων; εἰκότως μαρτυρεῖ, ἡ χ

λόγησις, ἀλλ' ὑπόδειξις ἡ κενοδοξία. Ὑπόδειξίς ὅστι, φησιν, ἑαυτὸν ἁμάρτωλὸν καλῶ; καὶ ταπεινοφροσύνης γὰρ λαμβανόμενοι δόξαν, ὅταν μαζόμεθα, ἐγκώμια ζόμεθα. ἐὰν ὦ τοιοῦτοι ὦμεν ἑαυτοὺς, καταφρονούμεθα. ὥστε ἡ τοῦτο δόξης ἕνεκεν ποιοῦμεν. τί δὲ ὅστι ταπεινοφροσύνη; ὃ ἐπὶ τῶν ὀνειδίζοντος φέρει, ὃ ὅταν γινώσκεις ὃ ἁμάρτημα, ὃ φέρει τὰς κακηγορίας. ὃ οὖν τοῦτο ταπεινοφροσύνη ἐστίν, ἀλλ' ἀνανεώσεως. πῶς ὦ ἑαυτὸν μὴ λέγωμεν ἁμαρτωλούς, ἀναξίους, μυρία ὄντα· ἂν ὦ ἕτερός τις ἡμῶν τούτων κατηγορήσῃ, χαλεπαίνομεν, ἀγελαιούμεθα. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἔστιν ὁμολόγησις, οὖν ἀνανεώσεως; εἶπες σαυτὸν ἁμαρτωλόν· μὴ ἀγανάκτει ἡ πρὸ ἑτέρου ἀκούων, ἡ ἐλεγχόμενος. οὕτω σοι τὰ ἁμαρτήματα χυθήσεται, ὅταν ἕτερόν σε ὀνειδίζωσι. ἑαυτοῖς μὲν γὰρ βαρὺς ὀπτησάμεθα, σὺ δὲ εἰς φιλοσοφίαν ἀναλήσεται. ἄκουε τί φησιν ὁ μακάριος Δαυΐδ, ἰδοὺ ἔκτισα τὸν αὐτῷ ὁ Σεμεί· Ἄφες αὐτοί, φησὶ ὁ Κύριος ἐπετέλεσε αὐτῷ, ὅπως ἴδῃ τὴν ταπείνωσίν μου· ἡ ἀποδώσει μοι Κύριος ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐτοῦ τῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. σὺ δὲ σαυτὸν λέγων ἡ ὑπερβολὴν καυχῶ, ἐὰν μὴ τὰ τῶν μεγάλων δικαίων ἐγκώμια πρὸ ἑτέρων ἀκούῃς, ἀγελαίως. ὁρᾷς ὅτι παίζως ἐν οὐ παικτοῖς πράγμασι; ἡ γὰρ οὖν ἐπαίνους ἑαυτῶν ἑτέρων ὀπτώμεθα ζηλοτυποῦμεν, ἵνα μὴ ζῶσι πάλιν τύχωμεν ἐγκωμίων, ἵνα μᾶλλον θαυμασθῶμεν. ὥστε οὐ πρεπόμεθα τὰ ἐγκώμια, ἵνα αὐξήσωμεν αὐτὰ τοῦτο ποιοῦμεν· καὶ πόθεν πρὸς δόξαν ἡμῖν ἔρχεται, οὐ πρὸς ἀλήθειαν. ζηλοῦτε τοῦτο κατά, πόθεν ἄπορα. δεῖ παιδαγωγῶν γενώμεθα ἀπὸ τῶν μὴ ζητεῖν τὴν καλήν, τὴν κενοδοξίας, καὶ ζητεῖν τὴν τοῦ θεοῦ δοκοῦσαν· ὥστε καὶ τὴν μισητὸν ὀπτυχεῖν ἀγαθῶν, οὐ Χριστῷ τῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. κη. 37 ΠΕΡΙΗΛΘΟΝ ΕΝ ΜΗΛΩΤΑΙΣ, ΕΝ ΑΙγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι.

38 Ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος [ὄντες]· ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς.

ΑΕΙ μέν, μάλιστα ἂν ὅταν τὴν ἀγίων ἐνθυμῶμαι τὰ κατορθώματα, τότε μοι ἐκπέφευγε πάντα τὰ κατ' ἐμαυτὸν, ὅτι οὐδὲ ὅλαρ πέφρικα ἐλθόμενος οἷς οἱ ἅγιοι τὸν ἀπόστολον ἐδείξατε ἡμῖν δάκρυα, οὐχ ἁμαρτημάτων πίστις δίκαιον, ἀλλ' ἀεὶ κατορθοῦντες, καὶ ἀεὶ θλιβόμενοι. ἐννοῶσι γάρ μοι τὸν Ἠλίαν, εἷς ὢν ἡμῶν ὁ λόγος πεδιήκει τόμεγα. περὶ αὐτοῦ γάρ φησι τοῦτο τὸ, πεπλήρωται τὸ μηλωταῖς, καὶ εἰς αὐτὸν αὐτῷ πλάσματα τὰ ἐκδιήγματα. οὖν αὖθ' καταλιπών, ὅταν οἰκαῖσι αὖθις ἐκ, καὶ εἰπὼν τὰ κατ' οὖν ἀποστόλου, ὅτι τὸ φῶς μαχαίρας ἀπέθανον, ὅτι ἐλιθάσθησαν, ᾠδήσι πάλιν ὅτι τὸν Ἠλίαν, τὰ αὐτὰ παθόντα τότοις. ὅπερ γάρ εἶχεν ἐκ ἐκεῖνος τὸν ἀποστόλων δόξαν ἔχει τοσαύτην, ἀπὸ τοῦ αἰδημοφίλητος, καὶ μάλιστα θαυμασθέντος, φέρει τὸν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ἐκδημίαν. πεπλήρωται γάρ, φησι, τὸ μηλωταῖς, τὸ αἰτίοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, " κακουχούμενοι· ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ " κόσμος ὄντες. οὖν ἰδιαίτατον εἶχεν, φησι, πεπλανῆσθαι, τῇ ἐκδημίᾳ τῇ Ἠλίου· ἡ πάλιν, οὐκ οἰκίαν, ἡ καταγώγιον. τοῦτο, ὅταν ὁ Χριστὸς ἔλεγεν, Ὁ μὲν τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. τί λέγω, οὐ καταγώγιον; οὐ φασι. οὖν γὰρ τὸ ἔρημοι καὶ πλανῶντες, κενοχίαν ἦσαν. οὐ γὰρ εἶπεν, ὁ ἐρήμῳ ἐκαθίσατο, ἀλλὰ ἡ ἐκεῖ ὅτος ἔφυγεν, ἡ ἐκεῖσε πλανώμενοι, οὐκ ἐν τῆς οἰκουμένης μόνον, ἀλλὰ ἡ ἐν τῆς οἰκείτου. καὶ αἰνιττόμενος τόπων αὐτοῦ ἔνθα ἐκάθητο, ἡ πραγμάτων ἐκεῖ " γνωμένων· ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι. ἔτω, φησὶν, ὑμῖν ὁ ἐκκαλέσω

καὶ ὁ Χριστός; ἀλλ' ὁ Χριστός, φησιν, οὐδέπω τῷ πάθει, ἀλλ' αὐθεντικῶς παῖς, καλῶς. ἐκεῖνο ὁμολόγησον πρῶτον ἡμῖν εἰπέ, ὅτι οὐδέπω τῷ πάθει, καὶ αὐθεντικῶς παῖς· καὶ τότε σε
χ. μοι, ἆρα ἀΐυχῳ σχολ. "ἐρήσομαι πάλιν, μᾶλλον δὲ διδάξω σε ἐξ ἧς βούλῃ, ἧς ποιήσῃ, ὅτι συγκαταβάσεως καὶ οἰκονομίας ἕνεκεν (οὐ γὰρ δὴ τῷ Ἰησοῦ τῷ Ναυῆ ἐλάττων ἐστὶν ὁ Χριστὸς) καὶ τὸ δύνασθαι διδάσκειν
5 ἡμᾶς χρεὼν βύβλου. ὥσπερ γὰρ διδασκάλου ἀκούων ψαλλίζοντος, καὶ τὰ στοιχεῖα καταλέγοντος, καὶ φησὶν αὖθις ἀγνοῆσαι, καὶ ὅταν ἐρωτᾷ, ποῦ δῆτα πάλιν ὁ στοιχεῖος; οἶδας ὅτι σὺκ ἀγνοεῖν ἐρωτᾷ, ἀλλὰ ⟨illegible⟩ μαθητευόμενον θέλων σε ἀναγαγεῖν· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ὁ διδάσκαλος βύβλου ἐπιποθεῖ τὸν εὐχέλαιον, ἀλλὰ σε θέλων ἀναγαγεῖν, ἵνα στενοχωρῇς τῇ βύβλῳ, ἵνα ἀσφαλέστερον, ἵνα
10 νηφόντως, καὶ μὴ πολλῆς τῆς ἀγρυπνίας ταύτης ποιῇς. ἀγρυπνεῖν γοῦν ὁ νυκτὸς ἐκέλευσε λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν ἡμέρᾳ πρέπειν ἐν ταῖς προσευχαῖς. ἄγρυπνος γὰρ καλεῖται ὁ ποιμήν. ἐπεὶ ἔστι καὶ νυκτὸς εὐχόμενον καθεύδειν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ μὴ εὐχόμενον ἀγρυπνεῖν. πῶς τοῦτο, πῶς ἐκφύγω; ὅταν ἡ ψυχή σου παραμένῃ πρὸς τὸν ⟨illegible⟩ Θεόν, ὅταν σοι ὀφθῇ τὶς ἀγγελικὴ, πρὸς τίνα
χ. τῇ εὐχ. ὁ λόγος αὐτῇ, ὅταν λάβῃ ἐν νῷ, ὅτι ἄγγελοι παρεστήκασι μὴ ἔμψυχοι καὶ φύσει, ἀλλὰ προσευχασμένοις καὶ κεκοιμημένοις. μέγα ὅπλον εὐχὴ, ἐὰν μὴ τῆς προσοχῆς λίπωμεν ἀγγελίας. καὶ
15 ἵνα μάθῃς αὐτῆς τὸν ἰσχυρὸν, σκόπει ἐντεῦθεν· διαβολῶν καὶ ἀδικίας καὶ ὠμότητος καὶ ἐπαμότητος ἐκρύπτουσιν αἱ συνεχεῖς ἐντεύξεις. Ἀκούσατε γάρ, φησὶ, τί ὁ κριτὴς λέγει τῆς ἀδικίας. καὶ ὅταν πάλιν ἐκρύπτωσι· καὶ ὅταν ὑπ' αὐτῆς φιλίᾳ, ὅτι ἐποίησεν ἐντεύξεις συνεχεῖς. καὶ οὐ μὴν δίκην τὸν φίλον αὐτοῦ εἶναι, φησὶ, δώσει αὐτῷ, ἀλλά τι δίκην τῆς αἰσχύνης αὐτοῦ δώσει αὐτῷ. καὶ δώσει δόσει ἀξίαν ἐποίησεν αἱ συνεχεῖς προσευχαί. Οὐκ ἔστι, φησὶ, καλῶς λαβεῖν τὰ αὐτὰ τὸ πάθος, ἐὰν βαθεῖς τοῖς χιτῶσι. ναὶ γὰρ, φησὶ, Κύριε. καὶ γὰρ τὰ χιτάρια ἐάθη ἀπὸ τῆς παρεῖας τοῦ κυρίου αὐτοῦ. προσέχωμεν τοίνυν τῇ βύβλῳ. μέγα ὅπλον ἐστὶν, ἐὰν μὴ ἐκτάσεως λίπῃ, ἐὰν χεῖρες κεκοδεξίας, ἐὰν μὴ ψυχὴς ἐπιλάκεινους. αὕτη πολεμίους ἐκπώσατο, αὕτη ἔθνος ὁλόκληρον ἐδράξιον ὑπηρέτησεν. Ἠκούσατε, φησὶ, τοῦ σταγμοῦ αὐτοῦ, καὶ κατίδωμεν τὸ ἐξελίσσεσθαι αὐδεῖς. αὕτη φάρμακόν ἐστι σωτήριον, καὶ κωλυτικὸν τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἰατρὸν τῶν πληγμελημάτων. Ταύτην δὲ ἡ χεὶρ ἡ μεμονωμένη προσόρθρευε. ἐὰν οὖν μὴ καταπροφθάσωμεν βύβλῳ, ἐὰν ὁ ἔσω πλύσωμεν, ὡς ὁ τελώνης, ἐὰν σκῆνος φθαρῶμεν ἀπὸ σκήνους, ἐὰν λέγωμεν, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. πρώτων ὑπιτυχόμεν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τελῶναι ἐσμὲν, ἀλλ' ἕτερα ἔχομεν ἐκείνου ἄρχοντα ἁμαρτήματα. μὴ γάρ μοι εἴπῃς, ὅτι ὁ μακρὰν ἦν διήμαρτε. πλὴν γὰρ αὐτοῦ ἔχει ὁ προσῆγμα φύσιν. καθάπερ γὰρ ὁμοίως αἱδροφόνος λέγεται, ὅ τε παῖδα φονεύων, ὅ τε ἄνδρα· οὕτω καὶ πλεονέκτης, καὶ ὁ πολλὰ, καὶ ὁ μικρὰ πλεονεκτῶν. καὶ ἡ μισηδονία οὐ μικρὰ, ἀλλὰ καὶ μέγα ἁμάρτημα. Μισηδονήσων γάρ, φησιν, ἐδεῖ εἰς θάνατον. Καὶ ὁ ὀργιζόμενος εἰκῇ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει, καὶ ὁ καλῶν ⟨illegible⟩ ἀδελφὸν αὐτοῦ μωρὲ, καὶ αὐτὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. μεταλαμβάνομεν οὖν καὶ τῶν φευκτῶν μισηδονίαν ἀδικίας, καὶ φθονοῦμεν, καὶ λοιδορούμεθα· πάντες οὖν ἡμῶν καὶ ἐμοῦ σοῦ πολλάκις. τούτων οὖν ἕκαστον καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἰσχυρὸν ἐκβαλεῖν τὰς βασιλείας· ὅταν οὖν καὶ ὁμοῦ συμφέρηται, τίνα ἔξομεν ἀπολογίαν; πολλῆς ἡμῖν δεῖ τῆς μετανοίας, ἀγαπητοὶ, πολλῆς τῆς βύβλου, πολλῆς τῆς καρτερείας, πολλῆς τῆς προσοχῆς, ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιτυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν. Εἴπωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. μᾶλλον δὲ μὴ εἴπωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὕστερον φρενώσωμεν· καὶ ἕτερός τις ἡμᾶς ἐγκαλέσῃ, μὴ ὀργιζώμεθα. ἤκουσεν σκῆνος, Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· καὶ οὐ προσεκύνησεν, ἀλλὰ κατέπτυσε. ἐδέξατο ὁ σκῆνος, καὶ ἀπέθετο ὁ σκῆνος. Εἶπεν σκῆνος ὁ τραῦμα, ἐζήτησεν οὗτος ὁ φάρμακον. λέγωμεν τοίνυν, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. πλὴν καὶ ἕτερος εἶπε, μὴ ἀγανακτῶμεν. ἐὰν γὰρ αὐτὸν μὲ λέγωμεν μωρὸν ἑαυτὸν καλὸν, πρὸς ἕτερον γὰρ ἀκούοντες ὀνειδιζόμεθα, οὐκέτι τοῦτο τὸ πτωχοφθορεῖον ὄντες, οὐδὲ ἄξιοι

κόσμος. τί τοίνυν ἔμοιγε τὸ τοῦδε ἀπολαμβάνειν, ὃν οὐδὲν τῷ τῷ κόσμῳ λυμαίνεται ἄξιον; ἐντεῦθεν αὐτὸν ἀφαιρήσῃ τὴν δόξαν, παιδεύειν μὴ προσπλάσθαι τοῖς πράγμασι, ἀλλὰ πάντων μείζω φρονεῖν τὸν τῆς πρόνοιας βίον, εἶτα ὁ πᾶς κόσμος οὐκ ἔστιν αὐτῷ ἄξιος. τί τοίνυν βούλει τὸ τοῦδε λαβεῖν; ὄψεις γὰρ ὄντα, ἐὰν τὸ τοῦδε λάβῃς μιαθόν. χ. λαβεῖν

ΘΕΙΚΟΝ Μὴ τοίνυν κοσμικὰ φρονῶμεν, μηδὲ τὸ τοῦδε ζητῶμεν τὴν αὐτῶν πρόδοσιν, μηδ' ὅτως ὦμεν πάντες. εἰ γὰρ ὁ πᾶς κόσμος οὐκ ἄξιος αὐτοῦ, τί δ' μέρος ὅλης ζητῇς; ἢ εἰκότως. φίλος γάρ ἐστι τοῦ Θεοῦ. κόσμου ἢ τοῦδε ἄρα τὸ πλῆθός φησιν, ἢ τὴν κτίσιν αὐτὴν; ἀμφότερα. ἀμφότερα γὰρ οἶδε λέγειν ἡ γραφή. εἰ πᾶσα ἡ κτίσις μιᾷ τῶν δυνάμεων, φησί, τῇ τοῦ αὐτοῦ, οὐδὲν πω δύναται τούτων. ἢ εἰκότως. ὥσπερ γὰρ μωρὸν καθῆσθαι ἀχύρων καὶ χόρτων, δίκην μυρμηκιᾶν οὐκ ἂν εἴη δύναται ὅτως οὐδὲ σοφόν. Κρείττων γὰρ εἰς ποιεῖν θέλημα Κυρίου, ἢ μωρὸν τὸ δόξαι μωρούς. μωροὺς δὲ οὐ τοὺς πολλοὺς λέγω, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τὸ ἄπιστον. σκόπησον ὅσον ὄφελος. εἶπεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, Ἰησ. ι. 12. Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαών, καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλών, καὶ ἔστη. ἐκεῖνο τοίνυν πᾶσα ἡ οἰκουμένη, μᾶλλον δὲ ὅλος, καὶ τρεῖς, καὶ τέσσαρες, καὶ δέκα, καὶ ἑκατοντάδες, καὶ λεγέτωσαν, καὶ ποιείτωσαν τοῦτο· ἀλλὰ οὐ δυνήσονται. ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ φίλος τοῖς τοῦ φίλου κτίσμασιν ἐπιτάττει, μᾶλλον δὲ φίλοις προσκαλεῖται, καὶ εἰκὼ τῷ δούλῳ, καὶ ὁ κάτω τοῖς ἄνω προστάττει. ὁρᾷς ὅτι εἰς δουλεύειν τοῦτο γίνεται, δρόμοι δέκα τι παχύνειν πληροῦται; τοῦτο τὴν Μωϋσέως μίζοι. τί δήποτε; οὐ γάρ ἐστιν ἴσοι θαλάττῃ ἐπιτάξαι, καὶ τοῖς κατ' οὐρανόν. μέγα μὲν γὰρ κἀκεῖνο, καὶ σφόδρα μέγα· πλὴν ἀλλ' οὐδὲν ἴσον. [ἄκουε δὲ καὶ πόθεν ἴσους γίνεται.] τί δήποτε; τύπος ἦν τοῦ Χριστοῦ ὁ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖνος. διὰ τοῦτο τοίνυν, ἐπεὶ τὴν τοιαύτην κλῆσιν ἔμελλε τύπῳ, ἦν Ἰησοῦς, αὐτὴν τὴν προσηγορίαν ἠλλάττη ἡ κλῆσις. τί οὖν; ἄλλος οὐκ ἐκλήθη Ἰησοῦς; ἀλλ' οὐχ ὅτι τότε ἐκλήθη ἐν τύπῳ. ὁ γὰρ καὶ Αὐσῆς ἐλέγετο. διὰ τοῦτο μετεκλήθη ὄνομα. προέρρησις γὰρ ἦν, καὶ προφητεία. οὐκ εἰσάγει τὸ λαὸν εἰς τὴν ἐπαγγελίαν, ὥσπερ ὁ Ἰησοῦς εἰς οὐρανόν· οὐκ ἐνόμος, ὥσπερ οὐδὲ Μωϋσῆς, ἀλλ' ἔξω ἔλθοι. οὐκ ἰσχύει νόμος εἰσαγαγεῖν, ἀλλ' ἡ χάρις. ὁρᾷς οὖν τὸν τύπος δύνῃ προσδιαφθορεῖς; ἐπέταξε τῇ κτίσει, μᾶλλον δὲ τῷ κυρίῳ τῆς κτίσεως μέρει, αὐτῇ τῇ κεφαλῇ, κάτω ἐστώς· ἵνα ὅταν ἴδῃς σὺ δυσθέρπου ῥήματα Ἰησοῦ τὰ αὐτὰ λέγοντα, μὴ θορυβηθῇς, μηδὲ ξενισθῇς. αὐλός, καὶ Μωϋσέως ζώντος, ἐξεπώσατο τὸν πολεμίους· ὅτος, καὶ τὸν νόμον ζῶντος, τὰ πόντια δέδικεν· ἀλλ' οὐ φθερεῖς. πλὴν ἴδωμεν ὅση ἡ ἀρετὴ τῶν ἁγίων. εἰ τοῦδε τοιαῦτα ἐργάζονται, εἰ τοῦδε τοιαῦτα ποιοῦσιν, ἅπερ ὁ θεὸς ἀπέλεσι, τί ἄρα ἐκεῖ; πόσῳ ἔχοιεν τὸν λαμπρότητα; τοῦτο γὰρ ὑμῶν ἕκαστος ἐβούλετο εἰπεῖν τοιοῦτος, ὥστε δύνασθαι ἐπιτάττειν τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ. τοῦτο τοίνυν θεὸς λέγοντες οὐρανὸν σφαῖραν εἶναι, πρὸς τοῦτο ἂν εἴποιεν; δέδικε γὰρ μὴ εἶναι, φησὶν ὁ ἥλιος, ἀλλὰ προσέδηκε, φησὶν ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαών, καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλών, τυπτόν, μείζονα τὸν ἡμέραν ἐργασάσθω; τοῦτο καὶ ὅπου τοῦ Ἐζεκίου γέγονεν. δύεπόδισε γὰρ ὁ ἥλιος. ἀλλὰ τοῦτο ἐκείνου θαυμαστότερον, ὃ τὸν ὁδοιπορίαν ἐλθεῖν πάλιν ὁδόν, μᾶτον προελθόντα θεὸς δρόμον. διὰ τοῦτων ἡμᾶς μείζονα ὑπερβυζόμεθα, ἐὰν ἐθέλωμεν. ἵνα γὰρ ἡμῖν ἐπιτείλατο ὁ Χριστός; Ἰσαι. ιδ. κγ. οὐχὶ ἥλιον φησιν, οὐδὲ σελήνην, οὐδὲ ἡμέραν πεδισμὸν ἡλίου, ἀλλ' ἃ πεποιήκαμεν πρὸς αὐτὸν ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ, φησί, καὶ μονὸν πρὸς αὐτὰ ποιήσομεν. τί μοι διὰ ἡλίου καὶ σελήνης, καὶ τῶν θαυμάτων τούτων, αὐτὸ τὸ διαστῆσαι πόντων πρὸς ἐμοὶ καταχθονίου καὶ ὑποδρυμένου; ἀλλὰ διὰ μοι τοῦτο. τί γὰρ δεῖ μοι πιὸς τούτων; αὐτὸς ἔσται μοι εἰς σελήνην, καὶ ἥλιον, καὶ εἰς φῶς. εἶπε γάρ μοι, τί ἐβούλω, εἰς βασιλείαν εἰσελθεῖν, διωκθῶναί τι τῶν πεπηγότων μεταῤῥυθμίσαι, ἢ βασιλέα ὅτως οἰκειώσασθαι, ὡς πεῖσαι πρὸς σὲ καταχθῆναι; οὐ πολλῷ μᾶλλον τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο; τί δαί; οὐ θαυμαστόν, εἴπερ δαίμονες ὑπετάγη τοῦτα ἀ-

καὶ

χ. καὶ τὴν ἀμφότερα ℵ
* πάντων
χ. ὅσον
χ. τῶν
χ. ἡ [διὰ] τὴν προσηγορίαν αὐτὴν ἐφθ.
χ. σῶς. ἔξω ℵ ἐκεῖ-
χ. καὶ ἐν
χ. ἀλλὰ
* αὐτὸς
χ. τὸ * μᾶλλον γὰρ ἡδονὴ τούτων. αὐτὸς

τοῖς μάρτυρ ἀφιστορεῖ. τοῦτ' γὰρ τοῦτο προσημαίνων ἐν ὃ ζητούμενον· ἀλλὰ πίστεως τίνας δείξας ἐν; Εἰπέ γάρ μοι, εἰ μὴ πίστει ὁ πρῶ ἐδικαιώθησαν; πῶς; δηλ. πίστεως, φησί, κατηγωνίσαντο βασιλείας ⓐ ὡσεὶ ⓦ Γεδεών. Εἰργάσαντο δικαιοσύνην.

Τίνες; αὐτοὶ οὗτοι. ἢ πρὸ τοῦ φίλων ἔργα πίστει τὰ ἑαυτῶν δικαιοσύνην εἶπεν;

Ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν. Πρὸς δὲ Δανιὴλ οἶμαι αὐτοὶ τὸ λέγει. ποίων γὰρ τούτων ἔτυχεν ἐπαγγελιῶν; ὧν ἔλεγεν, ὅτι ὁ κύριμα αὐτὸν καθίσει ὅπου ⓦ θρόνοι αὐτόν. Ἔφραξαν στόματα λεόντων,

34 Ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας. Ὅρα πῶς τὸ αὐτῷ ὡς θαυμαστῶσαι ὁ Δανιὴλ κυκλούμενος ὑπὸ τῶν λεόντων, ⓐ παῖδες ⓐ τῆς τῇ καμίνῳ διαπεφεύγοτες, * ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαάκ, ὁ Ἰακὼβ τὸ διαφόρους πειρασμοὺς, καὶ ὅτι οὕτως ἀπήγγειλαν. τοῦτο γὰρ πίστις· ὅταν τὰ προσήκοντα ποιῇς ὁ σώζειν ἐκδαίμη, τότε δὴ πιστεύει ὅτι σώζει σωστῆναι γένηται, ἀλλὰ πρῶτα ἀκόλουθα. ἔφυγον στόματα μαχαίρας. ὡσεὶ τῶν πειρῶν πάλιν οἶμαι παῖδων λέγει αὐτῶν. Ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγκρατήσαντο ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων.

Τὰ κατὰ τὴν ἐπῳδὸν τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος σύρματα αἰνίττεται. ἀπὸ ἀσθενείας, φησί· τουτέστιν, ἀπὸ αἰχμαλωσίας. ὅτι πάλιν ἀπήγγειλε τὰ Ἰουδαϊκά, ὅτι οὐκ ὄντων νεκρῶν σώζειν διεπρόχεσαν, τότε ὡδῖς γέγονε τὰ τῆς ἐπῳδῆς. πῶς γὰρ ἂν ἤλπισαν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον αὐδῆσαι, καὶ οὐκ ἐπάνοδον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰσχυροὶ γενέσθαι, καὶ κλῖναι παρεμβολὰς ἀλλοτρίων; ἀλλ' ἡμῖν σώζειν πιστεύειν σωτῆρα, φησί. ἀλλὰ ταῦτα τύποι τῶν μελλόντων εἰσίν.

35 Ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. Τὰ κατὰ τὸν προφήτας τὰ τοιαῦτα λέγει. ⓦ Ἐλισσαῖον, ⓦ Ἠλίαν. νεκροὺς γὰρ ἀνέστησαν οὗτοι.

Ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. Ἀλλ' οὐχ ἡμῖς ἀναστάσεως ἐτύχομεν. ἀλλ' ἔφη δεῖξαι τοὺς ἀκούοντας, φησίν, ἀπὸ τιμωρίας, καὶ μὴ δεξαμένους, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσι. δηλ. τί γάρ, εἰπέ μοι, πρῶτον ζῆσαι, οὐκ ἠβουλήθησαν; οὐκ ἄρα ὅπου κρείττονα προσεδόκων ζωήν; ἢ ⓐ τοὺς ἄλλους ἀναστήσαντες, αὐτοὶ εἵλοντο ἀποθανεῖν, ὡς κρείττονος ἀναστάσεως τυχεῖν, οὐ τοιαύτης, οἵας τὰ παιδία τῶν γυναικῶν. σύρματά μοι δοκεῖ καὶ τοὺς Ἰωακεὶμ αἰνίττεσθαι, ἢ τοὺς Ἰακώβου. ἀποτυμπανισμὸς γὰρ λέγεται ὁ ἀποκεφαλισμός. ἐξὸν αὐτοῖς ὁρᾶν τὸν ἥλιον, ἐξὸν αὐτοῖς μὴ ἐλέγξαι, καὶ ὅμως εἵλοντο ἀποθανεῖν, καὶ ⓐ ἀναστήσαντες ἄλλους, αὐτοὶ εἵλοντο ἀποθανεῖν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν.

χ. ἀπὸ τῶν σιγῆσαι, ἐξὸν

χ. ἀπιστῶν,

36 Ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς. ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν *. Εἰ τούτοις πιθώμεθα τὸ τοῖς οἰκειοτέροις. μάλιστα γὰρ ταῦτα φέρει τὸν προσήκοντα, ὅταν τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἡ λύπη ἢ ἐπὶ καὶ σφοδρότερον ἅπτηται, μὴ ἢ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως πεῖραν, σώζει ἐποίησας. δηλ. τοῦτο εἰς τὸ ⓦ λέγει σωέκλεισε, δεσμὰ λέγων, φυλακάς, μάστιγας, λιθασμούς, τὰ κατὰ τὸν Στέφανον, τὰ κατὰ τὸν Ζαχαρίαν αἰνιττόμενος. δηλ. ἐπήγαγεν, Ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον. Τί λέγεις; ⓐ οὐ ἔφυγον στόματα μαχαίρας, οἱ δὲ ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον; τί ἐστι τοῦτο; ποίοις ἐπαινεῖς; ποίοις θαυμάζεις; τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο; ναί, φησι, καὶ τοῦτο, κἀκεῖνο. τοῦτο δέ, ὅτι ἡμῖν οἰκεῖον· ἐκεῖνο δέ, ὅτι τοῖς αὐτοῖς τοῖς πολυτίμοις ἰσχυσεν ἡ πίστις, καὶ τύπος τῶν μελλόντων ὄντι. δύο γάρ ἐστι τὰ θαύματα τῆς πίστεως· ὅτι τε ἀνίκητα μεγάλα, καὶ πάλιν μεγάλα, καὶ ὅτι σώζειν πίστεται πάλιν. καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν, φησιν, ὅτι ἀμήχανοι ἦσαν, καὶ ἀδύναμοι. κἂν γὰρ ⓦ κόσμον ὑπερῆσαν ὅλον, ἐκείνους ὑπερέσκεν κρείττονας ⓦ ζητῶ, καὶ πιστοτέρους ὄντας. δηλ. τοῦτο καὶ ὅτως εἶπεν· ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος.

χ. ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον.

χ. πειρᾶται,

χ. θαυμαστὰ

π· καὶ ἔχεσθαι, καὶ ἐθαῤῥήσαμεν χείσαντες. ὑμεῖς δ' αὖτε τὸ αἷμα ἐξαιτοῦντες τὸ αἷμα, ἠθαρσεῖτε; πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς. πάλιν λαοὶ ὁλόκληροι τὸν βάλλω λαῶ, ἵνα μὴ λέγωσιν, ὅτι ἠδυνάμεθα κἂν τοῦτο ἀλόγως ἠλιάθαι. πίστει, φησὶ, διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς· ἧς πεῖραν λαβόντες Αἰγύπτιοι καὶ αὐτοὶ ἐπεθύμησαν. ὁ τοίνυν Θεὸς ἀνοῖξαι ἠβούλετο τὴν τῶν Αἰγυπτίων. πῶς πίστει; ὅτι ἤλπισαν διὰ τῆς θαλάσσης διαβήσεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἔτρεχον· μᾶλλον δὲ Μωϋσῆς ἐκώλυε. ὁρᾷς ὅτι πάντα χρὴ τὰ τῆς πίστεως λογισμοὺς ἐπαγαγεῖν τοῖς ἀνθρωπίνοις, καὶ τὸν ἀσθενῆ, καὶ τὸν παντεπόπτην. ὁρᾷς, ὁμοῦ καὶ ὑπὲρ θυσίαν, καὶ τὸν κόλασιν ἐδεδοίκεσαν ὅ τι τῷ αἵματι τῶν θυρῶν, ἢ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν; καὶ τοῦτο ἐδίδου, ὅτι ὕδωρ ἦν, διὰ τὴν ἐμπεσοῦσαν ὑπ' ἀπειρίαν, καὶ ὅτι οὐκ ἦν φαντασία, ἀλλ' ἀλήθεια. ὥσπερ δὲ ὑπὲρ τῶν λεπτῶν καὶ διαλανθανόντων ἐδείκνυον τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν, καὶ διὰ τῆς καμίνου καὶ κριός· οὕτω καὶ νῦν ὁρᾷς τὰ αὐτὰ πράγματα, τοῖς μὲν πρὸς σωτηρίαν καὶ δοκιμήσεως, τοῖς δὲ πρὸς ἀπώλειαν γινόμενα. τοσαύτη ἐστὶν ἡ πίστις ἀγαθὴ, καὶ γὰρ ὅταν εἰς ἀμηχανίαν ἐμπέσωμεν, τότε ἀπαλλαττόμεθα, καὶ πρὸς αὐτὴν θαίνατοι ἐλήφθημεν, καὶ ἐπηκολούθησε τὰ καθ' ἡμᾶς. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν λοιπὸν; Αἰγύπτιοι καὶ θάλασσα αὐτοῖς αὐτὸ πλοις ἐκύκλουν, καὶ ἡ ἀπορία ἐχρῆν φθεῖραι, ἢ εἰς τὰ Αἰγυπτιακὰ χεῖρας ἐμπεσεῖν. ἀλλ' ὅμως ἀπὸ ἀμηχανίων αὐτοὺς διέσωσε. τὸ αὐτὸ ὕδωρ τοῖς μὲν ἐπεφέρωντο, καθάπερ γῆ· τοῦτο δὲ κατεπόντιζε καθάπερ θάλασσα. ἐκ μιᾶς τῆς φύσεως ἐπελαμβάνετο, ὁ τοῦτο δὲ καὶ ὡπλίζετο κατ' αὐτῶν. πίστει τὰ τείχη Ιερειχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. οὐ γὰρ δὴ σαλπίσαι ἦν λίθους οἵατε καταβάλλειν ἐστὶ, καὶ μυρία τις ἔτι σαλπίζῃ, ἀλλ' ἡ πίστις πάντα δυνάται. ὁρᾷς παντα χοῦ, οὐχὶ ἀκολουθία, ἀλλὰ φύσεως τόμον μεταβαλλούσης αὐτὴν, ἀλλὰ τοῦτο προσδοκίαν ἀπήμονα γινόμενα; ὀκνοίην δ' ἂν τοῦτο τοῦτο προσδοκίαν ἀπήμονα λέγειν. ὅτι γὰρ δῶρα ἦν κἀκεῖνα ἔλεγον, ὅτι δ' ἔργῳ δύεν ταῖς ἐλπίσι ταῖς μηγούσαις, εἰκότως τὸ τοῦ ἀπήμονα λέγειν οἰκεῖται, δῆλον, ὅτι οὐ νεῦρα, ἀλλὰ ἐξ ἀρχῆς πόλεμα τὰ θαύματα διὰ τοῦτο ἐδόθη. πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. ὀκνοίην αἰρεσιν, εἰ ἦν πόρνης ἀπιστότερα Φαρισαίων· καίτοιγε ὀκνοίη τῶν ἀνόσιον ἦκουσεν ἀπαγγελλόντων, ἢ δύνασθαι διὰ πίστεως ζημιοῦσθαι τὸ τέλος ἐπηκολούθησε. πάντων γὰρ ἀπολωλότων, μόνη διεσώθη. οὐκ εἶπε πρὸς ἑαυτὴν, ὅτι μὴ πολλοὶ ἐσμεν τῶν ἐμῶν, οὐκ εἶπεν, ἐγὼ τοσούτων φρονιμωτέρα δύναμαι εἶναι ἀνδρῶν σωφρόνων, οἵτινες ἀπιστοῦσι, ἢ ἐγὼ πιστεύσω; οὐδὲν τοιοῦτον, ὅπερ εἰκὸς ἦν ἄλλον καὶ εἶπεν ἢ παθεῖν, ἀλλὰ τοῖς λεγομένοις ἐπίστευσε.

32 Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος.

Οὐκέτι λοιπὸν τὰ αὐτὰ ἔπαθον· ἀλλὰ πολὺ τήσας εἰς τὸν πόρτον, καὶ ἀστείας διὰ τῆς τοσαύτης ποιότητος, οὐκέτι πλατυνθεῖσα εἰς ἰσοτέλειαν, ἵνα μὴ δόξῃ μακροτηρεῖν· ἀμφότερα, καὶ φεύγων, καὶ τὴν πυκνότητα ἀλυμαινόμενος. οὔτε πάντα ἐσίγησεν, οὔτε λέγων ἐκώλυσεν, ἀλλ' ἀμφότερα ποιεῖ. ὅταν γάρ τις ἰσχυρῶς ἀγωνίζηται, καὶ ὑπερβάλλῃ ἀγωνιζόμενος, ἐπακούεται καὶ ἀκροατὴν, πεπεισμένον λοιπὸν εἰσοχλεῖν, καὶ φιλοτιμίας λαμβάνων δόξαν. διὰ γὰρ τοῦτο ὁ λοιπὸς ἀριθμεῖσθαι. καὶ τί ἔτι λέγω, φησὶ; Ἐπιλείψει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεὼν, Βαρὰκ τε, καὶ Σαμψὼν, καὶ Ἰεφθάε, Δαβὶδ τε καὶ Σαμουὴλ, καὶ τῶν προφητῶν. Ἐγκαλεῖσθαι τῷ Παύλῳ πάνυ, εἰ τὸν Βαρὰκ καὶ τὸν Σαμψὼν καὶ τὸν Ἰεφθάε τὸ τοσούτοις τιθέναι τοῖς τοσούτοις. τί λέγεις; ὁ τὸν πόρνην τοῦτον τιθεὶς; μὴ γάρ μοι τὰ ἄλλα αὐτῶν βίου ἄκριτα, ἀλλ' εἰ μὴ ὑπὲρ θυσίαν, καὶ ἐλαμψαν [τὸ] τῇ πίστει. καὶ τὸ προφητῶν, φησὶν,

33 Οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας. Ὁρᾷς ὅτι οὐχὶ βίων ἐστὶν αὐτοῖς

ωὴν οὖν μανιάκιν περιόικατο, ἵνα δῆλον ἑαυτὸν ποιήσῃ· τὴν ὠδῖνα ἀνιδεῖν ἀφ' ἡμῶν μὴ φαίνεσθαι δίκαιον ἐνόμισεν; ἢ γὰρ ἐκφύγοι ἂν ἐπίνοιαν, ἀλλ' ἐπιχείρησιν· ἢ ἐκώλυσαν οἱ ἀπόστολοι. ὥστε καὶ τὸ τοῦτο ἐδικαίωσαν. καὶ ἐκφωνῶν δῆμος ὁλόκληρος ἐῶ· τὸ τοιοῦτον τύραννος. τί οὖν αὐτὸν οὐκ ἀπήγαγον; περιλαβεῖν εἶπον, ὅτι οὐχ ὡς Θεῷ ἐπαινοῦσιν ὅτι λοιδορηθῆναι τοῦ σεβάσματος, ἀλλ' ἐπὶ μείζοσι θαύμασι. πῶς; ὅτι τοῦ Θεοῦ εἶχεν ἀφάνταστα πεῖσιν, ὁμολογῶν αὐτοῦ τὴν διαστολήν. ὥστε οὐκ ἠρωτηκὼς τὸν ἡμῶν. ἐκφύγοι γ' οὐχ ὅπως, ἀλλ' ἀνιδεῖν οὐδὲ ἐνόμιζον εἶναι [τὸν] θεόν. ἀφ' τοῦτο διεκρούοντο· "ἄλλως γ', ἡ περισκοπήσας τὸ τοῦτο, τότε τοῦτο ποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ὡς Θεῷ προσκυνήσει, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπῳ σοφῷ. ἢ δῆλον γ' οὐδὲ ὅτι ἑαυτῷ. εἰ γ' ἢ ἑαυτῷ, ἀλλ' ἀδιχωρήτου τοῦ Δεσπότου." πῇ γ', ὅτι αὐτὸν ἢ Βαλτάζαρ ἐκάλεσεν, τοῦ Θεοῦ ἀντὶ τοῦ ὀνόματος; ὅτως οὐδὲ θαῦμα ἠγεῖτο αὐτῷ τοῦ θεοῦ, ὅπου γε καὶ τὰ αἰχμάλωτα οὕτως ἐκάλει ὁ πόθος ἐλθεῖν τὴν εἰκόνα προσκυνῆσαι τὴν πόμπον δαιμόνων καὶ ποικίλιον, καὶ τὸν δράκοντα σέβων. ἢ ἐκείνων πολὺ ἦσαν αἰσθητοτεροι οἱ Βαβυλώνιοι τῶν ἐν Λύστροις· διὸ οὐκ εἰκὸς ὑβρίσαι ἐκείνους οὕτως ἐπὶ τοῦτο. ἢ πολλὰ ἄν τις εἴποι· πῶς γὰρ τοῦτα ἔφησε. ἀλλ' ἵνα μὴ τοίνυν βαλλώμεθα πάντων ἐπιτυχεῖν τῶν ἀγαθῶν, τὰ τοῦ Θεοῦ ζητῶμεν. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ τοῦ κόσμου ζητοῦντες, ἢ τούτων ἐκπίπτουσιν· οὕτως οἱ τὰ τοῦ Θεοῦ προπίπτοντες, ἀμφοτέρων ἐπιτυγχάνουσι. μὴ δὴ τοῦτα λοιπὸν ζητῶμεν, ἀλλ' ἐκεῖνα· ἵνα καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτυχωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

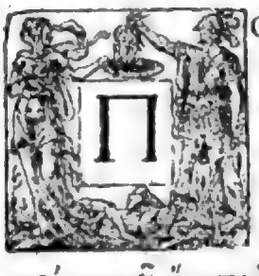
10 Λογ. κζ. 28 ΠΙΣΤΕΙ ΠΕΠΟΙΗΚΕ ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΚΑΙ τὴν πρόχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλεθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. 29 Πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὡς ἀφ' ξηρᾶς γῆς· ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι, κατεποντίσθησαν.

χ. κατεπόθησαν.

30 Πίστει τὰ τείχη Ἰερειχὼ ἔπεσον, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας.

χ. ἐσαλεύθη.

31 Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης.

Ολλὰ μεταξὺ κατασκευάζει ὁ Παῦλος ἐνταῦθα, καὶ πικρός ἐστι τοῖς νοήμασι. τοιαῦτα γὰρ ἡ τοῦ πνεύματος χάρις· οὐκ εἰ σωθῇ λέγει ὀλίγα "πρόσχῃ νοήματα, ἀλλὰ βραχύτατα ῥημάτων μεγάλων καὶ πολλῶν δήλωσιν ἐποίησεν. ὅσα γοῦν πῶς εἰ τάχα παρελήσεως, [καὶ] πίστεως ἀφαλεῖται. οἷον ἐπὶ μυστηρίου τύπου καὶ μυστηρίου, οὗ τοῦ ἀληθοῦς ἔχομεν. πίστει, φησί, πεποίηκε τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλεθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. τί δέ ἐστιν ἡ πρόσχυσις τοῦ αἵματος; δῆλον ἐθύετο καὶ οἰκίαι, καὶ ὃ αἷμα αὐτοῦ ἐπεχείετο ταῖς φλιαῖς, καὶ τοῦτο ἦν ἀπότιχισις τῆς ἀπωλείας τῆς Αἰγυπτιακῆς. εἰ τοίνυν αἷμα δῆλον, ἐν μέσοις Αἰγυπτίοις, καὶ ἐν ὀλεθρῳ τοσούτῳ ἀσινῆς διεφύλαττε τοὺς Ἰουδαίους· πολλῷ μᾶλλον ἀφανῶσει ἡμᾶς, οὐκ ἐν ταῖς φλιαῖς, ἀλλ' "ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς ὃ αἷμα" ἐπιχεόμενον τοῦ Χριστοῦ. καὶ γὰρ καὶ νῦν ὁ ὀλεθρεύων ἐν τῇ βαθείᾳ νυκτὶ ζώντι περιέρχεται. ἀλλ' ἀσπιζώμεθα ἐκείνῃ τῇ θυσίᾳ. πρόσχυσιν τοῦ χείσει καλεῖ. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἐξήγαγεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἀπὸ τοῦ σκότους, ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας. καὶ τοῖς μὲν ἡμολυσμένοις οὐδὲν ἐῶ· ὃ δὲ καταρθύμενοι, μέγα. τοῖς μὲν γὰρ ἡμολυσμένοις, αἷμα· τοῖς δὲ καταρθύμενοι, σωτηρία, ἐκ ἔμφαξις, ἐκ κώλυμα ἀπωλείας. ἐφοβήθη ὃ αἷμα ὁ ἄγγελος· ἦλθε γὰρ πιὸς ἐῶ τύπος ἔφειξε, καὶ διαπεπόηται τὰ ἀτενισμένα· ἀφ' τοῦτο οὐκ ἔλυσε τῶν φλιῶν. εἶπε Μωϋσῆς, χείσεται

ἰῶ ὁ Παῦλος, ᾗ ἔθυον αὐτῷ ὡς Θεῷ. ὁ Χῦς θα ζήτημα λυακύπθει. ἐρωτῶσι γὰρ πολλοὶ λέγοντες, τί δήποτε ⓜ μὴ ἀπέσταλει ταῖς θυσίας ἀπ ἐρξάμ, ᾗ διέρρηξαν αὐτῷ τὰ ἱμάτια, ᾗ
Περξ. ῶ ιι. ἀπήγαγον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως, ᾗ ἀπωδύρετο λέγοντες, Τί ποιῆτε; ᾗ ἡμεῖς ὁμοιοπαθῆς ὑμῖν ἐσμεν, λῦθεν ποι· ὁ ᾧ Δαμὴλ οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν. ὅτι γὰρ καὶ αὐτὸς ζαπεινὸς ἰῶ, ᾗ τοῦτων οὐχ ἧττον αἰέφερε τῷ Θεῷ δόξαν, πολλαχῆ δῆλον. μάλιστα μὲν γὰρ ᾗ προῆτο ᾗ ἐξ αὐτοῦ τῦ φιλεῖσθαι ⓜ παρὰ τῦ Θεοῦ, τῦτο δῆλον. οὐ γὰρ ἂν αὐτὸν σφετερισζόμενον τ Θεοῦ τὴν τιμὴν" Εἶτα ζῆσαι, οὐ λέγω ὑδὲ κιῆσαι. δεύτερον, ὅτι ἐκ μᾶς πολλῆς τῆς πρῦ-
χ. εἶπεν
Δαν. ε. γ. ρησίας ἔλεγε, Καὶ ἐμοὶ, βασιλεῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ ἀπεκαλύφθη ὁ μυςήριον τῦτο. ᾗ τρίτον πάλιν, ὅτι τὸ λάκκῳ ἰῶ ἅγ ⓜ Θεοῦ· ᾗ ὑπῆρ ζοφῶ αὐτοῦ ἐκόμισεν ὁ
Δανιὴλ λ. ζ. ζοφήτης, φησὶν, Ἐμνήσθη γὰρ μου ὁ Θεός. ὅπως ἰῶ ζαπεινὸς ᾗ συντετριμμένος· ὁ λάκκος ἰῶ ἅγ ⓜ Θεοῦ, ᾗ λύπης ἑαυτὸν" ᾗ λιτῆς τῆς μνήμης, ᾗ τῦ ἀκουσθῆναι. ἡμᾶς δ μυρία πολλῶν τις μιαρὰ, ἃ πάντων ὅτις μιαρώτερον, ἐλθ μὲν ὀκ ἐσμὲν εὐχῆς ἀκουσθῆναι, ἀλλὰ χορδύλλου.
χ. ὁπαδὸν
χ. ἔτι
"ὅπου πολὺ δ μᾶλλον ἐκεῖνον ἃ ἡμῶν, ὅσον τῦ οὐρανοῦ πρὸς τὸν χλόν, καὶ ἃ ἴλιπλίου. τί λέγεις; μᾶ ζαῦτα κατορθώματα, μᾶ δ ὁ λάκκος ἡδόλμου ζαῦμα, ὅτω σαυτὸν ζαπεινῶν ἦγῃ; ναί, φησι. ὅσα γὰρ δ' ἐργασόμεθα, ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν.
Λουκᾶ ι. "ὅτω προσλαβών, δ θαυμάσιον ζάγελμα ἐπλήρου, ᾗ οὐδὲν ἡγεῖτο ἑαυτόν. ἐμνήσθη γὰρ μου ὁ Θεός, ἔλεγε. ἃ ἡ εὐχὴ αὐτὸν ὅρα πάλιν ὅσης ζαπεινοφροσύνης γέμει. ὅτω καὶ ⓜ
χ. ἐπ
Δαν. γ. κδ. τῆς παῖδες ἔλεγον· Ἡμᾶς τολμῶ, ἰῶ μόναμεν, ᾗ πόντα χοῦ δ ζαπεινὸν ἑαυτῶν * λυκνύοιεν. καίτοι εἶχον ὁ Δανιὴλ μυρίας ἀφορμὰς τῦ ἐπαίρεσθαι· ἀλλ' ἦλθ ὅπ ᾗ ζῶπα αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἀπὸ τῦ μὴ ἐπαίρεσθαι, ἃ οὐ διέφθρε ⓜ θησαυρόν.
* οἱ τῦ Σω-σαν
ζῶπα γὰρ αἱ θερμπεῖαι ἦσαν, ᾗ ὁ τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ. ὀκ ἴδει τύπες ἦσαν μόνοι· ὅπ ῥίζας ἑαυτοῖς εἰς πρόσωπον ὁ βασιλεὺς ἑαυτοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπ ᾗ Θεὸν ὁμολόγουν αὐτὸν ὁ πόντα χοῦ τῆς γῆς ὡς Θεὸς πιμώμενος. πάσης γὰρ αὐτοὺς ἐκεχύτο" ᾗ ἦλθε λόγ" τῦ Ἱερεμίου. Ὁ αἰαζὴλ
Ἱερ. κζ. ς. λόμενος γὰρ, φησι, τὸν χλὸν, ὡς ἱμάτιον. ᾗ πάλιν, Ἐγὼ ἔδωκα αὐτὸν Ναζουχοδονόσορ δ δούλῳ μου. ᾗ ἐξ ὧν ἐπιζήλει ἦλθε τῦτο πάλιν, ὅπ ὀκ ἐκεῖ μόνον ἐθαυμαζέτο, ἔνθα ἰῶ, ἀλλ' ἃ ἐν πόντα χοῦ, ᾗ μείζων ἰῶ ἀκουόμενος, ἢ ἐν ᾗ πρῶτα εἶδεν αὐτοὺς ἃ λοιπὰ ἔθνη, ὁπότε ᾗ ἅγ γραμμάτων ὠμολόγησε τὸν δουλεύοντα ᾗ ὃ ἡμῶν. ἀλλ' ὅμως ᾗ ὑπὸ ζοφίας πάλιν ἐθαυμάζετο. Μὴ σοφώτερος γὰρ εἶ, φησι, σὺ τῦ Δανιὴλ ᾗ μᾶ ζῶντα πάντα ὅπως
Σοφ. κη. γ. ἰῶ ζαπεινὸς, ὡς μυριάκις ἅγ ⓜ διαπύτλω ἀποθανεῖν. τί δήποτ' οὖν οὕτω ζαπεινὸς ὤν, ὑ διεκρούσατο, ὅτε τὸν προσκυνῆσαι τὸν ζοὸν τῦ βασιλέως, ὅτι ζὰς ασσιδὰς; ὅτε ὀκ ἐρῶ. ἐρκεῖ γὰρ μοι ὃ ζήτημα μόνον εἰσενεγκεῖν· ὃ ᾗ λοιπὸν ὑμῖν ἀφίημι, ἵνα καὶ ὅτε δέχα-ναξήσω ὑμᾶν τὸν δρόμον. σκοπῶ μόνον πρεσγυσᾶ, πάντα δέχ ⓜ τῦ Θεοῦ φόβου αἱρεῖ-σθαι, ὡσπερ δύγματα τοιαῦτα ἔχοντας· ᾗ ὅπ ὕπερ ᾗ τῶν ζοῦτα ὑπιτιθέμεθα, ἐαν τῶν μᾶγῶτων γενώμεθα λύπη λαβώμεθα. ὅπ γὰρ ὀκ ἀπειρία τῦτο ἐποίησε, δῆλον ἀπὸ τοῦ ὑ-
Δαν. ι ιδ. πνου, Τὰ δόματά σου ζοὶ ἔστω. ᾗ γὰρ καὶ τοῦτο πάλιν ἔτερον ζήτημα, πῶς τῷ λόγῳ δέχ-κρεῖττονος, ἅγ τῷ ἔργῳ ἐδίξατο τὸν τιμὸν, καὶ" ἐφόρεσε ⓜ μασιάκιν. καὶ ὁ μὲν
χ. ἐδίξατο
Περξ. κ. κε. Ἡρῴδης ἀκούσας, Φωνὴ Θεοῦ, καὶ ὀκ ἀνθρώπου, ὅπῳ μὲν ἔδωκε δόξαν τῷ Θεῷ, διερράγη, ᾗ ὠξεχύθη τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. σὺ δ ᾗ τοῦ Θεοῦ τιμὴν προσήκατο, οὐχὶ ῥήματα μόνον. "σὺ ζῶ αἰαγκαῖον εἶπες. τί δή τοῦτο ἐστι; ὅπ οὐκ ἦλθε μᾶ εἰς εἰδωλολα-
χ. ἀλλ' τρείαν ἐξέπεσεν ⓜ ἀνθρώπου μείζονα· εἰπὲ δή ᾗ σὺ κεῖνο. πῶς; ὃ γὰρ ἰσμαθίαν τῦτον τοιοῦτον, τιμὴν εἰς τὸν Θεὸν ἰῶ. ἅγ γὰρ τῦτο προσλαβών εἶπε, ᾗ ἐμοὶ ᾗ ὀκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ ἀπεκαλύφθη· ἄλλως ᾗ, οὐδὲ φαρ ᾗ προσπέλασε ταῖς ασσιδάς. Εἶπε μᾶ γὰρ, φησι, ὅτι χρὴ ασπῆσαι· οὔπω ᾗ δῆλον ἐγίνετο, ὅτι ᾗ ὃ ἄγγελος ἀκολούθησεν. ὀκοῦ ᾗ ἰῶσεγκεν, ὥστε ὕβ ζαύσεις καταζῦσαι. ᾗ σκάλοιτο τὸν μῦ, Δία· τὸν ᾗ, Ερμῆν. τὸν

μῦ

τοι ὡς ὁρᾷ ἕκαστος. Τί λέγῃς; ὅτι σὺκ ἐφοβήθη; ἡ μὴν ἡ γραφὴ τοῦτο φησιν, Εξοδ. β.
ὅτι ἀκούσασα ἐφοβήθη, καὶ διὰ τοῦτο φυγῆ τὴν σωτηρίαν ἐπεσείσατο, καὶ ἀπίδρα, καὶ ἐξέκλε-
κ. ἐκλιφεν ψεν ἑαυτόν, ὁ * μὴ ζῶντα σαφεστέρως ἴσῃ. πρόσεστι μὴ ἀκριβείας τῶν Ἑβραίων. ὃ, μὴ
* δμως φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως, πρὸς ὃ καὶ πάλιν ὕστερον ἦν ἐλθεῖν Ἑβραῖος. φοβουμένου γὰρ ἦν
μὴ ἄφαντος γένηται πῆς προφάσεως πάλιν, μηδὲ ἐγχρήσῃ τῷ πράγματι. ὃ μὴν τοῦτο ἀφα-
νὲς γενέσθαι πάλιν, τῷ Θεῷ ὃ πᾶν ὑπακτέον πάντος ἦν. οὐ γὰρ εἶπεν [ὅτι] ζητεῖ με, καὶ προσεργάζεται),
καὶ σὺκ ἀνέχομαι πάλιν τὴν αὐτὴν ἄφαντον. ὥστε καὶ ὃ φυγεῖν, πίστεως ἦν. τί οὖν σὺκ ἔ-
μεινε, φησίν; ὥστε μὴ εἰς πρόσκαιρον ἑαυτὸν κίνδυνον ἐμβαλεῖν. τοῦτο γὰρ λοιπὸν πειράζοντος
ἦν, ὃ ἄλλεσθαι εἰς μέσους κινδύνους, ἃ λέγω, ἴδιον εἰ σώζει με ὁ Θεός. τοῦτο καὶ τοῦ Χρι-
στοῦ εἶπεν ὁ διάβολος· Ῥίψον σεαυτὸν κάτω. ὁρᾷς ὅτι τοῦτο διαβολικόν ἐστι, ὃ εἶπε καὶ Ματθ. δ΄.
μαθητὴν ῥίπτειν ἑαυτὸν εἰς κινδύνους, ἡ συμπαίζειν εἰ σώζει ὁ Θεός; πρόσεσται γὰρ αὐτῷ
σὺκέτι πίστωσις, ὅτως ἀγωνιώντως τὴν ὑπερτιθεμένων διαφυγήν. μετὰ τοίνυν ἦν, καὶ
κ. αὐτὸν, ἀμύητον, μόρεν αὐτόθι. ταῦτα ἡ πάντα γέγονε, διὰ τὸ ὡς ὁρᾷ ⓦ ἀόρατον, οὕτως ἐ-
καρτέρει.

Αντοίνυν ἡμεῖς ὁρᾶμεν ἀεὶ ⓦ Θεὸν ὄντα, δῦ ἀεὶ σὺ τῇ μνήμῃ αὐτοῦ χρέφωμεν τὴν ΗΘΙΚΟΝ
κ. εἰρᾶ διάνοιαν, πάντα ἡμῖν ῥᾴδια φανήσεται), πάντα φορητά, πάντα εὐκόλως οἴσομεν, πάντων
ῥᾳθύτεροι γενησόμεθα. Εἰ γὰρ ἀγαπητόν τις ὁρᾷ, μᾶλλον ἡ μεμνημένος τούτου, διανί-
στασθαι τὴν ψυχήν, καὶ εὐκόλως ἔχῃ τὴν διάνοιαν, καὶ πάντα εὐκόλως φέρει σὺν τῇ φόβῳ τῇ
μνήμῃ· ὁ ⓦ ὕστως ἀγαπήσας ἡμᾶς καταξιώσαντα ἔχων σὺν διανοίᾳ, καὶ μεμνημένος
αὐτοῦ, πότε ἢ λυπηρὸν ἕνος αἰσθήσεται, ἢ φοβερὸν ἢ ἐξ ἐπικινδύνων φοβηθήσεται; πότε ἡ ὀ-
λιγωψυχήσει; σὐδέποτε. πάντα γὰρ ἡμῖν δυσκολα φανεῖται, ὅτι τοῦ Θεοῦ τὴν μνήμην
σὺκ ἔχομεν, ὡς ἔχει δεῖ· ὅπου σὐκ ἐφέρομεν αὐτὸν σὺ τῇ διανοίᾳ διαπαντός. Εἶπον γὰρ
μὴ δικαίως πρὸς ἡμᾶς, ἐπιλάθου μου σύ, ἐπιλήσομαί σου καγώ. ὥστε διπλοῦν ἦν κακὸν
ἦν, ὅτι ἡ ἡμεῖς αὐτὸν ἐπιλαθησόμεθα, καὶ * αὐτὸς ἡμῶν. ταῦτα γὰρ δύο ἐστὶν ἀλλήλοις
* ὅτι κ. χωρὶς ἡ συμπεπλεγμένα, δύο ἡ ὅμως ἐστί. μέγα μὲν γὰρ ὃ ἡμᾶς σὺ μνήμῃ ποιεῖσθαι τοῦ
Θεοῦ, μέγα ἡ ἐξ ὃ μνημονεύεσθαι αὐτὸν παρ' ἡμῶν. τοῦτο πιεῖν αἴρεσθαι τὰ ἀγαθά· ἐκεῖνο
ἡ αὐτεύει, ἡ εἰς τέλος ἄγει. Διὰ τοῦτό φησιν ὁ προφήτης, Μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς Ἰορ- Ψαλμ. μα'.
δάνου, καὶ Ερμωνιείμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ. Ταῦτά φησιν ὁ λαὸς ὁ ἐν Βαβυλῶνι, Ἐκεῖ ὠνμνη-
σθήσομέν σου. καὶ ἡμεῖς τοίνυν ὥσπερ ἐν Βαβυλῶνι ὄντες τὰ αὐτὰ λέγωμεν. Εἰ γὰρ [καὶ] μὴ
μεταξὺ τῶν πολεμίων καθήμεθα, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἐμφανίσεων. ⓓ μὴν ὡς αἰχμάλω-
τοι ἐκάθητο· ⓓ ἡ ὡσεὶ ἠθάλοιντο τῆς αἰχμαλωσίας, ὡς ὁ Δαυὶδ, ὡς ⓓ τῆς παι-
δὸς· οἱ ἡ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὄντες, αὐτὸ ἕ αἰχμαλωτεύσαντος αὐτὸν βασιλέως ἐγένοντο λαμ-
πρότεροι, ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Ἐ ὡσὲ αἰχμαλώτως γὰρ ὁ αἰχμαλωτεύσας πρόσεστι
καῦμα. Εἶδες ὅσοι ἀρετῆ ὄντες; ἐν αὐτῇ τῇ αἰχμαλωσίᾳ οὔσας ἐθεραπεύσατο ὡς διασῶσαι.
ἆρα ἐκεῖνος [ὁ] αἰχμάλωτος ἦν, μᾶλλον ἢ ὅτοι. σὺκ ἦν ὅτω φαίνεσθαι, ἐ-ί ἐν τῇ πατρίδι
ὄντας ἐλάττων προσεκτήσατο τῆ ἑαυτοῦ, ἢ βασιλεύοντας ἐκεῖ. Ὃ ἡ φαίνεσθαι, ὅτι διεσῴζε
κ. αὐτὸν, οἱ βασιλ. αὐτοὺς, καὶ λαοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ἔχων ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐξουσίᾳ, πάντων ὡρέντων σὺκ ἐγέ-
* κελεύσας νετο προσκτώμενος, καὶ μεμαὰ ποιῶν *. ἐρᾷτε ὅτι τὰ ὕτως λαμπρὰ πράγματα ἐκ
αὐτῷ τοῦ Θεοῦ ἦν, ἐκ ἡ δι' ἀνθρώπων σκιᾶς; ἡμέτερα ἆρα διασῴζε ἀπάντων ἑαυτοῦ, καὶ ὃς ἤμελλε
κ. ἑαυτοῦ προσκτᾶσθαι ἐκ τοῦ παντὸς εἰς κάμινον· ἀλλ' ὡς ὅταρ ἐκεῖνα τὰ ἐκείνου ἦν. Φοβηθῶμεν οὖν, ἀ-
γαπητοὶ, ⓦ Θεὸν, φοβηθῶμεν· καὶ σὺ αἰχμαλωσία ὦμεν, πάντων ἐσόμεθα λαμπρότε-
ροι. Φόβος πρέπει Θεοῦ, καὶ τοῦτο ἐς αἰ λυπηροὶ, καὶ πάσας εἶπῃς, καὶ ὅσον, καὶ αἰχμα-
λωσίαν, καὶ δουλείαν, καὶ ὅσα τοῦ λυπηρῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ σὺκεῖα ἡμῖν συνεργήσει
πρὸς τὰ σώματα. αἰχμάλωτοι ἦσαν ὅτοι, ἡ προσκτώμενος αὐτοῖς ὁ βασιλεύς· αἰωνοποιὸς
ἦν

ὑπὲρ ἀρχόντων προσδέχεσθαι, καὶ ὅσα παιδία πίστεώς ἐστι, καὶ ὑπομονῆς. Ἀλλ' ὅπερ ἔφην ὅτι ὀλίγοι σωθῶσιν, εἶτα ὠλιγοψύχησαν, δείκνυσιν ὅτι ἡ πίστις ἡ ἐκείνων εἰς πολὺ πρετήπετο· οἷα ἦν τὰ Ἀζεκιὰ, καὶ τὰ τῶν προφητῶν δοκιμώτατα μάχεσθαι. χ. προετετ.

Καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν, φησὶ, τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. Καίτοιγε ἐκεῖνο ἀπρεπὲς ἦν· τοῦτο δὲ ἁπλῶς ψιλὴ πίστις ἦν προσδοκία. Εἰ τοῦτο μὲν τῶν γυναίων ἦν· ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς οὐδὲν ἀσθενὲς εἶχεν. Εἶτα πάλιν οἰκείοις ἀλλοῖς τὸ κατόρθωμα ἕτερον λέγει· μᾶλλον δὲ ἐκείνης μᾶζον. ποῖον δὴ τοῦτο; χ. ἐπέρχει· χ. τί εἰσ-

24 Πίστει λαβὼν, φησὶ, Μωϋσῆς ἡλικίαν μέγας, ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ,

25 Μᾶλλον ἑλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν·

26 Μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ. ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. Ὡς δὲ οὐκ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, σπουδὴν ὑμῖν ἀφῆκα βασίλεια, ἐκ βασίλεια λαμπρὰ, οὐ θησαυροὺς τοιούτους· σπουδὴ γὰρ ἦν βασιλέως υἱόν, καὶ τοσοῦτον τοῦτο, καθὼς ὁ Μωϋσῆς πεπαίδευκε. καὶ ὅπου οὐχ ἁπλῶς ἀφῆκεν, ἐπάλλωσιν εἰπών, ἠρνήσατο· τοιοῦτον, ἐμίσησεν, ἀπεγράφη. τοῦ γὰρ οὐρανοῦ πρόκειται, πρεπὸν ἦν τὰ βασίλεια θαυμάζειν τὰ Αἰγύπτου. καὶ βλέπε πῶς θαυμαστῶς αὐτὸ τέθεικεν ὁ Παῦλος. οὐκ εἶπε, μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν οὐράνιον, καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἀλλὰ τί; τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ. ὁ γὰρ ὄντως Χριστοῦ ὀνειδίζεσθαι, βέλτιον ἡγήσατο τῶν Αἰγυπτίων. οὕτω καὶ τοῦτο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μισθοῦ ἦν μᾶλλον ἐλόμενος, φησὶ, συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. ὑμεῖς μὲ γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν πάσχετε, ἐκεῖνος δὲ ὑπὲρ ἄλλων ἤλεγε· καὶ ἐκεῖνοι ἑαυτοὺς ἔρριψαν εἰς τοσούτους κινδύνους, ἵνα αὐτῷ καὶ δόξωσι, καὶ ἀπολαύσωσι τῶν ἀγαθῶν. ἢ πρόσκαιρον ἔχειν, φησὶν, ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν. ἁμαρτίαν ὑπὲρ τὸ μὴ θελῆσαι τοῖς ἄλλοις συγκακουχεῖσθαι. τοῦτο ἁμαρτίαν, φησὶν, ἐνόμισεν. Εἰ τοίνυν ἐκεῖνος τὸ μὴ προθύμως συγκακουχεῖσθαι τοῖς ἄλλοις, ἁμαρτίαν ἐνόμισε· μέγα ἄρα ἀγαθὸν ἡ κακουχία, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπὸ τῶν βασιλείων ἔρριψεν ἑαυτόν. Ταῦτα δὲ ἐποίει, μεγάλα πιὰ προορῶν. διὸ καὶ οὕτως εἶπε· πλοῦτον μείζονα ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ. τί ἐστι, τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ; τοιοῦτος, ὃν ὀνειδίζεσθαι παιδία οἷα ὑμᾶς, τὸν ὀνειδισμὸν ὃν ὁ Χριστὸς ὑπέμεινε· ἢ ὅτι ἁπλῶς Χριστὸν ὑπέμεινε, ὅτε ἐκ τῆς πέτρας ἐλαιόδρυον, ἐξ ἧς ὕδωρ ἐξήγαγε. ἡ δὲ πέτρα, φησὶν, ἦν ὁ Χριστός. πῶς δὲ ἐστὶν ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ; ὅτι καταπίνομεν τὴν παιγνιώδη ὀνειδίζομεν, ὡς πάσχοντα κακῶς Θεῷ προσδραμόντες. Εἰκὸς δὲ ἦν καὶ ἐκείνους ὀνειδίζεσθαι, ὅτι ἤκουσε· Μὴ αἰτεῖσθέ με σὺ θέλεις ὃν δοῦναί σοι; Τί τὸ ἐστὶν ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ, ὃ μέχρι τέλους ἡ ἑκάστης διαπαντὸς πάσχει κακῶς, ὥσπερ αὐτὸς ὠνειδίζετο ἡ ἤκουεν, Εἰ ὑγὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, κατάβηθι τοῦτον τὸν συμφυλέτην. τοῦτο ἐστιν ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ, ὅταν τις πρὸς οἰκείων, ὅταν ὑπ' ὧν θεραπεύῃ, ὀνειδίζηται. Εἰ γὰρ ἐκεῖνος πρὸς τοὺς θεραπευθέντας ἔχων τὰ ἐναντία. σὺ μὲν αὐτὸν λύσον, δείκνυσιν ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς ταῦτα ἔπασχε, καὶ ὁ Μωϋσῆς, δύο προσώπατα ἐνδέξα· ὥστε τοῦ Χριστοῦ μᾶλλόν ἐστιν ἐκεῖνος ὁ ὀνειδισμὸς, ἢ τοῦ Μωϋσέως, ὅτι πρὸς τοὺς ἰδίους παιδία ἐπαθεν. Ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνος ἐπαθέτη, οὔτε ἐκεῖνοι χειρωσοὺς ἐφέρε, ἀλλ' ὠνειδίζετο, καὶ ἔφερε πάθη, κτυπώμενοι ἐκείνων ταῖς κεφαλαῖς. ἐπεὶ οὖν εἰκὸς ἦν παιδία ἀκούειν καὶ ἀλλοῖς, καὶ ἐπιθυμῆσαι τινὰ αἰτῆσαι δοῦναι, λέγει ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Μωϋσῆς παιδία πεπαίδευται. ἆρα οὖν ἂν μὲ αἰτήσῃς, τὴν ἁμαρτίαν δώσω· τὸ δὲ ὀνειδίζεσθαι, τὸν Χριστόν. τί δὲ βούλει; τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ, ἢ τὴν αἴτησιν; χ. πῶς ἁμαρτίαν δώσει· χ. πῶς δὲ ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ· χ. πέτρα ἦν ὁ Χριστὸς, τὸ ὕπτιον ὀνειδίζεσθαι, ὡς ὑμᾶς. τί δὲ ἐστὶν ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ· χ. -σιν, ἵνα ὀνειδισ-

27 Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως. τὸν γὰρ αὐθέντην

τον

a. Κορ. ι. δ. Εξοδ. β. ιδ. Ματθ. κ. μ.

χ. τὸν Ιακὼβ κ.

διὰ τοῖς αὐτοῖς αὐτῷ διαθήκην πάντας, ἡ τὸ σπέρμα τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ. καὶ τὰ κβ' Ιωσὴφ ἡ πίστις μάκιστ' ἔδειν. ὅτι γὰρ ἐπηγγείλατο ὁ Αβραάμ, [ὅτι καταλείψει] σοι δώσω καὶ τῷ σπέρματί σου τὴν γῆν ταύτην, ἤκουσεν ὁ Ιωσήφ· ἐξ οὗ ἀποθνήσκω ὢν, ἡ οὐδέπω ὁρᾷ ἐκβεβηκότα τὸν λαόν μου, οὐδὲ οὕτως κατέπαυσεν, ἀλλ' οὕτως ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς ἡ περὶ τῆς ἐξόδου εἰπεῖν, ἡ περὶ τῆς ὀστῶν αὐτοῦ ἐντείλασθαι. οὐκ ἄρα μόνος αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἄλλους ἐπῆγε εἰς πίστιν. ἀλλὰ τοῦτο ἡ ἐντείλεται, ἵνα αἰεὶ τῆς ἐξόδου μεμνημένοι ὦσιν. οὐκ ἀν' ἡ περὶ τῆς ὀστῶν αὐτοῦ ἐνετείλατο, εἰ μὴ πεπληροφόρητο ἔσεσθαι τὴν ἔξοδον. ὥστε ἔστιν τινὲς λέγουσι, ἰδοὺ ἡ δίκαιοι ἐφρόντισαν μνημείων· λέγω μὲν ὅτι ἀληθῆ τοῦτο, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ ἡ πίστις. ἤδη γὰρ ὅτι τὴν γῆν, ἡ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. οὐκ ἀν' οὖν οὕτω τοσαύτην ζήσας φιλοσοφίαν ὅτῳ ἠγήσατο, [ὁ τὰ ἄπαντα χρόνον ἐν Αἰγύπτῳ ζήσας.] κρείττονα ἐζήτει, εἴγε ἐβούλετο, ἐπιμεληθῆναι, ἡ μὴ περιθῆσαι, μηδὲ δυσχεράναι. ἀλλὰ ἡ τὰ τέκνα ἐκ παραγωγῆς, τίνος ἕνεκεν ἡ τὰ αὐτῶν ὀστᾶ ἀναγαγεῖν ἐκέλευεν ἐπέσκηψεν; ἤδειν ὅτι ἐκεῖ τοῦτο; τί δὲ, εἴποι μοι, τὰ Μωϋσέως αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ οὐκ ἐν ξένῃ κεῖται; τὰ ἡ Ααρὼν, τὰ ἡ τοῦ Δαμὴλ, τὰ ἡ τοῦ Ιερεμίου; τὰ ἡ τῶν ἀποστόλων οὐδὲ ἴσμεν τοῦ πολλοῦ ὄντος κεῖται. Πέτρου μὲν γὰρ, ἡ Παύλου, ἡ Ιωάννου, ἡ Θωμᾶ δῆλοι ἁπάντων· τῶν ἡ ἄλλων τοσούτων ὄντων, οὐδαμοῦ γνώριμοι γεγόνασι. μηδὲν τοίνυν ὑπερφρονῶμεν τούτου, μηδὲ οὕτω μικροψυχῶμεν. ὅσον γὰρ ἐν ἁπασιν, τοῦ Κυρίου ἡ γῆ, ἡ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. πρώτως ὁ ἐλπιζόμενος, ζῇ. τὸ μὴ ὄντα ποιῆσαι, ἡ κατοικεῖν τοὺς ἀπολωλότας, ἡ ὀδύρεσθαι, ἀπὸ μακροψυχίας ζῇ.

23 Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

Ορᾷς ὅτι σοφῶς πάντα μὴ θάνατον ἤλπιζον ἐν τῇ γῇ; ἡ πολλὰ ἐκδέδεκται μὴ θάνατον αὐτῶν. τοῦτο γοῦν τὸ λέγειν, πίστει μὴ θανάτου ζῆν ταῦτα ἐκείνους, ὧν οὐκ ἔτυχεν ζώντες, ἢ μὴ θάνατον ὑπέμεινον. ἐν οὐκ εἶπεν ὁ Ιωσήφ, ζῶντί μοι τῷ θεῷ οὐκ ἔδωκεν, οὐδὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ τῷ πάππῳ τῷ ἐμῷ, οὐ ἡ τῶν ἀρετῶν αἰδεσθῆναι ἦν· τούτους ἡ οὖν μεμαθηκὼς ἀξιώσει ὧν ἐκείνους οὐκ ἠξίωσεν; οὐδὲν τούτων εἶπεν, ἀλλὰ τῇ πίστει ταῦτα πάντα ἡ οἰκήσει, ἡ ὑποθήσει. εἶπεν ἁ Αβελ, ἁ Νῶε, ἁ Αβραάμ, τὸν Ισαὰκ, τὸν Ιακὼβ, τὸν Ιωσὴφ, πάντας ὑπερδόξους ἡ θαυμαστούς. * πάλιν αὔξει τὸν τῆς πίστεως ἔπαινον, εἰς πρόσωπα βιωτικὰ καταγων τὸ πρᾶγμα. τὸ μὲν γὰρ θαυμαστὰ πρόσωπα τοῦτο παθεῖν, θαυμαστὸν οὐδέν· ἡ τὸ ἐκείνων ἐλεύθερος φανῆναι, οὐχ ὕστερον δῆλον· τὸ δὲ ἡ αἰωνίμων ἐλεύθερος ὀφθῆναι, τοῦτ' ἐστὶ τὸ δῆλον. ἡ ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν γονέων τοῦ Μωϋσέως, ἀσήμων πάντων ἀνδρῶν, ἡ οὐδὲν τοσοῦτον ἐγόντων, ὅσον ὁ παῖς. δῆλα τοῦτο ἡ πρόνοιαν αὔξει τὸν ἀτοπίαν, ἐξ πόρρωθεν γυναῖκας, ἡ χήρας καταλέγων. Πίστει γάρ, φησι, Ραὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. ἐξ οὐ μόνον τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπιστίας πέφυκε ἡ ὑπάρχειν, ὡς ἐπὶ τοῦ Νῶε. πόθεν γοῦν ἡ πρόνοια τοῦ Μωϋσέως ἀναγκαῖον εἰπεῖν. πόθεν τὰ ἄρρενα ἀπόλλυσθαι ἐκέλευσεν ὁ Φαραώ, ἐξ οὐδεὶς ἐξέφυγε ἡ κίνδυνον. πόθεν οὖν οὗτοι * προσεδόκησαν σῶσαι τὸ παιδίον; ἀπὸ πίστεως. ποίας πίστεως; Εἰδὸν, φησιν, ἀστεῖον τὸ παιδίον. Αὕτη ἡ ὄψις * ἀδεῖς προς τὸ πίστιν ἐπισπάσατο. οὕτως αἰῶνες, ἡ ὀξὺ αὐτῶν τὸ ἀναρχόν, πολλὴ τῷ δικαίῳ ἡ χάρις ἐπικέχυτο, οὐ τῆς φύσεως, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦτο ἐργαζομένης. σκόπει γάρ· ἀδήλως πᾶσι καλὸν φαίνεται τὸ παιδίον, ἀλλ' οὐχ εἰδικῶς. πόθεν οὖν καὶ τοῦτο; οὐ τῆς φύσεως, ἀλλὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἣ ἐξ τὸν Βαρβάρων ἐκείνων γυναῖκας τοὺς Αἰγυπτίους διήγαγε, ἐξ διέρρωσε, ἡ εἶλε, ἡ ἐπισπάσατο· κατοικεῖ ἡ πίστις οὐχ ἁπλοῦν εἶχον τὸ τέκνον τὸν ἀνθρώπων. τί γὰρ ἴσως ἀπὸ τῆς * ὄψεως * πιστεύσας; ἀλλ' ὑμεῖς, φησι, ἀπὸ προσημάτων * πιστεύετε, ἡ πολλὰ τῆς πίστεως ἐπίχειρα ἔχοντες. ὃ γὰρ μὴ χαρᾶς τὸν ἁρπαγὸν τῶν ἀναρχόντων

χ. τὸν Ιακὼβ κ.
χ. -βατο, προσδοκῶν τὴν ἔξοδον. ὅτι
χ. δεῖ. δοκεῖ
χ. ἀστεῖ
χ. πίστεως
* ὄψει
χ. ὑπεστέτο

Αογ. κς. 20 ΠΙΣΤΕΙ * ΠΕΡΙ ΜΕΛΛΟΝΤΩΝ ΗΥΛΟΓΗ- *ιβ
σει Ισαὰκ ⓟ Ιακὼβ καὶ ⓟ Ησαῦ. 21 Πίστ. Ιακὼβ ἀποθνήσκων
ἔκαστον τ῀ υἱῶν Ιωσὴφ ηὐλόγησε, καὶ προσκυνῆσαι ἐπὶ τὸ ἄκρον τ῀ ῥάβδου αὐτ῀. 22 Πίστ. Ιωσὴφ τελευτ῀ν, περὶ τ῀ς ἐξόδου τ῀ν υἱῶν Ισραὴλ ἐμνημόνευσε, καὶ περὶ τ῀ν ὀστῶν αὐτ῀ ἐνετείλατο.

Ματθ. κγ. ιζ. ΠΟλλοί, φησι, προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. ἆρα πάντα τὰ μέλλοντα ἥδιον ἢ δίκαιοι; σφόδρα. εἰ γὰρ καὶ τ῀ν ἀθανασίαν τ῀ν μὴ δυναμένων αὐτὴν δέξασθαι, οὐκ ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς· τοῖς δὲ ἀρετῆ" δηλαδὴ ἀμοιβὴν ὁμοῦ ἀπεκάλυπτεν. ὅτε καὶ νῦν ὁ Παῦλός φησιν, ὅτι τὰ μέλλοντα "ἥδιστα, τουτέστι, τ῀ν ἀνάστασιν τὴν Χριστ῀. καὶ διὰ τοῦτό φησι, καὶ ὃ πίστει, περὶ μελλόντων, οὐ περὶ τὸ μέλλοντος αἰῶνος, δηλαδὴ περὶ τ῀ς οἰκείας μελλόντων ὑστέρου γίνεσθαι, λέγει. δι' ἣν γὰρ μὴ τοῦτο, πῶς ἄν, θεσπέσιος καθηγεμὼν ὁ ξένη, τοιαύτας "εὐλογίας ἠδυώτατο διδόναι; πῶς δὴ πάλιν ἐπέτυχεν εὐλογίας, ἣν μὴ ἔλαβεν αὐτὸς; ὁρᾷς ὅτι ὅπερ φέρω ὅτι μὴν τ῀ Αβραὰμ, καὶ ὅτι τὸ Ιακὼβ ὅτιν εἰπεῖν, ὅλη οὐκ ἀπώλετο τ῀ς εὐλογίας, ἀλλ' εἰς "ἑκατόντας ἐξῆλθε τὰ τ῀ν εὐλογιῶν, αὐτὸς ὁ τ῀ν μελλόντων ἔτυχεν; εὐείσκωμεν γὰρ τὸν ἀδελφὸν μᾶλλον ἀπολεσαντα. ὁ μὲν γὰρ τὸ πλεῖον τ῀ς ἡλικίας καὶ θηρίας καὶ κυβευτὰς καὶ ἀπάτας καὶ φόβους τὸν ἅπαντα διεξῆλθε χρόνον, ἐ- 20
Γεν. μζ. θ. ρωτώμενός τε παρὰ τ῀ Φαραὼ, φησι, Μικρὰ καὶ πονηραὶ αἱ ἡμέραι μου γεγόνασιν· ἐκεῖνος ὁ τὸ ἀδιάφορον καὶ ἀνθρωπίνη πολλ῀, καὶ μ῀ τοιαῦτα ἰδὼν αὐτὸν φοβερός. πολ῀ οὖν ἐξέκλινεν αἱ εὐλογίαι, ἀλλ' ἢ τὸ ὃ μέλλον ἦν; ὁρᾷς ὅτι λύων ⓟ πονηρὸν τ῀ν τοιαῦτα πάλαιον, οἱ δὲ δίκαιοι τοιοῦτοι; ἐμοὶ γὰρ πάντες. ἰδοὺ γὰρ ὁ Αβραὰμ δίκαιος ἦν, καὶ ἀπόλυσι τ῀ν τοιαῦτα, πλὴν μ῀ θλίψεως καὶ στεφανωθῇ. καὶ γὰρ στάδιος ἦν αὐτ῀ μόνον· ἐπὶ τὰ ἄλλα πάντα θλίψεως ἕτοιμα τὰ κατ' αὐτόν. καὶ γὰρ ὅστις τ῀ δίκαιον μὴ θλίβεσθαι, καὶ τ῀ πλουτ῀. ὅταν γὰρ βούληται πλουτεκτ῀σθαι, ἀδικῇ, τὰ ἄλλα πάσχει, ἀνάγκη θλίβεσθαι. ὥστε καὶ ἀπολαύσῃ τ῀ πλούτου, οὐκ ἀλύπως. τί δήποτε; ὅτι τὸ θλίβεσθαι καὶ ὠδυν῀. εἰ δὲ τότε τὸ θλίβεσθαι οἱ δίκαιοι, πολλῷ μᾶλλον νῦν. πίστει περὶ μελλόντων, φησὶν, εὐλόγησεν Ισαὰκ τ῀ν Ιακὼβ καὶ τ῀ν Ησαῦ. καίτοι μείζων ἦν ὁ Ησαῦ· ἀλλὰ προτιμᾶται ἀπὸ τ῀ς ἀρετ῀ς τοῦ Ιακώβ. ὁρᾷς ὅσον ἦν ἡ πίστις; πολὺν γὰρ ἐπεμβάλλετο τοῖς υἱοῖς τὰ τοσαῦτα ἀγαθὰ, ἢ ἀπὸ τ῀ πιστεύειν τῷ Θεῷ πρότερος; πίστ. Ιακὼβ ἀποθνήσκων ἔκαστον τ῀ν υἱῶν Ιωσὴφ εὐλόγησεν. σοβεῖ χρὴ διπλᾶς τὰς εὐλογίας ὅλας, ἵνα καὶ ἡ πίστις ᾖ καὶ ἡ προφητία αὐτ῀ κατάδηλος γένηται. καὶ προσκυνῆσαι, φησι, δηλονότι ὃ ἄκρον τ῀ς ῥάβδου αὐτ῀. σοβεῖ δείκνυσι, ὅτι οὐ μόνον εἶπεν, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐθάρρει τοῖς ἐσομένοις, ὡς ὃ ὧν ἔργῳ" αὐτὸ δεδειζόμενος. ὅπερ γὰρ ἐ- 35 χ. αὐτὸ
μαθεν ἀπὸ τ῀ Εφραὶμ καὶ Μανασσ῀ βασιλεῖ ἕτερος, ἀφ' οὗπερ φησι, καὶ προσκύνησεν ὅτι ὃ ἄκρον τ῀ς ῥάβδου αὐτ῀. τουτέστι, καὶ γέρων ὤν, ἤδη προσκύνει ὃ Ιωσὴφ, τοῦ πάντος τοῦ λαοῦ προσκυνοῦντος δηλονότι τοῦ ἐσομένου αὐτ῀. καὶ τοῦτο δείκνυσιν ἤδη, ὅτε αὐτ῀ οἱ ἀδελφοὶ προσεκύνησαν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἔμελλε καὶ ὕστερον ἀφ' οὗπερ "δέκα φυλῶν. ὁρᾷς πῶς τὰ ὕστερον ἐσόμενα προεῖπεν; ὁρᾷς ὅσον ἔχει πίστιν; πῶς γὰρ τ῀ν ἐσομένων ὅτις ἦν; τὰ μὲν γὰρ ἐσομένης σοβεῖται ὅτιν ἐσοδίγματα μόνης, τὰ πρόσφορα, καὶ τοῦ παθεῖν καὶ κακῶς, καὶ τοῦ μηδὲν ἀπολαμβάνειν ἀγαθόν· οἷς, ὃ ὅπερ τοῦ Αβραὰμ, τὸ ὅπερ τοῦ Αβελ· καὶ οἷς, πίστεως· οἷς ὅπερ τοῦ Νῶε, ὅπερ ὅτιν ὁ Θεὸς, ὅπερ ὅτιν αἰτία πάσοδος. καὶ πίστις γὰρ "πολύσημός ὅτι λέξις· καὶ νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ ἐκεῖνο σημαίνει. σοβεῖται δὲ σημαντικὴ ὅτι τοῦ πεῖν αἰτία πάσοδος, καὶ τοῦ μὴ

χ. -σαν, εἰπόντος.
χ. Παῦλος αἰνιττόμενος, ὅπ
χ. -σαν, τὸ, πίστ. περὶ μελλόντων, λέγει, τουτέστ.
χ. δίκαιος ἐδόκει; ἐμὲ πάλαι, χ. ἐγόνασι
γ. πολύσημός ἐστι λέξις καὶ σπάνδειν τοῦ πεῖν

οὐχὶ ζωὴ χεῖρας ἐμπεπλησμένας, ἀλλὰ ἡ αὐτὰ τὰ εἴδωλα, ἡ οὐκ ἀποπνιγας, οὐκ ἀποφεύγεις, οὐκ ὀπτίλλεις· ἀλλ' ἐὰν ὁ διωγμὸς ᾖ, ἡ μέγα ὃ τοῦτο ἦν σοι, ὁ τὴν ψυχὴν ἀπολλύεις τὴν σαυτοῦ, τοιαῦτα σιτούμενος. πάντως γὰρ βορὸν ἔχουσι πλεονεξίαν χείρων. ψυχὴν γὰρ, ἀ σῶμα μολύνει, ὁ ποία δυσκίνητον. σὺ τοίνυν ὁρῶν τὸ βορὸν τοῦτο ἀ-
5 νακεχρωσμένον [μὴ] ἁπτοῦ καὶ κλινοῦ, καὶ ἐσθίεις, καὶ τὸν ὕπνον, ἐμπεπλησμένος ἢ * τὴν οἰκίαν, [ἐμπεπλησμένος ἢ] ἡ τὴν πρᾶξιν (βούλεται γὰρ, ἡ εἰ τούτων χεῖρον, ἀκαθαρτότερα σκεύη ἡ μιαρώτερα τὰ εἴδωλα) ὡς δὲ μηδεὶς ἀφίκοιτο, ὁ ὡς μέλλων τρυφᾶν· καὶ οὐδὲ Παῦλον δέδοικας, ὃς μὴ ἐλλείπων πράττειν, εἰ βουλοίμην, ἀκωλύτως συγχωρεῖται ἀπιέναι, εἰς ἢ ἐκ τῆς πλεονεκτῶν οὐδὲ βουλευόμενος ἐσθίει;
10 Ἐὰν γάρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ, φησι, πόρνος· ἀδελφῷ οὐδὲ συνεσθίειν λέγω, πόσῳ ἀπλῶς, ἡ μεταίζοντα. τί γάρ ἐστι τὸ πιοῦν τὴν ἀδελφότητα; ὃ λυσιτελοῦν τῆς παλιγγενεσίας, ὃ δωρηθὲν καὶ κλῆσαν πατέρα τὸν Θεόν. ὥστε ὁ μὴ κατηχούμενος, καὶ μοιχὸς ἦ, ὡς ἀδελφός· ὁ δὲ πιστὸς, καὶ κοσμικὸς ἦ, ἀδελφός ἐστιν. εἴ τις, φησὶν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος. ἐδεῖ γὰρ ἴχνος τοῦτο μεταίζοντος ἦν, ἀλλὰ πάντα τρόπον κοσμικοῦ διήγετο ὁ μακάριος
15 οὗτος. ἐὰν τις, φησὶν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ μέθυσος, ᾧ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. ἀλλ' οὐκ ὅτι τὴν ἐλλείψιν ἔτιμα, ἀλλὰ τί; Ἐὰν τις ὑμᾶς καλέσῃ τῶν ἀπίστων, τὸν ἔλλειψιν λέγων, ἡ θέλητε πορεύεσθαι, πῶς ὃ συνεσθίοντι ὑμῖν ἐκεῖνος. Ἐὰν δέ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ, φησι, μέθυσος. βαβαί, πόση ἡ ἀκρίβεια· ἡμᾶς ἢ οὐ μόνον ὁ φεύγειν τὸν μέθυσον, ἀλλὰ ἡ ἀπορρήγνυσθαι τοῦ τοιούτου· μηδὲ ἐσθίειν μετ' αὐτοῦ. ἄλλο πάλιν αἴτησις
20 τοῦτο πάντα αἴτιον ἡ κατὰ τοῦ γεγλῶφθαι, πάντα συγχέχυται καὶ ἀνατέτραπται ἡ ἀπόλωλεν. Εἰ πού γάρ μοι, εἰ καλέσοιτό σε τις τῶν τοιούτων ὅτι ἑστιᾶσαι ποιμαινόμενον, σὺ μὴ πίπτε καὶ θύτιλλε νομίζων, εἶτα ἀκούσεις παρὰ σοῦ, ὅτι ὅπου ἀπὸ πλεονεξίας ἐστὶ τὰ παρατιθέμενα, οὐκ αἰσχύνομαι μολῦναι τὴν ἐμαυτοῦ ψυχὴν, οὐκ ἂν ἠδέσθη; οὐκ ἂν ἐπτάπτη; οὐκ ἂν κατηχμώθη; τοῦτο μόνον ἰσχύει μοι διορθῶσαι, ἡ ποιῆσαι παλαίσαι μὴ ὅτι ὧν πλούτου
25 ἐκεῖσε, θαυμάσας ἢ ὅτι τῇ πενίᾳ σου, εἶτα ἐώσα ἑαυτὸν μὴ τοσαύτης ταπεινώσεως καταφρονούμενον παρὰ σοῦ. ἀλλὰ μεγάλως δοῦλοι ἀνθρώπων, οὐκ οἶδα πόθεν, τοῦ Παύλου λέγω καὶ τοῦ Βοανέργου, Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. πόθεν οὖν μεγάλως δοῦλοι ἀνθρώπων; "ὑπὸ παρατηρησιν χαρᾶς ἐλεύθεροι δοῦλοι, ἡ χρημάτων, ὁ δόξης, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. παρεδόκει μὲν τὸν ἐλευθερώσαντα ἡμᾶς ὁ Χριστός. τί οὖν ὠφεῖ ἡμᾶς δούλους, Εἰπέ μοι; ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ὁ δοῦλος ἡ μένει εἰς τὴν οἰκίαν εἰς αἰῶνα. Ἰωαν. θ. λε.
30 ἔχεις ἀπόφασιν αὐτοτελῆ, ὅτι οὐδέποτε εἰς βασιλείαν εἰσέρχεται. ἡ γὰρ οἰκία τοῦτό ἐστιν. Εἰ γὰρ τὴν οἰκίαν, φησί, τοῦ πατρός μου, μοναὶ πολλαί εἰσιν. ὁ τοίνυν δοῦλος οὐ μένει εἰς τὴν οἰκίαν εἰς αἰῶνα. δοῦλον ἐνταῦθα λέγει τοὺς ἀμαρτίας δούλους. ὁ δὲ μὴ μένων εἰς τὴν οἰκίαν εἰς αἰῶνα, εἰς τὴν μέλλουσαν μένει εἰς αἰῶνα, ἡδὴ μόνην ἔχων ἐνταῦθα. ἀλλὰ γὰρ
35 εἰς τοσοῦτον κακίας τὰ πράγματα ἦλθε, ὡς ἡ ἐλεημοσύνας αὐτοῦ ἀπὸ τούτων ποιεῖν, ἡ πολλοὺς δέχεσθαι. Διὰ τοῦτο ἡ πρόνοια ἡμῶν "ἐγκέκοπται, ἡ οὐδὲ ἔτι μένομεν ἐπὶ δυνάμεθα. ἀλλ' ὅμως καὶ ἀπὸ τούτων, φεύγωμεν τὸν ὀπτῆρα βλάβην· ὑμᾶς τε βόσκοντας τούτου" ἀπελίποντες, παύσασθε τῆς τοιαύτης λύμης, καὶ ἐπίσχετε τὸν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις συμπεσόντα ὁρμὸν, εἴ πως καὶ τὸν δυνηθῶμεν ἱλεώσασθαι Θεόν, καὶ
40 τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. κς.

ἔχοντα μάχλω ἐχωμδο, ᾧ ὑβρίζειν αὐδὲ, ἡμᾶς αὐτὸν ὑβρίζειν ἠνώμδα. ἐγὼ γὰρ πλουσίους ἐκφύγοι, ἢ ἡμᾶς τῶ πλουτεῖσθαι ἀξίους γενόμδα. τί λέγεις, εἰπέ μοι; τὴν αὐχαυὴ πολίτης ὤν, ἢ τὴν δύο φιλοσοφίαν ἔχων, μὴ τὰ πένητα φρονοῦντος πλουσίους σαυτόν; καὶ γὰρ μυρία χρήματα κέκτηται, καὶ ὁ δυναστίαν ἢ, οὕπω οἶδα ὃ καλεῖ ὃ σύ. μὴ ὑβρίσῃς σαυτόν, ἐκφύγοι ὑβρίζων. σαυτὸν φρόνει, μὴ ἐκείνου· σαυτὸν τίμησον, μὴ ἐκφύγοι. οὐχὶ πρᾶγμα τοιαῦτα ἐστι. ὁ πλοῦτος, ἑαυτὸν πρᾶσις; εἰκότως. οὐ γὰρ ἐκφύγοι ὠμᾶς, ἀλλ' ἑαυτόν. ἄκουε σοφοῦ τινος λέγοντος, Ποίησον τὴν ψυχήν σου πλουσίαν καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῆς. τί ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῆς; εἰ ἐπλεονέκτησέ, φησι, μὴ πλεονέκτησον, εἰ ὑβρικεν, μὴ ὑβρίσῃς. εἰπέ μοι, ὦ δέσποτα, εἴ τις πάνυ πλούσιος ἐρριμμένον ἀπὸ τῆς αὐλῆς ἔλαβε τῆς σῆς, ἆρα δὴ ὑπὲρ τούτου δικαίσειεν αὐτῷ συνεχρότησας; οὐδαμῶς. ἵνα τί; ἵνα μὴ ὑβρίσῃς σαυτόν, ἵνα μὴ πάντες σε καταγνῶσι. τοῦτο ἐστιν ὃ λέγω. πάνυ γάρ ἐστιν ὁ πλούσιος· ἢ ὅσῳ πλουτεῖ, τοσούτῳ πάνυ ἐστὶ τὴν ἄντως πενίαν. πτωχὸς ἐστιν ὁ ζημιωθείς, ἐὰν καὶ τῇ οἰκίᾳ σου κείμενος. ἡ γὰρ οἰκία σου ὁ σύμμαχός ἐστιν. ὑπὲρ τούτου οὖν συγχρότησις δικαίσειεν, ἢ ὑ καταγνώσονταί σου οἱ δύο πολῖται; οὐκ ἐκβαλοῦσιν ἡ ἑαυτῶν πατρίδος, ὃν ὕτω ταπεινοῖ, ὃν οὕτως ὑβρίζει, ὡς ὑπὲρ ὀλίγου πλοῦτου μάχεσθαι αἱρεθῆναι; εἰ γὰρ ὁ κόσμος ὠδός, εἶτα αὐτόν τις ἔλαβεν, ὑπισχνεῖται ἔχειν; οὐκ οἶδας ὅτι δικαίως τὸν οἰκουμενίου ἐνδῆς, ἢ ἐκατοντάκις, ἢ μυριάκις, ἢ δὶς τοσοῦτον, οὐδὲ πρὸς ὃ πολλοστὸν μέρος τῶν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐστιν ἀγαθῶν; ὁ τοίνυν καὶ ἐγὼ θαυμάζων, ἐκφύγοι ὑβρίσειν, "Εἶτα τοῦτο ἄξια κατορθῶσαι ἡγεῖται, τοσοῦτον ἐκείνου" ἀπολιμπανόμενα· μᾶλλον ἢ οὐδὲ θαυμάσας ἐκφύγοι δικαίσειεν. πῶς γάρ, πρὸς τοῦτο ἐνθουμούμενος; ἀφ' ἡμέρας ἐνδύσομαί ποτε, ὦ δέσποτα, τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ πολυτελῆ. τοῦτο γὰρ τὰ γήινα πρόσκαιρα. μέχρι πότε κάτω κύπτομεν; μέχρι τίνος ἀλλήλοις ὀπίσω βουλεύομεν, καθάπερ τὰ θηρία, καθάπερ οἱ ἰχθύες; μᾶλλον ἢ, τὰ θηρία οὐκ ὀπίσω βουλεύει ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς ἀλλοφύλοις· οἷον, ἄρκτος ἄρκτον οὐκ ἀναιρεῖ ταχέως, οὐδὲ ὄφις ὄφιν ἀναιρεῖ, ὃ ὁμόφυλον αἰδούμενος. σὺ δὲ μὴ τὸ ὁμόφυλον ἐν μυρίοις ἔχων δικαιώματα, ὃ συγγενές, ὃ λογικόν, ὃ ὃν Θεὸν εἰδέναι, τῆς φύσεως τὸν ἰσχυὸν, μυρία ἄλλα ἔπειτα, ὃν συγγενῆ, ἢ τῆς αὐτῆς φύσεως κεκοινωνηκότα, τοῦτον ἀναιρεῖς, ἢ μυρίοις ἐξευδάλλεις κακοῖς. τί γὰρ εἰ μὴ ὃ ξίφος ὠθεῖς, μηδὲ βαπτίζεις εἰς τὸν δίρινον τὸν δεξιόν; ἔπειτα χαλεπώτερα τούτου ποιεῖς, λύπας διηνεκεῖς ἐξευδάλλων. ἐκεῖνο γὰρ εἰ ἔδρασε, ἀπήλλαξας δὲ αὐτὸν φροντίδος νῦν δὲ λιμῷ ἢ δουλείᾳ ἐξευδάλλεις, ἀποδυναστεύσεσι ἢ ἁμαρτίαις ἑτέραις πολλαῖς. ταῦτα λέγω, ἢ λέγων ὀδύσομαι, ὑχὶ φοβερὰ ὑμᾶς ὠδυσφυάζων, οὐδὲ ὡς ὅτι ἔλαττον ἐκείνου κακὸν ἔργασθαι πρὸς τοῦτο προτρεπόμενος· ἀλλὰ μὴ θαρρῆτε, ὡς μὴ μέλλοντες δώσειν δίκην. Ὁ ἀφαιρούμενος γάρ, φησιν, ἐμβύσσει πλησίον αὐτοῦ, ἢ αἴρει, φονεύει αὐτόν. καταχωμεν τὴν ἑαυτοῖς καὶ χρεῶν ποτε, ὦ δέσποτα, καταχωμεν· μᾶλλον ἢ, μὴ καταχωμεν, ἀλλ' ἐκτινώμεν αὐτὰ καλῶς, μὴ πρὸς πλεονεξίαν, ἀλλὰ πρὸς ἐλεημοσύνην· μὴ ἅρπαγι ἔχωμεν τὰ χεῖρε, μηδὲ ξηρά. ἐὰν γὰρ μὴ ποιοῦσα ἐλεημοσύνη, ξηρά· ἢ ἢ ἢ πλεονεκτοῦσα, μαρά ἢ ἀκάθαρτος. μηδεὶς μὴ τοιούτων ἐπιθέτω χεῖρα. ὕβρις γὰρ τὴν κεκλημένων τοῦτο. εἰπέ γάρ μοι, εἴ τις ὀπὶ πάντων, ἢ χρωμένης ἁπαλῆς, ἢ χρυσοπάστων σπιδίων καταχλίνας ἡμᾶς, τὸ οἶκον λαμπρῶν ἢ μεγάλην, ἢ πολυτελῆ ἔχοντα κατασκευήν, εἶτα πίνακα ἐξ ἀργύρου κατασκευασμένον ἢ χρυσοῦ, ἢ πολλῶν ἐμπλήσας ἐδισμάτων, καὶ πολυτελῶν καὶ πάντοδαπῶν, ἐπάγκαζε ἐσθίειν, "Εἰ μὴν φάγεσθε αὐτὰ τὰ χεῖρε εἰς βόρβορον χεῖσθε, ἢ ἢ κόπρον δυσῶδη πίπτει, ἢ ὕτω συγκατακλεισθήσου· ἆρα δὴ τις τούτων ἐπιθήσει τὸν κόλπον, ἀλλ' ὑχὶ ὕβρει τὸ πρᾶγμα ἐνομίζει δῆ; ἐγὼ γοῦν οἶμαι, ἢ εὐθέως ἂν ἀπεπήδησε. νῦν δὲ βορβόρου τὰ ὕπτος

οὐχὶ

Σημ. λε.

Σημ. λδ καὶ λε.

χ. αὐτὸν

χ. ἢ ἔστι αὐτὸ ἄξια χ. πάσχειν

ἀνθρώποις, βουλόμενος μὴ χαρίτι αὐτὸ ποιῆσαι, ἀλλ' ὡς ὀφειλέτης, προσκυλίζει τοῦτον ἀνθρώπῳ ἢ ἐμοὶ ἢ ἑαυτῷ ἐπιδοῦναι· ὑπὲρ τοῦ τοῦ Θεοῦ, ἵνα μηδὲν δόξῃ μέγα ποιῆσαι, ἢ ἑαυτῷ ἐπιδιδοὺς ἐμοὶ, εἶτα ἀνθρώπου τοῦτο ἐπίκοσιν· ἵνα μὴ χαρίτι μόνον τοῦτο ποιῆσῃ, ἀλλὰ καὶ ὀφειλῇ. οἷς γὰρ ἀνθρώποις χαρίζεται βουλόμενος, ὃ δοκεῖ περὶ αὐτῶν ἢ προτερήματος λαβόντας μικρὸν, ὅτως αὐτοῖς ὃ πολὺ δίδωσι· καὶ καυχώμεθα ὅτι τῇ λήψει μᾶλλον ἢ ὅτι τῇ δόσει· καὶ οὐ λέγομεν, τόδε ἐδώκαμεν αὐτῷ, ἀλλὰ τόδε ἐλάβομεν παρ' αὐτοῦ. ὅθεν αὐτοὶ, φησι, ἐν σοὶ ἀναβολὴν ἐκτήσαντο. τουτέστιν, ὡς ὁ αἰτήσατο (ὥσπερ γὰρ ἀναβολὴν ἐν σοὶ ὁ κύριος τοῦ Ἰσαὰκ) οὕτως καὶ [τῷ] τύπῳ. ὅτε γὰρ ἀπήρτισε θυσίαν, καὶ ἔσφαξε τὸν Ἰσαὰκ τῇ προαιρέσει, διὰ τοῦτο αὐτοὶ χαρίζεται τὴν πατριαρχίαν.

Ὁρᾷς ὅτι ἀεὶ λέγω, τοῦτο ἐγὼ δείκνυμι; ὅταν γὰρ ἀναφέρωμεν ἡμᾶς τοῖς ἁγίοις ἀπαρτισμένοις, καὶ διέξωμεν ὅτι ὑπερφέρωμεν τῶν γήινων προσταγμάτων, τότε ἡμῖν καὶ τὰ γήινα χαρίζεται, προτερήματος οὐ ἵνα μὴ ὃ λάβῃ, προσοφλισκάνοντας ἡμᾶς αὐτοῖς, ἔτι προσδήσῃ. λῦσόν, φησι, σαυτὸν πρότερον τῆς δουλείας, καὶ τότε λάβε· ἵνα μηκέτι ὡς δοῦλος λάβῃς, ἀλλ' ὡς διαπότης. καταφέρῃσαι πλούτου, καὶ ἴσθι πλούσιος· καταφέρῃσαι δόξης, καὶ ἔσῃ ἄδοξος· καταφέρῃσαι τῆς ἡμετέρας τῶν ἐχθρῶν, καὶ τότε αὐτῆς ἐπιτύχῃ· καταφέρῃσαι αἰσθήσεως, καὶ τότε αὐτοῦ λήψῃ· ἵνα λάβωσι, μὴ ὡς δέσμιος λάβῃς, μηδὲ ὡς δοῦλος, ἀλλ' ὡς ἐλεύθερος. καθάπερ γὰρ ὅταν τῶν παιδίων τῶν μικρῶν, ὅταν μὲν ἐπιθυμῇ ὃ παιδίον παιδικῶν ἀθυρμάτων, ἐῶμεν πολλῆς ἀσυδησίας ἐκφέρειν κρύσταλλον, ὀστᾶ σφαῖραν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἵνα μὴ ἐμποδίζῃ τῶν ἀναγκαίων· ὅταν δὲ αὐτῶν καταφέρῃσιν, καὶ μηκέτι ἐπιθυμῇ, ἀδίως αὐτῶν μεταδίδοσιν, εἰδότες ὡς οὐδενία βλάβη λοιπὸν αὐτῷ ἐστὶν ἐκείνου, τῆς ἐπιθυμίας ἐκείνης σβεσθείσης ἰσχυούσης ἀπαγαγεῖν αὐτὸν τῶν ἀναγκαίων· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς, ὅταν ἴδῃ μηκέτι ἐπιθυμοῦντας τῶν ἐνταῦθα, λοιπὸν ἀφίησιν αὐτοῖς χεῖρα δοῦναι. ὡς γὰρ ἐλεύθεροι καὶ ἄνδρες αὐτὰ ἔχομεν, οὐχ ὡς παῖδες. ὅταν γὰρ ἐμοὶ καταφέρῃσης τῆς ἡμετέρας τῶν ἐχθρῶν, τότε ἐπιτύχῃ, ἄκουε τί φησιν· Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν. Ρωμ. ιβ. κ. καὶ ἐπήγαγε, Τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ πάλιν, ἐπὶ καταφέρῃσης τοῦ πλούτου, τότε αὐτῶν ἐπιτύχῃ, ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Οὐκ ἔστιν ὃς ἀφῆκε πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ὃς οὐχὶ ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. καὶ ὅτι ἐμοὶ καταφέρῃσης δόξης, τότε αὐτῆς ἐπιτύχῃ, ἄκουε αὐτοῦ πάλιν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ὁ θέλων ἐν ὑμῖν πρῶτος εἶναι, ἔστω ὑμῶν δοῦλος. καὶ πάλιν, Ὃς γὰρ ἐὰν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν, οὗτος ὑψωθήσεται. τί λέγεις; ἐὰν ποτέ σου ἐχθροί, τότε αὐτοὺς φιλήσω; ἐὰν ἀφῶ πάντα ἁρπάζοντα, τότε αὐτὰ ἔχω; ἐὰν ταπεινώσω ἐμαυτὸν, τότε ὑψηλὸς ἔσομαι; ναί, φησι. τοιαύτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις· διὰ τὴν ἐναντίωσιν τὰ ἐναντία πρέχει. ὥσπερ ἐστὶν ἐμὲ, ὁ μάχαιρα μὴ δίσῃς. ὦ ἐμοῦ θελήματι καὶ τῶν πραγμάτων μὴ ἀκολουθεῖ φύσις, οὐκ ἐγὼ τῇ φύσει ἕπομαι. ἐγὼ πάντα ἐργάζομαι, οὐκ ἐγὼ τὰ ἐκείνων ἄγομαι. διὰ καὶ μεταπλάττει καὶ μεταρρυθμίζει αὐτὰ δύναμαι. καὶ τί θαυμάζεις, εἰ ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶ τὸ τοιοῦτον; τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὑρήσεις. ἐὰν γὰρ ἀδικήσῃς, ἀδικήθῃς· ἐὰν ἀδικηθῇς, τότε οὐκ ἠδικήθης· ἐὰν ἀμύνῃ, τότε οὐκ ἠμύνω, ἀλλὰ σαυτὸν ἠμύνω. Ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸ ἀδικεῖσθαι, φησὶ, μισεῖ τὸν ἑαυτοῦ ψυχήν. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἀδικεῖς, ἀλλ' ἠδικήθης; διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι, Διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; εἶδες ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ἀδικεῖσθαι; ὅταν ὠφελήσῃς, τότε ὠφελήθης. καὶ τοῦτο σὺν μέρεσιν ἅπασιν ἀναφαίνεται πολλοί. ὡς ὅταν λέγωσι πρὸς ἀλλήλους, ἀγωνιῶ σοι τοῦτο, μὴ ὠφελήσῃ σαυτόν. διὰ τί; ὅτι πολὺ τὸ μέσον σοῦ καὶ ἐκείνου. ὅσα γὰρ ἂν ὠφελήσῃς, ἐκεῖνος δόξαν ἡγήσεται. τοῦτο ὅτι πάντων σύνοιδα, καὶ ἐγὼ πολλὰ ὠφελήθην παρὰ τῶν ἐχθρῶν. πῶς; ἐγὼ λέγω· ἐὰν ποτὲ αὐτοῦ ἐν τινὶ ἁλυσιτελῆ

ωδὲ τῦ αὐτὸ τῦ ὀκρῖα ἐπαγγελιαμῆνου, ἓ ὀκ ἐθορυβῆτο, ἀλλ' ὡς σύμφωνα ἔωεπῆ· [ἓ γὰ ἰῶ σύμφωνα·] ὁσαυτία μὲ τοῖς λογισμοῖς τοῖς δὐθεωπίνοις, σύμφωνα ἦ ἀπὸ τῆς πίστεως. καὶ πῶς, ἀῦλος ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὁ ἀπόστολος, Εἰπών, λογισάμενος ὅτι ἡ ὀκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός. ὃ ἦ λέγῃ τῦτο ἔστιν· ἀπὸ τ [αὐτῆς] πίστεως, φησι, ἧς ἐπίστευσεν ὅτι ὀκ ἄπα ἦ χρείαν] παῖδα, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἡ νεκρῶν ἐγείρειν, καὶ ὅτι σφαγιασθέντα δύα- 5
ζησι, ἐπίστευσε. ὁμοίως γὰ ἄποχρῶν ἰῶ δὐθεωπίνῳ (λέγω) λογισμῷ, ἡ ὀκ μήτρας νε- Χ. ἐκεῖσε τῆς
κρᾶς ἡ γεγηρακυίας, ἡ ἀχρήστου ἤδη γεγονυίας πρὸς παιδοποίΐαν, δῦνᾶμ παιδίου, καὶ καὶ ἀπὸ
σφαγιασθέντα δύαζησαι. ἀλλ' ὅμως ἐπίστευσε. πρῶτον δὲ ποιεῖ γὰ ἡ πίστις ἡ πρὸς ἐλπιζό- Χ. ἡ ἔτι τὰ
μενα τοῖς μέλλουσι· ἄλλως ἦ, ἡ ὁμῖ ἐώρα τὰ χρηστὰ πρῶτα, τὰ ἦ δυσχερῆ ὕστερα πρὸς τὴν μὴν χρηστὰ
γήρα. ὑμεῖς ἦ τύνδμπίου, φησί, τὰ μὲ σκυθρωπὰ, πρῶτα· τὰ ἦ χρηστὰ, τελευταῖα. ὕστε 10 Χ. ἐμῶν
πρὸς τὸν λέγλν τολμῶμεν, ὅτι μὴ δύναται ἡμῖν ἐπηγγείλατο τὰ ἀγαθὰ, ἀπάτησεν ἴσως
ἡμᾶς. δείκνῦσιν, ὅτι ἡ ὀκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός. Εἰ ἦ ἡ ὀκ νεκρῶν ἐγείρειν δυ- Χ. ἡμᾶς· ὅτι,
νατὸς ὁ Θεός, πῶς πάντα ἀποδῶσι. Εἰ ἦ Ἀβρααμ ὑπίστευσε πρὸ τοσούτων ἐτῶν, ὅτι φησὶ, ἡ
δυνατὸς ὀκ νεκρῶν ἐγείρειν ὁ Θεός, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς πιστεύειν ὀφείλομεν. ὁρᾶς ὅτι (ὅπερ
ἔφθῶν Εἶπων) ὕπω Εἰσῆλθεν ὁ θάνατος, ἡ βίβλος αὐτῦ Εἰς τὴν τῆς ἀναστάσεως Ἐλ- 15
κωσιν ἐλπίδα, ἓ Εἰς τοσαύτην πληροφορίαν ἦγαγε, ὡς ἡ σφαγιάζειν αὐτὸν ἑαυτῷ μοῦ
καλυομένοις, ἡ ἀφ' ὧν πρωτοδόκων ἐμπλύσαι τὴν οἰκουμένην, ἐπίμως τύτῳ πρωσάγειν· ἡ ἕτερα ἦ δείκνῦσιν ὁ βίβλος ἀφ' τῦ Εἰπεῖν, ἐπίστευσεν ὁ Θεὸς Ⓦ Ἀβρααμ. πῶς; ὀκ ἤδει ὁ Θεὸς ὅτι ἡμαῖος ἰῶ ἡ δάκτυλος ὁ πάτηρ; σφόδρα γε. τίνος ὦν ἕνεκεν ἐπίστευσεν
ἀῦτόν, Εἰ ἤδει; ἀχ ἵνα ἀῦτὸς μάθῃ, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἄλλοις δείξῃ, ἡ καταδήλοι αὐτῷ τὴν δύ- 20
σπειθῆ πᾶσι κατάκρισιν. ἡ δείκνῦσιν ὁβίβλος ἓ τῆν πειρασμὸν τὴν αἰτίαν, ἵνα μὴ τομί-
ζωσιν, ὡς ἐγκαταλελειμμένου βίβλος πάντα πάσχῃ. ὁβίβλος μὲ γὰ ἡ δύάγκη πειράζεσθαι, ἀφ' ὃ πολλοὺς ἔχει βίβλος ἐλαύνοντας, ἡ βίβλος θηβοῦλεύοντας· ἐκεῖ ἦ ποία δύάγκη ἰῶ βίβλος ὀκ ὄντας αὐτῷ πειρασμοὺς ἐπάγειν; βίβλος τοίνῦν ὁ πειρασμὸς δῆλος ἰῶ ὅτι αὐτῷ πρωτάξαντος 25
ἐγένετο. Ⓐ μὲ ὦν ἄλλοι συγχωρῆσαί τινες αὐτὸν συνέβαινον, βίβλος ἦ ἡ πρωτάξαντος. Εἰ
τοίνῦν ὕπω δοκίμους βίβλος τὴν πειρασμὸν ποιῇ, ὡς ἡ μὴ ὄσης αἰῶνας Ⓦ Θεὸν γυμνάζειν βίβλος
ἑαυτῷ ἀθλητάς· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς φῆσειν πάντα χρὴ ἡμαίως. ἰμφυτικῶς ἦ Εἶπεν
βίβλος, ὅτι πίστει πρωσενήνοχε Ⓦ Ἰσαὰκ, πειραζόμενος. βοήθεια γὰ ἄλλη αἰῶνα ἰῶ τῆς 30
πρωσαγωγῆς, ἢ αὕτη. Εἶτα ἐπιξέρχεται ᾧ τοιμήσω. ὀκ ἔχῃ, φησὶν, Εἰπεῖν, ὅτι ἡ ἄλλος
Εἶχεν υἱόν, ἡ ὃς ἐκείνου πρωσδόκα τὴν ἐπαγγελίαν πληρωθήσεσθαι, ἡ Ἀφ' τῦτο θαρ-
ρῶν τοῦτον πρωσήγαγε. καὶ Ⓦ μονογενῆ, φησι, προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας" ἀναδεξάμε-
νος. τί λέγῃς μονογενῆ; τί ὦν ὁ Ἰσμαήλ; πόθεν ἰῶ; μονογενῆ λέγω, φησὶν, ὅσον" Εἰς Ⓦ Χ. λξέ-
τῆς ἐπαγγελίας λαβεῖν. ὁβίβλος γὰ" τοῦτο πρωσέθηκεν Εἰπὼν μονογενῆ, διαφεῖς ὅτι ὁβίβλος" τὸν Χ. κῦ
μὲ λέγῃ, πρὸς ὃ ἐλάλησεν ὅτι ὁ Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα, τύτέστιν, ἐξ αὐτῦ. ἐρᾷς Χ τῦτέστιν
πῶς θαυμάζει ὃ πάντα ἀρχὴν γινώσκων; ὁ Ἰσαὰκ, ἤκουσε, κληθήσεταί σοι σπέρ- 35 ἐμμένει [ὅτι]
μα, ἡ πρωσέφερε" σφάγιον Ⓦ υἱόν. Εἶπε ἵνα μὴ ἴδῃς νομίσῃ, ὅτι ἀπηγορεύετο τύτο ἐποίει, καὶ Χ. σφαγιάζεσθαι
Ἀφ' τῦ πρωστάγματος τύτου τὴν πίστιν ἐξέδωκεν ἐκείνῳ, ἀλλὰ μάθῃ, ὅτι ὄντως ἡ τοῦτον πίστεως ἰῶ, φησὶ ὅτι καὶπείπω Εἶχε τὴν πίστιν, καίτοιγε δοκοῦσαν ταύτῃ μάχεσθαι· ἀλλ' ὀκ ἐμάχετο. οὐ γὰ λογισμοῖς δὐθεωπίνοις ἐμίτευε τῷ Θεοῦ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ τῇ πίστει πᾶσα ἐπίστευεν. ὁβῆ ὀκοῦ δίδωκεν Εἰπὼν, ὅτι ἡ ὀκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· 40
ὅθεν ἀῦλοί ἡ ὀκ ἀναβολῆ ἐκομίσαντο. τυτέστιν, ὀκ ἀναδύγματι, ὀκ ὦ κριῷ, φησι. πῶς; τῷ γὰ κριοῦ σφαγιασθέντος, βῆτ ἐσώθη· ὥστε ὁβῆ τῷ κριοῦ αὐτὸν ἔλεγεν, αὐτὸ τύτο σφά-
ξας ὀκ ἦν. ζῶντα ἦ τύτον ἰῶεν ἦσαν. ὀκοῦν γὰ ὁ υἱὸς βῆ τῷ Θεοῦ ὁ σφαγιαζόμενος.
ἡ δια μοι τὸν Φιλαδελφέα, δὐθεωπίνῳ, ὅσον ἰῶ. ὅπῆ γὰ μειζόνη βίς ἐμέλλησε δίδοσθαι χαρίς τοῖς

δὐθεωπίνοις,

εἰας, ὕβρεως, ὀργῆς ἀδίκου· ϗ θῶμεν ἑαυτοῖς νόμον, ϗ Ε῾ἑπώμεθα, σπέρ ἐστι τὸ κατορθῶσω-
χ. τὶ τότε τοῦ μεν· ϗ οὐ τοῦ "μείνωμεν τῷ ἄλλῳ τοῦ ἀνεξικακίᾳ ἑαυτοὺς παιδεύσωμεν, ϗ οὐ ἑτέρῳ ἄλ-
λῳ ἀρετῆς. ϗ ὅταν οὐ ἴδωμεν τοὺς τῆς ψυχῆς θῆρας τὰς ἀρετὰς, ἐφ' ἑτέραν ἐλθωμεν, καθάπερ
ὑπὸ τὴν "μαθητὴν, τὰ τῆδη κτηθέντα φυλάττοντες, ϗ ἕπεσθαι σπουδάζοντες. μετ'
χ. μαθητὴν. ἐκείνων ἐλθωμεν ὑπὲρ τῶν κρειττόνων ἐπιμελείας. σπουδὴν καταχωμεν ταῖς χερσὶ ἀπὸ
πλεονεξίας, ϗ τότε πεποιωμεν ἐλεημοσύνην· μὴ πάντα ἁπλῶς συγχέωμεν, ταῖς αὐταῖς
χαροὶ ϗ "ἁρπάζοντες, ϗ ἐλεοῦντες δῆθεν. μὴ τοῦτο ἐστὶ ἄλλον ἀρετὴν, ϗ μετ' ἐκείνην
χ. ἁρπάζοντες ἑτέραν ἄλλην. Αἰσχρότης, φησὶ, ϗ μωρολογία ϗ βωμολοχία μηδὲ ὀνομαζέσθω πρὸ ὑμῶν. Εφ. ε. δ.
ταῦτα πῶς κατορθώσωμεν. Οὐκ ἔστι χρεία δαπάνης, οὐκ ἔστι πόνων, οὐκ ἔστιν ἱδρώτων· ἀρκεῖ
γελῶσαν μόνον, ϗ πάντα ἰοῦσαν. οὐ δεῖ μακρᾶς ὁδοῦ βαδίσαι, οὐδὲ πέλαγος διαπλεῦσαι
ἀπιέναι, ἀλλὰ καθεύδουσαν, ϗ τὰς ὀφθαλμοὺς θῶσαι, ϗ χάσμα ὀπῆσαι τῇ γλώττῃ τὰς ἐκ ταύ
ὕβρεις ταῦ ἀκαθάρτους. ταῦ ὀργὰς, ταῦ ἐπιθυμίας ταῦ ἀσπόνδους, τοῦ "πυθμένα, τοῦ πολυτελῆ
χ. θμὸν τοῦ πολυτελῆ. ἐκβάλωμεν, τ' ἐπιθυμίαν τῆς χρείας ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῆς ἡμετέρας, ταῦ ὑπερηφανίας, τοῦ
χ. σχίσεως ὅρκους ϗ τοῦ σκώμματος. διὰ ὅπως ἑαυτοὺς γεωργῶμεν; ταῦ "τοιούτοις ἀκάνθας ἐκπίπτοντες,
ϗ Ⓦ εὐφρόσυνον ἀπεργασώμεθα λοιπὸν, δυνησόμεθα τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν. ἤξει
γὰρ ὁ γεωργὸς, ϗ ἀποδώσει ἡμῖν εἰς τοὺς ἀποθησαυρισμοὺς, ϗ ὑπερβολὴν πάντων τῶν ἀγα-
θῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπερτυχεῖν, χάριτι ϗ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. κε. 17 ΠΙΣΤΕΙ ΠΡΟΣΕΝΗΝΟΧΕΝ ΑΒΡΑΑΜ
Ⓦ Ισαὰκ πειραζόμενος, ϗ Ⓦ μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας
ἀναδεξάμενος. 18 Πρὸς ὃν ἐλαλήθη, Ὅτι Ισαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα· 19 Λογισάμενος ὅτι ϗ ἐκ νεκρῶν ἐγεῖραι δυνατὸς ὁ
Θεός. ὅθεν κἀκομίσατο αὐτὸν ἐν παραβολῇ. χ. ταλαῖς

Μεγάλη ὄντως ἡ πίστις τοῦ Αβραάμ. ὅτι μὲν γὰρ τοῦ Αβελ ϗ τοῦ Νῶε
ϗ τοῦ Ενὼχ, λογισμῶν ἰῶ μείζων μόνων, ϗ σφόδρα αἰσθησίους ὑπερβολὰς ἐχούσης λογισμούς. ἐνταῦθα γε δὲ τοὺς μὲν αἰσθησίους μόνους ὑπερβολὰς ἐχούσης λογισμοὺς, ἀλλὰ ϗ ἕτερόν τι πλέον ὑπεδείξατο. τὰ γὰρ
τοῦ Θεοῦ ἐδόκει τοῖς τοῦ Θεοῦ μάχεσθαι, ϗ πίστις ἐμάχετο πίστει, ϗ τοῖς ἀπαγγέλμασι τὸ ἀπάγγελμα. οἷον τί λέγω, φησὶν, Ἐξελθὲ ἐκ τῆς γῆς σου, ϗ ἐκ τοῦ συγ- Γεν. ιβ. α.
γενείας σου, ϗ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην· ϗ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ αὐτῷ κληρονομίαν, οὐδὲ βῆμα
ποδός. ὁρᾷς πῶς τὰ γινόμενα τῇ ἐπαγγελίᾳ ἐμάχετο; πάλιν φησὶν, Ἐν Ισαὰκ κληθήσεταί σοι Γεν. κβ. ι.
σπέρμα, ϗ θῦσον· ϗ πάλιν λέγει, Θῦσον ἐμοὶ τὸν, τὸ μέλλοντα τὸ οἰκουμενίαν πᾶσι ἐκ τοῦ
σπέρματος αὐτοῦ πληροῦν. ὡδὶς μάχεται τοῖς ἀπαγγέλμασι ϗ ἐπαγγελίας; ἐδοκεῖτο τὰ ἐπαγγελίας
ἀκυροῦσθαι, ϗ οὐδὲ ὅτως ἐλαγγίαστο ὁ δίκαιος, ἀλλὰ ὑπατᾶτο ἔφη. ὑμεῖς δὲ γάρ, φησὶ,
χ. ἐλλ. ὐτ. οὐκ ἀνέχεσθε πῶτο ἐῖσθαι, ὃν δοῦναι ἐπηγείλατο, ϗ "θλίψαι ἔδωκεν. τοῦτο γὰρ ἄπερ
ἐπηγείλατο, τοῦτο ϗ ποιεῖ. πῶς; Ἐν τῷ κόσμῳ, φησὶ, θλῖψιν ἕξετε. Ο μὲν λαβὼν Ⓦ Ιωαν. ιϛ. λγ.
σωθεὶς αὐτὸν, ϗ ἀπολουθανόμενος, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Ο μὴ μισῶν τὸν ψυχὴν αὐτοῦ, οὐ μὴ Ματθ. ι. λθ.
εὕρῃ αὐτόν. Καὶ ὃς οὐκ ἀποτάσσεται, φησὶ, πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, ϗ ἀκολουθεῖ Λυκ. ιδ. κϛ. λγ.
ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· ϗ πάλιν· Ἐπὶ ἡμέρας ϗ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ. ϗ Ματθ. ι. ιη. λϛ.
πάλιν, Ἐμφοβοὶ τῷ θεῷ πάντες; Ⓦ οἰκειοῦται αὐτόν. ϗ τὰ μὲν τῆς θλίψεως, οὐδὲ πάντῃ τῆς ἀ-
γίστου, οὐκῶ. ὅτι γὰρ τοῦ Αβραὰμ πάντων ἐπεμελήσατο ὁ θεὸς ἐκ τοῦ τοιούτου πειρασμοῦ ϗ δῆλον ἐποίησε, δῆλον ἐλαγγίασεν, δῆλον ὑπατᾶσθαι ἐκώλυσεν. ὑμεῖς δὲ οὐδὲ διὰ ταῦτα τὰς ἐπαγγελίας ἐκυροῦσθαι, ϗ θορυβεῖσθε. ὅπως οὖν τὰς ὑπεσχήσατο ἄνωθεν

λάζεις, ὡς οὐκ οἶδας; οὐκ οἶδα ἑτέρως εἶπον· τουτέστιν, ἀπαριθμοῦμαι ὑμᾶς, καὶ παραιτοῦμαι. ἀλλὰ μὴ γένοιτο ταύτην ἡμᾶς ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν τὴν ὀλεθρίαν καὶ φρικώδη. εἰ γὰρ οἱ δαίμονας ἐκβαλόντες, καὶ προφητείας ἐργασάμενοι, ἐπειδὴ βίον οὐκ ἔσχον συμβαίνοντα τοῖς λόγοις, ἠρνήθησαν· πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς; καὶ πῶς, φησὶν, οἱ προφητείας ἐπιδειξαμένους, καὶ σημεῖα πεποιηκότας, καὶ δαιμόνια ἐκβαλόντας, ἀρνηθῆναι; εἰκὸς αὐτοὺς ὕστερον μεταβεβλῆσθαι, καὶ γεγενῆσθαι πονηροὺς, ὅθεν οὐδὲν ἀπώνατο οὐδὲ τῆς προτέρας ἀρετῆς. οὐ γὰρ τὰ προοίμια δεῖ μόνον ἔχειν λαμπρὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ τέλος λαμπρότερον. εἰπὲ γάρ μοι, ὁ ῥήτωρ οὐχὶ τὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου σπουδάζει ποιεῖν λαμπρὰ, ὥστε μετὰ κρότου ἀναχωρεῖν; ὁ δὲ λειτουργῶν πόλει, οὐχὶ τὰ ἐπ' ἐξόδῳ τῆς λειτουργίας λαμπρότερα ἐπιδείκνυται; ὁ ἀθλητὴς ἐὰν μὴ ἐκεῖνα δείξῃ λαμπρότερα, καὶ μέχρι τέλους νικήσῃ, κἂν πάντας νικήσας νικηθῇ ὑπὸ τοῦ τελευταίου, οὐχὶ πάντα αὐτὸν διέφυγε; καὶ ὁ κυβερνήτης δὲ ἂν ἅπαν τὸ πέλαγος διαλαβὼν, πρὸς τῷ λιμένι καταρράξῃ τὸ σκάφος, οὐχὶ πάντα ἀπώλεσε τῶν ἔμπροσθεν πόνων; τί δὲ ὁ ἰατρός; ἐὰν ἀπαλλάξας ἐπιεικῶς τὸν κάμνοντα, ὅταν μέλλῃ τέλεον ἀπαλλάττειν, τότε διαφθείρῃ, οὐχὶ τὸ πᾶν διέφθειρεν; οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς, ὅσοι μὴ τῇ ἀρχῇ ἀκόλουθον τὸ τέλος ἐπέθηκαν, καὶ σύμφωνον καὶ συνῳδὸν, ἀπώλοντο καὶ διεφθάρησαν. τοιοῦτοί εἰσιν οἱ ἀπὸ μὲν τῆς βαλβῖδος αὐτῆς λαμπροὶ καὶ γαῦροι προπηδήσαντες, μετὰ ταῦτα δὲ ἐκλυθέντες, καὶ χαῦνοι γενόμενοι. διὸ καὶ τοῦ βραβείου ἀπεστερήθησαν, καὶ παρὰ τοῦ δεσπότου οὐκ ἐπεγνώσθησαν. ἀκούσωμεν ταῦτα οἱ χρημάτων ἐρῶντες. ἡ γὰρ μεγίστη ἀνομία, αὕτη τυγχάνει. ῥίζα γάρ ἐστι πάντων, φησὶ, τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία. ἀκούσωμεν οἱ βουλόμενοι μείζονα τῶν ὑπαρχουσῶν οὐσίαν ποιεῖν, ἀκούσωμεν, καὶ παυσώμεθα τῆς πλεονεξίας ποτὲ, ἵνα μὴ ταῦτα ἀκούσωμεν ἀπ' ἐκείνου. [νῦν αὐτὰ ἀκούσωμεν, καὶ φυλαξώμεθα, ἵνα μή ποτε ἀκούσωμεν]. νῦν ἀκούσωμεν μετὰ φόβου*, ἵνα μὴ τότε ἀκούσωμεν μετὰ τιμωρίας. ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ, φησὶν, οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς. οὐδὲ τότε, φησὶν, ὅτε τὰς προφητείας ἐπεδείκνυσθε, καὶ τοὺς δαίμονας ἐξεβάλλετε. εἰκὸς αὐτοὺς ἐνταῦθα καὶ ἕτερόν τι αἰνίττεσθαι, ὅτι καὶ τότε τὸν βίον ἦσαν πονηροί. παρὰ δὲ τὴν ἀρχὴν, καὶ δι' ἀναξίων ἐνήργει ἡ χάρις. εἰ γὰρ καὶ διὰ Βαλαὰμ ἐνήργησε, πολλῷ μᾶλλον δι' ἀναξίων, καὶ τοῦτο διὰ τοὺς μέλλοντας κερδαίνειν. εἰ δὲ [καὶ] σημεῖα καὶ τέρατα οὐκ ἴσχυσε κολάσεως ἀπαλλάξαι, πολλῷ μᾶλλον, κἂν ἐν ἀξιώματι ἱερατικῷ τις ὢν τυγχάνῃ, κἂν εἰς τὴν ἀνωτάτω τιμὴν φθάσῃ, κἂν εἰς τὴν χειροτονίαν ἐνεργήσῃ ἡ χάρις, καὶ εἰς τὰ ἄλλα πάντα διὰ τοὺς τῆς προστασίας δεομένους, ἀκούσεται καὶ αὐτὸς, οὐδέποτέ σε ἔγνων, οὐδὲ τότε, ὅτε ἐνήργησεν ἐν σοὶ ἡ χάρις. βαβαί, πόση τῆς τοῦ βίου καθαρότητος ἡ ζήτησις ἐκεῖ; πῶς αὕτη καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀρκεῖ εἰς τὴν βασιλείαν ἡμᾶς εἰσαγαγεῖν; πῶς δὲ ἀποῦσα προδίδωσι τὸν ἄνδρα, κἂν μυρία ἔχῃ τέρατα καὶ σημεῖα ἐπιδεικνύμενος; οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐφραίνει τὸν Θεὸν, ὡς πολιτεία ἀρίστη. ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, φησὶν, οὐκ εἶπε, σημεῖα ποιήσατε, ἀλλὰ τί; τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε. καὶ πάλιν, φίλους ὑμᾶς λέγω, οὐχ ὅταν δαιμόνια ἐκβάλητε, ἀλλ' ἐὰν τηρήσητε τοὺς λόγους τοὺς ἐμούς. ἐκεῖνα μὲν γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς ἐστι· ταῦτα δὲ μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεὰν, καὶ τῆς ἡμετέρας σπουδῆς. σπουδάσωμεν γενέσθαι φίλοι τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ μείνωμεν ἐχθροί. ἀεὶ ταῦτα λέγομεν, ἀεὶ ταῦτα παραινοῦμεν, καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ὑμῖν· πλέον δὲ οὐδὲν γίνεται. διὸ καὶ δέδοικα, καὶ ἐβουλόμην λοιπὸν σιγῆσαι, ὥστε μὴ τὸν κίνδυνον ὑμῖν αὐξῆσαι. τὸ γὰρ πολλάκις ἀκούοντα μηδὲ οὕτω ποιεῖν, παροξῦναι τὸν δεσπότην ἐστίν. ἀλλὰ δέδοικα καὶ αὐτὸς τὸν ἕτερον κίνδυνον τὸν τῆς σιγῆς, εἴγε εἰς λόγου διακονίαν τεταγμένος, μέλλοιμι σιγᾶν. τί οὖν ποιήσομεν, φησὶν, ἵνα σωθῶμεν; ἀρξώμεθα τῆς ἀρετῆς, ἕως καιρὸν ἔχομεν· διανείμωμεν ἑαυτοῖς τὰς ἀρετάς. καθάπερ τὴν γεωργίαν οἱ γηπόνοι· ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ κρατήσωμεν λοιδο-

ρίας,

Margin notes: α Τιμ. ϛ. ι. — Ιωαν. ιδ. ιε. ιε. ι. — γ. φοβεροῦ — γ. φῶσιν — γ. διαλύει, γ. ῥῆξαι — γ. σεμνοί — γ. ἐπηρεάσαι — * ἢ φυλάξωμεν — γ. τοῦτον, ἐκ

πραγμασιν οὐκ ἐχρησάμεθα εἰς δίκη, ἀλλὰ τὴν τάξιν ἀντιτρέψαμεν, διὰ τοῦτο ἐδυσχεράμεθα ὅτε χαίρει ἐχθρὸς, διὰ τοῦτο φείδομαι, καθάπερ πιὲς ἀνδροφόνοι καὶ λῃστρικοὶ, μέλλοντες διαχειρίζεσθαι, καὶ πόνοις λογιζόμενοι ἄφορα ἔσεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο διδοικότες καὶ τρέμοντες. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι τοιοῦτοι, ἀλλ' ἀπείρηνται· ὁ δὲ Παῦλος καὶ ἐκώλυε. καὶ
9 ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Καὶ αὐδοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὄντες, τετάζοιδε βαρύμοιροι. ζητοῦσι ἦσαν οἱ σοὶ Ⓦ Αβραάμ. ξένοι [, φησὶ,] ἦσαν τῆς οἰκουμένης ἁπάσης, καὶ πατρίδα ἐζήτουν. ποῖ- Β. Εσρ. α. δ.
δν δὲ ταύτην; ἆρα ἣν ἐκάλουν; ἀδαμῶς. τί γὰρ ἐκώλυεν αὐδεὶς, εἴγε ἐβούλετο, ἐπιστρέψαι πάλιν, καὶ ἡμέσθαι πολίτης; ἀλλ' ἐκείνων ἐζήτουν τινὰ ὑπὲρ τῶν ὁρατῶν. ὅτε γὰρ ἐπὶ τὴν ἀποδημίαν τὴν οὐρανίδι ἐκαλοῦντο, καὶ ὅτως ἤρεσκον Θεῷ. διὰ τοῦτο ἐπαισχύνεται αὐτοὺς
10 ὁ Θεὸς, Θεὸς καλέσθαι αὐτῶν. βαβαί, ὅσον ἀξίωμα; Θεὸς καλέσθαι αὐτῶν κατιδέξατο. τί λέγεις; Θεὸς τῆς γῆς καλέσαι, καὶ Θεὸς τῶν οὐρανῶν, καὶ ὡς μέγα τι τίθησι τὸ οὐκ ἐπαισχύνεσθαι Θεὸς καλέσαι αὐτῶν; μέγα, καὶ ὅτως μέγα, καὶ πολλῆς μακαριότητος τοῦτο πεπλήρωκε. πῶς; ὅτι γῆς μὲν καὶ οὐρανοῦ ὅτω καλεῖται Θεὸς, ὡς καὶ ἑλλιῶσι· καὶ οὐρανοῦ μὲν καὶ γῆς Θεὸς,
χ.-σθ. Ἢ μὴ ἔστιν ἢ λέγω, ὅτι ὑπὸ- ἢ ἔκτισε καὶ ἐδημιούργησεν αὐτὰ· τῶν δὲ ἀγίων ἐκείνων, οὐχ ὅτως, ἀλλ' ὡς φίλος τις γνησίος. ὅτι δὲ ὑποδιάμασι τοιοῦτοι [αὐδὲ] ποιοῦσι φανερόν. διὰ ὅτι τῶν ἐν μεγάλαις οἰκίαις, ὅταν τινὲς εὐδοκιμῶσι τῶν θεραπόντων τῆς οἰκίας, καὶ σφόδρα εὐδοκιμῶσι, καὶ πάντα αὐδὲ διέπουσι, καὶ πρὸς τὸν δεσπότην πολλὴν τὴν παῤῥησίαν ἔχουσι, ἀπ' αὐτῶν ὁ δεσπότης καλεῖται· καὶ πολλοὶ αὖ τῶν δεσποτῶν οὕτω καλούμενοι. τί δὲ λέγω; ὥσπερ ἐν τῷ εἰπεῖν, ὁ Θεὸς, οὐχ ὁ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ὁ τῆς οἰκουμένης· οὕτως ἐν τῷ εἰπεῖν ὁ Θεὸς Αβραάμ. ἀλλ' οὐκ ἔστι
20 ὅσον ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἐπεὶ μηδὲ τυγχάνομεν αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν χειρὶ ἀνθρώπων ἀπόντων λέγεται Θεὸς, καὶ ὅμως ἐπαισχύνεται τὸ ὄνομα τοῦ ἡμετέρου ἀξίου· εἰ δὲ ἐκεῖνος κληθεὶς Θεὸς, ἐπαισχύνεται ὅσον τὸ μέτρον. ὁ δὲ οἰκουμένης * Θεὸς, οὐκ ἐπαισχύνεται τοιούτων εἶναι αὐτὸς Θεὸς καλεῖσθαι Θεὸς· εἰκότως. οὐ γὰρ τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ μυρίων τοιούτων εἰσὶν αὐτοῦ ἄγγελοι. Κρείττων γὰρ ἐστὶν ὁ ἥλιος Κυρίου, ἢ μυρίοι τοιοῦτοι. ὅτι δὲ ὅτως Χρυ. εν. δ.
25 ἐκαυτὸν ξένους ἐκάλεσαν, δῆλον. ἔφη δὲ· οὕτοι διὰ τοῦτο ξένοι ἐλέγοντο εἶ ζῶσι· τί δαὶ καὶ ὁ Δαυὶδ; οὐχὶ βασιλεὺς ἦν; οὐχὶ προφήτης; οὐχὶ τὸ τῆς οἰκείας πατρίδι διέπεδε; πῶς δὲ "ὕστερον φησι, Ξένος ἐγὼ πάρειμι καὶ παρεπίδημος εἰμι; πῶς εἶ ξένος; Καλῶς, φησι, πάντες Ⓦ πατέρες Φιλ. λα. ζ.
χ.-σαν ἔλεγε ἀεὶ ἐαυτὸν, ξένον. -σθ. τῆς γῆς· ὥσπερ κἀκεῖνοι καὶ χ.-καλοῦσιν μου. ὁρᾷς ὅτι κἀκεῖνοι ξένοι ἦσαν; ἐγὼμὲν πατρίδα, φησὶν, ἀλλ' οὐ τὴν ὅτως πατρίδα. πῶς δὲ σὺ "ξένος; τῆς γῆς. Οἰκοῦσι κἀκεῖνοι τὴν γῆν. καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι, ὅτω καὶ οὗτοι· ἢ καθὼς
30 οὗτοι, οὕτω κἀκεῖνοι.

Γενώμεθα τοίνυν ξένοι κἀντεῦθεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ ἐπαισχυνθῇ ἡμᾶς ὁ Θεὸς, Θεὸς "ὀπικαλέσαι ἡμῶν. αἰσχύνη γὰρ αὐτὸ, ὅταν αἰδρὸς πονηρὸς καλῆται Θεὸς, καὶ ἐπαισχύνεται ὁ ἀγαθὸς, καὶ ἀνεπιεικὴς δικαίζεται· ὅταν ἀγαθῶν ᾖ, καὶ χρηστῶν, καὶ ἀσκητῶν ἀρετῆς. εἰ γὰρ ἡμᾶς ἐπαισχύνεται καλεῖσθαι δεσπότας πονηροὺς ἡμῶν δούλων, καὶ ἀφίεμεν αὐτούς· κἀν εἴπῃ τις
χ. ἔσχ. ἐ οὐ ἐπιστρέψω, ὁ δεῖνα μυρία ἐργάζεται κακά, "ἆρα σὸς δοῦλός ἐστι; δῆτα φαμὲν, [ὅτι] οὐδαμῶς, ἀποστυγούμεθα δὲ ἅπαντας (χρὴ γὰρ ὅτι πᾶν δοῦλον πονηρὸν δεσπότῃ Ⓦ διαφέρειν, καὶ ἀφαιρεῖται "ἡ ἀδοξία καὶ εἰς τοῦτον ἀπ' ἐκείνου) πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός. ἀλλ' ἐκεῖνοι ὅτως
χ. ἢ ἀξία ἦσαν λαμπροὶ, οὕτω περίεισιν μετὰ, ὡς μὴ μόνοι αὐδὲ μὴ ἐπαισχύνεσθαι πᾶν ἐκείνων καλούμενον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν λέγῃ, ὅτι Ἐγὼ ὁ Θεὸς Αβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ισαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ια- Εξοδ. γ. ν.
40 κώβ. ἡμώμεθα δὲ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ, ξένοι ἵνα μὴ ἐπαισχυνθῇ ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἵνα μὴ ἐπαι- Ματθ. ζ. κε.
σχυνθῇ, καὶ τῇ γείτνῃ ἀδελφῷ. τοιοῦτοι ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ λέγοντες, Κύριε, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; ἀλλ' "ὁρᾶτε τί φθέγγεται πρὸς αὐτὸν ὁ Χριστός· Οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ὅπερ ἐν πονηστέλῃ διαφορᾷ οἰκετῶν πονηρῶν προσερχόντων φίλοις, βουλόμενοι δὲ ἅπαντας ἀποτρίψασθαι, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, φησι. πῶς οὖν κα-

τους εἰ ἡ μὴ δι' ἔργων, ἀλλ' ἀφ' ἡδονῶν καὶ δικαίζοιεν ἅπερ προῄροιντο, ἀφ' ἧς στενιδότης, μᾶλλον ἢ, ἐξ ἀφ' ἧς ἔργων. ὅταν γὰρ ληθαίοντες ἡ κρυπτόμενοι προῄωσι, μέγιστον ἐκφέρουσι δίγμα γνώμης, ἵνα προῒ τὸ προῄγματος ἔχωσιν. οὕτω γὰρ δίλη ὅστιν ἡ κακία, ὡς πάσης αὐτῆς εἶ κατηγόρεις, ἡ τῶν μετοίσαι αὐτῶν. τοσοῦτον δέ ἐστιν ἡ ἀρετή, ὡς ἡ πᾶς ἐκείνων θαυμάζεσθαι τῆς μὴ ζηλωτὴν αὐτῶν. καὶ γὰρ ὁ πόρνος ἐπαιρέτω τῶν σωφρονισμόν, καὶ ὁ πλεονέκτης καταγνώσεται τῆς ἀδικίας, ἡ ὁ ὀργίλος τῶν μακροθυμίαν θαυμάσεται, ἡ τῶν μικροψυχίαν μεμψάσθω, ἐξ τῶν ἀσελγῆ ὁ ἀσελγής. πῶς οὖν αὐτὰ μετῆσι, φησι; ἀπὸ ῥᾳθυμίας πολλῆς, ἡ κρίνας εἶ καλόν. ἐπὶ οὐδὲ δὲ ἡμίσει ἐξ προῄγματι, οὐδ' ἂν ἡρήσατο κατηγορῶντος ἑτέρου. πολλοὶ γὰρ ἀσελγαίνουσι, τῶν αἰσχύνην οὐ φέροντες, ἐξ ἀπήγξαντο. τοσαύτη τοῦ καλοῦ ἐξ προῒπτός ἐστιν ἡμῖν ἡ μαρτυρία· οὕτως ἁλίου λαμπρότερα ἐστὶ καὶ καλά, ἐξ πάντων δυσιδίστερα ἐστὶ σαφῆ. ξένοι ἡ πᾶς ἐπίδημοι ἦσαν ⓐ ἄγιοι. πῶς ἡ τὴν Αἴγυπτον; ποῦ γὰρ ὁμολογεῖ ὁ Αβρααμ ξένος εἶ ἡ πᾶς ἐπίδημος; ἴσως μὲ ἡ αὐτὸς ὡμολόγησεν. ὁ γὰρ Δαυὶδ ὅλη ὡμολόγησεν, πάντι τῷ δίλῳ. ἡ ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Ὅτι ξένος [εἰμὶ] ἡ πᾶς ἐπίδημος, καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. οἱ γὰρ ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες, οἱ ἀργυρεῖς ἡ πάντως ὠνούμενοι, δῆλον ὅτι ξένοι τινὲς ὄντες τυγχάνουσι, ὥστε μηδὲ ὅπου θάψωσι τοὺς νεκροὺς ἑαυτῶν ἔχειν. τί οὖν; ἆρα τῆς ἐκείνης μόνον ἔλεγον εἶναι ξένοι τὴν Παλαιστίνην; μάλιστα· ἀλλὰ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν. ἡ οἰκοῦσι. διὸ καὶ ἐπιφέρων ἐκ αὐτῆς τούτων, ὧν ἐβούλετο, ἀλλὰ πάντα ξένα ἐξ ἀλλότρια. αὐτοὶ μὲν οὖν τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν ἐβούλετο. ἐκ ταύτης δὲ ἦθα ἵνα κακία πολλή, ἡ ἀπὶ ξένοις προῒς αὐτὸν τὰ προῄγματα, οὐδὲν φίλον, οὐδὲν οἰκεῖον εἶχον, πλὴν ὀλίγων τινῶν. πῶς ἦ ξένοι ἦσαν; οὐκ ἐπιμελούμενοι τῆς ἐκείνης. ἡ τὸν ὑ δῆλον ῥημάτων, ἀλλὰ ἐξ ἀφ' ἧς προῄγματος αὐτὸν ἐδίκαιον. πῶς ἡ τὴν Αἴγυπτον; Εἶπε τῷ Αβραάμ, ἄφες τὴν πατρίδα τὴν δοκοῦσαι, ἡ ἐλθὲ ὅπου τὴν ἀλήθειάν· ἡ οὐκ αὐτίχα τῆς οἰκείας, ἀλλ' ὡς ξένου μέλλων ἀφίσεσθαι, οὕτως ἀπροσπαθῶς αὐτὸν ἔασεν. Εἶπεν αὖθις, διέσεγκε τὴν γῆν σου· ἡ ὡς οὐκ ἔχων γῆν, [οὕτως αὖθις αἰνίσσεται,] ὡς οὐκ ἐνδιδυμῶντος τὸν φύσιν, οὕτως αὖθις αἰνίσσεται. τὰ χρήματα κοινὰ ἐκέκτητο τοῖς πρόσουσιν ἅπασι, ἡ οὐδὲν ὃ προῄγμα ἡμῖν. τὴν προσπάθειαν ἑτέρως πρέχομεν, εἰς κυνηγίας ἑαυτὸν ἐσέβαλλε, μυεῖα ἔπαγε δίκια, οὐκ οἰκίας ὠκοδόμει λαμπρὰς, οὐδὲ ἐτύφα, οὐχ ἱματίων ἐπεμέλητο, οὐκ ἄλλου τοιούτου, ἀ τὴν τοῦτο ὄντι· ἀλλ' ἀ* πάντα τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπολιτεύετο, φιλοξενίαν ἐπεδείκνυτο, φιλαδελφίαν, ἐλεημοσύνην, μακροθυμίαν, ὑπομονὴν χρημάτων, ἡ τῆς προύσης δόξης, ἡ τὴν ἄλλων ἁπάντων. ἡ ὁ τοῦτο ἦ παῖς τοιοῦτος ὢν· ἐλεημόνμος, πολεμούμενος εἶχε δὲ πρέχων, ἅτε τὸ ξένῃ ὤν. ⓐ γὰρ ξένοι, ὅσα δὲ πάσχουσι, φέρουσιν, ἅτε οὐκ ὄντες τὸ πατρίδι. ἡ τῆς γυναικὸς ἀφαιρουμένης, καὶ τοῦτο ἔφερεν, ἅτε ξένος. τὰ ἦ ἄλλα πάντα ἐπολιτεύετο, σωφρονισμόν, κοσμιότητα ὑπεδικνύμενος πᾶσαν, ἡ γὰρ μὴ δὲ παιδοποιῆσαι, οὐκέτι ὡμίλησε τῇ γυναικί. ἡ πᾶς ἐλθούσης ἦ τῆς ἀκμῆς τῆς νεότητος, τότε αὐτὴ ἠγάπα, δῆλος ὅτι ἡ πάθος εἶχεν τοῦτο ἐποίει, ἀλλ' ὑποκρετόμενος τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ. τί ἦ ὁ Ἰακώβ; οὐχὶ κἀκεῖ ζήτει μόνον, ἡ ἱμάτιον, ἀ ξένον ὄντα αἰτήματα τῆς εἰς πατρίδα ἐλθόντων πολλῶν; οὐχὶ ἐλεημοσύνης ἀνεχώρει, καθάπερ ξένος; οὐχὶ ἐδήτευεν; ἡ χὶ μυεῖα ἔπαγε δίκια, πρεσβύτου πάντα χρή, καθάπερ ξένος; ταῦτα ἦ πάσχοντες ἔφερεν, δῆλοντες ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν ἑτέραν. βαβαί, πόση δίκη φορεῖ! σκήνοι μὲ ὤδιον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀπαλλαγῆναι βουλόμενοι σὺν τάχει, καὶ πρὸς τὴν ἀνω τῆς πατρίδα ἐπανελθεῖν. ἡμᾶς ἦ τὰναντίον. δι' γὰρ πυρετὸς ἐμπέσῃ, πάντα ἀφέντες, καθάπερ τὰ παιδία τὰ μικρὰ, τὰ κλαυθμυριζόμενα, ⓐ θάλατταν δεδίκαμεν. καὶ εἰκότως τοῦτο πάσχομεν. ὅπῃ γὰρ οὐχ ὡς ξένοι δίκομεν τοῦτον, οὐδὲ ὡς ὅτι πατρίδα κατοικοῦμεν, ἀλλ' ὡς ὅτι κόλασιν ἀπίστου ἐσμὲν, δίκα τοῦτο ἀλγοῦμεν, ὅτι τοῖς

προῄγμασιν

χ. ἐπιμελοῦσι

χ. ἐνεσκευασῶς

χ. φησ'

χ. αἰσχ.

χ. ἄλλ' ὡς ὢν ξένος.

χ. ὅτι, φησ', ἄλλων, τὴν πατρίδα ζητοῦντες τὴν ἐπουρ.

χ. ὅτι, ἐλλ' ὡς

Λογ. κϛ. 13 ΚΑΤΑ ΠΙΣΤΙΝ ΑΠΕΘΑΝΟΝ ΟΥΤΟΙ πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας. ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες, καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς.
14 Οἱ γὰρ τοιοῦτο λέγοντες, ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι.
15 Καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον, ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· 16 Νυνὶ δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τουτέστιν, ἐπουρανίου. Διὸ τοῦτο οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ Θεὸς, Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

Πρώτην ἀρετὴν ἡ πᾶσα ἀρετὴ, ὁ ξένον εἶναι τοῦ κόσμου τούτου, καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν τοῖς τοῦ τοιούτου πράγμασι, ἀλλὰ ἀπηρτῆσθαι αὐτοῦ, ὥσπερ ξένον. καθάπερ ⓐ μακάριοι [μαθηταὶ] ἐκεῖνοι, οἷς ὧν φησι, Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασι, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι· κακουχούμενοι· ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ξένοι ἔλεγον εἶναι ἑαυτούς· ὁ δὲ Παῦλος καὶ πολλῷ τι πλέον εἶπεν. οὐ γὰρ ξένοι ἁπλῶς εἶπεν, ἀλλὰ νεκροὶ εἶπε τῷ κόσμῳ, καὶ ⓦ κόσμος αὐτῷ νεκρός. Ἐμοὶ γάρ, φησὶν, ὁ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ. ἀλλ' ἡμεῖς ὡς καὶ πολῖται, καὶ σφόδρα ζῶντες ὡς πολῖται, οὕτω πάντα ἐναντία πραγματευόμεθα. καὶ ὅπερ ἦσαν τῷ κόσμῳ ⓐ δίκαιοι, ξένοι καὶ νεκροὶ, τοῦτο ἡμεῖς ἐσμεν τῷ βραχεῖ· ὅπερ ἦσαν ἐκεῖνοι τῷ βραχεῖ, ζῶντες καὶ πολιτευόμενοι, τοῦτο ἡμεῖς ἐσμεν τῷ κόσμῳ. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, ὅτι τὸν ὄντως ζωὴν ἠρνησάμεθα, καὶ τὸν πραγματικῶς ζῶντα ἐπιλαμβάνεσθαι. διὰ τοῦτο "προσιώμεθα ⓦ Θεῷ, ὅτι πραγκαιρίας ἡμῖν τὰς ἐν ταῖς βραχείαις ἀπολαύσεως, οὐδὲ ὅτου τὴν ὅτι τῆς γῆς ἀπεστερούμεθα, ἀλλὰ, καθάπερ ξένοις σκώληκες, ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν ζῶντα, καὶ πάλιν ἀπὸ ζῶντος εἰς ζῶντα ἀναστρεφόμεθα, καὶ ὅλως οὐδὲ μικρὸν ἀναπαύσαι βουλόμεθα, οὐδὲ ἀποχῆσαι ἑαυτὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀλλ' ὥσπερ ὑπνώττοντες ἐν ὕπνου καὶ μέθης καταποντιζόμενοι, καταπεπλήγμεθα φαντασιούμενοι. καὶ καθάπερ ⓐ γλυκεῖ κατεχόμενοι ὕπνῳ, ἐν μέσῳ τῷ τυκτὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ὄρθρου καταλαβόντος, καὶ λαμπρὰς ἡμερινὰς ἡμέρας καίπω ὄντι κλίνης, καὶ οὐκ ἀπολαύσαι τῆς ἡδονῆς χαιρόμενοι, καὶ ⓦ καιρὸν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀπολαύσεως ταύτης, καιρὸν ποιούμενοι ὕπνου καὶ τοιαύτης· ὕπνου δὲ καὶ ἡμῖν, τῆς ἡμέρας ἐγγιζούσης, τῆς νυκτὸς παρακοπτούσης, μᾶλλον δὲ τῆς ἡμέρας (Ἐργάζεσθε γάρ, φησὶν, ἕως ὅτου ἡμέρα) ἡμέρας οὔσης, καὶ τῆς νυκτὸς παρὰ πόδας "ἀπόντος, καὶ ἀναίσθητος, ἀνέρματα βλέπουσι, φαντασίαις ὀστρυφώσης. καὶ μυμήκασιν ἡμῶν οἱ τῆς ἀληθείας ὀφθαλμοὶ, καὶ ⓐ τὰ σώματος, παραφθεγγόμεθα, παραλαλοῦμεν· καὶ βαθέως ἡμᾶς πλῆξης πλησίον, οὐδὲ αἰσθανόμεθα, καὶ πᾶσαν ἡμῶν ἁρπάσῃ τὴν ὑσίαν, καὶ αὐτὴν ἐμπρήσῃ τὴν οἰκίαν. μᾶλλον δὲ οὐδὲ διαιωλούμεθα ἐπὶ ἐσχάτου πάντα πεῖσαι, ἀλλ' αὐτοὶ πάντα πραγματευόμεθα "κατανώτης ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ πλήττοντες, ἀσχημόνως καίμενοι, καὶ γαγγραινωμένοι πάσης ὠδύνης, πάσης πληγῆς, καὶ τὰ αἰσχρὰ ἡμῶν ἔργα οὐκ αὐτοὶ συγκαλύπτοντες, ἀλλ' ἐπὶ ἐσχάτου "πάντες τοῦτο" ποιεῖν, ἀλλ' εἰς μέσον ἀσχημοσύνην τοῖς ὁρῶσι καὶ παρεδοσι πραγματευόμενοι εἰς γέλωτα, εἰς σκώμματα μυεῖα. οὐκ οἴεσθε καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν ποιηταὶ καταγελᾶν τῆς ὁμοεθνίας, καὶ καταγινώσκειν αὐτῆς; ὅπερ γὰρ ἡμῖν τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ Θεὸς δικαίως ἀδικεῖσθαι δοκοῦσι, οὐδέποτε ἀδικούμενοι, καὶ εἰς αὐτοὺς τὰ κακίας ἐλθόντα ⓦ πυθμένα· τοῦτο γὰρ καὶ αὐτοὶ ⓐ ποιηταὶ καταδικάζουσιν ἑαυτῶν, καὶ αὐτὸν καλίσης τοῦτο, ὅπερ εἰσὶν, αἰσχύνονται, "ὀρύζονται, ὕβριν ὃ πραγματεύονται. ὕ-

τως

χ. ξένοι

Εζρ. ια. λζ.

Γεν. ε. ιδ.

χ. ἐπαισχ.

χ. ξενώσωμεν

Ιωαν. β. δ.

χ. ἄπαντες,

χ. κατανώτης

χ. ποιηταὶ. ἐπαίνων, οἷς χ. παρόσι

χ. ὑζεύζονται,

ἓ ἡ ὕβρις, ἢ ἡ ὀπτὴ μήνις εἰς ἐν ὀφθαλμὸν μόνον, αὐτὴ τὴν ὠφέλειαν. ὅταν πυρετὸς καταλάβῃ, ἢ δουλοῖ κρατοῦσι διακονοῦμεν. ὅταν γὰρ ἐκφύσῃ μὴ ὀπτικήν τὴν ψυχὴν συγχέων, ἀνδραποδωδῆ ἡ ἰσμὸς παραφύῃ, οὐδὲν ὀπτικώτερον νόμου διακονικὸν τῆς βλάβης τοῦ διακόνου. συγκρίνωμεν ἑαυτοὺς, παρακαλῶ· πόλεμοι καὶ ἀηδίαι, καὶ ἀπειλαὶ, ἀπώλειαι μυρίαι κύκλῳ, ἢ πάντοθεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς ἐξισχίζειν. ἡμᾶς δὲ ὡς εὐαρεστοῦντες, οὕτως ἰσμὲν τὰ ἀδίκια. πάντες γὰρ χῆρας εἰς πλουσιοξίδιν ἀντεπίζομεν, οὐδὲν ὠφελοῦμεν· πάντες εἰς ἁρπαγὴν, οὐδὲν εἰς παράστασιν. ἕκαστος πῶς πλείονα τὰ ὄντα ποιήσει ἰσοῦδαιμον, οὐδὲν πῶς βοηθήσει τῷ διπλάσιον· ἕκαστος πῶς προσθῇ τοῖς χρήμασι, πολλὴν ἔχει τὴν μέριμναν, οὐδὲν ὅπως τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτοῦ θεραπεύσῃ. φόβος εἰς ἔχει πάντας, μὴ πενιχροί, φησι, γενώμεθα· μὴ εἰς πεῖραν ἔμπεσωμεν, οὐδὲν ἀγωνιᾷ καὶ τρέμει. ταῦτα θρηνῶν, ταῦτα κατηγορεῖ, ταῦτα θρασύλης ἄξια. [ἀλλ'] οὐ ταῦτα βουλόμενος λέγει, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀδυνάτου βιάζομαι. σύνιστε· ὑπὸ τῶν πόνων ἀναγκάζομαι πολλὰ καὶ ὧν οὐ βούλομαι, φθέγγεσθαι. χαλεπῶν ὁρᾷ τὸν πλησίον, ἀποδημοῦντι τὸν συμφορᾶι, παρακλίνεται μᾶλλον τὰ καταλαβόντα ἡμᾶς θρηνᾶ· ἀπολώλαμεν. Ἱερ. θ. α. Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, ἵνα θρηνήσω; κλαύσωμεν, ἀγαπητοὶ, κλαύσωμεν, στενάξωμεν. πάντα πανταχοῦ λέγοντες, πάντα θρηνώδη ἡμῖν λέγει, πάντα δάκρυα. οὐκ ἐβουλόμην, φησὶ, οὐκ ἐβουλόμην, ἀλλ' ἐγκώμια καὶ ἐπαίνους διεξιών. νυνὶ δὲ τούτων ὁ καιρός. οὐ δὲ θρηνῶ, ἀγαπητοὶ, χαλεπὸν, ἀλλὰ δὲ θρηνῶν ἄξια ποιῶ. οὐ δὲ ὀδύρεσθαι, ἀποδύρασθαι, ἀλλὰ δὲ τὰ ἀδυρμοῦ ἄξια παράσχῃ. μὴ κλαυσθῆς, ἐὰν οὐ πεισθῶ· μὴ ἀποθάνῃς, ἐὰν οὐ κλαίω. ἀλλ' ἐὰν μὲν δὲ σῶμα κέηται νεκρὸν, πάντες παρακαλῶ στενάζειν, καὶ ἀσυμπαθεῖς ἐγὼ σὸν μὴ πενθοῦσα· τῆς δὲ ψυχῆς ἀπολλυμένης, λέγεις μὴ πενθεῖν; ἀλλ' οὐ δύναμαι πατὴρ εἶναι μὴ δακρύων. Γεν. δ. ιθ. πατὴρ εἰμὶ φιλόστοργος. ἀκούεις οἷα βοᾷ ὁ Παῦλος· Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω. ποία μήτηρ κύουσα οὕτω πικρὰς ἀφίησι φωνάς, ὡς ἐκεῖνος; εἶδε σὸν τὸν πυρὸν τοῦ ἰδίου τῆς ἀγελείας ἰδεῖν, καὶ εἶδες αὖ, ὅτι πάσης γυναικὸς καὶ χόρτος χαρείσης ἄωρος γίνεται· σταχύων πλέον χάρημα. οὐχ οὕτως ἐκείνη ἡδέως πεινᾷ ἑαυτῆς, οὐδὲ μήτηρ ἐστὶν, ὡς ἐγὼ ὁ πλάνος τῶν ὁ πᾶσι ἡμῖν. οὐδαμοῦ ὁρᾷ προσκοπὼν, πάντα εἰς ἀθροίσεις καὶ κατηγορίας. οὐδὲν ἔργον πίστεως ἀρίστευσεν Θεῷ· ἀλλὰ ἡδέα, φησὶ, εἶπωμεν καλῶς, καὶ ἡδέα. ὁ δεῖπνα αὐάξιος τῆς κλήσεως, ὁ ἡδέα ἀσήμως βιοῦ. ὀφείλοντες τὰ ἡμέτερα πεινᾷ κακὰ, κρίνομεν ἑτέρους, οὐδὲ ὅτι καθαρεῖ ἐσμεν ἀμφοτέρωθεν ὀφείλοντες τοῦτο ποιεῖν. α. Κορ. δ. ζ. Τίς γάρ σε διακρίνει, φησί; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; σὺ δὲ τί κρίνεις ἀδελφόν σου, μυρίων αὖθις γέμων κακῶν; ὅταν εἴπῃς, ὁ ἡδέα ποιεῖς ὅτι καὶ λυπεῖ καὶ μοχθηρὸς, σεσόφισαι σεαυτὸν, καὶ δέδιπασαι ἀκριβῶς τὰ σεαυτοῦ, ἐμὲ δὲ καταμέμφεσθαι σοι ὅπῃ τοῖς λεχθεῖσιν. οὐ γὰρ ὅτι, οὐκ ἔστι ποιεῖς ἀρετὴν ποιεῖν πῆ τις τοιαύτην, δὲ ἁμαρτημάτων δυάμενος. ἐὰν ταῦτα τὰ δύο τρέφωμεν πρὸ ἑαυτῶν, δυνησόμεθα τυχεῖν τῆς ἐπηγγελμένης ἀγαθῆς, δυνησόμεθα καθαίρειν ἑαυτοὺς καὶ ἀποσμήχειν μόνον λάθωμεν ἔνοιαί ποτε, μεμνήσωμεν τὸ πρᾶγμα, ἀγαπητοί· ἀλγήσωμεν τοῦτο δὲ λεγόμενον, ἵνα μὴ ἀλγήσωμεν ἐκεῖ τῇ κολάσει, ἀλλ' ἵνα ἀπολαύσωμεν τῆς αἰωνίου ἀγαθῆς, ἔνθα ἀπόνου ἀδυνῆ, λύπη, καὶ στεναγμός· ἵνα τύχωμεν τῆς ὑπερβαινούσης νοῦν αἰωνίου ἀγαθῆς, τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ.

μαςὴς ϗ παδαγωγὸς ὁ Θεὸς ἀγαθὸν, ποῖα εἰκὸς ἐςὶ τὰ ; Εἰ γὰρ ποιήσας ἡμᾶς, βλάβως, ὀδελυρὸς πρὸς ἡμᾶς πεφυτρωμένου, τοσαῦτα ἐξηρείσατο, παιδάδιον, ὁμιλίαν τὴν μετ' αὐτὸ, ἀγαπασίαν ἐσχηκότων, βίον μακάριον, ϗ φερεπόνων ἀπηλλαγμένον· τοῖς τοιαῦτα πεποιηκόσι ϗ πληλικόσι, ϗ ὑπὲρ αὐτὸ ἔτι μείνασι, τί οὐ χρεὶ ἦν ; τὸ μισογλυκὸς ὄφις ἐφύσατο δι' ἡμᾶς, ⓦ ὑὸν αὐτὸ τὸ γήσιον εἰς θάνατον ἔδωκε δι' ἡμᾶς. Εἰ δ' ἐχθροὺς ὄντας τοιοῦτον καὶ τηλίκους, πόσος οὐ καταξιώσει φίλους ἡμοιρύας ; πόσος οὐ μεταδώσει καταλλάξας ἑαυτῷ ; ϗ πλούσιός ὅδε σφόδρα, ϗ ἀπείρως ὑπερθυμῶ ϗ παυσυδάζων τῆς ἡμετέρας φιλίας τυχεῖν· ἡμᾶς δ' οὐδὲν ὅ πολλοστὸν ἐκείνῳ παυσυδάζομεν, ἀγαπητοί. τί λέγω, ὃ παυσυδάζομεν ; ϗ θέλομεν ὅπως τυχεῖν αὐτὸ τὰ ἀγαθὰ, ὡς αὐτὸς θέλει. ϗ ὅσον πλέον ἐλάχιστος ἦν ὁ θέλει, δι' ὃ ἐποίησεν, ἔδειξεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μόλις ὀλίγου καὶ φερνὴν ἡμῶν χρυσίου· αὐτὸς δ' ὑπὲρ ἡμῶν ϗ τὸν υἱὸν ἔδωκε τὸν αὑτοῦ. χρησώμεθα οὖν δίκαιοι τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοὶ, ἀπολαύσωμεν αὐτοῦ τῆς φιλίας. Ὑμεῖς γὰρ φίλοι μού ἐςε, φησὶν, ἐὰν ποιῆτε ἃ λέγω ὑμῖν. βαβαὶ τοῦ ἐχθροῦ τὸν ἀπείρως αὐτὸ διεγκόντος, ὧν ἀσυγκρίτου τῇ ὑπερβολῇ τῶν πάντα διενόησε, πάντας φίλους ἐποίησε, ϗ καλεῖ φίλους. Ἵν' οὖν μὴ αἰρετὸν παθεῖν ὑπὲρ ταύτης τῆς φιλίας ; ἀλλ' ἡμᾶς ὑπὲρ δυσθεώτων φιλίας μὴ πολλάκις ϗ κινδυνεύομεν· ὑπὲρ ἧς τὸν τοῦ Θεοῦ υἱὸν θέλημα προεῖλθε. πόσους ὄντας ἄξια τὰ ἡμέτερα, πόσους ϗ δακρύων ϗ ὀδυρμῶν ϗ ὀλοφυρμοῦ μεγάλου ϗ κοπετοῦ. τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ἀξεπέσαμεν, ἐπαπεπώθημεν ἀπὸ τοῦ ὕψους ἡμῶν, δοάξιοι τῆς τιμῆς ἐφαπτόμεθα τοῦ Θεοῦ, ἀγνώμονες, ϗ ἐν τοῖς εὐεργεσίας ἐφάπτεσθαι ἄχρηστοι. ἐγύμνωσεν ἡμᾶς πάντων ὁ ἀφόβητος τῶν ἀγαθῶν. ⓐ καταξιωθῶμεν ἐν ὑὸν, ⓐ ἀδελφοὶ ϗ συγκληρονόμοι, τῷ ἐχθρῷ αὐτὸ οὐδὲν διενοούμεθα τῷ ὀφειλόντων αὐτῷ. τίς ἡμῖν ἔσται παῤῥησία λοιπὸν ; αὐτὸς ἡμᾶς ἐκάλεσε τοὺς ⓦ οὐρανοὺς, ἡμᾶς ἑαυτῷ τοὺς τοῦ γέεσθαι ὠθήσαμεν. ἀρὰ ϗ ψυδὸς ϗ κλοπὴ ϗ μιαιφονία κέχυται ὑπὸ τὸν ἥλιον. ⓐ μὴ αἵματα ἐφ' αἵμασι μιγνύουσιν· ⓐ ὃ παράπτωμα παραπτώσεσι φόνων χείρονα. πολλοὶ τῶν ἀδικουμένων, πολλοὶ τῶν πλεονεκτουμένων, μυρίους βοῶσι θλασσόμενοι, ἢ ἐν μὴ ⓦ τοῦ Θεοῦ φόβου ἐδεδίκεσαν, ἢ διεχρείσαντο ἑαυτούς, οὕτω φονῶντες καθ' ἑαυτῶν. Ταῦτ' οὖν οὐχ αἱμάτων χείρω ; Οἴμοι ψυχὴ (ἔλεγε ἀποδυσαμένου ὁ παραφήτης) ὅτι ἀπόλωλεν δικαίος ἀπὸ τῆς γῆς, ϗ ὁ καταρθῶν τὸ αἰθέριον οὐχ ὑπάρχει. ναὶ δὴ ϗ ἡμῖν τὸ βούλεσθαι παρεῖναι ἡμῖν αὐτῷ παρὸν. ἀλλά μοι τὸ βιοῦν συλλάβεσθε. ἄχα τινὲς ἐν ὑποπτεύουσι ϗ γλωσσοὶ. πλὴν ϗ ἀφ' ὧν ὑποπτεύειν μᾶλλον χρὴ ⓦ θρηνῶν, ὅτι οὕτω μαινόμεθα ϗ παραπαίομεν, ὅτι οὐδὲν εἰ μαινόμεθα ἴσμεν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐχρεῶν εἶναι, γλωσσοῦμεν. Ἀποκεκύφασι δ' ὦθρωποι, ὀργὴ ἀπ' οὐρανοῦ, ὅτι πᾶσαι ἀσέβειαν ϗ ἀδικίαν ἀνθρώπων. Ο Θεὸς ἐμφανῶς ἦξε· πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, ϗ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφοδρά. πῦρ ἐναντίον αὐτοῦ πορεύσεται, ϗ φλογὶς κύκλῳ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης κεκόμμενος, ϗ οὐδεὶς ταῦτα εἰς νοῦν βάλλεται, ἀλλ' μᾶλλον μᾶλλον καὶ τὰ πιφερόμενα τὰ φοβερὰ ταῦτα " πρόγματα ἐς φόβητρα, ἐς πατήματα. ὁ ἀκούων, οὐδείς· ⓐ ὃ γελῶντες ϗ χλευάζοντες, " πόθεν ἡμῖν πόρος ; πόθεν σωτηρίαν εὑρωμεν ; ἀπολώλαμεν, παιδαπλώμεθα, πεπίναμεν τὸν ἐχθρὸν ἡμῶν καπάγελως, ϗ χλευασμὸς τῶν ἐλλιπῶν ϗ τῶν δαιμόνων. μέγα φρονῆσαι ὁ ἀφόβητος, " γαυροῦται ϗ χαίρει. ὁ αἰσχύνη ⓐ πᾶς βλέπων ἡμᾶς ἄπελθε πάντες, ὁ κατηφεία. οὐδεὶς ὁ ὑπερφέρων· εἶχεν πάντα ἡμῖν διάλωτα, ϗ ἡμεῖς υἱῶν δικαίων ληρῶν. ὦ καιροὶ ϗ νῦν καλέσαι ⓦ οὐρανοὶ, ὅτι οὐδεὶς ὁ ἀκούων· ἀναμαρτύρασθε τὰ στοιχεῖα· Ἄκουε, οὐρανὲ, ϗ ἐνωτίζου, γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε. δότε χεῖρα, ἀρέξατε ⓐ μηδέπω καταβαπτιζόντες, τοῖς ὑπὲρ τῆς μέθης ἀπολωλόσι· ⓐ ὑγιαίνοντες, τοῖς κάμνουσιν, οἰκτίροντες, τοῖς μαινομένοις, οἰκέδραῖοι τοῖς παραφερομένοις. μηδεὶς, παρακαλῶ, χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ φίλου πρόσωπα,

χ. πονηρίαν
χ. -λει, ὃ ἐπ-
χ. λωτὸν
χ. γινόμεθα ϗ ἀχρεῖοι.
χ ἀν δι-χόντο
χ. ὀπιθ', ὅτι
χ. μᾶλλον μᾶλλον κε-χ. δόγματα χ. πολλοί.
χ. γαυροῦται

Ἰακω. ιι. ιδ.
Μιχ. ζ. β.
Ρωμ. α. ιη.
Ψαλμ. ϛ. γ.
Μιχ. δ. α.
Ἡσ. α. β.

μθω. Εἶπεν αὐτοῖς ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὑπὲρ τὴν προῖκα. ὅπερ ὁ Θεὸς, μᾶλλον ὁ ὅπερ ἔδειξεν αὐτοὺς μείζονων ὄντας ἀξίους, τοῦτο οὐκέτι αὐτοὺς ἀφίστησι τῶν τοιούτων λαβεῖν, ἀλλ' ἐκεῖνα τὰ μείζονα, βουλόμενος ἡμῖν δεῖξαι ὅτι μείζονων ἀξιοί εἰσι, μὴ θελήσαντες τοσοῦτον διαθεῖναι χρόνον. ὡς αἴ τις * συνεῖναι τῷ ἐπαγγέλλοντι παιδικὰ, οὐχ ἵνα λάβῃ, ἀλλ' ὅτι διὰ φιλοῦντος αὐτὸ τὸν φιλοῦντα, αἱτοῦντες ἐκείνου τὰ μείζονα. τοῦτο γάρ ἐστι διάνοιαν, οὐκ ἵνα μὴ τοσαύτης ἀπολαύσωμεν τῆς γῆς, ὅτι δοῦλοι διδόμενα ἐλάμβανον. τοιγαροῦν διὰ τοῦτο ἐκλεγοῦσι λαμβάνουσιν. αὐτοὶ γάρ ἦσαν τῆς γῆς ἄξιοι. τί ὅτι, τὴν τοῦ δεσπότου ἔχουσαι πόλιν; ὅταν γὰρ οὐκ εἰσὶ δεσπότου; πρὸς σύγκρισιν ἐκείνων οὐκ εἰσίν. ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. βαβαὶ, οἵᾳ ὁ ἐγκώμιον τῆς πόλεως ἐκείνης;

χ. ἔδειξεν ἰσως.

* παιδίον

11 Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα. Ἐντεῦθεν ἐνεχείρησε, εἶτα γυναικὸς ὀλιγοψυχοτέρας φθέγγεται. ἀλλ' εἶπεί τις, πῶς ἔπεσε καὶ γέλασε; ὁ μὲν οὖν γέλως, ἐξ ἀπιστίας· ὁ δὲ φόβος, ἀπὸ πίστεως. ὃ γὰρ εἶπεν, Οὐκ ἐγέλασα, ἀπὸ πίστεως ἔφυγε. διὰ τοῦτο, καὶ ἐπαινεῖται ἀπὸ τῆς ἀπιστίας, ἐπειδὴ ἔλαβε καὶ πίστις.

χ. πίστει

Γεν. ιη. ιε.

Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε, καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκε. Τί ἐστιν εἰς καταβολὴν σπέρματος; εἰς τὸ καταχεῖν τὸ σπέρμα, εἰς ἀναδοχὴν δύναμιν ἔλαβεν ἡ νενεκρωμένη, ἡ στεῖρα. διπλῆ γὰρ ἦν ἡ πήρωσις· ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου (γεγηρακυῖα γὰρ ἦν ἔτους) ἡ δὲ ἀπὸ τῆς φύσεως. στεῖρα γὰρ ἦν.

12 Ὅθεν καὶ ἀφ' ἑνὸς ἐγεννήθησαν καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ὡσεὶ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος.

[Ὅθεν, φησὶ, καὶ ἀφ' ἑνὸς ἐγεννήθησαν καὶ ταῦτα.] διὰ τοῦτο μέντοι καὶ ταῦτα λέγει, ὅπερ ἐγέννησεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τοσοῦτον ἐγήρασε μήτηρ, ὅσον οὐδὲ αἱ νέαι φέρουσι γαστέρες. ὡς τὰ ἄστρα, φησὶ, πῶς οὖν αὐτοῦ ἀριθμὸς πολλαχοῦ, καί φησιν εἶπεν, Οὐ δύναται οὐκ ἐξαριθμηθήσεται καὶ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε οὐδὲ τὸ σπέρμα ὑμῶν; ἢ οἱ καὶ ἀναβολὴν δοῦναι τοῦτο, ἢ διὰ τοῦτο ἀεὶ ἐπιγινομένους ὥσπερ εἶπε. μιᾶς μὲν γὰρ οἰκίας δύναται τὸν προφήτην ἀριθμῆσαι, οἵτινες δεῖνα τοῦ δεῖνος, καὶ ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος· ταῦτα δὲ, ὧν τὸ πλῆθος τῷ πλήθει τῆς ἄμμου παρεικάζεται, οὐκ ἔστι. διαιρεῖται δὲ ἡ ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὑμνηκέναι αὐτὸν αἰ ἀναστάσεις. εἰς ἅπερ τὸ προσδόκιμον μέρει κατέχεται, ὥστε μισθὸς, ὥστε προσδοκία, ὥστε μεγαλοδωρεά, ἵνα ἔχῃ σκῆνα, ὧν ταῦτα προσῆκεν, ὧν ἀκαθαιρεσίας ταῦτα;

χ. ἰρδινῶν

χ. μεγάλα δῶρα.

ΠΟΙΚΟΝ

Τί οὖν τῶν ἀδίτευχρώντων μακαριώτερον; τί τῶν ἀδιτευχρώντων ἀθλιώτερον; εἰ γάρ τις εἶδος σκληροτέρου, καὶ ἀπὸ πόντου ἐλεύσεται, καὶ κληρονομίαν ἀπολέσας δοκεῖ πᾶσι ἐλεεινὸς εἶναι· ὁ τὸ οὐρανοῦ ἐκπίπτων, καὶ τὴν ἀπεκδεχόμενον ἀγαθῶν ἀκμὴν, πόσης ὀφείλει δάκρυσι δακρύεσθαι; μᾶλλον δὲ οὐδὲ δακρύεσθαι. δακρύεται γὰρ ὅστις ἔστιν πάθη, ὧν οὐκ ἔστιν ὅστις ἄπος· ὅστις δὲ ἐξ οἰκείας γνώμης ἑαυτὸν ἐκβιπτίρει τῇ κακίᾳ, οὐ δακρύων, ἀλλὰ θρηνῶν ἐστιν ἄξιος, μᾶλλον δὲ καὶ τοῦτο οὐδὲ. ἐπεὶ δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ, κλαίει ἀσιωπήσασαν, ἐπιστήσει καὶ ἐδάκρυσεν. ὄντως μυρίων ὀδυρμῶν ἄξιοί ἐσμεν, μυρίων θρηνῶν. ἐὰν πᾶσα ἡ οἰκουμένη λαβοῦσα φωνὴν, καὶ λίθοι καὶ ξύλα καὶ δένδρα δὲ θηρία δὲ ὀρνίθες καὶ ἰχθύες, καὶ ἁπλῶς πᾶσα ἡ οἰκουμένη ἐὰν λαβοῦσα φωνὴν [ἡμᾶς] ὀδύρηται σὺν ἐκπεπτωκόσι τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, οὐδὲν κατ' ἀξίαν ὀδυρῆται, οὐδὲ θρηνήσει. ποῖος γὰρ λόγος δυνήσεται δυνήσεται), ποῖος νοῦς ἐκείνην τὴν μακαριότητα [καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκείνην], τὴν ἡδονὴν, τὴν δόξαν, τὴν εὐφροσύνην, τὴν λαμπρότητα, ἃ ὀφθαλμὸς, φησὶν, οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; οὐκ εἶπεν ὅτι ὑπερβαίνει ἁπλῶς, ἀλλὰ οὐδὲ ἐνθυμήσει πρὸς τὴν, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ὧν γὰρ ἐτοι-

χ. κάπου ἐ-

χ. αἰμαζῶσα

* φησι.

μασ-

ϗ ἀξέπιπτε διδαχαῖς. ϗ τὰ μὲ Εἶλε πολέμῳ· τὰ ϗ, Εἰ μὴ τῆς τῦ Θεοῦ ῥοπῆς ἔτυχεν, ἀ-
πώλεσεν ἄν. Διὰ τῦτό φησιν, [ὅτι] μὴ τὴν κληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς.
* δηλῶν ὅτι * οὐχὶ αὐτὸς μόνος, φησίν, ἀλλὰ καὶ Ⓦ κληρονόμει. Εἶτα καὶ ἕτερόν τι τὴν Εἰρημένων
τελουτερον ἐπάγαγε λέγων,

5 13 Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας.

Δύο δὲ ζῶα ζητῆσαι ἄξιον, πῶς εἶπεν ὅτι μετέθηκε Ⓦ Ενωχ, τὸ μὴ ἰδεῖν θάνα-
τον, ϗ οὐχ ηὑρίσκετο, λέγει, διὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες· ϗ πάλιν εἶπεν, μὴ κομισά-
μενοι τὰς ἐπαγγελίας, Ⓦ Νῶε δικαιοσύνης ἐκληφέναι μεθ' ὅλης σωτηρίας τὸν οἶκον αὐτῦ, ϗ
χ. πάλιν. Ⓦ Ενωχ μεταπεθῆναι, ϗ Ⓦ Αβελ ἔτι λαλῶν, ϗ τὸν Αβραὰμ ἐσκληφθαι τῆς γῆς,
10 καὶ φησι, διὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας. τί οὖν ἐστιν ὁ
λέγει; ἀναγκαῖον δὲ τοῦτον λῦσαι, εἶπα δὲ δεύτερον. διὰ πίστιν ἀπέθανον, φησιν, οὗτοι
πάντες. δὲ, πάντες, τὰ ζῶα εἶπεν, οὐκ ὅλῳ πάντες ἀπέθανον, ἀλλ' ὅλῳ, ἐξηρημένου
ἐκείνου, ἀπέθανον οὗτοι πάντες, ὃς ἴσως τεθνηκότας. δὲ ϗ, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας,
ἀληθὲς τυγχάνει. ὁ γὰρ δὴ τῦτο ἔμελλεν εἰ) ἡ ἐπαγγελία τῷ Νῶε. ποίας ϗ καὶ ἐπαγγε-
15 λίας φησίν; ὁ μὲν γὰρ Ισαὰκ καὶ Ιακὼβ ἔλαβον τὰς ἐπαγγελίας τῆς γῆς· Ⓦ ϗ τῷδε
χ. τ' παρ- Νῶε καὶ Αβελ καὶ Ενὼχ ποίας ἐπαγγελίας ἔλαβον; ἢ τοῖνυν τῷδε "τὴν τελεωτέραν φησὶ
ἀρχὴν λέγει τῦτον, τῶν· ἢ εἰ ϗ τῷδε ἐκείνων, οὐ τῦτο ἴσως ἡ ἐπαγγελία, δὲ ἦν μεταθεῖναι Ⓦ Αβελ, τοῦτ' δὲ
χ. μεταθεῖναι "μεταπεθῆναι Ⓦ Ενὼχ, τοῦτ' δὲ διασωθῆναι Ⓦ Νῶε, ἀλλὰ ϗ ταῦτα μὲ αὐτοῖς διὰ
τὸν ἀρετὴν ἐγίνετο, γλύκατα δὲ πάλιν ἴσως τὴν μαθητῶν. ὁ γὰρ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰδὼς
χ. τὰ μέλ- 20 δὲ ἦμος δὲ ἀνθρώπινον πολλῆς διαμένον συγκαταβάσεως, οὐ μόνον "τὰ ὄντα μέλλοντα, ἀλ-
λὰ ϗ τὰ οὐκ ὄντα ἡμῖν χρείζειν. διὸ ὅταν ϗ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν ὁ Χριστός, Ος τις Μαρκ. ι. γ.
ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἑκατονταπλασίονα λήψε), ϗ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. ϗ πάλιν, Ζητῆτε τὴν βασιλείαν τῦ Θεοῦ, ϗ ταῦτα πάντα Ματθ. ϛ. λγ.
προστεθήσεται ὑμῖν. ὁρᾷς ϗ ὁ προσθήκης μέρη ταῦτα πρὸς αὐτὸν διδόμενα, ὥστε μὴ ἀπο-
25 καμφῖ; καθάπερ γὰρ Ⓦ ἀθληταὶ ἀπαλαιοῖς μὲ ἡδοπαθείας ϗ ὕπνῳ ἀγωνίζονται, πλεῖ-
ω δὲ οὐ πάσης τότε τῆς αἰσθήσεως ἀπαλαιοῦσιν, ὑπὲρ νόμους ζῶντες, ἀλλὰ πάσης μὲ ταῦτα
χ. ἐπαπολαύ- "ἀπαλαιοῦσιν· ὕτω ϗ ὁ Θεὸς οὐ πάσης ὁ ταῦτα δίδωσι μεταλαβῆν τῆς αἰσθήσεως. δίδωσι
σεσιν· μὲ γὰρ ἓ ὁ ταῦτα· πλεῖω ὅμως τῷ πᾶσαι ὁ τῶν μέλλοντι ἐπαισθάνεσθαι. ϗ ὅτι τῦτο ἐστιν,
ἐδήλωσεν αὖθις ϗ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς, εἰπών, Αλλὰ πόῤῥωθεν αὐτὰς ἰδόντες ϗ ἀ-
χ. ασπασάμενοι. 30 σπασάμενοι. Εἰ ταῦτά τι μυστικὴν αἰτίαν ἔσχεν. δίκαιοι γὰρ ὅλῃ" ὁ ἐλθὼν πάντα
τὰ ὡδὲ τῶν μόνων Εἰρηνάρχα, τὰ ὡδὲ αἰσχύσεως, τὰ ὡδὲ βασιλείας οὐρανῶν, τὰ ὡδὲ
τῶν ἄλλων, ὧν ἐλθὼν ὁ Χριστὸς ἐκήρυσσε. ταῦτα γὰρ ἐπαγγελίας ταύτας φησίν. ἢ τῦτο οὖν
φησιν, ἢ ὅτι οὐκ ἔλαβον μὲ αὐτὰς, θαῤῥήσαντες ϗ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπῆλθον. ἐθαῤῥήσαν ϗ τῇ
πίστει μόνῃ. πόῤῥωθεν ϗ αὐτὰς ἰδόντες εἶπε, δηλαδὴ ὅλῃ τῷ παυάρχῳ γνώσει. μὲ γὰρ
χ. ἐπ' ἐντο- 35 τοσαύτας ἀπῆλθον ὁδὸς Αἰγύπτου. ϗ ἀσπασάμενοι," φησι, ϗ πεισθέντες. ὕτω" πεπεισμένοι
πίσει, πείθεσθαι ἦσαν ὡδὲ αὐτῷ, ὡς ϗ ἀσπάσασθαι αὐτὰς.
χ. πεπεισ- ἀπὸ μεταφορᾶς εἶπε τῶν πλεόντων ϗ πόῤ-
μένοι ῥωθεν ὁρώντων τὰς πόλεις τὰς παραμιᾶς, "ἃς ὁρίσῃ ἢ εἰσπλεῖν εἰς αὐτὰς τῇ προσρήσει
χ. ἅς λαβόντες αὐτὰς οἰκειοῦνται.

10 Εξεδέχοντο γὰρ, φησι, τὸν τῶν θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης ϗ δημιουργὸς
χ. τῶν θεμ. ὁ Θεός. Ορᾷς ὅτι "ὃ ἔλαβον" ὃ πᾶν δίκαιόν ἐστι [ὅτι] ϗ θαρρῆσαι ὑπὲρ αὐτῶν; ϗ
χ. τὴν πόλ. τοῦτο τὸ θαρρῆσαι λαβεῖν ὅσον, ὅσον ϗ ὑμῖν λαβεῖν. ὅταν γὰρ εἰ μὴ ἀπέλαυσαν τῶν,
ἀλλ' ὅμως τῷ πόθῳ ἐτίμησεν αὐτάς. τί δὲ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς αἰσχυνθῶμεν, ὅτι οὐκ ἐσχή-
καμεν μὲ, ϗ ἐπαγγελιῶν ἀπολαύσαντες τὴν τὸ τῆς γῆς, οὐ προσέχομεν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν πόλιν ἐζητή-
σαμεν· ἡμῖν δὲ αὖθις ϗ κάτω ὁ Θεὸς ὡδὲ τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ πόλεως, ϗ τὸν τὰ ταῦτα ζητοῦν-
τα.

μῶν.

Λογ. κγ. 7 ΠΙΣΤΕΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΘΕΙΣ ΝΩΕ ΠΕΡΙ ΤΩΝ μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατασκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τῆς οἰκείου αὐτῆς· δι' ἧς κατέκρινε ⓦ κόσμον, ἡ τῆς κατ' πίστεως δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος.

Λικ. ιϛ. κϛ. Ἰσχ, φησί, χρηματισθεὶς Νῶε.] καθάπερ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς ἐαυτοῦ· "προσοίσας Ἀβραὰμ ἔλεγεν, Εἰ ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε ἐγαμοῦμεν ἢ ἐγαμίσκοντο· οὕτω καὶ ὅδε" φησι. Εἰκότως ἡ αἴρεσις οἰκείας εἰκόνος ἀφέμενος. Ὃ μὲν γὰρ ἀπόδειγμα τῆς Ἐνὼχ, πίστεως ἦν ἀπόδειγμα μόνον· τὸ δὲ τοῦ Νῶε, καὶ ἀπιστίας. αὕτη δ' ὅτι ἀπηρτισμένη προσέκλησις καὶ προσδοκητόν, ὅταν μὴ μόνον ⓐ πιστεύσαντες βιαίσωνται βιαζομένων, ἀλλὰ καὶ ⓐ ἀπιστοῦντες ταῦτα πάσχοντες. τί γάρ φησι; πίστει χρηματισθεὶς Νῶε. τί δέ τοῦτο; προσλαβὼν ἐκ αὐτοῦ, φησί. "χρηματισμὸν δὲ τὸν προφητείαν καλεῖ. καὶ γὰρ ἀλλαχοῦ οὕτως εἶπε· Καὶ ἐκ αὐτοῦ κεχρηματισμένον τοῦ πνεύματος. Καὶ πάλιν, Καὶ πλέγμα χρηματισμός; ὁρᾷς τὸ πνεύματος τὸ ἰσόπνουν; ὥσπερ γὰρ ὁ Θεὸς "χρᾷ, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. πῶς δ' ἔσχεν οὕτως εἶπεν; ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ χρηματισμὸς προφητεία ἐστί. πίστει χρηματισθεὶς φησὶ τυπῆσι, τῇ ὑετῇ. εὐλαβηθεὶς κατασκεύασε κιβωτόν. ὁ μὲν λογισμὸς οὐδὲν τοιοῦτον ἐπέβαλλεν. ἐγάμουν γάρ, καὶ ἐγαμίσκοντο, ἀπὸ ἰωβὴλ καθαρᾶς, σπυρὰ οὐκ ἐκ ἀλλ' ὅμως ἐφοβήθη ἐκθεος. διὸ καὶ οὕτως εἶπε· πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατασκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τῆς οἰκου αὐτῆς. πῶς, δι' ἧς κατέκρινε ⓦ κόσμον; ἐδικαίωσεν ἀνδρῶν ἀξίως ὀργῆς κολάσεως, οἵτινες οὐδὲ ἀπὸ τῆς καθεκαστὴν ἐσωφρονίζοντο. καὶ τῆς κατ' πίστεως, φησί, δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος· τυπῆσι, ἀπὸ τότε δίκαιος ἐφάνη, ἀπὸ τῆς πιστεύσας τῷ Θεῷ. τότε γὰρ ψυχῆς ἐστι γνησίως πρὸς αὐτὸν ἀπαλλαγὴν, καὶ μηδὲν πιστεύειν τῆς αὐτοῦ ῥημάτων ⓐ κρίνουσης· ὥσπερ οὖν ἡμεῖς ἐχρηματίσθημεν πρὸ γενέσεως, οὕτω καὶ ἐκεῖνος. καὶ ποιεῖν ἐκέλευε τότε, καὶ ὠκοδόμει καὶ ἐκλεύαζεν· ἀλλ' ὅμως πρὸς οὐδὲν τούτων εἶδε.

8 Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ, ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τόπον, ὃν ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν· καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται.

9 Πίστει παρῴκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς. Τίνα γὰρ εἶδεν, ἵνα ζηλώσῃ, εἰπέ μοι; πατέρα ἕλληνα ὄντα, καὶ εἰδωλολάτρην, προφητῶν οὐκ ἠκηκόει, οὐδὲ ἦν παρ' ἔρχεται. ὅθεν γὰρ εἰς τότους ἐώρα ⓐ δὲ Ἑβραίων πίστις θυητὸς, ὡς μεγίστων ἀπολαύσαντας ἀγαθῶν, δίκαιον ὅλως οὐδεὶς οὐδέπω οὐδεὶς ἐνόμισεν, ἀλλὰ πάντες αὐτοὶ ἀτέρασι, καὶ ὅλως οὐδεὶς οὐδέπω εἰδέναι τὰς ἀμοιβάς. τῆς πατρίδος ἐκ ἧς καὶ τῆς οἰκίας ἐξέπεσε, καὶ δέξηλθε οὐκ εἰδὼς ποῦ ἔρχεται. καὶ πῶς μᾶλλον, "Εἰ αὐτὸς, "ὅπου γε καὶ ὁ σπέρμα αὐτοῦ οὕτω κατέκρινεν; ὁρᾷς γοῦν ἐλεγχόμενόν τινα ἐπαγγελίαν, οὐ κατηρκέσθη. Εἶπε γὰρ, Σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην, καὶ τῷ σπέρματί σου. Εἶδε ⓦ γοῦν ἐκ ἧς κατέχουσα· καὶ ὁ ἔκγονος πάλιν εἶδεν ἑαυτοῦ οὐ ἀλλοτρίαν κατοικοῦσα, καὶ οὐδὲν ἐθορυβήθη. Ὃ μὲν τοῦ Ἀβραὰμ εἰκότως ἐλεγχεῖ, ἅτε μὴ ταῦτα μαθούσης ἡ ἐπαγγελίας εἰς ἔργον ἐκβοήσεσθαι εἰς ὃ χρόνος αὐτοῦ. καίτοιγε καὶ πρὸς αὐτὸν εἴρητο, ὅτι σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου. καὶ δέχεται τοῦ σπέρματός σου σοι, ἀλλά, σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου. οὔτε αὐτὸς, οὔτε ὁ Ἰσαὰκ, οὔτε ὁ Ἰακὼβ ἀπήλαυσαν τῆς ἐπαγγελίας. ὁ μὲν γὰρ μακρῷ ἐδούλευσεν, ὁ δὲ δέξηλθεν· οὔτε

χ. χρηματισμὸς ἡ προφητεία.

χ. δικαίως

χ. χρηματίζει

χ. ἵνα κ. ὑπακούσῃ τῷ ἐπαγγελίαν οὐ λαμβάνει

ταὶ χεῖρας ἐις ⓦ οὐρανὸν αἴρωμεν (Ἐπῳδοίς, φησι, τὴν χεῖρα μου θυσία ἑσπερινή) ἐὰν μὴ τὴν χεῖρα τὴν ἀγαθὴν καὶ ⓦ νοερὸν ἀναλάβωμεν. ἴσως ⓐ μεμνημένοι τί λέγω· ταῦτα δὲ ἡμῖν ἐπιτηδεύσεται τὸ λεχθὲν, ἐὰν σπουδάσωμεν ὅπερ ἠπειλήμεθα. ἐπάρωμεν ἐις ὕψος τὴν διάνοιαν. οἶδα πολλοὺς ἀνδρας ἐγὼ, χεῖρας ἐπὶ πρεμαμένους ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πέρα τῶν μείζονα ταῖς χεῖρας αἰτοῦντας, καὶ ἀθυμοῦντας, ὅτι μὴ δύνανται μιτιωρεισθῆναι, καὶ οὕτως θυμηδόνους μὴ τῶν ἡμερῶν. οὕτως ὑμᾶς ἔδει βούλεσθαι ἀεί. εἰ δὲ μὴ ἀεὶ, καὶ πλειοτάκις· εἰ δὲ μὴ πλειοτάκις, καὶ ὀλιγάκις, καὶ ἐν τῇ ἑωθιναῖς, καὶ ἐν τῇ ἑσπερναῖς. ἀπὸ γὰρ μικρῶν ταῖς χεῖρας οὐδὲν; ἔκτεινον τὴν τῶν αἱρέσεων, ὅσον ἡλικίας· ταύτην ἔκτεινον καὶ ἐις αὖθις ⓦ οὐρανόν. καὶ αὐτὸς βουληθῆς τῆς κορυφῆς ἅψασθαι, καὶ ὑψώτερον ἀνελθὼν ἐμφανέστατον, ἔξεστι σοι. πάντες γὰρ πλειόνων καὶ γνωριμώτερος ὑψηλότερος ἡμῶν νοῦς. ὅταν δὲ ἡ τὴν ψυχὴν τὸ πάθους λαβὴν χάρᾳ, βαθεῖ, πῶς ὄντι παχύς; πῶς ἐξεῖ; πῶς πάντα σοφιοῖ; πῶς δὲ καταφέρει, οὐδὲ καταπίπτει τοῖς πόδας; ταῦτα καθαιρώμεν ἡμῶν τὰ πέρατα· ἀφ' ὑπερβολῆς δὲ τὸ πέλαγος ἀφιλῶμεν δυνησόμεθα τὸ κλύδωνος τὸ πρότερον βίᾳ. τὰ ἐξύδατα τὴν ὀρίθων, καὶ ὄρη καὶ πάτας, καὶ πελάγη καὶ σκοπέλους ὁ βεβαχεία καιρὸν ῥοπὴν διίπαται ἀσπίς. τοιοῦτος ἐστὶ καὶ ὁ νοῦς, ὅταν πέρα τῶν βιωτικῶν ἀποσῇ, οὐδὲν αὐτὸν ὅπλα δύναται δμῶσαι, πάντων ὄντων αἰωνίων, καὶ τῶν βελῶν τῶν πιπτουσῶν τὸ ἀφρόλυτ. οὐκ ἔστιν οὕτως θῶρηξ ὁ ἀφρόλυτος, ὡς δυνατὸν εἶναι τὸ ὕψους ἐφικέσθαι· ἀλλά τί; ἀφίησι μὲ τὰ βέλη· διάφημος γὰρ ὄντι· οὐκ ὀπίσω χωρεῖ δέ· ἀλλ' ἐπιστρέφει πρὸς αὖθις καὶ ὁ βέλος, καὶ ὑμῶν καὶ, ἀλλὰ καὶ ἐις τὴν αὐτὸ κεφαλήν. δεῖ γὰρ πάντως πλῆξαι ὃ πρὸς αὐτὸ πεμπόμενον. ὥσπερ οὖν ὃ πρὸς διάθεσιν βληθὲν, ἢ ὃ καθ' οὗ πέμπεται, βάλλει, ἢ ὄρεσι, ἢ τοῖχον, ἢ ἱμάτιον, ἢ ξύλον, ἢ αὖθις ⓦ αἴσθησιν ἀφιτιμεῖ· οὕτω δὲ ὃ τὸ ἀφρόλυτ βέλος δεῖ μὲ πλῆξαι πάντως, αὖ ὃ ⓦ βαλλόμενον μὴ πλῆξη, πάντως τὸ πέμποντα ἔπληξε. καὶ ἔστι πολλαχόθεν τοῦτο μαθεῖν, ὅτι ὅταν ἡμᾶς μὴ πληγῶμεν, πάντως ἑαυτοὺς πλήττομεν. οἷον τί λέγω, ἐπιβουλεύσας τῷ Ἰῶβ, οὐκ ἔπληξεν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπλήγη αὐτός. ἐπιβουλεύσας δὲ Παύλῳ, οὐκ ἔπληξεν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπλήγη αὐτός. καὶ πάντα χοῦ τοῦτο ἔστι, ἐὰν ἐνθυμῶμεθα, ἵνα μὴ γινόμεθα. ὃ ὅταν μὲ γὰρ πλῆξῃ, πλήττει· πολλῷ δὲ πλέον, ὅταν κατ' ἐκείνου τὰς ἔριδας, καὶ τῷ θυρεῷ τῆς πίστεως κεκοπλισμένοι καὶ τεχίσαντες ἑαυτοὺς, τὸ ἀσφαλείᾳ ἀφθαρτωμένῳ, ὥστε ἀναλωθῆναι γένεσθαι. βέλος δὲ ὄντι τὸ ἀφρόλυτ, ὀργὴ μακροθυμία πικρά. ὀργὴ μάλιστα πῦρ ὄντι. φλὲξ ὄντι, στόμα ἁρπάζει, ἀναρπᾷ, καταναλίσκει. ἀλλ' ἡμᾶς τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀνοχῇ αὐτὸν σβέσωμεν. καθάπερ γὰρ πιπτουσῶν σίδηρος εἰς ὕδωρ βαφεὶς, τὸ πῦρ ἀπέλιπεν· οὕτως ὀργὴ εἰς ⓦ μακροθυμοῦντα ἐμπεσοῦσα, τουτέστιν ⓦ μακροθυμοῦντα ἔλεγξαι, ἀγαλλόμενον μᾶλλον ὠφέλησεν, ἢ αὐτὸς διεκεκαυτήκει πλέον. τοιοῦτοι γὰρ μακροθυμίας ἴσον. τοιοῦτος ὑβρίζει ὁ τοιοῦτος· ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἀδάμαντα σώματα οὐ πλήττεται, οὕτως τοιαῦται ψυχαί. αἰώνιαι γὰρ τῶν βελῶν εἰσιν. ὑψηλὸς ὄντι, καὶ οὕτως ὑψηλὸς ὁ μακροθυμος, ὡς μὴ δέχεσθαι πληγὴν ἀπὸ τῆς βολῆς. ὅταν ἀγελαίῃ, σὺ γέλα· γέλα δὲ μὴ φαύρως, ὥστε μὴ προξενῆσαι· ἀλλὰ γέλα καὶ ψυχῇ, αὐτὸ ἕνεκεν. καὶ γὰρ ὅπου τῶν παίδων, ὅταν πλήττωσιν ἡμᾶς μὲ θυμοῦ, ὡς δι' ἀμυθούμενοι, γελῶμεν. διὰ τοίνυν γελάσης, τοσοῦτον ἐς αὐτὸν καχλίσῃ τὸ μέσον, ὅσον παιδὸς καὶ ἀνδρός· αὖ δὲ ἀγελαίης, γέγονας τῶν παίδων γὰρ δυσπότερον ⓐ ὀργιζόμενοι. εἰπέ δή μοι, αὖ ἀπαίδευτος ὁ ἀγελαίων, οὐχὶ καταγέλαστος; τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ὀργιζομένων συμβαῖνόν ὄντι ἰδεῖν. ⓐ πιστοὶ καὶ ὀλιγόψυχοι· εἰ δὲ ὀλιγόψυχοι, καὶ ἄφρονες. Ὁ δὲ ὀλιγόψυχος, φησι, ἐμμανῶς ἄφρων. [ὁ τοίνυν ἄφρων, ἀπαίδευτος ὄντι.] ὁ δὲ μακρόθυμος, φησι, πολὺς ὁ φρόνησις. "Ταύτην τοίνυν τὴν μακροθυμίαν μεταδιώκωμεν, ἵνα πολλὴν τῆς καταρδούσης σωτηρίας ἀπολαύσωμεν· ἵνα τύχωμεν τῆς ἐπηγγελμένης ἡμῖν ἀγαθῶν ὁ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ψαλ. μ. β.

Παροιμ. ιδ.

ἀλλ' ἡ μετετέθη, ἢ ἀλλ' ἡ οὐκ ἀπέθανεν, ὅτι αὐτὸς, ὅπου ὁ Ἠλίας, ἢ ἐκεῖ ζῶσι, πῶς ζῶσι, ἢ εἰς ποίαν ἡλικίαν εἰσίν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὁ Θεὸς ἐζήτει. ὅλη μὲν γὰρ μετετέθη ἦν, ἐπεὶ ὅπου ἀπελήφθη ὁ κύριος, εἶπον οἱ ἄγγελοι· ποῦ δὲ εἰσι, καὶ πῶς εἰσι, οὐκέτι προσέθηκαν. οὐδὲ γὰρ πλέον τῶν ἀναγκαίων λέγουσι. τοῦτο μὲν γὰρ γέγονε (λέγω δὲ τὸ τῆς μεταθέσεως) οὐκ ἀπιστοῦμεν· εὐθέως, ὅπως ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐλπίδα λάβοι τῆς καταλύσεως τοῦ θανάτου, καὶ τῆς καθαιρέσεως τῆς τυραννίδος τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὅτι καταλυθήσεται ὁ θάνατος. μετετέθη γὰρ οὐ νεκρὸς, ἀλλὰ τὸ μὴ ἰδεῖν θάνατον. ἀλλὰ τοῦτο προσέθηκε, ζῶν μετετέθη, ὅτι ἀνῃρέσησε. καθάπερ γὰρ ὡς ἀπειλήσας πατὴρ υἱῷ, βούλεται μὲν βούλεται δοῦναι τὴν ἀπειλὴν, ὅταν ἀπειλήσῃ, αἰσχύνεται δὲ καὶ καιρεῖ, ἵνα τοῦτον σωφρονίσῃ καὶ νουθετήσῃ, ἀφεὶς βεβαίαν ποιεῖν τὴν ἀπειλήν· ὅταν καὶ ὁ Θεὸς, κελεύσῃ αἱρεῖν, ἀνθρωπίνως, οὐκ ἐκαρτέρησεν, ἀλλ' εὐθέως ἔδωκεν, ὅπ λέλυται ὁ θάνατος. καὶ προῆκται ἀφῆσαι τὸ θανατεῖν εἰς ⓦ δίκαιον ἡγέσθαι, φοβήσας βουλόμενος ἀπὸ τοῦ παιδὸς ⓦ πατέρα. δῆλον γὰρ δεῖξαι, ὅτι οὕτως ὀξεῖα ἡ ἀπόφασις βεβαία, οὐ διὰ κακοὺς εὐθέως, ἀλλὰ διὰ ⓦ εὐαρεστήσαντα τοσοῦδε τῇ ψυχρείᾳ, ⓦ μακρόθυμον οὖσαν ⓦ Ἀβραὰμ λέγω. καὶ φαδεῖ μὲν τοῦτον εὐθέως μετέθηκε ⓦ Ἐνὼχ ζῶντα. καὶ οὐκ ἀνέσησεν οὖσαν, ἵνα μὴ παρρήσωσιν [εὐθέως, ἀλλὰ μετέθηκε τοῦτον ζῶντα·] ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀβραὰμ φοβήσας, ἀπὸ δὲ τούτου δοὺς ζῆλον τῇ εὐαρεστεῖν αὐτῷ. ὥστε ⓓ αὐτόματα πάντα ἄνεσθαι καὶ φέρεσθαι λέγοντες, ἢ μὴ προσδοκῶντες ἀπόδοσιν, οὐκ εὐαρεστοῦσι· ὥσπερ οὐδὲ ⓓ ἕλληνες. τοῖς γὰρ ἐκζητοῦσιν αὐτοὺς δι' ἔργων, ἢ ἀπὸ τῆς γνώσεως, μισθὸν προσδότης ἐστί.

ΗΘΙΚΟΝ Ἐπεὶ οὖν ἔχομεν μισθαποδότην, πρώτα προσέχωμεν, ὥστε μὴ ἀποστερηθῆναι τῶν μισθῶν τῶν ὀφειλομένων τῇ ἀρετῇ. καὶ γὰρ πολλοὶ δακρύων ἄξιοι τοιαύτης ἀμοιβῆς γεγόνασιν, τοιαύτης ἀποδόσεως καταφρονήσαντες. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης ἐστὶν, ὅταν τοῖς μὴ ζητοῦσι, δῆλον. Ζητῆτε, ἢ βρίσετε, φησι. πῶς δὲ ἔστι ⓦ Κύριον βρῆσαι; σύνοισεν πῶς βρίσκει; ὁ χρυσὸς· μετὰ πολλοῦ πόνου. Ταῖς χερσὶ μοῦ, φησι, νυκτὸς ἐσκάφησαν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἐπαύσαμην· τοιοῦτον, ὥσπερ ὁ ἀπολωλὸς ζητοῦμεν, οὕτω ⓦ Θεὸν ζητήσωμεν. οὐχὶ ⓦ τοιοῦτοι ἐσμὲν συντρόφοις; οὐχὶ πρώτοις ἐξεπέζομεν; οὐχὶ ἀποδημίαν ποιούμεθα; οὐχὶ χρήματα ἐπαγγελλόμεθα; οἶδ, ἔστι τις ἡμῖν ὡς ἀπολωλώς. τί * οὐ προσέχομεν; ποίαν γῆν, ποίαν θάλατταν οὐ περιεσκάψαμεν; οὐχὶ ἡ χρήματα, ἡ οἰκίας, ἢ πρώτα δεύτερα ἡγούμεθα τῆς εὑρέσεως; καὶ βοῶμεν, κεκράξομεν, ἐπισφίγξομεν, οὐκ ἐγκαταλιμπανόμεθα. ἢ μόλις ζητῇς, πάντα προσχηματιζόμεθα, ὥστε βρῆσαι τὸ ζητούμενον. πόσῳ γὰ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ Θεοῦ τὸ χρὴ ποιῆσαι, ὥσπερ τὰ τῶν ἀναγκαίων ζητοῦντες; μᾶλλον γὰ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ἢ πολλῷ πλέον. πλὴν ἀλλ' ὅπως ἀθυμήσωμεν, καὶ ὡς τὰ χρήματά σε ζητῇς, ἢ ⓦ υἱὸς, ζήτησον ⓦ Θεόν. οὐχὶ ἀποδημεῖς γὰρ τούτῳ; [ἆρα οὐκ ἀποδήμησάς ποτε γὰρ χρημάτων;] οὐχὶ πρώτα προσεργάζῃ; οὐχ ὅταν βρῆς, τότε θαρρεῖς; Ζητῆτε, φησι, ἢ βρήσετε. τὰ γὰρ ζητούμενα πολλῆς δεῖται μερίμνης, ἐμάλιστα ὅπου Θεοῦ. πολλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα, πολλὰ τὰ ὑποσκοτοῦντα, πολλὰ τὰ ἐνέργοντα ἡμῶν τὴν ἄγνοιαν. ὥσπερ γὰρ ὁ ἥλιος ὅλος ὅλῳ, ἢ εἰς μέσον πᾶσι προκείμενος, ἢ οὐ δυνάμενα τοῦ ζητεῖν αὐτὸν, διὰ μόρια καταρύξωμεν ἑαυτοὺς, καὶ πρώτα προσιερεφώμεθα, πολλοῦ δεόμεθα πόνου, ὥστε ἰδεῖν προσὸς ⓦ ἥλιον· οὕτω δὴ ἢ ὁ τοῦ βυθοῦ τὸν ἐπιθυμοῦντα τὸν πόντον, ἐὰν ὁ τὸν σκότος τὸν παθῶν ἢ τὸν βιωτικὸν προσχήματα καταρύπωμεν ἑαυτοὺς, * μόλις ἀναβλέπομεν, μόλις ἀναπνέομεν. ὁ κάτω καταπεφορυγμένος, ὅσῳ δὲ ἄνω βλέπῃ, τοσοῦτῳ προσὸς ⓦ ἥλιον ἔρχεται. ἀπολιμπανόμεθα τοίνυν ⓦ χριστοῦ, ἀναρρήξωμεν τὸν ὑπερκειμένον ἡμῖν ἀχλύν. πυκνὴ τίς ἐστι, ἢ σφοδρὰ, ἢ οὐκ ἀφίσιν ἡμᾶς ἀναβλέψαι. ἢ πῶς ἀναβρήξωμεν, φησὶν, ἢ νεφέλη αὐτὴ; ἐὰν ὑπερβαίνωμεν [τὴν νοητὸν ἥλιον] τὰς ἀκτῖνας, τὴν ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, ἐὰν

τὰς

3 χ. -δίως τὸ ἀθρόως ψυχῆς λαμβάνεσθαι ἐν τῷ τέλει

χ. -τηρῶν τὸ τῆς ἀπειλῆς· ὅταν ἢ ὁ Θεὸς ἀπειλήσας δύνηται, κελεύει ἀνεῖναι, ἢ

χ. ἀπὸ

διʼ αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. πῶς οὖν ἡ [ἄλλως] ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος; λέγεται πῦρ
χ.-τὸ ὁ Κύ- κατεῖδεν δώρα Ἄβελ τὰ θυσίας. αἱ γὰρ τότε, ἐπὶ Ἄβελ ἐπέβλεψε, καὶ ὅτι τὰ θυσίας αὐτοῦ
ειος, ἐκεῖ. ὁ Σύριος, καὶ ἐπεπύθοντο, ἔλεγεν. ὁ τοίνυν καὶ ἀπὸ λόγων, καὶ διʼ ἔργων μαρτυρήσας δίκαιος, καὶ
διʼ αὐτοῦ ὁρᾶν δυναμένους, οὐκ ἤμυνεν, ἀλλʼ ἔλιπεν. δῆλον οὖν ὅτι μέτριον, οὐ τοιοῦτον. πῶς γὰρ
χ οἱ καὶ 5 "Ὃ καὶ προφάσεις πολλὰς ἔχοντες, καὶ πολλαχόθεν μισθὸν καὶ σημεῖα καὶ θαύματα
χ. ἔχοντι, ἐζήλωσαν; ὥστε εἰκὸς ἦν ὅτιπερ πίστις ἦν. ποῖα γὰρ θαύματα εἶδεν ἐκεῖνος, ἵνα πιστεύσῃ ὅτι
ἔσται ὁ τοῖς αὐτὸν μισθοδοσίαν τῶν ἀγαθῶν; οὐχὶ ἀπὸ πίστεως μόνης τὴν ἀρετὴν ἔλεγεν; τί
ἐστι, καὶ διʼ αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ; ἵνα μὴ εἰς πολλὴν ἀπάγωσιν αὐτὸν ἐπιβάλῃ, δείκνυσιν
χ. παρ αὐ. αὖθις ἐκ μέρους ἀπολαύσαντα ἀμοιβῆς. πῶς; ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν" ἐκεῖ φησι, πολλὴ
χ. μᾶλλον 10 ἐστί. τοῦτο γὰρ ἠνίξατο εἰπών, καὶ ἔτι λαλεῖ· τουτέστι, δύναται αὖθις· ἀλλʼ οὐ σπεύδει αὐ-
τῷ τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμήν. οὐ τέθνηκεν ἐκεῖνος· ἐκείνως οὐδὲ ὑμεῖς τεθνήξεσθε. ὅσῳ
γὰρ αἱ ἐπὶ γῆς χαλεπώτερα πάθῃ, τοσούτῳ ἡ δόξα μείζων. πῶς οὖν ἔτι γὰρ λαλεῖ; τοῦτο καὶ τὸ
ζῇν σημαῖνον ἐστί, καὶ τοῦ μὴ πάντων ἀφεθῆναι, καὶ μᾶλλον ἀφεθῆναι καὶ μακαρίζεσθαι. ὁ γὰρ πα-
ραινεῖ τοῖς ἄλλοις δικαίοις εἶναι, λαλεῖ. οὐ τοσοῦτον γὰρ ἀνὴρ λόγος, ὅσον ὁ πάθος ὁ ἐκείνου.
15 ὥσπερ οὖν ὁ θεσπέσιος Φαινόμενος μόνον λαλεῖ, ἵνα καὶ ἐκεῖνος μνημονεύσωμεν. οὐκ ἀν' εἰ
αἰσχύνεται ἑαυτὸν, οὐκ ἀν' εἰ μισεῖται ἔφη γλώσσας, καὶ ἔζη, ἵνα ἐθαυμάζετο ὡς νεῦ. τοι-
οῦτον, οὐκ ἀπιμορφεῖ ζῶντα ζῆν, οὐδὲ ἀπολλύς, οὐδὲ πρέπει τοῦ.

5 Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη, τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον· καὶ οὐχ ηὑρίσκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ
Θεός. πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ μεμαρτύρηται εὐηρεστηκέναι τῷ Θεῷ.
20 6 Χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι. πιστεῦσαι γὰρ δεῖ [τὸν] προσερχόμε-
νον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστι, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Οὕτως μείζονα πίστιν
χ. ὅτι μετ' τοῦ Ἄβελ ἐπεδείξατο. τί δήποτε; "ὅτι εἰ καὶ μετ' ἐκεῖνον" γέγονεν, ἀλλὰ τὰ εἰς ἐκεῖνον ἡμάρ-
χ. -τε, καὶ τὰ τηκεν ἰσχυρὰ ἐν αὐτὸν ἀποτρίψαι. πῶς; προηδεῖ ὁ Θεὸς ὅτι ἀποθανεῖται. εἶπε γὰρ τῷ
Κάϊν, Ἡμάρτες, μὴ προσθῇς ἔτι· ἐπιμήνιν δὲ αὐτῷ· οὐκ ἤμυνεν αὐτῷ. καὶ οὐδὲ τοῦτο
25 εἰς ῥᾳθυμίαν ἐνέβαλεν. οὐκ εἶπε προῖς ἑαυτὸν, ὡς χρεία πόνων καὶ κινδύνων; ὁ Ἄβελ ἐ-
χ. ἢ πρωΐα τίμησε τῷ Θεῷ, καὶ οὐκ ἤμυνεν αὐτῷ. τί γὰρ ὄφελος ἐν ἀπελθεῖν" τῆς ἡμερείας τῆς τοῦ
ἀδελφοῦ; τί δ' ἐκεῖνον ἀπέκτεινε δυνατόν; δῆλον ὅτι χαρίεν δίδωσι δίκαιον. τί
προῖς τῷ δώρημένοις; οὐδὲν ζημίουσι οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνέπεσεν *, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὑ-
περβαίνει, ἐγὼ ὅτι εἰ Θεός ἐστι, πάντων καὶ αὐτὰ ἀποδότης ἐστί. καίτοι ὅπου οὐδὲν προῖς αἰσχύ-
χ. ἡ ἐμὲ ἐς- νεσθαι ἤδεσαν. εἰ δὲ μηδὲν μηδέπω προῖς αἰσχύνεσθαι εἰδότες, ἀλλὰ καὶ ταῦτα τεθνεώτα
δυμήσατο αὐτὸν ὑπέσχεν· ὁρῶντες ὅτιπερ ὑπρέσησαν, πόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς; ὅτι γὰρ προῖς αἰσχύνεσθαι ἤδεσαν ἐκεῖνοι,
ὅτι εἰς προθαύματα εἶχεν ἰδεῖν. αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο αὐτὸν ὑπέσχεν ἐπαινεῖ, ὃ μη-
χ.-σεν; πῶ δὲν αὐτὸν ἀπολαβεῖν. εἶπε δέ μοι· ἤδει ὅτι μισθαποδότης ἐστὶν ὁ Θεός. "πόθεν; ὅπου γὰρ
οὐδὲ τῷ Ἄβελ ἀπέδωκεν. ὥστε ὁ λογισμὸς ἕτερα ἐπανέδωκεν, ἃ ἡ πίστις τὰ σύμπτωσις τῶν
ὁρωμένων. καὶ ὑμῖν οὖν, φησι, ὅσα τε μισθὸν ὑπολαμβάνοντας ὑμᾶς, μὴ θορυ-
βεῖσθε. πῶς ἡ πίστις μετετέθη ὁ Ἐνώχ; ὅτι τῆς μεταθέσεως ἡ ὑπαρέσησις αἰτία, τῆς δὲ ὑπαρε-
σήσεως ἡ πίστις. εἰ γὰρ μὴ ἤδει ὅτι λήψεται ἀμοιβάς, πῶς ὑπήρεσε; χωρὶς ἡ πίστεως ἀδύ-
χ. πόθεν νατον ὑπαρέσησαι. πῶς; δεῖ γὰρ ὃς πίστευσεν ἔστι Θεοῦ, τὸ μισθαποδότην, ἔχειν τὰς ἀμοιβάς." ὥστε
τοῦτο οὖν ἡ εὐαρέσησις. πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τῷ προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστιν, οὐ δὲ τί
χ. ἀδύνατον. 40 ἐστιν. εἰ δὲ ὅτι ἔστι, πίστεως, καὶ οὐ λογισμοῦ δεῖται· δὲ τί ἐστι, λογισμῷ καταλαβεῖν δυνα-
τόν; εἰ ὅτι μισθαποδότης ἐστὶ, πίστεως χρεία ἔχει, καὶ οὐ λογισμοῦ· πῶς γὰρ τῆς ὑσίας λογι-
σμῷ προσελεύσεται τις; ποῖος γὰρ δυνατὸν λογισμὸς ἐφικέσθαι τινὸς, ἃ μὴ [γὰρ] αὐτόματα φασιν
χ. δὲ "ἀγνοεῖται τὰ ὄντα. ὁρᾷς ὅτι ἀν' μὴ πιστεύσωμεν προῖς πάντα, οὐ προῖς τὸ δυνατὸν μόνον, ἀλλὰ
δὲ προῖς αὐτὸ δὲ εἶναι Θεὸν, οἵτε τι ἡμῖν ἐκ πάντα; πολλοὶ γὰρ ζητοῦσι ποῦ μετετέθη ὁ Ἐνώχ. καὶ

Ρωμ. α. ιζ. ἰδίᾳ συμβάροι· καθὼς ἂν αχοῦ φησιν, Εἰς ὃ συμ- ν. ἰδίᾳ. ἐκ
βιβ. θέμεν-
σιν ὑμῖν, ἐκ
δὲ
κ. ἀπὸ χρίσ-
κ. ἀφ' ὧν
τὰς ἀλλήλοις πίστεως. σφόδρα γὰρ ἀπιστοῦσιν οἱ ἄθεοι, καὶ ἑαυτῷ δ' διώκαται βαρρεῖν, καὶ δείκνυσιν ἐκ τῶν ἔργων ὧν "ἂν κρίνῃ ὅπου ἔχει, καὶ πολλαχοῦ ἐκ τῆς τῶν πολλῶν δίξης φερομένα. τί οὖν ὁ Παῦλος φησί; ἀπὸ τῆς πατρῴας αὐτοῦ προσκαλεῖ καὶ "φησὶ τάττων, ἀπὸ τῆς χοινῆς εὐσεβείας. ὅπερ γὰρ ἡ πίστις τότε διεβάλλετο ὡς ἀναπόδεικτον πρᾶγμα, καὶ ἀπάτης μᾶλλον ὂν, ἀφ' τούτου δείκνυσιν, ὅτι τὰ μέγιστα ἀφ' πίστεως, καὶ οὐ δι' λογισμοῦ κατορθοῦται. καὶ πῶς τοῦτο δείκνυσιν, εἰπέ μοι; πίστις ἐστὶν ἀκοὴ, εἰπών, κατηρίθμησαι τὸν αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγενῆσθαι. δῆλον, φησὶν, ὅτι ὅπερ ἐξ ὧν οὐκ ἦν τὰ ὄντα ἐποίησεν ὁ Θεὸς, οὐκ ἐκ τῶν μὴ φαινομένων τὰ φαινόμενα, οὐκ ἐκ τῶν οὐχ ὑφεστώτων τὰ ὑφεστῶτα. πόθεν ἤ δῆλον, ὅτι καὶ ῥήματι [τοῦτο] ἐποίησεν; ἐμὲ γὰρ λογισμὸς οὐδὲν καταβάλλει πιστοῦσθαι, ἀλλὰ ἡ "τοιαύτη πίστις οὐκ ἐκ τῶν φαινομένων τὰ μὴ φαινόμενα εἴλ). ἀφ' τούτου μάλιστα Φ φιλόσοφοι οὐδὲν φασιν ὄξ οὐκ ὄντων εἶ), ψυχικοὶ ὄντες, ἡ οὐδὲν τῇ πίστει ὑπισχνούμενοι. ἀλίσκονται ἤ ἐν αὐλοῖ ὅμως ὅταν μέγα τι ἡ ἡμαρτον εἴπωσι, τῇ πίστει αὐτῶ ἐπιτρέποντες· ὅτι, λέγεσιν ὅτι ὁ Θεὸς αἰαρχός ὅστι ἡ ἀθάνατος. ὁ γὰρ λογισμὸς οὐχ καταβάλλει τοῦτο, ἀλλὰ * τοιαῦτα πίστις. θέα δέ μοι καὶ τὴν πολλὴν μωρίαν αὐτῶν. τ Θεοὶ αἰαρχοι λέγουσιν· ὁ τῶ ὄξ οὐκ ὄντων πολλῷ θαυμασιώτερον. τῶ γὰρ εἶναι ἐξ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα ὁ Θεὸς ἐποίησε, τὸ εἶναι ἄθανατον, ὅτι ἀναρχός ὅστι, εἶναι ἀθάνατος, οὔτε ὑφ' ἑαυτῷ, οὔτε ὑφ' ἑτέρου γεγονὼς, ἀπορώτερον. οὐκοῦν μὴ γὰρ πολλὰ τὰ πιστά· ὅτι, ὅπερ ἐποίησε "ὡς, ὅτι ἀρχαῖα ἔργα ὁ ποιούμενον, ὅτι "ἐποίησεν ὅλως. οὐκ ἦ ὁ, αὐτόματος, ἀθάνατος, οὔτε ἀρχαῖος "ἔργα, ἅτε χρόνοις, ταῦτα ἐκ πίστεως δ ἦται, εἰπέ μοι; ἀλλ' οὐκ ἐδύνατο τοῦτο ὁ πολλῷ πλέον ἰῶ, ἀλλὰ ὃ ἐλάττον, εἰπών, πίστει νοοῦμεν καταρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ. πόθεν οὖν λέγεις δῆλον, ὅτι ὁ Θεὸς ῥήματι πάντα ἐποίησε; λογισμὸς γὰρ τοῦτο οὐκ καταβάλλει, οὐδὲ πρῶτον ὡς ὅτι ταῦτα ἐγένετο. καὶ πίστεως. πίστεως γὰρ ἔργον ἡ κατάμαθησις. διὸ καὶ ἅπτως εἶπε, πίστει νοοῦμεν. τί οὖν ἐρεῖ τις, εἰπέ. ὅτι μὴ ὁρῶμεν τὰ βλεπόμενα γενόμενα. τοῦτο γὰρ ἡ πίστις. εἶπον δὲ ὅτι καιρὸν αὐτὸν γυμνάζει. καὶ γὰρ τῆς οἰκουμένης ὅστι ἀνάξιος, ἔνδοξος ἀνήρ. τοῦτο γοῦν καὶ ὕστερον ἠύξατο. ὅπερ γὰρ ὅτι καιρὸν αὐτὸν ἑκατὸν Εξ. ια. λη. ἢ ἑξηκοσίων αὐτίσησιν, εἶτα εἶδεν Φ ἀριθμὸν ὀλίγον τῇ ποσότητι, λοιπὸν φησὶν, Ὧν οὐκ ἐστὶν ἄξιος ὁ κόσμος. πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ προσήνεγκε τῷ Θεῷ. θέα πόσα προσῆκεν πάθοσι· Φ παθόντα καὶ κακῶς, καὶ προδοθέντα ὑπὸ ἀδελφοῦ ὄντος ἀνδικωτάτου, ἀλλὰ ὑφ' ἑαυτοῦ α. Θεσ. β. ιδ. Θεοῦ φονευθέντος. οὐκοῦν οἰκεῖον ὃ πάθος. Καὶ γὰρ ὑμᾶς τὰ αὐτὰ, φησὶν, ἐπάθετε ὑπὸ τῶν οἰκείων συμφυλετῶν. ἄμα καὶ δίκαιον ὅτι καὶ βασκαίνονται καὶ φθονοῦνται, ἐπίμνησιν ἔχουσιν Θεοῦ, καὶ ἀπέθανεν αὐτῶ ὧν ἐπίμνησε, καὶ οὐδέπω δικαστοῦ ἔτυχεν. ἀλλ' ἡ μὲ προσδυμία αὐτὸν δίκην, "καὶ τὰ περὶ αὐτὸν γέγονε· τὰ δ" τοῦ Θεοῦ οὐδέπω εἰς αὐτὸν εἰσεπήχθη. θυσίαν δ' ἐνταῦθα πλείονα, τὴν ἐπιμέλειαν λέγει, τὴν λαμπροτέραν, τὴν ἀναγκαιοτέραν. καὶ οὐκ ἔχομεν, φησὶν, εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἀπεδίχθη. ἀπεδίξατο γὰρ, καὶ Γεν. δ. ζ. εἶπε πρὸς Φ Κάϊν, Οὐκ ἀλλ' ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς. οὐκοῦν ὁ Ἄβελ καὶ ὀρθῶς προσήνεγκε, καὶ ὀρθῶς διέλεν. ἀλλ' ὅμως αὐτὸ τοῦτο ἵνα τὴν ἀμοιβὴν ἔλαβεν; ἐσφάγη ὑπὸ τῆς ἀδελφικῆς χειρός· καὶ τὴν καταδίκην, ἣν ὁ πατὴρ ἐπέμενε ἀφ' τὴν αὐθεντίαν, ταύτην προῆκτος ἐδέξατο υἱὸς ὁ καταρθώσας· καὶ ἐσθ' τοῦτο χαλεπὰ ἔπαθεν, ὅσῳ καὶ ὑπὸ "ἀδελφοῦ, καὶ προῆκτος. καὶ ταῦτα καταρθώσεν εἰς οὐδένα ἰδών. εἰς ἵνα γὰρ εἶδε, καὶ κ. εἶδ. ἵνα ἢ προῆκτος προσενέγκα καὶ ἅπτως ἐπίμνησεν Φ Θεοῦ; εἰς Φ πατέρα καὶ τὴν μητέρα; ἀλλ' εἰκῆ ὑβρισαν αὐτὸν ἀντὶ τῆν εὐεργεσιῶν. ἀλλ' εἰς Φ ἀδελφόν; ἀλλ' καὶ οὗτ ἠτίμησεν. ὥστε πρὸ ἑαυτῷ ὁ ἀγαθὸν ὀζεύρε. καὶ ὁ τοσαύτης ὢν τιμῆς ἄξιος ἵ δὲ παρῆ; ἀναιρῆται. εἶτα καὶ ἄλλο ἐγκώμιον ἵ θησι λέγων, δι' ἧς ἐμάρτυρήθη "εἶ) δίκαιος, μαρτυρουντος ὅτι τοῖς δώροις αὐτῶ τῷ Θεοῦ· ἐκ δὲ

οὐκ ἔχῃς εἰπεῖν ὅτι μή με ἀξιεπίσης, ὁ Θεός, ὑπὲρ τῆς φλυαρίας. [ὃ γὰρ πρᾶγμα, φλυαρία ὄντι,] τί ἀξιεπίπληκτος; τί ὤνειδισας ὃ ἀφνώ; τοῦτο ἡμᾶς ἀπολέσαι ἔοικε. ἀλλὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Χριστός, Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. ἀλλ' οὐδεὶς ἡμῶν τοῦτο λόγος, οὐδὲ τὰ Matth. 7. a
κζ' ⓦ φαινόμενα ἡμᾶς σωφρονίζει. ἐκεῖνος εἰπεῖν ἀληθὲς πρᾶγμα, ὃς Οὐκ εἰμὶ ὡς Luc. 18. 11.
ὁ πλούσιος οὗτος, ἢ εἶπεν, ἀκούοντος οὐδενός, ἢ κατεκρίθη. Εἰ δὲ ἀληθὲς εἰρηκὼς κατεκρίθη, ἢ μηδενὸς ἀκούοντος εἶπεν· ⓦ τὰ ψεύδη, ἢ ὑπὲρ ὧν οὐκ εἰσὶ πεπεισμένοι ταῦτα λέγειν ὀρθυμούντες πάντα χρὴ, καθάπερ γυναῖκες φλύαροι, πρὸς πίστιν) δίνοι; ἢ οὐχ ὑπομενοῦσι; θαῦμα λοιπὸν τῷ σώματι δύσεσι καὶ μοχλοί. * μυρία γὰρ ἀπὸ φλυαρίας γέγονε κακά· οἰκίαι διεπράπησαν, φιλίαι διεσπάσθησαν, ἕτερα μυρία χείρονα γέγονε. μὴ συνεργάζου τοῖς τοῦ πλησίον, ἀλλὰ θεραπεύου τὰ σά. πρὸς ⓦ Θεὸν οὕτως ὀλίγον ἐστὶ τὸ ἐλαττώμενον, ὃν ἀπολείπεται πλεονέκτημα. λάλει τὰ σὰ πρὸς τοὺς φίλους, τοὺς πάνυ φίλους καὶ δικαίους, καὶ οἷς θαρρεῖς, ὥστε ἀνέχεσθαί σου τῶν ἁμαρτημάτων. ἀλλὰ τὰ ἑτέρων εἶπας, οὐδὲν ὠφελήθης, οὐδὲν ἐκέρδανας, ἀλλὰ καὶ ἀπώλεσας. αὐτὰ τὰ σαυτοῦ ἐξαγόρευσον τῷ δεσπότῃ, πολλοῦ ἔχῃς ⓦ μισθόν. Εἶπα γάρ, φησὶν, ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. θέλεις κρίνειν τὰ σαυτοῦ κρίνε. οὐδεὶς ζητήσει. ἐὰν καταδικάσῃς σαυτόν· ἐγκαλεῖ γὰρ ἐάν μὴ καταδικάσῃς σαυτόν, ἐγκαλεῖ ἐὰν μὴ ἐλέγξῃς σαυτόν, ἐγκαλεῖ δὲ οὐκ ἀληθῶς. Εἶδες ⓦ ἕλκος ὀργιζόμενον, προξενούμενον, ἢ ἄλλο τι ἄτοπον ποιοῦν; σύνοπσον θύρας καὶ σὺ τὰ σαυτοῦ, καὶ οὕτως οὐδὲν σκῶλον καθικάζεις σφοδρῶς, καὶ σαυτὸν ἐλεύθερώσεις τοῦ φορτίου τῶν ἁμαρτημάτων. αὐτοῦτο ⓦ ἑαυτῷ ῥυθμίζωμεν βίον, αὐτοῦτο προσχηματιούμεθα ἡμῶν τὸν ζωὸν, καὶ κατακρίνωμεν ἑαυτούς· ἢ πολλὰ ἁμαρτησόμεθα ἴσως, πολλὰ δ' ἐργασόμεθα καλὰ, ὅπερκεῖται ὄντες ἢ μέτειμι, καὶ πάντων ἀπολαύσωμεν τῶν ἐπηγγελμένων τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. κβ. 3 ΠΙΣΤΕΙ ΝΟΟΥΜΕΝ ΚΑΤΗΡΤΙΣΘΑΙ ΤΟΥΣ αἰῶνας ῥήματι [τοῦ] Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι. 4 Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ προσήνεγκε τῷ Θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖται.

ΤΟ τῆς πίστεως * ὑγιαίνειν καὶ νεκρικῆς διῆται ψυχῆς, καὶ πάντα ὑπερβαίνουσι τὰ αἰσθητὰ, καὶ τῷ ἀθέτως τοῦ λογισμοῦ τοῦ δεσποτικοῦ περιέρχεσθαι. οὐ γὰρ ὅστις ἑτέρως ὑγιάζεται πιστεύσας, δι' μὴ πίστεως ἑαυτοῦ τῆς σωτηρίας ὑπεραναβάλλῃ τὴν κοπήν. ἐπεὶ οὖν αἱ τοῦ Εὐρείου ἦσαν ἐξηθετημέναι ψυχαὶ, καὶ ἀπὸ πίστεως * ἤρξαντο, ὑπὸ δὲ τῶν πραγμάτων (λέγω δὲ τῶν παθῶν, τῶν θλίψεων) ὠλιγοψύχουν λοιπὸν καὶ ἐμακροψύχουν καὶ πρεσεκλεύοντο, σοφὸν μὲ αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν προσκαλεσαι, εἰπὼν, Ἀναμνήσθητε δὲ τῶν πρότερον ἡμέρας· ἔπειτα ἀπὸ τῆς γραφῆς τῆς λεγούσης, Ecc. 5. 15. Amos. 8. 8.
Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται· ἔπειτα ἀπὸ τῶν λογισμῶν, εἰπὼν, ἐὰν ἡ πίστις, ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος, οὐ βλεπόμενα. νῦν δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν * προγεγονότων, τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων, μετιοῦσι λόγων, εἰ ἔνθα πόδας καὶ ἀγαθὰ, πόθεν πίστις ἐσώθησαν, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς. ὅταν γὰρ εὕρῃ τὴν αὐτὴν κοπιῶντα ἡ ψυχὴ, ἀναπαύεται καὶ ἀναπνεῖ. τοῦτο δὲ ὅτι τῆς πίστεως ἴδιον

ἢ ἀδελφάς, ἔξοισι καὶ πατέρας καὶ μητέρας· καὶ τοῦτο ἀφ' ἑαυτῶν ἐργάζονται ἀφώρισμα πληρούμενοι.
Ιωαν. ιε. κγ. Εἶπεν ὅτι Εἰ τὸν κόσμον ἐμίσησε, δῆλα δὴ ὅτι, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον (τοῦτ' ἔστιν,
Ματθ. ιε. ιη. οὐδεὶς ὑμᾶς ἀφελεῖσθαι καὶ τοῦτο ἀφ' ἑαυτῶν προαιρούμενος ἐκκλησίας). Εἶπεν ὅτι πύλαι
ᾅδου οὐ κατισχύσουσι τῆς ἐκκλησίας, καὶ ζωὴ διαμονὴν ἔσται, καὶ ὅτι οὐδεὶς σβέσει τὸ κήρυγμα·
καὶ μάρτυρας δὲ ζωὴ τῇ προρρήσει τὰ ἀφ' ἑαυτῶν πράγματα. κἀκεῖνοι σφόδρα ἀπίθανοι 5
ὄντες ζωῆς λέγουσι τότε. Ἀφ' τί; ὅτι πάντα λέγουσιν, καὶ οὐδέπω ἀπόδειξιν πρὸ ἐχειρότερον τῶν χ. ἐπιεῖκ
Ματθ. κδ'. ιδ'. λεχθέντων. ὥστε πολλῷ μᾶλλον πιστότερα γέγονεν ἐκεῖνα. Εἶπεν ὅτι ὅταν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέ-
λιον ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ καὶ τοῖς ἔθνεσι, τότε ἥξει τὸ τέλος. καὶ ἰδοὺ [πάντες] τὸ τέλος λελοίπασιν ἐφθάσαμεν. τὸ γὰρ
πλέον τῆς οἰκουμένης κατηγγέλη· λοιπὸν δοῦναι τὸ τέλος ἐσπεύσαμεν. φείδομαι, ἀγαπητοί.
πάλιν, Εἶπέ μοι, ἐκ τοῦ στόματος σου μεμάθηκας; καὶ αὕτη μὲν γὰρ ἐκ τῆς πρὸ ἑαυτοῦ 10
Ψαλμ. πβ'. ι'. ζωὴ ἐξήτασε πολλῷ δὲ καὶ πλέον. Αἱ ἡμέραι γὰρ τῶν ἐμῶν ἡμῶν, φησι, ὡς ἀράχνης ἐμελετήθησαν
ἔστιν· ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις, ὀγδοήκοντα ἔτη. ἐκεῖνος καὶ τὰς ἡμέρας τῶν χρόνων. καὶ οὕτω φοβηθῶμεν.
Ψαλμ. μδ'. ζ. Ψαλμ. ϙ'. ι'. Ψαλμ. ξϛ'. β. Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; πολλὰ μετανοήσωμεν ἐκεῖ· ἀλλ' ὁ παρ-
δαιάτων οὐδεὶς ἐξομολογήσεται αὐτῷ. Ἀφ' τοῦτο λέγει, Περιφάσωμεν τὸ προέσωσαι αὐτῷ
ὁ ἐξομολογήσει· τοῦτ' ἔστι, τὸν προσεύξαι αὐτῷ. ὁ γὰρ θάνατος ἐκεῖ ἐπὶ τοσοῦτον ἐσμέν, ἐ- 15
κεῖσε· ἐκεῖ δὲ οὐκέτι. Εἰ τις ἡμᾶς, Εἰπέ μοι, ὁ καιρὸς φλεγμονὴν μικρὰν ἔπαυσε χρό-
νον, οὐχὶ πάντα ἐποιησάμεθα ἵνα τῆς ἀπαλλαγῆς, καὶ χρήματα δίδῃ προέσθαι, καὶ δου-
λεύσωμεν ἐποιησάμεθα; πόσοι ὑπόσοι" παρεπέπεισαν χαλεπαίνειν, καὶ πάντα ἑτοίμως ἔλυσεν δοῦναι μοι, χ. παρεπέπει-
πτις χαλεπάς
ὥστε ἀπαλλαγῆναι, εἶτα" αἵρεσις προῦκειτο; Εἰ πίνων ὁ θάνατος ὁλοχερὴς οὕτως ἢ πεί-
ἡμᾶς αἰσχύνει, τί ποιήσωμεν ἐκεῖ, ὅταν μηδὲν ὄφελος ᾖ τῆς μετανοίας; πόσων νῦν ἡμεῖς κε- 20 χ. σεσάρκωσ
κλήκαμεν, καὶ οὐκ ἀφανιζόμεθα; ἀλλήλους διακρουόμεθα, ἀλλήλους καταθλίβομεν, ἀδικοῦντες, κατηγο-
ροῦντες, ἁρπάζοντας, ταῖς τῶν πλησίον δόξαις διακόπτομεν. καὶ ὅρα τὸ χαλεπόν. ὅταν
βουληθῇ τις διορύξαι τὸν πλησίον τοῖχον, φησι, τόδε Εἶπεν ὁ δεῖνα περὶ αὐτοῦ, ὁ
Θεὸς συγχώρησόν μοι, μή με ὀργίσῃς, ἀκούσας λόγον ὀφείλω. τί οὖν λέγεις ἕλως, Εἰ οὐ
πιστεύεις; τί" λέγεις; τί πιστὸν" ὠδὶ ἐργάζῃ τὴν πολλὴν φήμην; τί ἀφαρπάζουσιν λόγον 25 ο. καὶ
οὐκ ἀληθῆ οὖσαν; σὺ ἀπιστεῖς, καὶ Θεὸν παραλαβὼν οὐκ ἔστι σε μὴ ὀργίσαι; μὴ λέγε τοί- χ. αὐτὸν
νυν, ἀλλὰ σιώπα, καὶ πομπὸς δίκης ἀπόλλαξαι. ἀλλ' οὐκ οἶδα πόθεν ἡ νόσος αὕτη· ἐὰν τοῖς
ἀνθρώποις ἰμπέπωκε. φλύαρος γεγόναμεν, οὐδὲν ἡμῶν διαπονοῦμεν τὴν ψυχήν. ἄκουε σα-
Σειρ. ιθ'. θ'. ι'. φοῦ προφήτου παραινοῦντος καὶ λέγοντος, Ἤκουσας λόγον; διαπτάτω σοι· θαρσεῖ, οὐ μή σε χ. Σωσπα-
" ῥήξῃ. καὶ πάλιν, Ἤκουσε λόγον ὁ μωρός, καὶ ὠδίνησεν, ὡς ἀπὸ προσώπου βρέφος ἡ πίκτυ- 30 χ. ῥήξει
σα. προφητείας ἐσμὲν ἕτοιμοι, προφητικαὶ κατακρίσεις παρεσκευασμένοι. καὶ μηδὲν ἡ-
μῖν ἕτερον ἐνεργασώμεθα ἐπὶ κακῷ, τοῦτο ἰκανὸν ἐν ἡμᾶς ἀπολέσαι, καὶ εἰς γέενναν ἀπαγα-
γεῖν, τοῦτο μυρίους προκαλεῖται κακούς. ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς, ἄκουε τοῦ προφήτου λέγον-
Ψαλμ. μθ'. κα'. τος, Καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις. ἀλλ' οὐκ ἐγώ, φησι, ἀλλ' ἕκτος. σὺ
μὲν ὅσα. Εἰ γὰρ μὴ σὺ ἔλεγες, ἕτερος οὐκ ἂν ἤκουσεν· εἰ δὲ καὶ ἐμέλλεν ἀκούειν, ἀλλὰ σὺ 35
τῆς ἀμαρτίας οὐκ ἦς αἴτιος. δεῖ συσκιάζειν δὲ συγκρύπτειν τὰ ἐλαττώματα τῶν πλησί-
ον· σὺ δὲ ἐκπομπεύεις προφάσει φιλαληθείας; οὐ γάμῳ καπήλευες, ἀλλὰ φλύαρος, ἀγο-
ρὰ λῆρος, ἀλλὰ μωρός. ὦ δυνάστης. σαυτὸν αἰσχύνεις μετ' ἐκείνου, καὶ οὐκ αἰσθάνῃ; ὅρα" δὲ χ. δὲ
ὅσα τὰ κακὰ σύστηθι· ἔργ. προφητεύεις Θεοῦ, λυπεῖς πλησίον, ἐπαθύθμιον στασιάζεις
τῇ κολάσει ποιεῖς. οὐκ ἀκούεις Παύλου λέγοντος περὶ" χηρῶν γυναικῶν; Οὐ μόνον δὲ ἀρ- 40 χ. λέγων γυν
α. Τιμ. ε. ιγ. γαί, φησι, μανθάνουσιν, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, καὶ λαλοῦ-
σαι τὰ μὴ δέοντα· ὥστε καὶ ὅταν πιστεύσῃς τοῖς λεγομένοις κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, οὐδέ οὕτω λέ-
γειν χρή· μήποτε ἀπιστοῦμεν. ἀλλὰ δὸς σαυτῷ πρόφασιν" σχῆσις, δεδικαίωκας ἀφελεῖν ἀλλοῦ; χ. σιώπα
παρὰ τοῦ Θεοῦ; δῆσον οὖν μὴ καὶ ἐπὶ τῆς φλυαρίας ἀφέλκυσον. οὐ γὰρ οὐκ

γ. τάτ᾽ μόνα φέρετε πρὸ μέλλοντ᾽, τὴ

γ. -τας δεῖς τὸν στέφανον, ἐπιλαμβάνου· ἐκεῖ ⊙

γιπεται λοιπόν. " τοῦτο μόνον φέρετε, τὴν μέλλησιν τοῦ στεφάνου. ὦ μάχελος τῆς κλήσεως. ἵ-
τως αὐτὸν τῆς κλῆς, ὡς δύ᾽ τις εἴποι τοὺς ἀθλητὰς πρὸς τὰ καταβαλόντα, καὶ μηδένα
ἔχοντα αἰτιάσασθαι. εἶτα μέλλοντας στεφανοῦσθαι, ⁋ οὐ φέρουσα ⓜ χρόνον ἔκδικον, καθ᾽
οὗ ὁ ἀγωνοθέτης " ἔρχεται, ἢ πόθεν ⓜ στέφανον· ἔκδικος ἢ ἀκαρτέρητος ἔχων, θλῖψι ἀξελθεῖν ἢ
φυτεῖν, ὡς μὴ φέρων ὃ δίψος καὶ ⓜ φλεγμόν. . τοῦτο τοίνυν αὐτὸς ἀπτόημος, τί φησιν;

37 Ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονίσῃ.

Ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι, καὶ πόθεν ἥξει; ἀπὸ τῶν γραφῶν αὐτοὺς παύσασθαι. ⁋ γὰρ ὅ, Νῦν Ρωμ. ιγ. ιά.
ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ὅταν λέγῃ ἀλλαχοῦ, παύσασθαι αὐτοὺς, ὡς ὀλίγου ὄντος τοῦ
λειπομένου χρόνου. καὶ τοῦτο οὐκ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ φησιν, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν γραφῶν. Εἰ δὲ ἐκείνου
ἐλίγητε, μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονίσῃ· δῆλον ὅτι νῦν ἐγγύτερός ἐστιν. ὥστε
⁋ ὃ ἀναμένων μαθὸς ἐστὶ καὶ μικρός.

38 Ὁ δὲ δίκαιός, φησι, ἐκ πίστεως ζήσεται· ⁋ ἐὰν ὑποστείλῃται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή Λουκ. β δ.
μου ἐν αὐτῷ. Μεγάλη αὕτη ἡ παράκλησις, ὅταν δικαίου τις ὃ πάνυ κατορθώκοτος,
καὶ δι᾽ μικρᾶς ῥαθυμίας ἀπολλύωτας αὐτό. 39 Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς
ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

1 Ἔστι δὲ πίστις, ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος, οὐ βλεπομένων. κϛ. ιά.

2 Ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν ⓐ πρεσβύτεροι. Βαβαί, οἵα λέξει ἐχρήσατο εἰ-
πών, ἔλεγχος οὐ βλεπομένων; ἔλεγχος γὰρ λέγει τὸ δηλοῦν τὸ ἄδηλον " ἀδήλων. ἡ πίστις τοί-
νυν ἐστὶν ἔμφασις τῶν ἀδήλων, φησί, καὶ ἐκ τῶν αὐτοῖς τοῖς ὁρωμένοις φέρει πληροφορίαν τὰ
μὴ ὁρώμενα. οὕτω δεῖ [σὲ] τοῖς ὁρωμένοις ἀπιστῆσαι ὅτι, ὅτε πάλιν, ἐὰν μὴ τῶν ὁρωμέ-
νων σαφέστερον περὶ τῶν ἀοράτων τις προφέρηται, πίστις εἶναι δοκεῖ. ὅθεν γὰρ καὶ ὁ
ἐλπίδι δύνασθαι εἶναι δοκεῖ, ἡ πίστις ὑπόστασιν αὐτοῖς χαρίζεται· μᾶλλον δέ, οὐ χαρίζεται,
ἀλλ᾽ αὐτὸ ὅτιν᾽ οὐσία αὐτῶν. ὅθεν, ἡ ἀνάφασις ὃ παραιτήσει, ταύτην ἐστὶ καὶ ὑπόστασιν, ἀλλ᾽ ἡ
ἐλπὶς ὑφίσησιν αὐτὸ τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ. τοῦτ᾽ ἔστι ὑπόστασις πραγμάτων ἐλπιζο-
μένων. Εἰ τοίνυν ἔλεγχός ἐστι οὐ βλεπομένων, τί βούλεσθε αὐτὰ ἰδεῖν, ἵνα σκέψησθε τὸ
" πίστεως, καὶ τῶν δικαίων εἶ; Εἶτα ἐκ πίστεως ὁ δίκαιος ζήσεται. ὑμᾶς δὲ Εἰ βούλεσθε αὐτὰ
ἰδεῖν, σκέπτεσθε εἰ πιστοί. σκάμματί, φησιν, ἠθλήσατε· καὶ γὼ τοῦτό φημι. ἀλλὰ δύναμίαν.
τοῦτο γὰρ ὅτι πίστις. μὴ σκοπεῖτε ζητοῦντες ὃ πάνυ.

Ταῦτα εἰρηκὼς πρὸς Ἑβραίους, καινὰ δέ ἐστι παράπτωσις καὶ πρὸς πολλοὺς τῶν σκοπεῖτε ΠΟΙΚΟΝ
σπουδαίων. ὡς καὶ πάνυ τούτῳ; πρὸς σὲ ὀλιγοψύχους, πρὸς σὲ μικροψύχους. ὅ-
ταν γὰρ ἴδωσι πάντας δύσκολα φερομένους, ἑαυτὸν ἢ δύσκολα φερομένους, ἀλύουσι, δύσκολα φέ-
ρουσιν· " ὅταν πολλῶν σκάνδαλα τὸν κόλασιν καὶ τὸν σκάνδαλον, ἢ ὅταν τῶν οἰκείων πόνων σὲ
μαθοῦς ἐκδέχωνται. ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονίσῃ, Εἶπε τότε ὁ Παῦ-
λος. καὶ ἡμεῖς τοίνυν πρὸς σὲ ῥαθύμους ταῦτα λέγομεν, πάντας ἔσται κόλασις, πάντων
ἥξει, ὅτι χάριτος λοιπὸν τὰ τῆς ἀναστάσεως. πόθεν δῆλον, φησιν; οὐ λέγω ἀπὸ προφητῶν,
οὔτε γὰρ πρὸς χριστιανοὺς μόνον μιλῶ ὁ λόγος· ἀλλὰ κἂν ἕλλην ᾖ, ἁπλῶς πάνυ, καὶ ἀπο-
δείξας πρέχω, καὶ διδάξω αὐτόν. καὶ πῶς, ἄκουε. πολλαχοῦ φησιν ὁ Χριστός. Εἰ μὴ ἄξιός
ἐστι ἐκφῆναι, μηδὲ τὸν πίστιν πιστεύσῃς· Εἰ δὲ πάντα ἄξιόν, τί δεῖ τῶν λειτουργιῶν ἀμφιβάλλειν; καὶ
πάνυ πολὺ ἀπίθανον ἰδεῖν, μηδενὸς ἐκδόντος, δεῖ ἐκείνων πιστεύειν· " ὅτι πάντα ἄξιόν, τού-
τοις ἀπιστῆσαι. μᾶλλον δὲ ὅτι ὑποδείγματος ποιήσας ὃ παράγγελμα φανερόν. εἶπεν ὁ Χριστὸς
ὅλα τὰ Ἱεροσόλυμα ἀλώσεται, καὶ ἀλώσεται ἅλωσιν οἵαν οὐδέποτε, καὶ ὅτι οὐκ ἔτι ἀναστήσε-
ται· καὶ ἄξιόν Εἰς ἔργον ἡ προόρησις. Εἶπεν ὅτι θλῖψις ἔσται μεγάλη, καὶ ἄξιόν. Εἶπεν ὅτι Λουκ. ιθ. μθ.
καθάπερ σύμπτωμα καιρὸν, οὕτως ἐκλαβήσεται ὃ κήρυγμα· καὶ τοῦτο ὁρᾶτε καθ᾽ ἑκάστην ἡμέ- Μαρκ. ιγ. β.
ραν τὸ οἰκουμενικὸν ὑπιστέχον. Εἶπεν ὅτι ⓐ καταλείποντις πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφούς, Λουκ. ιθ. κδ.
ἢ ἀδελφάς,

ταῦτα ἐπαθεν ἐμοί, ἀλλ' εἰ δὲ σφόδρα ἐχαίρετε. καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν εἰπών, τοῦτο ὑμῖν γέγραπται τοῦ" οὕτως αἱ αἰρέσεις ἀμηχάνους ποιοῦσι. καὶ γὰρ τοὺς δεσμίους εὐσεβεῖς ἐποίησε. καὶ αὖθις φέρει εἰς μέσον τοὺς ἀποστόλους. οὐ μόνον, φησὶν, ὅτι τοῖς οἰκείοις οὐκ ἐζημιώθητε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκοπιάσατε τοῖς ταῦτα πάσχουσι. τοῦτο καὶ ἀνδρικωτέρους αὐτοὺς ὅτι. οὐκ εἶπε, φέρετε μοι καὶ θλίψεις καὶ ἐμὲ, κοινωνήσατέ μοι," ἀλλ' ἁπλῶς, τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε. ὁρᾷς ὅπου τοῦ ἑαυτῆς φησι, καὶ τῶν ἄλλων τὴν διάνοιαν; οὕτως οὐχ ἡνώσατε δεσμὰ ἐμοὶ καὶ δεσμά· ἀλλ' ὥσπερ ἀθληταὶ γνήσιοι, οὕτως ἔγραψε. ὅπου οὐ μόνον τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ οὐκ ἐδειλάνατε συνδεθέντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐβοηθήσατε συνδεθῆναι, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε. βαβαί, πόση πληροφορία πίστεως; εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν τίθησιν, οὐ μόνον προὺς ἐμὲ ἀθλους ἀμοὺς συνεπαθήσατε, ἀλλὰ καὶ προὺς ὃ μὴ ἐλάσσονα ἠθλήσατε τῆς πίστεως. ὑμεῖς γὰρ πλοῦτον, φησὶν, ἁρπαζόμενον ὁρῶντες, ᾠήσασθε. ἤδη γὰρ καὶ ἐφαμίλλους, ὡς φαμίλλους ἐαυτοὺς ἔστησε πρὸς ἐλλιπροῦς πίστεως λόγον. καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἔργων αἰτίαν ἐπεδείξασθε. ὃ μὲν οὖν ἁρπαγῶσι, ἴσως τῆς βίας τὸν ἁρπάζοντα, καὶ οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. ὥστε οὐδέπω τοῦτο δῆλον, ὅπου δι' αὐτὴν πίστιν τὴν ἁρπαγὴν ὑπεμείνατε. καὶ ποιεῖ καὶ τοῦτο δῆλον. οἶδα γάρ, εἴπερ ἐβούλεσθε, μὴ ἁρπαγῶναι μὴ πιστεῦσαι ἦτε. ἀλλ' ὁ πολλῷ τούτου μεῖζόν ἐστι ποιήσατε, ὃ δὲ μετὰ χαρᾶς τὰ πάντα" φέρειν, ὑπὲρ ὧν ὅλον ἀποστολικόν, καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἄξιον ψυχῶν, καὶ μακαρίου πάντες ἐζηλώσατε. Ὑπέρευ δὲ γὰρ, φησὶν, ἀπὸ τοσούτου τὸ συνεδρίου χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀτιμασθῆναι. ὁ δὲ μετὰ χαρᾶς φέρων, δείκνυσιν ὅτι ἔχει μισθὸν πολύν, καὶ ὅτι οὐ ζημία, ἀλλὰ προστάσις ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. ἐὰν δὲ, προσεδέξασθε, τὴν ἑκούσιον αὐτὴν ἀπωλείαν" δηλοῖ. πῶς οὖν ἐλέσθαι καὶ προσδέξασθαι; μανθάνωμεν, φησὶν, ἐχθροὺς ἑαυτοῖς κρείττονα ὑπάρξαι τὰ συμφέροντα. καὶ μάρτυσιν. τί δὲ μάρτυσιν; βεβαίωσιν, οὐχ οὕτως ἀπολλυμένοις ὥσπερ ἐκείνοις. εἶτα ἐπαινέσας αὐτοὺς φησι,

35 Μὴ οὖν ἀποβάλητε τὴν παῤῥησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μισθαποδοσίαν μεγάλην.

Τί λέγεις; οὐκ εἶπεν, ὅπως ἀποβάλητε τὴν παῤῥησίαν ὑμῶν, καὶ διακτήσασθε, ἵνα μὴ ἀπαγορεύσωσιν· ἀλλ' ὅπως ἔχητε αὐτὴν, μὴ ἀποβάλητε· ὃ μᾶλλον αὖθις ἐψυχαγώγει, καὶ ἐπιῤῥωννύει. ὅπως ἔχητε αὐτὴν, φησὶ. τὸ μὲν γὰρ ἀποβληθὲν αἰσχύνην ἔχει πολλὴν, καὶ μάτην δεῖται πλείονος· τὸ δὲ κατεχόμενον μὴ ἀπολέσῃ, οὐχ οὕτω. Γαλάται δὲ τὸ ἐναντίον ἔπαθον. Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. καὶ εἰκότως. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οὐδὲν ἐπεπόνθεσαν, ἐνταῦθα δὲ πολλὰ καὶ δεινὰ, καὶ μυρίων θανάτων χαλεπώτερα. διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐπιτείνεται. μὴ ἀποβάλητε οὖν, φησὶ, τὴν παῤῥησίαν ὑμῶν. ὥστε ἡ παῤῥησία ἦν πολλὴ πρὸς τὸν Θεὸν, ὅτε ἔχει, φησὶ, μισθαποδοσίαν μεγάλην. τί δέ ἐστι τοῦτο; τότε αὐτὴν λαμβάνομεν, φησὶν. οὐκοῦν εἰς τὸ μέλλον ἀποκεῖται, οὐ δεῖ τὰ ταύτα ζητεῖν. εἶτα ἵνα μή τις εἴπῃ, ἰδοὺ τὰ πάντα ὑπὲρ ἡμῶν πάσχομεν, ὅτε τοῦτο προσελάβετο αὐτοὺς καὶ τὴν αὐτὴν ὑπομνήσεως, μισοπονηροτέρους ἐποίησε, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἔχειν ὑπάρξει καὶ αὐτοὺς, μηδὲν τὰ ταύτα ζητεῖν. ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, οὐχὶ προθυμίας ἀγαθῆς, ἵνα τὸ τοῖς αὐτοῖς μείνητε, ἵνα μὴ ῥιφῆτε τῆς ἐλπίδος. σωθῆναι γὰρ ὑμῖν ἕτερον δοκεῖ, ἀλλ' ἢ ὥστε τοῦτο, ὡς ἔσται, ἵνα προὺς τὸ τέλος ἐλθόντες, κομίσησθε τὸν ἐπαγγελίαν.

36 Ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε, φησὶ, χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. Ἀρκετὸς ὑμῖν δοκεῖ μόνον, ἵνα διαμείνητε τῷ μέλλοντι, οὐχ ἵνα ἀθλήσητε πάλιν. προὺς τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι ἐστὶ, φησὶ, τοὺς ἀγῶνας ἐπιδεῖξαι ἰσόγκους, τοὺς δεσμοὺς, τὰς θλίψεις, τὰ τοῦ ἀρχοντος ὑμῶν πράγματα. [τί οὖν;] προὺς τὸ τιφθῆναι ἐ-

γρ. ὅπου παρέχετον

γρ. ἀλλὰ πάντα ὑμετέρων αὐτῶν ἐστι, ἢ τ.

γρ. λείπει καὶ ἐπὶ λείπει, εἶτα, ἢ κατεδέξασθε

γρ. ἀλλ' ἵνα

γρ. λείπει ἢ τοῦτο αὐτὸ λείπει

χ. φησὶ; ἰδοὺ γρ. πάντα· ἀλλ' ἐστὶ συλλογίζου

εση τῶ βαλαβόντα παρῶσιν, ἢ μείνωσι κακοὶ, ἀδιάλυτον ἡ κόλασις αὐτῶ αὔξεται, ἢ ἀπ' ἡμερίας ὀπτάνεται. μὴ δι' ἑτέρας ζηλώσω, ἀλλ' εἴ τις ἀρετὴν διεδέξατο, εἴ τις πλεῖστον πνευματικὸν ἐκτήσατο. Οὐαὶ γάρ, φησι, Ⓐ τοῖς διὰ τὸ πλοῦτον αὐτῶν. καὶ πάλιν, Μακάριοι Ⓐ οἱ δακρύοντες Ⓦ Κύριον. τίνων βούλει εἰπέ μοι; πάντως τῶν μακαριζομένων. τούτους οὖν ζήλου, μὴ ἐκείνους, ἵνα ἢ τῶν ἀπειλουμένων αὐτοῖς τύχῃς ἀγαθῶν· οὐ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὀπτυχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ. Φιλ. μα. ϛ. Ψαλ. ρλ. α.

Λογ. κα. 32 ΑΝΑΜΙΜΝΗΣΚΕΣΘΕ ΔΕ ΤΑΣ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων· 33 Τοῦτο μέν, ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι· τοῦτο δέ, κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες. 34 Καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς μου συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν κρείττονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ μένουσαν.

χ. δεσμοῖς ζωντ.

ΟΙ τῶν ἰατρῶν ἀρίστοι, ἐπειδὰν βαθεῖαν δῶσι τομὴν, καὶ ἀλγηδόνας ὀπτάνωσι διὰ τὰς πληγὰς, τρέμουσι μὴ ποιῶσι, καὶ τερπνοῖς ὀπίοις διὰ παύοντες καὶ ἀνακτώμενοι τὴν ψυχὴν, ἑτέραν ὀκείᾳ προσάγουσι τομὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ δοθῆσαι, φαρμάκοις προσωπείοις, καὶ τὸ πολὺ τῆς ὠδῖνος ἐκφοβοῦσαι, τρέμουσι. τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐποίησε, κατασείσας αὐτῶν τὰς ψυχὰς, καὶ κατωμύξας τῇ μνήμῃ τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ πικρασταίνων αὐτοὺς, ὅτι πολλῶν δεῖ ἀπολέσθαι Ⓦ συνειδότας εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν. καὶ τοῦτο ἀπὸ τῶν Μωϋσέως δύναται τοῦτον, ὃν καὶ ἀπολωλῶτα, καὶ μικρὸν ὕστερον τιμωρηθέντα)· καὶ μαρτυρίαις ἑτέραις ὑποσφαλίσασθαι τὰ εἰρημένα, καὶ εἰπών, φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος· ὥστε μὴ τῷ πολλῷ φόβῳ ἀπαγορεύσασαν τὴν ψυχὴν κατακοπῆναι τῇ λύπῃ, τρέμων δεῖται αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐγκωμίων, καὶ τῆς προσκλήσεως· καὶ [Ⓦ] ζῆλον οἴεσθαι αὐτοῖς προσφέρει. διὰ μιμνήσκεσθε γάρ, φησι, τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων. πολλὴν ἀπὸ τῶν ἔργων προσάγλησιν. Ⓦ γὰρ ἀρχόμενοι προσάγματος, προσῄτουν ὑπομνήσεις χρεών. ὡς δὴ εἰ ἔλεγεν, ὅτι σύνοιδα, ὅτι σὺ παῖς μαθητῶν ἦτε, τοσαύτην προσθυμίαν ἐπεδείξασθε, τοσαύτην γενναιότητα· νῦν ἢ σύνεστε. καὶ ὁ προσκαλῶν, οὕτω μάλιστα προσκαλεῖ ἀπὸ τῶν οἰκείων. καὶ ὅρα, οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἄθλησιν ὑπεμείνατε, ἀλλὰ [μὴ προσθήκης τοῦ,] πολλήν. ἐν οἷς εἶπε πάθεσμοις, ἀλλὰ ἄθλησιν· ὅπερ ὅτι ἐγκωμίου ὄνομα, καὶ ἐπαίνου μεγίστου. Εἶτα καὶ κατηγορεῖ τῆς μέσης, ὡς λοιπὸν Ⓦ λέγει, καὶ οὐ τοὺς ἐπαίνους πολλοὺς ποιεῖ. πῶς; τοῦτο μέν, ὀνειδισμοῖς, φησι, καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι. μέγα γὰρ ὀνειδισμὸς καθικέσθαι καρδίας, καὶ ἰσχυρὰν διαρρῆξαι ψυχὴν, καὶ σκοτῶσαι λογισμούς. ἄκουε γοῦν τί φησιν ὁ προφήτης· Ἐγενήθη μοι τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ποῦ ἐστιν ὁ Θεός σου; καὶ πάλιν, Εἰ ὁ ἐχθρός μου ὠνείδισέ με, ὑπήνεγκα ἄν. ὅπερ γὰρ σφόδρα κενόδοξοι ὄντες ὁ λαὸς ἐκεῖνος, διὰ τοῦτο ἐν οὐδενὶ τούτῳ ῥᾳδίως ἀλίσκεται. καὶ οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ὀνειδισμοῖς, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὑποτάσεως πολλῆς, θεατριζόμενοι, φησίν. ὅταν μὲν γάρ τις ὀνειδίζηται καθ' ἑαυτὸν, λυπεῖται μόνον· πολλῷ δὲ πλέον, ὅταν ὑπὲρ πόνων. σύνοισα γάρ μοι ὅσον ἐν κακοῖς, ἀποστάσης τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀπιστίας, καὶ ὡς ὑπὲρ ἀρίστου βίου μετελθούσης, καὶ τὰ παρῶσα καὶ τὰ φρονήσασα, ἀντὶ αὐτῶν τῶν οἰκείων πάσχει κακῶς, καὶ μηδεμίαν ἔχει ἀνάπαυσιν. Οὐκ ἔχω, φησὶν, εἰπεῖν, ὅπ

Φιλ. μα. γ. Ψαλ. ρδ. ιϛ.

χ. μὴ πόνων πολλῶν,

χ. μετὰ ὑποτ. Θ, * καὶ

ζωῦτα

χϛ. ι. 536

τὴν ὀργὴν ὅτι δυνήσεται. ἐν γὰρ μόνοις ζητοῦσι πρὸς ἡμᾶς, ὃ ὅτι πᾶσιν ὑπερέχει τῷ Θεῷ, καὶ πόθεν ἔχομεν μὴ δικαιοσύνης. εἰ γὰρ μόνοι ζητοῦσι πρὸς ἡμᾶς, ὃ ὅτι πᾶσιν ὑπερέχει τῷ Θεῷ, καὶ πόθεν ἔχομεν μὴ δικαιοσύνης. εἰ γὰρ μόνοι ζητοῦσι πρὸς ἡμᾶς, ὃ ὅτι πᾶσιν ὑπερέχει τῷ Θεῷ, καὶ πόθεν ἔχομεν μὴ δικαιοσύνης. εἰ γὰρ μόνοι ζητοῦσι πρὸς ἡμᾶς, ὃ ὅτι πᾶσιν ὑπερέχει τῷ Θεῷ, καὶ πόθεν ἔχομεν μὴ δικαιοσύνης.

Ιωϛ. α. καὶ

Ιωϛ. β. θ.

Ιωϛ. β. ι.

χ. πάλιν

χ. ψεύδη

χ. -σιν αὐτοῦ μυείσιν

Digitized by Google

γως· σὺ δ' σαυτὸν ἀφορίσας δεσμοῖς χαλεπωτάτοις, ὅπῳ ἀπαλλάγης τῆς δουλείας, ἀλλαῖς· ὅντως ἀφελήμους εἶσιν αἱ λύπαι ἡ αἱ ὑφροσύναι. καθάπερ γὰρ ἀλλότρια ἔχοντες, ὕτως αὐτὰ τηροῦμεν. τῶν ἀφ' ἡμῶν γυναικῶν μοι λόγος. εἰ χρῆς γυνὴ πολλάκις ἀπὸ χρησίου ὑφασμένου ἱμάτιον, ἡ τὸν ἰατρὸν, ἀφιεὶ ἄλλοις, τηρῶ μὴ ἀσχημονέσας, τρίχες γὰρ αὐτοῦ, ἐ σὰρξ ἀπολωλεν αὐτοῦ. ἢ γὰρ ἐπλούτησεν, ἢ ἐχάρησεν· ἢ, καὶ μηδὲν τούτων συμβῇ, δίδοικα μὴ τῇ σωφρονεστάτῃ χρήσει δαπανήσασα αὐτὸ, ἀποτρίσεις ἑαυτῷ· καὶ ἄλλος σὰρξ ἀποτρίσῃ, ἀποτρίῃ ἑαυτῷ τῇ φιλοσοφίᾳ. ἀλλὰ πῶς χωρεῖ * ἑτέρα; ἀλλ' " οὐδὲ τοῦτο δῆλον· εἰ γὰρ καὶ χωρήσεις, ἡ ἐκείνη πάλιν ὁμοίως αὐτοῦ χρήσεται). καὶ εἴ τις ἐρυθριᾷ ἐπὶ τοῖς οἰκίαις, θρήνει καὶ μᾶλλον τὰ ἱμάτια, ἡ καὶ ἄλλα τὰ ὑπάρχοντα, ὡς πλείονι τιμῇ, ὥσπερ ἐμψύχοις διακοσμοῦμενα, θεραπεύομενα. οὐ γὰρ χρῆται αὐτοῖς συνεχῶς, ἀλλὰ δίδωκε ἐ τρέμῃ, σῆσα ἡ τὰ ἄλλα τὰ βιβρώσκειν εἰωθότα ἀποσοβοῦσα. καὶ τὰ πλείονα ἐν μέρεσι ἡ ἐρώμασι ὑφῆσα, * οὐδὲ πᾶσιν ἐπιτρέψασα τῆς ὄψεως καταξιωθῆναι ἐκείνης, ἀλλ' αὐτὴ πολλάκις μὴ τῷ ὑδρὸς ταῦτα διαπλύσα ἐπιμελῶς. οὐκ εἰκότως, εἶπέ μοι, εἰδωλολατρεύομεν τοῖς πλουσίοις ἐκάλεσεν ὁ Παῦλος; ἐσῶν γὰρ εἰκόνοι τιμοὶ σῶν εἰδώλων ἐπιδείκνυνται, ποσαῦτα ἡ ὅτοι σῶν τὰ ἱμάτια, σῶν τὰ χρυσία. μέχρι τίνος βόρβορον διακυλίομεν; μέχρι τίνος ᾧ πλοῦτῳ ἡ τῇ πλάνῃ σφαλησόμεθα; ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι ᾧ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ ἐκαμνον, ὅτω ἡ ἡμῖς τῷ Διαβόλῳ κάμνομεν, ἡ μαστίζόμεθα πολὺ χαλεπωτέραις μάστιξι. καὶ μή μοι ὑπερβολῇ καταγνῷς τοῦ λόγου. ὅσῳ γὰρ κρείττων σώματος ψυχή, τοσούτῳ φορητὸς μωλώπων. μαστιζόμεθα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, διδύκαμεν φορτίζοντες, τρέμοντες. ἀλλ' ἐὰν θελήσωμεν στάξαι, ἐὰν θελήσωμεν διαλείψαι σῶν Θεόν, πέμπει ἡμῖν οὐ Μωϋσέα, οὐδὲ Ααρών, ἀγαὶ ⓦ αὐτὸς λέγει, ἡ τίνα κατηύξη. ἔστ' τοίνυν ἐλθών, ἡ καταχαίτισμῷ τὰς ψυχάς, ἐλευθερώσει τῆς δουλείας τῆς πικρᾶς ἡμᾶς, ἐξάξει ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου, τῆς δυσκόλου ἡ μαπαιοτάτου τυραννίδος, τῆς δουλείας τῆς οὐδὲν κέρδος ἐχούσης. ἐκφοι μὲ οὖν καὶ χρυσία λαβόντες ἐξῆλθον, * ⓦ μαθὼν τῆς οἰκοδομῆς· ἡμῖς ἢ οὐδέν. ἡ εἶδε μηδέν. τοῦτο ἢ ἡμεῖς λαμβάνομεν οὐ χρυσία, ἀλλὰ τὰ Αἰγύπτου κακά, ἁμαρτήματα ἡ κολάσεις ἡ πυρείας. μάθωμεν τοίνυν ὠφελῆσθαι, μάθωμεν ἐπαρκεῖσθαι· τοῦτό ἐστι χριστιανοῦ. καταφρονήσωμεν τῶν χρυσῶν ἱματίων, καταφρονήσωμεν τῶν χρημάτων, ἵνα μὴ καταφρονήσωμεν τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας. καταφρονήσωμεν χρημάτων, ἡ μὴ καταφρονήσωμεν τῆς ψυχῆς. αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ κολαζομένη, αὕτη ἐστὶν ἡ τιμωρουμένη. ἐκφανε σὺ τοῦτο μοι, αὕτη ἢ ἄπιστος ἐκφ. Τίνος ἕνεκεν, τίνος, εἶπέ μοι, κατακόπτεις, σαυτὸν, ἡ οὐκ αἰσθάνῃ; ταῦτα πρὸς τὸν πλεονέκτην λέγω. καλὸν ἢ ἡ πρὸς τὸν πλεονεκτουμένους ἀπῆλθε, φέρετε ἡμιαίως τὰς πλεονεξίας· ἑαυτὸν αἱαιροῦσι ἐκφοι, οὐχ ὑμᾶς. ὑμᾶς μὲ ἀποστεροῦσι χρημάτων· ἑαυτὸν ἢ γυμνοῦσι τῆς βύσσης τοῦ Θεοῦ, ἡ τῆς βοηθείας. ὁ ἢ ἐκείνης γυμνωθείς, καὶ ἅπαντα ἀφιεὶ καλῶς τῆς οἰκουμένης ⓦ πλούτου, πτωχὸν ὄντα πενέστερος· ὡσπερεῖ ἡ ὁ πτωχῶν πενέστερος, ἀν' ταύτῃ ἔχῃ, πτωχὸν ὄντα βιοπορώτερος. Κύριος γάρ, φησι, ποιμαίνει με, ἡ οὐδέν με ὑστερήσει. Εἶπέ δή μοι, εἴ ἦσα εἶχες ἄνδρα μάχαν ἡ ἦσαν μετὰ, πτωχὸν σε φιλεῖν τὰ ἐ κηδόμενον, εἶπα ἔγωγε ὅτι ἀχρεῖον τοῦτο ζῶον ἐστί). ἡ οὐ προτιθέμεθα αὐτὸ, ἡ πτωχὸν σοι παρίζει μὴ ἀδίαις τὰ αὐτὸ, ὥστε σε [ὡς τῷ σῷ] ἀπολλύειν· ἆρα σὺ πλήσας κτήσασθαί με; ἆρα δὲ εἰ πτωχὸν ἐγνώσθης, οὐχὶ " πλουσιώτερος ἐνόμιζες εἶ) ἀφ' τούτου; τί δήποτε οὖν πενθεῖς; ὅτι χρήματα οὐκ ἔχῃς; ἀλλ' ἐντεῦθεν ἐπὶ ἀφῃρέθης τῶν ἀμαρτημάτων τῶν ἐνόθησιν. ἀλλ' " ὅτι οὐσίας ἀπεστερήθης; ἀλλ' ὅτι ἔκτησα τὸν Θεοῦ τῶν βίοιον. ἡ πῶς ἐκτησάμην, φησίν; μὴ τι, Διὰ τί μᾶλλον ἀδικεῖσθε; εἶπεν ὅτι, Εἰ πτωχεῖ βούλει ἐστὶ, εἶπεν ὅτι Μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ματθ. κ. γ.

* αὐτὸ κ. ὕπω

* ἡ

* ἔχοντες κ. ἡ ἀπ' ἡ.

χ. πλουσιώτερος χ. ἢ ἔχοντα ἀπ'. χ. εἶπεν ὅτι μακάριοι οἱ πάντα εὐχαριστοῦντες. ἐννοῖα

Ψλ. κβ. α'

α. Θεσ. ε. ιη.

ἔλεος ἐκεῖ. καίτοιγε Μωϋσέως ὁ νόμος ἐστί· τὰ γὰρ πολλὰ αὐτὸς διετάξατο. τί ἐστιν, ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισίν; ἂν δύο καὶ τρεῖς μαρτυρήσωσι, φησίν, εὐθέως τὴν δίκην ἔδοσαν. Εἰ τοίνυν ἐπὶ τῆς παλαιᾶς, ἔνθα ὁ Μωϋσέως ἀθετεῖται νόμος, τοσαύτη τιμωρία· πόσῳ μᾶλλον ἐνταῦθα, διὸ καὶ οὕτω φησί·

29 Πόσῳ (δοκεῖτε) χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας;

Καὶ πῶς καταπατεῖ τις τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; ὅταν ὁ μετέχων αὐτοῦ ἐν τοῖς μυστηρίοις, ἁμαρτίαν ἐργάζηται, εἰπέ μοι, οὐχὶ κατεπάτησεν αὐτόν; οὐχὶ κατεφρόνησεν αὐτοῦ; καθάπερ γὰρ τῶν καταπατουμένων οὐδένα λόγον ἔχομεν· οὕτω καὶ οἱ ἁμαρτάνοντες, τοῦ Χριστοῦ οὐδένα λόγον ἔσχον, ὅθεν καὶ οὕτως ἥμαρτον. γέγονας σῶμα Χριστοῦ, καὶ δίδως σαυτὸν τῷ διαβόλῳ, ὥστε καταπατῆσαί σε; καὶ τὸ αἷμα, φησί, κοινὸν ἡγησάμενος. κοινὸν τί ἐστι; τὸ ἀκάθαρτον, ἢ τὸ μηδὲν πλέον ἔχον τῶν λοιπῶν. καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας. ὁ γὰρ τὴν εὐεργεσίαν μὴ παραδεξάμενος, ὕβρισε τὸν εὐεργετήσαντα. ἐποίησέ σε υἱόν· σὺ δὲ θέλεις γενέσθαι δοῦλος; ἦλθε κατασκηνῶσαι πρὸς σέ· σὺ δὲ εἰσάγεις αὐτῷ πονηροὺς λογισμούς; ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν ἱδρυνθῆναι πρὸς σέ· σὺ δὲ αὐτὸν καταπατεῖς διὰ τῆς κραιπάλης, διὰ τῆς μέθης; ἀκούσωμεν οἱ ἀναξίως τῶν μυστηρίων μετέχοντες, ἀκούσωμεν οἱ ἀναξίως προσιόντες τῇ τραπέζῃ ἐκείνῃ. Μὴ δῶτε τὰ ἅγια, φησί, τοῖς κυσί, μήποτε καταπατήσωσιν ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν· τουτέστι, μήπως καταφρονήσωσι, μὴ διαπτύσωσιν. ἀλλ᾽ οὐκ εἶπε τοῦτο, ἀλλ᾽ ὃ τούτου φοβερώτερον ἦν. ἀπὸ γὰρ τοῦ φοβεροῦ ἐπιστρέφει τὰς ψυχάς. ἱκανὸν γὰρ καὶ τοῦτο ἐπιστρέψαι παραμυθίας οὐχ ἧττον. [καὶ] ὁμοῦ τε τὴν διαφορὰν δείκνυσι, καὶ τὴν κόλασιν, καὶ τὴν κρίσιν αὐτοῖς ἐφίστησιν, ἀπὸ τοῦ πράγματος οὕτω φανεροῦ. πόσῳ (δοκεῖτε) φησί, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας; ἐνταῦθά μοι δοκεῖ καὶ περὶ τῶν μυστηρίων αἰνίττεσθαι. Εἶτα καὶ μαρτυρίαν ἐπάγει λέγων,

Ματθ. ζ. ϛ.

31 φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

30 Γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος. καὶ πάλιν, Κύριος κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ἐμπεσούμεθα, φησίν, εἰς χεῖρας Κυρίου, καὶ μὴ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. ἀλλ᾽ ἐὰν μὴ μετανοήσητε, εἰς χεῖρας Θεοῦ ἐμπεσεῖσθε. ἐκεῖνο φοβερόν· τοῦτο οὐδέν ἐστι, τὸ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἐμπεσεῖν. ὅταν ἴδωμεν, φησίν, ὡς κολαζόμενοι ἐνταῦθα, μὴ φοβηθῶμεν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ φρίξωμεν ἐπὶ τοῖς μέλλουσι. Κατὰ γὰρ τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι αἰνίττεται ἐνταῦθα διὰ τοῦ εἰπεῖν, ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω. ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τοῦτο εἴρηται τῶν κακῶς ποιούντων, οὐ τῶν κακῶς παθόντων. ἐνταῦθα καὶ παραμυθεῖται αὐτούς, μονονουχὶ λέγων, μένει διαπαντὸς ὁ Θεὸς καὶ ζῇ· ὥστε κἂν μὴ νῦν ἀπολάβωσιν, ὕστερον ἀπολήψονται. ἐκείνους δὲ [illegible], οὐχ ἡμᾶς. ἡμεῖς μὲν γὰρ εἰς τὰς ἐκείνων ἐμπεσούμεθα χεῖρας, ἐκεῖνοι δὲ εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ὁ παθὼν πάσχει κακῶς, ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν· οὔτε ὁ εὐεργετούμενος εὐεργετήθη, ἀλλ᾽ ὁ εὐεργετῶν.

Δευτ. λβ. ϑ. β. Βασ. κδ. ιδ

Σειρ. ε. ζ.

ΗΘΙΚΟΝ

Ταῦτα οὖν εἰδότες, ἀνεξίκακοι ὦμεν περὶ τὸ πάσχειν κακῶς, προτρέχωμεν περὶ τὸ εὐεργετεῖν. τοῦτο δὲ ἔσται, ἂν χρημάτων καταφρονῶμεν καὶ δόξης. ὁ γὰρ ταῦτα τὰ πάθη ἀποδυσάμενος, ἁπάντων ἀνθρώπων ἐστὶν ἐλευθερώτερος, καὶ αὐτοῦ τοῦ τὴν ἁλουργίδα περικειμένου εὐπορώτερος. οὐχ ὁρᾷς ὅσα γίνεται κακὰ διὰ τὰ χρήματα; οὐ λέγω ὅσα διὰ τὴν πλεονεξίαν, ἀλλ᾽ ἐν τῇ περιουσίᾳ τούτων. οἶδα τί λέγω, ἂν ἀπολέσῃ τις χρήματα, πολλοὺς θανάτου χαλεπώτερον βίον ζῇ. τί ἀλγεῖς, ἄνθρωπε; τί δακρύεις; ὅτι σε τῆς περιττῆς φυλακῆς ἀπήλλαξεν ὁ Θεός; ὅτι οὐ κάθῃ τρέμων καὶ δεδοικώς; Εἶτα ἂν μέν σε ἴδω περιεστῶτα θησαυρῷ, κελεύων διαπαντὸς ἐκεῖ καθῆσθαι, καὶ ἀγρυπνεῖν ὑπὲρ ἀλλοτρίων, ἀλγεῖς, δυσχεραίνεις·

χ. γενόμενοι φησιν, οὐχ

χ. ἐποίησε

χ. ἀρίσαι, χ. φοβερόν

χ. Ἐμπεσούμεθα, φησίν, εἰς χεῖρας Θεοῦ, καὶ μὴ

χ. ὥσπερ τοῖς καρτερικῆς σφόδρα, εἰς τὸ πῦρ βάλλεται. πι.

Ὡ διὰ ῥιπῶν ὥσπερ αὖ φυτευθέντα, καὶ χάρακι χαραγικῷ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἀπολαύσαντα, μηδενὸς ἀντέχηται τῶν πόνων ἀμοιβῆς, ἀποῤῥιζωθήσεται τῷ πυρὶ παραδοθέντα· τοιοῦτον δή τι καὶ ὅπερ τὰ φωτίσματος κεκλ. ἐστέφθω γὰρ ἡμᾶς ὁ Χριστὸς φυτείᾳ, τῆς ἀρδείας ἀπολαύσωμεν τῆς πνευματικῆς, εἶτα βίοι ἄκαρποι ὑπὸ δρεπάνῃ κείμενα, πυρὶ ἡμᾶς παραδώσει τῆς γεέννης, καὶ φλὸξ ἄσβεστος. ὁ τοίνυν Παῦλος παρακαλέσας εἰς ἀγάπην, καὶ καρποφορεῖν ἔργοις ἀγαθοῖς, παρεμυθήσατο τι ἀπὸ τῶν χρηστοτέρων (ποῖον δὴ τοῦτον; ὅτι ὅλη εἰσπεσοῦσα ἔχομεν εἰς τὰ ἄνω, ἵνα ὁδὸν παρέσχηται) καὶ ἀπὸ τῶν σκυθρωποτέρων πάλιν ὃ αὖθις τοῦτο ποιῇ, οὕτω λέγων. εἰ πού γε, μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπίσκεψιν ἑαυτῶν, καθώς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν (καὶ αὖτη γὰρ εἰς παράκλησιν ἰσχύει) ἐπήγαγε, ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας. δεῖ, φησίν, ἔργων ἀγαθῶν, καὶ σφόδρα δεῖ. ἑκουσίως γὰρ ἡμῶν ἁμαρτανόντων μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία. οὐ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ἐκαθάρθης, ἀπηλλάγης ἐγκλημάτων, γέγονας υἱός. αὖ τοίνυν ὅτι πάλιν ἀνατρέφῃς ἔμετον ἐπιστρέφῃς πάλιν, ἀποκήρυξις μένει καὶ πῦρ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οὐ γὰρ ἔστι θυσία δευτέρα. πάλιν σώζειν ἡμᾶς ἐπιφύσει; τὴν μετάνοιαν ἀναιρεῖ τοῦτο, καὶ ὅσοι πρὸς τὸ βάπτισμα ἐκπορεύονται ἐληλυθέναι· ἐκεῖνοι μὲν λέγοντες, ὅτι οὐκ ἀσφαλὲς αὖθις τοῖς τὸ βαπτίσματι προσιέναι, εἶτα οὐκ ἔστιν ἄφεσις δευτέρα· οὗτοι δὲ φάσκοντες, οὐκ ἀσφαλὲς εἰς μεταδοῦναι μυστηρίων τοῖς ἡμαρτηκόσι, εἶτα μή ἐστιν ἄφεσις δευτέρα. ἀμφότερα οὖν πρὸς ἀμφοτέρους ἐρρήθη· ὅτι δὲ σκηπτὸν τοιοῦτον οὐδὲν τὸ φησιν, οὐδὲ τὸ μετάνοιαν αἵρεσις, ἢ τὸ δεῖ μετανοίας ὀξύλεσμα, δεῖ ὧδε καὶ δεῖ τὸ ἐπιγνώσεως τὸ ἑκουσίως. οὐχ οὕτως ἐχθρὸς ἐστὶ τῆς σωτηρίας τὸ ἡμέτερον· ἀλλὰ τί; τὸ δεύτερον ἀναιρεῖ λουτρόν. οὐ γὰρ εἶπεν, οὐκέτι ἔστι μετάνοια, οὐδὲ, οὐκέτι ἔστιν ἄφεσις, ἀλλὰ θυσία οὐκέτι ἔστι· τοῦτο, ὡσεὶ δεύτερος οὐκέτι ἔστι. θυσίαν γὰρ τοῦτο καλεῖ. μιᾷ γὰρ θυσίᾳ, φησί, τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους· οὐχ ὥσπερ τὰ Ἰουδαϊκά, οὐδὲ πολλάκις. δεῖ γὰρ τοῦτο τοσαῦτα ἄνω καὶ κάτω διελέχθη περὶ τῆς θυσίας, ὅτι μία, καὶ μία, οὐ τοῦτο μόνον βουλόμενος δηλῶσαι, ὅτι διαφορὰν τῶν Ἰουδαϊκῶν [τούτῳ], ἀλλὰ καὶ ἀσφαλεστέρους ποιῆσαι, ὡς τε μηκέτι προσδοκᾶν τῶν Ἰουδαϊκῶν νόμων ἄλλην θυσίαν. ἑκουσίως γάρ, φησι, ἁμαρτανόντων ἡμῶν. ὁρᾶς πῶς συγκεκλεισμένοις ἐστί; ἑκουσίως, φησὶ, ἁμῶν τῶν ἡμῶν. ὥστε τοῖς ἀκουσίως συγγνώμη ἐστί. μετὰ τὸ ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας. ἔτι τὸ Χριστοῦ φησιν, ἢ τῶν δογμάτων ἀπόντων. οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία. ἀλλὰ τί; φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. ὑπεναντίους οὐ τοὺς ἀπίστους μόνον φησίν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀκνηρίᾳ προσέχοντας τῇ ἀρετῇ. τοῦτο οὖν ἄλλο σύστοιχόν ἐστιν ἢ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι καὶ τοὺς οἰκείους τὸ αὐτὸ λήψεται πῦρ, ὅπερ καὶ τοὺς ὑπεναντίους. εἶτα τὸ ἀλληγορικὸν αὐτὸ δηλοῖ, ὥσπερ ἐφύλαττον αὐτὸ, πυρὸς ζῆλος εἰσὶν ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. καθάπερ γὰρ θηρίοις πρόσεστιν ὀμμάτων, καὶ σφόδρα χαλεπαίνουσι, καὶ ἀζηλεωτάτοις οὐκ ἂν παύσαιτο, ἕως ἂν λάβοι τινὰ ἢ καταφάγοι· οὕτω δὲ τὸ πῦρ ἐκεῖνο, καθάπερ τις ὑπὸ ζήλου κινούμενος, ὧν αὐτὸν ὑπέλαβεν), οὐκ ἀφήσει, ἀλλὰ πρώτῃ καὶ δευτέρᾳ. εἶτα ἐπάγει τὴν αἰτίαν, ὅτι εἰκότως, ὅτι δικαίως· ὅταν εἰς πίστιν ἔρχῃ συμβαλλόμενοι, ὅταν δίξωσιν, ὅτι δικαίως ἔζης.

28 Ἀθετήσας γάρ, φησί, τις νόμου Μωϋσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει. Χωρὶς οἰκτιρμῶν, φησιν. ὥστε οὐδεμία συγγνώμη, οὐδεὶς

ζοντες ἑαυτοὺς, καὶ τοῦτο ποιοῦμεν, μνησικακίαν χόφαν οὐκ ἀν ἔχοι. πῶς γὰρ ἔλεοι-το ἀν ἑαυτῷ μνησικακεῖν; πῶς ἀν ἔλοιτο ἑαυτῷ ὀργίζεσθαι; ἀχὶ μᾶλιστα πάντων ἑαυτοῖς συγγινώσκομεν; ἐὰν οὖν ἡ τοιαύτης τοῦ πλησίον ἀμελούμεθα, οὐδὲν τοῦτ' ἔστι μνησικακία. ἡ πῶς δυνατόν, φησι, Ⓦ πλησίον οὕτως ἀγαπῶσαι, ὡς αὐτὸς ἑαυτόν; Εἰ μὴ ἐποίησαν τοῦτο ἔτερος, καλῶς ἀδυνάτουν· νῦν δὲ τοῦτο τοιοῦτός· Εἰ δὲ ἐπίνοῃ, δῆλον ὅτι δι' ῥαθυμίαν πρὸς ἡμᾶς ἡ χῦ. ἄλλως δὲ, οὐδὲν ἀδυνάτον ὑπέπεσε ὁ Χριστὸς, ἔστε πολλοὶ ἡ χάριτος αὐτὸ τοῦτο κατώρθωσαν. πῶς οὖν ἐποίησε τοῦτο; ὁ Παῦλος, ὁ Πέτρος, πᾶς ὁ τῶν ἁγίων χορός. ἐγὼ δὲ μὴ ὅπου ὅτι τοὺς πλησίον ἠγάπησαν, οὐδὲν μέγα ἐρῶ. τοὺς ἐχθροὺς ὅτε ἠγάπησαν, ὡς οὐκ ἄν τις ἀγαπήσειε τοὺς ὁμοψύχους. πῶς γὰρ ἄν ἔλοιτο ἡμέρᾳ ὑπὲρ τῶν ὁμοψύχων εἰς γέενναν ἀπελθεῖν, μέλλων εἰς βασιλείαν ἀπίεναι; οὐδείς. ἀλλὰ ὁ Παῦλος ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τοῦτο εἵλετο, τῶν λιθασάντων αὐτὸν, τῶν μαστιξάντων. ποία οὖν ἡμῖν ἔσται συγγνώμη, τίς ἀπολύτρωσις, εἰ μηδὲ τὸ πολλοστὸν μέρος τῆς ἀγάπης, ἧς ἐπεδείξατο οὗτος τοὺς ἐχθροὺς ὁ Παῦλος, ἡμεῖς τοὺς φίλους ἐπιδειξόμεθα; χῦ ὁ μακάριος ὁ Μωϋσῆς περὶ τούτου ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἠθέλησε τῶν λιβασάντων αὐτὸν ἐξαλειφθῆναι τῆς βίβλου τοῦ Θεοῦ· χῦ ὁ Δαυὶδ τὸν δυσσεβῆσαι αὐτῷ ὁρῶν δυσεχυμῶνας, φησὶν, Ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἥμαρτον, χῦ οὗτοι τί ἐποίησαν; χῦ Ⓦ Σαοὺλ εἰς χεῖρας λαβὼν, ἀνελεῖν οὐκ ἠβουλήθη, ἀλλὰ διέσωζε, χῦ ταῦτα μέλλων αὖθις κινδυνεύειν. Εἰ δὲ τὸ παλαιὰ ταῦτα, ἵνα συγγνώμην ἔχωμεν ἡμεῖς Ⓐ τὸ τὴν καινὴν πολιτευόμενοι, χῦ μηδὲ τοῖς τοῦ αὐτοῦ ἐκείνοις φθαίοντες μέτεστι; Εἰ γὰρ, ἐὰν μὴ περιασύσῃ ἡ δικαιοσυνὴ ἡμῶν πλέον τῶν Φαρισαίων ἡ γραμματέων, οὐκ εἰσελευσόμεθα εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ὅταν γὰρ ἔλθωμεν ἐκείνων ἔχοντες, πῶς εἰσελευσόμεθα; Ἀγαπᾶτε, φησὶ, τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἔσεσθε ὅμοιοι τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρανοῖς. ἀγαπήσωμεν πάντων Ⓦ ἐχθρόν. ἡ γὰρ ἐκείνου ἐνέργεια, ἀλλὰ σωτήρ. "ὥρα; ἴσως γάρ τοῦτο ποιοῦσι τῶν Θεῷ. ἐκεῖνος ἐαυτὸν ἀγαπηθῆναι τοῦδε σοῦ, οὐδὲν μέγα ἐκέρδανε· τοῦδε γὰρ ὁμοδούλου ἠγαπήθη. σὺ δὲ ἐὰν ἀγαπήσῃς Ⓦ ὁμόδουλον, μέγα ἐκέρδανας. γάρ γὰρ ὅμοιος τῷ Θεῷ. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἐκείνῳ χαρίζῃ, ἀλλὰ σαυτῷ; τὸ γὰρ ἔπαθλον οὐκ ἐκείνῳ τίθησι, ἀλλὰ σοί. Τί οὖν ἐὰν ἡ πονηρὸς, φησι; τοσούτῳ μείζων ὁ μισθός. ἀλλὰ τὰ πονηρὰ ἐφίλους αὐτῷ χάριν εἰδέναι, καὶ μισθὸν εὐεργετούμενος κακὸς ἦ. Εἰ μὴ γὰρ σφόδρα κακὸς ἦν, οὐκ ἂν ἦν σφόδρα ὁ μισθὸς ηὐξήθη. ὥστε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἀγαπᾶν, τὸ λέγειν ὅτι πονηρός ἐστιν, αὕτη αἰτία ὅτι τὰ ἀγαπᾶν. αἴρει τὰ ἀγωνίζεσθαι, καὶ ἀναιρεῖ τὸν στέφανον τὸν ἀφορμὴν. οὐχ ὁρᾷς τοὺς ἀθλητὰς, πῶς δυσκόλους ἄμμου πληρώσαντες, οὕτω γυμνάζονται; σοὶ δὲ οὐχ οὕτω διέκειται τοῦτο· γάμῳ ὁ βίος τῶν γυμναζόντων σε, ἀλλὰ ποιοῦτων ἰσχυρῶν. οὐχ ὁρᾷς "ὅτι καὶ τὰ δένδρα ὅσῳ ἂν ἀπὸ πλείονων ῥιζωθῇ, τοσούτῳ μᾶλλον ἰσχυρότερα γίνεται, καὶ πυκνότερα; καὶ ἡμεῖς τοίνυν ἂν ὦμεν μακρόθυμοι, καὶ ἰσχυροὶ ἐσόμεθα. Ἀνὴρ γὰρ, φησι, μακρόθυμος, πολλῆς σὺν φρονήσεως· ὁ δὲ ὀλιγόψυχος, ἰσχνῶς ἄφρων. ὁρᾷς ὅπου τούτου ὄντος ἐγκώμιον; ὁρᾷς ὅσου ἀγαθοῦ καὶ κτῆμα; ἰσχνῶς ἄφρων, τοῦτέστι, παῦε. μὴ τοίνυν μικροψυχῶμεν πρὸς ἀλλήλους. καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς ἔξωθεν γίνεται τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ψυχικοῦ μικρὰν ἔχειν. "ὡς ἐὰν ἡ ἰσχυρὰ, πάντα οἵτινα ῥᾳδίως, καὶ οὐδὲν αὐτὴν κατασκήψαι δυνήσεται, ἀλλ' εἰς τοὺς βιαίους ἀπαξεῖ λιμένας· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. κ. 26 ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΓΑΡ ΑΜΑΡΤΑΝΟΝΤΩΝ Η-
μῶν μετὰ τοῦ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία· 27 Φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.

Τῶν

24 Καὶ καταμοιωσώμεθα, φησὶν, ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων,

25 Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισὶν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες· καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν. Καὶ πάλιν ἐπάγει, Ὁ Κύριος ἐγγύς, μηδὲν μεριμνᾶτε. τῶν [γὰρ] ἐσπερῶν ἡμῖν ἡ σωτηρία. καὶ πάλιν, Ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστὶ λοιπόν. τί ἐστι, μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν; οἶδεν ἀπὸ τῆς συνοικείας τὴν τῆς ἐπισυναγωγῆς πολλαχοῦ οὖσαν τὴν ἰσχύν. Ὅπου γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς, φησὶ, συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομά μου, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ πάλιν, Ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς ἓν ἐσμεν. καὶ πάλιν, Πλάτων ἐκεῖνος ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. ὁ δέ γε τῶν ἰουδαίων, ἀλλ' οὐδὲν καὶ τὰ τῆς ἀγάπης αὐξανέτω δέ τὴν ἐπισυναγωγὴν τῆς ἀγάπης αὐξομένης, ἀνάγκη καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἐπιθάλλειν. Περισσοτέρως δὲ μᾶλλον, φησὶν, ἐκτενῶς ἐπὶ τὸν λαὸν χαμαὶ πεσόντες, καθὼς ἔθος ἐστὶν. οὐ ταῦτα οὖν μόνον προσῆσαν, ἀλλὰ καὶ ἐμέμφοντο*. καὶ καταμοιωσώμεθα, φησὶν, ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων. οἶδε καὶ τῶν γινομένων ἀπὸ τῆς ἐπισυναγωγῆς αὐτῶν. καθάπερ γὰρ σίδηρος σίδηρον ὀξύνει, οὕτω καὶ συνουσία τὴν ἀγάπην αὔξει. Εἰ γὰρ λίθος πρὸς λίθον τριβόμενος πῦρ ἀφίησι, πόσῳ μᾶλλον ψυχὴ πρὸς ψυχὴν ἀναμιγνυμένη; ὄρεξαι· οὐκ εἰς ζῆλον, φησὶν, ἀλλ' εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης. Τί ἐστιν, εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης; εἰς τὸ μᾶλλον ἀγαπᾶν καὶ ἀγαπᾶσθαι. προσέθηκε δὲ, καὶ καλῶν ἔργων, ὥστε ζῆλον λαβεῖν. εἰκότως. εἰ γὰρ ὁ ποιῶν, φησὶ, τὸν λέγοντα μείζονα τὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς διδασκαλίαν· πολλοὺς ἔχει δὲ ὑμᾶς διδασκάλους ὁ τῶν πλησίον δεῖν τὰ ἔργα τοῦτο ποιοῦντας. Τί ἐστι, προσερχώμεθα μετ' ἀληθινῆς καρδίας; τουτέστι, χωρὶς ὑποκρίσεως. καὶ γὰρ καρδία δόλῳ, καὶ χαρὰ πρόσκαιρος. μηδὲν ἴσως, φησὶ, ψεῦδος ὁ ὑμῖν μὲν ἕτερα μὲν λέγωμεν, ἕτερα δὲ φρονῶμεν· τοῦτο γὰρ ψεῦδος· μηδὲ ὀλιγοψυχῶμεν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἀληθινῆς καρδίας. ἀπὸ γὰρ τοῦ μὴ πιστεύειν ὁ ὀλιγοψυχεῖν γίνεται. πῶς γὰρ ἐστὶ τοῦτο; ἐὰν πληροφορηθῶμεν ἑαυτοὺς δεῖ τῆς πίστεως. ἐῤῥαντισμένοι ταῖς καρδίαις. δεῖ τί μὴ εἶπε, κεκαθαρισμένοι, ἀλλ' ἐῤῥαντισμένοι; τὴν διαφοράν τοῦ περιῤῥαντηρίου δεῖξαι βουλόμενος, ὅτι ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ, ὁ γε ἡμέτερος. ὁ μὲν γὰρ λούσας τὸν περιῤῥαντισμένον τὸν σεσωσμένον, τοῦ Θεοῦ· ὁ γε μὴ ἀληθείας προσιόντι ἢ ὁ πλεονεξίας πίστεως, ἡμέτερος. εἶτα ἐκ τῆς πίστεως δίδωσιν ἡμῖν ἀπὸ τῆς ἀληθείας τὸ ἐπαγγελίαν. πόθεν, ἐκ λελουσμένοι ὁ σῶμα ὕδατι καθαρῷ; ἤτοι ὁ καθαρὸς ποιῶν λέγει, ἢ ὁ μὴ ἔχων αἷμα. εἶτα προσέθηκε τὸ τέλειον, τὸν ἀγάπην. μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν, φησὶν, ἑαυτῶν· ὅπερ τινές, φησὶ, ποιοῦσι, καὶ πᾶς συνόδους ἀφιστάμενοι. Τὸ αὐτοῖς ἀπαγορεύει. Ἀδελφὸς γὰρ ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ἰσχυρά. ἀνὰ καταμοιωσώμεθα ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης. τί ἐστι, καταμοιωσώμεθα ἀλλήλους; οἷς, εἴ τις σὲ ἀφέτης, τοῦτον μιμησώμεθα· βλέπωμεν εἰς αὐτὸν, ὥστε ἀγαπᾶν καὶ ἀγαπᾶσθαι. ἀπὸ γὰρ τῆς ἀγάπης τὰ καλὰ ἔργα γίνεται. μέγα* ἀγαθὸν ἡ σύνοδος. αὐτὴ γὰρ αὐτὸν θερμότερον ἐργάζεται· καὶ ἐξ αὐτῆς πόθος τινὸς γίνεται τὰ ἀγαθά. οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἀγαθὸν, ὃ μὴ δι' ἀγάπης γίνεται.

Ταύτην οὖν κυρώσωμεν εἰς ἀλλήλους. Πλήρωμα γάρ νόμου ἐστὶν ἡ ἀγάπη. καὶ δεῖ πόνων ἡμῖν, οὐδὲ ἱδρώτων, ἐνταῦθα ἀγαπᾶν ἀλλήλους. αὐτόματός τις ἐστὶν ὁδὸς φέρουσα πρὸς τὸν οὐρανόν. καθάπερ γὰρ ὅταν τις λεωφόρον, ἐάν τις βύρσῃ τὸν δρόμον, ἐκπεσεῖται ὑπ' αὐτῆς, ἢ δεῖται χαλεπωτέρου· ὅταν δὲ ἡ ἀγάπη, μόνον ἐπιλάβου τῆς ἀρχῆς, καὶ θύραθεν χαλεπωτέρη γίνεται αὐτῆς, καὶ θύραθεν. Ἡ ἀγάπη, φησὶ, μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, καὶ λογίζεται τὸ κακόν. ἐὰν ἐνοήσῃ τις [ἐμὲ ἑαυτοῦ,] πῶς δύναται πρὸς ἑαυτὸν καὶ ὅταν πρὸς τὸν πλησίον διακεῖσθαι. οὐδεὶς φησὶ ἑαυτῷ, πάντα ἑαυτῷ βούλεται τὰ ἀγαθὰ, πάντων ἑαυτὸν προτιμᾷ, πάντα ἑαυτῷ βούλεται ποιεῖν. ἐὰν τοίνυν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι διακείμεθα, πάντα λέλυται τὰ δεινά· οὐκ ἔστιν ἔριδες, οὐκ ἔστι πλεονεξία. τίς γὰρ ἂν ἔλοιτο πλεονεκτῆσαι ἑαυτόν; ἀδελφὸν ἀνὰ μᾶλλον πᾶν τοὐναντίον. οὐκοῦν κοινὰ πάντα κτησώμεθα, καὶ μὴ παυσώμεθα συνά-

χ. ἐμῶν

χ. ἐν ἐκκλησίαις, ἢ τὸ σχῆμα.

χ. τὸ ἑαυτοῦ σῶμα

χ. τὰ δεινά

Μετθ. ιη. κ. Ioan ι. ιζ.

Πραξ. δ. λβ.

Πραξ. ιβ ε.

Φιλιπ. β. ε. α. Κορ. ζ. κβ.

ΗΘΙΚΟΝ Ρωμ. ιγ. ι.

α. Κορ. ιγ. δ.

Παροιμ. ιη. ιθ.

Εξρ. ζ. 1ς'.

Εξρ. κ. 17.

Εἶχας ὁ ἀφορεῖν ἴσως τὴν ἀρχιερέως, καὶ τὴν θεσπῶν, καὶ τῆς σκηνῆς, καὶ τῆς ἀφθήκης, καὶ τῆς ἱπαγγελίας, καὶ πολὺ δὲ μᾶλλον (εἶτα καὶ μὴ προσκαίρεα, καὶ ἡ αἰώνια, καὶ μὴ ἐγγὺς ἀφανισμοῦ, καὶ ἡ μένοντα, καὶ μὴ ἐωτελῆ, καὶ ἡ τέλεια, καὶ μᾶλλον τύποι, καὶ ἡ ἀλήθεια. Οὐ γὰρ κεῖ νόμον ἐστολῆς, φησι, Χριστῆς, ἀλλὰ κεῖ δυνάμεως ζωῆς ἀκαταλύτου. καὶ πάλιν, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. ἰδοὺ δὲ διαφορὰς τοῦ ἱερέως. καὶ τοῦ μὲν τῆς ἀφθήκης, ἐκείνη, φησί, παλαιά· δι γὰρ παλαιοῦμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. αὕτη ἡ κρατεῖ, ἡ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν ἔχουσα· ἐκείνη ἡ οὐδὲν τοιοῦτον. οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, φησί. καὶ πάλιν, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. καὶ ἐκείνη μὲν προσφέρεται, αὕτη δὲ ἀπροσφόρητος, καὶ ἡ μὲν πράγων αἷμα ἔχουσα, αὕτη δὲ διαπαντός, καὶ ἡ μὲν ἐσώτατα ἱερέα, αὕτη δὲ καθήμενον) ὅπερ πάντα ἐκεῖνα ἐλάττω, ταῦτα δὲ μείζω, διὰ τοῦτό φησι, ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παῤῥησίαν. παῤῥησίαν πόθεν; ἀπὸ τῆς ἀφέσεως. ὥσπερ γὰρ ἀφεῖμεν, φησί, ποιεῖ τὰ ἁμαρτήματα, ὅτω παῤῥησίαν τὸ πάντα ἀφεθῆναι ταῦτα ἡμῖν. καὶ μόνον δὲ ὅτο, ἀλλὰ καὶ τὸ συγκληρονόμους γενέσθαι, καὶ τοσαύτης ἀπολαῦσαι ἀγάπης εἰς τὸ εἰσοδον τὰ ἅγια. τί φησιν Εἴσοδον εἰρηκώς; τὸ οὐρανόν, καὶ τὸ προσοδον τὸ εἰς τὰ πνευματικά. ἰδοὺ ἐνεκάινισεν ἡμῖν. τουτέστι, ἰδοὺ κατεσκεύασε, καὶ ὡς ἄρτι. ἐγκαινισμὸς γὰρ λέγεται ἀρχὴ χρήσεως λοιπόν. ἰδοὺ κατεσκεύασε, φησι, καὶ δίδωσιν αὐτὸς ἐδαίδιον. ὁδὸν προσφατον καὶ ζῶσαν. ἐκ ταύτης τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἐμφαίνει. προσφατον, φησι. διαζεῖ δηλονότι πρότερα τὰ μείζονα ἐγκαίνια, εἶτε τῶν ἀνεῳγῆναι αἱ πύλαι τοῦ οὐρανοῦ, ὃ ἐστὶ ὅτι Α- βραὰμ ἐλήλυθε. ἐκ καλῆς ὁδὸν προσφατον φησι καὶ ζῶσαν. ἡ γὰρ προσφάτη ὁδός, θανάτου ἰδοὺ, ὅτι μὴ ἄδιον ἀγουσα· αὕτη δὲ ζωῆς. καὶ οὐκ εἶπε, ζωῆς, ἀλλὰ ζῶσαν αὐτὴν ἐκάλεσε, τὴν μύησιν οὕτω δηλῶν. δηλονότι τῶν καταπετασμάτων, φησι, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. ἡ γὰρ σὰρξ αὕτη ἔτεμε προσφάτην τὴν ὁδὸν [αὐτῶν] ἐκείνην, ἰδοὺ καὶ ἐγκαίνισαν λέγει, τῷ δὲ αὐτὸς ἀξιώσας δηλονότι ζωῆς βαδίσαι. καταπέτασμα δὲ εἰκότως ἐκάλεσε τὴν σάρκα. ὅτε γὰρ ἦλθεν εἰς ὕψος, τότε ἐφάνη τὰ ἐν τοῖς ἁγίοις. προσερχώμεθα, φησι, μετ' ἀληθινῆς καρδίας. "τίνες προσερχώμεθα; εἰ πίστις ἅγιος τῇ πίστει, τῇ πνευματικῇ λατρείᾳ. μετ' ἀληθινῆς καρδίας, ἐν πληροφορίᾳ πίστεως· τουτέστι, ὅπερ ἐστὶν ἐρατόν, ὅτε ὁ ἱερεὺς, ὅτε ἡ θυσία, ὅτε τὸ θυσιαστήριον ὁρᾶται. καίτοιγε οὐδὲν ἐκεῖνος ὁ ἱερεὺς ὁρατὸς ἦν, ἀλλ' ἔνδον αὐτὸς εἰσῄει, ἐκεῖνοι δὲ ἔξω πάντες, ὁ λαὸς ἅπας. ἐνταῦθα δὲ οὐ μόνον τοῦτο δίδωσιν, ὅπου ὁ ἱερεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἅγια (τοῦτο γὰρ δηλοῖ τῷ λέγειν, καὶ ἱερέα μέγαν ὅτι τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ) ἀλλ' ὅπου καὶ ἡμεῖς εἰσερχόμεθα. διὰ τοῦτό φησιν, ἐν πληροφορίᾳ πίστεως. ἔστι γὰρ καὶ πίστευειν διαζεῖται· οἷοι πολλοί εἰσι καὶ νῦν λέγοντες, ὅτι σέβομεν μὲν ὅτι δώσεσι, σέβομαι δὲ. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι πληροφορία πίστεως. οὕτω γὰρ διὰ πιστεύει, ὡς ἐπὶ ἐρωτήσει· καὶ πολλῷ πλέον. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἐν σφαλείᾳ ὅτι ἐν τοῖς ἐρωτήσεσι, ἐκεῖ δὲ οὔ. καὶ ἐνταῦθα μὲν τῇ ἀληθείᾳ ὀπτιζόμενον, ἐκεῖ δὲ τῷ πνεύματι. ἐῤῥαντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς. ἐνταῦθα διδάσκει ὅτι οὐ πίστις μόνον, ἀλλὰ καὶ βίος εὐαρέστως ζητεῖται, καὶ δὲ μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδέναι πονηρόν. καὶ γὰρ δίδοται τὰ ἅγια ἐν μὲν ὅτω ἁμαρτωλοῖς μὴ πληροφορίας. ἅγια γάρ ἐστι, καὶ ἅγια ἁγίων. ἐκεῖνοι μὲν ἐνταῦθα αἱ θρησκοὶ οὐδὲν βεβηλοὶ εἰσιασιν. ἐκεῖνοι δὲ σῶμα ἐῤῥαντισμένοι, ἡμᾶς τὴν συνείδησιν· ὡς τοῦ καὶ νῦν πεῤῥαντίζεσθαι, ἀλλ' αὐτῇ τῇ ἀρετῇ. καὶ λελυμένοι δὲ σῶμα ὕδατι καθαρῷ. ὃ λέγει ἐνταῦθα φησιν, ἵνα οὐκ ἔστι σωματικὸν καθάρσιον, ἀλλὰ ψυχῆς. Πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος. καὶ τί ἐπαγγειλάμενος; ἔστι πιστός; ὅτι δεῖ ἀναβῆναι ἐκεῖ, καὶ εἰσιλθεῖν εἰς τὸν βασιλείαν. μηδὲν τοίνυν περιεργάζου, μηδὲ λογισμοὺς ἀπαίτει· πίστεως δεῖται τὰ ἡμέτερα.

24 Καὶ

χ. ἀδιπτὰ, ταῦτα δὲ πο-

χ. -κεν, ὁπ παλαιά, δι- λον δὲ ὧν λέ- γει, τὸ γὰ

χ. -δοι, ἵδι σεῖσαπν λέγει δεῖ πεῖ ζε-

χ. δει -θαι ; πεῖς ἁγίοις, τῦ

Digitized by Google

σαι καλῶ αἰτήσω, μηδὲ ἀποπροσαγγελῶ τῷ Χριστῷ, ὃς τελειότητα ζωὴν τὴν ἔφησεν εἶναι τὴν ἀρετήν, εἰ πάνυ, Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι. τοῦτο γὰρ ἡ λέξις τῶν λόγων αὐτός ἐστιν, ἡ λέξις τῶν ἔργων ἔδειξε, ἡ λέξις τῶν μαθητῶν ἐδίδαξε. διόπερ καὶ ἡμῖν τοῦτο πειράσω. μέγιστον γάρ ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὴν τοῖς πένησι. πάντα ζώοις ἡ οἰκονόμησεν ἡμῖν ἀκριβῶν. οὐκ ἀπιστῶ. πολλὴ γὰρ ἡ ἰσχὺς αὐτῆς τοῖς πλείοσι τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοσαύτη τῶν χρημάτων ἡ τυραννίς, ὡς μηδὲ μέχρι ῥήματος αὐτῆς τοῦτο προσπάσασθαι φέρειν, ἀλλὰ καὶ οἰκονόμεσθαι τοῦτο. πόρρω ζῶντα τῆς τοῦ χριστιανοῦ ψυχῆς. οὐδὲν γὰρ πλουσιώτερον τῆς πενίας ἀριθμὸν ἔχοντι, καὶ μὴ πολυτιμίας. πῶς; ἐγὼ λέγω· καὶ εἰ βούλεσθε, καὶ αὐτὴν τοῦ βασιλέως πλουσιώτερον ὅπου ἀποφαίνω καὶ ἐκπεπτωκότα τοῦ πένητος αἰσχύνομαι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ δεῖται πολλῶν, καὶ ὁ φρονῶν δέεται, καὶ δίδοκε μὴ ὑπολείπῃ αὐτῷ τὰ τῆς ζωῆς τῆς πραγματικῆς· οὗτος δὲ πάντα ἀφθόνως ἔχει, καὶ οὐδενὸς δέδοικε· καὶ εἰ δέδοικεν, οὐκ ἐκείνων τούτων. τίς οὖν, εἰπέ μοι, πλούσιος, ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπαντῶν, καὶ ταπεινούμενος πολλὰ συλλέγων, καὶ δεδοικὼς μή ποτε ὑπολείπῃ· ἢ ὁ μηδὲν συλλέγων, καὶ ὁ ἀφθονίαν ὢν πολλὴν, καὶ μηδενὸς δεόμενος; τοῦτο προσῆκόν γὰρ ἀρετὴν δίδωσι, καὶ τὸν Θεοῦ φόβος, οὐ τὰ χρήματα. ἐκεῖνα γὰρ καὶ καταδουλοῦται. ξένια γὰρ καὶ δῶρά, φησιν, ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καὶ ὡς φιμὸς ἐν στόματι ἀποτρέπει ἐλεγμούς. σκέψαι πῶς ὁ πένης ἐκεῖνος Πέτρος Ανδρίαν τὸν πλούσιον ἐκόλασεν. οὐκ ὁ μὲν πλούσιος ἦν, ὁ δὲ πένης; ἀλλ' ὅσα τότε μὲν μετ' αὐθεντίας ἐφθέγξατο, καὶ λέγοντα, Εἰπέ μοι, Εἰ τοσοῦτον τὸ χωρίον ἀπέδοσθε· ἐκεῖνον δὲ μετὰ ταπεινολογίας λέγοντα, καὶ τοσοῦτον. καὶ τίς δώσει μοι, φησὶ, καὶ Πέτρος εἶπε; ἔξεστι σοι καὶ Πέτρος εἶπε, ἐὰν θέλῃς ῥῆμα ἃ ἔχεις. σκόπησον, δὸς πένητι, ἀκολούθησον τῷ Χριστῷ, καὶ ἔσῃ τοιοῦτος. πῶς; ἐκεῖνος, φησὶ, σπήλαιον ἐκτίσατο. τοῦτο οὖν ἐστιν, εἰπέ μοι, ὁ Πέτρος ποιῆσαι ἠνάγκασεν, ἢ ἡ παρρησία ἡ ἀπὸ τῆς πολιτείας; οὐκ ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, [Μὴ χαίρετε ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται;] Εἰ δὲ θέλῃς τέλειος εἶναι, πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς· ἄκουσον τί καὶ ὁ Πέτρος φησίν· Αργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι, ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. εἰ δὲ ἐκεῖνος ἔχει ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἐκεῖνα οὐκ ἔχει. τί οὖν, φησὶν, ὅτι πολλοὶ οὔτε ἐκεῖνα, ὅτι πτωχοὶ ἐγένοντο· οὔτε τὰ τούτου ἔχουσιν; ὅτι οὐκ ἐκείνοις πιστεύομεν. ἐπεὶ καὶ ἐκείνοις πιστεύσωμεν, πάντα ἔχομεν τὰ ἀγαθά. εἰ γὰρ καὶ μὴ τοσοῦτοι αἰτῶσι, μηδὲ χαλεπὸν, ἀλλ', ὃ πάντων μεῖζόν ἐστι, παρρησίαν ἔχουσι πρὸς τὸν Θεόν. ἀκούσωμεν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς τῆς λεγούσης, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου. [τί τούτου χρηστότερον;] κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με· γυμνὸς ἤμην, καὶ περιεβάλετέ με· ἀσθενὴς ἤμην, καὶ ἐπεσκέψασθέ με. κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. φεύγωμεν τοίνυν τὴν πλεονεξίαν, ἵνα τύχωμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. πρόφωμεν οὖν πένητας, ἵνα προφθάσωμεν Χριστόν· ἵνα συγκληρονόμοι αὐτοῦ γενώμεθα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. ιθ. 19 ΕΧΟΝΤΕΣ ΟΥΝ, ΑΔΕΛΦΟΙ, ΠΑΡΡΗΣΙΑΝ
Εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, 20 Ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστι, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 21 Καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, 22 Προσερχώμεθα μετ' ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ἐῤῥαντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς· 23 Καὶ λελουσμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ, κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῆ.

ὄντι) ὁ ἔρως ὁ τῆ" σωμάτων. μὴ τοίνυν τὺ πλούσιος ἐρᾷδω, ἀλλ᾽ ἀ τῦτο πενίαν ἀεὶ διώκω- χ. χρημάτων χ. -σοι
μὴν. αὕτη γὰρ μέγα ἀγαθόν. ἀλλ᾽" ταπεινοῖ, φησι, ⟨ὑπολῆ πολῖ. τῦτο γὰρ ἡμῖν χρεία
Παροιμ. ί. Λ. πολὺ γὰρ ἡμῖν τῦτο συμβάλλεται. Πενία, φησι, ἄνδρα ταπεινοῖ. καὶ πάλιν ὁ Χριστός,
Ματθ. ε. γ. Μακάριοι ⟨Ⓜ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. Ἀφ᾽ τῦτο δῆλον ἀλγεῖς, ὅτι ἔχεις οὐδὲν εἰς ἀρετὴν
Ἐκκλησ. β. ιζ. χρήσασθαι δύναται; Οὐκ οἶδας ὅτι αὕτη πολλῶ πλέονας ἡμῖν" δίδωσι; Ἀλλ᾽ ἡ σοφία, φησί, 5 χ. -λων; ἡ
Παροιμ. λ. η. τῦ πένητος ὄντι ἐξουθενημένη" ἡ πάλιν ἕτερός τις φησι, Πλέονα ἡ πενίαν μή μοι δῷης· ἡ, Ἐκ πῶς, φησιν, εἴρηται, πολ-
καμίνου πενίαν ῥῦσαί με. πῶς ἡ πάλιν, Εἰ πλοῦτος ἡ πενία ⟨Ⓜ τοῦ Κυρίου, καὶ κόπτει ἡ πενία, λῶν
ἢ ὁ πλοῦτος; τίνος [δῶν] ἕνεκεν ⟨ταῦτα εἴρηκεν⟩; ⟨ταῦτα ἐλέγετο ⟨ὸ τῆ παλαιᾶ, ἔνθα πολὺς
ὁ λήγων τῦ πλούτου, ἔνθα τῆς πενίας πολλὴ λῶν ἡ ὑπερφυία, ἔνθα τὸ μὲ καταρᾶ λῶν, ὃ ἡ
βλασφημία. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἔκειτο· ἀλλὰ θέλεις ἀχθῦσαι τῆς πενίας ἐγκώμια; αὐτίκα μετὰλ- 10
θοι ὁ Χριστός, καὶ φησιν, Οὐαὶ ὑμῖς τῦ αἰθέρος ὅτι ἔχετε πᾶν τὸν καφφῶν κλίνη. ἡ πάλιν
Ματθ. ι. ι. τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε, Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μήτε ἄργυρον, μήτε δύο χιτῶνας. ἡ ὁ
Ματθ. ι. θ. β. Κορ. ε. ι. Παῦλος χαλκῶν ἐλεγεν, Ὡς μηδὲν ἔχοντες, ἡ πάντα κατέχοντες. ἡ Πέτρος ἔλεγε ⟨ὸ ἐκ ἡμετ
Πραξ. γ. ς. χωλῶ, Ἀργύριον ἡ χρυσίον ὐχ ὑπάρχει μοι. ἡ ὸ αὐτὴ ⟨ὸ τῆ παλαιᾷ, ἔνθα ἐθαυμάζετο ὁ πλῦ-
τος, τίνες, εἰπέ μοι, τῆ ⟨Ⓜ θαυμασοί; οὐχὶ Ηλίας ὁ πλεῖω τῆς μηλωτῆς μηδὲν ἔχων; οὐχὶ 15
Ελισσαῖος; ὐχὶ Ἰωάννης; μηδὲν τοίνυν ἔχω ταπεινὸς δῆλα πενίας. Οὐκ ἔστι πενία ἡ πονοῦσα
ταπεινὸς, ἀλλὰ πλῦτος ὁ πολλοῖς δεσπόζων καταδυναστεύων, καὶ πολλοῖς εἰδέναι χαρίζεται βια-
Γεν. κβ. ζόμενος. Ἵν᾽ ἦ Ἰακὼβ πενέστερος ἦν, εἰπέ μοι, ὃς ἔλεγε, Ἐὰν δῶ μοι Κύριος ἄρτον φαγεῖν, ἡ
ἱμάτιον ἐνδύσασθαι; ἆρα ἀπρόπτωσιν ἔσται ⟨Ⓜ τοῦ Ηλίου ἡ Ἰωάννου; οὐχ ὁ μὲ" Ἀχαὰβ 20
Λκα. ιδ. γ. γ. Βασ. ιθ. ἐκάλεσεν, ὁ ἦ ⟨Ⓜ Ἡρῴδου; ⟨σφὸς ἔλεγε, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίπ-
που τῦ ἀδελφοῦ σου· ὁ ἦ Ηλίας ⟨ὸς Ⓜ Ἀχαὰβ μᾶ παῤῥησίας ἔλεγε, Οὐκ ἐγὼ ἀφ-
ῥίφω Ⓜ Ισραὴλ, ἀλλὰ σὺ ⟨ὲ ὁ οἶκος τῦ πατρός σου. ὁρᾷς ὅτι τῦτο μᾶλλον παῤῥη-
σίᾳ, ἡ πενία; ὁ μὲ γὰρ πλούσιος δοῦλός ἐστιν, ⟨ωβούθιος ὢν ζημίᾳ, ἡ πρίχων πάντα
τῶν βουλομένων κακῶς αὐτὸν ποιῆσ· ὁ ἦ μηδὲν ἔχων, δίκαιόν ἐ δίδοικεν, οὐδὲν καταδίκλω.
Οὐκ ἂν δῦναι, εἰ ἡ πενία ἐποίει ἀπαῤῥησίαν τινὰ, ὁ Χριστὸς μᾶ πενίας ἔπεμπεν ἂν μαθητάς 25
Εἰς ⟨ροφῆτευμα παῤῥησίας πολλῆς δεόμενον. σφόδρα γὰρ ἰσχυρὸς ὁ πόνος ἐστί· ἡ οὐκ ἔχει
ὅλως ἀδικηθῆ, ἡ πάθῃ κακῶς. ὁ αὐτὸς πλούσιος, πάντα χαλᾷ δυχείρωτος καλέσαι· καὶ
⟨αὐτὸν ⟨ῦξ, ὃς ἂν ὑμᾶς Ⓜ πολλὰ χρήσιμα ἔπτισεν εἰπόντων καὶ μαχεσ, ῥᾳδίως ἔλαι, Ⓜ αὐτὸς
γυμνὸν οὐκ ἐκέλως καταφαῆν δυνήσεται⟩. ὅτι ἡ τὸ τῦτο ὅτι τῦ πλουσίου συμβαίνει.
ἀνδράποδα, χρυσίον, ἄργυρ, μυρία ⟨ροφήματα, μυρίαι φροντίδες, ⟨ᾶσις ⟨άσεις, ἀνάγκαι 30 χ. -σαι ἀνάγ-
πᾶσιν αὐτὸν δυχείρωτον ἐργάζονται. μηδὲν τοίνυν λοιπὸν τῶν πενήτων τὰς ἀτιμίας αἰτίᾳ ἐκ κειαι, ἀ πᾶ-
νομίζέτω. ἐὰν [γὰ] ἔχεστ πλῆθος, ἅπας ὁ τῆς οἰκουμένης πλοῦτος, οὐδὲν πλέον, οὐδὲ κέρ-
δος ἐστὶ ⟨ροφῆτευμα αὐτῶ. Τοῦτο τοίνυν διώκωμεν, ἵ βουλώμεθα εἰσελθεῖν εἰς τὴ βασι-
Ματθ. ιθ. κδ. λείαν τῶν ὐρανῶν. Πώλησον γὰρ σῦ, φησι, τὰ ⟨ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, ἡ ἕξεις θη-
Ματθ. ιθ. κβ. σαυρὸν ⟨ὸ ὐρανῷ. ἡ πάλιν, Δύσκολόν πλουσίου εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν ὐρα- 35
νῶν. ὁρᾷς ὅτι ἡ μὲ πρῦσαι αὐτὸν" ὅτι ἀπόσεσθαι δῦ; Τοῦτό ἐστι ἀγαθὸν ἡ πενία. χ. ὑπαιτιᾶς
Ἐρημία γὰρ ὡς ἐστὶ τῆς ⟨ροφήτου Ⓜ ὑράνιον ⟨ερεῦσα ὁδὸν, ἄλειμμα ἀθλητικὸν, γυμνασία
τῆς μεγάλης ἡ θαυμαστὴ, λιμὸν ἀΐδιον. ἀλλὰ χρεία ἔχω πολλῶν, φησι, ἡ οὐ βούλομαί
ταῦτ᾽ χαρὰ λαβεῖν. ἀλλὰ ἡ ⟨ὸ τῦτο σε ὁ πλούσιος ἀλάθησε. σὺ μὲ γὰρ ὅσους ⟨ῶν ⟨ρο-
φῆς τὸν χαρὰ αὐτῶ· ⟨σφὸς ⟨ῶν ⟨μυρίων ἀναγκαίων ⟨ροφημάτων, ⟨ῶν πλουσιεξί- 40
ας. ὥστε Ⓜ πλούσιοι εἰσι Ⓜ πολλῶν δεόμενοι. Ἵ λέγω πολλῶν; ἡ ἀναξίων ἑαυτῶν πολ- ἵα. εἶον τί
λάκις." ὃ" τι λέγω· τὴν ⟨ὸ τ᾽ τάξεσι γραπτῶν ἡ δούλων ὅταν πολλάκις ⟨ὸ χρεία καλέ- λέγω;
σωσιν· ὁ ἦ πόνος οὐδὲ αὐτὸ ἀνέχεται τῦ βασιλέως· καὶ δικαίως, θαυμάζεται ὅτι εἰς τοῦτο
κατέβησεν ἑαυτὸν, παῤῥησίαν τὴν αὐτῶ πλουτῆσι. μηδὲν τοίνυν αἰτιάσθω τὸν πενόμενον, ὡς μείων ὢ-

σαν

κατὰ μὲν κ. αὐτὸ

αὐτό ἐστι, εἰ ἡ ὑπόταξις· ἀλλ' "τοῦτο μὲν αὐτό, διὸ καὶ χωρὶς "αἵματος τίθησιν, ἐκεῖνο δὲ ὁμοῦ αὐτό, εἰ ἡ βούλει), διὸ καὶ μὴ αἵματος προσάγεται. προστιθεὶς γὰρ κατηγορεῖ αὐτῆς, ὅτι ἀκατεγκλείστως τοῦ Χριστοῦ, τότε φησί, βούλομαι νεωτέρας γαμεῖν, τίκνογονεῖν. ὅτε δὲ καὶ σὺν τοῖς συγκαθαίρει οἰκονομεῖ. οὐκ αὐτὸ θέλημα· ἰδοὺ προσῆλθον τοῦ σὰ θυσίας γένεσθαι.

5 ὅτε δὲ καὶ τὸ θυσιαστὸν λέγει, Οὐ βούλομαι Ⓐ θυσίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς ὁ ὑπερβάλλων αὐτὸν ἡ ζητῶν αὐτὸν, ἡ ἄλλως δὲ λέγει, ὅτι ὁ μόνος "ἠβουλήθη· ἀλλ' ἡ ἐπιθύμησιν τοῦτο. καίτοιγε εἰσὶ πάντα ἀνάγκης. ἐπιθυμία γὰρ ὑπέρταμεν ἡ βούλησις ἐστί. πῶς οὖν ὁ θέλων, ἄλλως δὲ ἐπιθυμῶν, ὁ τοῦ σφόδρα θέλειν ἐστὶ σημεῖον, τοῦτο δὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἐστιν εἰπεῖν. ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν, φησι. πῶς ἡγιασμένοι, αὐτὸς ἐμοὶ δοκεῖ ἐπάγων, διὰ Ισ. εκ. κη. κγ.

10 τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, ἡ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας. ἀρα δὲ ἐναντία τοῦ λειτουργεῖν ἐστι σημεῖον· οὐκοῦν τὸ καθῆσθαι, τοῦ λειτουργεῖσθαι. ἐξὸν ἦν μὲν γὰρ ἁμαρτίαν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ· τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος, ἕως τεθῶσιν Ⓐ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

15 14 Μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους.

15 Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Εἶπεν ὅτι ἐκεῖναι οὐ προσφέρονται· συνελογίσατο ἀπὸ τῆς γραφῆς. ἄλλως δὲ καὶ ῥητὸν πρέπει προφητικὸν λέγειν, ὅτι θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. εἶπεν, ὅτι ἄφησε ταῖς ἁμαρτίαις. πάλιν καὶ τῶν ἀπὸ ἐναργοῦς μαρτυρίας πιστοῦται. μαρτυρεῖ γὰρ ἡμῖν, φησι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. μετὰ γὰρ τὸ εἰ-

20 ρηκέναι,

16 Αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος, δοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διανοίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς·

17 Καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

25 18 Οπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

Οὐκοῦν ἄφησε ταῖς ἁμαρτίαις, ὅτι τῷ διαθήκῃ ἔδωκε. τῷ δὲ διαθήκῃ διὰ τῆς θυσίας ἔδωκεν. εἰ τοίνυν ἄφησε ταῖς ἁμαρτίαις διὰ τῆς μιᾶς θυσίας, οὐκέτι χρεία δευτέρας. ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος. ἡ πῶς ἔστιν ἀνάλυσις; ἵνα τεθῶσιν Ⓐ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μιᾷ γάρ, φησι, προσφορᾷ τετελείω-

30 κεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις αὖ, ἡ πῶς ἔπεισε οὐκ εὐθέως πιθέσθαι; διὰ τοῦ πίστεως τοῦ μέλλοντας πίστευθαι καὶ γινώσθαι. πόθεν οὖν ὅτι πιθήσονται; διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι ἐκάθισεν. διέμεινε πάλιν τῆς μαρτυρίας ἐκείνης τῆς λεγούσης, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Ⓐ ἦ ἐχθροὶ αὐτοῦ, Ⓐ Ιουδαῖοί εἰσιν. εἶτα ὕστερον εἶπεν, ἕως τεθῶσιν Ⓐ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, σφόδρα ἦ ἀπειλητο, τὸ

35 τὰς χεῖρα πόντα τὰ μὴ ὄντα πιθῆναι, ὅσα τοῦ πίστεως δηλοῖ). πίστεις ἦ Ⓐ ἐχθροί, ἀλλ' ἡ Ⓐ ἄπιστοι πόντες, Ⓐ δαίμονες· οὐ γὰρ δὴ μόνοι Ιουδαῖοι. ἡ τὸ πολὺ ἦ τὸ ὑποτάγης ἀμιγτόμενος, οὐκ εἶπεν, ὑποτάξω, ἀλλά, πιθῶσιν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

Μὴ τοίνυν θρυπτώμεθα τὴν ἐχθραν. οὐ γὰρ ἐχθροὶ μόνοι ἐχθροί, Ⓐ ἄπιστοι ἡ Ιουδαῖοι, ἀλ- ΗΘΙΚΟΝ
λὰ ἡ οὗτοι Ⓐ βίου ἀκαθάρτου πλήρεις ὄντες. Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ἔχθρα εἰς Θε- Ρωμ. η. ε.

40 ὸν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται). τί οὖν, φησι; σὺν ἔστιν ἔγκλημα τοῦτο; ἡ σφόδρα μὲν οὖν ἔγκλημα· ὁ γὰρ κακὸς, ἕως μὲν ἦ κακὸς, οὐ δύναται ὑποτάσσεσθαι· μεταβαλέσθαι μόνον, καὶ γενέσθαι ἀγαθὸς δύναται. ἐκβάλωμεν τοίνυν τὰ φρονήματα τὰ σαρκικά. ποῖα δέ ἐστι σαρκικά; ὅσα τὸ μὲν σῶμα αἰσθῆναι ποιεῖ ἡ δύνασθαι, καιροῦ δὲ τοῦ ψυχικοῦ. οἷον τι λέγω, ὁ πλοῦτος, ἡ τρυφὴ, ἡ δόξα (πάντα ταῦτα τῆς σαρκός

ἐστι)

Λογ. m.8 ΑΝΩΤΕΡΟΝ ΛΕΓΩΝ, ΟΤΙ ΘΥΣΙΑΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ ΚΑΙ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΟΥΚ ΗΘΕΛΗΣΑΣ, ΟΥΔΕ ΕΔΟΚΗΣΑΣ (ΑΙ ΤΙΝΕΣ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝ) 9 Τότε Εἴρηκεν, ἰδοὺ ἥκω τὸ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. 10 Ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν, διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. 11 Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας· 12 Οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐκ δεξιᾶς τοῦ Θεοῦ, 13 Τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος, ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

ΕΝ μὲν τοῖς ἔμπροσθεν οὐδὲν ἔδει αἰσχρὸν εἶναι θυσίας οὔσας πρὸς τὸν τελείων καθαρότητα, καὶ τύπου οὔσας, ἀλλ' οὐκ ἀκριβοῦς. ἐπεὶ οὖν διὰ τοῦτο ἀνῃρέθη αὐτῶν τὸ τοιοῦτον, ἵνα τύποι ὦσι, πῶς ἂν ἀλήθειαν ἐλθούσης, ἔτι ἐπαύσαντο, οὐδὲ ὑπεχώρησαν, ἀλλ' ἔμειναν; ἀλλὰ δὴ τοῦτο ἐργάζεται, δεικνὺς ὅτι οὐκέτι τιθέασι, οὐδὲ ὡς τύπος. οὐ γὰρ αὖθις προσοίσει ὁ Θεός. καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῆς χειρὸς πάλιν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προφητῶν δείκνυσι, λέγων τὴν ἰσχυρὰν τὴν ἀμάχων μαρτυρίαν, ὅτι λήξει καὶ παύσεται, καὶ εἰκῇ πεπόνθασι προσέχοντες, ἀεὶ τῷ πιθύματι τῷ ἀγίῳ αὐτὰ πιπτόντες. εἰ δὲ δίκαιον οὐκ ἦν προσίεσθαι οὐ τῶν αὐτῶν πεπαυμένων, ἀλλ' ἃ καὶ αὐτὸς τοῦ Χριστοῦ τὴν προσοίσειν· μᾶλλον δὲ καὶ τῆς αὐτῆς προσοίσει. καὶ πῶς ἂν τελεσθῆναι ἔλυσεν αὐτὰς ὁ Χριστός, ἀλλὰ προσήκειν ἐλύθησαν, καὶ τότε ἦλθε προσήκειν ἐπαύθησαν, καὶ τότε αὖθις προσῆλθεν; ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι, ἔσχωλεν αὐτὰς ἡ θυσία ἡδὺ ἀλλὰ εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνων διέμενεν αὐτὰς ἐλεγχθῆναι, καὶ τότε αὖθις προσῆλθεν. θυσίαν γάρ, φησι, καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. πόθεν τὰ δῆλα τοῦτο; καὶ τοῦ ἐκ τῆς οὐσίας ἰσχύει. τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω. πρὸ τίνος τοῦτο εἴρηται; πρὸ τοῦ νόμου ἑτέρου, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ. ὁ τοίνυν θεὶς αὐτὰς πάντας τοὺς προσφέροντας, δικαίως ὅτι καὶ τὸν τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν οὐ δέχεται, καθάπερ ἐπιρρήδην φησί, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐλευσόμενον ἔφη τὸ θέλημα, ὃ "πιφανερώσας οὐδημίαν ἔχοι ἰσχύν, οὐδὲ χωρὶς τινα προσήκοντα. ἢ οὖν τοῦτο φησὶ τὸ πολλάκις προσφέρεσθαι διὰ θυσίας; οὐκ ἀπὸ τοῦ πολλάκις μόνον δῆλόν, φησι, ὅτι ἀσθενὲς εἶπε, καὶ οὐκ ἰσχύουσαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ προσίεσθαι αὐτὰς ὁ Θεὸν, ὡς ἀνωφελεῖς. τοῦτο αὐτὸ δηλοῖ καὶ ἀλλαχοῦ φησιν, ὅτι, Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ἀλλὰ καὶ διὰ τούτου δηλοῖ ὅτι οὐ θέλει. ἆρα οὖν οὐκ αἱ θυσίαι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἡ τῶν θυτῶν αἵρεσις. οὐκοῦν καλῶς τὸ θέλημα θυσίαν. τί ἐστι, τοῦ ποιῆσαι ὁ θέλημά σου; τοῦ ἐμμεῖναι, φησιν, ἐκδιῶξαι. τοῦτο τοῦ Θεοῦ θέλημα· ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν. ἵνα διὰ τούτου καὶ ἄλλως δείκνυσι, ὅτι οὐκ αἱ θυσίαι σῶσαι ἀφῆκαν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. [ἆρα οὖν τὸ θύειν οὐ θέλημα τοῦ Θεοῦ.] καὶ τί θαυμάζεις, εἰ νῦν οὐ θέλημά ἐστι τοῦ Θεοῦ, ὅπου γε μηδὲ ἐξ ἀρχῆς θέλημα ἦν; Τίς γὰρ ἐξεζήτησεν ταῦτα, φησι, ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; πῶς οὖν αὐτὸς ἐπέταξε; συγκαταβαίνων. ὥσπερ καὶ ὁ Παῦλος φαίνεται λέγων, Θέλω πάντας ἀνθρώπους εἶναι) ὡς ἐμαυτὸν ἐγκρατεῖς. καὶ πάλιν τῶν ἀνθρώπων ἄλλα· χοῦ φησι, Βούλομαι σωτῆρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν. δύο θελήματα τίθησι, ἀλλ' ὅτι τὰ δύο αὐτοῦ

χ. ἀνωτέρω

χ. πάντα λοιπόν.

χ. προσφέρεσθαι

εἶρεσθαι ὑμᾶς, ἀλλὰ ἡ λυκικὴ ἐκ ὡραίας. Εἰ γὰρ ὁ Βαβυλώνιος βασιλεὺς, ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκλεξάμενος ἑαυτῷ νεανίσκους, καλοῖς τῷ εἴδει καὶ ὡραίους τῇ ὄψει ἐξελέξατο· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς πρέπει ἐκλεξάμενος τῇ * τραπέζῃ τῇ βασιλικῇ, καλοὺς τῷ εἴδει καὶ ἁγνοὺς τὰς ψυχὰς, καὶ κόσμον ἔχοντας χρυσοῦν, τοῦ τολμᾶν καθαρὰν, τὰ ἐπουράνια βασιλικὰ, ὃ πρέπον ἐστὶ τὰς ψυχὰς μορφοῦν, τὸν κόσμον αὐτῇ πρέπει ἁρμόζεσθαι τὸ χρυσοῦν, τοῦ ζῆν τὴν ἀλήθειαν. ὁ τοιοῦτος πρέπων, καὶ ποτηρίου ἀπολαύσει βασιλικοῦ. Εἰ δέ τις ῥάκια ἠμφιεσμένος, ῥυπῶν, αὐχμῷ ἐπεισιέναι τῇ βασιλικῇ βούλοιτο τραπέζῃ, ὅρα ὅσα πείσεται, οὐκ ἐχούσῃ τοῦ παραίνοντα ἡμερῶσαι τὰ ἐν σώματι τῷ χείρῳ πεπλημμελημένα ἀπολύσασθαι. Εἰ γὰρ ἡ γέεννα οὐκ ἐρεῖ, καίτοιγε αἰώνιος οὖσα (διὰ τοῦτο γὰρ ἡ αἰώνιος ἐστὶ) πολλῷ μᾶλλον ὁ βρεχὺς οὗτος χρόνος. ἡ γὰρ μετανοίᾳ ἰσχύει ἐπιδυξάμενα, ἀλλ' ἀθετῆ. σὺ δὲ βύσσους μάλιστα δεῖ πρέπεσθαι τῷ βασιλεῖ· βύσσους λέγω, τὰς τοῦ δικαίου λευκάς, μηδένα ἔχουσας ῥύπον, μηδὲ σπίλον, ὑψηλοὺς τῇ δικαιοσύνῃ, ὃ ὅμοιόν ἐστι τοῖς ψυχῆς ἔχουσι ἡ ὀξυδερκές, ἡ σεμνοπρεπὲς ἡ γοργόν, ἀλλὰ μὴ ὑποπλοῦν, μηδὲ ὕπουλον, ἐλευθερίας γέμοντα πολλῆς, πόρρω διαφθορᾶς τινὸς καὶ ἰλαμότητος, ἐγκηδεῖς, ὑγιές, μήτε συγγνοὺς σφόδρα ἡ κατηφές, μήτε δικαιοχυμβρον ἡ ὑγρόν. ὅτου ἡμῖν κύριοι δημιουργήσαντες τὸ ὀφθαλμοῦν, ἡ ὀξυδερκῆ ποιῆσαι ἡ καλόν. ὅταν γὰρ αὐτοῦ μὴ πρὸς τὸν καπνὸν ἀγωνιᾷ, μηδὲ πρὸς τοῦ κόπου (διαῤῥοὰ γὰρ πάντα τὰ δυσθεώρητα πρόσωπα) ἀλλὰ πρὸς τὸν αὐρανὸν τοῦ λευκοῦ, πρὸς τὸ χρυσοῦν αἴγλημα, πρὸς τὰ μετέωρα καὶ ὑψηλὰ, ἡ ἡσυχίαν γέμοντα πολλῆς ἡ καθαρότητος, καὶ πολλῆς τῆς τέρψεως, αἰακτησόμεθα ταχέως αὐτοῦ, καὶ ῥωσόμεθα ὁπτυφωνία τῇ τοιαύτῃ θέᾳ. Εἶδες πλουσίους, ἡ πλούτου πολλοῦ ἔχοντα πίνα; μὴ ἐπαγάγῃς σκῆ ὀφθαλμόν σου· βόρβορός ἐστι τὸ πρᾶγμα, κηπίνος ἐστὶ, ἀτιμίας πατρὸς, σκότος ἡ γενεαλογία πολλὴ, ἡ φερετίδων πνιγμός. Εἶδες δικαιοσύνῃ ἀσθενοῦσαν αὐθρώπους, ἐρχομένους τοῖς αὐτῆ, καὶ πολλοῦ ἔχοντα τοῦ ῥυπαρεύεσθαι τῆς λύσεως, οὐδὲν μεμιασμένα, οὐδὲ φερετίζοντα τῷ σώματι; τίσιν αὐτοῖς σκῆ, ἡ μετώρεσιν· καὶ πολλῷ καλλίονα αὐτοῖς ἐρ- χ ἔρχεσθαι. γάσῃ ἡ λαμπρότερα, οὐ τοῖς τῆς γῆς λύτοις ῥυπᾶν, ἀλλὰ τοῖς τῆς ἀρετῆς, σωφροσύνῃ, ὑπομονῇ, ἡ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. οὐδὲν γὰρ οὕτω παρατρέπει ὀφθαλμοὺς, ὡς σκοτεινὸς πατρός. Ἑταιρήσῃ, φησὶ, ἀπὸ θυμοῦ ὀφθαλμός μου. οὐδὲν οὕτω "σκοτοῖ. ταύτης αὐτοῦ ψαλ. ς.ζ. ἀπαλλαχθῆναι τῆς ἐπηρείας, ἡ φαιδρὸν ἐργάσῃ ἡ ἰσχυρὸν, ἀεὶ πεφόρτισται ἐλπίσιν ἀγαθαῖς. χ. -τοῖ ψυχῶν, οὐσοθυμὸς ταύτης σπιτὸν ἀπαλλαχθῆναι τῆς πονηρίας ἡ τ. ταύτων ἡ ἄλλ. τῶν ἡμῖν ἡ ἀγαθοποιΐαν ἐπιδείκνυται, ἵνα τῆς ὑπερβαλλούσης ἡμῖν κεφαλῆς ἄξιοι γενόμενοι, ἀπολαύσωμεν ἐκεῖνα γένει. Φησὶ γάρ, Θέλω ἵνα, ὅπου ἐγὼ εἰμὶ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ὁρῶσιν· ἧς γένοιτο ἀπολαῦσαι πάντας ἡμᾶς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἡ τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα. Ιωαν. ιζ. κδ.

τραπέζης ἀπολαύειν πνευματικῆς, τραπέζης βασιλικῆς, καὶ πάλιν φύρειν βορβόρῳ δ' τὸν νοῦν; χ. σῶμα;
μύρῳ χρίειν, καὶ πάλιν δυσωδίας πληροῦν; Εἰπέ μοι, παῦσαι καλῶ, μετ' ἐκείνου τῆς μεταλήψεως μετέχων, τὰς πεντακοσίας ἡμέρας οἷόν τε ἔσται σοι τοὺς καθαρμοὺς τῶν ἁμαρτημάτων πόθεν τὸ χρέος; καὶ πάλιν, ἑβδομάδος παρελθούσης, ἐκδίδως σαυτὸν τοῖς πειρατηρίοις; Εἰπὲ δή μοι, ἐὰν ὑγιαίνειν πεντακοσίας ἡμέρας ἀπὸ τοσούτου μάχης, πάλιν σαυτὸν τοῖς 5
στίοις ἐκείνοις ἐκδῷς τοῖς νοσοποιοῖς, οὐχὶ [καὶ] τὸν πειρατηρίου κέρδος ἀπώλεσας; δῆλόν ὅτι.
Εἰ γὰρ τὰ φύσει μαθήσεται, πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς προαιρέσεως. οἶδ' ὃ λέγω, φύσει βλέπομεν, καὶ ὑγιοῦς ἔχομεν ὀφθαλμοὺς καὶ φύσει· ἀλλὰ πολλάκις ἀπὸ κακίας βλάπτεται ἡμῶν τὸ ὀπτικόν. εἰ τοίνυν τὰ ἐκ φύσεως μαθήσεται, οὐχὶ μᾶλλον τὰ ἐκ προαιρέσεως; πεντακοσίας ἡμέρας ἀπενέγκασθαι τὴν ὑγίειαν τῆς ψυχῆς, πολλὰ ἴσως καὶ πεντακόσια, καὶ προσδοκᾶς ἐξιλεώσασθαι Θεόν; παίζεις, ἄνθρωπε. ταῦτα λέγω, οὐχὶ τῆς μιᾶς καὶ ἐπαυσαμένου προσόδου κωλύων ὑμᾶς, ἀλλὰ βουλόμενος μᾶλλον ἀεὶ προσπίπτοντας ὑμᾶς προσιέναι τοῖς ἁγίοις. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπιφωνεῖ πολλάκις τοῖς ἁγίοις καλῶν, καὶ διὰ τῆς φωνῆς χ. διάκονοι
ταύτης μωμοσκοπῶν ἀπόντας, ἵνα μὴ προσελθεῖν τινα ἀποδράσειεν. καθάπερ γὰρ ὅταν ποίμνης, εἴδῃ πολλὰ μὲν ὑγιαίνοντα πρόβατα, πολλὰ δὲ ψώρας αἰσχρὰς πλησθέντα, δύσκολον τῶν τοιούτων διεργάσασθαι ἀπὸ τῶν ὑγιαινόντων· ὅταν οὖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁρᾷς τὰ μὲν ὄντα ὑγιαίνοντα πρόβατα, καὶ ὑπὸ κακῆς νομῆς, διὰ τῆς φωνῆς ταύτης διεργάζεται ταῦτα ἐκείνων τὰ ἀεὶ πονηρὰ διὰ τῆς κεκραγυίας ταύτης τῆς φρικωδεστάτης ὁ ἱερεύς, καὶ τοὺς ἁγίους καλῶν καὶ ἕλκων. ὅπερ
α. Κορ. β. ια. γὰρ οὐκ ἔστι δυνατὸν τοὺς ἀπὸ ἑαυτῶν τὰ τῶν πλησίον (Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων, φησί, τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;) ταύτην ἀφίησι τὴν φωνὴν μὴ τὸν θυσιάν ἀπρεπαθῶς πᾶσαι, ὡς μηδὲν ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχε, ὅτι τὴν πηγὴν ἐλθεῖν τὴν πνευματικήν. καὶ γὰρ ὅπου τῆς ποίμνης (οὗτοι γὰρ κωλύει τὸ αὐτῷ ὑποδείγματι πάλιν χρήσασθαι) τὰ μὲν νοσερὰ εἴδῃ ἀποκλείομεν, καὶ ἐν σκότῳ κατέχομεν, ἕως ἂν ἐπέρας μεταδίδωμεν ἔξωθεν, οὔτε αἴρεσις καθαρεύει, οὔτε πρᾶξις εἰλικρινοῦς, οὔτε πηγῆς τῆς ἔξω συγχωρεῖ τοὺς μεταλαβεῖν. ἕως ἐν τοῖς αὐτοῖς τοίνυν αὕτη ἡ φωνὴ αὐτοῖς δεσμοῦ λύσις ἐστίν. οὐκ ἐλάχιστον εἶπεῖν, οὐκ ἠδέσθη, ἡγούμενος οὐ κίνδυνος ἔσεσθαι τῷ προστάγματι· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο διεμαρτύρατο. ἀλλ' ἱερεῦ ἐπ' οὐκ ἀνέγνως; οὐκ ἔστι τοῦτο ἀπολογία, ἀλλὰ καὶ ἔγκλημα. καὶ ἐκεῖσε ἵνα ἡμέραν εἰσέρχῃ ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἕλα τοῦτο ἀγνοεῖς; πάλιν ἀλλ' ἵνα μηδὲ τοῦτο ἔχῃς προφασίζεσθαι, τοῦτο χθὲς μεγάλῃ τῇ φωνῇ, φρικτῇ τῇ βοῇ, καθάπερ ἐκ κήρυξ τὴν χεῖρα αἴρων εἰς ὕψος, ὑψηλὸς ἑστώς, πᾶσι καταδήλως ἐγεγονώς, καὶ μέγα ἐστὶ ἐκείνῃ τῇ φρικτῇ ἡσυχίᾳ διακραυγάζων, τὸν μὲν καλῶν, τὸν δὲ ἀπείργων ὁ ἱερεύς, οὐ τῇ χειρὶ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ τῇ γλώττῃ τῆς χειρὸς πρεσβύτερον. ἡ γὰρ φωνὴ ἐκείνη εἰς τὸ ἀκοὴν ἐμπίπτουσα τὴν ἡμετέραν, καθάπερ χεὶρ, τὸν μὲν ὠθεῖ καὶ ἐκβάλλει, τὸν δὲ εἰσάγει καὶ πρίσκει. Εἰπέ δή μοι, παῦσαι καλῶ, σὺ τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι οὐχὶ ἔσχεν ὁ κήρυξ βοᾶν μέγα καὶ ὑψηλόν, "Εἴ τις τούτῳ καταγορεύει, λέγων, μὴ δοῦλός ἐστι; μὴ κλέπτων; χ. μή τι
μὴ ἔμπορος πονηρός; κεῖνται τὰ ἀγωνίσματα ἐκεῖνα ὑπὲρ ψυχῆς ἐστιν, ὑπὲρ ἔργου ἀγαθοῦ, ἀλλὰ ῥώμης καὶ σώματος. Εἰ τοίνυν ἔνθα σωμάτων ἐστὶν ἄσκησις, πολλὴ προαιρέσεως δεῖται ἵνα, πόσῳ μᾶλλον ἐνταῦθα, ἔνθα ὁ πρὸ ψυχῆς ἀθλεῖ; ἔσχε τοίνυν καὶ τὸν ὁ πρὸ ἡμῶν κήρυξ, οὐ τῆς κεφαλῆς ἕκαστον κατέχων, καὶ ἀπάγων, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ τῆς κεφαλῆς τῆς ἔνδον κατέχων, οὐκ ἐφίσησιν ἄλλους αὐλοῖς κατηγορεῖς, ἀλλ' αὐλοῖς ἑαυτοῖς. ὁ γὰρ λέγει, μὴ τίς τοῦτον καταγορεύσῃ; ἀλλὰ τί; Εἴ τις ἑαυτῷ καταγορεύει. ὅταν γὰρ εἴπῃ, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, τοῦτο λέγει, Εἴ τις οὐκ ἔστιν ἅγιος, μὴ προσίτω. οὐχ ἁπλῶς φησιν, ἁμαρτημάτων καθαρός, ἀλλ', ἅγιος. καὶ γὰρ ἅγιον οὐχ ἡ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγὴ ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν πνευμάτων προθυμία, καὶ ὁ τῶν ἀγαθῶν ἔργων πλοῦτος. ὁ βούλεται μόνον, φησί, βορ-
βόρου

χ. προσιόντων

ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἀεὶ προσφέρουσι; Εἰ γὰρ πάντων ἅπαξ καθαρισθέντων τῶν ἁμαρτημάτων, οὐκ ἂν ἔτι ἐκάθαιρον ἑαυτούς αἱ θυσίαι. ἢ γὰρ ἅπαξ ἐκαθαρίσθησαν, ὥστε ἀεὶ προσφέρεσθαι τὰ αὐτὰ τοῦ λαοῦ πάντος, ἢ οὐ ἅπαξ. ὥστε κατηγορία ἁμαρτημάτων, ἢ οὐ λύσις ἁμαρτημάτων ἐστὶν ὃ γινόμενον, κατηγορία ἀληθείας, οὐκ ἰσχὺς ὁπλίσεως. ὅπου γὰρ ἡ προσφορὰ οὐδὲν ἴσχυεν, ἡ δὲ τρίτον προσφέρεται· ἢ ὅπου οὐδὲν αὕτη λύει, ἑπέρα πάλιν· ὥστε ἔλεγχος ἁμαρτημάτων ἐστὶν ἐνιαυσίως. τὸ μὴ δεῖν προσφέρεσθαι, ἔλεγχος ἁμαρτημάτων· τὸ δὲ ἀεί, ἔλεγχος ἀληθείας. ὅπερ ἦν τοῦ Χριστοῦ, τοῦναντίον· ἅπαξ προσενεχθείς, καὶ εἰς τὸ ἀεὶ ἥκουσι. ὃ καλῶς εἶπεν ἐκεῖνα αἰτίπτυπα. ἆρα τύπον ἔχει μίσου, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ μέσον ὥσπερ ὅπου τοῦ κύκνου, τύπον ἔχει τοῦ δυσσεβοῦς ἀνδρός, οὐχὶ τοῦ ἁγίου. ὥστε τὰ ἀληθῆ καὶ ὁ τύπος καπνοῦσιν ἀλλήλοις. ὁ γὰρ τύπος ἴσος· καὶ ἡ ἰσχὺς ὁπλίτη. οὕτω δὲ καὶ ὅπου τοῦ σωτῆρος, καὶ ὅπου τῆς σκιᾶς. ὁ μὲν γὰρ τύπος ἴσος ἐστὶ· ἄμια γὰρ ἐστί· καὶ ἡ δυνάμις καὶ τἆλλα, οὐ τὰ αὐτά. τί ὅτι, εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας, ἀλλὰ τὰς θυσίας αὐτὰς προσφέρωνται; τί ὅτι ἀθέτησις; τοῦτο, καταφάγησις. οὐκέτι γὰρ περίνοιαν ἔχει ἡ ἁμαρτία· ἠθέτηται γάρ. πῶς; ἐφείλουσα μὲν ἀπολαβεῖν κόλασιν, οὐκ ἀπολαβοῦσα δέ. τοῦτο, βίαν ἔπαθεν· ὅτι προσεδέκησε πάντως αἰσθήσειν, τότε ἀνῃρέθη. ἀλλὰ τῆς θυσίας αὐτὰς, φησι, προσφέρωνται. τοῦτο, ἐφανερώθη τῷ Θεῷ καὶ προσῆλθε. μὴ δῆτα, ὅπου ὁ ἱερεὺς πολλάκις τοῦτο ἐποίει τὰ αὐτὰ, τοιοῦτος ὅτι ἁπλῶς, καὶ οὐκ εἰ ἀθετεῖται τοῦτο ἐγίνετο. εἰ γὰρ μὴ δι' ἀθέτησιν, τί ἐγίνετο; μὴ ὄντων γὰρ τραυμάτων, οὐδὲ φαρμάκων λοιπὸν δεῖ ὃ θεραπεύεται. ἀλλὰ τοῦτο προσέταξε, φησι, ἀεὶ προσφέρεσθαι ἀλλὰ τὰ ἀθετεῖν, καὶ ὥστε ἀναμνησιν ἁμαρτιῶν γίνεσθαι. τί οὖν; ἡμᾶς καθ' ἑκάστην ἡμέραν οὐ προσφέρομεν; προσφέρομεν μέν, ἀλλ' ἀνάμνησιν ποιούμενοι τοῦ θανάτου αὐτοῦ· καὶ μία ἐστὶν αὕτη, καὶ οὐ πολλαί. πῶς μία, καὶ οὐ πολλαί; ὅπερ ἅπαξ προσενήνεκται, "ὥσπερ εἰσῆλθε καὶ ἅγια τοῦ ἁγίων. τοῦτο ἐκείνης τύπος ἐστὶ, καὶ αὕτη ἐκείνης. καὶ γὰρ ἀεὶ ἀεὶ προσφέρομεν· καὶ νῦν μᾶλλον ἔτερον [προσάγομεν,] ἀλλ' οὐκ ἔτερον, ἀλλ' ἀεὶ τὸ αὐτό. ὥστε μία ἐστὶν ἡ θυσία. ἐπεὶ τοῦ λόγου τούτου, ὅπερ πολλαχοῦ προσφέρεται, καὶ πολλοὶ χριστοί. ἀλλ' ὑδαμῶς· ἀλλ' εἷς [πανταχοῦ] ὁ Χριστὸς, καὶ ἐνταῦθα πλήρης ὤν, καὶ ἐκεῖ πλήρης, ἕνα σῶμα. ὥσπερ οὖν πολλαχοῦ προσφερόμενος ἓν σῶμά ἐστι, καὶ οὐ πολλὰ σώματα· οὕτω καὶ μία θυσία. ὁ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τὰ θεῖα τὰ καθαίροντα ἡμᾶς προσενεγκών. ἐκείνου προσφέρομεν καὶ νῦν, τὰ τότε προσενεχθέντα, τὰ ἀνάλωτα. τοῦτο εἰς ἀνάμνησιν καὶ τοῦ τότε γενομένου. Τοῦτο γὰρ ποιῆτε, φησι, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. οὐκ ἄλλην θυσίαν, καθάπερ ὁ ἀρχιερεὺς τότε, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀεὶ ποιοῦμεν· μᾶλλον δὲ ἀνάμνησιν ἐργαζόμεθα θυσίας.

χ. ἐκείνου εἰσπίπτει

χ. - σία ἀπὸ τοῦ λόγου τούτου. ἐπειδὴ χ. χς τοῖς μαθηταῖς

Ἀλλ' ὅπερ τῆς θυσίας ταύτης ἐμνήσθην, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τοὺς μεμυημένους, μικρὰ μὲν τῷ μέτρῳ, μεγάλα δὲ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ὠφέλειαν. οὐ γὰρ ἁπλοῦν ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦ θείου πνεύματος τὰ λεγόμενα. τί οὖν ἐστι; πολλοὶ τῆς θυσίας ταύτης ἅπαξ μεταλαμβάνουσι τῶν πάντων ἐκείνης, ἄλλοι δὲ δίς, ἄλλοι δὲ πολλάκις. πρὸς οὖν ἅπαξ λεγόμενα ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶν, ἢ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ καθεζομένους. ἐκεῖνοι γὰρ ἅπαξ τῆς ἐκείνης μετέσχουσι, πολλάκις δὲ καὶ δύο ἐτῶν. τί οὖν; πῶς ἀποδεξόμεθα; τοὺς ἅπαξ; τοὺς πολλάκις; τοὺς ὀλιγάκις; ὅτι τοὺς ἅπαξ, ὅτι τοὺς πολλάκις, ὅτι τοὺς ὀλιγάκις, ἀλλὰ τοὺς μὴ καθαροὺς στωμύλους, τοὺς μὴ καθαρᾶς καρδίας, τοὺς μὴ βίου ἀλήπτου. ἀ τοιούτοις ἀεὶ προσέπεσον· ἀ δὲ μὴ πιστοῖς, μηδὲ ἅπαξ. τί δήποτε; ὅτι κρίμα ἑαυτοῖς λαμβάνουσι, καὶ κατάκριμα καὶ κόλασιν καὶ τιμωρίαν. καὶ μὴ θαυμάσῃς. ὥσπερ γὰρ ἡ ἔξω φύσει ὕδατα θρεπτικὴ, ἐὰν εἰς κακόσμους ἐμπέσῃ, πάντα ἀπόλλυσι καὶ διαφθείρει, καὶ τῆς τοῦ ὕδατος ἀφορμῆς· οὕτω δὴ καὶ τοῦτο τὰ τῆς φυσικῆς μυστηρίου.

ΗΘΙΚΟΝ

τραπέζης

δηλονότι. σῴζωθα οὐδὲ ἱερέα δύνασθαι αὐλὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ θῦμα καὶ ἱερεῖον. Εἶδε προσπόθησον τὴν αὐλίδα τῦ, προσενεχθεὶς ἅπαξ, φησί, προσενεχθεὶς, Εἰς δὲ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας. Διὰ τί δὲ πολλῶν εἶπε, καὶ μὴ πάντων; ὅτι μὴ πάντες ὑπὲρ ἔσαν. οὐδὲ ἀπάντων μὲν γὰρ ἀπέθανεν, Εἰς δὲ σῶσαι πάντας, ὃ αὐτὸ μέγας. ἀνάρχοπος γὰρ ἦν ὁ θάνατος ἐκεῖνος τῆς πάντων ἀπωλείας. ὁ πάντων γὰρ ἁμαρτίας ἀνήνεγκε, διὸ δὲ μὴ θέλησαν αὐδεῖς. τί δέ ἐστι * ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας; ὥσπερ ὅτι τῆς προσφορᾶς ἧς ἀναφέρομεν, προσφέρομεν καὶ τὰ ἁμαρτήματα λέγοντες, Εἴτε ἑκόντες, Εἴτε ἄκοντες ἡμάρτομεν, συγχώρησον, τυπίσι, μεμνήμεθα αὐτῶν προῶτον, καὶ τότε τὴν συγχώρησιν αὐτὸν δίδομεν· οὕτω δὲ καὶ ὁ Σωτὴρ γέγονε. ποῦ τῦτο πεποίηκεν ὁ Χριστός; ἄκουσον αὐτὸ λέγοντος, Καὶ γὰρ αὐτῶν ἁμάζω ἡμῶν. ἰδοὺ ἀνήνεγκε τὰ ἁμαρτήματα· ἔρει αὖτε ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀνήνεγκε ὁ πατήρ· οὐχ ἵνα πρόσεσιν κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα αὐτὰ ἀφῇ.

* οἷς τὰ πολλῶν

καὶ ἀναφέρομεν τὰ

Ιωαν. ι. ιδ.

Ἐκ δευτέρου χρεὶς ἁμαρτίας ἐφθήσεται, φησι, τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν. Τί ἐστι, χρεὶς ἁμαρτίας; οὐχ ἁμαρτίας αἴρων, οὐδὲ δὲ ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου ἥξει, ἵνα πάλιν ἀποθάνῃ. οὐδὲ γὰρ ὁ ἅπαξ ἀποθανὼν ἀποθανεῖται ἀπέθανε. πῶς ὀφθήσεται; κολάζων. ἀλλ' οὐκ εἶπε τῦτο, ἀλλὰ ὃ φαιδρόν, χρεὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν· ὡς μηκέτι λοιπὸν δι' ἡμῶν θυσίας, ὥστε σῶσαι αὐτόν, ἀλλ' ἀπ' ἔργων τῦτο ποιῇ.

χρ. - εἰσ. τί δήποτε; ὡς

κβ΄. ι. 1 Σκιὰν γὰρ ἔχων, φησί, ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων· Τυπίσι, οὐκ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. ἕως μὲν γὰρ αὖ ὡς ὁ γραφεὺς πειράται τὰ χρώματα, σκιά τίς ἐστιν· ὅταν δὲ ὅλος ἐπαλείψῃ τις, καὶ ὑπερείδῃ τὰ χρώματα, τότε εἰκὼν γίνεται. πειθέτω δὲ καὶ ὁ νόμος ἡμῶν. σκιαὶ γὰρ, φησι, ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων· τυπίσι, τῆς θυσίας, τῆς ἀφέσεως. Κατ' ἐναυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσι εἰς ὃ διηνεκές, οὐδέποτε δυνάμεναι τὸν προσερχομένους τελειῶσαι.

2 Ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν συνείδησιν ἔχειν ἁμαρτιῶν τὸν λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρμένους·

3 Ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐναυτόν.

4 Ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας.

ψογ μ. ζ. 5 Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι.

6 Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας·

7 Τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου.

8 Ἀνωτέρω λέγων, ὅτι θυσίαν καὶ προσφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ εὐδόκησας (αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται)

9 Τότε εἶπεν, ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. Ὁρᾷς πάλιν τὴν προθεσίαν; μία, φησὶν, αὕτη ἡ θυσία, ἑκάστη δὲ πολλαί. διὸ [γὰρ] τῦτο οὐκ ἰσχυρεῖ, διὸ πολλαί. τί γὰρ ἔδει πολλῶν, εἰπέ μοι, τῆς μιᾶς ἀρκούσης; ὥστε αἱ πολλαὶ, ἐν τῷ προσφέρεσθαι, τὸ μηδέποτε αὐτὸν καθαίρεσθαι δηλοῦσιν. ὥσπερ γὰρ φάρμακον, ὅταν μὴ ἰσχυρὸν, ἐν ὑγείας ποιητικὸν, ἐν δυνατὸν πᾶσαν ἀπαλλάξαι τὴν νόσον, ἅπαξ ὑπετέθη ὃ πολλῷ ποιῇ, ὅπερ εἰκὸς ἅπαξ ὑπετέθη ὃ πολλῷ ἐργάσηται, διδόασιν αὐτῷ τὴν ἰσχὺν τῷ μηκέτι ὑπὸ τίθεσθαι, ἐν τῦτο αὐτό ἐστιν ἐργάζεσθαι τὸ μηκέτι ὑπὸ τίθεσθαι· εἰσὶ γὰρ οἳ ἀεὶ ὑπὸ τίθενται, δῆλον ὅτι ἡ ἰσχὺς ἐστὶν ἐν σημείῳ (φαρμάκου γὰρ δεῖται ὃ, ἅπαξ ὑπὸ τιθέμενον, ἐν μὴ πολλάκις) οὕτω δὲ ἡ εὐχή.

πῶς δὲ ποτε γὰρ ταῖς

χρ. ἅπαξ ἐστὶν τὸ

χ. δεῖ σημεῖον τὸ

χ. τῶ μηδὲ

χ. - ται ὑπὸ τίθεται (φαρ.

χ. εἴ τι χωλὸ τι

τὴν περίτομὴν τῆς σαρκὸς ἐκήρυττε, "Εἴτε ἀπὸ Βαβυλῶνος, "Εἴτε ἀπὸ Αἰθιοπίας. ἢ τοῦτο δηλονότι ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσιν ἔλεγεν, Ἡσαν δὲ ἐκεῖ κατοικοῦντες Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον δὲ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον, καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. οὗτοι τοίνυν τῆς οἰκουμένης ὄντες, ἐκεῖ συνῆσαν, ἐκ πολλοῦ δὲ ὅμοια τοῖς παροῦσι ἐμάνθανον. τί οὖν ὁ Παῦλος πάσχει; "Ὥσπερ ὅτι τῇ φύσει, "οὕτω καὶ ἐν Χριστῷ πάσχει. ὡς γὰρ ἐκεῖ οἱ θαλάττιοι διὰ τέχνης τὸ Χεῖσος, οὕτω καὶ ἐν Χριστῷ οὐρανίαν ὁδὸν ἐπῆλθε τοῖς ἀνθρώποις. "οὐ τάττω δὲ μόνον ὁ Παῦλος ἐδίδαξεν, ἀλλὰ "καὶ πεῖσαι, τὸν ἱερέα ἐγγύτερον ἡμῶν εἶναι τοῦ Θεοῦ. ἐμφανίζων γάρ, φησι, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ· "οὐχ οὐ τῷ οὐρανῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ εἰσόδῳ ὁ προφήτης σημαίνει ἐπόησεν. οὐ γὰρ ἁπλῶς, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, Παῦλος συμβάλλων, ἀλλ' αὖθις ἱερᾶ τὸν Θεὸν ἐκεῖ. ὁρᾷς ὅτι φυγὴ καταβάσεως ἔστιν ἐκεῖνα πάντα τὰ ταπεινὰ εἴρηται; Εἰ δὲ θαυμάζεις λοιπὸν εἰ σύντομός ἐστιν, ὅπου γε αὐτὸν ἴδωμεν ὡς ἀρχιερέα; οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, φησιν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεύς, εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν τὸ αἷμα τὸ ἀλλότριον. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθε, φησιν, ὁ Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν. ἆρα ἐκεῖνα ὅτι ἀληθινά, τοῦτα ἦν τύποι. καὶ γὰρ οἱ ναοὶ οὕτω κατεσκεύαστο, ὥσπερ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ. τί λέγεις; εἰ μὴ εἰσελθὴ εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐκ ἐμφανίζεται ὁ παντοκράτωρ τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ; καὶ τὰ πάντα πληροῖ; ὁρᾷς ὅτι τῆς σαρκός ἐστι τοῦτα πάντα. καὶ ἐμφανιζέσθω, φησί, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. τί ἐστι, ὑπὲρ ἡμῶν; μετὰ θυσίας αἱμάτων, φησί, δυναμένης ἐξιλεώσασθαι τὸν πατέρα. Πῶς τί, εἰπέ μοι; μὴ γὰρ αὐτὸς ἦν ὁ ἐχθρός; οἱ ἄγγελοι ἐχθροὶ ἦσαν, αὐτὸς οὐκ ἦν ἐχθρός. ὅτι γὰρ οἱ ἄγγελοι ἐχθροὶ ἦσαν, ἄκουσον τί φησιν· Εἰρηνοποιήσας τὰ ὑπὲρ τῆς γῆς, καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὥστε καλῶς εἶπε, ὅτι καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἵνα ἐμφανισθῇ τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. ἵνα ἐμφανίζεται, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν. διὰ ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτὸν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια τὸν ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν αἷμα τὸ ἀλλότριον. ὁρᾷς πόσαι αἱ ἀρχαὶ φορέσαι; τῶν πολλάκις, ὁ ἀπαξ· τῶν οἰκείων αἱμάτων ἀλλοτρίῳ, ὁ οἰκείῳ. πολὺ δὲ μᾶλλον, αὐτὸς διὰ ἱερεὺς ἦν ἱερεύς. ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν, φησι, πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· οὐ γὰρ τὸ δόγμα ἀνακαλύπτει, καὶ φησιν, ὅτι εἰ θυσίας προσφέρειν ἔδει πολλάκις, ἔδει πολλάκις καὶ σταυρωθῆναι. νῦν δὲ ἅπαξ ὅτι συντελείᾳ τῶν αἰώνων. Πῶς τί ὅτι συντελείᾳ τῶν αἰώνων μετὰ τὰ πολλὰ ἁμαρτήματα. Εἰ γὰρ διὰ τοῦτο ἦλθε τοῦ ἀρχιερέως ἦλθεν, Εἶτα δοῦλος ὢν θυσίαν, ἵνα αὐτὸς τῆς οἰκονομίας ἀμείνων. οὐκ ἔδει γὰρ δοῦλον ὑποδοχὴν τοῦ Χριστοῦ, ὥστε καὶ οὕτω κατορθωθῆναι τὸ προσδαζόμενον. ὅπερ ὑστέρησε πολλὰ ἵνα τὰ ἀμαρτήματα, εἰκότως τοῦτο ἐφθέγξατο. ὃ καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, Ὅταν ἐπλεονάσειν ἡ ἀνομία, ἐκεῖ ἐπερίσσευσεν ἡ χάρις. νῦν δέ φησιν, ἅπαξ ὅτι συντελείᾳ τῶν αἰώνων, εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ τῆς τιμίου).

Κολοσ. α. κ.

Ρωμ. ε. κ.

35 27 Καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις.

Δύο ἐστὶν ὅπου οὐκ ἴσμεν πολλάκις ἀποθανεῖν, νῦν δύσκεσι καὶ ἐκεῖ τὸ ἅπαξ ἀπέθανεν· ὅτι εἷς θανάτου ἀπόλυσις ἐγίνετο. ἀπέκειτο, φησί, τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν· τοῦτο οὖν ὁ ἅπαξ ἀπέθανεν οὐκ ἔδει πολλάκις ἀποθανεῖν. τί οὖν; οὐκέτι ἀποθνήσκομεν οἱ θανάτου ἐκείνου; ἀποθνήσκομεν μέν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο· ὅπερ οὐκ ἀποθανεῖν ἐστι. θανάτου γὰρ τυραννὶς, καὶ θάνατος ὅτων σάρκες ἐστὶν, ὅταν μηκέτι συγχωρηθῇ ὁ ἀποθανὼν εἰς ζωὴν ἐπανελθεῖν· ὅταν δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν "ζήσῃ, καὶ ζωὴ βελτίονα, οὐ θάνατος τοῦτο ἐστι, ἀλλὰ κοίμησις. ἐπεὶ οὖν ἔμελλε πολλοὺς καταίρειν ὁ θάνατος, διὰ τοῦτο ἀπέθανεν, ἵνα ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ.

χ. ζήσει ἢ

28 Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθείς. Ὑπὸ τίνος προσενεχθείς; ὑφ' ἑαυτοῦ δηλονότι.

ὑπὲρ ἡμῶν παιδίοι, μειρακίοις ποιῇ, καὶ πέρπειν αὐτὸν δοκεῖς; πῶς γὰρ ἂν τοσούτοις ἐγκεκαλυμμένος τῷ σφαγείῳ ἐφέστηκε; πῶς δὲ βαρύπειρον, εἰπέ μοι, τὸ βάθος τῆς πληγῆς διερυθριάσαι; ἢ μειρακίου ἕτερος μᾶλλον ἔχει τύχας εἰπεῖν· ἀλλὰ πάντων τούτων εὐκολώτερα ἡ ἀρετή, ἐκεῖνο λέγω, καὶ ὃ εἰς ἅπαντας ὑριστοὶ διαβεβήκασι. δοκῶ γάρ σοι νῦν μόνον εἰρῆσθαι, καὶ πάντα ἔπεται. οὐκ ἔστι [γὰρ] εἰπεῖν ἃ δυνάμεθα. τοῦτο γὰρ κατηγορῆσαι ἐστὶ τοῦ δημιουργοῦ. εἰ γὰρ ἀδυνάτους ἡμᾶς ἐποίησεν, εἶτα ὑπερέβαλε, κατηγορία αὐτοῦ ἐστί. πῶς οὖν, φησι, πολλοὶ δύνανται; ἐπὶ δὲ θέλουσι. πόθεν δὲ οὐ θέλουσιν; ἀπὸ ῥᾳθυμίας. ὥστε εἰ θελήσουσι, πάντως δυνήσονται. ἀλλὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι, Θέλω πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν, ὅπερ ἤδει ὅτι πάντες ἐθελῆσαι εἶναι ὡς αὐτός. "Οσον γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ, εἶπεν, οὐδὲν ἀδύνατον ἐστιν, τοῦτο εἶπε. θέλεις θέλεσθαι σοφὸς εἶναι; τῆς ἀρχῆς ὑπερβολὴν μόνον. εἰπέ δή μοι, τὸ πᾶς τέχνας ἀπάσας, ὅταν θέλωμεν τὸ αὐτὰς θέλεσθαι, ἀρκούμεθα τῷ θέλειν, ἢ καὶ ἀπαιτοῦμεν τὸ πρᾶγμα; οἷον τί λέγω, βούλεταί τις θέλεσθαι κυβερνήτης· οὐ λέγει, θέλω, καὶ τοῦτο ἀρκεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. θέλει θέλεσθαι ἔμπορος· οὐ λέγει, θέλω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. ἀποδημῆσαι πάλιν θέλει, καὶ οὐ λέγει, θέλω, ἀλλὰ καὶ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. εἶτα τὸ πᾶσιν οὐκ ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον, ἀλλὰ δεῖ τὸ ἔργον προσθεῖναι δηλονότι. εἰς δὲ τὴν ἁρμονίαν βουλόμενος ἀνελθεῖν, λέγεις, θέλω μόνον; πῶς οὖν, φησι, ἔλεγες, ὅτι τὸ θέλειν * ἀρκεῖ; τὸ θέλειν μὲν τῶν ἔργων, τὸ δὲ πληροῦν τὰ πράγματα. "Ὃ ποιήσαντα. ἔχομεν γὰρ συνεργοῦντα καὶ συμπράττοντα τὸν Θεόν· μόνον ἐλώμεθα, μόνον ὡς ἔργῳ προσενεχθῶμεν τῷ πράγματι, μόνον μεμνήσωμεν, μόνον εἰς νοῦν βαλώμεθα, καὶ πάντα ἕπεται. ἐὰν δὲ καθεύδωμεν, καὶ ῥέγχοντες προσδοκῶμεν εἰσιέναι εἰς τὸν οὐρανόν, πότε δυνησόμεθα τῶν κληρονομίαν τὴν ἁρπαγὴν χαρίζεσθαι; βουληθῶμεν οὖν, ἀδελφοί, βουληθῶμεν. τί πάντα πρὸς τὸν παρόντα βίον ἐμπορευόμεθα, ὃν αὔριον ἀπολείψομεν; ἐλώμεθα τοίνυν τὴν ἀρετὴν τὴν εἰς τὰ πάντα αἴσια ἡμῖν ἀφορέσουσαν. ὃ ᾧ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ιζ. 24 ΟΥ ΓΑΡ ΕΙΣ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ ΑΓΙΑ ΕΙΣΗΛΘΕΝ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΩΝ ΑΛΗΘΙΝΩΝ, ΑΛΛ' ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ, ΝΥΝ ΕΜΦΑΝΙΣΘΗΝΑΙ ΤΩ ΠΡΟΣΩΠΩ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΥΠΕΡ ΗΜΩΝ.

25 Οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρηται αὐτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια [τῶν ἁγίων] κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ.

26 Ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων, εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας, διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται.

Ιερ. ζ. γ. ΜΕγα ἐφεσίοις ὁ Ἰουδαῖος ὑπὲρ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς σκιᾶς. διὰ τί λέγει, Ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου *. οὔτε γὰρ ἀλλαχοῦ γῆς κατεσκευάσθη τοιοῦτος ναός, οὐ πολυτελείας εἴσχεν, οὐ κάλλος, οὐχ ἑτέρου τινός. ὁ γὰρ δίκαιος καὶ μόνος Θεὸς ἐκέλευσεν αὐτοῖς μὴ φιλοτιμίας ἦν πολλῆς, ὅπερ καὶ ἐκεῖνοι τοῖς σωματικοῖς μᾶλλον ἐφιλονείκουν καὶ ἐσπουδάκεσαν. πλίνθους γὰρ οὐκ ἦν χρυσᾶς τὸ τοῖς τοίχοις· καὶ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ, τὸν τῆς δευτέρας τοῦ βασιλειῶν, καὶ τὸν τοῦ Ἰεζεκιὴλ ὅσα κατὰ μαθεῖν, καὶ ὅσα χρυσοῦ πάλαντα ἀνηλώθη τότε. καὶ ὁ δεύτερος λαμπρότερος γέγονεν οἰκοδομία, καὶ κάλλος ἔσχεν, καὶ τἄλλα ἁπάντων. καὶ οὐ τοῦτο μόνον σεμνὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰ· "Εἷς, καὶ τοῦτο πάντας τοῦτο καλεῖ ἐφίλκεται. ἀπὸ γὰρ τῆς

* μόνον κ. τὸν παρόντα.

* ναὸς Κυρίου

πρὸ μὲν κ. αὐτὸ

αὐτὸ ὄντι, εἰ μὴ ὑπάπτει· ἀλλ' "τοῦτο μὲν αὐτὸ, ὅτι μὴ χωρὶς "ὁρκωμοσίας τὸ θῆμα, ἐκεῖνο δ' οὐκ αὐτὸ, εἰ μὴ βούλει), ὅτι μὴ μετ' ὁρκωμοσίας πεποίηται. πεποίηκεν γὰρ κατηφήσας αὐτὸ, ὅτι καὶ περιελύσατο τὸ Χειτὼν, τότε φησὶ, βούλομαι νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν. ὅτω δὲ καὶ ἐν ταῦτ συγκατάθεσιν οἰκονομῆ. οὐκ αὐτὸ θέλημα ἰδὼ πεποιηκὸς μόνον τὸ ταῖ θυσίαις γίνεσθ.

5 ὅτω μὲν εἰπεῖ τὸ θυσιάτε λέγων, Οὐ βούλομαι Ⓦ θάνατον τὸ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ὑπερβάλλον αὐτὸν μὲν ζῆν αὐτὸν, μὲν ἄλλα χοῦ λέγει, ὅτι τὸ μόνον "ἠβουλήθη, ἀλλὰ μὲν ἐπιθυμῆσαι τοῦτο. τοιγαροῦν ἐναντία ταῦτα ἀλλήλοις. ὑπεθυμία γὰρ ὑπὸ τὰ ἀλόγα ἡ βούλησις ὄστ. πῶς οὖν τὸ θέλει, ἄλλα χοῦ ὑπεθυμεῖ, ὃ τὸ σφόδρα θέλειν ὄστ σημεῖον, τὸ τοῦτο δὲ ἐστὶ ταῦτα ὄστ. εἰπεῖν. ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν, φησι. πῶς δ' ἡγιασμένοι, αὐτὸς ἑρμηνεύσει ἐπάγων, ἀλλὰ τῆς προσφορᾶς τὸ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας. ἆρα δ' ἐστὶν αὐτὸ τὸ λειτουργεῖν ὄστ σημεῖον· σχεδὸν δ' ἐστὶ καθῆσθαι, τὸ λειτουργεῖσθαι. ὅτε δ' μὲν ἁμαρτίαν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τὸ Θεοῦ τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος, ἕως τεθῶσιν Ⓐ ἐχθροὶ αὐτὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτό.

Ιεζ. κη. κγ.

14 Μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους.

15 Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Εἴπει γὰρ ὅτι

16 Αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος, δώσω νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διανοίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς·

17 Καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

18 Οπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

Οὐκοῦν ἀφῆκε τὰς ἁμαρτίας, ὅτι τοῖς διαθήκοις ἔδωκε. τοῖς δὲ διαθήκοις διὰ τῆς θυσίας ἔδωκεν. Εἰ τοίνυν ἀφῆκε τὰς ἁμαρτίας διὰ τῆς μιᾶς θυσίας, οὐκέτι χρεία δευτέρας. ἐκάθισεν δὲ δεξιᾷ τὸ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος. καὶ τίνος ἕνεκεν ἡ ἀναβολή; ἵνα τεθῶσιν Ⓐ ἐχθροὶ αὐτὸ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτό. μιᾷ γάρ, φησι, προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. ἀλλ' ἴσως εἴπει τις αὖ, καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εὐθέως πέμπει; διὰ τοὺς πιστοὺς τοὺς μέλλοντας πίπτεσθαι καὶ σκανδαλίζεσθαι. πόθεν οἶδα ὅτι τοῦτο; διὰ τῶ εἰπεῖν, ὅτι ἐκάθισεν. διέμεινεν πάλιν τῆς μαρτυρίας ἐκείνης τῆς λεγούσης, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς ὑποκάτω τοῦ ποδὸς αὐτό. Ⓐ δ' ἐχθροὶ αὐτό, Ⓐ Ιουδαῖοί εἰσιν. εἶτα ὅπου εἴπεν, ἕως τεθῶσιν Ⓐ ἐχθροὶ αὐτὸ ὑποκάτω τοῦ ποδὸς αὐτό, σφόδρα δ' ἠπείγοντο, τοῦτο χρὴ πάντα τὰ μὴ ζῶντα τίθησιν, ὅσα παρὰ πίστεως διαλέγει). πῶς δ' Ⓐ ἐχθροὶ, ἀλλ' οὐ Ⓐ ἄπιστοι πάντες, Ⓐ δαίμονες; οὐ γὰρ δὴ μόνοι Ιουδαῖοι. ἀλλὰ τὸ πολὺ δ' τοῦτο τὰ ἀπιστοτόμους, οὐκ εἶπεν, ὑποζυγίους, ἀλλά, τεθῶσιν ὑποκάτω τοῦ ποδὸς αὐτό.

Μὴ τοίνυν ἐλπιζώμεν τὴν ἐχθρᾶν. οὐ γὰρ ἐκφύσει μόνον ἐχθροὶ, Ⓐ ἄπιστοι δὲ Ιουδαῖοι, ἀλλὰ δ' οὗτοι Ⓐ βίου ἀκαθάρτου πλήρεις ὄντες. Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ἔχθρα εἰς Θεόν· τὰ γὰρ νόμου τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται). τί οὖν, φησι; οὐκ ἔστιν ἔγκλημα τοῦτο; ἡ σφόδρα μὲν ἔστιν ἔγκλημα ὁ γὰρ κακὸς, ἕως μὲν κακὸς, οὐ δύναται ὑποτάσσεσθαι· μεταβαλέσθαι μέντοι, καὶ γένεσθαι ἀγαθὸς δύναται. ἐκβάλωμεν τοίνυν τὰ φρονήματα τὰ σαρκικά. ποῖα δέ ἐστι σαρκικά; ὅσα τὸ μὲν σῶμα αἰσθῆναι ποιεῖ ἡ βιῶναι, καὶ οὐ τὴν ψυχήν. οἷον πλέγω, ὁ πλοῦτος, ἡ τρυφή, ἡ δόξα (πάντα ταῦτα τῆς σαρκός

ΗΘΙΚΟΝ Rom. 8. 6.

ὄντι)

Λογ. ιη.8 ΑΝΩΤΕΡΟΝ ΛΕΓΩΝ, ΟΤΙ ΘΥΣΙΑΝ ΚΑΙ προσφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ ἐδέξησας (αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται)· 9 Τότε εἴρηκα, ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. 10 Ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν, διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. 11 Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας· 12 Οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐκ δεξιᾶς τοῦ Θεοῦ, 13 Τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος, ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

ΕΝ μὲν τοῖς ἔμπροσθεν ἔδειξε ἀνωφελῆ τὰ θυσίας οὔσας πρὸς τὸν πλείω καθαρότητα, καὶ τύποι οὖσαι, ἐπὶ πολλὴ λειποψυχίας. ἐπεὶ οὖν δύνατόν ἐστιν αὐτὸν τοῦτο, εἰ τύποι εἰσί, πῶς ἀληθείας ἐλθούσης, οὐκ ἐπαύσαντο, οὐδὲ ὑπεχώρησαν, ἀλλ' ἕστηκε μᾶλλον; αὖθις δὴ τοῦτο ὁ Παῦλος ἐργάζεται, δεικνὺς ὅτι οὐκέτι πλείω πρὸς, οὐδὲ ὡς τύπος. οὐ γὰρ αὐτὰς προσίεται ὁ Θεός. καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῆς καινῆς πάλιν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προφητῶν δείκνυσι, διόπερ τὴν ἰσχυρὰν τὴν παρ' ἐκείνοις μαρτυρίαν, ὅτι λήγει καὶ παύεται, καὶ εἰκὴ πρόσκαιρον εἶναι ποιοῦσι, ἀεὶ τοῖς ῥήμασι τοῖς ἁγίων αὐτοπιπτούσης. ἃ δὲ δείκνυσιν οὐκ ἀπειρεσίους οὐ τῶν αὐτὰς πεπαιωμένας, ἀλλ' ἃ καὶ τοῦ Χριστοῦ τὴν προσοψίαν· μᾶλλον δὲ καὶ τῆς αὐτοῦ προσοψίας. καὶ πῶς δ' ἐπληθύνθησαν ἔλυσεν αὐτὰς ὁ Χριστός, ἀλλ' ἀπέστησεν ἐλύθησαν, καὶ τότε ἦλθε· ἀπέστησεν ἐπαύθησαν, καὶ τότε ἀνῃρέθη; ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι *, ἔκχωρεῖς ταύτης τῆς θυσίας ἡδυπαθούσας εὐαρεστήσας τῷ Θεῷ, καὶ δι' ἐκείνων διέρμηνεν αὐτὰς ἐλεγχθῆναι, καὶ τότε αὖθις προσῆλθε. θυσίαν γάρ, φησι, καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. πάντα δύλε διὰ τοῦτο. καὶ ἁπλούστερον εἰπών, λέγει καὶ ἰδιικῶς, ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας. προσφορὰ δ' ἐστὶν ὅταν τις τῆς οὐσίας ἀφῇ. τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω. περὶ τίνος τοῦτο εἴρηται; περὶ οὐδενὸς ἑτέρου, ἀλλ' ἢ περὶ τοῦ Χριστοῦ. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν αἰτᾷ παρ' αὐτοῦ προσφέρουσι, δείκνυσι ὅτι καὶ ποινείας αὐτὸν οὐ δέχεται, καθάπερ ἐπρώην φησί, ἀλλὰ διὰ τοῦ λοιποῦ ἐλπιζόμενον ὁ προφήτης, ἐπαγγελίαν ἔχοι ἀφεσεως, οὐδὲν χαμαί πινα προσῆκοντα. ἢ οὖν τοῦτο πρὸς τὸ πολλάκις προσφέρεσθαι τὰς θυσίας; οὐκ ἀπὸ τοῦ πολλάκις μόνον δῆλόν, φησι, ὅτι ἀνῃρέθησ εἶπε, καὶ ὅλη οὐδὲν ἰώσαι, ἀλλὰ διὰ τοῦ μὴ προσίεσθαι αὐτὰς ὁ Θεὸν, ὡς ἀνοσίους καὶ ἀνωφελῆς. τοῦτο αὐτὸ δηλῶν καὶ ἀλλαχοῦ φησιν, ὅτι, Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ δηλοῖ ὅτι οὐ θέλει. ἆρα οὖν οὐχ αἱ θυσίαι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἡ τῶν θυτῶν ἀναίρεσις. οὐκοῦν τὸ θέλημα θύουσι. τί ἐστι, τοῦ ποιῆσαι ὁ θέλημά σου; τοῦ ἐμφυτεῦσαι, φησι, σκιδιῶναι. τοῦτο τοῦ Θεοῦ θέλημα· ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν. ἔδει διὰ τούτου καὶ ἄλλως δείκνυσι, ὅτι οὐχ αἱ θυσίαι οὐδὲν ἀφελοῦσι, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. [ἆρα οὖν τὸ θύειν οὐ θέλημα τοῦ Θεοῦ.] καὶ τί θαυμάζεις, εἰ τῶν οὐ θέλημά ἐστι τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ δέξαρχῆς θέλημα ἐστί; Τίς γὰρ ἔζεστηκεν τοῦτο, φησιν, ἐκ τῆς χρείας ἐστί; πῶς οὖν αὐτὸς ἐπέταξε; συγκαταβαίνων. ὥσπερ καὶ ὁ Παῦλος φαίνεται λέγων, Θέλω πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἐν ἐγκρατείᾳ. καὶ πάλιν ἀναιρῶν ἀλλαχοῦ φησι, Βούλομαι γαμεῖν τὰς νεωτέρας, τεκνογονεῖν. * δύο θελήματα πάντως, ἀλλ' ἃ τὰ δύο αὐτοῦ

Ησ. α. ιϛ. α Κορ. ζ ζ. α Τιμ. ε ιδ.

δόξου ἀπαλλάξαι ὑμᾶς, ἀλλὰ ἡ λύπη ἡ κοσμικὴ ἐργάζεται θάνατον, ἡ ὠφέλιμος. Εἰ γὰρ ὁ Βασιλεὺς ὁ βασιλεύς, ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκλεξάμενος τὸν ἱερεμίαν, καλοῦ τοῦ Ἐβδὴ, ἡ ὠφέλιμος τῇ ὄψει ἐξελέξατο· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς πιστοὺς ὄντας τῇ * παπίζῃ τῇ βασιλικῇ, καλοῦντι τῷ Ἐβδὴ δι' ὧν τὰς ψυχὰς, ἡ κόσμον ἔχοντας χρυσοῦν, τὴν σολέαν καθαρεύουσαν, καὶ ἱματισμὸν βασιλικὸν, ὃ πρέπον ἐστὶ τῆς ψυχῆς ὠμορφοῖ, τὸν κόσμον αὐτὴν πρέπει ἔχειν τὸ χρυσοῦν, τὴν ζωὴν τῆς ἀληθείας. ὁ ζωοὺς πρέπει, ἡ πρέπει ἀπλοῦν βασιλικόν. Εἰ δέ τις ῥάκια ἠμφιεσμένος, ῥυπῶν, αὐχμὸν ἐπιστέγει τῇ βασιλικῇ βύλῃ παπίζῃ, ὅρα ὅσα πίστιν, οὐκ ἔρχονται τὴν παραίκοντα ἡμέραν καὶ ἐν πάντι τῷ χρόνῳ πεπλημμελημένα ἀπολύσασθαι. Εἰ γὰρ ἡ γέεννα οὐκ ἔρχεται, κἂν εἰς αἰῶνος ᾖ (διὰ τοῦτο γὰρ ἡ αἰώνιος ἐστὶν) πολλῷ μᾶλλον ὁ βραχὺς οὗτος χρόνος. ἡ γὰρ μετάνοια ἰσχύει ἐπιδυξάμενα, ἀλλ' ἀθεῖν. οὐ λύπης μάλιστα δεῖ πρέπειν τῷ βασιλεῖ· λύπης λέγω, τὴν τῶν ὀφθαλμῶν λευκοὺς, μηδένα ἔχοντας ῥύπον, μηδὲ σπίλον, ὑπλοῦς τῇ ὀφθαλμίᾳ, ὃ ὅμμα ἥμερον τῆς ψυχῆς ἔχοντας ἡ ὀξυδερκές, ἡ σεσιτροφοῦν ἡ χορηγοῦν, ἀλλὰ μὴ ἐπιπλοῦν, μηδὲ ὑπόπλοον, ἐλευθερίας γέμον πολλῆς, πόρρω διαφέρον πάσης τιμῆς ἡ ἰσχάδος, ἐχεπηδοῦς, ὑγιὲς, μήτε σύγχυσιν σφοδρὰν ἡ κατηφὲς, μήτε ὀφθαλμιᾶν ἡ ὀχλοῦν. ὅτι ἡμῖν κύριοι δημιουργήσαντες τὸ ἐφθαλμιᾶν, ἡ ὀξυδερκῆ ποιήσαντες ἡ καλόν. ὅταν γὰρ αὐτοῦ μὴ πρὸς τὸν καιρὸν ἀγωνιῶμεν, μηδὲ πρὸς τὴν κοινὴν (ἰσασι γὰρ πάντα τὰ ἀνθρώπινα πρόσχημα) ἀλλὰ πρὸς τὸ αὐτὸ τὸν λειτουργὸν, πρὸς τὸν κύριον ἀέρα, πρὸς τὰ μετέωρα ἐν ὑψηλῷ, ἡ ἡσυχίαν γέμοντα πολλῆς ἡ καθαρότητος, ἐν πολλῇ τῇ τρυφῇ, αἰσχυνόμεθα παχέως αὐτοῦ, ἐν ῥώσωμεν εἰς πεφωτισμένα τῇ τοιαύτῃ θέᾳ. Εἶδες πλεονεξίαν, ἡ πλοῦτον πολλὴν ἔχοντά τινα; μὴ ἐπαγάγῃς ἐπὶ τὸν ὀφθαλμόν σου· βόρβορός ἐστι τὸ πρόσχημα, κηπός ἐστιν, ἀτιμίας ποινῆς, σκότος ἡ στενοχωρία πολλή, ἡ φερνίδων πνιγμός. Εἶδες δικαιοσύνην ἀσκοῦσαν ἀνθρώπους, ἐρχομένους τοῖς αὐτῷ, ἐν πολλὴν ἔχοντα τὴν λύπην τῆς δόξης, οὐδὲν μεμεμψάντα, οὐδὲν φερνίζοντα τὴν εὐθύτητα; εἶπον αὐτοῖ ἐπὶ, ἡ μετώρισαν· ἐν πολλῷ καλλίονα αὐτοῖ ἐργάσῃ ἡ λαμπρότερον, οὐ τοῖς τῆς γῆς δώροις βιώσῃ, ἀλλὰ τοῖς τῆς ἀρετῆς, σωφροσύνῃ, ὑπομονῇ, ἡ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. οὐδὲν γὰρ οὕτω παρέχει ὀφθαλμὸν, ὡς σωφροσύνη ποιεῖ. Ἐπαρέσῃ, φησὶ, διὰ θυμοῦ ὀφθαλμός μου. οὐδὲν οὕτω σκοτεῖ. ταύτης αὐτοῦ ἀπάλλαξον τῆς ἐπηρείας, ἡ φαιδρὸν ἐργάσῃ ἡ ἰσχυρὸν, ἀεὶ πεφόβημον ἐλπίσιν ἀγαθαῖς. γένοιτο δὴ πάντας ἡμᾶς, ἐν τοῦτον ἡ τὰς ἄλλας τῆς ψυχῆς ἐνεργείας κατασκευάσαι τοιαύτας, οἵας ὁ Χριστὸς βούλεται· ἵνα τῆς ὑπερευφήμου ἡμῶν κεφαλῆς ἄξιοι γένωμεν, ἀπόλαυσιν αὐτοῦ ἀπολαβόντες τῆς παρούσης ἡ τῆς μελλούσης, ἐν τοῦ παντὸς ἐν ἄλλοις τόποις

* ἀγίᾳ

κ. ἔρχεται.

κ. τοῖ ψυχοῖ, ἀτόθημοῖ παῖσας αὐτὸν ἀπόλαξον τῆς παρούσας ἡ τ. παντὸς ἡ ἄλλ. τόπ

Ψαλμ. ε. ζ.

Ιωαν. ιζ. κδ.

35

τραπέζης ἀπολαύεις πνευματικῆς, τραπέζης βασιλικῆς, καὶ πάλιν φύρεις βορβόρῳ δ' τόμῳ; μύρῳ χρίεις, καὶ πάλιν δυσωδίας πληροῖς; Εἰπέ μοι, ὦ δαιμόνιε καλέ, μετ' ἐκείνου τῆς μεταλήψεως μετέχων, ἐξ ποσαρακοντα ἡμέρας οἷός ἐστι φυλάττειν σεαυτὸν καθαρμοὶ τῆς ἀμαρτημάτων πάντως τῆ χρόνου; καὶ πάλιν, ἐξοδιαζόμενος πρὸς ἐλθούσης, ἐκδίδως σαυτὸν τοῖς πορνείοις; Εἰπὲ δή μοι, ἐὰν ὑγιείας τινὰ ἐξακοντα ἡμέρας ἀπὸ νόσου μακρᾶς, πάλιν σαυτὸν τοῖς σιτίοις ἐκδῷς ἐκείνοις τοῖς νοσηποιοῖς, οὐχὶ [καὶ] τὴν πορείαν κόπον ἀπώλεσας; δῆλον ὅτι. Εἰ γὰρ τὰ φυσικὰ μιθίσαται, πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς προαιρέσεως. οἶδ' ἃ λέγω, φύσει βλέπομεν, καὶ ὑγιοῦς ἔχομεν ὀφθαλμοὺς καὶ φύσει· ἀλλὰ πολλάκις ἀπὸ καχεξίας βλαφθέντα ἡμῶν τὸ ὀπτικόν. εἰ τοίνυν τὰ ἐκ φύσεως μιθίσαται, οὐχὶ μᾶλιστα τὰ ἐκ προαιρέσεως; ποσαρακοντα ἡμέρας ἀπενέμεις τῇ ὑγιείᾳ τῆς ψυχῆς, πάλιν δ' αὖθις ποσαρακοντα, καὶ προσδοκᾶς ὀφιλεώσεσθαι Θεόν; παίζεις, ἀδελφέ. ταῦτα λέγω, οὐχὶ τῆς μιᾶς καὶ ἐπαυσαμένου προσόδου κωλύων ὑμᾶς, ἀλλὰ βουλόμενος μᾶλλον ἀξιοπόθητος ὑμᾶς προσείναι τοῖς ἁγίοις. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερεὺς ὑπὲρ τοῦ ἁγίους καλῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς φωνῆς ταύτης μωμοσκοπῶν ἅπαντας, ὥστε μὴ προσελθεῖν τινα ἀναξίως. καθάπερ γὰρ ὑπὲ ποίμνης, εἴθα πολλὰ μὲν ὑγιαίνει τρόβατα, πολλὰ δὲ ψώρας αἰσθάνεται, οὐδεὶς τῶν διειρτῶν ἀπὸ τῶν ὑγιαινόντων ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου τὰ μὲν ἔστι ὑγιαινὰ τρόβατα, τὰ δὲ κακὰ κνησθρά, διὰ τῆς φωνῆς ταύτης διειργὰ ταῦτα ἐκείνων πειρᾶται πάντως διὰ τῆς κραυγῆς ταύτης τῆς φιλικωτάτης ὁ ἱερεύς, καὶ τοὺς ἁγίους καλῶν καὶ ἔλκων. ὅπερ γὰρ οὐκ ἔστι δυνατὸν τοὺς εἰδέναι τὰ τῶν πλησίον (Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων, φησί, τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ;) ταύτην ἀφῆκεν τὴν φωνὴν μὴ τὸ τοὺς ἀναξίους ἀπρόσοδους ποιῆσαι πάντας, ὥστε μηδένα ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν, ὅτι τὴν παγκοίνου ἐλπίδων τὴν πνευματικήν. καὶ γὰρ ὅπερ τῆς ποίμνης (οὐδὲν γὰρ κωλύει τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι πάλιν χρήσασθαι) τὰ μὲν νοσερὰ ἔνδοι ἀποκλείομεν, καὶ τὸ σκότος κατέχομεν, ἕτερας μαθήτριας ἐφῆς, οὔτε αἴρεσις καθαρά, οὔτε πόας εἰλαρινούς, οὔτε πηγῆς τῆς ἔξω συγχωρουμένας μαθεῖν. ἕτερος οὖν ταύτην αὐτὴ φωνὴ αὐτοῦ διορισμοῦ χρείαν ἔχει. οὐκ ἐλάχιστον εἰπεῖν, οὐκ ἠδύνατο, ἡγούμενος ὅλῳ κινδύνως ἔσεσθαι τῷ προσιόντι· μάλιστα μὲν οὖν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο διεμαρτύρατο. ἀλλ' ἐρεῖς ἐπ' οὐκ ἀμείνων; οὐκ ἔστι τοῦτο ἀπειλή, ἀλλὰ καὶ ἔγκλημα. καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰσέρχῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἶδε τοῦτο ἀγνοεῖς; πλὴν ἀλλ' ἵνα μηδὲ τοῦτο ἔχῃς προφασίζεσθαι, τοῦτο χθὲς μεγάλῃ τῇ φωνῇ, φρικτῇ τῇ βοῇ, καθάπερ ἐκ κήρυξ τὴν χεῖρα αἴρων εἰς ὕψος, ὑψηλὸς ἑστώς, πᾶσι καταδήλως γεγενώς, καὶ μέγα ἐπ' ἐκείνῃ τῇ φρικτῇ ἡσυχίᾳ διακραυγάζων, οὐ μὴ καλῶ. οὐ γὰρ ἀπείργει ὁ ἱερεύς, ἀλλὰ τῇ χειρὶ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ τῇ γλώττῃ τῆς χειρὸς πραότερον. καὶ γὰρ φωνὴ ἐκείνη εἰς τὰ ἀκοὴν ἐμπίπτουσα τὴν ἡμετέραν, καθάπερ χεὶρ, οὐ μὴ ὦθεῖ καὶ ἐκβάλλει, οὐ δὲ εἰσάγει καὶ πρίσησιν. Εἰπὲ δή μοι, ὦ δαιμόνιε καλέ, ἐπὶ τοῖς Ολυμπιακοῖς ἀγῶσιν οὐχὶ ἔσπευδεν ὁ κήρυξ βοῶν μέγα καὶ ὑψηλόν, "Εἴ τις τούτου κατηγορεῖ, λέγων, μὴ δοῦλός ἐστι; μὴ κλέπτης; μὴ ἔμπορος πονηρός; κεῖται τὰ ἀγωνίσματα ἐκεῖνα ὅπου ψυχῆς ἐστιν, ὅπου ἔμπορος ἀγαθοῦ, ἀλλὰ ῥώμης καὶ σώματος. Εἰ τοίνυν ἔνθα σωμάτων ἐστὶν ἄσκησις, πολλῇ προαιρέσεως ἐξέτασις χρῄζει, πόσῳ μᾶλλον ἐνταῦθα, ἔνθα ὁ πρὸ ἡμῶν ψυχὰ ἀθλεῖ; ἔσπευδε τοίνυν καὶ τὸν πρὸ ἡμῶν κήρυξ, οὐ τῆς κεφαλῆς ἕκαστον κατέχων, καὶ κρίνων, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ τῆς κεφαλῆς τῆς ἐνδοτέρω κατέχων, οὐκ ἐφίσησιν ἄλλως αὐτοῖς κατηγορίας, ἀλλ' αὐτοῖς ἑαυτοῖς. ὁ γὰρ λέγει, μὴ τούτου κατηγορεῖ; ἀλλὰ τί; Εἴ τις ἑαυτῷ κατηγορεῖ. ὅταν γὰρ εἴπῃ, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, τοῦτο λέγει, Εἴ τις οὐκ ἔστιν ἅγιος, μὴ προσίτω. οὐχ ἁπλῶς φησιν, ἀμαρτημάτων καθαρός, ἀλλ', ἅγιος. καὶ γὰρ ἅγιον οὐχ ἡ τῶν ἀμαρτημάτων ἀπαλλαγὴ ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ πνεύματος πρόνοια, καὶ ὁ τῶν ἀγαθῶν ἔργων πλοῦτος. ὁ βούλεται μόνον, φησί, βορ-

βόρου

χ. σώμα;

χ. διάκυνε

χ. οὐκ ἔγκλ. ἀλλ' ἐπ

χ. μὴ τι

χ. θραυμάτων

τῆς αὐταῖς θυσίαις ἀεὶ προσφέρειν; Εἰ γὰρ πάντων ἅπαξ ἀπολαμβάνοντες τὴν ἀμαρτημάτων, οὐκ ἂν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσεφέροντο αἱ θυσίαι. ἢ γὰρ ἅπαξ ἐμιμνήσκοντο, ὥστε ἀεὶ προσφέρεσθαι τοῦ λαοῦ πάντος, ἢ οὐ ἑαυτῶν, ἢ οὐ ἡμέραν. ὥστε κατηγορία ἁμαρτημάτων, ἢ οὐ λύσις ἁμαρτημάτων ἐστὶν ἡ γινομένη, κατηγορία ἀδυνατείας, οὐκ ἰσχύος θεῖ-
5 νος. ἅπαξ γὰρ ἡ προσφορὰ οὐδὲν ἴσχυεν, ἡ δὶς τέταρα προσεφέρετο· ἢ ἅπαξ οὐδὲν αὕτη ἐῶσιν, ἐπὶ τέταρα πάλιν· ὥστε ἔλεγχος ἁμαρτημάτων ἐστίν. τὸ μὲν οὖν προσφέρεσθαι, ἔλεγχος ἁμαρτημάτων· τὸ δὲ ἀεί, ἔλεγχος ἀδυνατείας. ὅτι δὲ τοῦ Χριστοῦ, πάνυ σαφῶς. ἅπαξ προσελθὼν, καὶ εἰς τὸ ἀεὶ ἥκουσε. καὶ καλῶς εἶπεν ἐκείνα αἰτίαν τοῦτο. ἆρα τύποι ἔχει μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ἰσχύν; ὥσπερ ὅτε τὴν εἰκόνα, τύπον ἔχει τοῦ πράγματος ἡ εἰκών, οὐχὶ τὴν ἰσχύν.
10 ὥστε τὸ ἀληθὲς ἐν ὁ τύπος καταγνοῦσι ἀλλήλοις. ὁ μὲν τύπος ἴσως· ἡ δὲ ἰσχὺς οὐκέτι. οὕτω δὲ καὶ ἐν ὅτε τοῦ σώματος, καὶ ὅτε τῆς σκιᾶς. ὁ μὲν γὰρ τύπος ἴσως ἐῶ· ἄλλα γὰρ ἐῶ· ἡ δὲ δυνάμις καὶ τὰ ἄλλα, οὐ τὰ αὐτά. τί ὄφελος, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτίας, ἀφ' ἑαυτῆς θυσίας αὐτὸν προφέρωσι; τί ὄφελος ἀφέσεως; τοιαύτη, καταφρόνησις. οὐκέτι γὰρ περίνοιαν ἔχει ἡ ἁμαρτία· ἀφέωνται γάρ. πῶς; ἐφείλουσα μὲν ἀπολαβεῖν κόλασιν, οὐκ ἀπολαβοῦσα δέ. τοιαύτη,
15 βίαν ἔπαθεν· ὅτε προσδόκησε πάντως αἰσθεῖν, τότε ἀπῆλθε. ἀφ' ἑαυτῆς θυσίας αὐτὸν, φησι, προφέρωσι. τοιαύτη, ἐφανερώθη τῷ Θεῷ καὶ προσῆλθε. μὰ δι', ὅτε ὁ ἱερεὺς πολλάκις τοῦτο ἐποίει τῷ ὄντι, ἰσχύσης ὅτι ἁπλῶς, καὶ οὐχὶ δι' ἀδυνατείαν τοῦτο ἐγίνετο. εἰ γὰρ μὴ δι' ἀδυνατείαν, τί ἐγίνετο; μὴ ὅτε γὰρ τραυμάτων, οὐδὲ φαρμάκων λοιπὸν δεῖ ὅτε μελουμένου. ἀφ' ἑαυτῆς προσέταξε, φησι, ἀεὶ προσφέρεσθαι ἀφ' ἑαυτῆς ἀδυνατεῖ, καὶ ὥστε
20 ἀνάμνησιν ἁμαρτιῶν γίνεσθαι. τί οὖν; ἡμεῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν οὐ προσφέρομεν; προσφέρομεν μέν, ἀλλ' ἀνάμνησιν ποιούμενοι τοῦ θανάτου αὐτοῦ· καὶ μία ὅτε αὕτη, καὶ οὐ πολλαί. πῶς μία, εἰ οὐ πολλαί; ὅτε ἅπαξ προσενήνεκται, "ὥσπερ εἰς τὰ ἅγια τὴν ἅγιον. τύπον ἐκείνης τοῦτο ὄντες, καὶ αὕτη ἐκείνης. καὶ γὰρ αὖθις ἀεὶ προσφέρομεν· καὶ νῦν μὲν ἕτερον [προβατον,] ἄλλον ἢ ἕτερον, ἀλλ' ἀεὶ τὸ αὐτό. ὥστε μία ὅτε ἡ θυσία. ἐπεὶ τοῦ λόγου τοῦτο. ἐπεὶ δὲ πολλαχοῦ προσφέρεται, καὶ πολλοὶ χριστοί. ἀλλ' οὐδαμῶς· ἀλλ' εἷς [πανταχοῦ] ὁ Χριστὸς, καὶ ἐνταῦθα πλήρης ὤν, καὶ ἐκεῖ πλήρης, ἓν σῶμα. ὥσπερ οὖν πολλαχοῦ προσφερόμενος ἓν σῶμά ἐστι, καὶ οὐ πολλὰ σώματα· οὕτω δὲ μία θυσία. ὁ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τὴν θυσίαν τὴν καθαίρουσαν ἡμᾶς προσενεγκών. ἐκείνην προσφέρομεν δὲ καὶ νῦν, τὴν τότε προσενεχθεῖσαν, τὴν ἀνάλωτον. τοῦτο εἰς ἀνάμνησιν γίνεσθαι τοῦ τότε γενομένου. Τοῦτο γὰρ ποιεῖτε, φησι, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. οὐκ ἄλλην θυσίαν, καθάπερ ὁ ἀρχιερεὺς τότε, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀεὶ ποιοῦμεν· μᾶλλον δὲ ἀνάμνησιν ἐργαζόμεθα θυσίας.

χ. ἐκείνη εἰσπίπτει

χ. - σία ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου. ἐπεὶδὲ χριστοὶ πολλαχοῦ

Ἀλλ' ὅτε τῆς θυσίας ταύτης ἐμνήσθην, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τοὺς μεμυημένους, μικρὰ μὲν τῷ μέτρῳ, μεγάλα δὲ τῇ ἰσχύι καὶ τῇ ὠφελείᾳ. οὐ γὰρ ἡμάρτετε, ἀλλὰ τὸ θείου πνεύματος τὰ λεγόμενα. τί οὖν ἐστι; πολλοὶ τῆς θυσίας ταύτης ἅπαξ μεταλαμβάνουσι τὴν πάντος σωτηρίαν, ἄλλοι δὲ δίς, ἄλλοι δὲ πολλάκις. πρὸς οὖν ἅπαξ ἐλέχθη ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶν, ἢ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα ἢ μόνον, ἀλλ' ἢ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ καθεζομένους. ἐκεῖνοι γὰρ ἅπαξ τὴν σωτηρίαν μετέσχοσι, πολλάκις δὲ ἢ ἀφ' ἑνὸς δύο ἐτῶν. τί οὖν; πῶς ἀποδεξόμεθα; τοὺς ἅπαξ; τοὺς πολλάκις; τοὺς ὀλιγάκις; ὅτε τοὺς ἅπαξ, ὅτε τοὺς πολλάκις, ὅτε τοὺς ὀλιγάκις, ἀλλὰ τοὺς μὴ καθαροὺς συνειδότος, τοὺς μὴ καθαρᾶς καρδίας, τοὺς μὴ βίου ἀλύπου. ἀεὶ τοιούτοι ἀεὶ προσίστασο· ἢ μὴ προσίστασο, μηδὲ ἅπαξ. τί δή ποτε; ὅπου κρίμα ἑαυτοῖς λαμβάνουσι, καὶ κατάκριμα ἢ κόλασιν εἰ τιμωρίας. καὶ μὴ θαυμάσῃς. ὥσπερ γὰρ ἡ ἔφυ φύσει ὕδωρ θρεπτικὴ, ἐὰν εἰς κακόσπονδον ἐμπέσῃ, πάντα ἀπόλλυσι καὶ διαφθείρει, καὶ τὴν τοῦ ἰοῦ ἀφορμὴ· οὕτω δὲ καὶ τὰ τοῦ φειδοῦς μυστήρια.

ΗΘΙΚΟΝ

πανάγιος

δηλονότι. σέζωθα σοὶ ἱερέα δίκαιον αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ θῦμα καὶ ἱερεῖον. Εἶτα προσέθηκε τῷ αἵματι τῷ, προσπεφθείς· ἅπαξ, φησί, προσπεφθείς, Εἰς δὲ πολλῶν ἀνήνεγκεν ἁμαρτίας. Διὰ τί δὲ πολλαί εἰσι, καὶ μὴ πάντων; ὅπερ μὴ πάντες ὠφέλησαν. ἐπὶ πάντων μὲν γὰρ ἀπῆλθεν, Εἰς δὲ σῶσαι πάντας, δι' αὐτὸ μέσος. αὐθέρπους γὰρ ἐστὶν ὁ θάνατος ἐκεῖνος τῆς πάντων ἀπωλείας. ὑπὲρ πάντων ἦλθεν ἁμαρτίας ἀνήνεγκε, δέδωκε δὲ μὴ θέλησαν αὐτοί. τί δέ ἐστι * ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας; ὥσπερ ὅτι τῆς προσφορᾶς ἧς ἀναφέρομεν, προσφέρομεν καὶ τὰ ἁμαρτήματα λέγοντες, Εἴτε ἑκόντες, εἴτε ἄκοντες ἡμάρτομεν, συγχώρησον, τυπτόντες, μεμνημένοι αὐτῶν προφητῶν, καὶ τότε τὴν συγχώρησιν αἰτοῦμεν· οὕτω δὴ καὶ Ἰωσεπ. ιζ. ιθ. σέζωθα γέγονε. ποῦ τοῦτο πεποίηκε ὁ Χριστός; ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος, Καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἁγιάζω ἐμαυτόν. ἰδοὺ ἀνήνεγκε τὰ ἁμαρτήματα· ἦρεν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀνήνεγκε τῷ πατρί· οὐχ ἵνα πορείαν κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα αὐτὰ ἀφῇ.

* οἷς δὲ πολλῶν

χ. - ἐξὸν ἀναφέρειν τὰ

Ἐκ δευτέρου χωρεῖς ἁμαρτίας ἐφθήσονται, φησι, τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν. Τί ἐστι, χωρεῖς ἁμαρτίας; οὐχ ἁμαρτίας αἴρων, σοὶ δὲ ἁμαρτίας οὐκ δευτέρου ἦξε, ἵνα πάλιν ἀποθάνῃ. σοὶ γὰρ ὁ ἅπαξ ἀπέθανεν, ἐφάπαξ ἀπέθανε. πῶς ἐφθήσονται; κολάζει. ἀλλ' οὐκ εἶπε τοῦτο, ἀλλὰ θαυδρὸν, χωρεῖς ἁμαρτίας ἐφθήσονται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν· ὡς μηκέτι λοιπὸν δι' ἑαυτοῦ θυσίας, ὥστε σῶσαι αὐτούς, ἀλλ' ἀπὸ ἔργων τοῦτο ποιῇ.

χ. - εἰσὶ. πότε; ὡς

κζ΄. i. 1 Σκιὰν γὰρ ἔχων, φησὶν, ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὸ τὸ εἰκόνα τῶν πραγμάτων. Τουτέστι, οὐκ αὐτὸ τὸ ἀληθές. ἕως μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ γραφεὺς περιάγῃ τὰς χρώματα, σκιά τίς ἐστι· ὅταν δὲ αὖθις ἐπαλείψῃ τις, καὶ ὑπογείσῃ τὰ χρώματα, τότε εἰκών ἐστι. τοιοῦτόν τι καὶ ὁ νόμος ἐστί. σκιὰ γάρ, φησι, ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὸ τὸ εἰκόνα τῶν πραγμάτων· τουτέστι, τῆς θυσίας, τῆς ἀφέσεως. Κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκές, οὐδέποτε δυνάται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι.

2 Ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν συνείδησιν ἔχειν ἁμαρτιῶν τὸν λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρμένους.

3 Ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν.

4 Ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας.

ψμ. ζ. 5 Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι.

6 Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας.

7 Τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου.

8 Ἀνωτέρω λέγων, ὅτι θυσίαν καὶ προσφορὰν καὶ ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ εὐδόκησας (αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται)

9 Τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. Ὁρᾷς πάλιν τοὺς προφήτας; μία, φησὶν, αὕτη θυσία, σὰρξ καὶ αἷμα ἡ πολλαί. δέδωκε [γὰρ] τοῦτο οὐκ ἰσχυρὰ, ὅτι πολλαί. τί γὰρ ἴδιον πολλῶν, εἰπέ μοι, τῆς μιᾶς ἀρχούσης; ὥστε αἱ πολλαὶ, καὶ τὸ προσφέρεσθαι, τὸ μηδέποτε αὐτὸν καθαίρεσθαι δηλοῦσιν. ὥσπερ γὰρ φάρμακον, ὅταν μὴ ἰσχυρὸν, καὶ ὑγείας ποιητικὸν, καὶ δυνατὸν πᾶσαν ἀπαλλάξαι τὴν νόσον, ἅπαξ ἐπιτηδὲν τὸ πρῶτον ποιῇ, "ὅπερ ἐάν ἅπαξ ἐπιτηδὲν τὸ πρῶτον ἐργάσηται, δείκνυσιν αὐτὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ μηκέτι ἐπιτίθεσθαι, καὶ τοῦτο αὐτό" "ἐστιν ὅ ἔργον τὸ μηκέτι ἐπιτίθεσθαι· ἐὰν γὰρ ἀεὶ ἐπιτιθῆται, δῆλον ὅτι "τὸ μηδὲν "ἰσχυρὸν ἐστὶ σημεῖον (φάρμακον γὰρ ἀρετὴ τὸ, ἅπαξ ἐπιτεθεῖσα, καὶ μὴ πολλάκις) οὕτω δὴ καὶ σέζωθα. τί δήποτε καὶ ταῖς

χ. ἄπαξ ἐὰν χ. δεῖ σημεῖον τὸ χ. τοῦ μηδ. χ. - καὶ ἐπιτίθεται (γρ.

κ. οἱ τε κοινοὶ τε

τῶν προφητῶν τῆς γῆς ὀνομάζεται, Εἴτε ἀπὸ Βαβυλωνίας, Εἴτε ἀπὸ Αἰθιοπίας. ἢ τοῦτο δηλονότι ὁ Λουκᾶς ἐπὶ ταῖς προφάσεσιν ἔλεγεν, Ἦσαν ἢ ἐκεῖ κατοικοῦντες Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Πεσσ. β. ε.
Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον
δὲ καὶ Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον, καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ
Κυρήνην. οἱ οὖν τοσαύτην τῆς οἰκουμένης ὄντες, ἐκεῖσε ἦσαν, καὶ πολὺ τὸ σῶμα τοῦ ναοῦ
ἦν. τί οὖν ὁ Παῦλος φησίν; "ὥσπερ ὅτι τῇ φύσει, "οὕτω καὶ ὁ Χριστός φησι. ὡς γὰρ ἐκεῖ οἱ
θαλαττοκρατοῦντες τὸν Χριστὸν, οὕτω καὶ οἱ τοῦδε τοῦ κόσμου ἄρχοντες οὐρανοῦ ὄντος τοῦ ναοῦ.
κ. ὅπερ κ. οὗτοι κ. καὶ ἐστὶ μείζων κ. καὶ τὸ "οὐ τοῦτον ἦν μείζονα τὸν ναὸν ἐποίησεν. ἐμφανιζέσθωσαν γάρ φησι, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ· ὥστε οὐ τὸν οὐρανὸν μόνον, ἀλλὰ
καὶ τὴν εἰσόδον δὲ τοσοῦτον σῶμα εἶναι ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἁπλῶς, ὥσπερ ὁ τοῦδε τοῦ κόσμου ἄρχων, ἀφῆκε συμβαλεῖν, ἀλλ' αὖθις ἱερᾶς τὸν Θεὸν ἐκεῖ. ὁρᾷς ὅτι φυγὴ καταβάσεως ἔστιν πάντα τὰ τοῦ σκηνώματος εἰρῆσθαι; τί δὲ θαυμάζεις λοιπὸν εἰ σύντομος ἦν, ὅπου γε αὐτὸν ἵστησιν ὡς ἀρχιερέα; οὐδὲ ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, φησίν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεύς, εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ὁ ἁγιασμὸς ἀλλοτρίῳ. οὐ γὰρ εἰς χεῖρα ποιητὰ ἅγια εἰσῆλθε, φησίν, ὁ Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν. ἆρα ἐκεῖνα ὄντα ἀληθινά, ταῦτα ἦν τύποι. καὶ γὰρ οἱ τοῖχοι οὕτω κατεσκεύασο, ὥσπερ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ. τί λέγεις; ἐὰν μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐκ ἐμφανίζεται ὁ παντοκράτωρ; καὶ τὰ πάντα πληροῖ; ὁρᾷς ὅτι τῆς ἁρπαγῆς ὄντα ταῦτα παίζει. καὶ ἐμφανισθῆναι, φησί, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. τί ὅτι, ὑπὲρ ἡμῶν; μετὰ θυσίας εἰσῆλθε, φησί, δυναμένης ἐξιλεώσασθαι τὸν πατέρα. ἀλλὰ τί, εἰπέ μοι; μὴ γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἐχθρὸς καὶ ἄγγελοι ἐχθροὶ ἦσαν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος ἐχθρὸς ἦν; καὶ γὰρ καὶ ἄγγελοι ἐχθροὶ ἦσαν, ἄκουσον τί φησι· Εἰρήνοποιήσας τὰ ὑπὲρ τῆς γῆς, καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὥστε καλῶς εἶ- Κολοσσ. α. κ.
πεν, ὅτι καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐκ ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν.
οὐκ ἐμφανίζεται, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν. διὰ ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτὸν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια τὸν ἀγίων κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ. ὁρᾷς πόσαι αἱ διαφοραί; τοῦ πολλάκις, τοῦ ἅπαξ· τοῦ ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ, τοῦ ἐν ἰδίῳ. πολὺ δὲ μᾶλλον, αὐτὸς διὰ ἱερεὺς καὶ ἱερεύς. ἐπεὶ ἐδεῖ αὐτὸν, φησί, πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπεὶ δὲ νῦν ἅπαξ ἐφάνη ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων. διὰ τί δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων; μετὰ τὰ πολλὰ ἁμαρτήματα. εἰ μὲν οὖν πολλὰ πολλοῖς ἐπέθηκε, εἰκότως ἐδεῖτο πολλάκις θυσίας· εἰ δὲ ὀλίγα καὶ εὐκόλως διορθώσιμα, ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων ἐφάνη. καὶ ἐπειδὴ ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐφάνη, εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται.

κ. ὅτι πολλὰ, φησὶ, τὰ ἁμαρτήματα. κ. ὅτιν, ἐκ ὧν ἢ λύτρωσις ἀπολωλεν, αὐτὰ πάλιν ἀπαιτεῖ. ἀπιστεῖ

27 Καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις.

Δείξας ὅτι οὐκ ἐδεῖ πολλάκις ἀποθανεῖν, τῷ δύνασθαι καὶ δεῖ τὸ ἅπαξ ἀπιέναι· ὅτι εἰς θανάτου δουλείαν ἐλήλυθεν. ἀπόκειται, φησί, τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν· τοῦτο οὖν τὸ ἅπαξ ἀπίασιν ὑπὲρ ἀνθρώπων πάντων· τί οὖν; οὐκέτι ἀποθνήσκομεν οἱ θανάτου ἐσμὲν κρείττονες; ἀποθνήσκομεν μὲν, ἀλλ' οὐκέτι ὡς ἀπ' ἀρχῆς ὅτε θανάτου ἐδεήθη. θανάτου γὰρ τυραννὶς, καὶ θάνατος ὄντως ἐκεῖνος ὅτε, ὅταν μηκέτι συγχωρηθῇ ὁ ἀποθανὼν εἰς ζωὴν ἐπανελθεῖν· ὅταν δὲ μετὰ τὸ ἀπιέναι "ζήσῃ, καὶ ζωὴ βελτίονα, οὐ θανάτου τοῦτο ἐστὶ, ἀλλὰ κ. ζῆσαι ἀναστάσεως. ἐπεὶ οὖν ἔμελλε πάντας καταζῆν ὁ θάνατος, διὰ τοῦτο ἀπιέναι, ἵνα ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ.

28 Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθείς. Πῶς πῶς προσενεχθείς; ὑφ' ἑαυτοῦ δηλονότι.

ὑπηδύνατα ἀῶω παιδίον, μυεία ποιῆι, ἢ πίπτειν οὖν δεῖ εἰς τὸ σφαιρίζειν τὸ ξίφεσι; πῶς βαρύτερόν, εἰπέ μοι, τὸ δόρυ τοῦ πελάγους διερυνᾶσθαι; ἢ μυείας ἑτέρας λύσις ἔχοι πῆχυς εἰπὲ· ἀλλὰ πάντων τούτων δυσκολώτερα ἡ ἀρετή, ἐὰν θέλωμεν, ἢ τὸ εἰς ⟨W⟩ ὑρᾴδιον διάβασιν. θέλησαι γὰρ σῆς μόνον σπουδῆς, καὶ πάντα ἔπεται. οὐκ ἔστι [γὰρ] εἰπεῖν· δύναμαι. τοῦτο γὰρ κατηγορῆσαι ἐστὶ τοῦ δημιουργοῦ. εἰ γὰρ ἀδυνάτους ἡμᾶς ἐποίησεν, εἶτα ὑπέβαλε πεῖραν, κατηγορεῖται αὐτοῦ ἐστι. πῶς οὖν, φησι, πολλοὶ δύνανται; ὅτι δὲ θέλουσι. πόθεν οὖν οὐ θέλουσιν; ἀπὸ ῥᾳθυμίας. ὥστε εἰ θελήσουσι, πάντως δυνήσονται). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι, Θέλω πάντας ἀνθρώπους εἶναι) ὡς καὶ ἐμαυτόν, ὅπερ ἤδει ὅτι πάντες οὐδέποτε ἔσονται) ὡς καὶ αὐτός. "Οὐκοῦν γὰρ ἂν, εἴγε ἀδύνατον ἦν, τοῦτο εἶπε. θέλεις θέλειν σπουδῆς; τῆς ἀρχῆς ὑπεύθυνος μόνον. εἶπέ μοι, σὺ τὰς τέχνας ἁπάσας, ὅταν θέλωμεν σὺ αὐτὰς μανθάνειν, ἀρκούμεθα τῷ θέλειν, ἢ καὶ ἀπομένομεν τῷ παραγγέλλειν; οὐχί· τί λέγω, βούλεται τις μανθάνειν κυβερνήτης· οὐ λέγει, θέλω, καὶ τύπτει, ἀλλὰ καὶ τοῦ παράγματος ἅπτεται). θέλει μανθάνειν ἔμπορος· οὐ λέγει, θέλω μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ παράγματος ἅπτεται). ἀποδημήσας πάλιν θέλει, καὶ οὐ λέγει, θέλω, ἀλλὰ καὶ τοῦ παράγματος ἅπτεται). Εἶτα σὺ πᾶσιν οὐκ ἀρκεῖ θέλησαι μόνον, ἀλλὰ δεῖ ἔργων παρεῖναι δαψ. Εἰς οὐρανοὺς βουλόμενος ἀνελθεῖν, λέγεις, θέλω μόνον; πῶς οὖν, φησι, ἔλεγες, ὅτι ὁ θέλειν * ἀρκεῖ; ὁ θέλειν μετὰ τοῦ ἔργου, ὁ ἀντιπαραμυθούμενον τοῦ παράγματος, "ὃ ποιήσαι πα. ἔχομεν γὰρ συνεργοῦντα καὶ συμπαραστάντα ⟨W⟩ Θεόν· μόνον ἐλώμεθα, μόνον ὡς ἔργῳ παρασκευῶμεν τῷ παράγματι, μόνον μεμνήσωμεν, μόνον εἰς τοῦτο βαδώμεθα, καὶ πάντα ἔπεται. ἐὰν γὰρ καθεύδωμεν, καὶ ῥέγχοντες παρεισδεχώμεθα εἰσιέναι εἰς ⟨W⟩ οὐρανούς, πότε δυνησόμεθα τῶν κληρονομίαν τοῦ ὑρᾴου καταλαβεῖν; βουληθῶμεν οὖν, ἀδελφοί, βουληθῶμεν. τί πάντα παρέντα βίον ἐμπορευόμεθα, ἢ αὖθις ἀπολείψομεν; ἐλώμεθα τοίνυν τὴν ἀρετὴν τὴν εἰς ⟨W⟩ πάντα αἰῶνα ἡμῖν διαρκέσουσαν. ἐν ᾧ ἐσόμεθα διὰ παντὸς, καὶ τοῦ αἰωνίου ἀγαθοῦ ἀπολαύσομεν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρχειν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ιζ. 24 ΟΥ ΓΑΡ ΕΙΣ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ ΑΓΙΑ ΕΙΣΗΛΘΕΝ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΩΝ ΑΛΗΘΙΝΩΝ, ΑΛΛ' ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ ⟨W⟩ ΟΥΡΑΝΟΝ, ΝΥΝΙ ΕΜΦΑΝΙΣΘΗΝΑΙ ΤΩΙ ΠΡΟΣΩΠΩι ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΥΠΕΡ ΗΜΩΝ.

25 Οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρηι ἑαυτὸν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται) εἰς τὰ ἅγια [τῶν ἁγίων] κατ' ἐνιαυτὸν τὸ αἷμα πάλλοτρίον. 26 Ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ὑπὲρ συντελείᾳ τῶν αἰώνων, εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας, διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται.

Ιερ. ζ. γ. ΜΕγα ἐφρόνουν ⟨W⟩ Ιουδαῖοι ὅτι τῷ ναῷ καὶ τῇ σκιᾷ. διὰ ἔλεγον, Ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου *. οὔτε γὰρ ἄλλοχού γῆς κατεσκευάσθη τοιοῦτος ναός, οὐ πολυτελείας εἶχεν, οὐ κάλλους, οὐχ ἑτέρου τινός. ὁ γὰρ διαταξάμενος Θεὸς ἐκάλυψεν αὐτὸν μετὰ φιλοτιμίας διὰ πολλῆς, ὅπερ καὶ τοῖς σωματικοῖς μᾶλλον ἐφείλκοντο καὶ ἐπεισῆγον. πλήθους γὰρ εἶχε χρυσοῦ τὸ τοῖς τοίχοις καὶ ἐξέστι ὃν βουλεσθέ, τὸ τῇ δευτέρᾳ τῶν βασιλειῶν, καὶ τὸ ὃν Ιεζεκιὴλ ἔστο κατα μαθεῖν, καὶ ὅσα χρυσοῦ πάλαντα δυνηλώθη τότε. καὶ ὁ δευτέρα λαμπροτέρα γένηται οἰκοδομία, καὶ κάλλους εἶχεν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. καὶ οὐ τούτῳ μόνον σεμνὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ὧν ⟨W⟩ εἶ) "Εἶδεν καὶ ὧν πάντας ὧν κάλλει ἐφείλκετο. ἀπὸ γὰρ τῶν

* ναὸς Κυρίου

α. Κορ. ζ. ζ.

χ. μαι, ὑπὸ κατηγορῆται

χ. ὁ γὰ

χ. τὸν πανσαπα.

εἰ δὲ τοσοῦτον ἡ παρουσία γ'. οὐ γὰρ λέγω, ὁ Θεὸς λέγεται εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ· ἀλλὰ τί; ὁ τόπος ἀποκλείσθησεται, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ τῷ μὴ θέλειν τοὺς αὐτὸν ἀπρόσιτον ἀφεὶς, ἀλλὰ τῇ φύσει, ἢ τῇ οἰκειώσει τῇ πρὸς τοὺς ἀγγέλους. εἰ τοίνυν ἡμεῖς ἐγγὺς ὤμεν τοῦ Θεοῦ, ἐν οὐρανῷ ἐσμεν. ἵνα γὰρ μοι μάθῃς τοῦ οὐρανοῦ, ὅταν ὁρᾷς διαπετάσαν τὸν οὐρανὸν, ὅταν αὐτὸν ὑπὸ ἀνθρώπου γένωμαι; Ἐλθωμεν γὰρ, φησὶν, ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ποιησώμεθα οὖν ἡμῶν τὸν ψυχὴν οὐρανόν. φαιδρός ἐστιν ὁ οὐρανὸς τῇ φύσει. οὐκοῦν γὰρ ἐν χειμῶνι μέλας γ'. οὐ γὰρ αὐτὸς μεταβάλλει τὸν ὄψιν, ἀλλ' αἱ τοῦ ἀέρος στυγνοτέραι καλύπτουσιν αὐτόν. ὁ οὐρανὸς ἥλιον ἔχει· ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ἥλιον δικαιοσύνης. Εἶπον, ἔξεστι γενέσθαι [ὡς] οὐρανὸν καὶ ὁρᾷς, ὅτι καὶ βέλτιον γενέσθαι τοῦ ἀέρος ἔξεστι. πῶς; ὅταν διαπετάσῃ τὸν ἥλιον ἔχωμεν. ὁ οὐρανὸς πόθεν ἐστὶ καθαρὸς καὶ ἀκηλίδωτος, οὐκ ἐν χειμῶνι, οὐκ ἐν νυκτὶ * μεταβάλλει; μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς, μήτε ἐν ταῖς θλίψεσι, μήτε ἐν ταῖς μερίμναις τοῦ βίου τούτου πάσχωμεν, ἀλλὰ μένωμεν ἀκηλίδωτοι καὶ καθαροί. ὁ οὐρανὸς ὑψηλὸς, καὶ πολὺ τῆς γῆς ἀπέχων. τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν, ἀποχήσωμεν ἑαυτοὺς τῆς γῆς, καὶ πρὸς τὸ ὕψος ἀρθῶμεν ἐκεῖσε. καὶ ποῦ τῆς γῆς ἑαυτοὺς ἀποστήσωμεν; ὅταν τὰ ἐρέσια φαυλώμεθα. ὁ οὐρανὸς λιώτερός ἐστι καὶ ὑετῶν καὶ χιόνων, καὶ ὅλως σεσηπὸς οὐ λίσκεται. τοῦτο καὶ ἡμεῖς δυνησόμεθα, ἐὰν θέλωμεν. σοὶ δοκεῖ μέν, ἀ ἰδιῶται πάσχειν· μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς, κἂν δοκῶμεν πάσχειν, πάσχωμεν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ χειμῶνι οἱ μὲν πολλοὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ οὐκ ἴσασιν, ἀλλὰ νομίζουσιν αὐτὸν τέρπεσθαι, οἱ δὲ φιλοσοφοῦντες ἴσασιν ὅτι σοὶ ἔπαθεν· οὕτω καὶ ἐνθάδε ἡμῶν ἐν ταῖς θλίψεσιν, οἱ μὲν πολλοὶ νομίζουσιν ἡμᾶς συμπαθεῖσθαι, καὶ αὐτὰς ἡμῶν ἅπτεσθαι τῆς καρδίας τοῦ θλίβειν, οἱ δὲ φιλόσοφοι ἴσασιν ὅτι οὐχ ἅπτεται ἡμῶν. ἐλθώμεθα τοίνυν οὐρανὸς, ἀνέλθωμεν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, καὶ ὅταν ὀφθῶμεν τοῦ αἰθέρος μυρμήκων σοὶ δοκοῦμεν ἀφεστάναι· ἐὰν ἰδοὺ πένητας λέγω μόνον, σοὶ τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ καὶ στρατηγὸς τις ἢ, καὶ βασιλέα, οὐκ ὀφθῶμεν ἐκεῖ τὸν βασιλέα, σοὶ τὸν ἰδιώτην. οὐκ εἰσόμεθα τί μὲν χρυσὸς, τί δὲ ἄργυρος, τί δὲ ἱμάτιον σηρικὸν, ἢ πορφυροῦν· πάντα ὥσπερ μύας ὀφθῶμεν, καὶ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ ὕψει καθήμενοι. οὐδὲν ἡδονὴ ἐκεῖ, οὐδεμία τρυφὴ, οὐδὲ χρεία. ἐπὶ πῶς ἔνι, φησὶν, ἐν ὕψει ἀρθῆναι τὸν ὕψος, ὄντι τῆς γῆς ἀπεπαυόμενα; λέγω μὲν ὅτι λέγω τοῦτο ἁπλῶς· ἀλλ', εἰ βούλει, ἐγώ σοι δείκνυμι ἔργῳ τοῦτο. ἐν τῷ ὕψει ἐκείνῳ φθάσαντες. πῶς δὲ τοῦτο; τοῦ μὲν Παῦλον λέγω· οἵτινες ἐν τῇ γῇ ὄντες, ἐν τῷ οὐρανῷ διέτριβον. καὶ τί λέγω ἐν τῷ οὐρανῷ; ὑψηλότεροι ἦσαν τοῦ οὐρανοῦ. [καὶ τοῦ ἄλλου οὐρανοῦ.]

καὶ * πρὸς αὐτὸν ἐλήλυθεν Θεόν. Τίς γὰρ ἡμᾶς χωρίσει, φησὶν, ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμὸς, ἢ διωγμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; καὶ πάλιν, Μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. ὁρᾷς ὅτι οὐδὲ ἐνταῦθα τὰ ἐν τούτοις; ἵνα δέ σοι δείξω ὅτι τὴν οὐρανοῦ αἰώτερος ἐστὶν, ἄκρους αὐτοὺς λέγοντος, Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. ὁρᾷς πῶς πάντα τὸν λογισμὸν ὁ λογισμὸς, ἀνώτερον αὐτὸν ἐποίησεν, οὐ ταύτης μόνον τῆς κτίσεως, ἀλλὰ τούτων τὴν οὐρανὸν, ἀλλὰ δὲ εἴ τινες ἕτεραι εἶεν; εἶδες ὕψος ἀληθείας; εἶδες ὁ σκέψασθαι οἷος ἐθέλοντος ὁτουοῦν ἐθέλησεν, ὁ ἐπ' ἀγαθοῖς πάντα βίοι ἀναγαγών; οὐδὲν γὰρ ἐστὶ κώλυμα, οὐκ ἔστι, πάντας ἀναβαθμεῖσθαι, εἴγε βουλοίμεθα. εἰ γὰρ τέχνας ὅτων καὶ παρθένους ἀναβαινούσας τοὺς πολλοὺς, πολλῷ μᾶλλον ὁ μὴ τοσούτου δεῖται πόνου. τί γάρ, εἰπέ μοι, χαλεπώτερον τοῦ ἀπὸ χοίνου ποταμοῦ βαδίζειν, καθάπερ ὅτι ἰσοπέδου, καὶ αὖθις πάλιν ἀναβαίνειν καὶ καταβαίνειν, καθάπερ ὅτι κλίνης καθήμενον; οἱ γὲ ὅτων φεικτὸν ἡμῖν εἶναι δοκεῖ, ὡς μηδὲ θέλειν πάσασθαι, ἀλλὰ διδοικέναι δὲ πέρνειν καὶ πρὸς τὸ ὄψιν αὐτοῦ; τί δ', εἰπέ μοι, χαλεπώτερον τοῦ κυνὸς ὅτι τοῦ" πρόσωπον λαβεῖν, εἶτα

μὴ ὑαλώπου; ὅτι πυκνοί ἐ ἁπαλὴν ὑπάρχει, χρηστικὴν τὸ αἵματος ἰῶ. τί δαὶ τὸ ὕδωρ; ἢ τοῦτο ὡς χρακτικώτερον τῶν δι' ὕδατος καθαρσιν. τί ἢ τὸ ἔλαιον; ἢ τοῦτο προσελαμβάνετο, ὥστε κατηχεῖσθαι ὁ αἷμα. δείκνυσιν ἐνταῦθα ὁ αὐτὸ ὅτι ἢ αἷμα ἢ ὕδωρ. ὁ γὰρ βαπτισμα αὐτῷ πάθος ἐστὶ σύμβολον. χ. ἀπὸ, τὶ πάθος ἐστί.

21 Καὶ τῶν σκευῶν ἢ, ἃ πρώτα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας, τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρραύπισε.

22 Καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. Διὰ τί ὃ σχεδὸν, εἶπε; σχεδὸν τί αὐτὸ ἐκώλυσεν; ὅπερ ἐνῆν ἐνταῦθα λοιπὸν καθαρισμὸς πλείων, σχεδὸν ἄφεσις πλήρης, ἀλλὰ ἡμιτελής, καὶ οὐ ἐλαχίστῳ μέρει*. ἐνταῦθα ἢ, Τοῦτο ὁ αἷμά, φησι, τῆς καινῆς διαθήκης, ὁ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ποῦ τοίνυν ὁ βιβλίον ἐκάθαρε ταῦτα καὶ ἁγιοῖ αὐτό; αὐτοῖ ἄρα ἦσαν βιβλία τῆς καινῆς διαθήκης. ποῦ ἢ τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας; αὐτοῖ εἰσι. ποῦ ἢ σκευή; αὐτοῖ εἰσι πάλιν. Ἐνοικήσω γὰρ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, φησίν. ἀλλ' οὐκ εἰμὶ κεκλημένος. οὐδὲ ὑπάρχω ἐρράνθησαν ἐνταῦθα. τί δήποτε; οὐ γὰρ σωματικὸς ὁ καθαρισμὸς ἦν, ἀλλὰ πνευματικός, καὶ ὁ αἷμα πνευματικόν. πῶς; οὐκ ἀπὸ σώματος γὰρ ἔρρει ἀλλήλων, ἀλλὰ σώματος ἀπὸ πνεύματος κατασκευασθέντος. τοῦτο ἡμᾶς οὐ Μωϋσῆς, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν ὧν αἵματι, ὅτε τὸ λόγιον τὸ λεχθὲν, Τοῦτο ὁ αἷμα τῆς καινῆς διαθήκης, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. οὗτος ὁ λόγος δηλοῖ ὅτι ἀπὸ σαυτοῦ τοῦ αἵματος ἐμβαφεὶς, πνεῦμα οὐκ ἐρράνατο. καίτοι ἦν ὁ σῶμα ἔχων ἐκαθαίρετο· σωματικὸς γὰρ ὁ καθαρισμὸς ἦν. ἐνταῦθα δέ, ὅπερ πνευματικὸς ἐστὶν ὁ καθαρισμός, εἰς τὴν ψυχὴν εἰσέρχεται, καὶ καθαίρει, οὐκ ἁπλῶς προσερραινόμενος, ἀλλὰ πηλίζων ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς. ἵνα ἐν μεμνημένοι τὰ λεγόμενα, καὶ ἵνα ἐκείνου μὲ, αὐτὴν τὴν ἐπιφάνειαν ἐρράνατο, καὶ πάλιν ἀπαίτησιν ὁ ῥαντιζόμενος. οὐ γὰρ δὴ ἡμαγμένος ἀεὶ προσῆει. ὅπερ ἢ τῆς ψυχῆς οὐκ ἦτον, ἀλλ' αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ μιαίνεται ὁ αἷμα, ῥωμαϊκὰς αὐτὴν ποιοῦν καὶ ἀγρίαν*, ἐν τοσούτῳ ὁ ἀμήχανον κακὸν ἄγειν. δείκνυσι δὴ λοιπὸν ὁ θάνατον, οὐ μόνον βεβαιώσεως, ἀλλὰ καὶ καθαρμοῦ αἴτιον. ὅπερ γὰρ ἡ τελευτὴ μιαρὸν τοσοῦτον ἐδόκει εἶναι, καὶ μάλιστα ἡ ὀργὴ σφοδρὰ, λέγει ὅτι σκάθαρε καὶ σκάθαρε ψυχὰς καθαρὰν, καὶ ὅτι μείζονα. ὀργὴ τοῦτο αἱ θυσίαι τοσοῦτον, ὀργὴ ὁ αἷμα τοῦτο· ὀργὴ τοῦτο ἀμνοί, ὀργὴ τοῦτο ἄπαντα ἐγένετο.

23 Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τούτοις καθαρίζεσθαι· αὐτὰ ἢ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις τοῦτο ταύτας.

Καὶ πῶς ὅτι ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς; ἵνα ἢ κλῆσις τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τῶν; ἆρα οὐρανοί; ἀλλὰ ἐν ἀγγέλοις; ἐνταῦθα τούτων, ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα. ἆρα ἐν τοῖς οὐρανοῖς τὰ ἡμέτερα, καὶ ἐπουράνια [τὰ ἡμέτερα,] καὶ ἐν τῇ γῇ ἐπιτελῆται. ἐπεὶ καὶ ἄγγελοι ἐν τῇ γῇ εἰσιν, ἀλλ' ἐπουράνιοι λέγονται· καὶ τὰ χερουβὶμ ὅτι τῆς γῆς ἐφάπτη, ἀλλ' ἀσώματα ὅτι. καὶ τί λέγω ἐφάπτη; ὅτι τῆς γῆς μὲ οὖν ἁγιᾷ, "ὥσπερ οὖν ἐν τῷ παραδείσῳ ἀλλ' ἐνταῦθα σκώλυσε τοῦτο. ἐπουράνια γὰρ καὶ ἄτοπα ὅτι. Καὶ πάλιν ὁ πολίτευμα ὅτι ἐν οὐρανοῖς, κεῖται ἐν ἐκείνοις πολιτευόμεθα. αὐτὰ ἢ τὰ ἐπουράνια τουτέστι, τῶν φιλοσοφίαν τὴν πρὸς ἡμᾶς, οὐκ ἐκ κεκλημένους. κρείττοσι θυσίαις ταύταις. ὁ κρείττον, καλοῦ πάσης ὅτι κρείττον. ἆρα καὶ καλὰ γενόμενα καὶ τὰ ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἐκεῖ οὖν γὰρ ἐνῆν τὰ ὑποδείγματα πονηρὰ ἐκεῖ· ἐπεὶ καὶ ἐκεῖνα ἂν εἴη πονηρὰ ὧν ὅτι ὑποδείγματα.

ΘΕΙΚΟΝ Εἰ τοίνυν ἐπουράνιοι ἡμᾶς, καὶ τοιαύτης οὐσίας ἐτύχομεν, φείσωμεθ· μηκέτι μολύνωμεν ἐν τῇ γῇ. ἔξεστι γὰρ μὴ εἶ ἐν τῇ γῇ καὶ ὧν βουλώμεθα. ὁ γὰρ εἶ ἐν τῇ γῇ, καὶ μὴ εἶ, χ. θυσίας

Εικὸς ἰῶ πολλοὺς τῶν ἀθυμεστέρων ἀγακεκωφῶσθαι, ἢ ἀπὸ τῆς τετελευτηκέναι μὲν Χριστὸν μάλιστα ἀπιστεῖν τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ. ὁ γοῦν Παῦλος τῶν τοιούτων ἀναύσιον ἐκ προφάσεως αἰσχρᾶς ἔπαυσε, τοῦτο σημῆναι βουλόμενος, ἀπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας λαβών. ποῖον δή* τοῦτο; δι' αὐτὸ μὲ οὖν τοῦτο χρὴ θαρρῆσαι, φησὶ. Διατί; ὅτι ὑ ζώντων τῶν διαθεμένων, ἀλλ' ἀποθανόντων, τότε βέβαιοί εἰσιν αἱ διαθῆκαι, καὶ τοῖς ἐκείνου λαμβάνουσι. διὸ ἢ οὔτως ἀρχὴν λέγων· ἢ διαθήκη τοῦτο, φησὶ, καινῆς διαθήκης μεσίτης ἐστὶν. ἡ διαθήκη πρὸς τὴν ἑκάστην ἡμέραν ἰσχὺν τῆς τελευτῆς. τοιαύτη δέ ἐστιν ἡ διαθήκη· ἐὰν μὲ κληρονόμοις ἔχῃ, ἐὰν ὴ ἀποκληρονόμοις. ὅτων ἢ ἐν ζωῇ πρὸς μὲ τῶν κληρονόμων φησὶν ὁ Χριστὸς, Θέλω ἵνα, ὅπου ἐγώ εἰμι, ἢ ὑμεῖς ὦσι. ἢ πάλιν πρὸς τῶν ἀποκληρονόμων ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Οὐ πρὸς πάντων ἐρωτῶ, ἀλλὰ πρὸς τῶν πιστευόντων διὰ τὸν λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ. ἡ διαθήκη πάλιν, ταὶ μὲ τῶν διαθεμένων ἔχῃ, ταὶ ὴ τῶν διαθεμένων· ὥστε ταὶ μὲ αὐτοὺς λαβεῖν, ταὶ ὴ ποιῆσαι. ὅτων ἢ ἐν ζωῇ. μὴ γὰρ ὃ ἐπαγγείλασθαι, μωρία ἀπαντᾷ ἢ ταὶ πρὸς αὐτοὺς, λέγων, Ἐπιτελῶ σήμερον δίδωμι ὑμῖν. πάλιν, ὀφείλει ἡ διαθήκη μαρτυρεῖσθαι ἔχειν. ἢ ἄκουε αὐτοῦ πάλιν λέγοντος, Ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, ἢ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ· ἢ πάλιν, Ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· περὶ τοῦ παρακλήτου λέγει. ἢ τὸν δώδεκα ἀποστόλους ἀπίστειλε λέγων, Διαμαρτύρασθε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἢ διὰ τοῦτο, φησὶ, διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστί. τί δήποτε μεσίτης; ὁ μεσίτης οὐκ ἐπὶ ἑνὸς κύριος ἐστὶ πράγματος, ἢ ἑνὸς μεσίτης· ἀλλ' ἑτέρου μὲ ὃ πρᾶγμα, ἑτέρου ὴ ὁ μεσίτης. οἷ, μεσίτης γάμου ἐστὶν, οὐχ ὁ γαμῶν, ἀλλ' ὁ τῷ μέλλοντι ἄγειν συμπράττων. ὅτων δὲ ἢ ἐν ζωῇ, μεσίτης ὁ υἱὸς ἐγένετο τοῦ πατρὸς ἡμῶν. οὐκ ἤθελεν ἡμῖν ἀφεῖναι ὁ πατὴρ τὴν κληρονομίαν ἑαυτοῦ, μὴ ὑπηλλάξατο πρὸς ἡμᾶς, ἢ ἐκαλλίπαρησεν ὡς πρὸς ἀπηλλοτριωμένους. μεσίτης τοίνυν ἐγένετο ἡμῶν ἢ αὐτοῦ, ἢ ἔπεισεν αὐτόν. ἢ ὅσα πῶς μεσίτης ἐγένετο, λάβωμεν ἀπάγαγε ἢ ἄγαγε, ταὶ πρὸς τὸ παρὸν ἡμῖν διαπορηθέντα, ἢ τὴν θάνατον προσειλήφοτος ἦλθε, ἵνα πρὸς ἡμᾶς ἀπηλλαγμένους ὦμεν ἀπὸ θανάτου· ἐπεὶ γὰρ ἡμεῖς, ἢ ἐποίησεν ἡμᾶς ἀξίους τῆς διαθήκης. Τοῦτο τοι ἢ βεβαία ἐστὶν ἡ διαθήκη, ἢ οὐκ εἰς αἰσχρὸν λεπτὸν γίνεται. πρὸς μὲ ὃ τῶν τὸ ἀρχαῖον, ἀπὸ ὡς πατὴρ πρὸς ἡμᾶς διέθετο. ὅτῳ ὴ δύναμιν γενέσθαι, οὐκέτι διαθήκης, ἀλλὰ πωλήσεως ἔδει. τί τοίνυν μέγα φησὶν, ὅτι ὦ νόμῳ; ὡς τοσοῦτον γὰρ ἡμᾶς κατέστησαν ἀμαρτάνειν, ὡς μὴ δύ σωθῆναί ποτε, εἰ μὴ* ὁ διαπονήσας ἡμᾶς ἀπέθανεν, οὐκ ἂν ἴσχυσεν ὁ νόμος· ἀναιτίους γὰρ ἐδίκαιον. ὑκέτι ὴ αὐτὸ ἀπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας βεβαιοῖ μόνον, ἀλλὰ ἢ ἀπὸ τοῦ τὴν παλαιὰν συμβεβηκότων μάλιστα αὐτὸν ἐπάγεται. ἀλλ' ὑδεὶς, φησὶν, ἐὰν ὁ τιτελευτηκὼς ἔχῃ· πῶς δὲν ἐκείνη βεβαία; Διὰ τοῦτο φησὶ, καὶ γὰρ οὐκ ἄνευ αἵματος, ὥσπερ οὐδὲ αἷμα. Εἰ ὴ μὴ ὃ τοῦ Χριστοῦ αἷμα, μὴ θαυμάσῃς· τύπος γὰρ ἐκεῖνο. διὸ καὶ λέγει, ὅταν οὖν ἡ διαθήκη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται· τί δήποτε, ἐγκεκαίνισται βεβαία γέγονεν*, ἐκυρώθη. ὅταν (τουτέστι, διὰ τοῦτο) φησὶν, ἔδει τῆς διαθήκης τὸ σύμβολον εἶ καὶ τῆς τελευτῆς. τίνος γὰρ ἕνεκεν, εἰπέ μοι, τὸ βιβλίον ἐῤῥαντίζετο τῆς διαθήκης;

19 Λαληθείσης γὰρ, φησὶ, πάσης τῆς ἐντολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ Μωϋσέως πρὸς τὸν λαὸν, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων μετ' ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐῤῥάντισε,

20 Λέγων, τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός.

Τίνος οὖν ἕνεκεν, εἰπέ μοι, τὸ βιβλίον ῥαντίζει τῆς διαθήκης, ἢ ὁ λαός; ἢ* τοῦ τιμίου αἵματος εἴωθεν σημαίνειν τύπος τις ἐκεῖνο τὸ αἷμα ἢ τἆλλα ἐγίνετο; τί δήποτε ὃ δὲ μετ'

πᾶσι τοῖς ἄλλοις κοσμεῖς σαυτόν· σὲ γὰρ οὐ δεῖ ἐνθάδε τὰ ὀπίσω δεῖ βασίλεια, καὶ πλοῦτα οἷα τὰ οὐράνια, καὶ γελᾶς; σὺ μὲν οὖν οἶδα ὅπου βλέπεις· ἄκουε δὲ ὅπου ἄγγελοι πέμπουσι πολλαχοῦ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ παρεστήκασι τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντα ἐμπίπλησι τὴν ἀσωμάτων ἐκείνων δυνάμεων. ἔστι μοι καὶ πρὸς γυναῖκας ὁ λόγος, αἳ ὅτι μὲν τοῦ ἀνδρὸς οὐ πολλῶν τοῦτο ποιεῖ τὰ χείρω· καὶ πιθανὸν δέ, οὐκ ἀεί, ἀλλὰ πολλάκις ἐν τοῖς αὐτοῖς· ἐνθάδε δὲ ἀεί. κατακαλύπτεις, εἰπέ μοι, τὴν κεφαλήν, καὶ γελᾶς, ὦ γύναι, ἐν ἐκκλησίᾳ καθημένη; εἰσῆλθες ἐξομολογήσασθαι τὰ ἁμαρτήματα, πρεσβεύσουσα πρὸς Θεόν, διηγήσῃ καὶ ἐκκαύσεις τὸ τῶν κακῶν σου πεπλημμεληκότων, καὶ μὴ γέλωτος τοῦτο ποιεῖς; πῶς οὖν αὐτὸν ἐξιλεώσασθαι δυνήσῃ; ἢ τί κακὸν ὁ γέλως, φησίν; ἢ κακὸν ὁ γέλως, ἀλλὰ κακὸν τὸ μετὰ μέθης, τὸ ἄκαιρον. ὁ γέλως ἔγκειται ἐν ἡμῖν, ἵνα, ὅταν φίλοις ἐντυγχάνωμεν μετὰ μακρὸν χρόνον, τοῦτο ποιῶμεν, ὅταν πένητας καταπεπονημένους καὶ δεδοικότας, αὐτοὺς τὸ μειδίαμα· οὐχ ἵνα ἀσωτεύωμεν, ἢ ἀεὶ γελῶμεν. ὁ γέλως ἔγκειται τῇ ψυχῇ τῇ ἡμετέρᾳ, ἵνα ἀνῆται ποτὲ ἡ ψυχή, οὐχ ἵνα διαχέηται. ἐπεὶ καὶ ὀργὴ ἡμῖν ἔγκειται σωμάτων, καὶ οὐ πάντως ἀνάγκη διὰ τὸ ἐγκεῖσθαι, καὶ αὐτῇ χρῆσθαι, ἢ κεχρῆσθαι ἡμᾶς ἐστιν· ἀλλὰ καὶ κεκτήμεθα αὐτήν, καὶ οὐ λέγομεν, ὅπως ἔγκειται, χρησώμεθα. μὴ δακρύων δούλευε τῷ Θεῷ, ἵνα δωρηθῇς ἀπολαῦσαι τῶν ἡμαρτημένων. οἶδα ὅτι πολλοὶ διαμισοῦσιν ἡμᾶς λέγοντες, εὐθέως δάκρυα. διὰ τοῦτο δακρύων καιρός. οἶδα ὅτι καὶ οἰωνίζονται οἱ λέγοντες, Φάγωμεν καὶ πίωμεν· αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. ἀλλ' εἰπάτωσαν ὅτι μεταμέλεια μεταμέλειαν, τὰ πάντα μεταμέλεια. οὐκ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τὴν πεῖραν τῶν πραγμάτων παντὸς λαβών, ὁ τὰ φησίν· Ὠκοδόμησά μοι οἰκίας, ἐφύτευσά μοι ἀμπελῶνας, ἐποίησά μοι κολυμβήθρας ὑδάτων, οἰκοδόμους καὶ οἰκοδούσας· ἢ τί δὲ μὴ ταῦτα πάντα φησί; μεταμέλεια μεταμέλειαν, τὰ πάντα μεταμέλεια. πεισθῶμεν τοίνυν, ἀγαπητοί, πεισθῶμεν, ἵνα ὄντως τέλεσωθῶμεν, ἵνα ὄντως παθῶμεν τὸ ὃ χαίρω τὰ χαρᾶς τὰ εἰλικρινοῦς. αὕτη μὲν γὰρ ἡ χαρὰ πάντως λύπῃ ἀμαύρωται, ἢ οὐδέποτε καθαρὰ αὐτόθεν ἐστὶν ὑπάρξαι· ἐκείνη δὲ εἰλικρινής* ἐστὶ καὶ ἄδολος, καὶ οὐδὲν ἔχουσα ὕστερον, οὐδὲ αἰσχυνόμενον. ἐκείνου παθῶμεν τὸν χαρέντα, ἐκείνων μεταδιώξωμεν. ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῆς ἐπιτυχεῖν, ἢ μόνον τὸ εἰς οὐρανοὺς μὴ τὰ ἡδέα, ἀλλὰ τὰ ὠφελοῦντα αἴρεσθαι, καὶ μικροῦ θλίβεσθαι ἕκαστον, καὶ μὴ βιοτικῶν ἅπτεσθαι· φέρει γὰρ συμπάθειαν. οὕτω γὰρ δυνησόμεθα καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

γρ. κεχρῆσθαι αὐτῇ, ἵνα χρησ-

* γρ. εἰλικρινὲς καὶ πάντα ὅσον-

γρ. εἴρηται ὅτι

Λουκ. ιε'. 15 ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΚΑΙνῆς μεσίτης ἐστὶν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. 16 Ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. 17 Διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία· ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. 18 Ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται.

Εικοσ.

καὶ μοιχὸς, καὶ ὀστισοῦν, πορνείαν ἢ τ μιαθὸν, καπαδίχοι). τὸν "ἢ μηδὲν πορνείαν ἔχε, καὶ πόρναν ὧδε βλήμεσι, χωρὶς τ ἐγκλείσ ὑ πορσίει). τ το ἢ ὁ τοῦθα ὅτι ποιῶσι, τὸν μὲ ὀρθοὺς λογισμοὺς, ὅταν ἐγκύκλιον μὴ ἔχωσι, ἀποτρέφονται τοῖς ἢ μιαροῖς ἢ ὄπτας θεομάχοις συγγίνοι) ἀφ' ὃ χρισίον, ἢ ἀχημόνως συγγίνονται· ἢ ὃ κάλλος ἀπολλύοισι τῆς ψυχῆς. καθάπερ γὰρ ὀκφίαν φύσει ὑφ' ἑιδηθῆς ἢ μιγάσιν, ἢ ἀγρικίδες ἢ παχέαι, ἢ ἄμορφοι ἢ κακόπλασει, ἢ πάντοθεν αἰσχραί· οὕτω ἢ αἱ τότων γίνονται ψυχαί, τοῦτ' τοῖς ἔξωθεν ὑπιτείμμασι τὸ ἀμορφίας συγκαλύψαι δυνάμενα. ὅταν γὰρ" ἐκάτη ἡ δυσέβεια, ὅσα αὐ ὑπιτοήσωσιν, τοῦτ' ἐπανορθοῦσθαι δυνάμενα. ὅτι γὰρ αἰσχύνεται πόριας ποιῆ, ἄκουσον τ προφήτ λέγοντος, Ἀπαισχύνθησας ποιῆσαι πόρναν, ὅθεν πόρνης ἐγένετο (gr. τοῦτο ἢ ποιῆς τὸν πλησίον σ ὅτι εἶπεν, ἀπαισχύνθησας ποιῆσαι πόρναν, οὐ ποιῆς τοιῆδε ἢ τοιῆδε, ἀλλὰ ποιῆς πόρναν. ἵνα; οὐ πατέρα, ὄχ ὑόν, ὄ γυναῖκα, ὄ φίλον, οὐκ ἀδελφόν, οὐκ" ἐιεργέτην, οὐδὲν ἁπλῶς αἰδῆται ὁ τοιοῦτος. ἢ τί λέγω φίλον ἢ ἀδελφόν ἢ πατέρα; αὐδὲ οὐκ αἰδοῦνται Θεόν, ἀλλὰ πάντα μῶλος αὐτῷ εἶ) δοκεῖ, ἢ γελᾶ ὑπὸ τῆς πολλῆς ὑπιθυμίας μόνον, ἢ οὐδὲ τῇ ἀκοῇ ἀδιάφθορός τι τ ὠφελῆ αὐδὲ δύναται μόνον. ἀλλ' ὦ τῆς ἀτοπίας, ἢ οἵα ῥήγνυσι)· οὐαί σοι, ἀσεμνατᾶ, ἢ ὃ μὴ ἔχοιτί σι. τοῦτο ἀδιαφορίομεν ὑπὸ τ θυμοῦ. οὐαὶ γὰρ τοῖς τοῦτα λέγουσι, καὶ τὸ γέλωτι λέγουσι. ἀπό μοι γάρ, ὄ τοιούτοις ἀπειλῶ ἠπείλησεν ὁ Θεὸς λέγων, Οὐ δύνασθε δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, σὺ ἢ ὀκλύεις τὸν ἀπειλοῦντα, τοιαῦτα τολμᾷ φθέγγεσθαι ὑπὲρ κακῶ τ σαυτοῦ; οὐκ Εἰδωλολάτρεί δὲ αὐτὸν" εἶ) φησιν ὁ Παῦλος, ἢ ὃ πλεονέκτην εἰδωλολάτρην καλῶ, σὺ ἢ ἔσηκας γέλωτ κ' τὰς βιωτικὰς γυναῖκας, τὸ γοητεύειν κ' τὰς ὑπὸ τῇ σκιωῇ; ὅτ' πόρνα αἰτίσεψε, τοῦτο κατέβαλε. γέλως γέγονε τὰ ἡμέτερα ἢ πολιτισμὸς ἢ αἰσχύτης· οὐδὲν βύσταλες, οὐδὲν" σιβαρόν. ὄ τοὺς οὐ βιωτικοὺς ἄνδρας μόνον λέγω τοῦτο, ἀλλ' οἶδα οὓς αἰνίττομαι. γέλωτος γὰρ ἐμπίπλησι ἡ ὀκκλησία. αὖ ὁ ὄφις αἴτιον εἶπε, γέλως βύθιος ὑπὸ πῶς καθυβρίοις ἢ ὃ θαυμαστόν, ὑπὸ αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς εὐχῆς ὄ παύον) πολλοὶ τοῦ" γελᾶν. πόρναι χορεύει ὁ ὄφις ὅλος, πόρνας ὑπεδύσατο, πόρνων κρατῆ. ἀπέμασαι ὁ Χριστὸς, πτέρνας αι, ὑπὸ οὐδὲν ὅτι μέρος ἡ ὀκκλησία. ὐκ ἀκούετε Παύλου λέγοντος, Αἰσχρότης ἢ μωρολογία ἢ εὐτραπελία ὀρθῶτα ἀφ' ὑμῶν; μὴ τῆς αἰσχρότητος τοῦ βωμολόχου πίθησι· σὺ ἢ γελᾶς; μωρολογία πόθεν; ἢ μηδὲν ἔχοντα χρήσιμον. γελᾷς ἢ ὅλως, ἢ ὄχλος ἢ ὁ πρὸ σωπεῖον ὁ μαίζων; ὁ ἐσαυρωμένος, ὁ πεπληγὼς γελᾷς, εἶπέ μοι; ποῦ τῦ Χριστοῦ τῦτ' ἤκουσας ποιμῶτος; ὐδαμοῦ, ἀλλὰ κατηφοῦντος μὲ πολλάκις. ἢ γελᾷ ὅτε Ἱερουσαλὴμ εἶδεν, ἐδάκρυσε, ἢ ὅτι ὡ ποιοῦτον ὑπέπεσεν, ἐχαράχθη· ἢ ὅτι ὡ Λάζαρον ἔθνησεν ἔκλαυσε· σὺ ἢ γελᾷς; Εἰ δὲ τοῖς ἑτέρων ἁμαρτήμασιν ὁ μὴ ἀλγῶν, κατηγορίας ἄξιος· ὁ δὲ τοῖς αὐτῦ αἰσχίστοις ἀχαίνθνος ἢ γελῶν, ποίας ἕξαι συγγνώμης ἄξιος; πόθεν ὁ πρῶν καιρὸς ἢ θλίψεως, ὑπερπίασμοῦ ἢ δουλαγωγίας, ἀγώνων ἢ ἱδρώτων· σὺ ἢ γελᾷς; οὐχ ὁρᾷς πῶς ἐπεπλήσθη Σάρρα; οὐκ ἀκούεις τῦ Χριστοῦ λέγοντος, Οὐαὶ ὡ γελῶντες, ὅτι κλαύσουσι)· ταῦτα φάλλας καθ' ἑκάστην ἡμέραν; τί γὰρ λέγεις, εἶπέ μοι; ὅτι ἐτίλησα; οὐδαμῶς· ἀλλὰ τί; σκοπίασα τὸ τῷ σταγμῷ μου. ἀλλὰ ταῦτα πάντες εἰσὶ οὕτω ἀχαχυλιόμενοι ἢ χαῶτοι, ὡς ἢ τὸ τῇ ὑπερβάσει ταύτῃ γελᾷν, ὅπ δὲ ὠδεῖ γέλωτος ταῦτα ἀγαλεγόμενα. ἢ γὰ τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ὠδαφορά, πλανᾶτη ἡ ὠδαπληξία, οὐδὲ αἰσθάνε) τῆς ὑπερβάσεως. ἔσηκεν ὁ ἱερὸς τῦ Θεοῦ τὸν πόνον εὐχὴν διαφέρων· σὺ ἢ γελᾷς," οὐδὲν δεδοικώς; ἢ ὀκφὸς ὢ τρέμων ὑπὲρ σοῦ τὰς εὐχὰς διαφέρω, σὺ ἢ καταφρονῆς; οὐκ ἀκούεις τῆς γραφῆς λεγούσης, οὐαὶ ὡ καταφρονῆται; οὐ φρίττεις; οὐ συντέλλεις σαυτόν; καὶ εἰς μὲ βασίλεια εἰσιὼν, καὶ χήμασι καὶ βλέμμασι δὲ βαδίσμασι καὶ

πᾶσι

χ. ἢ ἐλλιπέσ-ερος, κρὶν

χ. τῆ ὑπερ. δυσ-

χ. ἀκρίτων,

χ. βαρύ.

χ. γέλωτος.

* ἢ

χ. ἀρτίλων μεδιάσαι;

Ματθ. ε. κδ.

Ερισ. ε. δ.

Λουκ. ϛ. κε.

ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαρεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι; Εἰ γὰρ σάρξ, φησί, δυώσεται καθαίσσουσα τὸ αἷμα τῶν ταύρων· πολλῷ μᾶλλον τῆς ψυχῆς τὸν ῥύπον ἀποσμήξει τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. ἵνα γὰρ μὴ ἀκούσας, αἱμάζει, μέγα νενόμισης· ἐπισημαίνεται ἡ διάνοιαν ἑκατέρου τοῦ καθαρμοῦ τὸ μέσον, καὶ πῶς ἔστι κρεῖττον, ἐκφύσει ἡ διαπεινός. καὶ λέγει, ὅτι εἰκότως· εἰ γε ἐκφύσει κρεῖττον τὸ αἷμα τοῦ ταύρου, τοῦτο ἦν τοῦ Χριστοῦ. καὶ οὐκ ἠρκέσθη τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔμφασιν τῆς φορᾶς· ὡς ἀφ' πνεύματος ἁγίου, φησίν, ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ. τουτέστι, ὁ ἱερεὺς ἄμωμον ἦν, ἀνάγκαν καθαρόν. ὁ δ', ἀφ' πνεύματος ἁγίου, δηλονότι ὅτι οὐ σφαγὴ προσήνεκται, οὐδὲ δι' ἄλλων ἦν. καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν, φησίν, ἀπὸ νεκρῶν ἔργων. καὶ καλῶς εἶπεν, ἀπὸ νεκρῶν ἔργων. Εἷς γὰρ ἥψατο τότε νεκροῦ, ἐμιαίνετο· καὶ εἰ τοῦ Υἱοῦ Θεοῦ τις ἅψαιτο νεκροῦ ἔργου, μολύνεται ἀφ' τῆς συνειδήσεως. Εἰς δὲ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι, φησί, καὶ ἀληθινῷ. εἰ ζῶντι ἐμφαίνει, ὅτι τὰ νεκρὰ ἔργα ἔχοντα οὐκ ἔστι δυνατὸν τῷ ζῶντι Θεῷ. ἀληθινῷ δὲ καὶ ζῶντι Θεῷ εἰκότως εἶπε, δηλονότι σκοπεῖν ὅτι καὶ τὰ προσαγόμενα αὐτῷ πταίοντα. ὥστε ταῦτα τὰ πρὸ ἡμῶν, καὶ ζῶντα καὶ ἀληθινά· ἐκφύσει δὲ τὰ τῶν Ἰουδαίων, καὶ νεκρὰ καὶ ψευδῆ· καὶ εἰκότως.

ΠΟΙΚΟΝ Μηδὲ τοίνυν νεκρὰ ἔργα ἔχων εἰσίτω σου ἐνταῦθα. Εἰ γὰρ τὸν νεκρὸν σώματος ἀποπεμπόμενοι οὐκ ἐᾷ εἰσιέναι, πολλῷ μᾶλλον τὰ νεκρὰ ἔργα ἔχοντα. μολυσμὸς γάρ ἐστι χαλεπώτατος. νεκρὰ δὲ ἔργα ἐστί, πάντα τὰ ζωὴν οὐκ ἔχοντα, τὰ δυσωδίας πλέοντα. ὥσπερ γὰρ τὸ νεκρὸν σῶμα προσκομίσαν ἀηδεῖς ὅτι χρήσιμον, ἀλλὰ [καὶ] λυπῆσαν πλησιάζοντες· οὕτω καὶ ἁμαρτία εὐθέως τὸ λογιστικὸν πλήττει, καὶ οὐκ ἀφίησιν οὐδὲ αὐτὸν τὸν ἄθλιον ἡρεμεῖν, ἀλλὰ θορυβεῖ καὶ ταράττει. λέγεται δὲ καὶ λοιμὸς πικτόλυμος ἀφανίζειν τὰ σώματα. τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ ἁμαρτία· λοιμοῦ οὐδὲν διαφέρουσα, οὐ τὸν αἰῶνα ἀφανίζουσα προῆτον, εἶτα τὰ σώματα, ἀλλ' εὐθέως εἰς τὸν ψυχὸν εἰσπηδῶσα. οὐχ ὁρᾷς οὖν λοιμοῦ ποιοῦσαι, πῶς φλεγμαίνουσι, πῶς ἀναιρέφονται, πῶς δυσωδίας εἰσὶν ἐμπιπλήμενοι, πῶς αὐτὴν αἰσχραὶ αἱ ὄψεις, ὡς ὅλοι ἀκάθαρτοι; τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ ἁμαρτάνοντες, καὶ μὴ βλέπουσι. Εἰπέ μοι γάρ, πυρέττοντος πάντος οὐκ ἔστι χείρων ὁ τῆς ἐπιθυμίας τῶν χρημάτων, ἢ τῶν σωμάτων ἀλγεῖ; οὐχὶ ἀκαθαρτότερος τούτων πάντων ἐστί, πάντα τὰ αἰσχρὰ καὶ ποιῶν καὶ πάσχων; ἃ γὰρ αἰσχρότερα ὑδρὸς χρημάτων ἐρῶντος; ὅσα αἱ ἑταιριζόμεναι γυναῖκες, ὅσα αἱ ὑπὸ τῆς σκηνῆς οὐ δυναμένου ποιεῖν, τοσαῦτα οὗτος· μᾶλλον δὲ σκηνῆς εἰκὸς ὑπὸ δυναμένου ποιεῖν, ἢ τοῦτον. τί λέγω, οὐ δυναμένου; ἡ δὲ ἀνελευθερίᾳ παράγματα ἐπαμφίει, κολακεύων ὡς οὐ δεῖ, θρασυνόμενος πάλιν ἔνθα μὴ δεῖ, πάντα χρὴ δειλίαν, πανηγεῖ ἄνδρας, καὶ [γύναια, πολλάκις] διεφθαρμένους, πολλῷ ἡ πενεστέρους καὶ εὐτελεστέρους αὐτοῦ δυνάμενα κολακεύειν, καὶ ἐπιεικεῖς ἀγαθοὺς ἡ πάντων ἀνάρετους ὑβρίζων, ἡ θρασυνόμενος. Εἶδες ἑκατέρωθεν τὴν ἀχρειοσύνην, τὴν ἀναισχυντίαν; ἡ ταπεινὸς ὅστις πέφυκε τὸ μέγα, καὶ ἀλαζών. ἀλλ' ἔσκεπται ὑπὸ οἰκήματος αἱ πόρναι· ἡ τοῦτο ἔστι τὸ ἐγκλημα, ὅτι τὸ σῶμα πωλοῦσι χρημάτων ἕνεκεν. ἀλλ' ἔχουσι ἵνα ἀπολέσθαι, τὴν πεῖναν καὶ τὸ καταμαγκάζονται λιμοῦ. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὖν τοῦτο ἱκανὸν εἰς ἀπολέσθαι. δέξιον γὰρ ἐργαζομένας ἁμαρτάνειν. οὐ ταῦτα δὲ ἔσκεπται ὁ πλουσίκτης, οὐκ ὑπὸ οἰκήματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πόλεως μέσης, οὐ σῶμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν προσδιδοὺς τῷ ἁμαρτάνειν, ὥστε καὶ συγγίνεσθαι, καὶ εἰσέρχεσθαι πρὸς αὐτάς, ὥσπερ οἴκοθεν πρὸς πόρνην. καὶ * τὴν ὑπεθυμίαν αὐτὴν πᾶσαν πληρώσας ἐξέρχεται· καὶ ὁρᾶσι πᾶσα ἡ πόλις, οὐ δύο ἄνδρες, καὶ τρεῖς. καὶ τοῦτο δὲ τῶν πορνῶν ἴδιόν ἐστιν, ὅτι τῷ δ' χρήσιν διδόντος εἰσί. καὶ γὰρ δοῦλος ἦ, καὶ ἐλεύθερος, καὶ

καὶ

χ. γέγονται,

* ἢ δὲ

* κθ΄πα΄ 9 Ηλις ϖδαβολή, φησι, εἰς Ⓦ κμεῤῥι Ⓦ ὑετηκόζα*. Καιῤῥὶ ὑετηκότα ποῖον λέγ/; Ⓦ ϖερὶ τῆς τῦ Χειτοῦ πῤῥοισίας. μῖ γὰρ τὼ πῤῥοισίαν τῦ Χειτοῦ, οὐκέτι κμεῤῥὸς ὅτιν ὑετός. πῶς γὰρ, ἐπιθυμῶμος, ϗ πόλος ἴχωι; ϗ ἕτεροι ϔ ἐμφάνωι, τῦτό φησι, ἥλις ϖδαβολὴ εἰς Ⓦ κμεῤῥὶ τ ὑετηκότα· Τυτέστι, ὁ τύτος γέγονε.

χ. ἐπιθυμῶ-θ ἴσ. ὃ 5 Καθ' ἣν δῶρά τε ϗ θυσίαι ϖροσφέρωνται, μὴ δυνάμεναι κῖ συνείδησιν πελειῶσαι Ⓦ λατρεύοντα. Εἰδὼς πῶς σαφῶς ἐδίδαξεν ὑποδεῖξαι τὸ ὅτι ὃ, οὐδὲν ἐπελείωσεν ὁ νόμος, ϗ ὃ, Εἰ ἡ ϖροφητεία ὠῦ ἀμεμπὲς; * πῶς; κῖ συνείδησιν. αἱ γὰρ θυσίαι οὐ Ⓦ ἀπὸ τ Εςρ. ιδ. ζ. ψυχῆς ῥύπον ἀφίεσαν, ἀλλ' ἐπ ϖρόβατα ἦσαν. Καθὰ νόμος γὰρ ἐντολῆς σαρκικῆς, φησιν. Εςρ. ζ. ιγ. ϗ γὰρ δὴ μοιχείαν, οὐδὲ φόνον, οὐδὲ ἱεροσυλίαν ἀφίεναι ἠδυνάμην· " οἷς τόδε φάγε, τόδε χ. ἐξῆς μὴ φάγῃς· ἅπερ ὅτιν ἀδιάφορα.

10 Μόνον ὅτι βρώμασι Ϛ πόμασι, κὼ ϗβαφόρεσι βαπτισμοῖς.

Τίδι πίε, φησί. κεῖται ϖρὸ τῦ ποτῦ οὐδὲν ἢ ϗβαπτισμένον· ἀλλ' ἐξυπλίζωι αὐτὰ οὕτως εἶπε. ϗ ϗβαφόρεσι βαπτισμοῖς, Καὶ διαφώνησι Σαρκὸς, μέχρι κμεῤῥοῦ διορθώσεως ὑποκείμενα. Αὕτη γὰρ ἡ διαφωνία τῆς Σαρκός. ἐναντία καταβάλλει τὰ θυσίας, δείκνυς ὅτι οὐδεμίαν εἶχον ἰσχύν, ϗ ὅτι μέχρι κμεῤῥοῦ διορθώσεως ἦσαν· τυτέστιν, ἕως Ⓦ κμεῤῥὶ Ⓦ διορθωῦσα πάντα.

χ. ϗμαρτάνω 11 Χειτὸς ϔ ϖδεγόμενος ἀρχιερεὺς τ" μελλόντων ἀγαθῶν, ϗβ' τῆς μείζονος ϗ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χεῤῥοποίητε. Τὼ σάρκα ἐναντία λέγ/. καλῶς ϔ Ϛ μείζονα ϗ τελειοτέραν εἶπεν, εἴγε ὁ Θεὸς λέγει, ϗ πᾶσα ἡ τῦ πνεύματος ἐνέργεια " ἐνοικεῖ ἐν χ. οἰκεῖ αὐτῇ. Οὐ γὰρ ἐκ μέτρυ δίδωσι ὁ Θεὸς τ πνεῦμα. ἡ τελειοτέρα, ἅτε ϗ ἀλλήπλου οὖσα, λέγ/, ϗ μείζονα καταρτύσης. Τυτέστιν, οὐ ταύτης τῆς κτίσεως. Ιωαν γ. λδ.

Ιδὺ πῶς μείζονος. οὐ γὰρ αἱ ἐκ πνεύματος, εἰ ἀνθρωπος αὐτὼ κατεσκεύασεν. οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, φησι (τυτέστιν, ἀ τύτων τῶ κτισμάτων) ἀλλὰ πνευματικῆς· ἐκ πνεύματος γὰρ κατεσκεύασε ἁγίου. ὁρᾷς πῶς ϗ σκίωλον ϗ καταπέτασμα ϗ ὐρανὸν τ σῶμα καλῇ; ϗβ' τῆς μείζονος ϗ τελειοτέρας, φησί, σκηνῆς· εἶτα, ϗβ' τ καταπετάσματος, τυτέστι, τῆς Σαρκὸς αὐτ. ϗ πάλιν, Εἰς τ ἐσώτερον τ καταπετάσματος· ϗ πάλιν, Εἰσερχομένω εἰς τὰ ἅγια τῶ ἁγίων, ἐμφανιθῶμεν τῷ ϖροσώπῳ τ Θεοῦ. Ἵνος οὖν ἔνεκεν τῦτο ποιῇ; ἡμᾶς διδάξαι βουλόμενος, καθ' ἕτερον ϗ ἕτερον σημαινόμενον, τὸν αὐτὸν λόγον ὄντα. οἷον π λέγω, καταπέτασμα ὁ ὐρανός ὅτιν. ὥσπερ γὰρ ἐκπετιχίζει τὰ ἅγια καταπέτασμα, ϗ ἡ σὰρξ κρύπτουσα τὸν θεότητα· ϗ σκηνὴ ὁμοίως ἡ σὰρξ, ἔχουσα τὸν θεότητα· [ϗ] σκηνὴ πάλιν ὁ ὐρανός. ἐκεῖ γάρ ἐστιν ἔνδον ὁ ἱερεύς. Χειτὸς δέ, φησι, ϖδεγόμενος ἀρχιερεύς. Οὐκ εἶπε, γενόμενος, ἀλλὰ, ϖδεγόμενος· τυτέστιν, Εἰς αὐτὸ τῦτο ἐλθών, οὐχ ἕτερον ϗβαδεξάμενος. οὐ ϖοέτερον πρεσβύτερον, Ϛ τότε ἐγένετο· " ἀλλὰ μᾶλλον χ. ἀλλ' ἅμα ἦλθε. ἦλθε. ϗ οὐκ εἶπε, ϖδεγόμενος ἀρχιερεὺς τῶν γενομένων, ἀλλὰ " τῶν μελλόντων ἀγα- χ. τῶν γενομένων θῶν· ὡς οὐκ ἰχύοντος τῦ λόγυ ϖδεξῆσαι ὃ πρῶ.

12 Οὐδὲ δι' αἵματος, φησι, τράγων ϗ μόσχων. Πάντα ἐξηλλαγμένα.

Διὰ ϔ τῦ ἰδίου αἵματος, φησιν, Εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια.

Ιδὺ τὸν ὐρανὸν τῦτο σκάλεσιν. Εφάπαξ, φησὶν, Εἰσῆλθε εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. Καὶ ὃ, εὑράμενος, σφόδρα τῶν ἀπόρων ἐστί, κϗ τῶν ϖδὸ ϖροσδοκίαν, πῶς δι' μιᾶς Εἰσόδυ αἰωνίαν λύτρωσιν ἤυρατο. Εἶτα τὸ πιθανόν·

13 Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων ϗ τράγων, ϗ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τὸν κεκοινωμένους, ἁγιάζει ϖρὸς τὴν τῆς Σαρκὸς καθαρότητα·

14 Πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τῦ Χειτοῦ, ὃς διὰ πνεύματος ἁγίου ἑαυτὸν ϖροσήνεγκεν ἄμωμον

Ⓐ Ιουδαῖοι, Ⓐ προσήλυτοι, Ⓐ Ελλῆνες, Ⓐ Ναζωραῖοι. ἐπὶ δὲ τῶν Ἑλλήνων βαπτισμὸν, κοσμικὸν αὐτὸν καλεῖ. οὐ γὰρ δὴ Ⓐ Ιουδαῖοι ὁ κόσμος ἦσαν. σκηνὴ γάρ, φησι, κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἥτις λέγεται ἅγια· ἐν ᾗ ἡ τε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων. ταῦτα σύμβολα τοῦ κόσμου. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα. ἆρα οὐκ ἦν καταπέτασμα ἦν, ἀλλὰ καὶ ἔξω καταπέτασμα ἦν. σκηνὴ, ἥτις λέγεται ἅγια ἁγίων. ἔφη πῶς πρωταχοῦ σκηνὴν καλεῖ, ταύτην δὲ σκηνοῦν οἶδεν. χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, φησι, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης πανταχόθεν κεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ· ἐν ᾗ στάμνος χρυσοῦν ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ααρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης. πάντα ταῦτα σημεῖα ἦν τῆς Ιουδαϊκῆς ἀγνωμοσύνης ὑπομνήματα. καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης. κατέλαξαν γὰρ αὐτάς. καὶ τὸ μάννα. ἐγόγγυσαν γάρ· [ἡ διαθήκη πᾶσα εἰς ἐγγύους ἔδει πέμπειν τὴν μνήμην, προσέταξεν εἰς τὴν στάμνον τὴν χρυσῆν ἀποτεθῆναι αὐτό]. ἡ ῥάβδος Ααρὼν ἡ βλαστήσασα. [ἐπωμόσησαν γάρ. ἐπὶ δὲ τῶν ἀχαρίστων ἦσαν Ⓐ Ιουδαῖοι, καὶ εὐεργετούμενοι στενοχώρως ἐπολιορκοῦντο, διὰ τοῦτο προσέταξεν ἡ νομοθέτης εἰς τὴν στάμνον τὴν χρυσῆν ἀποθέσαι αὐτά, ἡ ὅτως εἰς ἐγγύους πρέπειν ἦν μνήμην.] χαράσσω δὲ αὐτὰς, χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον. τί ὅτι χερουβὶμ δόξης; ἤτοι τὰ ἔνδοξα, ἢ τὰ ὑποκάτω τοῦ Θεοῦ φησι. καλῶς δὲ ἡ ἐπαίρει ταῦτα τῷ λόγῳ, ἵνα δείξῃ μείζονα ὄντα τὰ μὴ ταῦτα. ὥστε ὧν οὐκ ἔστι, φησὶ, πῶν λέγει καὶ μέρος. ἐκ τούτου δηλοῖ, ὅτι ἃ ταῦτα ἦν μέση τὰ ἐρώμενα, ἀλλὰ αἰνίγματα ἦσαν ἦν. ὥστε ὧν οὐκ ἔστι, φησὶ, πῶν λέγει καὶ μέρος· ἴσως ὡς μακρὸν διεμύθησε λόγον.

χ. ἄλλως δὲ

6 Τούτων δὲ ὕτω κατεσκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν ἀεὶ πάντοτε εἰσίασιν Ⓐ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες. Τυπικῶς, ὦ μὲν ταῦτα, οὐκ ἀπέλαυσαν δὲ τύπων αὐτῶν Ⓐ Ιουδαῖοι. οὐ γὰρ εἶδον αὐτά· ὥστε οὐκ ἐκείνοις μᾶλλον ἦν, ἢ οἷς προετυποῦτο.

χ. ἀλλ' οἷς προετυπούτο.

7 Εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. Ὁρᾷς πάλιν τοὺς τύπους προκαταβεβλημένους; ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι, ὅτι πῶς μία θυσία, καὶ πῶς ὁ ἀρχιερεὺς ἅπαξ προσφέρει; δείκνυσιν αὖθις δύο ὄντας ὅτι· εἶχε γὰρ ἀγωνίαν μία ἦν ἡ φεικτή. ὅτως εἰθίζοντο αἴρειν. καὶ γὰρ τότε ὁ ἀρχιερεὺς, φησὶν, ἅπαξ προσφέρει. καὶ καλῶς εἶπεν, οὐ χωρὶς αἵματος. οὐ χωρὶς μὲν αἵματος, οὐ μὴν τούτου τοῦ αἵματος. οὐ γὰρ τοσαύτην ἦν ἡ προγραμματία. δείκνυσιν ὅτι ἐς αἱ θυσία, οὐ πυεῖ ἀναλυομένη, ἀλλὰ ἀπὸ αἵματος μᾶλλον διακυμένη. ὅπερ γὰρ θυσίαν καλεῖ Ⓐ σωτῆρ, ὅτι πῦρ ἔχοντα, ὅτι ξύλα, οὔτε πολλάκις προσφερόμενον, ἀλλὰ ἅπαξ ἐν αἵματι προσηνεχθέντα· δείκνυσιν ὅτι ἡ παλαιὰ θυσία τοιαύτη ἦν, ἅπαξ προσφέρετο ἐν αἵματι. ὁ προσφέρω, φησὶν, ὑπὲρ ἑαυτοῦ * καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. ὁρᾷς· οὐκ εἶπεν, ἁμαρτημάτων, ἀλλ', ἀγνοημάτων· ἵνα μὴ μέγα φρονήσωσιν. εἰ γὰρ ἡ μὴ εἰκὼν ἤμαρτε, φησὶν· ἀλλ' ἄκων ἠγνόησας, ἡ τοῦτο δῆλός ὅτι καθαρός. ἡ πολλῷ μᾶλλον ὁ, ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἔθησι, δείκνυσιν ὅτι ὁ Χριστὸς πολλῷ μείζων ὅτι τοῦ παρὰ Ιουδαίοις ἀρχιερέως. εἰ γὰρ κεχώρισται τῶν ἁμαρτωλῶν ἡμῶν, πῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσήνεγκε; τί οὖν ταῦτα εἶπεν, φησὶ; [τοῦτο γὰρ χρείττονός ὅτι.] ἀδαμοῦ τὰ ταῦτα ἀκριβῆ. λείπει δὲ ἄκων καὶ φησὶ,

χ. τίνες ἦσαν οἱ ἄγνοιαι ταῦτα εἶπεν, εἰπὲ;

χ. διόρθ.

8 Τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν. Διὰ τοῦτό, φησι, ταῦτα ὕτω κατεσκευάσθαι, ἵνα μάθωμεν ὅτι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων (τοῦτέστι, ὁ οὐρανὸς) ἔτι ὅδὸν ἄβατος. μὴ οὖν, ἐπειδὴ μὴ ἐπιβαίνομεν αὐτοῦ, φησι, νομίζωμεν αὐτοῦ μηδὲ ἓν· ἐπὶ σοὶ τῶν ἁγίων ἐπιβαίνομεν.

9 Ἥτις

σθῆ μάλιςα ἐυθέτως καὶ ἐυκαίρως. Ὀλύμπια πολλοὶ πολλάκις ὑμῖν ἐθεάσαντο· καὶ οὐκ ἐθεάσαντο μόνοι, ἀλλὰ καὶ ἀσυδαταὶ καὶ θαυμασταὶ τῶν ἀγωνιζομένων ἐγένοντο, ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο. ἴστε δὲ ὅτι καὶ ἡμέρας τῶν ἀγώνων, καὶ τὰς νύκτας ἐκείνας, διόλης νυκτὸς ὁ κήρυξ σοῦλι ἄλλο φθέγγεται, σοῦλι ἄλλο μελέτα, ἢ ὅπως ἐξέλθωσιν ἐπὶ ἀγωνίσματος ὁ ἀγωνιζόμενος. οὐκοῦν γελῶ ⓐ τοὺς ἐκ παιδὸς ἡμῶν τῷ σαλπιγκτῇ πειθομένους μηδὲ φθέγξεσθαι θέλειν, ὥστε μὴ ὃ πνεύμα διαπονούμενοι γέλωτα ὄφλειν. Εἰ τοίνυν ὁ ἐπὶ δόξῃ ἀγωνίζεσθαι μέλλων, τοσαύτην χεῖρα ἔχει τὴν εὐθυμίαν· πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς ἀρμόσει διὰ παντὸς φροντίζειν καὶ μελετᾶν, οἷς ὁ πᾶς βίος ἀγών ἐστι. πᾶσα τοίνυν ἔστω τῷ πνευματικῇ, ἢ μελετῶμεν πῶς ἐξελθόντες τοῦ ἤματος, μὴ γέλωτα ὀφλῶμεν. καὶ ἐνταῦθα γέλωτα μέντοι νικᾷ ἡ καθ' ἡμᾶς ἐν δόξῃ τῇ παρ' ἐκείνοις ἀγωνοθέτης, ἀκούων ἀκριβῶς μὴ ἁπλῶς φθεγγόμενα, μήτε ᾠδὰς μέλους. οὐ γὰρ σχημάτων μέτοχοι, ἀλλὰ καὶ ῥημάτων ἐσμὲν κριτής. πεφυτιλιόμεθα, ἀγαπητοί· ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ἀσυδαταὶς, ἐφ' οἷς γελῶμεν. ἐκάστῳ ἡμῶν ἄγγελος ᾠδοκάθηται· ἡμεῖς δὲ ῥεγχόμεθα διόλης νυκτός. καὶ εἶδε τοῦτο μέντοι πολλοὶ δὴ καὶ ἀσελγῆ σχήματα πολλά, ⓐ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τὰ χαμαιτυπεῖα βαδίζοντες, ⓐ δὴ καὶ οἰκίας πορνεῖα ποιούμενοι τῶν ἑταίρας ἄγειν ἐπί. πεφύκασι γὰρ καλῶς μελετῶσαι ἀγωνίσασθαι. ἕτεροι μὲν ὑβρίζονται, ἄλλοι θορυβοῦσι, ἕτεροι πεφυτιλιόμενοι κακῶς, ἐπὶ τῷ καθεύδοντα χεῖρα πλήξαντες δόλῳ· ἄλλοι τὰς ἀριθμουμένας, ἕτεροι φθορτίοις κατοιδοῦντες, καὶ πεφύκασι μᾶλλον ποιούμενοι, ἢ ἵνα ἐπὶ τῷ ἀγῶνι προσέχοντα. διὸ, ᾠδοκάλοι, πεφύκατε ἀφέντες, εἰς ἓν ὁρᾶν δεῖ μόνον, ὅπως ὃ βραδέως λήψεσθε, καὶ ἐν ⓐ τέλει λυόμενα. πεφύκατε προσέχωμεν, δι' ὧν δυνησόμεθα τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ις. 1 ΕΙΧΕ ΜΕΝ ΟΥΝ ΚΑΙ Η ΠΡΩΤΗ ΔΙ- κγ. θ.
καιώματα λατρείας, τό τε ἅγιον κοσμικόν. 2 Σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη· ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἦν τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια. 3 Μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα, σκηνὴ λεγομένη ἅγια ἁγίων, 4 Χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τελείωτον τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ· ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης· 5 Ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερουβὶμ δόξης, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος.

κγ. θ.

ΔΑΞΕΝ ἀπὸ τοῦ ἱερέως, ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης, ἀπὸ τῆς διαθήκης, ὅθεν τέλος ἔμελλεν ἴσχειν ἐκεῖνο. δείκνυσι λοιπὸν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς σκευῆς τὸ ῥῆμα τοῦτο. "πῶς; ἅγια λέγων, καὶ ἅγια ἁγίων. καὶ μὴν δύο ἅγια, τὸ πρότερον καιρὸν σύμβολά ἐστιν. ἐκεῖ γὰρ διὰ θυσιῶν πάντα γίνεται· καὶ ἡ ἅγια τῶν ἁγίων, τότε τοῦ νῦν ἐνεστῶτος. λέγει ἡ ἅγια ἁγίων, ⓐ ἐρήμου, ὃ αὖθις ἡ καταπέτασμα" τοῦ ὄρους, καὶ τοῦ σαρκὸς εἰσερχομένου εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι, διὰ τοῦ καταπετάσματος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. καλῶς ἡ ἀπόθεσις τὸ τοιοῦτον ἀνέλαβεν ὡς ἐπί. τί δύο φησὶν; ἔχει μὲν δύο καὶ ἡ πρώτη. ἡ πρώτη ἥτις; διαθήκη. δικαιώματα λατρείας. τί ἐστι, δικαιώματα; σύμβολα, ἤτοι μυστικά. ὥστε ἕλκει, τότε εἶχε, νῦν οὐκ ἔχει. δείκνυσι δὲ καὶ τοῦτο αὐτοῦ ἐκκεχωρηκέναι. τότε γὰρ εἶχε, φησὶν ὥστε νῦν οὐκ ἔχει, οὐκ ἔστι. τί τὰ ἅγια κοσμικά; κοσμικὰ λέγει, ἐπὶ πᾶσιν ἦν ἵδρυτο ὁπωσοῦν, καὶ διὰ παντὸς ἐν τόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ἔνθα ⓐ ἱερεῖς εἰσήκεισαν, ἔνθα

ⓐ

π. μὴ χ. ὄφλ.

χ. τῷ ἀγωνιζομένῳ

χ. πῶς; τοῦτο μὲν φησὶν ἅγια, καὶ

χ. ἢ ἐρήμου,

* ἔστι; * λατρείας;

χ. ἱδρύτο

καὶ ἀνώφελές, καὶ, σὺν εἰπεῖν ἁπάντων ὀτόμως· καὶ ὅτι οὐ τοσοῦτον ἐμῶν ἄμεμπτος, σὲ οὐκ ἂν δι' ὀλίγου ἐζητήσατο τόπος. ἄμεμπτος πῶς ἐστι; χρήσιμος, ἰσχυρός. τοῦτο γὰρ λέγει, οὐχ ὡς ἐγκλημάτων ἀφεῖται θείων, ἀλλ' ὡς οὐκ ἀρκούσαν ἰδιωτικὴν περὶ ἑαυτοῦ ἔλεγξαι. ὡς δ' ἂν τις εἴποι, οὐκ ἔστιν ἄμεμπτος ἡ οἰκία, τουτέστιν, ἔχει ἐλαττώματα, σαθρά ἐστιν· ἢ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄμεμπτος ὁ ἰματισμός, τουτέστι, λοιπὸν ἁμαρτάνει. οὐχ ὡς ποτὲ μὲν τοῦτο φησὶν, ἄλλ' ὡς ἔχον τὸ ἁμάρτημα καὶ ἐλάττωμα. 5

χ. τοῦτο γὰρ τουτέστι χρήσιμος, οὐχ ὡς ἐγκλημάτων ἀφεῖται θείων, ἀλλ' ὡς οὐκ ἐκανὴν ἰδιωτικὴν περὶ ἑαυτοῦ ἔλεγξαι. χ. ἔχοντα

ΗΘΙΚΟΝ Οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς χρηστοί ἐσμεν· μᾶλλον δὲ χρηστοὶ ἐγνωσμένα· νῦν γὰρ πεπαλαιώμεθα. ἀλλὰ τοῦτο ἐλεεῖ ἐσμεν ἀφθονισμοῦ καὶ ἀπωλείας. ἀλλ' οὐ θέλω φησὶ, εἶναι ἀποξύσαι τοῦτο τὸ γήρας. λευτρῶ μὲ οὖν οὐκέτι δυνατόν· μετάνοια γὰρ οὐκέτι δυνατόν. Εἰ πάλαιοι γεγόναμεν, ἀνανεωσώμεθα· εἰ πεπτώκαμεν, ἀναστῶμεν· εἰ πεπλήγαμεν, ἰαθῶμεν· καὶ γὰρ ἐσμὲν, ἵνα ἐπιθυμήσῃ ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους ἡμῶν. ἔξεστι γὰρ καὶ ἐκ τούτου δυσωπίαν καταπασάσθαι δυνάμενον τοῦ κάλλους οἰκεῖον, ὅπερ οὐ φησὶν ὁ Δαβὶδ, Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. καὶ μὲν οὖν ἡ λήθη κάλλος οὐ ποιεῖ, [κάλλος] τὸ ψυχικόν. λήθη ποία; ἡ τῶν ἁμαρτιῶν. πρὸς γὰρ τοῦτο ἐκκλησίας τοῦτο δὲ ἔθνους ἀφαλείγεται, πολλαπλοῦν αὐτῇ τὴν πατρῴαν μὴ μνησθῆναι· τουτέστι, τῶν εἰδώλων θύοντων. ἀπὸ γὰρ τῶν τοιούτων στενάζεται. καὶ οὐκ εἶπε, μὴ μετέλθῃς αὐτά· ἀλλ' ὁ πλέον ἐστὶ, μηδὲ εἰς νοῦν λάβῃς. ὃ γὰρ ἄλλαχού φησιν, Οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου. καὶ πάλιν, Ὅπως δὲ μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. ὅπου τοῦτο μεγάλη ἀρετή. μᾶλλον γὰρ μεγάλη μοι, ἀλλ' οὐ τοιαύτη. σαφῶς γὰρ τί φησι; οὐκ εἶπεν, ὑπὲρ μὴ λαλήσῃς τὰ τῶν πατέρων, ἀλλὰ μηδὲ διὰ μνησθῆς αὐτῶν, μηδὲ εἰς νοῦν λάβῃς. ὁρᾷς πόσοι ἡμᾶς διέφθειραν καιρίας ἀπέχειν βούλεται; ὁ γὰρ μὴ μεμνημένος, οὐ λογίζεται· ὁ δὲ μὴ λογιζόμενος, οὐδὲ φιλεῖται· ὁ δὲ μὴ φιλούμενος, οὐδὲ σῴζεται. ὁρᾷς πόσων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς ἐδῶν, πόσων διέφθειρε κακῶν, καὶ οὐκ τῶν πλείστων; ἀκούσωμεν τούτων οἱ ἡμεῖς, οἱ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων κακῶν· οὐ τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν, λέγω. Μνήσθητι γάρ σου, φησὶ, κύριε, καὶ οὐ μὴ μνησθῶ ἐγώ. οἷα πολλάκις μνησθῆναι μνημονεύωμεν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πονηρὰ ἀποθώμεθα. τοῦτο ἐστὶ, ὑπὲρ λήθου καὶ ἀκίας, καὶ σκληρίας λογισμὸν τὸν ἀρετῶν, καὶ μηδέποτε αὐτῶν ἐπιδέξασθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἤδη πεπλημμεληθέντα ἀπαλεῖψαι. πόθεν γὰρ ἦλθεν ἡμῖν λήθη πονηρίας; ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν ἀγαθῶν τοῦ Θεοῦ. ἐὰν οὖν τοῦ Θεοῦ ἀδιαπτώτως μνημονεύωμεν, οὐ δυνησόμεθα κἀκείνων μεμνῆσθαι. Εἰ ἐμνημόνευσα γάρ σου, φησὶ, ὑπὲρ τῆς στρωμνῆς μου, ὑπὲρ τοῦ ὁρθρίσαι ἐμέλησέ μοι εἰς σέ. ἀεὶ μοι δοῦναι, μάλιστα δὲ τότε χρὴ μεμνῆσθαι τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἡ ἰσχὺς ὁ λογισμὸς ᾖ, ὅταν δὲ τῆς μνήμης ἐκείνης ἑαυτὸν καταδικάζειν δυνώμεθα, ὅταν κατέχωμεν τὸ τῆς μνήμης. τὸ ἡμέρας μὲν γὰρ δὸς μνημονεύσωμεν, ἐπιστελλούσης φροντίδος ἕτεραι καὶ θορυβοῦσι πάλιν αὐτοῦ ἐκβάλλουσιν· τὸ νυκτὶ δὲ ἀδιαπτώτως μεμνῆσθαι, δυνατόν, ὅταν τὸ γαλήνιον ᾖ τὸ δυσπαύστου ψυχῆς, ὅταν τὸ λιμενῶδες, ὅταν τὸ εὐδίας. Λείπεται τὸ τῆς καρδίας ὑμῶν, ὅτι τῆς κοίτης ὑμῶν κατεμνήσθη, φησὶν. ἔδει μὲν γὰρ τὸ διὰ παντὸς ἔχειν τὴν μνήμην. ὅπερ ἡ φροντίζει ἀεὶ, καὶ ἀσκεῖσθαι τὸ τοῖς βιωτικοῖς καὶ τότε μνημονεύειν ὅτι τῆς κοίτης τοῦ Θεοῦ· τὸ τοῖς ὀρθροῖς μελετᾶσθαι τὸ αὐτό. δὸς τὸ τοῖς ὀρθροῖς μελετήσωμεν ταῦτα, μὴ πολλῆς ἀσφαλείας χωρήσομεν εἰς τὰ προάγματα. δὸς ἵλεων τὸν Θεὸν ποιήσωμεν τῇ τὸ πιστῇ καὶ τῇ ἱκετηρίᾳ, ὅπως προβαίνοντες τὰ ἐκεῖθεν ἔχωμεν ἐλπίδα. καὶ ἔχεις ἡ, καταγήρασε, ἵλεων ἔχων τὸν Θεόν. πολεμός ἐστι τὸ τῇ ἀγορᾷ, μάχη ἐστὶ τὰ πράγματα τὰ καθημερινά, κλυδώνιόν ἐστι τὸ χειμῶν. δεῖ τοίνυν ὅπλων ἡμῖν· μέγα γὰρ ὅπλον ἡ πίστις. δεῖ σύνεσιν λαβεῖν, δεῖ μαθεῖν ἅπαντα, ὥστε τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας χρείας ναυαγίων μεστὸν καὶ τραυμάτων. πολλοὶ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸ σκάφος ἐπέπληξαν καὶ πολλάκις ἐπέρρηξε τὸ σκάφος, καὶ κατεπόντισθη. διὰ τοῦτο δεῖ ἡμῖν

χ. ἐν τῷ μνήμασι τῶν

δεῖ

ἢ ἄλλη ὅτι δίχα φοβοῦ, ἢ αὕτη; Εἰ μὲν ὃ δίχα φοβοῦ λέγει τις, οὐ κἂν τοῦτο, ἀλλὰ κἂν ὃ δοθῆναι εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν· οὐ γὰρ ἐπαγωγὴν εἰσάγει δίχα φοβοῦ, ἀλλὰ τὸ τῆς δόσεως δείκνυσι. Οὐκ ἐπὶ γὰρ τῶν γραμμάτων, φησὶν, ὃς ἂν ἡ δέξηται, ἀλλ' ἐν καρδίαις. δεῖξαι τοίνυν τοῦτο βουλόμενός ποτε ὁ Ἰουδαῖος. ἀλλ' οὐκ ἐν δύσει. πάλιν γὰρ ἐν γράμμασιν ἐγίνετο, μὴ τοῦ ἐπαίοντος τοῦ ἐκ Βαβυλῶνος. ἐγὼ μὲν δείκνυμι σοῦ ἀποστόλους μηδὲν δεομένους γραπτοῦ, ἀλλ' ἐν καρδίαις δεξαμένους δίχα πνεύματος ἁγίου. διὸ καὶ ἔλεγεν ὁ Χριστός, Ἐκεῖνος ἐλθὼν ἐλέγξει ὑμᾶς πάντα, καὶ διδάξει ὑμᾶς. Ioan. ιδ. κε.

χ. παιδεύω

11 Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος, φησὶν, ὁ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, γνῶθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν.

12 Ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. Ἰδοὺ καὶ ἄλλο σημεῖον· ἀπὸ μικροῦ, φησὶν, ἕως μεγάλου αὐτῶν εἰδήσουσί με, καὶ οὐ μὴ εἴπωσι, γνῶθι τὸν Κύριον. πότε τοῦτο γέγονεν, ἢ πῶς; δῆλον γὰρ ὅτι ἡμέτερον τὸ ἐκείνων οὐ δῆλον, ἀλλ' ἀπεκλείσθη εἰς γενεάν. ἄλλως δὲ, καινὴ τότε λέγεται, ὅταν ἑτέρα ᾖ, καὶ διαφορὰν ἔχῃ τινὰ τῆς παλαιᾶς πλέον ἔχουσα. καινὴ δὲ καὶ αὕτη τυγχάνει, ὅταν αὐτῆς τὰ μὲν ἀφαιρεθῇ, τὰ δὲ μή. οἷς (ὅτι καὶ παραδείγματος ἕνεκα εἴπω) εἴ τις οἰκίαν παλαιὰν μέλλουσαν καταπίπτειν ἀφεὶς τὸ πᾶν, ἄμεινον καὶ ἐρράφωνι βύβλου λέγομεν, ἐποίησεν αὐτὴν καινὴν, ὅταν τὰ μὲν ἔξωθεν, τὰ δὲ αὐτισαγάγῃ, καὶ γὰρ καὶ ὁ οὐρανὸς καινὸς λέγεται οὗτος, ὅταν μηκέτι χαλκοῦς ᾖ, ἀλλ' ὑετοῦ δεόμενος· καὶ ἡ γῆ ὁμοίως καινή, ὅταν μὴ ἄκαρπος ᾖ, οὐχ ὅταν μεταβληθῇ. καὶ οἶκος οὕτω καινός, ὅταν τὰ ἐν αὐτῷ ἀφαιρεθῇ, τὰ δὲ μένῃ. ὥστε καὶ δίχα ταύτην καλῶς εἶπεν· ἵνα δείξῃ ὅτι παλαιὰ γέγονεν ἡ δίαθηκα ἐκείνη, καὶ τὰ μηδέπω δοθέντα καρπόν. καὶ ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς, ἀκούσωμεν τί φησιν ὁ Ἀγγαῖος, καὶ ὁ Ζαχαρίας, [τί ὁ ἄγγελος], τί δὲ Ἔσδρας ἐγκαλεῖ. [πῶς οὖν ἔλαβεν αὐτήν;] πῶς δὲ οὐδὲν ἐρωτᾷ Κύριον, ὅπερ καὶ αὐτοὶ πρέσβεσαν, καὶ οὐδὲ αὐτοὶ ἤδεσαν; ὁρᾷς πῶς βεβίασται τὸ σῶν; ἐγὼ δὲ τοῦτο ἐμὸν τίθημι, ὅτι καινὴ κυρίως αὕτη μὲν λέγεται· ἄλλως δὲ οὐδὲ ἐκείνη συγχωρεῖ τοῦτο εἰρῆσθαι, τὸ, Ἕξαυλος ὁ οὐρανός. ἀλλὰ τί καὶ μὴ λέγω; ἐγὼ δὲ Διατίθεμαι, Ηε. ξ. ιζ. ὅτι ἕξαυλος ὁ οὐρανός, τοῦτο ἔδωκεν ἐν τῇ Ἀλεξάνδρᾳ, ἐάν τις εἰσακούσηται, ἕξαυλος; ἀλλ' ἐκείνου μὲν τοῦτό φησιν ἕτερον Ἀλεξάνδρειον δόγμα, ὅπερ τῇ παρούσῃ οὐκ ἐπέμφθη. τοῦτο ἐγὼ δείκνυμι δι' ὧν φησι, Τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός· καὶ πάλιν, Ρωμ. η. γ. Τί περιέρχεσθε Θεοῦ, ἐλπίδας ζυγὸν ὅπερ τοῖς μαθηταῖς, οὓς οὔτε οἱ πατέρες Πραξ. ιε. ι. ἡμῶν, οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; ὅπερ αὖθις οὐκ ἐπέμφθη, φησὶν. ἐνταῦθα δείκνυσιν, ὅτι μείζονας ἡμᾶς ἄξιοι ἡ πνευματικὴ νομοθεσία. Εἰς πᾶσαν γὰρ, φησὶ, τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. τουτέστιν, οὐ μὴ εἴπωσιν ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ, γνῶθι τὸν Κύριον· καὶ πάλιν, Πληθύνθητε ὡς ἡ γῆ τὸν γνόφον Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ καταπεκαλύφαι θαλάσσας. Ψαλ. ιη. δ. Λεεαι. β ιδ.

13 Ἐν τῷ λέγειν καινὴν, φησὶ, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. Ὃ καὶ κρυπτόμενος, ὅπως ἐξεκαλύψῃ αὐτὴν τὴν ἀφοφῆτην τοῦ Ἀβραάμ. ἐπίμηστ νόμον, καὶ οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν εἰπεῖν παλαιὸν ὀνομαστὶ πάλιν μήπω τοῦτο εἰπών. Εἰ γὰρ ἐκεῖνο καινὸν ἐκάλεσε, τοῦτο δὲ καὶ τοῦτο τὸ μὴ τοιοῦτον καινὸν ἐκάλεσεν. ὥστε πλέον τι δίδους ἕτερον, ἐπαλαιώθη, φησὶν· οὐκοῦν καταλύει καὶ ἀπόλλυται, καὶ οὐκέτι ἔστι. λαβὼν οὖν τὴν προφητείαν τοῦ πρόσταξαι, μᾶλλον αὐτὴν καθάπερ συμφερόντως, ἔλεγχε ὅτι τὰ ἡμέτερα τῶν αὐτῶν ἐστιν, ἔδειξεν οὖσαν παλαιάν. Εἶτα λαβὼν τὸ τῆς παλαιᾶς ὄνομα, καὶ ἕτερον πρὸς ἑαυτὴν προσθεὶς, τὸ γήρως, τὸ λειπόμενον ἀπὸ τῆς ἄλλων ἔλαβε, καὶ φησιν, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. οὐκ ἄρα ἁπλῶς καταπαύσει ἡ καινὴ τὴν παλαιὰν, ἀλλ' ὡς χαῖρε καὶ ἔρρωσο, οὕτως οὐ χρήσιμον. διὰ τοῦτο εἶπεν, διὰ τὸ ἀσθενὲς

Ορᾷς, φησι, ὅσῳ βελτίων ἡ λειτουργία τῆς λειτουργίας, εἰ γε ἐκείνη μὲν σκιᾶς ἦν τύπος, αὕτη δὲ ἀλήθεια. Ἀλλ' οὐδέν τοῦτο ὠφελεῖ σε, ἀκούοντας, οὐδὲ σώφρονα. Διὰ τί τοῦτο δὲ μάλιστα αὐτοὺς σώφρονα, λέγει. Ἡνίκα ὅτι χρήσιμοι ἐπαγγελίαις νενομοθέτηνται.

Ἐπάρας * ἀπὸ τοῦ τόπου τὸ τοῦ ἱερέως καὶ τῆς θυσίας, τότε καὶ τῆς διαθήκης ὁ μόσον πέμπει· Εἶπον μὲν καὶ πρότερον, ὅτι ἐδείκνυ ὅτι ἀσθενὴς καὶ ὠφελὴς. καὶ ὅρα οἷα πέμπει ἀσφαλίσματα, μέλλων αὐτὴν καταπαύειν. ἐκεῖ γὰρ εἶπεν, ἵνα δείξωμεν ζωῆς ἀκαταλύτου, τότε εἶπεν, ὅτι ἀθέτησις γίνεται προαγούσης ἀσθενείας. εἶτα καὶ ὕστερον μέγα τι ἔθηκεν εἰπών, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. σεσωσμένοι ἡμᾶς εἰς Ⓜ ὅρασιν ἀναγαγοῦ, καὶ δείξας ὅτι διὰ τοῦ ἱεροῦ Ⓜ ὁράσει ἐχόμεθα, καὶ ὅτι τύποι ἦσαν τῶν ἡμετέρων ἐκεῖνα, καὶ τὴν λειτουργίαν ἐκείνην τύπος, καὶ τὴν ἱερωσύνην εἰκότως ἐτέρα λοιπόν. Ἀλλ' (ἵνα μὴ ἔφθω) ὁ μάλιστα αὐτοὺς σώφρονα λέγων, ἧπερ ὅτι χρήσιμοι ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐξ ὧν αὐτὸς μὲν ἀξιολόγητος, ἐκείνη δὲ ἀνυπόστατος. Διὰ γὰρ τοῦτο χρηστή, οὐ βελτίων. ὥσπερ γὰρ λέγει, ὅτι εἰ [ἡ] πολίωσις δι' αὐτῆς ἦν, τίς ἂν χρεία τῆς ἕξεως Μελχισεδὲκ ἕτερον δαίσασθαι ἱερέα; οὕτω καὶ ἐνταῦθα τῷ αὐτῷ συλλογισμῷ χέχρηται λέγων,

7 Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος.

Τυτίσιν, εἰ οὐδὲν εἶχεν ἐλλιπές, εἰ ἀμέμπτους ἐποίει. ὅτι γὰρ περὶ τούτου φησὶν, ἄκουε ὃ ἑξῆς·

8 Μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει. Οὐκ εἶπε, μεμφόμενος ἦν αὐτῇ, ἀλλὰ, μεμφόμενος ἦν αὐτοῖς λέγει, Ἰδοὺ, ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ὅτι Ⓜ οἴκῳ τοῦ Ισραὴλ, καὶ ὅτι Ⓜ οἴκῳ Ἰούδα διαθήκην καινήν·

9 Οὐ κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. Ισ. λα. λγ.

Ναί, φησι. καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι τέλος ἔλαβεν; ἔδειξε μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ ἱερέως τοῦτο· δείκνυσι δὲ πανταχοῦ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένοις. πῶς δέ; ὅτι χρήσιμοι ἐπαγγελίαις, εἰπών. ποῦ γάρ ἐστι, εἰπέ μοι, γῆ καὶ ὅρασις; σὺ δὲ θεωρεῖ πῶς κἀκεῖ ἐπαγγελίαις φησὶν, ἵνα μὴ ταύτης τοῦτο κατηγορῇς. καὶ γὰρ ἐκεῖ, Δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ ἐλπίδος φησὶ χρήσιμος, δείκνυσι ὅτι "κἀκεῖ ἐλπὶς καὶ τοῦτο, ἐπαγγελίας χρήσιμος, αἰνιττόμενος ὅτι καὶ ἐκεῖ ἐπηγγείλατο. ὅθεν καὶ συνεχάλεσεν ἀεὶ, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, φησὶ, καὶ συντελέσω ὅτι Ⓜ οἴκῳ Ισραὴλ, καὶ ὅτι Ⓜ οἴκῳ Ἰούδα διαθήκην καινήν. οὐ παλαιὰν πάλιν διαθήκην φησὶν. ἵνα γὰρ μὴ τοῦτο ἔχωσι λέγειν, καὶ Ⓜ χρόνοι ὦσιν. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπε, κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἵνα μὴ τὴν πρὸς Ⓜ Αβρααμ γενομένην εἴπῃς, ἢ τὴν πρὸς Ⓜ Νῶε· ἀλλὰ ποίαν δηλοῖ, φησὶν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν τοῖς ἐν τῇ ἐξόδῳ *. διὸ καὶ ἐπήγαγον, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. ὁρᾷς πρὸς ἡμᾶς λεγόμενα τὰ κακά; αὐτοί, φησι, πρῶτοι οὐκ ἐνέμειναν. λοιπὸν ἐν πρὸς ἡμᾶς ἡ ἀμέλεια· τὰ δὲ ἀγαθὰ πρὸς αὐτόν, τὰ τῆς εὐεργεσίας, λέγω. εἰ γοῦν ὥσπερ ἀπολογεῖται πέμπει, αὐτὴν τὴν αἰτίαν διδοὺς, δι' ἣν ἐγκαταλιμπάνει αὐτούς.

10 Οὐ καινὴ ἡ διαθήκη, φησὶν, ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ισραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος, δώσω νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν.

Οὕτω πρὸς τὴν "χρείαν ταύτην φησὶν, ὅτι λέγει, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην. πεῖα κ. σκιᾶς

τοίνυν εἰσὶν οἱ λέγοντες κεῖσθαι τὸ οὐρανόν; ποῦ εἰσιν οἱ σφαγεῖα δῶν ἐκεῖ ἐστὶ ἡ ἀποφαινόμενοι; ἀμφότερα γὰρ ζῶα αἴρηται ἐν τοῖς ζῴοις. κεφάλαιον δέ, φησιν, ὅτι τοῖς λεγομένοις. κεφάλαιον αὖ ὃ μέγιστον λέγεται. πάλιν κατάγει τὸν λόγον· εἰπὲ τὸν ὑψηλόν, ἀδιαφθόρως φθέγξεται λοιπὸν τὰ ζῷα πινά. εἶτα, ἵνα μάθῃς ὅτι ὁ, λειτουργὸς, τῆς δυσθεσπότητος εἵρηται, ἔργα πῶς πάλιν ἀποσημαίνεται.

3 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεύς, φησιν, εἰς ὃ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ.

Μή, ὅπερ ἀκούεις ὅτι κάθηται, οὕτω νόμισῃς ἡ τὸν ἀρχιερέα αὐτὸν εἰρῆσθαι. σκόπει μὴ γὰρ τῆς ἀξίας τοῦ Θεοῦ, ὃ καθῆσθαι· τοῦτο γὰρ τῆς φιλανθρωπίας τῆς πολλῆς, καὶ τῆς εἰς ἡμᾶς κηδεμονίας. ἀφ' οὗ τοῦτο αὐτὸ λιπαίνει, ἐκ τούτου πλέον ἐξεργάζεται. δέδοικα γὰρ μὴ σκῶμμα διατρέψῃ. ἀφ' οὗ τοῦτο πάλιν ὅτι τοῦτο κατάγει τὸν λόγον, ὅπερ ἐζήτουν τινὰς πόθεν ἔσχεν ἀπιθανεῖν. ἱερεὺς ἐστὶν· ἱερεὺς γὰρ χωρὶς θυσίας οὐκ ἔστι. ἀφ' οὗπερ καὶ τοῦτον ἔχειν θυσίαν. ἄλλως γὰρ εἰ πάντα ὅπερ λέγω ὄντα, λείπει καὶ ὅπερ ἱερεύς ἐστι πόθεν, ἀπὸ τοῦ Μελχισεδέκ, ἀπὸ τοῦ ὅρκου, ἀπὸ τοῦ προσενεγκεῖν θυσίαν. οὐκοῦν τούτου λοιπὸν καὶ ἀναγκαῖον ἄλλον πλέκει συλλογισμόν.

χ. πν. ἱερά-ς ὢν· ἱερ.

4 Εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ γῆς, φησιν, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον τὰ δῶρα. Εἰ τοίνυν ὄντως ἱερεύς, φησιν, ὥσπερ οὖν καὶ ἔστι· δεῖ αὐτῷ τόπον ζητῆσαι ἕτερον. ὅπερ γῆς μὲν γὰρ ὤν, οὐκ ἂν ἦν ἱερεύς. πῶς γάρ; οὐ προσφέρει, οὐχ ἱερᾶται. καὶ εἰκότως· ἦσαν γὰρ οἱ ἱερεῖς. ἐπὶ δὲ δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ δυνατὸν ὅπερ γῆς εἶναι ἱερέα. πῶς γάρ; ἐπεὶ οὐδὲ ἐπῳδάσατο ἦν, φησιν. σοφοῦ δὲ ταῦτα ἀναγκαῖον τοῦτο ποιεῖν, καὶ σωτηρίαν τὴν ἀποστολικὴν σώζειν. πάλιν γὰρ τὴν διαφορὰν δείκνυσι τῆς ἱερωσύνης.

γ. δοκίμωσα

5 Οἵτινες, φησιν, ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῷ ἐπουρανίῳ.

Τίνα λέγει τὰ ζῷα ἐπουράνια; τὰ πνευματικά. Εἰ γὰρ ἐπὶ γῆς πλάττει, ἀλλ' ὅμως τοῦ οὐρανοῦ εἰσιν ἄξια. ὅταν γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κεῖται ἐσφαγμένος, ὅταν πνεῦμα προσλαμβάνηται, ὅταν ὁ καθήμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ἐν ταῦτα ᾖ, ὅταν ἡμεῖς γένωνται διὰ τὸν λόγον, ὅταν πολίται ὦμεν τῶν ἐν οὐρανοῖς, ὅταν πατρίδα ἔχωμεν ἐκεῖ, ἡ πόλις ἡ πολίτευμα, ὅταν ξένοι ὦμεν τοῦ ἐνταῦθα, πῶς οὐκ ἐπουράνια ταῦτα πάντα τυγχάνει; ἀλλὰ τί; οἱ ὑμνοῦντες οὐκ ἐπουράνιοι; οὐχ ἁπλῶς δίδοται τοῖς χορεύουσι τοῦ ἀσωμάτων δυνάμεων, ταῦτα καὶ ἡμεῖς κάτω σώματα ὄντες φθεγγόμεθα; οὐχὶ καὶ οἱ θυσιαστήριον ἐπουράνιον; πῶς; οὐδὲν ἐκεῖ ὑλικόν, πάντα πνευματικὰ τὰ προκείμενα· οὐκ εἰς τρυφήν, οὐκ εἰς κατάκλισιν, οὐκ εἰς κοίτην θυσία, ἀλλὰ λαμπρὰ καὶ φαιδρὰ ἐργάζεται τὰ προκείμενα. πῶς οὖν οὐκ οὐράνια τὰ πλουτίζοντα, ὅταν τοῖς ἐνθάδε ἀκουσμένοις ὦσιν ἐπὶ ἐξ ὧν εἴρηται, Ἂν τινων κρατῆτε, κέκρατηνται· ἂν τινων ἀφῆτε, ἀφέωνται; Ιωαν κ. κγ. πῶς οὐκ οὐράνια πάντα, ὅταν ὅπερ ἐκ ζῴων ὑλῆς ἔχωσι τὸ οὐρανοῦ; οἵτινες, φησιν, ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων, Καθὼς κεχρημάτισται Μωϋσῆς, μέλλων ἐπιτελεῖν Εξοδ. κε μ. τὸν σκηνήν. ὅρα γάρ, φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει.

Ἐπειδὴ ἡ ἀκοὴ ἡμῶν ἀμαθεστέρα τῆς ὄψεώς ἐστιν (οὐ γὰρ οὕτως ἂν δύνασθαι ἀκούσωμεν, τῇ ψυχῇ προσκατανοήσωμεν, ὡς ἂν αἱ ὄψεις ἐθέλωμεν αὐτὰς ὄψεσι) ἔδειξεν αὐτῷ πάντα. ἢ τοίνυν τοῦτο λέγει, ὑποδείγματι δὲ σκιᾷ· ἢ ὅτι τοῦ ναοῦ ἀφίστησι. ἐπήγαγε γάρ, ὅρα, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. "ἆρα ὅτι τῆς κατασκευῆς τοῦ ναοῦ μόνου, "ἢ ὅτι τῶν θυσιῶν εἶδε, καὶ τῶν ἄλλων" ἁπάντων; μᾶλλον δὲ οὐκ ἂν τις ἀμφίβοτι καὶ τοῦτο εἰπών. οὐρανία γάρ ἐστι καὶ ἐκκλησία, καὶ οὐδέν ἐστιν ἄλλο, ἢ οὐρανός.

χ. ἄρα ἢ σκι χ ἀλλὰ καὶ πι-εὶ χ. -πν. μά.

6 Νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τυγχάνει λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσίτης.

χθῆ, ᾗ οὐδὲ ἑρᾷ, εἰδὲ μὴ πάνα μαθύη. ἀλλὰ τί γὰρ ἐπ' ἀγορᾶς καθήμενος, καὶ ὅτι οἰκίας τοῦτο ποιῆς, ἐκεῖ οὐ ποιεῖς; ἆρα οὐχὶ ἀλλ' ἐδὼ πλούτας; ἀλλὰ τί ὅτι τῆς γειτονικῆς σου [παχέως] δὲ αὐδὲ μὴ ποιεῖς; ἆρα οὐχ ἵνα μὴ αὐτὴν ὑβρίσῃς; ἵνα μὴ ὑβρίσῃς τοῦτο τὴν γειτονικήν σου, οὐ ποιεῖς· Ⓜ ᾗ Θεὸν ὑβρίζων οὐκ ἐρυθριᾷς; πόρνας γὰρ πέμπεις, ᾗ πόρνα ἀκούει. μὴ μέθυε, φησι. καλῶς. τοῦτο γὰρ ᾗ αὐδὲ καθ' ἑαυτὸ οὐ κόλασις· οὐκ εἶπε, κατάπινον δὲ σῶμα, ἀλλά τί; μὴ μέθυε· τοῦτο, μὴ οὕτως ἀσὺ σκληραγώγησις, ὡς τῆς ψυχῆς ἀφελέσθαι τὴν ἀρχήν. τί δῦν; οὐχρὴ ποιεῖσθαι τὰ σώματος; μὴ γένοιτο· οὐ τοῦτο λέγω, ἀλλ' εἰς ἐπιθυμίας αὐτὰ μὴ ποιεῖσι. οὕτω γὰρ ᾗ Παῦλος ἐκέλευσε λέγων, Καὶ τῆς σαρκὸς ποιεῖσθε μὴ εἰς ἐπιθυμίας. μὴ ἁρπαζέ, φησι, τὰ μὴ σά, μὴ πλεονέκτει, μὴ ἁρπάζει. ποίων κύων ταῦτα δεῖπα; ποίων ἰδρώτων; μὴ καπηλεύει, φησί, μηδὲ συκοφαντεῖ. ποῖον ἔχῃ τοῦτο πόνον; τὸν μὲν γὰρ εἴπῃς κακῶς ῥᾴδιος ὁ κίνδυνος εἶναι, ὁ δὲ ἐναντίος. μὴ πλουτεῖ, οὐ λέγει, δῦτε μέγας ᾖ, δῦτε μικρός· δῦ μὲ γὰρ μέγας ᾖ, ὁ ἔργος κινδυνώδης εὐθέως· δῦ ᾗ μικρός, τῆς ἴσης ἐστὶ ἀμέμπτου, μᾶλλον ᾗ πολλῷ χαλεπώτερος. μείζονος γὰρ ἐστὶ ἁρπαγῆς κακός. οὐδὲν δύσκολον, οὐδὲν φορτικὸν ἐπιτετάχαμεν, αἰ βουλώμεθα· δῦ ᾗ μὴ βουλώμεθα, ᾗ τὰ ῥᾴστα, φορτικὰ ἡμῖν φανήσεται. πῶς φανεῖται ῥᾴον; ἀλλ' ὑπὸ πολλῆς βλακείας πολλοὶ ᾗ ἐσὲς τοῦτο δυσχεραίνουσι· πολλῶν ᾗ ἀκούω λεγόντων, ὅτι ᾗ δ' φαγεῖν ῥᾴον; ἀλλ' ὑπὸ πολλῆς βλακείας πολλοὶ ᾗ ἐσὲς τοῦτο δυσχεραίνουσι· πολλῶν ᾗ ἀκούω λεγόντων, ὅτι ᾗ δ' φαγεῖν κάματος. οὐδὲν τοῦτων ἔχει κάματον, αἰ θέλῃς. τὸ γὰρ πᾶν θέλειν πόνος ἐστίν, μὴ τὸν αἰῶνα χάριν. θελήσωμεν οὖν τὰ ἀγαθά, ἵνα ᾗ τῶν αἰωνίων τύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι ᾗ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ιδ. χῦ. ῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΛΕΓΟΜΕνοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς· 2 Τῶν ἁγίων λειτουργὸς, καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος.

ΑΝαμίμνησκε τὰ ταπεινὰ τοῖς ὑψηλοῖς ὁ Παῦλος, ὁ ἀεὶ Ⓜ διδάσκαλον μιμούμενος Ⓜ αὐτοῦ, ὥστε τὰ ταπεινὰ τοῖς ὑψηλοῖς ἁρμόττειν δοκεῖν, καὶ ᾗ τούτων ἐστὶ σοφία χειραγωγηθῆναι, καὶ ῥᾳθυμότερον ἐν τοῖς μεγάλοις, μανθάνειν ὅτι ταῦτα συγκαταβάσεως ἐστίν. τοῦτο γοῦν καὶ ἐνταῦθα ποιεῖ. Εἰπὼν γὰρ ὅτι αἰνέγκλητον ἑαυτὸν, καὶ ἀρχιερέα λαβὼν, ἐπάγει, κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καίτοι τοῦτο οὐχὶ ἱερέως, ἀλλὰ τοῦτο ᾧ ἱερεῖ ἁρμόττει ἐνθένδε χρή. τῶν ἁγίων λειτουργὸς, [οὐδὲ λειτουργὸς ἁπλῶς, ἀλλὰ τῶν ἁγίων λειτουργὸς,] καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ὁρᾷς τὸ συγκαταβαῖνον; οὐχὶ τοῦ μικροῦ δεῖται λέγων, Οὐχὶ πρώτης εἰσὶ λειτουργικαὶ πράξεις; καὶ ᾗ ἐπὶ τοῦτο οὐδὲ ἀκούεται, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου· τοῦτο δὲ φησιν, ὡς τοῦ καθημένου πρώτης οὐκ ὄντος λειτουργοῦ. ὥστε τοῦτο ἀκούει ἐπὶ τὸ σάρκα. σκηνὴν ᾗ ἐνταῦθα Ⓜ οὐρανὸν λέγει. δεῖ ᾗ τὸ ἐπὶ Θεσπεσίου λυκοῦ πρὸς τὸν Ἰουδαϊκὸν, ἐπάγει λέγων, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ὅρα πῶς ἦρε καὶ ψυχὰς τῶν ἐξ Ἰουδαίων πεπιστευκότων, τοῦτο εἰπών. ἔδει γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς φαντάζεσθαι, ὅτι σκηνὴν οὐκ ἔχομεν τοιαύτην· ἰδοὺ, φησὶν, ὁ ἱερεὺς, καὶ μέγας, καὶ πολὺ μείζων σκηνοῦ, καὶ θυσίαν ἅπαν μασιωτέραν προσενήνεγκεν. ἀλλ' ἆρα μὴ λόγος ταῦτα, μὴ κόμπος καὶ ψυχαγωγία; ἀλλὰ τοῦτο ἐπιστώσατο προτέρων ἀπὸ τοῦ ὅρκου, λοιπὸν ᾗ καὶ ἀπὸ τῆς σκηνῆς. ἐπεὶ μὲ οὖν καὶ αὕτη δόλου ἦν ἀφορμή· ὅτε ᾗ ἐτέρων ἔπιστο. ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, φησὶ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. πολὺ τοίνυν

κ. χείρ. κ. ἀπὸ ἐκκλ. πατ.

Ρωμ. ιγ. ιδ.

κ. σκληρ.

κ. ἀπὸ φασι. Καθ.

Εβρ. α. ιδ.

πὸ μοι; ἵνα ᾖ ὅπὸ ὑποδείγματος ὃ προσῆμα ποιῶ φαιερώτερον, ἔφασαν δύο γραπῆναι, ⁊ ὁ μὲν κλεπτέτω, ἀδικείτω, πλεονεκτείτω· ὁ δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων ἐργαζέσθω, ἀλλὰ δυσφορείτω, μεγάλα καταρᾶσθαι τω, μεγάλα κατηρᾶσθαι τω· ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἔστω, ἀμισθέτω τὸν δεξιόν. Εἶτα καιρὸν ὑποτιθέντες, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς ἀξίας ἐκείνης, ὁ δὲ ἧς ὁ κλέπτης ἔλαβεν, ἀναθέσθαι ὅπὸ Ⓦ βασιλικοὶ θεῖοι ⁊ τὸν ἀληθείας ἀγῶνα. ἐκεῖνος δὲ ὁ κλέπτης ἐκεῖ μενέτω, ἔνθα ἔλαβε· ἀπὸ δὲ τῆς φιλοσοφίας μόνοι τῆς βασιλικῆς μὴ διδόντα δίκην ὧν ἔδρασεν. ὁ μενέτω δὲ ἑκάστῳ τόπῳ ἔξω, ⁊ ὡσανεὶ βασιλεῖ ταπεινέσθω. ἆρα οἴσει τὸν ἀθυμίαν, εἰπέ μοι, ὁπόταν ἴδῃ Ⓦ μετ' αὐτοῦ πολλοὺς αὐτὸν δόξαν ἀνελόμενα τῶν ἀξιωμάτων τοῦ κορυφαίου, ⁊ ὅταν λαμπρὸν ἴδῃ τὸν ἡμόνιον, ⁊ τὰς οἰκουμένης κατακτώμενα, ἑαυτὸν δὲ ἐπὶ κάτω μένοντα, ⁊ σὺν αὐτῷ δὲ μὴ κολαζόμενον ἐξ ἴσης ἔχοντα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς χρίσεως ⁊ τῆς φιλοσοφίας τῆς βασιλέως; καὶ γὰρ ἀφῆ ὁ βασιλεύς, ⁊ ἐγκλημάτων ἀπαλλάξῃ, ἀλλ' ὅμως ἀχθούμενος ἔσται. οὐ γὰρ δὴ ⁊ ἄλλοι αὐτὸν θαυμάσονται. οὐ γὰρ τοιαύτας συγχωρήσουσιν, ἵνα σὺν λαμβάνοντας τὰ δῶρα, ἀλλ' ἵνα σὺν δόντας θαυμάζωμεν. ⁊ ὅσῳ αὖ μείζονα δῶσι δῶρα, τοσούτῳ μᾶλλον καταγελῶνται ⓐ λαμβάνοντες, ὅταν μεγάλα ᾖ αὐτοῖς τὰ ἡμαρτημένα. ποίοις οὖν ὀφθαλμοῖς ἀντιβλέψαι δυνήσεται ὁ τοιοῦτος τοῖς σὺν τοῖς βασιλείοις οὖσιν, ἐκείνων μυρίους ἱδρῶτας ⁊ πάθη ὑπομεμενηκόσιν, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἔχων ὑπομεῖξαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σωθῆναι ἀπὸ μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ φιλοσοφίας ἔχων; ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἀνδροφόνοι, κλέπτῃ, μοιχοὶ μέλλοντα ἀπαιτεῖσθαι * ἐξαιτήσαιτο, ⁊ κελεύσειεν ἵνα [illegible] τὰ ὁρώμενα τῶν βασιλείων, οὐδὲν δυνήσεται ἀντιβλέψαι ἐκείνοις λοιπὸν, εἰ ⁊ τῆς ἀκριβείας ἀπήλλακται· ὅταν δὲ ⁊ ὅτε. μὴ γὰρ δὴ, ὅπερ " βασιλεία λέγει, νομίσητε πρὸς τὰ αὐτὰ τυγχάνειν. εἰ γὰρ σὺ ταῦθα καὶ ὁ ὑπηρέτης, καὶ πάντες ⓐ ὧδε Ⓦ βασιλεῖα, ⁊ ⓐ σφόδρα καταδέεσθαι, ⁊ Ⓦ τῶν λεγομένων διχόνοιαν τόπον ἐπιζητεῖτε σὺ τοῖς βασιλείοις εἶσι, καὶ τοσοῦτον ὅσον τὸ μέσον " τοῦ ἄρχου καὶ τοῦ διχόνου· πολλῷ μᾶλλον σὺ τοῖς δυσὶ βασιλείοις τοῦτο ἔσται. ⁊ τοῦτο σὲ ἀπ' ἐμαυτοῦ λέγω. ⁊ γὰρ ἑτέρωθι τοῦτον μείζονα πεῖσαι ἀφορμὴν ὁ Παῦλος. ὅσον γὰρ ἀφορᾷ, φησὶν, ἀπὸ ἡλίου " ἕως σελήνης ⁊ ἀστέρων ⁊ τοῦ μικροτάτου ἀστέρος, τοσοῦτον ⁊ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ. ⁊ ὅπου πολλῷ πλείονι τοῦ διχόνου λεγομένου ⁊ τοῦ ἄρχου, τοῦ ἡλίου ⁊ τοῦ μικροτάτου ἀστέρος ὁ λόγος φέρει, δῆλον ἅπασι. οὐ γὰρ ἥλιος πᾶσαν ὁμοῦ καταλάμπει τὴν οἰκουμένην, ⁊ φαιδρὸν ποιῇ, ⁊ σελήνη ⁊ ἀστέρας ἀποκρύπτει· ὁ δὲ πολλάκις τοῦτο φαίνει, ⁊ ταῦτα ἐν σκότῳ. πολλοὶ γὰρ εἰσὶ τῶν ἀστέρων, οὓς οὐχ ὁρῶμεν. ὅταν οὖν ἑτέρους ὁρῶμεν ἡλίους γινομένους, ἡμᾶς δὲ τῶν ἀστέρων τὸν σμικροτάτων τάξιν ἐχομένους τοῦ τοῦτο φαινομένου, πῖς ἔσται ἡμῖν παραμυθία; μή, παρακαλῶ, μὴ οὕτω νωθεῖς ὦμεν, μὴ οὕτως ἀργοὶ, μὴ " πραγματευώμεθα τὸν περὶ τοῦ Θεοῦ σωτηρίαν εἰς ῥᾳθυμίαν, ἀλλ' ἐμπορευώμεθα αὐτὸν, ⁊ πλουτῶμεν. καὶ γὰρ κατηχούμενός τις ᾖ, ἀλλὰ Ⓦ Χριστὸν οἶδεν, ἀλλὰ τὸν πίστιν ἔχων, ἀλλὰ τῶν θείων ἐπακούσῃ λόγων, ἀλλ' οὐ πάρεσθ' ὅτι τῆς θείας γνώσεως, οἶδε δὲ θάλπος τοῦ διαστήματος αὐτοῦ. τίνος οὖν ἕνεκεν ἀναβάλλεται; τίνος ἕνεκεν μέλλει ⁊ ὑπερτίθεται; οὐδὲν βίου κρεῖττον καλοῦ, ⁊ ἐν τούτῳ πόνος, κάμνῃ, ⁊ ὅτι φωνὴ ζωμένων, ⁊ ὅτι κατηχουμένων. τί γὰρ, εἰπέ μοι, φορτικὸν ὑπομένομεν; ἔγκλημα, φησὶ, γυναικὸς, ⁊ σωφρονεῖν. τοῦτο φορτικὸν, εἰπέ μοι; ⁊ πῶς, ὅπου τοσοῦτοι πολλοὶ ⁊ χεῖρες χαλεπώτερον σωφρονοῦσιν, οὐ χειρίστου μόνον, ἀλλὰ ⁊ ἐλλιμένες; ὁ δὲ ταῦτα ἐν τοῖς ἔργοις ὑπομένων ἐλλιμένα ἔχει καὶ δόξαν, οὐ σὺν τούτοις πρὸς ἔχθραν Ⓦ φόβον τοῦ Θεοῦ; Δίδευ, φησὶ, πάντων ἐκτὸς ὑπάρχειν. τοῦτο φορτικόν; ἀλλὰ ⁊ ὑπὲρ κατηχουμένων ἡμῶν ἐλλιμένες, ἐλθόντες οὐσίας κτησάμενοι ⁊ δόξαν καὶ δόξαν μόνον. μὴ ἀργολογῶμεν. τοῦτο δύσκολον; εἰ γὰρ μὴ ἐπετάττετο, ὤφειλε λαβεῖν αὐτὸ καταφρονῶν, ἵνα μὴ ἃ πάσχομεν φαινώμεθα; ὅπου γὰρ τὸ εὐκοπώτερον δύσκολον, τὸ ἀργολογεῖν λέγω, δῆλον ὡς ὧν αἰδοῦνται ἡ ψυχὴ ⁊ ἐρωθεῖσα, ἐὰν ἡ τοιοῦτον εἴπῃ πρὸς αὐτὴν

χ. πρὸ χ. ὄντας

* ὀφείλει δάκρυσιν, ἴσ. εἶναι

χ. βασίλεια

χ. τῶ θεῖ τὸν ὕπαρχον ⁊ τὸν διχόνον·

χ. μίχει

α Κορ. ιε. μα-

χ. -δε τῶ Θεοῦ ⁊ σωτηρίαν

χ. ⁊ τὸ δύσκολον ⁊ πῶς,

Τὸς. δ.

ἅπαξ προσεστιζθῆσα, ποσῦσι ἔσει αἱ πᾶσαι οὐκ ἴσχυσαι. ἀλλ' ὅπω σοὶ τοῦτο. ζοσυδεῖ ἢ τίνος φησί· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ. τοῦτο, ποῖον; αἰαγκαῖον γὰρ ἦν, φησί, τὴ τοῦτο ὁ προσενέγκη· ἢ ὃ γὰρ ἑαυτῷ. πῶς γὰρ γὰρ ἑαυτῷ προσφέρει ἀναμάρτητος ὤν; ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. τί λέγεις; ἢ δύναται τοῦ προσφέρειν γὰρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἰσχύει ζοσῦσαι; ναί, φησιν. ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃς ὃ, ἐποίησεν ἐφάπαξ, καὶ σοὶ αὐτὸ εἰρῆσθαι, ἄκουσον τί ἐπάγει.

28 Ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν.

*Διὰ τοῦτο ἢ αὐὶ γὰρ ἑαυτῷ προσφέρειν. ὁ μόνος δυνατὸς ὤν, ὁ μὴ ἔχων ἁμαρτίαν, τίνος ἕνεκεν γὰρ ἑαυτῷ προσφέρῃ; ἆρα ὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ἢ λαοῦ προσφέρε· ἢ τοῦτο ἐφάπαξ. Ὁ λόγος ἢ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς μῦ ⟨Ψ⟩ νόμου, ἡὸν Εἰς ⟨Ψ⟩ αἰῶνα τετελειωμένον. [Τετελειωμένον δ' ἐστίν;] ἔοικε· οὐ πήνθησε δὲ διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος χωρίας. Εἰ πὼ γὰρ, ἔχοντας ἀσθένειαν, οὐκ εἶπεν ἡὸν δυνατόν, ἀλλὰ τετελειωμένον τοῦτοις, δυνατόν, ὡς δ' εἶπεν ἡμῖς. ὁρᾷς ὅτι * ὃ, ἡὸς, ἅπαξ προσῆκε διὰ τοῦτο δούλου εἶρηκε; ἀσθένειαν ἢ, ἣ τὴν ἁμαρτίαν φησίν, ἣ ⟨Ψ⟩ θάνατον. τί ἐστιν, Εἰς ⟨Ψ⟩ αἰῶνα; οὐ τῶ μόνον αἰαμάρτητον, φησι, ἀλλ' ἀεί. Εἰ τοίνυν τέλειός ἐστιν, Εἰ μηδέποτε ἁμαρτάνει, Εἰ ἀεὶ ζῇ, τίνος ἕνεκεν προσφέρει πολλάκις γὰρ ἡμῶν θυσίας; ἀλλὰ τῶν μὲν ἀὐτοῦ τοῦτο οὐκ ἰσχυρίζε· γὰρ ἢ τῶ μὲν προσφέρειν αὖθις ὑπὲρ ἑαυτοῦ, τοῦτο ἰσχυρίζε.

ΗΘΙΚΟΝ Ἐπεὶ οὖν τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, μιμησώμεθα αὐτὸν, ἢ κατ' ἴχνος αὐτοῦ βαίνωμεν. ὅπ ἔστι ἄλλη θυσία· μία ἡμᾶς ἐκαθάρισεν. μῦ ἢ τοῦτο, πῦρ ἢ γέενα. Ἐ γὰρ ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ ἄνω ἢ κάτω φέρει λέγων, ἵνα ἱερεία, μίαν θυσίαν· ἵνα μή τις νομίζῃ πολλὰς εἶ), ἀδιαφ ἁμαρτάνῃ. ὅσοι τοίνυν κατηξιώθημεν τῆς σφαγῖδος, ὅσοι τῆς θυσίας ἀπηλαύσαμεν, ὅσοι τῆς ἀθανάτου τραπέζης μετέχομεν, μεμνώμεθα φιλοσόφως τοῦ θυήματος ἢ τοῦ τιμίου. οὐ γὰρ ἀκινδύνως ἡ ἀπόπλωσις. ὅσοι ἢ μηδέπω κατηξιώθησαν τούτων, μηδὲ ὅτοι ἀφ' ἑαυτοῦ θαῤῥάτωσαν. ὅταν γὰρ τις ἀφ' ἑαυτοῦ ἁμαρτάνῃ, ἵνα ὃ ἄγιον βάπτισμα προσέλθῃ καθάρῃ τῆς ἀνομίας, πολλάκις οὐκ ὀπτεύει). ἢ, πίστευσόν μοι, οὐ φοβῶ ὑμᾶς λέγων, ὃ μέλλω λέγειν. πολλοὺς οἶδα τοῦτο παθόντας ἐγὼ, οἳ προσδοκίᾳ μὲν τοῦ Φωτίσματος πολλὰ ἡμάρτανον· προσῆ ἢ ἡμέρᾳ τῆς τελευτῆς ἀπηλθον κενοί. ὁ γὰρ Θεὸς ἀφ' ἑαυτοῦ ὃ βάπτισμα ἔδωκεν, ἵνα λύσῃ τὰς ἁμαρτίας, οὐχ ἵνα αὐξήσῃ [τὰς ἁμαρτίας]. Εἰ δέ τις τύπῳ χειμῶνος ἐπὶ προσῆκε ἄνδρα τὸ πλοῖον ἁμαρτάνει, ῥαθυμίας λοιπὸν τοῦτο ἀπόνον. Εἰ γὰρ μὴ λούσῃ, ἰῶ, ἀσφαλέστερον ἔζων ἄν, ὡς οὐκ ἔχοντες ἄφεσιν. ὁρᾷς ὅτι ὃ, Ποιήσωμεν τὰ κακά, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά, ἡμεῖς ἐσμεν ⟨Ψ⟩ ποιοῦντες λέγεσθαι; δίδ, σῶμα καλοῦ, Ἐ ὑμεῖς ⟨Ψ⟩ ἀμίαντοι ἡφετε· μηδὲις ὡς μεθυστὸς, μηδὲις ὡς ἀγνώμων, ὕτω μετέτω τοῦ ἀρετοῦ, μηδὲις ὡς βαρὺ ἢ φορτικόν. μῦ προσθυμίας τοίνυν ταύτην μετέλθωμεν, Ἐ χαίροντες. εἰ γὰρ μὴ μισθὸς ἔκειτο, οὐκ ἐχρῆν εἶ) ἀγαθοῦ; ἀλλ' ὅμως καὶ μῦ μισθοῦ ἡμῶδα ἀγαθά. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχυνθῶμεν, ἢ μέγεθος καταγνώσεως, ἐὰν μὴ δῶμεν μισθόν, φησὶν, οὐ γίνομαι σώφρων; δέκοιμ' ἂν τολμῶ τι εἰπεῖν, οὐδέποτε ἔσῃ σώφρων, οὐδὲ ὅταν σωφρονῇς, ἕνεκα μισθοῦ αὐτὸ ποιεῖς. οὐδὲ γὰρ ἡ τῆ ἀρετοῦ, Εἵνα μὴ ἐράσ αὐτῆς. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀφ' ἑαυτοῦ πολλῶ ἡμῶν ἀνθρώπων, πῶς καὶ μισθοῦ ἡθέλησεν αὐτοῦ ἡμᾶς ὃ οὐδὲ οὕτω μεπιμῶ αὐτοῦ. θαῤῥῶ ὃ, Εἰ βούλεσθε, ὅτι καὶ ἀνθρώπους τις μισθοῦ ἀναγκάσαι πάντας ἀπέλθειν) ἐκεῖ, εἰπέ μοι; γὰρ μὲ τὴν ἐργασίαν οὐκ ἐγκαλοῦμεν, ἀπρόθυμος ὃ ὢν εἰκότως. ὅταν γὰρ ἑκατὸν ἔτη βιώσας, μηδὲν ἀγαθὸν ἔργον ἐπιδείξηται, ἀλλὰ μόνον ὅτι οὐχ ἥμαρτε, μᾶλλον ὃ μηδὲ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι χαρτὶ μόνη διεσώθη, ἐπιεικὴς ὃ ἐξεφαύλισε λαμπρὰς ἢ εὐδοκίμους ἴδῃ· καὶ εἰς γέενάν μὲ ἐμπέσῃ, ἆρα οἴσει τὸν ἀθυμοῦντα, Εἰ-

πὼ

* ἡ ἡμῖν γένηται ἔλεος Ἰησοῦς, * καθότι ἅμαρτον αἱματ' ἀλλ' αὐτὸν ἔστιν θανεῖν ἱερέα, φησὶν· οὐκ ἀν τοῦτο ποιήσας, εἰ μὴ ζῶν ἦν.

χ. μὴ μείζων ἦν.

25 Ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁρᾷς ὅτι εἰς τὸ χ σάρκα τοῦτο φησιν; ἐπεὶ ἔδυξεν αὐτοῖς ἱερεὰ, τότε θυμικῶς λέγει τὸ ἐντυγχάνειν. ὅτε γὰρ λέγῃ Παῦλος, ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, τὸ αὐτὸ αἰνίττεται, ὅτι ἀρχιερεὺς ὢν ἐντυγχάνει. ἐπεὶ ὁ ἀπείρων τοὺν νεκρούς· ὡς ἦλθε, καὶ ζωοποιεῖ οὕτως ὡς ὁ πατήρ, πῶς οἶδα σῶσαι δῆλον, ἐντυγχάνων; [ὁ πᾶσαν τὴν κρίσιν ἔχων, πῶς ἐντυγχάνει;] ὁ ἀποστέλλων τοὺς ἀγγέλους, ὅτε τοὺς μὲν εἰς κάμινον ἐμβαλῇ, τοὺς δὲ σῶσαι, πῶς ἐντυγχάνει, οἶδα, φησὶ, καὶ σώζων δύναται. διὰ τοῦτο οὖν σώζει, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει. ὅτι ἀεὶ ζῇ, οὐκ ἔχει δεδοχώς, φησὶν· εἰ δὲ οὐκ ἔχει δεδοχώς, καὶ δύναται παρέσεσθαι τοῖς δεομένοις. ὅτε γὰρ ὁ ἀρχιερεύς, εἰ καὶ μακρὰν ἀπὸ τοῦ λαοῦ· μέσος τοῦ κτίσεως ἐστίν ὁ οὐρανὸς, καὶ ὁ Σαμουὴλ, καὶ ὅσοι τοιοῦτοι· ἀλλ' ὅμως ἐστὶ, φησὶ, καὶ ἐκεῖ. ἐπιθυμήσασι γάρ. ὁ ζῶν οὖν οὐχ οὕτως, ἀλλὰ σώζει εἰς τὸ παντελές. Τί ἐστι, εἰς τὸ παντελές; μυστήριόν τι μέγα αἰνίττεται. οὐκ ὁ ζῶν μόνον, φησὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν σώζει τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ. πῶς σώζει; πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν, φησι. ὁρᾷς ὅσοι τὸ ταπεινὸν εἶπε δεῖ τοῦ δεσπότου; οὐ γὰρ ἄν ποτε ἄλλοι ἐντυχόντα τοῦτο τυχεῖν λέγει, ἀλλ' αὐτὸς, ἐν μόνῃ δὲ δίκῃ ἐντυγχάνων ὑπὲρ αὐτῶν. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, εἰς τὸ παντελές. τί ἐστιν εἰς τὸ παντελές; οὐ προσέτι τὸ φιλεῖν μόνον, φησὶ, ἀλλὰ καὶ σώζειν τὴν μέλλουσαν ζωήν. ἀεὶ οὖν δεῖται τοῦ βοηθεῖν; ἢ πῶς αὖ ἔχει λέγειν ἀεὶ, δεόμενοι πολλάκις δίκαιοι ὄντες μιᾶς αἰτήσεως τοῦ πρῶτον ἐῶντος αὐτοὺς ἢ ἀεὶ δεῖται; τίνος οὖν ἕνεκεν συγκαθῆται; ὁρᾷς ὅτι συγκατάβασίς ἐστι τὸ ταπεινὰ φθέγγεσθαι; ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· μηδὲν δείσητε, μηδὲ ὄκνητε, καὶ, φιλεῖ μᾶλλον ἡμᾶς, ἢ πατὴρ τὸν ἔχοντα τροφὸν πατέρα, ἀλλ' οὐκ ἀεὶ δυνάμενα ζῆν. φιλεῖ γὰρ ζῆν.

26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν. Ὁρᾷς ὅτι διὰ τῆς ἀνθρωποπρεπείας τὸ πᾶν εἴρηκεν; ὅταν δὲ εἴπῃ αἰνιγματώδη, ἀκόλουθα ἔχουσαν λέγω, οὐ διαιρῶν, ἀλλὰ ἀφοῖς τὰ ῥητὰ ἀκολούθει. εἶδες τὸ διαφορὰν τοῦ ἀρχιερέως; ἀνέκφαλα πάντα τὰ ὧν λέγεται, ὅτι ἔλεγε, Πεπεισμένοι ἐσμὲν χ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. Τοιοῦτος δὲ ἡμῖν, φησὶν, ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος. ἄκακος τί ἐστιν; ἀπέπεσε, οὐχ ὕπουλος· ἢ ὅτι τοιοῦτος, ἄκακος ὢν φρονήσει λέγοντος, οὐδὲ διῤῥέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. τοῦτο οὖν αὖ τίς τοῦ Θεοῦ εἶπεν; ὃ δὲ οὐκ αἰσχύνεται λέγων, ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἔστιν ὑπουλος, οὐδὲ δολερός; τοῦ μὲν οὖν τὸ χ σάρκα ἔχοι δι' λόγου, ὅσιος, ἀμίαντος· ἢ τοῦτο [τὸ] τοῦ Θεοῦ εἶπεν τις αὖ. * ἴσχι γὰρ φύσιν [μὴ] μιαίνεσθαι. κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν. Τοῦτον οὖν μόνοι δίκαιοι τὸ διαφορεῖ, ἢ ἐν αὐτῇ ἡ θυσία; ἢ ἡ θυσία πῶς;

* ἦν

27 Οὐκ ἔχει, φησὶ, καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, προσφέρειν ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, εἶτα τὰ τοῦ λαοῦ. τοῦτο γὰρ ἐποίουν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. Τοῦτο ποιῶν, σύνοιδα προσδιαιρῶν λοιπὸν τὴν πνευματικὴν θυσίαν τοῦ ὑπερβολικοῦ. καὶ τὸ μέσον εἶπε τὸ τῶν ἱερέων, εἶπε τὸ τῆς ἀληθείας, οὐχ ὅλον δέ, εἶπε δὲ ὅμως. σύνοιδα προσδιαιρούσης λοιπὸν τὴν αὐτοῦ θυσίαν. μὴ τοίνυν αὐτὸν ἱερέα ἀκούσας, [ἀεὶ] ἱερᾶσθαι νόμιζε *. ἅπαξ γὰρ ἱερᾶσατο, καὶ λοιπὸν ἐκάθισεν. ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃς ἀεὶ ἑστάναι αὐτὸν, καὶ λειτουργεῖν οἴεσθαι, διὰκεισται ὁ παράκλητος τὸ προσημαίνειν. ὥσπερ γὰρ δοῦλος ἐδόμην, ὅταν δὲ ἱερεὺς, καὶ λειτουργός. ἀλλ' ὥσπερ δοῦλος ἠμόλυνον, οὐκ ἔμενε δοῦλος· ὅταν καὶ λειτουργὸς ἠμόλυνον, οὐκ ἔμενε λειτουργός. οὐ γὰρ λειτουργεῖ τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ ὁ ἐσταυρωμένος οὗτος αἰνίττεται σύνοιδε τὴν θυσίαν τὸ μεγαλεῖον· ἢ πρόκειται μία θυσία, καὶ

* ἦν

ἅπαξ

μᾶλλον πιστεύομεν, ὅταν καὶ τὰ αἴτια μάθωμεν, καὶ Ⓜ λόγον καθ' ὃν γίνεται.

18 Ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται, φησι, προαγούσης ἐντολῆς, διὰ δὲ αὐτῆς ἀθετὲς καὶ αἰωφελές. Εὐρίσκεται ἡμῖν Ⓐ αἱρετικοὶ ἐκφεύγοντες λέγοντες, ἰδοὺ καὶ ὁ Παῦλος ποτὲ μὲν τὴν ἐντολὴν ἔψεξεν. ἀλλὰ οὐ διέσχε ἀκριβῶς· οὐκ εἶπε, διὰ ὃ ποτὲ μέν, ὧδε δὲ μέμψεται, ἀλλὰ, διὰ τὸ αὐτῆς ἀθετὲς καὶ αἰωφελές. καὶ ἀλλαχοῦ δὲ διίστησι τὸ ἀθετὲς· ὡς ὅταν λέγῃ, τὸ μὲν ἄθετον διὰ τὴν σάρκα. οὐκ ἄρα αὐτὴ ἀθετὴς, ἀλλ' ἡμεῖς.

19 Οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος. Τί ἐστι, οὐδὲν ἐτελείωσεν; οὐδὲν, φησὶ, τελειοῦν ἐβιάσατο τοὺς ἐννομουμένους. ἄλλως δέ, οὐδὲν εἰ ἠκούσθη, τέλειον ἐποίησεν ἄν, ἢ οὐ μᾶλλον. πῶς δὲ οὐ τοῦτο φησιν ὁ λόγος εἰρῆσθαι, ἀλλ' ὅτι οὐδὲν ἴσχυσε. καὶ εἰκότως. χρεμμάτων γὰρ ἦν χείμαρρα, τοῦτο παρῆλθε, καὶ τοῦτο μὴ παρῆλθε· ὕπνου πλήθυσμα μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ἀναμονὴ ἐπηγγέλλετο. ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ τοιαύτη. τί ἐστιν ἀθέτησις; ἄμβλυσις, ἀχρειότης. πῶς [δὲ ταύτης] δηλοῖ, ἐπήγαγεν εἰπών, προαγούσης ἐντολῆς, οὕτω Ⓜ νόμου καλοῦ, διότι ἀχρειώθη καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀθετίαν. προαγόμενον δέ, ὃ πρότερον, καὶ παλαιωθὲν διὰ τὴν ἀθετείαν. ὥστε ἡ ἀθέτησις, τὴν χρατοῦσαν ὄντως ἀθέτησιν. Ἐὰν δὲ λάβῃς τοῦτο λοιπὸν, οὐκ ἐχρήσω, ἀλλὰ καταφρονήσῃ, ἐπὶ μηδὲν ὠφελήσει. οὐδὲν οὖν ὠφέλησεν ὁ νόμος; ὠφέλησε μέν, καὶ σφόδρα ὠφέλησεν· ἀλλὰ πρὸς τὸ ποιῆσαι τελείους, οὐκ ὠφέλησε. καὶ τοῦτο τὸ τέλειον λέγει τὸ, οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, καθὸ πάντα τύποι ἦσαν, πάντα σκιά, πρόσταγμα, θυσία, σάββατον, ἃ οὐκ ἴσχυσε διαβιῶσαι εἰς τὴν ψυχήν. * Διὰ τοῦτο προσεχώρησε καὶ ἐπεισήγαγεν. Ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ.

20 Καὶ καθόσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας. Ὁρᾷς ὅτι ἀναγκαῖον οὕτω γίνεται τὸ τοῦ ὅρκου σέβας; ὥστε διὰ τοῦτο πολλαχοῦ φιλοσοφοῦσιν ὅτι ὤμοσεν ὁ Θεὸς, καὶ ὤμοσεν ὑπὲρ πλείονος πληροφορίας. ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος. τί ἐστι τοῦτο; Εἶχε μὲν ὁ νόμος ἐλπίδα, φησὶν, ἀλλ' οὐ πιστήν. ἤλπιζον γὰρ εὐαρεστήσαντες ἕξειν τὸν κύριον, μηδὲν πεισόμενα δεινά. σέβεσθαι δὲ ἐλπίζομεν εὐαρεστήσαντες, οὐ κύριον ἔχοντες, ἀλλὰ Ⓜ πατέρα μᾶλλον δέ (ὃ πολλῷ τούτου κρεῖττόν ἐστι) ἐλπίζομεν ἕξειν τὸν Θεὸν, πρὸς αὐτὸν ἥξειν Ⓜ θεῖον Ⓜ τέκνον, λειτουργήσειν αὐτῷ μὴ ἀγγέλῳ. καὶ ὅσα πώποτε αὐτὸς εἶπε καὶ μικρόν. οὐκοῦν μέ, γάρ φησιν, εἰστρέχουσιν εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος· σέβεσθαι δέ, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. Καθόσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας. τί ἐστι, καθόσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας; τουτέστιν, οὐ χωρὶς ὅρκου. ἰδοὺ καὶ ἄλλη διαφορά. καὶ ὅσον ἁπλῶς βαίου πρόσεστιν ἐλπὶς, φησίν.

21 Οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες· ὁ δὲ μετ' ὁρκωμοσίας, διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτὸν, ὤμοσε Κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς Ⓜ αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

22 Κατὰ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς.

23 Καὶ Ⓐ μὲν πλείονές εἰσι γεγονότες ἱερεῖς, διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν·

24 Ὁ δὲ μένει αὐτὸν εἰς Ⓜ αἰῶνα, ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην.

Δύο φησὶ διαφορὰς, ὅτι οὐκ ἦν τέλος, ὥσπερ ἡ νομική, καὶ ὅτι μετ' ὁρκωμοσίας. τοῦτο δὲ ποιεῖ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ μετόντος. καὶ δυνάμει γάρ, φησι, ζωῆς ἀκαταλύτου. ποιεῖ δὲ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ ὅρκου, ὅτι ὤμοσε καὶ ἀπὸ τοῦ προστάγματος. Εἰ γὰρ ὅπου ἀθανασία ἦν, φησιν, ἐκεῖ ἦν ἐξελέσθαι· αὐτὴ ὅπου δυνατὴ ὄντως, ἦκε. ποιεῖ δὲ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ ἱερέως. πῶς δείκνυσιν ὅτι ἓν ἐστι; καὶ οὐκ ἂν * εἷς ἦν, εἰ μὴ ἀθάνατος ἦν. ὥσπερ γὰρ πολλοὶ ἱερεῖς, διὰ τὸ θνητοὶ εἶναι· οὕτως εἷς ὁ εἷς, διὰ τὸ ἀθάνατος εἶναι. καὶ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης

τα εἰπὼν ὥδιεν. Εἶπε, κζ τὼ τάξιν Μελχισεδέκ. "τὸν τὼ Ααρὼν ἀζέβεσεν. οὐ γὰρ
κ. τότο αὐτὸ • αὖ κζ τὼ τάξιν Μελχισεδὲκ εἶπεν, εἰ" αὐτὸ ἀμείνων ἰῶ. Εἰ τοίνυν ἱερωσύνη, εἰ σὺκ ἦν
ἄλλη, δὴ ἡ διαθήκιον εἰ) ἑτέρα. οὐτε γὰρ ἱερέα ὄντι διαθήκης χωρὶς εἶ), ἡ νόμων καὶ
πρεσβειῶν· οὐτε ἑτέραν λαβόντα ἱερωσυνὼν ἐκεῖνη χεῖρον θαι. Εἶτα, ὅπερ ἀνυπόστατον
5 ἰῶ, πῶς ἱερὰς ἦν Εἶπε μὴ ὢν Λευίτης, τὸν διὰ τῶ ἄνω πρεσβυτέρων καλοῦσι, σοδὲ
λόσας ἀξιοῖ, ἀλλ' ἐν δεκάτῃ εἰσάγει αὐτό. Εἶπον, φησι, ὅτι μετατίθη ἡ ἱερωσύνη.
ἐσκοπῶ ἡ διαθήκη. μετατεθὴ ὃ οὐ τῶ ἕβδομον μέσον, σοδὲ τοῖς προστάγμασιν, ἀλλ' ἐ τῇ
φυλῇ. ἐδὲ γὰρ ἡ τῇ Φυλῇ. πῶς; μεταποιούσης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, φησί. τυτέστι, διὰ
τὸν μετατέθη ἀπὸ φυλῆς εἰς φυλὴν, ἀπὸ τ ἱερατικὴς ὅτι τὴν βασιλικὴν, ἵνα ἡ ἡ αὐ-
10 τὴ ἡ βασιλικὴ ἡ ἱερατικὴ. ἡ δία ὃ μυστήριον. προῆτοι [ὦ] ἰῶ βασιλικὴ, ἡ τότε γένοιτο
χ. ἀρχιερὰς ἱερατικὴ· ὡσαυτως ἰῶ ὅτι τὸ Χριστό. βασιλὰς μὲ γὰρ ἰῶ ἀεὶ "ἱερεὺς ὃ γένετο, ὅτι
τὴ σάρκα ἀπέλαβεν, ὅτι τ θυσιάσθη προσήγαγε. ὁρᾷς τὴν μεταβολήν; ἡ ἅπερ ἀνυπόστατον
ἰῶ, ταῦτα, ὡς τῆς τῶν προσταγμάτων ἀκολουθίας ἀπαιτούσης, εἰσάγει. ἐφ' οἷς γὰρ λέγε-
ται ταῦτα, φησι, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ.
15 προδήλον γὰρ ὅτι ἐξ Ιούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν. Εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερωσύνης
οὐδὲν Μωϋσῆς ἐλάλησεν. ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι κἀγὼ φημι ἡ οἶδα, ὅτι οὐδὲν ἱερωσύνης
εἶχεν αὕτη ἡ φυλή, σοδὲ τις ἀπ' ταύτης ἱεράτευσε (τοῦτο γὰρ δηλοῖ ὃ, σοδεὶς προσέσχη-
κε τῷ θυσιαστηρίῳ) ἀλλὰ ὃ πρῶ μεταθῆναι ἐστιν. οὕτως ἀναγκαῖον ἰῶ τ νόμον ἡ τὴν πα-
λαιὰν διαθήκην μετατεθῆναι, ὅτι ἡ αὐτὴ σύλλαχε ἡ Φυλὴ ὁρᾷς πῶς δείκνυσι καὶ
20 ἄλλην διαφορὰν ἀπὸ τῆς συλλαγῆς τῆς Φυλῆς; οὐ μόνον ὃ ἐ ἀπὸ ταύτης δείκνυται
ὅσον ὃ διαφέρει, ἀλλ' ἤδη ἡ ἀπὸ τὸ προσώπου, ἡ ἀπὸ τῆς διαθήκης, ἡ ἀπὸ τὸ ἐνόμου, ἐ
ἀπ' αὐτῆ τῆ τύπου.

16 Ος οὐ κζ νόμον σὐτολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ κζ δυνάμιν ζωῆς ἀκαταλύτου.

Γέγονέ, φησι, ἱερὰς, ἀλλ' οὐ κζ νόμου σαρκικῆς σὐτολῆς. ὁ γὰρ νόμος σκιᾶς τὰ πολλὰ
25 αἰνίσσεται ἰῶ. ἡ καλῶς αὐτὸ σὐτολὴν ἐκάλεσε σαρκικὴν. πρόσκαιρα γὰρ ὅσα διωρίζετο, σαρ-
κικὰ ἰῶ. ὃ γὰρ λέγει, σθίγεται τῶν σάρκα, χρίεται τῶν σάρκα, λούεται τῶν σάρκα, κα-
θαίρεται τῶν σάρκα, σθίεται τῶν σάρκα, ὑπνοῦται τῶν σάρκα, ῥαντίζει τῶν σάρκα, ἀρ-
γυρίου τῇ σαρκί, ταῦτα, εἰπέ μοι, οὐχὶ σαρκικά; Εἰ δ' ἄλλως μαθεῖν ἡ τίνα ἃ ἐπηγγέλετο
ἀγαθὰ, ἄκουε· πολλὴ ζωή, φησι, τῇ σαρκί, γάλα ἐ μὴ τῇ σαρκί, εἰρήνη τῇ σαρκί, τυφὴ
30 τῇ σαρκί. ἀπὸ τούτου σῦ νόμου τῶν ἱερωσύνου ἔλαβεν ὁ Ααρών· ὁ δὲ τοῦτο Μελχισεδέκ,
οὐχ οὕτω.

15 Καὶ περισσότερόν ἐστι καταδηλὸν ὅτι, Εἰ κζ τὼ ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἄλλος παρ'
ἱερεὺς ἕτερος. Τί δέ ἐστι καταδηλοῦν; τὸ μέσον τῆς ἱερωσύνης ἑκατέρας. τὸ διαφέρειν
ἔστι κρείττων ὃς οὐ κζ νόμου σὐτολῆς σαρκικῆς γέγονε. [Τίς; ὁ Μελχισεδὲκ οὗτος; οὐ· ἀλλ' ὁ
35 Χριστός.] ἀλλὰ κζ δυνάμιν ζωῆς ἀκαταλύτου.

17 Μαρτυρεῖται γὰρ, ὅτι σὺ ἱερὰς Εἰς Ⓦ αἰῶνα κζ τὼ τάξιν Μελχισεδέκ.

Τουτέστι, οὐ προσκαίρως, σοδὲ πέρας ἔχων, ἀλλὰ κζ δυνάμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. "Τ-
χ. τουτέστι δὲ διαλύσεως ἡ δὲ ζωῆς ἀκαταλύτου, καὶ χ. κλυ. τὸ εἶπεν, ἵνα δηλώσῃ, ὅτι ἱερὰς γέγονε διὰ δυνάμεως ἰδίας καὶ τῆ παρ', διὰ ζωῆς
ἀπεράντου. καίτοι οὐκ ἔστιν ἀκόλουθον τῆτο τῷ, ὃς οὐ κζ νόμου σὐτολῆς σαρκικῆς γέγονε. ὃ
γὰρ ἀκόλουθον ἰῶ εἰπεῖν, ἀλλὰ κζ" πνευματικῆς. ἀλλὰ διὰ τῆ σαρκικῆ ὃ προσκαι-
ρον ἐδείκνυεν. ὥσπερ ἡ ἀναλογοῦ λέγει, μίσει καινὴν διεθέτωσεν ἐπαιώνια τὰ δικαιώμα- ερρ. θ. ι.
τα τῆς σαρκὸς κζ δυνάμιν ζωῆς· τυτέστιν, ὅτι οἰκεία δυνάμει ζῇ. Εἶπεν ὅτι νόμος μετά-
βασις γέγονε, ἡ ἔδειξε πῶς. ζητῆ λοιπὸν τὴν αἰτίαν. ὁ μάλιστα πάντων πληροφορεῖ τὰς
τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, ὃ τὴν αἰτίαν τοῦ εἶναι, ἡ εἰς πίστιν πλείονα ἀγαγεῖν. τότε γὰρ

μᾶλλον

Λευ. ιγ. 11 ΕΙ ΜΕΝ ΟΥΝ ΤΕΛΕΙΩΣΙΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΛΕΥΙΤΙΚΗΣ ἱερωσύνης ἦν (ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο) τίς ἔτι χρεία, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἑτέρου ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ααρὼν λέγεσθαι; 12 Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. 13 Ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. 14 Πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης Μωϋσῆς ἐλάλησεν.

χ. κλῆ δὲ ἱερέων ἐστὶν Μελχισεδέκ

11 Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν, φησὶν. Εἰ ποῦ περὶ τοῦ Μελχισεδὲκ, καὶ οὐκ εἶπεν κατὰ τὴν τάξιν Ααρών, καὶ πολὺ δὲ μᾶλλον ὅτῳ κρείττων ἦν τοῦ Ἀβραάμ, καὶ πολὺ δὲ μᾶλλον τῆς ἀφάτου ἀπορίας, ὅτι τοῦτον ἀρχιερέα λοιπὸν τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ δόξης μέσην ἀπολυκρυσαι, καὶ ὡσανεὶ μὴ ἀτελής, ἢ τελεία. καὶ οὐδέπω εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα ἐμβαίνει, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης τοῦ μάχεται, καὶ τῆς "ἀθανάτου. τότε γὰρ ταῦτα πιστότερα καὶ τοῖς ἀπίστοις, ὅταν ἀπὸ τῶν ἤδη πεπληρωμένων καὶ πεπιστευμένων ἡ ἀπόδειξις γίνηται· ἔνθεν ὅτι πολὺ καὶ τοῦ Λευὶ καὶ τοῦ Ἀβραὰμ βελτίων καὶ ὁ Μελχισεδὲκ, ἐκ τάξεως "ἱερέως αὐτοῖς ὑμνούμενος. ἄλλο ἑτέρου ἦν πάλιν ἐπιχείρει. ποίου δὴ τούτου; "τῆς καὶ ἱερωσύνης, καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς. καὶ δῆλα μοι ζωηρότερον ἐκβεβλήκει. ἀφ' οὗ γὰρ εἰκὸς καὶ αὐτοὶ "ἐκβαλεῖν τῆς ἱερωσύνης, ὅπου μὴ κατὰ τὴν τάξιν Ααρὼν, ἀπὸ τούτου τοῦτον καὶ ἐκβάλλει ὁ ἐκείνους. ποιῷ δ' ὅτῳ ἑαυτὸν εἰσάγων, ὥσπερ ἀπ' ἴσου ἀγωνιούμενον, πῶς δήποτε μὴ κατὰ τὴν τάξιν Ααρὼν λέγεται, ὅτῳ τὴν ἀθανασίαν λύοντα· καὶ ἐγὼ, φησὶ, τοῦτον αὖθις ἀναπαύω, ἵνα ἔχειν μὴ κατὰ τὴν τάξιν Ααρὼν λέγηται. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ εἰπεῖν, εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν. ☞ Ὃ δὲ, τίς ἔτι χρεία, πολλὴν ἐμφασιν ἔχει. "Εἰ μὲν οὖν "τοιοῦτος ὁ Χριστὸς ὁ κατὰ σάρκα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ, ἔτι καὶ νῦν μένει" λέγων, καὶ τὰ κατὰ Ααρών· εἰκότως ἂν "ἦν εἶπεν, ἅτε οὐκ ὄντα τελειότερα, ἅτε σκιὰ καὶ ἀλύει, ἅτε ἐπισκληρότα. Εἰ δὲ ὁ Χριστὸς ὕστερος, καὶ ἕτερον λαμβάνει τύπον τῆς ἱερωσύνης· δῆλον ὅτι ὡς ἀτελεστέρων ὄντων ἐκείνων. ἤδη γὰρ, φησὶ, τῷ λόγῳ, πάντα πεπληρῶσθαι, εἰ μηδὲν ἀτελὲς εἶ τῇ ἱερωσύνῃ. τί οὖν ἔδει κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ λέγεσθαι, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ααρών; "ἦν ἔσχεν ἀφεὶς Ααρὼν, ἑτέραν εἰσήγαγεν ἱερωσύνην, τὴν τοῦ Μελχισεδέκ; Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης, φησὶν, ἦν· τουτέστι, τῆς τῶν προσταγμάτων, τῆς τῶν δογμάτων, τοῦ βίου ἡ τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν. ἣν ὅρα πῶς ὁλοῖς προσβάλλει. Εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ, δείκνυσιν ὅτι βελτίων ἡ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· πολὺ γὰρ βελτίων σκιᾶς. λοιπὸν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦτο δείκνυσιν· ὅτι μὴ Ααρὼν, δηλονότι "ὡς ἀμείνων. "Ἢ τί βούλεται ὃ ἔφης; ὁ λαὸς γὰρ [, φησὶν,] ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο. Τί ἐστιν, ἐπ' αὐτῇ; αὐτῇ τοιχεῖ, φησὶ, δι' αὐτῆς ἅπαντα προσῆκεν· οὐκ ἔστι εἰπεῖν, ὅτι ἑτέρας ἐδόθη. ὁ λαὸς ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· "τουτέστι, κεχρημάτισται αὐτῇ, καὶ ἐχρήσατο. οὐκ ἔστι εἰπεῖν ἕτερα πλείονα μᾶλλον, οὐ προσεῖχεν ὁ τοῦ λαός. [ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· τουτέστιν, αὐτῇ ἐχρήσατο.] Ἵνα οὖν ἑτέρας μᾶλλον ἱερωσύνης χρεία, εἰ δὲ τέλειοι εἶχε; μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. Εἰ δὲ ἕτερον οὐχὶ ἱερέα εἶ, μᾶλλον δὲ ἑτέρου ἱερωσύνην· ἀνάγκη καὶ νόμον ἕτερον εἶναι. τοῦτο πρὸς σὲ λέγοντας, τί δήποτε κατὰ τὴν τάξιν Ααρὼν οὐ λέγεται; εἶχε μὲν γὰρ καὶ μαρτυρίαν εἰκότως ἀπὸ προφητείας· αὐτὴ ἡ ἀθανασία, ἵνα διεθνέστερον τοῖς πατράσιν ὑμῶν· τάχα δὲ ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης μάχεται. καὶ ὅρα πῶς ἀνωθεν ταῦτα

χ. τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν

χ. τίνος ἑτέρου, φησὶν, ἐν εἶπε, κατὰ τὴν τάξιν Ααρών; χ. ἐκβάλλειν τοῦ ἱερατεύειν ἱερωσύνῃ,

χ. εἰ μὲν οὖν ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ λέγεται

χ. πῶς ὁλοῖς προσβάλλει. οὐκ ἔστι εἰπεῖν, ὅτι ἑτέρας ἐδόθη, καὶ λίαν, ὁ λαὸς ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· τουτέστιν, αὐτῇ ἐχρήσατο· ἐπ' αὐτῇ

ραν εἰ πεῖν, οὐ μὴ σωνεχεῖς ὄντι ἰδίᾳ ἐκφορᾷς. ἀλλὰ πάντα μάτην, ἢ τ σκληρότητος
ὑμῶν οὐδὲν καλὸν καρπώσεται. οὐδὲ οὐ τ ἑτέραν συμφορᾶς βελτίονες γνώσεσθε δικαιοσύνα· μᾶλλον ἢ,
οὐδὲ ζηλωτὰν. ἀλλ' ἕτοιμα αὐτοὶ μόνοι πεισθῶμεν, τότε σωζόμεθα· καὶ αὖθις τ χάρα ὁ Θεὸς,
πάλιν ἡμεῖς τὴν χεῖρα ἐπάραιμεν. οὐδὲις ἀν θερίσεται φθορὰν, οὐδὲις καρφεύσει τῶν ἐν τῇ
γῇ, οὐδὲις ἀφεὶς τ οὐρανὸν ὁρᾷ. ἀλλ' ὥσπερ ⓐ χοῖροι κάτω νεύουσι, τοῖς τὴν γαστέρα κυ-
κῶντες, καὶ ὡς βορβόρῳ ἐγκαλινδούμενοι· οὕτω καὶ ⓐ πολλοὶ τὴν ἀνθρώπων, βορβόρῳ χα-
λεπωτάτῳ ἑαυτοὺς μολύνοντες οὐκ αἰσθάνονται. βέλτιον γὰρ ἦν μὴ μολύνεσθαι ἀκα-
θάρτοις, ἢ ἁμαρτήμασιν. ὁ μὲ γὰρ ἐκβὰς μολυσμὸς, ἀπενίψατο εὐ βαρεῖ χειρὶ, καὶ τέ-
χνῃ ὁμοίως τῷ" μηδὲ ἐμπεσόντι [τοῦδε] τ δεξιοῦ εἰς ἐκβὸν ὃ πέλμα· ὁ ἢ εἰς ὃ βά-
ραθρον τῆς ἁμαρτίας ἐμπεσών, ἐδίξατο μολυσμὸν οὐχ ὕδατι καθαιρόμενον, ἀλλὰ πολλοῦ
διόμβου χοίου, ἐ μετρίας ἀκριβοῦς, καὶ δακρύων καὶ κοπετῶ, ἐ πλείονος θρηνου ἐ θρη-
μετίου, ἢ ὅτι ταῖς φιλπάτοις" ὑπεδίκησαν. ἔστ μὲν γὰρ ὁ ῥύπος ἔξωθεν ἡμῖν προσπίπτει· διὸ ἐ ῥαδίως αὖθις ἀποπλύνεται· ἐκεῖνος ἢ ἔνδοθεν πίπτει· διὸ καὶ μόλις αὐτὸν ἀποπλυνόμενοι καθαιρόμεθα. Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας, φησὶν, ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, πορ- Ματθ.ιε.ιθ.
νεῖαι, μοιχεῖαι, κλοπαὶ, ψευδομαρτυρίαι. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἔλεγε, Καρδίαν καθαρὰν κτίσον Ψαλ.ν.ια.
ἐν ἐμοὶ, ὁ Θεός· ἕτερος ἢ, Ἀπόπλυνον ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου, Ἰερουσαλήμ. ὁρᾷς ὅτι Ἱερ.δ.
ὃ καρπούμεθα καὶ ἡμῖν ὄντι καὶ τῷ Θεῷ; καὶ πάλιν, Μακάριοι ⓐ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ Ματθ.ε.η.
ⓐ Θεὸν ὄψονται). σπουδῶμεν καθαρὰν εἰς διάνοιαν τὴν ἡμετέραν· ἀποσμήξωμεν Ησ.α.ις.
ἑαυτῶν τὰ ἁμαρτήματα. πῶς δ' ὄντι ἀποσμήξαι; ὁ προφήτης διδάσκει, λέγων, Λού-
σασθε, καθαροὶ γίνεσθε· ἀφέλετε τὰς πονηρίας ὑμῶν ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπέναντι
τῶν ὀφθαλμῶν μου. τί ἐστιν, ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου; ἐπειδὴ ὧδες εἰ) δοκοῦσιν ἀπό-
πτεσι, ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώποις," τῷ ἢ Θεῷ δῆλοι ὄντες πάσαι κακοπαιθοῦσι, διὰ τοῦτό φησιν, χ. ὅτι ἢ τῷ Θεῷ δῆλοι πάσαι ὄντες κα-
οὕτως ἀφέλετε, ὡς ἐγὼ ὁρῶ· μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἀκζητήσατε κρίσιν, ταπεινοῖ ἢ πένητα χ. δίκην ἐχ.
δικαιώσατε. ἢ δοῦτε, ἢ" διελεγχθῶμεν, λέγει Κύριος. ἐ, ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς Ησ.α.
φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· ἐὰν ἢ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡσεὶ ἔριον λευκανῶ. ὁρᾷς ὅτι χ. ἐλέγχει ἢ ὁ
προτέρους ἡμᾶς ἑαυτοὺς δεῖ καθαίρειν," καὶ τότε ὁ Θεὸς καθαίρει; προτέτακται γὰρ εἰπεῖν, Θεὸς καθαί-
λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε, τὸν ἐπήλυν, ἐγὼ λευκανῶ. μηδεὶς τοίνυν τῶν εἰς ἐμὲ τὴν ρει τὸν
κακίαν ἥκόντων, ἀπογινωσκέτω ἑαυτοῦ. καὶ [γὰρ] εἰς ἔξιν, φησὶν, ἔλθῃς, καὶ ῥᾳδίως εἰς φύ- χ. ἕξιν
σιν τῆς κακίας αὐτῆς, μὴ φοβηθῇς. διὰ γὰρ τῶν χρωμάτων οὐκ ἐξέτασε, ἀλλὰ ῥᾳδίως
στενοχωρουμένοις τοῖς ἐπανειμένοις λαβεῖν, εἰς τὴν ἐναντίαν αὐτὰ ἔφησε κατάστασιν" ἥξειν.
οὐ γὰρ ἁπλῶς πλυνῶν ἔφη, ἀλλ' ὡς χιόνα, ἢ ὡς ἔριον λευκανῶ· ἵνα ἡμῖν χρηστὰς ἐπανατί-
θῃ τὰς ἐλπίδας. ἄρα μεγάλη τῆς μετανοίας ἡ δύναμις, εἴγε ὡς χιόνα ἡμᾶς ἐργάζεται,
καὶ ὡς ἔριον λευκαίνει, κἂν προτέτακται ἡ ἁμαρτία βάψῃ τὰς ἡμετέρας ψυχάς. σπουδάσωμεν τοίνυν καθαροὶ γενέσθαι. οὕτω φορτικὸν ἐπίταξε. κρίνατε ὀρφανῷ, ἢ δικαιώσα-
τε χήραν, φησί. ὁρᾶς πάντα χοῦ πῶς πολὺ τῷ Θεῷ ὁ τῶν ἐλέους λόγος, ἢ τῆς τῶν ἀδικουμένων προστασίας; ταῦτα μετώμεθα τὰ καρπώματα, ἢ δικαιούμεθα τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ ἢ τῶν
μελλόντων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν.

ζ 2

τῶν ἡ προαίρεσις, πολλὰς διχομήνη μεταβολὰς, καὶ νῦν μὲν τῦτο, νῦν δὲ ἐκεῖνο αἱρεμένη. ἐξυβρίπτης γὰρ αὕτη πρὸς κακίαν.

ΗΘΙΚΟΝ τῆς ῥαθυμ. Διὸ χρὴ πάντοτε φυλάττειν ἑαυτὸν, μήποτε ἀπνυστάξωμεν. Ἰδοὺ γὰρ, φησὶν, οὐ νυστάζει, οὐδὲ ὑπνώσει ὁ φυλάττων τὸν Ἰσραήλ· καὶ, Μὴ δῷς εἰς σάλον τὸν πόδα σου. Οὐκ εἶπε, μὴ σαλευθῇς, ἀλλὰ μὴ δῷς. αὐτὰ ἐφ' ἡμῖν τὰ δεινὰ, καὶ οὐκ ἐφ' ἑτέρῳ τινί. ἀλλ' γὰρ ἐθέλωμεν ἡσύχιαν ἄγειν, οὐ σαλευθησόμεθα. τί γὰρ οὕτως εἰπεῖν, τῦτο ἠνίξατο. τί οὖν; οὐκοῦν ὅτι τῷ Θεῷ; πάντα μὲν ὅτι τῷ Θεῷ· ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὡς τὰ αὐτιξύσιον ἡμῶν βλάπτεσθαι. εἰ τοίνυν ὅτι τῷ Θεῷ, φησὶ, τί ἡμᾶς αἰτιᾶται; Διὰ τῦτο εἶπον οὐχ οὕτως, ὡς τὰ αὐτιξύσιον ἡμῶν μὴ βλάπτεσθαι. ἐφ' ἡμῖν ὄντι τοίνυν, καὶ ἐπ' αὐτῷ. Διὰ γὰρ ἡμᾶς παρῆν ἑλέσθαι τὰ ἀγαθὰ· καὶ ὅτι ἐλωμέθα ἡμεῖς, τότε καὶ ἄνωθεν τὰ πρὸ ἑαυτῶν εἰσάγει. οὐ παραφθάνει τὰ ἡμέτερα βουλήσεις, ἵνα μὴ λυμήτη τὰ αὐτιξύσιον ἡμῖν· ὅταν γὰρ ἡμεῖς ἐλώμεθα, τότε πολλῷ εἰ σάλῳ τὴν βοήθειαν ἡμῖν. πῶς οὖν, εἰ καὶ ἐφ' ἡμῖν ὄντι, ὁ Παῦλός φησιν, Οὐ τῦ θέλοντος, οὐδὲ τῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ; παρῆν μὲν, οὐχ ὡς ἰδίαν γνώμην εἰσάγων, ἀλλ' ὡς ἐκ τῦ παρεμφύτου αὐτὸ συνάγων, καὶ ἐκ τῦ παρόντος. εἰπὼν γὰρ, γέγραπται, Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω, ἐπήγαγεν, Ἄρα οὖν οὐ τῦ θέλοντος, οὐδὲ τῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. [ἵνα οὖν μοι, τί ἔτι μέμφεται;] δύτερον ἦν, ἐκεῖνό ὅτι εἰπεῖν, "ὅτι οὐ τὸ πλέον ὅτι, τὸ πρῶ φησιν εἶναι). ἡμῶν γὰρ τὸ προελέσθαι καὶ βουληθῆναι· Θεοῦ δὲ τὸ δῶσαι, καὶ εἰς πάλες ἀγαγεῖν. ἐπεὶ οὖν ἐκείνου τὸ πλέον ὅτι, τὸ πρῶ ἐκείνου εἶναι φησι, καὶ τὴν συνήθειαν τὴν "αἰνιττόμενος τῦτο λέγων. οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν. οἷον τι λέγω· ὁρῶμεν οἰκίαν οἰκοδομουμένην καλῶς, καὶ λέγομεν, τὸ πρῶ τῦ τοιχίτου ὅτι· κἂν τοῦτο οὐ τὸ πρῶ αὐτοῦ ὅτι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ τῦ τὴν ὕλην παρασχόντος διαφόρως, καὶ πολλῶν ἑτέρων· ἀλλ' ὅμως ἅπαν τὸ πλέον ἔργον εἰσπέπεγκεν, ἐκείνου τὸ πρῶ εἶναι) λέγομεν. οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. καὶ πάλιν ὅτι πλήθους, ἔνθα μὲν οἱ πολλοὶ, πρῶτος εἶναι) φαμὲν· ἔνθα δὲ ὀλίγοι, οὐδέν. οὕτω καὶ Παῦλος ἐνταῦθά φησι τὸ, Οὐ τῦ θέλοντος, οὐδὲ τῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. τῦτο δὲ λέγων, δύο τὰ μέγιστα κατορθοῖ· ἓν μὲν, τὸ μὴ ἐπαίρεσθαι ἐφ' οἷς κατορθοῦμεν· δύτερον δὲ, τὸ κατορθοῦσθαι δύνασθαι τῷ Θεῷ τὴν τῶν κατορθυμένων αἰτίαν. καὶ πρόχης τοίνυν, καὶ ἀσυνδάζης, φησὶ, μὴ τόμιζε σὸν εἶναι) τὸ κατόρθωμα. διὰ γὰρ μὴ τ' αὐτῶν τύχης ῥοπῆς, πρῶτα εἰκῆ. πλὴν ὅτι πύξη τῦ ἀσυνδαζοιμένου, μὴ τ' ἐκείνου συμμαχίας, δῆλόν ὅτι· "ἀλλὰ διὰ τρόχης καὶ σύ, διὰ θέλης. οὐ τῦτο οὖν εἶπεν, ὅτι εἰκῆ πρόχομεν, ἀλλ' ὅτι εἰκῆ πρόχομεν, ἐὰν ἡμέτερον εἶναι) τὸ παρὸ τομίζωμεν, ἐὰν μὴ τὸ πλέον ἀποτιμώμεθα τῷ Θεῷ. ὅτε γὰρ αὐτὸ εἶναι) τὸ πρῶ ἠθέλησεν ὁ Θεὸς, ἵνα μὴ δόξῃ εἰκῆ σφαιροῦν ἡμᾶς· ὅτε ἡμῖν πάλιν, ἵνα μὴ εἰς ἀπόνοιαν ἐκπίπωμεν. εἰ γὰρ τὸ ἔλαττον μέρος ἔχοντες μεγάλα φρονοῦμεν, τί εἰ τὸ ὅλον κύριοι ἦμεν; πολλὰ γὰρ ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐκὼν τὸ τῶν ἀλλοτρίων ἡμῖν ἐκκόψαι. Καὶ ἐπὶ τὸ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή, φησί. πόσους ἡμᾶς πάθοι παιδεύσαι, ὥστε ἐκκόψαι ἡμῶν τὸ φρόνημα; πόσους ἐκύκλωσε θηρίους; καὶ γὰρ ὅταν λέγωσί τινες, τί τῦτο; εἰς τί τῦτο; πρὸς τὸ Θεῷ δοκῶ ταῦτά φασιν. ἐκ τοσούτων σε φόβων κατέσχεν, καὶ οὐδὲ οὕτω σωφρονίζῃς· ἀλλὰ μυρίας ἡμῖν προφάσεις ἂν ὅτι λάβῃ τις, πρὸς ἀνθρώπους φιλονεικῶν ἐξαίρετον φρονήματι. Διὰ τῦτο αἱ πάντες μεταβολαὶ καὶ μεταπτώσεις, καὶ οὐδὲ οὕτω παιδευόμεθα. διὰ τῦτο θάπτει συνεχὴς καὶ ἄνεσις, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀθάνατοι φρονοῦμεν, ὡς οὐδέποτε πεθνηξόμενοι· οὕτως ἀρπάζομεν, οὕτω πλεονεκτοῦμεν, ὡς οὐδέποτε δώσοντες λόγον· οὕτως οἰκοδομοῦμεν, ὡς οἰκήσοντες ἀεί. καὶ οὐδὲ ὁ τῦ Θεοῦ λόγος καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡμῖν ἀνακόπτει, οὐδὲ αὐτὰ παιδεύει τὰ παραγγέλματα. οὐκ ἔστι ἡμέρα, οὐκ ἔστιν ὥρα

ρας

τοι, οὐ τῶν ἱερέων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν προπάτορας τῶν ἱερέων βελτίων· τί οὖν τις εἴποι πρὸς τῆς ἀληθείας; ἐρᾷς ἐξ ὅσης προθυμίας δείκνυσι τὸν Χριστόν; ἁρπάσι δί, φησι, πηλίκης ὁρμῆς, ᾧ καὶ δικαίαν ἔδωκεν Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. ἀκριβῶς τὰ λεγόμενα λέγεται. καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅπως μεταχρῆται τῷ πολέμῳ ἔδωκε. Διὰ γὰρ τοῦτο εἶπεν, ἵνα δείξῃ τὸν Χριστὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων· δηλαδὴ ὅτι οἷοι ἐκάθητο, καὶ ὅτι τῶν αὐτῷ πεπιστευμένων καὶ ἀρχὰς ἔδωκε.

5 Καὶ ᾧ μὲν οὐκ ἦν ἐξ Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες, ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν ᾧ λαὸν καὶ ᾧ γάμον τοῦτον, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ. Τοσαύτην, φησί, τῆς ἱερωσύνης ἡ δόξα ἰσχύν, ὥστε τοὺς ὁμοτίμους ἀπὸ προγόνων, καὶ ᾧ αὐτοὶ ἔχουσι προπάτορα, πολλῷ βελτίους εἶναι τῶν ἄλλων. δικάζω γοῦν περὶ ἐκείνων λαμβανόντων. ὅταν οὖν εὑρεθῇ τις περὶ αὐτῶν τούτων δικάζων λαμβανόντων, ἆρα οὐχ οὗτοι μᾶλλον ἐκβληθήσονται, ἀλλ' ὁ τοῖς ἱερεῦσι μὴ τοῦτο μόνον, ἀλλ' οὐδὲ ὁμότιμος τοῖς αὐτοῖς, ἀλλ' ἐξ ἑτέρου γένους. ὥστε οὐκ ἂν ἔδοκει ἀλλοφύλῳ δικάζειν, εἰ μὴ πολλὴ τοῦτο ἡ τιμή. Βαβαί, τί εἰργάσατο; μείζονα ἢ τὰ τῶν πώποτε Ρωμαίων ἐστεφανωμένων ἐπιστολῇ διεσάφησεν. ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἦν τῆς πατρίδος καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς πολιτείας τὸν Ἀβραὰμ προπάτορα εἶναι φησι· τοῦτο δὲ αὐτὸν σφόδρα κατατολμᾷ, καὶ δείκνυσι ᾧ ἀκριβοῦντα πολλῷ βελτίονα. πῶς οὖν ἔδωκεν ὁ Λευὶ δικάζειν ἔδωκεν; ὁ Ἀβραάμ, φησί, ἔδωκε. Σὺ τί πρὸς ἡμᾶς τοῦτο; μάλιστα μὲν οὖν πρὸς ὑμᾶς. οὐ γὰρ δὴ φιλονεικήσομεν τῷ Λευὶ δικάζειν βελτίονας εἶναι τοῦ Ἀβραάμ.

χ. μεῖζον ἐναντίωσε ὁ ἐβδ. ἢ κεῖται ὅτι ὡς τῇ πρὸς Ρωμ. τὸ αὐτὸ κινοῦν χ. κτέ.

6 Ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν, δεδεκάτωκε ᾧ Ἀβραάμ.

Εἶπα γὰρ οὐχ ἁπλῶς προῆλθον, ἀλλὰ πρόσεστηκε, Καὶ ᾧ ἔχοντα δὲ ἐπαγγελίας εὐλόγησεν. Ἐπιδὴ δύο ἐστὶ τὰ τοῦτο ὡς τὸ σημεῖον Ἰουδαίοις, δείκνυσιν" ἐκεῖνα οὖν ἁπλούστερα" ἐκεῖνα, καὶ ἀπὸ τῆς κοπῆς κείσεως ἀπόντων.

χ. ἁπλοῦν χ. ἐκεῖνον ὡπ

7 Χωρὶς δὲ πάσης ἀμφιλογίας, φησί, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται.

Τουτέστι, πᾶσι δοκεῖ τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖσθαι. Οὐκοῦν κρείττων ὁ τύπος τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπαγγελίας ἔχοντος.

χ. Κυρίε,

8 Καὶ ὧδε μὲν δικάζει ἀποθνήσκοντες ἀνθρωποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δέ, μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. Ἀλλ' ἵνα ἐκεῖνα μὴ εἴπωσι, τί οὖν ἀφῆκε; τί πρὸς τοῦτον ἱερέας ἡμῶν, εἰ Ἀβραὰμ δικάζειν ἔδωκεν; εἶπε τὰ εἰς ἡμᾶς· ἐπάγει καὶ λέγει;

9 Καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν. Καὶ καλῶς αὐτὸ ἐπέλεσε, φυσερῶς μὴ εἴπῃ, ἵνα μὴ πλήξῃ. Διὰ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶ ὁ δικάζειν λαμβάνων δεδικάσται. Πῶς;

10 Ἐπὶ γὰρ τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνεπάτησεν αὐτῷ ὁ Μελχισεδέκ.

Τουτέστι, τὸ αὐτῷ ἦν ὁ Λευὶ, καὶ μήπω τεχθεὶς δι' αὐτὸν τὸ δικάζειν ἐδίδου. ὅσα, οὐκ εἶπεν, οἱ Λευῖται, ἀλλ' ὁ Λευὶ τὸ μᾶλλον, ὡς ἤδελε, καὶ τιθῆναι σεμνὰ εἰς ὑπόδικον ἐπέχων. εἰδὼς πῶς τὸ μέσον τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ τοῦ Μελχισεδέκ τοῦ τύπου φέροντος τὸν ἀρχιερέως τοῦ κρείττονος ἡ δόξα ἰσχύν, οὐκ ἀναγκαίως γεγυμνάσθω. ἐκεῖνος γὰρ ἔδωκε τῷ δικαίῳ, ὅπερ ἐστὶν ἱερεύς· ἐστὶ εὐλογήσαι, ὅπερ ἐστὶ κρείττονος. αὕτη ἡ ὑπερογὴ καὶ εἰς τοῦτον ἐκτείνας Ἀβραάμ. ἦν μεσίτης καὶ διεγγυητὴς ἔρριψεν ἔξω τὰ Ἰουδαϊκά. διὰ τοῦτο ἀρα ἔλεγε, * ὦ θεοὶ γεγόναμεν, ὅπως ταῦτα καταβαλέσθαι ἐβούλετο, ὥστε μὴ ἀποσκιρτῆσαι αὐτούς. τοιαύτη γὰρ ἡ σοφία τοῦ Παύλου· προεκκαλύπτει προῶν, οὕτως ἐμβάλλει εἰς ἀβούλητα. δυσκίνητος γὰρ τοῦ ἤθους τὸ ἀναθρέπτιον, καὶ πολλῆς δεόμενον ἐπιμελείας, καὶ πλείονος ἢ τὰ φυτά. ἐκεῖ μὲν γὰρ φύσις σωμάτων ἐστὶ, καὶ " γῆς, ἔχουσα τὰς τῶν γεωργῶν χεῖρας· ἐνταῦθα

* τί

χ. γῆ εἶπε.

ἀφ' τῶν προτέρων κεκώσας αὐτὴν τὴν ἀγωνίαν ἀφ' πολλῶν, ἢ δι' φόβερᾶν, ἢ δι' ἀχρ-
ηστίαν, τότε λοιπὸν καθίησιν εἰς Ⓦ τὸς" Ἀφροεῖς λέγων. ἢ τί φησιν; ὅστε γὰρ ὁ Μελ- χ. διδασκαλία
χισεδὲκ, βασιλεὺς Σαλὴμ, ἱερεὺς τῦ Θεοῦ τῦ ὑψίστου. καὶ ὃ δὲ ἅγιον πνεῦμα, διὰ τῶ τύπω
δείκνυσι πολλὴν οὖσαν τὴν ἀφροεῖν. ὅπερ γὰρ εἶπον, ἀπὸ τῦ τύπου ἀεὶ πίστιν τὴν
ἀληθῆ, ἀπὸ τῶν προτέρων ἢ ἑτέρων ἀφ' τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν ἀκροατῶν. ὅστε
γὰρ, φησὶν, ὁ Μελχισεδὲκ, βασιλεὺς Σαλὴμ, ἱερεὺς τῦ Θεοῦ τῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας
Ἀβραὰμ, ἐπιστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, ἢ εὐλογήσας αὐτὸν· ᾧ ἢ δεκάτην
ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ. φησὶ" τὴν διήγησιν πᾶσαν ἐν σεαυτῷ, μυστικῶς αὐτὴν χ. πως
ἐπιώρησε. ἢ πρόσεχε ἀπὸ τῦ ὀνόματος· πρόσεχε μοὶ, φησὶ, ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δι-
καιοσύνης. καλῶς. Σεδὲκ γὰρ δικαιοσύνη λέγε), Μελχὶ βασιλεὺς· ἆρα ὁ Μελχισε- 10
δὲκ, βασιλεὺς δικαιοσύνης ὅστιν. ὁρᾶς ἢ ἐν τοῖς ὀνόμασι τὴν ἀκρίβειαν; Τίς δὲ ὅστι βασι-
λεὺς δικαιοσύνης, ἀλλ' ἢ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησῦς Χριστός; ἔπειτα ἡ Ⓦ βασιλεὺς Σαλὴμ, [ἀπὸ
τῆς πόλεως·] τυτέστι, βασιλεὺς εἰρήνης. οὕτω γὰρ ἑρμηνεύεται ᾧ, Σαλὴμ. ὃ πάλιν ὅστι
τῦ Χριστοῦ. ὅστε γὰρ ἡμᾶς δικαίους ἐποίησε; ἢ εἰρηνοποίησε καὶ ἐν τοῖς ἀφανέσι, ἢ καὶ
ἐπὶ τῆς γῆς. Τίς δαὶ δίκαιος βασιλεὺς δικαιοσύνης ἢ εἰρήνης ὅστιν; ὅστε εἷς ἕτερος, ἀλλ' 15
ἢ μόνος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησῦς Χριστός. Εἶτα ἢ ἑτέρωθι Ἀφροεῖν ἐπάγει λέγων, ἀπάτωρ,
ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων· ἀφωμοιωμένος ἢ
τῷ υἱῷ τῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. Επειδὴ τοίνυν αὐτὸν ἐπιτέθεικεν αὐτῷ ᾧ, συνιερεῖς
εἰς Ⓦ αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ, ἐκεῖνος ἢ ἐπιθήκει, ἢ ὅτι ἐλήλυθεν ἱερεὺς εἰς Ⓦ 20 χ. καταπαύ-
αἰῶνα· ὅρα πῶς αὐτὸ" τεθεώρηκεν. ἵνα γὰρ μηδεὶς ἀντιπαίνεσιν λέγων, ἢ τίς τῦτο εἶπεν σει
δῦ ἀδελφῶν; οὕτω σχήματι, φησὶ, λέγω. τυτέστι, οὐκ οἶσμεν ποτὲ ἵνα πατέρα ἔχει, ἢ ἵνα μητέρα, οὐ πότε ἤρξατο τὴν ἀρχὴν, οὐ πότε ἐτελεύτησεν. ἢ τί τῦτό, φησὶ; μὴ γὰρ, ὅπερ ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν, οὐκ ἐπελεύτησεν, ἢ οὐκ ἔχει ζωῆς; κἀγὼ" λέγω, ἢ ἐπε- χ. λέγω
λεύτησε, ἢ ἔχει ζωῆς. πῶς οὖν ἀπάτωρ, ἀμήτωρ; πῶς μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζω- 25
ῆς τέλος ἔχων; πῶς; τῇ μὴ ἐμφέρειᾳ τῇ γραφῇ. ἢ τί τῦτο; ὅτι ὥσπερ ὅστε ἀπάτωρ ᾧ μὴ
γεγραμμένος εὑρέθη, οὕτως ὁ Χριστὸς αὐτῇ τῇ φύσει τὸ σχήματος. ἰδοὺ δὲ ἀρχὴν, ἰδοὺ δὲ
ἀτελεύτητον. ὥσπερ τούτων οὐκ οἴδαμεν οὔτε ἀρχὴν ἡμερῶν, οὔτε ζωῆς τέλος, διὰ δὲ μὴ γε-
γράφθαι· οὕτως οὐκ οἴδαμεν ὅστὶ τῦ Ἰησοῦ, οὐ διὰ δὲ μὴ γεγράφθαι, ἀλλὰ διὰ δὲ μὴ εἶ). 30
ἐκεῖνο μὲν γὰρ τύπος ἢ διὰ τῦτο ἀπὸ τῦ μὴ γεγράφθαι· τῦτο δὲ ἀλήθεια· ἢ διὰ τῦτο
ἀπὸ τῦ μὴ εἶ). ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐσώθη μὲν γὰρ προφητείαν ἦσαν, βα-
σιλεὺς δικαιοσύνης ἢ εἰρήνης, ἐκεῖ δὲ σχημάτων ἀλήθεια· οὕτω δὲ ἐσώθη προφητείαι εἰσὶν,
ἐκεῖ δὲ σχημάτων ἀλήθεια. πῶς οὖν ἀρχὴν ἔχει; ὁρᾶς διάρχον Ⓦ ὑόν, ἀλ-
λὰ τὸ μὲν ἔχειν αἴτιον (τῦτο γὰρ ἀδυνάτον. ἔχει γὰρ πατέρα. ἐπεὶ πῶς ὑός;) ἀλλὰ τὸ 35
μὴ ἔχειν ἀρχὴν ζωῆς, μήτε τέλος. ἀφωμοιωμένος δέ, φησὶ, τῷ υἱῷ τῦ Θεοῦ. ἢ πολὺ
ἡ ὁμοιότης ἐκεῖ ἢ τότε καὶ ἐκείνου τὸ τέλος ἀγνοοῦμεν, ἢ τὴν ἀρχὴν· ἀλλὰ τότε μὲν ᾧ δὲ
δὲ μὴ γεγράφθαι, ἐκείνου δὲ ᾧ δὲ μὴ εἶ). οὐ δὲ τῦτο ἡ ὁμοιότης. Εἰ δὲ πάντα κατὰ τὸν ἐ-
μέλλετο ἡ ὁμοιότης εἶ), οὐκέτι τύπος ἦν ἢ ἀλήθεια, ἀλλὰ τύπος καὶ ἀμφότερα, οὕτω καὶ
ἐν ταῖς σκιαγραφουμέναις εἰκόσι γινόμενοι ἴδοι τις ἄν. ἐν ἐκείναις μὲν ὅστι μοὶ πῖ ἢ ὅμοιον, 40
ἔστι δὲ ἃ ἀνόμοιον. Ἀφ' ὧν γὰρ τῆς ἁπλῶς γραφῆς, ὁμοιότης· τῶν δὲ σχημάτων δὲ ὑπερβάλλων, τότε φανερῶς δείκνυται ἡ Ἀφροεῖ, ἢ ὃ ὅμοιον, καὶ ὃ ἀνό-
μοιον.

4 Θεωρῶ δέ, φησὶ, πολλὴν ὅστε, ὡς ἢ δικαίαν Ἀβραὰμ δέδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. Τέως ἤρμοσε Ⓦ τύπον χαρᾶν λοιπὸν δείκνυσιν αὐτὸν τῶν ἀληθινῶν σχημάτων τῶν ἐξ Ἰουδαίων λαμπρότερον. Εἰ δὲ ὁ τύπος ἔχων τὸ Χριστὸν, τοσοῦ-

τον,

τοῦτέστι. ἡμεῖς δὲ ἐλεήμονες, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος. αὐδὲ ἡ μετρίοις ἢ πόροις ἢ χρήμασι πέφει. ἢ τί λέγω; πᾶν ἔιδος κακίας ἔχομεν. εἰ γὰρ τοσοῦτον κίνημα δυνάμεως εἰς τοὺς πολλοὺς· ἀλλ' ὅμως ἅπαν μᾶλλον πέφει, ἅπαν μᾶλλον εἰσδύσεται· τοῦδὲ λιμῶ διεφθάρη ποτέ, πλείω εἶπε τις ἐκών. ὥστε ἡμεῖς ἄθλια οἰκτίρμονες. ἐὰν δέηται, ἢ εἰ ἀνάγκη ἦ, βοηθῶ. νῦν δὲ εἰς τοσοῦτον ἤλθομεν ἀλογίας, ὥστε μὴ μόνον ὅτι τῶν πενήτων τοῦτο ποιοῦμεν τὸν ἀγῶνα τῶν σπουδαίων βαδίζοντες, ἀλλὰ καὶ ὅτι μαινομένων δυσφορᾶν. ὁ δεινὰ ὑπομένητης ὅστις, φησίν. οὐχὶ τοῦτο ἔλεγεν· ὁ φείδομαι, ἵνα μὴ πάσην ἀφαιρῶμαι, ἀεὶ ἐλεήσομεν· ἐάν δὲ ἀρξώμεθα ἀποστερεῖσθαι, οὐδέποτε ἐλεήσομεν· τί λέγεις; ἵνα μὴ λάβῃ, ὑπομένητης ὅστι; εἰ μὲ χρεία τὰ λαμβάνοντα αἰτεῖ ἢ ἀναγκαίου, ἢ ἱματία πολυτελῆ, ἢ ἀνδράποδα, ἢ ἀλλ' ὁτιοῦν, εἰκότως ἂν λιμοῖτο τοῦτον εἶπε τὰ πάντα· εἰ δὲ μηδὲν τούτων, ἀλλὰ ἀφελείας ἢ σκέπης, ἃ φιλοσοφίας ἐστί, τοῦτο ἀπάνθρωπον, εἶπέ μοι; πάντα τῆς ἀναργυρίας καὶ τῆς φιλοστοργίας, τῆς σατανικῆς, τῆς ὀλεθρίας. εἰ μὲ γὰρ οἱ κλίνας στρωννύντες ἑαυτοὺς εἰς λίχνοι, ἢ ἱερεῖα ἑαυτοὺς νομάζοι· ἀποστεργάζῃ, πολυτελείᾳ. ἢ γὰρ ἀκίνδυνος οὐκ ἔστιν ἡδυπάθεια· ἀπὸ γὰρ μεγάλων ὁ κίνδυνος. αὐ δὲ Δαβὶδ δίψησε, μηδὲν δεόμενος. δέδεται, εἰβύλει, ὡσὲ Ἀβραὰμ τὸν φιλοξενίαν ἀπὸ πάντα σὺν προθυμίας ἐπεδείκνυτο. εἰ ἀπεργάζῃ· ἀπὸ σὺν καταφρονήσεις ἀπὸ ἀνθρώπων, οὐκ αὐ ἀγγέλους ὄψεσθε. ἴσως γὰρ δὺ μισθοῦς ἀνθρώπους ἀγγέλους εἶπε· μὴ τὴν ἄλλων ἢ τούτους ἀπώσατο. ἀλλ' ὅπου πάντα ἐδέχετο, ἐδέξατο ἢ ἀγγέλους. μὴ γὰρ ἀπὸ τῶν βίων σοι τὴν λαμβανόντων μισθὸν δίδωσιν ὁ Θεός; ἀπὸ τῆς προαιρέσεως τῆς σῆς, ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας τῆς οἰκείας, ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας τῆς πολλῆς, ἀπὸ τῆς ἀγαθότητος. αὕτη ἔστω, ἢ πάντων ὑπερβάλλουσα τὰ ἀγαθά. ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπερτυχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ϛ. 1 ΟΥΤΟΣ ΓΑΡ Ο ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ, ΒΑΣΙ- ξϛ. ξ.
λεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ κατὰ τρέποντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογήσας αὐτόν·
2 Ὧ καὶ δεκάτην ἐμέρισεν ἀπὸ πάντων Ἀβραάμ· πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ· ὅ ἐστι βασιλεὺς Εἰρήνης. 3 Ἀπάτωρ, ἀμήτωρ; ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων· ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει [ἱερεὺς] εἰς τὸ διηνεκές.

Βουλόμενος ὁ Παῦλος τὸ διάφορον ἀξίας τῆς καινῆς καὶ τῆς παλαιᾶς, πολλαχοῦ αὐτὸ διαπαίρει, καὶ ἀκροβολίζεται, καὶ διακωδωνίζων ταῖς ἀκοαῖς τὴν ἀκροατήν, ἐπεισφέρει. οὕτως γὰρ καὶ τὸ προοιμιάζεσθαι τοῦτο κατεβάλλετο, εἰπών, ὅτι οὐκ εἰκαίοις αὐτὸν ἐλάλησεν ὁ προφήταις, ἡμῖν δὲ ὁ υἱός· καὶ καιροῖς μὲν πολυμεροῦς καὶ πολυτρόποις, ἡμῖν δὲ τοῦ γένους. εἶτα πρὸς τοῦτο μελετᾷ τὴν ἐν, καὶ τὸ ἐρμηνεύομενος, καὶ προσαινίσσεται αὐτῷ πείθεσθαι, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθωμεν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰπὼν ὅτι ἀρχιερεὺς ἐστὶ κατὰ τὴν Μελχισεδέκ, καὶ πολλαχοῦ εἰς τοῦτο ἐμβαίνει βυληθείς, καὶ πολλὰ προοικονομήσας, καὶ ὑπομνήσας αὐτοὺς ὡς ἀδικοῦσι, καὶ πάλιν διεγκαλέσας καὶ ἀνακτησάμενος ὥστε θαρρεῖν, τότε λοιπὸν εἰσάγει τὴν Μελχισεδέκ λέγων· ἀκίνητος οὖσης τῆς ἀρχῆς. ἐνταῦθα δὲ τὸ ἀτελὲς ἐκεῖνο δὺ βούλεται ἀκριβῶσαι. καὶ ἵνα μάθῃς, ἄκουε τῆς γραφῆς λεγούσης, Καὶ οὐκ ἤκουσαν Μωϋσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας. Ἐξοδ. ϛ.

β. Θεσ. Σ. ιγ. λέγοντος, Υμᾶς ἡ δὲ καλὴ ποιοῦσα μὴ ἐκκακήσητε; μὴ γὰρ δὲ ἐστιν, ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω, τοῦτο ἐπήγαγε. ἀλλ' ὀπτήσεις, φησί, ὄψει. Οἴμοι, ἀδέσποτε; ἀρτος εἰς ἔτος ἔσται ἐμαυτοῦ ὀπτήσει καλῆς; ἀλλ' ἡδέως πολλῆς αὐτῆς, φησι. σὺ δὲ πόθεν τὰ σαυτοῦ καλῶς δέρεις; τί δέ; πόθεν ἀπὸ ἀρχῆς πάσχει; ἆρα ἀπὸ ναυαγίων; ἆρα ἀπὸ δικαστηρίων; ἆρα ἀπὸ κλοπῆς; ἆρα ἀπὸ καπήλων; ἆρα ἀπὸ νόσου; ἆρα ἀπ' ἄλλης ἐξεπάστεως; ἀλλ' αὐ ἀκούσομαί τινος διαῦτα ἀπηυχημένου, καὶ μεγάλα βοῶντος, καὶ γυμνοῦ αἰκαλλίπωτος εἰς Ⓦ οὐρανὸν, καὶ κεφάλητος, καὶ ῥάκια ἡμφιεσμένου, ἡδέως Ⓦ ὀπτήσει, Ⓦ ἀπατιῶτα, Ⓦ εἴρηνα καλοῦμεν. Οὐκ αἰσχύνῃ τινα ὀπτήσει καλεῖς; μηδὲν ὅλως, καὶ μὴ κατηγορήσῃς τοῦ ἀνδρός. ἀλλ' ἴχθι, φησί, καὶ χηματίζεται. τοῦτο σε κατηγεῖ, οὐκ ἐκεῖνο. οἶδε πολὺς ὠμοὺς ἔχων, πολὺς θηρία μᾶλλον ἢ πολὺς ἀνθρώπους, ᾗ ὅτι καὶ ἐλεεινὸν φθέγξηται ῥῆμα, εὐθέως ἐφέλκεται· καὶ δι' τοῦτο ἀναγκάζεται ᾗ χῆμα πεδῆσαι ἑαυτῷ ἐλεεινότερον, ἵνα σε καταπλάσῃ τὸ ψυχεινόν. ἐὰν ἴδωμαί τινα ἐν ἐλθυθερίᾳ χήματι πορευόμενον, οὗτος ὀπτήσει ὄψεται, φησι, ἵνα δόξῃ ἀπὸ θυμοῦ εἶναι, ὅτω πορεύεται· ἀν' ἴδωμαι ἐν τῷ ἐναντίῳ χήματι, ᾗ τοῦτον καπίζομαι. τί παρέχουσι λοιπὸν; ὦ τῆς ὠμότητος, ὦ τῆς ἀπωλείας. ᾗ πῶς ἔσεται, φησι, τὰ ἀκρωτηριασμένα μὴ γυμνοῦσι; δῆλον. Εἰ ἐλείπομεν ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἦν τούτων αὐτοῖς τὴν τροφήν· εἰ δὲ πορεύεται πορεύσονται ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ποταπῶμεν ἐμαχόμεθα. πῶς ὄντως ἄθλιος, ὡς ἐθέλει ποταπῶν βοᾶν, ὡς ἐθέλει ἀφημιᾶν, ὡς ἐθέλει ἀποδύρεσθαι δημοσίᾳ μᾶλλον τῆς γυναικὸς γεγυμνωμένης, * μᾶλλον τὴν παῖδων ἀποδύρασθαι καταπέπλευται; πόσης ταῦτα πενίας χαίρεται; ἀλλ' ἆρα τούτων μόνον οὐκ ἐλεοῦνται, ἀλλὰ καὶ κατηγορῶνται πρὸ ἡμῶν. ἐπὶ οἷς ἀγανακτήσομεν, ὅτι τοῦ Θεοῦ δεόμενοι οὐκ εἰσακουόμεθα; ἐπὶ οἷς δυσχεραίνομεν, ὅτι ὑπὲρ πτωχῶν προσευχόμενοι; ὑπὲρ φειδόμενοι, ἀγαπητοί; ἀλλὰ πολλάκις ἐδυκεῖ, φησι. σὺ δὲ οὐκ αἰεὶ ἐσθίεις; σὸν δὲ παῖδας πολλάκις ἀπαγχονῶσας ἀπάγλης; ὦ τῆς ἀναισχυντίας. πόσοι ἀναίσχυντοι καλῆς; ᾗ σὺ ὧν ἁρπάζων οὐκ ἀναίσχυντος· ἐκεῖνος δὲ ὑπὲρ ἄρτου δεόμενος ἀναίσχυντος; οὐκ ἔσθ' ὅπου τῆς γαστρὸς ἡ ἀνάγκη; ὑκὶ πόθεν ἔλεγε τοῦτο παῖς; ὑκὶ τὴν πνευματικὴν ἐκ τούτου ἀμύξῃς; ὑκὶ ὑρημος πορεύεται ᾗ ὑρημοῖ βασιλεία, σὺ δὲ τὴν ἐκείνης διδυκὰς τυραννίδα, πόθεν ἐπανιοῦσαι, ᾗ ἐκείνης [ἡ] καταφρονῇς; αὕτη ὅδη ἀναίσχυντία. ὑχ ὁρᾶς γέροντας ἀναπήρους; ἀλλ' ὧ τῆς ληρῳδίας. ὁ δῆνα, φησι, τοσοῦδε χρυσοῦ δανείζει, ὁ δῆνα ἡ τόσης, ᾗ ἐπαιτεῖ. παῖδων μικρῶν μύξας διηγεῖται ᾗ λήρους. ᾗ γὰρ ἐκφοι ταῦτα αἰεὶ μύξαν πρὸς τῆς πτωχίδος ἀκούουσιν. ὁ πείθομαι, ὁ πιστεύω, μὰ γλοιῶδες. δανείζει τις, ᾗ σὺ ἀφροσύνα ὧν πορεύεται; τίνος ἔσεται, Εἰπέ μοι; τί ᾗ ἀχρημάτιστον τὸ ἐπαιτεῖν; κρέασιν ἀποδώσει, ἢ ἐπαιτεῖ. μέχρι τίνος ἀπλῶς ἐσμεν; τί οὖν; πόθεν δανείζουσι; πόθεν ὀπτήσεις εἰσί; σοῦτις τίνος ὧτας; ναί, φησι, πολλοί. τί οὖν ἐκείνοις οὐκ ὀπτικρᾶς; ὀπῆ ἀκριβῶς ἐπὶ τὸν βίον αὐτῶν ἐξέτασις. σκῆψις ζητῶ πορέφασις. Πλωτὸν τὸν αἰγιαλοῦ σε λίθον, πολὺς Ⓦ ἤλεγξε δανείσασθαι ἀπὸ σοῦ μὴ ἀποστραφῆς· ἔκτισον τὸν χαλεπόν σε, μὴ ἔστω σπουδαλιμόν. ᾗ πῶς τὸν βίον κατέστημεν ἐξέτασαι, ἐπὶ οὐδὲν ὄντως ἐλεήσομεν. ᾗ πῶ, ὅταν Ⓦ θεοῦ σοῦ καλῆς, λέγῃς, μὴ μυσαδῆς τὴν ἀμυδπαῖν μου; ὥστε εἰ ᾗ στρυφνὸς ὄντι ἐκεῖνος" ἀμύτωλος, τοῦτο καὶ ἐσοῦ αὐτὸ λογίζῃ, ᾗ μὴ μεμνήσκεσθαι τὴν ἀμυδπαῖν αὐτοῦ. φιλανθρωπία ὄντι ὁ χριστὸς, οὐκ ἀκριβοῖς ἐξετάσεως· ἐλέους, ὁ λογισμός. ἐξακριβοῦσθαι βούλεται. ἀν' μὲν βούλῃ, δῶς· ἀν' ᾗ μὴ βούλῃ, ἀπόπεμψον μὴ" ἐκπορίσας ᾗ τί ἄλλως ᾗ ᾗ ἐλαλήσεσε. ᾗ τί οὖν αὐτὸς ἐλεᾷς, ᾗ σὸν ἤλεγξας ἀπορίσεις; ὅταν γὰρ ὁ δῆνα αἰσθάνῃ σοῦ, ὅλη σοῦτε ἀπατιᾷ, ὅλη ἐκφοις ἐπανελεῖται, ὅλη" ἐκφοις δανείζῃ· ὅτε τούτοις δίδωσιν, ὅτι ἐκείνοις. πόθεν γὰρ ἐπανοῦσιν ἐαυτοὺς ᾗ). ἴστι γὰρ ὅλη τὰ πάντα ὁμοίως ἐπανοῦμεν, πὰ ᾗ χρησὰ, ἐκείπ.

Λυκ. ς. λ.

χ. ἀπωλείας

* ὁ ἐς

χ. χρυσοῦς
χ. ποιοῦσι

χ. ἐπος

χ. -λος, ἀλλ' οὗτο ἐν' αὐτοῦ μὴ λογίζῃ, μεμνήσκ.
χ. -σῃς

χ. ἔπος

ἐστὶν γὰρ τῶν ψυχῶν σου αἰαφέρως ζῶμα. ἔστι γὰρ ἄλλα ζώματα, ζὰ οὔτως ἐλεηκαυτίματα, ζὰ τῶν ἁγίων μάρτυρων σώματα. " ἐκφια ἅγια ἡ ψυχὴ ἡ σῶμα· ἐκφια ἰσμιλωθίωσίας ἔχῃ μεγάλιω. δυώασαι γὰρ σὺ, ἐὰν θέλῃς, τοιαύτιω θυσίαν αἰαγαγεῖν. τί γὰρ, ἐαὶ μὴ τῷ πυρὶ καύσῃς τὸ σῶμα; ἀλλ' ἑτέρῳ πυρὶ δυώασαι· οἷῃ, τῷ τῆς πειρας τῆς ἐκουσίου, τῷ δ' ἑκόντος. τὸ γὰρ ἐξῆναι μὴ πυφῆς ἡ πολυτελείας διάγειν, ⓦ ἡ ὑπομένειν ἡ καθίπτεσθαι " αἱαιρεῖσθαι βίου, ζὲ τὸ σῶμα νεκρωθῆναι, οὐχὶ ὁλοκαύτωσίς ἐστι; νέκρωσόν σου τὸ σῶμα, ἡ ζαύρωσον, ἡ λήψῃ ἡ αὐλὸς τοῦ μάρτυρίου τότε τὸ σέφανον. ὅπερ [γὰρ] ἐκεῖ τὸ ξίφος ἐργάζεται, τοῦτο ἐνταῦθά ἡ ποσθυμία ποιείτω. μὴ κρίνετε, μηδὲ κατηχέτω χρημάτων ἔρως, ἀλλὰ καζαχηέσθω ἡ καταδυεπάσθω ἡ ὑπόθυμία αὕτη ἡ ἄτοπος τῷ πυρὶ τοῦ πνεύματος, ἡ καζαχηπέσθω τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος. αὕτη θυσία καλή, οὐ διουθὴν ἱερέως, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ποροσφέροντος αὐτόν· θυσία καλή, κἂν μὴ ὑπτιλευμθῇ, φάω ἡ βύθιος αἰαλαμβανομένη. ἀχὶ θαυμάζομεν ὅτι ὁ παλαιὸς πῦρ καὶ πὶ ἁπάντα ἀνήλισεν; ἔξεστι ἡ νεῶ πῦρ καταλθεῖν πολὺ θαυμασότερον ἐκείνου, ἡ πάντα ἀνάγασαι τὰ ποσκείμενα· μᾶλλον ἡ, οὐκ ἀνάλωσαι, ἀλλ' αἰαγαγεῖν εἰς ⓦ ὄρεκτόν. οὐ γὰρ τέφραν αὐτὰ ποιῇ, ἀλλ' ἃ δῶρα ποροσφέρῃ τῷ Θεῷ. τοιαῦτα ἦσαν αἱ τοῦ Κορνηλίου ποροσφοραί. Αἱ ποροσευχαί σου γὰρ, φησι, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ὁρᾷς συζυγίαν ἀρίστην; τότε ἀκουόμθα, ὅταν ἡ αὐτοὶ ἀκούωμθα τῶν ποροσπόντων πενήτων. Οὐ λόγοφράστοι, φησί, ζὰ ὦτα αὐτοῦ τῇ μὴ ἀκούσῃ πλωχοῦ, τῆς δίκαιος αὐτοῦ οὐκ εἰσακούσῃ ὁ Θεός. Μακέριος ὁ συνιῶν ὅτι πλωχοὶ καὶ πάντα· ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσῃ αὐτὸν ὁ Κύριος. " οὐκ ἄλλη ἡ αὕτη ἐστὶν, ἀλλ' ἡ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡ ποιεῖ τοὺς ἀμέτρωλεῖς. Τί ἐστιν ὁ συνιῶν; ὁ νοῶν τί ἐστι πένης, ὁ τῷ θλίψει αὐτοῦ καταμανθάνων. ὁ γὰρ μαθὼν αὐτοῦ τὴν θλῖψιν, πάντως ζ βύθιος αὐτοῦ ἐλεήσει. ὅταν ἴδῃς πένητα, μὴ παραδράμῃς, ἀλλ' βύθιος ἐνένησον τίς αὐτῆς, εἰ σὺ ῆς ἐκφιος. Τί οὐκ ἀνέλπιστος ποιεῖς; ὁ συνιῶν, φησιν. ἐνένησον ὅτι ὁμοίως σοι ἐλθυθερός ἐστι, ζ τῆς αὐτῆς σοι κοινωνῇ θύγυσίας, καὶ πάντα ζοινὰ κέκτηται· ἀλλὰ τοῦτον ⓦ οὐδὲν ἔλαττον ἔχοντα σε, οὐδὲ τῶν κυνῶν πολλάκις τῶν σῶν ἴσον ποιεῖς. Ⓠ μὸ γὰρ αὐτὸν χορτάσωσιν, οὕτως ἡ πολλάκις ἐκείνη ἐμπίπλη τροφῶν, ἡ τῶν δούλων τῶν σῶν ὁ ἐλθυθερος ἀπίμοτος γίνεται. ἀλλ' ἐκφιοί ἡμῖν χρείας πληροῦσι, φησι. ποίαν δὴ ζαύτην, εἰπέ μοι; ὅτι δουλεύουσί σοι καλῶς; ἐὰν οὖν δίξω ἡ τοῦτο χρεῖαν ζοι πληρώσαντα πολλῷ μείζονα ἐκείνων, τί ἐρεῖς; ἀφήκασι ἡ γὰρ σοι τὸ ἡμέρα τῆς κρίσιως, ἡ ἀφαιρῶνταί σε τὸ πυρός. Τί ζοιοῦσι Ⓠ δοῦλοι ποιοῦσι πάντες; ὅτα ἡ Ταβιθὰ ἐπηλθύτησε, τίς ἐμέτησεν αὐτῇ; δοῦλοι ἀφεσάντες, ἢ πλωχοί; σὺ δὲ οὐδὲ τῶν δούλων ⓦ ἐλεύθερον σὸν ἴφα ποιῇ ἐλέλεις. πολλῆς ἐστιν ὁ χρυμός, ἡ ἔρριπται ἐπ' ἐδάφους ῥάκια ἔχων ὁ πένης, ἀπεστυθηκὼς τῷ κρύῳ, κροτῶν τοὺς ὀδόντας, ἡ τῇ ὀμφῇ ἡ τοῦ ῥήματος ἐκθὸς ἀφηκελίσας· σὺ δὲ θερμαινόμενος ἡ μεθύων πάρχῃ. καὶ πῶς ἀξιοῖς ⓦ Θεὸν σὸν συμφορᾶς σε ἄτας ἐξελέσθαι; πολλάκις δὲ ἡ τοῦτο λέγῃς, ἐγὼ εἰ ἤμην, ἡ ἔλεγον πολλὰ ἁμάρτητα ἔνα, ἀφῆκα ἂν αὐτῷ, καὶ ὁ Θεὸς οὐκ ἀφίησι; μὴ τοῦτο εἴπῃς. καὶ γὰρ ἐστὶ ⓦ τοῦτο ἁμάρτητα εἰς σε, ὃν δυνάσαν ἁπαλάξαι, τοῦτον ἀφιεράς. Εἰ δὲ ⓦ τοιοῦτον σὺ προσλαμζάνῃ, πῶς ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν ἁμάρτητα σὸν ἀφίησι; ἆρα οὐχὶ γέμης ἄξια ζαύτης; καὶ τί θαυμαστόν; * σῶμα μὸ πολλάκις ἐκτεκὼν, τὸ ἀναίθητον, οὐκέτι τῆς ὠμῆς αὐαθεσιούμθον, μετρίοις καὶ ποικίλοις καὶ ζῳγρύσοις ἱματίοις ἀφιέμενος· ὃ δὲ ἀπάλγησιν καὶ καταπόνθον καὶ βαθυσζόμθον καὶ καπνιζόμθον ὑπὸ τοῦ χρυμοῦ ἀφιεράς, καὶ πλέον τῆς καινοδοξίας ζημιοῖ, ἢ τῶν φόβων τοῦ Θεοῦ. καὶ ὥστε μίζονα τούτου, ἀλλ' αὐθάδως κατηγορίαν ἔχῃ τοῦ ποροσόντος. τί γὰρ οὐκ ἐργάζεται, φησι, τὰ ἀργὸν πέφυκε; ἀπό μοι, σὺ διέργαζόμθος ἔχῃς ἃ ἔχῃς, ἀχὶ κελεύεις πάντα ποιῆσαι καθ' ἡδονάς; εἰ δὲ ἀργάζῃ, ἀφ' ὅτου ἀπιδίζεις ἑτέρῳ; ἀκ ἀκούεις Παύλου λέγοντος,

χ. ἐκεῖ ἡ

χ. αἱρεῖσθαι

Ποξ. ι. δ.

Παροιμ. κα. Ψαλμ. μ. α.

χ. πεῖα ἡ πονηρᾷ, ἀλλ' ἢ ἡμέρα ἐκείνη τοῖς

χ. μετάνοιαν

* ἐν τούτῳ πιστεύω, ὅτι

χ. τὸν ἴσον, ἡ μὴ ἐνθυμεῖσθε ἐργάζῃ ἵνα ἀναπαύσῃς ἑτέρους;

εση. ὥσπερ γὰρ ἡ ἄγκυρα ἐξαρτηθεῖσα τῆ πλοίου, οὐκ ἀφίησιν αὐτὸ διαφέρεσθαι, κἂν μυρίοι σφοδρὰ σαλεύωσιν αἴτιοι, ἀλλ' [ἐξαρτηθεῖσα] ἑδραῖον ποιεῖ· οὕτω καὶ ἡ ἐλπίς. καὶ ὅσῳ κατω σφόδρα ἁρμόσῃ ἄνω, ἔνεισι. οὐ γὰρ εἶπε θεμέλιον, ὅπερ ἀπῆν, ἀλλὰ ἄγκυραν. ὃ δὲ σαλευόν, καὶ οὐ σφόδρα δοκοῦν πράττειν, ὅτι τῆς γῆς, ὡς ὅτι γῆς, ἔσπευ, καὶ σαλεύει, καὶ οὐ σαλεύεται. ὅτι μὲν γὰρ τῶν σφόδρα στέρρων· καὶ φιλοσόφων, εἰκότως ἐ- χ. ἐν τῷ πλοίῳ.
Ματθ. ζ. κδ. κεῖτο τίθησιν ὁ Χριστὸς λέγων, Ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὅτι τὴν πέτραν· ὅτι δὲ τῶν ἀπαγορευόντων, καὶ ὀφειλόντων ἁπτεσθαι τῆς ἐλπίδος ἁπτεσθαι, οἰκείως τοῦτο τίθησι ὁ Παῦλος. ἡμῖν γὰρ ζάλη καὶ ὁ πολὺς χειμὼν σαλεύει ὃ ἑκάστος· καὶ δὴ ἐλπὶς οὐκ ἀφίησι διαφέρεσθαι, κἂν μυρίοι σφοδρὰ σαλεύωσιν αὖραι. ὥστε εἴγε μὴ τοῦτο ἔχομεν, πάλαι ἂν καὶ ἀπεπτίσθημεν. οὐκ ἐν τοῖς πνευματικοῖς δὴ μόνοι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βιωτικοῖς πολλοὶ τοῦτο πάσχουσιν αὐτὸ τοῦτο ἰχνεύω· οἷον, ὅτι ἐμπορίας, ὅτι γεωργίας, ὅτι στρατείας. ἐὰν γὰρ μὴ τοῦτο εὐθέως τις προσθῇ, οὐδὲν ἂν ἄλλο ποιήσειεν ἔργον. ἀγκύρα δὴ οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἀλλὰ ἀσφαλῆ τινα καὶ βεβαίαν· ἵνα δηλώσῃ ὅτι ἀνάγκη τὴν αὐτὴν ἐπιρριπτοῦντας εἰς σωτηρίαν· διὸ ἐπάγει, Εἰσερχομένους εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος. τί ἐστι τοῦτο; ἀντὶ τοῦ, διὰ τοιούτων εἰς τὸν οὐρανόν. Εἶτα καὶ τίνος ἕνεκεν ἐπήγαγεν, ἵνα μὴ μόνον ἐλπὶς ᾖ, ἀλλὰ καὶ ἀληθὴς σφόδρα. μὴ γὰρ ὄρκον καὶ ἔντευξιν τίθησι, τίνος ἕνεκεν τῶν προγμάτων ἀπόδειξιν, ὅτι πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς. ὁ δὲ πρόδρομος, τοῦτό ἐστι πρόδρομος· ὥσπερ Ἰωάννης τοῦ Χριστοῦ. καὶ οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, εἰσῆλθεν, ἀλλ', ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν· ὡς καὶ ἡμῶν ὀφειλόντων καταλαβεῖν. οὐ πολὺ γὰρ τὸ προδρόμου καὶ τὸν ἐπομένων ὀφείλειν εἰσιέναι· ὃ μέσον· ἐπεὶ κἂν εἶπε πρόδρομος. Ἡμῖν γὰρ προδρόμου καὶ τοῦ ἐπομένου ἐν τῇ αὐτῇ χρείᾳ ἐστὶν ὁδῷ· καὶ τὸ μὲ ἐλθεῖν, τοῦτο ἐστὶ δύνασθαι καταλαμβάνειν. χ. τὸν ἄνω τόπον
τοῦ τόπου, φησί, Μελχισεδέκ, ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα. ἰδοὺ καὶ ἄλλη προσθήκη· Εἶχε μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἡμῶν, καὶ πολὺ βελτίων τῶν προ Ἰουδαίοις, οὐ τῷ ἔνδυμα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τόπῳ, καὶ τῇ σκηνῇ, καὶ τῇ ἀναστάσει, καὶ τῷ προσώπῳ. καὶ τοῦτο δὲ εἰς ὃ τὴν σάρκα εἴρηκε. χ. τῶν
ΗΘΙΚΟΝ Χρὴ τοίνυν καὶ τοῦτο ὧν ἐστὶν ἱερεύς, σφόδρα εἶναι βελτίονα· καὶ ὥσπερ πολὺ τὸ μέσον Ἀαρὼν καὶ τοῦ Χριστοῦ, τοσοῦτον ἡμῖν τῶν Ἰουδαίων τὸ μέσον. ἔχει γάρ· δύο ἔχομεν τὸ ἱερέα, δύο ἱερεία, αὖθις τὸν θυτήν. οὐκοῦν τοιαύτας δυναφέρομεν θυσίας ἃς τὸ σκεῦος δυναμένας προσφέρεσθαι τῷ θυσιαστηρίῳ· οὐκέτι προβατα καὶ βόας, οὐκέτι αἷμα καὶ κρέατα. πάντα ταῦτα λέλυται, καὶ ἀντεισενήνεκται αὐτὴ τούτων ἡ λογικὴ λατρεία. τί δέ ἐστιν ἡ λογικὴ χ. Χριστὸν, ὅπερ ἐστὶ τὸ μέσον αἴτιον.
Ἰωαν. δ. κδ. λατρεία; τὰ μὲν ψυχῆς, τὰ δὲ πνεύματος (Πνεῦμα, φησιν, ὁ Θεός· καὶ δεῖ προσκυνοῦντας αὐτὸν, τὸ πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ χρὴ προσκυνεῖν) ὅσα μὴ δεῖται σώματος, ὅσα μὴ δεῖται ἐργαλείων, μὴ τόπων. τὰ δέ ἐστιν οἷς ἐπιείκεια, ἐφεδρεύειν, ἐλεημοσύνη, μακροθυμία, ταπεινοφροσύνη. τὰ θύματα ταῦτα καὶ τὸ τῇ παλαιᾷ ἴδοι τις ἂν ὧδε προδιατυπωθέντα. Θύσατε γάρ, φησιν ὁ Δαβὶδ, ὦ Θεῷ θυσίαν δικαιοσύνης. καὶ
Ψαλ. δ. ε. Ψαλ. ρκ. ζ. Ψαλ. μθ κδ. Ψαλ. ν. ιθ. Μιχ. ϛ. η. Ψαλ. λθ. ι. Ισρ. ϛ. κ. Αμως. ε. κγ Ωσ. ϛ ϛ. πάλιν, Θύσω σοι θυσίαν αἰνέσεως, καὶ, Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με, καὶ, Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, [καὶ, Τί Κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ τὸ ἀκούειν αὐτόν;] Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἐπεδέξασθε. τότε εἶπον, ἰδοὺ ἥκω τὸ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου. καὶ πάλιν, Ἀπὸ μυρίων λιβάνων ἐκ Σαβὰ φέρετε; καὶ ἕτερος, Ἀπόστασιν αὐτῶν ἐμοὶ ἦγον ὡδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνου σου οὐκ ἀκούσομαι· ἀλλὰ λύτε τοῦτο, Ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν. ὁρᾷς οἷον θυσίαν βδελύττεται ὁ Θεός; ὁρᾷς καὶ ἀνθ' ὧν τὰς μὲν ἐκκλησιαστικὰς, τὰς δὲ λυπούσας; ταύτας τοίνυν προσαγώμεν. ἐκφύγωμεν γὰρ πλοῦτον καὶ τὴν ἐχούσαν ἕξιν, κἂν ᾖ ἀρετῆς· ἐκφύγωμεν ἔξωθεν, κἂν ἔνδοθεν· ἐκείνας καὶ ὁ τυχὼν ἐργάσεται θυμὸς δίκαιος, ταύτας οὐ πολλοί. ὅσῳ δὲ προσῆκεν κρείττων ὁ λυθεὶς, τοσούτῳ αὖθις ἐκείνης ἡ θυσία. ἐπ-

ταῦθα

μὲν διὰ τοῦ λαοῦ. ἐπειδὴ γὰρ ὠλιγοψύχησαν, διὰ τοῦτο τῆς ἐπαγγελίας ἐπέτυχον οὐδαμῶς. τὸ δὲ ἐναντίον δείκνυσι διὰ τοῦ Ἀβραάμ. εἶτα πρὸς τῷ τέλει καὶ πλέον τι ποιεῖ. δείκνυσι γὰρ ὅτι καὶ μακροθυμήσαντές τινες οὐκ ἐπέτυχον, καὶ οὐδὲ οὕτως ἀγάλλονται. ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· ὁ δὲ Θεὸς ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς μείζονος εἶχεν ὀμόσαι, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ. καλῶς. τίς οὖν ἐστιν ὁ ὀμόσας τῷ Ἀβραάμ; οὐχὶ ὁ υἱός; οὔ, φησι. πόθεν τοῦτο λέγεις; μάλιστα μὲν γὰρ αὐτὸς πλέον οὐκ ἀμφισβητεῖ. ὅταν οὖν αὐτὸς ὀμνύῃ τὸν αὐτὸν ὅρκον, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν κατὰ μείζονος ὀμόσαι; ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ὤμοσεν, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς ὀμνύει καθ' ἑαυτοῦ, λέγων, ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ἐνταῦθα αὐτοὺς ἀναμιμνήσκει ἐκείνων τῶν ὅρκων τῶν τοῦ Χριστοῦ, ὧν συνεχῶς ἔλεγεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. τί ἐστι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος; ἀντὶ τοῦ, ἐκ τούτου λύεται πάσης ἀντιλογίας ἀμφισβήτησις· οὐ τῆσδε, ἢ τῆσδε, ἀλλὰ πάσης. ἔδει μὲν οὖν καὶ χωρὶς ὅρκου πιστεύεσθαι τὸν Θεόν.

γ. ὀμνύει γ. αὐτὸς

Ioan. 11.

17 Ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ Θεός, φησιν, ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ. Ἐνταῦθα καὶ τοὺς πιστοὺς παραλαμβάνει. διὰ τοῦτο καὶ ταύτης τῆς ἐπαγγελίας μέμνηται τῆς πρὸς ἡμᾶς κοινῶς γενομένης. ἐμεσίτευσε, φησιν, ὅρκῳ. πάλιν ἐνταῦθα τὸν υἱόν φησι μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ μεσίτην γεγονέναι.

γ. τῆς περι- [illegible] κοινῶς

18 Ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι τὸν Θεόν. Ποίων, καὶ ποίου; τοῦ τε εἰπεῖν καὶ ὑποσχέσθαι, τοῦ τε ὅρκον προσθεῖναι τῇ ὑποσχέσει. ἐπειδὴ γὰρ παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο δοκεῖ πιστότερον εἶναι τὸ τοῦ ὅρκου, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ προσέθηκεν. ὁρᾷς ὅτι οὐ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτοῦ σκοπεῖ, ἀλλ' ὅπως τοὺς ἀνθρώπους πείσῃ, καὶ ἀνάξια περὶ ἑαυτοῦ ἀνέχεται λέγεσθαι; * τουτέστι, πληροφορῆσαι θέλων. καὶ ἐπὶ [μὲν] τοῦ Ἀβραάμ, δείκνυσι τοῦ Θεοῦ ὂν τὸ πᾶν, οὐ τῆς μακροθυμίας ἐκείνου, εἶτα καὶ ὅρκον ὑπέσχετο προσθεῖναι, εἰ καθ' οὗ ὀμνύουσιν ἄνθρωποι, καὶ ὁ Θεὸς κατ' αὐτοῦ ὤμοσε, τουτέστι, καθ' ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὡς μείζονος, οὗτος δὲ οὐχ ὡς μείζονος· καὶ ὅμως ἐποίησεν. οὐ γὰρ ἴσον, ἀνθρώπους καθ' ἑαυτοῦ ὀμόσαι, καὶ Θεόν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἐξουσίαν ἑαυτοῦ οὐκ ἔχει. ὁρᾷς τοίνυν ὅτι οὐ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ μᾶλλον ἢ πρὸς ἡμᾶς τοῦτο εἴρηται. Ἰσχυράν, φησι, παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος. Καὶ ἐνταῦθα πάλιν μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας νῦν, φησι, καὶ οὐκ εἶπεν, ἐπειδὴ ὤμοσεν. ὅρκος δὲ τίς ἐστιν ἐδήλωσεν εἰπὼν τὸ, κατὰ τοῦ μείζονος ὀμόσαι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἄπιστόν ἐστι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, συγκατέβη εἰς τὰ αὐτὰ ἡμῖν. ὥσπερ οὖν ὤμοσε δι' ἡμᾶς, καίτοι ἀνάξιον αὐτοῦ τὸ μὴ πιστεύεσθαι· οὕτω καὶ τὸ, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν, εἴρηκεν, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι τοῦτο νομίζουσι μᾶλλον εἶναι ἀξιοπιστότερον, τὸ διὰ τῆς πείρας ἐλθεῖν. τί ἐστι, τῆς προκειμένης ἐλπίδος; ἀπὸ τούτων τὰ μέλλοντα, φησι, στοχαζόμεθα. εἰ γὰρ ταῦτα μετὰ τοσοῦτον ἐξέβη χρόνον, πάντως κἀκεῖνα. ὥστε τὰ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ γεγενημένα πιστοῦται ἡμᾶς καὶ περὶ τῶν μελλόντων.

* ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι Θεόν

γ. οὕτω εἰπών, μακροθ. γ. νῦν φησιν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν· καὶ

19 Ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν, καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος.

20 Ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐν τῷ κόσμῳ ἔτι ὄντας, καὶ οὐδέπω μεταστάντας τοῦ βίου, δείκνυσιν ἤδη ὄντας ἐν τοῖς ἐπηγγελμένοις. διὰ γὰρ τῆς ἐλπίδος ἤδη ἐν τῷ οὐρανῷ ἐσμέν. εἶπεν, ἀναμείνατε· πάντως γὰρ ἔσται. εἶτα πληροφορῶν λέγει, μᾶλλον δὲ, τῇ ἐλπίδι ἤδη ἐτύχετε. καὶ οὐκ εἶπεν, ἡμεῖς ἐσμὲν ἔνδον, ἀλλ' αὐτὴ εἰσῆλθεν ἔνδον· ὅπερ ἀληθέστερον ἦν καὶ πιθανώτερον.

ο᾽ Ⓜ ἀγωνᾶται, οὐκ καθαρῶς διὰ τὸν Θεὸν ἐργάζεται. ἢ ὁ ὧν φησι, μὴ φέρων χρημάτων, ἀλλὰ καὶ πόνους δεῖ καινοὺς, δός. ἡμεῖς δ᾽ ἀγχόμφους ὁρῶντες, ἀποδυσμένους, μυρίους θανάτους καὶ τὰ τούτοις πάσχοντας, ἢ ἀδίκως πολλάκις, φειδόμεθα τῶν χρημάτων, ἵνα ἀφειδήσωμεν τῶν ἀδελφῶν· τῶν ἀψύχων μὲν κηδόμεθα, ψυχῆς δ᾽ ἀμελοῦμεν. καίτοιγε Παῦλος κελεύει καὶ θρασύτερον παιδίσκην τὸν ἀποδεδειγμένους, μήποτε, φησι, δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. μήποτε, φησὶν, ὁρᾷς ποσῆς μακροθυμίας ὁ γάμος χρῄζει; τοῦτον ἡμεῖς μιμούμενοι, μηδένα ἀπελπίζωμεν. καὶ γὰρ καὶ ἁλιεὺς, πολλάκις ὁ ἀγκιστροβόλος εἰς τὴν θάλασσαν, οὐκ ἐπέτυχε· ὕστερον δὲ βάλοντος, ὁ πολὺν ἀπέλαβεν· οὕτω καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀπελπίζωμεν, ἀλλὰ προσδεχώμεθα ἐπ᾽ ἄμφοτε- χ. δέχεσθ
ρα. δύναται καιρὸν ὠφέλιμον. καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς ἐπιβαλὼν σπόρον, καὶ τὴν πρωΐμον καὶ τὴν ὀψίμον καὶ τὴν δευτέραν ἀναμένει, καὶ πολλὰ χρόνον ἐκδέχεται· εἶτα ἀθρόον πάντων ἁρᾷ τὸν καρπὸν βλαστάνοντα. τοῦτο καὶ ἐφ᾽ ὑμῶν ἔστιν ἰδεῖν προσδοκῶμεν, χάριτι δὲ φιλανθρωπίας.

Λογ. ιε. 13 ΤΩ ΓΑΡ ΑΒΡΑΑΜ ΕΠΑΓΓΕΙΛΑΜΕΝΟΣ Ο
Θεὸς, ἐπεὶ κατ᾽ οὐδενὸς εἶχεν ὀμόσαι, ὤμοσε καθ᾽ ἑαυτοῦ,
14 Λέγων, Εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε.
15 Καὶ οὕτω μακροθυμήσας, ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας.
16 Ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος.

Ἀβραάμιος [ἡμαίως] τῶν Ἐφεσίων, καὶ φοβήσας αὐτοὺς ἰκανῶς, ὥσθ᾽ οἱ μὲν εἰς ἐγκωμίοις ἐδημηγόρουν, δύπερ ἦν, ὃ καὶ ἐμοὶ χ. ἐμοὶ δοκεῖ,
προῆν ὄντι, τὸ πόθεν ἐλπίσαι αὐτοὺς τὰ ἐλπιζόμενα. καὶ τὴν προσδοκίαν οὐκ ἀπὸ τῶν ἐναντίων ποιῆται, ἀλλὰ πάλιν ἀπὸ τῶν προσηκόντων· ὁ δὲ μᾶλλον αὐτοὺς ἔπειθεν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ κολάσει ἐκείνων μᾶλλον φοβεῖ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐπαθλοις ἀπὸ τούτων προσκαλεῖ, ὅ τῶν Θεοῦ ἀγαθῶν ἔσχατον. τοῦτο δέ ἐστι, τὸ μὴ ταχέως ἐπαγγελίαν ἐπαγγελμάτα, ἀλλὰ μακροῦ τοῦ χρόνου. πῶς δ᾽ τοῦτο, τῆς τε αὐτοῦ δυνάμεως μέγιστον κεκμήριον φέρων, καὶ πίστεως ἡμᾶς εἰς πίστιν ἐκάγων, ἵνα Ⓜ οἱ θλιβόμενοι ζῶντες, καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις μὴ λαμβάνοντες, μηδὲ τοῦ μίσθους, μὴ ἀπαγορεύωσι πρὸς τοὺς κάματους. καὶ πάντας ἀφεὶς, καίτοιγε ἔχων πολλοὺς εἰπεῖν, Ⓜ Ἀβραὰμ εἰς μέσον ἤγαγε διὰ τὸ πατρικὸν ἀξίωμα τοῦ προσώπου, καὶ διὰ τὸ μάλιστα ἐπ᾽ αὐτῷ τοῦτο συμβεβηκέναι. καίτοιγε τῷ τέλει τῆς θλίψεως φησι, ὅτι Οὗτοι πάντες ἀπέθανον κατὰ πίστιν οἱ ἀπαραλάμβανοι, οὐκ ἐκομίσαντο ταῖς ἐπαγγελίας, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι. ὧν γὰρ Ἀβραάμ, φησὶν, ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεὸς, ἐπεὶ κατ᾽ οὐδενὸς εἶχεν ὀμόσαι, ὤμοσε καθ᾽ ἑαυτοῦ, λέγων, Εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε, καὶ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. πῶς οὖν τοῦτο τέλος φησὶν, ὅτι οὐκ ἐκομίσατο ταῖς ἐπαγγελίας· ἐκεῖνος γὰρ, ὃν μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας; πῶς δ᾽ οὐκ ἔλαβε; πῶς γὰρ ἐπέτυχε; ἢ τοῦτ᾽ αὐτὸν ἐκεῖνα φησι καιρὸν, ἀλλὰ ἢ διὰ πλείω ποιῆται τὴν προσδοκίαν. ἐπηγγείλατο τῷ Ἀβραάμ. καὶ τὰ μὲν ἐκεῖνα μετὰ μακρὸν χρόνον ἔδωκε· τὰ δ᾽ ἐκεῖνα, οὐδέπω· ἢ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. ὁρᾷς ἐπ᾽ οὐχὶ ἡ ἐπαγγελία μέση ὃ πρὸς ἐργάσατο, ἀλλὰ ἢ ἡ μακροθυμία; ἐκεῖνος φοβοῦ αὐτὸν, ἵνα μὴ πολλάκις ἐγκόπτεται ἐπαγγελία διὰ ὀλιγοψυχίαν. ἢ τοῦτο ἔδειξε χ. ἐκκόπτου
μοὶ

πιστος ἐστί. καὶ κοσμικὸς ἤτις, ἄγιος ἐστιν. Ἡλίας ἀγρὸν, φησιν, ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, ἢ ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρί. ἔρα πῶς ⓦ ἁγιασθήσεται ἡ πίστις ποτέ. καὶ κοσμικὸν τοίνυν ἴδωμεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὀρέγωμεν χεῖρα· μὴ ὡς ἐξ ὄρεσι μόνοι καὶ θηλυθύμοις ὦμεν ἀπόστολοι. ἅγιοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι ἢ βίᾳ ἢ πίστει· ἅγιοι δὲ ἢ οὗτοι τῇ πίστει, πολλοὶ δὲ ἢ βίᾳ. μὴ, ἐὰν ἴδωμεν μοιχὸν, Εἰς φυλακὴν, πότε εἰσέλθωμεν· ἐὰν δὲ κοσμικὸν, μὴ εἰσέλθωμεν. ἅγιος ἐστὶ καὶ οὗτος, καὶ ἀδελφός. τί οὖν, φησιν, ἐὰν ἡ ἀκάθαρτος ⓒ μαρὸς; ἀνοιγε τὸν Χριστοῦ λέγοντος, Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. σὺ δίκην ⓦ Θεοῦ ποίησον. καὶ τί λέγω; καὶ ἐλλίωα ἴδωμεν εἰς ἐκκλησίαν, οὐ ποιῆ δίκην, ἀπλῶς πόμβα αὐθέντου εἰς ἐκκλησίαν, ἄγιος, πολλῷ δὲ μᾶλλον πιστὸν κοσμικόν. ἄκουε Παύλου λέγοντος, Τὸ καλὸν ποίησε ὑπὸ πάντας· μᾶλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως. ἀλλ' οὐκ οἶδα πόθεν τοῦτο εἰσεπήνεγκεν, καὶ πόθεν αὐτὴν κεκρατήκασιν οἱ σεμνοῦντες. ὁ γὰρ σὸν μανάζων μόνοι ὀπίζητῶ, καὶ εἰκόνες μόνας οὐ ποιῆ θέλω. καὶ ἐκείνας δὲ πάλιν ἐκβεργαζόμενος. ἢ λέγω, ἐὰν μὴ ἦ ἄξιος, ἐὰν μὴ ἦ δίκαιος, ἐὰν μὴ σπιλὰς ποιῇ, οὐκ ὀρέγω χεῖρα, ὃ πλέον τῆς ἐλεημοσύνης ἔστιν, καὶ τοῦτο ἵνα ἀεὶ ὃν χρείαν πάλιν ἀναιρήσει· κρείττων ἐλεημοσύνη ἐκείνη ἐστὶν, ἢ εἰς σὸν ἀνὴρ πανδοκεύτας, ἢ εἰς σὸν ἐκκλησιαστὴν θυμούμενον γοερῶς. ἐλεημοσύνη γὰρ τοῦτο ἐστι, οὐ τὸ σὸν καταρθωκότας, ἀλλὰ τὸ σὸν πεπλημμεληκότας ἐλεεῖν. καὶ ἵνα μαθῆς, ἄκουε τί φησιν ὁ Χριστὸς δίκην τῆς σαμαρείτιδος. Κατῆει, φησί, τις ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχὼ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσε· καὶ τυπτήσαντες αὐτὸν, ἐάσαντες παρὰ τὴν ὁδὸν ἡμιθανῆ· τυγχάνοντα. καὶ συγκυρήσαντος Λευίτης τις παρὰ τὴν ὁδὸν ἦλθε, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ἀντιπαρῆλθεν· ὁμοίως δὲ καὶ ἱερεὺς τις τὸν αὐτὸν ποιήσας παρέδραμεν. ὕστερον δὲ ἦλθέ τις Σαμαρίτης, ⓒ πολλῶν τῶν κηδεμόνων ἐποίησατο ἐπ' αὐτῷ. ἐπέδησε γὰρ τὰ τραύματα, ἐπέχεεν ἔλαιον, καθίζησεν αὐτὸν ὅπου ⓦ ὄνον, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ πανδοχεῖον, εἶπε τῷ πανδοχεῖ, Θεράπευσον αὐτόν. καὶ ὅρα τῆς φιλοτιμίας τὸν πολλόν· καὶ ἐγώ σοι δώσω, φησὶν, ὅσον ἂν ἀναλώσῃς. εἶτα πιστεύεται, Τίς οὖν δοκεῖ σοι ἐκ τῶν τριῶν τούτων πλησίον αὐτὸν γεγονέναι; ὁ δὲ νομικὸς εἶπεν, ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ, ἀκούεις, Πορεύου οὖν καὶ σὺ, ποίει ὁμοίως. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ὅτι Ἰουδαῖος εἰς Σαμαρίτην ἐκρίνοντο, ἀλλ' ὅτι Σαμαρίτης τὸν φιλοτιμίας ἐκείνῳ ἅπασαν ἐπεδείξατο. ἐντεῦθεν μανθάνωμεν, ἐξ ἴσης περιοιῶσθαι τὴν πάντων, οὐ τὴν οἰκείων τῆς πίστεως μόνον ὀπιμυθουμένους, τὴν ἀλλοτρίων δὲ ἀμυθοιῶτας. οὕτω ποιῶν καὶ σύ, ἐὰν ἴδῃς τινὰ κακῶς πάσχοντα, μηδὲν παρεργάζου λοιπὸν· ἔχει * τὸ δίκαιώμα τῆς βοηθείας ⓒ καὶ κἀκεῖνος παθεῖν αὐτόν. εἰ γὰρ ὅσον ἐὰν ἴδῃς ἀγχόμενον, ἐλπίζεις αὐτὸν, ⓒ οὐ παρεργάζῃ πῶς ἐστὶ· πολλῷ μᾶλλον δὲ θεσπέσιον οὐ δεῖ παρεργάζεσθαι πῶς ἐστί. τοῦ Θεοῦ ἐστι, καὶ Ἕλληνος ἢ, καὶ Ἰουδαίου. εἰ γὰρ ἡ ἄπιστος, ἀλλὰ βοηθείας δεῖται. εἰ μὲ γὰρ ἐξετάζομεν ἡ κρίνειν ἐπιτρέπεται, καλῶς ἔχει τὰ ἔλεειν· ἐὰν δὲ ἡ συμφορὰ ἔχωτα οὐκ ἀφίησί σε ἐξετάζειν. εἰ γὰρ οὐδὲ ἰατρὸς ἐπιτρέπεται παρεργάζεσθαι χεῖρα, οὐδὲ τὰ ἑτέρων πολυπραγμονεῖν· πολλῷ μᾶλλον οὐ καλῶς πάσχοντας. ἄλλως δὲ [τί;] εἶδες ἀνθρώπου αὐτὸν ἀδικούμενον, ὅτι λέγῃς, ποτερὸς ἐστὶ καὶ φαῦλος; καὶ κακῶς πάσχει. εἰ δὲ κακῶς πάσχοντα ὁρᾷς, μὴ λέγε ὅτι ποτερὸς ἐστιν. ὅταν μὲν γὰρ δοκιμῇ, καλῶς ἔχοντα λέγωμεν· ὅταν δὲ ἐν συμφορᾷ ἦ, ἡ βοηθείας δεῖται, οὐ χρὴ λέγειν ὅτι ποτερὸς ἐστιν. ὡμότητος γὰρ τοῦτο, καὶ ἀπανθρωπίας καὶ ἀλαζονείας. Τί τὴν Ἰουδαίων ἀμόφορον γέγονεν, εἰπέ μοι; ἀλλ' ὅμως ἐκόλασεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς καὶ δικαίως, ⓒ σφόδρα δικαίως. καὶ ὅμως οὐδὲ μὲ σωαλησιῶντας αὐτοῖς ἀπεδέξατο, οὐδὲ ἰσοθύτας ἐκόλασεν. Οὐκ ἔστιν γὰρ, φησιν, οὐδὲν ὅπως τῇ συντελείᾳ τοῦ Ἰωσήφ. καὶ πάλιν φησίν, Ἐκπορίου κτησιώνης, μὴ φείσῃ. οὐκ εἶπε, παρεργάσῃ, καὶ μάθε τίς ἐστι· καὶ τοι ὡς τὰ πολλὰ ποιεῖ ⓐ ἀπαγθύμους· ἀλλ' εἶπεν ἁπλῶς, ἐκπορίου· ὅστις ἂν ἦ, φησι. τοῦτο γὰρ ἐστι μάλιστα ἐλεημοσύνη. ὁ μὲν γὰρ φίλον οὐ ποιεῖ, οὐ δίκην ⓦ Θεοῦ πόμπους * ποιεῖ·

ὁ δὲ

α. Κορ. ζ. ιδ.

Ματθ. ε. α.

Ἰακ. β. ι.

Λευ. ι. λ.

Ἰακωβ. κδ. ια.

δ θαυμασόν ὅτι τῆς Παύλου σωτίας, ὅπου οὐκ ὠδύκησαν, ὅπου ἐπέδωκεν, ὅπου καθυφῆκεν. δ γὰρ εἶπεῖν, ὑπὲρ ὑμῶν ἕκαστον ὑμῶν, τοῦτο ἐστι, ὡς ἂν εἴποι τις, θέλω σε ἀσυδάζειν αὐτὸ, καὶ οἷος ἦς πρότερον, τοιοῦτον εἶναι καὶ νῦν, καὶ εἰς τὸ μέλλον. τοῦτο γὰρ ⟨ΦΩ⟩ ἔλεγχοι πρὸς σωτίαν καὶ τὸ πρόσδικον εἰργάζετο. οὐκ εἶπε, θέλω, ὅταν ἐν διδασκαλικῆς αὐθεντίας, ἀλλ' ὁ πατρικῆς ἐν φιλοστοργίας καὶ πλέον τοῦ θέλειν, ὑπὲρ ὑμῶν· μετὰ ταπεινοφροσύνης λέγων, σύγγνωτε κἂν φορτικόν τι φθέγξωμαι. ὑπὲρ ὑμῶν γὰρ ἔνια ἕκαστον ὑμῶν τὸν αὐτὸν σοὶ δύκησεν ἀσυδεῖν πρὸς τὸν πλησφοείδη τῆς ἐλπίδος ὑμῶν ἄγειν τέλος. τί ὅτι τοῦτο; ἡ ἐλπίς, φησι, βραδαζάζει, αὖτη αἰαχπάπαι πάλιν. μὴ κωλυθῆτε, μηδὲ ἀπελπίσητε, ἵνα μὴ σωτιπὴν ὑμῶν ἡ ἐλπὶς ᾖ. ὁ γὰρ ἀγαθὰ ἐργαζόμενος, καὶ ἀγαθὰ ἐλπίζει, καὶ οὐδέποτε ἀπογίνει ἑαυτόν. ἵνα μὴ πως θρυβῆ γένηθε, ἀκμὴν γένηθε. καὶ μικρὸν ὑστέρω ἔλεγον, ἐστὶ πως θρυβῆ γενόμενα πᾶς ἀκοαῖς. ἀλλ' ὅρα πως οὐκ μέτρον τῆς ἀκοῆς τὸν πωθρότητα ἔχουσιν. οὐ τοῦτο εἰ καὶ ἀπὸ τούτου φθάνεται, ἀλλ' ἕτερόν τι ἀρίτηται. μὴτι γὰρ τοῦ εἰπεῖν, μὴ σκανδαλίσητε τὴν ῥαθυμίαν, μὴ πως θρυβῆ γένηθε εἶπε. πάλιν αὐτὸν εἰς ⟨ΦΩ⟩ μέλλοντα ἐξάγει καὶ ⟨ΦΩ⟩ δυσθύμως [, εἰπών, ἵνα μή πως θρυβῆτε γένηθε]. οὐκοῦν γὰρ τοῦ μήπω πρόσωπος οὐκ ἀπὸ εἴπομεν τὸ δύθυμοι. ὁ μὲν γὰρ εἰς τὸ πρὸς ἀπαγκαλούμενος ἀσυδάζειν, ὡς ῥαθυμοῦντος ἴσως καὶ ἀκηρέτους ἔσται· ὁ δὲ εἰς τὸ μέλλον, οὐχ οὕτως. ὑπὲρ ὑμῶν δέ, φησι, ἕκαστον ὑμῶν. πολλὴ ἡ φιλοστοργία· καὶ μεγάλων καὶ μικρῶν ὁμοίως κήδεται, καὶ πόλεως οἴδε, καὶ οἰκίου πρόσωπα, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἀπὸ ἕκαστον κηδεμονίαν ὑπιδείκνυται, καὶ τὸν ἰσοτιμίαν πρὸς πόλεις. ὅταν δὲ μᾶλλον ἐπιφθῆ δίκαθαι τὸ φορτικὸν τῆς ῥημῆς. ἵνα μή πως θρυβῆ γένηθε, φησι. καθάπερ γὰρ ἡ ἀρχία τὸ σῶμα βλάπτει· οὕτω καὶ τὸν ψυχὴν ἡ ἀρχία τῶν ἀγαθῶν ὑπολιστέρων ἐργάζεται καὶ ἀθυμῆ. μιμηταὶ δέ, φησι, τῆς ἀφ' πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων ἀλλ' ἐπαγγελίας. καὶ τίνες ὅτι εἰσὶν, εἴρηκε πρότερον, μιμηταὶ ἐγένεσθε τῶν προφητῶν κατορθωμάτων. εἶτα ἵνα μὴ λέγωσι, ποῖα; αὐτὸν ἀνάγκη ὅτι ⟨ΦΩ⟩ πατριάρχαι, τῶν μὲν κατορθωμάτων οἴκοθεν αὐτοῖς φέρων τὰ ὑποδείγματα, τὸ δὲ νομίζειν ἐγκατηγγέφθαι, ἀπὸ τῶν πατριαρχῶν. τοῦτο δὲ ποιῶ, ἵνα μὴ λέγωσιν ὅτι ὡς οὐδενὸς ἄξιοι λόγου καταφρονητὰς ἐγκατελίφθησαν, ἀλλ' εἰδέναι ἔχουσι ὅτι τῶν μάλιστα γνησίων αἵρεσίν τοῦτ' ἔστι, τὸ ἀφ' πειρασμοῖς ὁδεύειν τὸν βίον, καὶ ὅτι τοῖς θαυμαστοῖς καὶ μεγάλοις ἀνδράσιν οὕτω κέχρηται ὁ Θεός. ἀφ' δέ, φησι, μὴ μακροθυμίας ἀπόντα φέρῃ. τοῦτο γάρ ὅτι καὶ πιστεύσας. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὅτι δίδωσι, καὶ λαβὴς βύβλους, τί καὶ ὀπίσω θύσας; οὐκέτι γὰρ τῆς πίστεώς ὅτι τοῦτο τῆς σῆς, ἀλλ' ἐμοῦ, φησι, τὸ προλαβόντος τὸν ἐπαγγελίαν καὶ δεδωκότος. ἐὰν δὲ εἴπω ὅτι δίδωμι, καὶ μὴ ἑκατὸν ἔτη δῶσι, σὺ δὲ μὴ ἀπελπίσῃς· τότε με σὺ ὁμοίως ἀξιόπιστον, τότε τὸν προσπάσασθαι τὸ ἐμοῦ δόξαν ἔχῃς. ὁρᾷς ὅτι πολλάκις ἡ ἀπιστία οὐκ ἐξ αἰελπιστίας γίνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὀλιγοψυχεῖν καὶ μὴ μακροθυμεῖν, οὐκ ἐκ τοῦ * ἐπαγγειλαμένου; τί γὰρ ἄδικος ὁ Θεός, φησι ὅτι, λαθάνεται τῆς ἀγάπης ὑμῶν, καὶ τῶν κοπῶν ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἁγιασάντων τοῖς ἁγίοις, καὶ ἁγιαζόντων. μεγάλα αὐτοῖς μάρτυρ, οὐκ ἔργα μόνον *, ἀλλὰ καὶ μετὰ προθυμίας
β. Κορ. κ. ε. ἔργα. ὁ καὶ ἀλλαχοῦ φησι, Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἐκουσίαν ἐδωκάμεν τῷ Κυρίῳ, καὶ ὑμῖν. ἧς ἐνεδείξασθε, φησι, εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἁγιασάντων τοῖς ἁγίοις, καὶ ἁγιαζόντων. ὅρα πως πάλιν αὐτοῦ λαμπρύνει, ἐπαγαγὼν καὶ εἰπών, ἁγιαζόντων. εἶτα καὶ πάλιν, λέγει, ἁγιαζόντων, ἁγιασάντων αὐτοῦ, καὶ δῆλον ὅτι οὐκ ἐκείνοις πεποιήκασιν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ὧν ἐνεδείξασθε, φησι· οὐχ ἁπλῶς εἰς τοὺς ἁγίους, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν. τοῦτο γάρ ὅτι, εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ὡσαύτως ἔλεγε δῆλον τὸ ὄνομα αὐτοῦ πολλὰ πεποιήκασι. ὁ τοίνυν τοσαύτης περὶ ὑμῶν ἀπολαύων προθυμίας καὶ ἀγάπης, ἂν καταφρονήσῃ ποτὲ ὑμῶν, οὐδὲ ἐπιλήσει).

ΗΘΙΚΟΝ Ταῦτα ἀκούοντες, σκληρὸν καλῶ, ἁγιασώμεν τοὺς ἁγίους. πᾶς γὰρ πιστὸς ἅγιος, κἂν ὁ πιστὸς

ὧν πθύτη κολάκευε, ὥστ μὴ ἐπᾶραι, οὔτε πθύτη πλήττει· ὥστε μὴ ἐπ' πωτέρας ποιῆσαι· ἀλλ' ἑλίγει ἐμεθυμία δ πλημμελία, πολὺ δ θεραπθυτικὸν πεθσφέρει βλάβ τὴν ἐπαγγελμάων, ὥστ ὁ βύλεται καταρᾶσαι. τί γὰρ φησι;

9 Πεπείσμεθα δ᾽ πεὶ ὑμῶν, ἀγαπητοὶ, τὰ κρείττονα, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλθμεν. Τοιαύτην, οὐχ ὡς κατηγορῶντος ὑμῶν ταῦτα λέγομεν, οὐδὲ ὡς νομίζοντες ὑμᾶς ἀγαθῶν πλήρεις, ἀλλὰ διδόντες μὴ τοῦτο γένηται. βέλτιον γὰρ ὑμᾶς τοῖς ῥήμασι φοβῆσαι, ἵνα μὴ τοῖς περγάμασιν ἀλγήσητε. καὶ τοῦτο τῆς σωτηρίας Παύλῳ μᾶλλον. καὶ γὰρ εἶπε, νομίζομεν, οὐδὲ κοκαζόμεθα, οὐδὲ πεποθόμεν, οὐδὲ ἐλπίζομεν, ἀλλὰ τί; πεπείσμεθα. ὃ καὶ Γαλάτας γράφων ἔλεγε, Πέποιθα δ᾽ εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, Γαλ. ε. ι. ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε. οὐκ εἶπε, φρονεῖτε, ἀλλά, φρονήσετε. οἶδε μὲν γὰρ ὅτι σφόδρα κατηγορημένοι ἦσαν, καὶ οὐκ εἶχον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν παρόντων ἐπαινέσαι, ἀπὸ τῶν μελλόντων τοῦτο ποιεῖ, οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε, λέγων. σώζεσθε δ᾽ ἀπὸ τῶν παρόντων· πεπείσμεθα δ᾽ πεὶ ὑμῶν, ἀγαπητοὶ, τὰ κρείττω, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν. καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν παρόντων οὐ τοσαῦτα εἶχον εἰπεῖν, ἀπὸ τῶν προελθόντων κατασκευάζει τὴν παραμυθίαν, καὶ φησιν,

10 Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες.

Βαβαὶ, πῶς αὐτῶν αἰσχύνοντος τὴν ψυχὴν καὶ ἀνέρρωσι, τὴν παλαιὰν ἀναμνήσας πραγμάτων, καὶ εἰς ἀνάγκην καταστήσας τοῦ μὴ πεποθέναι ἐπιλελῆσθαι ⓦ Θεὸν ἀγάπης τε καὶ πόνων ἀναγκαίων ⓦ μὴ πεπληροφορημένον πεῖ τῆς τοῦ Θεοῦ δικαιοκρισίας, καὶ τῆς τῶν ἐκείνῳ βεβιωμένων κατ' ἀξίαν πρὸς αὐτὸν ἀνταποδόσεως, καὶ λέγει ὅτι ἄδικος ὁ Θεός. ὥστε σωφρονίζεσθαι αὐτὸν πρότερος πεποθέναι τὰ μέλλοντα. ⓦ γὰρ ἀπηγορεύκοτα ἀπὸ τῶν παρόντων καὶ ἀπαγορεύσαντα, ἀπὸ τῶν μελλόντων ἀναῤῥώσας διανίσταται πρός· ὡς καὶ αὖθις Γαλάτας γράφων ἔλεγεν, Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε; καὶ πάλιν, Τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; εἴγε καὶ εἰκῆ. ὥσπερ δ᾽ ἐνταῦθα μὲν ἐπιπλήξεως πῆσαι τὸ ἐγκώμιον, λέγων, ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ ⓦ χρόνον· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, Θαυμάζω οὕτω ταχέως μεταπίθεσθε. μετ' ἐκπλήξεως τὸ ἐγκώμιον. πεῖ γὰρ μεγάλων, ὅταν ἐκπέσωσι, θαυμάζομεν. ὁρᾷς ἐγκεκρυμμένον ⓦ ἔπαινον τῇ κατηγορίᾳ καὶ τῇ διαβολῇ; καὶ οὐ πεῖ ἐαυτῷ τοῦτο μόνον φησὶν, ἀλλὰ καὶ πεῖ πολλῶν. οὐ γὰρ εἶπε, πέπεισμαι, ἀλλά, πεπείσμεθα πεῖ ὑμῶν τὰ κρείττονα· τοιαῦτα, τὰ χρησιμώτερα· ἤτοι πεῖ πολιτείας, ἢ πεῖ διδασκαλίας τοιαῦτά φησι. Εἶτα εἶπων διώτερον, ὅτι ἀδίκημα καὶ κατάρας ἔγκλημα, καὶ ὅτι εἰς καῦσιν ἕτοιμα, ἵνα μὴ δόξῃ πεῖ αὐτῶν τοῦτο λέγειν, ἐπήγαγεν ἀληθῶς ὄν, οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης· δηλονότι εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν, ἀληθῶς πάντως πεῖ ὑμῶν τοῦτο λέγομεν. καὶ εἰ πεῖ ἡμῶν ἀληθῆ λέγεις, τί δήποτε καθάπαξ ἀγωνιᾷς καλῶς, καὶ μεμνημένος ἀφωνθεν ἐκφοβεῖς; ἐπιδή

11 Ἐπιθυμοῦμεν δέ, φησιν, ἕνα ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους·

12 Ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας. Ἐπιθυμοῦμεν, φησιν· οὐκ ἄρα μέτρον ῥημάτων τοῦτο βεβλῆσθαι μόνον. ἀλλὰ τί ἐπιθυμεῖς, εἰπέ. ἐπιθυμοῦμεν τῆς ἀρετῆς ὑμᾶς ἔχεσθαι· οὐχ ὡς τῶν πρότερον κατηγορούντες, φησὶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν μελλόντων δεδοικότες. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι οὐχ ὡς τῶν πρότερον κατηγοροῦντες, ἀλλὰ τῶν πρώτων· ἐξελύθητε γὰρ, ῥαθυμότεροι γεγόνατε. ἀλλ' ὅρα πῶς σωφρονίζει, καὶ οὐκ ἔπληξε. τί γὰρ φησι; ἐπιθυμοῦμεν δ᾽ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν σπουδὴν ἐνδείκνυσθαι ἄχρι τέλους. τοῦτο γὰρ

δ

γρ. τὰς ἐλπίδος καὶ λέγει

γρ. ε. ζ.

γρ. γ. δ.

γρ. α. ε.

χ. μετ' ἐκπλήξεως

χ. - ρα, καὶ χρησιμ' φησὶ· χ. ἔσαι, ὁ πάντως, φησὶ, σοὶ ὑμῶν τοῦτο λέγομεν. ὁ χ. - πος· πῶς ὧν ἔγκλημα ταῦτα ἔσεσθαι; Ἐπιθυμοῦμεν δ᾽ ἕκαστον

Ῥωμ. α. ιη. δυσμόν, καὶ ἀφοσιούμενοι; φοβηθῶμεν τοίνυν, ἀγαπητοί. Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ. φοβηθῶμεν. ἀποκαλύπτεται γὰρ οὐκ ἐπ' ἀσέβειαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πᾶσαν ἀδικίαν, καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα τοῦ Θεοῦ τὸ φιλάνθρωπον αἰνίττεται· ὑετὸν δὲ τὴν διδασκαλίαν φησί. Ἑβρ. ε. ιβ. καὶ ὅπερ ἀνωτέρω ἔλεγεν, Ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, τοῦτο καὶ ἐνταῦθά φησι. καὶ πολλαχοῦ ὑετὸν τὴν διδασκαλίαν ἡ γραφὴ λέγει. Ησ. ε. ς. Ἐντελοῦμαι γάρ, φησι, ταῖς νεφέλαις τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν· περὶ τοῦ ἀμπελῶνος λέγουσα. Ἀμως η. ια. ὅπερ ἀλλαχοῦ λιμὸν ἄρτου, καὶ δίψαν ὕδατος καλεῖ. Ψαλ. ξδ. ι. καὶ πάλιν, Ὁ ποταμὸς τοῦ Θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων. γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα, φησι, τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον ὑετόν. ἐνταῦθα δηλοῖ, ὅτι καὶ ἐδέξαντο καὶ ἐξέπιον τοὺς λόγους, καὶ πολλάκις τούτου ἔτυχον, καὶ οὐδὲ οὕτως ἀπώναντο. Εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐγεωργήθης, φησίν, εἰ μὴ ἀπήλαυσας ὑετοῦ, οὐκ ἦν τοσοῦτον τὸ κακόν. Ἰωαν. ιε. κβ. Εἰ γὰρ μὴ ἦλθον, φησι, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον. Ησ. ε. β. δ. Εἰ δὲ πολλάκις ἔπιες καὶ ἐδέξω, τίνος ἕνεκεν ἀντὶ καρπῶν ἕτερα ἐξήνεγκας; Ἔμεινα γάρ, φησιν, ἵνα ποιήσῃ σταφυλήν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. ὁρᾷς ὅτι πανταχοῦ ἡ γραφὴ ἀκάνθας καλεῖ τὰ ἁμαρτήματα; Ψαλ. λα. δ. καὶ γὰρ καὶ ὁ Δαβίδ φησιν, Ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν, ἐν τῷ ἐμπαγῆναί μοι ἄκανθαν. οὐ γὰρ ἁπλῶς ἐπέρχεται, ἀλλ' ἐμπήγνυται. κἂν μικρὸν αὐτῆς ἐναπομείνῃ, καὶ μὴ πᾶσαν αὐτὴν ἐξέλωμεν, αὐτὸ τὸ μικρὸν ὀδυνᾷ ὁμοίως, καθάπερ ἐπὶ τῆς ἀκάνθης. καὶ τί λέγω αὐτὸ τὸ μικρόν; καὶ μετὰ τὸ ἐξαιρεθῆναι, ἐπὶ πολὺ τῆς πληγῆς τὴν ὀδύνην ἐναφίησι. καὶ διὰ τοῦτο δεῖ θεραπείας πολλῆς καὶ ἰατρείας, ὥστε τέλεον αὐτῆς ἐλευθερωθῆναι. οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ τὸ ἐξελεῖν μόνον τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸν πληγέντα θεραπεῦσαι τόπον. ἀλλὰ δέδοικα μὴ πρὸς ἡμᾶς ᾖ τὸ λεγόμενον μᾶλλον ἢ πρὸς ἐκείνους, τό, γῆ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον ὑετόν. ἀεὶ γὰρ πίνομεν, ἀεὶ ἀκούομεν· ἀλλ' εὐθέως τὴν ἰκμάδα ἀπόλλυμεν, τοῦ ἡλίου ἀνατείλαντος, καὶ διὰ τοῦτο ἀκάνθας ἐκφέρομεν. Τίνες οὖν αἱ ἄκανθαι; Λουκ. η. ιδ. ἀκούσωμεν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὅτι ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα, φησι, τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον ὑετόν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον. οὐδὲν οὕτως εὔθετον, ὡς βίου καθαρότης, οὐδὲν οὕτως εὔρυθμον, ὡς βίος ἄριστος, οὐδὲν οὕτως εὔθετον, ὡς ἀρετή. καὶ τίκτουσα, φησι, βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. ἐνταῦθά φησι τὸν Θεὸν αἴτιον τῆς ἀπὸ τούτων γίνεσθαι, πλήττων τοὺς Ἕλληνας ἠρέμα, τοὺς τῇ δυνάμει τῆς γῆς τῶν καρπῶν τὴν γονὴν ἐπιγράφοντας. οὐδὲ γὰρ αἱ γεωργικαὶ χεῖρες, φησίν, εἰσὶν αἱ τὴν γῆν πρὸς τὴν τῶν καρπῶν φορὰν διεγείρουσαι, ἀλλὰ τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα. διὰ τοῦτό φησι, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. καὶ ὅρα πῶς ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν οὐκ εἶπε, τίκτουσα ἀκάνθας, οὐδὲ τῷ χρησίμῳ τούτῳ ὀνόματι ἐχρήσατο, ἀλλὰ τί; ἐκφέρουσα ἀκάνθας· ὡς ἂν εἴποι τις, ἐκβράσσουσα, ἐκβάλλουσα. ἀδόκιμος, φησι, καὶ κατάρας ἐγγύς. βαβαί, πόσην ἔχει παραμυθίαν ὁ λόγος; κατάρας [γὰρ] εἶπεν ἐγγύς, οὐ κατάρα. ὁ δὲ μηδέπω εἰς τὴν κατάραν ἐμπεσών, ἀλλ' ἐγγὺς γενόμενος, καὶ μακρὰν γενέσθαι δυνήσεται. καὶ οὐ τούτῳ μόνῳ παρεμυθήσατο, ἀλλὰ καὶ τῷ ἑξῆς. οὐ γὰρ εἶπεν, * ἀδόκιμος, καὶ κατάρας ἐγγύς, ἥτις καήσεται· ἀλλὰ τί; ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν· δηλῶν ὅτι ἐὰν μέχρι τέλους οὕτως ἐπιμείνῃ, τοῦτο πείσεται. ὥστε, ἐὰν ἐκτέμωμεν καὶ κατακαύσωμεν τὰς ἀκάνθας, δυνησόμεθα τῶν μυρίων ἀπολαῦσαι ἀγαθῶν, καὶ γενέσθαι δόκιμοι, καὶ εὐλογίας μετασχεῖν. Εἰκότως δὲ τὴν ἁμαρτίαν τρίβολον ἐκάλεσεν, εἰπών, ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους. ὅθεν γὰρ ἂν αὐτὴν κατάσχῃς, πλήττει καὶ δάκνει, καὶ ἔστιν ἀειδὴς καὶ τῷ ἰδεῖν. καθαψάμενος τοίνυν αὐτῶν ἰσχυρῶς, καὶ φοβήσας καὶ πλήξας, θεραπεύει πάλιν, ὥστε μὴ πλέον καταβαλεῖν, καὶ ὑπτίους ἐργάσασθαι. τὸν γὰρ νωθρὸν ὁ πλήττων, νωθρότερον ἐργάζεται. οὔτε

οὖν

γρ. -χίαν. τὸ ἐπὶ, ἐπὶ πᾶσ(αν) ἀδικίαν;
γρ. -λίαν, φησίν. ὥστ.
γρ. -δε. λέγων. γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ὑετόν· πολλαχ.
γρ. ἐμποιεῖ.
γρ. -νέσει.
* οἱ πε
γρ. -γὰρ, καὶ
γρ. εἰδεῖν

οὐκ ὄναρ, εἰπέ μοι; ἀφ' ἡμῶν ταῦτα μᾶλλον λήψομαι ὄναρ; ὥσπερ γὰρ τὰ ὑμέτερα, τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἐλέγχεται οὐδὲν ὄντα· οὕτω καὶ ταῦτα, τῆς νυκτὸς καταλαβούσης, ἐλέγχεται οὐδὲν ὄντα. ὁ γὰρ ἴσον ἔτε τῇ νυξ καὶ ἡ ἡμέρα ἀπέλαβον τὸν χρόνον, καὶ ὀξίσης διεξέμαστο (W) πάντα χρόνοι. ὥσπερ τοίνυν οἱ ἡμέρας τοῖς οἱ νυκτὶ ἡμομένοις οὐ χαίνυται· οὕτως οὐδὲ οἱ νυκτὶ τῷ μὴ ἡμέραν ἀσπλησθῆναι δυνατόν. γέγραπται ὕπατος; καίγε. ἀλλὰ σὺ μὲν ἡμέραν, ἐγὼ δὲ νυκτί. καὶ τί τοῦτο; οὐδὲν ὅτι μὰς πλέον τι ἔχεις, εἰ μὴ ἄρα ὃ λέγεσθαι, ὁ δεῖνα ὁ ὕπατος, καὶ ὃ τῶν ἀπὸ τῶν ῥημάτων ἔχει ἡδονὴν πλέον ἔχει ποιεῖ. εἰ δὲ τι λέγω (σαφέστερον γὰρ αὖθις ἐρῶ) ἐμὲ εἶπον, ὁ δεῖνα ὕπατος ἐστί, καὶ ἀφείσωμεν ὃ ῥῆμα, οὐχ ἅμα ἐλήφθη, καὶ ἀπήλθεν; οὕτω καὶ τὰ τοιαῦτα ἐστὶ· ἅμα ἐφάνη ὕπατος, καὶ οὐκέτι ἐστί. χρόνον δὲ οὐδαμοῦ εἶχεν, καὶ δύο σύμμαχοι, καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρες. τοῦ οὖν εἰσὶ (d) δέκα ὕπατοι γεγόμενοι; οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὁ Παῦλος οὐχ οὕτως. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ ζῶν λαμπρὸς ἀφῆκμαι, καὶ μέσην ἡμέραν, οὐδὲ δύο, οὐδὲ δέκα, οὐκ εἴκοσι, οὐ τριάκοντα, οὐδὲ ἑκατὸν δέκα καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα· ἀλλὰ ἐξ οὗ ἐτέθην πιστὸς, πεπαχυσμοὶ λοιπὸν ἔτος πρὸ ἐλήλυθε, καὶ ἔτι καὶ νῦν λαμπρότερός ἐστι, καὶ πολλῷ λαμπρότερος ἢ ὅτε ἔζη. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ γῇ· τίνι δὲ ἐν τοῖς οὐρανοῖς λαμπρότητα τὴν ἀγίων τις ἂν ἀξιάσειε λόγος; διὸ, ἀδελφοὶ καλῶ, ταύτην ζητήσωμεν τὴν λαμπρότητα, ταύτην διώξωμεν, ἵνα αὐτῆς τύχωμεν. ἡ γὰρ ὄντως λαμπρότης, αὕτη ἐστίν. ἀπίωμεν λοιπὸν τὴν βιωτικὴν, ἵνα εὕρωμεν χάριν καὶ ἔλεον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. ι. 7 ΓΗ ΓΑΡ Η ΠΙΟΥΣΑ ΤΟΝ ΕΠ' ΑΥΤΗΣ ἐρχόμενον πολλάκις τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

8 Ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς· ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

ΜΕτὰ φόβου τὴν λογίαν ἀκούωμεν τοῦ Θεοῦ, μετὰ φόβου καὶ τρόμου πολλοῦ. Δικαιόσατε γάρ, φησι, τῷ Κυρίῳ τὸ φοβερὸν, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ τὸ μετὰ τρόμου. Εἰ δὲ καὶ ἡ χαρὰ ἡμῶν, καὶ ἡ ἀγαλλίασις μετὰ τρόμου ὀφείλει γίνεσθαι· ἵνα τί καὶ φοβερὰ ἡ τὰ λεγόμενα, οἷα τὰ νῦν, ἵνα οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι πτώσεως, μὴ μετὰ φόβου ἐπαχθύντες τῷ λεγομένων; Εἰ πού ὅπου ἀδυνατον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας βαπτισθῆναι δεύτερον, καὶ τί ἀφ' τοῦ λοιποῦ ἄφεσιν πάλιν λαβεῖν, καὶ διείξας ὃ φησὶ τοῦ πράγματος, ἐπάγει γὰρ· ἡ γῆ ἡ πιοῦσα (W) ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον ὑετὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὔθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος, καὶ κατάρας ἐγγύς· ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν. φοβηθῶμεν οὖν, ἀγαπητοί· οὐκ ἔστι Παύλου αὕτη ἡ ἀπειλὴ, οὐκ ἔστιν αὐθέντου τὰ ῥήματα· τοῦ πνεύματός ἐστι τοῦ ἁγίου, τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ τὸ ἀπόφθεγμα. ἆρα τίς ἐστιν ὁ τούτων τῶν ἀκριβῶν κατάρας; εἰ δὲ καὶ ἡμῶν κατάρας, οὐδὲν ὅτω θαῤῥῆσαι ἔχομεν, ἀλλὰ δεδοικέναι καὶ τρέμειν μή ποτε ἄκοντας βλάψῃ τὸ κρεῖττον. ὅταν δέ ὀλεθρίαν ἄλλην ἀκούωμεν ὠδὴν καὶ τρίβολοι, πόθεν θαῤῥοῦμεν, εἰπέ μοι, καὶ ὕπνοι γινόμεθα; πῶς δὲ πείσω ἡμᾶς ῥᾳθυμῆσαι; εἰ ὁ δοκῶν ἑστάναι, ὁρᾶτε μὴ πέσῃ (Ὁ δοκῶν γὰρ ἑστάναι, φησὶ, βλεπέτω μὴ πέσῃ) ὁ πεσὼν πῶς * ὀφείλει μεριμνᾶν ὥστε διάσασθαι; εἰ Παῦλος φοβεῖται μή πως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένηται), καὶ δέδοικε τὸ μὴ γνέσθαι ἀδόκιμος, ὁ οὕτω δόκιμος· ἡμεῖς (d) γνώμωνοι πόθεν ἀδόκιμοι, ἵνα ἐξοίσθε ἀπολογίαν καὶ συγχώμεν, οὐδὲν φόβοι ἔχοντες, ἀλλ' ὡς ζωνῆς ὕπνου πληρωθῆναι τὸ χειστ-

χ. αἰῶνα

χ. χαίνομαι τῷ λήθῳ

* ἰδ

α Κορ ι. ιβ.

α Κορ θ. κζ.

Ψαλ. ε. ς. στενάζω, βέχω δι' ἐκτενῆ, δακρύω πολλά, τὴν ὁ ἡμέρα, τὴν ὁ νυκτί. Λούσω γάρ, φησί, καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου· ὁ δὲ δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέχω. ἐκπίπτουσα ὁ ὧδε γενναίως μου. καὶ πάλιν, Ὅπ κατοδύνωσι ἀρτον ἔφαγον, ὁ ὃ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. καὶ μετὰ τὴν βύχλην τὴν ὄντως ἐκτενῆ, ἐλεημοσύνης δεῖ πολλῆς. ὃ γὰρ μάλιστα ἰσχυρὸν ἐργάζεται Φαρμακὸν τῆς μετανοίας, τοῦτο ἐστι. ὁ καθάπερ ὅπου τὴν ἰατρικὴν βοηθημάτων ὄντι Φαρμακοι πολλαὶ μὲν λαμβάνουσι βοτάνας, οἴδασι δὲ τὴν κυριωτάτην· οὕτω καὶ ὅπου τῆς μετανοίας αὕτη ἡ βοτάνη κυριωτέρα, καὶ ὃ πρῶτον αὕτη γλυκαίνει τὸν. χ. ὄντας

Λουκ. ιη. μζ. Τοῦτ. δ. Σπερ. γ. καθ. ἄκουε γάρ τί φησιν ἡ θεία γραφή· Δότε ἐλεημοσύνην, καὶ πάντα ὑμῖν καθαρά. καὶ πάλιν, Ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσιν ἐξιλασκέσθαι ἁμαρτίας. ὁ πάλιν, Πῦρ φλογίζουσιν ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ ἐλεημοσύνη ἐξιλασκομένη ἁμαρτίας μεγάλας. Εἶπα ὃ μὴ ὀργίζεσθαι, μηδὲ μνησικακεῖν, ὃ πᾶσιν ἀφίειναι τὰ ἁμαρτήματα. Ἀνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ ζωοτρεῖ ὀργήν, φησί, ὁ παρὰ Κυρίου ζητεῖ ἴασιν. Ἄφετε, ἵνα ἀφεθῇ ὑμῖν. καὶ ὃ ὅπισθεν ἀδελφοῖς ἀπὸ τῆς πλάνης. Πορφύριος γάρ, φησί, ὁ ὅπισθεν τὸν ἀδελφὸν σου, ἵνα ἀφεθῶσί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. τὸ πρὸς τὸν ἱερέα ἔχει οἰκείως. Καὶ γὰρ ἁμαρτίας ἦ, φησί, πεποιηκώς τις, ἀφεθήσῃ αὐτῷ. Ὃ προῖσασθαι τὴν ἀδικουμένην, ὃ μὴ ἔχειν ὀργήν, ὃ πάντα ῥᾳδίως φέρειν. ἆρα προῖμι τῷ μαθεῖν ὅτι δεῖ μετανοίας ἀπολυόσασθαι τὰ ἁμαρτήματα, οὐκ εἰσαγώγιον ἦτι, [γνόντες] ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτερον λυτῆρα, καὶ ἀπαιτώσκειν ἑαυτῷ; μᾶλλον γὰ μαθητὴς δι' ὅσων ἡ μετανοία καὶ ἡ ἄφεσις καταρτᾶται, καὶ ὅτι δυνησόμεθα ὃ πᾶν ἐκφυγεῖν, ἂν βουληθῶμεν αὐτῇ χρήσασθαι διόντως, ποίας τύχωμεν ἂν συγγνώμης οὐδὲ εἰς νοῦν ἐρχόμενοι τῶν ἑκατὸν ἁμαρτημάτων; Εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, πάντα ἦν ἄνυστα. ὥσπερ γὰρ ὁ τὴν ὕδρᾳ εἰσελθών, ἔνδον ὄντι· ὄντως ὁ τὰ οἰκεῖα λογιζόμενος κακά. ἂν γὰρ αἰαλογίζηται αὐτὰ καθ' ἑκάστην, ὃ ὅπι τὴν ἀθεραπείαν αὐτῶν πάντως ἥξει. ἂν ὃ λέγῃ, ἁμαρτωλός εἰμι, μὴ αἰδημονίζῃ ὃ αὐτὰ κατ' εἶδος, καὶ λέγῃ, ὅτι πολὺ καὶ πολὺ ἥμαρτον· ἀλλὰ ποτε παύσει, ἀεὶ μὲ ὁμολογῶν, φθονήσων ὃ σοί ποτε τῆς διορθώσεως. ἐὰν γὰρ ἄρξηται, πάντως καὶ τὰ ἄλλα ἔπεται, ἂν εἰσοδον ὁπαδιίξηται. πάντα χαλᾶται γὰρ ἐν ἀρχῇ καὶ τὰ πρόσθια δύσκολα. ταῦτα οὖν καταδυνώμεθα, καὶ πάντα εὔκολα ἔσαι καὶ ῥᾴδια. ἀρξώμεθα τοίνυν, πρὸ καλοῦ, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς βύχλης ὀπτασίας, ὁ ὃ ἀπὸ τῆς δακρύων στενοχῶς, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς κατηφείας. Οὐδὲ, γὰρ [οὐδὲ] τοῦτο ὃ ὄντως μικρὸν, ἀνόητον. Εἶδον γάρ, φησιν, ὅτι ἐλυπήθη, καὶ ἐπορθύθη συγκύς, καὶ ἰασάμην ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. πάντες δὲ ἀπὸ ἐλεημοσύνης, ὁ τῶν ἀφίειναι τοῖς πλησίον τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἀπὸ τῆς μὴ μνησικακεῖν, μηδὲ ἀμύνεσθαι, ταπεινώσωμεν ἑαυτῶν ταῖς ψυχάς. ἐὰν οἰκοδομῶν στενοχῶς τὰ πύργια ἡμῶν, οὐδὲν ἡμᾶς ἐπᾶραι τῶν ἔξωθεν δυνήσονται, ὃ πλοῦτος, ὃ δυναστεία, οὐκ ἀρχή, ὃ τιμή· ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ ὃ ὄγκωμα ὃ βασιλικὸν καθήσωμεν, σινάξομεν πικρόν. ἐπεὶ καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ βασιλεὺς ἔλεγε, Λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου· ὁ οὐδὲν ἀπὸ τῆς ἀλυρχίδος ἢ τῶν ἁγνισμάτων πρόσωλάβη, ὁ οὐκ ἐτυφώθη. ἤδει γὰρ καλῶς ἄνθρωπον ὄντα· ἢ ὅπῃ στοιχειωμένῳ εἶχε τὴν καρδίαν, ἐνθρώνει. Τί γὰρ ὄντι τὰ ἀνθρώπινα πρόγνωστα; τίφερα ἢ κόνις, ἢ ὡσεὶ χόρτος ἡ πρόσκαιρος ἀνθρωπος, καπνὸς καὶ σκιά, ἢ φύλλον ἀποφερόμενον, ἢ αὖρα, ὄναρ, ἢ ὄνειρον, ἢ μῦθος, ἀέρος ἢ ἀὴρ χαῖνος, ἁπλῶς * ἁγαθὸν, πλεονὶ οὐχ ἱστάμενον, ῥεῦμα παντάπασιν, ἢ εἴ τι τούτων ὕδατι ἐστιν. τί γάρ, εἰπέ μοι, μέγα νομίζεις; ποίαν ἢ μέγα ἀξίωμα εἶ; ὃ τῶν ὄντων; οὐδὲν γὰρ τούτων τῶν ἀξιωμάτων εἶ μᾶλλον νομίζοισιν ὁ πολλοί. τῶν δὲ ὄντων τοίνυν, λαμπρότητι ὑμουμένου, τῶν μεγάλως θαυμαζομένων, ὁ μὴ ὕπατος ἐλάττων ἔχει οὐδέν. ὁ τῶν αὐτῶν ἢ ὃς καὶ ὁ ὅτι ἀξιώματι· ὁμοίως ἑκάτερος μετ' ὀλίγον οὐκ εἰσί. πότε ἐγένετο, πόσοι χρόνοι, εἰπέ μοι; ἡμέραι δύο; τοῦτο ὃ οὐδὲ ἕως ἓξ. ἀλλ' ὄναρ, φησίν, ὅτι. ἢ τί τοῦτο; ὃ γὰρ ὁ ἡμέρα,

οὐκ

χ. - σιν δὲ χ. -ωμεν. ἐξαίρετος

δῶρα. ἢ ἵνα μάθῃς, ἄκουσον· κατηξιώθης, φησί, τοσαύτης ἀφέσεως; ὁ σκότῳ καθεζόμενος, ὁ ἐχθρὸς, ὁ πολέμιος, ὁ ἀπηλλοτριωμένος, ὁ θεοστυγὴς, ὁ ἀπολλύμενος. ὁ παῖδες ὧν ἐξαίφνης φωτισθεὶς, πνεύματος ἀξιωθεὶς, δωρεᾶς ἐπουρανίου, γνησίας, βασιλείας οὐρανῶν, τῶν ἄλλων ἁγίων, μυστηρίων ἀπορρήτων, ἃ οὐδὲ οὕτω βελτίων γενόμενος, ἀλλ' ἄξιος ὢν ἀπωλείας, τυχὼν σωτηρίας καὶ τιμῆς, ὡς ἁμαρτάνων καὶ πορρωτάτω, πῶς δύναται βαπτισθῆναι πάλιν; δύο τούτων ζητεῖς ὁ ἀπόστολος ἀπαντᾷ φησὶ εἶναι· καὶ Ⓦ ἀμφοτέρων ὑστερεῖν ἔοικεν· ἐπὶ μὲν, ὅτι οὐκ ἄξιος ὁ τοιούτων καταξιωθείς, καὶ πάλιν ἁμαρτάνων τὰ δωρηθέντα αὐτῷ, πάλιν δικαιωθῆναι δεύτερον, ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν αὖθις πάλιν αἰσχυνθῆναι. τοῦτο γάρ ἐστι σταυρὸν ἀναδειγματίσαι. οὐκ ἔστι τούτου δεύτερον λουτρόν, οὐκ ἔστιν. Εἰ γὰρ ἔστι, καὶ τέταρτον ἔστι, καὶ πεντάκις τοῦ ὑστέρου αὖ ὁ σωθεὶς καταλύσει, καὶ τοῦτο πάλιν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, καὶ ὅτου εἰς ἄπειρον. εἰπέ μοι, καὶ λίαν Θεοῦ γλυκαίνοντος ῥᾳθυμεῖς τι αἰδοῖος μέλλοντος, οὐκ ἀπονεκλύπτει αὖθις, ἀλλ' αἰτεῖ, καὶ μισοπονηροῦντα λέγει· ὃν δὲ ζῆν ὡς ἀγγέλους, ὃ μηδενὸς δεῖσθαι τῶν σωζομένων αἰώνιον ἀπολαύσεως πρόξενος ἡμῖν ἡ μετάνοια γίνεται, ὃ εἰς τὰ ἄδυτα οὐρανῶν εἰσελθεῖν προσδοκᾶν, διὰ τοῦ πνεύματος ἔστι ταῦτα μαθεῖν. τί ἐστι, δυνάμεις τε τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, καὶ ζωὴ καὶ αἰώνιος, καὶ ἀπέλπιστος ἀπόλαυσις. Τούτων ἁπάντων Ⓦ ἀρραβῶνα ἐλάβομεν διὰ τῆς πίστεως τοῦ πνεύματος. Εἰπέ μοι τοίνυν, Εἰ εἰς βασίλεια εἰσαχθεὶς, καὶ πάντα ἐμπίπλησι τὰ οἰκεῖα, εἶτα πρόσωπος ἅπαντα, ἆρα δεύτερον ἐπιτρέψεις τὰ οἰκεῖα πάλιν;

χ. τῶν τοιούτων χ. -ωμεν τοῖς

Τί οὖν; οὐκ ἔστι μετάνοια, φησὶν, ἔστι μετάνοια; ἀλλὰ βάπτισμα οὐκ ἔστι δεύτερον. μετάνοια δὲ ἔστι πολλάκις ἔχουσα τὴν ἰσχύν, καὶ Ⓦ σφόδρα τοῖς ἁμαρτάνασι βεβαπτισμένοις, εἰ βουληθείη, δυναμένη ἀπαλλάξαι τῶν ἁμαρτημάτων φορτίου, καὶ τὸν κίνδυνον ἅπαντα καταῤῥῆξαι εἰς ἀσφάλειαν, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν τῆς κακίας τὴν πυθμένα. ἢ τὸν πολλαχοῦ δυνατὸν ἀποδεῖξαι. Μὴ ὁ πίπτων γάρ, φησὶν, οὐκ ἀνίσταται, καὶ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ὑποστρέφει; ἔστιν, ἐὰν βουλώμεθα, μορφωθῆναι Ⓦ Χριστὸν ἐν ἡμῖν πάλιν. ἄκουε γὰρ Παύλου λέγοντος, Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. μέτοικοι ἀφωμεν τῆς μετανοίας. ὅρα γὰρ Θεοῦ φιλανθρωπίαν· ἐξῆν ἡμᾶς πάντα ζῆν παρὰ τὸν ἀρχὴν, ὅπως ἐν οἴκῳ λαβόντας Ⓦ φυσικῇ, καὶ μείνοντας ἀπολαύσαντες ἀγαθῶν, τοῦ τε διαπαντὸς ἠγαπήσαμεν, καὶ βίου ἀκαθάρτου βεβιώκαμεν· ὁ δὲ οὐ μένοντας οὐκ ἐκόλασεν, ἀλλὰ καὶ μισθὸν ἀγαθῶν, ὡς αὖ Εἰ μεγάλα κατορθώσαντας ἠλπίκαμεν. πάλιν ὀξέπεσμεν, καὶ οὐδὲ ὅτῳ κολάζει, ἀλλ' ἔδωκε τοῖς μετανοίας φάρμακον, πάντα ἡμῖν τὰ ἁμαρτήματα ἐκχέαι καὶ ἀπαλεῖψαι, μόνον ἡμῶν εἰδῶμεν ὃ φάρμακον ἐστὶν ὅτι, καὶ πῶς αὖ ἐπιτηδεῖαι δεῖ. ποῖον οὖν ἐστὶ τοῦ φάρμακον τῆς μετανοίας, καὶ πῶς αὖ καθαιρεῖται; πρῶτον, ἀπὸ καταγνώσεως τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, καὶ ἀπὸ ἐξαγορεύσεως. Τὸ δὲ ὁμολογεῖν γάρ μοι, φησὶν, ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἀνομίαν μου οὐκ ἐκάλυψα· καὶ, Ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. καὶ πάλιν, Λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἀνομίας σου, ἵνα δικαιωθῇς. καὶ, Δίκαιος ἐαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογίᾳ. δεύτερον, ἀπὸ καταφρονήσεως πολλῆς. ὥσπερ γὰρ σιαγὼν ἐστὶ χρυσοῦ· καὶ ἂν ἀργίλου λάβῃ, πάντα ἔπεται. ἐὰν γὰρ ὁμολογήσῃς τὴν ἀνομίαν ὡς ὁμολόγησας χρή, καταπεπόνται ἡ ψυχή. ὃ γὰρ σωτήριός αὐτὴν συγχέαι, κατισχάλωται πολύ. διὸ καὶ ἡμᾶς ἐπέρχεσθαι τῇ καταπονήσει, ἵνα τοιαύτη ἡ οἴδμα ὁ μακάριος Δαβὶδ ἔλεγε, Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ, ὁ Θεός. καὶ πάλιν, Καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. ὃ γὰρ συντριβὲν οὐ δύναται, ἁπλῶς· ἀλλὰ πρὸς ὃ παθῶν κακῶν, ἔστιν ἕτοιμον, αὖθις ἢ οὐ δύναται. τοιοῦτόν ἐστι συντριβὴ καρδίας καὶ ὑγιασθῆ, καὶ πάθη κακῶν, ἰσχάζει, καὶ οὐχ ὁρμᾷ πρὸς ἁμαρτίαν. μὴ τὴν καταπονοφροσύνην,

χ. ἵνα μάθω χ. -μάτων. Εἶτα γράφεται, ἐξαγορεύ. χ. οὖν χ. ἐπέρχεσθαι ΗΘΙΚΟΝ Ἰερεμ. κ. δ. Ἰωαν. δ. μθ. Ψαλμ. ε. Ησ. μγ. κε. Παροιμ. ιζ. Ψαλμ. ν. κα. ιθ.

τήματα ἀπολούσασθαι, ἢ τὴν αὐτὴν τοχεῖν ὧν περ ἐκεῖνοι πρότερον. σφάλλεσθε, φησί, ταῦτα νομίζοντες.

4 Ἀδυνάτον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου,

5 Καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, 5

6 Καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. Καὶ ὅρα πῶς ἀκριβολογικῶς, καὶ ἀπαρρωβωνικῶς ἄρχεται. ἀδύνατον, φησὶ, τοῦτο, μηκέτι προσδέχου τὸ μὴ δυνατόν. οὐ γὰρ εἶπεν, ἀφεῖπε, οὐκ συμφέρει, οὐκ ἔξεστι, ἀλλ', ἀδύνατον· ὥστε εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβαλεῖν, εἰ ὅλως ἐφωτίσθησαν ἅπαξ. Εἶτα ἐπάγει, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου· τοῦτο, τῆς ἀφέσεως. καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα. τὸ διδασκαλεῖον οὗτος λέγει. δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος. τίνας λέγει δυνάμεις; ἢ τὰ θαύματα ἐκεῖνα, ἢ τὰ ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος. καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς (Ψ) τὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. ἀνακαινίζειν, φησὶν, εἰς μετάνοιαν· τοῦτο, ἀφέσεως. * τί οὖν; ἐκλέλοιπεν ἡ μετάνοια; οὐχὶ ἡ μετάνοια, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ὁ ἅπαξ λουτρὸν πάλιν ἀνακαινισμός. οὐ γὰρ εἶπεν, ἀδύνατον ἀνακαινισθῆναι εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐσίγησεν· ἀλλ' εἶπεν ἀδύνατον, ἐπήγαγε, ἀνασταυροῦντας. ἀνακαινισθῆναι· τοῦτο, καινοὺς ποιῆσαι, τὸ λουτρὸν μόνον ὄντα. Ἀνακαινισθῆναι γάρ, φησιν, ὡς αὐτὸς ἡ ἱστορία σε. τῆς μὲν μετανοίας ὄντος, καινοὺς γενομένους, εἶτα παλαιωθέντας ὑπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, ἀπαλλάξαι τῆς παλαιότητος, καὶ καινοὺς ἐργάσασθαι. εἰς ἐκεῖνο μέντοι τὸν λουτρὸν τὴν ἀναγεῖν οὐκ ἔνι. οὐκ γὰρ ὅλον ἡ χάρις ἐῶ. ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς, φησι, (Ψ) τὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. ὃ δὲ λέγει, τοῦτο ἐστὶ· τὸ βάπτισμα σταυρός ἐστι. Συνεσταυρώθη γὰρ ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος. Ρωμ. ς. ς. καὶ πάλιν, Σύμμορφοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ πάλιν, Συνεταφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον. ὥσπερ οὖν οὐκ ἐνῆν δεύτερον σταυρωθῆναι τὸν Χριστὸν (τοῦτο γὰρ παραδειγματισμὸς αὐτοῦ ἐστι) οὕτως οὐδὲ βαπτισθῆναι. εἰ γὰρ θάνατος αὐτὸν οὐκέτι κυριεύσει, εἰ ἀνίεσαν [τῇ ἀνασταύσει] χρώμενοι τῷ θανάτῳ, εἰ διὰ τοῦ θανάτου τὸν θάνατον καταπάλαισαν, εἶτα πάλιν σταυροῦσι· μῶν πολλὰ σάρξ, καὶ παραδειγματισμός. ὁ τοίνυν δεύτερον ἑαυτὸν βαπτίζων, πάλιν αὐτὸν σταυροῖ. τί δέ ἐστιν, ἀνασταυροῦντας; ἄνωθεν πάλιν σταυροῦντες. ὥσπερ γὰρ ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς ἐν ᾧ σταυρῷ, ὅτε ἡμᾶς ἐν τῷ βαπτίσματι· οὐ τῇ σαρκὶ, ἀλλὰ τῇ ἁμαρτίᾳ. ὅσα θάνατον, ἢ θάνατον. ἅπαξ ἀπέθανεν ἐν τῇ σαρκὶ· ἡμᾶς δὲ τῇ ἁμαρτίᾳ. Ἀφ' οὗ τὸ βαπτίσματος ἡμῶν ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος ἐσταυρώθη, καὶ ἀνέστη ὁ καινὸς, ὁ σύμμορφος γενόμενος τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Εἰ τοίνυν ἀνάγκη πάλιν βαπτισθῆναι, ἀνάγκη πάλιν αὖθις ἀποθανεῖν τοῦτον. ὃ γὰρ βάπτισμα οὐδέν ἐστιν ἄλλο, ἢ ἀναίρεσις τοῦ βαπτιζομένου, καὶ ἔγερσις ἑκείνου. καὶ καλῶς εἶπεν, ἑαυτοῖς ἀνασταυροῦντας. ὁ γὰρ τοῦτο ποιῶν, ὡς τῆς προτέρας χάριτος ὑβριζομένης, καὶ ῥᾳθύμως τὸν ἑαυτοῦ βίον οἰκονομοῦν, ὡς ἔστος ἑτέρου βαπτίσματος, οὕτω πολλὰ ἁμαρτάνεται. ἅπερ προσέχειν χρὴ, καὶ ἀσφαλίζεσθαι. τί ἐστι, γευσαμένους τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου; τουτέστι, τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτημάτων. τοῦτο γὰρ Θεοῦ μόνου χαρίζεσθαι, καὶ ἡ Ρωμ. ς. α. χάρις ἅπαξ ἐστὶ χάρις. Τί οὖν; ὑπομενοῦμεν τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἀεὶ μέλλομεν χάριτι σώζεσθαι, οὐδέποτε ἐσόμεθα ἀγαθοί. ὅπου γὰρ μία ἐστὶ χάρις, καὶ οὕτω ῥᾳθυμοῦμεν· εἰ ἤδειμεν ὅτι πάλιν ἐστὶν ἀπολύσασθαι τὰ ἁμαρτήματα, ἆρα ἂν ἐπαυσάμεθα ἁμαρτάνοντες; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. πολλὰ οὕτω δείκνυσι* τὰ

* ταῦτα

δῶρα.

τ θεμέλιον ἔχῃ, πάλιν τ ἀρχὴν τ μετανοίας ζητῇ. ὅπου γὰρ ἡ πίστις θεμέλιον, ὃ ἦν λειπόν οἰκοδομεῖ, ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Ἐγὼ θεμέλιον τέθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. εἰ δὲ ἐποικοδομεῖ a. Κορ. γ. ι.
ὅτι τ θεμέλιον τοῦτον, χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην. ὅρᾳ τοῦτο ἔλεγε, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων. τί δέ ἐστι, ὅτι τ πλουτοῦντα φερώμεθα; πρὸς αὐτὸν χωρῶμεν λοιπόν, φησι, τὸν ὀρθρινόν· τυπτόμενοι, βίον ἄμεινον ἔχωμεν. ὥσπερ γὰρ ὅτι τῶν στοιχείων ὃ πρῶτον ὃ ἄλφα συνέχει, καὶ ὁ θεμέλιος τὸν πᾶσαν * οἰκοδομὴν· οὕτω καὶ τοῦ βίου τὸν καθαρότητα ἡ πρὸς τὸν πίστιν * πληροφορία. * Συνέχει * ἔχει
ταύτης δὲ μᾶλλον οὐκ ἔστιν εἰπεῖν χρειττόν· ὥσπερ οὐδὲ θεμελίων μᾶλλον οἰκοδομῶν, οὐδὲ στοιχείων χωρὶς ἔμπνευσιν γραμμάτων εἰπεῖν. ἀλλ' ὥσπερ ἐάν τις ἀεὶ πρὸ τῶν στοιχεῖα καταγίνηται,
ἢ εἴ τις πρὸ Ⓦ θεμελίων τρέφηται, καὶ οὐκ ἀνέρχεται ὅτι τὸν οἰκοδομῶν, οὐδέποτε εἰς ἀκρότητα πλέον· οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν. μὴ γὰρ ἀεὶ ὅτι τὸν ἀρχὴν τῆς πίστεως μόνον θώμεθα, οὐδέποτε πρὸς τὸ τέλειον ταύτης φθάσομεν. σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀλαπαθαθαι τὸν πίστιν ἀφ' ὧν στοιχεῖον κληθῆναι. [ἡ γὰρ πᾶσα δύναμις αὕτη ἐστίν.] ὅταν γὰρ λέγῃ, πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος, ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστι, οὐ γάλα ταύτην καλῶ·
ἀλλὰ τὸ ἀμφιβάλλειν ἐπὶ πρὸ τούτων, τοῦτ' ἔστιν ἀδύνατος ἀφροσύνης, καὶ λόγων διαφθορᾶς πολλῶν. τὰ γὰρ δόγματα ταῦτα ὅτι καὶ ὑγιῆ. πλέον γὰρ ἐκεῖνοι καλοῦμεν Ⓦ μὴ τῆς πίστεως βίον ἔχοντα ὀρθόν. ἐὰν δέ τις πίστιν μὲν ἔχῃ, πρακτικὴν δὲ ποιησάμενος, καὶ πρὸ αὐτοῦ ταύτης ἀμφιβάλλῃ, καὶ ὑβρίζῃ τὸν διδασκαλίαν· εἰκότως αὐτὸν φήσομεν νήπιον, ὅτι τὸν ἀρχὴν ἀναβραμόντα. ὥστε καὶ μυρία ἔτη ἐν τῇ πίστει ἔχωμεν, καὶ μὴ βέβαιοι ὦμεν ἐν αὐτῇ, νήπιοι ἐσμεν· ὅταν βίον αὐτῇ μὴ συμβαίνοντα ὅτι δυσφημοῦμεν, ὅταν ἐπὶ θεμελίων καταβαλλώμεθα. τούτοις δὲ μὴ τὸ βίου καὶ ἄλλο ἐγκαλῶ, ὡς ἀβεβαιοῦσι, καὶ δευτέρους θεμέλιον καταβάλλειν μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων. Ⓦ γὰρ ἀπὸ τίνος εἰς ἕτερον μεταπηδήσειν, ἢ τὸ μὴ ἀφίεται, τοῦτο δὲ αἰρόμενον, πρότερον αὐτὸ καταγωνίσασθαι χρή, καὶ ἀποτιμῆσαι τῇ ὀφθήσει, καὶ τότε ἐλθεῖν ἐφ' ἕτερον. εἰ δὲ τὸ πρότερον πάλιν ἔχεσθαι μέλλοι, πῶς τὸ δεύτερον ἀφῆται; τί οὖν, φησι, πρὸ τόμου; κατηγορῶμεν αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐπ' αὐτοῦ αἰσχυνόμεθα. τοῦτο οὐκ ἔστι μεταθεῖναι· καὶ γὰρ σὺ ζῶσθαι ἔχομεν νόμον. Νόμον οὖν, φησι, καταργοῦμεν ὀφθῆς τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἱστῶμεν. ἐγὼ δὲ πρὸ πατρὸς εἶπον πρὸ γάμου. ὁ γὰρ μέλλων ἐπ' ἀρετὴ μεταβαίνειν, πρότερον τὴν κακίαν καταγνῶναι ὀφείλῃ, καὶ τότε αὐτὴ μετρεῖν· ἡ γὰρ ἴσχυσις ἡ μετάνοια καθαρεῖς αὐτοὺς δεῖξαι. ὀφθῆναι τὸ βάπτισμα ἐβαπτίζοντο· ἢ, ὅπερ ἀδιαφόρως εἶχον ἐργάσασθαι δι' ἑαυτῶν, τοῦτο ὀφθῆναι τοῦ Χριστοῦ φήσῃ; ἄφρικτος. οὔτε οὖν μετάνοια ἀρκεῖ πρὸς τὸν καθαρισμόν, ἀλλ' ὀφθῆναι τὸ βάπτισμα πρόσκαιρον. ὅτι γοῦν τὸ βάπτισμα ἤρκει δεῖ, πρότερον καταγνῶναι τὴν ἡμαρτημένων αὐτῶν, καὶ καταφρονῆσαι μόνον. τί δέ ἐστι βαπτισμῶν διδαχῆς; οὐχ ὡς πολλῶν ὄντων τῶν βαπτισμῶν, ἀλλ' ἑνός. Εἰ οὖν αὐτὸ πληθυντικῶς εἶπε; ὀφθῆναι τὸ εἶπεῖν, μὴ πάλιν θεμελίων καταβαλλόμενοι μετανοίας. Εἰ γὰρ πάλιν αὐτοῦ ἐβάπτισεν, ἢ αὖθις κατήχησε, ἢ πάλιν ἐξ ἀρχῆς βαπτισθέντες ἐδιδάσκοντο τὰ πρακτέα, ἢ τὰ μὴ πρακτέα, δικαίως ἔμελλον ἀδόρθωτοι μένειν. καὶ ὅπερ ἔστιν εἰπεῖν χαίρων. οὕτω γὰρ τὸ πνεῦμα ἐλάμβανον. Ἐπέθηκε γὰρ αὐτοῖς τὰς Παύλου τὰς χεῖρας, φησι, καὶ ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. αἰσθητόν τι πρᾶγμα. τοῦτο γὰρ εἴ τι τῷ βαπτίσματι ἦν, καὶ σὺν τῇ ὁμολογίᾳ βεβαιοῦται. καὶ χρίματος αἰωνίου. Τί δὲ τοῦτό φησι; ὅτι τὸ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ἢ πρᾶγμα ἀλλοῖόν τι καὶ θαυμαστὸν ἐκδέξασθαι, καὶ μὴ ῥᾳθύμως. ἀπάγων οὖν αὐτοὺς τῆς τοιαύτης ῥᾳθυμίας, καὶ προσκλινεστέρους ποιῶν, τοῦτο τ λόγῳ κινεῖ. οὐκ ἐν γὰρ εἰπεῖν ὅτι ἂν τὸν ῥᾳθύμως ζήσωμεν, πάλιν βαπτισθησόμεθα, πάλιν καταχθησόμεθα, καὶ πάλιν ληψόμεθα τὸ πνεῦμα· ἢ ὅτι μὴ πρὸ τῆς πίστεως ἐκπεσοῦμεν, πάλιν δυνησόμεθα βαπτιζόμενοι τὰ ἁμαρ-

Κούσατε ὅσα Εβραίοις ἐνεκάλεσεν ὁ Παῦλος βουλόμενος αὐτὰ μεμνῆσθαι καὶ τῆς αὐτῶν; Καὶ εἰκότως. ὀφείλοντες γὰρ εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείας ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς, φησὶν, τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ. ἐδίδουν γὰρ μὲν καὶ τότε ὑμῖν τοιαῦτα χρηστὰ ἃ ἔχοι λέγεσθαι· ὅτι ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, οὐδὲ μαθητῶν τάξιν ἐπέχετε, ἀλλ' ἀεὶ τὰ αὐτὰ ἀκούοντες, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν, ὡς οὐδενὸς ἀκούοντες, οὕτω διάκεισθε. καὶ ἔρηταί μοι ὑμᾶς, οὐδὲν ἀποκρίνασθαι δυνάμενος, πλεῖόν ἐλέγχου σφόδρα καὶ βαρυθυμίαν. τοῦτο γὰρ οὐ μικρὰ ζημία. πολλάκις γὰρ διδάσκαλον βουλόμενον προελθεῖν πρεσβύτερον, καὶ μυστικώτερον ἆραι θέλοντα, καὶ ὑψηλότερον λέγειν, οὐκ ἀφίησιν ἡ ἀπροσεξία τῶν μαθητευομένων. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν γραμμάτων, ἂν αἰεὶ τὰ στοιχεῖα ἀκούων ὁ παῖς μὴ μάθῃ, αἰεὶ ἐστὶν αὐτῷ ἀνάγκη τὰ αὐτὰ σημαίνειν τῷ παιδί, καὶ οὐ προέρχεται ἀποῤῥήσεται διδάσκων, ἕως ἂν ἐκεῖνα μαθεῖν ἀκριβῶς δυνηθῇ (καὶ γὰρ δοκεῖ ὅτι πολλῆς, τὰ πρότερα μὴ ὀρθῶς καλῶς, ἐφ' ἕτερα ἄλλα ἄλλοι) οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἂν αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγηται ἡμῖν μηδὲν πλέον μανθάνουσι, οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγοντες παυσόμεθα. εἰ μὴ γὰρ ὑπὸ δύσεως ἐωμεν ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ φιλοτιμίας, ἐκεῖθεν αἰεὶ μεταπηδᾶν καὶ μεταβαίνειν, οὐδὲν * φροντίζοντες ὑμῶν ἕνεκεν, ἀλλὰ τῶν κρότων μόνον τῶν πρὸς ὑμᾶς. ὅπερ οὐ νῦν τοῦτο τοῦ καιροῦ ἐδήλωσα, ἀλλὰ πολλὰ ὑπὲρ τῆς ὠφελείας ἡμῖν πεφυκέναι τοὺς ὑμετέρους, οὐ παυσόμεθα καὶ τῶν αὐτῶν ὑμῖν διαλεγόμενοι, ἕως ἂν αὐτὰ κατορθώσητε. ἐπεὶ ἐκεῖθεν πολλὰ καὶ εἰς ἑλληνικὴν λέγει διαστροφὴν, καὶ εἰς Μανιχαίων, καὶ εἰς Μαρκιωνιστῶν, καὶ μεγάλα πλήττει αὐτὸν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι. ἀλλ' οὐκ ἔχει καιρὸν ὁ λόγος. τοῖς γὰρ οὐδέπω τὰ ἑαυτῶν εἰδόσι ἀκριβῶς, τοῖς οὐδέπω μεμαθηκόσιν ὅτι ὃ πλεονεκτεῖ κακὸν, τίς ἂν τοὺς τοιούτους εἴποι λόγους, καὶ ἐφ' ἕτερα ἀγάγοι τὸν καιρόν; ἡμεῖς μὲν οὖν οὐ παυσόμεθα τὰ αὐτὰ λέγοντες, κἂν πείθητε, κἂν μή. διελέγχομαι γὰρ ὅτι συνεχῶς τὰ αὐτὰ λέγω, ἐὰν μὴ ἀκούητε, μείζονα τοῖς ἀδικουσιν τὴν κατάκρισιν ἐργαζόμενος. οὐ τοίνυν πρὸς χάριν ταῦτα ῥητέον. οἶδα γὰρ πολλοὺς ὠφελουμένους ἀπὸ τῆς σωζούσης εἰσόδου, οἳ δικαίως ἂν ἐπαίνων καταξιοῦσαν, ὡς εὐεργετούσαν αὐτοὺς διὰ τῆς οἰκείας ἀμαθίας καὶ ἀπροσεξίας. πλεῖόν ἀλλ' οὐδὲν οὕτως εὐεργετήσουσα. ὃ γὰρ συνεχῶς τὰ αὐτὰ ἀκούει, οὐ τοῖς εἰδόσι χρήσιμον. ὁ δὲ ἴσμεν πολλάκις ἀκούσαντες, μᾶλλον κατεπύγημεν*. οἷον τί λέγω· ἴσμεν ὅτι καλὸν ἡ τῆς πίστεως, καὶ ὅτι πολλάκις διελέχθη περὶ αὐτῆς ὁ Χριστός. ἀλλ' ὅταν καὶ αὐτῶν τῶν ῥημάτων ἐπακούσωμεν, καὶ τῶν εἰς αὐτὰ θεωρημάτων, πλέον τι πορισώμεθα, καὶ μειζόνως ἀκούσωμεν. βούλεσθε οὖν καὶ ἡμᾶς τῶν εἰπεῖν ὑμῖν, ὅπερ ἀφέντες τὴν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον, ὅτι τὴν πλείστην φερώμεθα. "τί δέ ἐστιν ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου, φησὶν, ἐφεξῆς ἑρμηνεύει, λέγων, μὴ πάλιν θεμελίους, φησὶ, καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεὸν, βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. Εἰ δὲ τοῦτο ἀρχὴ, τί ἄλλο ἐστὶ τὸ δόγμα τὸ ἡμέτερον, ἢ τὸ μετανοῆσαι ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος λαβεῖν τὴν πίστιν εἰς ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου; [τί δέ ἐστιν ἀρχή;] οὐδὲν ἄλλο, ἢ τοῦτο ἀρχὴν φησι, ὅταν μὴ βίος ἀκριβὴς πρῇ. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τὴν μάθησιν τῶν γραμμάτων εἰσερχόμενοι, τὰ στοιχεῖα δεῖ πρῶτον ἀκοῦσαι· οὕτω καὶ χριστιανοὶ ταῦτα εἰδέναι ἀκριβῶς πρῶτον χρή, καὶ μηδὲν ἀμφιβάλλειν περὶ αὐτῶν. Εἰ δὲ δέοιτο πάλιν διδασκαλίας, ὅπου θεμελίων ἔχει. τὸν γὰρ ἐδραῖον πεποίηκα πρῶτον, καὶ ἑστῶτα, καὶ μὴ μετακινούμενον. Εἰ δὲ μέλλοι τις καταχρῆσθαι καὶ βαπτισθεὶς μὴ ἔτη δέκα περὶ πίστεως πάλιν ἀκούειν, καὶ ὅτι πιστεύσαι χρὴ εἰς ἀνάστασιν νεκρῶν· οὕτω

†

ωπικοὶ· ϗ εἰ ἴις τ̃ κυβερητικὸν, ἢ τὸν τεκτονικὸν ἐπιστήμην μάσχειν ἐθέλοι, ἢ εἰ ἄ ἕτεροι, ἀ τὰς τέχνας αὐτοὶ αἰτίγκη μεμῆται. ἐν τούτοις ἢ οὐδὲν τοιοῦτον ἔστι πιστῶται ἰδίᾳ ϗ τοῦτο τ̃ς ἐπιστήμης ταύτης πολλ̃ς δεομένης τ̃ς ἀκριβείας. ὅτι γὰρ ϗ τ̃ν τέχνη ἔστι διδασκαλίας δεομένη, ἄκουσον τ̃ σοφ̃ τὸ λέγοντος, Δεῦτε, τέκνα, ἀκούσατέ μου, φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς. ἆρα ἀληθ̃ς διδασκαλίας δ ̃ται ὁ τ̃ Θεοῦ φόβος. εἶτα φησι, Τίς ἔστιν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωήν; ζωὴν τὸν ἐκ̃ λέγει. ϗ πάλιν, Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, ϗ χείλη σου τ̃ μὴ λαλ̃σαι δόλον· ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, ϗ ποίησον ἀγαθόν· ζήτησον εἰρήνην, ϗ δίωξον αὐτήν. ἆρα ἴσμεν τίς ταῦτα εἶπε σοφ̃ς, ἢ ἰσοστάσιος, ἢ ἀπόστολος, ἢ εὐαγγελιστ̃ς; οὐκ ἔγωγε οἶμαι, πλὴν ὀλίγων· ϗ αὖθις ἔστι πάλιν, ἐὰν ὡδαγάγωμεν μάρτυρίαν ἑτέρωθεν, ὃ αὐτὸ ὑμ̃ν πίσονται. ἰδοὺ γὰρ ἑρῶ ὃ αὐτὸ τοῦ ῥητοῦ, ῥήμασιν ἑτέροις εἰρημένον· Λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ὑμῶν ἀπὸ τ̃ν ψυχ̃ν ὑμῶν ἀπέναντι τ̃ν ὀφθαλμ̃ν μου, μάθετε καλὸν ποιε῀ν, ἐκζητήσατε κρίσιν, [παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, ϗ ποίησον ἀγαθόν,] μάθετε καλὸν ποιε῀ν. ὁρ̃ς ὅτι διδασκαλίας δ ̃ται ἡ ἀρετή; σοὶ μὲν γὰρ λέγω, φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς· ἐκεῖνος δ ̃, μάθετε καλὸν ποιε῀ν. ἆρ οὖν ἔστι που ταῦτα ἔγκατα; οὐκ ἔγωγε οἶμαι, πλὴν ὀλίγων. κρίσιν καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα δίς ἢ καὶ τρὶς ταῦτα ὑμ̃ν διαγινώσκεται. ϗ ἐλθὼν ὁ διαγνώστης λέγει τοῖς βιβλίοις τίνος ἐστὶ (τ̃ δεῖνος τυχὸν σοφ̃ τ̃, ἢ ἀποστόλου, ἢ εὐαγγελιστοῦ) ϗ τότε λέγει ἃ λέγει, ὥστε εὑρεθ̃ναι ἐν ἡμ̃ν ἔνια, ἃ μὴ μόνον τὰ ἐγκείμενα εἰδέναι, ἀλλὰ ϗ τὴν αἰτίαν τ̃ν γεγραμμένων, ϗ τίς ταῦτα εἴρηκεν. ἀλλὰ πρῶτα εἰκὴ, [ἀλλὰ] πρῶτα μάτην. πᾶσα γὰρ ἡ σοφία εἰς τὰ βιωτικὰ κεχώρισται· ϗ τ̃ν πνευματικ̃ν λόγος οὐδείς. ἀφ' τοῦτο οὐδὲ ἐκεῖνα ὑμ̃ν χ̃ρ. γεμίζω ἐκβαίνει, ἀλλὰ πολλαὶ καὶ κ̃ς δυσχολίαι. ὁμολο῀ν οὖν Χριστὸς φησιν, Αἰτεῖτε τὸν βασιλέα τ̃ Θεοῦ, ϗ ταῦτα πρῶτα προστεθήσεται ὑμ̃ν. ϗ ταῦτα μὲν ὁ προφήτης εἶπε μέρει δοθ̃ναι· ἡμεῖς δὲ τὸν τ̃ ὅλων δικαιοσύνην, ϗ ζητοῦμεν τὸν γλυκ̃ν. ϗ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁ τ̃ γ̃ῆ, ὡς ἐκείνων ὁ προφήτης μέρει δοθ̃ναι σοφίαν ὑμ̃ν. ἀφ' τοῦτο ὅτε ταῦτα, ὅπερ ἐκεῖνα ἔχομεν. δώδεκ̃ φασὶν οὖν ποτε, ϗ γυμνοῦμεν τ̃ν μαθητ̃ν ἀγαθ̃ν ἐπιθυμητάς. ὅπερ γὰρ ϗ ταῦτα ἔφησαν. οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ὃ τὰ τ̃ Θεοῦ ζητοῦντα, μὴ ϗ τ̃ν δωδεκαφύλων ὑπερτυχεῖν. ἀποφαίνει ὅτι τ̃ς ἀληθείας αὐτ̃ς τοῦτο λεγούσης. μὴ τοίνυν ἄλλως ποιώμεθα, ἀλλ' ἀποχώμεθα τ̃ς συμβουλ̃ς τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πρώτων ἐκπέσωμεν. ὁ δὲ Θεὸς ἱκανός ἐστι καταξιῶσαι ἡμᾶς, ϗ ποιῆσαι βελτίους ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ψαλ. λγ. ιε.

Ησ. α. ιε.

Ματθ. ς. λϛ.

κ. τὸν κ̃ Θεὸν ζῶντα, μὴ κ. ἐκχώμεθα ἀλ. ἀπεχώμεθα κ. ἵνα ϗ τῶν πρώτων ϗ τ̃ μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

Λογ. θ. ΔΙΟ ΑΦΕΝΤΕΣ ΤΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ Χριστοῦ λόγον, ὁπὶ τὸν τελειότητα φερώμεθα· μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, ϗ πίστεως ἐπὶ Θεόν, 2 Βαπτισμῶν διδαχ̃ς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, ϗ κρίματος αἰωνίου. 3 Καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐάπερ ἐπιτρέπῃ ὁ Θεός.

κεφ. ς.

Ηγήσατο

καὶ χαῦ, διωκτὰ ἔσται τοῖς τοιούτοις ἀμφιβόλοις. πῶς γὰρ γυμνασόμεθα ἡμῶν τὰ ἀθλητήρια; ἀπὸ τῆς συνεχοῦς ἀκροάσεως, ἀπὸ τῆς τῶν γραφῶν ἐμπειρίας. ὅταν γὰρ "ὡσεὶ δένδρον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων" τὸν πλαίσιον, καὶ σήμερον ἀκούσῃς, καὶ αὔριον, καὶ δοκιμάσῃς μὴ καλῶς ἔχει, ὃ πάνυ ἔμαθες, ὃ πάνυ ἔγνως. κἂν σήμερον μὴ κατανοήσῃς, αὔριον κατανοήσεις. τοῦτό ἐστι τὰ ἀθλητήρια, φησί, γυμνασόμενα ἐχέτω. ὁρᾷς ὅτι χρὴ γυμνάζειν ἡμῶν τὸν ἀκροατὴν ταῖς ἀκροάσεσι ταῖς θείαις, ὥστε μὴ ξενοφωνεῖσθαι τὰ γυμνασόμενα, φησί, πρὸς ἀλλήλους τούτους, ἔμπειρος εἶναι. ὁ μὲν λέγει μὴ εἶναι δύασιν, ὁ δὲ οὐδὲν τῶν μιγάδων πρόσοδον, ἄλλος ἑτέρως λέγει Θεόν, ἄλλος ἀπὸ Μαρίας αὐτοὺς ἔχειν τὸν ἀρχόν. καὶ δεῖ διδάσκειν πῶς ἐξ ἀμυθείας πέπτωκεν ἐξέπεσον, οἱ μὲν πλεονάσαντες, οἱ δὲ ἐλαττώσαντες. οἷον, ὁ μὲν τῶν πρώτων αἵρεσις, ἡ Μαρκίωνος· ἐκεῖνος ἕτερον Θεὸν ἐπεισήγαγε τὸν ὄντα. ἰδοὺ ὁ πλέον. μετ' ἐκεῖνον ἡ Σαβῆλ, οἱ δὲ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἓν πρόσωπον εἶναι λέγουσα. εἶτα ἡ Μαρκέλλου καὶ Φωτεινοῦ, ἃ αὐτὰ τὰ αὐτὰ προσβύουσα. εἶτα ἡ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ἐκ Μαρίας λέγουσα τὸν ἀρχὸν αὐτὸν ἐληλυθέναι. εἶτα ἡ Μελιταίων· αὕτη δὲ πασῶν νεωτέρα. μετ' ἐκείνας, ἡ Ἀρείου. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεραι. ἡμᾶς δὲ δεῖ τοῦτο τὸν πίστιν προλαβόντας ἁπλοῦς, ἵνα μὴ διαγκαζώμεθα μυθείαις ὑπείκειν αἱρέσεσι, καὶ προσήλυτοι ἔχειν, ἀλλ' ὅταν δυνώμεθα ἡ προσοχὴ τῆς ἐπιχρήσῃ ἐκείνης, τοῦτο ἴδιον εἶναι νομίσωμεν. καθάπερ γὰρ ὁ τοῦ χρυσίου διδάσκαλος οὐκ ἀναγκάζει μυεῖα μέτρα προσεργάζεσθαι, ἀλλ' ὁ δοκῶν ἐκεῖνο κατέχειν καλεῖσθαι ὅτου καὶ ὅτῳ τὸν δοκιμῆ. ἀλλ' οὐδὲ βούλεται τὰ γραφὰς προσοχεῖν. εἰ γὰρ προσοχοῦμεν, οὐ μόνον οὐκ ἂν ἀπατηθείημεν τῇ ἀπάτῃ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἀπατωμένους ἀπαλλάξαμεν ἄν, καὶ τῶν κινδύνων ἐξειλκύσαμεν. ὁ γὰρ ἰσχυρὸς γραπτὸν οὐ μόνον ἑαυτὸν ἐκκόσαι δύναται, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἀναγκάζει τὰ γραφὰς προσέχειν, καὶ τῆς τῶν πολεμίων βλάβης ἐλευθεροῦσι. νῦν δὲ οὐδεὶ ὅτι γραφαί εἰσιν ἴσασί τινες. καίτοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἴσασι τὰ ῥητόμενον, ὥστε αὐτὰς φυλαχθῆναι. καὶ ὁρᾶτε αἰῶνα, ἵνα μάθητε τὸν Θεοῦ τὴν ἄφατον φιλανθρωπίαν. εἰσπνεῦσε τῷ μακαρίῳ Μωϋσῇ, ὡς πλάκας ἐκόλαψε, κατέχειν αὐτὸν παρακέλευσε ἡμέρας ὅτι τὸ ὄρος, καὶ πάλιν ποιῆσαι ἑτέρας, ὥστε δοῦναι τὸν νόμον. μὴ οὖν τοῦτο προφῆναι ἔπεμψε μυεῖα παθεῖν δεινά. ἐπῆλθε πόλεμος," λύσαι πόλεις, κατάκαυσαι, ἐκεκράτησαν αἱ βίβλοι. ἐπέρῳ πάλιν ἀνδρὶ θαυμαστῷ εἰσπνεῦσε, ὥστε αὐτὰς ἐκθέσθαι, τῷ Ἔσδρᾳ, λέγω, καὶ ἀπὸ λειψάνων σύστασιν θεῖναι ἐποίησε. μὴ οὖν τοῦτο φησὶν ἡμᾶς ἐμέλλομεν θεῖναι αὐτὰς κατὰ τὴν ἑβδομήκοντα. [ἡμέλλουσαν ἐκθέσθαι.] πρόδηλον ὁ Χριστός, δίχα τοῦ αὐτὰς, καὶ ἀπόστολοι εἰς πόλεις αὐτὰς ἀπέστειλεν, σημεῖα ἐποίησε καὶ θαύματα ὁ Χριστός. "εἶτα οὐ μὴ τοιαύτην προφητείαν καὶ καὶ ἀπόστολοι ἔγραψαν, καθὼς καὶ Παῦλος εἶπεν, ἔγραφεν ὁ πρὸς ἰουδαίους ἡμῶν, εἰς ὃς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατέλυσεν. καὶ ὁ Χριστὸς "ἔλεγε, Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς. καὶ Παῦλος πάλιν ἔλεγε, Διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν, τὴν ἐλπίδα ἔχομεν. καὶ "πάλιν, Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος· καὶ, Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ οἰκείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως. καὶ ὁ προφήτης, Ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ ἑτέρωθι πάλιν, Πᾶσα διήγησίς σε ἔσται ἐν τόμῳ ὑψίστου. καὶ πάλιν, Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου (οὐκ εἶπεν, τῇ ἀκοῇ μου, ἀλλά, τῷ λάρυγγί μου) ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου. καὶ ὁ Μωϋσῆς, Μελετήσεις ἐν αὐτοῖς, φησί, καθεζόμενος, καὶ ἐγειρόμενος. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος γράφων πρὸς Τιμόθεον, ἔλεγε· Ἐν αὐτοῖς ἴσθι, ταῦτα μελέτα. καὶ μυεῖα δέ τις αὐτοῖς εἶπεν. ἀλλ' ὅμως μὴ τοσαῦτα εἰσὶ τινες οὐδὲ εἰδότες ὅτι εἰσί ποτε γραφαί. διὰ τοῦτο, οὐδὲν ὑγιές, οὐδὲν χρήσιμον πρὸ ἡμῶν γίνεται. ἀλλ' εἰ μὴ τις διὰ τὴν γραπτὰς εἰδέναι βούλεται, ἀνάγκη σὺν τόμους αὐτοὺς μανθάνειν σὺν γραπτοῖς.

α. Κορ. ι. ια.
Ματθ. κζ. εθ. Ρωμ. ιε. δ. Τιμ. γ. ιστ.
Κολοσ. γ. ιστ. Ψαλμ. ϙ. Σαρ. θ. α. Ψαλμ. ιη. Δευτ. ϛ. ζ.
α. Τιμ. δ. ιε.

χ. ἐστόμω.
χ. τῇ παῖ
χ. ἐστόμω.
χ. ἐκκλῶ ἀπατωμένους.
χ. πόθι; μὴ
πάλιν
χ. ἐλλεχθ

τας, ⸌ ὕστερον αὐξῆσ τῦτο παθεῖν μάρτυρῶ. Καὶ γινόμενα χρείαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. Ἀεὶ γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος, ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· νήπιος γὰρ ἐστι. Τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὸ ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχειν πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. Τί δαί; οὐκ εἶχον τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἀνθρωποι, οὐδὲ ἤδεισαν τί καλὸν καὶ κακόν; νεωτὶ οὐ πρὸ βίου αὐτῷ ὁ λόγος, ὅταν λέγῃ, πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε κακοῦ (τῦτο γὰρ πάντη αἰσθητῶ δυνατὸν εἰδέναι, καὶ βιῶναι) ἀλλὰ πρὸ δογμάτων ὑγιῶν καὶ ὑγιαλῶν, διεφθαρμένων τε καὶ ταπεινῶν. τὸ παιδίον οὐκ οἶδε τὸν φακέλλιον καὶ τὸν δόκιμον τροφέα διαιρῆ. πολλάκις γοῦν καὶ χοιρῶν εἰσέδυσε εἰς τὸ σῶμα, καὶ τὸ βλαβερὸν εἰδέξατο, καὶ πάντα ἀδιακρίτως ποιῆ· ἀλλ' οὐ τὸ τέλειον ποιοῦσιν. τοιοῦτοί εἰσιν ⓐ πᾶσιν ἁπλῶς προσέχοντες, καὶ ἀδιακρίτως πᾶσαν ἀκοὴν δεχόμενοι ἀδόκιμοι. καὶ τούτους αἰτιᾶται, ὡς ἁπλῶς προφερομένους, καὶ νεωτὶ μὴ τούτους, νεωτὶ δὲ ἑαυτοὺς διδόντας ἑαυτοῖς. ὃ καὶ πρὸς τὸ τέλειον ἠνίξατο λέγων, διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε. τῦτο ἔστι, πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. λάρυγξ μὲν γὰρ σῖτα γεύεται, ψυχὴ δὲ δοκιμάζει λόγους.

χ. ὁ καὶ ὕστερον αὐτῆς μάρτυρ.

χ. τελείοις, ℔

χ. -σατε εἰς παίτιον ἐλθεῖν ℔

Καὶ ἡμεῖς τοίνυν τῦτο μαθωμεν· καὶ μή, ἐὰν ἀκούσῃς, ὅτι οὐκ ἔστιν Ἕλλην, οὐδὲ Ἰουδαῖος, θύτως χριστιανὸν εἶναι νομίσῃς, ἀλλ' ἀξίωσιν καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα. ἐπεὶ καὶ Μανιχαῖοι καὶ πᾶσαι αἱρέσεις τῦτο ὑποκρίνονται ὅτι προσωπεῖον, πρὸς ὃ θύτως ἀπατᾶν εὐκαίρως. ἀλλ' ἐὰν ἔχωμεν τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς γεγυμνασμένα πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ,

Λεμπ. ε. α. Κορ. γ. ℔. Ματθ. ι.κ.

χ. ἰωαννῖ

ΗΘΙΚΟΝ

Ρωμ. θ. α. πεισμίας τὸν ἀπλέγοιζας, ἢ εἶπεν, Μεῦτε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀντα-
πεκρινόμενος τῷ Θεῷ; τόπε τὴν λίσσι ἐπάγει. ἐγὼ γὰρ αὐτὸν οὔτε πάντα σεσιγηκέναι, ὅτι εἰρηκέναι οἶ-
μαι, ἵνα εἰς πόδοι ἀγάγῃ τὸν ἀκροατάν. μεμνημένος γὰρ καὶ εἶπεν μεγάλα ἵνα ἐνα-
πακεῖσθαι ᾧ λέγω, ἔρα πως μετ' ἐγκωμίου ποιήσῃ τὴν ἐπιτίμησιν. τοῦτο γὰρ αὖ τ' ἀν- σοφιλοσοφία
σφίας Παύλου, τὰ δυσχερῆ τοῖς χρησοῖς ἀναμιγνύναι. ὁ γὰρ τὸ πρὸς Γαλάτας ποιῆσ, λέγων,
Γαλατ. ε. 7. Ἐτρέχετε καλῶς, τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε; καὶ, Τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; εἴγε καὶ εἰκῆ. καὶ, Πέ-
Γαλατ. γ. 3. ποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ. ὁ δὲ τὸτοις φησί, Πεπίσμεθα γὰρ περὶ ὑμῶν τὰ κρείττονα, καὶ ἐχό-
καὶ ε. 10. μενα σωτηρίας. δύο γὰρ ταῦτα ποιεῖ· ἵνα τὸ ἁμάρτημα, οὐτε ἀφίσιν αὐτοῖς ἀναπτεῖν *. Εἰ- *ἀλλὰ καὶ διορ-
Ἐφ. ε. 6. κότως. Εἰ γὰρ τὰ ἐπίρρητα ῥήματα ἰκμαὶ ⟨W⟩ ἀκούοντα ἀναῤῥῆξαι, καὶ εἰς ζῆλον ἀγα- θώσει αὐτοὺς εἰς
γεῖν· ὅταν τις περὶ ἑαυτῷ ὃ ἐπάθομεν ἔχῃ, καὶ ἑαυτὸν ῥᾳδίως ἐλθεῖν ζηλώσει, πολλῷ 11 πολιτείαν.
μᾶλλον ἐντεῦθεν ἤδη ὁ δυνατὸν τῆς διδασκαλίας εἰσάγεται. Ἐὰν τοῦτο οὖν δείκνυσι, καὶ οὐκ
ἀφίσιν ὡς σφόδρα καταγωνισμένους ἀναπτεῖν, οὐδὲ ὡς ἀεὶ ἐν ταῖς κακοῖς, ἀλλ' ὅπου ποτὲ ἐ-
γένοντο· καὶ χρησοί, λέγει. χ. ἐν

12 Καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ ⟨W⟩ χρόνον. Δείκνυσιν ἐνταῦθα πολ-
λοῦ χρόνου πεπληροφορίας αὐτούς. δείκνυσι δὲ ὅπου καὶ ἄλλους ὀφείλουσι κατηχεῖν. ὅσα 15 χ. λαϊκοὶ
γὰρ αὐτοὶ συνεχῶς ὠδίνουσι ⟨W⟩ περὶ τῆς ἀρχιερέως εἰσαγαγεῖν λόγου, καὶ ἀεὶ ἀναβαίνο-
μεν. ἄκυρε γὰρ πῶς ἦρξατο· ἔχοντες ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς. καὶ
πάλιν εἰπὼν πῶς μέγας, πάλιν φησί, πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος,
ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς ⟨W⟩ Θεόν. καὶ πάλιν, Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐ-
δόξασε γενηθῆναι ἀρχιερέα. καὶ πάλιν εἰπών, σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν 20
Μελχισεδέκ, πάλιν ἀναβάλλεται λέγων, ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις καὶ ἱκετη-
ρίας προσενέγκας. ἐπὶ οὖν τοσαύταις ἐξεκρέμασθη, ὡσανεὶ ἀπολογούμενος φησίν, ἡ αἰ-
τία πρὸς ὑμᾶς. βαβαί, πόση διαφορά; ὀφείλοντες ἄλλους διδάσκειν, ἔτι ἁπλῶς μα-
θηταί εἰσιν, ἀλλὰ μαθηταὶ ἔχρῃζον. Καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν
χρόνον, φησί, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων 25
τοῦ Θεοῦ. Εἰ γὰρ τὰ στοιχεῖα ἀρχῆς τῶν ἀποφθεγμάτων τὰ φησιν. ὥσπερ γὰρ ὅτι τῶν
ἐξωθεν γραμμάτων προῆκεν τὰ στοιχεῖα δεῖ μαθεῖν, οὕτω δὲ ὅτι τῶν θείων λογίων προῆκεν
εἰδέναι τὰς ἀποφθέγματος ἔδει διδάσκεσθαι. ὁρᾷς πῶς ἡ αἰτία τοῦ βαπτίσματος φθάνει; ὅτε
Πραξ. ιζ. λ. καὶ Ἀθηναίοις ἐποίησεν ὁ Παῦλος διαλεγόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων, Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς
ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεός, τὰνῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν. 30
καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πί-
στιν παράσχων πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Διὰ τοῦτο εἰ μὴ τὸ ὑψηλὸν λέγει, ἵνα βε-
βαίωσιν τοῦτο φησὶ τὰ ἁπλᾶ πολλαχοῦ διέσπαρται τῆς βαπτίσεως. ἐν ὅτῳ γὰρ τὸ ὑψηλὸν δίδο-
κται. τὸ γὰρ σφόδρα ταπεινὸν οὐκ ἀφίσι περὶ τῆς θεότητος τοῦτο ὑπονοηθῆναι. 35
ὅτε καὶ ἐνταῦθα ὁ ἀσφαλὴς φυλάττων, τὰ ταπεινὰ προσάπτει τῇ ἀνθρωπότητι. καὶ ὃ
αἷμα, ἐὰν μὴ δοθῇ αὐτοῦ τὸ τελείων ἀκούειν. τοῦτο μάλιστα ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους
α Κορ. γ. γ. ἐπιστολῇ, εἶπεν, Οὐ γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε
καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε). οὐκ ἐπὶ γὰρ ἡ ἀθέτησις ἀπὸ μαθήσεως ὁ πλείονα ἐγίνετο, μᾶλλον δὲ ἀπὸ
ἁμαρτημάτων· ἐνταῦθα δὲ οὐκ ἀπὸ ἁμαρτημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θλίψεως τοῦ 40
συνεχοῦς. διὸ καὶ λέγουσι" δίκαιαν δυναμένοις τὴν ἀφορμὴν ἔχειν, οὐκ ἐπὶ μὴ λέ- 12. δίκαιον ἐστιν
γειν, σαρκικοί ἐστε, ἐνταῦθα δέ, ἐπὶ μείζονι πάθει, καὶ ἀγνοοῦσι. καὶ οὐκ ἐπὶ μὴ οὐκ
ἠδυνήθησαν ἐνεγκεῖν, ἅτε σαρκικοὶ ὄντες· ὅτι δὲ ἠδυνήθησαν. ὃ γὰρ εἶπεν, ἐπεὶνω θερμοὶ
γενόμενοι τοῖς ἀκοαῖς, δηλοῦντος ἐστὶν ὅτι πάλαι ὑγιαίνοντες, καὶ ἦσαν ἰσχυροί, τῇ προθυμίᾳ ζέον-

τες

ὧν ἔπαθε, τὴν ὑπακοήν. καίτοι ὑπακοὴν ἔμαθεν, ὁ μηδὲν θανάτῳ σφῶν τὸν ὑπακούσας, ὡς πατὴρ ὑμᾶς; πῶς οὖν ἐμάθεν; ὁρᾷς ὅτι σφῶν τὰς χρείας ἔπρεπεν); εἶπε δέ μοι, τὸν παρόντα εἶδε τὸν, ἵνα σωθῇ ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ δέησιν τοῦτο προσήνεγκεν, καὶ εἰσηκούσθη τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ ὃν πατέρα οὐκ ἐμοὶ; οὐδαμοῦ· σφῶν τὰς αἰτήσεως εἶδεν τὸν παρόντα, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀπὸ τοῦ φαίνεται) λέγων, Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐγὼ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. καὶ, Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. οὐδεὶς* ἄρα αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἵνα οὖν ἐστι, καὶ τίνος ἕνεκεν εἶδεν τὸν; καὶ πάλιν λέγει, Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται) τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. καὶ οὐκ εἶπεν, ἵνα ἀναστήσῃ με ὁ πατήρ. πῶς οὖν περὶ τούτου εἶδεν τὸν; ἀλλὰ περὶ τίνων εἶδεν τὸν; περὶ τῶν πεπιστευκότων εἰς αὐτόν. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· εἰσακούεται βιάζομαι. ὅπερ γὰρ οὐδέποτε περὶ αὐτοῦ δόξαν εἶχον τὸ σωθήσεσθαι, εἶπεν ὅτι εἰσηκούσθη· ὥσπερ καὶ αὖθις τὸν μαθητὴν παραμυθούμενος, ἔλεγεν, Εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἄν, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι, ὅτι ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι. πῶς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν ὁ ἑαυτὸν κενώσας, ὁ παραδοὺς ἑαυτόν; Παρέδωκε γάρ, φησι, ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· καὶ πάλιν, Δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων ἡμῶν. [τί οὖν ἐστι;] ὁρᾷς ὅτι διὰ τὴν σάρκα ταπεινὰ φθέγγεται· πρὸς ἑαυτόν; οὕτω καὶ σταῦρα, καίπερ ὢν υἱός, ἀπὸ τῆς εὐλαβείας εἰσηκούσθη, φησί. βούλεται γὰρ αὐτὸ δόξαι ὃ κατόρθωμα οἰκειότερον ἢ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. τοσαύτη, φησίν, ἰσχὺς αὐτοῦ ἡ εὐλάβεια, ὡς καὶ ἀπὸ τούτου αἰδεῖσθαι αὐτὸν τὸν Θεόν. ἔμαθεν ὑπακοήν, φησί, τὸν Θεόν. σταυρὸν πάλιν δείκνυσιν ὅσον τὸ πάθημάτων ὄφελος. καὶ τελειωθείς, φησιν, ἐγένετο πᾶσι τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας. εἰ γὰρ σκιᾶς ὑὸς ὢν ἐκέρδανεν ἀπὸ τῶν παθημάτων τοῦ ὑπακοῆς, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς. ὁρᾷς ὅσα περὶ ὑπακοῆς δείκνυται, ὥστε πείθεσθαι αὐτοῖς; δέδοικα γάρ μοι σφόδρα ἐχῶς ἀφωνίαζειν, καὶ τοῖς λεγομένοις μὴ προσκολουθεῖν. τοῦτο γὰρ ἠνίξατο τοῦ εἰπεῖν, ἀνθρωπείοις μέτροις τὰς ἀκοάς. [ἀφ' ὧν ἔπαθε, φησι, συνεχῶς ἔμαθεν ὑπακοὴν τῷ Θεῷ.] καὶ τελειωθείς, φησί. τοῦτο ἴσην ἀρὰ τελείωσις, καὶ δέδοκται τοῦτο ἐλθεῖν εἰς τελείωσιν χρή. οὐ μόνον γὰρ αὐτὸς ἐσώθη, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους τοῦτο ἐποίησεν ἐκ προθέσεως. τελειωθεὶς γὰρ ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος αἰωνίου σωτηρίας.

Προσαγορευθείς, φησιν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

11 Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ δυσερμήνευτος. Μέλλων καθάπαξ τὸν λόγον εἰς τὴν διαφοράν τῆς ἱερωσύνης, προοιμιάζεται αὐτοῖς βαπτισμάτων, διὰ τί ὅτι καὶ τοσαύτη συγκατάβασις γέγονε, καὶ δέδοκται ὑπὲρ ἡμῶν σταυρὸν ὑπομεῖναι) πλείονα ἐδείκνυτο τοῦ καταπεπτωκότος λόγου καὶ σαρκός, καὶ ὡς περὶ τῆς δικαίου διαλέγεται. καὶ θέα, οὔτε ἀπεσιώπησε τὸν λόγον πάντη, οὔτε εἶπε. τὸ μὲν γὰρ, ἵνα διὰ γάγῃ αὐτὸν τοῦ δέους, καὶ πείσῃ τελείους εἶναι, καὶ μὴ ἀποτρέπεσθαι τῶν μεγάλων δογμάτων, πεποίηκε· τὸ δέ, ἵνα μὴ καταχύσῃ αὐτὸν τοῦ πόνου.

Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος, φησί, καὶ δυσερμήνευτος λέγει· ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. *Ἐπειδὴ σκιοὶ οὐκ ἀκούουσι, διὰ τοῦτο δυσερμήνευτος ὁ λόγος. ὅταν γάρ τις τοὺς ἀνθρώπους ἔχῃ μὴ προσκολουθοῦντας, μηδὲ τὰ λεγόμενα νοοῦντας, ἑρμηνεύσας καλῶς αὐτοῖς οὐδὲν ὠφέλησεν. ἀλλ' ἵνα ἡμῶν τὴν συγκατάβασιν ἐπιστῶσι, καὶ ἀπόρρητόν τὸ πρᾶγμα νομίζει, εἰ δὲ Ἑβραίοις αὐτὸς ἐσπούδασε τὸν τελειότερον λαλῆσαι λόγον. ἐπεὶ καὶ οὗτοι καὶ σταῦρα, πολλοὺς εἶναι τοιούτους οἶμαι, ὥστε λίαν καὶ τοὺς ὑμῶν τοῦτο. τὸν ὀλίγων ἕνεκεν ἐρῶ. ἆρ' οὖν ἀπεσιώπησεν, ἢ πάλιν αὖτοι ἀνέλαβεν ἐν τοῖς ἑφεξῆς, καὶ ταῦτα ἐποίησεν, οἳ ἐν τῇ τοὺς Ρωμαίους βαπτιστῇ; καὶ γὰρ σκιᾷ σφόδρα ἐπισκιάσας

χ. ἔλεγεν, εἰ λυπεῖ ἐστιν ἡ ψυχή μου, καὶ οἶδα.

Matth κϛ. λθ.

Ioan. C. ιθ.

Ioan ι. ιη.

χ. ἔλεγεν,

Matth. κ. ιη.

Luc. ιδ. κη.

Gal. α. δ. a Tim C. τ.

χ. καὶ αὐτὸν καὶ ἐπαίδευσε καὶ τοῦτο

χ. γέγονε δεικνύει σωτηρίαν. πανταχ.

* οὐδεὶς χ. λέγει, οὐδὲ μοῦ. ἀλλ' ὅπως χ. τὴν πλανοτέρων αὐθεσιν λέγων.

χλ. ἡγλὰ χ̃ σύγκρισιν ὑπεροχὴ οὕτω γ̃γ̃, ὥστε μὲ τοῖς κοπιῶσι, ἐν οἷς τοῖς ὑπερέχει· Εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπὶ σύγκρισιν γ̃γ̃. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος. τοῦτο κοπιᾷ τῷ Χριστῷ. ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ τοῦτο κοπιᾷ. Ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε ἡ θυσίας ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Καὶ τοῦτο, οὐχ ὅλον δέ. Τὰ ἡμέτερα πάθη, οὐκέτι· Μετριοπαθῆσαι δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἡ ὑπεροχή. ἐντεῦθεν δῆλος γέγονεν ἀναίτιος ἀθετήσεως, ἡ ὅτι ταύτην ὀφείλει, καθὼς καὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. Εἶτα καὶ ἄλλο προσίδωσιν· ὅτι ὑφ' ἑτέρου γ̃γ̃, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἄλλος ἐπιτηδεῖος. καὶ τοῦτο κοπιᾷ.

4 Καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἡ Ἀαρών. Ἐντεῦθεν ἔτι ῥᾳδίως τι παλιν θεραπεύει, δῆλος ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέσταλται. Ἰωαν ν. μς. ὁ μὲν καὶ κάτω Ἰουδαίοις ἀναλεγόμενος ἔλεγεν ὁ Χριστός· Ὁ πέμψας με μείζων μού ἐστι, καὶ, Ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα. τοῦτο δὲ μοι δοκεῖ καὶ τὴν Ἰουδαίων αἰτίασιν λύειν τοῦ ἱερέας, ὡς οὐκ ὄντας ἱερεάς, τοῦ ἐπιτηδῶντας, ἡ ὡς νόμου τῆς ἱερωσύνης ἀφαιρεῖσθαι. χ. - δα. ἐ μὲν ἀν ἐμοι

5 Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι ἀρχιερέα. 25

Ποῦ οὖν ἐγένετο ἡμῖν, φησί; ὁ γὰρ Ἀαρὼν ἐγένετο ἡμῖν πολλαχοῦ, ὡς ὅτι τῆς ῥάβδου, καὶ ὅτι ὁ πῦρ κατῆλθε καὶ ἀφάνισεν τοὺς ἐπιτηδῶντας τῇ ἱερωσύνῃ· τοῦτο δὲ ἦν τοιοῦτον, οὐ μόνον τοῦτο ἔπαθον, ἀλλὰ καὶ διδιχμῶσι. πόθεν οὖν τοῦτο δείκνυσι; ἀπὸ τῆς προφητείας τοῦτο δείκνυσι. τοῦτο ἔχει αἰσθητόν, τοῦτο ὁρατόν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ προφητείας, * ἀπὸ τῶν μελλόντων ἰσχυρίζεται). Ἀλλ' ὁ λαλήσας, φησὶ, πρὸς αὐτόν, Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Τί πρὸς ἡμᾶς τοῦτο; ναί, φησι, τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἐστιν). τί δαὶ συμβάλλεται τὸ τοιοῦτο πρὸς τὸ ζητούμενον; καὶ πάνυ. προκατασκευὴ γάρ ἐστι τοῦ τὸν Θεοῦ χρηματισθῆναι. * ἡ Ψαλ. ε ζ. 10 20

6 Καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς ἡμᾶς αἰώνιος κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. Ψαλ. ρι. δ.

Περὶ τίνα ἡ εἴρηται τοῦτο; τίς ἐστι κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ; οὐδεὶς ἕτερος, ἢ Χριστός. πάντες γὰρ ὑπὸ ἡμῶν ἦσαν, πάντες ἐσαββατίζον, πάντες προεπέμποντο, οὐδὲν δὲ ἔχει τις ἕτερον, φησὶ, λέξαι. 25

7 Ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, δέησις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς ἡμᾶς δυνάμενος σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, 30

8 καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε, τὴν ὑπακοήν. Ὁρᾷς ὅτι οὐδὲν ἄλλο [ποιῇ,] ἢ ὃ καθημωνικὸν πάσχει, καὶ τῆς ἀγάπης τὴν ὑπερβολήν; τί γὰρ βούλεται ὅ, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς; οὐδαμοῦ τοῦτο ὁ διάβολός φησιν, οὐδὲ ὅλως ἐδάκρυσεν θυμούμενος, οὐδὲ ὅτι κραυγὴν ἀφῆκεν. ὁρᾷς ὅλα συγκατάβασις ἐστί; καὶ γὰρ οὐ πάντα εἶπεν ὅσα ἔπαθε, ἀλλὰ καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς; καὶ εἰσακουσθείς, φησι, ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε, τὴν ὑπακοήν. χ. - παθέσιν αὐτόν; ἢ γὰρ ἦν εἰπ. 35

9 Καὶ τελειωθείς, ἐγένετο πᾶσι τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου·

10 Προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Ἐκεῖ μετὰ κραυγῆς· ὅλα τί καὶ ἰσχυρᾶς; καὶ μετὰ δακρύων προσενέγκας, φησί, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας. αἱμωνιάσασαι αἱρετικοὶ ἀγνοοῦντες τὴν οἰκονομίαν. τί λέγεις; ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ εὐλαβείας ἠκούετο; καὶ τί οὖν τὴν προφητὴν πλέον ἐμὲ εἶπεν τις; ποία δὲ καὶ ἀκαλυθία εἰπεῖν, εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καὶ ἐπαγαγεῖν, καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε, τὴν ὑπακοήν; τοῦτο τοῦ Θεοῦ αὖ τις εἶπεν; καὶ τίς οὕτω μέμηνε; τίς δὲ δαιμόνων αὖ τοῦτο ἐφθέγξατο; εἰσακουσθείς, φησι, ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, ἔμαθεν ἀφ' ὧν

Digitized by Google

πόλεσι. μὴ γὰρ ὁ κοσμικὸς ὀφείλει πλέον ἔχειν τῶν μοναζόντων, ἢ τὸ γυναικεῖον σεμνοπρεπὲς μόνον; ἐκεῖθεν ἔχει τὸν συγκόμιλον, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἔστιν, ἀλλὰ πάντα ἔξεστι τῷ μοναζόντι προσάπτειν ὡδὶ προσῆκε. ἢ ὁ μακαρισμὸς ὁ ἀφ' ἁπλότητος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μοναζόντων μόνον ἐστὶν ἐπὶ τοῦ πάθους ἀπόλαυσις τῆς οἰκουμένης, ἢ κατηξιώσαμεν δὲ ὁμοίτιμα τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ ὁ μακαρισμὸς τοῖς μοναζόντοις ἐστὶ μόνοις εἰρηνικοῖς, ἢ ὁ κοσμικὸς ἀδύνατον αὐτὸν κατορθῶσαι, αὖθις δὲ ὁ γάμος ἐπίτρεψαι, ἆρα αὖθις πάντας ἀπόλεσεν. εἰ γὰρ οὐ δυνατὸν μὴ γάμου καὶ τοῦ μοναζόντων ποιεῖν, πάντα ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, καὶ εἰς οὐδὲν κατελείφθη καὶ τῆς ἀρετῆς. πῶς δὲ καὶ ἄμεινον ὁ γάμος, ὁ τοσοῦτον ἐμποδίζων ἡμῖν; τί οὖν ἐστιν εἰπεῖν; δυνατὸν, ἐὰν σφόδρα δυνατὸν ἡ γυναῖκας ἔχοντας τὸν ἀρετὴν μετιέναι, ἐὰν θέλωμεν. πῶς; ἐὰν ἔχοντες γυναῖκα, ὡς μὴ ἔχοντες ὦμεν, ἐὰν μὴ χαίρωμεν ὅτι κτήσεσιν, ἐὰν τοῦ κόσμου χεώμεθα ὡς μὴ καθαχρώμενοι. εἰ δὲ ἄνες ἐκεποδίσθησαν ἀπὸ γάμου, ἐδείξαμεν ὅτι οὐχ ὁ γάμος ἐμπόδιον, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἡ κακὴ χρησαμένη τῷ γάμῳ. ἐπεὶ τοίνυν ὁ οἶνος ποιεῖ τὸν μεθύοντα, ἀλλ' ἡ κακὴ προαίρεσις, ἢ τὸ πέρα τοῦ μέτρου χρῆσθαι. μὴ συμμετοχίας τῷ γάμῳ χρῶ, ἢ πρόσεστο ἐν τῇ βασιλείᾳ ἔσῃ, ἢ πάντων ἀπλησύστις τοῦ ἀγαθοῦ· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ιι. 1 ΠΑΣ ΓΑΡ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΞ ΑΝΘΡΩΠΩΝ λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν,

2 Μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν, 3 Καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν.

ΕΛεῖν δίκαι λοιπὸν ὁ μακάριος Παῦλος, ὅτι πολλῷ βελτίων ἡ διαθήκη αὕτη τῆς παλαιᾶς. ποιεῖ δὲ τοῦτο, πόρρωθεν προσκαταβάλλων τοὺς λογισμούς. ὅπερ γὰρ ὁδοῦ λέγω σωματικοὺ, καὶ φαντασικοὺ, οἷον, ὑακινθους, οὐχ ἅγια ἁγίων, οὐχ ἱερεῖς τοιούτων ἔχων κατασκευάζω, ἀλλ' ὑψηλότερα καὶ τιμιώτερα πράγματα, καὶ ἀνθρωπίνης τοιαύτης, ἀλλ' ὑπερκειμένης καὶ τοῦ σωματικοῦ, τοσοῦτον ἐνταῦθα προσάπτων, ὅσον τὰ πνευματικὰ τῶν σωματικῶν ἐστιν ἀμείνονα· οὐχ οὕτω δὲ τὰ πνευματικὰ τοῦτ' ἀνθρώπινα ἐπήγαγεν, ὡς τὰ σωματικὰ· τούτου χάριν τοῦτο ὅλον κινεῖ καὶ λέγει. καὶ διὰ τοῦτο σιωπᾷ· ἀπὸ τοῦ ἱερέως προσῆκε ποιεῖσθαι τὸν ἀρχιν, καὶ συνεχῶς αὐτὸν ἀρχιερέα καλεῖ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ προσῆκεν δείκνυσι τὸν διαφορὸν. διὰ τοῦτο ὀφείλεται προσῆκεν, τί ἐστιν ἱερεύς, καὶ δείκνυσι πάντα ἔχει ἱερεύς, καὶ πάντα συμβολα ἔχει ἱερατικῆς. καὶ ἐπειπὼν δὲ ἐπιπλῆξαι αὐτῷ, ὅτι οὐδὲ δι' ἡμᾶς ἐστιν, ὅτι ἔκ φυλῆς ἐστιν ἱερατικῆς, διὰ τοῦτο ἐστὶν ὑπὲρ τῆς γῆς ἱερεύς, εἰκὸς ἦν διὰ τοῦτο πάντας εἰπεῖν, πῶς οὖν ἱερεύς ἐστ; ὅπερ καὶ τοῖς Ρωμαίοις ἐπιστολῇ, τοῦτο καὶ ἡμῖν ποιεῖ. ἀπίθανον δὲ λέγει πάθος, εἰ πίστις ἐργάζεται τὸ ὑπὲρ οὗ ἔχουσιν ὁ τοῦ νόμου πόνος, καὶ ὁ τῆς πολιτείας ἱδρώς, καὶ θέλων δεῖξαι ὅτι τὸ δοκοῦν ἀδύνατον, τοῦτο καὶ κατόρθωται, καὶ πρὸ ἡμῶν ὑπὲρ ἀρχιερεύς, καὶ εἰς οὐδὲν ἡμᾶς χρήσιμα τὰ πρὸ ἡμῶν. οὕτω δὲ καὶ διὰ τοῦτο τιμᾶται τῆς ἱερωσύνης τὸν ἐπὶ ὁδὸν, ἀπὸ τῶν φθασάντων αὐτὸν προτιθείς. καθάπερ ὑπὲρ τῆς κλήσεως, οὐ τὸν τιμᾶται προσφέρει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὲρ τῶν πατέρων συμβαίνει· οὕτω δὲ καὶ τοῦτο, προσῆκεν ἀπὸ τῶν πρόσθεν τὸ βεβαιοῦται. ἔδει μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν οὐρανίων καὶ ὑπέρλα πιστοῦσθαι· ἀλλ' ἐπεὶ ἀσθενεῖς ὄντες καὶ ἀκούοντες τὸ ἐνδυτὸν ἦν, τίνας οὖν ἀναβέβηκε, λέγει προσῆκεν· ἢ τότε δείκνυσιν ὅτι ὑπὲρ-

ὁ Θεὸς σε ἐτίμησε τῇ λευκότητι τῶν τριχῶν, ἔδωκέ σοι πρεσβεῖον πολλόν. τί προσδίδως τὴν τιμήν; πῶς σε αἰδεσθήσεται ὁ τύραννος, ὅταν αὐτὸν πλέον ἀσελγαίνῃς; ἡ γὰρ πολιὰ τότε αἰδέσιμος, ὅταν ᾖ τῆς πολιᾶς πρεσβύτης· ὅταν δὲ νεωτερίζῃ, τῶν νέων καταγελαστότερος ἔσται. πῶς οὖν δυνήσεσθε τὸν νέον πῶγωνα δεδιέναι ὑμεῖς οἱ γέροντες μεθύοντες καὶ τῆς ἀσελγείας; οὐ τῶν γερόντων ἡ κατηγορία ταῦτα λέγω (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τῶν νέων. οἱ γὰρ ταῦτα πρεσβύται, ἐμοὶ δοκῶ, κἂν εἰς ἑκατὸν ἔλθωσιν ἔτη, νέοι εἰσὶ· καθάπερ οἱ νέοι, καὶ παιδία μικρὰ ὦσι, σωφρονοῦσι ἡ τῶν γερόντων εἰσὶν ἀμείνους. καὶ οὐκ ἐμὸς οὗτος Σορ δ. π. ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἡ γραφὴ ταύτην οἶδε τὴν διάκρισιν. Γῆρας γάρ, φησι, τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον· καὶ πλικία γήρως, βίος ἀκηλίδωτος. καὶ γὰρ τὴν πολιὰν τιμῶμεν, οὐκ ὅταν τὸ λευκὸν χρῶμα τῶν μέλανος πρεσπεμψῃ, ἀλλ' ὅταν τεκμήριόν ὅτι τῆς ἀρετῆς ζωῆς, καὶ ὁρῶντες ἀπὸ τούτου σταζόμενα τὴν ἐνδυσπολιάν. διὸ δὴ ἀναπολιᾷ τῇ πολιᾷ διαπρέπουσι, καπαπλήσσονται θαυμάζοντες τοῦτο μᾶλλον. "ἐπὶ δὲ Ⓜ βασιλέα πεμφθῶ, ἢ τὴν ἀλευρίδα καὶ τὸ δέρμα, ὅπερ σύμβολόν ἐστι τῆς ἀρχῆς. ἐὰν δὲ ἴδωσιν αὐτὸν μετὰ τῆς ἀλευρίδος ἐμπεπυρωμένον, καὶ τὸν δορυφόρων καπαπατώμενον, ἀγχόμενον, εἰς δισμοτήριον ἐμβαδιζόμενον," παραχρῆμα, φησὶν, αἰδεσθήσομαι τὴν ἀλευρίδα, ἢ τὸ δέρμα, εἰπέ μοι, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον τὸ ῥῆμα δακρύσομεν; μὴ ἄξιον πίπτειν δέρμα τὴν πολιὰν πεμφθῆναι, ὅταν αὐτὴν ἄδικος ᾖ; ἡ γὰρ ἡ αὐτὴ δίκαιον ὀφείλει πρᾶξαι σε λαβεῖν, ὅπερ ῥῆμα λαμπρὸν οὕτω καὶ τίμιον καταγγέλλει. οὐ χρὴ πρόσωπον ταῦτα λέγεσθαι, οὐδὲ χρὴ τὸ γήρας ἁπλῶς ἡμῖν ὁ λόγος (οὐχ οὕτω μέμνηται) ἀλλὰ χρὴ ψυχῆς "νέας τε γῆρας αἰσθάνεσθαι. οὐδὲ "γὰρ τῶν γηγενικότων ταῦτα ἀληθῶς λέγομεν, ἀλλὰ τῶν καταγελώντων τὴν πολιάν. βασιλεὺς γάρ ἐστι ὁ γέρων, ἐὰν ἕλῃ, ἢ τὸν τὴν ἀλευρίδα ἔχοντα βασιλικώτερος, τῶν παθῶν κρατῶν, καὶ τὸ τάξει δορυφόρων ἀνατάττων τὰ πάθη. ἐὰν δὲ ἕλκηται, καὶ καθοδιάζηται ἀπὸ τοῦ θρόνου, ἢ χρημάτων ἔρωτος, ἢ δόξης κενῆς, ἢ κολακείας, ἢ τρυφῆς καὶ μέθης ἢ ὀργῆς ἢ ἀφροδισίων γίνηται δοῦλος, ἢ καθιππίζηται ἐλαίῳ τὴν πεῖραν, ἢ τὴν πλικίαν ἀνατρέπεσθαι ὑπὸ τῆς προαιρέσεως ὑπερζωννύων δι-κην; ποίας οὖν ἂν εἴη κολάσεως ὁ τοιοῦτος ἄξιος; ἀλλὰ μὴ γένοισθε τοιοῦτοι Ⓜ νέοι· οὐδὲ γὰρ ὑμῖν συγγνώμην ὅσην ἀνθρωπίνως. τί δήποτε; ὅτι ἔξεστι γέρουσι εἶναι καὶ τὸ νεάτην· ἢ ὥσπερ τὸ γῆρας νέοις εἰσὶν, οὕτω καὶ τὸ νεάτην. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖ σώφρονα καὶ φιλοθλιβομερῶς ὄντας οὐδὲ σώζεται μέλαινα οὖσα ἐμποδίζει. εἰ γὰρ ἀχρειότερος γέρων ταῦτα ποιῇ, ἄπιρ εἶπον, πολλῷ μᾶλλον Ⓜ νέος. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ὁ νέος κατηγορίας ἀπήλλακται. νέος γὰρ ἐκεῖ δικαίως συγγνώμην ἔχει μόνον, ὅταν εἰς δέησιν πραγμάτων καλῶν, ὅταν ἀπειρος ᾖ, ὅταν χρόνου δέηται καὶ πείρας· ὅταν δὲ δέῃ σωφρονεῖν καὶ μέτρου ἐπιδείκνυσθαι, ἐκεῖ, οὐδὲ ὅταν δέῃ χρημάτων κρατεῖ. ἔστι γὰρ ὅπου μᾶλλον τῶν γερόντων κατηγορεῖται ὁ νέος. ἐκεῖσε μὲν γὰρ πολλῆς ἐλαττουμένης πείρας, τὸ γήρως ὀξυθυμοποιοῦσιν αἱ ὧραι· ἐνταῦθα δὲ δυναμένης, ἐὰν θέλῃ, ἀρκεῖν ἑαυτῇ, ποίας δὴ τύχης συγγνώμης μὴ βουλόμενος, ὅταν ἁρπάζῃ μᾶλλον τὸ γέρειον, ὅταν βιησικακῇ, ὅταν ὀξυθυμῇ, ὅταν μὴ πρέσβεται μᾶλλον τῶν γερόντων, ὅταν πολλὰ φθέγηται ἀκαίρως, ὅταν ὑβρίζῃ, ὅταν λοιδορῆται, ὅταν μεθύῃ; εἰ δὲ τὸ τῆ σωφρονεῖν νομίζει μὴ δυνατὸν ἐγκεῖσθαι, ὅρα αὖθις ἢ τὸ ταῦτα πολλὰ ἔχοντα πάθη. ἐὰν δὲ βούληται. εἰ γὰρ ἡ σφοδρότερον αὖθις τῶν γερόντων ἡ ἐπιθυμία ἐσχολῇ, ἀλλ' ὅμως ὅτι πολλά, ἃ μᾶλλον τῶν γερόντων ποιοῦσαι δυνήσεται, [ἢ ἐπάδειν ὁ θηρίον ἐκεῖνο]. ποῖα δὴ ταῦτά ἐστι; ποῖοι, ἀναγνώσεις, πάνυ σχέδιοι, ἰκετεῖαι. τί οὖν πρὸς Κολοσσ. δ. ἡμᾶς ταῦτα φῂς σὺ μὴ μεταζοντας; ταῦτα ἐμοὶ λέγεις; εἰπὲ Παύλῳ, ὅταν λέγῃ, Ἀ-γρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει ἢ δεήσει, ὅταν λέγῃ, Τῆς ἁρπαγῆς προέσθαι μὴ ἡγήσατο εἶναι ἰσα θεῷ· οὐ γὰρ δὴ μοναχοῖς ταῦτα ἔγραφε μόνοις, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ταῖς πόλεσι.

χ. ὅτε

χ. περιστρέμενον,

χ. καθίσαι ἢ τὸ χ. ἢ κρ' τῶν κακῶς γρ. τ. ἀ. λέγειν, τῶν

τὸν δυσεξιάστους ὄντας, ὅταν ἀπολάβωσι τὸν κόλπον τῆς πατρικῆς χάριτος ⓜ μέλλοντες τότων ἀξιοῦσθαι· ἵνα μὴ οὕτω. ἐπὶ γὰρ τῶν Ἑλλήνων σωιέχεται, ἐπὶ δὲ τῶν βαρβάρων μετέωρον. ἀπορήσωμεν οὖν. ἡ γὰρ Παῦλος φησι, Οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως. ἀπορ. β.
χ. ἀπαντῶν τῶν δρόμων χρεία, καὶ δρόμων σφοδρῶν. ὁ τρέχων οὐδεὶς τῶν ἀπρωτωνοήτων, καὶ ὁ λειμώνων, καὶ δι' ἀυχμηρῶν τόπων ἀγωνίζεται· ὁ τρέχων οὐ πρὸς τὸν θηρία ὁρᾷ, ἀλλὰ πρὸς τὸ βραβεῖον. καὶ πλούσιοι, καὶ πένητες ὦσι, καὶ σκώπτῃ τις, καὶ ἐπαινῇ, καὶ ὑβρίζῃ, καὶ λίθοις βάλλῃ, καὶ τὰ οἰκεῖα διαρπάζῃ, καὶ παῖδας ἴδῃ, καὶ γυναῖκα, καὶ ὁπωσοῦν, οὐδαμῶς ἐπιστρέφεται, ἀλλ' εἰς γῆν μόνου τὸ τέλος, τὸ λαβεῖν τὸ βραβεῖον. ὁ τρέχων οὐδαμοῦ ἵσταται· ἐπεὶ καὶ μικρὸν ῥαθυμήσῃ, τὸ πᾶν ἀπώλεσεν. ὁ τρέχων οὐ μόνον τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ τοῖς μάλιστα ὑπεστείνει ⓜ δρόμων. τοῦτο μοι εἴρηται πρὸς τὸν λέγοντας, ὡς ἱκανότητι ἡσκημένῳ, ὡς ἱκανότητι σπουδάσαντι, γεγηθέναι μηκέτι· μάλιστα γὰρ τῶν τοιούτων ἐπιτείνειν χρὴ μᾶλλον τοὺς παλαιοὺς ἀγῶνας καταρθώματα, πέλαγος ἀκυμαντότερον ἀπεργάζεσθαι μᾶλλον. ὁ μὲν γὰρ ⓜ σωματικὸν τοῦτον τρέχων δρόμον, εἰ κότος, ἐπιδοὺς ἡ πολιὰ καταλάβῃ, οὐκέτι ὁμοίως τρέχειν δύναται. ὁ δὲ γε τῶν σώματι τὸν πρὸς τὰς ἀγῶνας ὄντι. σὺ γοῦν πόσους ἐτρέχεις ἐλαφροὺς ⓜ δρόμους; ψυχῆς γὰρ ὁ τοῦτο τρέχων, ψυχῆς διεγηγερμένης. ἡ γοῦν ψυχὴ ὁ γήρᾳ ῥώννυται, μᾶλλον τότε ἀκμάζει, τότε γαυροῦται. καθάπερ γὰρ σῶμα ἕως μὲν πυρετοῖς συνέχεται καὶ ἐπαλλήλοις τοσούτοις, καὶ ἰσχνόν ἐστι, τηκόμενον πόρρωθεν, ἐπειδὰν δὲ ἀπαλλαγῇ τῆς πολιορκίας ἐκείνης, ἀνακτᾶται τὸ οἰκεῖον διάκαμα· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ὁ ἰσότιμος μοι οὖσα πυρέτει, ὁ δόξης αὐτὸν ἔρως κατέχῃ μάλιστα, καὶ τυφῶς, καὶ ἀφεδρίσιον, καὶ πολλῶν ἄλλων φλογισμῶν, τοῦ γήρως αὐτὴν ἐπαλλάττοντος, πολλὰ ταῦτα ἀπαλαιώσεται τὰ πάθη, καὶ μὲν γὰρ ⓜ κάμνει, καὶ γε γῆρας τὸν φιλοσοφίαν. τοῦτο μόνον γὰρ τοῖς χαλάσασι τὸ σώματος ὁ γῆρας, οὐδὲ βουλομένοις ἀφίησιν αὖθις χρῆσθαι τῇ ψυχῇ, ἀλλ' ὥσπερ πολεμίοις πρωτοδαπεῖς καταστέλλει, ὁ καθαρῷ θορύβων χαλεπῶν καθίστησιν αὐτῇ, καὶ πολλὴν ἐργάζεται τῇ χαλινώσει, καὶ ⓜ φόβοι ἐπισκήπτουσι πλείονες. εἰ γὰρ καὶ μηδὲν ἕτερον, ἀλλ' ὁ γηρας κότος ἴσασιν, ὅτι τελευτῶσι, καὶ ὅτι πάντως ἐγγὺς ἑστήκασι τοῦ θανάτου. ὅταν οὖν αἱ ὧραι ἐπιθυμίαι δέξωνται αἱ βιωτικαί, ἡ τὸ δικαστηρίου προσδοκία ἐπισείσῃται, ὁ δυσπειθὴς αὐτὸς μαλάττουσα, ὑπὸ μᾶλλον προσεκπεσοῦσα ἀγῶν, καὶ θλῖψις· οἴμοι οὖν, φησι, ὅταν ἴδωμεν τὴν νέων χαλεπωτέρους ἡμῶν τοὺς γέροντας; ὑπερβολὴν μοι λέγεις κακίας. καὶ γὰρ ὅτι τὴν μανικωτέρους, οὐδενὸς ὠφελοῦντας, ὁρῶμεν αὐτοὺς τῇ κρημνοῦ χωροῦντας. ὅταν οὖν ὑπὸ τὴν νέων νοσῇ, ὑπερβολὴ τοῦτο κακίας ἐστί, καὶ οὐδὲ ὁ ἰσότιμος ὁ ἐλευθέρας ἀπολογίας αὐ ἔχοι. οὐ γὰρ δυνάμενος λέγειν, Ἀμέριμνός ἐστιν ὁ μὴ, καὶ ἀγρυπνίας μὲν μὴ μεταδῶ. Ψαλμ. ρκζ.
ὁ γὰρ ὁ γήρας ὑμῶν ὁ αὐτὸς, δίκαιόν ἐστιν ὅπερ καὶ ἔσχεν, οὐ δι' ἀγρυπνίαν, οὐδὲ δι' ἀσφάλειαν, οὐδὲ διὰ τὴν ηλικίαν τοιοῦτος ἦν, ἀλλὰ διὰ ῥᾳθυμίαν. ἐκεῖνος γὰρ δύναται λέγειν, ἀμέριμνός ἐστιν ὁ μὴ, καὶ ἀγρυπνίας μὲν μὴ μεταδῶ, ὁ τὸ ὦ γέροντι τοῦ σήκοντα πιστῶν, ὁ δὲ τῶν γήρας μεταδιώκοντος. εἰ γὰρ καὶ αὐτὰ ἀγνοεῖ, ὅτως ἄξιοι γέροντα ⓜ τοιοῦτον ὁμολογεῖσθαι, οὐδὲ τὴν ηλικίαν αἰδούμενον· ὁ γὰρ λέγων, ἀμέριμνός ἐστιν ὁ μὴ, καὶ ἀγρυπνίας μὲν μὴ μεταδῶ, ὡς ὁ τῶν γήρας καταρχῶν, ταῦτά φησι. μὴ τοίνυν δὴ τὸν τῶν γήρας μισοῦμεν ἀποστρεφόμενοι σαυτὸν ὁ τῆς τῶν ὑπὸ τῇ νέοτητι ἁμαρτημάτων συνίσμεν. ὅτως γὰρ οὐκ ἄτοπον, καὶ συγγνώμης ἐπικρίνα ὁ γηρῶν μᾶλλον. γέρων μὲν γὰρ καὶ πλείους καθέζεται. γέρων εἰς ἱπποδρομίας σπουδῇ. γέρων εἰς θέατρα δύναται, καθάπερ παιδίον τέγων ἐν τῷ πλήθει· ἅπτεται αἰσχύνη ὁ γέλως, τῇ μὴ πολιᾷ κοσμεῖσθαι ἔξωθεν, ἔνδοθεν ὁ παιδὸς φρόνημα ἔχῃ. καὶ μὴν ὑβρίσῃ τις νέος, ὑβρίσας τοῦ ἄλλεται ταῖς πολιαῖς. σὺ αὐτὰς αἰδέσθητι τοῦ τοῦτο. εἰ γὰρ σὺ ταῖς σαυτῷ οὐκ αἰδῇ, ὁ ταῦτα γέρων ὤν, πῶς ⓜ νέοι ταῖς σαῖς αἰδεσθεῖεν ἀξίαις πολιαῖς; οὐκ αἰδῇ ταῖς πολιαῖς, ἀλλ' αἰσχύνεις αὐταῖς.

τῷ ἱερεῖ δίδωσι, ἀλλὰ καὶ ἐκ πρὸ ἡμῶν ζητῶ, λέγω δὲ τὴν ὁμολογίαν. ἔχοντες οὖν, φησὶν, ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. ποίαν ὁμολογίαν λέγει; ὅτι ἀναίσασις ἐστι, ὅτι αἰτία πάσσοσις, ὅτι μεία ἀγαθά, ὅτι ὁ Χριστὸς Θεός ἐστι, ὅτι ἡ πίστις ἰφθή. ταύτην ὁμολογήσωμεν, ταῦτα κατέχωμεν. ὅτι γὰρ ταῦτα ἀληθῆ, δῆλον ἐκ τῶν ⟨Ψ⟩ ἀρχιερέα ἔνδον εἰ). σέκοιμεν ὅτι σὲκ ἐξεπίσαμεν, ὁμολογήσωμεν. Εἰ δὲ μὴ πρέπει τὰ προσήμαλα, ἀλλ' ἡμεῖς ὁμολογήσωμεν. Εἰ ἄρα πρέπει, φειδὸς ἐστιν. ὥστε ἐν τούτῳ ἀληθές, ὃ ἐκφέρεσθαι. ἐχομὲν γὰρ ἀρχιερέα μέγα. οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. σὲκ ἔστι, φησὶ, ἀγνοεῖν τὰ ἡμέτερα, ὡς πολλοὶ τῶν ἀρχιερέων, οἱ τοὺς ἐν θλίψεσιν σὲκ ἴσασιν, ἀλλ' οὗτος ὅτι πάντ' ἔστι θλῖψις. ὅτι γὰρ τὴν δυσθεσίαν ἀδύνατον ἐστὶν εὑρεῖν τῶν κάκωσιν τῶ κακουμένου ⟨Ψ⟩ μὴ πεῖσαι λαβόντα, ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἐλήφθη. πρόπατον ἐστὶν ὁ ἀρχιερεὺς ὁ ἡμέτερος. τῆς γὰρ τοῦτο προσῆκεν ἐστὶν, ἐκ τότε δύσεν, ἵνα δυνηθῇ συμπαθεῖν.

Πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας.

Ορᾷ πάλιν ἐκ αἴνω ὃ προσέθηκεν, ἔφησε, δὲ σὺν τούτοις ὃ, καθ' ὁμοιότητα. τουτέστιν, ἐδιώχθη, ἐνεπήσθη, κατηγορήθη, ἐσκώφθη, ἐσυκοφαντήθη, ἀπηλάθη, ὃ τέλος ἐσταυρώθη. καθ' ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας. σὺν τούτοις ἐκ ἄλλο αἰνίσσεται, ὅτι δυνατὸν χωρὶς ἁμαρτίας, ἐκ σὺν θλίψεσιν ὄντας διενεγκεῖν. ὥστε δὲ ὅταν λέγῃ σὺν ὁμοιώματι σαρκὸς, ἐκ τοῦτο φησιν, ὅτι ὁμοίωμα σαρκὸς, ἀλλ' ὅτι σάρκα ἀνέλαβε. δρᾷ τι οὖν εἶπεν, σὺν ὁμοιώματι; ὅλη σαρκὸς ἁμαρτωλοῦ σαρκὸς ἐλεγθ. ὁμοία γὰρ ἐστὶν τῇ σαρκὶ τῇ ἡμετέρᾳ. τῇ μὲν γὰρ φύσει ἡ αὐτὴ ἐστὶν ἡμῖν· τῇ δὲ ἁμαρτίᾳ σὲκ ἔστι ἡ αὐτή.

16 Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

Ψλγ. ρθ. α. Θρόνον χάριτος λέγει φησί; τὸν θρόνον ⟨Ψ⟩ βασιλικὸν, περὶ οὗ φησιν, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ὥστε ἔλεος, προσερχώμεθα μετὰ παῤῥησίας, ὅτι ἁμαρτάνοντες ἔχομεν ἀρχιερέα, καταγωνιζόμενοι τὴν οἰκουμβρίων. Θαρσεῖτε γὰρ, φησὶ, ἐγὼ νενίκηκα ⟨Ψ⟩ κόσμον. ὃ δὲ πάντα μὲν παθεῖν, καθαρὸν ἐστὶν ἁμαρτημάτων, τοῦτο ἐστι*. εἰ ἡμεῖς ὑπὲρ ἁμαρτίας ἐσμὲν, φησὶν, ἄνθρωποι ὑπὸ ἀσθενείας περικείμενοι, πῶς προσερχώμεθα μετὰ παῤῥησίας; ὅτι θρόνος χάριτός ἐστι, οὐ θρόνος κρίσεως ἐκεῖνος. Διὰ τοῦτο προσερχώμεθα μετὰ παῤῥησίας, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, οὗ ζητοῦμεν, φησι. Φιλανθρωπία γὰρ ὃ προσῆκόν ἐστι, καὶ δωρεὰ βασιλική. καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν. καλῶς εἶρηκεν, εἰς εὔκαιρον βοήθειαν. αὐ νῦν προσέλθῃς, φησὶ, λήψῃ καὶ ἔλεον· εὐκαίρως γὰρ προσέρχῃ· νῦν γὰρ τότε προσέλθῃς, σὲκ ἔτι· ἄκαιρος γὰρ τότε ἡ προσοδος. οὐ γὰρ ἐστὶ τότε θρόνος χάριτος. θρόνος γάρ ἐστὶν, ἕως καθῆται βασιλεὺς ὁ ἐλεῶν ὁμοῦ ὁ βασιλεύς· Ψλγ. πα. β. ὅταν δὲ ἐκ σωτῆρια ᾖ, τότε ἐγείρει εἰς κρίσιν. Ανάστα γάρ, φησὶν, ὁ Θεὸς, κρῖνον τὴν γῆν. ἔστι καὶ ἕτερόν τι εἰπεῖν· προσερχώμεθα, φησι, μετὰ παῤῥησίας, τουτέστι, μηδὲν ἔχοντες συνειδὸς πονηρὸν, μὴ δισάζοντες. οὐ γὰρ δύναται μετὰ παῤῥησίας ὁ ἁμαρτάνων προσελθεῖν. Ησ. μθ. ι. Διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. ἐπὶ καὶ νῦν ὃ μετὰ τὸ λυθῆναι ἁμαρτάνοντας εὐρίσκειν μετάνοιαν, καιρός ἐστιν. ἵνα μὴ ἀκούσας αὐτοῦ ἀρχιερέα, νομίσῃς ἐσάναι, εὐθέως ἀκούει ὅτι ⟨Ψ⟩ θρόνος ἁγία. ὁ δὲ ἱερεὺς οὐ κάθηται, ἀλλ' ἕστηκεν. ὁρᾷς ὅτι ὃ γνώσεται ἀρχιερέα, ὃ φύσιν ἐστὶν, ἀλλὰ καιρὸς ἐν συγκαταβάσεως ἐν κενώσεως;

ΠΟΙΚΟΝ Τοῦτο δὲ ἡμῖν εὔκαιρον νῦν εἶπεν, προσερχώμεθα μετὰ παῤῥησίας αἰτούμενοι· μήποτε πίστιν προσαγάγωμεν, ἐν πρόπατα δίδωσι. νῦν ὁ τῆς δωρεᾶς ἐστὶ καιρὸς, μηδεὶς ἑαυτὸν ἀπογνώσκετω. τότε τῆς ἀπογνώσεως ὁ καιρὸς, ὅταν ὁ συμφῶν κλείσῃ), ὅταν εἰσέλθῃ ὁ βασιλεὺς

χ. ιδ

χ. ιδ

* ⟨Ψ⟩ κατ' ἐξουσίαν ἁμαρτίας ἐκ ἔχει

χ. ἀλλ' αὐτὸς

χ. ιδ

χ. πα. β.

χ. ιδ

χ. πα. β.

Digitized by Google

χ. δίον τῷ φόβῳ πολύ. Ἰσως, οἱ δὲ πλέον κατεργάσονται, ἢ μᾶλλον

Εἶδον ἐκεῖνοι τὸν λόγον; ἔλαβον ἀρραβῶνα, φησι, τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, ἢ διὰ πίστεως, τῷ φόβῳ πλέον δόντες, ἢ μηδὲν μέγα περὶ τοῦ Θεοῦ φρονήσαντες, ἢ ὀλιγοψυχήσαντες, οὕτως ἀπώλοντο. ἔστι δὲ ἃ ἕτερόν τι εἰπεῖν· οἷον, ὅτι δὲ πλέον ἐνύσαντες τῆς ὁδοῦ, ὅτι πρὸς αὐτοὺς ταῖς ἡμέραις ἐλθόντο, πρὸς αὐτῷ τῷ λιμένι, κατεπονήθησαν. τοῦτο δὲ περὶ ὑμῶν δέδοικα, φησι. τοῦτο γάρ ἐστι δὲ, τὸ τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι τῆς ἀπειθείας. ὅθεν δὲ ἢ οὗτοι πολλὰ ἔπαθον, ὕστερον αὖθις μάρτυρι λέγων, Ἀναμνήσθητε τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων. μηδεὶς οὖν ὀλιγοψυχείτω, μηδὲ πρὸς ὃ τέλος ἀπαγορεύων καταπιπτέτω. Εἰσὶ γάρ, εἰσὶ οἳ πολλά μὲ τὸν δρόμον μὴ ἀκμαζούσης προσβάλλουσι τῆς προθυμίας πρὸς τὸν ἀγῶνα· ὕστερον δὲ μικρὸν τῆς πρώτης προσθῆναι μὴ βουληθέντες, ὃ πολὺ ἀπώλεσαν. ἰκέται, φησι, καὶ πρεσβεύοντες παραδοῦναι ὑμᾶς μὴ τοῖς αὐτοῖς ἐξαπατᾶν, ὥστε μὴ τὰ αὐτὰ παθεῖν, ἅπερ ἔπαθον. [τοῦτο δέ ἐστι, τὸ τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι τῆς ἀπειθείας.] ὑποιοῦ μὴ ἐκλυώμεθα, φησιν. ὁ δὲ πρὸς ὃ τέλος λέγει, Τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε· ἵνα μὴ τὸ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πίσῃ, φησι, πίσῃ. τοῦτο γάρ πιστεῖν ὅτιας ἐστί. Εἶτα ἵνα μὴ ἀκούσας, τὸ τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι πίσῃ, τί αὐτοὶ ἄλλο ὑποδείξῃς, ὅταν καὶ εἰκῆ ὑπέμφανα, ἔφη τι φησὶ· ζῶν γάρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργής, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον. πάσης γὰρ μαχαίρας χαλεπώτερον εἰς τὰς τούτων ἐμπίπτων ψυχὰς ὁ λόγος, πληγὰς ἐργάζεται χαλεπάς, καὶ ἀνιάτους δίδωσι τομάς. καὶ τούτων τὸν ἀπόδειξιν ἔνδοθεν ἔχουσι τὸν λόγον, οὐδὲ κατασκευάσαι, ἔχοντα ὧδε τὴν διήγησιν· Φθερεῖ. ποῖος γὰρ πόλεμος ἐκείνους ἀπώλεσε, φησι; ποία μάχαιρα; οὐχ ἁπλῶς αὐτόματοι κατέπιπτον; μὴ οὖν, ὅπερ μὴ ἐπάθομεν τὰ αὐτά, ἀμελήσωμεν. μέχρις οὗ δὲ σήμερον λέγεται, ἔξεστιν ἡμῖν διακτύσασθαι. ἀλλ' ἐπὶ ὅτου εἶπεν, ἵνα μὴ τὰς τῆς ψυχῆς ἀκούσαντες ῥᾳθυμήσωσι, τρομοῦσι δὲ τὰ τοῦ σώματος, δηλονότι, ὅτι καθάπερ τοὺς βασιλέας ἄρχοντας ἀμύητόν τις μεγάλα, τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸν ἀπηγυμνωμένον τῆς τραπέζης, εἶτα τὸν ζῶντα ἀφελόμενος, καὶ ὃ ἄξιόν ἐστι κήρυκα παραπεσάμενος, τότε κολάζει· οὕτω καὶ τὸν πνεύματος ἡ μάχαιρα τότε ἐργάσεται. Εἶτα τοῦτο εἰπών, φοβερώτερον ἔτι τὸ λόγου ποιῶν, ὡς τοῦ μὲν ἀφαιρεῖται, καὶ φησι, πρὸς ὑμᾶς ὁ λόγος· ἀντὶ τοῦ, αὐτοὶ μέλλοιμεν δοκιμάζειν ἑαυτοὺς τὴν πεπραγμένων. σκοπῶμεν μὴ ἀναπέσωμεν, μηδὲ ὀλιγοψυχήσωμεν. ἰκέται μὲν οὖν καὶ τὰ ἱκετήρια παραδοῦναι· ὁ δὲ σὺν ἀρκέσεται, ἀλλ' ἔτι προσέθηκε λέγων,

14 Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ.
Ὅτι γὰρ διὰ τοῦτο προσέθηκεν, ἐπάγει,
15 Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν.

Διὰ τοῦτο αἰωτέρω ἔλεγεν, ὅτι ὦ πέποιθεν αὐτὸς πεῖραν ἔδωκε τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι. ὅρα πάλιν πῶς ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ ποιεῖ. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ἦλθε, φησι, οὐδὲν ἧττον ἡμῶν ἡμῖν, μᾶλλον δὲ πολλῷ μᾶλλον. πάντων γὰρ ἔλαβε τὴν ἀνθρωπίνην πεῖραν. εἶπεν ἂν τις, οὐκ ἔστι πάσης ἀφορμὴς εἰπεῖν αὐτὸν, τὸν ἀπόστολον αἰτιώμενος. εἶτα, ὅπερ τῆς ὀργῆς ἐπιλαβόμενος, συγκαταβαπτίζοντες πάλιν ἀναλέγεται λέγων, ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς· καὶ μείζονα δίδωσι τὸν κηδεμονίαν, καὶ ὅτι ὥσπερ εἰκείων προσίσταται, καὶ οὐ θέλει αὐτοὺς σκάπτειν. Μωϋσῆς μὲν γάρ, φησι, σὺν εἰσῆλθεν εἰς τὸν κατάπαυσιν, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς· καὶ εἰσῆλθε. καὶ πῶς, ἐρεῖ λέγω. οὐ θαυμαστὸν ὄν, εἰ οὐδαμοῦ αὐτὸ πέφηκεν. ἢ γὰρ ἵνα μὴ δόξωσι λοιδορεῖν εὐλόγως, συμπεριλαβὼν καὶ αὐτόν· ἢ ἵνα μὴ δόξῃ κατηγορεῖν τοῦ ἀνδρός, φανερὸς αὐτὸ σὺν εἶπεν. Εἰ γάρ, οὐδενὸς τούτων λεχθέντος, ζῶντα προσέφερεν, λέγοντες, Καὶ τὸν Μωϋσέως καὶ τὸν τοῦ Ἰησοῦ σὺν εὗρεν· πολλῷ μᾶλλον εἰ εἶπεν, οὐκ ἔστι Παλαιστίνη, ἀλλ' οὐρανός, μείζονα δι' τούτου εἶπεν. ἀλλ' οὐ τὸ πρῶ

ΜΕγα μὲν ἡ πίστις ἡ σωτήριον, ἡ ταύτης μόνου οὐκ ἔστι σωθῆναί ποτε· ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ καὶ ἑαυτὸν τοῦτο ἐργάσασθαι, ἀλλὰ δεῖ καὶ πολιτείας ἐργῆς. ὥστε ἆρα τοῦτο ἦν Παῦλος τοῖς ἤδη τῶν μυστηρίων καταξιωθεῖσι τοῦτο λέγων, ἀσυνδάσωμεν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν. ἀσυνδάσωμεν, φησὶν, ὡς οὐκ ἀρκούσης τῆς πίστεως, ἀλλ' ὀφείλοντος προσγενέσθαι καὶ τὸν βίον, καὶ πολλὴν τὴν ἀσυνδείαν ἡμᾶς. δεῖ γὰρ ἡμᾶς ὥσπερ ἐκ πολλῆς ἀσυνδέσεως, οὕτως αὐτὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οὐρανόν. εἰ γὰρ γῆς οὐκ ἠξιώθησαν οἱ τοσαῦτα παλαιπωρηθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ γῆς τυχεῖν οὐκ ἠδυνήθησαν, ὅπου ἐρρύησαν καὶ ἐπορεύοντο· πολὺ τῶν οὐρανῶν ἡμεῖς καταξιωθησόμεθα, ἀδιαφόρως ζῶντες καὶ ῥᾳθύμως; δεῖ τοίνυν ἡμᾶς πολλῆς ἀσυνδέσεως. καὶ ὅρα, οὐ μέχρι τούτου τὴν ζημίαν ὁρίζει μόνον, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν (οὐ γὰρ εἶπε, ἀσυνδάσωμεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐκπέσωμεν τοσούτων ἀγαθῶν) ἀλλ' ὃ μάλιστα τοῦ αἰωνίου διείργει, τοῦτο προστέθηκε. ποῖον δὲ τοῦτο; ὅ, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πίπτῃ τῆς ἀπειθείας. τί ὅτι τοῦτο; τοιοῦτόν, ἵνα καὶ τοῦ ἔχωμεν ἐκεῖ, τὴν ἐλπίδα, τὴν προσδοκίαν, ἵνα μὴ ὁμοίως ἐκπέσωμεν. οὐ γὰρ ἐκπεσούμεθα, ὃ ὑποδείγμα δηλοῖ· μὴ ἐν ᾧ αὐτῷ, φησὶν. εἶτα ἵνα μὴ ἀκούσῃ, ἐν τῷ αὐτῷ, τὴν αὐτὴν εἶπε νομίσῃς τιμωρίαν, ἄκουσον τί ἐπάγει· ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. δείκνυσι καὶ ταῦτα, ὅτι καὶ κἂν αὐτὸς εἰργάσατο ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἐὰν ζῇ, ἐὰν σὺν ἐσοίεθα. μὴ τοίνυν, ὅταν λόγοι ἀκούσας, ἁπλῶς λόγον τοιοῦτον. μαχαίρας γάρ ἐστι, φησὶ, τομώτερος. ὅρα τὴν συγκατάβασιν, καὶ ὅτι δεῖ μεμῦσθαι ἵνος ἔνεκεν ἐδιδήθησαν καὶ τὰ
Ψαλ. ζ. ιγ. προσφῆται, εἰ τῶν μαχαιρῶν ἐν τόξον καὶ ῥομφαίαν. Εαν μὴ ἐπιστραφῆτε, φησὶ, τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐλεώσει, ἐν τόξον αὐτοῦ ἐτέτυκε, καὶ ἡτοίμασεν αὐτό. εἰ γὰρ καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καὶ τηλικοῦτον, ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ τοῦ λόγου ἀκοῦσαι καὶ ἁπλῶς μόνον, ἀλλὰ δεῖται τύπων τῶν ῥημάτων, ἵνα διὰ τῆς ὑποχωρήσεως τὰ συγκρίσεως· πολλῷ μᾶλλον τότε. διϊκνούμενος, φησὶ, μερισμὸν ψυχῆς καὶ πνεύματος. τί ὅτι τοῦτο; φοβερόν τι ἠπείλατο. οὐ γὰρ ὅλη ἐν πνεῦμα ἆρα ἀπὸ τῆς ψυχῆς, λέγε· οὐδὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἀσωμάτων διϊκνεῖται, ἐν καθὼς ἡ μάχαιρα μόνον τῶν σωμάτων. διὰ τοῦτο, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ κολάζεται, καὶ ὅτι τὰ σώματα διαρθρῶται, καὶ ὅλοι δι' ὅλου διϊκνῆται· καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ. ἐνταῦθα αὐτὸν μάλιστα ἐφόβησεν. ὃ δὴ λέγει Τοιοῦτοι· μὴ γὰρ εἰ ἔπι, φησὶν, ἐν τῇ πίστει ἐστήκατε, μὴ μὴν πλημμελείας ἦτε, θαρρεῖτε. αὐλὸς γάρ ἐστι τὸ τῇ καρδίᾳ κρῦφ. ἐκεῖ γὰρ ἀγαθὰ ἢ κολάζων ἢ ἐξελέγχων. ἢ ὅτι λέγω τοῦτο, ἀνδρεῖόν, φησὶ, καὶ ἀγγέλους ἔπτης, καὶ ἀρχαγέλους, καὶ τὰ χερουβὶμ, καὶ τὰ σεραφὶμ, καὶ εἴδη δύνατον κτίσει· πάντα ἐκκεκάλυπται ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δηλαδή ὅτι καὶ φανερά, οὐδὲν ὅτι ὃ λαθεῖν αὐτὸν δυνατόν. πάντα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, τοῖς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. τετραχηλισμένα εἶπεν ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν δερμάτων τῶν ἀπὸ τῶν σφαζομένων ἱερείων ὀξέλκομένων. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνα, ἐπειδὰν σφάξας τις ἀπὸ τῆς ἔρκος πρέλκυση τὸ δέρμα, πάντα τὰ ἔνδοθι ἀποκαλύπτεται, καὶ δῆλα γίνεται τοῖς ἡμετέροις ὀφθαλμοῖς· ὕστω καὶ ἐνώπιον Θεοῦ δῆλα προκείται πάντα. σὺ δέ μοι δός, πῶς αἰεὶ τῶν σωμάτων ἐκόντων ἔφαμεν· ὅταν ἐν τῆς ἀθεσίας τῶν ἀκουόντων. ὅτι γὰρ ἀθετοῦσί εἰσιν, ἐδήλωσεν εἰπὼν νῦν θεμεῖς αὐτὸν εἶναι, ἐν χρεμάν ἐκρεμάσας γαλκοῦς, οὐ φρενᾶς ἔχοντας. πάντα γυμνὰ, φησὶ, καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, τοῖς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. τί δ' ὅτι, ἐν τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι τῆς ἀπειθείας; ὡς δή τις ἀπολογούμενος εἴπῃ, ἆρα τί οὐκ εἶδον

χ. τὸν ὑφ' ἑαυτὸν τῶν

χ. τὸν αὐθρώπινον βίον.

χ. ἐγκράτειαν κρίνει.

ὑπὸ πολέμων, μήτε ὑπὸ φθορᾶς σαρκὸς σωζεσθαι, ἀλλὰ πιμᾶσθαι μόσει, ἢ πυρᾶσι, καὶ
χ. φθορᾶς. πολλοῖς δὲ ἔχει δόρυ τρώσας, πάντοθεν ἢ ὃ χρυσίον αὐτῷ ἐπιῤῥεῖ, ἢ ἀπόλεσθαι δεῖ, ποίῳ
οἴεσθε ἔχει αὐδὶ ψυχῇ, εἰ τὴν πολέμου τοῦ πρώτου τῆς γῆς πεπαυμένους εὑρεῖν; τοι-
χ. ἢ τὸ εἰς μόσει φρον- τοῦτοι πάσχομεν ἢ τότε, μᾶλλον ἢ οὔπω ἢ τῆς εἰκόνος ἐφιέμεθα ἐκείνης· δεῖ χρὴ ἢ ἑτέρου
τίν. ὅπ. ζητῆσαι. σύνισον δὴ μοι παιδίον βασιλικοῦ, ὅπερ ἴσως μὲν δὴ ἐν τῇ μητρῴᾳ, σοδεινὸς
ἐπαιδεύθη, εἰ ἢ συμβαίη ἄφνω ἐξελθεῖν ἐκεῖθεν ὅτι Ⓦ θέμις αὐτῷ Ⓦ βασιλικοῦ,
μὴ ῥᾴκια, ἀλλ' ἀθέμιτα πάντα πρᾶσσοντι· οὕτως ἔστι ἡ κατάστασις αὕτη κακεῖνη. ἢ εἴ τις
δισμωτὴς μοιχὸς παῖδα κακὸν, ἀθέμιτον ὅτι Ⓦ βασιλικὸν ἁρπαστὴν θέμιν. ἀλλ' οὐδὲν ἧτ-
τον ἐφιέμεθα ἀκριβῶς τῆς εἰκόνος. σύνισθα μὲν γὰρ ὧν ἂν τις ἐπιτύχῃ κακῶν, καὶ
ὧν τιν' ἐπῆλθε βασιλέων, τοσοῦτον ἐν τῷ τοιούτῳ ἡμέρᾳ ἀπαιάζοντα ἐχθρὸν Ⓦ πόλει,
ἢ τοσοῦτον τῷ δευτέρῳ, ἢ τῷ τρίτῳ· χρόνῳ ἢ πρόσθεν, οἷόν τε ἦν ἰδεῖν, οὐ τοσαύτην
δέ. λήθη γὰρ ὑπὸ τῆς σωτηρίας ἀεί, οἷα δὴ ἡ. οὐκ ἢ οὖν μόσει οὐ μισοῦται, ἀλλ' ἢ ὑπερ-
βάλλουσιν. σύνισον γὰρ ὅσοι ὅτι, ψυχῇ ἀπελθοῦσῃ ἀνῇ, μηκέτι τέλος προσδοκᾶν τῶν ἀγαθῶν
ἐκείνων, μηδὲ μεταβολὴν *, ἀλλ' ἐπίδοσιν, ἢ ζωῇ τέλος οὐκ ἔχουσαν, * πόθος ἐν
* ἰχόρ τον * ζωὴ
χιδύνου, πάσης ἢ ἀθυμίας ἐν Φερσεπόδος ἀπαλλαγείσῃ, μετὰ βυθυμίας ἢ μοχθηρᾶς ἀγα-
θοῦ. εἰ γὰρ εἰς πεδίον ἐξίοιτε, ἵνα σκιαὶ ὁρῶνται γραπτῶν ἐν πολυπετασμάτων
πηγυμένας, ἢ δράκοντα, ἐν κεφαῖν, ἢ ἐμφάλοις ἀσπίδων λάμποντας, μετίοιεν γοῦν τὸ
θυμαπ, εἰ ἢ ἢ Ⓦ βασιλέα συμβαίη μόσει ἰδεῖν πέριξ τα, ἢ ἵππον ἐλαυνόντα ἐπ' ὀ-
πλων χρυσῶν, ὃ πρῶ ἔχει νομίζομεν· ἢ οἶει, ὅταν τῶν ἀγαθῶν ἴδῃς ταῖς σκιαῖς ταῖς αἰωνίοις
ἐν τῷ οὐρανῷ πεπηγέναι (Δέξονται γάρ ὑμᾶς, φησιν, εἰς ταῖς αἰωνίους αὐτῶν σκηνάς) ὃ- Λυκ. ιϛ. θ.
τῳ αὐτῶν ἕκαστον ὑπὸ ταῖς ἀκτῖσιν ταῖς ἡλιακαῖς ἴδῃς ἀπολάμποντα, οὐκ ἀπὸ χαλκοῦ ἢ
σιδήρου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης ἐκείνης, ἧς ταῖς μυριάσας δυνήσεται ὀφθαλμοὺς οὐ δύνα-
ται ἰδεῖν; ἢ ταῦτα ἰδὼν ὅτι τῶν αἰθέρων· τί δ' εἰ καὶ τοὺς χιλιάδας τῶν ἀγγέλων,
τῶν ἀρχαγγέλων, τῶν χερουβὶμ, τῶν σεραφὶμ, τῶν θρόνων, τῶν κυριοτήτων, τῶν ἀρχῶν,
τῶν ἐξουσιῶν, ὧν ὁ κάλλος ἀμήχανον, ἐν πάντα νοῦν ὑπερβαίνει; ἀλλὰ γὰρ μέχρι τίνος
οὐ σπουδὴν διώκειν ἀκίνητα; Οὔτε γὰρ ὀφθαλμὸς εἶδεν, φησιν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ὅτι α. Κορ. β. θ.
καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. σπουδὴν οὖν ἐλευ-
θέρου τῶν ἀποτυγχανόντων, οὔτε μακαριώτερον τῶν ἐπιτυγχανόντων· χαίρειν ἢ καὶ ἡ-
μᾶς τῶν μακαρίων χαίρειν, ἵνα καὶ τῶν αἰωνίων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. ζ 11 ΣΠΟΥΔΑΣΩΜΕΝ ΟΥΝ ΕΙΣΕΛΘΕΙΝ ΕΙΣ
ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς
ἀπειθείας. 12 Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος
ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ
πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν· καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρ-
δίας. 13 Καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ
λόγος.

Μέγα

προσάρπαγμα. Τί δέ ἐστιν ὁ φησιν; ἐπεὶ εἶπεν· ἐφάλωσεν, φησί, τινες εἰσελθεῖν πάντως, ἐκεῖνοι οὗ χάριν εἰσῆλθον, πάλιν οὐ δίζει τελείαν ἄλλην καταπαύσιν. ὅλη δ' εἰσελθεῖν χρή, καὶ δι' ἧς τινας εἰσελθεῖν, ἀκούσωμεν πάλιν τοῦτο καταστέλλει. ὅτι μετὰ τοσαῦτα ἔτη, φησί, λέγει πάλιν Δαβίδ, σήμερον, ἐν τῇ φωνῇ αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ προκεκρικέναι.

8 Εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. Δῆλον οὖν ὅτι ὡς μελλόντων τινῶν τυγχάνειν τῶν ἐξ ἡμῶν, ταῦτά φησι.

9 Ἀρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. Πόθεν; ἐκ τοῦ προκεκλε- χ. -γκλει, μὴ λεν, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. οὐ γὰρ δή, εἰ μὴ ἦν σαββατισμός, ταῦτα παρηγγέλλετο, οὐδὲ ἐκελεύοντο μὴ τὰ αὐτὰ πάσχειν, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθωσιν, εἰ μὴ ἔμελλον τὰ αὐτὰ πείσεσθαι. πῶς γὰρ ἔμελλον τὰ αὐτὰ πείσεσθαι ⓐ τοῦ Παιδαγωγοῦ ἔχοντος, εἰ μή ἑτέρα τις ἦν κατάπαυσις; καὶ καλῶς συνεπέρανε ⓦ λέγων. οὐ γὰρ εἶπε, καταπαύσει, ἀλλά, σαββατισμός, ὃ οἰκεῖον ὄνομα, καὶ ᾧ ἔχαιρεν καὶ ἐπέτρεχον, σαββατισμὸν τοῦ βασιλέως καλῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ σαββάτῳ πάντων μὲν τῶν πονηρῶν ἀπέχεσθαι καλοῦσι, σχολὴν δὲ μίαν γίνεσθαι τοῦ περὶ λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ἅπερ ⓐ ἱερᾶς ἐπιτέλεσις, καὶ ὅσα ψυχὴν ὠφελῆ, καὶ μηδὲν ἕτερον· οὕτω καὶ τότε. ἀλλ' αὖθις οὐχ οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ πῶς;

10 Ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ * τῶν ἔρ- * πάντων γων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός. Ὥσπερ ὁ Θεὸς κατέπαυσε, φησιν, ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὕτως ὁ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ. ἐπεὶ γὰρ πρὸ ἀναπαύσεως αὐτοῖς ὁ λόγος ἦν, καὶ τοῦτο σφόδρα ἐπιθυμοῦσα ἀκοῦσαι πότε ἔσται εἰς τοῦτο ⓦ λόγου κατάληξις. ὃ δή, σήμερον, εἶπεν, ὥστε μηδέποτε ἀπελπίζειν αὐτούς. προκαλεῖται, φησιν, ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ ὃ σήμερον καλῆται. τοιγαροῦν, κἂν τις ἁμαρτησόμενος ᾖ ἕως δεῦρο ἢ ὃ σήμερον, ἐλπίδας ἐχέτω. μηδεὶς τοίνυν ἀπογινωσκέτω, ἕως δεῦρο ζῇ. μάλιστα γοῦν, φησί, μηδὲ ἔστω καρδία πονηρὰ ἀπιστίας. εἰ δέ τις ὀλισθοίη, μηδεὶς ἀπογινωσκέτω, ἀλλ' ἀναλαμβανέτω ἑαυτόν. ἕως μὲν γὰρ ἐσμὲν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, ὃ σήμερον ἔχει κεῖται. οὐ τοῦτο δὲ οὐ τὴν ἀπιστίαν μόνον λέγει, ἀλλὰ καὶ τοὺς γογγυσμούς. ὧν τὰ κακά, φησιν, ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. διὰ τοῦτο ἵνα μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἁπλῶς τὴν ἀναπαύσεως ἀπεστερήθησαν μόνον, ἐπάγει καὶ κόλασιν, εἰπών, χ. -δόσαντο

12 Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν· καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. Ἐνταῦθα μὲν τῆς γλώσσης ἅψαλίζεται, καὶ ἐνθάδε τῆς κολάσεως· εἰς τὰ κρυπτά, φησι, διϊκνεῖται τῆς καρδίας τῆς ἡμετέρας, καὶ ἀγατύπωσει τὸν ψυχόν. οὐ χωλεύει δεῦρο πεσεῖν εἰ τοῦτο, οὐδὲ γῆς ἀπεστερῆσθαι, καθάπερ ἐκεῖ, ἀλλὰ βασιλείας οὐρανῶν, καὶ γλώσσης ἀδολοθλῶσαι αἰωνίας, καὶ κολάσεως ἀθανάτου καὶ πυρὸς καὶ σκωλήκων.

Ἀλλὰ προκαλεῖται ἑαυτούς. Ὁρᾶ δὲ ἡμερος καὶ προσπίες. οὐκ εἶπεν, ὅπως μάθῃ, ἀλλά, προκαλεῖται. οὕτως ἡμᾶς χρὴ τοὺς ἀπὸ θλίψεως συνοχωρουμένους προσφέρεσθαι. τοῦτο καὶ Θεσσαλονικεῦσι γράφων φησί, Νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους. δεῖ γὰρ τὸν ὀλιγοψύχων οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τί; Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. Ἵνα τί, προκαλεῖται; αὐτὸ τοῦτο, μὴ ἀπολειπώμεθα, μὴ ἀποκάμνωμεν. ⓦ γὰρ ἀπὸ θλίψεως συνοχωρούμενοι ὁ μὴ προκαλῶν, σκληρύνεσθαι ποιεῖ. ἵνα * μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν πώς, φησιν, ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας. ἡ τὴν ἀπάτην τοῦ διαβόλου φησὶν (ἀπάτη γάρ ἐστιν οὕτως, ὃ μηδὲν δεῖ τι μέλλοντα προσδοκᾶν, ὃ νομίζειν ὅλη αἰθύγια ἔσται τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅτι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν σεσωσμένα οὐ δεήσομεν δίκην, οὐδὲ ἔσται αἰάσασις)

χ. -γκλει, μὴ
* χῦ

αὐτ. Εἰ καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν.

Τί ἐστιν ἀρχὴ τῆς ὑποστάσεως; τὴν πίστιν λέγει, δι' ἧς ὑπεστήμεθα, καὶ * γεγηράμεθα, καὶ " στεναζοντὸ θνητὸν, ὡς αὐτὸς εἶπεν. Εἶτα ἐπάγει, * ἐν χ. ἐπαδόμεθα, " στενοῖσιν θνητὸν

15 Ἐὰν τοῦ λέγεσθαι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὥσπερ ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Καὶ ὑποβαθὺ ἐστι τοῦτο· ὃ ἀκόλουθον ἦν οὕτως ἔχει,

χξ. δ. 1 Φοβηθῶμεν οὖν, μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι.

2 Καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι, ὥσπερ κἀκεῖνοι, Ἐὰν δὲ λέγεσθαι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε. Τὸ γὰρ σήμερον, ἀεί ἐστι. Εἶτα ἐπάγει, Ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, μὴ " συγκεκερασμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασι. Δεικνὺς ὡς ὁ λόγος οὐκ ὠφέλησεν (οὐκ γὰρ τοῦ μὴ συγκεκρᾶσθαι, οὐκ ὠφελήθησαν) εἶτα βουλόμενος αὐτοὺς φοβῆσαι, δύκρισιν αὐτοῖς τίθησι, διὰ ὧν φησι, * μίσει τῇ πίστει τοὺς ἀκούσαντας.

16 Τινὲς γὰρ ἀκούσαντες παρεπικραναν, ἀλλ' οὐ πάντες ⓐ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως·

17 Τίσι δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσον ἐν τῇ ἐρήμῳ;

18 Τίσι δὲ ὤμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασι;

19 Καὶ βλέπομεν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν. Εἰπὼν πάλιν τὴν μαρτυρίαν, " ἐν τῷ ἐρώτησιν ἐπάγει, ποιοῦ ⓑ λόγου σαφῆ. Εἶπε γὰρ, φησι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. τίνων μέμνηται, φησι, σκληρυνθέντων, τίνων δὲ ἀπειθησάντων; οὐχὶ τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· ἤκουσαν κἀκεῖνοι, φησιν, ὥσπερ ἡμεῖς ἀκούομεν, ἀλλ' οὐδὲν ὤφελεν αὐτοὺς γέγονε. μὴ τοίνυν τοιοῦτοι ὦμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀκοῦσαι τὸ κηρύγματος ὠφεληθήσεσθε· ἐπεὶ καὶ ἐκεῖνοι ἤκουσαν, ἀλλ' οὐδὲν ἀπώναντο, διὰ τὸ μὴ ὑπῆρξαν. ⓒ οὖν σοὶ Χαλὲβ καὶ Ἰησοῦ, διὰ τὸ μὴ συνεκεράσθησαν τοῖς ἀπιστήσασι, τουτέστι, διέφυγον τὴν κατ' ἐκείνων ἐξενεχθεῖσαν τιμωρίαν. ἡ ὄρα τὴν φιλανθρωπίαν. Οὐκ εἶπεν, οὐ συνεφώνησαν, ἀλλ', οὐ συνεκεράσθησαν· τουτέστιν, ἀσυγχύτως διέκρισαν, ἐκείνων πάντων μίαν τὴν αὐτὴν γνώμην ἐχόντων. σὺ ζῶν δὲ μοι δοκεῖς ἡ σάσιν ἀπιστεῖσθαι. * μὴ χ. μετ' ἐρώτησιν πάλιν.

3 Εἰσερχόμεθα γὰρ, φησιν, εἰς τὴν κατάπαυσιν [ⓓ πιστεύσαντες]. Εἶτα τοῦτο βεβαιῶν ἐπήγαγε, καθὼς εἴρηκεν, ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου· καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γεγενημένων. Ἐπειδὴ εἰκὸς ἦν εἰπεῖν τινα, ἡμεῖς μὲν τοῦτο ἐκ τῶν ἡμᾶς εἰσελεύσεσθαι δηλωτικόν ἐστιν, ἀλλὰ τοὺς ἐκείνους μὴ εἰσελεύσεσθαι, τί ποιεῖ; ἀσυνδέτως ἔδειξε τοῦτο, ὅτι ὥσπερ ἡ κατάπαυσις ἐκείνη οὐ κωλύει ἑτέραν κατάπαυσιν λέγεσθαι, οὕτως οὐδὲ αὕτη τὴν τῶν οὐρανῶν. τίνος οὖν θέλει δεῖξαι, ὅτι οὐκ ἔτυχον ἐκεῖνοι τῆς καταπαύσεως. ὅτι γὰρ τοῦτο λέγει, δῆλον ἐξ ὧν ἐπάγει·

4 Εἴρηκε γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτω, καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ·

5 Καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. Ὁρᾷς πῶς ὁ κωλύει ἐκείνη (καὶ τὴν ἑτέραν) καταπαύσειν;

6 Ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται, φησὶ, τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτὴν, καὶ ⓔ πρότερον διαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν·

7 Πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν, Σήμερον, ἐν Δαβὶδ λέγων μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προείρηται.

φθοιδν ἐφείσατο, ἀλλὰ δι' ἁμαρτωλοὺς ἔβαλε καὶ τὰ ἄλλα τούτοις πάντα ἐποίησεν,
χ ν πίστιν ἐργάσατο, πιστεύσαντι τῷ Θεῷ· τοῦτο μὲν οὖν ἐστὶν εὐσεβῆσαι, ἀπὸ δὲ ὡς μηδενὸς ἡμουμένου,
ὕτω καταπλαγῆτε, πάλιν εἰς Αἴγυπτον ἀποστρέφειν ἐβούλοντο, λέγοντες, Ἐξήναγεν ἡ- Λευ. κ.
μᾶς ὧδε ὁ Θεὸς, ὥστε ἀπολέσαι ἡμᾶς μετὰ παιδῶν καὶ γυναικῶν. ὁ τοίνυν Θεὸς ὀργιζόμενος, ὅτι
5 ὕτω ταχέως ἐξέβαινον τοῦ τῶν γεγηπευθότων μετέμελεν, ὥμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν ἡμετέ-
ραν σκηνὴν τὴν ταύτης ἐπηγγελμένην εἰς τὴν κατάπαυσιν· καὶ πόθεν ἀπώλοντο ἐν τῇ ἐρήμῳ.
ἐπεὶ οὖν ὁ Δαυὶδ ὕστερον μετὰ τὴν ἡμετέραν τὴν σκέψιν διελέγετο· σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς
αὐτοῦ ἀκούσητε, φησι, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Λέγει
τί; ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθητε, ἅπερ οἱ πατέρες οἱ ὑμέτεροι, καὶ ἀπορριφῆτε τῆς καταπαύ-
10 σεως· δῆλον ὅτι ὡς ὕσπερ τινὸς καταπαύσεως ταύτης εἴρηκε. ἐπεὶ εἰ ἀπειληφότες ἦσαν
τὴν κατάπαυσιν, φησι, τίνος ἕνεκεν αὖθις πάλιν λέγει· σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκού-
σητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, * ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ; δῆλον οὖν ὅτι ἄλλη κα- * ὡς οἱ πατέ-
τάπαυσις, ἀλλ' ἡ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἧς εἰκὼν ἡ τύπος ἐστὶ ὁ σάββατος· εἶτα λοιπὸν τινὶ μαρτυρίῳ πᾶσαι (αὕτη δέ ἐστι, σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνη-
15 τε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, τῇ τῆς ἡμέρας τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρή-
μῳ· οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαρά-
κοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κα-
τάπαυσίν μου) τότε ἐπάγει,

20 12 Βλέπετε μή ποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ
Θεοῦ ζῶντος. Ἀπὸ γὰρ τῆς σκληρότητος ἡ ἀπιστία γίνεται. καθάπερ τὰ πεπωρω-
μένα τοῦ σώματος καὶ σκληρὰ οὐκ εἴκει ταῖς τῶν ἰατρῶν χερσὶν· οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ αἱ σκληρυν-
θεῖσαι οὐκ εἴκουσι τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ. Εἰκὸς γὰρ πᾶσι καὶ ἀπιστεῖν λοιπόν, ὡς οὐκ ὄντων
ἀληθῶν τῶν γεγραμμένων. Διὸ τοῦτό φησι, βλέπετε μή ποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία
25 πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος. Οὐδὲν γὰρ ὁ τῶν μαθητῶν λοιπὸς οὐκ
ἔστιν οὕτω πιθανὸς, ὡς ὁ τῶν προφητῶν, ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς ἱστορίας, ἐν ᾗ πίστεως ἐδείχθη.
Εἰ γὰρ οἱ πατέρες ὑμῶν, φησιν, οὐκ ἤλπισαν, ὥσπερ ἐγὼ ἐλπίσας, ταῦτα ἔπαθον·
πολλῷ μᾶλλον ὑμεῖς. ἐν γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐστὲ ὅπερ ὁ λόγος. Τὸ δὲ σήμερον, φησιν, ἀεί ἐστιν,
ἕως ἂν συντελεσθῇ ὁ κόσμος.

χ λίπωμεν 30 13 Ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλῆται.
Τοῦτέστιν, οἰκοδομεῖτε ἀλλήλους, διορθώσατε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ γένησθε.

Ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας. Ὁρᾷς ὅτι τὴν ἀπιστίαν ἡ ἁ-
χ. ἡν μαρτία ποιεῖ; ὥσπερ γὰρ ἡ ἀπιστία βίου πίπτει πονηροῦ, ὅταν ἡ ψυχὴ, ὅταν εἰς βάθος ἔλ-
θῃ κακῶν, καταφρονεῖ καὶ καταφρονήσασα ἤδη, οὐδὲ πιστεύειν αἰσχύνεται, ὥστε ἀπαλλάξαι φόβου ἑ-
35 αυτήν. Εἶπον γάρ, φησι, Οὐκ ὄψεται Κύριος, οὐδὲ συνήσει ὁ Θεὸς τοῦ Ἰακώβ. καὶ πά- Ψαλμ. ζ.
λιν, Τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστι· τίς ἡμῶν κύριός ἐστι; καὶ πάλιν, Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· Ψαλμ. ια. δ.
οὐκ ἔστι Θεός; καὶ πάλιν, Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· οὐκ ἔστι Θεός. διεφθάρησαν καὶ ἐ- Ψαλμ. θ. λε.
βδελύχθησαν ἐν ἐπιτηδεύμασι. καὶ πάλιν, Οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν Ψαλμ. γ. α. ϛ.
αὐτοῦ. καὶ πάλιν, Οπ ἐδόλωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν ὄμφα τὴν ὁμοίαν αὐτοῦ, καὶ μισῆσαι. καὶ ὁ Ψαλμ. λ. ϛ.
40 Χριστὸς ἐν αὐτῷ τούτῳ δηλοῖ, λέγων, Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται Ιωαν. γ. κ.
πρὸς τὸ φῶς. Εἶτα ἐπάγει,

14 Μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ. Τί ἐστι, μέτοχοι γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ;
χ τοῦ κ μετέχομεν αὐτοῦ, φησι, ἂν ἐμμείνωμεν ἡμεῖς ἐν αὐτῷ· Εἴπερ αὐτὸς μὲν κεφαλὴ, σῶμα δὲ ἡμεῖς,
συγκληρονόμοι ἐσόμεθα. Ἓν σῶμα ἐσμεν, ἐκ τῆς Ζαρκὸς αὐτοῦ, φησι, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων
αὐτοῦ.

οὕτω, καὶ δυνησόμεθα εὐαγωνίσασθαι τὸν πολεμίων, καὶ τὸ στέφανον τῆς νίκης ἀναδήσασθαι, ὁ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ψαλ. ξδ. Λογ. ς. 7 ΔΙΟ ΚΑΘΩΣ ΛΕΓΕΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟ ἅγιον, σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, 8 Μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ· 9 Οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. 10 Διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. 11 Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

Ἀναλαμβάνει πάλιν ἐλπίδος ὁ Παῦλος, καὶ εἰπὼν ὅτι οἶκος αὐτοῦ ἐσμεν, ἐὰν περ τὴν παῤῥησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν, δείκνυσι λοιπὸν ὅτι βεβαίως χρὴ προσδοκᾶν ἐκ τῶν πιστευθέντων ἀπὸ τῶν γραφῶν. προσέτι δὲ δυσκολώτερον γάρ πως αὐτὸ ἔφησεν, καὶ δυσκαταλήπτοτερον. διὸ χρὴ καὶ πρὸς ἡμῶν προσέχειν εἰπόντος, καὶ σωτήριον τὸν πᾶσαι ὑμᾶς ὑποδεῖξαι διδάξαντος, οὕτως ἐπαφῆσαι τὸν λόγον τοῖς τεταγμένοις. οὐκέτι γὰρ ἡμῖν διηγήσεσθαι, ἐὰν σιωπὴν μάθητε ἀποστολικήν. πρὸς ἐλπίδος δὲ αὐτῷ ὁ λόγος, καὶ ὅλη χρὴ ἐλπίζειν τὰ μέλλοντα, καὶ ὅτι ἔστι πάντως τοῖς ὑπομένουσι πεῖσαι μισθὸς καὶ καρπὸς καὶ ἀνάπαυσις. τοῦτο δὴ οὖν ἀπὸ τοῦ προφήτου δείκνυσι· καὶ πῶς; διὰ τοῦτο λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. τοῖς φησι καταπαύσεις εἰσὶ μόνῳ τῷ σαββάτῳ, ἐν ᾗ ὁ Θεὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ· δοὺς πάλιν τῷ τῆς Παλαιστίνης, εἰς ἣν εἰσελθόντες οἱ Ἰουδαῖοι ἔμελλον ἀναπαύσεσθαι ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας τῆς πολλῆς καὶ τῶν πόνων· τρίτην πάλιν ἐν ὕστερον ἀνάπαυσιν, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἧς οἱ τυχόντες "ἀναπαύονται ἀληθῶς τῶν κόπων καὶ τῶν μόχθων. τῶν τοίνυν τοίνυν ἐντεῦθεν μέμνηται. ἐκ τίνος ἔνεκεν οὖν τῆς μιᾶς ἡμέρας ἑπτάκις ἐμνημόνευσεν; ἵνα δείξῃ τὸ προφήτου οὗ ἕνεκα τούτου λέγεται. οὗ μὲν γὰρ τῆς προφήτης οὐκ εἴπεν [φησι]. πῶς γάρ, τῆς παλαιᾶς γεγενημένης; ἀλλ' ὁσάκις οὖν τῆς δευτέρας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ. πῶς "γάρ, ἣν αὐτὸς τέλος οὐκ ἔσχε λαβοῦσα; λείπεται δὲ οὖν ἡ τρίτη αὐτὴν λέγειν λοιπόν. διὰ τοῦτο οὖν ἐν τῷ ἐπιστολῇ ἀναπαύσαι, ὥστε σαφέστερον ποιῆσαι τὸν λόγον. ὅπερ γὰρ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐξελθόντες, καὶ πολλὴν ὁδὸν διανύσαντες, καὶ μυρία τοῦ Θεοῦ δυνάμεως λαβόντες τεκμήρια, ἔν τε τῇ Αἰγύπτῳ, ἔν τε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἔν τε τῇ ἐρήμῳ, "ἐβουλεύσαντο πάμπολλα κατασκόπους τοὺς διασκεψομένους τὴν φύσιν τῆς γῆς, καὶ οἱ ἀπελθόντες ἐπτοήθησαν, τὴν μὲν χώραν θαυμάζοντες, καὶ γλυκέων καρπῶν βύθοφι ἐν λέγοντες, δυσθεώτους μέντοι ἀκαταμαχήτων "τὴν χώραν καὶ ἰσχυράν· καὶ ἀγωνώμονες Ἰουδαῖοι καὶ αἰσθόμενοι, δέον αὐτοὺς τὴν προτέραν τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίαν ἀναμνησθῆναι, καὶ πῶς αὐτοὺς εἰς μέσον ἀπειλημμένους στρατοπέδων τοσούτων Αἰγυπτιακῶν, οὐ μόνον ἐξήρπασε τὸν κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τὴν λαφύρων αὐτῶν ἐποίησε κυρίους, καὶ πῶς πάλιν ἐν τῇ ἐρήμῳ πέτρα ἔρρηξε, καὶ τὴν ὑδάτων τοῦ ἀ-

φησὶν ἀν-

χ. -σιτας

χ. γαρ ; ἐγὼ ἀσυλλόγιστος, φησιν, ὡς τοῦ καταπαύσει μου. λέγεται δὲ τοῦτο τρίτον τοῦτο λοιπόν.

χ. εἰσελεύσονται

χ. εἰ σωζεῖν καὶ ἐν χώρᾳ.

μὴ ὦσι· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστι γραπτὸν, ἀλλὰ πασιπατοῦ. ἵνα δι' ἡ τῆς διδασκαλίας σάλπιγξ καλῇ, διήνεκῶς ἔξηχῇ, καὶ καθαρεύουσι τὰς ψυχὰς, καὶ ἐμβηθῇ μὴ πολλὴς τῆς ῥᾳθυμίας εἰς τοὺς ἀγῶνας, ῥῆξον τὴν φάλαγγα τῶν ἐναντίων, σύγχυσον τὸ πρόσωπον τοῦ διαβόλου, ἵππον ὃ ζῴπαιον. ἐὰν δὲ μηδὲν ἡ διδασκαλία ὠφελαλάτηται, μηδὲ πορθῇς τὰ ἁμάρτεια δόγματα (πάντ' τὸν ψυχικὸν λέγω) μηδὲ αἰσχύνῃ τι ποιῆσι τῶν μὴ δοκιμίων τῷ Θεῷ, μὴ πρεσβύτερος ἔσο. αἱμάτων δὲ γέμει ⓦ τὸ χριστιανοῦ βίου, αἱμάτων, οὐκ ἐν ᾧ τὰ ἀλλότρια ἐκχεῖ, ἀλλ' ἐν τῷ ἕτοιμον ἦ) ὃ ἑαυτὸν ἐκχεῖν. μὴ τοσαύτης τοίνυν ῥᾳθυμίας ὃ ἰδὼν αἷμα ἐκχεόμενον, ὅταν ὁ τοῦ Χριστοῦ τύπτῃ, μὴ ὅσις δὲ ὕδωρ ἵνα ἐκχέοι (ἡ γὰρ ὕδωρ ὄντι ὃ αἷμα πρόρριζον ὃ σῶμα) ἡ μὴ τοσαύτης εὐκολίας τοῦ τάρτα ἀπεδυόμενα, μὴ ὅσις δὲ ἡ ὃ ἱμάτιον. τοῦτ' ἦ ἔσται, ἐὰν μὴ χρήμασιν ὦμεν προσδεδεμένοι, αἰ μὴ οἰκίαις, δὲ μὴ πρὸς παθείᾳ τῶν παρόντων ὦμεν ἀπηρτημένοι. Εἰ γὰρ ⓐ ⓦ τραπωτικὴ τοῦτον βίοι ζῶντες πᾶσιν ἀπολόγητοι, ἡ ἔνθα αἱ ὁ πόλεμος καλῇ, ἐκεῖ προθυμότεροι, ἡ οὐδὲ προσδοκῶμεν, ἡ πόθεν μὴ προθυμίας καταμένοιεν· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ὁ τοῦ Χριστοῦ γραπτὸς ὕτω προσκυλίζεσθαι χρὴ, ἡ προσπίπτεσθαι τοῖς ⓦ πόλεμον τοῦ παθῶν. οὐκ ἔστι διωγμὸς τῶν, μηδὲ ἡμῖν ἡγεῖσθαι ποτέ· ἀλλ' ἕτερος πόλεμός ἐστιν, ὁ τῆς τῶν χρημάτων ἐπιθυμίας, ὁ τῆς βασκανίας, ὁ τῶν ἄλλων παθῶν. τοῦτον ⓦ πόλεμον δυσωπούμενος ὁ Παῦλός φησι, Οὐκ ἔστι ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα ἡ σάρκα. ἀεὶ δεῖ ὁ πόλεμος ἐστήκασι. Διὰ τοῦτο ἀεὶ ὡπλισμένοις ἡμᾶς ἑστάναι βούλεται). Στῶμεν οὖν, φησι, περιζωσάμενοι. ὅπερ ἡ αὖθις ἑστῶτος ἐστὶ καιροῦ. ἡ ἐπιφέρει, ὅτι ἀεὶ δεῖ ὑποδεδέσθαι. πολὺς γὰρ ὁ πόλεμος διὰ γλώττης, πολὺς δι' ὀφθαλμῶν. τοῦτον τοίνυν κατέχωμεν. πολὺς ὁ τῆς ἐπιθυμίας. Διὰ τοῦτο ἀρχεται καθοπλίζειν ⓦ γραπτὸν τὸ Χριστοῦ. φησὶ γὰρ, φησι, περιζωσάμενοι τὰς ὀσφῦς ὑμῶν ἡ ἐπάληθες, τὸ ἀληθείας. διὰ τί τὸ ἀληθείας; ἐμπαιγμὸς γὰρ ὄντι ἡ ψευδὴς ἡ ἐπιθυμία, ὡς που ἡ ὁ Δαυὶδ ἔφη, Αἱ ψυαὶ μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων. οὐκ ἔστιν ἡδονὴ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ σκιὰ ἡδονῆς. διὰ τοῦτο περιζωσάμενοι, φησι, τὰς ὀσφῦς ὑμῶν τὸ ἀληθείᾳ· τουτέστιν, τῇ ἀληθινῇ ἡδονῇ, τῇ σωφροσύνῃ, τῇ κοσμιότητι. "διὰ τοῦτο τοῦ ὁ προφήτης, Εἰδὼς τῆς ἀμαρτίας τὸν ἀπατεῶνα, ἡ βουλόμενος ἡμᾶς μὴ πολλὰ προσπταίειν. Θυμὸς γὰρ, φησι, ἄδικος οὐκ ἀγωνιεῖται. ἡ διὰ τοῦτο ἡμᾶς περιζώννυσθαι βούλεται, ἡ ἀσπίδα. ἱκανὸν γὰρ ὄντι, δύκολος ὁπλισπαθῶν ὁ θυμὸς, καὶ μυελῶν ἀφιγκίων ἡ διαφερομάτων ἡμῖν δεῖ πρὸς ὃ προσκεῖσθαι ἡ κατοχεῖν. ἡ διὰ τοῦτο μάλιστα ἡμῖν τοῦτο ὃ μίσος, ὥσπερ ἐκ λίθων λίθοι, τῶν ὀστέων ὠκοδόμησεν ὁ Θεός "ἔρισμα αὐτοῦ προσδοκῶν τοῦτο, ὥστε μὴ διαρρήξαι ποτέ, μηδὲ διατεμεῖν εὐκόλως ὃ πρὸς λυμαίνεσθαι ζάλοι. πῦρ γὰρ ὄντι, φησι, ἡ ζάλη μεγάλη, ἡ οὐκ ἂν ἕτερον μέρος τούτου τοῦ βίου διάσχοιτο. λέγουσι δὲ ἡ ἰατροὶ παῖδες τοῦτο χρῆμα ἀνατετρῆσθαι ⓦ πνεύμονα τῇ καρδίᾳ. ὥστε εἰς ἀπαλὸν αὐτοῦ οὖσαι, καθάπερ εἴς τινα ἀσκὸν εἰσαλλομένην, διαπαύειν [τοῦ καρδίας], ἂν ἃ μὴ εἰς ὃ αὐτοῦ πνεῦμον ἡ σκληρὸν τὸ στέρνον, καταλαμβάνειν τῇ πυκνότητι τῶν ἁλμάτων. διὰ τοίνυν ἡμῖν θώρακος ἰσχυροῦ, ὥστε διαπεμπτὸς εἰσυχίᾳ τοῦτο τὸ θηρίον διατηρῆσι. διὰ δὲ ἡμῖν ἡ περικεφαλαίας. ὅπου γὰρ ἐκεῖ τὸ λογιστικὸν τυγχάνει, καὶ ἀπὸ τούτου ἡ σωτηρία δύναται, ἐὰν τὰ δίοντα γίνωνται, ἡ ἀπολέσῃ ἔνι, εἰ τὰ μὴ δίοντα· διὰ τοῦτό φησι καὶ τὸν περικεφαλαίαν σωτήριον. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος φύσει μὲν ὄντι ἀπαλὸς. διὰ καὶ αὖθις, καθάπερ πρὸ ὀφρύων, τὸν βρέγμα περικαλύπτεται δύωδον. πόθεν δὲ ἡμῖν αἵρεσις τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, εἴτε τὰ δίοντα γνοῦς, εἴτε τὰ μὴ τοιαῦτα. καὶ ⓐ πόδες δὲ καὶ αἱ χεῖρες ἵπλων ἡμῖν δίονται. οὐχ αὗται αἱ χεῖρες, οὐδὲ οὗτοι ⓐ πόδες, ἀλλὰ πάλιν ⓐ τῆς ψυχῆς· αἱ μὲν μελετῶσαι τὰ δίοντα, ⓐ δὲ ἵνα περεύωνται ἔνθα χρή. καθοπλίσωμεν τοίνυν ἑαυτοὺς οὕτω,

χ. τὸν χίτωνα ἔξω, μοῦ

χ. ὀπλίς, αἱ μὴ πάντων ὦμεν. ἀλλ' αἰσθήσεως αὐτ. ὦμεν

χ. τοῦ ἐν ἐφοῦ ἐνίστηται, ἡ ὅτι δεῖ ἀεὶ ἐστι.

χ. καταδύσωμεν

χ. ἰρήσματα

χ. διὰ τοῦτο τοῦτο παρατ.

χ. τῶν ῥύμη δεῖ αἱμάτων.

τα. ὅταν οὖν δύνασαι ἡ πονηρός, ἴσθι ὅτι διὰ κακῶν τῶν ἑαυτῆς κέρδης. ἵνα γὰρ ἐκείνων τὴν ὀλίγην ἀγαθῶν τιμὴν ἀπόδωσι σοι ταῦτα λαβών, οὐκ λοιπὸν τέλεον κολάζηται· τούτου χάριν σοι ταῦτα ἀπολαμβάνει. ἡ μακαρία οὐχ ἵνα μᾶλλον δίκη ὁ σοι ταῦτα κολάζοιτο, ἵνα πρῶτα ἀποθέμενος τὰ ἁμαρτήματα, εὐδόκιμος ἡ καθαρὸς ἀπῇ, ἡ δικαίως. ἡ τοῦτο διδάσκων ἡμᾶς ὁ Παῦλός φησι, Διὰ τοῦτο σὺ ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς ἡ ἄρρωστοι, ἡ κοιμῶνται ἱκανοί. ἡ πάλιν, Παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ἡ ὁ θεσπέσιος φησιν, ὅτι ἐδίξατο ὡς χλεὺς Κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα. ἡ πάλιν ὁ Δαβίδ, Ἰδοὺ σὺ ἔρρεξας μα, ὅτι ἐπλήθυνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μα. ἡ ὡσεὶ ἀδίκως ἐμίσησάν με, ἡ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μα. ἐπὶ πάλιν ἔπεσε, Κύριε ὁ Θεός ἡμῶν, ἐξιλεώθης δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. ἀλλὰ ταῦτα οὐ δικαιώτος ἐστὶ σοῦ καλεῖν τὰ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων δίκας σοι ταῦτα ἀπολαμβάνοντας. πῶς ἡ τὰ ἀγαθὰ ὁ πονηρὸς ἀπολαμβάνοιτο παρὰ σοῦ, οὐκ τέλεον κολάζονται; ἄκουε τοῦ Ἀβραὰμ λέγοντος πρὸς τὸν πλούσιον, Ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, ὁ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. σοῦ ταῦτα γὰρ ὄν, ἀπέλαβες, ἀλλὰ μὴ ἔλαβες αὖπαν, δείκνυσι τὴν ὠφελίαν ἑκατέρας παρούσας, ἡ τὸν μὲν τῆς εὐσεβείας, τὴν δὲ τῆς δυσσεβείας θρόμβον· καὶ φησι, Διὰ τοῦτο ὧδε σοῦ ταῦτα πρόσκαιρα (ὁρᾷς γὰρ αὐτοὺ καθαρὰ ἁμαρτημάτων) ἡ σὺ ὠδυνᾶσαι. μὴ τοίνυν ἀλύωμεν ὅταν βιαζώμεθα ὁρῶμεν ἐνταῦθα τοὺς ἁμαρτωλούς· ἀλλ' ὅταν κακῶς πάσχωμεν αὐτοὶ, χαίρωμεν. ἁμάρτοιεν γὰρ ὅτι ὃ πρᾶγμα ἐκβιάσει. μὴ ζηταῦμεν αἴσιον· θλίψιν γὰρ ἐπηγγείλατο τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς ὁ Χριστός. καὶ φησιν ὁ Παῦλος, Πάντες ἡ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται. οὐθεὶς γυναῖος ἀθλητὴς ἐστὶ τοῦ σκάμματος * λουτρὰ ὑπέζωτο, ἡ πάπιζαι πλήθουσιν ὀπῶν ἡ οἴνου. τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀθλητοῦ, ἀλλὰ βλακός. ὁ γὰρ ἀθλητὴς μαχέται κόνει, ἐλαίῳ, ἀκόνῃ θερμότητι, ἱδρῶτι πολλῷ, θλίψει, ἡ στενοχωρίᾳ ἀγαθῷ. οὗτοι ἐστὶ καὶ τοῦ πυκτεύειν ὁ χαρακτήρ· οὐκοῦν ἡ τὰ πτύματα λαμβάνειν ἡ αἱματίσεσθαι ἡ ἀλγεῖν. ἄκουσον τί φησιν ὁ μακάριος Παῦλος· Οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων. πάντα τὸν βίον ἐν ἀγῶνι εἶναι νομίσωμεν, ἵνα οὐδέποτε ἀναπαύσει ζητήσωμεν, οὐδέποτε θλιβόμενοι ξεσπασθήσομεν· ἐπὰν μηδὲ πύκτης, ὅτε ὁ ἀγὼν ἐστί, ξεσπασθῇ. ἕτερός ἐστιν ὁ τῆς ἀνέσεως καιρός. ἐμφὰ θλίψεως ἡμᾶς πλεονασθῆναι δεῖ. εἰ δὲ μὴ διωγμός ἐστι, μηδὲ θλῖψις, ἀλλ' ἐσόμεθα ἕτεροι θλιβόμενοι, αἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡμῖν συμπίπτουσαι. εἰ δὲ ταῦτα ἀφέρομεν, χολὴν τὰ σκεύη σιέγνωμεν ἀν. Πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἰλήφει, φησιν, εἰ μὴ ἀνθρώπινος. βυχώμεθα μὴν οὖν τῷ Θεῷ μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμά· εἰσελθόντες δὲ φέρωμεν ἡμαῖως. σκέψις μὲν γὰρ ἔφεσιν ἀνδρῶν, ὃ μὴ κινδύνους ὑπορρίπτειν ἑαυτοὺς τοῦτο δὲ ἡμαίων ἡ φιλοσόφων, ὃ ἴσασθαι ἐμπιστίζει. μήτε οὖν ὑπορρίπτωμεν ἑαυτοὺς ἁπλῶς· θρασύστομος γάρ· μήτε ἀργόμενοι, ἡ τῶν πραγμάτων καλεώτων, ἐκδιδῶμεν· δειλίας γάρ· ἀλλ' ἐὰν μὲν ὃ κήρυγμα καλῇ, μὴ παραιτώμεθα· ἁπλῶς δὲ αἰτίας μὴ οὔσης, μήτε χρείας, μήτε ἀνάγκης τῆς κατὰ θεοσέβειαν καλούσης, μὴ ὑπερέχωμεν. ὑπόδειξις γάρ ἐστι ὃ πρᾶγμα, ἡ φιλοτιμία πρέπει. ἐὰν δέ τι τῶν τοῦ εὐσεβείου παραβαλλόντων γένῃ, κἂν μυρίους ἐπισπᾶται δέῃ θανάτους, μηδὲν παραιτώμεθα. μὴ προσκαλοῦ τοὺς πειρασμούς, ὅταν σοι τὰ κατὰ τὸν εὐσεβείαν προχωρῇ ὡς πολεῖς. τί πρέπει ἐπιπαῦσαι κινδύνοις οὐδὲν κέρδος ἔχοντας; ταῦτα λέγω, βουλόμενος ὑμᾶς φυλάξαι τοὺς νόμους τοῦ Χριστοῦ καλοῦντος οὐ χρὴ μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμοὺς, ἡ καλοῦντος πάλιν ἐν ταυτοῖς λαβόντας ἀκολουθεῖν αὐτῷ. ταῦτα μὲν γὰρ οὐκ ἔστι σαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα σεμνάδοντα. σὺ μὲν οὖν οὕτω πρόσκαιρον ὡς γραπτὸς ἡμαῖος, ὁ τοῖς ὅπλοις ἔσω διήκοντας, νήφων, ἐγρηγορώς, ἀεὶ ἐν πολέμου παρασκευῇ. πολέμιος μὲν τοι

μὴ

α. Κορ. ια. λ.
α. Κορ. ε. ε.
Ησ. μ. β.
ψαλμ. λθ. ιγ.
ψαλμ. κδ. ιθ.
Πσ. ος. ιε.
Λουκ. ιϛ. κε.
ε. Τιμ. γ. ιβ.
α. Κορ. θ. κε.
α. Κορ. ι. ιγ.

κ. τὸν διὰ τοῦτο ἐδίξ.
κ. [ὡσεὶ ἰσ.]

κ. διὰ τί ἐπέγει, ἀλλ' ἵνα μὴ ὄφελος ἔχωσι (ὁ δὲ αὐτὸν ἐπιφωνῶν τὰ ἡ ὑβρ.

* ἀν

κ. δέρων.

ὃ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν καταχωμεν. ὥστε ὁ ἀλογῶν ἐν ταῖς πειρασμοῖς ἢ καταπίπτων, οὐ καυχᾶται· ὁ ἀμελῶν δὲ, ὁ κρυπτόμενος, πεπρισμένον οὐκ ἔχει· ὁ ἀλύων οὐ καυχᾶται. Εἶτα καὶ ἐγκωμιάζει αὐτὸν λέγων, ἐπειπερ τὴν παῤῥησίαν ἢ ὃ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν καταχωμεν, δῆλον ὅτι ἢ ἦρξαντο. δεῖ δὲ τὸ τέλος, καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐστάναι, ἀλλὰ βεβαίαν ἔχειν τὴν ἐλπίδα * ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, μὴ σφαλθωμεν ὑπὸ τῶν πειρασμῶν. καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ αἱ θεοπνευστοι γραφαὶ, καὶ τοὺς πιστοὺς, ἐπέρπτας. Εἰ γὰρ ὁ τῆς παλαιᾶς τὸ μὴ ἐγκωλύοντος φησὶν ἡ γραφὴ, Ex Φαγ. γ.
τὸν ὄρεσιν διέκοψεν ὁ Κύριος, ἐν εἴδει παλαιᾶς τὸν ὑὸν τῶν δούλων, [τουτέστιν, ἀκριβῶς πάντα κατέμαθε,] ἢ πάλιν, Καταβαὶς ὄψομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῆς συντετέλεκεν). [ἢ πάλιν, εἰ δυνατὸν τὸν Gen. 18. κε.
τὰ φέρειν ὁ Θεὸς ἐν κακίᾳ τὰ αἰσθητὰ, ὃ πολὺ τὸ ὀργῆς ἐστὶ δηλωτικὸν ἡ θεία γραφή·] πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ ἢ παθητὸν ἐν σαρκὶ λέγοιτ' ἂν τὰ δοκοῦντα τοῖς ἀνθρωποπαθῆ. ὅπερ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸ πίστιν ἡγοῦνται τοῖς γράφουσι, βλέπεται δῆλον, ὅτι ὁ παθὼν οἶδε τι πάσχειν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις. ὅθεν φησὶν, ἁγιάζοντες τὸν, ὅθεν, ἀντὶ τοῦ, διὰ τοῦτο, φησὶ. κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι. μηδὲν τοίνυν ἐν τοῖς ζητῆτε, εἰ ἐκεῖ κέκληνται. ἐκεῖ γὰρ ὁ μισθὸς, ἐκεῖ ἡ δικαία ἀπόδοσις. τί οὖν; κατομόσαντι Ⓜ ἀπόστολοι ἢ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, ὡς Ⓒ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. τί δέ, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν; τουτέστι, ὡς ἐνοικοῦντα, ὡς ἐξαμβροῦντα τὸν αὐτοῦ, ἢ οὐκ ἐῶντα φέρεσθαι ἁπλῶς. ὡς ἢ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. τουτέστι, γνῶτε τίς ἐστιν ὁ ἀρχιερεὺς, ἢ ποταπὸς, Ⓒ οὐ δεήσεσθε πολλαμοῦ ἑτέρας, οὐδὲ πολλῆς κλήσεως. ἀπόστολον ἢ αὐτὸν λέγει διὰ τὸ ἀπεσταλθαι· Ⓒ ἀρχιερέα φησὶ τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, τουτέστι, τῆς πίστεως. καλῶς εἶπεν, ὡς Μωϋσῆς. ἢ γὰρ ἢ οὗτος λαοῦ, καθάπερ ἐκεῖνος προστασίας λαοῦ, ἐγκαθίσεως, εἰ ἢ μείζονα, ἢ ὅτι μείζονος. Μωϋσῆς μὲν γὰρ ὡς οἰκέτης, Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς, ἢ ὁ μὲν τῶν ἀλλοτρίων, οὗτος δὲ τῶν αὐτοῦ κτήσεται. εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων. τί λέγεις; μαρτυρίαν δὲ θεοῦ λαμβάνει ὁ Θεός; ἢ πάνυ γε. Ησ. α. ς. Μιχ. ε. ς.
εἰ γὰρ οὐρανὸν μάρτυρες ἢ γῆν Ⓒ βυσσὸς, λέγει διὰ τοῦ προφήτου, Ἀκουε, οὐρανὲ, ἢ σώζου, ἡ γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε, ἢ, Ἀκούσατε φάραγγες θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ Κυρίῳ προς Ⓜ λαὸν αὐτοῦ· πολλῷ μᾶλλον αἱ θεῖαι. τί ἐστιν, Εἰς μαρτύριον; ἵνα δῶσι, φησὶ, μάρτυρες, ὅταν ἀναμιμνῄσκωσιν αὐτοί. ἢ ὃ καύχημα τῆς ἐλπίδος. καλῶς εἶπε, τῆς ἐλπίδος, ὅπερ πολλὰ τὰ ἐλπίσαντα ἐπὶ τὰ ἀγαθά. ὅταν ἢ αὐτὴν δὲ κατάσχῃ, ὡς ἤδη καυχᾶσθαι ὡς ὄντα μεγαλομοίρους. διὰ τοῦτο φησὶ, ὃ καύχημα τῆς ἐλπίδος. ἢ ἐπαγγελίαν, μέχρι τέλους βεβαίαν καταχωμεν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. Εἰ τοίνυν τῇ ἐλπίδι ἐσώθημεν, καὶ δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα· μὴ οὖν ἀφαλλώμεθα ὅτι ταῖς πρόσθεν, μηδὲ ἤδη ζητῶμεν τὰ μὴ ταῦτα ἐπαγγελθέντα. Ελπὶς γὰρ, φησὶ, βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς. ὅπερ ὁ με- Ρωμ. η. κδ.
γάλως ὅτι τὰ ἀγαθὰ, φησὶ, τὰ ταῦτα λαβόντι οὐ δυνατόν ἐστιν ἀπ' αὐτοῦ τὸ στῶ ὑπομένειν τοῦτο βίῳ.
τίνος οὖν ἕνεκεν ἡμῖν ἢ προφητεία ταῦτα, οὐ μέλλων αὐτὰ τὸ ταῦτα διδόναι; ἵνα τῇ ἐπαγγελίᾳ ταῖς ψυχαῖς ἀνακτήσῃ), ἵνα τὴν ἐπὶ σοὶ σχέσει ῥώσῃ τὸν προθυμίαν, ἵνα ἀλείψῃ ἢ διεγείρῃ τὸν ἡμετέραν διάνοιαν· διὰ δὲ τοῦτο πάντα ταῦτα γεγένηται).

Μηδεὶς τοίνυν ἐρᾷ πονηρὸς ὑποκρίνεσθαι θρυλείσθω. Οὐκ ἔστι τὸ ταῦτα ἡ δύνασθαι ἀπόδοσις, ὅτι τῆς πονηρίας, οὔτε τῆς ἀρετῆς. Εἰ δέ που γέγραπται ἢ τῆς πονηρίας ἢ τῆς ἀρετῆς, ΗΘΙΚΟΝ
ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀξίαν, ἀλλ' ἁπλῶς, ὡσανεὶ γνώμην τῆς χρείας, ἵνα Ⓐ τῇ διαστάσει διαπιστοῦντες, καὶ τὸ ταύτης τὸ ταῦτα σωφρονίζωσι). ὅταν οὖν ἴδωμεν πονηρὸν πλουτοῦντα, μὴ καταπλαττώμεθα· ὅταν ἴδωμεν ἀγαθὸν κακῶς πάσχοντα, μὴ θρυλῶμεν. ἐκεῖ γὰρ Ⓐ τέφραι, ἐκεῖ ἢ αἰκίαι. Ⓒ ἄλλως γὰρ οὐκ ἔστιν ὅτι Ⓜ κακὸν πάντη εἰς κακὸν, ἀλλ' ἔστι ἵνα ἔχῃ αὐτὸν Ⓒ ἀγαθὰ· ὅτι Ⓜ ἀγαθὸν πάντη εἰς ἀγαθὸν, ἀλλ' ἔστιν ἵνα ἢ ἀμαρτήμα-

χ. κῶν δείκνυσι γὰρ ὅτι ἤρξ- * βέλετο τουτέστιν,

τοῦτο καὶ οἱ ἀπόστολοι ἄνωθεν ἔλεγον· Ὑμῖν ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν εὐλογοῦντα ὑμᾶς. καὶ πάλιν, Ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἀπεστάλη. τὴν εὐγένειαν ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν Ἰουδαϊκήν, * λέγων, Εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. πῶς οὕτω φησίν. ὅτι γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ τὰς ἁμαρτίας πάντων ἀφιείς, ἐδήλωσε καὶ ἐν τῷ παραλυτικῷ εἰπών, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι· καὶ ἐν τῷ βαπτίσματι. φησὶ γὰρ πρὸς τοὺς μαθητάς, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὅταν δὲ τῆς σαρκὸς ἐπιλάβηται ὁ Παῦλος, πάντα λοιπὸν τὰ ταπεινὰ φθέγγεται, οὐδὲν δεδοικώς. ὅρα γὰρ λοιπὸν τί φησιν.

Πραξ. γ. κϛ.
Πραξ. ιγ. κϛ.
Μαρκ. β. ε.
Ματθ. κη. ιθ.
* τίνος ἕνε

κεφ. γ.

1 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν,

2 Πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

Μέλλων αὐτὸν προστιθέναι τῇ Μωϋσέως κατὰ σύγκρισιν, εἰς τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης τόπον ἤγαγε τὸν λόγον. οὐ γὰρ μικρὰν περὶ Μωϋσέως δόξαν εἶχον ἅπαντες. καὶ προκαταβάλλεται ἤδη τὰ σπέρματα τῆς ὑπεροχῆς. ἄρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς σαρκός, ἀνεισι δὲ εἰς τὴν θεότητα, ἔνθα οὐκέτι σύγκρισις ἦν γίνεσθαι. ἤρξατο ἀπὸ τῆς σαρκὸς τέως τὸ ἴσον τιθέναι, καί φησιν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ οὐ παρὰ τὴν ἀρχὴν δείκνυσι τὴν ὑπεροχήν, ἵνα μὴ ἀποπηδήσῃ ὁ ἀκροατής, καὶ εὐθέως ἐμφράξῃ τὰς ἀκοάς. εἰ γὰρ καὶ πιστοὶ ἦσαν, ἀλλ' ὅμως ἔτι πολὺ τὸ συνειδὸς εἶχον πρὸς Μωϋσέα. πιστὸν ὄντα, φησί, τῷ ποιήσαντι αὐτόν. τί ποιήσαντι; * ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα. οὐδὲν ἐνταῦθα περὶ οὐσίας φησίν, οὐδὲ περὶ τῆς θεότητος, ἀλλὰ τέως περὶ ἀξιωμάτων ἀνθρωπίνων. ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. τουτέστιν, ἐν τῷ λαῷ, ἢ ἐν τῷ ἱερῷ. ἐνταῦθα δὲ τό, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ φησιν, ὡς ἂν εἴ τις εἴποι περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. καθάπερ γάρ τις ἐπίτροπος καὶ οἰκονόμος οἰκίας, οὕτως ἦν ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ λαῷ. ὅτι γὰρ οἶκον ἐνταῦθα τὸν λαόν φησιν, ἐπήγαγεν, Οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς. Τουτέστιν, ἐν τῇ κτίσει αὐτοῦ ἐσμέν. εἶτα ἡ ὑπεροχή.

χ. πιστὸν εἶναι τῷ ποιήσαντι
* αὐτὸν
χ. κτίσει

3 Μείζονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἠξίωται. Πάλιν περὶ τῆς σαρκός.

Καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν.

Καὶ αὐτός, φησι, τῆς οἰκίας ἦν. καὶ οὐκ εἶπεν, ἐστὶ μὲν γὰρ δοῦλος, ἐκεῖνος δὲ δεσπότης, ἀλλὰ τοῦτο λανθανόντως ἐνέφηνεν. εἰ ὁ οἶκος οὗτος ἦν ὁ λαός, καὶ αὐτὸς δὲ τοῦ λαοῦ ἦν, καὶ αὐτὸς ἄρα τῆς οἰκίας ἦν. οὕτω [γὰρ] καὶ ἡμῖν ἔθος λέγειν, ὁ δεῖνα τῆς οἰκίας τῆς τοῦ δεῖνός ἐστιν. ἐνταῦθα δὲ οἶκον οὐ τὸν ναὸν λέγει. οὐ γὰρ ὁ Θεὸς αὐτὸν κατεσκεύασεν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι. ὁ δὲ ποιήσας αὐτόν, ὁ Θεός. τὸν Μωϋσέα φησί. καὶ ὅρα πῶς δείκνυσι τὴν ὑπεροχὴν λανθανόντως. πιστός, φησιν, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὢν τοῦ οἴκου, τουτέστι, τοῦ λαοῦ. πλείονα τιμὴν ἔχει * τῶν ἔργων ὁ τεχνίτης, ἀλλὰ καὶ τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν.

χ. ὁ κατασκευάσας
χ. τῶν ποιημάτων ὁ ποιήσας
* ὡς

4 Ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας, Θεός. Ὁρᾷς ὅτι οὐ περὶ τοῦ ναοῦ λέγει, ἀλλὰ περὶ παντὸς τοῦ λαοῦ;

χ. ὅτι

5 Καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων. Ἰδοὺ καὶ ἄλλη ὑπεροχὴ ἡ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ δούλου. ὁρᾷς πάλιν ὅτι γνησιότητα διὰ τῆς τοῦ υἱοῦ προσηγορίας αἰνίττεται;

6 Χριστὸς δέ, ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Εἶδες πόσος μέσον καὶ ποιητοῦ δείκνυσι, πῶς δοῦλον καὶ υἱόν; ὁ μὲν κύριος ἤδη εἰς τὰ πατρῷα, ὡς δεσπότης εἰσέρχεται, οὗτος δὲ ὡς δοῦλος.

χ. ἤδη

Οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάνπερ τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. Ἐνταῦθα πάλιν αὐτοὺς προτρέπει ἑστάναι γενναίως, καὶ μὴ καταπίπτειν. οἶκος γάρ, φησιν, ἐσόμεθα τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ ἦν Μωϋσῆς, ἐάνπερ τὴν παρρησίαν καὶ

ὑπὸ πολέμων, μήτε ὑπὸ φθορᾶς πάσχειν, ἀλλὰ πιᾶσθαι μόνον, καὶ πτυφᾶν, καὶ
χ. φθορᾶς. πολλοὺς μὲν ἔχειν ἀδρυφόρους, πάντοθεν δὲ ὁ χρυσὸς αὐτῷ ἀπέρρυη, καὶ ἀπόλεστος ἦν), ποῖόν
οἶεσθε ἔχειν αὐτὸν ψυχήν, εἰ τοῦ πολέμου τοῦ πάντα χοῦν τῆς γῆς πεπαυκότος ἐώρα; τοι-
χ. καὶ τὸ εἰς μόνον φρεπτέον. αὐτοῦ τοίνυν ἕνεκα καὶ τούτου, μᾶλλον δὲ οὕπω καὶ τῆς εἰκόνος ἐφικόμενοι ἐκείνης· δεῖ γὰρ καὶ ἑτέρου
ὑπὲρ ζητῆσαι. εἰπάτωσαν δή μοι παῖδες βασιλικοί, ὅπερ ἴσως μᾶλλον ἐν τῇ μητρικῇ, οὐδεὶς
ἐπαισθάνεται), εἰ ὁ συμβαίη ἄφνω ἐξελθεῖν ἐκεῖθεν ὅπου Ⓜ θέμις εἰσελθεῖν Ⓜ βασιλικοῖ,
μὴ πρέπει, ἀλλ' ἀθέμιτα πάντα πεφυλαχέναι· οὕτως ὄντι κατασπάσαι αὐτὴν καιρίαν. Ἢ εἴ τις
δισμύστης μυείαν παλαιὰν κακὰ, ἀθέμιτα ὅπου Ⓜ βασιλικὸν ἁρπαστὴν θέμις. ἀλλ' οὐδὲν ἧτ-
τον ἐφικόμεθα ἀκριβοῦς τῆς εἰκόνος. οἶδα δὲ ἐγὼ καὶ δύ' τινὰς ὑπὸ τύχης καλῶς, καὶ
αὐτὸν εἰπεῖν τὸν βασιλέα, πολλῷ τὸν πρὸ τῶν ἡμέρων ἀπολωλότα ἔχειν Ⓜ πόθον,
καὶ τῶν δύο τέρμα, καὶ τὸν τρίτον· χρόνῳ δὲ πρόϊοντες, μόνον μὲν τὸ ἡδονῆ, οὐ τοσαύτῃ
δέ. λήξει γὰρ ὑπὸ τῆς συνηθείας αἰεί, οἷα δὴ ἦ. ἐκεῖ δὲ οὐ μόνον οὐ μειοῦται, ἀλλὰ καὶ ὑπε-
δίδωσιν. εἰπάτωσαν δὲ ὅσοι ὄντι, ψυχὴν ἀπληθυθεῖσαν, μηκέτι τέλος προσδοκᾶν τῶν ἀγαθῶν
* ἔχειν τὸν ἐκείνων, μηδὲ μεταβολήν *, ἀλλ' ἐπίδοσιν, καὶ ζωὴν τέλος οὐκ ἔχουσαν, * πόντιε μὴ
* ζωὴ κλύδωνι χειμάζεσθαι, μηδὲ ἀθυμίας καὶ φόβου ἀπαλλαγέντα, μᾶλλον δὲ ἀθυμίας καὶ μυρίων ἀγα-
θῶν. εἰ γὰρ εἰς πεδίον ἐξιόντες, ἵνα σκιᾶς ὁραθῶμεν γραπτῶν ἐκ παντοδαπῶν χρωμάτων
πηγνυμένας, καὶ ἅρματα, καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἐμφάλους ἀσπίδων λάμπειν ἔφασαν, μετέωροι γενόμενα τῷ
θαύματι, εἰ ὁ καὶ Ⓜ βασιλέα συμβαίη μέσον ἰδεῖν πτέρνα, ἢ ἵππον ἐλαύνοντα μὴ ὁπ-
λων χρυσῶν, ὃ πολὺ ἔχειν νομίζομεν· τί οἴει, ὅταν τὸν ἀγέλαστον ἴδῃς καὶ σκυθρωπὸν καὶ αἰωνίως
τῷ οὐρανῷ πεπηγότα (Δέξονται γάρ ὑμᾶς, φησι, εἰς τὰς αἰωνίους αὐτῶν σκηνάς) ὅ- Λυκ. ιϛ. θ.
τον αὐτὸν ἔκπαγλον ὄντα καὶ ἀκτῖνας καὶ ἡλιακὰς ἴδῃς ἀπολάμποντα, οὐκ ἀπὸ χαλκοῦ καὶ
σιδήρου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης ἐκείνης, ἧς καὶ μύριμυγας ἂν θεφπέσιος ὀφθαλμὸς οὐ δύνα-
ται ἰδεῖν; καὶ τοῦτο μὲν ὅτι τῶν αἰθερίων· τί δὴ αὖ τὸν εἶναι τὰς χιλιάδας τῶν ἀγγέλων,
τῶν ἀρχαγγέλων, τῶν χερουβὶμ, τῶν σεραφὶμ, τῶν θρόνων, τῶν κυριοτήτων, τῶν ἀρχῶν,
τῶν ἐξουσιῶν, ὧν ὁ κάλλος ἀμήχανον, καὶ πάντα νοερὰ ὑπερβαίνον; ἀλλὰ γὰρ μέχρι τίνος
οὐ ῥᾴσομεν διώκειν ἀκίνητα; Οὔτε γὰρ ὀφθαλμὸς εἶδεν, φησιν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ὅτι α. Κορ. β. θ.
καρδίᾳ ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. σίκουν οὐδὲν ἐλευ-
θέριον τῶν ἀποτυγχανόντων, οὔτε μακαριώτερον τῶν ὑπερτυγχανόντων· γένοιτο δὲ καὶ ἡ-
μᾶς τῶν μακαρίων γένεσθαι, ἵνα καὶ τῶν αἰωνίων ὑπερτύχωμεν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. ζ 11 ΣΠΟΥΔΑΣΩΜΕΝ ΟΥΝ ΕΙΣΕΛΘΕΙΝ ΕΙΣ
ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς
ἀπιθείας. 12 Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος
ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ
πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν· καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρ-
δίας. 13 Καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ
λόγος.

σις) ἢ ἑτέρως ἀπάτη ὅτι "ἢ ἀναλγησία, ἢ ἀπόγνωσις. τὸ γὰρ λέγειν, τί ὅτι λειπόν; ἅπαξ ἡμῖν, οὐκ ἔχω ἐλπίδα τοῦ ἀναπτῆσαι ἐμαυτόν, ἀπάτη ὅτιν. εἶτα ἐλπίδας αὐτοῖς ἐπιφέρει, λέγων, Μέτοχοι γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ· Μετοχοὶ λέγω, ὁ οὕτως ἡμᾶς ἀγαπήσας, ὁ τοσούτων ἡμᾶς καταξιώσας, ὥστε ἑαυτοῦ σῶμα πιεῖν, οὐ φείδεται ἀπολλυμένους. ἐννόησόν μοι, φησί, τίνων καταξιούμεθα. ἡμεῖς γὰρ ὁ Χριστὸς οὐ ἐσμεν. μὴ τούτων ἀπιστῶμεν αὐτῷ. καὶ πάλιν ἐκεῖνο ἀμίτρητον ὂν εἰρημένον ἑτέρωθι, ἵνα Εἰ τοῦτο μέλλομεν, ἐκ συμβασιλεύσομεν. τοῦτο γάρ ἐστι, μέτοχοι γεγόναμεν, τοῦ αὐτοῦ μετέχομεν ὧν καὶ ὁ Χριστός. ἀφεστήκαμεν ἀπὸ τῶν χρηστῶν· μέτοχοι γὰρ ἐσμέν, φησί, τοῦ Χριστοῦ. εἶτα πάλιν ἀπὸ τῶν σκυθρωπῶν· φοβηθῶμεν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσπλεῦσαί τις εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξυστερηκέναι. ἐκεῖνο γὰρ δηλοῖ καὶ ὠμολογημένον ἐστίν· ἐδοκίμασάν με, φησί, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. ὁρᾷς ὅτι οὐδὲ Θεὸς ἁπλῶς θύσιας, ἀλλ', ἀΰτι προσῆκε, ἀΰτι μή, πῶς θύει αὐτῷ; ἐκείνοις γὰρ τοῦτο ἐγκαλεῖ, ὅτι ἐπείρασαν Θεόν· ὁ γὰρ βουλόμενος ἀποδεῖξαι λαβεῖν, ἢ τῆς δυνάμεως, ἢ τῆς προνοίας, ἢ τῆς κηδεμονίας αὐτοῦ, οὕτω πιστεύει οὐτι δυνατὸν αὐτὸν εἶναι, οὔτι φιλάνθρωπον. τοῦτο καὶ πρὸς τούτους γράφων αἰτιᾶται, βουλομένους ἴσως κἀκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν προνοίας τὴν ἀξίωσιν καὶ Θεὸς ἔλεγχον λαβεῖν ἐκ τοῦ πειρασμοῦ. ὁρᾷς ὅτι ἀπὸ ἀπιστίας πάντα γοῦν ὁ προσυσμὸς καὶ ὁ προορισμός; τί οὖν φησιν; ἀφαιρεῖται σαφῶς πάντα μᾶλλον τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. ὅσα γοῦν πρὸς αὐτὸν λέγει συνελογίσατο. ὤμοσα, φησί, τοῖς προτέροις μὴ εἰσελεύσεσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν κατάπαυσιν, καὶ οὐκ εἰσῆλθον. εἶτα μετ' ἐκείνους χρόνῳ πολλῷ ὕστερον λαλεῖται τοῖς Ἰουδαίοις, φησί, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ· δηλοῖ ὅτι ἔστιν ἄλλη κατάπαυσις. ἐπεὶ εἰ γὰρ τῆς Παλαιστίνης "οὐκ ἦν εἰσελθεῖν. εἶχον γὰρ αὐτήν. ἐπεὶ ἦ τῆς ἐσόδου οὐκ ἔστιν εἰσελθεῖν. οὐ γὰρ δήπου ἐπεὶ ταύτης διελέγετο τῆς παλαιστινιακῆς. ἀρα ἑτέρα τινὰ αἰτεῖ τὴν ὄντως ἀνάπαυσιν.

ΠΘΙΚΟΝ Οὗτος γὰρ ἐκεῖνό ὅτι ἀνάπαυσις, ἔνθα ἀπόδρα ὀδυνὴ καὶ λύπη καὶ στεναγμός, ἔνθα οὐδὲ φόβος πάθους, οὔτε πόνοι, οὔτε ἀγωνία, οὔτε φόβος καταπλήττει καὶ σίνει τὸν ψυχήν, ἀλλὰ μόνος ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἡδονῆς πλήρης ὤν. οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἀκοῦσαι, Ἐνίδρυσε τὸ πρόσωπόν σου φαγεῖν τὸν ἄρτον σου· οὐδὲ, Ἀκούσας, οὐδὲ, πεῖσόλυς ἀνατιλεῖ σοι. οὐκέτι ἀκμᾶναι καὶ πείσολοι. οὐκ ἔστιν, Εἰ λύπαις τίξεις τέκνα." οὐδὲ, Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. πόθεν εἰρήνη ἐκεῖ, χαρά, βίου, φρόνησις, ἡδονή, ἀγαθωσύνη, ψυχαγωγία, βιότης, ἀγάπη. οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ζηλοτυπία, οὐδὲ βασκανία, οὐ νόσος, οὐ θάνατος· ὅτι ὁ τοῦ σώματος, οὐκ ἐκεῖνος ὁ τῆς ψυχῆς, οὐκ ἔστι σκότος, οὔτε νύξ· πόθεν ἡμέρα, πόθεν φῶς, "πάντα ἀνεῖται. οὐκ ἔστι καμεῖν, οὐκ ἔστι κόπον λαβεῖν, ἀλλ' αἰεὶ τὸ ὁπτώμενον τῶν ἀγαθῶν ἀναπαλύσομεν. βούλεσθε δῶ τινα ὑμῖν τῆς ἐκεῖ καταστάσεως; οὐκ ἔστι δυνατόν. πλὴν ἀλλ' ὅμως, ὡς ἂν ἡ δυνατόν, πειράσομαι ὑμῖν δοῦναί τινα εἰκόνα. ἀναβλέψωμεν εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν, μηδενὸς ἐνοχλοῦντος νέφους, φαίνῃ ὁ ἑαυτοῦ κάθαρμον. εἶτα πρὸς τὸ κάλλος τῆς ὄψεως αὐτοῦ πολὺ ἀναπτέρωμεν χρόνον, ἐννοήσωμεν ὅτι ἐξαφὸς "ἔχομεν οὐ τοιοῦτον ὧν ὄν, ἀλλὰ τοσοῦτῳ γεγόναμεν κάλλιον, ὅσῳ τῶν πλίνθων ὀρέφων ὁ χρυσός. εἶτα ὁ μετ' ἐκεῖνον πάλιν ὁ μύριοι ὀρέφοι ἔπειτα τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀρχαγγέλων, τῶν ἀπείρων δήμων τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, αὐτὰ τοῦ Θεοῦ τὰ βασίλεια, ὁ θρόνοι ὁ πατεικοί. ἀλλ' οὐ ἰσχύει (ὅπερ ἔφην) ὁ λόγος τοῦτο ποιῆσαι τοῦτο· πείρας χρεία, καὶ τῆς ἀφ' πείρας γνώσεως. πῶς οἶσθα, εἰπέ μοι, ὁ Ἀδὰμ εἶ; ἐκ τοῦ τοῦτο οἶδα; πολὺ βελτίων ὅτι ἐκείνη αὕτη ἡ ἀφανωγή, ὅσῳ τῆς γῆς ὁ οὐρανός. πλὴν ἀλλὰ καὶ ἑτέραν εἰκόνα ἐπιζητήσωμεν. εἰ σωθεῖεν ὁ βασιλεύσοντα πάσης τῆς οἰκουμένης κεκτῆσαι, εἶτα μετὰ τοῦτο

προσώρπαι. Τί δέ ἐστι ὁ φησι; ἐπεὶ οὖν ὀφείλεισί, φησί, τινες εἰσελθεῖν πάντως, εἰκότως ἢ οὐκ εἰσῆλθον, πάλιν ὁρίζει τινὰ ἄλλην κατάπαυσιν. ὅλη ἢ εἰσελθεῖν χρή, ἢ δ' ἢ τινας εἰσελθεῖν, ἀκούσωμεν πόθεν τοῦτο κατασκευάζει. ὅτι μετὰ τοσαῦτα ἔτη, φησί, λέγει πάλιν Δαβίδ, σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ.

8 Εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. Ἄρα οὖν ὅλως ὡς μέλλοντι τινὰ τυγχάνεσθαι τινος ἀμοιβῆς, ταῦτά φησι.

9 Ἀρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. Πόθεν; ἐκ τοῦ παραγέλλει, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. οὐ γὰρ δή, εἰ μὴ ἐν σαββατισμός, ταῦτα παραγέλλοιτο, οὐδ' ἐκελεύοντο μὴ τὰ αὐτὰ ποιεῖν, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθωσιν, εἰ μὴ ἔμελλον τὰ αὐτὰ πείσεσθαι. πῶς γὰρ ἔμελλον τὰ αὐτὰ πείσεσθαι Ⓐ τῷ Παιδαγωγῷ ἔχοντες, εἰ μὴ ἕτερα τις ἐν κατάπαυσις; καὶ καλῶς συνεπέρανε Ⓦ λέγων. οὐ γὰρ εἶπε, κατάπαυσις, ἀλλά, σαββατισμός, ὃ οἰκεῖον ὄνομα, καὶ ᾧ ἔχαιρεν καὶ ἐπέτρεχον, σαββατισμὸν τῷ βασιλεῖ καλῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ σαββάτῳ πάντων μὲν τῶν πονηρῶν ἀπέχεσθαι καλόν, ἐκεῖνα δὲ μόνα γίνεσθαι τὰ περὶ τὸν Θεόν, ἅπερ Ⓐ ἱερᾶς ἐπιτέλουν, καὶ ὅσα ψυχὴν ὠφελεῖ, καὶ μηδὲν ἕτερον· οὕτω καὶ τότε. ἀλλ' αὖθις οὐχ οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ πῶς;

10 Ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ * τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός. Ὥσπερ ὁ Θεὸς κατέπαυσέ, φησιν, ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὕτως ὁ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ. ἔτι δὲ καὶ ἀναπαύσεως αὐτοῖς ὁ λόγος ἦν, καὶ τοῦτο σφόδρα ἐπιθυμοῦσαν πολὺ ἐξ αἰῶνος εἰς τοῦτο Ⓦ λόγου κατεκλῶσι. Ὅ γ', σήμερον, εἶπεν, ὥστε μηδέποτε ἀπελπίζειν αὐτούς. παρακαλεῖτε, φησιν, ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλῆται. τοιγαροῦν, κἂν τις ἡμαρτηκὼς ᾖ ἕως δεῦρο ἢ ὁ σήμερον, ἐλπίδας ἐχέτω. μηδεὶς τοίνυν ἀπογινωσκέτω, ἕως δεῦρο ζῇ. μάλιστα μὲν οὖν, φησι, μηδ' ἔστω καρδία πονηρὰ ἀπιστίας. εἰ δὲ καὶ γένοιτο, μηδεὶς ἀπογινωσκέτω, ἀλλ' ἀναλαμβανέσθω ἑαυτόν. ἕως μὲν γὰρ ἐσμὲν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, ὁ σήμερον ἐγκαθήμενον. οὐ ταύτῃ δὲ οὐ τὴν ἀπιστίαν μόνον λέγει, ἀλλὰ καὶ τὰς ἁμαρτίας. ἃς γὰρ κωλύει, φησιν, ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. εἶτα ἵνα μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἁπλῶς τὴν ἀναπαύσεως * ἀποστερηθῆσεσθαι μόνον, ἐπάγει καὶ κόλασιν, εἰπών,

12 Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργής, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν· καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. Ἐνταῦθα μὲν τῆς γεέννης ἅπτεται, καὶ μὲν τῆς κολάσεως· εἰς τὰ κρυπτά, φησι, διϊκέσθαι τῆς καρδίας τῆς ἡμετέρας, καὶ ἅπτεσθαι τοῦ ψυχικοῦ. οὐ κωλύει δῆτα πιστεῦσαι ἐνταῦθα, ὅτι μὴ γῆς ἀποστερηθῆναι, καθάπερ ἐκεῖ, ἀλλὰ βασιλείας οὐρανοῦ, καὶ γεέννης παραδοθῆναι αἰωνίας, καὶ κολάσεσι ἀθανάτου καὶ τιμωρίας.

Ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτούς. Ὁρᾶ ὅ ἡμεῖς καὶ πρεσβεῖς. οὐκ εἶπεν, ὑπομένετε, ἀλλά, παρακαλεῖτε. οὕτως ἡμᾶς χρὴ τοῖς ἀπὸ θλίψεως συνεχομένοις συμβουλεύειν ἀναφέρεσθαι. τοῦτο καὶ Θεσσαλονικεῦσι γράφων φησί, Νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους. δεῖ γὰρ τὸν ὀλιγοψυχοῦντα οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τί; Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. Τί δέ, παρακαλεῖτε; αἰτεῖτε τὸ, μὴ ἀπολιπεῖν, μὴ ἀποκλῶτε. Ⓦ γὰρ ἀπὸ θλίψεως συνεχομένου ὁ μὴ παρακαλῶν, σκληρότερον ποιεῖ. ἵνα * μὴ σκληρυνθῇ τις ὑμῶν, φησιν, ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας. ἢ τὸν ἀπατεῶνα τὸν διάβολον φησὶν (ἀπάτη γάρ ἐστιν ὄντως, ὃ μηδὲν δεῖ τὸ μέλλοντα προσδοκᾶν, ὃ νομίζειν ὅλη αἰθυσία εἶναι τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅτι τὸ πεπραγμένον ἡμῖν εἰς αὖθις οὐ δώσομεν δίκην, οὐδὲ εἰς αἰώνισιν)

χ. -γελλε, μὴ

χ. -λιπεῖν, μὴ ἀπολ.

* τοῦ πον

* χῦ

αὐτ. Εαὶ δ' τὼ ἀρχὼ τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν.

Τί ἐστιν ἀρχὴ τῆς ὑποστάσεως; τὼ πίστιν λέγω, δι' ἧς ὑπεστημεν, ἡ * γεγυμνάμεθα, καὶ " σεσεισώθημεν, ὡς αὐτὸς εἶπεν. Εἶτα ἐπάγει,

* ἐν χ. ὑπεδέχθημεν.

15 Εἰ τοῦ λέγεσθαι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὥσπερ ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Καὶ ὑπόκειται ὅτι τίνων · ὃ ἀκόλουθον ἦν οὕτως ἔχει,

1 Φοβηθῶμεν οὖν, μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὼ κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι.

ψξ. σ.

2 Καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι, ὥσπερ κἀκεῖνοι, Εἰ δὲ λέγοιεν, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε. Τὸ γὰρ σήμερον, ἀεί ἐστιν. Εἶτα ἐπάγει, Αλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, μὴ " συγκεκερασμένους τῇ πίστει τοὺς ἀκούσαντας. Δείκνυσι σαφῶς ὁ λόγος οὐκ ὠφέλησεν (οὐ γὰρ τῷ μὴ συγκεκρᾶσθαι, οὐκ ὠφελήθησαν) Εἶτα βουλόμενος αὐτοὺς φοβῆσαι, διὰ τοῦτο φησι,

" μένους τῇ πίστει τοὺ ἀκούσαντας.

16 Τινὲς γὰρ ἀκούσαντες παρεπικραναν, ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως·

17 Τίσιν δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ;

18 Τίσι δὲ ὤμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὼ κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασι;

19 Καὶ βλέπομεν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν. Εἶπε πάλιν τὼ μαρτυρίας, " ἡ τὼ ἐρώτησιν ἐπάγει, ποιοι λόγοι σαφῆ. Εἶπε γάρ, φησι, σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. τίνων μέμνηται, φησι, σκληρυνθέντων, τίνων δὲ ἀπειθησάντων; ἀρχὴ τῶν Ιουδαίων; ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν · ἤκουσαν καὶκεῖνοι, φησιν, ὥσπερ ἡμεῖς ἀκούομεν, ἀλλ' οὐδὲν ὤφελος αὐτοῖς γέγονε. μὴ τοίνυν νομίσητε ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀκοῦσαι τῶν κηρύγματος ὠφεληθήσεσθε · ἐκεῖνοι ἤκουσαν, ἀλλ' οὐδὲν ἀπώναντο, διὰ μὴ πίστιν θέντες. ἐν οἷς καὶ Χαλεβ καὶ Ιησοῦς, διὰ μὴ συνεκεράσθησαν τοῖς ἀπιστήσασι, τουτέστιν, ἃ συνεφώνησαν, διέφυγον τὼ κατ' ἐκείνων ἐξενεχθεῖσαν τιμωρίαν. ἐν ὅσῳ τι θαυμαστόν. οὐκ εἶπεν, οὐ συνεφώνησαν, ἀλλ', ἃ συνεκεράσθησαν · τουτέστιν, ἀσυμφώνως διέκεισαν, ἐκείνων πάντων μίαν καὶ τὼ αὐτὼ γνώμην ἐχόντων. ἐν τούτοις δοκεῖ μοι δοκεῖ ἡ σπουδὴ ἡμῶν γίνεσθαι.

" μένους τῇ πίστει τοὺ ἀκούσαντας.

3 Εἰσερχόμεθα γὰρ, φησιν, εἰς τὼ κατάπαυσιν [οἱ πιστεύσαντες]. Εἶτα τοῦτο βεβαιῶν ἐπήγαγε, καθὼς εἴρηκεν, ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὼ κατάπαυσίν μου · καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γεγενημένων. Επειδὴ εἶπεν ἐν τούτοις εἶπε δύο, ἐν μὲν τοῦτο ἐν τοῖς ἡμᾶς εἰσελεύσεσθαι δηλωτικὸν ἐστιν, ἄλλα δὲ ἐκείνους μὴ εἰσελεύσεσθαι, ἵνα ποῖς; ἀσυμβάλλει δῆλα τίνος, ὅτι ὥσπερ ἡ κατάπαυσις ἐκείνη ἐκωλύθη ἑτέραν κατάπαυσιν λέγεσθαι, ἵνα τοῦτο δείξῃ τὼν τῶν ἔργων. τίνος οὖν ἕνεκεν δῆλα, ὅτι οὐκ ἔτυχον ἐκεῖνοι τῆς καταπαύσεως. ὅτι γὰρ τοῦτο λέγει, δῆλον ἐξ ὧν ἐπάγει·

4 Εἴρηκε γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης ἡμέρας, καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ·

5 Καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὼ κατάπαυσίν μου. Ορᾷς πῶς ἡ κωλύει ἐκείνη ταύτην τὴν κατάπαυσιν;

6 Επεὶ οὖν ἀπολείπεται, φησί, τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτὼ, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπιστίαν·

7 Πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαυὶδ λέγων μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προείρηται.

φησὶν ἐμαρτύρησεν, λέγων, Καὶ τοῦτο ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τὰ ἄλλα γράμματα ἄπερ
χ ν ἐποίησεν, πιστεύσας τῷ Θεῷ· τούτων μὲν οὖν ἕνεκεν εἴρηται, ἀπὸ τοῦ ὡς μηδενὸς ἡμουμένου,
οὕτω καταπλαγῆτε, πάλιν εἰς Αἴγυπτον ἀποστρέφειν ἐβούλετο, λέγοντες, Ἐξήγαγεν ἡ- Λευ. κ.
μᾶς ὧδε ὁ Θεός, ὥστε δουλεῦσαι ἡμᾶς μὴ παῖδας καὶ γυναῖκας. ὁ τοίνυν Θεὸς ὀργιζόμενος, ὅτι
οὕτω ταχέως ἐξέβαινον τοῦ τῶν ἐπηγγελμένων μνήμου, ὤμοσε μὴ εἰσελθεῖν τοὺς ἡμεῖς
ἐκείνους τοὺς ἀπειθήσαντας εἰς τὴν κατάπαυσιν· καὶ πρώτους ἀπώλεσε τῇ ἐρήμῳ.
ἐπὶ δὲ τοῦ Δαβὶδ ὕστερον μετὰ τοσοῦτον χρόνον διελέγετο· σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς
αὐτοῦ ἀκούσητε, φησὶ, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. Διὰ
τί; ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθητε, ἅπερ οἱ πατέρες οἱ ὑμέτεροι, καὶ ἀποτριβῆτε τῆς κατα παύ-
σεως· δῆλον ὅτι ὡς ὄντος τινὸς καταπαύσεως τοῦτο ἔλεγεν. ἐπεὶ εἰ ἀπιλήφοτος ἦσαν
τοῦ καταπαυσοῦ, φησὶ, τίνος ἕνεκεν αὖθις πάλιν λέγει, σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκού-
σητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, * ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ; τίς οὖν ὅστις ἄλλη κα- * ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν
τάπαυσις, ἀλλ' ἢ ἡ βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ, ἧς εἶχον οἱ τύποις ὅστις ὁ σάββατον; εἶτα τίνος
τοῦ μάρτυρείαν πᾶσαι (αὕτη δέ ἐστι, σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνη-
τε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, καὶ τοῦ ἡμέρου τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρή-
μῳ· οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαρά-
κοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐ-
τοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τοῦ κα-
τάπαυσίν μου) τότε ἐπάγει,

12 Βλέπετε μή ποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ
Θεοῦ ζῶντος. Ἀπὸ γὰρ τῆς σκληρότητος ἡ ἀπιστία γίνεται. καθάπερ τὰ πεπωρω-
μένα τοῦ σώματος καὶ σκληρὰ οὐκ εἴκει ταῖς τοῦ ἰατροῦ χερσίν· οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ αἱ σκληρω-
θεῖσαι οὐκ εἴκουσι τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ. εἰκὸς γὰρ τινας καὶ ἀπιστῆσαι λοιπόν, ὡς οὐκ ὄντων
ἀληθῶν τῶν γεγραμμένων. Διὰ τοῦτό φησι, Βλέπετε μή ποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία
πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος. ὅπερ γὰρ ὁ τῶν μυθικῶν λόγος οὐκ
ἔστιν οὕτω πιθανὸς, ὡς ὁ τῶν προφητῶν, διὰ μικρότητα ἀνθρωπείας ἰσοτιμίας, ἐν ᾗ πίστις ἐδείνωθη.
Εἰ γὰρ οἱ πατέρες ὑμῶν, φησὶν, ὅπερ οὐκ ἤλπισαν, ὥσπερ ἐγὼ ἐλπίσας, τοῦτο ἔπαθον·
πολλῷ μᾶλλον ὑμεῖς. καὶ γὰρ πρὸς αὐτοὺς οὐχ ὅστις ὁ λόγος. ὃ γὰρ σήμερον, φησὶν, αἰὼ ὅστις,
ἕως ἂν σωθῇ ὁ κόσμος.

χ λίπῃ 13 Ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον κληθῇ.
Τουτέστιν, οἰκοδομεῖτε ἀλλήλους, διορθοῦτε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ γένησθε.

Ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας. Ὁρᾷς ὅτι τὴν ἀπιστίαν ἡ ἁ-
χ. ἢν μαρτία ποιεῖ; ὥσπερ γὰρ ἡ ἀπιστία βίον πίκτει πονηρὸν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ὅταν εἰς βάθος ἔλ-
θῃ κακῶν, καταφρονεῖ καὶ καταφρονήσασα ἤδη, οὐδὲ πιστεύειν αὐτῇ κατὰ, ὥστε ἀπαλλάξαι φόβου ἑ-
αυτήν. Εἶπον γάρ, φησὶν, Οὐκ ὀφείλεται Κύριος, οὐδὲ σωπᾷ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰακώβ. καὶ πά- Ψαλ. ϛγ. ζ.
λιν, Τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστι· τίς ἡμῶν κύριός ἐστι; καὶ πάλιν, Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, Ψαλ. ια. α.
οὐκ ἔστι Θεός· διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἐπιθυμίαις. καὶ πάλιν, Οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν Ψαλ. λθ. λε.
αὐτοῦ. καὶ πάλιν, Οπ ἐδόλωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ ῥύσθαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ μισῆσαι. καὶ ὁ Ψαλ. ιγ. α. ϛ.
Χριστὸς ἐν αὐτοῖς τοῦτο δηλοῖ, λέγων, Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται Ιωαν. γ. κ.
πρὸς τὸ φῶς. Εἶτα ἐπάγει,

14 Μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ. Τί ἐστι, μέτοχοι γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ;
χ τοῦ Θ μετέχομεν αὐτοῦ, φησὶν, ἐν ᾧ ἐλπίδι ἡμεῖς καὶ αὐτός· Εἴπερ αὐτὸς ἐν καθέξῃ, σῶσαι ἔμελλε ἡμᾶς,
συγχωρήσομεν καὶ σώσομεν. ἓν σῶμά ἐσμεν, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, φησὶ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων
αὐτοῦ.

οὕτω, ϗ δωησόμεθα σκεπασθῆναι τῆ πολεμίων, ϗ φθάσαι τῆς νίκης ἀναδήσασθαι, ὁ Χριστὸς Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ψαλ. ϛδ. Λογ. ϛ. 7 ΔΙΟ ΚΑΘΩΣ ΛΕΓΕΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟ ἅγιον, σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, 5
8 Μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ· 9 Οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, ϗ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη.
10 Διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, ϗ εἶπον, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. 11 Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. 10

ΑΛεξάνδρεις καὶ ἐλπίδος ὁ Παῦλος, ϗ εἰπὼν ὅτι οἶκος αὐτοῦ ἐσμεν, ἐὰν περ τὴν παῤῥησίαν ϗ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν, δείκνυσι λοιπὸν ὅτι βεβαίως χρὴ προσδοκᾶν 9 τὴν πίστιν ἀπὸ τῆς γραφῆς. προσέχετε δέ. δυσνόητόν ἐστι λάβρος φησὶν ὁ ἔφεσις, ϗ δυσκαταλήπτοτερον. διὸ χρὴ καὶ πρὸς ἡμῶν προσέχειν εἰπόντα, ϗ στωμύλον τὸν πᾶσαν ὑμᾶς ἀνάγκην διδάξαντα, οὕτως ἐπαφῆσαι τῷ λόγῳ τοῖς τεγραμμένοις. ὁκόσον γὰρ ἡμῶν διηγήσεται, ἐὰν τοιοῦτοι μάθητε ἀποστολικοί. καὶ ἐλπίδος ἰδοὺ αὐτῷ ὁ λόγος, ϗ ὅλη χρὴ 10 ἐλπίζειν τὰ μέλλοντα, ϗ ὅπερ ἔσται πρώτως τοῖς σῴζεσθαι ποιήσασι μαθοῦσι ϗ καρπὸς καὶ ἀνάπαυσις. τοῦτο δεῖν ἀπὸ τοῦ προφήτου δύκεισι· ϗ πῶς φησι; διὸ καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, ϗ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, ϗ εἶπον, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου. ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. τῆς φησι καταπαύσεως ἐν μέσῳ τοῦ σαββάτου, ἐν ᾗ ὁ Θεὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ· δεύτερον τοῦ τῆς Παλαιστίνης, εἰς ὃν εἰσελθόντες οἱ Ἰουδαῖοι ἔμελλον ἀναπαύσεσθαι ἀπὸ τῆς καλαιπωρείας τῆς πολλῆς ϗ τῶν πόνων· τρίτον τοῦ ϗ ὅντως ἀνάπαυσιν, τοῦ βασιλείου τοῦ οὐρανοῦ, ἧς οἱ τυχόντες ἀναπαύονται ἀληθῶς τῶν κόπων καὶ τῶν μόχθων. τῶν τοιῶν τοίνυν ἐντεῦθεν μέμνηται. ἦν τίνος ἕνεκεν καὶ τῆς μιᾶς σβαλεγόμενος, τῶν τοιῶν ἐμνημόνευσεν; ἵνα δείξῃ τὸ προφητικὸν καὶ τοῦτο λέγοντος. καὶ μὴ γὰρ τῆς προφήτης οὐκ εἰπεῖ [φησι]. πῶς γάρ, τῆς πάλαι γεγωνιμένης; ἀλλ' οὐδὲ καὶ τῆς δευτέρας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ. πῶς γάρ, ϗ αὐτῆς τέλος ἤδη λαβούσης; λείπει δὲ καὶ τὸ τρίτης αὐτὸν λέγειν λοιπόν. ἀναγκαῖον γὰρ ϗ τὸ ἰσοείδη ἀναπύξαι, ὥστε σαφέστερον ποιῆσαι τὸν λόγον. ὅπερ γὰρ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐξελθόντες, ϗ πολλὰ ὁδοιπορήσαντες, ϗ μυρία τοῦ Θεοῦ δυνάμεως λαβόντες τεκμήρια, ἔν τε τῇ Αἰγύπτῳ, ἔν τε τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἔν τε τῇ ἐρήμῳ, ἐβουλεύσαντο πέμψαι κατασκόπους τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ ἐπιδεικνυμένου τῇ φύσει τῆς γῆς, ϗ ἀπελθόντες ἐπῆλθον, τῷ μὲν κόσμῳ θαυμάζοντες, ϗ γλυκέων καρπῶν ἔφεσιν λέγοντες, ἀνθρώπων μόνοι ἀκαταμαχήτων ἔτι χώραν ϗ ἰσχυρὰν ϗ ἀγαθὴν οἰκοῦντες Ἰουδαῖοι ϗ αἰσθάνεσθαι, δέον αὐτοὺς τῆς προτέρας τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας ἀναμιμνῄσκειν, ϗ πῶς αὐτοῖς εἰς μέσον ἀπειλημμένοις γραπτέδων τοσούτων Αἰγυπτίων, οὐ μόνον ἐξήρπασε τῆς καθόδου, ἀλλὰ ϗ τῆς γραφῆς αὐτῶν ἐποίησε κυρίους, ϗ πῶς πάλιν ἐν τῇ ἐρήμῳ πέτρας ἔῤῥηξε, ϗ τῆς ὑδάτων τοῦ ἀ-

φθονίου

χ. γὰρ ; ἐγὼ οἶσθα σοῦ, φασὶν, ὡς τοῦ κατὰ παύσιν μου. λείπεται δὲ τοῦ τέτου δὲ παίτου λοιπόν.

χ. ἐδοκίμασάν με ϗ τ χόν.

μὴ ὕποπτον. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστι γραπτὸν, ἀλλὰ σαφέστερον. ἐπὶ δὲ τῆς θυσίας σάλπιγξ καλεῖ, θύρσος ἔξεστι, καὶ καθαρεύουσι τὰς ψυχὰς, καὶ ἐμβάλλει μὴ πολλὴν τὴν ὀργὴν εἰς τὸν ἀγῶνα, ῥᾴδιον τῷ φάλαγγι τὸν ἐναντίον, σύγκλυδον ὂν πρόσωπον τοῦ ἀφεδρῶνος, ἔστιν ὅτε ζῆσαι. ἐὰν γὰρ μηδὲν ἡ θυσία καθολικὸν ᾖ, μηδὲ πορθῇ τὰ ἁμάρτηματα (τὰ κατὰ τὸν ψυχὴν λέγω) μηδὲ ἀναγκάζῃ τὸν πιστὸν τῶν μὴ δικαίων τῷ Θεῷ, μὴ εὐεπίφορος ἔσο. αἵματος γὰρ χεῖται τοῦ χριστιανοῦ βίου, αἵματος, οὐκ ἐν ᾧ τὰ ἀλλότρια ἐκχεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἐκχεῖν. μὴ τοσαύτης τοίνυν ὀργῆς ὅ ἰδιώτης αἷμα ἐκχέωμεν, ὅταν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ κτανθῇ, μᾶλλον ὅσης δὲ ὕδωρ ἂν ἐκχέοι (ἐν γὰρ ὕδωρ ἐστὶ τὸ αἷμα τοῦ ἀρρίζου τὸ σῶμα) ἐν μὴ τοσαύτης εὐκολίας τὴν σάρκα ἀποδυόμενον, μᾶλλον ὅσης δὲν ἐν τῷ ἱματίῳ. τοῦτο γέγραπται, ἐὰν μὴ χρήμασιν ὦμεν πρόσκαιροι, καὶ μὴ οἰκίαις, δὲ μὴ πάντων ὦμεν ἀπηρτισμένοι. εἰ γὰρ καὶ γραπτὸν τοῦτο βίον ζῶντες πᾶσιν ἀποδώσομεν, ἐν εἴη καὶ ὁ πόλεμος καλὸς, ἐκεῖ προσκαίριος, ἐν ὀδυνηρότεροι, ἐν πάντα μὴ προθυμίας ἀναμένοντες· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τοῦ τοῦ Χριστοῦ γραπτὸν ὄντα χρὴ, ἐν προσκαθίζεσθαι χρὴ, ἐν προσπίπτειν πρὸς τὸν πόλεμον τῶν πάθων. οὐκ ἔστι διωγμὸς νῦν, μηδὲ θλῖψιν θλίβεσθαι ποτέ· ἀλλ' ἕτερος πόλεμός ἐστι, ὁ τῆς τῶν χρημάτων ἐπιθυμίας, ὁ τῆς βασκανίας, ὁ τῶν ἄλλων παθῶν. τοῦτον τὸν πόλεμον διηγούμενος ὁ Παῦλός φησιν, Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. ἀεὶ δὲ ὁ πόλεμος ἐστήκει. Ἀφ' τῶν ἀεὶ ὡπλισμένους ἡμᾶς ἐκέλευε βούλεσθαι. Στῆτε οὖν, φησι, περιζωσάμενοι. ὅπερ καὶ αὖθις ἐπέστησεν ὅτι καιρός. καὶ ἐπέφηνεν, ὅτι ἀεὶ δεῖ ὁπλίζεσθαι. πολὺς γὰρ ὁ πόλεμος δεῖ γλώσσης, πολὺς δι' ὀφθαλμῶν. τοῦτον τοίνυν κατέχωμεν. πολὺς ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν. Ἀφ' τοῦτο ἐκεῖθεν ἄρξεται καθοπλίζειν τὸν γραπτὸν τὸν Χριστοῦ. ζῆτε γὰρ, φησι, περιζωσάμενοι τὰς ὀσφῦς ὑμῶν καὶ ἐπήγαγεν, ἐν ἀληθείᾳ. δεῖ τί ἐν ἀληθείᾳ; ἐμπαιγμός γὰρ ὅλη καὶ ψεῦδος ἡ ἐπιθυμία, ὡς που καὶ ὁ Δαβὶδ ἔφη, Αἱ ψυαὶ μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων. οὐκ ἔστιν ἡδονὴ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ σκιὰ ἡδονῆς. δεῖ τοῦτο περιζωσάμενοι, φησι, τὰς ὀσφῦς ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ· τουτέστι, τῇ ἀληθινῇ ἡδονῇ, τῇ σωφρονούσῃ, τῇ κοσμιότητι. δεῖ δὲ ζῶντα ἦν προσῆκεν, εἰδὼς τῆς ἁμαρτίας τὴν ἀποπίαν, καὶ βουλόμενος ἡμᾶς ἐμμένειν πάντα περιφρονεῖν. Θυμὸς γὰρ, φησι, ἄδικος οὐκ ἀγωνιεῖται. καὶ θέρακα ἡμᾶς περικεῖσθαι βούλεται, καὶ ἀσπίδα. θηρίον γάρ ἐστι βύκολος ὅπλα πάντων ὁ θυμός, καὶ μυρίων θηριακῶν καὶ βλαβερωτάτων ἡμῖν δεῖ πρὸς ὃ περιγίνεσθαι καὶ κατισχύειν. καὶ δεῖ τοῦτο μάλιστα ἡμῖν τοῦτο ὃ μέγιστον, ὥσπερ ἐκ λίνων λίθων, τῶν ἐσθίων ἀποδέμενοι ὁ Θεὸς "ἔρυσμα αὐτῷ περιθεὶς ζῶντα, ὥστε μὴ βλαβῆναι ποτέ, μηδὲ βλαπτόμενον εὐκόλως ὃ πρὸς λυμαίνεσθαι ζῶον. πῦρ γάρ ἐστι, φησι, καὶ ζάλη μεγάλη, καὶ οὐκ αὖ ἕτερον μέλος ζῶντων τοῦ βίου ἀκριβῶς. λέγουσι δὲ καὶ ἰατροὶ παῖδες τοῦτο χρῆναι ἐναπερείδεσθαι τὸ πνεῦμα τῇ καρδίᾳ, ὥστε εἰς ἀπαλὸν αὐτοῦ οὖσαν, καθάπερ εἴς τινα ἀσφαλῆ σταλαγμὸν, βλάπτειν [τοῦ καρδίας], ἀλλ' ἂν μὴ εἰς ὃ αἰσθάνεσθαι καὶ ἀλγεῖν τὸ σῶμα, καταλαβέσθαι τῆς πυκνότητος τοῦ αἵματος. δεῖ τοίνυν ἡμῖν ζῶσαν κόμην ἔχειν, ὥστε δύνασθαι τὸ κοσμίως ζῆν τοῦτο τὸ θηρίον δύνασθαι. δεῖ δὲ ἡμῖν καὶ περικεφαλαίας. ὅπου γὰρ ἐκεῖ τὸ λογιστικὸν τυγχάνει, καὶ ἀπὸ τούτου ἡ σωθῆναι δυνατόν, ἐὰν ζῶντα ἦν γίνωνται, ἢ ἀπλέως ἔνι, εἰ τὰ μὴ ζῶντα· δεῖ τοῦτο φησι καὶ τοῦ περικεφαλαίου σωτηρίου. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος φύσει μου ὅτι ἀπαλός. δεῖ καὶ αὖθις, καθάπερ πρὸ ὀλίγου, τὰ βρέγματα καλύπτεσθαι δύνασθαι. πάντων δὲ ἡμῖν αὖπος χρὴ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, εἴτε ζῶντα ἦν, εἴτε ζῶντα μή, εἴτε τοιαῦτα. καὶ ὁ πούς δὲ καὶ αἱ χεῖρες ὅπλων ἡμῖν δέονται. οὐχ αὗται αἱ χεῖρες, οὐδὲ οὗτοι ὁ πούς, ἀλλὰ πάλιν ὁ τῆς ψυχῆς· αἱ μὲν μελετῶσαι ζῶντα δέονται, ὁ δὲ ἵνα περιέωνται ἔνθα χρή. καθοπλίσωμεν τοίνυν ἑαυτοὺς οὕτω,

χ. τῶν χάνα ἔξω, μὴ

χ. διὰ, ἀν μὴ πάντων ὦμεν. ἀλλ ἀ. διὰ ἀν ἀ. ὦμεν

Ερισ. ς. ς. καὶ ιδ.

χ. τοῦ δεῖ καιρὸν εἶναι, καὶ ὅτι δεῖ αἰεὶ ὁπ.

χ. καθαρεύουσι

Ψαλ. λζ. ζ.

χ. διὰ τοῦτο παῖδα παρεῖ.

Σαμ. α. ιθ.

χ. ἱμάτια

χ. τῇ βύσει τοῦ αἵματος.

τα. ὅτε μ οὖν βύπτεται ὁ πονηρός, ἴσθι ὅτι ὅπι κακῶ τῆς ἑαυτῦ κεφαλῆς. ἵνα γὰρ εἰκαίως τὴν ὀλίγην ἀγαθὴν τιμὴν δύπόδοσι σὺ ζωῦδια λαβών, οὐκ ἀνίπον τέλεον κολάζηται τοῦτο χάριν σὺ ζωῦδια ἀπολαμβάνει. ἡ μακαρία οὐσία μᾶλλόν ἐστιν ὁ σὺ ζωῦδια κολάζουσα, ἵνα πόντα ἀπολάβωμεν τὰ ἁμαρτήματα, εὐδόκιμος ἡ καθαρὸς ἀπίη, ἡ δικαίως.

α Κορ. ια. λ. α Κορ. ι. ι Ησ μ. β. ἡ τοῦτο διδάσκων ἡμᾶς ὁ Παῦλός φησι, Διὰ τοῦτο σὺ ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς ἡ ἄῤῥωστοι, ἡ κοιμῶνται ἱκανοί. ἡ πάλιν, Παραδοῦναι Ⓦ τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ σὺ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ἡ ὁ" ἀποφήτης φησὶν, ὅτι ἐδίξατο σὺ χεῖρες Κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα. ἡ πάλιν ὁ Δαβὶδ, Ἰδὲ σὺ ἔχθρεις μου, ὅτι ἐπληθύνθησαν" ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου. ἡ ὡσὲ ἄδικοι ἐμίσησάν με, ἡ ἄφες πάσας τὰ ἁμαρτίας μου. Ησ. κς. ιϛ. ἡ πάλιν ἕτερος, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνευσον δὸς ἡμῖν· πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. ἀλλὰ τοῦτα μὲν δικαιωτὸς ὄντος σὺ τοῦ κολάζειν τὰ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων δίκης σὺ ζωῦδια ἀπολαμβάνοντα. ποῦ ἢ πάντα ἀγαθὰ Ⓦ πονηρὸς ἀπολαμβάνοντος σὺ ζωῦ, οὐκ τέλεον κολάζονται; ἄκουε τῦ Ἀβραὰμ λέγοντος πρὸς Ⓦ πλούσιον, Ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου σὺ τῇ ζωῇ σου, ὁ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. σὺ ζωῦδια γὰρ ὁ, ἀπέλαβες, ἀλλ' ἃ μὴ ἔλαβες ἐπὶ τῶν, δίκαιος ὑπὲρ ὀφειλῶν ἑκατέρους παδίζει, ἡ Ⓦ μὲ σὺ βύπτεται, τὴ σὺ δυσπραγίᾳ ἡμόμενον· καὶ φησι, Διὰ τοῦτο ὧδε σὺ ζωῦδια παράκλησαι (ὁρᾷς γὰρ αὐτὸν καθαρὸν ἁμαρτημάτων) ἡ σὺ ὀδυνᾶσαι. μὴ τοίνυν ἀλύωμεν ὅταν βύπαθοῦμεν ὁρῶμεν ἐν ζωῦδια τοὺς ἁμαρτωλοὺς· ἀλλ' ὅταν κακῶς πάσχωμεν αὐτοὶ, χαίρωμεν. ἁμάρτων γὰρ ὄντι τὸ πρᾶγμα ἔκλυσις. μὴ ζητῶμεν αἴτιον· θλίψις γὰρ ἐπιπλέκεται τοῖς αὐτῦ μαθηταῖς ὁ Χριστός. καὶ φησὶν ὁ Παῦλος, Πάντες Ⓦ θέλοντες ζῆν βύσεβῶς σὺ Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται. β Τιμ. γ. ιϛ. οὐδεὶς γυμνὸς ἀθλητὴς σὺ τῷ σκάμματι * λουτρὰ ὀπίζητῷ, ἡ πράπιζας πλήθουσιν οἴνου ἡ οἴνου. τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀθλητῦ, ἀλλὰ βλακός. ὁ γὰρ ἀθλητὴς μάχεται κόνει, ἐλαίῳ, ἀκάνθαις θερμότητι, ἱδρῶτι πολλῷ, θλίψει, ἡ στενοχωρίᾳ ἀγῶνος. οὗτ' ὅστι καὶ τοῦ πυκτεύειν ὁ καιρός· οὐκοῦν ἡ τῶν τραύματα λαμβάνειν ἡ αἱματίζεσθαι ἡ ἀλγεῖν. ἄκουσον τί φησιν ὁ μακάριος Παῦλος· Οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα" δέρων. πάντα τὸν βίον ἀγώνιον εἶ νομίσωμεν, ὲ οὐδέποτε ἀναπαυσιν ζητήσωμεν, οὐδέποτε θλιβόμενοι ξεσπασθήσομεν· εἰ γὰρ μαδὲ πύκτης, ὅτι σὺ ἀγῶνί ὅστι, ξεσπασθῆ. ἕτερός ὅστιν ὁ τῆς ἀνέσεως καιρός. ἐμφὶ θλίψεως ἡμᾶς τελειωθῆναι δῆ. εἰ δὲ μὴ διωγμός ὅστι, μηδὲ θλίψις, ἀλλ' εἰσὶν ἕτεραι θλίψεις, αἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡμῖν συμπίπτουσαι. εἰ γοῦν ταύτας ἡ φέρομεν, ἀρκεῖ γε σκέπας εὑρίσκωμεν". α Κορ. ι. ιγ. Πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφέ, φησι, εἰ μὴ κοινὸς ἀνθρώπινος. βυζώμεθα μὴν οὖν τῷ Θεῷ μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν· εἰσελθόντες γὰρ φέρωμεν γυμνάσιον ἀνδρῶν, ὃ μὴ κινδύνους ὑπερίδωμεν ἑαυτοῖς· τοῦτο γὰρ ἴδιον ἡ φιλοσόφων, ὃ ἴσασθαι ἐμπεσόντας. μήτε οὖν ὑπερίδωμεν ἑαυτοὺς ἁπλῶς· θρασύστομος γάρ· μήτε ἀγόμενοι, ἡ τῶν πραγμάτων καλεῖσθαι, ἐκδιδῶμεν· δειλίας γάρ· ἀλλ' ἐὰν μὲν ὁ κήρυγμα καλῇ, μὴ παραιτώμεθα· ἁπλῶς γὰρ αἰτίας μὴ οὔσης, μήτε χρείας, μήτε ἀνάγκης τῆς ἡ θεοσεβείας καλούσης, μὴ ὑποτρέχωμεν. ὑπόδειξις γάρ ὅστι τὸ πρᾶγμα, ἡ φιλοτιμία περιπή. ἐὰν δέ τι τῶν τοῦ βυσεβείου παραβλαπτόντων γένηται, κἀν μυρίους ἀποχῶσι δίκη θανάτου, μηδὲν παραιτώμεθα. μὴ προσκαλῶ σὺ πειρασμούς, ὅταν σοι τὰ ἡ τοῦ βυσεβείου προχωρῇ ὡς πολύς. τί γὰρ ἕτερος ἐπισπᾶται κινδύνους οὐδὲν κέρδος ἔχοντας; ταῦτα λέγω, βουλόμενος ὑμᾶς φυλάξαι σὺ νόμους τῦ Χριστῦ κελεύοντος βύχεσθαι μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν, ἡ κελεύοντος πάλιν Ⓦ σωφρονεῖν λαὸν ὄντας ἀκολουθεῖν αὐτῷ. ταῦτα μὲν γὰρ οὐκ ἔστι σωφρονεῖν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα σεσαλδότα. σὺ μὲν οὖν οὕτω παρεσκεύασε ὡς γραπτὸς γυμνὸς, σὺ τοῖς ὅπλοις ἔσο διωκτικῶς, τύφων, ἐγρηγορώς, ἀεὶ Ⓦ πολέμων προσδοκῶν. πολέμιος μὲν τοι

μὴ

χ. -τος δὲ τὸν ὑδίξ. χ. [ὡσ' ἐμ',]

χ. δὲ τὰ πάντα, ἀλλ' ὧν μὲν θρασυλεῖται (ὁρᾷς δὲ αὐτὸν ἐντυρῶντα) τὴ ὑ ὀδυν. * ἂν

χ. δέρατ.

ὁ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν καταχωμεν. ὥστε ὁ ἀλογῶν ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἢ καταπίπτων, οὐ καυχᾶται· ὁ αἰχμώλωτος, ὁ χρυσοπώλητος, πρόρρησιν οὐκ ἔχει· ὁ ἀλύων οὐ καυχᾶται. Εἶτα καὶ ἐγκωμιάζει αὐτὸν λέγων, ἐπὶ πρῶτον πρόρρησιν ἢ ὃ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν καταχωμεν, δῆλον ὅτι ἢ ὑπάρξομεν. ὑφ' ἧς δὲ τὸ τέλος, καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐστάναι, ἀλλὰ βεβαίαν ἔχει τὴν ἐλπίδα * ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, μὴ σφαλησόμενοι ὑπὸ τῶν πειρασμῶν. καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ αἱ θεοπνευστότεραι ὅ, αὐτὸς πειρασθεὶς, εἴρηται. Εἰ γὰρ τοῦτο τῆς παρ' ἡμῶν μὴ γραπτοῦντος φησὶ ἡ γραφή, Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ ἐξέκλινεν ὁ Κύριος, ἐν οἷς πάντας ἡμᾶς τοὺς ὑπὸ τὸν θεσπέσιον, [τουτέστιν, ἀκριβῶς πάντα κατέμαθε,] ἢ πάλιν, Καταβαίνομεν ἐκεῖ τοῦ κρυπτὸν αὐτοῦ σωτῆρος). [ἢ πάλιν, ἡ δικαία- σιν ἐν κα-

χ. ἐὰν οὖν κυκλῷ ὅτι ὑπάρξ- * βέλτιον τετίσται,

Ψαλμ. γ.

10 ται φέρων ὁ Θεὸς τοὺς κακίας τοῦ ἀνθρώπου, ὃ πολὺ τοῦ ὀργῆς ἐστὶ κινητικώτερον ἡ θεία γραφή·] πολλῷ μᾶλλον τοῦτο τοῦ Χριστοῦ τοῦ παθόντος ἐν σαρκὶ λέγοντος· ἀνάπτυξαι τὰ ἀνθρώπινα παθήματα. ὅπου γὰρ πολλοὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ πίστεως πάντων εἰς πιστοτέρου νομίζουσι τοὺς γραφοὺς, βέλτιον ἀνέξαι, ὅτι ὁ παθὼν οἶδε τί πάσχει ἡ ἀνθρωπίνη φύσις. ὅθεν φησὶν, ἀδελφοὶ ἅγιοι. τὸ, ὅθεν, δυτικὸν τοῦ, ἐξ οὗ τοῦ φησι. κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι. μηδὲν τοίνυν ἐν τοῖς ζητῶμεν, εἰ ἐκ κέκληνται.

15 ἐκεῖ γὰρ ὁ μισθὸς, ἐκεῖ ἡ δικαία ἀπόδοσις. τί οὖν; κατανοήσατε Ⓦ ἀπόστολον ἢ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. τί ἐστι, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν; τουτέστι, ταὐτοήκοοι, ταὐτοήσαμενοι τῷ αὐτῷ, ἢ οὐκ ἐώντα φέρεσθαι ἁπλῶς. ὡς ἢ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. τουτέστι, γνῶτε τίς ἐστιν ὁ ἀρχιερεὺς, ἢ ποταπὸς, καὶ οὐ δεήσεσθε παρ' ἀμυθήτου ἑτέρας, οὐδὲ παρ' ἀκλήτου.

χ. ἐυτοῖκὸν,

20 ἀπόστολον ἢ αὐτὸν λέγει δηλονότι ὃ ἀπεσταλμένον· καὶ ἀρχιερέα φησὶ τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, τουτέστι, τῆς πίστεως. καλῶς εἶπεν, ὡς Μωϋσῆς. ἢ γὰρ ἢ οὗτος λαὸς, καθάπερ ἐκεῖνος παρεσκευάσατο λαὸν, ἐγκαλέσεσθαι, εἰ μὴ μείζονα, ἢ ὅτι μείζονι. Μωϋσῆς μὲν γὰρ ὡς οἰκέτης, Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς, ἢ ὁ μὲν τῶν ἀλλοτρίων, οὗτος δὲ τῶν αὐτοῦ κτήσεται. Εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων. τί λέγεις; μαρτυρίας δὲ θεσπέσιον λαμβάνει ὁ Θεός; ἢ πάνυ γε.

25 Εἰ γὰρ οὐρανὸς μαρτυρεῖ ἢ γῆ δὲ βυσσοὶ, λέγων διὰ τοῦ προφήτου, Ἄκουε, οὐρανέ, ἢ ἐνωτίζου, ἡ γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε, ἢ, Ἀκούσατε φάραγγες θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ Κυρίῳ τοῖς Ⓦ λαοῖς αὐτοῦ· πολλῷ μᾶλλον αἱ θεσπέσιαι. Τί ἐστι, Εἰς μαρτύριον; ἵνα φησὶ, μάρτυρες, ὅταν αἰσχυνθῶσιν αὐτοί. ἢ δὲ καύχημα τῆς ἐλπίδος. καλῶς εἶπε, τῆς ἐλπίδος, ὅτι πολλὰ τὰ ἐλπίσιν ἡμῖν τὰ ἀγαθά. ὅταν ἢ αὐτὴν δὲ κατίδῃ, ὡς ἤδη καυ-

Ησ. α. ζ. Μιχ. ε. ζ.

χ. ὅτι

30 χᾶται ὡς ὅτι γεγυμνωμένους. διὰ τοῦτο φησὶ, δὲ καύχημα τῆς ἐλπίδος. ἢ ἐπαγγελίαν, μέχρι τέλους βεβαίαν καταχωμεν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. Εἰ τοίνυν τῇ ἐλπίδι ἐσώθημεν, καὶ δι' ὑπομονῆς ἀπολαύομεν· μὴ οὖν ἀφαλλώμεθα ὅτι ταῖς πράξεσι, μηδὲ ἤδη ζητῶμεν τὰ μὴ ταῦτα ἐπαγγελθέντα. Ελπὶς γὰρ, φησὶ, βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς. ὅπου γε ἢ μεγάλα ὅτι τὰ ἀγαθὰ, φησὶν, ἐν ταῦτα λαβεῖν οὐ δυνάμεθα αὐτὰ ἐν τῷ ὑπάρχῳ τούτῳ βίῳ.

χ. ἢ

Ρωμ. η. κδ.

35 τίνος οὖν ἕνεκεν ἡμῖν ἢ ταῦτα, οὐ μέλλων αὐτὰ ἐν ταῦτα δίδοται; ἵνα τῇ ἐπαγγελίᾳ ταῖς ψυχαῖς ἀνάπαυσιν), ἵνα τῇ ἐλπίδι χρῶσι ῥώμην τὴν παρθυμίαν, ἵνα ἀλείψῃ ἢ διεγείρῃ τὴν ἡμετέραν δράσεως· διὰ δὴ τοῦτο πάντα ταῦτα γεγένηται).

Μηδεὶς τοίνυν ἐρᾷ ποιήσεως θυσιαστηρίου ταῦτα θορυβείσθω. Οὐκ ἔστιν ἐν ταῦτα ἡ δύο ἀπό- ΗΘΙΚΟΝ
δοσις, οὔτε τῆς ποιήσεως, οὔτε τῆς ἀρετῆς. Εἰ δέ που γίνεται ἢ τῆς ποιήσεως ἢ τῆς ἀρετῆς,

40 ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀξίαν, ἀλλ' ἁπλῶς, ὡσανεὶ γνώμα τῆς χρήσεως, ἵνα Ⓐ τῇ δυνάσασι διὰ πίστεως ὦσι, καὶ ἐν τούτοις ἐν ταῦτα σωφρονίζωνται). ὅταν οὖν ἴδωμεν ποιήσει πλουτοῦντα, μὴ καταπλαγῶμεν· ὅταν ἴδωμεν ἀγαθὸν κακῶς πάσχοντα, μὴ θορυβώμεθα. ἐκεῖ γὰρ Ⓐ τίθησι, ἐκεῖ ἢ αἰκίας. ἐν ἄλλως γὰρ ἔστιν ὅτε Ⓦ κακὸν πονηρὸν εἰ κακὸν, ἀλλ' ἔστι ἴσα ἔχειν αὐτὸν· ἐν ἀγαθὰ· ὅτε Ⓦ ἀγαθὸν πονηρὸν εἰ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἔχει ἴσα ἢ ἀμφότερα.

τῦτο ᾗ ⟨Φ⟩ ἀπόστολος αὖθις ἔλεγεν· Ὑμᾶς αἰσχύνασα τὸν παῖδα αὐτῦ ἀπέστελλεν εὐλογοῦντα ὑμᾶς. Πεφ. γ. κε. Πεφ. ιγ. κε.
Ἐκ πάλιν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἀπέσταλη. τὸν δὲ ἡμέτερον ὀνταῦθα δίκαιον τὸν Ἰουδαϊκὸν, * λέγων, Εἰς δὲ Ἰσαὰκ κεκλήσεταί σοι σπέρμα. τέως οὕτω φησίν. ὅτι γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ ἐξ ἀμπράτας πρώτως ἀφιεὶς, ἐδήλωσεν ἐκ τῶ καταλυτικῶ, εἰπών, Ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι· ἐκ τῶ βαπτίσματος. φησὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν μαθητάς, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτὸν εἰς ἔνομα τῦ πατρὸς καὶ τῦ ἱοῦ καὶ τῦ ἁγίου πνεύματος. ὅταν δὲ τῆς ἕξεως ὀπτάζῃ ὁ Παῦλος, πάντα λειπὸν ἐξαπίνα φθάνει, ὀνὸν διδοικώς. ὅσα γὰρ λειπὸν τί φησιν. * τέως ἔτι Μαρκ. β. ε. Ματθ. κη. ιθ. 5

χξ γ. 1 Ὅλως, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατάνοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, 10

2 Πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῦ.

Μέλλων αὖθις τὴν προτροπὴν τῦ Μωϋσέως εἰς σύγκρισιν, εἰς ⟨Φ⟩ τῆς ἀρχιερωσύνης νόμον ἤγαγε ⟨Φ⟩ λόγον. οὐ γὰρ μικρὰν εἶχον ἀπόδειξιν Μωϋσέως δόξαν οἱ ἀπόστολοι. ἡ προκαταβάλλει ἤδη τὰ σπέρματα τῆς ὑπεροχῆς. ἄρχεται δὲ ὅθεν ἀπὸ τῆς ἕξεως, ἀΰλοις ἢ εἰς τὴν θεότητα, ἵνα σκέπῃ σύγκρισις ἐν γένηται. ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἕξεως τέως ὃ ἴσον πᾶσιν, καὶ φησιν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῦ. καὶ δὲ τῷ ἀρχαίῳ δίκαιον τὸν ὑπερόχαλον, ἵνα μὴ ἀπορραπίσῃ ὁ ἀκροατὴς, ἢ διὰ τέλους ἐμφράξῃ τὰς ἀκοάς. Εἰ γὰρ ἐκ πιστὸν ἦσαν, ἀλλ' ὅμως ἔτι πολὺ ὄντες ἔχοι πρὸς Μωϋσέα. πιστὸν ὄντα, φησὶ, τῷ ποιήσαντι αὐτόν. τὶ ποιήσαντι; * ἀπόστολον ἢ ἀρχιερέα. τὸν ἐν ἐμοὶ πρὸς οὐσίας φησὶν, ἢ διὰ τὴν θεότητος, ἀλλὰ πρὸς ἀξιωμάτων δηλονότι. ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῦ. τυτέστιν, ἐν τῷ λαῷ, ἢ ἐν τῷ ἱερῷ. ἐν ἐμοὶ θα ἢ δὲ, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῦ φησιν, ὡς δὲ εἴ τις εἴπει πρὸς τὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ. καθάπερ γάρ τις ὑπέρτερος ἐκ οἰκονόμος οἰκίας, οὕτως καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ λαῷ. ὅπ ἐν δὲ οἶκον ἐν ἐμοὶ ⟨Φ⟩ λαὸν φησιν, ἐπήγαγεν, Οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς. Τυτέστιν, ἐν τῇ κτίσει αὐτῦ ἐσμεν. εἶτα ὁ ὑπερόχαλος. 15 * πολλοὶ γράφουσι * ἐστὶ χ. κτίσει χ. κτίσει 20

3 Μείζονος γὰρ δόξης πρὸς Μωϋσέα ἠξίωται. Πάλιν πρὸς τῆς ἕξεως. Καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν.

Καὶ αὖθις, φησὶ, τῆς οἰκίας λέγει. ἢ πάλιν ἔστιν, ὅτε μὲν γὰρ δοῦλος, σκεῦος ἢ διακόνης, ἀλλὰ τῦτον λαμβάνοντας σκέφηται. Εἰ ὁ οἶκος οὖν λέγει ὁ λαός, ἢ αὐτὸς ἢ τῦ λαοῦ λέγει, καὶ αὖθις ἀρα τῆς οἰκίας λέγει. οὕτω [γὰρ] ἢ ἡμῖν ἔθος λέγειν, ὁ δεῖνα τῆς οἰκίας τῆς τῦ δεῖνός ἐστιν. ἐνταῦθα ἢ οἶκον οὐ ⟨Φ⟩ ναὸν λέγει. οὐ γὰρ ὁ Θεὸς αὖθις κατασκευάσει, ἀλλ' ⟨Φ⟩ αὐδεῖται. ὁ ἢ * ποιήσας * αὖθις, ὁ Θεός. τὸν Μωϋσέα φησί. καὶ ὅσα πῶς δίκαιον τὸν ὑπερόχαλον λαβεῖν ἀτοπα. πιστὸς, φησιν, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῦ, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ οἴκῳ, τυτέστι, τῷ λαῷ. πλείονα τιμὴν ἔχει * τῶν ἔργων ὁ τεχνίτης, * ἀλλὰ ἢ τῷ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. χ. κατασκευάσας χ. τὸν κατασκευάσαντα τὸν μοχθον * ὡς 25 30

4 Ὁ ἢ γὰρ πάντα κατασκευάσας, Θεός. Ὁρᾶς ὅτι οὐ πρὸς τῦ λαοῦ λέγει, ἀλλὰ πρὸς πάντος τῦ λαοῦ; χ. ὅτω 35

5 Καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτῦ, ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων. Ἰδοὺ ἢ ἄλλη ὑπερόχη ἡ ἀπὸ τῦ ἱοῦ ἢ τῶν ἄλλων. ὁρᾶς πάλιν ὅλη γνησιότητα ἀφ' ἧς τῦ ἱοῦ προσηγορίας ἀφίπται;

6 Χριστὸς ἢ, ὡς ἡμεῖς ὀπὶ τ' οἶκον αὐτῦ. Εἴδες πῶς ποίημα ἢ πατρὸς δίδωσι, πῶς δοῦλον καὶ ἡμᾶς; καὶ εἰς τὰ παρῶα, ὡς διακόνης εἰσέρχεται, οὗτος ἢ ὡς δοῦλος. χ. ἡμᾶς

Οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν περ τὴν παῤῥησίαν ἢ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. Ἐντεῦθεν πάλιν αὖθις προτρέπεται ἐκπαίναι γνησίως, ἢ μὴ κατανοῆσαι. οἶκος γάρ, φησιν, ἐσόμεθα τῦ Θεοῦ, ὥσπερ καὶ Μωϋσῆς, ἐὰν περ τὴν παῤῥησίαν ἐὰν

ὃ

ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ὁ ὢν χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως, ὁ τοῖς ἀσὶν πεπιθὼς, ὁ τῇ δεξιᾷ τοῦ παρεῖς καθήμενος, οὐκ ἠθέλησε καὶ ἐπαύσατο ἀδελφὸς ἡμῶν εἶναι, καὶ ὅμως τοῦτο ἀγγέλους ἀφῆκε καὶ δώρα δωρεῖται, καὶ πρὸς ἡμᾶς κατῆλθε, καὶ ἡμῶν ἐπελάβετο. σκόπει δὲ καὶ ὅσα εἰργάσατο ἀγαθά. θάνατον ἔλυσε, τὸν διάβολον τὸν τυραννίδος ἐξέβαλεν ἡμᾶς, δουλείας ἀπήλλαξεν, ἀδελφοὺς ἡμῶνος ἐποίησεν· οὐ τῇ ἀδελφότητι δὲ μόνον τὰ πάντα ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ ἐπερείσει μείζονι. καὶ γὰρ ἀρχιερέα ἡμῶν ἠθέλησε τοῦτον παθεῖν. ἐπαγάγει γάρ, Ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν.

χ. περὶ δὲ μυείας ἐργάσατο καὶ τὸν διάβολον τῆς τυραννίδος, ἡμᾶς ἀπο-

Διὰ τοῦτο, φησὶ, τὴν σάρκα ἀνέλαβε τὴν ἡμετέραν, ἵνα φιλανθρωπίαν μόνον, ἀλλὰ ἐλεήσῃ ἡμᾶς. οὐδὲ γὰρ ἔστιν ἄλλη τις αἰτία τῆς οἰκονομίας, * ἢ μόνη αὕτη. εἶδε γὰρ χαμαὶ ἐρριμμένους, ἀπολωλυμένους, καὶ τῷ θανάτῳ τυραννουμένους, καὶ ἐλέησεν.

* ἀλλ'

Εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι, φησὶ, τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεύς. Τί ἐστι, πιστὸς; ἀληθὴς, δυνατός. ἀρχιερεὺς γὰρ ἔστι μόνος πιστὸς ὁ γνήσιος, δυνατὸς τούτου, ὃν ἔστιν ἀρχιερεύς, ἀπαλλάξαι τῶν ἁμαρτημάτων. ἵν' οὖν τοιαύτην θυσίαν δυνατὸν ἡμᾶς καθαίρεσαι, λέγει τοῦτο γίνεσθαι φησὶ. ἐπάγαγε γοῦν, τὰ πρὸς τὸν Θεόν· τουτέστι, τῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἔνεκεν. ἐκ πολέμου ἦμεν, φησὶ, τῷ Θεῷ, κατεγωσμένοι, ἠπειλημένοι· οὐδὲν ἦν τὸ προσφέρον ὑπὲρ ἡμῶν θυσίαν. εἶδεν ἡμᾶς ἐν τούτοις ὄντας, καὶ ἐλέησεν, οὐ καταιτιάσας ἡμῶν ἀρχιερέα, ἀλλ' αὐτὸς γενόμενος ἀρχιερεὺς πιστὸς. εἶτα δείκνυσι πῶς πιστὸς, ἐπάγων, Εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ.

χ. τῶν ἁμαρτιῶν

18 Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθε, φησὶν, αὐτὸς πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

Πάλιν ταπεινοῖ τοῦτο καὶ οὐ τυχὸν ἀγάζιον τοῦ Θεοῦ. ἐν ᾧ [γὰρ] πέπονθε, φησὶν, αὐτός. εἰκὸς τὸν Χριστὸν ἐνταῦθα φησὶ, τάχα δὲ καὶ πρὸς πλησιφοίδου τῶν ἀχθόντων εἰρηται, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτῶν ἀναθήματος. ὃ δὲ λέγει τοῦτο ἔστι· δι' αὐτὸς τῆς πείρας· ὧν ἔπαθεν ἡμῶν, ἦλθε· νῦν οὐκ ἀγνοεῖ τὰ πάθη τὰ ἡμέτερα. οὐ γὰρ ὡς Θεὸς μόνον οἶδεν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος ἐγένετο διὰ τῆς πείρας ἵνα ἐπιφανῇ· ἔπαθε πολλά, οἶδε συμπαθῆ. καίτοιγε ἀπαθὴς ὁ Θεός ἐστι· ἀλλὰ τὰ τῆς σαρκώσεως οἰκεῖα δοκεῖ, ὡς αἱ εἰκόνες λέγουσι, καὶ αὐτὴ ἡ ῥίζα τοῦ Χριστοῦ πολλὰ δεινὰ ἔπαθεν. οἶδε τί ἐστι θλῖψις, οἶδε τί ἐστι πειρασμὸς, καὶ οὐχ ἧττον τῶν παθόντων ἡμῶν· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἔπαθε. τί οὖν ἐστι, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι; ὡς δ' ἄν τις εἴποι, μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας ὁρέξει χεῖρα, συμπαθὴς ἴσχυσε. ὅπου γὰρ ἐβούλετο μέγα τι καὶ πλέον ἔχειν τῶν ἐξ ἐθνῶν, δίκαιοι· οὐ τούτῳ πλέον ἔχουσι, ἔνθα οὐδὲν κατέβλαπτε τὸν ἐξ ἐθνῶν. ἐν ποίῳ δὲ τούτῳ ὁ ἐξ αὐτῶν ἐστι καὶ σωτηρία, ὅτι ἐκείνων ἐπελάβετο σωμάτων, ἵνα ἐκ τῶν αὐτῶν σάρκα. οὐ γὰρ ἀγγέλων, φησὶ, ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. πρὸς δὲ τοὺς πεπιστευκότας διὰ τοῦτο, ἐκ δείκνυσι [ὅτι] τί ἐστι, σπέρματος Ἀβραάμ. διὰ μεμνήσεται γὰρ αὐτοῦ τῆς πρὸς αὐτὸν γενομένης ἐπαγγελίας τῆς λεγούσης, Σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, διὰ τὸ σμικρότατον δέχεσθαι τὴν ἐγγύτητα, τὸ ἐξ εἰς ἓν πόλεμον. ἀλλ' ὅπου οὐ πολλὴ σκοπιὰ ἡ ἐγγύτης, ἔρχεται πάλιν ὅπου ταύτην, ἐκ διαστέλλει λοιπὸν τὴν οἰκονομίαν τὴν κατὰ σάρκα, καὶ φησιν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐὰν μὲν γὰρ ἐκ αὐτοῦ τὸ πλῆθος γένηται θεοῦ παιδες, πολλὴν κηδεμονίαν καὶ ἀγάπην. νῦν δὲ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀθανάτα ἀγαθὰ, τὰ δι' αὐτοῦ ἡμῖν χορηγηθέντα. [εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι γὰρ, φησὶ, τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ.] Διὰ τί μὴ εἶπε, τὰς οἰκουμένης, ἀλλὰ τοῦ λαοῦ; ὅτως γὰρ τὰ πρώτων ἡμῶν ἁμαρτίας αἰτιώγκει. ὅπου τοίνυν καὶ αὐτὸν ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ. ἐπεὶ καὶ ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν Ἰωσὴφ ἔλεγε, Καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. αὗται γὰρ αἱ σωσι τὸν λαὸν αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ ἡ πρόνοια ἐκ τοῦ ἐθνῶν ἐθνῶν ἐγένετο, ὥστε τούτους σῶσαι, καὶ τότε διὰ τούτων σκοπὸς, εἰ καὶ τὰ πάντα γένηται.

Matth. a. κα.

μὴν ὑπὲρ πλείστης ἀσφαλείας. βέλτιον γὰρ ἐμὲ θρασυνθῆναι ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ ὑμᾶς τὰ τῷ Θεῷ μὴ δοκοῦντα ποιῆσαι. πεπείσμαι δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι οὐκ ἀδύνατος ὑμῖν αὐτὴν ἢ ὑπερπλησθῆναι, ἀλλ' οὕτω μεταβληθῆσεσθε, ὡς τότε σὺν λύπῃ εἰς τὰ ὑμέτερα ἐγκώμια ἀναλίσκεσθαι, καὶ εἰς σὺν ἐπαίνοις. γένοιτο δὲ ἡμᾶς βιοῦν καὶ δοκεῖν τῷ Θεῷ· ἵνα καταξιωθῶμεν ἅπαντες τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. ε. 16 ΟΥ ΓΑΡ ΔΗΠΟΥ ΑΓΓΕΛΩΝ ΕΠΙΛΑΜΒΑ-
νεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται.
17 Ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι.

Εἰρ. β. 18.

Ἡ πολλὴ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία ὁ Παῦλος δεῖξαι βουλόμενος, καὶ τὸν ἀγάπην, ἵνα ὡς ὁ λόγος ἔχῃ ὁ δι' ἀνθρώπων, μᾶλλον δὲ, εἰπεῖν, Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἐπιχείρηται τούτῳ τῷ χωρίῳ, καὶ φησιν, οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται. μὴ [γὰρ] ἁπλῶς παρέσχηται τὴν λέξιν, μηδὲ ψιλὸν τὸ σχῆμα τῶν εἰωθυίας, ὃ τὸν ἐξ ἡμῶν σάρκα αὐτὸν ἀνάγκασε. οὐ γὰρ ἀγγέλοις τοῦτο ἐχαρίσατο· διὸ καὶ οὕτως εἴρηκεν, οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ. τί ἐστιν ὃ φησι; οὐκ ἀγγέλων φύσιν ἀνεδέξατο, ἀλλ' ἀνθρώπου. [Τί δέ ἐστιν ἐπιλαμβάνεται;] οὐκ εἰκῆ φησι, ἑώρακε τὴν φύσιν τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας. διὰ τί γὰρ οὐκ εἶπεν, αἰτίαν λαβεῖν, ἀλλὰ τοιαύτῃ τῇ λέξει ἐχρήσατο τῇ, ἐπιλαμβάνεται; ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν διωκόντων τοὺς ἀποφεύγοντας οὗτος, καὶ πόρρω πεσόντων, ὡς καταλαβεῖν φθάνοντας· καὶ ἐπιλαβέσθαι ἀποπεσόντων. φθάνουσαι γὰρ αὐτοῦ αὐτῆς τὸν ἀνθρώπινον φύσιν, καὶ πόρρω φθάνουσαν (Ἡμῶν γὰρ τῶν Θεοῦ μαχομένων, φησι, ἀπηλλοτριωμένοι, καὶ ἀθεοι ὄντες ἐν τῷ κόσμῳ) αὐτὸς καταδιώξας κατέλαβεν. ἐντεῦθεν δείκνυται ὅτι φιλανθρωπία μόνη καὶ ἀγάπη καὶ κηδεμονία τοῦτο πεποίηκεν. ὥσπερ οὖν ὅταν λέγῃ, Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; ὃ ἐκείνου δύναται τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δείκνυσι, καὶ ὅτι πολὺ τῷ Θεῷ ὁ λόγος αὐτῆς· οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὸ πολὺ μέσον δηλοῖ ἀπὸ συγκρίσεως λέγων, οὐ γὰρ ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται. καὶ γὰρ ὅπως μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ σκηνώσεως ἀπὸ ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ τῶν σεραφὶμ καὶ τῶν χερουβίμ. τοῦτο πολλάκις εἰς νοῦν ἐγὼ λαβὼν, ἐξίσταμαι, καὶ μεγάλα τοῦ ἀνθρώπου ἡμῖν φαντάζομαι. μεγάλα γὰρ ὁρῶ καὶ λαμπρὰ τὰ προοίμια, καὶ πολλὴν τῷ Θεῷ τὴν συμπάθειαν τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας. καὶ οὐκ εἶπεν ἀπλῶς ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοῦ ἐπᾶραι, καὶ δεῖξαι μέγα τὸ ἀξίωμα αὐτῶν καὶ τιμιον, φησιν, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται). ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι. Τί ὅτι, κατὰ πάντα; ἐπείνασε, φησὶν, ἐκαμάτησε, ἐκοιμήθη, ἔπαθε πάντα ἁπερ ἐγὼ καὶ σύ. τέλος ἀπέθανε. τοῦτ' ἔστι κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι. ὅπου γὰρ πολλὰ διελέχθη περὶ τῆς μεγαλειότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἄνω δόξης, λοιπὸν καὶ περὶ τῆς οἰκονομίας λέγει χρεία. καὶ διὰ τοῦτο ὅσης συνέσεως καὶ δυνάμεως. δείκνυσι γὰρ αὐτὸν πολλῷ ὑπέμφορον τῷ ἀνθρώπῳ, ὥστε ἡμῖν ὁμοιωθῆναι· ὅπερ κηδεμονίας καὶ πολλῆς. Εἶπον δὲ ἡ ἀνωτέρω, Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, [καὶ] σταυρωθῆναί φησι, κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι· μετοικονομεῖ λέγων, ὁ ὅπου μέγας, ὁ ὧν ἀπαύγασμα

Εφεσ. β. 18.

χ. λειπὸν

χ. ιβ

χ. ιδ

ίους Φοβεῖ. ἰδοὺ τοίνυν ἡ ἱερὰ κιβωτὸς ἐν ἡμῖν κατοικεῖται, ὥστε μὴ τοιαύτας κλῆσεις καὶ τοιαύτας, μήτε ἐκείνας προσδοκᾶτε. ἐβούλετο μὲν ὁ λόγος ἐν ἱερατεύματι πλέον, καὶ περὶ ἀπιλέω ἰσχύσαι. εἰ δὲ (ὅπερ ἀπίθ) καταφρονηθήσεται, διάγκη ἀποδύσασθαι τοὺς εἰς ἱερωσύνην περὶ ἀπιλέω, ὑμᾶς μὲν τοῖς νόμοις παιδεύοντες τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, ἐκείνας δὲ ὡς ἐκείνας προσοικείοντες. εἰ δέ τις ἀπαιδαγώγητος καταφρονεῖ, ἀκουέτω τοῦ Χριστοῦ λέγοντος καὶ ἡμῖν, Ἐὰν ὁ ἀδελφός σου ἁμαρτήσῃ εἰς σέ, ὕπαγε, ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ Ματθ. ιη ιε.
σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· εἰ δὲ μὴ πείθοιτο, προσλάβου μετὰ σαυτοῦ ἕνα ἢ δύο· εἰ δὲ καὶ οὕτως ἀπλήξει, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· εἰ δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας προσκούσεται, ἔστω σοι ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. εἰ δὲ θέλεις ἐμὲ ἁμαρτωλὸν εἶναι, ἐπειδὴ μὴ πείθῃ, οὕτως ἀποτρέφεσθαι
θέλεις· θέλεις ἐαυτὸν ἁμαρτωλὸν ποιεῖν καὶ θέλεις θεὸν πῶς ἔχειν ὀφείλω, ὑμᾶς κρίνατε.
χ. ἡμῖν ὑμῖν ὑμᾶς γὰρ ἡμῖν καταγινώσκειν οὐ μᾶλλον προσφερομένων ὑμῶν. εἰ δέ τις καταφρονεῖ τῶν διορισθέντων παρ' ἡμῖν, πάλιν αὖθις ὁ Χριστὸς παιδεύων λέγει, Ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. οἱ γὰρ καὶ ἡμᾶς καλαίπτοντες καὶ ἀδικοῦντες καὶ τοῦ καταφρονεῖσθαι ἀ-
ξιοῦσι, ὥσπερ οὖν καὶ ἄξιοι, ἀλλ' οὐχ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦμεν, οὐδὲ ὀργὴν ἀμυνόμεθα, ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν σωτηρίας φροντίζομεν. αἰδέσθητε, παρακαλῶ, καὶ εἰσπράπητε. εἰ γὰρ φίλοις φέρα σφοδρότερον τοῖς δίκαιος ἐπιφερόμενοι, καὶ σκληρὸν ἐξετάζειν, καὶ ὅτι εἰκοῖ-
χ. ἐκεῖ κῶς, ἀλλ' οὐκ ἀληθινόν· ἐμοὶ τοῦτο ποιεῖ· πολλῷ μᾶλλον διδάσκαλον ἐπιπλήττοιτο, καὶ διδάσκαλον· οὐδὲ αὖθις ἐξ ἀναγκαίας ταῦτα λέγομαι, οὐδὲ ὡς τὸ ἔθος αἰτοῦντες,
ἀλλ' ὡς τὸ ἔθος κινδυνεύοντες. οὐ γὰρ ἐξουσίαν ἐπιδεικνύσασθαι βουλόμενοι, ταῦτα λέγομεν (πῶς γὰρ θέλεις πείθεσθαι ἀνθ' ὧν ἑλκεῖν βιαζόμενοι) ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἀληθινῶς καὶ κηδόμε-
χ. τί μοι, νοι. σύνεσιν δὲ, ἐὰν μηδὲν καταφρονῆται τῶν διορισθέντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν. οὐ γὰρ αὐθεντός ἐστιν ὁ διορισμός, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ὁ τοῦ ἐξουσίαν ταύτην ἡμῖν διδοκώς, καὶ κυρίους ποιῶν ἀνθρώπους τῆς ποιαύτης ἡμῶν. ἡμᾶς μὲν γὰρ εἰς τὸ λύειν βουλόμεθα καταχεῖ-
σθαι τῇ ἐξουσίᾳ· μᾶλλον δὲ, οὐδὲ τότε ἀνάγκην ἔχει βουλόμεθα. οὐδὲν γὰρ βουλόμεθα
χ. ἡμῶν εἰ) διορισθὲν παρ' ἡμῶν· οὐχ οὕτως ἐσμὲν ἀθλιοι καὶ ταλαίπωροι, εἰ καὶ σφόδρα οὐδαμοῦ ἴσμεν. εἰ δὲ ἀναγκαῖον ἐστιν, σύνεσιν. οὐ γὰρ ἑκόντες, οὐδὲ βουλόμενοι, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ τῶν διδυμίων ἀληθινῶς, τὰ διορισθέντα φοβούμεθα. εἰ δέ τις καταφρονοίη τούτων, ὑπόσπασαι ὁ τῆς κρίσεως κύριος ὁ διδάσκων αὐτοί. ὃ δὲ λοιπὸν οὐ βούλομαι
εἰπεῖν, ἵνα μὴ πλήξω τινὰ ὑμῶν. ἡμᾶς μὲν γὰρ προσῆκεν μὴ βιάζεσθαι εἰς δύναγκαῖον μὴ ἐλθεῖν· εἰ δὲ ἐλθοιμεν, ὃ ἑαυτῶν πληρώσομεν, προσβαλλόμεθα τὰ διορισθέντα. εἰ δέ τις ἀφαιρήσεται ταῦτα· ἐγὼ ὃ ἐμαυτῷ πεποίηκα, καὶ αἰδήσομαι εἰμὶ λοιπὸν, ὁ δὲ λόγος ἔσται σοι πρὸς θεὸν ἐμοὶ καλύσαντα δοῦναι. οὐδὲ γὰρ εἰ, βασιλέως προσκαθημένου, τῶν δορυφόρων τῶν προεστώτων τις ἐκελεύσθη δοῦναί τινα τῶν ἐν τῇ ἀξίᾳ, καὶ τὰ διορισθέντα προσδεδώκει, ἐκφ-
γος δὲ οὐμόνον ἀπέσπασε τὸν, ἀλλὰ καὶ σημειοῦται τὰ διορισθέντα, ὁ δορυφόρος ὅστις ὁ τὸν ὕβριν πεποιηκώς, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς πολλῷ μᾶλλον ὁ κελεύσας. εἰ γὰρ τοῖς εἰς τοὺς πιστοὺς γινόμενα ἀδικήματα οἰκειούμεθα, ὅταν τοὺς εἰς τὸ διδάσκειν τεταγμένους ὑβρίζητε, πολλῷ μᾶλλον ὡς αὐτὸς ὑβριζόμενος ἡγανακτήσεται. ἀλλὰ μὴ γένοιτό τινα τῶν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ταύτης εἰς ἀνάγκην τῶν διορισθέντων τούτων ἐλθεῖν. ὥσπερ γὰρ ὁ μὴ ἁμαρτάνειν, καλὸν· οὕτω ὁ
φέρειν ὑπομένειν, χρήσιμον. φέρωμεν τοίνυν τὴν ὑπόπληξιν, καὶ κατευδαίζωμεν τὸ μὴ ἁ-
μαρτάνειν. εἰ δὲ ἁμαρτάνοιμεν, φέρωμεν τὴν ὑπομονήν. ὥσπερ γὰρ καλὸν μὲν τὸ μὴ πλήτ-
τεσθαι, εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο ὃ φάρμακον ὑπομένειν τὴν πληγὴν χρήσιμον· οὕτω κἀκεῖνα. ἀλλὰ μὴ γένοιτό τινα τῶν τοιούτων δεῖσθαι φαρμάκων. Πεπίσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν τὰ κρείττονα, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν. σφοδρότερον δὲ διελέχθη-
μεν

ἀλλ' οὐχ οὕτω δ ωὰ τοῦτο. ὅταν δέ τις, ἢ γυνή, ἢ αὐτὸς ἑαυτῶ σταυρωθῆναι λέγωμεν, ὁ μὴ πείσας πλήν, ἢ ὃ κακὸν μεγάλης, τί τοῦτο ἀφελήσειεν; πιστεύσατέ μοι λέγοντι. Εἶτα ὡς ἐχρῆν ἐγένετο, πολλῶ ἔδει χρόνου τοσούτους εἰργάσθαι τοὺς οὐδὲ τοῦ τῆς ἐκκλησίας. ⓐ γὰρ οὗτοι ἄξιοι πίστεως, οὐδὲ εἰσίν, ⓐ ⓦ θαίατον διδεικότες ἐφ' ᾧ φείδονται, ⓐ τῆ ἀναστάσει ωὰ πιστεύοντες. ἀλλ' οὐ τῆ ἀναστάσει ωὰ πιστῶ, φησίν, ἀλλὰ τῶν στιγμάτων ὀπτῆναι. ωὰ τί οὖν, εἰπέ μοι, ὕστερον ἀπέδημεν, ἢ ἀποδημίαν μισεῖ, οὐ τὰ αὐτὰ ποιῆς; ἀλλὰ κλαίω, ἡ τότε, φησί, ἡ θρήνω ὀπτῆναι. ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον στιγμάτων ὀπτῆναι ἐστὶ, τοῦτο δὲ ἀπιστοκαμίας τῶν ἐπιόντων. εἰσήκουσαν οἱ ψάλλειν ⓦ κελεύοντες ἐκείνοι· Ἐπίστρεψον, ψυχή μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ σε. ἡ πάλιν, Οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. ἡ πάλιν, Σὺ μὲν εἶ καταφυγὴ ἀπὸ θλίψεως τῆς περιεχούσης με. εἰσήκουσαν τί βάλλεται οὗτοι ⓐ ψαλμοί. ἀνῆ οὐ περισχίζει, ἀνὰ μηδὲν ὑπὸ τοῦ πόνου. καὶ ὁ τοῖς ἑτέροις κηδόμασι κατάμονος ἀκριβῶς, ἵνα ἔχῃς φάρμακον καὶ σὺ τοῖς σοῖς. ὑπόστρεψον, ψυχή μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ σε, λέγεις, ἡ δακρύεις; οὐχὶ σκιὰ ταῦτά ἐστιν, οὐχ ὑποκρίσεις; εἰ μὲν γὰρ ὄντως πιστεύεις οἷς λέγεις, πῶς ἐπῶς πιθεῖς· εἰ δὲ παίζεις ἡ ὑποκρίνῃ ἡ μύθους αὐτὰ εἶναι νομίζεις, τί ἡ ψάλλεις; τί ἡ αἴτεῖ τοῦ ωὰ γινομένων; ωὰ τί μὴ ἀπολαύεις τοῦ ψάλλειν; ἀλλὰ μεμισθωμένων τοῦτο, φησὶ κἀκεῖνο πολλῶ μᾶλλον. πῶς μὲν οὖν ωὰ ταῦτ' ἔχρῆν ὁ ωὰ ἐσθίοντος, σφοδρότερον τῶ ωὰ γματι χρήσομαι. ἡ γὰρ μείζονος δίδοικα, μὴ τούτων τῶν ἐπῶ χαλεπὴ τισὶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑποστέλθῃ. τοῦτον οὖν ὃν ἔχω τρόπον ὕστερον ἐπιμορφώσωμεν. πῶς ὁ ωὰ γγέλλων ἡ ωὰ τροῦσθαι ἡ πλουτεῖν ἡ πένησι ἡ γυναιξὶ ἡ ἀνδράσι. ἠμοῦν μὲν οὖν πρώτως ὑμᾶς ἀπειθοῦντας τοῦ βίου ἐξελθεῖν, ἐκ τῶν νόμων τῶν ωὰ ρόντα παιδεύσας ὑποῦ τοῦ ἡδέως μετὰ πέμπεσθαι, ἡ μητέρας ὑποῦ θυγατέρων ἡ ἐκδόσεων [ἡ μητριῶν] ὁ λιπαρῶ τοῦ γήρα, ἡ μηδαμῶ ἡδέσθαι ἄφρονι θαίατον. ἠμοῦν μὲν οὖν τοῦτο, καὶ τοῦτο εὔχομαι, καὶ σὺν ωὰ ρέδροις ὁ καὶ ωὰ σῶ ὑμᾶς ὑπὲρ ἀλλήλων ωὰ καλῶ δεῆθῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ κοινὴν ποιήσασθαι ταύτην εὐχήν. εἰ δ' (ὅπερ ἀπεῖη, μηδὲ συμβαίη) παρός ἵς ἠμῶν θαίατος (πικρὸς δ' λέγω, οὐ τῆ φύσει (οὐδὲ γὰρ ὅστις λοιπὸν πικρὸς ὁ θαίατος, ὅπου γὰρ οὐδὲν διενεύοχεν) ἀλλὰ πικρὸς, [λέγω,] ωὰ ρὰ τοῖς ἠμετέροις ωὰ φῆσι) εἰ οὖν οὕτω συμβαίη, καὶ πνες ωὰ ρὰ ωὰ ρουσίας ταύτας μεταδώσουσιν (πῶς δύσκολοί μοι λέγοντι, οὐκ ἄλλως γὰρ ἰρῶ, ἀλλ' ὡς ἔχω· ὁ βουλόμενος ὀργίζεσθω) πολλῶ αὖθις χρόνου τῆς ἐκκλησίας" ἀπείρξω ὡς ⓦ εἰδωλοθύτης. εἰ γὰρ ⓦ πλεονέκτης εἰδωλολάτρης καλῆ ὁ Παῦλος, πολλῶ μᾶλλον ⓦ ὁπὶ πᾶσι τὰ τῶν εἰδωλολατρῶν ἐπισφέρεται. ὧνος γὰρ ἕνεκεν, εἰπέ μοι, ωὰ ρεσόντες καλεῖς, ἡ τοὺ ψάλλοντας; οὐχ ὥστε ωὰ δαμυθῆσαθαι, οὐχ ὥστε πμᾶσαι ⓦ ἀπιλθεῖν; τί τοίνυν αὖθις ὠφελεῖς; ἡ ὃ ωὰ δαγματίζεις; ἡ ὃ παίζεις, ὥσπερ τὸ σκηνῆ, ἡμεῖς ἐρχόμεθα τὰ ωὰ ρὰ δύναστος Φιλοσοφοῦντες, πόλεις παιδεύοντες, καὶ σὺ μηδέπω πεπλημμέλεις. ἀφ' τῆς εἰς ἐκεῖνον τιμῆς, εἴ ποτε συμβαίη τι τοιοῦτον, φέρει ἡμῶν; σὺ δ' ἄγε σὺν τὰ ἡμέτερα καθαιρεθῶμεν, τόγε αὐτῶ μέρος; ἡ τοῦτο τῆς γέλωτος ἡ τῆς χλευασίας χεῖρον; ἡ ταύτης τῆς δυσωπλίας βαρύτερον; αἰσχυνθῆτε καὶ σύστρεπτε. εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἡμεῖς οὐκ ἀνεχόμεθα ἔθη ταῦτα ὀλέθρια τῆ ἐκκλησίᾳ ἐπεισαγεῖν. Τοῖς γὰρ ἀμυθρτάνουσι, φησὶν, ἐνώπιον ωὰ ντων ἔλεγχε. καὶ εἶναι δ' ταῖς ταλαιπώρεσι καὶ ἀθλίαις δι' ὑμῶν ἀπαγορεύομεν, μηδέποτε ταῖς τῶν πιστῶν ἐκφοραῖς ἐπεισιέναι, ἵνα μὴ ὄντως ταῦτα εἰκῆ αὐτὰ δυαγκάσωμεν θρηνῶν κακά, ἐ παιδεύσωμεν μὴ ὁ ἀλλοτρίοις ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς μᾶλλον ὀδύρεσθαι. ἡ γὰρ καὶ πατὴρ φιλόστοργος, ὅταν ὑὸς ἄτακτον ἔχῃ, οὐκ ἐκείνῳ μόνον ωὰ δαιτεῖ μὴ πλησιάζειν τοῖς ποιηροῖς, ἀλλὰ ἡ ἐκεί-

τοις

χ. Χριστῶ

χ. ὅλως

χ. -σθῆναι

χ. ἠμῶν

χ. -τικῶν

χ. -ξιμεν

Κολοσσ. γ. ε.

α. Τιμ. ε. χ.

θλῖψι προτρέπει, ἢ τ' ἀγῶνα προπλὴς, ἐπαπέλλοιτο μηκέτι εἰς θάνατον, ἀλλ' εἰς βασιλείαν ἀγαγεῖν. πόσῳ" οὖν ἠδέλησας σὺ γλυφεσθαι, τῷ δὲ τῷ δισμωτηρίῳ λιπαρουμένῳ μὴ τ' καθ' ἑκάστην ἡμέραν τ' ἀπόφασιν προσδοκᾶν, ἢ τ' ἀθλοθέτων πολλά, ἢ ποινωνῶν ἐχόντι, ὥστε τὸ σχῆμα τῆς βασιλείας ἀναδήσασθαι; ὁρᾷς πῶς αὐτῷ ἤρεσεν ἡ ψυχή, ἢ μετ- χ. μετέσχον ἐπίσης; χ. -σον διὰ τότε, ἀλλὰ ἀφ' ἡμῶν
τιώσεως εἰργάσατο; δίκαιοι ἢ ὑ τ' θάνατον μόνοι" πεπαυμένοι, ἀλλ' ἀφ' ὅτε τότε καίριοι τ' ἀποστόλου προσήμας ἀεὶ τὸν πόλεμον ἐπημερηκότες ἢ ὑποδικνύμενοι, τὸν σχοινίζοντα λέγω καταργηθέντα. ὁ γὰρ θάνατον μὴ δεδοικώς, ἔξω τ' τυραννίδος ὢν τ' σχοινίου. εἰ γὰρ δίρμα Ιωβ. β. δ.
ὑπὲρ δίρματος, ἢ πάντα δώσει ἄνθρωπος ὑπὲρ τ' ψυχῆς αὐτοῦ" ὅταν ἢ" ταύτης κρίνῃ τις καταφρονῶν, πῶς ἔσται δοῦλος λοιπόν; ὃν δεῖλα δέδοικεν, ὃν δεῖλα φοβεῖται, πάντων ὄντων αὐτῷ ἐν, ἢ χ. διαφέρει αὐτῶν
πάντων ἐλαθεστέρων. ὁ γὰρ τ' ψυχῆς τ' ἑαυτοῦ κατα φρονῶν, πολλῷ μᾶλλον τ' ἄλλων. ὅταν ἢ ὕβρη ψυχῇ τοιαύτῃ ὁ σχοῖνος, ὃν δεῖλα ἐργάσαται δυνήσῃ) σε αὐτῇ τῷ ἑαυτῷ. τί γὰρ, εἰπέ μοι; χρήματα ζημίας ἀπήλασεν, καὶ ἀτιμίαν, καὶ πατρίδος ἔκπλωσιν; ἀλλὰ ταῦτα μικρὰ τῷ μηδὲ τῇ ψυχῇ τιμίαν πεπεισθῶ, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον. ὁρᾷς ὅτι τῷ θανάτῳ τὴν τυραννίδα ἐκβαλὼν, συγκατέλυσε καὶ τῷ σχοίνῳ τὴν ἰσχύν; ὁ γὰρ
χ. δίκην χ. φεύγει
σοφὲ ἀφαστάσιος μυρία φιλοσοφῶν εἰδώς, πῶς "δέδοικε θάνατον; πῶς "φείδεται λοιπόν;

Μὴ τοίνυν ἀχάλινα λέγωμεν, σχῆ τί ἐστι καὶ τὰ περὶ θανάτου; οὕτω γὰρ λαμπρότερα ΕΝΘΕΟΝ
ἡ νίκη γένῃ. ὃν δὲ" ἢ ἰῶ λαμπρὸν, εἰ μὴ θανάτῳ τὸν θάνατον ἔλυσε. τὸ δὲ θαυμαστὸν τοῦτο ἐστιν, ὅτι δι' αὐτῆς αὐτὸν ἐσίκησε, δι' ὧν ἴσχυσε, τ' ὕποφοι αὐτῷ πάντα χοῦ ἐυμήχανοι
δίκαιοι. μὴ δὴ προδῶμεν τὸν δίκαιον ἡμῖν δωρεάν. Οὐ γὰρ ἐλάσσομεν, φησι, πάντως μὲν Ρωμ. η. 12.
"δικαίας, ἀλλὰ πλείονα καὶ ἀγάπης ἢ συμφερόντως" καταγελῶντες τοῦ θανάτου. ἀλλ' γὰρ ἐπαλλήλοις μοι φαίνεται πίστις, πολλαχοῦ ὁ Χριστὸς ἡμᾶς ἀνάγαγε, πολλαχοῦ ἑαυτοῦ καταγάγομεν. ὅταν γὰρ ἴδω τὸν κεφαλὴν τοῦ κτίσαντος τὴν ἀγορὰν, ἢ εἰμαρμένας, αἳ ὅτι τοῖς ἀξερχομένοις ποιοῦσι) τοῦ βίου, ἢ ὀλολυγὰς, ἢ ἀρημοσύνας ἢ ἄλλας, πιστεύσατε, * ἀγαμώμην καὶ ἔλλιπῶς ἢ Ἰουδαίους ἐκ αἱρετικοὺς τὸν ὁρώντας, καὶ πάντας ἁπλῶς τὸν ἀφ' τοῦτο καταγινώσκοντας ἡμῶν. ὅσα γὰρ ἀν εἴπω λοιπὸν, εἰκῇ ἐρεῖ ἀπὸ ἀναστάσεως φιλοσοφῶν. Τί δήποτε; ὅτι οὐ τοῖς λεγομένοις πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλοις ἐλλίπως, ἀλλὰ τοῖς γνησίοις πρὸ ὑμῶν. θᾶττον γὰρ ἐρεῖσι, πότε τούτων τις καταφρονήσας θανάτου δυνήσῃ), μηδὲ ἕτερον πτοηθεὶς δυνάμενος ἰδεῖν; καλὸν τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ Παύλου, καλὸν, ἀ τῆς οὐρανίου ἄξια, ἢ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας. Τί γὰρ φησι; ἀ ἀπαναίξει τούτους, ἐσοι φόβῳ θανάτου ἀφ' παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. ἀλλ' οὐκ ἀφίστη ταῦτα πιστεύσαι ὑμᾶς, μαχόμενοι ἀφ' τοῖς ἔργοις αὐτῶν· κἄπειτα πολλαχοῦ ἐπιτιμήσαντος τοῦ Θεοῦ γίνεσθαι * ὡς τοῦτο, ἵνα αἴσλη τὸν ποιητὴν ταύτην σωνήθειαν. εἰπέ γὰρ μοι, τί βούλει) αἱ λαμπάδες αἱ φαιδραὶ; οὐχ ὡς ἀθλητὰς αὐτοὺς ἐκπέμπομεν; τί ἢ ᾠδὴ ὕμνοι; οὐχὶ ᾠδὴ Θεὸν δοξάζομεν, ἢ διηγερτόμεθα ὅτι λοιπὸν ἐστὶ φόβου τὸν ἀπειλοῦντα, ὅτι τῷ πόνων ἀπήλλαξε, ὅτι τῆς "δουλείας ἐκβεβλήκε ἐχθρὸν πρὸ ἑαυτοῦ; οὐ ἀφ' τοῦτο ὕμνοι; οὐ ἀφ' τοῦτο ψαλμῳδίαι; ταῦτα πάντα χαρίεντα ὄντα. Εὐθυμεῖ γὰρ, φησὶ, τις; ψαλλέτω. ἀλλ' οὐ τοῖς ἐσοι ἐσχοῖσι Ἕλλησι. μὴ γὰρ μοί, φησιν, εἴπῃς ᾠδὴ ἐκτὸς τῶν παθῶν φιλοσοφοῦσα (τοῦτο γὰρ ὄντως μέγα, ὄντως θαυμαστὸν) ἀλλ' ἀφέν μοι ᾠδὴ ἐν Ιακ. ε. 13.
τοῖς παθεῖ φιλοσοφοῦσαν, ἢ τότε πιστεύσω τῇ ἀναστάσει. ἐὰν δὲ ἐμὲ βιωτικὰς γυναῖκας τοῦτο πείσῃ, θαυμαστὸν ὄντως. κἀντεῦθεν ἢ αὖθις ἀνύσω. ἢ γὰρ ἢ αὐτὰς τὸν αὐτὸν ἀπαιτοῦντας φιλοσοφίαν. διὸ ἢ Παῦλός φησι, Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς ἢ ᾠδὴ λοιποὶ ᾠδὴ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. οὐχὶ μιαίζουσιν ἔγραφε ταῦτα, ὄντως ἀνθρώπους, ἀλλ' ἢ κοσμικῆς γάμου ἐμιλακάσας, ἢ βιωτικῆς. πλὴν ἀλλ' α Θεσ. δ. ιδ.
χ. ἀεὶ

νῶμεν. ὁρᾷς ὅσον τὸ μέσον; ὁ μὲν γὰρ αἰτιάζει, ἡμεῖς δὲ αἰτιαζόμεθα. καὶ δυνατόν τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας εἰς τὴν ἔριν. εἰς γὰρ Θεός, ἐξ οὗ τὰ πάντα. διὰ τοῦτο αἰτήσω σε ἐπαχθῶς ἀδελφὸς αὐτοῦ καλεῖν. ὁρᾷς πῶς πάλιν δίκαιος τὸν Ἰακὼβ ποιῶν; γὰρ εἶπεν, οὐκ ἐπαισχύνεται, δίκαιος οὐ τῆς τοῦ προσώπου φύσεως, ἀλλὰ τῆς φιλοστοργίας τοῦ μὴ ἐπαισχυνομένου. ὁ πάντων ἐστίν, καὶ τῆς παμπονηρίας τῆς πολλῆς. εἰ γὰρ καὶ ἐξ ἴσου, ἀλλ' ὁ μὲν αἰτιάζεται, ἡμεῖς δὲ αἰτιαζόμεθα. πολὺ δὲ μέσον. καὶ ὁ μὲν οὐκ τοῦ παθεῖν, ὡς ὑὸς γενόμενος, τουτέστιν, οὐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ ὡς κτίσμα, τουτέστιν, ἐξ οὐκ ὄντων. ὥστε πολὺ τὸ μέσον. διὸ φησιν, οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφὸς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων, 5

Ψαλμ. κβ. γ. 12 Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. Τὸν γὰρ Ἰακὼβ ἐδυσώπησεν, ἐδυσώπησε καὶ τὸν ἀδελφότητα, καὶ σπουδῇ ὁμοῦ τῷ Θεῷ καὶ ἡ ἀδελφότης. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰκότως προσῆκε· τὸ δὲ, 10

Ψαλμ. ιη. γ. Ησ. η. ιη. 13 Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ, Τί βούλεται; καὶ τὸ μὴ Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. χ. τὸ μὲν γὰρ εἰκότως.

Ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνα πατέρα δίκαιον ἑαυτὸν, οὕτως ἐκεῖ ἀδελφόν. Ἀπαγγελῶ, φησι, τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. καὶ πάλιν τὸν Ἰακὼβ δίκαιον, καὶ πολὺ τὸ μέσον, διὰ τὴν ἕξιν. 15

14 Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία, φησὶ, κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός.

Ὁρᾷς πολὺ φησὶ τὸ ὅμοιον; καὶ τὸν σάρκα. Παρεπλησίως καὶ αὐτὸς μετέσχε τῶν αὐτῶν. Αἱρετικοὶ δὲ ἐνταῦθα ἐγκαλυπτέσθωσαν καὶ δεικνύτωσαν λέγοντες αὐτὸν φαντασθῆναι, καὶ οὐκ ἀληθείᾳ. οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι μετέσχε τούτων μόνον, εἰ ἰσχύσει (καίτοι καὶ εἰ οὕτως εἶπεν, ἱκανὸν ἦν) ἀλλ' ἕτερόν τι μεῖζον ἐπιφέρει, ὅτι, παρεπλησίως, τοῦτ' ἔστιν. οὐ φαντασίᾳ, τοῦτ' ἐστὶ, φησὶν, ἀλλ' ἀληθείᾳ· ἐπεὶ ὅτι, παρεπλησίως, ἐστὶν ἁπλοῦς. εἶτα δείξας τὸν ἀδελφότητα, καὶ τὸν αἰτίαν τίθησι τῆς οἰκονομίας. Ὅπως διὰ τοῦ θανάτου, φησὶ, καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι, τὸν διάβολον. χ. ἐκ παῦλα καλεῖ.

Εἰ γοῦν τὸ θαῦμα δείκνυσιν, ὅτι διὰ τοῦ σαρκὸς ὁ διάβολος, διὰ τοῦτο ἐπλήθη, καὶ ὅπερ ἰσχυρίζετο αἰτιᾶται ὅπλον καὶ τῆς οἰκουμένης ὁ θάνατος, τοῦτο αὐτὸν ἔπληξεν ὁ Χριστός. καὶ τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως τοῦ νικήσαντος ἐμφαίνει. ὁρᾷς ὅσον ὁ θάνατος εἰργάσατο καλόν;

15 Καὶ ἀπαλλάξῃ, φησὶ, τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. Τίνος ἕνεκεν φείδεται, φησὶ, τί διδοίκασι τὸ καταργηθῆναι; οὐκέτι φοβερός ἐστιν, ἀλλὰ πεπάτηται, καὶ παρῆκται, καὶ τοῖς ἀξίοις. τί δέ ἐστιν, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας; τί τοῦτό, φησιν; ὅτι ὁ τὸν θάνατον διδοὺς, δοῦλός ἐστι, καὶ παντὸς ὑφίσταται τοῦ μὴ ἀποθανεῖν· ἢ οὕτω, ὅτι πάντες δοῦλοι ἦσαν τοῦ θανάτου, φησὶ, καὶ τῷ μηδέποτε αὐτὸν λελύσθαι ἐκρατοῦντο· ἢ [εἰ μὴ τοῦτο,] ὅτι φόβῳ διέκειτο συνεχῶς ἀεὶ δὲ ἀποτιθέμενος, καὶ τὸν θάνατον διδοὺς, ἐδείκνυτο τοῦτον ἀπειλοῦντος, καὶ τοῦτο ἐποίουν αὐτοῖς. τοῦτο γὰρ ἠπίστατο εἰπών, διὰ παντὸς τοῦ ζῆν. δείκνυσιν οὖν ἡμᾶς ὄντας, δοῦλους ἐλευθεριωθέντας, δοῦλους διορθωθέντας, καὶ τῆς παιδείας καὶ οὐσίας καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀποστερουμένους, ἵνα δι' ἐλπίδος ἀπέρχωμεν ἐκείνων τῶν ἐν τῇ γῇ τὸ πάλαι τυγχανόντων, τῶν μηδὲν τοιοῦτον πάσχόντων, τῶν δὲ θνητῶν ὄντων. εἶτα ἐκεῖνοι μὲν διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ὑπὸ τοῦ φόβου τούτου ἦσαν, καὶ δοῦλοι· αὐτοὶ δὲ τούτου εἰσὶν ἀπηλλαγμένοι, καὶ γελῶντες τοῦτο, ὅπερ ἐκεῖνοι προσεδόκων. ὥσπερ γὰρ εἴ τις δισμύριοι μέλλοντα τὸν ὑπὸ θανάτου ἀγεσθαι, καὶ αὐτὸν ἐν προσδοκίᾳ λιπαρῶν πολλῇ τῇ γνώμῃ, τοιοῦτόν τι ἦν τὸ παλαιὸν ὁ θάνατος. τοῖς δὲ τοῦτον ἐγνωκόσι, διὰ παντὸς τοῦ φόβου ἐκείνου ἐκβαλόντι μετὰ τῆς γνώμης, ἀ- χ. ἐν παῦλα πάντες. χ. ἐν παῦλα.

θλῶν

σατό, φησι, ἀλλ' ὑπὲρ παντὸς θανάτου πᾶσι ἐδοκίμασεν αὐτόν. τίνος ἕνεκεν; οὐκ ὠφείλετο τοῦτο ἡμῖν, ἀλλὰ χάριτι πεποίηκε. ☩ πάλιν ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ φησι, Πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου. οὐχὶ τῶν πιστῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης. αὐτὸς μὲν γὰρ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε. πῶς, εἰ μὴ πάντες ἔπρεπε θυσαι; αὐτὸς δὲ ἑαυτῷ πεπλήρωκε. καὶ κυρίως εἶπεν, ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου· καὶ οὐκ εἶπεν, ἀποθάνῃ. ὥσπερ γὰρ ὅπως γένωμαι, οὕτω μαρτύρει ἐν αὐτῷ ποιήσας ἀφάτως, ἀθέως ἀνεῖπε. τῷ μὲν οὖν εἰπεῖν, ἵνα δι' παντὸς θανάτου, ☩ ὅτως θανάτου ἐσήμανε· τῷ δὲ, ἀγγέλων κρείττων, τὸν αἰῶνα ἐδήλωσε. καθάπερ γὰρ ἰατρὸς οὐκ ἔχων ἀνάγκην τοῦ τῷ ἀρρώστῳ προσκαμνομένου σπλάγχνα ἀπογυμνώσασθαι, ἵνα τοῦ ἐκεῖσε κηδεμονίαν ποιήσηται, αὐτὸς ἀπογυμνοῦται, ἵνα πείσῃ ☩ ἄρρωστον θαρσαλεώτατα καταπαλαίσαι τῆς ῥώσεως ὅτῳ καὶ ὁ Χριστὸς, ὑπὲρ πάντος ἀνθρώπου ☩ θανάτου ἐδεδοίκεσαν, πείθων αὐτοὺς καταπαλαίσαι τοῦ θανάτου, καὶ αὐτὸς ἀπογυμνώσασθαι αὐτῶν, οὐκ ἔχων ἀνάγκην. Ἔρχεται γάρ, φησι, ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἐμοὶ οὐδέν. ὅπου δὲ ὁ, Ισαι. ιδ. γ. χάριτι, δὲ ὁ, ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου, τοῦτο σεσίωπηται.

10 Ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, ☩ ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. Πρεπόντως τοῦ παθεῖν εἰρῆσθαι λέγει. ὁρᾷς πάλιν ὃ, δι' οὗ, αὐτῷ ἁρμόζει; οὐκ ἂν τοῦτο ἐποίησεν, εἰ μὴ ἐλαττώσεως ἦν, καὶ τῷ μὴ μένειν πρέπουσαν. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ἄξιόν, φησι, τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ τοῦτο ἐποίησεν, ☩ πρέποντος λαμπρότερον ἀπολάβαι πάντας, ὡσπερ ἀθλητὴν θηραίους καὶ τοὺς ἄλλους ὑπὲρ ἐγκώμια θῆναι. ☩ ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν. τουτέστι, ☩ αἴτιον τῆς σωτηρίας. ὁρᾷς ὅσον τὸ μέσον; καὶ σὺ γάρ ἐσσι, καὶ ἡμεῖς ἐσμέν· ἀλλ' ὁ μὲν σώζει, ἡμεῖς δὲ σωζόμεθα. Εἶδες πάλιν ἡμᾶς καὶ σεμνάγει καὶ διδάσκει; πολλαχοῦ, φησι, τοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα. τὸ γοῦν θαῦμα σεμνήναγε. ☩ ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν. καὶ πάλιν διδάσκει. διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ἆρα τὰ παθήματα τελείωσις, καὶ αἰτία τῆς σωτηρίας. ὁρᾷς ὅτι ὁ παθὼν κακῶς, οὐκ ἔστιν ἔγκλημα λελειμμένον; ἤδη τοῦτο πρέπον πεποίηκε ☩ μὲν ὁ Θεὸς, τῷ διὰ παθημάτων αὐτὸν ἀγαγεῖν. καὶ ὅτως τὸν ☩ κόσμον πεῖσαι, καὶ οὐκ ἀπιστῶν πρὸς ἀγαγεῖν αὐτὸν, ὃ σάρκα ἀνάγκαζόντα παθεῖν ἅπερ ἔπαθε, πολλῷ μᾶλλόν ἐστι. καὶ τοῦτο μὲν οὖν φιλανθρωπίας, σκέψαι δὲ πολλῷ πλέον. καὶ δικαίως καὶ αὐτὸς τοῦτο αὐτὸ, φησιν, ἵνα σὺ δείξῃ ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ὑπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ σεμνήναγε, καὶ σεμνοκάθηται ἐν τοῖς ὑπερκοσμίοις ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς. Ἔρεσ. β. ζ.

ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα, καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, ☩ ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, φησι, δι' ὃν κηδεμονεῖ ὅπη, καὶ πάντα εἰς ὃ ἐστὶ πεποίηκε, σπουδαίως ☩ ὑπὲρ τῆς τῶν λοιπῶν σωτηρίας, ☩ ἵνα ὑπὲρ τῶν πολλῶν. ἀλλ' οὐκ εἶπεν οὕτως, ἀλλὰ, διὰ παθημάτων τελειῶσαι, δηλῶν ὅτι ὁ παθὼν ὑπὲρ ἄλλου, οὐκ ἐκείνου ὠφελῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς λαμπρότερος καὶ τελειότερος. καὶ τοῦτο ἡ πρὸς τοὺς πίστεις φησι, πεποιθαρρύνων αὐτούς. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς τότε ἐδοξάσθη, ὅτι ἐπαθεν. ὅταν δὲ εἴπω, ὅτι ἐδοξάσθη, μὴ νομίσῃς δόξης προσληφθῆναι αὐτῷ γήινα. ἐκείνῳ γὰρ τῷ τῆς φύσεως εἶχε ἀεὶ, οὐδὲν προσλαβών.

11 Ὅτι γὰρ ἁγιάζων, φησὶ, καὶ ☩ ἁγιαζόμενοι, ἐξ ἑνὸς πάντες· διὰ τοῦτο αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλῶν. Ἰδοὺ πάλιν πῶς σεμνάγει πάλιν αὐτοὺς ὁ προσμυθούμενος, ἐξ ἀδελφοὺς αὐτοὺς ποιῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦτο, ὃ ἐξ ἑνὸς εἰ). εἶπα πάλιν ἀστραλιζόμενος, καὶ δικαίως· ὅτι ὃ καὶ ζάρκα φησὶν, ἐπῆγαγε, ὃ, ὁ ἁγιάζων, καὶ ☩ ἁγιαζόμενοι.

χ. ἐν τῇ χ.

χ. ἰσαπὸ

χ. ἰδοὺ

χ. μοῦσι

* ἡμᾶς

* φασι

χ. ἰδοὺ ὁ ἁγιάζων Χριστὸς, καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἡμεῖς.

ἀγγέλους αὐτῦ πνεύματα· ὁ πρὸς ἢ τὸν υἱόν, ἢ καταρχὰς σύ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας. οὕτω ἢ σταθῆναί φησι, διεμαρτύρατο δὲ πάντες λέγων. "τοῦτο ἢ αὐτὸ, εἶμαι, ὃ κρύπτειν ἢ μὴ λῦσαι ⓦ εἰρηκότα τὸν μάρτυρα, ἀλλ' ὡς ἀφελεμένου καὶ καταδήλου οὔσαν εἰσάγει, δεικνὺς ὅτι αὐτὸν σφόδρα ἐμπείρως εἰ) τὴν γραφήν. ἢ ὅτι μὲν θεσπέσιος, ὅτι μιμήσεται αὐτόν· ἢ ὡς δὲ θεσπέσιος, ὅτι ὑπεκύπτη αὐτῷ.

χ. ἢ τοῦτο αὐτὸ οἶμαι κρύπτειν ⓦ αὐτὸν εἰ) δηλονότι ὡς ἀφέλιμα ἐστὶ πρὸς ⓦ τὴν γραφήν, τὰ μὴ λύειν ἐ πρᾶγμα.

7 Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· δόξῃ ἢ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτὸν, ἢ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου.

8 Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Τοῦτο ἢ εἰκῇ εἰς τὸν κοσμὸν ἀνθρωπότητα εἴρηκε), ἀλλ' ὅμως κωλύοντος ἁρμόσειεν ἂν τῷ Χριστῷ κατὰ σάρκα. ὃ γὰρ, πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἐκείνου μᾶλλόν ἐστιν, ἢ ἡμῶν. ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ Θεοῦ οὐδὲν ἡμᾶς ἧττον ἐπεσκέψατο· ἢ ὃ ὀξὺ ἡμῶν ἀνάγκαιον, ἢ εἰσῶσαι αὐτὸ, πάντων ἀνώτερος γέγονεν. Εἰ γὰρ τῷ ὑποτάξαι, φησὶν, αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν ἢ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα. Ὃ ἢ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ὅπερ εἶπεν, ἕως ἂν θῶσιν ἐχθροί σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου, εἰκὸς ἢ ἦν αὐτὸν ἐπ' ἀγαλλιᾶσθαι, εἶτα μετὰ τοῦτα ὀλίγα ἢ καὶ πρὸ εἰπὼν, τούτων τὴν μαρτυρίαν ἐπήγαγε βεβαιοῦσαι ἐκείνων. ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι, πῶς οὖν ἐχθροὶ ἦσαν ὑποκάτω τῶν πόδας αὐτοῦ, τοσαῦτα παθόντων ἡμῶν; ἐκφεύγουσι μὲν ἐκ τοῦ παραυτίκα αὐτὰ πάσχοντα (ὃ γὰρ, ἕως, ἢ ὃ βλέπων ἐλύπει γαιώμενον, ἀλλ' ὃ ὀφθὲν χρόνῳ) ὑποπεσοῦνται ἢ αὐτὰ ἐπεξέρχεται. μὴ γὰρ, ὅπερ οὐδέπω ὑποπεπτώκασι, φησὶ, νομίσῃς μηδὲ ὑποπέπεσθαι. ὅπερ μὲν γὰρ δεῖ ὑποτεταγμένα, δῆλον. ἢ γὰρ ἀποφητεία δηλοῖ τοῦτο εἰρῆ). Εἰ γὰρ δὲ ὑπέταξεν αὐτῷ, φησὶ, τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον· πῶς οὖν οὐ πάντα ὑποτέτακται; ὅτι μέλλει ὑποτάσσεσθαι. Εἰ τοίνυν πάντα μὲν ὑποτεταγμένα ὀφείλει, ὑπὸ ἢ ὑποτέτακται, μὴ ἀγαλλέ, μηδὲ θορυβοῦ. Εἰ δὲ γὰρ τὰ τέλος προσδοκώμενον, ἢ πάντων ὑποτεταγμένων, τοῦτο ἐπάσχες, εἰκότως ἔλαχες· νῦν ἢ ὅ πω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα· ὅ πω ἐκφαίνουσιν ὁ βαπτιστὴς καθαρῶς. τί τοίνυν θορυβῇ, πάσχων κακῶς; ὅ πω πάντων ἀπεγήγειε ὃ κήρυγμα, ὅ πω καιρὸς τέλειν ὑποτεταγμένων. Εἶτα πάλιν ἑτέρα παράκλησις· "ἤδη ὁ μέλλων πάσχειν ἔχει ὑποτεταγμένους, ἢ αὐτὸς ἀπῆλθε, καὶ μυεῖα πέπονθε.

χ. ὁ δὲ

9 Τὸν ἢ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν, φησὶ, Ἰησοῦν, διὰ ὃ πάθημα τοῦ θανάτου. Εἶτα τὰ χρηστὰ πάλιν, Δόξῃ ἢ τιμῇ ἐστεφανωμένον. Εἶδες πῶς αὐτῷ πάντα ὑπεστρώννυτο; ἢ γὰρ ὃ, βραχύ, αὐτῷ μὲν ἁρμόσαι μᾶλλον, τῷ πρὸς ἡμᾶς συγκαταβάντι ἀνθρώπῳ ἐν τῷ ἀδῇ μίσει, ἀλλ' οὐχ ἡμῖν τοῖς ὑπὸ πολὺ φιλεγκλήτοις. ἡμῖν ἢ ὃ, δόξῃ δὲ καὶ τιμῇ, ἐκείνῳ πολλῷ πλέον, ἢ ἡμῖν ἁρμόσαι. πάλιν οὖν ἀναμιμνήσκει τοῦ σταυροῦ, "διὸ τοῦτο καταρρῶσαι ἀσυδάζων, ἢ τὸν κηδεμονίαν αὐτοῦ "δεῖξαι, ἐ πῖσαι αὐτὸς πάντα φέρειν γενναίως, εἰς ⓦ διδάσκειν ἀφροντίστως. εἰ γὰρ ὁ προσκυνούμενος ὑπ' ἀγγέλων, φησὶν, πτέχετο βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἔχειν δόξα σε· πολλῷ μᾶλλον σὺ ὁ τῶν ἀγγέλων ἐλαττῶν, πάντα φέρειν ὀφείλεις δι' αὐτόν. εἶτα δείκνυσι, ὅτι δόξα καὶ τιμὴ ὁ σταυρός ἐστιν· ὡσπερεὶ ἢ αὐτὸς δόξαν αὐτὸν καλεῖ λέγων, Ἤλθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. εἰ οὖν ἐκεῖνος τὰ δόξα τὸν σταυρὸν δόξαν καλεῖ, πολλῷ μᾶλλον σὺ τὰ δόξα ⓦ διανόησον. ὁρᾷς τὸ σταυροῦ ⓦ καρπὸν, ὅσος; μὴ φοβηθῇς τὸ πρᾶγμα. συνθέσπιν μὲν γὰρ εἰ) σοι δοκεῖ, μυεῖα ἢ πίστις" ἀγαθά. δείκνυσι δὲ καὶ τούτων τὸν πυρασμοῦ τὸ ὄφελος. εἶτα φησὶν,

χ. διὸ πιθὸν, χ. δηλονότι, τὰ πάθη πάντα

χ. θαυμάζει χ. δὲ. ἵνα φησὶν, ὅπως χάριτι Θεοῦ. δείκνυσι δὲ τὸν τῶν τῆς πυρασμοῦ τὸ ὄφελος. ἢ ὅτι κεῖται ⓦ δὲ

Ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου. Ὅπως, φησὶ, χάριτι Θεοῦ. παρεῖπε μὲν δηλονότι τὴν χάριτα τοῦ Θεοῦ τὴν εἰς ἡμᾶς ταῦτα πεποιηκυῖαν,

Ioan. ιε. δ.

Rom. ν. λς.

Βουλόμεθα γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι σαφῶς, εἰ πίστις μὴ τὴν παρουσίαν σπουδὴν τῶν λεγομένων ἀκούσεται, εἰ μὴ καὶ τὰ ἐσόμενα τοῖς ἀπίστοις ῥίπτομεν. οὕτω γὰρ ἂν προθυμότεροι τοῖς διδασκαλίοις ἐποιησάμεθα. ἐφοβήθημεν γάρ, καὶ μηδεὶς ἀκούσῃ, ἀλλὰ τὸ ὑπεκείμενον καὶ τὰ σωτήρια φύσει. Διαμαρτυρόμεθα γὰρ, φησι, τούτῳ καὶ μὴ ἀκούσασι, καὶ τὸς ἀνύβριστος ὄντας. εἰ δὲ ἐποιησάμεθα τὴν ὑμετέραν σπουδήν, ἀλλὰ καὶ φύσει ἔλεγεν μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἡδονῆς τοῦτο ἐποίουν. τῶν μὲν γὰρ καὶ μηδεὶς ἀκούσῃ, καὶ ἐμοὶ δὲ τὸ μισθωμα ἀκίνδυνον ἢ ἐμοὶ τὸ πληρωθῆναι, ἀλλ' ὅμως οὐ μετὰ ἡδονῆς πόνος ἦν. τί γὰρ ὄφελος, ὅταν μὴ ἐγκαλῶμαι ἐγὼ, ὠφελῆται δὲ μηδείς; εἰ δὲ πίστις μᾶλλον τὴν σωτηρίαν, οὐ τοσαύτην ἀπὸ τοῦ μὴ κολάζεσθαι, ληψόμεθα ὅσην, ὅσον ἀπὸ τῆς τῶν ὑμετέρων. πῶς οὖν ἴσομεν τοὺς ὑπομείναντας ὑμῶν τινας τὸν ἀπὸ τοῦ προσήκοντας, τούτους ἐρίσομεν καὶ πιστοὺς σεσωσμένους· καὶ ὧρα τινὰ τῶν εἰρημένων κατέχουσι (καὶ λίαν πρόχειρα τοῦτο γὰρ ὑμῖν οὐ σφόδρα ἄκολον) ἀλλὰ καὶ ὀλίγα ἐκ πολλῶν, εὔδηλον ὅτι τοὺς τῶν πολλῶν ὄντας ἀμφισβάλλω λοιπόν. καὶ ἐγχειρῶ μὲν ἡμᾶς, μὴ τοσαυτοπλασίους τούτου, ἀφυλάκτους ὑμῖν ὑπολαμβάνειν. πολλοὶ ἀλλ' ἀγαπητοί, καὶ ἐξ οὕτω δυνηθήσεσθε ὑπομένειν. μᾶλλον δὲ, καὶ οὕτω δυνάμεθα ἀφυλάκτους ὑπολαμβάνειν. ὅτι μὲν δὲ ἐρίσομεν, τοσοῦτον· πότε δὲ ἐρίσομεν, οὐκέτι δῆλον ποιήσομεν. ἴσως γὰρ σήμερον, ἴσως δὲ αὔριον, ἴσως δὲ μετὰ ἔτη καὶ τοσαῦτα ἡμέρας, ἴσως δὲ μετὰ ἐλάττους, ἴσως δὲ καὶ μετὰ πλείους. οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν ἡμῖν τῆς τελευτῆς ἄδηλον ἐποίησεν. καὶ οὔτε εἰ σήμερον, οὔτε εἰ αὔριον, οὔτε εἰ μετὰ ἔτη τοσαῦτα ὅλον, οὔτε εἰ μετὰ πλείονα ἔτη ὑπομείνομεν), δῆλον ἡμῖν ἀφῆκεν εἶναι· ἵνα τῷ τῆς προσδοκίας ἀδήλῳ ἀφοβότεροι τὸν ἀρετῆς κατέχωμεν ἑαυτούς. ἔστι μὴν ἀπολυσόμεθα, εἴπερ πότε ἦν, οὐκέτι. οὕτω καὶ τὸ, ὅτι μὲν ἐρίσομεν, εἴπομεν· πότε δὲ, προσέθηκε, βουλόμενος ὑμᾶς τὸν φοβητικὸν εἶναι ἀφοβότερους. καὶ μή τις λεγέτω, ὅλη παρωλεσθήσεται ἑβδομὰς καὶ πάντα καὶ πλείονα ταῦτα ἤκουσα, καὶ κατέχει οὐδὲν ἰσχύει. καὶ γὰρ ἀκούσονται οὕτω βούλομαι κατέχειν, ὡς ἅλωσιν ἔχειν τὴν μακρὰν, καὶ μὴ ἐξίστασθαι, μηδὲ ἀπιστεῖν τὰ λεγόμενα. βούλομαι γὰρ ὑμᾶς κατέχειν, οὐχ ἵνα ἐμοὶ εἴπητε, ἀλλ' ἵνα ὑμῖν κερδάνητε· καὶ τοῦτο ἐμοὶ δῆλον τὸ σπουδάζεσθαι. ἀλλ' ἐπὶ ὅσα ἐγχειρῶ εἰπεῖν εἰς ἀσφάλειαν, ἡμῖν εἴρηται, ἀναγκαῖον λοιπὸν ἄρξασθαι τῆς ἀκολουθίας. καὶ δὴ οὖν προκειται ἡμῖν ὥστε σήμερον· οὐ γὰρ ἀγγέλοις, φησὶν, ὑπέταξε τὸν οἰκουμένην τὸν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. ἆρα μὴ περὶ ἑτέρας τινὸς ἀφανοῦς οἰκουμένης; οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ περὶ ταύτης. δῆλον γὰρ τοῦτο προσέθηκε, περὶ ἧς λαλοῦμεν, ἵνα μὴ ἀφῇ νοῦν πλανηθῆναι ἑτέρου τινὰ ὑπολαμβάνειν· πῶς οὖν αὐτὸν μέλλουσαν καλεῖ; ὥσπερ καὶ ἑτέρωθί φησιν, Ὃς ἐστὶ τύπος τοῦ μέλλοντος, περὶ τοῦ Ρωμ. ε. Ἀδὰμ καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγων· ὁ τὴν περὶς Ρωμαίους ὑπογραφὴν, περὶς οὖν χρόνος τοῦ Ἀδὰμ μέλλοντα καὶ τοῦ Χριστοῦ καλεῖ (καὶ γὰρ ἔμελλεν) οὕτω καὶ νῦν, ὅπερ εἶπεν, ὅταν εἰσαγάγῃ πάλιν τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, ἵνα μὴ σύμβιος ἑτέραν οἰκουμένην λέγῃ αὐτοῦ, πολλαχοῦ μὲν οὖν ἄλλοθι βεβαιοῦται, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος [τῆς γῆς] μέλλουσαν. ἔσεσθαι γὰρ ἡ οἰκουμένη ὁ τοῦ Θεοῦ λαὸς ἀεί. ταύτην οὖν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι, οὐκ ἀγγέλοις ὑποτέταχεν, ἀλλὰ τῷ Χριστῷ. ὅλη δὲ ἡ περὶς πάντα, φησὶ, δῆλον. καὶ γὰρ ἐκεῖνο μὲν ὅλης ἦν περὶς ἀγγέλους. εἶτα ἑτέραν ἀπόδειξιν προτείνει, καὶ φησι, διεμαρτύραντο δέ που πού τινα λέγων. Διὰ τί μὴ ὅμοια τοῖς προφήταις εἶπεν, ἀλλ' ἐκρύψεν αὐτὸ; ἢ ἐτέρας ἀπόδειξιν τοῦτο ποιεῖ· ὡς ὅταν λέγῃ, Ὅταν πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει, Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. Ψαλμ. ϛ. ζ. καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους Β Βασ. ζ. ιδ. Ψαλμ. ργ. δ.

χ. τινὲς δὲ μηδὲν πεπισμένοι, λέγουσι,

χ. καὶ πιστοὺς;

χ. λοιπὸν κλίνα κεῖται ὁ πρωτοκλίτης ὁ πρῶτος ἀλλ. εἰ καὶ ἕτερος πρωτοκλίτης

χ. ἀλλὰ

χ. ἐ

ἐφεσιοῦσιν τῆς τῶν λοιπῶν. λέγε δῶν, ὅλως θέλετε χαρίσματα; ἐγὼ δὲ ὑπομιμνήσκω ὑμᾶς ὧν χ. -σῶν
a. Kor 13. a. χαρισμάτων, οὐχ ἁπλῶς ἐπαφίεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐπαρκολουθῶ. εἶπε φησίν, Ἐὰν τὰς γλώσσας τῶν ἀγγέλων λαλῶ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι· ἐὰν ἔχω πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάναι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι. εἶδες χαρισμα; οὐκοῦν ζήλωσον τοῦτο τὸ χάρισμα. τοῦτο τοῦ νεκροῦ ἐπίρρωσις μείζων· τοῦτο τῶν ἄλλων ἁπάντων πολλῷ βέλτιον. καὶ ὅτι 5
Ioan 13. 35. τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄκουσον τί φησιν ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς διαλεγόμενος· Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε. εἶτα δικαιοῖ τὸ ποιῶν, οὐκ εἶπε τὰ θαύματα, ἀλλὰ τί;
Ioan 15. 12. Ioan. 13. 34. Ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. καὶ πάλιν πρὸς τὸν πατέρα φησίν, Ἐν τούτῳ γνώσονται, ὅτι σύ με ἀπέστειλας, ἐὰν ὦσιν ἕν. καὶ αὖθις ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. τῶν τοίνυν τοιούτων νεκρῶν αἰσχύνασθε· 10
μᾶλλον δὲ τοιοῦτος, ὁ λαμπρὸς ἔσται τῶν. σκέψαι μοι γάρ ὅλην τὴν τοῦ Θεοῦ χάριτος ὄψιν· τοῦτο ἢ ἐν τῇ σῇ ἀπουσίᾳ. τοῦτο ὅπως χαρίσασθε· τοῦτο δείκνυσι τοῦ Χριστοῦ μαθητάς, τοὺς ἐσταυρωμένους, τοὺς οὐδὲν ἔχοντα κοινὸν τῇ γῇ. τούτους χωρὶς οὐδὲ κήρυτος ὠφελῆσαί τι δυνατόν. ἐν ἵνα μάθῃς, ὅρα τοῦτο σαφῶς. ἔλαβε δύο κορυφὰς ἀρετῶν ὁ μακάριος Παῦλος, μᾶλλον δὲ πρῶς· τὴν ἐν τοῖς σημείοις, τὴν ἐν τῇ γνώσει, τὴν ἐν τῷ βίῳ. " ἐν 15 χ. ἀλλ'
a. Kor 13. 2. τούτοις δὲ οὐδὲν ἔφησεν εἶναι τοῦτο. πῶς δὲ οὐδὲν ἐστὶ τοῦτο; ἐγὼ λέγω. Ἐὰν γὰρ μισήσω μὲν, φησί, τὰ ὑπάρχοντα, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν" εἰμι. ἔστι γὰρ ἃ μισεῖται μὲν ἐστὶ χ. δὲ.
ἀγαπητικὸν, ἐν χρήματα κενοῦται. ἐν εἰρήνῃ μὲν ἡμῖν τοῦτο ἐπεκύρωσε τὸ τῷ τόπῳ τῷ τῆς ἀγάπης· κακὴ γὰρ ἀπόμαχος ἡμῖν ἐστὶν ἡ εὐκολία χωρὶς ἀγάπης. τίνος δέ, ὅπερ ἐφίεμαι, ζηλώσωμεν τὸ χάρισμα, ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους· ἐν οὐδενὸς ἑτέρου διαφέρομεν πρὸς τὴν τῆς ἀ- 20
ρετῆς κατόρθωσιν, ἀλλὰ πάντα ἡμῖν ἐστὶν εὐκόλως χωρὶς ἱδρῶτος, ἐν ἅπαντα κατορθώσομεν μὴ πολλῆς τῆς ἀπουσίας. ἀλλ' ἰδοὺ ἐν τούτῳ, φησὶ, γνώσονται ἀλλήλους. ὁ μὲν γὰρ ἔχει φίλους δύο, ἢ πρῶς, ὁ δὲ πέντε. ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστι μέτρον τοῦ θείου ἀγαπᾶν, ἀλλὰ μέτρον τὸ φιλεῖσθαι. ὃ δὲ μέτρον τοῦ θείου ἀγαπᾶν, οὐ τοσούτων ἔχει τοὺς ἠγαπημένους, ἀλλὰ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὡς πρὸς ἀδελφούς, ὁ τοιοῦτος μέτρον ἔχει τοῦ φιλεῖν ἀδελφούς φιλεῖ, τοῦτο δὲ αἱρετικοὺς καὶ Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους, ὡς ἀδελφοὺς μὲν τῇ φύσει, φαύλους δὲ τυγχάνοντας καὶ ἀχρήστους, ἐλεεῖ, καὶ τεκνίον μου κατ' αὐτοὺς, καὶ δακρύων. ἐπὶ τούτῳ * ὁμοίως ἐσόμεθα τῷ Θεῷ, ἐὰν πρὸς ἅπαντας ἀγαπῶμεν, καὶ τοῦτο ἐλθόντες· οὐκ ἐὰν σημεῖα ποιῶμεν. ἐπεὶ δὲ τὸν Θεὸν θαυμάζομεν μᾶλλον καὶ ὅταν θαύματα ἐργάζηται· πολλῷ δὲ πλέον, ὅταν φιλῇ, θεσπεσιώτερον, ὅταν ἀνέχηται. εἰ τοίνυν καὶ ὅτι τοῦ Θεοῦ οὐκοῦν πολλοῦ θαυ- 30
ματος ἄξιοι, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τῷ θεσπέσιον δῆλον ὅτι τοῦτο ἡμᾶς θαυμαστοὺς ἀπεργάζεται. τοῦτο τοίνυν ζηλώσωμεν· καὶ Παῦλος, καὶ Πέτρος, καὶ τῶν μυρίων ἀναπαύεται νεκρῶν οὐδὲν ἔλαττοι ἔχομεν, καὶ πυρέττοντες ἀπελάσαι μὴ δυνώμεθα. σκιᾶς δὲ χρείᾳ, καὶ αὐτῶν τῶν ἀποστόλων μείζονα ἐργασώμεθα σημεῖα, καὶ μυρίους κερδῶμεν ἑαυτοῖς· οὐδὲ τῆς πίστεως παρεκάλωμεν, οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος. καὶ ταῦτα οὐκ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς ἀ- 35
γάπης "ζῆφιμος ταῦτα ὑπέσχε). σκιᾶς τοίνυν πιπράσκωμεν. οὕτω γὰρ διωνησόμεθα ἐπιτυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς μετασχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ. χ. μθ. ἐκείνων ἐκείνῳ πρέπει πάντα πανδεμ-

Λογ. ζ'. 5 ΟΥ ΓΑΡ ΑΓΓΕΛΟΙΣ ΥΠΕΤΑΞΕ ΤΗΝ ΟΙ- 40
κουμένην τοῖς μέλλουσιν, ὡδὲ ἡς λαλοῦμεν. 6 Διεμαρτύρατο δέ που τις λέγων, Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ· ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; [7 Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους.]

Ἠουλόμην

-γινόμενος, ἕτερος ἂν ἦς. ἐπεὶ καὶ ὅταν ὦμεν κεκορεσμένοι, νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νηστεύειν· ὅταν δὲ μικρὸν διαλείπωμεν, ἕτερος ἡμᾶς ἐπεισέρχεται λογισμός. πάλιν, ὅταν ὦμεν ἐκτὸς τῆς μέθης, νομίζομεν δύνασθαι περιγενέσθαι τοῦ πάθους· ὅταν δὲ ἁλῶμεν ὑπ' αὐτῆς, οὐκέτι. μὴ εἴπῃς ὅτι οὐκ ἔχω χάρισμα διδασκαλικόν· ἢ, εἰ εἶχον, μυρίους ἂν ᾠκοδόμησα. οὐκ οἶδας, εἰ εἶχες, μὴ εἰς κρῖμά σοι ἐγένετο, μὴ βασκανία, μὴ ὄκνος παρεσκεύαζε τὸ τάλαντον κρύπτειν. νῦν μὲν οὖν ἀπήλλαξαι τούτων ἁπάντων, καὶ τὸ σιτομέτριον ἐὰν μὴ δῷς, οὐκ ἐγκαλῇ· τότε δὲ μυρίοις ἂν ὑπεύθυνος ἦς. ἄλλως δὲ, οὐδὲ νῦν ἐκτὸς εἶ τοῦ χαρίσματος. δεῖξον ἐν τῷ μικρῷ, οἷος ἦς, εἰ ἐκεῖνο εἶχες. Εἰ γὰρ ἐν τῷ μικρῷ οὐ γίνεσθε, φησὶ, πιστοὶ, πῶς τὸ μέγα ὑμῖν τίς δώσει; δεῖξον ὡς ἡ χήρα. δύο γὰρ ὀβολοὺς εἶχεν ἐκείνη, καὶ [ὅλα] κατέβαλεν, ὅσα ἐκέκτητο. χρήματα ζητεῖς; δεῖξον ὅτι τῶν ὀλίγων καταφρονεῖς, ἵνα σοι πιστεύσω καὶ περὶ τῶν πολλῶν. εἰ δὲ μηδὲ τούτων καταφρονεῖς, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ἐκείνων. πάλιν, ἐν τῷ λόγῳ δεῖξον ὅτι κέχρησαι δεόντως τῇ παραινέσει καὶ τῇ συμβουλῇ. οὐκ ἔχεις εὐγλωττίαν τὴν ἔξωθεν; οὐκ ἔχεις νοημάτων ἀφθονίαν; ἀλλ' ὅμως ταῦτα τὰ κοινὰ οἶδας. παιδία ἔχεις, γείτονα ἔχεις, φίλον ἔχεις, ἀδελφὸν ἔχεις, οἰκείους ἔχεις. κἂν δημοσίᾳ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας μὴ δυνῃ λόγον ἀποτεῖναι μακρὸν, τούτοις ἰδίᾳ δύνασαι παραινεῖν. ἐν ταύτῃ οὐ ῥητορείας χρεία, οὐδὲ μακρᾶς ἀποτάσεως. δεῖξον ἐπὶ τούτων, ὅτι εἰ καὶ λόγον εἶχες, οὐκ ἂν ἠμέλησας. εἰ δὲ ἐν τῷ μικρῷ οὐ σπουδάζεις, πῶς σοι πιστεύσω περὶ τοῦ μεγάλου; ὅτι γὰρ τοῦτο ἕκαστος δύναται, ἄκουσον πῶς καὶ λαϊκοῖς τοῦτο ἐπιτρέπει ὁ Παῦλος. Ἕκαστος, φησὶν, οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε· καὶ, Παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. οἶδεν ὁ Θεὸς πῶς ἑκάστῳ διανείμῃ. μὴ σὺ τοῦ Μωϋσέως εἶ βελτίων; ἄκουσον πῶς ἀποδυσπετεῖ. Μὴ ἐγὼ δύναμαι, φησὶ, βαστάζειν αὐτὸν, ὅτι εἶπάς μοι, ἆρον αὐτὸν, ὡσεὶ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα; τί οὖν ὁ Θεός; ἀφεῖλεν ἀπὸ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε τοῖς ἄλλοις, δεικνὺς ὅτι οὐδὲ ὅτε ἐβάσταζεν αὐτὸν, αὐτοῦ τοῦτο τὸ χάρισμα ἦν, ἀλλὰ τοῦ πνεύματος. εἰ δὲ χάρισμα εἶχες, πολλάκις ἂν ἐπήρθης, πολλάκις ἂν ἐξετράπης. οὐκ οἶδας σὺ σαυτὸν, ὡς ὁ Θεός σε οἶδε. μὴ λέγωμεν, εἰς τί τοῦτο, ἢ διὰ τί τοῦτο; ὅταν οἰκονομῇ ὁ Θεὸς, μὴ ἀπαιτῶμεν αὐτὸν εὐθύνας. τοῦτο γὰρ ἐσχάτης ἀσεβείας καὶ ἀπονοίας ἐστί. δοῦλοί ἐσμεν, καὶ δοῦλοι πολὺ τοῦ δεσπότου διεστηκότες, οὐδὲ τὰ ἐν ποσὶν ἐπιστάμενοι. μὴ δὴ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ περιεργαζώμεθα· ἀλλ' ὅπερ δέδωκε, τοῦτο φυλάττωμεν, κἂν μικρὸν ᾖ, κἂν ἔσχατον· καὶ πάντως εὐδοκιμήσομεν. μᾶλλον δὲ, οὐδὲν μικρὸν τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν ἐστιν. ἀλγεῖς ὅτι οὐκ ἔχεις χάρισμα διδασκαλίας; εἰπὲ δή μοι, τί σοι δοκεῖ μεῖζον εἶναι, χάρισμα διδασκαλίας, ἢ χάρισμα ἰαμάτων; πάντως τοῦτο. τί δὲ, οὐ νόσους ἀπελαύνειν; οὐ δοκεῖ σοι μεῖζον εἶναι τὸ τυφλοὺς ὀμματοῦν; οὐ δοκεῖ σοι μεῖζον εἶναι τὸ νεκροὺς ἀνιστᾶν; τί δὲ, εἰπέ μοι, τοῦ λόγῳ τοῦτο ποιεῖν οὐ δοκεῖ σοι μεῖζον εἶναι τὸ σκιαῖς καὶ σουδαρίοις τοῦτο ἐργάζεσθαι; τί οὖν θέλεις, εἰπέ μοι, σκιαῖς καὶ σουδαρίοις νεκροὺς ἀνιστᾶν, ἢ τὸ χάρισμα τῆς διδασκαλίας ἔχειν; πάντως ἐκεῖνο ἐρεῖς, τὸ σκιαῖς καὶ σουδαρίοις νεκροὺς ἀνιστᾶν. ἂν οὖν σοι δείξω, ὅτι πολλῷ τούτου μεῖζόν ἐστιν ἕτερον χάρισμα, καὶ ἔξεστί σοι λαβεῖν, οὐ λαμβάνεις, δικαίως καὶ τούτων ἀπεστέρησαι, τί ἐρεῖς; πλὴν τοῦτο τὸ χάρισμα, οὐχ εἷς, οὐδὲ δεύτερος, ἀλλὰ πᾶσιν ἔξεστιν ἔχειν. οἶδα ὅτι κεχήνατε καὶ ἐξεπλάγητε, εἴγε μέλλοιτε ἀκούσεσθαι, ὅτι ἔξεστιν ὑμῖν μεῖζον χάρισμα ἔχειν τοῦ νεκροὺς ἀνιστᾶν, καὶ τυφλοὺς ὀμματοῦν, καὶ ἐκεῖνα ποιεῖν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων. καὶ τάχα καὶ ἄπιστον ὑμῖν εἶναι δοκεῖ. τί οὖν τοῦτό ἐστι τὸ χάρισμα; ἡ ἀγάπη. ἀλλὰ πιστεύσατέ μοι. οὐκ ἐμὸς γάρ ἐστιν ὁ λόγος, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ διὰ Παύλου φθεγγομένου. τί γάρ φησι; Ζηλοῦτε τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα, καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. τί ἐστιν, ἔτι καθ' ὑπερβολήν; ὃ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· Κορίνθιοι μέγα ἐφυσιοῦντο ἐπὶ τοῖς χαρίσμασι τότε, καὶ μάλιστα οἱ ἔχοντες γλώσσας, τὸ ἐλάχιστον χάρισμα,

γρ. ἐστιν.
γρ. τὸ παρ.
γρ. λέγ.
γρ. συγγεν.
γρ. σπουδάζεις.
γρ. λαμβάνεις, οὐ δικαίως τούτων ἀπεστέρησαι; καὶ τοῦτο

Λουκ. ις. ι.
α Θεσ. ε. ια. καὶ δ. 18.
Ἀριθ. ια. ιβ.
α. Κορ. ιβ. λα.

δῆλα τῦ Κυρίου· τυτίστι, πῶς αὐτὸς τῆς πηγῆς ἔχε τὸν ἀρχηγόν. Οὐκ ἀν᾽ θεσπος αὐτὸν διεπορθμευσεν εἰς τὸν χόλον, οὐ κτίσις δυνάμις, ἀλλ᾽ αὐτὸς ὁ μονογενής. Ἀπὸ τῦ ἀκηκοάτων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη. τί ἐστι, ἐβεβαιώθη; ὅτις θύδη, ἢ ὀξέβη. Ⓦ γὰρ ἀρραβῶνα, φησιν, ἔχομεν τυτίστιν, οὐκ ἐσθέσθη, οὐκ ἔληξεν, ἀλλὰ χεστῆ ἡ βεβαίωσις. Ὅ ἦ ἄπιστον, ἡ θεία δυνάμις ὑστερεῖ. τί ἐστι, Ἀπὸ τῦ ἀκηκοάτων; τυτίστι, Ⓦ ἀπὸ τῦ Κυρίου ἀκούσαντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐβεβαίωσαν. μέγα τῦτο καὶ ἀξιόπιστον. ὅπερ καὶ Λουκᾶς φησιν ὁ ἀρχὴν τῦ διαγγελίου Καλῶς ἀπέδοσαι ἡμῖν Ⓦ ἀπ᾽ ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τῦ λόγου. * πῶς οὖν ἐβεβαιώθη; Ἵ᾽ οὖν Εἰ Ⓦ ἀκούσαντες ἐπλάσαι, φησὶ; τῦτο τοῦτο αἰωρᾷ, ἡ δείκνυσι; οὐκ ἀπεθέσπισεν τὸν χάρτην, ἐπήγαγε,

Λουκ. α. β. * ἔστι ἐπὶ τινας ἀκοὰς ἡ ὁλοπερῶντας ἀκοῦν.

4 Σωσεπιμάρτυρεσῶντος τῦ Θεοῦ. Οὐκ ἀν᾽ γὰρ, Εἰ ἔπλασαι, ὁ Θεὸς αὐξῆς ἐμάρτυρησεν. μάρτυρεσθαι μὲν * καὶ ἐμοὶ, μάρτυρε ἡ Ⓒ ὁ Θεός. πῶς μάρτυρες; οὐ λόγῳ, οὐδὲ φωνῇ. ἰῶ μὲ γὰρ ἡ τῦτο πιστόν. ἀλλὰ πῶς; Σημείοις, ἡ τέρασι, ἡ ποικίλαις δυνάμεσι. 1. * γε

Κἀμοὶ δὲ, ποικίλας δυνάμεσι, πέφηκε, τὸν ἀφθονίαν τῶν χαρισμάτων δηλῶν. ὅπερ ἡ μεμήνηται ὑπὸ τῶν προφητῶν, οὐδὲ ἑσαῦτα σημεῖα, ἡ ὅτω δῶρα. τυτίστιν, οὐχ ἁπλῶς ὑπεισύσαμεν ἐκεῖνοις, ἀλλὰ διὰ σημείων ἡ τεράτων. ὥστε οὐκ ἐκείνοις πιστεύομεν, ἀλλ᾽ αὐτῷ τῷ Θεῷ. Καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς, κζ΄ τὸν αὐτὸν θέλησι.

Δικ. 12. 18. Τί οὖν [ὅτι] καὶ γόητες σημεῖα ποιοῦσι, καὶ Ἰουδαῖοι ὁ Βεελζεβοὺλ ἔλεγον αὐτὸν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια; ἀλλ᾽ οὐ τοιαῦτα ποιοῦσι σημεῖα. Διὰ τῦτο εἶπε, ποικίλαις δυνάμεσιν. ἐκεῖνα γὰρ οὐ δυνάμεις, ἀλλ᾽ ἀσθένεια καὶ φαντασία, καὶ δείκηλα πορίσματα. Διὰ τῦτο εἶπε, πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς, κζ΄ τὸν αὐτὸν θέλησι. ὁ ἐκεῖθα καὶ τί ἄλλο ἀρίστεσθαι μοι δοκῇ. Εἰκὸς γὰρ μὴ ἔτι πολλοὺς ὁκὴ χαρίσματα ἔχοντας, ἐκλελοιπέναι ἡ ἐκεῖνα, ἅτε τῶν ὑστέρων αὐτὰ ἠμυθμένων. Ἵ᾽ οὖν αὐξῆθῃ ἡ ὁ τύτου θαυμασθήσηται, ἡ μὴ ἀφῇ καταπιστεῦσαι, τὸ πνεῦμα διέδωκε τῇ τῦ Θεοῦ βουλῇ. αὐξῆς οἶδε τίνι τί συμφέρει, φησὶ, Ⓒ οὕτω καταμερίζει τὸν χαρίσματα. ὅπερ ἡ ὁ τῇ πρὸς Κορινθίους ποιῇ, λέγων, Ὁ Θεὸς ἔθετο ἔνα ἕκαστον ἡμῶν, καθὼς ἠθέλησε. ἡ πάλιν, Ἑκάστῳ ἦ ἡ φανέρωσις τῦ πνεύματος δίδοται πρὸς τὸ συμφέρον, κζ΄ τὸν αὐτὸν θέλησι. Δείκνυσιν ὅτι τὸ χαρίσμα κζ΄ τὸν τῦ πνεύματος ὅτι θέλησι. πολλάκις ἦ ἡ δι᾽ ἀκάθαρτον βίον ἡ νωθῆ ὁκ ἔλαβον * πολλοὶ χάρισμα· οἱότι ἦ ἡ κἀμοὶ βίον ἔχοντες ἡ καθαρὸν ὁκ ἔλαβον. τί δήποτε; ὥστε μὴ ἐκπεσαχαλιαθῶμεν, ὥστε μὴ φρονῶμεν θλῶμεν, ὥστε μὴ ῥᾳθυμοτέρως ἡμᾶς θλῶμεν. Εἰ γὰρ ἡ χωρὶς χαρίσματος αὐτὴ τῦ καθαροῦ βίου ἡ συνείδησις ἰσχυρὴ ἐπ᾽ ἄρας, πολλῷ μᾶλλον, ὅταν ἡ ἡ χάρις προσῇ. ὥστε τοῖς ζαπιποῖς, τοῖς ἀφελέσι μᾶλλον ἐδίδοτο· ἡ μάλιστα τοῖς ἀφελέσι. Ἐν ἀφελότητι γὰρ, φησι, ἡ ὁ ἁγαλλιάσατο καρδίας. ἡ γὰρ ἡ ζαπιπος, ἡ μὴ μεγάλα πρὸς ἑαυτὸν φανταζόμενος, ταπεινοφρονέστερος ἦ. ὅταν λάβῃ χάρισμα, ἅτε πρὸς ἀξίαν ἐλήφως, ἡ ὁκ ἄξιον ἑαυτὸν ἔτι κρίνων· ὁ δὲ τι καταρθωκέναι νομίζων, ὀφειλὼν ἔτι τὸ πρᾶγμα ἡμυθμὸς ἡ πεφυσῶ ἦ. ὥστε ὁ Θεὸς συμφερόντως τὸ πρᾶγμα οἰκονομῆ τῶν. ὅπερ ἡ ὁ τῇ ἐκκλησίᾳ συμβαίνει ἰδιῶτις αὖ. ὁ μὲ γὰρ ἔχῃ λόγον διδασκαλικὸν· ὁ ἦ ὁδὲ διάφορα τὸ τόμα δυνάται. μηδὶς τοίνυν λυπείσθω διὰ τῦτο. Ἐκάστῳ γὰρ ἡ φανέρωσις τῦ πνεύματος δίδοται πρὸς τὸ συμφέρον. Εἰ γὰρ ἀν᾽ θεσπος οἰκοδιαστὴς οἶδε τίνι τί ἐγχειρίσει, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς ὁ ὑπισάμενος Ⓦ νοῶν ταῖς αἰῶσι, ὁ τὰ πάντα εἰδὼς ἀρίστως αὐτῷ. ἔν ὅτι μόνον τὸ λύπης ἄξιον, τὸ ἁμαρτάνειν· ἄλλο ἦ οὐδέν.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ εἴπῃς, διὰ τί ὁκ ἔχω χαρίσματα, ἡ, Εἰ εἶχον, πρόσχοι ἂν τοῖς πέπισιν. Οὐκ οἶδας, Εἰ εἶχες, Εἰ μὴ μᾶλλον ἡ πλεονέκτης ἦς. πῶ μὲ γὰρ ζῶντα λέγεις· ὁ ἦ τῇ πείρᾳ ἡμυθμὸς.

ἐπάγοντα ἀποφαίνεσθαι, ἀλλὰ κύριοι ἀφίεναι τ' ἀκροατήν, ἵνα αὐτὸς ἐπέγνῳ τὴν ψῆφον. ὅπερ δὴ βουλόμενος ἐπιδεῖξαι ἔφασκεν ἡμᾶς ἐν τῇ παλαιᾷ ὁ προφήτης Νάθαν, ἢ ἐν τῷ Ματθαίῳ ὁ Χριστὸς λέγων, Τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς τὸν ἀμπελῶνα ἐκεῖνον; Ματθ. κα. μ
ἐξ αὐτῶν ἀναγκάζων τὴν ψῆφον ἐξενεγκεῖν. τοῦτο γὰρ ἦν μεγίστη ἰσχύς. Εἶτα εἶπών, Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, οὐκ ἐπήγαγε, πολλῷ μᾶλλον ὁ διὰ τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰάσας, εἶπε δὲ ἔλαττον, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἢ ὅρα πῶς πείθεται τὴν σύγκρισιν. Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λόγος λαληθείς, φησι. οὐκ δι' ἀγγέλων, ἀλλὰ διὰ τοῦ Κυρίου· καὶ οὐ μὴν λόγος, ἀλλὰ δι' σωτηρία. Εἶτα, ἵνα μὴ εἴπῃ τις, Ἀλλὰ σὺ λέγεις, ὦ Παῦλε, ταῦτα τοῦ Χριστοῦ ὄντα; προλαμβάνων, καὶ ἀποδείκνυσι δι' ἀξιόπιστον ἔχοντα. πῶς τοίνυν οὐκ ἀνάγκη καὶ αὐτὰ δι' ἀξιόπιστον δεῖξαι, καὶ ὡς ἴσον τοῦ Θεοῦ αὐτὰ λέγεσθαι, οὐχ ἁπλῶς φωνῆς φερομένης, καθάπερ ὅτε Μωϋσέως, ἀλλὰ σημείων γινομένων, καὶ πραγμάτων μαρτυρουμένων. τί δέ ἐστιν, Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος; καὶ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ὅτω πως φησί, Διαταγεὶς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. καὶ πάλιν, Ἐλάβετε νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε· καὶ πάντα χοῦ δι' ἀγγέλων αὐτὸν φησι δίδοσθαι. ἴσως μὲν οὖν Μωϋσέα φασὶν ἀμείβεσθαι· ἀλλ' οὐκ ἔχει λόγον. ἀγγέλους γὰρ ἐνταῦθα πολλοὺς φησὶ καὶ ἀγγέλους [ἢ ἐνταῦθα] τούτους φησὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ. τί οὖν ἐστιν εἰπεῖν; ἢ ὅτι τὸν δικάζοντα φησὶ μόνον (ἐκεῖ γὰρ Μωϋσῆς ἐλήλυθε, καὶ ὁ Θεὸς ἀπεκρίνετο) ἢ ὅτι παρῆσαν ἄγγελοι, τοῦ Θεοῦ διαπομπεύοντος, ἢ ὅτι τοσοῦτον ἐν τῇ παλαιᾷ λειτουργίαν καὶ παντάπασιν ἀπρόοπτον, ὡς ἀγγέλων κοινωνοῦντων ἐν τούτοις ταῦτα φησι. πῶς δὲ ἄλλαχού φησιν, ὅτι Ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἐνταῦθα δὲ διὰ ἀγγέλων; φησὶ γάρ, Καὶ κατέβη ὁ Θεὸς ἐπὶ γῆν. Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος. πῶς δέ, βέβαιος; ἀληθής, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ εἰπεῖν, καὶ πιστός· διότι ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ πάντα ἀξίως ἐλέγετο καὶ λεγόμενα. ἢ τοιοῦτόν τι φησιν, ἢ ὅτι ἐκράτησεν, ἢ αἱ ἀπειλαὶ ἐκεῖναι ἦρξαντο· ἢ ὅτι λόγῳ φησὶ τὰ πράγματα. πολλὰ γὰρ χωρεῖς νόμος παρίστασθαι ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ πομπεύοντος· οἷον ὅτι τὸ κλαυθμῶνος ὅτι τοῦ Κειτᾶ, ὅτι τοῦ Σαμψών. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο οὐκ ἔστι, νόμος, Κειτ. β. α.
ἀλλὰ, λόγος. καὶ ἴσως μοι δοκεῖ τοῦτο λέγειν ἀλλαχοῦ· ἀλλὰ τούτου μᾶλλον τὰ διὰ τῶν ἀγγέλων οἰκειοποιήσεται. τί οὖν ἐρῶμεν; ὅτι πρῶτον μὲν ἄγγελοι τότε δὲ ἔθνος ἐμπεπηγὸς βωμοῖς, καὶ αὐτοὶ μὲν σάλπιγγας ἐποίουν, καὶ ἔστεργον τὸ πῦρ, νόμος. καὶ πᾶσα παραβάσις, φησί, καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν. οὐχὶ μέν, ἀλλὰ πᾶσα. οὐδεὶς γὰρ ἐξέδικησεν ἐμοί, φησί, ἀλλ' ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν [αὐτὸ τοῦτο, κόλασιν]. καὶ τί δήποτε οὕτως εἶπεν; ὅτως ἔθος τῷ Παύλῳ μὴ πολλοῦ τὴν λέξιν ποιεῖσθαι λόγου, ἀλλ' ἀδιαφόρως καὶ ὅτι θύραθεν πάντα καὶ κέμφαλα. οἷς δὲ ἀλλαχοῦ φησιν, Αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ τὴν αὐτομαθίαν τιθεὶς ἀντὶ κολάσεως, καὶ ἐνταῦθα τὴν κόλασιν μισθὸν καλεῖ. Εἰ δίκαιόν, φησι, παρὰ τῷ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν. τοῦτ' ἔστι, καὶ παραφθαρὲν δίκαιον, ἀλλ' ἐπιζήλωτον ὁ Θεός, καὶ τὴν δίκην ὑπερτίθεται ἵνα καὶ τὴν μαρτυρίαν ἐκτείνῃ καὶ τὴν ἀμαρτημάτων οὐ πάντων εἰς φόβον ὑποβάλῃ, εἰ μὴ πάντα διαβαίνῃ τὰ δίκαια πεπαμένα. πῶς οὖν ἡμεῖς, φησιν, ἐκφευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἃ τοῦτο ἐδήλωσεν, ὅτι οὐ πολλὴ ἡ ἐκείνη ἡ σωτηρία. καλῶς δὲ εἶπε, τηλικαύτης, προσέθηκεν. οὐ γὰρ ἐκ πολέμου, φησὶν, ἡμᾶς διασώσαντος, οὐδὲ τὴν γῆν ἀγαθὴν παρέξαντος, ἀλλὰ θανάτου καταλύσεως ἔσται, ἀλλὰ δικαίου ἀπώλεια, ἀλλ' οὐρανῶν βασιλεία, ἀλλὰ ζωὴ αἰώνιος. ταῦτα γὰρ πάντα ἐκείνου τόμου ἐπέφερεν εἰπών, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας. Εἶτα καὶ ὃ ἀξιόπιστον ἐποίησε· πῶς ἤρξατο λαλεῖσθαι λαληθεῖσα

γων, ἡμῖν ᾽ κάμνουσι, δι᾽ ἡμᾶς ὠδιηχέουσι, ἡμῖν, ὡς αἰ εἴποι τις, ὑπηρετοῦσιν. αὐτὴ ὅτι ἡ ἀβροσύνη αὐτῶν, ὃ δι᾽ ἡμᾶς πάσχουσι πάμπαν. ἐ τούτων τῶν ὑστερημάτων μεσὴ μὲ ἡ παλαιά, μεσὴ δὲ ἡ καινή. ὅταν γὰρ ἄγελαι ποιμένας διαβάλλωνται, ὅταν τὸν Μελιάμ, ὅταν ⓦ Ιωσὴφ, ὅταν ὑπὸ τῶν μάγων καλέζωνται, ὅταν πάσχωσι εἴποι τις μαθητῶν, Ανδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε βλέποντες εἰς ⓦ οὐρανόν, ὅταν Πέτρος ἀπολύωσι τοῦ δεσμωτηρίου, ὅταν Φιλίππῳ ἀβροσύνη λέγωνται, πῶς ἡμῖν οὐκ ὠργήσουσι; ἐ νόσους ἡμῖν τὸν ἡμέραν, ὅσπ τυγχάνει, ὅταν, ὡς τοῖς Φίλιπποις, πέμπῃ ἀβρόνοιος τοῦ ἀγγέλους ὁ Θεός, ὅταν Κορνηλίῳ ἄγγελος φαίνηται, ὅταν πρὸς τοῦ ἀποστόλους ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου ἄγγελος ἐκβάλλῃ, ἢ λέγῃ. Πορευόμενος στῆθι, ἢ λαλῶν ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. τί τὰ ἄλλα λέγω; ἢ αὐτῷ Παύλῳ ἄγγελος φαίνεται. ὁρᾷς ἀῦλοις ἀβρονοιοῦντας ἡμῖν ἀβρ᾽ ⓦ Θεόν, ἐ εἰς τὰ μέγιστα ἀβρονοιοῦντας; ἀβρ᾽ τοῦτο φησιν ὁ Παῦλος, Πέπεισμαι ὑμῶν *, ὅτι ζωὴ, ὅτι θάνατος, ὅτι κόσμος, ὅτι ἐνεστῶτα, ὅτι μέλλοντα. ἐπέμφθη μὲ ὧν ἐ ὁ ὑός, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς ἀβρόνοος, οὐδ᾽ ὡς λῃστρικὸς, ἀλλ᾽ ὡς ὑὸς ἐ μισοπόνηρος, ἢ τὰ αὐτὰ ᾧ πατρὶ βουλόμενος. μᾶλλον γὰρ, οὐδὲ ἐπέμφθη. οὐ γὰρ ἐκ τόπου εἰς τόπον μετῆλθον, ἀλλὰ ἐμοὶ μὲν ἐδόκει λύεσθαι. οὗτοι γὰρ τόπους ἀμείβοισι, ἢ τὸν μὲν πρότερος ἀφέντες ἐν οἷς ἦσαν, ὅπως εἰς ἑτέρους ἔρχονται ἐν οἷς οὐκ ἦσαν. ἢ τοῦτο γὰρ πάλιν ἀβραθαρρύνων αὐτὸς λέγῃ, τί διεδέξατε; ἄγελοι ἀβρονοοῦσιν ἡμῖν. ἢ εἰπὼν ἐμὲ τὸν ὑόν, ἢ τὰ κατ᾽ τὴν οἰκονομίαν, ἢ τὰ κατ᾽ τὸν δημιουργόν, ἢ τὰ κατ᾽ τὸν βασιλέα, ἢ ὃ ὁμότιμον δείξας, ἢ ὅλα ὡς διαπέτης χρηται, οὐχὶ τὴν δυσθεσπεσίαν μόνον, ἀλλὰ ἢ τὴν ἄνω δυναμικὴν, λοιπὸν ἀβρακαλῇ αὐτὸς, κατασκευάσας ἐν λέγειν, ὥστε προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσι, καὶ φησι,

1 Διὸ χρὴ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι.

κεφ. β. Εἰ τοίνυν βουλόμενος εἰπεῖν, ὅτι δεῖ περισσοτέρως τὸν νόμον προσέχειν, ἐπεισήγαγεν αὐτό· δῆλον ἦν ὅμως τοῦτο ποιῶν ἐ τὴν κατασκευὴν, οὐκ ἐ συμβουλὴν, οὐδὲ ἐ τὸ ἀβρακλῖναι. οὕτω γὰρ ἄμφω ἰῶ.

2 Εἰ γὰρ ὁ δι᾽ ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος, φησὶν, ἐγένετο βέβαιος, ἢ πᾶσα ἀβράβασις ἐ ἀβρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν·

3 Πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας· ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων ἐβεβαιώθη;

Διὰ τί περισσοτέρως ἡμᾶς δεῖ προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι; ὑχὶ καίριον Θεοῦ, ἢ τοῦτο; ἢ τοίνυν περισσοτέρως τοῦ ἡμᾶς φησὶν, ἢ ὅλως μεγάλως· οὐχὶ συγκρίνων, μὴ γένοιτο. ὅπερ γὰρ ὑπὸ τοῦ χρόνου τοῦ πολλοῦ μεγάλην εἶχον περὶ τῆς παλαιᾶς ὑπόληψιν, ταῦτα ἢ ὡς νέα ἐπικαταφέρηται, δίκαιον ἐκ περισσείας, ὅτι τούτοις δὴ μᾶλλον προσέχειν. πῶς; μετανοητικὰ λέγων, ὅτι τοῦ Θεοῦ μὲν καὶ ταῦτα, καίκεῖνα, ἀλλ᾽ οὐχ ὁμοίως. ἢ τοῦτο ἡμῖν ὕστερον δίκαιον. πῶς ἢ ὅτι πολλοστῷ μέρει αὐτὴ κατασκευάζει, ὕστερον ἢ φησὶ, λέγων, Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος ἢ πάλιν, Τὸ γὰρ παλαιούμενον ἢ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ· ἢ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα. ἀλλ᾽ οὕπω τολμᾷ τοιοῦτον οὐδὲν εἰπεῖν τὸ προοιμίοις, ἕως ἂν πρώτην λάβῃ ἢ κατάσχῃ τὴν πλείστου πρώτης κατασκευὴν τὴν ἀκροατοῦ. διὰ τί τοίνυν δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν, εἰπέ. Μήποτε, φησὶ, παρρησιάσωμαι. Τυτίσι, μὴ ἀπολώμεθα, μὴ ἐκπέσωμεν. ἢ δίκαιόν ἐστιν ὃ χαλεπὸν τὴν ἐκπλήξεως, ὅτι δύσκολον ὃ παρρησιάσασθαι πάλιν ἐπεμελήθη, καθότι ἐκ ῥᾳθυμίας ὅτε στενάζει. ἔλαβε γὰρ τὴν λέξιν ἀπὸ τῶν παροιμιῶν. Υἱὲ γάρ, φησὶ, μὴ ἀβρόρρηξ· ἢ ὃ βόκολον τοῦ ἀλίσθου λυκεῖ, ἐ ὃ χαλεπὸν τὴν ἀπωλείας. τυτίσι, οὐκ ἀκόδιλως ἡμῖν ὁ ἀβρακώ. ἢ δι᾽ ὧν μὲ καταπλήσσει, δείκνυσιν ὅτι μείζων ἡ κόλασις. ἀφίησι γὰρ πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀβρεξιτήσιν, ἢ οὐκ εἰς τὸν συμπερασμάτων. ἢ γὰρ τοῦτο ἔστι ἀμέτρητον ⓦ λόγοι τινὲς, μὴ ἀφ᾽ ἑαυτῶν πάντα χρὸν τὸν κρίσιν ἐπάγοντα

χ. λειτουργοῦσι.

Πρεξ. α. ιε.

Πρεξ. ε. κ.

α Κορ. γ. κα.

χ. ἡμῶν * ἐν Θεῷ.

χ. Παῦλε

11 Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμενεῖς. καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται,

12 καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. Ἵνα μὴ ἀκούσας, ὅταν δὲ εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα· πρὸς δὲ τὸν υἱὸν· ὁ θρόνος σου, ὁ θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς, ὁ θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καὶ σύ, κύριε, κατ' ἀρχὰς τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγήσονται. σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέ ποτε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

2 διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μήποτε παραρυῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι καὶ ποικίλαις δυνάμεσι καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα.

5 οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. διεμαρτύρατο δέ πού τις λέγων· τί ἐστιν ἄνθρωπος ὅτι μιμνῄσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον· νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα. τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου.

10 ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων· ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε· καὶ πάλιν· ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ· καὶ πάλιν· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ ἔδωκέ μοι ὁ θεός.

14 ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

3 διόπερ ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ δόξης οὗτος παρὰ Μωσῆν ἠξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν τοῦ οἴκου ἔχει ὁ κατασκευάσας αὐτόν. πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος· ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας θεός. καὶ Μωσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων· Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν.

7 διὸ καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, 8 μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 9 οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. 10 διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ καὶ εἶπον· ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου· 11 ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. 12 βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος· 13 ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας· 14 μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν, ἐὰν τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν· 15 ἐν τῷ λέγεσθαι· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. 16 τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐχὶ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωσέως; 17 τίσιν δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα κατέπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; 18 τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; 19 καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

4 φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι· καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκραμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴρηκεν· ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου· καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων. εἴρηκε γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτως· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ· καὶ ἐν τούτῳ πάλιν· εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν, 7 πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν σήμερον, ἐν Δαυὶδ λέγων μετὰ τοσοῦτον χρόνον καθὼς προείρηται· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. 8 εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. 9 ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. 10 ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. 11 σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας.

12 ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας· 13 καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

14 Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας· 15 οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. 16 προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

5 πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν· 2 μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν· 3 καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. 4 καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθάπερ καὶ Ἀαρών. 5 οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν· υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· 6 καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. 7 ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῴζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, 8 καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν· 9 καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, 10 προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

11 περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. 12 καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. 13 πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν· 14 τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

6 διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, 2 βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν καὶ κρίματος αἰωνίου. 3 καὶ τοῦτο ποιήσομεν ἐάνπερ ἐπιτρέπῃ ὁ θεός. 4 ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου 5 καλόν τε γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος 6 καὶ παραπεσόντας πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. 7 γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον ὑετὸν καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ· 8 ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

9 πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦμεν· 10 οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες· 11 ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, 12 ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.

13 τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσεν καθ' ἑαυτοῦ, 14 λέγων· εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. 15 καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας. 16 ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. 17 ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, 18 ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· 19 ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, 20 ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

7 ὁ γὰρ Μελχισεδὲκ οὗτος, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὃς συνήντησεν Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλόγησεν αὐτόν, 2 ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστιν βασιλεὺς εἰρήνης, 3 ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

4 θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. 5 καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστιν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ· 6 ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. 7 χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. 8 καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. 9 καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν δι' Ἀβραὰμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται, 10 ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντησεν αὐτῷ Μελχισεδέκ.

11 εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ γὰρ λαὸς ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτηται, τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; 12 μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται· 13 ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκεν τῷ θυσιαστηρίῳ· 14 πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερωσύνης οὐδὲν Μωσῆς ἐλάλησεν.

15 καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, 16 ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· 17 μαρτυρεῖ γάρ· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. 18 ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές· 19 οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος· ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ.

20 καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας· οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, 21 ὁ δὲ μετὰ ὁρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν· ὤμοσεν κύριος καὶ οὐ μεταμεληθήσεται· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. 22 κατὰ τοσοῦτο κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς. 23 καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν, 24 ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην· 25 ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.

26 τοιοῦτος γὰρ ἔπρεπεν ἡμῖν ἀρχιερεύς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος, 27 ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς πρότερον ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀνενέγκας. 28 ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ δὲ λόγος τῆς ὁρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

8 κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις· τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, 2 τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος, οὐκ ἄνθρωπος. 3 πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἦν καὶ τοῦτον ἔχειν τι καὶ προσενέγκῃ. 4 εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἱερεὺς ἦν, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον τὰ δῶρα, 5 οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχρημάτισται Μωσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· ὅρα γάρ, φησίν, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. 6 νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτευχεν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.

7 εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. 8 μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν, 9 οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει κύριος· 10 ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν· 11 καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων· γνῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν· 12 ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. 13 ἐν τῷ λέγειν καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

9 εἶχεν μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν. 2 σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια· 3 μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, 4 χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πανταχόθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, 5 ὑπεράνω δὲ αὐτῆς χερουβὶν δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ μέρος.

6 τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, 7 εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· 8 τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν, 9 ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα καθ' ὃν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, 10 μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς καὶ δικαιώμασιν σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

11 Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τουτέστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, 12 οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια αἰωνίαν

γου φησὶ τῶν λόγων, ἀλλὰ τοῦ ἓν τῇ Χαρίτι Χριστοῦ. οἰκότως. εἰ γὰρ ὁ θεὸς κόσμῳ ἦν, καὶ τὸν Ἰωλιτῶν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, πῶς ἕτερος μὲν εἰσέρχεται, ἀλλ' ἡ ἐν Χριστῷ; ἃ προσκινησάτωσαν αὐτῷ, φησὶ, πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. ἐπιδείκνυμι μέγα τι καὶ ὑψηλὸν λέγειν μέλλων, προσκαταασκευάζει αὐτὸν καὶ πιστὸν ἀποδεικνύει, [ὃν τὸν πατέρα ποιήσας εἰσαγαγόντα τὸν υἱόν.] σκόπει δὲ· εἶπεν οἰκουμένην, ὅπου δὲ ἀγγέλων προσφυῶν ἐφάνησαν ἡμῖν, ἀλλὰ μόνον τοῦ υἱοῦ. ἔδοξεν ὅπου χρείαν ἔχειν ἀγγέλων ὁ υἱός, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ἢ τούτου καταασκευάσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τὸν πατέρα ποιῆσαι εἰσάγοντα τὸν υἱόν. σὺ δὲ τὰ λοιπὰ, καὶ ἀφ' ἑτέρου κατασκευάζει. ποίου δὴ τούτου; ἀπὸ τῆς προσκυνήσεως. τοῦτο γὰρ ὅσῳ κρείττων ἐστὶ δείκνυσι· ὅσῳ γὰρ διαστάσης ἀλλήλων. διὰ καὶ ὡς ἂν εἴ τις εἰσαγάγοι πιὰ εἰς οἰκίαν βασιλέα, οὐδὲν προσέχεις αὐτῆς θύρας κελεύει προσκυνῆσαι αὐτῷ· οὕτω καὶ αὐτὸς πιστεύει τῷ τὸν κόσμον εἰσαγαγόντι, καὶ ὅτι, προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ, διὰ τοῦτο ἐπάγων. ἆρα οὖν ἀγγέλοι μόνοι, οὐχὶ καὶ ἄλλαι δυνάμεις; ἄπαγε. ἄκουσον γὰρ τοῦ ἑξῆς· καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους αὐτὸς φησι, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα· πρὸς δὲ τὸν υἱόν, ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ἰδοὺ ἡ μεγίστη διαφορά· ὅτι μὲ κτίσμα, ὁ δὲ ἄκτιστος. καὶ διὰ τί πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ φησιν, ὁ ποιῶν· πρὸς δὲ τὸν υἱὸν διὰ τί οὐκ εἶπεν, ὁ ποιῶν; κἀκεῖνοι τοίνυν τὴν διαφορὰν οὕτως εἰσῆλθον, πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ λέγει, ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα· πρὸς δὲ τὸν υἱόν, Κύριος ἔκτισέ με, καὶ πάλιν, Κύριος ἀνέστησε καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησεν. ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνο τοῦ Χριστοῦ Κυρίου υἱοῦ εἴρηται, οὔτε τοῦτο περὶ τοῦ Θεοῦ λόγου, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐν Χριστῷ*. ἐνθα γὰρ τὴν ἀληθῆ διαφορὰν ἠβούλετο δηλῶσαι, ἐκεῖνα ἀπέλιπε περιέλαβε μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τὴν λειτουργικήν. ὁρᾷς πῶς διαιρεῖ, καὶ μὲν ὅσης τῆς σαφηνείας, κτίσματα καὶ κλητὰ, λειτουργικὰ καὶ διακονικὰ, καὶ κληρονομικὰ γένεσιν υἱοῦ δὲ δούλης; πρὸς δὲ τὸν υἱόν φησι, ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ἰδοὺ βασιλικὸν σύμβολον. ῥάβδος εὐθύτητος, ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ἰδοὺ πάλιν καὶ ἄλλο βασιλικὸν σύμβολον. εἶτα πάλιν εἰς ὃ κατὰ σάρκα·

9 Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς, ὁ Θεός σου. Τί ὄφελος, Θεός σου; ὅπερ γὰρ μέγα ἐφθέγξατο, πάλιν αὐτὸ καταμιαίνεται. σὺ γοῦν θαυμάζεις καὶ Ἰουδαίους, καὶ τὸν Παῦλον τὸν Σαμοσατέως, καὶ Ἀρειομανίτας, καὶ Μαρκελλον, καὶ Σαβέλλιον καὶ Γαλάτας, καὶ Μαρκίωνα. πῶς; Ἰουδαίους μὲν, δύο τὸν αὐτὸν δόξαντες, καὶ Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον. τοὺς δὲ ἄλλους, τοὺς Παύλου λέγω τοῦ Σαμοσατέως, τῷ φάναι τῆς αἰωνίου καὶ ἀρχῆς τοῦτο ἀφῃρῆσθαι, καὶ τῆς ἀκτίστου οὐσίας. πρὸς γὰρ αἱρετιζόμενον τοῦτο, ἐποίησε, φησὶ, ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, τίθησι. πρὸς τὸν Ἀρειανοὺς, τοῦτο τὸν αὐτὸ πάλιν, καὶ ὅλη οὐ δοῦλος. εἰ δὲ κτίσμα, δοῦλος. πρὸς δὲ Μαρκέλλου καὶ τοὺς ἄλλους, ὅλη δύο ὄντα τὰ πρόσωπα διηρημένα καὶ τὴν ὑπόστασιν. πρὸς δὲ Μαρκιωνιστὰς, ὅπου ἡ θεότης ἀνείπατο, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπότης. εἶτα, Παρὰ τοὺς μετόχους σου, φησί.

Τίνες δέ εἰσι μέτοχοι, ἀλλ' ἢ μέτοχοι ἀνθρώπου; τυπτέσι, ὁ πνεῦμα σὰρξ ἐκ μέρους ἔλαβεν ὁ Χριστός. ὁρᾷς πῶς σωφρονεῖ ἀεὶ τῷ περὶ τῆς ἀκτίστου φύσεως, καὶ τὸ περὶ τῆς οἰκονομίας λόγου; ἵνα τοῦτο σαφέστερον; εἶδες πῶς σὰρξ ἔσχε ὁ λόγος, κτίσμα καὶ γέννημα; οὐ γὰρ ἀπλῶς, καὶ πρὸς αἱρετιζόμενον τοῦτο ἐποίησε, ἐπήγαγε ὅ, πρὸς ὃν μὲν εἶπεν, ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, οὐκ ἂν διέφορώτερον ὅτομα ἐκάλει ὁ υἱὸς ὅτομα, εἰ τοῦ αὐτοῦ ἰῶ σημαῖνον. ποῖον γὰρ ὃ διαφέρει; εἰ γὰρ ὃ κτίσμα καὶ γέννημα, ταὐτὸν, ἐκφωνοῦσ' ἐπειδήπερ, τί τὸ διαφορώτερον; ἰδοὺ πάλιν τὸ, ὁ Θεὸς, μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ πάλιν φησὶ,

10 Κατ' ἀρχὰς σύ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶ οἱ οὐρανοί.

11 Αὐτοὶ

χ. περὶ ματος.

χ. ἐπὶ τὸν

χ. ἀμφίπεζ

χ. βάλλω λογίσα

χ. ἀθ, ἰδὶ κόσμα· φὴ

χ. εἰκονίζο

χ. πρὸ

βῦρες ἐμπεπλησμένα τῷ δισμωτήρια. ἀλλὰ ιζ τῷ ἄλλων καὶ τοῦτο ἔχῃ κακόν ὁ σλῦτος, ὅτι ἐν ποιηείᾳ ἀπμωρπὶ σλημμέλωδι ὁ τῦτον κεκτημένος, οὐδὲ ποτε φησὶ τῦτο ποιῶν, ἀλλὰ λήψεται τραύματα δύο Φαρμάκων, καὶ χάριτι οὐδεὶς ὅστις θήσει αὐτῷ. Εἰ δὲ βούλεσθε ὑμᾶς, καὶ τοῖς ἡδονῇ βίοις τῶν πενίαν πλείους πρέχουσαι ἡμῖν τοῖς ἀφορμας· πῶς; ὅτι φροντίδων ἀπαλλακται, μίσους, μάχης, φιλονεικίας, ἔριδος, μυρίων δ' ἄλλων. μὴ τοίνυν διώκωμεν ὃ πλῦτῳ, μηδὲ τῦτους ζηλώσωμεν ἀεὶ τοῦ πολλὰ κεκτημένους· ἀλλ' ⓐ μὲν ἔχοντες, εἰς δίον τῷ πλῦτῳ χρώμεθα· ⓐ δὲ μὴ ἔχοντες, μὴ ἀλγῶμεν διὰ τῦτο, ἀλλ' βοηθεισῶμεν ὑπὲρ ἁπάντων τῷ Θεῷ, ὅτι ἡμᾶς ὀλίγῳ πόνῳ ⓦ αὐτοὺς τοὺς πλῦσίους ἢ καὶ μείζονα, δι' θέλωμεν, ἐργασκυάζει μισθὸν λαβεῖν. καὶ ὀλίγων μεγάλα κερδήσωμεν. ἐπεὶ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα πεποιηκὼς, ἐθαυμάσθη, καὶ ἐπμήθη ὁμοίως τῷ τὰ πέντε πεποιηκότι. τί δήποτε; ὅτι εἰ καὶ δύο ὅστις θήσει τάλαντα, ἀλλὰ τὰ πρὸ ἑαυτῷ πάντα ἐπλήρωσε, καὶ τὰ ἐμπιστευθέντα διπλᾶ εἰσήνεγκε. τί τοίνυν ἀπεύδωμεν πιστευθῆναι πολλά, ὅταν ὀλίγα τὰ αὐτὰ κερδῶσαι θαι, καὶ πλείονα; ὅταν ὁ μὲν πόνος ἐλάττων ᾖ, ὁ δὲ μισθὸς πολλῷ πλείων; εὐχολώτερον γὰρ πένης ἐκρήσεται τῷ αὐτῷ, ἢ πλῦσιος πολλὰ καὶ μεγάλα κεκτημένος. ἢ οὐκ ἴσθ, ὅτι ὅσῳ μὲν πλείονά τις ἐμβάλῃ, τοσῦτῳ καὶ ὀνειδίζει ἀεί; ἵν' οὖν μὴ τῦτο πάθωμεν, μὴ ζητῶμεν πλῦτον, μηδὲ δυσαναχέτως ἔχωμεν πρὸς τὴν πενίαν, μηδὲ απεύδωμεν πλῦτῳ, ἀλλὰ καὶ ⓐ ἔχοντες ὥστε αὐτῷ χρώμεθα, ὡς ὁ Παῦλος ἐκέλευσεν (Οἱ ἔχοντες, φησὶν, ὡς μὴ ἔχοντες, καὶ ⓐ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τῦτῳ, ὡς μὴ καταχρώμενοι) ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγελμένων ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

χ. χρησώμεθα

χ. δυσαναχετῶμεν

χ. ἀπευδῶμεν

α. Κορ. ζ. κθ. λα.

Λογ. γ. 6 ΟΤΑΝ ΔΕ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣΑΓΑΓΗ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΤΟΚΟΝ εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει, Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. 7 Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα· 8 Πρὸς δὲ τὸν Υἱὸν, Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Ματθ. ιγ γ. Ισαι. ιε. κα.

χ. τῦτο

χ. εἰσάγει,

χ. παρεγενόμην πρὸ παρελαμβανόμην καὶ κτίσ.

Ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς τὴν πρόσοισαν αὐτοῦ τὴν ἔνσαρκον, ἔξοδον καλῶς· οὕτως ὅταν λέγῃ, Ἐξῆλθον ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι, καὶ πάλιν, Ἐγὼ οὐκ οἶδα πόθεν ἐξῆλθον, καὶ ἥκω. καὶ πολλαχοῦ τῦτον ἴδοις τις ἄν. ὁ δὲ Παῦλος εἴσοδον αὐτὴν καλῶς λέγων, ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, Εἰσαγωγὴν αὐτὴν λέγων τὴν ἐκ σαρκὸς ἀναλῦσιν. τί δήποτε δὲ ἐκεῖ αὐτὸν διαφόρως καλῶν κέχρηται, καὶ τί τὸ οὕτως εἰρῆσθαι; δῆλόν ἐστι καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς σημασιολογίας. ὁ μὲν γὰρ Χριστὸς ἔξοδον τὴν ἑαυτοῦ πρόοσιν εἰκότως καλῶς· ἔξω γὰρ ἦμεν τοῦ Θεοῦ. καὶ καθάπερ οἱ τοὺς βασιλείους, ⓐ δεσμῶται, καὶ προσκεκρουκότες τῷ βασιλεῖ, ἔξω εἶναι φασιν, ὃν βουλόμενος αὐτὸν καταλλάξαι, οὐκ εἴασε τῦτον εἰσάγειν, ἀλλ' αὐτὸς ἄξιον ἔξω τῦτοις διαλέγεται, ἕως ἂν αὐτὸν καταπείσας ἄξιον τῆς ἔνδον τοῦ βασιλέως εἰσαγωγῆς· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. ἐλθὼν γὰρ πρὸς ἡμᾶς, τυπτόμενος, Σαρκὶ ἀναλῦθείς, καὶ διαλεχθεὶς τοῖς τοῦ βασιλέως, οὕτως ἡμᾶς εἰσήγαγε, καθαρίσας τῷ ἁμαρτημάτων, καὶ καταλλάξας. διὰ τῦτο ἔξοδον αὐτὴν καλῶς. ὁ δὲ Παῦλος εἴσοδον αὐτὴν οἰκειοῦται, διὰ μετοφορᾶς τῆς ἐκκλησιομαχούσης, καὶ ὁμιλούσης τοῖς ἀμαρτάνουσι καὶ κτίσεσι πᾶσι. τὸ γὰρ εἰπεῖν, ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ ⓦ πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, τῦτο ἔστι δηλοῦντος, ὅταν ἐγκλείσῃ αὐτὸν τὴν οἰκουμένην. τότε γὰρ αὐτὴν ἔκτισε τὸ πᾶσαι, ὅτε καὶ ἐγνώσθη. οὐ πρὶν τὸ Θεοῦ δὲ λό-

γα. Βεβχὺς γὰρ ὁ πλοῦτος καὶ ἐς τοὺς ἔχοντας τοῦτον ἀπιθυτήτους. μέγα φρονεῖς, ἄν-
θρωπε, ὅτι πλουτεῖς; πόθεν ἔνεστι; τῶν γὰρ ἐκλήπτεις ἢ ἁρπάζεις ἢ κλέπτεις, καὶ ἀνάρ-
φονος, καὶ μαλακὸς, καὶ πόρνος, καὶ πάσης ἀπονενοημένος. ἀλλὰ τί σὺν μέγα φρονεῖς; Εἰ μὲν γὰρ
εἰς δέον αὐτὰ κέχρησαι, οὐκ ὀφείλεις μέγα φρονεῖν, ἵνα μὴ λυμήνῃ τὸν ἔπαινον· εἰ δὲ
οὐκ εἰς δέον, τοσούτῳ μᾶλλον συγκλείεσθαι σε, ὅτι δοῦλος γέγονας τῶν χρημάτων καὶ κτη-
μάτων, καὶ κεκτημένος αὐτῶν. Εἰπὲ γάρ μοι, εἴ τις πυρέττων ὕδωρ οὐκ ἐθέλοι πιεῖν, ὃ τοῖς
βεβαίως ὑγιαίνουσι τοῦτο δίψαι, ὅταν δὲ καὶ ἀπόπληκτον τὸν φλέγμα, μέγα ὀφείλει φρονεῖν; τί δὲ
εἴ τις πλείονα φρενῖτιν εἶχεν, ἆρα τοῦτο ὀφείλει μέγα φρονεῖν; ἀλλὰ τί, εἶπέ μοι, ὅτῳ πολ- χ. πολέων
λοὺς ἔχει; διαπονεῖται; ὅτῳ μυρίας μερίμνας; ὅτῳ κολακεύουσι οἱ πολλοί; ἀλλὰ τοῦτο χ. ἐγὼ δὲ δου-
δουλεύει ὄντι. ἐγὼ ἵνα μάθῃς ὅτι δουλεύεις αὐτοῖς, ἄκουε [σαφῶς]. Τὰ ἄλλα τῶν παθῶν τῶν λάσεις αὐτούς.
Σαρ. α. ιβ. ἐμῶν, ὅστις ἐστὶ χρήσιμα ὅσιν. οἷς ἡ ὀργὴ πολλαχοῦ χρήσιμον. Θυμὸς γάρ, φησὶν, ἀδί- χ. διὰ τοῦτο ἡ σοφὸς πεῖθε,
Ματθ. ε. κε. κως οὐκ ἀγωνιεῖται· ὥστε ὅστις ἐστὶ δικαίως θυμωθείη. ἐγὼ πάλιν, Ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελ- θυμὸν εἶναι.
φῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ γεέννῃ. πάλιν ὁ ζῆλος καλὸν, ἐγὼ ἡ ἐπιθυμία· ἡ μὲν, ὅταν εἰς
παιδοποιΐαν γίνῃ, ὁ δὲ, ὅταν τοὺς τὰ καλὰ τῶν μὴ μισῇ ἔχῃ. ὥσπερ καὶ Παῦλος λέ- χ. τὸν ζῆλον
Γαλατ. δ. ιη. γει, Καλὸν δὲ ὁ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε· ἐγὼ πάλιν, Ζηλοῦτε τὰ χείσσονα τὰ κρείττονα.
α Κορ. ιβ. λα. ὥστε ἀμφοτέρων χρήσιμα. ἡ μὲν ἀπιστία οὐδαμοῦ καλὸν, ἀλλ' ἀεὶ πάντα χοῦ ἄγχουσι καὶ
βλάπτει. πλὴν εἰ δεῖ μέγα φρονεῖν, ὅτι πιστὸς, οὐχ ὅτι πλούτου δεῖ. ἀλλὰ τί; ὅτι ὁ ἐν
ὀλίγοις ζημιωθεὶς δικαίως, τοῦ μὴ δικαίως τοῦ πολλῷ μείζονος καὶ κρείττονος ὄντος. Εἰπὲ γάρ μοι,
εἴ κληθέντων εἰς βασιλικὸν πάλιν πάντων, ἐγὼ μὲν αὐτοῦ μήτε ὑποζυγίων δέοιτο, μήτε
ἁρπαγῆς, μήτε σκιαδίων, μήτε καταγωγίων, μήτε ὑποδημάτων, μήτε σκευῆς, ἀλλ' ἀπό-
χρη αὐτοῖς αὐτὴν μόνον ἔχειν, ὕδωρ οὐκ τῶν πηγῶν λαμβάνειν, σκῆπτρον δὲ λέγειν ὅπου ἐάν μὴ
ᾖ χίματα δῶσι· καὶ χρυσίου καὶ πάλιν, οὐ δικαίως καταγνωσθησόμεθα, ἐὰν μὴ καὶ πολλοὺς
ἔχωμεν τοὺς ἀκολουθοῦντας, ἐὰν μὴ συνεχῶς ὀζῇ ἄλγια παύεσθαι, οὐ δικαίως, ἐὰν μὴ
ὑποζυγίοις χρώμεθα, καὶ μικρὸν ὀδύνωμαι τῆς ἡμέρας μέρος, ἀλλ' ὅλην καὶ ἑτέ- χ. χρυσούμεθα,
ρων πλείονων· τίνας αἰτιασόμεθα; ἑαυτούς, ἢ τούτους; δῆλον ὅτι τούτους τοὺς τοιούτους δι- ἐὰν μὴ ᾖ
μόνους. ὅταν δὲ καὶ σὺ ταῦτα, ἐγὼ μὲν τοὺς τὴν ὁδὸν τοῦ βίου ταύτην πολλῶν δέονται, ἐγὼ δὲ
τοιούτους. ὥστε τοῦτο ἐπὶ πλέον μᾶλλον ἔχειν μέγα φρονεῖν, εἶπε καὶ ἔχειν. ἀλλ' εὐκατα-
φρόνητός ἐστιν ὁ πένης, φησίν. οὐκ ἔγωγε, ἀλλ' ἐγὼ τούτου καταφρονοῦντες. ἀλλὰ τί γὰρ ἐγὼ
μὴ καταφρονῶ τῶν οὐκ εἰδότων θαυμάζειν ἃ χρή; ἀλλ' ὥσπερ ζωγράφος ἢ ἄλλος, πάντων
καταγελάσεται τῶν σκιαπλάστων αὐτοῦ, ἕως ἂν ὦσιν ἀμαθεῖς, ἐγὼ δ' ὅτι τοὺς τὰ πρὸς ἀνίσων χ. -σθῆς τί
λεγόμενα ὑπομένω, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ ἐρχθῇ μαρτυρίᾳ· ἡμῖν γὰρ τῆς τῶν πολλῶν δό- λέγω τοῦτο;
ξης ἀφαρτήσομεν ἑαυτούς; ἐγὼ ποῦ ταῦτα συγκρίνομαι ἄξια; ἀλλὰ τοῦτό ἐσμεν ἄξιοι καταφρο- χ. ἀκίξηται-
νεῖσθαι, ὅτι τῶν καταφρονούντων ἡμῶν ἀλλὰ τὸν πένητα μὴ καταφρονῶμεν, μηδὲ καλαπίζωμεν αὐτούς. καὶ παύσωμαι ὅσα μὲν ἁμαρτήματα ἀπὸ τοῦ πλούτου πίπτεται, ὅσα δὲ
ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς πενίας. μᾶλλον γὰρ, οὐδὲ πλοῦτος, οὐδὲ πενία καθ' ἑαυτὸ καλὸν, ἀλλὰ χ. τὸ
τοῦτο τοῖς χρωμένοις τούτοις γίνεται. ὁ γνήσιος [δόκιμος] ὁ πένης μᾶλλον ἀναφαίνεται, ἢ ὁ τὸν πλοῦτον. πῶς; ὁ πένης μὲν γὰρ ὢν ἀτυφότερος ἔσται, σωφρονέστερος, σεμνότε-
ρος, ἐπιεικέστερος, συνετώτερος· ὁ δὲ πλοῦτον δὲ μόνον, πολλὰ τοῖς τοῦτο ἕπεται κακὰ κωλύματα. ἴδωμεν οὖν τίνα ἐστὶν ἃ ὁ πλούσιος ἐργάζεται, μᾶλλον δὲ ὁ κακῶς τὸν πλού-
τον κεχρημένος. ἁρπάζει, πλεονέκτης, βιάζεται. τί δαί; τοὺς * ἑρωτᾷς τοὺς ἀπό- 40* ἡ
πους, τοὺς ἀθλίους μίξεις, τοὺς ἰχθῦς, τοὺς φαρμακέας, τὰ ἄλλα πάντα δῆτα; οὐκ ἀπὸ χ. σοῦς,
τοῦ πλούτου θυρσοῦ ταῦτα; ὁρᾷς ὅτι ὁ πένης μᾶλλον ἀνεπαίσχυντός ἐστιν, ἢ ὁ πλούτου χ. ἐυκολόπ-
τοῦ ἀρετὴν μετέχων; μὴ γάρ μοι, ὅτῳ δίκαιον ἐστὶ διδόναι τοῦτο τοῦτο, τοὺς πλουσίους, τοιούτους
αὐτοὺς μηδὲ ἁμαρτάνειν. ὡς εἶναι ἐν ὀλίγοις πλουσίους δίκαιον διδόναι, οὐκ ταῦτα δὲ

ὄντας

τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως λόγον ἐπήγαγε. καὶ ὅρα τὴν σύνεσιν αὐτοῦ τὴν ἄφατον. οὐκ εἶπεν, ἐκελεύσθη καθίσαι· ἀλλ', ἐκάθισεν. εἶτα πάλιν, ἵνα μὴ νομίσῃς αὐτὸν ἑστάναι, ἐπάγει, Τίνι γὰρ τῶν ἀγγέλων εἶπέ ποτε, κάθου ἐκ δεξιῶν μου;

Ἐκάθισε, φησὶν, ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς. τί ἐστιν, ἐν ὑψηλοῖς; εἰς τόπον περικλείει τὸν Θεόν; ἄπαγε· οὐχ ἵνα τοῦτο ὑποπτεύσωμεν, οὕτως εἴρηκεν. ἀλλ' ὥσπερ εἰπὼν, ἐν δεξιᾷ, οὐκ ἐσχημάτισεν αὐτὸν, ἀλλὰ τὸ ὁμότιμον ἔδειξε τὸ πρὸς τὸν πατέρα· οὕτως εἰπὼν, ἐν ὑψηλοῖς, οὐκ ἀπέκλεισεν αὐτὸν ἐκεῖ, ἀλλὰ πάντων ἔδειξεν ὑψηλότερον, καὶ πάντα ὑπερβεβηκότα. ὥστε καὶ ἔλεγεν, εἰς αὐτὸν ἔφθασε τὸν θρόνον τὸν πατρικόν. ὥσπερ οὖν ὁ πατὴρ ἐν ὑψηλοῖς, οὕτω καὶ αὐτός. ἡ γὰρ συνεδρία οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ τὸ ὁμότιμον. εἰ δὲ λέγουσιν, ὅτι εἶπε, κάθου, ἐρώμεθα αὐτοὺς, τί οὖν; ἑστῶτι εἶπεν; ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιεν δεῖξαι. ἄλλως δὲ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐκέλευσεν, ἢ προσέταξεν, ἀλλ' ὅτι εἶπε [κάθου]· καὶ τοῦτο δι' οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἵνα μὴ ἄναρχον αὐτὸν νομίσῃς καὶ ἀναίτιον. ὅτι γὰρ διὰ τοῦτο οὕτως εἴρηκε, δῆλον ἐκ τοῦ τόπου τῆς καθέδρας. εἰ γὰρ ἐλάττωσιν ἤθελε δηλῶσαι, οὐκ ἂν εἶπεν, ἐκ δεξιῶν, ἀλλ' ἐξ ἀριστερῶν.

γρ. τὸν πατρικὸν αὐτόν

4 Τοσούτῳ κρείττων γενόμενος, φησὶν, ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. Τὸ, γενόμενος, ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ, ἀποδειχθεὶς, ὡς ἂν εἴποι τις, ἐστίν. εἶτα καὶ διισχυρίζεται. πόθεν; ἀπὸ τοῦ ὀνόματος. ὁρᾷς ὅτι οἶδε τὸ, υἱὸς, ὄνομα τὴν γνησιότητα δηλοῦν; καὶ μὴν εἰ μὴ γνήσιος * ἦν, οὐκ ἂν τοῦτο εἶπε. πῶς; ὅτι δι' οὐδὲν ἕτερον γνήσιός ἐστιν, ἀλλ' ἢ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἶναι. ἀπὸ τούτου τοίνυν ἰσχυρίζεται. εἰ δὲ χάριτι ἐστὶν υἱὸς, οὐ μόνον οὐ διαφορώτερος, ἀλλὰ καὶ ἐλάττων ἐστὶν ἀγγέλων. πῶς; ὅτι καὶ ἄνθρωποι δίκαιοι ἐκλήθησαν υἱοί· καὶ τὸ, υἱὸς, ὄνομα, ἂν μὴ γνήσιος ᾖ, οὐκ ἰσχύει δεῖξαι τὸ διάφορον. καὶ δηλῶν ὅτι διαφορά τις ἐστὶ κτίσματος καὶ δημιουργοῦ, ἄκουσον τί φησι·

γρ. ἦν ὁ υἱὸς (γνήσιος δὲ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ ἐξ αὐτοῦ) πῶς ἀπὸ τούτου ἰσχυρίζεται; εἰ γὰρ χάριτι ἐστὶν υἱός

5 Τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, Υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; Ταῦτα εἴρηται μὲν καὶ εἰς τὴν σάρκα. τὸ γὰρ, ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱὸν, τῆς ἐνανθρωπήσεώς ἐστι παραστατικόν· τὸ δὲ, υἱός μου εἶ σὺ, οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐστιν. ὥσπερ δὲ, ὢν, λέγεται ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος καιροῦ (τοῦτο γὰρ μάλιστα ἁρμόζει αὐτῷ) οὕτω καὶ τὸ, σήμερον, * ἐνταῦθά μοι δοκεῖ εἰς τὴν σάρκα εἰρῆσθαι. ὅταν γὰρ αὐτῆς ἐπιλάβηται, πάντα λοιπὸν ἀδεῶς φθέγγεται. καὶ γὰρ ἡ σὰρξ κοινωνεῖ τῶν ὑψηλῶν, ὥσπερ οὖν καὶ ἡ θεότης τῶν ταπεινῶν. ὁ Θεὸς γὰρ ἄνθρωπος γενέσθαι μὴ ἀπαξιώσας, καὶ τὸ πρᾶγμα μὴ παραιτησάμενος, πῶς ἂν τὰ ῥήματα παρῃτήσατο;

γρ. τὸ (ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε)

ΗΘΙΚΟΝ

Ταῦτ' οὖν εἰδότες, μηδὲν ἐπαισχυνώμεθα, μὴ μέγα φρονῶμεν. εἰ γὰρ αὐτὸς Θεὸς ὢν, καὶ δεσπότης, καὶ Θεοῦ υἱὸς, οὐ παρῃτήσατο μορφὴν δούλου λαβεῖν· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἅπαντα δεῖ ποιεῖν, κἂν ταπεινὰ ᾖ. πόθεν γὰρ, εἰπέ μοι, ἄνθρωπε, μέγα φρονεῖς; ἀπὸ τῶν βιωτικῶν; ἀλλὰ ταῦτα πρὶν ἢ φανῆναι παρατρέχει. ἀλλ' ἀπὸ τῶν πνευματικῶν; ἀλλ' ἓν καὶ τοῦτό ἐστι κατόρθωμα πνευματικὸν, τὸ μὴ μέγα φρονεῖν. διὰ τί τοίνυν μέγα φρονεῖς; ὅτι κατορθοῖς; ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ὅταν ποιήσητε πάντα, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν. ἃ γὰρ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν. Λουκ. ιζ. ι. ἀλλὰ διὰ τὸν πλοῦτον μέγα φρονεῖς; διὰ τί, εἰπέ μοι; οὐκ ἤκουσας ὅτι γυμνοὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν βίον, γυμνοὶ καὶ ἀπελευσόμεθα; μᾶλλον δὲ, οὐχ ὁρᾷς τοὺς πρὸ σοῦ ἐρήμους καὶ γυμνοὺς ἀπελθόντας; τίς τὰ ἀλλότρια ἔχων μέγα φρονεῖ; οἱ γὰρ βουλόμενοι αὐτοῖς χρῆσθαι εἰς οἰκείαν μόνην ἀπόλαυσιν, ἀφαιροῦνται αὐτὰ καὶ ἄκοντες, καὶ πρὸ μὲν τῆς τελευτῆς πολλάκις, ἐν δὲ τῇ τελευτῇ πάντως. ἀλλ' ἡμεῖς ζῶντες αὐτοῖς, φησὶν, ὡς βουλόμεθα, χρώμεθα. μάλιστα μὲν οὐδένα ἂν τις ἴδοι ταχέως, ὡς βούλεται, τοῖς οὖσι χρώμενον. Εἰ δέ τις καὶ χρῷτο ὡς βούλεται, οὐδὲ τοῦτο μέγα.

γρ. οὐδ' ἂν τύπ. Ερ.

κέχρηται, οὐδαμοῦ τῆς ὑσίας αὐτῆς ὄνομα θύρων. οὔτε γὰρ ἡ μεγαλωσύνη, οὔτε ἡ δόξα ὃ ὄνομα "προφήσιν, ὁ βούλεται εἰπεῖν, ἀλλ' ὅτε ἔχει ὄνομα θύρας. τοῦτο [γὰρ] ὅτιν ὁ ἔλεγεν ἐξ ἀρχῆς; ὅτι πολλάκις πεπαύσωμαι, ἡ οὐ δυνάμεθα φέρειν· ἐπεὶ οὐδὲ ὁ, Θεός, ὄνομα οὐσίας ὅτιν, οὐδὲ ὅτιν ὅλως τῆς οὐσίας σημαίνει ὄνομα θύρας. ἐπὶ τί θαυμαστὸν εἰ ὅτι Θεοῦ, ὅπου γε οὐδὲ ὅτι ἀγγέλων θύρας εἰσὶ ὄνομα τῆς οὐσίας δηλωτικόν; πάχα γὰρ οὐδὲ ὅτι ψυχῆς. οὐ γὰρ μοι δοκεῖ τοῦτο ὄνομα προσηκτικὸν εἶναι τῆς οὐσίας αὐτῆς, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς. τὸ γὰρ αὐτεξούσιον, ἡ ψυχικὸν, ἡ καρδίαν, καὶ τοιοῦτον κεκτημένην ἰδοὶ πᾶς ἄν. Καρδίαν γάρ, φησι, καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ, ὁ Θεός. οὐ μόνον γὰρ ἔχουσι, ἀλλὰ καὶ πνεῦμα [παλαχοῦ] ἰδοὶ πᾶς ἄν λεγομένου αὐτοῦ. φέρων τε τὰ πρόσωπα τῶν ῥημάτων τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὁρᾶς τί φησι; πῶς δῶν, εἰπέ μοι, λέγεις, αἱρετικέ, ἀφ' οὗ λέγεσθαι προσῆκε τῇ γραφῇ, Εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω φῶς, ὅπου ὁ πατὴρ ἐπέταξεν, ὁ δὲ υἱὸς ἐπήκουσεν; [ἀλλ'] ἰδοὺ καὶ σὺ θαυμάζεις ῥήμασιν αὐτοὺς πιστῶν. φέρων τε γάρ, φησι, καὶ πρόσωπα· τουτέστι, κωφερικῶν, τὰ ἀφανίστατα συγκεκτημένον. τὸν γὰρ ποιήσαντα τὸν κόσμον οὐχ ὁρᾶσι ὅτι ὁ συγκεκτηκὼς· ἀλλ' (εἰ δεῖ τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν) καὶ μεῖζον. ὁ μὲν γὰρ, ἐξ οὐκ ὄντων ὅτι τι προσήγαγε· ὁ δὲ, τὰ γεγενημένα εἰς ὃ μὴ ἦν μέλλοντα διαχωρῆσαι, συνέσχε τε καὶ συνανέπλεξε πρὸς ἄλληλα ἀφανισθέντα. τοῦτο ἐστὶ μέγα καὶ θαυμαστὸν, καὶ πολλῆς δυνάμεως τεκμήριον. εἶτα ἵνα ὁ διάβολος δηλωθῇ, εἰπέ, φέρων (οὐκ εἰπέ, κωφερικῶν) ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν [ἀπλῶν] τοῦ δακτύλου τὰ ποιούμενα, καὶ ποιούμενον "ἀναφέρεσθαι. ὁ γοῦν θεὸς καὶ ὁ ὄγκος τῆς κτίσεως ἐδήλωσε μέγεθος ὄντα, ἃ ὃ μέγα οὐδὲν αὐτοῦ ὤν. εἶτα πάλιν ὃ ἀπόστολος δύκησιν, εἰπών, τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. καλῶς εἶπε, ὃ ῥήματι. ὅπερ γὰρ ὃ ῥῆμα πρὸς ἡμᾶς ψιλὸν εἶναι δοκεῖ, δύκησιν ὅτι οὐκ ἔστι ψιλὸν ὅτι Θεοῦ. ἀλλ' ὅτι μὲν ὃ ῥήματι φέρει, εἶπε· ὃ δὲ πῶς [ὃ ῥήμα τι φέρει], οὐκέτι προσέθηκεν· οὐδὲ γὰρ δυνατὸν εἰδέναι. εἶτα ἐπήγαγε τὸ τῆς μεγαλειότητος αὐτοῦ. οὕτω γὰρ ἡ ὁ Ἰωάννης πεποίηκεν. εἰπὼν γὰρ ὅτι Θεός ὅστιν, ἐπήγαγε τῆς κτίσεως τὸν δημιουργόν. ὅπερ γὰρ ἑκάστος πέπεικεν εἶπεν. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ἡ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, τοῦτο ἡ ζωὴ ἦν τὸ ῥήματος, ἡ τὸ εἶπεν, δι' οὗ ἡ σὺν αἰῶσιν ἐποίησεν, εἰσέφησε. ἡ γὰρ ἡ δημιουργὸν, καὶ πρὸ πάντων ὄντα τῶν αἰώνων αὐτὸν δείκνυσι. τί οὖν*, ὅταν πρὸ τοῦ τὰ ἄνω μὲν λέγῃ ὁ προφήτης, Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἡ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ· πρὸ δὲ τοῦ γοῦ, ὅτι πρὸ πάντων ὅστι τῶν αἰώνων, ἡ τῶν ἀπάντων δημιουργός, τί ἂν εἴποιεν; μᾶλλον ἢ "ὅπερ πρὸ τοῦ τὰ ἄνω ἐλέγετο, ὁ "καταρχὴν πρὸ τῶν αἰώνων, τοῦτο καὶ πρὸ τοῦ γοῦ ἴδοι τις ἂν Εἰρημένον· ἡ ὥσπερ ἑκάστος φησι, ζωὴ ἐστὶν, ὃ ἑκάστης τῆς κτίσεως δηλοῖ, οὐ πάντων αὐτὸς ὅστι ἡ ζωή· οὕτω ἡ ὅστι φησι, φέρων τε τὰ πρόσωπα ὃ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· οὐ καθάπερ Ἕλληνες, ἡ τῆς δημιουργίας αὐτῆς, τὴν εἰς αὐτὸν ἦκον, ἀποστερούντες αὐτὸν, ἡ τῆς προνοίας μέρει σπιλοῦντες συγκλείοντες αὐτὸν τῷ δυνάμει. δι' ἑαυτῆς γάρ, φησι, καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. εἶπεν πρὸ τῶν θαυμαστῶν ἔργων ἡ μεγάλων, τῶν "ἀοράτων, λέγει λοιπὸν ἡ πρὸ τῆς εἰς αὐτὸν θεότητος αὐτοῦ κηδεμονίας. μάλιστα μὲν γὰρ ἡ ἑκάστος καθολικὸν ἐστὶν, ὃ, φέρων τε τὰ πρόσωπα· πλεῖόν ἄλλα τοῦτο πολλῷ μεῖζον. ἡ τοῦτο ἡ καθολικόν. ὃ γὰρ αὐτὸ μέγας "πρόσωπα ἔσωσεν. ἐπεὶ ἡ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, ζωὴ ἦν, ἡ τὸν προσοικοῦντα αὐτὸν δηλώσας, πάλιν "λέγει, ὅτι καὶ φῶς, ὃ αὐτὸ τοῦτο δηλοῖ. δι' ἑαυτῆς, φησι, καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἑκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς. δύο τίθησιν ὁ Παῦλος τῆς κηδεμονίας αὐτοῦ τεκμήρια μείζονα· τό τε καθαρίσαι τῶν ἁμαρτιῶν ἡμᾶς, ἡ ὃ δι' ἑαυτῆς τοῦτο ποιῆσαι. καὶ πολλαχοῦ ὁρᾶς αὐτὸν ὅτι τούτῳ σεμνυνόμενον, οὐ μόνον ὅτι τῇ κατὰ σάρκα τῇ πρὸς Θεὸν, ἀλλὰ ὃ ὅτι τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο γεγενῆσθαι. ἡ γὰρ "οὕτω ὃ μέγα δῶρον μεῖζον γεγένηται, [ὃ] ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ γοῦ. ἐπεὶ, ἑκάθισεν ἐν δεξιᾷ, ἡ, καθαρισμὸν δι' ἑαυτῆς ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ἀναμείνας τὸν καιρόν, ταχέως

Ψαλμ. ρ ιδ. Γαλ. α. γ. Ἰωαν. α. α. Ψαλμ. πδ. β.

χ. - σπ. ἐφ. βάλλ. ! χ. φέρειν

χ. φέρειν

χ. - τον

χ. ἵνα ὁ θεὸς

χ. πάντες δάνδοσπ. χ. -γαι, ἡ ὑπὸ ἰω. δι'

χ. ὅτι πᾶς μέγα τὸ δῶρον· ἡ μεῖζον γεγένηται. χ. τὸ

ὑὸς εἰς δ. ἀδελφοκτονῶν τὰ πρῶτα. ἡ ὅλη τοίνυν ἐστὶν, ὅσα πῶς πάλιν ἐκ τοῦ ἰδίου δίδωσιν αὐτῷ τὴν αὐθεντίαν, ἐξ ὧν, δι' οὗ, ἔζηλωσεν. ἐπεὶ γὰρ εἰρήκασιν δι' αὐτὸν ὁ Θεὸς, λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἀπ' αὐτοῦ, τί φησι; Κατ' ἀρχὰς σὺ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί. οὐδαμοῦ δὲ, δι' οὗ, οὐδὲ ὅλη ἐποίησε δι' αὐτοῦ τοὺς αἰῶνας. Ἱερ. α. ι.

τί οὖν; οὐχὶ ὁ υἱὸς δι' αὐτοῦ γεγένηται; ναί. ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ λέγεις, ὑφ' ὡς ὑπουργοῦ, ὡς δι' ὀργάνου· οὐδὲ ὡς οὐκ ἂν πιστεύσαιμι, εἰ μὴ χεὶρ αὐτῷ ὤρεξεν ὁ πατήρ. ὥσπερ γὰρ οὐδὲν κρίνει ἐκεῖνος, ἀλλὰ πᾶσαν κρίσιν τῷ υἱῷ, οὐκ κεκώλυκεν αὐτὸν ἐνεργῆσαι· οὕτω καὶ δημιουργῆσαι δι' αὐτοῦ, οὐκ δημιουργὸν αὐτὸν ἐνόμισεν. εἰ γὰρ αὐτοῦ ἄμοιρος ὁ πατήρ, πολλῷ μᾶλλον τῶν δι' αὐτοῦ γεγονότων. ὅταν οὖν οὕτω βλέπωμεν δόξαν οὐκὸς αὐτοῦ, ἀναγκαίως καὶ τὰ πάθη φθέγξεται. ὅταν

γρ. ἢ ὅτι θεὸς ἔστι τοῦ πατρὸς τὰ ὑψηλὰ φθέγγεται· ἢ ὅτι λαὸν Μαρκέλλου μιᾶς φησὶ, τὸν ἀμφοτέρων καλοῦσι φεύγειν.

ὑψηλά τινα βλέπωμεν φθεγγόμενον, λαβὼν Μαρκέλλος ἡνιοχήσει, καὶ Σαβέλλιος. ἀλλ' ἀμφοτέρων τούτων ἀμείνων φυγεῖν· μέσην ὁδὸν ὁδεύσωμεν ὁδόν. οὔτε γὰρ ὅτι τῆς ταπεινότητος ἐμνήσθη, ἵνα μὴ Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς λάβῃ χόρτον, οὔτε αὖ τοῖς ὑψηλοῖς εἰς ἀπορίαν ἐμβάλωμεν. καὶ δίκαιον αὐτὸν πάλιν τὴν ἰσχὺν τὴν πολλὴν, ἵνα μὴ Σαβέλλιος ὑποπτεύσῃ. εἶπεν γάρ, καὶ βιάζεσθαι ἐφθέγξατο Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς, λέγων αὐτὸν εἷς θεὸν ὡς τοὺς πολλούς. ἀλλ' ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν πάντων, εἶπεν κληρονόμον. ἀλλ' ἕλκε δυσχερῶς καὶ Ἀρειανέ. ὃ γὰρ, ἔθηκεν αὐτὸν κληρονόμον, ἀμφοτέροις κατέχρησεν· ἁπλοῦς μὲν ἀνθρώπους λέγων εἶναι, οὐδὲ ὑποπτεύειν ὑποχρεοῖ τὸν ἐξῆς. εἶπεν γὰρ Παῦλος, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν, ἔδωκεν αὐτῷ καὶ δυσχερῶς τοῦτο Σαμοσατέα. ὁ δὲ Ἀρειος ἐπὶ ἰσχυρὸς εἶναι δοκεῖ. ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτον ὡς καταβάλωμεν πάλιν εἶπεν, ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ. ἀλλ' ἰδοὺ πάλιν ὑπὸ Σαβέλλιος, καὶ Μαρκελλος, καὶ Φωτεινός. ἀλλ' ἀκούσεις πᾶσι μίαν πληγὴν δίδωσιν, εἶπεν, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, [φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ]. σὺ δὲ πάλιν ἐκ Μαρκίωνα πλήττεις· οὐ σφόδρα μὲν ἰσχυρῶς, πλήττει δὲ οὖν ὅμως. δι' ὅλης γὰρ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς αὐτὸν μάχεται. ἀλλ' ὅταν ἔφῃς, ἀπαύγασμα τῆς δόξης εἶρηκε καὶ υἱόν. καὶ δὴ καλῶς, ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος πρὸς αὐτὸν, Ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Ἀφ' οὗ οὖν ἀπαύγασμα εἶπεν αὐτὸς, ἵνα δείξῃ ὅτι κακῶς ἔστω εἶρηται· δηλονότι, ὡς φῶς ἐκ φωτός. ὑπὸ τοῦτο μέντοι δείκνυται, ἀλλ' ὅτι ἐκ ἐφώνησε ταῦτα μετέρας ψυχάς. Ἀφ' οὗ τοῦ ἀπαυγάσματος τὸ ἴσον ἐσήμανε τῆς οὐσίας, καὶ τὸν πρὸς τὸν πατέρα ἰσότητα. σύνισον· τὸν λεπτότατον τῶν εἰρημένων οὐσίαν μέν ἐλαβε καὶ ὑπόστασιν εἰς δύο ὑποστάσεων διέξεσιν. ὃ καὶ δηλοῖ τῆς γνώσεως τοῦ πνεύματος ποιᾷ. ὥσπερ γὰρ μέν φησι τὸν γνῶσιν τὸν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ πνεύματος, ὡς οὕτως μέν, καὶ οὐδὲν πρὸς ἑαυτὸν διεκρίνῃ· οὕτω καὶ σὺ ταῦτα ἐκ τοῦ ἑνὸς ὄντος ἐπιλάβετο ῥήματος εἰς τὸν τῶν δύο ὑποστάσεων δήλωσιν. εἶτα ἐπήγαγεν ὅλη ὃ καὶ χαρακτήρ. "ὁ γὰρ χαρακτὴρ, ἄλλος ἐστὶ καὶ ὁ χαρακτήριστος· ἄλλος γὰρ οὐ πάντη, ἀλλὰ καὶ τὸ σὺν πᾶσαν εἶναι." ἐπεὶ καὶ ἐν ταῦτα ὁ χαρακτὴρ ὃ ἀπαράλλακτον δηλοῖ ὅτι χαρακτὴρ, ὃ ὅμοιον καὶ πάντα. ὅταν οὖν καὶ μορφὴν ἀὸν καλὴν, καὶ χαρακτῆρα, τί ἐρεῖσι; ἀλλὰ καὶ εἰκὼν ὁ ἀόρατος, φησι. τί οὖν; οὕτως ὡς ὁ υἱός; οὐ, φησι, ἀλλ' ὅτι εἰκὼν οὐ δείκνυσι τὸ ὅμοιον. καίτοιγε καθ' ὃ εἶρηται ὁ ἀόρατος εἰκών, δείκνυσι τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ἀόρατον. ὅπερ γὰρ ἔστιν ὁ Θεὸς τὸ ᾧ οὐρανῷ, τοῦτο ὁ ἀόρατος ὅτι τῇ γῇ, καὶ τὸν ἀέρα λέγω. καὶ ὥσπερ τὴν ὅτι γῆς πάντων ἔστι κρατῆς, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς πάντων κρατεῖ τὸν τὸ [τῷ] οὐρανῷ καὶ [τὴν] ὅτι [τῆς] γῆς. ἄλλως δὲ, ὁ ἀόρατος οὐκ εἶρηται χαρακτὴρ, οὐκ εἶρηται ἀπαύγασμα, οὐκ εἶρηται μορφὴ· ὅπερ τὸν οὐσίαν ἐμφαίνει, ἢ καὶ ὁμοιότητα τὸν κατ' οὐσίαν. ὥσπερ οὖν ἡ μορφὴ τοῦ δούλου οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει ἢ τὸν ἀόρατον ἀπαράλλακτον· οὕτως ἡ μορφὴ τοῦ Θεοῦ οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει, ἢ Θεόν. ὃς ὢν ἀπαύγασμα, φησι, τῆς δόξης. ὅσα καὶ Παῦλος πεποίηκε, καὶ πάλιν, ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ἐπήγαγε πάλιν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης, "ὁμοίως οἷοις

ἰωάν. α. ιβ.

φιλιπ. β. ζ.

κ. ὅσα οἷοις ἐνόμισε κίχρηται,

ιτοῦμεν, οὐ φεύσαι δυνάμεθα· ἃ πολλὰ μὲν φεύζομεν, ἰσῶσι δὲ οὐκ ἰσόμεθα. οἷόν τι λέγω· ὅτι πάντα τοῦ μὴ ὄντος ἐστὶν ὁ Θεός, ἴσμεν· πῶς δέ, οὐκέτι νοοῦμεν. ὅτι ὅσῃ τῆς ἀσωμάτου δυνάμεως, πάντων ἐστὶ πάντα τὰ ἀγαθά, ἴσμεν· πῶς δέ ἐστιν, ἢ τίς ἐστιν, οὐκ ἴσμεν. ἰδοὺ φεύζομεν, καὶ οὐ νοοῦμεν. Εἶπον ὅτι πάντων ὁ θεός ἐστιν, ἀλλ' οὐσιῶν. [Εἶπον ὅτι ἀπάρχης ἐστὶν, ἀλλ' οὐ ποιᾷ.] Εἶπον ὅτι ἐγέννησεν ὄξ ἑαυτοῦ, καὶ οὐκ οἶδα πῶς πάλιν ποιῶ. ἔστι δέ τινα, ἃ μηδὲ φράσαι ἔνι. οἷόν τι λέγω· ποιᾷ ἡ ἀγένητος, ἀλλ' εἰπεῖν οὐ δύναται· καὶ ἵνα εἰδῆς καὶ Παύλου ἀθετοῦντα, ἐὰν μὴ τοὺς ἀκριβεστάτους τὰ ὑποδείγματα λέγοντα, καὶ φείξῃς, καὶ μηδὲν περιττὸν ζητήσῃς, ἄκουε. Εἶπεν γὰρ ὁμοίως, καὶ θεὸς δημιουργὸν, τὴν ἐπάγλ; ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. τοῦτο * μετ' ἀληθείας ἐκλαμβάνει δῆ, καὶ ἐὰ ἄτοπα ἐφεύρομεν. ἀπαύγασμα τῆς δόξης, φησίν. ἀλλ' ὅρα τοῦτο πῶς ἐκλαμβάνει, καὶ ὅτω καὶ ἀῶς δίχου· ὅτι δὲ αὐτοῦ, ὅτι ἀπαθῶς, ὅτι οὐ μειωθέντος, οὐδὲ ἐλαττωθέντος· ἐπειδή εἰσί τινες ἄτοπά τινα ἐκ τῶν ὑποδειγμάτων ἐκλαμβάνοντες. ὃ γὰρ ἀπαύγασμά, φασι, σὺν ὑποστάσει οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ἔχει τὸ εἶ). μὴ τοίνυν ἐκλάβῃς, ἀλλ' ἄκουσον, μηδὲ Μαρκέλλου καὶ Φωτεινοῦ ποιήσῃς τὴν νόσον. ἐγγύθεν γάρ σε περιπατεῖ, ὥστε μὴ εἰς ἐκείνην ἐμπεσεῖν σε τὴν δεινήν, οὐδὲ ἀφεῖναί σε εἰς τὸ ὀλέθριον ἐκεῖνο νόσημα καταπεσεῖν. τί δέ φησι; καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. δηλοῖ δῆλον ὅτι ἑπόμενος ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑποστάσει, καὶ τρεῖς ὑποστάσεις δεσπόζει. ὅτω καὶ ὁ υἱός. εἰ ζῶσα γὰρ ὁ ἀπαύγασμά τινα δηλοῖ τοῦτο φησι, καὶ τοὺς (ν) ἰδίᾳ ζόντα χαρακτῆρα τὸ τοιοῦτον προσαπεμπωσε, καὶ διδάσκων ὡς ἐν ὑποστάσει ὄντι καθ' ἑαυτόν. Εἶπων ὁμοίως, ὅτι δι' αὐτοῦ ἐποίησε ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ἐν ζῶσι δίδωσι αὐτῷ τὴν αὐθεντίαν. ἢ γὰρ ἐπάγλ; φέρων τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· ἵνα ἐκ τούτου μὴ μάθοι (ν) χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως ἐκλάβωμεν, ἀλλὰ καὶ ὃ μὴ ἀγενησίας ἄτοπόν ζα κινδυνεύει. ὅρα τοίνυν πῶς, ὅταν ὄντι ἴδῃ τὸ παῖδας, τοῦτο προσαπτῶν τοῦ υἱῷ. ἐπὶ γὰρ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς εἶπε, φέρων τὰ πάντα, οὐδὲ εἶπε, τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ἀλλὰ τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ προσῆκεν [ἡμῖν] δύνασθαι μικρὸν καὶ κατανεῦσαι· ὅτω καὶ νῶι, καθάπερ ἀπὸ πηδῆς βαθμοῦ, ἀναβαίνει εἰς ὕψος, εἶτα πάλιν καταβαίνει, καὶ φησι, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. ὅρα πῶς ἐν ζῶσι δύο τίμια ὁδοῦς. βούλεται γὰρ ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν τῆς Σαβελλίου καὶ Ἀρείου κακοτομίας, τὸν μὲν ὑπεροπτεῖν τῆς ὑποστάσεως αἱρετικῶς, τὸν δὲ τὴν μίαν φύσιν εἰς δυσσέβειαν καταπίπτοντας, ἐκ περισσίας ἀμφότερα καθαίρει. πῶς οὖν τοῦτο ποιεῖ; δύο ζὰ κατὰ ζὰ αὐτὰ γραφὴ καὶ φθέγγεται, ὥστε μὴ νομιοθῆναι αὖθις ἀπάρχοι, μηδὲ ἀλλότριοι τοῦ Θεοῦ. καὶ μὴ ξενισθῆς (ν) λέγων, ἀγαπητέ. εἰ γὰρ ζὰ μὴ τοσαύτην ἀπόδειξιν εἰσί τινες (ν) ἀλλότριοι αὖθις εἶ) φήσαντες, καὶ ἕτεροι αὐτῶ δόντες πατέρα, ζὰ τούτῳ πολεμῆν αὖθις λέγοντες· εἰ μὴ ζαῦτα εἶπε, τί οὐκ ἂν ἐφθέγξατο; "ὅταν οὖν περιπατῆσι αἰανγκάζῃ), τότε αἰανγκάζεται καὶ τὰ ταπεινὰ φθέγγεσθαι· οἷ ὅτι ἔθηκέ, φησιν, αὖθις κληρονόμον πάντων, ζὰ ὅτι δι' αὐτοῦ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. εἶ ζα ἵνα μὴ ἑτέρως λυμήνηται, ἀπὸ τῶν λόγων τῆς ζαπεινότητος εἰς αὖθις πάλιν αὐτὸν ἀνάγῃ, καὶ δείκνυσιν ὁμότιμον ὄντα τῷ πατρί, καὶ ὅτως ὁμοῦμον, ὡς πολλοὺς ποιῆσαι (ν) αὖθις εἶ) πατέρα. καὶ ζέα τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ τὴν πολλήν· περίεργον ἐκβιάσῃ πάθος, καὶ ἀσφαλίζεται αὖθις μὴ ἀκρίσεως. καὶ ὅταν τοῦτο ἀκούσῃς, ὅτι τοῦ Θεοῦ ἐστιν υἱός, καὶ ὅτι οὐκ ἄν ὑστερος αὐτοῦ, μὴ "ἀδείας λοιπὸν ἅπαντα, ὅσα βούλεται), φθέγγεται τὰ ὑψηλά. ὅταν γὰρ ὃ μέγα τι σοὶ αὐτοῦ εἰπεῖν εἰς ἐκείνην τὴν ἔποιαν πολλοὺς ἤγαγε, περίεργος εἶ τὰ ταπεινά, μὴ ἀσφαλείας τόπον εἰς ὕψος αἴρεται ὅσον βούλεται. καὶ εἰπών, ὅτι ἔθηκε κληρονόμον πάντων, ζὰ ὅτι δι' αὐτοῦ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε, τότε ἐπάγλ, φέρων τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὁ γὰρ ῥήματι μόνῳ ζὰ πάντα ζαχυβερνῶν, οὐκ ἂν δυνηθείη ὑ-

νὸς

χ. πάντα

χ. τῶν αἰῶνων καὶ ἀσεβειῶν

σκότους καὶ ὀδυνῶν τοσούτων ὧν καὶ ἐμπαρησμοί; διὸ δίομαι τοῦτο ἀμφοτέρους τρέφειν πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ῥήματος λύπης διαίρεσθαι, ἵνα μὴ τῶν διὰ τοῦ σταυροῦ πόνων μείζονα λιμώττωμεν. πόνους γὰρ τοῦτο πόντα ἔσται, καὶ τοῦ ἄξια προσδοκᾶν τοῦ ἐκ χολαστηρίων τοιούτοις ἐξαιρόντα, οὐ πατὴρ, οὐ μήτηρ, οὐκ ἀδελφός, καὶ πολλοῦ παρρησίαν εἶχεν, καὶ μεγάλα ἰσχύει πρὸς Θεόν. Ἀδελφὸς γὰρ οὐ λυτροῦται, φησὶ· λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐδὲ γὰρ ἔστιν ὁ ἀποδιδοὺς ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ τούτου καὶ σωθῆναι ἔνι, καὶ χολασθῆναι. Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. Οὐκοῦν ἀνακύπτωμεν (διαπονηρὰ γάρ ἐστιν ἡ τολμη) καὶ τὰ πρὸς τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς δεομένους σκορπίσωμεν. ἐργασώμεθα ἐλεημοσύνην, ἕως ἐσμὲν κύριοι. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, φίλους ποιῆσαι ἐκ τοῦ μαμωνᾶ. κατώσωμεν τὰ χρήματα εἰς τοὺς πένητας, ἵνα κατώσωμεν ἐκεῖσε τὸ πῦρ, ἵνα σβέσωμεν αὐτὸ, ἵνα ἔχωμεν παῤῥησίαν ἐκεῖ. καὶ γὰρ ἐκεῖ οὐκ εἰσὶ τὰ δεσμοῦντα ἡμᾶς, ἀλλὰ τὸ ἔργον τὸ ἡμέτερον. ὅτι γὰρ οὐχ ἁπλῶς τὸ φίλους ἡμῖν τούτους ποιῆσαι δύναται, ἔνι τοῦτο μαθεῖν ἀπὸ τῆς παραβολῆς. Λάζαρον γὰρ οὐκ εἶπε, ποιήσατε ὑμῖν φίλους, ἵνα δέξωνται ὑμᾶς εἰς τοὺς αἰωνίους ἐκείνους σκηνάς, ἀλλὰ πρόσεστι καὶ τοῦτο· εἶπε γὰρ, ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἐδήλωσεν ὅτι ἀπὸ τῶν χρημάτων πρόσεστι ποιῆσαι τούτους φίλους, δηλονότι ὅτι οὐχ ἁπλῶς πρόσεστιν ἡμῖν φιλία, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχωμεν ἀγαθὰ, ἐὰν μὴ ἀδίκως συλλεγόμενα πλουτῶμεν δικαίως κατώσωμεν. τοῦτ' ἦν ὁ λέγων ἡμῖν ὁ τῆς ἐλεημοσύνης οὐ πρὸς τοὺς πλουσίους μόνον ἁρμόσει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς πένητας. καὶ ἡ ὃς ἐκ τοῦ προσαιτοῦντος ἐστὶ φόμβος, καὶ πρὸς αὐτόν ἐστιν ὁ λόγος τοῦτο. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν οὕτως πένης, καὶ σφόδρα πένης ἦ, ὡς δύο λεπτῶν μὴ δύνασθαι. ἔνεστι γοῦν καὶ ἐκ ὀλίγων ὀλίγα δοῦναι, καὶ πολλοὺς κεκτημένους ὑπερβάλλεσθαι πλείονα διδόντας· καθάπερ καὶ ἐκεῖνη ἡ χήρα. οὐ γὰρ τῷ μέτρῳ τὴν διδομένην, ἀλλὰ τῇ διαθέσει καὶ τῇ προαιρέσει τὴν δοθεῖσαν κρίνεται τῆς ἐλεημοσύνης τὸ μέγεθος. ὥστε πένητας προαιρέσεως ἡμῖν δεῖ, πένητας τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης. ἐὰν μὲν ταύτης ἄπορα προσῶμεν, καὶ μικρὰ ἔχοντες μικρὰ δῶμεν, οὐκ ἀποστρέφεται ὁ Θεὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἀλλὰ δέχεται ὡς μεγάλα θαυμαστά. τῇ γὰρ προαιρέσει, οὐ τοῖς δεδομένοις προσέχει. καὶ ἐκείνῳ ἴδῃ μεγάλην οὖσαν, ταύτῃ πάντας ἕλκει φῆφος ἡ κρίσις, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ποιεῖ μετόχους· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρξαι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. β. 3 ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

Ἀναγκαῖον μὲν βλασφημίας ἁφαιρεῖσθαι, μάλιστα ἡνίκα ὅταν περὶ Θεοῦ λέγωμέν τι καὶ ἀκούωμεν. οὔτε γὰρ γλῶσσαν εἰπεῖν, οὔτε ὦς ἀκοῦσαι πρὸς ἄξιόν τοῦ Θεοῦ τι δύναται. καὶ τί λέγω γλῶσσαν καὶ ὦτα; οὐδὲ γὰρ ὀνοίς ὁ πολὺν τύπον ἐπιφέρων, δύναιτό τι περιλαβεῖν ἀκριβῶς, ὅταν περὶ Θεοῦ τι φθέγγεσθαι βουλώμεθα. Εἰ γὰρ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ὑπερέχει πάντα νοῦν, καὶ τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ὅτι καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς ὁ τῆς εἰρήνης Θεὸς, ὁ τῶν ἁπάντων δημιουργὸς, ὑπερβαίνει πολλῷ τῷ μέτρῳ τὸν ἡμέτερον λογισμόν. διὰ τοίνυν τοῦτο πίστεως καὶ βλασφημίας ἅπαντα δίχεσθαι· καὶ ὅταν ὁ λόγος ἀδιάθετον, καὶ μὴ δύνηται παραστῆσαι τὰ λεγόμενα τῆς ἀκριβείας, τότε μάλιστα δοξάζειν τὸν Θεὸν, ὅτι Θεὸν τοιοῦτον ἔχομεν, καὶ τοῖς ἀδύνατοις ἡμῶν καὶ τὸν λόγον ὑπερβαίνοντα. πολλὰ γὰρ ὧν περὶ Θεοῦ τοιοῦτον,

Matth. 5. 18. βασιλείας ἀποστερῆ τὴν οὐρανῶν. πῶς καὶ πῦ ἔχωσι; Ὁ καλῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μωρὸν ἔνοχός ἐστι, φησι, εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Εἰ δὲ ὁ μωρὸν καλῶν, ὁ δοκῶν πάντων εἶναι σοφώτερον, καὶ παῖδα * ὁμιλίᾳ· ὁ κακηγορῶν καὶ λοιδορῶν, καὶ κακοῦργον, καὶ βάσκανον, καὶ ἐπίορκον, καὶ ἁρπαστὴν, καὶ ἁπλῶς πάντα τὰ χαλεπὰ βάλλων ὀνείδη, πῦα οὐχ ὑποστήσεται κολάσεως δίκην; τί * φείδεσθε, φησὶν, ἀλλ' ἀπάγεσθε, φησὶ, τοῦ λόγου. Εἰ γὰρ ὁ ποιῶν εἰς τὴν ἐλαχίστων, αὐτῷ πῦς· καὶ ὁ μὴ ποιῶν εἰς τὴν ἐλαχίστων, αὐτῷ οὐ πῦς· πῶς οὐχὶ καὶ ὅτι τῆς βλασφημίας, καὶ ὅτι τῆς κατηγορίας ταύτης ὅτι; ὁ γὰρ ὑβρίζων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Θεὸν ὑβρίζει· ὁ δὲ ἀμύνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν Θεὸν τιμᾷ. παιδεύωμεν οὖν τὴν γλῶτταν εὐφήμως εἶναι. Παύσου γὰρ, φησὶ, τὴν γλῶτταν σου ἀπὸ κακοῦ. οὐ γὰρ ἔδει τοῦτο αὐτὴν ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἵνα κακηγορῶμεν, ἵνα ὑβρίζωμεν, ἵνα ἀλλήλους ἐξουθενῶμεν· ἀλλ' ἵνα τὸν Θεὸν ὑμνῶμεν, ἵνα παύσῃ λαλοῦσα ἃ δίδωσι χάριν τοῖς ἀκούουσι, τὰ πρὸς οἰκοδομήν, τὰ πρὸς ὠφέλειαν. Εἶπε τί ἄλογα κακόν; πῖ κερδαίνεις, ἂν σαυτὸν μετ' ἐκείνου βλάβην προσβάλλων; δόξαν γὰρ ἔλαβες κακηγορεῖν. οὐ γὰρ ὅτι, οὐκ ἔστι σοὶ κακὸν, ὁ μέλλει τὸ παράπτωμα ἴσχειν, ἀλλὰ ἡ ποιοῦσα προσλαμβάνει. ὅτι, ὁ βάσκανος δοκῶ μὲ ὅτι βούλεται ἕτερα, προτρέπεσθαι αὐτὸς ἀπολαῦσαι τῆς ἀδικίας, τυπτόμενος ἢ φθειρόμενος, ἢ πάντων μισούμενος. ὁ πλεονέκτης ἀποστερῶ χρήματα ἕτερα· ἀλλὰ δὲ ὃ φιλοῦσθαι, ἑαυτὸν· μᾶλλον δὲ πάντων ποιῶ κακηγορεῖσθαι. πολλῷ δὲ κρεῖττον ἀγαθὴν δόξαν χρημάτων. τὰ μὲν γὰρ οὐ ῥᾴδιον ἀποβάλεσθαι· τὰ δὲ ῥᾴδιον ἀποκτήσασθαι. μᾶλλον δὲ, τὰ μὲν οὐ πρόσεστι, οὐδὲν ἔχοντα ἔλαττον· ὁ δὲ μὴ πρόσεστι ἐπονείδιστον ποιῶ δὲ καταστάσεως, καὶ πᾶσιν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. ὁ ὀργίλος πάλιν προτρέπεται ἑαυτὸν τιμωρῆσαι καιρόν, καὶ τότε ἔσται ὃ ὀργίζεται. οὕτως ὁ κακηγορῶν προτρέπεται ἑαυτὸν αἰσχύνειν, καὶ τότε κακηγορούμενον. Ἀλλὰ τοῦτο ἴσως δεδώκασι, ἀλλ' ἀπῆλθε· οὐκ ἐμὲ μόνον μισοῦσι καὶ κατασύρουσι δόξαν λαβεῖν. ἔσται δὲ μᾶλλον φιλοῦσθαι προσδοκῶν. ὅταν γὰρ ἀκούσῃ κακῶς, μὴ τοῖς αὐτοῖς αὐτοὺς ἀμύνωνται, ἀλλ' ἑαυτῷ δὲ μαλακίᾳ· οὐκ ἔσται ἐπαινετὸν, ἀλλ' ἑαυτόν. ὥσπερ γὰρ (ὅπερ ἔφθην εἰπών) αἰτίᾳ τὴν πλησίον κακηγορίας τὴν ὀπισθοβουλεύσαντα ἄπιστον προσῆκεν· οὕτω δὲ τὰ εἰς σὲ πλησίον ἀγαθὰ σὲ ἐργαζόμενος θαυμαστὸν προσῆκεν. ὁ γὰρ πίκτων καὶ σὲ καλῶν ἢ σὲ κακοῖ, εἰκότως προσῆκε αὐτὸς ἀπολαύειν. δὲ καθάπερ ὕδωρ πηγαῖον τὸ τὰ ἀλλοτρίᾳ, τὸ τὰ πότιμον, ἢ δὲ τὴν προσαγόντων ἀγγεῖα πληροῖ, ἢ τὴν πηγὴν οὐκ ἐλαττοῖ τὴν ἐκφέρουσαν· οὕτως καὶ ἡ καλία ἢ ἀρετὴ, ὅταν μὲν ἔξῃ, ἐκείνῳ ἢ θαυμάζοντι καὶ ἀποβλέποντι*. ἢ ἐαυτὸν μὲν ἐπαινῶσα· ἐὰν δὲ τις δικηγόσηται λόγῳ, ἐὰν ἀγαθὰ, ἢ τὰ κακά; οὐκ ἔστι σοὶ δίκη. τὰ χρήματα μὲν γὰρ ἢ πάντα ἴσων ἐπιβαρεῖ, οὐχὶ λόγῳ μόνον· τὰ σώματα δὲ εἰρήνῃ μὲ τοῖς ὁμόμασι τοῖς σοῖς ἔθεσι ἡμῖν. πῦρ γὰρ, φησὶν, ὅστι σκῶλ, ἢ σκότος ἢ δισμὰ ἢ σκώληξ ἀτελεύτητος. οὐ ἐαυτὰ δὲ μόνον προῖσηται, ἅπερ εἰρήνῃ, ἀλλ' ἕτερα χαλεπώτερα. ἢ ἵνα μάθῃς, εὐδέως τὸ σκότος σοῦ. Εἰπὲ γὰρ, εἰ πῦρ ὅστι, πῶς ἢ σκότος ἐστίν; ὁρᾷς ὅτι χαλεπώτερον τοῦτο· δὲ πῦρ ἐκφοῖ; οὐ γὰρ ἔχει φῶς. Εἰ πῦρ ὅστι, πῶς ἀεὶ καταναλίσκει; ὁρᾷς ὅτι χαλεπώτερον τοῦτο τυγχάνει; οὐ γὰρ σβεννυται. δὲ γὰρ τῶν ἀσβέστων λέγεται. εἰσποιήσωμεν τοίνυν ὅσοι ὅστι κακοὶ καταναίεσθαι ἀφανοῦς, ἢ σὲ σκότος εἶ, ἢ μυρία οἰμώζειν, ἢ βρύχειν σὺν ὀδόντας, ἢ μηδὲν ἀκούεσθαι. Εἰ γὰρ εἰς δεσμωτηρίου ὡς ἐμβληθεὶς εἰσῆλθε τὴν βύθιον τεθραμμένον, τὸν δυσωδίαν μόνον, ἢ δὲ σὲ σκότος κεῖσθαι, ἢ δὲ μὴ δύνασθαι διδόσθαι πάντος διαστάτου χαλεπώτερον εἶ φησιν· εἰσποιοῦσι δὲ ὅστι, ὅταν μὴ τὴν τῆς οἰκουμένης δύσοσμίαν καταχωσθῶσι, μήτε ὁρῶντες, μήτε ὀρώμενοι, ἀλλὰ σὲ πλήρη τοσούτων κοιμίζοντες εἶ μόνοι. δὲ γὰρ σκότος [ἢ] δὲ ἀλαμπὲς οὐκ ἀφίησι οὐδὲ τὸν πλησίον ἡμᾶς ἀφανῶσκειν· ἀλλ' ὡς μόνος τοῦτο πάσχων ἕκαστος, οὕτω διακείσεται. Εἰ δὲ σκότος θλίβει καὶ ἰσχὺς τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἢ γοργὸς· ἢ ἔσται ἄρα, ὅταν μὴ τὸ

σκότος

* μᾶλλον
* δὲ
χ. ἀλλ' ἐχθ
χ. ἐπιπλ.
χ. οὐχὶ πρέπον
χ. τὸ πυρὶ
χ. τίνες ἰσόμβια

Εἰς ὕψηλὸν τόπον ἀναβὰς, ἐκ τοῦ ἀναστήματος τοῦ ὑραίου φθάσονται τὴν κορυφήν. Εἴ τις παιδίον μικρὸν διδάσκαλον βάλοιτο, ῥέμα ἐκ μικροῦ τοῦτο ποιῇ, δῆλον τὴν κατωτάτω βαθμὸν αὐτὸ ἀναγαγών· εἶτα ἐπαναβιβάσων αὖθις ἐπὶ τὸν ὑψηλὸν, καὶ κελεύσῃ κάτω προσέχειν, καὶ ἴδοι ἂν ἱλιγγιῶν ἐκ βορυβοῦμενον καὶ "σχοπελιζον," λαβόμενος αὐτὸ κατάγει πάλιν ὅπου ὁ ταπεινότερος, πρὸς ἓν ἀναπαύσασθαι, εἶτα ὅταν ἀναπαύσηται αὖθις, πάλιν ἀνάγει, καὶ πάλιν κατάγει· οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐποίησε καὶ ὅπου τῶν Ἑβραίων καὶ πόθεν ἀρξάμενος, ἐδίδασκε τοῦτο μαθεῖν. καὶ γὰρ καὶ αὖθις οὕτως ἐποίησε, ποτὲ μὲν ἀνάγων εἰς ὕψος, ποτὲ δὲ κατάγων· ἐνταῦθα ἀκροᾶται, καὶ οὐκ ἀφίησι ὅπου πολύ· καὶ ὁ αὐτὸ ἐγχειρίζειν. ὅσα γοῦν αὐτοῖς καὶ σοφῶς. διὸ ὅσων αὐτὸν ἀναγαγὼν ἀνεβάθμησε, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔφησας τὸν κορυφαῖον τῆς θεοσεβείας, φησὶν ἱλιγγιάσαντας καὶ σχοπελίσαντας ἀλόγως, πῶς κατάγει πάλιν αὐτοὺς κατώτερον, καὶ δίδωσιν ἀναπνεῦσαι, φησὶν, ἐλάλησεν ἡμῖν ὁ γέρων· καὶ πάλιν, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων. ὃ γὰρ ἦν ὄνομα, πῶς κρεῖττον. ἔνθα μὲν γὰρ ὁ μὲν γήσιος ἐπαινεῖται, πάντων ὄντως ἀνώτερος· πῶς γὰρ ὅπως ἂν ᾖ, κατασκευάζει λοιπὸν ἡ δίκαιον, ὅλα ἀνωθεν ὄντα. ἔστι γὰρ ἡ πᾶς προσῆκον ὑπὲρ τὰ ταπεινότερα βαθμὸν εἶναι λέγειν, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων. ὃ γὰρ κληρονόμον ἔθηκε, ταπεινὸν εἶτα ὑπὲρ τὰ αἰώνια, ἀναγαγὼν, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν· εἶτα ὑπὲρ τὰ ὑψηλότερα, καὶ μυρίον ἐστὶν ἕτερος· ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. ὅπως εἰς ἀπρόσιτον φῶς ἦλθε, εἰς αὐτὸ τὸ ἀπαύγασμα. καὶ πρὶν ἢ σχοπωθῶμεν, ὅρα πῶς πάλιν ῥέμα κατάγει λέγων, Φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης. οὐχ ἁπλῶς ἐκάθισεν, ἐκάθισεν, ἀλλὰ," μετὰ τὸν καθαρισμὸν, ἐκάθισεν. ἐπιλάβεται γὰρ τῆς ἀρχαίας καὶ πάλιν ταπεινὰ φθέγγεται). Εἶτα πάλιν φθέγγεται ὑψηλὰ (ἐν δεξιᾷ γάρ, φησι, τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς) πάλιν φθέγγεται) ὃ ταπεινὸν ἀρχὴ τῆς ἐπαγωγῆς τῆς, τοσούτῳ κρείττων γινόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοῖς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. ἐνταῦθα γὰρ ἡ σοῦ τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας δηλοῖ). ὃ γὰρ, κρείττων γινόμενος, οὐκ οὐσίας δηλωτικόν ἐστι τῆς μετὰ σαρκὸς (ἐκείνη γὰρ οὐκ ἐγίνετο, ἀλλὰ γεγένητο)) ἀλλὰ τῆς μετὰ σαρκὸς. αὕτη γὰρ ἐγίνετο. ἀλλ' οὐ σοῦ οὐσιώσεως νῦν ὁ λόγος αὐτῷ. ἀλλ' ὥσπερ Ἰωάννης λέγων, Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι Ioan. a. κζ. σπουδαιότερος καὶ λαμπρότερος· οὕτω καὶ ὁ ἐνταῦθα Παῦλος ἔλεγεν, τοσούτῳ κρείττων γινόμενος ἀγγέλων, ὅτι βελτίων ἐδήλωσε, καὶ εὐδοκιμώτερος. ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοῖς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. ὁρᾷς ὅτι περὶ τὴν μετὰ σαρκα ὁ λόγος ἦν; Τί γὰρ ὃ ὄνομα, ὁ Θεὸς λόγος, ἀεὶ ὢν ἦν. οὐχ ὕστερον κεκληρονόμηκεν, ἢ δι' ὅτι τῶν ἀγγέλων κρείττων ἐγένετο, ὅτε καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐποίησατο· ἀλλ' ἀεὶ κρείττων ἦν, καὶ κρείττων ἀσυγκρίτως. περὶ γὰρ τὴν μετὰ σαρκα τοῦτο εἴρηκε). οὕτω γοῦν καὶ ἡμῖν ἔθος περὶ ἀνθρώπων διαλεγομένοις, καὶ ὑψηλὰ καὶ ταπεινὰ φθέγγεσθαι. ὅταν μὲν γὰρ λέγωμεν, ὅτι ἐστὶν αὐθέντης, γῆ αὐθέντης, ἀπόδος αὐθέντης, ἀπὸ τοῦ χείρονος ὃ πρῶτον καλοῦμεν· ὅταν δὲ λέγωμεν, ἀθάνατον ζῷον ὁ ἄνθρωπος, καὶ λογικὸς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι τῶν ἄνω συλλογικὸς, ἀπὸ τοῦ κρείττονος ὃ πρῶτον πάλιν καλοῦμεν. οὕτω καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ, ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, ποτὲ δὲ ἀπὸ τοῦ κρείττονος διαλέγεται ὁ Παῦλος, καὶ τὴν οἰκονομίαν "συνῆσαι βουλόμενος, καὶ περὶ τῆς ἀκριβείας διδάξαι φύσεως.

Ἐπὶ δὲ τοῦ καθαρισμὸν ἐποίησε τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, μάτην μάτην καθαρεῖ, ἐκ μυδριάσεως δόξαν· ΗΘΙΚΟΝ
λύθα κηλῖδα, ἀλλ' ὃ κάλλος, ὅπερ ἡμῖν ἐνέθηκε, καὶ τὴν θυρίπτασαν διαφυλάττειν οὕτω σπουδάζωμεν ἀμόλυντοι καὶ καθαροὶ, ὥστε μηδένα σπίλον ἔχειν, ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τῶν πιούτων. σπίλος γάρ ἐστι ἡ ῥυτὶς, ἡ τὰ μικρὰ τῶν ἁμαρτημάτων· οἷόν τι λέγω, λαυδεία, ὄκνος, ψαῦδος. μᾶλλον δὲ οὐδὲ ταῦτα μικρά, ἀλλὰ ἡ σφόδρα μεγάλα, καὶ ὅτι μεγάλα, ὡς ἡ τῆς

γρ. σκότει ἡ δίνος πλημμύρων καὶ λαμπόμενον.

χ. ἔνθα μὲν ὅπως ἂν ᾖ, κατα-

χ. σκότος· καὶ πάλιν ὅτι τὸ ταπεινὸν ποιεῖ.

γρ. μετὰ τὸ εἰπεῖν, καθαρισμὸν ποιησάμενον. ἐπιλάβεται.

χ. τὸ γὰρ Θεὸς, ὄνομα ἀεὶ

χ. εἶπον

Εἶπα ὡς ὁμολογούμεν ἐκφοβοι καθεστηκότας, ἀποφαίνῃ) λοιπὸν, ὅτι ἐκείνους μὲν ἀφῆ τῶν προφητῶν ἐλέγχειν, ἡμῖν δὲ ἀφῆ τὰ μυστήρια. Εἰ δὲ διὰ ἀγγέλων ἐκείνοις (εἰ γὰρ καὶ ἄγγελοι ὠμίλησαν Ιουδαίοις) ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ ὃ πλέον ἡμῖς ἔχομεν, ἢ ἴσασιν, ὅσον ἡμῖν μὲν διαφέρει, ἐκείνοις δὲ δοῦλοι. ἢ ἄγγελοι γὰρ ἢ προφῆται ὑμέδουλοι. * ἢ καλῶς Εἶπεν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. ἢ τοῦτο γὰρ αὐτοὺς ἀφανίσει, καὶ σφόδρα καλῶς ἀπειρηκότας λοιπόν. ὥσπερ γὰρ ἄνω ἀρχῆ λέγει, ὅτι Ο Κύριος ἐλεύσεται, μηδὲν μεμνᾶσθαι, ἢ πάλιν, Νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα. τί οὖν ἐστιν ὁ λέγει; ὅτι πᾶς ὁ τὸν ἀγῶνα καταδραμὼν ἐπιθυμεῖ ἀκοῦσαι τοῦ ἀγῶνος τὸ τέλος, ἀπαπῆ λοιπὸν, εἰδὼς ὅτι τῶν πόνων μικρόν ἐστι τὸ τέλος, τῆς δὲ ἀναπαύσεως ἀρχή. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. ἰδοὺ πάλιν ὃ, ἐν υἱῷ, λέγει τοῦ υἱοῦ φησι, πρὸς ἑαυτὸν λέγων πρὸς τὸν πνεύματι τοῦτο ἁρμόζει. ὁρᾷς ὅτι ἢ ὃ, ἐν, λέγει; καὶ ὃ, πάλαι, ἢ ὃ, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, πάλιν ἕτερόν τι αἰτίᾳ). ποῖον δὴ τοῦτο; ὅτι πολλοῦ χρόνου γνωσθέντος μέσου, ὅτε ἐμέλλομεν κολάζεσθαι, ὅτε ἐκλελοίπει τὰ χαρίσματα, ὅτε προσδοκία σωτηρίας οὐκ ἦν, ὅτε πάντα προσδοκῶντες ἐλεγχθῆναι ἔχειν, τότε πλέον ἐφήκαμεν. καὶ διὰ τοῦτο σωτῆρας αὐτὸν εἴρηκεν. οὐ γὰρ εἶπεν, ὁ Χριστὸς ἐλάλησεν (καίτοιγε αὐτὸς ἦν ὁ λαλήσας) ἀλλ' ὅπῃ ἀθυμίας αὐτὴν ἦσαν αἱ ψυχαί, ἢ οὐδέπω ἀκούειν ἠδύναντο [τὰ] περὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, φησι. τί λέγεις; ὁ Θεὸς ἀφῆ τοῦ υἱοῦ ἐλάλησε; ναί. πού δῆτα ἡ ἀναφορά; ἐν τούτῳ μὲν γὰρ ἔδειξας, ὅτι ἢ καινὴ ἢ παλαιὰ ἴσης ἐστὶ τοῦ αὐτοῦ· ἡ πολλῷ δὲ τούτων ἀναφορὰν οὖσαν. " ἀφῆ τοῦτο λοιπὸν τούτῳ ἐπιξέρχεται τῷ λόγῳ, λέγων, ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. [ὅρα πῶς " αὐτὸ κοσμεῖ, ἢ ἐξίστησι τοὺς μαθητὰς ἑαυτοῦ ὁ Παῦλος, λέγων, ἐλάλησεν ἡμῖν.] καίτοιγε αὐτῷ οὐκ ἐλάλησεν, ἀλλὰ τοῖς ἀποστόλοις, καὶ δι' αὐτῶν τοῖς πολλοῖς. ἀλλ' ἐπαίρει αὐτοὺς, ἢ διδάσκων, ὅτι ἢ αὐτοῖς " ἐλάλησεν, ἅμα ἢ ἡ καθαίρεσις ἐγένετο τῶν Ιουδαίων. χαλεπὸν γὰρ ἀπόντας, οἷς ἐλάλησαν ⓜ προφῆται, μαθηταί τινες ἦσαν καὶ μαθηταί. ἢ ὅπου ἐκεῖ τὸν καιρὸν τοῦ ⓜ λόγου· τοὺς δὲ τῶν ἐπαγγελιῶν [τοῦ] τοῦ Θεοῦ δωρεάν. ἀφῆ τοῦτο ἢ ἐπαγγελίαν. ὃν ἔθηκε κληρονόμον ἀπάντων. * " τὸ οὖν σῶμα τοῦ υἱοῦ φησι· καθὼς δὲ ὁ Δαυὶδ τὸ τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ λέγει, Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, ἢ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου. σὺ εἶπε γὰρ μοι, Κυρίου Ιαχώβ. σὺν κλῆρος αὐτοῦ ὁ Ισραὴλ, ἀνὰ πάντων. τί ἐστι, οἱ ἔθηκε κληρονόμον; τοιοῦτοι, τοῦτον κύριον ἀπάντων ἐποίησεν. ὁ δὲ τὸ πᾶς πρόσρησιν ὁ Πατὴρ ἔφη, Καὶ Κύριον ἢ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε. τῷ δὲ τὸ κληρονόμον ἀνόμασε τάχα δῆτα; δύο δηλοῖ· ἢ δὲ τῆς ἰσότητος γνῶσιν, ἢ δὲ τῆς κυριότητος ἀφαίρεσιν. κληρονόμον πάντων· τοιοῦτον, τὸν κόσμου πάντος. Εἶτα πάλιν ὅτι δὲ πρότερον ἐπαγγελίᾳ ⓜ λέγει· Διὸ δὲ ἢ σὸν αἰώνιος ἐποίησε. Ποῦ εἰσιν ⓜ λέγοντες, ἰῶ ὅτε οὐκ ἰῶ; Εἶτα ἀναβαθμοῖς χρώμενος, ὃ πολλῷ τούτων μείζω ὕστερον φθέγγεται λόγον,

3 Ος ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ἢ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς·

4 Τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. Βλέπε τῆς συνέσεως τῆς ἀποστολικῆς· μᾶλλον δὲ οὐ " τοῦ τοῦ Παύλου " συνέσεως, ἀλλὰ τοῦ τοῦ πνεύματος ὅτι θαυμάσαι χάριν ἐστὶ ἐνταῦθα. οὐ γὰρ δὴ ἐξ οἰκείας δόξοιας ταῦτα ἐφθέγξατο, ἐνὶ τοσαύτῳ σοφίαν ἐξ ἑαυτοῦ δῦναι. ἀπὸ δὲ σκηνῆς γὰρ ἢ τῶν δερμάτων, ἢ τοῦ ἐργαστηρίου, σοφία πόθεν; ἀλλὰ θείας συνεργείας ἰῶ ὃ οὕτως εἶπεν. οὐ γὰρ αὐτὸν ταῦτα τὰ ῥήματα ἔπεισε ὁ Δημιουργὸς, τότε μὲν οὕτω ταπεινὸν καὶ βιωτικὸν οὖσα, ὡς τῶν αἱρέσεων μηδὲν ἔχει πλέον (πῶς γὰρ ἢ τοιαῦτα συμβάλλεται καὶ δόγματα κατορθωθῆναι;) ἀλλ' ἢ τοῦ πνεύματος χάρις· ἢ δι' ὧν αὐτὸν ἤθελε, τοῦτο ἐκεῖνον ἐποίησεν). καθάπερ γὰρ

Εἰς

ψλμ. β. ιβ.

Πρξ. β. λε.

φιλιπ. δ. ε. Ρωμ. ιγ. ια.

α. εἶπε δὲ ἀγγέλων ἐκείνοις. ἢ ἵνα τὸν πάλιν κατασκάψῃ ἐκείνοις.

ο ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν.

χ. ἐπιδέσεται,

χ. πάντων

χ. διὸ ὃν μὲν δὴ τοῦτο ζητῇ, λοιπὸν χ. αὐτοῦ ἐστιν, χ. -σι, ἢ ἵνα κληρονόμον

ο τί ἐστιν, ὃν ἔθηκε κληρονόμον ἀπάντων; χ. δηλ τῶν σάρκα ἔσεσθαι

χ. τῆ χ. Χριστοῦ

βῦρες ἐμπεπλησμένα τῆ δισμωτηρία. ἀλλὰ μὴ τῷ ἄλλων καὶ τῦτο πάθῃ κακὸν ὁ πλῦτος, ὅτι ὁ ποιμὴν ἀπωρπάτωσεν αὐτῦ τὰ πρόβατα, ὁ δὲ πατὴρ φησὶν τῦ υἱῦ τῦ πρεσβυτέρου, πάντα μετ' ἐμῦ εἶ, καὶ τὰ ἐμὰ σὰ ἐστιν· ἀλλὰ λήψεται πρόβατα δῶδεκα φαρμάκων, ἢ χρυσὸν οὐδεὶς ὑπομένει αὐτῷ. εἰ δὲ βούλοιτό τις, ἢ πρὸς πόδιον θρέψει τὴν πενίαν πλείους πρόβατα ἔχουσαν ἡμῶν ἢ ἀφορμάς· πῶς; ὅτι φροντίδων ἀπήλλακται, μίσους, μάχης, φιλονεικίας, ἔριδος, μυρίων δ' ἄλλων. μὴ τοίνυν διώκωμεν τὸν πλοῦτον, μηδὲ τούτοις ζηλώσωμεν ἀεὶ τοὺς πολλὰ κεκτημένους· ἀλλ' ὧν μὲν ἔχομεν, εἰς δίον τῷ πλούτῳ χορεύωμεν· ὧν δὲ μὴ ἔχομεν, μὴ ἀλγῶμεν ὡς τούτου, ἀλλ' ἀντιποιητῶμεν ὡς ἅπαντων τῷ Θεῷ, ὅπου ἡμᾶς τὸ ὀλίγον πόνῳ τῷ αὐτοῦ τοὺς πλουσίοις ἢ καὶ μείζοσι, δι' ἧλωμεν, ἀπολαβεῖν μισθὸν λαβόντι, καὶ οὐ ὀλίγῳ μᾶλλον κερδήσωμεν. ἐπεὶ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα πεποιηκὼς, ἐπῃνέθη, καὶ ἐπὶ μιᾷ ὁμοίως τῷ τὰ πέντε πεποιηκότι. τί δήποτε; ὅτι εἰ καὶ δύο ὅπως ἦν τάλαντα, ἀλλὰ τὰ πρὸ ἑαυτῦ πάντα ἐπλήρωσε, καὶ τὰ ἐμπιστευθέντα διπλᾶ ἀπέδειξε. τί τοίνυν ἀπεύδομεν πρὸς τὸ πονεῖν, καὶ τὰ ἐμπιστευθέντα διπλᾶ ἀποδεῖξαι πολλά, ὅταν ὀλίγῃ δι' ὀλίγων τὰ αὐτὰ κερδῶναι θέλωμεν, ἢ καὶ πλείονα; ὅταν ὁ μιᾷ πόνος ἐλαττῶν ᾖ, ὁ δὲ μισθὸς πολλῷ πλείων; εὐκολώτερον γὰρ πάντες ἐκτήσαντο τὰ αὐτῦ, ἢ πλούσιος πολλὰ καὶ μεγάλα κεκτημένος. ἢ οὐκ ἴστε, ὅτι ὅσῳ δυ πλείονά τις προβάλῃ, τοσῦτῳ πλέον ἐρᾷ; ἵν' οὖν μὴ τῦτο πάθωμεν, μὴ ζητῶμεν πλῦτον, μηδὲ δυσανασχέτως ἔχωμεν πρὸς τὴν πενίαν, μηδὲ ἀπεύδωμεν πλουτῆσαι, ἀλλὰ καὶ ὧν ἔχομεν χορεύωμεν, ὡς ὁ Παῦλος ἐκέλευσεν (Οἱ ἔχοντες, φησὶν, ὡς μὴ ἔχοντες, ἢ ὧν χορεύωμεν τῷ κόσμῳ τῦτῳ, ὡς μὴ καταχορεύοντες) ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρχειν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

χ. δυσανεχτῶμεν

χ. ἀπολαβεῖν

1 Cor. ζ. κθ. λα.

Λογ. γ. 6 ΟΤΑΝ ΔΕ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣΑΓΑΓΗ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΤΟΚΟΝ εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει, Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. 7 Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτῦ πυρὸς φλόγα· 8 Πρὸς δὲ τὸν υἱὸν, Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Ματθ. ιγ γ. Ιωαν ιε. κε.

χ. τῶν

Ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν προσοίσαν αὐτῦ τὴν ἔνσαρκον, ἔξοδον καλῶς οἶδε· ὡς ὅταν λέγῃ, Ἐξῆλθον ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι, καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἐκ τοῦ πατρός μου ἐξῆλθον, καὶ ἥκω. καὶ πολλαχοῦ τοῦτο ἴδοι τις ἄν. ὁ δὲ Παῦλος εἴσοδον αὐτὴν καλῶν λέγει, ὅταν ὁ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, εἰσαγωγὴν αὐτὴν λέγει τὴν ἔνσαρκος δυάλειψιν. τί δήποτε ὁ μὲν περὶ αὐτοῦ διαφόρως ἐμοὶ λόγῳ κέχρηται, καὶ κατὰ τί οὕτως εἴρηται; δῆλον ἐστὶ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν σημαινομένων. ὁ μὲν γὰρ Χριστὸς ἔξοδον τὴν ἑαυτοῦ προσοίσαν εἰκότως καλῶν ἔξω γὰρ ἦμεν τῦ Θεοῦ. καὶ καθάπερ οἱ τοῖς βασιλείοις, ἢ δισμῶται, καὶ προσκεκρουκότες τῷ βασιλεῖ, ἔξω ἐστήκασιν, ὁ βουλόμενος αὐτοὺς καταλλάξαι, οὐκ εἰσδέχεται τούτους· εἰσάγων, ἀλλ' οὓς ἄξιον ἔξω τούτοις προσαλέγεται, ἕως ἂν αὐτοὺς καταστήσας ἀξίους τῆς ἔνδον τῦ βασιλέως εἰσαγωγῆς· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. ἐξελθὼν γὰρ πρὸς ἡμᾶς, τοῦτέστι, σάρκα ἀναλαβών, καὶ προσληφθεὶς τὰ πρὸς τὸν βασιλέως, οὕτως ἡμᾶς εἰσήγαγε, καθαρίσας τὴν ἁμαρτημάτων, καὶ καταλλάξας. πρὸς τοῦτο ἔξοδον αὐτὴν καλῶν. ὁ δὲ Παῦλος εἴσοδον αὐτὴν ὀνομάζει, ἀπὸ μετοφορᾶς τῆς "κληρονομούντων, καὶ νομίζων προσλαμβανόμενον καὶ κτῆσίν τινα. τὸ γὰρ εἰσῆλθε, ὅταν ὁ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, τοῦτ' ἔστι δηλωτικὸν, ὅτε ἐγκρίσιν αὐτῷ τὴν οἰκουμένην. τότε γὰρ αὐτὴν ἐκτήσατο πᾶσαν, ὅτε καὶ ἐγνώσθη. οὐ πρὸ τοῦ Θεοῦ ὁ λό-

χ. κληρονομίαν πρὸ παραλαμβάνοντα καὶ κτῆσιν.

γα. Βεαχὺς γὰρ ὁ πρὸς ὠφελείας τοὺς τοῦ αἰῶνος τοῦ ἀπλυτίτους. μέγα φρονεῖς, ἄνθρωπε, ὅτι πλουτεῖς; τίνος ἕνεκεν; τοῦτον γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεός; ἢ κλείθρας, καὶ ἀνδραποδίσεις, ἢ μαλακίας, ἢ πόρνους, ἢ πάντα τὰ πονηρά. ἀλλὰ τί δῶν μέγα φρονεῖς; Εἰ μὲν γὰρ εἰς δέον αὐτῷ κέχρησαι, οὐκ ὀφείλεις μέγα φρονεῖν, ἵνα μὴ λυμήνῃ τὸν ἔπαινον· εἰ δὲ οὐκ εἰς δέον, πολλῷ μᾶλλον σεαυτὸν ἔχεις ἀφορμὴν τοῦ κλαίειν, ὅτι δοῦλος γέγονας τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων, καὶ κρατῆ σου αὐτῶν. Εἰπέ γάρ μοι, εἴ τις πυρέττων ὕδωρ ἐπίοι πολύ, ὃ τοῖς βεαχὺ μὲν σβεστικὸν τῆς δίψης, ὀλίγον δὲ ἀφαίρουν τοῦ φλέγματος, μέγα ὀφείλει φρονεῖν; τί δὲ εἴ τις πλείονα φρονοίη ἔχειν, ἀλλὰ τοῦτο ὀφείλει μέγα φρονεῖν; ἀλλὰ τί, εἰπέ μοι; ὅτι πολλοὺς ἔχει; διακονοῦσι; ὅτι μυρίας μερίμνας; ὅτι κολακεύουσι οἱ πολλοί; ἀλλὰ τοῦτο δουλεύει ὄντι. ἵνα μάθῃς ὅτι δούλευσις αὐτοῖς, ἄκουε [σαφῶς]. τὰ ἄλλα τῶν παθῶν τῶν κοινῶν ἡμῖν, ὅτι ὅπου χρήσιμά ἐστιν. οἷς ἡ ὀργὴ πολλαχοῦ χρήσιμον. Θυμὸς γάρ, φησὶν, ἀδίκως οὐκ ἀφωσιώθησεται· ὡς ὅτι ἐν δικαίῳ θυμωθῆναι. καὶ πάλιν, Ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. πάλιν ὁ ζῆλος καλόν, καὶ ἡ ἐπιθυμία· ἡ μὲν, ὅταν εἰς παιδοποιΐαν γίνῃ, ὁ δὲ, ὅταν τοῖς καλοῖς τὸν νοῦν ἔχῃ. ὥσπερ καὶ Παῦλος λέγει, Καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε· καὶ πάλιν, Πληθύνει τὰ χρείσσονα τὰ κρείττονα. ὥστε ἀμφότερα χρήσιμα. ἡ μὲν οὖν ἀπειρία οὐδαμοῦ καλόν, ἀλλὰ πανταχοῦ ἀγνοεῖν καὶ βλαβερόν. πλοῦτος δὲ οὐ μέγα φρονεῖν, ὅτι πενίᾳ, οὐχ ὅτι πλούτῳ δεῖ. ἀλλὰ τί; ὅτι ὁ μὲν ἀλίγοις ζῆν δυνάμενος, τοῦ μὴ δυναμένου πολλῷ μείζων καὶ κρείττων ὄντι. Εἰπέ γάρ μοι, εἰ κληθέντων εἰς βασιλικοὺς πάλαι ποτὲ γάμους, ὁ μὲν αὐτῶν μήτε ὑποζυγίου δέοιτο, μήτε οἰκέτου, μήτε σκιαδίου, μήτε καταγωγίου, μήτε ὑποδημάτων, μήτε σκευοῦς, ἀλλ' ἀπόχρη αὐτοῖς αὐτὸν μόνον ἔχειν, καὶ ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς λαμβάνειν, ἐκεῖνοι δὲ λέγειν ὅτι ἐμοὶ μὴ καὶ ὑπόκειται δεῖ καὶ τραπεζοῦ ἀπαλοῦ, οὐ δυνάμενα καθεύδειν, ἐὰν μὴ καὶ πολλοὺς ἔχωμεν τοὺς ἀκολουθοῦντας, ἐὰν μὴ συνεχῶς ἔσθῃ ἁβρὰ παίεσθαι, οὐ δυνάμεθα, ἐὰν μὴ ὑποζυγίοις καὶ χρώμεθα, καὶ μικρὰ ὀδύνωμαι τῆς ἡμέρας μέρος, δῆλον δὲ ἡμῖν καὶ ἑτέρων πλειόνων· τίνας οὖν θαυμάσομαι; ἐκείνους, ἢ τούτους; δῆλον ὅτι τούτους τοὺς τοῦδε τοῦ βίου πόθῳ πολλῷ δέοντας. ὅταν δὲ καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν, καὶ μὴ τοῖς τῆς ὁδοῦ τοῦ βίου πόθῳ τοῦτο πολλῷ δέονται, καὶ δὲ οὐδενός. ὥστε τοῦ ὑπὸ πενίᾳ μᾶλλον ἐχέλω μέγα φρονεῖν. Εἶτα καὶ ἐχέλω. ἀλλ' εὐκαταφρόνητός ἐστιν ὁ πένης, φησίν. οὐκ ἐκφύσει, ἀλλὰ καὶ τούτῳ καταφρονοῦντες. ἀλλὰ τί γὰρ ἐγὼ μὴ καταφρονῶ τῶν οὐκ εἰδότων θαυμάζειν ἃ χρή; ἀλλ' ἂν ἐξ ἀνθρώπου ἦς, πάντων καταγελάσεσθαι τῶν σκωπτόντων αὐτοὺς, ἕως ἂν ὦσιν ἀμαθεῖς, καὶ ὅτι τοῖς τὰ πρὸς ἀρετὴν λεγόμενα ὑπερφέρεται, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῆς ἀρχῇ μαρτυρεῖ· ἡμεῖς δὲ τῆς τῶν πολλῶν δόξης ἐξαρτησόμεθα ἑαυτούς; καὶ ποῦ ταῦτα συγκρίσεως ἄξια; ἀλλὰ τοῦτο ἐσμὲν ἄξιοι καταφρονεῖσθαι, ὅτι τῶν καταφρονούντων ἡμῶν ἀλλὰ τὸν πένητα μὴ καταφρονῶμεν, μηδὲ ζηλοῦμεν αὐτούς. καὶ παύσωμαι ὅσα μὲν ἁμαρτήματα ἀπὸ τοῦ πλούτου πίπτεται, ὅσα δὲ ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς πενίας. μᾶλλον δὲ, οὐδὲ πλοῦτος, οὐδὲ πενία καθ' ἑαυτὸ καλόν, ἀλλὰ τοῦτο τοῦ χρωμένου τούτῳ ἔργον. ὁ χρηστὸς [δόκιμος] ἐν πενίᾳ μᾶλλον ἀναφαίνεται, ἢ ἐν τῷ πλούτῳ. πῶς; ἐν πενίᾳ μὲν γὰρ ὢν ἀτυφότερος ἔσται, σωφρονέστερος, σεμνότερος, ἐπιεικέστερος, συνετώτερος· ἐν δὲ πλούτῳ δὲ μέσῳ, πολλὰ τοῦτα ἔχει τὰ κωλύματα. ἴσως οὖν τινα ὄντα ἃ ὁ πλούσιος ἐργάζεται, μᾶλλον δὲ ὁ κακῶς τῷ πλούτῳ χρησάμενος. ἁρπάζει, πλεονεκτεῖ, βιάζεται. τί δαί; τοῦτ' ἔρωτας τοῦ ἀποροῦντας, τοὺς ἀθεμίτους μίξεις, τοὺς γοητείας, τοὺς φαρμακείας, τὰ ἄλλα πάντα ἄνια; οὐκ ἀπὸ τοῦ πλούτου βυρσοδεψοῦμεν; ὁρᾷς ὅτι τὸ πενίᾳ μᾶλλον ἀκροτέρου ὄντος, ἢ τὸ πλούτῳ τῷ ἀρετῇ μείζονα; μὴ γάρ μοι, ὅπερ ἔλεγον ἐγώ, δίκαια ἃ διδάσκει τὰ τοιαῦτα ὁ πλούσιοι, τοιοῦτος αὐτὸς μηδὲ ἁμαρτάνειν. ὡς εἶτα ἐὰν θέλωσι πλούσιοι δίκαια διδόναι, οὐκ ἀπὸ τούτων δῶρες

σημ. α. ιβ'. Ματθ. ε. κζ. Γαλατ. δ. ιη. α. Κορινθ. ιγ. α.

χ. ἀλλὰ
χ. καὶ γὰρ δουλείας αὐτοῖς. χ. διὰ τοῦτο καὶ σφόδρα πενίᾳ, δυνατὸν ἄνθρωπος.
χ. τὸν ζῆλον
χ. χρησίμως, ἐὰν μὴ ᾖ
χ. τοῦ λέγω τοῦτο; ἀλλ' ὅμως
χ. ἐκ ἐξαρτήσωμεν
χ. τὰ
χ. σεσήπασι, χ. ἐυκολώτερον

θεὸς περὶ τῆς αἰωνίου καὶ τῆς αἰωνίου λόγοι ἐπήγαγε. καὶ ὅσα τῷ σωτῆρι αὐτοῦ τῷ ἁγίῳ. οὐκ εἶπεν, ἐκεῖνθεν καθίσαι· ἀλλ', ἐκάθισεν. εἶτα πάλιν, ἵνα μὴ νομίσῃς αὐτὸν ἐξάναι, ἐπάγει, Τίνι γὰρ τῶν ἀγγέλων εἶπέ ποτε, κάθου ἐκ δεξιῶν μου;

Εκαθισεν, φησιν, ὁ δεξιᾶς τῆς μεγαλωσύνης ὁ ὑψηλοῖς. τί ἐστι, ὁ ὑψηλοῖς; εἰς τόπον περιελεύσει θεοῦ; ἁπαγε· ὑχ ἵνα τοῦτο ὑποπτεύσωμεν, οὕτως εἴρηκεν. ἀλλ' ὥσπερ εἶπον, ὁ δεξιᾶς, οὐκ ἐσχημάτισεν αὐτόν, ἀλλὰ τὸ ὁμότιμον ἔδειξε τοῦ υἱοῦ τῷ πατρί· οὕτως εἶπεν, ὁ ὑψηλοῖς, οὐκ ἀπέκλεισεν αὐτὸν ἐκεῖ, ἀλλὰ πρώτων ἔδειξε ὑψηλότερον, καὶ πρώτῳ συνεμαβεβηκότα. ὥσπερ ἔλεγεν, εἰς αὐτὸν ἔφθασεν θεῖον πατρικόν. ὥσπερ οὖν ὁ πατὴρ ὁ ὑψηλοῖς, οὕτω καὶ οὗτος. ἡ γὰρ συνεδρία οὐδὲν ἕτερον δείκνυσιν, ἢ τὸ ὁμότιμον. εἰ δὲ λέγοιεν, ὅλως εἶπε, καθου, ἐρώμεθα αὐτούς, τί οὖν; ἐστῶ εἶπεν; ἀλλ' οὐκ ἦν ἔχοιεν εἰπεῖν. ἄλλως δὲ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐκάθισεν, ἢ προσετάξει, ἀλλ' ὅλως εἶπε[κάθου] ἐν τούτῳ δὲ οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἵνα μὴ ἄναρχον αὐτὸν νομίσῃς καὶ ἀναίτιον. ὅπερ γὰρ ἔφθη τοῦτο οὕτως εἴρηκα, δηλονότι ἐκ τοῦ ὕστερος τῆς καθέδρας. εἰ γὰρ ἐλέχθησαν ἦλθε δηλώσαι, οὐκ ἦν εἶπεν, ἐκ δεξιῶν, ἀλλ' ἐξ ἀνατολῶν.

4 Τοσούτῳ κρείττων γινόμενος, φησιν, ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοῦ κεκληρονόμηκεν ὄνομα. Τὸ, γινόμενος, οὐ τοῦτο αὐτὸ τυγχάνει δηλοῦν, ὡς ἂν εἴποι τις, ὄντι. εἶτα ἐξηγεῖται). πόθεν; ἀπὸ τοῦ αἵματος. ὁρᾷς ὅτι οἶδε ὅ, ιός, ὄνομα τιμῆς γνησιότητα δηλοῦν; καὶ μέντοι εἰ μὴ γνήσιος ἦν, οὐκ ἂν τοῦτο εἶπε. πῶς; ὅλως δὲ οὐδὲν ἕτερον γνήσιος ἐστιν, ἀλλ' ἢ ὃ ἐξ αὐτοῦ ἦν). ἀπὸ τούτου λοιπὸν ἐξηγεῖται. εἰ γὰρ χαρίτι ἐστὶν υἱός, ἀλλ' οὐ φύσει, ἀλλὰ καὶ ἐλάττων ἐστὶν ἀγγέλων. πῶς; ὅτι καὶ ἄνθρωποι δίκαιοι ἐκλήθησαν υἱοί· καὶ ὅ, ιός, ὄνομα, εἰ μὴ γνήσιος ἦν, οὐκ ἐχρῆν δίκαιον ὄντα μιμεῖσθαι. ἐν δηλοῖ ὅτι διαφορὰν ἔχει τῆς ποιήσεως καὶ δημιουργίας, ἄκουσον τί φησι·

5 Τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; Ταῦτα εἴρηκε μὲν καὶ εἰς τὸν Σαρέα. τὸ γὰρ, ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν, τῆς σοῦ θεότητος ἐστὶ βεβαιωτικόν· τὸ δὲ, υἱός μου εἶ σύ, σοῦ ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐστιν. ὥσπερ δὲ, ὧν, λέγει) ἀπὸ τοῦ ἐσχάτως καιροῦ (ἔσχατον γὰρ μάλιστα ἁρμόζει αὐτῷ) οὕτω καὶ τὸ, σήμερον, * σὺ ταῦθά μοι δοκεῖ εἰς τὸν Σαρέα εἰρῆσθαι. ὅταν γὰρ αὐτὸς ὑπολάβῃ), πάντα λοιπὸν ἀδεῶς φθάνει). καὶ γὰρ ἡ σὰρξ κοινωνεῖ τῷ ὑψηλῷ, ὡσπερεῖ καὶ ἡ δόξα τῷ ταπεινῷ. ὁ Θεὸς γὰρ ἀνθρωπος γενέσθαι μὴ ἀπαξιώσας, καὶ τὸ πρᾶγμα μὴ καταισχύνας, πῶς ἂν τὰ ῥήματα παρῃτήσατο;

Ταῦτ' οὖν εἰδότες, μηδὲν ἐπαισχυνώμεθα, μὴ μέγα φρονῶμεν. εἰ γὰρ αὐτὸς Θεὸς ὢν, καὶ δικαιότης, καὶ Θεοῦ υἱός, οὐ παρῃτήσατο μορφὴν δούλου λαβεῖν· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἄπτωτα δεῖ ποιεῖν, καὶ ταπεινά ἐστι. πόθεν γὰρ, εἰπέ μοι, αἱ θέρμαι, μέγα φρονεῖς; ἀπὸ τοῦ βιωτικοῦ; ἀλλὰ ταῦτα σαρὶ καὶ φθορᾷ καταπίπτει. ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ; ἀλλ' ὢν καὶ τοῦτο ἐστὶ κατόρθωμα πνευματικοῦ, οὐ μὴ μέγα φρονεῖν. διὰ τί οὖν μέγα φρονεῖς; ὅτι κατορθοῖς; ἀκήκοας τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ὅταν ποιήσητε πάντα, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν. Λκα. ιζ. ι. ἃ γὰρ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν. ἀλλὰ διὰ τί πλοῦτον μέγα φρονεῖς; διὰ τί, εἰπέ μοι; οὐκ ἤκουσας ὅτι γυμνοὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν βίον, γυμνοὶ καὶ ἀπελθοῦμεν; μᾶλλον δὲ, οὐχ ὁρᾷς σοῦ τοὺς ἐρήμους καὶ γυμνοὺς ἀπιόντας; ἵνα τί ἄλλο ἔχει μέγα φρονεῖν; ὦ γὰρ βουλόμενοι αὐτοῖς χρῆσθαι εἰς οἰκεῖόν μόνον ἀπόλαυσιν, ἀφαιρεῖται αὐτὰ καὶ ἄκοντας, καὶ τοὺς μὲν τῆς τελευτῆς πολλάκις, τὸν δὲ τῇ τελευτῇ πάντως. ἀλλ' ἡμεῖς ζῶντες αὐτοῖς, φησιν, ὡς βουλόμεθα, χρώμεθα. μάλιστα μὲν οὖν οὐδὲ ἂν ἴδοι τις ἀκόντων, ὡς βούλει), τοῖς δεῖ χρώμεθα. εἰ δέ τις καὶ χρῷτο ὡς βούλεται, οὐδὲν τοῦτο μέγα.

ΠΕΙΚΟΝ

χ. τοῦτο, ἀντὶ τοῦ αὐτόν

χ. ὧδε ὁ υἱός (γνήσιος δὲ οὐκ ἔστιν ἑτέρου ὄντος, ἀλλ' ὁ ἐξ αὐτοῦ) πῶς οὖν τοῦτο ἰσχυρίζεται; ἢ γὰρ ἀνάγκη ὄντα υἱόν

χ. τὸν ὁ (ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε)

χ. οὐδὲν τοῦτο ἑτ.

κέχρηται, οὐδαμοῦ τῆς ὑσίας αὐτῆς ὄνομα θύρων. οὔτε γὰρ ἡ μεγαλωσύνη, οὔτε ἡ δόξα ὃ ὄνομα " πρίσησιν, ὁ βούλεται εἰπεῖν, ἀλλ' οὐκ ἔχει ὄνομα θύρης. τοῦτο [γὰρ] ὅτι ὁ ἔλεγεν ἐξ ἀρχῆς; ὅτι πολλάκις πιὰ ἐποίησα, ἡ οὐ δυνάμεθα φράζειν· ἐπεὶ οὐδὲ ὃ, Θεός, ὄνομα οὐσίας ὅτιν, οὐδὲ ὅτιν ὅλως τῆς οὐσίας ἐκείνης ὄνομα θύρης. ἐ τί θαυμαστὸν εἰ ὅτι Θεοῦ, ὅπου γε οὐδὲ ὅτι ἀγγέλε θύρεσι πε αὐ ὄνομα τῆς οὐσίας δηλωτικόν; πάλα ἡ οὐδὲ ὅτι ψυχῆς. οὐ γὰρ μοι δοκῇ τοῦτο ὃ ὄνομα ἀναδεκτικὸν εἶ τῆς οὐσίας αὐτῆς, ἀλλὰ τῆ ψυχῆ. τὸ γὰ αὐτὸ, ἡ ψυχὴ, ἡ καρδία, καὶ νοῦς κλεομένη ἴδοι πε αὖ. Καρδίαν γὰρ, φησι, καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ, ὁ Θεός. οὐ μόνον ἡ ταῦτα, ἀλλὰ ἡ πνεῦμα [παλαχοῦ] ἴδοι πε αὖ λεγόμενόν αὐτό. Φέρων τε τὰ πρόσωπα τῶν ῥήματα τῆς δυνάμεως αὐτῆ. ὁρᾶς τί φησι; πῶς δῶ, εἰπέ μοι, λέγεις, αἱρετικέ, ἀλλ' ὃ λέγεται ἀναγνοὺς τῆ γραφῆ, Εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω φῶς, ὅτι ὁ πατὴρ ἐπέταξεν, ὁ ἡ υἱὸς ὑπήκουσεν; [ἀλλ'] ἰδοὺ ἡ ἐκεῖνα ῥήματι αὐτὸς ποιῆ. Φέρων τε γὰρ, φησι, τὰ πρόσωπα τριάδος, κυβερνᾶν, τὰ ἀλλοτρίωσιν συγκεκλῆ. τῆ γὰρ ποιῆσαι ἡ κόσμον οὐχ ἥττον ὅτι ὃ συγκεκλῆ· ἀλλ' (εἰ δεῖ τι ἡ θαυμαστὸν εἰπεῖν) ἡ μεῖζον. ὃ μὲν γὰρ, ἐξ οὐκ ὄντων ὅτι τι ἀναγαγεῖν· ὃ ἡ, τὰ γεγενημένα εἰς ὃ μὴ εἶ) μέλλοντα διαχωρῆσι, συνέχειν τε ἡ συναπτεῖν πρὸς ἄλληλα ἀλλοτριαζόντα. τοῦτο ἐστὶ μέγα καὶ θαυμαστὸν, ἐ πολλῆς δυνάμεως τυχεῖν. Εἶτα ἐ ὃ ὠκυλοι δηλοῖ, εἶπε, φέρων (οὐκ εἶπε, κυβερνᾶν) ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν [ἁπλῶς] τῶν δακτύλων τι χειρῶν, ἡ ποιούντων " ἀναφέρεσθαι. ὁ τοῦτο ἡ ὄγκον τῆς κτίσεως ἐδήλωσε μέγαν ὄντα, ἐ ὃ μέγα οὐδὲν αὐτῶν. Εἶτα πάλιν ὃ ἀποστὰς δύκησιν, εἰπὼν, τῶ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτῆ. καλῶς εἶπε, ᾧ ῥήματι. ὅτῳ γὰρ ὃ ῥῆμα πρὸς ἡμᾶς φιλοῖ εἶ) δοκῇ, δύκησιν ὅτι οὐκ ἔστι φιλῶν ὅτι Θεοῦ. ἀλλ' ὅτι μὲν ᾧ ῥήματι φέρει, εἶπε· ὃ ἡ πῶς [ᾧ ῥήματι φέρει], οὐκέθι προσέθηκεν. οὐδὲ γὰ δυνατὸν εἰδέναι. Εἶτα ἐπήγαγε τὴν τῆς μεγαλειότητος αὐτῆ. οὕτω γὰρ ἡ ὁ Ἰωάννης πεποίηκεν. Εἰπὼν γὰρ ὅτι Θεός ὅτιν, ἐπήγαγε τῆς κτίσεως τὸν δημιουργόν. ὅπερ γὰρ ἐκεῖνος ἤθελε εἰπεῖν. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ἡ πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, τοῦτο ἡ ὧδε διὰ τῶ ῥήματος, ἡ τῆ εἶπε, δι' οὗ ἡ οὗτος αἰσθάνεται ἐποίησεν, οὐκ ἐφθασε. ἡ γὰρ ἡ δημιουργὸν, καὶ πρὸ πάντων ὄντα τῶν αἰώνων αὖθι δύκησιν. τί δῶν *, ὅταν ὧδε τὰ ἄβυσσα μὲν λέγῃ ὁ προφήτης, Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος ἡ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ· ὧδε ἡ τὸ γοῦν, ὅτι πρὸ πάντων ὅτι τῶν αἰώνων, ἡ τῶν ἀπάντων δημιουργός, τί δ' εἶπεισε; μᾶλλον ἡ " ὅπερ ὧδε τὰ πάντα ἐλέγετο, ὁ ἀπ' ἀρχῶν πρὸ τῶν αἰώνων, τοῦτο ἡ ὧδε τὸ γοῦν ἴδοι πε δ' εἰρημένον; ἡ ὥσπερ σαφὲς φησι, ζωὴ ἐν ἡ, ὃ δηλοῖ κατηχητικὸν ἡ κτίσεως δηλοῖ, ὅλα πάντων αὖθι ὅτιν ἡ ζωή· οὕτω ἡ ὧδε φησι, φέρων τε τὰ πάντα ᾧ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτῆ· οὐ καθάπερ Ἕλληνες, ἡ τῆς δημιουργίας αὐτῆς, τάχα εἰς αὖθις ἦκον, ἀποτιθέμενοι αὖθι, ἡ τῆς προνοίας μέρει σπιλάδος συγκλείοντες αὐτῆ τὸν δυνάμιν. δι' ἑαυτῆ γὰρ, φησι, καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Εἰπὼν ὧδε τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων ἡ μεγάλων, τῶν " λοιπῶν ἡ ὧδε τῆς εἰς αἰθέσεως αὐτῆ κηδεμονίας. μάλιστα μὲν γὰρ ἡ ἐκεῖνα καθολικὰ ἐῶ, ὃ, φέρων τε τὰ πάντα· πλεῖον ἄλλα τοῦτο πολλῷ μεῖζον. ἡ τοῦτο ἡ καθολικόν. ὃ γὰρ αὐτῆ μέρος " πάντας ἔσωσεν. ἐπεὶ ἡ ὁ Ἰωάννης εἰπὼν, ζωὴ ἐν ἡ, ἡ τὸν ὁμοίως αὐτῆ δηλώσας, πάλιν " λέγει, ὅτι καὶ φῶς, ὃ αὐτὸ τοῦτο δηλοῖ. δι' ἑαυτῆ, φησι, καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς. δύο τιθησιν ἐνταῦθα τῆς κηδεμονίας αὐτῆ τὰ κεφάλαια μέγιστα· τό τε καθαρίσαι τῶν ἁμαρτιῶν ἡμᾶς, ἡ ὃ δι' ἑαυτῆ τὸν ποιῆσαι. καὶ πολλαχοῦ ὁρᾶς αὐτὸν ὅτι τούτῳ σεμνυόμενον, οὐ μόνον ὅτι τῆ κατηγορῆ τῆ πρὸς Θεὸν, ἀλλὰ ἐ ὅτι τῷ ὄντι τοῦτο γεγόνασι. ἡ γὰ " οὕτω ὃ μέγα δῶρον μεῖζον γεγένηται, [ὃν] ὄντι τῆ γοῦ. Εἰπὼν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ, ἡ, καθαρισμὸν δι' ἑαυτῆ ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ἁρμόσας τῆ σαρκὶ, ταχέως

χ. - σιν. ἐφ ἑβδομ. ! χ. φέρεται.

χ. ῥήματι

Ψαλ. ρ ιε.

Γεν. α. γ.

χ. παντες δὲ ἁπλόστερον.

χ. - γον, ἡ φάλ. δ'

χ. ὅτι μὲν τὸ δῶρον - μεῖζον γεγόνατο

χ. τὸ

ιὸς εἰς δ. τοῦ χαλεπαίνειν τὰ πρῶτα. ἢ ὅλως τοῦτ' ἔστι, ὅσα πῶς πάλιν τοιαῦτα δίδωσιν αὐτῷ τιμὴν πάλιν, ἢ δ, δι' οὗ, δέξεται. ὅπου γὰρ εἰρήκασιν δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς, λοιπὸν ἀπὸ σοῦ ἀπ' αὐτοῦ, φησὶ; Κατ' ἀρχάς σὺ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί. οὐδαμοῦ δ, δι' οὗ, τοῦτ' ὅλως εἰρῆσθαι δι' αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος. Τί οὖν; οὐχὶ τοῦ Εβρ. α. 1.
5 αὐτοῦ γεγόνασι; ναί. ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ λέγεις, ἀλλ' ὡς ὑποτοῦσι, ὡς δι' ὀργάνου· τοῦτ' ὡς οὐκ ἂν ποιήσαντος, εἰ μὴ χρεία αὐτῷ ὥρεξεν ὁ πατήρ. ὥσπερ γὰρ τοῦτο κρίνει ἐκεῖνος, καὶ λέγει ταῦτα εἰδὼς ὅτι τοῦ, ὅλη κεκτῆσθαι αὐτὸν ἐβούλησεν· οὕτω καὶ δημιουργεῖν δι' αὐτοῦ, ὅλη δημιουργὸν αὐτὸν ἐβούλησεν. εἰ γὰρ αὐτοῦ ἄμεινον ὁ πατὴρ, πολλῷ μᾶλλον τοῦ δι' αὐτοῦ γεγονημένου. ὅταν οὖν οὕτω βούληται δόξαν ὅλην ἐξ αὐτοῦ, ἀναγκαίως καὶ τὰ πρὸ τοῦ φθάνειν.

χ. ὅτι θεὸς ἴσος τῷ πατρὶ τὸ ὑψηλὸ σήμερον ἴδιον λαὸν Μάρκελλος μάλα, ὁ ἀρειομανὴς κακῶς φησὶν.

ὅταν δὲ οὕτω βούληται ὑψηλὸν φθάνειν, λαβὼν Μάρκελλος λαμβάνει, καὶ Σαβέλλιος. ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν αἱρετικῶν φυγαί, μᾶλλον δὲ ὁδοὶ ἀπώλειαν ὁδοί. οὔτε γὰρ ὅτι τῆς τοῦ πατρὸς ἐμμένει, ἵνα μὴ Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς λαβὴν χάσκει, οὔτε ἀεὶ τοῖς ὑψηλοῖς σιωπᾷ, καὶ δείκνυσιν αὐτοῦ πάλιν τὴν ἰσότητα τοῦ πολλοῦ, ἵνα μὴ Σαβέλλιος ὑποπτεύσῃ. Εἶπεν γάρ, καὶ ἐδόξασέ σε Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς, λέγων αὐτὸν εἶναι γόητα ὡς τοὺς πολλούς. ἀλλ' ἔδωκεν αὐτῷ χαρίσασθαι πλημμέλειαν, εἰπὼν κληρονόμον. ἀλλ' ἔλαβε δυσχερῶς τοῦτο Αρειος. Τὸ γὰρ, ἔθηκεν αὐτὸν κληρονόμον, ἀμφότερα κατέχειν· ἐκεῖνος μὲν ἀδυνάτως λέγει εἶναι, ὅτι γε ὑπὸ σκότους ὑπὸ χρόνου καὶ τῶν ἐξῆς. Εἶπεν δὲ Παῦλος, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν, ἔδωκεν ὑπόνοιαν δυσχερῶς τοῦτο Σαμοσατέα. ὁ δὲ Αρειος ὑπ' ἰσχυρὸς εἶναι δοκεῖ. ἀλλ' ὅσα γε τοῦτον ὡς καταβάλλῃ πάλιν εἶπεν, ἐς ὧν ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ. ἀλλ' ἰδοὺ πάλιν ὑπὸ τοῦ Σαβέλλιος, καὶ Μάρκελλος, καὶ Φωτεινός. ἀλλ' οἱ κακείνοις πᾶσι μίαν πληγὴν δίδωσιν, εἰπὼν, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, [Φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ]. ὁ τοῦτο πάλιν ὁ Μαρκίωνα πλήττει· οὐ σφόδρα μὲν ἰσχυρός, πλήττει δὲ οὖν ὅμως. δι' ὅλης γὰρ τῆς θεολογίας τοῖς αὐτοῦ μάχεται. ἀλλ' ὅταν ἔφῃ, ἀπαύγασμα τῆς δόξης εἶρηκε καὶ γόη. καὶ ὅλως καλῶς, ἄκρας τοῦ Χειστοῦ λέγοντος περὶ αὐτοῦ, Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. διὰ τοῦτο τὸ ἀπαύγασμα εἶπεν αὐτὸς, ἵνα δείξῃ ὅλη κακῶς ὅτως εἴρηται· δηλονότι, ὡς φῶς ἐκ φωτός. ὑπὸ τούτου μέντοι δοκοῦσι, ἀλλ' ὅλως ἐφώτισται καὶ ἠμαυρωμένας ψυχάς. διὰ τοῦτο τὸ ἀπαυγάσματος τὸ ἴσον ἐσήμανε τῆς οὐσίας, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς ἰσότητα. εἰσόπου * τὸν λεπτότητα τοῦ εἰρηνικοῦ· οὐσίαν μέντοι ἔλαβε καὶ ὑποστάσεις εἰς δύο ὑποστάσεων παραδόξασιν. ὃ καὶ ὅτι τῆς γνώσεως τὸ πνεύματος ποιεῖ. ὥσπερ γὰρ μέντοι φησὶ γνῶσιν τὸν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ πνεύματος, ὡς ὄντως μέντοι, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ἐαυτὸν διεκπλήσσει ὅτως καὶ ὁ ῥῆσις ἐπιλάβετο ῥήματος εἰς τὸν τῶν δύο ὑποστάσεων λόγον. εἶτα ἐπήγαγεν ὅλως καὶ χαρακτήρ. Ὁ γὰρ χαρακτὴρ, ἄλλος τίς ὅστις τοῦ τὸ ὑφεστότυπον· ἄλλος δὲ οὐ πάντη, ἀλλὰ καὶ τὸ σύμπασαν εἶναι. ὅπου δὲ εἰ τοῦτο ὁ χαρακτὴρ ὃ ἀπαράλλακτον δηλοῖ ὅστις χαρακτὴρ, ὃ ὅμοιον καὶ πρῶτα. ὅταν οὖν καὶ μορφὴν ἀντὶ καλῆς, καὶ χαρακτῆρα, τί ἐρεῖσθαι; ἀλλὰ καὶ εἰκὼν ὁ ἀόρατος, φησί. Τί οὖν; οὕτως ὡς ὁ υἱός; οὔ, φησὶν, ἀλλ' ὅτι εἰκὼν οὐ δείκνυσι ὃ ὅμοιον. καίτοιγε καθ' ὃ εἴρηται ὁ ἀόρατος εἰκών, δείκνυσι ὃ ὅμοιον ὡς ὁ ἀόρατος. ὅπερ γὰρ ἔστιν ὁ θεὸς ὃ ὃν οὐσιωτῶ, τοῦτο ὁ ἀόρατος ὅτι τῆς γῆς, καὶ τὸν ἀέρα λέγω. καὶ ὥσπερ τοῦ ὅτι γῆς πρώτων ἔστι κατὰ, οὕτω καὶ ὁ θεὸς πρώτων κατὰ τὸ [τῷ] οὐσιωτῷ καὶ [τοῦ] ὅτι [τῆς] γῆς. ἄλλως δὲ, ὁ ἀόρατος οὐκ εἴρηται χαρακτὴρ, οὐκ εἴρηται ἀπαύγασμα, οὐκ εἴρηται μορφὴ· ὅπερ τὸν οὐσίαν ἐμφαίνει, καὶ καὶ ὁμοιότητα τὸν κατ' οὐσίαν. ὥσπερ οὖν καὶ μορφὴ τοῦ δούλου οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει ἢ τὸν ἄνθρωπον ἀπαράλλακτον· οὕτως καὶ μορφὴ τοῦ Θεοῦ οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει, ἢ Θεόν. ὃς ὢν ἀπαύγασμά, φησι, τῆς δόξης. ὅσα δὲ Παύλου τὰ ποιῆ. καὶ πάλιν, ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ἐπήγαγε πάλιν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης, ὁμοίως οἷοις

χ. ὅτι οὐκ εἶπεν ἴσος ἀλλὰ κάκχρηται,

ιουδμεν, οὐ φεύγει δυνάμεθα· ἢ πολλὰ μὲν φεύξομεθα, νοῆσαι δὲ οὐκ ἰσχύομεν. οἷόν τι λέγω· ὅτι πάντα χρόνου μᾶλλον ὁ Θεὸς, ἴσμεν· πῶς δὲ, οὐκέτι νοοῦμεν. ὅτι ὅσῃ τῆς ἀσωμάτου δυνάμεως, πάντων ἀμήχανον τὴν ἀγαθότητα, ἴσμεν· πῶς δὲ ἔστιν, ἢ τίς ἐστι, οὐκ ἴσμεν. ἰδοὺ φεύξομεθα, καὶ οὐ νοοῦμεν. Εἶπον ὅτι πάντα χρόνου ἐστὶν, ἀλλ' οὐ νοῶ. [Εἶπον ὅτι ἀπαρχὸς ἐστι, ἀλλ' οὐ νοῶ.] Εἶπον ὅτι ἐλπίσιν ὄψεσθε αὐτὸν, καὶ οὐκ οἶδα πῶς πάλιν νοῶ. ἔστι δέ πια, ἃ μηδὲ φθέγξασθαι ἔνι. οἷόν τι λέγω· νοῆσαι μὲν ἁγίοις, ἀλλ' εἰπεῖν οὐ δυνάτον. καὶ ἵνα εἰδῆς καὶ Παῦλον ἀδυνατοῦντα, καὶ μὴ τοῖς ἀκριβέσι τὰ ὑποδεέστερα λέγοντα, καὶ φείδῃς, καὶ μηδὲν περαιτέρω ζητήσῃς, ἄκουε. Εἶπων γὰρ ὑμῖν, καὶ ἡμῖς δημιουργὸν, τί ἐπάγει; ὡς ὧν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. τοῦτο * μετὰ βλασφημίας ἐκλαμβάνει δῆθεν, καὶ " τὰ ἄτοπα παρεκδέχεται. ἀπαύγασμα τῆς δόξης, φησὶν. ἀλλ' ὅρα πῶς τί αὖθις ἐκλαμβάνει, καὶ ὅτῳ καὶ αὖθις δίδου· ὅτι δόξ αὐτοῦ, ὅτι ἀπαθὴς, ὅτι οὐ μειωτὸς, οὐδὲ ἐλαττούμενος· ἐπειδὴ εἰσί τινες ἄτοπά τινα ἐκ τοῦ ὑποδείγματος ἐκλαμβάνοντες. ὃ γὰρ ἀπαύγασμα, φασὶ, συνυπόστατον οὐκ ἔστι, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ἔχει τὸ εἶναι. μὴ τοῦτο τοίνυν ἐκλάβῃς, ἀγαπητὲ, μηδὲ Μαρκέλλου καὶ Φωτεινοῦ νοσήσῃς τὸ νόσημα· ἐγγὺς γὰρ ἐστι παραπλῆξαι, ὥστε μηδεὶς ἐκείνῳ ἐμπεσεῖν σε τῷ ἀθέῳ λόγῳ, οὐδὲ ἀφίνοι σε εἰς τὸ ὁλεθριον ἐκεῖνο νόσημα καταπεσεῖν. τί δέ φησι; καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. ἄλλων ἄρα ἐστὶ χαρακτὴρ, ὅπερ ἐστὶν ὁ πατὴρ ὑπόστατος, καὶ χαρὶς ὑποστάσεως ἀδιαίρετος· οὕτω καὶ ὁμοίως. οὐ ζῶα γὰρ ταῦτα ἀλλήλοις ἔχεις τοῦτο φησὶ, καὶ ὡς ἐξ ἀδιαφόρου ὕλης ἐκτυπώσεις ἐστὶ καθ' ἕκαστον. Εἰ τοίνυν ὁμοίωμα, ὅτι διὰ αὐτοῦ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, οὐ ζῶα δίδωσιν αὐτὰ τῷ αὐλητῇ. Τί γὰρ ἐπάγει; φέρων τι τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· ἵνα οὐ τούτοις μιμηταὶ χαρακτῆρες τῆς ὑποστάσεως ἐκλάβωμεν, ἀλλὰ ὁ μὲν αὐλητὴς ἄπαξ ἐμπνεύσας κυβερνᾷ. ὅρα τοίνυν πῶς, ὅταν ὅστι τὸ παλαιὸν, τοῦτο παρεσκεύασεν ὁ ὑψ. Ἀφ' γὰρ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς εἶπε, φέρων τι τὰ πάντα, οὐδὲ εἶπε, τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ἀλλὰ τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ πρόκειται [ἡμῖν] δώμη μὲν μικρὸν καὶ κατηφὲς, ὅτῳ καὶ νῦν, καθάπαξ δὲ πιοῦσι βαθμοὺς, ἀναβαίνει εἰς ὕψος, εἶτα πάλιν καθαίρεται, καί φησι, δι' οὗ καὶ οὗτοι αἰσίας ἐποίησεν. ὅρα πῶς οὐ τὰ αὐτὰ δύο τιμωρίαι. βλασφημος γὰρ ἡμᾶς ἀπαγαγὼν τῆς Σαβελλίου καὶ Ἀρείου καινοτομίας, τὸ μὲν ὑποστάσεως ἀπερισκέπτου, τὸ δὲ τῷ μίσῳ φύσει εἰς ἀνισότητα κατατέμνοντος, οὐ πρόσεσθε ἀμφότερα καθαιρῶν. πῶς οὖν τοῦτο ποιεῖ; λύων καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ γράφει καὶ φθέγγεται, ὥστε μὴ νομισθῶμεν ἀΰλως ἀπάρχοντα, μηδὲ ἀλλότριον τοῦ Θεοῦ. καὶ μὴ ξενισθῇς λέγων, ἀγαπητέ. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τοσαύτην ἀπόδειξιν εἰσί τινες ἀλλότριον αὐτὸν εἶναι φήσαντες, καὶ ἕτεροι αὐτοῦ δόντες πατέρα, καὶ τούτῳ πολεμοῦντες αὐτὸν λέγοντες· Εἰ μὴ ταῦτα εἶπε, τί οὐκ ἂν ἐφθέγξατο; "ὅταν οὖν θεραπεύειν ἀναγκάζῃ"), τότε ἀναγκάζεται καὶ τὰ ταπεινὰ φθέγγεσθαι· οἷ ὅπερ ἔθηκε, φησὶν, αὐτὸν κληρονόμον πάντων, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἐποίησεν. Εἶ δὲ ἵνα μὴ ἕτερος λυμήνηται, ἀπὸ τῶν λόγων τῆς καταπεπότητος εἰς αὐτὸν πάλιν αὐτὸν ἀνάγει, καὶ δείκνυσιν ὁμότιμον ὄντα τῷ πατρὶ, καὶ ὅτῳ ὁμόλογον, ὡς πολλοὶ νομίσαι ἂν αὐτὸν εἶναι πατέρα. καὶ διὰ τοῦ σιωπᾶν αὐτὸ τοῦ πολλοῦ· ἕτεροι ἐκεῖνο πήσουσι, καὶ ἀσφαλίζεται καὶ μὴ ἀκολουθίας. καὶ ὅταν τοῦτο ἀκούσῃ, ὅτι τοῦ Θεοῦ ἐστιν υἱὸς, καὶ ὅλη οὐκ ἄν ὅτι ὁ αὐτὸς, μὴ "ἀδείας λοιποὶ ἅπαντα, ὅσα βούλεται"), φθέγξεται τὰ ὑψηλά. ὅπου γὰρ ὃ μέγα τι τοῦτ' αὐτὸ εἶπεῖν εἰς ἐκεῖνο τοῦ ἴσους πολλοὺς πλανᾷ, ταπεινὰ ἕτεροι εἰς τὰ ταπεινὰ, μὴ ἀσφαλείας τὸ τε εἰς ὕψος αἴρεσθαι ἔσαι βούλεται. καὶ εἰπὼν, ὅτι ἔθηκε κληρονόμον πάντων, καὶ ὅλη δι' αὐτοῦ ἐποίησε, τότε ἐπάγει, φέρων τι τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὁ γὰρ ῥήματι μόνῳ τὰ πάντα ἀμηχυβερνῶν, οὐκ ἂν δυηθείη ῥυ-

νὸς

* ἢ

χ. πάντα

χ. δι' ἑαυτοῦ ἐποίησεν

χ. τοῦ αἰῶνας καθαίρων

χ. πῶς ἂν ἕτερα ποιεῖ ὁ πατὴρ διακονούμενον

χ. ἀσεβείας

σκότους ἡ ὀδυνῶν τοσαῦται ὧσι ἡ ἐμπαιγμοί; διὰ δὲ μόνην τὴν τῶν πόνων τροφὴν πᾶς ἑαυτοῖς, ἡ τῆς ἀπὸ τῶν χρημάτων λύπης δοίχεσθαι, ἵνα μὴ τὸν διὰ τῶν πραγμάτων ἀποκρεμόμενον ὑμοιρίδν. πόνων γὰρ ἔσται πόνοι ἔσται, ἡ σὺν ἄξια προσέξουσι τῶν ἐκ τῆς κοσμικῆς σοφίας ἐξαιρήσεται, οὐ πατήρ, οὐ μήτηρ, οὐκ ἀδελφός, καὶ πολλὴν παῤῥησίαν ἴσχη, καὶ μεγάλα ἰσχύη πρὸς Θεόν. Ἀδελφὸς γὰρ οὐ λυτρώσεται, φησὶ· λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐδὲς γὰρ ἐστιν ὁ ἀποδιδοὺς ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ἡ ἀπὸ τούτων καὶ σωθῆναι ἔνι, ἡ κολασθῆναι. Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. Οὐκοῦν ἵνα ἀκούσωμεν (διατροπὴ γὰρ ἐστιν ὁ τόπος) ἡ τὰ πρόσκαιρα τοῦ πλούτου εἰς τοὺς δικαίους σκορπίσωμεν. ἐργασώμεθα ἐλεημοσύνην, ἕως ἐσμὲν κύριοι. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, φίλους ποιῆσαι ἐκ τοῦ μαμωνᾶ. κενώσωμεν τὰ χρήματα εἰς τοὺς πένητας, ἵνα κενώσωμεν ἑαυτὸν τὸν πῦρ, ἵνα σβέσωμεν αὐτὸ, ἵνα ἔχωμεν παῤῥησίαν ἐκεῖ. ἡ γὰρ ἐκεῖσε οὐ τοῖς εἰσιν ἐν δικαίοις ἡμᾶς, ἀλλὰ τὸ ἔργον τὸ ἡμέτερον. ὅτι γὰρ οὐχ ἁπλῶς τὸ φίλους ἡμῖν τούτους εἰς σῶσαι δύναται, ἔνι τῶν μαθεῖν ἀπὸ τῆς παραβολῆς. Σφόδρα γὰρ σύντομος εἶπε, ποιήσατε ὑμῖν φίλους, ἵνα δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους αὐτῶν σκηνάς, ἀλλὰ προσέθηκε ἡ τί φησι; Εἰπὼν γὰρ, ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἔδειξεν ὅτι ἀπὸ τῶν χρημάτων προσήκει ποιῆσαι τούτους φίλους, δηλονότι ὅτι οὐχ ἁπλῶς προσήσονται ἡμῶν φιλίαν, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχωμεν ἀγαθὰ, ἐὰν μὴ τὰ ἀδίκως συλλεγέντα πλούτου δικαίως κενώσωμεν. σοῦ γὰρ ὁ λόγος ἡμῖν ὁ τῆς ἐλεημοσύνης ἐστὶ πρὸς τοὺς πλουσίους μόνον ἀρμόσει, ἀλλὰ ἡ πρὸς τοὺς πένητας. καὶ ἡ ὃς ἐκ τῆς προσαγορεύεται φόβος, ἡ πρὸς αὐτόν ἐστιν ὁ λόγος σοῦ. ἐστὶ γὰρ ὅτι, οὐκ ἔστιν οὕτως ἀνθρώπου πόνος, καὶ σφόδρα πόνος ἦ, ὡς δύο λεπτῶν μὴ θύρσαι. ἔνεστι γοῦν ἡ ἐξ ὀλίγων ὀλίγα δόντα, τοὺς πολλὰ κεκτημένους ὑπερβαλέσθαι πλείονα διδόντας· καθάπερ καὶ ἐκεῖνο ἡ χήρα. οὐ γὰρ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων, ἀλλὰ τῇ δυνάμει ἡ τῇ προαιρέσει τῶν διδόντων κρίνεται τῆς ἐλεημοσύνης τὸ μέγεθος. ὥστε πάντα χρὴ προαιρέσεως ἡμῖν ἕνεκα, πάντα χρὴ τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης. ἐὰν μὲν ταύτης ἅπαντα προτιθώμεθα, καὶ μικρὰ ἔχοντες μικρὰ δῶμεν, οὐκ ἀποτρέπεται ὁ Θεὸς τὸ προσωπεῖον αὐτοῦ, ἀλλὰ δέχεται ὡς μεγάλα τὰ θαυμαστά. τῇ γὰρ προαιρέσει, οὐ τοῖς διδομένοις προσέχει. καὶ ἐκείνῳ ἴσῃ μεγάλῳ ὄντι, ζωὴν πάντες εἰς φῶτος ἡ κρίσις, ἡ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ποιεῖ μετόχους· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. β. 3 ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

Ἀνταχοῦ μὲν βλασφημίας ἐστὶν, μάλιστα ἡ ὅταν περὶ Θεοῦ λέγωσιν ἢ καὶ ἀκούωσιν. "οὔτε γὰρ γλῶσσαν εἰπεῖν, οὔτε ὦς ἀκοῦσαι πρὸς ἀξίαν τοῦ Θεοῦ ἡ δυνάτον. ἡ τί λέγω γλῶσσαν ἡ "ὦς οὐδὲ γὰρ ὅλους ὁ πολὺς τούτων ὑπερέχων, δυνήσεταί τι περιλαβεῖν ἀκριβῶς, ὅταν περὶ Θεοῦ τι φθέγγεσθαι βουλώμεθα. Εἰ γὰρ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ὑπερέχει πάντα νοῦν, ἡ τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ὅτι καρδίαν οὐκ ἀνέβη· πολλῷ μᾶλλον αὖτος ὁ τῆς εἰρήνης Θεὸς, ὁ τῶν ἁπάντων δημιουργὸς, ὑπερβαίνει πολλῷ τὸν μέτρον τῶν ἡμετέρων λογισμόν. διὰ τοῦτο μὲν πίστεως ἡ βλασφημίας ἅπαντα δέχεται· ἡ ὅταν ὁ λόγος "ἀξιοπιστίαν, ἡ μὴ δύνηται τὸ ἀξιοῦσθαι τὰ λεγόμενα μὲν ἀκριβείας, τότε μάλιστα δοξάζει τὸν Θεὸν, ὅτι Θεὸν τοιοῦτον ἔχομεν, ἡ τῶν ἀρίστων ἡμῶν ἡ τὸν λόγον ὑπερβαίνοντα. πολλὰ γὰρ ὧν περὶ Θεοῦ νοοῦμεν,

χ. ἐπὶ μὲν ὅταν ὁ γλῶσσα, μήτε αὐτὸν ἡ διάνοια ἐπὶ χ. διάνοιαν;

χ. ἀξιοπίστου

Matθ. κβ. βασιλείας ἀποστερῆ τὴν οὐρανῶν. πῶς καὶ πῦ ἔστω; Ὁ καλῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μωρὸν ἔνοχός ἐστι, φησι, εἰς τὸ γέενναν τοῦ πυρός. Εἰ δὲ ὁ μωρὸν καλῶν, ὁ δοκεῖ πάντων εἶναι

Matθ. κε μ. μα. φαυλότερον, καὶ παίδων * ὁμιλία· ὁ κακηθῆ κακῶν, καὶ κακοῦργον, καὶ βάσκανον, καὶ μυρίους ἑτέρους βάλλων ὀνείδεσι, πῶς οὐχὶ ὑποδήσεται κολάσεως δίκην; π* Φείκω δίτερον τοῦτο· ἀλλ' ἀπάγεθι, φιλάκολε, τοῦ λόγου. Εἰ γὰρ ὁ παιδίον εἶναι τῶν ἐλαχίστων, αὐτῷ πως καὶ ὁ μὴ παιδίον εἶναι τῶν ἐλαχίστων, αὐτῷ οὐ πως· πῶς οὐχὶ καὶ ὅτι τῆς διφημίας, καὶ ὅτι τῆς κατηγορίας ταύτην ἔστι; ὁ γὰρ ὑβρίζων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Θεὸν ὑβρίζει· ὁ δὲ λοιδορῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν Θεὸν πληγοῖ. παιδεύωμεν οὖν τὴν γλῶτταν διφημεῖν.

Ψλ. λγ. ιδ. Παῦσον γάρ, φησι, τὴν γλῶτταν σου ἀπὸ κακοῦ. οὐ γὰρ δὴ τοῦτο αὐτὴν ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἵνα κακηγορῶμεν, ἵνα ὑβρίζωμεν, ἵνα ἀλλήλους δηγαλλώμεθα· ἀλλ' ἵνα τὸν Θεὸν ὑμνῶμεν, ἵνα παύσῃ λαλοῦσι χάριν τοῖς ἀκούουσι, τὰ πρὸς οἰκοδομὴν, τὰ πρὸς ὠφέλειαν. Εἶπες τὰ δήγα κακῶς; τί κερδαίνεις, ἐκ σαυτὸν μετ' ἐκείνου βλάβην περιβάλλων; δόξαν γὰρ ἔλαβες κακηγορεῖν. οὐ γὰρ ἔστι, οὐκ ἔστι σοῦ κακὸν, ὃ μὴ ἔχει τὸ πάσχειν ἴσα· ἀλλὰ καὶ πολλῷ πονηρότερα. οἷ, ὁ βάσκανος δοκεῖ μὲ ὑπερβαλέσθαι ἑτέρῳ, περίεργος ὢν αὐτὸς ἀπολέσαι τῆς ἀδικίας, τυπόμενος καὶ φθειρόμενος, καὶ πολλῶν πάντων μισούμενος. ὁ πλεονέκτης ἀποστερῆ χρήματα ἑτέρου· ἀλλὰ ἐκ τοῦ φιλεῖσθαι, ἑαυτὸν· μᾶλλον δὲ πολλῶν πάντων ποιῆ κακηγορεῖσθαι. πολλῷ κρείττων ἀγαθὴ δόξα χρημάτων. τὸν μὲν γὰρ οὐ ῥᾴδιον ἀποβαλέσθαι· τὰ δὲ ῥᾴδιον ἀποκτήσασθαι. μᾶλλον δέ, τὰ μὲν οὐ πρόσεστι, καὶ θέλῃς καὶ οὐκ ἔχοντα ἐλεγχθῆναι· ἡ δὲ μὴ πρόσουσα ἐπονείδιστον ποιῆ καταστῆσαι, καὶ πᾶσιν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. ὁ ὀργίλος πάλιν περίεργον ἑαυτὸν πιμπρᾶται καθεστῶτα, καὶ τότε σκῆπτον ὡς ὀργίζεται. οὕτως ὁ κακηγόρος περίεργον ἑαυτὸν αἰσχύνει, καὶ τότε κακηγορεῖν δοκεῖ. Ἢ οὐδὲ τοῦτο ἴσως δεδιώκασι, ἀλλ' ἀπῆλθον οὗτοι μὴ μαρτύρων καὶ κατασιτύων δόξαν λαβεῖν, σκῆπτον δὲ μᾶλλον φιλεῖσθαι καθίσασθαι. ὅταν γὰρ αἰσχύνῃ κακῶς, μὴ τοῖς αὐτοῖς αὐτὸν ἀμύνηται, ἀλλ' ἐπαινῇ δὲ θαυμάζῃ· οὐκ σκῆπτον ἐπαιρέσεται, ἀλλ' ἑαυτόν. ὥσπερ γὰρ (ὅπερ ἔφθην εἰπών) αἱ τῶν πλησίον κακηγορίαι τῶν ὑπερβαλλόντων ἄπιστοι περιττὸν· οὕτω δὲ τὰ εἰς σὲ πλησίον ἀγαθὰ σὲ ἐργαζομένης δύσπειστον ἑαυτῷ. ὁ γὰρ πίκτων καὶ σὲ καλῶν καὶ σὲ κακὸν, εἰκότως περιττὸς αὐτὸς ἀπολεῖται. δὲ καθάπερ ὕδωρ πηγῆς τὸ τι ἀλμυρὸν, τὸ τι πότιμον, καὶ τὰ τῶν περισσοτέρων ἀγγεῖα πληροῖ, καὶ τὸν πηγὸν οὐκ ἐλαττοῖ τὸν ἀφέλουσαν· οὕτω καὶ καὶ κακία καὶ ἀρετὴ, ὅλον ἂν εἴποι, ἐκείνῳ καὶ ἀφέλιμα καὶ ἀπόλλυσι*. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω· τὰ δὲ σκῆπτα τίς διηγήσεται λόγος, ἢ τὰ ἀγαθὰ, ἢ τὰ κακά; οὐκ ἔστι οὐδείς. τὰ μὲν γὰρ καὶ πάντα τοῦ Δεσπότου, οὐχὶ λόγου μόνου· τὰ δὲ σωτήρια δὲ εἴρηται μὲ τοῖς οἰκέταις τοῖς σοῖς ἐφοις ἡμῖν. πῦρ γάρ, φησὶν, ὅστις σκῆπτος καὶ δισμὰ καὶ σκώληξ ἀπολύτους. οὐ ταῦτα δὲ μόνον πέπεισται, ἅπερ εἴρηται, ἀλλ' ἕτερα χαλεπώτερα. καὶ ἵνα μάθῃς, θέλεως τοῦτο σκέψασθαι περιττόν. Εἰ πῦρ γάρ, εἰ πῦρ ὅστι, πῶς καὶ σκώληξ ὅστι; ὁρᾷς ὅπη χαλεπώτερον τοῦτο· δὲ πῦρ σκῆπτος; οὐ γὰρ ἔχει φῶς. Εἰ πῦρ ὅστι, πῶς ἀεὶ κατασκέει; ὁρᾷς ὅπη χαλεπώτερον τοῦτο τυγχάνει; οὐ γὰρ σβέννυται. δηγὰ γὰρ τοῦτο ἄσβεστον λέγεται. σκοπῶμεν πάντα ὅσα ὅστι κακὰ κατασκέαθαι δηγαπῶντος, καὶ σὰ σκώληξ δὲ, καὶ μυελὸς οἰμώζειν, καὶ βρύχειν τοὺς ὀδόντας, καὶ μηδὲ ἀκούεσθαι. Εἰ γὰρ εἰς δισμωτηρίου ἢ φυλακὴν εἰσβληθεὶς σὺν ταῦτα τῶν θηρίων τετραμμένων, πολὺ δυσωδέστερον μύσος, καὶ δὲ σὺ σκώληξ κεῖσθαι, καὶ δὲ μὴ δύνασθαι διελθεῖν πάντος θανατώτερον χαλεπώτερον δὲ φησιν· σύνοισον δὲ ὅστιν. ὅταν μὴ τῶν τῆς οἰκουμένης ἀνθρώπων καταγινώσκῃ, μήτε ὁρώντες, μήτε ὁρώμενοι, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τοσοῦτον νομίζοντες δὲ μύσος. δὲ σκώληξ [ὃ] δὲ ἀκαμπὴς οὐκ ἀφίησι σοῦ δὲ τῶν πλησίον ἡμᾶς δηγωνίσκειν· ἀλλ' ὡς μόνος τοῦτο πάσχων ἕκαστος, οὕτω δηγκείσεται. Εἰ δὲ σκώληξ θλίβει καὶ ἑαυτὸν τὰς ἡμετέρας ψυχὰς καὶ θορυβῇ· δὲ ἔσται ἄρα, ὅταν μὴ τὸ

σκώληξ

χ. μᾶλλον
χ. ἀλλ' ἐχῇ
χ. κἂν πάσῃ.
χ. αὐξῆ
χ. περίεργον
χ. τὸν πυρὸς
χ. τῶν ἐσομένων

Εἰς ὑψηλὴν τόπον ἰωὰ, ⸂ὃ⸃ πρὸς αὐτὸν τὸν ὄραιον φθαίνοντα τ̄ κορυφὴν, Εἴ τις παιδίον μικρὸν ἀναγαγεῖν βούλοιτο, ῥῆμα ⸂ὃ⸃ κ̄ μορφὴν τοῦτο ποιῆ, λέγει τ̄ καταβαθμὸν αὐλὸν ἀναγαν· Εἶτα ἐπαυδᾷ ἄνω ϛησι, ᾗ κελεύσῃ κάτω πρόσεχε, ᾗ ἴδῃ ἱλιγγιῶν ⸂ὃ⸃ θορυβούμενος καὶ "σκοτοδινιᾷ," λαβόμενος αὐτὸ κατάγει πάλιν ὅπου ὁ ταπεινότερον, πιθέχων ἀσφάλειαν, Εἶτα ὅταν ἀσκητὴν ποιῆται αὐλὸν, πάλιν ἀναγει, καὶ πάλιν κατάγει· οὕτω δὴ ᾗ ὁ μακάριος Παῦλος ἐποίησε καὶ ὅπως τοῖς Ἑβραίοις καὶ πρωταγωγὸν, ἀπὸ τοῦ διδασκάλου τοῦτο μαθών. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς οὕτως ἐποίησε, ποτὲ μὲν ἀνάγων εἰς ὕψος, ποτὲ δὲ κατάγων· διὰ ἀκροάζῃ, καὶ οὐκ ἀφεὶς ὅπως πολὺ κ̄ ὃ αὐτὸ ἐγχρονίζων. ἕως γοῦν αὐτὸν καὶ σώζων. διὰ ὅσων αὖ δεῖ ἀναγαγὼν ἀναβαθμῶν, ᾗ πρὸς αὐτὸν ϛήσας τὸν κορυφαῖον τῆς διανοίας, τηνικαῦτα ἱλιγγιάσαντα ᾗ σκοτοδινιᾶ ἀλλοῖα, πῶς κατάγει πάλιν αὐτὸν κατώτερον, ᾗ δίδοις ἀναπνεῦσαι, φησὶν, ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ· ᾗ πάλιν, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων. ὃ γὰρ ⸂ὑὸς⸃ ὄνομα, τίνος χάριν. ἔνθα μὲν γὰρ ἀνάγησιν ὑποτίθησι, πάντων ὅστις ἀνώτερος· τίνος ἕνεκα ὅπως ἀνῇ, κατασκευάζει λοιπὸν ᾗ διήκουσι, ὅτι ἀνωθέν ἐστιν. ἕως ἂν ᾗ πῶς πρόσχῃ ὅπου τὸ ταπεινότερον βαθμοὺς ἵστησι λέγων, ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων. ὃ γὰρ κληρονόμον ἔθηκε, παπεπὼν εἶτα ὅτι τὸ αἰώνιον, ἀναγαγὼν, δι' οὗ ᾗ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν· εἶτα ὅτι τὸ ὑψηλότερον, ᾗ μηθ' ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτερος· ὃς ὢν ἀπαύγασμα τ̄ δόξης, ᾗ χαρακτὴρ τ̄ ὑποστάσεως αὐτ̄· ὅπως εἰς ἀπόστασιν φῶς ἤγαγε, εἰς αὐλὸν ὃ ἀπαύγασμα. ᾗ ἵνα ἡ σκοτωθῶσι, ἕως πάλιν ῥῆμα κατάγει λέγων, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τ̄ δυνάμεως αὐτ̄, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τ̄ ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης. οὐχ ἁπλῶς ἐκάθισεν, ἐκάθισεν, ἀλλὰ," μετὰ τὸν καθαρισμὸν, ἐκάθισεν. ἐπιλάβεται γὰρ τῆς ⸂ἀρχαίως⸃ ᾗ πάλιν ⸂ἀπφὰ φθάσε⸃). Εἶτα πάλιν φησὶν ἑαυτὸς ὑψηλὸν (ἐν δεξιᾷ γὰρ, φησὶ, τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς) πάλιν φθάσε) ὃ ταπεινοῖ ἀφ' ἧς ἐπαγωγῆς τοῦ, τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. ἐν ᾧ θαυμάζει γὰρ ᾗ σοφὸς τῆς ⸂ἀρχαιοικονομίας διαλέγεται⸃). Ὃ γὰρ, κρείττων γενόμενος, οὐκ οὐσίας δηλωτικόν ἐστι τῆς ⸂ἀρχαίας⸃ (ἐκείνη γὰρ οὐκ ἐγένετο, ἀλλὰ γεγένηται)) ἀλλὰ τῆς ⸂ἀρχαίας⸃ σαρκός. αὕτη γὰρ ἐγένετο. ἀλλ' οὐ πρὸς οὐσιώσεως νῦν ὁ λόγος αὐτῷ. ἀλλ' ὥσπερ Ἰωάννης λέγων, Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι τιμιώτερος ᾗ λαμπρότερος· οὕτω ᾗ σώζωθα Παῦλος εἰπὼν, τοσούτῳ κρείττων γενόμενος ἀγγέλων, ὅτι βελτίων ἐδείχθη, ᾗ δοκιμώτερος. ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. ἐρᾷς ὅτι πρὸς τὴν ⸂ἀρχαίαν⸃ σάρκα ὁ λόγος ἦν; "Τὸ γὰρ ὄνομα, ὁ Θεὸς λόγος, ἀεί ἐστιν. οὐχ ὕστερον ἐκληρονόμησεν, ἢ δι' ὅτι τὰ ἀγγέλων κρείττων ἐγένετο, ὅτε καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐποίησατο· ἀλλ' ἀεὶ κρείττων ἦν, ᾗ κρείττων ἀσυγκρίτως. πρὸς ᾗ τὴν ⸂ἀρχαίαν⸃ σάρκα τοῦτο εἴρηται). οὕτω γοῦν ᾗ ἡμεῖς ἔθος πρὸς ἀνθρώπους διαλεγόμενοι, καὶ ὑψηλὰ καὶ ταπεινὰ φθεγγόμεθα. ὅταν μὲν γὰρ λέγωμεν, οὐσία ἀνθρώπου, γῆ ἀνθρώπου, σποδὸς ἀνθρώπου, ἀπὸ τοῦ χείρονος ὁ πρῶτον καλοῦμεν· ὅταν ᾗ λέγωμεν, ἀθανασίαν ζῶσι ὁ ἀνθρώπου, ᾗ λογικὸς ὁ ἀνθρώπου, ᾗ ὅτι τῶν ἄνω συνεῖναι, ἀπὸ τοῦ κρείττονος ὁ πρῶτον πάλιν καλοῦμεν. οὕτω καὶ πρὸς τὸν Χριστόν, ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐλαττόνος, ποτὲ ᾗ ἀπὸ τοῦ κρείττονος διαλέγεται ὁ Παῦλος, καὶ τὴν οἰκονομίαν συνῆσαν βουλόμενος, ᾗ πρὸς τὴν ἀκρόασιν διδάξαι φύσεως.

Ἐπὶ οὖν καθαρισμὸν ἐποίησε τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, μόνον μὴ καθαρεῖ, ὁ μηδενείας δόξῃ ἥττονα κηλῖδα, ἀλλ' ὁ κάλλος, ὅπερ ἡμῖν εἰσῆκε, καὶ τὴν διαφορὰν διαφυλάττει οὕτω σπουδάζωμεν ἀμόλυντοι καὶ καθαροὶ, ὥστε μηδὲν ἄπιλον ἔχειν, μήτε ῥυτίδα, μήτε τῶν πιόντων. ἄπιλος γάρ ἐστι ῥυπὸς, ᾗ τὰ μικρὰ τῶν ἁμαρτημάτων· οἷόν τι λέγω, λαυδεία, ὄκνος, ψεῦδος. μᾶλλον ᾗ τοῦτ' ταῦτα μικρὰ, ἀλλὰ ᾗ σφόδρα μεγάλα, καὶ ὅτε μεγάλα, ὡς ᾗ τῆς

ΗΘΙΚΟΝ

χ. καὶ τὸν ὑὸν ᾗ δόντα δίκτυα, etc.

χ. μὴ τ' οἰκεῖν, καθαρισμὸν ποιησάμενος ἁμαρτιῶν.

χ. σημεῖον κ πᾶν ὅτι τὸ ταπεινὸν ποιεῖ.

χ. τὸ δὲ Θεὸς, ὄνομα ἀεί

χ. εἶπεν

Εἶπε ὡς ὁμολογούμενον ἐκφύγοι καταφρονούμενος, ἀποφαίνει λοιπόν, ὅτι ἐκείνους μὲν ἀφῆκε τῶν προφητῶν ἐλάττονας, ἡμῖν δὲ ἀφῆκε τοὺς μακρυνούς. Εἰ δὲ καὶ διὰ ἀγγέλων ἐκείνοις (καὶ γὰρ καὶ ἄγγελοι ὠμίλησαν Ἰουδαίοις) ἀλλ' ἀλλὰ καὶ τούτῳ τὸ πλέον ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἀμὴν μᾶλλον διακονοῦσι, ἐκείνοις δὲ δοῦλοι. καὶ ἄγγελοι γὰρ καὶ προφῆται ἡμῶν δοῦλοι. Καλῶς εἶπεν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. καὶ τοῦτο γὰρ αὐτοῦ ἀφαίρεσιν, καὶ προσκαλεῖται ἀπειρηκότας λοιπόν. ὥσπερ γὰρ ἄλλαχοῦ λέγει, ὅτι Ὁ Κύριος ἐγγύς, μηδὲν μεριμνᾶτε, καὶ πάλιν, Νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ὅπως θύσαμεν, οὕτω καὶ σῴζομεθα. τί οὖν ἐστιν ὁ λέγει; ὅτι πᾶς ὁ τὸν ἀγῶνα καταδραμὼν ἐπιμόνως τὸν ἀγῶνα ὃν τέλος, ἀναπαύλη λοιπόν, εἰδὼς ὅτι τῶν πόνων μόνον ἐστὶ τὸ τέλος, τῆς δὲ ἀναπαύσεως ἀρχή. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. ἰδοὺ πάλιν ὁ, ἐν υἱῷ, ἀφῆκε τὸν υἱὸν φησι, πρὸς ἃ λέγουσι τῷ πνεύματι τοῦτο ἁρμόζει. ὁρᾷς ὅτι καὶ ὁ, τὸ, ἀφῆκε ἐστί; καὶ ὁ, πάλαι, καὶ ὁ, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, πάλιν ἕτερόν τι αἰνίττεται). ποῖον δὲ τοῦτο; ὅτι πολλοῦ χρόνου ἡμολόγουν μέσου, ὅτε ἐμέλλομεν κολάζεσθαι, ὅτε ἐκλελοίπει τὰ χρήσιμα, ὅτε προσδοκία σωτηρίας οὐκ ἦν, ὅτε πάντα χόρτος προσδοκώμενα ἐλπίδος ἦν, τότε πλέον ἐφείσαμεν. καὶ διὰ πῶς σωτῆρας αὐτοὺς εὗρηκαν. οὐ γὰρ εἶπεν, ὁ Χριστὸς ἐλάλησεν (καίτοιγε αὐτὸς ἦν ὁ λαλήσας) ἀλλ' ὅπερ ἀνθρώπους αὐτῶν ἔσαι αἱ ψυχαί, καὶ οὐδέπω ἀκούειν ἠδυνήσατο [τὰ] περὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, φησι. τί λέγεις; ὁ Θεὸς ἀφῆκε τὸν υἱὸν ἐλάλησεν; καὶ πού δῦο ἦν ὑποφορεῖς; σῴζωμεν μόνον γὰρ ἐδώκας, ὅτι καὶ καὶ ἡ παλαιὰ ἴσος ὅτι ἐκ τοῦ αὐτοῦ· ἢ πολλῷ μᾶλλον ὑποφορεῖς οὖσαι. Ἀφῆκε τοῦτο λοιπὸν τούτῳ ἐπιξέρχεται τῷ λόγῳ, λέγων, ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. [Ὅσα πῶς αὐτὸ κοπτοποιεῖ, καὶ ἐξίστησι τοὺς μαθητὰς ἑαυτοῦ ὁ Παῦλος, λέγων, ἐλάλησεν ἡμῖν.] καίτοιγε αὐτῷ οὐκ ἐλάλησεν, ἀλλὰ τοῖς ἀποστόλοις, καὶ δι' αὐτῶν τοῖς πολλοῖς. ἀλλ' ἐπαίρει αὐτοῦ, ἐξ ὑπαίσιοι, ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐλάλησεν, ἅμα δὲ ἐξ ἀναβαίνεται πῶς τῶν Ἰουδαίων. ἀρχὴν γὰρ ἀπόστολος, οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται, μαθηταί τινες ἦσαν καὶ μαθηταί. ἐξ ὅπου δεῖ τοῦτο ποιεῖν λόγου· τοῦ δὲ δεῖ τῶν ἀναγκαίων [δεῖ] τοῦ Θεοῦ δωρεάν, ἀφῆκε τοῦτο ἐπεὶ, οὐ ἔθνη κληρονόμοι ἀπόστολοι. Τὸ σῶμα τοῦ σώματος φησι· καθὼς δὲ ὁ Δαυὶδ ἐν τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ λέγει, Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου. ἐκεῖ γὰρ μετὰ Κυρίου Ἰακὼβ δοῦλος αὐτοῦ ὁ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ πάντες. τί ἐστιν, οἱ ἔθνη κληρονόμοι; τουτέστι, τοῦτον κύριοι ἀπάντων ἐποίησεν. ἐξ ἐν οἷς παῖς προέξεσιν ὁ Πέτρος ἔφη, Καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησεν. τῷ δὲ τὸ κληρονόμον ὁμόπατρι χέζεσθαι), δύο δηλοῖ· ἐν μὲν τῆς ἰσότητος γνῶσιν, ἐν δὲ τῆς κυριότητος ἀναβάσεσθαι. κληρονόμοι πάντων· τουτέστι, τοῦ κόσμου πάντος. Εἶτα πάλιν ὅτι δὲ προτέρων ἐπαγαγὼν λέγει· Διὸ ἐν σοὶ αἰσίας ἐποίησε. Ποῦ εἶπε ἐν λέγοντες, ἵνα ὅτε οὐκ ἴσα; Εἶτα ἀναβαθμοῖς χρώμενος, ὃ πολλῷ τούτων μείζονι ὕστερον φιλεῖται λέγων,

3 Ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς·

4 Τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. Βαθμοὶ τῆς συνέσεως τῆς ἀποστολικῆς· μᾶλλον δὲ οὐ τὴν τοῦ Παύλου συνέσεως, ἀλλὰ τὴν τοῦ πνεύματος ὅτι θαυμάσας χαίρει σύνταξιν. οὐ γὰρ δὴ ἐξ οἰκείας δόξης ταῦτα ἐφθέγξατο, οὕτω τοσαύτην σοφίαν ἐξ ἑαυτοῦ εὗρεν. ἀπὸ τοῦ σμίλης γὰρ ἐν τῷ δημιουργικῷ, ἢ τοῦ ἐργαστηρίου, σοφία πόθεν; ἀλλὰ θείας συνεργείας ἐν ὃ οὕτως εἶπεν. οὐ γὰρ αὐτὸν ταῦτα τὰ νοήματα ἔπεκτεν ὁ Δαβίδ, τότε μὲν οὕτω ταπεινὸν καὶ θνητὸς οὖσα, ὡς τῶν ἀγαθῶν μηδὲν ἔχει πλέον (πῶς γὰρ ἡ σὰρξ συμβόλαια καὶ δέρματα κατεμαλωθῆσα;) ἀλλ' ὁ τοῦ πνεύματος χάρις· ἢ δι' ὧν αὐ ἐθέλῃ, τοῦτο ἰσχυὸν αὐτὸς ὑπεδείκνυ). καθάπερ γὰρ

Εἰς

φιλιπ. δ. ι. Ρωμ. ιγ. ια.

ψαλμ. β. η

Πραξ. β. λϛ.

γ. εἶπε δὲ ἀγγέλων ἐκείνοις. ἐ. ἔτι πάλιν ἐπαιδεύσεν εἰκότως.

ε. ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν.

χ. ἐπεδείκνυτο,

χ. πάντων

χ. διὸ τὸν μακάριον τοῦτο ζητῶ, λοιπὸν χ αὐτοῦ ἐστοιτοῦ,

χ. -σι, ἐ ὁ δὲ καθάπερ τοῦ

ε. τί ἐστιν, οἱ ἔθνη κληρονόμοι ἀπάντων; χ. διὰ τὸν σώματος ἔτος εἶπεν.

χ. τῷ χ. Χριστὸν

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

ἑρμηνεία.

Λογ. α΄. 1 ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΡΟΠΩΣ ΠΑΛΑΙ ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ· 2 Ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. χεφ. α

ΟΤΑΝ ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. Ρομ. ε. κ.
τοῦτο γοῦν ἐγὼ καὶ ἐθαύμασα ἐπὶ τοῦ προοιμίου αὐτῆς τοῦ μακαρίου Παύλου πρὸς Ἑβραίους ἐπιστέλλοντος. ἔδει γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτὸν πρὸς παλαιοπρεπεῖς καὶ τετυχωμένους ὑπὸ τῶν κακῶν, καὶ ἀπὸ τούτων τὰ πρόγματα κρίνοντας, λογίζεσθαι ἑαυτοὺς ἐλαττόνους πάντων τῶν ἄλλων, δικαίως ταύτῃ μᾶλλον μείζονος ἀπολαμβανούσας χάριτος, καὶ σφόδρα ὑπερεχούσης, ἀπ' αὐτῆς τῆς λόγου τῆς εἰσβολῆς διεγείρων Ⓦ ἀκροατήν. Διὰ τοῦτό φησι, πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ὁ τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ. Διὰ τί μὴ αὐτὸς ἔφησεν ἑαυτὸν τοῖς προφήταις; χρήσιμα πολλῷ μείζων ἐκείνων, ὅσῳ καὶ μείζονα ἐπέστησε. ἀλλ' οὐ πάντα τοῦτο. τί δήποτε; προφῆται μὲν ὁ θεὸν ἐαυτῶν μεγάλα λέγειν ἐθιζόμενοι· δοῦλοι γάρ εἰσι, δι' ὧν ὁ δεσπότης ἐπὶ τελείους καὶ τέκνα, ἐπάραι μᾶλλον αὐτοὺς βουλόμενος, καὶ ἀναβαίνειν πολλαχοῦ τοῦ ὑπερβάλλοντος· ὡς αἰ εἰ ἔλεγε, τί μέγα ὅτι προφήτας ἔπεμψα πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν; ἔπεμψα πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς Ⓦ ἐν αὐτῷ Ⓦ μονογενῆ. καὶ καλῶς εἶπε τοὺς μὲν, ἔπεμψε, πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως. δείκνυσι γὰρ ὅτι οὐδὲ αὐτοὶ Ⓦ προφῆται Ⓦ Θεοὶ εἰσὶν ὁμοίως υἱὸς εἶδε. τὸ γὰρ, πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, τοῦτέστι, διαφόρως. Ἐγὼ γάρ, φησὶν, ὁράσεις ἐπλήθυνα· καὶ ἐν χειρὶ προφητῶν ὡμοιώθην. ὥστε οὐ τὸ τοῦτο μέσον ἡ ὑπεροχὴ, ὅτι ἐκείνοις μὲν προφῆται ἀπέστειλαν, ἡμῖν δὲ υἱός· ἀλλ' ὅτι ἐκείνων μὲν οὐδεὶς εἶδε Ⓦ Θεόν, οὗτος δὲ υἱὸς εἶδε Ⓦ Θεόν, ὁ δὲ υἱὸς ὁ μονογενὴς εἶδε. καὶ βέβαιος μὲν αὐτὸς ὁ λόγος· διὰ δὲ τῆς ἑξῆς αὐτὸν καταστηρίζει, ὅταν * πρὸς τὸν ἀπόστολον λέγῃ, Πρὸς τίνα γὰρ τῶν ἀγγέλων εἶπέν, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ, σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ ὅτι πάντων ἀνώτερος αὐτὸς τῶν πολλῶν. προφῆται δὲ ἀπὸ προφητῶν δείκνυσι τὸν ὑπερβάλλοντα.

Εἶτα

τίω τῆς αἱρεσέσεως πίστιν σφόδρα αὐτῷ τοῦτο ἐχρησίμευεν. ἵνα γὰρ μὴ ἐξ ὧν ἔπαθε πίστωσιν ὅτι αἱρέσεως, ἀπὸ τοῦ σφοδροῦ αὐτοῦ ἰσχυροποιῇ. ᾗ δείκνυσιν οὐκ ὄντα στρωτὰ τὰ Ἰουδαϊκά, ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα. καὶ ὅθεν ἔπεισαν εἰσήκει, ἐκ τῆς θυσίας, δῆλον ἐλέγχει, Τοίνυν ἐξερχώμεθα ἔξω, φησὶν, οἰκοδομοῦντες αὐτοῦ φέροντες. ὡσάμποδον δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο. Εἰκὸς γὰρ ὦν εἰπεῖν πιας, ὅτι εἰ ταῦτα σκιά, καὶ ταῦτα εἰκὼν, πῶς οὐ πρόσεχόμεν, οὐδὲ ἐξέστη τῆς ἀληθείας φαντασίας, ἀλλ' ἔπραττε αὐτά; καὶ τοῦτο δὲ ἡρέμα ἡσύχασε σύμβουλον καὶ αὐτὸ, εἰσκαλούμενος. ὅτι δὲ πάλαι χρήσιμον Εἶχον ἐν τῇ πίστει καὶ ταῖς θλίψεσιν ἐκάλουν λέγων, Ὀφείλοντες γάρ ἐστι διδάσκαλοι δι' τὸν χρόνον· καὶ, Μή ποτε ἔστω ἐν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας· καὶ, Μιμηταί· ἐγενήθητε τοῦ Παύλου μακροθυμίας κληρονομήσαντες καὶ ἐπαγγελίας.

Ecp. 17. 17

χ. ὃν

χ. ὡσαύτως. καὶ ὅτι πάλαι

Ecp. 2. 16.

Ecp. 3. 16.

Ecp. 5. 16.

χ. ἐγένεσθε

χ. ϐ καὶ Εἰκότως.] ὁ μὲν γὰρ οὖν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν, ἔνθα καὶ Ἰουδαῖοι ἦσαν καὶ Ἕλληνες, σοφὸν τοιοῦτον ἐγίνετο. ἐκεῖ γὰρ ὅπου τῶν ἰδίων κρατεῖν καὶ αὐτονομεῖσθαι, καὶ πολλὰ καὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις διοικεῖν, οὔπω τῆς ἀρχῆς κατάσασιν εἶχεν ὁ τῶν Ρωμαίων κεκυφὼς, Εἰκότως πολλῇ τῇ σπουδῇ ἐκείνῃ ἐχρῆτο. ἐν γὰρ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι, ὥσπερ ὁ Κόρινθος, ἔτυχον τὰ ἀρχαῖα ἀγωνίσματα ἐμπεσόντα τῷ βήματος τοῦ ἀνθυπάτου, καὶ σοφὸν τούτων ἦν Γαλλίων ἐκεῖνος· ἀλλ' οὐκ ὁ τῆς Ἰουδαίας. ὁρᾶς γοῦν ὅτι ὁ μὲ ταῖς ἄλλαις πόλεσι ταῖς ἀρχαίοις αὐτῶν προσάρχοις, καὶ αὐτῶν δίδοῦ ἐν βουλῇ καὶ τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ ὧν ἐστὶν ἐν βάσει. Πραξ. π. κ.

χ. ιδ Στέφανον μὲν γὰρ Παῦλος ἐβάπτισεν, οὐκ ἐβάπτισε δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀχαΐας ἐμαθητεύσεν, οὐκ ἐπὶ ἀρχόντας ἀναγκάσας· οὕτω καὶ Παῦλος ἔβαπτεν ὀλίγους, εἰ μὴ ὁ χιλίαρχος ἐπέρριψεν ἑαυτόν. ἔτι γὰρ τῶν ἱερέων ἐσώτων, ἔτι τοῦ ναοῦ, τῆς λατρείας τῶν θυσιῶν, τοῦτο ἐγίνετο. ὅθεν καὶ αὐτὸν Παῦλος ἔτι τοῦ ἱερέως κρινόμενον, καὶ λέγοντα, Οὐκ ᾔδειν ὅτι ἀρχιερεύς ἐστι, καὶ ταῦτα ἔτι τοῦ ἀρχῆντος. πολλὴν γὰρ εἶχε τότε ἐξουσίαν. σπόνδοντι [οὖν] οἷα παλαι εἰκὸς ἦν τοὺς οἰκοῦντας τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν Ἰουδαϊσμόν. ὁ τοίνυν δύσθεμα ὑπὲρ τῶν μήπω πιστευσάντων διχόμηνος ἠμέλουν, καὶ τοῖς πιστοῖς οὕτω διακεῖσθαι, ὡς ἂν αὐτὸς προῄδεσθαι, εἰ δέοι, καὶ πολλῷ πλέονος ἄξιοι αὐτῶν ποιησάμενος, "πῆ θαυμάσον, εἰ καὶ ὅλοι γράμματων αὐτοῖς ἐδόκουν καὶ ἐδόκουν εἶναι, ἐς "ἀναπίστους ἂν αὐτοὺς ἐς χειμῶνος δόρθοι· καὶ γὰρ τι παρεισεχύμενοι λοιπὸν ἦσαν, καὶ "ἀπιγνώσκοντες τοῖς πολλοῖς θλίψεσι. καὶ τοῦτο τοῖς ὦ πάλιν ἐμφαίνει λέγων, Διὸ ἵνα μὴ ἐγκακῶμεν χάριν καὶ τὰ ἐκλυόμενα γόνατα· Εβρ. ιϲ. ιϲ. Εβρ. ι λ'. Εβρ. ιϲ. ι.

20 τὰ δύορθώσατε. καὶ πάλιν, Ἐπὶ βραχύ ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονίσῃ. καὶ πάλιν, Εἰ ἐκτὸς ἐστε παιδείας, ἄρα νόθοι ἐστὲ, καὶ οὐχ υἱοί. ὅπερ γὰρ [ἦ] Ἰουδαῖοι ἦσαν, καὶ αὐτοὶ τοῦτο τῶν πατέρων ἐμέμψαντο, ὅτι καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τοῦτο "πόδας ἐχρῶ προσδοκᾶν, καὶ οὕτω βιοῦσθαι, τότε γὰρ ὃ σὺ μὴ ποιοῖ ἐῶ, τὰ μὲ ἀγαθὰ σὺ ἐλπίσι· καὶ μὴ διάπτοι, τὰ δὲ κακὰ σὺ χερσὶ, καὶ πάντα ἁρπησάντων αὐτῶν, Εἰκὸς ἐῶ ὀλιγοψυχεῖν πολλοὺς, πολλὰ δὲ τοῦτο τὸν 25 τῶν ποιητῶν [illegible]ωγον. ἀλλὰ ταῦτα μὲ σὺ χαμηρῷ τῷ προσκοπῷ ὑπολύσομεν· τίνος γὰρ ὅπως ἀναγκαίως αὐτοῖς ἔγραφεν, ὧν τοσαύτῃ ἐποιεῖτο πρόνοιαν. καὶ γὰρ ἡ αἰτία, δι' ἐῶ σὺκ ἀπεκάλυπτο πρὸς αὐτοὺς, δῆλη ἐῶ. οὐ τοίνυν ἐκωλύετο γράφειν. ὅπου γὰρ ὀλιγοψυχοῦσι, δείκνυσιν, Εἰπὼν, Τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ ἔχνας ὀρθὰς ποιήσατε. καὶ πάλιν, Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τῆς ἀγάπης. καὶ Εβρ. ιϲ. ιϲ. Εβρ. ϛ. ι.

30 ψυχῆ γὰρ [illegible]ωτὸ πειρασμοῖ πολλοῖ καταληφθεῖσα, πολλάκις καὶ τῆς πίστεως σκηπτέον). δεῖ δὲ παθεῖν προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, καὶ μὴ εἰ καρδίαν ποιεῖσθαι ἀπιστίας. δεῖ τοῦτο καὶ σὺ τῷ αὐτῷ μάλιστα τῇ ὑπισχνῇ πολλὰ σοὶ πίστεως ἀναλέγε), καὶ "παραδείγματα πολλὰ σὺ τῶν τέλει δίκαιοι· ὅπου καιρίοις παρὰ πόδας τὰ ἀγαθὰ ἐπηγγείλατο, καὶ σοφὸν ἔδωκε. καὶ χρεὼν τούτων, ἵνα μὴ ἐγκαταλείφθαι τοιοῦσαγε, δύο τοῦτα κατασκευάζει· ἵνα μὲ προῖς 35 ὃ φέρωσι πάντα ἡμιάνως τὰ συμπίπτοντα, ἕτερον δὲ προῖς ὃ πάντως προσδοκᾷς τοῦ ἀμοιβαίου. οὐ γὰρ δὴ προσφέρ) ἐοις παρὰ Θεοῦ καὶ τοῖς καλοῖς δικαίως· ἀπρόσκοποι. καὶ πιστεύσαντα τοῦ παρακλησιν ἀπὸ τοιαύτης ζέπτων. ἐοὶς μὲ, ὃς ὢν ἔπαθεν ὁ Χριστὸς· καθὼς καὶ αὐτὸς λέγει, Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· ἑτέρου δὲ, ὃς ὢν ἀπέκειται ζωῆς πίστις θέσεσι Ιωαν. ιγ. ιϛ. ἀγαθῶν· καὶ τοῦτο, σὺκ ἀπὸ τῶν κακῶν. καὶ τοῦτο σὺκ ἀπὸ τῶν μελλόντων ἰσχυρίζεται 40 μέσοι, ὅπερ ἤδη ἐῶ πιθανὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν παρελθόντων, καὶ γεγενῆσθαι εἰς αὐτῶν πατέρας αὐτῶν. τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ποιῶ, λέγων ποτὲ μὲ, Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· καὶ πάλιν, Πολλαὶ μοναὶ εἰσὶ παρὰ τῷ πατρὶ· καὶ μοῦ τα λαμβάνει τοὺς μὴ πιστεύοντας. πιστοὺς δὲ πολιῶ λαβεῖν καὶ τοῦ τῆς χαμηλῆς καὶ παλαιᾶς ἀναθήκης. ἐὰν γὰρ τοῦς Ιωαν. ιδ. β.

τῶν

ὅτε δ᾽ * τις ἐξ ἐθνῶν ἀποστολὴν τινος, αὐ μὴ τὴν ἐλαχίστην ἢ καὶ εὐτελοῦς ἀξίαν λάβῃ, οὐ πάνυ δάκνει σὲ ἀφ᾽ ὧν διεχώρησεν· ἀλλ᾽ ἢ τὴν ἀμισθίαν καὶ σφοδρὰ ζηλωτὴν, καὶ τὰ ἐκείνων φρονοῦντα, μάλιστα αὐτὸν ἀλγύνει, καὶ μᾶλ᾽ ἐπαρθολῆς λυπεῖ, ἅτε μάλιστα αὐτὴν καθαιρῶν δόγμα, τὴν προσηλυτῶν ἄλλως, ἐκείνων ἀποπηδῶντα. καὶ ἄλλο ἢ τούτῳ προσῶν τὸν τῶν ἀπιστούντων ἰργαζόμενον. ποῖον δὴ τοῦτο; ὅτι ὁ μὲν Πέτρος καὶ συνεχώρησε τῷ Χριστῷ, καὶ σημεῖα εἶδεν καὶ θαύματα· οὗτος ἢ οὐδενὸς τούτων ἀπολελαυκὼς, ἀλλὰ μᾶλλον Ἰουδαίων ὢν ἀξιοπιστότερος ὑποπτεύεται, καὶ μᾶλλον ἐπὶ ἐξ αὐτὴν· ὁ μάλιστα ἤρκει καὶ πέτρα ἐπάρσει. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ χρήμασι ἐδόκουν μάρτυρσι· καὶ εἴπερ αἴ τις * ὅτι ὁ διδάσκαλος πολλοῦ τὰ μάρτυρσιν. ὁ δὲ τῆς αἰσχύνης μάρτυρας, ἐξ᾽ μάλιστα ἐν, ὁ φωνῆς μόνης ἀκούσας. ὅρα δὲ τὸν ὁρᾶς αὐτοὺς ἐκθύμως πολεμοῦντας αὐτῷ, καὶ πάντα μᾶλλον τοῦτο προθύμους καὶ σπαίζοντας, ὥστε αἰελφὸν αὐτόν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἀπιστοῦ ἀφ᾽ τοῦτο αὐτῷ ἀπιστῶς" εἶχεν· ὁ δὲ πιστεύσαντες, πόσης εἴχεν; ἕλκωσαγκάζετο τοῖς ἔθνεσι κηρύττων καθαρῶς κηρύττειν ἐξεισθμισμένῳ· " δὲ ἐπ᾽ που καὶ ὁ Ἰουδαῖος" ἀπελήφθη, οὐκ ἐφείσατο. Πέτρος μὲν γὰρ καὶ ὁ ἐκεῖ αὐτὸν, ἅτε ὁ Ἱεροσολύμοις κηρύττοντες, ἔνθα πολὺς ἐκεῖ ὁ ζῆλος, ἀναγκαῖον εἶχεν νόμου [καλοῦντ] τηρεῖν. οὗτος ἢ ὁ ἐλευθερία πολλῆ ἐκεῖ· δὲ πλείοσι ἦσαν ὁ ἐξ ἐθνῶν, ἢ ὁ Ἰουδαῖοι, ἅτε οὐκ ὄντες. καὶ "τότε προῆλυς νόμου· καὶ οὐ ὁσαυτοῦ" εἶχεν ἐκεῖ αὐτὸν, ἅτε οὐκ ὄντες κηρύττειν, "ὅτι πάντα καθαρῶς οὐκηρύττει. ἀμέλει * ὁ τότε αὐτοῦ δοκοῦσι καταδεῖν τὴν πλῆξιν, λέγοντες, Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων. καὶ περὶ τούτου ἐμίσουν καὶ ἀπεστρέφοντο, ὅτι κατηχήθησαν, φησι, περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις. πῶς οὖν οὐκεχει οὐκ ὢν τῶν Ἰουδαίων διδάσκαλος ἐπιστέλλει αὐτοῖς; ποῦ ἢ δοκεῖ ἐπέστειλεν; ἐμοὶ δοκεῖ, ὁ Ἱεροσολύμοις καὶ Παλαιστίνῃ. πῶς οὖν ἐπιστέλλει; ὥσπερ δὲ βαπτίσας οὐκ ἐπιτρέπει, καὶ ἐβάπτιζεν. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν, φησὶ, βαπτίζειν ἐμὲ ἐκωλύθη, ἀλλ᾽ ἐκ προῆρου τοῦτο ποιεῖ. πῶς ἢ οὐκ αὐ ἐπέστειλε τότε, καὶ ὧν καὶ ἀνάθεμα ἡμεῖσθαι ἦλε; Περὶ τούτου ἔλεγε, Γινώσκετε ὁ ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον· μᾶλ᾽ δ᾽, ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς. ὅπου γὰρ συνειλημμένους ἐκεῖ. δύο μὲν οὖν ἔτη ἐποίησεν ἐν Ῥώμῃ διελθών. εἶτα ἀφεῖθη· εἶτα εἰς ἐκεῖ Σπανίας ἦλθεν· εἶτα εἰς Ἰουδαίαν ἔζη, ὅτε καὶ Ἰουδαῖος εἶδε. καὶ τότε πάλιν ἦλθεν εἰς Ῥώμην, ὅτε καὶ ὑπὸ Νέρωνος ἀνῃρέθη. Ταύτης μὲν οὖν τῆς ἐπιστολῆς προσδυτέρα ἡ πρὸς Τιμόθεον. ἐκεῖ γὰρ φησιν, Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι. καὶ ἐκεῖ πάλιν φησὶν, Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι" συμπαρεγένετο. πολλαχοῦ γὰρ ἤθλησε καθὼς καὶ Θεσσαλονικεῦσιν ἐπιστέλλων λέγει, Μιμηταὶ ἐγένεσθε τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἰουδαίας. καὶ αὐτοῖς ἢ τούτοις χαίρων φησὶ, Μετὰ χαρᾶς τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν προσεδέξασθε. ὁρᾷς ἀθλοῦντας αὐτοὺς; Εἰ ἢ τοῖς ἀποστόλοις οὕτως" ἐκέκριντο οὐκ ὁ Ἰουδαῖα μόνοι, ἀλλὰ δὲ ὅπου μεταξὺ ἐθνῶν ἦσαν, τί οὐκ ἂν ἐποίησαν τοῖς πίστοις; Διὰ τοῦτο αὐτῷ μάλιστα ὁρᾷς αὐτὸν φερομένους. ὅταν γὰρ λέγῃ, Πορεύομαι διακονῶν τοῖς ἁγίοις τοῖς ὁ Ἱεροσολύμοις· καὶ πάλιν ὅταν Κορινθίους παρακαλῇ περὶ τὴν εὐποιΐαν, καὶ Μακεδόνας λέγῃ ἐστεναχωρέναι, καὶ φησι, Ἐν τούτῳ ἢ ἄξιον καυχᾶσθαι, τοῦτο λέγει. ὅταν λέγῃ, μόνου τῆς πίστεως ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ δὲ ἐποίησα αὐτὸ τοῦτο ποιῶσαι, τοῦτο λέγει. καὶ ὅταν λέγῃ, Δεξιᾶς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς μὲν εἰς ἐκεῖ ὦμεν, αὐτοὶ ἢ εἰς τὴν περιτομήν, τοῦτο λέγει. Ὅλα ἢ οὐχ ἁπλῶς φησι περὶ τῆς πίστεως τῆς ἐκ, ἀλλ᾽ ὥστε ὁ ἑαυτῶν κοπιῶντι ἡμᾶς τῆς εὐποιΐας. οὐ γὰρ ὥσπερ ὃ κήρυγμα ἑαυτοῖς ἀπεκόμιζεν, καὶ ἡμεῖς μᾶλλον εἰς ἐκεῖ ὦμεν, ἐκεῖνοι δὲ εἰς τὴν περιτομήν, οὕτω καὶ τὴν προθυμίαν τῶν πίστεως, φησὶν, ὁσεμάλλομεν. καὶ πάντα ὁρᾷς αὐτῶν πολλὴν προθυμίαν Παῦλον πειθόμενον·

[καὶ

χ. δίκαιος τὸν ἐκ τοῖς παλαιοῖς. ὁ

χ. ἐκεῖνος.

χ. θεσπίζον

χ. ὅτι

χ. ἀπελήφθη

χ. οὗτος

χ. εἶχε

χ. κεῖ

χ. Σπανίας ἐλθὼν ὁ ἐκ ἐκ Ἰουδαίας ἔζη ὅτε καὶ πάλιν ἦλθεν εἰς Ῥώμην.

χ. περιχύσαν.

χ. ἐποίουν

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τοῦ Χρυσοστόμου ἑρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν,

ἐκτεθεῖσα ἀπὸ σημείων εἰς τὴν κείμενην αὐτοῦ,

καὶ κατὰ Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου

Ἀντιοχείας.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ [ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ] ΤΗΣ ἐπιστολῆς κεφαλαιώδης.

ΠΑῦλος γράφων ὁ μακάριος Παῦλός φησι, Ἐφ' ὅσον μέν [οὖν] εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω· εἰ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε κἀμοὶ εἰς τὰ ἔθνη. εἰ τοίνυν ἐθνῶν ἀπόστολος ὢν (καὶ γὰρ καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς φησι πρὸς αὐτοὺς ὁ Θεός, Περιοῦ· ὅτι εἰς ἔθνη μακρὰν ἀποστελῶ σε) τί ποτε πρὸς Ἑβραίους ἔγραψε; τί δὲ αὐτοῖς ἐπέστειλε; οὐ μικρὰν ἅπασι δεῖ τοῦτο πολλαχόθεν ὀφεῖλον· καὶ τοῦτο πολλαχοῦ ἐστιν ἰδεῖν. ἄκουσον γοῦν τί φησιν ὁ Ἰακώβου πρὸς αὐτοὺς· Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ ὅτι πανταχοῦ κατηχοῦνται περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ νόμου διδάσκεις. καὶ πολλαὶ ζητήσεις αὐτῷ πολλάκις ἐγένοντο περὶ τούτου. τίνος οὖν ἕνεκεν ζητήσεως ἦν τις, ἢ νομομαθὴς (καὶ γὰρ σοφὸς πάνυ ἦν Γαμαλιὴλ ὁ νόμου ἐξεπαιδεύετο, καὶ πολεμεῖν αὐτῷ ζῆλος τὸ πρᾶγμα ἦν) ἢ περὶ τούτου μάλιστα διαλαμβάνων ἐτετύφλωτο, οὐχὶ πρὸς Ἰουδαίους ἔπεμπεν ὁ Θεός; ὅτι περὶ τούτου μάλιστα πλέον δὲ αὐτῷ ἐξεπολεμήθησαν. τοῦτο τοίνυν προφανῶς ὁ Θεός, ἢ ὅτι οὐκ ἀνέξονται αὐτοῦ, Πορεύου εἰς τὰ ἔθνη, φησὶ πρὸς αὐτόν· Διὰ τοῦτο προδιδόασί σε τῇ μαρτυρίᾳ πρὸς ἐμοῦ. Εἶτα αὐτὸς φησι, Ναί, Κύριε, αὐτοὶ βαπτίζονται, ἀλλ' ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων καὶ εἰς συναγωγὰς ἐκ τῶν πιστευόντων εἰς σὲ Καὶ ὅτι ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἑστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ αἱρέσει αὐτῶν, φυλάττων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. καὶ τοῦτο αὐτὸ δίκαιόν σοι φανῆναι [καὶ πιστόν] τὸ μὴ πιστεῦσαι αὐτῷ. καὶ γὰρ οὕτως ἦν· ὅτε δὴ

Ρωμ. ια΄ γ.

Γαλ. Α. ιβ.

Πραξ. κβ΄. κα.

Πραξ. κα΄ κβ.

Πραξ. κβ΄ ιη.

χ. φαίνεται φιλότ. ὁ Θεὸς λέγων, πόρ. Ἑβραίους ἐλθὼν ἴχνη, ἀπόστειλαι αὐτοῖς, αὐθράπτει σφόδρα ἀπηχθάνετο· τοὺς αὐτῷ; ὅτι ἐκεῖνος ἀπηχθάνετο διὰ τοῦτο ἐδίωκε τοὺς τοῦτο ἐδίωκε.

ὅτε δὴ

Digitized by Google

τῷ αἵματι τοῦ ἀμώμου· οὐχ ὑποδούμενος (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ διδιακὰς μὴ ἔχ' αὐτὰ
χ ἰγκ'. παθη, καθαρώτερον δὲ εἰπεῖν ἐκ τῶν ἔργων). πολλῆς ἄρα τοῦτο τὸ κηδεμονίας ἐστί. καί, φησιν,
ἀλλ' ἀπειλῆσαι μέν σοι ἔχω, μὴ μέντοι καὶ κολάσαι. Εἰ κολάζει, καὶ λέγεις, ὅτι ἀπειλεῖ ὅ
τι θέλει· καὶ διὰ τοῦτο ῥᾳθυμότερος γίνῃ, εἰ ὅτως ἀπειλεῖ μόνον, οὐκ ἂν ὑπεύθυ-
8 τερος γένοιο; Ναὶ φησίν· εἰ ἤδεισαν ὅτι ἀπειλεῖ ὅ τι θέλει, οὐκ ἂν μετενόησαν·
ὅθεν ὅτι μετενόησαν, μέχρι ῥημάτων τοῦ ἀπειλοῦντος ἔστησαν. βούλει οὖν ἀπειλοῦντί σοι;
σὺ κύριος εἶ τοῦ θέλειν· καλὸν βελτίων, καὶ ἴσασι μέχρι τῆς ἀπειλῆς. διὸ καὶ, ὅταν ἀ-
ιωβ πειλῇ, καταφρονήσῃς τῆς ἀπειλῆς, ἵνα ὅτι τοῦ πράξαι. Ὁ * τὸν καταικλυσμόν,
Εἰ τοῦ ἀπειλοῦντος ἔδεισαν, οὐκ ἂν τοῦ ποιῆσαι ἀπέμειναν. καὶ ἡμῖς, ἐὰν φο-
10 βηθῶμεν τοῦ ἀπειλοῦντος, οὐχ ὑποστησόμεθα τοῦ πράξαι· μανθάνωμεν,
ἀλλὰ δεῖ ὁ φιλάνθρωπος θεὸς πολλάς ἡμᾶς ἐστυθῆναι
ἡδὺ φοβηθῆναι, ἵ ἀπορρίπτων ἐκείνων ὑπὸ τυχεῖν ἀγα-
θῶν, ὧν ἠθέλησε πολλάς ἡμᾶς ἀξιωθῆναι, χάριτι καὶ φι-
λανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ δό-
15 ξα τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

μὴν. διελίξθω τοίνυν πρὸς ὑμᾶς πρῶτον, καὶ δυσωπήσω ὑμᾶς περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας λοιπόν· σήμερον οὖν αὐτὸν ἀποδοῦναι καλόν. ὅτι μὲν οὖν ἔσται γέεννα, ἱκανῶς (ὡς ἐμοὶ τοῦτο δοκῶ)" πολλάκις ἀποδείξαμεν, καὶ καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἐλέγχοντες, καὶ τὰ πονηρὰ καὶ, εἰ δεῖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, οὐκ ἔστιν ὅπου οὐκ ἐποιήσαμεν αὐτὰ ἀπομωραίνοντες ἐκείνην τὴν ἀκρίβειαν. εἰ δὲ τοὺς μὴ τὰ νόμιμα ἁμαρτάνοντας οὕτως ἐκόλασεν, τοὺς μείζονα κακὰ ἐργασαμένους μὴ τὴν χάριν ἀπεμφέροντας οὐκ ἀφήσει. ἐζητεῖτο τοίνυν, πῶς οὖν ἀγαθός; πῶς δὲ φιλάνθρωπος, εἴπερ κολάζει; καὶ δυσωπούμεθα λέγειν, ὡς μὴ τὴν πλείστην καταχέωμεν ὑμῶν παρρησίαν. φέρε τοίνυν ἀπολογησώμεθα τὸ χρέος, καὶ διέλθωμεν πῶς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς καὶ κολάζων. καὶ γὰρ καὶ πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς ἡμῖν ὁ λόγος ἔσται ἀριμόσιμος αὐτοῖς· ὡς μὴ ἀσυνδέτως προσέχωμεν. σοφὸς ἰατρὸς ὁ Θεὸς τῇ ψυχῇ ἡμῶν, ἐποίησεν ἡμᾶς. ὅπερ οὖν σοφὸς ἐδήλωσεν οὐκ ἔτι μὴ ταῦτα ποιῆσαι. εἰ γὰρ ἔδει τοῦτο, πάλαι ἂν ἐποίησεν. εἰ δὲ χρεὼν ἡμῶν ἐστὶν αὐτὸς, ἡμᾶς δὲ οὐ δυνάμεθα γενέσθαι, οὐ δικαίως ἡμῶν ἐποίησεν ἡμᾶς. ἐποίησεν οὐσίαν, γῆν, θάλατταν, πόντον τὰ ὄντα δι' ἡμᾶς. ταῦτα οὐκ ἀγαθότητος, εἰπέ μοι; καὶ πολλὰ ἄν τις ἔχοι λέγειν. ἀλλ' ἵνα σωτηρίαν τὸν λόγον, αἰατέλλει τὸν ἥλιον ἐπὶ πονηροὺς Matt. 5. 45. καὶ ἀγαθούς, βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. τοῦτο οὐκ ἀγαθότητος; ἔ, φησι. καὶ γὰρ ποτὲ πρός τινα Μαρκιωνιστὴν ἔλεγον, ἆρα οὐκ ἀγαθότητος ταῦτα; καὶ φησιν, ὅτι εἰ μὴ τοῦ λόγου ἀπήτει τὰ ἁμαρτήματα, ἀγαθότητος ἦν· εἰ δὲ ἀπαιτεῖ, οὐκ ἀγαθότητος. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὑπάρχει τῶν φερομένων λεχθέντα εἰπεῖν, καὶ πλείονα τούτων. ἐγὼ γὰρ δείκνυμι οὐκ περιουσίας, ὅτι εἰ μὴ ἀπήτει λόγον, οὐκ ἀγαθός· ὅπερ δὲ ἀπαιτεῖ, δῆλον ὅτι ἀγαθός. εἰπέ γάρ μοι, εἰ μὴ ἀπῄτει τις λόγον ἡμᾶς, ἆρα ἀνθέστηκεν ὁ βίος ὁ ἀνθρώπινος; ἆρα οὐκ ἂν εἰς θηρία ἐξεπίπτομεν; εἰ γὰρ, ὅπου κεῖθεν φόβος, καὶ εὐλάβεια, καὶ δικαστήριον, τοὺς ἰσχυροὺς πολλαπλασίως ἁρπάζειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ παιδίοντας, τοὺς λείους καὶ τοὺς λύκους ἀπερρύμεν τὰ ἀμνία ἁρπάζοντας, εἰ μὴ λόγον ἡμᾶς ἀπῄτει, καὶ τοῦτο πεπίσμεθα, πόσης ἂν συγχύσεως καὶ τύρβης ἐπλήρου ὁ βίος; πῆς ἂν ὁ μυθούμενος λοιδορίας λοιπὸν πρὸς τὴν ταραχὴν τὴν κοσμικὴν; ὅπου γὰρ εἴδες μυρίας ἀτοπίας καὶ ἀταξίας; ἵνα γὰρ αἱ ἡδοναὶ πατέρα λοιπόν; πῆς ἂν ἐφείσατο μήτρας; πῆς ἂν παῖδα ἠδοιλώ, πᾶσαι καὶ κύειν προέλιπε ἂν ὅτι ταῦτα ὕστερον ἔχει, ἀπὸ μιᾶς οἰκίας μόνης ἐγὼ σοι πρᾶσαι πεισάσομαι. πῶς; ἐὰν ὑμῶν τὴν ταῦτα ἐρωτῶντων, καὶ οἰκέτας ἐχόντων, δῶσι ποιῆσαι τούτοις, ὅπου καὶ δέκα φέρωσι τὴν διαστολίαν, καὶ εἰς ὃ σῶμα ἐκείνων συνελεύσονται, καὶ πόντα ἐκφέρωσι, καὶ ταῦτα ἄνω κάτω ἐρχόμενα, καὶ τὰ τὴν ἐμπορὰν αὐτῶν δέξασθαι, οὐκ ἀπωλοῦσιν, καὶ κολάζουσιν, οὐ πιμπρῶσιν, οὐδὲ μέχρι ῥημάτων λυπήσουσιν, ἆρα δοκεῖ ταῦτα ἀγαθότητος εἶ; ἀλλ' ἐγὼ δείκνυμι, ὅτι ὠμότητός ἐστι τῆς ἐσχάτης, οὐ μόνον τῷ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία προϊδέσθαι δέξασθαι τῆς ἀκμῆς χρηστότητος, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτῶν ἐκείνοις προστάττειν ἀπολλύσθαι. καὶ γὰρ μέθυσοι, καὶ ἀσελγεῖς, καὶ ἀπόλαστοι, καὶ ὕβρεις αἱ, καὶ πόντων θηρίων ἔσονται λοιδορήσεις. τοῦτο οὖν ἀγαθότητος, εἰπέ μοι, βλάβειν τῆς ψυχῆς καταπατῆσαι, καὶ ἑαυτὸν καὶ ἀλλήλους προσοφλῆσαι; ὁρᾷς ὅτι ὃ βλάπτειν ἀπαιτεῖ τοῦτο ἐστὶ τοῦ πολλῆς χρηστότητος ὄν; καὶ τί λέγω οἰκέτας τοὺς προχείρους ὅτι καὶ ἁμαρτήματα ταῦτα ἐρωτῶσιν, ἀλλ' ἐκεῖνο μοι, καὶ πόντα ὑπερεπέτω τολμᾶν ἐκείνους, καὶ μὴ κολάζειν, τίνος οὖν οὐκ ἔσονται χείρους, εἰπέ μοι; εἶτα ὅτι μὲν δυσσεβοῦσι τοῦ κολάζειν ἀγαθότητος, τὸ δὲ μὴ κολάζειν ὠμότητος, ὅτι δὲ Θεοῦ οὐκέτι; ὡς ὅτι ἀγαθός ἐστι, δῆλον τοῦτο γίνεται ἐκ τοῦ προνοεῖσθαι. βούλεσθε καὶ ἄλλως εἰπεῖν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ; οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς οὐκ ἀφίησι δύνεσθαι κακοῦ. εἰ γὰρ ἔμελλον τὴν αὐτὴν τυγχάνειν, πάντες ἂν ἦσαν κακοί· πῶς δὲ οὐ μικρὸν τοῦτο ἀγαθούς. ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος· Εὐφρανθήσεται δίκαιος, ὅταν ἴδῃ ἐκδίκησιν ἀσεβοῦς, καὶ χεῖρας αὐτοῦ νίψεται ἐν τῷ

μὴ δι' αὐτὸν ἐκεῖνον, ἀλλ' ἵνα τῶν ἐκεῖθεν ἀκουσθῶσι. ὁ γὰρ ὁ θλίψας ὢν, καὶ πάντα ἀφεὶς, καὶ ζῶν τῶν ἄλλων μᾶλλον μεμνῆσθαι, ὀφείλει ἀκούεσθαι. καὶ ἄλλως ἦν ἐντεῦθεν αὐτὸν, εἰ ἦν ὁ πολίτης ἐκεῖνος, καὶ σωφρονίσαντος γένοιτο αὐτῷ καὶ συγχωρεῖται· οὐδὲ ἦν οὐδὲ χρήμα δίδωσιν ὑπὲρ ἰδίου οἰκέτου. καὶ προσέθηκε, σωφρονίσαντός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οὐ τοῦ, ἀλλὰ Χριστοῦ.

23 Μᾶρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, ὁ συνεργοί μου.

Τί δή φησι Λουκᾶν πλουτοῦσι τίθησι; καίτοι γε φησιν ἀλλαχοῦ, Λουκᾶς ἐστὶ μόνος μετ' ἐμοῦ, καὶ Δημᾶς, φησι, εἰς τὴν ἐγκαταλιπόντων αὐτὸν ἐμὲ καὶ τὰ ἐμά. Τοῦτο ἦν ἐν ἐπιρρήτῳ ἦν, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀνέξεται δεῖ ἀφεῖναι, οὐδὲ ἁπλῶς ἀκούειν, οὐδὲ ὡς ἔτυχε. πῶς ἦν λέγῃ ἀσπάσασθαι αὐτὸν φησιν ἐγκαταλιπόντα αὐτόν; Ἔρρωσο γάρ, φησιν, ἔμφησιν ὁ Κολοσσαῖος. φησὶ μὲν οὖν Ἐπαφρᾶν ἦν ὡς γνώριμον αὐτοῖς ἦν ἐκεῖθεν ὄντα προσέθηκε, καὶ Μάρκον ὡς ἐξ αὐτοῦ θαυμαστόν. τί δαὶ τούτοις συναριθμεῖ φησι Δημᾶν; ἴσως μετὰ ταῦτα γέγονε ῥᾳθυμότερος, ὅτι οὐδὲν καθυβρίζεται ὑπὸ πολλοῦ. ὁ μέντοι Λουκᾶς ἑκάστοτε ὢν, ἐγήρασε προσέτι. καὶ ἀπὸ τούτων ἦν αὐτὸν προσαγορεύει προσηγόρευται αὐτὸν πλέον ὡς τοῦ ἀποστόλου, καὶ συνεργὸς καλεῖ, καὶ ταύτην δυσωπῶν αὐτὸν πρὸς τοῦτο αἴτησιν.

χ. αὐτοῦ
χ. ἐπιγράπτων πλέον ὡς τοῦ ἀποστόλου,
χ. αὐτὸν

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. Ἀμήν.

Εὐχὴ τοῦ ὑποτολμᾶν κατέχεσιν. καὶ ἦν εὐχὴ μέγα μὲν ἀγαθὸν, καὶ σωτήριον, καὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἡμετέραν φυλακτήριον· μέγα ἦν, ὅταν ἄξια αὐτῆς προσφέρωμεν, καὶ μὴ ἀναξίοις ἑαυτοὺς καταισχύνωμεν. καὶ σὺ τοίνυν ὅταν προσέλθῃς τῷ ἱερεῖ, κἂν εἴπῃ, ἐλεήσει σε ὁ Θεὸς, τέκνον, μὴ τῷ ῥήματι θαῤῥεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις προσίσχε· ποίει τὰ ἐλέους ἄξια, εὐλογήσει σε ὁ Θεὸς, τέκνον. εἰ μὲν ποιεῖ τὰ τῆς εὐλογίας, εὐλόγηται· εἰ ἐλεεῖ τὸν πλησίον. ὧν γὰρ βουλόμεθα τυχεῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τούτων προτίθεσι μεταδιδόναι τοῖς πλησίον ὀφείλομεν. ἵνα δὲ τοὺς πλησίον αὐτῶν ἀπεστερωμένους, πῶς τυχεῖν αὐτῶν βουλόμεθα; Μακάριοι, φησιν, οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. εἰ γὰρ οἱ θεσπέσιοι τοιούτους ἐλεοῦσι, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς, τοὺς μὴ ἐλεοῦντας, οἰκτείρει. Ἀπίθανος γὰρ ἡ κρίσις ἂν μὴ ποιήσαι τὸ ἔλεος. καλὸν τὸ πρᾶγμα; τί οὖν αὐτὸ οὐκ ἐποίησας ἐπὶ σῷ; βάλε συγκατάθεσιν τοῖς ἡμετέροις; τί οὖν αὐτὸς ὁ συνείδησις τῷ πεπλημμεληκότι; ἀλλὰ προσέρχῃ μὲν τῷ Θεῷ βασιλέα ἐρεῖν αὐτῷ, αὐτὸς δὲ ἀργύριον αἰτηθεὶς οὐκ ἔδωκας. διὰ τοῦτο οὐκ ἐλεοῦμαι, ἵνα οὐκ ἐλεῶμαι. Διὰ τί, φησι; καὶ μέλλω τοῦτο ἐλέους ὄντος, ὃ τοὺς ἀνελεήμονας ἐλεῶν; ὁ γὰρ τοὺς ὠμοὺς καὶ ἀσπόνδους καὶ μυρία τῷ πλησίον ἀδικήσαντας καὶ φιλανθρωπεύσαμενος, πῶς ἂν ἐλεήμων εἴη; τί οὖν φησι; τὸ λυσιτελοῦν οὐχὶ μυρία ἡμᾶς ἐργασάμενος καὶ κατέσωσεν; ἀπήλλαξεν ἐκείνων, οὐχ ἵνα πάλιν αὐτὰ προσέπωμεν, ἀλλ' ἵνα μὴ προσέπωμεν. Εἰ γὰρ ἀπεθάνομεν, φησι, τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; Τί οὖν; ἁμαρτήσομεν ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον; μὴ γένοιτο. διὰ τοῦτό σε ἐκείνων ἀπήλλαξεν, ἵνα μηκέτι παλινδρομήσῃς προσέχῃς τὸν ἀπιμελῆ ἐκείνον· ἐπεὶ καὶ ἐβούλετο σὸν πυρέττοντα ἀπαλλάξαι τῆς φλογός, οὐχ ἵνα τῇ ὑγείᾳ προσέχῃς κακῶς ἀποχρήσῃ) ἢ ἀξίαν (ἐπὶ βέλτιον ἐστὶν, εἶναι μέλλοις τις διὰ τοῦτο ὑγιαίνῃς, ἵνα πάλιν τῇ κλίνῃ προσπλακῇς ἑαυτόν) ἀλλ' ἵνα μαθόντες τὰ ἀπὸ τῆς ἀῤῥωστίας κακὰ, μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ἐμπέσωσιν, ἵνα ἀσφαλέστερον τῆς ὑγείας ἔχωμεν, ἵνα ποτὲ τὰ προσήκοντα τοῖς τοιούτοις στοχάσωμεθα. πῶς οὖν ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, φησιν, εἰ τοσοῦτοι μέλλουσι σώζεσθαι τῶν κακῶν; πολλαχοῦ γὰρ καὶ τοῦτο πολλοῖς ἀκούω λέγοντας, ὅτι φιλάνθρωπός ἐστι, καὶ πάντας σώσει πάντας. εἰ οὖν μὴ μάτην ἑαυτὸν ἀπατᾶσθαι (καὶ γὰρ μέμνημαι τοιαῦτα πολλάκις ὑμῖν διαλεχθείς) φέρε τὴν αἰτίαν τοῦ λόγου τὴν κινήσω-

ΗΘΙΚΟΝ

Ps. Tim. 5. 10.

Ps. Tim. 5. 10.

Matth. 5.

Isai. 5. 19.

Rom. 6. 2.

ἡ τῶν χρημάτων ζημία δάκνουν εἰώθει τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα μηδὲ ὑπὲρ τούτων ἐγκαλίσῃ (εἰκὸς γὰρ αὐτὰ ἡ κατίωσις ἀφανίζεσθαι) τότε τοῦτο πάθοι καὶ φησι, Εἰ δέ τι ἠδίκησεν. οὐκ εἶπεν, Εἴ τι ἔκλεψεν, ἀλλὰ τί; Εἰ τι ἠδίκησεν. ἅμα καὶ τὸ ἁμάρτημα ὁμολόγησε, καὶ οὐχ ὡς ἄλλο ἁμάρτημα, ἀλλ' ὡς φίλου πρὸς φίλον, τῷ τῆς ἀδικίας μᾶλλον, ἢ τῷ τῆς κλοπῆς ὀνόματι χρησάμενος. τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγει, φησί· τουτέστι, πρὸς ἐμὲ ἔχε τὸ ὀφείλημα, ἐγὼ ἀποτίσω. Εἶτα ἵνα μὴ χάειτος τῆς πνευματικῆς· ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. ἡ σαπερπλοκὴ ἅμα καὶ χαρίεντος, εἶτα ὑπὲρ τούτου καὶ σκιρτήσας Παῦλος μὴ καυχήσασθαι, τοῦτο αὖθις καυχήσεται πρὸς αὐτούς. τοῦτο σφόδρα καὶ αὖθις ἐδυσώπησε, καὶ τῆς εὐοχλήσεως ἀπήλλαξε Ὀνήσιμον. καὶ τῇ ἐμῇ χειρί, φησί, ἔγραψα. οὐδὲν τὴν ἀπλότητα θερμότερον τούτου, οὐδὲν ἀνυποδαστότερον, οὐδὲν πρᾳότερον. ὑπὲρ ἑνὸς δούλου ὅσα πόνους ποιεῖται πρὸς ἑαυτόν. ἵνα μὴ λέγω, φησί, σοι, ὅτι καὶ σαυτόν μοι προσοφείλεις. Εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ τις ὕβρεις εἰς Ὀνήσιμον ἀξιούμενον, εἶτε μὴ ἐθάρρησεν ὑπὲρ κλοπῆς ἀξιῶσαι καὶ τυχεῖν, εἰ τοῦτό πως καταμαθεῖν· ἵνα μὴ λέγω, φησίν, ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις· οὐ τὰ σαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ εἰ σαυτόν. καὶ τοῦτο ἀπὸ ἀγάπης καὶ τῆς Ὀνησίμου φιλίας λέγει, καὶ τὸ σφόδρα θαρρῶν σοι. ὅρα πῶς πανταχοῦ ἀμφοτέρων ἐπιμελεῖται, καὶ τὸ μὴ πολλῆς τῆς ἀσφαλείας ἀξιοῖ, εἰ τὸ μὴ τοῦτο γνῶσθαι τιμᾶσθαι τὸ σφόδρα θαρρεῖν αὐτόν. χ. τοῦτο

19 Ναί, ἀδελφέ. Τί ὅτι καί, ἀδελφέ;

Προσοφείλεις, φησὶ, αὖθις. Τοῦτο γὰρ ἔξωθεν δεῖ προσυπακούειν. ἀφεὶς γὰρ ὀνησίπαμον, πάλιν ἔχεται τοῦ πρότερον, τοῦ καυχήσασθαι. κεῖται καὶ ζεῦτα καυχήσασθαι. ζεῦτα γὰρ τοῦδε τοῦ ἀγῶνος καὶ αὐτὰ καυχήματα, καὶ χαρίζονται· π. καί, ἀδελφέ.

Ἐγώ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ. ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ

Τουτέστι, ἐν Κυρίῳ δίδως τὴν χάριν, οὐκ ἐμοὶ, τὰ σπλάγχνα τὰ σὰ σοί.

20 Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι. Ποῖον λόγον ζεῦτα οὐκ ἂν ἐμάλαξε; ποῖον θηρίον ζεῦτα οὐκ ἂν κατεπράϋνε, ἢ πρεσβύσαν γενόμενον προσδέξασθαι; μὴ δὲ ἐκπορθήσαντα τηλικούτους αἱρέσεις μάρτυρήσαι, οὐ προσδοκᾶσθαι καὶ πάλιν ἀποκλείεσθαι. οὐχ ἁπλῶς φησιν, οὐδὲ ὑπισχνούμενον, οὐδὲ αὐθαδιαζόμενος, ἀλλά, πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι. ὅπερ ἐν ἐξελέγμενος εἶπε, πρήσεις ἔχων, τοῦτο δὲ ἐνταῦθα λέγει εἰς ὃ ὑπισχνούμενος τὸν ἔπαινον. Εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω, ποιήσεις. Ἅμα δὲ διὰ γλῶττον εἶπεν τοῦτο. ἠσθόμην γὰρ αὐτοῦ, ὡς ἐν μηδὲν ἕτερον, τοιαύτην δόξαν ἔχοντα περὶ αὐτοῦ, ὅλη ἐν ὑπὲρ ὃ λέγω πάντα, μὴ ποιήσας τοσοῦτον.

21 Ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν. ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν. Καὶ τοῦτο σφόδρα θαρρῶν ἔγραψα, μᾶλλον δὲ τοῦτο ὑπὲρ Ὀνησίμου, ἵνα μὴ ῥᾳθυμήσαντες, ἀλλ' εἰδότες ὅτι πάντως ἐπιμεληθῶ ἀναύσεται καὶ κατ' αὐτοῦ, πᾶσαν μηχανὴν εὑρίσκωσι, καὶ χάριν μᾶλλον δῶσι. πολλὰ γὰρ ἴσως ἡ χάρις καὶ ἡ τιμὴ Παύλου ἐδημοσιώθη, Παύλου μὲν ἁλύσεσι, Παύλου μετὰ δεσμούς. πάλιν τῆς ἀγάπης αὐτῶν τιμᾶσθαι τὸ βούλεσθαι αὖθις εἰπεῖν, καὶ τοσοῦτον αὖθις δοῦναι, ὡς βούλεσθαι ὑπὲρ αὐτόν. Εἰ γὰρ καὶ ἐν κακοῖς εἰμὶ νῦν, ἀλλ' ὅμως ἄφεσθέ μου, ἐὰν βούλησθε. γρ. ἅμα δὲ καὶ σπούδασατε. Ἐπίμενον γάρ, φησί

22 Ἀσπάζεταί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

Κολοσσ. α. Οὗτος μὲν Κολοσσαεύσιν ἦν ἐπίσκοπος· ὡς δὲ ἀπὸ τούτου δῆλον, ὅτι δὲ ἐν Κολοσσαῖς ἦν ὁ Φιλήμων. συναιχμάλωτον δὲ αὐτὸν καλεῖ, δηλῶν ἐν αὐτὸν ἐν πολλῇ θλίψει. ὥστε εἰ καὶ μὴ

λόμβα, ἃ ὅσα δὺ ἴχνοσι ἡμῖν ἔχει, πόσῳ μᾶλλον ὁ σὰ τῷ μὴ ὄπος εἰς ὃ δεῖ προκόψαι, ὁ μὴ τοῦτο πρὸς ἄμαρτι ἡμᾶς προτίθησι; ἡμεῖς κατάδηλοι γὰρ ἐσμὲν, ὅσοι σφόδρα τέκνου καταδεῖσθαι αὐ δύάφορτο, ὃ αἷμα δέξεται ὃ ἑαυτῷ. δὺ δέον μυρίας ἔχοντες ψυχὰς, τοὺτας πάσας καταθύμεθα, ἀρὰ τὸν ἴσον ἀποδώσομεν; οὐδαμῶς. δέχ' τί; ὅτι 5 αὐτὸς σὰκ ὀφείλων ἡμῖν τοῦτο πεποίηκεν, ἀλλὰ ὃ πρῶ χάριτος γέγονεν, ἡμεῖς ὃ λοιπὸν ὀφειλομεν· ἢ αὐτὸς Θεὸς ὢν, δοῦλος γέγονε, ἢ σὰκ ὢν νεκρὸς θανάτου, νεκρὸς ὢν θανάτου γέγονεν ὑπὲρ ἡμῶν. ἡμεῖς, καὶ μὸ νεκρὸν αὐτὸν καταθύμεθα τοῖς ψυχαῖς, τῷ νόμῳ τῆς φύσεως πρόσ-
1ε. αὐτῷ τας καταθησόμεθα, ἢ ἄκριτος μικρὸν ὕστερον αὐτὸς ἀποδησόμεθα. οὕτω ἢ ὑπὲρ τῶν χρημάτων, καὶ μὴ δι' αὐτὸν αὐτὰ δῶμεν, ἀφ' τὸν τῆς τελευτῆς δύάγκαιον ἀποδωσόμεθα. οὕτω ἢ ὑπὲρ τῆς σωφροσύνης, καὶ μὴ δι' αὐτὸν σωφρονήσωμεν. δέχ' τοῖς θλίψεσι, ἀφ' τοῖς συμφοραῖς, ἀφ' τοῖς δυναστείαις σωπήσωμεθα. ὁρᾷς δῶν ὅσον ἡ χάρις; σὰκ εἶπα, ἵνα γὰρ μέγα ποιήσῃ ὁ μάρτυρες; καὶ μὴ δι' ἐμὸ ἀποθάνωσι, πεισθῆναι πάντως· ἀλλὰ πολλῷ αὐτοῖς οἶδι χάριν, ὅτι ἑκόντες ἀποθνῄσκουσι, ὅπερ ὕστερον ἀπὸ τῆς φύσεως ἄκριτος ἔμελλον. σὰκ εἶπα, τί γὰρ μέγα ποιοῦσι ὁ τὰ χρήματα κερδαίνοντες; πάντως αὐτὰ 15 ἀποθήσονται ἢ ἄκριτος· ἀλλὰ πολλῷ ἢ τούτοις οἶδι χάριν, ἢ σὰκ αἰσχύνεται ὑπὲρ πάντων
χ. ὁμολογεῖν. ὁμολογῶν, ὅτι ἑτέρα φησὶ τὴν ἀλήθειαν ὁ διδάσκων. ἢ γὰρ ἢ τὴν δόξαν διδάσκω, ὃ οἰκεῖος ἔχει θυγάτριος· ἢ τὴν δόξαν διδάσκω, ὃ ὅπου φιλεῖ αὐτὸν σὺν ἀλλος· ἢ τὴν δόξαν διδάσκω, ὃ οἰκειοῦσθαι ὁ ἐκείνῳ· ἢ τὴν δόξαν διδάσκω, ὃ μὴ ἐπαισχύνεσθαι ὑπὲρ πάντων ὁμολογεῖν. αἰδεσθῶμεν τοίνυν τὸν τοσοῦτον ἀγάπην τὸ Χριστοῦ, ἀφ' ἧς ἠρμόσθημεν τῷ φίλτρῳ. καὶ ταπεινὸς ἦλθε, καὶ δι' ἡμᾶς, ἀκούομεν ὃ, ὅτι φιλεῖ ἡμᾶς, μάλιστα πάντων ἀφ' ἧς ἠρμοσάμεθα πρὸς αὐτὸν, ἢ εἰς ἡμῶν αὐτὸν ἄγωμεν σφοδρά· ἢ ἡμεῖς φιλοῦμεν, ὁ ὃ διδάσκων ἡμᾶς φιλεῖ τοσοῦτον, ἢ οὐ δέχεσθαι μέλλει; μὴ, πρόκειται, μὴ οὕτω ῥᾳθυμοι γενώμεθα πρὸς τὸν σωτηρίαν τὴν ἡμετέραν ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ ἀγαπῶμεν ἢ δυνάμεθα τὸν ἡμέτερον, ἢ πάντα κερδῶμεν εἰς τὸν ἀγάπην αὐτὸν, ἢ ψυχὰς, ἢ χρήματα, ἢ δό-
25 ξαν, ἢ πρῶ ὀτιοῦν μὴ χαρῇς, μὴ διαφθαρῇς, μὴ πρόδωμεν, μὴ ὡς ἐκείνῳ τὶ προσήκοντες, ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν. τοιοῦτος γὰρ τῶν φιλανθρώπων ὁ νόμος· διὸ παρακαλοῦσι, ὅταν κακῶς πάσχωσι ἀφ' ὧν" φιλανθρωπίας. οὕτω τοίνυν ἢ ἡμεῖς διακείμεθα πρὸς τὸν
χ. φίλτρ. ἀγάπην τὸν ἡμέτερον, ἵνα ἢ τῶν μελλόντων ὑπερτύχωμεν ἀγαθῶν.

30 Λογ. γ. 17 ΕΙ ΟΥΝ ΜΕ ΕΧΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΟΝ, ΠΡΟΣ-
λαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. 18 Εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, ἐμοὶ τοῦτο ἐλλόγα. Ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ἐγὼ ἀποτίσω, ἵνα μὴ λέγω σοι, ὅτι καὶ σεαυτόν μοι προσοφείλεις.

35 Ὁρᾶτε οὕτω προκόμμα φιλανθρωπίας ἐστὶν, ὡς ὃ μὴ πάντα ἀφεῖναι αὐτῷ. ἔσχε γὰρ μὴ τόσα ἐγκλήματα, μὴ τόσην κατασκευὴν ὃ μέγα τοῦτο ἔθηκε, μὴ τὸ εἰπεῖν, ὅτι τέκνον μου, ὅτι κηδεστὴς τῆς διαγελείου, ὅτι συλλάγχνα, ὅτι ἀδελφὸν αὐτὸν ἀπέγλε, ὅτι ὡς ἀδελφὸν ἔχε, τοῦτο ἐπέγραψε, ὡς ἐμέ. ἢ σὰκ ἠκούσθη τοῦτο Παύλου. ὁ γὰρ μὴ αἰσχυνόμενος δοῦλος κληθῆναι τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ὁμολογῶν τοῦτο, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο σὰκ ἂν παρῃτήσατο. ὁ ὃ λέγει, τοῦτο ἐστιν· Εἰ τὰ αὐτὰ μοι φρονεῖς, ὅτι τοῖς αὐτοῖς τρέχεις, εἰ φίλον κτῇ, προσλαβοῦ αὐτὸν, ὡς ἐμέ. Εἰ δέ τι ἠδίκησεν. ἔσχε πολὺ πλέον ἢ τοῦτο ὁ ἀδίκημα. ὕστερον μὴ ὃ πολλὰ γὰρ τότε προσεπῆν. ἐπεὶ γὰρ μάλιστα

ἀλλ' ὁ καρδίας συντετριμμένης, ὁ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχόμενος. ὅπου γὰρ μὴ τὸ ἐμπεσεῖν εἰς τὸν κάμινον, σφόδρα ἦσαν τεταπεινωμένοι, ἢ μᾶλλον ἢ διὰ τὸ ἐμπεσεῖν. ὅτε γὰρ εἶδον τὸ θαῦμα τὸ γενόμενον, ἀνάξιους νομίσαντες ἑαυτοὺς τῆς σωτηρίας, εἰς ταπεινοφροσύνην κατέπεσον. ὅταν γὰρ πειθώμεθα, ὅτι πρὸ ἀξίου μεγάλα ἀπειργασάμεθα, τότε μάλιστα ἀπολλύμεθα. καίτοι τί πρὸ ἀξίας ἀπειργάσαντο οἱ παῖδες; ἐξέδωκαν ἑαυτοὺς εἰς κάμινον, ἐξηκμαγωτίσθησαν, ἑτέρων ἁμαρτόντων (ἐπὶ γὰρ νέοι ἦσαν) ἢ οὐκ ἐμέμψω, οὐδὲ ὠργίσθησαν, οὐδὲ εἶπον· ναί, τί γὰρ ἡμῖν ἀγαθόν, ὅτι δουλεύομεν τῷ Θεῷ; τί ὠφελήσαμεν προσκυνοῦντες αὐτόν; οὐκοῦν ἀσεβές ἐστι, ἢ γένοιτο ἡμῖν διαστῆναι μὴ τῶν εἰδωλολατρῶν ὑπὲρ τοῦ εἰδωλολατρεῖν κολασθέντων, εἰς ἀκμαγωσίαν ἤχθημεν, παιδείας ἐξεπίσαμεν, ἀλυθρείας, τῆς παιφάτου ἀπάτης, αἰχμάλωτοι ἢ δοῦλοι γεγόναμεν, βασιλεῖ βαρβάρῳ δουλεύομεν. οὐδὲν τούτων εἶπον, ἀλλ' ἐδέξαντο· ἢ ἡμῖν ἐγκαλοῦσιν; ἢ ὑπὲρ ἑαυτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων ποιοῦνται τὸν λόγον, ὅτι βασιλεῖ, φασίν, ἐχθρὸς ᾧ καὶ πατροπάρα-
Δευ. ιδ. λ'. δοτος ἡμᾶς. πάλιν ὁ Δανιὴλ δεύτερον εἰς λάκκον ἐμβεβλημένος, ἔλεγεν· Ἐμνήσθη μου γὰρ ὁ Θεός. ὅρα τί οὐκ αὐτὸν ἐμνήσθη, ὦ Δανιήλ; ὅτι αὐτὸν ἐδόξασε διὰ τοῦ βασιλέως,
Δευ. β. λ. λέγων, Καὶ ἐγὼ οὐκ ἐν τῇ σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοί. ἀλλ' ὅτι ἐνεβλήθης εἰς λάκκον λεόντων ὅρα τὸ μὴ ὑπακούσας τῶν προπατόρων δόγματα ἐκείνων. διὰ τί οὐκ αὐτὸν ἐμνήσθη; διὰ αὐτὸ δὴ τοῦτο. οὐχὶ διὰ αὐτὸν ἐμισέβλησαν τῶν; ναί, φησιν, ἀλλὰ πολλῶν ὀφειλέτης εἰμί. εἰ δὲ ἐχέπος τοιαῦτα μὴ τοσαύτην ἀρετήν, ἵνα μὴ ἔποιμεν λοιπὸν ἡμεῖς; ἀλλ' ὁ Δανιὴλ ἄκουε
β. Βασ. 12. κε. τί φησι, Καὶ ἐὰν εἴπῃ μοι, οὐ τηλίκος εἶ, ἰδοὺ ἐγώ, ποίει τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον αὐτοῦ,
α. Βασ. 3. ιη. καίτοι μυρία ἔχων εἰπεῖν ἑαυτοῦ κατορθώματα· ἢ ὁ Ηλὶ δέ φησι, Κύριος αὐτὸς ὃ ἀρέσει ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει. τοῦτο δηλῶν ὑπερωμίων, μὴ μόνον τὸ τῆς ὑπεργασίας, ἀλλὰ ἢ τὸ τῆς καλάσεως, ἢ τὸ τῆς πικρείας τὸ πᾶν αὐτῷ παραχωρῶ. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ ἡμεῖς μὲν διατοῦτο τιμῶμεν τοὺς οἰκέτας ἡμῶν, εἰδότες ὅτι φιλοῦσιν αὐτοὺς, ἀπὸ αὐτῶν
Ρωμ. ιδ. η. οἰκείων, ὁ δὲ Θεὸς κολάζων οὐ φείσεται; τοῦτο ἢ ὁ Παῦλος ἠνίξατο εἰπών, Ἐὰν τε ζῶμεν, ἐὰν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν. οὐ βάλλει αὐτῷ, φησι, πλοῦτον ἐλαττώ-
σεως· οἶδε πῶς κολάζει. οἰκείους κολάζει παῖδας. οὐδὲν ἡμῶν μᾶλλον αὐτῷ φίλον τῆς ὄντος ὡς δεσπότου ἀναγαγόντος ἡμᾶς, τῆς πλοῦτου ἀπαλλοτρίου, τῆς βρέχοντος τῆς ὑετοῦ ἐπὶ πονηροῖς τε καὶ ἀγαθοῖς αὐτοῦ διδόντος ἐκ τῆς ἡμῶν. ἀλλ' ὅπερ ἔφην, ἢ διὰ τοῦτό μοι τοῦτο εἴρηται, ἵνα ταπεινοφρονῶμεν, ὡς χρή, πιστεύωμεν ὡς χρή. μὴ ἀφορμὴ ἡμῖν τοῦ ῥᾳθυμεῖν ἐκ πρόσεως. ταπεινὸς εἶ, ἢ πάντων αἰθεσπεσίων ταπεινότερος; μὴ δὲ τοῦτο μέγα φρόνει, μηδὲ ἐπίεσις οἰκοδόμει, μὴ ἀπολέσῃς ὃ κατώρθωκας. διὰ τοῦτο ταπεινοφρονεῖς, ἵνα ἀπονοίας ἀπαλλαγῇς. διὰ τοῦτο διὰ αὐτῆς εἰς ἀπόνοιαν πίπτεις, χρῆσαι μὴ ταπεινοφρονεῖν.
Ρωμ. ζ. ιγ. ἄκουε γὰρ Παύλου λέγοντος, Διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργάζεται θάνατον, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. ὅταν εἰς ἔπαινον ἐλθῃς θαυμάσας σεαυτὸν ὅτι ταπεινοφρονεῖν, νόησον διασοβοῦ σου, πῦ κατῆλθε, ἢ οὐκέτι θαυμάσεις σαυτὸν, οὐδὲ ἐπαινέσεις, ἀλλὰ ἢ καταπλήξεις σαυτοῦ, ὡς οὐδὲν πεποικότος.
Λουκ. ιζ. ζ. πάντα ἐαυτοῦ ὀφειλέτην εἶ γενόμενος. ἅπερ δὲ ποιήσῃς, ἐκείνῳ αἰαμεμφήσεται τῷ παραβολῇ, Τίς ἐξ ὑμῶν, φησι, ὃς ἔχει δοῦλον, μὴ εἰσελθόντι αὐτῷ αἰάπιστα λέγει; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλά, φησί, μὴ ἀκούει μοι. μὴ χρὴ ἴσμεν τοῖς οἰκέταις ἡμῶν ὑπακουομένοις ἡμῖν; οὐδαμῶς. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἡμῖν οὐδὲ χρῆν ὑπακουομένοις, ἀλλὰ τὸ ἡμῖν συμφέρον ποιοῦσι. πλοῦτον ἀλλὰ μὴ οὕτω ὑπακούωμεν, ὡς χαίρειν εἰδότος αὐτοῦ, ἵνα μᾶλλον εἰδῇ, ἀλλ' ὡς ὀφειλῶν ἐκπληροῦντες. ἢ γὰρ ὅπως ὀφειλὴ τὸ πρᾶγμα, ἢ ὀφειλῆς ὅτι πάντα ἅπερ αὐ πρᾶττωμεν. εἰ γὰρ ἀργυρίου παῖδας ἀνούμενοι, πάντα ἡμῖν αὐτὸν ζῆν βουλόμεθα, χ. πάντας

ωεφώνων. ᾗ οὐκ εἶπεν, ἐχώρισεν ἑαυτὸν, ἀλλ', ἐχωρίθη. οὐ γὰρ αὐτὸς τὸ κατασκεύασμα τοῦ ὅπῃ τοῦτο διαχωρῆσαι, θεὸν ἐστὶ ἐκεῖνο. ὅπερ καὶ Ἰωσὴφ ἀπολογούμενος πρὸς τὴν ἀδελφὴν φησιν, ὅτι Ὁ Θεὸς ἀπέστειλέ με εἰς τοῦτο, τοῦτ' ἔστι, τὴν κακουργίαν αὐτῶν εἰς δέον ἐχρήσατο. διὰ τοῦτο ἐχωρίθη, φησί, πρὸς ὥραν. ᾗ ⟨Ⓜ⟩ χρήσει συνέλθει, ᾗ τὸ ἀμάρτημα ὁμολογεῖ, ᾗ τρέπει τὸ πρὶν εἰς οἰκειότητα. ἵνα αἰώνιον αὐτὸν, φησι, ἀπέχῃς, οὐκέτι ὡς παρὰ μόνον χειρὸς, ἀλλὰ ᾗ ὡς πρὸς μέλλοντι, ἵνα μᾶλλον ἔχῃς αὐτὸν, οὐκέτι δοῦλον, ἀλλὰ πολὺ κρεῖττον δούλου. δοῦλον γὰρ μόνον τὰ βοϊκὰ κτήνη ἔχει ἀδελφοὺς, ὡς δὲ πρὸς χρείαν κεκέρδακας δὲ τὸν ποιότητα· λοιπὸν γὰρ οὐκ ἀποπέμψῃ. Ἵνα αἰώνιον αὐτὸν, φησι, ἀπέχῃς. Ἀντὶ τοῦ, ἀπολάβῃς. Γεν. μι. ι.

16 Οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητὸν, μάλιστα ἐμοί.

Δοῦλον ἀπώλεσας πρὸς ὀλίγον, ᾗ ἀδελφὸν εὑρήσεις δι' αἰῶνος, ἀδελφὸν οὐ σὸν μόνον, ἀλλὰ ᾗ ἐμόν. τὸ δοῦλον ᾗ ἡ χρεία πολλή. εἰ γὰρ ἐμὸς ἀδελφὸς, οὐκ ἐπαισχυνθήσῃ ᾗ σύ. διὰ μὴν οὖν τοῦ τέκνου τοῦτο σοφισμὸν εὗρεν, διὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦτο βοῦλημα τοῦτο πολλοῦ ᾗ τοῦτο ἰσοτιμίαν.

ΗΘΙΚΟΝ

Ταῦτα οὐχ ἁπλῶς διαλέγεται, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀπογινώσκωμεν τοὺς οἰκέτας οἱ δεσπόται, μηδὲ σφόδρα αὐτοῖς ὀπτηδώμεθα, ἀλλὰ μαθόντες συγχωρεῖν τὰ ἁμαρτήματα τοῖς οἰκέταις τοῖς τοιούτοις, ἵνα μὴ αὐτὰ πρὸς χεῖρας ὦμεν, ἵνα μὴ ἀπὸ τῆς ὀργῆς ἐπαισχυνώμεθα δὲ κοινοῖς αὐτοῦ τὸ πᾶσι λεγομένοις, ὅταν ὦσιν ἀγαθοί. εἰ γὰρ Παῦλος οὐκ ἐπῃσχύνθη δὲ τέκνον καλέσας, ᾗ συλλάγχνον, δὲ ἀδελφὸν, ᾗ ἀγαπητὸν, πῶς αἱ ἡμεῖς ἐπαισχυνθῶμεν; ᾗ τί λέγω, Παῦλος; ὁ Παύλου δεσπότης οὐκ ἐπαισχύνεται τοῦ ἡμετέρους ὀργῆς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καλεῖν, δὲ ἡμεῖς ἐπαισχυνόμεθα; ὅρα πῶς ὑμᾶς πρᾳΰνει. ἀδελφοὺς ἑαυτοῦ καλεῖ τοὺς ἡμετέρους ὀργῆς, ᾗ φίλους, ᾗ συγκληρονόμους. ἰδοὺ πᾶν κατέβη. τί οὖν πεισάντες ἡμᾶς, ὃ πάλαι ἰσχύοντες ἐσώμεθα; τοῦτ' ἔλαττοι δυνησόμεθα, ἀλλ' ὅπως σὺν αὐτῷ συμπροφερόμενοι ἔλθωμεν, ὃ πλέον αὐτοῦ κατηλέλυται. σύμπεμψον γάρ. ὅπερ αὐτὸς ποιήσας σύ, τοῦτο ⟨Ⓜ⟩ ὁμοδούλου ποιῆς, ὁ δεσπότης σοῦ τοὺς δούλους πεποίηκεν. ἄκουσον, δὲ φείδου· μηδέποτε ἐπαρθῇς ὑπὲρ ταπεινοφροσύνῃ. ἴσχε γάρ τι ὃ λέγθη, εἰ ταπεινοφροσύνῃ ἐπαίρει. ἀλλὰ μὴ φαυλάσητε· ἐπαίρει, ὅταν μὴ γνησία ᾖ. πῶς, δὲ πῶς; ὅταν μὲν δέξασθαι αἰθέρια ἡμᾶς, ᾗ μὴ Θεὸν, ὅταν τοῦτο δὲ ἐπαναφθαι ᾗ μεγαλοφροσύνῃ. ᾗ γὰρ τοῦτο καθολικόν. ὥσπερ γὰρ πολλοὶ διὰ μὲν κενοδοξίαν κενοδοξοῦσι, ὅτω ᾗ διὰ τὸ ταπεινοῦσθαι ἐπαίρεσθαι διὰ τὸ μέγα φρονεῖν. εἷς, πλάττεις ἀδελφὸς, ᾗ δὲ οἰκέτης, πρόσεχε λόγου αὐτοῦ, δὲ πόδας ἵππου, βύλεως μέγα ἐφρόνησας· ἐποίησα, λέγεις, ὃ οὐδεὶς ἐποίησε, κατόρθωσα τὸ ταπεινοφροσύνην. πῶς οὖν λύεις τις ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ μένοι; Εἰ μεμνημένοι τῆς εὐαγγελίας τοῦ Χριστοῦ τῆς λεγούσης, Ὅταν πάντα ποιήσητε, λέγετε, ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν· ᾗ πάλιν τοῦ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης λέγοντος, Ἐγὼ ἐμαυτοῦ οὐ λογίζομαι κατειληφέναι. ὁ πείσας ἑαυτὸν, ὅτι οὐδὲν μέγα κατόρθωσεν, ὅτε μὴ πείσῃ, οὐδὲ μέσος ταπεινοφροσύνῃ διώκεται, ὁ μὴ πρὸς τὸ τέλος ἥκειν νομίζων. πολλοὶ ἀπὸ ταπεινοφροσύνης ἐπῆρθησαν· ἀλλὰ μὴ ἡμεῖς τοῦτο πάθωμεν. ἐπείσας τι ταπεινόν; μὴ φρονήσῃς μέγα, ἐπεὶ τὸ πᾶν ἀπώλεσας. τοιοῦτος ἦν ὁ Φαρισαῖος. ἐπῆρθη ὅτῳ ἐδόκει τοῖς πέντε ταῖς δικαίαις, ᾗ τὸ πᾶν ἀπώλεσεν. ἀλλ' οὐχ ὁ τελώνης οὕτως. ἄκουε Παύλου πάλιν λέγοντος, Οὐδὲν ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἐπῆρε αὐτὸν, ἀλλὰ πάντοθεν συνέστειλε ᾗ ἐταπείνωσε, ᾗ ταῦτα εἰς τὸν ἄκρον χρυσοῦν αἰκελπλυθῶς; καὶ ⟨Ⓓ⟩ πῶς παῖδες ἐν πυρὶ ἔσωσεν, ᾗ ἐν μέσῃ τῇ καμίνῳ, ᾗ τί ἔλεγον; Ἡμῶν τοίνυν, ἐὰν ὀμόσωμεν μὴ τὸν πατέρων ἡμῶν. τοῦτο ἴσχι καρδίας συντετριμμένου ἔχει. διὰ τοῦτο οὐδὲν αὐτὸ λέγει, ἀλλ' Ἰερ. μι. ι. Δευ. γ. κδ.

ἀλλ'

τοσαύτην παιπάλης αἴτησιν ἀναβάλλεται. ἴστε γὰρ σὺ γυμνὴν τὴν διατοπὴν καὶ τὴν ἀποδεδρακυῖαν οἰκετῶν, καὶ μάλιστα ὅταν μὴ κλοπῆς τοῦτο ἐργάσωνται, καὶ χρησιν ἔχωσι διαστῆσαι, ὡς αἴξεται ἡ ὀργή. Τοιοῦτον οὖν πᾶσι τούτοις προσέλεγε. καὶ πρὸς τοῦτο πείσας πρῶτον ὁποιονοῦν ὑπουργῆσαι ἑτοίμως, καὶ προσκυνήσας αὐτὸν τὸν ψυχὴν πρὸς πᾶσαν ὑπακοήν, τότε ἐπάγει τὸν λόγον, καὶ φησι·

10 Παρακαλῶ σε, Καὶ μὴ ἐγκωμίων, Περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, οὗ ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου. Πάλιν ὁ δεσμοὶ δυσωπητικοὶ, καὶ τότε ὅταν. οὐ μόνον γὰρ τοῖς ὑμῶν ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ παθῶν πεποίηκεν. οὐ γὰρ ἂν αὐτοῦ, φησι, τέκνον ἐκάλεσα, εἰ μὴ σφόδρα τοῦ δέοντος· ὅπερ Τιμόθεον ἐκάλεσα, τοῦτο καὶ τοῦτον. καὶ πολλαχοῦ τὴν φιλοστοργίαν δείκνυσι, ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ὠδῖνος αὐτὸν ἐγέννησα, φησι. ὥστε καὶ ἀφ' τούτου ἄξιος πολλῆς τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὅτι οὐ αὐτοῖς τοῖς ἄθλοις ἀπετέχθη, οὐ τοῖς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ πυρασμοῖς. Ὀνήσιμον,

11 Τὸν ποτέ σοι ἄχρηστον. Οὐκ πόση ἡ συμφορὰ, πῶς ὁμολογεῖ αὐτὸν ὁ ἁμάρτημα, καὶ τούτῳ σβεσθεὶς αὐτὸν ὁ θυμὸς. οἶδά, φησιν, ὅτι ἄχρηστος ἦν, νῦν δέ σοι, καὶ ἐμοὶ χρήσιμος ἔσται. Οὐκ εἶπε, νῦν δέ σοι χρήσιμος ἔσται, ἵνα μὴ σκῶψις δόκῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ αὐτὸν προσωποποιεῖ, ἵνα ἀξιόπιστος ὦσιν αἱ ἐλπίδες. Νῦν δέ σοί, φησι, καὶ ἐμοὶ χρήσιμος. Εἰ γὰρ Παύλῳ χρήσιμος τῷ τοσαύτην ἀκρίβειαν ἀπαιτοῦντι, πολλῷ μᾶλλον τῷ διαστάντι. Ὃν ἐπεμψα πρός σε. Καὶ τούτῳ θυμὸν ἔοικεν, ὃν παραδιδοὺς αὐτόν. μάλιστα γὰρ ὁ διαστάντα τότε ὁρίζονται, ὅταν ὑπὲρ ἀπόντων προσκαλῶνται, ὥστε καὶ αὐτῷ τούτῳ μᾶλλον κατηφεῖν.

12 Σὺ δὲ αὐτὸν, τοῦτ' ἔστι, τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, προσλαβοῦ. Καὶ πάλιν οὐ γυμνὰ ῥήματα ταῦτα ὄντα, ἀλλὰ μετὰ ῥήματος ἐπιτεθειμένου, ὃ τῷ τέκνου θερμότερόν ἐστι. εἶπε, τέκνον, εἶπεν, ἐγέννησα· ὥστε μάλιστα αὐτὸν φιλεῖ ἔοικε, ὅτι οὐ πυρασμοῖς αὐτοῦ ἔτεκεν. ὅτι γὰρ ἀεὶ σκῶπτα τὰ παιδία μάλιστα ἐκκαλοῦνται, δῆλον, ὅταν κινδύνους ἀφ' ὑψηλοῦ, καὶ οὐ αὐτοῖς τέκνωσιν· ὡς ὅταν λέγῃ ἡ γραφὴ, Οὐαὶ Βαραχαδὴλ· ἢ πάλιν ὅταν καλῇ ὁ Βενιαμὶν ἡ Ραχὴλ, υἱὸν φησιν ὀδύνης μου· σὺ δὲ αὐτὸν, φησι, τοῦτ' ἔστι, τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, προσλαβοῦ. δείκνυσιν αὐτοῦ τὸν ἀγάπην τὴν πολλήν. Οὐκ εἶπεν, ἀπόδεξαι, οὐκ εἶπε, μὴ ὀργισθῇς, ἀλλὰ, προσλαβοῦ· τοῦτ' ἔστιν, οὐχὶ συγχώρησις, ἀλλὰ τιμῆς ἐστιν ἄξιος. Ἀφ' τί; τέκνον Παύλου γέγονεν. Γεν. λε. ιη.

13 Ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην ὑπὲρ σοῦ κατέχειν, ἵνα ἀφελήσῃ μοι ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου. Ὁρᾷς πόσα προσήκειν κατασκευάσας, τότε αὐτὸν ἤγαγε εἰς τὴν τοῦ διαστάντος πίστιν; ἢ ὅρα καὶ τοῦτο μὴ ὅσης σοφίας· ὅρα καὶ οἱ ἔξωθεν πόσου ὑπὲρ βάθους πεῖρ, καὶ τοῦτον πῶς πρᾷον. Βλέπε, φησιν, ὅπως ἀποδῷς τὴν πρὸς ἐμὲ λειτουργίαν δι' αὐτοῦ. ἐνταῦθα δείκνυσιν, ὅτι ὁ αὐτοῦ μᾶλλον ἐσκέπτοντο, ἢ ὁ τοῦ παιδὸς, ὅτι σφόδρα αὐτὸν αἰδεῖται.

14 Χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης, φησὶν, οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατ' ἀνάγκην ὁ ἀγαθόν σου ᾖ, ἀλλὰ κατ' ἐκούσιον. Τοῦτο μάλιστα ζητοῦσιν ἀξιούμενοι, ὅταν καὶ παραίνεσιν ὦσιν χρήσιμον, μετὰ τῆς ἐκείνου γνώμης πίπτωσι. δύο γὰρ ἀγαθὰ ἐντεῦθεν γίνεται, καὶ κέρδος κερδαίνει, καὶ σὰς ἀσφαλέστερος κτᾶται. καὶ οὐκ εἶπεν, ἵνα μὴ κατ' ἀνάγκην, ἀλλ', ὡς κατ' ἀνάγκην. ἦλθε μὲν γὰρ, φησιν, ὅτι καὶ μὴ μαθών, ἀλλὰ δεθεὶς γοῦν, οὐκ ἀπῆλθε κερδάνας, ἀλλ' ὅμως οὐκ πλείονος ἐδεήθησαν, ἵνα μὴ ὡς κατ' ἀνάγκην.

15 Τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς,

16 Μηκέτι ὡς δοῦλον. Κἀγὼ δὲ, τάχα, ἵνα εἴξῃ ὁ διαστάς. ὅπερ γὰρ ἀπὸ αὐθαδείας γίνεται ἢ φυγὴ ἢ διεγραμμένης δίκης, ἢ οὐκ ἀπὸ προαιρέσεως, λέγει, τάχα· καὶ οὐκ εἶπε, διὰ τοῦτ' ἔφυγε, ἀλλὰ, διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη, εὐφημοτέρῳ ὀνόματι μᾶλλον προσιών.

ἀμέλησε γένηται, καὶ μείζους αὐτὴν ἔφθασε· καίτοιγε οὐκ ὀλίγον τὸ μέσον ἐῶ Ρώμης καὶ Φρυγίας. οὐδὲ γὰρ μοι δοκεῖ ἐπὶ Αρχίππου. Ὁ γὰρ Κολοσσαεὺς τῆς Φρυγίας εἰσί, περὸς οὓς γράφων ἔλεγεν, Ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Κολοσσ. δ' ιη'.
Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. αὕτη
5 ἡ τῆς Φρυγίας πόλις ἐστίν. εὔχομαί, φησιν, ἵνα ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται. ὁρᾷς περίεργον ἀνδρὸς διδάσκαλον, ἢ λαβεῖν, ἢ παρὰ ἣν ἔλαβεν, καὶ τὴν χάριν αἰτήσασθαι, καὶ αὐτῶν πρέχοντα πολλῷ μείζονα; ὅπως, φησίν, ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν. τοῦτον, ἵνα πᾶσαν ἔρευναν ἐπέλθῃς, ἵνα μηδὲν ἐλλειφθῇ. ὕτω γὰρ ἡ πίστις ἀργὴ, ὅταν ἔργα ἔχῃ. χωρὶς γὰρ ἔρ-
10 γων ἡ πίστις νεκρά ἐστι. καὶ οὐκ εἶπεν, ἡ πίστις σου, ἀλλ', ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου, σεαυτὸν αὐτὸν ἐκδοὺς τῷ, καὶ ἐν σώματι διατρίβῃς, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτὸν δυσωπῶν, εἰ κοινωνὸς εἴη, φησί, τῆς πίστεως, καὶ τὰ ἄλλα ὀφείλεις κατορθοῦν.

7 Χαρὰν γὰρ ἔσχομεν καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. Οὐδὲν ὕτω δυσωπᾷ, ὡς ὃ ζῆλος ἑτέρων εὐερ-
χ. περίεργον. 15 γεσίας περισφίγγει, καὶ μάλιστα ὅταν ἐκείνων αἰδήμονες ὦμεν. καὶ οὐκ εἶπεν, Εἰ τοῖς ἄλλοις ποιεῖς, πολλῷ μᾶλλον ἐμοί· ἀλλὰ ὃ αὐτὸ μὲν ἦν ἔργον, ἑτέρως δὲ αὐτὸ μεθόδευσε προσωμίσεσεν. χαρὰν ἔσχομεν· τοῦτο, σὺ μοι πάντοτε ἔδωκας ἐν τοῖς ἑτέρους ἐνοχλοῦσιν· καὶ παράκλησιν· τοῦτο, οὐ μόνον ἠδόμεθα, ἀλλὰ καὶ παραμυθούμεθα. μέλος γάρ ἐσμεν ἀλλήλων ἐκεῖνοι. Εἰ πάντων τοῦ συμφωνοῦντος τοσαύτην δεῖ εἶναι, ὡς ὅτι τοῖς ἑτέρων ἀναπαύσεσι
20 τοὺς ἄλλους ἐν θλίψεσιν ὁρᾶσθαι, καὶ μὴ τύχωσί λιμοῦ, διαφθείρεσθαι δι' ἐκείνους, ὡς ἑνὸς σώματος διεφθαρμένου, πολλῷ μᾶλλον εἰ καὶ ἡμᾶς ἀναπαύσεις. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἔλεις, ὅτι πείθῃ, ἀλλὰ καὶ σφοδρότερον καὶ ἐμφατικώτερον, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων, ὡσανεὶ παιδίον πεινῶντος τοῖς πατράσιν ὄντος καὶ ἐπιφέροντος· ὕτως ἡ ἀγάπη, ἡ φιλοστοργία δείκνυσιν αὐτὸν καὶ σφόδρα ἀγαπώμενον παρ' αὐτῶν.

25 8 Διὸ πολλὴν παρρησίαν ἔχων ἐν Χριστῷ ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον. Ορα πῶς ἀσφαλίζεται, μὴ ἡ ἐκ τῶν ἀπὸ σφοδρᾶς ἀγάπης λεγομένων πλύξῃ τὸν ἀκροατήν, ὡς δυσαναχετῆσαι. Διὰ τοῦτο φησὶν ἔχειν, ἐπιτάσσειν σοι, ὅπερ βαρὺ ἦν, καὶ ποιῶν ἀπὸ ἀγάπης λεγόμενον μᾶλλον ἰσχυρὸν θεραπεύσας, ἀλλ' ὅμως ἐκ δεσποτείας πολλὴν τὴν δόρθωσιν, εἰπὼν, παρρησίαν ἔχων, ὅπερ μέγα δικαιώματος ἦν τοῦ Φιλήμονα, τοῦτον, παρρη-
30 σίαν ἡμῖν ἔδωκας σύ. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὃ ἐν Χριστῷ ἐπαγάγων, ὅπερ ἀναγκαιότατόν ἐστιν ὅτι οὐχ ὡς ἐν τῷ κόσμῳ λαμπρότερον, οὐδὲ ὡς δυνατώτερον, ἀλλὰ διὰ τὴν πίστιν τὴν εἰς τὸν Χριστόν. καὶ τότε εἶπεν ὃ, ἐπιτάσσειν σοι, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὃ, ἀνῆκον, τοῦτον, θέλοντι πεζῆγμα. καὶ ὅρα ἐν πόσοις αὐτὸ καταστοχάζει. τὸν ἄλλους δοῦλος, φησὶ καὶ ἐμὸν, καὶ διὰ τὸν Χριστόν, καὶ ὅτι τὸ πεζῆγμα θέλοντι, καὶ ὅτι ἡ ἀγάπη δίδωσι. διὸ
35 καὶ ἐπάγει,

9 Διὰ τοῦτο ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ· Ωσανεὶ εἶπεν, οἶδα μὲν, ὅτι καὶ ἐπιτάξαι δύνω μὲν πολλὴν τὴν ἐξουσίαν, ἀπὸ τῶν προλαβόντων· πλὴν ἀλλ' ὅμως πολλῷ ὑπὲρ τὸ πεζῆγμα ποιοῦμαι τὴν δέησιν, παρακαλῶ. ἀμφότερα ἔδειξεν ὁμοῦ, ὅτι καὶ θαρρεῖ αὐτῷ (ἐπέταξε γὰρ) καὶ ὅτι σφόδρα τὸ πεζῆγμα ἀντιποιεῖται· διὸ πα-
40 ρακαλῶ. Τοιοῦτος ὢν, φησιν, ὡς Παῦλος πρεσβύτης. Βαβαὶ, πόσα δυσωπητικά; Παῦλος ἀπὸ τῆς ποιότητος τὸ προσώπου, ἀπὸ τῆς ἡλικίας, ὅτι πρεσβύτης, ἀπὸ τὸ δικαιοτέρου πάντων, Οτι καὶ δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τίς γὰρ οὐκ ἂν τὸν ἀθλητὴν, καὶ στεφανίτην ἐδίδαξαν ὑπήκοον χεῖρες; τίς ὁρῶν δεσμὰ Χριστοῦ δεδεμένον, οὐκ ἂν μείζονα ἐξεῖσαν; τοσούτοις δὲ προλεγόμενος αὐτὸν τὸν ψυχῆς, οὐδὲ ἀθῶως ἐνεβάλετο ὄνομα, ἀλλὰ

τοσούτων

ὅτι καὶ σὺ πολλὰ τοιαῦτα εἰς ἑτέρους ποιῇς, καὶ εἰς αὐτοὺς Ⓜ διασύτλω, καὶ δῶες καὶ συγχώρησον. εἰνόησον ὅτι λέγεις, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. εἰνόησον ὅτι ἐὰν μὴ ἀφῇς, οὐ δυνήσῃ ὅτε μὴ παῤῥησίας εἰπεῖν· αὐτὸ ἀφῆς, ὀφειλὼ ὃ πεζόγμα ἀπαιτῇς, ὑ δῆλα τλὼ τὸ πεζόγματος φύσει, ἀλλὰ δῆλα τλὼ τὸ δεδωκότος φιλανθρωπίαν. καὶ πῶ ἴσοι τὰ εἰς σὸν ὁμοδούλους ἀφίεται τὸ εἰς τὸ δεσπότλω ἡμῶν τὸ ἄφεσιν λαβεῖν; ἀλλ' ὅμως τυγχάνομεν τὸ τοσαύτης φιλανθρωπίας, ὅπῳ πλούσιός ὅστις σὸ ἐλέους καὶ οἰκτιρμοῖς. ἵνα δὲ σοι δείξω, ὅτι ϗ χωρὶς τὸ ἀφέσεως, ἀπὸ τὸ ἀφῆναι μείζονα καρποῦσαι ὃ κέρδος, εἰνόησον πόσους ὁ τοιοῦτος ἔχῃ φίλους, πῶς πάντα χορὸν ἐγκώμια τὸ τοιούτου ἄπαντες διεξέρχονται λέγοντες, ἀγαθὸς ἀνὴρ, εὐκαταλλάκτος, οὐκ οἶδε μνησικακῆσαι, ἅμα ἐπλήγη, καὶ ἅμα ἰάθη. Ⓜ πιῶτοι πεζεισάσει τινὶ πεζεπεσόντα τὶς οὐκ ἐλέησει; τὶς οὐ συγγνώσεται ἁμαρτάνοντι; τὶς ὐ δώσει χάριν ἑτέρων ἀξιοῦντι; τὶς ὐ θαλάσσει φίλος ἐ) καὶ δοῦλος ψυχῆς οὕτως ἀγαθῆς; καί, πῶ καλῶ, πάντα γὰρ τοῦτο πεζεπωλῶ, μὴ πεζὸς φίλους, μὴ πεζὸς συγγενεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ πεζὸς σὸν οἰκέτας. Ἀτέρπως γὰρ, φησι, τλὼ ἀπειλῶ, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμῶν ὁ Κύριός ὅστι σὸ συνεκτοῖς. δῶ ἀφιῶμεν τοῖς πλησίον τὰ ἁμαρτήματα, ἀφεθήσετ) καὶ ἡμῖν, δῶ ἐλεημοσύνας παρέχωμεν, δῶ ταπεινοὶ ὦμεν. καὶ γὰ ϗ τοῦτο ἀφαιρῆ ἁμαρτίας. Εἰ γὰρ ὁ τελώνης, ἵνα μόνον εἴπῃ, Ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, κατῆλθε δεδικαιωμένος, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἡμεῖς, αὐ ζαπφοὶ ὦμεν καὶ σεσυστεσταλμένοι, δυνησόμεθα πολλῆς φιλανθρωπίας τυχεῖν. δῶ ὁμολογῶμεν τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα, καὶ κατηγορήσωμεν ἑαυτῶν, ὃ πλέον ἀπισμικξόμεθα τοῦ ῥύπου. πολλαὶ γὰρ αἱ ὁδοὶ αἱ" καθαρεύουσαι. πάντοθεν τοίνυν πολεμῶμεν τῷ ἀργολῷ. Οὐαὶ εἶπεν δύσκολοι, οὐαὶ δυσχερές. ἄφες ὦ λευπηκότι, ἐλέησον Ⓜ" διόμενον, παπήσωσιν οὐ τλὼ ψυχλύ. καὶ σφόδρα ἡῆς ἁμαρτωλὸς, δυνήσῃ καὶ τῆς βασιλείας ὑπερτυχεῖν, ὅτε τύπων αὐτὰ ἐκκαθαίρων τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἀπισμήχων τλὼ κηλῖδα. γένοιτο ϗ ἡμᾶς πάντας ἐν ταύτῃ ἀπεκθεραπεῦσαι ἅπαντα τῷ ἁμαρτημῷ Ⓜ ῥύπον ὅτε τῆς ἐξομολογήσεως, ἐκῆ τυχεῖν τῶ ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν.

Ἀσύ. β. 4 ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΤΩ ΘΕΩ ΜΟΥ ΠΑΝΤΟΤΕ, μνείαν σε ποιούμενος ὑπὶ τῷ πεζοσευχῶν μου, 5. Ἀκούων σε τλὼ ἀγάπλω καὶ τλὼ πίστιν λω ἔχῃς πεζὸς Ⓜ Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, 6 Ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σε ἐνεργὴς γένῃ) ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τῷ ἐν" ἡμῖν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν.

χ. ἐυματόλλακτος,

χ. ἡμῶν

Ἐφ. ε. θ.

Λεκ. ιη. 13.

χ. καθάρσει συνάψαι.

χ. διλαμύτοι,

Ὑπ εὐθέως ἐκ πεζοιμίων αὐτῆ τλὼ χάριν, ἀλλὰ πρότερον Ⓜ πάντα θαυμάσας, ϗ ἐπαινέσας ὑπὶ τοῖς καπορθώμασι, καὶ τῆς αὐτῆ ἀγάπης δείξας τὴν μείζονα ὑ μακρὰν, τὸ ἅπαντος αὐτῆ μεμνῆσθαι ἐν τῇ πεζοσευχαῖς, καὶ εἰ ἐπὶ πολλοῖς ἀναπαύον) πρὸς αὐτὸν, ϗ πᾶσιν πεζαχούει καὶ πείθεται, πόσῳ καὶ αὐτλὼ πλεῖονας πήσει, μάλιστα αὐτὸν δυσωπῶν τούτῳ. Εἰ γὰρ ἕτεροι ὑπὶ τυγχάνουσιν ὧν δίκαιοι, πολλῷ μᾶλλον Παῦλος· εἰ πεζὸ τῶν ἄλλων ἐλθὼν ἄξιος ἐν τυχεῖν, πολλῷ βᾶλλον μὴ τοὺς ἄλλους, καὶ πεζόγμα αἰτῆσαι οὐκ εἰς αὐτὸν αἴτησει, ἀλλ' ὑπὲρ ἑτέρου. Εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ τοῦτο ἔπεσει χάριν μόνον, μηδὲ εἴπῃ τις, ὡς εἰ μὴ Ὀπόσιμος ἐν, οὐκ ἂν" ἔγραψας, ὅρα πῶς καὶ ἑτέρας αἰτίας πήθησι τῆς ὑπεροχῆς, πεζῶτον μὲ τλὼ ἀγαπῶν αὐτὸ δηλῶν, ἔπειτα ϗ ἐξείλω κελεύων ἑτοιμαθλῶαι αὐτῷ. ἀκηκόατε οὖ, φησι, τλὼ ἀγάπλω. θαυμασὸν τοῦτο, καὶ τὰ πρότερα ἰδιλ τοῦ πολλῷ μείζονα. δῆλον γὰ ὅτι οὐκ τῶ ὑπερβαλλούσαι ζωῆτλω ἐ), καὶ

δῆλος

πιεζᾶται ἀπατῶσα, ἢ ἀπολογεῖται πρὸς τὸν ἐγκαλοῦντα, καὶ ῥᾴμα ἐκπίπτει τῇ ἀπολογίᾳ· τοὶ δ' Θεοὶ μὴ δωρούμενος πείσαι, οὐ φροντίζει, οὐδὲ αἰδῆται, οὐδὲ ἐμεῖ. καίμοὶ ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ ἀπέχεσθαι τῶν ἑτέρων χρημάτων, μᾶλλον δ' ἢ τὰ αὐτοῦ δοῦναι, πρώτης ἑτοίμως εἰσφέρομεν· τοῦ δὲ Θεοῦ κελεύοντος μὴ ἁρπάζειν, μηδὲ τὰ ἑτέρων χλαμύδα, στρωμνήν, οὐκ ἀνεχόμεθα. ὁρᾷς ὅτι προτιμῶμεν ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ; φορτικὸν τὸ ῥῆμα καὶ ἐπαχθές. ἀλλὰ δίξασπὸν φορτικόν· φύγετε τὸ ἔργον. Εἰ δὲ τὸ ἔργον οὐ δεδοίκατε, πῶς ὑμῖν πιστεύσω δυνάμεις λέγουσιν, ὅτι τὰ ῥήματα δεδοίκασθε, καὶ βαρὺς ἡμᾶς; ὑμεῖς ἑαυτοὺς τῷ ἔργῳ βαρύνετε, καὶ οὐδεὶς λόγος· ἐγὼ δὲ τὰ ῥήματα εἶπον, ἃ ὑμεῖς τὰ πράγματα προσέχετε, ἀγλωσσήτους; ἢ πᾶς οὐκ ἄτοπον; ἡδέως ἂν ἐφόδους εἶχε τὰ πρὸ ἐμοῦ. βούλομαι οὖν σοὶ λοιδορίας δόξαι λαβεῖν κατ' ἐκείνου τοῦ ἡμέραν, ὡς εἰκὸς ἢ μᾶτον λοιδορησόμενος ὑμᾶς, ἢ ἰδιώτην ὑπὲρ τοιούτων ἐγκαλουμένους. ἀμέτοι δὲ δικάζειν προσήκατε τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἢ ἑτέρως ἀναγκάζετε. πολλοὶ πολλοῦ οἰκέτας ἠνάγκασαν, ἢ παῖδας ἢ μὴ εἰς γάμον ἐλκύσαι μὴ βουλομένους, ἢ ὑπομεῖναι παθεῖν αἰσχίστας ἀτοπίας, καὶ ἔρωτι μαρῆναι, ἢ ἁρπαγῆς, ἢ πλεονεξίας, καὶ βίας· ὥστε διπλοῦν ἐστὶ τὸ ἔγκλημα, ἢ μηδὲν ἀπὸ τῆς ἀνάγκης δικαιωθῆναι συγγνώμην αὐτοῖς εὑρεθῆναι. Εἰ γὰρ αὐτὸς ἄκων προσέπεσε τὰ ποιηρὰ ἐκ τοῦ ὑποζυγίου τοῦ ἄρχοντος, μᾶλλον μὲν οὖν οὕτως ἐγκλημα ἡ ἀπολογία, πλὴν χαλεπωτέρα γοῦν ἡ ἁμαρτία, ὅταν ἢ ἐκείνους ἀναγκάζῃς τοῖς αὐτοῖς ἐκπίπτειν. ποῖα γὰρ ἂν εἴη τοῦ τοιούτου συγγνώμης λοιπά; ζῶντα εἶπον, ἀλλ' οὐδὲ καρπίαν βουλόμενος ὑμᾶς, ἀλλὰ δίξαι πόσον ἐσμὲν ὀφειλέται τοῦ Θεοῦ. Εἰ γὰρ ἢ ἀξίαν τιμῶμεν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ, ὀφείλομεν τῷ Θεῷ, πολλῷ μᾶλλον, ὅταν προτιμῶμεν τοὺς ἀνθρώπους. Εἰ δὲ ζῶντα τὰ ἁμαρτήματα τὰ εἰς ἀνθρώπους γινόμενα, εἰς Θεὸν πολλῷ μείζονα δίκην· πόσῳ μᾶλλον ὅταν ἢ αὐτὴ ἁμαρτία τῇ ποιότητι μείζων ἢ, ἢ χαλεπωτέρα; ἐξέτασίν τινα ἑαυτοῖς, ἢ ὄψεται πόσῳ οἱ ἀνθρώποι ποιοῦσφοδρὰ αἱ πλὴν μακέλλαι, εἰ τοσαῦτα δῶρα τῷ Θεῷ ἐπροσκόπτομεν, ὅσα τοὺς ἀνθρώπους, ἢ τὸν μὲν τοὺς ἀνθρώπους δόξαν, τὸν δὲ φόβον, ἢ τὸν τιμήν. Εἰ τοίνυν τοσούτων ἐσμὲν ὑπόδυνοι, ὀφείλομεν μὴ πάσης προθυμίας ἀφίναι τοῖς ἀδικοῦσιν ἡμᾶς ἢ πλεονεκτοῦσι, μὲ μισησικακεῖν. οὐδὲ γὰρ ἔστι λύτρωσις ἁμαρτημάτων, ἀμέτοι δικαιοῦν, οὐδὲ δαπάνης χρημάτων, οὐδὲ ἄλλου τοιούτου, ἀλλ' ἁπλῶς προαιρέσεως. οὐκ ἀποδικαίου χρὴ τίλεσθαι, οὐκ εἰς τὸν ὑποφειλόμενον ἐλθεῖν, οὐκ ἐνδυῶντας ὑπὲρ τοῦ κόπου ἢ πόνου, ἀλλὰ δικαίους μέτοι. ποῖον, ἀμέτοι, συγγνώμην ἔξομεν οἱ τοῖς δικαίοις εἰ δυσκόλοις, ὅταν ἢ καθ' ἑαυτὸ προσῆμα ἢ τοσοῦτον ἔχοι κέρδος, καὶ τοσαύτην τὴν ὠφέλειαν, ἢ οὐδὲν πάσι, μὴ προσέπωμεν; οὐ δύνασαι χρημάτων καταφρονῆσαι; ἢ δύνασαι δαπανῆσαι τοῦ ἰδίου εἰς τὸν δικαίους; δικαίωσαι ἢ δύνασαί τι ἀγαθόν; ἀφίναι τὴν κλῆσιν ἢ δύνασαι; Εἰ γὰρ μὲ τοσούτων ὑπόδυνος εἰς ἀκέλλυσι ἢ μέτοι ὁ Θεὸς ἀφίναι, οὐκ οἶδ' πῶς ἢ τοσούτων ὑπεύθυνος ὤν, οὐκ ἀφίησι, ἢ ζῶντα εἰδὼς ὅτι ἀφ' ὧν ἔχεις ἐξ αὐτοῦ, ἀπαιτῇ σε μὲ ὧν ἡμᾶς πρὸ ὀφειλέτου ἐλθόντας ἡμέτερον, οἰκέτους εἶδός τινα, δικαστὴν καὶ ὑποδίκους ἢ τιμᾶς, ἢ πᾶσαν ὑπεδίκου φιλοσοφεστέρως μὴ δαφιλέας, ἢ ζῶντα οὐκ ἀπὸ τοῦ δημοσίου ἀφαιρούμενος, ἀλλ' ἡμέτερος ἡμᾶς ἄλλως κατασῆσαι σοὶ τὸν ἀπαίτησιν· σὺ δὲ τῷ Θεῷ ὀφείλων τοσαῦτα, καὶ καλούμενος ἀφίναι, παλαιὰ σὺ λέγεις, οὐκ ἀφίης; πότε, δέσποτα; εἶμι, πόσης μὲ ἀπολαύσομαι φιλανθρωπίας; πρόσῃ δὲ ὑποδεικνύμενα καὶ τόπον; πόσου ὕπνου; πόσου ἡδέως; πῶς εὐκόλου ἡ ἀρετὴ καὶ πολλῶν ἔχει ὠφέλειαν; πῶς ἐργάδες ἡ κακία; ἡμεῖς δὲ οὕτως ἐλαφρῶς ἀποφυγόντες διώκομεν δι' ὀλυδνῶν βαρύτερον. ὁ δὲ ζῶντα οὐ σώματος ἰσχύος χρεία, ἢ πλούτου, ἢ χρημάτων, ἢ δυναστείας, οὐ φιλίας, οὐκ ἄλλου τοιούτου, ἀλλ' ἀρκεῖ δικαίους μέτοι, καὶ δι' πᾶν ἐλύπησε ἀλγεῖ, καὶ ὕδωρ ἐστὶν ἀλγεῖ· ἀλλ' ὁπόταν ὅπ

αὐτὸν ἀγνώμονας ἐποίει, ταῦτα πανταχοῦ καὶ αὐτοὺς ἀξιοῖ, ὥστε μὴ πλανᾶσθαι τοὺς δικαίους. οὐ γὰρ δὴ πολλοὶ ἀξιοῦσθαι μόνοι, ἀλλὰ καὶ δι' ὃ τοὺς πολλοὺς τοῦ δίκαιον ἡγεῖσθαι, φέρε ἴδωμεν δι' αἰτιολογίαν δ' ἀξιοῦμεν. ὅτι γὰρ ἔλεγε· καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ μου. Εἰ συστρατιώτης ἐστί, καὶ σὸ τύπτεις κοπιῶντι ὀφείλεις. ἔστι δὲ ὅτε Ἀρχίππου, ὅτε οὐ γράφων Κολοσσαεῦσιν ἔλεγεν, Εἰπατε Ἀρχίππῳ, βλέπε τὴν διακονίαν, ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. δοκεῖ μοι ἔστι καὶ εἷς τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγμένων, ὃν καὶ προσλαμβάνει εἰς τὴν ἀξίωσιν· καὶ συστρατιώτην φησί, ὥστε πάντα ἔχοντα σωφρονεῖσθαι. καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς συναγωγῇ. καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ. οὐδὲ δοῦλος πάσχει ὁ ταῦτα. οἶδα γὰρ πολλάκις ἐν ῥήμασι δούλων διαπρίψαι δεσπότας διασύροντας, ἐν μάλιστα, ὅταν ὑπὲρ δίκαια ἡ ἀξίωσις ᾖ· ἃ δὴ μάλιστα προσποιοῦνται, ἵνα ἐκφύγωσι. οὐ πάντως ἀφίησιν αὐτοὺς εἰς φθόνον ἐμπίπτειν, τῇ παρουσίᾳ ὑμᾶς μὴ τῶν δικαστῶν. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς δικαστὰς ἀγνωμονῆσαι συγχωρεῖ. εἰ μὲ γὰρ οἴομαι εἶπεν, ἵνα μὴ ἐμπέσητε· εἰ δὲ μὴ ἐμπέσοιτε, καὶ οὕτως ἐδύνατο σῶσαι. ὅρα οὖν πῶς σωστοὺς ὧν ἐπεθύμησε τοὺς μαθητὰς ποιῆσαι, τούτους τῇ μνήμῃ πάσῃ, κἀκείνοι μὴ πλήξαι. οὐ γὰρ τοὺς ἐκκλησίας οἴκημα οὐκ ἀφίησι τοὺς δικαστὰς ἀγνωμονῆσαι, εἴγε συναριθμοῦνται τοῖς οἰκέταις. ἐν γὰρ ἡ ἐκκλησία οὐκ οἶδε δικαστάς, οὐκ οἶδε οἰκέτας ἀλλ' ἑκατέρους· ὥστε κατορθοῦσθαι ἡμᾶς ἁμαρτημάτων τούτου κάκιστον οἴεσθαι. εἰ τοίνυν ἐκκλησία ἐστί, μὴ μανθάνετε, ὅτι μοῦ σου καταφρονοῦσι οἱ δοῦλοι. Εἰ γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὐ δοῦλος, οὐκ ἐλεύθερος. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. Εἰς ὑπόμνησιν αὐτοῖς ἔρχεται τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων τῆς χάριτος ὑπομνήσας. εἰσήκουσε, φησι, ὅσα σοι συνεχώρησεν ὁ Θεός, πῶς χαρίτι σύ ἐσώθης· μίμησαι καὶ διακόνου. ἐπὶ χάριτι ἡ αὐτὴ τοῦ εἰρήνου. εἰκότως. τότε γὰρ καταλλάττεται ἡ αὐτή, ὅταν μισῶμεν αὐτὸν, ὅταν ὑπομένῃ ἡ χάρις· ἐπὶ κακίστοις ὁ δοῦλος ὁ σὸς τὰ συνδοῦλοι ἀνήλεης γεγονώς, ἕως ὅτε σὺκ ἀπῄτει τὰ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ ἡ χάρις ἔμενεν ἡ διακονική· ὅτε δὲ ἀπῄτησεν, ἀφῃρέθη καὶ ἣν ἐδέδοτο τοῖς βασανισταῖς.

ΗΘΙΚΟΝ Ταῦτα δὴ καὶ ἡμῖς ἐννοοῦντες, οἰκτίρμονες ὦμεν, συγγνωμονικοὶ ὦμεν τοῖς ἁμαρτάνουσιν εἰς ἡμᾶς. ἑκατὸν δηνάρια ἐστὶ τὰ ζημιωθέντα εἰς ἡμᾶς ἁμαρτήματα, τὰ δὲ εἰς τὸν Θεὸν ἡμῶν, μυρία τάλαντα. ἔστι δὲ ὅπου καὶ τὴν πίστιν τὴν προσοῦσαν τὰ ἁμαρτήματα κρίνουσι. οἷον τι λέγω· ὁ τὸν ἰδιώτην ὑγιείσας, ἥμαρτεν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ὡς ὁ τὸν ἄρχοντα· καὶ μείζονος τούτου, ὁ τὸν μείζονα ἄρχοντα, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ὁ τὸν ἐλάττονα· ὁ δὲ τὸν βασιλέα, πολλῷ πλέον. τὸ δὲ μὴ ὑγιεῖς ἐστὶν ἡ αὐτὴ, "τῇ δὲ ὑπεροχῇ τοῦ προσώπου μείζων ἦν. Εἰ δὲ ὁ βασιλέα ὑγιάζων ἀφέρεται ἔχει τὴν ἰσομοιρίαν ἐξ ἧς τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐλάττων· ὥστε καὶ τὰ αὐτὰ εἰς τὸν Θεὸν ἁμαρτήσωμεν, ἅπερ εἰς τοὺς δεσπότας, οὐκ οὕτως ὅσοι ἐσμὲν, ἀλλ' ὅσοι μέσοι Θεοῦ καὶ δεσπότων, τοσοῦτοι τῶν ἁμαρτημάτων ἐκείνων τούτων. καὶ γὰρ πλείονα διήκουσι καὶ ἁμαρτήματα, οὐ τῇ ὑπεροχῇ τοῦ προσώπου μεγάλα μέντοι γοῦν ἐστὶ καὶ αὐτῇ τῇ φύσει. ἐφεκτὸς δὲ ὁ λόγος, ἵνα μέλλω λέγειν, καὶ φοβερὸς ὄντως, πλὴν ἀνάγκη λεχθῆναι, ἵνα καὶ οὕτως ἡμῶν τὴν ἀμέλειαν κατασείσῃ καὶ προσαλάβῃ, δείκνυσι ὅτι πολλῷ πλέον αἱ δεσπότου φοβοῦμαι, ἢ τὸν Θεόν, καὶ ἡμεῖς αἱ δεσπόται, ἢ τὸν Θεόν. σὺ δὲ γὰρ. ὁ μοιχαλίδων οἶδεν ὅτι Θεὸς αὐτοῦ ὁρᾷ, καὶ τούτῳ μὲ καταφρονεῖ· αἱ δὲ αἱ δεσπότου ἴδῃ, κατέχει τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας. ὁ τοιοῦτος οὐχὶ προσπαθεῖ αἱ δεσπότου μόνον Θεοῦ, οὐχὶ μόνον ὑγιεῖζει τὸν Θεὸν, ἀλλὰ καὶ πολλῷ χαλεπώτερον, ἐκείνους διδιώκει, τούτῳ καταφρονεῖ. αἱ μὲ γὰρ ἐκείνους ἴδῃ, κατέχει τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας· μᾶλλον δὲ πῶς φλόγα; οὐκ ἔστι φλόξ, ἀλλὰ ὕδωρ ἐστί. εἰ δὲ μὴ γὰρ ἐξὸν γυναικὶ καταφθαῆναι, εἰκότως φλόξ ὁ προσῆμα ἐστὶν, "ὅτι δὲ ὕδωρ ἐστὶ τρόπος. ἀν δὲ γὰρ αἱ δεσπότου ἴδῃ, ἵστα πάντα τὴν μανίαν, τῆς δὲ τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας ἐλάττων φαντάζει. πάλιν ἕτερος, ὁ κλέπτων σωθείδη, ὅτι ἁρπάζει, ἀλλ' αἱ δεσπότου μὴ πειρᾶται

γὰρ. καὶ ἐν τοῖς τοῦ μὴ συναναχθῆναι περιφρονῶν. ἀ, τὰ δὲ κακὰ λυμαίνεται πάντα ἀπουδαζόμενα. ἵ ἐστὶ καὶ τὸ ὅλον δεῖ.

Digitized by Google

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

ἑρμηνεία.

Λογ. α. 1 ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΣΜΙΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ⁊ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ ⁊ συνεργῷ ἡμῶν, 2 Καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· 3 Χάρις ὑμῖν ⁊ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, ⁊ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

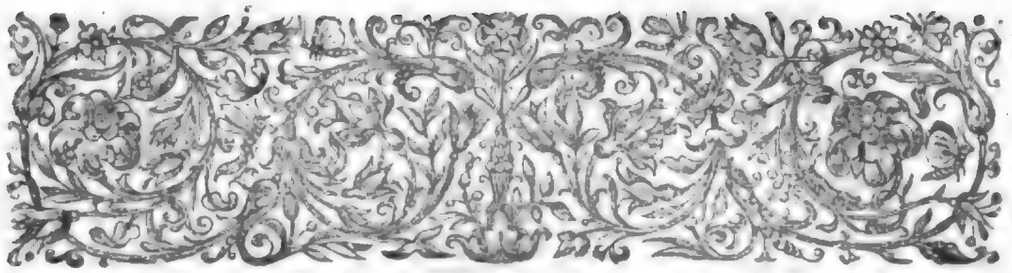
Περ εἰκότως πρὸς διαπόντιον ὄντα τοῦτο βιβλίον ἀπὸ τοῦ προοιμίου τὸ φρόνημα αὐτοῦ κατιάσασιν, οὐκ ἀφῆκεν ἐπαχθῆναι θλῶσι, ℣ ἡμῶν ἔσωσεν, δίσμιον ἑαυτὸν καλῶν καὶ τίτλῳ, ⁊ συνίστησιν, οὐδὲν τῶν πρώτων ἐπαίνων δοκεῖν εἶναι τοσοῦτον. Εἰ γὰρ δισμὸς οὐκ αἰσχύνην ἔλεγε ℣ Χριστοῦ, ἀλλὰ ⁊ καύχημα, πολλῷ μᾶλλον δεσμὰ οὐκ ἐπαισχύνεσθαι. ⁊ τοῦτο λέγει οὐκ ἐπαίρων ἑαυτὸν, ἀλλὰ συμφέροντως τῷ ποιεῖ, καὶ ὁ ἀξιόπιστον τὸ πρᾶγμα δεικνύς, οὐχ ἑαυτῷ ἔπεται, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ τίτλου χάριν ἐποιήσατο λαβεῖν. ὡς δ' εἰ ἔλεγε, δι' ὑμᾶς ℣ δέδεμαι πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις. ὥσπερ οὖν ⁊ εἶπεν ἀλλαχοῦ, ὀκνῶ τοῦ κηδεμονίου δεικνὺς, οὕτω καὶ τοῦτο ⁊ ὁ ἀξιόπιστον. οὐδὲν τῶν παυλείων τούτων μείζονα τὸν ἀκούσαν, ὡς στίγματα τοῦ Χριστοῦ. Ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ, φησὶ, βαστάζω. ὁ δίσμιος τοῦ Χριστοῦ. Σφόδρα γὰρ αὐτὸν δίδιν. Ἵνα οὐκ ἂν αἰδεσθείη, ἵνα οὐκ ἂν δυσωπηθείη Χριστοῦ δισμὰ ἀκούων; πῶς οὐκ ἂν ⁊ τοῦ ψυχροῦ τοῦτο ποιήσειεν, μήτε γοῦν εἶναι τοῦτο ἕνα; ⁊ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός. συμπροσλαμβάνει ⁊ ἕτερον μεθ' ἑαυτοῦ, ὥστε πάντως καὶ πολλοὺς ἀξιοῦσθαι μᾶλλον εἶναι ⁊ δοῦναι τοῦ χάριν. Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ, ⁊ συνεργῷ ἡμῶν. Εἰ ἀγαπητὸς, ⁊ τέλμα τὸ παρρησία, οὐδὲ τοσοῦτον, ἀλλὰ πολλῆς φιλίας δεῖγμα. εἰ συνεργὸς, ⁊ μείζονα ἀξιοῦ λαβεῖν τοιοῦτον, ἀλλὰ ⁊ χάριν εἰδέναι ὀφείλει. ἑαυτῷ γὰρ συμφέρει, τὸ αὐτὸ ἔργον οἰκοδομεῖται. ὥστε ⁊ χωρὶς ἀξιώσεως ἑτέρου διαγγεῖλαι, φησὶν, ἔχεις τὸ δοῦναι τοῦ χάριν. Εἰ γὰρ τῷ εὐαγγελίῳ ὄντι χρήσιμος, σὺ ⁊ εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀποδάλλεις, ἆρα οὐκ ἀξιωθῶμεν, ἀλλ' ἀξιώσας ὀφείλεις. ⁊ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ. ἐμοὶ δοκεῖ σύμβιον εἶναι τούτων. ἔρα Παύλῳ τὸ ταπεινόν. ⁊ Τιμόθεον συναλαμβάνει τοῦς τοῦ ἀξίωσιν, ⁊ οὐ ℣ δούλους μόνον ἀξιοῖ, ἀλλὰ καὶ τοῦ γυναῖκα, καὶ ἕτερόν τινα ἴσως φίλον. ⁊ Ἀρχίππῳ, φησὶ, τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν. οὐκ ἐξ ὑποτάγματος βαλόμενος τοιαῦτα λύειν, οὐδὲ φανασκεῖν, εἰ μὴ δίκαιος καλοῦντι τοῦτο ἀκούει, ἀλλ' ἅπερ αὐ

β. Τιμ. β. Γαλ. ϛ. ιζ.

Κολοσσ. δ. ιζ.

φαυλίζωμεν αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, ἢ θλιψώμεθα ἢ παροξυνώμεθα· εἰ τὰ ῥήματα ἡμῶν τοιαῦτα ἐστὶν, οἷα τοῖς ἑτέροις αὐτοῖς παροξῦναι πολλάκις, πολλῷ μᾶλλον. ἀλλὰ σοὶ μὲν φίλον τὴν ἐρωτᾶν τὸν διδάσκαλον, ἢ παρεῖναι τὸν παρόντα· σοὶ γὰρ κοινωνεῖ ὁ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος· οὐκ ἐδίδου ταῦτα μαθεῖν, εἰ πέμει; ὅταν γάρ τις πνευματικῶς ζῇ, ἢ ῥήματα, ἢ βασίσματα, ἢ ῥήματα τοιαῦτα, ἢ πρᾶγμα ἁπλῶς οὐδὲν ἀκούσεται ὠφελοῦν, ἢ οὐδὲν ἐμποδίζει, οὐδὲ κωλύει γίνεσθαι. πάλιν ὅτι σοὶ ἀναγκαίων ἡ ὑπόληψις διεπέμπετο, μαθεῖν ὑμᾶς χρήσιμον. ὅρα πόσα καὶ περιττὰ εἰπεῖν. εἰ μὲν ἢ παρῆσαν, ὃ ἀσυνδαῆσί τινα εἶδον σοὶ πρᾶγμα. εἰ γὰρ Παῦλος ἀπὼν δραπέτην, παρὼν λήσου ἢ κλέπτου τοσαύτην πίστιν ἐποιήσατο, ἢ ἀπὼν ἐγκωμίων οὐδὲν ἔπεμψεν, οὐδὲ αἰσχύνεται, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς οὐ σώσει ῥαθύμους εἶναι σοὶ τὰ τοιαῦτα. δεύτερον, ὅτι ὁ ἀναλίσκων χρόνος ἀφανίσει, καὶ εἰς ἑκάτερα ἐλάσσονα κακίαν. εἰ γὰρ ὁ κλέπτης, ὁ δραπέτης οὕτως ἐγένετο εὐάρεστος, ὡς θέλειν τὸν Παῦλον κοινωνὸν αὐτῶν καταστῆσαι, ἢ χρήματα ἔλεγεν, ἵνα μὴ παρῇ μοι, πολλῷ μᾶλλον ἐλεύθερος ἀπολυσάσθω οὗ χρή. τρίτον, ὅτι σὺ ἀνάγκην ἔπασας τὴν διαστολὴν οὐ προσήκει. Εἰ γὰρ Παῦλος οὕτω θαρρεῖ τῷ Φιλήμονι, Οὐκοῦν οὕτως δεῖ χρῆσθαι καὶ χρήσιμον αὐτὸν σοὶ ἀναγκαίως οὐκ ἠθέλησε κατασχεῖν, οὐδὲ γνώμῃ τῇ διαστολῇ, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τοῦτο ποιεῖν οὐ χρή. Εἰ γὰρ δοῦλός ἐστιν ὁ οἰκέτης, ταύτην μάλιστα μόνην αὐτὸν χρὴ σὲ τὴν ἀνάγκην, ἢ τὸν διαστολὸν ὑπερβαίνειν, ἵνα αἴτιος πᾶσι τοῖς σὲ τὴν οἰκίαν ὠφελεῖσθαι ἦτε. τί οὖν λύχνοι ἀπὸ τῆς λυχνίας ὅταν τὸν μόδιον ἄγῃς; εἶθε οὖν ἔξωθεν εἰς τὰς πόλεις εἰσωθεῖν σώων. τί οὖν, φησὶ, οὐ καὶ αὐτὸς φαῦλος ἦν; τί, εἰπέ μοι, οὐδέπω καλῶς; ὅτι σοὶ πάλιν εἰσῆλθεν; ἀλλ' οἶσθ' ὅτι καὶ ἔξω ὢν φαυλότερος ἐστί. ὁ γὰρ ἔνδον φαῦλος ἦν, πολλῷ μᾶλλον ἔξω ὤν. σὺ ταῦτα μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἀναγκαίας φειδοῦς ἀπήλλακται, τὸ διαστὸν μεμενωκώς· ἐκεῖ γὰρ τούτων φειδὼς ἴσως ἀπάξει αὐτὸν ἐκ τὴν ἀναγκαιοτέραν, ἢ πνευματικωτέραν. Διὰ τοῦτο ἢ ὁ μακάριος Παῦλος τὴν ἀρίστην αὐτοῖς εἰσάγων συμβουλὴν ἔλεγε· Δοῦλος σὺ κέκλησαι; μὴ σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δυνάμενος ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι· τουτέστι, τῇ δουλείᾳ προσκαρτέρει· ὁ γὰρ πάντων ἀναγκαιότερον, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται. καθὼς καὶ αὖθις γράφων ἔλεγε, Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται. ἐρῶσι γὰρ οἱ ἕλληνες, ὅτι δύναται καὶ δουλείαν ἀρέσκειν τῷ Θεῷ. ἐπὶ εἰς ἀναγκαῖον καθίσαντα πολλοὶ τοῦ βλασφημεῖν καὶ λέγειν, ὅτι διὰ τοῦτο τὴν πόλιν ὁ χειμασμὸς εἰς τὸν βίον εἰσεπήνεγκεν, τὴν διαστολὴν ἀφαρμόδιον τοῦ οἰκέτου, καὶ βίας ὃ τοιοῦτόν ἐστιν. Εἴπω τι καὶ ἕτερον. διδάσκει ἡμᾶς μὴ ἐπαισχύνεσθαι τοὺς οἰκέτας, εἰ εὐάρεστοι εἶεν. Εἰ γὰρ Παῦλος πόσων αἰθεφόπων ἦν μᾶλλον τοσαῦτα περὶ τούτου φησὶ, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς περὶ τῶν ἡμετέρων. τοσούτων οὖν ὄντων καὶ τοιούτων, καίτοι ὅπου πόλεις εἰρήκαμεν, τοσοῦτοι τις ἦν εἶπε ὃ καὶ τοῦτο τὸ ὑπερβάλλον ὑπερπαθεῖν; καὶ πῶς οὐκ ἐρεῖτε δύσεις δώ εἶπε; προσέχωμεν τοίνυν, τοσοῦτον ἐπιδακόντες, τῇ πρὸς τὸν ἀπόστολον γραφίσῃ ὑπερβολῇ. τοσαῦτα γὰρ ὠδὴ κερδάναντες, πλείονα κερδάνομεν ἀπὸ τῆς ὑφῆς.

ΧΡΥΣ-

Τῶ͂ σ᾽ ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τῦ Χρυσοστόμυ ὑποθησις τῆς πρὸς
Φιλήμονα ἐπιστολῆς.

Ρῶτον διὰ γνῶναι τὴν ὑπόθεσιν εἰπῶ τῆς ἐπιστολῆς, εἶτα καὶ τὰ ζητήματα. τίς οὖν ἡ ὑπόθεσις; Φιλήμων δύο ἦν τῶν θαυμαζομένων ἐν ἡμέραις. ὅτι γὰρ θαυμαστὸς ἦν, δῆλον ἀπὸ τῦ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτῦ πᾶσαν εἰς πίστιν, καὶ ὅτω πίστιν, ὡς καὶ ἐκκλησίαν αὐτὴν ὀνομάζεσθαι. δῆλα τῦτο καὶ γράφων ἔλεγε, Καὶ τῇ κατ᾽ οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ. μάρτυρεῖ δ᾽ αὐτῷ καὶ πολλῶν ἀκροατῶν, καὶ ὅτι Τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀνέπαυτο ἐν αὐτῷ. ἐξ αὐτῦ δ᾽ γράφων ἐν τῇ ἐπιστολῇ παρήγγελλεν αὐτῷ ἑτοιμάσαι ξενίαν. ὅτω μοι δοκεῖ καταγώγιον εἶναι ἁγίων ἡ οἰκία ἡ ἐκείνου πρώτων ἔτυχεν. οὗτος δὲ οὖν ὁ θαυμαστὸς δοῦλός τινα εἶχεν Ὀνήσιμον· ὁ τοίνυν Ὀνήσιμος οὗτος κλέψας τι παρὰ τῦ δεσπότυ, ἐδραπέτευσεν. ὅτι γὰρ ἔκλεψεν, ἀκούσονται φησίν· Εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, ἐμοὶ ἀπόστειλον. ἐλθὼν τοίνυν πρὸς ⟨Ϟ⟩ Παῦλον εἰς τὴν Ρώμην, καὶ βίρων αὐτὸν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ ἀπολαύσας τῆς πρὸς αὐτὸν διδασκαλίας, καὶ τῦ βαπτίσματος ἔτυχεν ἐκεῖ. ὅτι γὰρ ἐκεῖ ἔτυχε τῆς τῦ βαπτίσματος δωρεᾶς, δῆλον ἐκ τῦ εἰπεῖν, Ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου. ὁ τοίνυν Παῦλος γράφει συνιστῶν αὐτὸν πρὸς ⟨Ϟ⟩ δεσπότην, ὥστε πάντων ἔνεκεν λύσιν ἡμέσθαι, καὶ πρασίεσθαι αὐτὸν ὡς ἀναμφηρίστως τιν. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἴσως φαίη πρὸς τί δ᾽ καὶ ταύτην πρὸς σκεῖσθαι τὴν ἐπιστολήν, εἶπε γὰρ πρόσωπος μακρὰν ἀξίωσιν, γὰρ εἰς ἀνδρός, μαλίστασι ἅσοι ταῦτα ἐγκαλοῦσιν, ὅτι μικρῶν εἰσὶν ἐγκλημάτων ἄξιοι. ἃ μέντοι γὰρ ἅττα μικρὰς ἐπιστολὰς, καὶ γὰρ ὅτα πραγμάτων διαγνῶναι ἐπισταλμένας ἔδει ἐγγράφῃ· ἀλλ᾽ εἶδε καὶ τῦτο διαπρῆσαι τῦ τὴν ἰσοτιμίαν ἡμῖν παραδιδόντος τῶν ἀποστόλων, οὐ λέγω γὰρ ὧν ἔγραψαν καὶ διελέξησαν, ἀλλὰ καὶ τῦ ἄλλων αὐτῶν αἱρετροφῶν, καὶ τί ἔφαγεν, καὶ πότε ἔφαγεν, πότε ἐκάθιζε, καὶ πῦ ἐβάδισεν, καὶ τί καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν διεπράξατο, καὶ τοίοις μέρεσι γενόμενος, καὶ εἰς ποίαν οἰκίαν εἰσῆλθεν, καὶ πῦ κατέλυσεν, καὶ ὡς ἀπειβείας ἅπαντα διηγήσασθαι. ὅτω πολλὰ τὰ πρὸς αὐτῶν ἡμῶν ἡμάρτηται πολλῆς ὠφελείας γέμει. ἀλλ᾽ ὅπως μὴ ἴσασιν ⟨4⟩ πλείονες ὁ κέρδος ὁ ἐντεῦθεν, ἁμὰ τῦτο μεμφεσθαι ὑποχρεοῦσιν. εἰ γὰρ τόπους ὁρᾶντες μόνον, ἔνθα ἐκάθιζε ἢ ἐδέδηται, τόπους ἀψύχους, πολλάκις ἐκεῖ παραπέμπομεν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ

χ. πῶν
χ. πᾶν

Philem. β.

Philem. ζ.

Philem. ιη.

Philem. ι.

ν. ἐλίσσων, ἀλλ. ἐλίσσων

ἔδη πολλῆς ἀφθαρσίας ἐν τούτοις. ὁμοίως δὲ καὶ φέρων χρήσιμον ἢ ἀχρεῖον, τὰ τῆς ἀρετῆς λέγω κατορθώματα, οὐ μόνον φιλοχρήματος οὐκ ἔχει τὸν πλησίον, ἀλλὰ καὶ πλησίον γινόμενος ἐκ σπουδαζόντως. πλοῦτος εἰ ὁ πλούτος αὐτοῦ ἀγαθὰ ἐστί, τί ἡ πλεονεξία; πῶς ἔτεκεν τοιοῦτον ἀπάγχης ἀγαθόν; ἵνα μείζονα τὴν φλόγα ἐργάσηται, φορτία ἐπιτιθεὶς τῷ πυρί; ὁ γὰρ ἀρχὴ τῆς γεέννης πῦρ; ἐπίστασαι τὰς παῖδας πῶς ἀπελεγμένοι τῆς καμίνου· ἐκείνην νόμισον γεέννην εἶναι. μὴ θλίψεως εἰσπίπτοντος εἰς αὐτὴν διαφθείρει καὶ συμπαρασύρει· ἀλλὰ πολλὴν ἔξεστιν εὑρεῖν τὴν εὐρυχωρίαν. ἀλλ' οὐκ ἔξωθεν ἀπολλύουσιν. τοιοῦτόν τι ἔστι καὶ ἐνταῦθα, ἐὰν βουλώμεθα γνησίως καὶ αὐθρείως ἔχεσθαι τῶν ἐπαγγελιῶν σωφρόνων. αὐ οὖν τὸ Θεοῦ ἔχωμεν ἐλπίδας, ἐσόμεθα μὴ ἡμεῖς ἐν ἀσφαλείᾳ, ἐν εὐρυχωρίᾳ, οἱ δὲ ἐμβάλλοντες ἡμᾶς ἀπολοῦνται. Ὁ γὰρ ὀρύσσων βόθρον, φησίν, ἐμπεσεῖται εἰς αὐτόν. καὶ αἱ χεῖρες δήσουσι, καὶ οἱ πόδας, ἡ θλῖψις λύσαι δυνήσεται. ὅσα γὰρ ὁ θυμὸς οὐκ ἔδησαν, τούτους ἔλυσε τὸ πῦρ. καθάπερ γὰρ εἴ τις ἀδελφὸν τινὰ τοῖς οἰκείοις τοῦ φίλου, οὗτοι ἢ τὴν φιλίαν αἰδούμενοι τὸν διαστάντα, ἢ μᾶλλον αὐτοῖς οὐ λυμαίνοντο, ἀλλὰ καὶ πολλὴν μεταδιδόασι τιμῆς· οὕτω δὲ καὶ τὸ πῦρ, ὅπερ ἐπίσταμαι ὅτι φίλον τοῦ διαστάντος αὐτοῦ ἐστι, παῖδες ἐκεῖνοι, καὶ διέρρηξεν αὐτῶν τὰ δεσμά, καὶ ἔλυσεν αὐτούς, καὶ ἀφῆκε, καὶ ἔδαφος αὐτοῖς ἐγένετο, καὶ κατεπάτησαν αὐτῶν, εἰκότως. ἐπεὶ γὰρ τῆς δίξης ἐξεβλήθησαν τοῦ Θεοῦ. ὅσοι δὲ θλίψεσιν ἐσμεν, ταῦτα κατέχωμεν τὰ ὑποδείγματα. ἀλλ' ἰδού, φησίν, ἐκεῖνοι ἀπηλλάγησαν τῆς θλίψεως, ἡμεῖς δὲ. καὶ εἰκότως, ὅπερ οὐχ ὅτως ἐνέβησαν εἰς τὸν κάμινον ἐκεῖνοι, ὡς ἀπαλλαγησόμενοι, ἀλλ' ὡς πειθηξόμενοι τέλεον. ἄκουε γὰρ αὐτῶν λεγόντων, Ἔστι Θεὸς ὃν σεβόμεθα, ὃς ῥύσεται ἡμᾶς· καὶ ἐὰν μή, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τὴν εἰκόνα τὴν χρυσῆν, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν. ἡμεῖς δὲ ὡς πραγματευόμενοι τὸν Θεὸν ταῦτα παιδεύεται, καὶ χρήσιμον εἶζομεν λέγοντες· ἐὰν μέχρι τοσούτου μὴ ἐλέσῃ. διὰ τοῦτο οὐκ ἀπαλλαττόμεθα. ἐπεὶ καὶ ὁ Ἀβραὰμ οὐχ ὡς σῶσαι λιμώττων ἦλθε, ἀλλ' ὡς σφαγιάσων· καὶ τοιοῦτος ἐσώθη. καὶ σὺ ὅταν ἐμπίπτῃς εἰς θλῖψιν, μὴ ταχύνῃς, μὴ ἀσυσίᾳ ἀπαλλαγῶμεν, παρασκεύασον τὴν ψυχήν σου πρὸς πᾶσαν ὑπομονήν, ἵνα ἀπαλλαγῇς ταχέως τῆς θλίψεως. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐπάγει αὐτὴν ὁ Θεός, ἵνα παιδεύσῃ. ὅταν οὖν ἐκ προσποιήσεως παιδευθῶμεν φέρειν, καὶ μὴ ἀλύωμεν, φύσει λοιπὸν, ὡς τοῦ πάντος καταφρονοῦντες. βούλομαί τι διήγημα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν χρήσιμον, ἵνα πολλὴν ἔχητε τὴν ὠφέλειαν. τί ἦν τοῦτο ἐστι; διωγμοῦ ποτε καταπεφορημένου, καὶ πολέμου σφοδροῦ κατὰ τῆς ἐκκλησίας διαῤῥιπτοῦντος, δύο τινὲς συνελήφθησαν ἄνδρες· καὶ ὁ μὲν ἕτοιμος ἦν πρὸς ὁτιοῦν παθεῖν, ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸ ἀποτμηθῆναι τὴν κεφαλὴν καὶ αὐτὸς ἕτοιμος καὶ γνήσιος, πρὸς δὲ τὰς ἄλλας βασάνους διδιδοὺς καὶ τρέμων. ὅσα τοίνυν τὴν οἰκονομίαν. ὅπερ ἐπαθόντος ὁ δικαστὴς, ὃν μὲν ἕτοιμον ὄντα πρὸς ὁτιοῦν παθεῖν, ἐκέλευσεν ἀποτμηθῆναι τὴν κεφαλήν· ἐκεῖνον δὲ αἰαρτήσας κατέξαινε, καὶ οὐκ ἄπαξ, οὐδὲ δὶς τρὶς, ἀλλὰ πάσας περιάγων τὰς πόλεις. τί δήποτε τοῦτο συνεχωρήθη; ἵνα ὁ μὲν γυμνασθεὶς τῆς ἀγωνίας ἀκροτέρου] ἀπὸ τῶν βασάνων, ἵνα τὴν διπλόαν πᾶσαν ἐκβάλῃ, ἵνα μηκέτι ᾖ διδοικὼς, μηδὲ ὀκνῶν, μηδὲ τρέμων πρὸς τὸ πρᾶγμα. καὶ Ἰωσὴφ δέ ὅτε μάλιστα ἐπείγετο ἀδελφῶν, τότε μάλιστα ἐναπέμφιεν. ἄκουε γὰρ αὐτῶν λέγοντος, Κλαπεὶς ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων· καὶ μηδαμοῦ μοι, φησί, πρὸς βασιλέα. διὰ τοῦτο ἐναπέμπει, ἵνα μάθῃ, ὅτι ὁ μὲν ἐπιλαβέσθαι αὐθράσιν, ἀλλὰ τὸ πρὸς ὅτι Θεὸν ῥίπτειν. ταῦτα οὖν εἰδότες, μὴν ὁμολογῶμεν τῷ Θεῷ, καὶ πάντα προσφέρωμεν τὰ πρὸς τὸ συμφέρον· ἵνα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. ἐκεῖνο

χ. διαλύσεως ἕνεκα καὶ συμπαρασύρεται

Σειρ. κ. κζ.

Δευ. γ. ς.

χ. φησί, ὡς ἐκείνῳ ἐπαγγελλόμενος.

Φεσηφι, παιδιῶν πλεονεξίας ἀφίστα θαι. ὁ γὰρ παιδιόμενος ὃ μὴ ἔχει δοῦναι, παιδιάσηται τῷ χρόνῳ καὶ μὴ λαμβάνει ἀπὸ τῶν ἐχόντων. τοῦτο ὁμοίως ποιεῖ ὁ Θεός. κἂν τοιγαροῦν ἡ πρᾳότης χαμηλοτέρα αὐτῆς πόνον ἔχῃ, καὶ ἡ νηστεία, καὶ ὁ χαμευνία· ἀλλ' ὅμως οὕτως ἰσχυρόν ἐστι καὶ δυνατὸν πρὸς ὁ σῶσαι τὴν ἁμαρτημάτων μυρίων τὴν ψυχήν, ὡς ἡ ἐλεημοσύνη. πάντων αὕτη μείζων ἐστί, πρᾳότης αὐτοῦ ἔφησι ⓜ βασιλεία τοῖς αὐτῆς ἐραστὰς καὶ μάλα εἰκότως. πρᾳότης μὲν γὰρ, ἡ νηστεία, ὁ χαμευνία πρὸς ἕτερα ποιοῦσα ἴσα τυγχάνει μόνον, ἕτερον δ' ἔσωσεν οὐδέν· ἡ δ' ἐλεημοσύνη εἰς πάντας ἐκτείνει), καὶ τὰ μὲν πρὸς πλείω) τοῦ Χριστοῦ. πολὺ δὲ τὸ εἰς ἕτερα εὐεργετῆσαι τὰ πρὸς πολλοὺς ἐκτεινόμενα καρπώματα μείζονα. αὕτη γὰρ μήτηρ ἀγάπης ἐστίν, ἀγάπης τοῦ χριστιανισμοῦ χαρακτηριζούσης, τοῦ σημείου ἀπάντων μείζονος· δι' ἧς ⓐ μαθηταὶ φανήσεσθε τοῦ Χριστοῦ. αὕτη φάρμακόν ἐστι τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων, σύμμαχος τοῦ ῥώσαντος τὴν ἡμετέραν ψυχὴν, κλίμαξ εἰς ⓜ οὐρανὸν ἐστηριγμένη· αὕτη τοῦ Χριστοῦ τὸ σῶμα σώζει. βούλεσθε μαθεῖν ὅσον ἀγαθὸν αὕτη ἐστί; ὅπου τῶν ἀποστόλων" πέμπτης καὶ εἰκοστῶν πωλοῦντες ἕφερον πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐδίδοσαν. Διεδίδοσαν γάρ, φησι, ἑκάστῳ, καθότι αὐτῷ τις χρείαν εἶχεν. Εἰ πάντα γάρ μοι, ὃ χρεὼν τῶν μαθητῶν (μήπω γὰρ ἦν τὰ βασιλείας τῶν οὐρανῶν) ἀλλὰ τὰ τῶν πρώτων ἴδιόν μου, τίνες καρδιοῦσι, ⓐ λημβάνοντες, ἢ ⓐ δόντες. σκῆνος μὲν γὰρ ἐρρήγνυτο, καὶ" διεπλέκοντο πρὸς ἀλλήλους· οὗτοι δὲ εἶχον ψυχὴν μίαν. Ἦν γάρ, φησι, ἅπαντων ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ χάρις ἦν ὅτι πάντας αὐτοὺς, καὶ οὐ πολλῆς ὠφελείας δίδωσι. ὁρᾷς ὅτι καὶ οὐσιῶδες σκῆνος σκέρδαρον; εἰ πάντα μοι, τίνων αὖ κηδόμενος εἶ; τῶν τὰ αὐτῶν ῥιπτούντων, καὶ οὐδὲν ἐχόντων, ἢ τῶν καὶ τὰ ἑτέρων λαμβανόντων; ὅρα ⓜ καρπὸν τῆς ἐλεημοσύνης· τὰ ἀφανίσματα καὶ τὰ κωλύματα αἰσθήσῃ, καὶ βύθιος σωτηρία ἔσται αὐτοῖς αἱ ψυχαί. πάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. ὥστε καὶ χρείας τῆς ἐλεημοσύνης, ὃ τὰ χρήματα κτᾶσθαι πολὺ ἔχει τὸ κέρδος. ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ἵνα ⓐ κληροι τοῦ θεοῦ γένησθε μὴ ἀναδεξάμενοι, μὴ ἀλλῶσι, μηδὲ καταφιλῶσι, ὡς ἕλκοι τὴν πλουτοῦντων ἔχητε. μείζονα γὰρ ἔχουσι, δύο ἐπίλυσιν καὶ γὰρ καὶ πρὸς ἐλεημοσύνην μᾶλλον πλείονος ἥξουσι τῆς θυσίας, καθάπερ ἡ χήρα, ἢ τῆς πρὸς ⓜ πλησίον ἔξεστιν ἐξορᾶν οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἀφορμὴν, καὶ πάντων ἴσον) ἐλευθεροῦσι. οὐδεὶς ἀπειλήσας δώσει) τῷ τοιούτῳ δήμευσιν, ἀλλ' ἔστιν αὐτὸς πρὸς τὸ παθεῖν κακῶς. καθάπερ οἱ τοῦ γυμνοὺς φεύγοντας οὐδεὶς δύναται παχέως καταχρῆσαι, τῶν γὰρ πολλὰ ἀναβεβλημένων καὶ ὀπισυρημένων ῥᾳδίως αὖ τις ὀπισθόσειστο· οὕτω δὲ ὁ πλούσιος, καὶ ὁ πένης ἐστί. ὁ μὲν γὰρ, καὶ ἀλᾷ, εὐκόλως ἀβδρήσας δώσεται· ὁ δὲ, καὶ μὴ καταχθῇ, τοῖς ἑαυτοῦ" χρωμένοις συμπαθίζεται, φεύγουσι μωρίας, ἀδυμίας, ὀργῆς, πλεονεξίας. ταῦτα πάντα καταχωνύει τὸν ψυχικὸν καὶ οὐ ταῦτα μόνα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλά, ἅπερ ἀπὸ τοῦ πλούτου" ὀπισυρόμεθα. καὶ γὰρ μετεκάλεσεν δυσκολώτερον ⓜ πλούσιον, ἢ ⓜ πένητα, καὶ ὁ βύθιλεία ζητῶ· καὶ ὁ θυμὸς ἀπηλλάχθαι δυσκολώτερον τοῦτον, ἢ ἐκεῖνον. ἔχουσι πλείονα, φησι, ἔξει μαθόν· οὐδαμῶς. Διὰ τί, εἰπέ μοι, τὰ δύσκολα καταρθοῖ; ὅτι αὐτὸς ἑαυτῷ τὰ δυσκολίας ἐπιτίθησι, καὶ γὰρ ὀπιτίτακται πλουτεῖν, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτον· ἑαυτῷ μυρία σκόλοπας καὶ κωλύματα καταστρωννύει. ἄλλοι δὲ οὐ μόνον τὰ χρήματα ἀπολωλέκασιν, ἀλλὰ καὶ τὸ σώματος τὸ πλέον κατατήκουσιν, ὡς γενέσθαι οἰκτρὸν ἰδεῖν· σὺ δὲ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ αὔξεις τὸν χαμηλὸν τοῦτον παθόν, [καὶ ἕτερα πρὸς ἄλλοις,] ἔχουσι εἰς τὸν βύρυχον ἀπιέναι. σκότος γάρ ἐστι τὸν τοιοῦτον διαμένειν· καὶ γὰρ οὐδὲ ἡλιοφιλοῦσιν, οὐδὲ ἐφιστωμένους, οὐδὲ οὐδὲν βασάζοντας, ἀλλ' ἢ ταῦτα τὰ φορτία, ἃ δι' αὐτὸς κομίζεσθαι δύναται, ἐλεημοσύνη, φιλανθρωπίᾳ, χρηστότητα, ὀπτικὴν. ἂν ταῦτα βασάζῃς, εὐκόλως δύνῃ εἰσελθεῖν· ἂν δὲ ἀποποιῇ, ὃ φλεγμονὴν ψυχῆς, ὃ τὸν ἀχθῶν φορτίον, ⓜ πλοῦτον, πολλῆς σοι δεῖ τῆς βυρυχωρίας. οὐδὲν γὰρ εἰς ⓜ ὄχλον ἐμβιῶσαί σοι δύναται, ὥστε μὴ ἑτέρους πλήττειν αὖθις ὀπιφερόμενον· ἀλλ'

χ. πως πεχρ

χ. πωγῶν

χ. πολλοὶ

χ. διεπίζοντο

Πρξ. δ. λε.

χ. λειπόν

χ. δικαίως.

χ. σι

15 Ασπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Περὶ τοῦ αὐτὸν φιλοῦντας φησι, καὶ τοὺς πιστοὺς ἄνδρας. Πῶς οὖν αὐτὸς κελεύει τοὺς δι' ὁλιγομιζίαν δοκοῦντας ἁμαρτάνειν, εἰ καὶ ὠφελεῖσθαι τούτους ἀφ', ὅταν δοκῇ λύμη παίζα ποιῶσιν ἑαυτήν; φησὶ γὰρ παρηγορικῶς δεῖ τοὺς ἐκείνων κέρδει μεδέποτε τῶν ποιῶν. τοῦτο γὰρ δι' κερδῶν δι' ποτε, ἅπαξ διεγραμμένοι τὴν γνώμην. εἰ μὲν γὰρ ἑτέρως λυμαίνοιντο, διεζάγειν χρὴ καὶ μάχεσθαι καὶ μὴ πολλῆς τῆς αἰδοῦς ἀφίεσθαι· εἰ δὲ εἰς αἰσχρὸν καταπίπτοι, ὁρῶν ἑτέρους ἀφεστηκότας, μὴ σίγα, ἀλλ' ἐπιτιμᾶν, τὴν μὴ γνῶσιν ἀπολλυέσθαι κηδόμενος. ὅλως δὲ οὐκ ἔστι καιρὸν ἔχοντα καὶ βίον ὀρθὸν, μάχεσθαι. πλανᾶσθαι, ὡς εἶπεν, οὕτω ποιεῖ· ἀπὸ γὰρ ὀργῆς καὶ τῆς ἀφιστῆς φιλοσοφίας τὸ πρᾶγμα ἔχει, τὸ ἀφίστασθαι ῥήματα κενολογίας μόνον. καὶ γὰρ ἀφίστασθαι φθόγγους πολλοὺς ζητεῖ, δίκην διδάσκειν, ἢ μάχεσθαι, ἢ μὴ ἀκούειν. οὐδὲ γὰρ χρημάτων μὴ φιλοσοφίας ὀφείλομεν, ῥημῶν δὲ οὔ· ἀλλὰ μάλιστα τούτων, καὶ ἑκόντων, καὶ μὴ ἁπλῶς πᾶσι ἑαυτὸν ἐκδιδόναι. τί δῆτα, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι; ἵνα μὴ ἀφεμένους τοὺς διεφθαρμένους ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀφιέναι τοὺς διεφθαρμένους τῆς αὐτῶν βουλῆς. ὁ γὰρ φροντίζων, οὕτω φρονπίζει. οὕτω γὰρ μάλιστα καὶ μὴ πολλῆς τῆς σπουδῆς τοῦτο ἐργάσεται. καὶ γὰρ ἐν οἷς δεῖ πειθοῖ, οὐ τοῖς πάσχουσι πεισθῆναι, ὅσοι τοῖς δεῖ πεισθῆναι προσέσθαι καὶ κέρδος φέρει τὸ γενόμενον. παρῄνεσας γὰρ δίδωσιν αὐτοῖς πρὸς τὸ Θεοῦ· ἐκεῖ γὰρ τῆς μάχης τέλος ἐστίν. τοῦ ἀδέρφωτοι οὖν λέγει αἱρετικοί. ὥσπερ γὰρ ὁ τὸν ἐλπίδας ἔχοντας μεταβολῆς προτρέπεται, κωλύειν, ὅταν ὁ τὸν ἄλλα τοιοῦτος λεγόμενον, ὠφέλειας ἡ τῆς ἐκάστης παραπλήξεως. θρασυτέρους γὰρ ἐργάζονται οἱ τοιοῦτοι. μανθανέτωσαν δέ, φησι, καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. ἐρᾷς ὅτι οὐ τὴν φροντίζειν μᾶλλον, ἢ τὴν λαμβάνοντας; ἐγὼ γὰρ ἴσως πολλαχόθεν τούτους προπέμψω, ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν, φησὶ, φροντίζω. τί γὰρ ὄφελος, εἰπέ μοι; εἰ γὰρ θησαυρὸν ἀνορύττοντες ἕτερος τοὺς διδασκάλους ἕτεροι, τί τοῖς οὐδὲν οὐδέπω κέρδος ἐγώ; ἄκαρποι γὰρ ἔσονται. 25 τί οὖν, φησί μοι; οὐκ ἠδύνατο ὁ Χριστὸς ὁ ἀπὸ πέντε ἄρτων πεντακισχιλίους, ἢ ἀπὸ ἑπτὰ τετρακισχιλίους θρέψας, θρέψαι ἑαυτὸν ἢ τοὺς συνόντας αὐτῷ;

Τίνος οὖν ἕνεκεν ἐπαναγκάζει ἑτέρους; (Ἠκολούθουν γὰρ αὐτῷ, φησι, χωλοὶ καὶ τυφλοὶ, καὶ πάντες ἐδυνήσαντο αὐτῷ) διδάσκων ἡμᾶς δῶρα ὅτι τῶν δι' πειθοῦντων φροντίζειν. οὐκ ἠδύνατο ὁ Παῦλος ὁ ἐν ἑτέροις ἐπαγόμενος τὸν ἑαυτοῦ χειρῶν, μισθαποδίαν λαμβάνειν; ἀλλ' ὁρᾷς 30 αὖθις ἐν λαμβάνοντας ἐν αἰτοῦντας. ἐν ἄκουσον, Ἀξιος γὰρ, φησὶν, ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν· οὐ τὸ δόμα, ἀλλὰ τὸν καρπὸν τὸν πλουτίζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ἐν τοῦτο τὸν ἀρχὴν ἦν, ὅτι τὰ αὐτῶν ἀπόντα πιστεύσαντες ἐπῆλθον τοῦτο τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων, ὁρᾷς τοὺς ἀποστόλους αὐτῶν φροντίζοντας μᾶλλον, ἢ τῶν λαμβανόντων; εἰ γὰρ ὅπως δήποτε μόνον τῶν πιστῶν ἐφρόντιζον, τοῦτο ἂν λόγον ἔσχεν. τὸν Σαμαρείτην ἐν τὸν Ἀσσυρίαν ἐπίστευσαν, πῶς οὐ σώσουσιν 35 τὰ χρήματα, οὐκ ἂν ἐκώλυσαν ἐξ ἀδικίας λαμβάνειν, οὐκ ἂν διεβάλετο Παῦλος λέγων· Μὴ οὐκ ἐξουσίαν οὐκ ἔχομεν ἐσθίειν καὶ πίνειν; τί λέγεις, Παῦλε; ἐμποδίζεις τοῖς πέπωσιν; οὐ, φησιν. οὐ γὰρ ὁ ἐκείνων ἐρῶ, ἀλλὰ ὁ τῶν διδόντων. ἔστω γὰρ ἐν τῷ φιλοσοφεῖν, ἵνα τῷ Ναζωραῖον σεαυτὸν ἀπέλθῃς τοῦ ἐρίζειν ἐκείνου γνώμην, οὐχὶ τῶν πιπτόντων μόνον φροντίζοντα. οὐ γὰρ εἶπε, δὸς τοῖς πένησιν ἁπλῶς, ἀλλὰ τί; Τὰς ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις 40 λύτρωσαι, ἢ ἐξ ἀδικίας σου ἐν οἰκτιρμοῖς πένησιν. κἂν ποιῇς τὰ χρήματα, φησὶν, οὐχ ἵνα ἕτερος τραφῇ μόνον, ἀλλ' ἵνα ἀπαλλαγῇς αὐτὸς τῆς τιμωρίας. καὶ πάλιν ὁ Χριστός· Πώλησον σου τὰ ὑπάρχοντα, ἢ δὸς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ὁρᾷς ὅτι καὶ ἐξ ἀκολουθοῦσι τοῦτο ἐπέταξε; ὅταν γὰρ ἐμποδίζῃ ἐξ τὰ χρήματα, ἐξ τοῦτο δίδοσθαι πένησι ἐπέταξε, παύσουσι τὸν ψυχὸν ἐλέγματα ἐξ ἢ οἰκτίρματα, παύσουσι χρημάτων κατα-

φρονῆσι,

χ. τὸ ἐπιτ. χ. εἰ τοῦτο

χ. ἐὰν ἢ χ. πῶς

ΗΘΙΚΟΝ Μαρκ. 15. μα.

β Κορ. θ. ζ.

Δευτ. ε. κδ.

Ματθ. ιθ. κα.

Ἐπὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἀφάτου αὐτοῦ περὶ ἡμᾶς κηδεμονίας, καὶ πόσας οἱ περὶ ἡμᾶς πόνας εἰργάσατο, ἐπάγει καὶ φησι· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι ⓦ πιστοὶ θεῷ, τουτέστι, τῶν ἀγαθῶν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἀπὸ τούτων προτρέπει ὅπως ἐλεημοσύνην. καλὸν γὰρ μόνον πρὸς ἀπόφευξιν ἡμῖν τὰ εἰρημένα ἀρκέσει, καὶ πρὸς τὸ μὴ ἐπαίρεσθαι, καὶ ὀνειδίζειν ἕτερος, ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν ἄλλην ἀρετήν. χ. ἀνήκει,

Ὥστω γοῦν καὶ πρὸς Κορινθίους διαλεγόμενος φησι· Γινώσκετε ὅτι ὁ Κύριος ἐπλούτησε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσωμεν. ἐποίησας τὸ Θεοῦ τέκνον κηδεμονίαν καὶ τὸν ἀναβαλλόμενον αὐτὸν φιλανθρωπίας, ὅτι τὸν ἐλεημοσύνην αὐτὸν προτρέπῃ, οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ πρόχειρος· ἀλλὰ τί; ἵνα φροντίζωσι, φησι, καλῶν ἔργων προΐστασθαι, τουτέστι, καὶ ἀδικουμένοις βοηθεῖν, μὴ χρήμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ προστασίᾳ, καὶ χερσὶ ἐπαμύνειν καὶ ὀρφανοῖς, καὶ πάντας οὓς κακῶς πάσχοντας ἐκ ἀσφαλείᾳ καθιστᾶν. τοῦτο γάρ ἐστι, καλῶν ἔργων προΐστασθαι. ταῦτα γάρ ἐστι, φησι, καλά, καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις. μωρὸς γὰρ ζητήσεις καὶ γλωσσολογίας καὶ ἔριδας καὶ μάχας νομικὰς προΐσασθαι· εἰσὶ γὰρ αἱ ὠφελοῦσαι καὶ μάταιοι. τί ποτε βούλονται αἱ γλωσσαλγίαι; καὶ γὰρ ἐπὶ τῇ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ πάλιν τοῦτο λέγων· Μύθους καὶ γλωσσαλγίας ἀπερρύτους. [τάχα καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ αἱρετικοὺς Ἰουδαίους, οἱ μέγα φρονοῦντες ὅτι τῶν προφητῶν ἔχουσι ⓦ Ἀγαθὰ τῷ καθ' ἑαυτὸν ἡμέλησαν. διὰ τοῦτο καὶ μωρὰς αὐτὰς καλεῖ καὶ ἀνωφελεῖς. μωρίας γὰρ ὅτι ἀνωφελίσι προσέχουσι δηλοῖ.] ἔριδας δέ φησι τὰς πρὸς τοὺς αἱρετικούς, ἵνα μὴ κάμνωμεν ἔχωμεν, ὅταν μηδὲν ᾖ κέρδος. ὃ γὰρ τέλος αὐτῶν οὐδέν. ὅταν γὰρ ᾖς διεγραμμένος, καὶ μηδ' ὅπως ὁμιλῇ, προσηνῶς μεταδίδου τῷ γνωμίῳ, πῶς ἔσεσθε ἔχων κάμνειν καὶ πιστοῖ πεῖραν, δίδοι ποιεῖν ⓦ καλὸν τοῦτον πόνον εἰς τοὺς σούς, τὰ περὶ ἐλεημοσύνης αὐτοῖς διαλεγόμενος, καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν; πῶς οὖν ἐπιρρᾳδίως φησί, Μή ποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν, εἰς τὸ ἐπιγνῶναι, αἱρετικοὶ δὲ θεσπεσίου καὶ μίαν τοιαύτην καὶ δευτέραν ἀγαθοεργίαν, εἰδὼς ὅτι ἐξίσταται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἀμαρτήμων ὢν αὐτὸς καὶ πάχρηστος; ἐκεῖ μὲν περὶ τὴν ἐλπίδα ἐμένετο διορθώσεως φησι, καὶ περὶ τὴν αἰτησάμενον ἁπλῶς· ὅταν δ' ἄλλος ἢ πᾶσι δὲ φανερὸς, πῶς ἔσεσθε νυκτὸς ἔχων; τί ⓦ ἀέρα λέγεις; δίκτυα, οὐκ αὐτοκαλάσκευος; οὐ γὰρ ἔχει εἰπεῖν, ὅτι οὐδὲν εἶπεν, οὐδὲν ἐσαγήνευσεν. ὅταν οὖν μὴ περὶ τοῦτο προσέχωσιν ὁ αὐτὸς ἐπιμένῃ, αὐτοκατάκριτος ἦν.

χ. νυκτὸς χ. λείπει

12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σέ, ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν. Τί λέγεις; ἐπισκόπους αὐτοὺς τῇ Κρήτῃ, πάλιν καλεῖς πρὸς σεαυτόν; οὐκ ἀπάγει αὐτοὺς τῆς χώρας ἐκείνης, ἀλλὰ πλέον ῥυθμίζει. οὐ γὰρ οὐχ ὡς ἐκείνοις αὐτὸν καὶ πόνος ἔχει ἀκολουθοῦντα καλεῖ πρὸς ἑαυτόν, ἀκούσωσι τί φησιν. Ὅτι ἐκεῖ κατέλιπε καὶ ἐπιδιορθώσασθαι. Ἡ δὲ Νικόπολις, τῆς Θράκης ἐστί. χ. ἑαυτὸν χ. Μακεδονίας

13 Ζηνᾶν ⓦ νομικὸν καὶ Ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ.

Αὐτοὶ δὲ οὐδέπω τῶν ἐγχειρουμένων ἦσαν, ἀλλὰ τῶν σωζόντων αὐτούς· σφοδρότερος δὲ ἦν ὁ Ἀπολλώς, δυνατὸς ὢν τὰς γραφάς, καὶ δυνάμενος λέγειν. Εἰ τοίνυν νομικὸς ἦν ἐκεῖνος, οὐκ ἦν πρὸ ἑτέρων αὐτὸν, φησι, προτρέψασθαι. ἀλλὰ νομικὸν τοῦτό φησι ⓦ τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον ἐμπείρως· ὥστε ἔλεγεν, τὸ πᾶσαν ἀφορμὴν αὐτοῦ κατάσχωσιν, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. χ. τοῦτον, Πρακ. ιη. κδ.

14 Μανθανέτωσαν δὲ καὶ ⓦ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

15 Ἀσπάζονται

γαγε δ' ἀξιόπιστον. ἀληθῆ γὰρ τὰ τοιαῦτα ὄντα, φησι, καὶ δῆλον ἐκ τῆς φθασάντων. ὁ γὰρ τοσαύτης ἡμᾶς δυσμενείας ἀπαλλάξας καὶ τοσούτων κακῶν, εὔδηλον ὅτι καὶ τῆς μελλόντων ἡμῖν καταδῦσαι πόνων ὑπεμίμνησε τῇ χάριτι. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς κηδεμονίας ἅπαντα γίνεται.

χ. ἡμᾶς

1 Εὐχαριστῶμεν οὖν τῷ Θεῷ, καὶ μηδὲν τοῖς ἄλλοις ὀνειδίζωμεν, μηδὲν ἐγκαλῶμεν, ἀλλὰ ΗΘΙΚΟΝ
* ν. διατῶν καὶ διάκωμεν καλῶμεν μᾶλλον. βούλομαι γὰρ αὐτῆς, συμβουλεύωμεν,* καλῶμεν, καὶ ὑβρίζωσι, καὶ λακτίζωσι. τοιοῦτοι γάρ εἰσιν ὁποσοῦτοι. ἀλλ' ὁ τοὺς τοιούτους ἐκείνων ἀπυθέστερος, πάντα φέρεσι, πάντα ὑπομένει, καὶ μηδὲν δύσωσι, ἵνα μὴ ἑαυτοῖς ἐγκαλέσωσιν ὕστερον μάταιον. ἢ οὐκ ἴσθ' ὅτι πολλάκις ἰατροῦ ἀπογνόντος τὸ κάμνοντος, ἕτερός τις φησι τῶν προσκόντων τοὺς αὐτοῦ θεραπεύειν πάλιν προσελθὼν, καὶ μηδὲν ἐλλείπῃς, ἵνα μηδὲν ἐμαυτῷ ἐγκαλῶ; ἵνα μηδὲν μέμφωμαι; ἵνα μὴ κατηγορεῖν ἔχω ἐμαυτοῦ, ὑπὸ ὀργῆς πόσοι ὁ προσκόψαντες εἰς σὲ ὑπεστείλαντο πειθοῖ τινι τοιούτῳ; πόσα γὰρ τότε πράττουσι, καὶ ἰατροὶ καλοῦντες,* καὶ προσεδρεύοντες ἀκαπαύστως; καὶ τότε μεμφόμεθα κάμνοντας ὑπὸ τῶν ἴσων φέροντες. πῶς γὰρ ὃ μὴ σῶμα κάμνοντος τοῦ παθόντος οὐκ ἂν προθυμότερος γένοιτο μακρὰν ἀποδημίαν στείλασθαι, ὥστε λύσαι τὸν ἰσόν· τῆς δὲ ψυχῆς κακῶς ἐχούσης, θεοῦ θεοῦνα ποιήσαι λόγοι, ἀνακαπτόμενοι, πάντες ῥᾳθυμοῦμεν, πότε ὀλιγωροῦμεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς προϊέμενοι ἁλισκόμενοι ἀπὸ τῆς τοῦ πονηροῦ τῆς χάριτος. ἀλλ' ὕστερον λαμβάνομεν τὸν αἴσθησιν. ἐννοήσατε ὡς αἰσχρὸν καὶ σφόδρα κατεγέλαστον ὕστερον λέγειν, οὐ προσδοκῶμεν, οὐκ ἐλπίζομεν τοῦτο ἔσεσθαι· οὐκ αἰσχρὸν ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπεύθυνον. εἰ γὰρ ὁ τῶν πρότερον βίων τῶν ἀνθρώπων ὅτι ὁ τὰ μέλλοντα μὴ προορᾶν, πολλῷ μᾶλλον ὁ τῶν μέλλοντι, ὅτε καὶ ἀκούομεν καὶ πολλοὶ συμβουλεύοντων καὶ λεγόντων τὰ προκείμενα, καὶ τὰ μὴ προκείμενα. διὸ τοιγαροῦν παρακαλῶ τοιοῦτος Παῦλος ἐκείνης, Φροντίζωμεν τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, τοῦ Θεοῦ ἕνεκα πάντα ποιοῦντες, ὥστε χρεῶν ὀρέξαι. μέχρι τίνος ῥᾳθυμοῦμεν; μέχρι τίνος ἀμελεῖς; μέχρι τίνος καταφρονούμεν ἑαυτῶν, καὶ τῶν ὁμοδούλων ἡμῶν; αὐτὸς πλουσίως ἐξέχεεν εἰς ἡμᾶς τὸ πνεύματος χάριν. ἐννοήσωμεν τοίνυν ὅσην χάριν εἰς ἡμᾶς ἐπεδείξατο, καὶ τοσαύτην καὶ ἡμεῖς ἀποδῶμεν ἐπιδειξώμεθα· μᾶλλον δὲ τοσαύτην μὲν οὐ δυνατόν, καὶ γὰρ ὑπὲρ ἐλάττονα. δῶμεν γὰρ Ioan. 11. 26.
καὶ μέχρι τοῦ χάριν ταύτην ὀφείλομεν ἀναθεῖναι, μείζων ἡμῖν ἔσται ἡ κόλασις. Εἰ μὴ ἦλθον γάρ, φησι, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν. ἀλλὰ μὴ γένοιτο ταῦτα εἰπεῖν ἡμᾶς εἴποιμι, ἀλλὰ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι τῶν ὑπερκειμένων ἀγαθῶν τοῖς ἠγαπηκόσιν αὐτὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

χ. ἑαυτῷ
χ. ἑαυτοῦ

χ. ἁλισκόμενοι ὑπὸ

χ. κατ' τὸν μέλλοντα

χ. ἐλπίδος

χ. ἐφ'

Λογ. ς'. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΩΝ ΒΟΥΛΟΜΑΙ ΣΕ ΔΙΑΒΕΒΑΙΟΥΣΘΑΙ,

ἵνα φερτίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι ὁ πιστὸς τῷ Θεῷ. Ταῦτα ὅτι καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις. 9 Μωρὸς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριδας καὶ μάχας νομικὰς παραίτου· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. 10 Αἱρετικὸν δὲ ἄνθρωπον μίαν νουθεσίαν καὶ δευτέραν παραιτοῦ, 11 εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει ὢν αὐτοκατάκριτος.

Εἰπὼν

λυει ὁ Θεὸς ὁ πρὸ αὐτῶν, ἀλλὰ σφοδρότερα τινὰ φύσιν ὑποζυγιοῦμαι, καὶ ταῦτα τῆς θηλυτέρας οὔσαν. Εἰ γὰρ ἄνδρες εἶχον, εἰ καὶ μὴ δι' ἑτέρους τινὰς, ἀλλὰ γοῦν τινὰ πολλὰ δόξαν ἀπηλλάχθαι τῆς ἀρετῆς, οὕτως ὑπ' οὐτῶ πρόωρος καὶ τῆς κακίας ἐφίεσθε· τί εἰκὸς σὺν πολλοὺς καὶ λαμπροτέρους βιοῦν ἀλλήλων ἀπέχεσθαι; τί ποικιλώτερον ταύτης τῆς ἡδονῆς; ἠφάνιστο ἡ δόξα τοῦ δείπνου· ἐπεμελήθητε (α) ἄνδρα ἔσφαξε μᾶλλον. Ταχὰ ἴσως ὁ διήγημα (β) πολλοί. (γ) μισεῖ ἀνὴρ ὁ πᾶς τὸν φονεύοντος, καὶ εἰκότως ἐπράυνε, μὴ ταῦτα ἐμάνη καὶ αὐτὸς, καὶ ταῖς ἐρινύσιν ἁλώσεται. Εἶτα αὐτὸς σοῦ ὁ μέλλεις ἀπολέσων ἔσφαξεν ἕτερος, καὶ τινὰ ἐκείνου γυναῖκα λαμβάνει. τί τούτων χεῖρον τῆς συμφορᾶς; τότε χάριν ταῦτα λέγω ἀπὸ τῆς ἔξωθεν, ἵνα σοῦ ἔλλιπος πείσω, πόσα κατέχα τινὰ οἰκειοτέραν κακά. Ἀλλ' Εἰ βούλεσθε, καὶ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων διακινώμεθα. Εὐσεβεῖ, φησι, σοῦ μοῦς αὐτῶν καὶ ταῖς δυσαπέ- Ψαλ. 93. λε. Ματθ. ιδ. ραις αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις. καὶ πάλιν (δ) τὰ Σόδομα οἰκειοῦτις δι' ὀλίγην ἕτερον ἀπώλεσεν, ἢ ὅτι "παῖδον ἐπεμφίονεν. Ἀλλὰ πάλιν τὸ παρεικμίοις τῆς τοῦ Χριστοῦ πρόσοδος οὐχὶ ἡ τοῦ χ. πᾶσιν βασιλέως θυγάτηρ ἐν μέσοις ὠρχεῖτο τοῖς συμποσίοις; ἐν αἰθέσποις μεθύουσιν; οὐχὶ φόνου Ψαλ. 93. β. ἦτει, καὶ ὀρχήσεως ἡμιλλᾶτο τὸν κεφαλὸν τοῦ προφήτου; Τίς λαλήσει ταῖς δυνατείας τοῦ Κυρίου; ζυγητέ, φησι, μισοῦντις ἀλλήλους. ἀνάγκη γὰρ πάντως, ὅταν πάσας" τῇ ψυχῇ ἐπα- 15 χ. τῇ ψυχῇ φωλῶν ταῖς ἡδοναῖς, πολὺ ὃ μῖσος γένεσθαι. ἄρα τί; "ὅτι ἀγαπᾷ. ὅτι οὐ- χ. ὅτι μετ' ἀρετῆς ἀγάπη, ἀλλὰ δικαίως ἀγαπᾷ, ἀλλὰ ἀλλ' ὅτι μὴ ἀρετῆς ἀγάπη. ὅτι οὐδὲ δικαίως ἀγαπᾷ ὅτι πότε ὑπὸ δίκης. a Κορ. ε. β. δὶς σοβεῖται πλεονεκτῆς. ὅρα καὶ ὁ Παῦλος τί φησι. Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὐ λοίδοροι, οὐ μέθυσοι βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι· καὶ ταῦτά τινες ἦτε. ὁρᾷς πῶς πανταχοῦ κακίας εἶδος ἐπιπολάζει, καὶ πολλαχοῦ ἴσως ἡ ἀγάπη, καὶ ὁ δίκαιον διεφθείρετο; Εἰ γὰρ (ε) προφητείας ἀπολλύοντες, καὶ θαυμάτων ὁράσεις γλυκάσματα κακὰ καὶ σὺν τοῖς πολεμίοις, καὶ σὺν ἑαυτοῖς, ὅμως οὐκ ἰώμενοι, ἀλλὰ μυρία" κατὰ εἰργάζοντο, τί δῆτα (ζ) ἄλλοι; ἀλλὰ ἵνα πάλιν πρὸ χ. καὶ αὐτῶν πρόθυμος γυμνὰς ἐκέλευε παλαίειν ἐπ' ὄλεσιν δούλων. πολλὰ ὑμῖν γέγονε ἀγαθὰ, ὅτι σοὶ ὃ ῥῆμα ἀκούσας φίρετε· αὐτὸ γὰρ ὃ προεῖπε (η) φιλόσοφοι οὐκ ἠρέμουσιν. ἕτερος δέ τις φιλόσοφος ὁ κορυφαῖος αὐτῶν ἐς εἰς πολέμους αὖθις ἐξάγει, καὶ κἂν εἰ μὴ κε- λεύθου, ὡς μαχροπός τις ὢν καὶ προαγωγός. ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ ζήσεται, φησιν. Εἰ γὰρ (θ) φιλοσοφοιῶντες πρὸς αὐτοὺς τοιαῦτα ἐσομολόγουν, τί ἂν εἴποιμεν περὶ τῶν μὴ φι- λοσοφησάντων; Εἰ (ι) ὃ γένοιτο ἔχοντες βαθὺ καὶ (κ) τείχωτα αἰσθεβλημένοι τοιαῦτα λέ- γουσι, τί ἂν εἴποιμεν περὶ ἑτέρων; οὐ δέχ' τῶν γέγονεν ἡ γνώμη," αἱ δέσποτα, ὥστε κατὰ πᾶσι χ. ἄπαγε, περικεῖσθαι. ὦ πάντα δυνατὲ ποιῆσαι ὑμᾶς, (λ) τοῖς μὴ" ἄρρεσιν ὡς θηλείαις μεγύνθαι, ταῖς 30 κ' ἄρσεσιν, ἢ θηλείαις ὡς ἄνδρας εἰς πόλεμον ἐξάγοντες. τοῦτο γὰρ ἔργον τῆς δεκόλου, ὃ πάντα συγχέαι καὶ δυνατὸν ποιῆσαι, καὶ τὰ ἀξιάρχης τεθῆναι ὄντα διασαλεῦσαι καὶ μεταῤῥῦσαι ἃ Θεὸς ἔθετο τῇ φύσει. τῇ μὲν γὰρ γυναικὶ ὃ οἰκουρεῖν μόνον ἔδωκεν ὁ Θεὸς, τῷ δὲ ἀνδρὶ τὰ δημόσια προσήκειν· σὺ δὲ τὸν κεφαλὸν εἰς σοῦ πόδας καταῤῥᾷς, καὶ σοῦ πόδας εἰς τὸν κεφαλὸν ἀνάγεις. γυναῖκας ὁπλίζεις, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ; τί δὲ ταῦτα λέγω; εἰσάγεσι πολλαχοῦ γυ- 35 ναῖκας καὶ παῖδας ἀνελεῦσαι, καὶ οὐκ αἰσχύνονται, οὐδὲ ὁσημέραι ἐπιτρέπονται, τοιαῦτα μυθικὰ διηγήματα εἰς ταῖς τῶν αἰθεσπίων ἀκοαῖς ἐμβάλλοντες. ὅτι δὲ ἡ χρηστότης, φησὶ, καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ (μ) αὐτοῦ ἔλεον, ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας, καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, 40 ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι, κληρονόμοι" γενηθῶμεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. χ. γενώμεθα Τί ἐστι κατ' ἐλπίδα; τουτέστι, καθὼς ἠλπίσαμεν, οὕτως ἀπολαύσομεν· ἢ ἔστι ἤδη καὶ κληρονόμοι ἐσμέν.

8 Πιστὸς ὁ λόγος. Ἐπειδὴ γὰρ περὶ μελλόντων διελέχθη καὶ οὔπω πρόκειται, ἐπή-

γαγε

μυεία ἀλλ᾽ ἀσεφητῶν, ἀλλ᾽ πόντων ὁ Θεὸς ἀκηκόαμεν· ἡμῶν γὰρ ποτέ, φησι, καὶ ἡμεῖς πλανώμενοι·

4 Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. Πῶς;

5 Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου.

Βαθεῖαι, πῶς ἦλθον εἰς τὴν κακίαν βεβαπτισμένοι, ὡς μὴ δύνασθαι καθαρθῆναι, ἀλλ᾽ ἀναγνώσεως δεηθῆναι; τοῦτο γὰρ ὅτι παλιγγενεσία. καθάπερ γὰρ ὅτε οἰκίας σαθρᾶς διαπεσούσης σεισμὸς ὑποσπείσημα λάβοι, οὐδὲ συρράπτει τὰ παλαιᾶς οἰκοδομῆς, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ θεμέλια αὐτὰ καταλύσας, οὕτως δόωθεν δούλοις καὶ αἰσχυνίζει, ὕτω καὶ αὖθις ἐποίησεν· οὐκ ἐπισκεύασεν ἡμᾶς, ἀλλ᾽ ἄνωθεν κατεσκεύασε. Τοῦτο γὰρ ὅτι, καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου· ἄνωθεν ἐποίησε καινούς. πῶς; διὰ τοῦ πνεύματος. καὶ πάλιν, ἑτέρως τοῦτο λαμβάνει, ἐπάγει,

6 Οὗ ἐξέχεεν ἐφ᾽ ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. Οὕτω πλουσίως διὰ μόνην τὴν ἐλέους.

7 Ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι. Πάλιν χάριτι, οὐκ ὀφειλῇ.

χ. ἠλπίσθα Κληρονόμοι γενηθῶμεν κατ᾽ ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. Ἅμα καὶ προτροπή· Εἰς ζωὴν φροντίζωμεν ὅτι, καὶ ἐλπὶς ὑπὲρ τῶν μελλόντων. Εἰ γὰρ οὕτως ἀπηγωνισμένοις, ὡς δόωθεν γενηθῆναι, ὡς χάριτι σωθῆναι, ὡς μηδὲν ἔχουσιν ἀγαθόν, ἴσωσι, πολλῷ μᾶλλον τοῖς τὰ μέλλοντα τοῦτο πράττουσι. τοῦτο γὰρ τῆς δωρεᾶς τὸ μέγεθος ἐνδείκνυται καὶ τοῦ τῆς τοῦ χ. ἰσ Χριστοῦ προσώπου. ὥσπερ γὰρ ἐχθροὶ μὲν πολέμιοι, πόντες διέκειντο πρὸς ἀλλήλους· οὗτοι παῖδας ἔσφαζον οὗτοι ἑαυτῶν πατέρες, καὶ μητέρες παισὶν ἐπεμαίνοντο· οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν, οὐ φύσει, οὐ γεγενημένοι νόμῳ, ἀλλὰ αἰτίᾳ τοῦ ἁπλοῦ ἁμαρτήματος. μεγάλη διαφορὰ, φίλοι, καὶ εἰ μὴ φύσει χαλεπώτερον, κλοπαί (φησὶ δέ τις τῶν ἐξωθεν, ὅτι καὶ ἀρετὴν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει τισὶν εἰκότως, ὅτι κρυπτὰ καὶ Θεοῦ τιμιώτατον ἔστιν) χρησμοὶ συνεχεῖς τὰ δόγματα ἐβεβαίουν, καὶ τὰ δόγματα κα- χ. αἴρῃ τε λύοντες. εἶπω τι τῶν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον; Αὐδρογέως ὁ τοῦ Μίνωος υἱὸς ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας καὶ πάλιν νικήσας, δίκην ἐδίδου, καὶ ἀπῃρέθη. ὁ δὲ Ἀπόλλων κακῶν τὸ κακὸν ἰώμενος, ἐκέλευσε δὶς ἑπτὰ παῖδας ἀπάγεσθαι ὑπὲρ τούτου. τί γὰρ τοῦτος τῆς τυραννίδος ὠμότερον; καὶ τοῦτο ἐλθὼν, καὶ αὖ δεσπότης τοῦ δαίμονος τοῦ μανέντα λύσας ἐπιλθὼν, ἔσφαξε· δὶς παῖδας ἐκείνους, ὅπου πρὸ αὐτοῦ ἡ ἀπάτη ἦν. ὅπου δὲ ἀμύνεται καὶ ὑμῶν ἑαυτοῦ, ἐκεῖ- χ. τοῦ αὖθις ἐρωτᾶ- ται τοῦτον ἀπὸ τοῦ ἴσως; εἰ μὲ δικαίως Εἰ μὲν οὖν δικαίως ὁ πρᾶγμα ἐγίνετο, οὐκ ἐχρῆν κωλυθῆναι· εἰ δὲ ἀδίκως, ὥσπερ θεὸς καὶ ἀδίκως, οὐδὲ πρὸ τοῦ ἀρχεῖ θεραπεύειν. πόλεσι πρεσβεύουσι, καὶ παλαίουσι. πόλεμοι συνεχεῖς καὶ ἐπάλληλοι, καὶ πόλις, καὶ κώμαις, καὶ οἰκίαις. ἐπαιδεύσατο καὶ πρὸ χ. ὁ δαιμο- νὶς αὐτῷ φε- λοσοφῶ χ. πᾶσι χ. πᾶς χ. πρῶ αὐλοῖς" φιλόσοφος ὁ ἀνομοθέτης, δίκαιος μὴτε παιδεύσειν, μήτε ζημιώσειν, ὡς ἑαυτοῦ τὸ πρᾶγμα ὄντος ἐν πολλοῖς ἐχόντος ὁμοίως. δι᾽ ὃν καὶ ἐστ᾽ οἰκήματος εἰ- ρχθέντας φανερὰς τοὺς ποιοῦντας. καὶ εἰ" πόντα ὁ ἐπέλθοι "ζῶ κατ᾽ αὐτὸν, φήσει" φανερῶς ὅτι καὶ εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν ἀνύσειεν, ἐν οἷς ὁ κωλύων ἐστί· ἀλλὰ τὰ δράματα αὐτοῖς πάντα τοῦτον ἔχει, μοιχείας, ἀσελγείας, διαφθορᾶς. πόρνης ἐγένοντο μιαραί, καὶ γυναῖκες ἐκ γυναικῶν ὅπου τὴν ἡδονήν. ὧν τὸν μιαρὸν. ὁ νυκτὶ, ὁ θαλάττῃ πόρνης ὢν, καὶ πρὸ ἡμέρας ἐκάθητο μετ᾽ αὐλοῦ νέων μεμηνότων καὶ μεθύοντος ὄχλου. ὃ σχέτος ὢν ὁ πόρνος, καὶ τὰ μυσαρὰ ἔργα τὰ ἐκεῖ αὐτοῦ τελούμενα. διὰ τοῦτό φησιν, Ἦμεν ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις. ὁ δόγμα τῆς μητρυιᾶς ἐκάθητο, φησὶ, καὶ ὁ δόγμα τοῦ πορνείου, καὶ ἀπήγξατο. σὺ γὰρ τὸ παίδων ἔρωτα, ὥσπερ αὐτοῖς παιδικὰ καλῶν ἔθος ἦν, οὐδὲ εἰπεῖν εἶ. * ἀλλὰ τί; βούλει μητρυιᾶς ἰδεῖν; ἔστι δὲ τοῦτο πρὸ αὐτοῖς, καὶ ὃ δι᾽ ὀργὴν, οὐκ ἀγνοίας ὁ πρᾶγμα ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐκώ- * τοῦτο ἀλλη- γόρηται· ἀλλ᾽ ἐγκαλύπτειν δὲ

λυεν

μέγας φησὶ, ἀλλ' ἀπολύτως μέγας, μᾶλλον δὲ οὐκ οἶδεν εἰ μέγας, ἐπὶ τοσοῦτον ἦλθεν. Εἰ δὲ τοσοῦτος ἦν, καὶ σύγκεισαι, καὶ οὐ φύσει μέγας ἐστὶν ἢ ἀσυγκρίτως μέγας. ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, φησὶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, τουτέστιν, ἄμωμον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. χ. ἐξαίρεται. ὁρᾷς ὅτι καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν ἦν. οὐχ ἁπλῶς ἔργων, ἀλλὰ ζηλωτὴν, τουτέστι, μετὰ προθυμίας πολλῆς ἐπ' αὐτὸν ἰόντα τὸν ἀρετὸν, καὶ σφοδρότητος τῆς προσηκούσης. ὃ μὴ δὴν βεβαρημένους ταῖς κακαῖς καὶ δυσὶ ταῦτα ποιοῦμεν, ἀπαγαγεῖν, τῆς ἐκείνου φιλανθρωπίας ἕνεκα, καὶ ἡμῶν καὶ ἐκείνων. χ. δύ.

14 Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει. ὁρᾷς πῶς Τιμοθέῳ μὲν προσάπτει, καὶ φησιν, Ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον· σὺ δὲ οὗτος ὤν, ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς; ὅπερ ὁ ἦθος τούτων σκληρότερον ἐστίν, ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἀποτόμως καὶ μετὰ πάσης ἐπιταγῆς ἐλέγχειν ἐπιτάττει. ἔστι γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων, ἃ καὶ ἐπιτάγμασιν ἀπείργει χρεών. οἷς, ὃ μὲν χρημάτων κατάφρονα παρακινοῦμεν ἀπὸ πτώχειαν, καὶ ὃ ἐπιεικὴς εἶναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἃ δὲ μείζονα, ἃ πόρνον, ἃ πλεονέκτην μετ' ἐπιτιμίας ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀπάγειν, τὰ οἰκονομοῦμεν, ἃ κληδονίζομεν, ἃ ἄλλα τοιαῦτα παραπέπτωκα, * οὐκ ἁπλῶς ἐπιτιμᾶν, ἀλλὰ μετὰ πάσης ἐπιτιμίας. ὁρᾷς πῶς βούλεται καὶ μετ' αὐθεντίας, καὶ μετ' ἐξουσίας πολλῆς ταῦτα αὐτὸν ἐπιτάττειν; Μηδείς σου καταφρονείτω*, ἀλλὰ χ. ἀπόγαν. * καὶ * τετίσι, καταφρονείτω.

κζ γ. 1 Ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι,

2 Μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι. Τί οὖν μηδὲ τῶν κακῶς πασχόντων, μηδὲ ἐκείνοις λοιδορεῖσθαι; ἀλλὰ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν. ἀκούσωμεν τῆς παραινέσεως. μηδένα, φησὶ, βλασφημεῖν. καθαρὸν εἶναι δεῖ ἡμῶν τὸ στόμα ἀπὸ λοιδορίας. Εἶτα γὰρ ἀληθεῖς εἶσιν αἱ λοιδορίαι, οὐχ ἡμῶν ταῦτα λέγει, ἀλλὰ τῶν κειμένων ἐξετάζει. Σὺ γὰρ, φησὶ, τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; Εἶτα οὐκ ἀληθεῖς, ὅσα ὅσον τὸ πῦρ. ἄκυσον τοῦ λέγοντος πρὸς τὴν ἐπερον λέγοντος· Καὶ γὰρ ἐὰν αὐλοὶ τὸ τοῦ αὐτοῦ κρίματι ἐσμεν, τὸν αὐλὸν αὐλῶντα πείσομεν. ἐὰν δὲ ἀνεδίζῃς ἑτέρως, ταχέως καὶ αὐλὸς πρὸς αὐλοῖς ἀδιάπτωτος. διὰ τοῦτο παραινεῖ ὁ μακάριος οὗτος λέγων· Ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. ἀμάχους εἶναι, φησὶν, Ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα. Πρὸς πάντας αἱρετικοὺς καὶ Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους, καὶ μεμαθηκότας καὶ πεπαιδευμένους. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν μαθημάτων φοβεῖ λέγων, Ὡς ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ· ἐνταῦθα δὲ οὐκ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν προειρημένων εἰσάγει, τὸ αὐλὸν ποιῶν, ὃ ὧν ἐπάγει, Ἡμεῖν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀπειθεῖς· ὅπερ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ποιεῖ γράφων, Ὅτι ἡμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι. Οὕτω μανθάνειν οὐδέποτε, φησὶ· τοιοῦτος γὰρ ἦς καὶ σύ. Γαλ. δ. γ.

3 Ἦμεν γάρ, φησὶ, ποτε καὶ ἡμεῖς ἄφρονες, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοὶ, μισοῦντες ἀλλήλους.

Ὅτι πρὸς πάντας τοιούτους εἶναι δεῖ, ἡμέρους ἔχειν. ὁ γὰρ τοιοῦτος ὢν προπετὴς, καὶ ἀπαλλαγὴς, οὐκ ὠφελεῖ ὀφείλει· πρὸς τοιούτους, ἐν ᾧ δέχεσθαι, καὶ χρείαν ἔχει τῶν ἐν αὐτῷ καὶ κἀκείνους δεῖ τὸν ἀπαλλαγὸν τῶν προπετῶν κακῶν. μηδεὶς καταγινώσκω· πάντες γὰρ ἡμῶν τοιοῦτοι. ὅταν οὖν ἐθέλῃς ἀνειδίσαι ἰδιώτῃ καταθεῖναι αὐλὸς, καὶ προπετῆ σε ὄντα βίαι καὶ ὃ τῶν μέλλοντος ἄδηλον τὸν ὀργὴν ἀπαχάπτῃς. Εἰ γὰρ καὶ οὐκ προπετὴς πλείονας ἐναρέτους ἔζησας, ἀλλ' ὅμως ἔχοις ἂν ἁμαρτήματα πολλά. Εἰ δὲ οὐκ ἔχῃς, ὡς νομίζεις, σπούδασον ὅπως καὶ τῆς σῆς ἀρετῆς τοῦτο γένηται, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος. Εἰ γὰρ μὴ σὸν προσῆλθες καλέσαι σὸν σοὺς, καὶ αὐλὸς ἂν ἦς ἀπαφθής. ὅρα πῶς πᾶσαι κακίᾳ διεξῆλθον. χ. ἐξέλαθεν. χ. ὁρμὴν. χ. πατέτης. χ. ἐξέλαθεν.

μυεῖα

σμικὴ ὄντι ὀπτηρμία. μηδὲν τούτων πρὸς ταύτας ἔχωμεν. ἦλθεν ὁ Χριστὸς, ἵνα ἀφομοιώμεθα τῷ ἀσάρκῳ. ἀσάρκου τὰ δόγματα" φησι, καὶ κοσμικὰς ὀπτηρμίας Ⓦ βίοι Ⓦ διαγῇ. σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. ἐρᾷς ὅτι, ὅταν ἀεὶ λέγω, σωφροσύνην οὐ τοῦτο μόνον ὅτι, τὸ πορνείας ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν λοιπῶν παθῶν ἐκτὸς εἶναι; ἆρα καὶ ὁ χρημάτων ἐρῶν, ὁ σώφρων. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος σωμάτων, οὕτω καὶ οὗτος χρημάτων, μᾶλλον δὲ οὗτος ἀκολαστότερος, ὅσῳ οὐδὲ τοιαύτην ἔχει βίαν τὴν ὠθοῦσαν αὐτόν. καὶ γὰρ ἰδιώτης ἐκεῖνος ἀκρατὴς μάλιστα αἰ λέγοιτο, οὐχ ὁ Ⓦ τραχὺν καὶ δυσκίνητον μὴ κατέχων ἵππον, ἀλλ' ὁ Ⓦ ῥᾳθυμίᾳ ὑπεκστῆναι μὴ δυνάμενος ἑαυτοῦ. τί δέ φησι; ἡ τῶν χρημάτων ὀπτηρμία τῆς τῶν σωμάτων ἐλάττων; πόθεν πᾶν δῆλον, καὶ πολλαχόθεν τοῦτο δείκνυται. καὶ πρῶτόν μ', ὅτι ἀναγκαίως γίνεται ἡ τῶν σωμάτων ὀπτηρμία. ὃ δ' ἀναγκαίως γενόμενον δῆλον ὅτι καὶ οὐ πολλοῦ καταδεόμεθα τοῦ πόνου, ἐπεὶ καὶ σύμφυτον τῇ φύσει. δεύτερον, ὅτι χρημάτων μὲν ἡ πολις τῆς παλαιοῖς λόγοις γυναικὸν ἡ πολις σωφροσύνης εἶχεν. καὶ γυναικὶ μὲν συμφέρουσιν οἱ νόμοι σοβεῖν αἰ μέμφεται μίσει γήρως, χρηματίζουσιν ἡ πόρνης. καὶ τῶν ἔξωθεν φιλοσόφων πολλοὶ χρημάτων μὲν καταφρονήσαντες, γυναικῶν δ' οὐκέτι. οὕτω τοῦτο ἐκείνου τεκμηριώτερον. ἀλλ' ὅπερ πρὸς τοὺς ἐκκλησιάζοντας ἡμῖν ὁ λόγος, μὴ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν φέρωμεν τὰ ὑποδείγματα, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν γραφῶν. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ὁ ἐπιτάγματος ἡδέως μέρει πήσει ὁ μακάριος Παῦλος ὅταν λέγων, Ἐχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα· πρὸς δὲ τῶν γυναικῶν, Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους. Εἰ μήτι ἂν ὦσι συμφώνου, καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ στομίζεται. καὶ πολλαχοῦ ἴδοις ἂν αὐτὸν πρὸς συνωδίας νομοθετοῦντα τὰς τοῦ νόμου. καὶ ταύτης μὲν ἀφίησιν ἀπολαύειν τῆς ὀπτηρμίας, καὶ δεύτερον πρὸς σπορὰν γάμον, καὶ πολλῶν ποιήσασθαι τὸ πρᾶγμα τὸν ὀπτώλουσιν, ἐπὶ οὐδαμοῦ ὑπὲρ τούτου κολάζει· Ⓦ δὲ χρημάτων ἐφίεσθαι, πάντα χοῦ καταδικάζει. καὶ πρὸς μὲν χρημάτων ὁ Χριστὸς πολλαχοῦ διατέταξεν, ὡς φεύγειν τὸν ἐντεῦθεν λυμεῶνα· πρὸς δὲ ἀπορίας γυναικὸς, οὐχ ὅτως. ἄκουε γὰρ τί φησι πρὸς χρημάτων· Ἐὰν μή τις ἀποτάξηται πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς ὑπάρχουσιν. οὐδαμοῦ εἶπεν, ἐὰν μή τις ἀποτάξηται γυναικί· οἶδε γὰρ οἵαν εἰσάγουσι τὴν τυραννίδα. καὶ ὁ μακάριος Παῦλος φησι Τιμοθέῳ, Τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. οὐδαμοῦ πωλεῖν τὸν τῶν χρημάτων ἐπιμέλειαν καλεῖ, ἀλλὰ δοῦναι τοῖς βουλομένοις πλουτῆσαι ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμοὺς καὶ παγίδα καὶ ὀπτηρμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς. οὐκ εἶπε, πλεονεκτῆσαι, ἀλλὰ, πλουτῆσαι. ἵνα μάθητε καὶ ἀπὸ τῶν κοινῶν συνοικιῶν, ἀναγκαίων καὶ τούτων τῶν λόγων εἰς μέσον παραγαγεῖν. χρημάτων μὲν γάρ τις καθάπαξ ἀποστερηθεὶς οὐκέτ' ἂν ἐνοχλεῖτο ὑπὸ τῆς ὀπτηρμίας. ἔστιν γὰρ ὅτε καὶ χρημάτων ὀπτηρμεῖν, ὡς τὸ χρήματα ἔχειν. ὀπτὴ τῆς τῶν σωμάτων ὀπτηρμίας οὐχ ὅτως, ἀλλ' ἂν ἀνήκεστοι πολλοὶ τὸν ἔνδον ἐνοχλοῦσαι πυρετοὶ οὐκ ἀπόδηλοι. καὶ γὰρ ὀπτηρμία ἐν ἐπιεικεῖ καὶ πρᾳεῖ καὶ ὀργαλέοις, ἔνδοι ἐν τῇ φύσει ἐγκειμένη.. πόσος οὖν ἔσχεν καὶ τοῦτο τὸ ἔπος; ὅτι ὁ πλεονέκτης τὸ περιβόητον ἀκολαστότερος, ὅσῳ ἐνοχλεῖται ὀπτηρμίας, μᾶλλον δὲ οὐδὲ "ὀπτηρμίας ὃ πρᾶγμά ἐστιν, ἀλλὰ" ῥᾳθυμίας. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὅτως ὀπτηρμία φυσικὴ, ὥστε καὶ γυναικί τις μὴ πλησιάζῃ, ἡ φύσις τὸ αὐτὸ ποιεῖ ἡ ἐργάζεται· ἐκεῖ δὲ οὐδὲν τοιοῦτον γίνεται. καὶ βιώσωμεν, φησὶ, ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. καὶ τίς ἡ ἐλπὶς; τί τὸ ἔπαθλον τῶν πόνων; πρεσβυτέρωμοί, φησι, τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ὀπτφάνειαν. ὅτως γὰρ οὐδὲν ἐκείνης μακαριώτερον, οὐδὲν ζηλωτότερον. καὶ ταῦτα "λόγοι πεδήσαντα καὶ "δυάσαντα. καὶ γὰρ νόμῳ ἐναβαίρει τὰ τότε ἀγαθά. πρεσβυτέρωμοί, φησι, τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ὀπτφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν. πῶς οὖν οἱ τὰ πρὸς ἑλάττονα τὰ ἡμῖν λέγοντες; τοῦ μεγάλου, φησὶ, Θεοῦ, καὶ σωτῆρος. ὁ δὲν ἐλθροὺς σώσας, τί οὐκ ἐργάσεται; τότε [οὐκ] οὐδοκιμοῦντας ἐβόα· τοῦ μεγάλου, φησὶ, Θεοῦ. τὸ μέγας ἐπὶ Θεοῦ ὅταν λέγῃ, καὶ πρὸς ἓν

χ. λέγει

χ. πορνείαν ἡ πᾶσαν ὀπτηρμίαν; ὀπτηρμίαν Κυρίε ἐλέησον. καὶ πάλιν, ἐπὶ τὸ.

χ. διετάξατο

χ. ὀπτηρμία χ. ῥᾳθυμία

χ. λέγει

χ. δύναται

α Τιμ. ε. η.

α. κορ. ζ. ε.

λυκ. ιδ. λγ.

Ιζρ. ιγ. δ.

α Τιμ. ϛ. θ.

πίνων ἐκπεπλώκασιν. ἐπὶ οὖν τοσοῦτος ὁ καρπὸς τῆς ἀρετῆς, ταύτην διώκωμεν, ταύτην μετιώμεν. δι' ταύτης ἐχώμεθα, οὐδὲν ἡμῖν ἐς αὖ λειπόν, πάντα ῥάδια, πάντα εὔκολα. καὶ δι' πυρὸς διαβαίνωμεν, καὶ δι' ὕδατος, πάντα ἕτοιμα τῇ ἀρετῇ καὶ παρέχωρεῖ, ἡ αὐτὸς ὁ θάνατος. "ζηλώσωμεν πάντων αὐτήν, ἵνα καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. χ. ζηλῶμεν

Λογ. ε. 11 ΕΠΕΦΑΝΗ ΓΑΡ Η ΧΑΡΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ Η σωτήριος πᾶσι ἀνθρώποις, 12 Παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13 Προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 14 Ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

15

ΑΛλὰ τοῦτό τῶν οἰκετῶν ἀπαιτήσας τὴν ἀρετήν (καὶ γὰρ ὀφλὶ πολλή, "ὃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν κοσμεῖν ἐν πᾶσι, καὶ μηδεμίαν δίδοιαι τοῖς διαπτύσασι λαβεῖν, μηδὲ ἐν τῷ τυχόντι) ἐπάγει καὶ τὴν αἰτίαν δικαίαν, δι' ἣν ὀφείλουσι τοιοῦτοι εἶναι ⓐ οἰκέται. ποίαν γὰρ ταύτην ἐπιφαίνει γάρ, φησιν, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος. ⓐ "Θεοῦ διδασκάλου τυγχάνοντες, πῶς οὐκ ἂν εἶεν εἰκότως τοιοῦτοι, οἵους ἅρτι διῆλθον ἐγώ, μυρίων ἁμαρτημάτων λύσιν εὑρόντες; ἴστε γὰρ ὅτι μὴ τῶν ἄλλων, ἃ τῶν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἐστέρηται ἡ συγκλυδὴς ψυχή, ὃ μυρίων ἁμαρτημάτων οὖσαν ἄξιον βάθους, μὴ δίκην δοῦσαν, ἀλλὰ συγγνώμης τυχοῦσα ἡ μυρίων ἀγαθῶν. Εἰ γάρ ἐς, εἰπέ μοι, ⓐ μυρία προσκεκρουκότα οἰκέτην λαβών, μὴ καταπίοι ἱμάσιν, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνοις αὖ συγγνώμην δέχοι, ἵνα ἡ τῶν μελλόντων αὐτὸν ἀπαιτεῖν εὐθύνας, καὶ φυλάττεσθαι * παρακελεύοιτο, ὡς μὴ τοῖς αὐτοῖς ὑπεύθυνοι, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις ἀμύητε, ἵνα σὺν αὖ οἴεσθε ἐστερῆσθαι τὴν τοσαύτην χάριν ἀκούοντα; ἀλλὰ μὴ τοιοῦτος, ὅτι ἡ χάρις μένει τῆς τῶν πρώτων * συγχωρήσεως ἴσχυσαν, * ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἡμᾶς ἀσφαλίζεται. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο χάριτος. ἐπεὶ εἰ μέλλοι ἀεὶ κακῶς προαιρεῖσθαι μὴ κολάζειν, οὐκέτι τὸ προγεγονὸς χάρις ἔσται, ἀλλὰ προδοσία εἰς λύμην καὶ ἀφανισμόν. ἐπιφαίνει γάρ, φησιν, ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁρᾷς πῶς μὴ τῶν ἐπαθλων πίθησι τὴν ἀρετήν. καὶ τοῦτο χάριτος, τὸ ἀπολαῦσαι τῶν βιωτικῶν, τὸ προῖκα ⓐ οὐρανοῦ ἀγαπᾶν. δύο δείκνυσι ἐνταῦθα ἐπιφανείας. καὶ γὰρ εἰσὶ δύο, ἡ μὲν πρώτη, χάριτος· ἡ δὲ δευτέρα, δίκαιος καὶ τοῦ δικαίου. ἵνα ἀρνησάμενοι, φησι, τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας. ἰδοὺ πάσης τῆς ἀρετῆς ἡ κατάστασις. οὐκ εἶπεν, ἵνα φθύσωμεν, ἀλλ', ἵνα ἀρνησάμενοι. ἡ ἄρνησις πολλοῦ δεῖκνυσι τὸ δέξασθαι, πολὺ τὸ μῖσος, πολλοῦ τὸ ἀπεστροφέναι. μὴ ὅσης δεξιώσεως, μὴ ὅσης ἀσπασμοῦ καὶ ἄδουλα ἀπεστράφησαν, μὴ τοσαύτης καὶ τὴν κακίαν αὐτὴν * καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, "φησί. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐίδωλα, κοσμικὴ ἐπιθυμία καὶ πλεονεξία, καὶ ταύτην εἰδωλολατρείαν ὀνομάζει· καὶ ἵνα πρὸς ⓐ πρότερα βίον ἡμῖν χρησιμεύῃ, κοσμικαί εἰσιν ἐπιθυμίαι· πάντα ὅσα δι' ὧν πρότερον βίος συγκαταλύεται, κοσμικὴ

χ. πῶ

χ. ἐστὶ

* αὐτὴν

* ἀμυήτων

* ἡ χάρις μένει τοῦτο

* βέλτιον

χ. χάριν.

ἀπολαύειν κηδεμονίας; ἴσως ἡ πῶς τοὺς ὠμότητα τοῖς τὰ δεσμωτήρια ἐγκεχειρισμένους ὃ ἦθος ἀξίωσκηται. καὶ ἀλλοτρίας καρποῦνται συμφορὰς, καὶ ὃς ἕτεροι κακῶς πάσχοντας τρέφουσι, τούτους οὗτοι "ἀσεφεῖς ποιοῦσι κέρδη κερδαίνοντες πολλῶν δακρύων ἄξια, θηρίων ὀντες ὠμότεροι. ἀφ' ὧν γὰρ ἐγκαλῶ ἐλέγχω τὸν ἐμβεβληκότας, ἀπὸ τούτων αὐτοὶ καρποῦνται. καὶ μὴ τοῦτο μόνον λογιζώμεθα, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτοὶ οὗτοι οὐχ ὁμοίως πᾶσι κέχρηνται τοῖς ἐμβεβληκόσι. τὸν μὲ γὰρ ὅτι συκοφαντίας, καὶ ἐπηρεασθέντας ἁπλῶς καὶ διὰ τέλους καὶ ἐλεήσαντες φασὶ· τὸν δὲ ὅτι τοῖς αἰσχίστοις καὶ διαπεπτοις καὶ πολυμηχάνοις ἐμβεβληκόσι μυρίαις αἰκίζονται πληγαῖς. ὥστε οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ ἤθους ὠμὸς ἔοικεν εἶναι ὁ δεσμοφύλαξ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς αἰτίας, διὰ ἣν ἐνεβέβληκε. πόθεν γὰρ οὐκ ἂν διάγνοι καθ' ἑαυτὸν ὁ πεπεισμένος, τοσαύτης μὲν ἀπολαύσας ἡμῖν, ὑπὸ πλούτου δὲ καὶ τοιαύτας ἀνεργέτου καὶ μισουμένους μισθοὺς; ζητῶ οὖν τοῦτο ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ τοῦ ἡμέρου τοῦ ἐμβεβληκότος, καὶ ὃ πεπόμφαμεν ἐφ' ᾧ ἐνεβέβληκε, οὐκ ἂν πάντος θηρίου χαλεπώτερον ἐργάσασθαι ὦ φιλόθεοι; ἀλλὰ πάντων τούτων ἀνιστέρα γέγονεν ἡ ἐλπὶς ἡ εἰς Θεόν. οὕτως οἶδε καὶ θηρία καταπραΰνειν ψυχῆς ἀρετή. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς ὑπομονῆς, ἀφ' ἧς διασῴζεται εἶλεν, ἀπὸ τῆς αὐτῆς καὶ τὸν δεσμοφύλακα. καὶ πάλιν ἵνα ἄρχωμαι ὁ Ἰωσήφ, καὶ ἐν δεσμωτηρίῳ ἐκεῖνος, καὶ ἐν οἰκίᾳ. ὅπου γὰρ ἤμελλε βασιλεύειν, εἰκότως πανταχοῦ ἐμανθάνετο ἄρχεσθαι, καὶ ἀρχόμενος ἄρχειν ἵνα καὶ ἐν τῇ τῆς οἰκίας. εἰ γὰρ ἐν ἐκκλησίαις ἐλκόμενοι ἅπαντες τοῦτο ὁ Παῦλος, οὕτω λέγων· Εἰ γάρ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται; καὶ τὸν εἰς ἀρχὴν ἐλθόντα πρέπει ἄριστον εἶναι προεστῶτα οἰκίας. προεστὼς δεσμωτηρίου, οὐχ ὡς δεσμωτηρίου, ἀλλ' ὡς οἰκίας. πᾶσι γὰρ ἐπιχειρεῖ καὶ συμφορὰς, καὶ τὴν ἐμβεβληκόσι ὡς οἰκείοις προΐσατο μόνοις, οὐ μόνον αὐτῶν καὶ συμφορὰς πολυπραγμονῶν καὶ παραμυθούμενος, ἀλλὰ καὶ εἰ σιτίων εἴδεν ἐνδεᾶ, προσῆγε καὶ τοῖς "αἰτήσαι ἐμάνθανεν, οὐδὲ ἁπλῶς "κατηφοῦντα καὶ αἰσχυνόμενος ὁρᾶν, ἀλλ' μὴ προσιόντες αὐτῷ ἀπωλαύζη τῆς κατηφείας. καίτοι τοσαύτην τις οὐδὲ κἂν τίκτα συρίγγων "ἐπιδείξατο. ἀπὸ τούτων γοῦν αὐτοῦ ἡ ἀρχὴ τῶν ἀγαθῶν ἦν. ἆρ' οὖν καὶ πρὸ ὑμῶν ἐστὶν ἀρχὴ προτιμᾶν, καὶ τότε τὰ τοῦ Θεοῦ. ὅπου γὰρ τοσαύτη ἐκείνοις φειδὼ καὶ ὑπομονή, Εἰδώ, φησι, τὸν βουλόμενον τὸν ἐμβληθῆναι ἐστὶ τοῦ μὴ τῆς Φασιανῆς, τὸν ἀρχιοινόχοον, καὶ τὸν ἀρχισιτοποιὸν, καὶ Εἶπε, τί σκυθρωπὰ καὶ προσώπατα ὑμῶν σήμερον; καὶ οὐκ ἀπὸ τούτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφ' ὧν ἐκεῖνοι ἐποίησαν, καταμαθεῖν ἔστι τοῦ ἀρετοῦ τὸ δύνασθαι. οὐ γὰρ ὡς βασιλέως ὄντες οἰκέται διέπεμψαν αὐτὸν, οὐχ ὡς τὸ ἀθυμίᾳ ὄντες διεκρούσαντο, ἀλλ' ὡς ἀδελφῷ γνησίῳ καὶ σωματηρίῳ εἰδότι πρᾶξαι ἀνεκαλύπτοντο τὰ ἑαυτῶν. "Ὥστε πάντα δι' μοι πάντα εἴρηται, ὅτι καὶ ἡ ἀγαλία, καὶ τὸ αἰχμάλωσία, καὶ τὸ δεσμωτήριον, καὶ ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ γλυκέος ἤρπασε ὁ ἀρετὸς, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθὸν καταγωνίσασθαι δυνήσεται. ὥστε μοι * τοὺς τὸν οἰκέτας λέλεκται, ὅτι καὶ θηρία ἔχουσι δεσπότας, ὡς τὸν Αἰγύπτιον, καὶ ὠμοὺς, ὡς τὸν ἀρχιδεσμοφύλακα, δυνήσονται αὐτὸν ἑλκῦσαι, καὶ ἕλκωσιν ὦσιν, ὡς ἐκεῖνοι, καὶ ὁποῖοι, ἔχοντες ὑβριστούσιν. τὸν γὰρ ἐμμελέστερον ἔχοντα, τὸν ἡδύτερον, τὸν γλυκύτερον ὑπεικείας καὶ πραότητος ἐν ὀλίγοις. πᾶσι ὅστις ὑπήδιος ὁ πλοῦτος. ἢ οὔτε δουλεύειν ἐπαισχύνονται ἀπὸ πλούτου, οὔτε πένητα φθύγγεσθαι, οὔτε ἄῤῥωστον καὶ μονῶσαι. πάντων γὰρ κρατεῖ καὶ πάντων ἡ ἀρετὴ περιγίνεται.

Εἰ δὲ ὁ δούλωσις τοσαύτην ἔχει τὸ πρᾶγμα τὴν ἰσχύν, πόσῳ μᾶλλον ὁ ἐλευθερίας; ζητῶ οὖν ἀσκῶμεν καὶ δουλεύειν καὶ ἐλευθέροις, καὶ γυναῖκας καὶ ἄνδρες· οὕτω καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ Θεῷ ἐσόμεθα ποθητοὶ, καὶ αἰωνίων οὐ τοῖς σαρκίνοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀκηλῖς, καὶ μᾶλλον ἐκείνοις. σαρκικοὶ γὰρ εἰσιν οἱ μᾶλλον πλούσιοι καὶ ἀβδούλωτοι. ὥσπερ γὰρ τὸν ὑπεικεῖς οἱ ἀρχόμενοι μᾶλλον τιμῶσιν, οὕτω καὶ τὸν σαρκίνους οἱ ἀκόλαστοι, εἰδότες

ἡ τῦ κηρύγματος δυνάμις χαμηλὸν ποιῆσαι πάντων εἰργάσατο κοσμικώτερον, καὶ ὑπερέτερον, καὶ σφόδρα πάντων ὧσιν ἀλογώτεροι ⓜ διανοῆται, λήψονται ἔννοιάν μεγάλην περὶ τῆς δογμᾶτ τῆς πρὸ ἡμῶν. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ⓜ περὶ τῆς φύσεως ὁ ⓜ τῆς κρίσεως καὶ ⓜ τῶν ἄλλων ἁπάντων μᾶ ⓜ θηρᾶσαι φιλοσοφουμένων πρὸ ἡμῶν τοσῦτον ἐγκαταζῆτις αὐτῆ τῇ ψυχῇ, οὕτως ἴσχυσαι ἀποκρύσασθαι τὴν κακίαν, ἀντίρροπόν τινα φόβον τῆς ἀπὸ τῆ κακῆ ἡδονῆς εἰς τὸν ἑαυτῆ σιδηρύσαντες ψυχῶν. ὥστε οὐκ εἰκῆ σοὶ ἀπλῶς πολιὸν γέγραφ τύτων πάντων μᾶλλον ποιῆται ⓜ λόγον. ὅσῳ γὰρ αὖ ὦσι κακοὶ, τοσῦτῳ μᾶλλον θαυμάζεται τὸ κηρύγματος ἡ ἰσχύς. καὶ γὰρ ἐκεῖνο τότε θαυμάζομεν, ὅταν τ ἀπεγνωσμένοις καὶ σοὶ μηδεμιᾶς βοηθείας ἀπολωμένοις σοὶ κρατῆσαν τῆ αἱρέσεως ὀπτυμῶν δυνάμεν, ἀλλ' ὁ τοιῦτος ἐγκαλαπδύμενον, ἀναγάγῃ πρὸς ὑγείαν καὶ διορθώσηται. καὶ ὅσα πίνα πρὸ αὐτῆ ἀπαιτεῖ· ἃ μάλιστα πάντων διαπαύει ⓜ διανοῆται. μὴ ἀπολέγωμεν, μὴ ὑποφιλονῶμεν· τοῦτο, πολλῶ βέλτιον ὑπιδεικνυσθαι ὁ οἷς δ' πις θυσθῶσιν, ὁ τοῖς πρὸς σὲν διανοῆται μάλιστα εἶναι ἀγαθοῖς, ἀναπείσωμεν ὁ τοῖς ὀπιτάγμασι.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ τοίνυν νομίζετε ἁπλῶς με ταῦτα περὶ τῶν διεξιέναι. λοιπὸν γάρ μοι πρὸς σὲν οἰκέτης ὁ λόγος. μὴ τοίνυν, ὦ βέλτιστε, σὺ πρὸς τοῦτο ἴδῃς, ὅτι οὐ δεσπότᾳ δουλεύεις, ἀλλ' ὅτι Θεῷ, ὅτι τὸ κήρυγμα κοσμεῖ· ὁ πᾶσα ἀνασκήσῃ παιδὶ, τῷ διανοῆτῃ παιδεύοντος ἡ φέρων ἀγανακτεῖν ἀκαίρως ἡ δυσχεραίνοντα. ἀνάπαυσον ὅτι οὐκ ἐκείνῳ τὸν χαρὰν δίδως, ἀλλὰ τ Θεῦ πρόσταγμα πληροῖς, ὁ πᾶν ὅπερῶ ὑπαρχῆσῃ ῥᾴδιον. ὅπερ ἐγὼ ἀεὶ λέγω, ὅτι καὶ τῶν ἐρεῖ, ὅτι τ πνεῦμα πέμπω ἡμῖν καταρρυσθῶσι καὶ τὰ ὄρη πρόπτες ἔφη βίᾳ. τ γὰρ τοιῦτον οἰκέτην, τ ὕτως ὠνῆσαι, τὸν ὕτως ὀπτικὸν, οὐχ ὁ Θεὸς ἀποδέξεται μόνον ὁ τ στεφάνων μεταδώσει τ λαμπρῶν ἐκείνων, ἀλλὰ ἡ αὐτὸς ὁ παδὼν δ διανοῆτης, καὶ θαυμάσιον ἦ, καὶ λίθινός τις ἦ ὁ ἀπαθὴς θεμένος καὶ ὠμὸς, ἐπαινέσεται ὁ θαυμάσεται καὶ προτιμήσει τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ τοῖς λοιποῖς αὐτοῖ ὀπτιμῆσι, καὶ ἕλλην ἦ καὶ ὅτι καὶ ἕλλησιν ὧσιν οἱ διανοῆται, κελεύει τ οἰκέτην τοιῦτον ἑαυτὸν ὑπιδικῆσυσθαι, εἰ βούλεσθε, ὑμῖν καὶ παράδειγμα δικαιῆσωμεν. ὁ Ἰωσὴφ ἐπρέσθη πρὸς ⓜ ἀρχιμάγειρον, καὶ δόξης ἐτέρας ἦν, οὐ τῆς Αἰγυπτίακῆς. τί δῆτα ἐκεῖνος; ὅπῃ σὲ ἀρέσκον εἶδε τ πεμόισκον, οὐκ ἐπαίνησε δ τῆς δόξης διεφθαρμένος, ἀλλ' αὐτὸς τε ἠγάπα καὶ ἐφίλει καὶ ἐθαύμαζε, καὶ τῶν ἄλλων αὐτῶ τὸν ὑπὲρ αὐτῦ θέσθαι ἐκέλευσεν ἁπάντων, * καὶ τῶν κῦ τὸν οἰκέτην δ δεσπότην ἐκεῖνον ἡδέως ἐδέξατο. ἀλλὰ δεύτερος διανοῆτης οὐκ ἦν ὁ ἐκεῖνος ἐμοῦ, μᾶλλον ἢ δ αὐτὸς τῦ διανοῆτῦ χρειώτερος, εἶγε ὁ μὲν ἠγάπα δ αὐτῦ, σῶν ἢ δ ἐκείνου ἡδέως μᾶλλον τῦ διανοῆτῦ. καὶ μοι δοκεῖ καὶ ὕστερον, ὅτι ὑπὲρ ὧν ἐπαθεν τῷ γνωρίμῳ τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκείνῳ συνοφαντίαν κατ' αὐτῦ ποιησαμένῳ, ἡμῶν τ δίκαιον ἀπὸ τῆς προτέρας αἰδοῦς καὶ τῆς τιμῆς, μᾶλλον τῦ δεσμωτηρίᾳ ἦναι τὸν ὀργιλόν. εἰ γὰρ μὴ σφόδρα ἠδέατο τὸν ἄνδρα, καὶ ἐθαύμαζεν ἀπὸ τ προϋπηργμένων αὐτῷ, καὶ ὑβρίσας αὐτὸν διεχρήσαντο, καὶ ὃ ξίφος ἀπέλασε ἂν τῦ σώματος ἐκείνου. Μεσὸς γὰρ ζῆλος, φησὶ, θυμὸς ἀνδρὸς, οὐκ ἀνέλαβεν οὐδενὸς λύτρου τὸν ἐχθρὸν, οὐδὲ μὴ ἅλας δῷ πολλοὺ δῶρα. Εἰ δ πάντος αἰδρὸς τοιῦτος ὁ ζῆλος, πολλῷ μᾶλλον ἐκείνῳ, Αἰγυπτίου τινὸς ὄντος καὶ βαρβάρου, καὶ τῶν τ τιμηθέντος ἠδικημένου, ὡς φασι. ἴσως γὰρ δι' ἕτερα πάντες, ὅτι οὐχ ὁμοίως ἡμᾶς δάκνει τὰ τῶν πάντων ἀδικήματα, ἀλλ' σφοδρότερον τῶν ἄλλων ἡ παρόντερον τὰ τῶν οἰκείων πρὸς ἡμᾶς ἁμαρτήματα, καὶ πιστῶν καὶ πιστευσάντων ἡμῖν, καὶ πολλὰ πρὸ ἡμῶν ὑπ' παδόντων ἡμέμφθα κακὰ ἡμᾶς ἀμίᾳ καὶ λυπῆ οὐκ ἐνεύσησε πρὸς ἑαυτὸν, σοὶ ἐῖπε, τί τῦτο; οἰκέτην αὐτὸν λαβὼν πάντων μετέδωκα τῶν τῆς οἰκίας, ἐλθόντα ἐπίσησα καὶ ἐμὲ τι μείζονα, καὶ τοσαῦτα μοι τὰς ἀμοιβὰς ἀπέδωκεν; σοὶ τύτων ἐῖπεν· οὕτως αὐτὸν τὸν ψυχὴν ἡ πρότερα κατέχει αἰδώς. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ὁ οἰκία τοσαύτης ἀπήλαυσε τιμῆς, ὅπερ καὶ ὁ τῷ δεσμωτηρίῳ ὅρα αὐτῆ, ὅσης

ἀπολαύει

δεῖν, φησι, καὶ πρεσβύτερον τὸν νεώτερον, καὶ σὺ ἂν αὐτὸς τοῦτο ποιήσειας τὸν νεώτερον σωφρονεῖν. ἔτι δὲ κοινὸν πᾶσι διδασκαλεῖον καὶ ἀποδεικτήριον ἀρετῆς, ἡ τοῦ σῶ βίου λαμπρότης εἰς μέσον πᾶσι προκειμένη, ὥσπερ ἀρχέτυπός τις εἰκὼν, πρὸς τὰ ἔχουσα τὸ ἑαυτῆς κάλλος, μὴ πολλῆς τῆς φιλοπονίας τοῖς βουλομένοις ἐναπομάξασθαι τὰ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν προσρυῆναι τὰ ἀποδείγματα. Καὶ τῇ διδασκαλίᾳ ἀδέσποτον εἶναι. *

* ἀκαιρότερον

8 Λόγου ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. Τὸν ἐξ ἐναντίας φησὶ τὸν τῷ διαβόλῳ καὶ πρὸς τὰ τούτου δουλεύοντα. ὅταν γὰρ ὁ βίος λάμπῃ, καὶ λόγος ἡ συμβαίνων, ὀφειλέτης, ἄμεμπτος, μηδενὶ μηδὲν τῶν ἑαυτοῦ πρόσχων λαβεῖν, πολὺ καὶ ἄφατον τὸ κέρδος. πολλὴ ἄρα τῆς τοῦ λόγου διαφορᾶς ἡ χρεία, λόγου οὐ τοῦ τυχόντος, ἀλλὰ δοκίμου παντὸς καὶ ἀνεπιλήπτου καὶ μηδεμίαν μηδαμοῦθεν πρόφασιν τοῖς βουλομένοις παρέχοντος.

9 Δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι.

Ὁρᾷς τὴν προαίρεσιν εἰπών; ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας, φησὶν, ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν φαῦλον. ἆρα καταγνώσεως ἄξιος ὁ γεωργὸς ἀπὸ διαφορᾶς ἀποζώσεως τὴν προαίρεσιν ἐγκρατείας, καὶ ὁ δοῦλος δεσποτῶν ἀποστροφὴν τὴν αὐτὴν διὰ τούτου προξενήματα. Οὐκ ἔστιν ἀκατάγνωστος ὁ λόγος. πολλῷ γὰρ καὶ τοῖς ἀπίστοις δίδωσι λαβεῖν, καὶ τὰ πρώτων καθ' ἡμῶν αἰσχρὰ τέρματα. Δοῦλος, φησὶν, ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι. Μὴ νοσφιζομένους,

10 Μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν. Εἰκότως ἄρα ἔλεγεν ἐπιτρωθῆναι, Ὡς τῶν Θεῷ δουλεύοντες, καὶ οὐκ ἀνθρώποις. καὶ γὰρ τοῦ δεσπότου διαφορᾶς μετ' εὐσεβείας, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἀπὸ τοῦ φόβου τὴν ἀρχὴν ἔχει. ὥστε ὁ μὴ τοσούτου φόβου ἐκείνου διαφορᾶς, μείζονα ἐπιτυγχάνει τῶν μισθῶν. Εἰ γὰρ χρεὼν μὴ κερτεῖν, μηδὲ γλωττῆς ἀκηλήτου, πόθεν γαμμάτου ὁ ἕλλην τὸ δόγμα τὸ περὶ ἡμῶν; Εἰ δὲ καὶ δοῦλοι δικαίοις καὶ τῷ Χριστῷ φιλοσοφοῦσι, τῶν περὶ αὐτοὺς φιλοσοφησάντων μείζονα τὴν ἐγκράτειαν ἐπιδεικνύμενοι, καὶ μὴ πολλῆς τῆς ἐπιεικείας, καὶ τῆς εὐσεβείας διαφυλάττοντες, πολλῷ μᾶλλον γαμμάτου τὸν διώκοντα τὸ κήρυγμα τος. οὐ γὰρ ἀπὸ δόγματος δόγματα, ἀλλ' ἀπὸ πραγμάτων εἰς βίου τὰ δόγματα κρίνουσιν ἕλληνες. ἔτι καὶ οὗτοι οἱ γεωργοὶ, καὶ δοῦλοι διδάσκαλοι διὰ τῆς οἰκείας διαγωγῆς. εἰ γὰρ εἰς αὐτοὺς, εἰ πολλοῦ τοῦτο διαμολογηθῇ, ὅτι ὁ τῆς δουλωσύνης ζυγὸς ἐπαμύνειν πως δύναται, δυσβάστακτον, δυσφόρητον, οὐ σφοδρὰ ἐπιτηδείους πρὸς τὴν ἀρετὴν διδασκαλίαν, οὐ διὰ τὴν φύσιν, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην, καὶ διὰ τὴν ἀμέλειαν τὴν τοῦ δεσπότου. ὅπερ οὐ πολλοῦ δεῖν ἑτέρου, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν διακονίας τὴν κεκτημένους αὐτὴν φερωνύμους ἔσεσθαι, εἰ δέ που καὶ τὴν ἔριν ἐπιμηνύειεν, καὶ ὅτι πάλιν διὰ τὴν αὐτῶν ἀπάτησιν προφάσεις ἔχει ἡ παιδεύουσα, ὥστε μὴ πρόσχημα αὐτοῖς πρόφασιν ἔχειν ἡ παιδεύουσα, ἡ κλέπτουσα, ἡ μεθύουσα, εἰκότως ἐπιμηνύοι, καὶ οὐδὲν τῆς πολυπραγμοσύνης ἔχοντες, εἰς αὐτὰ τῆς κακίας τὰ βαράθρα κατακοντίζονται. Εἰ γὰρ ἔνθα πατὴρ ἐφέστηκε, καὶ μήτηρ, καὶ παιδαγωγὸς, καὶ τροφὸς, καὶ διδάσκαλος, καὶ πλαισιῶται, καὶ αὐτὴ ἡ τῆς ἐλευθερίας δόξα προεκαιόμενη, καὶ πολλὰ ἕτερα, μόλις ἂν τις διαφύγοι τὴν ποικίλην στενοχωρίαν, τί οἷόν σοι πρόσχημα τούτων ἐρήμους ὄντας, καὶ μαινομένους ἀναμαινομένους, καὶ μὴ αἰδέσιμα οἷς ἂν ἐθέλωσι συζῆν ὑποκειμένους, τοξεύειν ὅπου τὴν σὴν φιλίαν αὐτὴν πολυπραγμοσύνης ἔχοντες; τί οἴει σὺν τοιούτοις ἴσεσθαι; διὰ τοῦτο δύσκολοι δοῦλοι πρὸς ἀγαθούς. ἄλλως δὲ καὶ διδασκαλίας ἀπολαύουσιν, ὅτι τὴν ἔξωθεν, ὅτι τὴν παρ' ἡμῶν. οὐ σπουδαιοτέρᾳ αἱρέσεσι ἐλευθέροις, κοσμίοις, πολλῷ τῆς αὐτῶν δόξης ποιουμένους φροντίδα. διὰ ταῦτα πρόφασις δύσκολοι καὶ γαμμάτου, χρήσιμοι οἰκέτην γενέσθαι ποτέ. ὅταν δὲ ἴδωσιν, ὅτι τὸ γένος τὸ αὐτῶν αὐθάδες

τὴν μὲν παιδευτικὴν ἐπιτρέπει λόγον ἐπ' οἰκίας, οὐδαμοῦ δὲ προκαθῆσθαι συγχωρεῖ, οὐδὲ μακρὸν ἀποτείνειν λόγον ἀφίησι. διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός. Ἵνα σωφρονίζωσι, φησὶ, τὰς νέας. ὁρᾷς πῶς συμπλέκει καὶ συνάγει τὸν λαόν; πῶς ὑποτάττει τὰς νεωτέρας ταῖς γεγηρακυίαις; οὐ γὰρ περὶ θυγατέρων ἐνταῦθα διαλέγεται, ἀλλ' ἁπλῶς ἀπὸ τῆς ἡλικίας. ἑκάστη, φησὶ, πρεσβυτέρα τὴν νεωτέραν σωφρονιζέτω. Φιλάνδρους εἶναι. τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν ἀγαθῶν. Γυνὴ γὰρ, φησὶν, ἀνδρὶ συμπεριφερομένη. τούτου γὰρ ὄντος, οὐδὲν τῶν ἀηδῶν συμβήσεται. πῶς γὰρ, τῆς κεφαλῆς πρὸς τὸ σῶμα συνῳδηκυίας καὶ μηδεμιᾶς ἐκεῖ διαστάσεως οὔσης, οὐ πάντα τὰ λοιπὰ εἰρηνεύσεται; τῶν γὰρ ἀρχόντων ἐν εἰρήνῃ ὄντων, τίς ὁ διαιρῶν καὶ διατέμνων τὴν εἰρήνην; ὥσπερ αὖ τούτων κακῶς διακειμένων, οὐδὲν ὑγιὲς ἔσται κατὰ τὴν οἰκίαν. οὐδὲν οὖν τούτου μεῖζον· καὶ χρημάτων καὶ εὐγενείας καὶ δυναστείας καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τοῦτο λυσιτελέστερον. οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ἐν εἰρήνῃ εἶναι, ἀλλὰ, φιλεῖν τοὺς ἄνδρας. ὅταν γὰρ ἀγάπη ᾖ, οὐδὲν τῶν δυσχερῶν παρείσοδον ἕξει. ἀπὸ ταύτης γὰρ καὶ τὰ λοιπὰ τίκτεται ἀγαθά. Φιλοτέκνους, φησί. καλῶς. ἡ γὰρ τὴν ῥίζαν ἀγαπῶσα, πολλῷ μᾶλλον καὶ τοὺς καρπούς. Σώφρονας, ἁγνὰς, οἰκουργοὺς, ἀγαθάς. πάντα ἀπ' ἐκείνης τίκτεται. καὶ γὰρ ἀγαθαὶ καὶ οἰκουργοὶ ἀπὸ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα φιλίας γίνονται. Ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται· ὡς ἥγε τοῦ ἀνδρὸς καταφρονοῦσα καὶ τῆς οἰκίας ἀμελεῖ. ἀπὸ δὲ τοῦ φιλεῖν καὶ σωφροσύνη πολλὴ τίκτεται, ἀπὸ τοῦ φιλεῖν πᾶσα ἀναιρεῖται φιλονεικία. κἂν Ἕλλην ᾖ, ταχέως πεισθήσεται· κἂν χριστιανὸς, βελτίων ἔσται. ὁρᾷς τοῦ Παύλου τὴν συγκατάβασιν; ὁ πάντα πράττων ὥστε ἡμᾶς ἀποστῆσαι τῶν βιωτικῶν, περὶ τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν νῦν πολλὴν ποιεῖται τὴν φροντίδα. τούτων γὰρ καλῶς διοικουμένων, καὶ τὰ πνευματικὰ χώραν ἕξει· ἑτέρως δὲ, κἀκεῖνα λυμανθήσεται. ἡ γὰρ οἰκουρὸς γυνὴ καὶ σώφρων ἔσται, ἡ οἰκουργὸς καὶ οἰκονομική· οὔτε περὶ τρυφὴν, οὔτε περὶ * ἐξόδους ἀκαίρους, οὔτε περὶ ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἀσχοληθήσεται. ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, φησὶ, βλασφημῆται. ὁρᾷς ὅτι προηγουμένως τοῦ κηρύγματος φροντίζει, οὐχὶ τῶν κοσμικῶν πραγμάτων; καὶ γὰρ πρὸς Τιμόθεον γράφων φησὶν, Ἵνα ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι· καὶ ἐνταῦθα, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται. εἰ γὰρ συμβαίη γυναῖκα πιστὴν ἀπίστῳ συνοικοῦσαν μὴ εἶναι ἐνάρετον, ἡ βλασφημία ἐπὶ τὸν Θεὸν διαβαίνειν εἴωθεν· εἰ δὲ εἴη κοσμία, τὸ κήρυγμα καρποῦται τὴν δόξαν τὴν ἐξ ἐκείνης καὶ τῶν ὑπ' ἐκείνης κατορθουμένων. ἀκουέτωσαν αἱ γυναῖκες, ὅσαι μοχθηροῖς ἢ ἀπίστοις συνοικοῦσιν ἀνδράσιν· ἀκουέτωσαν, καὶ παιδευέσθωσαν διὰ τῆς οἰκείας τρόπων ἐνάγειν αὐτοὺς εἰς εὐσέβειαν. καὶ γὰρ μηδὲν ἕτερον κερδάνῃς, μηδὲ ἐφελκύσῃ τὸν ἄνδρα πρὸς τὴν τῶν ὀρθῶν δογμάτων κοινωνίαν, ἀλλὰ τὸ στόμα αὐτοῦ ἀπέρραψας, οὐκ εἴασας βλασφημεῖσθαι τὸν χριστιανισμόν. τοῦτο δὲ οὐ μικρὸν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μέγα, θαυμάζεσθαι τὸ δόγμα ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀναστροφῆς.

Margin notes: Σειρ. κε. β. — α. Τιμ. β. β. — χ. δυσμεμζόντω. — χ. διὰ — * ἐπέξοδοι — χ. ὑπὸ — χ. διδασκαλίας,

6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν. Ὅρα πῶς πανταχοῦ παρακαλεῖ τὸ πρέπον φυλάττειν. τοὺς μὲν γὰρ εἰς τὰς γυναῖκας διδασκαλίας ταῖς γυναιξὶ τὸ πλέον ἀπένειμε, τὰς γεγηρακυίας ταῖς νεωτέραις ἐπιστήσας· τῶν δὲ ἀνδρῶν τὸ πᾶν αὐτῷ δίδωσι καὶ ἀπονέμει. οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν οὕτω δύσκολον καὶ χαλεπὸν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ γένοιτ' ἂν, ὡς τὸ περιγενέσθαι τῶν ἡδονῶν τῶν ἀτόπων. οὔτε γὰρ χρημάτων ἔρως, οὔτε δόξης ἐπιθυμία, οὔτε ἄλλο οὐδὲν οὕτω ταύτην ἐνοχλεῖ τὴν ἡλικίαν, ὡς ὁ τῶν σωμάτων ἔρως. διὸ πάντα τὰ ἄλλα ἀφεὶς, περὶ τὸ καίριον αὐτοῖς τὴν παραίνεσιν ἵστησιν. εἶτα οὐδὲ τῶν ἄλλων ἕνεκεν ῥᾳθυμεῖ, ἀλλὰ τί φησι;

7 Περὶ πάντα ἑαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων. Διδασκέτωσαν μὲν

οὖν,

χ. πολλαχῶς

των; ἢ ὁ μὲν δύο γυναῖκας ἔχων οὐκ ἐπὶ σκοπὸν ἁμαρτάνει, ἢ " πολλὰς ἔχων ὁ Δαυὶδ οὐκ ἐπὶ σκοπὸν ἁμαρτάνει· ὅπερ ἴσως ἔχει θεωρούμενον, ἀκαθάρτους γίνεσθαι. διὰ τί; ἆρα ἵνα πλείονας, ὅτι ἐπλεονέκτησε. ἢ ὁ πόρνος ἴσως διὰ τοῦτο ἀκάθαρτος διὰ τὴν μίξιν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ ἄδικος ὁ γυναικὸς, ἢ ἀλλήλους ἀδικοῦσι τὴν γυναῖκα πιστοῦντες κοινὴν, ἢ τὸν τῆς φύσεως αἰσχύνουσι νόμους. ἐπὶς γὰρ αὐτὴν ἐξ ἧς εἴληφε. Ἀρσεν γὰρ, φησὶ, καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· οὐκ οἱ πολλοὶ, ἀλλ' οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ἢ ὁτιοῦν ἄλλο τοιοῦτον ἀδικία ἐστὶ, ἕνεκεν τοῦ ποιεῖν τὸ πρᾶγμα. ὁ θυμὸς πάλιν ὅτου χάριν ἐστὶν ἄκαθαρτον ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, οὐ διὰ τὸν ὀργὴν, ἀλλὰ διὰ τὸ φόνον· ἐπεὶ καὶ τοῦτο προσκεῖται, Ὁ ὀργιζόμενος, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' εἰκῇ. ὥστε τότε μολυσμὸς τοῦ πλοίου ἐφίεται, ἀκάθαρτον. ἀπὸ δὲ ἁπλότητος καὶ τοῦ ἀκεραίου τὸ πρᾶγμα πίπτει. πρὸς τοῦτο, παρακαλῶ, καθαρεύωμεν τὴν ἀληθῆ καθαρότητα, ἵνα τοῦ Θεοῦ ἰδεῖν καταξιωθῶμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Γεν. α. κη. Ιβ. ιθ. κδ. Ματθ. ε. κβ.

Λογ. δ. ΠΡΕΣΒΥΤΑΣ ΝΗΦΑΛΙΟΥΣ ΕΙΝΑΙ,

σιμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ·

3 Πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους,

4 Ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους,

5 Σώφρονας, ἁγνὰς, οἰκουρὰς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται.

χ. Εστι δὲ γήρους ἐλαττώματα ἔχειν, τὸ γαστρὶ καὶ οἴνῳ δουλεύειν, τὸ λαλιγκόν,

ΕΠΙ δὲ τοῦ γήρως ἐλαττώματα ἔχει, καὶ οὐχὶ νεότης. καὶ ἔχει μέν τινα καὶ τῆς νεότητος· ἔχει γὰρ ὁμοίως καὶ τὸ ἡδύ, τὸ οἰκεῖον, τὸ ληθαργικὸν, τὸ ἀμβλὺ, τὸ ἀκρόχολον. διὰ τοῦτο οὖν τούτων παραγγέλλων φησὶ πρεσβύτιδας εἶναι ἱεροπρεπεῖς. πολλὰ γὰρ ἴσως τὰ ποιοῦντα μὴ ἱεροπρεπῆ τὸν τῆς ἡλικίας τοιαύτης καὶ πρέποντα αὐτῷ, ὅπερ ἔφην, τὸ πάντα μὲν ἀμελωτέρως, καὶ δυσκόλως διεγείρεσθαι, καὶ δυσκόλως κινεῖσθαι. διὰ τοῦτο καὶ τάξεις, σεμνοὺς, σώφρονας. σεσαθρωμένον γὰρ τὸν φρενίτιν φησὶ σωφρονεστέρα γὰρ τῶν λεγομένων ἡ τῶν φρενῶν σωτηρία. Εἰσὶ γὰρ, Εἰσὶ καὶ τῶν γεγηρακότων " λυπηρότητες δυσφορίαι, " ἀνδρόφρονες, ἃ μὴ ἁρμόττει οἴοις, ἃ δὲ ἁρμόττει λύπης. μακροψύχους γὰρ ὁ γῆρας ποιεῖ. ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. καὶ καλῶς εἶπεν, τῇ ὑπομονῇ· καὶ τοῦτο γὰρ μάλιστα τοῖς γέρουσιν ἁρμόζει. πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, τουτέστιν, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σχήματος καὶ τῆς καταστολῆς δηλουμένας τὴν κοσμιότητα. μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ δεδουλωμένας. μάλιστα γὰρ τοῦτο γυναικῶν ἐλάττωμα καὶ τοῦ γήρως. τῷ γὰρ κατεψύχθαι τὰς ἡλικίας πολλὴ ἡ τοιαύτη γίνεται ἡ ἐπιθυμία. ὅθεν καὶ ἐκεῖ τοῦτο μάλιστα τὴν παραίνεσιν πρὸς αὐτὰς ποιεῖται, πόσα χρὴ τὴν μέθην ἐκκόπτειν, καὶ τοῦ ποσήματος τούτου ἐκτὸς αὐτὰς εἶναι βουλόμενος, ἢ διαφυγεῖν τὸ πάθος γέλωτα. ἢ γὰρ βέλτιον ἢ κατὰ τὸν ἀτμὸν διαφέρει, καὶ αἱ μιλτώσεις τὴν βλεφάρων δίκαιαι τῷ παλαιοῦσθαι αὐτὰς τῷ χρόνῳ. καὶ ἐπιθυμεῖ ἡ μέθη μάλιστα γέρουσι. διὰ τοῦτο οὖν οἴου τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ μάλιστα (ἀσθενὴς γὰρ) διὰ τὸ πολλοῦ, ὥσπερ ἐπὶ παῖς νέας, οὐ διὰ τὸν αὐτὸν αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ σφόδρα " τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας διαπίπτειν. καλοδιδασκάλους. ἢ μᾶλλον καλύειν γυναῖκας διδάσκειν. πᾶς οὖν ἐστὶ διπτερέπτις, ἐπὶ τοῖς ἑτέρωθι λέγων, Γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω; ἀλλ' ἄκουε τί ἐπήγαγεν, Οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός. ἀνδράσι μὲν γὰρ ἐπιτρέπεται διδάσκειν ἄνωθεν ἢ ἄνδρας ἢ γυναῖκας, γυναιξὶ δὲ

χ. πολλὰς ἐπιθυμίας

Γεν. α. κη. Ιβ. ιθ. κδ.

Ματθ. ε. κβ.

α Τιμ. β. ιβ.

θαρτα νομίζω. ἀρ' οὖν ὁ βδελυρὸς καθαρεύσει, καθαρεύσης· ἀλλὰ καθαρεύσης ὁ πάντων καταπλιμῆν. ὁ γὰρ φύσει καθαρὸς, πάντων καταπλιμᾷ· ⓐ ὁ ἱρύπωμένος, σαθρός. τοῦτο καὶ πρὸς Μαρκίωνά ἐστι λεγόμενον. ὁρᾷς ὅτι καθαρότητος τιμώμενον τίθεται ὁ πρωτος ῥύπτω ἀνώτερον εἶ), τὸ δὲ μολυσμὸς ἀπέχεσθαι, ἀκαθαρσίας; ἄτοπον καὶ ὑπὲρ Θεοῦ. ὅτι σάρκα ἀνέλαβε, τοῦτο καθαρότητος· εἰ διδοικὼς ἦν σὰρξ ἀνέλαβε, ῥύπτω. ὁ γὰρ δεχόμενα εἶ) ἀκάθαρτα μὴ ἐνδίων, σαθρὸν ἐστιν ἀκάθαρτος καὶ ἀθεμις· ὁ δὲ ἐνδίων, σαθρός. μὴ καθαροὺς τοίνυν καλῶμεν τοὺς πιστούς· ἔστι γὰρ ἀκάθαρτοι· ὁ δὲ πάντων καταπλιμῶν, καθαρός. Ταύτην τὴν βλάβειαν ὑπὲρ τῶν ῥυπωμένων τὴν ψυχὴν ὑπεδείκνυτο χρή. σκῶρ γὰρ ἀκαθαρσία, σκῶρ ῥύπος· τοῦτο δὲ σαθρὸν τοῦτον. ἐπεὶ καὶ ⓐ τέμνει ἔχοντες διεφθαρμένοι νομίζουσι τὰ προσφερόμενα ἀκάθαρτα εἶ), τοῦτο δὲ τὸ πάθος ἐστί. χρὴ τοίνυν τὴν καθαρὰν σφόδρα εἰδέναι καὶ τὴν ἀκαθάρτων τὴν φύσιν.

ΗΘΙΚΟΝ

Ἤσ. α ις. Ψαλ. ν ιδ. Ἠσ. νβ. ιε. Λδῖτ. ι λθ. Λδῖτ. λ. ι. ιδ.

Τί οὖν ἐστιν ἀκάθαρτον; ἁμαρτία, κακία, πλεονεξία, πορνεία. Λούσασθε, φησι, καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰ πονηρὰ ὑμῶν ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ, ὁ Θεός. Ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, φησι, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπεσθε· ἐπεὶ καὶ αἱ βδελυραὶ σκέψεις σύμβολα ἦσαν καθαρσίου. Νεκρὸς, φησι, μὴ ἅψῃ. χειρότερον γὰρ ἡ ἁμαρτία, νεκρὸν καὶ ὀδωδός. Ὁ λεπρὸς, φησι, ἀκάθαρτός ἐστι. καὶ γὰρ ἡ ἁμαρτία, ποικίλον καὶ πολυειδές. καὶ ὄφις τοῦτο αἰνίττεται, ἐκ τῆς ἕξεως δῆλον. ἐὰν γὰρ ἡ ὑγιαίνουσα λέπρα καὶ καθ' ὅλου τοῦ σώματος, καθαρός ἐστιν· ἐὰν δὲ μέρη, σκέπε. ὁρᾷς ἐπὶ τοῦ ποικίλου σημαινόμενον ὅτι τὸ ἀκάθαρτον; πάλιν ὁ χειροβρύτης ἀκάθαρτον ἐπὶ τῆς ψυχῆς. λέγουσι καὶ χειροβρύτους τὰ σπέρματα ἀποβάλλοντα. ὁ μὴ ἐξελθὼν μηδὲ πάλιν ἀκάθαρτος. ὁρᾷς πῶς οὐκ ἔστι ταῦτα ἀναίρεσις, ἀλλὰ τύποι; ὁ μὴ ἐξελθὼν, φησι, τῆς ψυχῆς τὴν κακίαν. ὁ ἡγαζόμενος ἐν τῷ βαπτίσματι, λιθάζεται· τοιοῦτος, ὁ μὴ βδελυρὸς ἀλλὰ χείμαρρος τῷ Θεῷ, οὗτος ἀπόλλυται. εἰδῆτε πόσοι βόρβοροι ἀκαθαρσίαι; ἢ ἀπὸ λέπρας, φησὶν, ἀκάθαρτός ἐστι. Ἀλλά τί, εἰπέ μοι; οὐχὶ ταύτην καὶ γλῶσσαν ἀλόγου ἐποίησε; τίνος οὖν ἕνεκεν ἀκάθαρτος ἡ γλῶσσα, εἰ μὴ ἔστιν ἃ λαλῇ πιστόν; ἢ ἐν τοῦτο ἔστι; βλάβεσθαι εἰκότως τὴν ψυχὴν, τῆς πορείας ἀπήγαγε πόρρω. Εἰ γὰρ ἡ τικτούσα ἀκάθαρτος, πολλῷ μᾶλλον ἡ πορνεύουσα. Εἰ τὸ τῇ γυναικὶ τῇ ἑαυτοῦ πλησιάζειν σφόδρα καθαρὸν, τὸ δημοσίᾳ μίγνυσθαι πολλῷ μᾶλλον. Ὁ ἀπὸ Κνίδου, φησὶν, ἀκάθαρτος· πολλῷ μᾶλλον ὁ ἀπὸ Φόρου καὶ Πολέμου. καὶ πολλοὶ αὖ βύβλους ἅπαντας ἀκαθαρσίας, εἴγε δεῖ πάντας αἰσχύνεσθαι. Ἀλλ' οὐ ταῦτα ἀπαρτιοῦμεν, ἀλλὰ μετίωμεν εἰς τὴν ψυχὴν ὃ πρῶ. Καὶ γὰρ σωματικὰ ἐγύτερον ἡμῶν· Ἀλλὰ τοῦτο ἀπὸ τούτου σημαίνει, ἀλλ' οὐ τοῦτο. οὐ γὰρ ἔδει βδελύσσεσθαι τοῖς τύποις, οὐδὲ προσιδρύειν ταῖς σκιαῖς, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας ἔχεσθαι, καὶ ταύτης ἀπολαμβάνεσθαι. ἀκάθαρτοι ἡ ἁμαρτία, ταύτην φύγωμεν, ταύτης ἀπέχωμεν. Εἰς προσέλθῃς, φησὶ, προσευχόμενος, λίξεται σε. οὐδὲν πλεονεξίας ἀκαθαρτότερον. πόθεν δῆλον; ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων. τί γὰρ οὐ μαίνῃ, χέρσαι, ψυχὴν, αὐτὸν τὸ οἰκεῖον, ἵνα ἀπέχειται τὰ ἁρπαζόμενα; πρὸς Ἰουδαίους μὲν οὖν οὐδὲν τοῦτο εἶναι δοκεῖ. κύπτει ὀστᾶ ἐβάστασεν ὁ Μωϋσῆς τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ ὁ Σαμψὼν ἀπὸ σιαγόνος ὄνου ἔπιε, καὶ ἀπὸ λέοντος μὴ ἔφαγε, καὶ Ἠλίας ἀπὸ κοράκων ἐτρέφετο, καὶ πολλὰ γυναικὸς χέρσας. Ἀλλ' ὅ, εἰπέ μοι, εἰ τούτων ἔνεκεν ἀκριβολογεῖσθαι χρὴ, τὰ δέρματα τῶν βιβλίων αὐτῶν οὐ πάντων ἐν ἀναγέστερα; καὶ γὰρ ἀπὸ νεκρῶν ζώων ἐστίν. οὐχὶ ὁ πόρνος τοίνυν ἀκάθαρτος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτεροι τοῦτο μᾶλλον, καὶ ὁ μοιχὸς ἀκάθαρτος· ἀκάθαρτος ὁ καὶ οὗτος κἀκεῖνος οὐ λέγω τὴν μίξιν (ἐπεὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ὁ γυναικὶ ἰδίᾳ πλησιάζων, ἀκάθαρτος) ἀλλὰ λέγω τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν πλεονεξίαν, ὅτι τοὺς ἀδελφοὺς ἐπλεονέκτησεν ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις. ὁρᾷς ὅτι ἡ κακία ἀκάθαρ-

τον;

χ. πορνεία.

χ. ἀκάθαρτος

χ. ἀκάθαρτος

χ. αἰσχύνεσθαι

χ. καὶ

ὁ Κιλικία τόπος τ᾽ ὄ Κρήτης λεγέσθωσαν. πῶς γὰρ οὐ τοιγαροῦν ὑγιαίνοντας δεῖ χρὴ σφοδροτέρως αὐτοῖς τῆς πλησμονῆς. ἔχει τι οὖν ὅπως Ῥωμαίων αὐτὸ οὐ ποιεῖ; ὅτι δ᾽ παιδία τὰ ἤθη ἐκείνων, ἀλλ᾽ εὐγλωττίαις ἐτύγχανον. μὰ τοὺς πατέρας, φησίν, Ἰουδαϊκοῖς μύθοις. διπλῆ μῦθος ἐστὶ Ἰουδαϊκά, καὶ ὅτι πολλὰ ποιεῖται, καὶ ὅλως πολὺ κακὸν ὁ πολυλογία. λοιπὸν γὰρ μῦθος ἐστί. ὅταν γὰρ μὲν ὁρῶ αὐτὸ γινόμενον, καὶ γινώσκοντα βλάπτειν, μῦθός ἐστιν [ὥσπερ ἀληθινόν ἐστι]. ὥσπερ οὖν ἐκείνους ἐάν, παύσασθαι, οὕτως οὐδὲ τούτους. ὁ γὰρ ἐστιν ὑγιαίνειν. εἰ γὰρ πιστεύεις τῇ πίστει, τί ἔτι φλυαρεῖς, ὡς οὐκ ἀρκούσης τῆς πίστεως διηγήσασθαι; τί καταδουλοῖς ἑαυτὸν καὶ ὑπακούεις ἀλλοτρίοις λόγοις καὶ ἀρρήτοις ὧν πολλαχοῦ τοῦτο ποιοῦσι ὅτι καὶ ἀπιστοῦντες. πίστις γὰρ ἀγαπᾷ μὴ ἀμφιβάλλειν· ἀμφιβάλλει δ᾽ ὁ τοιοῦτος.

15 Πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς. Ὁρᾷς ὅτι πολλοῖς τί ἐστὶ τὸ εἰρημένον; Τοῖς δὲ μεμιαμμένοις, φησί, καὶ πίστις οὐδὲν καθαρόν. Οὐκ ἄρα πολλὰ τῶν οἰκείων φύσει καθαρὰ ἢ ἀκάθαρτα, ἀλλὰ πολλὰ πολλοῖς προσαίρεσιν τοῦ μεταλαμβάνοντος. Ἀλλὰ μεμίανται, φησί, καὶ ἡ συνείδησις.

16 Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι. Οὐκοῦν καὶ ὁ τὰ καθαρὰ εἰδώς, τί οὖν ὡς ἀκάθαρτον ἀπηγόρευται; ἡ τῇ φύσει ἀκάθαρτον ἦν. πάντα γὰρ καθαρὰ· ἐπεὶ οὐδὲν ἰσχύος ἀκαθαρτότερον, ὅπερ καὶ δαιμόνων ἀπηλλάγηται σωμάτων· ἀλλ᾽ ἐπιτίμησαν, καὶ καθαρὸν εἶναι ἐδίκαιε. πάλιν οὐδὲν ὁρισμὸς ἀκαθαρτότερον· σκώληκες γὰρ ἀδίκει· οὐδὲν ἐλάφου· καὶ γὰρ καὶ πολλοὶ τοῦτο φασιν αὐδοὶ καλεῖσθαι ἔλαφον, διὰ τὸ ὄφεις ἐσθίειν· ἀλλὰ πάντα ταῦτα καθαρά. τίνος οὖν ἕνεκεν καὶ ὧν ἕτερά τινα διαφορὰ ἀπηγόρευται; οὐχ ὡς ἀκάθαρτα, ἀλλὰ τὸ πλέον τῆς τροφῆς ἐπιβλαβοῦς. ἀλλ᾽ εἰ μὲν τοῦτο εἶπεν, οὐκ ἂν ἔπεισε· νῦν δὲ τῷ φόβῳ τῆς ἀκαθαρσίας ἐκεῖνον κατέσχε. πῶς γάρ, εἰπέ μοι, οἷόν ἀκαθαρτότερον, εἰ ταῦτα δέξεται χρή; ἢ ὕδατος, εἰπέ μοι, ᾧ μάλιστα ἐκαθαίροντο; νεκρῶν οὐχ ἥπτοντο, καὶ νεκρᾷ καθηγίζοντο. ὃ γὰρ σφαζόμενον, νεκρόν, καὶ τὸ τρεφόμενον. οὕτω παίδων ἐστὶν ἡ διδασκαλία. σκότος δέ· ὁ οἶνος οὐχὶ ἀπὸ κόπρου τὴν σύστασιν ἔχει; ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τῆς ἕλκει τὴν ἄμπελος τὸν ἰσπίδα, οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς κόπρου τῆς ἀμπελικῆς. καὶ ὅλως, εἰ βλασφημίαι ἀκριβολογεῖσθαι, πάντα ἀκάθαρτα. ἀλλ᾽ οὐδέν, εἰ βλασφημίαι μὴ ἀκριβολογεῖσθαι, ἀκάθαρτον, ἀλλὰ πάντα καθαρά. οὐδὲν ὁ Θεὸς ἀκάθαρτον ἐποίησεν. οὐδὲν γὰρ ἀκάθαρτον, εἰ μὴ ἡ ἁμαρτία μόνη. ψυχῆς γὰρ ἁπλῶς, καὶ ταύτην ῥυπαράν. ἔστι δὲ παραληψίς ἐστιν ἀνθρωπίνη. τοῖς δὲ μεμιαμμένοις, φησί, καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. πῶς γὰρ ἐν τοῖς καθαροῖς ἀκάθαρτον ἂν εἴη; ὁ ψυχὴν ἔχων ἀθανῆ, πάντα ῥυπαρά. Εἰ δὲ ὁσαπερεὶ τοιοῦτος λογισμὸς ὁ καθαρὸν καὶ ὁ ἀκάθαρτον ζητῶν, οὐδένις ἅψεται. οὐδὲ γὰρ ταῦτα καθαρά, ἰσχὺς λέγω, καὶ τὰ ἄλλα κτήματα αὐτῶν λογισμοί (μεμίανται αὐτῶν, φησί, καὶ οἱ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις) ἀλλὰ πάντα μιαρά. ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν οὕτως, ἀλλὰ τί; προσέτι ἐφ᾽ ἑαυτοῦ ὁ πᾶς. οὐδὲν γὰρ ἀκάθαρτον, φησίν, ἀλλ᾽ αὐτοῖς, καὶ οἱ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν. τούτων οὐδὲν ἐστὶν ἀκάθαρτον. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

1 Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ. Τοῦτο ἔστιν ἀκαθαρσία. αὐτοῖς οὐκ ἔστιν ἀκάθαρτον· ἀλλὰ μὴν τούτων ἕνεκεν σιγήσης. καὶ μὴ δέχωνται, φησί, σὺ τὰ σαυτῶν πρόσεχε· καὶ μὴ πείθωνται, σὺ δὲ μάχου καὶ συμβούλευε. σὺ δὲ πλέον αὐτὸν δίδασκε λαλῶν. καὶ γὰρ καὶ μαθητὰς ἔσεσθαι νομίζουσιν ἐσιγηκέναι· ἀλλ᾽ οὐ πάντα τὰ ὁρώμενα τοῦτο ἔστιν, ἀλλὰ πολλὰ τοῦ ἐρωτᾶν ὀφθαλμοί. ὅπερ ἄτοπόν ἐστιν ἰλιγγιῶντες, νομίζουσι πλεονεκτεῖσθαι αὐτοὺς τὸν χρόνον, ἂν οὐ πλεονεκτῶνται, ἀλλ᾽ ἔσπευδε παγία. τῶν γὰρ πάθους αὐτοῦ ἡ ἀπιστία, οὐ τοῦ στοιχεῖου τὸ πάθος. οὕτω καὶ σοφοῦ· ὅταν ψυχὴ ἀκάθαρτος ᾖ, πάντα ἀκά-

θαρτα

χ. πῶς

χ. εἰ μὲν τὸ καθαρὸν ἢ τὸ ἀκάθαρτον ζητεῖς, οὐδεὶς ἅψ.

χξ. β.

κβ΄. α΄. 392

πέγωστι, τοῦτο ἐγὼ καταγέλλω ὑμῖν. Ὃ γ' --- Τοῦ γὰρ ἡ γέεννα ἐσμέν, φησὶ τοῦ Διὸς εἰρηνεύοντος τῷ Ἀράτῳ ὡς ἐπεὶ δραχμάων εἶπε, Μεσταὶ γ' Διὸς πᾶσαι, μετὰ δὲ θάλασσα, τοῦτο ἐπήγαγε τὸ --- Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν, ἵνα εἰς οἶκτον καλέσῃ, ὅτι μεγάλα ἔδωκε Θεός. πῶς οὖν ὁ Παῦλος τὰ περὶ τοῦ Διὸς εἰρηνεύοντα εἰς Θεὸν τῶν ὅλων εἴλκυσεν; ἢ τὰ περὶ τοῦ Διὸς εἰρηνεύοντα εἴλκυσεν εἰς Θεόν, ἀλλὰ τὰ προσοικεῖα τῷ Θεῷ, καὶ οὐ γηΐσια, οὐδὲ κυρίως ὑπετάγητα τῷ Διΐ, ταῦτα ἀπέδιδωσι τῷ Θεῷ· ἐπεὶ καὶ ὁ, Θεός, ὄνομα αὐτοῦ μόνου ἐστί, καὶ οὐδαμοῦ ἐπίκλη τοῖς εἰδώλοις. ἀλλὰ πόθεν ἔχεις αὐτοῖς ἀφελεῖσθαι; ἀπὸ τῶν προφητῶν; ἀλλ' οὐκ αὐτοῖς ὑπῆρχον ἐπεὶ καὶ Ἰουδαίοις οὖσιν ἀπὸ τῶν ἀγγελίων φέλκεται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν προφητῶν. ἀφ' οὗ φησι, Ἐλωμόλιν τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδᾶος, τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον. τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ποιῶν ὅτι τῶν μάγων, οὐ διὰ ἀγγέλου αὐτὸν ἄγει, οὐ διὰ προφήτου, οὐ διὰ ἀποστόλου, οὐ διὰ εὐαγγελιστοῦ, ἀλλὰ πόθεν; ἀφ' ἄστρου. ὅπου γὰρ περὶ ταῦτα τὸν τόπον εἶχον, ἐκεῖθεν αὐτὸν εἵλκυσεν. πάλιν ὅτι τῶν βοῶν ὅτι τῆς κλεωτῆς, Ἐὰν πορευθῶσι, φησι, τὴν δι' τὴν ὁδὸν, ἀληθὴς ἐστιν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀναγκαίτησις, καθάπερ αἱ μάντεις ὑπεπήγνυτο. Οὐκοῦν ἀληθεύουσιν αἱ μαντεῖς; ἄπαγε· ἀλλ' ἀπὸ τῶν οἰκείων σημείων αὐτὰς ἐλέγχει καὶ παπλήττει. πάλιν ὅτι τῆς ἱερατείας. ἢ γὰρ ὅτι ταύτην ὅτις ἦν, ἀφ' ταύτης ἐπόησεν αἰχμάσαι Σαοὺλ τὰ μέλλοντα αὐτὸν καταλαμβάνειν. τίνος οὖν ἴσχυεν ἐπιστῆσαι δαίμονα ὁ Παῦλος λέγει, Οὗτοι δοῦλοί τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσί, εἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας; τίνος ἦν ἴσχυε κωλύει τὸν δαίμονας φθέγγεσθαι; ἐκεῖ μὲν εἰκότως. ἢ γὰρ τὰ σημεῖα προσεχώρει. ἐπεὶ ἢ τοῦτο οὐκ ἀρνοῦμαι, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκήρυττε, ἢ οἱ δαίμονες ἦ οὐ προσιέμενοι. Οὐκ οἶδ' εἰ δόλου τὸ φθεγγόμενον, ἵνα κωλυθῇ. ἢ Βαλαὰμ ἦ εἶασεν εὐλογῆσαι, ἢ οὐκ ἐκώλυσεν. οὕτω πόρρω παχοῦ συγκαταβαίνει. ἢ τί τοῦτο θαυμάζεις; αὐτὸς γὰρ ἑαυτῷ ἀφίησι δόξας ποιήσας ἐξ ἀναξίους ἑαυτῷ σκυίσασθαι, ἵνα ὅτι σῶμα οἶδε πρόσωπον, ὅτι ἐκεῖνος. πρὸς τοῦτο γοῦν λέγει, Πνεῦμα ὁ Θεός. πάλιν ὅπου χαίρει ταῖς θυσίαις (ὅπερ οἶδε ἀλλότριον αὐτῷ) ἢ ῥήματα φθέγγεται ἀπάδοντα αὐτοῦ τῆς ὁμολογίας, ἢ ὅσα τοιαῦτα. ὑδαμοῦ γὰρ αὐτὸν ἀξίαν ὁρᾷ τὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ πόρρω χοῦ ὃ νῦν χρήσιμον. Εἰ γὰρ πατὴρ οὐχ ὁρᾷ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ συμψηλίζει τοῖς παιδίοις, ἢ φωνὴ ἢ ἐδέσματα ἢ πόματα οὐχ ἑλληνικῆς ὀνόμασι καλοῖ, ἀλλὰ παιδικῇ πῃ ἀφελείᾳ ἢ βαρβαρῳ, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός· ἢ οἰκειοῦται συγκαταβατικῶς ἀφ' τοῦ προφήτου λέγων, Εἰ ἀλλάξουσι ἔθη ἔθνη αὐτῶν. ἢ πόρρω γοῦν συγκαταβάσεις ἐστὶ τὰ τῆς γραφῆς ἢ ῥήματα ἢ πράγματα. διὸ καὶ αὐτὸν ἀποτόμως, φησὶν, ἔλεγχε αὐτὸν ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσι τῇ πίστει. ἀφ' τοῦτο φησι, ὅτι ἄνθρωπος αὐτός ἐστι ἁμαρτωλὸς καὶ ἀκόλαστος. πάλιν μοιχεία κακὸν αὐτοῖς ἔγκειται. ἔτοιμοι ἢ φιλόδωρα πρόχειρος, ἢ δόλιος ἐστί, σφοδρὸς ἢ πλημμελὴς τῇ λύσσῃ ἀφ'. προσοπεῖα γὰρ οὐκ ἀφίησιν ὁ ζωοδότης ἐλέγχειν αὐτούς. ἐν τούτοις ἢ τοῦτο ἀλλοτρίους φησὶν, ἀλλὰ τοὺς οἰκείους. ἀποτόμως. βαθυτέρων, φησὶ, δίδου τὸν πλησίον. οὐ γὰρ πᾶσιν εἰς ζῆπω προστέκτιον, ἀλλὰ δραφόρως ἢ ποικίλως, ἢ πρὸς τὰ ὑποκείμενα. οὐδαμοῦ τοίνυν καλεῖ ἐνταῦθα. ὥσπερ γὰρ ὁ ἁπλοικὴ ἢ εὐθυμὴ πλάτων αἰσχρεῖ ἢ ἀπόλλυσι, ὕτως ὁ διόλυμοι σφοδρότητος κολασκίων ἀφαφλίρει, ἢ οὐκ ἀφίησι δρᾶσαι ἵνα. ἵνα ὑγιαίνωσι, φησὶν, ἐν τῇ πίστει. ἆρα τοῦτο ὑγιές, ὃ μανδὶν νόθον, μανδὲ ἀλλότριον ἐπίσταμαι. Εἰ δ' ἁβρώματα πρόσκομμα τοῦτο ἐνταῦθα οὐχ ὑγιαίνουσι, ἀλλὰ νοσοῦσι ἢ ἀσθενοῦσι (Τοὺς γὰρ ἀσθενοῦντας, φησι, τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν) τί δῆτα εἰσὶ τὰ αὐτὰ ἐπιτιθέντων αὐτοῖς; πρὸς τοὺς σαββατίζοντας; πρὸς τοὺς εἰς τόσους ἀπερχομένους εἰδώλους ἀφιερωμένους; ἢ τὸ Δάφνη λέγω, ὃ τῆς Ματρώνης λεγόμενον ἄπλασμα, ἢ

τὸ

α. Κορ. θ. κα. Ματθ. β. α Βασ. ε. θ. α Βασ. κθ κ. Πραξ. ις. ιζ. Μαρκ. α. κθ. Λουκ. δ. λε. Λευϊ κγ. Ιωαν. δ. κδ. Ισαι. β. ιε. Ρωμ. ιδ. α.

χ. μόνον χ. Χριστὸς ἐπίσης χ. ἔσπευσε χ. ἐπίσης

ἀναπέλλωμεν αὐτῆς τὰς πηγάς. αὗται δέ εἰσιν ἄτοπα καὶ τὸ παντελῶς κακῆς ψυχῆς· ὡς ἐκεῖ ὑφηλόν λάβωμεν φρόνημα, διωπόμεθα καὶ τὰς τῶν πολλῶν τιμὰς ὑποφρίττειν, καὶ τοὺς μὴ εὐσεβοῦντας ἡγεῖσθαι τῆς δικαίας, καὶ τῶν ἐκ δυστυχίας ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς δυστυχῆσαι χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. γ. 12 ΕΙΠΕ ΤΙΣ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΙΔΙΟΣ ΑΥΤΩΝ προφήτης· Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.
13 Ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής· δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, 14 μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν.

ΠΟλλὰ ἐστὶ δῆλον ὅτι τὰ ζητούμενα, προῆκεν εἰπεῖν, τίς ὁ εἰρηκώς· δεύτερον δέ, τί δήποτε ὁ Παῦλος αὐτοῖς ἐχρήσατο· τρίτον, ὅπως ἐστὶν ὀρθῶς εἰρῆσθαι μαρτυρίαν πρόχειρον. φέρε δὴ καὶ ἕτερα προσθῶμεν οὕτω· χρείαν τὴν λύσιν ἐπαγάγωμεν. καὶ γὰρ ὅτι τοῖς Ἀθηναίοις διελέχθη, μετὰ τὴν δημιουργίας φησὶν, Ἀγνώστῳ Θεῷ ὃν πρὸ μὲν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν· ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος, οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θεραπεύεται προσδεής τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα· καὶ ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ζητεῖν τὸν θεὸν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν, καίτοι γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν. Ἐπιμενίδης οὖν φησὶν ὁ εἰρηκώς, Κρὴς ὢν αὐτὸς ὤν· ἀλλὰ πόθεν κινούμενος, φύσαγχος εἰσῆλθεν ἐς τὸν ὑποθέσιος πρὸς ὑμᾶς ἔπος; ἔχει δ' οὕτως. Κρῆτες ψεῦσται ἔφησε τὸν Διός ἀπόστολον· ἀλλὰ καὶ μάρτυρα τοῦτον ἔσχεν ἀληθῆ· Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, θηρία κακά, γαστέρες ἀργαί· ἀληθὴς αὕτη ἡ μαρτυρία. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὁ ποιητὴς ψεύστας τοὺς Κρῆτας καλεῖ, προσθεὶς πάλιν ἐπάγλη, αὔξων μᾶλλον τὴν κακοήθειαν·

--- Καὶ γὰρ ψεύσται, ὦ ἄνα, στῖφος
Κρῆτες ἐτεκτήναντο· σὺ δ' οὐ ψεύσῃ, ἐπεὶ καὶ ἀοιδός.

Εἰ τοίνυν αὕτη ἡ μαρτυρία ἀληθής, ὅρα τὸ κίνδυνον ὅσον. εἰ γὰρ ἀληθὴς ὁ ποιητὴς εἰπὼν ὅτι ἐψεύσαντο, τιθηνίαν τὸν Διὸν εἰπόντες, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος, μέγας ὁ κίνδυνος. προσέχετε, ἀγαπητοὶ, μὴ πολλῆς τὸ ἀκριβείας. εἶπεν ὁ ποιητὴς, ὅτι ψεύσονται· Κρῆτες τὸν Διὸν εἰπόντες τεθνηκέναι· ἐβεβαίωσε τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ ὁ ἀπόστολος. σκόπει δὲ ἀπόστολον ἀψευδέστατος ὁ Ζεύς. αὕτη γὰρ, φησὶν, ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστι. τί οὖν ἐροῦμεν; μᾶλλον ἢ πῶς ἐστι τοῦτο ἀπολύσασθαι; οὐ τοῦτο εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' ἁπλῶς ὅτας ἔλαβε τὴν μαρτυρίαν ἢ ἀφελῶς πρὸς ὃ ἦλθε αὐτὴν ὁ ἐψευσμένος. Διὰ τί γὰρ μὴ ἐπάγαγε ὅτι, Καὶ γὰρ ψεῦσται, ὦ ἄνα, στῖφος Κρῆτες ἐτεκτήναντο; ὥστε οὐ τοῦτο εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' ὅτι καλῶς ὁ ἄνα εἶπεν, ὅτι ψεῦσται εἰσὶ Κρῆτες. σὺ δὲ ἐννοῶν ἢ μόνον ἰαχυεζόμενα, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ὁ Ζεύς. ἔνεστι γὰρ ἢ ἐπιφωνῆσαι πολλαχοῦ καταπαίζοντας, ἢ ἀπὸ τῆς τῶν Κρητῶν μαρτυρίας, τοῦτο σαφῶς ἀποδέξαι· ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν τοῦτο εἶπεν ἀψευδὴς ψεύδεσθαι. μᾶλλον ἢ εἰκὸς ἢ τοῦτο ἐψεύσθαι αὐτούς. ἢ γὰρ ἢ ἄλλως ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι. διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος ψεύστας αὐτοὺς εἶπεν. ἀλλὰ δὲ ζητούμενον, τί δήποτε ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν ἀρχὴν τῆς μαρτυρίας; ὅτι μάλιστα τούτοις ἐπιτίθεμεν αὐτοὺς, ὅταν οἰκεῖοι ἐπιγκωμεν τῆς μαρτυρίας, ἢ τῆς κατηγορίας, ὅταν ἀπ' ἀλλοτρίων ἀνδρῶν, τούτοις ὑπισχνούμεθα αὐτοῖς αἰτιώσεσθαι. Διὰ τοῦτο ἢ ἐπίτηδες λέγει λέγων, Ἀγνώστῳ Θεῷ. ὃν γὰρ Ἀθηναῖοι ὑπὲρ οὐκ ἐξ ἀρχῆς τῶν ἄλλων πόλεων πρόκλασιν, ἀλλὰ κατ' ἐρώτησιν, ἢ ἄλλοις τισὶν, ὡς τὸν ἐν τῷ Υπερβορείων, ὡς τὸν Πάνα, ὡς τὸν μικρὸν, ὡς τὸν μεγάλα μυστήρια ἐπήγαγον ὕστερον αὐτοὺς σοφιζόμενοι ἀπὸ τούτων, ὃν εἰκὸς ἢ ἄλλον τινὰ Θεὸν, ὑπὸ αὐτῶν ἢ ἠγνοῆσθαι, ἵνα καὶ ὦσιν ἐκεῖνοι ὧσιν δικαιοσύνοι, τούτῳ βωμὸν ἔστησαν ὑπερφάνειαν, ἀγνώστῳ Θεῷ, μετανοοῦντες τοῦτο διαλαθόντες, ἢ εἴ τις ἄγνωστος εἶη Θεός. εἶπεν οὖν, ὅτι Οἱ προσλαβόντες ὑμᾶς ἐπίγνωστε

χ. ειείαν

ιε. δεσπότης

χ. σοφίστης

Πρακ. ιζ. κγ. κδ

Πρακ. ιζ. κγ.

ται, ζαπειοῦται, οὐδέ, ἐὰν θέλῃ, μίγα φρονήσῃ ποτέ, "Εἰ ἑαυτῷ μᾶλλον προσέχῃ. ὁ χ. ἀλλὰ
μέντοι πολλῆς ἀπολαύων τιμῆς, πρὸς τῷ ἀφθονίᾳ τ' εἶναι μεγάλων ὑπερβάθμιος, καὶ εἰς
ἀπίστους αἱρεται ζ εἰς κενοδοξίαν, καὶ ἔτι δοῦλος ἀνθρώπων. εἶτα τῆς διακονίας ταύ-
της ἀξιοῦται, πολλὰ ἀναγκάζεται ποιεῖν, ὧν οὐ βούλεται. ὡς οὖν εἰδότες ὅτι τῶν βίλτιον
ἡμῖν, ἢ σκέψις, μήτε ζητῶμεν τιμάς, καὶ ζαὶ παρερχομένας "ἀγαπερρίπτωμεν χ. - κρίνωμεν
ἀφ' ἑαυτῶν, σωφρονοῦντες τοῖς ὑπηγμένοις ταύτῃ. ταῦτα καὶ πρὸς ἀρχομένους, καὶ πρὸς δε-
χομένους ἡμᾶς εἴρηται. ψυχὴ γὰρ τιμῆς ὑπηγμένη καὶ τῷ δοξάζεσθαι, οὐκ ὄψεται τὴν βα-
σιλείαν τῶν οὐρανῶν. οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, οὐδὲ ἐμαυτοῦ λέγω ῥήματα, ἀλλὰ τοῦ θείου
Matθ.5.8. πνεύματος. οὐκ ὄψ), καὶ ἀρετὴν ἐργάζηται. Ἀπόχρησι γάρ, φησι, μισθὸν αὐτῷ.
ὁ τοίνυν μισθὸν μὴ λαμβάνων, πῶς ὄψ) τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; ὁ κωλύων δόξης
Ρωμ.6.13. ἐφίεσθαι, ἀλλὰ δόξης βουλόμενος τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ. Οὐ ὁ ἔπαινος, φησιν, οὐκ
ἔξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ. ὁ τῷ κρυπτῷ ὢν μὴ εὐλαβῆς, μὴ φιλονείκους τοῦ φορ-
τικοῦ, καὶ σκληροῦ, καὶ ἀπαιδεύτου. ῥίψωμεν τὸν παρόντα τοῦ δοκεῖν, μᾶλλον δὲ γνώμεθα
παῦσαι· οὐδὲν τῆς τῶν ἀνθρώπων δόξης ὕδατι μιᾶς ῥοπῆς. Εἰπέ γάρ μοι· ἐὰν ἴδῃς παίδων
πλῆθος μικρῶν, ἵνα μαζίων λέγω, ἆρα ἐπιθυμεῖς τῆς δόξης τῆς παρ' ἐκείνων; * ὅταν φρός * ὑπὸ τῶν
τοῦ ἀνθρώπους θέλειν πόρρω δόξης εἶναι. θέλε τὴν κενοδοξίαν λέγω). οὐχ ὁρᾷς τὰ πρόσω-
πα, ἃ φοβεῖσθε) καὶ ὑπὸ τῆς σκιᾶς; πῶς μὴ καλά; πῶς δὲ λαμπρά; πῶς δὲ εἰς
τὴν ἑκάστου ἀκρίβειαν τῆς εὐμορφίας ἀφαπλασμένα; ἔχεις μοι δεῖξαι ὧδε τοιοῦτον
ὑπὸ τῆς ἀληθείας; οὐδαμῶς. τί οὖν; ἆρα πρόσεσθε αὐτῷ ποτε; οὔ. θέλε τί; ὑπ' ἀρέσκειά
ἐστι, καὶ μιμεῖται κάλλος, οὐκ ἔστι δὲ κάλλος. οὕτω καὶ ἡ δόξα θέλοντός ἐστι καὶ μιμεῖται δόξαν, οὐκ
ἔστι δὲ δόξα. ἐκεῖνα μὲν ἰδόντι ἡ φύσις ἡ ἔνδον, αὕτη δὲ ἡ ἔξω "ὑπικαιόμενη ὑπικρύπτει πολ- χ. ἐπιπόνως
λάκις τὴν ἀμορφίαν, ὑπικρύπτει δὲ καὶ ἀνθρώπους, καὶ μέχρι τῆς ἐσόδου. τὸν δὲ θεά-
σου λυθέντος καὶ τῶν προσωπείων ἐκπλέντων, ἕκαστος, ὅπερ ἐστί, τοῦτο φαίνεται). μὴ τοί-
νυν ὡς τὸ σκιερὸν καὶ ἐπικείμενον, τὴν ἀλήθειαν μετέλθωμεν. Εἰπέ γάρ μοι, τί καλὸν ἔχει
τὸ ἀφελέπεσθαι παρὰ τῶν πολλῶν; κενοδοξία ἐστί, καὶ οὐδὲν ἕτερον. ἐπεὶ ἀπελθὲ εἰς τὴν
οἰκίαν καὶ γλυκὺ μέσον, καὶ εὐθέως διεῤῥύη τὸ πνεῦμα. εἰσέδυσες εἰς τὴν ἀγορά; ἐπίστρεψας τοὺς
πράττας; καὶ τί τὸ πλέον; οὐδέν. ἐσείσθη, καὶ ἀπῆλθεν ὡς καπνὸς "ἀφανισθείς. τοιοῦν χ. διεχυθείς
αἰνιττόμενοι ὅτως ἐρῶμεν; καὶ πόσας ταῦτα ἀλογίας," Εἰπέ μοι; πόσης αἰσίας; πρὸς ὃν χ. ἐκ τοῦ ἔτι,
τοίνυν ὁρῶμεν μέσον, πῶς ὁ Θεὸς ἐπαρέσῃ. ἂν τοῦτο σκοπῶμεν, οὐδέποτε ζητήσομεν τὰ
παρὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ φεύξ), καταφρονήσομεν, καταγελάσομεν, ἀφαπύσομεν,
ὡς ἂν εἰ χρείσσου μὴ ἐφιέμενοι, πολὺ δὲ λαμπάσιστις ὕστερον ἀφανισόμεθα. μὴ ἐπαινείτω
τις ὁ ἀφανισμός· οὐδὲν γὰρ ὠφέλησε. καὶ φεύξη, οὐδὲν ἔλαττον. ὅτι δὲ τοῦ Θεοῦ ταῦτα ἀμφό-
τερα ἔχει "ἡ χάρις καὶ ζημία· τὰ δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώπων πάντα μάταια. καὶ διὰ τοῦτο χ. ἐν
ὀξιούμεθα τῷ Θεῷ, ὅτι οὐ δέδεται τῆς παρ' ἀνθρώπων δόξης ἐκεῖνος. Δόξαι γάρ, φησι, παρὰ
Ioan.5.44. ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω. μικρὸν" μὲν οὖν τοῦτο, Εἰπέ μοι; ὅταν μὴ θέλῃς καταφρονῆσαι χ. ἐν οἷς
δόξης, Εἰπὲ ὅτι τῷ Θεῷ ἴσος γίνομαι καταφρονήσας, καὶ οὐκέτι καταφρονήσεις. οὐ γάρ
ἐστιν ἀνθρώπου δόξης δοῦλον, μὴ πάντων ἐστὶ δοῦλον, ἃ αὐτὸν τὸν ἀνδραποδώδη δουλικώτε-
ρον. οὐ γὰρ ὑπομένομεν τοιαῦτα τῆς δούλης τοῖς ἡμετέροις, οἷα σκύμνοι τοῖς ὑπ' αὐτῆς
ἀλόντες. αἰσχρὰ καὶ αἰσχύνης γέμοντα πρόσωπα καὶ φθίνεσθαι πεῖς καὶ πάσχει· καὶ μάλι-
στα ὅταν ἴδῃ ὑπ' ἀκουούσαις, ὅτι τιμᾷ μᾶλλον τὰ ὑπὲρ πάντα. φύγωμεν οὖν, φύγωμεν,
πόρρω καλῶ, τὴν δουλείαν ταύτην. πῶς δέ, φησι, δειπνήσομεν; ἀλλ' φιλοσοφήσωμεν περὶ
τῶν ἐσθήτων, ἀλλ' ἴδωμεν ὅπως τὰ πρόχειρα πρόσωπα ὄντα δεῖ καὶ σκιᾶ, καὶ οὐδὲν ἕτερον, εὐ-
κόλως αὐτῆς φρονησόμεθα, καὶ ὅτε μὲν τοῖς μικροῖς, οὔτε δὲ τοῖς μεγάλοις ἀλωσόμεθα. ἀλλ' ἢ
μὴν δὲ τοῖς μικροῖς καταφρονῶμεν, καὶ δὲ τοῖς μείζοσι ῥᾳδίως φρονήσομεν. πόῤῥωθεν οὖν

ἀναστέλλωμεν

Εἰ γὰρ ἁπλῶς τις λέγοι, μὴ ζήτει ἡδέως κριτὴς, εἰ μὴ ἰσχύων ἔξαρας ἀδικεῖν, πολλῷ μᾶλλον ἐστὶ ταῦτα αὖ εἰπεῖν τις, μὴ ζήτει ἡδέως διδάσκαλος, εἰ τῆς τοῦ πράγματος ἀξίας ἀπέχεις, ἀλλὰ καὶ ἐλεύθερος ἀποπήδα. ὁρᾷς πόσα ταχὺ τὸν Φιλαργυρίαν, τὸν αἰσχροκέρδειαν αἰτίαν τούτων οὖσαν; διδάσκοντές, φησιν, ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν.

χ. ἀρετῆς ἀπέχει, χ. φιλαργυρία,

Οὐδὲν γάρ ἐστιν, ὁμὴ λυμαίνεται ταῦτα τὰ πάθη. ἀλλ' ὥσπερ πνεύματα πύρα ἄγρια ΗΘΙΚΟΝ
Εἰς γαλιὼν ἐμπεσόντα πέλαγος, ὅλον αὐτὸ κάτω θεῖ ἀναμοχλεύει, ὡς δὲ τὸν ἄμμον τοῖς κύμασιν ἀναμίγνυσι, οὕτω ταῦτα τὰ πάθη εἰς ψυχὴν εἰσιόντα, πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιεῖ. πηροῖ δὲ διαφερόντως τὴν ἀφροσύνης, μάλιστα δὲ καὶ τῆς δόξης μανία. χρημάτων μὲν γὰρ εὔκολον καταφρονῆσαι τῷ βουλομένῳ· τῆς δὲ τῶν πολλῶν τιμῆς ὑπερβολὴ, πολλοῦ δεῖ πόνου, μεγάλης φιλοσοφίας, ψυχῆς πάνυ γενναίας καὶ τῆς ἀπὸ τούτων ἀναισθησίας τὴν κορυφὴν ἔχειν τοῦ εὐεργετεῖν. ὁ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν οὕτω πάθος τυραννικὸν καὶ πάντα χοῦ κρατοῦν, * ὡς τὸ πλέονος ὠνὴ καὶ ἐλαττόνος μίσους, πάντα χοῦ ἔοικε. πῶς δὴ οὖν αὐτοῦ ἀπαλλαγησόμεθα, εἰ μὴ καθ' ἕν κρατοῦμεν, ἀλλὰ καὶ ὅλης ἐσμὲν μέρους; δὴ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπωμεν, καὶ τὸν Θεὸν καθ' ἡμέραν τοῖς ὀφθαλμοῖς, δὴ μείζω τῶν γηΐνων πραγμάτων λογισμόν. ἐνίσπουσι ὅταν θυμὸς δόξης, ὅλη αὐτῆς ἐπίτυχε, καὶ μάθε ὅ τέλος, καὶ οὐδὲν εὑρήσεις. ἐπίπονον ὅσον ἐχθρὸν ζημίαι τὸ πρᾶγμα, ὅσον καὶ πλίκων ἀποστερῆ ἀγαθῶν. τοὺς μὲν γὰρ πόνους ὑποίσῃ δὲ οὐ κινδυνεύεις, τὰ δὲ καρπῶν ἀποστερηθήσῃ καὶ τῶν ἐπάθλων. ἐνόει ὅτι ἀπλοῦστι καιροὶ, καὶ καταφρόνησον αὐτῆ τῆς δόξης, καθ' ἕνα ἕκαστον ἀναλογισμὸν· τίς ὅστις· καὶ ἄνθρωπος τὸ πρᾶγμα τίλως τίμιον· ἔνθα ὅτι αἰσχύνη μᾶλλον, ἢ δόξα ὅ πρᾶγμα ὅστι. καὶ μὴ ταῦτα δύναται τὸ λογισμὸν ὅτι ὧν ἄνω διαβεῖ, ὅταν ἀγαθόν τι πράττῃς ἐνοῦς ὅτι δεῖ καὶ ἀνθρώπους δίξαι, καὶ πίας ὅπιζητῆς δόξας καὶ πρᾶγματος, καὶ ὠδίνης ὥστε ἀφθῆναι. ἐνόησον ὅτι ὁ Θεὸς ὁρᾷ, δὲ πᾶς ἐκείνης σεσυλεύεις τὴν ὅπιθυμίαν. ἀναχώρησον ἐκ τῆς γῆς, πρὸς ἐκεῖνον ἰδὲ ὅ διαβεῖ ὅ ἐν τοῖς ἀνέργοις. ἀν θέατροι καὶ ἐπαινέσωσιν, ἀλλ' ὕστερον ἐμέμψαντο, ἀλλὰ φθονοῦσι, ἀλλ' ὅπιλαμβάνονται· καὶ μὴ τοῦτο ποιοῦσι, οὐδὲν ὅλως ὠφελήσουσι. ὅπου γὰρ τοῦ Θεοῦ ὐκ ἔστιν, ἀλλὰ χαίρει ἐπαινοῦσιν ἡμῶν τὰ κατορθώματα. εἶπες ὀρθῶς, καὶ κέρδος ἐπίτυχες· καὶ τί ὅ κέρδος; εἰ μὲν γὰρ ὠφελήθησαν ἐκ προσώπου δὲ ἐπαίλαβε καὶ βελτίους ἐγένοντο καὶ τῶν πρότερον κακῶν ἀπέστησαν, δὴ χαίρει ὄντως, οὐκ ὅτι τοῖς ἐπαίνοις τοῖς γεγονόσιν, ἀλ' ὅτι τῇ μεταβολῇ τῇ καλῇ καὶ θαυμαστῇ. εἰ γὰρ ὅλα πάντες μὲν ἐπαινοῦντες καὶ θορυβοῦντες καὶ κροτοῦντες ἀφαιροῦσι, καρποῦται γὰρ οὐδὲν ἀπὸ τῶν κρότων, * καὶ εἰς κατάκριμα ἀλλὰ μᾶλλον ἔχει, ὅτι αὐτοῖς εἰς κρίμα * ταῦτα ἔγνω. ἀλλ' ὅτι βλαβεία δόξαν ἔχεις; δὸ μὲν ὄντως ἦς βλαβὲς, δὲ μηδὲν ἐκεῖθεν στυγνὸς ποιεῖ, χαίρει δὴ, οὐκ ὅτι δοκεῖς, ἀλλ' ὅτι εἶ· αὐ μὴν τοι μηδὲ τῆς τῶν πολλῶν δόξης ὅπιθυμῆς, ἐνόει ὅτι ὅχ ὅταν κροῦσιν ἡμῖν κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν, ἀλλ' ὁ τὰ λανθάνοντα μὴ ἀκριβείας ὅπιζήμενος. εἰ δὲ στυγνὸς ἑαυτῷ ἁμάρτημα, καθαρὸς εἶ πρὸς πάντα ἐκεῖνον βίον, ὁ μόνον οὐ χαίρει δὴ, ἀλλὰ καὶ ἀλγεῖ καὶ στένει πικρὸν, τὸν ἡμέραν ἐνοοῦντα στυγνῶς, καθ' ὃν πάντα ἀποκαλύπτεται, καθ' ὃν τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους φωτίζεται. πῶς ἀπολαύσεις; ἀφαιροῦσι ταύτην, εἰδὼς ὅτι σε ὀφελέτην καθίστησι. οὐδὲ σοι πρέπει πάλιν; καὶ χαίρει δὴ ὅτι τοῦτο. οὐ γὰρ σοι μὴ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς προσέθηκε, ὅτι πῶς ἀπώλεσας, ἢ ὐχ ὁρᾷς, ὡς μὴ τῶν ἄλλων ὑστέρησοι καὶ τοῦτο ἐγκαλεῖ ὁ Θεὸς δὲ τοῦ φόντα, Ελεεῖ ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ἡμῖν ὑμῶν εἰς προφάσεις, καὶ ἐκ τῶν τεθνώτων ὑμῶν εἰς ἀγιασμόν; καὶ τοῦτο τούτῳ καρδαμῆς, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο μείζονα ὠμότης. ὁ μὲν γὰρ μὴ πεμφθεὶς ἐν τῷ παρόντι βίῳ καὶ καταφρονούμενος καὶ οὐδὲν λόγου πάντα ἀπολαύων, ἀλλὰ καὶ ὑβριζόμενος καὶ διαπτυόμενος, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, τοῦτο γοῦν καρπεύεται ὅ μὴ καὶ τοῦτο ἀπαθὴς εἶ τῆς ὠμότητος ταύτης τῶν ὁμοδούλων. καὶ δὴ πολλὰ ἕτερα καρδαίνει ἐνθένδε. συλλε-

Δευτ. β. ιε.

οἰκοτομοι, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον. πῶς γὰρ ἕτερος παιδεύσει κρατεῖν τῶν παθῶν τούτων, ἑαυτὸν μὴ παιδεύσας; Εἰς πολλὰ γὰρ ἡ ὀργὴ ὄφελος, καὶ χαλεπώτερον ποιεῖ καὶ δυσάρεστον καὶ τὸ σφοδρὸν βάπτουσα, μυρίας ἀνάγκας ἐπεισάγουσα ὀργῆς· ἂν μὴ ἡ τοῦτο μεμελετηκὼς σωφρονεστερον, καὶ χαλεπώτερος ἔσται, καὶ πολλὰ ἀμφοτέρων καὶ ἀπολέσει τῶν τῆς ὀργῆς. μὴ πρᾶος- χ. διαφθείρει
ναι, μὴ πλήκτην. ὑβρίζεις λέγεις σεαυτὸν φησὶ καὶ ἀκούεις. γὰρ ἡ βάπτουσα πάντα 5 καὶ ἀπολύει
χρὴ ποιεῖν, μὴ ὑβρίζοντα. ποία γὰρ ἀνάγκη ὕβρεως, εἰπέ μοι; φοβεῖν χρὴ τὴν τῆς γεέννης ἀπειλὴν, διεστράφθαι, καθικνεῖσθαι. ὁ γὰρ ὑβριζόμενος, θρασύτερος γίνεται καὶ μᾶλλον καταφρονεῖ τοῦ ὑβρίζοντος. οὐδὲν γὰρ οὕτω ποιεῖ καταφρονεῖσθαι, ὡς ὕβρεις, καὶ αἰσχύνη ὑβρίζοντα μᾶλλον, καὶ οὐκ ἀφίησιν εἰς αἰσθόμενον ὡς δεῖ. πολλῆς ἀδείας ἡ ἀνεξικακία γέμειν λόγον χρὴ, ὁ τοῖς ἀκριβεστέροις μυήμασι ἔχει τῆς μισθοῦ κρίσεως, πάσης ὕβρεως εἰς καθαρεύ- 10
Εἰ δέ τινες εἶεν οἱ κωλύοντες καὶ δέοντα ποιεῖν, μετὰ πάσης ἀσφαλείας μετιέναι τὸ πρᾶγμα. μὴ πλήκτην, φησίν. ἀεὶ δὲ ὅστις ὁ διδάσκαλος τὴν ψυχὴν, οὐ ἀεὶ δὲ ὁ πλήκτης, ἀλλὰ καὶ πεπληγότα διορθοῦται καὶ ἀνεσκεύασε. Μὴ αἰσχροκερδῆ,

8 Ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ,

9 Ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου. Εἶδες πόσων ἐπίτασιν ἀρε- 15
τῆς ἀπῄτησε; μὴ αἰσχροκερδῆ, φησὶ τουτέστι, πολλοὺς ὑποφέρειν χρημάτων ἀποστερήσεις. φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, καὶ εἰπὼν πάντα τοῖς διορθώσεις, φησὶ, προσέθηκον, ἐγκρατῆ. οὐ γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν σεαυτὸν, ἀλλὰ πάθους κρατοῦντα, καὶ γλώττης καὶ χειρὸς καὶ ὀφθαλμῶν ἀκολάστων. τοῦτο γάρ ἐστιν ἐγκράτεια, τὸ μηδενὶ ὑποσύρεσθαι πάθει. ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου. πιστὸν σεαυτὸν τοῖς ἀληθῆ φησιν, ἢ τοῖς ἀπὸ πίστεως προδεδιδαγμένοις, καὶ διορθώσει συλλογισμοῖς, οὐδὲ ζητημάτων ἀπαιτοῦμεν, φερεπίζοντα, ἔργον τοῦτο ποιούμενον. τί οὖν φησὶ λόγου ἄπειρος ἢ τῶν ἔξωθεν; ἀπὸ τοῦτο εἶπον, τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου. Ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. Ὥστε οὐ χρεία κόμπου ῥημάτων, ἀλλὰ φρενῶν, καὶ χαρᾶς ἀμπιείας, καὶ νοημάτων δεομένης. οὐχ ὁρᾷς Παῦλον τρεφόμενον τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, καὶ μειζόνως ἰσχύσαντα καὶ Πλάτωνος καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων; ἀλλ' ἀπὸ τῶν σημείων, φησίν. οὐκ ἀπὸ τῶν σημείων μόνον. Εἰ γὰρ ἐπέλθοις καὶ τοῖς ἔργοις τῶν ἀποστόλων, πολλαχοῦ αὐτοὺς εὑρήσεις ἀπὸ τῆς διδασκαλίας κρατοῦντα καὶ τοῦ σημείου. Ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, τουτέστι, τοῖς φυλακτέον τῶν οἰκείων, τοῖς δὲ ἀντιτακτέον τῶν ἐχθρῶν. καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. τοῦτο γὰρ μὴ ὄντος, πόθεν οἴσεται. ὁ γὰρ οὐκ εἰδὼς μάχεσθαι τοῖς ἐχθροῖς, καὶ αἰσχυνόμενος πόθεν νοήσει εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ Χριστοῦ καὶ λογισμοὺς καθαιρεῖν, ὁ οὐκ εἰδὼς ἃ χρὴ τοῖς τῆς ὀρθῆς διδάσκειν διδασκαλίας, πόρρω ἔστω δήπου διδασκάλου. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ τοῖς ἀρχομένοις θέσεις ἂν, οἷς δ' ἀντέγκλητοι, δι' ἃ τέκνα ἔχει τὴν ὑποταγὴν, δι' ὃ φιλόξενοι, δι' ὃ δίκαιοι· ὃ δὴ μάλιστα χαρακτηρίζει διδάσκαλον, τοῦτό ἐστι, τὸ δυνάσθαι κατηχεῖν λόγοις, καὶ τοιούτοις οὐδαμοῦ.

10 Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι, καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ περιτομῆς·

11 Οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν. Ὁρᾷς πῶς δίκαιοι πάλιν εἰσὶ τοιοῦτοι; ἀπὸ τοῦ μὴ θέλειν ἄρχεσθαι, ἀλλὰ ἄρχειν. τοῦτο γὰρ ἠίξατο. ὅταν οὖν πεῖσαι μὴ δυνηθῇς, μὴ διάστατε τούτοις, ἀλλ' ἐπίστομιζε εἰς τὸν τῶν ἄλλων ὠφέλειαν. τί οὖν ὁ κέρδος, ὅταν μὴ πίθωνται, ἢ καὶ εἰ ἀνυπότακτοί εἰσι; τίνος ἕνεκεν ἐπιστομίζειν χρή; ἵνα ὠφεληθῶσιν ἕτεροι ἐκπαλαι. Οἵτινες ὅλας οἴκους ἀνατρέπουσι, διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. Εἰ γὰρ τὸν διδασκάλου ἀνεδείξατο, οὐχ ἱκανὸς δι' ὅστις ἐκείνοις μάχεσθαι, οὐδὲ ἐπιστομίσαι αὐτοὺς ὅτως δυναίμεν τοιούτους, τῆς τῶν ἀπολωλότων βλάβης καθήκαστοι ἅπαντος ἡμᾶς.

Εἰ

ἐν τούτοις παλλὴ δυσκολία, αὐτὸς κατόρθου πρῶτ· ἃ γὰρ ἡμεῖς μᾶλλον ἔφερεν, ἢ ἐπαίνου εἶχε, ζωῆς ἐπιτίμησις τῶν μαθητῶν, τὴν ἐπισκόπων λέγω ζωὴν καὶ χλιδὴν καὶ ἄλλα πολλά, ὅσα ἐλάχιστος ἐπιδιορθώσεως, ἢ ὡς δὲ εἰπεῖν τις, πλείονος καταρτισμοῦ. τί λέγεις, εἰπέ μοι; χ. ἐπιλογισθητω; ζῶσι σὰ" σωφρονίζονται; καὶ οὐχ ἡγῇ ὃ σῶμα αἰσχρὸν, οὐδὲ αἰσχύνῃ σοι φέρειν; οὐδαμῶς. σωφρονεῖ γὰρ ὁ κυβερνήτης ὁρῶν μόνον. εἶτ' ἢ διέμεινε, εἶπε δι' ἑτέρου γένοιτο, οὐδὲν ἐμοὶ διαφέρει. οὕτω καὶ σωφρονεῖν χρὴ διδάσκεσθαι, μὴ τὴν ἰδίαν ἡμῶν ζητῶν, ἀλλὰ τὸ κοινὴ συμφέρον, καὶ κατασήσει, φησὶ, τὴν πόλιν πρεσβυτέρους. οὐκ ἐπισκόπους σὺ ζῶσι φησὶ, καθὼς ἀνωτέρω ἡμῖν εἴρηται). ὡς ἐγὼ σοι διεταξάμην. εἴ τις ἀνέγκλητος. κατὰ πόλιν, φησὶν. οὐ γὰρ ἐβούλετο πάσαν τὴν νῆσον ἐπισκόπου ἀφῆναι εἶναι, ἀλλ' ἑκάστου ἰδίαν ἔχειν φροντίδα καὶ μέριμναν. οὕτω γὰρ αὐτῷ τι ἦν πόνου χάριν πλείονας ἀπολαύσασθαι τῆς ἐπιμελείας. εἶτα μὴ εἷς πολλῶν ἐκκλησιῶν προστασίαν ὁ διδάσκαλος" προείρηκεν, ἀλλὰ φυλάττοι μᾶς μόνης, καὶ ταύτῃ κατακοσμοῖ. εἴ τις, φησὶν, ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα. ἵνος ἔνεκεν καὶ τοσοῦτον εἰς μέσον προῆλθε; ἐπισκοπὴν εἶναι τοῦ αἱρετικοὺς τοῦ χάμαι ἁμαρτάνοντας, δῆλον ὅτι ὃ σῶμα τοῦτ' ἐστὶν ἐκκλησία, ἀλλ' οὕτω πάνυ, ὡς μετ' αὐτοῦ δύνασθαι καὶ ἐπὶ τὸν ἄγγελον ἀναβαίνειν δοκεῖν, ἐν ταὐτῷ καὶ τοῦ ἀπολλῦσι χολάζων, καὶ οὐκ" ἀφεὶς μίαν δεύτερον γάμον τὸν ἀρχὴν ἐγχειρίζεσθαι ταύτην. ὁ γὰρ σωφρονίσας τὸν ἀπολλύμενον μυριάκις φυλάξας θύραθεν, πῶς ἂν οὗτος γένοιτο σωφρονίστης καλὸς; πῶς δ' οὐκ ἂν ἀνατρέψαι κατηγορεῖτο; ἵνα δὲ μὴ κενολογῶμεν) τοῦτο καὶ τὸν νόμον ὁ δεύτερος ἐμπλήσας γάμους, ἀλλ' ἔμφρων πολλὰς ἔχει τὸ σῶμα κατηγορίας. οὐδεμίαν οὖν προέχειν λαβεῖν τοῖς ἀρχομένοις τῆς ἀρχούσης βουλῆς). ἀλλὰ τοῦτο * τίθησιν, εἴ τις ἀνέγκλητος, τουτέστιν, εἰ κατηγορίας ὁ βίος ἀβύθρους αὐτῷ γένοιτο, εἰ μηδεὶς ἔχοι ἐπισκῆψαι ἐν τῇ ζωῇ. ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Εἰ γὰρ ὁ φῶς, φησὶ, τὸ ἐν σοὶ σκότος, τὸ σκότος πόσον; Matth. 6. κγ. τέκνα ἔχων πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα. σκεπτώμεθα πῶς πολλοὶ καὶ τῶν παίδων ποιῆται τὴν πρόνοιαν. ὁ γὰρ τῶν αὐτοῦ παίδων διδάσκαλος γίνεσθαι μὴ δυνηθείς, πῶς ἂν ἑτέρων γένοιτο; εἰ οὖν ἀξιάρχης εἶχε μὲν ἑαυτὸν καὶ ἕτερα, καὶ καθ' ὧν καὶ κατὰ τῶν νόμων, καὶ κατὰ τῆς φύσεως εἶχεν ἐξουσίαν, τότε ῥυθμίσαι οὐκ ἴσχυσε, πῶς ἂν τοῦτον ἔξωθεν ὠφελῆσαι δυνήσεται); εἰ μὴ γὰρ πολλὴ ἀνοησία εἴη παρ' ἐμοῦ, οὐκ ἂν ὧν ἀξιάρχης ἔλαβεν ἐξουσίαν, τότε σωφρονίζειν ἠμυθύνας κακοὺς. ἃ γὰρ ὄντι, οὐκ ἔστιν ἀξιάρχης μὴ πολλῆς τυφούσης τῆς ὑπεροψίας ἁμαρτάνειν, καὶ πολλῆς ἀπολαύσαντα ἀσυδησίας. οὐ γὰρ ὄντι φύσεως τὰ ἁμαρτήματα, ἵνα τοσαύτης σωφρονίσεως. εἰ δὲ δεύτερα τῶν παίδων ἐτίθετο, σοὶ τὰ χρήματα φυλάττων, καὶ οὐ τοσαύτην ἂν τῶν ἐπιστο ἀσυδησίαν, καὶ ὅτως ἀνάξιος. εἰ γὰρ ὅπου ἡ φύσις ἰσάγκαζεν, ὅτως ἀστοργος ἦν, ἢ ὅτως ἀσώτου, ὡς μᾶλλον τῶν χρημάτων φεισάμενον ἂν εἶναι, ἢ αὐτῶν, πῶς ἂν οὗτ' ὀφθὴν καὶ τὸν τοσαύτην ἀρχὴν; εἰ μὲ γὰρ οὐκ ἠδυνάτο, πολλὴ τῆς ἀνοησίας ἡ κατηγορία· εἰ δὲ οὐκ ἐσπούδασε, πολλὴ τῆς ἀστοργίας ἡ μέμψις. ὁ τοίνυν τῶν παίδων ἀμελῶν τῶν ἑαυτοῦ, πῶς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιμεληθήσεται; ἢ οὐκ εἶπε μὴ ἁπλῶς ἄσωτος, ἀλλὰ μηδὲ ζαβολὴν ἔχειν τοιαύτην, μηδὲ ποσπερᾶς εἰ) δόξης.

7 Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον, φησὶν, ἀνέγκλητον εἶ), ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην. Ὁ μὲν γὰρ ἔξωθεν ἀρχὴν, ὅπῃ νόμῳ κρατεῖ καὶ ἀνάγκῃ, εἰκότως καὶ πολλαχοῦ τῆς τῶν ἀρχομένων γνώμης κοπιᾷ· ὁ ἰδίοις ἑκάστων ὠφέλων ἀρχὴν καὶ * χρῆται αὐτῷ τῆς ἀρχῆς εἰδότων, καὶ ὅτω τὸ σῶμα κατασήσῃ, ὡς ἀπὸ τῆς οἰκείας γνώμης μόνον πάντα ποιῆν, καὶ μηδενὶ μεταδιδόναι λόγου, τυραννικώτερον μᾶλλον, ἢ δημοτικώτερον τῶν ὑπάρχων πεπαίδευται. δεῖ γὰρ, φησὶν, ἀνέγκλητον εἶ), ὡς Θεοῦ οἰκονόμον,

γίας. ὁρᾷς τί φησι; σὺ δὲ σεαυτὸν παρέσεσαι ἀνεύθυνον τῷ παρόντι καιρῷ, μήπως κίνδυνον τοσοῦτον ἀναδέξῃ. ἀλλὰ λύεσθαι, φησι, οὐ χρή. διὰ τί, εἰπέ μοι; μὴ τῶν κεκαλυμμένων; οὐδὲ γὰρ ὁ ῥύπος καλόν. οὐδαμοῦ τοίνυν ὁρῶμεν, οὔτε ἐγκαλύμματα, ἃ τῇ θαυμαζόμενα. ἄλλα γάρ ἐστιν ἃ παρεῖπε τάξις ἐπισκόπου ἔχειν, ἀνέγκλητον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν. ταῦτα ἅπαντα ὁ ἀπόστολος, ταῦτα χρὴ ἐπιζητεῖν καὶ τὸν ἄρχοντα, περιττὸν δὲ μηδέν. οὐκ εἰ τοῦ Παύλου ἀκριβέστερος, μᾶλλον δὲ οὐκ εἰ τοῦ πνεύματος ἀκριβέστερος. αὐχμηρὸς, ἀλλὰ σῶφρων· ῥυπαρὸς, ἀλλὰ σώφρων καὶ ἁπλοῦς, κατηγόρει· διὰ ταῦτα τοῦ ἐπισκόπου. διὰ τρυφὴν, καὶ τοῦτο κατηγορεῖται. αὐχμηρὸν τὸ σῶμα ἵνα σοι δόξῃ καινὴ, διὰ ἐπιμέλειαν ἵνα σοι χρήσιμος ᾖ, ταῦτα τούτων αὐτοῖς ἐγκαλεῖσθαι δεῖ; οὐκ εἶδες ὅλη ἀσθένεια σωματικὴ τῆς τοῦ ψυχικοῦ ἀσθενείας οὐχ ἥττονα ἡμᾶς βλάπτει, ἀλλὰ τὴν ἀκαλλοπίστου; δέχῃ τί διεφθαρται αὐτὸν ὁ Παῦλος γράφων τῷ Τιμοθέῳ, Οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν σὸν καὶ τὰς σὰς πυκνὰς σου ἀσθενείας; εἰ μὴ γὰρ ψυχῆ μόνῃ τὴν ἀρετὴν καταρθοῦσθαι, οὐκ ἔδει φειδεσθαι τοῦ σώματος. τί γὰρ ὄλως ἐστὶ γεγένηται; εἰ δὲ πολλὴ τούτου ἡ σωτηρία, πῶς οὐκ ἐκάστης ἐστὶν ἡμέρας ἀμελεῖν τούτου; ἴσως γάρ τις ἀνὴρ ἐπισκοπῆς τετιμημένος καὶ τοῦ κόσμου τῆς ἐκκλησίας τὴν πρέπουσαν ἐγκεχειρισμένος, καὶ πάμπολλα ἄλλα ἔχων ἀναγκαῖα ἀπαρέσκειν ἀρμόζει ἱερωμένοις· διὰ πάντος δὲ τῆς κλίνης πρόσκεισθαι καὶ πολλῆς ἀργίας, τί δεῖ εἰπεῖν δικαίας; ποίαν ἀπολογίαν ἔχειν; ποίας ἐπιτιμίας πεῖσαι; τίνι ἐπλήξας; τίνα τοιαῦτα; ταῦτα εἶπεν, ἵνα εἰδῇς μὴ ἁπλῶς ἐγκαλῇ, ἵνα εἰδῇς μᾶλλον ἀποδέχεσθαι, ἵνα δὲ εἴ τις ἐφίεται τῆς ἀρχῆς, ταῖς φάσκουσι τὴν κατηγορίαν ὁρᾷ, τοιούτου ἐπιθυμίαν σβεννύῃ. μέγας ὕπνος κίνδυνος καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ διώρυγος χάρις καὶ τῆς εἰρήνης, ἣν ἐπιδέχεται ἡμῖν εἰ πολλὴν, καὶ ἡμεῖς ὑμῖν· ἵνα ἀμφότεροι καταρθώσαντες τὴν ἀρετὴν, οὕτω τύχωμεν τῆς ἐπαγγελίας ἀγαθοῦ τοῦ Χριστῷ Ἰησοῦ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Τιτ. α. ζ.

α. Τιμ. ε. κβ.

Λογ. β.

5 ΤΟΥΤΟΥ ΧΑΡΙΝ ΚΑΤΕΛΙΠΟΝ ΣΕ ΕΝ Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα διορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην· 6 Εἴ τίς ἐστιν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα.

ΤΟῖς μὲν παλαιοῖς αἱρέσεσι πᾶσα ὁ βίος ἐστὶν ἐναγὴς καὶ ἐναγώνιος, ἡμῖν δὲ οὐχ ὅτως, ἀλλὰ ῥᾳδιουργίας μετέστη. σκῆψιν μὲν γὰρ ἥδεισαν ὅτι δεῖ τοῦτο εἰς τὸν κόσμον προβῆναι, ἵνα ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ γαλήνῃ ἐργάζωνται· ἡμᾶς δὲ ὡς διὰ τοῦτο ἀφεῖλεν, ἵνα ἐλεύθερον καὶ πίονα καὶ τρυφῶμεν, οὕτως ἐσμὲν τοῦ πνευματικοῦ λόγου πεινῶμεν. ἐπεὶ τοῦ ἀποστόλου λέγω μέσου, ἀλλ' ἃ καὶ τοῦ κατ' αὐτοὺς. ὁρᾷς γοῦν αὐτοὺς" πάντα διατείνοντας, καὶ ὥσπερ πρὸς ἔργον τοῦτο ἐπειλημμένους, καὶ δρόμον τὸ ξένον διατείνοντας, ἅτε οὐκ ἔχοντας πόλιν ἐπὶ τῆς γῆς; ἄκουσον γοῦν τοῦ μακαρίου τούτου τί φησι· τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ. καθάπερ οἰκίαν μίαν τὴν οἰκουμένην διαγενέσθαι οὕτως ἅπαντα διηκριβοῦτο, καὶ τοῦ ἀπόστολος ἐπιμέλεσθαι, ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο λαβὼν ἔργον. τούτου γὰρ χάριν, φησὶ, κατέλιπόν σε ἐν τῇ Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα διορθώσῃ. οὐκ ἐπέταξε κἀκεῖνον ἀπελθεῖν πάντας. ἵνα διορθώσῃ, φησὶν. ὁρᾷς ψυχὴν φιλόνικον καθαρσίου, πάντα χρὸν τοῦ μαθητευομένου χρήσιμον ζητοῦσαν, οὐκ ἀκριβολογουμένην, εἶτα δι' αὐτὸν, εἶτα δι' ἑτέρους γένοιτο; εἶθα μὲν γὰρ ὡς κίνδυνος καὶ πολλὴ

χ. αὐτῷ ἐγκαλεῖν

5 τοῦ] τὸν

10 τοῦ] τὸν

15 τοῦ] τὸν

20 τοῦ] τὸν

25

30

35 τοῦ] τὸν

χ πάντας

40

ἀγχυπνοῦσιν ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες. ἀλλ' ἡμᾶς ἐφίεσαι καὶ ἀρχῆς; καὶ πῆς ἡδονὴ ταύτης τῆς τιμῆς; οὐ γὰρ δὴ σοὶ τοῦτο ὁρῶ. οὐ γὰρ ἔστι δυνατὸν ἀρχοντα εὖ ἀληθῶς. πῶς; ὅτι ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κεῖται τῆς ἀρχομένων ὁ ὑπακούειν. καὶ εἰ μὲ ἀκριβῶς ἐξέτασις ὁ τοιοῦτος, οὐκ ὅτι ἀρχικὸν ἔρχεται ὁ τοιοῦτος, ἀλλ' οὐδὲ μυρίοις διακόσμοις ἑαυτὸν ἐν ὑπερθυμίᾳ καὶ λέγειν. ὅπερ γὰρ ἐγκωμιάζει εἷς, μέμφεται ἕτερος· ὅπερ φίλῳ τοῦτ', θαυμάζει ἄλλος. πόσοις οὖν ἀκούσας χρὴ, πόσι πειθῆναι, οὐκ ἔστι. ἐν ὁ μὲν ἀρχυρώνητος, καὶ ἑαυτὸν ὁ διακόσμης αὐτῷ παρέξει, ἐν δυσχεράνει· σὺ δ', ὃν τοσούτων διακόσμων ἑαυτὸν ὑπὸ τὰ πόδας ὑπέταττον ἀλήκοης, τί τότε οὐδὲν οὐκ εἶπες ὑπὲρ σεαυτοῦ; τὸν οὖν, εἰπέ μοι, τιμᾷς; τοῦτο ἀρχή; τοῦτο ἐξουσία; εἶπεν ὁ τὸν ὑπερθυμον ἔχων, εἰσιτέον ἔχει, εἰσιτέον χρήματα. εἰ μὴ θέλῃ, οὐ μόνον οὐκ εἰσπέμπει, ἀλλὰ ἐν ὑπὲρ τῆς μὴ δόξαι ῥᾳθυμίας ἔτεκεν τοῦτο ποιῶν, κατηγορεῖ τὸ κολάσαντος· κλέπτει, φησὶν, ἁρπάζει, καταπίνει τὰ τῶν πενήτων, καταθύει τὰ τῶν πτωχῶν. παῦσαι λοιδορῶν. μέχρι τίνος ταῦτα φῄς; οὐ βούλει εἰσπέμπειν; οὐδὲν ὁ καταναγκάζων, οὐδεὶς ὁ βιαζόμενος. τί ἐν λοιδορῇ τῷ δεσπότῃ ἐν συμβουλεύσῃ; ἀλλ' εἰς χεῖρόν τις κατέστη, ἐν οὐκ ὤρεξε χάριν μὴ διαπλεῖς, ἢ ἐν ἑτέρωθι ἀσχοληθείς. οὐδὲμία συγχώρησις, ἀλλὰ πάλιν κατηγορίας χρέος τῶν πεπόνων. "τοῦτο γοῦν ἐρῶ; ἐν ἀμυνάσθαι οὐκ ἔχει. σπλάγχνα γάρ ἐστιν ἴδιον. ἐν ὥσπερ ὁ σπλάγχνον, καὶν οἰδαίνῃ, καὶν πόνον παρέχῃ ἐν τῇ κεφαλῇ ἐν τῷ λοιπῷ σώματι, οὐ τολμῶμεν ἀμύνασθαι (οὐ γὰρ λαβόντες ξίφος ἀφαιρησόμεθα) οὕτω καὶ τῶν ἀρχόντων τις τοιοῦτος ἦ, πόνους ἡμῖν παρέχων ἐν ἀθυμίας οὐ τῶν κατηγορίων τούτων, οὐ τολμῶμεν ἀμύνασθαι (παρρησίας γὰρ ταῦτα" παπείκης ἀφαιρεῖται) ἀλλ' ἀνάγκη φέρειν τὸ πόνον, ἕως ἂν ὑγιὴς ὑγιὴς καλῶς. ὁ ἀγρυπνῶν οἰκέτης ἔχει τι ἔργον ὑπὲρ παχύνειν· καὶν τοῦτο λύσῃ, λοιπὸν ἑαυτῷ κύριος ἦ. ἐστὶ γὰρ πρὸς τοῦτο ἐλεύθερος, πολλὰ ἐν τῶν ὑπὲρ δεσπότου ἀπαιτεῖται. ἐὰν μὲν εἰδῇ λέγειν, πολλῆς ὁ ζημίωσις· ἐὰν δὲ εἰδῇ λέγειν, πάλιν κατηγορίας κενόδοξός ἐστιν. ἂν μὴ τοιαῦτα ᾖς, οὐδενὸς λόγου ἄξιος, φησιν. ὁ δεῖπνα βλαβὲς ἐστιν, οὐδὲ ἂν οὐ. ἂν δὲ ἀπλῶς συμμέτρου ᾖς φῶς, πάλιν κατηγορίας· ἴδιον αὐτὸν ἀπαγχονίσθαι, φησίν. ἐὰν λυόμενον ἴδῃ τις, πολλαὶ κατηγορίαι· ὅλως οὐδὲ ἥλιον ὁρᾶν ὄφελον, φησίν. εἰ δὲ τὰ αὐτὰ παρέχει, ἅπερ ἐγὼ, ἐν λύεται, ἐν ἐθίει, ἐν πίνει, ἐν ἱμάτια ἐβεβρόθη), ἐν οἰκίας φροντίζει ἐν οἰκετῶν, τίνος ἕνεκεν ἐμοῦ παρέσχηκεν; ἀλλὰ ἐν οἰκέτας ἔχει, φησὶ, ἵνα δουλεύουσί μοι. ἐν ὑπὲρ ὅτου ὀχλεῖται. πόσος οὖν ἕνεκεν ἐμοῦ παρέσχηκεν; ἀλλὰ τί, εἰπέ μοι; οὐκ ὀφείλει ἀναπαύεσθαι ἔχειν, ἀλλ' ὡσὶ ὁ πῦρ ἀναπαύεται, ἐν ὑδροφορεῖ, ἐν ξύλα κλᾶται, ἐν εἰς ἀγγεῖα ἐμβάλλει; ἐν "πόσα τοῦτο "ἀκμώνας ἔχει; καὶ ἐν μὲν ἄγιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες, ἐν ἀπόστολοι, ἐν τῷ λόγῳ παρεκαρτερεῖτο οὐδὲ ἀναπαύεσθαι χρῶν βούλονται παρεσκευάζειν, ἀλλ' ἀνάξιον αὐτὸ ἐν τὸ πρᾶγμα εἶναι νομίζουσι· σὺ δὲ αὐτὸν καὶ εἰς τὸν τῶν οἰκετῶν ὑπηρεσίαν καθέλκεις τῶν σῶν; ἀλλὰ τί ὁ ταῦτα ὑπατέτων οὐ πρέπει σύ, καὶ ταῦτα πλουσίς; εἰπέ μοι, ἐχὶ μείζονα ἐν ἀναγκαῖα ὑπηρεσίαν, ἢ σὺ τὰ σωματικά; ἀλλὰ τί μὴ ἐν παῖδα πέμπεις ἐν σὸν πρὸς τινα" τοῦτο ὑπηρεσίαν; ὁ Χριστὸς ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, σὺ θεραπείαν δὲ" πρόσχῃς τῷ διδασκάλῳ, μέγα τι ποιεῖς; ἀλλ' οὔτε σὺ βούλει πρόσχειν, ἐ αὖθις κωλύεις. τί οὖν; ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ζῆν ὀφείλει; ἀλλ' οὐ βούλεται οὕτως ὁ Θεός. "πῶς οὖν; ἐν ἀπόστολοι, φησὶν, ἐλεύθερος εἶχον δουλεύουσας; βούλει ἐν τοῦτο ἀκούσας πῶς ἐν ἀπόστολοι διῆγον; ἀποδημίας ἐποιοῦντο, ἐν ἀνδρες ἐλεύθεροι ἐν ἀνύμφοι γυναῖκες ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἀναπαύσεως ἐν τὰ ψυχὰς ἐν τὰς κεφαλὰς ὑπεπήδησαν τὰς ἑαυτῶν. ἄκουε δὲ τοῦ μακαρίου τούτου πρὸς ποιοῦντος ἐν λέγοντος· Τοὺς οὖν τοιούτους ἐντίμους ἔχετε. ἐν πάλιν, Διὰ ὃ ἔργον τοῦ Θεοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισεν, παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ ὃ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς ἐμὲ λειτουργίας. Chrys. hom. 18.

ηγούμενοι μὴ μέγαν γνήσιον· ἔστι γὰρ οὐ γνήσιον ηγεῖσθαι γνήσιον. οὐ γὰρ ἀνάγκη φύσεως ζῶντα καταλέγειν, ἀλλ' ὀξύτητα προαιρέσεως, ὅταν δὲ συνεχῶς ἐχῃ τις μεταβάσεως. Κ μετακολὰς
ἰδοὺ Ονήσιμος τέκνον γνήσιον, ἀλλὰ οὐ γνήσιον ἰδοῦ. καὶ γὰρ ἄχρηστος ἐγένετο. ἀλλὰ
φιλημ. 13. πάλιν ἐγένετο γνήσιον ὕστερον, ὡς καὶ αὐτὸν καλεῖν ἀποστολικά. Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν. τί δέ, κατὰ κοινὴν πίστιν; ὅτι φησὶν, τέκνον, ἡ τοῦ τὸ παρὰ σοῦ ἔλαβε πάρεσι, πῶς καὶ τούτῳ τῷ τιμίῳ ἐλάττων δὲ καταλέλει, ἄκουσον. κατὰ κοινὴν γὰρ πίστιν ἐπήγαγε· τυπίσι, κατὰ πίστιν οὐδὲν ἔχω σε πλέον. κοινὴ γάρ ἐστι, καὶ ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐγὼ πεπίστευκα καὶ σύ. τέκνον οὖν πόθεν αὐτὸν καλεῖ; ὅτι τῷ φιλοσοφήσαι μόνον δηλώσας ἥλω, ἢ δ', ἀφ' ὅτου ἐβαπτίσθη ὑπ' αὐτοῦ τὸ κήρυγμα, ἢ δι' αὐτοῦ πεφώτισται. ἀφ' οὗ καὶ τέκνα, καὶ ἀδελφοὺς καλεῖ. ὅθεν ἀπὸ τῆς αὐτῆς πίστεως ἐπέζησαν, ἀδελφοί· ὅθεν ἀφ' ἑνὸς ἐκείνου χάρις, τέκνα. τῷ οὖν κατὰ κοινὴν εἰπεῖν πίστιν τὸν ἀδελφότητα ἡνίξατο. χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. ὅθεν εἶπεν, τέκνον, ἐπήγαγεν, ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς, ὥστε διαζῆσαι αὐτὸν τὴν ὁμόνοιαν, καὶ μαθεῖν πῶς ὅτι τέκνον, καὶ ὅτι οὐ τῷ κοινὴν πίστιν εἰπεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐπαγαγεῖν, πατρὸς ἡμῶν, τὸ ὁμόπιμον αὐτὸν δείκνυσιν.

ΗΘΙΚΟΝ Οὐκ ἦν πῶς ἀπὸ τῆς μαθητῆς καὶ τῆς πολλοῖς ἐπιδύεται, ζῶντα δὲ τῷ διδασκάλῳ. ὁμοίως γὰρ καὶ αὐτὸς ἔφυτεν τὴν τοιαύτην ἀρχὴν, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ ἐκεῖνοι, ὅσῳ καὶ πλείονας ἐζήρας ἔχει, ὅσῳ δὲ πλείονας ἀνάγκης τὸ παρασκευάσαι τῷ Θεῷ. ὅσῳ γὰρ μείζονα τὸ ἀξίωμα, τοσούτῳ μείζους καὶ τὰς κόλασεις τῶν τὴν ἱερωσύνην ἔχοντα. ἀρκεῖ γὰρ καὶ εἷς κατόρθωμα ἐπισκοπῆς δυνηθῆναι εἰς ἅπαντας, δὲ εἷς ἁμάρτημα εἰς αὐτὸν ἐμβαλεῖν τὸν γέενναν. ἵνα γὰρ τὰ ἄλλα πάντα παρὰ τὰ καθ' ἑκάστους ἡμέραν συμπίπτοντα, αὐ τύχῃ ποτέ τινα ἢ ἀφ' φιλίας, ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἄξιον εἰς ἐπισκοπὴν παραγαγεῖν, καὶ πόλεως ὁλοτελῆ μεγάλης ἀρχὴν, ἔσται πόσης συγγνώμης ἐαυτὸν καθῆκον ἔσχον. οὐ γὰρ τὴν ψυχὴν τὴν ἀπολυμένου μόνον (ἀπόλλυσι γὰρ καὶ αὐτὸς αἰθυλαβὴς ὤν) ἀλλὰ καὶ πάντων τὴν ἐκείνου παραπολουμένων αὐτὸς δώσει τὰς δίκας. ὁ γὰρ τὸ παῖς ἰδιώτης ὢν δύθυλαβὴς, πολλῷ μᾶλλον, ὅταν ὁπλισθῇ τῆς ἀρχῆς. ἀγαπητὸν γὰρ δύθυλαβὴ μέγιστον τοιοῦτον ὁπλισθέμενον τῆς ἀρχῆς. καὶ γὰρ κενοδοξία τότε σφοδρότερον ὑπισπᾶται, καὶ χρημάτων ἔρως, καὶ αὐθάδεια, τῆς ἀρχῆς τὴν ἐξουσίαν πρὸς ἐαυτὸν, καὶ παρασκευάσματα, καὶ ὕβρις, καὶ λοιδορία, καὶ μυρία ἕτερα. διὸ οὖν τις δύθυλαβὴς ἦ, μᾶλλον ἐστὶ αὐθυλαβέστερος τοιοῦτος γινόμενος. ὅταν οὖν τοιοῦτον ὑπισχνῆται ἄρχοντα, πάντων τῶν ἁμαρτημάτων ἐκείνου, καὶ δήμων ὁλοκλήρων καὶ ἀθύμους ἔσται. Εἰ γὰρ ὁμίαν ψυχὴν σκανδαλίζων συμφέρει αὐτῷ, ἵνα
Ματθ. ιη. 6. μύλος ὀνικὸς κρεμασθῇ εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ὁ τῷ πλήθει τῆς θαλάσσης, ὁ [τοσαύτας] τοσαύτας ψυχὰς σκανδαλίζων, πόλεις ὁλοκλήρους, καὶ δήμους, καὶ μυρίας ψυχὰς, ἄνδρας, γυναῖκας, παῖδας, πολίτας, γεωργοὺς, τοὺς ὁ αὐτῇ τῇ πόλει, τοὺς ὁ ἑτέρας ταῖς καθ' ἑκάστην τὴν πόλιν, τί ποτήσει; καὶ γὰρ τεσσαρακοντα ἑτέρων εἴπῃς, οὐδὲν ἐρεῖς· τοσαύτης ἐστὶ καθ' ἕκαστον ὀλιγωρίας καὶ ῥᾳθυμίας. ὥστε μάλιστα δεῖ δύτας τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰρήνης. ἂν γὰρ μὴ μετ' αὐτῆς κυβερνῇ λαὸν, πάντα οἴχεται καὶ ἀπόλωλε, τὴν οἰακοστροφίαν αὐτῷ σὺν ὄντων. καὶ γὰρ ἔμπειρος ἦ τῆς κυβερνητικῆς, ἂν μὴ σὺν οἴακας πάντας ἔχῃ, τὴν χάριν καὶ τὴν εἰρήνην τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καταδύσει ὁ σκάφος καὶ σὺν ὁμπλέουσι. ὅταν ἐμοὶ γοῦν θαυμάζειν ἔπεσε σὺν ἐφιεμένους ὄγκου τοσούτου. ἄθλιε ἄνθρωπε καὶ παλαίπωρε, οὐχ ὁρᾷς τίνος ἐφίεσαι; καὶ σαυτὸν ἀνῆς καὶ ἀγνὸς καὶ ἄσπιλος, καὶ μυρία ἁμάρτῃς, ἀλλὰ μιᾶς ψυχῆς δώσεις λόγον, καὶ τούτης δύθυλαβὴς ὑφέξεις μόνον· ὅταν δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀφίῃς, σκότος ὅσον καφηλαῖ σὺν εὐθύνους θεὶ τιμωρείας. ἄκουε γὰρ Παύλου λέγοντος· Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ σὺν εἴκετε, ὅτι αὐτοὶ ἀγρυπνοῦσιν
Εβρ. ιγ. ι7. Κ. ἢ ἄλλον

ὃν ἠγάπησεν. οὐ μικρὸν ἦν τοῦτο τὸ αἴσθησιν ἠγαπηκέναι ἐξ ἀρχῆς. ἰδοὺ ἐπηγγείλατο, φησὶν, ὁ ἀψευδὴς Θεός. Εἰ ἀψευδὴς, πάντως ἔσται, ὃ ἐπηγγείλατο· Εἰ ἀψευδὴς, οὐ δεῖ ἀμφιβάλλειν, καὶ μὴ γένηται ἡμῖν. ἰδοὺ ἐπηγγείλατο, φησὶ, ὁ ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων. ἦν δὲ τὸ εἰπεῖν, πρὸ χρόνων αἰωνίων, τὸ ἀξιόπιστον δεῖξαι. οὐκ ὀφθεὶς Ἰουδαίοις πῶς ὁ πρὸ σταλῶν ἡμᾶς πρὸ σπλάσθαι, φησὶ, δεῖ τοῦτο θαυμάζειν, ἀλλ' οὕτως μᾶλλον ἐπιτυπωτέον. Ἄκουε γοῦν τί φησιν ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις. τίς οὖν ἡ ἀναβολή; κηδεμονίας χάριν ἐστὶ τῆς θείας προνοίας. Καιροῖς, φησὶν ὁ προφήτης, τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ. Οἱ γὰρ ἰδίοις, τοῦτ' ἔστι, τοῖς προσήκουσι, τοῖς ἀφειλομένοις, τοῖς ἁρμόζουσιν. ἐφανέρωσε, φησὶ, καιροῖς ἰδίοις (ℳ) λέγει αὐτοῦ τὸ κήρυγμα, ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ, τοῦτοις, τὸ κήρυγμα. τοῦτο γὰρ τὰ πάντα εἶχε τὸ διάφορον, καὶ τὰ τὸ ζῶα, καὶ τὰ μέλλοντα, τοῦ ζῆν, τοῦ εὐσεβεῖν, τοῦ πίστει, πάντα ὁμοῦ. τὸ κήρυγμα τοῦτοις, φανερὸς, οὐ παῤῥησίας. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, τὸ κήρυγμα. ὥσπερ γὰρ ὁ κήρυξ πάντων παῤῥησίαν τῷ λαῷ κηρύττει, οὕτω καὶ ἡμεῖς κηρύττομεν, ὥστε μηδὲν προσθεῖναι, ἀλλ' ἁπλῶς ἃ ἠκούσαμεν εἰπεῖν. καὶ γὰρ τοῦ κήρυκος ἀρκετὸν τὸ τοῖς πᾶσι εἰπεῖν ὅτι ὁ γαμβρὸς, οὐκ ἐστὶ τὸ προσθεῖναί τινα καὶ ἀφελεῖν. [Εἰ τοίνυν κηρύττειν δεῖ, οὐ παῤῥησίας κηρύττειν δεῖ. ἐπεὶ οὐδὲ κηρύττειν ἐστί. δεῖ γὰρ τοῦτο οὐδὲ εἶπεν ὁ Χριστὸς, εἰπὼν ὅτι τοῖς δώμασιν, ἀλλά, Κηρύξατε ὅτι τοῖς δώμασιν, καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου, τὸ ἀπὸ τοῦ ὕψους τὸ γαμβρὸς παῤῥησίαν.] ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. καὶ (ℳ) ὃ ἐπιστεύθην, καὶ (ℳ) ὃ κατ' ἐπιταγὴν, ὃ ἀξιόπιστον δείκνυσι· ὥστε μηδένα αἰσχυνθῆναι, μηδὲ (ℳ) ἀκκίζεσθαι, μηδὲ δυσχεραίνειν. Εἰ τοίνυν ἐπιταγὴ ἐστὶ, οὐκ εἰμὶ κύριος. ἐπιταγμα γὰρ πληρωτὴν δὲ τὸ κατίσχειν τὰ μὲ ἐφ' ἡμῖν κεῖται, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἃ μὲν γὰρ ἐπιτάττων λέγει, τοῦτα οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἅπερ δὲ ἐπιτέτακται, τοῦτα ἐφ' ἡμῖν τυγχάνει. οἷς δὲ, Εἰσὶ τινες ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, μωρέ, ἔσοχθες ἦσαν εἰς τὸν γείτονα τὸν πυγῆς, τοῦτο ἐπίταγμα. καὶ δὲ, Ὅταν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ γοῦν ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπελθὼν διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν προσφέρε τὸ δῶρόν σου· καὶ τοῦτο ἐπίταγμα, οὐ τὰ μὴ ποιοῦσιν ἀνάγκην ὑπεύθυνον εἶναι καλοῦσι. ὅταν γὰρ λέγῃ, Ἐὰν θέλῃς τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα· καὶ πάλιν, Ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρείτω, οὐκέτι ἐπίταγμά ἐστι. (ℳ) γὰρ ἀκροατοῦ ποιῆσαι κύριον τῶν λεχθέντων, καὶ τοῦ αἱρεῖσθαι αὐτῷ δίδωσι τὴν προαίρεσιν. τοῦτα μὲν γὰρ ἂν ποιῆσαι, ἂν μὴ ποιῆσαι ἐφ' ἡμῖν· τὰ δὲ ἐπιτάγματα οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀνάγκη ἢ ποιῆσαι, ἢ μὴ ποιῆσαντα κολασθῆναι. τοῦτ' οὖν λέγει, ὅταν λέγῃ, Ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται. οὐαὶ γάρ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ (ℳ) εὐαγγελίσωμαι. σαφέστερον δὲ ἐρῶ αὐτό, ἵνα πᾶσι καταδηλον γένηται. οἷς, ὁ τοῦ ἐκκλησίας ἐμπίπτης θυμὸς, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίας τεταμιευμένος, οὐ μὲν διαγωγεύῃ τὸν λαὸν τὰ προσκτᾶται, οὐκ αὐσθυνὸς ἐστι· ὁ μέντοι λαϊκὸς ὑπεύθυνος αἰτίαν ἔχει τούτου. διὰ τοῦτό φησι καὶ ὁ Παῦλος, ὅτι κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τοῦτο ποιῶ. καὶ ὅρα τὰ ὀνόματα πῶς προσέθηκεν ὁ εἰπὼν ἁρμόζει. ἀνωτέρω γὰρ εἶπεν, ὁ ἀψευδὴς Θεὸς, ἐφανέρωσε φησὶ, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. Εἰ τοίνυν σωτὴρ ὁ Θεὸς, καὶ ἀνθ' ὧν ἔπαθεν ἀπὸ τοῦ βούλεσθαι σῶσαι, οὐ τοίνυν φιλαρχίας ὁ προστάγμα ἐστί. πίστις γάρ ἐστι, καὶ ἐπιταγὴ ἐστὶ Θεοῦ σωτῆρος. Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ. ἔστι γὰρ ὃ μὴ γνήσιοι εἰσὶ τέκνα, ὡς ἐκεῖνος προεῖπεν οὗ φησιν· Ἐὰν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοίδορος, ἢ μέθυσος, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. ἰδοὺ καὶ τέκνον, καὶ οὐκ ἔστι γνήσιον τέκνον. τέκνον μέν ἐστιν, ὅτι ἀπ' ἐκείνου ἐλήλυθε τοῦ χάριτι, καὶ ἀπεγνώσθη· οὐ γνήσιον δέ, ὅτι ἀναξίων τῆς πατρός ἐστι, ὅτι πρὸς ἕτερον αὐλομαλῆ τέρπεται. ὅτι μὲν γὰρ τῶν φυσικῶν παίδων τὸ γνήσιον καὶ μὴ γνήσιον ἀπὸ τῆς ὠδινούσης καὶ τοῦ σπείροντος σκέπτεται· τὸ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. ἔστι γὰρ γνήσιον

γνώμενον

ὃν ἠγάπησεν. οὐ μικρὸν ἦν τοῦτο τὸ αἴσθησιν ἠγαπηκέναι ἐξ ἀρχῆς. ἰδοὺ ἐπηγγείλατο, φησὶν, ὁ ἀψευδὴς Θεός. Εἰ ἀψευδὴς, πάντως ἔσται, ὃ ἐπηγγείλατο· Εἰ ἀψευδὴς, οὐ δεῖ ἀμφιβάλλειν, καὶ μὴ γένηται ἡμῖν. ἰδοὺ ἐπηγγείλατο, φησὶν, ὁ ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων. ἦν δὲ τὸ εἰπεῖν, πρὸ χρόνων αἰωνίων, τὸ ἀξιόπιστον δεῖξαι. οὐκ ὀφθεὶς Ἰουδαίοις πῶς ὁ πρὸ σταλῶν ἡμᾶς πρὸ σπλάσθαι, φησὶ, δεῖ τοῦτο θαυμάζειν, ἀλλ' οὕτως μᾶλλον ἐπιτυπωτέον. Ἄκουε γοῦν τί φησιν ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις. τίς οὖν ἡ ἀναβολή; κηδεμονίας χάριν ἐστὶ τῆς θείας προνοίας. Καιροῖς, φησὶν ὁ προφήτης, τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ. Οἱ γὰρ ἰδίοις, τοῦτ' ἔστι, τοῖς προσήκουσι, τοῖς ἀφειλομένοις, τοῖς ἁρμόζουσιν. ἐφανέρωσε, φησὶ, καιροῖς ἰδίοις (ℳ) λέγει αὐτοῦ τὸ κήρυγμα, ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ, τοῦτοις, τὸ κήρυγμα. τοῦτο γὰρ τὰ πάντα εἶχε τὸ διάφορον, καὶ τὰ τὸ ζῶα, καὶ τὰ μέλλοντα, τοῦ ζῆν, τοῦ εὐσεβεῖν, τοῦ πίστει, πάντα ὁμοῦ. τὸ κήρυγμα τοῦτοις, φανερὸς, οὐ παῤῥησίας. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, τὸ κήρυγμα. ὥσπερ γὰρ ὁ κήρυξ πάντων παῤῥησίαν τῷ λαῷ κηρύττει, οὕτω καὶ ἡμεῖς κηρύττομεν, ὥστε μηδὲν προσθεῖναι, ἀλλ' ἁπλῶς ἃ ἠκούσαμεν εἰπεῖν. καὶ γὰρ τοῦ κήρυκος ἀρκετὸν τὸ τοῖς πᾶσι εἰπεῖν ὅτι ὁ γαμβρὸς, οὐκ ἐστὶ τὸ προσθεῖναί τινα καὶ ἀφελεῖν. [Εἰ τοίνυν κηρύττειν δεῖ, οὐ παῤῥησίας κηρύττειν δεῖ. ἐπεὶ οὐδὲ κηρύττειν ἐστί. δεῖ γὰρ τοῦτο οὐδὲ εἶπεν ὁ Χριστὸς, εἰπὼν ὅτι τοῖς δώμασιν, ἀλλά, Κηρύξατε ὅτι τοῖς δώμασιν, καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου, τὸ ἀπὸ τοῦ ὕψους τὸ γαμβρὸς παῤῥησίαν.] ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. καὶ (ℳ) ὃ ἐπιστεύθην, καὶ (ℳ) ὃ κατ' ἐπιταγὴν, ὃ ἀξιόπιστον δείκνυσι· ὥστε μηδένα αἰσχυνθῆναι, μηδὲ (ℳ) ἀκκίζεσθαι, μηδὲ δυσχεραίνειν. Εἰ τοίνυν ἐπιταγὴ ἐστὶ, οὐκ εἰμὶ κύριος. ἐπιταγμα γὰρ πληρωτὴν δὲ τὸ κατίσχειν τὰ μὲ ἐφ' ἡμῖν κεῖται, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἃ μὲν γὰρ ἐπιτάττων λέγει, τοῦτα οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἅπερ δὲ ἐπιτέτακται, τοῦτα ἐφ' ἡμῖν τυγχάνει. οἷς δὲ, Εἰσὶ τινες ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, μωρέ, ἔσοχθες ἦσαν εἰς τὸν γείτονα τὸν πυγῆς, τοῦτο ἐπίταγμα. καὶ δὲ, Ὅταν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ γοῦν ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπελθὼν διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν προσφέρε τὸ δῶρόν σου· καὶ τοῦτο ἐπίταγμα, οὐ τὰ μὴ ποιοῦσιν ἀνάγκην ὑπεύθυνον εἶναι καλοῦσι. ὅταν γὰρ λέγῃ, Ἐὰν θέλῃς τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα· καὶ πάλιν, Ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρείτω, οὐκέτι ἐπίταγμά ἐστι. (ℳ) γὰρ ἀκροατοῦ ποιῆσαι κύριον τῶν λεχθέντων, καὶ τοῦ αἱρεῖσθαι αὐτῷ δίδωσι τὴν προαίρεσιν. τοῦτα μὲν γὰρ ἂν ποιῆσαι, ἂν μὴ ποιῆσαι ἐφ' ἡμῖν· τὰ δὲ ἐπιτάγματα οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀνάγκη ἢ ποιῆσαι, ἢ μὴ ποιῆσαντα κολασθῆναι. τοῦτ' οὖν λέγει, ὅταν λέγῃ, Ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται. οὐαὶ γάρ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ (ℳ) εὐαγγελίσωμαι. σαφέστερον δὲ ἐρῶ αὐτό, ἵνα πᾶσι καταδηλον γένηται. οἷς, ὁ τοῦ ἐκκλησίας ἐμπίπτης θυμὸς, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίας τεταμιευμένος, οὐ μὲν διαγωγεύῃ τὸν λαὸν τὰ προσκτᾶται, οὐκ αὐσθυνὸς ἐστι· ὁ μέντοι λαϊκὸς ὑπεύθυνος αἰτίαν ἔχει τούτου. διὰ τοῦτό φησι καὶ ὁ Παῦλος, ὅτι κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τοῦτο ποιῶ. καὶ ὅρα τὰ ὀνόματα πῶς προσέθηκεν ὁ εἰπὼν ἁρμόζει. ἀνωτέρω γὰρ εἶπεν, ὁ ἀψευδὴς Θεὸς, ἐφανέρωσε φησὶ, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. Εἰ τοίνυν σωτὴρ ὁ Θεὸς, καὶ ἀνθ' ὧν ἔπαθεν ἀπὸ τοῦ βούλεσθαι σῶσαι, οὐ τοίνυν φιλαρχίας ὁ προστάγμα ἐστί. πίστις γάρ ἐστι, καὶ ἐπιταγὴ ἐστὶ Θεοῦ σωτῆρος. Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ. ἔστι γὰρ ὃ μὴ γνήσιοι εἰσὶ τέκνα, ὡς ἐκεῖνος προεῖπεν οὗ φησιν· Ἐὰν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοίδορος, ἢ μέθυσος, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. ἰδοὺ καὶ τέκνον, καὶ οὐκ ἔστι γνήσιον τέκνον. τέκνον μέν ἐστιν, ὅτι ἀπ' ἐκείνου ἐλήλυθε τοῦ χάριτι, καὶ ἀπεγνώσθη· οὐ γνήσιον δέ, ὅτι ἀναξίων τῆς πατρός ἐστι, ὅτι πρὸς ἕτερον αὐλομαλῆ τέρπεται. ὅτι μὲν γὰρ τῶν φυσικῶν παίδων τὸ γνήσιον καὶ μὴ γνήσιον ἀπὸ τῆς ὠδινούσης καὶ τοῦ σπείροντος σκέπτεται· τὸ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. ἔστι γὰρ γνήσιον

γνώμενον

πώλυοι. βεβαιῶ ὑμᾶς τοῦ ποιῆσαι τὴν ἐπιστολήν, εἰκότως. ἐν τούτῳ γὰρ ἡ ἀρετὴ τοῦ Τίτου τετιμήκεν αὐτόν, ὃ μὴ δύνασθαι λόγοις πολλοῖς, ἀλλ' ὥσπερ ἰσόμυσιος γενόμενος. αὕτη δέ μοι δοκεῖ τοῦ πρὸς Τιμόθεον εἶναι" πρωτέρα ἐπιστολή. ἐκείνῳ μὲν γὰρ πρὸς ᾧ τέλει ὁ δεσμοῖς ὢν ἔγραφεν, οὐδαμοῦ δὲ ἄφετος ὢν ἐν λευκίππου. ὅ γε, Κέκριμα πεποίημαι ἐν Νικοπόλει, τετιμήκεν ἢ τὸ μηδέπω ἐν δεσμοῖς εἶναι· ἐκεῖ δὲ συνεχῶς ἑαυτὸν δέσμιον καλεῖ. τί οὖν φησι; Παῦλος δοῦλος Θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ. ὁρᾷς πῶς διαφόρως αὐτὰ πέφηνεν, ποτὲ μὲν ἑαυτὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον λέγων, ποτὲ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολον, ποτὲ δὲ τοῦ Χριστοῦ δοῦλον, Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ; οὕτως εὐδιάφορα οἶδε διαφορὰν μεταξὺ παθῶν καὶ ὑμνου. κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου. κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ. ὅλη ἐπίς ἐστιν; ἢ ὅτι ἐπίς θύσας, ἢ ὅτι ἐπίς θύθης; οἶμαι αὐτὸν λέγειν, ὅλη αὐτὸς ἐπιστεύθη τοῦ ἐκλεκτοῦ τοῦ Θεοῦ. τουτέστιν, οὐκ ἀπὸ κατορθωμάτων, οὐδὲ ἀπὸ πόνων καὶ ἱδρώτων ὁ ἀξίωμα ἔλαβον· ἀλλ' ὁ πρῶτος τῆς τῶν πιστευσάντων ἐκκλησίας ἐγένετο. εἶτα, ἵνα μὴ ἄλογος ἡ χάρις" τοιαύτη (οὔτε γὰρ ὁ πρῶτος αὐτὸς ἐπὶ ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον ἐπίστευσε; ἀλλὰ τοῦτο ἐπήγαγε δέ, καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν. ἀπὸ ταύτης, φησὶν, ἐπίς θύθη, μᾶλλον δὲ καὶ" τοῦτο ἐπίς θύθη ἐκ τῆς αὐτοῦ χάριτος. ἐν γὰρ τούτῳ αὐτὸς αἴτιος. ἀλλὰ τοῦτο γάρ φησιν αὐτὸς ὁ Χριστός φησιν, Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ὑμᾶς ἐξελεξάμην· καὶ πάλιν αὐτὸς οὗτος ὁ μακάριος ἐπίστωσε γράφων φησίν· Ἐπιγνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπιγνώσθην· καὶ πάλιν, Εἰ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ. πρότερον κατελήφθην, καὶ ὕστερον" ἐπέγνωσθην· πρότερον ἐπεγνώσθην, καὶ τότε καταλάβωμαι· πρότερον ἐκλήθην, καὶ τότε ὑπήκουσα ἐγενόμην. ὥστε οὐκ ἐν τοῖς ἔργοις εἶπεν, ὃ πρῶτον ἐκείνοις λογίζεται, ὅτι δι' ἐκείνους εἰμὶ ἀπόστολος· οὐχὶ ὡς ἄξιος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐκλεκτοῦ, ὅπερ καὶ ἀλλαχοῦ λέγει· Πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν, εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολλώς. καὶ ἐπίγνωσιν, φησιν, ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν. ἔστι γὰρ ἀληθῆ σοφισμός," ἀλλ' οὐ κατ' εὐσέβειαν· οἷς δὲ εἰδέναι τὰ πνευματικά, δὲ εἰδέναι τὰ χαρισματικά, ἀληθῶς ἐστιν εἰδέναι· ἀλλ' αὕτη κατ' εὐσέβειαν ἡ ἀλήθεια. ἣν δὲ κατὰ πίστιν, ὅλη ἐπίς θυσαν καθάπερ οἱ λοιποὶ ἐκλεκτοὶ, καὶ ἐπίγνωσαν τὴν ἀλήθειαν. ἀπὸ πίστεως ἄρα ἡ ἐπίγνωσις, οὐκ ἀπὸ λογισμῶν. ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου. εἶτα τὴν προσδοκίαν τὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· λέγει δὲ τὴν μέλουσαν, καὶ ἔπαθλα τίθησιν ἡμῖν ὑφ' ὧν ἡμᾶς βούλεται). ὅρα πῶς ἑαυτὸν τοῦ εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλην δήλης ἐπιστολὴν αὐτὴν μάλιστα τοιαύτην τυγχάνει, καὶ αὖθις ἅγιον ἐκφέρουσα μᾶλλον τοὺς τόνους, καὶ τοῦ μαθητευομένους. οὕτω γὰρ οὕτως ἡμᾶς ὠφελεῖ, ὡς ὁ συνεχῶς μεμνῆσθαι τοῦ εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ τε" κοινῇ, καὶ τοῦ ἰδίᾳ. εἰ γὰρ φίλων εὐεργεσίας διηγεγκόντες, ἢ ῥήματα πρεσπείας ἀκούσαντες, ἢ πρᾶγμα, διαθερμαινόμεθα, πολλῷ μᾶλλον, ὅταν ἴδωμεν πόσοις κινδύνοις περιεπέσομεν, ἐκ ἀπὸ πόνων ἡμᾶς ἐξεῖλεν ὁ Θεός, προθυμότερον" πρὸς τὴν ἀνάκλησιν ἐσόμεθα. καὶ ἐπίγνωσιν, φησιν, ἀληθείας. ἀλήθειαν δὲ ἐνταῦθα πρὸς τὸ" τύπον οὕτως εἶπε. καὶ γὰρ καὶ ἐκείνη ἐπίγνωσις ἦν, ἐκ εὐσέβεια ἦν, ἀλλ' οὐκ ἀληθείας, οὐ μὴν ἀπλῆ ψευδὴς, ἀλλὰ τύπων καὶ εἰκόνος. καλῶς εἶπεν, ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ὅτι ἐκείνη ἐπ' ἐλπίδι ἦν ζωῆς τῆς μελλούσης. Ὁ γὰρ πιστεύσας αὐτῷ, φησι, ζήσει δὲ αὐτοῖς. ὁρᾷς πῶς οὐ προοιμίων ἤδη δείκνυται τῆς χάριτος τὸ μέσον; ἐκ ἦν ἐκλεκτοὶ, ἀλλ' ἡμεῖς. εἰ γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐλέχθησαν ἐκλεκτοὶ, ἀλλ' ἐκεῖνοι. ὧν ἐπηγγείλατο, φησιν, ὁ ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, τουτέστιν οὐ νῦν οὐ μετάνοιας, ἀλλ' ἄνωθεν ταῦτα προῴκειτο. πολλαχοῦ τοῦτο πέφηνεν, ὡς ὅταν λέγῃ, Ἀφωρισμένος εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ· καὶ πάλιν, Οὓς προέγνω, καὶ προῴρισε, τοῦτο τὴν εὐδοκίαν τὴν ἡμετέραν, ὅτι ἡμᾶς ἐνόησεν, ἀλλ' ἀπὸ-

θεν

Τιτ. 3. 12. — χ. νεαπολίτης

Ιωαν. 15. 16. — χ. τὸ

α. Κορ. 15. 10. — χ. ἐγνώσθην

Φιλιπ. 3. 12. — χ. ἐγνώσθην

α. Κορ. 3. 22. — χ. ἐν

Ρωμ. 1. 1. — χ. ἐν κοινῷ

Ρωμ. 8. 29. — χ. πρὸ τοῦ φησὶ.

Ρωμ. 9. 24.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τῦ Χρυσοστόμου τῆς πρὸς Τίτον
ἐπιστολῆς ἑρμηνεία.

Λογ. α. 1 ΠΑΥΛΟΣ ΔΟΥΛΟΣ ΘΕΟΥ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ, καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν, 2 Ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων, ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις, 3 τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι, ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν· 4 Χάρις ἔλεος εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. χ. α.

ΤΩ Παύλῳ πιστεύοντι δόκιμος εἶναι ἔδει. Εἰ μὴ γὰρ ἐμοὶ δόκιμος, οὐκ ἂν αὐτῷ τῷ Ἰησοῦ ἐλέκληρον ἐπίστευσα, οὐκ ἂν τὰ ἐλλειφθέντα ἀναπληρῶσαι προσέταξεν (Ἵνα γάρ, φησι, τὰ λείποντα διορθώσῃ) οὐκ ἂν τοσούτων διαστήματα κρίσιν ἐπέτρεψεν, εἰ μὴ σφόδρα ἐθαῤῥεῖ τὸν ἄνδρα. Φασὶ δέ τινες καὶ τοῦτον εἶναι τὸν λεγόμενον Τίτον, ὃν ὁ Παῦλος αὐτὸν λέγει· πλὴν ἀλλ' ὅπως τοῦτο δῆλον ἀπὸ τούτων. εἰμὶ δὲ αὐτὸς ἐγὼ τοῖς προλόγοις τοῖς μικροῖς. τάχα δὲ καὶ Κορίνθιος ἦν, εἰ μή τις ἕτερος Ἰησοῦς ὁμώνυμος ἀπῆν. καὶ Ζηνᾶν μὲν καλεῖ πρὸς ἑαυτόν, ἐκ Ἀπολλὼ πεμφθῆναι βούλεται, πῶς οὖν; καὶ τοῦτον τὸν αὐτοκράτορος μείζονα τούτοις ἐμαρτύρει τῇ αὐθρώπῳ καὶ τῇ ἀρετῇ. δοκοῦσι δέ μοι χρόνοι εἶναι μέσοι πίστις, ἐκ τοῦ ἀδίκως Παῦλος ὧν γράφει ταῦτα. τοῦτο γὰρ πρὸς πιεσμονὴν φησι. συνεχῶς δὲ προτρέπει τὸν Θεοῦ τὴν χάριν καὶ ἄνω καὶ κάτω, ἐγκαλῶν οὖσαι παρακλήσεσι τοῖς πεπιστευκόσι πρὸς ἀρετήν. ὁ γὰρ μαθητὴν τίνων ἐμοῦ ἦσαι ἄξιοι, πρὸς τί δὲ μετέστησαν, καὶ ταῦτα χαίρει, καὶ τίνων ἠξίωνται, οὐ μικρὰ προτρέπει. ἀποτείνεται δὲ καὶ πρὸς Ἰουδαίους. Εἰ δὲ καὶ ἐλέγχειν ὁ ἔθνος ὑβρίζει, μὴ θαυμάσῃς. καὶ ὅτι Γαλάταις γὰρ αὐτὸ πρὸς λέγων· Ὦ ἀνόητοι Γαλάται. οὐχ ὑβριστικοῦ δὲ τοῦτο ἤθους, ἀλλ' ἐρωτικοῦ. Εἰ μὲν γὰρ τὴν αὐτὴν ἔσχεν ταῦτα ἐποίει, εἰκότως τις αὐτὸν ἐπεμέμφατο· εἰ δὲ πεπυρωμένος καὶ ζέων ἦν τὸ κηρύγματος, οὐχ ὑβριστικῶς αὐτὸ ἐποίει. καὶ ὁ Χριστὸς δὲ μωρία ἐλοιδόρησε τοὺς γραμματεῖσι, καὶ Φαρισαίοις, ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν ἔσχεν, ἀλλ' ὅτι τοὺς ἄλλους ἀπώλλυσι ἀπώλλυον. Τιτ. α. 1. Τιτ. γ. 13. Γαλ. γ. α.

σιλείαν τὴν οὐρανῶν. βίας χρεία ἡ ἁρπαγῆς. οὐ γὰρ ἁπλῶς παρέχει, οὐδὲ ἐξ ἐπιμιγ. ὁ ἁρπάζων, ἅμα σπουδὴν ἐπιφέρει, διεγηγερμένην, φροντίζει ἡ μεριμνᾷ, ὥστε βιαίως ὁπισθεν τῇ ἁρπαγῇ. οὐχ ὁρᾶτε τὸ τοῖς πολέμοις, ὅτι ὁ ἁρπάσαι βουλόμενος δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀγρυπνεῖ; δι' ὅλης ὥπλισται; Εἰ τοίνυν τὰ βιωτικὰ ἁρπάζοντες, ἡ νύκτα ἀγρυπνοῦσι, ἡ ὁπλίζονται, πῶς τὰ τούτων μείζονος διόλλυται τῆς σπουδῆς, τὰ πνευματικὰ, ἁρπάσαι βουλόμενοι, καὶ τὸ ἡμέρας καθεύδομεν, καὶ ῥέγχομεν, καὶ αὖ ἄοπλοι καὶ γυμνοὶ διατελοῦμεν; ὁ γὰρ τὸ ἀμπεχόμενος, ἄοπλός ἐστι καὶ γυμνός, ὥσπερ ὁ τὸ δικαιοσύνην, ὡπλισμένος. Οὐκ ἐλεημοσύνην περιβεβλήμεθα ἑαυτούς, οὐ τὰ δυσωπούμενα λαμπάδας ἑαυτοῖς ὑπερεπίζομεν, οὐ συμφερόμεθα ὅπλοις πνευματικοῖς, οὐ τὴν ὁδὸν μανθάνομεν τὴν εἰς φέρουσαν, ἡ πέφευγεν, οὐ διεγηγέρμεθα· διὰ τοῦτο ἁρπάσαι οὐδὲν δυνάμεθα. Εἴ τις βασιλέα ὑπολαβεῖν βούλεται, οὐχὶ δικαίους μείζους ἑαυτῷ ὑποτίθησι πέτρους; οὐχὶ συμφεροξάμενος; οὐχὶ μιγέντας * τὴν πολεμικήν; οὐχὶ πόλεμα ὑπὲρ τούτου παρέπεμψε, ἡ οὕτως ὁρμᾷ πρὸς τὸν ὑπόθεσιν; ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς οὕτως, ἀλλὰ καθεύδοντες ἁρπάζειν βουλόμεθα. ταυτὸν ἐστι διὰ τοῦτο κενῆς ἀπιέναι χερσίν. οὐχ ὁρᾶς τοὺς ἁρπάζοντας, πῶς φοβοῦνται; πῶς πέφευγεν; πῶς διατίθενται ἄπονται; δρόμου χρεία. οὐδέποτε γὰρ σου καταπέφευγεν ὁ διώκοντος, ἡ τοῖς ἐμπεσεῖν καθεύδουσι καταφεῦγον. ἀλλ' ἐὰν ἦς ἰσχυρὸς, ἐὰν ἦς διεγηγερμένος, τί μὲ ἐλάκτισας, φησὶν ὁ ἁπόστολος, πόλεως διώκων εἰς πλοῖον. καὶ ἀπέλθῃς λοιπὸν εἰς οἶδεν, καὶ τὴν ἀγορὰν ὑπερβῇς, ἡ φησὶ πολλοὶ θόρυβοι, ὅπερ ἐστὶν ὁ βίος, ἡ πρὸς τὰ μετέωρα τούτων ἔλθῃς, ὅπερ ἐστὶν ὁ μέλλων αἰών. καθάπερ γὰρ ἡ ἐρημία, οὐδεὶς θόρυβος, οὐδεὶς ὁ σκηνὴν, οὐδεὶς ὁ κατέχων. αἰτιᾶσθε; ὀλίγου δεῖ τούτου μὴ τὴν ἁρπαγὴν, ὥστε μὴ ἀφαιρεθῶμεν ὃ ληφθῶν. διὰ τοῦτο μὴν ὁρῶμεν τὴν πρὸς τὸ ὀφθαλμὸν χειμῶνα, οὐ μὴν ἕτερον φροντίζωμεν, ἀλλ' ὥστε τοῦ κωλύοντος διαδράναι, δυνησόμεθα τὰ ἁρπαγέντα κατέχειν μὴ ἀσφαλείας. ἥρπασας τὴν σωφροσύνην; μὴ μείνῃς, φησὶ, πόρρω ἡμοῦ τοῦ διώκοντος. διὰ τοῦτο, ὅτι οὐκέτι δυνάμεθα καταφεῦγειν, οὐδὲ διώκει. ὅταν ἡ ἡμᾶς, ὅταν τοῦ ἁρπάσαι τί μηκέτι βλέπωμεν, ὡς ἀπαγορεύσαντες, οὔτε αὖθις καταπέχομεν, οὔτε ἕτεροι παραδραμόμεθα κατέχειν, ἀλλ' ἀφέμεθα ἁπλῶς μόνοι.

οὕτω ἡ σὺ δράμε σφοδρῶς παρὰ τὴν ἀρχήν. ὅταν πόρρω ἡμὴν τοῦ διώκοντος, οὐδὲ ὑπερφέρωσι λοιπὸν, ἀλλ' ἔσῃ τὸ ἀσφαλείᾳ, τὴν ἁγαθῶν ἀπολαύειν τὴν ἀπορρήτων μετ' ἀδείας, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπεύχειν τὸ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τὸ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ ἡ προσκύνησις, νῦν ἡ ἀεὶ, ἡ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

ἐκβῆναι δῶ ἡς φοβερός, ὑχὶ δὲ θεΘπους μόνοι, ἀλλὰ ϗ δαίμοσι, ϗ αὐτῷ τῷ ἀβραὰμ ἔσῃ φοβερός. δῶ ϑ᾽ ἀπὸ τῶν χρημάτων τῶν σὺ ταῦτα ἐκείνοις δίκαια φέρηται ἔσῃ, πολλάκις ϑ᾽ ϗ αἱ θεΘποι. ὅσα δῶ πλουτήσῃς, σὺ τοῖς δουλικοῖς πλουτήσεις· δῶ δὲ τούτων ἀποβάλῃς, σὺ τῶν οἴκῳ τῷ βασιλικῷ λαμπρὸς ἔσῃ. τοιοῦτοι ὄντες ⓐ ἀπόστολοι, καταφρονήσαντες τῆς δουλικῆς οἰκίας, ϗ τῶν σὺν αὐτοῖς χρημάτων. ϗ ὅρα πῶς τοῖς δεσποτικοῖς ἐπίτασσει. ὁ ἀβραάμ, φησίν, ἀπηλλάγη τούτου, ἕτερος δαιμόνιον, ϗ δῆτα ἐκεῖνον, ϗ λύσον τοῦτον. ὅτι γῆς τοῦτο ἐλέγετο, ἀλλ᾽ ὡς σὺ οὐρανοῖς ἐπλάγη. Ὅσα γὰρ δῶ δήσητε, φησὶν, ὅτι γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Ε μείζονα αὐτοῖς ἔδωκεν αὐτὸν ἐξουσίαν. ϗ ὅτι οὐκ ἐφυσάμην, ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Ὁ πιστεύων Ειὶς ἐμὲ, μείζονα ποιήσει, ὧν ἐγὼ ποιῶ. τί δήποτε; ὅτι ϗ ὅπως Ειὶς ⓜ δεσπότην ἡ τιμὴ ἀβραὰμ ἀναβαίνει. ἐπεὶ ϗ σὺ τοῖς ἡμετέροις πρόσχημασιν, ὅταν μεγάλα δύνηται ὁ οἰκέτης, μᾶλλον θαυμάζεται ὁ δεσπότης. Εἰ γὰρ ὁ οἰκέτης τοσαῦτα δύναται, πόσῳ μᾶλλον ὁ κρατῶν αὐτοῦ; Εἰ δὲ ὑπὲρ ἀφεῖς τὸν δεσποτικὸν ὑπηρεσίαν, φροντίζοι τῆς αὐτῆς γυναικὸς, ϗ τῶν παιδίου, Ε τῶν οἰκέτων, ϗ βούλοιτο πλουτῆσαι, ἀποπηδᾶσθαι ἐκεῖθεν κλέπτων, ϗ λυμαινόμενος τοῖς δεσποτικοῖς, ταχέως ϗ ἑαυτὸν ϗ τὴν χρημάτων πρόσοψιν ἀπώλεσεν. διὰ ταῦτα ἔχοντες τὰ ὑποδείγματα, σὺν καλῶ, μὴ φροντίζωμεν τῶν ἡμετέρων, ἵνα φροντίζωμεν ἑαυτῶν· καταφρονῶμεν αὐτῶν, ἵνα κτησώμεθα αὐτά. δῶ ἡμῖν αὐτοὶ καταφρονήσωμεν, αὐτὸς αὐτῶν ἐπιμεληθήσεται· δῶ ἡμεῖς ἐπιμεληθώμεθα αὐτῶν, ὁ Θεὸς αὐτῶν καταφρονήσει. σὺ τοῖς τοῦ Θεοῦ χάμωμεν, μὴ σὺ τοῖς ἡμετέροις, μᾶλλον δὲ σὺ τοῖς ἡμετέροις. τὰ γὰρ αὐτοῦ ἡμέτερα. οὐ λέγω οὐρανὸν, οὐ λέγω γῆν, οὐ λέγω τὰ σύμπαντα κόσμου. ταῦτα γὰρ αὐτοῦ δώρεά, ταῦτα οὐχ ἡμῶν μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ ϗ τῶν ἀπίστων. ἀλλά τινα λέγω αὐτοῦ; δόξαν, βασιλείαν. ταῦτα ϗ αὐτοῦ, ϗ ἡμέτερα δι᾽ αὐτόν. πῶς; Εἰ συναπαθαίνομεν, φησὶ, ϗ συζήσομεν· Εἰ ὑπομένομεν, ϗ συμβασιλεύσομεν. συγκληρονόμοι ἐσμὲν, ϗ ἀδελφοὶ λεγόμεθα. τί ἡμᾶς ἐαυτοὺς κάτω καταγνόντες, αὐτὸς ἡμᾶς ἄνω ϗ ποιεῖς ἑαυτοῦ ἕλκοντος; μίζει πότε πτωχοὶ, μίζει πότε πλούσιοι; οὐρανὸς προκείται, ϗ ἡμᾶς δεῖ τῆς γῆς προφάσθαι; θεοῦ βασιλεία, ϗ ἡμᾶς τῆς ἐνθάδε πενίας αἰρούμεθα; ζωὴ ἀθάνατος, ϗ ἡμᾶς τοῦ ξύλα, ϗ λίθους, Ε ἀγελεῖς δαπανώμεθα; ἦμου πλούσιος, τί τοῦτο καγὼ βούλομαι. πλεονέκτησον, ϗ ἁρπασον. σὺ ταῦτα οὐκ ἔστι μέμψις· σὺ παῦσαι δὲ μὴ πλεονεκτῆσαι, ἔγκλημα· σὺ τοῦ δὲ μὴ ἁρπάσαι, κατηγορία. τί δὴ τοῦτο ἐστι; Ἡ βασιλεία, φησὶ, τῶν οὐρανῶν βιάζεται, ϗ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. ἦμου βίαιος ἐκεῖ, ἦμου ἁρπαξ, ὁ καιροῦται δὲ ἁρπάζομεν. σὺν δὲ μείζεται ἡ ἀρετὴ, οὐ μειοῦται σὺν δὲ ἡ εὐσέβεια, σὺν δὲ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. τότε αὔξει ἡ ἀρετὴ, ὅταν ἁρπάσῃς· τότε τὰ σώματα ϗ μειοῦται, ὅταν ἁρπάσῃς. ϗ δῆλον ἐκβῆναι ἔξωσαν τὸν πόλει μωρὸν ἄνδρες. ὅτοι δῶ μὸν πρῶτος ἁρπάζωσι τὴν ἀρετὴν ϗ τὴν δικαιοσύνην, ἐπλούτησαι αὐτὴν (σὺ γὰρ τοῖς μωροῖς γίνονται δίκαιοι) δῶ δὲ μὴ ἁρπάσωσιν, ἠλάττωσαι. οὐδαμοῦ γὰρ φαίνεται. ὁρᾷς ὅτι σὺ τῷ ἁρπάζειν πλεονεκτεῖ μᾶλλον τὰ ἀγαθὰ; παῦτα δὲ σὺ τῷ ἁρπάζειν μειοῦται μᾶλλον; μὴ τοίνυν τῇ πενίᾳ προσκαθεζώμεθα, ἀλλὰ ⓜ πλοῦτον ἐλώμεθα. πλοῦτος Θεοῦ ὅστι, ὃ πολλοὺς εἶ σὺν ἀπολαύουσας τῆς βασιλείας. Ο πλουτῶν, φησὶν, Εἰς πτώσας, ϗ ὅτι πτώσας σὺν ὅπως ἀλυσιτελοῦσι αὐτοῖς. αὔξησον αὐτοῦ τὴν οὐσίαν, αὐξήσεις δὲ αὐ ἁρπάσῃς, αὖ πλεονεκτήσῃς, αὖ βιάσῃ. βίας ἔστως χρεία. τί δήποτε; ὅτι πολλοὶ ⓐ κωλύοντες, γυναῖκας, παῖδες, φροντίδες, τὰ κοσμικὰ πρόσχημα, μὴ τούτων δαίμονες, ϗ αὐτὸς ὁ τῶν δαιμόνων ἄρχοντος ὁ ἀβραάμ. διὰ τοίνυν βίας, διὰ καρτερίας. ὁ βιαζόμενος σὺ πόσος ἐστί. πῶς πτώσας ἀποδύει. ϗ πρὸς ἀναγκαῖον ἴσασι. πῶς; ῥᾳδίως τοῖς ἀδυνάτοις ὅπλοις χειρί. Εἰ τοίνυν ⓐ μὴ βιαζόμενοι τοιοῦτοι, ἡμεῖς ϗ σὺν δὲ τοῖς δυνατοῖς ὅπλοις χειρὶ θεμένοις, πότε ὑπερθαυμαζόμεθα; πότε ἀπολαυσόμεθα τῶν ἀποδαζομένων; βίας αἱ, φησὶν, ἁρπάζουσι τὴν βασιλείαν

Διαθ. ιη. ιη.
Ιωαν. ιδ. ιβ.
β. Τιμ. β. ια.
Ματθ. ια. ιβ.
Ρωμ. ι. ιβ.

ϗ Κλαυδία. Τοῦτον Ⓦ Λῖνον ἱστοροῦσί τινες δεύτερον μετὰ Ⓦ Πέτρον ἐπισκοπῆσαι τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας γενέσθαι. ϗ Λῖνος, φησι, ϗ Κλαυδία. Ὁρᾶς πῶς ϗ γυναῖκες ἦσαν Δ ἄπυροι πρὸς τὴν πίστιν, ϗ θερμαί; οἵα ἡ Πρίσκιλλα; οἵα αὐτὴ ἡ Κλαυδία; πόθεν ἐσταυρωμένας; πόθεν πρόθυμος; καί τί γὰρ δεῖ πάντα τοσαῦτα ὅσα τῶν ἁγίων πίστεων, ταῦτα μέμνησαι τῶν γυναίων; ἢ δῆλον. ὡς ἐκρεβεκότων πόθεν τῇ γνώμῃ τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, ὡς μᾶλλον λαμπόντων. οὐ γὰρ ἦν ἐμποδιοῦσα γυναῖκα οὖσαν. ϗ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἔργον ὃ τὴν φύσιν ταύτην ἐν τοῖς βιωτικοῖς μόνοι ἐμποδίζειν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖ. οὐδὲ γὰρ μικρὰν πάσης δικαιοσύνης ἀναδίδικ) μέρος ἡ γυνή, ὃ οἰκουρόν· ἀλλ' ἐκεῖσε χωρεῖς, οὐδὲ τὰ πολιτικὰ δυνήσῃ) συγχωρεῖν ποτε. Εἰ γὰρ μέλλοι θορύβου ϗ ταραχῆς ἐμπεσεῖσθαι τὰ κτῆ τὴν οἰκίαν, ἕκαστος τῶν πολιτευομένων ἔμελλεν οἴκοι καθῆσθαι, ϗ τὰ κτῆ τὴν πόλιν κακῶς δὴ ἔχειν) ὥστε οὐδὲ ἐν ἐκείνοις ὃ ἔλαττον ἔχει, οὐδὲ ἐν τοῖς πνευματικοῖς. δυνᾷ) γὰρ μυρίαις ἀφορμαῖς, εἴπερ βούλοιτο. πολλαὶ γυναῖκες ϗ ἐμαρτύρησαν. δυνᾷ) σωφροσύνῃ ἀσκῆσαι, ϗ μᾶλλον τῶν ἀνδρῶν (ἅτε οὐ τοσαύτης ἐνοχλούσης αὐτῇ φλεγμονῆς) ϗ κοσμιότητα, ϗ σεμνότητα ἐπιδείξασθαι, ϗ ἁγιασμόν, Οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον, ἐ χρημάτων εὐπορίαν, εἶτα θέλοιεν, καὶ πόλεις ἁπλῶς ἐ ἄλλα. Ερ. 12. 14. ἀσυνδίαστοι, φησι, πρὸς χειμῶνος ἐλθῇ. πῶς οὖν κατακρίνῃ; καὶ οὐδαμοῦ ὃ λυπηρὸν πίθηται· οὐ λέγῃ, πρὶν ἐμὲ τελευτῆσαι, ἵνα μὴ λυπήσῃ, ἀλλ', πρὸς χειμῶνος ἐλθεῖν, ἵνα μὴ καταλάβῃς. Ἀσπάζεταί σε, φησι, Εὔβουλος, ϗ Πούδης, ϗ Λῖνος, καὶ Κλαυδία, καὶ Ⓦ ἀδελφοὶ πάντες. Ὁνομαστὶ αὐτῶν οὐ μέμνηται. ὁρᾷς ὅτι ἐκεῖνοι θερμότεροι ἦσαν;

22 Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματός σου. Οὐδὲν ταύτης τῆς ἀρᾶς ἄμεινον. μὴ ἄλλῃ, φησί, ὅτι ἀφίσαμεν· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. καὶ οὐκ εἶπε, μετὰ σοῦ, ἀλλά, μετὰ τοῦ πνεύματός σου. διπλῆν ἡ βοήθεια, τῆς χάριτος τοῦ πνεύματος, ϗ τοῦ Θεοῦ βοηθοῦντος αὐτῇ. καὶ ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν εἰ) Ⓦ Θεὸν μεθ' ἡμῶν, μὴ τῆς χάριτος ὄντος τῆς πνευματικῆς. Εἰ γὰρ ἐγκαταλειφθείημεν, πῶς ἔσται μεθ' ἡμῶν; Ἡ χάρις μεθ' ἡμῶν, ἀμήν.

Καὶ ἑαυτὴν λοιπὸν ἐπιδίχεται· τοιοῦτον, ὥστε αὐθαίρετος εἰ) αὐτῷ, ὥστε χάριν ἔχειν μετὰ τοῦ χρείσματος. ταύτης γὰρ οὔσης, οὐδὲν ἔσται λυπηρόν. ὥσπερ γὰρ ὁ Ⓦ βασιλέα ὁρῶν, ϗ χάριν ἔχων πρὸς αὐτῷ, οὐδὲν ἂν παθεῖν λυπηρόν, ὅταν καὶ τοῦ φίλου ἀπολιμπανώμεθα, καὶ εἴς τι χεῖρον περιστώμεθα, οὐδὲν ἀθυμήσομεν λυπούμενοι, τῆς χάριτος ὄντος ἐκείνης ἐ τιμιζούσης ἡμᾶς.

ΗΘΙΚΟΝ Πῶς δὲ ἐν τῇ χάριτι διατελέσαι, λοιπόν; τὰ τοῦ Θεοῦ φίλα προαιρούμενοι, ϗ ἐν πᾶσιν αὐτῷ ἐναρεστοῦντα. ἢ ϗ ἐν ταῖς μεγάλαις οἰκίαις οὐκ ἐκείνοις ὁρῶμεν χάριν ἔχοντας τοῖς οἰκέταις, ὅσοι μὴ τὰ αὐτῶν μεριμνῶσι, ἀλλὰ τὰ τοῦ δεσπότου πᾶσι ψυχῇ ϗ προθυμίᾳ, οὐ δι' ἀνάγκην μόνον δεσποτικήν, ἀλλὰ ϗ διὰ προθυμίαν ϗ διὰ φιλεστοργίαν τῶν διαπεπόμενα; ὅταν ἀεὶ πρέχωσιν; ὅταν ἀεὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὦσι τοῖς αὐτῶν; ὅταν ὑπὲρ τῆς οἰκίας φρένωνται; ὅταν μηδὲν ἴδωσι προσκαιρεύοντα; μηδὲ τοῦ οἰκείου φειδόμενοι; μᾶλλον δὲ ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἔχωσι τὰ δεσποτικά. * ὁ γὰρ τοιοῦτος τὸ δεσπότου ποιῶν μισθὸν οὐ τὰ αὐτὰ τοῦ δεσπότου πεπόνηκεν, ἀλλὰ τὰ τοῦ δεσπότου αὐτά· ὁμοίως αὐτῷ ὑπάρχοντα ἐν τοῖς ἐκείνου, ὁμοίως ἐκείνῳ χαρτά. πολλοὶ δὲ τῶν οἰκετῶν μᾶλλον αὐθαδίκασι, ϗ ὅπερ δὲ εἶπε τοῦτο, τοῦτο καὶ οὗτος· πάντες Ⓦ ἐχθροὶ λοιπὸν ἐν φόβῳ. Εἰ δὲ ὁ ἐν τοῖς βιωτικοῖς τὸν αὐτὸν καταφρονήσας, ϗ τὰ τοῦ δεσπότου ἐλόμενος, οὐχὶ καταφρονεῖ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον μείζονα ἐπιτυγχάνει, πολλῷ μᾶλλον ἐν τοῖς πνευματικοῖς. καταφρονήσωμεν τῶν, ϗ ἐλαύνωμεν τὰ τοῦ Θεοῦ· βούλεται αὐτὸ τοῦτο. καταφρονήσωμεν τῆς γῆς, ϗ ἁρπάσωμεν τὴν βασιλείαν τὴν ἐκείνου. ἐκεῖ δίαγε, μὴ ἐνταῦθα. ἐκεῖ δόξα, μὴ ἐνταῦθα.

* πῶς οὖν οἰκέτης αὐτοῖς ἔσται διὰ τοῦτο οὐκ ἐλεύθερος;

ἐκεῖ τὰ

πήσεις τοις ὲ τοῖς τοιούτοις καταρχώμασιν. ἀπαπαί, φησι, Πείσυλλε ὴ Ἀχύλα. οὗτοί
εἰσιν ὧν στενοχῶς μέμνηται, πρὸς οἷς ἡ κατήχη, ⓟ ⓦ Ἀπολλὼ περισκοπούμενοι. περι- Περιξ. πα-
χ. θελῶ. πήθησι γ' τὴν γυναῖκα, ἐμοὶ" δοκῶ, "ἀπὸ ἀσυνδιαιτεσίας οὖσαν ἡ πιστεύειν (ὲ γὰρ ἡ αὕτη
τότε περισκέπτετο ⓦ Ἀπολλὼ) ἢ ὲ ἀδιαφόρως τοῦτο ποιῆ. οὐ μικρὰ γ' τούτοις ἰῶ πρόσ-
ἰσ. περίεργος. μυθία ἡ" περίρρησις, ἀλλὰ πιμῆς ὲ ἀγάπης εἶχεν ἐνδιξιν, ἡ πολλῆς μεταλήψιν χάριτος.
Ἀρχὴ γὰρ ἡ ἀπαρασμὸς μόνος τοῦ ἁγίου ἡ μακαρίου ἐκείνου πολίτης ἐμπλῆσαι χάριτος ⓦ
τοῦ περιποιεῖσθαι δεήσεσι.

20 Ἔραστος ἔμεινεν ὲ Κορίνθῳ, Τρόφιμον γ' ἀπέλιπον ὲ Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα.

Τοῦτον ἡ ⓦ Τυχικὸν ἐγνωκὼς ὲ τῇ τοῦ περάξεως βίβλῳ συναριθμήσας αὐτῷ ἀπὸ
10 τῆς Ἰουδαίας, ἡ πάντα χρὸν συνάγας, ἴσως ὡς ἀσυνδιαιτέσεις τῶν ἄλλων. Τρόφιμον γ' ἀ-
πέλιπον ὲ Μιλήτῳ, φησὶν, ἀσθενοῦντα. Διὰ τί γὰρ μὴ ἰάσω αὐτὸν, ἀλλ' ἀπέλιπες; οὐ
πάντα ἴσχυεν ⓦ Δόκουλοι, ἢ οὐ πάντα ὑγιαίνομεν τῇ χάριτι, ἵνα μή τις [εἰς] αὐτὸν λογί-
σηται γὰρ ὁ βλέπων. τοῦτο ὲ ὅτι τοῦ μακαρίου τῶν περὶ αὐτῶν ἡμερωμένων δικαίων ἁρ- Εξοδ. δ.
χ. ὁ ἐν ἰχρότη- μὸν συμβαίνει καθάπερ ὅτι τοῦ Μωϋσέως, "ἰχρόφωνος ἰῶ. Διὰ τί μὴ μετέβαλεν αὐτὸν
τος ὅτι ὁ μετέ- τὸν ἰχρότητα; πολλάκις γὰρ λύπης ἐβάλλετο ἡ ἀθυμίας, εἰς τὴν χλῶ τῆς ἐπαγγελίας
χων ὑπολαβών. ὁδὸν" ἐσῆλθε. πολλὰ γὰρ στενοχωρεῖ ὁ Θεὸς, ὥστε δείκνυσθαι ὃ ἀθετεῖς τῆς ἀνθρωπίνης
Φύσεως. Εἰ γὰρ ὲ τύπον ἡμερωμένων, ἔλεγεν ⓟ δικαίωθητι Ἰουδαῖοι, Ποῦ ὅτι Μωϋσῆς, ὃς
• ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου; Εἰ ἡ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν χλῶ τῆς ἐπαγγελίας, τί Εξοδ. λβ. β.
ἐκακὸν ἔπαθον; Εἰ μὴ στενοχώρησεν αὐτὸν κρατῆσαι ⓦ φόβου ⓦ τοῦ Φαραὼ, ἐκακὸν ἂν Θεὸν
χ. ὅτι ἡ Παύλου καὶ Βαρνάβα τὸν τῶν Λύστρων οἰκισμὸν ἁρμόζας ἁρμόζει καθόντας ἐπ' αὐτῷ, ἡ ὅτι οὐδὲ αὐτοὺς νομίσαντες, ὅτε Διὰ ῥήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια, ἐξεπή- Περιξ. ιδ.
20 ἀνθρώπους ἐσόμισαν;" οὕτω ὲ καὶ Παύλου ἡ Βαρνάβα τὸν τῶν Λύστρων οἰκισμὸν ἁρμόζας ἁρμόζει Περιξ. ιδ.
δησαν εἰς τὴν ὄχλον κράζοντες ἡ λέγοντες· Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; ἡ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς Περιξ. ιδ. ιε.
ὑμῖν ἐσμεν ἄνθρωποι. ἡ ὁ Πέτρος πάλιν ἰωΐκει ⓦ ὁπὸ γλωσσῶν κολλὴν ἰάσατο, πάντων ἐκ-
πλαγέντων ὅτι" τῆς γλυκείας, ἀπεκρίνατο λέγων, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ὅτι Περιξ. γ. ιβ.
ἐς τοῦτο, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ἔ-
σχυε γ' πάλιν ἡ τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος, Καὶ ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἵνα μὴ β. Κορ. ιβ. ζ.
ὑπεραίρωμαι. Ἀλλὰ θαυμαστὸν φησὶν, ὁ λόγος. ἄπαγε, οὐκ ἔστι τοῦτο. οὐ γὰρ
ἀρὰ τοῦτο ἐδόθη αὐτῷ σκόλοψ, ἵνα θαυμαστὸν γένηται· οὐδὲ ἀρὰ θαυμαστὸν μόνον ἔφη τοῦ-
το, ἀλλὰ ἡ δι' ἄλλας αἰτίας. ὅρα γοῦν πῶς ὁ Θεὸς ἀπολογούμενος, οὐ φησιν αὐτῷ, Ἀρκεῖ σοι
30 ἡ χάρις μου, ἵνα μὴ ὑπεραίρῃ, ἀλλὰ τί; Ἡ γὰρ δυνάμις μου, φησὶ, ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.
χ. σπάζεται δὲ τοῦτο ὑπὸ τούτου ὁ δυὸ τούτων" συνελήνετο, ἡ φόνευσαι ἐδύνατο τὰ γηπόλεμα, ἡ ὃ ὅλον ἐπιχειρᾷ φέρειν τῷ Θεῷ.
ἀρὰ τοῦτο ἡ ἄλλαχού ἐλεγεν, Ἐχομεν ⓦ θησαυρὸν τοῦτον ὲ ὀστρακίνοις σκεύεσι, τοῦτ' ἐστι, β. Κορ. δ. ζ.
παθητοῖς ἡ ἀθενέσι σώμασι. ἀρὰ τί; Ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ, ἡ μὴ ἐξ
ἡμῶν. Εἰ μὴ παθητὰ ἰῶ τὰ σώματα, αὐτοῖς αὖ ἐπιχειρᾷ φέρειν ἀπάντα. ἡ ἄλλαχού ὁρᾷ-
35 μεν αὐτὸν ἁληθοῦντα ὅτι ἀρρωσία (ὡς γὰρ τοῦ Ἐπαφροδίτου ἔλεγε· Καὶ γὰρ ἠσθένησε φιλιπ. β. κζ.
παραπλήσιον θανάτῳ, ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠλέησε) ἡ πολλὰ γ' ἡ ἄλλα ἀγνοοῦντα, συμφε-
ρόντως ἡ αὐτῷ, ἡ τοῖς μαθητευομένοις. Τρόφιμον δέ, φησιν, ἀπέλιπον ὲ Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. ἡ Μίλητος τῆς Ἐφέσου ἐγγὺς οὖσα τυγχάνει. ἀρὰ ὅτι ἀπέπλεεν ὅτι τὸν Ἰουδαϊσμὸν, ἢ τοῦτο χαμερπὲς ἄλλου φησὶν; μὴ γὰρ ὁ ἡμέλλομεν εἰς Ῥώμην, πάλιν εἰς τὸν Σπουδαί-
40 ου ἀπῆλθεν. Εἰ γ' ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τοῦτα τὰ μέρη, οὐκ ἴσμεν. πάντων γοῦν ὁρᾷ μόνον αὐτὸν μεμνημένον. Δημᾶς με γὰρ ἐγκατέλιπε, φησι. Κρήσκης γὰρ εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν, Ἔραστος ἔμεινεν ὲ Κορίνθῳ· Τρόφιμον ἀπέλιπον ὲ Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα.

21 Σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀπαντᾷ σε Εὔβουλος, ἡ Πούδης, ἡ Λῖνος,

ποιει σὲ ὧν ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο ἐργάσασθαι, ἀλλ' οὐδὲ τούτων, οὐδὲ ὁπλίζει αὐτὸν κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἀναχωρεῖν μόνον καλεύει, ᾧ Θεῷ παραχωρῶν τῆς ὑμφείας. καὶ πρὸς παραμυθίαν τοῦ ἀδικουμένου τοῦτο εἴρηκε, δι', ἀπολύσει αὐτῷ ὁ καὶ προφητεία ἐστὶν, ἡ ὁρᾷ. ὅπου γὰρ τῷ Ⓜ μαθητικὸν ἀλεῖψαι τοῦτο λέγει, ἐκ τῶν ἑξῆς δῆλον. ἀλλ' ὅρα πάλιν πῶς ἑτέρους πειρασμοὺς αὐτοῦ διηγεῖται.

16 Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ, φησὶν, οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη. Ὁρᾷς πῶς φείδεται τῶν οἰκείων; καίτοι εἰργάσαντο δεινά. οὐ γὰρ ἐστιν ἴσον παθεῖν τῶν ἔξωθεν καὶ προδοθῆναι, ἢ παθεῖν τῶν οἰκείων. ὁρᾷς ὅπως παιδεύει ἀθυμίαν; οὐκ εἶχες εἰπεῖν, ὅτι παθὼν μὲν τῶν ἔξωθεν ἐπολεμούμην, εἶχον δὲ παραμυθίαν, τὸ θεραπεύειν ἢ τὴν συμμαχίαν τῶν ἐμῶν. ἢ γὰρ ἢ ἐκεῖνοί με προέδωκαν. πάντες με ἐγκατέλιπον, φησιν. ὅρα οὐ μικρὸν ἁμάρτημα τοῦτο. Εἰ γὰρ καὶ πολέμῳ Ⓜ κινδυνεύοντα ὁ ἀφεὶς, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν ἐαυτὸν ἐξάγων χλευῆς, καὶ τῶν οἰκείων πλήττεται εἰκότως, ὡς δὴ πόλιν ἀφαιρούμενος καὶ προδιδούς, πολλῷ μᾶλλον ἐν ᾧ κηρύγματι. ποίαν δὲ προφάσεως ἀπολογίαν λέγει; πρέσβεσι τῷ Νέρωνι, ἢ διὰ φυλῆς. ὅπερ ὁ Ⓜ οἰκοῦσι αὐτὸ κατέχουσι, τοῦτο αὐτὸν ἀπέτεμε. ἰδοὺ πάλιν προσέρχεται τῷ μαθητῇ ἀφ' ὧν ἐπαγγέλλων·

17 Ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη, ἢ ἐνεδυνάμωσέ με. Τὸν γὰρ ἔσω ἄνθρωπον ἐγκαταλιμπανόμενον οὐκ ἀφίησί πω παθεῖν ὁ Θεός. ἢ ἐνεδυνάμωσέ μοι, φησὶ τουτέστι, παῤῥησίαν ἐχαρίσατο, οὐκ ἀφῆκα καταπεσεῖν. Ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ· Τουτέστι, πληρωθῇ. ὅρα τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτοῦ τὴν πολλήν. οὐχ ὡς ἄξιον τυχεῖν τῆς δωρεᾶς, φησὶν ἐνεδυνάμωσέ με, ἀλλ' ἵνα τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, ὃ ἡμῖν ἐμπιστεύθη. ὡς αἰ Εἴ τις ἀλαζονείαν ἢ ἀφόρμην βασάζοι, καὶ δι' αὐτὴν σώζοιτο. Καὶ ἀκούσῃ, φησὶ, πάντες ἔθνη. Τί ἐστι τοῦτο; ἵνα πᾶσι, φησὶ, καταδηλος γένῃ ἢ τὸ κηρύγματος ἡ ἀφέλεια, ἢ τῆς ἐμῆς προαιρέσεως ἡ κηδεμονία.

Καὶ ἐῤῥύσατο με ἐκ στόματος λέοντος,

18 Καὶ ῥύσεταί με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ. Ὅρα πῶς μικρὰν ἦλθεν ἀποθαυμάσῃ. Εἰς αὐτὸν τὸν λέοντος εἰκάζει Ⓜ Φαρισαῖα. λέοντα γὰρ τὸν Νέρωνά φησι, ἀφ' ὧν θηριώδης, ἢ ἰσχυρὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἅπαντα πλήκτην. καὶ ἐῤῥύσατό μέ, φησὶν, ὁ Κύριος, ἢ ῥύσεται). Εἰ ῥύσεται πάλιν, πῶς ἔλεγεν, ὅτι ἤδη ἀπέδομαι; ἀλλὰ προσοχὴ τῇ φωνῇ. ἐῤῥύσατό μέ, φησιν, ἐκ στόματος λέοντος· καὶ πάλιν ῥύσεται, οὐκέτι ἐκ στόματος, ἀλλὰ τί; ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ. τοῦτο μὲν γὰρ μετὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐξήρτησεν. ὅπερ ὁ τὸ ἰσχυρὸν τῷ εὐαγγελίῳ γένηται, ῥύσεταί με πάλιν ἀπὸ παντὸς ἁμαρτήματος, τουτέστιν, οὐκ ἀφήσει καταγνωσθῆναι ἀπολλυμένη. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τὸ δυνηθῶμεν μέχρις αἵματος ἀντικαταστῆναι πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μὴ ἐνδυῶμεν, ἑτέρου λέοντος ὄντος ῥύσασθαι, τῷ ἀφελέσθαι. ὥστε μείζων αὕτη τῆς προτέρας ἡ σωτηρία, ὅτι δοκεῖ ἐνδυθῆναι.

Καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ἆρα αὕτη ἐστὶν ἡ σωτηρία, ὅταν ἐκ μέσου ἀφαλόμεθα. τί ἐστι, σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ; ἐξαρπάσει μέ, φησι, παντὸς αἰτίας, ἢ ἐκ φυλάξει. τοῦτο γάρ ἐστι σωθῆναι εἰς τὴν βασιλείαν, ὃ ἐστὶ τοῦτο δι' αὐτὴν ἀπολαῦσαι. Ὁ μισῶν γάρ, φησι, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ᾧ ἡ δόξα. ἰδοὺ δοξολογία τοῦ υἱοῦ.*

19 Ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν, ἢ Ἀκύλαν, ἢ Ⓜ Ὀνησιφόρου οἶκον.

Αὐτὸς γὰρ ἐκ μέσου ἐγένετο Ῥώμης, καθώς φησι· Δῴη αὐτῷ ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἀφ' ὧν τοῦ σπουδαίου τὸ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ προθυμότερος

---

5 χ. ἐνεδυνάμωσε.

15 χ. ἐῤῥύσατο

20 χ. ῥυσθῶμεν,

35 χ. ἐῤῥύσατο

40 * πῶς ἂν ἴσως τις εἴποι, ἡ αὐτοῦ δοξολογία, ἢν ἐκεῖνος, λαμβάνων;

Ioan. 12. 25.

2. Tim. 4. 19.

ἀλλ' ὅτι μόνος εἰμί, φησι, σὺν ἐμοὶ ἔχω τὸν Λουκᾶν. τοῦτον λαμβάνε, ὃν οὐκ ἐβούλετο ἀπολιπεῖν, ἀγαπήσας τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην· τοῦτον, τῆς αἱρέσεως ἐραστήν, τὸν ἀκίνδυνον καὶ τὸν ἀσφαλῆ, μᾶλλον εἵλετο οἴκοι τρυφᾶν, ἢ μετ' ἐμοῦ θαλαττοπορεῖσθαι, καὶ συνδιαφέρειν μοι τοὺς πρόσταις κινδύνους. τοῦτον διέβαλε μόνον, οὐχ αὐτὸν ἀβασκαλεῖν βουλόμενος, ἀλλ' ἡμᾶς παρασκευάζων, ὥστε μὴ μαλακίζεσθαι ἐν τοῖς κινδύνοις, μηδὲ ἐν τοῖς πόνοις (τοῦτο γὰρ ὅστι, τὸν πρότερα ἀγαπήσας αἰῶνα) ἅμα καὶ μαθητὴν ἀποστῆσαι βουλόμενος. Κρήσκης, φησὶν, εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. τοῦτον οὐκέτι βάσκαλλει. καὶ γὰρ ὁ Τίτος τὴν σφοδρὰν ταύτην ἀγωνίαν οὐκ εἶχεν, ὥστε αὐτὴν τὰ κατὰ τὸν τόπον ἐπεξελθεῖν, τόπον οὐ μικρὸν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μεγάλον, τὴν Κρήτην λέγω. λοιπὸν ὅστι μόνος μετ' ἐμοῦ. αὐτὸς γὰρ σφόδρα ἀδιαπάστως εἶχεν αὐτῆς [ὁ καὶ τὸ εὐαγγέλιον γράψας, καὶ τὰς καθολικὰς ἐπιστολὰς] φιλόπονος ὢν, καὶ φιλομαθὴς, καὶ καρτερικός. διὰ τοῦτο φησὶ γράφων, Οὗ ὁ πατὴρ σὺν τῷ εὐαγγελίῳ ἅπασαν τὴν ἐκκλησίαν. Μάρκον ἀναλαβὼν, ἄγε μετὰ σαυτοῦ. ἵνα τί; ἵνα μοι ἔνεκεν; ἵνα μοι βοηθὸς εἰς διακονίαν. οὐκ εἰς τὸν ἀπαντῶντα λέγει τὸν ἑαυτοῦ, ἀλλ' εἰς τὸν διακονίαν τοῦ εὐαγγελίου. καὶ γὰρ ἐν δεσμοῖς ὢν, οὐκ ἔλιπε κηρύττων. ἅτε καὶ τὸν Τιμόθεον τοῦτο ἔνεκεν ἐκάλει, οὐ τὴν αὐτοῦ ἕνεκεν, ἀλλὰ τοῦ εὐαγγελίου, ὥστε μηδεμίαν ἡμέραν παρελθεῖν καὶ τὸν αὐτὸν τελωνῶν τοῖς πιστοῖς, τὴν αὐτὴν μαθητὴν πολλοῖς πρόσωπα, καὶ κωλυόντων θορύβους, καὶ ἀδημονούντων ἀφορήτους φέρειν τὸν τελώνην. καὶ γὰρ ἄνδρας ἀξιολόγους εἶχεν ἐν τῇ τοῦ κηρύγματος ἀκολουθίᾳ. Τυχικὸν μὲν ἀπέστειλε εἰς Ἔφεσον. τὸν Φιλήτου, ὃν ἀπέλιπεν ἐν Τρωάδι μετὰ Κάρπου, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα δὲ τὰς μεμβράνας. Φιλήτου τοῦτόν φασιν εἶναι τὸν λεγόμενον Ἑρμᾶν· τινὲς δὲ φασὶ τὸν γλωσσόκομον, ἔνθα τὰ βιβλία ἔκειτο. ἵνα δὲ αὐτῷ τὴν βιβλίων ἔδωκε μάλιστα πρὸς τὸν Θεόν; καὶ μάλιστα ἔδωκε, ὥστε αὐτὰ τοῖς πιστοῖς παραθέσθαι, καὶ διὰ τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας ἔχειν αὐτά. πόθεν δὲ οἶδεν τοὺς πιστοὺς εἰκὸς τότε μεγάλων ἔχειν πλῆθος, μάλιστα μὲν τὸν πρώτας τὴν πλάνην, καὶ ἀπολαύσεσθαι αὐτοῦ τότε. ἵνα δὲ τὸν Φιλήτου ζητεῖ, ὥστε μὴ διαθῶνται περὶ ἑτέρου λαβεῖν. ὁρᾷς γὰρ αὐτὸν καὶ τούτου πολλοῦ ποιούμενον τὸν ἀσυδίαν, καὶ λέγοντα ἑτέρωθι, ἵνικα πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἐφέσου διελέγετο· Γνώσεται, ὅτι ταῖς χερσίν μου, καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. καὶ πάλιν, Μακάριόν ἐστι δίδοναι μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν.

Πραξ. κ. κδ. λε.

14 Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο. ἀποδώσει αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Πάλιν ἐνταῦθα μέμνηται πικρασμοῦ, οὐχ ἁπλῶς ἐκεῖνον βουλόμενος βασκαλεῖν, ἀλλὰ κατηχῆσαι αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ μαθητὴν ἀλεῖψαι πρὸς τοὺς ἀγῶνας, ὥστε φέρειν γενναίως, καὶ θυμηδεῖς ὦσιν καὶ τοὺς πένητας προσαγορεύειν, καὶ οὐδαμοῦ, καὶ ἀπιμοι, δῆ, φησι, πολλὰ φέρειν γενναίως. ὁ γὰρ τοσοῦτος μεγάλων κακῶν παθὼν κακῶς, ἐχθρὸν φιλοπονοῦντα οὐ μικρὸν, τὸν τῶν ποιούντων τοσοῦτον· ὁ δὲ τοσοῦτος εὐπαθὴς καὶ ἀριθμοῦ μείζονα ἔχων τὸν ἀδίαν. πολλά με κακὰ ἐνεδείξατο, τουτέστιν, ἐθλιψέ με δεινῶς. ἀλλ' οὐκ ἀλιμωρητί, φησι, ταῦτα αὐτῷ προσχωρήσει. ἀποδώσει γὰρ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ἔλεγεν δυσωπῶν, Οἵους διωγμοὺς ὑπομένω, καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος, οὕτω καὶ ἐνταῦθα διεγείρει τὸν μαθητὴν, τῷ τὰ κακῶς πάσχειν, καὶ τῷ ἐκεῖνον ἀπολήψεσθαι· οὐχ ὡς τὴν ἀξίαν τῶν ἀμοιβῶν ὑπομενόντων ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς τὸ κηρύγματος διορθοῦν, καὶ τὴν ἀπιστίαν, τῆς ὑπερβολῆς τῶν θαυμάτων.

β. Τιμ. γ. ια.

15 Οὗ καὶ σύ, φησι, φυλάσσου. λίαν γὰρ ἀνθέστηκε τοῖς ἡμετέροις λόγοις· τουτέστιν πολεμεῖ καὶ ἐναντιοῦται. καὶ οὐκ εἶπε, ἐμίσησεν, κόλασον, ἀπέλασον, καὶ τοιγε

χαρδαίρειν ἐκ τῆς Λιτωδῆ, ϗ βλασφημεῖσθαι. οὐ μόνον δὲ τὴν φύσιν τὴν Λιτωδῆ τοῦτο ἔβλαψε, ἀλλὰ μόνον τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν. οἶδ' ἃ λέγω· ἔπαθε τοσαῦτα ὁ Ἰώβ, ϗ χρημάτων ἐστέρηται, ἐδικαιώθη, οὐκ ὀδυνᾶται ἔπαθεν, ἀλλ' ὀδυνᾶται παθὼν ϗ χρημάτων ἐστέρηται, ἔπεσε δὲ αὐτὰ παθών, μᾶλλον δὲ οὐδὲ δὲ αὐτὰ (οὐδὲ γὰρ ὅτι ὁ ζιαῦτα παθὼν) ἀλλὰ πολλῷ ἐλάττοια, ἐδυσφήμησεν, ἠγανάκτησε, κατηρᾶτο τὴν κόσμου πομπὴν, ἐδυχέρανε πρὸς τὸν Θεόν. οὐδὲ κατικλίθη ϗ κατηλιχάνθη, οὐκ ὀδυνᾶται πέπονθεν, ἀλλ' ὀδυνᾶται ἐβλασφήμησεν, ἐβλασφήμησε δὲ, ϗ διὰ τὴν αἰάγκλιν τῶν συμβάντων· ἐπεὶ εἰ ἡ ἀνάγκη τῶν συμβάντων τὸν ἐπέπεσεν, ἴδοι ϗ Ἰὼβ βλασφημήσας. εἰ δὲ χαλεπώτερα παθὼν οὐδὲν ἁμάρτημα εἰργάσατο, διὰ τοῦτο τοῦτο σωτῆρος. ἀλλὰ διὰ τὴν αἰδέσιμα τῆς προαιρέσεως. ἰσχυρὸς οὖν ὁ ἡμῖν ψυχὰς, ϗ οὐδὲν ἡμῖν χαλεπὸν φανῆναι, ὥσπερ ἀνθυπούσης, οὐδὲν ὅπερ οὐ χαλεπόν. διὰ τὴν ἡμετέραν δόξαν πάντα ϗ φορτὰ ϗ ἀφορτα ἐστί. ταῦτ' οὖν ἐχυρώσωμεν, ϗ πάντα οἴσομεν εὐκόλως. ϗ γὰρ ὁ δένδρον, ὅταν μὲν κάτω βάθος διαπίμπλῃ τὰς ῥίζας, οὐδὲν σφοδρὰ καταιγὶς ὡδὲ δύναται λῦσαι δυνήσεται· ἂν δὲ ἐξ ὑπερβολῆς ἡ κείμενον, ϗ ὑπὸ τῆς ὑπερφυείας, καὶ μικρὰ πρόσπτωσις αἰέμενον ῥοπὴ, πρόῤῥιζον ὡδὲ ἀνέτρεψεν· οὕτω ϗ ἐφ' ἡμῶν, ἐὰν καθυλώσωμεν ταῖς σάρξας ἡμῶν τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲν διάβολος δυνήσεται· ἐὰν δὲ ἁπλῶς προῆται ϗ, ϗ μικρὰ ῥοπὴ ἠφάνισε ϗ ἀπώλεσε. διὰ τοῦτο κελεύω μὴ πολλῆς τῆς προθυμίας ἅπαντα φέρειν, ϗ μιμεῖσθαι τὸν προφήτην λέγοντα, Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου. ἔστι τί φησι, κολλήθη ἡ ψυχή μου. οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἤγγισεν, ἀλλ', ἐκολλήθη. ϗ πάλιν, Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχή μου· οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἐπεπόθησεν, ἵνα δὲ σφοδρὸν τὸν πόθον διὰ τούτων ἐμφήνῃ λέξεων. ϗ πάλιν, Καθήλωσον ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου. βούλεται γὰρ ἡμᾶς ἀεὶ προσηλωμένους αὐτῷ οὕτω ϗ στωδιδάζῃ, ὡς μηδέποτε αὐτοῦ ἀφίστασθαι. διὰ οὕτως ἰσχύομεν τοῦ Θεοῦ, διὰ προσηλώσωμεν αὐτῷ τὰς ἡμετέρας διανοίας, διὰ δηλώσωμεν αὐτῷ τὸν πόθον, ϗ πάντα ἡμῖν ἔσται ὅσα βουλόμεθα, ϗ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτευξόμεθα.

Ψαλμ. ξβ'. ν. β. Ψαλμ. ριη. ριθ.

ν. οὐχ ἁπλῶς ἤγγισεν, ἀλλ' ἐκολλήθη, ϗ ἐδίψησέ σε· οὐχ ἁπλῶς ἐπεπόθησεν. ϗ καθήλωσον, φησὶν, ἐκ τοῦ φόβου σου τὰς σάρκας μου.

Λουκ. ι. 9 ΣΠΟΥΔΑΣΟΝ ΕΛΘΕΙΝ ΠΡΟΣ ΜΕ ΤΑΧΕΩΣ. 10 Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, ϗ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. 11 Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν, ἄγε μετὰ σαυτοῦ. ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν. 12 Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. 13 Τὸν φαιλόνην, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, ϗ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας.

χ. φαιλόνην

ΑΞιον ζητῆσαι πῶς κηδεμὼν τὸν Τιμόθεον ἑαυτοῦ, εἶτα ἐγκαταλείπει πεπεισμένος ἱκανῶς, ϗ ἔθους ἐλάττονος. οὐκ ἀπορίας ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. ἀλλὰ γὰρ ἐπιμελὴς ἦν ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. ἔκαιε γὰρ αὐτὸν λέγοντος, Ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι. ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν; ἀνάγκη κατέλιπεν πολλὴ, καὶ κύριος ἀποδημίας οὐκέτι ἦν. διεμαρτύρατο ὑμῖν, ϗ συνεχέκλυσε κατὰ Νέρωνος, ϗ ὅσον οὔπω ἤμελλε τελευτᾶν. ἵνα οὖν μὴ τὸν γλυκὺν τοῦ τὸν μαθητὴν ἴδῃ, διὰ τοῦτο αὐτὸν κελεύ, ἵνα σπουδάσῃ πρὸς τὸν τελευτὴν, ϗ ἵνα πολλὰ προδιδάξῃ· διὸ φησι, σπούδασον πρὸς χειμῶνος ἐλθεῖν πρὸς μέ. Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα. ϗ οὐ λέγει, ἵνα σε ἴδω πρὶν ἀπελθεῖν ἐκ τοῦ βίου, ὃ μάλιστα ἐλύπει, ἀλλ'

α. Τιμ. γ. ιε.

φιλίαν τὴν ἀνθρωπίνην μόνην, ἀλλὰ καὶ ἀπιλγεῖ, καὶ θαύματος ἄξια ἔπραξε. ἀλλὰ τοῦτος ἅπαντα ἔσχε. πῶς; ἠφώνησε καὶ ἐχειροτόνησε. ἱκανὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα πρὸς παρρησίαν τὸν μαθητήν, αὐτὸς δὲ καὶ τὰ ἐπαθλα προσέθηκε. ποῖα δὲ ταῦτα;

8 Λοιπὸν ἀπόκειταί μοι, φησὶν, ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. Δικαιοσύνην οὐ ταύτην πάλιν τὴν καθόλου φησὶν ἀρετήν. οὐ τοίνυν ἀλογεῖν χρὴ, ὅτι ἀπεῖπε στεφανωσόμενος Ⓦ στέφανοι Ⓦ ἀπὸ Χριστοῦ πλέκονται διὰ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς· ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα προεῖπον, ἵνα τοῦτο ἀλογεῖν ἐγκλῆμα μᾶλλον καὶ διδικείαν, μὴ παρρησίαν, μὴ παρρησίαν.

Οὐ ἀποδώσει μοὶ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτὴς, ὐ μόνον ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Ἐν ταύτῃ καὶ αὖθις ἀγωνίσεται. ἢ πᾶσι, πολλῷ μᾶλλον Τιμοθέῳ· ἀλλ' οὐκ εἶπε, καὶ σοὶ, ἀλλὰ πᾶσι· δηλῶν ὅτι εἰ πᾶσι, πολλῷ μᾶλλον αὐτῷ.

Πῶς ἂν τις ἀγαπήσειε, φησὶ, τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Χριστοῦ; εἰ χαίρει τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. ὁ γὰρ χαίρων τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, ἄξια πράττει τῆς χάριτος, τὰ ἐναρέστα φρονήσαντα, εἰ δοίη, καὶ τὴν ψυχήν, ὥστε τῶν μηνύτων τυχεῖν ἀγαθῶν, ὥστε καταξιωθῆναι τὴν δόξαν τοῦ προσώπου μὴ τοῦ προσήκοντος σχήματος ἰδεῖν, μὴ πτέρυγας, μὴ δόξης καὶ λαμπρότητος. τοῦτο ἔστιν ἀγαπᾶν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. ὁ ἀγαπῶν αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν, πάντα πράξει ὥστε καὶ τοῦ ἐκείνης τῆς καθολικῆς ἡδέσθαι αὐτὸν τοῦ μεγίστου. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο, φησὶν; ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ὁ ἀγαπῶν με ταῖς ἐντολάς μου τηρήσει, καὶ πορευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. σύνοισεν ὅτι πᾶσιν ἡμῖν ἐπιφανεσθαι μέλλοντα, τοῦτον ἰδίᾳ ὑπισχνεῖσθαι ἐπιφανῆναι ἡμῖν. ἐλευσόμεθα γάρ, φησι, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. Εἴ τις ἀγαπᾷ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, πάντα πράξει, ὥστε αὐτὸν καλέσαι πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἔλθοι, ὥστε ἐπιλάμψαι αὐτῷ τὸ φῶς. μηδεὶς ἀναξίους ἑαυτοὺς τῆς παρουσίας αὐτοῦ, καὶ ταχέως καταλύει παρ' ἡμῖν. ἐπιφάνεια γὰρ λέγεται, ἀφ' οὗ ἐπάνω φαίνεται, καὶ ἄνωθεν ἀναστίλλει. σκοπῶ τὰ ἄνω ζητοῦντα, καὶ ταχέως ταῖς ἀκτῖσιν ἐκείνοις ἐπιλαμπόμεθα. σπεύδει γὰρ κάτω κυπτόντων, καὶ καταρυπόντων ἑαυτοὺς εἰς τὴν γῆν, δωρήσασθαι τὸ ἡλιακὸν φῶς ἰδίᾳ· σπεύδει γὰρ κάτω μολυνόντων ἑαυτοὺς τοῖς βιωτικοῖς πράγμασι, δωρήσασθαι Ⓦ ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἰδίᾳ· σπεύδει ἐπιφῆναι τοῖς τύποις ἐφρεφομένοις. ἀνάπτηνον μακρὰν, ἀνάπτηνον ἀπὸ τοῦ βάθους, ἀπὸ τοῦ κλύδωνος τοῦ βιωτικοῦ, εἰ βούλει τὸν ἥλιον ἰδεῖν, εἰ βούλει τὴν ἐπιφανείας τυχεῖν. εἰ τύχοις τοίνυν τῆς ἐπιφανείας ταύτης, τότε ἀνθεῖ ἐν σοὶ τὴν παρρησίαν. φιλοσόφησον νῦν, μὴ ἔξω πρὸς σὲ πνεύμα ἀπιστίας, ἵνα μὴ σε ῥαπίσῃ σφοδρῶς, καὶ καταβάλῃ. μὴ ἔξω λελιθωμένη ἡ καρδία, καὶ σκότος, ἵνα μὴ περιπαράξῃς ἐκεῖ τὸ πλοῖον. μὴ ἔξω τὰς δόλους. καὶ γὰρ αἱ ὕφαλοι ναυάγια ἐργάζονται χαλεπώτατα. μὴ τέρψει σε θεία, καὶ πάθη λέγω (θεῖον γὰρ ἐκεῖνα χαλεπώτερα) μὴ τοῖς ῥευστοῖς πράγμασι θαῤῥεῖ, ἵνα διωχθῇς ἑξαίφνης βεβαίως. σπεύδει ὅτι ὕδατος ἴσχυσαι, ὅτι ἦ πέτρας ἅπαντας ἀσφαλῶς ἴσχυσαι. ὕδωρ ὅστι τὰ βιωτικὰ πράγματα. Ηλθον, φησὶν, ὕδατα ἕως ψυχῆς μου, ὡς χειμάῤῥους κατεῤῥέοντος. πέτρα ὅστι τὰ πνευματικά. Ἐν πέτρᾳ γάρ, φησὶν, ἔστησας τοὺς πόδας μου. ἰλεὼς ὅστι καὶ πολλὰ καὶ βιωτικά. ἀναπαύσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τούτων. ἴστω γὰρ διωχθησόμενα τυχεῖν τῆς ἐπιφανείας τοῦ Χριστοῦ. πάντα ὁπόσα ἐκεῖνα ἐπέλθῃ, φέρωμεν. ἡδὺ γὰρ τοῖς ἐπὶ τούτοις παθεῖν. ταύτην τὴν φιλίαν ἐπαινῶ ἐγὼ καὶ θαυμάζω, καὶ παύσεται τοῦ πταίσματος ἡ ἀλγηδών. καὶ πῶς ἀγαπᾷ Χριστὸν ὅστι παθεῖν, φησὶν; ἐσυκοφάντησέ σε τις ἁπλῶς οὐ ἀγαπᾷ Χριστόν; δὸς ἐγγύης γραφαῖς, ἐδὲ δίκης ὑπόσχῃς, ἐδὲ δίξῃ ὑπὸ ἐκείνου, ἅπαντα πάντα ἀγαπᾷ Χριστὸν ποιῇς. εἰ καταφάσκῃ, δὸ ἀποδυσωπήσῃς, δὸ ἐπιχρήσῃς ἀμυνάσθαι, κἂν μὴ δικαιωθῇς, ἔσχε ἔστι Ⓦ Χριστόν, ἀλλὰ ζημίαν ὑπομένεις, καὶ τὸ καρποῦ ἀπεστέρησαι ἀγαπᾷ τὴν προαίρεσιν τὴν σήν. ἐνταῦθα γάρ ὅστι ἐκ

ΗΘΙΚΟΝ

χ. ἐλλειψις

Ιωαν. ιδ. κγ.

χ. ἔσται

Ψαλ. ξπ. α. Ψαλ. λθ. γ.

χ. ἐπόμενος τοῖς

6 Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, φησι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκεν.

Οὐκ εἶπε τὸν ἐμὸν θυσίας, ἀλλ' ὁ σπένδομαι ἐστι. τῆς μὲν γὰρ θυσίας ἡ δόξα πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρεται καὶ Θεῷ, τῆς δὲ σπονδῆς ὁ ὅλος.

7 Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα.

Πολλαχοῦ τὸν ἀπόστολον μετὰ χεῖρας λαβὼν ἐγὼ, καὶ ὁ χρυσόστομος τοῦτον ἐξισκεψάμενος, ἀπορῶ διετέλεσα, πόθεν ἔσχεν οὕτω μεγαλήγορος Παῦλος λέγων, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι. πῶν δὲ μοι δοκῶ θ' ρηκέναι τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν. ὅθεν οὖν ἔσχεν ταῦτα φησι; τὴν ἀθυμίαν τοῦ μαθητοῦ βουλόμενος παῦσαι βούλεται, παρρησίαν καλύων ὡς ὅτι σφόδρα ἀπίστους αὐτὸν, ὡς πρώτα πεπλεκότες, ὡς καλὸς ὅπερ τυγχάνος πλουτῆς. χαίρειν δεῖ, φησι, σὸν ἀλγεῖν. Διὰ τί; τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. ὥσπερ αἰ εἴ τις πατὴρ παιδίον αὐτῷ σφόδρα θηλάζον, καὶ τὴν ὀρφανίαν φέρει, σφόδρα μοῦσον λέγων, τέκνον, μὴ κλαῖε, ἔζησα μὲν καλῶς, εἰς γῆρας ἐλθόντος κατέλιμπάνομέν σε, ἄλυπος ἡμῖν ὁ βίος γέγονε, μετὰ δόξης ἀπερχόμεθα, ἔχεις καὶ σὺ θαυμάζεσθαι ἀπὸ τῶν ἡμῖν πεπραγμένων, πολλοὺς ἡμῖν ὁ βασιλεὺς οἰδε τὰς χάριτας· ὡς δὴ εἰ ἔλεγε, τὸ παρὰ ἐσπάσαμεν, σὸν πολεμίους εἰσπέσαμεν· οὐ μεγαλήγορῶν, ἄπαγε, ἀλλ' ἀνίας παῖδα, καὶ παιδοῦν τοῖς ἐγκωμίοις κούφως φέρειν τὰ συμβάντα, καὶ χρηστὰς ἔχειν ἐλπίδας, καὶ μὴ νομίζειν. ὅτι φορτικὸν τὸ πρᾶγμα. δεινὸν γὰρ, α. Θεσ. c. ιγ. δεινὸν ὁ χωρισμός. καὶ ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Ἡμᾶς ὁ ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν προσώπῳ, οὐ καρδίᾳ. εἰ οὖν αὐτὸς χωρισθεὶς τῶν μαθητῶν τοιαῦτα ἔπαθεν, οἷα εἰκὸς c. Τιμ. α. ι. τὸν Τιμόθεον πόθεν; εἰ ζώντος χωρισμὸς αὐτοὺς ἐδάκρυεν, ὡς λέγει αὐτοῖς, Μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, πόσῳ μᾶλλον πλουτήσαντος; ταῦτα οὖν παραμυθούμενος, ἔγραφε· καὶ πᾶσαν ἡ ὑπόληψιν παραμυθίας ἐστὶ πλήρης, καὶ ὡσανεὶ σχῆμά τις ἐστι. τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον, φησὶ, τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. τὸν ἀγῶνα, φησι, τὸν καλόν. σκόπει πῶς καὶ σὺ αὐτοῦ ὑπέλαβες. εἶθα ἄλεσις, εἶθα δισμὰ, εἶθα θάνατος, οὗτός ὁ ἀγὼν καλός; ναί, φησιν. ὑπὲρ γὰρ Χριστοῦ τοῦτο ἔπαθον μεγάλους. τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν. σκόπει τοῦτο βέλτιον τὸ ἀγώνισμα, ὁ λαμβάνει τέλος ὁ στέφανος οὗτος, οὗτος οὐκ ἀπὸ κτίσεως ὅτι, οὐκ ἔχει γὰρ θεσπέσιον ἀγωνοθέτην, οὐκ ἔχει αἰθερίους θεατάς. ἀπὸ ἀγγέλων σύγκειται ὁ θεατρον. ἐκεῖ σὲ ἡμέρας πολλὰς ποιοῦσι, ἡ ταλαιπωρούσας, ἡ σὲ ὥρας μιᾶς τὸν στέφανον ἔλαβον, ἡ παραχρῆμα ἀπέσβη τὰ τῆς ἡδονῆς· σὲ ταῦτα οὐχ οὕτως, ἀλλὰ μέχρι τοῦτο εἰ λαμπρότητι, εἰ δόξῃ, σὲ τιμῇ. μέλλει πού χαίρειν. Εἰς γὰρ ἀνάπαυσιν ἔρχομαι, ἐξέρχομαι ὁ τάδε. ἤκουσας ὅτι ὁ αἰώνιος χρῆται, καὶ σὺν Χριστῷ εἶ). τὸν δρόμον τετέλεκα. ἡ γὰρ ἀγωνίζεσθαι χρὴ ἡ τέχνη· ἀγωνίζεσθαι μὲν καρτερεῖν τὰ τοιαῦτα θλίβεσθαι, τέχνη οὐχ ἁπλοῦς, ἀλλὰ πολύς τι χρήσιμον. οὕτως καλὸς ὁ ἀγὼν, οὐ τέρπων ἁπλοῦς τὸν θεατὴν, ἀλλὰ ὠφελῶν· ἡ ὁ δρόμος οὐκ εἰς ὃ μηδὲν χωρεῖ, οὐδὲ ἰσχύος ὑπόληψίς ἐστι, ἡ φιλοτιμίας, ἀλλὰ πολλοὺς ἕλκων εἰς τὸν οὐρανόν. οὗτος ὁ δρόμος τὸν ἡλίου καθαρώτερος, ὃν ὁ Παῦλος ἔπεσχε ὑπὲρ τῆς γῆς, ἢν ἐκεῖνος πέχει ὑπὲρ τὸν οὐρανόν. πῶς οὖν τετέλεκε τὸν δρόμον; τὴν οἰκουμένην ἅπασαν περιῆλθε, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Ἰερουσαλὴμ ἡ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ) καὶ πᾶσαν παραδραμὼν τὴν οἰκουμένην καθάπερ τις πλοῖος, μᾶλλον δὲ πλοίου σφοδρότερον. ὁ μὲν γὰρ πλοῖος ἁπλοῦς διέτρεχεν, οὗτος οὐχ ἁπλοῦς, ἀλλὰ τὸ περὶ ἔχων τοῦ πνεύματος, καὶ μυρία σκληρότητων κωλύματα, θηρία, ὀπτασίας, συμφοράς. ὥστε καὶ πλοίου ταχύτερος ἦν. Εἰ πλοῖος ἦν ἁπλοῦς, καὶ κατενεχθῆναι ἂν καὶ ἀπολέσθαι. ὅπου δὲ ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἐκουφίζετο, πόθεν ἐκρεμάσθη τοῦ δικτύου, ὡσανεὶ πλοῖος περιέχων ἀπὸ πυρός. τὴν πίστιν, φησὶ, τετήρηκα. πολλὰ γὰρ ἦν τὰ βουλόμενα αὐτὸν συλῆσαι, ἀλλ' ἡ φιλία

Φιλιπ. α. κγ.

Γαλ. β. ι.

2 Κήρυξον ⓦ λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως, ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον
ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ ⸗ διδαχῇ. Τί ἐστι, εὐκαίρως, ἀκαίρως; τουτέστι, μὴ καιρὸν ἔχε
ὠρισμένον, ἀεί σοι καιρὸς ἔστω, μὴ ἐν εἰρήνῃ, μὴ ἐν ἀδείᾳ, μηδὲ ἐν εὐκλεισίᾳ καθήμενος
μόνον· καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ ἐν δεσμωτηρίῳ ἦς, καὶ ἄλλοτι παρεικαίως, καὶ μέλλης
5 ἐξιέναι ἐπὶ θάνατον, ⸗ πρὸς αὐτὸν ⓦ καιρὸν ἔλεγξον, μὴ ὑποστελλῆς ἐπιτιμῶσαν. τότε γὰρ
⸗ ἡ ἐπιτίμησις ἴσχει καιρόν, ὅταν ὁ ἔλεγχος παρέχωρήσῃ, ὅταν ἀποδέχηται τὸ ἔργον. παρα-
κάλεσον, φησι. καθάπερ ἐπὶ τῶν ἰατρῶν, εἶπεν τὸ πρᾶγμα, ἔδωκε τῷ τομεῖ, ἐπήγαγε
τὸ φάρμακον. ὅπερ ἐὰν μὴ τούτων ἀπολειφθῇ, τὸ ἕτερον ἄχρηστον γίνεται. αὐτὸς γὰρ χωρὶς ἐ-
λέγχου ἐπιτιμήσῃς, δόξεις εἰς θράσος, ⸗ ὠμότητα ἐμπεσεῖν· μετὰ δὲ τὸ ἀποδιυθῦναι, τότε
10 καταδέχεται τὴν ἐπίπληξιν, παρέστηκεν ἤπαμέσταν. διὰ τί ἐλέγξῃς μὲν, εἶτα ἐπιτιμήσῃς,
σφοδρῶς δὲ, ⸗ μὴ παρακλήσῃ πρᾳοτέρᾳ, πάλιν τὸ πῶς αἰτιτέτραπται. ἀφόρητον γὰρ
ἔλεγχος καθ' ἑαυτὸν, ὅταν μὴ ⸗ παράκλησιν αἰσθητικὴν ἔχῃ. καθάπερ γὰρ ἡ τομὴ,
καίτοι σωτήριος οὖσα, διὰ μὴ πολλὰ τὰ παρεμπίπτοντα καὶ ἀλγηδόνας ἔχῃ, οὐκ αἱρέτα-
ται κεπόμενος ⸗ τεμνόμενος ὁ κάμνων, οὕτω ⸗ καὶ τοῦτο. ⸗ ἐν πάσῃ, φησὶ, μακροθυμίᾳ ⸗
15 διδαχῇ. ⸗ γὰρ ὁ ἐλέγχων μακροθυμίας δεῖται, ὥστε μὴ ἁπλῶς πιστεύειν, εἰ ἡ ἐπιτίμησις
παρακλήσεως, ὥστε διαθεῖναι. Τί ἐστιν ὃ τῇ μακροθυμίᾳ προσέθηκε λέγων, καὶ διδαχῇ; μὴ
ὡς ὀργιζόμενος, μὴ ὡς ἀπειθοῦντι, μὴ ὡς ἐπιμεμφόμενος, μὴ ὡς ἐχθρὸν εὑρηκὼς (πολ-
λὰ τοῦτα ἀφώδυνα) ἀλλὰ τί; ὡς φίλῳ, ὡς συναλγοῦντι, ὡς μᾶλλον ἑαυτοῦ πειθομένῳ,
ὡς τηκόμενος ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ. ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ, φησὶ, καὶ διδαχῇ, μὴ ἐν τῇ τυ-
20 χούσῃ.

3 Ἔσται γὰρ καιρὸς, ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται.

Πεῖσαι ἢ ἐκπαραλιθῶσαι, παρακάλεσε πρὸς ἀδύς. Διὰ τί δὲ εἶπε, ⸗ εὐκαίρως, καὶ ἀκαίρως· ὡς ἔχοι ἐκείνῳ μεμαθητευμένους, πρόσεχε παρέπῃ.

Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας, φησὶν, ἑαυτοῖς ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους.

25 Οὐδὲν ἐμφαντικώτερον τῆς λέξεως ταύτης. ὃ γὰρ ἀδιάκριτον πλῆθος τῶν διδασκάλων
διὰ τὸ, σωρεύσουσι, ἐδήλωσε, ⸗ διὰ τὸ πολλοὺς μαθητὰς χειροτονῆσθαι. Ἑαυτοῖς ἐ-
πισωρεύσουσι, φησὶ, διδασκάλους. Κηδόμενοι τοῦ ἀκοῦν· Τῆς ἡδονῆς χάριν
λέγοντας ⸗ τέρποντας τοῦ ἀκοῦν ἐπιζητοῦντες.

4 Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τοῦ ἀκοῦν ἀποτρέψουσι, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπή-
30 σονται. Ταῦτα προλέγει, οὐκ εἰς ἀθυμίαν βουλόμενος ἐμβαλεῖν, ἀλλ' ἵνα, ὅταν
ἔλθῃ, γνησίως φέρῃ. ὥσπερ οὖν ⸗ ὁ Χριστὸς ἐποίει λέγων, ὅτι Παραδώσουσιν ὑμᾶς, ⸗ μα- Matth. x. 17.*
στιγώσουσι, ⸗ εἰς τὰ συναγωγὰς ἄξουσιν ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ἐπὶ δὲ ἄλλων φησὶν ὁ
μακάριος Παῦλος· Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς Πραξ. κ. λθ.
ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. Ταῦτα γὰρ ἔλεγεν, ὥστε ὑφεῖναι αὐτοὺς, ὥστε τῷ πρώτῳ
35 χειρῶσαι χεῖρα εἰς δεύτερον.

5 Σὺ δὲ νῆφε, φησὶν, ἐν πᾶσι, κακοπάθησον. Ὁρᾷς ὅτι διὰ τοῦτο παρε-
λέγετο; ⸗ γὰρ ὁ Χριστὸς ἔλεγε πρὸς ἅπαντας, ὅτι ἔσονται ψευδάδελφοι ⸗ ψευδοπροφῆ- Matth. κδ. κε.
ται· οὕτω ⸗ καὶ, ὅτε ἔμελλεν ἀποδημεῖν, ταῦτα ἔλεγε. σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι. κακοπάθησον,
τουτέστι, κἂν με, παρακαλέσας, πρὶν ἢ τοῦ λύμπου ἐκείνου ἐπιλαβέσθαι, ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πρό-
40 βατα κατάστησον, ἕως οὐ πρεῖσιν ⓐ λύκοι, πολυταχοῦ κακοπάθησον.

Ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τοῦ διακονίαν σου πληροφόρησον.

Ἄρα τοῦτο ἔργον εὐαγγελιστοῦ, ὃ κακοπαθεῖν καὶ πρὸ ἑαυτοῦ, καὶ παρὰ τοὺς ἔξωθεν. τοῦ διακονίαν σου πληροφόρησον· τουτέστι, πλήρωσον. ἰδοὺ καὶ ἄλλη ἀνάγκη τοῦ κακο-
παθεῖν.

6 Ἐγὼ

σιν ἔχοντι τῶν ἀπόντων· ἢ οὕτω πάντα εἰσόμεθα, ἃ εἰδέναι χρή, ἢ πάντων τῶν ἀγαθῶν ὑστερήσομεν.

Λογ. θ. 16 ΠΑΣΑ ΓΡΑΦΗ ΘΕΟΠΝΕΥΣΤΟΣ, ΚΑΙ ΩΦΕΛΙΜΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ, ΠΡΟΣ ΕΛΕΓΧΟΝ, ΠΡΟΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΝ, ΠΡΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΝ ΤΗΝ ΕΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, 17 ΙΝΑ ΑΡΤΙΟΣ Η Ο ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΠΡΟΣ ΠΑΝ ΕΡΓΟΝ ΑΓΑΘΟΝ ΕΞΗΡΤΙΣΜΕΝΟΣ.

ΠΟλλὰ πρόκλησιν ποιησάμενος ἡ πρόφασιν ἀπὸ πάντων, ἐπάγει ἡ τὸν ἀπὸ τῆς γραφῆς πλουτεῖν οὖσαν. Εἰκότως ἡ πειθὼ τοσαύτην πρόκλησιν, ὅπου μεγάλη καὶ λυσιτελὴς ἔμελλεν ἐρεῖν. Εἰ γὰρ ὁ Ἐλισσαῖος μίσθεις ἑκάστης ἡμέρας σωτὴρ ἐδίδασκάλῳ, καὶ [οὐ] θέατρον πλουτοῦσι ἑαυτὸν παρεῖχε, διέρριπτε δὲ ἱμάτια αὐτοῦ, πῶς οἴει τοῦτον παθεῖν ἂν οὗτος μὴ ἀγαπώμενος, οὕτω δὲ ἀγαπώντα, ἀκούοντα ὅσα μέλλει ἀπολαύσεσθαι ὁ διδάσκαλος, ἐξ ὧν οὐδὲν ἀπέλαυσεν αὐτὸς ἂν χρήσιμον ἂν εἰς τὸν θάνατον, ὃ μάλιστα πάντων εἴωθε λυπεῖν; οὐ γὰρ οὕτω χαίρει ἴσμεν τῷ παρελθόντι χρόνῳ, ὡς ἂν εἰς χρόνον ἀπολαυσθησόμενον τοῖς πεπλουτηκόσιν. Διὰ τοῦτο, ὅτι πολλὰ ἐποίησατο τὴν πρόκλησιν, τότε δεῖ τὸν πλούσιον ἑαυτὸν διαλέγειν. καὶ οὐκ ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ λέξεσι χρῆται ἱκαναῖς αὐτὸν προκαλέσασθαι καὶ χαρᾶς ἐμπλῆσαι, ὡς θυσίαν τινὰ μισθωσαμένου εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἢ πλουτεῖν, ἐξ ἀποδημίαν μέλλοντα, ὅπερ οὖν καὶ ἐστί, καὶ μεταστάσεως τοῖς τὰ χρήματα. Ἐγὼ γὰρ ἤδη ἀπεδήμησα, φησί. Διὰ τοῦτο ἔγραφε λέγων· πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος, καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν. πᾶσα, ποία; πρὸς τὴν εἰπόντα, φησί, πᾶσα ἱερὰ· πρὸς τὴν διελέγοντα, ἔφη, πρὸς τὴν εἰρηκότα, πρὸς τὴν ἐλεγχθέντα, ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας. πᾶσα οὖν ἡ τοιαύτη θεόπνευστος. μηδὲν οὖν ἀμφίβαλε, φησί. καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, ἵνα ἄρτιος ἡ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος. πρὸς διδασκαλίαν. Εἴ τι μαθεῖν, εἴ τι ἀγνοῆσαι χρή, ἐκεῖθεν εἰσόμεθα· εἰ ἐλέγξαι τὰ ψευδῆ, καὶ τοῦτο ἐκεῖθεν· εἰ ἐπανορθώσασθαι καὶ σωφρονίσασθαι. πρὸς παίδευσιν, πρὸς παιδαγωγίαν, φησί, πρὸς ἐπανόρθωσιν τοιαύτην, εἴ τι λαλῆσαι, καὶ χρὴ πειθεσθῆναι. ἵνα ἄρτιος ἡ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος. διὰ τοῦτο, φησί, γέγραπται ἡ τῶν γραφῶν παίδευσις, ἵνα ἄρτιος ἡ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος. ὅρα ἄρα χρείας αὐτῆς ἄρτιον εἶναι γνώσεσθαι. αὐτὰ ἐμοὶ, φησί, ταῖς γραφαῖς ἔχεις· εἰ βούλει μαθεῖν, ἐκεῖθεν δίωκε. Εἰ δὲ Τιμοθέῳ ταῦτα ἔγραφε τῷ πνεύματος ἐμπεπλησμένῳ, πόσῳ μᾶλλον ἡμῖν; πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος. οὐχ ἁπλῶς μετέχειν, φησὶν, ἀλλὰ μετ' ἀκριβείας ἐξηρτισμένος.

κεφ. δ. 1 Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς. Ἡ πίστις λέγει καὶ δικαίους, ἢ πίστις καὶ ἀπιστίας καὶ ἀσεβείας, ὅτι πολλοὶ καταλείψουσι ζῶντες. ἐφόβησεν αὐτὸν ἐκ μὲν τῆς προτέρας λέγων, Παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τὰ πάντα, ὃ τοῦ θανεῖν ἦν ὁ φοβερώτερον ἦλθε, τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς· τουτέστι, τοῦ μέλλοντος εὐθύνας ἀπαιτεῖν. Καὶ τὰ τοῦ ἐπιφανείας αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

Κείνει πάντα; ἐκ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ τῆς μελλούσης, τῆς μετὰ βασιλείας. ἢ τοίνυν τοῦτο λέγει, ὅτι οὐχ οὕτως ἥξει, ὡς νῦν· ἢ ὅτι διαμαρτύρομαί σοι τοῦ ἐπιφανείας αὐτοῦ, καὶ τοῦ βασιλείου, μάρτυρα καλῶ ἐκεῖνον ὃν ἴσχυες ὅτι καὶ τότε αὖθις ἀναστήσει. Εἶτα πῶς διακηρύττειν ὡς λόγῳ διδάσκων, ἐπάγει·

2 Κήρυξον

σῶσαι ⓦ παῖδα, ἐκείνου ποιήσαντος αὐτὸν κύριον. καὶ γὰρ ἀνελθεῖν ἔσται θέλῃ, δυνήσεται, καὶ ἀφεῖναι, αὖ βουληθῇ, ὁμοίως δυνήσεται. ἀπὸ γὰρ ἐκείνου γέγονεν. * αὖ εἴπῃ, ὅτι πλούσιος ἴσῃ ἢ πένης, ἀμφοτέρων κύριος αὐτός ἐστι. ὃ πλέον τοῦ κόσμου ἀπὸ τοῦ ἁμαρτάνειν ἑαυτὸν ἔβλαψεν. εἰ δ' ἄλλως ἢ ὅταν ἐπιλαθῇ ἀνθρώπου πιστεύῃ, πολὺ δὲ τοῦτο συμβαίνει ἐκείνοις τοῖς ἀπατεῶσιν. οὐδὲν γὰρ ταῖς ἀποτυχίαις προσέχει, ἀλλ' εἴ που ἐπιτύχοιεν. εἰ δέ τινα ἔχοιεν δυνάμεων προγνωστικήν, ἐμοὶ ⓦ πίστευε τούτους ἄγε. μεγαληγορῶν λέγω. ὃ γὰρ τοῦτον ἀπολλάττει, μεγαληγορίας. ἀμύρτομαι μὴ γὰρ εἰμὶ μάντις. τοῦτον ἢ ἔτεκεν οὐκ αὖ ταπεινοφρονήσαιμι. πάντων τῶν θεῶν χάριν καταπλώ. ἄγε πρὸς ἐμὲ ⓦ ἄνδρα ⓦ μάγον, εἴ τινα ἔχει δυνάμεων προγνωστικήν, εἰ πάντα τί μοι συμβήσεται, 10 ἄριστον πέσαι μοι. ἀνὴρ οὐκ ἐρῶ. ἀπὸ γὰρ τοῦ βασιλέως ἀξιοῦσθαι εἰμί, ἃ οὐκ ἔχει τὸν ἐμὸν ἀρχιτέκτονα, οὐδὲ πάντα ἀποτελεῖ. πέρρωται κατὰ δύσιν αὐτῷ, ἃ τοῦ ἀπηλιώτου τυγχάνω, ὧν βασιλεὺς στρατεύομαι. ἀνὴρ ὁ δεῖνα ἔκλεψέ, φησι, καὶ ὁ δεῖνα αὐτοῦ κατεμέμυσε. μᾶλλον μὲν οὖν οὐδὲ πάντα χωρεῖ τοῦτο ἀνθρώπους, ἀνάγκαιος καὶ ψεῦδος. οὐδεὶς γὰρ ἴσασιν· εἰ δὲ πάσασι, μᾶλλον δὲ ἑαυτοῖς ὠφελοῦσι λέγειν, πῶς δὲ πολλὰ ἀνάθημα τοῦ εἰδώλου ἐκλάπη, πῶς ὁ 15 πολὺς χρυσὸς ἐχωνεύθη, ἀπὸ τί μὴ προεῖπον τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῶν. ἄγε οὐδεὶς ἴσασιν· ἀλλὰ χρήματα μὲν ἔτεκεν οὐδὲ εἰπεῖν ἐδύναντο, ὅταν ⓐ ναοὶ αὐτῶν ⓐ εἰδωλικοὶ ὀπτιμοπρεπεῖς, καὶ πολλοὶ σωματοφύλακες. ἀπὸ τί μὴ φεύδονται τῆς σωτηρίας τῆς αὐτῶν; ἀλλ' ὀπτυχία μόνον τὸ πρᾶγμά ἐστι, εἴ που τι καὶ προεῖπεν. εἰσὶ πρὸς ἡμῶν προφῆται, ἀλλ' οὐκ ἀποτυγχάνουσιν. ἃ τοῦτο μὲν λέγουσιν, ἐκβιάζεται ἢ ψεύδονται, ἀλλὰ πάντα ἀληθεύ- 20 ουσι. τοῦτο γὰρ προγνώσεώς ἐστι. παύσασθέ ποτε τῆς μανίας, παρακαλῶ, εἷς ὦ Χριστῷ πιστεύετε· εἰ δὲ μὴ πιστεύετε, τί ἐμοὶ τοῦ ἁμαρτάνετε, τί ἀπατᾶτε; ἕως πότε χωλαίνετε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; πόσος γὰρ ἔτεκεν προσέρχη; διέρωτᾶς; ἅμα προσῆλθες, ἅμα ἠρώτησας, ἀπὸ τοῦ διαλείμματος ἐποίησας. ὡς γὰρ πιστεύων ἐρωτᾷς. ἄ, φησι, οὐ πιστεύων αὖθις ἀληθεύει, ἀνάγκαιος πειράζων. καὶ ὃ πειράζων εἰ ἀληθεύει, οὐκέτι 25 πεπεισμένου, ὅτι ψεύδεται, ἀνὴρ ἐπ' ἀμφιβάλλοντος. πόσος οὖν ἔτεκεν ἐρωτᾷς τί ἔσται; εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγει, ὅτι τάδε ἔσται, τάδε προέξει καὶ ἁμαρτάνει, μᾶλλον μὲν οὖτος ἐχρῆν εἰδωλολατρῆσαι, πλεῖον ἀνὴρ οὐ τοσαύτην ἡ ἀσέβεια. εἰ δὲ τὰ μέλλοντα προλέγουσιν, οὐδεὶς ἄλλο κερδαίνει ὁ μαθών, ἢ λυπεῖται προεπιλύει. ὃ μὲν γὰρ πρᾶγμα οὐκ ἄξιόν, πάντα δὲ λυπεῖται ἀπαίμωνες, ἑαυτοὺς ἐκβυσσοῦσιν ἑαυτοῖς. εἰ συμφέρει τοῦτο, οὐκ ἂν ἡμῖν ἐφθόνη- 30 σεν ὁ Θεός· οὐκ ἂν ἐδίδαξεν ὁ τὰ συμφέροντα εἰπών· Ὅσα γὰρ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός, Isaiah. 11. 10. φησι, πάντα ἐγνώρισα ὑμῖν, ἃ, Πάντα ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός, ἀπήγγειλα ὑμῖν· καὶ, 18. Οὐ λέγω ὑμᾶς δούλους, ἀνὴρ φίλους· ὑμᾶς φίλους μου ἐστε. ἀπὸ τί οὖν ταῦτα οὐκ ἐγνώρισεν ἡμῖν; ὅτι βούλεται μηδένα λόγον ἔχειν ἡμᾶς αὐτῶν. ἐπεὶ ὅτι οὐ βασκαίνει, τοῖς παλαιοῖς ταῦτα ἐλέγετο, ἃ πρὸ ὀλίγου καὶ ἑτέρων ἐλάλει, ὅπως ἡπιοίησαν. ἡμῖν γ', ὅπως βούλε- 35 ται μηδένα λόγον ἡμῖν εἶναι αὐτῶν, οὐδὲ φερεπίδα ἔλεγε ταύτην τὴν γνωρίσαι ἡμῖν. ἀνὴρ τί μανθάνομεν; ὅπερ οὐκ ἔμαθον ἐκεῖνοι; μικρὰ γὰρ ἄπαντα ἐκεῖνα· ἃ γ' ἡμεῖς ἐμανθάνομεν ὅτι ταῦτα, ὅτι ἐγκεφάλια, ὅτι ἀθάνατοι ἐσόμεθα, ὅτι ἄφθαρτοι, ὅτι οὐκ ἔχει τέλος ἡ ζωή, ὅτι πάντα ἐλευθέρα ἐστί, ὅτι οὐ νεφέλαις ἁρπαγησόμεθα, ὅτι ⓐ ποιηρεῖ κόλασιν ὕσαι, μυρία πρὸς τούτοις ἕτερα, καὶ οὐδὲν ὅτι ψεῦδος. οὐ πολλῷ βέλτιον εἰδέναι ταῦτα, ἢ ὅτι ὁ ὄφις 40 ὁ ἀπολέμιος εὑρέθη; ἰδοὺ ἔλαβες ⓦ ὅπλον, ἰδοὺ εὗρες. τί ὄφελος; οὐ πάλιν ἀπολλύεις αὖθις ἕτερα δέπω; καὶ γὰρ αὖθις σε μὴ ἀφῇ, σὺ αὐτὸν ἀφίσεις τῇ τελευτῇ. ἀπὸ γὰρ πρᾶγμα, ἅπερ ἐγὼ εἶπον, ἀνὴρ κεφαλὴν βουλόμενα, διὰ νεκρὸς ἔχρηζε. ἐκεῖνα τοίνυν διώκωμεν, ἐκείνων ἐχώμεθα τῶν μενόντων, τῶν βεβαίων. μὴ προσέχωμεν μάντεσι, μηδὲ χρησμολόγοις, μηδὲ ἀγύρταις, ἀλλ' ἢ τῷ Θεῷ τῷ πάντα εἰδότι σαφῶς, τῷ τὰ γεγο-

σα

πᾶσι ὁμοίως ἐπιχέῃ, καλὸν, ἐὰν δὲ μὴ θέλωσι πάντα ταῦτα βαθὺν εἰδέναι, οὐ μικρὸν τὸ εἰδέναι τεκμήριον· ὡς ὁ γε βουλόμενος πάντως τὰς μέσεις τῶν ποταμῶν καταλαμβάνει, ἐὰν μάλιστα σὺν οἴδε τῶν ποταμῶν τὰ ἰδιώματα, ἢ ἀπολίπῃ πολλάκις ἀπὸ τῆς αὐτῆς θρασύτητος τὰ βάθους καταλαμβάσας, ἀφ' ἧς διέβαινε τὸ μὴ βαθύ. οὕτω καὶ ὅπου τὰ Θεοῦ, ὁ πάντα θέλων εἰδέναι, ἢ πάντων καταλαμβάνει, ἐὰν σὺ μάλιστα τι ὅτι Θεὸς. ἀλλ' ὁ μὲν τοῖς ποταμοῖς τὸ μὲν πλέον μέρος ἀσφαλὲς, ὀλίγον ἢ ἐλάττες ἢ βαθὺ· ἐπὶ δὲ τοῦ Θεοῦ τὸ πλέον ἐστὶν ἀπόρρητος, ἢ οὐκ ἔστιν ἐξιχνιάσαι τὰ ἔργα αὐτοῦ. τί τοίνυν βιάζῃ καταπίπτειν σαυτὸν, ἐπὶ τὸ μόνον ἴδῃ, ὅτι πάντα ὁ Θεὸς οἰκονομῇ, ὅτι πάντων προνοεῖ, ὅτι ἀντιξουσοί ἐσμεν, ὅτι τὰ μὲν ἐνεργῇ, τὰ δὲ συγχωρῇ, ὅτι οὐδὲν ποιεῖ γίνεσθαι βουλόμενος), ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῦ βουλήματος αὐτοῦ πάντα ἔχει, ἀλλὰ ἢ ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου, πάντα τὰ κακὰ ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου μόνου, πάντα τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου καὶ τῆς αὐτοῦ ῥοπῆς, ὅτι οὐδὲν αὐτοὶ λαμβάνει. Ἀφ' ὧν πάντα ἐνεργεῖ· εἶτα σὺ τῶν εἰδὼς, ἀρίθμει ἵνα μὴ τὰ ἀγαθὰ, ἵνα δὲ τὰ κακὰ, ἢ ἵνα τὰ ἀδιάφορα· οἷον, ἀγαθὸν ἡ ἀρετὴ, κακὸν ἡ φαυλότης, ἀδιάφορα πλοῦτος, πενία, ζωὴ, θάνατος. ἀν' ταῦτα εἰδῇς, εἶσῃ καὶ μᾶλλον τούτων, ὅτι οἱ δίκαιοι διὰ τοῦτο θλίβονται), ἵνα στεφανωθῶσιν, οἱ ἀνάξιοι πάλιν, ἵνα τὸ ἀνάξιον πάλιν δίκαιον ἐκπίσωσιν· ὁ πάντες ἢ οἱ ἀνάξιοι πάλιν δίκαιοι τὰ ταῦτα ποιοῦσιν, ἵνα μὴ τῇ φαυλότητι οἱ πολλοὶ ἀπιστῶσιν, ὥσπερ οὐ πάντες οἱ δίκαιοι θλίβονται), ἵνα μὴ τιὸ κακίᾳ ἐπαινετὸν εἰ νομίσῃς, ἀλλὰ τιὸ ἀρετῆς. οὗτοι κρίσεις εἰσὶ, καὶ ὅρισι. ὁ βούλει ἄρχε ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐ λήψῃ παρ' ἡμῶν. ὥσπερ γὰρ ὅτι τοῖς γραμμαῖς ἂν ὁ τῶν ἑξακοσίων ἀριθμὸς, καὶ ἐστὶ τοῦτο ἀπόντα ἄγαν), καὶ πάντα μείζειν καὶ καλυπλασιάζειν δυνατὸν ἐστὶ τῷ κρίνοντι τὸν ἑξακοσίων, καὶ λέγειν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου πάντα γρέφε) (καὶ ἴσασι ταῦτα ὅσοι γράμματα μεμαθήκασιν) οὕτω δὴ καὶ κρίσεως τάξις, οἷς παλαιρώσαμεν προτέρων, ἂν τις εἰσέλθῃ, οὐδέποτε σκανδαλίζε). τίνες οὖν εἰσὶν οὗτοι; οὐκ ἀγαθοὶ ἀρετὴ, ὅτι φαῦλοι κακία, ὅτι ἀδιάφορα ὄντα, πενία, ὅτι βουλαὶ, συκοφαντίαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ὅτι δίκαιοι θλίβονται διὰ ταῦτα· εἰ δὲ τίνες καὶ δι' πάσχουσι, ἵνα μὴ ἡ ἀρετὴ δίξῃ μισητὴ εἶ). ὅτι ποιηταὶ δι' φεμίσιοι), ἵνα σκῶμ κολασθῶσι· εἰ δὲ τίνες καὶ κολάζονται), ὥστε μὴ τιὸ κακίᾳ δόξαι εἶ) καλὸν, μηδὲ ἀτιμώρητα τὰ πραγματα. ὅτι οὐ κολάζονται πάντες, ἵνα μὴ τῆς ἀναστάσεως ὁ καιρὸς ἀφαιρεθῇ· ὅτι καὶ τῶν ἀγαθῶν εἰσί τινες δι' φαῦλα ἔχοντες ἔργα, καὶ τὰ ζῶντα αὐτὰ ἀποπίπτοντα, καὶ τῶν ποιηρῶν δι' χρηστὰ ἔχοντες, καὶ τὰ ζῶντα ἀπολαμβάνουσιν, ἵνα σκῶμ τιμωρηθῶσι· ὅτι ἀκαταλήπτα τὰ πλείονα τοῦ Θεοῦ ἔργα, ὅτι πολὺ δι' μέσου ἡμῶν καὶ αὐτοῦ, καὶ ὅσον οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. αὐ ταῦτα ἀναλογιζώμεθα, ἵνα μὴ μανίας γοργῶνος δυνώμεθα. ἀν' τῶν γραφῶν ἀκούωμεν συνεχῶς, θρήσομεν καὶ πολλαχοῦ γράμματα τοιαῦτα πολλά. τὰ δυνάμενά σε, φησι, σοφίσαι εἰς σωτηρίαν. τὰ γὰρ πρακτικὰ οὐκ ἀπίστανται αἱ γραφαὶ, τὰ δὲ μὴ πρακτικὰ. ἄκουε γὰρ τοῦ μακαρίου τούτου ἀλλαχοῦ λέγοντος, Παίδευσας σεαυτὸν ὡδηγεῖ εἶ) τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων. ὁρᾷς ὅτι φῶς τῶν ἐν σκότει ὁ νόμος; εἰ γὰρ ὁ γράμμα δικαιοῖ, φῶς, ὁ γράμμα δὲ ἀποκτέινει, τί ἄρα ὁ δὲ πνεῦμα δὲ ζωοποιοῦν; εἰ ἡ παλαιὰ, φῶς, ἡ καινὴ, ἔνθα τοσαῦτα ἀμφιστομοῦνται; ἔνθα τοσοῦτόν ὅσον τὸ μέσον, ὅσον εἰ τοῖς οὐδὲν πλέον τῆς γῆς εἶδόσι οὐρανοὶ τις ἀνοίξειε, καὶ πάντα πεῖσαι καταπλεῦσαι. ἐκεῖ γὰρ νῆσος ἐμάθομεν, ἐκεῖ βασιλείας, ἐκεῖ κρίσεως. μὴ πιστεύωμεν ἀλόγοις πράγμασι, γοητεία πάντα σκιᾶς. τί οὖν ὅτι λέγουσι, φησι, καὶ σκληραίνει; ὅπῃ σὺ πιστεύεις, εἶγε καὶ σκληραίνει. αἰσχυνάλωτον σε ἔλαβε, κύριός ὅτι τοῦ βίου τοῦ σοῦ, ὡς θέλει αὐτοὶ οἰκονομῇ. Εἰπέ μοι, εἴ τις λιτάρχης υἱὸν βασιλέως αὐτῷ προσφυγόντα, καὶ ἐρημίαν καὶ τὸ σκύνου συνοίκησιν ἀγαπήσαντα ὑπὸ χεῖρας ἔχει καὶ ἐξουσίαν, δυνήσεται αὐτῷ εἰπεῖν, εἰ πλουτᾷ, εἰ ζῇ; καὶ σφόδρα γε δυνήσεται. τί δήποτε; οὐκ ὅπῃ προσοίδε δὲ μέλλοι, ἀλλ' ὅπῃ ἐκείνου κύριος ἦν, τὸ ἀφεμίσαι, καὶ

Ρωμ. β. ιθ.

σῶσαι

οὐδεὶς ἀποδυσάμενος ἢ ἀλειψάμενος δύεται βπτίζπ. Εἰ δ' αὖεσιν βπτίζηπαῖς, τί ἀπεδύσω; τί δὲ χξερς δύπῆερς; ἢ πῶς οὐκ δύπαίρω, φησί, νῦν; ὅτεμ τὴν ἐπιθυμίαν μὴ κρατῆς, ὅτεμ πρὸς τὴν βίαν τῆς φύσεως μὴ μάχη.

14 Σὺ δ' ἔμαθες καὶ οἷς ἐμαθες καὶ βπτισθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἐμαθες,

15 Καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν, διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Τί ἐστι τοῦτο; καθάπερ ὁ πρεσφύτης Δαυὶδ παρήνεσεν, Μὴ παραζήλου, εἰ πάν, εἰ πανηρευομένοις, τοῦτο δὲ ἄλλος παραπλησίως λέγων· σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ βπτισθης. οὐκ ἀπωλεσας ἔμαθες, ἀλλὰ καὶ βπτισθης τοιοῦτον, βπτισθυσας. τί δαὶ καὶ βπτισθυσα; ὅπ αὕτη ἐστὶν ἡ ζωή. κἂν ἐναντία τούτων ὁρᾶς ἐν τούτοις ὧν βπτισθυσας, μὴ θορυβοῦ, ἐπεὶ καὶ ὁ Αβρααμ ἐσκηνοπάγησεν ἐρημία, ἀλλ' ὅμως ἔπαθεν. ἤκουσεν, ὅπ Ἐν Ισαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα, καὶ Ισαὰκ σφάξαι ἐκελεύετο, καὶ οὐκ ἐθορυβήθη, οὐδὲ ἐπαρρήτυνε. Γεν. κα. κε.

Μηδεὶς σκανδαλιζέσθω βπὶ τοῖς ποιηρεῖς, τοῦτο αἰνίτ τει εἰπὼν ἡ γραφή. Τί οὖν ὅτεμ καὶ ἀγαθοὶ εὑρεθῶσιν, καὶ ποιηρεὶ κολάζωνται; ὃ μὴ ἔτεροι εἰκὸς ἡμεῖς θαι, ὃ δ' ἄλλο οὐκ ἔνι. ποιηρεὶς μὲν γὰρ κολάζεσθαι ἔνι, ἀγαθοὺς δ' εὑρεθῆναι, ἀεὶ οὐκ ἔνι. οὐδεὶς Παύλου ἴσος ἐστίν, ἀλλ' ὅμως ὁ τηλίκ ἡ πάντα δίηνεκῶς χρόνον, ὁ διὰ κρισιν, ὁ στεναγμοῖς πυκτὸς καὶ ἡμέρας. Μετὰ διακρύων γάρ, φησι, νύκτα καὶ ἡμέραν πεπίεσμαι τοῦ ὕπνου. οὐκ ἔπαυσάμην. Ψαλ. ξ. λα. καὶ πάλιν, Ἡ βπισύστασίς μου ἡ καθημέρου, φησίν. οὐ γὰρ σήμερον μὲν ἔλαμψεν, αὔριον δὲ ἤλγηκε, ὁ Κορ. ια. κη. ἀλλὰ καθ' ἡμέραν οὐ διελίμπανεν ἐδυνώμενος. πῶς οὖν φησι, ποιηρεὶ πρεσκόψουσι βπὶ ὁ χρόνος; οὐκ εἶπεν, ὅτι ἀνέστως τυγχάνουσιν, ἀλλ' βπὶ ὁ χρόνος πρεσκόψουσιν· εἰς ὃ χρῆναν ἡ πρεσκοπὴ αὕτη. οὐκ εἶπεν, ὁ βιθλιώσας ἔσονται· εἰ δὲ καὶ κολάζονται, ἀλλὰ τοῦτο κολάζονται, ἵνα μὴ νομίσης ἀμεμφήτως εἶναι τὰ ἁμαρτήματα. βπὲρ γὰρ τὰ γένετα οὐκ ἰσχύει κωλῦσαι ἡμᾶς τὰ κακίας, φιλόθεος ἡμῶν διυπνίζει καὶ διεγείρει ἡμᾶς. Εἰ μηδεὶς ποιηρὸς ἐκολάζετο, οὐδεὶς ἂν ἐνόμιζεν ἐφεστάναι τὸ Θεῖον τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασιν· εἰ πάντες ἐκολάζοντο, οὐδεὶς ἂν προσεδέχετο ἔσεσθαι αἰάστασιν, ὡς πάντων ἐν τῷ ἁμαρτάνειν ὄντων. διὰ τοῦτο καὶ κολάζει, καὶ οὐ κολάζει. διὰ τοῦτο ἐν τούτῳ δίκαιοι θλίβονται, ὅτι πάροικοί εἰσιν, ὅτι ξένοι, ὅτι ἐν ἀλλοτρίᾳ εἰσίν. ὁ δίκαιοι τοίνυν δοκιμῆς ἕνεκεν ταῦτα πάσχουσιν. ἄκουε γὰρ τοῦ Θεοῦ λέγοντος πρὸς Ἰώβ, Οἴει μάταιος σοι κεχρηματίσθαι, ἵνα ἀναφανῇς δίκαιος; Ἰωβ. μ. γ. ὁ δὲ ἁμαρτωλοὶ ἐάν καὶ ποτέ τι τοιοῦτον πάσχωσιν, δίκαιον πάντως τοῦ ἁμαρτεῖν. ἐν πᾶσι τοίνυν διαφερόντως τῷ Θεῷ, εἴτε οὕτως, εἴτε ἐκείνως. ἀμφότερα γὰρ χρήσιμα. ἐστὶν μισῶν, ὅταν ἀποστρέφωμαι ἡμᾶς ποιῇ, ἀλλ' ἀμφότερα φροντίζων ὁ κηδεμών. Εἰδὼς, φησι, ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας· τουτέστιν, ἐκ προοιμίων τὰ ἱερὰ γράμματα ἔμαθες. ἱερὰ δὲ γράμματα ταῦτα θείας καλῆς γραφῆς. ἐν ταύταις εἰστρέφῃς, ὥστε ἐκ τούτων φρέαρ εἰ σοι πλὴν πίστι ζῆν, καὶ μηδὲν προσδεήσεσθαι. ὃ βάθος γὰρ πηγῆς ἔχει πολλῆς, οὐδὲν αὐτὴν προσκτήσασθαι δύναται. Εἰπὼν δὲ τὰ ἱερὰ γράμματα, ἐπήγαγε, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι· τουτέστιν, οὐκ ἀφιᾶσιν ἀμάθητόν τινα παθεῖν, ἐν οἷς ὁ πολλοί. ὁ γὰρ τὰ γραφὰς εἰδὼς, ὡς εἰδέναι χρὴ, οὐδενὶ τῶν γηοιμόρων σκανδαλίζεται, πάντα φέρει ἡμερίως, τὰ μὲν τῇ πίστει ἐπιτρέπων καὶ φόβῳ ἀκριβεῖ τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας, τὴν δὲ ἐν λόγοις εἰδὼς, ἐν ὑποδείγματα βλέπουσαν εἰς τὰς γραφάς. ἐπεὶ καὶ ὃ μὴ πάντα ἀκριβάζεσθαι, καὶ ὃ μὴ πάντα θέλειν εἰδέναι, μέγα τοῦ εἰδέναι τιμᾶται. ἐὰν δὲ βούλεσθε, ὅτι ὑποδείγματος ἕνεκεν. ἔστω ποταμός, μᾶλλον δὲ ἑπτὰ ποταμοί, οὐχὶ συγχώρησιν λέγω, ἀλλ' ὅπερ εἰσὶν ὁ πολλαμοί. ὑπὸ πάντες χθὲς βάθος ἴσοι τυγχάνουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν φλαύτερον ὃ ἔδαφος ἔχοντες, ἔπειτα βαθὺ καὶ ἰσχυρὸν ὑποπίπτει ἀγροικίᾳ· ἐὰν δὲ τοῦτο μὲν θέλῃσι, εἰκὸς δὲ οὐκέτι. ὃ οὖν μὴ θέλειν

πᾶσιν

ΗΘΙΚΟΝ

χ. ἐπαύτη

χ. νῦν

χ. χρήσιμος εἰσιτομεῖ ὁ Θεὸς, ἢ μισῶν χ. ἡμᾶς ἀλλὰ ἀντιτίθων τὰς σωτηρίας ἢ ὀργὴν ἢ κηδόμενος. ἢ ὅτι ὑπὸ

χ. αἰνιττόμ

τήσουσι, οὐδὲ σωφρονίσουσι, καὶ ταῦτα τῶν ἀρχὴν δέξασι πικρῶς ταῦτα κρούεσθαι, ἀλλὰ διαφόρως πολέως ἔσονται. ὅπερ γὰρ ἐκεῖ τότε φησὶν, ἀκούουσι τὰ λεγόμενα. ἡ γὰρ ἀμοιρία αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσι. πόθεν; πάντα χρόνον ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ἐθρέπετο. καὶ γὰρ καὶ τότε ἀνέθησι τὰ τῆς πλοίας, εἰς πλοῦς οὐ βλέποντες. διαφθαρτὰ γὰρ τὰ μὴ φύσει καλὰ, ἀλλὰ δικαίως τὰ καλὰ ἀεὶς καὶ ἀΐδια, ἡ φωτεινὰ, ἡ ἀπόλλυται). ἀλλ' οὐ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα· ἡ τούτων οὐ μέτρια. οὐ γὰρ ἐν ἀπάτῃ τὰ ἡμέτερα. πῶς γὰρ ἂν ὑπὲρ ἀπάτης ἡ ἀπάθειαν εἴποιμεν;

10 Σὺ δὲ πεπαιδευθηκὰς μὲν τὴν διδασκαλίαν, Ὡς ἱερεῖς ἐστε. οὐ γὰρ ἁπλῶς πεπαίδευμαι, ἀλλὰ πεπαιδευθηκὰς. τὸ δὲ ὦ θαῦμα ἱερέως σημαίνει πολλῷ μείζονα, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, πεπαιδευθηκὰς τὴν διδασκαλίαν. τοῦτο δεῖ λέγειν. Τῇ ἀγωγῇ. Τοῦτο δεῖ βίου. Τῇ προθέσει. Τοῦτο δεῖ προθυμίας καὶ προαιρέσεως τῆς ψυχῆς. οὐχὶ ἔλεγεν ἰδιώτας, φησὶ, ταῦτα, οὐκ ἐποίουν δὲ, οὐδὲ ὁ λόγος μένει ἐφιλοσόφουν. Τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ. Πῶς οὐδὲν με τούτων, φησὶν, ἐβλαπτε; Τῇ ἀγάπῃ. Ὅπερ οὐκ εἶχον οὗτοι. Τῇ ὁμονοίᾳ.

Ὥσπερ οὐδὲν τοῦτο τῇ μακροθυμίᾳ, φησί. πρὸς οὖν αἱρετικοὺς πολλῷ ἐπιδεικνύμενον τὴν μακροθυμίαν. τῇ ὁμονοίᾳ· πρὸς οὖν διαμοιρεῖς.

11 Τοῖς διαμοιρεῖς, τοῖς παθήμασι. Δύο γὰρ ταῦτα βλάπτει τὴν διδασκαλίαν, ὁ αἱρετικοὺς εἶναι πολλοὺς, ἡ ὁ μὴ καρτερεῖν ἐν τοῖς παθήμασιν. ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ τούτων πολλὰ εἴρηται, οὐ δὲ παλαιὰ ἦσαν, ἡ ἴσως), ἡ χρόνος οὐδὲν καθαρὸς τούτων, δὲ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐδὲν βλάπτειν δυνήσεται), ἡ οὐ ἐν τῷ κόσμῳ σκιὰν χρυσᾶ ἡ ἀργυρᾶ ἐστιν. ὁρᾷς λοιπὸν αὐτοῦ τὴν θλῖψιν ἀγαλλόμενον; Οἷα μαίνεται ἡ Ἀντιοχία, ἡ Ἰκονίῳ, ἡ Λύστροις. Τί δήποτε ταῦτα μόνα εἴρηκεν ἀπὸ πολλῶν; ὅπερ γνώσεται ἐν τῷ ἀνδρὶ τὰ λοιπά. δὲ ἴσως ὡς πεπαιδευμένων τὴν ἀρετὴν ἔστων μέμνηται), οὐ τὴν παλαιὰ ἡ οὐκ ἀριθμῆται κατ' εἶδος. οὐ γὰρ ὅτι κακοὶ ἦσαν, οὐδὲ φιλότιμος. πρὸς γὰρ τὸ μαθητὴν, ἡ πρὸς ὑπόδειξιν, λέγει. Ἀντιόχου ἡ τῶν τῆς Πισιδίας ἐστὶ ταῦτα φησι, ἡ Λύστρων, ὅθεν ἦν ὁ Τιμόθεος. Οἵους διαμοιρεῖς ὑπέμφαινε. Ἀμφότερα δὲ ἀκλινέστως, ὅτι ἡ ἐγὼ προθυμίαν πεπειραμένην ἐπαίδευσα, ἡ οὐκ ἐγκαταλιμφθεῖσαν, ἡ οὐκ ἔστι εἰπεῖν, ὅτι προέδωκέ με ὁ Θεὸς, ἀλλὰ πολλὰ μετὰ τοῦτο εἰργάσατο.

Οἵους διαμοιρεῖς ὑπέμφαινε, φησὶ, ἡ οὐκ ἐπάνω με ἐρρύσατο ὁ Κύριος.

12 Καὶ πάντες ὅ δὲ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται).

Τί ὅλως λέγει ταῦτα ἐμοὶ τῷ, φησι; ἕκαστος τὴν θελήσεως ζῆν εὐσεβῶς, διωχθήσεται. διαμοιρεῖς ἐστὶ ταῦτα φησι ταῖς θλίψεσι, ταῖς ἐδιώξεσι. ἡ γὰρ οὐκ ἔνι ἀνδρὶ τῷ τῆς ἀρετῆς ἄνευ ἐδιώξεσθαι λύπης εἶναι χωρὶς, θλίψεως, ἐδιώξεως, πειρασμοῦ. πῶς γὰρ, ὁ γενναίῳ καὶ παλιμμανίῳ ἐδιώκει ὁδὸς; ὁ ἀκούσας, Ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔξετε; Εἰ ἐν σκιᾷ τῷ χρυσῷ ἔλεγεν ὁ Ἰωὴλ, Πλεκτάνεσι ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο; Ἰωαν. ιε. λγ. Ἰωσ. ζ. α.

13 Πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι ἡ γόητες, φησὶ, προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. Μηδεὶς οὖν θορυβείτω τούτων, φησὶν, οἱ σκηνοὶ ἐν τῇ θλίψει, σὺ δὲ ἐν πειρασμοῖς. τοιαύτη τοῦ ἀγῶνος ἡ φύσις ἐστὶ. ἐκ τῶν ἐμῶν διδάσκου μαθεῖν, ὅτι οὐκ ἔνι ἀνδρὶ πολεμουμένῳ τοῖς πονηροῖς, μὴ εἰ) ἐν θλίψει. οὐκ ἔστι πυκτεύοντα ἐν πυρῇ εἰ), οὐκ ἔστι παλαίοντα διαφεύγειν μηδεὶς τοίνυν τῶν ἀθλουμένων λύσιν ζητείτω, μηδεὶς ἐν θυμίᾳ εἰ). πάλιν τὰ πρόσωπα, ἀγὼν, πόλεμος, θλῖψις, πυγμαχεῖον, τῶν ἀγώνων ὁ σκοπὸς. ὅπερ τῆς λύσεως ἡ χαρὰ· οὐτε τῶν ἱδρώτων, οὐτε τῶν πόνων ἡ χαρὰ.

οὐδὲις

πρόληπτα. ὅταν τὸν κόλπον ὀσμὴν θαυμάζειν βουλώμεθα, ταῖς γραφαῖς προσεχόμεθα, καὶ τὰς γραφομένας ὅταν θαυμάζειν βουλώμεθα, λέγομεν ὅτι καλεῖ, ὅτι φιλεῖται ὑ ποιοῦμεν ἢ ὃ αὐτό. ἐκεῖ μὲν γὰρ, ὅτι ἐγγὺς ὁμοιότητος ἦλθεν, ἐνταῦθα δὲ, ὅτι τῶν καλλοις ἐγγύς. ὅτε δὲ ἐπὶ τῆ μορφῆ, ἐκεῖ μὲν, ὅτι τύπος τις ἐν εἰκόνι, ἢ διδασκαλία, ἢ ἀρχέτυποι τῆς θυσίας· ἐνταῦθα δὲ, ὅτι ἄψυχοι καὶ νεκροὶ, ἢ σῆμα μόνον ἢ τύποι ἢ ὑποκείσιν δηλεῖ. ἆρα σῆμα ἐστὶ μόνον χωρὶς δυνάμεως πίστις, χωρὶς ἔργων. εἰκότως. ὥσπερ γὰρ σῶμα καλὸν ἢ ἀνδριὰς, ὅταν μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τοῖς ἐζωγραφημένοις ἢ τοῖς στοιχοῖς, οὕτω πίστις ὀρθὴ χωρὶς ἔργων. γνῶμεν γὰρ εἴ τινα φιλάργυρον, προδότην, πόρνην· εἶτα πίστιν φύσει ὀρθὴν· τί ὄφελος, ἂν μηδὲν ἔχῃ τῶν τοῦ χριστιανοῦ πρεπόντων; ὅταν μηδὲν προσῇ τῶν τῆς θυσίας χαρακτηριζόντων, ἀλλὰ σὺν ἕλλιψαν πρὸς ἀσέβειαν; ὅταν δὲ λύμη τῶν συνόντων ᾖ; ὅταν δὲ βλασφημία τοῦ Θεοῦ; ὅταν ἀναβαλλῃ ὁ δόγμα ἀφ' ὧν ἔργων;

Καὶ τούτους, φησὶν, ἀποτρέπου. Εἰ τοίνυν ἐν ὑστέροις καιροῖς τοιοῦτοι ἔσονται, ὡς φησι, καὶ τούτους ἀποτρέπου; εἰκὸς μὲν καὶ τότε τοιούτους εἶναι, εἰ καὶ μὴ μυρίους ἐκφοβοῦντας, ἀλλ' ὅμως εἶναι. ὁ δ' ἀληθὴς δι' ἐκείνου πᾶσι βοᾷ, ὡς ἐκτρέπεσθαι δεῖ τοιούτους.

6 Ἐκ τούτων γάρ εἰσί, φησιν, οἱ ἐνδυνόντες εἰς τὰς οἰκίας, καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις,

7 πάντοτε μανθάνοντα, καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας δυνάμενα ἐλθεῖν.

Ὁρᾷς αὐτὸν τῇ τῶν ἀρχαίων ἀπάτῃ κεχρημένους; ὃν ὅπλῳ, ᾧ ὁ διάβολος κατὰ τοῦ Ἀδὰμ ἐχρήσατο; ἐνδυνόντες εἰς τὰς οἰκίας, φησίν. Εἶδες δὲ δυνάμενον ὅπως ἐνδύσωσι διὰ τοῦ εἴπῃς, ἐνδυνόντες; ὃ ἄπιστον; τῷ ἀπάτῃ; τῷ κολακείᾳ; καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια. ὥστε γυναικάριον ὁ διεξαπατήσας, καὶ ἀνδρὸς πέρρω. γυναικὸν μὲν ὃ ἀπατᾶσθαι, μᾶλλον δὲ οὐδὲ γυναικόν, ἀλλ' ἀγυναικάριον. σεσωρευμένα. ὅρα πόθεν καὶ κεῖσαι δῆλον ὃ πείθεσθαι, ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν, ἀπὸ τοῦ μηδὲν ἑαυτῆς σωφρονίσαι καλόν. ἐπισφόδρα κυριακῶς εἶπε, σεσωρευμένα. ὁ πλῆθος γὰρ τῶν ἁμαρτιῶν δηλοῖ τοῦτο πρῆξαι, καὶ ὁ ἀπαγορεύειν καὶ συγκεχυμένον. ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις. οὐ τῆς φύσεως κατηγόρησεν. οὐ γὰρ ἁπλῶς γυναῖκας εἶπεν, ἀλλὰ ποιάσδε γυναῖκας. τί ὄφελος, ποικίλαις; ἐνταῦθα πολλὰ ἐνίξατο, τὸν τυφλὸν, τὸν ἀκμαιπάλλοντα, τὸν λαγνεύοντα. ποικίλαις, φησὶν, ἐπιθυμίαις, τουτέστι, χρημάτων, δόξης, τυφλῆς, ἀνθρωπείας, πομπῆς, ἴσως δὲ καὶ ἑτέρας αἰσχρᾶς ἐπιθυμίας ἀμήτεται. πάντοτε μανθάνοντα, καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. δηλοῖ τί ἐνταῦθα φησι; οὐ συγχωρῶν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα καταπιλῶν. ὅπου γὰρ ἑαυτοὺς κατέχωσαν ταῖς ἐπιθυμίαις ἐκείναις καὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἐπωρώθη αὐτῶν ἡ διάνοια.

8 Ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσῇ, οὕτω καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ. Τίνες εἰσὶν ὅτι καὶ μάγοι καὶ ὅτι Μωϋσέως; πῶς δὲ αὐτῶν τὰ ὀνόματα οὐδαμοῦ ἐμφέρεται ἀλλαχοῦ; ἢ ἀγράφως παραδίδονται, ἢ ἀπὸ τοῦ πνεύματος εἰκὸς ἦν εἰδέναι τὸν Παῦλον. οὕτω καὶ οὗτοι, φησὶν, ἀντιστήσονται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι διεφθαρμένοι, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν.

9 Ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἔτι πλέον. ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ τῶν ἐκείνων ἐγένετο. Ἀλλ' οὐ προκόψουσι, φησὶ. πῶς οὖν λέγει ἀλλαχοῦ, Ὅτι προκόψουσιν ἐπὶ πλέον ἀσεβείας· ἐνταῦθα δέ, οὐ προκόψουσι; ἐπὶ τοῦτό φησιν, ὅτι ἀρχόμενοι καὶ τοσοῦτον καὶ πλανᾶν, οὐ σχήσουσι τῆς πλάνης, ἀλλ' ἀεὶ ἐξωθήσουσιν ἑαυτοὺς καὶ δόγματα διεφθαρμένα. καὶ γὰρ ἡ πλάνη οὐδαμοῦ ἵσταται. ἐνταῦθα δὲ τοῦτό φησιν, ὅτι σὺν ἀπατήσουσι,

β. Τιμ. β. ιε.

τοὺ ἐξ ὧν εἰς ἁμαρτίαν ἐκπεσεῖν· ὅπερ καὶ ἡμῖν ποιήσωμεν, ἵνα τῶν αὐτῶν ἐπιτύχωμεν.

χξ. γ. Λογ. ιη. 1 ΤΟΥΤΟ ΔΕ ΓΙΝΩΣΚΕ, ΟΤΙ ΕΝ ΕΣΧΑταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. 2 Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, 3 Ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, 4 Προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι.

Γεν. γ. ε.

ΕΙ ὡς ὅτι τοῖς αἱρετικοῖς ἀχάλινα ταῦτα, ἐνοείτω, ὅτι ἐξ ἀρχῆς τοιαῦτα γέγονε, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ὁ ψεύδης πρυφιστάμενος. ἐπιβουλάτο ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς τὰ ἀγαθά, ἦλθε καὶ ὁ διάβολος ἐπαγγελόμενος· ἐφύτευσε παράδεισον, καὶ πάντων ἐκράτει, Εἰπών, Ἐσθίε ὡς θεοί. ὅπου γὰρ ἔρχεις ὀφθῆναι ἐδίωκεν, ῥήμασι τὰ μείζονα ὑπισχνούμενος. τοιοῦτοι γὰρ καὶ οἱ ἀπατεῶνες. μὴ ζῶντα ἰῶ ὁ Καὶν καὶ ὁ Ἄβελ, εἶτα καὶ υἱοὶ τοῦ Σὴθ καὶ αἰχμαλωτίσαντες τοὺς ἀνθρώπους, εἶτα ὁ Χὰμ καὶ ὁ Ἰάφεθ. ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Φαραώ, ὁ Ἰακὼβ καὶ ὁ Ἡσαῦ, καὶ μέχρι τέλους ὅτου ἐστὶν, ὁ Μωϋσῆς καὶ καὶ μάχη, καὶ προφῆται καὶ καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ ἀπόστολοι καὶ καὶ ψευδαπόστολοι, ὁ Χριστὸς καὶ ὁ ἀντίχριστος. καὶ πρότερον οὖν, καὶ τότε τὰ αὐτὰ ἰῶ. τότε ὁ Θωυδᾶς, τότε ὁ Σίμων, ὅτε καὶ ἀπόστολοι, καὶ ὅτε καὶ Ἑρμογένης καὶ Φιλητοί. οὐκ ἔστιν οὖν ὅτε ὁ πρυφέστηκε τῇ ἀληθείᾳ ὁ ψεύδης. μὴ τοίνυν ἀχαλίνωμεν, μόνον ταῦτα εἴρηται. Διὰ τοῦτο ἔλεγε, γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ καὶ αὐθέφται φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι. ἆρα ὁ ἀχάριστος ἀνόσιος. Εἰκότως. ὁ γὰρ θεὸν ὑπεργετῶν ἀχάριστος, πῶς οὐ γένοιτο ποτὲ θεὸν ἄλλως; ὁ ἀχάριστος ἄσπονδος, ὁ ἀχάριστος ἄστοργος. διάβολοι, φησὶ τουτέστι, κατήγοροι. καὶ γὰρ μισθὸν ἑαυτοῖς συνειδότες ἀγαθὸν, ὥσπερ ἴσως τοὐναντίον ἔχοντες ὃ τῶν ἄλλων ἐστὶν ὑπολήψεις βλασφημεῖν, μυρία πλημμελοῦσι καὶ ἁμαρτάνουσιν. ἀκρατεῖς, ἡγλωσσοις καὶ γαστρὸς, ὃ τῶν ἄλλων ἀπόπτων. ἀνήμεροι. ὀστοῦν ἡ ὠμότης, ὀστοῦν ἡ ἀπόνοια, ὅταν τις φιλάργυρος ᾖ, ὅταν τις φίλαυτος, ὅταν ἀχάριστος, ὅταν ἄλογος. ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς. προδόται τῆς φιλίας. προπετεῖς τουτέστι, οὐδὲν βεβαίως ἔχοντες. τετυφωμένοι· ἀπονοίας πεπληρωμένοι. φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι·

χ. κατήγοροι.

χ. διάβολοι

χ ταῦτα

5 Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. Καὶ ὀρθῶς πρὸς Ρωμαίους γράφων, ὅτω πως φησὶν· Ἔχοντες τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας τὸ ὡρισμένον. ἀλλ' ὁρᾷς μὲ ἐπαινοῦντα αὐτοὺς ἀλλὰ ψέγοντα· τὸ γοῦν ἐν τῷ πρώτῳ τὰ ἐλαττώματα χαρακτῆρι τοῦτο δείκνυσι τὸ ἁμάρτημα. τί δήποτε; ὅτι καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνομεν αὐτὸ ἐλέγχει. ὥσπερ γὰρ τὴν εἰκόνα πολλάκις μὲν εἰς ὁμοίωσιν λαμβάνει, πολλάκις δὲ εἰς τὸ ἄψυχον καὶ ἄδιανοητον· οὕτω καθάπερ καὶ αὐτὸς φησι Κορινθίοις γράφων· Ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ὁ δὲ προφήτης· Πλὴν ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος. καὶ λέοντα ἡ γραφὴ ποτὲ μὲν εἰς τὸ βασιλικὸν λαμβάνει· Ἐκοιμήθη, φησὶν, ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος λέοντος, τίς ἐγερεῖ αὐτόν; ποτὲ δὲ εἰς τὸ ἁρπακτικόν· Ὡς λέων ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος· οὕτω καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ ποιοῦμεν. ὅπου γὰρ τὰ σώματα σωθῆναί ἐστι, καὶ ποικίλα, εἰκότως εἰς πολλὰς εἰκόνας καὶ ὑποδείγματα πρυέλκηται.

Ρωμ. β. κ.

α Κορ. ιβ. ζ. Ψαλμ. λη. θ.

Γεν. μθ. θ. Ψαλμ. κα. ιγ.

λφ. Εἰ γὰρ τὸ γαμῆσαι ὁ μηδ' ὅλως γαμῆσαι βέλτιον, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο ἐκείνου βέλτιον. ἀνὴρ οὐκ ἰῶ ἐγκωμιάζειν, φησί, τὴν χηρείαν, ἀλλὰ συμφορᾶς ἀπειλεῖσιν. οὐ γὰρ ἔγνωσαν τί ἐστι χηρεία. οὐ τοῦτο ἐστὶ χηρεία, ὁ μὴ δυτέρᾳ ὁμιλῆσαι γάμῳ, ὥσπερ οὐκ οὐδὲ πρώτη ἐστὶ τὸ ἀπαιρέγαμον εἶναι; ἀνὰ τί; ὥσπερ ἐκεῖ τὸ δύσκολον καὶ δυσαρέστητον, οὕτως ἐνταῦθα τὸ μεμισωμένον, τὸ προσκαρτερεῖν ταῖς δεήσεσι, τὸ πυκνὰς ἀπηλλάχθαι δὲ ἀσταθείας. Ἡ γὰρ ἀσταθοῦσα, φησί, ζῶσα τέθνηκεν. Εἰ μέλλοις χήρα μηδέποτε τὸν αὐτὸν κόμπον ἔχειν, καὶ τὴν αὐτὴν φαντασίαν, καὶ τὴν αὐτὴν βδελυρίαν, καὶ ζῶντος εἶχες τὸν ἀνδρός, βέλτιον γαμῆσαι. οὐ γὰρ ἡ μίξις κακόν, ἀλλ' ἡ πολυπραγμοσύνη. οὐ γὰρ μὲ ἐκ οἶν κακὸν οὐ προστίθεις, ὃ γε οὐκ ἀλλοφορεῖ, ἀλλ' ἐκεῖνο ἔγκλημα ὄν, τοῦτο ἐκποιεῖς. ἀλλὰ τοῦτο ἐξεπέτασαι ὀπίσω τὸν Σατανᾶν, ὅπερ οὐκ ἔγνωσαν χαρίσασθαι καλῶς. βούλει μαθεῖν τί ὄντως χήρα, καὶ τί ὃ τῆς χήρας ἀξίωμα; ἄκουε Παύλου λέγοντος· Εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, Εἰ ἐξενοδόχησεν, Εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν. Εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, Εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. ὅταν γὰρ τὸν ἀνδρὸς πλουτήσαντος ἡδίονα πολλῷ ἔγνωσαν, εἰκότως οὐ φέρουσι τὴν χηρείαν. μετάθες τοίνυν τοῦτον εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον εἰς τὸν ἐρημίαν, καὶ ἔσῃ σοι φορητὸν τῆς χηρείας τὸ φορτίον. τί οὖν μοι παῖδας ἔχω τὸν πατρῷον κληρονόμους ἀφεδόχους, φησί; παίδων ἐκείνους χρημάτων καταφρονῶ· τὰ σαυτῆς μετάθες, ἐκείνοις ἀποστέλλουσα τοσοῦτον ὅσον ἀρκεῖ. παίδων ἐκείνους εἶναι χρημάτων κρείττους. τί οὖν μοι ἀπειρόγαμε, φησίν, ἀνδραποδώδη πλῆθος; ἐμοὶ προγμάτων ἰσμεν; χρυσίον; ἀργύριον; πῶς ἰκανὴ πρὸς ταῦτα ἴσομαι τῷ φυλακῷ, διαμόνη ἀνδρὸς προστασίας; σκῆψις ταῦτα καὶ πρόφασις· καὶ τοῦτο δῆλον πολλαχόθεν. Εἰ γὰρ μὴ ἐφίεσαι χρημάτων, μηδὲ πλείω τὰ ὄντα ποιοῦσα θέλοις, κουφότερον σοι τὸ φορτίον. Φορτικώτερον τὸ φυλάξαι πολλῷ πλέον ὅτι τὸ ἀπολέσθαι. καὶ τοίνυν ὃ ἐν ἐκκόψῃς, ὃ ἀπολέσθαι, φημί, καὶ ἐκ τῶν ἑαυτοῦ τοῖς διώκουσι χορηγῆς, ὁ Θεὸς ἀναφανεῖται * τὴν χήρειαν τὴν αὐτήν. καὶ ὅπως τῆς τῶν ὀρφανῶν κληρονομίας προσεχῶσα ταῦτα λέγῃς, οὐχὶ ἵνα φοβάσαι ταύτης κέκτησαι φιλαργυρίαν, εἶδεν ὁ τὰς καρδίας ἐμβατεύων τὸ ἀσφαλὲς τοῦ ἐκείνων καταξῆσαι πλοῦτον, αὖθις ὁ ὅπλα τέκνοτροφεῖν. οὐ γὰρ ὅτιν, οὐκ ἔστιν οἰκίδιον ἀνεπιστήμονος ἐρίζωμα παθεῖν τι δεινόν· ἀλλὰ καὶ πάθῃ προσῆκεν, εἰς ἀγαθὸν πλουτίσαι. τοῦτο μᾶλλον ἀσπίδος δὲ δόξαντος εἶναι πάσῃ τῇ οἰκίᾳ. ἄκουε τί φησιν ὁ μακάριος Ἰώβ· Οὐ σὺ περιέφραξας αὐτὸν τὰ ἔσω, καὶ τὰ ἔξω; μακάριε τί; ἄκουε αὐτοῦ Ἰὼβ λέγοντος· Ὀφθαλμὸς ἤμην τυφλοῖς, φησί, πούς χωλοῖς, πατὴρ ὀρφανῶν. ὥσπερ ὁ μὴ ἀποχίζων ἑαυτὸν τῷ ἀλλοτρίων συμφορῶν, οὐδέποτε οὐδὲ ἐν τοῖς οἰκείοις πείσεται τι κακοῖς, ὅταν ἐν ᾧ σπουδάζειν μανθάνῃ· ὕπως ὁ μὴ βαλόμενος τὴν ἀπὸ τῆς συμπαθείας φέρειν λύπην, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ τοῦτο ὄντος πάθεσι. καὶ καθάπερ ὅτι τοῦ σώματος ἡ χεὶρ, τοῦ παιδὸς σπουδαίου, ἂν μὴ συμπαθῇ, καὶ τῆς ἀσφαλείας καθαρᾶς, καὶ φαρμακοῦ δεηθῇ, καὶ ἀποπλυσίας ἐχούσης, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ τοῦτο πείσεται κακοῖς, καὶ ἡ μὴ βαλησθεῖσα ἀκαιρήσασα ἑτέρᾳ ἐκτὸς οὖσα τοῦ πάθους, αὐτὴ ἔσχος ἔσται τῷ παθεῖ (ἐκεῖθεν γὰρ ἔρχεται ὁ κακὸν ἔχει καὶ ὅπου ταύτην, ἐκεῖ που δεῖ ἀκαιρίας ὁ λόγος· αὐτὴς ἔσται, ἀλλὰ δεῖ ἀπειρίας καὶ ἀπαλλαγῆς) οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, ὁ μὴ βουλόμενος ἑτέρους συμπάσχειν, αὐτὸς ἀλγήσει. περιέφραξας αὐτὸν, φησί, τὰ ἔσω, καὶ τὰ ἔξω, καὶ οὐ πολλῷ ἔπεσθαι. ἀλλ' ἔπαθε, φησί, δεινά. ἀλλὰ τὰ δεινὰ σκῆπτρα πολλῶν ἐγένετο ἀγαθῶν αἴτια. διπλασίων ἡ οὐσία, μείζων ὁ μισθός, πλείων ἡ δικαιοσύνη, λαμπροὶ οἱ φίλοι, φαιδρὰ τὰ βραβεῖα, καὶ τὰ πνευματικὰ, καὶ τὰ βιωτικὰ κυζήθη. ἀπώλεσε παῖδας; ἀλλ' ἔλαβεν, οὐ τοὺς αὐτοὺς, ἀλλ' ἑτέρους αὐτ' ἐκείνων, καὶ ἐκείνους ἢ ἔσωζεν ἐν τῇ ἀναστάσει. Εἰ τοὺς αὐτοὺς ἀπέλαβεν, ἠλαττώτο ἂν αὐτῷ τὰ τοῦ ἀριθμοῦ· νῦν δὲ ἑτέρους δοὺς αὐτ' ἐκείνων, καὶ ἐκείνους ἐν τῇ ἀναστάσει προσέθηκεν. ταῦτα πρὸς αὐτῷ ἀπὸ τοῦ παρόντος αὐ-

ἡ τῆς ἀγάπης θερμότης ὑπερπίπτει δύ' ἐμπίπτοι, πάντα αἰωρεῖ καὶ διακόπτει τὰ τοῦ θείου λυμαινόμενα· σοφὸν, καὶ τῷ γλίσχρῳ καθαρεῖν πρὸς ἀποδοχὴν τῶν σπερμάτων ἐργάζεται. ἔνθα ἔστιν ἀγάπη, πάντα δύναται τὰ κακά. οὐκ ἔστιν ἡ φιλαργυρία ῥίζα τῶν κακῶν, οὐκ ἔστι φιλαργυρία, οὐκ ἔστιν ἀλαζονεία. πῶς γὰρ αὐτὸς τῷ φίλου ἀλαζονεύσαιτο; οὐδὲν ἰδιωτικὸν τοιοῦτον πρὸς τοὺς ἀγάπην. καὶ γὰρ τὰ τῶν οἰκετῶν τοῖς φίλοις διακονούμεθα, καὶ οὐκ αἰσχυνόμεθα, ἀλλὰ καὶ χάριν ἴσμεν τῆς ἐλευθερίας ταύτης αὐτοῖς. χρημάτων οὐ φειδόμεθα, ἵνα γε σωμάτων πολλάκις. ἤδη γάρ τις καὶ ὑπερεκαυθύνατο τὸ φιλανθρωπον. φθόνος οὐκ ἔστιν, οὐδὲ κακηγορία, ἔνθα δὴ ἡ γνησία φιλία. οὐ γὰρ μόνον οὐ διαβαλλόμεθα ὑπὸ τῶν φίλων, ἀλλὰ καὶ τοὺς διαβάλλοντας ἀποτιμίζομεθα. πόλεμοι γαλεπώτατοι, πόλεις ἠμεσε, μάχαι καὶ φιλονεικίαι οὐδὲν ἴσχυσε φάναι· πόλεμος εἰρήνης μεστὸς (Πλήρωμα γὰρ ἐστιν, φησὶν, ἡ ἀγάπη) οὐδὲν ἀνδρὸς πρὸς αὐτήν. πῶς; αὐτὰ γὰρ τὰ ἀμαρτήματα, πλεονεξία, ἁρπαγὴ, φθόνος, κακηγορία, ἀπόνοια, ὑπερηφανία, ψεύδος, ταῦτα πόλεμος καταλύει), τῆς ἀγάπης οὔσης. ὑπερήφανοι γὰρ οἱ ὑπερηφανιῶντες ἁρπάσαι βουλόμενοι. ἡ δὲ ἀγαπῶσα οὐδὲν ἂν ἁρπάσειε, ἀλλὰ καὶ προσοδεῖ τοῖς ἑαυτῆς τῷ φιλουμένῳ. χάριν γὰρ ἔχομεν μᾶλλον, ἢ εἰ λαβοιμεν πρὸς αὐτό. ἴσα ταῦτα ὅσοι φίλοις ἐχάκατε· φίλος οὐ μέχρι ῥήματος λέγω, οὐδὲ ἐκ ψιλῆς προσηγορίας, ἀλλ' εἴ τις ἀγαπήσειε ὡς ἀγαπᾶσθαι ἔδει, εἴ τις προσοδεῖη πού. εἰ δέ τινες οὐκ ἴασι, παρὰ τῶν εἰδότων μαθήσονται. καὶ διηγήσομαι ὑμῖν ἀπὸ τῆς γραφῆς φιλίας θαυμασίως. ὁ τοῦ Σαοὺλ υἱὸς Ἰωνάθαν ἐφίλησε τὸν Δαβίδ. Καὶ συνεδέθη αὐτῷ, φησὶν, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, Ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμὲ ἡ ἀγάπησις σου, ὡς ἡ ἀγάπησις τῶν γυναικῶν. εἰς θάνατον ἐπεθυμεῖτό μου ἐμοί. τί οὖν; ἐκεῖνος ἀρὰ ἐφθόνησεν αὐτῷ; οὐδαμῶς, καίτοιγε εἶχεν αἰτίαν τοῦ φθονεῖν. πῶς; ἀπὸ γὰρ τῶν προσμάτων ἐκεῖνα τοῦ βασιλέως ἐρχομένων εἰς αὐτὸν, καὶ ὅλως οὐδὲν ἔπαθε τοιοῦτον. οὐκ εἶπεν, ὅτι ὅδε ὁ ἐμὲ ἀποστερήσων τῆς βασιλείας τῆς πατρικῆς, ἀλλὰ συγκατεσκεύαζεν αὐτῷ τὸν ἄρχοντα, καὶ τὸ παρὸν οὐκ ἐφείδετο ὑπὲρ τοῦ φίλου. ἀλλὰ μή τις αὐτὸν πατραλοίαν νομιζέτω. οὐ γὰρ ἠδίκει τὸν πατέρα, ἀλλὰ τὰς ἐπιβουλὰς καὶ τὰς ἀδικίας κατέλυε. μᾶλλον ἐφείδετο, ἢ ἠδίκει. οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς φόνου ἄδικον ἐκβαίνειν. ἠθέλησε καὶ ἀποθανεῖν πολλάκις δι' αὐτόν. οὐ κατηγόρησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα ἐπεσώσατο. οὐκ ἐφθόνησεν, ἀλλὰ καὶ συγκατεσκεύασεν. οὐ χρημάτων αὐτῷ μετέδωκε μόνον, ἀλλὰ καὶ σωτηρίας. τί λέγω χρημάτων; ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ προήκατο. οὐκ ἠδίθη τὸν γαμβρὸν ἀπὸ τοῦ φίλου, ὅπου ὁ μὲν ἀδίκοις ἐπιχείρει προσάγεσθαι, ὁ δὲ οὐδὲν ἑαυτῷ συνῳδὸν τοιοῦτον. ἐκεῖ μὲν οὖν ἡ τοῦ δικαίου καὶ ἡ φιλία. "σὺ δὲ οὖν ὁ Ἰωνάθαν ἰδιώτης ὢν καὶ λαϊκὸς καὶ ὁ Δαβίδ. οὐκ ἐβούλετο αὐτῷ χαρίσασθαι τὰς ἁμαρτίας. προσωμοιώθη γὰρ ἐκεῖνος τῆς ἀρχῆς τοῦ Δαβίδ, καὶ ταχὺ ἡ τοῦ παθόντος ἐλθεῖν εἰς τὸν βασιλεύοντα ὁ δὲ ποιεῖ ἀπώλετο. τί οὖν; ἐν οἷς μὲν δυνατὸν καὶ ὀφείλει, ἰδωμεν πῶς ἐπεδείκνυτο τὴν φιλίαν ὁ δίκαιος. Καὶς ἐμοὶ, φησὶν, Ἰωνάθαν· Εἰς θάνατον ἐπεθυμεῖτό μου ἐμοί. ἆρα τοῦτο μόνον; οὐ μακρὰν γὰρ ἐστὶ τοῦτο· πάλιν ἀμφὶ τοῦ ἐκείνου, καὶ "ἔδειξεν πολλάκις κινδύνων ἐξήρπασεν, ἀπομνημονεύων τοῦ παρόντος τὸν χρόνον· ἐν διεπέλει καθάπερ ὁμοῦ δύο "ἔκλονα ἁρπάσαι καὶ διαφυλάξαι. τοιοῦτον ἐγὼ βούλομαι φιλίαν πρὸς ἔχειν, καὶ πρὸς ζῶντας, καὶ πρὸς ἀπελθόντας. αἱ γυναῖκες ἀκριβέστατα (μάλιστα γὰρ ἀφ' τοῦτο εἶπον πρὸς ἀπελθόντας) αἱ δευτέρους ὁμιλοῦσαι γάμους, καὶ τὸν θυμὸν διαφθείρουσαι τοῦ τετελευτηκότος, "αἱ τέρψασαι πρότερον. οὐκ ἀπαγορεύω δευτέροις γάμοις, οὐδὲ ἀκόλαστοι εἶναι λέγω, ταῦτα φημι. οὐ γὰρ ἀφίστησι με Παῦλος, χήραν ὑπανδρείας μὲν τῷ σώματι, καὶ λέγων ταῖς γυναιξίν, Ἐὰν δὲ κοιμηθῇ, οὐκ ἁμάρτῃ. ἀλλ' ἰδωμεν καὶ ὃ ἐζήτησε. Μακαριωτέρα δέ ἐστιν, ἐὰν οὕτω μείνῃ· πολλῷ τοῦτο βέλτιον ἐκείνου. ἀφ' τί; διὰ πολ-

λά.

γ. πόνη.

χ. κακηγορία.

Ρωμ. ιγ. ι.

α. Βασ. ιη. α.
β. Βασ. α. κε.

β. Βασ. α. κε.

χ. ἔσχυσεν

χ. ἔσχυσεν

χ. διεσφίξατο

α Κορ. ζ. κη. μ

ἐλθῃ, πῶ δ' κέρδος; οὕτως δ' μάλιστα θαύματος σε καταλήψει, ἀρπαζόμενον ὄντων, γε-
χ σου ωργῶν ὄντων, θηρίων ὀπτεμιδίων, δαιμόνων ἐκδιματοιούντων σοι τὴν ψυχήν. καί
τοῦτο μ' αὐτὴν καταίσχυσι δαίμονες ἐ πολλοί, τότε γ' δ' σε ἐς ἐκπληξιν ἤγαγον, καὶ βυ-
θίως ἀπώλεσαν. ἀλλ' οὐκ ἐβουλόμην, φησὶ, ἀλλ' εἰ γεωργεῖς, ἀργεῖς. δηλ'
ἔμβροχοι καιροὶ δαπανᾶν. ἀλλ' οὐκ ἐβουλόμην αὐλεῖς δαπανᾶν· οὕτως ἀπόρεστος ἡ ὀφε-
λομία αὕτη. τί γὰρ ἂν εἶπε τούτων καταγελάσαι πλέον; εἶδες ἀμηχανίας σοφισμάτων;
βουλεῖ ἔχειν πολλοὺς τοὺς διαφθειρομένους αὐτῷ, ἵνα ἀλγεῖ ὅπου σοφὸς οὗτοι μετέχουσι, ἃ τε ἐ-
λαττοῦται αὐτοῦ τὴν ἐσίαν. τί οὖν, εἰπέ μοι; βούλει λιμῶντας εἶναι τοὺς δαίμονας; χλευ-
ασία ταῦτα πάντα, κύματα, ζάλη, χειμὼν, πειρασμός, ἡ πόλις ὁ ζόφος τῆς ψυ-
χῆς. ἀεὶ πειρᾷ, ἀεὶ διώκει. εἶπε δή μοι, τοῦτο οὐκ ἐλεεινόν, οὐδὲ δακρύσιμον; ἀλλ'
ἐὰν μὲν τοῖς σώμασι τοιοῦτον κύμασι ᾖσι πειρασμὸς χαλεπώτατος, βουλιμία λεγομένη καὶ τῆς
ἰατρῶν, ὅταν τις πολλῶν ἐμφορούμενος, τῶν λιμῶντων μὴ ἀπαλλάττηται· ὅπου γ' τῆς ψυχῆς
οὐ δακρύσομεν τοῦ αὐτοῦ τοῦτο πάθος; βουλιμία γὰρ ψυχῆς ἡ φιλαργυρία, ἣ πολλοὺς μὲν ἐμ-
πίπλησι, οὐδέποτε γ' ἔπαυσε, ἀλλ' ἀεὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀεὶ κατατείνει. εἰ γὰρ ἐλ-
λέβορον ἔδει πιεῖν, ἢ μυελοὺς ἵππων ἐσθίειν ἢ τούτου βαρύτερον, ὥστε ἀπαλλαγῆναι τοῦ πά-
θους τούτου, οὐκ ἂν ἔδει πολυθρύλητα καταδέχεσθαι; οὐκ ἔστι χρημάτων πλῆθος, ὃ τὴν ἀκόρεστον
χ φοχλὼ ἡδονὴν ἐμπλῆσαι δυνάμενον. οὐκ αἰδεσθησόμεθα ποτὲ ἡμεῖς, εἰ μηδεὶς μὴ χρημάτων οὕτω
πένης μεμάθασι, καὶ γ' Θεοῦ ἡμᾶς οὐδὲ τοῦ πολλοστοῦ μέρους τῆς ἀγάπης ἐπιδεικνύμεθα,
ἀλλὰ ἀργυρίου χάριν ἀπιστότερος ἡμῶν ὁ Θεός; ἢ γὰρ ἕνεκα μὲν ἀργυρίου, ἢ ἀργυπρίας, ἢ
ἀποδημίας, ἢ κινδύνους ἐπαλλήλους, καὶ νύσσας, καὶ ὀπτοὺς λιμούς, καὶ πάντα ἑκουσιώτερον ὑ-
μεῖς γ' τοῦ Θεοῦ οὐδὲ φιλόνεικον ποιεῖσθαι διέχομεν, οὐδὲ ἀπειθεῖν αὐ
αὐαδίζεσθαι. ἀλλ' αὖ δίκη πρὸ τῶν κατὰ τοσουτωνὶ ἀμεῖνον, ἵνα τῶν δεινῶν θύοντων ἑ-
τέρας ἑκατοντάδας καὶ σὺν κινδύνοις, ποιησόμεθα ἡδονὴν ἀδικημένοι· καὶ δεινὰ πάσχοντες·
ποῦ δὲ τοῦ Θεοῦ ὥστε βοηθεῖν, ἀπόλλυμεν αὐτὸν ὅλον ὃ μὴ βούλεσθαι μισεῖσθαι, μηδὲ
ἀπειθεῖσθαι. ἐ βλέπε τοῦτο ποιοῦσι ἡμῶν πολλοί, εἰκῇ φιλοῦσι, λέγοντες, εἰκῇ μι-
σοῦσι. τοῦτο γ' εἰκῇ μισεῖν δεῖ; ἢ γ' τοῦ μίσους τούτου χρεία; τῆς γὰρ φιλίας τῆς ὅλον
Θεὸν ὃ μῖσος τὸ δι' αὐτοῦ πολλῷ βέλτιον. ὅταν γὰρ φιλῶμεν ὅλον Θεόν, ἡμᾶς ὠφελέ-
ται ἐσμὲν τῆς τιμῆς· ὅταν γ' μισῶμεν, αὐτὸς ἡμῖν ὠφελέτης δεῖ τοῦ μισεῖν. ὅσον αἱ ἀγα-
πήσωσι χρυσὸν φιλοχρήματοι, οὐκ ἴσασι μέγεθος ἀγάπης· ἡμᾶς γ' κατὰ μικρόν τι ἐρ-
χόμεθα, τοῦ πρῶ ἰσχύειν νομίζομεν. ὡς ἐκεῖνοι χρυσὸν φιλοῦσι, ἡμεῖς Θεὸν οὐ
φιλοῦμεν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πολλοστὸν μέρος. πολλὴ ἐκείνων κατηγορία, ὅτι τοσαύτην σπουδὴν
χρυσὸν μανίαν ἔχουσι· πολλὴ ἡμῶν κατάγνωσις ὅτι οὐ μανόμεθα οὕτω σφόδρα
χ διακείμεθα Θεόν. ἀλλ' ὅσον τῆς γῆς (γῆ γὰρ ὁ χρυσὸς ὁ μεταλλικός) ὅσον τῆς γῆς πολὺ ἀπεστήκασιν
ἐκεῖνοι, τοσαύτην οὐκ ἀπεστήκαμεν ἡμεῖς τῶν πάντων διαστήματι. ἴδωμεν αὐτὴν τὴν μανίαν,
καὶ αἰδεσθῶμεν. τί γὰρ εἰ καὶ ἡμεῖς μὴ σφόδρα τοῦ χρυσοῦ; ἀλλ' οὐδὲ τοῦ Θεοῦ δι-
ώμεθα σπουδαίως. σὺ ζῶντα μὲν γὰρ σὺν θεραπαινίς καταφρονοῦσι, καὶ παίδων, καὶ οὐσί-
ας, καὶ αὐτῆς τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ ζῶντα οὐκ εἰδότες ὅτι τὴν οὐσίαν αὔξουσι τὴν ἑαυτῶν
(πολλάκις γὰρ ἐν ταῖς ἐλπίσι καὶ τὴν ψυχὴν ἀφέντες ἀπῆλθον εἰκῇ πονήσαντες)
ἡμεῖς γ' εἰδότες ὅτι ὑπεντυχόμεθα τοῦ πονηροῦ, ἀλλ' αὐτὸν ἀγαπήσωμεν ὡς ἀγαπᾶ-
χῆ, οὐδὲ οὕτω φιλοῦμεν, ἀλλὰ πάντα καταψύχομεν, τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην,
τὴν πρὸς Θεόν· ἀπὸ τούτου τ' πρὸς τ' Θεὸν, ὅπου κ' τ' πρὸς τ' πλησίον. ὁ γὰρ ὄντως,
οὐκ ἔστιν αἴδρα οὐκ εἰδότα φιλεῖ, ἔχει τι ἡμιαῖον, καὶ φρόνημα ἀνδρῶδες. ἡ δὲ ὄντως ἀνδρία Matth. x.
πάντων τῶν ἀγαθῶν, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ φιλία. Ἐν τούτῳ, φησὶν, ὁ νόμος κ τοὺς προφή-
ται κρέμανται. καθάπερ γὰρ εἰς ὕλην πῦρ εἰσελθὸν πάντα διακαθαίρει εἰώθει, ὅταν δὲ

εὐλαβὴς, πολλῷ μᾶλλον τοὺς Θεοῦ. ὁ τοὺς ὁμοδούλους ὑβριστὴς, πολλῷ μᾶλλον τοὺς διακόνους· ὁ τὴν ὁμοδούλων καταφρονήσας, εὐδῆλον ὅτι καὶ αὐτὸν καταφρονήσει τοῦ Θεοῦ.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ τοίνυν καταφρονῶμεν ἀλλήλων· διδασκαλία γὰρ αὕτη κακὴ, διδάσκουσα ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖν. καὶ ἐπὶ αὐτῶν μὲν οὐ τούτων τοῦ Θεοῦ καταφρονοῦμεν, ὅταν ἀλλήλων καταφρονῶμεν, τοῦ κελεύσαντος πολλαχοῦ ἐν ἀλλήλοις ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀποδοχήν· πολλοὶ δὲ ἕτεροι, εἰ βούλεσθε, ἐκ παραδείγματος τούτου ποιήσω φανεροί. καταφρονεῖ τοῦ ἀδελφοῦ ὁ Κάϊν, καταφρονεῖ εὐθέως καὶ τοῦ Θεοῦ. πῶς καταφρονεῖ; ἔρχεται ὡς ὑβρεικῶς ἀποκρινόμενος τοῦ Θεοῦ, Μὴ φύλαξ εἰμὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου; καταφρονεῖ πάλιν τοῦ ἀδελφοῦ ὁ Ἡσαῦ, καὶ καταφρονεῖ τοῦ Θεοῦ. διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Θεὸς, Ὅτι τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα. διὰ τί Παῦλός φησι, Μή τις πόρνος ἢ βέβηλος, ὡς Ἡσαῦ. καταφρονήσαντες τοῦ Ἰωσὴφ οἱ ἀδελφοὶ, καταφρονοῦσι καὶ τοῦ Θεοῦ. Ἰσραηλῖται καταφρονοῦσι Μωυσέως, διὰ τοῦτο καταφρονοῦσι καὶ τοῦ Θεοῦ. οὕτω καὶ οἱ Ἡλεὶ καταφρονοῦσι τοῦ λαοῦ, καταφρονοῦσι καὶ τοῦ Θεοῦ. βούλει καὶ ἐκ τῶν ἑαυτοῦ ἰδεῖν; ὁ Ἀβραὰμ ἐφείσατο τοῦ ἀδελφιδοῦ, οὐκ ἤκουσε καὶ τοῦ Θεοῦ. καὶ πάλιν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ Ἰσαάκ, καὶ τῆς ἄλλης ἀπάσης ἀρετῆς. πάλιν ὁ Ἀβελ ὑπερβολῆς ὢν τοὺς ἀδελφοὺς, εὐλαβὴς ἦν καὶ τοὺς Θεοῦ. μὴ τοίνυν καταφρονῶμεν ἀλλήλων, ἵνα μὴ μαθωμεν καὶ τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖν. τιμῶμεν ἀλλήλους, ἵνα μάθωμεν καὶ τὸν Θεὸν τιμᾶν. ὁ θρασὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ πρὸς τοῦ Θεοῦ θρασύς. ὅταν ὁ φιλάργυρος, καὶ φιλαυτία, καὶ ἀπόνοια καὶ ταῦτα σωθείη, τί λοιπὸν λύπης τοὺς πλείστας ἀπώλειεν; τὸ πᾶν διέφθαρται, καὶ πολὺς τὴν ἁμαρτιῶν ὑπερῤῥεῖ βόρβορος. ἀχάριστοι, φησὶ, πῶς γὰρ ὁ φιλάργυρος εὐχάριστος ἔσται; πῶς ἔστιν χάριν εἰδέναι; οὐδαμοῦ. πάντες ἐχθροὶ κεῖνται, τὰ πάντων ἄλλων λαβεῖν. καὶ γὰρ τὴν πᾶσαν οὐσίαν κενώσῃς, οὐδαμοῦ οἶδε σοι χάριν. ἀναγκαῖον μὴ πολλὰς εἶχες, καὶ πολλοῖς οὖσι πᾶσι ποιήσας κύριον. καὶ τῆς οἰκουμένης οὔσης διασώσῃ ποιήσῃς, οὐκ οἶδε σοι χάριν. οὐδὲν γὰρ κεῖται εἰλικρινές. ἀκόρεστος ἡ ὑπερθυμία τούτου· νέον γὰρ ὄντι ὑπερθυμία. γιγνομένῳ δὲ αἱ τῶν νέων ὑπερθυμίαι. καὶ ὁ πυρέττων οὐδέποτε ἐμφορηθῆναι δύναται, ἀλλ' ἀεὶ ἐν ὑπερθυμίᾳ μένων οὐδέποτε πλησθήσεται, ἀλλ' ἀεὶ διψᾷ· οὕτω καὶ ὁ τοῦ χρήματα μανιόμενος, οὐδέποτε οἶδε τὴν ὑπερθυμίαν ἐμπλῆσαι· μηδέποτε ἔμπλεως λάβῃς, ἵνα σε χαριῇ, οὐκ ἔσται σοι χάρις. ἐκείνῳ γὰρ ἔσται μόνῳ τῷ διδόντι ἵνα βούλεται· τοῦτο δὲ οὐδεὶς δυνήσεται ποιῆσαι. οὐ γὰρ ἔχει μέρος ἃ βούλεται. οὐκοῦν οὐδενὶ ἔσται χάρις. οὐδεὶς οὕτως ἀχάριστος, ὡς φιλάργυρος· οὐδεὶς οὕτως αἰσχρὸς, ὡς φιλοχρήματος. τῆς οἰκουμένης ἅπασης ὄντι ἐχθρός. ἀναγκαίως ὅτι ἔστιν δοῦλοι. βούλεται γὰρ πόλεις ἐρημίας εἶναι μέσας, ὥστε τὰ πάντα ἔχειν αὐτός. ἡ πολλὰ διαῤῥήγνυται φαραγγίζεται· εἰ ἐγένετο σεισμὸς ἐν τῇ πόλει, φησὶ, εἶτα πάντων καταχωσθέντων, ἐγὼ μόνος ἀφελήμφθην, ὥστε τὰ πάντων λαβεῖν εἰ δυνατόν· εἰ ἐπλήθη λοιμὸς, ἡ πάντας ἀπάλεσε τοῦ χρησίου χωρεῖς· εἰ καὶ πανωλεθρία ἐγένετο, εἰ θηλάτης ὑπέκλεισε, ἡ μυρία διαῤῥήγνυται· ὑπεῖδε μὲν οὐδὲν, σεισμοὺς ἴδῃ, καὶ σκηπτοὺς, ἡ πολέμους, ἡ λοιμοὺς, ἡ πάντα τὰ τοιαῦτα φρίττει καὶ τρέμει. εἶπέ μοι, ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε καὶ πάμπτωχε καὶ δυσαπόδυτε δουλικώτατε, εἰ πάντα ἐν χρυσῷ, οὐκ ἂν ἀπηλλάγης ἐκεῖνο τοῦ χρυσοῦ, λιμῷ διαφθαρείς. εἰ σεισμὸς ἐγένετο, τὴν οἰκουμένης καταπεσοῦσης, ἀπολώλεις μὲν καὶ σὺ ἐκεῖνο τὴν ὀλεθρίας ταύτης ὑπερθυμίας. ὁ γὰρ ὅπου καὶ θέσπιν ὑπὲρ τὴν γῆς, οὐκ ἀπόν σοι τὰ τῆς ζωῆς συγκεκροτῆται. θαῤῥῶμεν γὰρ πάντας ἀρδῶν ἀφθονίας ἕνεκεν τῆς οἰκουμένης καὶ θέσπιν, εἶτα ὃ χρεῖσιν αὐτῷ, ἡ ὃ ἀργύρου καὶ χρυσίου ἀθυμάτως πως εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι (ἡ γὰρ μοχθηρὰ, ἐκ ἀδώρατα φαντάζοι)) ἡ πλοῦτον εἶπεν, χρυσὸν, ἄργυρον, τὰ ἱμάτια τὰ σηρικὰ, τὰ λιθόχρυσα πάντα ἀθυμάτως εἰς τὰς σὰς χεῖρας ἐλθεῖν,

Γεν. δ. Ρωμ. θ. γ. Μτθ. ε. γ. Εβρ. ιβ. ιε.

τὸν χρ. ἐπιθ. τοῦ χρυσοῦ.

Λογ. ζ. 1 ΤΟΥΤΟ ΔΕ ΓΙΝΩΣΚΕ, ΟΤΙ ΕΝ ΕΣΧΑ- κεφ. γ.
ταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. 2 Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι
φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀ-
3 πειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, 3 Ἀστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς,
ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, 4 Προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φι-
λήδονοι μᾶλλον, ἢ φιλόθεοι, 5 Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύ-
ναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. καὶ τούτους ἀποτρέπου. 6 Ἐκ τούτων γάρ ἐ-
σιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας, καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσω-
10 ρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις δὲ ποικίλαις,
7 Πάντοτε μανθάνοντα, καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας δυνάμενα
ἐλθεῖν.

ΕΝ τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ ἔλεγον, ὅτι ὁ πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν a. Τιμ. δ. α.
15 ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως. καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ τό-
πῳ προφητεύει ἐν αὐτῇ τῇ ἐπιστολῇ τοιοῦτόν τι ὑστέροις ἐσόμενον. καὶ
χ. ἐμέτας ἐμέται ἐνταῦθα ὃ πάλιν ὁ αὐτὸς ποιεῖ λέγων· τοῦτο δὲ γίνωσκε ὅτι ἐν ὑστέροις
καιροῖς ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ὑστέρου μέσου, ἀλλὰ
καὶ ἀπὸ τοῦ φθασάντων τοῦτο δίκαιόν. 8 Οἱ δέ, φησίν, Ἰαμβρῆς
20 καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσῇ. Καὶ ἀπὸ λογισμοῦ πάλιν· Ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι β. Τιμ. β. κ.
μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ. τί δὲ τοῦτο ποιεῖ; ἵνα μὴ θορυβῆται Τιμόθεος, μηδέ τις ἡμῶν τις,
ὅταν ὦσιν ἄνδρες πονηροί. Εἶτα ὅτι Μωϋσέως μεγάλοι, φησί, καὶ οὗτοι ταῦτα ἔσονται, οὐδὲν
θαυμαστὸν εἰ καὶ ἐφ' ἡμῶν. ἐν ὑστέροις καιροῖς ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί· οὐχὶ ἐπὶ ἡμέρας ὀλι-
γίστων λέγει, οὐδὲ ἐπὶ ὀλίγους καιρούς, ἀλλὰ ἐπὶ δύο θεσπεσίους ἐπὶ τόπου ὅλης. καὶ γὰρ ἡμῖν οὕτω
25 λέγειν ἔθος ὅτι καιροὶ πονηροί, καὶ οὐ πονηροί, ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτοῖς συμβαινόντων προσηγο-
ρεῖσθαι ἀπὸ τοῦ αἰτιάτου. καὶ βλέπων ὁ πάντων ἀγαθὸς τὴν ἀγαθὴν τῷ κακῷ, καὶ τὸν ῥίζαν, καὶ
τὸν πηγὴν, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πάντα τίκτεται, τὸν ὑπερήφανον. ἀπὸ τούτου ἀλαζὼν τοῦ παθεῖν
δὲ ἐν οἰκείᾳ σχετεῖ. ὅταν γὰρ μὴ ἐν τῷ πλησίον ᾖς σχετῇ, ὅταν τοῦ ἐκείνου ἀμελῇ, πῶς
τὰ ἑαυτοῦ σκέψεται; ὥσπερ γὰρ ὁ τὰ τοῦ πλησίον ἐρῶν, τὰ αὐτοῦ κακῶς θήσεται ἐν τοῖς ἐκείνου,
30 ὅταν ὁ καταφρονῶν ἐν ἐκείνου, καὶ τὰ αὐτοῦ ὑπερόψεται. Εἰ γὰρ μέλη ἀλλήλων ἐσμέν, ἡ
τοῦ πλησίον σωτηρία οὐκ ἐκείνου μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος· καὶ ἡ τοῦ πλησίον
βλάβη, οὐ μέρους ἐκείνου μόνον ἔσται, ἀλλὰ καὶ ἅπαντα λοιπὸν καταπίπτει τοῖς ὁδυνωσι. Εἰ
οἰκοδομὴ ἐσμεν, ὅταν δὲ πάθῃ μέρος, καὶ τῷ λοιπῷ λυμήνεται· δύο γὰρ ἢ τρίτον, καὶ τὸ λοιπὸν
ἀναβαστάζειν δυνατόν. ὅτου δὲ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. ὑπερόψεις τὸν ἀδελφόν; σαυτὸν ἀδί-
35 κησας. πῶς; ὃ μέλος τὸ σὸν βλάπτων ὑπερεῖδε οὐ μικρόν. Εἰ γὰρ ὁ χρημάτων μὴ μεταδιδοὺς εἰς τὸν γείτονα ἅπασιν, ὁ τοῖς ἀναγκαιοτέροις ὁρῶν καθυστεροῦντα, καὶ χεῖρα μὴ
ὀρέγων, πολλῷ μᾶλλον ἐκείνου τοῦτο πείσεται, ὅσῳ καὶ τὸ μείζονι ἡ ζημία γέγονεν. ἔσονται γάρ,
φησιν, οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι. ὁ φίλαυτος οὐδεὶς ἐστὶν ὁ μάλιστα ἑαυτὸν μὴ φιλῶν· ὁ δὲ
φιλάδελφος, οὐδεὶς μᾶλλον ἐστὶν ὁ ἑαυτὸν ἀγαπῶν. ἀπὸ τούτου ἡ φιλαργυρία. τὸν γὰρ
40 ἀγαπῶν πλατύνας ὅσον καὶ πόντον χρυσίου συνάγει, καὶ εἰς βαραθρωδέστερον συνάγει ὃ
τῆς φιλαυτίας ὀλέθριον καὶ μιαρόν. Φιλάργυροι. ἀπὸ τούτου ἀλαζονεία πίπτει, ἀπὸ
τῆς ἀλαζονείας ἡ ὑπερηφανία, ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας βλασφημία, ἀπὸ τῆς βλασφη-
μίας ἀπόνοια καὶ ἀπιστία. ὁ γὰρ τῷ θεῷ ἀνθεστηκὼς, εὐκόλως καὶ τῷ θεοῦ.
ὅτου καὶ τὰ ἀμαρτήματα πίπτει. πολλάκις κάτοθεν * λύσιν. ὁ προὸς τὸν ἀνθεστηκότας
εὐλαβὴς,

ηθεία κατεφήσαμθν ἑαυτοῦ τὸ νήπτεσθαι ἢ εὔχεσθαι, ἢ οὐκ ἐπὶ μὴ πιέμθνοι τοῦτο ποιῶ-
σιν. ἀλλ' ἡδέως οὐκ εὐχόμθα, εἰ μὴ ἀνάγκαις χρεὶ τοῦτο ποιοῦμθν, ὡς πρὸς σκεύει μέλλοντες
Θεῷ, ὡς ὑπὸ σωμάτος ποιηρὸν ὄντες. εἰ δὲ μικροῦ τοῦτο τοσαύτην ἔχει τὴν τυραννίδα, ὡς
πάντως ἐκπλῆξαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἰ δὲ ἐλεημοσύνης σωτηρίαν κατεφήσαμθν
ἑαυτοῦ, ἢ τοῦτο πλησιῶν ἀεὶ ὠφέλωμθν, μηδέποτε εἰσόντας χειρὰς ταῖς χρεσὶν εἰς οἶκον 5
εὐκτήριον, καὶ πάρθητο αὐτὸ πρᾶγμα. μεγάλη γὰρ ἢ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ ἐν τοῖς κακοῖς
τῆς σωτηρίας ἡ τυραννίς. οὐ δυνησόμθα πόθεν λοιπὸν, αὐτῆς ἐλκούσης ἡμᾶς. ἐν σωτη-
ρίᾳ πολλοὶ κατέφηναν τὸ σφαλίζειν ἑαυτοὺς σωφρόνως, ἢ οὐκέτι δύνανται τὸ ὑπομμνή-
σκοντες. ἀλλὰ καὶ τοῦ πολλάκις ἀλλαχοῦ ῥεμβομθνου, καθάπερ ὑπὸ πνὸς ἐμπνέχου
διδασκάλου τῆς σωτηρίας, ἡ χεὶρ αὐτόματος ἔλκεται πρὸς τὸ τοῦ σώματος ἐργάσασθαι. ἐν 10
σωτηρίᾳ κατέφησαν ἑαυτοὺς τινες, ὥστε μὴ ὀμνύειν· ἢ οὔτε ἐκεῖνος, οὔτε ἄλλος τις τοῦτο πεί- χ. πείθεται
σεται. καταφήσωμθν ἢ ἡμεῖς ἑαυτοὺς ἐν ταύτῃ τῇ σωτηρίᾳ τῇ τῆς ἐλεημοσύνης. πόσων
ἡμῖν ἐδέησε κεφαλαίων, ὥστε εὑρεθῆναι τὸ φάρμακον καὶ τοῦτο; εἰπὲ γάρ μοι, εἰ μὴ ἦν ἡ τῆς
ἐλεημοσύνης πρόφασις, εἶτα μυρία ἡμάρτηκότες ἂν θυγεῖς ἑαυτοὺς κατασκυάζο-
μθν τῇ τιμωρίᾳ, ἆρα οὐκ ἂν ἀπωδυρόμθα πολλά; ἆρα οὐκ ἂν ἔπαμθν, εἰ μὴ ἦν 15
ἀφ' χρημάτων ἀπολύσασθαι τὰ ἀμάρτήματα, καὶ πόσα ἂν ἐκεκράξαμθν· εἰ δὲ μὴ ἦν
ἀφ' χρημάτων ἐκβαλεῖν τὸν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἂν ἐφυσάμθα τὴν ὄντως; εἰ
γὰρ τοσοῦτο τοῦτο ποιοῦμθν, καὶ τὸ θνάτου λέγομθν, ὅτι εἰ μὴ θάνατον ἁρίσασθαι, πόσα
ἂν ἔδωκεν ὁ δεῖνα τὰ τοσαῦτα ἀρχαῖα, πολλῷ μᾶλλον τὸ τοιοῦτον. καίτοι ὅσα τὸν φιλαν- 20
θρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ὅσοι τίς ὅστιν. οὐκ ἔδωκέ σοι θάνατον ἀντὶ χρημάτων, ἀλλὰ θάνατον τοῦ
αἰωνίου. μὴ τὸν μικρὸν ἀντὶ τοῦ μεγάλου, φησί, ζωὴν ταύτην, ἀλλὰ ζωὴν ἐκείνην τὴν αἰώνιον
ἐκείνῃ σοι πωλῶ, ἣ ταύτῃ· οὐκ ἐμπαίζω σοι. καὶ λέγεις ταύτῃ, ὅτι ἔλαφος. ἐγὼ
οἶδα ὅτι ἐκείνη μεγάλη ὅστι. ἀλλ' ἢ χ ὅτως ⓐ κάπηλοι, καὶ ⓐ τὰ βιωτικὰ ἐμπορευόμε-
νοι ποιοῦσιν· ἐκείνοις δὲ ἔξεστιν ἐμπαίζειν, οἷς βούλονται, καὶ ὃ μικροῦ δίδασιν αὐτὸ τὸ μεγάλου. 25
οὐ γὰρ οὕτως· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ μικροῦ τὰ πολλῷ μείζονα δίδωσιν. εἰπέ μοι, εἴ τις σὲ
ἐμπορεύεσθαι ἀπέλθειν, δύο λίθων κειμθνων, τὸν μὲν εὐτελοῦς, τὸν δὲ βαρυτίμου καὶ ἐκθμοῦ ἐρ-
γαζομθνου πλοῦτον, καταλῆς ἐκείνου τὸν μικροῦ τὸ τίμημα, τὸν μέγαν ἔλαφες, ἆρα ἂν
ἐνεκάλεσας ἐκείνῳ; οὐδαμῶς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐθαύμασας. ὅτω καὶ νῦν κεῖται δύο ζωαί, ἡ 30
τοῦ σώματος, καὶ ἡ αἰωνία. πωλεῖ δὲ ταύτας ὁ Θεός. ἀλλὰ ταύτην ἡμῖν πωλεῖ, οὐκ ἐκεί-
νην. τί οὖν χλόμθν καὶ ἐν ὑπτοντες τὴν παίδων, ὅτι ὃ τίμιον λαμβανόμθν; ἔστιν οὖν ἀ-
γαθὸν ταύτης ζωῆς χρημάτων, φησί; ναί, ὅταν δὲ ἑαυτὴν, καὶ μὴ τὰ ἀλλότρια καταβαλλώμθν,
ὅταν μὴ ὑπὲρ τοῦτο ποιῶμθν. ἀλλ' ἐμὰ λοιπὸν ὅστί, φησιν. οὐκ ἔστι σὰ μὴ τὸν ἁρπαγέα,
ἀλλ' ἐκείνου ὅστιν· ἀλλότρια ὅστί, καὶν μυριάκις αὐτὴν κύριος ἦς. οὐδὲ γὰρ εἰ τὴν κα- 35
ταδήκην λάβοις, ⓑ κτήσῃ καθ' ὃν ὁ τὴν κατάδικος ἀποδημεῖ, σὰ ταύτα ὅστί, καίτοι
τὴν σοὶ κεῖται. εἰ τοίνυν ἄπρ ἐκόντων καὶ χρὶν εἰδότων τὴν τὴν καταδικάσαν ἐλά-
βομθν, οὐκ ἔστιν ἡμέτερα, οὐδὲ ἐκόντων ⓑ κτησῇ, καθ' ὃν ἔχομθν, πολλῷ μᾶλλον ταῦτα, ἅ-
πρ ἀκόντων καὶ μὴ βουλομθνων ἀφαιρούμθν. ἐκόντος ὅστι αὐτὴν κύριος, καὶν μυριάκις αὐ-
τὰ ἔχῃς. ἡμέτερα ὄντως ὅστιν ἡ ἀρετή, ταῦτα δὲ χρήματα οὐδὲ τὰ ἡμέτερα, ἡμέτερα, μήτιτε
τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ νῦν μὲν ἡμῶν, αὔριον δὲ οὐκ ἡμῶν. τὰ δὲ τῆς ἀρετῆς ἡμέτερα. καὶ γὰρ
ζημιοῦται αὕτη, καθάπερ ἐκεῖνα, ἀλλὰ πᾶσι πρόδηλα ὅστιν ὁλόκληρος. ταύτην οὖν κτη-
σώμθα, καὶ χρημάτων καταφρονήσωμθν, ἵνα δυνηθῶμθν τὴν ὄντως ὑπερτυχεῖν ἀγαθῶν, ὧν γένοιτο
πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι.

Λογ. ζ.

τις ἀμελέτητος) αὖω ἡ κάτω ⓐ πορφῆται. ἔλεον δὲ λέγω, οὐ Ⓦ μὴ πλεονεξίας. ἡ γὰρ ὄντι τοῦτο ἔλεος. οὐδὲ γὰρ ἀχώθης ῥίζα ἔλαιον πίκτῃ ποτὲ, ἀλλ' ἐλαίας· ὥσπερ οὖν οὐδὲ πλεονεξίας ῥίζα ἔλεον πίκτῃ, οὐδὲ ἀδικίας, οὐδὲ ἁρπαγῆς. μὴ ἀμελὴς τοίνυν ἐλεημοσύνης, μὴ ποίει αὐτὴν κατηγορεῖσθαι ὑπὸ πάντων. Εἰ γὰρ ἀμελεῖς τοῦ ἁρπάζειν, ἵνα ἐλεήσῃς, οὐδὲν τῆς ἐλεημοσύνης ταύτης χρεία. ὅταν γὰρ ἐξ ἁρπαγῆς πίκτηται, οὐκ ἔστι τοῦτο ἐλεημοσύνη· ἀπάτη τίς ὄντι ἡ ὠμότης, ὕβρις τοῦτο εἰς Ⓦ Θεόν. Εἰ ὁ τὰ ἐλάττονα τῷ αὐτῷ προσενεγκὼν οὕτω προσέχρουσεν ὁ Κάϊν, ὁ τὰ ἀλλότρια προσφέρων πῶς οὐ προσκρούσει; προσφορὰ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ θυσία, καθαρὸς, οὐκ ἀκαθαρσία. ἡ ῥυπωδεστάτη μὲν χαρὰ οὐ τολμᾷς βύξασθαι, ῥύπον δὲ καὶ ἀκαθαρσίαν προσφέρων δεξιᾶ ἁρπαγῆς οὐδὲν ἡγῇ ποιεῖν δεινόν; ταῖς χερσὶ σου ἀφιεὶς ῥύπου καὶ ἀκαθαρσίας πληροῦσθαι, ἀλλὰ καθαρὰς εἰς ποιήσας, οὕτω προσφέρεις· καίτοι σοῦ ὁ ῥύπος οὐδὲν ἔγκλημα φέρει, ἀκούσιος δὲ κατηγορίας ἄξιος καὶ ἀμελοῦς. μὴ τοίνυν τοῦτο σκηπτώμεθα, ὅπως καθαρὰς προσφέρωμεν καὶ δυσώδεσι χρώμενοι, ἀλλ' ὅπως καὶ τὰ προσφερόμενα ᾖ καθαρά. ἐπὶ δὲ τοῦ γάλως ὄντι, ὥσπερ αἱ εἴ τις τὸν πίνακα σου πλυνεῖ δώρων ἀκαθάρτων ὅταν ἐμπλήσῃς. ὑγιὲς χλιδυασία ὅτου ἐστὶ τὸ γάλως; ἕως αἱ χῆραι καθαραὶ ἔσονται δῆλον, εἰ μὴ ὕδατι αὐτὰς ἀποπίπτωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνῃ προτρέψωμεν. τοῦτο χαρὰν καθάρσιον. δὸς τὸ γένωμεν ἀδικίας, κἂν μυριάκις αἱ χῆραι σου πλυνῶσι, κέρδος οὐδέν. Λούσασθε, φησι, καθαροὶ γένεσθε. τί οὖν; ἁρπαστὰς εἶπε, παρέλεσθε ὅτι χῆρας, παρέλεσθε ὅτι τὰ βαλανεῖα, καὶ χῆρας λίμνας, καὶ οὐ ποταμούς; οὐδὲν τούτων· ἀλλὰ τί; Ἀφέλετε χῆρας ποιήσεις ὑμῶν ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· τοῦτο, καθαροὶ γένεσθε. τοῦτο ἀπαλλάξαι πολλοῦ μολυσμοῦ, αὕτη ὅτι ἡ ὄντως καθαρότης. σκύμνοι μὲν γὰρ οὐδὲν μέγα ὤφελον, αὕτη δὲ πᾶσιν ἡμῖν ὠφελίζεται τοῦ πρὸς Ⓦ Θεόν· καὶ χείλεσι καὶ μυσαρεῖς, καὶ κλισίαις, καὶ ἀνδροφόνοις ἔχθραι δυνατοῖ, καὶ βλάσφημα, καὶ ἐκλύτους ὁδοὺς, καὶ πόρνους, καὶ πανουργήματα, καὶ μάλιστα τούτους. οὗτοι γὰρ εἰσὶν Ⓓ τῆς τοῦ σώματος καθαρότητος ὀλιγωρήσαντες μάλιστα πάντων, μύρων ὄζοντες σωτηρίων, ἀποσμύχοντες δὲ σῶμα. σῶμα γάρ ὄντι αὐτοῖς τὸ σῶμα, τῆς ψυχῆς εἴδους οὔσης ἐκείνης. ὥστε ταύτης μὲν τῆς καθαρότητος καὶ χείλεσι μιαίνει δυνατόν· τῆς δὲ εἴδους οὐκέτι. οὐδὲν μέγα, εἰ τὸ σῶμα ἀποστραπῆς. Ἰουδαϊκός ὄντι τοῦτο ὁ καθαρμὸς, αἰσθητὸς ἡ ὠφελὴς, τοῦ εἴδους οὐκ ὄντος. ἔστω τις σκηπτόδια ἔχων, ἢ νομίζων τραύματα, προσπλυνέτω τὸ σῶμα. τί τὸ κέρδος; τί τὸ πέρας; Εἰ δὲ τοίνυν τὸ σώματι σκηπτόδια οὐδὲν ὠφελοῦσα δυνάσται τὰ ἀπὸ τῆς ὀπτικῆς φαντασίας τῆς ἔξωθεν προσεκκλυζομένης ἡ ἀφανιζομένης, ὅταν τὸ ψυχῇ ἡ σκηπτόδια ἡ, τί ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος καθαρότητος ὠφελήσουσι; οὐδέν. δύναται ἡμῖν ὅλως καθαρὸν. δύναται δὲ "οὐκ ἂν γένοιτο καθαρὰ, τῆς πικτούσης αὐτὰς ψυχῆς οὔσης μιαρᾶς. οὐδὲν γὰρ οὕτω ποιεῖ ψυχὴν μιαρὰν, ὡς πλεονεξία ἡ ἁρπαγή. ἀλλ' εἰσί τινες οἱ τοῦ ἑαυτῶν μυελὸν ἀμελοῦντες τῆς ἡμέρας ἐργαζόμενοι κακὰ, λυόμενοι εἰσίασιν εἰς τοῦ ἐκκλησίαν μὲν πολλῆς τῆς πτύρσεως καὶ χεῖρας διατείνοντες, ὡς τὸ πᾶν ὅλως τῆς τοῦ ὑδάτων κολυμβήθρας ἀποθέμενοι. Εἰ τοῦτο ἦν, μέγα τὸ κέρδος ἦν τὸ καθ' ἑκάστην ἡμέραν λούεσθαι. Εἰ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν οὐδὲ αὖθις ἐπανεσάμην τὰ βαλανεῖα διεκλῶν, Εἰ καθαρσις ἐπεῖ ἡ ἀμαρτημάτων ἀπήλλαττε. τέλος ταῦτα καὶ λῆρος, παίγνια καὶ παίδων ἀθύρματα. οὐκ ἀποτρέφει σώματος ῥύπον ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἀκαθαρσίαν ψυχῆς. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· Μακάριοι Ⓓ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ Ⓦ Θεὸν ὄψονται. ὁ δὲ προσφέρων τί φησι; Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ, ὁ Θεός. Ⓔ πάλιν, Ἀπόπλυναι ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου. μέγα ἀγαθὸν ἡ σωφροσύνη· ἀγαθῶν δὲ ἁπάντων ὅσα πέφυκε μικρὰ ταῦτα καὶ ῥώπια. καὶ ἐπειδὴν προσληφθῇ ἡ σωφροσύνη ἡ ψυχὴ, οὐκ ἀφίσταται, οὐδὲ ἀπέρχεται μὴ πρότερον αὐτὰ πληρώσασα προσελθεῖν τῇ ψυχῇ. οἷον τί λέγω· ἡ σωφροσύνη

Ησ. α. ιε.

Ματθ. ε. η.

Ψαλμ. ν. ιβ.

Ησ. ξ. ιδ.

χ. ἐγένοντο

ὡς αὐλοί τινα πλήττοντες, καὶ πίσωμεν. ἢ ζωγρηθέντες, φησὶν, ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. τοῦτο δὲ οὐκ ἀναγκάζει τῶν δογμάτων οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ τοῦ βίου. τὸ γὰρ θέλημα αὐτοῦ ἐστιν ἀρετὴ βίου. εἰσὶ δέ τινες ἐν τῇ παλαιᾷ τοῦ Διαβόλου, καὶ βίου εἶχεν. ἀλλ' οὐδὲ τούτους ἀφίησι χρεών. μή ποτε αἰσθήσωσι, φησὶν, ἐζωγρημένοι εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. ὃ δὲ, μή ποτε, πολλῆς μακροθυμίας ἐστὶ δηλωτικόν· τὸ γὰρ μὴ ποιῆσαι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, παλαιᾶς Διαβολικῆς. ὥσπερ γὰρ ὁ τρυφὸς, καὶ μὴ ἐξ ὅλου τοῦ μέρους κατέχει, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς τοῦ ποδὸς λέγω, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐστὶ τοῦ παιδὸς ὄντος· οὕτω καὶ ἡμᾶς, καὶ μὴ ἐξ ὅλης καταχούμθα, καὶ ἐκ πίστεως καὶ ἐκ βίου, ἀλλ' ἐκ τοῦ βίου μόνου, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐσμὲν τοῦ Διαβόλου. Ματθ. ζ. κα. κγ. Οὐ γὰρ ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, φησὶ, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. καὶ πάλιν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. ὁρᾷς ὅτι κέρδος οὐδὲν ἐκ τῆς πίστεως, ὅταν ἡμᾶς ἀγνοῇ ὁ δικαστής; καὶ τῆς παρθένου ὁ αὐλὸς φησι· Οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Ματθ. κε ιβ. τί οὖν ὁ κέρδος τῆς παρθενίας καὶ τῶν πολλῶν ἱδρώτων, ὅταν ἀγνοῇ αὐλὰς ὁ δεσπότης; καὶ πολλαχοῦ θεάσασθαι ἔστιν μὲν πίστεως οὐδὲν ἐγκαλουμένους, ἀπὸ δὲ βίου πονηροῦ κολαζομένους μόνον· ὥσπερ ἀλλαχοῦ ἔστιν βίου μὲν οὐδὲν ἐγκαλουμένους, ἀπὸ δὲ δόγμα διεστραμμένου ἀπολλυμένους. ταῦτα γὰρ ἀλλήλων ἔχεται. ὁρᾷς ὅτι ὅταν μὴ ποιῶμεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ τὴν παῖδα τοῦ Διαβόλου ἐσμέν; οὐκ ἀπὸ βίου δὲ μόνου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ εἴδους ἑκατόμματος πολλάκις εἰσερχόμθα εἰς τὴν γέενναν, ὅταν μὴ τὰ ἄλλα ἀνύπαρκτα ᾖ ἀγαθά· ἐπεὶ καὶ αἱ παρθένοι οὐ πορείαν ἐσεκλείσθησαν, οὐ μοιχείαν, οὐ φόνον, οὐ βασκανίαν, οὐ μέθην, οὐ κακοπιστίαν, ἀλλ' ἔλλειψιν ἐλαίου· τουτέστιν, οὐκ ἐποίουν ἐλεημοσύνην. τὸ γὰρ ἔλαιον, τοῦτο ἐστι. καὶ σαῦνοι οἱ καταφθάντες, Ἀπέλθατε οἱ κατεγνωμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, οὐδὲν πάλιν τούτων ἐπεκάλεσαν, ἀλλὰ καὶ αὐλοὶ, ὅτι οὐκ ἐθρέψαμεν Χριστόν.

ΗΘΙΚΟΝ Ὁρᾷς ὅτι ἀρκεῖ ἐλεημοσύνη ἐλλιφθεῖσα εἰσαγαγεῖν εἰς τὸ τῆς γέεννης πῦρ; ποῦ γὰρ ἐστι χρήσιμος, εἰπέ μοι, ὁ ἐλεημοσύνην μὴ ποιῶν; πιστεύεις καθ' ἑκάστην ἡμέραν; ἀλλὰ καὶ αἱ παρθένοι τότε ἐκράγησαν, ἀλλ' οὐδὲν ἀπώνηντο. ψυχή; καὶ τί τοῦτο; ἐλεημοσύνης χωρὶς ἄκαρπος ἡ πίστις. πρόσεχε ἀκάθαρτα ταύτης χωρὶς, πρόσεχε αἰσχρὰ· ὁ πλέον τῆς ἀρετῆς μέρος ἐκκόπτεται. Ο μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, φησὶ, τὸν Θεὸν οὐκ οἶδε. σὺ δὲ πῶς ἀγαπᾷς, μηδὲ τῶν μικρῶν τούτων καὶ θνητῶν αὐτῷ μεταδιδοὺς βουλόμενος; εἰπέ μοι, σωφρονεῖς; πόνος ἔνεστι; καὶ διδοὺς τοῦ κόλασιν; ἀδάμαντος, ἀλλὰ φύσει ὁ τοιοῦτος μισητὸς ἐστὶ· καὶ εἰ σωφρονεῖς διδοὺς τοῦ κόλασιν, καὶ τοσαύτου μόνου βίαν καὶ τοσαύτην τυραννίδα, πολλῷ μᾶλλον ἐλεημοσύνης ποιεῖν ἔδει. οὐ γὰρ ὅσιν ἴσον ἐπιθυμίας κεκτῆσθαι χρημάτων, καὶ σωμάτων, ἀλλ' ἃ μείζων ὁ πόνος ἐνταῦθα. τί δήποτε οὖν ἡ μὲν ἡδονὴ φυσικὴ, καὶ ἐνέσπαρται ἐμφυτεύθη ἡμῖν τῷ σώματι τὰ τῶν χρημάτων, οὐκέτι. τοῦτο ἐστιν ὃ ἐζητοῦμεν, διὰ τοῦτο τῷ Θεῷ, τῷ ἐλεεῖν καὶ οἰκτίρειν. ὅταν οὖν τοῦτο μὴ ἔχωμεν, τὸ πάντως ἀπεστερήμεθα. οὐκ εἶπεν, ἐὰν πιστεύητε, ὅμοιοι ἔσεσθε τῷ πατρὶ ὑμῶν· οὐκ εἶπεν, ἐὰν παρθενεύσητε, οὐδὲ εἶπεν, ἐὰν βίωσθε, ὅμοιοι ἔσεσθε τῷ πατρὶ ὑμῶν. οὐδὲν γὰρ τούτων ὅμοιον Θεῷ, οὐδὲ ἐργάζεται τι τούτων ὁ Θεός. Λουκ. ε. λε. Ωσ. ε. ε. ἀλλὰ τί; Γίνεσθε οἰκτίρμονες, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τοῦτο Θεοῦ ἔργον. ἐὰν οὖν τοῦτο μὴ ἔχῃς, τί ἔχεις; Ἔλεος γάρ φησι, καὶ οὐ θυσίαν. ἐποίησεν ἄρσενα ὁ Θεὸς, ἐποίησε γλῶ, δάλφινα. μεγάλης ταῦτα, καὶ τῆς αὐτοῦ σοφίας ἄξια. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐφυλάξατο τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὡς ἐν ἐλέῳ καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ (τοῦτο μὲν γὰρ σοφίας ἔργον, καὶ δυνάμεως, καὶ ἀγαθότητος) πολλῷ γε μᾶλλον ὅτι δούλους ἐλάμβανεν. οὐκ ὅτι τούτῳ μᾶλλον αὐτὸν θαυμάζομεν; οὐκ ὅτι τούτῳ μᾶλλον αὐτὸν ἐκπλησσόμεθα; οὐδὲν οὕτως ἐπιτείνεται τὸν Θεὸν, ὡς ἔλεος· καὶ πολλὰ περὶ τούτων ἀπόν- χ. σχολίμθα;

τις

ος ωρὸς ἀπαίδευτον τὴν τοιούτων, ὥσπερ ὅταν λέγῃ, Περίσχε τῇ ἀναγνώσει· Τοῦτο γὰρ α.Τιμ.δ.ιϛ.
ποιοῦν καὶ σεαυτὸν σώσεις, καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου. Ἀλλ' οἶδα ἄρχοντα οὐ καθῆκα ὅλως εἰς
ἀγῶνας τοιούτους, καὶ ὅτι οὐδὲν τέλος ἔσται, ἀλλ' ἢ μάχη καὶ ἀπώλεια, ὕβρις καὶ λοιδορί-
αι. Ταύτας οὖν ταῖς ζητήσεσι παραιτοῦ· ὥστε εἰσὶν ἕτεραι ζητήσεις, αἱ ωρὸς τὴν γραφὴν, αἱ
ωρὸς τὴν ἄλλων.

24 Δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι. Οὐχοιῶ δὲ δεῖ μάχεσθαι τοῦτ' ἐστὶ ζητῆ-
σαι. πόρρω γὰρ μάχης εἶναι δεῖ τοῦ Θεοῦ δοῦλον. Εἰρήνης γάρ ἐστι Θεὸς ὁ Θεός· οὗ
τοῦ Θεοῦ τῆς Εἰρήνης δοῦλος, πῶς ἂν μαχέσαιτο; Ἀλλ' ἤπιον εἶναι ωρὸς πάντας. Δοῦ- Τιτ. ϛ. ιϛ.
λον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, φησιν, ἀλλ' ἤπιον εἶναι ωρὸς πάντας. πῶς οὖν λέγει, Ε-
λέγχε αὐτοὺς μετὰ πάσης ἐπιταγῆς; καὶ αὖθις πάλιν, Μηδεὶς σου τῆς νεότητος κατα φρο- α.Τιμ.δ.ιϛ.
νείτω; καὶ πάλιν, Ἔλεγχε αὐθις ἀποτόμως; ὅτι καὶ τοῦτο παραίτητός ἐστι. ὁ γὰρ σφοδρὸς ἔ- Τιτ. α.ιγ.
λεγχος, ὅταν μετ' ἐπιτάσεως ᾖ, ὀξὺ ἐστὶ καὶ ὁ μάλιστα δακνῶν δυνάμενος. ἔστι γὰρ,
ἔστι μετὰ παραίτητος καθάψασθαι μᾶλλον, ἢ μετὰ θρασύτητος ἐπιτίμησαι.

Διδακτικόν· Τοῦτ' ἐστὶ, ωρὸς πάντας τοὺς βουλομένους διδάσκειν. Αἱρετικὸν Τιτ. γ.ι.
γὰρ, φησι, δεῖ τὸν μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτεῖσθαι. Ἀνεξίκακον.

Καλῶς τοῦτο ωροσέθηκε. μάλιστα γὰρ τοῦτο ἔχει καὶ ὁ διδάσκαλος· ἐπὶ πάντα
ἀνθρωπον. Εἰ γὰρ ὁ ἁλιεὺς πολλάκις ἀλλόμενος τὰ δίκτυα, καὶ οὐκ ὀπτανόμενος οὐκ ἀπαγρεύοιτο, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς. ὅρα γὰρ τί ποιεῖ. συμβαίνει πολλάκις
ἀπὸ τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τοῦ λόγου καρδιοῦν καὶ λυπῆσαι τὸν
κύριον τὸν ἀνοχλητὸν αὐτὴν πάθος. ὁ γὰρ μυριάκις ἀκούσας, πείσεταί ποτε. οὐ γὰρ ἐστὶ
δεῖν ἀκούοντα συνεχῶς, μηδὲν ποιεῖν. ἔστι οὖν ὅτε μέλλων πείθεσθαι, ἡμᾶς ἀπαγορεύσαντας, τὸν πολὺν ἀπώλεσεν. καὶ ταῦτον ἐστὶ, εἴ τις γεωργίας ἄπειρος τὸν ἄμπελον φυτεύσαι σκάπτει μὲν ἐπιστρέφων πολλάκις, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ζητεῖν λήψεσθαι καρπὸν, καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ, ἐὰν μὴ λαμβάνῃ, εἶτα τὴν τρίτην ἐκείνην παρελθόντων ἀπο-
χ. ἔτων γόντων, τότε λοιπὸν αὐτὸν καταλείπει ἐν τῷ τετάρτῳ, ὅτι τὴν πάντα ἐκείνου ἔμελλε κομίζεσθαι
τὸν ἀμπελουργόν. Εἶπων δὲ ἀνεξίκακον, οὐκ ἀρκεῖται, ἀλλ' ἐπάγει λέγων·

25 Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους. Μάλιστα γὰρ ὁ διδάσκων
ταῦτα χρὴ ποιεῖν ἐν πραΰτητι· οὐ γὰρ ἔστι ψυχὴν ἀνθρώπου μαθεῖν, μετὰ θρασύτητος καὶ
μάχης δυνηθῆναι ἢ τῶν χρησίμων συνιδεῖν. καὶ γὰρ μέλλῃ τις ἐξετάζειν, ἀπορηθείσα οὐ-
δὲν ἔσται. δεῖ γὰρ ὁ μέλλοντά τι τῶν χρησίμων μαθεῖν, ωρὸς τὴν ἄλλων πάντων ἀν-
δρίαν ἔχειν ωρὸς τὸν διδάσκοντα, τότε γὰρ μὴ ωροκατασκευαζόμενος, οὐκ ἔστι γνῶναι ἢ τὴν
ἀνθρώπου, οὐδὲ τὴν χρησίμων. ἀνδρίαν γὰρ οὐκ ἄν τις χρήσαιτο ωρὸς ὁ θρασυνόμενον καὶ ὑβρί- χ. ἴχει
ζοντα. πῶς οὖν αἱρεῖται, φησι, δεῖν μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν ποιεῖσθαι; ὁ
ἀδιόρθωτον λέγει, ὃ οἶδεν ἀνίατα νοσοῦντα. Μή ποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς
ἐπίγνωσιν ἀληθείας,

26 Καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος. Ὁ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· ἴσως
ἔσται τις διόρθωσις. Τὸ γὰρ, ἴσως, ὅτι τὴν ἀδύνατόν ἐστι. ὥστε ἐκείνων μόνων ἀφίσασθαι χρὴ,
περὶ ὧν δυνάμεθα σαφῶς ἀποφαίνεσθαι, ἐν ᾧ ἐσμὲν πεπείσμεθα, ὅτι οὐδὲν ἂν ὅποιον γέ-
νηται, μεταπέσοιτο. ἐπὶ πραΰτητι, φησιν. ὁρᾷς ὅτι τοὺς βουλομένους μαθεῖν οὕτω χρὴ
ωροσίεσθαι, ἐν μηδέποτε ωρὸς τὴν ἀποδείξεως ἀφίσασθαι τὴν ἐλέγξεων;

Ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. Καλῶς εἶπεν, ἐζωγρημένοι. πά-
ντως γὰρ ἐν πλάνῃ ἦσαν. ὅρα πῶς διδάσκει μετριοφρονεῖν. οὐκ εἶπε, μή ποτε δυνη-
θῆς, ἀλλὰ, μή ποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Κύριος ἀνανῆψαι. καὶ θήσομαί σε, τοῦ Κυρίου τὸ πᾶν χρῆ-
σον· σὺ φυτεύεις, σὺ ποτίζεις, ἐκεῖνος αὐξάνει καὶ ποιεῖ καρποφορεῖν. μή ποτε τοίνυν δέησαι,

ὡς

ἵνα πληρῶ, ὅτι ὁ τὸν κόσμον ὑδραγωγῶν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο τοιοῦτόν ἐστιν, ἀλλὰ κέχρηται αὐτοῖς τούτοις τοῦτο ἕτερα ὁ Θεός· οἷον, ὁ κτίσας πολλὰ οἰκοδομᾷ, ὁ πλουτίκτης, ὁ ἔμπορος, ὁ κάπηλος, ὁ ἄρχων. ἔστι ἔργα ἵνα ἐν τῷ κόσμῳ αὐτοῖς ἁρμόζοντα. ὁ δὲ χρυσοῦν σκεῦος οὐδὲν τοιοῦτον· ἀλλὰ τοῦτο τὸν πάπιζον τρέφεται τὸν βασιλικόν. ὑπὲρ τούτου οὖν φησι, ὅτι ἀναγκαῖον τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἡ παιδεία· πῶς γάρ; ἀλλ' ὅτι μὲν αὐτοῖς ἔχουσι ἔργον. εἰ γὰρ πάντες ἦσαν χρυσοῖ καὶ ἀργυροῖ, οὐκ ἂν ἐδόκουν σκεύη· οἷον, εἰ πάντες ἦσαν καρπτικοί, οὐκ ἔδει οἰκοδομημάτων, εἰ πάντες πυφὸς ἦσαν ἀπαλλαγμένοι, οὐκ ἔδει ἐδεσμάτων, εἰ τῆς χρείας ἐπιμελοῖτο πάντες, οὐκ ἔδει λαμπρᾶς οἰκοδομῆς. ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον. ὁρᾷς ὅτι ἡ φύσεως, οὐδὲ ὑλικῆς ἀνάγκης ὄντος τοῦ εἶναι χρυσοῦν ἢ ὀστράκινον, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως; ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ ὀστράκινον οὐκ ἀν ἦλθεν χρυσοῦν, οὐδὲ τοῦτο εἰς τὸν ἐκείνου καθαιρεσιν ἀντέλαβεν δυνατόν· ἐνταῦθα ἡ πολλὴ μεταβολὴ καὶ μετάστασις. σκεῦος ὀστράκινον ἵνα ὁ Παῦλος, ἀλλ' ἐγένετο χρυσοῦν. σκεῦος χρυσοῦν ἵνα ὁ Ἰούδας, ἀλλ' ἐγένετο ὀστράκινον. ἆρα ἀπὸ ἀκαθαρσίας τὸ ὀστράκινον. ὁ πόρνος, ὁ πλεονέκτης, ὀστράκινος· πῶς οὖν ἀλλαχοῦ φησι, Ἐχοντες δὲ θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι; ὥστε πανταχοῦ οὐ δηλοῖ τὸ σκεῦος τὸ ὀστράκινον, θησαυρὸν δηλοῖ αὐτὸ προστιθείς. οὐκ ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτοῦ δηλοῖ, ἀλλὰ τὸ εἶδος τῆς ὕλης. ὃ δή λέγει τοῦτό ἐστι· σκεῦος ὀστράκινον ἐστὶν ὁ σῶμα. ὥσπερ γὰρ τὸ ὀστράκινον οὐδέν ἄλλο ἐστίν, ἢ πηλὸς ὑπηλιθώσας, οὕτω καὶ τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον οὐδέν ἄλλο ἐστίν, ἢ πηλὸς τῇ θερμότητι τῆς ψυχῆς συνουλωθείς. ὅτι γὰρ ὀστράκινόν ἐστι, δῆλον. πολλάκις γοῦν ὡς ἐκεῖνο τὸ σκεῦος πιστὸν κατάγη καὶ σωστέον, ὅτου καὶ τὸ σῶμα θανάτῳ καταπιστοῦ διαλύεται. τί γὰρ ὀστράκινον διαλύσοντες τὸ ὀστᾶ, ὅταν ὦσι καταπιά, ὅταν ὦσι ξηρά; τί δὲ πηλοῦ αἱ σάρκες; οὐχ ὁμοίως ἀπὸ ὕδατός εἰσι καὶ αὗται; ἀλλ', ὥσπερ ἔφην, πῶς ἐκεῖ οὐ διαβάλλει τὸ πρᾶγμα; ἐκεῖ μὲν φύσεως διαλέγεται, ἐνταῦθα δὲ προαιρέσεως. ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτόν, φησιν. οὐκ εἶπε, καθαρῇ, ἀλλ', ἐκκαθάρῃ, τουτέστι, πανταχοῦ καθαρῇ, εἰς αἱ σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον, εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ. ἆρα ἐκεῖνα ἄχρηστα, εἰ καί τινα χρείαν ὑπεμάσσοντο. καὶ μὴ τοῦτο, ἀλλ' ὅμως ὑποπτώδιόν ἐστι, δικτικόν. δεῖ οὖν τοὺς πόντους πρεσβεύεσθαι, καὶ τοὺς θείους, καὶ τοὺς μύρτυσιν ἑτοιμάζεσθαι, καὶ τοὺς πρῶτοις, καὶ τοὺς ταῦτα πόντας.

22 Τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε. Νεωτερικὴ οὐκ αὐταί εἰσιν αἱ τῆς πορνείας μόνον, ἀλλὰ πᾶσα ἐπιθυμία ἄτοπος, νεωτερική. ἀκούετωσαν οἱ γαμοῦντες, ὅτι οὐ δεῖ τὰ τῆς νεωτέρας ποιεῖν. καὶ ὑβρεῖς ἡ ὕλη, καὶ δυναστείας ἱρᾶ, καὶ χρημάτων, καὶ σωμάτων, καὶ ὑπνοῦν δύνασι, νεωτερικὴ ἡ ἐπιθυμία, καὶ ἄτοπος. οὕτω τῆς καρδίας βεβηκυίας, οὐδὲ τὴν φρενῶν εἰς βαθὴ τηλικοῦτον, ἀλλ' ἠρεμοῦσιν αἱ ἀγκῶνα ταῦτα πόντα γίνεσθαι. ἵνα οὖν μηδεὶς τούτοις ἀλῷ, τί φησιν; Φεύγωσιν νεωτερικὰς φεῦγε· Δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, Εἰρήνην μετὰ πάντων τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. Δικαιοσύνην τὴν καθόλου λέγει, τὴν ἐν τῷ βίῳ εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, παράκλησιν. τί ἐστι μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας; ὡσεὶ ἔλεγε, ἐκείνοις χαίρει μόνοις, μὴ τοῖς ἁπλῶς ἐπικαλουμένοις, ἀλλὰ τοῖς δικαιοπράκταις, τοῖς ἀνυποκρίτοις, τοῖς ὀρθὴν ἔχουσι διάνοιαν, τοῖς μετ' Εἰρήνης προσιοῦσι, τοῖς ἀμάχοις· μετ' ἐκείνων ἀναμίγνυσι, μὴ ἢ τῶν ἄλλων ὑπερορᾷ τις), ἀλλ' Εἰρηνεύουσι μόνοις ὁ ἐξ αὐτοῦ.

23 Τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσι μάχας.

Ὁρᾷς πῶς πανταχοῦ αὐξει ἀπαγορεύων τὴν ζητησιν; οὐ δεῖ ὁ μὴ ἔχει ἱκανῶς ἀναπτύξαι αὐτός· εἶχε γάρ. εἰ δὲ μὴ εἶχεν, εἶπεν ἂν τοῖς αὐξει, ὅτι κατάδηλοι εἰσὶ ἐπιτηδ-

μῶς ἴδῃ αὐτῆς ἀπολογούμενος, τί οὐ ποιήσει; καὶ ταῦτα μὲν οὖν ταῦτα ἐκεῖ, οὐδὲ εἰπεῖν ἔνι, ὅση ἡ κόλασις, ὅσαι αἱ τιμωρίαι, ὅσαι αἱ βάσανοι, ὅσα τὰ φρικωδέστερα. ταῦτα λέγωμεν ἡμῖς· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, ἀκουέτω. σιωπῶμεν οὖν αὐτῶν λέγειν, οὐ βουλόμενοι Λαμ. κ. ε.
λέγειν σιωπῶμεν, ἀλλὰ μὴ ἀναγκαζόμενοι. εὐουλόμεθα μὲν γὰρ μηδὲ τινὸς ἐξ ἡμῶν ἀναγκαίως γίνεσθαι τῶν τοιούτων λόγων· εἰ δὲ μή, καὶ ἐξ ὀλίγης ἰατρείας ἀπαλλαγήσεται τὸ τραύματος, ὅπερ τινὶ ὑγιεινὸν ὑμᾶς ἐπαναγαγεῖν. μὴ οὖν τῇ ὑμῶν ἐν τῇ ἀρρωστίᾳ, σκληρότερα καὶ βαρυτέρα ψυχῆς δῶ εἶναι δόξῃς ἡμῶν τῆς μεθοδείας τῆς ἰατρικῆς, ἢ ἀπιστίας, καὶ ὠμότητος. εἰ γὰρ οἱ τὰ σώματα ἀπαρρησιαζόμενοι ἰατροὶ πολλάκις λέγοντες, μὴ ἀμελήσῃς, ἀλλ' ὅλως μέχρις ἑκάστης αἰσχύνης τὰ φίλτατα σαυτοῦ προσφέρων μὴ δύσῃς, ἢ πολλῷ χ. αἰσχίονα
μᾶλλον ἡμῖς ἰατροὶ πολλαπλασίονα ἴσως γὰρ μᾶλλον ἐν τούτοις τὸ ἁμαρτάνειν ἐστὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς, καὶ τῆς κακίας αὐτῆς τὰ πρόσφορα, αἰσθήσῃ δυνήσεται, ἢ αἰσχυνθῆναι, ἢ ῥωσθῆναι, καὶ ἐπιλαβέσθαι τῆς αἰωνίου ζωῆς. πόσοι δὲ ἀπὸ μιᾶς ἀκροάσεως οὐδὲ αἰσθηθῆναι ἔλαβον, ὕστερον ἢ ἀπὸ μιᾶς μόνης ἐπιστραφῆναι; μᾶλλον ἢ οὐκ ἀπὸ μιᾶς. εἰ γὰρ καὶ αἰσθήτως εἶχον οἱ τῆς δίκης, ἀλλ' ὅμως ἐκέρδαινεν, ἢ ὕστερον ἐν καιροῖς ἀρεστοῖς ἐλυμήνατο. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ δένδρου, ὃ δίκελ λαβόντι τομαῖς, καὶ μὴ καταπεσὸν ἀπὸ τῆς δίκης, ὕστερον ἢ μιᾶς ἐπιβρίσης πρὸς κατωφέρειαν· οὐ τῆς μιᾶς ἢ γέγονε τομῆς, ἀλλὰ τῆς δίκης ἐστὶ τὸ τῆς ὑστέρας κατόρθωμα· καὶ ὁ μὲν τοὺς πολλοὺς ῥίζας ἰδὼν οἶδε τοῦτο, ὁ ἢ αὔριον ἀπὸ τῆς πελέκους καταμαθὼν οὐδὲν τοιοῦτο δυνήσεται σοφισθῆναι· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. καὶ ἰατρὸν ἢ πολλάκις * πολλὰ προσ- * πολλῶν
ειληχότων φάρμακα, οὐδὲν μέγα γέγονεν ὄφελος, ὕστερον δέ τις προσπλαθεὶς, ὃ πρὸ" κα- χ. ἡμάρτανε.
τώρθωσεν· οὐκ ἐκείνου δέ ἐστι μόνου τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων τῶν ἤδη κατεργασαμένων τὸ πάθος. ὥστε κἂν μηπω δῶμεν τῆς ἀκροάσεως τὸν καρπόν, ὕστερον δώσομεν. ὅπου γὰρ δώσομεν, σφόδρα πίπτουσιν· οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι τοσαύτην φιλοσοφίαν, καὶ τοσαύτην πόθου ἀφάπτουσιν· μὴ γένοιτο· ἀλλὰ πόρρω τοῦ ἀξιοῦν τὸν Χριστοῦ πολιτείαν ἡγούμενοι, τύχοιμεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. χ. ἐπιτύχοιμεν.

Λογ. ε. 20 ΕΝ ΜΕΓΑΛΗ ΔΕ ΟΙΚΙΑ ΟΥΚ ΕΣΤΙ μόνον σκεῦη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα· καὶ τὰ μὲν εἰς τιμήν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν. 21 Ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον, εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον.

ΟΛλοις τοῦ δεσπότου χορηγεῖ ἐπὶ καὶ πᾶσι, τί δήποτε μόνοις ἀπειλεῖ καὶ κολάζει, καὶ οὐκ ἀπόλλυσιν. εἰσὶ μὲν οὖν τούτου καὶ ἕτεραι πολλαὶ αἰτίαι, οἶμαι, ἵνα μεταβάλωνται, ἵνα τῆς χρηστότητος ἀπόνεμα γένωνται τοῖς πολλοῖς. διὸ καὶ ὁ Παῦλος προσέθηκε φησὶν οἰκίᾳ. χ. μετρίως χαριέντως, καὶ
μεγάλῃ γὰρ οἰκίᾳ, φησὶ, οὐκ ἔστι μόνον σκεῦη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα· δηλονότι διὰ τοῦτο ὅτι ὥσπερ ἐν τῇ μεγάλῃ οἰκίᾳ εἰκὸς εἶναι πολλὴν διαφορὰν σκευῶν, οὕτω καὶ ἐν τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ· οὐ περὶ τῆς ἐκκλησίας λέγει, ἀλλὰ περὶ τοῦ κόσμου παντός. μὴ γὰρ μοι τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῦ παντὸς οὐδὲν βούλεσθαι εἶναι εἰκὸς ξύλινον, ὀστράκινον, ἀλλὰ πάντα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, εἶθα σῶμα Χριστοῦ, εἶθα πρόβατα ἀγαθὰ μὲν ἔχουσα ἀπλῶν, ἠρυθρωμένα, ὁ ἢ λέγει τὸν ἐστὶ· μὴ τὰ ἐφεστῶτα, φησὶν εἶναι δεσπότου καὶ μακρὰ καὶ μεγάλη οἰκίας δεῖ σκεῦη πάντα. τί οὖν; ἀλλ' οὐ τῆς αὐτῆς, φησὶν, ἀπολαύει τιμῆς, ἀλλὰ τὰ μὲν εἰς τιμὴν ἐστὶ, τὰ δὲ εἰς ἀτιμίαν. καὶ, φησὶν, ἀλλ' ὁ τοῦτο μὲν χρῆσιν

ζητίας; ὄχι πολέμους; ὄχι κατηγορίας; ἀ τὸ συνειδὸς μαστίζοι ἡμᾶς συνεχῶς ἐ δίκαιοι ἐβουλόμεθα. Εἰ γὰ δυνατὸν ἦν, ἐξελκύσαι τῦ σώματος τὴν ψυχὴν τῦ αὐτῆς, ἐ Εἴδεις ἂν αὐτὴν ὡγρὰν, πέμπουσαν, αἰσχυνομένην, * ἀγανακτῶσαν, καταδικάζουσαν ἑαυτῆς. καὶ γὰ Εἰς ἄδην Ⓦ πυθομένη τῆς κακίας καταπίπτουσαν, τὸ κριτήριον τῦ θεοῦ οὐ διαφεύγει). ἀλλ' ἔφικεν ἀδίκασεν. ἐ οὐδὲ καλῶς εἶ) λέγω τὴν ἀδικίας μετέρχεται, ἀλλὰ συνειδότος πλατῆς, ἐ πόλις ποιᾷ, ὥστε καὶ διαφεύγειν ἀποδύσασθαι τὸ ἔγκλημα· ἀλλ' οὐχὶ ἐ ἀπὸ τῦ συνειδότος δυνήσεται. σὺ γὰ αὖθις μὴ γὰ ἐ χρημάτων λέγω, ἐ δεήσεται διαφθορᾶ, καὶ πλήθη χαλκῶν δυνήσεται συσκιάσαι τὸ δίκαιον· ἅδου γὰ ἐ τῷ συνειδότι οὐδὲν τούτων ἰσχύ, οὐ πρέσεις κόλακες, οὐ πρέσεν χρήματα Ⓦ κριτὴν διαφθείρουσα. φοβερὸν γὰ ἡμῖν ἔγκειται τὸ κριτήριον παρὰ τῦ Θεοῦ. τὸ γὰ παρὰ τῦ Θεοῦ, οὐδὲν ἀν' πάθοι τοιοῦτο. ἀνὰ ἐ ὕπνοι ἀηδεῖς, ἐ φαντασίαι, ἐ συνεχῶς Εἰς μνήμην ἐρχόμενοι τὸ κακὸν λυμαίνεται τὴν ἀπάτησιν ἡμῶν· οἴ, οἰκέτου τις ἀφείλετο ἀδίκως τινός; οὐχ ὁ ἀποστερούμενος εἶναι μόνον, ἀνὰ ἐ ὁ ἀποστερήσας, ἐαὶ μὴ ἦ σοφὸς τῆς κρίσεως πεπτωκότες· ἢ γέ τις πέπεισται, ἐ σφοδρῶς εἶναι, ἐ ὀδύρεται· ἐὰν γὰ μὴ πιστεύῃ τοῖς μέλλουσι, ἐ οὕτως ἐρυθριᾷ αἰσχυνόμενος· μᾶλλον γὰ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, καὶ Ἕλλην ἦ, καὶ Ἰουδαῖος, καὶ αἱρετικός, ὃς οὐκ ἔστι χρίστιος ἐ δίδοικε. καὶ μὴ οὐκ ἔστι τῶν μεγάλων φιλοσοφῶν, ἀνὰ τὰ σώματα δίδοικε ἐ τέμνῃ, μὴ εἰς χρήματα ἀπολάβῃ μείζονος, μὴ Εἰς τέκνα, μὴ Εἰς οἰκείους, μὴ εἰς ψυχήν. ἐ γὰ πολλὰ τοιαῦτα ποιᾷ ὁ Θεός. ὅπῃ γὰ οὐκ ἰσχύει ὁ τῆς ἀναστάσεως λόγος σωφρονίσαι πόλεις, ἐ σώματα τῆς αὐτῆς δικαιοκρισίας πολλὰ ἡμῖν τεκμήρια παρέχεται ἐ Εἰς μέσον φέρει. ὁ δεῖνα πλεονεκτήσας οὐκ ἴσχε παῖδας, ὁ δεῖνα σὺν ᾧ πολέμῳ ἔπεσεν, ἄλλος τὸ σῶμα ἐπηρώθη, ἕτερος παῖδα ἀπέβαλε. ταῦτα σύνοιδε, ταῦτα φοβεῖται) δίκην ἐχθρᾶ φόβῳ συζῇ. οὐκ ἴσε ὅτι πάντες Ⓐ ἀδικοῦντες; ἢ οὐχὶ πικρὰ ταῦτα; Εἰ δὲ μηδὲν Εἶπε θεοῦτον, οὐχὶ πάντες αὐτὴν καταγινώσκουσιν; οὐχὶ πάντες μισοῦσι; οὐχὶ πάντες ἀποστρέφονται; οὐχὶ πάντες τὴν θείαν ἀληθεστέραν εἶ) φασι, ἐ αὐτοὶ Ⓐ ἀδικοῦντες; Εἰ γὰ ἑαυτὸν καταδικάζουσι, πολλῷ μᾶλλον ἕτεροι, Ⓦ ἁρπαγα, Ⓦ πλεονέκτην, Ⓦ λυμεῶνα νομίζοντες. τί οὖν ἔχει ἡδύ; οὐδὲν ἕτερον, ἢ τὸ πλείονα περιποιῆσαι φροντίδα ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῶν ἐκείνων, τὸ μᾶλλον φροντίζειν ἐ μεμνᾶσθαι. ὅσῳ γὰ μᾶλλον πλείονα ἐκδαπάνηται χρήματα, τοσούτῳ μᾶλλον ἰσχυροτέραν αὐτῷ τὴν ἀγρυπνίαν ἐργάζεται). τί δ' αἱ κατάραι αἱ τῶν ἀδικουμένων, αἱ ἀτυχίαι *; τί δ' αὖ ἐ νόσος περιαιρεῖ; οὐ γὰ ἔστι, οὐκ ἔστι τοσοῦτον ἡμέλημεν, καὶ ἀπόντων ἀληθέστερος ἦ, μὴ ὀκνῆσαι μεμνᾶσθαι, μηδὲ φροντίζειν, ὅτι οὐδὲν δυνάσται ἐργάσασθαι. ἕως μὲν γὰ σύνεσμεν ὧμεν, ἡ ψυχὴ ἡδυπαθοῦσα οὐκ ἀνέχεται τὴν λυπηρὰν· ἐπειδὰν δὲ ἀποπνεύσῃ μέλλῃ τῦ σώματος, τότε αὐτὴν μείζων φόβος συνέχει, ἅτε Εἰς αὐτὰ τῦ δικαστηρίου πάντα παρόντα ὄντα. ἐπεὶ ἐ Ⓐ λησταὶ οἱ μὲν τῶν δεσμωτηρίων ζῶντες, ἀδεῶς ζῶσιν· ὅταν δὲ θάνατος ἐπιβουλεύσῃ αὐτοῖς, ἀλγοῦσι τῷ φόβῳ. ὅταν γὰ ὁ τῦ θανάτου φόβος ἐπίῃ, καθάπερ πῦρ πόλεις οἰκείας, φιλοσοφεῖ αὐτὴν ἀναγκάζει, ἐ τὰ οἰκεῖα μεμνᾶσθαι· οὐκέτι χρημάτων ἐπιθυμία κατέχει, οὐκέτι πλεονεξίας ἔρως, οὐκέτι σωμάτων. ὥσπερ οὖν τέφρα τοῦτα πρελθόντα ἀφίησι τὸ κριτήριον εἶ) καθαρὸν, ἐ τῆς λύπης ἐπισκοτούσης ἐ μαλακιζούσης τὸ σκληρόν. οὐδὲν γὰ ὕπως ὡς ἀναπάλιν πρὸς φιλοσοφίαν ἑαυτὸν, ὥσπερ οὖν ἐ τὸ ἐναντίον θλῖψις πρὸς φιλοσοφίαν ἐπιτήδειον. σύνοιδε μοι τὶς ἔσαι ὁ πλεονέκτης τότε. Ὡρα γὰ, φησι, κακώσεως ἐπλησμονῆτε πολλῆς τυφῆς. τίς ἔσαι σὺ ἁρπασμένος σύνοιδε; σὺ ἀδικημένος; σὺ πλεονεκτηθέντας; τίς ἔσαι ὁρῶν σὺ πλεονεξίας ἑτέρους ἀπολαύοντας, ἑαυτὸν ἐ μέλλοντα τὴν δίκην τίσειν γὰ ἐν, ὐκ ἐν ἐμπεσόντα μηδὲ ταῦτα ὑποπτεύσαντα. πολλάκις αὐτὸν ἡ ψυχὴ φρίξει) κάτωθεν ἀγωνιῶσα, πέμπουσα. πόθεν ὅτο πικρία, εἰπέ μοι; ταῦτα γὰ καθ' ἑκάστην ἰόντι αἰσθάνῃ. ἀ ἐ ἡ καλεζομένη

* ἐγκαλυπτομένη

Σύγκρισις κ'.

* αἱ κατ' αὐτῆς;

χ. ἀποπτώσεως

χ. σῶμα

χ. παῖδα,

χ. ποσάκις,

χ. πόσημα

τῦτο μόνον εἶ) ὃ δεινόν· ὅρα ἢ πόσα ἐξ αὐτῆ πίπτ). Εἰ γὰρ ἤδη ἡ ἀνάστασις, οὐ τῦτο μόνον ζημιούμεθα ὅτι τῆς μεγάλης δόξης ἐκείνης ἀπεστερήμεθα, ἀλλὰ ὅτι ἢ τὰ τῆς κρίσεως δρέπ-ρπ). Εἰ ἤδη γέγονε, ⸀ τὰ τῆς ἀνταδόσεως. Εἰ γὰρ ἤδη γέγονεν ἡ ἀνάστασις, γέγονε ⸂καὶ⸃ ἡ ἀνταπόδοσις. Σκόπει ὡς ἀπέλαυσαν μὲν ⸀ ἀγαθοὶ τῶν θλίψεων ⸂καὶ⸃ τῶν ὀδυνῶν· οὐ κολάζονται ⸂δὲ⸃ ⸀ πονηροὶ, καλῶς γε, ⸀ ἐν τρυφῇ ὄντες πολλῇ. Βέλτιον ἴω εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάστασις, ἢ ὅτι ἤδη γέγονε. ⸂καὶ⸃ ἀναστήσονται, φησι, τίνων πίστιν. οὐ πάντων, ἀλλὰ τινων. Εἰ γὰρ ἀνάστασις οὐκ ἔστι, ⸂καὶ⸃ τὰ τῆς πίστεως διαπέπτωκεν. Εἰ ἀνάστασις οὐκ ἔστι, κενὸν ὃ κήρυγμα ἡμῶν, οὐδὲ Χριστὸς ἀνέστη. Εἰ ⸂δὲ⸃ μὴ λύεται, οὐδὲ ἐγήγερται, οὐδὲ εἰς οὐρανοὺς ἀνῆλθεν. ἐρᾷς πῶς δοκεῖ μὴ τῶν τῆς ἀναστάσεως σώματος λόγων, πολλὰ ⸂δὲ⸃ συμφέλλεται δόγματα.

χ. τῦτο μὲν οὖν τῆ ἀναστάσεως· οὐ γὰρ τῆ ἀναστάσεως

10 ⸀ τί οὖν, φησι, οὐδεὶς δῆτα πίστις ⸂γὰρ⸃ τῶν ἀναστησομένων;

19 Ὁ μὲν τοι, φησί, στερεὸς θεμέλιος τῦ Θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην· ἔγνω Κύριος τὸς ὄντας αὐτῦ, ⸂καὶ⸃ ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου.

Δείκνυσιν ὅτι ⸂καὶ⸃ ἀναστασιν οὐκ ἦν βέβαιον. οὐ γὰρ ἂν ἀνεστάπησαν ἀπὸ τῆς τοιαύτης παραβολῆς, ὥσπερ οὖν ὁ Ἀδὰμ παρὰ τῆς ἐντολῆς βέβαιος ἦν. ⸀ γὰρ πίπτων

15 γῆς οὐ μόνον οὐδὲν πάσχει ⸂παρὰ⸃ τῶν ἀπατώντων, ἀλλὰ ⸂καὶ⸃ θαυμάζοι). ⸂καὶ⸃ στερεός, φησι, ⸂καὶ⸃ θεμέλιος. οὕτως ἔχεσθαι δεῖ τῆς πίστεως. ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην· ἔγνω Κύριος τὸς ὄντας αὐτῦ. τί οὖν τῦτο; ἀπὸ τῦ Δαυὶτ εἰρημένῳ αὐτὸ ἔλαβε· τυπῶσι, αἱ στερεαὶ ψυχαὶ ἐστήκασι πεπηγυῖαι ⸂καὶ⸃ ἀκίνητοι. πόθεν ⸂δὲ⸃ δῆλαί εἰσιν; ἀπὸ τῦ τὰ γράμματα ταῦτα ἔχειν ἐπὶ τῶν σφραγισμάτων, ἀπὸ τῦ γνωρίζεσθαι ⸂παρὰ⸃ τῦ Θεοῦ, ⸂καὶ⸃ μὴ συμπλέκεσθαι πόλυσθαι,

20 ἀπὸ τῦ ἀφεστάναι ἀπὸ ἀδικίας. ⸀ ἀποστήτω, φησὶν, ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου. ταῦτα τὰ γνωρίσματα τῦ θεμελίου. καθάπερ θεμέλιος στερεὸς δείκνυ), ὡς δῶ τις ὑπὲρ λίθου ὑπογράψει, ἵνα ᾖ ⸂τὰ⸃ γράμματα σημαίοντα· τὰ ⸂δὲ⸃ γράμματα ταῦτα δι' ἔργων δείκνυ). ἔχων, φησὶ, τὴν σφραγῖδα ταύτην ἐμπεπηγμένην. πᾶς ὁ ὀνομάζων, φησὶ, τὸ ὄνομα Κυρίου ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας. ὥστε ὕταν ᾖ τις ἄδικος, οὐκ ἔστι τῦ θεμελίου. ὥστε

25 ⸂καὶ⸃ τῦτο σφραγῖδος, ὃ μὴ ⸀ φυλάττειν ἄδικα.

Μὴ τοίνυν τὸ σῆμα ἔχει τὸ βασιλικὸν ⸂καὶ⸃ τὸ γνώρισμα ἀποθώμεθα, ἵνα μὴ ἀσφαλίσει ὦμεν, ἵνα μὴ σαθρὸν ἦθικον
ὦμεν, ἵνα μὴ θεμέλιοι ὦμεν, ⸂καὶ⸃ θεμέλιος στερεὸς, ἵνα μὴ ⸀ ἀποφερώμεθα. τῦτο δείκνυσι τὸν τῦ Θεοῦ, τὸν ἀφισαμένους ἀπὸ ἀδικίας. πῶς γὰρ πὸς τῦ Θεοῦ δυνάμενος εἶ) δικαίου ὄντος, ὁ ἄδικα ποιῶν; ὁ μαχόμενος αὐτῷ ⸂διὰ⸃ τῶν ἔργων, ⸂καὶ⸃ ὑβρίζων αὐτὸν ⸂διὰ⸃ τῶν

30 ⸀ πράξεων; πάλιν ἡμᾶς τῆς ἀδικίας καταγροσύνῃ, ⸂καὶ⸃ πάλιν πολλοὺς ἔχομεν τὸν ἀπιθανομένους. ὥσπερ γὰρ τύραννός πις ⸂καὶ⸃ ἀπόντων κατέλαβε ψυχαὶ τῦτο τὸ πάθος· ⸂καὶ⸃ ὃ δεινὸν, ὅτι οὐκ ἀνάγκη, οὐδὲ βία, ἀλλὰ σφῶν, ⸂καὶ⸃ προαιρέσεως, ⸂καὶ⸃ χάριν ἴσασι τῆς δουλείας ταύτης. τῦτο γὰρ οὕτως ὃ δῆμός ⸀ ὡς εἴ γε βίᾳ κατέχοντο, ⸂καὶ⸃ μὴ ἀγάπῃ, ταχέως ἂν ἀπέστησαν. ⸂καὶ⸃ πόθεν δῆλόν ⸀ ὅτι; πόθεν ⸂δὲ⸃ τὸ πρᾶγμα εἶ) δικῆ, σφόδρα πικρόν ὅτι; πόθεν ⸂δὲ⸃ πικρὸν ἡ δικαιοσύνη,

35 σφόδρα ἡδὺ ὄν; πόθεν ⸂δὲ⸃ τὰ αἰσθητήρια ⸂τὰ⸃ ἡμέτερα. οὕτω γοῦν ⸂καὶ⸃ μᾶλλον πικροὶ ⸀ νομίσαι ἴσως, ⸂καὶ⸃ ἄλλο τι τῶν βλαβερῶν μᾶλλον ἡδονῆς παρασκευῆ. τὸ ⸂δὲ⸃ ἄμεινον ⸀ πόθεν τῦ τῶν πραγμάτων φύσιν, ἀλλὰ πόθεν τῦ τῶν κακουμένων διαστροφῆ. νόει τὸ κριτήριον τῆς ἡμετέρας ψυχῆς. ἐπεὶ ⸂καὶ⸃ ζυγὸς ἐάν ἔχῃ πόθεν σαλευόμενον τὸ πλάστιγξ, οὐ κρίνει δικαίως τὰ σταθμητὰ πεπεισφερόμενος· ⸂καὶ⸃ ψυχὴ ἐάν μὴ ἔχῃ τὸ πλάστιγξ τῶν οἰκείων λογισμῶν πεπηγὸν ⸂καὶ⸃

χ. εἶεν

40 παρασαλευόμενον ἀσφαλῶς τῷ ⸀ νόμῳ τῦ Θεοῦ, οὐ δυνήσεται) κρῖναι καλῶς τὰ πράγματα, ἀλλὰ σφαλερεῖται ⸂καὶ⸃ καθόλκεται. ἐπεὶ εἴ πις ἀκριβῶς ἐξετάσειε, πολλῷ ὄφεται τῆς ἀδικίας τὸ πικρὸν, οὐ τοῖς πάσχουσιν, ἀλλὰ τοῖς ποιοῦσι, ⸂καὶ⸃ τούτοις μᾶλλον, ἢ ἐκείνοις. ⸂καὶ⸃ μήπω σφῶν τῶν μηνύτων, ἀλλὰ τῶν σφῶν τῶν συνειδῆ ἀλγεινότερον. οὐχὶ μάχας ἔχει ⸂καὶ⸃ δικαστήρια, ⸂καὶ⸃ κατάγνωσιν, ⸂καὶ⸃ φθόνον, ⸂καὶ⸃ κακηγορίας; τί τούτων πικρότερον; οὐχὶ ἀπε-

ἢ κακηγορίας;

πρὸς ἡμᾶς βλέπειν τὴν ἀρετὴν, εἰ οὐδὲν ἕτερον ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν, ἀλλ' ἢ
ἀφ' ἑαυτῶν ἡμῖν χρήσιμον. ἑκάστος γὰρ ἑαυτὸν μόνον ἢ βλάπτει, ἢ μὴ βλάπτει μόνον. βλάπτε-
σθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται, τουτέστι, μὴ εὖ). ἡμεῖς λέγομεν ὅτι οὐκ ἔστι, εἰ καὶ μὴ τὸ
πρᾶγμα οὕτως ἔχει. οὐκ ἔχει φύσιν μὴ εὖ), οὐ δύναται· τουτέστιν, εἰς τὸ μὴ εὖ) αὐτὸν
χωρῆσαι. ἀεὶ μένει, ἀεὶ ὄντι αὐτοῦ ἡ ὑπόστασις. μὴ τοίνυν ὡς χαμαιζήλους αὐτοὺς, οὕτω διε- 5
κεώμεθα, ἢ ὡς καταλελειμμένους. εἶτα, ἵνα μή τις νομίσῃ Τιμόθεον τούτων δεῖσθαι, ἐπή-
γαγε· ταῦτα ὑπεμίμνησκε μαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου μὴ λογομαχεῖν εἰς ὄ-
δυνον χρήσιμον, ὅτι καταστροφὴ τῶν ἀκουόντων. φοβερὸν τοῦτο δὲ ὅτι μάρτυρας τοῦ Θεοῦ λέγει.
εἰ γὰρ αἱ θεῖαι μαρτυρίαι καλυπτόμεναι οὐκ ἂν τις τολμήσειεν ἀθετῆσαι, πολλῷ μᾶλλον κ γρ. ἡμῶν
Θεοῦ. οἷον τι λέγω. εἴ τις στιγματίας πλάνος, ἢ ἐξεσμένος γραφὰς βουλῆ) ἀξιοπίστους 10
μάρτυρας καλέσαι, ἆρα τολμήσει τις ἀναθέσθαι ἐκεῖνα τῷ ἔξωθεν πίστει; οὐδαμῶς. καὶ
βάλῃ), διδοικὼς δὲ τῶν μαρτύρων ἀξιοπιστοσύνην, φυλάξῃ). τί δήποτε, ἀφ' μαρτυρόμενος;
μάρτυρα καλεῖ Θεὸν τῶν λεγομένων, τῶν πραττομένων. μὴ λογομαχεῖν εἰς οὐδὲν
χρήσιμον· οὐ τὸν τρόπον τοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. οὐ μόνον οὐδὲν ἐκ τούτου
κερδος, ἀλλὰ καὶ βλάβη πολλή. ταῦτα τοίνυν ὑπεμίμνησκε. καὶ κατα φρονῶσιν, ὁ Θεὸς 15
αὐτοὺς κρινεῖ. τί δήποτε καὶ πρὸς τὸ μὴ λογομαχεῖν προσαινεῖ; εἶδεν ὅλη λίχνον τὸ πρᾶγμα,
καὶ ὅλη ἀεὶ βούλεται ἡ διάθεσις ψυχὴ μάχεσθαι καὶ λογομαχεῖν. ἵνα οὖν τοῦτο μὴ γίνηται,
οὐχ ἁπλῶς φησι μὴ λογομαχεῖν, ἀλλὰ φοβερώτερον λόγον ποιῶν ἐπήγαγε, ὅτι καταστρο-
φὴ τῶν ἀκουόντων.

15 Σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτο- 20
μοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Πολλαχοῦ δὲ ἀνεπαίσχυντον. τί δήποτε πολλαχοῦ παρεὶς
τὰς αἰσχύνης ποιήσεις τοῦτο ἀσυνδέτως; ὅτι Εἰκὸς ἦν πολλοὺς ἐπαισχύνεσθαι καὶ Παῦλον
αὐτὸν, ἅτε σκώπτοντα ὄντα, καὶ τὸ κήρυγμα, ὡς τῶν διδασκάλων ἀπολλυμένων. ὁ Χριστὸς
γὰρ ἐσταυρώθη· οὗτος ἔμελλεν ἀποκεφαλίζεσθαι· ὁ Πέτρος κάτω δὲ ἐσκολοπίζετο, καὶ
ταῦτα ἔπαθον παρὰ αἱρετικῶν κατασπώντων εἰς ἑαυτούς. ὅτι οὖν οὕτως ἐσκέπτετο, μὴ ἐ- 25
παισχυνθῇς, φησι, τουτέστι, μηδὲν ὅλως αἰσχρὸν ἐσκέπτετο τὸν εἰς βασιλέα πιστόν, καὶ
δουλεύσαντα δίκῃ, καὶ ὑπὸ τῶν παθόντα. πῶς οὖν μή τις δόκιμος; ἐργάτης ὢν ἀνεπαίσχυντος. ὁ
ἐργάτης οὐδὲν αἰσχύνεται παρέχειν· οὕτως οὐδὲ ὁ τῶν διαγγελίων ἐργάτης. πάντα γὰρ ὑφί-
στασθαι δεῖ. ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. καλῶς τοῦτο εἶπε. πολλοὶ γὰρ αὐτὸν
παραπλησίως πάντοθεν καὶ πρόσληψιν, πολλὰ ἔχει τὰ ὑπεφυόμενα. καὶ οὐκ εἶπεν, ἀπαθύ- 30
νουσα, ἀλλ', ὀρθοτομοῦσα· τουτέστι, τέμνει τὰ ἑαυτῆς, καὶ τὰ τοιαῦτα μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότη-
τος ἐφίσασα καὶ ἐκκόπτει· καθάπερ ὅτι ἰμάντος τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος πάντοθεν ὁ πει-
θὼν καὶ ἀλλότριον τοῦ κηρύγματος ἔκτεμνε.

16 Τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο. Οὐδὲ γὰρ μίκρον τοῦτο ἰσχύσαμεν. ὅ-
ταν γάρ τι κενὸν ἐπισυνέχθῃ, αἱ κενοτομίας πίπτει· καὶ ἄπειρος ἡ πλάνη τοῦ ἐξελθόντος λ. ἐπισυνα-
τοῦ λιμβάνα βύθου, καὶ οὐδαμοῦ ἵσταται. Ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσε- χθῇ.
βείας, φησὶ,

17 Καὶ ὁ λόγος αὐτῶν, ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει. Ἀκάθεκτον κακὸν, οὐκέτι ἰα-
τρείαν καταλιπὸν δυνάμενον, ἀλλὰ τὸ πᾶν λυμαίνεται. δείκνυσιν ὅτι ἡ ἀσε-
βὴς φωνὴ, μᾶλλον δὲ ἡ ἀσέβεια χαλεπωτέρα. τοῦτο δὲ ἀδήλωτον αὐτὸν δηλοῖ, τὸ ὅτι οὐχ ἁπλῶς, λ. αἰδέσει
ἀλλ' ἑκόντες ἀπεπλανήθησαν. ὅθεν καὶ μάλιστα οὗτοί εἰσιν ἀδήλωτοι.

Ὧν ἐστι Ὑμέναιος, καὶ Φίλητος, φησὶν,

18 Οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνα-
τρέποντες τινῶν πίστιν. Καλῶς εἶπεν, ὅτι πλεῖον προκόψουσι. δοκεῖ μὲν γὰρ
τοῦτο

Λογ. ε. 11 ΠΙΣΤΟΣ Ο ΛΟΓΟΣ· ΕΙ ΓΑΡ ΣΥΝΑ-
ποθάνομεν, καὶ συζήσομεν· 12 Εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· Εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· 13 Εἰ ἀπιστοῦμεν,
5 ἐκεῖνος πιστὸς μένει. ἀρνήσασθαι [γὰρ] ἑαυτὸν οὐ δύναται.
14 Ταῦτα ὑπομίμνησκε διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, μὴ λογομαχεῖν εἰς οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων.

χιλιάσται.

ΟΙ μὲν τῶν ἀθεωτέρων αἱρέσεων πρὸς ὠθὸν τῆς πίστεως τοῦτον ἀπαρρησιάζονται, οὐδὲν τὸν ἀναβολὴν τῆς ἐλπίδος φέρουσι τὰ πρόσωπα ὑπὸ ὑπιζήτησιν, καὶ ἀπὸ τούτων τὰ μέλοντα χαρακτηρίζουσι. ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν σώματα θάνατος ἰῶ, βάσανοι, δεσμά, ἄλλος δέ φησιν, ὅτι εἰς ζωὴν αἰώνιον ἤξουσιν, οὐκ αἰ δὲ λύσις ὑπίσθυσιν, ἀλλ' εἶπεν μὴ, τί λέγεις; ὅτι ζῶ, ἀποθνήσκω, καὶ ὅταν ἀποθάνω, ζῶ; ὁ τῇ γῇ
χ ἀνοχῇ; 15 μοι οὐδὲν ἐπαγγέλλῃ, καὶ ὁ τῷ ὑφασῷ δίδως; τὰ μικρὰ ὑ δίδως, καὶ τὰ μεγάλα πρόσχες; ἵνα τοίνυν μηδὲν ζῶα ὄνομα, διαμφίσβολον ποιῆται τὸν τὸν καταστολήν, ὡς καταβάλλωμεν ἀὼ καὶ ἤδη, ἐκ τεκμήρια δίδοσ. τὸ γὰρ, μεμνῆσθαι Χριστὸν Ἰησοῦν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, τοῦτο ἐστι, ὅλη μὴ θάνατον αἴσῃ. νεκρὸν ἢ τὸ αὐτὸ πάλιν δηλοῖ φησι, πιστὸς ὁ λόγος, ἐπὶ ὁ ζωῆς οὐρανίου τυχὼν, καὶ αἰωνίου τιμῆς ἐπαγγελίαν. πόθεν πιστός; Εἰ γὰρ συναποθάνομεν, φησι, καὶ
20 συζήσομεν. ὑπὲρ γάρ μου, ὁ τοῖς σὺν θεῷ πᾶσι κοπιῶσιν αὐτῷ καὶ ὁ τοῖς κόπον ἔχουσι, καὶ ὁ τοῖς χρηστοῖς οὐκεῖα· ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἂν οὐδὲ ἂν θεὸς ποιήσειεν, ὥστε Ⓜ ἐλόμενοι αὐτῷ συναποθανεῖν ὁ συζηλῶσαι, εἶτα τὸ αἴσῃ ἡμῖν, ἀρνήσασθαι αὐτὸν ἡμᾶς καὶ ἡμῶν. πρὸ δὲ συναποθνῄσκω; τοῦτον λέγει Ⓜ θάνατον, τὸν τὸ δι' αὐτὸν λογισμὸν, καὶ Ⓜ διὰ τὴν παθημάτων. φησὶ γὰρ, Τὸν νεκρωσιν τοῦ Κυρίου ὁ τῷ σώματι περιφέροντες· καὶ, Συν- C. Kor. δ. 1.
25 επάφημεν αὐτῷ διὰ τὸ βαπτίσματος· καὶ, Ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, καὶ, Rom. 6. δ.
Σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὁ τοιοῦτα ὁ καὶ Ⓜ τῶν περισσῶν λέγει· μᾶλλον δὲ τοῦτον. ὁ γὰρ ὁ περισσοῖς ἰῶ, ὅτι τοιοῦτα ἔγραφεν. ὁ δὲ λέγει, τοῦτο ἐστιν· Εἰ δι' αὐτὸν ἀποθνῄσκομεν, δι' αὐτὸν οὐ ζησόμεθα; διαμφισβήτητον τοῦτο ἐστιν. Εἰ ὑπομένομεν, φησι, καὶ συμβασιλεύσομεν. οὐχ ἁπλῶς εἶπε, συμβασιλεύσομεν, ἀλλ', Εἰ
30 ὑπομένομεν, δηλοῖ ὅτι οὐκ ἄνευ τοῦ ἅπαξ ἀποθανεῖν (καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν ἀποθνῄσκει ὁ μακάριος οὗτος) ἀλλ' ἀπὸ πολλῆς ὑπομονῆς, ἧς μάλιστα ἐδεῖτο Τιμοθέου. μὴ γάρ μοι, φησι, τὰ τοιαῦτα εἴπῃς, ἀλλ' Εἰ διαπεμπτός. Εἶτα ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους πειρᾶται, οὐκ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν κακῶν. Εἰ γὰρ μέλλοιεν τῶν αὐτῶν μετέχειν ὁ Ⓜ πονηροί, οὐκ ἔστι τοῦτο παράκλησις. ὁ δὲ εἰ μέλλοιεν ὑπομείναντες μὲ συμβασι-
35 λεύειν, μὴ ὑπομείναντες ἂν τοῦτο μέντοι πάσχειν, ὃ μὴ συμβασιλεύειν, δηλονότι μὲ ἂν τοῦτο, πολὺ ἀλλὰ οὐδὲν πολλοὺς οὐχ ἡμᾶς δακεῖν. δεῖ δὲ φοβερώτερον λέγει· Εἰ ἀρνησόμεθα αὐτὸν, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς. ἆρα οὐκ ὁ τοῖς χρηστοῖς μόνοις, ἀλλὰ ὁ καὶ τοῖς ὑπεναντίοις αἱ ἀμοιβαί. Ⓜ ἡ ἀρνησις ὁ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ ὑπονοήσαι τί παθεῖν εἰκός. Ὃς ἂν ἀρνήσηται μέ, φησιν, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτόν. οὐκ ἄξιος ἡ ἀντίδοσις, " Εἰ καὶ οὕτω λέγων δεκτέον. Matth. 10. λγ.
χ. ἄνων ἡ ἐλεήσωμεν αὐτόν.
40 ἡμᾶς μὲ γὰρ αὐθεωτοι Ⓜ ἀρνούμενοι, οὐκεῖος ἡ Θεός. ὅσοι ἢ ὅ μέσοι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τί δὲ λέγει; ἄλλως ἢ ἡμᾶς ὑπολήψεται ἑαυτοὺς βλασφημοῦμεν, οὐκεῖος ἡ οὐδαμῶς, οὐδὲ δυνάμεθα. διὰ τοῦτο ὁ ἐπήγαγε τὸ αὐτὸ δηλῶν, Εἰ ἀπιστοῦμεν, οὐκεῖος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται. τουτέστιν, Εἰ ἀπιστοῦμεν ὅλη αἴσῃ, οὐδὲν ἀπὸ τούτου βλασφημεῖ οὐκεῖος. ἀληθὴς ἐστί, βέβαιός ἐστιν, ἀνθ' ὅτι εἴπωμεν, ἀνθ' ὅτι μὴ εἴπωμεν. Εἰ τοίνυν οὐδὲν

ταχοῦ. οὐ γὰρ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς. ὅταν γὰρ ἐκλάμπῃ ἡ ἀλήθεια, οὐδὲ οἱ ἐχθροὶ δύνανται μὴ τῆς πίστεως ἔχεσθαι αὐτῆς θαυμάζοντες, ἀλλὰ τῆς παῤῥησίας, ἀλλὰ τῆς ἀνδρείας. διὸ ἐν τοῖς ἀπόστολοις τόμοις πολλαχοῦ καὶ ἐπὶ ἑκάστῳ ἔστιν εὑρεῖν τοιαῦτα μαρτυρούμενον ὑπὸ ἐχθρῶν καὶ βαλλόμενον φήμαις καὶ κατηγορίαις. ποῖα τοίνυν τὰ λαμπρὰ ταῦτα; ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἀπὸ [τοῦ] σώματος τοὺς λέοντας ἁπαντῶν, δίκην τῶν ὄντως εἰπεῖν. τίνα δὲ ταῦτά ἐστι; τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. πῶς ἥξει μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν, μετὰ λαμπροῦ τοῦ σήματος; πῶς ὁ Νέρων τότε κατηφὴς, συγχυσθήσεται; εἰ δὲ δοκῶ σοι ἁπλᾶ λέγειν ἢ καταγέλαστα, οὐ καταγέλαστος εἶ γελῶν τὰ μὴ γέλωτος ἄξια. εἰ γὰρ ἀπιστεῖς τοῖς μέλλουσιν, ἀπὸ τῶν φθασάντων πίστευσον. οὕτω τῷ σταυρῷ ὁ κύριος, καὶ τοσαύτης ἀπόλαυσιν τιμῆς ὁ ἀγλαΐτης· ὅταν ὁ ἀγαθοδότης ἔλθῃ, πόσης ἀπολαύσεται τιμῆς; εἰ τοῖς ἀλλοτρίοις ξένος ἐῶ, ξένος καὶ πρόσφατος, καὶ ὕστερον θαυμάζεται· ὅταν δὲ τοῖς ἰδίοις ᾖ, τίνος οὐκ ἀπολαύσεται ἀγαθοῦ; Νεῦσον ἡ ζωὴ ἡμῶν κέκρυσται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ, καὶ ὅμως τῶν ζώντων ὁ πεπτηχὼς μᾶλλον ἐνεργεῖ καὶ πρᾶγμα· ὅταν ἔλθῃ αὐτὴ ἡ ζωὴ ἡμῶν, τίνος οὐ μᾶλλον; τίνος οὐκ ὑπερβάλλεται; διὰ τοῦτο τοιαύτης αὐλῆς τῆς τιμῆς ἀπολαῦσαι ἐποίησεν ὁ Θεὸς, οὐκ ὀφθῆναι ἐθέλησε. εἰ γὰρ τὸ σῶμα τῶν καταφρονεῖται τῆς τοῦ πολλοῦ δόξης, πολλῷ μᾶλλον ἀπαλλαγεὶς τοῦ σώματος. οὐδὲ διὰ τοῦτο ἐποίησεν αὐτοὺς ἀπολαῦσαι μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τοῖς μέλλουσιν ἀπιστοῦσιν, καὶ ἐκ τῶν πρότερον εἰσάγωνται. λέγω ὅτι ἥξει Παῦλος μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν ἁγίων, ὅτι δύναμις ἐστι, ὅτι μείζων ἀπολαύσει τῶν ἀγαθῶν. ἀλλ' οὐ πιστεύει ὁ ἄπιστος· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων πιστεύσει. λαμπροφόρος τοῦ βασιλέως ὁ σκιροποιός, ἐπιμόνος τοῦ βασιλέως. οὐδεὶς βασιλεὺς τῆς Ῥώμης ἡδύνατο, τοσαύτης ἀπόλαυσιν τιμῆς. ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς ἐρρημένος ἔξω που κεῖται· ὁ δὲ μέσον κατέχει τῆς πόλεως, καθάπερ βασιλεὺς ὢν καὶ ζῶν. ἀπὸ τούτων πίστευσον καὶ περὶ τῶν μελλόντων. εἰ τὰ ζῶντα, ἔνθα ἠλαύνετο, ἔνθα ἐδιώκετο, τοσαύτης ἀπόλαυσιν τιμῆς, ὅταν ἔλθῃ, τί ἔσται; εἰ ὅπου σκιροποιὸς ἐῶ, ὅπως ἐλθὼν λαμπρὸς, ὅταν ἔλθῃ αὐτὸς λαμπρὸν τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, τί ἔσται; εἰ μὴ τοσαύτης βδελυρίας τοσαύτης μεγαλοφροσύνης ὠφελεῖτο, ὅταν ἔλθῃ, τίνος ἂν ὠφελήσαι; μὴ ἐνὶ φύσιν τὰ πράγματα. τίνα οὖν εἰσέρχεται ὁ σκιροποιὸν τὸ πρώτου βασιλέως μᾶλλον θαυμαζόντος; εἰ ἐνταῦθα τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐλάμπετο, πολλῷ μᾶλλον τὸ τῶν μελλόντων. πίστευσον, ἄνθρωπε, τοῖς πράγμασιν, εἰ μὴ θέλεις τοῖς μέλλουσι· πίστευσον, ἄνθρωπε, τοῖς ὁρωμένοις, εἰ μὴ βούλει τοῖς ἀοράτοις. μᾶλλον δὲ πίστευσον τοῖς ὁρωμένοις· ὅτι γὰρ καὶ τοῖς ἀοράτοις πίστευσις. εἰ δὲ θέλεις, ἀκουσον τοῦ ἀποστόλου εἰπόντος, Καθαρεύομεν ἀπὸ τοῦ αἵματος ὑμῶν. ἅπαντα γὰρ ὑμῖν διεμαρτυράμεθα, καὶ οὐδὲν ἐκλείπομεν τῶν ἐφικτῶν λεχθῆναι. ὑμεῖς ἑαυτοὺς ἀπέκλεισατε, καὶ λοιπὸν ἐστὶ τὸ τῆς γεένης πυρὸς ὑμᾶς. ἡμεῖς δέ, ὦ τέκνα ἀγαπητά, Παύλου μιμηταὶ μὴ τῷ τῶν πίστει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ βίου γενώμεθα. ἵνα τύχωμεν δόξης ἐπουρανίου, καὶ καταπατήσωμεν τὸν ἐνταῦθα δόξαν. μηδὲν ἡμᾶς ἐφελκέσθω τῶν πρότερον ἀπάντων· καταφρονήσωμεν τῶν ὁρωμένων, ἵνα τῶν ἀοράτων τύχωμεν, μᾶλλον δὲ καὶ τούτων ὑπερβαλλόμεθα δι' ἐκείνων, πλὴν ἐσπουδασμένως ἔχωμεν ὁ σκοπὸς ἐκείνων ὑπερτυχεῖν, ὧν χρὴ πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι.

Κολασ. γ. γ.

Πρξ. κ. κς.

χ. βασιλέων

Λογ. ε. 11 ΠΙΣΤΟΣ Ο ΛΟΓΟΣ· ΕΙ ΓΑΡ ΣΥΝΑ-
πεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· 12 Εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· Εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· 13 Εἰ ἀπιστοῦμεν,
5 ἐκεῖνος πιστὸς μένει. ἀρνήσασθαι [γὰρ] ἑαυτὸν οὐ δύναται.
14 Ταῦτα ὑπομίμνησκε διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, μὴ λογομαχεῖν εἰς οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων.

χὶ ἰχώσιν,

10 Ολοὶ τῶν ἀθετησάντων αἱ θεῖαι γραφαὶ τὸν τῆς πίστεως τόνον ἀπαγορεύουσιν, οὐδὲ τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐλπίδος φέρουσι· τὰ πρόσφατα ὑβρίζηται, καὶ ἀπὸ τούτων τὰ μέλλοντα χαραττείζουσι. ἐπεὶ οὖν τὰ ὑπὲρ σωτηρίας θανατοῦ ἰῶ, βάσανοι, δεσμά, ἄθλος δέ φησι, ὅτι εἰς ζωὴν αἰώνιον ἔχουσιν, οὐκ αἰδεῖς ὑβρίζουσιν, ἀλλ' εἶπον μοι, τί λέγεις; ὅτι ζῶ, ἀποθνήσκω, καὶ ὅταν ἀποθάνω, ζῶ; οὐ τῇ γῇ

χ ἀναχῇ; 15 μοι οὐδὲν ἐπαγγέλλῃ, καὶ οὐ τῷ ὑφεσιν δίδως; τὰ μικρὰ δίδως, καὶ τὰ μεγάλα παρίχῃς; ἵνα τοίνυν μηδεὶς ζωῦται ἀνοητί, διαμφίβολον ποιῆται τοῦτο τὸ κατασκεύασμα, ὥστε καταβάλλωμεν αὐτὸ καὶ ἡδονὴν καὶ τιμωρίαν δίδοντες. τὸ γὰρ, μεμνημένοι Χριστὸν Ἰησοῦν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, τοῦτό ἐστιν, ὅλῃ μὴ θάνατον αἰσθῆναι. καὶ ἢ τὸ αὐτὸ πάλιν δηλοῖ φησι, πιστὸς ὁ λόγος, ὅτι ὁ ζῶν οὐρανίου τυχὼν, καὶ αἰωνίου τεύξεται. πόθεν πιστός; Εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, φησι, καὶ
20 συζήσομεν. εἰπέ γάρ μοι, ὁ τοῖς σκυθρωποῖς κοπιῶντας αὐτῷ καὶ ὁ τοῖς κόπτειν ἔχουσι, καὶ ὁ τοῖς χρηστοῖς οὐκέτι; ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἂν οὐδεὶς ἀδέσποτος ποιήσειεν, ὥστε Ⓦ ἐλόμενοι αὐτῷ συναποθανεῖν καὶ συνθλιβῆναι, εἴ ποτε ὁ αἰὼν οὗτος γένηται, ἀρνήσασθαι αὐτῷ γένεσθαι καιρὸν. ποῦ ἢ συναποθνήσκομεν; τοῦτο λέγει Ⓦ θάνατον, τὸν τῇ σαρκὶ τοῦ λουτροῦ, καὶ Ⓦ ἀφ' ἧς πεπαθήκαμεν. φησὶ γάρ, Τῷ τάφῳ σὺν τῷ Κυρίῳ ὁ τῷ σώματι συνεφέροντες· καὶ, Συν- C. Kor. 5. 1.
25 επάφημεν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος· καὶ, Ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, καὶ, Rom. 6. 5.
Σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὁ τοίνυν καὶ Ⓦ τῷ πειρασμῷ Rom 5. 6. 8.
λέγει· μᾶλλον ἢ τοῦτον. ὁ γὰρ ὁ πειρασμὸς ἰῶ, ὅτι ταῦτα ἔγραφεν. ὃ ἢ λέγει, τοῦτο ἐστιν· Εἰ δι' αὐτὸν ἀποθνήσκομεν, δι' αὐτὸν οὐ ζησόμεθα; δυναμφισβήτητον τοῦτο ἐστιν. Εἰ ὑπομένομεν, φησι, καὶ συμβασιλεύσομεν. οὐχ ἁπλῶς εἶπε, συμβασιλεύσομεν, ἀλλ', Εἰ
30 ὑπομένομεν, δῆλον ὅτι οὐκ ἀρχὴ ὁ ἅπαξ ἀποθανεῖν (καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν ἀποθνήσκει ὁ μακάριος οὗτος) ἀλλὰ δῆλον πολλῆς ὑπομονῆς, ἧς μάλιστα ἐδεῖτο Τιμοθέου. μὴ γάρ μοι, φησι, τὰ ῥᾴστα εἶπῃς, ἀλλ' εἰ δυσπαθοῦς. εἶτα ἢ ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους πειρᾷ, οὐκ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἢ ἀπὸ τῶν κακῶν. Εἰ γὰρ μέλλοιεν τῶν αὐτῶν μετέχειν ἢ Ⓓ ποιεῖ, οὐκ ἔστι τοῦτο παράκλησις. Εἰ δὲ μέλλοιεν ὑπομείνατε μὴ συμβασι-
35 λεύειν, μὴ ὑπομείνατε ἢ τοῦτο μόνον πάσχειν, ὃ μὴ συμβασιλεύειν, δῆλον μὴ ἢ τοῦτο, πλὴν ἀλλὰ σὺν πολλοῖς οὐχ ἡδέως δακεῖν. δῆλον ὃ φοβερώτερον λέγει· Εἰ ἀρνησόμεθα αὐτὸν, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς. ἆρα οὐκ ἐπὶ τοῖς χρηστοῖς μόνοις, ἀλλὰ ἢ ἐπὶ τοῖς σκαιτίοις αἱ ἀμοιβαί. Ⓦ ἢ ἀρνηθῆναι ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ εἰκότως τι παθεῖν εἰκός. Ος ἂν ἀρνήσηται με, φησὶν, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτόν. οὐκ ἄξιος ἡ ἀποδόσις, Εἰ ἢ οὕτω λέγει δεκτέον. Matth. 10. 33.

χ. ἄν ως ἢ ἡμᾶς μὴ γὰρ αἰθεσπτοι Ⓓ ἀρνούμενοι, ἐκεῖνος ἢ Θεός. ὅσον ἢ ὃ μέσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου τί δεῖ λέγειν; ἄλλως ἢ ἡμεῖς ἑαυτῶν ἀνοήτως ἑαυτοὺς βλαπτόμεθα, ἐκεῖνοι ἢ οὐδαμῶς, οὐδὲ δυνάμεθα. Δεῖ τοῦτο δὲ ἐπῆκαι ὃ αὐτὸ δηλοῖ, Εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται. τουτέστιν, Εἰ ἀπιστοῦμεν ὅλῃ αἰεὶ, οὐδεὶς ἀπὸ τούτου βλαπτεῖ ἐκεῖνος. ἀληθὴς ἐστὶ, βέβαιός ἐστιν, ἂν τι εἴπωμεν, ἂν τι μὴ εἴπωμεν. Εἰ τοίνυν οὐδεὶς

ταχῦ. οὐ γὰρ ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς. ὅταν γὰρ ἐκλάμπῃ ἡ ἀλήθεια, οὐδὲ οἱ ἐχθροὶ διαχεῖρωτῆναι ἔχοισιν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τῆς πίστεως ἕνεκεν αὐτοῦ θαυμάζοισιν, ἀλλὰ τῆς πολυτελείας, ἀλλὰ τῆς ἁβρότητος. ἔστι δὲ τοῖς ἀπόστολοις τόμοις πολυταχοῦ καὶ ἐκάστῳ ἀκέραιον εἰφθονούμενος διάκειται ὁ ἐκείνου ὁ βαλλόμενος φόβοις καὶ κατηγορίαις. ποῖα τοίνυν τὰ λαμπρά; ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἀπὸ [τοῦ] οὐρανοῦ λέοντα ἐπαιρῶν, δεῖται τοῦ ὄντως εἰπεῖν. τίνα ὁ Χριστὸς ὄντα; τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. πῶς ἥξει μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν, μετὰ λαμπρᾶς τοῦ σχήματος; πῶς ὁ Νέρων στήσεται τότε καταφανής, φυγάς; Εἰ δοκῶ σοι ἄπιστα λέγειν ἢ καταγέλαστα, σὺ καταγέλαστος εἶ γελῶν τὰ μὴ γέλωτος ἄξια. Εἰ γὰρ ἀπιστεῖς τοῖς μέλλουσιν, ἀπὸ τῶν φαινομένων πίστευσον. οὕτω τῷ σταυρῷ ὁ κύριος, καὶ τοσαύτης ἀπέλαυσε τιμῆς ὁ ἀθλητής· ὅταν ὁ ἀγωνοθέτης ἔλθοι, πόσης ἀπολαύσεται τιμῆς; εἰ τοῖς ἀλλοτρίοις ξένος εἶ, ξένος ἢ πρόσκαιρος, ἢ ὕστερον θαυμάζεται· ὅταν σὺ τοῖς ἰδίοις ᾖς, Κελευε γ.γ. πῶς οὐχ ἀπολαύσεται ἀγαθοῦ; Νεῦσον ἡ ζωὴ ἡμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ, καὶ ὅμως τῶν ζώντων ὁ παθητὸς μᾶλλον ἐγείρει καὶ τιμᾶται· ὅταν ἔλθῃ αὐτὸς ἡ ζωὴ ἡμῶν, τίνος οὐ μᾶλλον; τίνος οὐχ ὑπερβαλεῖται; Διὰ τοῦτο τοσαύτης αὐτοῦ τῆς τιμῆς ἀπολαῦσαι ἐποίησεν ὁ Θεός, οὐχ ὑβρίζειν ἐκείνους εἰδότος. Εἰ γὰρ ἐν σώματι ὢν κατεφρονήθη τῆς πολλῆς τῆς πολλῶν δόξης, πολλῷ μᾶλλον ἀπαλλαγεὶς τοῦ σώματος. οὐδὲν τοίνυν ἐποίησεν αὐτοῦ ἀπολαῦσαι μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τοῖς μέλλουσιν ἀπιστοῦσι, καὶ ἐκ τῶν πρότερον εἰσάγωνται. λέγω ὅτι ἥξει Παῦλος μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν ἁρμῶν, ὅτε λύεσθαι ἔσται, ὅτε μυρίων ἀπολαύσει τῶν ἀγαθῶν. ἀλλ' οὐ πιστεύει ὁ ἄπιστος· ἐκνικῶ ἀπὸ τῶν παρόντων πιστεύσει. λαμπρότερος τοῦ βασιλέως ὁ σκιωποιός, ἐπιμότερος τοῦ βασιλέως. οὐδὲ βασιλεὺς τῆς Ρώμης ἠξιώθη, τοσαύτης ἀπέλαυσε τιμῆς. ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς ἐρριμμένος ἔξω που κεῖται· ὁ δὲ μέσον κατέχει τῆς πόλεως, καθάπερ βασιλεὺς ὢν καὶ ζῶν. ἀπὸ τούτων πίστευσον καὶ περὶ τῶν μελλόντων. Εἰ τὰ τοῦδε, ἔνθα ἠλαύνετο, ἔνθα ἐδιώκετο, τοσαύτης ἀπέλαυσε τιμῆς, ὅταν ἔλθῃ, τί ἔσται; Εἰ ὅπου σκιωποιὸς ἦν, ὅπως ἠξίωτο λαμπρᾶς, ὅταν ἔλθῃ αἰπλάμπων τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖσι, τί ἔσται; Εἰ μὴ τοσαύτης ὑπερβολῆς τοσαύτης μεγαλοφροσύνης ἠξιώθη, ὅταν ἔλθῃ, τίνος οὐκ ἀξίωται; μὴ οὖν φυγεῖν τὰ παράγματα. τίνα οὐκ ἐντρέπει ὁ τῶν σκιωποιῶν ἐπιμότερον ἠξιῶθαι τοῦ πρώτου βασιλέως μᾶλλον θαυμαζόντος; ἃ οὐδαμοῦ τὰ ὑπὲρ φύσιν ἠξιώθη, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ μέλλοντι. πίστευσον, ἄνθρωπε, τοῖς πρόσθεν, Εἰ μὴ θέλεις τοῖς μέλλουσι· πίστευσον, ἄνθρωπε, τοῖς ὁρωμένοις, Εἰ μὴ βούλει τοῖς ἀοράτοις. μᾶλλον γὰρ πίστευσον τοῖς ὁρωμένοις· ὅταν γὰρ καὶ τοῖς ἀοράτοις πιστεύσεις. Εἰ γὰρ ἃ Περὶ κ. κτ. θέλεις, οὐκ ἔστιν ὃ τοῦ ἀποστόλου εἴπῃ, Καθάπερ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ αἵματος ὑμῶν. ἅπαντα γὰρ ὑμῖν διεμαρτυράμεθα, καὶ οὐδὲν ἐκλείπομεν τῶν ὠφελούντων λεχθῆναι. ὑμεῖς ἑαυτοὺς αἰπασάσθε, καὶ λοιδορεῖσθε τῷ ἐκ τῆς γείτνης τιμωρεῖσθαι. ἡμᾶς γέ, ὦ τέκνα ἀγαπητά, Παύλου μιμηταὶ μὴ κατὰ τὸν πίστιν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ βίον γενώμεθα. ἵνα τύχωμεν δόξης ἐπουρανίου, καταπατήσωμεν τὸν ἐκ τοῦδε δόξαν. μηδὲν ἡμᾶς ἐφελκέσθω τῶν πρότερον ἀπόντων· καταφρονήσωμεν τῶν ὁρωμένων, ἵνα τῶν ἀοράτων τύχωμεν, μᾶλλον δὲ καὶ τούτων ἀπολαύσωμεν δι' ἐκείνων, πλείων προθυμούμενος ἕκαστος ἐκείνων ἀπολαῦσαι, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι.

Λογ. ε.

Εβραϊσί μέσοι εἰδώς, γλώτταν ἁγιασμοῦ τῶν πάντων, καὶ μάλιστα τῶν τῆς Γαλατίας. οὐ γὰρ οὕτω τοῦ τῶν βαρβάρων, οὔτε τῶν ἑλλάδα, οὔτε ἄλλων τινὰ ἔχουσι γλώττων ἁγιασμοῦ, ὡς τῶν Σύρων. αὕτη γὰρ πολλῶν ἔχει τῶν κοινωνίαν τοῖς ταύτῃ. καὶ μὴ θαυμάσῃς ὅτι ταύτῃ διέπνευσε. εἰ γὰρ τῶν ἑλλάδα τῶν θαυμαστὸν ἐν κόσμῳ ἁγιάζουσι, πολλῷ μᾶλλον τὴν Εβραίων. δοῦλος πολλάκις ὁ λιμῷ ζήσας, καὶ κοιμηθεὶς πεινῶν, δοῦλος γυμνός, ὅτι ὅ, τι ἀφελέσθαι ἔχει, εἰ ψύχει καὶ γυμνότητι, φησίν, ἃ ταῦτα γὰρ μόνοι, ἀλλὰ καὶ ὁ δεσμοῖς γεγονώς. μὴ γὰρ λῃστῶν, μὴ ζητῶν, μὴ τυμβωρύχων, μὴ ἀνδροφόνων αὐτὸν ἐκείνου κελεύσαντος ἐδέδεκτο, καὶ ἐμαστίζετο ὡς κακοῦργος, ὅπερ οὖν καὶ αὐλὸς φησι. τίς οὖν λαμπρότερος; οὐχὶ ἐκείνου μᾶλλον οὐδὲ ὅμοια ἴσασιν οἱ πολλοί, τὸν ἢ καὶ Ἕλλησιν, καὶ βαρβάροις, καὶ Σκύθαις, καὶ οἱ τοῖς αὐτοῖς τῆς οἰκουμένης τὰ τέρματα καθ' ἑκάστην ἄδουσι τὸν ἡμέτερον; ἀλλὰ μήπω τὰ ἴσα, ἀλλὰ τὰ τότε ἐξετάσωμεν. τίς ἰσχὺν λαμπρότερος; τίς ὑπερδοξότερος; ὁ τῶν ἄλυσιν δεδεκώς, καὶ δεδεμένος ἑλκόμενος ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἢ ὁ τὴν ἀλυσίδα δεδεκώς, καὶ ἐκ τοῦ βασιλείων τοξεύων; ὁ δεδεμένος πάντως. πῶς; ὅτι ἐκεῖνος μὲν καὶ τραπέζας ἔχων, καὶ ἐν λαμπρᾷ τῷ σχήματι τοξεύων, ἅπερ ἤθελεν οὐκ ἴσχυσεν ἀθῦσαι· ὁ δὲ δεσμώτης, ἐν ὡς κακοῦργος ἐν θύραις ἐστώς, ἀφιπτάμενα πάντα ἐτόξευε. πῶς καὶ τὴν ζώνην; ἐκεῖνος ἔλεγε, μὴ ἁμαρτήσῃς ἃ λόγοι τῆς θυσίας· οὗτος ἔλεγεν, οὐκ ἀνέξομαι. οὐδὲ γὰρ δίδυται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ διέπνευσε ὁ Κίλιξ, ὁ δεσμώτης, ὁ σκηνοποιός, ὁ πένης, ὁ ἐν λιμῷ ζῶν ἀπὸ τῆς Ρώμης, τὸν πλούσιον, τὸν βασιλεύοντα, τὸν πάντων κρατοῦντα, τὸν μυρίοις μυρία πρέποντα. ἃ τούτων ὅταν τραπέζων, οὐδὲν ἴσχυσε. ὃς ἆρα λαμπρότερος ἦν; ὃς στρατός; ὁ ἐν δεσμοῖς πίνων, ἢ ὁ ἐν ἁλυσίδι πίνων; ὁ κάτω ἐστὼς καὶ βάλλων, ἢ ὁ ἄνω καθήμενος καὶ βαλλόμενος; ὁ ὑπιστάμενος καὶ διαφθειρόμενος, ἢ ὁ ἐπιπαθόμενος καὶ οὐδένα λόγον ἔχων τῶν ἐπιτιμάτων; ὁ μόνος ὢν καὶ ἀδεκτόμενος, ἢ ὁ μυρίων τραπέζων πλήθους; ἀπήρχετο οὖν ὁ βασιλεὺς, τὸν δεσμώτην κατ' αὐτὸν ζηλῶσαι πάντας. Εἰπὲ οὖν μοι, ποίας αὐ ὗς ἠβουλήθη μελίδος εἶναι; μὴ γάρ μοι τὰ μὴ ταῦτα εἴπῃς, ἀλλὰ τίνος ἐκφανῆ ἐξέπεσον. ποίας μελίδος αὖ ὗς ἠθέλησεν εἶναι, τῆς τοῦ Παύλου, ἢ τῆς τοῦ Νέρωνος; ὃ λέγω καὶ τῆς πίστεως λόγον (τοῦτο γὰρ δῆλον) ἀλλὰ καὶ τῆς δόξης, καὶ τῆς σεμνότητος, καὶ τῆς λαμπρότητος. Εἰ ὗς θύγωμεν, τοῦ Παύλου ἔφησεν ἄν. Εἰ γὰρ ὅ νικᾷ τὸ πάθος λαμπρότερον, ἐκφυγὸν δεσμόν. ἐν ὅπου τοῦτο μέγα, ὅτι εἰκησεν, ἀλλ' ὅτι ἐν τοιούτῳ σχήματι καὶ τοιούτῳ εἰκησεν. πάλιν γὰρ ἐρῶ, ἐν οὐ παύσομαι τὰ αὐτὰ λέγων. ἄλυσιν ἐδέκετο, ἐν καὶ ἀναδιδυμῶν ὃ δέδεμα ἔδυε. τοιαύτη τοῦ Χριστοῦ ἡ δύναμις. ἄλυσις καὶ σίφωνι εἶκε τὸν βασιλικὸν, ἐν λαμπρότερον τοῦτο ἐκείνου ὃ σῶμα ἐδέκνυτο. ῥᾴκια δεδέκετο ἀγχιῶντα, ἅ τι δεσμωτήριον οἰκῶν, ἐν μᾶλλον τῆς ἁλυσίδος πόδας ἐπέτρεφε τοξεύειν τὰ δεδεκτόμενα αὐτῷ δεσμά. ὅπου γῆς εἰσῆκει κατὰ βάθος ἐν κάτω νεῦον, καὶ τὸν ἐπ' ὀλέθρους χρυσὸν ἅπαντες ἀφέντες ἐκείνῳ τοξεύειν. εἰκότως. ὃ μὲν γὰρ στεφανοῦσι τὸν βασιλέα ἰδεῖν ὅτι ζῶσης καὶ θνητοῦ λαβεῖν· τοῦτο δ' ἔξεστι καὶ παραδόξου, δεσμώτην ὁρᾶν μὴ τοσαύτης πρόνοιας βασιλεῖ ἁμαρτόντα, μὴ ὅσης ὁ βασιλεὺς τοξεύειν ἀδράποδον οἰκέτην καὶ ταλαίπωρον. ὄχλος δεδεκτόμενος πολὺς, καὶ δοῦλοι πάντες τοῦ βασιλέως ἦσαν. ἐθαύμαζον δ' ἂν τὸν διασώσαντα τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν νικῶντα τὸν διασώσαντα τὸν αὐτὸν· καὶ οἱ ἅπαντες ἐδεδοίκεσαν καὶ ἔτρεμον, τοῦτον μόνον οὐ καταπάτει ἐκεῖνος. ἴδοι ἂν ἀνδρὸς τοὺς δεσμοὺς πόσον ἡ λαμπρότης. ἵνα δέ τις εἴπῃ τὰ μὴ ταῦτα; ἐκείνου μὲν οὐδὲ ὃ μῆνα δῆλον· ἐστὶ δ' πάντων βασιλέων λαμπρότερος ἐν αὐτῇ κεῖται τῇ βασιλίδι, ἔνθα καὶ εἰκησεν, ἔνθα δὲ ὃ ἔχπαιοι ἔπεσεν. ἐκείνου καὶ μεταδῆ τις, μὴ ψόγου μέμνηται, ἐν τῶν οἰκείων (ἐ γὰρ ἐν ἀσελγὴς λέγεται γεγονέναι) τοῦτο μετ' ἐξουσίας ἡμιμήμη πάντα-

παχοῦ.

β. Κορ. ια. ς.

χ. ἐγκέλευσε,

καταγωνίζεσθαι τοὺς διδικοῦντας. Θεοῦ γάρ ἐστιν ὁ λόγος, οὐχ ἡμῶν. δισμεναὶ γὰρ αἱ δεσπόται Θεοῦ λόγοι παιδαγωγοῦσι οὐ δυνάμενοι). ταῦτα πάσχω δι' ὑμᾶς τοὺς ἐκλεκτούς.

10 Διὰ τοῦτο γάρ, φησι, πάντα πάσχω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. Ἰδοὺ καὶ ἄλλη παραβολή. οὐχ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, φησιν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἑτέρων σωτηρίας ταῦτα πάσχω. ἔξὸν μοὶ ἀκινδύνως ζῆν, ἔξὸν μοὶ μηδὲν τούτων πάσχειν, εἴ γε τὰ ἐμαυτοῦ ἐσκόπουν. ἀλλὰ διὰ τίνα ταῦτα πάσχω; ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων ἀγαθῶν, ἵνα ἄλλοι τύχωσι ζωῆς αἰωνίου. τί οὖν καὶ ἐπαγγέλλη; οὐχ ἁπλῶς εἶπε, διὰ τοῦτό σε, ἀλλά, διὰ τοὺς ἐκλεκτούς. εἰ ὁ Θεὸς αὐτοὺς ἐβούλετο, πόλιτα ἡμᾶς διὰ πάσχειν ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι. τῷ εἰπεῖν, καὶ αὐτοί, δικαιοῦντος δεῖ καὶ λέγοντος, ὡς καὶ ἡμᾶς. καὶ γὰρ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐξελέξατο. ὥσπερ δὲ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἔπαθεν, οὕτω καὶ ἡμᾶς δι' ἐκείνους. ὥστε ἀνταπόδοσίς ἐστι τὸ πρᾶγμα, οὐχὶ χάρις. ὅτι μὲν τοῦ Θεοῦ, χάρις ἐστὶν (οὐ γὰρ προεβάλετο ἀνθρώπων ἐνεργήσαι) ὅτι δὲ ἡμῶν, ἀνταπόδοσις. προβαλόντες ἡμᾶς αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ, πάσχομεν ὑπὲρ τούτων ὧν πάσχομεν, ἵνα σωτηρίας τύχωσι. τί λέγεις; ποίας σωτηρίας; ὁ σεαυτῷ αἴτιος μὴ ὢν σωτηρίας, ἀλλὰ ἀπολλύμενος, ἑτέρῳ σωτηρίας αἴτιος γένῃ; διὰ τοῦτο προστέθεικεν· οὐ ταύτης, φησίν, ἀλλὰ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῆς ὄντως σωτηρίας, μετὰ δόξης αἰωνίου. ὁδυνηρὰ τὰ πρόσωπα, ἀλλ' ὅτι τῆς γῆς· καταφθαρτὰ τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ προσκαιρα· ἀνδρίας μετὰ ὀδύνης, ἀλλὰ μέτρον σημεῖον ἀΰδιον μόνον. τὰ μὲν τοιαῦτα ξύλα, οὐ διαδήματα, ἀλλ' αἰώνια, ἀλλ' ἐν οὐρανοῖς. ὄντως ἐκείνη δόξα, αὕτη δὲ ἀτιμία.

ΗΘΙΚΟΝ Θέα γάρ μοι, ἀγαπητέ· ἐκεῖ ἔστι δόξα ὅτι τῆς γῆς, ἀλλ' ἡ ὄντως δόξα ἐν οὐρανοῖς ἐστίν. εἰ δέ τις δοξάζεσθαι βούλεται, ἀλυσιτελείτω· εἴ τις ἀΐδιος βούλεται τυχεῖν, θλιβέσθω· εἴ τις ἀφθάρτου βιβλίου μεταλαβεῖν καὶ πρεσκαιρα δέχεται, ἀπολυέτω. ὅλως ἡ ἀτιμία δόξα ἐστὶ, καὶ δόξα ἀτιμία, φέρε, καὶ δείξωμεν τοῦτο πραγματευσόμενοι, ἵνα τὴν ὄντως δόξαν ἴδωμεν. ἐκεῖ ἔστιν ὅτι γῆς δοξάζεσθαι· εἰ δὲ βούλει δοξάζεσθαι, δι' ἀτιμίας. καὶ φέρε ὅτι τῶν δύο προσώπων τοῦτο δείξωμεν, ὅτι τοῦ Νέρωνος, καὶ τοῦ Παύλου. ἐκεῖνος τὴν δόξαν εἶχε τοῦ κόσμου, οὗτος τὴν ἀτιμίαν. πῶς; τύραννος ἦν ἐκεῖνος, πολλὰ καταρθώσας, ἔθνεσι κρατήσας, πλοῦτον ἔχων ὑπερβάλλοντα, πᾶσι τοῖς ἐπὶ γῆς τρόπαια ἀνεγερσάμενος, τὴν βασιλίδα πόλιν κατατεταγμένην, τὴν συγκλητον ἅπασαν κατακυσῶσαι, τὰ βασίλεια αὐτὰ τὸ λαμπρῷ τῷ σχήματι πρεπει. ἀπὸ σπλίζεσθαι ἤδει, χρυσῷ καὶ λίθοις τιμίοις ὁπλιζόμενος " ἔξωσι· εἶτα τὸ εἰρωνικὸν καθάπαξ, ἀλαζονείαν προσκείμενος καθάπαξ. πολλοὺς μὲν δορυφόρους, πολλοὺς δὲ ὑπασπιστὰς εἶχε, γῆς καὶ θαλάττης διατάττης ἦρχεν, Αὔγουστος, Καίσαρ, Βασιλεύς, καὶ πολλὰ ἕτερα ὀνόματα τοιαῦτα, ἅπερ" κολακείαν ἐπιτείνει καὶ θεραπείαν, καὶ ὄντως ἐνέλιπεν ὁλοσχερῶς τὴν εἰς δόξαν· ἀλλὰ καὶ σοφοὶ, καὶ δυνατοί, καὶ βασιλεῖς αὐτὸν ἔτεμον καὶ ἐδιδάξησαν ἄνδρα. καὶ γὰρ καὶ ἄλλως ὠμὸς ἦν καὶ ἀπάνθρωπος εἰ) ἐλέγετο. ἔδει καὶ Θεὸς εἰ) ἐβούλετο, καὶ πάντων καταφρονεῖν τὴν εἰδώλων, καὶ αὐτὸς τοῦ ὄντως Θεοῦ, καὶ ὡς Θεὸς ἐθεραπεύετο. τί οὖν τούτῳ τῆς δόξης κρεῖττον, μᾶλλον δὲ τί τῆς ἀτιμίας χεῖρον; ἀλλ' οὐκ οἶδα πῶς τοῦ τῆς ἀληθείας περιύδραμε δόμα, καὶ περὶ τῆς κρίσεως τὴν ψῆφον ἤνεγκε. πῶς δὲ χρὴ τὴν τῶν πολλῶν κατάνοιαν διορθοῦσθαι τὸ πρᾶγμα ἐξεταζόμενον, χρὴ τὴν τῶν ἀπίστων, χρὴ τὴν κολακείαν. τί μεῖζον εἰς λόγον δόξης τῷ καὶ Θεὸν τολμᾶν αὐτόν; μεγάλη ὄντως τοῦτο ἀτιμία, τὸ αἰσθέσθαι ἅπερ τοιαῦτα λυτέον. ἀλλὰ πῶς χρὴ τὴν τῶν πολλῶν κατάνοιαν διορθοῦσθαι τὸ πρᾶγμα ἐξεταζόμενον. θέλεις τοίνυν ἐκλιπεῖν αὐτὴν εἰς δόξαν τὴν αἰσθητήν, ἀλλ' ὡς Θεὸς πάντων ἐθεραπεύετο. ἀλλὰ δοκιμάζεσθαι αὐτὴν καὶ Παῦλον, εἰ δοκεῖ. Κίλιξ ὁ δεσπότης ἦν (ὅσοι μὲν Κιλικίας καὶ Ῥώμης τὸ μέσον, πάντες ἴσασι) σκυλοτόμος, πτωχὸς, τῆς ἔξωθεν σοφίας ἄπειρος,

Ἐθεράπευ-

Φασωθῇ. καὶ λέγει καὶ τρίτον ὑποδείγμα ὃ μάλιστα αὐτῷ αρμόζει. τὸ μὲν γὰρ τῷ γραμματεῖ, ἢ ὃ τῷ ἀθλητῇ ἢ τοῖς ἐρχομένοις καπάλληλοι, ὃ ἢ τῷ γεωργοῦντι λοιπὸν ὦ διδασκάλῳ. μὴ ὡς γραμματεύς, μηδὲ ὡς ἀθλητὴς μόνον, ἀλλὰ ἢ ὡς γεωργός *. ὁ γεωργὸς οὐχ ἑαυτῷ ὀπτιμᾶται μόνον, ἀλλὰ ἢ τῶν καρπῶν τοῖς γῆς· τοιγαροῦν οὐ μικρὰν ἀμοιβὴν τῶν πόνων καρποῦται ὁ γεωργός. ὁρᾷς ἢ τοῦ Θεοῦ τὸ φιλοπόνους δείκνυσι, ἢ τὴν ἀντίδοσιν τῆς διδασκαλίας, παράδειγμα εἰπὼν κοινόν. ὥσπερ, φησίν, ὁ γεωργὸς οὐκ ἀνίαπτα ποιεῖ, ἀλλὰ πρὸ τῶν ἄλλων αὖθις ἀπολαύει τῶν πόνων τῶν οἰκείων, οὕτω ἢ ⓦ διδάσκαλον εἰκὸς, ἤ τοῦτο, ἢ ὡς εἰ τὸ πιᾶσθαι τοὺς διδασκάλους φησὶν. ἀλλ' οὐκ ἔχει λόγον. πῶς γὰρ οὐχ ἁπλῶς γεωργὸν εἶπεν, ἀλλὰ ⓦ κοπιῶντα; οὐδὲ ἁπλῶς ⓦ κάμνοντα, ἀλλὰ ⓦ κοπιῶμεν; διὰ τοῦτα ἢ πρὸς τὸν μέλλοντα ἵνα μηδεὶς δυσχεραίνῃ, ἤδη, φησὶν, ἀπολαμβάνει, ἤ ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ κόπῳ ἡ ἀπόδοσις. ἐπεὶ οὖν τὰ παραδείγματα ἔθηκε τῶν γραμματέων, ἢ ἀθλητῶν, ἢ γεωργῶν, ἢ πάντα ἁπλῶς ἀνιγματωδῶς, σαφῆς, φησι, γενέσθαι, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. ἢ εἶπεν, ⓦ κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν, ἐπήγαγε· Νόει ὃ λέγω· δώσῃ γάρ σοι ὁ Θεὸς σύνεσιν ἐν πᾶσι. τούτων γὰρ ἕνεκεν τοιαῦτα εἴρηται ἡ παροιμία, ἢ παραβολή. εἶτα πάλιν ὃ φιλόπονον αὐτὸν δείκνυσι, οὐ παύεται ἐπιμελούμενος αὐτοῦ, ἅτε ὡς γνήσιον τέκνου διδοὺς, καὶ φησι·

8 Μνημόνευε Χριστὸν Ἰησοῦν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου,

9 Εἰς ὃ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν, ὡς κακοῦργος. Τίνος ἕνεκεν τοιαῦτα τούτου μέμνηται; μάλιστα μὲν οὖν ἢ πρὸς τοὺς ἀπειθοῦντας ἀποτεινόμενος, ἅμα ὁ ἢ ἀνακτώμενος αὐτοὺς, ἢ δείκνυσι τῶν παθημάτων τὸ κέρδος, ὅτι ἢ αὐτὸς ὁ διδάσκαλος ἡμῶν ὁ Χριστὸς δι' ἡμᾶς ⓦ θάνατον κατηνέγκατο. τοῦτο μεμνημένος, φησὶ, ἢ ἴζεις παρακλήσεως ἔχουσι. μεμνημένος, φησὶ, Χριστοῦ Ἰησοῦ ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαβίδ. ἤδη γὰρ δέ τινες ἐκείνου ἤρξαντό τινα οἰκειοῦσθαι δυνατὸν εἶναι, ἐπαισχυνόμενοι τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. πιστὰ γὰρ ἦν ἃ ἐπηγγείλατο ἡμῖν ὁ Θεὸς, ὡς τοῦ δεσπότου ἀρκοῦντος πρὸς τὸ πεῖσαι αὐτὰ τοῦ Θεοῦ, ἢ ἀπιστεῖν ὅτι ποιοῦσι κατέβη. καὶ ὃ εὐαγγέλιόν μου, φησὶ. πῶς γὰρ οὐ τοῦτο ἰδίωσι τῶν ὑπεναντίων λέγων, καὶ ὃ εὐαγγέλιόν μου, ἢ ὅτι αὐτὸν πιστεύεσθαι ἐχρῆν, ἢ ὅτι ἢ ἕτεροι τοῦ εὐαγγελίζεσθαι ἕτερα. τὸ δὲ κακοπαθῶ, φησὶ, μέχρι δεσμῶν, ὡς κακοῦργος. πάλιν πρὸς ἑαυτὸν τὸν παραμυθίαν εἰσάγει, πάλιν τὸν παραίτιον. ἢ δύο τούτοις ⓦ ἀκροατὴν ἀλείφει, τό τε εἰδέναι κακοπαθῶν, ἢ τὸ μὴ ἐπ' οὐδενὶ χρησίμῳ τοῦτο ποιεῖν. ἕτω μὲν καρδίαν, ἐκείνως ἢ ἐβλάβησαν. ἵνα γὰρ ὄφελος, ἐὰν διίξῃς τὸν διδάσκαλον κακοπαθοῦντα μὲν, ἐπ' οὐδενὶ ἢ χρησίμῳ; ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν, εἰ ὅτι τινὶ χρησίμων, εἰ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν διδασκομένων. Ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται.

Τουτέστιν, εἰ μὲ κοσμικοί ἤμεν γραπτοί, φησὶν, ἢ εἰ πόλεμον ἐπολεμοῦμεν αἰθητόν, ἴσχυε ταῦτα τὰ δεσμὰ τὰς χεῖρας κατέχειν· νῦν ἢ τοιούτους ἡμᾶς ἐποίησεν ὁ Θεὸς, ὡς μηδενὶ καταγωνίζεσθαι. δεσμοῦται μὲν γὰρ αἱ χεῖρες, ἀλλ' οὐχ ἡ γλῶττα. γλῶττα γὰρ οὐδεὶς δῆσαι δύναται, ἀλλ' ἢ δειλία μόνον ἢ ἀπιστία· ὡς αἱ ταύτην μὴ ἔχουσαν, κἂν σφόδρα λῇς δεσμά, ὃ κήρυγμα οὐ δέδεται. οἷς γεωργὸν τις ἐὰν δήσῃ, ⓦ σπεῖραι εἰς πέδιον (τῇ χειρὶ γὰρ σπείρει) δι' ἀλύσεως ἐὰν δήσῃς, ⓦ λέγειν οὐκ εἰς πέδιον. τῇ γλώττῃ γὰρ σπείρει, οὐ τῇ χειρί· οὐχ ὑποβάλλει) τοιοῦτον δεσμῷ ὁ λόγος ὁ ἡμέτερος. ἡμῶν γὰρ δεδεμένων, ἐκφεύγει λέγειν) ἢ πέφυκε. πῶς, φησὶν; ὅτι ἰδοὺ ἢ δεδεμένοι κηρύττομεν. τοῦτο εἰς παραμυθίαν τῶν λελυμένων. εἰ ἡμεῖς δεδεμένοι κηρύττομεν, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς δεῖ λελυμένους τοῦτο ποιεῖν χρή. ἤκουσας ὅτι ὡς κακοῦργος ἕως τοῦ πάσχω· μὴ κατηφὴς γένῃ, πολὺ γὰρ ὃ θαῦμα δεδεμένον ὅτα τὰ τῶν λελυμένων ποιεῖν, δεδεμένον πάντων εἶναι δεδεμένον καταγωνίζεσθαι

* ἀλλ' ἢ ὁ διδασκάλων πονῶν.
χ. Κύριος.
χ. ἢ κοπιῶ
χ. ἢ πῶς βλάπτει, δύο τούτοις παραμυθεῖται. τὸ ὑπομένειν. καὶ δεῖξας τὸν διδάσκαλον κακοπαθοῦντα, ἀλλ' ὅτε ἐπ' οὐδενὶ χρησίμῳ; τὸ δὲ χρήσιμον ἢ τὸ θαυμαστόν;
α. Κορ. ια. ε. Τιμ. α. ια.

γματος φύσιν ταῦτα πάντα συμβεβηκέναι. καὶ γὰρ καὶ αὐλοὶ [ταῦτα εἰργάσαντο, καὶ] ἀφ' ἑαυτῶν τοῦτο ταῦτα διηγεῖται, ἵνα αὐλοὶ ῥώσηται καὶ ἀνακτήσηται. ὅπου γοῦν τύπτεσθαι ἔσχεν τοῦτο ἐπάθεν, διηγησάμενος αὐτὰ ταῦτα θλίψεις καὶ θανάτους, ἐπήγαγε· σὺ δέ μου, τέκνον μου, ἐδυνάμεθα ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τί λέγεις; κατέστησας ἡμᾶς τῷ φόβῳ. εἶπε ὅπου δέδοται, ὅτι ἐν θλίψει ἐστί, ὅπου πάντες σε ἀπεστράφησαν· καὶ ὥσπερ εἰρηκώς, ὅτι οὐδεὶς πέπονθας δεινόν, οὐδὲ νῦν πάσχω ἐγκατελείφθης, οὕτως ἐπάγει, σὺ δέ μου, τέκνον μου, ἐδυνάμεθα; εἰκότως. ὅπου γοῦν πάντες μᾶλλον ἐδειλίασαν, ἢ ἐπίστευσαν. εἰ γὰρ ἐγὼ Παύλος ταῦτα πάσχω, πολλῷ μᾶλλον σὺ ταῦτα φέρειν ὀφείλεις. εἰ ὁ διδάσκαλος, πολλῷ μᾶλλον ὁ μαθητής. καὶ μὴ πολλῆς τῆς φιλοσοφίας τὸ ἀνδρεῖον ἐπεσκόπει, τέκνον αὐλὲ καλῶ, καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλά, τέκνον ἐμόν. εἰ τέκνον ἐστί, φησι, τί πατέρα μιμεῖ· εἰ πάτερ ἐστί, ἐδυνάμεθα οἷς εἶπεν· μᾶλλον δὲ οὐκ ἀπὸ τούτων διηγεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. ἐδυνάμεθα γάρ, φησι, ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τυπτόμενοι, φησὶ τῆς χάριτος τοῦ Ερεσ. ε' ιβ. Χριστοῦ· τυπτόμενοι, φησὶ γενναίως, οἶδας τὸν ἀνδραγαθίαν. ἐπεὶ καὶ ἀλλαχοῦ λέγων, Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, οὐχὶ καταβάλλων αὐλοὺς λέγει, ἀλλὰ διεγείρων. οὐκοῦν ἵνα φησί, χαρήσῃ, ἔχε τὸν χαρὰν τοῦ Κυρίου συμμαχοῦσαν καὶ συναγωνιζομένην, πολλῇ τῇ προθυμίᾳ καὶ τῇ προαιρέσει καὶ ἀνδρείᾳ ἐστώσῃ. καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ δεῖ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα ἀνδρὸς πιστοῦ ἀνδρείου· πιστοῦ, οὐ ζητητικοῦ, οὐ συλλογιστικοῦ· πιστοῦ· ποίου; τοῦ μὴ προδιδόντος τὸ κήρυγμα. ἃ ἤκουσας, οὐχ ἃ συνεζήτησας. Η πίστις γὰρ ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ. τί δῆτα, δεῖ πολλῶν μαρτύρων; Ρωμ. ι. ιζ. ὡς δὲ εἰ ἔλεγεν, ὃ ἀνδρεῖα ἤκουσας, τοῦτο χρυσοῦν, ἀλλὰ πολλοῦ πρότιμον, μὴ πρίσεως. οὐκ εἶπεν, εἰπέ, ἀλλά, ἀνάδειξον, καθάπερ ὅτε ἡσυχαζεν* ὁ ἀνδρεῖος ἐν ἀσφαλείᾳ ἀνδρεῖος ἀπέβη). πάλιν φοβεῖ με μαθητὴν καὶ ἀπὸ τῶν λόγων, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων. ἀλλ' οὐ πιστοῦς μόνον λέγει, ἀνδρείους. τί γὰρ ὄφελος ὅταν πιστὸς μὲν ᾖ, μὴ δυνῆται δὲ εἰς ἑτέρους ἐξάγειν τὸν διδασκαλίαν; ὅταν αὐλὸς μὲν μὴ προσῇ τὸν πίστιν, ἑτέρους δὲ μὴ κατασκευάζῃ τοιούτους; δύο τοίνυν ἔχειν χρὴ τὸν διδάσκαλον, καὶ πιστὸν εἶναι, καὶ διδακτικόν. δεῖ τοῦτο φησιν, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι. σὺ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ. βαβαί, πόσον ὃ ἀξίωμα, στρατιώτου εἶναι τοῦ Χριστοῦ; σύνισον εἰ βασιλεύς ἐστιν ὁπόσης γῆς, πῶς μέγα τι εἶναι νομίζουσι καὶ αὐλοὶ στρατιῶται. εἰ τοίνυν ὁ κακοπαθῶν βασιλικὸν στρατιώτης, ὁ μὴ κακοπαθῶν οὐκ ἔστι στρατιώτης. ὥστε οὐ χρὴ δυσχεραίνειν, εἰ κακοπαθεῖς (τοῦτο γὰρ ὅτι στρατιώτου) ἀλλὰ δυσχεραίνειν εἰ μὴ κακοπαθοῖς. οὐδεὶς στρατιώτης ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. ταῦτα ἔφησε πρὸς Τιμόθεον, λέγεται δὲ πρὸς πάντα καὶ διδάσκαλον καὶ μαθητὴν δι' ἐκείνου. μηδεὶς τοίνυν ἀπαξιούτω τὸν τὸν ὅπλα σκοπὸν ἔχοντα ταῦτα ἀκούων, ἀλλ' ἀπαξιούτω μὴ ταῦτα πράττειν. ἐὰν δὲ ἀθλῇ τις, φησιν, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. τί δῆτα, ἐὰν μὴ νομίμως; σὺν, ἐὰν εἰς τὸ ἄγωνα εἰσέλθῃ, ὅρκος τοῦτο, οὐδὲ ἐὰν ἀλείψηται, οὐδὲ ἐὰν συμπλακῇ, ἀλλ' ἐὰν μὴ πάντα τὸν τῆς ἀθλήσεως νόμον φυλάξῃ, καὶ τὸ ὅτι σιτίων, καὶ τὸ ὅτι σωφροσύνης καὶ σκληρότητος, καὶ τὸ παλαίστρας, καὶ πάντα ἁπλῶς διέλθοι τὰ τοῖς ἀθληταῖς προσήκοντα, οὐδέπω στεφανοῦται. καὶ ὅρα τὸν Παύλου τὴν σοφίαν. ἀθλήσεως καὶ γραπτὸν ἐμπόδιον, ὃ μὴ, ὥστε ἔντιμον εἶναι τοὺς σφαγὰς καὶ φόνους καὶ αἵματα· ὃ δὲ καρτερικόν, ἵνα πάντα γνησίως φέρῃ, ἵνα ἀφαπάντως ἀσκήσῃ. καὶ κεκριθῶτα γεωργὸν, φησι, δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. εἶπεν ἀπὸ τῶν αὐτῶν παραδειγμάτων, εἶπεν ἀπὸ τοῦ διδασκάλου, λέγει λοιπὸν καὶ ἀπὸ τῶν κοινῶν συμβαινόντων, τῶν ἀθλητῶν, τῶν γραπτῶν. καὶ τί φησιν ἐκεῖ τὸ ἔπαθλον, ὃ μὴ, ἵνα ἀρέσῃ τῷ στρατολογήσαντι· τοῦτο, ἵνα στεφανωθῇ.

χ. κακωθεῖς

χ. πάσχω ὑποφέρω,

χ. ἀκούσῃ,

πτῆν, μᾶλλον ἀὐ τὴν πλεονεκτῆς. ὥσπερ γὰρ καὶ τὴν τῦ βασιλέως ἢς μοιχεύσῃ γυναῖκα, καὶ τὴν τῦ πίπτης, καὶ τὴν τῆ δούλης, ὁμοίως ὄσι μοιχὸς, ὑπὸ τῆ διαφορᾶ τὴν προσώπων τῦ ἁμαρτήματος κρινομένου, ἀλλὰ τῆ μοχθηρίας τῆς τῦ πολυπράγμονος προαιρέσεως· ὕτω δὴ κὴ ὁ ζηλῶν. κὴ μᾶλλον ἐγὼ μιμητὴς μὺ εἰμι Ⓟ εἰς τὴν τυχοῦσαν μοιχαλίδα, ἢ Ⓟ εἰς τὴν βασιλίδα αὐτῶν. ὁμοῖ γὰρ ὁ πλεύτος, κὴ ἡ ὥρα, κὴ πολλὰ ἕτερα ἰῶ ζῶα ὑπερανώμενα, ἐν ζωῇ ὄντα· ὥστε μᾶλλον ὄντ' αὐ εἴη μιμητής. πάλιν, μάθωσιν ἐκεῖνοι αὐ εἴ ποιμι μᾶλλον Ⓟ τὴν φαύλην αὐτῶν προσοχὴν ποιόμην· ὅτι κὴ πλεονέκτειν Ⓟ μηδὲ τὰ μικρὰ κατὰφρονεῖν. ὁ μὲν γὰρ τὰ πολλὰ ἁρπάζων τὴν μικρὰν ἴσως κατὰφρονήσειν ἂν· ὁ δὲ τὰ μικρὰ ὑφελόμενος, τὴν μεγάλων ὀδαμῶς· ὥστε μᾶλλον ὄντ' κλέπτης ὄστιν. ὁ γὰρ μὴ κατὰφρονῶν ἀργυρίου, πῶς ἂν χρυσίου κατὰφρονήσειεν; ὥστε ὅταν τὴν ἀργύρων κατηγορῶμεν, τὰ ἡμέτερα αὐτὴν διδασκόμεθα, κὴ θυρίσωμεν μᾶλλον ἡμᾶς αὐτὸν καὶ κλέπτοντας καὶ πλεονεκτοῦντας πλέον ἐκείνων, εἰ μὴ τὴν πραγμάτων, ἀλλὰ τῆ προαιρέσει ταῦτα κρίνομεν, ὥσπερ δεῖ καὶ κεῖται δίκαιον. εἰ πὰ γάρ μοι, εἴ τις προσεπιζήτη τὰ τῦ πίπτης λαβεῖν, ἕτερος ἢ τὰ τῦ πλουσίου, οὐχ ὁμοίαν ἀμφότεροι πίστιν δίκαιον; πότερον δὲ; ὁ φονεὺς οὐχ ὁμοίως ὄστι φονεύς, ἄντε ἀκάθαρτον κὴ πίπτα, ἄντε πλούσιον κὴ καλὸν ἀποκτείνῃ; ὅταν οὖν εἴπωμεν, ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς τῦ ὄφεως ὃν χωλεῖον ἥρπασεν, ἐννοήσωμεν ἑαυτὸν, κὴ ὅτας ὑπὸ τῶν ἄλλων κατακεκρίμεθα, κὴ Ⓟ θεὸν ἡμᾶς ἀπολλύμενα τῆς μακροθυμίας, κὴ οὐκ ἀγανακτήσωμεν, ὅτι ἡ κείνης οὐκ ἔρχεται αὐλὴ, κὴ αὐλὴ ἀκαθάρτοις ἐσόμεθα πρὸς τὴν τῆ κακῶν ἐργασίαν. ὅταν γὰρ ἰδωμεν τοὺς αὐλοὺς ἐν τῷ θυμῷ ὄντας κὴ ἡμᾶς αὐτὸν, οὐκέτι ὁμοίως δυσχερανούμεθα, ἀλλ' ἀποκρινόμενα τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ὑπομενοῦμεν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

Λογ. δ. 1 ΣΥ ΟΥΝ, ΤΕΚΝΟΝ ΜΟΥ, ΕΝΔΥΝΑΜΟΥ ἐν τῆ χάριτι τῆ ἐν Χριστῷ Ἰησῦ, 2 Καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται κὴ ἑτέρους διδάξαι. 3 Σὺ οὖν κακοπάθησον, ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησῦ Χριστῦ. 4 Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. 5 Ἐὰν δὲ κὴ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. 6 Τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. 7 Νόει ἃ λέγω· δώσει γὰρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσι. κζ. β.

Ερμῆ ἐν θαλάσσῃ πολὺ δ' ἦρσεν τῷ μαθητῇ ὁ Ⓟ διδάσκαλον ἐν ναυαγίῳ γενέσθαι, κὴ δέρσασθαι. οὐ γὰρ ἠπίστατο λοιπὸν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀμαθίας συμπίπτειν ἐν χειμῶνι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων φύσεως. τοῦτο δ' εἰς ψυχαγωγίαν οὐ μικρόν. φέρει δ' κὴ ὁ πολέμιος τῷ ταξιάρχῃ παρεγγυᾶν ὁ Ⓟ στρατηγὸν πρῶτα ἰδεῖν, κὴ ἀπειγκόντα πάλιν. οὕτω δὴ κὴ τοῖς πιστοῖς φέρει πολλάκις παραμυθίαν ὁ Ⓟ ἀποστόλων πολλὰ παθεῖν δεινὰ, κὴ ὑπ' ἐνίων τούτων κακοπαθῆσαι. οὐ γὰρ ἄν, εἰ μὴ τοῦτο ἦν, τὰ αὐτῷ πάθη δεικτὸν ἦν. ὁ γὰρ Τιμόθεος ἀκούων, ὅτι ὁ ποσοῦτα δεινὰ μόνος κὴ πάσης τῆς οἰκουμένης κρατήσας, ὁ δεσμοῖς ὑπὸ τῶν θλίψασι, κὴ οὐκ ἀχάλκευτος, οὐδὲ δυσχεράνει ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐγκαταλειφθείς, εἰ κὴ αὐτὸς τὰ αὐτὰ ἔπαθεν, οὐκ ἂν ἠνέσχετο δι' ἀθυμίας, οὐδὲ ἀφ' ὧν ὁ μαθητὴς εἰς κὴ ἐλάττων τοῦ Παύλου, ἔπαυσε δ' ὁ διδάσκαλος ταῦτα ἔπαθεν, ἀλλ' ἀφ' ὧν τὰ πρά-

γματος

γε ἐν τῇ πόλει θρίαμβον ἐκείνῳ, ποτὲ ὁ Θ̄ς τῶν πενήτων. ἐγὼ δὲ ὁρῶ μὴ πολλοὺς κολάζομένους τῷ πατρὶ, ἀλλὰ δίκαιον πεπωκότας· ἅπερ ἐστὶ δείγματα τῆς γέεννης ἐστίν. ἵνα γὰρ μὴ κολάζωμαι, μηδὲ ῥαθυμῶμεν, μηδὲ ἐπιλαθανώμεθα τῶν ῥημάτων, ἀφ' ὧν ἔργων ἡμᾶς ἐστεφανώσατο ἐν διατίμοις, ἐκεῖνα διηκεν κρίσεις, δικαιοσύνη, ἐλεημοσύνας. Εἶτα οὐδὲ δι' ὑπερβολὴν τοσαύτην τῶν δικαίων ἐτιμήθησαν, οὐδὲ ὁ Θεὸς τοὺς ἐν τούτοις νομοθετήσαντι οὐδεὶς τούτων λόγος; ἀλλὰ πῶς ἂν ἔχοι τοῦτο πίστιν; ἐγὼ γὰρ ἐν οἰκίᾳ, ἐν ἀγορᾷ, ἐν πανταχοῦ δικαιοσύνη ἐστὶν ἰδεῖν. ἐν οἰκίᾳ μὲν γὰρ ὁ δικαιότατος δούλοις δικάζει καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν ἀπαιτεῖ ἐλεημοσύνας, ἐν τοῖς μὲν κολάζει, τοὺς δὲ ἀφίησιν. ἐν ἀγορᾷ πάλιν ὁ γεωργὸς, ἐν ἀγωνὶ δικάζεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐν πλοίοις ὁ κυβερνήτης δικάζει, ἐν γραπτοπόδοις ὁ γραπτὸς τοὺς γραπτώτας. ἐν πολλαῖς αἰρέσεσι δικαιοσύνη. ἐν τέχναις ὁ διδάσκαλος τῷ μαθητῇ. ἐν ἰδίᾳ τοίνυν, ἐν κοινῇ πάντες ἀλλήλοις δικάζουσι, καὶ οὐδαμοῦ τὸ δικαίου Θ̄ς λόγου ποιεῖται μόνους δέ, ἀλλὰ πάντας, ἐλεημοσύνας διδόντας πάντα χρόν. Εἶτα οὐδὲν μὲν ὅτου διέφυγε ἐν τῇ πάλαι, ἐν τῇ οἰκίας, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῇ δικαίου ζήτησις· ἐκεῖ γὰρ ἔνθα δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ὡς ὄρη Θεοῦ, ἐκεῖ οὐδεὶς τοῦ δικαίου λόγος; ἐν πῶς ὁ Θεὸς ὁ κριτὴς καὶ δίκαιος ἐν ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος δύναται, ἐν οὐκ ἀπαιτητὴς καὶ πικρείας; οὐκοῦν ἔχεις τὴν αἰτίαν. μακρόθυμός, φησὶν, ἐστὶ, μακροθυμῶν ὁ Θεὸς μετάνοιαν σε ἕλκων. διὸ ὁ ἀπιμέτης, Κατὰ τὴν σκληρότητά σου ἐν τῇ ἀμετανοήτῳ καρδίᾳ θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργήν· καὶ δίκαιος κρίσεως ἐστὶν, ὃς κατ' ἀξίαν ἀποδίδωσι, ἐν οὐ προσωπολήμπτης οὐδὲ παραγράφει κακῶν. τοῦτο γὰρ δικαίου. Εἰ ἰσχυρὸς, ἐν μὴ θαλάττην ἀποδίδωσι, καὶ οὐ τῇ δυνάστει· τοῦτο γὰρ ἰσχυροῦ. Εἰ ὁ μακρόθυμος ὢν δύναται, μὴ θορυβηθῶμεν, μηδὲ λέγωμεν, Διὰ τί οὐκ ἐπιφέρεται; Εἰ γὰρ τοῦτο ἐζητεῖτο, προεδημήρατο ἂν ὁ λόγος ὁ δι' ἡμᾶς εἰρημένος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπαιτῶν τὰ πεπλημμελημένα. ἐν γὰρ ἐστι, οὐκ ἔστι ἡμέρα ἁμαρτημάτων καθαρά, ἀλλ' ἢ μέγα, ἢ μικρόν τι προσοχλοῦμεν. ὥστε ἐκεῖ ἂν ἐφθάσαμεν οὐδεὶς εἰς εἴκοσιν ἔτος ἕκαστος ἐλθεῖν, εἰ μὴ πολλὴ αὐτῷ ἐστὶν ἡ μακροθυμία, καὶ ἡ ἀγαθότης, πολλῷ ἤρῳ προέχουσα τὴν προθεσμίαν τῆς μετανοίας, ὥστε ἀποδύσασθαι τὰ πεπλημμελημένα. ἕκαστος τοίνυν μὴ σωφρονείτω ὀρθῶς· εἰσὶν εἰς τὰ παραγραμμένα αὐτῷ, καὶ Θ̄ς βίον αὐτῷ πάντα εἰς μέσον ἀγαγών, ἵνα εἰπὼν τὰ, εἰ μὴ μείων τιμωρίαν ἄξιος ἐν κολάσεως ἐστι. ἐν ὅταν ἀγθυμακτῇ, ἀφ' ἡμῶν ὁ ἔφθασε μείζονα προσθῆναι φαῦλα δίκαιον δίδωσιν, ἐπειτα τὰ ἑαυτῷ, ἐν παύσῃ τὴν ἀγανακτησιν. ἐκεῖνα γὰρ μεγάλα φαίνεται, ὅταν ὅτι μεγάλοις ἐγγὺς καὶ φανερᾶς. Εἰ ὁ δὲ ἑαυτῷ ἀξιολόγησει, ἴσως εὑρήσει πλείονα. ὃ γὰρ αἰρπάζει, καὶ πλεονεκτεῖ, ὁμοίᾳ ἐστὶν, αὐτὸ ὅτι χρεωστῶν, ἀλλ' ὅτι ἀχρείου ἐλήφθη. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς ἀφορμῆς ἀμφότερα πάσχεται, ἐν ὁ μὲν ὀφειλόμενος οὐ προσαιτήσει· ἐν μέγα ὑφελέσθαι. Εἰ δὲ μὴ πάθοι, ἀ πρὸ ἐκείνου τοῦτο γέγονε, ἀλλὰ προσῆλθε τῷ προσήμασι σωτηρίᾳ. ὁ Θ̄ς πάσχει ἀδικοῦμενος πάσης, οὐκ ἀρ', Εἶτα ἐδώκατο, καὶ Θ̄ς πλουτοῦντα πρόσοδοι, ἀλλὰ τῆς ἀθυμίας, οὐ τῆς ἐκείνῳ προαιρέσεως ὃ προσῆλθε ἐγγὺς λοιπόν. ὁ δὲ ἀρχῇ, φησὶ, καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων ἁρπάζει. σὺ δὲ οὐχ ἁρπάζεις, εἶπε μοι; μὴ γὰρ μοι εἴπῃς, ὅτι χρεῶν ἐστὶ πάντα ἐκείνου, σὺ δὲ ἐδούλου δίκας· ἐπεὶ ἐν τῇ ἐλεημοσύνῃ Θ̄ ἐστὶν ὅτου χρεῶν, ἐν δύο λεπτὰ, ἐν οὐδὲν ἔλαττον ὠφέλησαι ἐκείνου. ἀφ' ἡ, ἐν μὲν προαιρεσις κρίνεται, ἐν οὐχ ἡ δόσις. Εἶτα ὅτι μὲν τῆς ἐλεημοσύνης ἄξιοις ὅτου δικαίᾳ Θ̄ς, ἐν μηδὲν ἔλαττον ἀφ' ἑαυτοῦ πείσας ἀπενέγκασθαι, Εἰ δύο λεπτὰ καταβάλοις, τὴν μείζονα καὶ πλείονα καταθυμίαν χρεῶν, ὅτι ἐν τῆς πλουσιότητος οὐχ ὅτου· ἐπὶ πῶς δὲ ἔχει λέγειν; ὥσπερ ἐκεῖνη δύο λεπτὰ καταβαλοῦσα ἀπὸ τῆς προαιρέσεως οὐδὲν ἔλαττον ὠφέλησε, ὅτου ἐν σὺ δύο λεπτὰ ὠφελήθης, οὐδὲν ἄμεινον ἐκείνου ἀφέλησας, ἀλλ' Εἰ ἀφ' ἡ ἐν γαμαστὸν Εἰ-

πεῖν,

Ψαλ. μζ. ϛ. Ψαλ. λε. ϛ. Ρωμ. β. ε. Λουκ. κα. α. χ. ἀφελόμενος. χ. ἀφελόμενος.

μνείας τῶν ἁγίων κοπιοῶντες. Ἐ πῶς, φησὶ, δύναμαι εὑρεῖν; ὅταν μὲν θαυμάσῃς τὸν ἄνδρα, ὅταν ἐργάσῃ τι τούτων ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ἐστεφάνωται, κεκοπιάκας αὐτῷ τῶν ἄθλων, καὶ τῶν στεφάνων δηλονότι. Δῴη αὐτῷ, φησὶν, ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἀλέησόν με, φησὶν· οἶκον ἔχει τὸν ἀνταποδοῦναι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ καὶ φεικτῇ, 5 ἔνθα πολλοῦ ἐλέους χρεία κεῖται. Δῴη αὐτῷ, φησὶν, ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου. δύο Κύριοι; οὐδαμῶς, ἀλλ' ἡμῖν εἷς Κύριος Χριστὸς Ἰησοῦς, καὶ εἷς Θεός. ἐπαινῶ δὲ καὶ Μακκάβαιος τοσοῦτος ὑπάρχοντας ἀνδρὸς τῷ Εἰρηναίῳ. ἀλλὰ μεμνήμεθα, ὡς ἔθος τῇ γραφῇ τοῦτο, καὶ πολλαχοῦ ἔστιν εὑρεῖν ταύτῃ τῇ συνηθείᾳ τοῦ γραφέως κεχρημένον, ὡς ὅταν λέγῃ, Εἶπεν ὁ Φᾶ. ρθ. α. Κύριος τῷ Κυρίῳ μου. Καὶ πάλιν, Εἶπε τῷ Κυρίῳ, Κύριός μου εἶ σύ· καὶ ἀλλαχοῦ, Εὗρεξε Φᾶ. ρα. α. καὶ θάνατον, Γεν. μ. κδ. δῴη αὐτῷ ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου· τοῦτο δὲ προσθεῖναι ὅτι παραπλησίαν ὁμοιοσίαν, καὶ φύσεως ἀμφοτέρων ὄντα, οὐ διὰ δύο οὐσίας ἀμφοτέρους ἀλλήλων, ἀλλ' ἵνα δύο προσώπων νοήσωμεν τῆς αὐτῆς οὔσης οὐσίας ἑκάτερον, τοῦτο λέγει. ὅρα δὲ πῶς καὶ εἶπε, δῴη αὐτῷ Κύριος. τί τοῦτο; οὐχ ἕτερον, ἀλλ' ἔλεος. ἐπεὶ γὰρ αὖθις ἐλέους ἔτυχε παρὰ Ὀνησιφόρου, τοῦτον τυχεῖν ἐπεύχεται καὶ αὖθις παρὰ τοῦ Θεοῦ.

15 Εἰ ὁ Ὀνησιφόρος ὁ κανδυώσεις παραβαλὼν σαυτὸν ἀπὸ ἐλέους σώζεται, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς. Φοβερὰ γὰρ αἱ εὐθῦναι, φοβερά, καὶ πλήρης διδύμων τῆς Φιλαδελφείας, ὥστε μὴ ἀκούσαι τὸ ῥῆμα τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο, Ὑπάγετε, οὐκ οἶδα ὑμᾶς· ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν· Ματθ. ζ. κγ. ὥστε μὴ ἀκούσαι πάλιν ἐκεῖνο τὸ φοβερόν· Ἀπέλθετε εἰς τὸ πῦρ τὸ Ματθ. κε. μα. αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ, καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· ὥστε μὴ ἀκούσαι, Χάος ἐστὶ μέγα ξύ Λυκ. ιϛ. κθ. 20 ἡμῶν καὶ ὑμῶν· ὥστε μὴ ἀκοῦσαι ἐκεῖνο τὸ φεικτὸν γέμον, Δεῦτε αὖθις, καὶ ἐμβάλετε εἰς Ματθ. κε. ιϛ. τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ὥστε μὴ ἀκοῦσαι ἐκεῖνο τὸ πολλοῦ φόβου γέμον, Ποτὲ δοῦλε καὶ σκληρέ. Ματθ. κε. κεϛ. Ἰσχ. ιη. φρικτὸν γὰρ σφόδρα τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο καὶ φοβερόν· καίτοι ὁ Θεὸς ἥμερός ἐστι, καὶ πανοικτίρμων. Θεὸς γὰρ εἰπαρρήσιάζεται, καὶ Θεὸς παρακλήσεως, καὶ ἀγαθὸς ὡς οὐδεὶς ἀγαθός, καὶ χρηστός, ἐ ἐπιεικής, καὶ πολυέλεος, καὶ οὐ βούλεται θάνατον τὸν ἁμαρτωλοῦ, ὡς 25 ὁ ἐπιτρέψαι, καὶ ζῆν αὐτόν. πόθεν οὖν, πόθεν τοσαύτης ἀγωνίας ἡ ἡμέρα γέμει ἐκείνη; πυρὸς ἕλκεται ποταμὸς ὁ προσώπου αὐτοῦ, βίβλοι τῶν πράξεων ἡμῶν αἰσχύνης, αὐτὴ ἡ ἡμέρα ὡς κλύδωνός ἐστι κυμαίνη, ἄγγελοι περιτρέχουσι, καὶ κάμποι πεπλήρωνται πολλαί. πῶς οὖν φιλάνθρωπος; πῶς ἐλεήμων; πῶς ἀγαθός; φιλάνθρωπος μὲν οὖν καὶ ὅτι, καὶ ἐκ τούτων μάλιστα δείκνυται αὐτοῦ τῆς φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος. Δῆλα γὰρ τοῦτο τοσοῦτον 30 ἡμῖν ὑπάρχει φόβου, ἵνα καὶ διὰ τούτων σωφρονούμενοι πρὸς τῆς βασιλείας πόθον ποτὲ διεγερθῶμεν. θαύμασόν μοι, πῶς οὐκ ἁπλῶς τῷ Ὀνησιφόρῳ μαρτυρεῖ, ἀλλά φησι· πολλάκις με ἀνέψυξε. καθάπερ ἀθλητοῦ ἵππον οὐχμοῦ πιεζόμενον, οὕτω τὸν θλίψεων, αἰσχύνης με ἀνέψυξε, φησὶ, καὶ ἀνέρρωσε. Ἐ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διήκονησε, βέλτιον σὺ γινώσκεις. ἃ μέντοι ἐν Ἐφέσῳ, φησὶν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα. Οἶσθα γὰρ ἀκριβῶς ὅτι πάντα ἐ διεγυμνά- 35 νου, οὐχ ἁπαξ ἐργάζεσθαι, οὐδὲ δύτερον, οὐδὲ τρίτον, ἀλλὰ δι' ὅλης τῆς ζωῆς. ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον οὐχ ἅπαξ τραφὲν ἔχει τῆς ὅλης ζωῆς τὸν χρόνον, ἀλλὰ δεῖται καὶ τῆς καθημερινῆς ἡμῶν τροφῆς· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν διόμεθα τῆς ἀπὸ τῶν ἔργων βοηθείας. πολλοῦ γὰρ ἡμῖν ἐλέου χρεία. Δῆλα γὰρ καὶ χ. ὑλικὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν, καὶ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἑκάστοτε ποιεῖ, "ὀδύνη μὲ αὐτῶν διόμενος, 40 πόσα ἢ ποιῶν δι' ἡμᾶς. Δῆλα γὰρ τοῦτο πόσῃ ἡμῖν δόξῃ καὶ δικηγόρῳ, καὶ οὐ δικηγόρῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων πιστούμενον. ἀξιόπιστος μὲν γὰρ ἐκ καὶ ἀπὸ ῥημάτων μόνον. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκ χορδολῆς, μηδὲ ἀπὸ λαλῆς μόνης εἰ νομίσῃ τὰ ῥήματα, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἔργων πληροφορίαν προσλάβῃ. πῶς; καὶ ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ τὰς ἡμερίας ἐπάγων. καὶ ἵνα μάθῃς δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ποτὲ μὲ φανερῶ σκόλοψι, ποτὲ καθάκλυσμόν τῶν ὑδάτων ἐπάγα-

πάσαν ⓐ οἰκοδομοῦντες· ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησαν ⓐ φυλάττοντες αὐτήν. τοῦτο τεῖχος ἡμῖν, τοῦτο φρούριον, τοῦτο καταφυγή. Εἰ τοίνυν οἰκοῖ, ἵνα αὐτὸ φυλάττωμεν, καὶ μὴ διώκωμεν ἔξω τῶν φραγμῶν. Εἶτα ἔξεστιν σοὶ πέμπειν, οὐχὶ καταβαλεῖν ⓦ μαθητὴν βουλόμενος, ἀλλὰ διδάσκαλον ἀφορῶν, καὶ μεμνημένος πάντων τῶν συμβαινόντων αὐτῷ. τί οὖν φησιν; ὅτι Εἰκὸς ἐκεῖνον αὐτὸν συλληφθέντα ἐγκαταλιφθῆναι, καὶ μηδεμιᾶς ἀπολαύσαι φιλανθρωπίας, μηδὲ ῥοπῆς, μηδὲ βοηθείας, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν πιστῶν καὶ φίλων προδοθῆναι, ἄκουε τί φησιν. οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες ⓐ οἱ τῇ Ἀσίᾳ. Εἰκὸς ἐκεῖνον ἐν Ῥώμῃ ὄντα πολλοὺς τότε ἀπὸ τῆς Ἀσίας μέρους ἀλλ' οὐδεὶς μοι πέφευγεν, φησίν, οὐδεὶς με ἐγκατέλιπεν, πάντες ἀπηλλοτριώθησαν. καὶ ὅρα τὸν φιλόσοφον αὐτοῦ ψυχήν. Εἶπε δὲ τοῦτο ὀνειδίσαι μόνον, οὐχὶ κατηγορῆσαι αὐτῶν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν παρεξαίτησιν, καὶ ἐπιτίμησιν, καὶ ἐπιδιόρθωσιν τούτου μείζονα ἀγαθά, ἐκείνοις δὲ οὐ κατηγόρησεν. ἀλλὰ τί φησιν; ὧν ὄντι Φυγέλου καὶ Ἑρμογένους. ὀφείλει ἔλεος ὁ Κύριος, φησί, τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπησχύνθη, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν Ῥώμῃ γενόμενος ἐζήτησέ με καὶ εὗρε. ὅρα πῶς πανταχοῦ τὴν αἰσχύνην λέγει, οὐ ⓦ κίνδυνον, ὥστε μὴ φοβηθῆναι ⓦ Τιμόθεον, καίτοι κινδύνων ὃ παρῆν ἔλεγε. παρεκάλουν γὰρ τότε τῷ Νέρωνι, ἵνα τὴν ἀλυσιδώτον αὐτῷ οἰκειώσηται μᾶλλον. ἀλλὰ μάμμης, φησίν, ἐν Ῥώμῃ οὐ μόνον οὐκ ἐφυτί μου τὴν ἅλυσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπεζήτησέ με, καὶ εὗρε. ὀνήσαιτο οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διήκονησε, βέλτιον σὺ γινώσκεις. πιστοὺς δὲ καὶ σὸν πίστις, μήτε φόβῳ, μήτε ἀπειλῇ, μήτε αἰσχύνῃ κωλύεσθαι, ἀλλὰ συμπαρατείνειν ἀλλήλοις, καθάπερ ἐν πολέμῳ παρατάξεως καὶ βοηθοῦ. οὐ γὰρ τοῖς κινδυνεύουσι τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτοῖς ὠφελοῦσι, κηπουροὶ ἑαυτοῦ ποιοῦντες, καὶ τῶν εἰς ἐκείνους γενομένων, τῶν ἐκείνοις ὀφειλομένων τε φαίνων. οἶδ', ἐν θλίψει καθέστηκέ τις τῶν αἰσχυνῶν θεόν, πολλὰ πάσχων δηλαδή, καὶ μυρίης πολλῆς τῆς καρτερείας ἀθλῶν· σὺ δὲ δεῖπνα τοῦτον εἰλκυσθῆς ἔξεστί σοι, εἰ βουληθείης, καὶ μὴ ἐμβαλεῖν εἰς ὃ κάθῃσι, μείζονα ἡγεῖσθαι τῶν ἀπεκμῶν αὐτῷ τεφθῶν, πρόποτα, ἀλείφοντα, θεραπεύοντα, διετρέφοντα; ἐν ὅπου τοῦτο ὅτου ἔχει, ἄκουσον τί φησιν ἐπερωτῆσαι γράφων, Πλείω καλῶς ἐποίησας συγκοινωνήσαντός μου τῇ θλίψει· ἐν πάλιν, Οἶδε δὲ ὁ Θεραπλεόνικος, ἐν ἄπαξ, καὶ δὶς εἰς τὰς χρείας μου ἐπέμψατε. καὶ πῶς ⓐ ἅπαντες τῷ μὴ πρόποτα ἐκοινώνησαν τῆς θλίψεως; πῶς; ὅτι ἐπέμψατέ μοι, φησί, τὰ εἰς τὰς χρείας ἐν ἄπαξ, καὶ δίς. καὶ πάλιν πρὸς τὸν Ἐπαφρόδιτον λέγων φησί· Ὅτι ἤγγισε μέχρι θανάτου παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς με λειτουργίας. καθάπερ γὰρ ὅτι τῶν βασιλέων οὐχ ⓐ πολεμοῦντες μόνον, ἀλλὰ καὶ ⓐ τὰ σκεύη φυλάττοντες τιμῆς μετέχουσι, καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἴσων πολλάκις ἐπέτυχον δώρων, καίτοιγε οὐδὲ τὰς χεῖρας αἱμάττουσι, οὐδὲ τὰ ὅπλα βαστάζουσι, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως τὸν παράταξιν ἀσκοῦσιν τῷ πολεμίῳ· πολλῷ μᾶλλον ὅτι τὸν τῶν θλίψεων. ὁ γὰρ βοηθῶν τῷ ἀθλητῇ λιμῷ τηκομένῳ, ὁ πρῶν, ὁ λόγοις παρακαλῶν, ὁ τὸν ἄλλον θεραπείαν ἅπασαν πρόσχων ὅ ἴσον ἔχει τῷ ἀθλοῦντι. μὴ γὰρ μοι Παῦλον εἰσάγῃς ⓦ ἀθλητήν, ⓦ ἄμαχον καὶ ἀκαταγώνιστον, ἀλλὰ ἄλλον πάντων τῶν πολλῶν, ὃς εἰ μὴ ἔτυχε πολλῆς παρρησίας, πολλῆς παραμυθίας, οὐκ ἂν ἴσως ἔστη, οὐκ ἂν ὑπήνεγκεν. ὥστε ⓐ ἔξω τῶν ἀγώνων τῶν εἰς τὸν ἀγῶνα ἐμβεβηκότων τῆς νίκης γενέσθαι αἴτιοι, καὶ τῶν ὅτι τὴν νίκην κεκμηκότων τε φθάσαι γένοιντ' ἂν μέτοχοι. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ τοῖς ἐπὶ ζώσαις κηπουροῖς τῶν αὐτῶν ἀξιοῦται τοῖς ἀγωνιζομένοις; ὥσπερ οὖν καὶ τοῖς ἀπελθοῦσι, τοῖς ἤδη κεκμηκόσι, τοῖς ἐστεφανωμένοις, τοῖς οὐδενὸς δεομένοις ὅτι κοπιῶσι καὶ μὴ θλίβονται. ἄκουε γοῦν τοῦ Παύλου λέγοντος, Ταῖς

φιλ. β. 18. 25.

φιλ. δ. 10.

χ. ἁπλῶς

μνείαις

ἀφέσηκεν, ὅσον Ἰωαννης τῦ Ἰησῦ, ἀλλ' ὅμως ἐπ' αὐτῦ κατῆλθε τὸ πνεῦμα, ἵνα μάθῃς ὅτι τὸ πᾶν ὁ Θεὸς ἐργάζεται, ὅτι τὸ πᾶν ὁ Θεὸς ποιεῖ. Βάλωμεν τι τῶν ἀδόξων εἰς μέσον· ἀλλὰ μὴ θαυμάσητε, μηδὲ θορυβηθῆτε, τί δή ἐστιν ἡ τῶν σοφῶν ἡ αὐτὴ ἐστι, καὶ ὁ τυχὼν τῶν στεγῶν, καὶ Παῦλος, καὶ Πέτρος, ἡ αὐτὴ ἐστι, ἐφ' ὧ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς ἔδωκε, ᾧ λέγων (a) ἐρ. ἐξ
5 πιῶσιν. Οὐδὲν αὐτὴν ἐλάττων ἐκείνης, ὅτι καὶ ταύτην οὐκ ἂν δέοιτο ἀγιάζεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς ὁ καὶ ἐκείνην ἁγιάσας. ὥσπερ γὰρ τὰ ῥήματα, ἅπερ ὁ Θεὸς ἐφθέγξατο, τὰ αὐτά ἐστι, ἅπερ ὁ ἱερεὺς καὶ νῦν λέγει, ὅταν καὶ ἡ τῶν σοφῶν ἡ αὐτὴ ἐστι, καὶ τὸ βάπτισμα ὅπερ ἔδωκεν. ὅτω τὸ πᾶν τῆς πίστεώς ἐστι. ἐπεπήδησεν βλέπω τὸ πνεῦμα ὅτι Κορνήλιον, ὅπερ ἐφ' ἑαυτῶν ἐπεδείξατο, καὶ τῇ πίστει ἐστέγνωκε. Ἐν τῷ τοίνυν σῶμά ἐστι, καὶ χρῆσθαι· ὁ δὲ νομίζων τῦτο ἐ-
10 λαττῶσθαι ἐκείνης ἐστί), οὐκ οἶδεν ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ νῦν πρέσβεύει, καὶ νῦν συνεργεῖ. Ταῦτα τοίνυν εἰδότες (οὐδὲν γὰρ ἁπλῶς ἄρτι) ἡμῖν ζητῶμεν πόθεν, ἀλλ' ἵνα διορθώσωμεν ὑμῶν τὸν γνώμην, καὶ ἀσφαλεστέρους εἰς τὸ ἔξης ἐργασώμεθα) πολλοὶ τῶν εἰρηνικῶν τῦ Φυλακικοῦ ἐπιδεῖξαθε. αὐτὸ δὲ ἀεὶ μὲν ἀκούσωμεν, παρέπωμεν δὲ μηδέποτε, οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος ἔσται τῶν λεγομένων. παρασχώμεν τοίνυν ἀκριβῶς, παρασχώμεν τοῖς λεχθεῖσι μετὰ ἐπιμελείας, ἀπογράψωμεν αὐτὰ
15 ὅτι τῆς ζημίας τῆς ἡμετέρας, ἔχωμεν ἀεὶ κεκολλημένα τῷ στενειδοπ, καὶ διὰνυκτὸς δόξαι αἰσθάνωμεν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

Λογ. γ. 13 ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΝ ΕΧΕ ΥΓΙΑΙΝΟΝΤΩΝ ΛΟγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

20 14 Τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τὸ ἐνοικοῦν ἐν ἡμῖν. 15 Οἶδας τῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες (a) οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστι Φύγελος, καὶ Ἑρμογένης. 16 Δῴη ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπῃσχύνθη, 17 Ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαιότερόν με ἐζήτησε,
25 καὶ εὗρε. 18 Δῴη αὐτῷ ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· ὅσα δὲ ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησε, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

Ὑ παραγράμματι μόνοι τὰ πρακτέα ἐπέθετο τῷ μαθητῇ, ἀλλ' ἤδη καὶ παραῤῥήματι. καὶ τῦτο πολλαχοῦ ἐν ἑτέροις ἐδήλωσε λέγων, Εἴπε παραλήψω, εἶτε δι' ἐπιστολῆς, ὡς δι' ἡμῶν· πολλῷ γε μᾶλ- C. Thom. C. 12.
χλευάζων λον καὶ ἐν τούτοις. μὴ τοίνυν ἐλλιπῶς ἔχωμεν τὰ κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἐρεύνωμεν. πολλὰ γὰρ αὐτῷ ἐν παραῤῥήσει πρὸς ἔδωκεν, ἅπερ οὐκ ἂν δυνάμενός τις αὐτὸν ἐλέγξαι, ἐπειδὴ πᾶσιν ἔχει ὑγιαίνουσιν λόγοις ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας. τί δέ ἐστιν ὃ φησι; καθάπερ ὅτι τὴν ζωγραφὸν ἐπαινῶν πρὸς
35 μιν, φησὶν, ἐικόνα σοι τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν τῷ Θεῷ δοκοῦσαν ἁπάντων ὥσπερ πινακίδα καὶ ἐν δέχεσθαι καὶ ὅρους καταβαλεῖν εἰς τὸν σὸν ψυχήν. Ταῦτα οὖν ἔχε· καὶ πίστεως, καὶ ἀγάπης, καὶ σωφρονισμοῦ δεῖ πολλοῦ σοι, ἐκεῖθεν λάμβανε τὰ παραδείγματα. οὐ δείσει σοι παρ' ἑτέρων εἰκόνα ζητῆσαι, πάντων ἐκεῖ κατακειμένων. τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον. πῶς; ἁγίῳ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. οὐ
40 γάρ ἐστιν ἀνθρωπίνης ψυχῆς, οὐδὲ δυνάμεως τοσαύτας ἐμπιστεῦσαι θήκας, ἐρείσασα πρὸς τὸν φυλακικόν. ἀλλὰ τί; ὅτι πολλοὶ (a) λησταὶ, σκότος βαθὺ ὁ ἀλάβολος ἐφέστηκεν ἐπὶ τῇ ἐφεδρεύει. οὐκ οἶδα μὴν ποίᾳ ὥρᾳ, ποίῳ καιρῷ ὀρύττει). πῶς οὖν δεχόσομεν πρὸς τὸν φυλακικόν, φησὶ; παραθήκης ἁγίου, τουτέστιν, ἣν ὁ παραθήκην ἔχωμεν παρ' ἡμῖν * ἐὰν μὴ τὸν χα- * μένον.
λεπὸν φυλαξάσωμεν, πρέσβεις. Ἐὰν γὰρ μὴ Κύριος οἰκῇ οἰκοδομήσῃ, εἰς μάτην ἐκο- Ψαλμ. ρκζ. α.

ὃ ἦλθες, σὸν κάπω κύσθιες, σὸν μιμῇ τ' τιλώπη; σὲκοιῶ ἀπώλεσας σαυτὸν, καὶ βελ-
ὼν ἦς. βελλίων εἶ; σίγα, ἵνα μὴ ἦς βελλίων. ἀν' ἦ ἄπης. ἐκείνωσας ὃ πρῶ· αἰ νομίσης, ἐχὶ· αἰ
μὴ νομίσης, πολὺ πρόσθηκας. εἰ γὰρ ὁ ὢν ἀμάρτωλὸς, ὅπῳ ὠμολόγησει, κατῆλθε δεδικαιω-
μένος, ὁ μὴ ὢν σφόδρα ἀμάρτωλὸς, ἢ ὅτω πεπεισμένος, ἢ οὐ κερδάνῃς; ἄξέτασόν σε τ' βίον.
οὐ κλέπτεις; ἀλλ' ἁρπάζεις, ἀλλὰ βιάζῃ, ἀλλὰ μοιχεία ἕτερα τοιαῦτα ποιεῖς. σὲκ ἐπαι- 5
νῶ λέγω τὸν κλοπέα, ἅπαπ, ἀλλὰ ἢ σφόδρα δακρύων, εἴ τις αὐτὰ ὁδεῖ τοιοῦτος. οὐ γὰρ
πείθομαι. ὅσον γὰρ ἡ ἱερωσύνια κακὸν, σὸν ὅδιν εἰπεῖν, ἀλλ' ὑμῶν φείδομαι. ὁ γὰρ βύ-
λομαι τὸν ἀρετὸν τὸν ἡμέτεραν κτᾶσθαι τῷ κατηγορῆν ἑτέρων. ἢ τῶ πλώτου χάριν,
εἰπέ μοι; ἀληθὲς ἰῶ, ὅπ ἓ πλώτης ἰῶ, ἓ μοιχὸς ἰσχνὸς κακῶ· ἢ μόνον ἵνα εἴπῃ ὁ Φαρι- χ ἵνα κάκ-
σαῖος, ὅπ σὲκ εἰμὶ ὡς οὗτ ὁ πλώτης, πάντα ἀπώλεσε. σὺ πρὸς τῶ ἱερέως λέγῃς, ὅτ σὲκ 10 ἰσ μοιχὸς
εἰμὶ ὡς οὗτ ἱερόσυλος, ἢ οὐ πάντα κτᾶσαι; ἵνα τὰ λέγω, ἀναγκάζομαι ἓ ἐπιζῆσαι τύτῳ ὁ πλ
τῷ λόγῳ, σὲκ ὅπῳ ἐκείνοι μοι μέλει τοσοῦτον, ἀλλ' ὅπῳ πρὸς ὑμᾶς διδοικα, μὴ κακώσητε
ὑμῶν τὸν ἀρετὸν δι' ἃς κακολογίας ταύτης, δι' ἃς κατακρίσεως. ἄκουε γὰρ τῶ
Γλ. ε. δ. Παύλυ πρὸς αἰσθησιν τῶν λεγόντων· Τὸ ἔργον ἑαυτῶ δοκιμαζέτω ἕκαστος, ἢ τότε εἰς ἑαυτὸν
μόνον ὃ καύχημα ἕξει, ἓ σὲκ εἰς τ' ἕτερον. εἰπέ μοι, δν' εἰς ἰατρὸν ἐλθὼν τραῦμα ἴσχων 15
μὴ ἀφεὶς φάρμακον ἐπιθεῖναι ἢ θεραπεῦσαι ὃ ἕλκος, ἀλλ' ἐργάζῃ ὡ ἰατρὸν, εἶτα ἕλκος
ἔχῃ, εἴτε σὲκ ἔχῃ; καὶ ἴσχε ἦ, φροντίζεις; ἢ ὅπῳ ἔχῃ σκῶλον, ὃ σαυτὸ οὐ θεραπεύεις, ἢ
λέγῃς, ἐχρῶν αὐτὸν ὑγιαίνειν ἰατρὸν ὄντα· ὅπῳ οὐχ ὑγιαίνει ἰατρὸς ὢν, ἀφίημι κἀγὼ ὃ ἕλ-
κος ὃ ἐμὸν αἴτιον; μὴ γὰρ, δν' ὁ ἱερεὺς ἦ κακὸς, ἀθεραπευσία ἕξει τῷ ἐχομένῳ; ὐδαμῶς, 20
ἀλλὰ δώσει μὴν ἑκάστῳ δίκην τὴν ὠφελημένην· δώσεις ἦ ἢ σὺ τὴν ὀφειλομένην ἢ ἀφε-
Ιωαν. ε. μι. πτωσαι. ἢ γὰρ ὁ διδάσκαλος τάξιν λοιπὸν πληροῖ μόνον. Εσον γὰρ, φησι, πάντες διδακτοὶ
Ησ. νδ. ιγ. Θεοῦ, ἢ οὐ μὰ εἶπων, γνῶθι Κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγά-
Ιερ. α. λδ. λου αὐτῶν. πῶς οὖν ἔτεκεν, φησι, θεοκλάθητι; πῶς οὖν ἔτεκεν ἐφέστηκε; μὴ λέγω μοι, πα-
ρακαλῶ, κακῶς σὸν διδασκάλυς, μηδὲ ἀκριβολογώμεθα πρὸς τύτων, ἵνα μὴ κακῶς ἐ-
κω δν ἀφεθῶμεν· τὰ ἡμέτερα ἐξετάζωμεν, ἢ σπέλια ἐρύσθω κακῶς. αἰδεσθῶμεν τὸν ἡμέ- 25
ραν σκοπὸν, καθ' ὃν ἡμᾶς ἐφώτησεν. δν' πατέρα τις ἔχῃ, καὶ μοιχεία ἔχῃ δηλαδὴ, πρόπα
Σηρ γ. ιβ. συσκιάζει. Μὴ δόξάζου γὰρ, φησι, ἐν ἀτιμίᾳ παρῇς σε· οὐ γὰρ ὅτι σοι δόξα ὡς ὄντος.
καὶ ἀπολίπῃ σκύτος, συρίσομαί σοι. Εἰ ἦ ἐπὶ τῆς σωματικῆς πατέρων, πολλῶ μᾶλλον
ὅπὶ τῆς πνθυματικῆς πατέρων ταῦτα λεκτέον. αἰδέσθητι ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν σοι
ἁμαρτήσεται, ἀναγκασθήσεται ποιῆσαι τὰς γραφάς, ἀλλὰ σὲ ὡ οἰκεῖον κόσμον, ἀλλὰ σὲ ἀργυρᾶν, 30
ἀλλὰ σὲ εὐχέται, ἐπὶ σῶ ἔτεκε ὡ Θεὸν παρακαλῶν, ἀλλὰ σὲ λιβὰς ποιῆ, ἐπὶ σῶ πᾶσα
αὐτῶ ἡ θρησκεία. ταῦτα αἰδεσθητι, ταῦτα σκόπησον, μὴ πάσης δυλακείας πρόσθι. Εἰπέ
μοι, φαῦλός ὅτι; ἢ τί τοῦτο; ὁ γὰρ μὴ φαῦλος αὐτὸς σοι χαρίζεται τὰ μεγάλα ἀγαθά; ού- χ. μὴ γὰρ ὁ
δαμῶς. πρὸς τὸν πίστιν τὸν ζῶν ὃ πρῶ σπεργεῖται. οὔτε ὁ δίκαιος ὠφελήσει τι, μὴ ὄν- φαῦλος
α. Βασ. ε. τος σε πιστὸ, οὔτε ὁ φαῦλος βλάψῃ τι, ὄντος σου πιστοῦ. ἀλλὰ βοᾶν σπάργησον ὁ Θεὸς ὅπὶ 35
τῆς κιβωτῦ, ἐπὶ ἐδούλετο σῶσαι ὡ λαόν. μὴ γὰρ ὁ βίος τῦ ἱερέως, μὴ γὰρ ἡ ἀρετὴ τοσοῦ-
τόν τι συντελῆ; σὲκ ἔστι τοιαῦτα ἀναγκάζειν ὁ Θεὸς, ὡς τὸν ἱερατικὴν ἀρετὴν δύνεσθαι.
ὃ πρῶ τῆς χριστὸς ὅστι, τύτο ὅστι αἰτοίαν μόνον ὃ τόμον· ὃ ἦ πᾶς ὁ Θεὸς ἐργάζεται, σύμ- χ. κοινωνεῖ
Ματθ. γ. ιε. βολον οὗτ πληροῖ μόνον. σκόπησον ὅσον ὅστι ὃ μέσον Ιωάννου ἓ τῦ Ιησῦ. ἄκουε γὰρ Ιωάννου
ιδ.
Ιωαν. α, ις. λέγοντος, Ἐγὼ χρείαν ἔχω τὸν σὸν βαπτισθῆναι, ἢ, Οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι ὡ ἱμάντα 40
τῦ ὑποδήματος. ἀλλ' ὅμως ἓ τοσοῦτον ὅπος τὸ μέσον, ἢ πνεῦμα κατενέχθη, ὅπερ σὲκ
εἶχε Ιωάννης. Εκ γὰρ τῦ πληρώματος αὐτῦ, φησιν, ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν. ἀλλ' ὅμως κρὶ
ἡ βαπτισθῆναι, ἢ κατενέχθη· οὐ μὴν σὸν Ιωάννης ἐποίησεν αὐτὸ κατενεχθῆναι. τί οὖν
τοῦτ ἦν; ἵνα μάθῃς ὅτι σύμβολον ὁ ἱερεὺς πληροῖ. σὸν δὲ ἀεὶ πρῶτον ἀεὶ, δεύτερα τοσοῦτον

ἀφέσηκεν,

λαμβάνωμεν· ὦ γὰρ καλῶς ἐπαπάτησθαι, αὖ ἐπαγόμενος, πολλῷ μᾶλλον. Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως, φησὶ, καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν, ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιῆσαι, ποιεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. οὐκ οἶδας τί ἐστι ὁ ἱερεύς; ἄγγελος Κυρίου ἐστί. μὴ γὰρ τὰ ἑαυτῶν λέγει; εἰ καταφρονεῖς αὐτοῦ, οὐκ αὐτοῦ καταφρονεῖς, ἀλλὰ τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν Θεοῦ. ἐὰν πάλιν δεῖξαι ὅτι ὁ Θεὸς ἐχειροτόνησεν αὐτόν, φησίν; οὐκοῦν εἰ μὴ ταῦτα ἔχεις τὸν ἐπιλήψιν, ἡ ἐλπὶς σου κενεύσεται. εἰ γὰρ μηδὲν ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ, ὅτι λαβεῖν ἔχεις, οὔτε μυστήρια μετέχεις, οὔτε βαπτίσματος ἀπόλαυσις· οὐκ ἄρα χριστιανὸς εἶ. Τί οὖν, φησί; πῶς ὁ Θεὸς χρήσεται, καὶ τοῦτο ἀναξίοις; πῶς γὰρ οὐ ὁ Θεὸς οὐ χρήσεται, ἀφ' πάντων ἂν αὐτὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι, ἀφ' ὧν σωθῆναι 10 δεῖ λαόν. εἰ γὰρ δι' ὄνου, καὶ διὰ Βαλαάμ, ἀφ' μιαροῦ δὲ θεσπίσαι, τοῦ λαοῦ ἕνεκεν ἐλάλησε, πολλῷ μᾶλλον ἀφ' τῶν ἱερέως. τί γὰρ οὐ ποιεῖ ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας ἕνεκεν τῆς ἡμετέρας; τί γὰρ οὐ φθέγξεται; ἀφ' ὄνος ἦ οὐκ ἐνεργεῖ; εἰ δὲ τὸν Ἰούδαν ἐνήργησε, καὶ δι' ὧν τὸν τοιοῦτον, οἷς φησιν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ἀπεχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ἐκ ἄλλοι δαίμονας ἐξέβαλον, πολλῷ μᾶλλον δι' τῶν ἱερέων ἐνεργήσει. ἐπεὶ εἰ μέλ- 15 λοιμεν οἱ βίοις ἐρεῖσθαι τὴν ἀρχήν, αὐτοὶ μέλλομεν εἶναι χρεῖττονες τῶν διδασκάλων, καὶ τὰ νῶτα κάτω ἕξομεν, ἀντὶ τῆς κεφαλῆς. ἄκουε Παύλου λέγοντος· Ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· καὶ πάλιν, Σὺ τί κρίνεις ἀδελφόν σου; εἰ ἀδελφὸν οὐ δεῖ κρίνειν, πολλῷ μᾶλλον διδάσκειν. εἰ μὲν γὰρ τοῦτο ἐπέταξεν ὁ Θεὸς, κἂν ὡς τύραννος ᾖ, καὶ ἀνάρχους μὴ ποιῶν· εἰ δὲ τοιοῦτόν ἐστιν, μὴ τόλμα, 20 μηδὲ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα θέει χαλεπῶς. ὃ Ἀαρὼν μὲν τὸν μοχθηρίαν ἐπεμέσησεν ὡς τὸν Κορέ, καὶ Δαθάν, καὶ Ἀβειρών. τί οὖν; οὐκ ἀπώλοντο; ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ μεμίανται. εἰ μὲν γὰρ δόγμα ἔχει διεστραμμένον, κἂν ἄγγελος ᾖ, μὴ πίθου· εἰ δὲ ὀρθὰ διδάσκει, μὴ τῷ βίῳ τοῦτο ἴσχε, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν. ἔχεις Παῦλον δὲ ἔργων, καὶ δεῖ λόγων ῥυθμίζοντά σε τοῦ δέον. ἀλλ' οὐ δίδωσι πόνος, φησίν, οὐδὲ κόπος δίκαιος. πόθεν σοι τοῦτο δῆλον; ὅρα μὴ μάθης, μὴ μίμνῃ, φοβηθεὶς τὰς βάσεις. πολλὰ ἀπὸ ἀνανεύσεως κρίνεται. μίμησαί σε τὸν διασώσαντα, ἄκνει αὐτῷ λέγοντος· Καταβὰς ὄψομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν συντελοῦσιν· εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ. εἰ δὲ κατέμαθες, καὶ ἐξέπασας, καὶ εἶδες, μὴ ἀνάμενε χειμῶνα, μὴ τοῦ ἁρπάσαι τὸν Χριστὸν τὴν τάξιν. ἐκείνου ταῦτά ἐστιν ἐξετάζειν, οὐ σοῦ. σὺ δοῦλος εἶ ἑνὸς, οὐ διακόσιοι· σὺ τοῦ ἑνὸς εἶ· μὴ τοίνυν τοῦ ἐργάζου πολλούς, ἵνα μὴ καὶ ἐφ' οἷς ἐκείνῳ κατηγορεῖς, θύραθεν δόξῃς. καὶ πῶς ἐμὲ λέγεις, φησὶν, ἄνδρα ὄντα πιστόν; οὐκ αὐτός σοι λέγει. εἰ αὐτῷ πίθῃ, μισθὸν ἂν ἔχοις. ὁ Χριστός σοι ταῦτα προσέταξε. καὶ τί λέγω; σοὶ Παύλῳ πείθεσθαι χρὴ, εἰ καὶ ἰδίᾳ λέγῃ, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ τῷ ἀποστόλῳ ᾧ Χριστὸν ἔχοντι λαλοῦντα ἐν ἑαυτῷ. μὴ κρίνωμεν τὰ ἁπλᾶ, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος. ἀξίτασόν σε βίον. ἀλλ' ἐκεῖνος ὠφέλει μὲν βελτίων εἶναι, φησὶ. διὰ τί; ὅτι ἱερεύς ἐστι. ἐὰν τί σε πλέον οὐκ ἔχῃ; οὐχὶ τοῦ μόχθους; οὐχὶ τοῦ κινδύνους; οὐχὶ τὸν ἀγωνίαν; οὐχὶ τὸν τῶν ἀποθνῄσκειν; ταῦτα πόθεν ἔχων πῶς ἂν βελτίων εἴης σε; εἰ δὲ οὐκ ἔστι βελτίων, ἀρ' ὠφέλεις, εἰπέ μοι, σὺ σαυτὸν ἀπολλύων; ἀπιστίας ταῦτα τὰ ῥήματα. πόθεν γὰρ, ὅτι οὐκ ἔστι σου βελτίων; ἐὰν κλέπτῃ, φησὶ, καὶ ἱερωσύνῃ. πόθεν οἶδας, ἄνθρωπε; τί κρημνοῖς ὠλεῖς σαυτόν; καὶ σὺ μὲ, αὖ εἴποι τις, ὅτι ὁ δίκαια πορφύρεα ἔχῃ, καὶ εἰδὼς ᾖς, ἀποφαίνεις τὰ ὦτα, καὶ ἐλέγξαι δυνάμενος ᾖς, ἀποπηδᾷς βύθιος καὶ τοσαυτὴν μὴ εἰδέναι, ὥστε μὴ κίνδυνον μὴ θέλοι δύνασθαι. οὐ ταῦτα γὰρ μόνοι οὐκ ἀποπηδᾷς, ἂν ἐκ αἰσθάνῃ ὥστε μὴ κίνδυνον. ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστι δύβυθια. ἄκνει γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσι οἱ ἄνθρωποι, δώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ὅλως δὲ οἶδα τινὸς βελτίων εἶ. ἐὰ οὐ τιτάζεις, οὐδὲ κώπλεις

Ματθ. κγ. β.

Ματθ. ζ. κγ. Ψαλμ. ς. θ.

α. Κορ. δ. γ. Ρωμ. ιδ. ι.

Γεν. ιη. κ.

Ματθ. ιβ. λς.

12 Διὸ καὶ πάλιν ἐγὼ ταῦτά, φησι, πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι. οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι, ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. χ. παραθήκην

Ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, φησι. αἰσχύνης γάρ, εἰπέ μοι, τὰ δεσμά; αἰσχύνης τὰ πάθη; μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς. ὁρᾷς πῶς ἅπαντα τὰ ἔργα σοι λύεται τοῦ διδασκάλου; ταῦτα πάσχω, φησίν, εἰς δεσμωτήριον ἐμβέβλημαι, ἐλαύνομαι. οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι, ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Τί οὖν παρατέθεικε; ἡ πίστις, τὸ κήρυγμα. τοῦτο οὖν, φησι, ὁ παρατεθέμενός μοι ἀκέραιον φυλάξει. πολλὰ πάσχω ὥστε μὴ Θεὸν ὑποπτεῦσαι συληθῆναι. οὐκ ἐπαισχύνομαι τούτοις, ἕως αὐτὸν ἀκέραιον σώζηται. ἡ σὴ πίστις λέγει τοῦ παραθήκην, ἵνα ὁ Θεὸς αὐτὴν παρατίθετο, ἢ ἵνα αὖθις τῷ Θεῷ. καὶ νῦν γάρ φησιν, ἰδοὺ παρατίθεμαι ὑμᾶς τῷ Κυρίῳ· τουτέστιν, οὐκ αὐτὰ μοι ταῦτα ἔσται. καὶ Τιμόθεος τῆς παραθήκης ἔχεται μου Θεόν καρτόν. ὁρᾷς αὖθις οὐδὲ ἀμελῆσαι ὀνόμασιν τὴν κακὴν ἀπὸ τοῦ ἐλπίδα τῶν μαθητῶν; χ. αὐτὰ χ. παίδια, •

ΗΘΙΚΟΝ Τοιοῦτον εἶναι Θεὸν διδάσκαλον χρή, ὅταν κήδηται τῶν μαθητῶν, τούτους πάντα κηδεῖσθαι.

α. Θεσ. γ. π. καὶ β. ιθ. Νῦν ζῶμεν, φησίν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. καὶ πάλιν, Τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; ὁρᾷς αὖθις ταῦτα μεμιμημένα; * οὐχ ἥττον τῶν οἰκείων τὰ τῶν μαθητῶν; οὐ γὰρ τοὺς φυσικοὺς πατέρας ἀφαίρει, ἀλλὰ θρασυτέρους ποιεῖ. ἀλλὰ δὲ τοὺς παῖδας φιλοπόνους πρὸς αὐτὸν ἀγαπᾷ; * παῖδας ποιήσας;

Εφ. γ. ι. Πείθεσθε γάρ, φησι, τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε, εἰδότες ὅτι αὐτοὶ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες. εἰπέ μοι, αὐτὸς μὲν τοσούτῳ κινδύνῳ ἐστὶν ὑποβύθιος σὺ δὲ οὐδὲ πείθεσθαι αὐτῷ βούλει, καὶ ταῦτα εἰς τοσοῦτο συμφέρον; καὶ γὰρ τὰ καθ' ἑαυτοὺς καλῶς ἅπαντα, ἕως ἂν τὰ σὰ μὴ καλῶς ᾖ διακείμενα, σωτηρίου ἐστί, διπλᾶς δίδωσι τὰς βύθιους. σκόπησον δὲ ὅσοι ἐστὶ καθ' ἕκαστον τῶν ἀρχόντων ἐξετάζεσθαι, καὶ ἀγωνίαι. πόσων βολὰς ἥξειν πυκνὰς ὑπόρροπον τὸν κινδυνώδη τοῦτον; ἀλλ' οὐδὲν ἴσον ἐρεῖς. ὅπου γὰρ τὰς ψυχὰς ὑποδέδωκας. αὐτὸς δὲ τὰς ψυχὰς λήψεται παρὰ σοῦ. καὶ μὴ δὴ τὰ τοιαῦτα χαίρειν καλοῦντος, ἀπολύῃ αὐτὸν ἀκηδῶς σὺ δὲ οὐδὲ μέχρι λόγου παραθαρσῆσαι βούλει. τοῦτο πάντων τῶν κακῶν αἴτιον, ὅτι τὰ τῶν ἀρχόντων ἀφανίζεται, οὐδὲ μία αἰδώς, οὐδὲ εἷς φόβος. πείθεσθε, φησι, τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε· καὶ γὰρ πάντα κατισχύουσι καὶ συγχέχυται. οὐχὶ τῶν ἡγουμένων ἐστὶν ἔχειν ταῦτα λέγω. τί γὰρ ἀπὸ τῆς ὑμῶν ὠφεληθήσονται τῆς ἀμετρίας, ἢ τοσοῦτον ὅσον πενθοῦσιν ἕξουσιν; ἀλλὰ δεῖ τὸ ὑμῖν συμφέρον. ὅταν μὲν γὰρ, κἂν ὑμᾶς τιμῶσιν, οὐδὲν ὠφελοῦνται πρὸς τὸ μέλλον, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοῖς τὸ κατάκριμα· κἂν ὑβριζόμενοι τύχωσιν, οὐδὲν ἐζημίωνται πρὸς τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ πλείων αὐτοῖς ἡ ἀπολογία. ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν ἔνεκεν ἅπαντα βούλομαι γίνεσθαι. ὅταν γὰρ τιμῶνται παρὰ τῶν ἀρχομένων οἱ ἡγούμενοι, καὶ τοῦτο αὐτοῖς πρόφασις, καθάπερ τῷ

α. Βασ. β. κη. καὶ κ. ζ. Ηλὶ ἔλεγεν, Ελαβόν σε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· ὅταν δὲ ὑβρίζωνται, καθάπερ ὅτε τὸν Σαμουήλ, Οὐ σέ, φησιν, ἐξουθενήκασιν, ἀλλ' ἢ ἐμέ. ὥστε ἡ μὲν ὕβρις, κέρδος αὐτοῖς ὅτι· ἡ δὲ τιμή, βάρος. οὐκ αὐτὴν τοίνυν ἔνεκεν ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν. τιμᾷ ὁ Θεὸς ἱερέα, καὶ ὁ Θεὸς τιμήσει· ὁ δὲ μαθὼν τὸν ἱερέως καταφρονῆσαι, οὐδὲν πρόσεσθαι καὶ εἰς ὁ Θεὸν ὑβρίσει ποτέ. Ο διχόμυθος ὑμᾶς, φησιν, ἐμὲ δέχεται. Καὶ τὸν ἱερέα αὐτὸν, φησιν, ἐτίμησε

Ματθ. ι. μ. Δευτ. ιζ. ἔχει. σὺ τοίνυν ἔμαθον Ἰουδαῖοι τὸν Θεὸν καταφρονῆσαι, ὅτι Μωϋσέως καταφρονήσαντες, ὃν αὐτὸν ἐλίθαζον. ὅταν γάρ τις πρὸς τὸν ἱερέα βλασφήμως διατεθῇ, πολλῷ μᾶλλον πρὸς τὸν Θεόν. καὶ ὁ ἱερεὺς φαῦλος ᾖ, ὁ Θεὸς ὁρᾷ ὅτι διὰ τὸν πρὸς αὐτὸν τιμὴν καὶ τὸν οὐκ ἄξιον τιμῆς θεραπεύει, αὐτὸς ἀποδώσει τὸν ἀμοιβήν. Εἰ γὰρ ὁ διχόμυθος προφήτην, φησὶν, εἰς ὄνομα προφήτου μαθὼν προφήτου λήψεται· καὶ ὁ τιμῶν καὶ ὑπακούων δηλονότι τοῦ ἱερέως. Εἰ γὰρ ἔνθα φιλοξενίας λόγος, ἔνθα οὐκ οἶδας τὸν καταδεόμενον, τοσοῦτον

Ματθ. ι. μα.

λαμβάνεις

μηδὲ ἐμὲ ⟨W⟩ δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ. τοιούτοις, καὶ οὕτως ταῦτα παθεῖν, μὴ αἰσχυνθῆς. οἶδα γὰρ τίνι πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι καὶ τὴν παραθήκην μου φυλάξαι δύναται εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑπομίμνησκε αὐτοὺς ταῦτα, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὴ λογομαχεῖν, ἐπὶ οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει, ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος, οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσι τὴν τῶν τινων πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην· ἔγνω Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ· ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου. ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμήν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν. ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμήν, ἡγιασμένον, εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραΰτητα. τοὺς δὲ μωροὺς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσι μάχας. δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλὰ ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. καὶ τούτους ἀποτρέπου. ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, μανθάνοντα πάντοτε καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωσεῖ, οὕτω καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν· ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται· πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος. διαμαρτύρομαι οὖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας ἑαυτῶν ἐπισωρεύσουσιν ἑαυτοῖς διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσι, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πλήρωσον. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκε. τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως· Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην· Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. Λουκᾶς ἐστιν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μᾶρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν. Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. τὸν φαιλόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὃν καὶ σὺ φυλάσσου· λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσι πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. ῥύσεται με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν ἀσπάσαι καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐγράφη πρὸς Τιμόθεον πρώτης ἐπιστολῆς ἀπὸ Λαοδικείας τῆς μητροπόλεως τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς.

Ἐπιστολὴ δευτέρα τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου πρὸς Τιμόθεον, ἣν ἔγραψεν ἀπὸ Ῥώμης, ὅτε παρεστάθη τῷ Νέρωνι πρώτῃ ἀπολογίᾳ.

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησε πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ὃ ἔστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ· μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ, τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν. δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω· ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι· οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστι Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. δῴη ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη, ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαιότερον ἐζήτησέ με καὶ εὗρε· δῴη αὐτῷ ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησε βέλτιον σὺ γινώσκεις. σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι. συγκακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ· ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. νόει ἃ λέγω· δώσει γάρ σοι ὁ Κύριος ἐν πᾶσι σύνεσιν. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαβίδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται. ταῦτα ὑπομίμνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὴ λογομαχεῖν, ἐπὶ οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει, ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος, οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσι τὴν τῶν τινων πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην· ἔγνω Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ· ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου. ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμήν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν. ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμήν, ἡγιασμένον, εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραΰτητα. τοὺς δὲ μωροὺς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσι μάχας. δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλὰ ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. καὶ τούτους ἀποτρέπου. ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, μανθάνοντα πάντοτε καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωσεῖ, οὕτω καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν· ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται· πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος. διαμαρτύρομαι οὖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας ἑαυτῶν ἐπισωρεύσουσιν ἑαυτοῖς διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσι, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πλήρωσον. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκε. τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως· Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην· Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. Λουκᾶς ἐστιν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μᾶρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν. Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. τὸν φαιλόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὃν καὶ σὺ φυλάσσου· λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσι πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. ῥύσεται με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν ἀσπάσαι καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐγράφη πρὸς Τιμόθεον πρώτης ἐπιστολῆς ἀπὸ Λαοδικείας τῆς μητροπόλεως τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς.

Ἐπιστολὴ δευτέρα τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου πρὸς Τιμόθεον, ἣν ἔγραψεν ἀπὸ Ῥώμης, ὅτε παρεστάθη τῷ Νέρωνι πρώτῃ ἀπολογίᾳ.

1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησε πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ὃ ἔστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ· μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ, τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν. δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω· ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι· οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστι Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. δῴη ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε καὶ τὴν ἅλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη, ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαιότερον ἐζήτησέ με καὶ εὗρε· δῴη αὐτῷ ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησε βέλτιον σὺ γινώσκεις. σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι. συγκακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ· ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. νόει ἃ λέγω· δώσει γάρ σοι ὁ Κύριος ἐν πᾶσι σύνεσιν. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαβίδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σω

ζαίου τὴν ἐλεημοσύνην. αὐ ἢ ἀχαρίστεις αἰσχύνης, ὅσην ὤπασας. Εἰπὲ γάρ μοι, εἴ τις προσελθὼν ὁ βασιλεὺς ἤτησε μέρος τῆς ἁλουργίδος, οὐκ ἂν προθύμως ἅπαντα τὰ ὄντα δέδωκας; νῦν δὲ οὐχ ὑπὸ ἀνθρωπείου βασιλέως, ἀλλὰ τῷ οὐρανίῳ δεσπότῃ τῶν πτωχῶν αἰτοῦμαι ἔσηκας προῖκα καὶ τὴν δόσιν ἀφῃρημένος; καὶ πόσης οὐκ ἂν εἶης κολάσεως ἄξιος; ἐγὼ γὰρ οὐ τῇ ἐκπύσει τῶν χρημάτων, οὐδὲ τῷ πλήθει τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις ὃ ἐπακούεσθαί φησι. Ησ. ξ. ιε. ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ὅταν ζαὶ χεῖρας ὑμῶν ἐκτείνητε, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν, ζαὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσαζούσομαι ὑμῶν. δέει γὰρ σιγᾶν, ζαὶ μηδὲ ἀναιδεύει εἰς θεὸν ἕρπειν ἐλέους δεόμενον, ὁ πεπρηκὼς ἔχων ζαὶ πολλὰ φθέγξεται. ἀλλὰ τί φησι; Κρίνατε ὀρφανῷ [ζαὶ ζατηγορῶ,] ἐν δικαιώσατε χήραν, ζαὶ μάθετε ζαλὸν ποιεῖν. ὅπου δυνησόμεθα ἀκούεσθαι, ζαὶ ζατὰ ζαὶ χεῖρας ἔχωμεν, ζαὶ μὴ φθεγγώμεθα, μηδὲ ζητῶμεν. ζαῦτα πάντων ζηλώσωμεν, ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν.

Λογ. β. 8 ΜΗ ΟΥΝ ΕΠΑΙΣΧΥΝΘΗΣ ΤΟ ΜΑΡτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μηδὲ ἐμὲ θεσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ ζατὰ δύναμιν Θεοῦ, 9 Τοῦ σώσαντος ἡμᾶς, ζαὶ ζαλέσαντος ζλήσει ἁγίᾳ, οὐ ζατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ ζατὰ ἰδίαν πρόθεσιν ζαὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, 10 Φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΟΤαν χεῖρα, ὅταν τις δυσσεβεστέροις λογισμοῖς ζατὰ θεοῦ κρίνῃ ζαὶ μετὰ πονηρήματος. οὕτω γὰρ ἀποπτεύεται τὰς πέτρας ἐκείνης οὐκ πολλοῦ τοῦ μέσου, ζαὶ τοῦ φωτὸς ἀποστερηθήσεται. Εἰ γὰρ ὁ ζατὰ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας αὐθεστίους θέλων ζαταλαβεῖν ὀφθαλμοὺς, οὐ μόνον δὲ ζαταλήψεται, ἀλλὰ ἀνθέξεται τοῦ πρόσχειμένου, ἀλλὰ ζὰ ἀποπεσεῖται ζαὶ μυρίων ὑστερήσεται βλάβων· πολλῷ μᾶλλον ὁ βουλόμενος πρὸς ἐκεῖνο τὸ φῶς ἀτενὴς ἰδεῖν ζατὰ τὴν οἰκείαν λογισμῶν, πίστεται τάχα, καὶ ὑβρίζει εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ δωρεάν. ὅρα γοῦν Μαρκίωνα ζὰ Μάνεν ζὰ Οὐαλεντῖνον ζὰ πάμπολλα ἄλλα λοιπὰ αἱρέσεις ζὰ πάλαι θρύλλητα δόγματα ἐπισαγαγόντας τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ὅπως αὐθεστίους λογισμοῖς ζατὰ τοῦ Θεοῦ μετρήσαντες γέμειν θησαυροὺς ὑπὸ τῆς οἰκονομίας. ζαίτοι οὐκ αἰσχύνης, ἀλλὰ πολλοῦ ζαυχήματος ἄξια ἂν εἴη, ζαυχᾶσθαι λέγω τοῦ Χριστοῦ. οὐδὲν γὰρ ὕπερ τῆς αὐτοῦ φιλοσοφίας τιμιώτερον μέγα, οὐκ οὐρανὸς, ὐ θάλασσα, ὐ γῆ, ὐ ὃ ἐκ μὲν ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα προαγαγεῖν, ὐ ζατ' ἄλλα πάντα, ὡς ὁ ζαυχώμενος. δηλοῖ δὲ Παῦλος ἐπ' αὐτῷ ζαυζώμενος λέγων, Γαλ. ς. ιδ. Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο ζαυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀλλ' ἐν ψυχαῖς ζὰ μηδὲν πλέον Θεοῦ νέμοντες τοῖς αἱρεσιώταις, ζαταπίπτουσι ζὰ αἰσχύνονται. δηλοῖ τοῦτο αἰνιττόμενος τῷ μαθητῇ πρόπαλιν λέγων, ζὰ δι' ἐκείνου πᾶσι. μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τουτέστι, μὴ αἰσχύνου ὅτι ἐσταυρωμένον κηρύσσῃς, ἀλλὰ ζὰ ἐσταυρωμένον. αὐτὰ μὲν γὰρ καθ' ἑαυτὰ, θάνατος ζὰ δεσμωτήρια ζὰ δεσμὰ, αἰσχύνης ἄξια ζαὶ ὀνειδισμοῦ· ἀλλ' ἐάν τις τὸν αἰτίαν προσθῇ, ζὰ τὸ μυστήριον ἴδῃ καλῶς, πολλοῦ ζαυχήματος, πολλῆς σεμνότητος ἐκάστοτε ὄντα εὑρήσει. ὁ γὰρ θάνατος ἐκεῖνος τὸν οἰκουμένου ἀπολυμαίνου ἔσωσεν, ὁ θάνατος ἐκεῖνος τὴν γῆν σεσωκὼς θεσμὸν, ὁ θάνατος ἐκεῖνος τὸν τυραννίδα τοῦ διαβόλου κατέλυσε, τοὺς ἀνθρώπους ἀγγέλους ἐποίησε ζὰ Θεοῦ υἱούς· ὁ θάνατος ἐκεῖνος τὸν ἡμετέραν φύσιν ἀπήγαγεν εἰς θεῖον θεσμὸν βασιλικόν. ζὰ δεσμὰ δὲ ζαῦτα πολλοὺς ἐπέστρεψε. μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς, φησι, τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μηδὲ

χ. αἰσχύνεσθαι

χ. τὰ πρὸς οἰκονομίαν, ζὰ σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ.

χ. ἐὰν

τῆς ϛρατιᾶς. βέλτιον γὰρ ἀρτῳ κεχρῆσθαι μόνῳ ἐν ὕδατι, ἢ τοσαύτας φέρειν ἐπαρθίας. ὁ ἐν ἀρχῇ ὢν ϛάδιόν ἐϛι ὑπτιοτέρῳ φησὶ τῷ τῶν ἄλλων ϛαῖ αἰάγκας θεραπεύειν. ὁ ἀρχόμενος ϛάδιόν ἐϛι δουλικώτερόν φησιν ἑτέρων ἐξουσίας ἀνασχεῖσθαι. ὁ γαμήσας ϛάδιόν ἐϛι χήρου φησὶ γυναικὸς καὶ φροντίδος· ὁ μὴ γαμήσας ϛάδιόν ἐϛι ἀπερίσπαϛον φησὶ τὸν μὴ γαμῆσαι, ἢ οἰκίας ἀπεϛερῆσθαι καὶ διαπαύσεως. ὁ ἔμπορος Ⓦ γεωργὸν μακαρίζει τῆς ἀσφαλείας· ὁ γεωργὸς Ⓦ ἔμπορον τὸν πλούτου. καὶ ὅλως δυσαρεϛόν πως τὸ ἡμῖν τὸ ἀνθρώπινον, μεμιγμένον καὶ βαρύθυμόν ἐϛιν. ὅτε πάντων τῶν ἀνθρώπων καταγινώσκει, τότε φησὶν, ϛάδιόν ἐϛιν ἀνθρωπος, τὸν πᾶσαν λίγνιϛις φύσιν ὑπερβαλλόντως ζῶσαν καὶ παλαίπωρον. πόσοι τὸ γῆρας θαυμάζουσι; πόσοι τὸν νεότητα μακαρίζουσιν; οὕτω καὶ ταῖς ἡλικίαις πολλὴ ἡ ἀθυμία. ὅταν ἰδωμεν κατηγορουμένους ἡμᾶς διὰ τὴν ἡλικίαν, φαμὲν, διὰ τί μὴ ἦμεν γέροντες; ὅταν λευκήνηται ἡ κεφαλὴ, πάλιν, ποῦ ἡ νεότης; καὶ ὅλως μυρίας ἔχομεν ἀφορμὰς τοῦ λυπεῖσθαι. μία μέντοι ἐϛὶ ὁδὸς ταύτης ἀπηλλαγμένη τῆς ὠμοτερίας ἢ κατ' ἀρετὴν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴ λύπην ἔχει· ἀλλὰ λύπην οὐκ ἀνίαντον, ἀλλὰ κέρδος καὶ ὠφέλειαν ἔχουσαν. ἢ γὰρ ἁμάρτῃ τις, καὶ διὰ τῆς λύπης καταμυγλὶς ἀπολίψατο τὰ ἁμαρτήματα, ἢ ἀδελφῷ πεπλωκότι συναλγήσει, καὶ σὺ ταῦθα πάλιν ἔχει Ⓦ μισθὸν οὐ μικρόν. τὸ γὰρ συναλγεῖν τοῖς εὐ συμφοραῖς οὖσι, πολλὴν ἡμῖν τοῦ Θεοῦ δίδωσι τὴν παῤῥησίαν. ἀκούσον ὅσα περὶ τοῦ Ἰὼβ φιλοσοφεῖ ἡ θεία γραφή· ἀκούσει δὲ Παύλου πάντοτε φησὶ· Κλαίειν μετὰ κλαιόντων· καὶ πάλιν, Τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. ἡ γὰρ κοινωνία τὸν λυπουμένων τὸ σφοδρὸν φορτικὸν τῆς λύπης ἀφαιρεῖ καὶ ἥδιον. ὥσπερ γὰρ ὅταν φορτίου, ὃν τοῦ βαροῦς τις κοπιῶσιν, ἐπιλάβηται Ⓦ μόνος ὁ ἄρθος φέροντα, οὕτω καὶ ὅταν τῶν ἄλλων ἀπόντων. πῶς γὰρ τῶν μὲν οἰκείων ἡμῖν πιος τετελευτηκότος, πολλοὶ Ⓓ συδακρύσωσι, πολλοὶ Ⓓ συδαμυδύμενοι· καὶ ὅσοι πιστότατα πολλάκις διεγείρομεν· τῶν δὲ ἀδελφῶν ἡμῶν τὰς ψυχὰς πεπλουτικὰς, οὐκ μᾶλλον συδακρύσομεν καὶ συδατρέχομεν. καὶ ἐὰν εἰς καπηλεῖον αὐτῶν ἰδωμεν ἀστέμνως εἰσιόντα, οὐκ ἀνακόπομεν· κἂν μεθύοντα, καὶ κωλύομεν, κἂν ὅλη δύπστε ἕτερον ποιοῦντα τῶν ἀπόντων· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ συμπαρατρέχομεν. ἀφ' οὗ τοῦτο Παῦλος ἔλεγεν, Οὐ μόνον Ρωμ. α. λϛ. αὐτὰ πράσσουσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσι· καὶ συμμορίας πάντα καὶ μέθης πράσσουσιν Ⓓ πολλοί. πάσχουσι, ἀδελφοὶ, συμμορίας, ὥστε ἀποδέδαι τὸν μαστῆρα τῆς μέθης. τοῖς διδυμάοις καλὰ ταῦτα τὰ φιλικὰ, τοῖς συνθλίβουσι. τοιοῦτόν τι καὶ Κορινθίοις ἐπέταξεν ὁ Παῦλος, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω, φησὶ, τότε λογίαι γίνωνται. νῦν δὲ μέθης μὲν α. Κορ. ιϛ. β. καὶ πυφῆς καὶ ἀσωτίας ἔσχατα πάντα παρατρέπομεν, καὶ κλίνην κοπὴν, ἢ τραπέζην κοπὴν, καὶ οἶνον κοπὸν, καὶ δύαλωμα κοπὸν ποιοῦμεν· ἐλεημοσύνην δὲ οὐδεὶς ἐποίησατο κοπήν. τοιαῦτα δὲ ὅτι τῶν ἀποστόλων τὰ φιλικὰ, πάντα εἰς μέσον κατετίθετο τὰ ὑπαρχόντα. ἐγὼ δὲ πάντα κελεύω, ἀλλὰ μέρος τι· Ὁ δοὺς διδοῦται, φησὶν, ὁ εἰσάτω ἕκαστος κατὰ α. Κορ. ιϛ. β. μίαν τῶν σαββάτων, ὥσπερ τινὰ φόρον φέρειν ὑπὲρ τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, καὶ καταπίπτεσθαι, καὶ οὕτω δίδοναι ἐλεημοσύνην, κἂν μικρὸν, κἂν μέγα. Οὐκ ὀφθήσῃ γάρ, φησι, κενὸς ἐνώπιον Κυρίου. Ἰουδαίοις ταῦτα ἐλέγετο, πόσῳ μᾶλλον ἡμῖν; ἀφ' οὗ τοῦτο ἐσήκασιν Ⓓ πάντες Δάτ. ιϛ. ιϛ. τοῦ τῶν θυρῶν, ἵνα μηδεὶς εἴσιῃ κενὸς, ἵνα μὴ ἐλεημοσύνης εἴσιῃ. Εἰσέρχῃ ἐλεηθῆναι· ἐλέησον πρότερον. ὁ δὲ ὕστερον ἐρχόμενος, πλέον ὀφείλει. ὅταν γὰρ ἀρξώμεθα ἡμεῖς, ὁ δεύτερος πλέον κατατίθησι. πάσχουσι σοι ὀφειλέτην Θεοῦ, καὶ τότε αὐτὸν αἴτησαν. δάνειον, καὶ τότε ἀπαίτει, ἵνα μὴ τόκου λάβῃς. Βλέπεις τοῦτο ὁ Θεὸς, οὐκ ἀποφθέγγεται. δὸς μὴ ἐλεημοσύνης αἰτῆς, χάριν ἔχει. δὸς μὴ ἐλεημοσύνης ἀπαιτῆς, δεδημεύσῃς καὶ τόκους λαμβάνεις. ναὶ, πρόσκεισαι. Οὐκ ἐν τῇ ἑκτάσει τῶν χειρῶν τὸ ἀκούεσθαι ἐϛιν. ἔκτεινόν σου καὶ χεῖρας μὴ εἰς Ⓦ δεξιὰν, ἀλλ' εἰς ταῖς τῶν πενήτων χεῖρας. αὐ εἰς ταῖς τῶν πενήτων χεῖρας ἐκτείνῃς τὴν χεῖρα, αὐτὴν ἥψω τῆς κορυφῆς τοῦ δεσπότου. ὁ δὲ ἐκεῖ καθήμενος λαμ-

βάνει

σωφρονισμοῦ, ὥστε σωφρονίζεσθαι ἡμᾶς, καὶ τι δυνάμενα λύπην, ἵνα σωφρονίζῃ ἡμᾶς, καὶ ὠφέλιμα κόπῃ.

ΗΘΙΚΟΝ Σημ. β. β. Μὴ τοίνυν ἀλγῶμεν ὅτι τοῖς δεινοῖς τοῖς συμπίπτουσι σωφρονισμός τοῦτ' ἐστι. Μὴ ἀπολύσῃς, φησὶν, τὸν καιρὸν ἐπαγωγῆς. πολλοὶ πολλὰ κατ' οἶκον ἔχουσι λυπηρά, καὶ τὴν μὲν λύπην κοινωνοῦμεν ἀνθρώποις, τὴν δ' ὑπόθεσιν οὐκέτι· ἀλλ' ὁ μὲν ἀπὸ γυναικός, ὁ δ' ἀπὸ παιδός, ἕτερος ἀπὸ οἰκέτου, ἄλλος ἀπὸ φίλου, ἄλλος ἀπὸ ἐχθροῦ, ἄλλος ἀπὸ γείτονος, ἄλλος ἀπὸ ζημίας. καὶ πολλαὶ καὶ διάφοροι εἰσὶν αἱ αἰτίαι τῆς λύπης· καὶ ὅλως οὐκ ἔστι θύραθεν πᾶσα λύπη καθαρεῦσαι καὶ ἀθυμίας, ἀλλ' ὁ μὲν μικρὰ, ὁ δὲ μείζονα ἔχει τὰ λυπούμενα. μὴ τοίνυν ἀχαλίνωτον, μηδὲ αὐτὴν μόνην νομίζωμεν εἶναι τὴν λύπην. οὐ γὰρ ὄντως δι' ἄλλο τι ἐστὶ καὶ ὁ ἐπίκηρος τοῦτον ζῶν τὸν βίον, λύπης ἐστὶ γεμίζει. ἀλλὰ διὰ μὴ σύμφορον, αὔριον· καὶ μὴ αὔριον, ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει ὃ λυπηρόν. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔνι τινὰ πλέον ἓξ μὴ εἶναι τὸν ἀριθμὸν (πλέον ἓξ λέγω πλάσεως μόνον) οὕτως οὐδὲ τὸν τοῦτον τὸν βίον ζῶντα ἀνθρώπου μὴ εἶναι τὸν ἀθυμίαν, καὶ πλούσιον εἶπῃς· ὅτι γὰρ πλούσιός ἐστι, πολλὰς ἀφορμὰς ὑπὲρ θυμηδίας ἔχει· καὶ αὖθις ἐπὶ βασιλέα. ἂν γὰρ ἅπαντα κατορθῶσι, καὶ οὐ πάντα κατὰ γνώμην προάγῃ, ἀλλὰ πολλὰ τούτων ὃ δοκεῖ αὐτῷ χείρονα ἐστί, καὶ μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ἀνιᾶται ὁ πάντα προάγων ἃ μὴ θέλει. τί δήποτε; ὅτι πολλοὺς ἔχει τοὺς οὐκ ἐῶντας ἐκεῖνα βουλεύεσθαι βουλομένους. ἀλλ' ὅσῳ ἂν, ὅσῳ ἐστὶν ἀθυμία, ὅταν βούληται μή τι προάγειν, μὴ δυνῇ ἂν, ἢ διὰ θεὸς, ἢ διὰ τὸν ἀνθρώπους, ἢ διὰ πολεμίους, ἢ διὰ φίλους; πολλάκις δὲ ὅταν καὶ φιλοτεχνήσῃ τι προάξαι τοῦτον αὐτῷ δοκοῦντα, ὃ πάντων αὐτῷ τῆς ἡδονῆς ἀφαίρεται τὸ ἐκ τῆς προάξεως εὐκόλως, πολλῶν ὄντων τῶν ἀπροαιρέτων αὐτῷ. διὰ τί οὖν μείζονα βάρη ζοῦσι τοῦ βίου λύπης καθαρεύσῃ; οὐκ ἔστιν. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστιν εἶναι ἀθάνατον ἄνθρωπον ὄντα, οὕτως οὐδὲ λύπης χωρεῖς. πόσα εἰκὸς ἀνθρώπους ἄνους πράγματα, ἃ λέγω μὴ προσῆκον οὐκ ἔστι, ἔργῳ δ' ἐκείνους μόνους δύνασθαι εἰδέναι; πόσοι μυριάκις ἤυξάμενοι ἀποθανεῖν τὸ ἐκείνῳ τῷ πλούτῳ, ἢ τῇ τυφῇ; ὁ γὰρ τυφᾶς, οὐ πάντως ἡττᾶται τοῦτον εἶναι λύπης πικρᾶς· μᾶλλον δ' εὐθὺς ὁ τυφᾶς μυρίας πίκτει λύπας, νόσους, ἀηδίας· οὐ χωρεῖς τούτων αἰτίας πολλάκις μὴ ἀνασχόμενος. ὅταν γὰρ ἡ ψυχὴ τὸ ἔξει τοιαύτη κατασῇ, οὐ ἀπλῶς εἶδεν ἀλγεῖν. ἡ γὰρ ἰατρὸς λέγουσι παῖδες ὅτι ἡ μὲν τομὰς καὶ καυθμοὺς ἀνθρώπων ἀκριβῶς γινώσκουσι λύπας. ἢ οὐχὶ ἡ πρὸς ἡμᾶς τοῦτον συμπίπτει, ὅταν ἀλγῶμεν, ἡ μὴ εἰδῶμεν τὰς λύπης τὸν ἀνασπασμόν; οὐκ ἔστι θύραθεν πᾶσα λύπης χωρεῖς. εἰ δὲ οὐ τοσαύτην ἔχουσι ἀφορμὴν λύπης, ὅσοι ἡμεῖς, ἀλλ' οὕτως ἔχει ἕκαστος νομίζει. ὁ γὰρ οἰκεῖος μᾶλλον αὖθις λυπεῖ τὸν ἀλλοτρίου. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ μέρη τοῦ σώματος ἀλγοῦντες, νομίζουσι τὸν πλησίον τὸ λοιπὸν σῶμα τοῖς ἀλγηδόσι, οὐ ὁ ὀφθαλμὸς ἰδών, οὐδὲν ἕτερον ἠγεῖται τοιοῦτον εἶναι πάθος, οἷ ὁ ἑαυτοῦ· πάλιν ὁ στόμαχος ἰδών, τοῦτον πάντων χαλεπώτερον εἶναι φησι, καὶ ἕκαστος ὃ ᾧ κατέχεται, τοῦτον πάντων δυσαρεστότερον εἶναι πάντα· οὕτω καὶ ὅτι τῆς ἀθυμίας ἕκαστος οὐδὲν τῆς λύπης, ἧς κατέχεται, τοιοῦτον φησὶν εἶναι ἀλγεινότερον, μὴ τὸ τῆς πείρας τῆς οἰκείας ὅτε κρίνει. οἷ ὁ παῖδας οὐκ ἔχων, οὐδὲν οὕτω δεινὸν νομίζει, ὡς ἀπαιδίαν· ὁ πολλοὺς ἔχων πάλιν μὴ πενίαν, οὐδὲν οὕτως ὡς πολυπαιδίαν αἰτιᾶται· ὁ ἕνα ἔχων, οὐδὲν χεῖρον τοῦ ἕνα ἔχειν νομίζει. οὐτωδὶ γὰρ, φησὶ, καὶ ῥᾴθυμος ἦν, καὶ ὁ λύπην πατέρα καλέσῃσι, καὶ ἀπερίσκεπτος αὐτῷ τυγχάνων, καὶ οὐδεμίαν ὀπτιροφοβίαν διηνύκως. ὁ καλὴν ἔχων γυναῖκα, οὐδὲν χεῖρον φησι τοῦ καλὴν ἔχειν γυναῖκα (οὐ γὰρ ὃ προσῆκον γένοιτ' ἂν ὑπόνοιας) ὁ δυσειδῆ, οὐδὲν χεῖρον φησι τοῦ ἄμορφον ἔχειν γυναῖκα (ἀηδίας γὰρ ὃ προσῆκον ἐμπίπλησι) ὁ ἰδιώτης οὐδὲν ἀχρειότερον τοῦ βίου τοῦτον φησι, οὐδὲ δυπλέστερον. ὁ γραπιώτης οὐδὲν μᾶζονα ἔχειν φησι, οὐδὲ ὑπισφαλέστερον

τῆς.

ἀναίν ὥςε πολλαί με ἦγον ἀνάγκαι πρὸς σέ. ἀρ' οὖν ἔκλαυσε, ἵνα ἐπέρχοι τὸ ἦθος αἰτίαις ἅμα καὶ τῷ διδακτικῷ,

5 Ὑπομιμνήσκω, φησὶ, λαμβάνων τῆς σὸ σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως.

Εἶτα ἵνα ἄλλο ἐγκώμιον, ὅτι οὐκ ἐξ ἐθνῶν, οὐδὲ ἐξ ἀπίστων, ἀλλ' ἄνωθεν ἀπ' οἰκίας ἐν τῷ Χριστῷ δουλευούσης. Ἥτις ᾠκησε, φησὶν, ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι, καὶ ἐν τῇ μητρί σου Εὐνείκῃ. Ἦν δὲ, φησὶν, ἐκ γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς. πῶς Ἰουδαίας; Ἐξ.ις.α. πῶς πιστῆς; οὐκ ἐξ ἐθνικῶν. Διὰ τοῦτο Ⓐ πατέρα αὐτῇ, ὅτι ἔλλην ὑπῆρχε, καὶ διὰ τοῦτο Ἰουδαίους οὐδὲ οἴεται τοὺς τόπους ἐκείνους, ἔλαβε καὶ ἐπιτρόπους αὐτόν. ὁρᾷς πῶς ἦρχετο ὁ νόμος καταλύεσθαι, τῆς ἐπιμιξίας τούτων γινομένων; καὶ ὅρα πόσα ἔθηκε πληροφορῶν ὅτι ὑπὲρ καὶ πιθανόν. ἐγὼ λαγχάνω τῷ Θεῷ, φησὶ· σεμνύνομαι ἐγὼ ἀληθῶς· σὺ δὲ τὰ δάκρυα. οὐ δι' ἃ τὰ δάκρυα μόνον, ἀλλὰ δι' ἃ καὶ τὴν πίστιν, ὅλη ἀληθείας εἶ ἐργάτης, ὅτι οὐδὲν ὑπολέλειπται σοὶ. ὅταν οὖν ἴδω σαυτὸν ἄξιον τῆς φιλοσοφίας, προέχῃς, οὕτω μᾶλλον φιλόστοργος, οὕτω σὸ γνήσιος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὅταν μηδὲν ἐγὼ τῆς ἀστοργίας, ἀλλὰ τῆς ἀληθινῆς σπουδάζωσιν, τί ὃ κωλύσει σὲ ἐμὲ ἐλθεῖν; Πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ σύ.

Ἀναμνησθεὶς τοῦτο, φησὶ, καὶ, ὃν καλῶν, οὐκ ἀναστέλλων διεδέξω τὴν πίστιν τὴν ἀνυπόκριτον. τὰ γὰρ τῆς ἀναστολῆς ἐγκώμια, ὅταν μὲν αὐτοῖς κοσμούμεθα, καὶ ἡμῶν ἐστι· ὅταν δὲ μή, οὐδὲν ἰσχύει, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον καταγίνει. διὰ καὶ ἐπῆγαγε, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. οὐ τοσάζομαι, φησὶν, ἀλλὰ πέπεισμαι καὶ πεπληροφόρημαι. Εἰ τοίνυν δεῖ καὶ ἀνθρώπινον πλῆθος ἐπὶ τούτῳ, ἔστι σοι καὶ ἐκ τούτων δικαίως.

6 Δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου. Ὁρᾷς πῶς δείκνυσιν αὐτὸν ἐν ἀθυμίᾳ ὄντα πολλῇ, πῶς ἐν κατηφείᾳ. μισοπονηρεῖ γὰρ τοῦτο φησὶ· μὴ νομίσῃς ὅτι κατηφέσασά σου· ἀλλ' εἰδὼς ἔσο, ὅτι οὔτε κατέγνων, οὐδὲ ἐπιλήσθην. καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τῇ μάμμῃ καὶ τῇ μητέρᾳ σου. διὸ δηλῶ οἶδα ὅτι ἀνυπόκριτον ἔχεις πίστιν, διαμιμνήσκω. διὰ γάρ σοι προθυμίας πρὸς τὸ ἀναζωπυρῆσαι τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ. καθάπερ τὸ πῦρ διὰ τῆς ξύλων, οὕτω καὶ ἡ χάρις τῆς προθυμίας τῆς ἡμετέρας, ἵνα ἀεὶ αἴρῃ. διαμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου· τουτέστι, τὴν χάριν τὸ πνεύματος, ἣν ἔλαβες εἰς προκοπὴν τῆς ἐκκλησίας, εἰς σημεῖα, εἰς τὴν λαμπρότητα ἅπασαν. τὸ ἡμῖν γάρ ὅτι ἐστὶ καὶ σβέσαι, δῆλον ἀλλαχοῦ λέγει, Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε. ε Θεσ. ε. ιθ. ἕτοιμος μὲν γὰρ ἀκηδίας καὶ ῥᾳθυμίας σβέσαι), ἕτοιμος δὲ πάντως καὶ προσοχῆς διεγεῖραι. ἄνεσις γὰρ σοὶ, πλοῦτος ἀλλαχοῦ σωφρονοῦντι ἐργάζου αὐτό, τουτέστι, πρόνοιας ἔμπλησον αὐτό, χαρᾶς, εὐφροσύνης. φησὶ γοῦν.

7 Οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. Τουτέστι, οὐ δι' τοῦτο τὸ πνεῦμα ἐλάβομεν, ἵνα δειλιῶμεν, ἀλλ' ἵνα παῤῥησιαζώμεθα. πολλοὺς γὰρ δίδωσι πνεῦμα δειλίας, οἷς ἐπὶ τοῖς πολέμοις τὸ ταῖς βασιλείαις γίνεται. Καὶ ἐπισὲ, φησὶ, πνεῦμα δειλίας ἐπ' αὐτοῖς, τουτέστι, φόβον αὐτοῖς ἐνέθηκεν. ἀλλὰ σοὶ ἔδωκε τοιοῦτον πνεῦμα δυνάμεως καὶ ἀγάπης τῆς εἰς αὐτόν. ἆρα καὶ τοῦτο ἀπὸ χαρίτος ὅτι, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς ἀπὸ χαρίτος, ἀλλ' ὅταν δὲ ἡμεῖς προθυμηθῶμεν τὰ πρὸς ἑαυτόν. Ὃ γὰρ ποιοῦσιν ἡμᾶς χρῆναι ἀδελφοὺς ὁ πατὴρ, καὶ τὴν ἀγάπην τίθησι τὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν πρὸς Ⓐ πλησίον· ἵνα ἀλλήλους, φησὶν, ἀγαπῶμεν. ἀπὸ γὰρ τῆς δυνάμεως καὶ τὸ μὴ δειλιᾶν καὶ ἀγάπη γίνεται. οὐδὲν γὰρ ὕπο φιλοῦσιν οὕτως, ὡς δειλία καὶ προδοσίας φόβος. ὃ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς, φησὶ, πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ ἀγάπης καὶ δυνάμεως καὶ σωφρονισμοῦ. ἤτοι σωφρονισμὸν τὴν ὑγιᾶ λέγει τῆς διανοίας καὶ τῆς ψυχῆς, ἢ

σωφρονισμοῦ,

χ. σωφρονισμὸν λέγει ἢ τὴν διανοίας καὶ τῆς ψυχῆς εὐεξίαν, ἢ ἅπερ συμβαίνειν ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τοῖς θεοπρεπῶς τὰ συμβαίνοντα.

ϗ ἀλγεῖ ὑπὲρ αὐτῶν, Τεκνία μου λέγων, οὓς πάλιν ὠδίνω. μᾶλλον δὲ πολλῷ αὐτῶν μᾶλλον τῶν ἀρετῶν, ἀγαπητοὶ καλῶν. πῶς; ἐτόλμησε μὴ ἐκ φύσεως ἡ ἀγάπη, ἀπὸ ἀρετῆς ἐστιν. ⓐ γοῦν δέξῃ ἁμαρτίας, οὐ δι' ἀρετῶν μόνον ἡμῖν εἰσὶν ἀγαπητοὶ, ἀλλὰ ϗ δι' αὐτὰ τὰ τῆς φύσεως ἀνάγκην· ⓐ ὑπὲρ τέκνων ἔστιν ὅταν ὦσιν ἀγαπητοὶ, δι' οὐδὲν ἕτερον εἰσὶν, ἀλλ' ἢ δι' ἀρετῶν. ἐπεὶ πόθεν ἄλλοθεν; ἐὰν μάλιστα τοῦτο Παύλῳ δῷ οὐδὲν ποιοῦσι ϗ τοιοῦτοι. ἄλλως δὲ δείκνυσι διὰ τῶν εἰπὼν τέκνα μου ἀγαπητὰ, ὅτι οὐκ ἐργάζονται τοῦτο αὐτοὶ, οὐχὶ καταφρονῶν αὐτῶν, οὐχὶ κατηγορῶν αὐτῶν, οὐ πρόφασιν. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄπερ καὶ πρότερον, ταῦτα αὐτῷ γνὼν ἐπιδίδωσι. ϗ ἔφη πῶς βούλεται ὁ τὴν προαίρεσιν τοῦτο ἀπολογεῖται, ὅτι οὐκ ἦλθε πρὸς αὐτοὺς, οὐδὲ εἶδεν αὐτοὺς. καὶ γὰρ δὴ, Ἐως ἔρχομαι, ϗ δὲ, Σπουδάζω ἐλθεῖν πρὸς σὲ ταχέως, ταχέως ἐποίει προσδοκᾶν τὴν πρόθεσιν. πρὸς τοῦτο οὖν βούλεται ἀπολογεῖται. καὶ τὴν μὲν αἰτίαν βούλεται οὐ λέγει, διὰ ἣν οὐκ ἦλθεν, ἵνα μὴ σφόδρα λυπήσῃ. αὐτὴν δὲ λέγει, ὃ κατέχεσθαι αὐτοὺς ἐποίει πρὸς τὸν Καίσαρος. ὅτι δὲ αὐτοὺς ἐκάλεσε πρὸς ἑαυτὸν πρὸς τὴν πόλιν, τότε αὐτὴν ἐσέφηνεν. βούλεται δὲ αὐτοὺς οὐκ ἀποκόπτει τὸν πρὸς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐλπίδας ὑποφαίνει τοῦ αὐτοὺς ὀφθῆναι. Ἐπιποθῶ σε ἰδεῖν, ϗ, Σπουδάσω ἐλθεῖν πρὸς μὲ ταχέως. βούλεται οὖν ἐκ τοῦ προοιμίου ἀνῆκεν αὐτοὺς, ϗ τὰ ἑξῆς λέγει μετ' ἐγκωμίου.

3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου νυκτὸς ϗ ἡμέρας,

4 Ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, ὅτι μέμνημαί σου, φησὶν, οὕτω σε φιλῶ. τοῦτο ὑπερβαλλούσης ἀγάπης, ὅταν ϗ κοσμῆταί τις τῇ φιλίᾳ ἐκ τοῦ σφόδρα φιλεῖν. χάριν ἔχω, φησὶ, τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω. πῶς; ἐν καθαρᾷ συνειδήσει ἀπὸ προγόνων· ὅτι ὁ συνειδὼς αὐτῷ οὐκ ἐν βλασφημίᾳ. ἄλλως δὲ ἐπαιδεύθη παρὰ βίου φησὶ, ἐκ πάντα χρὸν τὴν συνείδησιν Ⓦ βίον λέγει· ἢ ὅτι οὐδὲν ὧν προεθυμήθην καλῶν δι' ἀνθρωπίνην αἰτίαν παρῆλθον, οὐδὲ τότε ὅτε ἐδίωκον. δι' ὃ φησιν, Ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ, μονονουχὶ λέγων, μὴ ὑπερβολὴν ὁ παράπτωμα κακίαν ἔχῃ. καλῶς συνίστησιν αὐτῷ ὁ ἦθος, ἵνα ἀξιόπιστος διαμείνῃ ὁ περὶ τὴν ἀγάπην. ὃ γὰρ λέγει, τοῦτ' ἔστιν· οὐδὲν ψεύδομαι, οὐδὲ ἄλλα ἔχω, ϗ ἄλλα λέγω. ὥστε ἐὰν τότε ἀναγκασθεὶς ἑαυτὸν συνεκώμασεν, ὡς πρὸ τῶν παρόξυνε βιβλίον δηλοῖ. ὅθεν γὰρ ὡς ταπεινὸν αὐτὸν διέβαλλον ϗ νεωτερισμοῖς, λέγει τοῦτο ἔλεγε, Καὶ εἶπεν Ἀθηναίας πρὸς μὲ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχείρισατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν Ⓦ δίκαιον, ϗ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἑώρακας ϗ ἤκουσας. οὕτω ϗ σὺ νῦν· ἵνα μὴ λάβῃ ἀφίλου ϗ ἀσυνειδήτου δόξαν ὡς ὑπολελημμένος, εἰκότως ἑαυτὸν ἐγκωμιάζει λέγων, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνείαν, ϗ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ', ἐν ταῖς δεήσεσί μου· τοῦτο, βίος μοι ἔργον ἐστὶ, Ⓦ πάντα χρόνον ἀφιλαύτως τοῦτο ποιῶ διὰ παντός. τοῦτο γὰρ ἐμφαίνει. τῷ εἰπεῖν νυκτὸς ϗ ἡμέρας. ὑπὲρ τούτου Ⓦ Θεὸν παρεκάλεσεν, ὑπὲρ ποθῶ σε ἰδεῖν. ὁρᾷς ζέουσα πόθου; ὁρᾷς μανίαν ἀγάπης; ὁρᾷς ἀποφεύγουσαν; πῶς ἀπολογεῖται τῷ μαθητῇ; εἶτα δείκνυσιν ὅτι οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ. ἐμνήσθη μου οὖν ϗ ὅλη, δείκνυσι δὲ ϗ ἐκ τούτου. φησὶ γὰρ, μεμνημένος σου τῶν δακρύων. εἰκὸς μοι αὐτοὺς ἀπεχόμενον, κλαίων δὲ ὀδύρεσθαι μᾶλλον, ἢ παιδίον τὸν μαστὸν ϗ τῆς πτέρνης ἀπασπώμενον ϗ τὸ γάλακτος. ἵνα χαρᾶς, φησὶ, πληρωθῶ, ὑπὲρ ποθῶ σε ἰδεῖν. οὐκ ἂν οὖν ἐμαυτὸν τοσαύτης ἀπεστέρησα ἡδονῆς, εἰ ϗ σφόδρα ἀναίσθητος ἦμην ϗ ὠμὸς ϗ θηριώδης· ἐνθυμοῦμαι γὰρ μου τὰ δάκρυα ἐκεῖνα εἰς μνήμην ἐλθόντα κἀμέ. ποιῶ δὲ οὐχ εἷς τῶν τοιούτων εἰμὶ, ἀλλὰ τῶν καθαρῶς λατρευόντων τῷ Θεῷ.

ὥστε

α. Τιμ. δ. γ. α. Τιμ. γ. ιδ.

α. Τιμ. α. γ.

Περιξ. κς ιδ.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ

ἐπιστολήν.

Λογ. α. 1 ΠΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ- κζ΄. α.
στοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
2 Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς, καὶ
Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

ΤΙ δήποτε δεύτερον ἐπιστέλλει τῷ Τιμοθέῳ ἐπιστολήν; Εἶπεν, Ελ- α. Τιμ. γ. ιδ.
πίζω ἐλθεῖν πρός σε τάχιον· οὐκ ἐξεβλήθη τότε. σφοδρῶς πάσχει
αὖθις διὰ γραμμάτων, διὰ τὴν παρρησίαν, ἴσως τυφλιττόντων καὶ διὰ
τοῦτο, καὶ διὰ δὲ ἀρχὴν ἤδη ἔφθασε τότε. καὶ γὰρ μεγάλοι ἦσαν ἄνδρες
ὧσιν, ὅταν ἀναδέξωνται τὸν οἴακας καὶ τὴν κυβέρνησιν τῆς ἐκκλησίας,
ξενοπαθοῦσι, πολλοῖς πολλαχόθεν βαπτίζόμενοι πραγμάτων κύ- π. φέρωσι.
μασι, καὶ μάλιστα τότε, ὅτε ἡ ἀρχὴ τοῦ κηρύγματος ἦν, ὅτε πόλεις ἀνῃρέθησαν, ὅτε πόντοι ἐφράγη,
ὅτε πάντα πρωΐσατο. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱρέσεις ἦσαν ἐξ Ἰουδαϊκῶν διδασκάλων
ἀναβλύσαι, ἅπερ καὶ ὁ τῇ προτέρᾳ ἐπέφωνει ἐπιστολῇ. οὐ διὰ γραμμάτων ἦν αὖθις σφο-
δρύνεσθαι μόνον, ἀλλὰ δι' ἑαυτοῦ. Σπεύδησον γάρ ἐλθεῖν πρός με τάχιον. β. Τιμ. δ. θ.
φησὶ, καὶ, Ἐρχόμενος φέρε τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. δοκεῖ δέ μοι πρὸς τῷ τέλει γν.
εἶναι αὐτοῦ ἡ ἐπιστολή. Ἐγὼ γάρ ἤδη, φησὶ, σπένδομαι. καὶ πάλιν, Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολο- β. Τιμ. δ. ς.
γίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο. ταῦτα δὲ πάντα διορθούμενος, καὶ τὴν σφοδρότητα ποιεῖται ιε.
ἀπὸ τῆς οἰκείας πειρασμῶν, καί φησι· Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος
Θεοῦ, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. βούλεται δεικνύειν ἑαυτὸν τὴν ψυχὴν ἀπὸ
τῶν πειρασμῶν. μὴ μοι οὖν τὰ τοιαῦτα κινδυνώδη εἴπῃς, φησὶν· ὅταν τίκτωσιν ἡμῖν τὴν αἰώ-
νιον ζωὴν, ἔνθα τοιοῦτον οὐδέν ἐστιν, ἔνθα ἀπόνοια οὐδεμία, λύπη καὶ στεναγμός. οὐ γάρ διὰ
τοῦτο ἀπόστολος ἡμᾶς ἐποίησε, ἵνα κινδυνεύσωμεν μόνον, φησὶ, ἀλλ' ἵνα καὶ ἀποθνήσκωμεν,
ἵνα τοιαῦτα πάσχωμεν. δεῖ γάρ τὰ οἰκεῖα διελθεῖν καὶ κακὰ οὐχὶ σφόδρα μόνον οὐκ ἐν,
ἀλλὰ καὶ προσθήκη λύπης, βούλεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ποιεῖσθαι τὴν σφοδρότητα, κατ' ἐπαγ-
γελίαν λέγων ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ γὰρ ἐπαγγελία ἐστὶ, μὴ ζήτει αὐτὸν ἐν τοῖς πόνοις.
Ἐλπὶς γὰρ βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς. Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ. οὐχὶ ἁπλῶς, τέκνῳ, Ρωμ. η. κδ.
ἀλλὰ, ἀγαπητῷ. ἔστι γὰρ εἷς ἐν τέκνα μὴ ἀγαπώμενα. ἀλλ' οὐ σὺ τοιοῦτος, φησὶν, οὐδὲ
τέκνον σε καλῶ ἁπλῶς, ἀλλὰ τέκνον ἀγαπητόν. δεῖ δὲ γνήσια τέκνα καλεῖν, ἀλλ' ὅμως γν. δ. ιε.

τὴν γὰρ ἐνεδοῦσαν ἀρχὴν αὐτῇ τῶν διαστασίων ὁ πλοῦτος, τοῦτο φιλαργυρίαν λέγω, τοῦτο φιλοδοξίαν, τοῦτο ὀργήν, καὶ ἄλλα πάθη, τί τοῦ ὀφελήματος ἔφελες; μείζων ἡ τυραννὶς τῶν παθῶν, ὅταν μηδὲν ὠφελῇ κτώμενον ἰσχύῃ ταύτης ἐξελέσθαι τὰς ἐπιτάξεις. ὥσπερ οὖν εἰ τῷ βαρβάροις βασιλεὺς ἵππος ἡμίονος ἐδούλευεν, εἶτα ἐκεῖνοι βουλόμενοι μείζονα δόξαν τοῦ δεσπότου, μήτε τοῦ ἀλουργίδα, μήτε ὃ ὄφελημα ἀφέλοιντο, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων καὶ ὑδροφορῇ, καὶ μαγφρεύει, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὀφείλοντα ποιεῖν, ὥστε αὐτοῖς μὴ μείζονα τοῦ τιμᾶν, ἐκείνῳ δὲ τοῦ αἰσχύνην φέρεσθαι· οὕτω καὶ νῦν, πολλοὶ τοὺς βαρβάρου βαρβαρικώτερον ταῦτα τὰ πάθη ἡμῖν προσφέρεται. ὁ μὲν γὰρ τούτων καταφρονῶν, καὶ τῶν βαρβάρων καταγελάσεται· ὁ δὲ τούτοις ἐπιτυχὼν, πολλῷ δεινότερα πείσεται, ἢ παρὰ τῶν βαρβάρων. ὁ βάρβαρος, ὅταν μεγάλα ἰσχύσῃ, τὸ σῶμα αἰχίζεται· αὗται δὲ τοῦ ψυχοῦ βασανίζουσι καὶ ἀξαίνουσαι πάσχουσιν. ὁ βάρβαρος ὅταν μεγάλα ἰσχύσῃ, θανάτῳ τούτῳ παύεται κακόν· αὗται δὲ μέλλουσι. ὥστε μείους ἐλευθέρους ἐκείνους ὁ τῆς ἐλευθερίας οἴκοθεν ἔχων, ὥσπερ δὲ δούλους ἐκείνους ὁ τοῖς ἀλόγοις παθεσιν ὑποκύπτων. οὐδεὶς ὅπου πάτρις διαστάσεις, καὶ σφόδρα ἀπηνεῖς ἦ, τοιαῦτα ὠμὰ δὲ ἀπηνῆ προστάγματα. καταφρονήσωμεν, φησι, τοῦ ψυχοῦ εἰ- Ως γ.ε.
χῆ δὲ μάτην, προσοφείλουσι δὲ Θεῷ, τῇ φύσει αὐτοῦ ἀγνῆσαι, καὶ πατὴρ ἦ, καὶ μήτηρ, μηδεμίαν ἔχει αἰδῶ· ἔξεστι κατ' αὐτῶν. τοιαῦτα γὰρ τῆς φιλαργυρίας τὰ ὑπερβάλλοντα. ζῆσαι μοι, φησι, μὴ θέλουσι, ἀλλὰ ἀποθανεῖν. ἢ ὁ μὲν προφήτης, θύσατε, φησι, καὶ θεσπίσας· Ως γ.ε.
ⓐ μόχθοι γὰρ ἐκλελοίπασιν· αὕτη δὲ οὐ τοῦτο φησι, ἀλλὰ, μόχθων ὄντων, ζῆσαι καὶ θεσπίσουσι· καταζῆσαι δὲ μηδὲν ἀδικήσαι. καὶ βιαστὴς μήτηρ ἦς, ἀπόκτεινον. πάλιν, ἴσον πολέμιος, κἂν ὁ φίλτατος ἁπάντων προσέρχῃ, ἢ τὴν φύσεως αὐτῆς, ἢ τὴν Θεοῦ. σώσατε χρεισίου, οὐχ ἵνα ἀπολαύσῃς, ἀλλ' ἵνα φυλάξῃς, ἵνα μείζονα ἐργάσῃ τὰ βάσανα. ὁ γὰρ ἐν τῇ φιλαργυρίᾳ καὶ ἀπολαυστικὸς εἶ). δίδοικα γὰρ μὴ ἐλεεινωθῇ ὁ χρεισίου, μὴ πενιχροὶ γένωσι) ⓐ θησαυροί, ἀργύριον, φησί, παίδας ἔχει δι' ὑποψίας, καὶ οἰκέτας, καὶ φίλους. ἴσον φύλαξ τῆς ληστείου. δὼ ἴδῃς πέντε λιμῷ φθειρομένους, μὴ μεταδῷς· ἀλλ', εἰ δυνατόν, καὶ ὃ δίρμα αὐτοῦ ἀπόδυσον. ἐπίορκει, ψεύδεται, ὄμνυε, κατηγόρει, συκοφάντει, καὶ εἰς πῦρ ἐμβῶσαι δεῖ, μὴ ἀποθάνῃ, καὶ μυρίους ὑποστῶσαι θανάτους, καὶ λιμῷ διαφθαρῶσαι, καὶ προσαπολέσασαι τέκνα. ἢ οὐχὶ ταῦτα ὁμολογεῖ ἡ φιλαργυρία; ἁπαμοῖς ἔστι καὶ ἀναίσχυντος, αἰσχρὸς καὶ θρασύς, μιαρὸς καὶ μοχθηρὸς, ἀγνώμων, ἀναίσθητος, ἄφιλος, ἀσυνέδος, ἄοργος, πατρολοίας, θηρίου μᾶλλον ἢ ἀνθρώπου. πρέλασον πόρρω ὄφιν τῆς πικρίας, πέντε λύκων τῆς ἁρπαγῆς, ὑσμίνης δὲ τῆς φύσεως ἐκείνης τοῦ θηριώδους. καὶ εἰς δαίμονος ἐλθεῖν κακίαν δεῖ, μὴ ἀποθάνῃ· ἀγνόησον ⓦ εὐεργέτου· οὐχὶ ταῦτα λίαν, καὶ ἀκοῦσαι) ; ὁ δὲ Θεὸς τὰ ἐναντία. ἔστι πᾶσι φίλος, ἔστι ὑπερηφάνῳ, ἀποθανεῖν δὲ πάντων ἀγαπώμενος, μηδενὶ προσοφείλει ἐκείνῃ τῇ μάτῃ, τίμια ⓦ πατέρα, τίμια τοῦ μητέρα, δόξης ἀπέλαυε χρηστῆς, ἔστι μὴ ἀνθρώπος, ἀλλὰ ἄγγελος· μηδὲν αἰσχρὸν εἴπῃς, μηδὲν ψεύδεις, ἀλλὰ μηδὲ ὁπωσοῦν. ὑπερκύρει τοῖς δεινοῖς, μὴ ἀναγκάζου προστάγματα ἔχει ἁρπάζων, μὴ ἔστι ὑβριστὴς, μηδὲ θρασύς, ἢ ὑβρὶς ὁ ἀκούων. ἆρα δίκαιός ἐστιν ὁ λέπρα; οὐκ εἰκότως ὃ πῦρ; ὁ σκώληξ ὁ ἀπολεύτητος; μέλει τινὸς τῇ χρημάτων ὠθουμένῳ ἑαυτὸν; μέλει τινὸς ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν βαδίζοντι; μέλει τινὸς ἥλοις ἁρπαζομένῳ ἑαυτὸν, καὶ χεῖρα ἔχοντι; ὠμοῖς τυραννοις ὑποκείμενα, τὰ προσεῖναι δυσωδίαν τοῦ σώματος, τὰ ὀδύνην ἐπαγόμενα λέγοντα, οὐδὲ βάρβαρον, οὐδὲ φορτικὸν, οὐδὲ
χ. αὐόμενον 40 αὐόμενον, ἀλλὰ πάντα χρήσιμα καὶ ἐπικερδῆ καὶ ὠφέλειαν ἡμῖν μεγάλην παρέχοντα. δίκαιοι τοίνυν ἀεί, συχρίσωμεν ἑαυτὸν, συγκροτήσωμεν, ἀγαπήσωμεν, ὡς δεῖ, ⓦ Θεόν, ἵνα καταξιωθῶμεν τῆς ἐπαγγελίας ἀγαθοῦ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ σὺν τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, τιμὴ, κράτος, νῦν δὲ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

17 Τοῖς πλουσίοις ὸ τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονῶν. Καλῶς εἶπεν, ὸ τῷ νῦν αἰῶνι. Εἰσὶ γὰρ ἃ ἄλλοι πλούσιοι ὸ τῷ μέλλοντι. Ταῦτα γὰ παράγγελλε Εἰδὼς ὅτι ὸδὲν ὕστερον πίκτει τὸ φοβ, ὲ ἀπόνοιαν, ὲ ἀλαζονείαν, ὡς χρήματα. Εἶτα βλέπων αὐτὸν κατέσπασεν, Εἰπών· Μηδὲ ἠλπικέναι ὅτι πλούτῳ ἀδηλότητι. Ἀπὸ γὰ τούτου ἡ ἀπόνοια· ὡς ὅταν Εἰς Θεὸν ἐλπίζωσιν, ὸκ ἐπαίρεται. Τί ἐλπίζεις ὅτι ὸ ἀργὸν μισθαπόδομον; τοῦτο γὰ ὁ πλοῦτος. ὲ πῶς Εἰς ὀχυρὸν ἐλπίζῃς ὑπὲρ οὗ θαῤῥῆσαι ὸκ ἔστι; πῶς γὰ δυνήσονται μὴ ὑψηλοφρονῆν, φησι; ἀλλ' ἴδωσιν ὅτι αὐτοὶ ἄσατοι, ἀσέβαμοι· ἀλλ' ἴδωσιν ὅτι μείζων τοῦ πλούτου ἡ ἐλπὶς ἡ τῷ Θεῷ· καὶ ἴδωσιν ὅτι ἐν τούτῳ αὐτοὶ αἴτιοι ὁ Θεός.

Αλλ' ὅτι τῷ Θεῷ, φησι, τῷ ζῶντι, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως Εἰς ἀπόλαυσιν.

Καλῶς Εἶπε, πάντα πλουσίως, ὡς ἑτοίμοις ἐχρῆτο αὐτοῖς· ἀέρα, ὃ φῶς, ὃ ὕδωρ, ὰ ἄλλα πάντα. ὁρᾶς πῶς πλουσίως παρέχει ὰ μὴ πολλῆς τῆς ἀφθονίας; Εἰ πλοῦτον ζητεῖς, ἐκεῖνον ζήτει ὃν μόνον, ὃν βέβαιον, ὃν ἀπὸ τῶν ἔργων γινώσκομεν τῶν ἀγαθῶν. τοῦτο γὰ αὐτὸς ἔδωκεν

18 Ἀγαθοεργεῖν, φησι, πλουτεῖν δὲ ἔργοις καλοῖς, δύνασθε τοίνυν εἶναι, κοινωνικούς·

Τὸ μὲν τῶν χρημάτων, ὃ ἦν τῆς ἀγάπης. κοινωνικοὺς ὁμιλητικοὺς φησι, φιλανθρώπους.

19 Ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν Εἰς τὸ μέλλον. Ἐκεῖ ὸδὲν ἄδηλον. εἶθα γὰ βέβαιος ὁ θεμέλιος, ὸδὲν ἄσατον, ἀλλὰ πάντα βέβαια, ἀκίνητα, παγία, μόνιμα. Ἵνα ὅτι ἐπιλάβωνται, φησι, τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἡ γὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων φιλοτιμία τοιαύτην ἡμῖν ἀπόλαυσιν φιλοτιμήσασθαι δύναται.

20 Ω Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον. Μὴ μιαίνης· ὸκ ἔστι σοι, πρὸ ἀλλότρια ὑποπτεύθης· μηδὲν ἐλαττώσῃς. Ἐκτρεπόμενος, φησι, τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως. Καλῶς ὅτας Εἶπεν. ὅταν γὰ πίστις μὴ ᾖ, γνῶσις ὸκ ἔστιν. ὅταν ὲκ τῶν οἰκείων λογισμῶν τίκτηται τις, γνῶσις ὸκ ἔστιν. ἴσως τάχα τοῦτό φησι, δείξαι ὅτι ἐαυτὸν ἐκλείπουσι τότε Γνωστικοί, ὡς πλέον τι τῶν ἄλλων Εἰδότες. Ἠνῶσιν ἑαυτοῖς ὁμόνοιαν, φησι, τὴν πίστιν ἠσκήσαμεν. Ὁρᾶς πῶς πάλιν καλθύει μηδὲ ὁμόνοιαν χωρῆσαι πρὸς ἑαυτὸν τοιούτους; ἐκτρεπόμενος, φησι, τὰς καινοφωνίας. ἆρα Εἰσὶν καινοφωνίας, πρὸς ἃς ὸδὲ ἀποκρίνεσθαι χρή. δέχῃ τί; ὅτι τῆς πίστεως ἐκβάλλουσι, ὅτι ὸκ ἀφιᾶσιν ἑστάναι βεβαίως ὸδὲ πιπτούσας.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ δὴ ταύτης ἐκβάλλωμεν, ἀλλὰ τῆς πίστεως, τῆς πίστεως τῆς ἀρίστης. οὕτω γὰ ποταμοὶ, ὅταν ἀέναοι πρὸς ἀπόλαυσιν διαμένωσί τι λυμήνασθαι ἡμῖν. ἐσκηνώμεν γὰρ ὅτι τῆς πίστεως ἀπολαύσωμεν. ὅτω καὶ ὅτι τὸ βίον τοῦτον, ἂν ὲκ ἔστιν ἐλώμεθα ὃν ὅπως θεμελίου, ἐσκηνώμεν πάλιν ὸδὲν πάσχοντες δεινόν. ὁ ὃν πλούτου αἰῶνιος ὲκ ἔστιν, ὸδὲ πίστις δεινόν, ὁ τῶν βιβαιουμένων, ὁ τῶν δοξάζειν, ὁ τῶν τιμᾶν, ὁ τῶν ἡδονῶν. πολλὰ ὲκ ἔστι βέβαια, μεταβολὴ ὸδεμία. πολλὰ τὰ ὸ τῷδε διαιρούμενα καὶ ὸκ ἔστω ἐφ' ἑαυτῷ κείμενα, πολλὰ μεταβάλλεται. τί γὰρ βάλλει; δόξαν; Οὐ συγκαταβαίνει, φησιν, ἡ δόξα αὐτὸν ἐπίσω αὐτὸν πολλάκις ὁ ὸδὲ ζωὴ παραμένει. διὰ καὶ τῆς ἀρετῆς τοιαῦτα· διὰ πάντα μένει. ὁ ὸ ταῦτα ἐνδοξος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἐπὶ τὸν ἀρχὴν ἀναβεβήκασιν, γέγονεν βάσιλεὺς, καὶ τῶν ἀρχόντων Εἷς. ὁ πλούσιος, ἡ λῃστῶν ὑπερέκειντο, ἢ συκοφαντῶν καὶ ὑπεβάλλων, ἄφνω γέγονε πτωχός. διὰ οὐ τὰ πρὸ ἡμῶν ὄντως. ὁ σώφρων ἐὰν ἑαυτὸν παρασχῇ, ὸδεὶς αὐτὸν τὸν σωφροσύνην ἀφελέσθαι δυνήσεται. ὃν ἀρχὴν ἐαυτῷ καὶ κατασκευὴν ὸδεὶς ἰδιώτην, ὸδὲ ἀρχόμενον ἐργάσεται. ὅτι γὰρ αὐτὸ μείζων ἐκείνης ἡ ἀρχὴ, ἀπὸ τῆς ὑπεναντίας μαθέτω. τί γὰρ ὄφελος, Εἰπέ μοι, ἐθνῶν ὁλοκλήρων ἀρχὴν, καὶ δούλου Εἶ τῶν παθῶν; ποία γὰ βλάβη μηδενὸς δορυφόρου αἰῶνος ἀρχὴν, καὶ τῶν παθῶν τυράννιδος αἰῶνος Εἶ; ὅτω ἐλευθερία, ὅτω ἀρχὴ, ὅτω βασιλεία [καὶ δυναστία] ἐκεῖνα δ' ὑλεία, καὶ μυεία τῆς δεδήματα ταῦτα ἐκεῖνα). ὁ-

τῷ

Αλλα Θεὸν μάρτυρεται, ὡς μικροῦ τοῦτο ποιήσας, ὁμοῦ καὶ τὴν φόβον αὔξων, καὶ ἀσφαλέστερον καθιστὰς μαθητήν, καὶ δίκην, ὡς οὐκ ἀνθρώπινα ἀλλὰ θεσπέσια καὶ ἀγγέλματα, ἵνα ὡς πρὸς αὐτὸν τὸν διάπυρον λαμβάνων τὸν παραγγελίαν, ἵνα ἀεὶ μάρτυρα τὸν Χριστὸν ἔχων ἀφ' οὗ ἤκουσε, καὶ παρίστηται τῷ δικαιοδότῃ μόνῃ. παραγγέλλω σοί, φησι, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τὰ πάντα. ὁρᾷς καὶ παράκλησις ὅτι πρὸς τὸν κίνδυνον, καὶ τῆς ἀναστάσεως ὑπόμνησις. καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ, φησί, τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου. πάλιν ἀπὸ τοῦ διδασκάλου ἡ παραίνεσις. ὃ δή λόγῳ, τοῦτ' ἔστιν· ὥσπερ ἐκεῖνος ἐποίησεν, οὕτω, φησί, καὶ ὑμᾶς χρὴ ποιεῖν. διὰ τοῦτο γὰρ ἐμαρτύρησεν, ἵνα κατ' ἴχνος αὐτοῦ βαίνωμεν. τὸν καλὸν ὁμολογίαν. ὅπερ δὲ καὶ τῇ πρὸς Ἑβραίους ποιεῖ λέγων· Ἀφορῶντες εἰς τὴν πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας, καὶ δόξῃ τε τῇ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ κεκάθικε· καὶ πάλιν, Ἀναλογίσασθε γὰρ τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι· τοῦτο καὶ νῦν ποιεῖ πρὸς τὸν μαθητήν· ὡς δὲ εἶδες, μὴ δείσῃς θάνατον· Θεοῦ γὰρ εἶ δοῦλος, τοῦ καὶ πάντα δυναμένου ζωογονῆσαι. ποίαν οὖν λέγει καλὴν ὁμολογίαν; ἣν ἠρώτησεν Πιλάτος, Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, ἔφη. καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἦλθον μαρτυρῆσαι τῇ ἀληθείᾳ. Ἰδὲ οὗτοί μου ἤκουσαν. τί οὖν λέγει τοῦτο φησιν, ὅτι ἔπει, ἐρωτόλημος εἶ υἱὸς Θεοῦ ἐστί, οὐ λέγεις ὅτι υἱὸς Θεοῦ εἰμὶ ἐγώ. καὶ πολλὰ ἔπρεσε μαρτύρησε καὶ ὡμολόγησεν. τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον καὶ ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τουτέστι, μέχρι τῆς σῆς τελευτῆς, μέχρι τῆς ἐξόδου. ἀνὴρ οὐκ εἶπεν οὕτως, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐπιφανείας εἶπεν· ἵνα μᾶλλον αὐτὸν διεγείρῃ. τί ἐστί, τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον; μήτε δογμάτων ἔπεκεν, μήτε βίου, κηλίδα τινὰ προσπεριφάμενον. ἰδοὺ καιρὸς ἰδίοις δείξει, φησίν, ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον. πρὸς τίνος ταῦτα εἴρηται; ἆρα πρὸς τοὺς παῖδας; ἆρα πρὸς τοὺς υἱούς; πρὸς τοὺς υἱοὺς πάντως. ἰδοὺ καιρὸς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης. καὶ ταῦτα πάλιν εἰς παραμυθίαν, ἵνα μὴ θαυμάζῃ, μὴ διδοὺς ἐκεῖ ἐκεῖνα βασιλεῖς. καιρὸς ἰδίοις· τουτέστι, τοῖς προσήκουσι, τοῖς ὀφειλομένοις· ὥστε μὴ ἀφάλλειν, ὅτι οὐδέπω γέγονε. καὶ πόθεν δῆλον ὅτι δείξει; ἐκ τοῦ εἷς δυνάστης. μόνος γάρ ἐστι δυνάστης, ἐκεῖνος δείξει ὁ μακάριος, ἡ αὐτοκρατορία. τοῦτο γὰρ λέγει δηλονότι ὅτι οὐδεὶς ἐκεῖ λυπηρός, οὐδεὶς ἀνδρός. ὃ δή, μόνος, ἡ πρὸς διάβολον τὴν αἱρετικὸν, ἡ ἀεὶ ὃ ἀληθινὸν εἴρηκεν, ὃ καὶ ἡμεῖς λέγομεν πολλάκις πρὸς αἱρετικὸν, ὃς ἀφαιρεῖ βλασφημίαν. ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φησί. τί οὖν; ὁ υἱὸς οὐκ ἔχει; οὐκ ἄρα ἀθανασία ἐστί; καὶ πῶς, τῆς αὐτῆς οὐσίας τῷ πατρί; φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, φησίν. ἄλλο δὲ φῶς αὐτὸς, καὶ ἄλλο ὁ οἰκεῖ; οὐκοῦν καὶ πόρρω ἐμπεσεῖ πλάνης. ἄπαγε. οὐχ ἵνα τοῦτο ποιήσωμεν, ἀλλ' ἵνα δι' ἀκριβείας τῆς θείας φύσεως παραστήσῃ, φῶς οἰκεῖν αὐτὸν εἶπεν ἀπρόσιτον, οὕτω θεολογήσας ὡς ἰδεῖν αὐτῷ δυνατόν. ὁρᾷς καὶ ὅταν μέγα τι φθέγξασθαι βουληθείη ἡ γλῶττα, πῶς ὀκνεῖ; οἱ εἶδον οὐδεὶς πώποτε ἄνθρωπος, φησίν, οὐδὲ ἰδεῖν δυνατόν. ὥσπερ οὖν τὸ γενέσθαι εἰδέναι φησὶν, ὅτι ἰδεῖν δυνατόν. ὧν ἡμῖν δὲ κρεῖττον αἰώνιον, ἀμείνων. καλῶς ἐθεολόγησεν τοῦτο, καὶ ἀναγκαίως. ὅπου γὰρ μάρτυρα αὐτὸν ἤγαγε, πολλὰ πρὸς τὸν μάρτυρος ἀναλέγεται, ὥστε μᾶλλον μαθητὴν ἐστῆσαι. τουτέστι, δόξα αὐτῷ· τοῦτο μόνον δυνάμενα λέγειν, τοῦτο μόνον ποιεῖν, οὐ προσεργάζεσθαι, τῆς ὕστερον. εἰ δὲ πάντων ὁ κρείττων αὐτῷ αἰώνιον, μὴ δείσῃς· καὶ νῦν μὴ γένῃ), ἀεὶ ἡμῖν αὐτῷ, ἀεὶ κρείττων αὐτῷ.

καλῶς ἀπεισπεφώμεθα τῆς αἰωνίου ζωῆς, ὅτω δυνησόμεθα τούτων καταφρονεῖν· ἀλλ' ἵδωμεν, ὅπ οὐδὲν ἡμᾶς ὠίνησεν, οὐ πρὸς δόξαν, οὐ πρὸς ὑγείαν, οὐ πρὸς ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ πονηρίαν καὶ βυθίζει εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. ἀλλὰ μάθης ὅπ σὺ ζῶθα πλούτῳ καὶ πολλοὺς ἔχῃς ὑπὸ σαυτόν· ἐκεῖ ὁ ἀπιλθών, ἔρημος ἀπιλθών καὶ γυμνός. ἀλλὰ ταῖς παιδιαῖς σπουδῶν συνεχῶς, καὶ πρὸς τὴν ἄλλων ἀκηδίαν, ἴσως ἐς αἰῶνα ἐκπεσῇ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς κολάσεως ταύτης τῆς χαλεπῆς. καλὸν ὁ μάργαρίτης; ἀλλ' ἐνόησον ὅπι ὕδωρ ἐστὶ θαλάττιον, ὅπ ἐν ταῖς κόλπις αὐτῆς ἔστηκεν ἰὼ ἐρριμμένος. καλὸν ἔστι χρυσίον καὶ ὁ ἀργύριον; ἀλλ' ἐνόησον, ὅπι γῆ, καὶ κονδὸς καὶ ἰὼ, καὶ ἐστί. καλὰ τὰ σπερμάτια ἱμάτια; ἀλλ' ἀσκωλήκων ἐστὶν ὕφασμα· ἐπανάληψις ἐστὶ καὶ πρόληψις ἀνθρώπων, οὐκ ἐν τῇ φύσει ὁ κάλλος ἔχει. τὰ γὰρ ἐν τῇ φύσει ὁ κάλλος ἔχοντα, οὐ δεῖται τῶν διδασκάλων. σὺ δ' ἀνθρώπινα νόμισμα χαλκοῦν ἁπλῶς ἀναχεόμενον χρυσῷ, πρὶν μὲ θαυμάζειν, χρυσὸν αὐτὸν ἡγεμάζων· ὅταν δὲ ὁ Θεὸς ταῦτα δείκνυσι τοῦ ἀπάτου σε διδάξων, συνέξηλθε ὁ θαῦμα μὲν τῆς ἀπάτης. ὁρᾷς ὅπ οὐκ ἐν τῇ φύσει ἔχει ὁ καλόν; ἀλλ' οὐδὲ ἀργύρεος. καὶ γὰρ ἀνθρώπινα κασσίτερον, θαυμάζεις, ὡς ἄργυρον, ὥσπερ χαλκὸν ὡς χρυσόν· καὶ χρεία τῶν διδασκάλων ποῖα χρὴ θαυμάζειν. ὅτως οὐκ ἀρκοῦσιν ἡμῖν οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς τοῦ διαγνῶναι. τὰ δὲ ἀνθρώπινα τοιαῦτα, ἀλλ' ἐκείνων βελτίω πολλῷ. ῥόδον μὲν ἰδής, ὁ χρεία τῶν διδασκάλων, ἀλλ' οἶδας ἀφ' ἑαυτῆς τοῦ ἀνεμώνην διαφέρει, καὶ ἴα, ὅτω καὶ κρίνα, καὶ ἕκαστον ἀνθος. οὐδὲν οὖν ἕτερον, ἢ πρόληψις, ὁ χιτώνιον. καὶ ὅπ πρόληψίς ἐστὶ ὁ ὀλέθριον ὅτε πάθος, φέρε, εἰπέ μοι, εἰ ἔδοξε τῷ βασιλεῖ τιμιώτερον νομοθετῆσαι τὸ χρυσοῦ ὁ ἀργύρεον, ὁ μεταθήκατο ἂν ὁ ἀνθρωπος καὶ ὁ φίλτρον; ὅτω πάντοθεν τῆς πλεονεξίας ἐσμέν, καὶ τῆς κακονοίας. ἐ ὅπ ὅτως ἐστί, ἐ τῷ ἀσφαλεῖ τιμᾶται, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει, εἰσὶ καρποὶ πῦρ ἡμῖν θυτηλεῖς, σὺ δὲ τῇ Καππαδοκῶν χώρᾳ τίμιοι, καὶ τῶν πῦρ ἡμῖν τιμίων πολυτελέστερον πάλιν σὺ τῇ Σηρῶν χώρᾳ ἕτερον, ὅτι τὰ ἱματία ταῦτα. σὺ δὲ τῇ ἀνθρωποφόρῳ Λιβύῃ καὶ Ἰνδίᾳ, ἔνθα εἰσὶ λίθοι, πολλαὶ τιμιώτατοι ἐστὶν ὀρυκτοί. ὅτω πρόληψίς ἐστιν, ὅτως ἀνόητοί ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι τὰ τοιαῦτα· καὶ οὐδὲν κρίσει προσέχομεν, ἀλλ' ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν. ἀναπέφωμεν τοίνυν ποτὲ ἐκ τῆς μέθης ταύτης· ἴδωμεν ὃ ὄντως καλόν, ὃ φύσει καλόν, τοῦ δικαστοῦ, τοῦ δικαιοσύνῃ, ἵνα ἐπιτύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν.

Λογ.π. 13 ΠΑΡΑΓΓΕΛΛΩ ΣΟΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τὰ πάντα, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν,

14 Τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· 15 Ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος, καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, 16 Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον. Ἀμήν.

Πάλιν

τοῖς δὲ ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς πίοις. οὕτω καὶ ὁπὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἔξωθεν τῷ μὲν μὴ σφόδρα ἐρῶντι τῶν σεφάνων, ἔξεστι ἐκ τοῦτης συμποσίοις καὶ μέθαις τοῦτο ποιεῖν (οὕτω γὰρ ὦ ⓐ δειλοὶ καὶ ἀναιδροι τῶν πυκτευόντων ποιοῦσι) ⓐ ὁ δὲ ⓦ τέφρωνι ἐρῶντας, μυείας ἄξιοι πληγάς. τῇ γὰρ ἐλπίδι τῶν μελλόντων τέφονται δὲ ἀφιέσθαι.

χ. ἀναλίσκεται

Φύγωμεν τοίνυν τὴν ῥίζαν τῶν κακῶν, ἣν πάντα φθυρόμεθα. ἡ φιλαργυρία, φησίν, ἐστὶ ΗΘΙΚΟΝ
ῥίζα. Παῦλος ἐφθέγξατο, μᾶλλον δὲ ὁ Χριστὸς διὰ Παύλου. ἴδωμεν δὲ τοῦτο πῶς. καὶ αὐτὴ τῶν σεφανιτῶν μάρτυρα ἡ πρᾶξις. τί γὰρ κακὸν ἐστὶ τὰ χρήματα, μᾶλλον δὲ διὰ τὰ χρήματα, ἀλλὰ διὰ τὴν κακὴν σεοαίρεσιν τῶν οὐκ εἰδότων αὐτοῖς κακῶς χρῆσθαι; ἐπεὶ ἔξεστι τοῖς χρήμασιν εἰς δίκαιον χρῆσθαι, ἔξεστι δὲ βασιλείαν δι' αὐτῶν κληρονομεῖν. τοίνυν ὃ ἄπερ εἴδομεν εἰς ὑπηκουείαν τῶν πενήτων, εἰς ὑδροποσίαν τῶν ἡμιθνητιώντων ἡμῶν, εἰς διάκτησιν καὶ ἀρέσκειαν Θεοῦ, τούτοις κεχρήμεθα κατὰ τῶν ἀθλίων πενήτων, μᾶλλον δὲ κατὰ τῶν ἑαυτῶν ψυχῶν, καὶ εἰς σεοσκρουσμὸν τῷ Θεοῦ. ⓦ οὐ γὰρ χρήματα ἀφείλετό τις, καὶ πενίαν σεοσέβαλεν, ἑαυτὸν δὲ θανατᾷ. καὶ τούτου οὐ σώζεται τῇ πενίᾳ κατατακείς, ἑαυτὸν δὲ τῇ διηνεκεῖ ὀμωρείᾳ. ἆρα μή ἐστιν ἕξις; οὐ τοίνυν κακοὶ οὐδὲ σῶφρονες; οὐχὶ πλεονεξίαι; οὐχ ἁρπαγαί; οὐκ ὀλοφυρμοί; οὐκ ἔριδες; οὐ μάχαι; οὐ φιλονεικίαι; οὐχὶ μέχρι τῶν νεκρῶν ταῖς χεῖρας ἐξέτεινεν; οὐχὶ καὶ μέχρι πατέρων, καὶ ἀδελφῶν; οὐχὶ φύσεως νόμος, καὶ Θεοῦ σεοστάγματα, καὶ πάντα ἁπλῶς ἀνέτρεψεν, ὑπὸ τῆς ὑπερθυμίας ἐκείνης κατεχόμενοι; τὰ δίκαια οὐ τούτων ἕνεκεν; ἄνελε τοίνυν τὴν φιλοχρηματίαν, καὶ πέπαυται πόλεμος, πέπαυται μάχη, πέπαυται ἔριδα, πέπαυται ἔρις καὶ φιλονεικία. ὥσπερ λυμεῶνας καὶ λύκους ἐλαύνεσθαι. οὐ τοιούτους ἐκ τῆς οἰκουμένης ἐχρῆν. καθάπερ γὰρ αἰσθηροὶ τινες οἰκέται ἢ σφοδροὶ εἰς χαλκωμάτων ἐμπίσεις πίλαγος ἐκ βάθρων αὖθις ἀναστρέφουσιν, ὡς καὶ τὴν βύθιον ἄμμον τοῖς ἄνω μίγνυσθαι κόμαις· ὕστερον ⓐ φιλοχρήματοι πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιοῦσιν. οὐδέν ἐστιν οὕτω φιλάργυρον, ὡς ὁ φιλοχρήματος φίλος. πῶς λέγω φίλον; οὐδὲ αὐτὸν ⓦ Θεὸν ὑπίσανται. ὑπὸ γὰρ τῆς ὑπερθυμίας ἐκείνης κατεχόμενος, μέμνηται. ἔχ' ὅ,τι τοῦτο Τιτθὰς ξιφήρεις σεοϊόντας; σκιᾶνα μανίας ἐστὶν ὑπόκρισις. ὅταν δὲ θεοῦσι, ἀλλ' ἀληθῶς μεμηνότες καὶ ἐξεσκεκότες. καὶ ἀποδύσης αὐτῶν τὴν ψυχήν, ὥσπερ θύρσους ἐσκυλασμένους, οὐχ ἵν' ξίφος, οὐδὲ δύο, ἀλλὰ μυρία κατέχουσι, οὐδὲ ὑπεραώσουσιν, ἀλλὰ καὶ πάντων λυπήσουσι, πᾶσιν ὑπιπτεύσουσι καὶ ὑλακτήσουσι καὶ πάντων, καὶ κυσὶν σφάζουσι, ἀλλὰ ψυχὰς ἀνθρώπων, καὶ εἰς ⓦ οὐρανοὺς αὐτοὺς μεγάλα βλασφημοῦσαν. ὑπὸ τούτων πάντα διατέτραπται, πάντα διόλωλεν ἀπὸ τῆς τῶν χρημάτων μανίας. τίνας γάρ, τίνας οὐπάσομαι, οὐκ οἶδα· ὅτως ἔστ' ὁ λοιμὸς πάντας κατέχει. οὐδὲ μὲν οὐκ πλείονες, οὐδὲ ὀλιγοστοὶ μέρος, πάντας ὅμως. καὶ καθάπερ πυρὰς εἰς ὕλιν ἐμπεσοῦσα καταφέρει πάντα καὶ ἐρημοῖ, ὅτω δὲ αὕτη τὴν οἰκουμένην ἀνέτρεψε. βασιλεῖς, ἄρχοντες, ἰδιῶται, πένητες, γυναῖκες, ἄνδρες, παῖδες ὀξίσης πάντας κατέχονται τῷ κακῷ. καθάπερ ζόφου τινὸς τὴν οἰκουμένην ἐπιπεσόντος, οὐδεὶς αἰσθάνεται· ἀλλὰ κατηγορίαι μὲν μυρίαι καὶ πλεονεξίας καὶ ἰδίας καὶ δημοσίας γίνονται, διόρθωσις δὲ οὐδαμοῦ. τί οὖν γένοιτο; πῶς σωθησόμεθα τὴν φλόγα; ἔνεστι γάρ καὶ τοῦτον ἀφθῆναι ⓦ οὐρανοῦ· θελήσας σῶσαι, σῴσει, καὶ πάντως σωθησόμεθα τῆς πυρᾶς. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τοῦ θέλειν ἠύξηθη, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ θέλειν καθαιρεθήσεται. οὐχὶ ἡ σοφαίρεσις ἡ ἡμετέρα αὐτὴν ἐποίησεν; οὐκοῦν δυνήσεται καὶ ἡ σοφαίρεσις σῶσαι· μόνον βουληθῶμεν. πῶς δὲ θέλειν ἐγένετο; ἀλλ' ἴδωμεν αὐτῆς τὸ μάταιον καὶ σφαλερόν· ὅτι οὐκ ἦμιν συναπολεῖται οὐ δυνήσεται, ὅτι καὶ σώζεσθαι ἡμᾶς ἀφίησιν· ὅτι αὐτὰ μὲν ὧδε μένει, ἡμᾶς δὲ ἐξ αὐτῆς ἡμῖν πάθη συναπαίρεται· ἀλλ' ἴδωμεν, ὅτι πολὺ οὐκ πλοῦτος ἐστιν· ἀλλὰ σοφίαν τῶν σοφιζομένων, καὶ βορβόρου ὑπολείψεως φαίνεται· ἀλλ' ἴδωμεν, ὅτι μείζους ἔχει κινδύνους, ὅτι ἰδιωτῶν σοφίσματα, ὅτι ἰδιωτῶν ἀναμαρτήτου ἀγωνίας· οὐ σοφίαν ⓦ πλοῦτον καλῶς

Θεοῦ, ἀλλὰ κυρίως ⓓ δίκαιοι, οὐ χῦ ⓦ τῆς δημιουργίας λήξει μόνον, ἀλλὰ κὴ χῦ ⓦ * τῆς οἰκειώσεως. Εἰ τῶ Θεοῦ δοῦλος πρὸς, φησι, εἶ, μὴ ζήτει τὰ περιττὰ, ἃ οὐκ ἄγουσι πρὸς ⓦ Θεόν, Ἀλλὰ ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην. Ἀμφότερα μετ' ὀπτασίας. οὐκ εἶπεν, ἀφίστασο, ἃ προσῆκε, ἀλλὰ φεῦγε, κὴ δίωκε δικαιοσύνην, ὥστε μὴ πλεονεκτεῖν. Εὐσέβειαν, Τὴν τοῦ δόγματος. Πίστιν, Ἣν ἔχεις εἰς αὐτὸν τὴν ζητήσει. Ἀγάπην, ὑπομονήν, πραότητα.

* ἐναφίστασο κὴ.

12 Ἀγωνίζου ⓦ καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἰδοὺ κὴ ὁ μισθός. Εἰς ἣν ἐκλήθης, κὴ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν, ὅτι ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. Τουτέστι, μὴ κατακμήσῃς τὴν πρόρρησιν ἐκείνην. "τί αἰσχύνῃ κάμνειν; ποῖον ἢ πυγμὴν ἢ παλίδα φησὶν ὑπομένων ἐὰν βουληθῇς πλουτεῖν; τῆς γὰρ πίστεως αὗται ἀποπλανῶσι, καὶ δυσὶ αὗται περιβάλλει, κὴ ἀπολαυστέρεις ἐργάζεται. κὴ ὀπτασίας "μισοῦντας, φησί. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸς ἐπιθυμία, ὅταν μωρεῖς ἔχωσι, ὅταν ἰδιῶται, οὐ φιλαγαθοπρεπίας ἕνεκεν, ἀλλὰ τρυφῆς; ὅταν ἰδιῆς ἀποκλείσωσι τὰς αὐλὰς, ὅταν θηρία τρέφωσιν, ὅταν περὶ κύνας ἠρολίαν), ὅταν ἵππους κοσμῶσι, κὴ τῶν παίδων οὐχ ἧττον περὶ αὐτοὺς διαχέωνται; πόσα ταῦτα δύσπορα καὶ περιττὰ, οὐδὲν ἀναγκαῖον, οὐδὲν χρήσιμον. ὀπτασίας, φησὶν, αἰσχρὰς κὴ βλαβερὰς. ποίας βλαβερὰς; ὅταν ἐρῶσι ἔρωτας ἀτόπους, ὅταν τῶν τῶ πλησίον ἐφίεῖ), ὅταν τῇ τρυφῇ " περισσαλεύσωσι, ὅταν μέθης ὀρέγωνται, ὅταν σφαγῆς κὴ τῆς ἑτέρων ἀπωλείας· πολλοὶ γὰρ "ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐρώτων κὴ τυραννίδι ἐπέθεντο, κὴ ἀπώλοντο. οὕτως ὁ τοιοῦτος κάμνει εἰς αἰσχρὰ, μᾶλλον ἢ κὴ βλαβερά. κὴ καλῶς εἶπεν, ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως. οὐ γὰρ ἀφίησιν αὗται τὸν ὀδὸν ἰδεῖν ἀνθέλκουσα τοῦ ὀφθαλμοὺς πρὸς ἑαυτὴν ἡ φιλαργυρία, κὴ κατ' μαφὸν ἀποκλείσασα. καθάπερ γὰρ τῆς νυκτὸς οὐδὲν βαδίζων, κὴ πρὸς ἕτερόν τι ⓦ τοιοῦτον ἐγκυρῶν, βαδίζει μὲν, οὐκ εἰδὼς ἢ πορεύεται τὸν πόλιν πολλάκις ἐκείνῳ, εἰς λίθον ἔπεσεν, ἐλκωθῶσι αὐτοῦ τῶν ποδῶν αἱ σφαῖραι κὴ μάτην· τοιοῦτόν τι καὶ ἡ φιλαργυρία ἐστὶ. κὴ πρόσεστιν ἑαυτῇ ὁδοὺς πολλάς. ὁρᾷς, ᾧ πρόσεστιν, τί ἠπίξατο; ὃ ἢ βούλεται δηλονότι διὰ τῆς ἐμφάσεως, τοῦτο ἔστι. ἄκανθαί εἰσιν αἱ ἐπιθυμίαι. κὴ καθάπερ οἱ ἀκάνθας, ἵνα μή τις ἅψηται αὐτῶν, ἢ μαξέλας χρῆται κὴ πάσσαλα ἐργάζεται, οὕτω δὲ ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ὁ αὐτὸ ποιῶν) ὁ ταύτας ἐμπιστῶν, κὴ τὸν ψυχὴν· ἀλγηδόσι περιβαλῇ. πόσας ἔχουσι φροντίδας, πόσας ὁδυνὰς ⓓ πρόσωπα, εἰπέ μοι; οὐκ ἔστι εἰπεῖν. διὰ τοῦτό φησι, ταῦτα φεῦγε, δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητα. ἀπὸ γὰρ τῆς ἀγάπης ἡ πραότης. ἀγωνίζου ⓦ καλὸν ἀγῶνα. σεσάωται αὐτὸ τὴν πρόρρησιν κὴ τὴν ἀνδρείαν ἐπαινῶ· ὅτι μὴ πρόρρησίας, φησὶν, ὅτι πάντων ὡμολόγησας. ἀναμιμνήσκει δὲ κὴ τῆς κατηχήσεως αὐτοῦ· ἐπιλαβοῦ, φησι, τῆς αἰωνίου ζωῆς. οὐκ ἀρὰ ὁμολογίας χρεία μόνον, ἀλλὰ κὴ ὑπομονῆς, ὥστε μὴ ἀφαιρεθῆναι τὴν ὁμολογίαν, καὶ ἀγῶνος σφοδροῦ, καὶ μυρίων ἰδρώτων εἰκότως, ὥστε μὴ ἀπειρᾶσθαι. πολλὰ γὰρ τὰ σκάνδαλα, πολλὰ τὰ κωλύματα. διὰ τοῦτο ἀεὶ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός. πάντοθεν οὖν χρὴ σπουδάζεσθαι, πάντοθεν χρὴ βιάζεσθαι ἐκεῖ). μυρίαι πάντοθεν φαίνονται) ἡδοναὶ ἕλκουσαι τῆς ψυχῆς τοὺς ὀφθαλμοὺς, αἱ τῶν σωμάτων, αἱ τῶν χρημάτων, αἱ τῆς τρυφῆς, αἱ τῆς ῥᾳθυμίας, αἱ τῆς δόξης, αἱ τῆς ὀργῆς, αἱ τῆς δυναστείας, αἱ τῆς φιλαρχίας, κὴ φαίνονται) λαμπρὰς ὄψεις ἔχουσαι καὶ ἐπιφανεῖς, ἡδονὰς ἐπισπάσασθαι τοὺς ἐντολομένους, τοὺς μὴ σφόδρα τῆς ἀληθείας ἐρῶντας. αὕτη μὲν γὰρ ἀπέσκληκε τοὺς, καὶ οὐδὲν ὑπέρπικρὸν ἔχουσα. τί δήποτε; ὅτι πᾶσαν τὴν ἡδονὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἐπάγεσθαι· ἐκεῖναι δὲ ἐν τοῖς παροῦσι ἤδη τιμᾶς, ἡδονὰς, ἀναπαύσεις οὐκ ἀληθεῖς, ἀλλ' ὑπεκχεομένας· αὐ τοίνυν βάναυσος ἦν τις, καὶ μαγειρικὸς, καὶ ἀνδραποδιστὴς ἐκεῖνον ἀνήξει), ἐκλυθεὶς

χ. μὴ αἰσχύνῃ κάμνειν

χ. αἰσχρὰ,

χ. διαφθαρῶσι

χ. κὴ τυραννίδι μανίας ἐπ'

ταῦς

ὅτι δείκνυσι, οὔτε σωτείαν ἀφίησιν. Οὐδὲ γὰρ εἴ τις μύσας τὸν ὀφθαλμὸν, βούλεται εὑρεῖν τι τῶν ζητουμένων, δυνήσεται, ἢ αὖ πάλιν, εἰ τοῦτον ἀνεῳγμένον, καταρύξας ἑαυτὸν, ἃ τὰ ἀκτῖνα ἀποτραφεὶς, ἐκεῖ ζητοῖ, δυνήσεται μὴ εὑρεῖν· οὕτω πίστεως χωρὶς οὐδὲν εὐέσκεπτον, ἀλλὰ μάχας ἀνάγκη πίπτειν, ὅθεν ὠφέλειαν βλασφημίαι, ἀκαθαρσίαι ποιοῦσι, τοιοῦτοι δόξαι καὶ δόγματα ποιοῦσι ἀπὸ τῆς ζητήσεων. τότε γὰρ εἰ Θεοῦ, ἃ μὴ δεῖ, ἀκουσθήσομαι, ὅταν εἰς ζητήσεις ἐμπέσωμεν. Ἀφανιζόμεθα τοῦτοις, φησὶ, καὶ ἀφανιζόμεθα· ἢ τοῦτό φησι, ἀφανιζόμεθα· καθάπερ τὰ ψεύδη τῆς ἀληθείας ἀφανιζόμενα τόσον καὶ τὰ ὑγιαίνοντα ἐμπίπλησιν, οὕτω καὶ ὅταν ὁ ποιμὴν αἱρῇ ἄνδρες. καὶ ἀπιστερημένων, φησὶ, τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ὁρᾷς πόσα τίκτειν φησὶ φιλονεικίας; αὐθροκερδείαν, ἄγνοιαν, ἀπόνοιαν. τὸ γὰρ ἀπόνοιαν ἡ ἄγνοια τίκτει. ἀπὸ τούτων, φησὶν, ἀφίστασο. Οὐκ εἶπεν, ὁμόστεγον, ἀλλ', ἀφίστασο, τοῦτον, ἐκτρέπου. Αἱρετικὸν γάρ, φησὶν, ἄνθρωπον μετὰ μίαν ἢ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ. δείκνυσιν αὖθις οὐκ ἀπὸ ἀγνοίας τοσούτους, ὅσους ἀπὸ ῥᾳθυμίας τε αὐτῶν τὴν ἄγνοιαν ἐχόντας. ἀνθρώπους γὰρ χρημάτων ἕνεκεν μαχομένους ποτὲ δυνήσῃ πεῖσαι; ἄλλως οὐ πείσεις τοὺς τοιούτους, ἀλλ' μὴ δι' ὅτου πάλιν, καὶ οὐδὲ ὅτως αὐτῶν τὴν ὀπτηθυμίαν ἐμπλήσεις. Πλεονέκτου γὰρ ὀφθαλμὸς, φησὶν, οὐκ ἐμπίπλαται μισθοῦ. ἀλλ ποίησω; αὖθις ἀδιορθώτους ἔχοντας ἐκτρέπεσθε. Εἰ δὲ τῷ τὸ μάχεσθαι πολλὴν ἔχειν τὴν ἀνάγκην παρὰ μὴ ὁμόσε χωρεῖν, μηδὲ συμπλέκεσθαι, πολλῷ μᾶλλον τοῖς μαθητευομένοις ἡμῖν, τοῖς εἰς τάξιν μαθητῶν οὖσιν. Εἰπὼν δὲ ὅτι νομίζουσι πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν, ἐπήγαγε· ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας, οὐχ ὅταν χρήματα ἔχῃ, ἀλλ' ὅταν μὴ ἔχῃ. ἵνα γὰρ μὴ καταπίῃ εἰς ἀθυμίαν διὰ τὴν πενίαν, διίστησιν αὖθις, καὶ αἴρεται. νομίζουσι, φησὶν, ὅλη πορισμός ἐστι. ἔστι μὲν γὰρ, ἀλλ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ μετρίως. Εἶτα παρέπεμψεν καταβαλὼν ἐκείνῳ, ὅτι ταύτην ἐκαίρου. ὅλη γὰρ σοί ἐστιν ὁ πορισμὸς οὗτος, δῆλον ἐκ τοῦ ἰδίων τὸ ζῷον, μηδὲ συμμέτρισασθαι ἡμῖν, μηδὲ σωφρονεῖν. πόθεν τοῦτο δῆλον; ὅτι σοὶ ἔχοντι, ἤλθομεν εἰς τὸν βίον, δῆλον ὡς σοὶ ἀπελθοῦσθαι ἔχοντι. γυμνὴ γὰρ παρεγένετο ἡ φύσις, γυμνὴ καὶ ἄπεισιν. οὐ ποιῶ ἡμῖν δι' ὧν ἐσιτήσω. Εἰ μηδὲν εἰσηνέγκαμεν, μηδὲ ἔχοντες ἀπελθοῦσθα.

8 Ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα.

Τοσαῦτα ἐαθίει χρὴ καὶ ποιῶτα, ἃ θρίαμβα ἔχει· τοιαῦτα ἀμφιέννυσθαι, ἃ σκεπάσαι μόνον ἡμᾶς ὀφείλει καὶ ἐκείνῃ τὴν γύμνωσιν, μηδὲν ἐκείνοι. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ τυχὼν ποιῆσαι δύναται ἱμάτιον. Εἶτα ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐκπέσῃ.

9 Οἱ δὲ βουλόμενοι, φησὶ, πλουτεῖν. Οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, οἱ πλουτοῦντες, ἀλλ', οἱ βουλόμενοι. ἔστι γὰρ πολλὰ καὶ χρήματα ἔχοντα καλῶς οἰκονομεῖν, κατὰ φρονοῦντα αὐτῶν, καὶ εἰς πόνους δεόμενα. Οὐκ ἄρα τοὺς τοιούτους, ἀλλὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας δεῖ βάλλει. Οἱ δὲ βουλόμενοι, φησὶ, πλουτεῖν, ἐμπίπτουσιν εἰς πάθη καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς καὶ ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους. Καλῶς εἶπε, βυθίζουσιν, ὡς μηδὲ ἀνενεγκεῖν δύνασθαι. Εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν.

χ. αὐτούς

10 Ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεχθέντες ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ περιέπειραν ἑαυτοὺς ὀδύναις πολλαῖς.

Ἰδοὺ δύο πάθησι, ἀλλ' ὁ μᾶλλον αὐτοῖς ἰσχυρότερον εἶναι δοκεῖ, τοῦτο σύνταξα ὕστερον τέθεικε, τὸ, ὀδύναις πολλαῖς. Καὶ ταῦτα ἑτέρως οὐκ ἔστι μαθεῖν, ἢ τοῖς πλουσίοις περιοικοῦσι, πόσα ἀποδύρεται, πόσα θρηνοῦσι.

11 Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ. Μέγα ἀξίωμα. πάντες μὲν γὰρ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ,

λάβωμεν αὐτὴν μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. ιζ. ΤΑΥΤΑ ΔΙΔΑΣΚΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΑΛΕΙ.

3 Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ,

4 Τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί,

5 Διαπαρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν, καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων.

6 Ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας.

7 Οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα.

Οὐκ αὐθεντίας δὲ τῶν διδασκάλων μόνον, ἀλλὰ καὶ προσοχῆς πολλῆς, ὥσπερ δὲ προσοχῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐθεντίας. Καὶ ταῦτα πάντα διδάσκων ὁ μακάριος Παῦλος, ποτὲ μὲν λέγων, Παρήγγειλε ταῦτα καὶ δίδασκε, ποτὲ δέ, Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. Εἰ γὰρ ἀναγκαῖον τοὺς καμνοντας παρακαλεῖσθαι, οὐχ ἵνα αὐτοὶ τῆς ὑγείας ἐπιτύχωσιν, ἀλλ' ἵνα ἐκείνους ἀπαλλάξωσι τῆς ἀῤῥωστείας καὶ χειμῶνος ἀναπνεύσωσι· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τούτων προσῆκε τοὺς διδασκαλικοὺς ὧν ἅπτεσθαι χρὴ παρακαλεῖσθαι. Οὐδεὶς γὰρ δοῦλος αὐτὸν εἴθισται παρακαλεῖν ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· Οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, φησὶν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν· καὶ πάλιν, Πάντα ὑμῶν ἐστὶν, εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολλώς. καὶ δουλεύει τῇ δουλείᾳ ταύτῃ μετὰ προθυμίας. οὐ γὰρ ἔστι δουλεία, ἀλλ' ἐλευθερίας βελτίων. Ἐκεῖνος γάρ ἐστι, φησὶ, δοῦλος ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν. Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται μηδὲν ἐπιστάμενος. Οὐκ ἄρα ἐκ τοῦ εἰδέναι τὸ εἰς ἀπόνοιαν αἴρεσθαι συμβαίνει, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἰδέναι. ὁ γὰρ εἰδὼς τοὺς κατ' εὐσέβειαν λόγους, οὗτος μάλιστα καὶ μετεπαίζειν οἶδε· ὁ δὲ ὑγιαίνοντας ἐπιστάμενος λόγους, καὶ νοσεῖ. ὅπερ γὰρ ἐπὶ σωμάτων φλεγμονή, τοῦτο ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπόνοια. ὥσπερ οὖν τὸ φλεγμαῖνον καὶ φαυλῶς ὑγιαῖνον, ὅτως οὐδὲ οὐδαμοῦ τοῦτο ἀληθεύουσι. ἄρα ὅτι εἰδότα τι μηδὲν εἰδέναι. ὁ γὰρ μὴ εἰδὼς ἅπερ εἰδέναι χρή, οὐδὲν οἶδε. καὶ ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ μηδὲν εἰδέναι ὑπερηφανία γίνεται, δῆλον ἐκεῖθεν. ὁ Χριστὸς ἐκείνωσεν ἑαυτόν. ὁ τοῦτο ποιῶν εἰδώς, οὐ μέγα φρονήσει ποτέ. οὐδὲν γὰρ ἔχει ἀνθρωπος, εἰ μὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ. οὐκοῦν οὐ μέγα φρονήσει. Τί γὰρ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; αὖθις σοῦ πόδας ἐνίψατο τοῦ μαθητοῦ. ὁ τοῦτο εἰδὼς, πῶς ἐπαρθήσεται; ἀλλὰ τοῦτό φησιν, Ὅταν πάντα ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν. ὁ τελώνης ἀπὸ μόνης τῆς φιλοφρονήσεως εὐδοκίμησεν, ὁ Φαρισαῖος ἐξ ἀληθείας ἀπώλετο. ὁ τοίνυν τετυφωμένος οὐδὲν τούτων ὠφέλησε. αὖθις πάλιν ὁ Χριστός φησιν, Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἀλλὰ νοσῶν, φησὶ, περὶ ζητήσεις. ἆρα νοσεῖν ἐστὶ τὸ ζητεῖν, καὶ λογομαχίαν· εἰκότως. ὅταν γὰρ ἀπὸ τῶν λογισμῶν ἡ ψυχὴ πυρέττῃ, ὅταν χειμάζηται, τότε ζητεῖ· ὅταν δὲ ὑγιὰς ᾖ, τότε οὐ ζητεῖ, ἀλλὰ τοῖς πίσιν δίκαια. ἀπὸ δὲ ζητήσεως καὶ λογομαχίας οὐδὲν ἔστιν εὑρεῖν. ἀ γὰρ ἡ πίστις ἐπαγγέλλεται μόνη, ἡ ζήτησις ἐπιδείκνυται. ὅτι

α. Τιμ. δ. ιε.

β. Κορ. δ. ε. α. Κορ. Γ. κγ.

Ἰωαν. η. λδ.

Φιλιπ. β. ζ.

α. Κορ. δ. ζ. Ἰωαν. ιγ. Λουκ. ιζ. ι. Λουκ. ιη.

Ἰωαν. ιη. κγ.

χ. τόμ.

λθυθερίαν τὴν ἐν Χῦ Ἰ̃ᵡ, τὴν πολλάκις τῆς δουλείας χθεπωτέρην. πολλάκις γὰρ καὶ τέ-
λεδε λιμὸς, ἢ πικροτέρα δουλεία αὕτη ἡ ἐλθυθερία γέγονε. ἢ δ' ὅλως τοῦτο δ' μέγιστον*.
τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν ἐστὶ τὰ βλάπτειν. τῶν δὲ τοῦ μέγιστον* τῶν δὲ ἴδιον τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὠφελεῖν. Ιακω. ιι. ιϛ.
λέγω ὑμᾶς δούλους, φησὶν, ὑμεῖς φίλους μου ἐστε. αἰχμαλωτῶμεν, ἀγαπητοὶ, φοβηθῶμεν· καὶ
χ. ἢ ὅλ. π' πονοῦσιν μέρ. ἐστὶ δικ. ὡς ⓐ οἰκέται ἡμῶν δουλεύοντες, ἐλευθεώσωμεν ἡμεῖς τῷ διαπορεῖν· μᾶλλον δὲ τοῦ πολλοστὸν μέρος τῆς ἐλευθερίας ἡμεῖς ὑπεδεξάμεθα. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τῆς ἀνάγκης φιλοσοφοῦσι, σκεπάσματα μόνα ἔχοντες καὶ τροφάς, ἡμεῖς δὲ πλοῦτον, καὶ μὴ ἔχοντες, καὶ δὲ ἐλπίζοντες, ὑβρίζομεν τῇ τυφῇ εἰς ⓦ βασιλέα. εἰ μὲν δὲ μισθὸν ἀπολαμβάνομεν, καὶ πρὸς ἐκείνων διεκρίνετο τῆς φιλοσοφίας τὸν κανόνα. οὐδὲ γὰρ ἡ γραφὴ οὐχὶ πρὸς οἰκέτας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλογα πέμ-
πειν τοὺς ἀνθρώπους· ὅθεν ὅταν τὸν μόγιστον, ὅταν τοὺς μύρμηκας κελεύῃ μιμεῖσθαι. ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς οἰκέτας μιμήσασθαι πάλαι· ὅτε ἐκεῖνοι μὲν διὰ ⓦ φόβον ⓦ ἡμέτερον πρόσεστιν, καὶ τοσοῦτα μὲν διὰ ⓦ τὸν Θεοῦ φόβον ἡμᾶς προσέπεμψεν. ὁ γὰρ βλέπομεν παράττοντας ὑμᾶς. ἐκεῖνοι μὲν τὸν ἡμέτερον φόβον ὑβρίζονται μυριάκις, καὶ πάντος φιλοσόφου μᾶλλον ἐσήκασι σιγῶντες. ὑβρίζονται καὶ δικαίως, καὶ ἀδίκως, καὶ οὐκ ἀπολέγουσι, ἀλλὰ πολλάκις καλοῦσι, ἀδικουμένους τοὺς πολλάκις. τοῦτο ἐκεῖνοι πλέον τῆς χρείας λαμβάνοντες, πολλάκις δὲ ἔλαττον φέρουσι· καὶ ὅτι σιδάδος καὶ θυΐδιον, καὶ αὐτὰ μέτοι πληρούμενοι, καὶ τοῦ ἄλλου πᾶσαι διαπρεπῆ ἔχοντες βύτελη, οὐκ ἐγκαθεύδουσι, τοῦτο δυσχεραίνουσι· ἐκεῖνοι δὲ διὰ τὸν πρὸς ἡμᾶς φόβον· ἐμπίπτουσι βυθόμενοι χρήματα, πάντα ἀποδιδόασι. μὴ γάρ μοι τοῦτο μαθήσεις εἴπῃς τῶν οἰκετῶν, ἀλλὰ τοῦτο μὴ λίαν κακοῦς. καὶ ἀπολέσωμεν, θύδιος συμβάλλονται. ἆρα οὐ φιλοσοφίας ταῦτα; μὴ γὰρ ὅτι ἀνάγκη ἔστι, εἴπῃς, ἐπὶ καὶ ὅτι σοὶ αἰσχύνη τῆς γλώσσης ἁπτόμενα, καὶ τοῦτο οὕτω σωφρονεῖς, τοσαῦτα ἔχεις λιμὸν τῷ Θεῷ, ὅσης ἀπολαύεις παρὰ τῶν οἰκετῶν. ἔχει ἕκαστος τῶν οἰκετῶν οἴκημα δ' νομοθετοῦμεν, καὶ οὐκ ἐπιμελεῖται τῆς τοῦ πλησίον, τοῦτο λυμαίνεται τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ πλησίον. καὶ ταῦτα ἴδοι τις ἂν ἐν οἰκέταις διὰ τὸν τῶν δεσποτῶν φόβον φυλαττόμενα. καὶ τοσοῦτον αὖ ἴδοις οἰκέτας τὰ τοῦ οἰκέτου ἁρπάζοντας, ἢ λυμαινόμενον, παρὰ δὲ δεσπότου ἐλευθέρους ἐκόντα τούτων μηδέν. ἀλλήλους δάκνομεν, κατεσθίομεν, ἁ διδάσκομεν τὸν διαπορεῖν, τὰ τῶν ὅσιων ἀλλοτρίων ἁρπάζομεν, κλέπτομεν, τύπτομεν, ὀργίζεσθαι αὐτό. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ποιήσειε οἰκέτης, ἀλλὰ καὶ τύπτῃ, μὴ ὀργίζεσθαι τοῦ δεσπότου, καὶ ὑβρίζῃ, μὴ ἀκούειν· ἡμᾶς δὲ τοῦ Θεοῦ πάντα μὲν ὀργίζεσθαι καὶ ἀκούειν, τολμῶμεν. φόβος ὁ τοῦ δεσπότου πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνων μόνος πάντων· ἡμῶν δὲ οὐδὲ ὀνόματι. μόνα τοῦτο πάντα αὖ καὶ κάτω γένοιτο, πάντα συγχέχυται καὶ διέφθαρται· καὶ αὐτοὶ μὲν οὐδὲ εἰς νοῦν λαμβάνομεν τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα ἡμῖν· τῶν δὲ οἰκετῶν τῶν ἡμετέρων ἁμαρτανόντων μὲν ἀκριβείας ἅπαντα ἐξεπάζομεν, καὶ τὰ μακρόθεν. ταῦτα λέγω, οὐχὶ τοῦ οἰκέτας ὑπείλου ποιῆσαι βουλόμενος, ἀλλὰ δ' ἡμέτερον ὕπλιον ὑπερβάλῃ, δ' ῥᾳδίως διεγείρεσθαι, ἵνα καὶ οὕτω δουλεύωμεν τῷ Θεῷ, ὡς ἡμῖν ⓐ οἰκέται, οὕτω δ' πεπεικότι ἡμᾶς, ὡς ἡμῖν ⓐ ὁμοίοις, καὶ μηδὲν τοιοῦτον ἔχοντες πρὸς ἡμᾶς. ἐλεύθεροι τῇ φύσει καὶ οὐτοί εἰσιν. Ἀρχέτωσαν τοῦ ἰσθένειν, καὶ τάττεις εἴρηται. οὐκ ἔστιν αὕτη φύσεως ἡ δου- Γεν. α κε.
λεία, ἀλλ' αἰτίας ὅτι καὶ παρεισάκτου, ἀλλ' ὅμως πολλοῦ ἡμῖν πρόσεστι τοῦ μιμεῖσθαι. ἡμᾶς δὲ τούτοις μὲν μὴ πάσης ἀκριβείας ὑπεπτώκαμεν τῆς ἡμετέρας ἕνεκεν ἀμαθείας· τῷ δὲ Θεῷ οὐδὲ δ' πολλοστὸν μέρος ἐσμὲν ἔχοντες, καὶ ταῦτα πάλιν εἰς ἡμᾶς τρεφομένης τῆς ὠφελείας.
ὅσῳ γὰρ ἂν ἀπορρήτοτερον δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ, τοσούτῳ μᾶλλον ἐσόμεθα τοῦ σώσωμεν, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον κερδανούμεθα. μὴ δὴ τοσαύτης ἀποστερήσωμεν ὠφελείας ἡμᾶς αὐτούς. ὁ μὲν γὰρ Θεὸς αὐτάρκης ὅτι, καὶ ἀνενδεής· ἡμῖν δὲ ἀμοιβὴ καὶ δ' κέρδος πάλιν εἰς ἡμᾶς διατείνει. ὡς οὖν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ προσπεσόντες, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς, οὕτω διακείμεθα, πάντα καλῶς, καὶ δουλεύσωμεν

λεύσωμεν

καὶ οὕτως ἐπαύκει χρὴ λέγ' ὃ τῦ Θεοῦ ὅτομα. 2 Οἱ γὰρ πιστοὶ ἔχοντες, φησι, διαπόζας μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσι, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσι καὶ ἀγαπητοὶ ⓐ τῆς εὐεργεσίας δύτι λαμβανόμενοι. Ὥστε ἐλεγθ, ὡ τοσαύτης ἠξιώθητε τιμῆς, φησιν, ὡς ἀδελφοὺς ἔχειν τὸν διαπόζας, λέγ' τῦτο μάλιστα ὀφείλετε εἶναι. προσάγουσαι, φησιν, εἰς κρίσιν· τυτέστι, τῷ πατρὶ, φησι, προσέχειν αἱ μὴ λογιζόμενοι ὧδε, αἱ δ' ὅ. ἐκεῖ δ' οὐδὲ τὰ κακὰ, οὐδὲ τὰ καλὰ λαθεῖν δύνανται. τί δ' ὅτι, προσάγουσαι εἰς κρίσιν; ὅτ' ὅταν τις ἀμελῶς τὴν καὶ ἥδη αὐτὸν κατακρίνοντα, ὅταν τις ἀδιόρθωτος ᾖ, ὅταν τις ἐλπίζηται διορθώσασθαι, μηδὲν δ' τοιοῦτον προσέχῃ. τί οὖν, ἡ προσεύξῃ τῦτον εἶναι δ'; ὅτι καὶ σὺ σωθῆναί τινες λαθόντες, ἀλλ' ἐκεῖ οὐ λήσονται. ἐκεῖ πάντα γυμνά ἐστιν. αὐτὸ δ' μεγίστη προσβολὴ τοῖς κατορθοῦσιν. ἵνα δ' μὴ εἴπῃ μηδὲν κρῖναι, ἀναγκαίως ἐρμηνεύων αὐτὸ ἐπήγαγε, δ, ὅσοι εἰσὶ κατὰ ζυγὸν δοῦλοι. ἡ τί τῦτο προσέθηκεν ⓦ ὑπὸ ζυγόν; ἡ πάνυ, ἵνα προσέχωμεν, ἵνα ἡ τύτου διδάσκῃ. καλῶς δ' ἐσωζθη καὶ τύτων ἁπτόμενα. ἡ γὰρ ὀργὴ μᾶλλον αὐτὸν πάντας τοὺς δούλους μᾶλλον, ἢ τοὺς διαπότας ὑπεπτόητο, ἡ ἔχθρας κατεπαγὰς κατὰ δίκαιον, ἡ πολεμίους αὐτῶν ποιήμενον λέγει. ἐκείνους μὲν οὖν μὴ πολλὰς τὰς ἐπιτιμίας κατατίθεσθαι προσῆκε· τοὺς δὲ διαπότας δύσκολον ⓦ φόβον προσῆκεν, δύσεργον, λέγων, τὸν ἀπειλῶ· ἐ τί δήποτε ἐσωθήσεται; ὅτι μὲ γὰρ τῆς πίστεως, εἰκότως (οὐ γὰρ εἶχε λόγον ἁμαρτάνεσθαι τοῖς μὴ προσέχουσι) ὅτι δ' τῆς πίστεως, τίνος ἕνεκεν; ὅτι μείζονα προσῆκε τῆς διαπότου εἰσφέρεται τοῖς δούλοις, ἢ προσῆκε τῆς οἰκέτου τοῖς διαπόταις. ἐκεῖνοι γὰρ εἰσὶν ⓐ ἡ χρείαις καταβάλλοντες, ἡ ὑπὸ τῆς τῆς δουλείας βύπους, ἡ ὑπὸ σώματος, καὶ τῆς ἄλλων μεμιμνῶντες ἀπτῶν. ὥστε μείζονα αὐτοῖς δουλείαν εἰσάγουσιν ⓐ διαπόται. ὅπερ καὶ σωζθῆναι ἠξίωσεν εἰπών, ὅτι πιστοί εἰσι καὶ ἀγαπητοὶ ⓐ τῆς εὐεργεσίας αὐτὸν λαμβανόμενοι. κἀκεῖνοι καὶ παλαιπωρεῖται ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ἀναπαύσεως, καὶ οὐκ ὀφείλουσι πολλῆς ἀπολαύειν τιμῆς προσῆκεν τῆς οἰκέτου;

ΗΘΙΚΟΝ Εἰ δὲ τοῖς δούλοις ὅτως ἐπέπαπται τοσαύτης ἀπολαύειν τῆς ὑπακοῆς, σκόπησατε πῶς ἡμᾶς χρὴ ⓦ διαπότην ἀγωνίζεσθαι χρή, ⓦ ἐκ τῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς προσαγαγόντα, ⓦ τρέφοντα, ⓦ σωζόμενα. Εἰ δὲ μηδαμῶς οὕτω ἐπέρως, καὶ ὡς ⓐ οἰκέται ⓐ ἡμέτεροι δουλεύσωμεν αὐτῷ. οὐχὶ πᾶσαν πλὴν ζωὴν εἰς τῦτο κατασκευάσατο ἐκεῖνοι εἰς τὸ δύνασθαι τὸν διαπόζας αὐτῷ, ἡ τῦτο ἔργον αὐτοῖς ὅτι, ἡ τοῦτ' ὁ βίος τὰ διαπτικὰ μεμνᾶν; οὐχὶ δὲ τῦ διαπότου πᾶσαν πλὴν ἡμέρην μεμιμνῶσι; τὰ δ' αὐτῶν πολλάκις μακρὰν ἐπέρας μένης; ἡμεῖς δ' τοιοῦτοι· δὲ μὴ ἡμέτερα λέγ' πάντα· δὲ δ' τῦ διαπότου τοῦτ' μακρὰν μένης, δὲ ζῶσα οὐ διομνύει τὴν ἡμετέραν, καθάπερ ⓐ διαπότης τὴν δούλων, ἀλλὰ ἡ τύτων αὐτῶν πάλιν εἰς ἡμέτερον προσχωρεῖται κέρδος. ἐκεῖ μὲ γὰρ ἡ ἀγωνία τῦ οἰκέτου ⓦ διαπότην ὠφελῆ· ἐσωζθῆναι δ' ἡ ἀγωνία τῦ δούλου ⓦ μὲ διαπότην τοῦτ', πάλιν δ' αὐτὸν ⓦ οἰκέτην αἰτῆσι. Τῶν ἀγαθῶν γὰρ μᾶ, φησιν, οὐ χρείαν ἔχει. Εἰπὲ γάρ μοι, τί τῦ Θεῦ κέρδος, ἐὰν ἐγὼ δίκαιος ὦ; ποία δ' βλάβη, ἐὰν ἄδικος; οὐχὶ ἀκήρατος ἡ φύσις ἐκείνη; οὐχὶ ἀβλαβής; οὐχὶ πάντος αἰωτέρα παθῶν; ⓐ οἰκέται τοῦτ' ἴδιον ἔχουσι, ἀλλὰ πάντα διαπτικὰ, καὶ μυριάκις πλουτῶσιν· ἡμᾶς δ' πολλὰ ἴδια ἔχειν δεῖ. οὐχ ἁπλῶς τοσαύτης τιμῆς ἀπολαύομεν παρὰ τῦ τῆς ὅλων βασιλέως. ποῖος διαπότης οἰκέτην τὸν υἱὸν ἔδωκε ⓦ ἑαυτῦ; οὐδείς· ἀλλὰ πάντες μὲν ἕλαττον μᾶλλον τοῦ οἰκέτου δ' τῶν παίδων δῶναι. ἐσωζθῆναι δ' τοιοῦτον· τὸν ἴδιον υἱὸν οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' δ' ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν, δ' τῶν ἐχθρῶν, τῶν μισούντων αὐτόν. ⓐ οἰκέται, καὶ βαρέα πάνυ ὑπομένουσι, οὐδὲ ὅτω δυσχεραίνοντες, ἐ μάλιστα αἰῶσιν ὀργιζόμενοι· ἡμεῖς δ' ἀπολυόμεθα μυρία. τοῖς οἰκέταις οὐδὲν ἐπαγγέλλεται τοιοῦτον ὁ διαπότης, οἷ ἡμῖν ὁ Θεός· ἀλλὰ τί; ἐ-

λευθερίαν

Ψαλ. 18. c.

χ. ἵνα

λάξης χωρὶς προκείματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν· τουτέστιν, ἵνα καθὼς ἦς καὶ ἔστω τοῖς δικαζομένοις, τοῖς ὑπὸ σὲ κεκριμένοις, ἵνα σι μηδεὶς προκαταλάβῃ, μηδὲ προοικειώσηται. τίνες δέ εἰσιν ⓐ ἐκλεκτοὶ ἄγγελοι; ἆρα ὡς ὅτων ζώων ὁ ποιμήν· ἐπὶ γὸ ἀκούσῃ Γεν. λα. ιη.
Θεὸν λαμβάνῃ ἰδίᾳ μάρτυρα, γ τ βοῶν. ὅπου γ ἡμᾶς πολλάκις γ ἐπιορκοῦντα, γ ἐλάττονα προσόντα εἰς μαρτυρίαν λαμβάνομεν, οὕτω μέγα ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὡς αὖ εἰ ἔλεγε· μάρτυρα καλῶ τὸν Θεόν, γ τὸν μόνον αὐτόν, γ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὅτι παρῆν ἐκεῖνα σι. ἐπ' αὐτῷ ἰδοὺ σι προσαγγέλλω. φοβοῦ τὸν Τιμόθεον. εἶτα τοῦτο εἰπών, ὁ πάντων μάλιστα κυριεύειν ἐθέλων, ἐπήγαγε, γ ὃ μάλιστα σωτήριον τῷ ἐκκλησίᾳ, ὃ τῶν χειροτονιῶν. χεῖρας γάρ, φησι, ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις. τί δέ ἐστι ταχέως; μὴ ἐκ προοιμίων τῆς δοκιμασίας, μηδὲ δόλῳ πάρας, μηδὲ πείσῃς, ἀλλὰ πολλάκις προεκκεφάλαιος γ ἀκριβῶς ἐξετάσας. ὁ γὰρ ἀκίνδυνον τὸ πρᾶγμα. τῷ γὰρ ἡμαρτηκότι ἐκείνῳ καὶ σὺ δίκαιον ὑφέξεις ὁ τῷ ἀρχικῷ προσέχων καὶ τῷ προελθούσῃ ἁμαρτίᾳ γ τῶν ὑμετέρων. ἀφεὶς γὰρ ἐκεῖ προσῆλθες ἀκαίρως, ἐκεῖθεν ἴσῃ γ τῷ ἐσομένῳ, τούτων μὲν ὡς ἄπιστος ὢν σὺ τοῦτον ὑπὸ τὸν ἀρχικὸν ἀγαγών, τῷ τε προελθούσῃ, ὡς οὐκ ἀφεὶς αὐτὸς" πειθήσῃ, ὅτι τε σὲ κατηγορεῖν ἡμέλησαν. ὥσπερ γὰρ τῶν κατορθωμάτων κοινωνῆς, ὅτων γ τῶν ἁμαρτημάτων. σαυτὸν ἀγνὸν τήρει. σωφροσύνης φησὶν ἐκτὸς θα. μηκέτι ὑδροποτῆ, ἀλλ' οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ ⓦ τὸν στόμαχόν σου γ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας. εἰ γ ἀνδρὶ μέτρον ποσότητος ἡμετέρας προστιθεῖ, γ ὅτι ποσοῦτον ὕδατι χρησαμένῳ, ὡς γ ἀσθενεῖν, γ πυκνὰς ἀσθενεῖν, παραγγέλλει σωφρονῆν, ἐκ οὐκ" ἀναίρεται ἐκεῖνος, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς, ὅταν ἀκούσωμεν γυναικί τινος, οὐκ ἐφείλομεν δυσχεραίνειν. τί δήποτε γ οὐκ ἔρρωσεν αὐτὸν ⓦ τὸ μαχόν; οὐχ ὡς ἀδυνάτων, ἀλλὰ μέγα τι γ ἐντεῦθεν οἰκονομῶν. ὃ γὰρ τὰ ἰσχυρὰ νεκροῖ ἀνίησι, εὐδηλον ὅτι ἐκ τοῦτο ἠδύνατο. τίνος οὖν ἕνεκεν; ἵνα καὶ τοῦτο ἴδωμεν ἄνδρας μεγάλους γ σοφωτάτους ἀθετουμένους, μὴ σκανδαλιζώμεθα. γ γὰρ ἐκεῖνο συμβεβηκὸς ἐγίνετο. εἰ γὰρ αὐτῷ ἐδόθη ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα μὴ ὑπεραίρηται, πολλῷ μᾶλλον Τιμοθέῳ. ἰσθμὰ γὰρ Β. Κος ιβ. ιά.
ἰῶ ἐκ σημεῖα εἰς ἀπιστίαν ἄρας. διὰ τοῦτο νόμῳ ἱερείας ἀφῆσι· ἴδιοι δηλοῦσθαι, ἵνα γ αὐτὸς μετεπαίζῃ, γ ⓐ ἄλλοι μὴ σκανδαλίζωνται, γ μάθωσιν, ὅτι τῆς φύσεως ἦτε. καὶ εἶτοι τῆς μετέρας, ὅτω καὶ πάρθιον ἄπιστον καὶ πάρθοι. δοκεῖ δέ μοι γ ἀλλ' ὡς ὑπόπτους εἶ), γ τοῦτο δείκνυσι λέγων, διὰ ἐκ πυκνὰς σου ἀσθενείας, ἀπὸ τι τοῦ στόματος, ἀπὸ τι τῶν ἄλλων μερῶν. οὐ μόνον αὐτὸν ἐκέλευε αὐτὸν δηλοῦν ἐμφορεῖσθαι τοῦ οἴνου, ἀλλ' ὅσοι ποτὲ ὑγιαίνῃ, οὐ ποτὲ πυθοίμην.

24 Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι προδηλοί εἰσι, προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶ δ' ἑπακολουθοῦσιν. Επειδὴ οὖν χειροτονίαν ἔλεγε, μὴ κοινώνει, φησὶν, ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις, τί οὖν ἂν ἀγνοοῖ, φησι; τινῶν αἱ ἁμαρτίαι προδηλοί εἰσι, προάγουσαι αἱ τοὺς εἰς κρίσιν, τισὶ δ' καὶ ἑπακολουθοῦσι. τισὶ μέν, φησι, δῆλοί εἰσιν, ὅτι προλαμβάνουσι· τισὶ δ', ἀλλ' ἑπακολουθοῦσιν.

25 Ὡσαύτως καὶ τὰ καλὰ ἔργα προδηλά ἐστι, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται.

1 Οσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας ἀξίους πάσης τιμῆς ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ γ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται. Πάσης τιμῆς ἀξίους, φησὶ, ἡγείσθωσαν. μὴ γὰρ ὅτῳ πιστὸς ἐστι, τοσούτου ἐλευθέρους εἶ). τοῦτο ἐστιν ἐλευθερία τὸ μᾶλλον δουλεύειν. ὁ γὰρ ἄπιστος διὰ μὲ ἴδῃ τὸν πίστιν αὐθαδῶς προσφερόμενον, βλασφημεῖ" πολλάκις ὡς τάσιν ἐμπίπτω τὸ δίγμα· ὅταν γ ἴδῃ πιθανόν, μᾶλλον πειθήσεται, μᾶλλον προσέξει τοῖς λεγομένοις. καὶ γὰρ καὶ ὁ Θεὸς καὶ τὸ κήρυγμα μέλλει βλασφημεῖσθαι, μὴ πιθανόν. τί οὖν φησιν, αἰ ἄπιστοί ὦσιν ⓐ δεσπόται; καὶ

σώπιον· μείζων ἡ ὠφέλεια ἐκείνη τῶ Θω ἥλιον ὁρᾶν ὃ ἐμὲ ὑπιγιώσκειν. αὐθέφτον οὐ δυάσαν ποιῆσαι, ἀλλὰ δίκαιον δυάσαν ποιῆσαι ἓ ἀρέσον τῶ Θεῶ. ἐγὼ τὼ οὐσίαν ἐργασάμιλλω· σὺ κατηγώπισον τὼ προαίρεσιν. ὅσα σώς σε φιλῶ, ἓ ἐν τοῖς μείζοσί σι ἔδωκα τὼ ἐμώ. ἐφάπ, ἀγαπητοὶ, πῶς τετιμήμεθα; καὶ πίες τῶ ἀλογίσων, ἢ ἀγνωμόνων λήξεισι, δίκα τ' τῆς προαιρέσεώς ἐσμεν κύριοι. Ταῦτα πάντα ὅσα διήλθομεν, ἐν οἷς δυνάμεθα μιμεῖσθαι Θω Θεόν, εἰ μὴ προαίρεσις ἦν, οὐκ ἂν ἦν ἡμῖν δυνατὸν μιμήσασθαι. ἀρχὴ, φησὶν, ἀγγέλων ἐγώ, ἢ σὺ δίκα τῆς ἀπ'χῆς. ὅτι θρόνοι καθήμεθα βασιλικοί· ἓ σὺ συγκάθησαι δίκα τῆς ἀπ'χῆς. Εφ β 5. Σιωπήσατε, φησὶ, ἢ σιωπήσεται ἡμᾶς ἐν δόξιᾶ τῦ παθ'ός. προσκυνεῖ σε τὰ χερουβὶμ, ἢ τὰ σεραφὶμ, πᾶσα ἡ ἀγγελικὴ δυνάμις, ἀρχαὶ, ἐξουσίαι, θρόνοι, κυριότητες δίκα τῆς ἀπ'χῆς. μὴ κατηγόρει τῦ σώματος, ὃ τοσαύτης ἀπολαύει τιμῆς, ὃ τέμνεται καὶ ἀσώματοι δυνάμεις. ἀλλὰ τί εἶπω; ὑ τούτοις ὃ φίλτρον ὑπιδείκνυμαι μόνοις, ἀλλὰ ἢ οἷς ἔπαθον. δίκα σὲ εὐεργέτηθεν, ἐρράπίσθην, τὼ δόξαν ἐκείνωσα, Θω πατέρα εἶασα, ἓ πρὸς σὲ ἦλθον Θω μισοῦντά με, ἢ ἀποστρεφόμενον, ἢ οὐδὲ ἀκοῦσαι βουλόμενον ὃ ἐμὰ μυ. κατεδίωξα ἢ ἐπέδραμον, ἵνα σε κατάσχω. ἱκέτευσά σε ἢ σιωπῆσα ἐμοῦτω. Φάγε με, εἶπον, πίε με. ἓ διὰ σὲ ἔχω, ἢ κάπα συμπλέκομαί σι. οὐκ ἀρκεῖ σι, ὅτι σε τ' ἀπ'χὼ ἔχω ἄνω; ὑ πρόσεμι θεῖται τοῦτο τ' πάθος; ἢ κάτω πάλιν καπτῶ, οὐχ ἁπλῶς μίγνυμαί σι, ἀλλὰ συμπλέκομαι, τρώγομαι, λεπτύνομαι καὶ μικρὸν, ἵνα πολλὴ ἡ αἰάκεσις ἦν), ἢ ἡ μίξις, ἢ ἕνωσις. τὰ γὰρ ἐνύσματα σὲ οἰκείοις ἔσπευσεν ὄρεσι· ἐγὼ δ' συνυφαίνομαί σοι. οὐ βάλλομαι λοιπὸν εἰς μέσον· ἓν εἰς βάλλομαι τὰ ἀμφότερα. Ταῦτα δὴ εἰδότες, ἢ τὼ πολλὼ πρὸς ἡμᾶς αὐτῦ κηδεμονίαν, ἅπαντα προσάπωμεν, ἅπερ αὐ ἡμᾶς μὴ δύναξίας δυνάμ) δικνύωσαν τῆς μεγάλων αὐτῦ δωρεῶν, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

Λογ. ιϛ. 21 ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΑΙ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κ' προσκλισιν. χ. πρόσκλισιν
22 Χωρὶς ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις. σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. 23 Μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλ' οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τ' στόμαχόν σου ἢ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.

ΑΙσθητὸς ὢν ἐπισκόπων, ἐπὶ ἁμαρτάνοντι, ἐπὶ ἀγνοοῦντι, ἀνδρῶν, γυναικῶν, ἐπὶ χηρῶν, ἐπὶ πρεσβυτέρων, ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἢ δείξας ὅσων ὄντων ὁ ἐπίσκοπος κύριος, ὅτι ἐπὶ κρίσεως ἔλεγε, ἐπήγαγε διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τῦ Θεοῦ, ἓ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κ' προσκλισιν. ἢ φεικτὸς ἐπαγγέλλεται. οὐ γὰρ ὅπῳ Τιμόθεος ἦν ὃ τοιοῦτος ὃ ἀγαπητὸς, ἠδέατο. ὁ γὰρ ἐπεὶ ἑαυτῷ μὴ ἀμφιβολὸς εἰπῇ, Φοβοῦμαι μή πως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ Τιμοθέου οὐκ ἂν ἠδέατο, οὐδὲ ἠσχύνθη. ἀλλὰ Θω μὲ πατέρα ἢ Θω υἱὸν καλῶς ἐπαλαμβάνει εἰς μαρτυρίαν, οὐδ' ὡντιν' ἐκλεκτὸς ἀγγέλους τίθησιν; ἀπὸ πολλῆς ὑποκειμένης, ἐπεὶ ἡ Μωϋσῆς οὕτω φησὶ· Διαμαρτύρομαι ὑμῖν Θω οὐρανὸν, ἢ τὴν γῆν, ὅπως τὸν πολλὸν ὑποκλέψω τὸ διάστημα. ἢ πάλιν, Ἀκούσατε φαράγγες θεμέλια τῆς γῆς. καλεῖ δ' μάρτυρας τοὺς πατέρας ἢ τοὺς υἱοὺς τῶν λεγθέντων, εἰς τὸν μέλλουσαν ἡμέραν ἀπολογούμενος αὐτοῖς, εἴ τι γένοιτο πάθος δεινὸν, ὡς ὃ πρῶ ἀποδυσάμενος. ἵνα ταῦτα, φησὶ, φυλάξῃς

πρόοδος, ἔνθα πάντα αὐθῆ, ἔνθα πάντα ἀκμάζει, ἔνθα παλαιούμενον οὐδέν, οὐδὲ γεράσκει, οὐδὲ ἐπὶς ἀφανισμός. προσπώμεν, ἀδελφοί, γνήσιοι Θεοῦ, μὴ φόβῳ μείνητε, ἀλλ' ἐπιθυμίᾳ βασιλείας. τί γάρ, εἰπέ μοι, τοῦ Χριστοῦ ἰσχυρότερον; οὐδέν· οὐκ ἔστι. τί δὲ τοῦ ἀπολαύσαι τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἰσχυρότερον; οὐκ ἔστιν οὐδέν. Εἰκότως. Οὔτε γὰρ ὀφθαλμὸς εἶδε, οὔτε οὖς ἤκουσεν, ἅ τοῖς ἐπὶ καρδίας ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεός, φησί, τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἐκείνων ἐπιτύχωμεν ἀσυνδέτως, καταφρονήσωμεν τούτων. οὐχὶ μυριάκις αὐτῶν κατηγορεῖμεν, ὅτι τοῦτό ἐστιν ὁ βίος ὁ ἀνθρώπινος; τί ἀσυνδέζεις τοῦτο μηδέν; τί πόνους ὑφίσασιν τοῦτο μηδέν; ἀλλ' ἀράς οἰκοδομὰς λαμπρὰς, καὶ τούτων ἀπατᾷ σε ἡ θέα; ἀλλ' ὄντως ἔστι εἰς τὸν οὐρανόν, αἰάβλεψον ἀπὸ τῶν λίθων ἐπὶ τῶν κτισμάτων τοῦ κάλλος, καὶ ὄψει ταῦτα ὅτι μυρμήκων ἐστὶ κοπιώντων ἔργα. ἐμφιλοσόφησον τῇ θέᾳ. μὴ ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ. ἐκεῖνα κατάμαθε λαμπρὰς οἰκοδομὰς, καὶ ὄψει οὐδὲν οὖσας, ἀλλὰ παίδων ἀθύρματα μικρῶν. Εἶδες πῶς λεπτότερος, πῶς κουφότερος, πῶς καθαρώτερος καὶ ἀγγελικώτερος ὁ ἀήρ, ὅσῳ αἰθαλώδης εἰς ὕψος; ἐκεῖ τὸν ἐλεημοσύνῃ ἐργαζόμενοι τὰς οἰκίας ἔχουσι, τὰς σκηνάς. ταῦτα δὲ τῇ αἰθαλώσει καταλύεται, μᾶλλον δὲ τῆς θαλάσσης χρόνος ἐπελθὼν διέφθειρε καὶ ἠφάνισε καὶ διέλυσε. καὶ τοῦ χρόνου δὲ αὐτῇ πολλάκις τῇ ἀκμῇ καὶ τῇ ὥρᾳ ἡ σεισμὸς κατέπεσεν, ἢ καὶ ἐμπρησμὸς ὅλον ἐλυμήνατο. οὐ γὰρ δὴ ἐν ταῖς ἡλικίαις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς εἰσιν ἄωρα θανάτου. καὶ πολλάκις τὰ μὲν σαθρὰ τοῦ χρόνου γηράσαντα, τῆς γῆς παραθείσης, ἔμεινεν ἀκλινῆ· τὰ δὲ ἀπαρτισθέντα, καὶ πεπηγότα, καὶ νεοκατασκεύαστα, ἐσπουδαιοτέρᾳ μέσῃ κατεσείσθη καὶ ἀπώλετο. καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ οἰκονομοῦντος οἴμαι, ἵνα μὴ μέγα φρονῶμεν ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς. βούλει δὲ ἑτέρως μὴ ἀθυμῆσαι; ὅτι τὰ κοπιά ἐλπὶς οἰκοδομήματα, ὡς ἴσως μετέχεις καὶ σύ. οὐ γὰρ ὄντως, οὐκ ἔστιν οἰκία, καὶ σφόδρα ἡ λαμπρά, τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων λαμπροτέρα. ἐλεήσατε οὖν ὅσοι χρόνοι θάλεις ἐκεῖ. σὰ ὄντως οἰκία, σὰ ὄντως μὴ τῶν ἄλλων, κἀκεῖ ὄντως, δὲ οὐκ ἴδια. ἀλλ' ὑ τίρπει ταῦτα, φησίν. ὑ τίρπει, ἀφῶσι μὲ τὴν σωφροσύνην, δόντες ἢ τὴν πλεονεξίαν. ἆρα ὃ τερπνὸν ἡ πλεονεξία ὄντως, οὐχὶ ὃ κάλλος, ἆρα ἡ τέρψις ἡ πλεονεξία ὄντως, καὶ ὃ τὰ πρώτων βούλεσθαι ἰδεῖν ποιεῖσθαι. μέχρι τίνος τούτοις προσπλώμεθα; μέχρι τίνος τῇ γῇ προσαποκαμοῦμεν, καθάπερ οἱ σκώληκες, ἀεὶ βορβορον ἐγκαλινδούμενοι; ὃ σῶμα ἡμῖν ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἀπὸ γῆς, ἵνα καὶ αὖθις εἰς οὐρανὸν αἰαγάγωμεν, οὐχ ἵνα δι' αὐτοῦ καὶ τοῦ ψυχίου εἰς γῆν κατακαπῶμεν. γεώδες ὄντως, ἀλλ', ἐὰν θέλω, οὐρανίου ἔρως. ὅρα πόση τιμὴν ἔνειμεν ἡμᾶς ἡμῖν, τοσοῦτον ἔργον ὑπὲρ ἡμῶν ὑπενέγκας. ἐποίησα, φησίν, ἐγὼ γῆν καὶ οὐρανόν· δίδωμι καὶ σοὶ δημιουργεῖν, ποίησον τοῦ γῆν οὐρανόν. δώσας γάρ. Ο ποιῶ πρᾶξαι, καὶ μετασκευάζων αὐτά, ὡς τοῦ Θεοῦ ἔφησεν. ἀλλὰ τούτου καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκε τοῦ ἐξουσίαν· καθάπερ τις πατὴρ φιλότεχνος ζωγράφῳ οὐκ αὖθις μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ παῖδιον βούλεται ἄγειν εἰς τοῦ ἴδιον μάθησιν. ἐποίησα, φησίν, ἐγὼ σῶμα καλόν· δίδωμί σοι τὸ κρείττονος τοῦ δημιουργεῖν· ποίησον σὺ ψυχοῦ καλόν. Εἶπον ἐγώ, Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, καὶ πρᾶ ξύλον καρπίμων. Εἰπὲ καὶ σύ, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ αὐτὴν καρπὸν ἵδιον, καὶ ἐξελθοῦσ' ὃ ἐὰν θέλῃς ἐνεργήσας. ποιῶ θέσις, καὶ σιδήρῳ, στρεβλῶ βεβιωτικῷ, καὶ κηρῷ πνεῦμα, ἕτερα δράκοντα ἐμποιεῖν αὐτῷ, τυπῶσι, ἀγγέλοις. δεῖ σοι ταύτης ἐφάπτεσθαι τῆς ἐξουσίας. ἔμπαιζον καὶ σύ, εἰ θέλεις, δώσας γὰρ ὡς τρυφῶν δῶσαν αὖθις. δοκάτελλε ἥλιον ὅπου ποιητικὸν καὶ ἀγαθοῦ. μίμησαι δὲ σὺ· μισθὸς τοῦ σοῦ καὶ ἀγαθοῖς δὲ ποιητοῖς. ὑβριζόμενος φέρω, καὶ ὑβριστῇ δοῦ ὑβρίζοντα. μίμησαι καὶ σύ· δώσας γάρ. οὐ ποιῶ, οὐκ ὅπου ἀποδῶσι· μίμησαι καὶ σύ, καὶ μὴ οὐ ποίησον ὅπου ἀποδῶσι, μηδὲ ὅπου ἀμοιβῇ. δύνῃ φωτῆσαι εἰς οὐρανόν, δύνῃ καὶ σὺ τοῦτον λαμπροτέρους (δώσας γάρ) τοῦ σε πλείω

α Κορ. ε. θ.

χ. ποίσεις

χ. ὀλίγον ὦν.

Αμὼς ε α.

Γεν. α. μέ

φίλ ζου τῦ ωδε ἡμᾶς. Εἰ μὴ ἐπιλήθη καταςροφὴ Ἰωνᾶ, οὐκ ἂν ἐκωλύθη ἡ καταςροφή. Εἰ μὴ εἶπεν, ὅτι καταςραφήσεται Νινευὶ, οὐκ ἂν ἔςη Νινευί. Εἰ μὴ ἐπιλήθη λέπρα, ἅπαντες ἂν ἐκ λέπρας ἐνεπίσομεν. Εἰ μὴ ἐπελήθη πῦρ, οὐδεὶς ἂν διέφυγε τὸ πῦρ. ἐνταῦθα ὧν βούλεται ωδε τὴν λέγει, ἵνα ωδε τὴν ἃ βούλεται. οὐ βούλεται Ⓦ θάνατον τὸν ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ λέγει Ⓦ θάνατον τὸν ἁμαρτωλοῦ, ἵνα μὴ ἐμβαλὴν εἰς θάνατον. οὐκ εἶπε ῥήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὃ ἔργον δείκνυσι, ἵνα φύγωμεν. ἵνα δὲ μή τις νομίσῃ ἀπειλὴν εἶναι τὸ ωδε τὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ οὕτως εἶναι, ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα μειζόνων δῆλον τοῦτο ἐποίησεν. ἢ οὐ δηλοῖ σοι τὸ μείζον εἶναι σύμβολον ὁ καταχλυσμὸς, ὁ τῆς πονηρᾶς πονηρίας τοῦτο ἐκκόψας; Ὥσπερ γὰρ, φησὶν, ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε ἦσαν γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, οὕτω καὶ νῦν. ωδε τὴν ωδε πλείονος χρόνου τούτου, καὶ νῦν ωδε λείπει ωδε ἐτῶν τετρακοσίων, ἢ καὶ πλειόνων, ἀλλ' οὐδεὶς ὁ προσέχων· πάντες μῦθον ὃ ωδε τὴν εἶναι νομίζουσι, πάντες γέλωτα, οὐδένα φόβον ἔχει, οὐδεὶς δακρύει, οὐδεὶς παιδεύεται ὃ ζῆθος. ὁ ποταμὸς τοῦ πυρὸς μαίνεσθαι ποιεῖ, ἡ φλὸξ ἐκκαίεται, καὶ ἡμᾶς γελῶμεν, καὶ τρυφῶμεν, καὶ ἁμαρτάνομεν ἀδιῶς. οὐδεὶς εἰς νοῦν τὴν ἡμέραν ἐκείνην λαμβάνει ποτέ, οὐδεὶς φόβος, ὅτι πρόκειται καὶ πρόκλησις, ὅτι ωδεύσκαιρα ταῦτα, καὶ τὴν ωδε τὴν ἐκείνην καὶ ἐκείνην ἡμέραν βοῶντων, καὶ φωνὴν ἀφιέντων. Ⓦ ἄνωθεν θάνατοι, αἱ τὴν ωδε τὴν μεταβολαὶ καὶ ζώντων ἡμῶν γινόμεναι οὐ παιδεύουσιν ἡμᾶς, αἱ ἀρρωστίαι, καὶ τὰ λοιπὰ τοσήματα. οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἢ σώμασι ταῦτα μεταβολὰς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς στοιχείοις ἴδοι τις ἄν. καὶ ἐν τῇ ἡλικίαις ἢ καθ' ἑκάστην ἡμέραν Ⓦ θάνατον μιμεῖσθαι, καὶ ἐν πᾶσι δ' ἄσται τὸν πόνον ἔχοντα τὴν ωδε τὴν μεγίστην χαρακτηρίζεται. οὐδέποτε χιὼν ἔμφυτον, οὐδέποτε ὗσις, οὐδὲ ἔαρ, οὐδὲ μετόπωρον, ἀλλὰ πάντα τρίχα, καὶ ἀφίσταται, καὶ ῥῆ. ἀλλὰ τί βούλει εἶπω τὰ ἄνθη; τὰ ἀξιώματα; οὐ βασιλῆς οὐ νῦν ὄντες, καὶ αὔριον οὐκ ὄντες; ἀλλὰ τοὺς πλουτοῦντας; ἀλλὰ τὰ οἰκοδομήματα τὰ λαμπρά; ἀλλὰ νύκτα καὶ ἡμέραν; ἀλλὰ τὸν ἥλιον; ἀλλὰ τὸν σελήνην; οὐ φθίνει καὶ αὐτή; καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος οὐκ ἐκλείπει πολλάκις, οὐ σκοτίζεται; οὐ νέφος αὐτὸν κρύπτει; μή τί τὴν ὁρωμένων ωδεμένει ἀγαπητός; οὐδὲν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ μόνη τὴν ἐν ἡμῖν, καὶ ταύτης ἀμεληθήμεν. τὴν μὲν ἀλλοιουμένων, ὡς μεμύσται πολλῷ ποιούμεθα ωδείαν· τῆς δὲ μενούσης ἀεὶ ὡς περιχωμένης οὐδένα ἔχοντες λόγον. ὁ δῆμος μεγάλα δυνάται; ἀλλ' ἕως αὔριον, καὶ ὃ ταῦτα ἀπολεῖται. καὶ δῆλον ἐκ τῶν μείζονα δυνηθέντων, καὶ νῦν οὐδαμοῦ φαινομένων. σκηνὴ γάρ ἐστιν ὁ βίος, καὶ ὥσπερ καθάπερ γὰρ ὅτι τῆς σκηνῆς τὰ σκηνικὰ ἀρθέντες αἱ ποικιλίαι ἀφανίζονται, καὶ τὰ εἰσιέναι τῆς ἀκρίτου φαντασίας πάντα ἀφίπαται· οὕτω καὶ νῦν τῆς σωματικῆς ἡμερίδος, καὶ τῆς κοσμικῆς, καὶ τῆς ἐνεστώσης, πάντα λύεται καὶ ἀφανίζεται. καὶ ξύλον μόνον, ὃ ἐφύτευσας, μόνον, καὶ ἡ οἰκία, μόνον οἰκοδομῆς, καὶ αὐτὴ μόνον· ὁ δὲ τοιχίτης καὶ ὁ γεωργὸς ἀπάντων καὶ διαφθείρονται. καὶ τούτων γε μόνων, οὐδὲ οὕτως ἐσμὲν φρονίμοι, ἀλλ' ὡς ἀθλιώτατοι ταῦτα πάντα καταθύζομεν, τρυφῶντες καὶ ἀπατελῶντες. ἄκουσον τί φησιν ὁ Σολομῶν, ὁ ἔργῳ πεῖραν λαβὼν τῶν πονηρῶν ωδεγμάτων. Ὠκοδόμησά μοι οἰκίας, φησὶν, ἐφύτευσα κήπους, καὶ παράδεισους, ἀμπελῶνας, καὶ κολυμβήθρας ὑδάτων, ἐργάτας καὶ χρισίους ἐκτησάμην μοι, ἐποίησά μοι ᾄδοντας καὶ ᾀδούσας, παίγνια καὶ βουκόλια. οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἐκτήσατο πλουσίως, οὐδεὶς οὕτως ἔνδοξος, οὐδεὶς οὕτω σοφὸς, οὐδεὶς οὕτω ἄρχων, οὐδεὶς οὕτω κτῆνος πάντα εἶδεν αὐτῷ ωδεκεχωρηκότα. τί οὖν; οὐδὲν τούτων ἀπώλετο. ἀλλὰ τί φησι μετὰ ταῦτα πάντα; Ματαιότης γὰρ, φησι, ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης· οὐχ ἁπλῶς ματαιότης, ἀλλὰ καθ' ὑπερβολήν. παιδῶμεν αὐτῷ, παρακαλῶ, τῷ μὴ πείρας ἔχοντι· παιδῶμεν αὐτῷ, καὶ ἐπιλαβώμεθα ωδεγμάτων, ἵνα οὐκ ἔστι ματαιότης, ἵνα ἀλήθεια, ἵνα πάντα πάγια καὶ βέβαια, ἵνα πάντα ὑπὸ τῆς πίστεως οἰκοδομῆ), ἵνα γῆρας οὐκ ἴδῃ, οὐδὲ ωδρόδος,

Μαθ. κδ. λπ.

Ἐκκλησ. β. δ.

χ. ὑπερχομένων τὴν ἡλικίαν ἡμῶν ἢ τῶν ἐκείνων ἡμέρων ωδεγμάτων τὸν θάνατον ἐκφαινόντων.

ιε. ἔχοντι

ἔχῃ· τίνα λόγον δέ φησι; οὐ τὸ κομπῶδες, οὐδὲ τὸ κενόδοξον ἔχοντα τὴν ἔξωθεν, ἀλλὰ τῷ ἰσχυρῷ πολλῷ κεκτημένον τὸ πνεύματος, τὸ σωφρονοῦντα καὶ φρονοῦντος. οὐ κατασκευῆς οὖν αὐτῷ ἐστὶ φεύστου δεῖ, ἀλλὰ νουθεσίας, ὅπως αὐτὸν λίπηται, οὐδὲ σωθῆναι μόνα φροντίζῃ.

19 Κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων.

Κατὰ μὲν νεωτέρου οὐδὲ ἐκτὸς μαρτύρων κατηγορίαν δέχεσθαι· καὶ ὁ ὅλως τύπος, καὶ οὐχὶ μετὰ ἀκριβείας πολλοῦ τοῦτο τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι· τί οὖν ἐστιν ὃ λέγει; ὅτε ἐπὶ ἄλλων, φησί, μάλιστα δὲ καὶ πρεσβυτέρου. πρεσβύτερον μὲν ὀνόματα φησὶν, οὐχὶ τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν, ἐπειδήπερ εὐκαταφρόνητοι ἁμαρτάνουσι οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων δῆλον δέ ἐστι τοῦτο, ὅτι καὶ ὁ Θεὸς, ὅτε ἐκκλησίαν ἵστη τὴν ὑπὲρ ἐμοῦ πᾶσιν εὐχὴν ὁ Τιμόθεος, ἢ ἔθνος ἀλόκληρον τῆς Ἀσίας. διὸ καὶ πρεσβυτέρων αὐτὸν ἀφαιρεῖται.

20 Τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι.

Τουτέστι, μὴ ταχέως ἔκκοπτε, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας ἅπαντα ἐξέταζε· ὅταν μάθῃς σαφῶς, σφοδρῶς ἐπέξιθι, ἵνα καὶ ἄλλοι σωφρονισθῶσιν. ὥσπερ γὰρ ὁ ἁπλῶς κατακρίνειν βλάβερόν, οὕτω τὸ μὴ ἐπιζητεῖν τοῖς φανεροῖς ἁμαρτήμασιν, ὁδὸν δοῦναι τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτὰ ποιεῖν καὶ πολεμᾷ. ἔλεγχε δέ, εἶπε, δηλονότι ὅτι οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετὰ ἀποδείξεως. οὕτω γὰρ καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἕξουσι. πῶς οὖν φησιν ὁ Χριστὸς, Ὑπαγε, ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου; ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἁμάρτῃ; πολλαχοῦ καὶ κεῖνται συγχωρεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλέγχεσθαι. τί οὖν; οὐχὶ σκανδαλίζει μᾶλλον ὁ ἐνώπιον πάντων ἐλέγχεσθαι; πῶς; ὅταν γὰρ ὁ ἁμαρτάνων εἰδότες, τιμῶσιν ἐκεῖνον, μᾶλλον σκανδαλίζουσι. ὥσπερ γὰρ ἀπαιδεύτων μὴ ὄντων τοὺς ἁμαρτάνοντας, πολλοὶ οἱ ἀπαιδευσίαν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, πολλοὶ οἱ καταφρονοῦντες εἰσιν. οὕτω δὲ ὁ Θεὸς ἐποίησε· Φαραὼ εἰς μέσον ἀγαγὼν ἐκόλασε, καὶ Ναβουχοδονόσορ, καὶ πολλοὺς ἑτέρους καὶ τὸν πόλιν, καὶ τὸν ἀνδρεῖον ἐφώλιον δίκαιον διδαχόντας. ἀλλὰ βούλεται πάντας φόβον ἔχειν καὶ τὸ ὑποκεῖσθαι, καὶ πᾶσιν αὐτοὺς ἐφίστησι. διὰ γὰρ πολλὰ ἀπὸ ὑστερήσεως κρίνεται, δηλονότι, εἰ σὺ μαρτυρουμένους, καὶ διελέγχοντας αὐτοὺς καὶ παλαιὸν νόμον. Ἐπὶ γὰρ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. καὶ πρεσβυτέρου, φησὶ, κατηγορίαν μὴ παραδέχου. σὺ δὲ εἶπε, μὴ κατακρίνῃς, ἀλλὰ μηδὲ δέξῃ κατηγορίαν, μηδὲ ὅλως εἰς κρίσιν καταβῇς. τί οὖν ἂν καὶ δύο ψεύδωνται; τοῦτο ἀσφαλίζεται· εἶτα ἀπὸ τῆς κρίσεως ἀξιοπιστοτέρους ἐντεῦθεν δῆλον. τὰ μὲν ἁμαρτήματα ἀναπτὸν καὶ δύο μάρτυρας ἔχειν, δηλοῖ τὸ λαθραίως γίνεσθαι καὶ κεκρυμμένως. ἔστι πολλῆς δοκιμασίας σημεῖον τοῦτο. τί οὖν ἂν μὴ ὁμολογηθῇ τὰ ἁμαρτήματα, μάρτυρας δὲ μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ ποιήσει τοιούτους; εἶπον αὖθις, φησὶ, Δεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ μάρτυρας ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν. μετὰ φόβου τοίνυν ἀγαπῶμεν Θεόν. διαφθορὰ μὲν γὰρ νόμος ὁ κείμενος· ὁ δὲ πολλοὶ τὸν ἀγεννῆ μετερχόμενοι, καὶ ὁ τοσοῦτοι, μεγάλα ἀπὸ τοῦ φόβου καρποῦνται πολλάκις καὶ ὀφθυμίας ἀκόπους καὶ ἑαυτούς.

Διὰ τοῦτο τοίνυν λέγομεν ἀκούωμεν, ἵνα πολύ τι καρπωσώμεθα ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς καὶ τοῦ φόβου τούτου. εἰ γὰρ μέλλων ἐμβάλλειν εἰς αὐτὸν τὸν ἁμαρτάνοντας, μὴ τοσοῦτον ἑαυτοῦ τὸν ἀπέλεον, πολλοὶ ἂν ἐπέπεσον ἂν εἰς αὐτόν. εἰ γὰρ καὶ τοῦ φόβου καταστίκτους ἡμῶν τὰς ψυχὰς, εἰσί τινες οὕτω ῥᾳδίως ἁμαρτάνοντες, ὡς δοκεῖ οὔσης αὐτῆς, εἰ μηδὲν τούτων εἴρητο μήτε ἠπείλητο, τί ἂν οὐκ ἂν εἰργάσαντο δεινόν; ὥστε ὅπερ ἀεί φημι, τῆς βασιλείας οὐχ ἥττον ἡ γέεννα τοῦ Θεοῦ τὸν κηδεμονικὸν δείκνυσιν. ἡ γέεννα γὰρ τῇ βασιλείᾳ συμπροσάπτει, τὸν δὲ θεσπέσιον τοῦ φόβου ὠδῦσαι πρὸς αὐτόν. μηδὲ ἀπιστίας, μηδὲ ὠμότητος εἶναι τὸ πρᾶγμα νομίσωμεν, ἀλλὰ ἐλέους, καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς, καὶ κηδεμονίας, καὶ

βιωτικῶν· ὅπερ ἦ κατώτερόν γε γέγραπται, καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπέτεινεν.

17 Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. 18 Λέγει γὰρ ἡ γραφή, Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις· καί, Ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. Τιμὴν ἐνταῦθα τὴν θεραπείαν λέγει, τὴν τῶν ἀναγκαίων χορηγίαν. Ὃ γὰρ ἐπαγαπᾷ, οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα, καί, ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, τοῦτο δηλοῖ. ἆρα καὶ ὅταν λέγῃ, χήρας τίμα, τοῦτο λέγει πρὸς τὴν τῶν ἀναγκαίων χορηγίαν. ὅπως μὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπέσῃ, φησί. καὶ πάλιν, τίμα καὶ ὄντως χήρας· τουτέστι, καὶ σὺ πεῖσον. ὅσῳ γὰρ αἴ τις σὺ πείσῃ, τοσούτῳ μᾶλλόν ἐστι χήρα. τίθησι δὲ τοῦ νόμου, τίθησι δὲ τοῦ Χριστοῦ, ἀμφότερα συμφωνοῦντα. ὁ μὲν γὰρ νόμος φησὶν, οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. ἐρᾷς πῶς βούλεται καὶ ἡμᾶς διδάσκαλον εἶναι; οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἄλλος πόνος τοιοῦτος, ὡς ὁ σὸς ἐκείνου. ἀλλ' ἐκφιμοῖ μὲν τοῦ νόμου· πῶς δὲ τοῦ Χριστοῦ τίθησιν; ἄξιος γάρ, φησιν, ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ τῷ μισθῷ τοίνυν προσέχωμεν μόνῳ, ἀλλὰ καὶ πῶς προσίταξε. φησὶ γάρ, ἄξιος ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν. ὥστε εἴ τις τρυφᾷ, καὶ αἰσθάνεται, οὐκ ἔστιν ἄξιος· εἰ μή τις ἐστὶ βοῦς ἀλοῶν, καὶ πονεῖ πολύ, καὶ μετὰ τοῦ ζεύγους ἀμύχων ἕλκει, καὶ οὐ προέσται ἀφίσα), ἕως τῆς ἀπειθείας τὸν καρπὸν εἰσκομίσει, οὐκ ἔστιν ἄξιος. ἆρα δῆτα μὴ ἀφθονίας ἐπιῤῥέωμεν τοῖς διδασκάλοις τὴν τῶν ἀναγκαίων χορηγίαν, ἵνα μὴ χάσκωσι, μήτε σκλύωσι, μηδὲ σφᾶς πολλὰ χαλάζοντες τῷ μεγάλων ἀποστερῶσιν ἑαυτόν, ἵνα τὰ πνεύματα καὶ ἐρᾳδίως ἕλκωσι, μηδὲ ἐν τῷ βιωτικῷ πιεύμεθα λόγον. τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Λευῖται, οἵτινες αὐτοῖς ἔμελε τῶν βιωτικῶν, ὅπου τοῖς λαϊκοῖς ἔμελε τῆς αὐτῶν προσιούσης. ἐκ νόμου ἐπάκτου τὰ τῶν προσόδων, ἧς αἱ δεκάται, [τὰ ἀπὸ τῶν χρεισίων,] αἱ ἀπαρχαί, αἱ εὐχαί, καὶ πολλὰ ἕτερα. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν εἰκότως ταῦτα ἐνομοθετήθη, διὰ τὰ πρόσω ζητοῦσιν· ἐγὼ δὲ πλέον οὐδὲν λέγω τοῦ δῆσαι τὸν προεστῶτα ἔχειν τροφὰς καὶ σκεπάσματα, ἵνα μὴ προσείληχωσι εἰς ταῦτα. τί δέ ἐστι, διπλῆς τιμῆς; διπλῆς τῆς πρὸς τὰς χήρας, ἢ τῆς πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, ἢ ἁπλῶς διπλῆς τιμῆς, πολλῆς φησι. μὴ τοῦτο τοίνυν μόνον σκοπῶμεν, ὅτι διπλῆς αὐτοῖς τιμῆς ἀξίωσεν, ἀλλ' ὅτι προσέθηκε τοῦ καλῶς προεστῶτας. τί δέ ἐστι, καλῶς προεστῶτας; ἀκούσωμεν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ἆρα τοῦτο ἐστὶ καλῶς προεστάναι, μηδενὸς φείδεσθαι τῆς ἐκείνων κηδεμονίας ἔνεκεν. μάλιστα, φησὶν, οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. πού τινῶν εἰσὶν οἱ λέγοντες μὴ δεῖν λόγου, μηδὲ διδασκαλίας; ἔστω καὶ Τιμοθέῳ τοσαῦτα προσδεῖν λέγων, Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι. καὶ πάλιν, Πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει· τοῦτο γὰρ ποιῶν σεαυτὸν σώσεις, καὶ τοὺς ἀκούοντας. καὶ τούτοις μάλιστα πρέπει τὴν ἄλλων τιμᾶν βουλήν)· καὶ τί δήποτε τίθησιν, ὅτι πολλὰ πάσχουσι, φησὶν. εἰκότως. ὅταν γὰρ ὁ μὴ ἕτερος μήτε ἀγρυπνῇ, μήτε φροντίζῃ, ἀλλὰ ἁπλῶς στωμυδρύῃ ἐν ἀδείᾳ καὶ ἀμεριμνίᾳ, ἐκεῖνος ἢ κόπτηται φροντίζων, μιμητέον, καὶ μάλιστα, ὅταν ἄπειρος ἦ καὶ λόγων τῶν ἔξωθεν, πῶς οὐ δεῖ μάλιστα τιμᾶν ἀποκαμόντα καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀπτόητον αὐτὸν εἰς τοσούτους πόνους ἑαυτὸν ἀφιέντα; μυρίαις γὰρ γλώσσαις ὄντως ἐθορύβησε. ὁ δεῖνα ἐμέμψατο, ἕτερος ἐπήνεσεν, ἄλλος ἐσκωψεν, ἄλλος διέβαλε τὴν μιμησιν καὶ τὴν στενοχωρίαν, καὶ δεῖ αὐτῷ πολλῆς ἰσχύος, ὥστε ταῦτα φέρειν. μέγα γὰρ τοῦτο, μέγα πρὸς ἐκκλησίας οἰκοδομὴν, καὶ πολὺ συντελοῦν, ὃ διδάκτικος εἶναι τοὺς προεστῶτας. καὶ τοῦτο μὴ πρᾷον, πολλὰ τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οἴγεται. δεῖ τοῦτο μὲν τῶν ἄλλων, μὲν τοῦ φιλοξένου καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς, μὲν τοῦ ἀλύπου, καὶ τοῦτο ἀριθμῷ λέγων, διδακτικόν. ἐπὶ δὲ τί διδάσκαλος λέγεται; ναί, φησὶν, ἵνα τις βίῳ διδάσκῃ φιλοσοφίαν. ὥστε ταῦτα ἀσεπτά. καὶ οὐ δεῖ τὰ ἀπὸ τοῦ λόγου διδασκαλίας εἰς περιττόν. καὶ πῶς ὁ Παῦλός φησι, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ; ὅταν γὰρ προσῇ δογμάτων ἡ λύσις, ποῖος βίος τοσοῦτον ἰσχύῃ

ἐλέγχειν;

σωσι τῷ Χριστῷ, γαμῆσι θέλουσι. τί ὅτι, ὅταν καταστρηνιάσωσι; ὅταν ἀκκισθῶσιν, ὅταν θρύπτωνται. καθάπερ ὅταν ἐπὶ ἀνδρὸς ἡ ὑπαντῆς" λέγῃ, ἄφες" αὐτόν, ὅπερ ἐτέρως λέγεται. διάνοιαν τοίνυν ὅπερ ἡ τῶν χρείαν ἁπλῶς εἴλοντο, οὐ κρίναντες. ἀρ' ἡ χάρις τῷ Χριστῷ ἁρμόζεται ἢ τῇ χρείᾳ. Ἐγὼ γάρ, φησι, τοσοῦτός τῷ χαρᾷ, ἢ πατὴρ τῷ ὀρφανῶν. δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ τῶν χαρέντων ὀρθῶς αἱρεῖται, ἀλλὰ καταγινώσκει, ἀλλ' ὅμως φέρει. καὶ μέντοι ἀλλαχοῦ φησι· Ἡρμοσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. ὅταν οὖν ἀκούσωσιν αὐτοῦ, φησι, γαμῆσι θέλουσι, ἔχουσα κρίμα, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν. πίστιν, τὴν σωτηρίου λέγει, τὴν ἀληθῆ, ὡστὶ ἔλεγεν, ἐψεύσαντο αὐτόν, ἠθέτησαν, παρέβησαν τὰς συνθήκας. ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν. οὐκ ἀρ' ἀνδράσι μόνοις ὑπάρχει τὸ ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ γυναιξί. πᾶσαι γὰρ τὴν καλὴν εἰδέναι χρεία. ἀ τούτῳ, φησί, τῷ κρίματι μόνοις εἰσὶν ὑπόδικοι, ἀλλὰ καὶ ἑτέρας ἀμαρτήμασιν. Εἰ ἀρ' ἀνάρμοστον γυναικὶ ὁ σωτὴρ τὰς οἰκίας, πολλῷ μᾶλλον παρθένῳ*. οὐ μόνον δέ, φησιν, ἀργαὶ μανθάνουσιν, ἀλλὰ καὶ φλύαροι, καὶ περίεργοι, λαλοῦσα τὰ μὴ δέοντα. βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν. τί οὖν συμβαίνει ὅταν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μέλλωσι λήψεσθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μὴ κατίσχῃ, εἰκότως ἀργαί. λάλοι, περίεργοι γίνονται. ὁ γὰρ τὰ ἑαυτῆς μὴ μεριμνῶν, τὰ ἑτέρων μεριμνήσει πάντως· ὥσπερ ὁ τὰ ἑαυτῷ φερνίζων, τῶν ἑτέρων οὐδένα ποιήσεται λόγον, οὐδεμίαν ἕξει φερνίδα. λαλοῦσα τὰ μὴ δέοντα. οὐδὲν ὅτως ἀνάρμοστον γυναικὶ, ὡς τὸ τὰ ἑτέρων περιεργάζεσθαι μάλιστα, καὶ μόνον ἢ γυναικί, ἀλλὰ καὶ ἀνδρί. ἀναισχυντίας γὰρ καὶ ἀπαιδευσίας τεκμήριον τοῦτο μέγιστον. βούλομαι οὖν. ὅπερ αὐτὰς βούλονται, βούλομαι κἀγὼ νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, οἰκουρεῖν. πολλῷ γὰρ τοῦτο πίστει ἐκφέρει τοῦτο βέλτιον. ἔδει μὲν οὖν τὰ τοῦ Θεοῦ μεριμνᾶν, ἔδει τὴν πίστιν φυλάττειν· ὅπερ ἡ ἐκφέρει οὐ γίνεται, βέλτιον ταῦτα γίνεσθαι, ἢ ἐκεῖνα. ὅτι γὰρ ὁ Θεὸς ἀθετεῖται, ὅτι αὗται ταῦτα μανθάνουσιν. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς χρείας ἐκείνης οὐδὲν χρηστὸν ἔσται· ἀπὸ δὲ τοῦ γάμου τούτου πολλὰ ἀγαθά. σὺ τίνος ἕνεκα τὸ κεχηνὸς ῥάγμα τῆς ἀχαρίστου αὐτῆς διπερρέψας δεινῶς). ἔτι τίνος ἕνεκα, φησὶν, οὐκ εἶπεν, ὅπερ χῆραι ἐξέπεσον, πολλῆς αὐτὰς ἐπιμελείας δεῖ ἀπολαύειν, ὥστε μὴ ταχέως ἅπερ εἶπον, ἀλλ' ἐπέτεινε γάμον; ὅτι δὲ κεκώλυται, ὅτι τὸ ἀσφαλὲς καθίστησι. διὸ δὲ ἐπάγει, μηδεμίαν δίδουσαι ἀφορμὴν τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν, μηδὲ λοιδόρια. πολλαὶ γὰρ ἤδη ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. κωλύει τοίνυν ταῖς χήραις ταῖς ἰδιάζειν, ὁ βουλόμενος μὴ εἰ) χήρας νεωτέρας, ἀλλὰ μὴ βουλόμενος μοιχηδὰς εἰ). μὴ βουλόμενος ἀργὰς εἰ) δὲ περιέργους, λαλούσας τὰ μὴ δέοντα, μὴ βουλόμενος (ω) δέχεσθαι ἀφορμὴν λαμβάνειν· ὡς ἡ μὴ ἰδιάζουσα ἐγίνετο, οὐκ ἀκώλυτον.

16 Εἰ δέ τις πιστὸς, ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκῇ. Οὕτως πῶς πάλιν ὄντως χήρας λέγει ἐκείνας ταῖς μεμονωμένας, ταῖς ἀδαμόθεν ἐχούσας παραμυθίας; ὅτω γὰρ βέλτιον ἦν. δύο γὰρ ἐγίνετο τὰ μέγιστα, καὶ ἐκείνας ἀφορμὴν ἐλαμβανον τοῦ μὴ πίστιν, καὶ αὗται διεπέφοιτο καλῶς, καὶ ἡ ἐκκλησία οὐκ ἐβαρεῖτο. κἀγὼ τοσοῦτόν εἰμι, Εἴ τις πιστός. τοσὸν γὰρ τῶν ἀπίστων οὐκ ἔδει ταῖς πισταῖς τρέφεσθαι, ἵνα μὴ δόξωσι δεῖσθαι αὐτῶν. καὶ ὅρα πῶς παραμυθητικῶς. οὐκ εἶπε, πολυτέλειαι ἦσαν χορηγεῖτε, ἀλλ', ἐπαρκείτω αὐταῖς, ἵνα ἡ ἐκκλησία, φησὶ, ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκῇ· ἆρα καὶ ταύτης (ω) μιαθοὶ αὐτὴ ἔχῃ τὰς βοηθείας. ἡ γὰρ βοηθοῦσα ταύτῃ, ὁ ταύτῃ βοηθεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκείναις, μετ' ἐπιεικείας ἀφοσιοῦσα αὐταῖς τρέφεσθαι. βούλομαι νεωτέρας, τί; τυφλάς; ἀλλὰ ἀσταλάς; οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν. ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃς αὐτὸν εἰς τυφλὰς αὐταῖς προτρέπειν, ἐπήγαγε· μηδεμίαν δίδουσαι ἀφορμὴν τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν. ἔδει μὲν γὰρ αὐταῖς εἰ) ἀνωτέρας τῆς βιωτικῆς·

χ. λέγῃ, ἀ. αὐτὸν.

* πλείονα τῶν ἀφορμῶν ἐπιτιμίων.

χ. τῶν

ἐκδιδαλῇ τῶ διαβόλῳ· πολλάκις γ' μηδὲ ποτε ἐμποδίσασα, τότε ἐμποδίζει, ἢ ἀπὸ κενοδοξίας, ἢ ἀπὸ ἑτέρου τινός. ἐπεὶ καὶ ὁ Ἀβραάμ, καίτοι γαμετὴν ἔχων γυναῖκα, τὴν ἐν μέλλων διαφέρειν, ἐκρυπτε, καίτοιγε οὐκ εἰδὼς ὃ ἔκβησόμενον, ἀλλὰ πεπεισμένος, ὅτι πάντως διαιρήσει. τί οὖν ἔμελλε λέγειν, Εἰ γὰρ ἐμοὶ ἀδελφὸς τῶν πολλῶν; οὐκ ἀν εἶπεν, τίς ἐστιν οὗτος ὁ ζῶντα ἀφαιρεσόμενος; οὐκ ἂν ὅτι ἀπιστία αὐτὴν διέβαλε καὶ ἀγοητία; οὐδὲ ἰδίαν κατηξίωσεν ὃ παιδίον ὃ ἑαυτῆς καὶ γυνή, οὐδὲ ὑστέρας ἀκούσας φωνῆς, οὐδὲ ἀπαγορεῦσαι ἠνάσχετο, ἀλλ' ὥσπερ αἰχμάλωτον λαβών, ὅτως ἀπῆγεν. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐνίκησεν ὁ δίκαιος ἀνήρ, μᾶλλον τῶ πάθει. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἐώρα, ἀλλ' ὃ πρόσταγμα θεοῦ ὅπως ἐργάσαιτο, οὐδὲ παῖς ἐμὸς ἔσται, οὐδὲ γυνή· μᾶλλον δὲ οὐδὲ αὐτὸς ἦδει ὃ ἔκβησόμενον. ὅτω πάντοθεν ἐπιτείνεται καθαρὸν τὸ ἱερὸν ἀναγαγεῖν, μὴ δάκρυσιν αὐτὸν, μὴ ἀνθρωπίνοις μελῶσιν. ἵνα δὲ μάθῃς ὅσης ἦν μεγέθους ὁ Ἰσαὰκ ἐρωτᾶ, καὶ τί φησι πρὸς αὐτόν· Ἰδοὺ τὰ ξύλα καὶ τὸ πῦρ, πῦ τὸ πρόβατον; τί οὖν ὁ πατήρ; Ὁ Θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν, τέκνον. λέγεται δὲ τοῦτο καὶ ὡς προφητεία, ὅτι ὁ μὲν ὄψεται ἑαυτῷ Θεὸς εἰς ὁλοκάρπωσιν, καὶ ἅμα καὶ τότε ἐκλέξεται. τί δὲ αὐτὸν κρύπτεις, εἰπέ, ὃν σφαγιασθησόμενον; ναί, φησι, δέδοικα μὴ ναρκήσῃ, δέδοικα μὴ ἀνάξιος ὀφθῇ. Εἶδες πῶς μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας ἅπαντα ἐπράγματεύσατο; ἆρα καλῶς εἶπεν ἡ γραφή, Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, τοῦτο, καὶ ὡς οἰκεῖα μέλη ἔχωμεν ἅπαντα, μὴ ἀπορραίζωμεν αὐτῶν διακονίας, πολλοῦ γε μὴ ἀνάγκη εἴη. πολλὰ γὰρ ἀπὸ τούτου βλαφθέντα εἰς κενοδοξίαν ἐμπέπτωκε, κώλυμα γέγονε πολλάκις. ἀλλὰ δὴ τοῦτο καὶ ἐκεῖθεν λαβόντες, εἰ δυνατόν, ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν.

Λογ. ιε'. 11 ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΔΕ ΧΗΡΑΣ ΠΑΡΑΙΤΟΥ· Ὅταν γὰρ καταχρίωσί σου τὸν Χριστόν, γαμεῖν θέλουσιν, 12 Ἔχουσαν κρίμα, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν· 13 Ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσι, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας· οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. 14 Βούλομαι οὖν νεωτέρας χήρας γαμεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν. 15 Ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ.

a. Τιμ. ε. 9. Ὅλως γὰρ τὴν χηρῶν ὁ Παῦλος ποιησάμενος λόγον, καὶ χρόνον αὐτὴν διορίσας τῷ λόγῳ, Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα γεγονυῖα, καὶ τὴν ποιότητα διδάξας τῆς χήρας τὴν εἰπεῖν, Εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψε, πάλιν ἐνταῦθά φησι· νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ. καὶ τὴν πρώτην, καίτοι πολὺ φορτικωτέρου τοῦ προστάγματος ὄντος, οὐδὲν ἧττον ἀνῆκεν εἰκότως. Διὰ τί; ὅτι ὀλίγοι μείζονα ἀπεγράψαντο, καὶ ἀπὸ μείζονος τῆς Διαθήκης ἐκεῖ ὁ ἔρως προσέβη τοῦτο. ὃ μὲν οὖν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψε, ἐκ πρώτης τὰ ζιζανίου τα, Διὰ τοῦ βαπτίσματος πρόσεισι, καὶ τοῦ λέγει, Ἡ ἀγάπη μεμίμνηκε τὰ τοῦ Κυρίου. Εἰ δὲ χήρων ἔτεκεν οὐδὲν ἀκριβολογεῖται, μὴ θαυμάσῃς. μάλιστα μὲν γὰρ ἀπὸ τούτου καὶ ἐκεῖνο δῆλον. ἄλλως δὲ εἶπεν ὅτι ἀπὸ μείζονος ὑβρίας ἐκείνη τὴν πρόθεσιν εἴληπτο. ὡς δὲ τοῦτο, σκόπει πῶς πλώματα γέγονε, καὶ αὐτὴν πρόσχει τὴν ἀφορμὴν τῆς ζημιώσεως ταύτης· ἐκεῖ δὲ τὸν ἔρωτον οὐδὲν ἰῶ. ὅτι γὰρ ἐξέπεσόν τινες ἤδη, ἀπὸ τούτου δῆλον, ἀπὸ τοῦ λέγειν, ὅταν γὰρ καταχρίωσί σου τὸν Χριστόν, γαμεῖν θέλουσι. καὶ πάλιν, ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ. διὰ τί; ὅταν γὰρ καταχρισ-

σωσι

οὐκ ἔστι δεισιδαιμονία, οὐκ ἔστι δούλων φόβος, οὐκ ἔστι γυναικῶν ὄχλος, οὐκ ἔστι παίδων ταραχή, οὐκ ἔστι κωφῶν πλῆθος, οὐδὲ ἱματίων ἀπόθεσις ἐπιπόθητος, οὐ χρυσίον, οὐκ ἀργύριον, οὐκ εἰσὶν ἐκεῖ φυλακαί, ἢ προφυλακαί· οὐκ ἔστι ταμίαι, οὐκ ἄλλο τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλὰ πάντα δίκης γέμει, πάντα ὕμνων, πάντα δικαίας πνευματικῆς, οὐδὲν ἐκεῖ σφαλερόν. ληστῶν ἐφόδους οὐ δεδοίκασιν. οὐ γὰρ ἔχουσιν ὅτου ζημιωθῶσι, χρήματα οὐκ ἔστι, σῶμα ἐστὶ δὲ ψυχή· ἀλλ' ἐκείνου ἀφίλωνται, οὐκ ἐζημίωνται, ἀλλ' ὤπασαν. Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν, φησι, Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν ἑαυτούς πάντων. οὕτως φωνὴ ἀγωνιάσεως τὸ σκιρτᾶν δίκαιον. οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὀλολυγῆς ἀκοῦσαί ποτε, οὐδὲ κωκυτός· καθαρὸς τούτων πάντων ὁ τόπος, καθαρὸς τῆς χαυνότητος ἐκείνης. ἀποθνήσκουσι μὲν γὰρ καὶ ἐκεῖνοι. οὐ γὰρ εἰσὶν ἀθάνατοι τὸ σῶμα, ἀλλ' οὐκ ἴσασι θάνατον θνήσκειν. μᾶλλον ὑμῶν προπέμπουσι τοὺς ἀπελθόντας· προπομπεύω τὸ τοιοῦτον καλοῦσι, οὐκ ἐκφοράν. καὶ ἀπαγγελθῇ, ὅτι ὁ δεῖνα τετελεύτηκε, πολλὴ ἡ εὐφροσύνη, πολλὴ ἡ ἡδονή. μᾶλλον γοῦν οὐδεὶς τολμᾷ τις εἰπεῖν, ὅτι ὁ δεῖνα τετελεύτηκεν, ἀλλ' ὁ δεῖνα τετελείωται. εἶτα εὐχαριστία, δόξα πολλή, εὐφροσύνη, ἐκεῖς γε εὐχομένου τέλος τοιοῦτον λαβεῖν, ὅτῳ ἀγῶνα τοῦτον ἐξελθεῖν, διαπαύσασθαι τῶν πόνων καὶ τῶν ἀγώνων, ἰδεῖν τὸν Χριστόν. καὶ ἐρώτησον, οὐ δάκρυα, ἀλλ' εὐχαί πάλιν. οὐκ ἰατροῦ χεῖρες, ἀλλὰ πίστις μόνη πολλάκις ἀπήλλαξε ἄῤῥωστον. εἰ δὲ καὶ ἰατροῦ δεηθείη, πολλὴ καὶ ἐνταῦθα ἡ φιλοσοφία, πολλὴ ἡ καρτερία. οὐ πρέπει γυνὴ λύσαι τὰ τείχη, οὐδὲ παιδία τὰ μηδέπω ἡμερώτερα ὀφρύων ἀποδυσάμενα, οὐδὲ οἰκέται τοῦ δεσπότου τὸν ἀπαίρειν μὴ ἀσφαλείας αὐτοῖς τινὸς τοῦτο καταθέσθαι, ἀλλὰ πάντων τούτων ἀπηλλαγμένη ἡ ψυχή, εἰ σχῇ πῦ μόνον εἰς τὸν ἑαυτῆς ἀναπαυτήριον, ὅπως ἀπέλθῃ τῷ Θεῷ φίλη. καὶ γήρατος ἄκοσμος, οὐ γῆρας ἀπὸ χαρτερίας, οὐδὲ ἀπὸ καρδιαρίας, ἀλλὰ δι' αὐτὰς αἱ τῶν νόσων ἐπιφοιτήσεις ἐγκωμίων γέμουσιν, οὐχὶ κατηγορίας, ὡς αὐταί. ἢ γὰρ ἀγρυπνίας, ἢ ἱκετείας ὑπόπτασις, ἢ τι τῶν τοιούτων ταῖς νόσοις ἐργάζεται· ὅθεν καὶ θαυμάζονται γέροντες. ἔρχεται γὰρ μηκέτι καμόντας ὁμοίως πόνων ἀπηλλάχθαι τῶν δεινῶν. Εἰπέ δῶν μοι, φησι, εἰ ἀγίων τις πόδας ἔνιψεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰ ἔνεστι καὶ ἐνταῦθα τοιούτους εὑρεῖν. ἔνεστι, καὶ πάνυ ἔνεστι· μόνον μὴ ὀφθῇ σκώπτων βίον διηνυκότα μάταιον, τῶν δὲ τὰς ἐκκλησίας καταφρονούντων. πολλοὶ πολλάκις τοιοῦτοι καὶ ἐν μέσαις ταῖς ἐκκλησίαις εἰσὶν, ἀλλ' ἐν τῷ λανθάνοντι. μὴ γὰρ ὀφθῇ οἰκίας ἀφεστῶτας, μηδὲ ὀφθῇ εἰς ἀγορὰν ἐμβάλλοντες, μηδὲ ὀφθῇ ταρσὸς ἄνω, καταφρονοῦμεν αὐτῶν. καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ἐπέταξε. Κείνατι γάρ, φησιν, ὀρφανῷ, καὶ δικαιώσατε χήραν. πολλαὶ τῆς ἀρετῆς αἱ ὁδοὶ, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν μυρεψικῶν πολλὴ ἡ διαφορά, καίτοι πάντες μύρα εἶναι λέγονται· ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι λαμπρὸς καὶ τρυφηλὸς πάντῃ, ἕτερος δ' ὅτι μὲν οὐκ ἔχει τὸ κάλλος, ἕτερον δέ. ποῖον δὴ τοῦτο; ὥσπερ ἀπό τινος τέχνης ὁ καρπὸς ἐλαίου ὀπτικήν ἔχει τὴν γραμμήν; καὶ ταῖς γωνίαις ἐκπεπορευόμενος, καὶ τῷ λιπαρῷ χρώματος ἕτερον ὑπερπίπτει, ὃ δὴ πρόσωπον πολὺ πάσης χλωρότητος ὑπερπίπτει· ἄλλος τὸ ἄγματος ὁ δυσθεῖς πλέκεται τῶν βάμμασι, ἄλλος τῆς θαλάττης ὅστις κυανώτερος, ἄλλος τῆς ἀλεκτρυόνος στιλβότερος. Καὶ ἄλλα δὴ μυρία αἴ τις εὕροι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀμυδρώματα καὶ ἐπιποίκιλα, ἢ τοῖς ὑπὸ λίθου χρώμασιν ἐξισούμενα. τοιοῦτοι δὴ καὶ οἱ ἅγιοι. οἱ μὲν ἐκ τοῦ ἀσκεῖσθαι· οἱ δὲ καὶ ἐκκλησίας. καλῶς ἄρα ἔλεγεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν. ὥστε καὶ πάντα ἐπάρας πρὸς μίμησιν, ἀφ' ὧν ἔπαθεν εἶπεν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς ὑποδράμωμεν τῷ παραγγέλματι, ἵνα ἔχωμεν καυχᾶσθαι ἐκεῖ. ὅτι εἰνάμεν πόδας ἁγίων. Εἰ δὲ πόδας αὐτῶν ἐπλύνειν δεῖ, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐκ τῶν ἐμῶν ὑποδιδόναι αὐτοῖς τὰ χρήματα, καὶ συνοδοιπορεῖν ἐκείνοις. Μὴ γνώτω, φησὶν, ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου. τί μείζους παραλαμβάνεις μάρτυρας; μηδὲ οἰκέτης ἰδέτω, εἰ δύναται, μηδὲ γυνή. πολλὰ τὰ σκάνδαλα

χ. ἀπὸ τῶν

χ. περὶ τῶν

χ. ἄξιον πόδας ἐνίψαι ἐστὶ καὶ ἐκκλησίας τοσούτους ἀρεῖν. μὴ δῷ

χ. κυρίλλου

χ. ἄλλα πολλὰ αὐτῶν, καὶ πλείω τοῦ χρώματος ἐστὶ τὰ αὐ.

χ. εἰς χεῖρας

Ησ. α. ιζ.

Ματθ. ς. γ.

ἀλεκτρυὼν ἐφώνησε, καὶ εὐθέως ἐλθὼν ὁ προεστὼς, καὶ τῷ ποδὶ τοὺς κειμένους ἁπλῶς ὑπονύξας, πάντας ἀνέστησεν. οὐδὲ γὰρ γυμνοὺς ἐκεῖ καθεύδειν θέμις. Εἶτα διαναστάντες, εὐθέως ἑστήκασιν, ὕμνους ᾄδοντες προφητικοὺς μετὰ πολλῆς τῆς συμφωνίας, μετ' εὐρύθμων μελῶν. οὔτε κιθάρα, οὔτε σύριγγες, οὔτε οὐδὲν ἄλλο ὄργανον μουσικὸν τοιαύτην ἀφίησι φωνὴν, οἵαν ἐστὶν ἀκοῦσαι ἐν ἡσυχίᾳ βαθείᾳ καὶ ἐν ἐρημίᾳ τῶν ἁγίων ᾀδόντων ἐκείνων. καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ᾄσματα πρόσφορα, καὶ φιλίας γέμοντα τῆς πρὸς τὸν Θεόν. ἐν ταῖς νυξί, φησίν, ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πάλιν, Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σὲ ὁ Θεὸς, διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ τὰ ᾄσματα τὰ Δαβιτικὰ, πολλὰς πηγὰς ποιοῦντα δακρύων. ὅταν γὰρ ᾄδῃ λέγων· Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω· καὶ πάλιν, Ὅτι σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον· καὶ πάλιν, Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; Ἄνθρωπος ματαιότητι ὡμοιώθη, καὶ αἱ ἡμέραι ἡμῶν ὡσεὶ σκιὰ παράγουσι· καὶ, Μὴ φοβοῦ, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, καὶ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ· καὶ πάλιν, Ὁ κατοικίζων μονοτρόπους ἐν οἴκῳ· καὶ, Ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ᾔνεσά σε ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου· καὶ πάλιν, Μεσονύκτιον ἐξηγειρόμην τοῦ ἐξομολογεῖσθαί σοι ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου· καὶ, Ὁ Θεὸς λυτρώσεται τὴν ψυχήν μου ἐκ χειρὸς ᾅδου· καὶ, Ἐὰν πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ· καὶ πάλιν, Οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ φόβου νυκτερινοῦ, ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας, ἀπὸ πράγματος ἐν σκότει διαπορευομένου, ἀπὸ συμπτώματος, καὶ δαιμονίου μεσημβρινοῦ· καὶ πάλιν, Ἐλογίσθημεν, ὡς πρόβατα σφαγῆς· τὴν εἰς Θεὸν αὐτῶν διάπυρον ἀγάπην ἐνδεικνύμενοι· ὅταν δὲ πάλιν μετὰ τῶν ἀγγέλων ᾄδωσι (καὶ γὰρ καὶ ἄγγελοι τότε ᾄδουσιν) Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν, λέγοντες, ἡμῶν χασμωμένων, κνωμένων, ῥεγχόντων, ἢ καὶ ὑπτίων ἁπλῶς κειμένων, καὶ μυρίας λογιζομένων ἀπάτας· οἷόν ἐστιν ἐκείνους ἐν τούτῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς ἀναλίσκειν; ἐπειδὰν δὲ ἡμέρα μέλλῃ γίνεσθαι, διαναπαύονται λοιπόν. καὶ ὅταν ἡμεῖς ἀρχώμεθα τῶν ἔργων, ἐκεῖνοι καιρὸν ἔχουσι τῆς ἀναπαύσεως. ἡμέρας δὲ γινομένης, ἡμῶν ἕκαστος καλεῖ τὸν ἕτερον, τὸν λόγον ποιεῖ τῶν ἐξοδιαζομένων. Εἷς εἰς ἀγορὰν ἐμβάλλει, ἄρχοντι παρίσταται, τρέμει, δέδοικε τὰς εὐθύνας· ἕτερος ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἄλλος πρὸς τὸ ἐπιτήδευμα τὸ ἑαυτοῦ. ἐκεῖνοι δὲ πάλιν εὐχὰς ἑωθινὰς ἐπιτελέσαντες καὶ ὕμνους, πρὸς τὴν τῶν γραφῶν ἀνάγνωσιν τρέπονται. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ βιβλία γράφειν μεμαθηκότες. ἕκαστος οἴκημα ἀποτεταγμένον εἰληχὼς, ἡσυχίαν διαπαντὸς ἄγει, οὐδενὸς φλυαροῦντος, οὐδενὸς οὐδὲν λέγοντος. Εἶτα τρίτην, ἕκτην, ἐνάτην, καὶ τὰς ἑσπερινὰς εὐχὰς ἐπιτελοῦσι, καὶ εἰς τέσσαρα μέρη τὴν ἡμέραν διανείμαντες, καθ' ἕκαστον μέρος πληρούμενον, ψαλμῳδίαις, ὕμνοις γεραίρουσι τὸν Θεόν. πάντων δὲ ἀριστώντων τῶν ἄλλων, γελώντων, παιζόντων, διαρρηγνυμένων ὑπὸ τῆς γαστριμαργίας, οὗτοι τοῖς ὕμνοις προσανέχουσιν. οὐδαμοῦ τραπέζης καιρὸς, οὐδὲ τῶν αἰσθητῶν τούτων. πάλιν μετὰ τὸ ἄριστον τῶν αὐτῶν ἔχονται, ὕπνῳ πρότερον ἑαυτοὺς ἐκδεδωκότες. οἱ μὲν οὖν κοσμικοὶ καὶ τὴν ἡμέραν καθεύδουσιν· ἐκεῖνοι δὲ καὶ τὴν νύκτα ἐγρηγόρασιν. ὄντως υἱοὶ φωτός εἰσιν. Εἶτα ἐκεῖνοι τὸ πλέον ἀναλώσαντες ἐν τῷ ὕπνῳ τῆς ἡμέρας προΐασι βεβαρημένοι. οὗτοι δὲ ἔτι νήφουσιν, ἄσιτοι μένοντες ἕως ὀψέ, καὶ τοῖς ὕμνοις προσανέχοντες. ἑσπέρας δὲ πάλιν καταλαβούσης, οἱ μὲν εἰς λουτρὰ καὶ ἀνέσεις σπεύδουσιν· ἐκεῖνοι δὲ τῶν πόνων ἀπολύσαντες ἑαυτοὺς, τότε τῇ τραπέζῃ προσανέχουσιν, οὐκ οἰκετῶν πλῆθος ἐγείροντες, οὐδὲ περιτρέχοντες τὴν οἰκίαν, οὐδὲ θορυβοῦντες, οὐδὲ ὄψα πολλὰ παρατιθέμενοι, οὐδὲ κνίσσης γέμοντα, ἀλλ' οἱ μὲν ἄρτον μόνον καὶ ἅλας, οἱ δὲ ἔλαιον προστιθέντες. ἕτεροι δὲ, ὅσοι ἀσθενέστεροί εἰσι, καὶ λαχάνων ἔχονται καὶ ὀσπρίων. Εἶτα μικρὸν καθίσαντες, μᾶλλον δὲ ὕμνοις τὸ πᾶν κατακλείσαντες, διαναπαύονται ἐπὶ στιβάδος ἕκαστος πρὸς ἀνάπαυσιν μόνον πεποιημένης, οὐ τρυφήν. οὐκ ἔστι φόβος ἀρχόντων ἐκεῖ,

οὐκ

Ησ. κϛ. θ.
Ψαλ. ϛ. ϛ.
Ψαλ. ρα. ι.
Ψαλ. η. ε.
Ψαλ. ρμγ. δ.
Ψαλ. μη. ιϛ.
Ψαλ. ξζ. ζ.
Ψαλ. ριη. ρξδ.
Ψαλ. ριη. ξβ.
Ψαλ. μη. ιϛ.
Ψαλ. κβ. δ.
Ψαλ. ϙ. ε.
Ψαλ. μγ. κβ.
Ψαλ. ρμη. α.

γρ. τῶν κειμένων ἁπαλῶς ὑπονύξας
γρ. κινοῦντα
γρ. ἑταῖρον
γρ. συνίασι
γρ. πολυτελῆ
γρ. μετέχουσι

μᾶλλον ἐπαγκᾶν, ἵνα τῷ προσανέχοντας τῷ Θεῷ. βάδιζε μακρὰν ὁδόν, δίδου δὲ σαυτῷ πολλὰ γὰρ ὅτι δι' ἐαυτῷ ὠφελῆσαι, ἢ δῶς. ἑρᾶς σκηνὴν, ἢ καταγώγιον; ἑρᾶς ἐρημίαν; ὁρᾶς μίσους; ὁρᾶς μίσους; πολλάκις ἀπλῆν δοκῶν κρήματα, ἔδωκας τὴν ψυχὴν ὀλόκληρον, ἢ κατῆρξης, ἵνα γένησθε σὺν αἰχμαλώτοις ἐκείνου, σὺν ἐξενίτευσας τὸ κόσμῳ μέγα
5 πρᾶγμα, ἢ πίστις ὁρᾶν. Ἀγαθὸν, φησὶν, Εἰσελθεῖν εἰς οἰκίαν πένθους, ἢ εἰς οἰκίαν γέ- Ecclus ζ γ.
χ. μᾶλλον. λωτος. σὺ τοίνυν ἡ ψυχὴ φλεγμαίνει. δὸς ὧν γὰρ ἔχης ὁμοίως" τυφᾶν, πρόσεχε τῷ ἐλαύνειν εἰς ἀπατᾶλιν· δὸς δ' ἃ μὴ ἔχης, λύσιν ἰδίζω. Εἰς δὲ τὴν οἰκίαν τὸ πένθος οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλὰ κἂν μὴ ἔχῃς τυφᾶν, οὐκ ἤλγησας, κἂν ἔχῃς, καταγέλλη. ἔντος οἰκία πένθους, τὰ μοναστήρια, εἶθα σάκκος ἢ σποδὸς, εἶθα μόνωσις, εἶθα γέλως οὐδεὶς, οὐδὲ βιω-
10 τικὸν πρᾶγμάτων ὄχλος, εἶθα ἡσυχία, εἶθα γαμβρία, πάντα καθαρὰ κήλωσις, αἱμάτων, δορύβου, παραχῆς, πολυσχλίας. λιμὸν ὅστις βούλεται· ὥσπερ λαμπτῆρές εἰσιν ἀφ' ὑψηλοῦ τοῖς πόρρωθεν ὀπτεύουσι φαίνοντες, ὅτι λιμένος κατήφηνοι, ἢ πρὸς γαλήνην τὴν αὐτῶν ἄπνοιαν ἔλκυσις, οὐκ ἐάσιτες γενέσθαι παναγία τοῖς εἰς ἀγρὸν ὁρῶσιν, οὐκ ἐάσιτες
χ. ξενοδοχοῦσιν. σε σκότῳ βλέφαρον τὸν σκῆν βλέπουσας. ἄπιθι πρὸς αὐτὸν, "φιλοφρόνησον, πρόσιθι,
15 ἄψαι πολλῶν ἁγίων. πολλῷ γὰρ σπουδαιότερον τῶν σκήνων ἄπελθε πρὸς, ἢ τῆς ἑτέρων κεφαλῆς. Εἰπὲ γάρ μοι, Εἰ αἰθριαίτων ποδὰς κατίχοισί τινες, ὅπῃ ὅλως τύπον ἔχοισι βασιλικὸν, σὺ ⓦ αὐτὸν ἔχοντα ⓦ Χριστὸν ὑπὲ ἑαυτῷ," οὐ καθίξεις ὑπὸ τῶν ποδῶν, ἢ σωθήσῃ; ἅγιοί εἰσιν ⓐ πόδες, καὶ βύπλῃς ὡσὶ· τῶν δὲ βεβήλων οὐδὲ ἡ κεφαλὴ τιμία. πόδες γὰρ ἁγίων μεγάλα ἴχνυσαν. δίδπερ ἢ καλέζοισιν, ὅταν ἐξ ἑαυτῶν ⓦ κοιμῶνται ἐκπιάζω-
χ. εἰς καθίξεις ὑπὸ τῶν ποδῶν, ἐκωθάσεις
χ. αὐτῶν
20 σιν· ὅταν ἅγιος ἢ πρὸ ἡμῶν, μηδὲν ἐπαγχμωώμεθα τὸ αὐτό. ἅγιοι δέ εἰσι πάντες, ὅσοι πίστιν ὀρθὴν μὴ βίον ἔχοισι· καὶ σημεῖα μὴ ἐργάζωνται, καὶ δαίμονας μὴ ἐκβάλλωσι, ἅγιοί εἰσιν. ἄπιθι πρὸς τὰς τῶν ἁγίων σκηνάς. ὥσπερ ἀπὸ γῆς εἰς ⓦ οὐρανὸν, οὕτως ὅστις εἰς μοναστήριον αἰδρὸς ἁγίου καταφυγεῖν. οὐχ ὁρᾶς ἐκεῖ ζῶα ἄπερ ἐν τῇ οἰκίᾳ. πάντων καθαρὸς ὁ χῶρος ἐκεῖνος· σιγὴ καὶ ἡσυχία πολλή. ὃ ἐμοὶ οὐκ ἔνι, τοῦτο ἔνι ὃ σοὶ ἐκεῖ. αἰ δὲ ἡ μέρα μίαν μείνῃς, ἢ ἐξ δὺ πέρσι, τότε πλέον ὠφεθήσῃ τῆς ἑβδόμης. ὑμέρα γὰρ, μᾶλλον δὲ πρὸ
25 ἡμέρας ἀλεκτρυὼν ἐφώνησε, τοῦτο ἔστι, ὥσπερ ὅτι τῆς οἰκίας, ῥέγχεσιν ⓐ οἰκέται, αἱ θύραι κεκλεισμέναι, πάντες νεκροῖς ὁμοίως καθεύδοντες, ὁ ὡρεωκόμος δὲ κάθωρος σέβει. οὐδὲν τοιοῦτον ἐκεῖ, ἀλλ' ὕδως ἄπαντες μὴ βλασφείας ⓦ ὕπνον ἀποθέμενοι ἀγρύπνως ἀγίζονται, τὰ πρεσβύτερα αὐτοῦ διεγείροντος, ἢ ἑστήκασι ⓦ ἅγιοι στασάμενοι χορὸν, ἢ ταῖς χερσὶν ὕδως
30 διατείνοντες, τὸν ἱερὸν ἀῤῥοῖσιν ὕμνους. οὐ γὰρ δὴ, ὥσπερ ἡμεῖς, πολλῶν ὡρῶν δέονται πρὸς τὸ ⓦ ὕπνον ἀποπιάζεσθαι ἢ τὴν καρηβασίαν. ἡμεῖς μὲ γὰρ ἅμα ἀγρυπνάσαντες, καθήμεθα ὅτι πολὺ ἀγρυπνήσαμεν, πρὸς χρείαν ἀπερχόμεθα, εἶτα νυστάζομεν τὸν ὕπνον, ταῖς χερσὶ μὴ τὸ ἔσθημα τὸ ἐσθήματα ἢ σόδυμα λαμβάνομεν, ἢ πολὺς διάλυσις χρόνος. ἐκεῖ δὲ πρῶτον οὐδὲν· οὐδὲν οἰκέτιον καλεῖ· ἕκαστος γὰρ ἔχει ἑαυτῷ. οὐ δεῖται μαπίων πολλῶν, οὐ δεῖται
35 τοῦ ⓦ ὕπνου ἀποπιάζεσθαι, ἀλλ' ἅμα τῷ ὀφθαλμὼ αἴσθεζε, ἢ τῷ πολιῷ ἐγκυμονέστι χρόνοι προσέσικε τῆς νήψεως ὄνειρ. ὅταν γὰρ ἡ καρδία μὴ βαρηθῆσα τοῖς σιτίοις βαπίζηται κάτω, οὐ δεῖται πολλοῦ τοῦ χρόνου πρὸς τὸ ἀνεγκεῖν, ἀλλ' εὐθέως ἔστι σε νήψῃ· χεῖρες αἰὼ καθαραί, ἢ γὰρ ὕπνος βύσκος. οὐδεὶς ἀκούει ῥεγχόντων ἐκεῖ, οὐδεὶς ἀδημονιόντων· οὐδὲ ῥιπάζοντας ὁρᾷ τὸν ⓦ ὕπνον, οὐδὲ γυμνούμενον, ἀλλὰ καθεύδοντι τῷ ἐγκυμο-
40 νέστι βύκη μυέστεσι κείμενοι. τοῦτο δὲ ὅλον ἀπὸ τῆς βύταξίας τῆς τὸ τῇ ψυχῇ. οὕτως ἅγιοι οὗτοι, ἢ σὺ δὲ θέσπεσις ἀγγέλοι. ἢ μὴ θαυμάσῃς ἀκούων ταῦτα. ὁ γὰρ πολὺς φόβος ὁ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀφίησι πρὸς τὰ βάθη τοῦ ὕπνου καταλῆναι, ἢ βαπίσαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐξ ὑπνολῆς ὑπάκειται ἀγρυπνίαν αὐτοῦ μόνον. τοιοῦτο δὲ αὐτοῖς ἔστι τὸ ὕπνου, τοιαῦτα εἶ αὐτῶν ἀνάγκη ἢ τὰ ὀνείρατα, ἃ φαντασιώδη, οὐδὲ πεφαντάδη. ἀλλ', ὅπερ ἔφην,

ἀλεκτρυὼν

οὐ πάντα τοῖς οἰκέταις ἐπίτρεπει ἀξιοῖ τε ἐπίζειν τοὺς ἀποδόχους, ἀλλὰ δὲ πλείστοις τοῖς ἀβακτείας ἢ αὐλοὺς δι' ἑαυτοῦ ἐπεσκέπτε, ἢ τῇ γυναικὶ τὰ ἄλυρα φυρᾶν ἐπέτρεπε, καίτοι τοσαύτοις δικαστηρίοις ἐχων οἰκοθεν, ὧν εἰκὸς ἢ ἀρεσπαρίδας εἶ). ἀλλ' αὐλοὺς ἐβούλετο μαθεῖν ἔχειν μὴ τῆς γαμετῆς, ἢ τῆς δαπάνης μόνης, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀβακτείας. οὕτω δεῖ φιλοξενίαν ἐπιδείκνυσθαι, δι' ἑαυτοῦ πάντα ἀρέσκοντας, ἵν' ἡμεῖς ἀγαλλώμεθα, ἵν' αἱ χεῖρες αἱ ἡμέτεραι βλεπόμεναι. καὶ πίνωσι δι' ὧν μὴ ἀναξιώσης δι' σαυτοῦ δοῦναι. οὐ γὰρ ᾧ πίνῃ δίδως, ἀλλὰ ᾧ χειρῶ. τίς γὰρ ἔστως ἀθλιος, ὡς ἀπαξιῶν αὐτὸν τὸν χεῖρα ὀρέγειν ᾧ χειρῶ; τοῦτο φιλοξενία, τοῦτο ὅπως δι' ᾧ Θεὸν ὑπ' ποιῶμεν. δοῦλος μὴ τύφου ὑπερπήδησε, καὶ τὴν ἀποστολὴν καλύπτει ἀπολαύει, οὐκ ἔστι φιλοξενία ὃ τοιοῦτον, οὐδὲ δι' ᾧ Θεὸν ὑπ' ποιεῖ. πολλοὶ ὁ ξένος δοῦναι τῆς ἀρεσπαίας, πολλοὶ τῆς ἀποδοχείου. ἀγαπητὸν γὰρ καὶ μὴ τοσαῦτα ὃ μὴ ἐρυθριᾶν· ὅπερ ὃ ἀποστόλημα φύσει ἔχει τοιαύτην, ὥστε ᾧ δὴ παρόντα αἰσχύνεσθαι. τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἀρεσπαίας καὶ τῆς αἰσχύνης χρὴ ἀφελεῖν, καὶ δεικνύναι καὶ ῥήμασι καὶ πράγμασιν, ὅτι οὐκ ἀπὸ πενίας ὁ δοῦ ποιῶν, ἀλλ' ἀπὸ προαιρέσεως, καὶ ἀργεπιτήτως μᾶλλον, ἢ εὐεργετῶν. οὕτω πλεονάζει ὃ γινόμενον ἀπὸ τῆς προαιρέσεως. ὥσπερ γὰρ ὁ ἡγούμενος ζημιοῦσθαι, πολλὰ ἀπώλεσε, καὶ ὁ ἡγούμενος δὲ πένεσθαι πολλὰ ἀπώλεσεν, οὕτως ὁ ἡγούμενος δὲ πάσχειν, πλέον ἔλαβεν. Ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. ὥστε χάριν ὀφείλεις μᾶλλον τῷ πένητι τὸ λαβεῖν. Εἰ μὴ γὰρ πένητες ἦσαν, οὐκ ἂν ἦν πολλῶν ἁμαρτημάτων ἀπολύσις. ἰατρεῖ τῶν πραγμάτων εἶναι τῶν σῶν· φάρμακά σου πρόσεχε καὶ ἐπιθέματα. οὐχ οὕτως ἰατρὸς χεῖρας ἐπιτίθησι, καὶ φάρμακον ἐπιθεὶς τῷ ἰατρείᾳ πρόσεχε, ὡς πῶς χεῖρα ἐπιτίθησι, ἢ τὰ σῶμά σου λαμβάνει, σκοπεῖ τῶν σῶν ὅτι κακῶν. ἔδωκας ὃ ἀργύριον, συνεξέλθε καὶ τὰ ἁμαρτήματα. τοιοῦτοι ἐστὶν οἱ ἱερεῖς· Ἁμάρτησε, φησί, λαβοῦ μου φάγε). ὥστε μείζονα λαμβάνεις, ἢ δίδως, ἐργασίᾳ μᾶλλον, ἢ ἐργασίᾳ· Θεῷ δώρεις, οὐκ ἀνθρώποις, αὔξεις ᾧ πλοῦτον, ἢ μειοῖς· μειοῖς δέ, ἐὰν μὴ ἐλεημοσύνῃς, ἐὰν μὴ δῷς. Εἰ ἀρετοδόχησε, φησι, Εὐαγγέλιον πόδας ἐνίψω. ποίων δὲ τούτων; τῶν θλιβομένων, οὐχ ἁπλῶς ἁγίων. εἰσὶ γὰρ ἅγιοι οἱ), καὶ πολλῆς ἀπολαύει ξενοδοχείας καὶ πάντων. μὴ τούτους δίωκε σὺ ἐκ ἀφθονίας ὥστε, ἀλλὰ σὺ θλίψεως, σὺ ἀγνῶτας, σὺ ἀπόλωτας πολλοὺς χρωμένους. Ος ἐποίησεν ἑνί, φησι, τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίησε.

ΠΟΙΚΟΝ· Μὴ δῶς τοῖς προσεύχαις τῆς ἐκκλησίας ἀφανίσαι· σὺ ἀφάνισον αὐτὸ, ἵνα μὴ τὸ ἀναλίσκει, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπηρετοῦσαι ἔχῃς ᾧ μισθόν. οἰκείας χορεύδος. σὺ σπεῦσον τὸν κῶλακα. Οὐκ ἔστι ἀργὸν ἐκ τοῦδε πίξασθαι, οὐδὲ βοῶν ζεῦξαι, οὐδὲ γεωργὸν ἀναμεῖναι, οὐδὲ χλὼν ἀνατεμεῖν, οὐδὲ χρυμῷ παλαῖσαι. πάσης ταύτης τὴν προαιρεσίας ἀπήλλακται σοῦ ὁ σπόρος. Εἰς γὰρ ᾧ οὐρανὸν σπείρεις, ἔνθα οὐ κρυμὸς, οὐδὲ χιὼν, οὐκ ἄλλο οὐδέν· Εἰς ψυχὰς σπείρεις, ἔνθα οὐδὲν ὃ βαλόμενον αἴρει, ἀλλὰ κατέχεται σφοδρῶς, καὶ μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας, ἢ μὴ πολλῆς τῆς σπουδῆς. σὺ σπεῦσον. Ἀφ' τί σαυτὸν ἀποστερεῖς τοῦ μισθοῦ; μέγας μισθὸς, ὃ δύνασθαι ἐκ τὰ τῶν ἄλλων οἰκονομεῖν. οὐ τὸ δοῦναι μέντοι μισθός ἐστι, ἀλλὰ τὸ καλῶς οἰκονομῆσαι τὰ δεδομένα. Ἀφ' τί μὴ σὺ λαμβάνεις τὸν μισθόν; ὅπου γὰρ τὸ τοῦτο ἐστὶ μισθός, ἄκουσον. κατέχησαι, φησι, ᾧ ἀπίστοις σὺν ὠφελεῖ Στέφανον Εἰς τὸν τῶν χηρῶν διακονίαν. * ἡμοῦ σὺ οἰκτίρεις τῶν σαυτοῦ, αὐτὴ σε χειροτονεῖ ἡ φιλανθρωπία, ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος. τοῦτο τὸ κεντρὸν ἀπήλλακται, τοῦτο τὸ ψυχὰς ἀναπαύει, τοῦτο τὸ χεῖρας ἀγιάζει, τοῦτο ἐκ φέρτιμα καπασᾷ, τοῦτο τὸ φιλοσοφίαν διδάσκει, τοῦτο προθυμότερον ἐργάζεσθαι), τοῦτό σε τὸν βλογίας πείθει λαβεῖν. ἄπιστε ἡ κεφαλὴ σου δεχομένη πάσας τὰς πόδας τῶν χηρῶν βλογίας. προθυμότερος ἡμοῦ ὁ τοὺς βύρσας, σὺν ἐργάζου τὸ ἁγίους ἄνδρας, σὺν ὅπως ἁγίους, τοὺς ὁ τοὺς ἐρημίαις καὶ ὄρεσι, σὺν ὁ δυναμένους

μένους

χ. καὶ

χ. αὐτὸ

* ἡμοῦ δὲ ἡμέτερον, εἰ μὴ σφόδρα τοιοῦτον ἦν τὸ προσῆκον μεμπτόν.

ξιός ὄστ τῶ καταλέγω τῶν χηρῶν. λέγ' ὁ ζωῦθα τί δ' ἔχει λοιπόν. τί οὖν; ἀπὸ τῶν χρόνων αὐτὴν ἐγκρινοῦμεν; ἢ ποῖον τοῦτο κατόρθωμα; ἡ γὰρ αὐτῆς ὄστ ὁ ἐξήκοντα γεγονέναι ἐτῶν. οὐκ ἀπὸ τῆς ἡλικίας, φησί, μόνον, ὡς δ' Εἰ ἢ ἐκείνῳ προσέλθοι τὴν ἡλικίαν, φησί, μὴ ἔχουσα τὰ ἔργα, μηδὲ τότε καταλεγέσθω. τί δήποτε γὰρ τῆς ἡλικίας ἀκριβολογεῖται, τὴν αἰτίαν ὑστέρην πίθησι, ἡ προῖκα; ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν εἰσπραττέσθω τῶν χρόνων. πόθεν γὰρ ἐξῆς ἀκούσωμεν. ὁ ἔργοις, φησί, καλοῖς μαρτυρουμένη. ποίοις ἔργοις;

Εἰ ἐτεκνοτρόφησεν. Οὐ μακρὰν ἴσως ὁ ἔργον τοῦτο, ὁ παιδοτροφία. ὁ παιδοτροφεῖν γὰρ ἡ τοῦτο ἐστὶν ἁπλῶς ὁ τρέφειν μόνον τοὺς παῖδας, ἀλλ' ἡ ὁ τρέφειν ὡς δεῖ, καθάπερ ἄνω φησί· Εἰ δὲ ὑπεμίμνησκε τὴν πίστιν, ἡ τὴν ἀγάπην, ἡ τὸν ἁγιασμόν. ὁρᾶς πῶς πάντα χορὸν τὴν οἰκείων καὶ διηγεσίαν τὴν ἀλλοτρίων προτίθησι; προῆκεν γὰρ φησιν, Εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, ἡ τάχα, Εἰ ξενοδόχησεν, Εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. Τί οὖν δ' ἂν εἴποις ἡ; ὅτι οὔτω τὸ παιδοτροφεῖν, οὔτε τὸ ξενοδοχεῖν, οὔτε τὸ θλιβομένοις ἐπαρκεῖν ἀπιστέρει). οὐκ ἔστι τῆς χήρας δυο ὁδοὺς καταδιούσας ἀπορωτέρα. καὶ πῶς ἡ, οἶκόν φησιν ἔχει· οὐ γὰρ δὴ αἰθέριος ἐστί. εἰ ἁγίων πόδας, φησίν, ἔνιψεν. οὐκ ἔστι τοῦτο δαπανῆσαι. εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. ὃ ἐπίταγμα λέγ' ὁ ζωῦθα; τὴν σωματικὴν ὑπηρεσίαν εἰσφέρει προστάττει). προῖξ γὰρ θεραπείαν μάλιστα ὑπτιάζουσιν ἔχουσι αἱ γυναῖκες, κλίνουσαι, ἀναπαύουσι. βαβαί, πόσην ἀκρίβειαν ἀπαιτεῖ πρὸς τῆς χήρας, ὅσην οὐδὲ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν υἱοθετοῦσαν ἔχοντος. ὃ γὰρ, Εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν, τοῦτο δηλοῦντός ἐστιν, ὅτι εἰ ἡ μὴ αὐτὴ αὐτὸ ἐργάσασθαι ἠδυνήθη, ἀλλ' ὅμως ἐκποιήσατο, ὑπούργησε. τὴν ἀποπάλιν ἐκκόπτων, προσοπτικὴν αὐτὴν εἰ βούλει), οἰκονομικὴν, θύραθεν πάντως προσαρτᾶν. τοιαύτη γὰρ ἡ Ἄπια. ὅρα πόσην ἀπαιτεῖ τὴν ἀκρίβειαν πρὸς τῆς χήρας, ὅσην οὐδὲ πρὸς τὴν θυγατέρα ἡ μᾶλλον ἡ ἐκείνης πολλὴν ἀπήτησε τὴν ἀκρίβειαν, ἡ ἔλεγεν τὴν ἀρετήν. ὃ γὰρ Εἰ πᾶν, θύραθεν ἡ θύραθεν πρὸς τὸν Κύριον ἀνθρώπων, ἐκ κεφαλαίου πάντες ὠφελημένοι τὴν ἀρετὴν ἅπασαν. ὁρᾶς ὅτι ἡ ὃ μὲν δευτέρους ὁμιλήσασι μόνοις ἔλεξε τὴν ἀρετὴν ἅπασαν, ἄλλ' ἑτέρων δεῖ πολλῶν; δεῖ τί γὰρ, Εἰ τέκνα μοι, δευτέρους οὐχ ὁμιλήσασι γάμους προτρέπῃ; ἆρα κατίγνω τοῦ προστάγματος; οὐδαμῶς. τοῦτο γὰρ αἱρεπτόν, ἀλλ' ἀπηγορεῦσθαι βουλόμενος λοιπὸν αὐτὴν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ, ἡ προῖξ τὴν ἀρετὴν μεταπέξασθαι. οὐ γὰρ ἀκαθαρσίας, ἀλλὰ ἀσχολίας ὁ γάμος, ἐπεὶ ἡ ὅταν λέγῃ, ἵνα σχολάσωσιν, ἡ λέγῃ, ἵνα καθαρθῶσι. πολλῆς γὰρ ἀσχολίας ἔστιν ὁ γάμος ἄπιος. εἰ τοίνυν δεῖ ταῦτα μὴ ποιῆς, ὡς τοῦ προστάγματος καταγνοῦσα μᾶλλον ἀπέχου τοῦ γάμου. οὕτω ἡ πρὸ τοῦ μὴ μετὰ ἀκριβείας ἐσωρωνθῆ, ὥστε γάμου κατηγωνίσατο, ὡς μιαροῦ ἡ ἀκαθάρτου, τοῦτον προῆκατο. ὁρᾶς ὅτι ξενοδοχίαν λέγ', ἡ οὐχ ἁπλῶς φιλοφρονεύεσθαι, ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς, μετὰ προαιρέσεως ἰδίας, μετὰ προθυμίας, μετὰ οὕτω δὲ πρόθυμα μεποιῆς, ὡς αὐτοὶ δεσπόται ⟨Χριστοῦ⟩; οὐ γὰρ δὴ ταῖς θεραπαίναις βούλεται τὴν εἰς τούτους θεραπείαν ὑπατάττεσθαι, ἀλλ' αὐτὰς δι' ἑαυτῆς ταῦτα ποιῆ. Εἰ γὰρ ἐγὼ, φησιν, ἔνιψα τοὺς πόδας ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὀφείλετε τοῦτο ποιεῖν ἀλλήλοις. καὶ γὰρ μικρὰς ἡ ὡς πλουτοῦσα, καὶ ἡ προῖκα ἰδὶ μεγίστη τυγχάνῃ οὖσα, ἡ ὅτι ἀγλαΐα προτρόπων μέγα φρονῇ, οὐκ ἔστι τοσοῦτον ὅσον, ὅσον τοῦ Θεοῦ ἡ τῶν μαθητῶν. Εἰ ὡς ⟨Χριστὸν⟩ δέχῃ, μηδὲν ἐπαισχυνθῆς, μᾶλλον ἡ ἡ στενοχωρῆται ὅτι τῷ προστάγματι. Εἰ ἡ μὲ ὡς ⟨Χριστὸν⟩ δέχῃ, μηδὲ δέξῃ. Ὁ δεχόμενός, φησι, ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται. ἐὰν μὴ οὕτω δέχῃ, οὐδὲ μισθὸν ἔχεις. δι' ἕτερους πρίωζας οὐ ζᾷς, ὡς ὁ ἐμοὶ ζῇ, ὁ Ἀβραὰμ εἰ δέχετο, καὶ

a. Tim. β. 10.

Matth. ι. μ.

Παύλῳ πεθύμησοι καὶ ἡμᾶς ἀδελφοποιῆσαι καὶ ἀπαλλάξαι τῆς χηρᾶς ἐκείνης· ἢ κατάλυσον τῆς χηρᾶς. Εἰ γὰρ γραπτὸς λογισμὸς καὶ δόξης καὶ σχηματισμοῦ, καθάπερ ἱμάτια λεπτὰ κτᾶσθαι, πολλῷ μᾶλλον αἱ γυναῖκες. μὴ ζητῶμεν ἐντεῦθεν τὴν ἄνεσιν, ἵνα ἐκεῖθεν αὐτὴν θηρώμεθα· μὴ ἀπαλλώμεθα ἐνταῦθα, ἵνα ἐκεῖ ἀπαλλησώμεθα τῶν ὄντως ἀπαλλῶν, τῶν ὄντως πτωχῶν, τῶν ὄντως ἀδελφῶν, τῶν ἀδελφὰς ἀκτήσασθαι καλάς, τῶν μυρία ἀγαθὰ ἐχόντων, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

Λεγ. ιδ. 8 ΕΙ ΔΕ ΤΙΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ, ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΤΩΝ οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων.

ΠΟλλοὶ νομίζουσι ἀρκεῖν ἑαυτοῖς πρὸς σωτηρίαν τὴν οἰκείαν ἀρετήν· καὶ ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ καλῶς διάγοντας, μηδὲν αὐτοῖς ἐπιλείπειν πρὸς σωτηρίαν. οὐ μικρὰν ὀρθῶς οἴονται. καὶ τοῦτο δείκνυσι μοι ὁ τὸ παλαιὸν κατορύξας τὸ ἕν. οὐ γὰρ δὴ μισήσας αὐτὸ προσπέγνυσι, ἀλλ' ὁλόκληρον, καὶ ζῶντα, οἷς ὁ πρόγονος ἔδωκε. δείκνυσι δὲ καὶ ἐνταῦθα ὁ μακάριος Παῦλος ὅτι λέγων· εἰ δίς τις τῶν ἰδίων οὐ προνοεῖ. προνοίαν πᾶσαν λέγει τὴν κατὰ ψυχὴν, τὴν κατὰ σῶμα· ἐπεὶ καὶ αὕτη προνοία ἐστίν. ὁ δὲ τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων, τουτέστι, τῶν πρὸς γένος διαφερόντων μὴ προνοῶν, ἀπίστου, φησὶν, ἐστὶ χείρων. ὁ λέγει καὶ Ἡσαΐας ὁ τῶν προφητῶν κορυφαῖος, Τοῖς οἰκείοις τοῦ σπέρματός σου οὐκ ὑποφέγγῃ. εἰ γὰρ ἵνα τοῦ γένους προσήκοντας, καὶ συνωμότας ὄντας ἀγχιστείας ἀφείδει, πῶς ἔσται φειδὼ τοῦ ἄλλους φιλοτοργῆς; καὶ κατοδυρόμενον τὸ πρᾶγμα πάντες ἐρῶσιν, ὅταν τοὺς ἀλλοτρίους διὰ ποιᾶν τὴν αὐτὴν καταφρονῇ, καὶ μὴ φείδηται; πῶς δ' ὅταν ἄλλως κατηχῶν, τοὺς εἰς πλάνην προτρέπῃ, καὶ πλείονα ἔχῃ βιοτικὰ καὶ μείζονα δικαίωμα εἰς τὸ διὰ ποιᾶς σφόδρα γε. οὐ γὰρ ἐρεῖσι, φιλότεκνοι οἱ χριστιανοὶ οἱ τοὺς ἑαυτῶν προνοούμενοι; καὶ ἔστι, φησὶν, ἀπίστου χείρων. δῆλα δή; ὅτι ἑκάστου εἰ καὶ μὴ τοὺς ἀλλοτρίους, τοὺς γοῦν ἐγγὺς οὐ προνοᾷ. ὁ δὲ λέγει, τοῦτο ἔστι· καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ νόμου, καὶ τὸ τῆς φύσεως ἀδικεῖ ὁ τῶν ἰδίων καταμελῶν. Εἰ δὲ ὁ μὴ προνοῶν τῶν οἰκείων τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἀπίστου χείρων ἐστὶν, ὁ καὶ ἀδικῶν τοὺς οἰκείους, ποῦ τετάξεται; μετὰ τίνος ἡσθήσεται; πῶς δὲ τὴν πίστιν ἤρνηται; Θεόν, φησὶν, ὁμολογοῦσιν εἶναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. τί δὲ ἐπέταξεν ὁ τῆς ἀληθείας Θεός; τοὺς οἰκείους τοῦ σπέρματος μὴ ὑποφέρειν. πῶς δὲ τῆς ἀθεΐας ἀθεώτερος ὁ τοιοῦτος γένηται; ἐντεῦθεν ἂν ἴδοις ὅσοι μετὰ φιλοτιμίας φιλοῦμεν τῶν οἰκείων καταφρονοῦμεν. ὁ Θεὸς δηλῶν τοῦτο καὶ τὴν ἀπὸ τῆς συγγενείας ἐπιτείνησιν ἔνωσιν, ἵνα πολλὰς ἔχωμεν ὑποδήσεις τοῦ ἀλλήλους ἀγαπᾶν. ὅταν ταῦτα, ὅπερ ὁ ἄπιστος ποιεῖ, σὺ μὴ ποιῇς, οὐχὶ ἤρνησαι τὴν πίστιν; καὶ τοῦτο πίστεως, ὁμολογίαν μόνον πίστιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα δεῖ δείκνυσθαι ἄξια. καὶ καθ' ἕκαστον ὅτι πίστις ἐστὶν, καὶ μὴ πίστις ἐστίν. ὅπου γὰρ φειδὼ τυφὴς διελέχθη καὶ ἀπαλὸς, οὐ τοῦτο μόνον, φησὶν, ἀπόλωλε, καθὸ τυφὰ, ἀλλ' ὅτι καὶ τοὺς οἰκείους ἀναγκάζει φειδεσθαι. εἰκότως τοῦτο, φησὶν. ἡ γὰρ τῇ ματαίᾳ ζῶσα, καὶ κατὰ τοῦτο ἀπόλωλε, τὴν πίστιν ἠρνημένη. πῶς δὲ ἔστιν ἀπίστου χείρων; ὅτι οὐκ ἴσασιν οἰκείους προνοεῖν, καὶ πόρρω. πῶς γὰρ; ἀλλὰ μεῖζον ἐνταῦθα τὸ ἔγκλημα, τὸ γινώσκειν ἢ ἀγνοεῖν, φιλεῖν ἢ οὐ φιλεῖν προνοεῖν.

9 Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα, γεγονυῖα ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή,

10 Ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη. Εἶπε, Μαθητεύσασα πόσην ἴδοι οἰκοδομὴν, καὶ ὑστέρησι, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδύσας τοῖς προγόνοις· Εἶπεν, Ἡ ἀπαλλάσσα ζῶσα τὴν θήκην· Εἶπεν ὅτι τῶν οἰκείων εἰ μὴ προνοεῖ, ἀπίστου χείρων ἐστίν· Εἶπεν ἅπερ μὴ ἔχουσα αἰδοῖς

Ματθ. κζ.

Ησ. νη. ζ.

Τιτ. α. ιε.

α Τιμ. γ. δ. καὶ ε. π.

χ. ὁ μὲν γὰρ φιλῶν, ὁ καὶ πάσχων· ὁ μὴ ἀπαθῶς γινόμενος, ἢ ὑπὸ γένους συναρπάζεται, &c.

οὐδὲν ἄλλο ὅτι ὁ πλέον τῆς τυφῆς, ἢ κόπωσις πλεονασμός. ἐχθὲς γὰρ ἡ φύσις μέτρα, καὶ τὸ πλέον ἐκείνων, οὐκέτι φύσις ἐστὶ τροφῆς, ἀλλὰ λύμη, καὶ κόπωσις πλείων. θρέψον τὸ σῶμα, μὴ ἀπεκτίνης. διὰ τοῦτο τροφὴ κέκληται, ἵνα ἀπολλύωμεν αὐτό; ἀλλ' ἵνα τρέφωμεν. διὰ τοῦτο εἴρηται καὶ τῷ τροφίῳ εἰς τοῦτο ἐκκρίνεσθαι, ἵνα μὴ τῆς τυφῆς ὦμεν ἐργασταί. ὡς εἰ μὴ τοῦτο ἦν, μηδὲ εἰς ἄρχοντας ἦλθε, μηδὲ ἐλυμήνατο τῷ σώματι, οὐκ ἂν ἐπαυσάμεθα ἀλλήλους κατατήκοντες. εἰ γὰρ ὅσον ἐβουλόμεθα διεγεῖραι τὴν γαστέρα τὸ πρῶ εἰργάζετο, καὶ τῷ σώματι πρὸς ἔπεμπε, μυρίους δὲ εἴδες πολέμους καὶ μάχας. εἰ γὰρ καὶ νῦν τῶν μὴ εἰς κόπωσιν ἐκκρινομένων, τῶν δὲ εἰς αἷμα καὶ φλέγμα ἄρχοντων καὶ νόσον, ὅμως ἐγκείμεθα τῇ τυφῇ, καὶ πολλάκις θυσίας ὁλοκλήρους τὸ τραπέζη μιᾷ κατεμαγείσαμεν· εἰ μὴ διοῦτην ὠὴ τὸ τέλος τῆς τυφῆς, τί οὐκ ἂν ἐποιήσαμεν; πλείονες δυσωδίας πληρεῦμεν ἑαυτούς, ὅταν μᾶλλον τυφώσωμεν, καθάπερ ἀσκοί τινες, τὰ σώματος πάντοθεν διαῤῥέοντος. ἐρώτησαί τις διοῦτον, ὡς καὶ τὸν ἐγκέφαλον λυμαίνεται τῶν ἔξωθεν. ἀτμοὶ πάντοθεν ἀπὸ τοῦ σώματος ζοφώδεις προΐενται, καθάπερ ἀπὸ καμίνου τῆς θερμότητος σαπίσης ἐκεῖθεν. εἰ οὖν ἔξωθεν οὕτω δυσχεραίνει, τί οἴει παθεῖν τὸν ἐγκέφαλον ἔνδοθεν, πληρούμενον συνεχῶς τοῦ τοιούτου; τί οὖν ὀχετὸς τὸ αἷματος ζέοντος, καὶ ἐμφερομένου; τί δὲ τὰς δεξαμενὰς ἐκείνας, τὸ ἧπαρ, τὸν σπλῆνα; τί δὲ αὖ τὰς ἀμάρας τῆς κόπωσιν; καὶ τὸ χρήσιμον, ὅτι ταύτας μὲν ταῖς ἀμαίαις τῆς κόπωσιν προσιούσας, ὅπως μὴ ἐμφερῶσι, καὶ πλὴν κόπωσιν εἰς τὰ ἄνω πέμψωσι, καὶ πάντα ἐκεῖθεν τοῦτο προσάπτομεν, κρηπῖδι ὠθοῦντες, μαχαίραις σύρεντες· ταῖς δὲ ἀμαίαις τῆς ἡμετέρας γαστρὸς οὐ διακαθαίρομεν, ἀλλ' ἐμφερόμενον, καὶ πλεῦμεν· καὶ τῆς κόπωσιν αἰούσης ἄνω, ἔνθα ὁ βασιλεὺς αὐτὸς κάθηται, τὸν ἐγκέφαλον λέγω, σεσημείωμαι ποιούμεθα προΐοντα. διὰ τι τοῦτο; ὡς βασιλέα ἔχοντες κόσμιον, οὕτω πάντα προσάπτομεν, ἀλλ' ὡς κυνὸς ἵνα ἀκάθαρτον. διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς πόρρω ἀπῴκισεν ἐκεῖνα τὰ μέλη, ὥστε μηδεμίαν ἐξ αὐτῶν δίκην λύμης. ἀλλ' οὐκ ἐῶμεν ἡμᾶς, ἀλλὰ πάντα διαφθείρομεν τῇ ἀμετρίᾳ. τί δ' ἂν τις εἴποι τὰ ἄλλα κακά; ἀποφράξον οὖν ὀχετὸν τῶν ἀμάρων, καὶ ὀλίγα λοιμὸν βύθιον πλύνων. εἶπα ἡ μὲν ἔξωθεν προσπεσοῦσα δυσωδία λοιμὸν ποιεῖ· ἡ δὲ ἔνδοθεν οὖσα, καὶ πάντοθεν ἐμπεφραγμένη τῷ στόματος, καὶ μὴ ἔχουσα πόθεν διαφορηθῇ, μυρίας οὐκ ἐργάζεται νόσους τῷ σώματι, καὶ τῇ ψυχῇ; καὶ ὁ διὰ τοῦτο, ὅτι πολλοὶ τοῖς μὲν Θεοῖ πολλοὶ δυσχεραίνουσι, τί ποτε τοῦτό ἐστι, λέγεις· κόπωσι βαρύζειν ἡμᾶς ἐνομοθέτησεν· αὐτοὶ δὲ τῇ κόπωσι αὔξουσι. διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἐνομοθέτησεν, ἵνα καὶ ὅταν τῆς τυφῆς ἀπαλλάξῃ, ἵνα καὶ ὅταν πείσῃ μὴ προσπλώεσθαι τοῖς βιωτικοῖς. σὺ δὲ οὐδὲ ὅταν διέχῃ παύσασθαι τῆς τυφῆς, ἀλλὰ μέχρι τοῦ φαρύγγος, μέχρι τοῦ κατωτάτω τῆς τραπέζης, μᾶλλον δὲ οὐδὲ μέχρι τότε τῆς ἡδονῆς προβαινούσης, ὑπεμφύεις τῇ τυφῇ. ἢ οὐχ ἅμα μὲν πρόφασιν τὴν γλῶτταν καὶ τὸν φάρυγγα" αὐχεῖα, καὶ ἔσθεσαι διὰ τῆς ἡδονῆς; ἡ γὰρ αἴσθησις ἐν τῇ γλώσσῃ, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖ, ἀλλὰ πολλὴ ἡ ἀηδία, ἢ μὴ κατεργαζομένου τὸ στόμαχον, ἢ μᾶλλον πολλῆς τῆς δυσκολίας τοῦτο ποιούσης. εἰκότως ἄρα ἔλεγον, ἵνα ἀπαλλαγῶσι, ζῶσα τέθνηκεν. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐστὶν, ὅτι ἀκούσας, ὅτι εἶπεν τὸν ἀπαλλαγῆναι ψυχήν. μαλακὴν μᾶλλον, ἀγλωσσίαν, ἀναίσθητον, ἀνελεύθερον, δουλὴν, ἀφασύτητος, κολακείας, ἀμαθίας πλήρης, θυμοῦ, ἀκροχολίας, πάντων τῶν κακῶν μητέρα, τῶν δὲ σωφροσύνης ἀγαθῶν ἔρημον. διὰ τοῦτό φησι,

7 Καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι ὦσιν. Ὁρᾷς ὅτι τοιαύτης τὸ πρᾶγμα ὄντος; οὐ τῆς προαιρέσεως ἐπιτρέπει αὐτό; παράγγελλε, φησὶ, μὴ τυφᾶσθαι, ὡς ὠμολογημένου ὄντος κακοῦ, ὡς οὐκ ἐκείνου οὐδὲ ἐγχωροῦντος τυφοῦσθαι μυρίαν μετιέναι. καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι ὦσι, φησὶν. ὁρᾷς ὅτι τὸ τοῖς ἁμαρτήμασι κεῖται τὸ πρᾶγμα; τὸ γὰρ τῇ προαιρέσει ὂν, καὶ μὴ προσχθῇ, οὐδὲν κωλύει ἀνεπίληπτοι εἶναι. ἐκείνου τῷ

ἅπαντα ἄχρηστα ἐργάσηται· οὕτω καὶ ἡ ψυχή, ὅταν ὑποδούλος γένηται τῇ πολλῇ τρυφῇ, θορυβοῦται μὲν ἐνδεῖ λογισμοί, δι' ἡδὺ στενάζει δὲ καὶ κινεῖται ἰκμάσασα, τῷ πάλιν ἑτέρῳ ἐπιστελθεῖν πολιτῇ· χλιανῶν πίπτει. μή γάρ μοι δι' ἐσόπτου ἴδῃς φαιδρὰν δὲ στυγνός, ἀλλὰ τὰ ἔνδον ὀζέτασον, καὶ πολλῆς ὀψῇ γέμοντα τῆς κατηφείας. καὶ εἰπὲ εἰκῶ τὴν ψυχὴν ὑποβαλόντα τοῖς τοῦ σώματος ἐφθαλμοῖς ὑποβαλφ, εἶδες αὐτὴν τοῦ ἀπαταλῶντος κατηφῆ, συγγοῦν, ὀδυνωμένην, καὶ πεπληγωμένην. ὅσῳ γὰρ αὖ τὸ σῶμα λιπαίνεται καὶ παχύνῃ, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνη κατηγνύται καὶ ἀδυνατέστερα γίνῃ· καὶ ὅσῳ δὴ ἐκεῖνο θαλπῃ, τοσούτῳ μᾶλλον αὕτη θαλλεται. καὶ καθάπερ ὅταν τῆς κόρης τὴν ὀφθαλμὸν δι' ὑδρὸς ἔξωθεν ὑπικειμένους χιτωνίσκους ἔχῃ παχεῖς, οὐκ ἰσχύει τὸ διερεθικὸν ἀφῆναι, καὶ ἀτενίσαι, τῆς ἀκτῖνος ἀκριβοῦσθαι τὸ παχύτητος, καὶ σκότος γίνῃ πολλάκις· οὕτω καὶ τὸ σῶμα, ἐπιφθὰν λιπαίνηται σφοδρῶς, πολλὴν ἐπὶ τὸ παχύτητα προσκαίνῃ. ἀλλ' ὁ τιθηνητὴς, φησὶ, σπουδῇ, καὶ ὁ ἰατρὸς ἀκριβῶς. ἀλλ' ὅτι τὸ ἀπαταλώσης ἐστὶν ἰδεῖν, ὁ ῥῶμα, ὁ φλέγμα, κόρυζα, λύγξ, ἔμετοι, ἐρυσίπελας. τὰ γὰρ ἄλλα, ἃ καὶ αἰσχρὸν εἰπεῖν, παρίημι. τοσαύτη γὰρ τρυφῆς καὶ τυραννὶς, ὥστε ἃ μηδὲ εἰπεῖν δύναμαι, ταῦτα ποιεῖ αὐτὰς ἀπορρύεσθαι. ἔπι οἶνῳ ἐρωτᾷς, πῶς διαῤῥεῖ ὁ σῶμα πάντοθεν; ἀλλ' ἐαθεῖ καὶ πίνει. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ζωῆς αἰθεσπίσης τιμήσεως, ἐπεὶ καὶ τὰ ἄλογα ἐαθεῖ καὶ πίνει. ποίαν οὖν τοίνυν τῆς ψυχῆς καμάτου, τί ὁ ὄφελος τῆς βρώσεως καὶ τῆς πόσεως; ὥσπερ γὰρ τοῦ σώματος καμόντος ἀναθὲς ἱμάτιον ἐπιβεβλημένον σώζει αὐτὸν, οὕτω καὶ σῶμα ἐπικείμενον βάμμασι ποικίλα ψυχῇ, σώζει ὠφελῆ. ὅταν γὰρ αὐτὴν μαγείρων, ἐπὶ πανηγύρεων, ἐπὶ συμποσίων, ἐπὶ συμποσίων ὁ λόγος αὐτῇ γίνηται, καὶ μηδὲν θύσεως φθέγγηται, οὐχὶ τέθνηκε; τί γὰρ ἔστι θεσπὸς, ἴδωμεν. ὁ ἐξωθὲν φασὶ ζῶσι λογικὸν, θνητὸν, καὶ ὑπὸ τῆς μιᾶς δικαίου τιμῆς ὑπὸ μὴ ἀπὸ ἐκείνων ὧν ὅσα ῥώμεθα, ἀλλὰ πόθεν; ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς. ποῦ τοίνυν ἡ γραφὴ ὅσα ὀζέθετο δὺ θεσπεσίου; ἀκουε λεγούσης αὐτῆς· Ἡ αὐθεσπὸς δίκαιος, ἀληθινὸς, θεοσεβὴς, ἀπρόσκοπος ἀπὸ πάντος πονηροῦ πράγματος. τοῦτο δὺ θεσπὸς. καὶ πάλιν ἑτέρος φησὶ· Μέγα δὺ θεσπὸς, καὶ τίμιον δῶρον ἐλεήμων. οὐκοῦν ὁ μὴ τοιοῦτος, κἂν τὰ μετέχῃ, κἂν μυριάκις ὑπισήμως ὦσι δεκτικοὶ, οὐκ οἶδεν ἡ γραφὴ λέγειν αὐθέσπιες, ἀλλὰ κύνας, καὶ ἵππους, καὶ ἔχεις, καὶ ὄφεις, καὶ ἀλώπεκας, καὶ λύκους, καὶ εἴ τι τούτων ἀπιστέρησι τῶν θηρίων. εἰ τοίνυν τοῦτο δύθεσπος, ὁ ἀπαταλὸς οὐκ δύθεσπος. πῶς γάρ, ὁ μηδὲν τούτων φροντίζων; οὐ γὰρ ἔστι ἀπαταλὸν ὁμοῦ καὶ ἡσυχάσαι ἐλθεῖν. ταῦτα ἀλλήλων ἐστὶν αἱρετικά. τοῦτο καὶ ὁ ἐξωθὲν φασι, ὅτι παχεῖα γαστὴρ λεπτὸν οὐ πίκτει νόον. οἷδε καὶ ἀψύχους δύθεσπες ἡ γραφὴ κεκλῆσθαι· Οὐ μὴ μείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς δύθεσπος τούτοις, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. καίτοι καὶ ψυχικὸν εἶχον, ἀλλὰ διὰ τοῦτο τὸ ἀπεφέρει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐφέρει, σάρκας αὐτοὺς εἶπεν. ὥσπερ γὰρ τὸ ἀπεῖ τοῦ ἀρέτων, καὶ ἔχωσι σῶμα, ὅμως φαμὲν, ὅλος ψυχή ἐστι, ὅλος πνεῦμα ἐστι, ὅτε καὶ τὸ ἀπεῖ τοῦ τοιούτων τὰ ἐνόντα. ὅτω καὶ Παῦλος ἔλεγεν· Ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλὰ πνεύματι. εἴπερ ἀπαταλῶσα οὐκ ἔστιν ἐν σαρκὶ, οὐδὲ ἐν πνεύματι. ἢ ὅτι ἀπαταλῶσα, ζῶσα τέθνηκε, φησὶν.

ΗΘΙΚΟΝ Ἀκούσατε οἱ πάντα ὑμεῖς χρόνοι ἐν κώμοις καὶ μέθαις, οἱ δὺ πίνοντες ἀφειδοῦσαι καὶ λιμοῦ τηκομένους καὶ ἀποθνήσκοντας, διὰ ἐκεῖνοι ὑμεῖς καὶ τῆς τρυφῆς ἀποθνήσκουσαι. δύο γὰρ θανάτους ἐργάζεσθε, καὶ τοῦ θλίβοντος, καὶ ὑμῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρους δὲ ἀμετείας. εἰ δὲ σκεφάσατε τὸν ὑμέτεραι πλησμονὴν ἐκείνῃ τῇ σὺδίᾳ, δύο ζωὰς ἐργάζεσθε. τί γὰρ ἂς τὸν γαστέρα τὸν σὸν τῇ πλησμονῇ; τί κατατήκεις τὸν τοῦ πένητος τὸ σὺδίᾳ; ταῦτον πλέον τοῦ μέζου" καταπαίνεις, ἐκεῖνον γὰρ ὁ μέζων ξηραίνεις. εἰσόπαν ἴσα ὅτι τὰ ἀπὸ τοῦ σπίου *, ποῦ μεταβάλλεται, καὶ ἵ γίνῃ. ἆρα ἡ δυσχεραίνεις ἢ πρὸς τὸν ἀκολῶ; τί τοίνυν, ὥστε πλάσμα ἐκβίᾳ ἀποθέσθαι, ἀσυσδάζεις; σὺδὲν

Ἰωὴλ. α. 5.

Ρωμ. η. 9.

χ. ἰσχάσῃ

χ. καταπάσῃ

* συμβαίνει

ἐ̓χουσαι τέκνα, ἐ̓ιπών, ὅλη τοῦτο ἔστι χήρα μάλιστα ἔ̓ν), ὅταν μὴ τῆς παρὰ τοῦ ἀνδρὸς παραμυθίας, ἀλλὰ καὶ τῆς παρὰ τῶν τέκνων ἀπεστερημένη τύχῃ. ἔχει γὰρ τὸ Θεὸν αὐτὴ πάντων. οὐ γὰρ μὴ ἔχουσα τέκνα ἐλάττων ἐστὶν, ἀλλὰ τὸ λεῖπον αὐτῇ δέχεται τὸν παίδων ἀπειρίαν πληροῦν τῇ παραμυθίᾳ. ὃ οὖν λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· μὴ ἄλλοι ἐμὲ ἀκούσῃς, ὅτι δεῖ παιδοτροφῶν, ὡς οὐκ ἔχουσα τέκνα, ὡς οὐκ ταῦτα ἐλαττουμένου σου τὰ ἀξιώματα. οὕτως ἐὰν χήρα ᾖ ὄντως ἀπαλλάττεται, ζῶσα τέθνηκεν. ὅταν γὰρ πολλὰ τέκνα ἔχουσαι τὰ χρείαν αἰσθῶνται, οὐχ ἵνα τὸν βίον καὶ ἀφορμὰς εἰσκομίσωνται, ἀλλ' ἵνα μᾶλλον αὐτὰς δέσωνται, ἵνα μὴ πλείονος αὐθεντίας ἅπτωνται τοσαύτης, καὶ κοσμικὰς μᾶλλον ἐκδιδῶσιν ἐντολὰς ἐπιθυμίας, δέον τοῦτο φησιν, ἡ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη, ζῶσα τέθνηκε. τί λέγεις, ἡ χήρα γυνὴ οὐκ ὀφείλει ἀπατᾶσθαι; οὔ, φησιν. εἰ τοίνυν ἡ τῆς ἡλικίας, ἡ τῆς φύσεως ἀθετούσης, οὐδὲ οὕτως ἀναγκαία ἡ ἀπάτη, ἀλλὰ θανάτου χεῖρον, θανάτου τοῦ αἰωνίου, τί ἂν εἴποιεν ἄνδρες ἀπατεῶνες; εἰκότως δέ φησιν, ἡ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ζῶσα τέθνηκεν. ἀλλ' ἵνα μάθῃς, φέρε ἴδωμεν τί τῶν ζώντων ἔργον ἐστὶ, καὶ τί τῶν τεθνηκότων, καὶ ποῦ τάξομεν ζωτικόν. οἱ ζῶντες μὲν τῆς ζωῆς ἐνεργοῦσι, τῆς μιγνυούσης, τῆς ὄντως ζωῆς. τίνα δέ ἐστι τῆς μιγνυούσης ζωῆς, ἐκεῖνα ἡμᾶς ἐρωτᾶσθαι παρεσκεύασε Ⓦ ἅπαντα χρήσιμον, ἀκούσας τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Δοῦτε, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με. Ⓖ ζῶντες οὐχὶ τοῦτο διεσήκασι τῶν νεκρῶν μόνον, ὃ Ⓦ ἥλιον ὁρᾶν, καὶ πνεῖν Ⓦ ἀέρα· οὐ τοῦτο φαυλόν, ἀλλὰ τῷ ἀγαθόν τι ποιεῖν. ἐπεὶ εἰ μὰ τοῦτ' ἔστιν, τῶν πετεινῶν οὐδὲν νεκρώττοιες ἔσονται). καὶ ἵνα μάθῃς, ἄκουε πῶς ὅτι καὶ ἀπιθανότατα ζῇν. Ὁ Θεός, φησιν, οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. ἀλλὰ τοῦτο, φησιν, ἄτοπα πάλιν. οὐκοῦν ἀμφότερα ὑπερυσώμεθα. τέθνηκέ τις ζῶν, ὅταν σὺ ἀπατᾶσθαι ἐθέλῃ. πῶς; τῇ μὲν ζωῇ μόνῃ, ταῖς δ' ἄλλαις αἰσθήσεσιν οὐδαμῶς· οὔτε πως, οὐχ ὁρᾷ ἃ χρὴ ὁρᾶν, οὐκ ἀκούει ἃ χρὴ ἀκούειν, οὐ φθέγγεται, ἃ δεῖ φθέγγεσθαι, οὐδὲ ζῶντι ἐοικεῖ· ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ τετυφλωμένος ὑπὸ τῆς κλίνης τὸν ὀφθαλμὸν μώσας, καὶ τὰ ὄμματα συνειλημμένος, τῶν ὄντων οὐδὲν ὑπαισθάνεται), οὕτω καὶ οὗτος μᾶλλον δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πολλῷ χεῖρον. ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐμοίως, καὶ τῶν κακῶν διέπαυσε τὴν ἐνέργειαν· οὗτος δὲ ἐκείνου αἰσθάνεται μόνων, τῶν κακῶν λέγω, τοὺς δὲ τὰ ἀγαθὰ τῷ καιρῷ ἐμοίως ὄντα ἀκίνητα. οὕτω μὲν οὖν ἐδόκει. οὐδὲν γὰρ αὖται χωρὶς τῶν τῆς μιγνυούσης ζωῆς, ἀλλὰ καθάπερ ὡς κατάδυσίν τινα σκοτεινὴν καὶ ζοφώδη, καὶ πολλῆς ἀκαθαρσίας γέμουσαν εἰς τοῦ οἰκείου αὐτοῦ κόλπους ἡ μέθη, ἅμα πάντας ἐν σκότῳ ποιεῖ βαδίζειν, ὥσπερ τοὺς τυφλούς. ὅταν γὰρ Ⓦ πάντα χρήσιμα Ⓦ μὴ ὄντων, τὸν δὲ μόνων ἀφαιρῇ, οὐχὶ τὸ σκότος ἐστὶν; οὐχὶ νεκρός ἐστι; καὶ ὡς αὐτῷ δοκῇ φωνὴν, οὐκ ἔχει τὴν φωνὴν καθαρὰν, τῷ μήπω τὸν ἐσπερινὸν ὕδωρ κεκερᾶσθαι οἶνον ἐν ἀπῃτημένῳ, καὶ τὸ μέλλοντος σφόδρα τῇ ἐπιθυμίᾳ κατέχεσθαι, καὶ τὰ δίπλης ἢ μισημερείας ἐν κώμαις ἅμα γελᾶν, καὶ πᾶσαν τὴν νύκτα ἐν ὕπνῳ βαλεῖν, [καὶ τὸ ὄρθρου δὲ πλέον.] τοῦτον οὖν, εἰπέ μοι, μὴ τῶν ζώντων ἀριθμήσωμεν; τί ἂν τις εἴποι τὸν πολὺν χαμηλὸν τὸν ἀπὸ τῆς τρυφῆς, τὸν εἰς τὴν ψυχὴν, τὸν εἰς τὰ σώματα εἰσρεύσαντα; καθάπερ γὰρ ἡ συνεχὴς συνεφέλη καὶ διωκὴς οὐκ ἀφίησι τὴν ἀκτῖνα διαλάμψαι ποτὲ· οὕτως καὶ τῆς τρυφῆς καὶ τοῦ οἴνου ἀτμοὶ, καθάπερ τινὰ σκότιλον, τὰ ἐγκέφαλον ἀπολαβόντες, καὶ πυκνὸν ἐκεῖ στήσαντες νέφος, ὃ λογικὸν οὐκ ἀφιᾶσιν ἐκταθῆναί ποτε, ἀλλὰ πολλῇ σκοτομανίᾳ κατέχοντες τὸν μύουσι. πόσον οἴει λειπεῖν εἶναι τὸν χαμαὶ τοῦ βορβόρου; καθάπερ γὰρ πλημμύρας γλυκυθύμου, καὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐργαστηρίου τὰ σκεύη καταπλήσαντος, οὕτω εἰσκεκώμασε ἐρώτων ἀεὶ βορβοροειδῶν, καὶ καπήλων, καὶ ἀμφορέων, καὶ ἀσκῶν, καὶ ἄλλα πολλὰ ὑπερεκκαίοντος, ὥστε ἀπαντλῆσαι, ἵνα μὴ καὶ τοὺς ἐνθάδε ἰδιώτας ἐμβαπτίσῃ, καὶ τὰ σκεύη

χ. μᾶλλον τοῦ χ. χείρων.

χ. ψυχὴν.

χ. ἐκεῖνα τοιαῦτα.

κβ΄. ε. 1 Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς. Ἆρα τὸ ἀξίωμα τῶν φησιν; Οὐκ ἔγωγε οἶμαι, ἀλλὰ τὸ εἰδέναι πάντας γεγηρακότας. τί οὖν, δοῦλος διηρθρώσεως; Οὐκ ἐπιπλήξῃς, φησίν, ἀλλ' ὡσανεὶ πατέρα, φησί, πρεσβυτέρους ἀμφοτέρους, ὅταν ἡ πρὸς ἐκφυγὴν διαλέγῃ.

2 Πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, νεωτέρας ὡς ἀδελφάς, ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ. Αὐτὴ τοῦ πράγματος ἡ φύσις φορτικόν τί ἐστι, τὸ ἐλέγχεσθαι λέγω, καὶ μάλιστα ὅταν ἐξ ἐναντίας γένηται) · αἰδοῦς ἡ πρὸς νέους, περιπλέκει τὸν τῆς παιδεραστίας. πρόφασιν δοῦναι αὐτῷ τῷ ζήτει καὶ τῇ πρεσβείᾳ. ἔνεστι γὰρ ἀκεραίως ἐλέγξαι, εἰ μὴ ἦλθε τοῦτο ἀσκεῖν· πολλοὺς μὲν γὰρ σωφρονοῦντας ἴδοις, ἔνεστι δέ. νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, φησί. διὰ τί δὲ ἐν τούτοις τοῦτο πρήγνεσι; τὸ θρασὺ πάλιν διὰ τὴν ἡλικίαν αἰτιῶμαι. διὰ τοῦτο δὲ ἐν τούτοις προφασίζεσθαι τὸ πρᾶγμα τὴν ἐπιεικείαν. νεωτέρας, φησίν, ὡς ἀδελφάς, καὶ προσέχετε, ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ. μὴ μοί, φησι, τὴν τῆς αἰδοῦς μόνον ἔπηρε ἀμβλύνων, ἀλλὰ μηδὲ ὑποψίαν, φησί, δῷς. ὅπερ γὰρ αἱ πρὸς τὰς νεωτέρας γινόμεθα ὁμιλίαι δυσκόλως διαφθύγγεσθαι ὑποψίαν, διὰ τὸ ἡμᾶς δοκεῖν καὶ διὰ τοῦτο, διὰ τοῦτο ἐν πάσῃ ἁγνείᾳ προσέθηκεν, δηλονότι ὅτι μὴ πάσης ἁγνείας προσέχει ταῖς πρὸς αὐτὰς ὁμιλίας ποιῇ. τί λέγεις, εἰπέ μοι; Τιμοθέῳ ταῦτα ἐπιτάττεις; ναί, φησι. διὰ αὐτὸ γὰρ τὴν οἰκουμένην διαλέγομαι. εἰ γὰρ Τιμοθέῳ ταῦτα ἐπιτάττῃ, οὐτοσὶ ἕκαστος τὴν ἄλλως ὁποίος ἐστὶ) ὀφείλῃ, μήτε ὑποψίαν παρέχων, μήτε σκιὰν προφάσεως τοῖς διαβαλλομένοις.

3 Χήρας τίμα, ταῖς ὄντως χήραις. Διὰ τί μηδὲ πρὸς πρῆξιν διαλέγεται, μηδὲ λέγῃ, πρᾶξον τίμα; ὅτι μοι δοκοῦσι μηδὲ εἶ) τότε, ἢ ἡ ἐκπεπωκυῖα. Ἤδη γάρ, φησί, τινες ἐξεταπήσαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. χήρας τίμα, ταῖς ὄντως χήραις, φησίν. ἆρα δοκεῖ μὴ ἔχειν μὲ δῶρα, μὴ εἶ) ᾖ χήρα. ὥσπερ γὰρ τὸν πρᾶξιν οὐ τοῦτο ποιῇ πρᾶξιν, ὃ μὴ ὠμληκέναι γάμῳ, ἀλλὰ πολλῶν ἡ ἑτέρων δεῖ, τοῦ ἀμέμπτου, τοῦ βίου τοιούτου· οὕτω καὶ χήρας οὐκ ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἐρημία ποιεῖ ἁπλῶς, ἀλλ' ἡ μετὰ σωφροσύνης ὑποδοχή, ἡ ἐκ πάντων μόνωσις. ταῖς πιαύταις χήραις τιμᾶν προστάττει, εἰκότως. πολλῆς γὰρ δέονται τιμῆς μεμονωμέναι. αἴθρας οὐκ ἔχουσι τοὺ προστησομένους· τὸ πρᾶγμα ἐπονείδιστον εἶ) δοκεῖ καὶ δυσωπήτους προὶ τοὺς πολλούς. διὰ τοῦτο πολλῆς αὐτὴν βάλλει) προὶ τὸ ἱερέως ἀπολαῦσαι τιμῆς. οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ ἀξία ὅστις.

4 Εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις. Ὅρα τοῦ Παύλου τὸ σωφρονεῖν, πῶς πολλαχοῦ ἀπὸ ἀνθρωπίνων προτρέπει λογισμῶν. οὐ γὰρ εἴθισεν ὁ τοιοῦτα μέγα τι καὶ ὑψηλόν, ἀλλ' ὅπερ ὄντως εὐσωφρονεῖν· καὶ ἀμοιβὰς, φησιν, ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις. πῶς; τῆς ἀναγκαίας, τῆς αὐτάρκους. οἷς, ἀπόλαυσας πολλῆς τῆς ὑπερβολῆς ἀπόλαυε ἐκφυγὼν· οὐκ ἠδυνήθης αὐτοῖς ἀποδοῦναι τὸν ἀμοιβαῖον. οὐ γὰρ δὴ καὶ αὐτὸν ἐλύπησας αὐτόν, οὐδὲ δοὺς ἔφυγες. ἐν τοῖς ἐκγόνοις αὐτὰ ἀμείβου, ἀποδίδου ὃ ὀφείλημα διὰ τὴν παίδων. μανθανέτωσαν, φησι, πρῶτον τὸν οἶκον εὐσεβεῖν. εὐσεβοῦσι τοῦτο ποιοῦντες· φησιν ἁπλούστερον. Εἶπα ἵνα μᾶλλον ἐπῇρε, ἐπήνεσα, Τοῦτο γὰρ ὅστις ἀποδικτὸν εὐώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἶπε ταῖς ὄντως χήραις, λέγει τίς ὅστις ἡ ὄντως χήρα.

5 Ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ὅτι ἐν Θεῷ, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας·

6 Ἡ δὲ σπαταλῶσα, ζῶσα τέθνηκεν. Εἴ τις, φησι, μὴ κοσμικὴν ἐπιμήκηται βίον, καὶ σὺν χαρμονῇ οὖσα, αὐτὴ ὄντως χήρα ὅστις. ἡ ὅτι ἐν Θεῷ ἐλπίζουσα ὡς χρή, ἡ δεήσει προσκαρτεροῦσα, καὶ προσκαρτεροῦσα νυκτὸς καὶ ἡμέρας, αὐτὴ χήρα ἐστί· οὐχ ὡς καὶ τοῦ τέκνα ἐχούσης οὐχὶ χήρας οὔσης (καὶ γὰρ ἡ ἐκείνῳ θαυμάζει τὸν παιδοτροφοῦσαι, ὡς χρή) ἀλλ' Εἴ τις τέκνα μὴ ἔχει, τουτέστιν, ἡ μεμονωμένη οὖσα. Εἶτα διὰ μηδεὶς αὐτὸν, ὡς ὑκ ἔχουσαι

κβ΄. ε. 1 Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς. What is the reason of this precept? Do I not know it myself, but that I ought to treat old men as fathers? Why then, does he add this admonition? Do not rebuke, he says, but entreat as a father, that is, with reverence, when you are about to reprove.

2 Elder women as mothers, younger men as brothers, younger women as sisters, in all purity. The very nature of the matter is somewhat troublesome, I mean to be reproved, especially when it comes from one of the opposite sex. Hence it is in your power to reprove accurately, if only you will. For many are free from this fault, there are many. Younger men as brothers, he says. Why then does he say this? Because the boldness of youth is again the object of his fear. Why then does he add, in all purity? Lest, he says, you should be rebuked for the sake of the beauty of the person addressed. For as those conversations with young women are wont to be censured, which are liable to suspicion, because of the beauty of the person addressed, so he says, in all purity, that is, lest you should be censured for conversations which are not pure. Do you say these things to Timothy? Yes, he says. For the sake of the world I speak. For if you enjoin these things on Timothy, each one of us is bound, whatever he may be, to be free from suspicion, and to give no occasion to those who wish to find fault.

3 Honour widows, those who are widows indeed. Why does he not say, Do not neglect, but, Do not rebuke? Because they are perhaps not even then, or she who has drunk of the cup. For some, he says, have already turned aside after Satan. Honour widows, those who are widows indeed, he says. Perhaps she thinks she has no gifts, unless she is not a wife. For as the not having been married is not the thing required, but many other things, blamelessness, a life of such a character; so also widowhood is not simply the solitude of the husband, but the solitude with sobriety, the seclusion from all. Honour such widows, he says, reasonably. For many are the honours they require. They have no protectors: the matter is reproachful and troublesome to the many. Therefore he casts her upon the priest to obtain honour. Not for this only, but because the worthiness is great.

4 But if any widow have children or grandchildren, let them learn first to show piety to their own family, and to requite their parents. See Paul's sobriety, how often he turns away from human reasonings. For it is not his habit to speak of such things as great and lofty, but of what is indeed sober. To requite their parents, he says. How? With what is necessary, with what is sufficient. Those things of which you have had the benefit in excess, of these enjoy the benefit when you have escaped. You could not requite them, for you did not injure them, nor by giving did you escape. In your children requite them, pay the debt for the nurture of children. Let them learn first, he says, to show piety to their own family. They show piety by doing this: he says it more simply. I said it that he might encourage her more, I praised her. This is acceptable and well-pleasing before God. But since he said, Those who are widows indeed, he tells who is the widow indeed.

5 But she who is a widow indeed and desolate has her hope in God, and continues in supplications and prayers night and day.

6 But she who lives in pleasure is dead while she lives. If any, he says, has not undertaken a worldly life, and is in joy, she is a widow indeed. Or, because she trusts in God as she ought, and continues in supplication, and persevering in prayer night and day, she is a widow indeed: not as though the woman who has children were not a widow, (for she too admires her who brings up children, as she ought) but If any has not children, that is, she who is desolate. Then lest any one, as she has not

φείσεται γὰρ τῆς ἁμαρτίας ἡ νεότης ἀπὸ τῆς κοινῆς ἀσθενείας γίγνεται. Διὰ τοῦτό φησι, μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω. Διὰ γὰρ τὸ ἀκαταφρόνητον εἶναι διδάσκαλον. πῶς οὖν ὁ ὑπήκοος, φησι; πῶς οὖν τὸ ἀρχαῖον, ἀν' μὴ καταφρονῆται; ἀλλὰ τοῖς ἀσθενέσιν ἑαυτὸν καταφρονείσθω δὲ φερέτω (ὅταν γὰρ διδασκαλία καταρθοῦται τῇ μακροθυμίᾳ) ἀλλὰ τοῖς ἀσθενέσιν ἑτέρως μαχέτω. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστι ὑπηκοία, ἀλλὰ ψυχρότης. ἀν' μὲν ὕβρεως ἐκδίκησις ᾖ εἰς ἑαυτόν, ἀν' λοιδορίας, αἰ' ὑπούλας, εἰκότως ἐγκαλῇς· ἀν' ἢ ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας, "ὑπόσχησθε καὶ μὴ αὐθεντίας" ἀκούσει. ἀλλ' οὐκέτι ὑπηκοίας χρεία, ἀλλ' αὐθεντίας, ἵνα μὴ τὰ κοινὰ λυμαίνηται. ἢ τοῦτό φησιν, ἢ οὐδέν. μηδεὶς γάρ σε τὴν νεότητα καταφρονήσῃ σου. ἴσως γὰρ ἀνθρώποις ὑπιδιαιτᾶν βίον, οὐκέτι γὰρ τὴν ἡλικίαν τις καταφρονήσει, ἀλλὰ καὶ θαυμάσεται μᾶλλον. διὰ τοῦτο καὶ ἐπάγει λέγων· ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ, ὥστε πάντα σεαυτὸν παρέχεσθαι τύπον καλῶν ἔργων· τουτέστι, τὸ ἀρχέτυπον τοῦ βίου αὐτοὺς ἔσο, ὥσπερ εἰκὼν ἀνακείμενος, ὥσπερ νόμος ἔμψυχος, ὥσπερ κανὼν καὶ ὅρος τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ διδάσκαλοι τοιοῦτοι εἰσὶ χρή. ἐν λόγῳ, ὡς καὶ φθέγγεσθαι κατ' ἐκκλησίαν· ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ τῇ ὀρθῇ, ἐν σωφροσύνῃ. ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. Τιμόθεον καλεῖ πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει. ἀκούωμεν ἅπαντες, καὶ παραδιδώμεθα μὴ ἀμελεῖν τῆς τῶν θείων γραφῶν μελέτης. ἰδοὺ πάλιν ἔρχομαί, φησιν. ὅρα πῶς αὐτὸν παραμυθεῖται. Εἰκὸς γὰρ αὐτὸν ἀπροφασιστίαν ζητεῖν. ἕως ἔρχομαί, φησι, πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει τῇ τῶν θείων γραφῶν, τῇ παρακλήσει τῇ πρὸς ἀλλήλους, τῇ διδασκαλίᾳ τῇ πρὸς πόλεις. μὴ ἀμέλει τὸ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας. τὴν διδασκαλίαν ἐν τούτοις τὸν προφητικὸν λέγει. μὴ ὑπολίπῃς τὴν χάριν τὸ πρεσβυτέριον. οὐ πρεσβυτέρων φησὶν ἐν τούτοις, ἀλλὰ πρεσβυτέριον. ἐν γὰρ τῷ πρεσβυτερίῳ καὶ ὑπισχνοῦντο ἐχειροτόνουν.

15 Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι. Ὅρα πῶς πολλάκις περὶ τῆς αὐτῆς αὐτῷ πράξεως, δεῖξαι βουλόμενος, ὅτι μάλιστα πάντων ἐν τούτοις ἀσυνδάζειν καὶ διδάσκαλον χρή.

16 Ἔπεχε σαυτῷ, φησί, καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ὑπίμνησε αὐτούς. Τουτέστι, πρόσεχε σαυτῷ, καὶ διδάσκε καὶ τοὺς λοιπούς. Τοῦτο γὰρ ποιῶν, καὶ σεαυτὸν σώσεις, καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου. Κἀμὲ εἶπε, καὶ σεαυτόν. ὁ γὰρ τῆς τῆς διδασκαλίας ἐπιτρεφόμενος λόγος, πρόνοιαν αὐτοῦ καρποῦται τῶν ὠφελήσεων. ἐν τῷ γὰρ παραμένειν ἐπίμονος, καὶ ἑαυτὸν κατόμνυσιν. οὐ γὰρ δὴ πρὸς Τιμόθεον ταῦτα εἴρηται, ἀλλὰ πρὸς πόλεις. Εἰ γὰρ ὦ νεκροὺς ἀνίστη τοιαῦτα παραινῶν, τί ἐρῶμεν ἡμεῖς; καὶ ὁ Χριστὸς γὰρ τὸ πρὸς τοὺς διδασκάλους αἰτεῖσθαι λέγων· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὃς ἐξῆλθε ἅμα τῷ Matth. xx. 1.
πρωΐ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ πάλιν ὁ μακάριος Παῦλος τὸ αὐτὸ παραινῶν φησι· Rom. ii. 4.
Ἵνα δὲ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. καὶ μάλιστα πάντων αὐτὸς τοῦτο ἐποίησε, παρὰ τοὺς Γαμαλιήλου παιδοτρίβους παιδοτριβούμενος παρεῖναι νόμον, ὥστε καὶ μὴ ταῦτα αὐτὸν εἰκὸς προσέχειν τῇ ἀναγνώσει. ὁ γὰρ ἐπίμονος ταῦτα παραινῶν, ἑαυτῷ προσπόρῳ πλήσεσι αἰ. ὁρᾷς γοῦν αὐτὸν συνεχῶς ταῖς τῶν προφητῶν χεχρημένον μαρτυρίαις, καὶ διαφερόντως τὰ ἐν αὐταῖς; Εἶτα Παῦλος μὲν προσέχῃ τῇ ἀναγνώσει (οὐ γὰρ δύνασθαι μικρὰν ἀπὸ τῶν γραφῶν ὠφέλειαν καρπώσασθαι) ἡμεῖς δὲ ῥᾳθυμοῦμεν καὶ πρόφασιν ἀκυρώμεν; καὶ ποίαν οὖν ἀν' ἄπιμεν κολάσεως ἄξιοι; Ἵνα σε γὰρ ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ, φησιν, ἐν πᾶσιν. Ὁρᾷς ὅτι ἠβούλετο αὐτοὺς καὶ ἐν τούτῳ μέγα φρονεῖσθαι, καὶ θαυμαστοὺς; Διὰ τοῦτο ὅταν εἴπῃ, διακρίνει ὅτι ἐδόθη αὐτῷ ἔπος. τί δέ ἐστιν, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν πᾶσιν; μὴ ἐν τῷ βίῳ, φησί, μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ λόγῳ τῷ διδασκαλικῷ.

1 Πρεσβυτέρου

ψυχικὸν τὸν αὐτὸν, ὁμοίως τὸν κατασκευὸν ἐκ πάντων, ἀπὸ γῆς τὰ πνεύματα, καὶ ἀπὸ ἑνὸς ἀνδρὸς πνεύματα, ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκίας πνεύματα· ἀλλ' ὅμως τούτων ἡμᾶς ἐστέρησαν. ἐποίησε καὶ ἄλλα κοινά, οἷον λουτρὰ, πόλεις, ἀγορὰς, ὁδοποιίας. ἐπὶ δὲ πάντων ἐκ τοῖς κοινοῖς ὅμως ἐστὶν ἡμῖν μάχη, ἀλλὰ πνεύματα εἰρηνικά. ὅταν δέ τις ἀνθρώπων τι ἁρπάσῃ ἢ ἐπιχειρήσῃ, καὶ ἴδῃ τοῦτον πένητα, τότε κέρδος ἐπισέρχεται, ὥσπερ αὐτῆς τῆς φύσεως ἀγανακτούσης, ὅτι δὲ πένητες ἡμᾶς συναγωνιστὰς τοῦ Θεοῦ, ἡμᾶς φιλοτιμουμένους ἁρπάζειν ἑαυτούς, καὶ ἅπαντα ἂν ἐκ τῶν ἰδίων ποιῆσαι, καὶ λέγει· ὁ σὸν, καὶ ὁ ἐμόν *. τότε γὰρ μάχη, τότε ἀπιστία. ἔνθα δὲ τοῦτο οὐκ ἔστιν, ἐκεῖ μάχη, ἐκεῖ φιλοτιμία πάντα· ὥστε τοῦτο μᾶλλον ἐκείνου συγκεκροτοῦσιν ἡμῖν, καὶ κατὰ φύσιν ἐστί. διὰ τί μηδεὶς λαβὼν ἀργύριον ποτὲ δικάζει; ἆρα οὐκ ὅτι κοινὰ πάντων ἐστίν; ἐπὶ δὲ οἰκίας πνεύματα ὁρῶμεν δικαζομένους, ἐπὶ χρημάτων. ἐκ τὰ μὲν ἀναγκαῖα, κοινὰ ἡμῖν παρέχει· ἡμᾶς δὲ ἐκεῖ ἐκ τοῖς ἐλαχίστοις ὄντα κοινὰ φυλάττομεν. ἐκ μέσου δὲ τοῦτο ἡμῖν ἐκβαλεῖν ἀνῆκεν, ἵνα παιδευθῶμεν ἀπ' ἐκείνων καὶ ταῦτα ἔχειν κοινά. ἡμᾶς δὲ ἐκεῖ οὕτω παιδευόμεθα. ἀλλ' ὅπερ ἔφην, πῶς ὁ πλουτεῖν ἔχων ἀγαθός; οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλ' ἀγαθὸς, ἐὰν ἐτέροις μεταδῷ· ὅταν μὴ ἔχῃ, τότε ἀγαθός· ὅταν ἑτέροις αὐτὰ δῷ, τότε ἀγαθός. ἕως δ' ἂν ἔχῃ, οὐκ ἔστιν ἀγαθός. τοῦτο οὖν ἀγαθὸν, ὃ κατεχόμενον μὴ ποτὲ δείκνυσι, ἢ ἀπόκτησις ἢ ἀγαθός; οὐκ ἄρα ὃ ἔχει χρήματα ἀγαθὸν, ἀλλὰ ὃ μὴ ἔχει ἀγαθὸν ποιῇ φαίνεται. οὐκ ἄρα ὁ πλοῦτος ἀγαθόν. ἐὰν δὲ πρὸς ἀπολαβεῖν, μὴ λάβῃς, πάλιν ἀγαθός. εἰ τοίνυν τὸ ἔχοντες τοῦτο, δι' τοὺς ἄλλους μεταδίδομεν, ἢ διδόμενον οὐ λαμβάνοντες, τότε ἐσμὲν ἀγαθοὶ, ἐὰν δὲ λάβωμεν, ἢ κτησώμεθα, οὐκ ἀγαθοὶ, πῶς ἀγαθοὶ δι' ἡμᾶς ὁ πλοῦτος; μὴ τοίνυν κάλει τοῦτον ἀγαθόν. διὰ τοῦτο αὐτὸν οὐκ ἔχεις, ὅτι ἀγαθὸν αὐτὸν νομίζεις, ὅτι ἐποίησαν ἐκεῖ αὐτόν. καθάπερ οὖν τὸν Ἰουδαῖον, τὸν κρίσιν ἔχοντα διπλοῦν, καὶ τότε ἴσον ἀγαθός. μάθε ἵνα ὦσι καὶ οὗτοι ἀγαθοί. ἵνα δὲ ταῦτα ὦσι; ἀρετὴ, φιλανθρωπία, ταῦτα ἀγαθὰ, οὐκ ἐκεῖνος. καὶ τοῦτον ἂν ἐμοῦ ἦς ἐλεήμων, ὅσῳ ἂν ἦς πλείων, τοσούτῳ ἀγαθὸς καὶ εἶ, καὶ νομίζῃ, δι' ὃ πλούσιος ἦς, οὐκέτι. οὕτω γενώμεθα οὖν ἀγαθοὶ, ἵνα καὶ ὦμεν ἀγαθοὶ, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν.

* τὸ ψυχικὸν τοῦτο ῥῆμα.

Λογ. ιγ. 11 ΠΑΡΑΓΓΕΛΛΕ ΤΑΥΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΕ.

12 Μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ.

13 Ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ.

14 Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας, μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου.

Τῶν προφημάτων τὰ μὲν διδασκαλίας δεῖται, τὰ δὲ ὑπομνήσεως. διὸ τοίνυν ὑποτάξης ἴσως ὧν διδάσκει χρεὼν, καταγέλαστος ἔσῃ· πάλιν, ἂν διδάσκῃς ἴσως ὧν ὑποτάξει χρεὼν, ὃ αὐτὸ ποιήσεις ὁμοίως. οἷον τι λέγω· ὃ μὲν εἰς ποτὲ ἴσως τούτου δεῖ διδάσκειν χρεὼν, ἀλλ' ὑποτάττειν, καὶ ἀπαγορεύειν μετὰ πλείστης αὐθεντίας· ὃ μὴ Ἰουδαΐζειν, ὑποτακτῆς δεῖται. διὸ μάθοις λέγω, ἐπὶ δεῖ τὰ ἴσα ἄρχοντα κοινῶ, ὅπου δεῖ παρρησίας, ἂν πρὸς πίστεως διδασκαλίας χρεία. διὰ τοῦτο ἀμφότερα τίθησι ὁ Παῦλος. παράκλησις καὶ διδασκαλία, φησίν. οἷς δ' ἐστὶ προφητεία, ἢ εἴ τι ἕτερον τοιοῦτον, ὅταν εἰδότες αὐτὰ ποτὲ ὅτε πράττωσι, παρακλήσεως δεῖ μόνης· ὅταν δὲ μὴ εἰδότες, διδασκαλίας. μηδείς σε τῆς νεότητος καταφρονείτω, φησίν. ὁρᾷς ὅτι καὶ ὑποτάττειν ἀνάγκη ἱερέα, καὶ αὐξητικώτερον διαλέγεσθαι, μὴ πνεύματα διδάσκειν; διὰ τοῦτο καταφρόνησιν

θές; τί οὖν, εἰ τύ μοι; ὅτον ⓐ κεκτημένοι αὐτὰ πλεονεκτῶσιν, ἁρπάζωσιν, ἀγαθοὶ αὐτοὺς καλίσουμεν; εἰ γὰρ ἀγαθὸν ὁ πλοῦτος, ἀπὸ τῆ πλεονεξίας στερακτέον, ὅσῳ δὲ αὔξηται, τοσούτῳ μᾶλλον ⓦ ἔχοντα ἀγαθὸν ποιήσει νομίζεσθαι. ἆρα οὖν ἀγαθὸς ὁ πλεονέκτης. εἰ τῆ ὁ πλοῦτος ἀγαθός, ἀπὸ τῆ πλεονεξίας αὔξεται, ὅσῳ δὲ πλεονέκτης, ἀγαθώτερος ἔσται. εἶδες τὸ σόφισμα; ἀλλὰ οὐ μὴ πλεονέκτης, φησί. ἢ πῶς ἔστι γίνεσθαι; ὀλέθριον γὰρ τὸ πάθος, καὶ οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστι μὴ ἀδικοῦντα πλουτῆσαι. τοῦτο δὲ ὁ Χριστὸς ἀποφαίνων λέγων, Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. τί οὖν, φησίν, δεῖ καὶ παρ' ἐμοῦ δέξασθαι ⓦ κλῆσιν; τὰ ἐξ ἀδικίας συλλεγόντα ἐδέξατο. οὐ γὰρ δὴ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ὁ πρόγονος ἐκείνου πλούσιος ἦν, ἀλλὰ πολλοὺς ἑτέρους εἶχεν πρὸ ἐκείνου γεγονέναι, εἶτα ἐν τοῖς πολλοῖς εὑρεθῆναί τινα ἀδίκως τὰ τῶν ἄλλων εἰληφότα καὶ κεκρυμμένον. τί οὖν; Ἀβραάμ, φησίν, ἄδικον πλοῦτον εἶχε; τί δέ; ὁ Ἰὼβ, ὁ ἄμεμπτος, ὁ δίκαιος, ὁ ἀληθινός, ὁ θεοσεβής, ὁ ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος; ὁ πλοῦτος ἐκείνου οὐκ ἐκ χρυσοῦ ἦν, οὐδὲ ἐκ ἀργύρου, οὐδὲ ἐξ οἰκοδομήμασιν, ἀλλ' ἐξ προβάτων. ἄλλως τε καὶ θεόπλουτος ὢν τυγχάνει ἦν. ὅτι γὰρ ἐν θρέμμασιν ἦν, αὐτὸθεν δῆλον. καταλέγων γὰρ ὁ τῆ βιβλίον γράψας τὰ συμβεβηκότα τῷ μακαρίῳ ἐκείνῳ, φησίν, ὅτι ἀπώλεσεν αὐτῷ κάμηλον, καὶ ἵππους ζεύγη, καὶ ὄνους, οὐκ εἶπεν ὅτι ἐξ χρυσίου θησαυρὸς ἐληΐτες ἀφῆρπασαν. ἄλλως τε, καὶ ὁ Ἀβραὰμ πλούσιος ἦν· ἀλλ' ἐν οἰκέταις. τί οὖν; οὐκ ἐχρήσατο τούτοις; οὐδαμῶς. δῆλον τοῦτο εἶπεν ἡ γραφή, Ὅτι οἰκογενεῖς ἦσαν ⓐ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτώ. ἐξ προβάτων, καὶ βόες ἦσαν αὐτῷ. πόθεν οὖν χρήσιον ἐπεμψε τῇ Ῥεβέκκᾳ; ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου δῶρα λαβών, καὶ βιασάμενος, οὐδὲ ἀδικήσας. εἰπὲ γάρ μοι, πόθεν σὺ πλουτεῖς; παρὰ τίνος λαβών; ἢ ἕτερος πόθεν; παρὰ τοῦ πάππου, φησί, παρὰ τοῦ πατρός. δείκνυσι οὖν μέχρι πολλοῦ τὰ ἡμέτερα δίκαια, οὕτω δεῖξαι τὴν κτῆσιν δικαίαν οὖσαν; ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· ἀλλ' ἀνάγκη τὴν ἀρχὴν αὐτῆς καὶ τὴν ῥίζαν ἀπὸ ἀδικίας εἶναι ἴσως. πόθεν; ὅτι ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς οὐ ⓦ τὸν πλούσιον ἐποίησε, ⓦ γε πάντα, οὐδὲ παρανόμων, τούτῳ μὲν ἔδειξε χρήσιον θησαυρὸς πολλοὺς, ἐκείνου δὲ ἀπεστέρησε τῆς ἐρήμης, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν πᾶσιν ἀνῆκε γῆν. πόθεν οὖν κοινῆς οὔσης, σὺ μὲν ἔχεις τοσαῦτα πλέθρα, καὶ τόσα· ὁ δὲ πλησίον οὐδὲ κύαθον γῆς; ὁ πατήρ μοι, φησί, παρέδωκεν. ἐκεῖνος δὲ παρὰ τίνος παρέλαβε; παρὰ τοῦ προγόνου. ἀλλὰ ἀνάγκη πάντως ἀπάντα εὑρεῖν τὴν ἀρχήν. ἐλθέτω πλούσιος ὁ Ἰακὼβ, ἀλλὰ τῶν ποίων λαβών ⓦ μισθοῦ. πλὴν ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα ἀκριβολογησόμεθα. ἔστω δίκαιος ὁ πλοῦτος, καὶ πάσης ἁρπαγῆς ἀπηλλαγμένος. καὶ γὰρ δὴ καὶ συνεπλήθυνεν, ὡς ὧν ὁ πατὴρ ἐπλεονέκτησεν. ἔχεις μὲν γὰρ τὰ ἐκ τῆς ἁρπαγῆς, ἀλλ' οὐχ ἥρπασας σύ. πλὴν ἀλλὰ συγχωρήσω μηδὲ ἐκεῖνον ἁρπακέναι, ἀλλὰ πόθεν ἀπὸ γῆς ἀναβλυσθέντα τὸ χρυσὸν ἔχειν. τί οὖν; μὴ τοῦτο ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος; οὐδαμῶς. ἀλλ' οὐδὲ πονηρός, φησίν. ἐὰν μὴ πλεονέκτῃ, οὐ πονηρός, ἐὰν μὴ μεταδίδωσι τοῖς δεομένοις· ἐὰν δὲ μὴ μεταδίδωσι, πονηρὸς καὶ βδελυκτός. ἕως ἂν μὴ ποιῇ, φησί, κακόν, οὐ κακός, κἂν ἀγαθὸν μὴ ἐργάζηται. καλῶς· τοῦτο δὲ κακὸν τὸ μόνον ἔχειν τὰ διαφορικά, τὸ μόνον ἀπολαύειν τῶν χρημάτων; ἢ οὐχὶ τοῦ Θεοῦ ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς; εἰ τοίνυν τοῦ διαφόρου τοῦ κοινοῦ τὰ ἡμέτερα, ἆρα καὶ τῶν συνδούλων τῶν ἡμετέρων. τὰ γὰρ τοῦ διαφόρου πάντα κοινά. ἢ οὐχ ὁρῶμεν καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις οἰκίαις οὕτω ταῦτα διατεταγμένα; οἷς, πᾶσιν ἐξ ἴσου τὸ σιτομέτριον δίδοται· ἀπὸ τῶν διαφορικῶν γὰρ ἔξεισι θησαυρῶν. ἡ οἰκία ἡ διαφορικὴ πᾶσι αὕτη. κοινὰ καὶ βασιλικὰ πράγματα, αἱ πόλεις, αἱ ἀγορεί, ⓐ περίπατοι πᾶσιν εἰσὶ κοινοί, πάντες· ὃ ἴσον μετέχομεν. θεία γάρ μοι θεοῦ οἰκονομία. ἐποίησεν εἰ) ἴσα κοινά, ἵνα καὶ ἀπ' ἐκείνων καταδίῃ ὃ αἰθέριον φῶς, οἷ ⓦ ἀέρα, ⓦ ἥλιον, ὃ ὕδωρ, τὴν γῆν, ⓦ ὁρᾶν, τὴν θάλατταν, τὸ φῶς, ὃν ἀέρας, καθάπερ ἀδελφοῖς πάντα ἴσοις χαίρει. ὀφθαλμοὺς πᾶσιν ὁμοίους ἐδημιούργησε, σῶμα τὸ αὐτό, ψυχὴν

γ. τὸ ἴσον

πίων τυφλῶ. ἀλλ' εἰ μὴ εἶπεν, ὅτι δεῖ τυφλὸν μὴ εἰσιέναι, οὐκ ἂν ἰωέχρουν. τοῦτο γὰρ εἰς τὴν αὐλὴν κατέκλεισεν ἀμάγκιλον, ἵνα τῷ μείζονι φόβῳ μᾶλλον ἀπέχωνται. ἐπεὶ ὅτι τῆς ὕβρεως ἀκαθαρτότερόν ἐστιν ὁ ἰχθύς, πάντες ἴσασιν· ἀλλ' ὅμως ἐκείνων οὐκ ἀπήγαγεν. ὅσοι γὰρ αὐλῆς χαλεπωτέραν τὴν τυφλὸν, ἄκουε τῆς Μωϋσέως λεγούσης· Ἔφαγε, καὶ ἐλιπάνθη, καὶ ἐπαχύνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος. ἔστι γὰρ καὶ ἑτέρα αἰτία. ἵνα γὰρ συνεχωρηθέντες λοιπὸν ὅτι βόας ἔλθωσι, καὶ σφάξωσι πρόβατα, εἰκότως δεῖ καὶ μέχρι τῶν λοιπῶν ἀπέρχεσθαι. ἀκάθαρτος γὰρ ἐκεῖνος, ἀχρεῖος, μαργὸς καὶ βέβηλος. ταῦτα ὑποσημήνασα, ταῦτα μιγέτω. Ὁ γὰρ, σύνεφόμβους τοῖς λόγοις τῆς πίστεως, τοῦτό ἐστι. μὴ τοῖς ἄλλοις μόνοις προσέλθῃ, φησὶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς σὺν αὐτοῖς ἴσχε τὸν μισθόν. σύνεφόμβους γάρ, φησὶ, τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας, ἣν παρηκολούθηκας. σὺν βεβήλοις καὶ γραώδεσι μύθοις προσῆλθε. Διὰ τί μὴ εἶπεν, ἀνίχνευε τοὺς τοιούτους, ἀλλά, προσῆλθε; τὸν πλείονα ἀποφυγὼν ἀμπόμβους διὰ τοῦτο. ὁ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· μηδὲ εἰς γυμνασίαν ποτὲ καταθῇς σαυτὸν διαλεγόμενος πρὸς ἐκείνους, ἀλλὰ ταῦτα τοῖς αὐτῆς προσιέναι. εὐγὰρ ὅτι πρὸς σὲ διεστραμμένους μαχόμενοι οἱπσαί τι ποτε, πλείω εἰ ποτε οἰόμθα πιάβλαβῆναι γίνεσθαι, ὡς δι' ἀσθένειαν προσπταιόντων ἡμῶν τὸν πρὸς ἐκείνους διάλεξιν. γυμναζε γὰρ σαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν, τοῦτ' ἔστι, πρὸς βίον καθαρὸν, πρὸς πολιτείαν ἀρίστην, ὁ γὰρ γυμναζόμενος, καὶ καιρὸν μὴ ἔχων ἀγῶνος, αὐτὸς ὡς ἀγωνιζόμενος ἅπαντα ποιῇ, πάντων ἀπέχεται, σπουδαῖός ἐστιν, ἱδρῶτας ἔχει πολλούς. Γύμναζε, φησὶ, σαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν. ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν, καὶ τῆς μελλούσης. καὶ τίνος ἕνεκεν, φησὶν, ἐμνήσθη ταύτης τῆς σωματικῆς γυμνασίας; ἀπὸ συγκρίσεως τοῦ παρόντος ταύτης δηλῶν, ὅτι ἐκείνη μὲν πόνους ἔχουσα πολλοὺς, οὐδὲν ἔχει τὸ κέρδος, οὐδὲ ἄξιον λόγου· αὕτη δὲ διαμένει, καὶ ἄφθονον. ὥσπερ ὅταν λίγη κοσμεῖν ἑαυτὴν μὴ τοῖς πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὁ τρέφων γυναῖκα ἐπαγγέλλεται θεσπίσματα, διὰ ἔργων ἀγαθῶν. πιστὸς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος. Εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν καὶ ὀνειδιζόμεθα.

ΗΘΙΚΟΝ Παῦλος ὠνειδίζετο, καὶ σὺ ἀφάλλεις; Παῦλος ἐσκοπία, καὶ σὺ τυφλὰ βούλει; ἀλλ' οὐκ ἂν ἐκεῖνος τυφλῶν τοσούτων ἐπέτυχεν ἀγαθῶν. Εἰ γὰρ τὰ βιωτικὰ πράγματα καὶ ἐπιχείρα καὶ φθαρτὰ, πόνων χωρεῖς καὶ ἱδρώτων οὐδέποτε προσγίνεται τοῖς ἀνθρώποις, πολλῷ μᾶλλον τὰ πνευματικά. καὶ, φησὶν, ἀλλ' ἀπὸ κληρονομίας πολλοῖς πολλάκις περιῆλθετο. ἀλλὰ καὶ αὐτὰ προσγίνεται, ἢ φυλακὴ ἢ τούτων καὶ ἡ σωτηρία πόνων οὐκ ἔστι χωρὶς, ἀλλὰ δεῖ πόνων καὶ ζηλωτὴν θαι τῆς κτήσεως οὐχ ἧττον. καὶ οὕτω λέγω, ὅτι πολλοὶ πεινάσαντες, καὶ πολλοὶ τὰ λιπαρηθέντες, ἐφυβρίσθησαν πρὸς αὐτὰ τὰ λιθώδη σώματα, πνεύματος πόθει ἐμπεσόντες, καὶ τὸ αὐτῆς τῆς ἐλπίδος τῆς ἀγαθῶν τὸ ναυάγιον ἐργασαμένου. προσῆλθε δὲ ἡμῖν οὐδὲν τοιοῦτον ὅτι. Θεὸς γὰρ ὅτι ὁ ἐπαγγελλόμενος, καὶ ἡ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. ἢ οὐκ ἴστε ὑμεῖς, ὅτι τὸ τοῖς βιωτικοῖς τρεφόμενοι πράγμασι, πόσοι μὲν μύριοι πόνους οὐκ ἀπώδυντο τῶν καρπῶν, ἢ θανάτῳ πολλάκις περιπεγκόντος αὐτοὺς, ἢ πράγματι μεταβολῆς γνωμένης, ἢ νόσῳ περιπεσούσης, ἢ συκοφάντῃ ὑπαντησάντων, ἢ ἀπὸ ἄλλης τινὸς αἰτίας (πολλαὶ δὲ αἱ τοιαῦται) κενὰς αὐτοὺς ἀπαγαγούσης χερσί; Ὁ δέ, φησὶ, τὸν ὑπάρχοντα οὐχ ὁρᾷς, τὸν δι' ὀλίγων πόνων μεγάλα κτησάμενον ἀγαθά; ποῖα ἀγαθά; χρήματα, καὶ οἰκίας, καὶ πλέθρα γῆς τόσα καὶ τόσα, καὶ ἀνδραπόδων ἀγέλας, καὶ σταθμοὺς ἀργυρίου, καὶ χρυσίου. ταῦτα λέγεις ἀγαθὰ, καὶ οὐκ ἐγκαλύπτῃ, οὐδὲ καταδύῃ, ὦ ἄθεσπες πρὸς οὐρανοῦ φιλοσοφῆσαι προσῆκε τὰ γήινα, καὶ πρὸς τὰ τῆς γῆς κέρδη πρόσωπα, καὶ ἀγαθὰ καλοῦ, ἃ μηδενὸς ἐστὶν ἄξια λόγου; Εἰ γοῦν τὰ ἀγαθὰ, πόθεν καὶ σὺν κακοπαθείαις αὐτὰ ἀγαθοὺς ἀφῄρηται. ὁ γὰρ ἀγαθὸν τι ἔχων, πῶς οὐκ ἀγα-

θύσει;

α Τιμ. β. θ.

ἐσκοπία

χ. σαυτῷ

χ. δέησις

χ. φιλοσοφῶν

μει λόδρα μὴ εἴκοσι ἔτη τῷ μαςῷ περισάγοντα ἑαυτὸν τῆς πίστεως, πῶς ὄςι καταγέλαστος ὄχλῳ ὃ ἄκμοσι; ὁρᾶς πῶς ἡ ἀκάθαρτα αὐτὰ εἶπε, ἐ γραῢδη; ὃ μὲ γὰρ ὄχλος ὃ παλαιὸς, ὃ ἦ ὄχλος ὁ ἐμποδίζων τῇ πίςει. ὃ γὰρ νέος φόβον ἀγάλλει τὴν δυωτέρων τέτων ἡμερωθέων ψυχήν, τὴν ἀκάθαρτον ὄςι τῶν παθημάτων. γύμναζε ἢ σαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν, τέτεςι, πρὸς πίςιν καθαρὰν, ἡ βίον ὀρθόν. τῦτο γάρ ὄςιν εὐσέβεια. γυμνασίας ἄρα χρεία ἡμῖν.

8 Ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία, φησὶ, πρὸς ὀλίγον ὄςιν ὠφέλιμος.

Τινὲς δὲ τῆς γραφείας τῦτό φασιν εἰρῆσθαι· ἅπαξ, ὅτι ἔςι σωματικὴ γυμνασία, ἀλλὰ πνευματική. Εἰ γὰρ σωματικὴ ἦν, ὃ σῶμα ἔτρεφεν αὖ· εἰ ἢ τικὰ αὖθ' ἡ λειτεργίαν ἢ κατοχὴν, οὐκ ἔςι σωματική. Οὐκ ἄρα πρὸς τῆς τῦ σώματος ἀσκήσεως φησὶν ὡς ἡμῖν δεῖ τῆς ψυχικῆς γυμνασίας. εὐκίνητος γὰρ οὐκ ἔχει κέρδος, ἀλλ' ὀλίγον ὠφέλησι ὃ σῶμα, ἡ ἢ τῆς εὐσεβείας ἄσκησις τὸν καρπὸν ἡ ἐν τῷ μέλλοντι ἀποδίδωσι, ἡ ἐσόμενα ἀναπαύσεις, ἐ ἐκεῖ.

10 Πιςὸς ὁ λόγος. Τέτεςι, ἀληθὴς, ὅλη ἡ ἐσόμενα ἡ ἐκεῖνα ἔργα πῶς πεμφθῆναι τῦτο ἐπάγει, οὐ δεῖται καταςκευῆς, ἀλλ' ἀποφάσεως. πρὸς γὰρ Τιμόθεον ἐκεῖνος ὁ λόγος αὐτῷ. ἀρὰ ἡ ἐσόμενα ἐν ἐλπίσι ἰσχυρὰ χρηταῖς. ὁ γὰρ μηδὲν ἑαυτῷ συνειδὼς πονηρὸν, ἀμείνω καρποῦται, καὶ ἐσόμενα γλυκύ. ὥσπερ οὖν ὁ πονηρὸς οὐκ ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ ἡ ἐσόμενα κολάζει. Φύσει συζωοδιωκτικῶς, ἐσόμενα μὴ πορνείας ἀπιβλέψας τολμᾷν, πρέμων, ἀχρειῶν, ἀγαπῶν. ἢ οὐ τοιῦτοι ⓐ πλούσιοι, ⓐ κλέπται, οὐ θαρρόδιτες ἐκεῖνοι ὧν ἔχεσιν; ⓐ μοιχοὶ, ⓐ ἀνδροφόνοι. ἢ χρὴ πάντα τὸν ζῶσι ζῶλον, μὴ ἐκ τοιῦτων ἡ ἅλιον ὁρᾶν τὸν αὐτὸν; τῦτο οὖν ζωή; οὐδαμῶς, ἀλλὰ θάνατος χρηπός.

11 Εἰς τῦτο γὰρ, φησὶ, καὶ κοπιῶμεν, καὶ ὀνειδιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὅς ὄςι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιςα πιςῶν. Ὡσπὶ ἔλεγε, πόθεν γὰρ ἔσεσθε κόπτεσθε ἑαυτὸν. Εἰ μὴ τὰ μέλλοντα προσδοκῶμεν; τίνος ἢ ἔσεσθε πάντες ἡμῖν ὀνειδίζοσιν; ἡ δίκη, φησὶ, τοσαῦτα πεπόνθαμεν; ἡ χῦρος, ἡ λοιδορία, ἡ μυρία κακά; εἰκῆ οὖν ταῦτα ἐσόμενα; ἢ μὴ ὅτι Θεῷ ζῶντι ἠλπίκαμεν, πόθεν ἔσεσθε ταῦτα ἐσόμενα; Εἰ ἢ σὺ ἀπίστως σῴζει σεαυτὸν, πολλῷ μᾶλλον σὺ πιστὸς ἐκ. πόθεν λέγει σωτὴρ εἶναι; τὴν ἐκ. ὃς ὄςι, φησὶ, σωτὴρ πάντων, μάλιςα πιςῶν· τέτεςι, πλέονα ἀπόδειξιν σεαυτὸν πιστὸς ἐνδείκνυται. πῶς τὴν σεαυτὸν φησι. ἡ πῶς τὴν πιςῶν ὄςι, φησὶ, σωτήρ; Εἰ μὴ γὰρ σωτὴρ ἦν, σεαυτὸν ἐκώλυσεν ἐκεῖνον πάντων πολεμεμένους πάλαι διαφθαρῆναι. σεαυτὸν ἡ παρορμᾷ αὐτὸν τοὺς σεαυτὸν κινδύνους, ὥςε μὴ σεαλυθῆναι Θεὸν ἔχοντα βοηθόν, μήτε τῆς πρὸς ἕτερον συμμαχίας δεῖσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα πάντα φέρειν γενναίως· ἐπὶ ἡ ⓐ πρὸς τὰ βιωτικὰ κατηφότητες, πρὸς τὴν ἐλπίδα τῶν κρειττόνων ὁρᾶντες ἐγκλείεσθαι τοῖς παράγμασιν. ἀρὰ ἔχατός ὄςι λοιπὸν ὑμεῖς. Εἰ ὑςέρησις γὰρ χρημάτων, φησὶν, ἀπορήσαντάς τινες τῆς πίςεως, προσέχοντες πλάνοις ἡ διδασκαλίαις δαιμόνων, ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, κωλυόντων γαμεῖν. τί οὖν; ἡμεῖς οὐ κωλύομεν, φησὶ, γαμεῖν; οὐ κωλύομεν, μὴ γένοιτο, βουλομένους, ἀλλὰ τὸν μὴ βουλομένους γαμεῖν προτρεπόμεθα ὅτι τὴν πρόνοιαν. ἕτερόν ὄςι κωλύσαι, ἡ ἕτερον κύριον ἀφῆκαι τῆς προαιρέσεως. ὁ μὲ γὰρ κωλύων, καθάπαξ τῦτο ποιεῖ· ὁ ἦ ὡς ὅτι μείζονα, τὴν πρόνοιαν ἐπάγων, οὐ κωλύων γαμεῖν τῦτο ποιεῖ. ἀλλὰ προτρέπων πρόνοιαν. Κωλυόντων, φησὶ, γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάλημψιν μετὰ διακρίσεως τοῖς πιςοῖς, καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. καλῶς εἶπεν, ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. ἀρὰ τὰ προτερα τύτοις ἐσί. ὀρθὴ γὰρ φύσει ἀκάθαρτον, ἀλλὰ πρὸς τὴν συνείδησιν τὸ μεταλαμβάνοντος ἐσί. ἡ πῶς οὖν ἔτεκεν τῷ παλαιῷ αὐτὸν βρωμάτων ἀπέχειν; τὴν παλαιὸν ἐκείνων

εσθ' ὁντες βίου. τί δήποτε ἡμῖνος τάττες σὸν αἱρετικὸς λέγε; πεφυκὸς ὁ Χριστὸς ἡ ἑτέρους λέγων, Ἀνάγκη ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. ἄλλως τε ἀφ' ἑαυτῆς τῆς ῥίζης συφορᾶς ἡ τῶν ζιζανίων τῆς βλάσης τάττης αὐξῆσαι πεφευμένους. σὺ δέ μοι θαύμασον τὸ Παύλου τὸ πεφυτείαν. πεφὶ γὰρ τῶν χρόνων, ὧν ἔμελλεν ἕστεσθαι, ἐκέλευε καὶ τὸν χρόνον αὐτόν. μὴ θαυμάσῃς τοίνυν, εἰ καὶ ὅτε τὸν ἀρχηγὸν ἔχει τὰ τῆς πίστεως, ταῦτα τινες ἐπιχειροῦσι παρασφέρειν τὰ ἐλεύθερα δόγματα, ὅτε ὅταν παγῇ μὴ χρόνον πολὺν ἀποστήσονται ἅπαντες τῆς πίστεως. κωλυόντων, φησί, γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων. τί δήποτε καὶ τὰς ἄλλας αἱρέσεις οὐκ εἶπεν; ἠπείξατο γὰρ αὐτὰς εἰπεῖν, πάθημα τοῦ πλάνου καὶ διδασκαλίας δαιμονίων. οὐ γὰρ ἐβούλετο πᾶσι καταπαύειν εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς ταῦτα· ἀλλ' ὅπερ ἀρχὴν εἰλήφει, τοῦτο πᾶσι πρέπει αὐξε, τὸ τῶν βρωμάτων. ἀ ὁ Θεός, φησι, ἔκτισεν εἰς μεταλήψιν τοῖς πιστοῖς, καὶ ἐπιγινώσκουσι τὴν ἀλήθειαν. Σὺ δὲ τί μή φησι, καὶ τοῖς ἀπίστοις; ὡσεὶ τοῖς ἀπίστοις, ὁπόταν νόμοις ἑαυτὸν τούτων ἀπείργεσι; τί οὖν; οὐ κακὸν ἡ πυφή; καὶ σφόδρα. ἀφ' τί, εἰ οὐκ μεταλήψει ἔκτισται; ὅτι καὶ ἄρτον ἔκτισεν, καὶ κακὸν ἡ ἀμετεία, καὶ οἶνον ἔκτισεν, καὶ κακὸν ἡ ἀμετεία. ἐχ ὡς ἀκάθαρτον ἰῶν τὸν πυφλὸν πεφυγιτθαι κελεύει, ἀλλ' ὡς σκάνδαλον ἀφ' τῆς ἀμετείας τὸν ψυχῶν. ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, φησι, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον. Εἰ κτίσμα Θεοῦ, καλόν· Πάντα γὰρ καλὰ λίαν. τῷ εἰπεῖν, κτίσμα Θεοῦ, πεφὶ τῶν ἐδωδίμων ἀπάντων ἠπείξατο· καὶ πᾶν πεφυκατασκευᾶ τὸν αἱρεσιν τὸν τῶν ἀγνήστων τὸν ὕλην εἰσαγόντων, καὶ σκεῖνος ταῦτα λεγόντων ἐστί). Οὐκοῦν εἰ καλόν, τί ὅτι φησι, τὸ, ἀγιάζεται ἀφ' λόγου καὶ ἐντεύξεως; δῆλον γὰρ ὅτι ἀκάθαρτόν ἐστιν ἀγιάζεται. οὐ τοῦτο, ἀλλ' οἰόμεθα πεφὶ σκεύους φησὶ τοῦ κοινὰ ἢ ἀκάθαρτα νομίζοντας ἐξ αὐτῶν ἐστί). δύο τοίνυν λήψει κεφάλαια, εἰ μή, ὅτι οὐδὲν κτίσμα κακόν· δεύτερον ἡ, ὅτι εἰ καὶ ἦν κακόν, ἀλλ' ἔχεις τὸ φάρμακον· σφράγισον, εὐχαρίστησον, δόξασον τὸν Θεόν, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία ἀπέπτη. οὐκοῦν καὶ ὁ εἰδωλόθυτον, φησιν, ὅταν δυνάμεθα καθαίρειν μὴ ἤδεις, ὅτι εἰδωλόθυτόν ἐστι· ἐὰν ἡ εἰδῆς λοιπόν, καὶ μεταλάβῃς, ἀκάθαρτος ἔσῃ, οὐχ ὅτι εἰδωλόθυτόν ἐστιν, ἀλλ' ὅτι πεφυταχθεὶς μὴ κοινωνεῖν δαίμοσιν, ἐκοινώνησας δι' ἐκείνου. ὥστε ὅτι ἐκεῖνό ἐστι φύσει τοιοῦτον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πεφαιρέσεως τῆς σῆς καὶ τῆς πεφυκούσης. τί δαί; οὐκ ἀκάθαρτον τὸ ὕειον; ὑδαμῶς· ὅταν μὴ θυσίας λαμβάνῃ, ὅταν μὴ σφραγίδος, οὐδὲν ἄλλο οὐδέν. ἀκάθαρτος ἡ πεφαίρεσις ἡ μὴ θυσίαν τῷ Θεῷ.

6 Ταῦτα ἐκτοπήλθμος τοῖς ἀδελφοῖς, καλὸς ἔση διάκονος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐντεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἣ παρηκολούθηκας. Ταῦτα, ποῖα; ἅπερ εἶπεν, ὅτι τὸ μυσήριον μέγα ὅστι, ὅτι τὸ τούτων ἀπέχεσθαι, δαιμόνιον ὅστι, ὅτι διὰ λόγου καὶ ἐντεύξεως Θεοῦ τὰ βρώματα καθαρίζεται. ἐντεφόμενος, φησι, τοῖς λόγοις τῆς πίστεως, καὶ τῆς διδασκαλίας ἣ παρηκολούθηκας.

7 Τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραώδεις μύθους πεφαιτοῦ. 8 Γύμναζε δὲ σεαυτὸν πεφὸς εὐσέβειαν. Ταῦτα ἐκτοπήλθμος, φησιν. ὁρᾷς ὑδαμοῦ τὸ ἀοίκητον ἐνθένδε, ἀλλὰ τὸ συγκαταβάσεως; ἐκτοπήλθμος, φησιν· ἐκ εἶπεν, ὅτι ἔπεμψεν, οὐκ εἶπε, παρεγένετο, ἀλλ' ἐκτοπήλθμος· τουτέστιν, ὡς συμβαλλόμενον ταῦτα ἐκτοπήλθεν, καὶ σὺν λόγοις διακόπει σὺν πᾶσι πίστεως. ἐντεφόμενος, φησι, δὲ διηνεκὲς τῆς ἐκ τοιαύτα πεφοσοχῆς δηλοῖ. ὥσπερ γὰρ τὸν ἔρφιον ταύτην καὶ ἐκάς ἐκ ἡμέρας πεφοσφερόμεθα, οὕτω, φησί, καὶ σὺν πᾶσι πίστεως λόγοις ἀεὶ λαμβάνωμεν, ἀεὶ τούτοις πεφοφόμεθα. τί ὅστι, ἐντεφόμενος; μνημονικῶς, συνεχῶς τὰ αὐτὰ φέρων, ἀεὶ πᾶ αὐτὰ μιγετῶν. ἔρφιον γὰρ ἔχει οὐ τὸν τυχόντα σὺν ὁ βεβήλος καὶ γραώδης μύθος πεφαιτᾶται· πῶς οὖν ταῦτα λέγει; καὶ Ἰουδαίων πεφαιτήσεις. ἐ μύθους αὐτοὺς φησι; καὶ πόθεν, ἢ ἀφ' ἑαυτοῦ πεφαπίστεις, ἢ ἀφ' ὧν ἄκουσεν. ὃ γὰρ ἐν κωμῳδῇ χρήσιμον· χωρὶς ἡ τῶν κακῶν, οὐ μόνον ἄχρηστον, ἀλλὰ καὶ βλαβερόν. οὑτωσὶ γὰρ

μοι

ἀλλὰ, ἢ ὁ ἵππος τιμᾶται; τί ζώντης τῆς ἀληθείας χαίρει, δι' ἣν ἐστρέβλωσαν; ἵνα ὁ κτήνος μετ' εὐφημίας προέλθῃ; ἀλλὰ ὁ ἵππος ἐχέσθαι σεμνόν; ἀλλὰ ἡ δοῦλοι τούτῳ μετέχουσι. εἰσὶ δέ τινες, οἱ τοσοῦτον ἔχουσι τύφου, ὡς μηδὲν δεόμενοι, ὅπισθεν ποιεῖν ἀκολουθεῖν. ἆρα τί τούτων ἐστὶν ἀλογώτερον; ἀπὸ ἵππων, καὶ πολυτελείας ἱματίων, ἡ ἀκολουθῶν βούλονται φαίνεσθαι. τί ζώντης τῆς δόξης ὑδαιμονέστερον, τῆς ἀπὸ ἵππων, καὶ οἰκετῶν σεμνοπρεπῶς; σοφώτερος εἶ; μηδενὶ τούτων χέζεσθε· οἰκεῖον ἔχε τὸν κόσμον, μὴ τῇ ἑτέρου παρουσίᾳ καλλωπίζου. ζῶντα ἡ ποιητοῖ, ἡ μαγειροὶ, ἡ ἀλλοδαποὶ, ἃ πόντες ὅσοι πλούτου μετέχουσι, δωρεὰν ἔχει. καὶ μίμοι, ἡ ὀρχησταὶ ἐφ' ἵππων φέρονται, ἡ οἰκέτιον πρόσωπα ἔχουσι, ἀλλ' ὅμως μίμοι εἰσὶ, ἡ ὀρχησταὶ, ἡ ὑπὸ γελάσαι σεμνοὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἃ τῶν ἀκολούθων. ὅταν γὰρ μηδὲν τῶν ἐκ ψυχῆς καλῶν πρόσῃ τῷ τοιούτῳ, ζῶντα ἔξωθεν προστεθῇ θύρᾳ ἡ μάτην. καὶ καθάπερ οἰκοδομεῖ τοῖχον, ἵνα διεφθορὸς σώματι, ὅσα ἐν ὑπεροψίᾳ τεθῇ, μᾶλλον αὐξήσῃ ἃ ἡ διεφθορός· οὕτω δὴ ἃ ἐκ ζώων, ἐπιδιδοῦσι ἡ ψυχὴ ὅσοις ἀπὸ τῶν ἐκτὸς προσλαμβάνει, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦτο ὅσα, καὶ μείζονα ὑπὸ αὐτῆς ἐκείθη χρεία. μὴ δὴ προὸς ζῶντα ἐπτοημένοι ὦμεν, ἀποχώμεν ἑκάστοτε τῷ προσκαίρῳ, τῷ μείζονι ἐχόμενοι, τῷ πνευματικῷ, τῷ ὄντως αἰδεσίμοις ποιούντων ἡμᾶς, ἵνα καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν.

Λογ. ιβ. 1 ΤΟ ΔΕ ΠΝΕΥΜΑ ΡΗΤΩΣ ΛΕΓΕΙ, ΟΤΙ ΕΝ ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμόνων, 2 Ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, 3 Κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν· 4 Ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλὸν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον. 5 Ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως.

ΣΠερ τῆς πίστεως ἐχόμενοι ἐπ' ἀσφαλοῦς τῆς ἀγκύρας ὁρμίζονται, οὕτως καὶ ζώντες ἐκπεσόντες ὑδάμου σῴζεσθαι δύνανται· ἀλλὰ πολλοὶ ἄνω καὶ κάτω πλανηθέντες πλάνοις, τὸ τέλος πάντων εἰς αὐτὰ τῆς ἀπωλείας φέρονται τὰ βαράθρα. καὶ τοῦτο οὐδὲν μὲν ἐδήλωσεν εἰπών, ὅτι πολλοὶ ἀποστήσονται τῆς πίστεως· καὶ νῦν δὲ φησὶ τὸ, πνεύμασι πλάνοις λέγει, ὅτι αἱ ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις. φησὶ Μανιχαίων, καὶ Ἐγκρατιτῶν, καὶ Μαρκιωνιστῶν, καὶ πάντος αὐτῶν τοῦ ἐργαστηρίου· ταῦτα φησὶν, ὅτι αἱ ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως. ὁρᾷς ὅτι πολλοὶ αἴτιοι τῶν μὴ ζῶντα κακῶν, ὃ τῆς πίστεως ἀποστῆναι; τί δέ ἐστι, ῥητῶς; φανερῶς, σαφῶς, ὁμολογουμένως, ὡς μὴ ἀμφισβάλλειν. μὴ θαυμάσῃς, φησὶν, εἰ καὶ ἀπὸ τῆς πίστεως τινες ἀποστάντες ἐπὶ Ἰουδαΐζουσιν· ἔστι καὶ ἐξ ὑμῶν ὅτι χαλεπώτερον αὐτοὶ τῆς πίστεως μετέχοντες τοῦτο ἐργάσονται, ἡ μίσει βρωμάτων, ἀλλὰ ἡ μίσει γάμων, ἡ πάντων τῶν τοιούτων τῶν ὀλεθρίων συμβουλίων εἰσάγοντες. οὐ περὶ Ἰουδαίων λέγει ταῦτα. πῶς γὰρ ἦν, οἱ ὑστέροις καιροῖς, καὶ ὅ, ἀποστήσονται τῆς πίστεως, ἔχει χώραν; ἀλλὰ περὶ Μανιχαίων, καὶ τῶν ἀρχηγετῶν τούτων. πνεύματα γὰρ πλάνης ἐκάλεσεν αὐτούς, εἰκότως. ἐκεῖθεν γὰρ ἐκείνων ἐσπερμένοι, ταῦτα ἐφθέγξαντο. τί ἐστιν, οἱ ὑποκρίσει ψευδολόγων; αὐτὰ ἃ ψεύδονται οὐκ ἄγνοιαν, οὐδὲ γὰρ εἰδότες, ἀλλ' ὑποκρινόμενοι ψεύδονται, εἰδότες μὲν τὸ ἀληθὲς, τὸ δὲ συνειδὸς κεκαυτηριασμένοι, τυπτόμενοι, ποικ-

πρόδηλα καὶ τῇ καταφρονήσει, διπλῆν γίνῃ πλούσιος, τῷ τι σοι παθεῖν ταῦτα ὑπάρχει, καὶ ᾧ μηδεὶς δύναται ὧν ⓐ πολλοί. οὐ γὰρ ὃ πολλὰ κεκτῆσθαι, πλουτοῦντος, ἀλλὰ ὃ μὴ πολλῶν δεῖσθαι. ὥστε ἕως μὲν δεῖ), σοὶ τὸ πένητος ὁ βασιλεὺς διεκώλυσε. πενία γάρ τοῦτο ἐστὶ ὃ διαζεύξει ἕτερον. ὥστε καὶ ὁ βασιλεὺς κεῖ τοῦτο τὸ λόγου πένης ἐστί, καθὸ δεῖται τῶν ἀρχομένων. ἀλλ' οὐχ ὁ ἐσαυρωμένος οὗτος. σοὶ γὰρ δεῖται, ἀρχόντων αὐτῷ πρὸς ⲁⲅⲫⲟⲩⲫⲓⲱ αἱ χῶραι. Ἐμοὶ γάρ, φησι, καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χῶραι αὗται. ταῦτα ὁ χρῆσις ἔλεγεν ὁ λέγων, Ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες, ὁ χρῆσις ὁ Θεὸς τοιούτοις παρὰ τῆς σὺ Λύδρα καὶ Ἰκονίου. Εἰ βούλει τῆς σὺ τῷ κόσμῳ τυχεῖν, ζήτει ⓦ οὐρανόν· Εἰ βούλει δὲ τῆς σὺ ταῦτα ἀπολαῦσαι, καταφρόνησον αὐτῶν. Ζητεῖτε γάρ, φησι, πρῶτον τὴν βασιλείαν τῆς οὐρανῶν, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. τί τὰ μικρὰ θαυμάζεις; τί κέχρηται πρὸς τὰ μηδενὸς ἄξια λόγου; μέχρι ποτὲ πένης; μέχρι ποτὲ πτωχός; διάβλεψον εἰς ⓦ οὐρανόν, ⓦ ὁρᾷ πλοῦτον ἐνταῦθα, καταγέλασον τοῦ χρυσοῦ, μάθε τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, πόση τίς ἐστι. μέχρι τοῦ πρώτου μύλου ἡ ἀπόλαυσις, μέχρι τοῦ πρώτου βίου τοῦ ὑπερκείμενου. ὅσον ψάμμος, μᾶλλον δὲ ὅσον σταγὼν πρὸς ὠκεανόν ἐστιν, τοσοῦτον ὁ πρῶτος βίος πρὸς τὰ μέλλοντα. οὐκ ἔστι κτῆσις τοῦτο, χρῆσις ἐστίν, οὐκ ἔστι κυρία. πῶς γάρ, ὅταν σε ἀποπνίουσι, ἢ ἑκόντος ἢ ἀκόντος, ἔπειτα λαμβάνωσι πρόσταγμα ἢ ὄνος, ἢ αὖθις πάλιν ἑτέρους δόντες, καὶ πάλιν ἑτέρους; πάντες γὰρ πρῶτοι ἐσμεν, καὶ ὁ κύριος τῆς οἰκίας πάλαι μᾶλλον ὁ μισθωτὴς ἐστὶ τῆς οἰκίας. πολλάκις γὰρ ἐκείνου τελευτήσαντος, οὗτος ἦλθε, πλέον ἀπολαύων τῆς οἰκίας. Εἰ δὲ οὗτος μὴ μισθός, ἀλλὰ κἀκεῖνος ὁ πρότερος μὴ μισθός. ὠκοδόμησε γάρ, καὶ ἐπλησιπαρέδωκε, καὶ ἐπισκεύασε. ῥήματι μόνον ἐστὶν ἡ διαστολή· τῷ δὲ ἔργῳ πάντες τῆς ἀλλοτρίων ἐσμὲν κύριοι. ἐκεῖνα μόνον ἐστὶν ἡμέτερα, ὅσα δὲ ἐκεῖ πρὸς πέμψωμεν· ταῦτα δὲ οὐδὲ ταῦτα, οὐχ ἡμέτερα, ἀλλὰ τῶν ζώντων· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ζῶντας ἡμᾶς ἀπολείπει. ἐκεῖνα μόνα ἐστὶν ἡμέτερα, ὅσα τῆς ψυχῆς ἐστὶ κατορθώματα, ἐλεημοσύνη καὶ φιλανθρωπία. ταῦτα γὰρ ἐκεῖσε λέγει) καὶ τῷδε τοὺς ἔξωθεν. ἐκεῖσε γὰρ ἡμῶν ἐστί. ποιήσωμεν οὖν ἑαυτοὺς τῆς ἐκεῖσε. οὐ γὰρ δυνατὸν χρήματα λαμβάνοντα ἀπελθεῖν, ἀλλὰ δυνατὸν ἐλεημοσύνῃ λαμβάνοντα ἀπελθεῖν. μᾶλλον δὲ καὶ προπέμψωμεν αὐτά, ὥστε ἑτοιμάσαι ἡμῖν πολλὴν εὐπάρρησιαν ἐν ταῖς αἰωνίοις σκηναῖς. χρήματα λέγεται τοῦτο ὃ κεχρῆσθαι, οὐ τοῦτο ὃ κύριος ἦν). καὶ τὰ κτήματα δὲ αὐτὰ χρῆσίς ἐστιν, οὐ δεσποτεία. Εἰπέ γάρ μοι, πόσων κυρίων ἕκαστος ἀγρὸς γέγονε, καὶ πόσων ἔσται; λέγεται πως καὶ προοίμια σοφωτάτη. οὐ γὰρ τῶν ἀνωφελῶν προοιμίων δεῖ καταφρονῆσαι, ἀλλ' ἔχουσί τι σοφόν. ἀγρέ, φησί, πόσων ἦς, καὶ πόσων ἔσῃ; τοῦτο δὲ πρὸς οἰκίας, τοῦτο καὶ πρὸς χρήματα λεκτέον ἡμῖν. ἄρτι μέν σοι δεῖται ἡμῶν συναποδημεῖν, ἄρτι μέντοι διαβαίνει πρὸς τὸ ζῷόν τοῦ ὁδοῦ. σκιάσωμέν ποτε, καὶ σοέσωμεν τῶν χρημάτων ⓦ πόδα, ἵνα ἀνάψωμεν τῆς ἐκεῖ τοῦ ὑπερθυμίαν. οὐ δυνάμεθα οὕτω δύο ἔρωτας μίαν κατέχειν ψυχήν. ἢ γὰρ ⓦ ἕνα, φησί, φιλήσει, καὶ ⓦ ἕτερον μισήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. ὁρᾷς, εἰπέ μοι, ἄνδρα ἀκηλήτους ἔχοντα κολλυβιστήν, καὶ συνοικοῦντα ἀεὶ τῷ ἀγορᾷ, σπεύδοντα ἡμφιεσμένοι ἱμάτια, ἵππῳ ἐχούμενον, τὰ αὐχένα τείνοντα; μὴ καταπλαγῇς, ἀλλὰ γέλασον. ὥσπερ, ὅταν τὰ παιδία ὁρᾷς ἀρχοντα παίζοντα, καταγελᾷς, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων. σοὶ δὲ τοῦτο ἐκείνου διεκώλυσε, μᾶλλον δὲ ἐκεῖνο καὶ πρότερον, ἅτε πρὸ παιδικῆς γινόμενοι ἡλικίας μὴ πολλῆς τῆς ἀφελείας. ἐκεῖνο γέλως ἐστί, καὶ πόνος· ἐνταῦθα καταγέλαστος ὅστις οὗτος, καὶ ἀφημοσύνης πλήρης. δόξασον ⓦ Θεόν, ὅτι σε τῆς σκιᾶς ταύτης, καὶ τοῦ φυσήματος ἀπήλλαξε. αὐ γὰρ θέλῃς σὺ ὀχεμοῦ ἐρημώσας, ὑψηλότερος; ἴσῃ τοῦ καπνοῦ ὃ ὄχεμος. πῶς; ὅτι ἐκεῖνος μὲν μικρὸν ἀνέσχεν ἀπὸ τῆς γῆς τῷ σώματι, τῇ δὲ ψυχῇ προσκέκληκε (Ἐκολλήθη γάρ, φησιν, ἡ ψυχή μου τῇ ἁμμῷ μου) σὺ δὲ τῷ φρονήματι οὐρανοῦ προσπατεῖς. ἀλλ' ἀχλοῦσιν ἔχει πολλοὺς σοβοῦντας; καὶ τί μᾶλλον αὐτός,

πρὸς α. κ. λ. β. Κορ. ε. ι. ι.

Περὶ ἀ. Ματθ. ε. ι. γ.

Ψαλ. ιη. ε.

χ. μισθωτὸς

χ. κτῆσις

Πάντα χαὶ τῆς οἰκουμένης ἤκουσθη, καὶ ἐπιστεύθη. καὶ ὅλοι λέγει ὁ προφήτης, Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν. τοῦτο μὲν διὰ μίσους ἁπλῶς ῥήματα ἔλεγε. καὶ γὰρ ὄντα, ἀλλὰ πραγμάτων ἀπορρήτων πεπλήρωται. Ανελήφθη ὁ δόξῃ· Ψαλ. ιη. δ.

Τουτέστι, ἐπὶ τιμῇ. Οὗτος, φησιν, Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε. ὅρα μοι τὴν σπουδὴν τοῦ μακαρίου Παύλου. μέλλων προάγειν τοὺς τῆς Ἀσιανῆς ἀξιωμάτους μὴ ἀνέδην ἐμφορᾶσθαι τοῦ οἴνου, οὐκ εἶπε μὴ μεθύειν, ἀλλὰ μηδὲ οἴνῳ πολλῷ προσέχειν. εἰκότως. Εἰ γὰρ ὁ εἰσιὼν εἰς τὸ ἱερὸν, ὅταν ὅλως μεθυσθῇ οἴνου, πολλῷ μᾶλλον τούτους χρή. προφέρει γάρ ἐργάζεται, φησι, καὶ μὴ μέθυε ἐργάσηται, ἀσχεῖ τῆς ψυχῆς σύστασιν, ἀσχολύει τὸ συγκεκροτημένον. σκόπει πῶς πάντα χαὶ μυστήριον καλῇ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν. Εἰκότως. ὑ γὰρ ὅσι πᾶσιν ἀνθρώποις δῆλον, μᾶλλον δὲ ἀγγέλοις ἢ δῆλον. πῶς γάρ, εἰφάνη ἀσθ' τῆς ἐκκλησίας; ἀλλὰ τοῦτό φησιν, ὁμολογουμένως μέγα ὅσι. ὑ γὰρ ὄντως μέγα. ἀνθρωπος γὰρ ἐγένετο ὁ Θεὸς, ὑ Θεὸς ὁ ἄνθρωπος. ἄνθρωπος ὡφθη ἀναμαρτήτως, ἄνθρωπος ἀνελήφθη. ἐκηρύχθη ἐν κόσμῳ. μᾶλλον ἡμῶν εἶδον αὐτοὶ ἄγγελοι. μυστήριον τοίνυν ὅσι. μὴ τοίνυν ἐκπορπεύωμεν τὸ μυστήριον, μὴ πάντα χαὶ αὐτὰ προπηδῶμεν, ἀξίως τοῦ μυστηρίου τοῦτο ζηλώσωμεν. ὁ μυστήρια ἐμπίπτει θυμῷ, μεγάλαι πύλαι εἰσίν. εἰ βασιλεὺς ἡμῖν τὰ μυστήρια ἐκπίπτουσιν, εἰπέ μοι, ἆρα ὑ μεγάλης φιλίας τοῦτο τεκμήριον ἐποιούμεθα; πῶς ἢ ὁ Θεὸς ἡμῖν τὰ μυστήρια αὐτοῦ ἐκπίπτουσι· ὑ ὡς μὴ μεγάλα ὑπερβατηκότες ἀχθοῦσι καὶ ὑπερτείνωμεν γνώμην. φείξωμεν αἰσχύνης ἐπὶ ἀνθρώποις τοὺς ὑπερτείνοντας. "μυστήριον ἐστὶν ὃ πάντες ἴσασι, μᾶλλον ἢ ὃ περὶ τούτου ὑ πάντες ἠδύναντο, πῶς ἢ πᾶσι γνῶναι δῆλον. Προ. ιε. ιβ. Πρ. ιε. ιβ. Ἠθικον. κ ἢ πᾶς, φησι, μυστήριον ἐστιν, ὃ πάντες ἴσασι; μάλιστα μὲ ὑ πάντες ἴσασι. περὶ ἢ τούτου οὐκ ἦλθεν τοῦτο ἢ πῶς γένηται δῆλον.

Ἀξιόπιστοι τοίνυν γινώμεθα καὶ τὸ μυστηρίου φυλακτικοί. αὐτὸς ἡμῖν τηλικοῦτον ἐπίστευσε μυστήριον· ἡμεῖς ἢ αὐτῷ σὺν χρήματα πιστεύσωμεν. ἀλλ' αὐτὸς μὲ λέγει, ἀπόδοθί μοι τὰ σὰ ἐμοί, σὺν τοῖς αὐτὰ αἰρέσεσι διώκουσι, σὺν τοῖς, σὺν τοῖς ληστὴς λυμαίνεται, ἢ ἑκατονταπλασίονα δώσει σοι ἀντὶ χρήματος ἀντί, ἢ ὑ πειθόμεθα. χαίτοιγε πρὸ οἵας ἀν' ἀφορμὰς ἀφῆκα ταπεινώμεθα ἀφῆκα, σὺν ἀποπλεονεκτοῦμεν πλέον, ἀλλὰ αὐ ἵλεω ἀποπλέωμεν ὁ ἀφῆκα πεινῶμεν, ἢ χαίρειν ἴσμεν. καὶ κλέπτης ὠφέλησαι, φησι, τὰ σὰ ἔχοντα, ἐμοὶ τοῦτο λέγεις. ὑ λέγω σοι, ληστὴς ἔλαβεν, σὺν τοῖς ἔφατιν. ἑκατονταπλασίονα τὰ σὰ ἀπόδοσι, ἢ σὰ ζωὴν αἰώνιον ἀπόδοσι, ἢ σὺν τοῖς ἀφῆκα πῦθ). ἀλλὰ βεβαίως μοί, φησι, ἀπόδοσι. ἢ τὸ τῆς μεγαλοδωρεᾶς αὐτὸ σημεῖον μέγιστον, ὃ μὴ τὰ σὰ ἀπόδιδοσι τὸ ὃ ὑπερπόρῳ βίῳ τούτῳ· μᾶλλον ἢ ἢ τὰ σὰ ἀπόδωσι [ἑκατονταπλασίονα]. Εἰπέ γὰρ μοι, τὰ σὰ οὐχὶ σμίλλων εἶσι Παῦλος; οὐχὶ κάλαμον ἢ ἄκιστρον Πέτρος; οὐχὶ πλοῖον Ματθαῖος; οὐχὶ πάντα αὐτοῖς ἡ οἰκουμένη εἰσῆκτο μᾶλλον, ἢ τοῖς βασιλεῦσι; οὐ πρὸ τοὺς πόδας αὐτῶν ἐτίθεσαν πάντες τὰ χρήματα; οὐκ ἐκείνοις ἐποίουν διαίρεσις, ἢ χωρίοις; οὐχὶ ἢ τὰ ψυχὰ αὐτοῖς ἐσχείριζον; οὐχὶ ἐλευθερίας ἑαυτοὺς τῆς ἐκείνων βουλῆς ἐξήρτησαν; ὑχὶ ἢ ἑαυτοὺς δούλους κατέγραφον; ἢ πῶς ἢ οὐ πολλὰ τοιαῦτα ὁρῶμεν γινόμενα; πολλοὶ γὰρ πολλάκις ἀπὸ μακρὰν ὄντες ἢ βύπλουν, μάκελλαν μεταχειρίζοντες μόνοι, ἐ σὺν τῆς ἀναγκαίας μοίρης "ἀποχωροῦντες ζωῆς, προσηγείαν μισάζοντος ἔχοντες, πλούτων μᾶλλον ἐφιέμενοι, καὶ πρὸ βασιλέων ἐπιμήσαντο. ἀλλὰ μικρὰ τοῦτα; ἀλλ' ἐπέσπασι ὅτι προσῆκεν τοῦτα· ὃ ἢ κεφάλαιον ἐστὶ τοῦ μέλλοντος πατεμίου χρόνου. καταφέρουσι χρημάτων, εἰ βούλει χρήματα ἔχειν· εἰ βύλει πλουτῆσαι, ἡδοῦ πίπτε. τοιαῦτα γὰρ τὰ τοῦ Θεοῦ τὰ προδόξα. οὐ βούλεται σε ἐκ τῆς οἰκείας ἀσυδοῦς, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτὰ χρήτος ἡμέσθαι πλούσιον. ἐμοὶ τοῦτα, φησι, ἄφες· σὺ τὰ πνευματικὰ μελέτησον, ἵνα μάθῃς μὲ ἢ τὸ δουλεύειν. τὸ δουλεύειν, ἢ ζητεῖ προφεύγει τὸ χρημάτων φεύγει. ἕως ὅτου αὐτῷ αὐτύχει, πένης εἶ· ἐπειδὰν Ψαλ. ιη. δ.

φυσει. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰς μὲ οἰκίαν νεώνητον οἰκέτιν μὴ ἐξεστιν ἐγκαθεῖξεσθαι τὴν ἐνδον, πρὶν αὐ δι' πολλῆς τῆς πείρας τῆς αὐτῆ γνώμης πολλὰ τεκμήρια λάβω, εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐξωθεν εἰσελθόντα, εἰς τὸν ἐσώτατον οἶκον καταπτῆσεσθαι;

11 Γυναῖκας ὡσαύτως (διακόνους φησὶ) σεμνὰς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσι. χ. διλόγους.

Τινὲς ἁπλῶς περὶ γυναικῶν εἰρῆσθαι τοῦτό φασιν, οὐκ ἔστι δέ. πῶ γὰρ ἐβούλετο μετὰ τὴν εἰρημένων προεμβαλεῖν περὶ γυναικῶν; ἀλλὰ περὶ τῶν τὸ ἀξίωμα τῆς διακονίας ἐχουσῶν λέγει.

12 Διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες. Ταῦτα δὲ περὶ γυναικῶν διακόνων ἀρμόττει εἰρῆσθαι. σφόδρα γὰρ ἀναγκαῖον τοῦτο, καὶ χρήσιμον, καὶ κόσμον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς, φησὶν, ἄνδρες. ὁρᾷς πῶς πανταχοῦ καὶ πάντα διακόνων ἀρετάς; εἰ γὰρ δὲ μὴ τῆς αὐτῆς εἶσιν ἀξίας τῷ ἐπισκόπῳ, ἀλλ' ὅμως ὁμοίως ἀναπλήσωσι, ὁμοίως ἀγαθοὶ ὀφείλουσιν εἶναι. Τέκνων καλῶς προϊστάμενοι, καὶ τῶν ἰδίων οἴκων.

13 Οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες, βαθμὸν καλὸν ἑαυτοῖς περιποιοῦνται, καὶ πολλὴν παῤῥησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Παραχρῆ πᾶσιν τοῦ τῶν τέκνων προστάσθαι, ἵνα μὴ ἀπὸ τούτου τὰ λοιπὰ σκανδαλίζωνται. τὰ γὰρ καλῶς, φησὶ, διακονήσαντες, βαθμὸν καλὸν ἑαυτοῖς περιποιοῦνται· τουτέστι, προκοπὴν καὶ παῤῥησίαν πολλὴν τοῦ πίστει Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὡσπερ ἔλεγεν, ὁ ἐν τοῖς κάτω διῤῥιζωτὸς ἑαυτὸν διεγηγερμένους, ταχέως καὶ πρὸς ὕψος ἀναβιβάσονται. χ. αὐξήσονται.

14 Ταῦτά σοι γράφω, ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σε τάχιον·

15 Ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ σε ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. Ἵνα μὴ δὲ περὶ τοιούτων αὐτὸν διατάττεσθαι εἰς ἀφυιλίαν ἐμβάλῃ μαθητὴν, φησὶν, οὐ διὰ τοῦτο ταῦτα γράφω, ὡς οὐκέτι ἔχων, ἀλλ' ἔχω μὲν· εἰ δὲ συμβῇ μοι βραδῦναι, ἵνα μὴ ἀφάλλῃς, φησὶ, τούτῳ μὲν γὰρ τῷ παῦσαι τὴν ἀφυιλίαν ταῦτα ἐπιστέλλω· τοῖς δὲ ἄλλοις γε διὰ τοῦ διεγείραι αὐτὸν, καὶ ποιῆσαι σπουδαιοτέρους. ἡ γὰρ παῤῥησία αὐτοῦ δὲ ἐπαγγελλομένη, μεγάλα κέρδη ἐργάζεται. μὴ θαυμάσῃς δὲ, εἰ πανταχοῦ πάντα προτρέπων, νῦν τοῦτο λέγων, ἐλπίζω ἐλθεῖν, ἐὰν δὲ βραδύνω. τοῦτο γὰρ ἀγνοοῦντός ἐστιν. ὅπου γὰρ πάθημα ἦν τοῦτο, καὶ οὐκ οἰκεία γνώμη ἐπρόσταττεν ἀνὴρ ἐπρόσταττε, δὲ τοῦτο εἰκότως ἐγίνου. ἵνα εἰδῆς, φησὶ, πῶς δεῖ σε οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. οὐχ ὡς ἐκεῖνος ὁ Ἰουδαϊκός. τοῦτο γὰρ ὅτι τὸ στηρίζον τὴν πίστιν καὶ τὸ κήρυγμα. ἡ γὰρ ἀλήθεια ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ στῦλος, καὶ ἑδραίωμα.

16 Καὶ ὁμολογουμένως, φησὶ, μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι· Τουτέστιν, ἡ οἰκονομία ἡ γὰρ ἀληθὴς. μὴ μοι εἴπῃς τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἄστρα τῶν ἀγίων, μηδὲ τὸν ἱερέα. στῦλος ἐστὶ τῆς οἰκουμένης ἡ ἐκκλησία. σύνιστησι δὲ μυστήριον, καὶ φείδεται ἔλεγε. καὶ μυστήριόν ἐστι, καὶ μέγα. καὶ εὐσεβείας μυστήριον, καὶ ὁμολογουμένως, καὶ ζητουμένως. ἀναμφίβολον γάρ ἐστιν. ὅπου δὲ ἱερέων διακατέμνομος χ. Ικάδων Matth. ια. ιθ. τοιοῦτον εἶπεν, οἷς τὸ τῶν Λευιτῶν, εἰς ἕτερον ἀπάγει δὲ τὸ σῶμα λέγων, Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ, τουτέστιν, ὁ ἀνθρωπος. ὥφθη, φησὶ, ἐν σαρκὶ, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι. ὅτι τοῦτο λέγει, καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς, ἢ ὅτι δόλον οὐκ ἐποίησεν· ὅθεν ὁ προφήτης λέγει, Ος ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. Ησ. νγ. θ.

Ὥφθη ἀγγέλοις. Ὅτι καὶ ἄγγελοι μὴ ἦσαν εἰδότες δὲ ἐγὼ τοῦ Θεοῦ, προστετηκότες ἦσαν ἐρωντες. ἵστως μέγα τὸ μυστήριον. Εκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ.

Παραχρῆ

κή. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐγὼ ποιήσω φανερόν. Εἰπὲ γάρ μοι, εἴ τις κεκλημένος καὶ θλίψαι, εἶτα ἡ Ⓦ παῖδα συγκαλούμενον αὐτῷ ἴδοι, ἡ κείσεται ἀπὸ τῆς κρεάδος ἀνιούσης, οὐκ ἀποδαρήσεται; σφόδρα γε. ἡ πῶς, ἐγὼ λέγω. Εἰ γὰρ Ⓤ μὴ παρόντες, ταῦτα ὁρῶντες χαλοῦμεν, καρκῶσι καὶ ἐκλύονται; πολλῷ μᾶλλον Ⓤ κακούμενοι τοῦτο πείσονται. Ⓒ μὴ θαυμάσῃς. ἄκουε γάρ τινος σοφοῦ λέγοντος, Καὶ σὺ ἑάλως ὥσπερ ἡμεῖς, εἰς ἡμῖν ἡ κατηγόρησας. ἔχει γάρ πως φύσει τὸ συμπαθὲς τὸ ἀνθρώπινον, ἡ ταῖς τῶν ἑτέρων κατακλώμεθα συμφοραῖς. Εἰπέ δή μοι, ἆρα ὁ πατὴρ Ⓦ υἱὸν ὁρῶν εἰς τὴν αὐτὴν κείμενον δίκην, οὐδαμοῦ, οὐδαμοῦ, οὐ συνωδίνει λήψεται τῆς ὀφιῶν; πῇ ἡ αὐτὴ τοῦ γυναῖκα; πῇ ἡ ἀνθρώπου Ⓦ ἀνθρώπου, ἡ χὶ τότε μᾶλλον κατακλώμεθα; καί, φησιν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ταῦτα ἃ πάσχω· οἶδα κἀγώ· ἀλλ' ἐτερα πολλῷ χαλεπώτερα. κλαυθμὸς γὰρ ἔσται ἀνθρώπινος τότε, πάντων ἀλλήλους ὁρώντων*, πάντων κωκυόντων. Ⓤ εἰ λιμῷ ὄντες, εἰπέ, ἆρα οὐδαμοῦ λαμβάνοιεν τῶν οἰκείων κακῶν ἐκ τῆς ἑτέρων εὐπορίας; πῇ ἡ ὅταν ἡ ἡ παῖς, ἡ ἡ πατὴρ, ἡ γυνή, ἡ ἕτερόν τινα τοῦ αὐτοῦ πάσχοντα δίκαιον; πῇ ἡ ὅταν φίλους ἐρωμένῃ, ἆρα οὐδαμοῦ ἔχομεν; οὐκ ἔστι, οὐκ ἔστι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιτείνεται ἡμῖν τὰ ὀφιά. χωρεῖς ἡ τούτων ὄντα κακά, ἃ μὴ ἔχει οὐδαμοῦ ἀπὸ τῶν κοινῶν ὀφῶν τινα ἐκεῖ παραμυθίαν. οἷον τι λέγω· ἔστω τις ὁ πυρέττων κείμενος, ἡ ἄλλος πάλιν. πῶς ἀλλήλους οὐδαμοῦ παραμυθήσονται; Εἰπέ μοι, οὐδαχοῦ, εἴ ποτε ὁ πυρέττων γεγόναμεν σφοδρῶς, ἐκεῖ πάντα τὰ τῆς οὐδαμοῦ παραμυθίας ἡμῖν ἐξέλιπεν; εἰκότως. ὅταν γὰρ ὑπερεκτεθῇ τὰ ὀφιά, οὐκέτι ἂν ἔχοι χρόνον οὐδαμοῦ παραμυθεῖσθαι τις ἢ ψυχή. ἢ οὐχ ὁρᾷς ὅτι οὐδὲ ὕδωρ ἀποδεδομένους, πάσας ἔχουσι δεξαμενὰς ἑτέρας γυναῖκας ὁ αὐτὸς παρούσας; ἀλλ' οὐδὲν ἀπὸ τούτου ὁ πόνος ἐλάττων ἐκεῖ. μὴ δὴ ταύτῃ παραμυθώμεθα τὴν ἐλπίδι, ἀλλὰ μίαν εὑρωμεν οὐδαμοῦ παραμυθίαν, ὃ μετὰ μόνης ὑπομένειν τοὺς ἡμερήσιους, ἡ ἐκφεύγειν τῆς ἀγαθοῦ ὁδοῦ τῆς ἐπὶ τὴν ὁρμοῦ φερούσης, ἵνα τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐπιτύχωμεν.

Λογ. ιᾱ. 8 ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ ΩΣΑΥΤΩΣ ΣΕΜΝΟΥΣ,
μὴ δίλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς,
9 Ἐχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. 10 Καὶ
οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄντες.

Διαλεγόμενος πρὸς ἐπισκόπων, ἡ χειροτονίας αὐτὸν, ἡ εἰπὼν τίνα δεῖ ἔχειν, πόσην ἡ ἀπέχεσθαι χρὴ, ἡ ὃ τῶν προεστώτων πάθος ἀφεὶς, εἰς τοὺς διακόνους μετῆλθε. τί δήποτε; ὅτι οὐ πολὺ ὃ μέσον αὐτῶν ἐστι τῶν ἐπισκόπων. ἡ γὰρ ἡ αὐτὴ διδασκαλία εἰσὶν διαδεδειγμένοι, ἡ προστασίαν ἐκκλησίας· ἡ ἃ περὶ ἐπισκόπων εἶπε, ταῦτα ἡ προεστώτες ἁρμόττει. τῇ γὰρ χειροτονίᾳ μόνῃ ὑπερβεβήκασι, ἡ τούτῳ μόνον δοκοῦσι πλεονεκτεῖν τοὺς προεστῶτες. διάκονοι ὡσαύτως τυπτόμενοι, τὰ αὐτὰ διὰ, φησιν, ἔχειν ἡ αὐτούς. τί ἐστι τὰ αὐτά; οἷον ὁ δυσπολίτευτος εἶ), ὁ σώφρονας, ὁ φιλόξενος, ὁ ἐπιεικής, ἀμάχους, ἀφιλάργυρος. ἡ ὅτι τοιούτους αὐτοὺς εἶ) βούλεται εἶπε ὁ, ὡσαύτως, ἐδήλωσε διὰ τῆς ἐπαγωγῆς λέγων, σεμνούς, μὴ δίλόγους· τουτέστι, μὴ κουφολόγους, μηδὲ δολεροὺς. οὗτος γὰρ ὅτῳ ποιῇ εἴωθεν ἀγωγῆς, ὡς ὁ δολεροῦ· οὗτος ὅταν ἀγορεύσει τὸ τῆς ἐκκλησίας, ὡς ὁ ὑπτύσει. μὴ οἴνῳ πολλῷ, φησι, προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας ὁ μυστήριον τῆς πίστεως τὸ καθαρᾷ συνειδήσει. ἰδοὺ ἰσήμανε πῶς ὅτι ἀληθοῦς εἶ). ὁρᾷ ἡ πῶς ὁ μὴ νεόφυτον ἡ τοιαῦτα πάσχει. Ὃ γὰρ εἶπεν, Ⓒ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, ὡς πρὸ τοῦ ὑπομένουσι τοῦτο εἰρημένον αὐτοῦ, ὅτῳ Ⓦ συνόδους αὐτὸν ἐπήγαγε. οὗτος γὰρ ὁ μέσος μεταξύ. δηλοῖ τοῦτο εἰρῆσθαι ἡ οὐχὶ ὁ, μὴ νεόφυτον.

νων, φησὶ, ἡ καλὴ μαρτυρία ἐγένετο αὐτοῦ. λαμπρὰ γὰρ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὥσπερ οὖν οὐκ ἄν τις εἴποι τὸν ἥλιον σκοτεινὸν, οὐδὲ αὖ τὸν τυφλὸς (αἰσχύνεται γὰρ τῆς πάντων μαίνεσθαι δόξης) ὅτω τὸ σφοδρὸν καλὸν οὐκ ἄν τις μέμψαιτο· ἀλλὰ τῆς μὲν δογμάτων ἕνεκεν πολλάκις ἂν αὐτὸν ἀμφισβήτοιεν ἕλληνες· βίου δὲ ὀρθοῦ οὐκ ἄν τις λάβοιτο, ἀλλ' ἡ μὲν τῶν ἄλλων θαυμάζοιτο ἡ ἐκπλήττοι). 5

ΗΘΙΚΟΝ Οὕτω τοίνυν ζῶμεν, ὥστε μὴ βλασφημεῖσθαι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. μήτε οὖν πρὸς δόξαν ἀνθρωπίνην βλέπωμεν, μήτε ὥστε πανηγύρεις λαμβάνειν δόξαν, ἀλλ' ἐκατέρῳ τούτων συμμετείδωμεν. Εἰ οἷς Φαρισαῖοι, φησὶν, ὡς φωστῆρες ὁ κόσμος. Διὰ τοῦτο γὰρ ἡμᾶς εἶασεν, ἵν' ὡς φωστῆρες ὦμεν, ἵνα διδάσκωμεν τοὺς ἄλλους κατηχῶμεν, ἵν' ὡς ζύμη γινώμεθα, ἵν' ὡς ἄγγελοι μὴ τοὺς ἀνθρώπους πρεσπολῶμεν, ἵν' ὡς ἄνδρες μὴ τοὺς παῖδας τοὺς μικρούς, ὡς πνευματικοὶ μὴ τοὺς ψυχικούς, ἵνα καρδιάκωσιν ἑκάστοι, ἵνα σπέρματα ὦμεν, ἵνα καρποὺς πολλοὺς φέρωμεν. οὐκ ἔστι λόγων, εἰ τοῦτο ἡμῖν ὁ βίος ἔλαμπεν· οὐκ ἔστι διδασκάλων, εἰ ἔργα ἐπεδεικνύμεθα. οὐδεὶς ἂν ἔτι ἕλλην, εἰ ἡμεῖς ἦμεν χριστιανοί, ὡς νῦν. εἰ δὲ τὸν Χριστὸν ἐφυλάττομεν, εἰ ἠσκοῦμεν, εἰ ἐπλουτοκατέμεθα, εἰ λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, εἰ κακῶς πάσχοντες ὑπηρετοῦμεν, οὐδεὶς οὕτω θηρίον ἦν, ὡς μὴ ἡμέρωσεν ἂν τὴν ἀγριότητα, εἰ τοσαῦτα πάντων ἔβλεπε. Σὲ ἵνα μάθητε, εἶς ἦν ὁ Παῦλος, καὶ τοσούτους ἐπαίδευσεν. Εἰ πάντες ἦμεν τοιοῦτοι, πόσους οἴκους ἂν ἐπαιδεύσαμεν; εἶδον πλείονες εἶσιν οἱ χριστιανοὶ τῶν ἐθνικῶν. καὶ σὺ μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν εἷς ἕκαστος μόνος παῖδας διδάξαι δύναται· σὺ δὲ τοῦτο ἡ τὴν διδασκάλου πλείονα, καὶ τὴν μαθητὴν πολλῷ πλείονα, οὐδεὶς παρέσται. Καὶ γὰρ διδασκόμενοι παρὰ τοῦ τὴν διδασκάλου ἀρετὴν ὁρῶσι. καὶ ὅταν ἴδωσι καὶ ἡμᾶς τὴν αὐτὴν ὑπομένοντας, τὴν αὐτὴν ἐφιεμένους, τὸν ἄρχοντα, τὸν τιμᾶσθαι, πῶς δυνήσονται θαυμάσαι τὸ χριστιανισμόν; ὁρῶσι βίους ὑπερημένους, ψυχὰς γήινας. καὶ χρήματα ὁμοίως αὐτοῖς θαυμάζομεν, πολλῷ ἡ καὶ πλέον. καὶ θάνατον ὁμοίως αὐτοῖς περιεκλάμεθα, πενίαν ὁμοίως φοβούμεθα, πρὸς νόσους ὁμοίως δυσχεραίνομεν, ὁμοίως δόξης ἐρῶμεν καὶ δυναστείας, ὑπὸ φιλαρχείας καὶ κακοήθειαν ἑαυτοὺς, οὐδὲν χαίρειν θραπτόμενοι. πόθεν οὖν ἔχοιεν πιστεῦσαι; ἀπὸ σημείων; ἀλλ' οὐ γίνεται ταῦτα. ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀναστροφῆς; ἀλλ' ἀπόλωλεν. ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀγάπης; ἀλλ' οὐδαμοῦ οὐδεὶ ἴχνος αὐτῆς ὁρᾶται. Διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἡμετέρων μόνον ἀμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑτέρων βλάσφημοι ἡμεῖς λόγοι ὑφέξομεν. ἀναπέμψωμεν ποτε, χειροτονήσωμεν, δείξωμεν πολιτείαν ὅτι γῆς ἀρείττον, λέγωμεν ὅτι ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, καὶ ὅτι γῆς τοῦ ἄθλησιν ὑπομένομεν. ἀλλ' εἰπάτω, φησὶ, τῷ ἡμῶν ἀέρος μεγάλου. πόθεν πίστιν, φησὶν ἑλλήνων; οὐ γὰρ ὁρῶ ὑμᾶς διὰ αὐτὰ τοσούτους ἐκείνους. ἔστι δὲ ταῦτα διηγεῖσθαι, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς, φησὶ, μεγάλους φιλοσόφους, καὶ θαυμαστοὺς βίους ἔτεκεν. φέρε δὴ δεῦρο μοι Παῦλον ἔτερον, καὶ Ἰωάννην. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις. πῶς οὖν οὐχὶ καὶ νῦν δίκαιον ὕστερον ἡμῶν; πῶς δὲ οὐχὶ καὶ ἔστι καθῆσθαι τὸ ἀγνοεῖν αἰτίαν ὁρῶν οὐκ ἐν ἔργοις, ἀλλ' ἐν λόγοις φιλοσοφοῦντας ἡμᾶς; νῦν γὰρ ἔνεστιν ἑκάστους ἐν αἱρεῖσθαι, ἐν αἱρεῖ ἕτοιμοι ἕκαστος· ἔνεστι κυβέρνου γῆς μυρία δικαιοσύνης εἴδη· ἔνεστι θανάτου παιδίου καὶ ἄνω κάτω πεῖσαι. καὶ γὰρ ἄλλα ἀφίημι τὰ πολλοῦ πάθους ἄξια, οἷς οἰκτισμοὺς, καὶ κλαυθμοὺς, καὶ δακτυλήσεις, χύσεις, σύμβολα, ἐξιλάσματα, μαστίας, ἐπῳδὰς, μαγίας. ὕστερον μεγάλα ταῦτα, καὶ ἐκμαὶ τοῦ ὀργίλου ἐκκλησιάσαθαι τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἡ μὴ τὸ ἐν ἀποστεῖλαι ἐαυτῷ, τοιαῦτα τολμῶμεν. τί οὖν ἐστιν ἄρα; οὐδὲν ἔτερον, ἢ πανταχοῦ χρή. τὸ γὰρ πολλοστὸν τοῦ κόσμου μόλις διαφαίνεται. ἀλλ' ἐν ἀπολλύμενοι ἀνάγκης χαίρουσι, ὡς οὐκ αὐτοὶ μόνοι τοῦτο ἐκπεμπόμενοι, ἀλλὰ μὴ πλείονες. καὶ ποίας ταύτας χαρᾶς; καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς χαρᾶς ποσὰ δίκαια. μὴ γὰρ, ὡς ἐγὼ, νομίσῃς, τὸ κηπουρεῖν τῆς συμφορᾶς φέρε δὴ μάθωμεν, ὕστερον καὶ

ἐν ὅπου

χ. φῶτα λέγωμεν,

χ. φέρειν

ὅτω ϗ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὠφέλι ἄλλο, ἢ τοῦτο ἔστι, παιδία, γυναῖκες, οἰκέται. Εἰ ϗ κατανώσ
ἔχῃ τῆς ἀρχῆς ὁ τῆς ἐκκλησίας προεστώς, ἀλλ' ἐχθ καλεῖ ὁ αὐτὸς κατανοὶ τὸν γυναῖκα.
ἀλλὰ τὰ τοιάδε λέγ ἔφυν ἐν τούτοις τὸν χαρὸν καὶ τὸν πρόθυμον φερπίζειν δεῖ· ἔχθ κα-
κ. δούλας. λεῖ ὁ αὐτὸς τὸν δούλας, ἵνα ἡγιατέρας· ἄλλως ϗ καὶ εὐχερέστερον τῆς οἰκίας αὐχθ.
ὁ γὰρ οὕτω ταῦτα καλῶς οὐκ οἰκονομήσας, πῶς τὰ τῆς ἐκκλησίας οἰκονομῆσαι δυ-
νήσεται; Εἶτα εἶπεν,

5 Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων οἴκων προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;

6 Μὴ νεόφυτον, φησιν. Οὐ Ⓦ νεώτερον τοῦτον λέγ, ἀλλ' ἀ Ⓦ νεοκατήχητον. Ἐγὼ α. Κορ. γ. ς.
γὰρ, φησιν, ἐφύτευσα, Ἀπολλὼς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ηὔξανε. τοῦτον οὖν δηλώσας βου-
λόμενος, τοῦτο εἶπεν. ἐπεὶ τί κωλύει εἰπεῖν, μὴ νεώτερον; τίνος οὖν ἕνεκεν αὐτὸς Ⓦ Τι- α. Τιμ. δ. ιβ.
μόθεον νεώτερον ὄντα ἐποίει, ϗ μάρτυρα τοῦτον παρὸς αὐτοὶ λέγων, Μηδείς σου τῆς νεότητος κα-
ταφρονείτω; ὅπερ γὰρ ἐξ ἐλλείψεως προστίθησι τοῦτο ϗ διαπλίζοντα, μὴ βλάπτῃς, φησὶ, νεόφυ-
τον εἰς Ⓦ τὸν ἀρχὴν ὄγκου ἄγαγε, τοῦτέστι, νεοκατήχητον. Εἰ γὰρ φρὴν ἢ ἡμέαθαι μα-
θητὴς, διδάσκαλος ἡμοῦ τοιούτου, καὶ εἰς ὑπόνοιαν ἔρχεται· Εἰ φρὴν ἢ μαθεῖν ἄρχεσθαι,
τῶν ἀρχόντων ἡμοῦ τοιούτου, φυσᾶται. Διὸ τοῦτον ἐπέταξεν· Ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρί-
μα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου· Τουτέστιν, εἰς τὸν καταδίκην τὸν αὐτὸν, ὃν ὁ διά-
βολος ἀπὸ τῆς ὑπονοίας ὑπερέμενε.

7 Δεῖ ϗ αὐτὸν ϗ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ
ϗ παγίδα τοῦ διαβόλου. Κἂν γὰρ ὀνειδίζεσθαι πρὸ αὐτῶν. Διὰ καὶ διὰ
τοῦτο εἶπε, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, κἂν τοῖς λέγων ἀλλαχοῦ, Θέλω πάντας ὑμᾶς θεωρεῖν εἶναι, α. Κορ. ζ. ζ.
ὡς ϗ ἐμαυτὸν, τοῦτέστιν, ὡς ἐγκρατεῖς. ἵνα οὖν μὴ εἰς ψυχὴν ἐκκλείσῃ ὁ προσῆλυτος, ἐὰν
κ. ἐρετικὸν ἀκριβωμένον πολιτείαν ἅπαντα τὸν, διὰ τοῦτο συμμεμετρημένον ἐζήτησεν ἀρετικόν. ἐ-
δεῖ γὰρ καθίσταθαι καθ' ἑκάστην πόλιν Ⓦ πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην. τί ἐν, δὲ μάρτυρί- Τιτ. α. ε.
αν ἔχειν καλὴν, ϗ δόξαν ἀγαθὴν, μήπως ἐν ὄνειδος; μᾶλλον μὲν οὖν δύσκολον τοῦτο.
κ. ἐχθρὸς ἀγαπᾶσι γὰρ αὐτὸν· ὀρθοὶ ὀρθὴν ἔχειν δόξαν παρὰ τοῖς ἐχθροῖς· ὡς ϗ ὁσοὶ τοῦτο μέσοι εἶα-
σιν. οὐ γὰρ εἶπε, διὰ αὐτὸν μάρτυρίαν ἔχειν, ἀλλὰ διὰ αὐτὸν δὲ μάρτυρίαν ἔχειν, ὡς μὴ τῶν
ἄλλων ϗ ταύτην. οὐ γὰρ διὰ ταύτην μόνον. τί οὖν οὐ κακῶς λέγουσι αὐτὸν εἶναι, καὶ βα-
σκαίνοντες, ϗ μᾶλλον ὅπερ ἕλληνές εἰσι; οὐκ ἔστι τοῦτο. Ⓦ γὰρ ἄλλοτριον ἔχοντα βίον
καὶ χαίρειν αἰδοῦνται. πῶς, φησιν; ἄκουε αὐτοῦ πάλιν ἑαυτῷ λέγοντος, Διὰ δυσφημίας καὶ β. Κορ. ς. η.
εὐφημίας. οὐ γὰρ τὸν βίον αὐτῶν ἐπιλαμβάνονται, ἀλλὰ τὸ κηρύγματος. διὰ τοῦτο φη-
σι, διὰ δυσφημίας· ὡς πολλοὶ ϗ χάριτος διεβάλλοντο διὰ τὸ κήρυγμα. ϗ τοῦτο ἐποίουν,
ἐπεὶ μὴ εἶχον τὸν βίον αὐτῶν ὅπερ λαμβάνεσθαι. διὰ τί γὰρ μᾶλλον εἶπε πάντων τῶν ἀπο-
στόλων, ὅτι πάντοτε ϗ ἀστεῖοι ϗ πλουσίκιτας, ἀλλὰ πλάνοι, ὁ τοῦ κηρύγματος ἕνεκεν; ἆρα
οὐχ ὅτι βίον ἄληπτον εἶχον; δῆλον ὅτι. οὕτω τοίνυν ϗ ἡμεῖς ζῶμεν, ϗ οὐδεὶς ἡμᾶς ἐρεῖ
κακῶς, κἂν ἐχθρὸς ᾖ, κἂν ἄπιστος. ὁ γὰρ βίον λάμποντα ἔχων, κἂν πάντες ὦσι κακίστοις ὄντι αἰδέσιμος. τί γὰρ
ἀληθὲς ϗ τὸν ἐχθροὶ διαστομίζω. Εἰς παγίδα ϗ πῶς ἐμπέσῃ; ὃς αὐτὸς ἀμαρτήμασι
κ. κρίνων πολλάκις ἑαυτὸν ἐπέσπασεν, οἷς κρίνει. Εἰ γὰρ εἶπε πιστὸς, ταχέως ἂν τις καὶ ἄλλον παγί-
δα ὑφῆνεν ὁ διάβολος, ταχέως αὐτοὶ αἱρεθῆσαν ἄνθρωποι. Εἰ ϗ τὸν πρὸ ἐχθρῶν δεῖ μάρτυ-
ρίαν ἔχειν, πολλῷ μᾶλλον ϗ τὸν παρὰ τῶν φίλων. ὅπερ γὰρ οὐκ ἔστι κακῶς ἀκούσαι τὸ ἀ-
νεπιλήπτῳ βίῳ κεχρημένον, ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Δαμπάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν Ματθ. ε. ιϛ.
τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἴδωσι τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν, ϗ δοξάζωσι Ⓦ πατέρα ὑμῶν Ⓦ τὸν
τοῖς οὐρανοῖς. τί οὖν οἱ συκοφαντοῦντες, φησι, ϗ ὁπωσοῦν ἐκκείσεσθαι τὸν διαβολὸν ὑπονοήσῃ;
ἐγχωρεῖ μὲν ϗ τοῦτο. διὸ ϗ μετὰ τοῦτον εἰς τὸ μέσον ἄγεσθαι. ἐξ γὰρ πολὺ τὸ δίος. διὰ τοί-

νυν,

πρὸς ἑκάστον ὁρᾶν, ἢ πρὸς ⟨Ⓜ⟩ αὐτὸν βίον ⟨Ⓜ⟩ οἰκεῖον χαρακτηρίζειν. ποίᾳ γὰρ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς τοσαύτῃ κεχρημένος τῇ ῥᾳδιουργίᾳ· ἀλλ' ὅπῃ ἢ αὖθις ἔμελλεν ὑπισχνεῖσθαι κἀκεῖ ἦν, ὅπερ
Τιτ. α. ἢ Τίτῳ γράφων πρέπει. ἢ ὅπῃ Εἰκὸς ἦν πολλοὺς τοῦ σχήματος ὑπομνῆσαι, ἀφ' οὗ τοῦτο ῥᾴδιον ἦν ἐξευρεῖν. τυφλοί, φησι, τυπτόμενοι, διεφθαρμένοι, μυωπίαν ἔχοντα πάσχοντες ὀφθαλμοί, ὀξὺ βλέποντα, ἢ μὴ ἀμβλυώττοντα ὃ τῆς ὀξυωπίας ἴδιον· πολλὰ γὰρ ἔστι τὰ συμπίπτοντα, ἢ οὐκ εἰδότα ὁρᾶν καθαρῶς, ἢ ὡς ἔχει τὰ πράγματα. ἢ γὰρ ἐξ ἀγνοίας, καὶ φρενῖτιδες, ἢ πραγμάτων ὄχλος, ἢ πολλὰ πάσχοντες ὑπάρχει. ἀγρυπνοῦντα τοίνυν αὐτὸν εἰ) χρὴ, οὐ τὰ ἐαυτῷ μεμεριμνότα μόνον, ἀλλ' ἃ ἢ τὰ τῶν λοιπῶν. διεγηγέρθαι χρὴ, ἢ ζῆν τῷ πνεύματι, ἢ πῦρ πνέειν, ὡς Εἶπον, ἢ μᾶλλον πρατηγεῖν ἢ σὺν νυκτὶ ἢ σὺν ἡμέρᾳ· ὃ γράφουμα ἐξαίσιος κάμνειν ἐξ ἀμφοτέρων, ἢ τὸν ὑπὲρ ἁπάντων ἔχειν φρενῖτιδα ἢ μεμεμνῆσθαι. 10
σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον. "Ὁρᾶτε ὅπῃ ἢ τῶν ἀρχόντων ἔχειν ⟨Ⓜ⟩ πολλοὶ (δεῖ γὰρ ἢ αὖ τοῦτο εἰς τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσιν ἴσως εἰ)) δεικνὺς ὃ τῶν ὑπισχνουμένων ἐξαίρετον, ἐπήγαγε· διδακτικόν. τοῦτο γὰρ οὐκέτι ὁ ἀρχόμενος ἀπαιτεῖται· μᾶλλον ἢ τοῦτο πάντων προσεῖναι δεῖ τῷ τοῦτον τὸν ἀρχὸν ἐγχειρισόμενον. μὴ πρόπετοι. ὑ ⟨Ⓜ⟩ μέθυσοι εἰ τοῦτο θαῦ φησι, ἀλλ' ⟨Ⓜ⟩ ὑβρεις τὸν, ⟨Ⓜ⟩ αἰ ῥᾳδὸν. μὴ πλήκτην. ὑ ⟨Ⓜ⟩ μὴ πλήπτοντα φησι τὰς χεροί. τί οὖν ἐστι, μὴ πλήκτην; ἐπειδὴ εἰσὶν ἀκάμπτους ἔχοντες τὸν ἀδελφὸν τὸν συνείδησιν, τύπτουσι νῦν ἀρίπτεσθαι μὴ δίκαι. ἀλλ' ὑπεικτὴν, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος. Εἰ τούτων ὁ γαμήσας μεμέμνηται τὰ τοῦ κόσμου, ⟨Ⓜ⟩ ἢ ὑπίσχνουν ὑ δεῖ τὰ τοῦ κόσμου μεμνῆσθαι, πῶς φησι μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα; ἵνες μὲ ὦσι φασι, ὅτι ⟨Ⓜ⟩ ἀπὸ γυναικὸς ἠρξατο*. Εἰ ἢ μὴ τοῦτο Εἶπε, ἔνεστι γυναῖκα ἔχοντα, ὡς μὴ ἔχοντα, εἰ). τότε μὲ γὰρ καλῶς τοῦτον συνεχώρησεν, ὡς πρὸς τὸν τοῦ σχήματος φύσιν τὸν τότε οὖσαν. ἔνεστι ἢ αὖθ' μεταχειρίσασθαι καλῶς, Εἴ τις βούλοιτο. ὥσπερ γὰρ ὁ πλούσιος δυσκόλως εἰσάγει εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, πολλαχοῦ ἢ ⟨Ⓜ⟩ πλουτοῦντες εἰσῆλθον, οὕτω καὶ ὁ γάμος. τί ἢ λέγεις, Εἰπέ μοι; πρὸς ὑπισχνούμενος ἔλεγεν, ὅτι δεῖ αὖθις μὴ μέθυσοι εἰ), ἀλλὰ φιλόξενον, δίον τὰ μείζονα τούτων Εἰπεῖν. Διὰ τί γὰρ οὐκ Εἶπεν, ὅτι δεῖ ἢ ⟨Ⓜ⟩ ὑπισχνούμενον ἄγελαστον εἶναι); μηδενὶ παῖδα διδασκάλῳ ὑποτασσόμενον; ἐκεῖνα γὰ μικρά, ἃ Χριστὸς Εἶπεν, ἃ ἢ οὗτος ἀρχομένους ἔχει δεῖ, ἐσωρᾶτο, "ἢ οὐ ταῖς χερσὶν ἀεὶ ἔχει τὸν ψυχήν; ὃ ἢ ὁ
Ιωαν. ια. Χριστὸς Εἶπεν, Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· καὶ
Ματθ. ια. λβ. πάλιν, Ἐὰν μή τις ἄρῃ ⟨Ⓜ⟩ σαρκὶ αὐτὸν, ἢ ἀκολουθήσῃ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. ἀλλὰ μὴ πρόπετοι, φησι. καλὴ αὐ ἐλπίδις, Εἰ πρὸς τούτων ὀφείλει ὁ ὑπισχνούμενος διδάσκειν. διὰ τί γὰρ οὐκ Εἶπεν, δεῖ ἢ αὖθι ἤδη μετασχεῖν οὐκ τῆς γῆς; ἀλλὰ ἃ τοῖς κοσμικοῖς ἐπιτάξας, ταῦτα τὸν ὑπισχνούμενον οὐκ ὑπετάπειε. τί ἢ ἐκείνοις φησί; Νεκρώσατε τὰ μέλη ὑμῶν
Κολασσ. γ. ε. Ρωμ. ς. ζ. τὰ ὄντα τῆς γῆς· ἢ πάλιν, Ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας· ἢ πάλιν, Οἱ τὴν
Γαλ. ε. κδ. Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαι· ἢ ὁ Χριστὸς πάλιν φησὶν, Ἐὰν μή τις ἀποτάξηται αὐτὸν πάσι τοῖς ἐν ἀρχοῦσι, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. τίνος οὖν ἕνεκεν ταῦτα οὐκ Εἴρηκεν; ὅτι τοιούτους ἐλίγους εὗρε θύραθεν τοὺς, ὑπισχνουμένους ἢ ἑδὲ πολλοὺς, ἢ καὶ ἐκεῖσε πολὺ τὸν προηγησομένων. ἐπεὶ οὖν ἐσεβρύεσθαι ἔμελλε τὸν ἐκκλησίαν, ἐξ' τοῦτο συμμετρηπῶν Εἶπεν ἀρετὴν, οὐκ ἐκείνην τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον, τὴν ὑψηλὸν. ὃ γὰρ πρόπετοι εἰ) ἢ κόσμιον ἢ σώφρονα, πολλοῦ ἐστι. τέκνα ἔχοντα, φησι, ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος. δεῖ γὰρ οἴκῳ ἔχειν πρὸ ἐχεῖ τὰ ῥᾳδιούργηματα. τίς γὰρ πίστις, ὅτι ⟨Ⓜ⟩ ἀλλότριον ὑποτάξει ⟨Ⓜ⟩ ὑμᾶ μὴ ὑποτάξας; τὸν ἰδίου οἶκον καλῶς προϊστάμενον. τοῦτο ἢ ⟨Ⓜ⟩ ἐξωθὲν φασιν, ὅτι ὁ οἰκονομικὸς, ἐξ πολιτικὸς δὲ ἦμοιτο ταχέως. ἐξ γὰρ τοῦτο ἔστιν ἡ ἐκκλησία, ὡσανεὶ μικρὰ οἰκία. ἢ ὥσπερ ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰσὶ παιδία, γυνὴ, οἰκέται, ἐξ πάντων ὁ ἀνὴρ ἀνήρπαγ τὴν ἀρχὴν·

ὅτου

χ. τὰ τε ἢ ἢ ἀρχομένων ἔχειν οἱ πολλοί. ὑποδὴ ἢ δεῖ αὐτὸν καὶ τὰ τῶν ἀρχόντων ἔχειν, διὸ τύπτ

* μήποτε ἰλλέγεται ἢ κατὰ τὸν τοῦ σχήματος τὸν τότε ὄντα, πῶς ἢ ἐκάπ δεῖ συγχωρεῖν. πῶς ἔστιν τὸ σχῆμα

χ. ἐν τοῖς δύναται περιεσάζειν τὸν τῶν πιμπτο διαι ἀ ψυχήν;

αὐτῇ, ϖ φύλακα ἡ κατέλιπεν, ἀλλὰ τῷ εἰς ἔμπαν πενίας ἐλπιζούσαν χείρονα ἐποίησας. τοῖς γὰρ μὴ ῥυθμισθεῖσι τῶν παίδων καλῶς, "βίλλιον πλούτου πενία. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐκ ἄκοντας κατέχει τὸ ἀργεῖν· ἔστι γοῦν βουλομένους ἀφεῖναι σωφρονεῖν, ἀλλ' ὀξάγει, ἢ καταστρέφει, ἢ μωρίαις ἐμβάλλει θυμοῖς. αἱ μητέρες τὰς θυγατέρας μάλιστα" ἀφαιρεῖσθαι. βέλτιον ὑμῖν ἡ φυλακὴ αὕτη. εὐεισκόπητοι, ὥστε οἰκουρεῖν εἰ)· τοῦ γὰρ πάντων βλαβερῶν αὐτὰς εἰ) παιδεύειν, κοσμίας, χρημάτων καταφρονεῖν, ἀκόμψους πίστεως μόνον. ὕτω τοῖς ϖ γάμοι ἔκδοτε. δῶ οὕτως αὐτὰς· ἁπλατίζω μόνον, οὐκ αὐτὰς μόνον, ἀλλὰ ἢ ϖ ἄνδρα ἀφαιρούσης ϖ μᾶλλον τὰ αὐτοῦ ἀγαθά· ἡ ϖ ἄνδρα, ἀλλὰ ἢ τὰ παιδία· ἡ τὰ παιδία, ἀλλὰ ἢ τὰ ἔγγονα. τῆς γὰρ ῥίζης ἡμελημένης καλῆς, οἱ κλάδοι ὅτι ὃ βέλτιον ἐκλαθέσονται), ἢ πάντων τούτων λήψεσθε τὸ μισθόν. ὡς ὧν οὐ μίαν ὠφελοῦντες ψυχήν, ἀλλὰ πολλὰς διὰ τῆς μιᾶς, οὕτω πάντα ϖρᾴξομεν. ὕτω γὰρ δὴ ἐκ τῆς πατρικῆς οἰκίας ἀζίεται ϖοὺς γάμους, καθάπερ ἀθλητὴν ἐκ παλαίστρας, πᾶσαν δι' ἀκριβείας ἔχουσαν τὴν ὑπομονήν, καθάπερ ζυμοῦν ὀφείλουσαν ὃ ὅλον φύραμα εἰς ὃ ἑαυτὴν μεταρρῦσαι κάλλος. ἢ ϖ παῖδες πάλιν οὕτως ἔτυχον αἰδέσιμοι, ὡς ἀπὸ τῆς κοσμιότητος ἢ τῆς σωφροσύνης μᾶλλον ἀφανισθεῖσαι, ἵνα ἢ ϖῶς ἀνθρώπων, ἐ ϖῶς Θεοῦ πολιὸν ϖ ἔπαινον ἔχωσι. μαθέτωσαν χαρὸς κρατεῖν, πολυτελείας ἀπέχεσθαι, οἰκονομικοὶ πίστει εἰ), φιλότεκνοι, μαθέτωσαν ἄρχεσθαι. οὕτω γὰρ δυνήσονται πολιὸν ϖροῖξαι μισθὸν τοῖς χηβοῦσι· οὕτω πάντα ἔσται εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ εἰς σωτηρίαν ἡμετέραν *, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

* τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπουλαζόμενα.

Λογ. ι'. ΕΙ ΤΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΟΡΕΓΕΤΑΙ, ΚΑΛΟΥ ἔργου ἐπιθυμεῖ. 2 Δεῖ οὖν ϖ ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι), μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, 3 Μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ· ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, 4 Τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς ϖροϊσταμένον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος.

ΜΕλλων κατιέναι εἰς ϖ τοῦ τῆς ἐπισκοπῆς λόγου, δύκνησι καθάπαξ οἱοῖοι εἰ) χρὴ ϖ ἐπίσκοπον, οὐκ εἰς τάξει τῆς ϖοὸς Τιμόθεον αὐτοῦ ϖαιδαγωγίας ποιῶν, ἀλλ' ὡς πᾶσι διαλεγόμενος, ἢ δι' ἐκείνου πρὸς ἡμᾶς ῥυθμίζων. ἢ τί φησιν; Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, οὐκ ἐγκαλῶ, φησι. ϖροσταστὰς γὰρ ἔργου ἐστίν. Εἴ τις ταύτην ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν, ὥστε μὴ τῆς ἀρχῆς ἢ τῆς αὐθεντίας ἐφίεσθαι μόνον, ἀλλὰ τῆς ϖροστασίας, οὐκ ἐγκαλῶ. καλοῦ γὰρ ἔργου ἐπιθυμεῖ, φησίν. ἐπεὶ ἢ Μωϋσῆς ἐπεθύμησε τοῦ ϖράγματος, ἀλλ' οὐ τῆς ἐξουσίας, ἢ οὕτως ἐπεθύμησεν, ὡς ἀκούσας· Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα ἢ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς; Εἴ πις οὕτως ἐπεθύμησεν, ἐπιθυμείτω. ἐπισκοπὴ γὰρ εἴρηται, ϖαρὰ τὸ ἐπισκοπεῖν ἄπαντας. δεῖ οὖν, φησι, ϖ ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι), μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα. οὐ νομοθετῶν τοῦτο φησιν, ὡς μὴ εἰ) ἐξὸν δεύτερα τούτου γίνεσθαι, ἀλλὰ τὸν ἀμετρίαν κωλύων· ὅπερ ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων ἔξεστι καὶ δευτέρᾳ ὁμιλεῖν γάμοις, ἢ δύο ἔχειν ἐν τοῦτον γυναῖκας. τίμιον γὰρ ὁ γάμος. πίστει γοῦν, ἵνα μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ ᾖ, φασι τοῦτο εἰρῆσθαι. ἀνεπίληπτον. πᾶσαι εἶπεν ἀρετὴν, ἀνεπίληπτον εἶπών. ὥστε εἴ πις σωφρονεῖν ἑαυτὸν πνα ἀμαρτήματα, οὐ καλῶς ποιεῖ, ϖράγματος ἐπιθυμοῦν, ὃ ἔχει τῶν ἔργων ἑαυτοῦ ἐξίσωσιν. οὐ γὰρ ἀρχὴν, ἀλλὰ ἄρχεσθαι δεῖ ϖ τοιοῦτον. ϖ γὰρ ἄρχοντα πάντος λαμπρὸς λαμπρότητος εἶναι δεῖ, ἢ βίου ἔχειν ἀκηλίδωτον, ὥστε πάντας τοὺς

χ. βέλτιον

χ. ὀλισθαίνουσι.

ἐπ. διαπίστωσιν.

χ. λέγει.

Γεν. β. ιδ.

χεχλῆρισαι. ἐαὶ ὑπομείνωσί, φησι, τῇ πίστει καὶ τῇ ἀγάπῃ καὶ τῷ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης, ταῦτά ἐστι, ἐὰν αὐτοῖς ἡ ἀγάπη μετὰ ὁ πάντα ἐπιτρέπει ἡ ἁγνεία διατηρήσωσιν. εἰ τοίνυν ὁ μακρὰν ἔξοισι τὸν τοιοῦτον μισθόν, ἄλλα ἡ σφόδρα μέγαν, ὅτι ἀθλητὰς ἐδείξατο τῆς Χριστοῦ. ἁγιασμοῦ ἢ ὀρθὴν λέγει βίου, σωφροσύνην ἢ τὴν καθαρότητα.

χῦ. γ. 1 Πιστὸς ὁ λόγος. Πρὸς τοῦτο εἴρηται, ἢ πρὸς ὃ, Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται. ἐπεὶ γὰρ τοῦτο ἀμφισβητούμενον ἦν, διὰ τοῦτο λέγει, πιστὸς ὁ λόγος, ὅτι δυνήσονται πατέρες ἐπιλαβέσθαι τῆς τῶν παίδων ἀρετῆς, ἢ μητέρες, ὅταν αὐτοῖς εὖ πράξωσι καλῶς. τί οὖν αὐτὸν μὴ ἡ μαθητὴν ἢ μυείσας κακῶν τιμήσας; ἀρα ἀπὸ τῆς παιδοτροφίας ὠφελήθησι; οὐκ εἰκὸς ἢ μᾶλλον τοιούτους αὐτοῖς πρέπειν ὁμοίους αὐτῇ; ἢ δὲ τῆς εὐαρέστου ταύτης φησι, οὐ τῆς τυχούσης, ὅτι πολλοῦ ἢ τοῦτο λήψεται μισθὸν ἢ ἀμοιβήν. 10

ΗΘΙΚΟΝ

α. Τιμ. ε. 1. Ἀκούσατε τῶν πατέρες ἢ μητέρες, ὡς οὐκ ἄμισθος ὑμῖν ἔσται ἡ παιδοτροφία. τοῦτο οὖν καὶ πρεσβεύων φησὶν, Εἰ ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτέκνοτρόφησε. μετὰ τῶν ἄλλων ἢ αὐτὸ τίθησι. ἢ γὰρ ὅσῃ τοῦτο μακρὸν ὃ τῶν δούλων παιδία τοῦ Θεοῦ, τοῦτο τῷ Θεῷ ἀναπλάσαι. καὶ γὰρ τὸν κρημνὸν καὶ τὸν δαιμόνιος καλεῖ ἔχειν τὴν κατοχὴν, μέγαν ἔξεσι μισθὸν, ὥσπερ οὖν ἀμύητοι τὸν κόλασιν· ἐπὶ δὲ ὁ Ηλεὶ ὅτι τοὺς παῖδας ἀπώλεσε τοὺς ἑαυτοῦ. ἐγκλῶ γὰρ αὐτοὺς τοῦ ἐτοῦ, δὲ μὴν εἰσοῦ ἐστι, ἀλλ' οὐχ ὡς ἔδει· ἀλλὰ μὴ βαλεῖς αὐτοὺς λυπῆσαι, καὶ αὐτοὺς ἢ ἑαυτοὺς ποιήσατε πόλεσιν. ἀκούσατε τοῦτο ὁ πατέρες, παιδεύετε ὑμῶν τὰ τέκνα εἰς παιδείαν καὶ νουθεσίαν Κυρίου μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτροφῆς. ἄγγελοι ἡ νέοτης, πολλῶν διεμψὶν τῶν ἐπιτηδευμάτων, διδασκάλων, παιδαγωγῶν, ἀγωνοθετῶν, ἐφόρων. ἀγαπητὸν γὰρ μετὰ τοσαῦτα * καταγελασθῆναι αὐτοῖς· καθάπερ τὶς ἵππος ἀδάμαστος, καθάπερ τὶ θηρίον ἀτίθασσον, [τοιοῦτόν] ἐστιν ἡ νέοτης. διὸ τοίνυν αἰσθοῦ καὶ εἰς τοσούτους κινδύνους ἔρεις αὐτὴν πήξουσιν καλεῖ, οὐ διηνοίξαν πολλοὶ μετὰ τοῦτο πάντα· ἀλλ' ἡ σωφροσύνη νόμος αὐτοῖς ἔστω λοιπόν. μηδὲν ἐαυτὸν αὐτὸν τῶν ἡδέων ἢ βλαβερῶν τοιοῦτον, μηδὲ ὡς παρὰ χαρίζωμαι· εἰ σωφροσύνη μάλιστα διατηρεῖται. τοῦτο γὰρ πάντων πλέον τὸν νέοτητα λυμαίνεται. τοιοῦτος πολλοὶ ἡμῖν ἐστὶν ἀγῶνες, πολλῆς τῆς προσοχῆς. χαλεπὸν αὐτοῖς γυναῖκας ἀγαγεῖν, ὥστε καθαρεύειν αὐτῶν ἢ ἀσέπαφα τὰ σώματα δίκαιον τὸν νύμφιον· οὗτοι ἐρωτικὸν θερμότερον, ὁ προσ τὸν γάμον σωφροσύνη, πολλῷ μᾶλλον μετὰ γάμον· ὁ ἢ μαθὼν πορνεύειν προσ τὸν γάμον, ἢ μετὰ γάμον τοῦτο ποιήσει. Αἰσθρὶ γὰρ, φησι, πόρνῃ πᾶς ἄρτος ἡδύ. δίκαι τοῦτο "στέφανοι ταῖς κεφαλαῖς" ἐπιτίθηται, σύμβολον τῆς νίκης, ὅτι ἀκήρατοι γεγόνασι, οὕτω προσέρχονται τὴ δίκῃ, ὅτι μὴ κατηγορίαθησαν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. Εἰ ἢ ἀλλοὶ ὑπὸ τῆς ἡδονῆς πόρναις ἑαυτοὺς ἐκδῷ, πῶς ἔνεκεν λοιπὸν ἢ στέφανον ἔχῃ ὅπου τῆς κεφαλῆς κτήσεται; ταῦτα αὐτοῖς ἐμπαίζω, τούτοις γυμνάζω, φοβῶ μὴν, ἀπειλῶ μὴν, νεῦν μὲ τοῦτο, νεῦν ἢ ἐκεῖνο ποιοῦντες. μεγάλην ἐμὲ καταδίκην ἔχουσι ταῦτα παιδία. φεύγωμεν τοίνυν αὐτὴν, ἢ πόλεμα πατέρα μὴν, μὴ ὁ ποιητὴς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀφέλῃ· νῦν ἢ πάντα ἀπειλητικὰς ἔχει πρὸς ἡμᾶς. ὅπως μὲ γὰρ ἔσται ὁ χωρὶς καλὸν, πάντα ταῦτα πάσχομεν, ἢ ὅπως ἀνδρὶ πίστῳ τοῦτο ἐγκλείσωμεν, ἢ ἀπλαστίαν, ἢ ὀρεωκόμεν, ἢ ὑπὸ ζυγὸν, ἢ λεηλατοῦσι οὐσίαν τοιοῦτοι ὑπὸ ζητοῦμεν· ὁ ἢ πάντων ἡμῖν ἐστὶ διαφέρει, ὅπως ἢ μὴ ὑπὸ κλωμεν ὑπὸ τῶν δυναμένων αὐτὸν τοῦ σωφροσύνου διατηρῆσαι, οὐ σκοποῦμεν. καὶ τοῦτο πάντων ἐστὶ ὁ κτῆμα πολύτερον, ἢ σκέψα ὅτι τοῦτο ἢ ἡ. τῶν μὲ οὖν κτημάτων αὐτοῖς φεύγομεν· αὐτὴν ἢ σκέλη. ὁρᾶς τοῦ αἰσχρόν; ἄσκησον τὸ παιδὸς τοῦ ψυχοῦ, καὶ σκέψα πῦρ ἐστὶ λοιπόν· ταύτης μὲν γὰρ οὐκ ὄσης ἀγαθῆς, οὐδὲν ὄφελος αὐτοῦ τῶν χρημάτων. ταύτης ἢ καταφθορᾶς, οὐδὲν βλάβος ἀπὸ τῆς πενίας. βούλει καταλιπεῖν αὐτὸν πλοῦσιον; δίδαξον αὐτὸν εὖ ζῆσαι. οὕτω γὰρ τὰ κτήματα συγκροτήσας διαμένει. καὶ ἐὰν μὴ κτήσηται, τῶν κακῶν οὐδὲν ἔλαττον ἔχει. διὸ ἢ ποιητὴς ἢ, καὶ μυεῖα καταλίπῃς αὐτοῖς,

* ἀπαθῆ καὶ ἀμίαντον

γλὸ πως ὃ γλως ὅτι· ἀφ' ὅτε πεπόηκεν αὐτ̃ κεφαλήν. Ἀδὰμ γλὸ, φησι, πρ̃τος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα. ἡ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δ' γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. τί οὖν τοῦτα πρὸς ταῦτα; ναί, φησι. τῆς πλάσεως ἀπόλαυσις τιμῆς ὃ τ̃ ἀνδρεῖος γλως. πρ̃τος ἐπλάσθη. ἀλλαχοῦ δ' ἡ γρ̃ὸ μᾶλλον ἔδυξεν, οὗπερ λέγων· Οὐ γλὸ ἐπλάσθη ὁ ἀνὴρ ἀφ' α. Κορ. ια. ϐ.
5 τῆς γυναικὸς, ἀλλ' ἡ γυνὴ ἀφ' ⓐ ἀνδρός. τί οὖν τοῦτο λέγει; πολλαχοῦ βιϐλίδιος ⓐ ἀνδρὸς πρ̃τοθύεται. πρ̃τος μὲν γλὸ ἀπὸ τούτων ἰχέτω τὸ πρ̃τεῖα, φησι, λάϐετε δ' ἀπὸ τῶν ἴδιων ἡμερῶν. ἐδίδαξέ ποτε ⓐ ἀνδρὸς, ἐν πάντα καπίτρεφε, ἐν τῇ πρωτοπλάστῳ εὐθυωρον ἐκείνου. Ἀφ' τούτου αὐτὸν ἔστ ἐτάξεν ὁ Θεὸς, ὅπ̃ τῇ ἐρχῇ, μᾶλλον δ' τῇ ὁμοιώσει κακῶς ἐζήτησατο. Πρὸς ⓐ ἀνδρὸς σύ, φησιν, ἡ ἀποστροφή σου. πρὸ δ' τούτου οὐκ Γεν. γ. ιϛ.
10 εἴρητο τοῦτο. πῶς δ' Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη; σκόπει οὐ πάνυσται, εἰ γε οὐκ ἠπατήθη. πρὸς τὰ ἀκριϐές. ἡ γυνή φησιν, Ὁ ὄφις ἠπάτησέ με· ὁ δ' Ἀδὰμ οὐ λέγει, ἡ γυνή μ' ἀπάτησέ με, ἀλλ' ὅτι αὕτη ἔδωκέ μοι, καὶ ἔφαγον. Γεν. γ. ιγ. ιϛ.
οὐκ ἔστ δ' ἴσον πρὸς τὰς ὁμοφύλους καὶ συγγενοῦς δίκαζθαι τὴν ἀπάτην, ἐ πρὸς ἀνελεῖς, τὴ δούλην, τὴ ἀφροντιστημένην· ὅστις σκόπει ἀπάτης ὅστ. πρὸς οὖν τὴν σύγκρισιν τῆς γυναικὸς φησιν αὐτὸν μὴ ἠπατῆσθ., ἀλλ'
15 ἑαυτὸν μὲν ἀπὸ τῆ δούλη καὶ ἀφροντιστημένου, σὲ δ' ἀπὸ τῆς ἐλευθέρας. πάλιν δ' οὐ πρὸς τὸν Ἀδὰμ εἴρηται, ἀλλ' Εἰδὲ τὸ ξύλον ὅτι καλὸν εἰς βρῶσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἡ ἔδωκε καὶ ᾧ ἀνδρὶ αὐτῆς· ὥστε οὐδ' οὐκ ἐπιθυμία πάλαι πρέπει, ἀλλὰ τῇ γυναικὶ πειθθεὶς ἁπλῶς. ἐδίδαξεν ἅπαξ ἡ γυνή, ἐ πάντα καπίτρεφε· Ἀφ' τούτου φησι, μὴ διδασκέτω. τί οὖν πρὸς ταῦτα λοιπὸς, εἰ ἑαυτὸν τῶν ἔπαθε; ἡ πάνυ. ὃ γλὸ
20 γλως ἀληθὴς ἡ καθόλου. ἄλλως δ', πρὸς τὴν φύσιν ἀπὸ ταύτης πάσης λέγεται. οὐ γλὸ εἶπεν, ἡ δ' Εὔα ἀπατηθεῖσα, ἀλλ', ἡ γυνή, ὅπερ ὅστι πᾶσα τῆ κατὰ γλως μᾶλλον ἡ ἑαυτοῦ. τί οὖν, πᾶσα ἡ φύσις ἐν παραβάσει γέγονε δι' ἑαυτὸν; ὥσπερ πρὸς τὸν Ἀδὰμ φησι, ὅτι Ἐν Ρωμ. ε. ιθ.
ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, ὃς ὅστι τύπος τῆ μέλλοντος, οὕτω ἡ ἐνταῦθα ὃ γυναικεῖος γένος πλέον, [οὐ ὃ ἀνδρεῖον.] τί οὖν; οὐκ ἔχει σωτηρίαν; ναί, φησι. πόθεν δὲ ταύτην;
25 τ' ἀφ' τῶν τέκνων. οὐ γλὸ δὲ πρὸς τὴν Εὔαν ἔλεγεν. ἐὰν μείνωσιν ἐν τῇ πίστ, ἐ τῇ ἀγάπῃ, ἡ τῷ ἁγιασμῷ μ̃ σωφροσύνης. ποίᾳ πίστ; ποίᾳ ἀγάπη; ποίῳ ἁγιασμῷ μ̃ σωφροσύνης; ὡς δ' Εἰ ἔλεγε· μὴ κατηφὴς ἔστ αἱ γυναῖκες, ὅτι ἐ γένος ὑμῶν Ἀφανίζεται. ἔδωκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἡ ἑτέραν ἀφορμὴν σωτηρίας, τὴν παιδοτροφίαν· ὥστε μὴ μόνον δι' ἑαυτ̃, ἀλλὰ ἡ δι' ἑτέρων σώζεσθαι. ὅσα ποτὲ κ̃ ταύτην ζητήματα τίκτουσι. ἡ γυνὴ ἀ-
30 πατηθεῖσά, φησι, πρὸς παραβάσει γέγονε. τίς; ἡ Εὔα. αὐτὸ οὖν σωθήσεται Ἀφ' τῆς τεκνογονίας; οὐ τοῦτο φησι, ἀλλ' ὅτι ἡ φύσις ἡ γυναικεία σωθήσεται. αὕτη δ' οὐκ ἐν παραβάσει γέγονε; ναί, γέγονε, ἀλλὰ πρέπει μὲ ἡ Εὔα, σωθήσεται δ' ὃ γυναικεῖον γένος ἀφ' τῆς τεκνογονίας. Ἀφ' τί γλὸ μᾶλλον ἐ ἀφ' τῆς οἰκείας ἀρετῆς; μὴ γὰρ ἑαυτὸν τοῦτο τῆς ἄλλαις ἐξέκλεισε; τί οὖν πρὸς ταῖς παρθένους; τί δ' πρὸς τὰς τετίμηκας; τί δ' πρὸς ταῖς χήραις, ταῖς ἀρὶ ἡ τεκοῦσαν
35 τὴν ἄνδρας ἀποβαλούσας; ἀπολώλασιν; ἐλπίδα οὐκ ἔχουσι; ἐ μᾶλλον αἱ παρθένοι εἰσὶν αἱ μάλιστα θαλιμοῦσαν. τί ποτε οὖν βούλεται εἰπεῖν; πάντες φασὶν, ὅτι ὥσπερ ὃ πρ̃ω γένος ἀφ' τῆς πλάσεως ἀφ' τῆ εἰς τὸν πρ̃τον γυναῖκα (ὅπ̃ γὰρ ἡ Εὔα δι' ἑτέρας ἐπλάσθη ἡ ἀπ' ἐκείνης, ἐ ὃ λοιπὸν γένος ἀπ' αὐτοῦ, φησὶ) οὕτως ἀρὰ ὅπ̃ ἡ παρθένοι, ἡ ὃ λοιπὸν γένος γέγονε ἐν τῇ παραβάσει. ἀλλ' οὐκ ἔχει λόγον. ἐ-
40 καὶ μὲ γὰρ τῆς τῶ Θεοῦ δωρεᾶς γέγονε ὃ πρ̃ω, ἐνταῦθα δ' τῆς ἁμαρτίας τῆς γυναικός. ὃ οὖν λέγει τοῦτο ἐστι· ὅτι ὥσπερ πάντες ἁπλῶς σὺν Ἀδὰμ ἀφ' τῶν ὡς, ὅπ̃ ὁ Εἷς ἥμαρτε, οὕτω ἡ πρ̃ω ὃ γυναικεῖον γένος παρθένον, ὅπ̃ ἐν παραβάσει γέγονε ἡ γυνή. μανθάνωμεν οὖν ἀλγεῖτω· ἔδωκεν αὐτῇ ὁ Θεὸς παιδοτροφίαν ἡ μικρά, ὃ τεκοῦ παιδία. ἀλλ' τοῦτο τῆς φύσεως, φησι. ἡ σκόπει τῆς φύσεως. οὐ γὰρ μόνον ὃ τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ ὃ τῆς παιδοτροφίας

χαρίσαι.

μὸν τῆς πρᾳότητος ἀπόλωλεν· οὐδὲ ἡμᾶς πρᾴους, ὡς ἡμᾶς χρή. ἐαυτοὺς γὰρ ἀτιμάζεσθαι πεποιήκασιν. οὐκ ἴδιον, ὥσπερ ἄξυλον οὐρανοῦ παράτεινομένου, ὅπως ἂν ἐκ μέσου τοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ; καὶ ὑμῶν ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ, ὃν δηλονότι ἑαυτοῦ φρονίμως. ὅταν γὰρ ἴδῃ τὸν ἑαυτοῦ ἐσταυρωμένον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἡ αἰδὼς ἔχουσα τὸ παιδίον, καὶ οἰκίας παρεσκεύασται, μᾶλλον αὐτῆς κόσμον τοῦτον διώκουσαν, πῶς οὐ καταγελάσεται; πῶς οὐ καταφρονήσει; ὁρᾷς πόσον τὸ ἀσύνετον; πόσον τὸ μωρόν; διὰ βύτιλείας ἁπλᾶς τὸν καὶ χρυσωμένου καὶ πολυτελῆ, μᾶλλον αὐτῆς καλλωπιζομένην τῆς ἑαυτοῦ χρείας ἀφειμένης. ἃ πρέπει σοι οὐ ζητῶ, ἃ οὐ πρέπει σοι ἐκεῖνα μητρῶν, δέον σε τὰ ἀγαθὰ ἔργα μετιέναι· ὃν δηλονότι τοῦτο τὸν κοσμικὸν ἀτιμότερα εἶναι τῆς πρᾳότητος· οὐ γὰρ ἄξια τῆς πρᾳότητος ἑαυτοῦ ἔργα ὑπολαμβάνων. ταῦτα εἰρήκαμεν οὐ πρὸς πάσας, μᾶλλον δὲ πρὸς πάσας, ἑαυτοῖς ὑποθυμιώσεις, ἵνα σωφρονίσωμεν, ἑαυτοὺς δὲ αἰθυμιώσεις, ἵνα ἐκείνας σωφρονίζωσιν. ἀλλ' ὁρᾶτε ὅπως μὴ εἰς ἔργον ἡ ὑπόθεσις ἔλθῃ. ὃ γὰρ ἵνα λυπήσωμεν, εἴπομεν, ἀλλ' ἵνα διορθωσώμεθα, ἵνα καυχησώμεθα ἐν ὑμῖν. γένοιτο δὲ πάντας ἡμᾶς τοῦ τοῦ Θεοῦ δοκοῦντας ποιεῖν, ἃ εἰς δόξαν αὐτοῦ ζῆν, ὥστε καὶ τῆς ἐπηγγελμένων τυχεῖν ἀγαθῶν.

χ. θυμιάσεις. χ. ἐνθυμίζοντα ἑαυτὰς παρακελεύεται ἡμῖν, καὶ παραινεῖ.

Λεγ. θ. 11 ΓΥΝΗ ΕΝ ΗΣΥΧΙΑ ΜΑΝΘΑΝΕΤΩ ΕΝ πάσῃ ὑποταγῇ· 12 Γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. 13 Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα· 14 καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε· 15 Σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

Ὁλλοῦ ἀπαιτεῖ τὸν αἰδῶ παρὰ τῶν γυναικῶν ὁ μακάριος Παῦλος, πολλοῦ τὸν κοσμιότητα. διὰ τοῦτο οὐ μάχεσθαι φησίν, οὐ μάχεσθαι κατασκευῆς πρόκειται, ἀλλὰ ἐν μάχεσθαι φωνῆς. ἐν τί φησι; γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω. τί δέ τοῦτο; μηδὲ φθεγγέσθω, φησίν, ἐν ἐκκλησίᾳ γυνή, ὥσπερ ἐν τῇ παρὰ Κορινθίοις ἐπιστολῇ γράφων ἔλεγεν· Αἰσχρὸν γάρ ἐστι γυναῖκα ἐν ἐκκλησίᾳ λαλῆσαι. τί δῆτα; ὅτι ὁ νόμος οὕτω φησί, κατέταξεν. ἐν παλαιᾷ ἐπίρρησι, Εἰ δέ τι μανθάνειν ἐθέλουσι, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἀνδρας ἐπερωτάτωσαν. ἀλλὰ τότε μὲν αἱ γυναῖκες ἀπὸ τῆς τοιαύτης διδασκαλίας εἴργοντο· νυνὶ δὲ πρὸ αὐτῆς πολὺς ὁ θόρυβος, πολλὴ ἡ κραυγή, πολλὴ ἡ διάλεξις, οὐδὲν μοι ἄλλο δοκοῦν τοσαύτην, ὅσην ἐν ταῖς θεατρικαῖς ὠδαῖς· πόσας διαλεγομένας ἴδοι τις ἄν, ὅσα οὔτε ἐν ἀγορᾷ, οὔτε ἐν βαλανείοις. ὥσπερ γὰρ διὰ ταῦτα παραγινόμεθα, ἵνα αἴσιοι ἔχωσιν, οὕτω καὶ τὸν τῆς αἰσχύνης διάλεξαι κόρολλον ἅπασαι. διὰ τοῦτο πάλιν λέγω, ἐν κάτω γένηται, ἐν ὁδῷ συνοδοῦσι, ὅπου οὐδέν ἐστιν ἄλλως μεθ' ἡμῶν τῆς χρησίμων μὴ ἐσυχάζουσας. ὅταν γὰρ ἐπίγῃ μὲν πρὸς τὸν διάλεξαι ὁ λόγος, μηδὲν ἐν παρεστήκῃ τοῖς λεγομένοις, τί τὸ ὄφελος; τοσοῦτον γὰρ αὐτὸν σιγήσει εἶναι δοκεῖ, φησίν, ὡς μὴ μόνον ἐν βιωτικοῖς, ἀλλὰ μηδὲ ἐν πνευματικοῖς φθέγξεσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ. τοῦτο κόσμος, τοῦτο αἰδώς, τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν τῶν ἱματίων κοσμοῦσαν δυνήσεται. διὸ οὕτως ἑαυτὸν ἀσχήμονα, δυνήσεται δὲ μὴ πολλῆς τῆς βύκοσμίας καὶ θύρας ποιεῖσθαι. γυναικὶ δὲ οὐκ ἐπιτρέπω διδάσκειν. οὐκ ἐπιτρέπω, φησί. ποίας οὖν τοῦτο ἔχει τὸν ἀκολουθίαν; ἐν πολλῷ. ἐν ἡσυχίας διελέγετο, ἐν κοσμιότητος, ἐν αἰδοῦς, εἶπεν ὅτι λαλῆσαι οὐκ οὖν βούλομαι. πόθεν τοίνυν βουλόμενος αὐτὴν ἐν εἰκόνας τὸν ἀφορμὸν τῆς λαλιᾶς, μηδὲ διδάσκεσθαι, φησίν, ἀλλὰ τὸν τῆς μαθητευομένων ἐχέτωσαν τάξιν. οὕτω γὰρ διὰ τῆς σιγῆς ἐν τὸ ὑποτακτικὸν δείξουσι. λάλει γὰρ

α. Κορ. ιδ. λε.

χήν· ἐπὶ τὰ ἔρια τὰς ῥυπίδας, πόσων σκευῶν οὐχ ἱκανὸν τοῦτο διελέσαι μᾶλλον. τί γὰρ ἔστιν τὸ ἐπίπλασμα ἐκ τῶν μήλων σφόδρα ἀπειλεῖν δι' αὐτό, λέγει εἰς ὀξύ, καὶ τὴν ἐν ταῖς ζωγραφίαις διαφορὰν μιμούμενον, ὥστε μήτε πρόσω αἰσχρὸν πολύ; τί γάρ, ἔτερόν τινα ὄψιν ἐπιτίμησιν μὴ κατηγορίας; ἀπειλῆς γὰρ μᾶλλον τὰς ἀκριβείας καὶ τὰς ὀργὰς, καὶ ὑπὸ τῆς μετώπου πολὺ τὰς ὄψεις λευκότερον ἔκαλυμμα, εἶτα μίαν ὄψιν φαρὸς ἐπιτηδῆς, ὡς διὰ τοῦ λευκοῦ ἐμφανεστέρους τοὺς μέλανας ἐκείνους ἀποδεῖξαι φαρούς; ἀλλὰ τῆς δίκης, τῆς πολλῆς μὲν χρυσοειδοῦς, πολλῆς δὲ γεμούσης ἐν τῇ δίκῃ τῆς ἀσεβείδος; καὶ γὰρ καὶ τοῦτο γεμοδοσίαι πολλαχοῦ, ὥστε τὸ ζώσματος τινὰ ἀκριβῆ φαίνεσθαι, τὸ φάρους πάντως ἀλλὰ τινὰ κεφαλὴν ἀσεβεστέρων. τὰς δὲ χλαίνας, καθάπερ καταγελῶν, ὑπὲρ τὰς ἀκριβείας ἐπιδιδύσκεσθαι, ὥστε νομίζειν ἀποστρέφειν μᾶλλον αὐτάς. τί δέ τις εἴποι τινὰ βάδισιν, ἃ καὶ ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντως χείρω μᾶλλον δυνάσθαι τοῦ θεωμένου ἕλκειν; φοβηθῶμεν, ἀγαπητοὶ, μὴ ἀκούσωμεν ἡμεῖς, ἅπερ ὁ προφήτης ἔλεγε τοῖς Ἐβραίων γυναιξὶ τοῖς τοῦ κόσμου τοῦ ἔξωθεν ἠρεθισμένοις· Ἀντὶ ζώνης ὀρυκτὸν ζώσῃ, καὶ ἀντὶ τοῦ κόσμου τῆς κεφαλῆς σου, φλογάκρωμα ἔξεις. ὥστε ταῦτα μᾶλλον ἐπαγόμενα τοῖς χείροσιν ἐστὶν, ὡς πολλοῦ γε ἑτέρου καὶ τοῦτο ἐπιτηδεύματος, τοῦ ὁρᾶσθαι καὶ αἰχμαλωτίζειν τοὺς θεωμένους. οὐκ ἔστι μικρὸν τὸ ἁμάρτημα, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μέγα, ἵνα μὴ πρόσωπον Θεοῦ, ἵνα μὴ πάντα τὰ τοιαῦτα τῆς πρὸς ἡμᾶς λυμήνασθαι. Χείρων ἔχεις συμφοίτας· τί ἐρεῖς; αἱ θεάτριαι ἐπιτηδεύουσι; μοιχείας σε τότε κελεύει. Διὰ τί μὴ κοσμεῖ κόσμον αὐτῷ πρέπουσαν, τὰ αὐτῷ φίλα, τὰ αἰδῶ, τὰ σωφροσύνῃ, τὰ κοσμεῖται, τὰ σώφρονα καταγελᾷ; αὕτη περικεῖται δὲ ὅτι καὶ αἰσχρά. οὐκοῦν διαγινώσκωμεν καὶ πόρναις καὶ πόρνοις. ἔσται εἰς πόσον ἀγῶνα ἐξήκασιν ἑαυτάς. αἱ ἐπιτηδεύουσι τοῦ κάλλους χρῆσθαι τὰ πρόσωπον, ἁπλῶς καὶ εἰκῇ διεσκευασμένῳ· ἡ δὲ μοιχὰ ἐπιτηδεύει πρὸς τὰ φαινόμενα διακοσμεῖν. παύσασθε τῆς μανίας, γύναι, ἐπὶ τὰ ψυχὰ μεταλλάξατε τὰ τοιαῦτα σουδάρια, ἐπὶ τὰ ἔσω ἐμπορεύεσθε. οὗτος γὰρ ὁ κόσμος ὁ ἔξωθεν πρέπειν οὐκ ἀφίησι καὶ ἄνδρας ἰδεῖν ἡδέως καλόν. ὁ δὲ τοῦτον ἠρεθισμένος, τὸν ἔνδον καταφρονεῖ, ὥσπερ ὁ τοῦτο καταφρονῶν, πᾶσαν τὰ σουδάρια πρὸς ἔνδον ἐδύσατο. μή μοι εἴπῃς, οἴμοι, ἱμάτιον ἐκτετριμμένον φορῶ, ἐπίδημα βύτιλες, κάλυμμα οὐδαμινόν. πῶς ταῦτα κόσμος; μὴ ἀπάτα σαυτόν. ἔνεστιν, ὅταν ἐφῶ, δεῖ τοῦτο μᾶλλον κοσμοπρέπειαν καθωπλίζεσθαι, ἢ δι' ἐκείνων, μάλιστα δὲ τῶν ἐκτετριμμένων ἱματίων, ἢ τῶν πρὸς σαπλασμένων τῷ σώματι, καὶ ἐκτετυπωμένων καλῶς πρὸς τὸ σχῆμα τὸ ἀνδρὸς, καὶ σιλβόντων λαμπρῶς. ἐμοὶ ταῦτα λέγεις· τί δὲ τῷ Θεῷ ἔρις τῷ τοῦ ἱματίου εἴδους, μᾶλλον ἢ ταῦτα ποιεῖς; ἀλλ' οὐχ ὡς περιβύσασα ποιεῖς· ἀλλὰ τί; ὡς θαυμαστῶν; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, οὐδὲ ἐρυθριᾷς ἐπὶ τούτοις βουλομένη θαυμάζεσθαι; ἀλλ' ἁπλῶς, φησὶ, ταῦτα πρόσκαιρα, οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ. οἶδεν ὁ Θεὸς ἃ φθείρῃ πρὸς ἡμᾶς. μὴ γὰρ ἐμοὶ δίδους λόγον; ἐκείνῳ τῷ πρὸ ἡμῶν τοῖς γειτόνοις, ἢ τοῖς ἐξεπάζουσι ταῦτα, ἐκείνῳ δὲ γυμνὰ καὶ πεπαχλισμένα πάντα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμῖν ταῦτα λέγομεν, ἵνα ἡμᾶς τοῦ θεωρεῖν ἐκείνων μὴ ποιήσωμεν ἐπόχους. φοβηθῶμεν μὴ καὶ ὑμῖν ὀφθῶσιν, ἃ δεῖ τὰ πρόσωπα τῶν Ἰουδαίων γυναιξὶν, Ἤλθον ἐφ' ὕλαί μοι ἡμιπλάσθαι, καὶ τοῖς ποσὶν ἅμα παίζουσαι. διὸ δέξασθε ἀγῶνα μέγαν, ἵνα ἀθλήσωμεν, καὶ κόσμου δεῖ, πυκτεύειν δεῖ, οὐ βλακεύειν. οὐχ ὁρᾶς τοὺς πυκτεύοντας, τοὺς ἀθλοῦντας; ἆρα βαδίσεως αὐτοῖς μέλει, ἢ σχήματος; οὐδαμῶς. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἀφέντες, ἱματίοις ἐλαφροῖς δεδεγμένοι διαδεδημένοις, πρὸς ἓν μόνον ὁρῶσι, τὸ πλῆξαι, καὶ μὴ πληγῶσαι. ἔσχατον ὁ δεδεδοκὼς πείζων ἐστὶν ὁδὸν τοῦτον· οὕτω καὶ βουλόμενος καλεῖν· σὺ δὲ ὠθεῖς ἀπηρεθισμένῃ τοῦ κόσμου τοῦ τοῦ Σατανικοῦ. οὐδὲν βούλομαι λέγειν τοῦ φωτὸς, πῶς πολλαὶ ἐν τούτῳ ἐπιτηδεύουσι, τοῦ μύρου, ἢ τῆς ἄλλης βλακείας. δεῖ ταῦτα γελᾶσιν ἡμᾶς αἱ κοσμικαί. ὃ σε

διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς; Δι' ἀλογισμὸν τὸν ἀμφιβολίαν λέγει. ὡσαύτως καὶ ταῖς γυναιξὶν βουλόμενος, φησὶ, Θεὸν προσεύχεσθαι, χωρὶς ὀργῆς, χωρὶς διαλογισμοῦ, οἵοις χρῆσθαι ἔχει, μὴ ταῖς ἐπιθυμίαις ἐξακολουθεῖν ταῖς ἑαυτῶν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ πλεονεκτεῖν. τί γὰρ καὶ αὐτὴ μὴ ἁρπάζῃ, διὰ τὸ ἀνδρὸς τοῦτο ἁρπάζηται; πῶς δὲ τοῦτο; Ὃ μὴ ἀνδρὸς ἐστὶ σωφρονοῦντος, φησὶν, ἐν καταστολῇ κοσμίᾳ κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἀλλ' (ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις) θεοσέβειαν δι' ἔργων ἀγαθῶν. καταστολὴν τί φησι; τοῦτο, τὸν ἀμπεχόνιον πάντοθεν περιεστάλθαι καλῶς, κοσμίως, μὴ περίεργως. ἐκεῖνο γὰρ κόσμιον, τοῦτο ἄκοσμον.

ΗΘΙΚΟΝ Τί λέγεις; προσέρχῃ διομιλῶν τῷ Θεῷ, ἡ περίεσσα χρυσία καὶ ἐμπλέγματα; μὴ γὰρ χορεύσας ἦλθες; μὴ γὰρ γάμον μεθέξουσα; μὴ γὰρ εἰς πομπεῖόν τινα ἔδραμες; ἐκεῖ τὰ χρυσία, ἐκεῖ τὰ ἐμπλέγματα, ἐκεῖ τὰ πολυτελῆ ἱμάτια ἔχει χαίρειν· νῦν δὲ θεοῦ ζητεῖς χρεία τούτων. ἦλθες προσκαλέσαι, διαθεῖναι γάρ ἀμβρτημάτων, εἰσβυχομένη γὰρ οὐ προσέχουσας, αἰτιωμένη διασύρεις, ἵλεως καταφήσουσα αὐτάν· τί κοσμεῖς σαυτήν; οὐκ ἔστι ζώντα ἱκετεύουσης τὰ ῥήματα. πῶς δυνάσαι τιτάξαι; πῶς ἐννάσαι δακρύσαι; πῶς μὴ ἐκπηδήσας εὐθέως, τοιοῦτον ῥῆμα περιελεῖν; καὶ δακρύσης, γέλως ἔσται τὰ δάκρυα τοῖς ὁρῶσιν. ὁ γὰρ χρυσοφορεῖν τὴν δακρύουσαν δεῖ. ἐπεὶ σκιὴ ἐστὶν ἡ ὑπόκρισις. πῶς γὰρ ἡ σκιὴ, ὅταν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ἀφ' ἧς ἡ τοσαύτη πολυτέλεια καὶ φιλοτιμία ἐπέζητο, ἀπὸ τῆς αὐτῆς καὶ δάκρυα προσχήσῃ; περιελὲ πᾶσαν ἐκείνην τὴν ὑπόκρισιν· Θεὸς δὲ παίζεται. ζώντα τῶν μίμων, καὶ ταῦτα ἀρχηστῶν ὄντων ἐν ταῖς σκηναῖς δημοσίαις. γυναικὶ δὲ κοσμίᾳ οὐδὲν τούτων πρέπει. μὴ οἰδοῦς, φησὶ, καὶ σωφρονοῦσης. μὴ τοίνυν τὰς ἐταιρικὰς ὀφρῦς μιμοῦ. διὰ γὰρ τοῦτο τὸ ῥῆμα τοῦ κείρασθαι πολλοὶ ὑπέπεσον τῷ ἔρωτι, καὶ πολλαὶ ποιήσαι ἔλαθον ὑποψίαν πολλάκις, καὶ οὐδὲν ὂν τοῦ κόσμου τούτου ἀπώλοντο· πολλοὶ γὰρ διὰ τῆς δόξης ταύτης ἐλήφθησαν. ὥσπερ γὰρ ἡ πορνικὴ καὶ ἔχει σωφρονοῦσαν δόξαν, οὐδὲν τῆς δόξης ἀπώναται, τὰ κρύφια δικαίζοντος τότε πάντα εἰς μέσον ἄγοντος· οὕτως οὐδὲν ἡ σώφρων, ἂν ἐπιτηδεύσῃ διὰ τοῦ ῥήματος μοιχείας δόξαν λαβεῖν, ἀπώνατό τι τῆς σωφροσύνης. πολλοὶ γὰρ διὰ τῆς δόξης ταύτης ἐλήφθησαν. τί οὖν ἐγὼ πάθω, φησὶν, ἂν ἕτερος ὑποπτεύσῃ; σὺ δίδου τὸν ἀφορμὸν διὰ τοῦ ῥήματος, διὰ τοῦ βλέμματος, διὰ τῶν κινημάτων. διὰ τοῦτο πολλὴ τῶν Παύλου λόγων τῆς ἀμφιάσεως, πολλὴ τῆς οἰδοῦς. εἰ δὲ πλούτου μόνον ἦν τὸ μισητὸν τοῦτο τὸ περιβόλαιον, χρυσοῦ, μαργαρίτας, ἱμάτια πολυτελῆ, πόσῳ οὐ πολλῷ μᾶλλον ἀπεργίας ἐστὶ, σὶ ὑποτείμματα, ὑποχρωμάτων ὀφθαλμῶν, διὰ στιφρυμμένου βάδισιν, διὰ κεκλασμένου φωνὴν, ἔμμα ὑγρὸν καὶ πάσης πορνείας γέμον, περίεργον διαβολὴν τοῦ φαρμάκου, τοῦ χαπνίσκου, ζώνιον περιεργότερον, ὑποδήματα ἀπηρτισμένα; ἅπαντα γὰρ ζώντα διὰ τοῦ εἴπῃ, ὁ καταστολὴ κοσμία, εἶπεν, ἢ διὰ τοῦ εἴπῃ μὴ οἰδοῦς. ζώντα γὰρ δυναστείας ἐστὶ καὶ ἀσημοσύνης. δυάσχεσθε μοι, προσκαλῶ. γυμνότερον γὰρ ὁ λόγος ἐλέγχει τὸ πρόσωπον, οὐχ ἵνα πλήξῃ, οὐδ' ἵνα λυπήσῃ, ἀλλ' ἵνα ὃ ἀλλότριον τῆς ἀγέλης ἅπαν περιέλῃ. εἰ ταῖς δώρας ἐχούσαις, εἰ ταῖς τυφούσαις, εἰ ταῖς πλουτούσαις ζώντα ἁρμόττει, πολλῷ μᾶλλον ταῖς πτωχαῖς δυναστείαις. εἴ τις, φησὶ, πένης χρεία περιπίπτει; τίς γὰρ ἐμπλέγματα; τοσαύτη ἡ τοῦ λιτοῦ ῥήματος δύναμις, ὡς ζώντα μηδὲν εἶναι τοῦτο. ἔνεστι γὰρ καὶ δι' ἀτιμιῶν ἱματίων μᾶλλον κομψωτίζεσθαι τὴν τὰ χρυσία περιειληφότα. ὅταν γὰρ σφοδρὰ ἡ κυμάτων ὀχλῶν, καὶ τὴν ζωὴν σωτηρίαν λιμένος μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας περὶ τὸ σῆτος, καθάπερ τούτων τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὀρχουμένων, ὥστε μήτε εἰς πλάτος ἐκβαίνειν ἔξω γωνιῶν, μήτε εἰς ἰσχνότητα συστέλλεσθαι, ἀλλ' ἀμφοτέρων ἐν μέσον, καὶ πολλὰς ἐ-

χθὲς

χ. ἁρμόζει.

χ. ἐπίτασιν διδόασιν.

Λογ. π. 8 ΒΟΥΛΟΜΑΙ ΟΥΝ ΠΡΟΣΕΥΧΕΣΘΑΙ ΤΟΥΣ
ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ· 9 Ὡσαύτως δὲ καὶ γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετ' αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, 10 Ἀλλ' (ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν) διὰ ἔργων ἀγαθῶν.

χ. πλέγμασι

ΘΕΛΩ οὖν προσεύχεσθαι, φησὶν ὁ Χριστός, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν, προσεύξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ φανερῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. τί οὖν ὁ Παῦλός φησι, βούλομαι προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ; ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα τοῖς νῦν (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τὰ σφόδρα σωφρονοῦντα. πῶς δὲ τοῦτο ποιήσει; ἂν μὲν προστάξῃ εἰπεῖν, τί ἐστιν, Εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ τί δήποτε τοῦτο προσέταξε, εἰ ἐν παντὶ τόπῳ δεῖ εὔχεσθαι, καὶ εἰ ἐν ἐκκλησίᾳ μὴ δεῖ εὔχεσθαι, καὶ εἰ ἐν ἄλλῳ μηδενὶ τῆς οἰκίας μέρει, ἀλλ' ἐν τῷ ταμιείῳ μόνον. τί οὖν ἐστὶ τὸ λεγόμενον; τὸ ἀκατάσχετον δηλοῖ ἐνταῦθα ὁ Χριστὸς φησι, μὴ λάθρα ἁπλῶς, ἀλλὰ κεκρυμμένως καὶ βύσας πάσας. ὥσπερ γάρ φησι, Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, οὐ τὴν χεῖρα δηλονότι ἁπλῶς, ἀλλὰ τὴν ὑποψίαν τὴν παρὰ τῶν πολλῶν τὴν κατὰ δόξαν φυγῆς πρόφασιν, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα τοῦτο αἰτεῖται. οὐ τοίνυν εἰς τὸ ποτὲ μὲν εὐχώμεθα τὸν εὐχόν, ἀλλ' ἐν μόνῳ ἐπέταξε τὸ ἀκατάσχετον· ὁ δὲ Παῦλος ταῦτα φησι πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς Ἰουδαϊκῆς εὐχῆς. ὅρα γάρ τί φησιν· ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας, ὅπερ τοῖς Ἰουδαίοις ἡμῖν οὐκ ἐῶ. οὐδὲ γὰρ ἄξιόν τῷ Θεῷ προσκύνημα ἐκ τῆς οἰκουμένης συνηγμένας ἅπαντα τὰ τῆς ἀγνοίας ἐν τῷ ναῷ ἐκτελεῖν ἑνί. τί τοίνυν ἀπήρτισεν τὸν προφήτην εἰπεῖν ἐκ τῆς ἀναγκαίας ἀπαντήσεως ἐκείνης, οὐκ ἔστι, φησί, τοιαῦτα τὰ ἡμέτερα, οἷα τὰ Ἰουδαϊκά. ὥσπερ γὰρ ὑπὸ παντὸς τοῦ εὐχὰς κελεύει ποιεῖν (ὑπὸ παντὸς γὰρ καὶ ὁ Χριστὸς ἀπῄτησε, καὶ ὑπὸ παντός, φησί, ταῦτα κηρύττω) οὕτω καὶ πανταχοῦ καλὸν εὔχεσθαι. καὶ ἡ προσταττομένη λοιπὸν μὴ ἐν τόπῳ ἔσται, ἀλλὰ πανταχοῦ τοῦ εὐχεσθαι. πανταχοῦ μὲν εὔχου, φησί, πανταχοῦ δὲ ὁσίους χεῖρας ἔπαιρε. τί ἐστὶ τὸ ζητούμενον. ὁσίους δὲ τί ἐστι; καθαρούς. καθαροὺς δὲ τί ἐστι; οὐχ ὕδατι νιπτομένους, ἀλλὰ πλεονεξίας, φόνου, ἁρπαγῆς, πληγῆς καθαρούς. χωρὶς ὀργῆς δὲ καὶ διαλογισμοῦ. τί δήποτε ἐστί; πῶς δὲ εὐχόμενος ὀργίζεται; τουτέστι, χωρὶς μνησικακίας· καθαρὰ ἴσως τὸ εὐχόμενον καὶ ὁσία, πάντος πάθους ἀπηλλαγμένη. μηδεὶς μετ' ἔχθρας προσίτω τῷ Θεῷ· μηδεὶς μετ' ἀνδίας, καὶ διαλογισμοῦ. τί ἐστι χωρὶς διαλογισμοῦ; ἐπακούσωμεν. ἆρα οὐ δῆλον ὅλως ἀμφιβάλλειν ὅτι ἐπακουσθησόμεθα. Ὅσα γὰρ ἂν αἰτήσητε, φησι, πιστεύοντες, λήψεσθε. καὶ πάλιν, Ὅταν στῆτε προσευχόμενοι, ἀφίετε, εἴ τι ἔχετε κατά τινος. τοῦτ' ἔστι χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. καὶ πῶς, φησι, δυνήσομαι πιστεύειν, ὅτι ὑπακούσομαι τῆς αἰτήσεως; δῶ μηδεὶς ἐνταῦθα αἰτῆσαι, ὧν δοῦναί ἐστιν ἕτοιμος· δῶ μηδεὶς διάφορον τῆς βασιλείας αἰτῆσαι μηδὲ βιωτικόν· ἀλλὰ πάντα πνευματικά· δῶ χωρὶς ὀργῆς προσιέναι καὶ καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας, δῶ ὁσίας. ὅσαι εἰσὶν αἱ ἐλεημοσύναι ἐργαζόμεναι. δῶ ὅταν προσίῃς, πάντως ὑπακούσῃ τῆς αἰτήσεως. Εἰ γὰρ ὑμεῖς, φησι, πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ

χ. πάσχα

Matth. 5. 6.

Matth. 5. 7.

Matth. 6. 3.

Matth. 21. 22.

Matth. 18. 19.

Matth. 7. 11.

ὑ" διεδυλωμένοι ἡμᾶς ζαπινοὶ ὑ γλῶσις, ἡμᾶς ϛρικοὶ, ἡμεῖς ἀόσητοι. οὐ γὰ ἐκείνων με- χ. διαλεκ-
γάλην ἰχύς. Ἵι γὰ δυώμαι, εἰπέ μοι; κωφά ὄϛι, ἓ ἀναίθητα. Εἰ ὁ ζαβόλος ϛὸν ἐν μένοι.
ὄϛιν, ὁ μιαρὸς δαίμων, ὁ ὕτω ποιπερὸς καὶ πόρτα κυκῶν, ζὰ χρήματα πίνα ἔχῃ ἰσχύ; ἐαν
ἴδῃς ἀῦγυρα, νόμισον ἓῖ) κεκαπῆρθαι. ἀλλ' ὑ δυώμεθα; ϛόκοιμι, ὅπερ ὄϛιν ἀληθὲς, ϛῦτο
νόμισον, ὅτι γῆ ὄϛι. γῆ γὰ ὄϛιν. ἀλλ' ϛοῦϊ ϛῦτον δίχη ⓜ λογισμοί; ϛοιόνδε ὅτι "ἀπολύ- 5 χ. ἀπολύ-
μεθα ὑ ἡμεῖς, ὅτι πολλοὶ ϛῶ κακοπαθούντων ϛοῦϊ χρέοϊ αὐτῶ ἀπώμοτο, ὅτι μυρίοι κερπά- μεθα.
σαντις ϲὸ αὐτῷ, πίφρα ἐλθόντο ὑ κόπις, ὅτι ὑ νὺ δίκιον πίνοισι τὴν ἐκάϛην, ϛῶ ϲὸ ὑϲρα-
χῶ ἓ ὑέλῳ "ζαπιτθήτων πολλῷ τυγχάνοντις πίωχότεροι, ϛῶ ϲὸ κωφρία πολλάκις ⓜ χ. πενιῶν
ὄϛι τῶ κλοπῶν ϛῶν ἐλεφαντίνων ἀπορώτεροι. ἀλλὰ τέρπϛαι ὄῆϛις; ἀλλὰ τύτων ἕτερα
πολλὰ τέρπειν δυώμεθα μᾶλλον. ὑ γὰ κὰ ἀϊδῃ, ὑ ὁ ἀὴρ καθαρὸς ὢν, ὑ ὁ ὑϲρινὸς, ὑ 10
ὁ ἥλιος πολλῷ μᾶλλον τέρπει. ϲοῦϊ ὡὸ γὰ ὑ ἰὼ ἴχῃ πολὺ, ὅϑεν πολλοὶ ὑ μέλανα αὐτὸν
ἓῖ) ἀπεφώνουν. ὑ δῆλον ἀπὸ ϛῶ ϲκηνητίων ϛῶν μυροπωλῶν. ϲὸ ὑ ἡλίῳ μὴ δῦναι ϲοῦϊ,
ϲὸ ὑϱανῷ, ϲὸ ἀέρι. πολλὴ ὁ ϲύτοις ϛοῖς ἄνϑρωπον ἡ ἀπόλαυσις, ἢ ὁ ϲκότος ᾧ χρώμαϛι.
ὑ ὃ ἄνϑρωπός ϛίν ὃ πόρνος, ἀλλ' ἡ πλεονεξία, ἡ ἀδικία. ϛῦτο τέρπει ζὰ ψυχάς, οὐχ
ὁ ἀῦγυρος. ἔκβαλε ζαὐτὸν ἀπὸ ϛῆς ψυχῆς, ὑ ὄῆϛι πολὺ ὃ δεκτικὸν ἓῖ) τίμιον ἀτιμότε- 15
ρον. ἔκβαλε ὃ πάθος· ἐπεὶ ὑ ⓜ πυρέπϛοντες, καὶ βόρβορον ἴδωσιν, ὡς πῆγας ὀπτοδυσῖν· ⓜ
ὑγιαίποντες ὅ ὡς χρὴ, ϲοῦϊ ὕδατος ὀπθυμοῦσι πολλάκις. ἔκβαλε τὴν νόσον, ἓ ὄῆϛι ζὰ
πρόγματα ὡς ἔϛι. ὑ ἵνα μάϑῃς, ὅτι οὐ ψεύδομαι, πολλοὺς ἔχω δηλῶσαι τῦτο πεποικότας.
σβέσον ὃ πῦρ, ὑ ὄῆϛι ὅτι αἰτίων ζαῦτά ὄϛιν ἀὐτελέϛερα. καλὸν ὃ χρυσίον; ἀλλ' εἰς ἐλεη- 20
μοσυνὼν καλὸν, εἰς ὀπτικυείδιν πεπτῶν καλὸν, ϲὸν εἰς τὴν αὐόπτων χρῆσιν, ἵνα ἔϊδον
ἀποκέπται, ἵνα εἰς γλῶ κατορύπηται, ἵνα ϖδὶ χῆρας ὑ πόδας ἓ κεφαλὰς ϖδεκέπται. δῆλ-
τῦτο θύρεϑη, ὑχ ἵνα τὴν εἰκόνα ϲὸ Θεοῦ καϑαδισμῶμεν τύτῳ, ἀλλ' ἵνα λύωμεν ϲὸν δι-
δημόρους. εἰς τῦτο κέχρηϲο ᾧ" χρυσῷ· λύσον ⓜ δεδεμένον, μὴ δήσῃς τὸν λελυμένον. χ. χρυσῷ
πῶς γὰ ἔϖεκεν, εἰπέ μοι, τὸν ὑδαμπελῶ πόντων ϖρεπίθης; μὴ γὰ, ὅπῳ χρυσὸς ὄϛιν,
ϲοῦϊ ϲὸν δισμὸν ποιῇς; μὴ γὰ ἡ ὕλη ⓜ δισμὸν ποιῇ; ἄπτε χρυσὸς ἦ, ἄπτε σίδηρος, ζαὐτὸν ὄϛι
κρίτοι τῦτο σκαιόν ὑ βαρύτερον. ἀλλὰ πῖ ποιῇ κωφὸν ὃ ϖρᾶγμα; ἡ κεισοδοξία, καὶ τὸ
ϖδρὰ πόντων ὁρᾶσθαι δεδεμένον, ἐφ' ᾧ ἐγκελῶ μᾶλλον αἰσχύνεσθαι. ὅτι γὰ τῦτο ἀληθὲς
ὄϛι, κατάδησον, καὶ ἄφες ϲὸ ἐρημίαν, ἔνϑα ϲοῦϊς ὁ ϑεωρῶν, ὑ βαρυνόμενα ⓜ δισμὸν ὑ ἐπα-
Ματθ. κβ. δ. χθῆναι μίζει. φοβηθῶμεν, ἀγαπητοὶ, μὴ ἀκούσωμεν σκαῖα ζὰ φοβερὰ ῥήματα, Δύσατε
αὐτὸ χῆρας ὑ πόδας. πῖ ὄϑεν τῦτο σαυτῷ ποιῇς, γύναι; ϲοῦϊς δισμώτης χῆρας καὶ πόδας
δέδεται. πῖ ὑ τὴν κεφαλὴν δισμεῖς; οὐ γὰ ἐγκαῖ χεῖρες ὑ πόδας; πῖ ὑ ⓜ πάγχλων
μυρίοις δισμοῖς ϖδεβάλλεις; τὸν γὰ ἀπὸ τύπων φερνπόδα παείπω, ὃ δέος, τὸν ἀγω-
πίδν, τὸν μάχιμον τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ϖρὸς ⓜ ἄνδρα, εἴ ποτε αὐτῶν διηνέϊκεν, ⓜ ϑανάτου ὃν
ὑποκυθρίοισι, εἴ ποτε σκάπτοισι ὧ τύτων. ζαῦτα ὧν ἡδονὴ, εἰπέ μοι; ἵνα ἕτερος τέρπῃ
ζαῦτα, σαυτὸν ὑ δισμοῖς ἓ φερνπσὶ ἓ κινδύνοις ὑ ἀνδίαις ἓ μάχαις καὶ θημειπαῖς
ὑποβάλλεις; ἆρ' οὐ πάσης κατηγορίας ὑ καταγνώσεως ἄξιον τῦτο; μὴ, ϖδρακαλῶ, μὴ
ζαῦτα ποιῶμεν· ἀλλὰ λύωμεν πάπα συμβόσιμον ἀδικίας· ἀφανρύπωμεν πινόντα
ⓜ ἄρτον· πάντα τὰ ἄλλα ϖρᾳόπωμεν, ἃ τὸν ϖρὸς ϲ Θεὸν ἡμῖν πρόσιμον ϖρᾳξεπ-
σαν δυώμεθα, ἵνα τύχωμεν τῆς ἐπηγελμένης ἀγαθῆς ὑ Χειϲῷ Ἰησοῦ ᾧ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. π.

γένηται, οὕτω καὶ Θεὸς ἰών. οὐδεὶς ἐξ αὐ ἐγένετο μεσίτης· εἷς γὰρ ὁ Θεὸς δηλονότι καὶ Θεὸς οὐκ ἀν ἐγένετο μεσίτης· οὐ γὰρ ἀν ἐδίξατο αὐτὸν οἷς ἐμεσίτευσεν. ὥσπερ οὖν φησιν, Εἷς α. Κορ ια. ε. Θεὸς ὁ πατήρ, καὶ εἷς Κύριος Ιησοῦς Χριστός, ὅπερ καὶ τὸ ταῦτα, εἷς καὶ εἷς. καὶ πάλιν δύο. ὅπερ γὰρ σφὶ πολυθείας διελίγετο, ἵνα μή τις ἁρπάσῃ τὴν δύο ⓦ ἀριθμὸν εἰς πολυθείαν, εἷς καὶ εἷς τίθησι. ὁρᾷς πῶς ἡ γραφὴ μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας χέζηται τῷ λόγῳ; Ὁ γὰρ, εἷς ἐξ εἷς, δύο· ἀλλ' οὐκ ἐφθόμην τοῦτο, καίτοι τὸ λογισμοῦ ὑπερβάλλοντος. τὸ ταῦτα δ' λέγεις, εἷς καὶ εἷς, δύο· ὅπερ ἢ οὐδὲ ὁ λογισμὸς ὑπερβάλλει, τοῦτο λέγεις, εἰ ἐτύπτησεν, ἔπαθεν. Ιν. ἄπαξ ἢ εἰς ἅ

Εἷς γὰρ ὁ Θεὸς, φησὶ, Εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ ἐ ἀνθρώπων Ιησοῦς Χριστὸς,

6 Ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις.

Τί οὖν καὶ ἐλλιπῶν, εἰπέ μοι; ναί. καὶ ὁ μὲ Χριστὸς ἐ ἀπίθανεν ὑπὲρ ἐλλιπῶν· συνῆν δὲ ξαλῆ οὐκ ἀνέχῃ; πῶς οὖν, φησὶν, οὐκ ὀπίσθυσαν; ὅτι οὐκ ἠθέλησαν, ὃ ἦν αὐτῶν μέγιστον ἐλλιπές. μαρτύριον τὸ πάθος φησὶ. Ηλθε γὰρ μαρτυρήσων, φησὶ, τῇ ἀληθείᾳ τὸ παθεῖν, καὶ Ιωαν. ιη. λζ. ἐσφάγη. ὥστε οὐχ ὁ πατὴρ αὐτῷ μαρτυρῶν μόνον, ἀλλὰ ἐ αὐδὲ τῷ πατρί. Ἐγὼ γὰρ ἠλ- Ιωαν. ε. μγ. θον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, φησὶ· καὶ πάλιν, Τὸν Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· καὶ Ιωαν. α. ιη. πάλιν, Ἵνα γινώσκωσί σε ⓦ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν· καὶ πάλιν, Πιθῦμα ὁ Θεός. μᾶλλον θανάτου Ιωαν. ζ. γ. τοίνυν ἐμαρτύρησεν. τὸ δὲ, καιροῖς ἰδίοις, τυπτέον, τοῖς προσήκουσιν. Ιωαν. δ. κδ.

7 Εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος (ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι) διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. Επειδὴ πίνων ὁ Χριστὸς ὑπὲρ ἐθνῶν ἔπαθε, καὶ ἐγὼ διδάσκαλος ἐθνῶν ἀφωρίσθην, πόσης ἔσεκεν σὺ οὐκ ἔμελλον ὑπὲρ αὐτῶν; καλῶς σὲ ταῦτα τὸ ἑαυτῷ ἀξιόπιστον δῆλον, τὸ, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κήρυξ, φησὶ, τυπτέον, ἀφωρίσθην. πρὸ γὰρ σὲ ἀρχὴν ποιεῖς τοῦτο ⓐ ἀπόστολοι. Εἶτα ἐπήγαγε, διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. ἐν πίστει πάλιν. ἀλλὰ μὴ νομίσῃς, ὅτι ἐν πίστει ἤκουσας, ὅτι ἀπάτη τὸ πρᾶγμά ἐστι. καὶ γὰρ ἐν ἀληθείᾳ φησίν. Εἰ ἡ ἀλήθεια, οὐκ ἔστι ψεῦδος. ὁρᾷς τὴν χάριν ἐκτεταμένην; τοῖς γὰρ Ιουδαίοις αἱ θύραι οὐκ ὑπὲρ πάντων ἐγίνοντο· νῦν δὲ ἡ χάρις ἐκτέταται. Διὰ τοῦτο καὶ διδάσκαλον ἐθνῶν ἑαυτὸν εἶπεν ἀφωρίσθαι, τὴν πρωταρχὴν τῆς οἰκουμένης χωθῆσαι αἰτησάμενος χάριν. ὁ δεῖς, φησὶν, ἑαυτὸν ἀπέλυσεν. πῶς οὖν προεδόθη ὑπὸ τῆς παθῆς; ἆρα οὖν τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος ἐλάττονα ἔσχεν. ἀπέλυσεν, τί ἐστι; ἐμέλλησε πιμπρᾶσθαι αὐδεὶς· τοῦτο οὐκ ἐποίησεν. ἀπόλυσθαι ἐμέλλησεν· ἀλλ' αὐτὸ ἐκώλυσεν ⓦ αὐτῷ ἔδοκει γὰρ, ὃ κήρυκας ἡμᾶς ἔπεμψεν, ὥστε κηρύττειν ⓦ ζωῆς. ἐκεῖνα ταῦτα ὑπεισάσθαι πρέπει, καὶ τὴν ἀγάπην ὑπερβάλλειν τοῦ Χριστοῦ.

Οὕτως γὰρ μεγάλα ἐ ἀνεκλήπτα τὰ τοῦ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς ὑπεδείγματα. καταθύσει ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἐχθρᾶς, τῆς μισητῆς, τῆς ἀποστροφωμένης αὐτόν. ὁ δεῖ γὰρ φίλων, δεῖ γὰρ παίδων ποιήσει δῶρα, δεῖ γὰρ ἀδελφῶν, διαστὰς γὰρ δούλων ἐποίησε, διαστὰς οὐ ποιήσας, οἷος ⓐ δοῦλοι, ἀλλὰ Θεὸς γὰρ ἀνθρώπων, καὶ ἀνθρώπων Ιν. εἷς δεῖ δεδεκαμοιρίων. εἰ γὰρ δεδεκαμοιρίτης ἦσαν, Εἰ γὰρ δεπρεσβύτης, ἢ δεσπότου ἀνθρωπάριον. νῦν δὲ τοῦτο ἐστὶ τὸ πᾶσαν ἀφορίαν ἐκπλῆξαι, τὸ γὰρ ἑαυτὸν ἀξιοῦντα ἀγαθὸν καὶ ἀγαπώμενον ἀποθανεῖν. ἐ γὰρ ἀπὸ ἀνθρώπων τοῖς ὁμοφύλοις οὐ γίγνεται, τοῦτο ἐγένετο ἀπὸ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς. καὶ δεσπότης ἀπολυόμενος τῆς ἀγάπης, ἀκκιζόμενα ἔπι, καὶ οὐ φιλεῖσθαι Χριστόν. αὐδεὶς καταθύσει ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν· ἡμεῖς δὲ αὐδὲ καὶ τῆς ἀναγκαίας θρεπτῆς ἀπορούμενα ἀφεωράμεθα, καὶ νοσοῦντα, καὶ γυμνητεύοντα οὐκ ὑπισχνούμεθα. πόσης ὀργῆς ταῦτα ἄξια, πόσης κολάσεως, πόσης γεέννης; Εἰ γὰρ μηδὲν ἕτερον, τοῦτο καὶ μόνον, ὅτι καταξιοῦσι τὰ τῶν ἀνθρώπων πάθη οἰκειοῦσθαι, καὶ λέγει ὅτι πεινῶ καὶ διψῶ, οὐχ ἱκανὸν ἐν πάντας πρὸς τέφαι; ἀλλ' ὡς τῆς τῶν χρημάτων τυραννίδος, μᾶλλον δὲ ὡς τῆς τῶν ἐκεῖ δεδουλωμένων αὐτοῖς μαθητείας. οὐκ ἐκφύγοις μεγάλην τὴν ἰσχύν, ἀλλ' ἡμᾶς σφόδρα ἐσμὲν ἔκλυτοι

Τοτ α. κ. α. Τιμ. ε. ιε. α. Κορ. ι. ιε. α. Ιωαν. β. ιδ. ιε.

ἄχρις τοῦ μακαρίου τούτου πάλιν ἀλλαχοῦ λέγοντος· Θεὸν ὁμολογοῦσι εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται. καὶ πάλιν, Τῷ πίστιν πρώτην, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. καὶ πάλιν, Εἰ τις ἀδελφὸς ἀσωτεύεται ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ὁ τοιοῦτος οὐ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐπὶ πάντων, Ὁ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, τοῦ Θεοῦ ἀγαπᾷ. ὁρᾷς πόσοι ἀσεβείας ἔξωθεν; Ἀφ' οὗτο φησὶν, ἐκ πάσης εὐσεβείας καὶ σεμνότητος. ἄσεμνος γὰρ οὐκ ἔστιν ὁ πόρνος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ πλεονέκτης ἄσεμνος δὲ λέγεται καὶ ἀκόλαστος. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ὀπτῶμαι οὐχ ἥττων τῆς τῶν σωμάτων. ὁ τοίνυν μὴ κολάζων αὐτὸν, ἀκόλαστος λέγεται. Ἀφ' οὗ γὰρ ὁ μὴ κολάζειν τὸν ὀπτῶμενον ἀκόλαστον λέγει). ὥστε ἐκ τοῦ ὀργίλον ἀκόλαστον αὐτὸν εἶναι ἔφαμεν, καὶ τὸν βάσκανον, καὶ τὸν φιλάργυρον, καὶ τὸν ὕπουλον, καὶ πάντα τὸν ἐκ ἀμβλύτητος ὄντα, ἀκόλαστον εἶναι καὶ ἄσεμνον καὶ ἀσελγῆ. τοῦτο γὰρ καλῶν, καὶ ἀποδικτὸν, φησὶν, ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. ποῖον οὖν τοῦτο; ὃ εὔχεται ὑπὲρ πάντων, τοῦτο ἀποδέχεται ὁ Θεὸς, τοῦτο θέλει. πάντας γὰρ ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, φησὶ, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. μιμοῦ τὸν Θεόν. Εἰ πάντας μὲν ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, εἰκότως ὑπὲρ ἁπάντων ἀξιοῖ εὔχεσθαι. Εἰ πάντας οὖν θέλει σωθῆναι, θέλε καὶ σύ. εἰ δὲ θέλεις, εὔχου. τῷ γὰρ τοιούτων ὄντι ὃ εὔχεσθαι. ὁρᾷς πῶς ἡ πρᾶξις ταχέως τὴν ψυχὴν ἔπεισεν, ὥστε καὶ ὑπὲρ ἐλλιμένων εὔχεσθαι; καὶ ὃ κέρδος δικαίως ὅσον οὐκ τούτου πάντα), ἵνα ἥρεμοι, φησὶν, ἤσυχον βίον διάγωμεν· ἐκ ὃ πολλῷ τούτου μᾶλλον, ὅτι καὶ ὃ Θεῷ τοῦτο δοκεῖ, καὶ ὅτι ὅμοιοι αὐτῷ γινόμεθα, καὶ ὃ ἐκεῖνος αὐτὸ αὐτῷ θέλει. ἱκετεύω τοίνυν πάντα δυσωπῶν καὶ παρακαλῶν· μὴ τοίνυν φθονηθῇς ὑπὲρ ἐλλιμένων εὐχόμενος· καὶ αὖθις τοῦτο βούλεται· Φθονήσητε ὃ κατεύχεσθε μόνον. τοῦτο γὰρ οὐ βούλεται. Εἰ δὲ ὑπὲρ ἐλλιμένων εὔχεσθε χρὴ, καὶ ὑπὲρ αἱρετικῶν δῆλον ὅτι. ὑπὲρ γὰρ ἁπάντων αἰ θεῖαι εὐχαὶ δέδωκεν. τοῦτο δὲ καὶ ἄλλως καλὸν ἀπὸ τοῦ τῆς αὐτῆς ἡμᾶς φύσεως κηδομένου· καὶ ὁ Θεὸς δὲ ἐπαγγελλόμενος καὶ ἀποδέχεται τὴν εὐνοιαν, τὴν φιλοστοργίαν τὴν πρὸς ἀλλήλους. Εἰ τοίνυν αὖθις θέλω, φησὶ, δοῦναί ὁ Κύριος, τί δεῖ εὐχῆς τῷ παρ' ἐμοῦ; πολὺ τοῦτο ἐκείνοις καὶ σοὶ συμβαλλόμενον. πρὸς ἀγάπην αὖθις ἕλκει, σὲ πάλιν οὐκ ἀφίησιν ἐκτὸς θεμιτοῦ. ἱκετεύω δὲ πάντα πρὸς πίστιν ὑπαγαγεῖν. πολλοὶ γὰρ τῶν αἱρετικῶν διὰ φιλονεικίαν τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀπέστησαν τοῦ Θεοῦ. τοῦτο σωτηρίαν καὶ Θεοῦ καλῶ, ὃς πάντας θέλει σωθῆναι, εἰπών· ὅπερ καὶ αὐτὴ ὀρθῶς ὅτι ἡ σωτηρία. ταύτης γὰρ χωρὶς οὐδὲν μέγα ἡ ἄλλη ἐστὶν, ἀλλ' ὄνομα σωτηρίας ὅτι δὲ πρᾶγμα σωτηρίας μόνον. καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, φησὶν, ἐλθεῖν. ἀληθείας, ποίας; τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως. καὶ δὴ πρόσθεν εἶπε, παρήγγελλε μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν. ἵνα δὲ μή τις ὡς ἐξηρῶς αὐτοῖς προσέχῃ, μηδὲ μάχας ἀπὸ τούτου πλέκῃ, φησὶ, πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. Εἶτα τοῦτο εἰπὼν, ἐπήγαγε·

γ. εὐσεβείας

5 Εἷς γὰρ Θεὸς, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Εἶπεν, εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, δέδωκεν ὅτι οὐκ ἔστι τὸ εὑρίσκειν τὴν ἀλήθειαν. Εἶπε πάλιν, εἷς γὰρ Θεὸς, δέδωκεν ὅτι οὐ πολλοί, καθὼς τινες νομίζουσιν. Εἶπεν, ὅτι καὶ μεσίτου δεῖται ὁ νῦν πεπομφὼς, δέδωκεν ὅτι σωθῆναι θέλει πάντας. τί οὖν; ὁ υἱὸς οὐ Θεός; καὶ σφόδρα. πῶς οὖν φησιν, Εἷς; πρὸς ἀνθρώπους τὴν εἰδωλικὴν, οὐ πρὸς τὸν υἱόν. καθὸ γὰρ ἀληθείας καὶ πλάνης ἐστὶν αὐτῷ ὁ λόγος. ὁ δὲ μεσίτης ἑκατέρου ἐφάλλει ἀμφοτέροις κοινωνεῖν, ὧν ὅτι μεσίτης. μεσίτου γὰρ τοῦτο ἔστι, δύο ἑκατέρων ἐχόμενον, ὧν ὅτι μεσίτης, κοινωνεῖν. ἐὰν δὲ τοῦ ἑνὸς ἔχηται, τοῦ δὲ ἑτέρου ἀπεχθανόμενος ᾖ, οὐκέτι μεσίτης ὅτι. εἰ τοίνυν μὴ ἔχεται τῆς τοῦ παρόντος φύσεως, οὐκ ἔστι μεσίτης, ἀλλ' ἀπορρίπτεται. ὥσπερ γὰρ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἔχεται φύσεως, ὅπερ πρὸς ἀνθρώπους ἥκετο, οὕτω καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ, ὅπερ πρὸς Θεοῦ ἥκετο. ὅπερ γὰρ δύο φύσεων μέσος γίνεται, ἑνὸς τῶν δύο φύσεων αὐτὸν εἶναι δεῖ. ὥσπερ γὰρ ὃ τόσων τινὸς μέσον, ἑκατέρου ὅτι τῶν τόπων ἐγγύς, οὕτω καὶ τὸ τῶν φύσεων μέσον ἑκατέρου ὀφείλει εἶναι τῶν φύσεων ἐγγύς. ὥσπερ οὖν ὁ ἀνθρώπος

γ. πίστεως

γίνεται,

Λογ. ζ. 2 ΙΝΑ ΗΡΕΜΟΝ ΚΑΙ ΗΣΥΧΙΟΝ ΒΙΟΝ
διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. 3 Τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπο-
δεκτὸν ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, 4 Ος πάντας ἀνθρώπους θέ-
5 λει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν.

ΕΙ τὸν κύριον βάλεται λύεσθαι πολέμους καὶ τὰς μάχας καὶ τὰς παρα-
χάς, καὶ διὰ τοῦτο ὑπὲρ βασιλέων, καὶ ὑπὲρ ἀρχόντων παρακελ-
εύεται ἱερώμενον εὐχὰς ποιεῖσθαι, πολλῷ μᾶλλον καὶ τὸν ἰδιώτας τοῦτο χρὴ
10 ποιεῖν. τῶν πολέμων γάρ ἐστιν εἴδη πολλὰ καὶ χαλεπώτερα. Εἰς μὲν
οὖν ὁ κύπος, ὅταν ἡμῖν τραπώσιν πολεμῶσι παρὰ βαρ-
βάρων· δεύτερος, ὅταν καὶ εἰρήνης ὄντος, ἡμᾶς τοὺς ἀλλήλους πο-
λεμῶμεν· τρίτος, ὅταν ἕκαστος τοὺς ἑαυτοῦ πολεμῇ. Οὗτος δὴ καὶ πάντων ἐστὶ χαλεπώτατος.
ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ παρὰ τῶν βαρβάρων οὐδὲν μέγα ἡμᾶς βλάψαι δυνήσεται. τί γάρ, εἰπέ
15 μοι; ἔσφαξε καὶ ἀπῆλθεν; ἀλλ' οὐδὲν τῷ ψυχῷ ἐλυμήνατο. ἀλλ' οὐδὲ ὁ δεύτερος, ἐ-
ὰν μὴ βουλώμεθα, βλάψαι τι ἡμᾶς δυνήσεται. κἂν γὰρ ἔτεροι τοὺς ἡμᾶς πολε-
μῶσιν, ἔξεστιν ἡμῖν εἰ βουλοίμεθα. ἄκουε γὰρ τοῦ σοφοῦ λέγοντος, Ἀντὶ τοῦ ἀγαπᾶν ψαλμ. ρν. γ.
με, οὗτοί μου ἐνεδιαβάλλουν με, ἐγὼ δὲ προσηυχόμην. Καὶ πάλιν, Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ψαλμ. ρκθ. ε.
ἤμην εἰρηνικός. Καὶ πάλιν, Ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν. ψαλμ. ρκ. β.
20 Οὐκ ἔνι ἀκωλύτως σωφρονεῖν. ὅταν γὰρ ἡμῖν σῶσαι παίζῃ τὸ σῶμα τοὺς τὴν ψυχήν, καὶ
χαλεπὰς ἐπιθυμίας ἐγείρῃ, καὶ τὰς ἡδονὰς ἐπλίζῃ τῶν σωμάτων, τῆς ὀργῆς, τοῦ φθόνου, οὐκ
ἔνι, μὴ τοῦ πολέμου τούτου λυθέντος, ἐπιτυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, ἀλλ' ἀνάγκη
μὴ καταξίλωνται ταῦτην τὴν παρεμβολήν, πεσεῖν τε πρόμαχοι λαβεῖν, ὀφθῆναι τ' ἀναίσχυντα πίπ-
τοντα τ' ἐν τῇ γείτονι. Δεῖ τοίνυν ἡμῖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν μελέτης καὶ φροντίδος πολλῆς, ὥστε
25 μήτε ἐπείρασιν ἐν ἡμῖν τοῦτο τὸ πόλεμον, μήτε διεξόδους μόνον, ἀλλὰ καταξίλωσθαι καὶ χει-
μάζεσθαι. τί γὰρ ἂν ὄφελος γένοιτο, ὅταν τὰ μὲν οἰκεῖα βαθμίας ἀπολαύῃ εἰρήνης, σὺ δὲ
τοῖς ἑαυτοῦ πολεμῇς; ταύτην δεῖ τὴν εἰρήνην ἔχειν. διὰ ταύτην ἔχωμεν, ἵνα ἔσται ἡμᾶς
τῶν ἔξωθεν βλάψαι δυνήσεται. σκοπεῖν δέ τι καὶ τοὺς ταύτην μικρὸν καὶ τὴν κοινὴν εἰρήνην.
διὰ τοῦτό φησιν, ἵνα ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν. Εἰ δέ τις, ἰσυχίας ὢν, ταραττέται,
30 σφόδρα ἄθλιός ἐστιν. ὁρᾷς ὅτι ταύτην λέγει τὴν εἰρήνην, ἣν ἐγὼ φημι τὴν πίστιν;
διὰ τοῦτο εἶπεν, ἵνα ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν, οὐκ ἔστι μέρει τούτῳ, ἀλλὰ πρόσεστιν,
τὸ πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. τὸ δὲ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι εἰ οὐκ ἔνι, μὴ τῆς εἰ-
ρήνης ἐκείνης καταρθωθήσῃ. ὅταν γὰρ λογισμοὶ ζητητικοὶ παρέλκωσιν ἡμῶν τὴν πίστιν,
ποία εἰρήνη; ὅταν ἀσελγείας πάθημα, ποία εἰρήνη; ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃς ὅτι τοῦτον ἁ-
35 πλῶς λέγει βίον, οἱ πάντες ζῶσιν οὗτοι, εἶπεν, ἵνα ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγω-
μεν, ἐπάγει, τὸ πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι· ὅπερ ἐστὶν ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγει
καὶ ἔλλειψιν, καὶ ἀκολασίαν, καὶ ἀπαπαλότητα, καὶ πυροφόρητος ὕβρεις καὶ τοῦτον τὸν βίον ζῶντας.
ἵνα οὖν μάθῃς ὃ λέγω οὐ τοῦτον φησι, προσέθηκε δὲ, τὸ πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. ἐκεῖνος γὰρ
ὁ βίος ἀπειρόκαλος ἔχει καὶ μάχας, τῆς ψυχῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν πτοουμένης ὑπὸ τῶν
10 ὀργίλων τῶν τοιούτων λογισμῶν. ὅπερ ἡ τοῦ βίου τούτου βούλεται, ἄλλον μὲν ἀπὸ τῆς ἐ-
παγωγῆς, ἄλλον δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ἁπλῶς τὸ εὐσεβείᾳ εἰπεῖν, ἀλλὰ μετὰ προσθήκης τοῦ,
πάσῃ. τοῦτο γὰρ εἰπὼν, ἔοικεν ἀπὸ τῶν δογμάτων μόνον ἀπαιτεῖν πολιτείαν, ἀλλὰ
καὶ ἀπὸ τοῦ βίου ἀσφάλειαν. ἡ γὰρ τοῦ ἀμφοτέρους ἀπὸ εὐσεβείαν δεῖ ζητεῖν. τί
γὰρ ὄφελος τῇ πίστει εὐσεβοῦντας ἀπὸ τοῦ βίου ἀσεβεῖν; ὅπερ γὰρ ὅτι ἀπὸ τοῦ βίου ἀσεβεῖ,

ἄκουε

Κ. λογισμοῖς, οὐ λέγειν φησὶ τὸν βίον, ἀλλὰ τὸν μετὰ εὐσεβείας, μὴ τὸν τῶν δογμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ βίου. ἡ δὲ εἰκὼν τὴν εὐσέβειαν δεῖ ζητεῖν.

ἄπιστοι ὦσι, οὐκέτι ὡς ἐν οὐρανῷ τὸ ῥῆμα αὐτῶν ἰῶ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ὥσπερ ἐν ἀέρι, φησὶν, οὐδεὶς ποιήσῃ, ὅτω μηδὲ ὑπὲρ τῆς γῆς ἔχω· ἀλλὰ πόθεν, φησὶν, εἰς Ⓦ φόβον ἔλκυσον Ⓦ σαυτὸν, πόθεν ἀγγέλους ποίησον τοὺς ἀφθάρτους, καὶ ἐχθροὶ ἡμῖν ὦσι, καὶ πολέμιοι. οὐχ ὁρᾷς πόσα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁ Θεὸς βλασφημεῖται; πόσα ὑβρίζεται, ἐπὶ τοῖς ἀπίστοις, ἐπὶ τοῖς πιστοῖς; ἐπὶ ἔργοις, ἐπὶ ῥήμασι, ἐπὶ πράγμασι; τί οὖν; ἔσβεσται διὰ τοῦτο τὸν ἥλιον; ἐκοιμίσθη τὴν σελήνην; κατέῤῥαξε τὸν ἀέρα; αἰσθάνεται τὴν γῆν; ἐξήρανε τὴν θάλασσαν; ἀφῄρηται τὸν ὑδάτων ῥοὰς, πηγάς; συνέχει τὸν ἀέρα; οὐδαμῶς· ἀλλὰ πάντα τὰναντία πέπονθεν Ⓦ ἥλιον, βρέχει τοὺς ὑετοὺς, δίδωσι καρπούς, δίδωσι τροφὰς ἐπιτηδείους τοῖς βλασφήμοις, τοῖς ἀνοσίοις, τοῖς μιαροῖς, τοῖς διάκτοις, οὐ μίαν ἡμέραν, οὐδὲ δευτέραν, οὐδὲ τρίτην, ἀλλὰ πάντα Ⓦ βίον. τοῦτον μιμησώμεθα καὶ σύ· τοῦτον ζήλωσον καὶ δυνάμεθα ἀνθρώπινον. οὐ δύνασαι Ⓦ ἥλιον ἀπατῆσαι; μὴ κακηγόρησον. οὐ δύνασαι ὑετοὺς δοῦναι; μὴ λοιδόρησον. οὐ δύνασαι θρέψαι; μὴ προύπτισον. ἔρχεται ταῦτα πάντα ἐπὶ σὲ δῶρα· πάντα τοῦ Θεοῦ δι' ἔργων ἐστὶν εἰς σὲ ἐχθροὺς ἡ φιλοτιμία· σὺ καὶ διὰ λόγων ποίησον· ἐπαύξησας τὸν ἐχθρόν· ὅτως ἔσῃ ὅμοιος τῷ πατρί σου τῷ ἐν οὐρανοῖς. μυριάκις γὰρ τούτων διελέχθημεν, καὶ διαλεγόμεθα οὐ παυόμενα· μόνον γένεσθω τι πλέον. ἡμεῖς οὐ καρκῶμεν, οὐδὲ ἀποκάμνομεν, ἡμεῖς οὐ σεσιγήκαμεν λέγοντες· μόνον ὑμεῖς μὴ ἀκούοντες δόξητε εὐσχολεῖσθαι. δοκεῖ δέ τις εὐσχολεῖσθαι, ὅταν μὴ ποιῇ τὰ λεγόμενα. ὁ γὰρ ποιῶν, σιωπᾷ; βούλεται τὰ αὐτὰ ἀκούειν, ὥσπερ οὐκ εὐσχολούμενος, ἀλλ' ἐγκωμιάζόμενος. ὥστε ὠδυνᾶσθαι ἄλλοθι τοῦτο χρή, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν τὰ λεγόμενα· ἐκεῖθεν γὰρ ὁ λέγων φορτικός ἐστιν. ἐὰν τις ἐλεημοσύνην, εἶπέ μοι, ποιῇ, εἶτα ἄλλος ἐκ ἐλεημοσύνης ἀφαιρῆται, οὐ μόνον οὐκ ἀποκαμὼ πρὸς τὸν ἀκροατὴν, ἀλλὰ καὶ χαίνων, ἀκούων τὴν οἰκείαν κατορθώματων λεγομένων καὶ θαυμαζομένων· ὅτως οὖν καὶ ἡμεῖς, ὅπου οὐδὲ πρὸς ὀλίγους ἔχομεν κόπον, οὐδὲ καταῤῥωσταμεν ἡμῶν τῶν, ἀφ' οὗτο δοκοῦμεν εἶναι καὶ πρὸς τὰ ῥήματα δυσχερεῖς· εἰ γὰρ τὰ πράγματα ἰῶ, οὐκ ἂν λάθοις ἡμᾶς ἐλύπησεν. εἰ τοίνυν μὴ βούλεσθε ἡμᾶς φορτικοὺς εἶναι, μηδὲ ἐπιζητεῖτε, ὅτω ποιῆσαι, δι' ἔργων ὑπιδείξασθε τὸ πρᾶγμα· ὡς οὐδέποτε παυσόμεθα γὰρ τῶν αὐτῶν ὑμῖν ἀφαλειφόμενοι, ἕως ἂν κατορθωθῇ τὸ ὑμῖν. μάλιστα μὲν γὰρ ἡ κηδεμονία, καὶ φιλοτιμία τῆ πρὸς ὑμᾶς τοῦτο προσήκομεν· ἔπειτα δὲ καὶ Ⓦ ὑπικείμενοι ἡμῖν κίνδυνοι. Ⓦ γὰρ σαλπίζοντα, καὶ μηδεὶς εἰς πόλεμον ἐξίῃ, σαλπίζων λέγει, ὃ αὐτὸ πληρωθῆναι. οὐ τοίνυν μείζονα ὑμῖν τοῦ κόλασιν ἐργάσασθαι βουλόμενοι, τοῦτο προσήκομεν, ἀλλὰ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἀποδύσασθαι. ἵνα δὲ τοῦτο, καὶ ἡ ὑμετέρα ἡμᾶς ἀγάπη κατέχει. σωτηρία γὰρ τοῦ ἀναγκαῖα, ἃ διακελεύομαι, εἴ τι τοιοῦτο συμβαίη. ἀλλὰ μὴ γένοιτο. οὐκ ἔστι διαπεσεῖν, ὅταν εἴπωμεν ταῦτα, οὐκ ἔστιν ἐπιζημίας χρημάτων, οὐκ ἔστιν ὁδοῦ μακρᾶς· θλῖψις δέ μόνον, ῥῆμά ἐστι, προαιρέσεώς ἐστι. φυλάττωμεν ἡμῶν τὸ τέλος, θύρας καὶ μοχλοὺς ἐπιθῶμεν, ἵνα μηδὲν τῶν μὴ δοκούντων τῷ Θεῷ φθογγώμεθα. ὥσπερ ἡμῶν αὐτῶν ἕνεκα τοῦτο, οὐχ ὥσπερ ὧν βουλόμεθα. τοῦτο οὖν λογιζώμεθα, ὅτι ὁ βουλόμενος Ⓦ ἐχθρὸν, ἑαυτὸν βλάπτει, καὶ ὁ καταρώμενος, ἑαυτὸν καταρᾶται, ὁ δὲ εὐχόμενος ὥσπερ τῷ ἐχθρῷ, ὥσπερ ἑαυτῷ εὔχεται, οὐχ ὥσπερ ἐκείνῳ. διὸ ὅτω ταῦτα ποιοῦντες, δυνησόμεθα τὸ κατόρθωμα τοῦτο εἰς ἔργον ἀγαπῆσαι, καὶ τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν.

π. ἐπαγγελμάτων

τᾶ; οὐχ ὁρᾶς τὶ δεῖ προσέχειν μίμησαι καὶ τὰ παιδία τὰ εἰς διδασκαλεῖον φοιτῶντα, ἅπερ ἐπιδυμεῖ τὸν ἑαυτῶν συμμορείαν ἔνδοθι ἴδην τ μαθήματον ἀπαρτισθέντα καὶ εὐθυτίας, ἢ δεῖ τὸν ῥαθυμίαν ἀπεμβαλεῖν τυπτομένους, ἢ καθ' ἕνα ἕκαστον ἐξεταζόμενοι πικρῶς ἢ κατελόμενοι ὑπὸ τῶν πλησίον, ἀποπεφύκασιν ὑπὸ τᾶ δίκης· καὶ μυρία πᾶς αὐτὰ πλῆξη τῶν συμφοιτη-

ν. ἑνὸς τῶν ἑπτὰ

τῶν, οὐκ ἀνέχεται ὀργισθῆναι, τᾶ φόβου τὸν ψυχὸν κατέχοντος, οὐδὲ σύντυχεῖν τᾷ διδασκάλῳ, ἀλλ' εἰς ἐν μόνον ὁρᾷ, ὃ εἰσελθεῖν καὶ ἀπαλλαγῆναι πληγῶν χρείας, ἢ ταῖς ἑκεῖνον τὸν καιρὸν σχολαῖ. καὶ ἐξέλθῃ, εἴτε πλήγας λαβών, εἴτε μὴ λαβών, οὐδὲν εἰς τοσοῦτον ἐκεῖνα λοιπὸν βάλλει ὑπὸ τᾶς ἡδονᾶς. σὺ δ' ἴσως ἢ μελετᾷς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων τῶν σῶν, ἢ φείδεσθαι τῶν ἑτέρων μεμνημένος; καὶ πῶς τὸν Θεὸν προσκαλεῖς; δι' ὧν γὰρ αὐτοῦ

χ. χλιαπλάσια

κατ' ἐκείνου ἀξιοῖς, δεῖ τούτοις ἢ τὰ σαυτοῦ πικρότερα ἐργάζῃ, οὐκ ἀφεὶς αὐτοῦ συγγνώμην δοῦναι τοῖς σοῖς. πῶς γάρ; εἰ θέλεις μοι γένεσθαι, φησι, ἐξεταστὴς ἀκριβὴς τῶν εἰς σὲ πεπλημμεληκότων, πῶς τῶν σοὶ εἰς ἐμὲ γεγενημένων ἀξιοῖς γενέσθαι τὸν συγχώρησιν; μάθωμεν ποτὲ εἰ χρεισιμοί. Εἰ εὔχεσθαι οὐκ ἴσμεν, ὅσον ἐστὶν εὔχεσθαι ἢ σφοδρὰ ῥᾳδίως, τί τῶν ἄλλων εἰσόμεθα; μάθωμεν εὔχεσθαι ὡς χρεισταί. ἐλλιώσουσι γὰρ αἱ εὐχαὶ, Ἰουδαίων ἐκφεύγουσαι αἱ δήσεις· τᾶ χρεισταῦ ἢ ἐπαρτίαι, ἄφεσιν δὲ ἀμπεῖδον αἰτοῦσιν τῶν εἰς ἡμᾶς πεπλημμεληκότων. Λοιδορούμενοι, φησι, εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν. ἄκουε τᾶ Στεφάνου λέγοντος, Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὸν ἁμαρτίαν ταύτην. οὐ μόνον ἀ κατηύχετο, ἀλλὰ καὶ ὑπηύχετο· σὺ δ' ἀ μόνον ἀχ ὑπερηύξω, ἀλλὰ καὶ κατηύξω. ὥσπερ οὖν θαυμάσιος ἐκεῖνος, ὅτω σὺ κἀκεῖνος. τίνα θαυμάζομεν, εἰπέ μοι; σὺν γὰρ ὢν ἠύξατο, ἢ ⟨ϰ⟩ γὰρ θυμούμενον; τοῦτο δηλοῖ. Εἰ ἢ ἡμεῖς, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός. βούλει πληθεσθῆναι ⟨ϰ⟩ ἐχθρόν; εὖξαι γὰρ αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τοιαύτην προαίρεσιν, μὴ ὡς πλήθων. τοῦτο μὲν γὰρ ζῆλος, σὺ δὲ μὴ τοῦτο ποίει τῷ σκοπῷ. κἀκεῖνο μακάριος ἐκεῖνος ἀδίκως πάσχων ἔπαθε, καὶ ὑπερηύξατο· ἡμεῖς δὲ πολλὰ καὶ δικαίως πάσχομεν παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Εἰ δὲ ὁ ἀδίκως παθὼν οὐκ ἐπέλ-

χ δικαίως

μησε μὴ ὑπερεύξασθαι, οἱ δίκαια πάσχοντες, ἢ μὴ μόνον ἀχ ὑπερευχόμενοι, ἀλλὰ ἢ κατευχόμενοι, πόσης οὐκ ἐσμὲν ἀξιοι συγγνώμης; δοκεῖς μοι * ἐκείνῳ δίδοναι τὸν πλησίον, ὃ δὲ ἀληθὲς κατ' σαυτοῦ ὃ ξίφος ὠθεῖς, οὐκ ἀφεὶς ⟨ϰ⟩ δικαιοῦσθαι σὲ τοῖς σοῖς ἁμαρτήμασι χιλίαις ἡμέραις, δι' ὧν αὐτὸν κατ' ἐτέραν πρόξουσιν. Ὧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν, φησι, καὶ ᾧ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε. χιλιάδα τοίνυν συγγνωμονικοὶ *, ἵνα τοιούτου τύχωμεν τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα οὐκ ἀκούειν ὑμᾶς μόνον βούλομαι, ἀλλὰ ἢ φυλάττειν. πῶν δ' μέλει ῥημάτων ἢ μνήμη μόνη, ταχὺ δ' οὐδὲ μέλει τούτων· ἀλλ' ἀναλυθέντων ἡμῶν, δύ' ἐρωτήσῃ τις τῶν μὴ παρακαθημένων, τί διελέχθημεν, ⟨ϰ⟩ μὲ οὐδὲ ἐφρόνησεν, ⟨ϰ⟩ δ' εἰδότες ἐφρόνησε τὸν ὑπόθεσιν, εἰς ὃ εἰρήκαμεν μόνον, ὅτι ὠμίλησεν εἰς ὃ μὴ δεῖ μνησικακεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπερεύχεσθαι, εἶτα ἀφέντες εἰπεῖν τὰ λεχθέντα πάντα. ἢ γὰρ οἴεσθε μεμνῆσθαι. ⟨ϰ⟩ δ' μικρὸν μέμνηται, ἀλλ' εἰσιον. δεῖ, παρακαλῶ, εἰ μηδὲν κερδαίνετε ἐκ τῶν λεγομένων, μηδὲ προσέχειν τῇ ἀκροάσει. τί γὰρ ὄφελος; μεῖζον ὃ κρίμα ζῆλος, χαλεπωτέρα ἡ ἀμφεία, ὅτι μὴ μυείας παρασκευὴν τοῖς αὐτοῖς ἐτιμήσαμεν. δεῖ τοῦτο εὐχὴν ἡμῖν ὥσπερ ὁ Θεὸς, ἵνα μηδὲν βιωτικὸν, μηδὲ ἀνθρώπινον αἰτῶμεν. ἵστε δὲ ⟨ϰ⟩ πιστὸν πᾶν δεῖ εὔχεσθαι, πῶς πᾶσα κακία ἐστὶν ἡ εὐχή. ἀλλ' οὐκ εἴρηται, φησι, παρὰ τῶν ἀπίστων εὔχεσθαι ἐκεῖ. ὅπως μὴ ἴσχῃ τῆς εὐχῆς τὸν δύναμιν, μηδὲ ὃ βάθος, ἢ ⟨ϰ⟩ ποιήσωσιν αὐτοῖς ὑπηνιώσκειν. Εἰ γὰρ τις αὐτὸν αἰσχολύνει, εὐρήσει ἢ τοῦτο κείμενον ἐν αὐτῇ. ὅταν γὰρ λέγῃ ὁ εὐλογῶν, Γενηθήτω ὃ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο αἰτεῖται. πῶς; ὅτι ἐν οὐρανῷ οὐδεὶς ἄπιστος, οὐδεὶς προσκεκρουώς. Εἰ τοίνυν ἐκεῖ τῶν πιστῶν μόνων ἐστὶν, οὐκ εἶχε λέγειν ὃ λεγόμενον. Εἰ γὰρ ⟨ϰ⟩ πιστοὶ ἅπαντες ὃ θέλημα αὐτοῦ ποιοῦσι, ⟨ϰ⟩ ἢ

ἄπιστοι

α. Κορ. δεύτ. Πεφ. ε. ξ.

Ματθ. ζ. β.

* περὶς τοὺς λυπήσαντας ἡμᾶς,

μόνον

ἐρῇς τις, ὅτι οὐχ ὑπὲρ πάντων εἶπεν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν πιστῶν. τί οὖν ὅταν λέγῃ ὑπὲρ βασιλέων; οὐ γὰρ δὴ τότε θεοσεβῆς ἦσαι βασιλεύς, ἀλλὰ μέγει πολλοῦ δεῖ πλέον, ἀσεβὴς αὐτοὺς προσδεχόμεθα. Εἶτα ἵνα μὴ κολακεία ὁ λόγος ᾖ, προσθεὶς εἶπεν, ὑπὲρ πάντων, ἢ τότε, ὑπὲρ βασιλέων. Εἰ γὰρ εἶπεν, ὑπὲρ βασιλέων μόνων, ἴσως ἂν ἦν τι τῶν ἐναντίων. Εἶτα ὅπως εἰκὸς ἰδεῖν τὸν τῆς χριστιανοῦ ψυχῆς ναυκλήρους ταῦτα ἀκούοντας, ἢ μὴ προσέχειν τὸν νοῦν εἶπεν, Εἶτε ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων ὁ τὴν τῶν μυστηρίων δῆλος χαρὰν δείσεις προσφέρειν, ὅρα τί φησι, ἢ πῶς πείθησι ὁ κήρυξ, ἵνα καὶ ὑπὲρ δέξῃ τὸν προσευχόμενον. ἵνα ἥρεμον, φησι, ἢ ἡσύχιον βίον διάγωμεν. τοῦτο γὰρ, ἡ ἐκείνων σωτηρία, ἡμῖν ἀμελουμένη ἐναντία ἀρχή. ὥσπερ ἢ ὁ τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς, προτρέπων αὐτοὺς πείθεσθαι τοῖς

Ρωμ. ιγ. ἄρχουσι, φησιν· Εἰ μὴ διὰ τὴν ἀνάγκην, ἀλλὰ διὰ τὴν συνείδησιν. ὁ γὰρ Θεὸς εἰς τὸ καιρὸν χρήσιμον ἔδωκε τὰς ἀρχάς· διατάξας. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον αὐτὸν μὲν ὑπὲρ τούτου προστρέπεσθαι, ἢ τὰ ὅπλα πείθεσθαι, ἵν' ἡμᾶς ὁ μηδὲν ὑπὲρ τῶν κινδυνευόντων ἢ στρατιὰ σώζειν πείθεσθαι δύνασθαι; ὥστε οὐ κολακεία ὅτι ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ τὸ δικαίου ἕνεκα λέγει. Εἰ γὰρ μὴ ἐσώζοντο, μηδὲ ἀνεχίμεθα τοῖς πολέμοις, ἀνάγκη ἢ τὰ ἡμέτερα τὰ ἐκείνων ἐᾶν ἢ στρέφεσθαι. ἢ γὰρ ἂν ἡμᾶς στρατεύεσθαι ἐδίδου, κατακοπέντων ἐκείνων, ἢ φεύγειν πάντας ἀνάγκη πλανᾶσθαι. καθάπερ γὰρ περίοδοί τινες εἰσί, φησι, περιβεβλημένοι, ἢ οὕτω εἰσὶν οἱ εἰρήνην φυλάττοντες. δίκαιοι, φησί, προσταγὰς ἐντάξεως, δικαιοσύνης. δεῖ γὰρ δικαίους τῷ Θεῷ καὶ ὑπὲρ τῶν εἰς ἄλλους ἡμαρτημένων ἀγαθοῦ, οἷ ὅτι ἥλιος ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, ὅτι βρέχει ἐπὶ δικαίους ἢ ἀδίκους. ὁρᾷς ὅτι ἡ μέση δεῖ τῆς δικῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς δικαιοσύνης εἶναι ἢ συγκολλᾶ ἡμᾶς; ὁ γὰρ ἀναγκαζόμενος δικαιοσύνῃ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως ἀγαθῶν, ἀναγκάζεται ἢ φιλεῖ αὐτὸν καὶ οἰκείως πρὸς αὐτὸν διακεῖσθαι. Εἰ δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως δικαιοσύνῃ δεῖ, πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν εἰς ἡμᾶς [καὶ τὴν λαμπρὰν] γινομένων, ἢ ἐκόντων, καὶ ἀκόντων, ἢ ὑπὲρ τῶν δοκούντων ἢ λυπηρῶν. ἢ γὰρ πρὸς ὁ ἀγαθὸν ὁ Θεὸς ἡμῖν ἅπαντα οἰκονομεῖ.

ΘΕΙΟΝ Πᾶσα τοίνυν ἡμῖν δικὴ δικαιοσύνῃ ἐγένετο. Εἰ δὲ ἢ ὑπὲρ δικαίεσθαι τῶν πόλεως οὐχὶ πιστῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπίστων προσατίθεμεν, εἰκότως ἴσασι ὅτι κακὴ κατάστασις τῶν ἀδελφῶν. τί λέγεις; ἐκφοβεῖ σε ὑπὲρ ἑτέρου ἐκέλευσεν δικαίεσθαι, σὺ δὲ τὸ ἀδελφοῦ κατάστασιν; οὐκ ἐκείνου κατάστασιν, ἀλλὰ σαυτοῦ. ὁ γὰρ Θεὸς πρόσταξεν, ἐκφοβεῖ ἀλόγους φθεγγόμενος ῥήματα, οὕτω δέξεσθαι αὐτῷ, οὕτω ποιήσει αὐτῷ, βάλε αὐτὸν, αἴρατε δὸς αὐτῷ. πόρρω ταῦτα τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν, τῶν ὑπερεκχυνομένων καὶ προσιόντων. τὸ στόματος τὸ ἐξιόντος τοιαύτης μυσαττομένων ἐπιθυμίας μηδὲ πικρὸν ἐκδημήσατο, μηδὲν ἀνδικὸν ἢ τῶν θείων σώματα προσομιλήσασα γλώσσα. καθαρὸν αὐτοῦ φυλάττωμεν, μὴ ὄρᾳς προσφέρωμεν δὲ αὐτῆς. Εἰ γὰρ λοίδορεσι οὐ κληρονομήσουσι βασιλείαν, πολλῷ μᾶλλον ὁ καθυβρίζοντες. αἰάγκη γὰρ ὑβρίζειν ὁ καθυβριζόμενον. ὕβρεις ὁ ἢ δίκη ἀλλήλων ἀπεργάζεται. ὄρᾳ ἢ εὐχὴ πολὺ ὁ μέσον ἔχει καταγγελίαν ἢ εὐχὴ πολὺ ὁ μέσον ἔχουσι. προσεύχῃ τὸν Θεὸν ἵλεων ποιῆσαι, ἢ ἑτέρου καταβύχῃ; ἐὰν μὴ ἀφῇς, οὐκ ἀφεθήσεταί σοι. ἢ αὗται οὐ μόνον οὐκ ἀφίησι, ἀλλὰ ἢ τὸν Θεὸν μὴ ἀφεῖναι παρακαλοῦσι; Εἶδες ὑπερβολὴν κακίας; Εἰ τῷ μὴ ἀφιέντι οὐκ ἀφίεται, πῶς ἢ τὸν δικαιοῦντα μὴ ἀφεῖναι, πῶς ἀφεθήσεται; Οὐκ ἐκεῖνον βλάπτεις, ἀλλὰ σαυτόν. τί δήποτε; Εἰ γὰρ ἢ ἀκούεσθαι ἔμελεν ὑπὲρ τῶν σαυτοῦ, δῆλον ταῦτα οὐδέποτε ἂν ἐκουσθήσῃ, ὅτι μιαρὸν τὸ στόμα τῆς εὐχῆς ποιεῖς. μιαρὸν γὰρ ὄντως ὁ τοιοῦτον τὸ στόμα, καὶ ἀκάθαρτον, πάσης δυσωδίας ἐμπεπλησμένον, πάσης ἀκαθαρσίας. δίκαιοι ὑπὲρ τῶν ἀμαρτημάτων, ἢ τοῦ ἀγῶνα πάντα ὑπὲρ τούτων ποιεῖσθαι, σὺ δὲ προσέρχῃ τῷ Θεῷ κινῶν τὸν ἀδελφόν; ὁ γὰρ δίδοκας, ἢ μεμνᾶς τὰ σαυτοῦ;

Digitized by Google

ἐχοι τοῦτο πίπτειν. ⓦ δῆλόν ἐστι τοῖς Κυρίου καταγγέλλει. οὐχ ὅρα χαμερπὲς εἰσέρχεται τῷ ψυχῇ; ποῖς οὖν τότε, φησί, πάθος λέγεται; ὅτι τότε ἔπαθεν ὁ Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν. μηδεὶς τοίνυν ἑτέρως ἐκείνῳ προσίτω; ἢ τί τῷ ἄλλως. μία δυνάμις ἐστι, μία ἀξία, μία χρεία τοῦ σώματος καὶ ὁ λόγος. οὐκ ἐκεῖνο τὸ τε ἀγιώτερον, οὐδὲ τοῦτο ἐκείνου ἔλαττον. ἢ τοῦτο μὲν ὑπὲρ ἡμῶν ἔδει, οὐδὲν χαμαίτερον ἐρωτᾷς; πλὴν τῶν κοσμικῶν τούτων παθημάτων ἐστὶ τὰ πασμάτων καὶ τὸ λαμπρότερον πλήρους. ἔχεται δὲ καὶ πλέον αἱ ἡμέραι ἐκείναι τοῦτο, ὅτι ἀπ' αὐτῶν ἄρχεται ἐλάσσει ἡ σωτήριος ἡμῶν ἡμέρα, ὅθι ἐν αὐτῇ ἐτύθη ὁ Χριστός, λοιπὸν ἤδη τὰ μυστήρια οὐδενὸς ἀνθρώπου προστέρησιν ἔχεται. ἐ θρῆνος προσβάλλων ἀθυμίαν, ἀπιστίας ἐστὶ χάρις, πλείους δὲ σώματα θρῆνος μέλλων προσίεται πολυωπικὴν, οὐ πίστεως τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ γέμων ἀκαθαρσίας προσέρχῃ; ἢ τί; φησι; σὺ δ' ἐρεῖς σοι αἱ τῶν παραφέροντα ἡμερῶν πηγαὶ ⓦ πολὺν φόρτον καθαίρει τῶν ἁμαρτημάτων; καὶ τί δ' ὄφελος, εἰπέ μοι; δῶ τις μὲν ἀποθέσθαι γέλωτα καθαίρει ⓦ τόπον, εἶτα πάλιν μακρὸν ἐμβαλεῖν καὶ κόπος, ὅπου βάλῃ, σὸν ἀπόθηται συνήθεια; τοῦτο " ἐστὶ καὶ ἡμῖν. ἐλπόμεθα ἄξιοι προσιέναι δυνάμει τῶν ἡμετέρων· εἶτα πάλιν μολυνόμεθα ἑαυτούς. τί οὖν ὁ κέρδος; τοῦτο καὶ τῶν δυναμένων ἐν ταῖς παραφέροντα ἡμέραις ἀποπίπτεσθαι φαῦλα. μὴ δὴ ἀμβλώθρωμεν τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, παρακαλῶ, ἵνα μὴ τύπῃ κατὰς ὁ κόπος ἡμῶν. Αἰδέσπις γὰρ, φησι, ἀπεστρέφων ἀπὸ ἁμαρτίας αὐτὸ, καὶ πάλιν περιόμενος, ἢ πᾶν αὐτὰ ποιῶν, ὥσπερ κύων ὅστις ὅπι ⓦ ἰδίου ἔμετον ὑπεστρέφων. ἀνοῦν ποιῶμεν, ἢ ὅταν προσίχωμεν, δωροσόμεθα τῶν βελτίων ἀξιωθεῖναι ἐκείνων, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπιτυχεῖν.

Παροιμία

Λογ. ς. 1 ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΟΥΝ ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΝΤΩΝ ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, 2 Ὑπὲρ βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα * ἥρεμον, καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ, καὶ σεμνότητι. 3 Τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, 4 Ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν.

* ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῆς.

ΣΠερ κοινός τις ὢν πατὴρ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ὁ ἱερεύς. πάντων τοίνυν ἄξιον αὐτὸν κήδεσθαι, καθάπερ καὶ ὁ Θεός, ὧ ἱερεῦ. διὰ τοῦτό φησι, παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς. δύο γὰρ ἐστὶν ἅγια, τό τε ἔργον, ὃ πρὸς τοὺς ἔξω ἔχομεν, καὶ παλύεται (πολλὰς γὰρ πρὸς τοῦτον ἀπηχθῶς ἔχει δυνήσῃ), ὑπὲρ δὲ δήσεις ποιῇ τὰ) αὐτοῦ τι σκῆνος βλάπτεις γίνει ἢ τὸ εὐχὰς ὑπὲρ αὐτῶν γίνεσθαι, ἢ τὸ μὴ σκληρεύεσθαι πρὸς ἡμᾶς. οὐδὲν γὰρ οὕτω πρὸς διδασκαλίαν ἐπαγωγὸν, ὡς τὸ φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι. σύνοισθι γὰρ ὅσων ἐμοὶ ἀκούειν τοῦ ὑπερουλεύοντας, τοῦ μαίζοντας, τοῦ ἐλαυνόντας, τοῦ ἀποκτυπτώσας, ὅτι ⓐ τὰ τοιαῦτα πάσχοντες ὑπὲρ τῶν τὰ τοιαῦτα δρώντων προσευχαὶ πρὸς ⓦ Θεὸν ποιοῦνται σκληράς. ὁρᾶς πῶς ἀνώμενον εἰ βούλεται ⓦ χειρίσθαι τῶν πόνων; καθάπερ γὰρ ὅτι τῶν παίδων τῶν σκληρῶν, καὶ βαρὺ ζόμενον τὸ παιδίον τόπῳ τῷ πατρὸς τὸν ὦμον, οὕτω καὶ τιμᾶται τῆς φιλοσοφίας, ὅταν καὶ τυπτώμενα μᾶλλον τῶν ἐχθρῶν, οὕτω ὀφείλομεν ἐλαττοῦν τῆς βύσεως τῆς πρὸς αὐτούς. τί δέ ὅτι δεῖ, προσεῦχεσθαι πάντων; τούτων, ἐν τῇ λατρείᾳ τῇ καθημερινῇ· ἢ τοῦτο ἴσασιν ⓐ μύσται πῶς καθ' ἑκάστην ἡμέραν γίνεται, ἢ ἐν ἑκατέρᾳ, ἢ ἐν σοφίᾳ· πῶς γὰρ πάντες τὸν κόσμου, ἢ βασιλέων, ἐ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων ποιούμεθα τοῦ δίκαιον. ἀλλ' ἴσως

ἐρεῖ

Κηφᾶς Ἀνανίαν, ἀλλὰ τῷ Σατανᾷ προέδωκας; οὐχ ἵνα κολασθῶσι, ἀλλ' ἵνα παιδευθῶσι. καὶ τοῦτο ἐγχειρῶ, ὡς ὅταν λέγῃ· Τί θέλετε, ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς; ἢ πάλιν· Οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι ὦμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε. καὶ πάλιν, Οὐκ εἰς καθαίρεσιν, ἀλλ' εἰς οἰκοδομήν. τί οὖν Σατανᾶν καλεῖ πρὸς τὴν τιμωρίαν; ἵνα μὴ τῆς σφοδρότητος καὶ τῆς κολάσεως καὶ ἡ ὕβρις ᾖ μείζων. μᾶλλον γὰρ τοὺς μὴ ἀπίστους αὐτοὺς ἐπαίδευον, τοὺς δὲ ἐκτὸς ἀπώλλυσι τῷ Σατανᾷ προέδιδον. τί δήποτε δὲ Πέτρος Ἀνανίᾳ; καὶ γὰρ ὁ Ἀνανίας ἄπιστος ἦν· ἀλλ' ἵνα πειράζων, ἵνα μάθωσι τοίνυν οἱ ἄπιστοι, ὅτι καὶ δυνάμενοι καθεῖν, διὰ τοῦτο δι' ἑαυτῶν αὐτοὺς ἐπιμωρεῖσθαι· τοὺς δὲ τοῦτο μαθόντας λοιπὸν, ἐπὰν ἐκτὸς ἀπολλύσι, τῷ Σατανᾷ προέδιδον, δεικνύοντες ὅτι οὐκ οἰκείᾳ δυνάμει, ἀλλὰ τῇ αὐτῶν φυλακῇ συνεισέρχεται, ἢ προέδιδον ὅσοι εἰς ἀπιστίαν ἤρθησαν. καθάπερ οὖν ὅτι τῶν βασιλέων, τοὺς μὲν πολεμίους καὶ οἰκείας σφαγῆσι χερσὶ, τοὺς δὲ ὑφ' ἑαυτοῖς τοῖς δημίοις παραδιδόασι, τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος. "δεικνὺς δὲ ἀπὸ τούτου, ὅτι διὰ τὴν τῶν ἀποστόλων φυλακὴν τοῦτο ἐγίνετο· ἄλλως δὲ οὐδὲ μικρὸν ἦν ὃ δυνάμενος διαβάλλειν τῷ διαβόλῳ. τοῦτο γὰρ δεικνύων ἦν, ὅτι δουλεύει καὶ ἄκων τοῖς ἀποστόλοις ὁ διάβολος. ὥστε οὐκ ἐλαττοῦσι εἰς χεῖρα τοῦτο ἦν. πῶς δὲ προέδωκεν, ἀκούσωμεν. Σωφρονίσθητε ὑμῶν, φησι, καὶ τοῦ ἐμοῦ πάθους στενοῦ τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παραδόντι τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ. ἐξεβάλλετο οὖν βύθιόν τι καὶ φοβερὸν σεισμοῦ, ἀπεχίζετο τῆς ἀγέλης, ἐγίνετο ἔρημος καὶ γυμνός, προέδιδον τῷ λύκῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ νεφέλη ὁ τραπεζίτης τοῖς Ἑβραίοις, οὕτω τοῖς ἐκκλησίαις ὁ πνεῦμα ἐγνώριζεν. εἴ τις τοίνυν ἐκτὸς ἐγίνετο, καὶ πειράζετο· ἐγίνετο γὰρ ἐκτὸς τῇ κρίσει τῶν ἀποστόλων. οὕτω καὶ ὁ Κύριος προέδωκε τὸν Ἰούδαν ὁ Σατανᾶς. Εὐθέως γὰρ μὴ ὁ ψωμὸς εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἐβούλετο διορθώσασθαι ἐβούλετο, οὐκ ἐκόλαζεν αὐτοὺς· τοὺς δὲ διορθωτοὺς αὐτοὺς ἐπιμωρεῖτο· ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ὅτι φοβερώτερα μᾶλλον ἦσαν ἐπιρρίπτοντες ἐκείνοις αὐτούς. οὕτω καὶ ὁ Ἰωὴλ προέδωκε τὸν Σατανᾶν. ἀλλ' ἐκεῖνος οὐχ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων, ἀλλ' ὑπὲρ πλείονος διδασκαλίας.

ΗΘΙΚΟΝ. Πολλὰ τοιαῦτα γίνεται παρ' ἡμῖν. ὅταν γὰρ ἱερεὺς οὐ πάσας ἴσασι τοὺς ἁμαρτάνοντας καὶ ἀναξίως τῶν μυστηρίων μετέχοντας, ὁ Θεὸς πολλάκις τοῦτο ποιεῖ, καὶ παραδίδωσιν αὐτοὺς τῷ Σατανᾷ. ὅταν γὰρ νοσῶσι, ὅταν ὀφείλωσι, ὅταν πένθωσι, καὶ συμφοραὶ συμβαίνωσιν, ὅταν ἄλλα τινὰ τοιαῦτα, ἐπὶ τούτοις γίνεται. καὶ τοῦτο ὁ Παῦλος δηλῶν οὕτω λέγων· Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. καὶ πῶς, φησι, ὅταν ἅπαξ "δι' οἰκουτοῦ παρεισερχώμεθα; τοῦτο γὰρ ὃ δεινὸν, ὅτι οὐ καθαρότητι ἁμαρτίας, ἀλλὰ ἁμαρτήματι χρόνου τινὸς ἀξίαν διαλείμεις τῆς παρόδου καὶ τοῦτο βλάβειαν εἶναι νομίζεις, ὃ μὴ πολλάκις παρελθεῖν, οὐκ εἰδὼς ὅτι ὃ μὲν ἀναξίως παρεισπλεῖν, κἂν ἅπαξ γένηται, σκυλίδωσι· ὃ δὲ ἀξίως, καὶ πολλάκις, ἴσασιν. οὐκ ἔστι τόλμα ὃ πολλάκις παρεισιέναι, ἀλλὰ ὃ ἀναξίως, κἂν ἅπαξ τις τοῦ πάντος χρόνου παρέλθῃ. ἡμᾶς δὲ οὕτως ἀνοήτους ἁμαρτεῖν καὶ ἀθλίους, ὅτι μυεῖα ἁμαρτωλὸς ἐργαζόμενοι τὰ ἁγιάζοντα καὶ, τὰ μὲν ἀποδυσάμενοι σκῆνος οὐδὲν μιαρὸν ποιοῦμεν φορτίδα, ἰσμίζομεν δὲ * ἔρκος ὃ μὴ σπουδῶς καταπλαῖναι καὶ ὑπὲρ ὑβριστικῶς τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἐπιστάμενοι ὅτι τὸ τῷ Χριστῷ σαρκωσάντες ἅπαξ ἐσαίρωσαι. ἆρ' οὖν ὅταν ἅπαξ, ἐλάττωσι τὸ ἁμάρτημα; καὶ ὁ Ἰούδας γὰρ ἅπαξ παρέδωκε. τί οὖν; τοῦτο αὐτὸν ἐξέβαλε; διὰ τί γὰρ χρόνῳ τὸ παράπτωμα μετερχόμεθα; χρόνος πρόσοδόν ἐστιν ἡμῖν, ὃ καθαρσίου σπουδῆς. σοῦν πλέον ἔχει τὸ τῷ πάχει μυσηρὸν τοῦ νῦν τελωνίου. ἢ ὅτι καὶ τὸ αὖθις· ἢ αὐτὴ τοῦ πνεύματος χάρις· ἀεὶ πάρεστι. ἵστε γὰρ μύσται τὸ εἰρημένον. καὶ ὅταν σκυθῇ, καὶ ὅταν σκοτώσῃ, καὶ ὅταν χειμάσῃ, καὶ ὅταν ἡμέρα μαρτύρων ἡ αὐτὴ θυσία ὑπάρχῃ. Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον, φησί, τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον

Digitized by Google

χ. ἰχθύωσος. οὐκ ἐγώ εἰμι ὁ ψεύδαγγελλον, ἀλλ' ὁ ἐλεύθερος. ὃ μὲν γὰρ τῷ ἁμαρτάνειν δοκεῖ σε σωφρονίζειν, τοῦτο ἔστιν. ἐκείνων ἄκουσον, ἐκείνοις πείθου. τί ὁ ψεύδαγγελλος, εἰπέ, ἵνα γραθεὶς σὲ αὐτὸς τὸν καλὸν γραθέα. [ἐκδιαίτησιν εἶλητο εἰς ὃ εἴλητό σε, γραθεὶς ὑπὸ τοῦ καλοῦ γραθέως.] καλὸν εἶπεν. ἔστι γὰρ καὶ γραθεὺς κακός, ὡς ἴσμεν. Ὥσπερ γὰρ 1. Cor. 3. 13.
οἱ ἐσθίοντα τὰ μάλιστα ὑμῶν ὄντα τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ. ἐκδιαίτησιν ὑπὸ τυράννου γραθεύονται, οὐ καὶ ὑπὸ βασιλέως. Ἀλλὰ τί ὁ καλὸς γραθεύς; τὸ σῶμα; δηλαδὴ ὅτι πόλεμος
χ. ἐγήγερται σφοδρὸς, πᾶσι μέν, μάλιστα δὲ τῶν διδασκάλων, ὅτι ὅπλων ἡμῖν ἐχρῶν δεῖ, ὅτι τὴν ὕψωσιν, ὅτι ἐγκαλλώπισιν, ὅτι διώκεις ἀργυρίου, ὅτι σὲ αἷμα καὶ μάχας περιβάλλω ὀφείλομεν, ὅτι ψεύδαπόστολοι, καὶ μηδὲν ἔχθρων. ἵνα γραθεὶς σὲ αὐτὸς, φησὶ. καθάπερ γὰρ ὅταν τοὺς γραπτοὺς οὐ πάντες εἰς ἐν εἶδος γραθεύσωσι, ἀλλὰ τὸ μὲν σχῆμα, ὅταν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ μὲν εἰς διδάσκαλον τάξῃ, ὁ δὲ εἰς μαθητὴν, ὁ δὲ εἰς ἰδιώτην, [οὐδὲ τοῦτο.] εἶπεν ἵνα μή τις νομίσῃ ἀρκεῖν τοῦτο, τὸ φησὶν ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν. τὸ γὰρ διδάσκαλον περὶ πάντων ἐκεῖνον χρὴ εἶναι διδάσκαλον. ὥσπερ γὰρ ὁ γραθεὺς, ἐὰν μὴ περὶ πάντων ἡ γραπτὸς ἄρτιος, οὐδὲ γραθεὺς ἐστιν ποτέ· ὅταν καὶ ὁ διδάσκων. τοῦτο δὲ ἀλλαχοῦ φησι· Μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι. ἔχων, φησὶ, πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἵν' ὅταν τὴν ἄλλων περίεσαν. διὸ μὴ ἀκούοντες, μὴ ἀπαξιώσωμεν διὰ τὴν μείζονα ψευδαπόστολοι, κἂν διδάσκωσιν. Εἰ γὰρ Τιμόθεος, ὃ πάντες οὐκ ἴσμεν ἀπὸ ἀξίου, δέχεται ψευδαγελείας καὶ διδάσκεται, διὰ τοῦτο ὁ τὰξιδιδάσκαλος ὤν, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς. ἰδοὺ ἄνδρες, φησὶν, ἀπρωσάδηλοι, ὡς ἐπὶ τὴν πίστιν εἰσαγήσαν. Εἰκότως. ἔστιν γὰρ ἡ βίος ἀπιγνωσμένος, καὶ δόγμα πίπτεται τοιοῦτον. καὶ ἔστι ἰδεῖν πολλοὺς ἐκ τούτου καταπίπτοντας εἰς βυθὸν κακῶν, καὶ εἰς ἐλλείψεις ἐκπτώματος. ἵνα γὰρ μὴ τῷ φόβῳ τῶν μηνύτων βασανίζωνται, ἀπουδάζουσι πίστιν τὴν ψυχὴν, ὅτι φθάσῃ πάντα τὰ περὶ ἡμῶν. καὶ πίστεως πίστιν ἐκπέπτωκεν, ἀλλὰ λογισμοῖς δὲ πᾶν ζητοῦντες. ναυάγιον γὰρ ἐργάζεται ὁ λογισμὸς, καὶ ὥσπερ πλοῖον ἀσφαλὲς ἔστιν ἡ πίστις. οὐκ ἐκπτώματος τοίνυν ἐκδέχου ἀνάγκην ναυαγίου. καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ὑποδείγματος.

20 Ὡς ὅτι Ὑμέναιος, φησὶ, καὶ Ἀλέξανδρος. Καὶ ἀπὸ τούτων ἡμᾶς σωφρονίζει. ὁρᾶτε πῶς ἐκ τῶν ἐναντίων τὴν χρείαν ἦσαν ἀλλὰ ψευδαπόστολοι, ἀλλὰ πολυπραγμοσύνης, ἀλλὰ τῆς πίστεως ἀπηλλάχθαι, ἀλλὰ
χ. τῆς τῶν θεῖα μυστήρια ζητοῦντες λογισμοῖς οἰκείοις; ὁ ναυαγῶν, γυμνὸς καὶ πάντων ἐστὶν ἔρημος· οὕτω καὶ ὁ τῆς πίστεως ἐκπεσὼν, οὐδὲν ἔχει λοιπὸν, οὐχ ὅπου σταθῇ, οὐχ ὅπου καταπαύσῃ, οὐ βίον ἔχει, οὐδὲ καρδίαν ἣν ἐκδύσει. τῆς γὰρ κεφαλῆς διεφθαρμένης, τί τὰ λοιπὰ σώματος ὄφελος; Εἰ γὰρ ἡ πίστις βίου χωρὶς οὐδὲν ἐστὶν, πολλῷ μᾶλλον πίστεως. Εἰ τὴν αὐτὴν καταφερῆ ὁ Θεὸς δι' ἡμᾶς, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τὴν ἡμετέραν δι' αὐτοὺς χρὴ καταφερῆν. οὕτω γὰρ ἐστὶν, ὅταν μὴ ἐκπέσῃ τῆς πίστεως· οὐδαμοῦ ἴσασι, ἀλλ' ἀλλαχοῦ ἀλλαχοῦ ἥκασι, ἕως ἂν καταπονηθῇ πάλιν. Οὓς παρέδωκα, φησὶ, τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. Ὁρᾷς ὅτι βλασφημία ἐστὶ τὸ λογισμοῖς ζητεῖν τὰ θεῖα; Εἰκότως. τί γὰρ ἂν ἔχοι κοινὸν λογισμὸς ἀνθρώπινος πρὸς ἁγίαν; πῶς ὁ Σατανᾶς αὐτὸν παιδεύει μὴ βλασφημεῖν; Εἰ γὰρ τὸν ἄλλους παιδεύει μὴ βλασφημεῖν, πολλῷ μᾶλλον ἑαυτοὺς ἐκχεῖ. Εἰ δ' ἑαυτὸν μέχρι τοῦ νῦν οὐ δύναται παιδεῦσαι, οὐδὲ τὸν ἄλλους. οὐκ εἶπεν, ἵνα παιδεύσῃ αὐτὸν μὴ βλασφημεῖν, ἀλλ', ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. οὐκ ἐκείνου τοῦτο ἐργάζεται, ἀλλὰ τοῦτο ἐκβαίνει. ὥσπερ οὖν ἀλλαχοῦ φησὶν ὅτι τῷ πνεύματι· Παρέδωκα τὸν τοιοῦτον ὁ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς· ἵνα σώσῃ τὸ σῶμα, ἀλλ' ἵνα σωθῇ τὸ πνεῦμα. τοῦτο δὲ ἀπεσάφησε πού ἐστι. πῶς οὖν τοῦτο ἔχει; ὥσπερ οὖν ὁ δήμιοι μυρίων γέμοντες κακῶν τὸν ἄλλους σωφρονίζουσιν, ὅταν καὶ ἐκεῖνον ὅτι τὸ πονηρὸν δαίμονος. ἢ ὅτι τί μὴ σὺ αὐτὸν ἐκόλασας, ὥσπερ ἐκεῖνοι Βαρισσοῦ, ὥσπερ

χέως περιεύσει. Οὐδὲ γὰρ εὐείσκει ταῦτα ἐν τῇ πόρνῃ, ἀλλ' ἐν τῇ πίστει ἡ σωτία. μὴ τοίνυν διδάξῃς αὐτοὺς τοῦ γέλωτος ἀλίσκεσθαι, μηδὲ τοῦ ῥήματος ἐκκεχυμένου, ἵνα μὴ καὶ σαυτὸν ἐκτύσῃς ἐν φαρμακᾷ. παίδιά ἐστι κοσμίστατα χαίρειν· δυνήσῃ δὲ τοῦτο, ὅταν καὶ ὁ ῥῆμα πιοῦσαν ᾖ. ἐπεὶ ἐὰν ἐπιστερωμένη καὶ ἄσωτος ᾖς οὖσα, πῶς δυνήσῃ παρεισεγκεῖν ῥῆμα σεμνόν; πῆς δέ σε ἡ χλιαότατα καὶ γελᾶσαι; πῶς δ' ἔστι καὶ σὲ τῷ πνεύματι ἁρέσαι τῷ Θεῷ; ἁρεπτὴ ἀσκηῶτα, τὴν ψυχὴν καλλωπίζουσα. καὶ γὰρ ἐπ' αὐτὴν τοῦτο κεκώλυ[κ]ε. ὅτω δοξάζουδε τὸ Θεόν, ὅταν πτώτους ὦμεν ἀγαθοὶ, καὶ δοξαζόμεθα ἐν ἡμῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ πολλῷ μείζους. Λογίζομαι γάρ, φησι, ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς, ἧς μέλλει πτώτους ἡμᾶς μεταλαμβάνειν. Ρωμ. η. ιη.

Λογ. ε. 18 ΤΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΝ ΠΑΡΑΤΙΘΕΜΑΙ σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν, 19 ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν τινες ἀπωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν.

Ο τῆς διδασκαλίας, καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἄξιωμα, μέγα ὄντι καὶ θαυμαστὸν, καὶ ὄντως τῆς τοῦ Θεοῦ δεήσεως ψῆφον, ὡς ἄξιον εἰς μέσον προάγειν. ὅτω καὶ τὸ παλαιὸν ἐγίνετο, ὅτω καὶ νῦν γίνεται, ὅταν χωρὶς παθῶν τὰς αἱρέσεις ποιώμεθα, ὅταν μηδὲν ὁρῶντες βιωτικὸν, μὴ πρὸς φιλίαν, μὴ πρὸς ἀπέχθειαν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τοσοῦτο πνεύματος μετέχομεν, ἀλλ' ἀρκεῖ πρόθεσις ἀγαθὴ τοῦ Θεοῦ τὴν χειροτονίαν ἐπιτελέσασθαι. ἐπεὶ οὐδὲ ὁ ἀπόστολος πνεύματος μετέσχεν, ὅτε Ματθίαν ἐξελέξατο, ἀλλ' εὐχὴ τὸ πρᾶγμα ἐπιτρέψαντες, ἐγκατέλεξαν αὐτὸν τοῖς ἀποστόλοις ἀριθμῷ. οὐ γὰρ πρὸς φιλίαν καὶ θεραπείαν ἐώρων. ὅτως ἔδει καὶ νῦν ἐφ' ἡμῶν γίνεσθαι. ἀλλ' ἡμεῖς πρὸς ἕκαστα ῥᾳθυμίας ἐληλακότες, καὶ τὰ φαύλως πρὸς ἀκρίβειαν προσιέμεθα. ἔστιν ἡ τὰ δῆλα προορώμεν, πῶς τὰ ἄδηλα ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐκκαλύψῃ; Εἰ δὲ τῷ μακρᾷ, φησιν, οὐκ ἐβλέφθη πιστὸν, τὸ μέγα καὶ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν ἐγχειρίσει; τότε γὰρ, ἐπὶ οὐδὲν δεσπότου ἐγίνετο, καὶ ἀπὸ προφητείας ἐγίνοντο αἱ ἱερᾶς. τί ἐστιν ἀπὸ προφητείας; ἀπὸ πνεύματος ἁγίου. προφητεία γὰρ ἐστιν, οὐ τὸ τὰ μέλλοντα λέγειν, ἀλλὰ καὶ τὸ τὰ κρύπτα, ἐπεὶ καὶ ὁ Σαοὺλ κατὰ προφητείαν ἐδείχθη ἐν τοῖς σκεύεσι κρυπτόμενος. ὁ γὰρ Θεὸς τοῖς δικαίοις ἀποκαλύπτει. προφητεία λέγεται καὶ τὸ τοῖς οὖσι μοι Παύλου, καὶ τοῦ Βαρνάβα. ὅτω καὶ ὁ Τιμόθεος ἠρέθη. προφητείας γὰρ τοῦτό φησι τὰς πολλάς, ἴσως ἐκείνῳ μὲν ἢ αὐτὸν ἔλαβεν ὅτι προέτεμε, καὶ ὅτι ἐχειροτόνει, καθὼς καὶ αὐτὸς γράφων φησί· Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος. Θαμίσας τοίνυν αὐτὸν, καὶ νήφειν παρασκευάζων καὶ ἐγκηρύσσειν, ἀναμιμνήσκει τοῦ ἐλεήμονος καὶ χειροτονήσαντος, ὡς αἰ Εἰ ἔλεγε· ὁ Θεὸς σε ἐξελέξατο, αὐτὸς σοι ἐπέτρεψεν, οὐκ ἀναξίᾳ γέγονας ψήφῳ· μὴ ὑβρίσῃς, μηδὲ καταισχύνῃς τοῦ Θεοῦ τὴν ψῆφον. Εἶτα ὅπως παρακελεύεται ἔφησε, καὶ φορτικώτερον ἴσως, τί φησι; ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε. ὡς τέκνῳ, καὶ γνησίῳ παραγγέλλει. οὐ γὰρ αὐθεντικῶς, οὐδὲ διαστολικῶς, οὐδὲ μετ' ἐξουσίας, ἀλλὰ πατρικῶς τέκνον, φησί, Τιμόθεε. ὃ γὰρ παρακαλεῖται, τῆς φυλακῆς ὃ ἀκριβὲς δηλοῖ, καὶ ὃ οὐκ ἠμέτερον. οὐ γὰρ ἡμῖς αὐτὸ ἐκτησάμεθα, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἡμῖν ἐχαρίσατο· καὶ τῶν γε μέσων, καὶ τῶν ἀναγκαίων συνείδησιν. ἅπερ οὖν ἔδωκε, ταῦτα φυλάττωμεν. Εἰ μὴ αὐτὸς ἦλθεν, ὅτι ἡ πίστις αὐτὴ ἐκυρίευετο, ὅτι ὁ βίος ὁ καθαρὸς, οὐκ παιδιᾶς λαμβανόμενος. ὡς δ' Εἰ ἔλεγε· οὐκ

α. Βασ. ιθ. Παρ. ιγ. β.

ε Τιμ. δ. ιδ.

χ. παιδιωτικῶς εἶπεν,

ἀπὸ χάλυβος, Εἰπέ μοι; σοὶ δοκεῖ, ἀλλ' ἀγῶνες πλείους, μείζονες ἐπήρειαι, καὶ Ⓐ κύδιμοι, καὶ αἱ ἐπανοφίαι. τὴν δὲ γλῶτταν τοιαύτην οὐδ' αἱ ἐπαοιδαὶ θύουσιν ἴσως. ἐκεῖνο γάρ, δῶ μὴ πολλὴ τῆ κοσμιότητι καὶ μὴν ἐπαρκοῦσης ἡ κατεγνωμένη, δῆλον ὅτι δόξαν ποιήσει, καὶ ὁ ἀνὴρ γὰρ μὴν ὑπερφίαν σημαίνει (ὃ δὴ ἡμῶν δὲν χάριν ἐπάγεται;) ὡς τοιαύτην ἀπὸ τῆς θέας κτώμενος τὴν ἡδονὴν, ὅσην ἀπὸ τῆς ἐπανοίας καρπούται τὴν λύπην. ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῇ σωφροσύνῃ μαρτυρεῖται, βλαβείας, ἀφροσύνης, ἀσελγείας δόξαν λαμβανούσης αὐτῆς τὴν ψυχῆς, βαθυτάτην γνωμοῦσης, ἀπειρίας πολλῆς πληρουμένης. ὡς ἐκεῖνα γὰρ πάντα μᾶλλον ἡ σύμορφία ἕλκει. τὴν δὲ οὐ τοιαύτην οὐκ ἂν εὕροιμεν πολλὰ τὰ κωλύματα ἔχουσαν. οὔτε γὰρ Ⓐ ἐπιπροσθοῦντες κωφοὶ εἰσὶν, ἀλλ' ἀκοὴ καθάπερ τις ἀμυνὰς, εἰ ἡσυχία πολλὴ βόσκει), οὐδὲ νὸς εὐσχολοῦντος λύκου, οὐδὲ ὑπιππόδοντος, ἅπερ τῷ ποιμένος ἐκείνῃ καθημένου αὐτῇ. οὐκ ἔστι πλεονεξία ὃ ἑτέραν μὴν εἰ) καλῶ, ἑτέραν δὲ μὴ τοιαύτην. πλεονεξία ὅστις ὃ ἑτέραν μὴν πρεύσαν καλῶ μὴ ὖσαν, ἑτέραν δὲ εἰ) ποιεῖται. Εἰπέ γάρ μοι, τίς ἀρετὴ ὀφθαλμῶν; ἆρα ὃ ὑγρὸς εἰ) καὶ θύτροφος καὶ τροχοειδὴς καὶ κωφὸς, ἢ ὃ ὀξεῖς καὶ διορατικούς; ἐγὼ μὲν τοῦτό φημι, καὶ δῆλον ἐκεῖνο. τίς ἀρετὴ λύχνου; ὃ λαμπρὸν φαίνειν καὶ πᾶσαν καθαγάζειν τὴν οἰκίαν, ἢ ὃ καλῶς πεπλάσθαι καὶ τροχοειδῆ εἶναι); ἐκεῖνο πάντως δῆλον ὅτι ποιεῖ. τοῦτο μὲν γὰρ διαφορεῖ, ὃ ζητούμενον ἐκεῖνο. διὰ τοῦτο καὶ σαπρὸν λύχνον ἐπαινοῦμεν, ὡς τὴν ἐγκεχρεισμένην θεραπαίνην καὶ λέγομεν. ὅτω λύχνου ὃ φωτίζειν ἐστίν. οὕτω καὶ ὀφθαλμὸς, ἐάν τε τοιόσδε, ἐάν τε τοιόσδε ᾖ, οὐδὲν ἐστίν, ἕως ἂν μὴ πάσης αὐταρκείας τὴν χρείαν πληρεῖ· ὥσπερ οὖν καὶ σαπρὸν λέγεται, ἐὰν ἀμβλυωπῇ, καὶ τὴν σκότωσιν μὴ ἔχῃ πᾶσαν ἀπηρτισμένην. ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνεφγμένων τὴν ὄψιν ὀφθαλμῶν μὴ βλέπουσα, σαπρὸν λέγομεν· ἐπὶ τούτου ὀφθαλμὸς φαῦλον. πάλιν γάρ, ὅ μὴ τὴν ἰδίαν χρείαν πληροῖ, σαπρὸν λέγομεν· ἐπὶ τούτου ὀφθαλμὸς κακόν. τῆς δὲ ῥοπῆς, Εἰπέ μοι, ποία ἀρετή; ἆρα ὃ βύθιον εἰ), ἐπὶ ἀπιξεσμένην ἐκατέρωθεν, καὶ τὴν ἀναλογίαν σύμμετρον ἔχει, ἢ ὃ πρὸς τὴν ὄσφρησιν ὑπτιοειδὲς εἰ), ἐπὶ διωαυλίῳ ζαχόως αἰτλαμβάνεσθαι καὶ πάμφαγον ἐγχεφάλῳ; τοῦτο δὴ πάντῃ πᾶν δῆλόν ἐστι. φέρε δή, καθάπερ ἐπανδείγματα ὃ πρᾶγμα προεξεπάσωμεν. Εἰπέ γάρ μοι, σὺ αὐλητὰς, ἐπὶ σκηνῆ, ποῖα φήσομεν κατισχυάειν καλῶς, ἐπὶ διωάμενα αἰτάζειν μὴ ἀκριβείας καὶ κατοχῆς, ἢ ἐπὶ ἁβρὰ πεπλασμένα καλῶς δῆλον ὅτι ἐκεῖνα. τί δ' ὀδόντας, ποίους εἰ) φήσομεν καλοὺς; σὺ τμητικοὺς καὶ βύκολους ἁβρὰ τίμνοντας τὴν ἔδωδὴν*, ἢ σὺ καλῶς συγκειμένους; δῆλον ὅτι ἐκείνους. καὶ ὅλως ὅπῃ ποτὲ τοῦ σώματος τούτῳ προσάγοντες τὸν λόγῳ τὴν ζήτησιν, αὐρήσομεν πάντα ἐπὶ ὑγιῆ καὶ καλὰ, ἕως ἂν ἐνεργῇ μὴ ἀκριβείας ἐπὶ οἰκεῖα τὴν μοῖραν ἕκαστον. ὅτω καὶ σκεῦος ἕκαστον λέγομεν καλὸν, καὶ ζῶον, καὶ φυτὸν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἁβροπλάστου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ χρώματος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἁβρότητος. ὅτω δὲ οἰκείαν καλοῦμεν καλὴν, Ⓦ ὑπιτιθέμενον ἡμῖν πρὸς ἁβρότητα, οὐ Ⓦ ὡραῖον καὶ βλάπτα. ἐρᾷς πῶς ἐστιν εἰ) κρίνω; ὅταν ποιῶ τὰ μεγίστων καὶ θαυμαστῶν ὁμοίως ἀποστερούμενα, ὅσην πλεονεκτούμενα. οἷόν τι λέγω· Ⓦ κόσμον τοῦτον ὁμοίως ὁρῶμεν, Ⓦ ἥλιον, τὸν σελήνην, σὺ ἀστέρας, Ⓦ ἀέρα ὁμοίως ἕλκομεν, τὸ ὕδατος, τῆς ἐφῆς ὁμοίως μετέχομεν, δῶτε βύμορφοι ὦμεν, εἴτε μή. Εἰ δὲ χρή τι καὶ θαυμαστὸν εἶναι, τὴν βύμορφον αἰ μὴ τοιαῦται μᾶλλον εἰκότερον. ἐκεῖναι μὲν γὰρ ὡς δὴ τὸν ὦρον ἁβρὰ φυλάττουσαι, καμάτοις ἐαυτὰς ὑ διδόασι, ἀλλ' ἀργίᾳ καὶ σκιᾷ ἐφίᾳ, ὑφ' ὧν μάλιστα αἱ τὴν μοῖραν ἐνεργοῦσαι ἀμβλύτεραι γίνονται· αὗται δὲ ἁπλῶς καὶ ἀδόλως, εἴτε σοὶ μέλει ταῦτα ἔχειν τὸν ἀσυδόλου, ἐκεῖ δὲ πάντα ἀναλίσκεται. δοξάσωμεν τοίνυν Ⓦ Θεὸν· ἀρῶμεν αὐτὸν ἐν ᾧ σώματι ἡμῶν· μὴ κληρονομοῦμεν· ἔστιν αὐτὸν ἀσυδὲς καὶ ἀνύπτιος· μὴ παιδεύωμεν σὺν ἀνδρὸς μόνας ἐλεύθερον φιλεῖν. εἰ γὰρ ἦς ὅτω κοσμουμένη, ταχέως ἐπὶ τῆς ἐπαρκείας μιγεῖσα τῇ ἐλεύθερον τῆσδε, ἀλίσκει). εἰ μὴν διδάξῃς αὐτὸν ἑτέρως φιλεῖν καὶ κοσμεῖσθαι, ὅ ταχέως

* ἢ πάλιν καταπλασσόμενον

τὴν ἀκύσω, ὁ πατὴρ βασιλέα τ' αἰώνιον, τ' ὑὸν ἀφαρπάσαι τ' διαστῆσαι. καὶ γὰρ ἡ ἐκείνη, ἡ τότε ζῶσα. ἀμφότερα γὰρ ἰκατέρας ὄντι. ἔκπυστον ὁ πατὴρ τῆς δημιουργὸν ὑὸν γεγωνικέναι· βασιλέα ὁ ὑὸς τῶν κύριον ὄντα τῆς κτίσεως. οὐ γὰρ μισθοῦ ἐργάζεται, καθάπερ ἡμῖν, οὐδὲ ἑτέρῳ ὑπακούων, καθάπερ οὗτοι, ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν. ἡ δὲ ὁ ὑὸς ὡραῖον πεποίηκεν αὐτῆς ἔχει λέγει. τί οὖν ὅτι, ἀφθαρτον, ἀόρατον, μόνῳ σοφῷ Θεῷ; τί ὅταν λέγῃ, Οὐδὲ γὰρ ἔστι ὄνομα ἕτερον, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς, καὶ πάλιν, Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία; τιμὴ καὶ δόξα, φησὶν, εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. τιμὴ καὶ δόξα οὐ δι' ῥημάτων γίνεται. ἐπεὶ οὖν καὶ αὐτὸς οὐ δι' ῥημάτων ἡμᾶς ἐτίμησεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων, οὕτω καὶ ἡμεῖς αὐτὸν τιμήσωμεν καὶ δι' ἔργων καὶ δι' ῥημάτων, καὶ δι' ἔργων. καίτοι αὐτὸς μὲν ἡμῶν οὐδὲν δεῖται), ἐκεῖνα δ' αὐτὸν οὐδαμῶς. οὐ γὰρ ἵνα τῆς πρὸς ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ τῆς πρὸς αὐτὸν διαλύσῃ· ὥστε καὶ ἡμᾶς αὐτὸν ἐτιμήσαμεν. ὥσπερ γὰρ ὁ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀνοίξας, ἵνα ὁ ἡλιακὸν ἴδῃ φῶς, ἑαυτὸν πάλιν ὤφησε, θαυμάζων τὸ κάλλος τοῦ ἄστρου, οὐκ ἐκείνῳ τι χαρίζεται (οὐ γὰρ λαμπρότερον αὐτὸ πεποίηκεν, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ αὐτὸ) ὅτῳ δὲ πολλῷ μᾶλλον ὅτι τοῦ Θεοῦ ὁ θαυμάζων Θεὸν καὶ τιμῶν, ἑαυτὸν ὤνησε, καὶ ὠφέλησεν ὠφέλειαν μεγίστην. πῶς; ὅτι τὸν ἀγαπητὸν μετέρχεται), καὶ πρὸς αὐτὸν δοξάζεται. Τοιοῦτος γὰρ δοξάζοντάς μὲ, φησὶ, δοξάσω. πῶς οὖν αὐτὸς δοξάζεται, φησὶν, ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἡμετέρας οὐδὲν ἀπολαύων; ὥσπερ οὖν καὶ πρόνοιαν λέγει), καὶ διψῆν. πρόνοιαν γὰρ οἰκείαν ποιεῖται τὴν ἡμετέραν, ἵνα καὶ οὕτως ἡμᾶς ἐφελκύσηται), καὶ τοὺς ἡμᾶς, καὶ τοὺς ὕστερον, ἵνα καὶ ὕστερον φοβηθῶμεν· καὶ οὐδὲ οὕτως ἐφελκόμεθα.

ΗΘΙΚΟΝ Δοξάσωμεν δὴ τὸν Θεὸν, ἀρώμεθα τὸν Θεὸν τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ἡμῶν. καὶ πῶς ἵνα τὸ σῶμα δοξάζει, φησί; πῶς δὲ τὸ πνεῦμα; πνεῦμα τοιοῦτόν τι λέγει, οἷος ἀπόστολος τὸ σῶμα. πῶς οὖν ἵνα δοξάζει τὸ σῶμα; πῶς δὲ τὴν ψυχήν; τὸ σῶμα δοξάζει, ὁ μὴ πορνεύων, ὁ μὴ μεθυσκόμενος, ὁ μὴ γαστριζόμενος, ὁ μὴ καλλωπιζόμενος, ὁ τοιαῦτα αὐτὸ παιδεύμενος πρᾶττειν, ὅσοι πρὸς ὑγείαν ἀρκεῖ μόνον, ὁ μὴ μιαίνων, ἢ μὴ μυελιζόμενον, ἢ μὴ χρώμασι διαγράφουσα τὸ πρόσωπον, ἢ ἀκριβῶν τῇ πλάσει τὸ Θεοῦ, καὶ μηδὲν ὑπερχωρῶν. τί γὰρ, εἰπέ μοι, προσάγεις τὰ σαυτῆς τῇ ἀπηρτισμένῃ τοῦ Θεοῦ δημιουργίᾳ; οὐκ αὐτάρκης σοι γέγονεν ἡ διάπλασις; ὡς βέλτιον ταῦτα τιχεῖτε ὑπηρῥυθμισεν τὸ ἔργον; οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καλλωπίζῃ, καὶ ὑβρίζεις τὸν δημιουργὸν, ἵνα μείζους ἐκφύσας ὑπασπάσῃ; καὶ τί πάσχω, φησίν; οὐδὲν γὰρ ἐγὼ βούλομαι, ἀλλὰ διὰ τὸν ἄνδρα τοῦτο ποιῶ· διὰ τοῦτο ἀναγκάζομαι. οὐκ ἐπὶ μὴ βουλομένῳ ἐξῆλθα. καλῶ σε ὁ Θεὸς ἐπαίνοις, ἵνα θαυμάζηται καὶ ὑπὸ τούτου, ὑχ ἵνα ὑβρίζηται). μὴ τούτοις αὐτὸν ἀμύσου τοῖς δώροις, ἀλλὰ σωφροσύνῃ, καὶ κοσμιότητι. καλῶ σε ὁ Θεὸς ἐπαίνοις, ἵνα σοι τοῦτο τῆς κοσμιότητος ἄθλος αὐξήσῃ. οὐ γὰρ ὅτι ἴσοι ἐπέραστον ὄντα σωφρονεῖν, καὶ ὑπὸ δούλους ἡμιωμένων τοιμάζεται. ἀκούεις τί φησιν ἡ γραφὴ περὶ τοῦ Ἰωσήφ; ὅτι ἦν ὡραῖος καὶ καλὸς τῇ ὄψει; τί ἡμᾶς τοῦτο ἀκούοντας ὠφελεῖ, ὅτι καλὸς ἦν Ἰωσήφ; ἵνα μᾶλλον αὐτὸν τὸ κάλλος θαυμάζωμεν, καὶ τὴν κοσμιότητα. ἐπαίνησε σε καλὸν ὁ Θεός; τί τοίνυν καθασκευάζεις ἄμορφον σαυτήν; ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν Αἰθιοπίᾳ χρυσὸν ἀνδριάντα ὑπερείσιες πλὴν βορβόρου, ὕτως εἰσὶ καὶ τοῖς ὑπὸ τέμμασι κεχρημένοις. μὴ καθάπασις σαυτὴν, τὴν ἐκ φοινικῶν, τὴν ἐκ λιθακῶν. ἀλλ' αἱ ἄμορφοι, φησὶν, εἰκότως τοῦτο ποιοῦσι. τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι; ἵνα τὴν ἀμορφίαν κρύψωσι; ἀλλὰ δύνανται πεισθῆναι. πότε γὰρ, εἰπέ μοι, ὁ φυσικὸν τοῦ τεχνικοῦ καὶ ὑπὸ τιτανδρυμένου νικᾶται; τί ὅλως ἡ ἀμορφία λυπεῖ, ὅταν ψέγῃ μὴ ἔχῃ; ἄκουε γὰρ σοφοῦ τινος λέγοντος, Μὴ βδελύξῃ ἄνδρα ἐν ἐρέσται αὐτὸν, μηδὲ ἀπόσῃς ἄνδρα ἐν ὄψει κάλλει αὐτοῦ. μᾶλλον δὲ οὖν Θεὸν θαύμασον τὸν ἀριστοτέχνην, ἐκφύσαντα μηκέτι. οὐ γὰρ αὐτὸν κατόρθωμα τὸ ἡμόμενον. ποῖον γὰρ κέρδος

ἀπὸ

α. Βας β λβ

Σειρ. μα. β.

σφόδρα μέγα ἡ ὠφέλεια. ὥστε φθεγξάμενος, ὡς ἔτος εἰμὶ ἐγὼ τῷ ἁμαρτωλῷ, ἐβλασφήμησε, καὶ διώκτης, καὶ ὑβριστής, καὶ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, καὶ ὅπου εἶπεν, ὅμως οὐδὲν οὕτω ταπεινοῖ ἐφθέγξατο. ἐβούλετο γὰρ πόλις πολυανθρωπος ἔθνος πολίτας ἔχουσα φαύλους, οὐ μὴ ἦτον, οὐ μᾶλλον, πονηρίας μέτοχοι κατηγωνισμένους. εἷς δέ τις ἐν τοῖς πολλοῖς ἐκείνοις πονηρῶν μᾶλλον ἔσχε κολάσεως ἐμφανείας ἄξιος, καὶ πονηρὸν ἐπιλήθων εἶδος κακίας. αὖ τοίνυν λέγῃ τις, ὅτι πᾶσιν ἀφεῖναι βούλεται ὁ βασιλεύς, οὐχ οὕτω πιστεύσωμεν ὡς λέγω, ἕως ἂν ἴδωμεν τῶν πονηρῶν φαυλότερον αὐτῶν τούτων τυχόντα. οὐκ ἔστι γὰρ λοιπὸν ἀμφισβήτησις. τοῦτο καὶ Παῦλος φησιν, ὅτι βουλόμενος ὁ Θεὸς πλεονάσαι τοὺς δικαίους, ἵνα πρώτοις αὐτοῖς ἀφῇ, καὶ τῶν ἁμαρτωλοτέρων εἵλετο. οὐ γὰρ ἂν, ἐμοῦ τυχόντος συγχωρήσεως, φησι, μετὰ τῶν ἄλλων ἀμφισβητήσειέ τις. ὡς ἂν εἰ ἐλεγέ τις καὶ τὴν σωτηρίαν, ἐὰν ᾖ τοῦτο ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ, οὐδένα τῶν ἄλλων κολάσει. καὶ δείκνυσι δι' αὐτοῦ τούτου οὐδὲ ἄξιον ἑαυτὸν ὄντα συγχωρήσεως, ἀλλὰ διὰ τὸν εἰς ἑτέρους σωτηρίαν ταύτης μετέσχηκε παρεσκευασμένα. μηδεὶς τοίνυν ἀμφιβαλλέτω, φησί, περὶ σωτηρίας, ἐπὶ ἐμοὶ σεσώθην. καὶ ὅρα τοῦ μακαρίου τοῦτο τὸν ταπεινοφρονοῦντα. οὐκ εἶπεν, ἵνα ἐνδείξῃ ἐν ἐμοὶ τὴν μακροθυμίαν, ἀλλὰ τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν, ὡσανεὶ ἔλεγε· μᾶλλον ἐμοῦ ἐπ' ἄλλῳ οὐκ ἔχει μακροθυμῆσαι, οὐδὲ διὰ φρενὸς αὐτὸς ἁμαρτωλὸν, πόθεν διόμενον αὐτὸν τοῦ ἐλέους, πάσης τῆς μακροθυμίας, οὐ μέρους, καθάπερ ἐπὶ μέρους ἁμαρτόντος. ὡς ἂν τύποιν, φησι, τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον, τουτέστι, ὡς ἂν κλῆσιν, ὡς ἂν ἐφεξῆς. ὅθεν ἡ μεγάλη πρὸς τοῦτον ἐφθέγξατο, καὶ ὅτι τοσαύτην ἀγάπην ἐνεδείξατο, ἵνα μή τις νομίσῃ ταύτης ἀπεστερῆσθαι τὸν πατέρα, ἀναφέρει τὸν αὐτῷ δόξαν ἐπάγων, καὶ φησι·

17 Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ Θεῷ τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Ὑπὲρ δὲ τούτων, φησὶν, οὐ τὸν ἐμὸν μόνον, ἀλλὰ τὸν τοῦ πατέρα δοξάζομεν. ἐρώμεθα οὖν τοὺς αἱρετικούς· ἰδού, μόνῳ Θεῷ, εἴρηκε καὶ παῖς λέγων· ἆρα οὖν Θεὸς ὁ υἱός; καὶ μόνῳ ἀφθάρτῳ· ἆρα οὐκ ἄφθαρτος ὁ υἱός; καὶ ὃ δίδωσιν ἡμῖν ἐν τῇ Γραφῇ, αὐτὸς οὐκ ἔχει; ναί, φησι, καὶ Θεὸς, καὶ ἄφθαρτος, ἀλλ' οὐ τοιοῦτος, οἷος ὁ πατήρ. πῶς φῄς; οὐ τοιοῦτος, καὶ ἐλάττονος οὐσίας ἐστίν; οὐκοῦν καὶ ἀφθαρσίας ἐλάττονος. τί δέ ἐστι μείζων καὶ ἧττων ἀφθαρσία; ἢ γὰρ ἀφθαρσία οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ μὴ διαφθείρεσθαι. δόξα μὲν γὰρ μείζων, καὶ ἧττων ἐστὶν, ἀφθαρσία δὲ μείζων καὶ ἧττων οὐκ ἔστιν, ὥσπερ οὐδὲ ὑγιεία ἧττων καὶ πλείων. ἃ γὰρ φθείρεσθαί πι δεῖ, ἢ μηδέλως. τί οὖν, φησιν; ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτοι ὡσαύτως; μὴ γένοιτο· οὐδαμῶς. διὰ τί; ὅτι αὐτὸς μὲν φύσει τοῦτο ἔχει, ἡμεῖς δὲ ἐπεισάκτως. διὰ τοῦτο δὲ ὅτι τοῦ υἱοῦ οὕτως; οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς φύσει. τίνος οὖν ἕνεκεν ἡ διαφορά; ὅτι αὐτὸς μὲν, φησι, πρὸ σοῦ ἦν τοιοῦτος, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ παιδὸς. καὶ ἡμεῖς τοῦτο ὁμολογοῦμεν. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ἀρνούμεθα, ὅτι οὐκ τοῦ παιδὸς ὁ υἱὸς ἀφθάρτως γεγένηται. * ὑπὲρ τούτων, φησὶ, τὸν πατέρα δοξάζομεν, ὅτι τοιοῦτον αὐτὸν ἐποίησεν. ὁρᾷς ὅτι τότε μάλιστα δοξάζει ὁ πατὴρ, ὅταν μεγάλα ἡ κατορθώσας ὁ παῖς; εἰς αὐτὸν γὰρ ἀναφέρει τὰ τοῦ υἱοῦ. οὐκοῦν, ὅταν δυνατὸν ἢ γεγωνικὸς, καὶ τοιοῦτον ᾖ αὐτὸς, ἡ δόξα τοῦ υἱοῦ μᾶλλόν ἐστι, ἢ τοῦ παιδός, ὅταν αὐτάρκη, ὅταν ἑαυτῷ ἐφικνούμενα, ὅταν μὴ ἀδυνατῇ. τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων. καὶ πάλιν τὸ υἱοῦ εἴρηκε, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. τὸ αὐτό ἐστι καὶ τοῦτο. πάλιν γὰρ ἡμῖν διήρηκε ἀμφότερα, ἡ δημιουργία, λέγω, καὶ ἡ κτίσις, καὶ ἕτερος μὲν κατασκευάζει καὶ ποιεῖται καὶ παραπορφ, ἕτερος δὲ χρηστός. διὰ τί; ὅτι ὁ κατασκευάζων, ἐλάττων ἐστίν. ἐκεῖνο δὲ οὐδαμῶς. οὐκ ἐτέρου μὲν ἡ διασοστία, ἑτέρου δὲ ἡ δημιουργία. πάλιν γὰρ, ἐπειδὴ ἀκούσω, δι' οὗ δὲ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε, ἀφαιρῶ τὸν πατέρα τὴν δημιουργικὴν· οὕτω δὲ ὁ-

* διὸ καὶ Παῦλος

γων, οὔτοι ἀξαίφνης ἀφ᾽ πίστεως μόνης ἔμελλον τῶν προφητῶν τεύξεσθαι. πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἐκ τῆς πρὸς Ρωμαίους ἔστι τότε ἀφ᾽ ἑκάστου τῶν κεφαλαίων, πολλὰ δὲ καὶ ἐντεῦθεν. πιστὸς, φησὶν, ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τοὺς κόσμους ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. ὅπερ γὰρ Ἰουδαῖοι τότε μάλιστα ἐφιλονείκουν, πιστοὶ αὐτοῖς τῷ νόμῳ προσέχειν, ὡς οὐκ ἄλλου τινὸς σωθῆναι πίστεως χωρίς. πρὸς τοῦτο τοίνυν μάχεται. ἄπιστον γὰρ εἶδεν, εἰ μὴ τῆς πίστεως πρώτους ἁμαρτωλοὺς καταδαπανήσας βίου εἶχεν ἡ μάτην ὁ πανηγυρικὸς προέρχεται [καταμεμψάμενος], ἔμελλε σώζεσθαι ὕστερον ἀπὸ πίστεως μόνης. ἀφ᾽ τοῦτό φησι, πιστὸς ὁ λόγος. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ σὺ ἐκ τούτου ἐκκαλῇ, ὃ καὶ τῶν παιδίων ἔλλειψις λέγοντος, Ποιήσωμεν ἀγαθὰ, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά. Ρωμ. γ. ν. ἡ ε. κ. ὅπερ γὰρ ἔκραζον λέγοντος, Ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεξεπερίσσευσεν ἡ χάρις, φησὶ. συνεργοῦντες τὰ ἡμέτερα σαφέστερον ἔλεγον τοῦτο. ὅταν δὲ ὅταν πρὸς ἀγάπην ἀφ᾽ ἁμαρτωλοὺς ἀγωνιζώμεθα αὐτοῖς, καὶ παῦε, φασὶ, ζητοῦντα ἄξια Θεοῦ; εἰ μὴ θέλοντος μὲν οἰκέτου λαβεῖν ἐαυτῷ πολλὰ ἡμαρτηκότα, ἀφίησι καὶ συνιόμενος ἄξιοι· ὁ δὲ Θεὸς ἀθλίαν τὰ πολλὰ καλέζει; καὶ ὅταν πρὸς λοιδορεῖσθαι πάλιν αὐτοῖς ἀφ᾽ ἁμαρτωλοὺς καὶ τῆς ἀφ᾽ τότε τῶν ἁμαρτημάτων ἀφέσεως, παῦε ταῦτα, φασὶν, ἄξια Θεοῦ, τὰ μυρία ἐργασάμενον κακά, ἀφίεσι τῶν ἁμαρτημάτων; ὁρᾷς πῶς ἐκ τῆς ἀφ᾽ τροφῆς γεώμεθα; πῶς πάντα χορὸν τὴν οἰκείαν ἐκδίκησιν φιλανθρωπίᾳ; καὶ μέλλω εἰ ἡ ἄφεσις κακὸν, καλὸν ἡ κόλασις· εἰ δὲ ἡ κόλασις τὸ καλὸν, ἡ ἄφεσις καλὸν· τὰ τοῦ κυρίου ἐκείνου φημὶ λέγει. τὰ γὰρ τοῦ ἡμέτερα, ἀμφότερα καλά. καὶ πῶς; ἐπὶ τοῦ ἑτέρου δείξωμεν χαρᾷ. οὐ γὰρ τοῦ πρώτου αὖ εἶπε. βαθὺν γὰρ ὄντα καὶ πολλῆς δεόμενον τῆς ἐπεξεργασίας, ἐν καιρῷ δὴ τότε τοῦ προλῦναι ὅτι τῆς ὑμετέρας ἀγάπης· πῶς δὲ τῶν προκειμένων ἐχώμεθα. πιστὸς, φησὶν, ὁ λόγος. πόθεν πιστὸς; καὶ ἀπὸ τῶν προαγόντων, ἐξ ἀπὸ τῶν μὴ ταῦτα. ὅρα πῶς καὶ τοῦ προκατασκευάζει, ἐξ μὴ δὲ κατασκευάσας αὐτῷ ἐπέρχεται εὐθύς. Ὃ γὰρ εἰπεῖν, ὅτι βλάσφημον ὄντα καὶ διώκτην ἠλέησε, τοῦτο κατασκευάζοντος ἦν. ἐξ οὐκ ἠλεήσε, φησὶ, μόνον, ἀλλὰ καὶ πιστὸν ἐποίησε. "τοσοῦτον δὲ χρὴ, φησὶ, πίστεως, ὥστε ἠλέησεν. οὐδὲ γὰρ ὁρῶν τὸν δεσμώτην ἐν βασιλείοις τρεφόμενον, ὅτι ἠλεήθη ἀμφισβάλλει ποτὲ, ὅπερ ὅτι τῷ Παύλῳ ἦν ἴδιον. ἀφ᾽ ἑαυτοῦ γὰρ ποιῆσαι ὃ σημεῖον, καὶ οὐκ αἰσχύνεται καλῶν ἑαυτὸν ἁμαρτωλὸν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀφεκτικόν). οὕτω γὰρ μάλιστα δείκνυται δίκαιος ὁ μέγας τῆς τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας Φιλιπ. γ. ς. θαῦμα, καὶ ὅτι φιλανθρωπίας ἠξιώθη τοσαύτης. ἐξ πῶς ἄλλος λέγων πρὸς ἑαυτὸν, Κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος, οὗτος φησὶν ἁμαρτωλὸν εἶναι); ἐξ πρότερον τῶν ἁμαρτωλῶν; ὅτι πρὸς τὴν δικαιοσύνην, ἣν ὁ Θεὸς ἐνεργάσατο, ἐξ τὸν ὕπνος ζητεῖ- Ρωμ. γ. κγ· μένην, ἁμαρτωλοὶ ἐξ ἀ τοῦ νόμου. Πλούτει γὰρ ἅμαρτοι, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. ἀφ᾽ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς εἶπε δικαιοσύνην, ἀλλὰ τὴν ἐκ νόμου. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀργύριον πολὺ κεκτημένος καθ᾽ ἑαυτὸν μὴ πλούσιος φαίη), καὶ ὁ τὴν σύγκρισιν τῶν θησαυρῶν τῶν βασιλικῶν σφόδρα πένης, καὶ προφήτης πένης· οὕτω δὴ καὶ ὁ τοσοῦτος, πρὸς τοὺς ἀγγέλους κρινόμενος, ἁμαρτωλὸς ἀ δίκαιος ἐστὶ, καὶ εἰ δίκαιος. εἰ ὁ Παῦλος ὁ τὴν ἐκ νόμου δι- καιοσύνην ἐργασάμενος προφήτης ἁμαρτωλὸς, τίς ἄρα τῶν ἄλλων δίκαιος αὐ κληθήσεται; οὐ γὰρ ἀφ᾽ ἁλλων αὐτὸ βίοι, ὡς ἀσυλλήπτου τοῦτο φησι (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνην ἐκείνην προς τοῦτον συγκρίνει, ὃ μηδεὶς εἰ) δύνασθαι· οὐ μόνον ὁ τότε, ἀλλὰ ἐξ ἁμαρτωλὸς ἐν ἔχοντας αὐτὴν ἀποφαίνει. ἀλλὰ ἀφ᾽ τοῦτο ἠλεήθην, φησὶν, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται) Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πι- στεύειν" εἰς αὐτὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον. ὁρᾷς πῶς πάλιν ταπεινοῖ καταφέλλει ἑαυτὸν, ἑτέρωθι βύπλεξέρχεται λέγων αἰτίαν; ὃ μὲν γὰρ δι᾽ ἄγνοιαν λέγει ἐλεηθῆναι, οὐ σφόδρα δίκαιοσιν ἁμαρτωλὸν ὄντα ἐλεεῖσθαι, ὁδὲ ἄγνοιαν κατηγωνισμένον. ὃ γὰρ ἀφ᾽ τοῦτο ἐλεηθῆναι, ἵνα μη- δεὶς ἀπαξαρθῇ λοιπὸν τῶν ἁμαρτητόντων, ἀλλὰ θαρρῇ ὅτι καὶ αὐτὸς τῶν αὐτῶν τύχοιτο, σφόδρα

χ. ἐπ᾽ αὐτῷ

αὐτῷ χρώμεθα. πῶς; Τὸ φρόνημα τῆς σαρκός, φησὶν ὁ Παῦλος, ἔχθρα εἰς Θεόν· ἡμᾶς Ρωμ. η. ε.
γὰρ μᾶλλον ἀεὶ ἀφιέναι δεῖ, ἵνα καὶ ὁ Χριστὸς ἀεὶ βουλόμενος ἡμῖν ἐπιτρέχῃ, καὶ ταῖς ἡμῶν ἀδυναμίαις ἡμῶν ἐργάζωμεν διάκονοι. οἱ γὰρ ποτὲ μὲν ἀφέσεως τύπῳ ἐργάζονται· ἐκ παιδιόθεν αὐτὸν ὑβρίζεσθαι καὶ ἐκάστοτε ἡμέρᾳ, ἀφ' ἑαυτῶν πλεονεξίας ἡμᾶς, ἀφ' ἑαυτῶν ἁρπαγάς. δοξάζεται ἡμῶν ἡ ἀδικία μᾶλλον, καὶ τὰ αὐτοῦ φθεγγόμενος, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ὠφελῶν· καὶ ἡμᾶς τούτῳ φθονοῦμεν, ὅτι τὰ τοῦ Θεοῦ ἐργάζεται. καὶ δοκοῦμεν μὲν φθονεῖν ἐκείνῳ, ὁ δὲ φθόνος ἀφαιρεῖται εἰς Χριστόν. οὐ, φησὶν, ἀλλὰ βουλόμεθα οὐδὲ ἑτέρων, ἀλλὰ δι' ἡμῶν τὴν ὠφέλειαν γίνεσθαι· οὐκ ἀφ' ☧ Χριστοῦ, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς· ἐπεὶ εἰ ἀφ' ☧ Χριστοῦ, ἀδιάφορον αὐτὸν ἡμῶν δι', καὶ δι' ἑτέρων, καὶ δι' ἡμῶν ταῦτα γίνεσθαι. Εἰπὲ γάρ μοι, εἴ τις ἰατρὸς παῖδα ἔχων τυφλοῦσθαι μέλλοντα, αὐτὸς μὲν ὀξαθενήσει περὶ τὴν ἰατρείαν, ἕτερον δὲ βέλει δυνάμενον τοῦτο ἐργάζεσθαι, ἆρα δι' ἀπώλειαν αὐτοῦ; οὐδαμῶς· ἀλλὰ * μισήσει ἐρῶν περὶ αὐτοῦ· εἴτε ἀφ' σοῦ, εἴτε δι' ἐμοῦ, τὰ τῆς ὠφελείας γινέσθω. τί δήποτε; ὅτι οὐ δι' ἑαυτὸν ὁρᾷ, ἀλλὰ δι' τὸν παιδὶ συμφέρει. οὕτω καὶ ἡμεῖς, εἰ δι' τὸν Χριστοῦ ἐσπουδάμεθα, εἴτε δι' ἡμῶν, εἴτε δι' ἑτέρου τινὸς δι' λεπτὴν γινέσθω. Εἴτε ἀληθείᾳ, εἴτε προφάσει, Φιλιπ. α. ιη.
φησὶ, Χριστὸς καταγγέλλεται). ἄκυρα γὰρ τὰ Μωϋσέως λέγοντος περὶ τὸν πλουσίαν αὐτὸν βουλομένους, ἵνα μὴ ☧ σὲ Ἑλλάδι, καὶ Μωϋσῆ προσφύωμεν· Μὴ ζηλοῖς σὺ ἐμοί; Λευϊτ. ια. κβ.
καὶ τίς δίδωσι πάντα ☧ λαὸν Κυρίου προφήτας εἶναι; ταῦτα δὲ πάντα ἀπὸ φιλαδελφίας γίνεται. ἆρα οὖν ἐχθροὶ ταῦτα καὶ πολεμίοι; Εἶπε σὺ μοι κακῶς· ἀγάπησον αὐτοὺς σύ. καὶ πῶς δυνατόν; δυνατὸν, καὶ σφόδρα δυνατὸν, ἐὰν θέλῃς. μὴ δὲ καλῶς εἰπόντα φιλήσῃς, οὐκ ἔστι ἔπι σοι χάρις. οὐ γὰρ δι' ☧ Κύριον, ἀλλὰ δι' τὸν διάφορόν σου πεποίηκας. ἔλεγξόν σε μοι; διόρθωσον. αὐ δὲ ὠφελήσαντα ὠφέλησον, οὐδὲν μέγα πεποίηκας. τελῶναι γὰρ καὶ ἐθνικοὶ τὰ μεγάλα; παῖς ἑταιρίσεως ἀμείψασθαι σπουδάσει. ναί, φησὶν, οὕτω δι' ἐμοῦ καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν· παυσώμεθα τῆς ἀδικίας, καὶ μισῶμεν τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς κελεύω φιλεῖν, ἡμεῖς δὲ καὶ φίλους φιλεῖν ἀπαιτοῦμεν. μὴ γένοιτο, φησὶ. διὰ ῥήματι τούτου πάντες φλεγόμεθα, ἀφ' ὧν τῷ ἔργῳ τὰ πάντα. Τοσαύτη ἡ τῆς ἁμαρτίας σκότωσις, ὅτι ἅπερ οὐκ ἔστι λόγῳ φορητὰ, ταῦτα διὰ ἔργων φορητὰ ἔσται. ἀποστῶμεν οὖν μᾶλλον ποτὲ τῷ βλασφήμῳ καὶ λυμαντικῷ ἡμῶν τοῦ σωτηρίου, ἵνα τύχωμεν ὧν τοῦ φίλους εἰκὸς τυχεῖν. Θέλω γάρ, φησὶν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὦσι κἀκεῖ οἱ μαθηταί μου, ἵνα τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν ἔδωκάς μοι, θεωρῶσι. Ιωαν. ιζ. κδ.

Λογ. δ. ΠΙΣΤΟΣ Ο ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς ☧ κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. 16 Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἅπασαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

ΥΠΕΡ τῆς μεγάλης εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ, καὶ πάσαν ἀνθρωπίνην ὑπερβαινούσης προσδοκίαν [καὶ ἐλπίδα,] ὡς πολλαχοῦ ἐκ ἀπιστεῖσθαι. ἀεὶ γὰρ μήτε εὐεύρετοι, μήτε προσδεκήτοι ἀνθρώποις, τοιαῦτα ἡμῖν ἐχαρίσατο. ἀφ' οὗτον καὶ πολλοὶ ☧ ἀπόστολοι λόγοι ὑπὲρ τούτου ποιοῦνται, ὡς πιστὰ θυμάτων τὰ δῶρα τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῖν προσφερόμενα. καθάπερ γὰρ ὅπου τῶν μεγάλων ἁμαρτημάτων ἐκεῖ καὶ μεγάλων ἀγαθῶν τὴν πρόκλησιν. ἆρα μὴ ἔστι ταῦτα, λέγητε, τῷ ἀπίστῳ, οὕτω καὶ ὅτι τῷ τοῦ Θεοῦ δωρεῶν. τί οὖν ἐγὼ ὁ ἀπιστούμενος; Εἰ ☧ ἐχθροὶ, εἰ ☧ ἁμαρτωλοὶ, εἰ ☧ οὐ νόμῳ μὴ διακωλύοντες μηδὲ δι' ἔργων,

χ. μᾶλλον ἢ οἱ αὐτὸς πολὺ ἐχθρὸν καλεῖ φιλεῖν, ἡμεῖς καὶ φιλοῦντα μὴ διώκομεν.

χ. ὅτι,

χ. περὶ ἡμῶν μεγάλων φαλμάτων

λίποι, καὶ ὅτι οὐ μέχρι τούτου ἔστι μόνον, ἀλλὰ καὶ μεγάλων ἐπιφέρει κέρδη, πάλιν ἐκεῖνο ἀσφαλίζεται· ὃ τῆς πίστεως, τὸ μὴ λέγειν ὅλη ἡ τοῦ αἱρέσεως διήρηται. ἐπήγαγε γοῦν, μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τοσοῦτον μόνον, φησὶν, ἡμεῖς εἰσηνέγκαμεν· ὑπισχνούμενοι, ὅλη δυνάται ἡμᾶς σῶσαι.

ΗΘΙΚΟΝ Ἀγαπήσωμεν οὖν αὐτὸν ἀφ' οὗ Χριστός. πόθεν, ἀφ' οὗ Χριστός; ὅλη αὐτὸς ἡμῖν τοῦτο τοῦ ζῆν γέγονεν, ὑχὶ ὁ νόμος. ὁρᾷς πόσων ὑμᾶς ὁ Χριστὸς ἄμεινον ἡμῖν γέγονεν ἀγαθῶν, πόσων ὁ νόμος; ἢ οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἐπλεόνασεν ἡ χάρις, ἀλλ', ὑπερεπλεόνασε. καὶ γὰρ ὅπου ὑπερεπλεόνασε, ἐκεῖ μυρίων κολάσεων ἀξίους, τούτους εἰς ἀγαθοῦ ἀγαγοῦσα ἀξιάφθους. ἰδοὺ πάλιν τὸ, ἐν, ἀφ' οὗ ἐστιν. οὐ γὰρ πίστεως ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγάπης· ἐπεὶ πολλοὶ καὶ νῦν εἰσιν, ὅλη ὑμῶν ἐστι ὁ Χριστὸς Θεός, πιστεύοντες, οὐκ ἀγαπῶντες ἢ αὐτόν, οὐδὲ τὰ τῆς φιλοπτωχείας ποιοῦντες. πῶς γάρ, ὅταν πολλὰ αὐτοῦ προβιβάσωσι, χρήματα, ὕμνους, εἰς μαρμάρου, ὠδεστήρια, κλησεδονισμούς, οἰωνισμούς; ὅταν ἢ μὴ ὕδωρ αὐτοῦ ζωῆς, εἰπέ μοι, ποία ἀγάπη; εἴ τις ἔχει φίλον θερμὸν καὶ ἀφ' οὗ, καὶ ὅτω φιλεῖτω τὸν Χριστὸν καὶ ὅτω φιλείτω τὸν ὑπὲρ τὸν ἐμφανῆ τὸν ἐμὸν αὐτοῦ δεδωκότα, οὐδὲν ἡμῖν κατορθωκότων. τί λέγω, κατορθωκότων; μεγάλα ἡμῖν ὧν ἐργασαμένων κακὰ, καὶ τετολμηκότων ἀπόλμητα οὐτ' οὐδένος. καὶ ὁ μὴ μετὰ μυείας θυέργασίας καὶ κηδεμονίας, οὐδὲ ὅτως ἔρριψεν *, ἀλλὰ τότε μάλιστα ὃν ἐδωκεν, ὅτε μείζονα ἠδικήσαμεν· ἡμεῖς δὲ μὴ τοσούτων τυχεῖν, μὴ δὲ ἡμεῖσθαι φίλοι, μὴ δὲ πρότερον τῆς ἀγαθῶν ἀξιωθῆναι δι' αὐτόν, οὐδὲ ὡς φίλοι ἠγαπήσαμεν. καὶ τίς ἡμῖν ἔσται ἐλπίς; ἔχα φείπεται πρὸς τὸ ῥῆμα· ἀλλ' εἶδε πρὸς τὰ πράγματα. καὶ πῶς, φησὶν, οὐδὲ ὡς τοῦ φίλους ὅτω φιλήσομεν ὃν Θεόν; πῶς; ἐγὼ πεισθήσομαι δόξαι. καὶ δύχομαι μὲν μηδὲν δόξαι λέγειν, ἀλλὰ ληρεῖν· φοβοῦμαι δὲ μὴ κρῖναι πράγματα ἢ τὰ λειπόμενα [ῥήματα]. σκόπει δέ. ὑπὲρ φίλων, τῶν ἔντως φίλων, πολλοὶ καὶ ζημιωθῆναι ἐθέλουσι πολλάκις· τῶν δὲ Χριστοῦ ἕνεκεν, οὐ μόνον ζημιωθῆναι, ἀλλὰ πᾶσι ἀρχεῖσθαι οὐδεὶς ἀνέχεται. ὑπὲρ φίλων πολλάκις καὶ ὑβρίσθηναι, καὶ ἔχθρας ἀνεδέξαμεθα· ὑπὲρ δὲ Χριστοῦ οὐδεὶς ἔχθραν ἀναδέχεται, ἀλλ' εἰκῇ, φησὶ, φίλους, εἰκῇ μὲ μισῶ. φίλοι λιμώττοντα οὐδέποτε παρεωφθήμεθα· Χριστοὶ καθημένους ἡμᾶς προσιόντας ὐχ ὑπὲρ πένης μεγάλης, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν μόνων, οὐδὲ προσείμεθα, καὶ ζῶντα ἐρθυμήσαντες δυσωδίας, καὶ βλασφημοῦντες, καὶ γαστρίζομενοι, ὧν ἔνιοι οἵτινες ἀποπνέοντες, καὶ τυφλοῦντες, καὶ μυρίας διδύτης, ἢ παρασίτης, ἢ κόλαξιν, ἢ πέρσοι καὶ μωρίας καὶ νόμους. καὶ γὰρ ταῖς φύσεως ἁμαρτήματα ζῶντα φέρουσιν εἰς πέρψιν. καὶ φίλοις τοῖς ὄντως φίλοις οὐδέποτε φθονοῦμεν, οὐδὲ δακνόμεθα τῇ τούτων εὐπορίᾳ· ὅτι ἢ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦτο παράκλησις· εἰ μείζονα ἴδοι τις μὲν πρὸ φιλίαν ἰσχύσαι, ἢ τοῦ Θεοῦ φόβον. καὶ γὰρ ὁ ὕπνος καὶ ὁ φθονερὸς μᾶλλον τοῦ Θεοῦ οὗτοι μὲν ἀνθρώπους αἰδέσθη. πῶς; ἐγὼ λέγω· ὅτι τοῦ μὲν Θεοῦ ὁρῶντος ἀκριβῶς καρδίαν, οὐκ ἀφίσεται αἰδέσιμος δόλους ῥάπτων· ἀνθρώπου δὲ ἀνθρώπου ἴδη αἰδέσιμος, ἀπόλωλε, καὶ ἐρυθριᾷ. τί τοῦτο λέγω; πρὸς φίλον μὲν κακοῦμενον ἀπαρρήμεθα· καὶ μικρὸν ἢ ἀναδεχόμεθα, φοβούμεθα μὴ καταγνωσθῶμεν· τοῦ δὲ Χριστοῦ πολλάκις τὸ δεσμοῖς ἀπειλουμένου, οὐδὲ ἐπισκεφάμεθα. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἢ τοὺς πιστοὺς, οὐκ ὀκνοῦμεν πιστοὶ εἶναι, ἀπαρρησιαζόμεθα, ἀλλ' ὀκνοῦμεν φίλοι. ὁρᾷς οὐδὲν φόβῳ Θεοῦ γινόμενον, οὐδὲ ὧν ἐκεῖ ἐκεῖ ἀναβαίνομεν φίλητῷ· ἀλλὰ τὰ μὲν φιλία, τὰ δὲ σωτηρία; ὁρῶντες φίλοι ἀποδημοῦντα, κλαίομεν, πενόμεθα, ἂν δὲ ἢ ἀποθανόντα ἴδωμεν, ὀλοφυρόμεθα, καίτοι εἰδότες ὅτι ὃ ἀφαιρούμενος ἡμῶν ἀφαιρήσεται), ἀλλ' αὐτὸ τὸ αἰσθάνεσθαι ἀπολωλόμεθα. ὃ δὲ Χριστοῦ χωριζομένου ἡμῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, μᾶλλον δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπειλοῦντος ἀφ' ἡμῶν, οὐκ ἀλγοῦμεν, οὐδὲ δεινόν τι ποιεῖν νομίζομεν, ἀδικοῦντες, λυποῦντες, προσοχθίζοντες, τὰ μὴ δίκαια αὐτῷ προστάττοντες. ἀλλ' οὔπω τοῦτο φέκτον, εἰ μηδὲν ὡς φίλῳ αὐτῷ κεχρήμεθα· ἐγὼ γὰρ δείξω, ὅτι καὶ ὡς ἐχθρῷ αὐτῷ

* ἢ ἀγάπα, χ. ἐπεὶ τί πῶς αὐτὸν φιλεῖ, πῶς αὐτοῦ φείσεται, καὶ τίνα τρόπον αὐτὸν οὐδὲν ὧν παρεκάσαμεν; καὶ πόθεν

χ πόθεν

χ. ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπίασι τῆς διώξεως.

νοιδμι; ἀκ ἤρκεί εἰπεῖν, βλάσφημοι ἦσαν καὶ διώκτην, ἀλλ' ὅτι καὶ μεῖζονα τοῦτο ἐποίησαν. οὐ μόνον γάρ, φησι, μείζονες ἐμοῦ ἦσαν ὁ φαύλως, οὐδὲ ἠρκούμην ἁπλῶς βλασφημῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς βλασθημοῦντας διώκειν ἐδίωκον. πολλὴ τῆς βλασφημίας ἡ μανία. ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα κὶ ἀπιστίᾳ. τίνος οὖν ἕνεκεν καὶ ἄλλοι Ἰουδαῖοι οὐκ ἠλεήθησαν; ὅτι οὐκ ἐξ ἀγνοίας, ἀλλὰ καὶ εἰδότες καὶ σφόδρα ὑβρισταὶ μᾶλλον ἔπραττον ἃ καὶ ἔπραττον. καὶ ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς, ἄκουε τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος, Ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων καὶ Ἰουδαίων ὑπίστευον μὲν, οὐκ ὡμολόγουν δέ. ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. καὶ πάλιν ὁ Χριστὸς φησι· Πῶς δύνασθε πιστεύειν, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες; καὶ πάλιν, Ταῦτα εἶπον, φησι, ἵνα τοῦ πλήθους τῶν Ἰουδαίων, ἵνα μὴ ἀποστασίαν ἀπεργάσωνται. καὶ αὖθις οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν ἔλεγον, Οὐ καλῶς ὑμεῖς λέγετε ὅτι σὺ δαιμόνιον ἔχεις. καὶ ἀκούσας τινὸς τῶν ἀρχόντων, ἐπίστευσεν αὐτῷ. πάντας γὰρ αὖθις ὁ τῆς φιλαρχίας πάθος ἐνέκλεισε. καὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ εἶπον, Ὅτι οὐδεὶς δύναται ἀφεῖναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός· καὶ βλάπτων ἐποίησε τοῦτο, ὅταν ἔφησαν εἶναι σημεῖον Θεοῦ· οὐκ ἐᾷ οὖν ζητεῖν ἀγνοίας. ποῦ γὰρ ὁ Παῦλος ἐᾷ πάντα; ἴσως δέ τις εἴποι πρὸς τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, οὐδὲν ἰσχύει μὴ τὴν ὄχλου ἔχων τὴν στασιαστῶν. ὁ γὰρ Γαμαλιὴλ δυνάμεως οὐ φιλαρχίας ἕνεκέν τι ποιῶν. πῶς οὖν μὴ ταῦτα βλέπεται μὴ τὸ ὄχλου ὁ Παῦλος; ἐώρα αὐξόμενον τὸ δόγμα, καὶ κεκτημένων λαὸν, καὶ πόλεις ἀνιστῶν πιθανούμενος.

ἴσ. ἀυτῷ χ. τότε μαπιχάθης.

ὅτι μὲν γὰρ τοῦ Χριστοῦ ποτὲ μὲν αὐτοῦ σημήνασθαι, ποτὲ δὲ τοῖς διδασκάλοις. ἔτι δὲ τέλειον ἀπεροιπάθησε, τοῦτο λοιπὸν, οὐχ ὡς λοιπὸν φιλαρχίας ἕνεκεν ἐποίησε καὶ ἔπραττεν ἃ καὶ ἔπραττεν, ἀλλὰ ζήλου. τίνος γὰρ ἕνεκεν ἐν Δαμασκῷ ἐπορεύετο; λύμης τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζε, καὶ ἐδεδοίκει μὴ πάντας ἀφανισθῇ τὸ κήρυγμα. καὶ οἱ Ἰουδαῖοι οὐχ ὕπως. ὁ γὰρ τῆς προφάσεως τὴν πολλὴν ἔσχε, ἀλλὰ φιλαρχίας χάριν πάντα ἔπραττον. ὅρα γοῦν τί φασιν· Ἀναστατοῖ ἡμῶν τὸ ἔθνος καὶ τὴν πόλιν. ποῖος αὐτοῦ κατάστασις φόβος; ἀνάθεμα ἦν ἄξιον ἀπειλῆσαι, πῶς ἀκριβῶς οἶδε νόμου οὐδὲν ἦγεν. αὐτὸς γάρ φησιν ὁ λέγων· Ὁ προσκαιρίλατο ἀφ' ἑαυτοῦ. πῶς οὖν οὐκ οἶδας ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρῴων νόμων, πάντα τοῦ πόδας Γαμαλιὴλ παιδευόμενος; ἀλλ' ὅμως ἐν λίμναις καὶ ποταμοῖς ἀφανιζόντες, καὶ πλοῖα προστάγμασι καὶ ἐδίδοντο, σὺ δὲ διώκεις ὁ νομομαθής. ἀφ' οὗτος καταγινώσκειν ἑαυτοῦ λέγων, Οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κληθῆναι ἀπόστολος· ἀφ' οὗτος τοῦ ἀγνοεῖν ὁμολογεῖ, ὡς ἡ ἀπιστία ἔπεκτε· ἀφ' οὗτος φησιν ἐλεηθῆναι. τί δῆτα, πιστὸν μὲ ἡγήσατο; οὐδὲν τῷ διακονίᾳ προσεδίδου· πάντα αὐτοῦ ἔλεγεν ἐμέ), καὶ τὰ ἴδια· οὐκ ἐσφετερίζετο τοῦ τοῦ Θεοῦ δόξαν. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ ἀλλαχοῦ λέγοντος, Ἄνδρες, τί ἡμῖν προσέχετε; ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ὑμῖν ἐσμεν ἄνθρωποι. τοῦτο ἐστι, πιστὸν μὲ ἡγήσατο. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, φησι· οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. ἐπὶ πάλιν, Ὁ ἐργαζόμενος ἐν ἐμοὶ καὶ ὃ θέλων, καὶ ὃ ἐνεργῶν. δείκνυσιν ἑαυτὸν ἐκ τούτου τιμωρίας ἄξιον. ὁ γὰρ ἔλεος ὅπου τοῦτος ἦν. καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ φησι· Πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν. ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, φησιν, ὑπερεπλεόνασε μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τί ἐστι τοῦτο; ἵνα μὴ ἀκούσας, ἠλεήθην, τοσοῦτον μέτοχον ἐποίησε, βλάσφημος, φησιν, ἤμην καὶ διώκτης καὶ ὑβριστής· ἐκόμην καὶ κολάσεως ἄξιος· ἀλλ' ἐκ ἐμεμψήθην· ἠλεήθην γάρ. ἆρ' οὖν τοῦτο μέτοχον, καὶ μείζονα τούτου ὁ ἔλεος τοῦ μὴ δοθῆναι τιμωρίαν; ὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πολλά, καὶ μεγάλα. οὐ γὰρ τῆς ἐπιτιμήσεως ἡμᾶς δίκης μέτα ἀπήλλαξεν ὁ Θεὸς, ἀλλὰ καὶ δίκαιος ἐποίησε, καὶ ἁγίους, καὶ ἀδελφοὺς, καὶ φίλους, καὶ κληρονόμους, καὶ συγκληρονόμους. διὰ τοῦτο φησιν, ὑπερεπλεόνασεν ἡ χάρις, "δηλονότι ὅτι ὑπερέβαλεν καὶ ἔλεον τὰ δῶρα. ταῦτα γὰρ οὐκ ἐλεουμένου ὄντος, ἀλλὰ φιλουμένου, καὶ σφόδρα ἀγαπωμένου. εἰπὼν τοίνυν πολλὰ καὶ μεγάλα περὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, ὅτι βλάσφημον ὄντα καὶ ὑβριστὴν καὶ διώκτην ἠ-

χ. ὑπερέβαλεν καὶ τὸ ἔλεος τὰ μέτρα.

λέησε,

οὐκ ἔνι οὖν ἐπὶ τόμῳ χεφαλήους. δύπκειται γὰρ αὐτῷ ἔπι, ἡ ζοῦτοι αὐτὸ μίσει, ὡς οὐ χ. ἔπ
τὸ ἐκείνου φερομένους μηδέπω ἀξίους εἶ τότε μετέχειν. ὥσπερ αὖ εἴ τις λέγοι, ὅτι
οὐ δισμοῖ δεομένους ἡ δίκης, οὐ θέμις εἰς φιλοσόφων εἰσφέρειν χορόν. ἐπεὶ οὖν ἐφυσί-
θη, ἡ μέγα ἐφθέγξατο, ἅμα καὶ ἐαυτὸν καθαίρει, ἡ οὐ ἄλλους πείθῃ δ αὐτὸ δι' τοῦτο
ποιῇ· χαλφωνῆ τι, ὁ ὄπις θέλει ἐγώ, ὦ χείρες ἐπλάσετο ἐαυτῷ, ἵνα μὴ νομίσῃς, ὅτι ἀξ ὑπερ- 5 χ. νομιῶ
φυίας τοῦτό φησιν. ὅρα τοίνυν ποία χέρης) διορθώσει ἐπαγων ἡ λέγων· χάριν ἔχω τῷ ἐν-
δυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονί-
αν. ὁρᾷς πῶς πάντα χοῦ ἐαυτῷ κατόρθωμα χρυπέα, ἡ τὸ πᾶν αἰσπάζηται ὡς Θεῷ; ἀλλ'
ἐπὶ ζοῦτον, ἐφ' ὅσον τὸ αὐτιξούσιον μὴ λυμλύαθαι. ἔφη γὰρ μὴ ἴσως ὁ ἄπιστος, εἰ τὸ πᾶν
τοῦ Θεοῦ ὄζι, καὶ οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς ἐσφέρεται, ἀλλ' ὡς ξύλα ἡ λίθους μεταχειρίζεται τοὺς φιλο- 10
σοφίαν ἀπὸ καχίας, τί δήποτε Παῦλον μὲ τοιοῦτον ἐργάσατο, ὦ ἰουδαῖε οὐκέτι; ταύτῃ
οὖν δύναμαι τὴν αἴτησιν, ὅρα πῶς μὴ συμέπεσθαι τῷ λόγῳ χέλευται. πιστεύθην, φη-
σίν, ἐγώ. τοῦτο αὐτοῦ κατόρθωμα καὶ ἄξίωμα, ἀλλ' οὐκ αὐτοῦ ὅλον. ὅρα γὰρ τί φησι. χά-
ριν ἔχω ὦ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ. τοῦτο τοῦ Θεοῦ. εἶτα πάλιν τὸ αὐτό, ὅτι πιστόν
μὲ ἡγήσατο· πάντως ὅπως ἐμβλεψει ἀφ' ἑαυτῷ χρησιμεύειν. θέλουσ, φησιν, εἰς διακονίαν τ 15
τοιαύτην εἶτα βλάσφημον ἡ διώκτην ἡ ὑβριστήν· ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν
ἀπιστίᾳ. ὅρα πῶς ἡ τὸ αὐτό φησιν, ὃ τὸ τοῦ Θεοῦ, τὸ πλέον νέμων τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ· τὸ δ'
αὐτὸ συστέλλων, πλὴν ὅσον μὴ λυμλύαθαι, ὡς ἔφθην εἰπών, ὃ αὐτιξούσιον. τί δ' ὄζι,
τῷ ἐνδυναμώσαντί με; ἄκουε. φορτίον νομίζῃ μέγα, ἡ πολλῆς ἐδεῖτο τῆς δῴωθεν ῥο-
πῆς. σκόπησον γὰρ ὅσον ἐῶ πρὸς καθημερινας ὕβρεις, λοιδορίας, ὀπίσου λῴς, κινδύνους, σκώμ- 10
ματα, ὀπείδη, θανάτους ἵσαθαι, ἡ μὴ ἀποκάμνειν, [μηδὲ ὀλιγοθαίνειν,] μηδὲ πρεπτέπαλ,
ἀλλὰ πάντοθεν βοηθούμενον μυρίοις καθ' ἑκάστην ἡμέραν ζοῖς βέλεσιν, ἀτενες ἔχοντα τὸ ὄμ-
μα ἐσάναι ἡ ἀκατάπληκτον. τοῦτο οὐκ ἐῶν δύθεν πίπτειν ἰχῶς, ἀλλ' οὐδὲ τῆς τοῦ Θεοῦ ῥο-
πῆς μόνον, ἀλλὰ ἡ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως. ὅπου γὰρ προειδὼς αὖθις τίς ἔσται, ἵλετο αὐτόν,
Πραξ. θ. ιι. ἀκουσον τί φησι, πρὶν ἢ ἀφαθαι αὐτὸν τοῦ κηρύγματος· Σκεῦός ἐκλογῆς μού ὄζι οὗτος, τοῦ 15
βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων. ὥσπερ γὰρ ὁ βαστάζοντες τὸ σημεῖον
τὸ βασιλικὸν ἐν πολέμῳ [τὸ λεγεώνας τῇ στενοθείᾳ λαβούσῃ,] πολλῆς δέονται τ ἰσχύος ἡ
τ ἐμπειρίας, ὥστε αὐτὸ μὴ προδοῦναι τοῖς πολεμίοις· οὕτω ἡ ὁ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ βα-
στάζοντες οὐκ ἐν πολέμῳ μόνον, ἀλλὰ ἡ ἐν εἰρήνῃ, πολλῆς δέον τ ἰσχύος ἡ τ δυναμέως, ὥστε τοῖς κα-
τηχήσεις αὐτὸ μὴ ἐκδοῦναι σώμασι, ἀλλὰ βαστάζειν " καλῶς ἡ φέρειν τ σωφρόν. πολλῆς 30 χ. ἡ καλῶς
γὰρ ὄντως δεῖ τ ἰσχύος, ὥστε βαστάσαι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. ὁ γὰρ δυάξιόν τι ἢ λέγων, ἢ πράττων, φέρειν αὐτό.
ἢ φρονῶν, οὐκ ἐβάσασι τὸ ὄνομα, οὐκ ἔχει τ Χριστὸν ἐν ἑαυτῷ. πομπεύει ὁ βαστάζων, οὐ δι'
ἀρετᾶς, ἀλλὰ δεῖ τῶν ὁρατῶν, ἡ πάντες πιφείκασι ἀγέλαι δορυφορούσῃς ἡ θαυμά-
ζοντες. χάριν ἔχω, φησί, τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. ὅρα πῶς ἡ τ
αὐτοῦ χάριν αὐτῷ " δίδωσιν. ἐπὶ γὰρ σκεῦος ἐκλογῆς ὄζι, φησὶν αὐτῷ χάριν εἰδέναι. καίτοι ὅτο σὺν γέ- 35 χ. εἶναι
γονεν, ὦ μακάριε Παῦλε. ὁ γὰρ προσωπολήπτης ὁ Θεός. ἀλλὰ χάριν ἔχω, φησίν, ὅτι κα- λέγει
τηξίωσέ με τῆς διακονίας ταύτης. ὅτο γὰρ με τὸ πιστὸν εἶ νομίζειν σημεῖον. καθάπερ γὰρ
ἐν οἰκίᾳ ὁ ὦ πις θέλει μόνον ὁ οἰκοδόμος χάριν ἔχει ὦ διακόνῳ, ἀλλὰ ἐ τὸ σημεῖον τίθησι
τοῦτο, ὅπ αὐτὸν τῶν ἄλλων ἡγεῖται πιστότερον· ἡ αὐτοὶ δὲ ζῶσι ἡ σώζου. εἶτα σκόπει
πῶς ἐπαίρει τὸν ἔλεον τ Θεοῦ ἡ τὸν φιλανθρωπίαν, τ προτέρων αὐτῷ βίον ὀζηχθύμενος.
τ προτέρων ὅτα, φησί, βλάσφημον ἡ διώκτην ἡ ὑβριστήν. ἡ ὅτου μὲ πρὸ Ἰουδαίων δέχα-
Ρωμ. ι. β. λέγηται τῶν ἐπ' ἀπίστων, μᾶλ' " κατοσθλῆς κέχρηται) τῷ λόγῳ· Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, φησι,
ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσι, ἀλλ' ἡ κατ' ἐπίγνωσιν πρὸς ἡ ἑαυτῷ φησι, βλάσφημον ὄντα ἡ διώκτην
ἡ ὑβριστήν. ὁρᾷς τ καθαφορὰν αὐτοῦ; πῶς οὐκ ἔζι φίλαυτος; πῶς συτεσταλμένην κέκτηται τ δέκ-

τοιδν;

τὸ τὸ ὰ ἄρωμα οὐ γῆ μυαλίδωσιν, ἀλλ' ἀρετὴ πίστις· ὃ μέρμις), ἀλλ' ἀιδεῖ. τοῦτο πμῶ-
σεις τὸν ἐχοντας ποιῆ. τοῦτο χειρόμβια, ὅταν βαπτιζώμεθα, τοῦτο καλὸν ἀποτίνειν. Ὃ γὰρ
Εἰς ὃ ἰξῆς τοῦτο ἀποτίφη, τῆς ἡμῶν ὅτι ἀσυνδέτως. ἀλλὰ τοῦτο ἢ ὃ παλαιὸν μόρω ἐγείρεται
ⓐ ἱερεῖς, τῆς ἀρετῆς συμβολαι διδόντες, ὅτι ⓑ ἱερέα καλὸν ἀποτίφη δεῖ. τῆς γὰρ ἁμαρτίας
5 οὐδὲν ὅτι δυσωδέστερον. ὅσα αὐτῆς ὡς ἀληθῶς ἀλλοφύλη τὴν φύσιν ὁ προφήτης· Περισσεύει ἢ
ἐσάπησαν ⓒ μώλωπες μου. ὅταν γὰρ σπηλαῖον χείρων ὅτι ἢ δυσωδέστερα ἡ ἁμαρτία.
τί γὰρ, εἰπέ μοι, πορνείας δυσωδέστερον; εἰ δὲ μὴ αἰσθάνη ἐργαζομένης, ἐνόησον μου τὴν ἀ-
μαρτίαν μὲν τὴν ἐργασίαν, ἢ τότε αὐτῆς ὄψει τὴν δυσωδίαν, τότε τὸν προσῳδοῦσαν ἀκα-
θαρσίαν, τότε δὲ ἄγος, τότε δὲ μύσος. τοιαύτη πᾶσα ἁμαρτία. κἂν ἡ μὲν ἐργαθῶσα, ἔχῃ
10 τινὰ ἡδονὴν, μὴ ἢ δὲ πλεαθῶσα, δὲ μὲν ἡδὺ παύεται ἢ μέρμις), δὲ δὲ λυπηρὸν ἢ κεν-
φὸς ἐπεισέρχεται. κἂν διηγησώμεθα, τὸ ὠφελοῦν ἔχει τοὺς πόνους, πρὸ
ἢ ὧν τέλει, τὴν ἡδονὴν ἢ τὴν ἀνάπαυσιν. ὁσὸν ἐκεῖ μὲν οὖν ἡ ἡδονὴ ἡδονὴ ἔχῃ, τῇ προσ-
δοκίᾳ τῆς αἰχμῆς ἢ τῆς λιμνείας· ἢ ἐν τούτῳ δὲ πάλιν ὁσὸν ὁ πόνος πόνος, τῇ ἐλπίδι τῶν
ἀμοιβῶν. τί δὲ ἡ μέθη, εἰπέ μοι; οὐκ ἐν τῷ πίνειν μόνον ἔχῃ τὴν ἡδονήν· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐν
15 τῷ πίνειν; ὅταν γὰρ εἰς αἰσθησίαν ἐμπέσῃ, ἢ μανία τῶν παρόντων βλέπῃ, ἀλλὰ τῶν
μεμνημένων χεῖρον διάκειται, ποία λοιπὸν ἡδονή; μᾶλλον δὲ ὁσὸν ἐν αὐτῇ τῇ πορνείᾳ ἡδονὴ πῆς
ὅστι. ὅταν γὰρ ἐκαὶ παθοῦς ἡ ψυχὴ καταχυθῇ τὴν κρίσιν ἀφαιρῆται, ποία αὐτῆ ἡδονή;
Εἰ δὲ τοῦτο, ἢ ψῶρα ἡδονή. ἡδονὴν δὲ ἐκείνην ἐγὼ εἰ ποιμι· ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ, ὅταν μὴ ἢ ἐν
παθῇ ἡ ψυχὴ καταπονῆται ἐκαὶ τὸ σώματος ἢ διαπονῆται. ποία γὰρ αὕτη ἡδονή, περι-
20 ζωσι ὀδύνας, διαφθείρει ὀφθαλμὸς, γλαυκαλίζεσθαι ἢ θερμαίνεσθαι πέρα τοῦ δέοντος; ὕστε
δὲ ἔστιν ἡδονή, ὅπου ἀπαθοῦς μὴν αὐτῆς ἀπαλλαγῶσι ταχέως, ἢ ἀπαλλαγέντες ἀληθοῦμεν.
Εἰ ἡδονή ὅστι, μὴ ἀπαλλάττου αὐτῆς, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ ἡδονῇ. ὁρᾷς ὅτι ὁμολογεῖ ὅστι μόνον ἡ-
δονῆς *; ἀλλ' οὐ ταῦτ' ἡμῖν τοιαῦτα· ἀλλ' ὅπως ὅστιν ἡδέα, ἃ μὴ φλεγμὴς ἔχοντα τὴν ἡδο- * ἢ ὅτι· ἢ
νὴν, ἀλλ' ἐλθόντα ἀφίστατο τὴν ψυχὴν, ἢ διαφθείροντα ἢ διαφθείροντα. τοιαύτη ἐστὶν ἡ παθῶν
25 Παύλου ἡδονὴ λέγοντος, Εἰ τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ ἢ χαρήσομαι· ἢ, Χαίρετε ὁ Κυρίῳ πάντοτε. Φιλιπ. δ. πα.
ἐκείνη γὰρ ἡ αἰσχμὴν ἔχῃ ἢ κατάγνωσιν ἐκείνη ἢ λαμπρὰ ἔχῃ, ἢ μυρίων ἐμπίπλησι ἢ δ. δ.
ἀνδιδοῦ· αὕτη δὲ πάντων τῶν ἀπήλλακται. Τοιούτων οὖν μεταδιώκωμεν, ἵνα τῶν μελ-
λόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν.

30 Λογ. γ. 12 ΧΑΡΙΝ ΕΧΩ ΤΩ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΑΝΤΙ
με Χριστῷ Ἰησοῦ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο θέμενος Εἰς διακονίαν,
13 Τὸν προτερον ὄντα βλάσφημον, ἢ διώκτην, ἢ ὑβριστήν· ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ· 14 Ὑπερεπλεόνασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως ἢ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

35

Ἡ ταπεινοφροσύνη πολὺ μὲν ἔχουσα κέρδος ὁρᾶται, ἁδαμοῦ δὲ ταχέως θριαμβεύεται· ἀλλὰ ταπεινόφρημοσύνη μὲν πολλὴ, ἢ πέρα τοῦ δέοντος, ταπεινοφροσύνη δὲ ἁδαμοῦ. ὁ δὲ μακάριος ὅπως αὐτὴν μετεδίωκε Παῦλος, ὡς ἢ ὅπισθεν πολλὰς πόρτας προφάσεις πρὸς τὸ ταπεινοῦν αὐτὸν τὴν ἀγνοιαν. ὅπου γὰρ μάλιστα ἐκείνος εἰκὸς κόμπον βουλομένους ταπεινοφρονεῖν, τὸν μεγάλα σεσυλόγια ἐαυτῷ κατορθώματα, πολλοῦ δὲ εἰκὸς ἢ αὐτὸν βίαν πάσχειν, ἐκαὶ τοῦ σεισθέντος τὸ ἀγαθοῦ, καθάπερ ἐκαὶ ἵππος ῥεύματος, ὀγκυόμενον ὅσα τοῦτο ἢ ὁ τοιοῦτος πῆς. Εἰ πού ὅπισθεν ἐγὼ ὁ διαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ· διαγγέλιον, ὃ μετέχει ἡμῖς

πολιπόρτων· ἐκεῖ μὲν ἑαυτῷ τιμὴ δόξαν ἔχει πάμπαν. ᾗ καθάπερ ⓐ ἄγγελοι, ὥσπερ δὲ φασίν, ἐν ἑαυτοῖς τιμὴν δόξαν ἴσχουσιν, οὕτω καὶ ⓐ ἅγιοι. μᾶλλον δὲ καθάπερ ὁ ἥλιος οὐδεμίαν ἱματίου, οὐδὲ πᾶσαν ἑτέρου πυός, ἀλλ' ἅμα πεφθήν, καὶ τιμὴν ἑαυτοῦ δόξαν ἐκλάμψαν, οὕτω δὲ τότε ἔσται. μεταδιώκωμεν τοίνυν τιμὴν δόξαν ἐκείνην, ἧς οὐδεὶς αἰδήσεται μὴ κατα-
Σειρ. ια'. λύπωμεν ταύτην, ἧς οὐδεὶς ἀδικήσεται. Εἰ γὰρ ἐδεήθη, φησὶν, ἱματίων μὴ καυχήσῃ. ταῦτα αὐτῷ τὰ συμφέροντα τοῖς ἁγίοις. καὶ γὰρ ὁ ὀρχηστὴς καὶ ὁ πόρνος καὶ ὁ σκηνικὸς χαλεπῶς ἂν ἡμφίεσται δὲ πολυτελέστερα. καὶ χωρὶς δὲ τούτων, καυχᾶσθαι πρᾶγμα, ᾧ μὲν ἐπίδοιτο σῆτες, ἀπερίφραστόν ἐστι τῆς ἀπολαύσεως. ὁρᾷς πῶς ἀδύνατόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, ἢ τοῦ πρόσω βίου δόξα; καυχᾶσθαι πρᾶγμα, ὃ σκώληκες πλήσουσι, καὶ ἀπολοῦσι. λέγονται γὰρ Ἰνδικά τινα ζωύφια εἶναι, ὅσην ἐπήματα ταῦτα καταφθείρεται. κτήσαι ἱμάτιον, εἰ βούλει, ὃ οὐκ ἐν τῷ δώσει ὑφαντὸν, τιμὴν ἐδεδόλιον τὴν παρασίαν ἢ λαμπρὸν, ⓐ ἱματισμὸν τὸν ἀφάτου ὄντως. ἐκεῖνος ὁ χρυσὸς οὐκ ἀπὸ μετάλλων ὄντων, ἃ καταδίκων χέρες ὤρυξαν, ἀλλ' ἀπὸ ἀρετῆς πίπτεται. ἐδεδάλωμεν ἑαυτὸν ἐκεῖ τὴν τολμὴν, ἵνα οὐκ ἀνθρώπου πίπτοντος ἢ δούλου καταφθείρεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς ὁ δεσπότης. ἀλλὰ ἐρῶ ὅτι κατέσαρται τὸ ἱμάτιον τοῦτο χρυσός; ἢ τί τοῦτο πρὸς σέ; ⓐ γὰρ ἐργασάμενοι πολλοὶ θαυμάζουσιν, οὐ ⓐ δεικνύμενοι. ἐκείνου γὰρ ὄντως τὸ θαῦμα. ὥσπερ γὰρ ὅτι τὸ ἱμάτιον τὸ λινοῦν, οὐ τὸ ξύλον, ἐν ᾧ ἐστὶ πᾶν τὸ ἱμάτιον ὅτι τὸ καφθὲν, θαυμάζομεν, ἀλλὰ ⓐ ἐργαζόμενον, κἂν τὸν ξύλον αὐτὸ φορᾷ, ἢ ξύλῳ ἐοικὸς ᾖ· ὥσπερ οὖν ἐκεῖνο οὐ χρείας ἕνεκεν ἐοίκασι, οὕτως οὐδὲ αὐτὰ, ἀλλὰ τῆς τοῦ ἱματίου χρείας, ἵνα πεπάσηται, φησὶν, ἵνα μὴ σπὶ κατατείνῃ. πῶς οὖν οὐκ ἐχάτης τοῦτο δυσίας ὄντος, ὑπὲρ τοῦ μηδενὸς τοσούτου πολλοὺς ποιῆσθαι κοπετοὺς, ἢ πόλεμον μηχανᾶσθαι, ἢ τὴν ἑαυτῶν ἀποδιδόναι σωτηρίαν, ἢ τῆς γαστρὸς καταφρονῆσαι, ἢ εἰς θεὸν ὑβρίζειν, ἢ ἐπιορκεῖν ⓐ χρεῶν πιπαίνοντα; τί δεῖ τις εἴποι τὴν τῶν ἀρωμάτων πολυτέλειαν, τὴν Ἰνδικὴν, τὴν Ἀραβικὴν, τὴν Περσικὴν, τὴν ξηρὰν, τὴν ὑγρὰν, τὴν μύρων, τὴν θυμιαμάτων, ἅπερ ἅπαντα διαπονῶν ἔχει πολλοὺς ἢ δούλους; τί μυρίζεις, ὦ γύναι, τὸ σῶμα ἔσωθεν ἀκαθαρσίας γέμον; τί ἀφεῖ ὁ δυσώδης ἀκαλίσκῃ, καὶ ταῦτὸν ποιῇς, ὥσπερ δὲ εἴ τις ἐπικαλύπτοι βορβόρῳ μύρῳ, ἢ πλίνθῳ ἀφροδισίοις βάλσαμον; ἔστιν, εἰ βούλει, μύρον, ὅπου ἄρωμα, ᾧ δυνήσῃ χρῆσαι τὴν ψυχήν, οὐκ ἐξ Ἀραβίας, οὐδὲ ἐξ Αἰθιοπίας, οὐδὲ ἀπὸ Περσίδος, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ φερόμενον τοῦ οὐρανοῦ, πωλούμενον δὲ χρυσίου, ἀλλὰ προαιρέσεως ἀγαθῆς, ἢ πίστεως ἀνυποκρίτου. τοῦτο ἀγόρασον τὸ μύρον, οὐ πο-
2 Κορ. 6 ιε'. σμὸν τὴν οἰκουμένην ἐμπλῆσαν δυσώδη). τοῦτο ἀπόστολοι ⓐ ἀπόστολοι. Οσμὴ γάρ ἐσμεν θυωδίας, φησὶν, εἰς μὲν εἰς θάνατον, εἰς δὲ εἰς ζωήν. τί δὴ τοῦτ' ἔστι; ὅτι ἢ εἰς ἀποπίπτοντας λέγεται ἀπὸ τῆς θυωδίας. οὐ τὸ σῶμα δὲ μόνον τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱμάτια τοῦ μύρου τοῦ πνευματικοῦ ἀπέπνεον. οὕτω γὰρ ἔπνει καλὰ τὰ ἱμάτια Παύλου, ὡς δαίμονας ἀπελαύνειν. ποίου φύλλου, ποίας κασίας, ποίας σμύρνης οὐχὶ ἢ ἡδίων ἢ χρησιμωτέρα αὕτη ἡ θυωδία; εἰ γὰρ δαίμονας ἀπήλαυνε, τί οὐκ ἂν ἕτερον εἰργάσατο; τοῦτο κατασκευάζων δὲ μῦρον. κατασκευάζει δὲ αὐτὸ δι' ἐλεημοσύνης ἡ πνευματικὴ χρῆσις. τοῦτο ἢ ἐκεῖ ἀπελθόντες μέλλομεν ἀποπτῆναι, ἢ τοῦτο ἁγίους ποιῆσαι ἑαυτοὺς ὑπερφέρειν. ἢ καθάπερ τὰ ζῶντα πόρρωθεν ὑπερφέρουσι ⓐ αἰσθήσεσθαι τῆς θυωδίας, καὶ τὰ εἰς βαλσαμον, καὶ τὰ εἰς σκιλλητικὸν, καὶ τὰ εἰς ἕτερον πολυτελὲς, θᾶττον τόπου ἀπέλθῃ ἐστοῦτο ἀποπνέων, πόρρωθεν ἐστὶ ἐξαρτᾶται, ἢ πόρρωθεν ὑπερφέρονται· οὕτω καὶ ἐκεῖνα τὰ κόσμου τοῦ ἀποπνεόντων ψυχὴν τῆς πνευματικῆς θυωδίας ἐλκόντων, πάντες ἐστὶ ἐξίασται ἢ σωθαχωρῆσαι. ἢ οὐδὲν ὄφελος ἢ δαίμονες, ἢ κακίαι πᾶσαι προσελθεῖν ἐπολμῶσιν, οὐδὲ ἐστομῶσιν. ἀποπνέουσι γὰρ. ἐκεῖνο τοίνυν ὃ ἄρωμα ποιήσωμεν. τοῦτο μὲν γὰρ ἢ βλακείας δόξαν ἡμῖν ἐξαπῆκεν· ἐκεῖνο δὲ ἀνδρείας, ἢ θαύματος ὄντως· ἢ πέρπησιν ἡμῖν πρέπει πολλῷ.

τοῦτο

κατηγάζεται. τοῦτο σὲ ζῆν ποιοῦσι ὁ κακόν. πῶ γὰρ σὲ ⟨Ψ⟩ πιμῆς ἄξιον; Διὰ τόμου, Ρωμ. γ. α.
φησίν, ἐπίγνωσις ἁμαρτίας. τί δαὶ σὲ ⟨Ψ⟩ δίκαιον; δικαίω, φησί, νόμος οὐ κεῖται. ἀλλὰ τί;
ὅλα κολάσεως ὄντι ἐκτὸς, ἃ ἔτι οὐ σεσιμῶσι τὰ σπουδαῖα πρὸ ἐκείνου μαθεῖν, ἔχον ἔνδον
ἐπαναγροῦσαι τὸν τῶ πνεύματος χαλινόν. νόμος γὰρ ἐδόθη, ἵνα τῷ φόβῳ κολάζωνται καὶ
5 τῇ ἀπειλῇ. οὐ δεῖ τοίνυν χαλινοῦ ὄντι ⟨Ψ⟩ θυμίου ἵππου, οὐδὲ παιδαγωγίας ἔτι τὸν ὑπὲρ ἡδονῆς
μόνον παιδαγωγοῦ. Ἀνόμοις δέ, φησι, καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνο-
σίοις καὶ βεβήλοις, πατραλοίαις καὶ μητραλοίαις. Καὶ οὐ μόνον τούτων ἕνεκα, οὐδὲ μόνον τῶν
ἁμαρτημάτων μόνον *, ἀλλὰ καὶ κατ' εἴδους ἐπεξῆλθε τὰ ἁμαρτήματα, ὥστε πεῖσαι ἑαυ- * κατίδοι.
τοὺς τῶν τοῦ νόμου θέσασθαι. Εἶτα καταλέξας κατ' εἴδος, εἶπε καὶ τῶν ψευδολογ-
10 ῶν, καίτοι καὶ τὰ ἐπηνιδία ἱκανὰ ἦν ἀπαγορεῦσαι. ὧδε τίνων ὄντων φησί; ὧδε Ἰουδαί-
ων. οὗτοι γὰρ καὶ πατραλοῖαι καὶ μητραλοῖαι, καὶ ἀνδροφόνοι καὶ βέβηλοι καὶ ἀνόσιοι. τούτους γὰρ αἰτίᾳ-
ται, ἀσεβοῦσιν εἰπών, καὶ ἁμαρτωλοῖς. τοιούτων ὄντων αὐτῶν ἀναγκαίως καὶ ὁ νόμος ἐδόθη.
Εἰπὲ γάρ μοι· οὐχὶ συνεχῶς εἰδώλοις προσκυνοῦσιν; ἢ τοὺς Μωϋσέα ἐλίθαζον; οὐ φό-
νων αὐτῶν αἱ χεῖρες ἔγεμον συγγενικῶν; οὐχὶ δοῦλα καὶ τέκνα ταῦτα αὐτοῖς ἐγκαθεῖσι ⟨Ψ⟩ προ-
15 φῆται; τοῖς δὲ τὰ σὺ ἐρεικῶ φιλοσοφοῦσι ἀδιτιᾶ ζῶντι. Πατραλοίαις, φησὶ, καὶ μη-
τραλοίαις, ἀνδροφόνοις,

10 Πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαι-
νούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται. Καλῶς εἶπε τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ. σκῆνα γὰρ
πονηρὰ, πάθη ψυχῆς καὶ διεφθαρμένης.

20 11 Κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν, φησι, τῆς δόξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ.

Ὥστε καὶ πανταχοῦ ὅτι βεβαιώσει τὸ εὐαγγέλιον δηλονότι· τοῖς μὲν τὰ πιθανώτερα οὐ δηλ.
εὐαγγέλιον ἦν δόξης αὐτὸ καλῶν, διὰ τοῦτο ἕτερον, ἀλλ' ἢ "Ἀπὸ τοῦ αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς χ. σοὶς
διωγμοῖς, καὶ ὅτι τῷ πάθει τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο τε οὖν ἄλλων ἴσχει, καὶ τοῦτον αὐτῶν, εὐαγγέλιον
δόξης εἴρηκε, δηλῶν ὅτι δόξα ὄντι ὁ πάθος τοῦ Χριστοῦ· ἢ καὶ τὰ μέλοντα αἰνίττεται. Εἰ γὰρ
25 τὰ παρόντα αἰσχύνης γέμει καὶ ὀνειδῶν, ἀλλὰ τὰ μέλοντα οὐ τοιαῦτα. ὃ δὲ εὐαγγέλιον μηδ-
λόντων ὄντι, οὐ παρόντων. πῶς οὖν ὁ ἄγγελος, Ἰδοὺ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν Λουκ. β. ι.
σωτὴρ; ὅτε παρῆν ἔμελλε τοῦτο γίνεσθαι. οὐ γὰρ ἄμα ἐγεννήθη, ἐπράγματο τὰ σημεῖα. καὶ
ὃ εὐαγγέλιον, φησι, τῆς δόξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ. τῆς δόξης, ἢ τοῦ λαμπρύνειν φησὶ τοῦ
Θεοῦ, ἢ ὅτι εἰ τὰ παρόντα πολλὰ ἐμπέπλησται τῆς δόξης αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον τὰ μέλλοντα.
30 ὅταν τιθῶσι, φησι, τοὺς πόδας αὐτοῦ ⟨Ψ⟩ ἐχθροὶ αὐτοῦ, ὅταν ἀνηκείωνται ἢ μηδέν, ὅταν
ἴδωσιν ⟨Ψ⟩ δίκαιοι πάντα τὰ μακαρίσια σκῆνα, ἃ μήτε ὀφθαλμὸς εἶδε, μήτε οὖς ἤκουσε, μήτε
ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. Θέλω γάρ, φησι, ἵν' ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, κἀκεῖνοι ὦσι, ἵνα Ιωαν. ιζ. κδ.
θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν ἔδωκάς μοι.

Μαθῶμεν τίνες ἄρα ἐσμὲν οἱ μακαρίσιοι καὶ ἐπαινούμενοι· ἐπιστοιῶντες ὅσων ἀπολαύσονται τότε ΗΘΙΚΟΝ
35 ἀγαθῶν, ὅσους μιθέξουσι δόξης, ὅσης φωτός. ἢ μὴ γὰρ ἐσμὲν δόξα, οὐδαμοῦ τί ἐσμεν ἢ ἄσαρ-
κος. καὶ ἀθανασία ἢ, ἕως τελευτῆς ἀθανατίζει, καὶ λοιπὸν πανταχοῦ σβέννυται. Οὐ γὰρ συγ- Φιλ. μη. ιη.
κατατίθεται αὐτῷ, φησι, ἡ δόξα αὐτοῦ ὀπίσω αὐτοῦ. πολλοῖς ἢ δοκεῖ ἐσμὲν μέχρι τέλους
παραμένειν. ὧδε ἢ ἐκείνης ἐστὶν ἐπαναπαύσασθαι τοιούτοις· ἀλλὰ πρῶτον τοιαυτοῖσι, ἵνα μόνοι, καὶ
δοκεῖ τέλος ἔχειν ποτέ. τοιαῦτα γὰρ τὰ τοῦ Θεοῦ, μόνιμα καὶ μεταβολῆς κρείττω πάσης καὶ τέλους.
40 ἃ γὰρ ὄντι ἡ δόξα τότε ἐκ τῶν ἔξω, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔνδον. οἷον λέγω· οὐκ ἀπὸ ἱματίων πολυ-
τελῶν, οὐκ ἀπὸ πλήθους θεραπόντων, οὐκ ἀπὸ ⟨Ψ⟩ σχημάτων ἡ δόξα τότε ⟨Ψ⟩, ἀλλὰ τούτων χ. σχημάτων
χωρὶς αὐτὸς ὁ ἀνὴρ περιέσται τὴν δόξαν. πῶ μὲν γὰρ ἄν ταῦτα ἀπῇ, γυμνὸς τῆς δόξης ἔσται, σκῆ
ἢ οὐχ οὕτως. ἐν γυμνῷ βαλανείοις γυμνοὶ ὁρῶμεν ἐντίμους καὶ ἀτίμους, ὁρῶμεν ἢ καὶ φαύλους.
τῶν ἐν ἀγορᾷς πολλοὶ γυμνῷ πολλάκις σκηνοῦσιν, τῶν παίδων αὐτοὺς καὶ πιὰ χρείαν ἀ-

ἀλλ' ἁπλῶς συγχωρεῖ. ἢ τοῦτο μὲν ὧν ὅτι πολλαχῶς ἡμῖν εἴρηται, ὡς τοὺς ἀγνοοῦντας καὶ χαράς. εἰ δ' ἐβούλετο τις καὶ ἐνταῦθα τοῖς θείοις λόγοις, οὐδὲν ἂν ἡμῖν τοῦτον ἐδίωξε τὸν λόγον. ἐκ τούτων γὰρ πάντα ἂν ἦν δῆλα ἡμῖν. ἵνα γὰρ μάθῃς ὅτι οὐδὲν ὄγκου ἐστὶν ὁ πλοῦτος, οὔτε ἡ ὑγίεια, ὅτι ἡ δόξα, ἐγώ σοι δείκνυμι πολλοὺς, οἷς ἐξὸν κερδαίνειν, ἢ κερδαίνουσι, οἷς ἐξὸν ὑγιαίνειν, καὶ πατάσσουσι ἑαυτοὺς τὰ σώματα, οἷς ἐξὸν δόξης ἁπλοῦσθαι, πάντα προαιροῦσι ὥστε καταφρονεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ μικρός τοι ἀγαθὸς ὢν, ταπεινοῦται εἰ κακός. οὐκοῦν παυσώμεθα τῆς ζητεῖν τὰ ἐνταῦθα ἀγαθὰ, ἢ ζητήσωμεν τὰ ἐν οὐρανοῖς. ὕστω γὰρ αὐτῷ ἢ τυχεῖν δυνησόμεθα, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπολαύσωμεν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. β. 5 ΤΟ ΔΕ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου· 6 ὡν τινες ἀστοχήσαντες, ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίας, 7 θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.

ΟΥδὲ ὕστω λυμαίνεται ὁ τῆς ἀνθρώπων γένους, ὡς ὁ φιλίας καταφρονῶν, καὶ μὴ μιᾶς πολλῆς αὐτὸν καταρτίζων τῆς ἀσυδησίας, ὥσπερ οὖν οὐδὲ πάλιν ὀρθοῖ, ὡς ὁ πάντα θέλει μεταδιώκειν αὐτόν. καὶ τοῦτο δηλοῖ ὁ Χριστὸς φησιν, Ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς· καὶ πάλιν, Ὅταν πληθυνθῇ ἡ ἀνομία, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη. τοῦτο γὰρ αἱρέσεις ἔτικτε πάσας. ἐκ γὰρ τοῦ μὴ φιλεῖν τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτῶν, ἐφθόνουν ἀλλήλοις, ἐκ δὲ τοῦ φθονεῖν ἐφιλαρχοῦν, ἐκ δὲ τοῦ φιλαρχεῖν αἱρέσεις ἔτικτον. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις. τίς δ' ἐστὶν οὗτος ὅστις ἐστὶν; ἡ ἀγάπη. ὥσπερ οὖν ὅταν λέγῃ, Τέλος νόμου Χριστός, τοιοῦτόν ἐστι, συμπλήρωμα, καὶ τοῦτο ἐκείνου ἔχει· ὕστω καὶ παραγγελία αὕτη ἐστὶ τῆς ἀγάπης. τέλος ἰατρικῆς ὑγεία· ὥστε ὑγείας ὕσης, οὐ πολλῆς δεῖ κατασκευῆς· καὶ ἀγάπης ὕσης, οὐ πολλῆς δεῖ παραγγελίας. ἀγάπιον δὲ παῖδα φησὶ; τὸν ἐλικρινῆ, οὐ τὸν μίγδην ῥημένον, ἀλλὰ τὸν ἀπὸ βαθέσιος καὶ γνώμης καὶ τοῦ σκοποῦ. ἐκ καθαρᾶς, φησὶ, καρδίας· ἵνα περὶ πολιτείας φησὶν ὀρθῆς, καὶ περὶ γενέσεως φιλίας. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλος πρόσωπον, μισεῖ τὸ φῶς. ἔστι γὰρ φιλία καὶ τῶν φαύλων, οἳ καὶ λῃσταὶ λῃσταὶ φιλοῦσι, καὶ ὑδροφόροι ὑδροφόροι. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἀπὸ συνειδήσεως ἀγαθῆς, ἀλλ' ἀπὸ φαύλης, οὐδ' ἐκ καθαρᾶς καρδίας, ἀλλ' ἐξ ἀκαθάρτου, οὐδὲ ἐκ πίστεως ἀνυποκρίτου, ἀλλ' ὑποπλάστου καὶ ὑποκεχρισμένης. πίστις γὰρ ὁ ἀληθὴς δείκνυσι· ἀπὸ γὰρ πίστεως εἰλικρινοῦς ἡ ἀγάπη τίκτεται. ὁ γὰρ ὕστως εἰς Θεὸν πιστεύων, οὐκ ἀνέχεται ποτὲ τοῦτων ἁφῆναι. ὧν τινές, φησὶν, ἀστοχήσαντες, ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίας. καλῶς εἶπεν, ἀστοχήσαντες. πέφυκε γὰρ ὅλῃ, ὥστε βέλη βάλλειν, ἢ μὴ ἔχων τὸν σκοπόν. ὥστε οὐκοῦν τοῦ πράγματος εὐθυωρεῖσθαι. πολλὰ γὰρ τοῦ τῆς εὐθείας πεφυκότα, ἃ δεῖ πάντες ἐν ὁρᾷ. θέλοντες, φησὶν, εἶναι νομοδιδάσκαλοι. ὁρᾷς ἢ ἄλλων αἰτίαν, ἀπὸ τῆς φιλαρχίας; ἀφ' οὗ τοῦτο ὁ Χριστὸς ἔλεγεν, Ὑμεῖς δὲ μηδὲν καλέσητε ῥαββεί. ἢ πάλιν ὁ ἀπόστολος· Οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ τὸν νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλ' ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται. τοῦ ἀξιώματος ἐφίενται, φησὶ, διὰ τοῦτο πάντες τὴν ἀλήθειαν οὐχ ὁρῶσι. μὴ νοοῦντες, φησὶ, μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται. ἐπεὶ ταῦτα ἀγνοεῖ μὲν αὐτοὺς, ὡς οὐκ εἰδότας τὸν νόμον σκοπὸν, οὐδὲ κατηγορεῖ μέχρι τίνος κείμενοι αὐτοὶ εἰσὶ ἐλέγχει. πῶς οὖν εἰ ἐξ ἀγνοίας ἁμάρτημα τοῦτο λέ-

ηλώσεως; ναί, φησι, ℭ Εἰώθασι τῷ δῶν ηλέῳ σοφῷ μὴ πόνων. ϗ δεῖξόν μοί τινα χωρὶς τῦ πονεῖν μαθόντα πλοῦτον. ἀλλ' οὐκ ἀν ἔχοις. οὕτως ὑ τῆς ηλώσεως ὄντι, ἀλλὰ τῶ πόνων. πόθεν οὖν ὁ δεῖνα πλούσιός ὄντι μιᾶρὸς ὢν, φησι, ϗ πονηρός, πόθεν παῖδες μὴ δεδεγμένος τὴν κληρονομίαν· ἕτερος ℌ μωρία μυρίων, πόθεν ἐπ' ἀρχῆ; ταῦτα γὰρ συνεχῶς γυμνάζουσι πάντα ὅτι πλούτῳ ϗ πενίᾳ κυριεύοντι, οὐδὲν ὅτι κακίας ϗ ἀρετῆς. ἀλλ' ἐπαῦσαι μὴ τῦτο εἴπῃς, ἀλλὰ δεῖξον εἴ τις κακὸς ἐπλούτησεν ἀπροσδοκήτως, εἴ τις ἀγαθὸς ῥᾳθυμῶν. Εἰ γὰρ ἰσχὺν ἔχει ἡ Εὐπορία, ὅτι τῶν μειζόνων ἐπλεονέκτησε τὴν ἰσχύν, ὅτι ἀρετῆς ℭ κακίας, μὴ ὅτι πλούτῳ ϗ πενίας. ϗ πόθεν ὁ δεῖνα ἐνόσησε, φησὶν, ὁ δεῖνα ἐν ὑγιείᾳ; πόθεν ὁ δεῖνα διδάσκαλος, ἕτερος ℌ ἀχρηστος; πόθεν ἐκείνῳ μὲν γεώμετρα τὰ προσήκοντα προσχωρεῖ, ἑτέρῳ ℌ μωρία ὅτι μωρίας ἐμπόδισματα; ἀπίστει τῆς ηλώσεως, ϗ Εἶσι ταῦτα. ἀκριβῶς πίστευσον ὅτι Θεός ὄντι ὁ προνοῶν, ϗ Εἶσι σαφῶς ταῦτα. ἀλλ' οὐ δύναμαι, φησι. οὐ γὰρ ἀφίστησι ἡ σύγχυσις τῶν πραγμάτων τὸν τὰ τοιαῦτα πρεσβεύσαντα προνοιαν, Εἰ Θεοῦ ταῦτα ἔργα. πῶς δυνάμη πιστεῦσαι ὅτι Θεός ὁ ἀγαθὸς τῷ πόρνῳ, τῷ μαρῷ, τῷ πλεονέκτῃ χρήματα δίδωσι, τῷ ℌ ἀγαθῷ οὐκέτι; πόθεν πίστιν θύσω; ἀπὸ γὰρ πραγμάτων δεῖ πίστιν θύειν. καλῶς· ἔχουσι ηλώσεως ἐκεῖνα δικαίας, ἢ ἀδίκως; ἀδίκως, φῄς. τίς οὖν ταῦτ' ἐποίησεν; ἆρα ὁ Θεός; οὔ, φησι, ἀλλ' ἀηλώτος ὄντι. ϗ πῶς ἀηλώτος οὖσα τοιαῦτα ἐργάζεται; εἰσάπαξ γὰρ ταῦτα. οὐκ ἔστι οὖν ὅλως Θεοῦ ταῦτα. οὐκοῦν ἀφεπόσωμεν, τίς ✠ οὐρανὸν ἐποίησεν *; ἢ ηλώσεως, φησι. τίς τὸν γλῶ, τίς τὸν θαλασσαν, τίς ζωὰ ὧδε; Εἶτα ἐκ μὲν τοῖς ἀψύχοις τοσαύτην ὑπαξίαν ἐποίησε, τοσαύτην ἁρμονίαν, ἐν ℌ ἡμῖν, ὅτι ὃς τὰ πάντα, τοσαύτην ἀταξίαν; ὥσπερ ἂν Εἴ τις τῆς μὲν οἰκίας, ὅπως ἔσται θαυμασή, προνοήσειε, τῶν ℌ οἰκετῶν μηκέτι. τίς τὸν ἥλιον τῶν ὡρῶν φυλάττει; τίς τὸν ὑπάκτους τῆς Φύσεως νόμους τέτηκε; τίς ἡμέρας ϗ νυκτὸς δρόμους ἔταξε; ταῦτα σκέψις τῆς ηλώσεως δυώτερα ὄντι. οὔ, φησι, ἀλλ' αὐτόματα γίγνεται. ϗ πῶς δ' ὑπαξία τοσαύτη ἀδιαπτωτὶ ηλώσει; πόθεν οὖν, φησι, ✠ πλούσιοι, ✠ ὑγιαίνοντες, ✠ ὑδοκιμοῦντες, ✠ μὲ ἀπὸ πλεονεξίας, ✠ ℌ ἀπὸ κληρονομίας, ✠ ℌ ἀπὸ βίας; τίνος οὖν ἕνεκεν ὑπομένει τὸν κακοὺς συνεχώρησεν ὁ Θεός; ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτα ἢ τῦ κατ' ἀξίαν ἀπόδοσις, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι καιρῷ. τότε μοι δεῖξον τοιοῦτόν τι γινόμενον. τίνος ἐνταῦθά μοι δός, φησι, καὶ σκέψομαι ζητῶ. ἀλλὰ δεῖ τῦτο ὑ λαμβάνειν, ἐπεὶ ζητεῖς. Εἰ γὰρ σκέψις ὧν τῆς ἡδονῆς ὕστας αὐτὰ ζητεῖς, ὡς ἐκείνων προσηκόντων, πολλῷ μᾶλλον, Εἰ ϗ ἡδονῆς καθαρᾶς ἀπέλαυσες. Διὰ τῦτο παύεται διδάσκοντα, ὅτι οὐδέν Εἰσιν, ὅτι ἀδιάφορα ὄντι. ὑ γὰρ δὴ Εἰ μὴ ἀδιάφορα ἦν, ℭ ἐκείνοις αὐτὰ ἔδωκεν ἄν. Εἰπέ μοι, ὦ μάλθακα εἶ), ἢ μακρὰ, ἢ μαρὰ, ὐχὶ ἀδιάφορα; οὕτω ϗ ὁ πλοῦτος. Εἰπὲ γάρ μοι, ὅτι τῶν ἀναγκαίων οὐκ ἄξίσης πᾶσι δίδοται; οὐ ὅτι τῆς ἀρετῆς; τῶν πνευματικῶν δωρεῶν ἡ Διανομή; Εἰ ἠδύς τῦ Θεοῦ ταῖς διαιρέσεσι, οὐκ ἂν ἐκείνων ἀξίσης ἀπολαύων τὸ τούτοις ἠγανάκτησας, οὐδ' ἂν ταύτην τὴν πλεονεξίαν ἐζήτησας, ἐκείνην τὴν ἰσομοιρίαν εἶδώς. ὥσπερ ἂν ὁ οἰκέτης ℭ σφαῖ ταῖς παῖδι διαιτᾶτου, ϗ σεσύμματα, ϗ οἰκήματα καρπούμενος, ϗ πρώτων τῶν ἄλλων ἀξίσης τοῖς ἄλλοις ἀπολαύων, Εἰ τείχας ἔχοι ἀδεεστὰς ὅπὶ τῆς κεφαλῆς, ἢ ὄψυχας μείζονας, πλέον ἐχθυομίζοι τῶν ἄλλων· ✠ αὐτὸν δὴ ζῆπον ϗ ὁ τοιοῦτος μάτην ὅτι μιγα φρονῇ, ἐφ' οἷς τὴν ἀπόλαυσιν προσκαιρον ἔχει. διὰ ταῦτα ἡμᾶς ἀφίστησιν αὐτῶν, ἵνα τὴν μελλόντα ταύτην σώσῃ, ἵνα μεταλάχῃ ✠ τοῖς αὐτὰ πόθοι Εἰς ✠ ὑρανόν. ἡμῖς ℌ οὐδὲν ὕτω σωφρονιζόμεθα. ὡς γὰρ ὁ παιδίον Εἴ τι παιδικὸν ἔχοι, ϗ προσηκμαῖ τῦτο τῷ διαγνῶναι, ἀποστρέφει αὐτὸ ὁ πατὴρ τῶν παιδικῶν, ἵνα ϗ ἄχηται μεταλάχῃ προῖὸν ὁ πλείων· ὕτω ϗ ὁ Θεὸς πάντα ποιεῖ, ἵνα ἡμᾶς μεταλάχῃ Εἰς ✠ ὑρανόν. πῶς οὖν οὐ πονηροὶ ἀφίνοι πλουτεῖν, φησιν; ὅτι οὐ πολὺς αὐτῷ λόγος ἐκείνων. πῶς οὖν ϗ οὐ δικαίους οὐκ αὐτὸς, ἀλλ'

χ. διαδεξάμενος

χ. ταῦτα

* ϗ τὸν ὐρανῶν;

χ. τίνας

χ. πόθεν

τῶν κατὰ μαθὴν ἐ εἰδέναι, οὐχ ἵνα ἀεὶ ζητῶμεν, ἀλλ' ἵνα παύσωμεν ζητοῦντες. καὶ καλῶς εἶπε, Παραγγέλλει μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον, ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει. Καλῶς εἶπεν, οἰκονομίαν Θεοῦ. μεγάλα γὰρ ἡμῖν δωρεὰν ἐβλήσατο ὁ Θεός, ἀλλ' οὐ δίχα 3 ἐλεγμοῦ ὁ μισθὸς αὐτῶν τῆς οἰκονομίας. Διὰ πίστεως οὖν τῶν γενέσθαι φησί, διὰ τοῦτο ἐδόθη ἡμῖν, ἵνα μὴ Φαρισαῖοι ψυχὴν μίσητον. ἢ τοίνυν ζήτησις ἐναντία ἐστὶ τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ Θεοῦ. τί γὰρ ἀπὸ πίστεως οἰκονομεῖται; δίξασθαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ γενέσθαι βελτίους, καὶ ἐκεῖ μηδενὸς ἀμφισβητοῦντος" καὶ ἀμφισβάλλει, ἀλλ' ἀναπαύεσθαι. ἅπερ γὰρ ἡ πίστις ἐῶσι, καὶ οἰκοδόμησι, ταῦτα αὕτη καταφρέφει, * ζητήσεις παρέχουσα, καὶ τὴν πίστιν ἐκβαλλουσα. μηδὲ προσέ- 10 χειν, φησί, μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις. καὶ αἱ γενεαλογίαι, φησί, τί ἔβλαψαν; ἔλεγεν ὁ Χριστὸς, ὅτι διὰ πίστεως δεῖ σωθῆναι· ἐκεῖνοι ἐζήτουν, ἐ ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο. ὅπερ γὰρ ἡ μὲν ἀπόφασις καὶ ὁ παρὼν, ἡ δὲ ἔκβασις τῆς ἀποφάσεως ἐκ τῷ μέλλοντι, πίστεως δεῖ· ἐκεῖνοι δὲ προκατειλημμένοι τοῖς νομικοῖς ἐθάτηρήμασιν, ἐκ πόδιζον τῇ πίστει. οἶμαι δὲ καὶ ἕλληνας εἶναι τοὺς ταῦτα αἱρετίζεσθαι, ὅταν λέγῃ μύθοις καὶ γενεαλογίαις, ὡς ἐξ ἑνὸς 15 αὐτῶν κατάγοντας.

Μὴ τοίνυν προσέχωμεν ταῖς ζητήσεσι. πιστοὶ γὰρ διὰ τοῦτο κεκλήμεθα, ἵνα ἀνενδιάστως τοῖς ΠΟΙΚΟΝ
λεγομένοις πιστεύωμεν, ἵνα μηδὲν ἀμφισβάλλωμεν. Εἰ μὲν γὰρ αἱ θεῖαι τὰ λεγόμενα ἦσαν, ἐχρῆν αὐτὰ βασανίζειν· νῦν δὲ Θεοῦ, πιστεύειν χρὴ καὶ πιστεύειν. διὸ μὴ πιστεύωμεν, οὐδὲ οἶδε Θεὸς ὅτι πιστόν ἐσμεν. πῶς γὰρ οἶδας ὅτι Θεός ἐστι, θύθιώσας αὐτὸν ἀπαιτῶν; 20 τοῦτο προσῆκεν τεκμήριον τῷ Θεὸν εἰδέναι, τὸ πιστεύειν οἷς αὐ λέγῃ χωρὶς τεκμηρίων καὶ ἀποδείξεων. τοῦτο δ' ἕλληνες ἴσασιν. ὅτις θυσὶ γὰρ τοῖς θεοῖς, φησι, κελεύσει αὐτὸν τεκμήρια λέγειν. "τί δύναται; ὅτι ἐκεῖνοι εἰσὶ θεοί. ὁρᾷς ὅτι καὶ ἕλληνες τοῦτο ἴσασι; καὶ τί λέγω ὅτι θεοί; ὅτι καὶ δαίμονες τοῦτο ἐπίστανται καὶ μάγοι, τὸ Πυθαγόρου λέγω, "αὐλὸς ἔφα καὶ ὅτι ναοὶ καὶ σιγὴ δῶσθαι ἐκέλευσε, καὶ κατέχε τῷ δακτύλῳ τὸ στόμα, καὶ ὑπισφίγξουσα 25 τὰ χείλη, πᾶσι τοῖς πρέπουσι σιγᾶν πρέπει. Εἶτα ἐκεῖνα μὲν οὕτω σεμνά, τὰ δ' ἡμέτερα οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καταγέλαστα; καὶ ποίας οὐχὶ μωρίας δῶ εἶπεν τοῦτο ἐπιβολήν; τὰ μὲν γὰρ ἑλλήνων εἰκότως ζητεῖται (πολλὰ γὰρ ὄντα, μάχας τὰς λογισμῶν, καὶ ἀμφισβητήσεις, καὶ συμπεράσματα) τὰ δ' ἡμέτερα τούτων ἀπόρων κεχώρισται. ἐκεῖνα μὲν γὰρ σοφίαν εἶναι δοκεῖ, ταῦτα δὲ χωρὶς εἶδε λόγου πνευματικήν· ἐκεῖνα μωρίας καὶ αἰσχύνης, ταῦτα τῆς ὄντως 30 σοφίας δόγματα. ἐκεῖ οὐκ ἔστι μαθητὴς, οὐδὲ διδάσκαλος, ἀλλὰ πάντες συζητοῦσι· τὸ ταῦτα καὶ διδάσκαλος ἦ, καὶ μαθητὴς, μαθεῖν παρ' οὗ μαθεῖν χρή, πείθεσθαι οὐκ ἀμφισβητοῦντα, πῶς θύων ἢ συλλογίζεται. Διὰ πίστεως γὰρ πάντες ἐδεχόμεθα οἱ παλαιοὶ, καὶ ταύτης εἴδη πάντα διέφηναν. καὶ τί λέγω τοὺς ἐπιφανεῖς; καὶ τὰ ὅτι γῆς ὄντες ἐξετάσωμεν, ταύτης εὑρήσεις ἐγκώμια. οὔτε γὰρ σεμνολογήματα, οὔτε πίστεις, οὔτε ἄλλο οὐ- 35 δὲν ἐς αἰ τοιοῦτοι χωρεῖς ταύτης. Εἰ δ' ἐταῦθα, ὅθεν τοῖς ἡμετέροις προσγμάτων, ταύτης δεῖ, πολλῷ μᾶλλον ἐν" ἐκείνοις. ταύτης οὖν ἐχόμεθα, ταύτην μετιόωμεν. οὕτω πάντα τὰ ὀλίθρια δόγματα τῆς ψυχῆς ἐκβαλοῦμεν τῆς ἡμετέρας, οἶδ, φησιν λέγω ἐ Εἰμὶ μένων. διὸ πίστις θύσιν ὅτι ὄντι δόξασις ἐ κρίσις, πάντα τὰ τοιαῦτα διωθεῖται τῆς ψυχῆς ἐκβαλεῖν. πίστις θυσιν ὅτι ἔστι Θεὸς δίκαιος, ἐ ἡ πίστις ὅτι "ἔστι γένεσις ἄδικος· πίστις θυσιν ὅτι 40 ἔστι Θεὸς προνοεῖ, καὶ ἡ πίστις ὅτι ἔστι γένεσις πάντα σωτήριον. πίστις θυσιν ὅτι ἔστι κόλασις καὶ βασιλεία, καὶ ἡ πίστις ὅτι ἔστι γένεσις, ἡ μὲν ἐφ' ἡμῖν αἰσχύνουσα, ἐκβαλλουσα δὲ ἡμᾶς ἀνάγκη βία. μὴ κουρίσῃς, μὴ φυτεύσῃς, μὴ γραπτεύσῃ, μηδὲν ὅλως ἐργάσῃ, πάντως γὰρ ἡ ἑκάστου καὶ ἄκοντος ἕξει τὰ τῆς γενέσεως. τί ἡμῖν δεῖ λοιπὸν ἐχθρῶν; Διὰ τί δῶν ἅλως γενέσθαι χρειώδους, Εἰ γένεσίς ἐστι; ἡ γὰρ ἐκκλημα ἔσῃ. πόθεν τέχνας; ἀπὸ γένεσιως;

χ. καὶ * πῶς ἡ περιφέρει;

χ. αὐτῷ, τῶν ἀεὶ τ' ἀράτων μύθους, χ. τί ἡ ἐλέσθαι; χ. ἐκείνου γὰρ τοιούτοις ἔστι ἐκείνη ἡ συμπεσεῖν σιγή· ἐκεῖνο κατέχε τῷ δακτύλῳ τὸ στόμα, καὶ ἐπισφίγγου

ἴσ. ἐκείνοις

ἴσ. ἔστι

παλιν ὅτι τῆς πίστεως. γησίᾳ γὰρ τέκνῳ σε πίστει, φησίν. ὅρα δὲ καὶ ἐγκώμιον ὅσον, εἶτα μὴ μόνον υἱὸν αὐτὸν φησιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ γησιον τέκνον.] Χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Διὰ τί τῶν ἄλλων ἐπιστολῶν ὑδαμοῦ ⓦ ἔλεος προσέταξεν, ἀλλ' ἢ τοῦτα; καὶ τοῦτο ἀπὸ πολλῆς φιλοσοφίας. πλείστα γὰρ ἐπιδέχεται τῷ παιδὶ διδάσκων αὐτὸν καὶ πέμων. ὅπου γὰρ εὐδοκεῖ, ὡς, ὃ μη- 5
α Τιμ. ι. κγ. δαμοῦ πεποίηκε, καὶ θυμομαχῶν ἔτερα ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς ὅταν λέγῃ, Οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ καὶ ⓦ τοῖς σοῖς στομάχοις σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας. πλείονος γὰρ μάλιστα ⓓ διδάσκεσθαι δέονται τὸν ἐλέους. ἀπὸ Θεοῦ, φησι, πατρὸς ἡμῶν, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. πάλιν σύ- χ. περὶ αὐτὸν,
ναψα θαυμάσια. Εἰ γὰρ πατὴρ ὁ Θεός, ὡς πίστων κτίσται. ἄκνει γὰρ τῷ Χριστῷ
Ματθ. ζ. ϑ. * λέγοντος, Τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπι- 10 * τὸ αὐτὸ αὐτοπαθῶς ἡ
δώσει αὐτῷ;

3 Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν.

" Ἀκουε ὦ προσωπεῖον, πῶς οὐ διδασκάλῳ χρῆσθαι φωνῇ, ἀλλ' οἰκέτῃ χρῆσθαι. οὐ γὰρ χ. Ἐπὶ τὸ
εἶπεν, ἐπέταξα, σοὶ, ἐπείλησα, σοὶ, παρῄνεσα· ἀλλὰ τί; παρεκάλεσά σε. ὑ μὲν προσωπεῖον ἡ αὐτοῦ τὸν
πρὸς πρώτας σοῦ μαθητὰς ὅταν ἀφικέσθαι ἡμᾶς χρὴ, ἀλλὰ προσῆκε σοῦ ἡμέρας ἢ ἑταίρε- Παῦλον
τας· προσῆκε δὲ σοῦ ἄλλους σοῦ διεφθαρμένους ἢ μὴ γησίους, ἕτερος καθὼς ἢ αὐτὸς χρά- 15
φων ἀλλαχοῦ φησιν, Ἐλεγξα αὐτοὺς μετὰ παρρησίας ὀφθαλμῶν. ἵ σοῦτα δὲ ἔρα τί φησιν, Ἵνα παραγγείλῃς τισὶ, Οὐχ ἵνα παρακαλέσῃς, ἀλλ' ἵνα Παραγγείλῃς μὴ ἑτεροδιδα-
σκαλεῖν. Τί τοῦτο ἐστιν; οὐ γὰρ ἤρκει ὁ Παῦλος ἐπιστολὴ, ἵνα ἐπίσχλει αὐτοῖς; " ἤρκει μὲν· χ. ὃ. ἐκεῖ δὲ
ἀλλὰ προσὼν τὰ γράμματα κατασχεῖν ⓓ αὐθέντοι ἔχοντι· ἢ οὖν τοῦτο ἐστὶ Εἰ- 20 τὰ
στειλεῖν, ἢ ὅτι δὲ προσῆν γράμματων σοῦτα ἵνα. ἢ αὐτὸς δὲ πολλὰ σὺ τῇ πόλει σοῦτῳ χρέ-
ωστ πεποίηκε, ἢ σοῦτῳ τὸ ἔργον τῆς Ἀρτέμιδος ἵνα, σοῦτῳ ἔπαθε τὰ * δεινὰ σκάφια. μὴ γὰρ * μυσία
τὸ λυθῆναι τὸ θέατρον καλέσας ἢ παρακαλέσας σοῦ μαθητὰς, ὅτως ὀξέπλει, ἢ πάλιν προσῆλθέτο αὐτοῖς. " ἄξιον δὲ ζητῆσαι, Εἰ ἵνα σὺ ἐλίδρυσεν ἐκεῖ ⓦ Τιμόθεον. φησὶ γάρ· ἵνα χ. ἐκεῖ τὸν
παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν. οὐ πίθησιν αὐτοῦ οἶομαι, ἵνα μὴ αἰσχυντηρὸς ἐργάσηται τῇ τοῦ ἐλέγχου" ὑποφωνίᾳ. σοῦτα δὲ ἦσαν ἔξ Ἰουδαίων ψυδαπόστο- Τιμόθεον ἐπέσκοπον κατέστησε. διὰ
λοι, βυλόμενοι πάλιν ὅτι ⓦ νόμου ἕλκειν σοῦ πιστοὺς, ὃ πρώτα χοῦ τῶν ἐπιστολῶν αἰνίτ- τοῦτο λέγει φησὶ, παραγ-
ται. ἐποίουν δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτως ὑπὸ στεφανοῦντος ἐλαύνομενοι, ὡς ὑπὸ κενοδοξίας, ἢ τῷ θέ- γυλα
λειν ἔχειν μαθητὰς, ἢ τῷ μακαρίῳ Παύλῳ φιλονεικοῦντες, ἢ σοὺς αὐτοὺ ζηλοτύπους χ. ἐπαρσίᾳ.
ἔχοντες. τοῦτο ἐστὶ ἑτεροδιδασκαλῶν.

4 Μηδὲ προσέχειν, φησὶ, μύθοις καὶ γλωσσολογίαις. Μύθους οὐ τὸν νόμον φησὶν, ἅπαγε· ἀλλὰ σοὺς παραποίητους, καὶ σὰ παραγράμματα, καὶ τὰ παράσημα δόγματα. Εἰκὸς γὰρ σοῦ ἐξ Ἰουδαίων ὁ τοῖς αἰσχίστοις ⓦ πάντα λόγοι διδήσειν, πάσσοις δὲ προπάσσοις ἀ- χ. αἰσχίστοις
ναθεματίζειν, ἵνα δοκῶσιν ἐμπειρίας πολλῆς καὶ ἱστορίας δόξαν ἔχειν. Ἵνα παραγγείλῃς τι- σί, φησι, μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γλωσσολογίαις ἀπεράντοις. Τί ὅστι, ἀπεράντοις; ἤτοι πέρας σοῦτοι ἔχουσας, ἢ σοῦτοι χρήσιμοι, ἢ δυσκατάληπτοι ἡμῖν. Εἶ- δες πῶς ἀμφιβάλλει τὸν ζήτησιν; εἶτα γὰρ πίστις, οὐ χρεία ζητήσεως. εἶτα μηδὲ δεῖ περιεργάζεσθαι, τί δεῖ ζητήσεως; ἡ ζήτησις τῆς πίστεώς ὅστιν ἀναιρετική. ὁ γὰρ ζητῶν, ὑ- δέπω εὑρεν· ὁ ζητῶν, πιστεύσας ὑ δυνάται. ἀμφὶ τοῦτό φησι, μὴ ἀχολαίνεσθαι περὶ ταῦτα ζη- τήσεις· ἐπεὶ εἰ ζητοῦμεν, σὰ ἔστι τοῦτο πίστις· ἡ γὰρ πίστις ἀναπαύει ⓦ λογισμόν. πῶς οὖν
Ματθ. ζ. ζ. φησιν ὁ Χριστὸς, Ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν, καὶ, Ερευνᾶτε τὰς γραφάς,
Ιωαν. ε. λθ. ὅτι ὑμεῖς σὰ τοῦτας δοκεῖτε ζωὴν αἰώνιον ἔχειν; σκῆψιν μὲν ὅ, ζητεῖτε, ὡς αἰτήσεως λέγει ἢ σφοδρὸν πάθος· σοῦτῳ ἢ ὅ, ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ἀ σὺν ζητηπικοὺς ὅστι Εἰσαγαγόντος πό-
νους, ἀλλ' ἐκβάλλοντος. Εἶπε γὰρ, ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς, τυπτίων, ὡς τὸν ἀκριβείαν αὐ-

τῶν

τῶ ἀποστόλω, παιδεύων Ⓦ ἀκούοντα μὴ νομίζειν αὐθέντην εἶ) τὰ λεγόμενα (ὁ γὰρ ἀπόστολος οὐδὲν ἁμαρτὼν ἰδίοις λόγοις) ἢ εἰ πὼν ἀποστόλω, εὐθέως τῶ ἀκροατῆ τὴν δόξαν εἰς Ⓦ ἀποτίλασα παρεπέμπετο. δόξα τοῦτο κατῶν τῶν ἀποστόλων τοῦτο ποιῆσαι, ἀξιόπιστον Ⓦ λόγον αὐτῶν, ἢ ὅτω λέγει· Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν. καὶ μὴν ὑδαμοῦ φησὶ) ἑαυτὸν ὑπαπτᾶς, ἀλλ' ἃ πάντα χρὸ Χριστὸς αὐτῶ δόξαν λέγει). τί γὰρ φησι; Πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἀποστελῶ σε. ἢ πάλιν, Καίρια σε δόξης ἕωας. ἀλλ' ἅπερ μὲν ὁ νόμος ἐπιτάττει, ταῦτα τῶ παρόντι ἐπιτάγματα λέγειν εἶ)· ὥσπερ δὲ τὰ τοῦ πνεύματος, τοῦ ἁγίου. ἰδοὺ γὰρ ἐξεπέμφθη ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ἀφωρίσθη ἀπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ φησὶν ἐπιτάσσειν εἶ) Θεοῦ; τί δῆτα; μὴ ἄρα ἐλαττοῖ τοῦ νόμου τὸν ἐξουσιάσαντα Ⓦ ἀποστεῖλαι αὐτὸν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ παντὸς ποιητοῦ; ὑδαμῶς. ὅσα γὰρ ὡς αὐτὸς κωλύει ποιῆσαι. εἰπὼν γὰρ, κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν, ἐπήγαγε, καὶ Κυρίου Χριστοῦ Ἰησοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. ὅσα ὡσεὶ κυρίως τὰ ἐπουράνια τίθησι. δὲ μὴν ὁ ψευδώνυμος ὡδὶ τὸ παρὸν τοῦτο φησὶ λέγων, Ἡ ἐλπὶς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς· ἢ πάλιν ὁ μακάριος Παῦλος γράφων ἑτέρωθί φησιν, Εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν ἢ ὀνειδιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι δὲ ἀληθινῷ. τί διδάσκαλοι δύσαγχεῖς κινδύνων ἐκποδὼν, δὲ πολλῶ τῶν μαθητῶν πλείονας. Παπάζω γὰρ, φησι, Ⓦ ποιμένα, καὶ διδασκαρπιδήσει) τὰ πρόβατα. ἐπεὶ οὖν τοῦτο γέγραφε, σφοδρότερον κατ' αὐτῶν ὁ διάβολος πρεῖ, ἄτε εἰ τῆ τάξει αἱρήσει καὶ τὸν ποιμένος διαπεφευξόμενον. πρόβατα μὲν γὰρ ἀπακτίας, ὁ ποίμνιον πλάσθησι· Ⓦ ἢ ποιμένα ἐκ μέσου ποιήσας, ὁλόκληρον τὸν ποίμνιον ἐλυμαίνατο. ἄτε οὖν ἐν ἐλάττονι πόνῳ μείζονα ἐργαζόμενος, καὶ ἐκ μιᾶς ψυχῆς ὁ πολυμαινόμενος, τούτοις ἐφίσταται μᾶλλον. διὰ τοῦτο εὐλόγως ἐκ παροιμίαν αὐτὸν τὸν ψυχικὸν αἷς ἃ λέγων, σωτῆρα Ⓦ Θεὸν ἔχομεν, καὶ ἐλπίδα Ⓦ Χριστόν. πολλὰ πάσχομεν, ἀλλ' ἐχόμεθ' ἐλπίδας μεγάλας. κινδυνευόμεθ', ἀπιβουλευόμεθα· ἀλλ' ἐχόμεθα σώζοντα, οὐκ ἀπόλλυντα, ἀλλὰ Θεόν. οὔτε οὖν ὁ σώζων ἀθετεῖ (Θεὸς γάρ ἐστι, καὶ οἷοι ἐσμὲν Ⓦ κίνδυνοι, ὁ βεβαιούμενος ἡμῶν) οὔτε ἡ ἐλπὶς καταισχύνεται. Χριστὸς γάρ ἐστι. δύο γὰρ τούτοις φέρεσθον τοὺς κινδύνους, ἢ ταχέως αὐτῶν ἀπαλλαττόμενοι, ἢ χρηστὰς ἐλπίσι τρεφόμενοι. πῶς ἡ ὑδαμοῦ τῶ παρόντι ἀπόστολον ἑαυτὸν εἶ) φησιν, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ; πρόσκοπος, ἢ εὐαγγελιστὴς ἢ αὐτὸ λέγει τοῦ Θεοῦ. ὅταν γὰρ σὺ πάθωμεν, φησιν, οὐδὲν ἐστὶ ἡμᾶς σώζειν. Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ὁ πιστῷ· ἢ τοῦτο ἀναληπτικόν. Εἰ γὰρ τοσαύτην ἐπιδείξατο πίστιν, ὡς Παύλῳ ἡμέσθαι τέκνον, ἢ κ ἁπλῶς, ἀλλὰ γνήσιον, θαρρήσει ἢ ὡδὶ τὴν μαθητείαν. "πίστεως ἦ, ὅ, καὶ ὁμοιότητα τῆς ἐπαγγελίας ἢ τὰ γινόμενα, μὴ κατὰ πίστιν, μηδὲ θορυβεῖσθαι. ἀλλ' ἰδιὸν ἢ τέκνον, ἢ γνήσιον τέκνον, ἢ ὑδαμοῦ τῆς αὐτῆς ἐστι οὐσίας. ἀλλὰ πῶς; ἄλλοτε ἴσως; ἀλλ' οὐκ ἴσως ἐκ Παύλου, φησίν· "ὥστε ἰδιότητος εἶ) τοῦτο δηλωτικόν. πῶς οὖν; ἑτεροούσιος ἴσως; "οὐδὲ τοῦτο. Εἰ πὼν γὰρ, τέκνον, ἀλλὰ τοῦτο προσέθηκεν, ὁ πιστῷ, "ὥστε δηλῶσαι ὅτι γνήσιος ἴσως, ἢ ἐξ αὐτοῦ ἴσως· οὐδὲ ὁπωσοῦν, ἢ τὴν πίστιν ὃ ἐμφερὲς εἶχεν, ὃ ἢ ὁ τοῖς ἀθέτοις ὅτι τῆς οὐσίας ὄντι. ὁμοίως ὄντι ἡμῖν ὃ παντὶ, ἀλλ' ἰδιότητος, ὡς ὅτι Θεοῦ. πλείων γὰρ ἑκάστη. ὁπωσοῦν μὲν γὰρ, εἰ ἢ τῆ οὐσία ταὐτὸν εἶσι, ἀλλ' ἑτέρως πολλοῖς διεστᾶσι, χρώματι, σχήματι, στυγνότητι, χροιᾶ, προαιρέσει, τοῖς περὶ ψυχὴν, τοῖς περὶ σῶμα, τοῖς ἐκτὸς, ἢ πλησιοστὶ ἑτέρως διεστᾶσιν ἀλλήλων, ἃ συναθροίσαι πρὸς ἀλλήλους· ὁπωσοῦν ἢ τούτων οὐδὲν ἐστὶ τῶν ἀφορισμάτων. ὃ, κατ' ἐπιταγὴν, τὸ, κλητὸς, "ὑπέρτερόν ἐστι, καθὼς ἢ ἀλλαχόθι ὅτι μεμνῆσθαι. ὁμοίως ἢ τὸ, Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ, ἢ Κολασσαεῖς φησὶν, Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλπίσαι, τοῦτ' ἔστιν, ὁ πίστει. ὃ ἢ, γνήσιοι, προσθῆσι, τὴν ἀκρίβειαν ἢ γὰρ οὐ ἄλλως πρὸς αὐτοὺς ὁμοίως τὰ δόξαι βεβλάβθαι· ὁ τοῦτο ἢ μόνον, ἀλλὰ ἢ τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς αὐτοὺς, ἢ τὸ δόξαν τὴν πολλήν. [ἰδιὸ ὃ, ὁ,

πάλιν

χ. ἰδίᾳ ἀποστολῶ

Πραξ κζ. κα. καὶ κ᾽. κδ.

χ. πῶς, χ. πῶς

Πραξ ιγ. δ β.

ναι ξδ ς. α. Τιμ δ. ι.

χ. ἀγωνιζόμεθα,

Ζαχ. ιγ. ζ. Ματθ κς. λα.

χ ἐριδρέει

χ. πῶς γὰρ ἔστι,

χ. ὅτως χ. ὁ χ. τυπίσιν

των. Εἰ γὰρ ὁ κοσμικὸς εἶπη, ὁ μηδὲ ὁ τύπος χρήσιμος γεγονώς, πῶς ἂν ἐμπίσθοι Φερετίδα ἐκκλησίας; τίνος ἕνεκεν ἐπέστειλε, φησι, τῷ μαθητῇ εἰς διδασκαλίαν τεταγμένῳ λοιπόν; οὐ γὰρ ἔδει τοσούτων ἀπὸ παλαίας ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς διδασκαλίας ὑπὸ τῆς αὐτῆς, ἧς Φ μαθητὰ, ἀλλὰ τῆς διδασκάλου παρεπούσης. ἵνα οὖν ἀκριβῶς διὰ ὅλης τῆς ἐπιστολῆς διδασκάλῳ προσήκουσαν ποιούμενον τὴν διδασκαλίαν. καὶ βούλεται ὁ τοσοῦτον ὄκνον εἶπεν, ἵνα μὴ προσέχῃς τοῖς ἑτεροδιδασκαλοῦσιν, ἀλλὰ τί; ἵνα παιδεύσῃς αὐτοῖς μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν.

a. Τιμ. α γ.

χ. προσέχειν

χ. σκέλιν

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ α. ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

ἑρμηνεία.

κεφ. α. Λογ. α 1 ΠΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν, 2 Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει.

Εἰκὸς τὸ τοῦ ἀποστόλου ἀξίωμα ἰδεῖν, μέγα καὶ θαυμαστόν. καὶ πάντα χρὴ ὁρᾶσθαι Παῦλον προτιθέντα ἀεὶ αἰτίας τοῦ ἀξιώματος, οὐχ ὡς ἁρπάζοντα τὴν τιμὴν, ἀλλ' ὡς ἐγχειριζόμενα, καὶ ἀναγκαίως ἔχοντα. καὶ γὰρ ὅταν λέγῃ κλητὸς ἑαυτὸν, καὶ ὅταν λέγῃ, Διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται, καὶ ὅταν εἰς τοῦτο ἀφωσιῶσθαι λέγῃ, ταῦτα πάντα ἀναίρεσις φιλοτιμίας καὶ ἀλαζονείας ἐστὶν. ὥσπερ γὰρ ὁ ἐπιτιμῶν μὴ δεδομένην τοῦτο Θεοῦ τιμὴν, μέμψεως ἄξιος τὸν ἑαυτοῦ ὑπερεπαινῶν ἀδικῶν καὶ ἐπιτιμῶν, ἐπίσης ἐστὶν ἐγκλημάτων ὑπεύθυνος, τοιοῦτος καὶ ὁ ἀπιθανίας. τοῦτο γοῦν καὶ ἐνταῦθα ὁ ἀρχὴν τῆς πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολὴν ὁ Παῦλος φησὶν, ὅτι λέγων, Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ. οὐκ εἶπεν ἐνταῦθα, Παῦλος κλητὸς, ἀλλὰ, κατ' ἐπιταγήν. ἵνα γὰρ μή τι ἀνθρώπινον πάθῃ ὁ Τιμόθεος, τοιαύτην ἄξίωσιν αὐτῷ προλέγει καὶ τοῖς μαθηταῖς, διὰ τοῦτο οὕτως ἤρξατο. καὶ πῶς ἐπιτάττει αὐτῷ ὁ Θεός; βούλεται δὲ πνεῦμα λέγειν ἐν ταῖς προφητείαις τὴν ἀποστολὴν, Ἀφορίσατέ μοι Παῦλον καὶ Βαρνάβαν. καὶ πάντα τρόπον ὁ γράφων προσέθηκε τὸ ὄνομα τοῦ

κεφ. α. α. Κορ. κ. α. α Κορ. ϛ. ιγ. Ρωμ. α.

Περιοχ. c.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τῶ Χρυσοστόμου ὑποθεσις τῆς πρὸς Τιμόθεον
ἐπιστολῆς πρώτης.

Τῶ τοῦ ἀποστόλου μαθητῶν εἷς ἐστ ὁ Τιμόθεος ἰωῆ. ἡ μάρτυρεῖ μὲν ὁ Λυ- Πραξ. ιϛ. β.
χ. ἐμάρτυρο- κάων, ἐπὶ ἦν μητρὸς Ἰουδαίας τῆς πίστεως ἰωῆ, μάρτυρούμενος ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις
πολίτ. φησιν, καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν, ὃς ἅμα τε μαθητὴς ἐγίνετο, καὶ διδάσκαλος·
χ. ἔτος καὶ ὅτω σφόδρα σπουδαῖος ἰωῆ, ὡς ἀκούων Παύλου χρείας πρωτομῆς
κηρύσσοντος, καὶ μαζὼν ὅτι ἡ Πέτρῳ αἰτίαν τούτου ἔσχεν, ἐλέσθαι μὴ
μόνον ὃ ἐκήρυττον μὴ κηρύξαι, ἀλλὰ ἡ παθεῖν. Περιέτεμε γοῦν αὐ- Πραξ. ιϛ. γ.
τὸν, φησὶν, ὁ ἡλικίᾳ ἰδιαιτέρῳ, ὅτω τε αὐτῷ πᾶσαι τὴν οἰκουμένην ἐπίστευσεν. ἤρκει μὲν ὅτι ὁ
τοῦ Παύλου πόθος ἀξίαν τὸν ἄνδρα, ὅσος ὅστ. ἡ γὰρ ἡ Δύστρων αὐτῷ μάρτυρα γράφων [καὶ
λέγων], Τιμόθεον ἠδοκιμάκαμεν αὐτὸν γινώσκειν, ὅπως πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ
εὐαγγέλιον. ἡ Κορινθίοις πάλιν ἐπιστέλλει λέγων, Ἐπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστί μου τέ- Φιλιπ. β. κϛ.
κνον ἀγαπητὸν ἡ πιστὸν ἐν Κυρίῳ· ἡ πάλιν, Βλέπετε μὴ ὡς οὐδὲν ἐξουθενήσῃ· ὃ γὰρ ἔρ- α. Κορ. ιϛ. ιϛ.
γον Κυρίου ἐργάζεται, ὡς κἀγώ. ἡ Ἑβραίοις ὃ γράφων ἔλεγε, Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τι- ἡ ιγ. ια.
μόθεον ἀπολελυμένον· ἡ πολλῷ πρότερον ἤθελον ὄψεσι ὡς αὐτὸν τὸν ἀγαπῶν. ἡ ἐν ἐμοῦ Ἑβρ. ιγ. κγ.
ἡμέραν θαύματα δείκνυσιν αὐτὸν τὸν πρόεδρον. Εἰ δέ τις ἐξετάζοι, τί δήποτε Τίτῳ,
χ. ἐξετάζοι, καὶ Τιμοθέῳ γράφει μόνοις, καίτοιγε ἡ Σίλας τῶν διδασκάλων ἰωῆ, καὶ Λουκᾶς ὁμοίως; φησὶ γὰρ
αὐτὸς γράφων, Καὶ Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ. καὶ Κλήμης ὃ εἷς τῶν συνόντων αὐτῷ Β. Τιμ. δ. ια.
ἐτύγχανε. φησὶ γὰρ ἡ περὶ αὐτοῦ, Μετὰ ἡ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου. πῶς Φιλιπ. δ. ιγ.
οὖν ἔσχεν Τίτῳ ἡ Τιμοθέῳ γράφει μόνοις; ὅτι τούτοις ἦν ἐκκλησίας ἰωῆ ἐγκεχειρικώς, ἐκεί-
νοις δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐκείνῃ· τούτους δ' φθονερῆς ἴσως τόποις ἀφώρισεν. τοσαύτη γὰρ ἰωῆ
χ. τόπως φησὶ τὸ ἀφορίσας αὐτῷ καὶ ὑποφωλὴν τῆς ἀρετῆς, ὡς μηδὲν τῶν νεότητα ἐμποδίσαι. Ἀλλὰ τοῦτο γράφων
χ. μηδὲ χ ὅτι ὁ νίος φησὶ Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω [καὶ πάλιν, Τὰς νεωτέρας, φησὶν, ὡς ἀδελ- α. Τιμ. δ. ιϛ.
ἰωῆ, ἄλλως τί φησι κάλων φάς.] ὅταν γὰρ ἡ ἀρετὴ, πόνος ἀφεῖται, ἡ οὐδὲν ἐμποδὼν ἡμῖν· διὸ. καὶ γὰρ ἀφεὶ ὑπο- καὶ α. β.
σκήπων ἀλαζονόμενος, ἐὰν πολλὰ" ἀφεὶ αὐτῷ εἴπῃ, ὑδαμοῦ ἀφεὶ τῆς ἡλικίας ἀκριβο-
λογεῖται. Εἰ δ' λέγει, [γράφων] Τέκνα ἐν ὑποταγῇ ἔχοντα, καὶ, Μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, α. Τιμ. γ. δ.
ἡ τοῦτο φησιν, ὡς ἀναγκαῖον ἡ τέκνα ἔχῃ ἡ γυναῖκα· ἀλλ' εἰ συμβαίη ποτὲ ἀπὸ κοσμικῆς β.
ἀγωγῆς, ἵνα τοιοῦτοι ὦσιν, ὡς ἡ οἰκίας εἰδέναι προεστάναι, ἡ παιδῶν, ἡ τῶν ἄλλων ἀπόν-

των.

by Google

θωσιν ὅτα τούτοις, γὰρ ὧν ἐπέχεις ὅπι τιμᾶ. ἐπὶ δύο καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ εἰς ὠφελοῦμεν, καὶ δι' ἐκείνων ⁂ οἶκοι, καὶ τῷ Θεῷ τοῦτο δοκεῖ πεφηνυμένως, μὴ ἀποκάμωμεν καὶ τῆς ἑαυτῶν, καὶ τῆς τῶν ἀδελφοτυμένων ἡμῶν ψυχῆς κηδόμενοι, ἵν' γὰρ ἀπάντων λάβωμεν τοῦ ἀμοιβοῦ, γ μὴ πολλοῦ τοῦ πλούτου καταφρονήσωμεν εἰς τοῦ ἁγίου πόλιν τοῦ μητέρα ἡμῶν, τοῦ αὖθις Ἱερουσαλήμ· ἧς μὴ γένοιτο ποτε ἐκπεσεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρίστῃ λαμπρότητος πολιτείᾳ μὴ πολλῆς τῆς παῤῥησίας ἀξιωθῆναι ἰδεῖν ⁂ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ νῦν γ ἀεὶ, γ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

διαστοῦ, ὅσοι ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται, καὶ ἡ διδασκαλία. ὅταν δὲ μὴ βλασφημῆται, ταχέως καὶ θαυμασθήσεται. καὶ οἶδα πολλὰς οἰκίας, ὅτι μεγάλα ὠφέρθησαν ἀπὸ τῆς τοῦ δούλου ἀρετῆς. Εἰ δὲ οἰκέτης ὢν ἑξουσίαν κύριος διαστῆναι ῥυθμίσας δύναται· οὐ, πολλῷ μᾶλλον διαστῆναι οἰκέτας. Ἀφεστήκασι τοίνυν ἐμοί, φησὶ, καὶ ταῦτα καλῶ, ταύτην τὴν ἀφεστηκυῖαν. ἐγὼ πᾶσι κοινὴ ἀφίλεγμαι· ὑμᾶς ἰδίᾳ ἑκάστους. καὶ ἕκαστος ἐγχειρίζεσθω τὴν σωτηρίαν τοῦ πλησίον. ὅτι γὰρ οὐ τῆς οἰκίας προέσεται τὸ τοῦτο, ἀκούσατε τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσι, φησι, τὸ οἴκοι τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν, καὶ οὐ προσέχει αὐτοῖς τῷ διδασκάλῳ. καθάπερ γὰρ τὸ ταῖς ἀρεταῖς ἴσης τὴν χαμαιτυπείαν εἶναι καὶ τὸ τοῖς μαθηταῖς διδάσκαλον, οὕτω καὶ τὸ τῇ ἐκκλησίᾳ. βούλει γὰρ μὴ ἐπὶ πόρνην σε ὀχλῆσθαι διδάσκαλον. Ἀφεῖ τί; ὅτι μεγάλα ἀγαθὰ οὕτως ἴσχυσεν, οὐ μόνον ὅτι χοῦφος ἔσται ὁ πόνος τῷ διδασκάλῳ, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς μαθηταῖς ἕκαστος μεμνήσεται, ταχέως ἡγεῖσθαι δυνάσῃ διδάσκαλος, ταύτην ἔχων τὴν φερνίδα. ὅσα γὰρ πόσιον ἀφεκτὸν εἰσάγει ἡμῖν. οἰκουρεῖ, καὶ τὴν κατὰ τὴν οἰκίαν πρῶτον φερνίζει, ταῖς θεραπαίναις ἐφέστηκεν, ἀμφιέννυσι ταῖς αὐτῆς χερσί, πατέρα σε ποιεῖ παίδων καλεῖσθαι, χαμαιτυπείαν ἀπαλλάττει, τοὺς σωφρονεῖν βοηθεῖ, οἴκοι τῆς φύσεως παύει. ἀλλ' ἀνέρχεται αὐτὴν ἡ σύ. πῶς; ὁ τοῖς πνευματικοῖς ὄρεξιν χαίρειν. ἄπειρα αἱ ἀκούσεις χρήσιμα, ταῦτα, καθάπερ αἱ χελιδόνες, τῷ στόματι ἀφαυαζόντων ἀπάγειν, εἰ εἴδες εἰς ὃ στόμα ἡ τῆς μήτρας ἡ τὴν ἀσωτίαν. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον ὁ μὴ τοῖς ἄλλοις τὴν σωφροσύνην ἀξιῶν σαυτὸν, ἡ τὴν τῆς κεφαλῆς χρείαν ἐπέχειν, ὁ ἡ τὴν διδασκαλίαν λαμβάνειν τὴν τάξιν; ἀρχὴ τοῦ ἀνέρχεσθαι ὁ ὁ τοῖς παιδίοις ἀφίεσθαι δεῖ, ἀλλ' ὁ τοῖς ἀνδράσι. τοῦτο γὰρ ἀρχόντος· ἐκεῖνο μὲν γὰρ τὴν ἀνερχομένων ὄψιν. τοῦτο ἡ αὐτὴ τοῦ ἀρχόντος κατόρθωμα. ἀπὸ πολλῆς ἀποπλύσεις τιμῆς, ὅταν τοῦτο σοὶ σέ. ἔλαθες γὰρ πρὸ ἑτέρων. αὐ πολλὴν λάμπεις τῇ ἀρετῇ, τοῦτο ὅλον σύ. κεφαλὴ τῆς γυναικός εἶ. σκόπει ῥυθμίζετο ὃ σῶμα ὃ λοιπὸν ἡ κεφαλή. οὐχ ὁρᾷς ὅτι οὐ τῷ τόπῳ τοσοῦτον ὑπερέχει τοῦ λοιποῦ σώματος, ὅσον τῇ προεδρίᾳ, καθάπερ τῆς ᾿Ιουδαϊκότητος, ἀπέστω αὐτὸ διώκουσα; ὁ γὰρ τῇ κεφαλῇ καὶ ⟨ἃ⟩ τοῦ σώματος, καὶ ⟨ἃ⟩ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοί. ἐκεῖθεν ὁπτεύουσι τούτοις ὃ βλεφαρικοί, ἐκεῖθεν ὃ ἀκουστικοί. εἰ ὃ μὴ λοιπὸν ὑπῆκται εἰς ἀφανίαν, αὐτὴ ἡ εἰς ὃ ὑπετάγη κεῖται. πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις ἐκεῖθεν ἔχουσι τὴν ἀρχήν, καὶ τὴν πηγήν. τὰ φωνητικὰ ὄργανα ἐκεῖθεν ἀνάπτηται, ὃ βλεφαρικοί, ὃ ὀσφρητικοί, ἡ ἁφὴ πᾶσα. ἡ γὰρ τῶν ὑδάτων ῥίζα ἡ τῶν ὄντων ἐκεῖθεν συνέσκηκεν. ὁρᾷς ὅτι τῇ προεδρίᾳ μᾶλλον ὑπερέχει, ἡ τῇ τιμῇ; οὕτω ἡ τοῦ γυναικὸς ἡμεῖς ἀρχωμεν· ἱκανὸν ἀὐτὰ μὴ τῷ πλείονα τιμὴν ζητεῖν πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ τῷ μέζονας αὐτὰ ἐργασίας πρὸς ἡμᾶς. ἐδήλωσε ὅτι οὐ μικρὰς ἡμᾶς ἐργασίας εὐεργετοῦσιν· ἀλλ' ἐὰν θέλωμεν τοῖς πνευματικοῖς δοῦναι τοῦ ἀντίδοσιν, ἡμεῖς ἱκανοὶ μεν· ἐπεὶ τοῖς σωματικοῖς ἀντίρροπόν τι εἰσαγαγεῖν οὐ δυνατόν. τί γὰρ; εἰσάγετε πολλὰ χρήματα; ἀλλ' ἐκεῖνα φυλάττει. ἀντίρροπος ἡ αὕτη ἐκείνης ἡ προεδρία, καὶ οὕτως αὐτῆς δεῖται. δέδοικά τί; ὅτι πολλοὶ πολλὰ κεκτημένοι, ὅλην φυλάττουσαν οὐκ ἔχουν, πάντα ἀπώλεσαν. ἀλλὰ τῶν παίδων ἕνεκεν χρηματεῖτε ἀμφότεροι, καὶ ἴσον πρὸς ἑκάτερον ἡ εὐεργεσία· μᾶλλον ἡ ἐκεῖνα πολυποιωτέραν ἐν τούτοις ἔχει τὴν ἀφέλειαν, ἀβρεπτοῦς φέρουσα ὃ κινδύνους, καὶ ταῖς ὠδῖσι ἀφικοπομένη. ὥστε ἐν τοῖς πνευματικοῖς μόνοις δυνήσῃ ἑκάν. μὴ φερνίζωμεν ὅπως πλοῦν χρήματα ἔσται, ἀλλ' ὅπως ἂν εὐσεβείσωμεν ψυχάς, ἡ πρόσοδος τῷ Θεῷ προσησόμεθα. ἐν τῷ γὰρ ῥυθμίζειν ἐκείνας καὶ ἑαυτὸν τὰ μέγιστα ὠφελούμεθα. ὁ γὰρ ἕτερον διδάσκων, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἐν τῷ λέγειν κατανύσσεται, ἡ μάλιστα ὅταν ἴδῃ ἑαυτὸν ἐπαινού-

θεωσι

πειήτων, ἢ τῶν οὐκ ἄλλως τῆς ἀναγκαίας ὑπερεκτώντων ἕφης, ἢ ἀπὸ τῆς τῶν χθρῶν ἐργασίας ἀφαλέστ). οὐ γὰρ εἶπεν, ἵνα ἀπὸ πατέρων ἔχωσιν, ἀλλ' ἵνα ἐργαζόμενοι ⓦ ἑαυτῶν αὐτοῖς ἐσθίωσιν. Εἰ γὰρ ὁ κήρυξ ἐγώ, φησι, τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας ἐφοβήθην βαρῆσαι ὑμᾶς, πολλῷ μᾶλλον ὁ μηδὲν ὑμᾶς ὠφελῶν. τοῦτο γὰρ ὅπως βαρος ἔστι. βαρὸς δέ ἐστιν, ὅταν τις μὴ ᾖ τῆς προθυμίας πολλῆς δεδῶ. ἀλλ' ὅ τοῦτο αἰτίᾶται, ἀλλ' ὡς οὐκ ἐχόντων εὐκόλως. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἐργάζῃ; χρεὼν σοι ἦν ἐκ τοῦτο ἔδωκεν ὁ Θεός, οὐχ ἵνα παρ' ἑτέρων λαμβάνῃς, ἀλλ' ἵνα ἑτέροις παρέχοις. ὁ δὲ Κύριός, φησι, μοὶ ὑμῖν. τοῦτο ἔξεστι καὶ ἡμῖν ἐκδοῖς ἐπιδύεσθαι, καὶ τὰ τοῦ Κυρίου προσέπωμεν. ἄκουε γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος τοῖς μαθηταῖς· Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ματθ. κη. ιθ.
παρός, καὶ τοῦ ἁγίου, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. οὐ μόνον ταῦτα πρὸς ἐκείνους εἴρηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ὅτι γὰρ ἐκείνοις οὐκ ἐπηγελ) μένοις, δῆλον ἐκ τοῦ εἰπεῖν, ἕως τοῦ αἰῶνος τῆς συντελείας, ἀλλὰ καὶ τοῖς κατ' ἴχνος ἐκείνων βαίνουσι.

Τί οὖν πρὸς σὲ μὴ διδασκάλους φησίν; ἕκαστος ὑμῶν, εἰ βούλοιτο, διδάσκαλός ἐστι· ΗΘΙΚΟΝ
εἰ καὶ μὴ ἐπέρχου, ἀλλ' ἐκεῖ. δίδαξον σαυτὸν πρῶτον. καὶ διδάξεις πάντα, ὅσα ἐνετείλατό σοι τηρεῖν, διὰ τούτου πολλοὺς ἕξεις σὺν ζηλωτοῦς. ὥσπερ γὰρ ὁ λύχνος, ὅταν αὐτὸς λάμπηται λαμπρός, μυρίους δύναται ἀνάψαι· ἐσόμενος δὴ σὺ ἑαυτῷ πρόσεχε φῶς, οὕτω ἐπέρους δυνάψαι λύχνους δυνήσεται οὕτω καὶ ὁ διὰ τοῦ βίου τοῦ καθαροῦ, ἐὰν ὃ ἐν ἡμῖν φῶς λαμπρὸν ᾖ, μυρίους καὶ μαθητάς, καὶ διδασκάλους ἐργασόμεθα, ὥσπερ ἀρχίτυποι προκείμενοι. οὐδὲ γὰρ οὕτω τὰ πρὸς ἐμοῦ ῥήματα σοὶ ἀκούοντι ὠφελῆσαι δυνήσ), ὡς ὁ βίος ὁ ἡμέτερος. ἔστω γάρ, εἰ βούλει, ἀνὴρ τις τῷ Θεῷ φίλος, καὶ σὺ ἀρετῇ διαλάμπων, καὶ γυναῖκα ἔχων (ἔξεστι δὲ καὶ γυναῖκα ἔχοντα ἀρίσκειν Θεῷ, καὶ παιδία, καὶ οἰκέτας, καὶ φίλους) τοῦτ', εἰπέ μοι, οὐ πολλῷ μᾶλλον ἐμοῦ σοῦ πάντας ὠφελῆσαι δυνήσονται; ἐμοῦ μὲ γὰρ ἅπαξ, ἢ
* ἀκούσονται δὶς τῆς μιᾶς, ἢ οὐδὲ ἅπαξ, καὶ ἅπερ ἀκούσωσι, ἴσως μένει τῆς τῶν ἀκροατῶν οὐδεὶς φυλάξαντες, εὐθέως ἀποβάλλουσιν· ἐκείνου δὲ ⓦ βίον ὁρῶντες διηνεκῶς, μεγάλα κερδαίνουσιν. ὅταν γὰρ ὑβριζόμενος μὴ ἀνθυβρίζῃ, οὐχὶ σφόδρα σύντηξε καὶ συνέχλασε τῆς ὀργιλότητος αὐτοῦ τὸν αἰδῶ εἰς τὸν τοῦ ὑβρίζοντος ψυχήν; καὶ μὴ πολλάκις ὁ μισθαποδότης τὸν ὠφέλημον, ἀπὸ τοῦ θυμοῦ ἢ αἱμωδιάδης, ἢ σκυθρωπάζων, ἀλλ' ὅμως αἰδοῖ εὐθέως μεταβάλλει· καὶ ἀδιάκοπον τὸ θέατρον ὑβρίζω, καὶ θεάτρου ἧττον, διεξιόντα πᾶσι προσομίξαντα, μὴ μεγάλα κερδάσαντα ἀπελθεῖν. τὰ γὰρ ἀγαθὰ καὶ μὴ προσέπωμεν, ἀλλ' ὅμως ἐπαινοῦμεν ἅπαντες καὶ θαυμάζομεν. ἡ γυνὴ πάλιν αὐ ἴδῃ ⓦ ἀνδρα ὑβριστὴν, μεγάλα κερδαίνει ἀεὶ σιωπῶσα, καὶ δ παιδίον. ἔξεστι οὖν ἑκάστῳ διδασκάλῳ γίνεσθαι. Οἰκοδομεῖτε γάρ, φησιν, ἀλλήλους εἷς ⓦ ἕνα, καὶ α. Θεσσ. ε. ια.
θὼς καὶ ποιεῖτε. ὅσα γάρ. προσέπεσι ζημία ὑπὸ τῆς οἰκίας; ἢ γυνὴ θορυβεῖται, ἅτε ἀσθενεστέρα οὖσα, καὶ κολυπλεστέρα, καὶ φιλόκοσμος; ὁ ἀνὴρ ἐὰν ᾖ φιλόσοφος καὶ καταγελαστὴς ζημίας, καὶ σκώπτῃ προσεμπαίζηται, καὶ πάθῃ φέρει γενναίως. ἆρ' οὖν, εἰπέ μοι, οὐ πολλῷ μᾶλλον αὐτὸν τὸν ἡμέτερον ὠφελήσει λόγον; εἰπεῖν μὲν γὰρ πάντα εὔκολον· πρᾶξαι δ', ὅταν εἰς χεῖρας κατασῶμεν, σφόδρα δύσκολον. Διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἔργων ῥυθμίζεσθαι ἢ ἀπὸ θεωρίας φύσει ἔοικε. καὶ τοσαύτη τῆς ἀρετῆς ἡ ὑπεροχή, ὥστε καὶ δούλους πολλάκις ὀλέκλησι ὠφέλησεν οἰκέται αὐτοῦ τὸν δεσπότην. οὐδὲ γὰρ εἶχεν, οὐδὲ ἁπλῶς αὐτοῖς συνεχῶς ἐπιτάττειν τὴν ἀρετὴν ἀσκῶν ὁ Παῦλος, καὶ πρόθυμοις εἶναι τοῖς δεσπόταις, οὐ τῆς ἀργυρίου ἕνεκεν τὴν

Ρωμ. ι. ιε. γὰρ αὐτῷ ἀλλαχοῦ λέγοντος· Εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύετε. Οὐδὲ γὰρ ἦν τοῦτο κατορθῶσαι ἃ βουλόμεθα ἅπαντάδιον, ὡς τὴν εἰρηναίαν καὶ ἀταραχον, ὡς τὴν ἀπραξίας ἀπηλλάχθαι ἁπάσης, καὶ μηδένα ἔχειν ἐχθρόν. Ο Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

17 Ο ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτω γράφω,

18 Η χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Τοῦτο λέγει γράφειν ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ, ὥστε μηδενὶ ἔξεστι παραποιῆσαι αὐτά, τὸν ὑποτυπωτὴν ὥσπερ τινὰ μηχανεῖον κεκμηκότα μεγάλου. ἀσπασμὸν ἡ καλῇ τὴν εὐχήν, δεικνὺς ὅτι πάντα πνευματικὰ ἔστω τὰ τότε, ἡ ὅτι ἀσπάσασθαι ἐδεῖ, μὴ κέρδους τοῦτο παρεγγυῶν αὐτοῖς καὶ βίαιον, οὐκ ἁπλῶς φιλίας σύμβολον. Διὸ τοῦτο ἤρξατο, ἐπειδὴ εἰς αὐτὸ ἔληγε, πολλοὺς ἐν Χριστῷ τιμίους μεγάλους τε λεγόμενα ἐκατέρωθεν, ἀσφαλῆ τε θεμένους πίστεις, καὶ τὸ τέλος ἐπιγράψῃ ἀσφαλές. χάρις ὑμῖν, φησι, καὶ εἰρήνη· καὶ πάλιν, ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν. τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο λέγων τοῖς μαθηταῖς, Ματθ. κη. κ. Ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἀλλὰ τοῦτο ἴδῃς, ὅταν ἡμᾶς βουλώμεθα. καὶ γὰρ πάντων ἐσμὲν μεθ' ὑμῶν, ἐὰν ἑαυτοὺς πορνῶμεν. ι. ὅταν μεθ' ὑμῶν, φησι, ἔσομαι ἀμφιπόλους· μὴ τύπῳ τινὶ χάριν ἀπολάσωμεν. φίλεσθαι ἡμᾶς βούλεται ἀπὸ πάντος ἀδελφοῦ ἀπαιτήτως καὶ ἀπαιτουμένους. μέγα καὶ τοῦτο τὸ κακὸν, ὃ ἀπὸ τοῦ πληρώματος ἀποστερεῖσθαι τοὺς ἀδελφούς. τοῦτο γοῦν ἄπαιδας ἡμᾶς ἐποίησε, α. Κορ. ι. ιε. τοὺς, φθάσας καὶ ἀλλαχοῦ γράφων Κορινθίοις ἔλεγε· Τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν, φησίν. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ μέγα αὐτὸ ἤγαγεν ὁ Παῦλος, ἀλλὰ πόρρω συγχέχυται, καὶ διέφθαρται. μὴ μοιχῶν, μὴ πόρνων, μὴ πλεονέκτου ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἀμάμεθα. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀργοῦ πρεφθείρου μόνον ἤλεγεν ἔδει, πόσῳ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἄλλων; καὶ ἵνα μάθῃς ὅσον ἐστὶ φοβερὸν τὸ χωρίζεσθαι ἀπὸ τοῦ συλλόγου τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ὅσον φέρει κέρδος τοῖς θύγωμόνως τὴν ἐπιτίμησιν διχωμένοις, ἄκουσον ὅπως ὁ πεφιτιωμένος ἐκεῖνος ὦ ἁμαρτήματι, ὁ εἰς ἑκάτην κακίαν ἐλάσας, ὁ πορνείαν πορνεύσας, οἷα οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀκούεται), ὁ λυμαίνων ἔχων τὸ τοῦ πατρὸς (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀκριβολογούμενος δηλοῦν) οὐδὲ οὕτω ὁ ἔλεγχος καταμαθὼν καὶ συνεσθίειν, ὥστε ὦ Παῦλον εἰπεῖν· Ἀρκεῖ τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτίμησις αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων· ὥστε κερδῆσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην. καθάπερ γὰρ μέλος ἀποσαπὲν τοῦ λοιποῦ σώματος, οὕτως ἐστὶ τότε. Β. Κορ. β. ς. ὃ γὰρ αἴτιον, καὶ πάλαι ἐστὶ τοῦτο φοβερὸν τότε; ὅτι ὃ ἐστὶ μετ' αὐτῶν, μέγα ἀγαθὸν ἀοίκοις ἐνομίζετο. καθάπερ γὰρ οἰκίαν μίαν οἰκοῦντες, καὶ κατὰ πατέρα ἕνα ὄντες, καὶ μιᾶς τραπέζης μετέχοντες, οὕτως ἦκουε τότε καὶ ἐκάστου ἐκκλησίαν. ὃ τοίνυν τοσαύτης ἐκπεσὸν ἀγάπης, πόσοι κακοὶ ἐστί; πῶς οὖν ἐστὶ) μέγα δοκεῖ, ἢ ὃ μηδὲ μέγα τιμᾶσθαι, ὅταν μετ' ἀλλήλων ὦμεν. ὅπερ οὖν ἔλεγεν τιμωρίας ἐστὶ τότε, τοῦτο ἦν τὸ τῶν πολλῶν ψυχὴν τῆς ἀγάπης καὶ χωρὶς τιμωρίας γίνεσθαι, καὶ στέλλεσθαι ἀπ' ἀλλήλων εἰκῇ, καὶ ἀπὸ ψυχρότητος. ὃ γὰρ πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, ὃ μὴ ἐστὶ) ἀγάπη. τοῦτο πάντα διέλυσε, καὶ ἡφάνισε τὰ σύμπαντα, καὶ λαμπρὰ τῆς ἐκκλησίας, ἐφ' οἷς ἀγαλλεται ἔδει. μεγάλη διδασκάλου παρρησία, ὅταν ἐκ τῶν οἰκείων κατορθωμάτων ἔχῃ τοῖς μαθηταῖς ἐπιτιμᾶν. διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγεν· Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς· Β. Θεσσ. γ. ζ. καὶ τὸ βίου μᾶλλον ὠφέλει διδάσκαλος ἐστί); ἢ τὸ λόγου. μηδεὶς οὖν τοιείτω τοῦτο μεγαλοψυχίας ἐστί). εἰς γὰρ ἀνάγκην καταστὰς τοῦτο ἐφθέγξατο, καὶ πρὸς ὃ κοινὴ χρήσιμον. ὅπου οὐκ ἠτακτήσαμεν, φησιν, ἐν ὑμῖν. ἀπὸ τούτου οὖν ὁρᾶς τὸν ταπεινοφρονοῦντα, καὶ δωρεὰν καλῶς καὶ βιαίαν; οὐκ ἠτακτήσαμεν, φησιν, ἐν ὑμῖν, οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν. δείκνυσιν ἑαυτὸν καὶ πόνῳ καὶ κόπῳ ὄντα, καὶ μή μοι εἴπῃς ὅτι πένητες ἦσαν. οὐδὲ γὰρ πενήτων, ιζ. ἀπαίδευτοι·

Digitized by Google

πάντως διορθώσασθαι βουλόμεθα. οὐκ ἀγνοοῦμεν γὰρ τὸν ζῆλον τὸν ὑμέτερον τὸν ἐπιτιμήσεως. εἰπὲ γάρ μοι, εἰ ζηλωτὰς εἴχες ἀδελφούς, ἆρα οὐ πᾶσι δῆλος ἂν εἴης λιμῷ τηκόμενος; οὐκ ἔγωγε οἶμαι· ἀλλ' ἴσως καὶ ἐρρύθμισας αὐτούς.

14 Εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν, διὰ τῆς ἐπιστολῆς. Ὅρα τὴν φιλοστοργίαν τοῦ Παύλου· οὐκ εἶπεν, ὁ παρακούων, ἐμοὶ παρακούει· ἀλλ' ἡρέμα αἰνίττεται. Τοῦτον σημειοῦσθε. Ὥστε μὴ λαθάνειν τοῦτον πίστιν προστίθησι. Μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ. Οὐμικρὰ παίδευσις ἡ αὐτη. Εἶτα πάλιν· Ἵνα ἐντραπῇ, φησιν. ὅπως οὖν ἀφήσει τι φαῦλον προσελθεῖν. ὥσπερ γὰρ εἶπον, εἴ τις μὴ ἐργάζεται, μηδὲ ἐσθιέτω, δεδικαίωται μὴ λιμῷ ἀπόλωνται, ἐπήγαγεν, ὑμεῖς δὲ τὸ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακήσητε· οὕτως εἶπεν, ἵνα μάθωσι, καὶ μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, εἶτα δείσας μὴ τοῦτο αὐτοὺς ἐκκόψῃ αὐτῶν τῆς ἀδελφότητος (ὁ γὰρ ἀπογνοὺς ἑαυτὸν, τοχὺς ἀπολέσῃ μὴ μεταλάβωσι παῤῥησίας) ἐπήγαγε·

15 Καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν.

Διὰ τοῦτο δίκαιον ἐπὶ μεγάλοις ὥρισε κατ' αὐτῶν τιμωρίας, τῷ τῆς παῤῥησίας αὐτοὺς ἀποστερεῖσθαι. Εἰ γὰρ καὶ ὁ εἷς μυρίων πολλῶν λαμβάνουσι καιρικὴν ἄξιον, ὅταν καὶ ἐπιτιμῶντες παῤῥησίαν ἔχωσι καὶ τύπτωνται, πόσου εἰκὸς τοῦτον; πῶς ἱκανοὶ δάκνειν ψυχάς; Εἰ γὰρ μέτοχοι κακοηθείας διδόντες, ἢ ζηλοτύπου ἐμπειρίαν τοῦ λαμβάνεσθαι (μὴ γὰρ μοι τοῦτο τὴν αἰκισμὸν ἐπαγάγῃ εἰπών, ἀλλὰ τοῦτο τὴν πίστιν) εἰ καὶ ἔμψυχοι ἐπιτιμᾶν διδόντες, τί οὐκ ἂν εἰργάσαντο; πόσης οὐκ ἂν ἦν τιμωρίας ἄξιον; ἡμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὡς τὰ μέγιστα ἠδικημένοι, οὕτω τοῦτο προσαγορεύοντες ὑβρίζομεν, ἀποστρεφόμεθα. οὐ δίδως· τί καὶ λυπεῖς; νουθέτησον, εἶπεν, ὡς ἀδελφοὺς, οὐχ ὑβρίζειν ὡς ἐχθρούς. ὁ Ⓜ ἀδελφὸς νουθετῶν, οὐ δημοσίᾳ τοῦτο ποιῶν, οὐκ ἐκπομπεύων τὴν ὕβριν, ἀλλὰ ἰδίᾳ καὶ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς, καὶ ἀλγῶν, καὶ δακνόμενος, καὶ δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἀπὸ ἀδελφικῆς τοίνυν παῤῥησίας, ἀπὸ ἀδελφικῆς νουθετοῦμεν τὴν αἱρέσεως· μὴ ὡς ἀλγοῦντες ὑπὲρ τῶν ἰδίων, ἀλλ' ὡς ἀλγοῦντες ὑπὲρ τῶν ἐκείνου προδεδωκότων τὴν ἐκκλησίαν. ἐπὶ τί ὁ κέρδος; Εἰ γὰρ καὶ μὴ τὰ δικαια ὑβρίζεις, λυμαίνῃ τῇ τῆς δόξης ἡδονῇ. ὅταν οὖν μάτην λοιδορῇς, καὶ ὑβρίσῃς, πόσον οὐκ εἰργάσω κακὸν Ⓜ ἄθλιον ἑαυτὸν καὶ παλαίσαντα; προσπλῆξαι ὡς ἐλεεινοτάτοις προδοσίαις λαβὼν ἡμείωσε τὴν πληγὴν ἀπῆλθε, καὶ μᾶλλον ἐδάκρυσεν. ὅταν γὰρ ἀναγκάζηται διὰ τὴν ἐναντίαν προαιρεσιν, διὰ τοῦτο προσαπτῇ ὑβρίζηται, ὅσα πόσον τὴν ὑβρίζοντα ἕξαι ἡ τιμωρία. Ὁ ἀτιμάζων πάντα, φησι, παῤῥοξύνει τὸ ποιήσαντα αὐτόν. Εἰπὲ γάρ μοι· αὐτὸς αὐτὸν ἀφῆκε τυπτῆσαι διὰ σέ, ἵνα σὺ ἔχῃς θεραπεύειν σαυτὸν, καὶ σὺ τὸν διὰ σὲ πεινῶντα ὑβρίζεις; πόσης ἀγνωμοσύνης ταῦτα, πόσης ἀχαριστίας τοῦτο τὸ ἔργον; νουθετεῖτε, φησιν, ὡς ἀδελφούς· ἐὰν μὴ τὰ δικαια νουθετῶσι ἐκέλευσεν. ὅταν οὖν καὶ χρεὼν τὰ δίκαια ὑβρίζωμεν, τίς ἡμῖν ἔσται ἀπολογία;

16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διαπαντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. Ὅρα πῶς, ὅταν τὰ προσακτία ἐπάγωμεν, ὑπισχνεῖται αὐτὰ τῇ διαλύσει, καθάπερ τινὰ σύμμαχα τὴν ἀποτιθέσθαι τοῖς τὴν δίκην καὶ τὴν ἱκετηρίαν. δῴη ὑμῖν, φησι, τὴν εἰρήνην ἐν παντὶ τρόπῳ. ὅπῃ γὰρ ἀπὸ τούτων εἰκὸς μάχας γίνεσθαι, ἐκείνων τὰ πρακτέα χειρίζομεν, τούτων τι οὐκέτι ὁμοίως τοῖς ἐναντίοις προσηκόντων, εἰκότως τοῦτο ἐπηύξατο ἡμῶν, δῴη ὑμῖν εἰρήνην τὴν εἰρήνην διαπαντός. τοῦτο γὰρ ὅτι ὁ ζητούμενον, ὥστε ἀεὶ ἔχειν αὐτήν. τί ἐστι, ἐν παντὶ τρόπῳ; πανταχοῦ βούλεται εἰρηνεύειν, ὥστε μηδαμοῦ ἔχειν φιλονεικίας ἀφορμήν. πανταχοῦ γὰρ εἰρήνη καλόν, ὅπου γε καὶ τὸν ἔξω. ἄχυρα

9 Οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς.

10 Καὶ γάρ, ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο προηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. Ὅρα πῶς οὐ μόνον τῇ προστάξει ἐπιστολῇ πρόσωπα ἐξεῖ
β. Θεσ. δ'. ι. πως πρὸς τούτων ὠφελήσεται, ὡς ὅταν λέγῃ, Παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἀδελφοί, πε- 5.
ιβ. ειστεύειν μᾶλλον ἢ φιλοπονεῖσθαι, ἢ οὐδαμοῦ, προαγγέλλομεν, οὐδέ, οὐ νουθετοῦμεν τῷ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ἐπὶ φόβῳ ἐστὶ, καὶ κίνδυνον ἔχει, ἀλλ' ἀφειδοῦσι φησὶ καὶ φιλοπονεῖν, ὃ ἐπὶ ἐσχάτου προσκέπτεται, ἵνα ἀδιαφόρως, φησὶ, ἀφεστᾶτε· οὐ- 9
χαῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ', Εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, φησὶ, μηδὲ ἐσθιέτω. Εἰ γὰρ Παῦλος ἀναγκαῖον οὐκ ἔχων, ἀλλ' ἀξιοπίστου ἔχων ἐργάτου, καὶ τηλικούτου ἔργου 10
αἰσχύνεται, ὥστε ἐργάζεσθαι, καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐργάζεται, ἀλλὰ νύκτα καὶ ἡμέραν, ὥστε δυνάσθαι καὶ ἑτέροις ἐπιχορηγεῖν, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ἄλλους ἐχέτω τοῦτο ποιεῖν.

11 Ἀκούομεν γάρ τινας ἀφιστασθαι τῶν ὑμῶν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ
α. Θεσ. δ. ιε. περιεργαζομένους. Τοῦτο οὐχαῦθα· οὐκ ἦν τὸ πρόσταγμα, ἵνα δι' ἀκριβείας, φησὶ, 15
Πεφ. α. λε ἀφιστασθε τοὺς τοιούτους· πόσους ἂν εἶχεν; ἴσως οὐδὲν οὐδέπω τοιοῦτον ἐν γένοιτο. Ἐν γὰρ ἀλλαχοῦ μακαρίους ἔλεγε· Μακάριοί ἐστι μᾶλλον διδόναι, ἢ λαμβάνειν. Ὃ δὴ, δι' ἀκριβείας ἀφιστασθε, ἀφεῖ ἀταξίας ἐστί. διὸ καὶ ἐπήγαγε· ἵνα μηδενὸς χρείαν ἔχητε. οὐχαῦθα δὲ καὶ ἑτέρας ἀναγκαίας οὔσης, ὥστε τὸ καλὸν ποιῆσαι καὶ ἀγαθὸν πρὸς πάντας. προσέτι γάρ φησι, Μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. πάντως γὰρ ⓜ ἐργάσωνται, ἐὰν δυνάμενοι ἐρ- 20
γάζεσθαι, ἀναγκαῖον προσέρχωνται. ἢ δὲ ἐλεημοσυνῶν ἐκείνοις δίδοται μείζοις, τοῖς οὐκ ἰσχύουσιν ἐκ τῆς τῶν χειρῶν ἐργασίας ἐπαρκέσαι ἑαυτοῖς, ἢ τοῖς διδάσκουσι καὶ ὃ πάντων ἀπηλλημένοις
Δευτ. κε. δ. Ματθ. ι. ι. ἐστὶ ⓜ τῆς διδασκαλίας λόγων. Οὐ γὰρ φιμώσεις, φησὶ, βοῦν ἀλοῶντα· καὶ ἄξιος ὁ ἐργάτης τῆς μισθοῦ αὐτοῦ. ὥστε οὐκ οὖν ἀργὸς ἐστὶν ἀλλ' ἐργασίας, ἢ ἐργασίας μεγάλης ἀπολαμβάνει ⓜ μισθόν. Ὃ δὲ βούλεται ἀφιστασθαι, ἀργεῖν ἐστὶν, οὐκ ἔστιν ἔργου χρεία. ἐργασίαν 25
γὰρ φησιν οὐχαῦθα τὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν. ἢ ἵνα μηδὲν τοιοῦτον ὑποτοπήσῃς, ἐπήγαγε· μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.

12 Τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν, ἢ παρακαλοῦμεν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ σφόδρα κατήφατο, πρωτοπειράσεσθαι βουλόμενος ποιῆσαι τὸ λόγον, ἐπήγαγε, διὰ τοῦ Κυρίου, πάλιν ὃ ἀξιόπιστον ἢ φόβερον ταύτην δηλῶν. Ἵνα μὲν ἡσυχίας 30
ἐργαζόμενοι, ⓜ ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσι. Διὰ τί μὴ εἶπεν, Εἰ δὲ μὴ ἀτακτοῦσι, τί ἐφεύρωσαν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' ἀμφότερα ἅπαντα, ἢ δὲ ἡσυχία ἐστὶ, ἢ ὃ ἐργάζεσθαι; ὅπερ βούλεται αὐτοὺς ἐργαζομένους τρέφειν ἑαυτούς. τοῦτο γάρ ἐστι, ὃ, ἵνα ⓜ ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσι, τοῦτέστι, ⓜ ἐξ οἰκείων πόνων, ἀλλὰ μὴ ⓜ ἀλλοτρίων, ⓜ ἀπὸ τοῦ προσαιτεῖν σκιρτεύ- 35
ζόμενοι.

13 Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. Ὅρα πῶς διὰ πάντων καταπλάθη τὰ παλαίσματα τὰ πατερικά. οὐκ ἔχουσι θεραπεύω τὴν ὑποτιμήσιν προσαγαγεῖν, ἀλλὰ πάλιν αὐτὸν πλέκουσι. καὶ ὅρα μὲν ὅσης συνέσεως. οὐκ εἶπε, πλὴν συγχώσκετε αὐτοῖς, ἕως αὐ διορθώσωνται· ἀλλὰ τί; ὑμεῖς δὲ τὸ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακήσητε. εἶλεω δὲ μοι, φησὶ, ἀπ' αὐτῶν καὶ ὑποτιμᾶτε αὐτοὺς, μὴ μὴν ἀφείδητε λιμῷ διαφθαρῆναι. τί 40
οὖν, φησὶν, ἂν ἔχωσι τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀφροσύνην ὑποτιμῶμεν ἀργῶν; ὑπὲ τούτου φάρμακον προσενέγκῃς, φησὶν, εἶπον, ὅτι εἶλεω ἀπ' αὐτῶν, τοῦτέστι, μὴ μεταδίδωτε αὐτοῖς πρήσεως, σὺ δίκνυθι ὅτι ὀργίζεσθε. ἢ μᾶλλον ἢ τοῦτο. τοιαύτη γὰρ ἡ πρὸς ⓜ ἀδελφοὺς τῆς ὑποτιμήσεως, οὐ

χ. ασύλλη
χ. ὑν

Κυρίῳ, πάλιν, τουτέστι, τῇ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ πιστεύομεν. πάλιν αὐτὸν καθαρὸν, ὃ πολλῶν ἁμαρτιῶν ἐστί. Εἰ δὲ μὴ γὰρ εἶπεν ὅτι πιστεύομεν ὑμῖν, ἵνα μὴ ὑπερηφανίαν μέγα, ἀλλ' οὐκ ἂν ἔδειξεν αὐτὸν ἀξιαρκῆ εἰς Θεὸν ἅπαντα. Εἰ δὲ εἶπε, πεποιθαμεν ὑμῖν ἐν Κυρίῳ, ὅτι φυλάξει ὑμᾶς, ἢ μὴ προστίθησι, ἐφ' ὑμᾶς, ἢ ὅ, ἃ παρηγγείλαμεν ποιῆτε καὶ ποιήσετε, δεχομένους δὲ αὐτὸν ἐπαίνου, ὃ πολλῶν ὅτι τιμῆς τοῦ Θεοῦ ῥίψας δείκνυμι. διὸ μὴ γὰρ ὃ πολλῶν ἐπ' αὐτοῖς ῥίπτει, ἀλλ' ἐνεργοῦντας καὶ αὐτὸν, τοῖς πόνοις ἐμβεβηκότας, καὶ τοῖς ἀγῶσι. καὶ δείκνυσι σοφῶς, ὅτι εἰ καὶ δεκτὴ ἡ δεήσις ἡμῶν οὖσα, ἀλλ' ὅμως χρὴ δίκαιόν τι αὐτοῖς εἶναι, καὶ μέχρι τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς εἰς ἐπαφὰς δοὺς παῤῥησίαν ἡμῖν συμπαθείας. ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ. ἐγκωμιάζει πάλιν αὐτὸν, καὶ βύσσαν, τὴν κεκαθαρμένην αὐτοῦ δύναμιν. ὅπερ γὰρ μέλλει ἐμβαίνειν εἰς ὀπτίμησιν, τοῦτο αὐτὴν προετοιμάσει τὰς καρδίας, τοῦ τε λόγου, ὃν θαῤῥοῦσιν ἀκούσονται, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὴν βύσσας ἀπαντᾶν, καὶ τοῦ πάλιν αὖθις ἐπιδέχεσθαι μυρία ἀγαθά. ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν, φησὶ, τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. πολλὰ γὰρ ὄντα τὰ προκατέποντα ἀπὸ τῆς ἀγάπης· ἃ πολλαὶ αἱ ἐκβολὴ ἐξείλκυσαν αἰτιαμά. [ἡ] προσποιοῦνται δὲ τὴν μεμονωμένην κακίαν, καθάπερ λοιπὰς δυναμένους χρῆσθαι ἐπαφίσαι ἡμῖν τῇ ψυχῇ, ἢ ἀπορίᾳ ὑπολαμβανομένῃ, ἕλκει ἢ σύρει ἢ μὴ βουλομένους ἑκόντων. ἔτι τὰ κενοδοξία, ἢ θλίψεις ἢ πολλάκις, ἢ πειρασμοὶ προσίστανται ἡμῖν. ὅθεν τοῦτο καθάπερ λοιὸς πνεύματος τοῖς τοῦ Θεοῦ δεόμεθα βοηθείας, ἵνα ἡμῖν ὁ ἴσος ὥσπερ ἐκ τοῦ πνεύματος σφοδροῦ πνεύματος προσπεμφθῇ πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. μὴ γάρ μοι ἄπιστος, ὅτι ἀγαπᾷ αὐτὸν ἢ ἐκ τοῦ ἐμοῦ τοῦτο. ταῦτα ῥήματα ὅτι ὅθεν τὸ ἔργον δόξον, ὡς ἀγαπᾶς αὐτὸν ἐκ σαυτοῦ. ἐκ δὲ ἐργάζεσθαι ἀγάπησον, ἢ τότε πίστευε, ὅτι καὶ ἐκ σαυτοῦ ἀγαπᾷς. ὁ δὲ χρημάτων μὴ καταφρονῶν ὅθεν τοῦ Θεοῦ, πῶς σαυτὸν καταφρονήσεις; πῶ δὲ λέγω χρημάτων; ὁ πλουτεῖν μὴ καταφρονῶν, ὃ καὶ χωρὶς τοῦ ἀπαγμάτων τοῦ Θεοῦ ἴδοις ποιῶν, πῶς καταφρονήσεις σαυτοῦ; καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν, φησὶ, τοῦ Χριστοῦ. τί ἐστιν, Εἰς τὴν ὑπομονὴν; ἵνα ὑπομένῃς ὡς ἐκεῖνος ὑπέμεινεν, ἢ ἵνα ἐκεῖνα προσπάθωμεν, ἢ ἢ ἵνα διὰ ὑπομονῆς ἀναδυώμεθα αὐτὸν, τουτέστιν, ἵνα ἐμπροσθέσθαι ὦμεν. ὅπερ γὰρ πολλὰ ἐπηγγείλατο, ἢ αὐτὸς ἤρξατο κρῖναι ζῶντας ἢ νεκρούς, ἀναμένωμεν αὐτὸν, καὶ ὑπομένωμεν. εἴθα δ' ἂν ὑπομονὴν λέγῃ, πολλοὺς θλίψεσι κεῖσθαι. τοῦτο γὰρ ὅτι ἀγαπᾷ Θεοῦ, ὃ ὑπομένει, καὶ μὴ θορυβεῖσθαι.

30 Παραγγέλλομεν ὑμῖν, ἀδελφοὶ, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν παρέλαβον παῤ ἡμῶν. Τουτέστιν, οὐχ ἡμεῖς ταῦτα λέγομεν, ἀλλ' ὁ Χριστός. τοῦτο γὰρ ὅτιν, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὅτως εἰπὼν, τὸ φοβερὸν τῆς παραγγελίας δείκνυσι. διὰ τοῦ Χριστοῦ, φησὶ, παραγγέλλομεν. οὐκ ἄρα ὁ Χριστὸς παρεσύταξεν οὐδαμοῦ ὀργῆν. στέλλεσθαι ὑμᾶς, φησὶν, ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ, μὴ μοι πλούσιον εἴπῃς, μὴ μοι πένητα, μὴ μοι ἄλλον. τοῦτο ἀταξία ὅτι. περιπατοῦντος, φησὶ, τουτέστι, βιοῦντος, ἢ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν παρέλαβον παῤ ἡμῶν. παράδοσιν τὴν διὰ τῶν ἔργων φησὶ, καὶ κυρίως τοῦτο καὶ λέγει παράδοσιν.

7 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν,

40 8 Οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος. Καίτοι εἰ καὶ ἔφαγον, οὐκ ἐῶ δωρεάν. Ἄξιος γάρ, φησὶν, ὁ ἐργάτης τῆς μισθοῦ αὐτοῦ. Matth. 10.

χ. ἄρτον

Ἀλλ' ὁ κόπῳ καὶ μόχθῳ, νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενος πρὸς τὸ μὴ βαρῆσαί τινα ὑμῶν·

ὁ πλῆθος, ἢ πολλαπλάσιον ἡμέσθαι, ἢ ἀπαιρεῖν. ἢ γὰρ πατέρες, κἂν τοῖς τῆς πολυπαιδίας πολλάκις κινδυνεύομεν, ὅμως σοδεῖα βάλλεται ἀποδοχῆς. πρόσχα ἡμῖν ἢ ὑμῖν ἴσα, ἢ αὐτὰ τὰ κεφάλαια τῶν ἀγαθῶν. οὐ μὴν πλείονος μὲν ἐγὼ δαψιλείας, ὑμᾶς δὲ μὴν ἐλάττονος μετέχομεν τῆς ἱερᾶς τραπέζης, ἀλλ' ὁμοίως ἑκάτεροι ταύτης ἐφαπτόμεθα. Εἰ δὲ ἐγὼ πρεσβύτερος, σοδεῖ τοῦτο μέγα, ἐπεὶ ἢ ὁ τοῖς παισὶν ὁ πρεσβύτερος πρότερος τοῦ χρόνου ἐκτείνει εἰς τὸν ἔσχατον, ἀλλ' ὅμως σοδεῖ πλέον πρὸς τοῦτο γίνεσθαι, ἀλλὰ πρόσχα ἴσα ἡμῖν. ἡ σωτήριος ἢ ἡ σωμέχουσα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ζωὴ μὴ τῆς αὐτῆς ὑμῖν ἑκατέροις δίδοται. οὐχ ἑτέρᾳ μὲν ἐγὼ πρεσβεύω, ἑτέρᾳ δὲ ὑμεῖς, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ μετέχομεν πάντες. Ὁ βάπτισμα δὲ οὐδὲν ἔχομεν ἑκάτεροι πλέον ἡμῶν ἑκάτερος· ὅτι τὸν αὐτὸν βασιλέα σεσύφαμεν ἑκάτεροι· ἀδελφοὶ ὁμοίως ἐσμὲν τοῦ Χριστοῦ· πρόσχα ἡμῖν κοινά. πολὺ οὖν ὁ πλέον ἐμοῦ; ἐν ταῖς φροντίσιν, ἐν τοῖς πόνοις, ἐν ταῖς μερίμναις, ἐν ᾧ ἀγρυπνῶ ὑπὲρ ὑμῶν. ἀλλ' ὅσον ταύτης τῆς ἀληθείας ἥδομαι· ἐπεὶ ἢ μήτηρ ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν παιδῶν, ἥδεται τῇ ἀληθείᾳ. φροντίζω γὰρ τῶν τεθνεώτων, ἢ διαφαίνεται ὅτι ταῖς φροντίσι κεῖται τὸ φροντὶς καθ' ἑαυτὸ πικρόν· ἀλλ' ὅταν γε ὑπὲρ παίδων ᾖμεν, πολλοῦ ἔχει τὸ ἡδονικόν. πολλοὺς ὑμῶν ἐλύπησα, ἀλλὰ μὴ. ταῦτα αἱ ὠδῖνες. ὅτι μὲν γὰρ τῶν σωματικῶν μητέρων πρότερον αἱ ὠδῖνες, ἐκ τούτου ὁ τόκος· ἐνταῦθα δὲ μέσης ἑκάστης ἀναπνοῆς αἱ ὠδῖνες, μήπω τῆς μὴ τόκου ἀμοιρῆσαι ἡμᾶς. ἢ ὅτι προθύμως ἐγώ. Εἰ γὰρ ἐκ ἕτερος ἐλύπησε [πολλάκις], ἀλλ' ὅμως ἐγὼ ταῖς φροντίσι προσκόπτομεν. σοδεῖ γὰρ ἐξ ἑαυτῶν ἡμαρτάνειν, ἀλλὰ τῆς χάριτος ὄντι τοῦ Θεοῦ ὁ πόνος. Εἰ δὲ ἀμφότεροι πρὸς πνεύματος πίπτομεν, οὐχ ἁμαρτήσεταί τις ἢ σοῦ πρὸς ἐμοῦ τραχύνεσθαι, ἢ σοῦ πρὸς ἐκείνην ἐμοῦ. ταῦτα δὲ παύσασα σινούσατε, ἐκ χρὴ ὀρέξατε, ἵνα ἢ ὑμῖς καύχημα ἡμῶν ἦτε. ἢ ἡμεῖς ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ἥδιστοι μὴ πρόφασις ἡμᾶς ἀπόσχοι ἰδεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. ε. 3 ΠΙΣΤΟΣ ΔΕ ΕΣΤΙΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ, ΟΣ στηρίξει ὑμᾶς, ἢ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. 4 Πεποίθαμεν δὲ ἐν τῷ Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν ὑμῖν, ἢ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. 5 Ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἢ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

ΟΤι ὁ πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν ἁγίων ὑπηρέτως αὐτοῖς ἀρκεῖν χρή, [ἢ τῇ κακίᾳ πρεσχρέχει,] καὶ μυρίους τῶν εἰς ἀρετὴν φερόντων ἀνταγωνιζόμενα· ὅτι πάλιν ἐργαζομένοις τὰ ἀγαθὰ, καταφερεῖ τῆς συμμαχίας ἐκείνης. μεγάλα μὲν γὰρ δυώμεθα, μεγάλα ἡ ἐσχὴ ἐν ἡμῖν, ἀλλ' ὅταν ἢ ἡμεῖς ἐργαζώμεθα. διὰ τοῦτο ἢ ὁ Παῦλος εὐχόμενος ὑπὲρ αὐτῶν, πάλιν ὁ ἀξιόπιστον ποιῆσαι ἀπὸ τῆς ἐπαγγελίας ἢ φησί· πιστὸς δέ ἐστιν ὁ Κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς, ἢ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Εἰ γὰρ εἵλετο ὑμᾶς εἰς σωτηρίαν, οὐ φύσεται, σοδεῖ ἀφῆσαι πάντας ἀπολέσθαι. ἵνα δὲ μὴ ὀλιγωτέρων εἰς ῥαθυμίαν ἀγάγῃ, ἢ ὅ πρὸς τοῦ Θεοῦ νομίσαντες εἶναι αὐτοὶ καταφρονήσωσιν, ὅρα πῶς ἢ τὸν πρὸς αὐτοὺς συνεργὸν ἀπαιτεῖ, λέγων· πεποίθαμεν δὲ ἐν τῷ Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν, ἢ ποιεῖτε, ἢ ποιήσετε. πιστὸς μὲν οὖν ἐστι, φησὶν, ὁ Θεὸς, ἢ ἐπαγγελλόμενος σῶσαι, πάντας σώσει· ἀλλ' ὡς ἐπηγγείλατο. πῶς δὲ ἐπηγγείλατο; ἐὰν θέλωμεν, ἢ ἀκούωμεν αὐτοῦ· οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ, ὡς ξύλα ἢ λίθοις, ἀργοῦσιν ἡμᾶς. κἀγὼ δὲ καὶ ὁ, πεποίθαμεν ἐν Κυρίῳ,

χ. πατέρες

χ. διὰ τῶν ἢ σχόλια ἐσπουδῶν.

χ. κατεύθυνε

συμμαχήσω ἐν τῷ βοηθήσω. διὸ τὰ ἡμέτερα εὐδοκιμῆ, ἐν τῷ ὑμέτερα λαμπρὰ ἔστω ἐν ὑμῖν· ἵνα ὑπερβολὴν τῆς διδασκαλίας ἡμῶν, εἰς ὑμᾶς ὁ πλοῦτος ἐκχυθῇ. ἄκουε τοῦ σοφοῦ λέγοντος, Μὴ ἐκκενώσῃς περιεργάσεται ⓦ ποιμένες; ἐρᾷς ⓦ Παῦλον ὅπως ἀδιαλείπτως συνεχῶς Ιεζεκ. κδ. β.
τοῦτο τὸ εὐχάς; ἀκούεις ὅτι Πέτρος ὅλως ἐξηράνθη τῷ βασιλικῷ, ὅπου ἐν εὐχῇ ἐκ- Πραξ. ιβ. α.
5 τενὴς ἦν ἡ γενομένη; σφόδρα πιστεύω ὅτι πολλὰ δυνήσεται ὑμῶν ἡ εὐχή, ἐν τοσαύτης συμφωνίας γενομένη. πόσου νομίζετε μέζονι εἶναι τῆς ἡμετέρας σμικρότητος ὁ λόγος δίκην ποτὲ προσεύξασθαι τῷ Θεῷ ἐν ἐκκλησίᾳ; εἰ γὰρ αὐλὸς λόγος ἑαυτὸν πυρρίσαι δυνάμενον οὐκ ἔχω, πολλῷ μᾶλλον λόγος ἕτερον. τὴν γὰρ εὐδοκιμούσαν ὅτι τοῦτο ἐν ἑτέροις ἀξιοῦν ἴλεων γενέσθαι ⓦ Θεόν, τὴν ἑαυτοῖς εὐνοῦν κατασκευάζουσαν. ὁ δὲ καὶ αὐλὸς προσκε-
10 κρουκώς, πῶς λόγος ἄλλου δύναται; ἀλλ' ὅμως ὅλῃ πολλαπλοῖς ὑμᾶς ἐκπλήξομαι παρακλῆσι, ὅπως ἡ ἀγάπη πάντα πλάσῃ, οὐχ ὅτι τῆς ἐκκλησίας μέσοι, ἀλλὰ ἐν κατ' οἶκον, προ τὴν ἄλλων ἁπάντων λόγος τῆς ὑμετέρας ὑγείας τῆς κατ' ψυχὴν, τῆς κατὰ σῶμα ποιοῦμαι τὴν δέησιν. οὐ γὰρ ὅσῳ ὕπνος ἱερεῖ πρέπουσα εὐχὴ ἑτέρα, ὡς τὸ λόγος τὴν τοῦ λαοῦ καλὴν, προ τὴν αὐτοῦ προσέυξαι ἐν εὐτυγχάνει τῷ Θεῷ. Εἰ γὰρ ὁ Ἰωὴλ αἰκάλμενος εὐθέ-
15 ως λόγος τὴν τέκνων τοσαῦτα ἐποίει τὴν ἔρκινθον, πόσῳ μᾶλλον λόγος τὴν πνευματικὴν ἡμᾶς τοῦτο ποιῆσαι ὀφείλομεν; τί δὴ ταῦτα φημι; ὅτι εἰ ἡμᾶς λόγος ἁπάντων ὑμᾶς ποιεῖσθαι δεήσεις ἐν προσευχὰς, κἀκεῖνοι δοῦναι ἀπέχοντες τοῦ μεγέθους τοῦ πράγματος· πολλῷ μᾶλλον δίκαιον ἐν ὑμᾶς τοῦτο ποιῆσαι. ἵνα μὴ γὰρ λόγος πολλῶν ἀξιοῦν, σφόδρα πλημμελὲς καὶ κολλῆς δεόμενον παῤῥησίας· πολλοὺς δὲ ὑμῶν συνελθόντας λόγος εἰς ποιῆσαι τὴν δέησιν, οὐδὲν
20 φορτικόν. οὐ γὰρ τῇ οἰκείᾳ πεποίθασι ἕκαστος ἀρετῇ τοῦτο ποιῆ, ἀλλὰ τῇ πλήθει, ἐν τῇ ὁμοιότητι, ἣν μάλιστα ὁ Θεὸς δυσωπεῖται πάντων. Οπου γὰρ εἰσὶ δύο, ἢ τρεῖς, φησι, συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Εἰ, ὅπου δύο ἢ τρεῖς εἰσι συνηγμένοι, ἐν μέσῳ ἐστὶ, πολλῷ μᾶλλον ἐφ' ὑμῶν. ὁ γὰρ καθ' ἑαυτὸν ἰδιώτης λαβεῖν οὐ δύναται, τοῦτο μὴ τῶν πλήθους εὐχόμενος λήψεται. Τί δέ; ὅτι Εἰ ἐκ μὴ ἡ οἰκεία ἀρετὴ, ἀλλ'
25 ἡ συμφωνία πολλὰ ἔχει τὸ ἰσχύειν. ὅπου ἐμοὶ εἰσι, φησι, δύο, ἢ τρεῖς συνηγμένοι. Τί δὲ Εἶπε, δύο; ἀν γὰρ εἷς ἢ εἰς τὸ ὄνομά σου, τί δὲ μὴ Εἷς ἐκεῖ; ὅτι πάντας ἅμα βούλομαι εἶναι, καὶ μὴ διεστῶτας. συμφερόντως οὖν πάντων ἀλλήλοις, συνδεδεμένους τῇ ἀγάπῃ, μηδεὶς ἡμᾶς χωρίζέτω. Εἴ τις ἐγκλήμα, Εἴ τις λελύπηται, μὴ κατ' ὀργὴν ἐχέτω, καὶ τοὺς ⓦ πλησίον, καὶ τοὺς ἡμᾶς. Ταῦτα ὑμᾶς χρὴ ποιεῖν, προσεύχεσθαι, καὶ ἐγκλημάτων, καὶ ἀπο-
30 λογίας δίκαιος παρ' ἡμῶν. Ελεγξόν, φησι, μήποτε σὺ εἶπον· ἔλεγξον, μήποτε σὺ ἐποίησον· καὶ εἰ ἐποίησεν, ἵνα μὴ προσθῇ. ἢ γὰρ ἀπολογησάμεθα, ἢ καθαιρησόμεθα συγχώρησιν ἢ πίστεως, ἢ πειρώμεθα λοιπὸν μηκέτι ἁμαρτάνειν τοῖς αὐλοῖς. τοῦτο καὶ ὑμῖν συμφέρει, καὶ ἡμῖν. ὑμᾶς μὲν γὰρ ἴσως ἀλόγως ἐγκαλοῦντας, μαθόντες τὸ πράγματος τοῦ ἀληθοῦς, διορθώσεσθε· ἡμεῖς δὲ ἡμαρτηκότες ἀγνοοῦμεν, καὶ διορθούμεθα. ὑμῖν μὲν ὁ συμ-
35 φέρει (καὶ γὰρ πλησία κεῖται τοῖς πρῶτα ῥᾴθυμα ἀεὶ δὲ ἐκκαλλίοσι) ἡμᾶς δὲ ἀποδυόμεθα τὰ ἐγκλήματα, καὶ τι ψευδῆ, καὶ τὸ ἀληθῆ· καὶ μὲν ψευδῆ, ὅτι ψευδῆ ὄντα δίκαιοι, καὶ δὲ ἀληθῆ, μηκέτι ποιοῦντες καὶ αὐτά. πολλὴ γὰρ ἀνάγκη ⓦ τοσούτων φερομένους καὶ ἀγνοεῖν, καὶ ἐξ ἀγνοίας ἁμαρτάνειν. Εἰ γὰρ οἰκίαν ἕκαστος ὑμῶν ἔχων, καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας προσεπικούς καὶ ἀνδράποδα, ὁ μὲν πλεύσοι, οὐ δὲ ἐλεύσοιτο, ὅμως οὕτω διαριθμήσεις ψυχαῖς πολ-
40 λαὶ ἁμαρτάνειν, οὐχ ὡς βάλεται, ἀναγκάζεται, ἢ μὴ εἰδώς, ἢ διορθῶσαι βουλόμενος· πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς δεῖν τοσούτων προσεύξασθαι. καὶ ἐπληθύναμεν ὁ Κύριος, καὶ βλέπησαι ὑμᾶς, οὐ μικροὺς ἐν τῶν μεγάλων. Εἰ γὰρ καὶ μεγάλη ἡ φερομένη ἀπὸ τοῦ πλήθους ζημία, ὅμως οὐ παυόμεθα θρηνοῦντες αὐξηθῆναι τὸν φερομένων τοῦτον ὑμῖν, καὶ ὑπερδοθῆναι τοῦτο

ὃ

χ. ἰωὴ

χ. ποιεῖται

ἀτόπων, φησί, ἡ πικρὰν δὸ θεσπέσιον. οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. ἀρὰ σοὶ τῶν ἀπλεγήτων τῶν κηρύγματος λέγω, σοὶ τῶν αἰχμαλώτων εἰς μαχομένων τοῖς δόγμασι. τοῦτο γὰρ ἠτίζατο εἰπών· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. οὐ καὶ δικαίως ἐγὼ δέ μοι δοκεῖ ἀπιστεῖσθαι, ἀλλὰ σὸν ἀπλέγητος, ἡ ἐμποδίζοντος αὐτῷ τῷ λόγῳ, ὥσπερ τῷ ὁ Ἰουδαῖος, ὥσπερ Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεύς. Λίαν γάρ, φησι, διώκησε τοῖς ἡμετέροις λόγοις· ὡς δὲ σοὶ κληρονομεῖ ἐλεγχόμενος παρεῖναι, ὅτι οὐ πάντων ἐστὶ τὸ γραπτεύεσθαι εἰς τοὺς βασιλείους· ὅτω δὲ αὖθις ἀφ' ὧν βούλεται ῥυαδίως ποιεῖται, εἰσὶ τοιοῦτοί, φησιν, οἷς δέδοται τὸ μὴ πιστεύειν. ἅμα ἡ τοῦτο λέγων καὶ διδάσκει αὐτούς. 6. Τιμόθ. ιε. 3

ΗΘΙΚΩΝ Ἀεὶ μεγάλοι λιμὴν ἦσαν, εἰ γε τοσαύτην εἶχον παῤῥησίαν, ὡς δύνασθαι καὶ τὸ διδάσκαλον κινδύνων ἀπαλλάττειν, καὶ ὀξύμωρεῖν αὐτοῦ τὸ κήρυγμα. ἐκεῖνο δὲ καὶ πρὸς ὑμᾶς λέγεται. μηδὲν ἡμῶν ὑπόπτου καὶ ὑποπτεύετε· μηδὲν ὑμῶν ἐξ ἀμέλειαν ὑποφερόμενον ὑπομείνατε ἡμᾶς τοσαύτης βοηθείας. οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὀργανείας λέγομεν, ἀφ' ἧς Παῦλος ἐλέγετο. ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐδὲ καλέσας τὸν μαθητὰς βουλόμενος, ἀλλὰ τὰ ἔλεγε· ἡμεῖς δὲ καρπώσασθαί τι μέγα καὶ χρηστόν. καὶ σφόδρα πιστεύομεν ὅτι πάντα καταρθώσομεν, ἂν ἐθελήσητε πάντες ἐμοὶ συμμαθεῖν καὶ χεῖρας ἐκτείνειν πρὸς τὴν Θεόν· ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας. ὅταν πολεμῶμεν τοῖς ἐχθροῖς, διὰ χάριν καὶ ἱκετηρίας. εἰ γὰρ τοῖς ὁπλίταις ὅτων ἐπολέμουν οἱ παλαιοὶ, πολλῷ μᾶλλον τοῖς χωρὶς ὅπλων ὅταν δέῃ πολεμεῖν. ὅτως ἐξεπόνησε Ἐζεκίας Ⓜ Ἀσσύριον, ὅτως ὁ Μωϋσῆς Ⓜ Ἀμαλήκ, ὅταν σὺν Ἀσσιμανίᾳ ὁ Σαμουήλ, ὅτως ὁ Ἰσραὴλ σὺν τειάκοντα δύο βασιλεῖς. εἰ εἶδε ὅπλων ἔδεῖ, καὶ σὺ παράταξεως, καὶ μάχης, τὰ ὅπλα ἀφέντες ἐπὶ τὸν θεῖον καταφύγωμεν· ἐκεῖθεν εὐχαὶ μόνον δυνάμεναι τὰ ἀνάγκαια χρὴ, καὶ ὡς πολλῷ μᾶλλον θύεσθαι σήμερον. ἀλλ' ἐκεῖ, φησιν, Ⓜ ἡγούμενοι γὰρ τοῦ λαοῦ παρεκάλουν· σὺ δὲ ἄξιος Ⓜ λαοῦ γὰρ τοῦ ἡγουμένου παρακαλεῖν οἶδα καὶ γε. τότε μὲν γὰρ Ⓜ ἀρχόμενοι καλαίπωρόν τινες ἦσαν καὶ εὐτελεῖς· δίς γὰρ ἀπὸ τῆς παῤῥησίας καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ στρατήγιον ἐσώζοντο μόνης. τοῦτο δέ, ὅτι καὶ τοῦ Θεοῦ χεῖρες ἐπέδωκε, καὶ οἱ τοῖς ἀρχομένοις πολλοὶ, μᾶλλον δὲ πολὺ πλείους εὑρήσομεν τοὺς κατώτους ἐκ πολλοῦ παρεστῶτας τῷ μέσῳ. μὴ δὲ τῆς συμμαχίας ἡμᾶς ἀποστερήσητε ταύτης· αἰσχύνατε τὰς χεῖρας ἡμῶν, ἵνα μὴ ἐκλύωνται· ἀκούσατε δὲ τοῦ ἡμῶν, ἵνα μὴ ἐμφορῆσθε· παρακαλεῖτε Ⓜ Θεὸν, παρακαλεῖτε ἀλλήλους τοῦτο. ἐστὶ μὲν οὖν γὰρ ἡμῶν ὁ νικόμενος· ὁ δὲ πᾶν γὰρ ὑμῶν ἐστί. εἰς γὰρ ὁ ὑμῶν χρήσιμον καὶ μέγα, καὶ τὰ ὑμέτερα μεμεμαθήκαμεν. παρακαλεῖτε ἕκαστος ἡ ἰδίᾳ, ἡ κοινῇ. ὡς Παῦλον λέγοντα, ἵνα ὁ εἰς ἡμᾶς χρήσιμα ἀφ' πολλῶν εὐχαριστηθῇ γὰρ ἡμῶν, τουτέστι, ἵνα πολλοὶς δῶ τὸν χάριν. εἰ δέ τι ἀθεσπίστως καταδίκους αὐδρας εἰς ἀπαγομένους εἰς θάνατον δῆμος παρεσταλῶν ἐξετάσαντο, εἰς ὁ πλῆθος δυσωπηθεὶς ὁ Βασιλεὺς τὸν γνώμην ἀνέδετο· πολλῷ μᾶλλον εἰς ὑφ' ὑμῶν ὁ Θεὸς δυσωπηθήσεται, οὐ τῷ πλήθει, ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ. σφοδρὸν γὰρ ἡμῖν Ⓜ πολέμιον ἐχομεν. ὑμῶν μὲν γὰρ ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ μεμέμνηται εἰς φεύγει· ἡμῖν δὲ τὰ πάντων ἐμόν. εἰς ὃ μέρος ἐξήκαμεν τὸν πολέμιον ὃ ποιοῦμεν, σφοδρότερον καθ' ἡμῶν ὁ Διάβολος ὁπλίζεται. καὶ γὰρ οὐ τοῖς πολεμίοις περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τὸν γραπτὸν καταδέδυκε ὁ διάπυρος ὅπου χρεία. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ πάντες Ⓜ συναθροίζεσθαι πρόκεινται. Διὰ τοῦτο πολὺς ὁ ζήρυθος, ἀξελέγχων αὐτὸν ἑκάστου ἐπιχρώσεως, καὶ ταῖς ἀσπίσι παῤῥιφαίνοντος πάντων, τὸν ἑκάστου βουλόμενος Διασῶσαι καθαρόν. ἀκούσατε τί φησι πρὸς Ⓜ Δαβὶδ ἅπας ὁ δῆμος. οὐ γὰρ Δαβὶδ ἑαυτὸν παρακαλῶν ταῦτα λέγω (μὴ γένοιτο μέμηνα) ἀλλὰ δῆμε φιλοστοργίαν πρὸς ἄρχοντα δέησαν βουλόμενος· Μὴ ἐξέλθῃς, φησὶν, εἰς Ⓜ πόλεμον μεθ' ἡμῶν, ἵνα μὴ σβεσθῇ ὁ λύχνος τοῦ Ἰσραήλ. ὅρα δὲ πόσην φειδοῦς Ⓜ γέγονε εἶχον. σφόδρα δέομαι τῶν ὑμετέρων εὐχῶν. μηδύς με, ὅπερ ἔφην, ἐξ ἀμελείαν ὑποφερόμενον ἀφαιρεῖσθε ταύτην τὴν

συμμαχίαν

1. Κορ. α. ια. 3. Βασ. κα. ζ. 6. Ζαχαρ. ιγ. 7. ζωστ. ιχ.

ματος, τυτέστι, ἁγιάσαι ἀφ' πνεύματος ϗ πίστεως ἀληθοῦς. ἁγιάσαι ὑμᾶς ἀφ' τοῦ πνεύματος. Τοῦτο γὰρ ἡμῖν δῆλόν ἐστι τὰ σωτηρικὰ τῆς σωτηρίας· οὐδαμοῦ ἀπὸ ἔργων, οὐδαμοῦ ἀπὸ καυχημάτων, ἀλλὰ ἀφ' πίστεως ἀληθείας. ἰδοὺ ὅ, τε, πάλιν, ἀφ' ὅτου. τὸ ἁγιασμῷ πνεύματος, φησι,

14 Εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς ἀφ' τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐ μικρὸν ϗ τοῦτο, εἰ αὐτῷ δόξαν τινὰ ἡμετέραν σωτηρίαν ὑπάρχει ὁ Χριστός. δόξα γὰρ τοῖς φιλαυθρώποις, ὃ πολλοὶ εἰσὶν σωζομένοις. ἆρα μέγας ἡμῖν ὁ Κύριος, εἰ ὅσων ἐφίεται τῆς σωτηρίας ἡμῶν· μέγα δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐργαζόμενον ἡμῖν ἁγιασμόν. ἀφ' ποίου περίεστιν εἰπεῖν τινὰ πίστιν, ἀλλ' ἁγιασμόν; ὅτι ϗ μὴ ἁγιασμοὶ πολλῆς αὐτῆς εἰσὶ διάμεσα, ὥστε μὴ παραλυθῆναι. ὁρᾶς πῶς σώζει αὐτοὺς δείκνυσιν ὤν, ἀλλὰ ὃ πρὸς τὸ Θεοῦ;

15 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, ϗ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. Ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι οὐ πάντα διὰ ἐπιστολῆς παρεδίδοσαν, ἀλλὰ πολλὰ ϗ ἀγράφως· ὁμοίως ϗ καλῶς, ϗ τοῦτό ἐστιν ἀξιόπιστα. ὥστε ϗ τὴν παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας ἀξιόπιστον ἡγούμεθα. παράδοσις ὅστι, μηδὲν πλέον ζητεῖ. δείκνυσιν ἐνταῦθα πολλοὺς ὄντας τοὺς παραλυομένους.

16 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ϗ ὁ Θεὸς ϗ πατὴρ * ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, ϗ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν ϗ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι,

17 Παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, ϗ στηρίξαι ἐν παντὶ ἔργῳ ϗ λόγῳ ἀγαθῷ.

Πάλιν εὐχὴ μὴ παύσασθαι· τοῦτο γὰρ ὅστις ὅσους βοηθεῖ. ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, φησι, ϗ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν ϗ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι. ποῦ νῦν εἰσιν οἱ ὑπὸ ἐλαττόνων, ὅπου μὴ πατέρα ἐν τῇ χάριτι τοῦ λυτρωτὴν ὀνομάζει; ἰδοὺ γὰρ ἐν τοῦτῳ τοιοῦτοί ὅστι. αὖθις φησι πρῶτον, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· εἶτα, ὁ Θεὸς ϗ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, ϗ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν. ποίαν δὴ ταύτην; τὴν ἐλπίδα τῶν μαθητῶν. ὁρᾶς πῶς ἐν ταῖς εὐχαῖς ἀφήκησιν αὐτοῖς τὰ ἀφίσιμα, τὰ τῆς κηδεμονίας τοῦ Θεοῦ τῆς ἀφάτου πηγῆς ἐπέχυσε, ϗ τιμήσει; παράκλησιν, φησίν, ὑμῖν τοῦ καρδίας ἐν παντὶ ἔργῳ ϗ λόγῳ ἀγαθῷ· τυτέστι, ἀφ' παντὸς ἔργου ϗ λόγου ἀγαθοῦ. χρείαν γὰρ αὕτη παράκλησις, ὃ μὴ μίσει πασῶν πηγῶν βάλεσθαι, ἀλλὰ ἐν τῷ Θεῷ δεκτῶ. ὅρα πῶς αὐτοῖς καταστέλλει τὸ φρόνημα. ὁ δὲ δοὺς παράκλησιν, φησι, ϗ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, ἅμα ϗ εὐέλπιδας ἐκ τῆς μαθητῶν ποιῇ. Εἰ γὰρ τοσαῦτα χάριτι ἔδωκε, πολλῷ μᾶλλον τὰ μέλλοντα. ἐγὼ μὲν οἶδα ὅτως εἶπεν, φησι, ὃ ἐν παντὶ τοῦ Θεοῦ ὅστι. στηρίξαι, βεβαιῶσαι, ὥστε μὴ σαλεύεσθαι, μηδὲ παραλύεσθαι. ἐν γὰρ ἡμῖν, ϗ αὐτὸ τοῦτό ὅστιν. ὥστε ἐν δογμάτων, ἐν πραξέων ἔνεκεν. τοῦτο γὰρ ἐστι παράκλησις, ὃ ἐπανείληφα. ὅταν γὰρ ἡς μὴ παράφρων, πάντα, ὅσα ἐν πάθῃ, μὴ πολλῆς φέρει τῆς μεθυμίας· ὡς ἐκεῖ παραλυθῇ ἡ δίκαια, ἐνδεῖ λοιπὸν ἐργάσεται τῶν ἀγαθῶν, ἐν ἡμιάμαν πράξεων, ἀλλ' ὡς αὖθις ταῖς χάρισι σαλευθῇ, ἄτοπ ἐν ψυχὴ παραλύεται, ὅταν μὴ πίστις θυμῷ ἦ, ὅλη ὅπου ἂν χρηστοὶ ἀπόστολοι τύποι.

1 Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχῃ ϗ δοξάζηται, καθὼς ϗ πρὸς ὑμᾶς. Αὐτὸς μὲν οὖν προσεύχεται περὶ αὐτοῦ, ὥστε σπεύδειν. αἰτεῖ ἐν ἵνα πρὸς αὐτοῦ, προσεύχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ ἀξιοῖ, οὐχ ἵνα μὴ κινδυνεύῃ (εἰς τοῦτο γὰρ ἔκειτο) ἀλλ' ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχῃ ϗ δοξάζηται, καθὼς ἐν πρὸς ὑμᾶς. ϗ μετ' ἐγκωμίου ἡ αἴτησις. καθάπερ, φησί, ἐν πρὸς ὑμᾶς.

2 Καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων ϗ πονηρῶν ἀνθρώπων. οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. Τοῦτο δηλοῖ τὸ ὅστι ἐν τοῦ αὐτοῦ κινδύνους. διὸ μάλιστα αὐτοῦ παρεκάλει. ἀπὸ τῶν ἀτόπων,

χϛ΄. γ.

* τοῦ κυρίου

γ΄. Παρακαλέσαι χ. στηρίξαι

χ. ἐ κίτως ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἀθλητὴς μὴ κλῶς τὸν τῆς ἀγωνίας πόνον προσδοκᾶσθαι τὸ χαίρειν ἀκίνητος,

ἵνα μὴ ἀπατηθῶσιν ⸂καὶ τότε. καὶ πέρασί, φησι, ψεύδεις· ἤτοι διεψευσμένοις, ἢ εἰς ψεῦδος ἄγουσι.

10 Καὶ σὺ πάσης ἀπάτης τῆς ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις.

Τί οὖν σεσωφάρησαι, φησὶν, ὁ Θεὸς τοῦτο ἠθέλησε; καὶ ποία αὕτη οἰκονομία; πῇ ὁ κέρδος τῆς ἐκείνου προαιρέσεως" ὅτι λύμη ἡμῖν προσῆλθεν; μὴ φθονηθῇς, ἀγαπητὲ, ἀλλ' ἄκνει λέγοντος αὐτῷ, σὺ τοῖς ἀπολλυμένοις ἰσχύει· οἱ, εἰ καὶ μὴ πρεσβύτερος ἐκεῖνος, οὐκ ἂν ἐπείσθησαν. τί οὖν ὁ κέρδος, φησὶν, ὅτι αὐτοὶ ὕστεροι ⸂ἀπολούμενοι ὑπεσημειώσαντο. πῶς; ὅτι εἰ καὶ μὴ ἦλθεν ἐκεῖνος, οὐκ ἂν ὑπῆρξαν τοῦ Χριστοῦ. ἔρχεται οὖν ἐλέγξων αὐτούς. ἵνα γὰρ μὴ μέλλωσι λέγειν, ὅτι ὑπὲρ Θεὸν ἔλεγεν ἑαυτὸν ὁ Χριστὸς, καίτοι γε οὐδαμοῦ εἰπὼν φανερῶς, πλὴν ἀλλ' ὑπὲρ ⸂μὲν τούτων ἐκήρυξεν, οὐκ ὑπῆρξαν, ὑπὲρ ἧκουσαν ὅτι εἷς Θεὸς ἐξ οὗ τὰ πάντα, ἀφ' τοῦτο οὐκ ὑπῆρξαν· ταύτην οὖν αὐτῶν τὴν πρόφασιν ὁ Αντιχριστος ἀναιρήσει. ὅταν γὰρ ἔλθῃ ἐκεῖνος, ⸂ὃς οὐδὲν ὑπεπάτησε γυναῖς, ἀλλὰ πάντα προῆκται, ἀπὸ σημείων μόνων ψευδῶν πίστιν ὑπῆρξαν, ἀπορράψει ὁ τόμος αὐτοῖς. Εἰ γὰρ τῷ Χριστῷ οὐ πιστεύεις, πολλῷ μᾶλλον οὐκ ἐκείνῳ τῷ Αντιχρίστῳ πιστεύσεις. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἔλεγε τὰ παρ' ἐκείνου πεπεμφθαι, οὗτος δὲ τοιοῦτος. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Χριστὸς, Ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς, καὶ οὐκ ἐδέξασθέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. ἀλλὰ σημεῖα εἰδόμεθα, φησίν. ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῦ Χριστοῦ μείζονα πολλά, καὶ μεγάλα· οὐκοῦν πολλῷ μᾶλλον αὐτῷ πιστεύσαι ἐχρῆν. καίτοι καὶ μὴν τούτων πολλὰ προεῤῥήθη, ὅτι ὁ δῶμος, ὅτι ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὅτι ἡ προαιρεσία αὐτοῦ κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ· διὰ δὲ ἐκείνου ⸂καὶ σωτηρία, ὅλη σωτηρία, ὅλη μυεία ἀγαθὰ κομίζει.

Διὰ δὲ τὸν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς,

11 Διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει·

12 Ἵνα κριθῶσι πάντες ⸂μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ. Ἵνα κριθῶσιν. οὐκ εἶπεν, ἵνα κολασθῶσι (καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς τοῦτο ἐμάθομεν καλεῖσθαι) ἀλλ' ἵνα κριθῶσι, τουτέστι, καταγνωσθῶσιν ὅτι τῇ δικαστηρίῳ τῷ φοβερῷ, εἰς ὃ εἰσὶ αὐτοὶ ἀναπολογήτως. τίνες δέ εἰσιν οὗτοι; αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀπέκλεισαν ἑκόντες, ⸂μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ. ἀγάπην ἀληθείας, ⸂τοῦ Χριστοῦ καλεῖ. διὰ τοῦτο γάρ, φησι, τοῦ ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο. ἀμφότερα γὰρ ἦν, καὶ δι' ἀμφότερα πρόκειται, καὶ ἀγαπῶν τὸν ἀληθῆ, καὶ ὑπὲρ ἀληθῶν πραγμάτων. ἀλλ' εὐδοκήσαντες, φησὶν, ἐν τῇ ἀδικίᾳ. ὅτι γὰρ λύμη τὸν διάβολον ἦλθε, καὶ ἀδικήσων αὐτούς. τί γὰρ οὐκ ἐργάσεται τότε; πόσα κακὰ, πόσα βασανιστήρια ἐπάξει, καὶ φόβου. Φοβερὸς ἔσται πάντοθεν, ἀπὸ τῆς ἐξουσίας, ἀπὸ τῆς ὠμότητος, ἀπὸ τῶν ⸂θαυμάτων ὑπερβαλλόντων. ἀλλὰ μὴ δείσῃς· ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, φησὶν, ἔξει τὸν ἐχθρόν. καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἠλίας ἦξει τότε (τοῦτο πίστει ἀσφαλίζόμενος. καὶ τοῦτο ὁ Χριστὸς φησι, Ἠλίας ἔρχεται, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. ⸂διὰ τοῦτο εἴρηται καὶ Ἰωάννῃ ὅ, Ει δυνάμει καὶ πνεύματι Ἠλίου. ὅτι γὰρ σημεῖα εἰργάσατο, καθάπερ Ἠλίας, ὅτι θαύματα. Ἰωάννης μὲν γὰρ, φησὶ, σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν· πάντα δὲ, ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου, ἀληθῆ ἦν. πῶς οὖν ἐν δυνάμει καὶ πνεύματι Ἠλίου; τουτέστι, τὸν αὐτὸν ἀνδρισάμενον παῤῥησίαν. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος πρόδρομος τῆς πρώτης παρουσίας, ὅτω καὶ οὗτος πρόδρομος ἔσται τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου αὐτοῦ παρουσίας, καὶ εἰς τοῦτο φυλάττεται. μὴ τοίνυν δείσωμεν. κατίσχυσε τῶν ἀκροατῶν τὸν ἀγῶνα, οὐκέτι ἐποίησε μικρὰ τὰ πρόσταγματα νομίζειν, ἀλλ' εὐχαριστίας ἄξια. διὸ καὶ ἐπήγαγεν

13 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπαρχὴν εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, καὶ πίστει ἀληθείας. Πῶς εἰς σωτηρίαν ἦλεν; διὰ τοῦτο εἶπεν, ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος,

5 κ. ἐπὶ λίαν τῆς ἡμετέρας γένοιτο ἡμᾶς;

Ιωαν. ε. μγ.

Ματθ. ιζ. ια. Μαρκ. θ. ε. Λουκ. α. ιζ. Ιωαν. ι. μα.

κ. Χριστοῦ

Λογ. ἡ 6 ΚΑΙ ΝΥΝ ΤΟ ΚΑΤΕΧΟΝ ΟΙΔΑΤΕ, ΕΙΣ
ΤΟ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ (7 Τὸ γὰρ μυστήριον
ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται)
8 Καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ
πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας
αὐτοῦ· 9 Οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ.

ΑΠιστίαν ἄν τις φοβοῖτο εἰκότως, τί ποτέ ἐστι, τὸ κατέχον, καὶ μὴ
ταῦτα μαθεῖν, τί δήποτε ἀσαφῶς οὕτως αὐτὸ πέφηνεν ὁ Παῦλος. τί
δήποτ' οὖν ἐστι τὸ κατέχον ἀποκαλυφθῆναι αὐτόν, τουτέστι, τὸ κω-
λύον; ἢ τὸ πνεύματος τοῦ ἁγίου φασίν, ἢ τὸν Ρωμαϊκὸν
ἀρχόν· οἷς ἔγωγε μάλιστα πείθομαι. Διὰ τί δ' οὐκ εἶπεν εἰ τὸ πνεῦμα ἐβούλετο
εἰπεῖν, οὐκ ἂν εἶπεν ἀσαφῶς, ἀλλὰ φανερῶς, ὅτι καὶ νῦν αὐτὸ κα-
τέχειν τὸ πνεύματος χάριν, τουτέστι, τὰ χαρίσματα. ἄλλως τε ἔδει ἤδη καταγνῶσθαι,
εἰ καὶ ἔμελλε τῶν χαρισμάτων ἐκλείπόντων καταγνῶσθαι. ἐκ γὰρ πάλαι ἐκλέλοιπεν.
ὅπερ καὶ περὶ τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς τοῦτό φησιν, εἰκότως ἠξίωτο, καὶ πῶς φησὶ σεσωσισμέ-
νους. οὐδὲ γὰρ ἐβούλετο παντελῶς ἔχθρας ἀναδέχεσθαι, καὶ μίσους καὶ δύσνους. εἰ γὰρ εἶπεν,
ὅτι μικρὸν ὕστερον κατελυθήσεται ἡ Ρωμαίων ἀρχή, πάνυ θᾶττον ἂν αὐτοὶ καταρυξαν, ὡς
λυμεῶνα, καὶ τῶν πιστῶν ἀπωλέστην, ὡς ὅτι τάχιστα ζωῆς, καὶ στρατιωτῶν. Διὰ τοῦτο οὐκ
εἶπεν ὅτως, ἀλλ' ἵνα μὴ παχέως ἴσχωσι, κατὰ μικρὸν καὶ αὐτὸ λέγει· ἀλλὰ τί; εἰς ὃ ἀποκαλυφθῆναι
αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ, φησί. τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας. Νέρωνα λέ-
γεσθαί φησιν, ὡσανεὶ τύπον ὄντα τοῦ Ἀντιχρίστου. καὶ γὰρ οὗτος ἐβούλετο νομίζεσθαι Θεός. καὶ
καλῶς εἶπε τὸ μυστήριον. ἀνόμως γὰρ φανερῶς, ὡς ἔφθην, οὐδὲ ἀπαρυθριασμένως. εἰ γὰρ περὶ
τοῦ χρόνου ἐκείνου ἀθύρεθη, φησὶν, ὡς ἀπολοῦντος τὸν Ἀντιχρίστου ἐλπίπτοντος τὸ κακόν, τί θαυ-
μαστὸν, εἰ ἤδη ἦν; οὕτω δὴ σεσωσισμένους εἶπε, καὶ φανερῶς αὐτοὺς οὐκ ἠθέλησε ποιῆσαι,
καὶ Διὰ δηλῶν, ἀλλὰ παιδεύων ἡμᾶς μὴ ταχείας ἔχθρας ἀναδέχεσθαι, ὅταν μηδὲν ἡ ὃ κα-
τεπείγει. ὅταν δὲ ἐκ τούτου φησὶ· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· τουτέστι, ἡ ἀρχὴ ἡ Ρωμαϊκὴ ὅταν ἀρθῇ ἐκ μέσου, τότε ἀκέραιος ἥξει. καὶ Εἰκότως. ἕως γὰρ ἂν
ὁ τούτης ἡ τῆς ἀρχῆς φόβος, οὐδεὶς τολμήσει καταγνῶναι. ὅταν δ' αὕτη καταλυθῇ, ἐ-
πιθήσονται τῇ αἰτίᾳ, καὶ τῶν τῶν αἱρετικῶν, καὶ τῶν τῶν Θεοῦ ὑπομενόντων ἀρπάσαι ἀρ-
χήν. ὥσπερ γὰρ αἱ περὶ τούτου καταλύθησαν βασιλεῖαι, οἵδε ἡ Μήδων ὑπὸ τῶν Βαβυ-
λωνίων, ἡ Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν, ἡ Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων, ἡ Μακεδόνων ὑπὸ Ρω-
μαίων· οὕτω καὶ αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐκέτι καθέξει.
Ἐ ταῦτα μὴ πολλῆς τῆς ἀσαφείας ὁ Δημιουργὸς ἡμῖν ἐβούλετο τιθέναι. καὶ τότε, φησὶν,
ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος. καὶ τί μὴ τοῦτο; ἐκεῖνος ἡ ἐβούλετο. ἐπάγει γάρ· ὃν ὁ Κύ-
ριος Ἰησοῦς, φησὶν, ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ
τῆς παρουσίας αὐτοῦ· ὅ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ. καθάπερ γὰρ πῦρ ἐπελ-
θὸν ἁπλῶς τὰ μικρὰ ζωύφια καὶ περὶ τῆς παρουσίας αὐτοῦ παρρησιάζεται καρκαί, παῖς καὶ
ἀναλίσκει· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ὡς ὑπεραγαλλιᾶται μόνον ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἀντιχρίστου ἀναλώ-
σει. ἐρκεῖ παρῆσαν αὐτὸν, καὶ τὰ ταῦτα πάντα ἀπόλωλε. φησὶ τὸν ἀπάτην, καὶ φανεὶς
μόνον. εἶτα δηλοῖ τίς ἐστι τοῦτο, ὃ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ·

Ἐν πάσῃ δυνάμει, φησὶ, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύδους· Τουτέστι, πᾶσαι ὑπο-
δύεται δυνάμει, ἀλλ' οὐκ ἀληθεῖς, ἀλλὰ περὶ ἀπάτην τὰ πάντα. ταῦτα περὶ ἦν,

ἵνα

κ. τοῦτο

κ. παῖς εἰ-
κὼν τὸ τ
πάσης.

ἀκούσεσι. ὁ προσέχοισι, οὐκ εἰσοῦσι ὅτι πρὸς ⳩ Θεὸν εἰσέρχονται, ὅτι αὐτὸς αὐτοῖς διαλέγεται. ὅταν γὰρ ἀκούσας ὁ ἀναγινώσκων λέγῃ, τάδε λέγει Κύριος· καὶ ὁ διάκονος ἐκὼς ὑπεσυμίζῃ πάντας, οὐ τῷ ἀναγινώσκοντι τιμὴν ποιῶν τοῦτο φησι, ἀλλὰ δι' ἐκείνου πᾶσι διαλεγόμενος. εἰ ἤδεσαν ὅτι Θεὸς ἐν τοῖς τοῦτα λέγων διὰ τοῦ προφήτου, πάντα ἂν ⳩ τὸν φόβον ἔρριψαν. εἰ γὰρ δεχόμενοι αὐτοὺς διαλεγομένους οὐκ ἀνέχονται ἔξω προσέχειν, πολλῷ μᾶλλον τοῦ Θεοῦ. ἡμεῖς ἐσμὲν ἀνάξιοι, ἀγαπητέ· ἡμεῖς δὲ τὰ ἡμέτερα λέγομεν, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ. ὑπεσταλαί καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ ὄρους ἤκουσαν ἀναγινώσκοντος. εἰπέ δή μοι, παρακαλῶ· εἴ τις ἄρτι πρῶτον ἡμῶν πάντων εἰσῆλθεν ἔχων ζώνην χρυσῆν, καὶ ἁπλοῦς ὢν ἐν ζωῇ ἔφησε πεμφθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως τοῦ ὑπὲρ τῆς γῆς, καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἅπασαν τὴν ὑπεστολὴν κομίζειν πρὸς πᾶσαν ἀναγκαίαν, ἆρα οὐκ ἂν ἅπαντες στενάξαιμεν; ἆρα οὐκ ἂν καὶ τοῦ μακαρίου μὴ παρακαλουμένου πολλῷ πλείονα τὴν σιγὴν; ἔγωγε οἶμαι. ἐν γὰρ ἤκουσα ὑπεστολαὶ βασιλέως ἀναγινωσκομένων τοῦτο. εἶτ' ἄν μή τις παρὰ βασιλέως ἦκεν, πάντες προσέχετε· παρὰ δὲ τοῦ Θεοῦ ἦκε, καὶ οὐκ ἔστιν οὕτως φθέγγεται ὁ προφήτης, καὶ οὐδεὶς ὁ προσέχων; ἢ οὐ πιστεύετε, ὅτι παρὰ τοῦ Θεοῦ ταῦτα τὰ λεγόμενα; ὑπεσταλαὶ αὗται εἰσὶ πεμφθεῖσαι παρὰ τοῦ Θεοῦ. εἰσερχώμεθα τοίνυν μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ μετὰ φόβου ἐπακούωμεν τῶν λεγομένων. τί εἰσέρχομαι, φησι, εἰ οὐκ ἀκούω ἴσως ὁμιλητοῦ; τοῦτο παίζεται καὶ διέφθορε. πῶς γὰρ χρεία ὁμιλητοῦ; ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ῥᾳδιουργίας αὕτη ἡ χρεία γέγονε. ἀλλὰ τί γὰρ ὁμιλίας χρεία; πάντα σαφῆ ἐν βίβλοις ἐστὶ παρὰ ταῖς θείαις γραφαῖς· πάντα τὰ ἀναγκαῖα δῆλα. ἀλλ' ὅπως τέρψεώς ἐστι ἀκροατής, ἀλλὰ τοῦτο καὶ ταῦτα ζητεῖται. εἰπέ γάρ μοι, πόθεν κήρυκα λόγου Παῦλος ἔλεγεν; ἀλλ' ὅμως τὴν οἰκουμένην ἐπέτρεψε. ποῖος ἦν Πέτρος ὁ ἀγράμματος; ἀλλ' οὐκ οἶδα, φησί, τὰ τῶν θείας γραφὰς κείμενα. ἀλλὰ τί οὐκ οἶδας; μὴ γὰρ Ἑβραῖοι, μὴ γὰρ Ῥωμαῖοι, μὴ γὰρ ἑτερογλώττων εἶρηται; οὐχὶ Ἕλλησι λέλεκται; ἀλλ' ἀσαφῶς, φησί. ποῖον ἀσαφές, εἰπέ μοι; οὐχὶ ἰσοτιμία ἐστί; τὰ γὰρ σαφῆ οἶδας, ἵνα καὶ τὸν ἀσαφῆ ἐρωτήσῃς. μυρία ἰσοτιμία ἐστὶν ἐν ταῖς γραφαῖς. εἰπέ μοι μίαν ἐξ ἐκείνων. ἀλλ' οὐκ ἐρεῖς. προφάσεις ταῦτα, καὶ λόγοι. καθ' ἡμέραν, φησί, τὰ αὐτὰ ἔστιν ἀκούειν. τί γάρ, εἰπέ μοι, ἐν τοῖς θεάτροις οὐ τὰ αὐτὰ ἀκούεις; ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις οὐ τὰ αὐτὰ ὁρᾷς; τὰ γὰρ σώματα πάντα οὐ τὰ αὐτὰ ἐστίν; ὁ γὰρ ἥλιος οὐχ ὁ αὐτὸς ἀεὶ ἀνατέλλει; ἐφαῖς γὰρ ἂν ταῖς αὐταῖς χρώμενος; ἐβουλόμην σε πυθέσθαι, ὅπως τὰ αὐτὰ λέγεις ἀκούειν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἰπέ μοι, ποίου προφήτου ἐστὶ τὸ χωρίον ὃ ἀναγινωσθέν, καὶ ποίου ἀποστόλου, ἢ ποίας ὑποστολῆς· ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ἀλλὰ δοκεῖς ξένων ἀκούειν. ὅταν μὲν οὖν ῥᾳθυμῆσαι θέλῃς, τὰ αὐτὰ λέγεις εἶναι· ὅταν γὰρ ἐρωτηθῇς, ὡς οὐδέποτε ἀκούσας διέκεισαι. εἰ τὰ αὐτὰ ἐστίν, ἐχρῆν αὐτὰ εἰδέναι· σὺ γὰρ ἀγνοεῖς. θρήνων ἄξια τὰ πράγματα, θρήνων καὶ ὀδυρμῶν, ὅτι εἰς κενὸν θρυλούμενος θρυλούμενα. ταύτην μάλιστα ἐχρῆν προσέχειν, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐστίν, ὅτι οὐδένα πω ἔγνωμεν υἱὸν πόνων, οὐδὲ ξένα τινὰ καὶ συλλαγμένα λέγομεν. τί οὖν; ὅταν ἑκάστα τὰ αὐτὰ λέγῃς εἶναι, τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ αὐτὰ ἐστίν, ἀλλ' ἀεὶ ξένα λέγομεν, τούτοις προσέχετε; οὐδαμῶς. ἀλλ' ἐπεὶ μὲν εἴπωμεν, ἆρά τι οὐδὲ ταῦτα κατέχετε; ἅπαξ, φησὶν, ἀκούομεν, καὶ πῶς ἔνι καταφρεῖν; ἐπεὶ δὲ εἴπωμεν, ἐκείνοις ἆρά τι προσέχετε; φατὶ, ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγεται· ἐν παντοδαπῇ ῥᾳθυμίας καὶ σκέψεως τὰ ῥήματα. ἀλλ' ἵνα προσχωρήσωμεν ταῦτα ἅπαντες, ἀφῶμεν ἐς καιρὸν, ὅτε θρηνήσομεν εἰκῇ, καὶ μάτην· ἐπειδὴ νῦν γέγονεν. ἀλλὰ γέγονε σὺ ταῦτα μεταποιήσασθαι, καὶ μὴ στενάξωμεν καὶ μὴ βλασφήμως προσέχωμεν τοῖς λεγομένοις, ἀλλὰ τὴν ἀγαθὴν ἔργων κατόρθωσιν ἐπιζητῆσαι, καὶ μὴ πάσης ἀκριβείας ⳩ ἑαυτὸν βίον ἀφῆναι, ἵνα δυνηθῶμεν ὑπιτυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

ἐστι, ὑμᾶς δὲ ποιεῖ καὶ λειπομένους, τῇ μνήμῃ τῶν ἔργων ἐπιδικνυσθαι τὸν καρπόν, καὶ ἀκμῆτας παρέχοις δύνασθαι. ἄκανθα γὰρ ὄντως ὁ πλοῦτος, τὰ τίκτα καρπὸν ἔχων, δυσείδης δὲ ὀφθῆναι, καὶ χρήσασθαι ἀηδής, λυπῶν τὸν ἀπολαύοντα, καὶ μόνον αὐτὸς τὸν ἔχων καρπόν, ἀλλὰ καὶ τῶν βλαστάνοντι ἐμποδίζων. τοιοῦτόν ἐστιν ὁ πλοῦτος· οὐ μόνον αὐτὸς οὐ φέρει καρπὸν ἀρίστον, ἀλλὰ δὲ τὸν βουλόμενον κατέχων ἐμποδίζει. ἀλύπων εἰσὶ δὲ φασι αἱ ἀκανθαι καμήλων· πυρὸς [εἰσι] βρῶσις καὶ δαπάνη τοῖς τοῦδε χρήσιμοι. τοιοῦτον καὶ ὁ πλοῦτος, τοῖς τοῦδε χρήσιμος, ἀλλ' ἢ τοῖς τὸ καῦσαι κάμπτοντι, τοῖς δὲ τὴν ἡμέραν ἀνάψαι ἐκείνην τὴν ὡς κλίβανον καμοῦσαν, τοῖς δὲ θρέψαι καὶ ἄλλα παθήματα κάμπτοντα καὶ ὀργήν. τοιοῦτοι γὰρ καὶ ἡ τρώγουσα κάμηλος καὶ ἀκανθας. λέγεται γὰρ ὑπό τῶν τοιαῦτα εἰδότων μηδὲν εἶναι ἐν τοῖς κτίσεσιν οὕτω βαρύμηλον καὶ δύσθυμον καὶ μνησίκακον, ὡς ἡ κάμηλος. τοιοῦτος ὁ πλοῦτός ἐστι· τὰ ἄλογα πάθη τρέφει τῆς ψυχῆς, τὰ δὲ λογικὰ κατεσθίει καὶ διαπίνει, καθάπερ ὅπερ τῶν ἀκανθῶν. σκληρόν τί ἐστι καὶ πρᾶγμα τὸν ἄνθρωπον, αὐτόματον φύεται. ἴδωμεν δὲ καὶ πῶς φύεται, ἵνα ἐκκόψωμεν αὐτό. ἐν τοῖς ἀπόκρημνοις τῶν χωρίων, ἐν τοῖς λιθώδεσιν, ἐν τοῖς ξηροῖς, ἔνθα νοτὶς οὐκ ἔστιν. ὅταν οὖν πρᾶγμα ἢ ἀπόκρημνος, τοιοῦτος, μυελήμων, ἢ ἄκανθα φύεται ἐν αὐτῷ. ἀλλ' ὅταν αὐτὰ ἐκκόψαι βούλωνται γεωργῶν παῖδες, οὐ σιδήρῳ τοῦτο ποιοῦσι, ἀλλὰ πῶς; πῦρ ἐπαφιέντες, οὕτω πᾶσαι ἐξέλκουσι τὴν κακίαν τῆς γῆς. ὅπερ γὰρ οὐκ ἀρκεῖ τὸ τιμωρεῖσθαι, τῆς ῥίζης κατα μυόμενος, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ῥίζαν ἐξελεῖν (ἀπὸ γὰρ τῆς κακίας σπαραττόμενοι τὴν γῆν, καθάπερ ἰοὶς λοιμοὶ εἰς σῶμα ἐνσκήψαντος ἔπιθέντες τὰ λύψαντα) πᾶσαν ἐκείνην τὴν νοτίδα τῶν ἀκανθῶν ὁ πῦρ ἀνῶγει ἀναμφίλυτον, ὥσπερ πιαίνουσαν, ἐξέλκει ἀπὸ τῆς δριμύτητος τῶν λαγόνων τῆς γῆς. καθάπερ γὰρ ἡ σικύα ὅπου πρόσφορον πᾶσαν κακίαν ἕλκει πρὸς ἑαυτήν, οὕτω καὶ ὁ πῦρ πᾶσαν κακίαν τὴν ἐκ τῶν ἀκανθῶν ἀνίμαται, καὶ καθαρὰν αὐτὴν ποιεῖ. πόθεν ἔνεστι ταῦτα εἰπεῖν; ὅτι καὶ τὴν πρὸς Ⓜ πλοῦτον συμπαθῆσαι πάντοθεν ἐκκαθαίρει. ἔστι καὶ πρὸς ἡμᾶς πῦρ, ἀπὸ ψυχῆς ταύτην ἕλκον τὴν κακίαν, ὃ τῶν πνευμάτων λέγω. αὐτὸν ἐπαφῶμεν, οὐ τὰς ἀκάνθας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν νοτίδα ἀναλῆψεσθαι δυνησόμεθα· ὡς ἐὰν ὦσιν ἐμπεπυγμέναι, πάντα γῆν ποιεῖν. ἆρα γὰρ εἰσῆλθε πλούσιος εἰς ταῦτα, ἢ καὶ πλουτοῦσα γυνή; καὶ φεύγει πῶς ἀκοῦσαι τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ πῶς ἐπιδείξεται, πῶς εἰς πόμπου καθίσει, πῶς εἰς δόξης πολλῆς, πῶς πᾶσας τὰς ἄλλας ὑπερβαλεῖται τῇ τῶν ἱματίων πολυτελείᾳ, καὶ σχήμασι καὶ βλέμμασι καὶ βαδίσμασι σεμνοτέροις ἑαυτὴν ἐργάσεται. εἰ πᾶσα ἡ φειδὼ καὶ ἡ μέριμνα αὐτῇ, ἆρα εἶδεν ἡ δῆλα; ἆρα ἐπῄσθησται; ἆρα κεκαλλώπισται; ὥστε μὴ σαπτῶσι τὰ ἱμάτια, ὥστε μὴ διαῤῥαγῶσι; καὶ πᾶσα ἡ φειδὼ πρὸς τοῦτο· ὁμοίως καὶ ὁ πλουτῶν ἀνὴρ εἰσέρχεται δείξων ἑαυτὸν τῇ πίστει, καὶ εἰς φόβον καταστήσων διὰ τῆς πολυτελείας τῶν ἱματίων, διὰ τὸ παῖδας ἔχειν πολλούς· καὶ πρέσκηται ἀποσοβοῦντας. οὐ δὲ ἀπὸ πολλοῦ τύφου τοῦτο κατέχει πάθος· ἀλλ' οὔπω οἶδεν ἀνάξιον ἐλευθέρου τὸ ἔργον, ὅτι κεῖται σφόδρα πεπτωκὸς οὐκ αἰσχύνεται τοῦτο πάσχειν, ἀλλὰ τοῖς δούλοις ὑπείκει, τοῖς ἀκολούθοις. τὸ γὰρ τοῦτο πάσχειν, δουλικόν ἐστιν, καὶ ἱπταμένου πόθεν. εἶτα καὶ θηλυμανεῖς βύθιος ἐπισπέρχονται αἱ τῆς οἰκίας φειδοὶ δεισύρουσαι πάντα, ὁ τύφος ὁ κατέχων τὴν ψυχὴν ἐκείνην. κομίζει γὰρ ἐλευθερίαν καὶ ἡμῖν, καὶ τοῦ λαοῦ, πάντα δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι εἰσῆλθεν εἰς Ⓜ τὸ Θεοῦ εἶκον. ὁ δὲ ὕστερον φλεγμαίνων, πῶς δυνήσεται ὑπερπηδῆσαι ποτε; εἰπὲ δή μοι, εἴ τις ἰάτρευσε τραῦμα βαθύτατον, καὶ μὴ χαίρει αὐτῷ Ⓜ ἰατρῷ, ἀλλὰ νομίζει χαρίζεσθαι ἐκείνῳ, καὶ ἀφεὶς φάρμακον αἰτήσας ὅτι τὸ τραῦμα, πρὸς ἰάματα ἀχρεῖον, ἆρα ἀπέλθοι ἂν ὑγιὴς ὁ τοιοῦτος λαβὼν ἀγαθόν; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. τὸ δὲ αἴτιον τούτων ἁπάντων, εἰ βούλεσθε, ἐρῶ. νομίζουσι πρὸς ἡμᾶς εἰσιέναι, ὅταν εἰσίωσι τὰ τοῦδε, νομίζουσι πρὸς ἡμῶν ἀκούειν ἅπερ

λόγου. ὃ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστι· καὶ ὃς πνεῦμα προφητείας ἔχων τοῦτο εἴπῃ, μὴ πιστεύσητε. ὅτι γὰρ ἡμῖν περὶ ὑμᾶς, ταῦτα εἴπατε ὑμῖν. ὥστε ὑμᾶς μεταπίπτεσθαι, ἀφ' ὧν ἐδιδάχθητε. ἢ δεῖ πνεύματος. οὐ ψευδοπροφήτας ὅτῳ κρίνει πνεύματι ἀκαθάρτῳ λαλοῦντας, ἃ περὶ ἐλάλησεν. βουλόμενοι γὰρ ὅτοι μᾶλλον πιστεύεσθαι, ὑ μόνον δεῖ πιθανολογίας ἐπιχείρεσιν ἀπαιτεῖν (τοῦτο γὰρ ἐμφαίνει εἰπών, μὴ πᾶν δεῖ λόγῳ) ἀλλὰ καὶ πιστώσεως ὅπως ἀληθεύει ἐπιδείκνυσι ὡς ἀπὸ τοῦ Παύλου ὃ αὐτὸ τοῦτο δηλοῦσαν. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ ἐμφαίνων ἐπήγαγε, τὸ, μήτε δι' ἐπιστολῆς, ὡς δι' ἡμῶν. πόθεν οὖν τοῦτο αὐτοὺς ἀσφαλισάμενος, ὅπου τὴν οἰκείαν γνώμην ἐκτίθεται, καὶ λέγει·

3 Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον, ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας,

4 Ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς Θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός. Περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου ἐνταῦθα λέγεται, ὑ μεγάλα ἀποκαλύπτει μυστήρια. Τί ὅστιν ἡ ἀποστασία; αὐτὸν καλῶ Ἀντίχριστον ἀποστασίαν, ὡς πολλοὺς μέλλοντα ἀπολλύναι, τὸ ἀφίστασθαι· Μαὶ κεφ. κδ. Ὥστε, φησί, σκανδαλισθῆναι, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. ὑ ἀνθρώπου ἁμαρτίας αὐτὸν καλῶ. μυρία γὰρ ἐργάσεται, ὑ παράσκευάσει ἑτέρους ἐργάσασθαι δεινά. ὁμοίως δὲ τῆς ἀπωλείας φησὶν αὐτὸν, διὰ τὸ τοὺς ἀπόλλυσθαι. τίς δέ ἐστιν; ἆρα ὁ Σατανᾶς; οὐδαμῶς· ἀλλ' ἀνθρώπου τινὰ ὑπερβάλλοντα τὴν πονηρίαν. ὑ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἀνθρώπου, φησίν, ὁ ὑπεραιρόμενος ὅτι πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα. ὑ γὰρ εἰς εἰδωλολατρείαν ἄγει σκῆψις, ἀλλ' αἰτίαθός τις ἔσται, ὑ πάντας καταλύσει τοὺς νόμους, ὑ κελεύσει προσκυνεῖν αὐτὸν αὐτὴ τῷ Θεῷ. καὶ καθεδεῖται εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ὑ τὸν τοῦ Θεοῦ ἱερὸν καταλύσει μόνον, ἀλλὰ ὑ εἰς τὰ πάντα χαλκοῦ ἐκκλησίας. ἀποδεικνύντα, φησίν, ἑαυτὸν Θεόν. οὐκ εἶπε, λέγοντα, ἀλλά, πρόσωπον ἀποδεικνύντα. ὑ γὰρ ἔργα μεγάλα ἐργάσεται, ὑ σημεῖα ἐπιδείξεται θαυμαστά.

5 Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;

Ὁρᾶς ὅτι ἀναγκαίων συνεχῶς ταῦτα λέγει, ὑ ἐπάνοδον τοῖς αὐτοῖς ῥήμασιν; ἰδοὺ γὰρ ὑ πρότερος ἤκουσαι ταῦτα λέγοντος, ὑ πάλιν ἐδιδάχθησαι ὑπομνήσεως. καθάπερ γὰρ πρὸς α. Θεσ. γ. δ. τοὺς θλίβεσθαι ἀκούσαντας (Καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν, φησὶ, πρὸς ὑμᾶς προελέγομεν ὑμῖν, ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι) ὅμως ἐπιλάθησαι, καὶ πάλιν αὐτοὺς ἀνείζω διὰ τῶν γραμμάτων· οὕτω καὶ πρὸς τοὺς τῆς πλουσίας τοῦ Χριστοῦ ἀκούσαντας πάλιν ἐδίσιον γραμμάτων τοὺς ῥυθμιζόντων αὐτούς. ὑπομιμνήσκει γοῦν αὐτοὺς, καὶ δείκνυσι ὅτι οὐδὲν ξένοι λέγει, ἀλλ' ἅπερ ἀεὶ ἔλεγε.

ΗΘΙΚΟΝ Καθάπερ γὰρ ὅτι τοὺς γεωργοὺς τὰ σπέρματα καταβάλλεται μὲ ἅπαξ, οὐ μόνον ὁ διὰ παντὸς, ἀλλὰ πολλοὺς διὰ τοὺς συγκαταβαίνοντας, καὶ μὴ τοῦ γῆν αἱμαχλεύσαντας ἀναστέλλοντα τὰ καταβεβλημένα, τοῖς σπερμολόγοις ὁμοίους ἑαυτοὺς· οὕτω δὲ ἡμᾶς, μὴ τῇ συνεχῇ μνήμῃ τὰ καταβληθέντα ἀναστέλλοντα, εἰς ἕτερα πάντα ἐρρίψαμεν. ὑ γὰρ ὑ ὁ διάβολος ἁρπάζει, ὑ ἡ ἡμετέρα ῥᾳθυμία ἀπόλλυσι, ὑ ἥλιος ξηραίνει, ὑ ὕπνος ὑπικλύζει, τὰ ἀκάνθαι ἀποπνίγουσιν. ὥστε οὐκ ἀρκεῖ μόνον ἅπαξ καταβαλόντα ἀπηλλάχθαι, ἀλλὰ πολλῆς διὰ παντὸς ἀγρυπνίας τοῖς μέλλουσι τὸν καρπὸν συγκομίζειν, ἀποσοβοῦσι τὰ πετεινὰ, τὰς ἀκάνθας ἐκκόπτουσι, τὰ πετρώδη γῆς πληροῦσι πολλῆς, πᾶσαι λύμαι κωλύουσι ὑ ἀποτυγχάνουσι ὑ αἱμαχλοῦσι. ἀλλ' ὅτι μὲ τῆς γῆς ὃ πάντα τοῦ γεωργοῦ ζητεῖ. ἄψυχος γὰρ ἐκείνη κατέχεται, πρὸς ὃ παθεῖν ἕτοιμος οὖσα μόνον. ὅτι δὲ τοιούτης τῆς γῆς τῆς πνευματικῆς οὐδαμῶς. ὑ τὸν διδασκάλων ὅστι ὃ πάντα· ἀλλ', εἰ μὴ ὃ πλέον, ὃ γοῦν ἴσον ὑ τοῦ μαθητοῦ. ἡμᾶς μὲν οὖν καταβαλεῖν ὅστι πάν-

ες,

πακρίνοιτο, μὴ μακαρίζε μηδένα πρὸ πλούτου. καὶ γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δείκνυται ⓐ πιστεύσαντες. Εἰ; ὁ καὶ προσευχόμεθά, φησι, πάντοτε περὶ ὑμῶν, Ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει. Ἵνα ἀξιώσῃ, φησὶ, ὑμᾶς τῆς κλήσεως, δυνατὸς ὅτι πολλοὶ καὶ ἀπιστήσαν. Διὰ τοῦτο ἐπήγαγε, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης. ἐπεὶ καὶ ὁ παράδοξά ἡμᾶς ἐν διδυμώδους σκληρῆς, ἀλλ' οὐκ ἔμεινεν ἐν τῇ κλήσει. Διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον γέγονεν ἀπόλυτος τῆς κλήσεως τῆς εἰς ⓦ συμφώνια. ἐπεὶ καὶ αἱ πέντε παρθένοι σκληθησαν (Ἐγείρεσθε, φησὶν, ὁ νυμφίος ἔρχεται) καὶ προεκαύσαντο, ἀλλ' οὐκ εἰσῆλθον. δηλοῖ Matth. 25.
δοῦλον ποίαν κλῆσιν λέγει, ἐπήγαγε· καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει. Ταῦτον ζητοῦμεν τὴν κλῆσιν, φησὶν. ἔσται πάντως ῥῆμα αὐτοῦ καταγέλως. ἵνα γὰρ μὴ τῇ τοῦ ἐγκωμίου ὑπερβολῇ χαυνωθῶσιν, ὡς μεγάλα καταρθώσαντες, καὶ ῥᾳθυμήσωσιν, δείκνυσιν ὅτι ἔτι αὐλοῖς λείπει, ἕως ἂν ὦσιν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ. ὅπερ καὶ Ἐβραίοις γράφων ἔλεγε· Οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. Ἐβρ. ιβ. δ.
Εἰς πᾶσαι, φησὶν, εὐδοκίαν· τουτέστι, ἀρέσκειαν, πρᾶσιν, πλεονεξίαν. ὥστε ἔλεγε, ἵνα τὸ πίστωμα τοῦ Θεοῦ γένηται, ἵνα μηδὲν ὑμῖν λείπῃ, ἵνα ὡς βούλεται ἕκαστος ᾖτε. καὶ ἔργον, φησὶ, πίστεως ἐν δυνάμει. τί ἐστι τοῦτο; ἡ ἀνταπόκρισις τῶν διαγμῶν, ἵνα μὴ σκανδαλίζηται, φησὶν.

12 Ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁρᾷς· Εἶπεν ἐκεῖ δόξαν, εἶπε καὶ τοῦτο. Εἶπεν ὅτι αὐτοὶ δοξάζοι), ὥστε καυχᾶσθαι. Εἶπεν ὁ πολλῷ πλέον ἐστὶν, ὅτι ⓒ ⓦ Θεὸν δοξάζουσιν. Εἶπεν ὅτι ἀπολήψονται τὴν δόξαν ἐκείνην· ἀλλὰ καὶ τοῦτό φησι. τοῦ γὰρ διαστῆναι δοξαζομένου, καὶ ⓐ δοῦλοι δοξάζονται. ⓐ γὰρ τὸ διαστῆναι δοξάζοντες, πολλῷ μᾶλλον αὐτοὶ δοξάζονται καὶ χαίρετε τούτῳ. δόξα γάρ ἐστιν ἡ ἐλπὶς ἡ ἐν Χριστῷ, καὶ πάντα τὸν δόξαν ὃ προσῆλθε κόσμῳ. καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἀπιστοῦμεν, τοσούτῳ μᾶλλον χαίρομεν λαμπρότερον. Εἶτα πάλιν δείκνυσιν ὅτι καὶ τοῦτο αὐτὸ τοῦ Θεοῦ ἐστι, φησὶ κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· τουτέστι, ταῦτην τὴν χάριν ἡμῖν αὐτὸς ἔδωκεν ὁ Θεός, ἵνα δοξάζηται ἐν ἡμῖν, καὶ δοξάζηται ἡμᾶς ἐν αὐτῷ. πῶς δοξάζεται ἐν ἡμῖν; ὅτι σοφοὶ αὐτοῦ προσημώμεθα. πῶς δοξαζόμεθα ἐν αὐτῷ; ὅτι δυνάμει ἐλήφαμεν παρ' αὐτοῦ ὥστε μηδὲ ἐνδιδόναι τοῖς ἐπαγομένοις δεινοῖς. ἡμεῖς γὰρ ἐστὲν πειρασμὸς συμβῇ, καὶ ὁ Θεὸς δοξάζεται, καὶ ἡμεῖς. αὐτοὶ μὲν γὰρ δοξάζουσιν, ὅτι ὕπως ἡμᾶς θεωρῶσιν· ἡμᾶς δὲ θαυμαζόμενοι, ὅτι ἀξίους ἑαυτοῦ προεκαύσαμεν. τέλος δὲ ταῦτα ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

κ΄. ὑπὸ

κζ΄.

1 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ κζ΄.β.
ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν,

2 Εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοός. Πότε μὲν ἦς αἰσθάσεως, σὺ δὲ εἶπας ὅτι ἤδη ἐσχάτη ἐστὶ, εἶπε. καὶ ἡμῖν, φησὶ, ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν. ἐμμελῶς τοῦτο. φᾶς πῶς καὶ ἡ παρουσία πάλιν μετ' ἐγκωμίου καὶ προσδοκίας, ὡς πάντας μᾶλλον ἡμῶν αὐτὴν φαίνεσθαι ⓦ Κύριον καὶ τοῦ ἁγίους πάντας; περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ οὖν ταῦτα λέγει), καὶ περὶ τῆς ἐπισυναγωγῆς τῆς ἡμῶν. ἡμεῖς γὰρ ταῦτα ἐσμεν. ἐπ' αὐτῷ τοίνυν αὐτὴν· Εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι, φησὶ, ταχέως ὑμᾶς. Μήτε θροεῖσθε, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι' ἐπιστολῆς, ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Εἰ ταῦτα δοκεῖ μοι ἀρίστως ἔχειν ἵνα ἐπιστολὴν πλάσαντες δόλῳ ἀπὸ τοῦ Παύλου, καὶ ταύτην ἐπιψευσάμενοι λέγῃ, ὡς ἄρα ἐφέστηκε τοῦ Κυρίου ἡμέρα, ἵνα πολλοὺς ἐπιθῇ πλανήσωσιν. ὥστε δεῖ μὴ ἀπατηθῆναι, ἀσφαλίζεται αὐτοὺς ὁ Παῦλος δι' ὧν γράφει καὶ φησὶ μὴ θροεῖσθε μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ

* ἐς ἐπίδειξιν τῆς αἰσθήσεως.

τοιγε πολλῶ ἡμῶν ἐκεῖνος δίδωσι προθυμίαν, ἡ οὐκ αἰαρπάζει ἡμας ὁ τῆς μέσης ἁμαρτήματος· ἀλλ' ἀφίησιν ἀποδύσασθαι, ἡ ὑποδῆναι εἰς αὖθις ἡκόντων σφαλιμπόμενοι ἡ ἀγαθότης ἐκείνη ἡ ἡ φιλανθρωπία. ἀλλ' ὁδὶ χξζ πλείων. ὄχι τοῦτο μείζων ἡ πηγεία· ἀλλα μὴ ἡλιόιτο ἡμᾶς. διὸ, σφόδρα καλῶ, καὶ ὑκ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἐγωμαι τὴν γέενναν τοῦ ἐφθαλμοῦ· ἐποδύομαι ἐκ εὐθυμίας ἐκείνας ἐκ ἀναισθησίας· ἵνα ἐκοῦτα λογίζωμαι, ἡ τὴν κακίαν φύγωμεν, καὶ τὴν ἀρετὴν· αἰρώμεθα, καὶ διαπηδῶμεν ὀλίτυχῆ τῶν ἐπηγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία. χ ἰλάσθα.

Λογ. γ. 9 ΟΙΤΙΝΕΣ ΔΙΚΗΝ ΤΙΣΟΥΣΙΝ, ΟΛΕΘΡΟΝ αἰώνιον, ἀπὸ προσώπου Κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ,
10 Ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν.

Ἐοικε πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ἐκ ἐλπίδας ἐκ χρησὰς ὑκ ἐν τῷ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπέχεσθαι ἔχειν, ἀλλ' ἐν τῷ νομίζειν τὴν γέενναν μὴ σφοδρὰν εἶναι), καθὼς λέγω), ἀλλ' ἡμερωτέραν τῆς ἀπειλημμένης, ἡ προσκαίειν, ὑκ αἰώνιον, ἡ πολλὰ τοιαῦτα φιλοσοφοῦσιν. ἐγὼ μὲν οὖν ἀκούσας ὅτι τῆς ἀπειλημμένης ὑκ ἔστιν ἡμερωτέρα, ἀλλ' ὅτι ἡ σφοδροτέρα πολλῷ, πολλὰ ἐρῶ ἐγὼ σφαλῆναι, καὶ δέδοικα συλλογίσασθαι τῶν τοιούτων ῥημάτων. πλὴν ἀλλ' ὑκ ἔστιν ἐκεῖ τούτων καὶ λέγειν πάλιν. ἄρχει γὰρ ὁ ἡ ἀπὸ φιλοσοφημάτων φόβος, καὶ μὴ ἐν τοῖς αὐτὸν ἀναπλέξωμεν. ὅπου γὰρ ὑκ ἔστι προσκαίειν, ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος πάλιν τοῖς μὴ εἰδόσιν Θεὸν, μηδὲ πίστιν θυόντων τῷ εὐαγγελίῳ, ὅπου δίκην τίσουσιν, ὄλεθρον αἰώνιον. ὃ αἰώνιον οὖν πῶς προσκαίειν; ἀπὸ προσώπου, φησὶ, τοῦ Κυρίου. τί ὄφελος τοῦτο; ὃ εὔκολον ὑποδῦναι βούλεται εἰπεῖν. ὅτῳ γὰρ μέγα ἐφύσων τότε πλουτοῦσιν, ὁ δὴ, φησὶ, πολλῆς ἐργασίας· ἀλλ' ἔρχεται δοξασθῆναι μόνον ἡ ὀφθῆναι Θεὸν, ἡ πόθεν ὑκ ἐλάβοσι ἡ πηγεία γάνυται. ἡ παρουσία αὐτοῦ, τοῖς μὲν φῶς ἔσται, τοῖς δὲ πηγεία. καὶ ἀπὸ τῆς δόξης, φησὶ, τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ἡ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασι. τί λέγεις; Θεὸς ἐνδοξάζεται; ναὶ, ἐν πᾶσι, φησὶ, τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. πῶς; ὅταν γὰρ ἴδωσι μέγα φυσῶντες ὑδὲ μεγαλοῦσθαι ἐπ' αὐτῷ, ὑδὲ καταφρονοῦσθαι, τοὺς καταγελωμένους, τούτους ἐγγὺς ὄντας αὐτοῦ, δόξα αὐτοῦ χξζ, μᾶλλον δὲ τοῦτο δόξα ἐστὶν ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸ αὐτοῦ μέν, ὅτι αὐτοὺς ὑκ ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ λαμπροὺς ἀπέδειξεν αὐτῷ ὄν, ὅτι τοσαύτης κατηξιώθησαν τιμῆς. ὥσπερ γὰρ πλοῦτος αὐτοῦ ἐστι, ὃ εἰ) πίστις, οὕτω ἡ δόξα αὐτοῦ ἐστι, ὃ εἰ) τοὺς μέλλοντας ἀπολαύειν αὐτοῦ τῶν ἀγαθῶν. δόξα ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ, ὃ ἔχειν οἷς τῆς θεραπείας μεταδῷ. ἡ θαυμασθῆναι, φησὶν, ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασι· τουτέστι, διὰ τῶν πιστευσάντων. ἰδοὺ πάλιν ὃ, ἐν, διὰ ἐστι. δι' ἐκείνων γὰρ θαυμαστὸς ἀπολάμπει. ὅταν γὰρ ὑδὲν οἰκεῖον ἡ ταλαιπώρεις ἡ μυρία παθόντας δεινὰ, ἡ πίστιν θύσαντας, εἰς τοσαύτην ἀγάπης λαμπρότητα, δείκνυται αὐτοῦ ἡ ἰσχὺς τότε, ὅτι, εἰ ἡ ἐνταῦθα δοκοῦσιν ἐγκαταλελεῖφθαι, ἀλλ' ὅμως ἐκεῖ πολλῆς ἀπολαύουσι δόξης, τότε μάλιστα πᾶσα ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ δείκνυται, ἡ ἡ ἰσχύς. ἡ πῶς, ἄκουε. ἐπάγει γὰρ (Ὅτι ἐμαρτύρησε ὁ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,

11 Εἰς ὃ ἡ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν. Τουτέστι, ὅταν φάγωνται εἰς μέσον μυρία παθόντες δεινὰ, ὥστε ἐκ ἰδιωτικὴν τῆς πίστεως, ἡ μὴ ὁσιότητος, ἀλλὰ πίστεως μείζονος δοξάζειν ὁ Θεὸς· τότε δείκνυται ἡ τότε ἡ δόξα. ἐπὶ τούτοις πολλοὶ τὴν πίστιν ὑποκρίνονται,

δὲ θέλεις, καὶ τὴν εἰκόνα τὴν βασιλικὴν ἐγχαράττεις. ἀποφράττωμεν τοίνυν ἡμῶν τὰς ἀκοὰς πρὸς τὰς ὁμιλίας τὰς ἐκείνης. οὐκ ἔστι μικρὸν τὸ κακόν. ἀπὸ τούτου γὰρ πάντα τὰ κακά. εἰ μιμησόμεθα ἡμῶν ἡ ἀγάπη τοὺς θείους λόγους, οὐκ ἂν πρόσχημα ἐτέρεις· οὐ προσέχουσι γὰρ ἑτέρεις, οὐκ αἱ θεῖαι τὰ πράγματα μεταλαμβάνουσι τὰ πικρά. οἶδας γὰρ ὅτι τὰ ἔργα λόγος ἐστί. πρῶτον σκοπῶμεν, εἶτα φθεγγώμεθα, εἶτα πράττωμεν. πολλοὶ πολλάκις ἐν συμφοραῖς ὄντες, ἀπὸ ῥημάτων αἰσχρῶν ὅτι πράξεις ἦλθον αἰσχράς. οὐ γάρ ἐστιν ἡμῶν ἡ ψυχὴ οὔτε ἀγαθὴ φύσει, οὔτε κακή, ἀλλὰ προαιρέσει ἐστὶ τοῦτο, καὶ κεῖται ἐν ἡμῖν. ὥσπερ οὖν ὁ ἱστίον, ὅταν μὲν πνεύσῃ ὁ οὖρος, μεταφέρει τὸ πλοῖον· μᾶλλον δὲ ὥσπερ ὁ οἰακοστρόφος μεταφέρει τὸ πλοῖον, ἂν δὲ εὐδίαν ὁ οὖρος ᾖ· οὕτω καὶ ὁ λογισμός, ἂν μὲν εὐδίαν τὰ ῥήματα φέρῃ καὶ καλά, πλεύσει ἀκινδύνως· ἂν δὲ ἐναντία, πολλάκις ἐν καταδύσει τὸν λογισμόν. ὥσπερ γὰρ ἐστὶ τοῖς πλοίοις καὶ πνεύματα, ἕτερα τῆς ψυχῆς ἃ λόγοι· οὕτω ἂν θέλῃς, μεταχείρισαι καὶ μεταστρέψεις. διὰ τοῦτο καὶ Δαβὶδ τοῖς φησι· Πᾶσα ἡ νὺξ οὐ διανήσει σε· ἐγὼ δὲ νόμῳ ὑψίστου. Σειρ. β. κ. διὰ, καὶ καλῶ, ἀπὸ τῆς πίστεως τὰ παιδία λαμβάνοντες, μὴ μύθοις χαίροις αὐτὰ ἐπέχωμεν, ἀλλ' ἐκ προφητικῆς παιδεύεσθε, ὅπου κρίσις ἐστὶν· ὅπου κόλασις, ἐμπηγνύσθω τῷ τῆς ἁμαρτίας. οὗτος ὁ φόβος συμφέρει ἡμῖν, μεγάλα ἐργάζεται καὶ ἀγαθά. ψυχὴ γὰρ μαθοῦσα ἐκ προφητικῆς παιδεύσεως ταύτης καταστέλλεσθαι, οὐ ταχέως ἀποστήσεται τοῦ θείου· ἀλλ' ὥσπερ τὸν ἵππον βύβλακα βαδίζοντα, καὶ φθέγγεται, καὶ ἱερὸν χρήσιμα· καὶ οὔτε νεύσεις, οὔτε πλούτου, οὔτε ὀρφανίας, ὅτε ἄλλο τοιοῦτον αὐτὴν βλάψαι δυνήσεται, οὕτω φρόνιμον ἴσχυσα τὸν λογισμόν, καὶ ἴσ ἔχουσα πρὸς πάντα ἀνέτως διακεῖσθαι δυνάμενον. τὸ τοίνυν τοῖς λόγοις καὶ ἡμᾶς αὐτοῖς· ῥυθμίζωμεν, καὶ γυναῖκας, καὶ δούλους, καὶ παῖδας, καὶ φίλους· εἰ δύναται, καὶ ἐχθρούς. δυνάμεθα γὰρ μὴ τοῦτον τὸν λόγον τὰ πολλὰ τῶν ἁμαρτημάτων ἀποτιμᾶσθαι, καὶ βέλτιον τὸ λυπηρὸν ἐκδιατείνειν, καὶ χρησιμώτερον. καὶ δῆλον ἐκ τούτου. εἰπέ μοι· ἂν ἔλθῃς εἰς οἰκίαν, εἶθα χαίρει ὅταν πλουτῶσι, πρὸς μὲν ὤφελος οὐδὲν τὴν δέησιν ποιήσεται ἀπελθὼν τὴν αὐτοῦ τῇ λύπῃ, ὅτι οὐκ ἔχεις τοσαῦτα. ἂν δὲ εἰς οἰκίαν πενθούσαν εἰσέλθοις, καὶ σφόδρα πλουτοῦσιν ὦσιν, ἀπελθὼν διαπαύσῃ μᾶλλον. οὐ γὰρ δὴ φθόνου ἐστὶν ὄνειδος, ἀλλὰ συμπαθείας, καὶ συμμιμήσεως τῇ σῇ πενίᾳ. εἶδες ὅτι τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν, οὐδὲν ἡ πενία κακὸν, ἀλλ' ἀδιάφορα ὄντα πράγματα; οὕτω καὶ νῦν ἂν σοὶ τρυφῆς ὄφελος ᾖ, μᾶλλον κόπτωμεν τὸν ψυχῶν· οὐκ ἐγκωμιάζωμεν τρυφῶντα· ὅταν γὰρ τρυφῆς, καὶ σὺν τῆς γέεννης ἐμβάλῃς σε μέσῳ λόγῳ, ἀφαιρεῖται σε τὸ πρᾶγμα, καὶ πολλῷ τίθησι τὸν ἡδονῶν. ὅταν γὰρ εἰσοίσῃς, ὅτι ἡ τρυφὴ οὐδὲν ἡμῖν πρὸς τὸ πῦρ ἐκεῖνο δυνήσεται ἀμύσαι, οὐκ ὀλίζητήσεις αὐτῶν. ἂν δὲ λέγῃς, ὅτι καὶ μᾶλλον ἀδὲ ἀπαίτει ἐώθασι, οὐ μόνον οὐκ ὀλιζητήσεις, ἀλλὰ καὶ ἀποφράξῃς καὶ ἀποκρούσῃ. μὴ δὴ φύγωμεν οὖν τοὺς θείους λόγους, ἵνα φύγωμεν τὸν γέενναν. μὴ φύγωμεν τὴν τῆς κολάσεως μνήμην, ἵνα μὴ κολασθῶμεν. εἰ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος τὸ πῦρ οὐκ εἶδεν ἐκεῖνο, οὐκ ἂν ἥμαρτεν· ὅθεν καὶ ἐμνήσθη, ἀφ' οὗ τοῦτο ἔπαθεν. εἰπέ μοι, ἀδελφέ, μέλλεις πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ πάντα μᾶλλον φθέγξῃ, καὶ πρὸς τοῦτο; καὶ πρᾶγμα οὐκ ἔχων πρὸς δικάζω, μόνον ῥημάτων πολλάκις, νύκτα, καὶ ἡμέραν, καὶ καιρόν, οὐχ ὥραν ἄλλο τι φθέγξῃ, ἀλλ' ἀφαπτόμενος περὶ ἐκείνου τοῦ πράγματος· μέλλων γὰρ πάσης τῆς ζωῆς σου λόγον δώσειν, καὶ δώσεις ἀπολογεῖν, ὅπου ἄλλων τοσούτων ἁμαρτημάτων γὰρ τῆς δίκης ἀφίξῃ; τοιγαροῦν ἀφ' οὗτος πάντα ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, ὅτι βήματι οὐ δικάζεσθαι μέλλοντες περὶ πραγμάτων βιωτικῶν, πάντα κινοῦμεν," πάντας ἀξιοῦμεν, διὰ τοῦτο μελετῶμεν; πάντας γὰρ τούτου προσήκομεν· εἰς γὰρ τὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ μέλλοντες ἥκειν μέλλομεν πολλοῦ, ὅπου ἐπὶ ἑαυτῶν, οὔτε δι' ἄλλων προσήκομεν, οὐκ ἀξιοῦμεν δικάζω. καὶ-

ἡμῖ γὰρ τῶ ἡδέων ὀφελεξις ὁσὴν τὶ ψυχὶ ὠφελῆ, ἀλλ' ἀτοιωτέρα ἐργάζεται· ὁ ὃ τῶ λυπηρῶν ἢ σκυθρωπῶν πρῶ αὐτῆς ἐκκόπτει τὸ ὀφθαλμιῶν ἢ ὀφρέος, ἢ βπτρίφῃ ἢ συτέλλει ὀφθαλελυμένον αὐτό. ὁ δὲ θαύμων ἢ μίμων ὀφθαλεγόμενος, ὁσὴν αὐτὶ ὤπεσει, ἀλλὰ ἢ μᾶλλον ἐξέκαυσι, τὸ πρεσπιτιέρα ἐἰργάσατο. ὁ γὰρ ἀλλότρια μεμιμνῆ ἢ πολυτροπιμοῖ, πολλάκις αὐτῆ ἢ κινδύνους ἐκ τῆ ἐνεργίας ζῶντος προσετεύξατο· ὁ ὠφῶν δὲ γλύπτης ὀφθαλεγόμενος ὅτε κίνδυνον ἔξει ῥῦαι, τὸ σωφρονιτέρα ἐργάζεται. ἀλλὰ δίδιχας τὸ φορτικὸν τῶ ῥημάτων; μὴ γάρ, αὖ σιγήσῃς, τὶν γλύπτην ἔσωσας; μὴ γάρ, ἀν' εἴπῃς, αἶνος; ἀὖτε εἴπῃς, ἀὖτε μὴ εἴπῃς, αἰαβρέσει τὸ πῦρ. λεγέσθω συνεχῶς τὸν αὐτῆς, ἵνα μηδὲ ποτε ἐμπέσῃς εἰς αὐτό. ὀὐκ ἔστι ψυχὶ μεμιμνῆ τὸν γλύπτην ἀμάρτιν ζωχέως. ἄκουε γὰρ τῆ ἐρίσης τῆ ἀποστόλου· Μιμνήσκου, φησί, τῶν ἡγουμένων σου, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τῆ θεῆ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν μιμεῖσθε τὴν ἀκλόνητον αὐτῶν πίστιν. ὀὐκ ἔστι ψυχὶ διδιχῆαι ὑπὲρ βίβλων μὴ ὀκνοῦσαν εἰς τὸν τὰ πλημμελήματα, φόβος γὰρ ἐσκαμμένον ὀφθαλοῖα ὁσὴν ἀφίησι χοσμικὸν εἰς τὸν αὐτῆ. εἰ γὰρ λόγος τὸν αὐτῆς κινδυνος ὅτε ζωπεποίηκε ἢ συτέλλει, λογισμὸς ὀφθαπάντος ἐνοικῶν ταῖς ψυχαῖς οὐχὶ πάντος πυρὸς μᾶλλον ἐκκαίρει ψυχίν; βασιλείας μὴ ὅτε μνημονεύωμεν, ὡς γλύπτης. μᾶλλον γὰρ ὁ φόβος ἰσχὺς τῆς ἐπαγγελίας· ἢ οἶδα ὅτι πολλοὶ καταφρονήσαντες αὖ μειζόνων ἀγαθῶν, εἰ τῆς κολάσεως ἦσαν ἀπηλλαγμένοι· ὅπερ καὶ τῶ ἐμὲ ἐρχεῖ τὸ μὴ ὠμωρηθῆναι, τὸ μὴ κολασθῆναι. ὁσὴν τὸ γλύπτην ἐχόντων τὸν ὀφθαλμῶν, εἰς γέενναν ἐμπεσεῖται· ὁσὴν τῶ καταφρονούντων γλύπτης ἐκφύξει γέενναν. καθάπερ γὰρ πρὸς ἡμῶν ἡ μὴ διδικότης τὰ δίκαια, οὐχ ἁλώσου δικαστείοις· οὕτω καὶ οἱ καταφρονοῦντες, ἐκεῖνοι μᾶλιστα εἰσὶν οἱ τὸν πιστοῦντες, οὕτω καὶεῖ. εἰ μὴ ἐθέλησαι τὶν καταφρονῆ Νινευῖται, κατεσράφησαν ἄν· ὅθεν ἐθέλησαν, οὐ κατεσράφησαν. εἰ ἐθέλησαν ὅτι τὸ Νῶε κατακλυσμὸν, ὀὐκ ἂν κατεκλύσθησαν. ἢ Σοδομῖται εἰ ἐθέλησαν, ὀὐκ ἂν κατεκαύθησαν. μέγα κακὸν ὁ καταφρονῆσαι ἀπειλῆς. ὁ καταφρονῆσαι ἀπειλῆς, ζωχέως τῆς ὀφθ τῶν τοσούτων πείρας. ὁσὴν οὕτω χρήσωμεν, ὡς ὁ τὸν γλύπτης ὀφθλέπεσθαι. ὀργύρου πάντος καθαρωτέρας ἡμῖν ἐργάζεται ζῶν ψυχάς. ἄκουε γὰρ τὸ τοσοῦτο λέγοντος, Ὁπ ζῶν χρίματά σε σιώπιῶ μᾶ ὅτι ὀφθπάντος· καὶ ὁ Χριστὸς ὃ συνεχῶς τὸν αὐτῆς ὀφθλέπει). εἰ γὰρ ἢ λυπῆ ἀκροατήν, ἀλλ' ὠφελῆ τὰ μέγιστα. τοιαῦτα γὰρ ζῶν ὠφελοῦντα πάσχα. ἢ μὴ θαυμάσῃς. ἢ γὰρ φάρμακα ἢ σπία τοσοῦτον λυποῦντα τὸ ἀσθενοῦντα, τότε τὶν ὠφίλειαν ἐπάγῃ. εἰ ὃ ῥημάτων ὀὐκ ἀνεχόμεθα βαρύτητος, δῆλον, ὅπ τῆς ὀφθ τῶν τοσούτων θλίψεως ὀὐκ ἀνεξόμεθα. εἰ τὸν τὸν γλύπτης ὁσὴν αἴτιον λόγων, δῆλον ἔσῃ, εἰ διωγμὸς κατέλαβε, τοσοῦτος πῦρ, τοσοῦτος σίδηρος ὁσὴν ἂν ἴσῃ ποτέ. γυμνάσωμεν τὶν ἀκοὴν ἡμῶν μὴ μαλακίζεσθαι. ὅπο τοῦτο γὰρ καὶ ὅτι τὰ τοσαῦτα πάσχομεν. ἂν ἐθισθῶμεν ἀκούειν φοβερά, ἐθισθησόμεθα καὶ ὑποφέρειν φοβερά. αἱ ὃ οὕτως ὦμὴ ὀφθλελυμένοι. ὡς μηδὲ ῥήματα φέρειν ποτὲ τοσαῦτα δυνησόμεθα; ὁρᾶς πῶς καταφρονῆ τῶν σώζεσθαι πάντων, ἢ τῶν ἐπαλλήλων κινδύνων ὁ μακάριος Παῦλος; ὀφθ τί; ὅτι μεμηχανικὴ ἢ γλύπτης καταφρονῆ γὰρ τῆ τῶ Θεῶ δικαιώτων. ἐκεῖνος ὁσὴν τὶν πεῖραν τῆς γλύπτης κεκῦτό τι εἰ) ὀφθ τῆ Χριστοῦ πάθει, ἡμῖς γὰρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων ὁσὴν τῶν τοσοῦτον αὐτῆς λόγων ἀνεχόμεθα. ἰῶ ἰδοὺ ὅλα ἀκούσαντες ἀπῆλθε. δίομαι ὃ ὑμῶν, εἴ τις ὅστι σὸ ὑμῖν ἀγάπη, ὀφθπάντος ὁσὴν τοσοῦτον γρίφειν λόγους. ὁσὴν βλάψωμ δυνήσονται, καὶ μὴ ὠφελήσωσι· πάντως ὃ ἢ ὠφελήσουσι. τοσοὶ γὰρ ζῶν ὀφθλέξεις ἢ ψυχὴ ποιοῦται. Φθίσεσι, φησιν, ἡ θη χρηστὰ ὁμιλίαι κακά· ὀὐκοῦν ὠφελοῦσιν ὁμιλίαι ἀγαθαί· ὀὐκοῦν ἢ σωφρονίζουσιν ὁμιλίαι Φοβεραί. ὥσπερ γὰρ κηρὸς τις ὅστι ἡ ψυχή. ἂν μὲ γὰρ ψυχρὰς ἐπαγάγῃς ὁμιλίας, ἐπάρωσας αὐτὸν ἢ ἐσκλήρωσας· αἱ ὃ πυρωμένας, ἐμάλαξας· μαλάξας ὃ, τυποῖς τοσοῦτος ὅπερ

χ. ἀνὰ ἢ χαυνοτέραν αὐτὸν ἀπεργάζεται.

Σηρ. κη. ε.

ιε. εἰ ὅτι τῶ Νῶε

ψλμ. ιζ. κε.

ἂν

ὃ εἰ ἐστὶν τοῦτο, ὡς ὅτι ὡμολογημένων, ὡς εἰ ἔλεγέ τις· Εἰ μισεῖ τὸν πονηρὸν ὁ Θεός· διὰ τοῦτο λέγων ὅτως, ἵνα ἐκείνους ἀναγκάσῃ εἰπεῖν, ὅτι μισεῖ. μᾶλλον γὰρ αἱ τοιαῦται ψῆφοι αἱρεμφίλεκτοί εἰσιν, ὡς ἐξ αὐτῶν ἐκείνων εἰδότων, ὅτι δίκαιόν ἐστιν. Εἰ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο δίκαιον, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο τῷ Θεῷ. ἀνταποδοῦναι, φησί, τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις μεθ' ἡμῶν ἄνεσιν. τί οὖν; ἴσον ἡ αἰτιαπόδοσις; οὐδαμῶς. ἀλλ' ὅσῳ δίκαιόν ἐστιν τοῖς δίκαιοις σφοδροτέραν οὖσαν, ἐπὶ τοσούτῳ πολλῷ μείζονα. ἰδοὺ καὶ ἑτέρα προσκλισις. σὺν κοπωσιν γὰρ τὴν θλῖψιν, καὶ σὺ τῇ αἰτιαπόδοσι χρῆσαι κοπωσει ἔχειν φησί. τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον, μεθ' ἡμῶν, σεσωσμένων οὖσιν ἐν τοῖς ἀφαίοις, τοῖς τὰ μύρια κατορθωκόσι καὶ μείζονα. Εἶτα καὶ ἐπεγέγραπται, καὶ διὰ τῆς ἐπιστολῆς τὰ ὀνόματα αὐτῶν, μισοῦσι δὲ ἀναγκαῖον τῷ ῥήματι τὸν ὁρισμὸν ἤδη, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν παρεῖσαι. καὶ ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὴν γραφὴν τοῦ ἀγγελικοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ πόσου, καὶ ἀπὸ τῆς μετ' αὐτοῦ πλατυτέραν τὴν εἰκόνα ποιοῦσι, ὥστε αὐλοὺς ἀναπεῖσαι μακρόν. καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, φησιν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ,

8 Ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι Θεόν, καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰ τῷ εὐαγγελίῳ μὴ ὑπακούοντες διδόασι τιμωρίαν, τί δὲ μετὰ τοῦ μὴ ὑπακούσαι θλίβοντες ὑμᾶς, τί οὐ πείσονται; θᾶττον δὲ μετανοήσουσιν. οὐκ εἶπεν ἐν τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς, ἀλλά, τοῖς μὴ ὑπακούουσιν. ὥστε εἰ καὶ μὴ δι' ὑμᾶς, διὰ ἑαυτὸν ἀνάγκη, φησί, νουθετηθῆναι αὐτούς. τοῦτο μὲν οὖν ὑπὲρ πληροφορίας εἴρηται, ὅτι πάντως αὐτοὺς κολασθῆναι δεῖ· ὃ δὲ πρότερον ὑπὲρ τοῦ καὶ αὐτοὺς παθεῖν. ὃ μὲν οὖν πεῖσαι, ἢ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας πληροφορίας ποιεῖ· ὃ δὲ παθεῖν, ὅτι ὑπὲρ τῶν εἰς αὐτοὺς γεγενημένων ταῦτα πάσχουσι.

Ταῦτα εἴρηται μὲν πρὸς ἐκείνους, ἁρμόζει δὲ καὶ ἡμῖν. ὅταν οὖν οἱ θλίψιν ὑμῖν, ΗΘΙΚΟΝ
ταῦτα λογιζώμεθα. μὴ τῇ ἑτέρᾳ τιμωρίᾳ χαίρωμεν ὡς ἐκδικούμενοι, ἀλλ' ὡς αὐτοὶ τῆς αὐτῆς ἀπολαύσοντες κολάσεως καὶ τιμωρίας. τί γὰρ ἡμῖν ὄφελος, ὅταν ἕτεροι κολασθῶσι, μὴ ἐχώμεν, παθάνω, ποιαύτας ψυχάς, ἀπὸ τῆς βασιλείας πρότερα πρὸς ἀρετήν; οὐ μὴ γὰρ σφόδρα σωφρονήσωμεν ἀπὸ φόβου, ἀπὸ βασιλείας σωζόμενοι. ἀλλὰ διὰ αὐτοὶ Χριστοῦ κεφάλαιον Παῦλος ἐποίει. πλοῦτον ἡμεῖς εἰσφερόμεθα τὸ εἰς τὴν βασιλείαν ἀγαθά, τὸ εἰς τὴν γέενναν κακά, καὶ ὅταν εἰς ταῦτα ῥυθμίζωμεν καὶ παιδαγωγῶμεν, ὅταν εἰς ταῦτα σώζωμεν πρὸς τὰ προκείμενα. ὅταν ἴδῃς τὰ ζῆσαι καὶ μέγα τὸ τῆς παρούσης βίου, αὐτίκα τὴν βασιλείαν, τὸ δὲ αὖτε τοὐναντίον· ὅταν φοβεθῇ, εὐτόνως τὴν γέενναν, καὶ καταθλάσεις· ὅταν ὑπερθυμίας κατέχῃ σωματικῆς, λογίζου τὸ πῦρ, λογίζου καὶ αὐτῆς τῆς ἀμαρτίας τὸν ἀδικον, ὅτι οὐδὲν ἔχει ἡδονῆς. Εἰ γὰρ ὁ τῶν τοιούτων καιρὸν ὁρῶμεν νόμον φόβος τοσαύτην ἔχει τὴν ἰσχύν, ὡς καὶ ἀπάγειν ἡμᾶς τῶν πονηρῶν πράξεων, πολλῷ μᾶλλον ἡ μνήμη τῶν μελλόντων, ἡ τιμωρία ἡ ἀθάνατος, ἡ κόλασις ἡ αἰδιος. Εἰ ὁ τῆς βασιλείας φόβος τὸ ὀπίσω τῆς ποιοῦντας ἡμᾶς ἀπάγει κακῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ τῆς αἰωνίου βασιλείας; πόθεν οὖν δυνάμεθα τὸν φόβον ἔχειν διὰ παντός; πόθεν διὰ παντὸς τῶν γραφῶν ἐπακούωμεν. Εἰ γὰρ πικρὸς ὁρώμενος μόνον ὕπνος ἡμῶν συνέλαβε τὴν δρᾶσιν, πόσῳ μᾶλλον ἡ γέεννα καὶ τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον; πόσῳ μᾶλλον ὁ σκώληξ ὁ ἀπολλύντος; διὰ τὴν γέενναν οὖν τοσαῦτα λογιζώμεθα, οὐ παρέσεις εἰς αὐτὴν ἐμπεσούμεθα. δέδοικε τοῦτο ἐπιλιπὼν κόλασιν ὁ Θεός. ὡς εἰ μὴ εἶχέ τι μέγα κέρδος ὁ λογίζεσθαι, οὐκ ἂν αὐτὴν ἐπέλιπεν ἤδη ὁ Θεός· ἀλλ' ὅπερ ἰσχὺν ἡ μνήμη αὐτὸς μεγάλα καταρθῶσαι, δέδοικε τοῦτο, καθάπερ τι φάρμακον σωτήριον, τὴν ἀπειλὴν αὐτὸς ἐγκατέθετο ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς. μὴ δὴ πλανώμεθα ὁ τοῦτον κέρδος ὁ τοσοῦτον πικτώμενοι, ἀλλὰ τοιοῦτον σεσωκὸς σῴζωμεν, ὁ ἀρίστης, ὁ διάπυρος.

ἡ μὴ

λέγοντος, μὴ ἀπίστῃς τοῖς λεγομένοις, μὴ καταξέλθῃς, ποίας ταῦτα φιλίας τεκμήρια; καὶ πλεονάζει, φησὶν, ἡ ἀγάπη εἰς ἑκάστους πρώτων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους.

4 Ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν καυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ.

α. Θεσ. α. 1. Εὐηγγελίζετο τῇ πρὸ τότε ὑπιστολῇ καὶ ἐκκλησίας φησὶν ἁπάσας τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀχαΐας ἐξηχῆσθαι μαθούσας τὰ κατ' αὐτὸν τὴν πίστιν αὐτῶν. ὥστε φησὶ μὴ χρείαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ πρὸ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς. ἐκεῖνα δέ φησιν, ὥστε ἡμᾶς καυχᾶσθαι. τί δήποτ' οὖν ὅτι ὁ εἰρηκὼς; ἐκεῖ φησιν, ὅτι οὐ δίκην διδασκαλίας τῆς παρ' ἡμῶν· ἐκεῖνα ἦν ἃ εἶπεν, ὅτι διδάσκομεν αὐτοὺς, ἀλλὰ, καυχώμεθα, καὶ στεφανούμεθα. Εἰ τοίνυν ἡμεῖς ἐφ' ὑμῖν καὶ ὠφελούμεθα τῷ Θεῷ, καυχώμεθα πρὸς αὐθένταις, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὅτι τοὺς ἡμετέρους καρποὺς καλεῖς τῶν πόνων. Εἰ γὰρ ἐπιστεῖς καυχήματός ἐστι ἄξια καὶ κατορθώματα ὑμῶν, πῶς ἡμῖν ἁρμόσει, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς, φησὶν, ἐν ὑμῖν καυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ

Ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως. Ἐν τούτοις δείκνυσι καὶ πολλὴν προσθήκην χρόνου. οὐ γὰρ ὑπομονὴ ἀπὸ χρόνου φαίνεται πολλοῦ, οὐκ ἐν δύο καὶ τρισὶν ἡμέραις. ὄχι ἁπλῶς δέ φησιν ὑπομονήν. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὃ τὴν ἐπηγελμένων ἀγαθῶν μὴ ἤδη ἀπολαύειν, ὑπομονῆς ὅτι· πῶς γὰρ μείζονα λέγει ὑπομονήν. ποίαν δὲ ταύτην; τὴν ἐν τοῖς διωγμοῖς. ὅπερ καὶ τούτου αἰτίαται, δῆλον ἐξ ὧν ἐπάγει καὶ λέγει· Ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν, καὶ ταῖς θλίψεσιν, αἷς ἀνέχεσθε. Πολεμίοις γὰρ συνέζων δίκαιος πρὸς τοῦτο βλάπτειν ὑπῆρχεν αὐτοὺς, καὶ τιμωρίαν ἐπιθεῖναι τῆς ὑπομονῆς ἐπιδείκνυντο. ἀμελεῖσθαι ἔοικε δικαίως πρὸς τοιούτους εἰς δόγματα μεῖναι. ἔτι γὰρ ἀρχὴς οὔσης τοῦ κηρύγματος, οὐ θεσπεσίων καὶ ἀπὸ τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἐργασίας πρὸς ἄνδρας πολιτευομένους καὶ πρώτους τῆς πόλεως ἔνθρας ἀνεδείκνυτο, οὔτε βασιλέως, οὔτε ἄρχοντος ὄντος που πιστοῦ, καὶ πόλεμοι ἀκήρυκτοι ὑφίσαντο, καὶ σὺν οὕτως ἔζεσαντο.

5 Εἰς δίκαιον τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ. Ὁρᾷς πῶς αὐτοῖς συνάγει τὸν πρὸς μυθίαν. Εἶπεν ὅτι ἠξιώθημεν τῷ Θεῷ, εἶπεν ὅτι καυχώμεθα πρὸς αὐθένταις. καλῶ μὲν οὖν ἐγὼ ταῦτα· ἀλλ' ὃ μάλιστα ζητεῖ ὁ ἰδιωτικὸς, τοῦτο ἔστι, ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν, καὶ τιμωρίαν τῶν κακῶν αὐτοῖς· ὅπερ τιθέντων. ὅταν γὰρ ἀθενὴς ἡ ψυχὴ, ταῦτα μάλιστα ὑπιζητεῖ. χ. ἀπαθ. ἡ γὰρ φιλόσοφος, οὐδὲ τοῦτο. τί οὖν ὅτι ὃ φησιν, εἰς δίκαιον τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ; ἵνα τὸν ἀντιπόδοσιν ἡμῖν ἔχητε ἐκείνοις, καὶ τὸν τῶν πασχόντων κακῶς, καὶ τὸν τῶν ποιούντων κακῶς, καὶ τὸν τῶν παρόντων· ὡς δὲ εἰ ἔλεγεν· ἵν', ὅταν ὑμᾶς μὴ στέφωσι, σκέπτεσθε ἐκείνους ἡ κολάζῃ, δικαιούται ὁ δίκαιος τοῦ Θεοῦ. ἅμα αὐτοὺς καὶ παραμυθεῖται, δίκαιον ὅτι ἀπὸ τῶν οἰκείων πόνων καὶ τῶν ἱδρώτων καὶ τῆς τῶν δικαιοσυνῆς λόγον στέφανοῦται. ἀλλὰ πρόσεχε πάθεσι αὐτῶν. οὐ γὰρ καὶ σφόδρα ὑπήγαγεν τὴν σκληρίαν, ἀλλὰ πρόσεχε τὴν ἐπιθυμίαν ὀρέγεται. ὅμοιον τοῦτο καὶ ἐπὶ λέγει· Εἰς ὃ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε. Οὐκ ἄρα οὖν ἀπὸ τῶν δυνατωτέρους εἶναι αὐτοὺς ἀδικεῖσθαι τοῦτο φησὶ, ἀλλ' Πρόσ. ιδ. κγ. ἀπὸ τοῦ δεῖν ὅτως εἰς τὴν βασιλείαν εἰσιέναι. Διὰ πολλῶν γὰρ θλίψεων, φησὶ, δεῖ ὑμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

6 Εἴπερ δίκαιον παρὰ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν,

7 Καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ. Τὸ, Εἴπερ, ἐνταῦθα, ἀντὶ τοῦ, ἐπεὶ, καθάπερ ὅταν ἀπὸ τῶν σφόδρα ὁμολογουμένων ἡμῖν καὶ αἰσθητῶν· αὐτὸ τοῦτο, σφόδρα δίκαιον, εἰ δίκαιόν ἐστι, φησὶ, παρὰ Θεῷ τοῦτο ἀμύνασθαι, πρᾶξαι ἀμύνασθαι. ὡς δὲ εἰ ἔλεγεν· εἰ μέλει τῷ Θεῷ τῶν προσταγμάτων, εἰ φροντίζει ὁ Θεός. οὕτω καὶ αὖθις πάθοι

ὃ

καὶ θλίψεσι, ἀναμιμνησκόμενοι τῆς χάριτος, ἀφ' ἧς ἐσώθησαν ἐκ τῶν μέσων, οἱ τοῖς ἐλαττοῦσι μὴ ἀπογινώσκουσι, ἀλλ' ἐλπίδα ἔχουσι τοῦ σωθῆναι. καθάπερ γὰρ ἄλλαχού γράφων ἔλεγεν· Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· χάρις ὑμῖν, φησι, καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Rom. 5.

3 Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ, καθὼς ἄξιόν ἐστιν.

χ. Πάντα παντοφερῶς σώματος πολλῆς· ἐλλιπὲς δὲ αὐτὸν λοιπὸν ἔδει

Ὅσα ἁπλοφερῶς ὑπερβολικῶς. Εἶπεν, εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν, δίδωσιν αὐτοῖς συλλογίζεσθαι καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι εἰ ἄλλοι ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων κατορθωμάτων οὐχ ἡμᾶς μόνον θαυμάζουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον Θεόν, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἡμᾶς. ἄλλως τε ἐπαίρει αὐτὸν τὰ φρονήματα, ὅτι τοιαῦτα πάσχουσιν, οὐ δακρύων ἄξια, οὐδὲ θρηνῶν, ἀλλ' εὐχαριστίας τῆς εἰς Θεόν. Εἰ δὲ Παῦλος εὐχαριστεῖ ὑπὲρ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς, τί πείσονται οἱ μὴ μόνον μὴ εὐχαριστοῦντες, ἀλλὰ καὶ πικαίνοντες; Ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους. Καὶ πῶς ἐπὶ πίστει αὐξήσου, φησι; πῶς; ὅταν ὑπὲρ αὐτῆς πάσχωμεν τι δηλονότι. μέγα μὲν οὖν καὶ ὃ εἶπε δεῖξαι, καὶ ὅτου τὸν λογισμὸν μὴ ῥᾳδίως φέρεσθαι· ὅταν ἢ καὶ δῆμοι ταράσσωσιν, ὅταν ἐπὶ καταῤῥηγνύωσι, ὅταν αἵρῃ πάντοθεν χαλεπὸς ὁ χειμών, ὅταν ἐπάλληλα τὰ κύματα ᾖ, εἶτα μὴ ταράσσεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστεῖν τηνικαῦτα ἔργον ἐστὶν, ἀλλ' ἡ τοῦ αὐξηθῆναι, καὶ ὑπεραυξηθῆναι, καὶ ὑψηλοτέραν ἡμᾶς θέσθαι. καθάπερ γὰρ ὅτε τὸ κατακλυσμοῦ πάντα ἦν ἐπίπεδα, καὶ ταπεινὰ ἀπεκρύπτετο ἅπαντα, ὅσα ὑπὸ τὸ ὕδωρ ἦν, οὐκ ἐφικτὸν αὐτῶν· οὕτω καὶ ἡ πίστις ὑψηλὰ ἡμῶν ἐποίησε, οὐκ εἰς καταπάτημα. διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, αὐξάνει, ἀλλ', ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους. ἰδοὺ ὅπου καὶ τοῦτο πρὸς τὸ θλῖψις συμβάλλει, τὸ συμπαθεῖν ἀλλήλοις ἔχεσθαι; ἀπὸ τούτου καὶ παῤῥησίας ἐγίνετο πολλή. τὸν μὲν οὖν ἀδιάκριτον καὶ ἀγάπωμεν, καὶ πίστει θλίψεις παραπαλθύωσι· τὸν δὲ ἰάμβειον, ἰάμβειόν τινα τοιοῦτον ἡμῖν γὰρ ἡ ὀδυνηρὰ ψυχὴ, ὅταν ἀδιάκριτός ᾖ, οὐδὲν ἂν περὶ ἀδιάκριτον ἢ δὲ ἰάμβειος, καὶ τότε μάλιστα. ἐὰν ἀγάπωμεν. οὐ χρὴ μὲν ἀγαπᾶν, χρὴ δὲ ἀλλ' ἴσον ἐστὶ τοῖς παῦσι. τοῦτο γὰρ εἶπεν τῷ Εἶπεν, εἷς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους· ὅτι ἰσόῤῥοπός ἐστιν, ὥσπερ εἷς σώματος. ἐπεὶ καὶ τοῦτο θυσιάσομεν ἀγαπῶσαν ἅπασι, ἀλλὰ πολλοῖς, ἀλλὰ τούτοις τοῖς ἀγαπῶσι δίκαιόν ἐστιν ἀπόδοσθαι μισθόν. ὅταν γὰρ δύο καὶ τρεῖς ὦμεν συνηγμένοι, καὶ ἐν μέσῳ δύο τρεῖς ἀλλήλοις σφόδρα ὦσι συνδεδεμένοι, ἢ τρεῖς, ἢ τέσσαρες, τὴν ἀλλοίων ἑαυτοῖς ἀφέλκουσι, τὴν πρὸς ἑαυτοὺς ἕλξιν καταφορτίζουσι καὶ ἑκάστοις πάντα βαρέα, τοῦτο δίκαιόν ἐστιν ἀγάπης ἔργον, οὐκ ἀγάπη. εἶπε γάρ μοι· εἰ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ποδὸς μου, ἵνα ὑπὲρ τοῦ παντὸς σώματος ἔχῃ. εἰς τὴν χρείαν πρέπουσιν, καὶ τὴν ἄλλου ἑαυτὸν ἀποτρέψας μηδὲν, ἑκάστῃ μοίρᾳ πρόσεχε, οὐχὶ τῷ πάντι λυμαίνῃ; εἰκότως. οὕτω καὶ ἡμεῖς αἱ τοῦ ἀγάπου τοῦ εἰς πᾶσαι τοῦ ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ὀφείλουσαι ἐκτείνεσθαι εἰς ἕνα, καὶ δούπεσι πρέπουσιν, ἡμῖν αὐτοῖς καὶ καιρίοις καὶ τῷ παντὶ λυμαινόμεθα. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀγάπης ἐστὶν, ἀλλὰ διαστάσεως σχίσματα, καὶ ῥήγματα διεστασμένα. ἐπεὶ καὶ ἀπὸ τοῦ παντὸς σώματος ἀποστάσας λαβὼν μέρος, οὐδὲ μὴν οὐδὲ τὸ σχίσμα ἑαυτῷ ἰδίωται, καὶ ἔστι συνεχὲς, ἢ συγκολλᾶται πάλιν καὶ οὕτω σχίσμα ἐστὶν, ὅταν τῷ λοιπῷ οὐχ ἑνῶται σώματι. τί γὰρ ὄφελος, ὅπου τὸν δεῖα φιλῆς σφοδρῶς; ἀνθρωπίνη ἐστὶν ἡ ἀγάπη. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπίνη, ἀλλὰ διὰ τὸν Θεὸν φιλῆς, πάντας φίλει. ὁ γὰρ Θεὸς οὕτως ἐπέταξε καὶ τοὺς ἐχθροὺς φιλῶν. εἰ δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἐπέταξε φιλῆσαι, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οὐδὲν λελυπηκότας; ἀλλὰ φιλῶ, φησὶν, ἀλλ' οὐχ οὕτω. μᾶλλον δὲ οὐδὲ φιλῆς. ὅταν γὰρ καταγέλαστος, ὅταν φθονῆς, ὅταν ὑποβουλεύῃς, πῶς φιλῆς; ἀλλ' οὐδὲν τούτων ποιῶ, φησὶν. ἀλλ' ὅταν ἀκούσιος κακῶς μὴ ἐμφαίνῃς τὸ σὸν τοῦ λέγοντος,

χ. ἀπαπίζῃ καὶ καταπατῇ.

καταγέλαστος, τοῦ

ματέρχεται, πόθεν συνίστηκε, ἢ ποῦ τελευτᾷ. εὑρήσεις, ὅταν καλῶς, πίνος ἄξιος ἐστί. οὐχὶ ἡ δόξα μικρά σοι θηρίον ἀνελεῖν δυνήσεται; πολλοῖς γὰρ πολλάκις ἀπὸ τῆς ὀρέξεως κατέπεσεν μικρὸν ζωύφιον ἢ ὀφθαλμὸν ἐξέλεεν, ἢ ἕτερόν τινος κινδύνου αἴτιον γέγονε. τί δέ; οὐχὶ πάντων ἐλάττων ἐστὶ τῶν θηρίων; ἀλλὰ τί λέγεις; ὅτι λόγῳ χειροῖς; ἀλλ' ἰδοὺ λόγου σὲ οὐκ ἔχεις. ἀλογίας γὰρ ἡ ὑποφυμία τεκμήριον. ὅτι τοίνυν μέγα φαίνεις, εἰ τοῦτο μόνον ὅτι σώματος; ἀλλὰ πολλοῖς τοῖς ἀλόγοις τοῦτο ὑπάρχει. τοῦτο δὲ πολλὰ λῃστεῖς, ἢ ἀνδροφόνους, ἢ τυμβωρύχους. ἀλλ' ὅτι συνίστησι; ἀλλ' οὐκ ἔστι συνίστως, ὃ μέγα φαίνει. τούτῳ μὴ οὖν προσέχωμεν ἑαυτοὺς ἀποστερεῖν τῶν ἡδονῶν τῶν φαινομένων, γινώμεθα μέτριοι ἢ ταπεινοὶ ἢ ὑπτικοί. οὕτω τοιοῦτος γὰρ πρώτων ὁ Χριστὸς ἐμακάρισεν λέγων· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι· καὶ πάλιν ἑτέρωθι λέγων· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. ἴδωμεν τοίνυν τοῦτο πόθεν ἐνέφυ τοῖς μαθηταῖς, ὑποδείγματα πρόκειται τῆς ταπεινοφροσύνης ἡμῖν. ἀπὸ τούτων ἃ πρώτων κερδάνωμεν ἀσυνδέτως, ἵνα δυνηθῶμεν ὑπερτυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, χάριτι τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ.

Ματθ. ε. γ. ιά. κθ.

χξ. α. Λογ. β. 1 ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν, καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· 2 Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΟΙ πλούσιοι τῶν μὲν θεοφόρων ἄπαντα τοσαῦτοί εἰσιν ἢ μικρῶν ὑστεροῦνται, ὥστε καὶ τοῦδε ἀρχῆσι, καὶ τοῦδε τῶν αὐτῶν μείζοσι χαρίσιν ἴσα ἀγαθὰ ἐστὶ μέγα πλοῦτος· τοῦτο, ἢ μακαρίους ἑαυτοὺς εἶναι νομίζουσιν, ἐὰν ὑπερτύχωσι τῶν ἀσυνδέτως ζώντων. εἰ δὲ καὶ τοῦδε ἀνθρώπους χαρίτος τυχεῖν τοσοῦτον μέγα, ὃ τοῦδε Θεοῦ χάριν εὑρεῖν, πόσον ἂν γένοιτο; ἆρα τοῦτο τοῦτο τοσοῦτόν ἐστιν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὑπερβολῆς, ἢ τοῦτο ἐπιδέχεται; εἰδὼς ὅτι ἂν τοῦτο ᾖ, οὐδὲν ἧττον λοιπὸν τῶν αἱρέσεων· ἀλλ' ὅσα μὲν ἦν δυσχερῆ, πάντα λυθήσεται. ἵνα μάθητε, ὁ ἰωσὴφ δοῦλος ἦν, νέος, ἄπειρος, ἄπλαστος, ἐν ἐσχατείᾳ ἀνθρώπου οἰκίας τεθραμμένος, ἐν ἀνδρὶ Αἰγυπτίῳ πεπλησμένῳ ἡδυπαθείας. ἴσως οὖν πως ἀκροάσεται σαφῶς ὁ ἔθνος, ἢ ἀσύγκριτον. ὅταν οὖν ἐν ἐξουσίᾳ τοσαύτῃ ἐξουσία, μείζων ὁ ζυμὸς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας αἰρόμενος δῆλον οὖν τοῦτο ἐν ἐξ ὧν μὴ ἔστω ἐποίησεν. τῆς γὰρ διανοίας κατηναγκασμένης, ἰδιώματος κρίνουσι ἡ τῶν τὰ ἰμάτια κατρώντων ἰῶ ὁ βιαζεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἀποδυσαῦν. ἐχρεῖν γὰρ ἀπῆν, ὅτι εἰ ἦρες τὸν φωτὸν σε, ἔφυγε δή, ἢ εἰ σεσηπὸς ἑαυτῷ, οὐκ ἂν προεῖμψε τῇ διανοίᾳ τοῦτο παρεισιόν. ἀλλ' ὅμως οὖν τοιοῦτοι σωθήσει οὐκ ἴσως, ἀλλ' ἀλόγως ὁ ζυμὸν ὃ πᾶν ὑπιτρέψας, εἰς δεσμωτήριον εἰσέδυσεν. ὅτως ἀλόγιστος ἦς ἰῶ. κρίνομαι οὖν ἐγὼ ἢ ἀπὸ τῆ ἄλλων τοσαύτας τῆ ἀνδρὸς τῆ θύραθεν, τῶν σωθέντων. ἀλλ' ὅμως ὅπῃ σφόδρα ἄλογος ἦς, οὐδὲν τοιοῦτον ἐλογίσατο. οὐτοῦν ἢ τοῖς διανοίαν ἔχων τοιοῦτον μαθητήν, ἢ ἀχρεῖόν ἐμπεπιπτωκὸς οἰκίας ὁλοκλήρου, ἢ ξένος, ἢ ἔρημος, ἢ ἄπειρος, ὅπῃ ὁ Θεὸς αὐτὸν κατασκέδασι χαίρει πολλοῦ, ὡς οὐδὲν ὧν τὰς τοῦ πειρασμοὺς, ὅταν πάντα πεπλήρωκε, ἢ διανοίας συνοφθείσας, ἢ κίνδυνον θανάτου, ἢ δεσμωτήριον. ἢ πολιτευμα ὑπὲρ ἐν οὐρανοῖς ἦν βασιλικόν. εἶδεν οὖν ὁ μακάριος οὗτος, ὅσον τῷ Θεοῦ ἡ χάρις· ἢ ἀπὸ τούτου ζωτικὸν αὐτοῖς ἐπιδέχεται. ἢ ἕτερόν δέ τι κατασκευάζει. βουλόμενος γὰρ αὐτοὺς τοσοῦτον μᾶλλον τῆς ὑπερβολῆς θυγατρώνους κατασῆσαι, ἵνα, καὶ ὑπερμαῖ, καὶ ὑπερπλήθη, μὴ ὑπερπεσῶσι, ἀπὸ τούτου ὑπομιμνήσκει αὐτοὺς τοσοῦτον πάντων τῆς χάριτος τῆ Θεοῦ, λέγων αὐτῷ τῷ καρδίᾳ, ἵνα, καὶ

ἴσ. λόγων

χ. κρεμαλείων

οὐκ ἐώσα μὴ ζῆσαι λυθῆναι, δῆλον ἐκβλῆσαι· ὅρα ποσὰ ὁ Φαρισαῖος εἰργάσατο, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος. τὸ γὰρ ῥίζαν οὐκ ἐξέκοψεν, ἀλλ' αὐτὴ τοῖς πᾶσιν ἐλυμήνατο. ὀξ ἀπιστίας ὑπερφία πάντων γίνεται, ἐπιθυμία χρημάτων, ἔρως ἀρχῆς, πόθος δόξης. πρὸς ὕβριν ἀμείωτικὸς ὁ τοιοῦτος. ὁ γὰρ ἀπιστοπιθήκος, οὐδὲ πρὸς τὴν μείζονα, μὴ τι γε πρὸς τὴν ἐλαττόνων δύσχε) ὑβρίζεσθαι. ὁ δὲ μὴ δυσχεράνας ὑβρίζεσθαι, οὐδὲ παρὰ κακῶς δύσχε). ὅρα πῶς ἀρχὴ ὑπερηφανίας, τὸ μὴ εἰδέναι Ⓦ Κύριον; εἰκότως. ὁ γὰρ εἰδὼς Ⓦ Θεὸν ὡς εἰδέναι χρή, ὁ εἰδὼς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ζωὴν αἰώνιον ἐληλυθέναι δέδωκεν, * οὐκ ἐπαίρε) ὁ δὲ ταῦτα μὴ εἰδώς, ἐπαίρεται. πρὸς ἀπίστωσιν γὰρ ἀλάζονα ἡ ὑπερηφανία. εἰπὲ γάρ μοι· πόθεν ὅτι Ⓐ τὸν ἐκλογὴν δὴ πολεμοῦντες φασὶ εἰδέναι Ⓦ Θεόν; ἀλλ' ἀπὸ ἀπιστίας, ἰδοὺ τὸ μὴ εἰδέναι Ⓦ Κύριον, εἰς οὗ χρημάτων αὐτὸν ἐπέδωκεν. εἰ γὰρ πνεῦμα σωτηρίας ὁ Θεὸς φιλεῖ, ἐκ τοιούτου πνεύματος ὑπερηφανίας αἴρεται) ἡ δὲ ταπεινοῖς δίδωσι χάριν. ὁρᾶν οὖν ὑπερηφανίας ἴσμεν κακόν. δαίμονα Ⓦ δὴ θεσπίσαι ἀπρεπάζεται, ὑβρεις ἰῶ, βλάσφημον, ἐπίορκον, θανάτων ποιεῖ Ⓒ φάσιν ἐφίεσθαι. ὁ ὑπερήφανος αἰὼ λύπαις συζῇ, ἀεὶ ἀχθομακτεῖ, ἀεὶ ἀλύει· οὐδὲν ὄφελος, ὁ δὲ πάθος αὐτὸν χορέσαι δυνάται. καὶ Ⓦ βασιλεία ἰδὴ ὑποκύπτοντα Ⓒ τοῦ σκιωδύτα, οὐκ ἐχορέσθη, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξήφθη. καθάπερ γὰρ Ⓐ φιλάργυροι, ὅσα δὴ λάβωσι, τοσοῦτοι πλείονων δίενται· οὕτω καὶ Ⓐ ἀπιστοπιθήκοι, ὅσης αἰὼ ἀπολαύσωσι πίστεως, τοσούτου πλείονος ἐπιθυμοῦσιν. αὔξεται γὰρ αὐτοῖς ὁ πάθος· πάθος γάρ ἐστι. πάθος γὰρ ὅρα, οὐκ οἶδεν, ἀλλὰ τότε ἴσα), ὅταν ἀποκτείνῃ Ⓦ ἔχοντα. οὐχ ὁρᾶς τὸν μηδὲν ζῶντα, ὅπως αἰὼ διώξωσι; πάθος γὰρ ἐστὶν ἡ φύσεως ἐπιθυμία, ἀλλ' ἀνόσιος ἡ διεστραμμένη. οὐχ ὁρᾶς ὃς καὶ λυθῆναι βουλόμενος ἔζη. ὅπως αἰὼ πεισθῶσι; πάθος γὰρ ἐστὶν, ὡς φασιν ἰατρῶν παῖδες, ὀξελθὸν ἤδη τῆς φύσεως τὸν ὅρον. οὕτω καὶ Ⓐ πολυτραγήμονες καὶ πολύεργοι· ὅσα δὴ ὠφθωσι, οὐχ ἵστασι). πάθος γὰρ ἐστὶ, καὶ ὅρον οὐκ ἔχει. Ⓐ πορισμὸς χαλκοῦ τις πάλιν, οὐδὲ αὐτοῖς ἵστασι). Λιθρώσω γάρ, φησὶ, πόριν πᾶς ἀρτιγένης ὁδός· ἡ μὴ παύσῃ), ἕως αὖ καθαρθῇ. πάθος γὰρ ἐστὶν. ἀλλὰ πάθη μὲν ἐστὶ ταῦτα, οὐ μέντοι αἰτίατα, ἀλλ' ἔχοντα ἴασιν, καὶ πολλῷ μᾶλλον, ἡ τὰ σωματικά. δῶ γὰρ θέλωσιν, δίδωμι αὐτὰ σῴσαι. πῶς οὖν ἐστὶν ἀπίστοις σῴσαι; Ⓦ Θεὸν ὑπισχνοῦντα. εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ μὴ εἰδέναι τὸν Θεὸν ἀπιστοῦσι, ἐὰν γνῶσιν αὐτὸν, ἀπολαύσε) πᾶσα ἀπίστια. σώσουσι τὸν μέλλοντα, σώσουσι τὸν πολλῷ βελτίους σε, σώσουσι ὅσοι ὀφείλουσι τῷ Θεῷ δίκης. δῶ ταῦτα σώσουσι, ταχέως σου ἐξήλασε τὴν ἀθεότητα, ταχέως αὐτοῦ ἐκαμψας. ἀλλ' ἡ δύνασαι ταῦτα ποιῆσαι; ἀδύνατος εἶ; σώσουσι τὰ πρῶτα, αὐτοῦ τοῦ δεσπότου Φύσει, τοῦ σῴσαι δεσπόσαι. ἔστιν ἵνα καὶ νεκροὶ ἐπ' ἀγορᾶς φερόμενοι, παῖδας ὀρφανοὺς ἀκολουθοῦντας, χήραι γυναῖκα κατακωκυόμενοι, οἰκεῖοι ὀδυρόμενοι, φίλους κατηφιῶντες, λήσαι δ' ὑδαμοῦ τῶν πρόσθεν σεσαγμάτων, καὶ ὅπου σπιᾶς καὶ ἀσιτίαν σῴσουσι διεπόμενοι. ἀλλ' ἡ βούλει τοῦτο; σώσουσι σὸν πλοῦτον ἔσεσθαι, σὸν εἰ πολέμοις ἀπολυμένους ἁπλῶς. ἔσται οἰκίας σωσιπόλεως ἔσται τῶν μεγάλων Ⓒ σωτῆρος, καὶ τοῦ Εἰς ἑδάφους κατηρτισμένου. σώσουσι πόσα ἴσχυσαν, Ⓒ ὅσα σοῦ μνήμην αὐτῶν ἀπολέλειπται. καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν, εἰ βούλει, ἀκούσεις τούτων ἀποδείγματα· διδασκάλους ἀρχόντων, δημοσίους πλουτοποιούντων. Πολλοὶ τύραννοι σκάλησαι ἐπ' ἐδάφους, ὁ δὲ δυσπιστότερος ἐφέρεσθ ἄδηλον. ταῦτα δὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔχω; οὐχὶ ἔχω πολὺ πλείονα ἀκούειν ἔοικεν; ἀνάγνωθι, εἰ βούλῃ, καὶ τὰ πρὸ ἡμῶν, καὶ τὰ ἔξωθεν (καὶ γὰρ καὶ σκῆνος γέμει τούτων τῶν σωμάτων) εἰ τὴν ἡμετέραν καταφθορὰν δι' ἀπιστίας. εἰ δὲ τὴν φιλοσόφων θαυμάζεις, καὶ τούτοις σοφοῖς. σκῆνος σε διδάξουσι συμφορὰς παλαιὰς διηγούμενοι, καὶ ποιηταί, καὶ ῥήτορες, καὶ σοφισταί, καὶ λογογράφοι πάντες. πάντοθεν εἰσόδους, εἰ βούλει, τὰ τοιαῦτα δώσματα. εἰ δὲ μηδὲν τούτων θέλεις, αὐτοῦ διαλέγισαι τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν,

χ. πῶς

χ. πῶς

χ. παύσεται,

Σπρ. κγ. ιδ

Σπρ. κα. ι.

πλατῆναι ὡς πρὸς ἐκεῖνον γραφείσας. διὰ τοῦτο πᾶσαν αὐλοῖς ἀποτειχίζων ἔφοδον, φησί·
C. Theod. B.C. Μὴ δεχέσθε, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι' ἐπιστολῆς, ὡς δι' ἡμῶν.
μήτε διὰ πνεύματος φησι, τοῦ ψευδοπροφήτου αἱρετίζοντος. πόθεν οὖν εἰσόμεθα, φησι;
C. Theod. G.C. διὰ τῆς προσθήκης. Διὰ γὰρ τοῦτο προσέθηκεν· Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. ὃ
ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτω γράφω. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ 5
πάντων ὑμῶν. οὐ τοῦτο φησιν, ὅτι τοῦτο σημεῖον (τοῦτο γὰρ εἰκὸς καὶ ἄλλους μιμήσασθαι)
ἀλλ' ὅτι Ⓦ ἀσπασμὸν τῇ ἐμῇ χειρὶ γράφω· καθάπερ καὶ νῦν ἐφ' ἡμῶν ἐστιν. ἀπὸ γὰρ τῆς
ὑπογραφῆς ἦλθε καὶ τὰ γράμματα τοῦ πεμπόντος. πῶς οὖν ἡ αὐτὸν σφόδρα
πιπαιζόμενος ὑπὸ τῶν κακοῦ, ἀπὸ τε τῶν πρώτων ἐγκωμιάζων, ἀπό τε τοῦ μηνῶ-
σαι· καὶ ἀπὸ τῆς καλάσεως, καὶ τῆς δύο παρόδους τῶν ἀγαθῶν τῶν ἡτοιμασμένων αὐλοῖς 10 αὐτὸν
προσέπεμψε, σαφέστερον ἐπεξέρχεται τῷ τόπῳ, Ⓦ μὴ καιρὸν οὐκ ἀποκαλύπτων αὐλοῖ, ὃ
ἦν τὸ καιροῦ σημεῖον, Ⓦ αἰτήσεται, δηλονότι. μάλιστα γὰρ τότε πληροφορεῖται ψυχὴ ἀδεεστέρα,
οὐκ ἐὰν ἁπλῶς ἀκούσῃ, ἀλλ' ἐὰν μάθῃ τι πλέον. καὶ ὁ Χριστὸς ἦλθε τοῦτο ποιῆσαι φανερόν,
ὅτι καθαρτὴς τὸ πῦρ ὁρᾷ, πάντα μὴ ἀκριβείας διελέγχει τοῖς μαθηταῖς ἀλλὰ
πρὸς τὴν σωτηρίαν. διὰ τί; ἵνα μὴ ἴχνος χάρας Ⓐ τὸν δυσπειθεῖσιν εἰσάγοντες ἡμῖν ψυ- 15
Matth. xxiv. δρεῖσιν. καὶ πολλαχοῦ πάθησι δὲ αὐτὸ σημεῖα· ἐν ᾧ καὶ μέγιστον, λέγων, Ὅταν κηρυχθῇ εἰς
Matth. xxiv. πάντα τὰ ἔθνη τὸ εὐαγγέλιον· ἕτερον ἦν, ὥστε μὴ πλανᾶσθαι πρὸς τὰς προφάσεις αὐτούς. Ὡς
ἁρπαγή, φησιν, ἔχει, οὐκ ἐν γαλήνῃ καὶ κρυπτομένῃ, ἀλλὰ πάντα καθ' ἁρπαγὴν λαμπούσῃ· οὐ δεῖται
τοῦ μυεῖσθαι (οὕτως ἐστὶ λαμπρὸν) ὥσπερ ἐκεῖνα ἡ ἁρπαγὴ δεῖται τοῦ μυεῖσθαι. Εἶ-
Ioan. i. μγ. πε δέ που καὶ πρὸς τοὺς ἀπιστοῦντας, ἰδοὺ ἄληθες, Ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ 20
οὐκ ἐδέξασθέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. καὶ ἵνα ἐπαλ-
λήλους ἢ καὶ φάντας συμφορὰς, τεκμήριον τί) τοῦτο ἔλεγε· καὶ ὅτι Ἠλίας δεῖ ἐλθεῖν. πότερον μὴν οὖν τότε Ⓐ θεραπεύσεις ταῦτα, ἢ μᾶλλον γένεσιν ἡ ἐκείνων ἀπειλεῖ. καὶ γὰρ πρὸς ἐκείνους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς ταῦτα χρήσιμα· ἵνα τῶν μύθων τῶν παι-
δικῶν καὶ τῶν ληρημάτων τούτων ἀπαλλαγῶμεν. ἢ οὐκ ἀκούσατε πολλάκις τοῦ παιδὸς ὄν- 25
τος καὶ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ αἰτήσεως πολλὰ λεγόντων ἡμῶν, ὡς πρὸς τὸ κάμπτειν τὰ γό-
νατα; ἐπὶ γὰρ ἀπαλῆς οὔσης ταύτης ἡλικίας ἐγκατασπείρει ταῦτα ὁ Διάβολος, ἵνα ἡμῖν τὸ δόγμα στεναχθῇ, ἵνα ἀπατήσας δυνηθῇ. οὐκ ἂν οὖν ταῦτα πρέπειν ὁ Παῦλος πρὸς τὸ αἰτήσεως διαλεγόμενος, ἔτι χρήσιμα ἦν. μὴ δὴ ταῦτα ζητῶμεν. καὶ γὰρ ὅπως ἔχει κλίνωσι τὰ γόνατα, ἀλλ' ὑπερφερόμενος ὅτι πάντα Θεοῦ λεγόντων, ἢ σώ- 30
ζασθαι, ὥστε αὐτὸν εἰς Ⓦ ταὐτὸ Θεοῦ, ὡς Θεὸν καθίσαι, ἀποδυκνύοντα ἑαυτὸν ὅτι ὄντως Θεός. καθάπερ γὰρ ὁ διάβολος ἐξ ἀπιστίας ἔπεισεν, οὕτω καὶ ὁ εἰσερχόμενος ὑπ' αὐτοῦ* εἰς * καὶ
ἀπιστίαν ἀλισφόλλεται.

ΗΘΙΚΟΝ Διό, παρακαλῶ, πάντας σπουδάζωμεν πόρρω γενέσθαι τῆς πάθους ταύτης, ἵνα μὴ τῷ κρί-
ματι τοῦ ἐκείνου προσπέσωμεν, ἵνα μὴ τῆς κολάσεως ὑπ' αὐτὸν ἐλθωμεν τῆς αὐτῆς, ἵνα 35
a. Tim. g. c. μὴ τῇ ἁμαρτίᾳ κοινωνήσωμεν τῇ αὐτοῦ. Μὴ νεόφυτοι, φησιν, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα
Sap. i. 6. iv. ἐμπέσῃ τοῦ Διαβόλου. ἆρα ὁ τετυφωμένος τινὶ αὐτῷ τῷ διαβόλῳ δίδωσι δίκην. Ἀρχὴ
γάρ, φησιν, ὑπερηφανίας, τὸ μὴ εἰδέναι τὸν Κύριον· ἀρχὴ ἁμαρτίας, ὑπερηφανία· πρώ-
τη ὁρμὴ καὶ πηγὴ τοῦ κακοῦ· πάσα μοι δοκεῖ ῥίζα, ὑπερβαίνουσα. καὶ γὰρ ἀρχὴ καὶ τοῦ
πρώτου ὁρμῶν δηλοῖ τοῦτο ὅτι τῷ κακῷ, καὶ τί σύσασιν· ὡς αὖ εἴποι τις, ἀρχὴ σωφροσύνης, 40 χρ. τὸ κακὸν
τὸ ἀπέχεσθαι πάσης ἀτοπίας, τοῦτό ἐστι, πρώτη ὁρμή. καὶ γὰρ εἴποιμι, ἀρχὴ σωφροσύνης ὑπομονή,
τοῦτό ἐστι, θεμέλιος καὶ σύστημα· ὅταν καὶ ἁμαρτίας ἀρχὴ ᾖ ἀπόνοια. ἐκ γὰρ αὐτῆς ἄρ-
χεται πᾶσα ἁμαρτία, καὶ ὑπ' αὐτῆς συγκροτεῖται. ὅτι γὰρ, ὅσα καὶ προσπέπωκεν ἀ-
γαθὰ, οὐκ ἀφίησιν αὐτὰ ἡ κακία διαμένειν, καὶ μὴ διαπίπτειν, ἀλλ' ὥσπερ ῥίζα τίς ἐστιν

οὐκ

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Τοῦ Χρυσοστόμου ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς

Β. Ἐπιστολήν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ. Λογ. α.

Ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ, ὅτι Εὐχόμεθα νύκτα καὶ ἡμέραν ἰδεῖν ὑμᾶς, καὶ ὅτι Οὐ τέλειοι, ἀλλ' ἐν Ἀθήναις καταλείφθημεν μόνοι, καὶ ὅτι Ἐπέμψατε Τιμόθεον, ἅπερ τούτων πάντων τὴν πόθεν αὐτὰ δηλοῖ, ἃ ἔσχεν, ὥστε παρακληθῆναι πρὸς αὐτούς. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔφθασεν ἴσως ἀπελθεῖν, καὶ κατηρτίσαντα τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως αὐτῶν, τούτου χάριν τὴν δευτέραν ἔπεμψεν ἐπιστολήν, ἣ ἐλλειφθὲν ἀπὸ τῆς πρώτης οὐσίας διὰ τῶν γραμμάτων διαπληροῖ. ὅτι γὰρ οὐκ ἀπῆλθεν, ἐκεῖθεν δῆλον γενέσθαι. γράφων γάρ φησιν· Ἐρωτῶμεν ὑμᾶς ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ γὰρ ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ ἔλεγεν, ὅτι Περὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν οὐ χρείαν ἔχετε γράφεσθαι ὑμῖν. ὥστε εἰ παρῆλθεν, οὐδὲν ἂν ἐδεήθη γράψαι. ὅπερ ὃ δὲ ζήτημα ὑπῆρχεν, τοῦτο χάριν ἐποίησεν ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ, καθάπερ καὶ ἐν τῇ πρὸς Τιμόθεον φησίν, ὅτι Ἀναπέπεισα τὸν παρ' ἐμοὶ πίστιν οἰκοῦσαν πρώτον Λωΐδι τῇ μητρὶ σου καὶ Εὐνίκῃ τῇ μητρὶ σου. τοῦτο δὲ ἐποίουν, ἵνα μηδὲν μέγα λειπόν, ἢ λαμπρὸν ἐλπίσαντες καὶ πεισθέντες ἀναρρώσωσι πρὸς τὸν πόνους. ὅπερ γὰρ αὐτοῦ ἡ ἐλπὶς διεβάστασε, καὶ καθάπερ ἵνα ἀγωνιστὴν ὁ διδάσκαλος ἀποκάμνοντα βουλόμενος, ὅπερ οὐκ ἴσχυσε πρᾶξαι ὅπερ φθάσαι τὰ μέλλοντα, ἑτέρῳ ἤλθεν ὁδῷ, καὶ παρὰ τὰς αἰωνίους ἐκείνας λυμεῶνας, ἐπιχέρει τὸν πυθμένα ἀπατᾶσθαι, ὅπερ τὰ μεγάλα σκάφη καὶ λαμπρὰ πλοῖα ἔπληθε. τοῦτο μὲν οὖν ἔλεγεν ἐκεῖνος τοῦ διάστασιν ἤδη γεγενῆσθαι· τοῦτο δὲ ἔλεγεν, ὅτι διέστηκε ἡ κρίσις, καὶ ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ἵνα δὲ τὸν Χριστὸν αὐτοὶ φθάσωσι προβάλωσι, καὶ πείσαντες ὡς οὐκ ἔστι λοιπὸν δυσπέδησις, δὴ δικαιήσει καὶ κόλασις καὶ τιμωρία τοὺς κακῶς πεπραχότας, ἐκείνους τι θρασυτέρους ἐργάσωνται, καὶ τούτους καταφυτέρους. καὶ ὃ δὴ πολλοὺς κατεπάτησεν, ἐπιχείρεσιν ὃ μὴ ἁπλῶς ῥήματα ἀπαγγέλλειν, ὡς καὶ τοῦ Παύλου τότε λεγόμενα, ὃ καὶ καὶ ὑπόπτους πλάττειν

ἵνα ⓜ αἰώνιοι παρέστωσι τῷ θρόνῳ, ἵνα ὑπερθυμήσωσι τὴν εἰς τοὺς οἰκείους. Καὶ τί θαυμάζεις εἰ εἰς ἅπαντα οὕτω διάκειται; ἐπὶ γὰρ τῶν τραπέζων αὐτῶν τῶν πνευματικῶν οὐκ ἀπαξιοῖ καθῆσθαι, καὶ μεταδιώκειν τῆς θυσίας ἐκείνης· ἀλλ' ὁ κυλλός, ἢ ἀναπηρος, ὁ τέρας, ἢ ῥάκια ἠμφιεσμένος ἢ ῥυπῶν, ἢ κόρυζαν ἔχων, ἅμα τῶν νεκρῶν καθῆται, καὶ αὐτῷ τῷ τῶν ἀληθινῶν παρεκπλήττει. Καὶ ὃ σχῆμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντι, ἔρχεται τῆς τραπέζης μέθεξον, καὶ ἀξιοῦται τῆς θυσίας τῆς πνευματικῆς, καὶ τῶν αὐτῶν ἐκείνοις ἀπολαύουσι, καὶ σοφώτερα ὅσῳ σχήματος. Εἶτ' ὁ μὲν Χριστὸς οὐκ ἀπαξιοῖ εἰς τὸν τῆς τραπέζης αὐτοῦ καθῆσθαι μετὰ τοῦ βασιλέως (ὁμοῦ γὰρ ἀμφοτέροις καθέζονται) σὺ δὲ ἴσως ἀπαξιοῖς καὶ ὀφθῆναι, διδοὺς πίπτουσι, καὶ ὃ πεσὸν σχῆμα λέγω; βαθεῖαι τῆς ἀπονοίας, καὶ τοῦ τύφου. ἔοικα μὴ ζῷα αὐτὰ παρὰ τὸν τοῦ πολιτικοῦ. ἀπηξίωσε σκῆνος καὶ ἰδιῶν ⓜ Λάζαρον, καὶ ὀσφῆς αὐτοῦ οὐ μετέδωκεν, οὐδὲ τίγης, ἀλλ' ἐκὸς ἔξω τοῦ ⓜ πυλῶνα ἐρριμμένος, ἀλλ' οὐδὲ ῥημάτων ἠξιώθη τῶν πρὸς ἐκείνου. ἀλλ' ἔοικα πῶς ἡ ἀνάγκη καὶ χρείαν παρασχοῦσα αὐτὸν τῆς βοηθείας, ἀπέτυχεν. " Εἰ γὰρ ὡς ὁ Χριστὸς οὐκ ἐπαισχύνεται, τούτους ἡμᾶς ἐπαισχυνόμεθα, ⓜ Χριστὸν ἐπαισχυνόμεθα, οὐκ ὀφείλεις αὐτὸν ἐπαισχύνεσθαι. πῶς πληρωθῇ σου ἡ τράπεζα χωλῶν, ἀναπήρων. δέχεται τούτων τοῦτον ὁ Χριστός, ὁ δὲ τῶν τοιούτων. ζήτα ζῆλος ἀκούων. οὐκοῦν ἵνα μὴ κολάσῃς ὅπ ἐμοὶ ὃ ῥῆμα, ἀκουσον αὐτὸ τὸ Χριστοῦ λέγοντος, ἵνα μὴ ζηλώσῃς, ἀλλ' ἵνα φείδῃς· Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, φησί, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μήτε γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοί σε ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηταί σοι ἀνταπόδομα· ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει πτωχούς, ἀναπήρους, τυφλούς, καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι. ἀνταποδοθήσεταί γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων· καὶ δόξα ὑμῖν μείζων ἐστὶ ζητοῦντα; ζῆλος, εἶτε ζητοῦντες ἐρᾶς. ὃς ἐκείνων μὲν γὰρ φθόνος, καὶ βασκανία, καὶ κατηγορία, καὶ λοιδορία, καὶ πολὺς ὁ φθόνος μὴ τι τοιοῦτόν ὃ δέον γένηται· καὶ ὡς οἰκέτης διακονῇ, ἵνα σπένδῃς, ἀν' μείζονος ⓜ καθέδρας ὦσι, διεθρίκιώς τὸν πρὸς αὐτὸν μέμψει, καὶ τὰ σώματα. ὅτι ὁ τόπων δοθέν τοιοῦτον, ἀλλ' ἄτερ ἀν' αὐτοῖς ἐνέγκῃς, μὲθ' ἡδονῆς πᾶσα δέχεται· καὶ πολὺς σὺ τεύθεν ὁ χρόνος, λαμπρότερα ἡ δόξα, μᾶζον τὸ χαῦμα. ἀχ οὕπω κροτοῦσιν ἐκείνοις, ὡς τούτους ἅπαντες ⓐ ἀκούοντες. Εἰ δὲ ἀπιστεῖς, πείσασιν σὺ ὁ πλουτῶν, ὁ στρατηγὸς καὶ ἡμῶν κάθου· κάλεσον καὶ πόντους, καὶ ἀναπήρων τὴν τράπεζαν πλήρωσον, ἀν' μὴ πάντα πᾶσι πάντων* κροτηθῇς, ἀν' μὴ πάντων φιληθῇς, ἀν' μὴ πάντες ὡς πατέρα ἔξωσιν. Ἐκείνων μὲν γὰρ τὴν δίψαν κέρδος, οὐδὲν, ὅταν τούτων ὁ ἱδρὼς ἀπόκειται, καὶ τὰ σὺν τοῖς ὁσίοις ἀγαθά· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

γρ. πίπτει

γρ. μὴ πέσωσιν αὐτοῦ ἐπαισχυνώμεθα· καὶ γὰρ ἀδελφὸς Χριστοῦ εἰ· ἢ ὁ δικαίως ἂν ἐπαισχύνεται τούτους, ἀμαθὲς, εἰπέ μοι, αἰσχυνόμεθα; καὶ πῶς ἐν ἔχοι λόγον; οἱ καὶ φίλους αὐτοὺς ἐπαισχυνόμενοι, τὸν Χριστὸν ἐπαισχύνονται πάντως. Λαζ. εὐαγγ. ε.

* μάλιστα

Τοῦ

σου μακρύνει· ἀλλ' ἐκφιος μάλιστα ἔχει. ἀπόλαλες τὸν παῖδας; ἀλλ' ἐκφιος ἡ τῆς ὑγιείας τῆς οἰκείας σώματος. ἐζημιώθης ζημίαν μεγάλην; ἀλλ' ὁρᾷς πῶς ὁ ἕτερον διῶθαι κατίσης. σὺ δὲ οὐ βύχα εἰσπορεύῃ τῷ Θεῷ. ὁρᾷς ἐκείνους ὁ καινὴν πενίαν, ἢ πολλὰ πτώματα μὴ αἰτιωμένους, πρὸ ὀλίγου ἦ λαμπρῶς ζῶντας. ὅταν ἀπορήσῃς βύχα μόνος, ἐὰν μὴ λαμβάνῃς, εἰπὲ σοι πολλάκις πολλοὺς πένητας ἰδὼν ἐκ πολλῶν, ἢ οὐκ ἐπτώκασας, ἢ οὐκ ἠναίσχυντησαν ἐκεῖνοι, οὐδὲ ὕβρεισέ σε. χρῆται σὺ μὲν ἀπὸ ὠμότητος τοῦτο ποιεῖς, ὁ δὲ Θεὸς ἀπὸ φιλανθρωπίας ἢ ὃ μὴ ἀκόλουθον ποιεῖ. εἰ τοίνυν αὐτὸς τὴν ὁμοδουλίαν δι' ὠμότητα μὴ ἀκόλουθον οὐκ ἀξιοῖς ἐγκαλεῖσθαι, τῷ διαυτὴν τὸν δοῦλον δι' φιλανθρωπίαν οὐκ ἀκόλουθα ἐγκαλεῖς; ὁρᾷς πόσοι ὁ αἰτίσεις; πόσοι ὁ ἀδικεῖ; ζῶντα σύνοιδεν ἡμῖν ἁμαρτήματα, οὐ κατατρέχει, τὰς δὲ μείζονα συμφορὰς, ἢ ὅταν δαιμονῶμεν βύχα εἰσιέναι τῷ Θεῷ. πολλοὶ ὁ βίος γέμει πάντων τοιούτων ἁγνοημάτων. ἔχει ἡ διδασκαλίαν ἡ μικρὰ ὁ ἰκφοῖ ἡ βαλάνου πρόσχαρι ἢ ἀπὸ τῶν βύκτειλον οἴκων. διὰ τοῦτο γὰρ ἡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἢ ἐν ταῖς μαρτυρείοις προκάθηται τῶν πυλαίων ④ πάντες, ὡς ἡμᾶς ἐκ τῆς τούτων διαίας πολλὴν διέχεσθαι τὴν ὠφέλειαν. ἐπίσης γὰρ, ὅτι εἰς μὲν βασίλεια τὰ ὑπὸ γῆς εἰσερχόμενον ἡμῶν, οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστιν ἰδεῖν· ἀλλὰ ἄνδρες ἢ στρατοὶ, ἢ λαμπροὶ, ἢ πλουτοῦντες, ἢ στενοὶ, πάντα χορὸν διατρέχουσι· εἰς δὲ τὰ ὄντως βασίλεια, τὴν ἐκκλησίαν λέγω, ἢ τὸν εὐκτήριον οἶκον τῶν μαρτύρων, δαιμονῶντες, αἰχμάλωτοι, πάντες, γέροντες, τυφλοὶ, διεστραμμένοι τὰ μέλη. τί δήποτε; ἵνα σὺ παιδεύῃ διὰ τὰ τούτων διαίας, προσῆται μὲ ἵνα, ἐάν ποτε τύφος ἐξόθεν ὑπόσυρμος εἰσέλθῃς, εἰς ἐκείνους βλέψας, ἢ ἀποπήδησον τὸ ὄγκον, ἢ στενοχωρίας τὴν καρδίαν, ὅταν εἰσέλθῃς, ἢ τῶν λεγομένων ἀκούσῃς. οὐ γὰρ ὅτι μὴ τύφος προσδυσχόλως ἀκούεσθαι. ἵν', ὅταν γένῃς ἴδῃς, μὴ ὅτι ἑστῶτα μέγα φρονῇς. ἢ γὰρ ὅταν ④ γέροντας, νέος ἐγένου. ἵν', ὅταν ὑπὸ γραπτὰ ἢ δωρεὰς βασιλικὴ μέγα κομπάζῃς, ἐπίσης ὅτι ἐκ τούτων εἶσι ἢ ④ λαμπροὶ γινόμενοι ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς. ὅταν ὑπὸ ὑγιὰ σώματος θαρρῇς, τούτοις προσέχων καταχύλης σου τὸ φρόνημα. ἢ γὰρ ἐν ταῦθα στενοχῶς εἰσιών, ὁ μὴ ὑγιαίνων ὑ μέγα φρονήσει ὑπὲρ ὑγιὰ σώματος· ὁ δὲ κάμνων, λήψεται πολλαπλάσιον τὴν τιμωρίαν. ὃ δὲ τοῦτο ἦ μάλιστα ἐν ταῦθα πολλαπλάσιον, ἀλλ' ἵνα σε ἐλεήμονα ποιήσωμεν, ἢ πρὸς ἔλεον ὑπερκαμφθῇς, ἵνα θαυμάσῃς τὸν Θεὸν τὴν φιλανθρωπίαν. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς οὐκ ἐπαρκεῖται αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τοῖς προπυλαίοις αὐτὸ ἵστησε, πολλῷ μᾶλλον σύ. ἵνα μὴ μέγα φρονῇς ὑπὲρ τοῖς βασιλείοις τοῖς ὑπὲρ τῆς γῆς. μὴ τοίνυν ἐπαρκοῦ πάντες κλήθρους· καὶ προσέλθῃ, καὶ τὰ γόνατα κατάχῃ, μὴ ἀποστῇς. κυνῶν γὰρ εἰσιν ὑπέρ τινες θαυμασιώτερον τὴν αὐλὴν τὴν βασιλικὴν. οὐ γὰρ ἀτιμάζων αὐτοὺς κυνὰς ἐκάλεσα (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ ἢ σφόδρα ἐπαινῶν. τὴν αὐλὴν φυλάττουσι τὴν βασιλικὴν. ἀφέξει τοίνυν αὐτοῦ. ἢ γὰρ ἡμὴ εἰς ⑩ βασιλέα" ἀναβαίνει· ἐκεῖ πάντα τύφος, ἐν τοῖς βασιλείοις λέγω τοῖς ὑπὲρ τῆς γῆς, ἐν ταῦθα πάντα ταπεινοφροσύνη. ὅλη οὖν ἐκεῖ ἡ ἀνθρωπία, ἀπ' αὐτῶν μάλιστα τὴν προπυλαίων μεμαθήκυια· ὅλη οὐ τέρπεται πλούτῳ Θεός, ἀπ' αὐτοῦ τὴν προπυλαίων διδάσκει. ἡ γὰρ τούτων καθέδρα ἢ συλλογὴ, μετανοοῦσι ἀναίσχυντοι ὄντι, πρὸς τὴν τῶν ἀπόρων ἀνθρώπων φύσιν φωνὴν ἀφίησα λαμπρὰν, ἢ λέγουσα, ὅτι οὐδὲν τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, ὅλη σκιὰ ἢ καπνός. εἰ κλοιὸν ἰῶ ὁ πλοῦτος, οὐκ ἂν πάντας προσεκαλέσατο ὁ Θεὸς τὴν οἰκείων προθύρων. εἰ ἦ ἢ πρόσοδος ἢ πλουτοῦντας, μὴ θαυμάσῃς. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο προσίεται, ἵνα πλουσίους πτωχοὺς, ἀλλ' ἵνα ἀπαλλαγῶσι τὸν ὄγκον. ἄκουσον γὰρ τί φησιν αὐτοῖς ὁ Χριστός· Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν, ἢ μαμωνᾷ. ἢ πάλιν, Δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἢ πάλιν, Εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ ῥαφίδος τρυπήματος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. διὰ ταῦτα δέχεται τοὺς πλουσίους, ἵνα ταῦτα ἀκούσωσι τὰ ῥήματα,

Matth. κθ. Matth. ιθ.

λαγῆς τῆς ἐκείνου σωφρονούσης καὶ τὴν γυναῖκα. ὁρᾷς πῶς ἡ κόρη ἑαυτὴν εἰς τοὺς ἀσπόρους οὖσαν, ἐλθοῦσα πρὸς αἰδέσιμον πρόσωπον καὶ σεμνὴς τῇ διανοίᾳ αὐτῆς, ὃ καμοὶ δὲ μνησθέντες, καὶ τὴν γενεὰν ἀπόμαξιν, καὶ μυεῖα ἀποδυσμοῦ, παρεκάλεσεν ὥστε τοῦ αὐτῆς ἀξιῶσαι διανοίας ἐκείνης· καὶ πολλοὺς ἀναλώσασα λόγους, ὕστερον καὶ τῶν προσόντων, ὡς τούτῳ πιστεῦσαι μάλιστα, ὅρκου παρὰ φιλοσόφου ἐπαγούσης. ὁ δὲ ὅρκος ἦν οὗτος τοῦ Χριστοῦ ἴδοις ἂν ἡμέρᾳ χρίστως, μὴ πρίσθης μου τὴν ἀξίωσιν καὶ ταῦτα ὑποδοῦσα ἀπῆλθεν. ἡ δὲ παρακληθεῖσα, φρονίμου πίστεως ἐμπιστεύσης βιωτικῆς, οἷα συμβαίνει τὸ τῆς οἰκίας, ἐπιλαθέτο. εἶτα ἄφνω δείλης μεσημβρίας εἰς μνήμιον ἦλθε τὸ φιλοσοφώτατον ὄρκου· καὶ καταφύγη σφοδρῶς, καὶ ἀπελθοῦσα ἠξίωσε μὴ πολλῆς τῆς ὀπτιμθμίας, καὶ ὃ προῆγμα ἤνυσε. καὶ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἄφνω εἶδεν οὐρανίους εἴδη ἀνοιγόμενα, καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν· εἶδε ὃ, ὡς δυνατὸν γυναικὶ ἰδεῖν. ὅπερ γὰρ ὅλως ἐφοβήθη, τῆς ὀπτασίας κατηξιώθη ταύτης. ταῦτα δὲ εἶπον, ἵνα μὴ καταφρονῶμεν τῶν ὁρκισμῶν, μάλιστα ὅταν ἀγαθῶν προφάσεις ἡμᾶς τινες προσκαλῶσι, καὶ ἐλεημοσύνης, καὶ φιλανθρωπίας. καὶ θέλουσι πάντες ἐκκεκομμένοι εἶναι πόδας, ὁρᾶτε πῶς προσέρχονται. εἶτ' ὅπερ τοῖς ποσὶν ἐπεκελεύσθησαν μὴ δύνασθαι, καθάπερ ἀγκίστρῳ τινὶ προσδοκῶσι κατέχειν ὦ φόβος τοῦ ὅρκου, καὶ ταῖς χερσὶ ἐκτείνοντες ὁρκίζουσιν, ὥστε δοῦναι ὀβολὸν ἕνα, ἢ δύο μόνον· σὺ δὲ προσέχεις, τὸν διασύροντα ὁρκιζομένη τὸν σόν. καὶ αὖ μὴ κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῶν ἀνδρὸς τῶν ἀποδημούντων ὁρκίσῃ, ἢ τῶν παιδίου, ἢ τῆς ψυχῆς, θύεως ἐκείνης, καὶ ἐφάλλεται σε ἡ ἀσέβεια, καὶ ἁλιθερμαίνῃ· αὖ δὲ τὸν Κύριον ὁρκίσῃ, προσέχεις. πολλὰς δὲ οἶδα ἐγώ, αἳ τὸν μὲν Χριστὸν αἰσχύνουσαι, πρὸς ἑδράμουν· εἷς δὲ κάλλος ἐπαινεθῆσαι προσδοκῶσαι, διεχύθησαν, ἐμεθύσθησαν, ἐχαίρεσαν ὥρεξιν. τοιγαροῦν ὡς τοῦτο σὺν πάσῃ κατίσησαν σὺν ἀθλίοις, εἰς ὃ γελοιοποιεῖ. ὅπερ γὰρ σφοδρὰ ῥήματα καὶ πικρὰ λέγοντες οὐ καθάπτονται τῆς ψυχῆς, ὅτι ταῦτα ἔρχονται τὴν ὁδόν, δι' ἧς μάλιστα πείθουσι· καὶ τοῦτο συμφορᾷ ὄντα καὶ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ ἀγχόμενοι ἀναγκάσει ἡ πολλὴ φαυλότης ἡμῶν καλοῦς ἐγκώμια λέγειν σὺν ἐπαγωγῇ. καὶ εἴδε τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερον εἶδος τούτου χεῖρον· θαυματοποιούς σὺν πάσῃ ἀναγκάσει εἶναι, καὶ αἰσχρολόγους καὶ γελωτοποιούς. ὅταν γὰρ κύλικας καὶ κισσύβια καὶ ποτήρια τοῖς δακτύλοις εἰσίρων καὶ ἐκπηδῶν κυμβαλίζῃ, καὶ σύριγξ ἔχων ᾄδῃ δι' αὐτῆς τὰ ἄσματα τὰ αἰσχρὰ καὶ ἔρωτος γέμοντα, καὶ δι' ὀρχήσεως αἰσθοῦ· εἶτα πολλοὶ προσέρχονται, καὶ ὁ μὲν τύφος ἄρτου, ὁ δὲ ὀβολοῦ, ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς προέχουσι, καὶ κατέχουσιν ἐπὶ πολύ, καὶ πίπτουσαι καὶ αἱ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πῶς τούτου χεῖρον; οὐχὶ πολλοῦ γε ἀγαμοῦ ταῦτα ἄξια; μικρὰ μέν ἐστι, καὶ νομίζεται μικρά· μεγάλα δὲ ἐστὶ ἀποπίπτοντα τοῖς ἤθεσιν ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα. ὅταν γὰρ αἰσχρόν τι λεχθῇ καὶ ᾠδὴ μέλος, ἐμάλαξε τὴν ψυχήν, καὶ αὐτὴν σκέπλον διέφθορε τὴν ψυχήν. καὶ ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ κῆρυξ πέπηγε, καὶ ἐπιδείκνυται ὑμῖν μυεῖα ἀγαθά, σοὶ λόγου ἀξιοῦται πρὸς ὑμᾶς· ὁ δὲ αὐτὰ τούτων τὰ νεωτερικὰ ἐπισάγων, θαυμάζεται. ὁ δέ μοι νῦν ἐκφοβηθεὶς εἶπεν πρὸς ὑμᾶς, σκῆπτρον ἔρως. ποῖον δὲ τοῦτο; ὅταν πενία καὶ ἴσως προσκόπτῃς, εἰ καὶ μηδαμόθεν ἄλλοθεν, ἀπὸ γοῦν τῶν ἐπαιτούντων τὴν δεξιὰν τῶν πενήτων χωρούντων μαθὲ εὐχαριστεῖν τῷ δεσπότῃ. οὗτοι γὰρ πρῶτα τὸν βίον ἐν τῷ ἐπαιτεῖν καταμαλίσκοντες, οὐ βλασφημοῦσιν, οὐκ ἀγθόμενοί τισιν, οὐδὲ δυσχεραίνουσι, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν τῆς ἐπαιτήσεως δίκην ἐν εὐχαριστίᾳ ποιούμενοι, μέγαν Θεὸν ποιοῦντες καὶ φιλάνθρωπον. ὁ μὲν λιμῷ φθειρόμενος, φιλάνθρωπον καλῶ· σὺ δὲ ὁ ἐν ἀφθονίᾳ ζῶν, λιμὸν πάντων λέγεις, ὦμοι λέγω. πόσῳ βελτίων ἐκεῖνος; πῶς ἡμᾶς τότε καταχρῇ; χρήσεις διδασκάλους ἡμῖν τῆς συμφορᾶς καὶ τραγῳδίας ἀφῆκε δὲ τῆς οἰκουμένης ὁ Θεὸς σὺν πάσῃ. ἐπαθές τι τῶν ἀδουλήτων; ἀλλ' οὐδὲν πεποίηται, οὐκ ἐκεῖνος. δεκάπηχυ τὸ ἐφόδημόν; ἀλλ' ἐκεῖνος σὺν δύο. σώσησας γὰρ

σον

ὃ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ὃ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη. ὃ πνεῦμα τί φησιν ἐκεῖνο; ὃ χαρίσμα. ἀλλ' ἐπεὶ ἔχοντες λαμπάδας καὶ λαμπάδας ἀπέλθωμεν, εἰσελευσόμεθα εἰς τὸν νυμφῶνα· αἱ δὲ ἐσθεσμέναι, σκέπε. διὰ τοῦτο φησιν, ὁλόκληρον ὑμῶν ὃ πνεῦμα. ἐκείνου γὰρ ἀδόντος ἀκριβῶς, καὶ τοῦτο μένει. ἡ
9 ἡ ψυχὴ φησι, καὶ ὃ σῶμα. οὔτε γὰρ αὐτὴ ἡ ποινὴ δέχεται, ὅτ' ἐκεῖνο.

24 Πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. Οὐκ εἶπεν· ἐγὼ ποιήσω. διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἀνωτέρω· ἐὰν θέλῃ ὁ Θεός. ὅπερ οὖν ἔλεγεν, ἵνα μὴ νομίσῃς, φησίν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐμῆς δυνάμεως τοῦτο γίνεται, ἀλλ' ἐκ τῆς προθέσεως, ἣν ὑμᾶς ἐκάλεσεν. εἰ γὰρ εἰς σωτηρίαν ἐκάλεσεν, ἀληθὴς δέ ἐστι, πάντως σώσει
χ. βουλόμενος. αὐτούς. βουλόμενος.

10 25 Ἀδελφοί, προσεύχεσθε καὶ περὶ ἡμῶν. Βαβαί, πόση ἡ ταπεινοφροσύνη; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ταπεινοφροσύνης εἶχεν τοῦτο ἔλεγεν, ἡμεῖς δὲ ἃ ταπεινοφροσύνης ἔχει, ἀλλ' ὠφελείας πολλῆς, καὶ μέγα τι πρὸς ὑμῶν κερδῆσαι βουλόμενοι, λέγομεν, προσεύχεσθε καὶ περὶ
ἡμῶν. Εἰ γὰρ καὶ μηδὲν ὠφεληθῆτε πρὸς ἡμῶν μέγα, μηδὲ θαυμασθῆ, ἀλλ' ὅμως διὰ αὐτὸν τὸν τιμιον, διὰ αὐτὸν τὸν προστησάμενον. ἔχομεν παῖδάς ποτε, καὶ ὅμως εἰ μηδὲν ὠφελη-
15 ται πρὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπερ πατὴρ γέγονε, τοῦτο ἴσως προσκαλεῖται λέγων, εἶδον οὐ τιμέραν ὅτι ἐκολάθη πατήρ. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς λέγομεν, προσεύχεσθε καὶ περὶ ἡμῶν. οὐχ ἁπλῶς τοῦτο λέγω, ἀλλὰ πάνυ ἐφιέμενος τῆς ὑμετέρας εὐχῆς. Εἰ γὰρ ἐπ' εὐθυμοτέρᾳ ἐλπίδι τῆς παρ' ὑμῶν προστασίας, καὶ λέγειν ἐπέχω μέλλω, πολλῷ μᾶλλον ὀφείλω τῆς πρὸς ὑ-
μῶν ἀπολαύειν εὐχῆς. αἱ εὐθυμίαι μου μείζους ἐγένοντο διὰ ὑμᾶς, διὸ καὶ ἡ βοήθεια πλεί-
20 ων παρ' ὑμῶν.

26 Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν ἁγίῳ φιλήματι.

Βαβαὶ τῆς θερμότητος, βαβαὶ τῆς διαθέσεως! ὅπερ φιλήματι αὐτοὺς ἀσπάσασθαι οὐκ ἠδυνάτο ἀπών, διὰ ἑτέρων αὐτοὺς ἀσπάζεται· ὥστε ἡμεῖς ποιῶμεν, ὡς ὅταν λέγωμεν, φίλησον αὐτὸν αὐτὶ ἐμοῦ. ὥστε δὲ αὐτὸν κατέχειν ὁ πόθος τῆς ἀγάπης· ἐπεὶ γὰρ ἀνέχεται διαστή-
25 μης, ἀλλὰ διὰ μέσων τῶν ὁδῶν ἑαυτὸν ἐκτείνει, καὶ πάντα χωρεῖ πρᾶξαι.

27 Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Κύριον, ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς. Καὶ τοῦτο πόθου μάλιστα, οὐ διδασκαλίας τοσοῦτον· ἵνα καθάπαξ ὦ τοσοῦτος ἐπιλελησμένος, φησίν.

28 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἀμήν. Καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐ-
30 πιτάττει, ἀλλ' ὁρκίζων, ἀπὸ θερμῆς διαθέσεως καὶ τοῦτο ποιῶν· ἵνα καὶ αὐτὸν καταφρονήσωσι, διὰ τὸν ὁρκισμὸν προσέχωσι τῇ ἐπιστολῇ.

Μέγαν γὰρ εἶχον τότε φόβον τὸ πρᾶγμα, καὶ ἔτι καὶ νῦν πεπάτηται. καὶ ἔστι πολ- ΗΘΙΚΟΝ
λαχοῦ πᾶς μαστίζεσθαι, καὶ ὁρκίζων τὸν Θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, καὶ οὕτω χειρίδιος ἀποδύεσθαι, καὶ σπένδεις προσέχει, σπένδεις ἐπιστρέφεται. καὶ ἔτι καὶ νῦν ἴδοι τις ὁρκίσας, βλέπων καὶ ἀ-
χ. κρίνων κόντων, καὶ τρέχων τὸν ὀδόντας, ὑφίσταί τι τὸ θυμοῦ. ἄλλος πάλιν ἐλκόμενος, ἀπαγόμενος ἐπὶ μίσους τῆς ἀληθείας, καὶ ἐλλιώων, καὶ Ἰουδαίων πλέονων, ὁρκοῖ τὸν ἀπάγοντα ὅρκους φρικωδεστάτους, καὶ σπένδεις προσέχει. τί οὖν ἐροῦσι οἱ ἕλληνες, ὅταν πιστὸς τὸν πιστὸν καὶ χειρίδιον ὁρκοῖ, καὶ μηδεὶς γόητος λόγος, ἀλλ' ἃ καταφρονοῦμεν; βούλεσθε ὑμῖν διηγήσομαί τι πρᾶγμα, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἀκήκοα; σπένδει γὰρ πλατύτερον λέγω, ἀλλὰ πάντα προσώπων ἀξιοπίστου
40 ἀκηκοώς. παιδίσκη τις ἀνδρὶ ποιμένι συνεζευγμένη, μισθῷ, δραπέτῃ, αὐτῇ, πολλὰ τὸν ἀνδρὸς ἀμπεχόντος, καὶ μέλλοντος ἀπιέναι πάντας διατάττης· καὶ γὰρ μείζονα συνήθειαν ἐπὶ ἀμπεχόμενα, ἐν χερσὶν ἔχειν ἡγοῦνται, καὶ κελεύειν αὐτὸν λυμαινόμενον αὐτῆς τὴν οἰκίαν οὐκ ἔχειν, ἀλλ' ἐγὼ ἀποδώσω. εἶτα αἰσθόμενοι εἰ νομίζουσα ἡ διάνοια ἀφανίσασα τὸν γυναικὸς τὸν ἄνδρα, κατιδέσθαι καὶ χρησίμων οὖσαν τῷ κόρῳ, καὶ τῆς ἀπαλ-
χ. παιδοποιΐαν, λαγῆς

μα· ἀν᾽ ᾖ αἰσίζης, ἀκάθεκτον ᾖ. μὴ τοίνυν αὐτὸ σβεσώμεν. ἔστι γὰρ πολλαχοῦ καὶ μανδύνος ὀπτικειμένου * σβεσθῆναι τὴν φλόγα. ὅταν δὲ ἔλαιον ἐκλίπῃ, ὅταν ἐλεημοσύνῃ μὴ ποιῶμεν, σβέννυται δὲ πνεῦμα. καὶ γὰρ ἀπὸ ἐλεημοσύνης τὸν θεὸν πλησίον σε. Εἶτα ⟨καὶ⟩ κερασὶ τοῦτον ἐρᾷ μὴ ὄντα πλησίον, καὶ ἀφίσταται· οὐ μισεῖ γὰρ πλησίον ψυχὴ ἐλεήμονι. σβεσθέντος δὲ τοῦ πνεύματος, τὰ λοιπὰ ἤδη ὅσοι ἐν ἀσυλλήπτῳ κλύδωνι ἐκάθισαν. Εἰ δὲ τὴν ἀπὸ γῆς εἰς γλῶν ὁδὸν βαδίζειν δυσχερὲς ἐν πολλῇ, τὴν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν φέρουσαν πῶς ἀσφαλές; οὐκ ἴσμεν πόσοι δαίμονες ἐν τῷ ἀέρι τούτῳ; πόσα θηρία; πόσα πνεύματα πονηρίας; ἂν μὲν οὖν σκότος ᾖ τὸ φῶς ἔχωμεν, οὐδὲν ἡμᾶς βλάψαι δυνήσονται· ἂν δὲ σβέσωμεν αὐτό, ταχέως ἡμᾶς ἁλίσκουσι, ταχέως πάντα τὰ ἡμῶν ἐκφορεύουσι· ἐπεὶ καὶ ⟨ὁ⟩ λῃσταὶ τοιοῦτοί εἰσι τὸν λαμπάδα σβέσαντες, τότε λῃστεύουσι. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ὁρῶσιν ἐν τῷ σκότει τούτῳ, ὅπου τὰ τῶν σκότους ἐργάζονται· ἡμᾶς δὲ ἀόρατος ἐσμεν ἐκείνου τοῦ φωτός. μὴ τοίνυν σβέσωμεν αὐτό. πᾶσα πονηρὰ ἐργασία σβέννυται τοῦτο τὸ φῶς, ἡ λοιδορία, ἡ ὕβρις, ἡ ὅσα τοιαῦτα ἐστίν. καθάπερ γὰρ ὅπου τὰ πυρᾶ, πάντα τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ, ἀναιρετικὰ αὐτοῦ ἐστιν· ἐκεῖνο δὲ ἀπόλλυσιν αὐτό, ὅταν αὐτοῦ συλλεσθῇ ὕλη· οὕτω δὲ ὅπου τὸ φωτός. Εἰ ἢ ξηρὸν, εἰ ἢ θερμὸν, εἰ ἢ ἀφάπτον, ἀπόλωλε τὸ φλόγα τὸ πνεύματος. μηδὲν οὖν ψυχρὸν, μηδὲν ὑγρὸν ἐπιφέρωμεν. ταῦτα γὰρ τούτου ἀναιρετικά. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη ζήτησις. πολλοὶ πρὸ αὐτοῦ, ⟨ἃ⟩ μὲ προεφήτευσαν ἀληθῶς, ⟨ἃ⟩ δὲ ἐψεύσαντο. τοῦτο δὲ τὸ καὶ πρὸς Κορινθίους φησί· Διαιρέσεις πνευμάτων ἐστὶ τοῦτο διδοκέναι. μαρτυρεῖ γὰρ ὧν ὁ ἀφόβητος ἀπόλλησι διὰ τὸ χαρίσματος τούτου τὸ πρὸ αἰωνίας τῆς ἐκκλησίας. ὅπου γὰρ ἀμφότερα εἰς μάγνατον προσῆλθεν, ἡ ὁ δαίμων, ἡ τὸ πνεῦμα, ἀλλ᾽ ὁ μὲ ψευδόμενος, τὸ δὲ ἀληθεύον· καὶ ὑδαμόθεν ἐκ τοῦ ἐκατέρου τεκμήριον λαβεῖν, ἀλλ᾽ αἰτιῶνται ἑκατέρῳ ἔλεγεν, ὡς ὁ Ἱερεμίας καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ, ἀλλ᾽ ἐλθόντος τοῦ καιροῦ ἀπελέγχεται, ἔδωκε καὶ διακρίσεις πνευμάτων. ἐπεὶ οὖν καὶ τότε πολλὰ θεοσαλπικέναι πολλοὶ προεφήτευσαν, ὃς καὶ ἀρίστη ἐστὶ λέγων, Μὴ θροεῖσθε μήτε διὰ λόγου, μήτε δι᾽ ἐπιστολῆς, ὡς δι᾽ ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Εἶπεν, ὃ πνεῦμα μὴ σβέσητε, προφητείας μὴ ἐξουθενήσητε· προφητείας λέγων, μὴ ἐξευτελίζετε. ὃ οὖν ⟨ὁ⟩ τοῦτο δηλῶσαι βουλόμενος τοῦτ᾽ ἐστὶ μὴ ὑπολάβητε ὡς ψευδομένους προφήτας πρὸ ὑμῶν εἶναι, διὰ ἐκείνους καὶ τούτους καλύσητε, καὶ ἀπιστοῦντες αὐτοῖς [μὴ σβέσητε αὐτοῖς,] τοῦτ᾽ ἔστι, προφητείας μὴ ἐξουθενήσητε. ὁρᾷς ὅτι τοῦτο ἐστὶν ὃ φησι; πάντα δοκιμάζετε. ὅπου εἶπε, προφητείας μὴ ἐξουθενήσητε, ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι πᾶσιν ἀνέῳξε τὸ βῆμα, πάντα, φησὶ, δοκιμάζετε, τοῦτ᾽ ἔστι, ⟨καὶ⟩ ὅταν προφητείας, ὃ ἢ καλὸν κατέχετε. ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε· μὴ τοῦτο, ἢ ἐκείνου, ἀλλ᾽ ἀπὸ παντός· ⟨καὶ⟩ τὰ ψευδῆ, καὶ τὰ ἀληθῆ ἵνα μὴ δοκιμασίας ἀφαιρῆτε, ἢ ἐκείνων ἀπέχεσθε, ἢ τούτων ἔχεσθε. οὕτω γὰρ κἀκείνων σφοδρὰν ὃ μῖσος ἔσται, ἢ τούτων ἡ ἀγάπη ᾖ, ὅταν μὴ ἁπλῶς, μηδὲ αἰεξεπάτως, ἀλλὰ μὴ ἀκριβείας ἅπαντα προσπαίζωμεν.

23 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς τῆς Εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν ὃ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ ⟨καὶ⟩ ὃ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη. Ὅρα διδασκάλου φιλοσοφίαν. μὴ τοῦ προσεύχεσθαι, καὶ εὐχὴν ἐπάγει. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γράμμασι. διὰ γὰρ καὶ συμβουλῆς, ἢ εὐχῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς παρόντες συμβουλεύοντες, τότε ⟨καὶ⟩ ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιούμεθα· καὶ τοῦτο ἴσασιν ⟨ὃ⟩ μεμνημένοι. ἀλλ᾽ ὁ μὲ Παῦλος εἰκότως τοῦτο ἐποίει, πολλὴν πρὸς ⟨τὸν⟩ Θεὸν τὴν παῤῥησίαν ἔχων· ἡμᾶς δὲ κατηχουμένους καὶ ἀπῤῥησιάσθαι ὄντας, ἀλλ᾽ ὅπου εἰς τοῦτο ἐπαιδεύθημεν, προσέχειν αὐτοῖς, ἀναίσχυντον μὲ ὄντας καὶ πρέσβεις, καὶ τῶν ἑκάστου μαθητῶν ⟨τὸν⟩ τοῦτο ἐπιτηδεύειν. ὅπου δὲ καὶ δι᾽ ἀναξίων ἡ χάρις ἐνεργεῖ, οὐ δι᾽ αὐτῶν, ἀλλὰ δι᾽ ὧν μέλλουσιν ὠφελεῖσθαι τὰ πρέποντα εἰσφέρομεν. ἁγιάσαι ὑμᾶς, φησιν, ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν ὃ

* πνεύματος

χ. ἁλίσκουσι, χ. ἁρπάζουσι

χ. τοῦτο λέγω ἐστὶ δὲ τοῦτο, μὴ

ξει ὅτι δέδικε τ' ἀδικηθῆναι. οὕτω δὲ ὅτι τ' χρημ. ὁ μὲν λάβρα λαβεῖν, ταύτη τιμήσει, ὡς λάβρα λαβεῖν· ἢ φανερῶς ἢ δημοσίᾳ, μὴ τῆς ζημίας ἢ αἰσχύνῃ ἐπήγαγε. παυσώμεθα οὖν καὶ ἑτέρων ἁρπάζοντες, ἢ πίπτοντες, ἢ πλούσιοι. ἢ γὰρ πρὸς τοὺς πλουσίους μισθὸν οὐκ ὁ λόγος, ἀλλὰ ἢ πρὸς τοὺς πένητας. ἢ γὰρ ἢ αὐτοὶ ἁρπάζουσι τοὺς αὐτῶν πενεστέρους, ἢ χρεστίχαι ⓐ τι πορώτεροι καὶ δυνατώτεροι τοῦ ἀπορωτέρου ἢ πενεστέρου ἁπιμπολῶσι, καὶ πάλιν καπήλους, ἢ πάντες ⓐ ὅτι τῆς ἀγορᾶς. ὥστε πάντοθεν βούλομαι τὴν ἀδικίαν ἐξελεῖν. ὁ γὰρ ὁ τῷ μείζονι τὴν ἁρπαζομένων καὶ κλεπτομένων, ἀλλ' ὁ τῇ πρεσαιρέσει τοῦ κλέπτοντος ὃ ἀδίκημα ἴσχαται. ὅπ ἢ οὖν μᾶλλόν εἰσι κλέπται ἢ πλουσίκαι, ⓐ μηδὲ τῶν μικρῶν καταφρονῶντες, οἶδα καὶ μέμνημαι πρὸς ὑμᾶς εἰρηκώς, εἶγε καὶ ὑμεῖς μέμνησθε. πλοῦ ἀλλὰ μηδὲν ἀκριβολογώμεθα· ἔφωσαι ἡμεῖς τῆς πλουσίοις καὶ αὐτοί. παιδεύσωμεν τὸν ἀδικούμενον λοιπὸν τοῦ μὴ ζητεῖν μὲν ὑπερβυμεῖν, τοῦ πλείονος μὴ ὀρέγεσθαι. Ἐὰν δὲ μὴ τοῖς οὐσιοῖς μηδέποτε ὅσον ἔχειν ἡ ὑπερβυμία τοῦ πλείονος, ἀλλ' ἀεὶ τοῦ πλείονος ἕκαστος ὀρεγέσθω· ὅτι ἢ τῆς γῆς τ' χρείας ἕκαστος ἴσον καὶ τῆς αὐταρκείας, Ἐὰν μηδὲν πλέον ζητῇτε, ἵν' ὅπου διωπομεθα τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ ὑπάρχῃ, χάριτι ἢ φιλανθρωπία.

Λογ. ια. 19 ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΜΗ ΣΒΕΝΝΥΤΕ· 20 ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ μὴ ἐξουθενεῖτε· 21 Πάντα ἢ δοκιμάζετε· ὃ καλὸν κατέχετε· 22 Ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.

Ἀγάπης παχεῖα καὶ ζόφος καὶ νεφέλη καπακέχυται τῆς γῆς ἁπάσης. καὶ τοῦτ' ὀλίγου ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν· Ἤμην γάρ ποτε σκότος. ἢ πάλιν· Ὑμεῖς, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ. ἐπεὶ οὖν νὺξ ἔστιν, ὡς εἶπεν, ἀστέλλωμαι, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ βαδίζωμεν, ἵνα δώκει ἡμῖν λαμπάδα φαίδραν ὁ Θεός, τὸ πνεῦμα τοῦ ἁγίου τὸν χάριν ἀναλάβωμεν ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς. ἀλλὰ τοῦτο ὃ φῶς ⓐ μὲν δυσκάμψαι λαμπρύνειν εἰργάσαντο καὶ φαίδρον, οἷ ὡς Παῦλος, ὡς Πέτρος, ὡς ⓐ ἅγιοι πάντες ἐκεῖνοι ⓐ ἢ ἐν ὕδασι, ὡς αἱ πάντες πρόγονοι, ὡς ἐκεῖνοι ⓐ ἐν τῇ πίσει ναυαγήσαντες, ὡς ὁ ἐν Κορίνθῳ πορνεύσας, ὡς Γαλάται καθυστεροῦντες. ἀλλ' ἔτι ὁ Παῦλος τοῦτο φησι, τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, τουτέστι, τὸ χάρισμα. ὕστερον γὰρ αὐτῷ καλεῖ ἔθος τὸ χάρισμα τοῦ πνεύματος σβέννυσθαι ἢ αὖθις βίος ἀκάθαρτος. καθάπερ γάρ ὅταν ἢ λυχνία τύχῃ φωτὸς ὕδωρ καταπεδάσας, ἢ χαῦν, ἴσβεσε τὸ φῶς, καὶ εἰ μηδὲν τούτων, ἀλλά γε τὸ ἔλαιον ἐξελαθὲν, οὕτω καὶ ὅταν τοῦ χαρίσματος. ὅταν γὰρ γήρα, καὶ τοῦ ἁγγρέσκοντος πραγμάτων καταπεδάσῃ φρενῖτις, ἴσβεσας τὸ πνεῦμα· ἂν τε σὺ μηδὲν ἐργάσῃ τοιοῦτον, ἑτέρωθεν δὲ πόθεν πάρεσμός ἐπιλθὼν πραγμάλῃ σφοδρῶς, καθάπερ τι πνεῦμα, ἢ μὴ σφοδρὰ ἢ ἡ φλόξ, ἢ πολὺ τὸ ἔλαιον ἐχρυσα, ἢ τοῦ ὀπτοῦ μὴ ἐμφορήξῃς, ἢ τοῦ θύρας μὴ πρασκλείσῃς, πάντα ἀπόλωλε. τίς δέ ἐστιν ἡ ὀπή; ὥσπερ ὅτι τοῦ λύχνου, ἵνα καὶ ἐφ' ἡμῶν, ὀπή ἐστιν ὀφθαλμὸς καὶ ἀκοή. μὴ ἀφῆς ζωάριον πρασπεσεῖν πνεῦμα σφοδρὸν πονηρείας, ἐπεὶ ἴσβεσεν ⓦ λύχνον, ἀλλ' ἀπόφραξον τὸ" φόβῳ τοῦ Θεοῦ θύρα τὸ στόμα ὅτι κλῇσον, πρόσκλεισον, ἵνα καὶ ὁ φῶς πρόσχῃ, καὶ ἀποκρούηται τὸν ἔξωθεν προσβολέα. οἷ, ὕβρεσέ τις; ἐλοιδόρησε; σὺ κλῇσον τὸ στόμα. ἀν" γὰρ ἀνοίξῃς, ἐρρίπτισας ⓦ ἀνεμον. ὁρᾷς τὸ τῆς οἰκίας, ὅταν καὶ πνευτικρὺ καὶ ἐπ' ἀνθρώπας δύο θύραι" ἥκωσι, καὶ σφοδρὸς ἄνεμος ᾖ, πῶς ἀν" τὴν ἑτέραν κλείσῃς, καὶ αὐτίπνοια μὴ γένηται, σπεύδει" ἴσχυσεν ὁ ἄνεμος, ἀλλὰ τὸ πολὺ τῆς ἰσχύος ἐκτοπίσας; ὕστερον γὰρ ἀνοίξῃς. δύο εἰσὶ θύραι, τὸ στόμα τὸ σὸν, καὶ τὸ τῆς ὑβρίζοντός σε, καὶ ἐμπροσθοποιῶμεν. αἰ ἀποκλείσῃς τὸ σὸν, καὶ μὴ ὅλως ἀνοίσῃς, ἴσβεσας ὅλον τὸ πνεῦμα·

Ερ. ι. κ. α Θεσ. ε. δ.

α Τιμ. α. ιθ. α Κορ. ε. α. Ιάκ. γ. α.

ἔδωκε σοὶ παῖδας, ἵνα ἁρπάζωμεν καὶ ἑτέρων. ὅρα μὴ Ⓦ Θεοῦ προξενοῦντος τοῦτο λέγων. Εἰ γὰρ τοῦτο λέγεις, ὅτι αὐξῆσαι τῆς ἁρπαγῆς γένοιτο ἂν τοῖς τοῦ χρηματισμοῦ, δέδοικα μὴ αὐτῷ ἀποστερηθῇς, ὡς βλασφημοῦντι καὶ ὑπεροψίᾳ χρωμένῳ. ὁ Θεὸς σοι τοὺς παῖδας ἔδωκεν, ἵνα σε γηροκομῶσιν, ἵνα τὴν ἀρετὴν μανθάνωσι παρὰ σοῦ. ὁρᾷς γὰρ τοῦτο τῶν δώδεκα πάντων ἦθος οὕτως ἠλίθιον σωζεσθαι, δύο μόνα καταισχύνοντα, εἰ μή, διδασκάλους ἐφιεῖσαν τοὺς πατέρας, ἕτερον δὲ πολλοῦ ἀγαπῶν * ἐστέρκτων. Εἰ γὰρ ἁπλῶς ἔμελον Ⓐ δώδεκα παῖδες γένεσθαι, οὐδεὶς ἂν τοσοῦτος οὐδένα σχεῖν ἔσχεν. Εἰ δὲ νῦν πατέρων ὄντων καὶ παίδων ἐκλύσεις, πολλοὶ πολλοὺς οὐ φεισάμενοι, πολλῷ μᾶλλον τότε. διὰ τοῦτό σοι παῖδας δέδωκεν ὁ Θεός. μὴ τοίνυν κατημέλει τῶν παίδων. Εἰ δὲ Ⓐ παῖδας ἔχοντες οὐδεμίαν ἔχουσι ἀπολογίαν, Ⓐ μὴ ἔχοντες, καὶ κοσμοῦμεν τοῖς τοῦ πλούτου συλλογῶ, πῶν ἂν ἔποιεν λόγον; ἀλλ' ἔστι τις καὶ αὐτοῖς λόγος πρὸς ἀπολογίας ἀπεστερημένος. τίς δὲ οὗτος ἐστιν; ἵνα δι' οὗ παῖδων, φησίν, ἔχωμεν Ⓦ πλοῦτον ἀτίμητον. οὕτως γέλως πολύς. διὰ τοὺς παῖδων, φησίν, ἡ οἰκία μεμεστωται χρημάτων τῆς δόξης τῆς ἐμῆς. οὐ τῆς δόξης σου, ἀδελφέ, ἀλλὰ τῆς πλεονεξίας σου ἕνεκα μέντοι. οὐκ ὁρᾷς πῶς οἱ πολλοὶ πρόφασιν τοῦ λαμβάνειν οἰκίας τοιαύτας ἑαυτοῖς λέγονται πρὸς ἀλλήλους· πόσα ὁ δεῖνα ἐπλεονέκτησε, πόσα ἥρπασεν, ἵνα τούτοις οἰκοδομήσῃ τὸν οἶκον; καὶ πῶς οὐκ ἔστι μανίας τὸ πρᾶγμα καὶ κόπος, αὕτη δὲ εἰς ἑτέρων κλῆσιν δίδωσι. οὐ τῆς δόξης σου τοίνυν καταλιμπάνεις μνήμην, ἀλλὰ τῆς πλεονεξίας. καὶ δὸ μὴ σῶμά σου κεκρυφθῆναι τῇ γῇ, τῆς δὲ πλεονεξίας μνήμην λαθεῖν πλήθει τῶν χρεῶν δυναμένην οὐκ ἀφῆς, ἀλλ' αἰσχύνεσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι ποιεῖς διὰ τῆς οἰκίας. ἕως γὰρ ἂν αὕτη ἑστήκῃ, τὸν ἐπωνυμίαν ἔχουσα τὸν ζῶν, καὶ τὸ δόξαν λεγόμενον, πάντως αἰσχύνην καὶ τὰ πάντων αἰσχρῶν σώματα καὶ σέ. ὁρᾷς ὅτι βέλτιον μηδὲν ἔχειν, ἢ τοιοῦτον καταλιμπάνειν τὸν κατηφείαν; καὶ ταῦτα μὲν οὐδεὶς· ἐκεῖ δὲ τί ποιήσομεν, εἰπέ μοι, ποσάκις μὲν οὐ ταῦτα γινόμενοι κύριοι, οὐδενὶ δὲ τῶν ὄντων μεταδόντες, ἢ σφόδρα ὀλίγων; πῶς οὖν πλεονεξίας ἀποδυσόμεθα; ὁ γὰρ βουλόμενος τὸν πλεονεξίαν ἀποδύσασθαι, οὐκ ἐλίγα ἀπὸ πολλῶν δίδωσιν, ἀλλὰ πολλαπλάσια τῶν ἁρπαζόντων, καὶ ἵσταται καὶ ἁρπάζων. ἄκουσον ὁ Ζακχαῖος τί λέγει· Καί εἴ τινα ἥρπασα, τετραπλάσια ἀποδίδωμι· σὺ δὲ ἁρπάζων μυεία ἁλάσπα, καὶ ὀλίγας δῶς δραχμάς, καὶ ὅτῳ δὲ μόλις, ὃ πᾶν ἀποδεδωκέναι νομίζεις, καὶ ὡς πλείονα δεδωκὼς δέχεσαι· καίτοι δεῖ αὐτὰ τὰ ἀποδοῦναι ἐκεῖνα, καὶ οὐκ τῶν οἴκοθεν προσθεῖναι ἕτερα. καθάπερ γὰρ ὁ κλέπτης οὐκ ἐκεῖνα ἀποδοὺς μόνα ἀπολέλυται, ἀλλὰ πολλάκις μὲν καὶ τὴν ψυχὴν προσέθηκε, πολλάκις δὲ πολλαπλάσια δοὺς διελύσατο, οὕτω καὶ ὁ πλεονέκτης. καὶ γὰρ καὶ ὁ πλεονέκτης κλέπτης ὄντι, ἢ λῃστὴς ἐκείνου πολλῷ χαλεπώτερος, ὅσῳ καὶ τυραννικώτερος. ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ τῷ κρύπτεσθαι, καὶ τῷ σύνεσκοτίζειν, πολὺ τὸ τολμήματος ὑποστέλλεται, ὡσανεὶ αἰσχυνόμενος, καὶ διδοὺς τὸ ἁμαρτάνειν· οὗτος δὲ ἀπημαίωτος ὤν, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ καὶ μέσῃ ἀγορᾷ ἁρπάζει τὰ πάντων, κλέπτης τε ὁμοῦ καὶ τύραννος ὤν. καὶ διορύττει τοίχους, οὐδὲ σβέσεσι λαμπάδα, οὐδὲ κλώπιον ἀνοίγει, οὐδὲ σίμαντρα διατρέπει, ἀλλὰ πύλας τὰ τούτων νεανικώτερα ποιεῖ, ὁρώντων τῶν ἀδικουμένων, καὶ τὰς θύρας ἐκβάλλει, μετὰ παῤῥησίας πάσης ἀνοίγει, αὐτοῦ ἐκείνους ἀναγκάζει τὰ αὐτῶν ἐκθέσθαι. τοσαύτη τῆς βίας ἡ ἐξουσία. οὗτος ἐκείνου πολλῷ μιαφώτερος, ὅσῳ καὶ ἀναισχυντότερος καὶ τυραννικώτερος. ὁ μὲν γὰρ δόλῳ τι παθὼν, ἀλγεῖ μόνῳ, πλοῦν ἀλλ' ἔχει τὸ δραμοῦμαι οὐ μικρόν, ὃ καὶ φοβηθῆναι αὐτὸν ἐκείνους τὰ ἀδικήματα, ὁ δὲ μετὰ κακῶν παθὼν καὶ καταφρονούμενος, οὐδὲ ἐνέχειν τὸν βίαν δυνήσεται. μείζων γὰρ ὁ γέλως. Εἰπέ μοι, εἴ τις γυναῖκα ἐμοίχευσε λαθών, ἕτερος δὲ ὁρῶντος τοῦ ἀνδρὸς τοῦτο εἰργάσατο, τίς μᾶλλον ἐλύπησεν αὐτόν, καὶ δακεῖν ἐᾷ ἰὸς ἰχθύος; οὐχ οὕτως; ὁ μὲν γὰρ μετὰ τοῦ κακοῦ ποιήσας καὶ διέφυγεν· ὁ δὲ, εἰ μὴ ἕτερος, ἔδη-

ξεν

Λκ. 19. 8.

χ. τέκνων

χ. ἐπιδόντων

χ. ἐχόντων

χ. τοῦ πλεονεξίας

χ. διελύσατο

ρᾶς, ὅτι ὁ κακῶς πάσχειν, ἐστὶ τοῦ κακῶς ποιῆσαί ἐστι, ὁ δὲ ἀδικεῖσθαι ἐστὶ τοῦ κακῶς πάσχειν; εἰπέ γάρ μοι· εἴ τις λοιδορεῖτο τοῖς ἄρχουσιν, εἴ τις ὑβρίζοι τὸν κρατοῦντα, πότερα ἀδικεῖ; ἑαυτὸν, ἢ ἐκείνους; δῆλον ὅτι ἑαυτόν. εἶτα ἄρχοντα μὲν ὁ ὑβρίζων, οὐκ ἐκεῖνον ὑβρίζει, ἀλλ' ἑαυτὸν, ὁ δὲ θεὸν πῶς ὑβρίζων, οὐκ ἐκεῖνον ⟨ω⟩ Χριστὸν ὑβρίζει; ἀδαμῶς, φησι. τί λέγεις; ὁ τὴν τοῦ βασιλέως εἰκόνα λιθάζων, πότερα λιθάζει; ἀχ ἑαυτόν; εἶτα εἰ ὁ εἰκόνα μὲν βασιλέως ἐπιγείου λιθάζων, ἑαυτὸν καταλύει, τὸν δὲ Χριστοῦ τιμὴν εἰκόνα ὑβρίζων (ἀθάνατος γάρ εἰκὼν θεοῦ) οὐχ ἑαυτὸν ἀδικεῖ; μέγει πόθεν χρημάτων ἐρᾷμεν; ἀ παύσομεν γὰρ αὐτὴν καταβοῶν. ταῦτα γὰρ πάντων αἴτια τῶν κακῶν. μέγει πόθεν οὐ λαμβάνομεν χορηγὸν τῆς ἁπλότητος ταύτης ἐπιθυμίας; τί ἐχθὲς ὁ χρυσοῦς; ἐκπέπληγμαι ὅτι ὡς τερέγμαλμα. ὄντως γοητεία τίς ἐστι τὸ τερέγμα, χρυσοῦ, καὶ ἀργύρου τοσούτου πεπλῆσθαι πᾶν ἡμῖν. τῶν μὲν θεῶν ψυχαὶ ἡμῶν σοφὲς ἡμ[illegible]σθαι, ἀψύχων εἰκόνων πολλὴ ἡ θεραπεία. πόθεν ἐπλοῦτησεν ὁ νόσημα τοῦτο τὴν οἰκουμένην; τίς ὤλεσε θρέψασα αὐτὸ δωρεά; ποῖος ἐκκέκλακε λόγος ὁ χρυσοῦς τοῦτο θηρίον, ἢ πόθεν λέθρια ἀμφιτίραι; σὺ εἶ ἀπαρτᾶται ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἀμαρίαις ἡ ἐπιθυμία, καὶ τῶν δοκούντων εἶναι σοφῶν ἡ βλακεία. αἰσχύνομαι ὅτι τοῖς εὐαγγελικοῖς τερεγγέλμασι. ῥήματα κεῖται ἐν τῇ γραφῇ μόνον, ὅτι ὁ τῶν ἔργων ἀδαμοῦ δείκνυται. ἀλλὰ τίς ὁ εὐτερόσωπος τῶν πολλῶν λόγος; παιδία ἔχω, φησὶ, καὶ αὐτοῖς δέδοικα μήποτε εἰς ἀνάγκην καταχθῶ λιμοῦ ἢ ἀνδρίας, μήποτε ἑτέρων δεηθῶ· αἰσχύνομαι ἐπαιτῶν. ἀλλὰ τοῦτο οὖν ἄλλοις ποιῆς ἐπαιτῶν; ἀ δυνάμεθα, φησὶ, πάντα. ἀλλὰ τοῦτο οὖν ἑτέρους τερεβάλλεις λιμῷ; οἶδας ὅσον δεινὸν ὁ ἐπαιτῶν; ὅσον τοῦ λιμῷ φθείρεσθαι; φόσας ἢ τῶν ἀδελφῶν τῶν σῶν. αἰσχύνη πφῆν, εἰπέ μοι, ἁρπάζειν ἢ οὐκ αἰσχύνη; δέδοικας λιμῷ φθείρεσθαι; ἑτέρους ἢ φθείρει ἀ δέδοικας; καίτοι ὁ μὲ πφῆν, οὐδὲ αἰσχύνεται ἔχει, οὐδὲ ἔγκλημα· ὁ δὲ ἑτέρους τερεβάλλειν τούτοις, οὐκ αἰσχύνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ κόλασιν ὑπομένει τῆς ἐσχάτης. σκόπει πάντα ταῦτα, καὶ λόγει, καὶ φλυαρίαν. ὅπου γὰρ ἀ παῖδα ἔστιν ἔχειν ταῦτα ποιοῦντα, μάρτυρές εἰσι, ὅσοι παῖδας μὲ οὐκ ἔχουσι, οὐδὲ ἔξουσι, κόπον ἢ ὕστερον καὶ παλαιπωρήσουσι, καὶ πλοῦτον τερεβάλλονται, ὅσον ἀν, εἰ μυρίους εἶχον καταλῆξαι παισίν. οὐκ ἔστι παῖδα φέροντες ἀποστόλου χρηματιστικόν, ἀλλὰ ψυχῆς νόσος. ἀλλὰ ταῦτα καὶ οὐκ ἔχοντες παῖδας πολλοὶ μέμνηνται ἀλλὰ τὰ χρήματα· ἔστιν ἢ τὸ πολυπαιδία ζωῆς, καὶ τῶν ὄντων καταφρονοῦσι. ἐκείνοι σε κατηγορήσουσι τὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν. εἰ γὰρ ἡ τῶν παίδων ἀνάγκη τερὸς τὸν τῶν χρημάτων ἐθιάζετο συλλογὸν, ἐχρῆν καὶ ἐκείνους ⟨ω⟩ αὐτὸν ἔχειν πόθον, τὸν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν· εἰ δὲ οὐκ ἔχουσι, οὐκ ἀπὸ τῆς πολυπαιδίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς φιλοχρηματίας μεμόμθα. καὶ τίνες εἰσὶ, φησὶν, ⟨ω⟩ τοῖς παίδων καταφρονοῦντες χρημάτων; πολλοὶ, καὶ πολλαχοῦ· εἰ δὲ βούλει, καὶ ἐπὶ τῶν παλαιῶν ἐρῶ. ἀχὶ δώδεκα παῖδας εἶχεν ὁ Ιακώβ; ἀχὶ ⟨ω⟩ τῶν ἀνθρώπων ἔζη βίον; οὐκ ἠδύνατο τερὸς τὸ κηδεσθῆναι; ἀχὶ πολλάκις αὐτοῦ ἠθέτησε; μὴ ἠνάγκασεν αὐτοῦ ἡ πολυπαιδία βουλεύσασθαί τι τῶν μὴ δεόντων; τί ὁ Αβραάμ; ἀχὶ ⟨ω⟩ τοῦ Ισαὰκ καὶ ἑτέρους πολλοὺς εἶχε παῖδας; τί οὖν; ἀχὶ τοῖς ξένοις τερὸ ὅπου ἐκέκτητο; ὁρᾷς, ὅτι ἀ μόνον οὐκ ἠδίκει, ἀλλὰ καὶ τῶν ὄντων πᾶν ἐχώρει, οὐκ ἂν ποιῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἰσχύνομαι ἀδικεῖσθαι τερὸς τὸ ἀδελφιδοῦ; τὸν γὰρ ἂν ποιῆ ὁ φέρειν ἁρπαζόμενον τερὸ τοῦ θεοῦ πολλῷ μᾶλλόν ἐστι. τερὸ τί; ὅτι ὁ μὲν ψυχῆς ἐστι καρπὸς καὶ τερεαιρέσεως, ὅταν καὶ εὐκόλως γίνῃ· τοῦτο δὲ ἐπίπονον καὶ βία. καὶ εὐχερώτερον αἱ μυρία τερέστω τάλαντα ἔχων, καὶ τοσοῦτ' ἀγήσεται πεποιθέναι δεινὸν, ἢ τῆς ὀφειλομένης ἁρπαγῆς, καὶ τερὸ γνώμην, οἵαν τραῦμα. ὥστε τοῦτο φιλοσοφία μᾶλλον ψυχῆς. καὶ τοῦτο ὁρᾶν μᾶλλον γνησίου ἐστὶ τοῦ Αβραάμ. Εἶδε γάρ, φησὶ, τὸν τερέχοντα ὁ Λώτ, καὶ οὐ πολυζωοῦντα ἠνώησε ὁ τερὸ- Γεν. ιγ. ι.
δίκαιος τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξελέξατο αὐτόν. καὶ τοσοῦτον ἐκρύος δυτεῖπεν. ὁρᾶς, ὅτι ἀ μόνον οὐκ ἠδίκει, ἀλλὰ καὶ ἠδικεῖτο; τί κατηγορῆς τῶν παίδων τῶν σαυτοῦ, ἄνθρωπε; οὐ γὰρ τοῦτο ἡμῖν ὁ θεὸς

ἔδωκε

γὰρ τύτῳ τῷ φαρμάκῳ ἴσον διδασκάλῳ μάλιστα, σὺν οὔτω τοῖς ἀρχομένοις ὁπιτήδειον. πρώτως ὀφείλομεν δικάζειν, πρώτως δυσωπῆσαι καὶ Ⓦ πάντων ἀγελαιότερον καὶ αἱμαχμωτότερον.

15 Ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ. Εἰ κακὸν ἀντὶ κακοῦ μὴ χρὴ ἀποδιδόναι, πολλῷ μᾶλλον κακὸν ἀντὶ ἀγαθοῦ· πολλῷ μᾶλλον, μὴ προϋπάρξαντος κακοῦ, * ἀποδοῦναι κακόν. Ἀλλ' ὁ λῃστής, φησί, ποιητὴς ὢν, καὶ ἐλυμήνατο, καὶ πολλὰ με ἠδίκησεν. Βούλει οὖν ἀμύνασθαι; μὴ αἰσχαπόδως· ἔασον ἀτιμώρητον. Ἆρα μέλει τούτῳ; οὐδαμῶς.

Ἀλλὰ πάντοτε ὁ ἀγαθὸν διώκετε, καὶ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας. Αὕτη μείζων ἡ φιλοσοφία, μὴ μόνον κακοῖς μὴ ἀμύνεσθαι τὰ κακά, ἀλλὰ ἀγαθοῖς. αὕτη γὰρ ὄντως ἀμύνεται κακίνῳ βλάβην ἔχοντα, καὶ ὠφελῆσαι σπεύδουσα, μᾶλλον ἢ κακίνῳ πολλὴν τὴν ὠφέλειαν, ἐὰν θέλῃ. καὶ ἵνα μὴ νομίσῃς ὅλως ὠδὶ τὴν πίστιν μόνον τούτου εἶπεν, ἀφ' οὗ τοῦτο εἶπε, καὶ εἰς ἀλλήλους, καὶ εἰς πάντας.

16 Πάντοτε χαίρετε. Τοῦτο ὠδὶ τὴν περασμὸν τὴν θλῖψιν ἐμπιοῦσιν. ἀκούεις, ὅσοι πειρασμοὶ ὠδὶ περιπεπόνηκεν, ὅσοι λυπηροῖς ὠδὶ ἐγκέκυμασιν· ἀπὸ τούτων δὲ χαρὰ πήγνυται. ὅταν γὰρ τοιαύτην ἔχωμεν ψυχὴν, ὥστε μηδένα ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ πάντας εὐεργετεῖν, πόθεν, εἰπέ μοι, ὁ τῆς λύπης κέντρον περιστελῆναι δυνήσεται; ὁ γὰρ ὕστερον χαίρων τῷ παθεῖν κακῶς, ὡς καὶ εὐεργεσίας ἀμύνεσθαι Ⓦ πεποιηκὼς κακῶς, πόθεν δυνήσεται μίαν θλῖψιν λοιπὸν καὶ πῶς εἶναι τοῦτο, φησὶ; δι' ἣν θέλομεν, δύναται. Εἶπε καὶ τὴν ὁδὸν ἔδειξεν.

17 Ἀδιαλείπτως" προσεύχεσθε·

18 Εἰ παντὶ εὐχαριστεῖτε. τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ, Τὸ ἀεὶ εὐχαριστεῖν, τοῦτο φιλοσόφου ψυχῆς. ἔπαθές τι κακόν; ἀλλ' ἐὰν θέλῃς, οὐκ ἔστι κακόν. εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ, Ἰωβ. α. κα. καὶ μετεβλήθη ὁ κακὸν εἰς ἀγαθόν. Εἰπὲ καὶ σύ, ὡς Ἰώβ, Εἷς ὁ δοὺς Κυρίου εὐλογημένον εἰς τὸν αἰῶνας. τί γάρ, εἰπέ μοι, τοιοῦτον πέπονθας; νόσος ἐπὶ πᾶσι; ἀλλ' οὐδὲν ξένον· θνητὸν γὰρ ἡμῖν τὸ σῶμα καὶ παθητόν. ἀλλὰ πενία συνελήφθης χρημάτων; ἀλλὰ καὶ ταῦτα κτητά, καὶ ἀπόκτητα, καὶ σὺ ταῦτα μάθοιτα. ἀλλ' ἐπιβουλαὶ καὶ συκοφαντίαι πρὸς ἐμοῦ; ἀλλ' οὐχ ἡμῖς πδικήμεθα ὑπὸ τούτοις, ἀλλ' ἑαυτοὺς Ⓦ πεποιηκότες. Ψυχὴ γάρ, Ἰερ. ιη. φησιν, ἡ ἁμαρτήσασα, αὐτὴ ἀποθνήσκει. ἥμαρτε γοῦν ὁ παθὼν κακῶς, ἀλλ' ὁ ποιήσας κακῶς.

ΗΘΙΚΟΝ Οὐκοῦν Ⓦ ἀποθνήσκειν ἀμύνεσθαι χρὴ, ἀλλ' εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ὥστε αὐτὸν ἐξελέσθαι τοῦ θανάτου. οὐχ ἑορᾶτε τὸν μέλιστον, ὅτι πλήθουσα ἐπαποθνήσκει τῷ κέντρῳ; διὰ τοῦτο τὸν ζῶν παιδεύει ἡμᾶς ὁ Θεὸς μὴ λυπεῖν τὸν πλησίον. αὐτὸς γὰρ τὸν θάνατον διχόθεν ποιεῖ. ἐκείνους μὲν γὰρ πλήττοντες ἵνα μὴ ἀφορᾶν ἐλυπήσαμεν· αὐτὸς δὲ τοῦτο ζημιούμεθα, καθάπερ οὐδὲ τοῦτο ζῶν. κάπειτα ἐπειδὴ αὐτὸ ἡ γραφὴ λέγουσα, Ὡς ἐργάτης ὅτι ἐν τῷ ἐργασίᾳ βασιλεῖ, καὶ ἰδιώτῃ τοῦτο ὀφείλειν ὑπολαμβάνει. ἀλλ' οὐδὲν αὐτῆς τοῦτο ἐστὶν ἐκεῖνο ἀφελεῖν, ἀλλὰ διὰ πάντων ἀπολέσθαι. εἰ δὲ ἐκεῖνο οὐκ ἀφαιρεῖται ἡ λοιπὴ πλεονεξία ποιοῦσα κακῶς, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς. θηρίων γὰρ ἅπαντος χαλεπώτατον, ὁ, μηδενός σε ἀδικοῦντος, ἀρχὴν ἀδικίας· μᾶλλον δὲ οὐδὲ θηρίων. ἐκεῖνα γὰρ ἂν ἀφῇς ὅπου τῆς ἐρήμου νέμεσθαι, καὶ μὴ πιοχαρήσας εἰς μάχην καταβῇς, οὐδέποτε λυμαίνεται, ὅτι προσελθόντα, ὅτι δήξεται, ἀλλ' ἀπελεύσεται τὴν οἰκείαν ὁδόν. σὺ δὲ ἂν θηρίον ὢν λογικὸν, τοσαύτην ἀρχὴν τοσαύτην, καὶ πρὸ τῆς δήξεως, οὐδὲ θηρίων μιμεῖ τὴν ὁμοφυλίαν," ἀλλὰ τοὺς ἀδελφοὺς ἀδικεῖς, καὶ καταθύεις; καὶ πόθεν ἀπολογήσασθαι δυνήσῃ; οὐκ ἀκούεις Παύλου λέγοντος, Διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλ' αὐτοὶ ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ ταῦτα ἀδελφούς. ὁ-

α. Κορ. ϛ. ζ.

ρᾷς

* ἢ χρὴ κ. τοῦτο εἶπεν οὐκ ἀρκεῖ μὴ χρὴ τοῦτο; ὅλως δὲ διὰ τί; καὶ οὐκ ἐπαίνου· ἀλλὰ κ. δεῖ

κ. ἐχόντων

κ. ἔστιν

τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑποτάσσεσθε. καὶ οὐ παύομαι πάλιν ἐρωτῶν ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τὸν κόπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ. ὅπου γὰρ εἶπεν, οἰκοδομεῖτε εἷς Θν ἕνα, ἵνα μὴ τοιήσωσιν, ὅτι εἰς ὃ τὴν διδασκαλῶν ἀξίωμα αὐτὸς δύνηται, τοῦτο ἐπῆκαι, μᾶλλον δὲ λέγων, ὅτι ἐν ὑμῖν ἐπέτρεψα οἰκοδομεῖν ἀλλήλους. οὐ γὰρ δυνατὸν πάντα Θν διδάσκαλον εἶπεῖν. τὸν κοπιῶντας, φησιν, ἐν ὑμῖν, καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον, φησι; τί λέγεις; σὺ μὲν, ἂν μὲν δεσπότης σου προσῇ σοὶ δεσπότῃ, πάντα προσάπτεις, πᾶσαν ὁμολογίαν χάριν· ἐπὶ δὲ πρὸς Θν Θεὸν προϊσταταί σου, καὶ οὐχ ὁμολογίας χάριν; καὶ πῶς προϊσταται, φησι; ὅτι θύεται ὑπὲρ σῶν, ὅτι τῇ πνευματικῇ δωρεᾷ τῇ διὰ τοῦ βαπτίσματος ὑπηρετήσαι, ὅτι σκέπει, νουθετεῖ, μείζονι καὶ νουθετεῖ, μείζοσιν ἰσχύσι, δι' ἃ καλέσας, ἔχει. ἐπεὶ ἄλλο, τί μέντοι ὑπόκειταί σοι ὡς σώματι, καὶ διὰ βλασφημίαν φέρει διὰ σέ. ποῖον ἔχεις ἀνάγκιον; καλῶς ἐποίησεν, εἰ χωρὶς σοῦ μὲν καὶ γυναῖκα ἔχεις, καὶ τροφὰς, καὶ βίον αἰρῇ ἐμπορικόν· ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦτο ἑαυτὸν ἀπηγόρλησεν· ἐπεὶ οὐ τοῦτο βίος ἔπεσε, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐκκλησίαν τρέφεσθαι. κἀκεῖνος αὐτὸς, φησι, διὰ ἐκκλησιαστὸν ὁ ἀγάπη δι' ὃ ἔργον αὐτῶν· εἰρηνεύετε ἐν αὐτοῖς. ὁρᾷς πῶς οὐδὲ μικροψυχίας χαμαὶ ἁπλῶς φησιν, ἀγαπᾶτε, ἀλλ', διὰ ἐκπρεπεστὸν, ὡσανεὶ παῖδες πατέρας. δι' ἃ γὰρ αὐτῶν ἐπιζητεῖ τὸν γλῶσσαν τὸν αἰώνιον, δι' αὐτῶν τῆς βασιλείας ἐπιτυχεῖν, δι' ἃ τῶν χρῶν αὐτῶν πάντα ἔχει, δι' αὐτῶν ὑμῖν πύλας εὐρυχωρίας ἀνοίγειν. μηδεὶς οὖν ἐστω ζήτω, μηδεὶς φιλονεικείτω. ὁ Χριστὸν ἀγαπῶν, οἷος ἂν ᾖ ὁ ἱερεύς, ἀγαπήσει αὐτὸν, ὅτι δι' αὐτὸν τῶν φρικτῶν μυστηρίων ἐπέτυχεν. εἰπέ μοι, εἰ βουληθεὶς ἰδεῖν τὰ βασίλεια πολλῷ καλλιόμενα τῷ χρυσῷ, καὶ πρὸς ἀστραπτοντα τῇ τῶν λίθων αὐγλῇ, θύρεις Θν τὰς κλεῖς ἔχοντα· ὁ δὲ πυλωρὸς ἀνοίξει, καὶ πρόπεμψί σε ἔσω, οὐχὶ πάντων αὐτὸν προτιμᾷς; οὐχὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἴσον ἠγάπησας; οὐχὶ φίλος; εὑρήσει σε αὐτίκα, καὶ οὐ φιλεῖς καὶ προτιμᾷς; εἰ γυναῖκα ἔχοις, οὐχὶ Θν προξενήσαντα πολλῆς πάντων μᾶλλον; οὕτως, εἰ φιλεῖς Θν Χριστὸν, εἰ φιλεῖς τὸν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὑπόγνωθι διὰ τίνων ἔχεις αὐτόν. διὰ τοῦτο φησι, διὰ ὃ ἔργον αὐτῶν, εἰρηνεύετε ἐν αὐτοῖς.

4 Παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖτε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας.

Ἐντεῦθεν πρὸς τὸν ἀρχὴν ἄγει λόγον. νουθετεῖτε, φησι, τοὺς ἀτάκτους· τουτέστι, μὴ ἀπὸ ἐξουσίας, μηδὲ ἀπὸ αὐθαδείας ἐπιπλήττετε, ἀλλὰ μετ' ἐπιεικείας, μετ' ἡμερότητος. παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. ὁ γὰρ αὐχμηρὸς ἐπιπλήττόμενος, ἀπηγωνικὼς ἑαυτῷ, θρασύτερος πρὸς ἀπόφευσιν. διὰ τοῦτο τῇ νουθεσίᾳ χρὴ πάνυ κατασκευάζειν τὸ φάρμακον. τίνες δέ εἰσι οἱ ἄτακτοι; πάντως οἱ παρὰ τὸν Θεὸν δοκοῦντες προάγοντες. τάξις γάρ ἐστι τῆς γραπτικῆς ἁρμονίας τάξις τῆς ἐκκλησίας. ὥστε ὁ λαίδορος ἄτακτος, καὶ ὁ μάγειρος ἄτακτος, καὶ ὁ πλεονέκτης, καὶ πάντες οἱ μὴ τηροῦντες. οὐ γὰρ ταραγμένα βαδίζουσι τὴν φάλαγγι, ἀλλὰ προφέρει· διὰ τί "προσκόπτει". ἀλλ' ἔστι καὶ ἕτερον εἶδος τῶν κακῶν· οὐ τοιοῦτον μὲν, κακία δὲ καὶ αὐτό. ποῖον τοῦτο; ἡ μακροψυχία. καὶ γὰρ καὶ αὕτη ὁμοίως τῇ ῥᾳθυμίᾳ ἀπόλλυσι. ὁ μὴ φέρων ὕβριν, ὀλιγόψυχος· ὁ μὴ φέρων πειρασμόν, ὀλιγόψυχος. διὰ τοῦτο ὅτι ὁ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀγωνίζεται. ἔστι καὶ ἄλλο εἶδος, ὃ τῆς ἀσθενείας. ἀντέχεσθε, φησι, τῶν ἀσθενῶν, ἀσθενῶν λέγων τοὺς ἐπὶ πίστει. δεῖ γὰρ ἀσθένειαν καὶ ἐπὶ αὐτοῦ. ἀλλ' ὅρα πάλιν πῶς οὐκ ἀφίησιν αὐτοὺς ὀλιγοπιστεῖν. καὶ ἀλλαχοῦ γράφων ἔλεγε· Τοὺς ἀσθενοῦντας τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε. καὶ γὰρ τοῖς σώμασι τοῖς ἡμετέροις ὃ ἀσθενοῦν μέρος οὐκ ἐάσομεν ἀπόλλυσθαι. μακροθυμεῖτε, φησι, πρὸς πάντας· τί οὖν; καὶ πρὸς τοὺς ἀτάκτους; καὶ σφόδρα. ἐπεὶ γὰρ

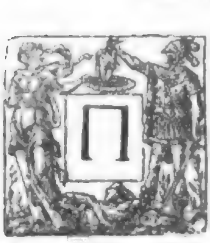
Ραμμένα

χ. καταλαμπόμενα χάλκινος; χ. ἔχεις

χ. ἄδετ.

ζῶσαι, ἢ μὴ καταρθώσωμεν, τίς ἡμῖν φείσεται; οὐδείς. ἐλεήσωμεν ἑαυτούς. ὅταν βλέπωμεν τὰ θεῖα λέγοντες, ἐλέησόν με, Κύριε, λέγωμεν πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ ἑαυτοὺς ἐλεήσωμεν. ἡμεῖς ἐσμεν κύριοι τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς ἐλεῆσαι. αὐτὸς ἡμῖν τοῦτο ἐχαρίσατο. ἐὰν ἄξια ἐλέους προσφέρωμεν, ἐὰν ἄξια φιλανθρωπίας τῆς πρὸς αὐτὸν, ἐλεήσει ἡμᾶς ὁ Θεός. ἐὰν δὲ ἑαυτοὺς μὴ ἐλεῶμεν, τίς ἡμῖν φείσεται; ἐλέησον πλησίον, καὶ ἐλεηθήσῃ παρὰ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. πόσοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσέρχονται λέγοντες, ἐλέησόν με, καὶ οὐδὲν ὠφελοῦνται; πόσοι γυμνοὶ, πόσοι ἀνάπηροι, καὶ οὐκ ὠφελήμεθα, ἀλλὰ καταπατούμεθα αὐτῶν ταῖς ἱκετηρίαις; πῶς οὖν ἀξιοῖς ἐλεηθῆναι, αὐτὸς οὐδὲν ἄξιον ἐλέους ποιῶν; γυμνούμεθα οἱ ἁρμοί, γυμνούμεθα ἐλεήμονες· ἵνα ὅτως ἀρεσθήσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ ἐπιτύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ι 12 ΕΡΩΤΩΜΕΝ ΔΕ ΥΜΑΣ, ΑΔΕΛΦΟΙ, ΕΙΔΕναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, 13 καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν· εἰρηνεύετε ἐν αὐτοῖς.

Ολλαὶ ἀνάγκη αἱ ἀρχαὶ μακροψυχίαν ἀφορμὰς ἔχειν. καὶ καθάπερ ἰατροὶ παιδὸς πολλὰ λυπῆσαι αἰαγκάζοντος αὐτὸν καίοντας, καὶ σπᾶν τὰ φάρμακα κατασκευάζοντες, ἡδονὴν μὲν οὐκ ἔχοντα, πολλὴν δὲ τὴν ὠφέλειαν· καὶ καθάπερ πατέρες πολλαχοῦ τοῖς υἱοῖς ἐπιφέρουσι· οὕτω καὶ ὁ διδάσκαλοι, καὶ πολλῷ μᾶλλον. ὁ μὲν γὰρ ἰατρὸς καὶ τοὺς κάμνοντα ἀπειθήσαντας, ἀλλὰ τοὺς σὺν προσοχῇ αὐτῷ τὰ ὑπηνδίους ἔχοντας, καὶ τοὺς αὖθις ὁ πολλάκις κάμνοντα· καὶ ὁ πατὴρ ὁ ἀπὸ τοῦ τῆς φύσεως, ἀπὸ τοῦ τῶν νόμων τοῦ ἔξωθεν μετὰ πολλῆς τῆς βαρυκολίας χαίροντας τὴν τοῦ παιδὸς ἀρχήν. καὶ ἀνάγκαι παιδεύειν καὶ ὑπομένειν, οὐδὲν ὁ κωλύσων, ἀλλ' οὐδὲ αὖθις ἑκόντος ἀνιάσειν ἐμβλέψαι δυνήσεται. ὅτι ὁ τοῦ ἱερέως, πολλὴ ἡ δυσκολία. πρόσεστι μὲν οὖν ἑκόντων ἀρχὴν ἐφιλῆ, καὶ χάριν αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς εἰδότων. τοῦτο δὲ οὐκ ἐπισυμβαίνει ταχέως. ὁ γὰρ ἐλεγχόμενος καὶ ὑπομένων, οἷος αὖ ἦ, πάντως τὴν χάριν ἀφεῖς, ἀπειθῶς ἔχει. ὡσαύτως δὲ ὁ παιδαγωγούμενος, καὶ ὁ νουθετούμενος, δὲ ὁ παιδευόμενος ποιήσει. μὴ οὖν πω τοίνυν, χειμάτων κειμένων εἰς τὸν διαπλοῦν, ἐπαρθῆς εἰπεῖν τι καὶ φορτικόν· μὴ εἴπῃς, κόλασιν τὴν ὀργὴν, σῶσιν δὲ τὸν θυμόν, παῦσον τὴν ἄποπον ὑπόθυμίαν, ἵστατο μετὰ τῆς πυρφόρου μέσης μικρὸν πρῷραν φορτικὰ καὶ ἐπαχθῆ· καὶ κολάσω ῥᾳθυμοῦσαν, ἢ τῆς ἐκκλησίας ἀπαγάγω, ἢ τῆς κοινῆς βύρας ἀπείρξω, ἀλλεῖ, οὐ διὰ τοῦτο ἐκπεσεῖν, ἀλλὰ διὰ τὴν κοινὴν αἰσχύνην. καὶ τοῦτο γὰρ τῆς τοσαύτης ὑπάτασις, ὅτι τῶν παθυμαχούντων κωλυόμενοι, οὐ διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν τοσούτων ἀγαθῶν ἀλλυόμεθα, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ὁρώντων αἰσχύνην· καὶ φείδομαι, καὶ δεδοίκαμεν τὸ πρᾶγμα. διὰ τοῦτο αὖθις καὶ κάτω Παῦλος φοβεῖ τοιούτοις πολλαχοῦ διαλέγεται. καὶ ὁ μὲν Χριστὸς αὐτοὺς μετὰ τοσαύτης ἐπέταξε τῆς ἀνάγκης, ὡς εἰπεῖν,

Matth. κη. C. Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν, ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε· κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. καὶ πάλιν, ὡσὶν ἐπὶ τῆς

Matth. δ. ἐθεραπεύσεν, ἔλεγεν, Ὑπαγε, δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρόν σου, ὃ προσέταξε Μωϋσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. καὶ μέντοι σὺ λέγεις· ποίησον αὐτοὺς ὑπὲρ γάμου διπλότερον ὑμῶν. διὰ τοῦτο εἶπον, φησὶν, ἃ ποιοῦσι, μὴ ποιεῖτε. πᾶσαν τοίνυν ἐξέκλεισε προφάσει

a. Tim. ε. τὸν ἐρχόμενον ὁ Χριστός. διὸ καὶ τῷ Τιμοθέῳ γράφων ἔλεγεν· Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν. καὶ πρὸς Ἐφεσίους γράφων ἔλεγε· Παίδια

Εφ. ιγ. τοῖς

χ. ποιᾷ βαρῆται μέθη, ἀλλ' ὁ πήγνυμι ἡ "πεφοσχῆ τὴν τοιαύτην ὁδὸν ὁδόν. Οὐδὲὶς τοιαύτων ὁδῶν ὁδεύει, ὅπι φέρεται π τῶν θεστηλῶν. ἀγαπητὸν γὰρ βοῦζωοι ὅτα δυνηθῶσι βαδίζειν. οὐδὲὶς συμπαδίζει τοῦ πόδας τοῦ ἑαυτῷ, ἀλλ' εὐλύτους ἀφίησιν. ἡμεῖς ὁ μυείαις φερομένοις ἑαυτοὺς καταδισμοῦντες, ἡ μυεία φορῖα βιωτικὰ ὅπ. φερόμενοι, κιχνάτες δὲ σκληρυμένοι, πῶς τὴν στενὴν πεφοσδοκῶμεν βαδίζειν ὁδόν; οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ὅτι στενή ἐστιν, ἀλλὰ μετὰ θαυμασμοῦ· ὅτι στενὴ ἡ ὁδὸς τυπῆσι, σφόδρα στενή. τοῦτο ἡμεῖς ποιοῦμεν ὅτι τὴν πάνυ θαυμαζομένων. ἡ πάλιν, Τεθλιμμένη, φησίν, ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν. Matth. ζ. 14. καλῶς εἶπε στενή. ὅταν γὰρ ἡ ῥημετὰ, ἡ ἐνοιαὶ, ἡ πεφάξεων, ἡ πάντων ὀφείλωμεν εὐθυμίας ἐστέχθαι, στενὴ ὅπως ἐστί. στενωτέρα ἡ αὐτὴν ποιοῦμεν ἡμεῖς, πλατυνόμενοι τὰς ἑαυτῶν, ἡ βιρυόμενοι, ἐ τοῦ πόδας ἐκχέοντες. ἡ γὰρ στενὴ, πάντη ἐστὶ δυσχερὴς, μάλιστα ὁ τῶν λιπαρομένων. ὡς ὅταν κατατείνωμεν ἑαυτοὺς, οὐδὲν αἰσθάνεται τῆς στενοχωρίας· ὥστε ὁ μεμελετηκὼς θλίβεσθαι, οὐδὲν ἀποδυσωτήσει πρὸς τὸ πιέζεσθαι. μὴ τοίνυν μὴ δύνασθαι πεφοσδοκάτω τις ἐν ἐγκαταῖ ὀφισθαι. οὐ γὰρ ἔστι. μηδεὶς μὴ πυφῆς ἐλπιζέτω τὴν στενὴν ὁδοῦσιν ὁδόν. οὐ γὰρ δυνατόν. μηδεὶς τὴν εὐρύχωρον βαδίζων, τὴν ζωὴν ἐλπιζέτω. ὅταν οὖν ἴδῃς λοῦζοις, πανπίζῃ πολυτελῆ, ἡ δρυφορίας ἑτέρας ὑπερφαίνοντα τὴν ὄψια, μὴ θαμβείσῃς σαυτὸν, ὡς οὐ μετέχοντα τούτων, ἀλλὰ στενὸν ἐκεῖνον, ὅτι τὴν ἀπολλυμένην ὁδοῦσιν ὁδόν. τί γὰρ ὄφελος ἔχοντες τὰς ὀφθαλμούς, ὅταν εἰς θλῖψιν τελῶσι; ποῖον ὁ βλάβος ἀπ' ἐκείνης τῆς στενοχωρίας, ὅταν εἰς ἄνεσιν ἔρχηται; εἶπέ μοι. εἴ τις εἰς τὰ βασίλεια καλούμενος, μὴ στενωπὸν θλιβερὸν ἡ ἀποκρήμνων βαδίζοι, ἕτερος δέ τις τὴν ὁδὸν ἐπὶ θάλατταν ἀγόμενος ἐμέσης ἔλκοιτο τὰς ἀγορᾶς, πότε μᾶλλον μακαριοῦμεν, πότε στενάξομεν; ἡ ἐγὼ μὲν τῆς εὐρυχώρου βαδίζοντα; ὅταν ἡ γνῶ, μὴ τοῦ πυφοῦντος μακαρίζωμεν, ἀλλὰ τοῦ μὴ πυφοῦντος. ὅταν πρὸς ἐγὼ οὐρανοὶ κατοῦδοισιν, ἐκφοὶ πρὸς τὴν γέενναν. ἡ ἴσως μὲ αὐτῶν πολλοὶ ἡ γελάσονται τὰ πρὸ ἡμῶν λεγόμενα· ἐγὼ ὁ μάλιστα δέχομαι τοῦτο εὐθύμημα ἡ θρίαμβον, ὅτι τοῦτο ἴσασιν ἐφ' οἷς χρὴ γελᾶν, ὑπὲρ ὧν ἐγκλῶ μάλιστα πενθεῖν· ἀλλὰ πάντα συγχέουσι, ἡ ταράττουσι, ἡ θορυβοῦσι. δέχομαι τοῦτο αὐτὸν ἐγὼ θρίαμβον. τί λέγεις, αἴδεσπε; μέλλων αἰσχύνεσθαι, ἡ λέγει ὑφέξειν τῶν σοι πεπραγμένων. ἡ τὴν ἑκάστην ὑποσχόμενος δίκην, τούτων μὲν οὐδὲν λέγει ποιῇ, χαρίζεσθαι ὁ μελετᾷς ἡ μεθύειν; καὶ πρὸς τούτοις γελᾷς; ἀλλ' ἐγώσε θρίαμβον, τὰ μὴ οἴοιπά σε ὄντα κακά, τὴν δικαίαν σοι τιμωρίαν. ἡ δικαίως τοῦτο θρίαμβον μάλιστα, ὅτι γελᾷς. πένθησον σεαυτὸν ἐμοὶ, θρήνησον μετ' ἐμοῦ τὰ σὰ κακά. εἶπέ μοι· ἐάν τίς σοι τῶν οἰκείων ἀπόληται, ἡ χαρὰ μὲν γελάσεις ὅτι τῇ τελευτῇ ἐ ἀπεσφίφη, ἡ ἔχθρος ἦν, οὐδ' ὁ δακρύσεις ἡ συμπενθήσεις φίλος; εἶτα τῆς μὲν χαυνικὸς προσκειμένης χειρὸς, ἡ "γελῶντα ἀπεσφίφη, τῆς ὁ ψυχῆς σοι τιθασευομένης, τὸ δακρύσαι ἀπεσφίφη, γελᾷς ὁ αὖθις; ὁρᾷς πῶς ἡμᾶς διέθηκεν ὁ διάβολος, ἔχθρους ἑαυτοῖς ἔθ), ἡ πολεμίους; ἀνακηρύξωμεν πάντα, θλίψωμεν, χεσθρήσωμεν, ἵνα πλησθῶμεν τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἡ πολλοὶ ὑπνοι ἀπολαύσωμεν. κρίσις ὅστι, κόλασις ὅστιν, δώσασις ὅστι, ἔξέτασις τῶν πεπραγμένων. Ὁ Κύριος ἔρχεται ὡς νεφέλαις, πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ "καυθήσεται, ἡ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφοδρά, φησι. ποταμὸς πυρὸς σύρεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ, σκώληξ ἀπλεβύτητος, πῦρ ἄσβεστον, σκότος ἐξώτερον, βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ μυεῖσθε ὅτι τούτοις δυσχεράνομεν, ἐγὼ λέγω οὐ παύσομαι. εἰ γὰρ λιθάζόμενοι ὡ προφῆται σὰ εἶπαν, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἀπιζήσας ὁ φέρειν, ἐ μὴ πρὸς χάριν ὑμῖν ὁμιλῶ· ἵνα μὴ ἀπατήσαντες ὑμᾶς, αὐτοὶ διχοτομηθῶμεν. ὡ εἰ κόλασις ὅστιν ἀθάνατος, ἀπαράμυθητος, ὁ πεφησόμενος οὐδείς. Τίς ἐλεήσῃ, φησὶ, ἐπαοιδοὶ ὀφιόδηκτον; ὅταν ἡμᾶς ἑαυτοὺς μὴ ἐλεήσωμεν, τίς ἐλεήσῃ, εἶπέ μοι; ἐάν ἴδῃς ἀνὰ ξίφος ἐκφύοντα δι' ἑαυτῆς, τοῦτο δυνήσῃ φείσεσθαί ποτε; οὐδαμῶς· πολλῷ μᾶλλον, ὅταν πρὸς ἡ κατορ- Ezech. ιδ. 17.

μὴ σφόδρα ἀνῶν αὐτὸν ἐκλιπεῖν, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸν ἔδακνεν. ὥστε καὶ ἀποθάνοις, ζήσῃ. ὁ γὰρ μὴ ἀποθανὼν ἀπέθανεν. δύο τοίνυν ἀποθανώμεθα, αὐτὸ ζῆν, μετ' αὐτοῦ ζησόμεθα. διάφορον τοῦτο ἐστὶ καὶ τοῦτο· μετ' ἐκείνου γὰρ ζησόμεθα.

ΗΘΙΚΟΝ Πάντα οὖν ὑπὲρ ἐκείνης ποιήσωμεν τῆς ζωῆς, πάντα ποιῶμεν ἐκείνου ἕνεκα ἐργάσωμεθα. σκότος ἐστὶν ἡ κακία, ἀγαπητέ, θάνατός ἐστι, λύπη ἐστίν, οὐδὲν ὁρῶμεν τῶν δεόντων, οὐδὲν ποιοῦμεν τῶν ποιούντων. καθάπερ οἱ νεκροὶ δυσειδεῖς εἰσὶν ὁ δοὺς θάνατος· οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἐν κακίᾳ πολλῆς εἰσὶν ἀκαθαρσίας μεσταί. μέμνηνται αὐτῶν τὰ ἁμαρτήματα, ὃ σῶμα συνειλήφασι, σκίπτουσιν ἐν τῇ κλίνῃ τῆς κακίας· μᾶλλον δὲ τῶν ζώντων ἐλεεινότεροι. ὅταν μὲν γὰρ ποιός ἑκάτερα νεκροί, σκῆπτρον δὲ ποιὸς μὲν ἀρετὴν ἀναλαβόντες, ζῶντες δὲ ποιὸς κακίαν νεκροὶ καὶ πλήξῃ τις, οὐκ ἀλγήσουσι, οὐδὲ ἀμυνοῦνται· ἀλλ' ὥσπερ ξύλον αὖον, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ αὖον ἅπαντός ἐστιν, ἀποδημοῦσα τοῦ ζωοῦ. μυρία καθ' ἑκάστην ἡμέραν λαμβάνω πάθη, καὶ οὐδενὸς ἀλγήσω, ἀλλ' ἀνάγκης ποιὸς πόνου ἔλαχεν. οὐκ ἄν τις ἀμάρτοι τοὺς μεμηνόσιν αὐτοὺς ὀνομάζων, τοὺς μύσταις, τοὺς ὀνειραίοις. πόθεν δὲ ταῦτα ἔχει ἡ κακία, καὶ πάντων ἐστὶ χαλεπωτέρα. ὁ μεγαλόδοξος ἔχει πολλὴν συνήθειαν πρὸς τὴν ὀργήν (ὁρᾷ γὰρ ὅτι προαιρέσεως ὁ νοσῶν, ἀλλὰ φύσεως μόνης) ὁ δὲ τὴν κακίαν ἔχων, πόθεν συνήθροισται; πόθεν οὖν ἡ κακία; πόθεν οἱ πλούσιοι κακοί; πόθεν ἐρωτᾷς; εἰπέ μοι σὺ πόθεν· ἡ κακία τῶν νοσημάτων; πόθεν φρενῖτις; πόθεν ὕπνος βαρύς; ἀρ' οὐκ ἐξ ἀπροαιρεσίας; εἰ τὰ φυσικὰ νοσήματα ἀπὸ προαιρέσεως ἔχει τὴν ἀρχήν, πολλῷ μᾶλλον τὰ προαιρετικά. ἡ μέθη πόθεν; ἆρ' οὐκ ἐξ ἀκρασίας ψυχῆς; ἡ φρενῖτις ἆρ' οὐκ ἀπὸ ἰσχνοῦ πυρετοῦ; ὁ δὲ πυρετὸς ἆρ' οὐκ ἀπὸ πλεοναζόντων τῶν ἡμῶν στοιχείων; ἡ πλεονεξία δὲ τί τῶν ἡμῶν στοιχείων ἐστὶν οὐκ ἀπροαιρεσίας; ὅταν γὰρ ἡ ἀνδρεία, ἡ πλεονεξία εἰς ἀμπελίαν τὴν τῶν ἡμῶν ἐξαγάγωμεν, ἀνάπτομεν εὐθὺς ὁ πῦρ. πάλιν, ἀντὶ τῆς φλογὸς ἀφύσους, ὑπτιάσωμεν καταφερομένους, καὶ ἑαυτοὺς ἐργαζόμεθα πυρετούς, ὧν οὐκ ἔστιν ἑτέραν δυνάμεθα. ὅτι καὶ ὑπὲρ τῆς κακίας γέγραπται. ὅταν ἀρξαμένων αὐτῶν μὴ κωλύωμεν, μηδὲ ἐκκόπτωμεν, οὐδὲ ἐφικέσθαι δυνάμεθα τῶν τέλους λοιπόν, ἀλλὰ μείζων γέγονε τῆς ἡμετέρας ἰσχύος. διὰ τοῦτο παρακαλῶ, πάντα ποιῶμεν, ὥστε μηδέποτε ἀπονυστάξαι. οὐχ ὁρᾷς τὸν φύλακας, ὅτι πολλάκις μικρὸν ἑαυτὸν δόντες τῷ ὕπνῳ, οὐδὲν ἀπώναντο τῆς πολλῆς φυλακῆς; διὰ ἐκεῖνον γὰρ τὸν μικρὸν ὃν πᾶν διέφθειραν, τῷ βουλομένῳ κλέψαι πολλὴν δόντες τὴν ἄδειαν. καθάπερ γὰρ οὐχ ὅτως ἡμεῖς τὸν κλέπτας ὁρῶμεν, ὡς ἐκεῖνοι ἡμᾶς ὁρῶσιν· οὕτω καὶ ὁ διάβολος μάλιστα πάντων ἐφέστηκε, καὶ ἐνεδρεύει, καὶ τείχει τὴν ὁδὸν ἅπασαν. μὴ νυστάξωμεν τοίνυν· μὴ ὑπνώσωμεν, πᾶν τοῦτο οὐδέν, πρὸς ἓν τοῦτο οὐδέν. ὅταν οὖν προσδεχησόμεθα, πολλάκις ἐσυλήθημεν. ὅτω καὶ ὅτι κακίας· ὅταν ἀπροσδεχήτως, ἀπωλόμεθα. πάντα προσεκποιῶμεν ἀκριβῶς. μὴ μεθυσκώμεθα, καὶ οὐχ ὑπνώσομεν. μὴ τρυφῶμεν, ἵνα οὐ καθεύδωμεν. μὴ μεριμνῶμεν περὶ τὰ ἔξω, ἵνα τὰ ἐνδον προδῶμεν. ῥυθμίζωμεν ἑαυτοὺς πάντων. καὶ καθάπερ ὅτι χοίνου τὰ μέτρα βαδίζοντας οὐκ ἔστι ῥαδιούργησαι τοῦτο μικρὸν (τὸ γὰρ μικρὸν μέγα ἐργάζεται κακόν· ἀπείρατος γὰρ βλάπτεται, καὶ ἀπώλετο) ὅτως οὐδὲ ἡμᾶς δυνατὸν ῥαθυμῆσαι. τοίνυν βαδίζωμεν ὁδὸν ἀπὸ κρημνῶν ἐκπεπτωκυῖαν ἀπειλημμένην, ὁμοῦ δύο πόδας ἡ δεχομένην. ὁρᾷς πόσης ἡμῖν ἀκριβείας δεῖ; οὐχ ὁρᾷς τοὺς ἀμφικρήμνους ὁδοιποροῦντας ὁδούς, πῶς ἡ τοῦ πόδας ἀσφαλίζονται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμούς; δύο γὰρ δοκεῖ ἑτέρωθι προσέχειν αὐτοῖς, καὶ ὁ τοῦ βεβαίως ἐχέτω, ἐλευθερώσας ἀπὸ τοῦ βάθους ὁ ὀφθαλμὸς ὃ πρὸς κατώτερον. ἀλλ' ἑαυτῷ δεῖ προσέχειν, καὶ τῇ βαδίσει. διὰ τοῦτό φησι, μήτε δεξιά, μήτε ἀριστερά. πολλὴ ὁ βυθὸς τῆς κακίας ἐστί, μεγάλοι οἱ κρημνοί, πολὺ κάτω σκότος, τεθνᾶσιν ὁδοί· προσέχωμεν μετὰ φόβου, μετὰ δέους προσπατῶμεν. οὐδεὶς τοιαύτην ὁδοῦσαν ὁδόν, ἐκκέχυται γέλωτι, οὐδὲ βαρβάτῃ

ν. οὖν

χ. τὰ νοσήματα ἐστί

χ. κατεξέρχεται καὶ πίπτουσι

χ. τοσαῦτα

χ. θεωρίαν σῶμα

ρᾶ τὰ ὅπλα, τυπίσι, ζᾷ πνευματικᾷ, ζᾷ κράνια, ζᾷ ὑφάσματα· ἀλλὰ τὰ ῥόπλα, ἡ ἀφπᾷ ἅρμα, ζ ἀποπεδῶντα ζᾳχέως ἡμῶν. οὐκ ἀρκεῖ ὑμῖν ὁ ἐγκηπορέαις ἡ νήφειν, ἀλλὰ δεῖ ἡ καθοπλίζεσθαι. καὶ γὰρ ἐγκηπορώς τις ἢ ζ νήφων, μὴ ἔχῃ ὑμῖν ὅπλα, ζᾳχέως αὐτὸν ⓐ λῃστὰι κατεργάζονται. ὅταν οὖν ἡ ἐγκηπορέαις χρὴ, ἡ νήφειν, ἡ καθοπλίζεσθαι, ἡμεῖς ὑμῖν ἄοπλοι ἡ γυμνοὶ ὦμεν, ἡ καθεύδωμεν, τίς κωλύσει σκῆπτρον πῆξαι τὸν μάχαιραν; διὸ ἡ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὅπλων ἡμῖν δεῖ, ἐπάγαγε.

8 Ἡμεῖς ὑμῖν ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως ἡ ἀγάπης, ἡ περικεφαλαίαν, ἐλπίδα σωτηρίας. Πίστεως ἡ ἀγάπης, φησὶν. ἐν ζῶμεν βίοι μὴ δογμάτων ὀρθῶν ἀπέχεται. ὅσα μὲν οὖν ἐδήλωσε πρότερον ἡ ἐγκηπορέαις ἡ νήφειν, ταῦτ' ἔχει θώρακα, φησὶ, πίστεως καὶ ἀγάπης. πίστιν οὐ τὴν τυχοῦσαν φησὶν, ἀλλὰ τὴν ζήσασαν, τὴν εἰλικρινῆ, τὴν ἀχράντους ποιοῦσαν τοὺς περιβεβλημένους αὐτήν. ὥσπερ ⓦ * θώρακα οὐδεὶς ἂν ἀφαιρήσεται ῥᾳδίως, ἀλλ' ἔστιν ἀφαιρεῖν τοῖχον τῷ ξίφει· οὕτω καὶ σὺ πίστει καὶ ἀγάπην περιβεβλημένος τῇ ψυχῇ, καὶ οὐδεὶς τῶν πονηρευομένων βέλος τὸ διάβολον ἐμπαγῆναι δυνήσεται. εἶθα γὰρ ἡ περικεφαλαία μένει τῷ τῆς ἀγάπης ὅπλῳ τῆς ψυχῆς ἡ δύναμις, πάντα εἶχῃ ἡ μάτην κατασκευάζοισιν ⓐ ὑπεναντίοι. ὅτι γὰρ πονηρία, οὐκ ἔστιν, οὐ βασκανία, οὐ κολακεία, οὐχ ὑποκρισις, οὐκ ἄλλο οὐδὲν καθικέσθαι δυνήσεται τῆς τοιαύτης ψυχῆς. οὐχ ἁπλῶς ὁ ἀγάπην εἶπεν, ἀλλ' ὡς ἐνῆν καὶ ἰσχυρὸν εἶπεν ἐνδύσασθαι. εἶτα ὅτως εἶπὼν ἐπάγει· καὶ περικεφαλαίαν, ἐλπίδα σωτηρίας. καθάπερ γὰρ ἡ περικεφαλαία ὁ κρανίον σώζει τὸν ἐγκέφαλον, τὸν καρδίαν περιβάλλουσα καὶ πάντοθεν περιέχουσα· ὅτω καὶ ἡ ἐλπὶς ⓦ λογισμὸν οὐκ ἀφίησι διαπεσεῖν, ἀλλ' ὀρθὸν ἵστησιν ὥσπερ κιφαλὴν, οὐδὲν τῶν ἔξωθεν εἰς αὐτὸν πεσεῖν ἐάσασα. ἕως δ' ἂν μηδὲν καταφέρηται, οὐδὲ αὐτὴ ἐπολιθαλεῖ. ⓦ γὰρ τούτοις πεφραγμένοις τοῖς ὅπλοις οὐκ ἔστι ποτὲ πεσεῖν. Μένει γὰρ, φησὶ, πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα. Εἶτα εἶπὼν, ἐνδύσασθε καὶ περίθεσθε, αὐτὸς κατασκευάζει τὰ ὅπλα λοιπὸν, ἡ δείκνυσιν, ὅτι ἂν τηρῶσι πίστις, ἡ ἐλπὶς, ἡ ἀγάπη, ἡ τὰ ὅπλα ἰσχυρότερα γίνοιτο, ἐπάγων ἡ λέγων·

9 Ὅτι οὐκ ἔταξεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς ὀργὴν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

10 Τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν. Ὅτι δὲ πρὸς τοῦτο παρακάλεσεν εἰς τὸ ἀπολέσαι, ἀλλ' εἰς τὸ σῶσαι. ἡ ὅπ τοῦτο βούλεται, πόθεν δῆλον; ⓦ ὁτὶ αὐτὸν ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, φησὶ. ὅτως ἡμᾶς ἐπιζημιοῖ σωθῆναι, ὅτι ⓦ ὑὸν αὐτοῦ ἔδωκε, ἡ οὐχ ἁπλῶς ἔδωκεν, ἀλλ' εἰς θάνατον. ἀπὸ τούτων τῶν λογισμῶν ἡ ἐλπὶς πίπτειν. μὴ γὰρ ἀπογνῶς, φησὶν, ἄνθρωπε, πρὸς ⓦ Θεὸν ἀφ' ἑαυτοῦ, ⓦ μηδὲ ὑὸν φυσάμενον ἀφ' σεαυτοῦ· μὴ ἀπαγορεύσῃς τοῖς πρόσθεν κακοῖς. ὁ τὸν μονογενῆ δοὺς, ἵνα σε σώσῃ καὶ τῆς γεέννης ἐξέλῃται, πῶς φείσεται λοιπὸν ὑπὲρ τῆς σῆς σωτηρίας; ὥστε ἐλπίζειν χρὴ πάντα χρηστά. οὐδὲ γὰρ εἰ πρὸς δικαίῳ ἀπήμονα μέλλοντα κρίνειν ἡμᾶς, ἡ τοσαύτην ἀγάπην ὑπὲρ ἡμῶν ὑπεδείξατο, ὡς τὸν ὑὸν καταφάγεσθαι, εἰδέναι χρὴ ἀπ'. ἐλπίζωμεν οὖν χρηστὰ ζ μεγάλα. ζ γὰρ κεφάλαιον ἐλάβομεν, εἰ πίστιν θέμεθα. εἴδομεν γὰρ ζ ὑποδείγματα· ἀγαπήσωμεν. ἑκάστης γὰρ ὑσίας ζ μὴ τοῦ ὅτου δίκαιότητα ἀγαπῆσαι. Ἵνα, εἶπε χρηγορήσωμεν, φησὶν, εἶπε καθεύδωμεν, ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν.

11 Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, ζ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

Καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν, εἶπε χρηγορήσωμεν, εἶπε καθεύδωμεν. ἀλλ' ἕτερον ἐκεῖ τὸν ὕπνον φησὶ, ἡ ἕτερον ἐνταῦθα. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ⓦ θάνατον δηλοῖ ⓦ σωματικὸν· ἐκεῖ δὲ τὸν ⓦ βίον ἀμείνω. ὁ δὲ ὧδε δηλοῖ, τοῦτ' ἔστι· τὸν καθεύδοντας μὴ διδόντα· καὶ ἀποθανόντες, ζησόμεθα. μὴ ἀπελπίσῃς, ὅτι κινδυνεύεις· ἔχεις σὺν ἐγρηγορὸς ἀσφαλές. οὐκ ἄν, εἰ

χριδὴς ἡ εἰκών. οὐ γὰρ πολλὰ τῆς ὠδῖνός ἐστι τὰ πικμήρια. πολλαὶ γοῦν οὕτω καὶ σὸ ὠδῖς, καὶ τῆς οἰκίας ἔξω μὴ προσιδῆται ἔτικεν. οὐ δὲ ἄδηλον ἦν μόνον σὸ τοῦτο ἠνίξατο, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν τῆς ὀδύνης πικρότ. ὥσπερ γὰρ σκηνὴν παίζουσα, γλῶσσα, σὺν ὅλως προσορωμένη ἐξαίφνης ἀρρήτοις καταχεθεῖσα πόνοις ἀφακόσθετα τῆς ὠδῖνος· οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ σκοτίαι, τῆς ἡμέρας ἐπιλθούσης σκότος. καὶ οὐ μὴ σκοφύγωσι. εἶπα δ' ἴσως ὅτι οὐ περὶ αὐτῶν τοῦτο λέγω, ἐπήγαγεν,

4 Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ σὸ σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ. Ἐνταῦθα Ⓜ σκοτεινὴν δὲ ἀκάθαρτον βίον φησί. καθάπερ γὰρ σὸ νυκτὶ πάντα προάγουσι Ⓐ μαγεῖα καὶ ποιηταὶ τῶν δυσσεβούντων πόλεις λαμβάνοντες, καὶ σὸ σκότος καταλιόντες ἑαυτούς. πόθεν γάρ μοι, οὐχὶ τοῦ ἐπαίρειν τὸν δεσπότην πόλεις λαμβάνοντες; καὶ οὐχὶ τοῦ νύκτα ὁ κλέπτης; ὁ τυμβωρύχος οὐχὶ πᾶσι τὸ ἐργασίαν σὸ νυκτὶ ἔχει; τί οὖν; οὐχὶ ὡς κλέπτης αὐτὸν καταλαμβάνει; οὐχὶ καὶ αὐτοῖς ἀδήλως ἐφίσταται; ἀλλὰ προῄσασι; πῶς οὖν λέγει, ὃ χρείαν ἔχει γράφεσθαι ὑμῖν; σὸ ταῦτα δὲ πρὸς ὃ ἄδηλόν φησιν, ἀλλὰ πρὸς τοῦ συμφορὰ τοιοῦτον, σὸκ ὄντι κακὸν ὃν αὐτὸν ἔχει. ἀδήλως μὲν γὰρ ἔχει καὶ αὐτοῖς, πλὴν ἀλλ' οὐδὲν προσβαλεῖ λυπηρόν. ἵνα ἡ ἡμέρα, φησὶν, ὡς κλέπτης ὑμᾶς καταλάβῃ. ὅτι γὰρ τὸν ἐγρηγορότων καὶ σὸ φωτὶ ὄντων καὶ γλίπταί τις Εἴσοδος λησταῖς, οὐδὲν * λυμήνασθαι δυνήσεται, οὕτω καὶ ὅτι τὸν ὀρθῶς ζῶντων· ἀλλ' ἐκείνους μὲν καθεύδοντας πάντων γυμνώσας ἄπεισι, σὺν τοῖς σὺ θαῤῥοῦσι. Εἶτα καὶ ἄλλο ἐπάγει γάρ· * αὐτὸ

5 Πάντες γὰρ ὑμεῖς, φησὶν, υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας. Καὶ πῶς ἐκ, φησὶν, υἱὸς ἡμέρας εἶ; ὡς υἱοὶ ἀπωλείας, ὡς υἱοὶ γεέννης. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε τοῖς Φαρισαίοις· Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν, ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον· καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν γεέννης υἱόν. καὶ ὁ Παῦλος· Διὰ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ὅτι σὸν υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, τουτέστι, σὸν τοὺς τῆς γεέννης προσήποντας, σὸν τοὺς τῆς ἀπειθείας. ὥσπερ οὖν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ Ⓐ τοὺς τῷ Θεῷ δουλεύοντας προσήποντες, οὕτω καὶ υἱοὶ ἡμέρας καὶ υἱοὶ φωτός, Ⓐ τοὺς τοῦ φωτὸς προσήποντες. Οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς, σὸδὲ σκότους.

Ματθ. κγ. ιε. Κολοσσ. γ. ε.

6 Ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν, ὡς καὶ Ⓐ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν.

7 Οἱ γὰρ καθεύδοντες, νυκτὸς καθεύδουσι· καὶ οἱ μεθυσκόμενοι, νυκτὸς μεθύουσι·

8 Ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες, νήφωμεν. Δείκνυσι σὸ τοῦτο ὅτι τοῦ σὸ ἡμέρα ἐσμέν), ἡμῶν ὄντι. καὶ σὸ τοῦτο μὲ (ὅτι τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ τῆς νυκτὸς λέγω) οὐχ ἡμῶν ὄντι· ἀλλὰ καὶ ἀκόντων ἡμῶν ἔρχεται) νὺξ, καὶ μὴ βουλομένων ὑπνος ἐφίσταται. ὅτι δὲ τῆς νυκτὸς σκότος καὶ τοῦ ὕπνου, σὸκ εἶπε· ἀλλ' ἔξεστι καὶ πάντος ἐγρηγορέναι, ἔξεστι καὶ πάντος ἡμέραν ἄγειν. σὸν γὰρ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸς κλῶσαι, καὶ Ⓜ ἀπὸ τῆς καρδίας ὕπνον ἐπαγαγεῖν σὸκ ἔστι φύσεως, ἀλλὰ προαιρέσεως. ἀλλὰ γρηγορῶμεν, φησὶ, καὶ νήφωμεν. ἔξεστι γὰρ ἐγρηγορέναι καθεύδοντα, μηδὲν προσήποντα ἀγαθόν. καὶ τοῦτο ἐπῆγαγε, καὶ νήφωμεν. καὶ γὰρ σὸ ἡμέραν αὖ γρηγορῆσαν τις, μὴ νήφῃ δὲ, μυρίοις προσπεσεῖται δεινοῖς. ὥστε γρηγορήσεως ὅτι χρεία καὶ νήψεως ἐστιν. Ⓐ καθεύδοντες, φησὶ, νυκτὸς καθεύδουσι, καὶ Ⓐ μεθυσκόμενοι, νυκτὸς μεθύουσι. μέθην σὸ τοῦτό φησιν, οὐ τὴν ἀπὸ τοῦ οἴνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπὸ πάντων τῶν κακῶν. καὶ γὰρ μέθη ψυχῆς πλοῦτος, καὶ χρημάτων ἔρως, καὶ πάντων ὅσων δὲ εἴποις, μέθη ψυχῆς ἐστι. διὰ τί δὲ ὕπνον τὴν κακίαν σκαλεύει; ὅτι πρῶτον μὲν ἀναίρετός ἐστι πρὸς τὴν ἀρετὴν ὁ τοιοῦτος· ἔπειτα, ὅτι πάντα φαντασιοῦται, καὶ σὸδὲν ἀληθὲς ὁρᾷ, ἀλλ' ὀνειρώττων ἐστὶ μετὰ, καὶ ἀτόπων πολλάκις πραγμάτων. αὖ δέ τι χρηστὸν ἴδῃ, σὸδὲν ἔχει βέβαιον, σὸδὲ πεπηγός. τοιοῦτον ὁ πρῶτος βίος ἐστὶν· ὀνειρώττων δὲ φαντασίας γέμει. ὁ πλοῦτος εἶναρ, ἡ δόξα, πάντα τὰ τοιαῦτα. ὁ καθεύδων, τὰ μὲν ὄντα καὶ ἀληθῶς ὑφεστῶτα οὐχ ὁρᾷ· τὰ δὲ μὴ ὄντα, ὡς ὄντα φαντασιοῦται. τοιαύτη ἡ κακία ἐστὶ, καὶ ὁ σὸ κακίας βίος. οὐχ ὁ-

ρᾷ

πλήθη ἀξῇ, ἢ ἀμωμήτους ἐν ἁγιασμῷ, ἢ τοσούτους ἀναπαύσαι αὐτὸ τὸ ψυχεῖον, οὕτως αὐ ἐδέξατο τὸν τελευτῶντα. Εἶπω τι ἢ περισσότερον; οἱ φιλοζωοῦντες, ἢ σφόδρα τῆς σαθρᾶς ταύτης ἐφιέμενοι, τοσούτου τῆς ἀθανασίας δεῖν ἢ τῆς λύπης διέφθαρσαν. Εἰ γὰρ τοῖς τῆς ἡμέρας ὕστερον τῶν ἡμερῶν ἐπεισῆλθον συλληφθῆναι μᾶλλον ἐδόκουν τοῦ τελευτῶντος, οὕτως αὖ διετέθησαν. Οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ἡμέτεροι ἀνδρες μισθὸν ἀνέχουσιν. Εἰ γὰρ ἤδεισαν ὅτι πάντως μὴ πρὸ ἑτέρου ἀπολῆψις δεῖ, ἢ τοῦ ἑτέρου ὑστέρου, ποῖον αὖ ἔχον μισθὸν, καταλαμβάνουσι τῶν ἀναῶν; Εἶπε γάρ τις πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ἐπὶ μαρτυρίῳ τοῦ τῶν πιστῶν ἀνδρὸς ἐκδίδασθε, εἰδότες ὅτι ἄλλως οὐκ ἐπιμαῖς ἀπολήψει, ὁ γὰρ ἐξ ὑμῶν ἐκδικούμενος προσδοκήσει τιμήσεσθαι, ἢ εἰδὼς ὅλως ζήσεται μὴ μόνον λυτρούμενος, τιμήσεται ἢ τοιαύτῃ τελευτῇ, τῆς αὐτῆς προθυμίας ἐστὶ τὸ καταφρονεῖν τῆς σαθρᾶς ταύτης ζωῆς μέγιστον ἔξωθεν τεκμήριον. Ἀπὸ ἢ τοιούτου γνώματος τοῦτο ὑμῖν ποιῶ φανερόν. Εἰπέ μοι, εἰ ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ προσεδόκα ὅτι οὐ σφάξει ὁ γὸς αὐτοῦ, ἆρα δὺ ἔμελε παιδί; τί ἢ, εἰ ὁ Παῦλος προσεδόκα ὅτι οὐ τιμήσεται, τοσοῦτον τῶν κινδύνων, πῦ ἢ ἐστὶ θαυμαστός; οὕτω γὰρ ἢ ὁ τοιοῦτος εἰς πῦρ εἰκῆ δῦ, εἰ πᾶσα αἰτία πίστεως ἐγκειτο τῷ ὕρει τῆς ἀσφαλείας. Ἀλλ' οὐχ ὁ τοῖς παῖδες ἐκεῖνοι· ἀλλὰ τί; ἄκουε αὐτῶν λεγόντων· Βασιλεῦ, δῆλοι Θεός ἐστιν ἡμῶν ἐν τῇ χειρὶ σου ἢ ἐκ τῆς καμίνου ταύτης. Εἰ δὲ μή, γνωστὸν ἔστω σοι, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, ἢ τὴν εἰκόνα τὴν χρυσῆν, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν. ὁρᾶτε πόσα κέρδη ἔστι, ἢ πλείονα τούτων ἐκ τοῦ ἀγῶνος τοῦ τελευτῶντος; τέως ἢ ταῦτα ἀπόχρη μαθεῖν. Διὰ τοῦτο ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχεται· ἵνα μὴ εἰς νεκρίαν ἐξαγάγωμεν ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ εἰς ῥᾳθυμίαν, ἵνα μὴ ὁ μισθὸν ἡμῶν ἀτιμήσωμεν. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς, φησὶν, οἴδατε. τί δὲν προεργάζεσθε, εἰ πεπεισμένοι ἐστὲ, ὅτι ἢ ἄδηλον τὸ μέλλον, ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς εἶπε, μακάριοι ὅταν ἢ ὥρα ἔλθῃ, ἀκούσαι τί φησι· Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἔλεγε· Δαν. γ. κ. Matth. κδ. με.

3 Ὅταν ἢ λέγωσιν, Εἰρήνη ἢ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, ἢ οὐ μὴ ἐκφύγωσι. Ἐντεῦθεν τοῦτο ἔλεγε, ὅπερ ἢ ἐν τῇ δευτέρᾳ Ἐπιστολῇ· ὅταν γὰρ οὗτοι μὴ ὦσιν ἐν θλίψεσι, ἢ ὁ πολεμοῦντες αὐτοὺς ἐν δεινοῖς ἐστὶ καὶ πτοίᾳ, εἶτα αὐτοῖς μὴ πολεμοῦντα τὰ πρόσωπα δῆλα τὰ τῆς ἀπατεώνης λέγω, ἐκφοβοῦσι ἢ ἐπηρεάζουσιν ἐκ τῶν προσκαίρων ἐθυμενῶν φλεγόμενοι, ἢ ἔλεγον, πότε ἔσται; (ὅπερ ἢ ὁ προεφήτευε ἔλεγον· Οὐαὶ ὁ λέγοντες, ὃ ταχὺς ἐγγισάτω, ἃ ποιήσει ὁ Θεός, ἵνα ἴδωμεν· ἐλθέτω ἡ βουλὴ τοῦ ἁγίου Ἰσραὴλ, ἵνα γνῶμεν· ἢ πάλιν· Οὐαὶ ὁ ὀποθυμοῦντες τὴν ἡμέραν Κυρίου. * οὐ γὰρ ἁπλῶς ὀποθυμοῦντας λέγει, ἀλλὰ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀπρεπῆ ὀποθυμοῦντας. ἢ, Ἡ ἡμέρα Κυρίου σκότος, φησὶ, καὶ οὐ φῶς) διὰ τοῦτο εἴρηκεν οὕτω. ἢ ἵνα πῶς αὐτοὺς καθυμωθείτας. ὡς αὖ εἰ ἔλεγε· μὴ τοῦτο σωτηρία ἐστὶ αὐτοῦ, τεκμήριον ποιεῖσθαι τοῦ μὴ καθαιρεθῆναι τὴν κρίσιν· οὕτω καὶ ὧν ἢ καθαιρεθήσεται. ἄξιον ἢ ἐκφοβεῖν ζητοῦσα· Εἰ ὁ αἰσχρὸς ἔρχεται, ἢ ὁ Ἡλίας ἔρχεται, πᾶς ὅταν λέγωσιν, εἰρήνη, καὶ ἀσφάλεια, τότε αὐτοῖς αἰφνίδιος ὄλεθρος ἐφίσταται; ταῦτα γὰρ οὐκ ἀφίησι μὴ εἰδέναι τὴν ἡμέραν, τεκμήρια ὄντα τῆς προόσεως αὐτῆς. Ἀλλ' οὐ τοῦτον ἐμοὶ αὐτίθεται, τὸν ἀντιχρίστου λέγω, οὗτος τὴν ἡμέραν ἐκείνην φησὶν, ὅτι σημεῖον ἔσται τῆς προόσεως τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἔξει σημεῖον, ἀλλ' ἀθρόον ἢ ἀπροσδοκήτως ἥξει. ἢ γὰρ τῇ κυούσῃ, φησὶν, οὐκ ἐφίσταται ἀδήλως. οἶδε γὰρ ὅτι μὴ σύντομος ἔσται ὁ τόκος· ἐν δὲ σφόδρα ἐν ὧν ἀδήλως. αἱ μὲν γὰρ ἐπαμβλυναῖ ἔτυχεν, αἱ ἢ σύντομοι ἀπ' ἄλλως ἢ ἢ ἡμέρα ἢ ἡ ὥρα ἄδηλος τοῦ τόκου. πρὸς τοῦτο οὖν φησι ταῦτα ὁ Παῦλος. ἐ- * οὐ τούτου δηλον.

κάριος Παῦλος φησὶ· ωδὲ γὰρ τῶν χρίνων καὶ τῶν κριθῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε γράφεσθαι ὑμῖν. Διὰ τί μὴ εἶπεν, ὅτι οὐδὲν οἶδε; διὰ τί μὴ εἶπεν, ὅτι οὐκ ἀπεκαλύφθη, ἀλλ', οὐ χρείαν ἔχετε γράφεσθαι ὑμῖν; ὅτι ἐκεῖνος μὲν αὐ ἐλύπησε μᾶλλον· οὕτω γὰρ πρεμνήσθησαν εἰπών· τῷ γὰρ, οὐ χρείαν ἔχετε, ὡς οὐδενὸς, καὶ ὡς ἀσύμφορον, ζητοῦσι οὐκ ἐλάσσω. ποῖον γὰρ, εἰπέ μοι, ὄφελος*; ἵνα μὴν εἴ τὴν στεφάνωσιν μὴ ἔχωσιν ἔτη, μὴ τριακόντα, μὴ ἑκατόν. τί τοῦτο πρὸς ὑμᾶς; οὐχὶ ἐκάστῳ ἡ στεφάνωσις ὁ τῆς αὐτοῦ ζωῆς πέρας ἐστί; τί πολυπραγμονεῖς, καὶ ὠδῖνας ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τίκτεις; ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις παρῆλθεν, τοῦτο καὶ ἐπὶ τούτῳ. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἴδια ἀφέντες, καὶ κοινὰ μεμνήμεθα λέγοντες· ὁ δεῖνα πάρος, ὁ δεῖνα μειζόν, ἐκεῖνος ἥρπασεν, ἄλλος ἠδίκησεν, τὴν ἢ ἑαυτῷ οὐδεὶς λόγος πέπρακται, ἀλλὰ πάντων φερόντων μᾶλλον, ἢ τὴν οἰκείαν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα, ἀφέντες ὃ οἰκεῖον ἕκαστος πέλας μεμνήμεθα, τὴν κοινὴν βουλόμενα καταλῦσαι νόσον. τί γάρ σοι κοινὸν πρὸς ἐκεῖνον ὅτι; ἀλλ' ἵνα τὴν καλῶς δόξῃ τὴν τελευτήν, οὐδὲν πρὸς ἐκείνης πέπονθεν. ἔσω πάρεσ, ἔσω ἐγένεσ· οὐδὲν τοῦτο πρὸς ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ὁ Χριστὸς, ὅπως μὴ συνέφερε. καὶ πῶς οὐ συνέφερε, φησὶ; ἄδηλος οἶδεν ὁ κρύβδας, διὰ τί μὴ συνέφερεν, ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος τοῖς ἀποστόλοις·

Πρᾶξ. α. ζ. Οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς, οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. τί ἐφιεργάζεσθε λοιπόν; οἱ περὶ Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπεστάλκασιν, ὡς καὶ μείζονα ἑαυτῶν ζητοῦντες μαθεῖν. καί, φησὶν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τῶν ἐλλιπῶν ἐπιτομίζειν οὕτω σώματα. πῶς, εἰπέ μοι, ὅπου ἐκεῖνοι, φησὶ, καὶ κόσμοι τοῦτον Θεὸν λέγουσιν; εἰ γὰρ καιρὸν ἔδωκε τῆς καταλύσεως, ἐπετομίσαιμεν ἂν αὐτοῦ καὶ σώματα. πόθεν. τοῦτο γὰρ ὅτι ὁ ἐπιτομίζων ἐκεῖνος, ὃ μαθεῖν, ὅπου ποτὲ καταλύεται, ἢ ὃ μαθεῖν πότε καταλύεται; Εἰ ἐπιτομίζειν βούλεσθε, τοῦτο λέγετε πρὸς αὐτὸν, ὅπου πόρρω ἔχει. Εἰ μὴ πείθοι; τούτῳ, οὐδὲ ἐκείνῳ πείσοι. ἀκούσον τοῦ Παύλου λέγοντος· αὐτὸς γὰρ ἀκριβῶς οἶδε τὸ, ὅπου ἡ ἡμέρα Κυρίου, ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, οὕτως ἔρχεται· οὐχ ἡ κοινὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἑκάστου ἰδία. αὐτὸς γὰρ ἐκείνην μιμεῖται, διὰ τοῦτο ὁμοία αὐτῇ ἐστι καὶ συνεχής. ὅπερ γὰρ ἀθρόως ἐκείνη, τοῦτο καὶ κατὰ μέρος ποιεῖ. ἐκ τῆς σωτηρίας ὁ καιρὸς ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕλαβε τὸν ἀρχήν, τί τὸ τέλος ἑκάστου ἡμῶν τῆς ζωῆς; Εἰκὼν σωτηρίας ἐστί. καὶ οὐκ αἰῶνος ἐστὶ σωτηρίαν αὐτὸν εἰπεῖν. ὅταν γὰρ μυρίοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν τελευτῶσι, καὶ δυσμένωσι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἅπαντες, καὶ περὶ ἐκείνης οὐδὲν αἰτήσατε, οὐχὶ ἐκείνης ὁ ἔρως ἐστί; Εἰ δὲ βούλεσθε μαθεῖν διὰ τί ἀποκέκρυπται αὐτὸ, ἄκουε διὰ τί ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται, ἐγὼ, ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ καλῶς ἔχειν, ἐρῶ. οὐδὲν δὲ ἀγνοεῖτε ἐπιμηνθῆναι ποτὲ περὶ τοῦ ἀπόντα βίου, εἰ δυνατὸν ἦν ἐμὲ ἀποκρύπτειν· ἀλλ' εἰδὼς αὐτὴν τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ἐμυείσατο ἑρμαιόμβους δυνατὰ, καὶ τῶν λοιπῶν πότε περισπᾶσθαι, ἵνα δὲ ἀπῆλθεν. Εἰ γὰρ ἴσασι, τὴν δὲ ἀδηλίας φόβον καταστίσουσι καὶ ἀπόντων ψυχαί, πάντες ἂν ἔμενον ἀεὶ βίοι ἅπαντα τὰ κακὰ κατεμφαίσαντες, εἰς ἐκάστης αἰωνίους τὰς βαπτίσματα διδόασιν ἑαυτούς· Εἰ καὶ σφόδρα γὰρ τοῦτο ἦσαν πεπτωκότες ἑαυτοῦ, τίς αὐ ποτὲ ἀγνοεῖν ἐπεμελήθη; Εἰ γὰρ, καὶ φόβου ἐπικειμένου, πολλοὶ χωρὶς φωτίσματος ἀπῆλθον, καὶ οὐδὲ τοῦτ' αὐτοῦ ὁ φόβος ἐπαίδευσε ζῶντας ἐπιμελεῖσθαι τῶν τῷ Θεῷ δοκούντων, Εἰ καὶ τοῦτ' ἀνῄρητο ὁ φόβος, τίς ἂν ἐγένετο ποτὲ σώφρων; τίς ἡ ἐπιεικής; οὐκ ἔστιν οὐδείς. καὶ ἔπεσεν ἡ πάλαι. πολλὰ ὁ τοῦ θανάτου φόβος κατέχει νῦν, καὶ ὁ τῆς ζωῆς ἔρως. Εἰ δὲ ἦν ἕκαστος, ὅπου αὔριον πάντως τεθνήξεται, οὐδὲν ἂν ἐπρήττετο τολμηρὸν περὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ ἔσφαλεν ἂν ἃ νῦν πράττει, καὶ μυείσατο ἂν ἑρμαιόμβους δυνατὰ, οὐδὲ ἐγρηγόρεις ἀμαυρώθησαν. νῦν δὲ ἐπὶ μακρὰν γὰρ ἐκτείνεται ζωὴν ἀπιγνώσκων, οὐδὲ αὐτὸν λόγον ἔχει τοῦ τὴν ἀλεκτρυόνα ἐκκεκεντῆσθαι. ὁ τοίνυν πανταχόθεν ὀλέθριος πάντως ἀ-

πολέσθαι

* ἐκ τῶν μαθεῖν τοῦτο; χ. ἐκείνου

χ. μαθεῖν πότε καταλύεται, ἢ ὅπου ἡ

σιν τῶ Παύλω λέγοντος· Τηνίκα ἀμάρτημα σε δηλοί εἰσι, ὅσοι ἂ ἐπακολουθήσοι. πόσοι α Τιμ. ε. κδ.
διέφυγον αἱρετφόνοι; πόσοι τυμβωρύχοι; ἀλλ' ἀφεάθω ταῦτα. πόσους οὐχ ὁρᾶς κολαζο-
μένους κόλασιν χαλεπήν; ⓐ μὴ γὰρ ὅσοι μακρᾶ πρεσβύται, ⓐ ἂ βασανισθέντες. ⓐ
ἂ ἑτέρους μυρίους δεινοῖς. ὅταν οὖν ἴδης τὰ αὐτὰ ἐπὶ σοὶ τὰ πολλαπλᾶ, ἢ καὶ πολλῷ πλεῖο-
χ. ὑπερβά- 5 να, τὲ μὴ δίδυμα δίκαιον, οὐχὶ ἂ ἄχοι ὁμολογήσεις τῶ γέροντι; ἔλεγε ταύτας. δῶν οὖν ταῦ-
σεις τας τοῦ οὐ κεκολασμένους χαλεπῶς· ἐνταῦθα ὅπου ὁ Θεὸς πρεσβυτολήπτης οὐκ ἔστ· ἂ ὅπου
θυμεῖα ἐργασάμενος κακά, οὐδὲ τιμωρίαν πέπονθας· ἂ ἔξεις τῶ ἑποίαν τῆς γεέννης. οὕτω
γὰρ ἡμῖν αὐτῶ ὁ Θεὸς ἐγκαρτέρησε, ὡς μηδένα ἀγνοῆσαι τοῦτο ποτε. ἂ γὰρ πάντα, ἂ
φιλόσοφοι, ἂ μυθολόγοι, ἂ πάντες ἁπλῶς ἀνθρωποι, ὠφελῆς τῆς δύναμεθα ἐφιλοσοφη-
10 σαν τῆς ἐαυτῶν, ἂ ἐν ἀδυνάτω κολάζεσθαι εἰρήκασι τοὺς πολλούς. εἰ δ' ἐκεῖνα μῦθοι, ἀλλ' οὐ τὰ
παρ' ἡμῖν. ταῦτα οὐχ ἁπλῶς φοβῆσαι βουλόμενος εἶπον, οὐδὲ βαρῦναι τὰς ὑμετέρας
ψυχάς, ἀλλὰ σωφρονίσαι, ἂ κουφοτέρας ἐργάσασθαι. ἐβουλόμην ἂ αὐτὸς ἐγὼ μὴ εἰς
κόλασιν, ἂ μᾶλλον πάντων ἐγώ. τί δέ ποτε; ὅτι ὑμῶν ἑκάστου ἐκεῖ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς
χ. ἐπίκρ. δίδοικα· ἐγὼ δ' ἂ τῆς παρούσης ταύτης διαίτης ὑφέξω. ὥστε μᾶλλον πάντων ἐμὲ ἐχρῆ-
15 ν φυγῆς ἀδυνάτου. ἀλλ' οὐκ ἔστι μὴ εἰς κόλασιν, τὲ γέροντα. τί πάθω; πάλιν ἐπαναστρέφουσι
χ. πάλιν τὲ καὶ φασι, πῶς οὖν τῶ Θεοῦ ὁ φιλάνθρωπος; πάνυ παχύ. μᾶλλον δ' ἐπερωτῶ αὐτὸν
ἀφ' ἑαυτοῦ λέξουσι τοῦτο, ἵνα μὴ τὸν παρόντα γέροντα συγχέωμεν λόγοις. τάχα δ' ὅπερ ἐπαρθέντα-
μεν ἀπὸ τῆς Εἰρηναίου, μὴ ἀφῶμεν. κέρδος γὰρ ὁ μακρὸν πεπαίδευται παρὰ γέροντος. ἂ
γὰρ τῶν τοιούτων λόγων μνήμη, καθάπερ τι πικρὸν φάρμακον, πᾶσαν κακίαν ἀποσμή-
χ. ἀμύν ξας δυνήσεται, στενοχωρῆς ἂ ἡμῶν τὴν διάνοιαν. χρώμεθα τοίνυν αὐτοῖς, ἵνα καθα-
ρὰν καρδίαν ἐπαθλον ἔχοντες, οὕτω καταξιωθῶμεν ἰδῆν, ἃ μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδεν, μήτε οὖς ἤκουσε, μήτε ἐπὶ
καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη· ὧν γένοιτο πάντας ὑμᾶς ἐπιτυχεῖν· χάρις καὶ φιλανθρωπία.

Λογ. θ. 1 ΠΕΡΙ ΔΕ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΙ- κζ΄ ε.
ρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε γράφεσθαι ὑμῖν. 2 Αὐτοὶ γὰρ ἀ-
κριβῶς οἴδατε, ὅτι ἡμέρα Κυρίου, ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, οὕτω, ἔρχεται.

ΟΥδὲν οὖτος, ὡς ἔοικε, περιεργάζεται ἂ λίχνον πρὸς τὴν τῶν ἀφανῶν ἂ
χ. κεκαλυμ- μένων μάθησιν, ὡς ἂ τῶν ἀνθρώπων φύσις. τοῦτο δ' αὐτῶ συμβαίνει ἐξ ὧν, ὅταν ἀτελῆ καὶ μηδέπω κατηρτισμένην
μένων τὴν ἀρετὴν ἔχῃ. τὲ γὰρ τῶν παίδων ⓐ ἀφελίζεσι οὐ δεκλυπτόμενοι ἀποκαλύπτοντες ἂ ἔφεκας * ἂ παιδαγωγὸς ἂ πατέρας τῆ πυ-
*ἂ ἀναλύ- κνότητι τῶν παίδευσιν, ἐν αἷς οὐδὲν ἑτερόβλεπε, ἀλλ' ἁπλῶς ἐστι, καὶ τὸ τοῦ ἐστι. συμβαίνει δ' τοῦτο ἂ ἀπὸ τῆ θρύπτεσθαι, ἂ ἀπὸ τῆ μηδὲν ἔχειν πονεῖν· πολλὰ
μὲν οὖν ἐπύθετο μαθητὴν ἤδη ἂ καταλαμβάνει ἡμῶν ἡ δεῖσα, μάλιστα δ' ⓐ ἐπὶ τῆς
στενοπλοΐας κινεῖ. ἂ τί ἆρα πάσχει, εἰ ἡμεῖς τῶν παρόντων; ἂ γὰρ αὖ ⓐ ἄχοι ἐκεῖσε
ⓐ ἀποστολοι μάλιστα αὐτὸ πάντων πεπόνθασι, ἂ ἐπὶ μὲν τῶ παθεῖν ἐπεστάλθησαν λέγου-
σι τῶ Χριστῶ· Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, ἂ τί ὁ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, ἂ τῆς συν- Ματθ. κδ. γ.
τελείας τοῦ αἰῶνος; μὴ δ' ὁ πάθος ἂ τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστᾶσαν, ἔλεγεν ἐπὶ αὐτοῦ· Εἰπὲ Πραξ. α. ς.
ἡμῖν, εἰ ἐν τῶ χρόνω τούτω ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῶ Ισραήλ· ἂ οὐδὲν ἐπὶ
τούτοις αὐτοῖς ἤρκησε. ἀλλ' οὐ μὴ ταῦτα οὕτως. ὅτι γὰρ τῆ πνεύματος τῆ ἁγίου κατηξιώθη-
σαν, ἃ ὧπερ αὐτοὶ οὐκ ἐρωτῶσι, τούτοις ἀχαλλόμενοι ἐπὶ τὴν ἁγιότητα, δῆλα ἂ ἐστὶ ταῦτα
τὴν ἀκριβεστάτην τῶν πολυπραγμοσυνῶν καταστάλσιν. ἀκούσατε γοῦν οἷα μοῦ ὁ μα-

κάριος

κῆν ἀξελθόντες ἀπὸ κακῆν, ἢ νόμῳ χρῆσθαι οὐκ ἀκούσαντες τοιοῦτον· ἡμεῖς δὲ οὐ τοσαῦτα
τὰ σωτήρια παραλαβόντες δόγματα· ὥστε μείζονος κολάσεως ἐσμὲν ἄξιοι. βούλει δὲ ἕτερα ἀκοῦσαι, ὅσα ἔπαθον οἱ Πηλαιῶται, λιμοὶ, λοιμοὶ, πόλεμοι, αἰχμαλωσίαι, καὶ ὅτι ἐν Βαβυλωνίοις, καὶ ὅτι ἐν Ασσυρίοις; τὰ ὑπὸ Μακεδόσι κακά; τὰ ὑπὸ Αδριανοῦ καὶ Οὐεσπασιανοῦ; βούλεσθε, ἀγαπητοί, πιθανὸν εἶναι, ἀλλὰ μὴ ἀπιστεῖν· μᾶλλον δὲ τοῦτο ἕτερόν ἐστιν ἔρως. Λιμὸς ἐγένετο κατὰ, φησὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐβάδιζεν ὅτι τὸ τείχος. Εἶτα γυνὴ προσελθοῦσα τῷ φθέγγεται πρὸς αὐτὸν τὰ ῥήματα· Βασιλεῦ, εἰπέ μοι ἡ γυνὴ αὕτη, ὑπεδήσαντό σε σήμερον οἱ ἰοί, καὶ φάγωμαι, καὶ αὔριον ἐμοὶ καὶ ὑποδήσασθαι, καὶ ἐφάγεσθαι· καὶ αὐτὴς ἐκείνη ἔδοκει. τί οὖν τούτης συμφορᾶς χεῖρον πάθοι; πάλιν ἄλλα χοῦ ὁ προφήτης φησί· Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμόνων ἥψησαι τὰ τέκνα αὐτῶν. Ιουδαῖοι μὲν τοιούτων ἔδοσαν δίκην· ἡμεῖς δὲ οὐ πολλῷ μᾶλλον δώσομεν; βούλει δὲ ἑτέρας αὐτῷ ἀκοῦσαι συμφορᾶς; τὰ Ιωσήπου ἔπιθι, καὶ μάθοις πᾶσαν σκηνὴν τραγῳδίαν, μᾶλλον δὲ ἀρά σε πείσωμεν ἀπὸ τούτων ὅτι ὄντως γέενα. σύνοισθα γάρ. Εἰ σκῆνοι σκολάζοιντο, τί ἡμᾶς μὴ κολάζομεν; ἢ πῶς εἰκὸς ἡμᾶς μὴ κολάζεσθαι, χείρονα σκηνῶν πράττοντας; ἢ δῆλον, ὅτι διὰ τοῦτο ἀπειλεῖται ἡμῖν τὴν κόλασιν. Εἰ δὲ βούλει, καὶ ὅτι πρόσωπα εἰς ἔσχατον ἔρωτα σώζεται σκολάζεται. ἀδελφοὶ ἀπέκτειναν ὁ Κάιν. δῆλον μὲν τὸ ἀμάρτημα. πῶς γάρ οὐ; ἀλλ' ἔδοκει δίκην, φησὶ, καὶ χαλεπὴν, καὶ μείζονα δοταζόμενα θανάτου, καὶ ὑπὲρ ἧς εἵλετο αὐτὸν μυρίας ἀποθανεῖν. ἄκουε γάρ αὐτοῦ λέγοντος, Εἰ ἐκβάλλεις με ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι, καὶ ἔσομαι πᾶς ὁ θρίσκων με ἀποκτενεῖ με. εἶπε οὖν μοι· οὐ τὰ αὐτὰ πρόσωπα ἐκείνῳ πολλοὶ καὶ νῦν; ὅταν γὰρ μὴ θρηνῶν, ἀλλὰ πενθῶμεν τὸν ἀδελφὸν ἀπόντα, οὐχὶ ταὐτὸν εἰργάσω; τί γάρ, εἰ καὶ μὴ ξίφει, ἀλλ' ἑτέρῳ τρόπῳ; ὅταν δι' ἀμέλειαν λάθωσι λιμῷ, οὐκ ἀπολλύουσι; τί οὖν; οὐκ εἰς φθόνον ἐνέβαλε καὶ δεύτερον; ἀλλ' ἐκεῖνος οὐκ ἴδιον δίκην· ἀλλὰ δοῦναι. εἶτα ὁ μὴ νόμων ἀκούσας γραπτῶν, μηδὲ προφήτην, μήτε σημεῖα θεασάμενος μεγάλα, τοσαύτην δίδωσι τιμωρίαν· ὁ δὲ ἑτέρως τὰ αὐτὰ διαπράξας, καὶ μηδὲ τοιούτοις σημείοις ἐλεγχόμενος, ἀτιμώρητος ἔσται; καὶ ποῦ τὸ δίκαιον τοῦ Θεοῦ; ἢ πῦ τὸ ἀγαθόν; πάλιν ξύλα τῆς συλλέξας ἐν τῷ σαββάτῳ κατελεύσθη. καὶ ὅτι μὲν ἀπὸ τοιαύτης ἐντολῆς, καὶ τῆς περὶ τομῆς φαυλοτέρα. εἶτα ὁ μὲν ξύλα συλλέξας ἐν σαββάτῳ ἐλιθάσθη, καὶ ἡμεῖς μυρία ἐργασάμενοι πολλάκις παρόμοια ἀπήλθομεν ἀτιμώρητοι. ἀλλ' οὐκ ἔστι γέενα ἡμῖν, ποῦ τὸ δίκαιον; ποῦ τὸ ἀνεξικακεῖν; καίτοι πολλὰ ἐγκαλεῖ αὐτοῖς ἑαυτῷ, ὅτι τὰ σαββατα οὐ τηροῦσι. πάλιν ἄλλος τις ὁ Χαρμὶ, αἰσθόμενος κλέψας, καὶ τῶν ἡμέρων ἐλιθάσθη πρώην. τί οὖν; οὐδεὶς ἐξ ἐκείνου ἐγένετο; ὁ Σαοὺλ πάλιν φησὶν ἀνῄρει τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἑαυτῷ ἐναντίον ἡμέρας· οὐδεὶς οὖν ἐφύσησε ἐξ ἐκείνου; εἶτα μὲν οὖν τοῦτο. οὐχὶ μᾶλλον ἡμεῖς ἀλλήλους καταθύομεν ἀνάγκην τοῦ Θεοῦ δόγματος; καὶ οὐδεὶς ἔπεισε τὸ πολέμου. πάλιν οἱ τοῦ Ηλὶ υἱοὶ ὅτι μὲν τοῦ θυμάματος ἔπαθον, δίκην ἔδοσαν χαλεπωτάτην· τοῦ παθεῖν. οὐδεὶς οὖν ἐγένετο πατὴρ ῥᾳθύμους παῖδας; οὔτε μισθοῦ παῖδες; ἀλλ' οὐδεὶς ἔδωκε δίκην. πότε οὖν δώσουσιν, αἰ γέενα μή; πάλιν μυρία δ' ἂν τις ἔχοι καταλέξαι ἕτερα. τί δέ; ὁ Αναμίας καὶ ἡ Σαπφειρα, οὐχ ὅτι ἔκλεψαν ἐξ ὧν ἐνέθηκαν, τοῦτο χρῆμα ἐτιμωρήθησαν; οὐδεὶς οὖν ἀρὰ ἐξ ἐκείνου ταῦτα ἐποίησε; πῶς οὖν οὐκ ἔδωκεν τὴν αὐτὴν δίκην; ἀρά σε πείθω ὅτι γέενα ἐστί, καὶ πλείονα τῶν λεχθέντων; οὐκοῦν καὶ ὅτι τὰ ἄγραφα ἤξομεν, τὰ τῶν ἐν τῷ βίῳ γινόμενα. ἀναγκαῖον γὰρ πανταχόθεν τοῦτον ἡμῖν συλλεγῆναι τὸν ἔπαινον· ἵνα μὴ μᾶλλον ἑαυτοῖς ὀφειλόμενοι, βλάπτωμεν ἑαυτούς. οὐχ ὁρᾶς πολλοὺς ἐν συμφοραῖς, τὰ σώματα ἀνάπηρους, μυρία πάσχοντας δεινά; ἑτέρους δὲ διακειμένους; ἆρά τι ταῦτα μὴν φύσει δίδασκε δίκης, καὶ οὐ; ἄκου-

σον

καὶ τί λέγω λίθοι καὶ ξύλα καὶ γῆν, ὅπου καὶ ἀὴρ καὶ τὰ ὕδατα μετέχει τῆς συμφορᾶς; καθάπερ γὰρ σώματος ἐμπαθοῦντος καὶ κατακαιομένου, ὃ μὲν ἥμισυ μόνον, καὶ ὁ τύπος ἐν τῇ τῆς πυρὸς ὕλῃ, καὶ ὄγκος, καὶ ἡ διάθεσις, ἡ δὲ δύναμις οὐκέτι· οὕτω δὲ καὶ ἐκεῖ γῆν ἔστιν ἰδεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ἴχνους γῆς, ἀλλὰ πόλεις τέφραν· δένδρα, καὶ καρποί, ἀλλ' οὐδὲ ἔχοντα δένδρων, οὐδὲ καρπῶν· αἴθρα καὶ ὕδωρ· ἀλλ' οὐδὲ αἴθρας, οὐδὲ ὕδατος *. ἐ γὰρ καὶ ταῦτα πεπέφρωται. καίτοι πῶς αἰ ἀὴρ ἐμπαθοίη ποτέ; πῶς δὲ ὕδωρ μόνον ὕδωρ; ξύλα μὲν γὰρ, καὶ λίθοις δυνατὸν καῆναι· αἴθρα δ' ἐ ὕδωρ οὐδαμῶς δυνατόν. ἡμῖν οὐ δυνατόν, τῷ δὲ αὐτὰ ποιῆσαι δυνατόν. τοιγαροῦν οὐδὲν ἕτερον, ἢ καὶ μᾶς ἐστὶν ὁ ἀὴρ, καὶ μιᾶς ἐ ὕδωρ. πόλεις ἄκαρπα, πόλεις ἄγονα, πόλεις τῆς παρελαυνούσης ὀργῆς εἰκόνες, ἃ μηνύουσι τὰ μέλλοντα. μὴ δὲ ταῦτα ἀπαλλαίρημάτων; μὴ καὶ ταῦτα φόβοι ῥημάτων; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδὲν τὰ παρόντα ἄπιστα, ἀλλ' ὁμοίως τοῖς ὁρωμένοις τὰ μὴ ὁρώμενα πιστά· ὥστε ἀπιστῶ δὲ ταῦτα ἐκφανῶς πίστιν παρέχειν. εἰ τοῖς ἀπιστεῖ τὴν γέενναν, τὰ Σόδομα λογιζέσθω, τὰ Γόμορρα σκοπείτω, τὴν παροιμίαν τὴν γεγραμμένην, καὶ ἐλπιζέτωσαν. τοῦτο τοῖς ἀθεμιτίζειν τὴν κόλασιν τοιμήσιον. Φορτικὰ ταῦτα; σκληρὰ δὲ φορτικά, ἐπὰν λέγῃς, ὅλα οὐκ ἔστι γέενα, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπείλησεν ὁ Θεός; ὅταν σκληρὸν ᾖ χρῆσαι τὸ λαοῦ σου μετὰ τῶν ἀναγκαίων λέγειν ὁ ἀπίστων. εἰ τοῖς ῥήμασι ὑπίσθυσας τὸ Χριστοῦ, οὐκ ἀναγκαζόμην τὴν ἀπὸ τῶν παραγμῶν πίστιν παράγαγε. ὅπῃ δὲ σκληρὰ πέφυγας, καὶ ἐκεῖ καὶ ἄκων πειθήσῃ λοιπόν. τί γὰρ ἔχεις πρὸς τὴν Σοδόμων εἰπεῖν; βούλει καὶ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν τότε ταῦτα ἐγένετο; ἐν ὑβρίσματα χρηστοῖς, καὶ ἐπ' ἄτοπα, πλὴν ἀλλ' ἐπὶ παισὶν ἐπαίσιον ⓐ τότε, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τότε ἔδοσαν τὴν δίκην. καὶ δὲ μυεῖα καὶ ἴσα, καὶ χρηστότερα τούτων ἁμαρτήματα. Εἶτα ὁ τοῦ ἑνὸς ἁμαρτήματος τοσαύτην ἐκχέων ὀργὴν, καὶ μὴτε τὸν Ἀβραὰμ τὴν ἱκετηρίαν δυσωπῆσαι, μήτε τὸ ἔποικον Λὼτ, ⓦ τοῦ τῆς εἰς τοὺς δούλους αὐτοῦ πηλικαύτας ἐπὶ γυναῖκας εἰς ὕβριν προελθόντας καὶ ἑαυτῷ, ποσάκις ὅπου τῶν ἁμαρτημάτων, φείσεται; γλῶς ὅτους ταῦτα, καὶ λῆρος, καὶ πλάσμα, καὶ δόλου πλήρη ἀπάτη. βούλει καὶ ἕτερα παράγω; ⓦ Φαραὼ πόσους ἀκούεις ⓦ Αἰγυπτίων βασιλέα· σκόπει δὲ τὴν δίκην ὧν ἔδωκε, καὶ πῶς αὐτοῖς ἁρμάσι καὶ ἵπποις εἷς τῶν στρατοπέδου πάντας εἰς τὸ ἐρυθρᾶν κατεποντίσθη πέλαγος. βούλει καὶ ἕτερα μαθεῖν; σκέψαι μὲν γὰρ ἵνα ἀσεβὴς ᾖ, μᾶλλον δὲ οὐκ ἵνα, ἀλλ' ὅτως ἀσεβὴς ᾖ. βάλε καὶ σὺ τῶν πιστευόντων καὶ προσιόντων τῷ Θεῷ, βίου δὲ οὐκ ὄντων ὀρθοῦ, πεμφουμένους ἰδεῖν· ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· Μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐξεπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες· μηδὲ πειράζωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὀφεων ἀπώλοντο. μηδὲ σκηνοποιεῖσθε ⓦ Χριστοῦ, καθώς τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ ἀπώλοντο. Εἰ δὲ πορνεία τοσοῦτον ἰσχύει, εἰ δὲ γρηγορισμὸς, τί οὐκ ἐργάσεται καὶ ἡμέτερα; Εἰ δὲ μὴ ἀπαιτοῦμεν δίκην, μὴ θαυμάσῃς. σκῆπτρον μὲν γὰρ οὐκ ἤδεισαν τὴν γέενναν· δεῖ τοῖς ποσὶ πόδας σκολάζοντο ἀμφείαις. σὺ δὲ ὅσα δὲ ἁμάρτῃς, καὶ μηδεμίαν δίκην δῷς, πόθεν ἀπιστεῖς σκῆ. Εἶτα σὺ μὲ ἀπιστοτέρους, καὶ τοσαῦτα πλημμελοῦντας τοσαῦτα σκολάζει, ἡμῶν δὲ φείσεται; σὺ δ' αἰ ἔχει λόγον. καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ ἁμάρτημα σκείνοις, μείζονός ἐσμεν κολάσεως ἄξιοι. Διὰ τί; ὅτι πλείονος ἀπολαύσαμεν χρηστοῦ. ὅταν δὲ καὶ πλείονα, καὶ μείζονα σκείνων πλημμελῶμεν, πῶς οὐκ ἐπισκοτοῦμεν δίκην; ἐκφοβοῦ (ἐ μὴ μέ τις τολμήσῃ παραμυθεῖσθαι αὐδεῖς, ἢ συγχωρήσοντα αὐδεῖς λέγῃ, μὴ γένοιτο. ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς κολάζῃ, ὁ τὴν ἐκδυπαίαν φέρων ψῆφον, ἀπὸ Διαβολικῆς Διανοίας τοῦτο ποιεῖ. ὥ τοίνυν ἐπαινῶ αὐδεῖς, οὐδὲ συγχωρῶ τοῦτο φημι, ἀλλὰ δίκης τὴν ἡμετέραν κακίαν) ἐκφοβοῦ τοίνυν, Εἰ καὶ ἐκόλαζον, ἀλλ' ἔρημοι ἤρχοντο· ἡμᾶς δὲ πατρίδα ἔχοντες, καὶ ἐν οἰκίαις ταῖς ἡμετέραις ὄντες, γρηγορῶμεν. ἐκφοβοῦ, Εἰ δὲ καὶ ἐπορνεύομεν, ἀλλ' ἀπὸ Αἰγυπτιακῆς

* εἰσὶ γὰρ ἔχοντα.

κδ'

τῆς ψυχῆς, ἢ ἐκπομπλημύης, ἢ " ἐξεστηκέναι. Εἰ τοίνυν σωματικὸς θάνατος ὕπνος ἡμᾶς φοβεῖ, ὅταν αἰώνιος καθεύδηται, τί πεισόμεθα; ἢ τί λέγω περὶ τῶν ἀπαλλαγέντων; ὄχλος πολὺς ἐξέστηκε τότε, ⓦ πλείους οὐκ εἰδότες αὐλεῖ. Εἴ τις ἐκείνων ταῖς ψυχαῖς περιέτυχεν, * οὐδὲν ὕπνος ὠμός, οὐδὲν ὕπνος θρασύς, οὐδὲν ὕπνος ληπαρὸς, ὃς οὐ καταπεπωκέναι αὐτὸν ἔχει, πρὸ εἰμηνίου ὄντα τῆς φόβου καὶ τῆς ἀθυμίας. Εἰ δ' ἑτέραν ἀναμνησθῶμεν ⓦ δαίμονα τούτου ⓦ ὑπνου ὄντα, ἀλλὰ φιλόσοφον ⓦ μηδὲν καταισχῦναι ὕπνου ἀλλὰ πλεῖστα· ἔστιν ἡμᾶς αὐτὸν τοῖς μείζοσι περιπεπωκέναι, τίς ἄρα ἐστὶν ἡ κατάστασις; οὐκ ἔστι, οὐκ ἔστι, πίστα, πάντα λέγω τὰ παθη. ναί, φησὶ· ἀλλὰ φιλόσοφος ὁ Θεὸς, ἢ οὐδὲν τούτων ἐστί. οὐκοῦν εἰκῇ γέγραπται. ὄ, φησὶ, ἀλλὰ περὶ ἀπελλιῶ μόνου, ἵνα σωφρονισθῶμεν. ἐὰν οὖν μὴ σωφρονισθῶμεν, ἀλλὰ μένωμεν κακοὶ, οὐκ ἐπάξει τινὶ κόλασιν, εἰπέ μοι; οὐκοῦν οὐδὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἀποδώσει τὰ ἀμοιβάς; ναί, φησι. σκόπει γὰρ αὐτὸ πρέπον ὅτι ἢ ὑπερβολὴ τῶν ἀξίων διεργατῶν. ὥστε σκόπει μὴ ἀληθῆ ἢ πάντας εἶναι· τὰ ἢ τῶν κολάσεων, ἢ πάντας, ἀλλ' ἀπελλῆς ἔσεται, * ἢ φόβος. πόθεν ὑμᾶς πείσω, οὐκ οἶδα. ἀν' εἴπω ὅτι ὁ σκώληξ αὐτῶν ἢ πλοῦτος, ἢ ὁ πῦρ ἢ σβεσθήσεται, ἐὰν εἴπω ὅτι ἀπολεῖται εἰς πῦρ αἰώνιον, ἀν' ⓦ πλούσιον ὑπάγαγω ἅδη κολαζόμενον, πάλιν ἀπελλῆς ἔσῃ ἐρεῖ. πόθεν οὖν ὑμᾶς πείσω; Σατανικὸς γὰρ οὗτος ὁ λογισμὸς, χθὲς" δούπου χερεζόμενος, ἢ ῥαθύμιος ποιεῖ. πῶς οὖν αὐτὸν ἐξέλωμεν; ἔστι ἀν' εἴπωμεν ἀπὸ τῆς γραφῆς, ἐρεῖ ὅτι ἀπελλῆς ἔσεται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲ τὴν μηνύτων ἔχει τὸν ἀν' εἴπῃ· οὐδὲ ἡ τῶν ἐκλεκτόντων ἢ τέλος ἐχόντων, οὐκέτι. ἠκούσατε πάντες οὐδὲ τὸ κατακλυσμοῦ. μὴ ἢ σκῆνα ἀπελλῆς ἔσεται εἶναι; ἀχὶ ἢ ἀξίαν καὶ γέγονε; πολλὰ καὶ σκῆνοι πολλὰ ἔλεγον· καὶ ὁ ἑκατὸν ἔτῶν τῆς κιβωτοῦ τεκταινόμενος, καὶ τὴν ξύλων ὑφαιρούμενον, καὶ τὸ δικαίου βοῶντος, οὐδὲν ὁ πίστιν ἔσχεν. ἀλλ' ὅπου οὐκ ὄντος θύσαι τῇ ὀργῇ τῶν ῥημάτων ἀπειλῇ, ἐπέστησαι τοῦ ἀργοῦ τῶν πραγμάτων παιδείαν. τοῦτο ἢ ἡμᾶς πείσειεν, ἀν' μὴ πίστωσιν. ὀργὴ τοι τοῦτο καὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ταῖς ἡμέραις οὐδὲ καλλιὴ τῆς Νῶε· ὅπου καθαιρῶν σκεύους τῷ κατακλυσμῷ ἠπίστησάν τινες, ὅτω ἢ τῷ κατακλυσμῷ τῆς γείτονος. μὴ ἀπελλῆ σκῆνα ὄντι; ἀχὶ ἔργοις γέγονεν; εἶτα ὁ κόλασιν ὅτως ἀθρόον τότε ἐπαγαγὼν, ἢ πολλῷ μᾶλλον ἢ νῦν ἐπάξει; ἢ γὰρ δὴ ἐλαφρότερα τῶν τότε τὰ νῦν γινόμενα. πῶς; Ὅτι τότε εἰσῆλθόν, φησὶν, ⓦ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ περὶ τὰ θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ αἱ ἐπιμιξίαι ἦσαν ὁ διαὶ· νῦν ἢ οὐδὲν ὄντι εἴδος καινὸν ὧδε ἀπόλαυστον. ἀρα οὖν πίστεται ὅτι γέγονεν ὁ κατακλυσμὸς, ἢ λέγεις ὑμῖν δοκεῖ; κεῖται ἢ τὰ ὄρη, ἵνα ἢ κόσμος ἱδρύθη, μάρτυρες, [τὰ Ἀρμηνίας λέγω.] πλὴν ἐκ ἀδικίας πολλῆς καὶ ἐφ' ἑτέροις σκώπτουσιν ἄξιον ⓦ λόγου. ἐπεδήμησέ τις ὑμῖν τῇ Παλαιστίνῃ ποτέ; λοιπὸν γὰρ οὐκέτι λόγου, ἀλλὰ πράγματα ἐρῶ. κεῖται ἢ τὰ πρότερα πραγμάτων ἀπίστερα ἐμοῦ. ἄνθρ γὰρ αὐ ἄπιστα ἡ γραφὴ, ταῦτα τῶν ἑωμένων πιστότερα. ἐπεδήμησεν οὖν ὑμῖν τις τῇ Παλαιστίνῃ ποτέ; ἔγωγε οἶμαι. τί οὖν; μάρτυρόσατέ μοι ὑμεῖς ⓦ σὺν τόποις ἐωρακότες πρὸς σὺν οὐ γλωσσώδους σκῆ. Ἀσκάλωνος γὰρ ἄνω ἢ Γάζης ἐστὶ μὲν τῆς Ἰορδάνου ποταμοῦ ὁ τέλος ἐστὶ χώρα πολλή τις, ἢ βόθρος· μᾶλλον ἢ ἐμοῦ· ἐμοῦ γὰρ οὐκ ἔστι. αὕτη δὲ οὖν ὡς πρόδηλος ἐμοῦ. Εἶδε γὰρ, φησὶ, Λὼτ πᾶσι τὰ περίχωρα τοῦ Ἰορδάνου, ἢ ἐμοῦ πρὶν ζοιλθεῖν, ὡς πρόδηλος τοῦ Θεοῦ. αὕτη δὲ οὖν ἡ ὕπνος βόθρος, ἢ πρὸς πάσας ταῖς χώρας ἀμμωνόθρον, ἡ φθείρουσα τῇ βδελυρίᾳ ⓦ πρόδηλον τοῦ Θεοῦ, πασῶν τῶν ἑρήμων ἐρημοτέρα ὅτι ἐμοῦ. ἢ ἔσχε μὲν ὕδωρ, ἢ καρπὸν εἶχε· ὁ ἢ καρπὸς τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς ὅτι ἀπόμνημα. ἐσήκασι μὲν γὰρ ῥόαι (ἢ δ' ξύλον λέγω, ἢ ὁ καρπὸς) λαμπρὰν τῶν ὄπωφόρων ἔχουσα, ἢ τῷ ἀγγεῖῳ πρόχουσα πολλὰς ταῖς ἐλπίδας· ἐὰ ἢ λήψεται εἰς χεῖρας, ὀξυκλαδήσας καρπὸν μὲν οὐδὲν, κόπον ἢ ἢ τέφραν πολλῶν δικηνόσεσι σκαπτομένῳ ἔτοιμον. τοιαύτη ἢ ἡ γῆ πᾶσα, καὶ λίθον βύρης, πτιφρωμένοι βύρσεις

καὶ

Μαρκ. θ. μ'. Γεν. ε. β. Γεν. ιγ. ι.

χ. αἰσθ.

ἐκεῖνοι ἁρπαγησόμεθα πρὸς ἀπάντησιν. καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ὅταν γὰρ λέγωσιν, Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια· τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος ὡσεὶ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ· πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους. ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσι, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς μεθύουσιν· ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργήν, ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε, πάντα δὲ δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς· καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἐν ἀμέμπτῳ ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. ἀδελφοί, προσεύχεσθε καὶ περὶ ἡμῶν. ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β.

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐγκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε· εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ ἐν πυρὶ φλογὸς διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ· οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει, ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς μηδὲ θροεῖσθαι μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου. μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἔστιν θεός. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος Ἰησοῦς ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ· οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς. καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλ' εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.

Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλατο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπαρχὴν εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ.

Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς ὅτι ἃ παραγγέλλομεν ὑμῖν καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. ὁ δὲ κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρέλαβεν παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι πρός τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι μηδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους· τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ ἵνα ἐντραπῇ· καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δώη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστιν σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ Κορίνθου.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α.

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν· ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ ἀλλ' ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἔχειν ἡμᾶς τι λαλεῖν· αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν· ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες καθὼς οἴδατε ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὐδὲ ἐν δόλῳ, ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες ἀλλὰ θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, θεὸς μάρτυς· οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι· ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἐὰν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα· οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν· καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.

Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθὼς ἐστιν ἀληθῶς λόγον θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφήτας καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε· ἔφθασεν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ· διότι ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά. διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συνεργὸν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν, τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσταις ταύταις· αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα· καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν προελέγομεν ὑμῖν μέλλειν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε. διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν.

Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν καὶ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως· ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν; αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, καθὼς καὶ περιπατεῖτε, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. τοῦτο γάρ ἐστιν θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας, εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν· τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ διότι ἔκδικος κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν καὶ δόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς.

Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν ὑμῶν καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε.

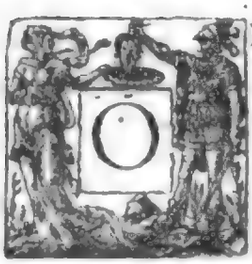
Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κοιμωμένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ὅταν γὰρ λέγωσιν, Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια· τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος ὡσεὶ ἡ ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ· πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους. ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσι, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς μεθύουσιν· ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργήν, ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετε

βύθοι λιμένα κατασκάπτουσιν μᾶλλον ἢ τὴν ἐμπορείαν, μᾶλλον πάσης ἢ τῆς ἀσφαλείας· καὶ τὴν ἀποκειμένην τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐπιτυχεῖν ἀγαθὴν ὁ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. χ. ἐμπορία, χ. πολλῆς

Λογ. η. 15 ΤΟΥΤΟ ΓΑΡ ΥΜΙΝ ΛΕΓΟΜΕΝ ΕΝ ΛΟΓΩ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· 16 ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· 17 ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. 15 10

Ησ.ρ. Ι περφῶν μὲν ὁ ἀξιόπιστον τὴν λεγομένην δόξαν βουλόμενος, πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν λέξεων, Ορασις, ἣν εἶδεν Ησαΐας ὁ υἱὸς Αμως παλιν, Ρῆμα Κυρίου, ὃ ἐλήλυθεν πρὸς Ιερεμίαν· καὶ πάλιν, Τάδε λέγει Κύριος, καὶ ὅσα τοιαῦτα. πολλοὶ δὲ καὶ αὐτοὶ κεκινήκασιν ὁρᾶσθαι τὸν Θεόν, ὡς αὐτοῖς ἰδεῖν δυνατόν. ὁ δὲ Παῦλος οὐ κεκίνηκεν ἰδεῖν, ἀλλ' ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα τὸν Χριστόν, αὐτίκα φησί, πάλαι λέγει Κύριος, ἵνα μὴ δόκιμον ζητῆτε τὸ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ; καὶ πάλιν, Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, δείκνυσι ὅτι θεῖόν ἐστιν. ὁ δὲ ἀπόστολος τὸ τοῦ ἀποστόλου φθέγγεται). καὶ πάλιν, Δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν. ἐπεὶ οὖν πνεύματι πάντα ἐφθέγξατο, τοῦτο δέ, ὁ λέγει νῦν, καὶ ῥητῶς πᾶσιν C.Κορ.ιγ.γ. α.Κορ.ζ.μ. Περὶ κ.λε. τοῦτο τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ τοῖς Ἐφεσίοις πρεσβυτέροις διαλεγόμενος ἔλεγε, Μακάριόν ἐστι μᾶλλον δοῦναι, ἢ λαμβάνειν, καὶ ὃ σιωπώμενον ἔκκειται. ἴδωμεν τοίνυν τί καὶ νῦν φησι. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι τῇ ἑαυτοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ. ὅπερ καὶ ὁ Χριστὸς τότε Ματθ.κδ.λθ. φησίν, αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. τί δήποτε δὲ σάλπιγγι; καὶ γὰρ ἐν τῷ Σινᾶϊ ὄρει τῷ ὁρωμένῳ, καὶ ἀγγέλους καλεῖ. τί δ' βούλεται ἡ φωνὴ τοῦ ἀρχαγγέλου; καθάπερ ὅτι τῶν προφητῶν ἔλεγεν· Ἐπίρεσθε, ἔλθατε οἱ συμφοίτοι. ἆρα τοῦτο φησιν, ἢ ὅτι καθάπερ ὅτι βασιλέως, ὅταν καὶ τότε ἔσται, ἀγέλαι πρὸς τὴν δύσασιν ὑπαντιάζουσιν. λέγει γάρ, αἴροντες οἱ νεκροὶ καὶ οἱ ζῶντες ὁμοῦ ἐν τῷ ἀγγέλων προσώπῳ, ἀλλὰ τοῦ ῥήματος αὐτοῦ· ὥσπερ βασιλέως καλεύσαντος καὶ εἰ τύχοις, ἐξέλθωσι οἱ συγκεκλεισμένοι, καὶ οἱ ὑπαντήσαι ἐξάγωσιν, οὐκέτι λοιπὸν ἀπὸ τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς φωνῆς ἐκείνης τοῦτο ποιοῦσι. τοῦτο δὲ ἄλλαχού ὁ Χριστὸς λέγει· Ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ ὅτι σωθήσονται τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν παρώρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. καὶ πάντας τοὺς ἀγγέλους ὁρᾶς ἀφιστέμενους. ὦ οὖν ἀρχάγγελοι οἱ μὴ ἐφεστῶτες τοῖς ἀπειθοῦσι βοᾶτε τοῦτο, ὅτι ἐπίμονος πεῖσθε πάντας· πάρεστι γὰρ ὁ κριτής. τί ὅτι, ἐν τῇ ἑαυτῆ σάλπιγγι; δείκνυσιν ἐνταῦθα πολλὰς ταῖς σάλπιγξι γινομένας, καὶ πρὸς τὴν ἑαυτῆ καταβαίνοντα κριτήν. καὶ οἱ νεκροί, φησίν, ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.

18 Ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. Εἰ μέλλει καὶ παραίνεσιν, τίνος ἔσεσθαι

τῶν μυσηριῶν, ἢ τὸν ἡμῖν τὸν ἀοίμαντον πολυτελεσμυστικῶν τοῦ θεοῦ. Τί καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινόμεθα, ἢ χαρᾶς ὑποβαλλόμεθα; ἐν μυριάκις ζητηθῆναι τὰ τοιαῦτα οὐδὲ πω θύραι διδώνται· πῶς οὖν τὸν ἄρρητον ἐκπίνειν, ἢ ἄφραστον ἡμῖν πολυτελεσμυστοῦσιν, εἰπέ μοι; οὐκ ἀπέκαμεν ἡ ἀγάπη τῶν τοιούτων κερμάτων; οὐκ εἰς μυρίους ἱλίγγους ἐκπεπτώκαμεν; οὐχὶ ἀχθόμεθα γέλωτες; ἢ ὅμως οὐδὲ οὕτω παιδεύομεθα. ἐπὶ τὰ φυλλοβόλα καὶ σύκων οὐδὲν εἰπεῖν δυνάμενοι, ἐπὶ τὸν Θεοῦ πολυτελεσμυστοῦμεν. εἰπέ γάρ μοι, πῶς ὁ γίγαρτος ἐκεῖσε ἀναλύεται εἰς φύλλα, ἢ σταφυλήν; πῶς περὶ τούτου οὐκ ἂν εἶπε τις, οὐδὲ ἐωρᾶτο; ἀλλ' οὐ γίγαρτός ἐστι, φησίν, ἀλλὰ τῆς γῆς ὁ πόρος. ἢ πῶς χωρεῖ τοῦτο οὐδὲ φέρει ἀφ' ἑαυτῆς; ἀλλὰ μὴ δυσπαιδευώμεθα. οὔτε τῆς γῆς ἐστι, οὔτε τῆς κέγχρου ὃ γινόμενον, ἀλλὰ τοῦ χ. δημιουργοῦ
ἢ τῆς γῆς ἢ τῶν σπερμάτων κυρίου. ἀλλὰ τοῦτο ἢ χωρεῖ τούτων, ἢ μὴ τούτων ὄντων ἐποίησε γίνεσθαι· ὁ μέν, τῷ αὐτοῦ δυνάμει δικαίως, ἰωνικὰ ἔλεγεν, Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου· Γεν. α. 11.
ὁ δέ, μὴ δεῖξαι τῷ αὐτοῦ δυνάμει, ἐκ ἡμᾶς παιδεύων εἰ φιλοπόνους ἢ φιλεργούς. τί οὖν τοῦτο ἡμῖν εἴρηται; ὑχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἵνα ἢ τῇ μὰ σταύρει πιστεύωμεν· ἢ ὅταν τι πάλιν λο- χ. μὴ ἄρα ἀλλ
γισμοῖς βυλόμενοι καταγωνίζῃ· οὐκ ἰσχύωμεν, μὴ δυσχερήνωμεν, μηδὲ ἀγανακτῶμεν, ἀλλ'
ὑπογωμιάσαντες ὑποστρέφοντες, ἢ αἰχμαλωτίζοντες τὸν λογισμόν, καταφυγώμεν ὅπου ὁ δυνατὸς τοῦ Θεοῦ ἢ βύμηχανος. Ταῦτα οὖν εἰδότες, χαμηλὸν ὑπνώσωμεν τοῖς λογισμοῖς· μὴ ὑπερβαίνωμεν τοὺς ὅρους, ἢ τὰ μέτρα τῶν διδομένων ἡμῖν. Εἰ γὰρ ὡς δεῖ, φησίν, εἰδέναι τι, α. Κορ. η. 2.
οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε καθὼς δεῖ γνῶναι. ὑ λέγω ὡς δεῖ Θεὸν μόνον, ἀλλὰ ὡς πάντως τοῦτο. πῶς βάλλει μαθεῖν ὡς ἦν; πῶ οἶδας, εἰπέ μοι; ποσοῦ ὁ μέγεθος αὐτοῦ; παλίκοτος ὁ χ. εἶδέναι
μέγεθος; ἐποία ἡ θέσις; πίσω ὑσία; ποῖος ὁ τόπος; πῦ ἔστηκε; ἢ ὅπου πίνει; ἀλλ' ὑδὲν ἀπὸ τούτων ἔχοις εἰπεῖν· ἀλλ' ὅτι μόνον ἐστὶ ψυχρόν, ἢ ξηρόν, ἢ μόνιμον, ταῦτα ἂν ἔχοις εἰπεῖν, περιστερὰ ἢ ὑδάτι. ἀλλὰ ὡς τὸ θαυμάσῃς ἀλλ' ὁμοίως εἰς ἀμηχανίαν ἐμπεσῇ, ὑκ εἰδὼς πῦ μὲ ἄρξεται, πῦ δὲ λήξῃ. ὅτι λίνος ἢ φέρεται, τί ⁂ πυθμένα αὐτῆς δέχεται, ποῖος ἢ αὐτῆ τόπος ὅτι, πότερον ἢ ἐν μετ' αὐτὸν ὅτι ἤπτερος, ἢ εἰς ὕδωρ πλεῖται ἢ ἀέρα. [ἀλλὰ τῶν ἐν αὐτῇ τί οἶδας;] ἀλλὰ ⁂ ἀέρα εἶπω; ἀν' ἀ ἔχοις ἀκοῦσαι; ἀλλ' ὑδὲν ἐρεῖς. ἀφὼ ταῦτα. βύ- λει τῶν φυτῶν ὃ μακρότατον ἐκλεξώμεθα; τὸν χλόην ἢ ἄκαρπον, ὧπερ ἅπαντες ἴσμεν, εἰπέ πῶς ἵκτηται; οὐχὶ ὕδωρ ὅτι ὃ ποτιζόμενον, ἢ γῆ, ἢ κόπρος; τί ὃ ποιῶ αὐτὸν ὕτω καλὸν φαίνεσθαι, ἢ χρῶμα ἔχειν θαυμαστόν; πολὺ ἐκεῖσε ὃ κάλλος ὕτω μιξάμενος); ὑκ ἔστιν ὕδατος, ὑκ ἔστι γῆς ὃ ἴριον. ὁρᾶς ὅτι πάντα χρὴ πίστεως χρεία; σῶς ἡ γῆ πίπτει; σῶς ὠδίνει. εἰπέ μοι; ἀλλ' ὑδὲν δὸ τούτων ἔχοις εἰπεῖν. παιδεύθητι, ὦ ἄνθρωπε, τὰ τοῖς κάτω ἢ τοῖς ὑπὲρ τοῦδε, ἢ μὴ περιεργάζου, μηδὲ πολυτελεσμύου ⁂ ὑρανόν· ἐὰν ⁂ ὑρανόν, ἐὰν μὴ τὸν ὑρανοῦ ⁂ διαπότιμον. τὸν γὰρ οὐκ οἶδας, εἰπέ μοι, ἀφ' ἧς ἐτέ- χθης, τὸ ἢ ἐπάφης, ἕως οἰκεῖς, ἕως πατρός, ἧς αὐτὸν οὐδὲ δύναπτῶσαι δύνασαι, ἢ τὰ τοσοῦτον ἀφεστηκότα πολυτελεσμυεῖς; ὥστως ἀνόητος ματαιότης. ὁ γὰρ ἰουδαῖος ματαιότης ὄντι. καὶ μόνος σε εἰς βυθὸν κολύβη καταβαίνει, ἢ ἐξηχεῖται τὰ ὑπὸ τῷ πυθμένι τῆς θαλάσ- σης, οὐκ αἰσθάνῃ τῷ ὑπερβάλλοντος· οὐδένος ἢ αἰσχύνεσθαι, ἀλλὰ τὸν δύσεξιάστου ἄβυσσον βούλει καταλαβεῖν; μὰ, ἀδελφέ· ἀλλ' ἕως πλέωμεν, μὴ τηρώμενοι λογισμοῖς (ταχέως γὰρ ἀποκαμούμεθα, ἢ καταποντισθησόμεθα) ἀλλὰ ταῖς θείαις κεχρημένοι χερσαίαις, καθάπερ πλοίῳ τινὶ τὰ ἴσια τῆς πίστεως διανηξώμεθα. ἕν τὸ ταύτης πλέωμεν, καὶ κυ- βερνήτης ἡμῖν παρέσται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· αὐτὴ τηρώμεθα τὸ τοῖς λογισμοῖς ταῖς δυσθεσπίοις, χ. πάρεστι
ἐκεῖσε. τίνι γὰρ τῶν ὕτω τηρουμένων κυβερνήτης παρέσται; ὥστε διπλῆ ὁ κίνδυνος, τῷ τε μὴ πλεῖσαι δεῖ, τῷ τε κυβερνήτην ἀπώναι. Εἰ γὰρ ἢ ὁ σκάφος αὐτὸν κυβερνήτην σφαγεῖσι, ὅταν ἀμφότερα ἀπῇ, ποία σωτηρίας ἐλπίς; μὴ δὴ ῥίπτωμεν ἑαυτοὺς εἰς κίνδυνον φανερόν, ἀλλ' ἐπ' ἀσφαλοῦς βαίνωμεν, τῆς ἱερᾶς αἰκύρας ἐξαρτήσαντες ἑαυτούς. ὕτω γὰρ εἰς ⁂

ἀλλὰ πῶς φασι; ὁ δεινά, φησι, ναυάγιον ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, καὶ κατεποντίσθη; καὶ πεσόντα αὖθις ἰχθύες ἐδέξαντο πολλοί, ἐκ τῶν ἰχθύων ἕκαστος μέλος ἐφάγομεν. εἶτ' αὐτὴν δὴ τοῦτον ὁ μὲν ἐν τῷ δεξιῷ τῷ κόλπῳ, ὁ δὲ ἐν ᾠδείῳ σωθεὶς ἔφθη, καὶ ἐβρώσθη ὑφ' ἑτέρου, ἐκ δευτέρου κατὰ ἄλλου. καὶ οὕτω πάλιν ἐν ἄλλοις χωρίοις ἀπέβαινον οἱ ἐν τοῖς ἰχθῦσι φάγητες τὸν ἄνδρα καταφαγόντες, καὶ αὖθις ἴσως κατὰ θηρίων. τοσαύτης ἦν τῆς συγχύσεως γινομένης καὶ ἀφανισμοῦ, πῶς πάλιν ἀναστήσει ὁ ἀνήρ; τίς ὁ τρόπος σωτηρίας; ἆρά τι λέγεις, ἄνθρωπε, καὶ ὁρμαθοὺς λήρων ὑφαίνεις, καὶ ὡς ἄπορον τίθεις; εἰπέ μοι, εἰ μὴν εἰς θάλατταν καταπέσῃ, εἰ δὲ μὴ ἰχθῦς φάγῃ, μηδὲ βρωθῇ πάλιν ὁ ἰχθῦς κατὰ μυρίων ἀνθρώπων, ἀλλὰ κηδεύθείς ἐν λαρνακίῳ ὁ ἀνὴρ τεθῇ, καὶ μήτε σκώληκες, μήτε ἄλλο τι διεφθείρῃ, πῶς ἀναστήσεται ὅλος; πῶς δὲ κόνις καὶ τέφρα συγκολληθήσεται; πόθεν δὲ αἱ ὀστᾶ λοιπὸν ἕξαι τὸ σῶμα-τος; τοῦτο γάρ ἐστιν ἄπορον; ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἐλλιπεῖς εἶναι ταῦτα διαπορεῖσθαι; πρὸς ἀνδρὸς μυρία ἐρεῖν μοι. πόθεν ποτε; εἰσὶ γὰρ πρὸ αὐτῶν ταῖς ψυχαὶ καὶ εἰς φυτὰ καὶ εἰς θάμνους ἄγριους, καὶ εἰς κύνας. εἰπέ μοι, τί εὐχλωτερον, ὅ οἰκεῖον σῶμα ἀναλαβεῖν, ἢ ἄλλοτριον, ἄλλοι πάλιν φασὶν κατὰ πυρός" ἀναλίσκεσθαι, καὶ ἐμπίων ἀνάγκην γίνεσθαι καὶ κατανεμηθῆναι, καὶ ὑ καταχωσθῆναι. ἕτεροι ἀτόμους" εἰσάγουσιν. ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους σοὶ δεῖ τὸν λόγον· πρὸς δὲ σὲ τοῦτο, εἴγε πιστεύεις σοὶ ἐρωτᾶσθαι, ὅμως ἐροῦμεν ὅ ἀποστολικόν, ὅτι πᾶσα ἡ ζωὴ ἀπὸ θανάτου ἦν, πρῶτα φυτά, πρῶτα σπέρματα. οὐχ ὁρᾷς τὸν συκῆν ἡλίκον μὲν ἐκ κόκκου, ἡλίκα δὲ τελέχη; φύλλα δὲ πόσα; κλάδους; αἰθέρα; ῥίζας τοσαύτας" ἐπιχούσας καὶ ἐγκαλλωπισμένας; αὕτη τοίνυν ἡ τηλικαύτη καὶ τοιαύτη ἀπὸ τῆς κεγχρου ἐκείνης τῆς καταβληθείσης, καὶ αὐτῆς διαφθαρείσης πρότερον. κἂν μὴ σαπῇ καὶ διαλυθῇ, οὐδὲν τούτων ἔσται. εἰπέ μοι, πόθεν τοῦτο ἐκείνου; καὶ ἡ ἄμπελος ἡ οὕτω καλὴ καὶ ἰδεῖν, καὶ μετασχεῖν, ἀπὸ τοῦ εἰδεχθοῦς ἐκείνου" κόκκου. τί δή, εἰπέ μοι, οὐχὶ ὕδωρ ἐστὶν ἐν ὃ ἀνωθεν κατατεθεν ἐμβάλλομεν; καὶ πῶς εἰς τοσαῦτα μεταβάλλεται; τοῦτο γὰρ τῆς δυνάστεως θαυμασιώτερον. ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς σπέρμα, καὶ ὁ αὐτὸς κατέκειτο φυτόν, καὶ ἡ συγκένεια πολλὴ· ἐνταῦθα δέ, εἰπέ μοι, πῶς μίαν ἔχον πιότητα καὶ μίαν φύσιν, εἰς" τοσαῦτα τρέπει; ἐν ἀμπέλῳ οἶνος, οὐχὶ οἶνος μόνον, ἀλλὰ καὶ φύλλα, καὶ ὀπὴ (ἐκ γὰρ οὐκ ὀβοτρυς μόνον, ἀλλὰ ἐκ τοῦ λοιποῦ τῆς ἀμπέλου αὐτοῦ τρέφει)· πάλιν ἐν ἐλαίᾳ ἔλαιον· καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. καὶ τὸ θαυμαστόν, ἐν ταὐτῷ ὑγρόν, ἐκεῖ ξηρόν, ἐν ταὐτῷ γλυκύ, ἐκεῖ ὀξύ, ἐκεῖ σύφον, ἑτέρωθι πικρόν. πῶς, εἰπέ μοι, τρέπεται εἰς τοσαῦτα; εἰσὶ καὶ λόγοι. ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ ἔχοις. ὅπου δέ σοι αὐτό, εἰπέ μοι (ἐγγύτερον γάρ) τί τὸ τὸ σπέρμα τὸ καταβαλλόμενον πῶς εἰς ὀφθαλμούς, πῶς εἰς ὦτα, πῶς εἰς χεῖρας, πῶς εἰς καρδίαν, πῶς εἰς τοσαῦτα ῥυθμίζει; καὶ διαφυτοῦται; οὐχὶ μυρίαι διαφοραὶ ἐν τῷ σώματι ἡμῖν, μεγεθῶν, ποιοτήτων, χρόων, δυνάμεων, ῥυθμῶν; πῶς νεῦρα, καὶ φλέβες, καὶ ὄρχεις, καὶ ὀστᾶ, καὶ ὑμένες, καὶ ἀρτηρίαι, καὶ ἀρθρα, καὶ χόνδροι, καὶ ὅσα ἕτερα τούτων πλείονα παιδεύσεως ἀκριβολογουμένης, ἀπλῶς ἡμετέραν συνέχῃ φύσιν; καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς σπέρματος. ἆρα πολλῷ σοι δοκεῖ τούτων εἶναι τὸ ἀπορώτερον; πῶς τὸ ὑγρὸν καὶ μαλακὸν εἰς σκληρὸν καὶ ψυχρὸν πήγνυται, τὸ ὀστοῦν; πῶς εἰς θερμὸν καὶ ὑγρὸν, καὶ τὸ αἷμα ἐνῴκηται; πῶς εἰς ψυχρὸν καὶ μαλθακὸν, τὸ νεῦρον; πῶς εἰς ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, τὰ ἀρτήρια; πόθεν ταῦτα, εἰπέ μοι; ταῦτα οὐ διαπορεῖς; οὐχὶ ὁρᾷς καθ' ἑκάστην ἡμέραν διδάσκοντας καὶ θαλάττην τὰς ἡλικίας γινομένους; ποῦ ἡ ἐσθὴς ἀπῆλθεν; πόθεν τὸ γῆρας ἦλθε; πῶς ὁ γεγηρακὼς ἑαυτὸν μὲν νέον ποιῆσαι οὐ δύναται, ἕτερον δὲ παιδίον τέκτονα νεώτατον, καὶ ὃ ἑαυτῷ οὐ δύναται προσθεῖναι, ἑτέρῳ πρόσεστι; τοῦτο καὶ ὅπου τῶν δένδρων, καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ὅσα ἰδεῖν. καίτοι τί ἑτέρῳ πρόσεστι, ἑαυτῷ προσθεῖναι οὐκ ὀφείλει προσθεῖναι. ἀλλὰ" χωρὶς μὲν ὁ λογισμὸς ὁ τοῦ θεοῦ ἅπαντα. ὅταν δὲ ὁ Θεὸς δημιουργῇ, πάντα κατὰ χωρείτω. εἰ ταῦτα οὕτως ἄπορα, καὶ μυρίων ἐκβολὴν ἄπορα, κατὰ εἰσπλοὴν" μυρίων ἔσται

γῆν

14 Εἰ γὰρ πίς βύομθ, φησιν, ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε & ἀνέςη, οὕτως ὁ Θεὸς καὶ τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. Ποῦ εἰσιν οἱ τὴν σάρκα ἀθετοῦντες; εἰ γὰρ μὴ ἀνέλαβε σάρκα, οὐδὲ ἀπέθανεν· εἰ δὲ μὴ ἀπέθανεν, οὐδὲ ἀνέςη. πῶς οὖν ἡμᾶς ἀπὸ τούτων προτρέπει εἰς πίςιν; ἆρα οὐ λῆρος μᾶλλον τὰ κενὰ ταῦτα, καὶ ἀπατεώνων; εἰ γὰρ ὃ ἀποθανεῖν ἁμαρτίας ὄντι, οὐ Χριστὸς οὐχ ἥμαρτε, πῶς ἡμᾶς προτρέπεται τοῦτο; διὰ τί δὲ καὶ φησιν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα; ὥστε ἔλεγε, τίνας θρηνεῖτε, ἀνθρώπους ἀποθανόντας; ὑπὲρ τίνων λυπεῖσθε; ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν; ὑπὲρ τῶν ἀπλῶς ἀποθανόντων; ὥστε ἐκείνους τίνας θρηνοῦσι; πολὺ γὰρ τῶν ἐκείνων ἄλλως ἀνθρωπίνων ἐστί. τίνας θρηνεῖτε, ἀνθρώπους ὑπὲρ τίνων λυπεῖσθε; ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν; ἢ ὑπὲρ τῶν ἁπλῶς ἀποθανόντων; διὰ τί λέγουσιν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα; ἐκεῖνοι τίνας θρηνοῦσι; ὅτι πάντα παίτια ἦλθε αὐτοῖς. ἢ ὅτι μετὰ ἀναςάσεως, ἀλλὰ σὺν κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. πάλιν κοιμηθέντας, οὐδαμοῦ λέγει ἀποθανόντας. ἀλλ' ὅτι μὲν τῷ Χριστῷ ὃ, ἀπέθανεν, ἔθηκεν· ὅτι δὲ τῆς ἀναςάσεως" εἶπεν· τοῦτο δὲ σὺν κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἢ τοῦτο λέγων, ὅτι τῇ πίςει τοῦ Ἰησοῦ κοιμηθέντας, ἢ ὅτι διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν κοιμηθέντας, τουτέςι, σὺν πιςοῖς. τοῦτο δὲ αἱρετικοί φασιν ὅτι σὺν βαπτισθέντας λέγει. ὃ οὖν, ὅταν, ποῦ ἴσαται; ὁ γὰρ Ἰησοῦς οὐκ ἐκοιμήθη διὰ τοῦ βαπτίσματος. τίνος δὲ ἕνεκεν φησι τοὺς κοιμηθέντας; ὡς ἀ ἀπὸ καθολικῆς, ἀλλὰ ἀπὸ μερικῆς ἀναςάσεως διαλείπει). ἄξει τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ φησι, καὶ πολλαχοῦ οὕτω λέγει.

15 Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ" φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας.

Περὶ τῶν πιςῶν λέγει, καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ & πάλιν, οἱ νεκροὶ ἀναςήσονται· ἐπείτα οὐ τοῦτο ἀναςάσεως αὐτῷ ὁ λόγος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναςάσεως καὶ τοῦτο τιμῆς τῆς ἐν δόξῃ. ἀναςάσεως μὲν οὖν πάντες ἀπολαύσονται, φησιν· ἐν δόξῃ δὲ οὐ πάντες ἔσονται, ἀλλ' οἱ ἐν Χριστῷ. ἐπὶ οὖν τοῦτο προθυμηθῆναι βούλεται ἡμᾶς, οὐ τοῦτο μόνον προθυμεῖται, ἀλλὰ καὶ τῇ ἡμῇ τῇ πολλῇ, καὶ τῷ τάχει· ἐπὶ ἐκεῖνο ἤδισαν. ὅτι γὰρ τῇ ἡμῇ βουλῇ ἡμᾶς προθυμῆσαθαι, προῄδη φησι, καὶ πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμθα, & ὅτι ἐν εὐφέλαις ἀρταγησόμθα. πῶς δὲ οἱ πιστοὶ ἅμα τοῦ Ἰησοῦ κοιμῶνται; δηλονότι τὸν Χριστὸν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς. ὃ δὲ, ἄξει σὺν αὐτῷ, δείκνυσι πολλαχόθεν ἀγωνιῶντας. τοῦτο γὰρ ὑμῖν, φησι, λέγομεν ἐν λόγῳ Κυρίου. ξένον τί ἴσως λέγει· διὰ τοῦτο καὶ ὃ ἀξιόπιστον πιθησι. ἐν λόγῳ Κυρίου, φησί· τουτέςιν, οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Χριστοῦ μαθόντες λέγομεν. ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας. ὅπερ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους φησίν, Ὅτι ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ. ἐν τῷ οὖν τὸ ἀξιόπιστον" τῇ ἀναςάσει καὶ τοῦ ὕπνου πρόκειται. καὶ ὅπερ τὸ παράγμα δοκεῖ δύσκολον εἶναι, δείκνυσιν αὖθις ὅτι ὥσπερ οὐκ ἔστι δύσκολον τοὺς ζῶντας ἁρπασθῆναι, οὕτω & τοὺς ἀπολλυμένους. τὸ δὲ, ἡμεῖς, οὐ περὶ ἑαυτῶν φησιν (οὐ γὰρ δὴ ἔμελλεν αὖθις μίσγειν τῇ ἀναςάσεως ἰδέᾳ) ἀλλὰ" τοὺς πιστοὺς λέγει. διὰ τοῦτο προσέθηκεν, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· ὡς ἂν εἰ ἔλεγε, μὴ νομίσῃς ἐρωδίαν εἶναι, ἀκόλουθον ὅτι οἱ ζῶντες τότε τῶν διαλυθέντων, τῶν ἀπόντων, τῶν μείονα ἔτη ἔχοντας οὐ μὴ προλάβωσι (Θεὸς, ἐστὶν ὁ ποιῶν) ἀλλ' ὥσπερ οὐκ ἔστι αὐτοῖς ἐκείνους τοὺς ἀπηρτισμένους ἀγαγεῖν, οὕτω καὶ τοὺς διαλελυμένους.

Ἀλλ' εἰσί τινες, οἳ διαπιστοῦσι τῷ πράγματι, ὅτι οἱ Θεοὶ οὐκ ἴσασι. τί γάρ, εἰπέ μοι, εὐκόλωτόν ἐστι, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγαγεῖν, ἢ διαλυθέντα ἀναςῆσαι πάλιν; ἀλλὰ

ΗΘΙΚΟΝ

πων· ὁ ζῶλος δερματίνοις σκεύεσιν ἐγκοιμᾶται, ἀλλὰ τοῖς ὀστέοις ἐκείνοις τοῖς ἁγίοις, δι' ὧν ἡ βασιλείαν γίνονται λαμπρότεροι, ἢ τῶν πώποτε βυβλιοπωλούντων. οὐ γὰρ τοῖς βασιλείοις ἐκείνοις, οὐ πλοῦτος, οὐκ ὄγκος, οὐκ ἄλλο οὐδέν, ἀλλ' ἀρετὴ ζητοῦσα μόνη. ἡ ταύτης πτωχεύουσα, οὐδὲν ἐοικυῖα τοῖς ὃ τῶν σκορπιόνων αὐτοὺς τυχεῖν. οὐδὲν ἡμῖν ὄντι δυσχερές, αἰ φιλοσοφεῖν. αἰδόθωσι εἰς ἔρημον, ἢ ὄρος πόσον τῆς ὁδοῦ τῶν βασιλείων λαμπρότερος ἔσται. εἰ γὰρ ἔδαφος τῶν δώδεκα βασιλείων τοῦτο ποσοῦτόν ἐστι τῆς κάτω σκηνότερον, ὡς τοῦτον τοῖς ἐκεῖσε βόρβορον νομίζεσθαι, εἰ τις δὲ ἀξιωθείη τὰ βασίλεια ἀκριβῶς ἰδεῖν, πόσος οὐκ ἔσται καταφρονητὸς ἄξιος; Ἢ γὰρ ὅπως χάρις, φησί, καὶ μεμνωμένη ἔλπιδι ἐστὶ θεοῦ. τοῦτον τοῖς πένησι εἴρηκε; τοῖς τὰ ἐχούσας παῖδας, ὅτι δοκιμώτεροι μᾶλλόν εἰσι, καὶ πλείονα ἀφορμὴν ἔχουσι δείκνυσι θεῷ· ὅτι πάντα αὐτοῖς δύσται τὰ δίσκα. οὐδὲν ὁ κατέχων, οὐδὲν ὁ ἐπισωρεύων τὰ ἀλύσεις ἐκείνας ἀναγκάζων. ἀπορρίψης τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἠκούσης τοῦ Θεοῦ. οὐκ ἔχεις συνομιλεῖν ὁμοδούλοις, ἀλλ' ἔχεις διαστολήν. ὅταν θύχῃ, οὐχὶ τῷ Θεῷ δοκεῖ λέγειν, εἰπέ μοι; ὅταν αἰσχυνώσης, ἄκουε αὐτὸν σοι δοκοῦντος. τί δέ σοι δοκεῖ; πολλῷ τὸ ὕδωρ· πηλίτερα ῥάκια. ὁ μὲν γὰρ ὕδωρ καὶ κολακεία, ὁ πολλὴ ἡ τιμή (ὁμόδουλος γάρ ἐστι) ὅταν ἡ ὁ διάκονος τὸν ὕδατος κολακεύῃ, ὅτι πολλὴ ἡ θεραπεία. πῶς οὖν ἡμᾶς θεραπεύει; ἄκουσον ὅσων ἕνεκα ποιεῖ. Δεῦτε, φησί, οἱ μὲν πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. εἶτα πάλιν δοκεῖ τὸ σεσωφρονισμένον βοᾷ λέγων· Μὴ ὀπιλίσῃ γυνὴ τὸ ἐλεεινὸν καὶ ἐκτὸς τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ὀπιλίσῃτο γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ὀπιλίσομαι, λέγει Κύριος. πόσου ταῦτα φίλτρου καὶ ῥήματα· εἶτα πάλιν, Ἐπιστράφητι πρὸς μέ· καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Ἐπίστρεψον πρός μέ, καὶ σωθήσῃ. εἰ δέ τις καὶ οὐκ ἐθέλοι τῶν ἀσμάτων βούλοιτο ἀκούειν, ἀκούσῃ, μυστικώτερα αὐτὰ ἀκολουθῶν, ἢ καλή μου, ἢ πλησίον μου, πρὸς ψυχὴν ἐκάστην αὐτὰ τρέπουσα δοκοῦντος. τί τούτων τῶν ῥημάτων ἥδιον; ὁρᾷς δοκοῦντος Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους; τί γάρ, εἰπέ μοι; οὐχ ὁρᾷς, ὅσοι ἐκείνων τῶν μακαρίων γυναικῶν παῖδες ἀπῆλθον, καὶ σὺν πάθει εἰσίν; ὅσαι χήραι πότερα πεπόνθασι, καὶ αὖ τῶν ἀνδρῶν ἐμοὶ ἀπόδωσον; τούτοις πρεσβεύουσιν, ταῦτα μεμνώμεθα. καὶ οὐδὲν ἡμῖν ἔσται λυπηρόν, ἀλλὰ πολλὰ δοκοῦντος ἡμῖν ἐσόμεθα χρόνοι μὴ χήραι πνευματικῶς δοκοῦντες, καὶ τῶν αἰωνίων ἀπολαύσομεν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ζ. 13 ΟΥ ΘΕΛΩ ΔΕ ΥΜΑΣ ΑΓΝΟΕΙΝ, ΑΔΕΛΦΟΙ, ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΕΚΟΙΜΗΜΕΝΩΝ, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.

ΠΟΛΛΑ τῶν πραγμάτων ἐξ ἀγνοίας ἡμᾶς λυπεῖ μέτρι· ὡς δὲ αὐτὰ καλῶς καταμάθωμεν, ἀποκρουσόμεθα τὴν ὀδύνην. τοῦτο γοῦν καὶ ὁ Παῦλος ἐμφαίνων ἔλεγεν, Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. "τί δὲ θέλεις αὐτοὺς ἀγνοεῖν; οἱ περὶ τῆς ἀναστάσεως, φησί, λέγει. ἀλλὰ τί ἡ μὴ λέγεις τὴν κόλασιν τὴν ἀπεκδεχομένην τοὺς ἀγνοοῦντας οἱ περὶ τῆς ἀναστάσεως λέγει; διὰ τί τοῦτο ἐκείνην οὐ θέλει εἰδέναι; τίνος ἡ μᾶλλον ἐκείνης καὶ τούτου ἔσται κέρδος ἡ μικρόν. ὅπερ γὰρ ἐν τῇ ἀναστάσει πίστευε, ἀλλ' "ἵνα μὴ λυπῆσθε, διὰ τοῦτο οὐ φησί· καὶ ἕτερος μὲν τοῖς ἀπιστοῦσι διαλέγεται, ἕτερος δὲ τούτοις. οἱ γὰρ περὶ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς κερδῶν ζητοῦντες, οὐκ ἐπιμελοῦνται.

14 Εἰ

χ. κατοικοῦσι

χ. σεσωφρονισμένον

χ. θέλομεν

χ. διὰ τοῦτο ἡ οὐκ ἐθέλει εἰδέναι αὐτοὺς ἀγνοεῖν

χ. ἵνα

ρεθέμεν τὴν ἰωνοθήκης ἐπίνοιαν· σὺ δὲ τὸ ἀνδρὸς ἔπι μέμνησαι μὴ τοσαῦτα ἀγαθά; τί τοίνυν ὠφέλιμος ἡμᾶς ἐποίησατο; Ⓦ ἥλιον αὐτὸν ἀνέτειλε, Ⓦ ὑετὸν ἔδωκε, πᾶσι ἐτησίους ἐφῆκε τροφάς. οὐκοῦν ἡμεῖς οὐκ τῆς πολλῆς ἀναισθησίας. διὰ τοῦτο λαμβάνει Ⓦ ἀνδρα, ἵνα αὐτὸν μὴ ζητῆς· σὺ δὲ ἀπελθόντος ἔχη ἔλεγε, ἡ Ⓦ θεὸν ἀφῆκε, διὸτι δύσκολον, διότι ὃ πρὸ ἐπὶ φύσει ἐπιτρέπειν; τί γάρ ἐστιν ὁ πρὸς τὸν ἀνδρὸς ἔλαβες; ὠδῖνες, ἡ πόνοι, ἢ ὕβρεις, ἢ λοιδορίαι πολλάκις ἢ ὑπομόσεις ἢ ἀναιδείαι. οὐ ταῦτα τὰ πρὸς τὸν ἀνδρα; ἀλλ' ἔστι, φησί, ἡ ἑτέρα χρεία· ποία δὴ ταῦτα; ἐκφυγόντες τὴν ἱματίου πολυτέλειαν; χρεία σοι δέδεηκε τῷ προσώπῳ; αἰδέσιμον πᾶσιν ἐπίκεισαι; ἀλλ' ἀπελθόντος κοσμίου κόσμῳ πολὺ βέλτιον. τὴν γὰρ χρείαν πολλῷ θᾶττον μαστιόεσαι τὴν ἔχουσαν ἡ σεμνότης πείσει. ἔχει καὶ σοῦ ὁ βασιλεὺς ἱμάτια, οὐ πολλά, ἀλλὰ πολλῷ βέλτιω. ἐκφύγῃς, ἀλλ' ἐθέλῃς, σωφρόνησον. ποία δὴ ταῦτα; ἱματισμὸς ἐστὶ πλεκτοῖς χρυσοῦς κρόσσοις ὑφαντός. ἐὰν ἐθέλῃς, τοῦτο σωφρόνησον τὸ ψυχίον. ἀλλ' οὐκ ἐποίησαν θύρα καταφέρειν ἀνθρώπεια ἐκφύσις; ἡ τί τὸ μέγα; ἡ λόγῳ τοι χρεία σὺν ἀφίσι σε γλυφθαι θύρα καταφέρειν τοῖς δαίμοσι. τότε τὴν οἰκετῶν ἐκβατὸς τῶν σῶν, εἶτα ὅλως ἐκβατὸς· πῶς ἡ διὰ τὴν οἰκετῶν τὴν ἀσωμάτων δυνάμεων, τὴν ἀρχῶν, τὴν ἐξουσιῶν, τὴν κοσμοκρατόρων κρατῆς. τὰ δὲ λυπηρὰ οὐ λέγῃς, ἐν οἷς ἐκοινώνησας αὐτῷ· εἰ ποτὲ ἐρίζοιτων φόβος, εἰ ποτὲ πρόθυμοδοκιμήσεις τὴν πλησίον. τούτων ἀπάντων ἀπήλλαξαι νῦν φόβου ἡ δίκης. ἀλλὰ τίς σοι τὰ καταλαφθέντα θρεπτὰ παιδία, μισεμμᾶς; ὁ πατὴρ τὴν ὀρφανῶν. τίς γάρ αὐτὰ ἔδωκεν, εἰπέ μοι; οὐκ ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις, Οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλείων ἐστὶ τῆς τροφῆς, ἡ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἀπὸ σπουδῆς, ἀλλ' ἀπὸ ἀπιστίας ὁ θρίαμβος ἦν; ἀλλ' οὐκ ἔστι λαμπρὰ ἐμοίως τὰ παιδία τοῦ παρ' ἡμῖν πλουτήσαντος. διὰ τί; Ⓦ θεὸν ἔχει πατέρα, ἐν οὐκ ἔστι λαμπρά; πόσους σοι ἐποίησεν ἐκ τῶν χειρῶν ἀναπεφεύγας, ἡ θηρίων δεινότερους; πόσους ἡ ἐκ παγίδων ὄντας, ἐν ἀπολωλότας; ἀλλ' ἐκεῖνα ἀναπέφυκε σὺν πρόνοιαν ἡλικίας ὡς ἀναπέφευε διὰ, πολλῷ μᾶλλον τῆς πρόνοιας τῆς πατρικῆς ἀπολαύσονται θυγατρίου. ὅπου γὰρ χαλκοῦς ὁ τοῖχος, τὸ παιδία λέγω, ἀναπέφευε, ἄκουσον Παύλου λέγοντος, Εἰ ἐκκλησίαν ἐφθειρε· ἡ πάλιν, Σωθήσεται ἡ διὰ τῆς τεκνογονίας (οὐκ εἶπε, διὰ τὸ λουτρόν) ἐὰν διαμείνωσι τῇ πίστει, ἡ τῇ ἀγάπῃ, ἡ τῷ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης. εἰ δὲ καὶ τοῖς Ⓦ φόβοι τοῦ Θεοῦ σὺν πρόνοιαν ἡλικίας, ἡ πάντως πατρὸς μᾶλλον αὐτοὺς διατηρήσει, τοῦτο τεῖχος ἔσται ἀρραγές. ὅταν γὰρ ἔνδοθεν φύλαξ ἐγκαθήμενος ᾖ, οὐδὲν ἡμῖν τὸ ἔξωθεν διὰ διαπεπηγμάτων· ἐκείνου δὲ οὐκ ὄντος, πάντα εἰκῇ τὰ ἔξωθεν ἦν. τοῦτο αὐτοῖς ἔσται, ἡ πλοῦτος, ἡ δόξα, ἡ εὐκοσμία, τοῦτο αὐτοῦ ποιήσει λαμπρούς, οὐκ ὄπου τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. μὴ γάρ μοι πρὸς ἐκείνους ἴδῃς τοὺς διεζωσμένους καὶ ζώνας καὶ χρυσᾶς, μηδὲ τοὺς ἐφ' ἵππων φερομένους, μηδὲ τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις λαμπροὺς διὰ τοὺς πατέρας, μηδὲ τοὺς ἀκολούθους ἐμοὶ ἔσεσθαι δὲ παιδαγωγούς. ἴσως δὲ καὶ χρεὼν ὑπὲρ τοῖς ὀρφανοῖς κατοφθαι ποιῆ, ἐννοουμένῳ ὅτι ἡ τοῦτ' ὁ ἐμὸς παῖς, εἶτα ὁ πατὴρ αὐτῷ σωφρονῆσαι, τοσαύτης αὐ ἀπόλαυσιν μηκαιρότητος· νῦν δὲ καταφρονεῖται, καὶ ἀπιστία, ἡ τοιούτοις ἄξιος λογοῦσθαι. μὴ δὴ ταῦτα ἐνοήσῃς, ὦ γύναι, ἀλλ' ἀναπέτασον τὴν θύραν καὶ πύλας ὧν λαμπρὸν, καὶ μάθε τὰ τοῦ βασιλέως, ἵδε τὸν τοῦ καὶ θησαυρὸν βασιλέως, λόγισαι εἰ ἄλλοι μᾶλλον Ⓐ ὑπὲρ τῆς γῆς τὴν παιδὸς τὴν σὴν δυνάμεως ἔσται) τοῦ ἐν λαμπρότερον, ἡ ὅπου φέναξον· ἀλλ' ἢ ὑπὲρ τῆς γῆς ὡσὶ τινες εὐδόκιμοι, τοιούτοις τοῦτο ἄξιον λόγου. ἔξεστιν, ἀλλ' θέλῃς, τὰ τοῖς οὐρανοῖς αὐτοὺς γραπτοῦσθαι, εἰς ἐκείνου καταλέξαι τὴν γραπτολογίαν. Ⓐ γὰρ τοῦ καταλεγόμενοι, οὐκ ἐφ' ἵππων φέρει), ἀλλ' εὐσεβείας· οὐκ ὑπὲρ τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναπτόμενοι· ἡ παῖδας ἔχουσι τοῦ πρεσβυτέρους, ἀλλὰ τοῦ ἀγγέλους αὐτοῦ· ἡ βασιλεῖ πλησιάσαι θνητῷ, ἀλλὰ τῷ ἀθανάτῳ, τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλευόντων, ἡ Κυρίῳ τῶν κυριευόντων

πῶς οὖν ταῦτα παιδάρια πεῖσαι δυνησόμεθα; τί ἐρῶμεν; πῶς αὐτῷ τὸ ὀδυνηρὸν ἀποκρυσόμεθα; ταῦτα αὐτοὺς διελέγξαι προσήκομεν, ὅτι ὑπὲρ τούτων ἐστὶν ὁ θρίαμβος τῶν ῥημάτων, ἀλλὰ πάθους ἀλογίστου. Εἰ γὰρ ταῦτα πιθανὸς, ἐχρῆν δυσπαθοῦς πεισθῆναι καὶ ἀπελθόντα. Εἰ δὲ εὐκαιρίᾳ παρελθόντος ὑπελείφθησαν, ὡς οὐδὲν ἡμετέρου τινὸς, ὑπὲρ τοῦ θριαμβεύσαι, οὐδὲ τιμῆ προστασίᾳ, ἀλλὰ καὶ χαρισμάτων οὐ φέρεις, οὐδὲ τιμῇ τῆς σωτηρίας ἀμοιβῇ. τί δήποτε οὖν εἶπεν αἱ γὰρ δὶς τοσαῦτα ὠμίλησαν γάμοις; σφόδρα γε. οὐ γὰρ ὑπὲρ τοσούτων ὑπισχνοῦνται. ἀλλὰ μὴ τοσούτων λόγων ἀποτίνωμεν, ἀλλὰ τοσούτων τοῖς ἀπελθοῦσιν ἀνοίαν φυλαττούσας. ἀμέ τί παιδίον; ἀμέ τί καὶ ὕδρα; τὸ μὲν, ὅτι οὐκ ἀπέλαυσε, φησὶ τὸ ὕ, ὅτι τοσοῦτον ὑπισχνεῖται ἀπολαύσεσθαι. τοῦτο γὰρ αὖ, ὅσης ἀπιστίας ὃ τοιοῦτον, οὐκ ὁ ἀνὴρ ἢ ὃ παιδίον ἐν ἀσφαλείᾳ σε καθίστη, ἀλλ' οὐχ ὁ Θεός; πῶς οὐκ οἶσει προέχοντα αὐτόν; ἀμέ γὰρ τοῦτο αὐτὸν λαμβάνει πολλάκις, ἵνα μὴ οὕτως αὐτοῖς ἡ τοσοῦτον, ὥστε ἀπ' ἐκείνων τὴν ἐλπίδα ἀπαγαγεῖν. Θεὸς γὰρ ὅστις ζηλωτὴς, καὶ πάντων μάλιστα βούλεται πρὸς ἡμᾶς φιλεῖσθαι, διὰ τοῦτο, ὅπερ σφόδρα ἡμᾶς φιλεῖ. ἴσμεν γὰρ ὅτι τοῦτο τῶν μανικῶς φιλούντων ἴδιον. σφόδρα εἰσὶ ζηλότυποι, καὶ αἰρεῖται αὐτῷ τὸ ψυχρὸν τοιεῖσθαι, ἢ πρὸς ὑβριστικὴν θέαν τοῦ τινος τῶν αὐτερασῶν. ἀμέ τοῦτο γὰρ ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἔλεγε, ἀμέ τὰ ῥήματα. ἐπὶ τίνος ἔσχεν, εἰπέ μοι, ὃ παλαιὸν οὐκ ἐγένετο χαρᾶς, οὐδὲ ὀρφανίας ἄωρος; ἀμέ τί τὸ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ ἀφῆκε πολλοῦ ζῆσαι χρόνου; πάντως, ὅτι καὶ ζῶντος αὐτοῦ, τοσοῦτόν τοι Θεόν. εἶπε γοῦν, σφάξον· καὶ ἔσφαξε. ἀμέ τί τὸν Σάρρα ὅτι τοσοῦτον ἤγαγε γῆρας; ὅτι καὶ ζώσης αὐτῆς τὸ Θεοῦ μᾶλλον ἔσχεν, ἢ αὐτῆς. ἀμέ τοῦτό ἐστι πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· Ἄκουσον Σάρρας τῆς γυναικός σου. Γεν. κα. ιϛ. οὔτε δι' ἀνδρὸς φιλίαν, οὔτε ἀμέ γυναικὸς, οὔτε ἀμέ παιδὸς τοσαύτην πρόρριζός τις τότε τοῦ Θεόν. τῶν ὅπερ κατωφερὴς ἐσμεν, καὶ σφόδρα κατεπεπώκαμεν, καὶ ἀνδρὸς γυναῖκας τοῦ Θεοῦ πλέον φιλοῦμεν, καὶ γυναῖκας ἀνδρὸς τοῦ Θεοῦ πλέον τετιμῶμεν, τοῦτο χρὴ καὶ ἀναγαγεῖν ἡμᾶς εἰς πόθον ἐλκύσαι τὸ αὐτό. μὴ φίλει τὸ ἀνδρὸς τοῦ Θεοῦ πλέον, καὶ οὐκ αἰσθήσει χρείας ποτέ. μᾶλλον δὲ καὶ συμβῇ, καὶ λύπῃ τοῦ αἰσθήσει. ἀμέ τί; ὅτι τοσούτου ἔχεις τὸν μᾶλλον φιλούμενον ἀθάνατον. εἰ μᾶλλον τοῦ Θεοῦ φιλεῖς, μὴ πόθει. ὁ γὰρ μᾶλλον φιλούμενος, ἀθάνατος ὄντι, καὶ οὐκ ἀφήσει τοῦ ἧττον φιλούμενον λαβεῖν αἴσθησιν. ὅτι παραδείγματος ἕνεκα τοῦτο πάσχω ἐγὼ ἀμέ τοῦτο πάσχω ἐγώ. εἰπέ μοι, εἰ ἄνδρα ἔχεις καὶ γνώμῃ σοι πάντα τοσαῦτα, δόκιμα ὄντα, καὶ τοιαῦτά σε λαμπρὰν πάντα ἔχοντα, καὶ ἀκαταφρόητον, δόκιμα ὄντα καὶ πᾶσι σεμνὸν, σοφὸν, φιλοῦντά σε, μαινόμενον δι' αὐτὸν, καὶ μετὰ τούτου τέκνα καὶ παιδίον, εἶτα πρὸ ἢ εἰς ὥραν ἐλθεῖν ἡλικίας ἀπέλθοι τοῦτο, ἆρα αἰσθήσῃ τοῦ πάθους; ἄδαμβος. ὁ γὰρ μᾶλλον φιλούμενος ἐκεῖνο ἀποκρύπτει. καὶ γὰρ τοῦ Θεὸν αὐτὸν πλέον φιλῆς τοῦ ἀνδρὸς, μᾶλλον μὲν οὐ πάσχεις αὐτὸν λυπῆσαι· εἰ δὲ ἄρα καὶ λάθοι, οὐκ ἔξεις αἴσθησιν τοῦ πάθους. ἀμέ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Ἰὼβ οὐδὲν ἔπεσχε δῆθεν, τὴν παιδὰν ἀθέσμον τοῦ θάπτειν ἀκύσας, ὅπερ τοῦ Θεὸν ἐφίλει πλέον αὐτῶν. τοῦ πάντων φιλουμένου ζῶντος, οὐδὲν ἔμελλεν ἐκεῖνα λυπήσειν αὐτόν. τί λέγεις, ὦ γύναι; ὁ ἀνὴρ καὶ ὁ παῖς τοσοῦτόν σε; ὁ δὲ Θεὸς οὐ φιλεῖται σε; αὐτὸ δὴ ἐκεῖνοι πῶς ἔτι ἔδωκεν; οὐχὶ αὐτός; σὲ δὲ τίς ἐποίησεν; οὐχὶ αὐτός; ὁ μὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν, καὶ φρένα μὲν ἐμπνεύσας, καὶ ἀξίωσιν ἐνθείς, καὶ τιμὴν αὐτὴν γνῶσιν καταξιώσας λαβεῖσθαι, καὶ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ μονογενοῦς ἀμέ σὲ μὴ φειδόμενος, σὺ οὐ φείδεται; ἢ ἐμισθώσω" φείσεται; πόσης ταῦτα ὀργῆς τὰ ῥήματα; τί τοιοῦτον ἔχεις παρὰ τοῦ ἀνδρός; φόβον δὴ ἔχεις εἰπεῖν. Εἰ γὰρ τί σε ἠδίκησεν, ἀλλ' οὐ πάθος, ἀλλὰ προπέτειάν σου. ἔτι γὰρ Θεοῦ τοιοῦτον δή τις ἔχοι λέγειν. οὐ γὰρ διὰ πάθος ὁ Θεὸς πρὸς ἡμᾶς, οὕτως ἡμᾶς διέργεται· ἀλλ' ἀνοσίους ὄντας, ἐξ ἀγαθότητος μόνης διὰ πᾶσι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· βασιλείαν σπερμάτων ἐπηγγείλατο, ζωὴν ἀθάνατον, δόξαν, ἀδελφότητα, ὑιοθεσίαν ἔδωκε, συγκληρονόμους

ποιεῖται

ἄρα τὸν χαρισμάτων

χ. ἀπολαύσασθαι.

χ. ἄλλοτε

χ φείσεται

χ φείδεται

ται; οὐκ εἶπεν, ἵνα μὴ ἀγνοῆτε ἑπαγτοιῶτις, ἀλλὰ ὃ αὐδ' μδὸ ἠΐξατο, φαίσεσι ὑ
χ. τῶν πεῖ- αὐδ' π̃θησιν, ὥςε ἓ πλῆξαι, ἓ μὸ σφόδρα" τύτες βαρῆσαι. Εἰ γὰρ ⓐ πρ̃ ἡμῶν σκαν-
δαλίζοιτα τύτοις, πολλῷ μᾶλλοι ⓐ ἔξωθεν μυείσκοντες κατηγείας ἐ λαβας, ὅ-
τδμ δ̃ θεῆται ὑγιαίοιτα, ἐ ἑαυτῷ ἀρχέσας δυναμένοι ὁρᾶσιν ἑπαγτοιῶτα, ἐ ἑτέρων δεό-
μθοι. δι̃ ἐ Χειςεμπόρες καλδσιν ἡμᾶς· Διὰ τῦτο ὃ ὄιομαι, φησι, βλασφημεῖται Ρωμ. β. κδ.
τῦ Θεοῦ. Ἀλλ' οὐδὶ τύτων ἕνεκεν, ἀλλ' ὁ μάλιςα αὐτῷ καθῆκαθαι ἴχνε, ὃ τῆς ἀ- Ησ. νβ. θ.
χημοσύνης. Ιεζεκ. λς. κγ.

13 Οὐ θέλομδ ὑ ὑμᾶς ἀγνοῆν, ἀδελφοὶ, περὶ τ̃ν κεκοιμημθέων, ἵνα μὴ λυπῆσθε,
χ. ἐλάμεν καθὼς ἐ ⓐ λοιποὶ ⓐ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Δύο ταῦτα μάλιςα" ἐλυμήνατο αὐτοὺς,
πειὰ, ἐ ἀθυμία, ἃ ἐ πρ̃ τᾶς αἱρέσεις. ὅρα δῶν πῶς αὐτὰ θεραπδει. πειὰ μ̃ αὐ-
τοῖς ἰδ̃ σε τῦ ἁρπάσαι αὐτῶν τὰ χρήματα. Εἰ μ̃ ὧν τὰ χρήματα ἁρπάζετο δι̃ ⓜ Χρι-
σῦ, τύτες κελδει ἐργαζομθέρους τρέφεσθαι, πολλῷ μᾶλλοι τοὺς ἄλλους. ὅλη γὰρ ἁρπαγὴ, δη-
λοῖ σε τῦ Εἰπεῖν, Ὑμεῖς μιμητὰὶ ἐγθρέσθε τ̃ν σκλησιῶν τ̃ν ἐ Ἰδδαίᾳ. πῶς; ὅλι σκει- α. Θεσσ. β. ιδ.
ναις χρᾶσθαι ἔλεγε, Καὶ τὸν ἁρπαγὸν τ̃ν ὑπαρχόντων ὑμῶν μ̃ χαρᾶς προσδέξα- Εβρ. ι. λδ.
σθε. ἐ ταῦθα λοιπὸν ⓜ περὶ αἱρετίσεως λέγοι καὶ. ἓ τί; οὐκ ἰδ̃ αὐδὶς ἀρ' περὶ τύτων
διαλεχθείς; ἀλλ' ἐ ταῦθα ἕτερόν τι αἰνίτεται μυςήριον. ποῖον δή τῦτο; ὅλι ἡμεῖς ⓐ ζῶν-
τες ⓐ περιλειπόμθοί, φησι, εἰς τὸν παρουσίαν τῦ Κυρίε, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμη-
θέντας. ἱκανὸς μὲν οὖν ἓ ὁ τῆς ἀναςάσεως λόγος πεῖσαι δύνασθαι ⓜ τὸ ὀλιγῶν· ἱκανὸν
δ' ἐ τὸ τῶν λεγομθέρων αἰσθέσθαι τοιῦτον τὸν ἀναςάσεν. προῆται δ' ἐκεῖνο εἶπεν μᾶλλον, ὃ καὶ αὐδὶς
εἶπεν, θέλω δ' ὑμᾶς ἀγνοῆν, ἀδελφοὶ, περὶ τ̃ν κεκοιμημθέων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς καὶ ⓐ
λοιποὶ ⓐ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. ὅρα πῶς ἓ σύνδεσμα ἡμέρως. οὐκ εἶπεν, ὅτως ἀνόητοί Ἰσ. Γαλάτας
ἐςε, καθάπερ προς" Κορινθίους, ὅτως ἄφρονες, ὅλι εἰδότες ἀναςᾶσιν, ὡς ⓐ μὴ πᾶς βί- Γαλ. γ. γ.
οτος ὅτω λυπῆσθε; ἀλλὰ σφόδρα ἡμέρως, θέλω, εἶπε, τὸν ἄλλον αὐτοῦ ἀρετὸν ἀ-
δελφὸς. ἓ οὐκ εἶπε, περὶ τ̃ν ἀποθανόντων, βέλτιον δὲ ἀπὸ προοιμίων τὸν παράκλησιν
καταδημόλμος. ἵνα μὴ λυπῆσθε, φησὶν, ὡς ἓ ⓐ λοιποὶ ⓐ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. ἀρα
δ' κατακόπτεσθαι ὅπε τοῖς ἀπολλδσι, τ̃ν οὐκ ἐχόντων ὅτι ἐλπίδα. Εἰκότως. ψυχὴ γὰρ
οὐδὶ περὶ ἀναςάσεως ἔπισαμένη, ἀλλὰ ⓜ ῥᾴσαι τῦτο ῥᾴσατο ἡ νομίζουσα, Εἰκό-
των ὡς περὶ ἀπολωλότων κόπτε), ἐ θρήνῳ, ἐ ἀφορήτως πενθεῖ. σὺ ἐ ὁ προσδόκην ἀ-
ναςάσεως, πόθεν ἔνεκεν ὀδύρῃ; ἀρα τ̃ν μὴ ἐχόντων ἐλπίδα ὅτι δ' ὀδύρεσθαι.

Ἀκούσατε τ̃ν γυναικ̃ν ὅσαι φιλόθρηνοι, ὅσαι προς τὰ πάθη" ἀφορήτως φέρεσθε, ΗΘΙΚΟΝ
χ. ἀπίτως ἐφίεσθε ὅπε τὰ τ̃ν ἐπιτηδ̃ προσήκει. Εἰ ἐ δ' ἀλιτῶν ὅπε τοῖς ἀπολλδσιν, ἐθνικὸν, δ' καπακόπτεσθαι
ἐ καταξάρεν πρέπει, πόθεν ἀρα ὅδιν, Εἰπέ μοι; πόθεν ἔνεκεν θρήνος, Εἰ πᾶς βύις ὅτι ἀ-
ναςήσεται, ὅτι οὐκ ἀπολωλεν, ὅτι ὕπνος ἐ κοίμησις ὃ προσῆγμα ὅσιοσυνηθείας ἔνεκεν,
φησι, ἐ προσασίας, προσῆγμάτων ὑπομνείας, τῆς ἄλλης θεραπείας ἁπάσης. ὅτδμ οὖν
παῖδα ἀπολέσης σὺ ἀώρῳ ἡλικίᾳ, οὐδὶ οὐδὶκω προσῆξας δυναμένου, πόθεν ἔνεκεν θρη-
νεῖς; τί ὑπίζητεῖς; ἐλπίδας, φησὶ, χρησᾶς σὺ ἔφαμεν, ἐ προσδόκων ὅτι μὲν προσήσονται.
ἀλλὰ τῦτο ζητῶ ⓜ ὑδρα, ἀλλὰ τῦτο ⓜ ὑῶ, ἀλλὰ τῦτ' κόπτομαι ἐ θρήνῳ, οὐκ ἀπιςδσα
τῇ ἀναςάσει, ἀλλ' ἔρημος βοηθείας γεγονέναι, ἐ ⓜ προσατέν ἀπολωλεκέναι, ⓜ συνοι-
κοῦντα, ⓜ σὺ πᾶσι κοινωνοῦντα, ⓜ πάντοθεν ὄντα. ἀλλὰ ταῦτα πιςᾶ. οἶδα ὅτι ἀναςήσῃ·
ἀλλ' οὐ φέρω ⓜ μεταξὺ χρονισμόν. πολὺς τ̃ν προσῆγμάτων ὁ ὄγκος ὑπάρχ, πᾶσι προσκείμεν τοῖς βαλομένοις ἀδικεῖν. ⓐ διδυκότες προσέχειν τ̃ν οἰκετ̃ν, κατα φρονδσι
τούτων, ἐπεμβαίνουσιν. Εἴ τις ὑπηρέτησεν, τῆς ὑπηρεσίας ὑπελέλησεν τῆς σκείου· Εἴ τις
κακῶς ἔπαθε πρ̃ αὐτ, τῶν ἀπολθόντων μνησικακ̃ν εἰς ἐμὲ πόθεν ὀργὴν ἀφῆκεν. ταῦτα οὐκ
ἀφῆκέ με τ̃ χαρμόνην φέρειν, ἀρᾶσθαι δύνασθε. δι̃ ταῦτα κόπτομαι, δι̃ ταῦτα θρηνῶ.

πῶς

θέλει καὶ παῖ ὁ πρῶ. Ἀλλὰ τοῦτο καὶ κολαζόμεθα καὶ ἐπαιρούμεθα. γίνοιτο ἡμῖν τῶν ἐπαινουμένων γίνεσθαι ἡμᾶς τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ς. 9 ΠΕΡΙ ΔΕ ΤΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΙΑΣ ΟΥ ΧΡΕΙΑΝ ἔχομεν γράφειν ὑμῖν. αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. 10 Καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ.

Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον

Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετοῦντες τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῷ· ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. πάντοτε χαίρετε· ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε· ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε· προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε· πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς· καὶ ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. Ἀδελφοί, προσεύχεσθε καὶ περὶ ἡμῶν. ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἀναγνωσθῆναι πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν τῆς Ἀχαΐας διὰ Τίτου καὶ Δημητρίου.

Ἐπιστολὴ πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρα

Ἀρχὴ τῆς δευτέρας πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῆς

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1 Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπαρχὴν εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, εἰς ὃ καὶ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 2 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. 3 Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, 4 παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ. 5 Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, 6 καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. 7 Πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. 8 Πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν ὑμῖν καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. 9 Ὁ δὲ κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ. 10 Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν. 11 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, 12 οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι πρός τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· 13 οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. 14 Καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι μηδὲ ἐσθιέτω. 15 Ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους. 16 Τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. 17 Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. 18 Εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ· 19 καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. 20 Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν. 21 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστιν σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. 22 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

Ἀρχὴ τῆς τρίτης πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῆς

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1 Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπαρχὴν εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, εἰς ὃ καὶ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 2 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. 3 Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, 4 παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ. 5 Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, 6 καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. 7 Πιστὸς δέ ἐστιν ὁ κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. 8 Πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν ὑμῖν καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. 9 Ὁ δὲ κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ. 10 Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν. 11 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, 12 οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι πρός τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· 13 οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. 14 Καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι μηδὲ ἐσθιέτω. 15 Ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους. 16 Τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. 17 Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. 18 Εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ· 19 καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. 20 Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν. 21 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστιν σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. 22 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

χρήσασθαι· σώματι γὰρ ἀκαθάρτῳ καὶ ἀνυφάντῳ, καὶ ὑ τῷ παιδὶ τῷ σώματος, ἀλλὰ μυελοῖς στέρεσι χρησάμενοι καὶ ἀκράτοις, οὐβὲ λαθεῖν; ἀκούσαντες ἀκούσατε; ἀλλ' ὁ τοῖς ἔξωθεν αἰσχυνθῆτε, μηδὲ τοῖς ἔνδοθεν. καὶ τὰ ἄλλα πάντα παρέλκει, ὃ τῶν ἡδέων δύσκολον καὶ μάταιον, ὃ τῆς ἄλλης ζωῆς ἀλλοκόσμησις ἐστὶ καὶ διεφθορός. Εἶπέ μοι, πρὸς τὸν αὐτὸν* καὶ σὺ καὶ οἰκέτης εἶ σός; καὶ εἰ μὴ ὁ οἰκέτης μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ δῆμιος. καὶ χέρας μὲν τὰς δημίου οὐκ ἂν ἀνάσχοιο κρατῆσαι· τὸν δὲ ἔνδοθεν σῶμα ἡμιμιθίου περιπλέκῃ καὶ καταφιλεῖς, καὶ οὐ φείδῃ, ὅτε δέδοικας; οὐκ αἰσχύνῃ; οὐκ αἰτεῖσθαι; οὐκ αἰσθάνῃ; εἶπον μὲν πρὸς σὸν πατέρας σὸν ὑμετέρους, ὅτι δεῖ γαμέειν πρὸς γάμον ἀγνείας· ἀλλ' ὅμως σοὶ ὑμῖν δίευθυνοι τὰς κελεύσεις ἐστί. εἰ γὰρ μὴ καὶ ἄλλοι νέοι μᾶλλον ὑμῶν ἦσαν πολλοὶ σωφρονοῦντες ζῶντες, καὶ παλαί, καὶ νεῶν, ἴσως ἂν ἦν ὑμῖν ἡ ἀπολογία. Εἰ δὲ εἰσὶ, πόθεν ἔχετε εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθημεν καταφέρειν τὸν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας; ἐκφυγεῖν γὰρ κατηναγκάσθημεν ὑμῶν ἡ δυνηθέντες, τῷ τῆς αὐτῆς φύσεως μετέχοντες. ἀκούετε τοῦ Παύλου λέγοντος· Εἰρηνεύετε διώκετε καὶ ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται Κύριον. καὶ ἀπιλπὶς αὕτη ἐστὶν ἐγκρατὴς φοβῆσαι; ὁρᾶς ἑτέρους δι' ὅλου σωφρονοῦντας, καὶ οὐ σεμνότητι ἀφιέντας· καὶ σὺ οὐδὲ μέχρι τῆς νεότητος χρόνου καρτερῆς; ὁρᾶς ἑτέρους καταπαλαίοντας μυριάκις τὴν ἡδονὴν· καὶ σὺ οὐδὲ ἅπαξ ἐπέσχες, εἰ βούλεσθε, τῷ αὐτῷ ἐγὼ λέγω. οὐ γὰρ ἡ νεότης αἰτία (ἐπεὶ ἔνιοι πρώτης καὶ νέοι ἀκόλαστοι εἰσὶ) ἀλλ' ἡμεῖς* ἑαυτοὺς ὠθοῦμεν εἰς τὸν πυρὰν. ὅταν γὰρ ἐλεύθῃς εἰς θέαν, καὶ κάλλεσι γυμνοῖς μέλεσι γυναικῶν τὰ ὀφθαλμοὶ ἐστιν, πρὸς μὲ καιρὸν πάθης· ὕστερον δὲ πολὺ ἐκφεύξεσθε καὶ πυρετόν. ὅταν ἴδῃς ὥσπερ σώματος τύπῳ γυναῖκας φαντασθῇς, ὅταν ἡ θεάματα ἢ ἄσματα μηδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἐρωτας ἀτόπους ἔχοντα, ἢ δῆτα, φησὶ, δεῖνα ἐφίλησε καὶ οὐκ ἐπέτυχε, καὶ ἀπήγξατο, ἢ εἰς μητέρας τοὺς ἀτόπους ἔρωτας ἐκκυλισθέντας, ὅταν καὶ διαλύσῃς ζωῆς δίκην, καὶ δῆτα γυναικῶν, καὶ δῆτα τόπων, ἤδη δὲ καὶ δῆτα μεγίστων μίσρων (ἐγὼ πολλοὶ σωσωπεῖα ἐπιδεδεγμένοι ἑαυτοῖς ἐκφυγεῖν γυναικίζοντας) πόθεν, εἶπέ μοι, δυνήσῃ σωφρονῆσαι λοιπὸν, ἐκείνων τῶν διηγημάτων, ἐκείνων τῶν θεαμάτων, ἐκείνων τῶν ἀκουσμάτων κατεχόντων σε τὸν ψυχρὸν, καὶ ἑτέρων τοιούτων ἀφιδιχομένων λοιπόν; πέφυκε γὰρ ὡς τὰ πολλὰ τοιαῦτα φαντασιοῦσθαι ἡ ψυχὴ, οἷα αὐ ἐν ἡμέρᾳ βούλεται καὶ ἐπιθυμῇ. ὅταν οὖν σκιᾶς μὲν καὶ σχήματα βλέπῃς αἰσχρὰ, καὶ ῥήματα ἀκούῃς αἰσχίστερα, καὶ τὰ μὲν πεύματα δίκῃ, τὰ δὲ φαρμακεῖα μὴ ἐπιπλῆξῃς, πῶς οὐκ εἰκότως ἡ σπιδὼν αὐξηθήσεται; πῶς ἡ νόσος οὐκ ἐπιτεθήσεται, καὶ πολλῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις σώμασι; κουφότερον γὰρ, εἴγε ἐβουλόμεθα, τὴν ὁρμὴν ἡ προαίρεσις τῆς διορθώσεως εἶχεν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ φαρμάκων, καὶ ἰατρῶν, καὶ χρόνου δεῖ· ἐνταῦθα δὲ σκέψει θελήσαντα, καὶ ἀγαθὸν γίνεσθαι καὶ κακόν. ὥστε μᾶλλον ἐδίξω τὴν νόσον. ὅταν οὖν τὰ μὴ βλαπτόντα συμφοράδην, μηδὲν δὲ λόγον ποιώμεθα τῶν ὠφελησόντων, πόθεν ἔσται τις ὑγεία; διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος ἔλεγε, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα Θεόν. αἰσχυνθῶμεν, φοβηθῶμεν, εἰ τὰ μὴ εἰδότα Θεὸν ἔθνη πολλάκις σωφρονεῖ. σύντομα πῶμεν, ὅταν ἐκείνων χείρονες ὦμεν. ὦ κύριοι καταρθῶσαι σωφρονεῖν, αὖ ἐθέλωμεν, δυ' ἀπάγωμεν τῶν βλασφήμων ἑαυτοὺς· ἐπὶ τοῦτο πρόκειται ἀφυγεῖν θύκολον, αὖ μὴ θέλωμεν. τί γὰρ τὸ βαδίζειν ἐπ' ἀγορᾶς δύσκολώτερον; ἀλλ' ἐκεῖνο τῆς πολλῆς βλακείας δύσκολον γέγονεν, οὐκ ἐπὶ γυναικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀνδρῶν. τί τὸ καθεύδειν δύσκολώτερον; ἀλλ' ἐκ τούτου δύσκολον πεποιήκαμεν. πολλοὶ γοῦν τῶν πλουσίων διὰ ὅλης περιφέρονται τῆς νυκτὸς, τὸν μὴ ἐκπεσεῖν τὸν χρόνον τοῦ ὕπνου, καὶ τότε καθεύδειν. καὶ ὅλως οὐδὲν δύσκολον βουλομένων, ὥσπερ οὐδὲν δύσκολον μὴ βουλομένων ἡμῶν. πάντων γὰρ ἡμεῖς κύριοι. δῆτα τοῦτο ἐν γραφῇ, Αν θέλητε, καὶ εἰσακούσητέ μου. καὶ πάλιν, Αν μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσητέ μου. ὥστε ἐν τῷ θέλειν, καὶ τῷ μὴ

θέλειν

ἐγχρ. ιε. 18.

ἐκ. α. 19. κ.

α. Κορ. ζ. 1. ἀλλ' οὐκ ἀφαιρούμαι ταῦτα λέγων· ἐπεὶ μηδὲ Παῦλος ἠφαίρει λέγων, Μὴ ἁπτεῖτο γυναικὸς, ὁ τὰ τοιαῦτα δοκεῖ ἀφαιρεῖσθαι μάλιστα). ἀλλ' οὐκ ἠφαίρει. καὶ γὰρ τοῖς ῥήμασι πρόσεστιν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τοῖς ἀπὸ τῶν ῥημάτων καταβαλλομένοις. ὅταν οὖν ὁ παῖς αὐξηθῇ, πρόσεστι τὸ τῆς στρατείας, πρόσεστι τὸ τοῦ βίου τοῦ ἄλλου, καὶ πρὸς τὸν γάμον φέρεται. καὶ ἐκεῖθεν ἴσμεν ὅτι ταχέως αὐτῷ τὸν νυμφίον ἄγεις, καὶ ὅτι βραχὺς ὁ καιρὸς ὁ ἐν μέσῳ, δυνήσεται ἁρπαστὴν ποιῆσαι τὴν φλόγα. ἂν δὲ ἐπιτάξῃς ὅτι ῥαθυμήσῃ σύ, καὶ βραδύνεις, καὶ ἀμελήσεις, τότε πρόσεστι ὁδοὺς κτήσεται πολλὰς, καὶ τότε αὐτὴν γάμους ποιήσεις, ἀπηγορευκὸς πρὸς ὃ μακρὸν τοῦ χρόνου ταχέως ὀλισθήσει πρὸς παρειάς. ἀλλ' εἰμὶ, φησὶ, πρίζα τῷ κακῷ καὶ σὺ ταῦτα φιλαργυρία. ὅπερ γὰρ σοβεῖ μέλει πῶς σώφρων, πῶς ἐπιεικὴς ὁ πατὴρ γένηται, ἀλλὰ μεμίσηκε πρὸς ἅπαντα χρυσὸν ἀπόντα, τοῦτο ἔνεκεν σοβεῖ τοῦτο ποιῆσαι τὸν κουφοβολῶ. διὸ παρακαλῶ πρὸ τοῦ τὰς ψυχὰς ῥυθμίζειν. αὐτὴ γὰρ ἡ γυνὴ τῇ νύμφῃ προσέλθῃ, φησὶν "ἐκείνης μόνον "ἴδῃ τὸ σῶμα, καὶ ὁ πόθος ἐστὶν ἀσφαλὴς, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος μείζων, καὶ τιμιος ὁ γάμος οὕτως, καθαρὰν καὶ ἀμίαντα σώματα δεχόμενος, καὶ τὰ ἀκτόμενα πολλῆς δυλλογίας ἔστι μεστὰ, καὶ ἀλλήλοις ἐπίζουσι, ὃ τι νυμφίος καὶ νύμφη. ἑτέρωθι γάρ ἠσὶν οὗτος ἐκάτεροι ἀπῆροι, ἀλλήλοις ἐπιτρέψασθαι. τεκτήρος δὲ ἀρχόμενος ἀσυλλογίστου, καὶ πορνικὴν ἠθῶν πεῖραν" λαβὼν, μίσει μὲν τῆς προτέρας ἑαυτοῦ, καὶ τῆς δυστυχίας ἐπαπέστηται τὸν αὐτὸν γυναῖκα· μὴ δὲ ταῦτα ταχέως πρὸς ἐκείνην ὀξολισθήσει τὸν ἀσυλλόγιστον, ἀλλὰ ἐκκεχυμένοι καὶ ἄπακτον γέλωτα ζητοῦσι, καὶ πολλῆς ἀνελευθερίας γέμοντα ῥήματα, καὶ σχήματα καὶ διακλασμένα, τὸν ἄλλων ἀσχημοσύνων πᾶσαν, ὧν ἡμᾶς οὐκ αἰσχυνθεῖν. ταῦτα δὲ ἡ ἐλευθερία παρέχει· οὐκ ἀνέχεται, οὐδὲ καταβρυπαίνειν ἑαυτόν. ὅπου γὰρ βίου καὶ παιδοποιίας κατηγορήθη τῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἔστιν ἀσχημοσύνη καὶ γέλωτι· ἵνα οἰκουρῇ, ἵνα παιδοτρόφος καθήμενοι εἰσὶν οἱ σύμοικοι, οὐχ ἵνα αὐτοῖς ἐπανεκκαύματα παρέχῃ πορνείας. ἀλλ' ἡδέα σοι φαίνεται καὶ τῆς πόρνης σχήματα; οἶδα καγώ. καὶ γὰρ Παροιμ. 1. ἡ γραφὴ τοῦτό φησι· Μέλι ἀπορρεῖ ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνης. διὰ γὰρ τοῦτο τοῦ μὲν πόρνου πονηροὶ, ὥστε μὴ τῆς μέλιτος ἐκείνου πέρασι λαβεῖν. εἰς γὰρ χολὴν δύσεως τρέπεται. καὶ τοῦτο αὖθ' φησι καὶ ἡ γραφή· Ἡπερ τοῖς καιροῖς λιπαίνει σοι φάρυγγα, ὕστερον μόνοις πικρότερον χολῆς βρώσεως, καὶ ἠκονημένον μᾶλλον μαχαίρας δίστομον. τί λέγεις; ἀναίρεθέ μου τὴν ἀκαθαρσίαν [ὡς ἔοικεν] φθονοῦντος, καὶ ἀπαναισχυντοῦντος, ἐξ ἀπρονθρωπίας. οὐ γὰρ ἐκὼν τοῦτο πάσχω· ἀλλὰ διὰ σὲ οὐκ αἰσχυνομένους τὰ πράγματα, καὶ ῥήματα αὖθις ἀναγκάζομαι λέγειν. πολλὰ δὲ καὶ ἐν ταῖς γραφαῖς ὁρῶν τοιαῦτα. καὶ γὰρ ἐξ Ἰεζεκιὴλ ὀνειδίζων τὴν Ἱερουσαλὴμ, πολλὰ τοιαῦτα φθέγγεται, καὶ οὐκ αἰσχύνεται. καὶ ἐξ Ἡσαΐου. οὐ γὰρ ἐξ οἰκείου πάθους αὐτὰ ἔλεγεν, ἀλλ' ἀπὸ κηδεμονίας. καὶ γὰρ τὰ ῥήματα δοκεῖ ἀφεκτὰ; ἀλλ' ὁ σκοπὸς οὐκ ἀφεκτὸς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἁρμόζων ἐν βουλομένῳ ἀκαθαρσίαν ἐκβαλεῖν ψυχῆς. ἂν γὰρ μὴ αὐτὰ τὰ ῥήματα ἀκούσῃ ἀναισχύντου ψυχὴ, οὐκ ἀνέχεται. καὶ γὰρ ἐν ἐξὸν βουλόμενος σπαδόνα ἐκβαλεῖν, ὥσπερ ἐὰν δακτύλου εἰς ὃ πρᾶγμα καθίσῃ. καὶ μὴ ὥσπερ μολυνθῇ τὰ ἰατρικὰ χεῖρας; ἰάσασθαι οὐ δυνήσεται. ὅτω καγώ. ἂν μὴ ὥσπερ τὸ σῶμα μολυνῶ τὸ ἰατρικὸν ὕδωρ τὰ πάθη, καὶ δυνήσομαι ὑμᾶς ἰάσασθαι. μᾶλλον δὲ τοῦτο μολύνεται, ὅτε σκέψεται αἱ χεῖρες. τί δήποτε; ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ ἀκαθαρσία φυσικὴ, οὐδὲ ἐκ τῆς ἡμετέρας σωματος, ὥσπερ οὐδὲ ἐκ τῆς ἐκείνου χροιᾶς, ἀλλ' ἐξ ἀλλοτρίων. εἰ δὲ ἦσαν ἀλλότριοι σῶμα, καὶ ἁγιστῆναι ἐκεῖνος βαπίσας καὶ ἑαυτὸν χεῖρας, ἔνθα δὲ ἡμέτερον σῶμα, οὐδαμῶς ἐστιν ἐκεῖ μοι; σῶμα γὰρ ἡμέτερον ὑμᾶς, ἀδελφοὶ μὴ ἡ ἀκαθαρσία, ἡμέτερον δέ. τί οὖν ἐστὶ τὸ φησι, καὶ δι' ὃ τοσαύτην ἐποιησάμην προκάθεσιν; ὅτι ἡμαρτον μὲν, ὅτερ ὁ δοῦλος ἔχει, οὐκ ἀλλὰ ἔλεος ποτὲ φορέσας βδελυττόμενος καὶ ῥύπον, ἀλλ' ἔλεος ἀλλ' γυμνὸς ἐστὶ, τὸ ἐκείνου

χρῆσασθαι·

κ ἐκεῖνο
κ. ἐδῇ

χ. λαμβάνῃ,

χ αἰσχύνεται

δίδ φησι, ἐκδίκησε ὁ Κύριος περὶ πάντων τούτων, Καθὼς καὶ προείπομεν ὑμῖν, καὶ διεμαρτυράμεθα. Οὐδὲ γὰρ ἐπιμωρητὴ ζῶντα προσήκομεν, οὐδὲ τοσαύτης ἀπολαύσομεν ἡδονῆς, ὅσον ἀποστύλβα κόλασιν.

χ. προειπόντων
χ. διεμαρτυράμεθα

7 Οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ.

Ετι δὲ εἶπε, Ⓦ ἀδελφοί, ἐν ἐπάγγελμα, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκδικῆ, δικαίως ὅτι καὶ ἄπιστος ἦν τοῖς πάθη, ὑμωρείας ὁ πεπαιπκὼς δώσει, ἅτινος εἶπεν. ὃ γὰ λέγει, τοῦτο ἔστιν· οὐκ ἐκδίκου ἐμωρφήσατο σε, ἀλλ' ὅπῳ εἰς αὐτοὺς ὕβεισας. αὐτὸς σε ἐκάλεσεν, Ⓦ καλέσαντα ὕβεισας. Διὰ τοῦτο ἐπάγγελμα.

χ. ἐν

8 Τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν, οὐκ ἄνθρωπον ἀθετῆ, ἀλλὰ Ⓦ Θεὸν * Ⓦ δόντα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς. Ὥστε καὶ τὸν βασιλέα Σαφθείρην, φησὶ, καὶ τὸν δυνάλεων τὸν ζῶν ὑπεμβρυον ὄσαν, ὅμοιον τὸ ἔγκλημα. Διὰ τί; ὅτι οὐ τὰ ἀδικούμενα ἐκδικῆ πρόσωπα, ἀλλ' ἑαυτόν. σὺ γὰρ ὁμοίως ἐμολύνθης, ὁμοίως Ⓦ Θεὸν ὕβεισας. Ἐ γὰρ τοῦτο κάκιστον, μοιχεία· ὅπῳ δὲ τοῦτο κάκιστον, γάμος. καὶ μὴ μοιχεύσης, πορνεύσης δ', καὶ οὕτως οὐκ ἔχει αἵρεσιν πόρνη, ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς ἐκδικῆ, ὅπῳ ἑαυτὸν ἐκδικῆ. οὐ γὰρ οὕτως ἐκείνου καταφρονεῖ τοῦτο ποιεῖς, ὡς τοῦ Θεοῦ. ἐν δήλῳ ἐκείνου. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐν λαθραίων ποιεῖς, Ⓦ ὁ Θεὸς ὁρῶντα οὐ προσσοπῇ. Εἰπὲ γάρ μοι, Εἴ τις ἀλλοτρίδος ἀξιωθεὶς τοῦ βασιλέως, ἐν μυείας ἑτέρας πημῆς, ἐν καλουθεὶς ἀξίως ζῆν τῆς πημῆς, ἀπολαθὼν ἐκείνου καταφρονήσῃ γυναικὸς, τίνα ὕβεισεν; ἐκείνον, ἢ Ⓦ βασιλέα Ⓦ δεδωκότα; ὕβεισας μὲν κακείνη, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως.

Διό, προσέχωμεν, φυλαξώμεθα τὸν ἁμαρτίαν τοῦτον. καθάπερ γὰρ ἡμεῖς ταῖς γυναιξὶ κελεύομεν, ὅταν ἡμῖν στοιχοῦσαι ἑτέρους ἑαυτὰς δῶσι· οὕτω καὶ ἡμεῖς κελευόμεθα, καὶ μὴ κατὰ τὸν νόμον [Ρωμύλων], ἀλλὰ κατὰ τὸν Θεοῦ. καὶ γὰρ ἐ τοῦτο μοιχεία ὄστ. μοιχεία γὰρ ὑ μόνον τὸ ἑτέρῳ στενοζυγιεῖν μοιχᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ διδυμῆσαι ἀνδρὶ γυναικί. προσέχε ἀκριβῶς ᾧ λέγω. Εἰ γὰρ ἡ φορτικὴ πολλοῖς τὸ λεγόμενον, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἐστὶν εἰπεῖν ὥστε διορθώσασθαι τὸν λοιπόν. οὐ τοῦτο ᾗ μόνον ὄστ μοιχεία, ὅταν αἱδρὶ στενοζυγιεῖν μοιχᾶσθαι γυναῖκα, ἀλλὰ καὶ ἀφετικὸν, καὶ λελυμένον, ἀνδρὶ διδυμῆσαι γυναικί, μοιχεία τὸ προσῆκόν ὄστ. τί γὰρ εἰ ἡ μοιχευομένη ὑ δίδυται; ἀλλὰ σὺ δίδυσαι· Ⓦ τόμοι πρέπεις· ἠδίκησας τὸν σάρκα τὸν ζῶν. διὰ τί γὰρ, εἰπέ μοι, τὸν γυναῖκα κολάζεις, καὶ πορνευθεῖσαν λελυμένῳ ἀνδρὶ ἐν μὴ ἔχοντι γυναῖκα; ὅτι μοιχεία ὄστ. κἀκεῖνος ὁ πορνεύσας αὐτὸν, οὐκ ἔχει γυναῖκα, ἀλλ' αὐτὴ δίδυται αἱδρί. σέκεινος ἐν σὺ δίδυσαι γυναικί. ὥστε ὁμοίως ἐν τὸ σὺ, μοιχεία ὄστ. Ο ἀπολύσας γὰρ, φησι, παρεκτὸς λόγου πορνείας τὸν γυναῖκα αὐτοῦ, ποιεῖ αὐτὸν μοιχευθῆναι· ἐν ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν, μοιχᾶται. Εἰ ὁ γαμῶν ἀπολελυμένην μοιχᾶται, ὁ μὴ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἐν ζώντι προσφιλόνεικος οὐ πολλῷ μᾶλλον τοῦτο ποιεῖ; πάντα τε δῆλον. ἀλλὰ προεῖμι ὑμᾶς ἱκανῶς οἶδ' ἄνδρας εἶναι ταῦτα. καθὼς γὰρ τῶν τοιούτων φησὶν ὁ Χριστὸς, Ο σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, ἐν τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται. τῶν ἐ τέως ἔτερκεν εἰπεῖν ἀναγκαῖον προεῖς ὑμᾶς, μᾶλλον ἐ ἀ τοσοῦτον δι' ἐκείνους, ὅσον δι' ὑμᾶς. οὐκ ἐκείνοις γὰρ, ἀλλὰ ἔ ὑμῖν ζῶντα ἀρμόδια. ἐν πῶς, ἤδη λέξω. ὁ μὴ μοιχὸν προσβύειν, οὐδὲ μοιχεύειν ἔοικεν· ὁ ἐ πόρνης ἐγκαμπεδεύμενος, ἐν ὅτι τοῦτο ζωχέως ἔζει· καὶν μὴ κατ' αἵρεσιν, ἀλλὰ λελυμένας συμφθαρήσεται γυναιξί. πῶν οὖν προλαμνῶ; ὥστε ταῖς ῥίζας ἐκτέμνειν. ὅσοι παῖδας ἔχετε νέους, ἐν προεῖς Ⓦ κοσμικὸν αὐτοῦ βίον ἀγαπᾶν μέλλετε, ζωχέως * κατὰ Ⓦ τὸν γάμον ζυγὸν ἔλκετε. ὅπῳ γὰρ ἔτι νέοις οὖσιν εὐοχλεῖ ἡ τῶν ὀπτυμιῶν, Ⓦ μᾶλλον προεῖ τοῦ γάμου χρέος προλαμβάνουσιν, ἀκαταλήξεις, φόβοις, ἐπαγγελίαις, μυείοις ἑτέρους αὐτοῦ κατέχετε· καὶ ἐ Ⓦ τὸν γάμον κρείσσονι μηδὲν ἀναδησάτω (ἰδοὺ συμφυτείας φλέγομαι ῥήματα) ἀρμόζων ὑμῖν τοὺς παῖδας.

Ματθ. ε λς.

Ματθ. ιθ.

χ. ἄρατε. * τότε

ΗΘΙΚΟΝ

Ἀλλ'

ξυ παῤῥησίας αὐτοῖς λέγει. εἰκότως. ταῦτα γὰρ προσπόθημα μὴ φέρει κόλασιν· μὴ προσπόθημα ᾖ, σὺν δὲ ἐγκώμιον. τὰ μὲν τοι τῆς ἀρετῆς, οἷς δ' κεκόσμηται τὰ χρήματα, ἃ ὅσα τοιαῦτα, σκέπη σὺ παῤῥησίας τάξει φησίν· ἀλλὰ τί; Ὁ δικαίωμος χωρὶς χωρὶς τοῦτο. Matth. 18. 16.
εἰκὸς δῶν αὐτοῖ ἃ μὴ πολλοῦ φόβου καὶ τόλμης ἐδύνατο, καὶ ἀναμιμνήσκει. ἀλλὰ τῶν γραμμάτων τούτων ἀκούσῃ αὐτὸς τῆς βλασφημίας. διόπερ οὐ πίθησι αἱ τὰ, ἀλλ' αὐτὸς ἀναμιμνήσκει. οἴδατε γάρ, φησι, τίνας παῤῥησίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν. καὶ δεῖ πῶς οὐδαμοῦ παῤῥησίαν ἄλλου τινὸς οὕτω σφοδρῶς αἰτεῖται, ὡς περὶ τούτου. καθάπερ καὶ ἄλλαχού γράφων φησίν· Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. καὶ τί θαυμάζεις, εἰ τῆς μαθητὰς πάντα χοῦ περὶ τούτου γράφῃ, ὅταν γε καὶ Τιμόθεον γράφων ἔλεγε· Σαυτὸν ἁγνὸν τήρει; καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Κορινθίους γράφων ἔλεγε· Ἐν πολλῇ ὑπομονῇ, ἐν θλίψεσι, ἐν ἀγνότητι· καὶ πολλαχοῦ τις εὕροι τοῦτο καὶ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς. οὕτως γὰρ πᾶσι τοῦτο λυμαίνεται ὁ κακόν. καὶ καθάπερ χεῖρες βορβόρου πεπλησμένοι, οὐ μὴ εἰσέλθῃ, δυσωδίας ἐπλήσει ἅπαντα, καὶ ἀκαθησίας ἐπλήρωσε κόσμου, οὕτω καὶ ἡ πορνεία. δυσκατάσχετον γάρ ἐστι τὸ κακόν. ὅταν δέ τινες καὶ γυναῖκας ἔχοντες τοῦτο πεπόνθωσι, πόση τὰ ἀτοπία καὶ ὑπερβολή;

3 Τοῦτο γάρ ἐστι, φησι, θέλημα Θεοῦ ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ πάσης πορνείας. Πολλὰ γὰρ εἴδη ἀταξίας, πολύτροποι καὶ ποικίλαι τῆς ἀσελγείας αἱ ὁδοί, ἃς οὐκ εἰκὸς ἦν εἰπεῖν ἀνέκαθεν. Εἰκότως ᾖ ἀπὸ πάσης πορνείας, καταλιμπάνει τοῖς εἰδόσι.

4 Εἰδέναι ἕνα ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ,

5 Μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν Θεόν.

Εἰδέναι, φησίν, ἕνα ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι. ἆρα μανθάνομεν ὅτι τὸ σῶμα καὶ πολλῆς, ὥστε μὴ ἀσελγαίνειν. ἆρα ἡμῖς αὐτὸ κτώμεθα, ὅταν μὴ καθαρεύῃ, καὶ ἔστιν ἐν ἁγιασμῷ· ὅταν δὲ ἀκάθαρτον, ἀμύρτια. εἰκότως. οὐ γὰρ βουλόμεθα προσάπτειν λοιπόν; ἀλλ' ἃ εἰκὸς ἐπιζητεῖν. μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, φησίν. ἐν τοῦτο δείκνυσι καὶ τὸ ἔθνος, καθ' ὃν χρὴ σωφρονεῖν, ὥστε καὶ πάθη τῆς ἐπιθυμίας εἰκότως. καὶ γὰρ καὶ πυρὶ, καὶ πλοῦτος, καὶ ῥᾳθυμία, καὶ ὀργὴ, καὶ χολὴ, καὶ ἅπαντα ταῦτα εἰς ἐπιθυμίαν ἡμᾶς ἕλκει τὴν ἄτοπον. καθάπερ, φησί, καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν Θεόν. εἰκότως γὰρ τοιοῦτόν εἰσι, καὶ μὴ προσδεδεμένους δύσεσι δίκαιον.

6 Τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφόν.

Καλῶς εἶπε, μὴ ὑπερβαίνειν. καὶ γὰρ ἑκάστῳ ὁ Θεὸς ἀπένειμε γυναῖκα, καὶ ἕρως ἔθηκε τῇ φύσει, τὸ μίξιν εἶναι τοῦ πρὸς τὸ μέσον. ὥστε ἡ πρὸς τὴν ἑτέραν, παῤῥησίας ἐστί, καὶ ληστεία, καὶ πλεονεξία· μᾶλλον δὲ πάσης ληστείας χαλεπωτέρα. ἁρπάζει γὰρ οὕτως ἀλλοτρίων, τῶν χρημάτων ἡμῖν ἐνοφορουμένων, ὡς τὸν γάμον διαῤῥηγνύουσι. ἀδελφὸν καλεῖς, καὶ πλεονεκτεῖς, καὶ τὸ οἷς ἁρπάζεις; τοῦτο δὲ μοιχείας φησίν· αἰσχίστου δὲ καὶ πορνείας πάσης. ὅπερ γὰρ ἔμοιγε λέγει μὴ ὑπερβαίνειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν τὸν ἀδελφὸν, προσλαβὼν μὲ ὑπόνοιαν, φησίν, ὅτι ὅπερ τῶν ἀδελφῶν μόνον τοῦτο φημι, ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἑτέρων γυναῖκας, οὐδὲ τὰς ἁπλῶς ἀνδρῶν, καὶ κοινὰς ἔχειν χρή. πάσης πορνείας ἀπέχεσθαι δεῖ, διὸ φησι· Διότι ἔκδικος ὁ Κύριος περὶ πάντων τούτων.

Παρεκάλεσε προσθεῖναι, εἰπεῖν ἕτερον εἰπεῖν, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη· εἶτα ἀπὸ λογισμοῦ δὲ ἄτοπον ἔδοξε. τοῦτο δή ἐστι, δὲ πλεονεκτεῖν ὁ ἀδελφόν. ἐπεὶ λοιπὸν δὲ κεφάλαιον·

δὲ

τῆς οἴν, εἴ τις κατέψυκται, λυέτω τὴν παχύτ. πάχη γὰρ οὗτος ἡ κρυμός, ἡ μνησικακία. ἀλλὰ καλέσωμεν (Ⓦ) ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, αἰτήσωμεν αὐτὸν ἐπαφῆναι καὶ ἀκτῖνας, ἡ διώξει ἔξω παχύτητα. ἀλλ' ὕδωρ πόσιμον. αἰ ἄψηται δ' τὸ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης πῦρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, οὐδὲν ἐστι πεπηγός, οὐδὲ σκληρόν, οὐδὲν καυστικόν, οὐδὲ ἄ- χ. ὄρθιον
καρπον· πάντα ὠφέλιμα, πάντα γλυκέα, πάντα πολλῆς γέμοντα τῆς ἡδονῆς ἐπιδείκνυ. αὐ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ἕξει καὶ εἰρήνη τὰ ἀκτῖς. διὸ παρακαλῶ, μὴ θορυβείας ἐμοῦ τὰ λέγοντ. ποιήσατέ με ἀκοῦσαι ὅλα ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς τούτων ἰδιώτην τι· ὅπερ ἐξηρόν τις ἀπελθών, οὐδὲν ὠφέλησεν ἀμφω τὼ χεῖρε, ἔφυσεν πλάκη, ἔφυσεν ἐχύθη, κατεφίλησεν, ἐδάκρυσεν. καὶ ἥνεγκεν ὀχθος τι, καὶ λίθος, καὶ ὅπου, ἐκ τοῦ τῆς αὐτῆς φιλοθεωρησίας ἤμερα ἤνεσε- χ. σε
ται. Διὰ τί γὰρ σκληρός ἐστιν; ὕδωρ ἐστί σε; ἀλλ' οὐδὲν ἠδίκησεν. ἀλλὰ χεῖρες ἔτεκεν πε- ριορᾶς (Ⓦ) ἀδελφὸν ἐξαφανιόμενον; μή, παρακαλῶ· πάντα λύσωμεν. ἡμέτερος ὁ κόμβος· χρησώμεθα αὐτῷ εἰς δέον. τὰ ὄργανα τῆς ἁρμονίας διεκόψωμεν. πρὶν ἢ ἀπελθεῖν εἰς τὸ κριτήριον, αὐτοὶ κρίνωμεν ἀλλήλους. Ὁ ἥλιος, φησι, μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ Ερ δ. κε. ὑμῶν· μηδεὶς ἀναβαλλέσθω. αἱ ἀναβολαὶ μνησικάκους πίπτουσιν. ἂν σήμερον ἁμάρτῃ, μᾶλλον ἐρωτᾶς· καὶ τὸν αὔριον προσθῇς, μείζων ἡ ὀργὴ καὶ τὸ κέντρον ἐπὶ πλέ- ον. μὴ δὴ καταμείνωμεν ἐν ἰδίοις, ἀλλ' ἀφῶμεν, ἵνα ἀφεθῇ ἡμῖν. εἰ δ' ἀφεθῇ, πάντων ἐπιτυγχάνομεν τῶν εἰς ἀρετὴν ἀγαθῶν εἰς Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. ε. 2 ΤΟ ΛΟΙΠΟΝ, ΑΔΕΛΦΟΙ, ΕΡΩΤΩΜΕΝ Υ. κζ. δ.
μᾶς ἐν παρακαλοῦμεν εἰς Κυρίῳ Ἰησοῦ, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ περιπατεῖν ὑμᾶς, καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον.
2 Οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 3 τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν.

ΟΤαν περὶ τὰ κατεπείγοντα ᾖ καὶ τὰ εἰς χρεὼν, καὶ μέλλῃ περὶ τὰ διώκειν ἐπιβαίνειν λοιπὸν, εἶτα συνεχῶς ἀκούσας χρὴ, τοῦτο περιττόν ἐστι τὸ ῥῆμα, τὸ λοιπὸν, τουτέστιν, ἀεὶ μᾶλλον καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν εἰς Κυρίῳ. βαβαί, οὐδὲν περὶς τὸ παρακαλεῖν ἐκεῖνοι ἀξιόπιστον εἶναί φησι (καίτοι πῶς οὗτος ἀξιόπιστος ὢν,) ἀλλὰ (Ⓦ) Χριστὸν παρακαλοῦμεν. Διὰ τὸ Θεοῦ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς φησι. τοῦτο γάρ ἐστι, εἰς Κυρίῳ. ὃ καὶ περὶς Κορινθίους ἔλεγεν Ὁ Θεὸς ὑμᾶς παρακαλεῖ δι' ἡμῶν. β Κορ ε. κ. ἵνα καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν. ὃ, παρελάβετε, οὐχὶ ῥημάτων ἐστὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πραγμάτων. τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν. πᾶσαι εἰ τούτου τοῦ διαφθορέως τοῦ βίου ἀπολοῦ. καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον τούτοις, ἵνα ἐκ περιουσίου περισσείας, μὴ μέχρι τῶν στολῶν· ἴσα ἀδ, ἀλλ' ἵνα καὶ ὑπερβαίνητε. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, ἵνα περισσεύητε. εἰ μὲ γὰρ τοῖς περιττοῖς, τῆς πίστεως αὐτῶν τῆς φερᾶς τὸ ζωῦμα ἀποδείκνυται· εἰ δὲ καὶ ὑπερβαίνει τὸ βίον. τοῦτο γὰρ περιττόν, τὸ δὲ ὑπερβαίνειν ἐστὶ στολάς, καὶ τὰ ὄγκου ἱμάτια. οὐκ ἔστι γὰρ ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς ἀνάγκης, ἀλλ' ἀπὸ τῆς οἰκείας προαιρέσεως τοῦ τὸ πνεῦμα. μεγάλη γὰρ τοῦ ζῆν ἡ τὰ καταβληθέντα δεῖ φέρειν μόνον, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἀνέχειν ἴσα ἀδικοῦντων καταβληθέντων, ἀλλὰ καὶ ὑπερβαίνειν. ὁρᾷς ὅτι εἰκότως εἶπεν, ὑπερβαίνειν; εἰς δύο γὰρ ταῦτα ἀρετὴ διήρηται, εἰς τὸ ἐκκλίνειν ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιεῖν ἀγαθόν. ἡ μὲ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ ἡ αἰσθησις εἰς τοῦ τῆς ἀρετῆς προσαγωγόν, ἀλλ' ὁδός μόνον τίς ἐστι, καὶ ἀρχὴ ἐκεῖ φέρουσα. διὸ ἡ πολλῆς ἡμῖν τῆς προθυμίας, τὰ μὲ οὖν φθακτία εἰς πό-

Ρωμ. η. λε. ζω τῦ Θεοῦ, ὁ ἀκαμπής. Τίς γὰρ ἡμᾶς, φησι, χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τῦ Χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; ὁ τὸν τοίνυν ἀπτόητον καταπολεμῶν, καὶ γῆς καὶ θαλάσσης *, ὁ τῆς ἀδαμαντίνων τῦ ᾅδου πυλῶν καταγωνιστὴς, οὗτος ἐσθ' ὑφίσατο ὅλως, οὐδ' ἐσωθῆναι ἀγαπητὸν εἶδε δάκρυα, ὅπου κατεκλάσθη, καὶ στενετείνου ὁ ἀδάμας, ὡς μηδὲ κρύψαι τὸ πάθος, ἀλλ' εἰπεῖν αὐτῷ λῦσαι· Τί ποιεῖτε κλαίοντες, καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; τί λέγεις, εἰπέ μοι; ἐκείνου τὴν ἀδαμαντίνην ψυχὴν στενοτέραν δάκρυον ἴσχυσε; ναί, φησι· πολλὰ γὰρ αὐτὸν ἀνέτρεψα, πλείω τῆς ἀγάπης· αὕτη μὲν γὰρ εἰσήνεγκε τὸ κέρδος· τοῦτο τῷ Θεῷ δοκεῖ. ἄβυσσος αὐτοῦ ὁ στενότερον ὑδάτων, καὶ μικρὸν δάκρυα στενότερα. τί ποιεῖτε κλαίοντες, καὶ συντείνοντές μου τὴν καρδίαν; πολλὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἰσχύς. Θέλεις αὖθις ἰδεῖν πάλιν κλαίοντα; ἄκουε αὐτοῦ ἄλλαχοῦ λέγοντος, Γενεσίας, τύπτει τὴν ἡμέραν, φησὶν, οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἕκαστον. ἀπὸ πολλῆς ἀγάπης ἐδείκνυτο, μή τις ἐπεισέλθῃ λύμη. τὴν πάλιν· Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψά σοι μετὰ πολλῶν δακρύων. τί οὖν ὁ Ἰωσὴφ, εἰπέ μοι, ὁ τύραννος, ὁ τοὺς τυραννίδα τοσαύτην ἔχοντας, ὁ τοὺς τοσαύτην ἔρωτος πυρὶ ὕστερον ἡμιαγὸς ὀφθείς, ὁ ὅπου καταγελασάμενος, καὶ καταπηδήσας τῆς δεσποίνης τὴν τοσαύτην μανίαν; τί γὰρ οὐκ ἔτλησε τότε; ὄψις ὑστερεπὴς, ἀξιώματος τῦφος, ἱματίων πολυτέλεια, ἀρωμάτων εὐωδία (καὶ γὰρ ἡδὺ ταῦτα καταμηδάτειν οἶδε ψυχήν) ῥήματα πάντων μαλακώτερα· ἴστε γὰρ ὅτι ἠράσθη, καὶ ὕστερον σφοδρῶς, οὐδὲν τὰ πρῶτα ὠφελήσασα) εἰπεῖν, χῆμα ἰχθύος δίμηχανον. ὕστερον γὰρ κατεκλάσθη ἡ χρυσοφορήσασα γυνὴ, καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ ὅσα βασιλικῶ, ὡς τῦ παιδὸς τῦ αἰχμαλώτου τοὺς θαλαμηγοὺς ἴσως ἑαυτὴν ῥῖψαι· ἴσως δὲ καὶ καθικέσαι δακρύουσαν, καὶ τὴν γενεὰν ἀπομάξαι, καὶ τοῦτο οὐχ ἅπαξ, ὁ δεύτερον, ἀλλὰ πολλάκις μηχανησαμένη. σὺν δὲ ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν τότε μάλιστα λάμποντα. ὁ γὰρ ἁπλῶς * εἰκὸς αὐτὸν, ἀλλὰ μὴ πολλῆς τῆς περιεργίας κωλυσπιζεσθαι, ἅτε βαλανείῳ πολλοῖς τοῖς δικτύοις ἑλεῖν ὁ ἀρτίως τῦ Χριστοῦ. τοιοῦτοι μὲν οἱ τῶν μαχαιρῶν πολλαί. ἀλλ' ὅμως ὁ ἀκαμπὴς οὗτος, ὁ τύραννος, ὁ πεπτωκὼς, ὅπῃ τοὺς ἀδελφοὺς εἶδε τοὺς ἀπεμπολήσαντας, τοὺς εἰς λάκκον βαλόντας, τοὺς ἀποδομένους, τοὺς ἡ ἀπατεῶνας βαλόντους, τοὺς ἡ τῆς δεσμωτηρίου δι' τῆς πηλῆς αἰτίους γλυκαίνοντας· ὅπῃ ἤκουσε πρὸς αὐτῶν, ἃ ὦ πατέρα διέθηκαν (Εἴπωμεν γὰρ, φησιν, ὅτι ὁ εἷς φιλόδωρος γέγονε) κατεκλάσθη, συνεμαλάχθη, συνετείνη, καὶ ἔκλαυσε· καὶ μὴ φέρων τὸ πάθος, εἰσῆλθεν ἐσκεφτύσατο, τουτέστιν, ἀπεμάξατο. τί τοῦτο; δακρύεις, ὦ Ἰωσὴφ; καὶ μάλα οὐκ ἄξια τὰ προῆντα δακρύων, ἀλλ' ὀργῆς, δι' θυμοῦ, καὶ ἀγανακτήσεως, μεγάλης πικρίας, καὶ δίκαιοποδόσεως. ἔχεις εἰς χεῖρας τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς ἀδελφοκτόνους, δεδωκασι τὸν θυμὸν ἐμπλήσαι. κεῖται σοὶ ἔτοιμα ἀδικία· καὶ γὰρ αὐτὸς ἀρχὴν χεῖρων ἀδίκων, καὶ ἀμείνων τοὺς ἠδικηκότας. μὴ γάρ μοι τοὺς τὸ ἀξίωμα ἴδῃς. ὃ δὲ ἐκείνων ἐλάμβανε γνώμης, ἀλλὰ τὸ Θεοῦ τὸ κατὰ χαίρειν σοι τὸ χεῖρον. τί κλαίεις; ἀλλ' εἶπε αὖ· μή μοι γένοιτο σὲ πᾶσι δοκιμήσαντι πάντα κατεδέδυσαι σχῆμα διὰ τοιούτης τὸ μνησικακίας. δακρύων ὅπως κρείττων. ὐκ ἐμοὶ τὰ θηρία" ἀγελαῖότερος. ἐκεῖνα κρείττω τὸ φύσει σοφίδη), καὶ ὁποῖα πάθη δίφθ. κλαίω, φησὶν, ὅτι με ὅλως τοιαῦτα διέθηκαν. τὸν ἡμῖν μιμοῦμαι, καὶ πειθόμεθα σὺν ἠδικηκόσι· μὴ ὀργιζώμεθα κρείττοσιν αὐτοῖς. οὕτως γὰρ δακρύων ἄξιοι, ἢν ἑαυτοὺς πικρείας καὶ καταδίκης ὑποθυμίους καθιστῶσιν. οἶδα πῶς κλαίετε νῦν, πῶς χαίρετε, καὶ τὸν Παῦλον θαυμάζοντες, καὶ τὸν Ἰωσὴφ ἐκπληττόμενοι, καὶ μακαρίζοντες. ἀλλ' εἰ τοὺς ἐχθροὺς ἔχεις, εἰς μνήμην αὐτοὺς νῦν λαμβανέτω, εἰς νοῦν βαλλέσθω· ἵνα," ὡς ἐπιζητῆ τὴν μνήμην τῶν αἰτίων ἡ καρδία, δυνηθῇ τὸ πικρὸς τῆς μισῳδοῦς λῦσαι, καὶ τὸ πραὺ δὲ ἀπεκλικὸς καταμαλάξαι. οἶδα ὅτι μετὰ τῦτο εὐθὺς ἐξοδον, μετὰ τὸ παύσασθαί με λέγοντα, καὶ ἀπομείνῃ τι τῆς ὁρμῆς καὶ τῆς ζέσεως, καὶ τοσοῦτον ὄφελος, ὅσον νῦν σὲ τῇ ἀκροάσει. Εἴ τις

* ἐσωτερικὸν, κ. σωτῆρα.

χ. ἐκ ἔφαγεν αὐτὸν πάλιν κλαίοντα ἢ τί φαίης, εἰπέ μοι

χ. ἐκ ἔφαγεν μου. τοιαῦτα

χ. αἰσθησίας.

* ἐπὶ κλέπτου κ"

13 Εἰς ὃ σηείξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

Τῶν ἀγαπητῶν δέεσθαι αὐτοὺς χρὴ ὡς τῶν φιλτάτων. βούλομαί, φησι, πλουτῆσαι τὴν ἀγάπην ταύτην, ἵνα μηδὲν μῶμος ᾖ. οὐκ εἶπεν, ὑμᾶς σηείξαι, ἀλλά, τὰς καρδίας ὑμῶν. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί. ἔνεστι γὰρ μηδὲν τοιοῦτον πεποιηκότα, πονηρὸν εἶναι, οἷον βασκανίαν ἔχειν, ἀπιστίαν, δόλον, τὸ χαίρειν ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τὸ μὴ εἶναι φιλικόν, τὸ δόγματα ἔχειν διεστραμμένα. ταῦτα πάντα τῆς καρδίας ἐστί. τὸ δὲ τούτων καθαρεύειν, ἐστὶν ἁγιωσύνη. κυρίως μὲν γὰρ ἁγιωσύνη λέγεται ἡ σωφροσύνη κατ' ἐξοχήν· ὅπου δὲ καὶ καθαρότης, ἡ πορνεία καὶ ἡ μοιχεία. καθολικῶς δὲ πᾶσα ἀμαρτία, ἀκαθαρσία· καὶ πᾶσα ἀρετή, καθαρότης. Μακάριοι γάρ, φησιν, οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ. καθαροὺς, οὐδὲ πάντα καθαροὺς φησιν. οἶδε γὰρ καὶ τὰ ἄλλα οὐχ ἥττον τοῦ ψυχοῦ ῥυπαίνειν. ὅπου γὰρ πονηρία μολύνει τὸν ψυχόν, ἀκούσῃ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἀπόπλυνε ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου, Ἰερουσαλήμ. καὶ πάλιν, Λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. οὐκ εἶπε, τὰς πορνείας. ὥστε ἡ πορνεία μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα μολύνει τὸν ψυχόν. σηείξαι ὑμῶν, φησι, τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. κεκλημένος ἄρα τότε ἔσται ὁ Χριστός. οὐκ ἔμπροσθεν ἔσται αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ παρόντος πρέσβεις καθιστάμεθα κεκλημένοι. ἢ τοῦτό φησιν, ὅτι ἀμέμπτους ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ δεῖ φαίνεσθαι. ἐφ' ἑαυτοῦ λέγω, τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (αὕτη γὰρ ἡ ἀρετὴ εἰλικρινής) οὐκ ἐνώπιον ἀνθρώπων.

Ἄρα ἡ ἀγάπη ἀμέμπτους ποιεῖ. καὶ γὰρ ὅπως ἀμέμπτους ποιεῖ. καὶ ἐμοῦ ποτε τοῦτο διηγουμένου πρός τινα, καὶ λέγοντος, ὅτι ἡ ἀγάπη ἀμέμπτους ποιεῖ, καὶ οὐκ ἀφίησιν ἡμᾶς πλησίον φιλίᾳ πρὸς ἑαυτὸν τινα γίνεσθαι τῆς πλημμελείας, καὶ τἄλλα πάντα διεξιόντος καὶ ἐπεξερχομένου τῷ λόγῳ, τῶν ἐμοὶ τὰς γραφὰς ἐπαοιδῶν ἑαυτοῦ φησι· πῶς ἡ περιεία; οὐκ ἔνεστιν οὖν καὶ φιλεῖν, καὶ περιβύειν; καὶ ἀπὸ φιλίας μὲν τοῦτο γίνεται. πλεονεξίαν μὲν οὖν, καὶ μοιχείαν, καὶ φθόνος, καὶ ἐπιβουλαὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀπὸ ἀγάπης τῆς τῶν πλησίον ἀνακόψαι δυνήσεται· ἡ δὲ πορνεία πῶς, φησιν; ἐγὼ τοίνυν εἶπον, ὅτι ἡ ἀγάπη καὶ τοῦτο δυνάται ἀνακόψαι. Εἰ γὰρ φιλεῖν ἅπαντας τοὺς περιβυομένους γυναῖκα, καὶ τῶν ἄλλων αὐτοὺς ἀνδρῶν ἀπαγαγεῖν πεφύκασιν, ἦ καὶ αὐτὸς πεφυκέναι τὴν ἁμαρτίαν. ὥστε σφόδρα μισητὸς ὅστις τοὺς περιβυομένους, ὃ περιβύειν εἰς αὐτοὺς· φιλητὸς δὲ ὅπως, ὃ ἀπαγαγεῖν αὐτοὺς τῆς μιαρᾶς ἐκείνης πεφύξεως. καὶ οὐκ ἔστι, οὐκ ἔστι φύσει ἁμάρτημα, ὃ μὴ καθαίρει πῦρ, μηδὲ σίκει τῆς ἀγάπης ἡ δύναμις. βύκηλα γὰρ φρονήματα βύτινες λύπης ἐώαν πυρᾶς πολλῆς, ἢ τῆς ἁμαρτίας τὴν φύσιν τῇ τῆς ἀγάπης δυνάμει. ταύτην οὖν φυτεύσωμεν ἐν ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς, ἵνα μὴ τῶν ἁγίων πάντων ὦμεν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πάντες ὑπηρέτησαν ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς πλησίον ἀγάπης. πόθεν αἱρεθη, καὶ οὐκ ἀφῆκεν ὁ Ἄβελ; πάντων τῷ σφόδρα φιλεῖν τὸν ἀδελφόν, οὐδὲ δέξασθαι τοιοῦτον ἐώκει τὸν λογισμόν. πόθεν ἐδέξατο τὸν τῆς βασκανίας ὄλεθρον ὁ Κάιν; (οὐ γὰρ δὴ λοιπὸν εἶπωμεν αὖθις τὸ Ἄβελ ἐγὼ ἀδελφοί) ὅτι οὐκ ἀσφαλῶς ἠρέτιστο παρ' αὐτῷ τὰ τῆς ἀγάπης θησαυρίσματα. πόθεν ἀπεδοκίμησαν τὸν Νῶε παῖδες; οὐκ ὅπως σφόδρα ἐφίλουν τὸν πατέρα, οὐδὲ τὸν γύμνωσιν ἐώκεσαν παιδεῦσαι; ὁ δὲ πατὴρ πόθεν κατηράσθη; οὐκ ἀπὸ τοῦ μὴ φιλεῖν; ὁ δὲ Ἀβραὰμ πόθεν ἀπεδοκίμησεν; οὐκ ἀπὸ τῆς ἀγάπης, τὰ αὖθις τὰ ἀδελφιδοῦ ὀλιγωρήσαντος; τὰ αὖθις τὴν ἱκετηρίαν τὴν ὑπὲρ τῶν Σοδομιτῶν; σφόδρα γὰρ, σφόδρα φιλόστοργοι ἦσαν οἱ ἅγιοι, καὶ συμπαθητικοί. ἐνίοτε γάρ μοι πῶς ὀλισθάνει ὁ ἐξ ἀγάπης ὁ καὶ πυρὸς καταπλήσσων Παῦλος, ὁ ἀθάμβητος, ὁ τέρπος, ὁ ἀκλινής, ὁ πάντα συγκεκρυμμένος, ὁ καθηλωμένος τῷ φό-

Μαθ. ιι. ιθ.

Ιερ. δ. ιδ.

Ησ. α. ιϛ.

ΗΘΙΚΟΝ

μβα. ὅτω τὸν διδασκάλως δ᾽χεῖ᾽ τὸν χρὴ, ὅτω τὸν μαθητάς· ἢ οὐδὲν ἄτοπον ἔσται πατέ.
Εἶτα παρεσλιπαίνων αὐτὸ, ὅρα τί φησι.

9 Τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμθα τῷ Θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ,
ᾗ χαίρομεν δι᾽ ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,

10 Νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν;

Οὐχὶ ζῶσι, φησι, ἄτοπον ἡμῖν γεγόνατε μόνοι, ἀλλὰ καὶ εὐφροσύνης πολλῆς, καὶ τοσαύτης, ὡς μηδὲ εὐχαριστῆσαι δύνασθαι τῷ Θεῷ κατ᾽ ἀξίαν. Τὸ ἡμῶν κατόρθωμα, δῶρον εἶναί φησι, τοῦ Θεοῦ ἡγούμθα. τοιαῦτα ἡμᾶς διεργετήσατε, ὡς τοῦ Θεοῦ νομίζειν εἶναι· μᾶλλον δὲ καὶ ἔργον Θεοῦ. ἐν γὰρ δὲ θερπίνης ψυχῆς, οὐδὲ ἀσυδὴς τοσοῦτος φόβητρα. καὶ ὅρα, φησὶ, καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι. καὶ τοῦτο τῆς χαρᾶς σημεῖον. καθάπερ γὰρ ὁ γεωργὸς, ἀκούσας περὶ τῆς αὐτοῦ χώρας τῆς πονηρίσης αὐτῷ, ὅτι βέλτιον τοῖς καρποῖς, πολλὴ κατ᾽ ὄψιν τὴν τοσαύτην ἰδεῖν ἡδονήν· ὅτω καὶ Παῦλος τὴν Μακεδονίαν, ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι. ὅρα τὴν ὑπερβολήν. Εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν. σὺ ζῇς πολὺ τὸ ζήτημα. Εἰ γὰρ καὶ ζῇς ὅτι ἔστηκεν, καὶ Τιμόθεος εὐηγγελίσατό σε τὴν πίστιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τοσαύτης εἶ χαρᾶς μεστὸς, ὡς μηδὲ δύνασθαι τῷ Θεῷ κατ᾽ ἀξίαν εὐχαριστῆσαι, πῶς σὺ λοιπὸν τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως αὐτῶν εἶ φής; ἆρα μὴ κολακείας τὰ ῥήματα ταῦτα; μηδαμῶς· μὴ γένοιτο. παραλαβὼν γὰρ ἐμβατύρησεν, ὅτι πολλοὶ ἄθλους ὑπομένουσιν, καὶ οὐδὲν χεῖρον διατίθενται τοῦ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐκκλησιῶν. τί οὖν ἐστιν; οὐ πάσης ἀπέλαυσαν τῆς διδασκαλίας, οὐδὲ ὅσα ἐχρῆν μαθεῖν ἔμαθον. καὶ τοῦτο δηλοῖ πρός τὴν πόλει. ἴσως γὰρ ἐζήτησε πρὸ αὐτοῖς περὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ πολλοὶ ἦσαν οἱ θορυβοῦντες αὐτόν, οὐκέτι τοῖς πιεσμοῖς, οὐδὲ τοῖς κινδύνοις, ἀλλ᾽ ὑποκρινόμενοι τὸν διδάσκαλον. τοῦτό φησι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως. καὶ διὰ τοῦτο ἵνα σεσῴσω, καὶ οὐκ εἶπεν, εἰς τὸ πεισθῆναι, ἀλλὰ, καταρτίσαι. ἔνθα μὲν γὰρ αὐτῆς τῆς πίστεως ἐδιδάχει, ἔπεμψά φησι, Τιμόθεον εἰς τὸ πεῖσαι ὑμᾶς· οὐ τοῦτο δὲ, τὰ ὑστερήματα λέγει καταρτίσαι, ὃ διδασκαλίας μᾶλλόν ἐστιν, ἢ βεβαιώσεως. καθάπερ καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· Ἵνα ἦτε κατηρτισμένοι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. ὃ δὲ κατηρτισμένοι ἐκεῖνό ἐστιν, ᾧ ὁλίγοι τινὲς λείπει. τοῦτο γὰρ καταρτίζεται. a Κορ. α. ι.

11 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· χ. κατάλυσιν

12 Ὑμᾶς δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι, καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς. Τοῦτο ὑπερβαινούσης ἀγάπης, οὐ μόνον καθ᾽ ἑαυτὴν θαυμάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ὑπεναντίας τιμᾶσθαι. τοῦτο ζητούσης ψυχῆς, καὶ οὕτως ἀκαρτέρητος. τοῦτο δηλοῖ καὶ τὴν ἐκ μαθημάτων εὐχήν· ἅμα δὲ καὶ ἀπόλειαν, ὅτι οὐκ ἐκόπτης, οὐδὲ ῥαθυμοῦντες οὐ προσδοκῶντες. ὡς δὲ εἰ ἔλεγε· αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς ἐκκόψαι τοὺς πειρασμοὺς τοὺς πρωταχοῦ περιέλκοντας ἡμᾶς, ὥστε ὁρθὴν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. ὑμᾶς δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι, καὶ περισσεύσαι. ὁρᾷς τὴν μεμψίμοιρον τῆς ἀγάπης τὴν ἀκήρατον, τὴν διὰ τῶν ῥημάτων διεκμυμῶσαν; πλεονάσαι, φησὶ, καὶ περισσεύσαι, μᾶλλον τοῦ, αὐξῆσαι. ὡς δὲ εἴποι τις, οὐκ ἀφειδούσας πως ὑπερβαλλούσῃ φιλεῖσθαι πρὸς αὐτῶν. καθάπερ, φησὶ, καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς. τοιοῦτοι, ὃ μὴ ἡμέτεροι πάλαι ἐσμὲν· ὃ δὲ ὑμέτεροι ἀξιοῦμεν γενέσθαι. ὁρᾷς πῶς βούλεται τὴν ἀγάπην ἐκτείνεσθαι; οὐκ εἰς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ πρωταχοῦ. τοῦτο γὰρ ὄντως ἀγάπης τῆς τῷ Θεῷ, ὃ πάντας ἀφιλοτίμητον ἐναγκαλίζεσθαι. διὸ δὲ καὶ ὅλως μὴ ἀγαπᾷς, τὴν ὅλως δὲ μηκέτι, τῷ διὰ παντὸς ἡ φιλία. ἀλλ᾽ οὐκ ἡμετέρα τοιαύτη· καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς. χ. πληθύσαι. π. περιέλκουσα.

13 Εἰς

Τιμόθεον, ἢ κοινωνὸν ἡμῶν τοῦ συνεργὸν, τοῦτον δὲ αὐτοῖς πέμψαι πρὸς αὐτούς. ἵνα εἰς κενὸν, φησι, γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. διὰ τί; εἰ γὰρ ἢ πεπειράπησαν, ἀ δι' ἐμὲ τὸν σὸν αἰτίαν, ἀ δι' ἐμὲ τὸν σὸν ῥαθυμίαν. ἀλλ' ὅμως ἢ τούτων ὄντων κεκεῖσθαί μοι δοκεῖ τὸν κόπον τοῦτον ἀπὸ τῆς πολλῆς φιλαδελφίας. μήπως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων. πειράζει γὰρ οὐκ εἰδὼς εἰ καταδέχεται. εἶτ' ἐκεῖνος μὲν ἢ ὡς οὐκ εἰδὼς ἐπῆλθε), ἡμεῖς δὲ εἰδότες ὅτι σφόδρα αὐτὸν θέλει σπουδάζειν, ἀ τί φοβῶμεν; ὅτι δὲ οὐκ εἰδὼς ἡμῖν προσβάλλει, δῆλον τὸν Ἰὼβ ἐλέγχουσιν. ἔλεγε γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος δαίμων· Οὐ σὺ περιέφραξας αὐτὸν τὰ ἔσω, ἢ τὰ ἔξω; περίελε αὐτὸν τὰ ὑπάρχοντα· ἢ μᾶλλον εἰς πρόσωπόν σε βλασφήσει. πειράζει μὲν οὖν εἰδὼς τὰ ἀθενῆ, ἐπεχείρησεν· ἀλλ' ἰσχυρὸν, ἀπέτη. ἐπὶ δὲ τούτων, φησι, γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. ἀκόσμως ἄπεμπτος, πῶς ἔκαμνεν ὁ Παῦλος. οὐκ εἶπεν, ἔργον, ἀλλ', ὁ κόπος· οὐκ εἶπε, ἢ ὑμεῖς ἀπολεῖσθε, ἀλλ', ὁ κόπος ἡμῶν. ὥστε εἰ ἢ σωθείη τι, εἰκὸς ἐγίνετο. ὅπερ δὴ ἢ ἐσωθείη, πολὺ δὲ θαῦμα. ταῦτα μὲν προσδοκήσαιεν, φησι, λέγειν τὰ σώματα. ἐγὼ δὲ μόνον προσθήκην θλίψεως οὐδεμίαν πρὸς ὑμᾶς ἐλάβομεν, ἀλλὰ ἢ θάλπησιν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου, φησὶ, πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν, ἢ τὴν ἀγάπην ὑμῶν. ἢ εὐαγγελισαμένου, φησίν. ὁρᾶς τὴν ἀκριβείαν Παύλου; οὐκ εἶπεν, ἀπαγγείλαντος, ἀλλ', εὐαγγελισαμένου. ζοῦσιν ἀγαθοὶ ἡγεῖτο τὸν ἐκείνων βεβαίωσιν, ἢ τὴν ἀγάπην. ἀνάγκη γὰρ ἐκείνης βεβαίας μενούσης ἢ ταύτην ἐκπηδᾶν. ἢ τῇ ἀγάπῃ δὲ αὐτῶν ἔχαιρεν, ὅτι σημεῖον τῆς πίστεως ἦν, ἢ ὅτι ἔχετε, φησι, μεγάλην ἡμῶν ἀγαθὴν, πάντοτε ὅτι ποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ ἢ ἡμεῖς ὑμᾶς. τοῦτ' ἔστι, μετ' ἐπαίνων. οὐχ ὅτι πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' ὅτι ἔχετε ματαιοπονοῦμεν, ἀλλὰ ἢ ναὶ, ὅτε παρόντων ἐσμὲν, ἢ μαστιζόμεθα, ἢ μεγάλα πάσχομεν δι' ὑμᾶς, μεγάλην ἡμῶν ἀγαθὴν ἔχετε. ἀκούσατε πῶς θαυμάζονται μαθηταὶ μεγάλην ἀγαθὴν παρὰ διδασκάλων ἔχοντες, πῶς μακαρίζονται. μιμώμεθα τούτους. ἡμᾶς γὰρ αὐτοὺς ὠφελοῦμεν, οὐ τοὺς ἀγαπωμένους. ὅτι ποθοῦντες ἡμᾶς, φησιν, ἰδεῖν, καθάπερ ἢ ἡμεῖς ὑμᾶς. ἢ τοῦτο ἢ αὐτοὺς ὠφέλησε. ὃ γὰρ μαθεῖν ἢ φιλοῦντα, ὅτι τοῦτο οἶδεν ὁ φιλῶν με, ὅτι φιλεῖται, πολλὴ παράκλησις. ἀφ' οὗ πρεσβεύθημεν, ἀδελφοὶ, ἐφ' ὑμῖν, ὅτι πάσῃ τῇ θλίψει ἢ ἀνάγκῃ ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως· ὅτι καὶ ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. τί Παῦλε ἴσον ἡμῖν; ἀλλ, ὡς τὴν πλησίον σωτηρίαν οἰόμενος ἢ) τὴν ἑαυτοῦ, καθάπερ σῶμα πρὸς μέλη, οὕτω πρὸς πόλεις ἀφανεῖται; πῶς δυνήσεται ταύτην ῥῆξαι τὴν φωνὴν καὶ, μᾶλλον ἢ πῶς δυνήσεται οὕτω φρονῆσαί ποτε; οὐκ ἠξίου χάριν αὐτοὺς εἰδέναι αὐτῷ τῷ περασμῷ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν, ἀλλὰ χάριν αὐτοῖς ἤδη, ὅτι οὐκ ἐσκανδαλίσθησαν διὰ τοὺς περασμοὺς τοὺς αὐτοῦ. ὡς αὖ εἰ ἔλεγεν, οὐχ ὑμῖν μᾶλλον, ἢ ἡμῖν ἀπὸ τῶν περασμῶν ἐγίνετο βλάβη. ὑμεῖς ἐπείρασθητε μᾶλλον ἢ ἡμεῖς, ὑμεῖς ἀ μηδὲν παθόντες, ἡμῶν τῶν παθόντων. ὅπερ ταῦτα, φησιν, εὐηγγελίσατο ἡμᾶς ὁ Τιμόθεος, οὐδὲν αἰσθανόμενα τῶν λυπηρῶν, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους ὅτι πάσῃ τῇ θλίψει· οὐ ταύτην ἢ μόνον, ἀλλὰ ἢ τὴν ἀνάγκην ἡμῶν, φησιν, εἰκότως. διδασκάλων γὰρ ἀγαθῶν οὐδὲν ὧν ἅπαντο λοιπόν, ἕως ἂν τὰ τῆς μαθητῆς καὶ γνώμης αὐτοῦ προχωρῇ. διὰ ὑμᾶς, φησι, πρὸς ἐκείνους, τοῦτ' ἔστι, ὑμᾶς ἡμᾶς ἐτρεψάσατε. ἢ μᾶλλον τοιαῦτα ποιῶ. ὃ γὰρ παθεῖν με μὴ ἐδόθην, ἀλλὰ ζῆναι ἡδέως, ἱκανὸν οὖν μαθεῖν σπείρω. ἀλλ' αὐτὸς ἄπαν τοῦτο ποιεῖ, ἢ εἰς ἐκείνους περιτρέπει ὃ ἐγκώμιον. ὑμᾶς ἡμᾶς ἠλάφησε, φησὶν ὑμεῖς ἡμῖν ἀπιστοῦσαι δεδώκατε ὑμεῖς οὐκ ἀφήκατε τῷ περασμῷ ἀληθῆναι. ἢ οὐκ εἶπεν, ἀπιστήσαιμι, οὐδὲ πρεμνήσθημεν· ἀλλὰ τί; νῦν ζῶμεν. δείκνυσιν ὅτι ἢ περασμὸν ἐξ θάνατον οὐδὲν ἀλλοτριώτερον, ἢ ὃ σκάνδαλον ὃ ἐκείνων, ὅταν ἐξ ζωῆς, τὸν ἐκείνων προσκοπὸν. πῶς αἱ ἄλλαι ἢ τὸν λύτσσαν τὸν ὅτι τῇ τῆς μαθητῆς ἀδυνείᾳ, ἢ τὸν χαρὰν ἐδήλωσεν; οὐκ εἶπε, χαίρομεν, ἀλλά, ζῶμεν· ζωὴν λέγων τὸν μέλλουσαν. ὥστε αὐτὸν τοῦτον οὐδὲ ζῆν, ὃ ζῆν ἡγεῖ-

χ. Τὸν περασμὸν ἐκ ἀπιστίαν, ἀλλ' ὅτι αὐτοῦ ἐφρόνουν.

ποι; ὅπ᾽ πόθεν ἠδύναντο ⓜ ἅγιοι; ⁊ ὅπι οὐκ ἠδύναντο, πολλαχόθεν αὖθις μάθοι, ἀπό τε τῶν
προφητῶν, ἀπό τε τῶν μετ᾽ ἐκεῖνα. καθάπερ Ελισαῖος σοφὸς τὰς γυναικὸς ἐγύμνασε· καθάπερ
Ηλίας ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν, Ἐγὼ μονώτατος μόνος, ⁊ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου.
ἀλλ᾽ τοῦτο οὐκ ἦκουε παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας· καθάπερ
ὁ Σαμουὴλ πάλιν, ἕως ἐκάθισα πρὸς αὐτὸν χρίσαι ⓜ Δαβίδ. Εἶπε, φησὶ, Κύριος πρὸς αὐ- χ. ὁ
τὸν· μὴ προσέχῃς εἰς τὸ ὕψος αὐτοῦ, μηδὲ εἰς τὸ ἔξοχον τοῦ μετώπου αὐτοῦ, ὅτι ἐξουδένωκα 3 χ. σοὶ
αὐτόν· ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος, ὄψεται ὁ Θεός· ὅτι ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ
Θεὸς εἰς καρδίαν. τοῦτο δὲ καὶ πολλαχοῦ τῆς Θεοῦ κηδεμονίας. πῶς δὲ καὶ ἐνταῦθα; αὐ-
τῶν τι ἔσεσθαι τῶν ἁγίων, ⁊ τῶν πεπιστευκότων αὐτῷ. καθάπερ γὰρ δι᾽ ἡμᾶς συγχωρεῖ γί-
νεσθαι, ὅταν αὐτοὺς συγχωρῇ πολλὰ καὶ ἀγνοεῖν, ἵνα καταισχύνωμεν. ἀλλὰ τοῦτο καὶ Παῦλος
β. Κορ. ιε. ζ. ἔλεγεν· Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι.
καὶ πάλιν, ἵνα ⓜ ἄλλοι μὴ μεγάλα περὶ αὐτῶν φαντάζωνται. Εἰ γὰρ ἀπὸ σημείων ἦσαν αὐτοῦ τοῖς
β. Κορ. ιβ. ε. ἀκούουσι, πολλῷ μᾶλλον, εἰ ἀπὸ πράξεων ἐπιμένοι τὰ πάντα εἰδότες. καὶ τοῦτο καὶ αὖθις πάλιν φησίν· Ἵνα μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει
Πραξ. γ. ιε. τι ἐξ ἐμοῦ. καὶ πάλιν ἔχων τὸν Πέτρον λέγοντος, ἵνα μὴ ⓜ χωλὸν ἐνόμιζον· Τί ἡμῖν ἀ- 12
νδρες, τί ἐπὶ ἡμῖν ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ τοῦτο πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; Εἰ δὲ καὶ αὐτῶν
τοῦτο λεγόντων ⁊ ποιούντων, ὅμως καὶ ἀπὸ τῶν ὀλίγων ⁊ μικρῶν οὕτως ἐπιχειροῦσι ποιεῖσθαι
πομπεῖα, πολλῷ μᾶλλον ἀπὸ τῶν μεγάλων. καὶ ἑτέρωθι δὲ τοῦτο συνεχώρησε. ἵνα γὰρ
μή τις ἔχῃ λέγειν, ὅτι ἐγὼ μὲν ἀνθρώπους κατώρθωσα, ἀλλ᾽ ὅτι πάντες ὑπήκουσαν, καὶ ὅτι πάντες
ὑπήκουσαν, ἀλλὰ τοῦτο δείκνυσι· ⁊ διὰ τοῦτο οὕτως ὁ φθόνος, ἵνα τῶν ἀγνωμόνων βάλῃ 20 χ. αὐτῶν τὸν
μόνων πᾶσιν ἐγκλήμασιν ἀνωφελῆ πάντας ἀποφαίνῃ. ἀλλὰ τοῦτο καὶ πολλαχοῦ τοῦτο ποιεῖ, ὁ ἀνδρισμός
θάλαμος οὐκ ἔρχεται· ἵνα μάθῃτε, ὅτι πολλὰ οὐκ οἶδε· πολὺ γὰρ τὸ κατὰ τοῦτο ⁊ τὸ κέρδος ζη-
μία. καὶ γὰρ λύπησιν ἐπὶ ⁊ οὕτω λέγοντες ἴσως, ὅτι οὐδὲ ὅσον ἐδυνάμεως τὸ Θεοῦ ἐμεγάλυ-
νεν, [ἀλλ᾽ ἄλλοι ἴσως, ὅτι ὁ ἁλιεὺς, ⁊ ὁ ἁλιεὺς,] εἰ μὴ τοῦτο ἐδήλωσε, πῶς οὐκ ἂν ἐνόμισαν; οὐ τοῦτο
δοκεῖ μόνον πρὸς τὴν αὐτῶν κατηγορίαν· πῶς ⁊ ἀκριβῶς σκοπουμένῳ μοι καὶ πολὺ τὸ θαῦμα αὐτὸν ἐμ- 11 χ. πολλῷ ⁊
φαίνει, ⁊ τὸν πειρασμὸν καὶ τὴν ὑποβολὴν δείκνυται. πῶς; πρόσεχε. Εἰ γὰρ προεῖπεν μᾶλλον ⁊ χ. διὰ τοῦ
αὐτοῖς ὅτι Εἰς τοῦτο καὶ ἔμβλεπε (καὶ μηδεὶς θορυβείσθω) ὑποβολὴ πέμπεις ⓜ Τιμόθεον, ὥσπερ πολλοὺς ἄλλους ὑπερ-
δουλικὸς μή τι ἡμῖν ὧν βούλει; τοῦτο μὲν οὖν ἀπὸ πολλῆς ἀγάπης πεφ(ⓜ γὰρ φιλοῦ- εσμεν
σιν ἡ ἀσφαλῶς κατοπτεύουσι ἀπὸ τῆς πολλῆς ῥᾳθυμίας) τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ χ. ὅτι δείκ-
πειρασμοῦ. Εἶπον μὲν γὰρ ὅτι Εἰς τοῦτο καίεσθε· ἡ δὲ ὑποβολὴ τοῦ κακοῦ ἐφόβησέ με. 19 νυσι ὅτι ⁊ τοῦ
ἀλλ᾽ οὐκ εἶπον, ὅτι καταγνοὺς ὑμῶν ἀπέστην. ἀλλὰ, μηκέτι πείσητε· ὃ μᾶλλον φιλίας ἐστί. ἀποκρίσεως
Τί δέ, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων; ὁρᾷς ὅτι δεῖ τοῖς θλίψεσι παλαίεσθαι, ἀλλ᾽ ἐκεῖ- μᾶλλον ⁊ διὰ
νοι δεῖ, μὴ πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων; ὁρᾷς ὅτι δεῖ τοῖς θλίψεσι παλαίεσθαι, ἀλλ᾽ ἐκεῖ- τοῦτο ἐπι-
θορυβοῦσθαι δεῖ, ⁊ τῆς ἐκείνου τρυφῆς; ὅταν γὰρ ὑμᾶς αὐτὸν μὴ δύνωμαι ἐπεῖν, δι᾽ ἡμῶν σκοπεῖν
τοῦτο ἀσθενεστέρους ποιήσαι βούλεται, ὅπερ ὑποβολεύοντος ἀληθείας ἐστί, ⁊ τοῦ διαβόλου ἔργου ἐστὶν ἀπολογίαν· καθάπερ ὅτε τὸν Ἰώβ πεποίηκε, τὸν γυναῖκα διεγείρας. Εἶπε δὲ ῥῆμα, 13 Ἰωβ. β. 9.
φησὶ, πρὸς Κύριον, ⁊ τελεύτα. Ἴδωμεν πῶς αὐτὸν ἐπείρασε. ἀλλὰ τί ⁊ μὴ εἶπεν, ἐσαλεύ-
θησεν, ἀλλ᾽, ἐπείρασεν; ὅτι τοσοῦτοι, φησὶν, ὑπὸ ὠδῖνα μόνον, ὅσον πειρασθῆναι ἡμᾶς. ὁ γὰρ δι᾽ τὸν πύρωσιν αὐτὸν σαλεύει καλῶς, ὁ γὰρ διχόμυθος ⓜ τὸν πρόσοδον ἐσαλεύ-
θη. Βλέπε, πόση φιλοσοφία τοῦ Παύλου; οὐκ ἔμβλεψεν αὐτῷ τῇ θλίψει, οὐδὲ τῇ ἐπι-
βουλῇ. οἶμαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἂν τότε μεμνῆσθαι· καθάπερ φησὶν ἡ Λουκᾶς ὅτι οὐ τῇ Ελ- 14 Πραξ. κ. γ.
λάδι ἔμεινε τεθνηκώς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιβουλὴν τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων. οὐκ ἔμβλεψεν οὖν
αὐτῷ τῷ κινδύνῳ, ἀλλὰ τῷ μαθητευθῆναι. ὁρᾷς ὅτι πάντα φύσει πατέρα τὸν ζη-
λωτὴν; ἡμᾶς δὲ γὰρ οὐ πᾶσι θλίψεσι ⁊ τοῖς κινδύνοις πάντων τῶν μυρίων ὄντων ἀλλαχοῦ
αὐτὸς ὁ οὕτως ἐνδοξάσας ⁊ ὑπερεμβὰς τὴν τοῦ παιδὸς, ὡς καὶ οἱ μονογενῆ πέμψαντα, ⓜ
Τιμόθεον,

γμάτων ἢ τῆ πφεσμωῖ, ὅτε μ ἴδῃ ⓜ χίλια ὑπεναντία, ἢ τὰ πθυμητικὰ τῆς πονηρίας ναυάγια ἐργάσασθαι βουλόμενα, ἢ τὰ λείποντα τῆ χρημάτων ῥίψει. ἐμβάντι κλοπὴ ζωὴ; πείσοντι ἐλεημοσυνῶν, ἢ κυφίζοντι τὸ πλοῖον. ἅπτεσθε ⓜ λησταί. σὺ δὲ τὰ λάφυρα ⓟ Χριστῷ. οὕτω ἢ τέως ὅτε τοῖς ἀφεστῶσι συνεκαμνόμεν πατέρες. κούφιζον τὸ πλοῖον, μὴ κατάσχῃς ζωὴ μείνωμεν, ἵνα μὴ ᾽ ἀφελεσθῶμεν τὸ σκάφος. ἐκβάντες, ἵνα σώματα φυλάξωμεν, ἐκβολεῖ πειρώμεθα τῆ σκευῆ, ἢ οὐ ἀφελήσει τὸ κῦμα ἐπιλθὸν ἀφεῖναι τὸ σκάφος· σὺ ἵνα ψυχαὶ σώσῃ, οὐ παύσεις τὸ ναυάγιον; πφεσβύτας, εἰ ἀπιστῶ, τοὺς ἐκκλησίας· πιεφάσατε, ἢ ὄψεσθε τέως δόξαν τοῦ Θεοῦ. ὅταν ζωὴ πε λυπηφὸν συμβῇ, δὸς ἐλεημοσύνην βίος· διαφείσησον ὅτι σεσώσῃ· ἢ ὄψῃ πόσα χάφα ἐποίησε μεθ᾽ ἡμῶν. ὃ γὰφ κέφδος ὃ πνευματικὸν καὶ ἐλάττων ἦ, τοσοῦτόν ἐστιν, ὡς πᾶσαν ἀποκφύψαι ζημίαν σωματικήν. ἕως ἂν ἔχῃς δοῦναι ⓟ Χριστῷ, πλούτει. εἶπέ μοι, εἰ συνῆλθόν σοι οἱ τοῦ βασιλέως χίλιοι ἱππεῖς ἀξιοῦντι λαβεῖν τὸν υἱόν σου, ἆρα οὐκ ἂν ἐκέμισας πάντων τῶν πλουσιωτέρων, εἰ μηδὲν μᾶλλον τοσούτῳ πεῖσαι ἐπαιχμώτας στὸ βασιλέως; μὴ σεαυτὸν πτῆσον σαυτῷ, ἢ κτῆσαι τῆς τοῦ Δεσπότου δουλῆς. ἔξεστί σοι κερδῆναι μεγάλα. καταφρόνησον πλούτου, ἵνα μὴ καταφρονήσωμεν τῆς ψυχῆς. πῶς γὰρ οὐ μὴ καταφρονήσει; οὐχ ὁρᾷς τὰ λαμπρὰ τῶν σωμάτων, ἢ σοὶ ἐρωτᾷς αὐτὴν ἕως ἂν οὐ ἴδωσι ἢ, ἐκκαίεται δὲ πῦρ, λαμπρὸν δοῦναι φλόξ· ἐπέσθη δέ τις αὐλὸς ἀπαγάγῃ πόρρω, πόθος ἔσβεσε, πάλιν κενοίμεσα· οὕτω ἐ ἐπὶ τοῦ πλούτου. μηδεὶς χρυσὸν καθαιρέτω, μηδεὶς λίθους τιμίους, μηδεὶς ἐσθῆτα. βλάπτει σὸν ὀφθαλμοὺς ἐρεύθημα. εἰ καὶ βούλει πλουτεῖν ὡς ⓟ παλαιοί, πλοῦτός μοι ὁ χρυσοῦς, ἀλλ᾽ οὐ τοῖς αἰσχροῖς, ἵνα ᾖ ἐξ ἑτοίμου πρόχειρος τοῖς ἄλλοις μὴ φιλονεικεῖσθαι. ὁ τοιοῦτος πλοῦτος ἢ τοῖς ληστὰς οὐκ ἐπιβουλεύθητος, ἐ κλοπὴν προσφέρει φροντίδας. μὴ σκεύη χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ κτῶ, ἀλλ᾽ ἔνδοσιν ἀποθῆται σίτου, οἴνου, ἐλαίου. ἔνδοσιν, οὐχ ἵνα πάλιν ἀφαιρεθείσης ἀργυρουργοὶ ἐργάσωνται, ἀλλ᾽ ἵνα τοῖς δεομένοις χορηγῶμεν. ἀλλ᾽ ἀπαγωνιάσωμεν ἑαυτοὺς ἐκείνων τῆ ἀβεβαίῳ, ἐπιτυχόντες μᾶλλον τῆ ἐκείνων ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Λογ. ιδ. 5 ᾽ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΚΑΓΩ ΜΗΚΕΤΙ ΣΤΕΓΩΝ ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, ἐ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. 6 Ἄρτι ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ᾽ ὑμῶν, ἢ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν ἢ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, ἢ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ ἢ ἡμεῖς ὑμᾶς, 7 διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ᾽ ὑμῖν, ὅτι πάσῃ τῇ θλίψει ἢ ἀνάγκῃ ἡμῶν, διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως· 8 ὅτι νῦν ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ.

ΑΝΤΙΚΑ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡμῖν πολλοὶ ζητοῦμεν, ἢ πολλαχόθεν συλλεγόμεθα. πῆ δὲ ζήτημά ἐστι; διὰ τοῦτο, φησι, καίγε μικρὸν εἶναι ἔπεμψα Τιμόθεον εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν. τί λέγεις; ὁ τοσαῦτα εἰδὼς, ὁ ἀπόῤῥητα ἀκούσας ῥήματα, ὁ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ ἁρπασθείς, οὗτος οὐκ οἶδε, ἢ ἐν Ἀθήναις ὤν; καίτοι ἐκ πολλοῦ ὄντος τοῦ ἀγῶνος, οὐδὲ πρὸ πολλοῦ χρειώδης αὐτῷ (Ἀπορφανισθέντες γάρ, φησιν, ἀφ᾽ ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας) οὐκ οἶδεν οὗτος ὁ τοιοῦτος τὸ Θεσσαλονικέων, ἀλλὰ μαγγανεύεται πέμψαι Τιμόθεον εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν αὐτῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς, φησι, ὁ πειράζων, ἢ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν; πῶς οὖν ἀλλοεί-

a Θεσ. β΄. 2.

πεται

πῶν, ὁ Κύριος ἀφίλετο; μὴ θαυμάσῃς. καὶ γὰρ καὶ ὁ Ἰὼβ, ἃ ὁ διάβολος ἀφείλετο, ταῦτα ἔφησεν ὁ Κύριος ἀφείλετο. εἰ γὰρ σκῶλος οὕτως ἐθαῤῥησεν εἰπεῖν, ὡς ἁ ὁ κλέπτης ἔλαβεν, οὐκ ἐρεῖς σύ, ὅτι ὁ Κύριος ἀφείλετο; πῶς θαυμάζεις, εἰπέ μοι; ⓜ τὰ αὐτὸ κενώσαντα εἰς πέντε, ⓗ Ἰὼβ ὅτι τῶν ῥημάτων τούτων; ἆρα μὴ ἔλαττον ἔχῃ τῶν ἐλεημοσύνην δόντων σκῶλος, ὁ μηδεὶς πότε; μὴ γὰρ εἴπῃς, οὐκ ἔχω χρῆσθαι· οὐκ ἐμῆς γνώμης τὸ πρᾶγμα Ἰὼβ, οὐκ εἰδότος, οὐδὲ βουλομένου, ὁ λῃστὴς ἔλαβε. πῶς ἔσται μοι μισθός; οὐδὲ τὰ Ἰὼβ εἰδότος, οὐδὲ βουλομένου, ταῦτα ἔλαβε. πῶς γάρ; ἀλλ' ὅμως ἤθλησεν. ἔξεσι δὲ καὶ τοῦτον λαβεῖν μισθόν, ὅταν αὐτὸν, εἰ ἐκὼν ἔῤῥιψας αὐτά. καὶ εἰκότως τοῦτον μᾶλλον θαυμάζομεν τὸν ἐπιτρέψαντα θυγατρὸς φθορὰν, ἢ τὸν ἑκόντα δόντα. τί δήποτε; ὅτι σκῶλος μὲν τοῖς ἐπαίοις τρέφεται, καὶ ὡς σωρευόμενος, καὶ χρήσας ἔχει τὰς ἐλπίδας· καὶ πολλοὶ θηραίως ἐνέγκαν τὴν ἁρπαγὴν τῶν χρημάτων, τότε αὐτὰ ἔῤῥιψεν· οὗτος δὲ ἐπ' ἀδεσπότοις ἀφῆρέθη βίᾳ. οὐκ ἔστι δὲ ἴδειν, πολλοὶ πολλὰ ἀπωλέσαντα χρήματα, οὕτως αὐτὰ κενώσαντα, ὡς ἐπ' αὐτῶν κεφαλαίων ἀπορεθῆναι. διὰ τοῦτο εἶπεν τὰ ῥήματα, λῆψιν πολλαπλασίονα, καὶ πλείονα ἢ ὁ Ἰὼβ. σκῶλος μὲν γὰρ τὰ διπλασίονα οὐ τοσαῦτα ἔλαβε· διὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἑκατονταπλασίονα ἐπηγγείλατο. οὐκ ἐβλασφήμησας δι' ἣν φόβον τοῦ Θεοῦ; οὐκ ἐχρήσω μαστίσιν; βύβλους ἔσχας καλῶς παθών; ὅμοιος εἶ τῷ καταπεφρονηκότι. καὶ γὰρ ὡς ταῦτα οὐ γέγραπται, διὰ μὴ καταφρονήσῃς πολὺ πλέον. οὐκ ἔστι δεῖξαι τὸ πλῆθος χρόνῳ μηκύνασαν καταφρονήσασαν τῶν χρημάτων, καὶ ἀθρόοι ζημίαι συμβᾶσαι ἐνέγκαιεν. οὕτω γέγραπται κέρδος ἡ ζημία, καὶ οὐδὲν βλάψῃ, ἂν μὴ ἡ ὠφελήθῃς τοῦ διαβόλου. πῶς γὰρ ἡ ζημία γέγραπται χάρις; ὅταν τὸν ψυχὴν ζημιωθῇς. εἰπέ μοι, ἀπέστρεψέ σε χρημάτων ὁ κλέπτης; δι' ἣν σαυτὸν ἀπέστερῆς σωτηρίας; δι' ἃ ἀλγῶν ἐφ' οἷς πρὸ ἑτέρων καλῶς ἔπαθες, αὐτὸς πλείοσι προσβάλλεις σαυτὸν κακοῖς; σκῶλος σε ἴσως πεῖσαι προσέβαλε, σὺ δὲ σαυτὸν τοῖς χαλεποῖς μᾶλιστα καταβάλλεις [κακούργως]· σκῶλος ἀπέστρεψέ σε τὰ ἐκτὸς σου ὄντα, καὶ ὕστερον καὶ ἄκοντός σου ἀπεσπάσθη τὰ· σὺ δὲ τὰ αἰώνια πλοῦτον σαυτὸν ἀφαιρῇ. ἐλύπησέ σε ὁ διάβολος ἀφελόμενος τὰ χρήματα; λύπησον αὐτὸν δὲ σὺ βλάψεις, καὶ μὴ θύφεις. δὸς πρὸς μαστιγὰς ἀπίθανα, θύφεις· αὖ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, καὶ εἶδε ἔδωκας αὖθις τὸν πλοῦτον. καὶ ὅρα πῶς γέγραπται. οὔτε αὐτὰ εὑρήσεις ἀπολωλότα πρὸς σοῦ μαστιγὰς (οὐ γὰρ ὅστις ἐκείνων εἴδεναι) εἰ δέ που δὲ εἶπον ἐπιτυχόντες, καὶ τὸν ψυχὴν προσαπολύεις, καὶ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ καταγελασθήσῃ τῆς σῶν, καὶ πάλιν αὐτὰ κακῶς ἀπολεῖς. ὁ γὰρ δαίμων οὐδὲν ὅλως ζημίαν σοὶ φέρει, ἀλλ' ἀναφ' τούτων καὶ τοῦ Θεοῦ σε ἀφῆκε, πάλιν χρήματα δίδωσιν, ἵνα ἀφορμὴν σῇ τοῦ πάλιν σε ἀπατῆσαι, καὶ ἀπορῆσαι. εἰ δὲ λέγοιεν ⓜ μανιῶδες, μὴ θαυμάζετε. ἀσώματός ἐστιν ὁ δαίμων, πόθεν αὐτοῦ θεάσεσθαι· αὐτὸς αὐτοῦ ἔπλιζε τοῦ λῃστοῦ; οὐ γὰρ ἂν ἦν δαίμονος ταῦτα γέγραπται. εἰ τοίνυν ὁπλίζει τούτους, καὶ οἶδε καὶ ποῦ καταπέμπειν· οὐκ ἀγνοεῖ τοῦ αὐτοῦ ἀναπρέσαι. οὐκ ἔστι δὲ θαυμάσαι τοῦτο. διὰ ἵδῃ ἀλγοῦντά σε τῇ ζημίᾳ, καὶ ἐπέρασεν ἐπάγῃ· διὰ ἵδῃ καταγελῶντα, καὶ καταφρονοῦντα, ἀπορήσεται ταύτης τῆς ὁδοῦ. καθάπερ γὰρ ἡμεῖς σκεύη τοῦ ἐχθροῦ δράττεσθαι τὰ οἷς λυποῦμεν αὐτούς· διὰ ἴδωμεν ὅτι οὐκ ἀλγοῦσιν, ἀφιέμεθα λοιπὸν, ὡς οὐκ ἔχοντες αὐτοῦ δάκειν, οὕτω καὶ ὁ διάβολος. τί λέγεις; οὐχ ὁρᾷς τοῦ τὴν θαλάσσην πλέοντας, πῶς οὐ φείδεται χρημάτων, χάριν μισθωμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ σῶμα ῥίπτουσι; καὶ θέλεις λέγω, τί ποιοῦς, αὐθέντα; τῷ χειμῶνι συμπαρέπεις, καὶ τῷ ναυαγίῳ; πρὶν ἢ σε ὁ κῦμα τὸν πλοῦτον ἀφέλῃται, σὺ τῆς σαυτοῦ χειρὸς τοῦτο ποιεῖς; τί πρὸ τοῦ ναυαγίου ναυαγίῳ προσβάλλεις σαυτὸν; ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰπὼν ἀχρείους ἀνθέντας, καὶ τῷ τὴν θαλάσσην πρέσασιν ἀπέρεις· ὁ ἰδιώτης ναυτικὸς, καὶ τί μὴν ἐργάζεται θαλάττῃ, τί δὲ ποιῇ χήμυμα ἀκριβῶς ἐπισταίμενος, καὶ καταγελάσεται τοῦ ταῦτα λέγοντος. διὰ γὰρ τοῦτο ῥίπτω, φησὶν, ἵνα μὴ κλυδὼν γένῃ). οὕτω καὶ ὁ ἐμπαίγων τῷ τὸν βίον προσ-

γμάτων

χ. ἐσχήκατο ἀλ. ἐξέσται καὶ

χ. πολλαπλασίονα χ. τὰ ἴσα,

ἵνα τοῦτο ποιῇς. δέχῃ τὴν σοφός τις ἔλεγε· Πλοῦτον ὃ καὶ πενίαν μή μοι δῷς. μᾶλλον ὃ οὐ πλοῦτος, οὐδὲ πενία, ἀλλ' ἡ μὴ δυναμένη τούτοις ἑκατέροις τὸ αἱρεῖσθαι. Ἐπίγνωθι, φησίν, ὅτι σὺ μέσῳ παγίδων ἁλῴσεις. θαυμαστὸς εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος, εἰς τοῦτο καίμεθα. οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ὅτι περιζώμεθα, ἀλλ', εἰς τοῦτο καίμεθα, αὐτὸ τοῦτο ἐγήγερθημεν. τοῦτο δ' ἔργον ἡμῶν, οὐδὲ βίος, καὶ σὺ αἴνεσιν ζητεῖς; οὐκ ἐφέστηκεν ὁ θάνατος τῷ πλουσίῳ καταλῦσαι, ἢ θῦσαι κατεπαγκάζων· ἀλλ' ἐφέστηκεν ἐπιθυμία σφοδρὰ χρημάτων καὶ πλεονεξίας, ἐξορύττουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. οὐδὲ ἰς τραπέζης πυρὰν ἡμῖν ἀπῆψεν, οὐδὲ ἔθηκεν ἐπὶ κεφαλῆς· ἀλλ' ὁ τῶν σωμάτων φλεγμὸς μᾶλλον ἐκείνου ἐξάπτει τὸν ψοχόν. ἢ πῦρ ἔστι βασιλεὺς μύρια ἐπαγγελλόμενος ἀγαθὰ καὶ δυσωπῶν· ἀλλὰ πῦρ ἐστιν ἡ δοξομανία χεῖρα ἐκείνου γαργαλίζουσα. μέγας πόλεμος ὄντως, ἢ πολὺ μέγας, ἂν ἐθέλωμεν νήφειν. ἐχθρὸς φαίνεις καὶ ὁ πᾶσι χαίρων. ἄκουε Παύλου λέγοντος· Λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ δίκαιος κριτὴς· ἢ μόνον ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. ὅταν ἀπολείσῃ παῖδιον ἀγαπητὸν μονογενές, ἐν πλούτῳ πολλῷ τρεφόμενον, ἐλπίδας ὡς φαίνοι χρηστάς, αὖθις σοι μέλλον μόνον δέχεσθαι κλαῖε, μὴ τίκτε, ἀλλ' θλιβείσῃσι τῷ Θεῷ, ἢ δόξαζε καὶ εὐλογοῦντα· ἢ οὕτω ἔσῃ τῷ Ἀβραὰμ ἐκεῖνο χαίρων. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος τῷ Θεῷ ἔδωκε καλθύσαντι, ὅτε σὺ λαβοῦσα αὐτὸ οὐκ ἐφύλαξας. νόσῳ ἀβελτέρᾳ χρήσῃ, καὶ πολλοὶ τοιαῦτα μαίνονται, ἃ μὴ ἐστωδαῖς, ἃ ἢ ἀβελτέρᾳσι. ἃ ἢ ἑτέρᾳ τινὶ τοιαῦτα μωθήσεσθαι δοκεῖ; δέχῃ τὸν Θεοῦ φόβον ἰσχνῶς ἢ ἀκλινῶς, ἢ πῶς ἂν εἶλου παλιὸν ἢ ἐκεῖνος ἰσχνὸν τὸν τοῦ εἰδωλείου τρόμον φέρειν. ἢ μὴ ἀμφίβαλλε. ἢ πῶς, ἢ πῖνε βέβαιος; ἐγὼ λέγω. ὅτι καθάπερ ἐκεῖνος τὰς ἀπὸ τῶν βασιλικῶν ὁδοιπορίας φέρει ἡμαίως, ὥστε μὴ προσκωπῆσαι τὸν εἰδωλεῖον, οὕτω ἢ σὺ τὰς ἀπὸ τῆς νέας φέρεις ἀλυπίας, ὥστε μηδενὸς διαθῶσαι τῶν περὶ ἐκεῖνον, μηδὲ προσέχειν ἅπερ ὀπτάνει. ἀλλὰ σφοδρότερα ἐκεῖνα; ἀλλ' αὖται μακρότεραι, ὥστε εἰς ἴσον καταλῆξαι. πολλάκις ὃ καὶ σφοδρότερα. τί γάρ, εἰπέ μοι, ὅταν καῦσον ἔνδον εἰσέλθῃ καὶ φλέγῃ, ἢ τῶν ἄλλων πραγμάτων ἀπόνοιαν τὸν ἐπιφόβου, οὐχὶ μάρτυρίου τέρμονι μείζονα; πάλιν ἀπώλεσε τὰ χρήματα· πολλοὶ καὶ πραγματῶται πρὸς μαότητα ἀπέλθοι· σὺ δέχῃ τὸν Θεοῦ φόβον (ὅπερ κακώλυτον) εἶλου μᾶλλον μὴ λαβεῖν τὰ χρήματα, ἢ πραγματεύσασθαι τὸν Θεὸν ἔχειν τὸ μισθοῦν εἰς πίστιν αὐτὰ διδοκότα· αὖ ἀπολέσας θήσεσθαι, καὶ δυνάμενος πρὸς μαότητα ἀπελθεῖν, δράσῃ μὴ λαβεῖν αὐτὰ μᾶλλον, ἢ οὕτω λαβεῖν, ἵνα ἔχῃς εἰς κέρδος τὸ δέχῃ τὸν Θεὸν κτήσασθαι τοῦτο. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος δέχῃ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον εἰς τοὺς δεομένους ἐκείνου, οὕτω καὶ σὺ δέχῃ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, ἁρπασαίτων ἐκείνων, οὐκ ἠθέλησας. ἡμεῖς κύριοι ἐσμὲν τοῦ ἀδικεῖν ἑαυτούς, καὶ τοῦ μὴ ἕτερος ὃ οὐδείς. καὶ, εἰ βούλεσθε, ἐπ' αὐτῆς τῆς κλοπῆς τὸ πρᾶγμα γυμνάσωμεν. δίετιμε κτῆνος ὁ κλέπτης, εἰσπηδήσαν εἰς κτῆμα, ἐξέφορησε χρυσία πολυτίμητα, καὶ λίθους πανύσους, ἁπλῶς θησαυροὺς ὁλόκληρους ἐξέβαλε, καὶ οὐχ εἷλε. τὸ μὲν γὰρ ἐμέμορον, βαρύ, καὶ δεινὸν ζημία τὸ πρᾶγμα εἶναι, οὐκ ἴσον ὃ οὐδέπω· ἀλλ' ὃ σοὶ κεῖται ἢ ζημίαν αὐτὸ ποιῆσαι, ἢ κέρδος. καὶ πῶς ἂν γένοιτο τοῦτο κέρδος, φησίν; ἐγὼ τοῦτο ἀποδείξαι πρόσομαι πᾶσι. σὺ βούλεσθε, κέρδος ἔσται μέγα· μὴ βουληθέντος ὃ, χαλεπωτέρα τῆς γενομένης ζημία.. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν πρακτῶν ὕλης ὁ ὠνὴ ἔμπροσθεν τὰς τέχνης εἰς δίον αὐτῇ χέρσηται, ὁ ὃ ἔμπροσθεν ἐφάνισε, καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ζημίαν· οὕτω καὶ ὅπι τῶν πραγμάτων. πῶς οὖν ἔσται κέρδος; ἂν εὐαρεστήσῃς τῷ Θεῷ, ἂν μὴ κακοῦς ἔχῃς, ἀλλὰ τὰ τοῦ Ἰωὴλ εἴπῃς ῥήματα· Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι. τί λέγῃς, ὁ Κύριος ἀφείλετο; ὁ κλέπτης ἀφείλετο, καὶ πῶς ἔδωκεν, φησίν, εἰπεῖν,

Παρ. λ. π. Σειρ. θ. ιη.

Β. Τιμ. δ. η.

Ἰωὴλ α. κα.

χεν. γ.

χειρημάτων, λέγω; πόθεν ἡ κακύνησις; πόθεν δυνάσαι πρόφασιν ἔχειν; ὁσαυτῶς ἔπαθε δὲ ἡμᾶς ἐχθρεὶς ὄντας ὁ Χριστός· τί δυνάμεθα ὑπολαβεῖν ἡμεῖς ὧν δι' αὐτὸν πεπόνθαμεν; ὧν μὴ πεπόνθαμεν, σὺ δὲ· ὧν γὰρ πάσχομεν πρὸς αὐτὸν καλῶς, μυρία. πόθεν ἡμῖν ἡ πρόφασις ἔσται κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν; σὺκ ἔστι, ὅτε ἡ ἁμαρτία, ὅταν μυρία κατώρθωται καὶ ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀναβεβήκωσιν ὑπὲρ ἡμῶν, τότε δυνήσεται λαμπρὸς εἶναι πρὸς τὸν βασιλέα; ἀλλ' οὐδὲν ἔχει λέξαι κατόρθωμα, καὶ μηδὲν ἡ πονηρουργία, ἀλλὰ τοῖς ἐναντίοις τεταχέναι; ἀλλ' οὐκ ἔστι πολέμιος ἡμῖν, φησι. Εἰ γὰρ ἦν, εἰπέ μοι, τίς ἂν ἠγάπησεν; τίς ἂν ἐπεπόθησεν; τίς ἂν τὴν φάλαγγα διέξωσεν; πάλαι ἂν ὤλετο. ὅταν γὰρ ἴδω ὅτι χρημάτων οὐ καταφρονεῖς ἔτι καὶ τὸν Χριστοῦ, πῶς σοι πιστεύσω ὅτι πλησμονῆς καταφρονήσεις; εἰπέ, φέρε τὸν ὑβρίζοντας ἡμᾶς, καὶ βλασφήμει αὐτούς. τοῦτο οὐ ποιεῖς, ἀλλὰ προδίδοὺς. ὁ χιδνῶν οὐκ ἔχει, οὐ ποιεῖ, ἡ πληγὰς οἵσεις, εἰπέ μοι, εἶθα πολὺ τὸ τῆς ὀδύνης καὶ τῆς ἀλγηδόνος; οὐκ ἴσῃ ὅτι οὐ εἰρήνη τὸ τὸν πόλεμον χυμνάζεσθαι χρή; οὐχ ὁρᾶτε τοὺς γραφὰς τούτους, οἱ καὶ μυδῶντος ἐνοχλοῦντος πολέμου, ἀλλ' εἰρήνης οὔσης βαθείας, καὶ ὅπλα ἀποσκευαζόμενοι, καὶ μετὰ τὴν διδασκάλων τὴν τακτικὴν διδασκόντων αὐτούς, εἰς ὑγιᾶ πεδία καὶ βαθὺ ἐκάστοτε εἰσιόντες, ἡμέρας ἀξιοῦντες, τὰ τοῦ πολέμου γυμνάζοντες μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας; πῶς οὖν εἰρήσατο τὴν πνευματικὴν γραφήν; οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τοῦτο ἐν τοῖς πολεμίοις ἔμφυτοι καὶ βάναυσοι γινόμεθα. πόσης οὖν ἀνοίας ὁ μὴ ἡγεῖσθαι πολέμιον εἶναι τὸν Θν πρόσωπα, τὸν Παῦλον βοῶντος, Πρᾶτε δὲ ἄλλοτε βιαίως ζητοῦντα τὸν Χριστὸν Ἰησοῦ διωχθῆναι; καὶ τὸν Χριστὸν λέγοντος, Ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε; καὶ πάλιν τὸν μακάριον Παῦλον λαμπρᾷ τῇ φωνῇ βοῶντος, καὶ λέγοντος, Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα; καὶ πάλιν, Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ; καὶ οὐδὲν ἐκείνων εἶπε πώποτε, τί ὁπλίζεις ἡμᾶς, πολέμου οὐκ ὄντος; τί μάτην ἡμῖν προσέταξας πρέπειν; ψυχαγωγὸς τοῦ γραφέως, ἵνα μὴ φανερωθῇ τὸ ψεῦδος. ἀλλ' εἶπερ τις εἶπε ταῦτα, αἰσχυντέον ἦν αὐτόν, μάλιστα μὲν οὖν, εἰ καὶ μὴ ἦν πόλεμος, ἵνα μὴ μάτην ἑαυτὸν ἀπατῶμεν. ἐὰν γὰρ ἐν εἰρήνῃ τὴν τῆς μάχης φέρωμεν, φοβεροὶ ἐσόμεθα ἐν τῷ καιρῷ τῆς μάχης· ὅταν δὲ ἀπροσδόκητος τὸν πολεμικὸν ἔλθῃ, μᾶλλον ταραχθήσονται καὶ οἱ εἰρήνην. τί δήποτε; ὅτι ἀκρίβειαν ἔχει, καὶ ὅτι μὴ δυνάμενος ἁρμαχεῖν αὐτῶν, ὀδυνηθήσονται. τὸ γὰρ διηνεκὲς ἀπείρων καὶ πολέμους καὶ μάχας βαναύσους καὶ κτήματα, πρώτους ὄντας τὴν ἀνδρείαν καὶ πολεμικὴν εἰδότων. ὥστε δεῖ τοῦτο πρῶτον ὑμᾶς ὁπλίζω. ἐπειπὼν δὲ καὶ πολέμιον εἶναι πᾶς ὁ τῆς ζωῆς ἡμῶν ὅστις χρόνος. πῶς δὲ καὶ τίνα τρόπον; ὁ διάβολος περιφέρεται ἀεί. ἄκουσον τί πρὸς αὐτὸν φησι Πέτρος περιέρχεται ὠρυόμενος, ὡς λέων ἁρπάσαι θέλων. σωματικὰ πάθη μυρία ὑπέστημεν ἡμεῖς, ἃ δεῖ ἀναγκαίως διελθεῖν, ἵνα μὴ μάτην ἑαυτὸν ἀπατῶμεν. τί γάρ, εἰπέ μοι, ἡμῖν οὐ πολεμεῖ; ὁ πλοῦτος, κάλλος, τρυφή, δυναστεία, ἀξιοσία, βασιλεία, δόξα, ἀπόνοια; ὁ γὰρ μόνον ἡ ἡμετέρα δόξα πολεμεῖ κωλύουσα πρὸς τὰ πνευματικὰ καταπίπτειν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἑτέρων εἰς φθόνον ἡμᾶς καὶ βασκανίαν ἀξάγουσα. τί δὲ καὶ ὀδυνία, πενία, ἀτιμία, τὸ καταφρονεῖσθαι, τὸ ἀτιμάζεσθαι, τὸ μηδαμόθεν ἔχειν ἰσχύειν; ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἡμῖν· τὰ δὲ πρὸς ἀνθρώπων, πομπεῖαι, ὑπόκρισαι, δόλοι, συκοφαντίαι, πρόσκαιρος μυρία. ὁμοίως καὶ τὰ πρὸς τῶν δαιμόνων, ἀρχαί, ἐξουσίαι, κοσμοκράτορες τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας. ἄλλοι ἐσμὲν χαίροντες, ἄλλοι ἀλγοῦντες. ἀμφότερα πρέπει ἐστί. ἀλλ' ὑγιεία, ἀλλ' ἀσθένεια. πόθεν οὖν ἀμφότερα πρέπει ἐστί; βούλεσθε καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἄρξωμαι ὑμῖν εἰπεῖν βέλτιον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς; τί ὁ πρόσκαιρος εἶλεν; ὀδυνή, καὶ βρώματα, καὶ φιλαρχίας ἔρως. τί [ὁ μετ' ἐκεῖνον] ὁ υἱὸς ὁ ἐκείνου; βασκανία, καὶ φθόνος. τί τὸν ὑπὸ Νῶε; σωμάτων ἡδυναί, καὶ τὰ ἀπὸ τούτων πικτώματα κακά. τί ὁ υἱὸς ὁ τούτου; ὕβρεις, καὶ ἄδικα. τί τοὺς Σοδομίτας; ὕβρεις, καὶ ἀσέλγεια, καὶ πλησμονὴ ἄρτων. πολλάκις δὲ καὶ πε-

β. Τιμ. γ. ι. Ἰωαν. ιϛ. λγ. Ἐφ. ϛ. ιϛ. ιδ.

α. Πετρ. ε. η.

χ. διέσωσεν

χ. καταπίπτειν

χ. ὕβρεις

νία

ρεῖν, φησιν, ἀγαλλομαι, ἢ ὅτι ςεφανῶ. ἐπόησαν γὰρ ὅσοι ὄςιν ἐκκλησίας ἐλόκληρον πῦρ-
ραν φυτεύσασαι ἢ ῥιζωθεῖσαν ὑπὸ Παύλου. τίς οὖν ἂν ὅτι τοσαύτη πολυπαιδία ἢ δύ-
παιδία ἀγαλλοιτο; ὥςε οὐδὲ τοῦτο χαλκείας ὄςιν. οὐ γὰρ εἶπεν, ὑμῖς ἁπλῶς, ἀλλα, ἢ
ὑμῖς ἐν τῷ κυρίῳ.

20 Ὑμῖς γὰρ ἐςτε ἡ δόξα ἡμῶν ἢ ἡ χαρά.

1 Διὸ μηκέτι ςέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι. Τοῦτο ἔπεν κζ. γ.
ἀπὸ τοῦ, Εἰλόμεθα.

2 Καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον ⓦ ἀδελφὸν ἡμῶν, ἢ διάκονον τοῦ Θεοῦ, ἢ συνεργὸν ἡμῶν
ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριςοῦ. Καὶ τοῦτο δ' ⓦ Τιμόθεον ἐπαίρων, φησὶ, ἀλλ' αὐτὸς ἡ-
μᾶς, ὅπ ⓦ συνεργὸν, ἢ διάκονον τοῦ εὐαγγελίου αὐτὸς ἔπεμψεν· ὡς δὲ Εἰ ἔλεγε, διὰ τοῦτο
ἀναβαλλόμενος ἀπὸ τοῦ ἔρχεσθαι ἐπέμψαμεν πρὸς ὑμᾶς ⓦ διάκονον τοῦ Θεοῦ, ἢ συνεργὸν ἡ-
μῶν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριςοῦ. Εἶτα ἢ ἡ αἰτία· Εἰς τὸ ςηρίξαι ὑμᾶς ἢ παρακα-
λέσαι ὑπὲρ τῆς πίςεως ὑμῶν,

3 Τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις. Τί δὲ ἐν ταύτῃ φησιν; ὅπερ
τοῦ διδασκάλου ⓐ πρέπει μὴ θορυβοῦσι τὸν μαθητὴ, τοῦτο ἢ πολλοῖς περιέπεσε πει-
ρασμοῖς, ὡς ἢ αὐτὸς φησιν, ὅτι ἐκώλυσεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. Ἀνακτώμενος αὐτὸς οὕτως εἶ-
πεκεν. Ὃ ἢ λέγει τοῦτο ἔςι· ἢ ἀναγκάζει ἢ δοῦλος ἢ ἄθλιος ἦλθεν ἐλθεῖν, ἢ οὐκ ἴσχυσα· ὁ πολλῆς βί-
ας ἴσον. Εἰκὸς ἦν τοῦτο θορυβῆσαι αὐτὸς (οὐ γὰρ ἄτοπος ὅτι τοῖς οἰκείοις πρόσκομεν, ὡς ὅτι
τοῖς τοῦ διδασκάλου θορυβουμένοις ⓐ μαθηταὶ· ὥσπερ οὖν ἄτοπος ὅτι τοῖς οἰκείοις θορυβόμενοι
πειρασμοῖς περιπίπτομεν, ὡς ὅταν ⓦ πρατηγὸν ἴδῃ βεβλημένον) Εἰς τὸ ςηρίξαι ὑμᾶς, φησιν.
ἀρα δὲ ὁ μὴ θορυβηθῆναι ἐπέμψεν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐλλείποντός τι τῆς πίςεως, ἢ ὡς ὀφεί-
λοντός τι μαθεῖν. ἢ παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς πίςεως ὑμῶν, ὃ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς
θλίψεσι ταύταις. Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε εἰς τοῦτο κείμεθα.

4 Καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν, ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς
ἢ ἐγένετο, ⓒ οἴδατε. Οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι, φησὶ. ⓒ γὰρ ὀδὸς ξένη, οὐδὲ πρὸς ἐλπί-
δα συμβαίνει· ὅπερ ἴσως καὶ ἐκεῖνοι ἔλεγον αὐτοῖς ἀφιεμένοις. ὁρᾶς ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ὁ Χριςὸς προέ-
λεγε τοῖς μαθηταῖς; ἄκουσον γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· Ἀπὸρτι Εἶπον ὑμῖν πρὸ τοῦ γένεσθαι, Ioan. ιδ. κβ.
ἵνα, ὅταν γένηται, πιςεύσητε. μέγα γὰρ, ἔτως μέγα εἰς προκοπὴν τῶν ἄλλων, ὃ
προεῖπε τῶν διδασκάλων ἀκοῦσαι τὰ γενόμενα. ὥσπερ γὰρ ὁ κάμνων προεῖπε τοῦ ἰατροῦ, ἐὰν ἀ-
κούσῃ ὅτι τάδε γένῃ, ἢ πάθῃ, οὐ σφόδρα θορυβῆται· ἐὰν δὲ ἀπροσδοκήτως ἔλθῃ, ὡς κἀκείνῳ
ἀπροσδοκήτου, ἢ τοῦ νοσήματος μείζονος τῆς τέχνης γενομένου, ἀλύει ἢ θορυβῆται· οὕτω καὶ
ἐνταῦθα. ἀφ' ἑαυτοῦ γοῦν ὁ Παῦλος, προεῖπεν αὐτοῖς ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς, φη-
σι, ἢ ἐγένετο ⓒ οἴδατε. οὐχ ὅτι ἐγένετο τοῦτο λέγει μόνοις, ἀλλ' ὅτι πολλὰ καὶ ἄλλα προ-
εῖπε, καὶ ὠφέλει. Εἰς τοῦτο κείμεθα. ὥστε οὐχ ὑπὲρ τῶν προελθόντων μόνον δεῖ θορυβεῖσθαι
ἢ παρεκπίπτεσθαι (τοῦτο γὰρ ὅτι σαίνεσθαι) ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ τῶν μελλόντων, Εἴ τι συμβαίη τοι-
οῦτον. Εἰς τοῦτο γὰρ κείμεθα.

Ἀκούσωμεν οἷς ὅτιν ὦδε ἀκούειν. Εἰς τοῦτο κεῖται ὁ χριςιανός. τὸ, Εἰς τοῦτο κείμε- ΗΘΙΚΟΝ
θα, πρὸς πάντων λέγει τῶν πιςῶν. Εἰς τοῦτο κείμεθα· καὶ ἡμεῖς ὡσανεὶ Εἰς δύσιν κείμενοι,
ξενοπαθοῦμεν; μᾶλλον δὲ πῶς ἔνεκεν ξενοπαθοῦμεν; οὐδὲ γὰρ θλίψεως χωρὶς, οὐδὲ πει-
ρασμὸς καταλήψεται, Εἰ μὴ αἱ θεόπνευς. δύναται καὶ πρὸς ὑμᾶς Εἰπεῖν, Οὔπω μέχρις Εβρ. ιβ. δ.
αἵματος ἀντικατέςητε πρὸς τὸν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. μᾶλλον δὲ οὐ τοῦτο δύναται
εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ ποῖον; οὔπω χρημάτων κατεφρονήσατε. ἐκείνοις μὲν γὰρ
τοῖς τὰ αὐτῶν ἀπολωλεκόσι ἅπαντα εἰκότως ταῦτα ἐλέγετο· τοῖς δὲ τὰ αὐτῶν ἔ-
χουσι, τοῦτο· ὑμῖς ἡρπάγη χρήματα ἀφ' ἑαυτῶν; τίς ἐρράπιδη; τίς ὑβρίδη μέ-

χρι

καὶ προφητεύω. 17 Ἡμᾶς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπῳ, οὐ καρδίᾳ, σπουδαιοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ.

Οὐκ εἶπε, χωρισθέντες, ἀλλ' ὁ πλέον ἦν. Εἶπεν ἀνωτέρω περὶ τῆς κολακείας, ἵνα μὴ ὀφθῇς οὐ κολακεύων, ὅπερ οὐ ζητεῖς δόξαν. λέγει δὲ ἐνταῦθα περὶ τῆς ἀγάπης. Διὸ εἶπεν αἰωτέρω, ὡς πατὴρ τέκνα, ὡς τροφὸς, ἐνταῦθα δὲ ἕτερόν φησιν, ἀπορφανισθέντες, ἕτερον ὅτι παίδων πατέρας ζητούντων. ἦ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἀπορφανίσθησαν; οὔ, φησὶν, ἀλλ' ἡμεῖς. Εἰ γάρ τις ἐθέλοι ὀξέως εἰπεῖν, καθάπερ παιδία μικρὰ ἀπεσπάσθημεν ὥρᾳ ἑορτῆς· ἀπεσπάσθημεν ἐν πολλῷ πόθῳ τῶν ἐκεῖσε εἰσὶν, οὐ διὰ τὴν φύσιν μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐρημίαν, οὕτω δὲ καὶ διὰ ἡμᾶς. ἐκ τούτου δὲ τὴν ἀθυμίαν αὐτῶν δείκνυσιν, ἐν ᾗ λοιπὸν διὰ τοῦτο χωρισμοῦ. Ἐ ταῦτα, φησὶν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι πολλὴν χρείαν διεμείναμεν, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν· καὶ τοῦτο προσώπῳ, οὐ καρδίᾳ. οὐ γὰρ ὑμᾶς ἔχομεν ἐν τῇ διανοίᾳ. ὥρα ὅση ἀγάπη. καίτοι ἔχων αὐτὸν διαπαντὸς ἐν καρδίᾳ, καὶ τὴν κατ' ὀλίγον ἐκζητοῦσαν προσοψίαν. μή μοι λέγε τὴν ἀδεσπότου φιλοσοφίαν. τοῦτο ἀληθῶς θερμῆς ἀγάπης, ὃ καὶ ἰδεῖν, καὶ ἀκοῦσαι, καὶ εἰπεῖν. καὶ πολλὰ μᾶλλον τοῦτο συμβαλλόμενον. σπουδαιοτέρως, φησὶ, σπουδάσαμεν. τί δῆτα, σπουδαιοτέρως; ἢ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι σφόδρα ὑμᾶς ὠφελήθημεν, ἢ ὡς εἰκὸς ἦν, ὥρα ἀπολειφθέντες ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν. ὥρα μακαρίου Παύλου, ὅταν μὴ δι' ἑαυτοῦ δυνάμενος πληρῶσαι αὐτὸν πόθον, δι' ἑτέρων τοῦτο ποιοῦντα, ὥσπερ ὅτε πρὸς Φιλιππησίους Τιμόθεον πέμπει, καὶ πρὸς Κορινθίους πάλιν αὖθις, δι' ἑτέρων αὐτοῖς συγγινόμενος, ὅταν μὴ δυνάμενος δι' ἑαυτοῦ. ἐρώμενος γὰρ ἦν μανικός τις, καὶ ἀκρατήτου καὶ ἀκαρτέρητος εἰς φιλίαν.

18 Διὸ ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς· Ὅρα ἐπὶ ἀγάπης. κρίνας ἑαυτὸν ἐνταῦθα δεόμενον ἑτέρας χρείας φησὶν, ἀλλ' ἵνα ἴδωμεν ὑμᾶς. Ἐγὼ μὲν Παῦλος, ὁ ἄπαξ καὶ δίς· Ρωμ. ιε. κϛ. ἐ δὲ ἐκώλυσεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. Τί λέγεις; ὁ Σατανᾶς ἐγκόπτει; ναί. οὐ γὰρ Θεοῦ τοῦτο ἔργον ἐστίν. διὰ μὲν γὰρ τῶν Ρωμαίων φησὶν, ὅλως ὁ Θεὸς ἐκώλυσε. καὶ ἀλλαχοῦ δέ φησιν ὁ Λουκᾶς, ὅλως δὲ πνεῦμα διεκώλυσεν αὐτοὺς ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἀσίαν. καὶ Κορινθίοις τῷ πνεύματος φησὶν εἶδε δὲ ἔργον, ἐνταῦθα δὲ μόνον τὸν Σατανᾶν. πῶς δὲ λέγει ἐγκοπὴν τοῦ Πραξ. κ. γ. Σατανᾶ; πράσμους τινὰς ἀπεσοδοκήτους, καὶ σφοδροὺς. ὁρμώμενος γὰρ αὐτοῦ, φησὶν, ἐπιβουλὴν ἐποίησαν τῶν Ἰουδαίων, καταίσχυνόν σε τῇ Ἑλλάδι πρὸς μικράς. ἔτερον δέ ὅτι οἰκειότερας ἔσχεν ἀφορμὰς καὶ ἑκάστας, ἐ ἕτερον ἐγκοπτόμενον. ἐκεῖ μὲν γάρ φησι· Διὸ μακρὰν τοῦτον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, καὶ, Φεισόμενος ὑμῶν ἐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον· ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον· ἀλλά τί; ὅτι ὁ Σατανᾶς ἐνέκοψεν. ἐγὼ μέν, φησὶ, Παῦλος, ὁ ἄπαξ, καὶ δίς. ὅρα πῶς φιλοτιμεῖται, καὶ ἐγκαλλωπίζεται, θέλων δεῖξαι, ὅτι μᾶλλον πάντων αὐτοῦ ἐφίλει. ὃ, ἐγὼ μὲν Παῦλος, λοιπὸν ἄν, εἰ καὶ μὴ ὁ ἄλλος, φησί. καίτοι μὲν γὰρ ἦλθον μόνον, ἐγὼ δὲ ἐπεχείρησα.

19 Τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, ἢ χαρά, ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ; Μακεδόνες εἰσὶν, εἶπέ μοι, ἡ ἐλπίς σου, ὦ μακάριε Παῦλε; οὐχ οὕτω μόνον, φησί. διὰ τοῦτο ἐπάγει· ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς; Τίς γάρ ἐστιν ἡμῶν, φησὶ, ἐλπὶς, ἢ χαρά, ἢ στέφανος καυχήσεως; ἆρα ἐπιγνώσεσθε τὰ ῥήματα, γυναικὸς ὥρᾳ παιδίων θερμαινομένων τοῖς σπλάγχνοις, καὶ πρὸς παιδία μικρὰ διαλεγομένων; καὶ στέφανος, φησὶ, καυχήσεως. ἐ γὰρ ἤρκει ὃ, στέφανος, ὁμοῦ διὰ δόξαν τοῦ λαμπρότητα, ἀλλὰ προσέθηκε, καυχήσεως. πόσης πυρώσεως τοῦτο; οὐκ ἂν ποτε μήτηρ, οὐδὲ πατὴρ, εἶπε ὁμοῦ συνῆλθον, καὶ ἑαυτῷ ἀνεμίξαντο πόθον, ἡδυνήθησαν δεῖξαι ἰσόρροπον ὄντα τὸν Παῦλον ἑαυτῷ πόθον. χαρά, φησὶ, καὶ στέφανος· τοιοῦτος, μᾶλλον ἐφ' ὑ-

μῖν,

κοῆς πρὸς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων, ἀλλὰ (καθώς ἐστιν ἀληθῶς) λόγον Θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. Οὐκ ἔστιν ἐπιπλῆξαι, φησιν, ὅτι ὑμεῖς μὲν πάντα ἀμέμπτως κατεπολέμησε, ὑμᾶς δὲ ἀκαιρότερας αἰσχρολογίας ἐποίησατο. οὐ γὰρ, ὡς ἂν ἄνθρωποι ἀκούοντες, διέκειθε πρὸς ἀκούοντας· ἀλλ' ὡς αὐτὸ τοῦ Θεοῦ καθαιρουμένου, ὅτε παρεῖχετο. πόθεν δῆλον; ἀπὸ τῶν γὰρ ἡ μὲν ἐκκλησία, μετὰ εὐκλείας καὶ δόξης λαμπρύνεται ἀπὸ τῶν οἰκείων πειρασμῶν δῆλον, καὶ τῆς ἐκείνων μαρτυρίας καὶ πίστεως ἐπαίνου· ὅτε δὲ ὁ ἀνόμοιος ὀρθῶς διέκειτο πρὸς τὸν λόγον, ἀπὸ τῶν πειρασμῶν. πόθεν γάρ, φησι, εἰ μὴ ὡς τοῦ Θεοῦ λέγοντος ἀκούετε, δικαίους ἐφέρετε κινδύνους; καὶ ὅσα ὁ ἀξιόμεμ.

14 Ὑμεῖς γάρ, φησι, μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων,

15 Τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων,

16 Κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα σωθῶσι, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος. Ὑμεῖς, φησι, μιμηταὶ ἐγενήθητε τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. πολλὴ ἡ παραμυθία. ὅρα, φησι, θαυμαστὸν εἰς ὑμᾶς τρόπον κατέστησεν αὐτόν, ὅτι καὶ ἐν τοῖς συμφυλίταις αὐτῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ τὸ κήρυγμα εἰληληθὸς οὐ μικρὰν τιμωρίαν, ὅπερ καὶ Ἰουδαῖοι πάντα ἐποίουν ἀνομίας. ὅτι καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτά, φησιν, ἐπάθετε ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθάπερ καὶ ἐκεῖνοι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. ἐκεῖ πλείονα, ἀλλ' ὅμως καὶ ἐνταῦθα. ἀλλ' ὅτι ἦσαν πάντα ἐποίουν ἀνομίας, ὡς ἀθλιώτατοι. λέγει οὖν, ὅτι καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ πάλιν εἰς ἃ ἔπαθον εἰς ὑμᾶς, ὅπερ καὶ ὁ Παῦλος διαστέλλει λέγων· ὁρᾶς, πῶς αὐτοὺς ἰσόρροπα μεγάλα ἔχει τὰ παραμύθια καὶ συνεχῶς τοῦτο ποιεῖ, καὶ ὅπως ἑκάστοις θέσεις διὰ αὐτῶν τῶν ἐπιτηδείων ἀκριβῶς ἐξετάζων, πῶς ἐν τοῖς πιστοῖς ἀεὶ Χριστὸν παραφέρει ἀδελφὸν ἀδελφός. ὅρα γοῦν, ὁ σταυρὸν κατηγορῶν τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἀναίμακτον αὐτοῖς φέρει τὸν διασυρτὸν, καὶ τῶν τοῦ διασυρτοῦ παθημάτων. ὅτι οἶδε μεγίστην παραμυθίαν ἔχον τὸ πρᾶγμα. τῶν καὶ Κύριον ἀποκτεινάντων, φησίν. ἀλλ' ἠγάπησαν αὐτὸν ἴσως· μάλιστα δὲ οὖν ἠδίκησαν. τί δαί; οὐχὶ καὶ τοὺς ἰδίους προφήτας ἀπέκτειναν, καὶ ἐλιθοβόλησαν, οὓς καὶ πάντων μάλιστα ἐτίμων; ἀλλὰ μὴν τοῦτο οὐκ ἀληθείας ἦν ἔχεται διὰ τὸ προαίρετον. οὐκ ἄρα παραμυθία μόνον ὅτι τοῖς πειρασμοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπιμονὴν τοῦ μὴ νομίζειν ὅτι δι' ἀλήθειαν τοῦτο πάσχουσι, καὶ ἀφ' ὧν πάσχουσι θαρρεῖσθαι. καὶ ἡμᾶς, φησιν, ἐκδιωξάντων. καὶ ἡμᾶς, φησι, μυρία δι' ἃ πεποιήκασιν. καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα σωθῶσι. πᾶσιν ἀνθρώποις, φησὶ, ἐναντίων. πῶς; ἡ γὰρ τῆς οἰκουμένης ἅπασα λαλῆσαι, ὅτι δὲ κωλύουσι, κοινὸν τῶν οἰκουμένης εἰσὶν ἐχθροί. Χριστὸν ἐφάνησαν, τὸν προφήτας, Θεὸν υἱοποιούσης, κοινοὶ τῆς οἰκουμένης εἰσὶν ἐχθροί, ἡμᾶς ἐλαύνουσι τοὺς ὑπὲρ σωτηρίας παραμυθουμένους· πῶς γάρ καὶ εἰς ὑμᾶς θαυμαστὸν ἐπιδείξαντο, ὅπερ καὶ ὁ τῆς Ἰουδαίας κωλυόντων ἡμᾶς, φησι, τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα σωθῶσι. βασανίσας ἄρα ὅτι ὁ τῶν πάντων ἐμποδίζει σωτηρίαν. εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε. ἔφθασε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος. ὁπόταν θαῦμα ἔσται οἷα τὰ προτερα· ὁπόταν ἐπαινοῦσι, ὁπόταν πέρας· ἀλλ' ἕως ἐφίσταται ἡ ὀργή. πόθεν δῆλον; ἀπὸ τούτου, ἀφ' οὗ προεφήτευσεν ὁ Χριστός. οὐ γὰρ τὸ μέσον ἔχει παραμυθίαν ὁ χρόνος τῶν θλίψεων λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ὁ τοὺς θλίβοντας ἀκοῦσαι πεπωρωμένους. εἰ δὲ ἀναβολὴν λύτης, παραμυθοῦ· μηκέτι ἀναιτίους αὐτούς. μᾶλλον δὲ καὶ τὴν ἀναβολὴν σεσοφισμένου παρ' ἐμοῦ, ὀργὴ, φησὶ, πάλαι ὀφειλομένη καὶ προσμισμένου

Οι διδάσκαλοι οὗτοι" ἐπαχθεῖς χρὴ λογίζεσθαι τῇ Εἰς σωτηρίαν τῇ μαθητῇ σου πιστούτων. Εἰ γὰρ ὁ μακάριος Ιακώβ νυκτὸς ᾗ ἡμέρας κατεκόπτετο ἐν τῇ τοιμενίων φυλακῇ, πολλῷ μᾶλλον Ⓦ ταῖς ψυχαῖς ἐμπεπιστευμένοις, καὶ ὑπὲρ μυρίους ὄντας ᾗ, καὶ βύπλεις, πανταχοῦ ταῖς ποιμνίοις, τοῖς ἐν ὀρεσι μόνοις, τῇ σωτηρίᾳ τῶν μαθητευομένων, ᾗ τῇ ἐκείθεν δόξῃ γεωμένῃ τῷ Θεῷ. ὅρα γοῦν πῶς ᾗ ὁ Παῦλος κήρυξ ᾗ ἀπόστολος ὢν τῆς οἰκουμένης, ᾗ τοιαύτῃ τιμῇ ἐπομπρημένος, εἰργάζετο ταῖς χερσὶ τοῖς ὃ μὴ ὑπενεγκοῦσι τὸν μαθητευομένους. μνημονεύετε γὰρ, φησιν, ἀδελφοὶ, Ⓦ κόπου ἡμῶν ᾗ τοῦ μόχθου. ὅπου τοίνυν λαβεῖν, ὅτι διὰ μέσου ὁ βάρμου εἴη, ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι· ὅπερ ἐστὶ τῇ τοῖς Κορινθίοις φησίν· Οὐκ οἴδατε ὅτι Ⓓ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; ὅτου ᾗ ὁ Χριστὸς διέταξε τοῦτο ὃ τοῖς εὐαγγελίοις ζῆν. "Ἀλλ' ἐγὼ, φησι, οὐκ ἠθέλησα, ἀλλ' ἐσκόπουν. ᾗ οὐχ ἁπλῶς εἰργάζετο, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ἀσφαλείας. ἐστὶ ὅρα πάλιν φησι. μνημονεύετε γὰρ· οὐκ εἶπε, ταῖς εὐεργεσίας ταῖς παρ' ἐμοῦ, ἀλλά, Ⓦ κόπου ἡμῶν ᾗ Ⓦ μόχθου. νύκτος καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς ὃ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν, ὅτως ἐκηρύξαμεν Εἰς ὑμᾶς ὃ βαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. Κορινθίοις ᾗ ἑτέρᾳ φησι· Ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνιον εἰς τὸ ὑμῶν διακονίαν. καίτοι ᾗ ἐκεῖ εἰργάζετο· ἀλλ' οὐκ ἠνέσχετο τούτου, ἀλλ' ἑτέρωθεν ἔθνεσι πλουσιώτερον, ὡς δῆθεν εἰ ἔλεγεν· ὅτι παρ' ἑτέρων ἐτερόφιλον ὑμῖν ὑπηρετῶν. τὸ τοιοῦτο ᾗ οὐχ ὅτως, ἀλλά τι; καλῶς ἐστὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι. καὶ ἐκεῖ φησι· Καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς ἐστερηθείς, ὑστέρησα οὐδενός, καὶ, Ἐλάβον ὀψώνιον πρὸς τὸ ὑμῶν διακονίαν. τὸ τοιοῦτο ᾗ διέκρινεν τὸ πενία ὅτῳ τοῦ ἀνδρὸς [, ἐκεῖ ᾗ οὐχ ὅτω]. δηλῶ τοίνυν συνεχῶς αὐτοῖς πολλαχόθεν μαρτυρῶν. ὑμεῖς γὰρ, φησι, μάρτυρες ᾗ ὁ Θεὸς, ἀξιόπιστον ποιῶν Ⓦ λόγον, καίτοι πλησίον, ὃ αὐτὸν μάλιστα ἐπληροφόρει. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἄδηλον τοῖς ἀγνοοῦσι, τοῦτο ᾗ πᾶσι λοιπὸν ἀναμφίβολον. ᾗ μὴ θαυμάσῃς. οἶδε γὰρ ἔβλεπεν, ὅτι Παῦλος ἰῶ ὁ τοιοῦτα λέγων· ἀλλ' ἐκ πολλοῦ τοῦ πιστότος βούλεται αὐτοῖς πληροφορῆσ. δηλῶ τοῦτό φησιν, ὑμεῖς μάρτυρες ᾗ ὁ Θεὸς, ὡς ὁσίως ᾗ δικαίως ᾗ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν. ἴδοι αὐτοῖς πάλιν ἐπαινεῖ. δηλῶ τοῦτο τοιοῦτα τοσοῦτόν, ἃ ἰῶ ἐκεῖνα αὐτοὺς σῶσαι. "συλλογίζεται γὰρ, ὅτι ὁ τοιαῦτα κατασκάπτων ᾗ μὴ λαβὼν, πολλῷ μᾶλλον νῦν. ὡς ὁσίως ᾗ δικαίως ᾗ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν, καθάπερ οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ, παρακαλοῦντες ὑμᾶς, ᾗ παραμυθούμενοι. μᾶλλον ὃ τῆς "ἀφάτου Φῆς εἶπεν, τοιοῦτα ὃ τῆς ἀγάπης φησὶν· ὃ ᾗ μᾶλλον ἰῶ ἢ τῆς προσταισίας. ᾗ τῷ αὐτοῦ ὃ εἰρηκέναι· ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ, παρακαλοῦντες ὑμᾶς, ᾗ παραμυθούμενοι, ἐστὶ μαρτυρόμενοι εἰς ὃ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὸν ἑαυτοῦ βασιλείαν ᾗ δόξαν. ὅτι εἶπε, ᾗ διαμαρτυρόμενοι, τοῦτο πατέρων μέμνηται, δῆλον ὅτι εἰ ἐστὶ διεμαρτυρόμεθα, ἀλλὰ τοῦτο οὐ σφοδρῶς, ἀλλ' ὡς πατέρες. ἕνα ἕκαστον ὑμῶν. βαβαί, τοσούτῳ πλήθει μηδένα παρελιπεῖν, μὴ μικρὸν, μὴ μέγαν, μὴ πλούσιον, μὴ πένητα. παρακαλοῦντες πρὸς τί εἶπε; πρὸς ὃ φέρειν πάντα. ᾗ παραμυθούμενοι, ᾗ διαμαρτυρόμενοι. παρακαλοῦντες, οὐκ ἄρα δόξαν ἐζήτουν· ᾗ διαμαρτυρόμενοι, οὐκ ἄρα ἐσκολάκευον. Εἰς ὃ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς Εἰς τὸν αὐτοῦ βασιλείαν ᾗ δόξαν. ὅρα πάλιν πῶς διηνεκῶς, ᾗ διδάσκει, ᾗ παραμυθεῖται. Εἰ γὰρ Εἰς βασιλείαν ἐκάλεσε, πάντα δεῖ φέρειν. παρακαλῶμεν οὐχ ἵνα ἡμῖν χαρίσηταί τι, ἀλλ' ἵ' ὑπερτύχητε τῆς βασιλείας τῶν ἔργων.

13 "Διὰ τοῦτο ᾗ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς

α Θεσ. β. 9. α Κορ. θ. 13.

β Κορ. ια. κθ.

β Κορ. ια. κθ.

κ. ἐπαχθῆς χρὴ ποιεῖν

χ Κύριε Θ

χ. ἀλλ' αὐτὸς οὐκ ἠθέλησε. τοῦτο γὰρ ὃ τὸ, ὡς ἐχρῆν μὲν τοῦτο ποιεῖ· ἀλλ' ἐργάζετο ᾗ ἐκοπία· ᾗ ἀδιαλείπτως τοῦτο ποιεῖ,

κ. ὁ γὰρ ὁσίως ᾗ δικαίως, φησὶν, ἐκεῖ κατασκάπτων

χ. εὐαγγελίου

χ. Διὰ

ποιᾶι, μηδὲν μέγα δόξη ποιῆι. ὅταν μὲν γὰρ μὴ ἡ φιλία, ϗ ὀκνεῖ ζόμεθα τὰς ὑστερήσεις, ϗ τὰς μικρὰς ἐπαίρομεν· ὅταν δὲ φιλία ᾖ, ϗ κρύπτομεν αὐτὰς, ϗ τὰς μεγάλας μικρὰς βουλόμεθα δεικνύναι, ἵνα μὴ δόξωμεν ὀφειλέτην ἔχειν Θν φίλον, ἀλλ' αὐτὸν αὐτῷ ὀφειλέτην εἶναι τῇ· τὸ γὰρ ὀφειλέτην ἔχειν αὐτόν. οἶδα ὅτι οὐδὲ σεσιᾶσιν ⓐ πολλοὶ ὃ λεγόμενον. ὃ ὃ αἴτιον, τὸν τῆς ἁγάπης ἀφαλέγμενοι Θν οὐκ ἐθέλουσιν οἰκεῖον τινα. ὥσπερ οὖν εἴ τις περὶ τινὸς ἔλεγεν φυτὸν εἰς Ινδίας πεπεμμένον, ὃ μηδεὶς μηδὲ πῶποτε ἔλαβεν, οὐκ ἂν ἴσχυσεν ὁ λόγος πεῖσαι, κἂν εἰ μυρία εἶπεν· ὅτω ϗ νῦν ὅσα αὐ εἴπω, εἰκῇ ἐρῶ. οὐδεὶς γὰρ δύναται ἰδεῖν. εἰ οὐρανῷ πεφύτευται τοῦτο ὃ φυτόν, κλάδους ἔχει οὐ μυρίας βεβομβύους, ἀλλὰ βίου εὐαρέστου πολλῷ τύπον ἡδίω. ποῖον βούλει εἰπεῖν ἡδονὴν; τὴν αἰσχρὰν; τὴν σεμνὴν; ἀλλὰ πάσας ὑπερβάλλει ἡ τῆς φιλίας, κἂν τὸ τῆς μέθης εἴπῃς. τοῦτο γὰρ πρόσκαιρες ἔχει· φίλος δὲ οὐδέποτε, ἕως αὐ ἦ φίλος, ἀλλὰ μᾶλλον αὔξεται ἡ ἐπιθυμία, ϗ χάρις οὐδέποτε ἡ τοιαύτη λαμβάνει ἡδονή. ϗ τῆς πρώτης ζωῆς ὁ φίλος ἡδύτερος. πολλοὶ γοῦν μὴ τὴν τοῦ φίλου τελευτὴν οὐκ ἠνέξαντο ζῆσαι λοιπόν. μὴ φίλου ϗ ὑπερβολὴν ἧς ἔδειξαν ἀνέγκοι· χωρὶς δὲ φίλου οὐδὲ τὴν αὐτοῦ οἰκῆσαι ἔλαττον ἄν. μὴ φίλου, δὲ πενία φορητόν· τοῦτο δὲ ἄνθρωπος, ϗ ὑγιὰ, ϗ πλοῦτος ἀφόρητον. ὁ δίοδος ἄλλοι ἑαυτοῦ ἔχει. ἀποπίπτομεν ὅπου ἀνάγκαμεν ὅπου πάθημάτος εἰσῆν. ἢ γὰρ αὐ ἐγκώμια ὅτι πολλῷ ἐλάττονα τοῦ δίοντος ϗ εἰρηνικά. ϗ ταῦτα μὲν εἰρήσθω. πάθος δὲ θεοῦ τοσοῦτος μισθὸς τῆς φιλίας, ὅσος οὐδὲ ἐστιν εἰπεῖν. μισθὸν ἡμῖν δίδωσιν, ἵνα φιλῶμεν ἀλλήλους. φίλει γὰρ, φησι, ϗ λάβε μισθόν, χάρις οὗ μισθὸν ὀφείλομεν πράγματος. δεῖξαι, φησι, ϗ λάβε μισθόν, χάρις δὲ μισθὸν ὀφείλομεν. ὅτι αὐτοῦμεν τὰ ἀγαθὰ, χάρις οὗ αἰτεῖς, φησι, λάβε μισθόν. νῆστευσον, ϗ λάβε μισθόν. γηροῦ εὐαρέστως, ϗ λάβε μισθόν, κἂν μισθὸν ὀφείλων. ἀλλ' ὥσπερ ⓐ πατήρ, ὅταν εὐαρέστους ποιήσωσι τοὺς παῖδας, τότε ϗ αὐτοῖς μισθὸν δίδασιν (ὀφειλέται γὰρ εἰσὶν, ὅτι αὐτοὺς εἰς ἡδονὴν κατέστησαν) οὕτω ϗ ὁ Θεός. μισθόν, φησι, λάβε, δι' ἐναρέτους γὰρ ἡμᾶς ὑφεκάμεις Θν πατέρα, ϗ τούτου σοι ὀφείλω μισθόν. δι' ὃ κακὸς, σκέπτ· πρόξενός γὰρ Θν γεγόνασιν. μὴ δὴ πρόξενον Θν Θεὸν, ἀλλ' ὑφεκάμωμεν, ἵνα τύχωμεν τῆς βασιλείας τοῦ εὐαρεστῆσαι ἐν Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. γ. 9 ΜΝΗΜΟΝΕΥΕΤΕ ΓΑΡ, ΑΔΕΛΦΟΙ, ΤΟΝ κόπον ἡμῶν ϗ Θν μόχθον. νυκτὸς γὰρ ϗ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν, ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. 10 Ὑμεῖς μάρτυρες ϗ ὁ Θεὸς, ὡς ὁσίως ϗ δικαίως ϗ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν,

11 Καθάπερ οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν (ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ) παρακαλοῦντες ὑμᾶς ϗ παραμυθούμενοι, 12 ϗ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν ϗ δόξαν.

Εἴπωμεν τ φιλίας πόσων ἔχῃ τὸ ἡδονῶν. χαίνω ὁρᾷς αὐτὸ ἡ δέχεται, συμπλέκω συμπλοκὴν αὐτῷ ἵνα ἔχῃ τ ψυχὴ ἄῤῥηκτον ἔχουσαν τ ἡδονήν. καὶ εἰκαμνοδὴ μόνον αὐτῶν, δέχεσθαι τῇ δέξει ἡ ἀφεστερῆσθαι. ὥστε τ φίλων λέγω τ γνησίων, τ ὁμοψύχων, τ αἰρεμόνων ἡ ὑπερβαλλόντων, τ θερμῶς φιλούντων. μὴ μοι τοὺς ἁπλῶς φιλεῖν δοκοῦντας ἐποιοῦντες, ἡ κοινωνοὺς τ τραπέζης, ἢ ἀπὸ συγγενείας φίλους, νομίζετε λέγειν ἐλέγχω. εἴ τις ἔχει φίλον οἷς λέγω, ὑπογράφω ῥήματα. καὶ ἴδῃ τοῦτο καθ' ἑκάστην ἡμέραν, οὐκ ἐμπίπλαται· ταῦτα αὐτῷ ἐπιδύεται, ἄνδρ ἑαυτῷ. οἶδα ἐγὼ ἵνα, ὃς ὑπὲρ φίλου τοὺς ἁγίους λύσας παρακαλῶ, παρεκάλει ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτῶν, ἡ τὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ. τοσοῦτόν ὅτι φίλος ἀγαθὸς, ὡς ἢ τόπους ἡ χρόνους φιλεῖσθαι δι' αὐτόν. καθάπερ γὰρ τὰ λαμπρὰ τ σωμάτων δόξης ἀπορρὴ εἰς τοὺς πλησίον τόπους, ὅταν ἢ φίλοι, οἷς ἂν παρεγκλίνωσι τόπους, τὸν ἑαυτῶν χαρὶν ἀφιᾶσι. ἡ πολλάκις χωρεῖς φίλων ὑπερβάντες τοὺς τόπους ἐκείνους, ἐδακρύσαμεν τ ἡμερῶν διαμνησθέντες, ὃν αὐτοὶ συνεγενόμεθα, ἡ ἐσπαράξαμεν. οὐκ ἐπὶ τῷ λέγω παρέχοντας τὸν ἡδονὸν ὅσον ἐστὶ θεῖναι· πρεσβεύσα φίλων· μόνοι ἢ τοῦτο ἔχοντες ἴσασι. ἢ χρῆν αἰτῆσαι, ἡ χρῆν λαβεῖν αὐτοπόθητος παρὰ φίλων ἦν. ὅταν ἡμῶν ὑπερπατῶσι, τότε αὐτοῖς χρῆν ἴσμεν· ὅταν ἢ ἀκούσωσι, τότε ἀλύομεν. οὐδὲν ἔχομεν ὅπερ μὴ ἐκείνοις δεῖ. πάντων πολλάκις τ ὀφθαλμῶν καταφερομένων, δι' ἐκείνους ἡ βουλόμεθα ἀπλῆναι ὀπτῆναι. ἡ τ φωτὸς ἐκείνοις πορθεῖσθαι. ἡ γὰρ ὄντως ἡ τ φωτὸς αὐτὸ πορθούσης φίλος· ἢ γνήσιον λέγω. ἡ μὴ θαυμάσῃς. βέλτιον γὰρ ἡμῖν ἐκκαθῆναι ἢ ἥλιον, ἢ φίλων ἀποστερηθῆναι. βέλτιον ὀφθαλμὸν ἐξελεῖν, ἢ φίλων εἶναι χωρίς. ἢ πῶς, ἐμὲ λέγω. ὅτι πολλοὶ ἢ ἡλίου ὁρᾶσθε· ὁ ἐν τούτῳ εἰσὶ, φίλων ἢ βιωτεύοντες, οὐδὲ αὐ ὁ ἡλίου ἥδιστον. ὥστε φίλων λέγω τ πνευματικῶν, τ οὐδὲν προτιμώτων φιλίας. τοιοῦτος Παῦλος ἦν, ἢ τὸν ψυχὴν πάσης ἥδιον αὐτῷ, ἡ μὴ αἰτηθείς, ἡ εἰς γέενναν πάσης αὐ ἀπενεχθεὶς. ὅταν χρὴ φιλῆσαι παρρησίαν. βούλομαι τοῦτο ἐνεργῆσαι φιλίας. παρὰς καὶ ἡμεῖς ὑπερβαίνοντες φίλους, φίλοι ἢ τ Χριστοῦ. μὴ γὰρ μοι τοῦτο πῶς εἴπῃς, ἐπ μὲν τ ἄλλων ἡ τῶν ἀπόντων ἔκαλεῖ· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐποίησεν ὅτε τ ἀποστόλων, ἡ λέγων σὺν κορυφαίοις, ἀλλ' οὐ σὺν σοὶ πᾶσι θυμοῦται Πέτρον ἰω, φησὶν, ἡ ψυχὴ ἡ καρδία μία· ἡ σὺν ἑνὶς πᾶσι τοῖς ἀρχόντων ἔλεγεν ἴδιον εἶναι). ἡ διεδίδοτο ἑκάστῳ, καθότι ἀν ἕκαστος χρείαν ἔχῃ. οὐκ ἰω τοῦτο ὅ ἐμόν, ἡ ὅ σόν. τοῦτο ἔστι φιλία, ἵνα μὴ τὰ αὐτοῦ ἑαυτῷ τις νομίζῃ, ἀλλὰ ἢ τὰ πλησίον· τὰ ἢ αὐτοῦ, ἀλλότρια· ἵνα οὕτω φρονῶμεν τῆς ἐκείνου ψυχῆς, ὡς τῆς ἑαυτῶν· καὶ ἥδιον ὁμοίως τὸν αὐτὸν ὀφθῆναι ὑπὲρ ἑτέρου δεικνύμενον. καὶ πῶς δυνατόν, φησὶ, τοιοῦτον διαμεῖναι; ναὶ, ἡ δυνατὸν, ὅταν μὴ βουλώμεθα. ὡς εἰ ἐβουλόμεθα, ἡ σφόδρα δυνατόν· εἰ γὰρ μὴ δυνατὸν ἰω, οὐδ' ἂν ἐπέταξεν ὁ Χριστὸς, οὐκ ἂν τοσοῦτον ἔδει ἀγάπης διελέχθη. μέγα φιλία· ἡ πόσον μέγα, οὐδεὶς ἂν δύναιτο μαθεῖν, ἕως τις ἀνδρωθῇ λόγος, πλὴν τῆς πείρας αὐτῆς. τοῦτο τοὺς αἱρέσεις εἰργάσατο· τῶν σὺν ἑλλείψεως ἐπὶ ποιᾷ ἐλλείψεως εἰσί). ὁ φιλῶν οὐκ ὑπερπέπεται βλέπειν, οὐδὲ ἀρχήν, ἀλλὰ χρῆν ἔχει μᾶλλον ἀχθόμενος ἢ ὑπερορώμενος· χαρίζεσθαι βούλεται μᾶλλον, ἡ χρῆν λαμβάνειν. φιλῶ γὰρ ἢ οὐκ ἐμπλήσας αὐτὸν τοῦ ὑπερῆμαι, οὕτω διέκειται. ὑχ ὕστως ὁ πάχων τέρπεται, ὡς ὁ πεινῶν. βούλεται γὰρ κατέχειν αὐτοῦ μᾶλλον, ἡ ὀφέλειν αὐτῷ· μᾶλλον ἢ καὶ ὀφέλειν αὐτῷ βούλεται, ἡ ὀφειλέτην αὐτοῦ ἔχειν. ἢ βούλεται χαρίζεσθαι, ἡ ὑ βούλεται δοκεῖν χαρίζεσθαι, ἀλλ' ὀφειλέτην αὐτὸν εἶναι). πολλὰ πολλοὺς ὑμῶν ἀγνοεῖν οἶμαι ἃ ἐγὼ νῦν ὑπὲρ αὐτῶν πάλιν εἶπον. ἢ ἀρχὴν βούλεται διεργασίας, ἡ μὴ δοῦναι ἀρχὴν, ἀλλ' ἀποδιδόναι· ὅπερ ἡ ὁ Θεὸς ἐποίησεν ὅτε τ ἀνθρώπων. ἔμοιγε ἢ ἐμοὶ χρείζεσθαι χαρὶν ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα μὴ δόξῃ χαρίζεσθαι, ἀλλ' ὀφείλειν ἡμῖν, παρεκάλεσε τ Ἀβραὰμ δοῦναι ἢ ἐμοὶ αὐτὸν, ἵνα μᾶλλον πεισθῇ,

Περὶ ἀ. λε.

ἀνυμία

χ. αὐτοῦ

ςιλόμβοι πες ὅμως ἐσὺν σὺ ὑμεῖν πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς. ἢ οὐκ εἶπον ὅλι ἡμεῖς ἀθυμήσαμεν, σοὶ ὅλι οὐκ ἀπελαύσαμεν τιμῆς, ὅταν ἰῶ ἀνιδίζοντας αὐτούς· ἀλλ', οὐκ ἐζητήσαμεν. ⓐ τοίνυν, δεῖν ζητῆσαι, μὴ ζητήσαντες, ἢ τὸ κηρύγματος τῦτο ἀπαιτοῦντος, πῶς δόξης ἔτυχεν ὑμᾶς ἀπόλυμεν; καίτοιγε εἰ καὶ ἐζητήσαμεν, σοὶ ὕτως ἰῶ ἔγκλημα. εἰκὸς γὰρ ἦν τῶ Θεσσ. τοὺς μὲ δεχομένους ἀποκαλύπτειν, ὡσανεὶ ἀπὸ τῦ ὁμοίου καὶ ἡμᾶς τοιῦτους, πολλῆς ἀπολαύσαι τιμῆς. ἀλλ' ἐκ τοιαύτης ὑμᾶς σοὶ τούτων τοὺς ἀπόλυμεν, ἵνα καὶ τὴν ἐλπίδα ἀμφοτέρωθεν σώσωμεν. ἢ οὐκ ἔνι εἰπεῖν ὅλι τοὺς μὲν ὑμᾶς ὕτω, τοὺς δ' ἑτέρους οὐχ ὕτως· ὕτω γὰρ ἡ Κορινθίοις γράφων ἔλεγε· Ἀνέχεσθε γάρ, εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις ὑμᾶς εἰς πρόσωπον δέρει· τὴν πάλιν, Ἡ μὲν παρουσία τῦ σώματος ἀσθενὴς, ὁ δὲ λόγος ἐξουθενημένος. ἢ πάλιν, Χαίρουσι ὅτι τῇ ἀδικίᾳ ταύτῃ, δίκαιοι γάρ εἰσι, ὅτι σφόδρα ταπεινοὶ ἰῶ ἀπὸ τῦ πολλὰ παθεῖν. ὁ τοίνυν ἢ ἡμεῖς τοιαῦτα χρήματα φησὶ δ', δυνάμενος ὁ βαρεῖν εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολος.

β Κορ. ια. κ.

β Κορ. ι. ι.

β. Κορ. ιβ. γ.

χ. πατεῖν.

7 Ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἂν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα·

8 Οὕτως ἱμειρόμενοι ὑμῶν, εὐδοκήσαμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἢ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. Ἀλλ' ἐγενήθημεν, φησὶ, ἤπιοι, τυτέστιν, οὐδὲν φορτικοὶ, οὐδὲ ἀπαρδεῖς, οὐδὲ βαρύ, οὐδὲ κόμπον ἔχοντες ἐπεδειξάμεθα· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ὑμῶν τοιῦτόν ἐστι, ὡς αἱ εἶποι τις, ἐξ ὑμῶν; οὐχὶ τὴν ἀφ' ἑαυτῶν λαβόντες λῆξιν, ὡς ἰαὶ τροφὸς, φησὶ, θάλπῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα· ὕτω δὴ ⓑ διδάσκαλοι εἰσὶν ὑμῶν. τροφὸς καλεῖται, ἵνα δόξῃς τυχὸν τὰ χρήματα αὐτοῖς ἀφαιρεῖσθαι τῶν παίδων τῶν μικρῶν; μὴ βαρέα αὐτοῖς ἐστι, ἐ φορτικὸν; οὐχὶ μᾶλλον τὸ μητρῷον αὐτοῖς περισώζει; ἐν ᾧ τὸ φιλοστοργίαν δίκαιον. ὕτω, φησὶν, ἱμειρόμενοι ὑμῶν, τυτέστιν, ἐπιθυμοῦντες, ὕτως ὑμῖν παρεσκευάσθημεν, φησὶν, ὥστε οὐ μόνον ἐθελήσαι, ἀλλ' εἰ δεῖ καὶ τὰς ψυχὰς μεταδοῦναι, οὐκ ἂν ἀρνησάμεθα. τῦτο ἴσον εἶπε μοι, αἱ θερμότητος ἕνεκα καὶ τῆς εὐνοίας ἐ τῆς ὕτως ἀρέσντος, ὡς τὸν εἶπεῖν· εὐδοκήσαμεν, φησὶ, μεταδοῦναι ὑμῖν, οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἢ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς· ὥστε τῦτο μέγα σημεῖον. καὶ τί τὸ κέρδος; ἀπὸ μὲν γὰρ τῦ εὐαγγελίου κέρδος· τί δὲ τὸ ψυχὰς δοῦναι; καὶ σφόδρα δυσκολίαι μέγαι ἐνεῖναι. οὐ γὰρ ὅτι ἁπλῶς ἐκπῦξαι, ἢ ψυχὰς δοῦναι ἀκριβῶς μὲν γὰρ ἐλάχιστα τῶν ἢ πλείστας δυσκολίας ἰῶ ἐκκλίναι, φησὶν, ἐστὶν ὅλως, ἢ τὰς ψυχὰς δοῦναι ὑμᾶς καὶ σώσαι. ἐπεὶ δὲ ἐπῆκτο ἢ ἐπαινῆ, διὰ τῦτο λέγει, ὅτι οὐ χρήματα ζητοῦντες, οὐ κολακεύοντες ὑμᾶς, οὐ δόξης ἐφιέμενοι, τῦτο ἐπῆκται. ὑμεῖς γάρ. Εἰ πολλὰ ἦσαν ἃ θλίβοντας, καὶ ὡς δόξης ἴδιοι αὐτοὺς ἐπαινεθῆναι καὶ θαυμασθῆναι ὡς ἱερέας ὄντας ἡμᾶς, εἰ μὴ ἐπαίνου τοιῦτον. διὰ τῦτο ἀπεκρυπτόμεθα τὴν τοιαύτην, τὸν κίνδυνον λέγει. καὶ πάλιν, ἵνα μὴ νομισθῇ διὰ τοιαύτην κλοπὴν λέγειν, ὡς καμόντων γὰρ αὐτῶν, καὶ ὀφείλοντι μισθὸν παρ' αὐτῶν, ὑπὲρ τῦτο ἐξ ὧν εἶπον τὸν κίνδυνον, ἐπήγαγε· ὕτω ἀγαπητοὶ ἡμῖν γεγένησθε, ὅλως ὅτι ἀπὸ τέτων τῶν ψυχαγωγικῶν ἀνθρώπων ἐδούλωμεν, ὅτι σφόδρα ὑμῖν προσεκείμεθα. ὃ μὲν εἶπεν εὐαγγέλιον, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκέλευσε, καὶ κατηγγέλλομεν· τοσῦτον ὑμᾶς φιλοῦμεν, ὅτι ἐδόκει, καὶ τὰς ψυχὰς ἀπεδώκαμεν.

χ. ναίσιον.

Οὕτως ὡς φιλῶν ⓒ φιλοῦμεν ἀλλήλους, ἐὰν ἢ τὰς ψυχὰς αὐτῶν θῇ, ἐ δυνάμενος μὴ κωλῦσαι. ΗΘΙΚΟΝ

πολλὰ αὐτὸν θῇ· ἀλλ' ὡσαύτως ἐκτενεχθῆναι τοιαύτη δόσει. οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν τῆς τοιαύτης ἀγάπης ἀνθρώπινον μεῖζον. διὸ οὐδὲν οὐκ ἂν λυπήσει συμπεσεῖται. ὕτως φίλος πιστὸς, φιλανθρωπίαν ζωῆς ἀπεῖναι φίλος πιστὸς, ἀνείκητος κτῆμα. τί γὰρ οὐκ ἂν ἐργάσαιτο φίλος γνήσιος; πόσων μὲν οὖν ἂν ἐμποδίων κλοπὴν πόσων ἢ ὠφέλησε; πόσων ἢ ἀσφάλισε; καὶ μυρίους θησαυροὺς εἶπεν, οὐδὲν αὐτῆς γνήσιον φίλον. ἢ τὰ αὐτὸς ποιῆσει

ὁρᾷς πῶς πάλιν ὁ παῦλος ἀπαιτήσει τῷ Θεῷ; λαλήσαι πρὸς ὑμᾶς ὁ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. οὐκ ἔστι, φησὶν, εἰπεῖν, ὅτι ἐκφοβῶ ἐκπλαγῶμεν, ἐν ταύτῃ ἡ οὐ. ἴστε γὰρ ὑμεῖς ὅσος ὁ κίνδυνος, ἡνίκα ὅσης ἀγωνίας ἐγεμόμεθα πρὸς ὑμᾶς. ὅπερ καὶ πρὸς Κορινθίους φησὶ γράφων· Οὐκ ἐν ἁπλότητι, καὶ ἐν πόνῳ, καὶ ἐν φόβῳ, καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς. * Κορ. β. γ.

3 Ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης, οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας, οὔτε ἐν δόλῳ·

4 Ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν.

Ὁρᾷς ὅτι ἵνα ἕλῃ, ἀπὸ τῆς ἐναντίας αὐτῶν ποιᾶται τεκμήριον τὸ θεῖον εἶναι τὸ κήρυγμα; ἐν γὰρ ἀνθρώποις, εἰ μὴ τοῦτο ἦν, εἰ ἀπάτη ἦν, τοσούτους κινδύνους οὐκ ἐμείναμεν ἄν, οὐδὲ ἀναπεύσας διδόντας ἡμῖν. τί ποτ' οὖν ἐστιν; εἰ μή τις ἡμῖν μηνύσει τὰ μηδέποτε ἀληθῆ, εἰ μὴ ἐπεπείσμεθα ὅλοι ἀληθῆ, οὐκ ἂν τοσούτοις περιέπεσον παθήμασιν. πῆς γὰρ οὐκ ἔλειπε τοῦ τοιούτου πόνου τὸν ἀναίσθητον, τὸν βίον εὐαγώνιστον ζητοῦντα, τὸν κινδύνων τιμητὴν; τίνα γὰρ ἂν πείσαιμεν; αὐτοὶ γὰρ ταῦτα οὐκ ἐμάθομεν παρ' ἑτέρου, ἀλλ' ὅτε οὐδὲ διδάσκαλος ὤφθη τὸν κινδύνων; ἀλλ' οὐκ ὑμεῖς τοῦτο πεπόνθατε. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν, τουτέστιν, ἡ διδαχή, οὐκ ἐκ πλάνης. οὐκ ἔστι δόλος, φησὶ, τὸ κήρυγμα, οὐδὲ ἀπάτη, ἵνα σώσωμεν. οὐκ ἔστι γὰρ μυσαρὸν πρόσχημα, οὗ χάριν ἡ μάχαιρα. ὅτι γὰρ οὐκ ἐξ ἀκαθαρσίας. ὅτι οὐ δόλῳ, ὅτι οὐ βαπτίσασί τινι, ὅπερ ὁ Θωυδᾶς ἐποίησεν· ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ὁρᾷς, ὅλη οὐκ ἔστι κενοδοξία· ἀλλὰ τῷ Θεῷ, φησὶ, τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. ὑδὶ πρὸς ἀρέσκειαν ἀνθρώπων προσέπεμψε, φησὶ. πῶς γὰρ ἔσχεν ταῦτα ἀνθ' ἑαυτοῦ δοῦναι; ἔπειτα ἐπαινέσας αὐτὸν, τῷ λέγειν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις θέλοντες ἀρέσαι, ὅτι ταῖς πολλαῖς ἀνθρώπων θλίψεσιν ἡμᾶς, ἐπήγαγε· ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. ὡς εἰ ἔλεγε, εἰ μὴ εἶδε πόντος ἀπηλλαγμένους βιωτικοῦ, οὐκ ἂν ἡμᾶς εἵλετο. καθὼς οὖν ἐδοκίμασε, τοιοῦτοι καὶ λαλοῦμεν. δεδοκιμάσμεθά, φησι, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· τουτέστιν, ἡμᾶς ἐδοκίμασε καὶ σύστησε θύσι τὸ εὐαγγέλιον. ὡς οὖν δόκιμοι ἐφάνημεν τῷ Θεῷ, οὕτω καὶ λαλοῦμεν. ταύτης τῆς ἀρετῆς τεκμήριον, ὅτι πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. οὐκ ἂν ἦ εἰ ἤμελλον φανεῖσθαι τοῖς ἡμῖν ἴσοις, ὁ Θεὸς ἡμᾶς ἐδοκίμασε. ὃ δή, ἐδοκίμασεν, οὐκ ἀπὸ ταύτης αὐτὸ τῆς, εὗρε δοκίμους καὶ ὀφθῆσαι ἔδει. ἡμεῖς μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ δοκιμάσαι πρόσεσμεν, αὐτὸς δὲ χωρὶς δοκιμῆς. οὐκοῦν οὕτω λαλοῦμεν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν τοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δοκιμασθέντας καὶ πιστευθῆναι ἀξίους τὸ εὐαγγέλιον. καὶ λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, τουτέστιν, οὐ διὰ ὑμᾶς ταῦτα πάντα ποιοῦμεν. ἵνα μὴ εἰς ὑμᾶς ἀναφέρῃ τὸν λόγον, φησὶν· * ἵνα μὴ πρόσληψιν αὐτὸν ἐπήνεσεν, ἵνα μὴ εἰς ὑμᾶς ἀναφέρῃ τὸν λόγον, φησὶν· * Ἰσ. ἐπὶ ἡ ἡ

5 Οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας (ὁ Θεὸς μάρτυς)

6 Οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν, οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι. Οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, φησι, τουτέστιν, οὐκ ἐκολακεύσαμεν, ἵνα δῶσι τὰ ἀπατεῶντα, ἢ βουλοίμεθα καταχεῖν ἡ κερδᾶναι. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅλοι ἐκολακεύσαμεν, ἵνα κερδάνωμεν· οὐδὲ ὅλη χρημάτων ἦκεν ὅλη τοῦτο ἤκουεν. τοῦτο λοιπὸν, ἵνα μὴ δῶσι, αὐτὸν καλῇ μάρτυρας. Εἰ ἐκολακεύσαμεν, ὑμεῖς οἴδατε, φησὶν. ἵνα μὴ ἀδῶσι τοῦ, Εἰ ἔστιν πλεονεξίας, Θεὸν καλῇ μάρτυρα. ὅτι ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, ὅτι ἀφ' ὑμῶν, ὅτι ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι· τουτέστιν, ὅτι ἡμᾶς θλιβόμενοι, καὶ κοπιῶντες, καὶ ἀθροφορούμενοι καὶ εἰ καὶ τοῦτο εἰργασάμεθα, οὐδὲν ἀλλόκοτον ἐποιοῦμεν. εἰ γὰρ καὶ βαπτίσει ἀπο-

στελλόμενοι

ἐξελήλυθε. ὅρα πῶς ὡς θεὸν ἐμφύχως διαλεγόμενος ὁ ἐξελήλυθε, πάλιν. τοῦτο γὰρ ἀπὸ τῆς σφοδρότητος αὐτῶν λέγεται. Εἶτα δηλοῖ ὅτι ὕστερον τὴν πίστιν αὐτῶν σφοδρὰν καὶ ἐνεργῆ ἐπεδείξαντο, ἐπάγει· ὥστε μὴ χρείαν ἡμᾶς ἔχειν λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ θεῖοι ὄντες ἀπαγγέλλουσιν ἐποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς. * οὐ θεμιτὸν οἱονοῦν ἀκοῦσαι θεῖον ὑμῖν, ἀλλὰ τὸν πρόσφατα τὴν τελειότητος τὰ ὑμέτερα κατορθώματα ἢ μὴ πρόσφατος μηδὲ τελειότητος μετειληφόσιν. οὕτω δηλονότι πάντα τὸν λόγον λέγεται τῆς ἀκοῆς. Οὐκοῦν οὐ δυνησόμεθα τὰ ὑμέτερα διηγήσασθαι, εἰς ζῆλον αὐτὸν ἀγαγεῖν ἢ ἴσον. ἀγγέλοις ἐοικότες ἦτε πρὸς ἡμᾶς ἀκούειν, ταῦτα αὐτοὶ μετειληφότες λέγεσι. καίτοιγε πολλαχοῦ ὅτι τοιοῦτοι φύσει ἐστέ. ἀλλ' ἡ ἐπιστολὴ ἐν τούτοις εἰκάσει, ἐν αὐτοῖς κήρυκες εἶσι τῶν ὑπερφυῶν. καίτοι ἀπολιμπανόμενοι, οὐδὲ ὅτε σιγῶσι, ἀλλὰ μετεφθάνουσι. τοιοῦτοις γάρ ἐσμεν οὐκ ἔστιν ἡμῖν λέγεσθαι ἀπιστοῦσιν. πόθεν, ὅπου εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς; ὅτι καθ' ὑμῶν ἔτυφθη, ἀλλ' θανάτου μείζων, ὅτι τούτων οὐδὲν ὑμᾶς ἐβλαπτεν· ἀλλ', ὡς οὐδενὸς γλυκυτέρου, οὕτως ἡμῶν εἴχεσθε· ὡς οὐδὲν παθόντες κακόν, ἀλλ' ὡς μείζονα ἀπολαύσαντες ἀγαθῶν, ὅτως ἡμᾶς ἐδέξασθε μετὰ ταῦτα. δευτέρα γὰρ ἦν εἴσοδος αὕτη. οἳ ἀπῆλθον εἰς Βέροιαν, ἐδιώχθησαν. ἐν μετὰ ταῦτα ἐλθόντας αὐτοὺς ὅτως ἐδέξατο, ὡς τιμηθῶσαι ἐν πρὸ αὐτῶν, ὥστε ἐκ τοῦ ψυχικοῦ αὐτῶν ἔρωτος αὐτῶν ἐπιθυμῆσαι. τὸ οὖν, ὅπου εἴσοδον ἔσχομεν, συμπεπλεγμένον ὅτι καὶ τούτων γάρ, ἐξ αὐτῶν ἔχει ἐγκώμιον. ἀλλ' αὖθις τὸν ἔπεσφεν εἰς τὸ αὐτῶν. καὶ ὡς ἐπεστρέψατε, φησι, πρὸς Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ; τοῦτ' ἐστιν, ὅτι εὐκόλως, οὐ μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος, ὅτι οὐκ ἐδεήθητε πολλῆς μεταμελείας εἰς τὸ δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ. ἐν ταῦτα καὶ παιδεύσειν εἰσάγαγεν, ὅπερ ὅστις ἀμεταμελητότερον λόγον ποιοῦντος. καὶ δοκιμάσει, φησι, ὁ ἐγὼ αὐτὸν ἐκ τῆς οὐρανοῦ (ὃ κτίσει ἐκ τῆς γενέσεως) Ἰησοῦν ῥυόμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης. Ἐ δοκιμάσει φησὶ ὁ ἐγὼ αὐτὸν ἐκ τῆς οὐρανοῦ, ὁ ἐσταυρωμένον, ὁ ἐγερθέντα. διὰ καὶ τοῦτο δηλοῖ ἐπάνω, ὃν κτίσει ἐκ τῆς νεκρῶν. Εἶδες ὁμοῦ πάντα, καὶ τὸν ἀναστάσιν, καὶ τὸν ἀναληψιν, καὶ τὸν δευτέραν παρουσίαν, τὸν κρίσιν, τὸν τῶν δικαίων ἀμοιβὰ πόδοσιν, τὸν τῶν πονηρῶν τιμωρίαν; Ἰησοῦν ῥυόμενον ἡμᾶς, φησιν, ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης. τοῦτο καὶ παιδευτικὸν, καὶ παράκλησις, ἐν τοιοῦτον ἐκείνων. Εἰ γὰρ ἤγειρε τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ οὐρανὸς ἔξει, καὶ ἐκεῖθεν ἐλεύσεται. τοῦτο γὰρ οὕτως ἔχει πιστεύσατε. οὐ γὰρ δὴ εἰ μὴ πιστεύσατε, ζωσαῦτα ἐπάθετε. ἰκανὸν παιδευτικὸν καὶ ταῦτα. Εἰ γὰρ καὶ δώσειεν πάντως οὕτω δίκην, ὅπερ οὖν καὶ ὁ τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ φησιν, ἑτέρωθι καὶ ὑμᾶς ἔξετε παιδευτικὸν οὐ μικρόν. ἄλλως γ', καὶ ἀναβάσει εἶπε ὁ ἐγὼ αὐτὸν ἐκ τῶν οὐρανῶν, δηλῶν ὅτι τὰ μὲν δῶρα ὁ χάρις, τὰ γ' χρεῖα ὁ μόγοις, ὅταν ὁ Χριστὸς ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἔλθῃ. ὅρα πόσης δόξης ἐλπίδος, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς ἠγέρθη, ὅτι ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανούς, ὅτι ἔρχεται κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. β. Θεσσ. α. θ.

35 1 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, κεφ. β.

2 Ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε, ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς ἐν ἀγωνίᾳ πολλῷ.

Μεγάλης μὲν καὶ ταύτης ἀπολογίας· ἀλλ' οὐδὲν ἡμᾶς δυσχερὲς λόγῳ ἐχρησάμεθα. [ἀλλ'] ὅπερ δύο φησὶ, τοῦτο καὶ τοῦτο, ὅτι ἀμφοτέρωθεν δίκαιον τὸ κήρυγμα οἷόν ἐστιν, ἀπό τε τῶν σημείων, ἀπό τε τῆς τῶν κηρυττόντων προαιρέσεως, ἀπό τε τῆς τῶν διηκριβωμένων ἀκριβείας καὶ σοφίας. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, φησι, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονε· τοῦτ' ἐστιν, οὐκ ἀνεθέμεθα, οὐδὲ ἡ τυχοῦσα. ἀπὸ γὰρ κινδύνων ὄντες μεγάλων, καὶ θανάτων, καὶ πληγῶν, οὕτως εἰς κινδύνους εἰσεπέσαμεν. ἀλλὰ προπαθόντες, φησί, καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα τῷ Θεῷ ἡμῶν. χ. ὅπου.

ἐρᾶς

χβ. α. Γεν. ι θ. Ισ. α. ωδεὶ τῦ Νωε ὁ λέγ, Δίκαιος, τέλειος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτῦ ἰῶ Νωε· ἡ ωδεὶ τῦ Ιώβ, ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινὸς, θεοσεβής. τῦτον οὖν φαίνεται, ἡ Δαμιὰ, ὡ ἡ Θεὸς ἐνόμισαι ⓐ Χαλδαῖοι, οὐκ ἐξελεῖν ἰσχύσαν φησὶ γρὶς αὐτῷ ἡ θυγατέρας. Ζῶντα τοίνυν εἰδότες, μήτε καταφρονῶμεν τῆς ἀγχόνης τῆς ἁγίων, μήτε ὃ πολὺ αὐτοῖς ἐπιῤῥίπτωμεν· τῦτο μὲν, ἵνα μὴ ῥᾳθυμῶμεν, ἡ εἰκῇ ζῶμεν· ἐκεῖνο δὲ, ἵνα μὴ πολλοὶ κέρδεις ἐκπέσωμεν. ἀλλὰ ἡ τῶν καλῶν θύεσθαι χαρίεντως ἐθέλωμεν ἡ χρεῶν ὀφείλ, ἡ αὐτοὶ ἐχώμεθα τῆς ἀρετῆς· ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιτυχεῖν τῆς ἐπηγγελμένης ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ. 5 χε. ἐνεργάζομαι.

Λογ. β. 8 ΑΦ' ΥΜΩΝ ΓΑΡ ΕΞΗΧΗΤΑΙ Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ 10
Κυρίε, ὃ μόνοι ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἡ Ἀχαΐᾳ, ἀλλ' ἡ ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς ⓦ Θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἡμᾶς ἔχειν λαλεῖν τι.
9 Αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, ἡ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς ⓦ Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δουλεύειν Θεῷ ζῶντι ἡ ἀληθινῷ, 10 Καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν (ὃν ἤγειρεν 15 ἐκ τῶν νεκρῶν) Ἰησοῦν ⓦ ῥυόμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης. χ ἐνεργεῖται.

Καθάπερ μέλισσαι βύσσης τὴν βύσσιν οὐκ ἐν ἑαυτῷ συγκλείσασαι ἔχῃ, ἀλλὰ πέρρωθεν ἀφίσι, ἡ ⓦ ἀέρα ἀναζεῦσαι τῆς ὀσμῆς, ὅτως εἰσίσι ἡ ταῖς τῶν πλησίον αἰσθήσεσιν· ὅτω δὲ ἡ ⓐ ἅγιοι ἡ θαυμασοὶ 20 ἀνδρες οὐκ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀρετὴν συγκλείσαντες ἔχουσιν, ἀλλὰ πολλοὺς ἀφ' ἑαυτῆς ὠφελοῦσι ἡ ἀμείνους ἐργάζονται. ὅπερ οὖν ἡ τότε γέγονται. Διὰ τῦτο ἔλεγεν· ὥστε ὑμᾶς τύπους γενέσθαι πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν ἐν Ἀχαΐᾳ ἓ τῇ Μακεδονίᾳ. ἀφ' ὑμῶν γάρ, φησι, ἐξήχηται ὁ λόγος τῦ Κυρίε, ὃ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἓ Ἀχαΐᾳ, ἀλλὰ ἡ ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξελήλυθε. τῆς μὲν οὖν παραδόσεως τοῦ πλησίον πάντας ἐπλήσατε, φησὶ, τοῦ δὲ θαύματος τὴν οἰκουμένην. ὃ γάρ ἐν παντὶ τόπῳ, τῦτό ἐστι. καὶ οὐκ εἶπε, διαπεφοίτηται ἡ πίστις ὑμῶν· ἀλλ', ἐξήχηται, δηλῶν ὅτι ὥσπερ σάλπιγγος λαμπρᾶς ἠχούσης ὁ πλησίον ἅπας πληροῦται τόπος, ὅτω τῆς ὑμετέρας ἀνδρείας ἡ φήμη, καθάπερ ἐκείνη σάλπιζουσα, ἐκείνην τὴν οἰκουμένην ἐμπλήσασα, καὶ πᾶσι τοῖς πανταχοῦ μᾶς τῆς ἴσης ἡ-χῆς ἐποίησεν. ἐπὶ γὰρ μεγάλαις τῶν ἀγωνισμάτων ἔνθα μὲν αἱ γέγονται λαμπρότεραι ἄνδρες, πόρρω δὲ ἄνδρες μὲν, οὐχ οὕτω δὲ ἀφ' ὑμῶν δὲ ὧν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐκεῖ δύσημος πανταχοῦ τῆς γῆς ἐξελήλυθε. ἡ μή τις ὑπερβολὴν εἶναι νομίσῃ τὰ ῥήματα. ἐπὶ γὰρ τῦτο ὃ ἔθνος ὃ τῶν Μακεδόνων ἐπὶ τῆς τῦ Χριστοῦ προνοίας ἐπίσημον ἐδείχθη, ἡ πανταχοῦ ἦν τὸ Ρωμαίων μᾶλλον. ἡ Ρωμαῖοι διὰ τῦτο θαυμασοὶ, ὅτι τύτους εἶχον. ἀ γὰρ ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς εἰργάσατο, πάντα ὑπερέβαινε λόγον, ἀπὸ μικρᾶς μὲν ὁρμηθεὶς πόλεως, τὴν δὲ οἰκουμένην καταλαβών. Διὰ τῦτο ἡ πίλιππον πανταχοῦ ὁρᾷ ὁ περιφήτης, ὃ ταχὺς, ἡ ὃ σφοδρὸς, ἡ ὃ πυρώδης, ἡ ὃ ἄφνω που διαπηδῶν τὴν οἰκουμένην μᾶς ἅπα-σαν ἡ νίκης δηλῶν. λέγουσι δὲ, ὅτι ἡ Φιλοσόφου τινὸς ἀκούσας λέγοντος, ὅτι ἄπειροί εἰσι πικρὸν ἐστὶν ἄκουσμα, εἶτα ἀπείρων ὄντων, μηδὲν ἐνὸς πω κεκρατηκέναι. οὕτως ἦν μεγαλόφρων ἡ μεγαλόψυχος, ἡ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἤδετο. τῇ γραφῇ τὸ βασιλέως φήμῃ σεμνύεται καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν δόξα. Ἀλέξανδρος γὰρ ὁ Μακεδὼν ἐλέγετο. ὥστε διαβοωμένου ἐκείνου, εἰκότως ἡ τὰ ἐκείνου γενόμενα πανταχοῦ ἀδεσθαι. τῷ γὰρ ὀπισθόμενον οὐδὲν δύναται λαθεῖν. οὐχ ἧττον οὖν τῶν Ρωμαίων τὰ Μακεδόνων ἦν. ἡ πίστις ἡμῶν ἡ πρὸς Θεὸν, φησὶν, ἐξελήλυθεν. χι. τὸ εὐαδίας ἡ ἐν ἑαυτῷ συγκλεῖσαι ἔχει, ἀλλ' ἀέρα ἀναζέσαι τὴν εὐωδίαν ἀέρα ἡ τὰς ἐσομένας παραδόσεις τὸ ἡ τῶν πέρυσιν ἡ τῶν πλησίον φύσιν τὴν εὐωδίαν εἶπεν. χιι. πίστις

γάλη. ἀλλ' ὅτ᾽ ἡμῖς προσάπτωμεν τι συμπροσάπτουσι μὴ γὰρ βύχαι ἢ βοηθοῦσι. συμπροσάπτει δέ τις ἢ βοηθεῖ ὧ ἢ αὐτῷ ἐργαζομένῳ· ἀν ἢ ἀρχὴς μόνης, οὐδὲν μέγα ὠφελήσει. ἐπεὶ εἰ ἴσχυον αἱ βύχαι ἀργοῦσας ἡμᾶς εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν βασιλείαν, ἆρα τί μὴ πάντες ἕλκωσες γίνονται χερσαῖοι; οὐχὶ γὰρ πάντας τοὺς κόσμου βύχομεν; οὐχὶ καὶ Παῦλος τοῦτο ἐποίει; οὐχὶ πάντας ἀξιοῦμεν ὑπογραφῶσι; εἰπὲ γάρ, ἆρα τί οἱ πονηροὶ μὴ γίνονται χερσαῖοι; ἀρα οὐχὶ δῆλον, ὅτι ἆρα τὸ μὴ δύνασθαι παρ᾽ ἑαυτῶν τι εἰσενεγκεῖν; μεγάλας τοίνυν ὠφελοῦσι αἱ βύχαι, ὅταν δὲ ἡμεῖς τὰ παρ᾽ ἑαυτῶν εἰσφέρωμεν. βούλει μαθεῖν ὅσα ὠφέλησαι βύχαι; ἐπέμψαμεν Κορνήλιον, τὸν Ταβιθᾶν. ἄκουε γὰρ τοῦ Ιακὼβ λέγοντος πρὸς Λάβαν· Εἰ μὴ ὁ θεός τοῦ πατρός μου ἦν μοι, νῦν ἂν με κενὸν ἐξαπέστειλας. ἄκουε δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ πάλιν λέγοντος· Ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ ἐμέ, καὶ διὰ Δαβὶδ τὸν παῖδά μου. ἀλλὰ πότε; ὅτι ἰσχὺν δίκην οὐκ εἶχον. ἐπεὶ εἶχε ἴσχυν βύχαι, καὶ ὅτι τὴν σφοδρὰν πονηρίαν, διὰ τί μὴ καὶ, ὅτι ὁ Ναβουχοδονοσὸρ ἦλθεν, εἶπε τὸν θεόν, ἀλλ᾽ ἐξέδωκε τὴν πόλιν; ὅτι μείζων ἴσχυεν ἡ πονηρία. πάλιν αὖτος ἔστ᾽ ὁ Σαμουὴλ ἤυξατο ὑπὲρ τῶν Ισραηλιτῶν, καὶ ἐπήκουσεν. ἀλλὰ πότε; ὅτι καὶ αὐτοὶ ὑπήκουσαν, τότε ἐξέπεσαν τοῦ ἐχθροῦ. ἐ τίς χρεία, φησί, τῆς παρ᾽ ἑτέρου βύχης, ὅταν ἐγὼ βύαρεστῶ; μηδέποτε τοῦτο εἴπῃς, ἄνθρωπε. χρεία, καὶ πολλῆς χρεία βύχης. ἄκουε γὰρ τοῦ θεοῦ λέγοντος πρὸς τὸν φίλον τοῦ Ιώβ· Καὶ προσεύξεταί, φησι, πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν ἡ ἁμαρτία· ὅτι ἥμαρτον μοί, καὶ οὐχ ἁμαρτάνω ἢ μεγάλως. ἀλλ᾽ αὐτὸς ἔστ᾽ ὁ δίκαιος ὁ σώσας τοὺς φίλους αὐτοῦ τότε ἀπὸ βύχης, ὁπόταν ὀργισθῇ τῷ Ιουδαϊκῷ οὐκ ἠδυνήθη σῶσαι τοὺς Ἰουδαίους ἀπολλυμένους. καὶ ἵνα μάθῃς, ἄκουε τοῦ θεοῦ λέγοντος πρὸς τὸν προφήτην· Αν ᾖ Νῶε, καὶ Ἰὼβ, καὶ Δανιὴλ, οὐκ ἐξελοῦνται τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας· ὅτι ἰσχύουσι καρδίαι. ἐ πάλιν· Εαὶ ᾖ Μωϋσῆς, καὶ Σαμουὴλ, καὶ ἔστω πρὸς τοὺς δύο προφήτας τοῦτο λέγεται, ὅτι ἀμφότεροι ἠξίωσαν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐπέτυχον. καὶ γὰρ ὁ Ιεζεκιὴλ ὅτι ἔλεγεν, Οἴμοι, Κύριε, ἐξολεθρεύεις σὺ τὸ καταλειπὸν τοῦ Ισραὴλ· ὁ Θεὸς δηλοῖ, ὅτι δικαίως τοῦτο ποιεῖ, καὶ οὐκ αὐτοῦ καταφρονῶν, ὅ δέομαι τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν ἱκεσίας, δείκνυσιν αὐτῷ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, μειοῦσι λέγων, ἱκανὰ μὲν οἶδα καὶ τοῦτα σε ἔχοντα ὅτι οὐ καταφρονῶν, ἀλλὰ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν τὰς πολλὰς οὐ δέχομαι τὴν ἱκετηρίαν. ἀλλ᾽ ὅμως ἐπάγει ἐ τοῦτο, Εἰ καὶ ᾖ Νῶε, ἐ Ἰὼβ, καὶ Δανιὴλ. καὶ εἰκότως εἰκότως μᾶλλον τοῦτο λέγει, ὅτι ὁ πολλὰ παθών, οὗτός ἐστι. Εἶπέ μοί, φησι, ὅτι βολβίτων φαγεῖν, ἐ ἔφαγον· Εἶπέ μοι, καὶ ἐξουθένημαι· Εἶπέ μοι, καὶ ὅτι τὸ εἰς πλευρὰν ἐκοιμήθην· Εἶπέ μοι διὰ ὅπως ἐξελθεῖν βαστάζομαι, καὶ ἐξῆλθον· ἐλαβές μου τὴν γυναῖκα, καὶ εἶπέ μοι μὴ πεισθῆναι, καὶ οὐκ ἐπίθησα, ἀλλ᾽ ἰώμενος ἠμυναίωσα. μυρία ἕτερα ἐργασάμενον διὰ αὐλῶν· ἐ ἐγώ σε ἀξιῶ γὰρ αὐτῶν, ἐ ἀ πείθῃ; δείκνυσι τοίνυν ὁ Θεός, ὅτι οὐ καταφρονῶν αὐτοῦ τοῦτο ποιεῖ, λέγει· καὶν Νῶε, καὶν Ἰὼβ, καὶν Δανιὴλ ᾖ, καὶ γὰρ ἐγὼ ἀξιῶσαι καὶ θυγατέρων, οὐ πείθομαι. ἐ τῷ Ιερεμίᾳ πάλιν ἐλάττονα μοῖραν παρέχοντι ἀπὸ τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων, πλείονα ἢ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ποιήσεως, τί φησι; Η οὐχ ὁρᾷς τί ὅτι ποιοῦσι; ναί, φησι, ποιοῦσιν· ἀλλὰ δίεμὶ ποίησον. δηλοῖ τοῦτο φησι πρὸς αὐτόν· Εαὶ ᾖ Μωϋσῆς ἐ Σαμουὴλ, Μωϋσῆς ὁ προφήτης τοσοῦτος, ὁ πολλάκις αὐτὸς ἐξελόμενος κινδύνων, ὁ εἰπών, Εἰ μὴ ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες με ἵ μή, κἀμὲ ἐξάλειψον. εἰ τοίνυν οὗτος ἐκεῖνος ἐλέγχθη, οὐκ ἂν ἐπέτυχε. καὶ ὁ Σαμουὴλ πάλιν, ὁ καὶ αὐτὸς ἐξελόμενος αὐτούς, ὁ ἐκ προφητικῆς λιπαρίας θαυμασθείς. πρὸς μὲν γὰρ ἐκεῖνον εἶπον, ὅτι ὡσαύτως φίλος πρὸς φίλον, ὅτω διελέχθη, καὶ ὁ δι᾽ αἰνιγμάτων· πρὸς δὲ τοῦτον εἶπον, ὅτι ἐκ προφητικῆς λιπαρίας ὠφθην αὐτῷ, καὶ δηλονότι τοῦτον δυσωπηθεὶς ἀπελειφθῆσαι τῶν προφητείας λύπῃ. Καὶ γὰρ ἦν, φησι, ῥῆμα πάμεγα, καὶ οὐκ ἰὼ ὄρασις ἀφανίσασα. εαὶ ὅτι τοίνυν τοῦτο, οὐδεὶς ἀπίστησει. καὶ

ἐπεὶ

χ. ἰὼ μὴ παῤ ἑαυτῶν τι εἰσενέγκωσι; χ. ὅσα

χ. ἑτέραν

χ. ὑπὲρ

χ. τούτων

ἐκφοῦ τῆς τῦ πυρὸς φύσεως ὃ δροσίζει, ἀλλὰ τῦ πνεύματος τῦ ἁγιασυλίζοντος· οὕτω καὶ ὁ βαπτίζων, οὐ τῆς φύσεως τῆς ὑλίκης τὸ τέλος χαρὰν τίκτει, ἀλλὰ τῦ ἁγίᾳ ⓜ Χριστῦ πάθει, καὶ τῦ πνεύματος τῦ δροσίζοντος, καὶ ἁγίᾳ τῆς καμίνου τὴν πρόσοψιν ὁ ἀπόστολος ποιούμενος. μὴ χαρᾶς φησιν, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πολλῆς. τῦτο γὰρ ὅτι πνεύματος ἁγίου. 5

7 Ὥστε ὑμᾶς τύπους πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ.

Καὶ μέντοι ἐν ὑστέρῳ ἦλθε πρὸς αὐτούς. ἀλλ' οὕτως ἐλάμβανε, φησιν, ὡς τὴν προσῆκεν ἀκοὴν παρ' αὐτῶν ἡμᾶς διδάσκαλον. ἢ τῦτο ἀποτολικόν. οὐ γὰρ εἶπεν, ὥστε τύπους ἡμᾶς πρὸς τὸ πιστεῦσαι, ἀλλὰ τοῖς ἤδη πιστεύσασι τύπος ἐγένεσθε, τυτέστι, πῶς δεῖ πιστεύειν εἰς Θεόν, ὑμᾶς ἐδιδάξατε, ⓜ ἀπὸ προοιμίων εἰς τῦν ἀγῶνας ἐμβάντες. καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ, φησὶ τυτέστι, τῇ Ἑλλάδι. ὁρᾶς ὅσοι ὅτι προθυμία; ὅτι χρόνου οὐ δεῖται, οὐδὲ μνήστεως, οὐδὲ ἀναβολῆς· ἀλλ' ἀρκεῖ βουληθῆναι μόνον ἑαυτόν, καὶ πάντα ἰῶσθαι. ὅπου γοῦν καὶ οὗτοι ὑστερον προσελθόντες τῷ κηρύγματι, τῶν πρώτων ἐγένοντο διδάσκαλοι. 10 15

ΗΘΙΚΟΝ Μηδεὶς οὖν ἀπογινωσκέτω, κἂν πολλῶ χρόνῳ ἁμαλώσας μηδὲν ἐργασάμενος ᾖ. ἔνεστιν αὐτῷ καὶ δεῖ μικροῦ ταῦτα ἐργάσασθαι, ὅσων οὐδὲ οἱ τὴν ἔμπροσθεν χρόνῳ. Εἰ γὰρ ὁ μηδέπω πῶς θύσας ἔσυτῦ τὸν ἔλαμψεν ἐν ἀρχῇ, πολλῷ μᾶλλον ⓜ ἤδη πιστεύσαντες. μηδεὶς πάλιν τῦτο σκοπῶν ῥᾳθυμείτω, μαθὼν ὅτι ὀξὺ τὸ βραχὺ χρόνῳ δ' πᾶν ἀνακτήσασθαι. δ' γὰρ μέλλοι ἄδηλον, ἐ κλέπτης ὅτι ἡ ἡμέρα τῦ Κυρίου, ἀδεῶς ἡμῖν καθεύδουσι ἐπιλαμβάνη. ἀλλ' ἐὰν μὴ καθεύδωμεν, οὐχ ὡς κλέπτης ἡμῖν ἐπιθήσεται, οὐδὲ ἀπροσκόπτους ἀπάξει. ἐὰν γὰρ γρηγορῶμεν ἢ νήφωμεν, οὐκέτι ἡμῖν ὡς κλέπτης ἐπιθήσεται, ἀλλ' ὡς ἄγγελος βασιλικὸς καλῶν ἡμᾶς ἐπὶ τὰ ἡτοιμασμένα ἡμῖν ἀγαθά. διὸ καθεύδωμεν, ὡς κλέπτης ἐφίσεται. μηδεὶς τοίνυν καθευδέτω, μηδεὶς ἀργὸς ἔστω πρὸς ἀρετήν. τῦτο γὰρ ὅτι ὕπνος. οὐκ ἴσμεν, ὅταν καθεύδωμεν, πῶς οὐκ ἔστιν ὁ ἀσφαλῆς τὰ ἡμέτερα; πῶς δυσπρόσβλητα; ὅταν γρηγορῶμεν, οὐ δεῖ τοσαύτης ἡμῖν φυλακῆς. ὅταν καθεύδωμεν, καὶ μυρίων φυλακῶν ἀπολλύμεθα πολλάκις· ἡ θύραι, ἐ μοχλοί, ἡ φύλακες, ἡ προφύλακες, ἐ ὅμως ἐπισπᾶται ὁ κλέπτης. τί δή φασιν λέγω; ὅτι αὐ γρηγορῶμεν, οὐ δεησόμεθα τῆς ἑτέρων βοηθείας· αὐ δ' καθευδωμεν, οὐδὲ ἡμᾶς ἡ ἑτέρων ἐπισι βοήθεια· ἀλλὰ μετ' ἐκείνης * ἀπολλύμεθα. καλὸν θύρας ἀπολαύειν τῆς τῶν ἁγίων· ἀλλ' ὅταν καὶ αὐτοὶ ἐγρηγορῶμεν. καὶ τί μοι δῆ, φησιν, εὐχῆς τῆς πρὸ ἑτέρων, ὅταν ἐγρηγορὼς ὦ, ἡ μὴ κατασῶσαι ἐμαυτὸν τὰ χρεία; οὐδὲ ἐγὼ βούλομαι· ἀλλ' αὐτὸ τὰ χρεία ἐστιν, ἐὰν θ' φερωμεν. Παῦλος οὐκ εἶπε, τί μοι δῆ εὐχῆς; καίτοιγε τῶν εὐχῶν οὐκ ὄντων ἀξίων αὐτῦ, μᾶλλον δ' οὐδὲ ἴσων· ἡ σὺ λέγεις, τί μοι δεῖ εὐχῆς; Πέτρος οὐκ εἶπε, τί μοι δεῖ εὐχῆς; Εὐχὴ γὰρ ἦν, φησιν, ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ· ἡ σὺ λέγεις τί μοι δεῖ εὐχῆς; δῆλον τῦτο σοι δεῖ, ὅπῳ νομίζεις μηδὲν δῆθεν. καὶ ὡς Παῦλος ἦν, χρείαν ἔχεις εὐχῆς. μὴ ὕφου σαυτόν, ἵνα μὴ ταπεινωθῇς. ἀλλ' ὅπερ ἔφην, κἂν μὴ ὁ ἐγρηγορὼς ὦμεν ἡ αὐτοὶ, αὐτοῖσι καὶ αἱ ὑπὲρ ὑμῶν εὐχαί. ἄκουε Παύλου λέγοντος· Οἶδα γὰρ, φησιν, ὅτι τῦτό μοι ἀποβήσῃ εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως ἡ ἐπιχορηγίας τῦ πνεύματος Ἰησῦ Χριστῦ. ἡ πάλιν, Ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν [ἡ σὺ λέγεις, τί μοι δεῖ εὐχῆς;] αὐ δ' ἀργοῦμεν, οὐδὲις ἡμᾶς εὐχόμενος εἰπεῖν δυνήσεται. τί ὠφέλησεν Ἱερεμίας τὸν Ἰουδαίους; ἐχὶ τείτων προσῆλθε τῷ Θεῷ, ἡ τρίτον ἤκουσε, Μὴ προσεύχου, μηδὲ αἴτει ὑπὲρ τῦ λαοῦ τούτου, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαί σου; τί ὠφέλησε τὸν Σαοὺλ ὁ Σαμουὴλ; ἐχὶ μέχρις ἑβδόμης ἡμέρας ἐπεμελεῖτο αὐτοῦ, ἐχ ἁπλῶς ἤκουσε μόνον; τί ὠφέλησε τὸν Ἰεροβοὰμ; ἐχὶ ἔλεγεν, Ἐμοὶ δ' μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν ἀφαλιπόντα εὐχόμενον ὑπὲρ ὑμῶν; ἐχὶ πάντες ἀπώλοντο; οὐδὲν οὖν ὠφελοῦσί, φησιν, αἱ εὐχαί; ὠφελοῦσι μὲν μεγάλα.

Περὶ προσ. ιβ. α.

Φιλιπ. α. ιθ.

β. Κορ. α. ια.

Ιερ. ζ. ιε.

α. Βασ. ιε. κδ.

* ἡμῶν κ. ἑαυτῶν αὐτῶν

παρ' ἐμοῦ. καλῶς οὖν εἶπε. Τοῦτο γὰρ πολλὰ ἀπὸ πίστεως ἔρχεται καὶ ἐλπίδος. ὥστε οὐ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν μόνον ἐδόξαζον τὰ γενόμενα, ἀλλ' ὅτι καὶ πληροφορίας ἔτυχον τοῖς ἀποκειμένοις ἐπάθλοις. διὸ γὰρ τοῦτο συνεχώρει ὁ Θεὸς βλάπτεσθαι ἀνομοίως, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι ἁπλῶς ἐν χαλεπείᾳ τὸ κήρυγμα συνίστατο, ἢ ἵνα τὸ θερμὸν αὐτῶν διυχθῇ, καὶ ὅτι οὐ πεισμονῇ ἀνθρωπίνῃ, ἀλλὰ Θεοῦ δυνάμει ἐπίστευον ψυχαὶ πίστευσαι, ὥστε ἐν τοῖς θανατικοῖς μυρίοις προσπαθεῖσθαι· ὅπερ οὐκ ἂν ἦν, εἰ μὴ βλάπτεσθαι τὸ κήρυγμα ἐπεπήγει ἐν ἑκάστοις ἀκλινές.

4 Εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι, ὑπὸ Θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν,

χ. οὐ 5 ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη πρὸς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυ-
ναμει, καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ· καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν
ὑμῖν δι' ὑμᾶς. Τί ἐστιν ἃ λέγει, οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν; ἐν τοῦτο καὶ τὴν αὐτὴν κατορθωμένην ἄπιδα, ἀλλ' ἐπεκτασιμώτερον. βούλεται γὰρ ἀφορμὰς τοῖς ἐκείνων ἐγκωμίοις ἐπιξελθεῖν. ὃ δή λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ἠδύνατο ὅτι τὴν θλῖψιν ἣν ἐν μεγάλαις δόξαις, ὅτι
τὴν ἐκλεκτήν· διὰ τοῦτο ἐν ἡμῖς πρώτοις ὑπομένομεν ὑμᾶς. Τὸ γὰρ, οἷοι ἐγενήθη-
χ. οἵοις μεν ἐν ὑμῖν, τοῦτο ἐστὶ δηλοῦντος, ὅτι μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ πολλῆς σφοδρότητος ἐτιμωρούμεθα ὑπὲρ ὑμῶν ἐκδικοῦντες ὑμᾶς. ἐν τούτῳ δὲ οὐχ ἡμεῖς χάριν, ἀλλ' ὑμῖν, ὅτι ἐκλεκτοὶ ἦτε. διὸ τοῦτο ἐν ἄλλαις φησὶ· Καὶ ταῦτα πάσχω διὰ τοῦτο· ἐκλεκτοί. ὑπὲρ γὰρ C. Τιμ. c. ι.
τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαπητῆς τί οὐκ ἄν τις πάθοι; ἐν ἀπιστίᾳ, ὃ αὐτός, μετανοοῦσί φησι· Εἰ γὰρ καὶ ἀγαπητοὶ ἐν ἐκλεκτοῖς, πολλὰ εἰκότως ὑπομένουσι. ἐν γὰρ δὴ τῷ ἁπτεσθαι αὐλοῖς ἐρρώσατο μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μιμήσασθαι, ὅτι ἐν αὐλοῖς τῆς ἐκείνων προθυμίας αὐτάρκεσιν αὐδρείαν ἐπιδείξαντο. φησὶ γοῦν·

6 Καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ, μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου. Βαβαί, πάσης ἐγκώμιον; καὶ μαθηταὶ δέκα-φησὶ ἐγένοντο διδάσκαλοι. οὐκ ἔκλυσαν μόνον τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τοῦ αὐτοῦ κηρυ-
κτοῦ τοῦ Παύλου ἐφάσαν. ἀλλ' ἐπὶ τοῦτο τοῖς ὅσοι ἐξῆς. ὅσα γὰρ πᾶσι αὐλοῖς ἀνάγκη λέγειν, μιμηταὶ ἐγένεσθε τοῦ Κυρίου. πῶς; δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ, μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου. οὐχ ἁπλῶς μετὰ θλίψεως, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς. ἐν ἔστι τοῦτο ἀπὸ Πραξ. ιζ.
τῶν πραξέων τῶν ἀποστολικῶν μαθεῖν, πῶς ἐπέλεγεν ὁ δικαιοῦν ἐστ' αὐλοῖς. ἐν πόλει, φησὶ, τὸν πολιτάρχας ἐπάραξαν, καὶ τοῦ πάλιν λύσασθαι κατ' αὐτῶν. ἐν οὐκ ἔστιν εἰ-
πεῖν, ὅτι ἐθλίβοντο μὲν ἐν ὑπομένοντες, ἀλλὰ ἐν χαίροντες σφόδρα· ὅταν δὲ ὁ ἀπόστολος ἑτοίμως, Χαίροντες, φησὶ, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀπο- Πραξ. ε. μδ.
μαθεῖν. ὃ γὰρ ἦν μεῖζον, τοῦτο ἔστι· Εἰ ἐν οὐδὲ ἐκεῖνο μικρόν, ὃ φέρει ὅπως δήποτε θλῖψις. τοῦτο δὲ ἦν τῶν τοῦ ἀνθρωπίνου φύσει ὑπερβαίνοντα ἰδεῖν, ἐν ὥσπερ ἀπαθὲς σῶμα ἐχόντων. πῶς δὲ μιμηταὶ τοῦ Κυρίου ἐγένοντο; ὅτι ἐκεῖνος πολλὰ παθήματα ὑπέ-
μενε, ἐν οὐκ ἄλγει, ἀλλ' ἐχαιρεν· ἐκεῖνα γὰρ ὅτι τοῦτο ἦρχετο. διὸ ὑμᾶς ἑαυτοῖς ἐκείνοις, ἔμβιον ἐμπύρευσε, ἐν ῥαπίζεσι, καὶ σπουδῇ· ἐν οὕτως ἔχαιρε ταῦτα πάσχων, ὡς ὧν παρεῖλήφει, Δέξασθέ με. μετὰ χαρᾶς, φησὶ, πνεύματος ἁγίου. ἵνα μή τις εἴπῃ, πῶς θλῖψιν λέγεις; πῶς Ιακωβ. ιζ. α. ε.
χαρᾶς; πῶς ἀμφότερα ἐν σωμάτων εἶναι δύναται; ἐπήγαγε· μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου. ἡ θλῖψις ἐστὶ τῶν σωματικῶν, ἐν ἡ χαρὰ ἐστὶ τῶν πνευματικῶν. πῶς; τὰ μὲν γὰρ σώματος, λυπηρά· τὰ δὲ ἐξ
αὐτῶν πεπόνθασι, ἡδέα. οὐ γὰρ ἀφίησι τὸ πνεῦμα. ὥστε ἔστι καὶ πάσχοντα μὴ χαίρειν, ὅτε-
ταν γὰρ ἀμαρτημένως τις πάσχῃ· καὶ μασιζόμενοι ἥδονται, ὅταν ὑπὲρ Χριστοῦ τις πάσχῃ.
χ. ἐξάγω ταῦτα γὰρ ἐν τῷ πνεύματος χαρά· διὸ τῶν δεκαούτων εἰ δύναιντο, ἐκφύειν τὴν ἡδονήν. ἐθλίψαν ὑμᾶς, φησὶ, καὶ ἐδίωξαν, ἀλλ' οὐκ ἀφῆκαν ὑμᾶς τὸ πνεῦμα [τὸ ἅγιον] τὸ ἐκείνους· ἀλλ' ὥσπερ τὸ πυρὶ ἐδροσίζοντο οἱ παῖδες ἐν τῇ κάμινῳ, οὕτω καὶ ὑμεῖς τὸ ταῖς θλίψεσιν. ὥσπερ δὲ

ἐκεῖ

σύγκλημα πολὺ ἰσῶ, ὑ πήδησι τῦτο. ὅπῳ γ᾽ ἔστιν ὄμμα πλήθους ὄντι, ὡς τὰ πολλά, ὃ τῆς ἐκκλησίας ὄμμα, ἢ συζήματος ἦδη συγκεκροτημένου, ἀφ᾽ τῦτο αὐτὸν ὕτω καλῆ. ὁ Θεῷ, φησι, παρεῖ, ἢ Κυρίῳ Ἰησῦ Χριστῷ. τῇ ἐκκλησίᾳ, φησί, Θεοπαλεπικέων τῇ ὁ Θεῷ. ἰδοὺ πάλιν ὁ Θεός, ὅτι τῦ παῤῥησίας, ἢ ὅτι τῦ ὑμῶν. ὃ γ᾽, ὁ Θεῷ, φησιν, ὅπῳ πολλαὶ ἐκκλησίαι ἢ Ἰουδαϊκαὶ, ἢ ἑλληνικαί ἦσαν. μέγα ὃ ἀξίωμα, ἢ ὑ ἴσον τοῦτο, εἰ ὁ Θεῷ ὄντι. ἡμῶν τοίνυν ἢ ταύτην τὴν ἐκκλησίαν ὕτω καλεῖσθαι. δίδωκα γ᾽ μὰ μαχαίρᾳ ἢ τῆς προσηγορίας ταύτης. εἷς γὰρ ἁμαρτίας δοῦλος, ὑ δικαίᾳ λέγεσθαι ὁ Θεῷ. χάρις ὑμῖν ἢ εἰρήνη. εἶδες βλῆς ἀπὸ ἐγκωμίων ὃ προοίμιον τῆς ὀργολῆς; βλέπομεν τῷ Θεῷ πάντοτι περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν. ὃ γὰρ βλέπομεν τῷ Θεῷ γάρ αὐτῶν, μαρτυρῶ τοῖς ὅτι αὐτοῖς πολλὴν προκοπὴν, ὅταν μὴ μόνον ἐπαινῶνται αὐτοὶ, ἀλλ᾽ ἢ Θεὸς βλέπεται, ὡς αὐτὸς ἐργασάμενος ὃ πᾶν. διδάσκει γ᾽ αὐτὸν ἐ μετεωρίζειν, μηδενὶ γὰρ λέγων, ὅτι τῆς τῦ Θεοῦ δυναμέως ὄντι ὃ πᾶν. ὃ μὲ δῶν βλέπειν, τῆν κατόρθωμάτων ὕμνει τίθησι, ὃ γ᾽ μεμνῆσθαι αὐτῶν ὅτι τῶν προσευχῶν, τῆς ἀγάπης τῆς πρὸς αὐτούς. εἶτα λέγει ὅτι ὑ μόνον ὅτι τῶν προσευχῶν μέμνη γ᾽, ἀλλὰ ἢ χωρὶς τῶν βλῶν. ὁ γὰρ πολλάκις τοιῦ, ἀδιαλείπτως, φησί, μνημονεύοντες ὑμῶν τῦ ἔργου τῆς πίστεως, ἐ τῦ κόπου τῆς ἀγάπης, ἢ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησῦ Χριστοῦ, ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἐ πατρὸς ἡμῶν. τί ὄντι, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες; ἆρα μνημονεύοντες ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἡ πατρὸς, ἢ τῦ κόπου τῆς ἀγάπης μνημονεύοντες τῦ ὄντος ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἡ πατρὸς ἡμῶν; ὐχ ἁπλῶς ἡ εἶπεν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες, ἀλλ᾽ ὑμῶν. εἶτα πάλιν, ἵνα μὴ νομίσῃς ἁπλῶς μηδὲ ὑμῶν εἰρῆσθαι, ἐπήγαγε, ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἐ πατρὸς ἡμῶν. ὅπῳ γὰρ θέλεις ἐπίσης τῆν δι᾽ ἔργων πίστιν, θέλεις μαθεῖν ἀπλῶς καὶ τῆν ἐλπίδα, ἢ τῦτο προστίθησι, μνημονεύοντες λέγων, θαῤῥῶν ἔμπροσθεν τῦ Θεῦ καὶ πατρὸς. τί ὄντι, τῦ ἔργου τῆς πίστεως; ὅτι θέλει ὑμῶν πρόκειται τῦτο ἐπίσασιν. τῦτο γὰρ ἔργον πίστεως. εἰ πίστις ἔστιν, πόθεν πάρεστι; εἰ ἢ μὲ πάρεστι, οὐ πίστις ἔστιν. μὲ γὰρ οὐ τοιαῦτά ὄντι τὰ ἐπηγγελμένα, ὡς ἢ μέλλειν ἡμᾶς πείσεσθαι ἢ πίστιν ὑμῶν τὰ δύνασθαι; ὑ γὰρ βασιλεία προκειται, ἐ ἀθανασία, ἢ ζωὴ αἰώνιος. ὁ τοίνυν πίστιν ὑμῶν, πάντα πείσεται. ἆρα ἡ πίστις ἀφ᾽ τῶν ἔργων ἔσκυται. Εἰκότως δῶν αὐτοὺς εἶπε δηλῶν, ὅτι οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ ἀφ᾽ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπεδείξαντο, ἀφ᾽ τῆς οἰκέσεως, ἀφ᾽ τῆς σπουδῆς. ἢ τῦ κόπου τῆς ἀγάπης. ποῖος γὰρ κόπος τὸ φιλῆ ἁπλῶς; οὐδείς. τὸ γοῦν ἀσφαλῶς φιλῆ, κόπος πολύς. ὅταν γὰρ, εἰπέ μοι, μυρία κινδυνεύσῃ τῆς ἀγάπης ἡμᾶς ἀφελκῦσαι βουλόμενα, ἡμεῖς γ᾽ σὺν πάντα αὐτὰ ὑπομένωμεν, οὐχὶ κόπος ἔστι; τί γὰρ οἶδε ἔπαθον οὗτοι, ὥστε μὴ ἀποστῆναι τῆς ἀγάπης; οὐχὶ ὅτι ἐνεδέχετο Παῦλον ἦλθον ἐπολεμοῦντες τῷ κηρύγματι, ἢ μὲ θέοντες αὐτὸν ἔσεσθαι ἐν Ἰάσονα ὅτι σὸν πολιτάρχας; μικρὸς σοῦ κόπος, εἰπέ μοι, μηδένα τῆς σπερμάτων παῤῥῆξαι, τοσῦτον χρόνον φέρειν, τοσῦτος πειρασμοὺς; καὶ ἰκανοὶ αὐτοὶ ἀπῆτησαν. Καὶ ἰκανά, φησι, δοκεῖ ὀξέπεμψε ἐν Παύλῳ. μικρὸν τῦτο, εἰπέ μοι; ἢ χρὴ ἑκάστου ἀπ᾽ ἐκείνου τῶν κινδύνων ἐνθένδε; τῦτο κόπον φησὶν ἀγάπης, ὅτι ὕτω προσεδέχθησαν. καὶ ὅρα προσέτι ἐκείνων λέγει τὰ κατορθώματα, καὶ τότε τὰ ἑαυτῆς, ἵνα μὴ δόξῃ μεγαληγορῆσ, μηδὲ προλαμβάνῃ φιλῆ αὐτούς. καὶ τῆς ὑπομονῆς, φησι. σὺ γὰρ προῖς ἔνια χρόνου ὁ διωγμὸς ἐκεῖνος γέγονεν, ἀλλὰ διαπαντὸς, οὐδὲ τῷ διδασκάλῳ μόνον Παύλῳ ἐπολέμουν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μαθηταῖς. εἰ γὰρ προῖς ἐκείνους ὕτω διέκειντο σὸν θαύματα ἐργαζομένους, σὸν αἰδεσίμους, τί οἴει προῖς σὸν σπουδαιοτέρως αὐτοῖς, καὶ συμπολίτας, καὶ ἀδελφὸν δεσπότης; ὅπερ δῶν αὐτοῖς καὶ μάρτυρά λέγει· Ὅτι μιμηταὶ ἐγένεσθε τῶν ἐκκλησιῶν τῦ Θεοῦ τῶν ὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ἢ τῆς ἐλπίδος, φησὶ, τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἢ

πατρὸς

χξ. ἐν Θεῷ

χξ. α. Θεσσ. Α. ιδ.

χξ. οὐκ ἁπλῶς οὕτως εἶπεν ὅτι οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπιδείξασθαι, χ. διωγμὸς ἀ.

Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Τοῦ Χρυσοστόμου ἑρμήνεια εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς

ἐπιστολὴν, α.

Λογ. α. 1 ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟ- χῦ. α.
θεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων, ἐν Θεῷ πατρὶ, καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ,
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
2 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ
τῶν προσευχῶν ἡμῶν, 3 Ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔρ-
γου τῆς πίστεως, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν.

χ. μᾶλ' ἑαυτῶν. Φιλιπ. β. κε. κ. Φιλιπ. β. κγ. α. Θεσ. ι. ε.

ΤΙ δήποτε Ἐφεσίοις μὲν ἐπιστέλλων, καὶ Φίλιπποι ἔχων μᾶλ' ἑαυτῷ, οὐχὶ συνέταξεν ἑαυτῷ, καίτοι γε συνειζόμενος πρὸς αὐτοὺς, καὶ θαυμαζόμενος; Τοῦτο γὰρ δοκιμείου αὐτοῦ γνώσεσθέ, φησι, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνοις συνῆμεν ἐδουλεύσαμεν. καὶ πάλιν, Οὐδένα ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει. τί οὖν ἦν τὸ συντάξαι αὐτοῖς ἑαυτῷ. ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἔμελλεν αὐτοῖς πέμπειν θᾶττον, καὶ περιττὸν ἦν τὰ τοιαῦτα γράμματα ὅσοι ὅπου κατηλαφρύνουσι. φησὶ γὰρ, Τοῦτο μὲ ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν τάχω. τί οὖν δήποτε οὐκ ἔπεμψεν, ἀλλ' ἐπεμελήθη ὡς ὤφειλε Εἰκότως ἐπιστέλλει. Ἆρα γὰρ ἐλάττους Τιμοθέου, φησὶ, τοὺς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν. Διὰ τί δὲ αὐτὸν προσέθηκε Σιλουανόν, καίτοι μυρία αὐτῷ μάρτυρα ἀγαθὰ, καὶ πάντων αὐτοῖς προσηκόντων; ἴσως [μὲν] ἀξιοπίστου τοῦτο αὐτὸν καὶ πολλοῦ παρρησιαστοῦ, καὶ παρακαλοῦντος. ὅπου γὰρ διδάσκειν ἐώρα ἄντα παρρησιαζόμενον, ὡς μαθητὴν ἑαυτῷ συντάττει, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο αὐτὸς ἐζήτησεν αὖ. Παῦλος γὰρ, φησὶ, καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων. οὐδὲν συντάττει ἑαυτῷ πλέον, οὐκ, ὁ ἀπόστολος, οὐκ, ὁ δοῦλος. ἐμοὶ δοκεῖ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς εἰς τὸν ἄνδρας, καὶ μηδέπω αὐτὸν πεῖραν εἰληφέναι, καὶ πλέον ἔχειν τὸ ἀξίωμα. ἄλλως δὲ καὶ ἐκ τοῦ κηρύγματος ἔπεισε τοὺς αὐτούς. τῇ ἐκκλησίᾳ, φησὶ, Θεσσαλονικέων. καλῶς. ἐπεὶ γὰρ εἰκὸς ἦν ὀλίγους εἶναι καὶ οὐδέπω συνεστάναι, διὰ τοῦτο οὐδαμοῦ προσαγορεύεται διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐκκλησίας. ἔνθα γὰρ πολὺς πλῆθος ἦν, καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας

χ. 3

Digitized by Google

αὐτὼ ὁ ἐπὶ ὠφελήσεις, ἀλλὰ καὶ βλάψεις δύναιτο αὐτ' ἐλευθέρας ποιοῦσα. οὐ ποσαύτην γὰρ ἀπὸ τῶν χρημάτων καρπώσεται τὴν ἡδονὴν, ὅσην ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας τὴν ἀνάπαυσιν. ἀλλὰ μὴ ζητῶμεν ταῦτα, ἀλλὰ μάλιστα μὴν εὐσπλαγχνοι. εἰ δὲ μὴ δυνατὸν, πενέστεροι μᾶλλον, ἢ φιλοχρήματοι. εἰ γὰρ μὴ ἀποδόσθαι δυνατὸν, ἀλλ' ἐκδοῦναι ἀνδρὶ βούλει τὴν θυγατέρα. ὅταν ἀκριβῶς ἐξετάσῃς τὸν τρόπον τὸν ἀρετὴν, καὶ μέλλῃς ἐκδιδόναι, τότε καλέσαι τὸν Χριστὸν τότε γαμῆσαι. ἐγὼ γὰρ ἐπαινῶ, φησὶ, τοὺς μυρίους ὅτι τῆς αὐτῆς προῖσιας. μάλιστα μὲν οὖν καὶ τότε καλεῖ, ὥστε μνηστῆρα τοιοῦτον δοῦναι. μὴ γὰρ τὴν παῖδα τὴν Ἀβραὰμ χείρω, ὃς εἰς τοσαύτην ἀπεδήμησε πορνεύουσαν, εἶδεν ἐκεῖθεν καταφυγήν. διὰ καὶ πάντων ἐπίτυχεν. ὅταν σπουδάζῃ καὶ ζητῇς ἄνδρα, εὔχου. εἶπε τῷ Θεῷ, ὃν ἂν ἕλῃς, σὺ οἰκονόμησον. ἐγχείρισον αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, καὶ μηδὲν ἴδῃς τῇ παιδὶ σὺ τῇ πρώτῃ ἀμείψασά σε. δύο δὲ ποιῆσαι χρή, αὐτήν τε ἐγχειρίζειν, καὶ τοιοῦτον ζητῆσαι, ὃς αὐτῷ ἀρέσει βούλεται, κόσμιον, σώφρονα. ὅταν οὖν τὸν γαμβρὸν ποιῇς, μὴ πλουσίου οἰκίας, μηδὲ πόρρω καὶ ἱμάτια χρωμένην. ἃ γὰρ πρὸς ὑπόδειξιν τὸ πρᾶγμά ἐστιν, οὐδὲν εἰς πομπὴν εἰσάγῃς τὸ θυγάτριον· ἀλλὰ φαιδρύνουσα τὴν οἰκίαν τοῖς εἰσοῦσι, κάλει γείτονας, καὶ φίλους, καὶ συνήθεις. ὅσους δ' ἂν οἶδας ἐπιεικεῖς, τούτους κάλει· καὶ τοῖς υἱοῖσι ἐπιτρέψαι καθῆσθαι συμπαίζειν, μηδὲν τῶν ἀπὸ τῆς ἰχθύος πρόῃσθε. ἐκεῖ γὰρ δαπάνη πλείστη καὶ ἄχημος. κάλεσον καὶ Χριστὸν μετὰ τῶν ἄλλων ἁπάντων. οἵδας γάρ που αὐτὸν καλέσοντα; Ὃς ἂν ποιήσῃ, φησὶν, ἓν Matth. 18. 10. τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίησε. μὴ νομίσῃς δὲ πρᾶγμα δυσάρεστον εἶναι, δεῖπνον καλῶ γάμον καὶ Χριστόν. δυσάρεστον δὲ πρᾶγμα κλῆσις. τὸ γὰρ δεῖπνον καλῶ, τὴν ἀφορμὴν πλύσιν, ἐκβολὴν δύσοσμον πῶς. κόσμει τὸν νυμφίον μὴ τούτοις τοῖς κοσμίοις τοῖς ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ, ἀλλ' ὑπεικείᾳ καὶ αἰδοῖ καὶ τοῖς σωφρόσιν ἱματίοις, αὐτὸν πάντως κόσμον χρυσοῦ καὶ ἐμπλέγμασιν, τὸ ἐρυθριᾶν, τὸ αἰσχύνεσθαι πεπαιδευμένα, καὶ τὸ μὴ ζητεῖν ἐκεῖνα. μηδὲν ἔχω θόρυβος, μηδεμία ταραχή. καλείσθω ὁ νυμφίος, δεχέσθω τὸν πρῶτον. τὰ ἀρίστα δὲ καὶ δεῖπνα μὴ ἐκεῖθεν ἔχω πλήρη, ἀλλὰ πνευματικῆς ἡδονῆς. μικρὰ γὰρ ἐκ τοῦ τοιούτου γάμου ἔσται τὰ καλά, καὶ τὰ τοῦ βίου εὐαισθησία· ἐκ δὲ τῶν νῦν γινομένων γάμων (εἶδες γάμους, ἀλλὰ μὴ πομπὰς αὐτὰ δεῖ καλεῖν) ὅσα τὰ κακά; διελύθησαν αἱ παῤῥησίαι, καὶ οὐδέποτε μένουσα φόβος, μή τι σκληρὸν τὸν κηδεμόνα, καὶ ἀηδὲς ἔσται τὴν ἡδονὴν ἀθυμία ἀφόρητος. ἀλλ' αὐτὴ μὲν τὰς κηδεμονίας ἀγωνία, μᾶλλον δὲ οὐδὲ αὐτὴ ἀπήλλακται τὴν νύμφην τὰ γοῦν μὴ ταῦτα αὐτῆς τῆς νύμφης ἐστὶν ἄπαντα. τὸ γὰρ ὁρᾶν καταλυόμενα ἄπαντα, ἀθυμίας ἐστὶν ὑπόθεσις, τὸ ὁρᾶν ἔρημον τὸν οἶκον, κατηφείας ἀφορμή. ἐκεῖ ὁ Χριστὸς, ἐκεῖ ταῦτα ὁ Σατανᾶς· ἐκεῖ συμπόσια, ἐκεῖ ταῦτα φενακίς· ἐκεῖ ἡδονὴ, ἐκεῖ ταῦτα λύπη· ἐκεῖ δαπάνη, ἐκεῖ ταῦτα οὐδὲν τοιοῦτον· ἐκεῖ ἀχημοσύνη, ἐκεῖ ταῦτα εὐκοσμία· ἐκεῖ φθόνος, ἐκεῖ ταῦτα ἀφθονία· ἐκεῖ μέθη, ἐκεῖ ταῦτα νῆψις, ἐκεῖ ταῦτα ἐγκράτεια, ἐκεῖ ταῦτα σωφροσύνη. ταῦτα δὲ πάντα ἐπισωρεύσαντες, φύγωμεν τὸ κακὸν μέχρι τούτου, ἵνα ἀρέσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ τὰ ἐπηγγελμένα ἀγαθὰ τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐπιτυχεῖν καταξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

σάλπλα καὶ ἡ ἀκολασία. Ὃ οὕτω τοῦ γάμους γίνεσθαι [ὃ ᾠδ᾽ ἀφθείρεσθαι] ὃ τοιοῦτον
Εφ. ε. κδ. διέβαλεν· ἐπεὶ Τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. τί αἰσχύνῃ τῷ πρώτῳ; τί ἐρυθριᾷς
ὅτι τῷ ἀμιάντῳ; ταῦτα αἱρετικῶν ἐστι *, ταῦτα τῶν ζαὶ πόρνας ἐπισταμένων. διὸ τοῦτο * διλείμματα
αὐτοῖς ἐκκαθαίρεσθαι βούλομαι, ὥστε ὅπου τὸ οἰκεῖόν ἐστιν ἀναγκαῖον, ὥστε τὴν αἱρετικὴν ἐκφεύξαι τὰ σώματα. ὕδωρ ἐστὶ θεοῦ δῶρον, ἡ ῥίζα τῆς ἡμετέρας γενέσεως. πολλὴ γὰρ
τοῖς τῶν ῥίζαν ἡ κόπωσις καὶ ὁ βόρβορος. τοῦτον οὖν ἐκκαθαίρωμεν τῷ λόγῳ. διέρχεσθε τοίνυν μικρόν, ἐπεὶ καὶ ὁ βόρβορος κατέχων δυσωδίας ἀπέχεται. βούλομαι δεῖξαι ὅτι οὐ χρὴ ὅπου τούτοις αἰσχύνεσθαι, ἀλλ᾽ ἃ τούτοις οἷς ποιεῖτε· σὺ γὰρ ἐν σκύλοις αἰσχύνεσθαι ἀφεὶς, τούτοις αἰσχύνῃ· σὺ τοίνυν τοῦ Θεοῦ καταγινώσκεις τὸ ὕπο δημιουργοῦντος. Εἶπω πῶς ἡ μυστήριον τῆς ἐκκλησίας ἐστίν. ὁ Χριστὸς ἦλθε φῶς τοῦ ἐκκλησίαν, ἡ δὲ αὐτῆς γέγονε, ἡ αὐτὴ
Β. Κορ. ια. β. "συνωμοσία συνουσία πνευματική". Ἡρμοσάμην γάρ ὑμᾶς, φησὶν, ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον Ιδ. συνῳδὸν
ἁγνὴν. ὅπου γὰρ ἐκεῖ αὐτοί ἐσμεν, ἄκουε πῶς φησὶν· ὡς τὴν μελλοῦσαν αὐτῷ, ἡ ὡς τῆς ζωῆς αὐτοῦ πάντες ἡμεῖς. ταῦτα δὴ πάντα εἰσοικοῦντες, μὴ αἰσχυνώμεθα τὸ τηλικοῦτον μυστήριον. τύπος τῆς τοῦ Χριστοῦ προνοίας ἐστὶν ὁ γάμος, σὺ δὲ μαίνῃ; Εἰπέ μοι, εἰ εἰκόνα εἶδες τοῦ βασιλέως, ἆρα αὐ αὐτὸν ἤσχυνες; οὐδαμῶς. δοκεῖ μοι οὖν ἀδιάφορα εἶναι τὰ τοιαῦτα
Εφ. ε. δ. ἐν γάμοις γινόμενα, ὅτι ἐστὶ μεγάλων αἴτια κακῶν. πολλὰ τοιαῦτα γίνεται. Αἰσχρότης καὶ ἀσέλγεια καὶ βδελυρία μὴ εἰσπορεύεσθω, φησὶν, εἰς τὸ στόμα ὑμῶν· πολλὰ γὰρ εἰσῆλθε, αἰσχρότης καὶ ἀσέλγεια δὲ βδελυρία, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετ᾽ ὀπτασίας. τί οὖν ποτέ ἐστι, καὶ ἐγκώμια μεγάλα τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς. τὰ ἀμυθήτατα τίκτει γάμος. οὐχ ἁπλῶς αὐτὰ ματαιολογοῦμεν, ἀλλὰ μετ᾽ ἀσφαλείας, μετ᾽ ὀπτασίας· καὶ γραπτὴν λοιπὸν ὁ διάβολος τὴν αὐτῶν ἁμαρτάνων. ὅπου γὰρ μέθη, ἀκολασία· ὅπου αἰσχρολογία, ὁ διάβολος πάρεστι καὶ πᾶν ἑαυτὸν εἰσφέρων. τούτοις ἐστιώμενος, εἰπέ μοι, μυστήριον Χριστοῦ πλήρης, ἢ ᾯ διάβολον καλῆς; ταῦτα μὲ φορτικὰ εἶναι νομίζεται. ἢ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς διαφθορᾶς τῆς πολλῆς, ὅτι καὶ ὁ ὀπτασίαν, * γέλωτα ὀφλισκάνει ὡς αὐχμηρός. οὐκ ἀκού- * καὶ ὁ ἀ-
α. Κορ. ι. λα. ετε Παύλου λέγοντος, Πάντα, εἰ δὲ ποιεῖτε, εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε ζῆν ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε; ὑμᾶς δὲ εἰς δυσφημίαν καὶ ἀδοξίαν. οὐκ ἀκούετε τοῦ προφήτου λέγοντος, Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ· ὑμᾶς δὲ διαχεῖσθε. μὴ γὰρ, οὐκ ἔστι καὶ ἡδονὴ, καὶ μετ᾽ ἀσφαλείας; βούλει μᾶλλον ἀκοῦσαι καὶ ἡδονὴν; μάλιστα μὲν οὖν ἐγὼ. πάλιν συγκαταβαίνω, εἰ βούλει· μὴ τὴν Σατανικὴν ἀκούσῃς, ἀλλὰ τὴν πνευματικήν. βούλει χορεύσασθαι ἰδεῖν; ὅσα τῶν ἀγγέλων μετὰ χορεύει. καὶ πῶς δυνατόν, φησὶ, ἰδεῖν; ἐὰν ταῦτα ἀπολίσῃς, ἐλεύσεται καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς γάμους· τοῦ γὰρ Χριστοῦ πρόκειται, καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων μετὰ χορεύει. ἂν θέλῃς, καὶ πῶς θαύματα ἐργάσεται, καθάπερ καὶ τότε. ποιήσει καὶ ὕδωρ οἶνον· καὶ πολλῷ θαυμασιώτερον, πλὴν διὰ χρόνου ὀπτασίαν τὴν διαῤῥέουσαν καὶ ψυχρὰν ὀπτηθυμίαν, καὶ ὀπὶ τὴν πνευματικὴν μεταστήσει. τοῦτο ἐστιν ἐξ ὕδατος οἶνον ποιῆσαι. εἶθα αὐλητοί, οὐδαμοῦ ὁ Χριστός· ἀνὰ καὶ εἰσέλθῃ, ὃ ποιῶν ἐκβάλλει τούτους, καὶ τότε θαυματουργεῖ. τὰς Σατανικὰς πομπὰς ἀπόδειξον, εἶθα δύναρθρα πάντα, εἶθα πάντα ἄσημα; διὰ δέ τι καὶ ἔναρθρα, πάλιν πάντα αἰσχρά, πάντα ἀπλᾶ. ὅπου τῆς ἀρετῆς ἥδιον, ὅπου κοσμιότητος γλυκύτερον, ὅπου σεμνότητος πρεπωδέστερον. τοιούτους γάμους, οἵους ἐγὼ λέγω, ἡ ὤφελεν εἶναι τοὺς πρώτους. ποίους ὁ γάμους, ποιήσεται. ποῦτοι μὲν ἄνδρα ζητοῦσι τὴν πρώτην ὅπως ἄνδρα καὶ ποιήσαι, ὡς σώματι μᾶλλον ὀπτιθήσει κεφαλήν· ὡς οὐκ ἀνδράποδον, ἀλλὰ ἑνωτέρα αὐτῷ μᾶλλον ποιήσῃ· μὴ χρήματα ζητοῦσι, μὴ γένους λαμπρότητα, μὴ πατρίδος μέγεθος, πάντα ταῦτα τὰ ἐκτός· ἀλλὰ ψυχὰς βλέπουσαι, ὀπτοικεῖν, τὴν ἀληθῆ σωφροσύνην, τῷ Θεοῦ καὶ φόβον, εἰ βούλει μετ᾽ ἡδονῆς ὃ ἑνωτέρον ζῆν. πλουσιώτερον γὰρ ζητοῦσα, οὐ μόνον

αὐτὸν

πρόθυμος, ὡς σαφέστερον μάθητε. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε δοῦλος, οὔτε ἐλεύθερος. μήτε γὰρ δεῦρο ἔστι ὁ γάμος· μυστήριόν ἐστι, καὶ τύπος μεγάλου πράγματος. καὶ αὖθις· μὴ αἰδὴν, αἰδέσθητί δὲ τύπος ἐστί. Τὸ μυστήριον τοῦτο, φησὶ, μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἡ ἐκκλησίας τύπος ἐστὶ τῆς Χριστοῦ, καὶ πόρνας εἰσάγεις; καὶ πάλιν, φησὶ, μήτε πόρναι ὀρχοῦνται, μήτε γαμηθείσαι, τίς ὀρχήσεται; μηδεὶς. ποία γὰρ ὀρχήσεως ἀνάγκη; ἐν τοῖς τοῦ ἑλληνικοῦ μυστηρίοις αἱ ὀρχήσεις, ἐν δὲ τοῖς ἡμετέροις σιγὴ καὶ ἡσυχασμία, αἰδὼς καὶ κατάνυξις. μυστήριον τὸ ἁγνὸν μέγα· ἔξω αἱ πόρναι, ἔξω ⓐ βέβηλοι. πῶς μυστήριόν ἐστι; σεμνὸν ὀρχοῦνται, καὶ ποιοῦσι ⓐ δύο εἶναι. ἀλλὰ τί, ὅτι μὲν εἰσῆλθες, οὐκ ὄρχησαι, οὐ κύμβαλα, ἀλλὰ πολλὴ σιγὴ, πολλὴ ἡσυχία· ὅταν δὲ σεμνύωσι, οὐκ εἰκόνα ἄψυχον, οὐδὲ εἰκόνα πνεύματος τοῦ ἁγίου ποιοῦντες τῷ Θεῷ, ποσοῦτον ἐστράγγιξε χρυσίον, καὶ παρέθηκε τοῦ ἄρτου, καὶ αἰσχύνης πλήρη ψυχήν, καὶ γυμνούς; ἔρχονται ἐν σῶμα ἡμπεπλεγμένοι. ἰδοὺ πάλιν ἀγάπης μυστήριον. ἀν ⓐ δύο μὴ ἡνώνται ἐν, οὐκ ἐργάζονται πολλοί, ἕως ἂν δύο μίγωσιν· ὅταν δὲ εἰς ἑνότητα ἔλθωσι, τότε ἐργάζονται. τί μανθάνομεν ἀπὸ τούτου; ὅτι πολλὴ τῆς ἑνώσεως ἡ ἰσχύς. Τὸ δὲ μὴ χάσκειν τῷ Θεῷ ⓐ ἓν εἰς δύο δηλοῖ πρὸς τὴν ἀρχὴν, καὶ ἡλλαν δέξαι ὅτι οὐ τὸ ἀφαιρεθῶναι ἡμᾶς εἰς μέσον, οὐκ ἀφῆκεν ἓν ἀρχὴν εἰς τὴν ἡμῖν σύνοδον. οὐ γάρ ἐστιν εἷς ὁ σεσωμένος, ἀλλ' ἡμεῖς τῷ ἑνὶ. καὶ πάλιν, ὅτι ὁ παιδοποιὸς, καθάπερ ἕτερον. εἶδες τὸ γάμου τὸ μυστήριον; ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς ἕνα, καὶ πάλιν τοὺς δύο τούτους ἕνα ποιήσας ἄνω ποιεῖ ἕνα· ὥστε καὶ νῦν ἐξ ἑνὸς τίκτεται αὐτὸ θῆλυ. γυνὴ γὰρ ἡ μήτηρ οὐκ εἶσα δύο θήλεα δύο, ἀλλ' ἓν θῆλυ εἶς. καὶ πρὸς δὲ πολλαχοῦ αὐτὸ πιστώσασθαι, ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἰακώβου, ἀπὸ τῆς Μαρίας τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τοῦ λέγει. Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· εἰ ὁ μὲν κεφαλὴ, ἡ δὲ σῶμα, πῶς δύο; Ἀλλὰ τοῦτο ἡμῖν μαθητοῦ, ὁ δὲ διδασκάλου ζήτει ἐπιστολή· ὁ μὲν ἄρχειτος, ἡ δὲ ἀρχομένη. καὶ ἀπὸ αὐτῆς δὲ τῆς τοῦ σώματος ἀναπλάσεως ἴδοι τις ἄν, ὅτι εἰ εἰσὶν. ἀπὸ γὰρ τῆς πλευρᾶς γέγονε, καὶ ὥσπερ ἡμίτομα δύο εἰσί. Ἀλλὰ τοῦτο καὶ βοηθοὺς καλεῖ, ἵνα δείξῃ ὅτι εἰ εἰσί. δέξαι τοῦτο καὶ παῖδες καὶ μητέρα τὴν συνοίκησιν, ἵνα δείξῃ ὅτι εἰ εἰσί. καὶ ὁ πατὴρ ὁμοίως χαίρει καὶ θυγάτηρ καὶ υἱοῦ γαμουμένου, ὡς μέρος οἰκεῖον μέλος ἀπολωλότος τοῦ σώματος. καὶ τοσαύτη δαπάνη γίνεται καὶ χρημάτων ἐλαττώσεις, καὶ ὅμως οὐκ ἀνέχεται ἄγαμον καθεύδειν. ὥσπερ γὰρ ἀπεκτισμένης αὐτῆς τῆς σαρκὸς, ἀτιμίας μέρος παιδοποιΐαν ἑκάτερος, ἀτιμίας ὅτι μέρος βίου σύσσωμον τοῦ πρόσωπος ἑκάτερος. Ἀλλὰ τοῦτο καὶ ὁ μέρος φήτης φησὶν, Ὑπόλαμμα πνεύματός σου. πῶς δὲ καὶ γίνεται εἰς σάρκα καὶ μίαν; καθάπερ χρυσοῦ τὸ καθαρώτατον ἂν ἀφέλῃς καὶ ἕτερῳ ἀναμίξῃς χρυσῷ, οὕτω δὲ καὶ τὸ ζῶμα, τὸ πίστατον τῆς ἡδονῆς χαλκευούσης ἡ γυνὴ δεξιὰν πρέφει ἡ θάλπῃ, καὶ τὰ πρὸς ἑαυτῆς συνεισενεγκαμένη ἄνδρα ἀποδίδωσι. καὶ γέφυρά τίς ἐστὶ παιδίον· ὥστε ⓐ τρεῖς σάρκας γίνεται μία, τοῦ παιδὸς ἑκατέρωθεν ἑκατέρας συνάπτοντος. ὥσπερ γὰρ εἰ δύο πόλεων οὐσῶν, καὶ ποταμοῦ διέλθοι ἀμφιρρύτου, μία ἂν ἡ πόλις, γέφυρα ἑκατέρωθεν ἀποῦσα· οὕτως ὅτι τὸ ζῶμα, ἡ πλοῦν. αὐτὴ γὰρ ἡ γέφυρα ἐκ τῆς ἑκατέρων οὐσίας. ἃ δὲ λέγω τοῦτο ἔν εἰσιν, ἵνα τὸ σῶμα καὶ κεφαλὴ ἓν σῶμα. πρὸ γὰρ τραχήλου διαιρεῖται· ἀλλ' οὐ διαρρήγνυται μᾶλλον, ἢ συνάπτουσι). μέσος γὰρ ὢν ἑκατέρας συνάπτει· καὶ τοῦτο ἂν, ὥσπερ αἰ τὸ ὑγρὸν διεστασιάσθη τὸ μὲν ἓν αὐτοῦ μέρος ἐντεῦθεν λαβὼν, τὸ δὲ ἕτερον ἐκ τῆς δεξιᾶς ἕνα ποιήσειε· ἢ ὥσπερ ⓐ σωλῆνα λιθίνου οὔσης καὶ χεῖρας ἐκτείνοντες ἐν γίνονται. αἱ γὰρ χεῖρες ἐκτεταμένοι, οὐκ ἀφιᾶσιν εἰς) δύο. δέξαι τοῦτο γοῦν καὶ ἀκριβῶς εἶπεν, οὐκ ἔσονται μία σάρξ, ἀλλ', Εἰς σάρκα μίαν, πρὸς τὸ παιδὸς συναπτόμενοι δηλονότι. τί οὖν, ὅταν παιδίον μὴ ᾖ, οὐκ ἔσονται δύο καὶ τότε; οὐδαμῶς. ἡ μίξις γὰρ τοῦτο ἐργάζεται, ἀναλαμβάνουσα καὶ ἀναμίξασα ἀμφοτέρων τὰ σώματα. καὶ ὥσπερ εἰς ἔλαιον μύρον ἐμβάλῃ τις, ὃ πρὸ ἐποίησεν ἕν, οὕτω δὴ καὶ τὸ ζῶμα. οἶδα ὅτι πολλοὶ ἀσχημονοῦσι τοῖς λεγομένοις· καὶ τοῦτο αἴτιον, ἡ ἀσέλγεια

Γαλ. γ. κα. Ἐφεσ. ε. λβ. Γεν. α. κζ. Ματθ. β. ιθ.

χ. εἰς τὰ σώματα πρὸ τὰ μέλη συνομολογούμενα πρὸς τὸ πρῶτον ἓν γίνεται σῶμα, εἰ καὶ τῷ πραγματι διαιρεῖται.

ιζ. εἰ δύο εἰς

τιώ. ὥσθ' ἱκανὸν ὀφθαλμῶν διδαχὴν ὑμῖν. Ὃ γὰρ βαρύτερον ἐν ἡμῖν μέρος ἢ ὠφελιμώτερον ἢ τῆς ψυχῆς, τοῦτο ἐστιν. ἅπαντα οὖν [ὡς] αὐτοῦ τοῦ ψυχικοῦ ὄφωντες ἀπόδυσασθαι, καὶ μὴ καμηλίζωμεν. ταῦτα ὑμῖν οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, ἀλλ' ὥστε ὑμᾶς μὴ γάμοις, μὴ ὀργίμασι, μὴ χορεῖς παραγίνεσθαι Σατανικοῖς. ὅρα γὰρ τί βούλεται ὁ διάβολος. ὅπερ τῆς σκηνῆς ἐν τῷ ἀσεμνῶν τῶν ἐκεῖ ἡ φύσις αὐτὴ ταῖς γυναιξὶν ἀπήγαγεν, εἰς τοὺς γυναικωνίτας εἰσήγαγε καὶ τὸ διάβολον, μαλακοὺς λέγω καὶ πόρνας. ταύτοις τοῖς λύμαις ὁ τῶν γάμων ἐπεισήγαγε νόμος· μᾶλλον δὲ οὐχ ὁ τῶν γάμων (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας βλακείας. τί ποιεῖς, ὦ θεάτα; οὐκ οἶδας τί προσέταξεν; γυναῖκα ἄγῃ· ὅπως σωφρονοῦσι καὶ παιδοποιῶνται. τί οὖν αἱ πόρναι βούλονται; ἵνα ἡ σωφροσύνη, φησί, γένηται μείζων. καὶ μοὶ ταῦτα οὐκ ἀσεβοῦς; ὑβρίζεις τοὺς νύμφιους, ὑβρίζεις καὶ κλητῆρας. Εἰ γὰρ τοιούτοις τίρπονται, ὑβρεις ὃ προσῆκε. Εἰ δὲ γυναῖκας πόρνας ὁρᾷς ἀσημοτέρας φέρειν καὶ φιλοτιμίαν, * ἀλλ' ἐχ ἰδεις ταῦτα ἀλ' ἑτέρωτον, τί μοι καὶ τοὺς νύμφιους ἔλκεις, ἵνα καὶ ταύτην θεωρῇ; πόθεν ἄσημον καὶ αἰσχρόν, μαλακὰς αἴρας καὶ ὀρχουμένους, καὶ πᾶσαν τοῦ πορνείου τοῦ Σατανικοῦ ἐπεισάγει τῇ οἰκίᾳ. Μεμνήσθητέ μου, φησί, τῶν δεσμῶν. δεσμὸς ὅστι ὁ γάμος, δεσμὸς ὡρισμένος παρὰ Θεοῦ λύσις ἡ πόρνη, ἡ διάλυσις. ἔξεστιν ἑτέρᾳ φαιδρυνθῆναι καὶ γάμοι, οἵᾳ πανήγυρις πληθύσασα, ἱματίοις. ἀλλ' ἐννόησον ταῦτα, ἵνα μὴ δόξω σφόδρα εἰς ἄγγελος. καίτοι ἥρμοσε τῷ Ρεβέκκα θέατρον μόνον· ἀλλ' ἐννόησον. ἔξεστιν ἱματίοις φαιδρύνεσθαι, ἔξεστι πρόσοψιν αἰδεσίμων ὑδάτων αἰδεσίμων γυναικῶν. ἵνα δὲ ὅπερ ἐγράφατα, τί τὰ τέρατα ἐπισάγεις; εἶπέ μοι ἀκούεις πρὸς αὐτήν. ἀλλ' ἐρυθριᾷς εἰπεῖν; σὺ ἐρυθριᾷς, καὶπερ ἀναγκάζεις ποιεῖν; εἰ καλὸν, διὰ τί μοι εἶδος ποιεῖς; εἰ δὲ αἰσχρόν, διὰ τί ἕτερον ἀναγκάζεις; πόθεν σωφροσύνης ἐμπεπλῆσθαι δεῖ, πόθεν σεμνότητος, πόθεν κοσμιότητος. νῦν δὲ τοιοῦτον ὁρῶ, σκιρτῶντας ὡς αἰγας καὶ μήλους, ὡς αἰ ἡμίονοι. τῇ πόρνῃ θαλάμους· ὑπὸ τὸν δίον μόνον. ἀλλὰ πονηρά ἐστι, φησι. διὰ τοῦτο πονηρά ἐστι, καὶ κόσμος ὠφέλει εἶναι. ἐχέτω καὶ ἕτερος αὐτὴ πλοῦτον. οὐκ ἔχει τοιαῦτα ἐπιδοῦναι; τί αὐτὴν ἕτερος οὐκ ἀναφέρηται ποιεῖς * ἀπὸ τῆς αἰσχροφῆς; ἐπαινῶ ὅτι πόρνῃ τοιαῦτα ἐπιτήδευσε τοῦ ὁμιλίας πέμψαι, ὅτι παρακαλοῦνται γυναῖκες τοὺς εἰς αὐτὰς καταβῆναι πέμψαι. καλῶς τοῦτο ὠφέλησε. δύο γὰρ εἰσὶ τὰ χορεῖ, ὁ τῆς πόρνης, καὶ ὁ τῆς γαμουμένης. αὗται τοιαῦτα διδάσκει, ἐκφύγαι δίδοται τὴν νύμφην μεταξὺ τούτων ὄντων, ὅτι πόρνης, οὗτος γυνή. ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἐξέρχεται, ταύτης δὲ διπλασίονα τὰς συμμοιρίας. αἰ δὲ πόρναι, διὰ τί; δίον αὐτὰς ἐγκαλύπτεσθαι ὅταν γάμος ᾖ, δίον αὐτὰς καπρύπτεσθαι. φλοιὸς γὰρ γάμου πορνεία· ἡμεῖς δὲ ἀγόμεθα αὐτὰς εἰς γάμους. καὶ ὅταν μὲν τι ποιοῦσι, καὶ μέχρι ῥήματος οἰκοίζεσθαι τὰ σαυτῆς· οἵᾳ, ὅταν κοιμᾶσι, ὅταν ἀποκτείνῃς τὸν "Ἀπολλύωνα οἷον, τὰ ἐξίλεω σημαίνοντα οὐδ' ἀν ἀπεκρίνατο· ἐν ταύτῃ δὲ σωφροσύνης χρεμβύθια, ἐνδύσασθαι τοῦ ἐξίλεω; τοῦτο γὰρ ἡ πόρνη. ὅταν μοιχοὶ καταισχύνητε, οὐδὲν δυσωδὲς ἀφίετε πλησιάζειν. μοιχοί ὅστι ὁ γάμος· τί τοίνυν τοῦ τῶν βορβόρου δυσωδίαν ἐπισάγεις τῇ τοῦ μύρου καταισχύνῃ; τί λέγεις; ἐρχέται ἡ πόρνης, καὶ οὐκ αἰσχύνεται τοῦ ὁμιλίας; ταύτης γὰρ σεμνοτέραν αὐτοῦ εἶδ. ἐξ αἰγκάλης γε, οὐκ ἐκ παλαίστρας ἐξῆλθ. φαίνεσθαι γὰρ ὅλως ἐν γάμοις τοῦ πόρνης "οὐ δεῖ. οὐχ ὁρᾷς ἐν τοῖς βασιλείοις, ὅπου μὴ τὸν μεμυθοποιὸν ἔνδον ἐκεῖ βασιλέα εἶσιν, ἢ ἂν ἄλλον ἄνωθεν ἔξω; καὶ σὺ ἔνδον ἔσω ἐκεῖ τοῦ νύμφιον· ἀλλὰ ἀγνὸς μόνος ὅτι τῆς οἰκίας, μὴ ἐκπόμπευε τοῦ" πόρνης. πρέπουσι ἑκάτερος ὁ χορός, ὁ μὲν οἶδα διδάσκει δεῖ, ὁ δὲ ἵνα ταύτην φυλάξῃσι. τί καταισχύνεις τοῦ πόρνης; εἰ γὰρ σὺ τοιαῦτα, τοιαῦτα καὶ ἐκείνης ὁ νύμφιος ὑποπτεύσει. Εἰ σὺ ἐφάσθαι θέλεις, πόθεν πόλιδος καὶ λαγαποπόλιδος καὶ δημιουργοῦ ταῦτα. οὐκ ἔστι ταῦτα αἰσχύνη; αἰσχύνη ὅστι ὃ ἀσημοτέρ, καὶ βασιλέως θυγάτηρ ἦ. μὴ γὰρ ἡ πεῖρα κωλύει; μὴ γὰρ ὃ ἐπιτήδευμα; καὶ δῆλον τοῦ πόρνης,

χ. ἐπιτήδευμα

χ. ἐπεκλυσεν ἢ οἶσεν μὴ ἐκεῖ τὸ ἐξίσου σημαίνοντα ἀποκρίνεσθαι

χ. ἐκ ἔθνι.

χ. παρέσεσθαι

παρ' ὑμῶν. καλῶς οὕτως εἶπε. ζῶντα γὰρ πάντα ἀπὸ πίστεως ζῇ ἡ ἐλπίς. οὐχὶ οὐ τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν μόνον ἐδήλου τὰ γενόμενα, ἀλλ' ὅτι καὶ μὴ πληροφορίας δεῖσθαι τοὺς ἀποστολικοὺς ἐπάθλους. ἀφ' γὰρ τοῦτο συνεχώρει ὁ Θεὸς διώκεσθαι, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι ἁπλῶς ἡ κολακείᾳ τὸ κήρυγμα συνίστατο, ἡ ἵνα τὸ θερμὸν αὐτῶν διαχυθῇ, καὶ ὅτι οὐ πεισμονῇ ἀνθρωπίνῃ, ἀλλὰ Θεοῦ δυνάμει καὶ τῇ τῶν πιστευόντων ψυχὰς πείθουσι, ὥστε καὶ τοὺς θανάτους μείζους προσδοκᾶσθαι· ὅπερ οὐκ ἂν ἦν, εἰ μὴ βαθεῖς τὰς βάσεις τὸ κήρυγμα ἐποιοῦντο καὶ εἰσέπεσον ἀκλινεῖς.

4 Εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι, τὴν τοῦ Θεοῦ τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν,

χ. ὡς 5 ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη πρὸς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει, καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ· καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς. Τί ἐστι δὲ λέγει, οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν; ἐν ζῶντα καὶ τὴν αὐτὴν κατορθωμένην ἅπασι; ἀλλ' ἐπεκτασιμώτερον. βούλεται γὰρ ἀσφαλέστερον τοῖς ἐκείνων ἐγκωμίοις ἐπεξελθεῖν. ὃ δὴ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· ἠδύνατο ὅτι τὴν ἰσχυρὰν ἦν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν, ὅτι τὴν ἐκλεκτήν· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς πάντα ἐποιούμεθα δι' ὑμᾶς. ὃ γὰρ, οἷοι ἐγενήθημεν ὑμῖν, τοῦτο ἐστὶ δηλοῦντος, ὅτι μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ πολλῆς σφοδρότητος ἐπιμελοῦς ἐσμὲν ὑμῶν ἐκδιῶξαι ὑμᾶς. καὶ τοῦτο οὐχ ἡμῖν χάρις, ἀλλὰ ὑμῖν, ὅτι ἐκλεκτοὶ ἦτε. διὸ τοῦτο καὶ ἄλλαχού φησι· Καὶ ζῶντα πάσχω διὸ τοῦτο ἐκλεκτοί. ἐπεὶ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγαπητὴν τί οὐκ ἄν τις πάθοι; καὶ εἰκότως, ὃ αὐτὸ, μισοῦσί φησι· Εἰ γὰρ καὶ ἀγαπητοὶ καὶ ἐκλεκτοί, πάντα εἰκότως ἐποιοῦμεν. ὁ γὰρ δὴ ὁ ἐπαινῶν αὐλοὺς ἐρρώνυσε μίσει, ἀλλὰ τὸ ἐπιμιμήσεται, ὅτι καὶ αὐλοὶ τῆς ἐκείνων προθυμίας αὐτόρροποι αὐδρείαν ἐπεδείξαντο. φησὶ γοῦν·

6 Καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ, μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου. Βαβαί, πόσου τὸ ἐγκώμιον; ὦ μαθηταὶ ὀξαίφνης ἐγένοντο διδάσκαλοι. οὐκ ἔκυσαν μόνον τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ μετὰς τοῦ αὐτοῦ κηρυφθῆναι τῷ Παύλῳ ἔφθασαν. ἀλλ' ἐπείπερ τοῦτο μετὰς ὃ εἶπε. ἔσχε γὰρ παῦλαν ἀναγκαίαν λέγων, μιμηταὶ ἐγένεσθε τοῦ Κυρίου. πῶς; δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ, μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου. οὐχ ἁπλῶς μετὰ θλίψεως, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς. καὶ ἔστι τοῦτο ἀπὸ τῶν προτέρων τῶν ἀποστολικῶν μαθεῖν, πῶς ἐπήγαγεν ὁ Παῦλος διωγμὸν ἐστ' αὐλοῖς. καὶ πάντα, φησὶ, σὺν παλιτάρχαις ἐπέρεξαν, καὶ πάλιν ἀνεστήρωσαν κατ' αὐτῶν. καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι ἐθλίβοντο μὲν καὶ ἐστενοχωροῦντο, ἀλλ' οὐ χαίροντες σφόδρα· ὅπερ ὁ ἀπόστολοι ἐποίουν, Χαίροντες, φησὶν, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀπημαθεῖν. ὃ γὰρ ἀναμφισβήτητον, τοῦτο ἐστὶ· Εἰ καὶ σφόδρα μικρὸν, ὃ φέρει ὅπως δήποτε θλῖψις. τοῦτο δὴ ἦν τὸν τῶν ἀνθρωπίνων φύσιν ὑπερβαίνειν ἐκεῖ, καὶ ὥσπερ ἀπαθῆ σῶμα ἔχειν. πῶς δὲ μιμηταὶ τοῦ Κυρίου ἐγένοντο; ὅτι ἐκεῖνος πολλὰ παθήματα ὑπέμεινε, καὶ οὐκ ἄλλη, ἀλλ' ἔχαρε. ἐκεῖ γὰρ ὅπου τοῦτο ἦρχετο. διὰ ὑμᾶς ἑαυτὸν ἐκένωσεν, ἐμβλεπε ἐμπτύεσθαι, ῥαπίζεσθαι, καὶ σταυροῦσθαι· καὶ οὕτως ἔχαιρε ζῶντα πάσχων, ὡς ὦ πατὲρ λέγει, Δόξασόν με. μετὰ χαρᾶς, φησὶ, πνεύματος ἁγίου. ἵνα μή τις εἴπῃ, πῶς θλίψεως λέγεις; πῶς χαρᾶς; πῶς ἀμφότερα ἔνι συνελθεῖν; ἐπήγαγε· μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου. ἡ θλῖψις ἐκ τῶν σωματικῶν, καὶ ἡ χαρὰ ἐκ τῶν πνευματικῶν. πῶς; τὰ μὲν γινόμενα, λυπηρά· τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν πτοούμενα, ἐκεῖνα. οὐ γὰρ ἀφίησι τὸ πνεῦμα. ὥστε ἔνεστι καὶ πάσχοντα μὴ χαίρειν, ὅταν γὰρ ἀμύητος τῆς πάσχει· καὶ μαστιζόμενον ἥδεσθαι, ὅταν δι' ὃν Χριστὸν τις πάσχῃ. τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ πνεύματος χαρά· ἀπὸ τῶν δοκούντων εἶναι λύπαρῶν, ἐκφύει τὸν ἡδονὴν. ἔθλιψε μὲν ὑμᾶς, φησὶ, καὶ ἐδίωξε, ἀλλ' οὐκ ἀφῆκεν ὑμᾶς τὸ πνεῦμα [οὐδὲ] τὸ ἐκείνοις· ἀλλ' ὥσπερ τὸ πυρὲ ἐδροσίζοντο τοῖς παισὶ τῆς, οὕτω καὶ ὑμῖν τὸ τῆς θλίψεσιν. ὥσπερ γὰρ

ἐκεῖ

σύσημα πολὺ ἰσ, ὑ πίθησι τῦτο. ὅπῳ γ' ὄσιμα πλήθος ὄστι, ὡς τὰ πολλὰ, ὃ τῆς ἐκκλησίας ὄσιμα, ἢ συσήματος πολυ συγκεχροτημύου, ἀλλὰ τῦτο αὐτὸ ὕτω καλῶ. ὁ Θεῷ, φησι, παρεί, ἢ Κυρίῳ Ἰησῦ Χριστῷ. τῇ ἐκκλησίᾳ, φησί, Θεοπαλησικέωι τῷ ὁ Θεῷ. ἰδὺ πάλιν ὃ, Θεὸς, ὅπι τῦ παῦος, ἢ ὅπι τῦ ψεῦ. ὃ γ', ὁ Θεῷ, φησιν, ὅπῳ πολλαὶ ἐκκλησίαι ἢ Ἰουδαίας, ἢ ἑλλάνικαὶ ἦσαν. μέγα ὃ ἀξίωμα, ἢ ὑ ἴσον τοῦτο, εἰ ὁ Θεῷ ὄστι. ἡμόντο τύπῳ ἢ ταύτῳ τῷ ἐκκλησίᾳ ὕτω καλῶσθαι. διδοικα γ' μὴ μακρὰν ἢ τῆς ὑποστάσεως ταύτης. εἶ ἴνε γὰρ ἀμαρτίας δοῦλος, ὑ δυνα γ' λέγεσθαι ὁ Θεῷ. χάρις ὑμῖν ἢ εἰρήνη. εἶδες ἀθῦς ἀπὸ ἐγκωμίων ὃ προοίμιον τῆς ἐπιστολῆς; διαφέρεται τῷ Θεῷ πάντοτε δεῖ πάντων ὑμῶν, μάλιστα ὑμῶν ποιεῖσθαι ὅπι τῶν προσευχῶν ἡμῶν. ὃ γὰρ διαφερόμενον τῷ Θεῷ ὑπὲρ αὐτῶν, μάρτυρόν ὄστι αὐτοῖς πολλῷ προκόπτειν, ὅταν μὴ μόνοι ἐπανώνται αὐτοὶ, ἀλλὰ ἢ Θεὸς διαφερόμενος, ὡς αὐτὸς ἐργασάμενος ὃ πάν. διδάσκει γ' αὐτὸς μετεκάζειν, μᾶλλον δὲ λέγων, ὅτι τῆς τῦ Θεοῦ δυνάμεώς ὄστι ὃ πάν. ὃ μὲν οὖν διαφερόμενον, τῶν κατορθωμάτων ἄκειν πίθησι, ὃ γ' μεμνῆσθαι αὐτῶν ὅπι τῶν προσευχῶν, τῆς ἀγάπης τῆς πρὸς αὐτοὺς. εἶτα λέγει ὅτι ὑ μόνοι ὅπι τῶν προσευχῶν μέμνη γ', ἀλλὰ ἢ χωρὶς τῶν διαφερόμενον. ὁ γὰρ πολλάκις ταῦς, ἀδιαλείπτως, φησί, μνημονεύοντες ὑμῶν τῦ ἔργου τῆς πίστεως, ὃ τῦ κόπου τῆς ἀγάπης, ἢ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησῦ Χριστοῦ, ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ὃ πατρὸς ἡμῶν. τί ὄστι, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες; ὅταν μνημονεύοντες ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἢ πατρὸς, ἢ τῦ κόπου τῆς ἀγάπης μνημονεύοντες τῦ ὄντος ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἢ πατρὸς ἡμῶν. ὑχ ἁπλῶς γ' εἶπεν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες, ἀλλ' ὑμῶν. εἶτα πάλιν, ἵνα μάθωμεν ἀπὸ παντὸς μᾶλλον ὃ ὑμᾶς εἰρῆσθαι, ἐπάγει, ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἢ πατρὸς ἡμῶν. ὅπῳ γὰρ ὑκ ἔστιν ἐκεῖσε τῶν ἀνθρώπων τὰ γινόμενα, ὑκ ἔστι μαθεῖν ἀπὸ παντός, ἢ τῦτο προτίθησι, μᾶλλον δὲ λέγων, διαφέρεται, ἔμπροσθεν τῦ Θεῦ κάμνετε. τίνος, τῦ ἔργου τῆς πίστεως; ὅτι ὑκ ἔστιν ὑμῶν πρόκοπτε τὸν ἔσχατον. τῦτο γὰρ ἔργον πίστεως. εἰ πίστις ἔστι, πάντα πάρεστι· εἰ γ' μὴ πάρεστι, οὐ πίστις ἔστι. μὴ γὰρ οὐ τοιαῦτά ἐστι τὰ ἐπηγγελμένα, ὡς ἢ μυρίους θανάτους πάσχειν ἀποθνήσκοντα; ἀλλ' ὅμως βασιλεία πρόκειται, ἢ ἀθανασία, ἢ ζωὴ αἰώνιος. ὁ τοίνυν πίστις ἔστιν, πάντα πάσχει. ἆρα ἡ πίστις ἐκ τῶν ἔργων δείκνυται. εἰκότως οὖν αὐτὸν εἶπε δηλῶν, ὅτι οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων αὐτὸν ἐπιδείξασθε, ἐκ τῆς ὑστάσεως, ἐκ τῆς προθυμίας, ἢ τῦ κόπου τῆς ἀγάπης. ποῖος γὰρ κόπος τὸ φιλεῖν ἁπλῶς; οὐδείς. τὸ γοῦν φιλεῖν, κόπος πολύς. ὅταν γὰρ, εἰπέ μοι, μυρία κτήσῃ τὴν ἀγάπην ἡμᾶς ἀφελκῦσα βουλήθηται, ἡμεῖς γ' πρὸς πάντα αὐτὴν ὑπομένομεν, οὐχὶ κόπος ὄστι; τί γὰρ οὐκ ἔπαθον οὗτοι, ὥστε μὴ ἀποστῆναι τῆς ἀγάπης; οὐχὶ ὅτι ἐπεδέχετο Παῦλον ἦλθον πολεμοῦντες τῷ κηρύγματι, ἢ μὴ βιάσῃται αὐτοὶ ἴσως εἶναι Ἰσσαΐαν ὅτι σὺν πολιτάρχας; μακρὸς σὺν κόπος, εἰπέ μοι, μηδέπω τῆς σπερμάτων παρόντων, τοσῦτον χρόνον φέρειν, τοσύτους πειρασμοὺς; καὶ ἰκανὰ αὐτοὶ ἀπήτησαν. καὶ ἰκανά, φησι, δοκεῖ, ἐξέπεμψε Παῦλον. μενοῦν τῦτο, εἰπέ μοι; ὑχὶ καὶ ἑαυτοὶ λύτ' ἐκείνου τῷ κινδύνῳ ὑπέβηκε; τῦτο κόπον φησὶν ἀγάπης, ὅταν ὕτω προσκλίθηται. καὶ ὅρα πρῶτον ἐκεῖνον λέγει τὰ κατορθώματα, καὶ τότε τὰ ἑαυτῦ, ἵνα μὴ δόξῃ μεγαληγορῶν, μηδὲ προπετὴς φιλεῖν αὐτούς. καὶ τῆς ὑπομονῆς, φησι. οὐ γὰρ πρὸς ἓν χρόνον ὁ διωγμὸς ἐκεῖνος γέγονεν, ἀλλὰ διαπαντὸς, ὥστε τῷ διδασκάλῳ μόνον Παῦλῳ ἐπολέμουν, ἀλλὰ καὶ τοῖς μαθηταῖς. εἰ γὰρ πρὸς ἐκείνους ὕτω διέκειντο σὺν θαύμασι ἐργαζομένους, σὺν αἰδοίοις, τί οἴει πρὸς σὺν σεσοικισμένοις αὐτοῖς, καὶ συμπολίταις, καὶ ἀδελφοῖς ἀποστάντας; ὅπερ καὶ θεῖον ὂν αὐτοῖς καὶ μάρτυρά λέγων· Οἱ μιμηταὶ ἐγένεσθε τῶν ἐκκλησιῶν τῦ Θεοῦ τῶν ὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ἢ τῆς ἐλπίδος, φησὶ, τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τῦ Θεοῦ ἢ πατρὸς

χ. ὁ Θεῷ

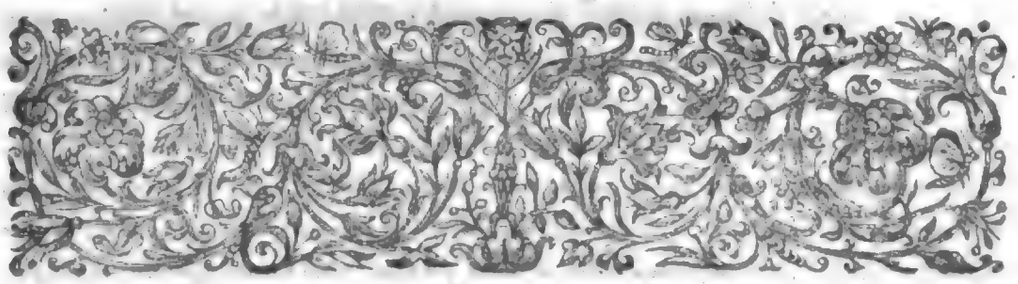
χ. ὁ Θεῷ

Περὶ ἡ. ε.

Περὶ ἡ θ. ι.

α. Θεσ. ς. ιδ.

y Google

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Τοῦ Χρυσοστόμου ἑρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς

ἐπιστολὴν, α.

Λογ. α. 1 ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟ- χῦ. α.
θεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων, ἐν Θεῷ πατρὶ, καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ,
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
2 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ
τῶν προσευχῶν ἡμῶν, 3 ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔρ-
γου τῆς πίστεως, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν.

χ. μὴ ἑαυτῶν,

ΤΙ δήποτε Ἐφεσίοις μὲν ἐπιστέλλων, καὶ Τιμοθέου ἔχων μνείαν ἑαυτοῦ, οὐχὶ
συμπαραλαμβάνει ἑαυτῷ, καίτοι γε εἰωθότος πρὸς ἀμφοτέρους, καὶ θαυμαζόμε-
νον; Τιμοθέου γὰρ δοκιμωτάτου αὐτοῦ γεγενῆσθαί φησιν, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον φιλιπ. β. κε.
συνῆμεν ἐδουλεύθημεν. καὶ πάλιν, Οὐδένα ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ κ.
περὶ ὑμῶν μεριμνήσει. οὐκοῦν ἐκεῖνα μὲν ἑαυτῷ συμπαραλαμβάνει. ἐμοὶ
δοκεῖ, ὅτι ἐμέμνητο αὐτῶν πέμπων ἐπιστολὴν, καὶ πρότερον ἐπιστέλλων τὰ
γράμματα ὅσον οὔπω καταλήψόμενον. φησὶ γοῦν, Τοῦτον μὲν ἐλπίζω πέμψαι ὀξέως αὐτός. φιλιπ. β κγ.
οὐκοῦν οὐχ ὕστερον, ἀλλ' ἐπῆλθεν ἐκείνων ἐπιστείλαντων. Ἄρτι γὰρ ἐλθόντος Τι- α. Θεσ. ι. ς.
μοθέου, φησὶ, πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν. Διὰ τί δὲ αὐτὸν προσεπέθηκε Σιλουανόν, καίτοι μι-
κρὰ αὐτῷ μαρτυρῶν ἀγαθά, καὶ πάντων αὐτῶν προφητῶν, ὥστε [μὴ] ἀξιοῦντος τοῦτο αὐτὸν
κ' πολλοῦ γε παρεῖναι φροντίσαι, καὶ προκαλουμένου. ὅπερ γὰρ καὶ διδάσκων ἑώρα ὕστε-
ρον παρεῖναι φροντίσαντα, ὡς καὶ μαθητὴν ἑαυτῷ συμπαραλαβεῖν, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο αὐτὸς ἐζήτησεν
αὖ. Παῦλος γάρ, φησὶ, καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων. οὐδὲν οὖ-
τω δεῖ ἑαυτῷ πῆσαι, οὐχ, ὁ ἀπόστολος, οὐχ, ὁ δοῦλος. ἐμοὶ δοκεῖ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς
εἰς τὸν ἄνδρας, καὶ μηδέπω αὐτὸν πεῖραν εἰληφέναι, ἅ πᾶσι δοκεῖ ἀξίωμα. ἄλλως δὲ ἡ ἀρ-
χὴ τοῦ κηρύγματος ἐπὶ τοῦ τοὺς αὐτούς. τῇ ἐκκλησίᾳ, φησὶ, Θεσσαλονικέων. καλῶς.
ἐπεὶ γὰρ εἰκὸς ἦν ὀλίγους εἶναι καὶ οὐδέπω συνεστάναι, διὰ τοῦτο σφόδρα γράφει διὰ
τοῦ ὀνόματος τῆς ἐκκλησίας. ἔνθα γὰρ πολὺς πρόεισιν ὄχλος, καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας χ. 3

Digitized by Google

αὐτὸν εἶναι ὠφελήσεις, ἀλλὰ καὶ βλάψεις δυκλείσας ποιοῦσα. οὐ τοσαύτην γὰρ ἀπὸ τῶν χρημάτων καρπώσεται τὴν ἡδονήν, ὅσην ἀπὸ τῆς δυκλείας τὴν ἀνδίαν. ἀλλὰ μὴ ζητήσωμεν τοῦτα, ἀλλὰ μάλιστα μὴ εἰσέτι μοι· εἰ δὲ μὴ δυνατὸν, πενίαν μᾶλλον, ἢ πόρνην· εἰ δὲ μὴ ἀποδόσθαι δυνατὸν, ἀλλ' ἐκβαλεῖν αἰδρὶ βούλει τὴν γυναῖκα. ὅταν ἀκριβῶς ὄζεπάσῃς τὸν ὑδρὸς τὴν χρείαν, ἢ μάλλον ἐκδιδόναι, τότε καλέσαι τὸν Χριστὸν τότε χρήσασθαι. ὁ γὰρ ἐπαγγειλάμενος φησὶ. μισθὸν ἔχει τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως. μάλιστα μὲν οὖν ἡ τότε καλεῖ, ὡς μηκέτι ποιοῦσι δοῦναι. μὴ γένῃ τοῦ παιδὸς τοῦ Ἀβεσαλὼμ χείρων, ὃς εἰς ὅσον τὴν ἀποδημίαν περιέπεμψος, Εἶδεν εἶτα χρὴ καταφυγεῖν. δεῖ καὶ πόνων ἐπιτυχεῖν. ἔστω σε ἐργάζῃ καὶ ζητῇς ὕδωρ, εὔχου. Εἶπε τῷ Θεῷ, ὅτι σὺ γάλης, σὺ οἰκοδόμησον. ἐγγύησον αὐτῷ τὸ σῶμα, καὶ μηδὲν ἕξει τῇ σαρκὶ σου τῇ πρὸς σὲ τὴν πρὸς ἀμείψεταί σε. δύο δὲ ποιῆσαι χρή, αὐτῷ τε ἐγγυήσειν, καὶ τοιοῦτον ζητῆσι, ὃς αὐτὸς βούλεται, κόσμου, σώφρονα. ὅταν οὖν τοῦτον γαμβρὸν ποιῇς, μὴ ἀπελήλυθης οἰκίας, κάπηλον καὶ ἰμάτια χρωμένην. ὁ γὰρ τρόπος ὑπόδειξίν τὸ σῶμά ἐστιν, οὐδὲ εἰς πομπὴν εἰσάγῃς τὸ γύναιον· ἀλλὰ φαιδρύνουσα τὴν οἰκίαν τοῖς εἴσω, κάλει γείτονας, καὶ φίλους, καὶ συγγενεῖς. ὅσους δὲ οἶδας ἐπιεικεῖς, τούτους κάλει· καὶ τοῖς ὕσιν ἐπιχαίρειν σοι, μηδὲν τὴν ἀπὸ τῆς ἱρχίρας πλέον. ἐκεῖ γὰρ δαπάνη ἀφειδὴς ἡ ἄκαιρος. κάλεσον τὸν Χριστὸν τὸν ἄλλων ἁπάντων. εἶδας δὲ τίνος αὐτὸν καλέσεις; Ὃς ἂν πτωχὸν, φησὶ, εἰς τοῦτον τὸν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίησε. μὴ νομίσῃς δὲ τὸ σῶμα δυσάρεστον εἶναι, ὃ πόρνην καλὴν γαμεῖ τὸν Χριστόν. δυσάρεστον δὲ πορίας κόμην. τὸ γὰρ πένητας κομᾶν, τὸν ἀφορμὴν πλύτου, ἐκφοβοῦντος πᾶς. κόσμει τὴν νύμφιον μὴ τούτοις τοῖς κοσμίοις τοῖς ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ, ἀλλ' ὑπεικείᾳ καὶ αἰδοῖ καὶ τοῖς σωφρόσυνοις ἱματίοις, αὐτὶ πάντας κόσμου χρυσοῦ καὶ ἐμπλεσμάτων, τὸ ἐρυθριᾶν, τὸ αἰσχύνεσθαι τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τὸ μὴ ζητεῖν ἐκεῖνα. μηδὲν ἔστω χρύσεος, μηδὲ μία χρεμάθρα. κοσμείσθω ὁ νυμφίος, διχέσθω τὴν πόρνην. τὰ δὲ ἄριστα τὰ δεῖπνα μὴ ἐώθης ἔστω πλήρη, ἀλλὰ παθυμαπικῆς ἡδυπῆς. μικρὰ γὰρ ἐκ τοῦ πλούτου γάμου ἔσται τὰ καλὰ, καὶ τὰ τοῦ βίου εὐάσφαλεια· ἐκ δὲ τῶν πολυτελῶν γάμων (Εἶδες γάμους, ἀλλὰ μὴ πομπὰς αὐτὰ δεῖ καλεῖν) ὅσα τὰ κακά; διελύθησαν αἱ παῤῥησίαι, καὶ αὐθέως μέμνησο φόβος, μή τι προσκόψῃ τῶν κεχρημάτων, καὶ μὴ δέχεται τὴν ἡδονὴν ἀθυμία ἀφόρητος. ἀλλ' αὕτη μὲν τῆς κηδεμονίας ἡ ἀγωνία, μᾶλλον δὲ οὐδὲ αὕτη ἀπήλλακται ἡ τυμφή· τὰ γὰρ ὁρᾶν καταλυόμενα ἀπόνητα, ἀθυμίας κατάστασις, τὸ ὁρᾶν ἔρημον τὸν οἶκον, καταφείας ἀφορμή. ἐκεῖ ὁ Χριστὸς, ἐκεῖνα ὁ Σατανᾶς· ἐκεῖ θυμηδία, ἐκεῖνα φροντίς· ἐκεῖ ἡδονὴ, ἐκεῖνα λύπη· ἐκεῖ δαπάνη, ἐκεῖνα οὐδὲν ποιοῦσι· ἐκεῖ ἀφειδοσύνη, ἐκεῖνα δυκοσμία· ἐκεῖ φθόνος, ἐκεῖνα ἀφθονία· ἐκεῖ μέθη, ἐκεῖνα νῆψις, ἐκεῖνα ὑγιεία, ἐκεῖνα σωφροσύνη. ταῦτα δὴ πάντα συνορῶντες, φυσώμεθα τὸ κακὸν μίσος τοῦτον, ἵνα ἀρέσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐπιτυχεῖν καταξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Matth. κε. μ.

στάλλα καὶ ἡ ἀκολασία. Ὃ οὕτω τοῦ γάμους γίνεσθαι [ὃ καὶ ἀφανίζεσθαι] ὃ τοῦ ἁγίου
Εφ. εγ. κδ. διέβαλεν· ἐπὶ Τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. πῶς οὖν μίγνυται τῷ πόρνῳ; πῶς ἔρωτας
ὅπου τῶν ἁμαίντων; ταῦτα αἱρετικῶν ἐστί *, ταῦτα τῶν ταῖς πόρναις ἐπισαγόντων. ἀλλὰ τοῦτο * ἀλλίμματι
αὐτοῦ ἐκκαθαίρεσθαι βούλομαι, ὥστε ὅπου τὸ οἰκεῖον συγγένειαν ἀναγκαῖον, ὥστε τῶν αἱρετικῶν ἐκ-
φεύξασθαι τὰ σώματα. Ὕδωρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ δῶρον, ἡ ῥίζα τῆς ἡμετέρας γενέσεως. πολλὴ γὰρ 5
καὶ τοῦ ῥίζαν ἡ κόπρος καὶ ὁ βόρβορος. τοῦτον οὖν ἐκκαθάρωμεν τῷ λόγῳ. ἀνέχεσθε τοί-
νυν μικρόν, ἐπεὶ καὶ ὁ βόρβορος κατίσχυσε δυσωδίας ἀνέχεται. βούλομαι δὲ ὑμῖν ὅπου οὐ χρὴ ὅπου
τούτοις αἱρωμεθα, ἀλλ' ἃ τούτοις οἷς ποιεῖ· σὺ γὰρ ἐκεῖνοις αἱρωμεθα ἀφεὶς, τούτοις
αἱρεῖ· σὺ οὖν τῷ Θεοῦ καταγινώσκεις τῶν ὕπνου ποιησάντος. Εἶπω πῶς ἡ μυσταγωγία
β. Κορ ια. β. τῆς ἐκκλησίας ἐστίν. ὁ Χριστὸς ἦλθε φῶς τοῦ ἐκκλησίαν, ἵνα ἐξ αὐτῆς γένηται, ἵνα αὐτὴν 10
" στήσωσιν ἁγνὴν σωφροσύνῃ πνευματικῇ". Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς, φησὶν, ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἵν. συνέλθῃ
ἁγνὴν. ὅπου γὰρ ἐξ αὐτοῦ ἐσμεν, ἄκουε πῶς φησὶ· σὺ τῶν μελῶν αὐτοῦ, ἵνα ἐκ τῆς σαρκὸς
αὐτοῦ πρώτης ἡμᾶς. Ταῦτα δὴ πρῶτα εἰσοικοῦντες, μὴ αἰσχυνώμεθα τὸ τηλικοῦτον μυστήριον.
τύπος τῆς τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἐστὶν ὁ γάμος, σὺ δὲ μαθοῦσα; Εἰπέ μοι, Εἰ εἰκόνα εἶδες
τοῦ βασιλέως, ἆρα αὐ αὐτὸν ἤγαγες; οὐδαμῶς. δεῖ μὲ οὖν ἀδιάφορα εἶναι τὰ τοιαῦτα 15
Εφ. ε. δ. καὶ γάμοι γινόμενα, ὅτι ἐν μεγάλοις αἴτια κακῶν. πρῶτα τοίνυν μοιχείας γίνεται. Αἰσχρότης
καὶ μωρολογία καὶ βωμολοχία μὴ ἐκπορευέσθω, φησὶν, ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· πρῶτα γὰρ
ἐκεῖνα, αἰσχρότης καὶ μωρολογία ἢ βωμολοχία, οὐκ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετὰ ὕβρεως. τί οὖν
ἐστὶ γὰρ ὃ τοιαῦτα ὄντα, ἐγκώμια μεγάλα τοῖς αὐτοῦ μεποιῆσι. Τὰ ἁμαρτήματα τοι-
αῦτα γίνεται· οὐκ ἁπλῶς αὐτὰ μετερχόμεθα, ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς, μετὰ ὕβρεως· καὶ γρά- 20
φουσι λοιπὸν ὁ ἀγαθολόγος τῶν αὐτῶν ἁμαρτάτων. ὅπου γὰρ μέθη, ἀκολασία· ὅπου αἰσχρολο- χ. ὅπου γὰρ
γία, ὁ ἀγαθολόγος πάρεστι τὰ παρ' ἑαυτῷ εἰσφέρων. τούτοις ἐστιώμενος, Εἰπέ μοι, μυστήριον
Χριστοῦ τελεῖς, ἢ ἐν ἀγαθολογίαις καλεῖς; ἔγωγε μὲ Φαρισαῖοι εἶναι νομίζεσθαι. ἢ γὰρ ἐν τῷ τῆς
Διαστροφῆς τῆς πολλῆς, ὅπου ἐν ὁ ὕβρεως, * γέλωτα ὀφλισκάνει ὡς αὐτός. Οὐκ ἀκού- * αὐτὸ δὲ ἐστὶ
α. Κορ ι. λε. ετε Παύλου λέγοντος, Πάντα ἔξεστι, Εἴτε ἐσθίετε, Εἴτε πίνετε, Εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς φησὶν ἐν ἀπο-
Εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε; ὑμεῖς δὲ εἰς δυσφημίαν καὶ ἀδοξίαν. Οὐκ ἀκούετε τοῦ φόντος
Ψαλ. β. ια. λέγοντος, Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ; ὑμεῖς δὲ ἀγαχεῖσθε.
μὴ γὰρ, οὐκ ἔστι καὶ ἡδονῆς, καὶ μετὰ ἀσφαλείας; βούλει μᾶλλον ἀκοῦσαι καλῶν; μάλιστα μὲ ταῦτ'
ἐλθέ. πλέον συγκαταβαίνω, εἰ βούλει· μὴ τῶν Σατανικῶν ἀκούσῃς, ἀλλὰ τῶν πνευ-
ματικῶν. βούλει χερουβὶν ἰδεῖν; ὅρα τῶν ἀγγέλων μὲ χορούς. καὶ πῶς δυνατόν, φησὶ, 30
ἰδεῖν; ἐάν ταῦτα ἀπολέσῃς, ἐλεύσεται καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τούτους τοὺς γάμους· τοῦ γὰρ Χριστοῦ
πρῶτος, καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων πάρεστι χορός. ἀλλ' ἐλθὲ, καὶ πῶς γάμματα ἐργάσεται, καθά-
περ καὶ τότε. ποιήσει καὶ νῦν ὃ ὕδωρ οἶνον· καὶ πολλῷ θαυμασιώτερον, τῶν ἀγγέλων ὑπε-
ρίπτῃ τῶν ἁρπάζουσαν καὶ ψυχρὸν ὑπὸ ἐπιθυμίας, καὶ ὑπὸ τῶν πνευματικῶν μεταστήσει.
τοῦτο ἐστιν ἐξ ὕδατος οἶνον ποιῆσαι. εἶθα αὐλητρὶς, οὐδαμοῦ ὁ Χριστός· ἀλλ' ἃ καὶ εἰσέλ- 35
θῃ, ὃ τοῦτον ἐκβάλλει τούτους, καὶ τότε θαυμάτων ῥητῶν. τί τῆς Σατανικῆς πομπῆς ἀνδρι-
κώτερον, εἶθα δύο ἅρματα πρῶτα, εἶθα πρῶτα ἄσπρα; δὸ δὲ τί καὶ ἕνα ἅρμα, πάλιν πρῶτα
ἁρπαγά, πάντα ἀκόλουθα. οὐδὲν τῆς ἀρετῆς κόσμιον, οὐδὲν κοσμιότητος γλυκύτερον, οὐδὲν σε-
μνότητος πρηνέστερον. ποιεῖτω τις γάμους, οἵους ἐγὼ λέγω, ἵν' ὄψηται τοῦ πόθου. ποίους
δὲ γάμους, τοιούτους. τοιοῦτον μὲ ἄνδρα ζητεῖ τῇ πρώτῃ ὅπως ἄνδρα ἵν' τοιαύτην, 40
ὡς σώματι μέλλων ὑπὸ ἡνιοχεῖν κεφαλῇ· ὡς οὐκ ἀνδράποδον, ἀλλὰ ζυγατέρα αὐτῷ
μέλλων παραδιδόναι· μὴ χρήματα ζήτει, μὴ γένους λαμπρότητα, μὴ πατρίδος μέγεθος,
πάντα ταῦτα τοιαῦτα· ἀλλὰ ψυχὴν βλέπεσθαι, ὑπὸ ἐκείνην, τοῦ ἀληθῶς σώφρονα, τοῦ Θεοῦ
μὲ φόβον, εἰ βούλει μὲ ἡδονῆς ὃ ζυγάτειον ζῆν. πλουσιώτερον γὰρ ζητοῦσα, οὐ μόνον
αὐτῷ

πρὸς θεόν, εἰ σὺ φρονεῖν μέλλετε. Εἰ γὰρ Χριστοῦ Ἰησοῦ οὔτε δοῦλος, οὔτε ἐλεύθερος. μὴ γὰρ διαιρεῖ ἐστιν ὁ γάμος; μυστήριόν ἐστι, ἡ τύπος μεγάλων πραγμάτων. καὶ οὐδὲ μὴ αἰσθήσῃ, αἰσθήσῃ δὲ τύπος ἐστί. Τὸ μυστήριον τοῦτο, φησι, μέγα ἐστίν. ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. τὴν ἐκκλησίας τύπος ἐστὶ τῆς Χριστοῦ, καὶ πόρνας εἰσάγεις; αἰ τοίνυν, φησὶ, μήτε πρὸς γάμους ὀργῶνται, μήτε γεγαμηκυῖαι, τίς ὀργίσεται; μηδείς. ποία γὰρ ὀργῆς ἀνάγκη; ἐν τοῖς τῶν ἐλλείψεων μυστηρίοις αἱ ὀργαὶ, ἐν δὲ τοῖς ἡμετέροις σιγὴ καὶ θάνασμία, ἁβδὼς καὶ κατάσκλη. μυστήριον τὰ ἁγία· ἔξω αἱ πόρναι, ἔξω ⓐ βέβηλοι. πῶς μυστήριόν ἐστι; σωμάζονται, καὶ ποιοῦσιν ⓐ δύο εἶνα. ἀλλὰ τί, ὅτε μὲ εἰσὶν, οὐκ ὀργαὶ, οὐ κύμβαλα, ἀλλὰ πολλὴ σιγὴ, πολλὴ ἡσυχία· ὅταν δὲ σωμίωσιν, οὐκ εἰκόνα ἄψυχον, οὐδὲ εἰκόνα τινὸς τῶν βροτῶν, ἀλλ' αὐτὸ πιοιοῦσι τὸ Θεοῦ, ποσοῦσιν ἐπισάλπιγγος δόρυβον, καὶ ταραχὴν οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ μιασμὸν τῆς ψυχῆς, καὶ θορυβός; ἔρχεται ἐν σῶμα ἠμυσόμενοι. ἰδοὺ πάλιν ἀγάπης μυστήριον. ἀλλ' ⓐ δύο μὴ ἠμύονται ἐν, οὐκ ἐργάζονται πολλοὺς, ἕως ἂν δύο μιμήσωσιν· ὅταν δὲ εἰς ἑνότητα ἔλθωσι, ὅτε ἐργάζονται. τί μανθάνομεν ἀπὸ τούτου; ὅτι πολλὰ τῆς ἑνώσεως ἡ ἰσχύς. ὁ δὲ μίγμα τοῦ Θεοῦ ⓐ ἓν εἰς δύο διῆλε τὸν ἀρχαῖον, καὶ θέλων διῆξαι ὅτι αὖ ὁ ἀφαιρεθεὶς καὶ εἰς μόνος, οὐκ ἀφῆκεν ἕνα ἀρχὴν τοῖς πολλοῖς. οὐ γὰρ ἔστιν εἷς ὁ σώζεται, ἀλλ' ἥμισυ τοῦ ἑνός. καὶ δῆλον, ὅτι ὁ παιδοποιῆς, καθάπερ ὁ πορνεύτριαι. εἶδες τὸ γάμου τὸ μυστήριον; ἐποίησεν ἐξ εἰς ἕνα, καὶ πάλιν ἐκ δύο τούτους ἕνα ποιήσας οὕτω ποιεῖ ἕνα· ὥστε καὶ νῦν ἐξ ἑνὸς πέπτωκαν αἱ θρῆσκοι. γυνὴ γὰρ καὶ ἀνὴρ οὐκ εἰσὶν δύο θρῆσκοι δύο, ἀλλὰ δύο θρῆσκος εἷς. καὶ πολλαχοῦ αὐτὸ πιστώσασθε, εἰ ἀπὸ τοῦ Ἰακώβου, ἀπὸ τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τοῦ λέγειν, Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· Εἰ ὁ μὲν κεφαλὴ, ἡ δὲ σῶμα, πῶς δύο; Διὰ τοῦτο ἡ μὲν μαθητὴς, ὁ δὲ διδάσκαλος ἔξω ἐπίσης· ὁ μὲν ἄρχοντος, ἡ δὲ ἀρχομένης. καὶ ἄνω κάτω τὴν τοῦ σώματος διαπλάσεως ἴδοι τις ἄν, ὅτι εἰ εἰσὶν. ἀπὸ γὰρ τῆς πλευρᾶς λέγεται, ὡς ὥσπερ ἡμίτομα δύο εἰσί. Διὰ τοῦτο ἡ βοηθὸς καλεῖ, ἵνα δείξῃ ὅτι εἰ εἰσί. διὰ τοῦτο καὶ παῖδες καὶ μητέρα τὸ συνοίκησιν, ἵνα δείξῃ ὅτι ἓν εἰσί. καὶ ὁ πατὴρ ὁμοίως χαίρει καὶ θυγάτηρ καὶ υἱοῦ γαμουμένων, ὡς μέρος οἰκεῖον μέλος ἐπιζημιούντου τοῦ σώματος. καὶ τοσαύτη διαπονὴ γίνεται καὶ χρημάτων ἐλαττώσεως, καὶ ὅμως οὐκ ἀνέχεται ἀγαμοι θεωρᾶν. ὥσπερ γὰρ ἀπηρτισμένης αὐτῆς τῆς σαρκὸς, αὐτὴν ἑκάστου, αὐτὴν ὅτι μέρος σύστασιν τοῦ παντὸς ἑκάστου, αὐτὴν ὅτι μέρος βίου σύστασιν τοῦ παντὸς ἑκάστου. διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Φησὶν, Υπόλαμμα πνεύματός σου. πῶς δὲ καὶ γίνου εἰς σάρκα καὶ μίαν; καθάπερ χρυσοῦ τὸ καθαρώτατον αὐ ἀφέλης καὶ ἑτέρῳ ἀναμίξῃς χρυσῷ, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, τὸ πίστα τὸν τῆς ἡδονῆς χωνευούσης γυναικὸς διεγείρει τὸ θέαμα καὶ θάλπῃ, καὶ τὰ πρὸ ἑαυτῆς σωνεισενεγκαμένην ἄνδρα ἀποδίδωσι. καὶ γέφυρά τις ὅστε ὁ παιδίον· ὥστε ⓐ τρεῖς σάρκας γίνονται μία, τὸ παιδὸς ἑκατέρωθεν ἑκατέρας σωναθροίσης. ὥσπερ γὰρ εἰ δύο πόλεων οὐσῶν, καὶ τοῦ μὲν ἑνὸς ἀπολομένου, εἶτα μία πόλις, γέφυρα ἑκατέρωθεν ἀπολωλυίας· οὕτως ὅστε καὶ ἐνταῦθα. καὶ πλέον. αὐτὴ γὰρ ἡ γέφυρα ἐκ τῆς ἑκατέρων οὐσίας. ἐὰν δὲ λέγω τοῦτο ἓν εἶναι, μὴ ὡς ὃ σῶμα καὶ κεφαλὴ ἓν σῶμα. τῷ γὰρ πρώτῳ διαιρεῖται· ἀλλ' οὐ διαμοῦται μᾶλλον, ἡ σωναπτόν). μέσος γὰρ ὢν ἑκατέρας σωνάπτει καὶ ἕνοῖ σάρκα, ὥσπερ ἂν εἰ χρυσὸς διεστασιάσθης ὃ μὲν ἓν αὐτοῦ μέρος ἐντεθὲν λαβών, ὃ δὲ ἕτερον ἐκ τῆς δεξιᾶς ἕνα ποιήσειε· ἢ ὥσπερ ⓐ σωνεζαλωμένοι οὗτοι καὶ χεῖρας ἐκτείνοντες ἀλλήλοις γίνονται. αἱ γὰρ χεῖρες ἐκτεταμέναι, οὐκ ἀφιᾶσιν εἰς δύο. διὰ τοῦτο γοῦν καὶ ἀκριβῶς εἶπεν, οὐκ ἔσονται μία σάρξ, ἀλλ', Εἰς σάρκα μίαν, τὸν τὸ παιδὸς σωναθροίσαι δηλονότι. τί οὖν, ὅταν παιδίον μὴ ᾖ; οὐκ ἔσονται δύο καὶ τότε; δῆλον. ἡ μίξις γὰρ τοῦτο ἐργάζεται, ἀναγκάσασα καὶ ἀναμίξασα ἀμφοτέρων τὰ σώματα. καὶ ὥσπερ εἰς ἔλαιον μύρον ἐμβαλών, ὃ πάν ἐποίησεν ἕν, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. οἶδα ὅτι πολλοὶ ἀχθεσθήσονται τοῖς λεγομένοις· καὶ τάχα ἄν τινες ἡμῖν, ἡ ἀ-

Γαλ. γ. κα.

Εφεσ. ε. λβ.

Μιχαΐ. β. ιβ.

Γεν. α. κζ.

Γεν. β. κδ.

χ. ὡς τῶ σώματος πρὸ τὰ τὰ μέλη συναρμολογούμενα ὡς ἓν κεφαλῇ ἓν γίνεται σῶμα, εἰ καὶ πρὸς σχολὴ διαιρεῖται.

ἴσ. εἰ δύο εἰς

τιὼ. ὠδὶν ἦδιον ὀφθαλμῶν δεδακρυμένων. ὃ γὰρ βαρύτερον τὸ ἡμῶν μέρος καὶ ὠραιότερον καὶ τῆς ψυχῆς, τοῦτό ἐστιν. ἄπερ οὖν [ὡς] αὐτὰ τὰ ψυχικὰ ὁρῶντες ἀποδυσωπῶμεν, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων ταῦτα ὑμῖν οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, ἀλλ' ὥστε ὑμᾶς μὴ γάμοις, μὴ ἐρχόμασι, μὴ χορεῖς συνδιαιτᾶσθαι Σατανικοῖς. ὅρα γὰρ τί φύρει ὁ διάβολος. ὅπου τῆς σκηνῆς τὸ αἰσχρὸν τοῦ ὀνόματος αὐτὰ ταῖς γυναιξὶν ἀπήγαγε, εἰς τὰ γυναικωνῖτιν εἰσήγαγε τὰ τοῦ θεάτρου, μαλακοὺς λέγω καὶ πόρνας. ταύτῃ τοῦ λύμου ὁ τοῦ γάμου ἐπεισήγαγε νόμος· μᾶλλον δὲ οὐχ ὁ τοῦ γάμου (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας βλακείας. τί ποιεῖς, ὦ δέσποτα; οὐκ οἶδας τί πρὸς τοῦτο; γυναῖκα ἄγῃ ὅπως σωφρονοῦσαν καὶ παιδοποιΐαν. τί οὖν αἱ πόρναι βούλονται; ἵνα ἀσωφρονοῦν, φησὶ, γάμου μείζων. καὶ μέντοι ταῦτα οὐκ ἀσωφρονεῖς; ὑβρίζεις τὸν νυμφίον, ὑβρίζεις τὰς κεκλημένας. εἰ γὰρ τοιούτοις τίρπονται, ὕβρεις ὃ προσῆκον. εἰ δὲ γυναῖκας πόρνας ὁρᾷς ἀκολουθούσας φέρε σοι φιλοσοφήσω, * ἀλλ' ἐχ ἔεις τὸν ἅγιον. τί μοι καὶ τὸν νυμφίον ἕλκεις, ἵνα καὶ εἰς ὄνειδος ᾖ; πόθεν ἀκόλουτοι καὶ αἰσχραὶ καὶ ὀρχουμένους, καὶ πᾶσαν τὴν πομπικὴν τὴν Σατανικὴν ἐπεισαγεῖ τῇ οἰκίᾳ. Μεμνήσεται μοῦ, φησι, τῆς δεσμῆς. δεσμὸς ὄντι ὁ γάμος, δεσμὸς ὡρισμένος παρὰ Θεοῦ λύσις ἡ πορνεία, καὶ ὄλεθρος. ἔξεστιν ἑτέρως φαιδρύνεσθαι ἐν γάμοις, οὐ παίζοντας πληττύοντας, ἰματίοις. ὑποκόπτω ταῦτα, ἵνα μὴ δόξω σφόδρα εἶναι ἄγγελος. καίτοι πρέπει τῇ Ρεβέκκᾳ θέατρον μόνον· ἀλλ' ὑποκόπτω. ἔξεστιν ἱματίοις φαιδρύνεσθαι, ἔξεστι πλουσίοις αἰδεσίμων ἀνδρῶν αἰδεσίμων γυναικῶν. ἵνα δὲ ὑπερβάλλοντα εἴπω, τί τὰ τέρατα ὑφαίνεις; εἶπὲ ἃ ἀκούεις πρὸς αὐτῆς. ἀλλ' ἐρυθριᾷς εἰπεῖν; σὺ ἐρυθριᾷς, καὶ ποιεῖς ἀναγκάζεις ποιεῖν; εἰ καλὸν, διὰ τί μὴ εἰδὸς ποιεῖς; εἰ δὲ αἰσχρὸν, διὰ τί ἕτερον ἀναγκάζεις; πόντα σωφροσύνης ἐμπεπλῆσθαι δεῖ, πόντα σεμνότητος, πόντα κοσμιότητος. νῦν δὲ τοὐναντίον ὁρῶ, σκιρτῶντας ὡς αἱ κάμηλοι, ὡς αἱ ἡμίονοι. τῇ πρὸς θάλασσαν· ὑπερπήδιος μόνον. ἀλλὰ πονηρά ἐστι, φησὶν. ὅπου πονηρά ἐστι, καὶ κόσμος ὀφείλει εἶναι. ἐχέτω καὶ ἕτερον πλοῦτον. οὐκ ἔχει τοσοῦτον ὑπόδειγμα; τί αὐτὴν ἕτερος ὠκείωσε φθορᾶς ποιεῖς * ἀπὸ τῆς ἀναισχυντίας; ἐπαινῶ ὅτι πρὸς τοῦτο κοσμεῖται τὸν ὁμιλίαν πέμψασα, ὅτι παρακαλοῦνται γυναῖκες τὸν εἰς αὐτὰς καλλωπισμὸν πέμψασα. καλῶς τοῦτο ὠκείωσας. δύο γάρ εἰσι σώματα χοροῦ, ὁ τῆς πρόνης, καὶ ὁ τῆς μεγαλοπρεπείας. αὕτη καὶ διδάσκει, ἐγκράτειαν δίδοται· καὶ νύμφη μεταξὺ τούτοιν ἐστὶ, ὅτι πρόνιος, οὕτω γυνή. ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἐξέρχεται, ταύτης δὲ ὑπισχνεῖται τὰς συμμορείας. αἱ δὲ πόρναι, φησί τι; δίον αὐτὰς ἐγκαλύπτεσθαι ὅταν γάμος ᾖ, δίον αὐτὰς κατορύττεσθαι. φλοιὸς γὰρ γάμου πορνεία· ἡμεῖς δὲ ἀγόμεθα αὐτὰς εἰς γάμους. καὶ ὅταν ὠδὶ λέγῃ τι, καὶ μέχρι ῥήματος οἰωνίζεσθαι τὰ ἑκάστοις· οἷον, ὅταν πτέρνης, ὅταν ἀπόπτυλης τὸν "ὑπολιμένιον οἷον, τὰ ὀξέως σημαίνοντα οὐδὲν ἀποκρίνειν· ἐκεῖνα δὲ σωφρονεῖν ὑπομένης, ἐπισάττει τὸν ὀξέως; τοῦτο γὰρ ἡ πόρνη. ὅταν μὲν ἐκ καταισχύνῃ, οὐδὲν δυσωδὲς ἀφίστι πλησιάζειν. μὲν ἐστιν ὁ γάμος· τί τοῖνυν τὸν τοῦ βορβόρου δυσωδίαν ἐπισάττεις τῇ τοῦ μύρου καταισχύνῃ; τί λέγεις; ἐρχέται ἡ πρόνιος, καὶ οὐκ αἰσχύνεται τὸν ὁμιλίαν; ταύτης γὰρ σεμνοτέρα αὐτὸν εἶδε. ἐξ ἀγκάλης γε, οὐκ ἐκ παλαίστρας ἐξῆλθε. φαίνεσθαι γὰρ ὅλως ἐν γάμοις τὸν πρόνιον "οὐ δεῖ. οὐχ ὁρᾷς ἐν τοῖς βασιλείοις, ὅπου μὲν τὰ μυρεψικὰ ἔνδον ἐστὶ βασιλέα εἰσίν, μὲν ἄπεισιν ἔξω; καὶ σὺ ἔνδον ἔσω ἐστὶ τὸν νυμφίον· ἀλλὰ ἀγνὸς μένε ὅτι τῆς οἰκίας, μὴ ἐκπόμπευε τὸν" πρόνιον. πρέπει ἑκάτερος ὁ χορός, ὁ μὲν οἷόν διδάσκει ἔχειν, ὁ δὲ ἵνα τούτῳ φυλάττῃσι. τί καταισχύνεις τὸν πρόνιον; εἰ γὰρ σὺ τοιαύτη, τοιαῦτα καὶ ἐκείνης ὁ νυμφίος ἐποποιήσει. εἰ σὺ ἐρᾷν θέλεις, πόντοπώλιδος καὶ λαχανοπώλιδος καὶ δημιουργοῦ ταῦτα. οὐκ ἔστι ταῦτα αἰσχύνη; αἰσχύνη ὅτι ὁ ἀγαπήσει, καὶ βασιλέως θυγάτηρ ᾖ. μὴ γὰρ ἡ ποιὰ κωλύει; μὴ γὰρ ὁ ὑπόδημα; καὶ ὅλη τις ἡ πρόνιος,

* ἀλλ' ἐχ ἔεις τὸν ἅγιον.

χ. ὑποδήμα

ὁ ἔχων τὸν αἰδέσιμον

χ. ὑποκλιμάτων καὶ οἶνον μὴ ἐκεῖ τὸ ἐξέπνευ σημαίνοντα ἀπορρίπτεις

χ. ἐκ ἔδει.

χ. παρέδοσι.

ἑτέρως ἀμῴρτηκέναι, ἀλλ' ὥστε ἀμῴρτηκότων αὐτῶν ἡμᾶς καταλαβεῖν, τούτων μνημονεύωμεν
χ. τῶ δεσμῶ τῶν δακρύων, τούτων ἔσται δεσμοί. ἀρα δὲ ὅτι τῶν δεσμῶν δάκρυα κατίσχυσεν· οὐκ ἠφίει γὰρ
αὐτὸν τῆς ἀπὸ τῶν δεσμῶν ἡδονῆς ἀπολαύειν ὁ θαυμαστὸς τῶν δεσμοφυλάκων. ὁ γὰρ ἐκείνων ἥλιξ. μαθητὴς γὰρ ἐκείνου τῶν δακρύων ὁ τῶν ἱεράων τῶν
5 Ἰουδαίων, οὐχ ὅτι αὐτοὶ ἔμαθον παρ' ἐμοῦ, ἀλλ' ὅτι αὐτοὶ ἀπώλεσαν. ὁ δὲ οὐκ αὐτὸς μόνος αὐτὸ ποιῶ, ἀλλὰ καὶ ἄλλος ὅστις τῶν ἐμῶν ζηλωτῶν λέγει· Μὴ κλαίετέ μ' ἐπὶ ἐμοί, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ. Luc. xxiii. Εἶδον τοὺς μαθητὰς ὅσους ἀφῆκαν, Εἶδον τὸν διδάσκαλον ἀφῆκαν· ἀλλ' οὐ μαχαιρίζω αὐτοὺς τῆς τόλμης ταύτης ἕνεκεν ὅτως, ὡς τῶν δακρύων ἐκείνων, δι' ὧν Εἶδον τὸν Χριστόν. μαχαίριον μᾶλλον ὅτως τοῦτο. ὁ γὰρ ὁ αὐτὸς ἐπ' αὐτῷ σημαινόμενος λέγων, Οὐχὶ Ἰησοῦν a Kor. θ. a.
10 Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐσταύρακα; ἀλλὰ μαχαιρότερον τὸ δακρύσαι ὅτως. ἐκείνου παλαιοῦ κεκοπωκότος τὸ γένος, ὁ δὲ μὴ κοινωνήσαντας μαχαιρίζει πάλιν Χριστὸς λέγων, Μαχαίριον ἐστὶ μὴ ἰδόντας, ὁ πίστευσαν· τοῦτο δὲ οὐ πολλοὶ ἐπέτυχον. Εἰ γὰρ ὁ μόνον ὀφθαλμοῖς Ioan. x xθ.
Χριστὸν σῴζοντα τὸ μόνον ὁρᾶσθαι ποιοῦσι μακαριωτέρους τῆς τοῦ σωτῆρος τῶν ἄλλων, ἀρα ὁ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν δι' αὐτοῦ τοῦτο μακαριωτέρους. Εἰ γὰρ τὸ σταυρῶσαι αὐτὸν ἔδει δι' αὐτὸν πο-
15 θεινότερον (τοῦτο γὰρ ὅτι ὅπερ ἔλεγεν, Ὑπόμνημα ἐμὸν ἐγὼ ἀπὸ Χριστοῦ) πολλῷ μᾶλλον ὁ δακρύσαι δι' αὐτόν. Οὐκ ἐπαυσάμην, φησὶ, μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. Rom. θ. γ. Ierem. x λα.
Διὰ τί οὐχὶ σὺν κινδύνοις δεδοικώς· ἀλλ' ὥσπερ δύ' ὄντες ἀθανατοῦντι σῴζοντες ἡμᾶς, ὁ μὴ εἰδὼς ὁ τέλος, δακρύει διὰ πόθον, διδοικὼς μὴ ἐκπέσῃ τῆς ζωῆς· ὅτω καὶ
20 αὐτὸς, ὅταν εἶδεν ἀθανατοῦντα, ὁ ὑπερπλήξας οὐκ ἴσχυεν, ἐδάκρυε λοιπόν. τοῦτο ὁ Χριστὸς ἐποίησεν, ἵνα καὶ τὰ δάκρυα αἰδεσθῶσιν. οἶδ', ἡμάρτηκέ τις, ἐπιτίμα· κατέσχυσεν αὐτῷ ὁ ὑπερμισήμενος, ὁ ἀπιπόδα· ἐδάκρυεν, ἵνα καὶ ὅτως ὑπακούσητε. τούτων μνημονεύωμεν τῶν δακρύων· ὅταν ζηλωταὶ γενώμεθα ἑαυτῶν, ὅτω σῴσομεν ἑαυτούς, ὅταν ἐπαίδας, δα-
25 κρύοντες ὅταν ἰδωμεν οἰκείοις ὀφθαλμοῖς. ὅσαι ἐρᾶσθαι βούλονται, μνημονευέτωσαν τῶν δακρύων Παύλου, ὁ γενέσθωσαν. ὅσαι μαχαιρίζεσθε, ὅσαι ὁ θαλάμοις ἐστὲ, ὅσαι ὁ ἡδονῇ, τούτων μνημονεύετε. ὅσοι ὁ πόθῳ, ἀλλὰ θέσθε δάκρυα δακρύων. ὁ σῶν πεφεύγασι σκάφη ἐκύμβη, ἀλλὰ σῶν ἀπολωλόσι ὁ ζῶντας. Εἶπω ὁ ὅπερα δάκρυα; ὁ Τιμόθεος ἔκλαε· μαθητὴς γὰρ ἐμοῦ τότε. διὸ ὁ γράφων αὐτῷ ἔλεγε· Μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χα- B. Tim. α. δ.
30 ρᾶς πληρωθῶ. πολλοὶ ὁ ἐξ ἡδονῆς εὑρέσθαι. ὅτω ὁ ἡδονῆς ὄντι τὸ σῶμα, ἐξ ἡδονῆς μάλιστα ὑπεναντίως. ὅτως οὐ φορτικὰ τὰ δάκρυα τὰ ἐξ ὀδυνῆς ποιᾶτης, ἀλλὰ καὶ οἰκείων πολλῷ βελτίοτα τῶν δι' ἡδονὴν κοσμικήν. ἄκουε τοῦ σοφοῦ λέγοντος· Ἤκουσε Φιλ. ε. α.
Κύριος τῆς φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ μου. ποῦ γὰρ ὁ χρήσιμον τὸ δάκρυον; ὁ θύραις, ὁ σῶν ἐσόμενον; ἡμεῖς αὐτὰ ἀφαιρώμεθα, οἷς εἰς ἃ δέδοται κεχρημένοι. ὅταν ἀδελφὸν σῶν καλοῦμεν ἀμῴρτηκότα, κλαίωμεν δι' αὐτὸν κατοδυρόμενοι ὁ γενάζοντα· ὅταν σαπρὸν ᾖ, ὁ μὴ σῴζηται, ἀλλ' ἀπόλλυται), κλαίωμεν δι'. ταῦτα φιλοσοφίας τὰ δάκρυα· ὅταν ὠφέλιμοι πίνης τις γένηται, ὅταν ὁ νόσου ἡ σωματικῆς, ὅταν ἀποθάνῃ, σκέπε. ταῦτα γὰρ οὐ δακρύων ἄξια. ὥσπερ οὖν ὁ τὰ γέλωτα ἀφαθάλλομεν, ἀκαίρως αὐτὰ κεχρημένοι, ὅτω ὁ τὰ δάκρυα, ἀκαίρως αὐτὰ μεταχειζόντες. ὁ γὰρ ἑκάστου ἄρετή τότε φαίνεται, ὅταν πρὸς τὸ ὑπεναντίον ἔργον ἄγηται· ὅταν ὁ πρὸς τὸ ἀλλότριον, σκέπε. οἶδ', ὁ οἶνος πρὸς εὐφρο-
40 σύνην δέδοται, ἀλλ' ὁ πρὸς μέθην· ὁ ἄρτος πρὸς ἔρωσιν· ὁ μίξις πρὸς παιδοποίην. ὥσπερ οὖν ταῦτα ἀφαιρέλητα πάντα κεχρημένα, οὕτω ὁ τὰ δάκρυα. ὑπεικέτω νόμος, ὁ θύραις ὑπαις ὁ σῶν πίστεσι κεχρῆσθαι τούτοις, ὁ ὅσα πώς ἐξ ποθῆσαι τὸ σῶμα. σέβει ὅτως ἀπεσμηκτὰ τὰ ἀμῴρτήματα, ὡς δάκρυα. ὁ ταύτην τὸ σωματικὸν ὄψιν ὡραίαν δύκησεν τὰ δάκρυα. πρὸς ἔλεον γὰρ ὑπεστάθη ἡ ἐρωτα, σεμνὸν ποιῆ ἡμῖν αὐτήν.

τῶν Παύλου λόγων, καὶ ὄψει ὅτι ὃ ἐν θλίψει εἶ, οὐκ ἔγκλημα παλεύεται ὅτι πικμήριον. θέλεις σπείρας φορτία μαθεῖν; μιμήσου τῶν Παύλου δεσμῶν, καὶ ταῦτα σοι φθονεῖται τῶν ῥαχίων ἀλμότερα τῶν βεβορβορωμένων. θέλεις χρυσία κερδῆσαι; ἐν τῇ λύσει τὰ Παύλου δεσμά, καὶ ὁρμὴν παλαιᾶς οὐδὲν ἀμφιβόλου δόξῃ ταῦτα ἀφανίσαι. θέλεις σκηνῆναι τὰς πείρας, καὶ καλὴ φαίνεσθαι; ἐνόησον ⟨ω⟩ αὐχμὸν τὸν Παύλου ⟨ω⟩ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ σκηνὴν κερδᾶς ἐκείνου τὸ κάλλος, καὶ τὸν ἰχάτιον ἡγήσῃ δυσειδῆ, καὶ στενάξεις πικρὰς ἐπιθυμοῦσα ἐκείνων τῶν δεσμῶν. θέλεις ἐπιτίμια τὰ ὑπογραφὰς ἑαυτῇ κερδῆναι, καὶ ὅσα παίδια; ἐνόησον τὰ ἐκείνου δάκρυα. τετείρας, νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαύετο δακρύων. τούτῳ τῷ κόσμῳ κοσμοῦσι τὸν πρεσβύ. ταῦτα τὰ δάκρυα λαμπρύνει αὐτὸν ἐργάζεται. καὶ λέγω, ἵνα μὴ τῶν ἄλλων δακρύῃς (βάλομαι μὲν [γὰρ] καὶ τοῦτο· ἀλλ' ἀόρατόν ἐστι καὶ ὅτι τῶν) ἀλλ' ἀπὸ τῶν σῶν ἁμαρτημάτων τοῦτο ποίησον πρῶτον. ἐκέλευσας δεσμεύθῆναι παῖδα, καὶ ὠργίσθης, καὶ πρωξούθης; μνημόνευε τῶν Παύλου δεσμῶν, καὶ θᾶττον παύσῃ τὸν ὀργήν. αἰσχύνθητι ὅτι τῶν δεδεμένων ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν "δεσμίων, τῶν συντετριμμένων τὴν καρδίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν συντετριμμένων. διεχύθης, καὶ ἀνεκάγχασας μέγα; ἔννοιαν λάβε τῶν ἐκείνου ὀδυρμῶν, καὶ στενάξεις. πολλῷ σε λαμπρύνει τὰ δάκρυα ταῦτα δείκνυσι. εἶδες πυρφόρους καὶ ὀρχουμένους; μνημόνευσον αὐτῶν τῶν δακρύων. ποία πηγὴ ὕδατα ἀνέβλυσε τοσαῦτα πλήθη ἁμάτων, ὡς ⟨ω⟩ ὀφθαλμοὶ ἐκείνοι τὰ δάκρυα; Μνημονεύετέ μου, φησί, τῶν δακρύων, ὥσπερ τῶν δεσμῶν ἐκείνων. καὶ εἰκότως ἐκείνοι; ταῦτα εἶπεν, ὅτε ἀπὸ τῆς Ἐφέσου αὐτοὺς μετεπέμψατο εἰς τὴν Μίλητον. διδασκάλεις γὰρ ἔλεγεν· ὥστε ἐκείνους μὲν ἅπαντες, τούτους δὲ οὐδείς. ποῖον βάλε σοὶ πηγὸν τοῖς δάκρυσι τούτοις; τὸν ἐν τῷ σώματι, τὸν ποτίζουσαν τὸν γῆν ἅπασαν; ἀλλ' οὐδὲν ἴσον ἐστί. αὕτη γὰρ ἡ τῶν δακρύων πηγὴ ψυχὰς ἐποίησεν, οὐ γῆν. εἴ τις ἡμῖν διδάκρυμνον ἔδειξε Παῦλον καὶ στένοντα, οὐ πολλῷ μᾶλλον βέλτιον εἶδεν, ἢ χρυσοῦ μυρίους φανερῶς ἐστεφανωμένους; οὐ λέγω σοὶ ὑμῖν, ἀλλ' εἴ τις ἀπὸ τοῦ θεάτρου καὶ τῆς σκηνῆς ἀπαναστὰς πρὸ τῶν ἀκροατῶν σκηνούμενος καὶ βακχευόμενος τῶν σωμάτων ἔρωτι, ἐδείκνυ κόρῃ πρέπουσι τὸν αὐτὸν τῆς ἡλικίας τῷ αὐτῷ πάθει τὰ τε ἄλλα νικῶσαν ταῖς ὁμιλίαις, καὶ τῇ ὄψει γὰρ τὰ λοιπὰ μέλη, ὀφθαλμοὶ ἔχουσαι ἀπαλοὶ καὶ μαλακοὶ ἐγκεκλιμένοι [πρίμα,] σφιγγρεφόμενοι πρέμα, ὑγρά, ἥμερα, γαλήνιοι μᾶλλον, καὶ πολλῇ μὲν αἰδεσίμως λαμπροὶ τῇ αἰδοῖ, πολλῇ δὲ τῇ χαρίτι, βλεφαρίσι κυκλοῦσι κάτωθεν καὶ ἄνωθεν ἐστεφανωμένοις, τὸν κόρῃ ἐμψύχοις, ὡς εἰπεῖν, ἔχουσαι, λάμπουσι τὸ μέτωπον, κάτωθεν πάλιν τὸν πρέπουσι εἰς ἀκριβῆ ἐρυθρότητα ἀφικνουμένοις, μυρίῳ δίκην λείου ὑποκαιομένου, οὐσαλίου· εἶτα μικρὸν ἐδείξε Παῦλον δακρύοντα, ταύτην αὐτὴν ἀφεὶς ἐπιπόθησε τὴν τούτου θέαν. κάλλος γὰρ ἀπέλαμπεν ἀπὸ τούτων τῶν ὀφθαλμῶν πνευματικόν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ποιεῖ "ἐξίστασθαι νέων ψυχάς, ἐκεῖνα, καὶ φλέγει· τοῦτο δὲ τοὐναντίον καταστέλλει. τούτου τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ ἱερὸς ὡραϊστέρους ⟨ω⟩ τῆς ψυχῆς ἐργάσατο, καταπαῦσαι γαστέρα, φιλοσοφίας ἐμπλῆσαι, συμπαθείας πολλῆς, καὶ ἀδάμαντίνου μαλάξαι δυνάμενον ψυχήν· τούτοις κάθηται ἡ ἐκκλησία, τούτοις ψυχαὶ φυτεύονται τοῖς δάκρυσι. καὶ πῦρ ἦν, ταῦτα τὰ δάκρυα σβέσαι δυνάμενα, καὶ αἰσθητὸν καὶ σωματικόν. ταῦτα τὰ δάκρυα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέννυσι. μνημονεύωμεν τοίνυν τῶν δακρύων αὐτοῦ, καὶ πάντων καταγλασόμεθα τῶν πρόσθεν. ταῦτα ἐμακάριζεν ὁ Χριστὸς τὰ δάκρυα λέγων· Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, καὶ μακάριοι οἱ κλαίοντες, ὅτι αὐτοὶ γελάσουσι. ταῦτα καὶ Ἡσαΐας, καὶ Ἱερεμίας ἐφίλει δάκρυα· καὶ ὁ μὲν ἔλεγε, Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ ταῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρύων, ὡς ἂν ἀρκούσης τῆς φύσεως τὸ ὑγρὸν τῶν δακρύων τούτων ἐνδοῦναι. πάντως γέλωτος ταῦτα ἡδύτερα. ὅσοι οἱ πενθοῦντες, πόσην ἔχει τὸ πρᾶγμα τὴν ἁμαρτίαν. μὴ ἀπόκτειν αὐτὸ εἶναι νομίζωμεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα εὐκτόν. οὐχ ὥστε

ἑτέρως

Πεζὸς κ λα.

Λευ. ς. κα. Ησ. κζ δ. Ιερ θ α.

18 Ο ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. Τοῦτο γνησιότητος ἐστὶ φιλίας τεκμήριον, τὸ καὶ τὰ γράμματα ὁρᾶν, καὶ παρ' ἑαυτῷ τιθέναι. Μεμνημένοί μου τῶν δεσμῶν.

Βαβαί, πόση παῤῥησία; τοῦτο γὰρ ἱκανὸν εἰς πάντα αὐτὸν παρασκευάσαι καὶ φιλοτιμοτέρους ποιῆσαι πρὸς τὰς ἀγάπας, οὐ μόνον δὲ φιλοτιμοτέρους, ἀλλὰ καὶ οἰκειοτέρους αὐτὸν ἐποίει.

1 Ἡ χάρις μετὰ ὑμῶν. Ἀμήν. Μέγα ἐγκώμιον, καὶ μεῖζον τῶν ἄλλων ἁπάντων, τὸ λέγειν αὐτὸν τὸν Ἐπαφρᾶ, Ὁ σὺν ὑμῖν δοῦλος Χριστοῦ. καὶ συγκάμνοντα αὐτὸν γὰρ αὐτῶν φησιν, ὥσπερ καὶ ἑαυτὸν τῆς συγκλήσεως λέγει συγκάμνοντα, ὡς ὅταν λέγῃ· Ἧς ἐγενόμην ἐγὼ Κολασ. α. ιε. Παῦλος συγκάμνοντος. Εἰς τὸ αὐτὸ ἀξίωμα καὶ ἀφέρει τὸν ἄνδρα, καὶ συνδουλεῖν δίδωσιν καλεῖ, καὶ συναθλητὴν δοῦλον. ὁ σὺν ὑμῖν, φησὶν· ὡς πρὸς μητέρα συναγωνιζόμενος καὶ λέγων, ὁ ἐκ τῆς μήτρος τῆς σῆς. Ἀλλὰ τοῦτο φθόνου μὲν ἔπαινον τὸ ἐγκώμιον. συναγωνίζεται γὰρ οὐκ ἀπὸ τύπων αὐτοῦ συνίστησι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πρὸς αὐτόν. καὶ ἐκεῖ φθόνου λύει, καὶ συναθλητὴν πανταχοῦ, φησὶν, ἀγωνιζόμενος γὰρ ὑμῶν· ὑπὲρ ὑμῶν μόνον πρὸς ὑμᾶς, ὥστε ὑπερβέβληκεν, οὐδὲ πρὸς ὑμᾶς μόνον, ὥστε ὑμᾶς ὑπερβέβληκεν. μεγάλην προθυμίαν ἔδειξε τὸ ὑπὲρ, ἀγωνιζόμενος. Εἶτα, ἵνα μὴ δόξῃ κολακεύειν αὐτόν, ἐπήγαγεν, ὅτι ζηλοῖ ἐκεῖνον γὰρ ὑμῶν, καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, ἐστὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. καὶ ὅτι, ἵνα τί τοῦτο φίλοι, καὶ τοῦτο οὐ κολακείας, ἀλλ' αἰδοῦς μεστὸν διδασκάλου. καὶ πεπληρωμένοι, φησὶ, καὶ πλήρεις. ὃ μὲν ἔδωκε, ταῦτ' ἐστὶν ὑστερεῖν. καὶ οὐκ ἔστιν, ἵνα μὴ σαλεύηται, ἀλλ', ἵνα ᾖ. τὸ μηδὲν τοιοῦτον πολλοῖς ἀπαιτεῖσθαι αὐτὸν, ἀνακτᾶται αὐτοὺς, ὅταν μὴ μόνοι ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἕτεροι αὐτῶν μνημονεύωσι. καὶ, Εἴπατε Ἀρχίππῳ, βλέπε τὴν διακονίαν, ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. οὐκέτι γὰρ ἂν ἔχοιεν ἐγκαλεῖν ἐκείνῳ ὅτι μὴ μέμνηται αὐτοῦ, ὅταν αὐτοὶ ὦσιν ἀπαρεσκεμένοι τῷ πρώτῳ· ἐπεὶ οὐκ ἔχει λόγον τοῖς μαθηταῖς τοῖς τοῦ διδασκάλου λέγειν· ἀλλ' ὑπομιμνήσκω αὐτούς, ἵνα ᾖ. Εἴπατε, φησὶν, Ἀρχίππῳ, βλέπε. Φοβεῖται τὸν ὄγκον τοῦτο τὸ ῥῆμα πάντα χαλᾷ, ὡς ὅταν λέγῃ, Βλέπετε τὸν κύνας· Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν· Βλέπετε μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη προσκόμμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσι. Φιλιπ. γ. β. Κολασ. β. π. α. Κορ. η. θ.

καὶ πάντα χαλᾷ οὕτω φησὶν ὅταν φοβῇ. Βλέπε, φησὶ, τὴν διακονίαν, ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. οὐδὲ ἀφίησιν αὐτοὺς κύριοι εἶναι, καθάπερ αὐτὸς ἔλεγεν· Εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο πράττω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. ἵνα αὐτὴν πληροῖς διηνεκῶς καχεκτικὸς ἀπουδῇ. ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ. πάλιν τὸ, ἐν Κυρίῳ, ὅτι αὐτὸς σοι ἔδωκεν, οὐχ ἡμεῖς. καλαίσιος αὐτὴν, τὴν διακονίαν ταύτην Θεοῦ αὐτοῖς ἐγκεχειρισμένοι. μνημονεύετέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μετὰ ὑμῶν. Ἀμήν. Φίλοι ἐλυσεν. Εἰ γὰρ ὁ διδάσκαλος ἐν δεσμοῖς, ἀλλ' ἡ χάρις αὐτὸν λύει, καὶ τούτου τὰς χάριτας τὸ συγχωρῆσαι αὐτοῖς δεθῆναι. ἄκυρος γὰρ τῷ Λυκᾷ λέγοντος, Οὐ ὑπίσχεσθαι ἀπόστολοι ἀπὸ πρεσβύτου τὸ στενάξαι χάριτος ὅτι καταξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀτιμασθῆναι. καταξιωθῆναι γὰρ ὥστε ὅτι, καὶ τὸ ἀτιμασθῆναι, καὶ τὸ δεθῆναι. Εἴ γὰρ ἐρώμενόν τις ἔχων, κέρδος ἡγεῖται τὸ δι' ἐκεῖνόν τι παθεῖν, πολλῷ μᾶλλον τὸ δι' αὐτὸν Χριστόν. Πραξ. ε. μα.

Μὴ τοίνυν ἀχαλίνωτον τὸν δι' ἐλπίδος δι' Χριστὸν, ἀλλὰ μεμνημένον τῶν δεσμῶν Παύλου καὶ ἡμᾶς, ἐστὶ τοῦτο ἔστιν ὃ λέγει. ΘΕΙΚΟΝ

Παύλου καὶ ἡμᾶς, ἐστὶ τοῦτο ἔστιν ὃ λέγει. Ἀσθενεῖς τινες, τίνες δεσμοὶ δι' Χριστόν· δούλωσιν ἑαυτοὺς τῶν Παύλου δεσμῶν, καὶ σαυτοὺς καλοῖς καὶ θείοις παλαίουσι, εἰ ἐκεῖνος μὲν ἐστὶ δεσμοῖς δι' αὐτὸν, σὺ δὲ οὐδὲ ἔσφιγξε μανικίδιον. ἐπήρθης ὑπὸ κατορθώσεως; μεμνήσθω τῶν Παύλου δεσμῶν, καὶ ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθες, καὶ οὐκέτι ἐπάρθησαν. ἐπεθύμησας τῶν τῶν πλησίον; μεμνήσθω τῶν Παύλου δεσμῶν, ἐστὶ ἵνα πῶς ἄτοπον ἐκεῖνον μὲν τοῖς καθημένοις εἶναι, σὲ δὲ πτυφῆναι. ἐπεθύμησας πάλιν πτυφῆς; σὺ τῷ λάβε δεσμωτήριον Παύλου. ἐκεῖνα μαθητὴς εἶ, ἐκεῖνα συστρατιώτης. πῶς ἔχει λόγον, τὸν μὲν συστρατιώτην τοῖς δεσμοῖς εἶναι, σὲ δὲ τοῦ πτυφῆς; σὺ δὲ λίαν γέγονας, ἐθέμισας ὑπερπαλελῆφθαι; ἄκυρε τῶν

χ. ὁ ἐπιθυμῶν.

Κολασ. α. ιγ. Καὶ ἐρχόμθος τῆς ἐπιστολῆς, σπουδήσον ⓦ ὕδρα ἀπὸ ἀγάπης, ἀγαπῶν ὃ δύνησι καὶ ὃ ἐγκωμιάζει· ὅπερ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, Ὁ δηλώσας ἡμῖν, φησι, τὴν ὑμῶν ἀγάπην τὸ πνεῦμα. ἀγαπῶν δύνησι καὶ ποιῆ φιλοσοφῆσαι, καὶ ὃ ὑπερεύχεται. σπουδήσον γὰρ αὐτοί, δείξοντες ὑμῖν τῇ λύχνῳ αὐτῶν (ὃ γὰρ αἰδέσιμοι εἰσὶ) ⓦ διδάσκαλοι, μαθηταῖς ὠφέλιμα) καὶ πάλιν ὃ εἶπον, ἐξ ὑμῶν, ἵνα δὲ σημειώσῃ ὅτι τῷ αὐτῷ, ἅπερ ἐποίησεν φέροντες ὕδατος. καὶ πάντοτε, φησι, ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν τῆς προσευχῆς. οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, εὐχόμενος, ἀλλ', ἀγωνιζόμενος, πένων, καὶ διδοὺς χώρα. μάρτυρα γὰρ αὐτοῦ, φησι, ὅτι ἔχει ζῆλον ὑπὲρ ὑμῶν. ἀξιόπιστος μάρτυς. ὅτι ἔχει, φησί, ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτ' ἔστιν, ὅτι σφόδρα ὑμᾶς ἀγαπᾷ, καὶ ἐπαγάλλεται ὡς περὶ ὑμᾶς φίλτρῳ. καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, φησί, καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. καὶ τούτους αὐτοὶ συνίστησιν. ἀλλὰ πόθεν τοῦτο ἔμαθον εἰδέναι; Εἰκὸς ὑπ' ἐκείνων αὐτοὺς ἀκούσαι· πολὺν καὶ τῆς

Κολασ. δ. ιγ. ἐπιστολῆς διαγωνοθετήσας, ἐμαθήτευσεν. Ποιήσατε γάρ, φησιν, ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, ἵνα ζητῇ, φησι, τέλειοι. ἅμα καὶ κατηγορεῖ αὐτῶν, καὶ ἀνεπαχθῶς νουθετεῖ καὶ συμβουλεύει. εἰ γὰρ καὶ τέλειοι εἰσὶ), καὶ μὴ ἑστῶσαι, ὡς ἐκεῖνοι τὴν πόλιν μὲν εἰδῇ, σαλεύονται ἢ ἔπεσον· εἰ καὶ μὴ τέλειοι εἰσὶ), καὶ ἑστῶσαι, ὡς ἐκεῖνοι τὴν μέσην μὲν εἰδῇ. ἔσχεν ἢ βεβαίως. ἀλλ' ὅμως ἀμφότερα εὔχεται, ἵνα ζητῇ, φησι, τέλειοι. ὅρα πού πάλιν αὐτοὺς ὑπομιμνήσκει τῶν ἐκεῖ τὴν ἀγγελίαν λόγου, καὶ ἐκεῖ τὸν βίου. καὶ πεπληροφορῆσθαι, φησὶ, τὸ πνεύματι θελήματι τοῦ Θεοῦ. καὶ γὰρ ἁπλῶς ἔρχεται ὁ θελήματι ποιεῖν. ὁ πεπληροφορῆσθαι οὐκ ἀφίησιν ἄλλο θέλημα εἶναι) τὸ αὐτοῦ, ἐπεὶ καὶ πεπληροφόρηται. μάρτυρα γὰρ αὐτοῦ, φησιν, ὅτι ἔχει ζῆλον πολὺν· καὶ ζῆλον, καὶ πολὺν· ἀμφότερα ἐπαίνου· ὥσπερ καὶ αὖθις φησι

β. Κορ. ια. ς. Κορινθίοις γράφων, Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ.

14 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός. Οὗτος ἐστιν ὁ εὐαγγελιστής. καὶ τοῦτο ἐστὶ θαυμαστόν, ὅτι ἐν πίστει, ὅτι ἐν πίστει, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐπαίρει ⓦ Ἐπαφρᾶν. Εἰκὸς εἶναι) καὶ ἄλλοις κἀμοὶ μάθητὰς ὧν οἶμαι τοῦτο. Καὶ Δημᾶς. Εἰπὼν ἅπαξ, ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς, προσέθηκεν, ὁ ἀγαπητός. ἐγκώμιον καὶ τοῦτο μικρὸν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μέγα, ὃ Παύλου εἶναι) ἀγαπητόν.

χ. Επαφρᾶν.

15 Ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς, καὶ Νυμφᾶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. Ὁρᾶς πῶς αὖθις συγκολλᾷ καὶ συναπτει πρὸς ἑαυτούς, ὃ ὧ ἀσπάσασθαι μόνον, ἀλλὰ ἐν τῷ ἅπαξ ὑπισχνεῖσθαι. Εἶτα πάλιν χωρίζεται, κατ' ἰδίαν αὐτοὺς προσαγορεύων. ποιεῖ δὲ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ ἐν τοῖς ἄλλοις εἰς ⓦ αὐτὸν ἄγων ζῆλον. οὐδὲν γὰρ μικρὸν ἐστι, ὅταν μὴ μᾶς τῶν λοιπῶν ἀριθμῆται. ὅρα γοῦν πῶς δύνησι μέγαν ⓦ ὕδρα, εἶναι καὶ οἰκίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν λέγων.

16 Καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολὴ, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ. Ἐμοὶ δοκεῖ εἶναι) τὰ τῶν γραφόντων εἶναι, ἃ δὲ τούτοις ἐχρῆν ἀκούσαι. καὶ τούτοις μείζων ἦν ἡ ὠφέλεια, ὅταν ἑτέρων ἐγκαλυμμένων, τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα ἐπιτιμήσωσιν. Καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε.

Τινὲς λέγουσιν ὅτι οὐχὶ τὴν Παύλου πρὸς αὐτοὺς ἀπεστάλθαι, ἀλλὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς Παύλου. οὐ γὰρ εἶπε, τὴν πρὸς Λαοδικέας, ἀλλὰ, τὴν ἐκ Λαοδικείας φησὶ γραφεῖσαν.

17 Καὶ εἴπατε Ἀρχίππῳ, βλέπε τὴν διακονίαν, ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. Τίνος ἕνεκεν οὐ γράφει πρὸς αὐτόν; ἴσως οὐκ ἐδύνατο, ἀλλὰ φιλῆς μόνης ὑπομνήσεως, ὥστε ἀσυδιάφορος εἶναι).

18 Ὁ

λῶ ἰδεῖν, ἔδοξέ μοι σκέψασθαι, μᾶλλον ἀποστείλαντα. πατίσωμεν τὰ κέντρα τῆς βασκανίας. ἐπὶ τοῦτο γὰρ ἐκλήθημεν, ἀγαπητοί, ἀλλὰ καὶ ἐσφάγημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ὁ βασκαίνων τῷ Θεῷ μάχεται, οὐκ ἐκείνῳ. ὅταν γὰρ ἴδῃ ζῆλον ἔχοντα, ἢ ἀλογῆ, καὶ βούλῃ καθαιρεθῆναι τοῦ ἐκκλησίας, οὐκ ἐκείνῳ μάχεται, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. Εἰπὲ γάρ μοι Εἴ τις κόριον ἐκφυτεύσει βασιλικὸν, καὶ βδελυκτὸν καφυτεύσων αὐτοῦ καὶ σκληρὸν ἰρᾶζόμενος, ἕτερος δέ τις ἐβούλετο ταῦτα ἀφανίσαι, καὶ μὴ δυνηθείσας καφυτεῦσαι, πῶς ἂν ἐκβάλοι, τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο, καὶ ὃν ταῦτα πατεῖ; ὅτι καὶ νῦν· σὺ ὁ βασκαίνων μάχῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ὃν Θεὸς πολεμεῖ. ὅτῳ γὰρ τῇ βδελυκτοῦσι τὸν ἀδελφὸν συμπέπλεκ) καὶ ἡ τῆς ἐκκλησίας ὠφέλεια, ἀνάγκη, ταῦτα καταλυομένης, καὶ ἐκείνην καταλύεσθαι· ὥσπερ καὶ τότε, ἦλθεν Σατανικὸς παῖς, ἐπιβουλεύων τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ. ὥσπερ τότε ἀλγεῖς οὐδὲν ἠδικημένα, πολλῷ μᾶλλον ὥσπερ Χριστὸς. τί σε ἠδίκησεν, ὅτι οὐκ ἀφῆκε τὸ σῶμα αὐτοῦ καθωπλισθῆναι τοῦ κάλλει; ὅτι οὐκ ἀφῆκε τὴν νύμφην κοσμηθῆναι; ἀλλὰ δέ μοι τὸν πρωείδη, ὅστις. τοὺς ἐχθροὺς θέφεις τοὺς σούς, καὶ αὐτὸς ἐκβάλλεις εὐδοκιμοῦντα. εἰ βούλει λυπῆσαι φθονεῖν, μᾶλλον αὐτὸν εὐφράνεις, μᾶλλον δοξάσεις, ὅτι ἠυδοκίμησε βασκαίνων· οὐ γὰρ δὴ ἐβάσκηνας· μᾶλλον δοξάσεις ὅτι πρωΐρης. αἰσχύνομαι μὲν οὖν ἀπὸ τούτων ὧν εἶπες· πλὴν ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀθετοῦς ἀγαπητούς, καὶ ἀπὸ τούτων παιδευόμενοι τὸ ὀλεθρίου τούτου πάθους ἀπαλλαγῶμεν. ἀλγεῖς ὅτι ἠυδοκίμησε; τί οὖν τὸν εὐδοκίμησιν αὐτοῦ ἐπαίρεις φθονεῖν; βούλει αὐτὸν ἀμισθρήσασθαι; ἵ οὖν δάκνεις ὅτι ἀλγεῖς; τί ἀμοιρείαν σαυτὸν ἀπαντᾷς ἐμποδὼν τούτου, ὃν βούλει μὴ εὐδοκιμεῖν; διπλῆν λοιπὸν ἔσῃ ἡ κόλασιν τούτου, καὶ σοὶ ἡ ἀμοιρεία· ὃ μέντοι ὅτι μέγα δάκνεις αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἑτέρου αὐτῷ ἐπίκτητος κόλασιν ἀμισθρώνεις σαυτὸν, ἐπὶ πάλιν γὰρ ὧν ἀλγεῖς, ἐχθρὸς κεῖται, σὸς φθονοῦντος. ὅσα πολλὰς πληγὰς χάριτας ἑαυτοῖς διδάσκει, καὶ οὐκ ἀμαθανόμεθα. ἀλλ' ἐχθρός ἐστι. καίτοιγε ἀφ' τί ἐχθρός; ἵ πέπονθεν; ἀλλ' ὅμως ἐχθροὶ λαμπρότεροι τοιοῦτοι, καὶ ἡμᾶς αὐτοῦ πλέον κολάζομεν. τοῦτο πάλιν ἑαυτὸν ἀμισθρώμεθα, ἂν ἀμαθώμεθα ὅτι ἐγὼ ἐχθρὸς. ἴσως μὲν γὰρ ἐχθρὸς οὐχ κεῖται· ἡμᾶς δὲ νομίζοντες ὅτι κεῖται, πάλιν ἀφ' τοῦτο ἀλγήσομεν. σὺ κωλύει παύσαι φθονεῖν. τί τραύματα ἑαυτῷ πεποίηκε; ταῦτα σκοπῶμεν, ἀγαπητοί, τοὺς τραφόντας τοὺς διπλοῦς τῶν μὴ φθονούντων, τοὺς ἐπαίνους τοὺς παρὰ ἀνθρώπων, τοὺς παρὰ Θεοῦ, τὰ κακὰ τὰ ἀπὸ τῆς βασκανίας· καὶ ὅτω διωκόμεθα σώσαι τὸ θεῖον, καὶ βδελυκτοῦσαι ἐμισθῶσθαι τὸ Θεοῦ, καὶ τῶν αὐτῶν τυχεῖν τοῖς εὐδοκιμοῦσι. τοιοῦτο γὰρ ἴσως· καὶ μὴ τύχωμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ τὸ συμφέρον ἀντοιούμεθα· πλὴν καὶ οὕτω διωκόμεθα εἰς δόξαν Θεοῦ ζήσαντες, τῶν ἐπαγγελμάτων ἀγαθοῖς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ιε. 12 ΑΣΠΑΖΕΤΑΙ ΥΜΑΣ ΕΠΑΦΡΑΣ Ο ΕΞ ΥΜΩΝ δοῦλος Χριστοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα στῆτε τέλειοι καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ Θεοῦ.

13 Μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ, ὅτι ἔχει ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει.

Καὶ

μὴ εἴπῃς, ἐκείνου ἡ βδελυρία· ἐγὼ πόσοις ἔτεσι χαίρω; οὐκ ἀδελφοῦ ταῦτα τὰ ῥήματα, ἀλλὰ πολεμίου. δι' ἥλιος, οὐκ ἐκείνου ἐστὶν, ἀλλὰ σοῦ. σὺ κύριος ποιῆσαι αὐτὴν μείζονα, δι' μὴ κατῄφὴς ᾖς, ἀλλ' ἁβδὴς, δι' φαιδρὸς ἴδῃ, δι' γενναιωδίως. ἢ ὅπως ἔχῃ τὸ πρόσχημα, ἐκβλητέον δῆλον. ⓐ φθονοῦντες οὐκ ἐκείνοις φθονεῦσι μόνοις τοῖς βδελυρίαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ταῖς ἐκείνων βδελυρίαις χαίρουσιν. οὕτως ἴσασιν ὅτι καὶ οὗτοι τὴν βδελυρίαν εἰσί, καὶ οὗτοι μάλιστα εἰσὶν ⓐ στιγματούμενοι. ἐκβλητὸς μὲν γὰρ ἡ εἰρωνεία σφόδρα ἐγκεκαλλωπίσθω, ἐκβλητὸς δὲ μὴ πολλῆς τῆς ἁβδηρίας ἐγκαλλωπίζεται. οὐχ ὁρᾷς ὅτι τὰ ἀθλητὴν πῶς οἱ μὲν στεφανοῦται, οἱ δὲ οὐ στεφανοῦται; ἢ δὲ εὐκοιλία καὶ χαρά, τὴν ἐρασὴν ὅτι δὲ τὴν μισόκαλον· ἐκεῖνοι πηδῶσι, ἐκβλητοὶ σκιρτῶσιν. ὅρα πόσον ὅτι δὲ μὴ φθονεῖ. ἑτέρου ὁ πόνος, καὶ σὺ ἡ ἡδονή· ἕτερος ⓐ στέφανον ἔλαβε), δὲ σὺ σκιρτᾷς, σὺ ἐγκαλλωπίζῃ. εἰπέ γάρ μοι, ἄλλος νενίκηκε, σὺ τί πηδᾷς; ἀλλ' ἴσασι καὶ ἐκεῖνοι καλῶς, ὅτι καὶ ὁ γενόμενος. ἀφ' τούτου τούτῳ μὴ οὐκ ἐγκαλοῦσιν ⓐ φθονοῦντες, πειρῶνται δὲ καταβάλλειν τὸν νικῶντα· δὲ ἀκούσεις ῥήματα τοιαῦτα λεγόντων αὐτῶν, ἐξήλεγξά σε, καὶ κατέβαλόν σε· καὶ ποιεῖ ἑτέρου τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὸ ἐγκώμιον σόν. εἰ δὲ τοῖς ἔξωθεν τοσοῦτον ἀγαθὸν τὸ μὴ φθονεῖν, ἀλλ' οἰκειοῦσθαι τὰ ἑτέρου ἀγαθά, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῇ νίκῃ τοῦ ἀδελφοῦ. τότε γὰρ καθ' ἡμᾶς πλέον πνεῖ, δηλονότι ὡς πλέον ἡδόμενοι. καίτοιγε μαθεῖν ὢν οἶδα ἀκριβῶς ὅτι μεγάλη αὐτῇ ἡ ἡδονή. θέλεις αὐτὸν λυπῆσαι; πάθητι, καὶ χαρήσῃ. θέλεις αὐτὸν ὀφρῦσαι; σκυθρώπασον. τὸ γὰρ τὴν νίκην τοῦ ἀδελφοῦ γενομένην αὐτῷ λύπην ὑποκουφίζεις ἀφ' τῆς σῆς ἀθυμίας, μετ' ἐκείνου ἥσασαν ἀποχαθεῖς τοῦ ἀδελφοῦ. μείζονι ἡ ἐκβλητὸς ποιεῖς κακόν. οὐ γάρ ὅτι ἴσον ἐχθροὶ ὄντα τὰ τῶν ἐχθρῶν ποιεῖ, καὶ φίλον εἶναι μὴ τῶν ἐχθρῶν ἴσασθαι. ἐκεῖ τῶν ἐχθρῶν μιαρώτερος. εἰ βδελυχθείσης ὁ ἀδελφὸς, ἢ λέγων, ἢ ὑπὸ φθονοῦντος, ἢ καταρᾶται, γνοὺς κοινωνὸς τῆς βδελυρίας· ἄξιον ὅτι μέλος ὄντι σοῦ. ἢ πῶς, φησίν; ἐγὼ γὰρ οὐκ εὐδοκιμῶ. μὴ φθέγξῃ ποτὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο· σιωπήσασα καὶ χείλη. εἶτα πλησίον μου ὢν ὁ ταῦτα λέγων, ἐπιθήκας αὐτοῦ τὴν χεῖρα τοῖς χείλεσι, μή ποτε ἀκούσῃ ὁ ἐχθρός. πολλάκις τοὺς ἀλλήλους ἐχθροὺς ἔχομεν, ἢ τοῖς ἐχθροῖς οὐκ ὑπερφρονοῦμεν· τῷ ἀληθείᾳ δὲ ὧν ὑπερφρονοῦσι σύ. μὴ εἴπῃς τοῦτο, μὴ σκανδαλίσῃς· ἀλλὰ ἢ τὸν ἀδελφὸν, μέλος ὄντι ἐμόν. εἰς τὸ σῶμα ἁμαρτάνει ἡ δόξα. τί οὖν φησιν, ὅτι ⓐ ἔξωθεν οὐχ οὕτω δέχεται); ὅτι σὺ αἴτιος. ὅταν ἴδωσί σε ἀλλοτριούμενον αὐτοῦ τοῦ πάθους, ἢ αὐτοὶ ἀλλοτριοῦνται· ὡς αὖ ἴδωσί σε οἰκειούμενον, οὐ τολμῶσιν. ἀλλ' ὁμοίως εἶ ἡ σὺ λαμπρὸς. οὐκ ἠυδοκίμησας λέγων, ἀλλ' ἠυδοκίμησας σιωπήσαντος μείζονος, ἢ ἐκβλητός. εἰ γὰρ ἡ ἀγάπη μία ἐστὶ πάντων κεφάλαιον, σὺ ⓐ οὐκ ἔχουσι ἔλαβες στέφανον· ἐκβλητὸς δὲ οὐκ τῆς ῥητορείας, σὺ ⓐ οὐκ τῆς σφόδρα φιλίας· ἐκεῖνος ἐπιδείξατο ῥημάτων ἰσχύν, σὺ δὲ τῶν ἔργων ⓐ φθόνου κατέδυσας, ἐπάτησας τοῦ βασκανίδου. ὥστε εἰκότως δὲ μᾶλλον ἐκείνου στεφανωθείης· λαμπρότερος ὁ σὸς ἀγών. οὐκ ἐπάτησας μόνον τοῦ βασκανίδου, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι πεποίηκας. ἐκβλητὸς ἦσα ἔχων στέφανον μόνον, σὺ δὲ δύο, καὶ σὸν δύο τῶν ἑνὸς λαμπροτέρους. ποίους τούτους; ἵνα μὴ ὦ αἰτίαν τῷ φθόνου, δύτερον δέ ὅτι αἰδέσιμον οὐκ τῆς ἀγάπης. οὐ γὰρ τὸν καθαρὸν εἰς φθόνου τοσοῦτον μόνον δεῖ στεφανοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγάπην ἔχοντα ἐρριζωμένην. ἐκεῖνος πολλάκις καὶ δι' ἀνθρωπίνην τινὰ διεκλάσθη πάθος, οἷς ἡ κενοδοξία· σὺ δὲ πάντως εἰς πάθος καθαρός. οὐ γὰρ δὴ κενοδοξῶν χαίρεις ὅτι τοῖς ἑτέροις καλεῖς. ὄρθωσον τὴν ἐκκλησίαν ἐκβλητός, εἰπέ μοι; ἤυξησε ⓐ σύλλογον; ἐπαίνεσεν πάλιν ἔχεις διπλοῦς τοὺς στεφάνους· ⓐ φθόνου κατέδυσας· τὸν ἀγάπην αἰδέσιον. καὶ δίομαι, καὶ αἰτοῦμαι βάλλειν σε τοίνυν ἀκούσασαν στέφανον; τοῦτον ⓐ κάτω κρατοῦσιν ἀνθρωποι, σὺ ⓐ ἄνω ἄγγελοι. οὐ γὰρ ὅτι ἴσον βέβαιον ὑπερδικοῦσθαι, ἢ παθοῦσι κρατῆσαι. ἐκεῖ ὁ ἔπαινος πρόσκαιρος· ἐκβλητὸς αἰώνιος· ἐκεῖ δὲ ἀνθρώπων, ἐκβλητὸς ἐκ Θεοῦ· ἐκεῖ φαίνεται ἐστεφανωμένος, σὺ δὲ ἐν τῷ κρυπτῷ στεφανοῦσαν, ὁ πατὴρ σου ὁρᾷ. εἰ δὲ σῶμα ἀποχίσαιτο τὸν ἑκάστου ψυχὴν

ἵνα

χ. ἐπαίνημενθ.

μῶσι. ἀλλ' ἑκατέρω τιὼ ἀρετιὼ χαδῶι, τιὼ κακίαν φύγε, καθάρ' ἡ μῆτρα, τᾶ μὲ ὃ φαιδρόι, τᾶ ἢ ὃ σιμόν. εἰ γὰρ ἰαζὲς ἔχ ὁμοίως πᾶσι χρήσεται τοῖς σώμασι, πολλῷ μᾶλλον διδάσκαλος. καίτοι μᾶλλον αἱ τὰ σώματα ἀκατάλληλα φαρμακεῖ σιέγκοι, ἢ ψυχὰ λέγει· οἶ, πεφύτευκα ἔλλιν, ἢ χᾶ σοὶ φίλος; μηδὲν αὐτῷ σοὶ τότε ἀφελεχθῆς, ἕως δὲ χθόνται πρὸ φίλος· καὶ ὅταν χθόνη, πρᾶσσε. ὅρα γὰρ ἢ ὁ Παῦλος ἰώικε εἰς τοὺς Ἀθηναίους πεπεχθέτω, πῶς αὐτοῖς διελέγετο. οὐκ εἶπεν, ὦ μιαροὶ καὶ παμμίαροι, ἀλλά τί; Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. πάλιν ὅτε ὑβρίσαι ἐ- Πραξ. ζ κϛ.
χθρὸν, οὐ πεπήτησατο· ἀλλὰ μᾶ πολλῆς τῆς σφοδρότητος ἔλεγε τῷ Ἐλύμᾳ, Ὦ πλήρης Πραξ. γ. ι.
πάσης δόλου καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης. ὥσπερ γὰρ
χ. ἀπειθοῦσας ἐκείνους ὑβρίσας "δούλους ἰῶ", οὕτω τοῦτον μὴ ὑβρίσας μαλακίας ἰῶ. πάλιν, Εἰσίχθης πρὸς ἀρχόντα δίκῃ πραγμάτων; δίκῃ πρεσβυτέρους ἐπιτιμᾷ τιμᾶς. Πλούτα ὑμῖν, φησι, γνωρίσαι καὶ ὧδι. Διὰ τί μὲ στεφανοῖ, φησι; τί δ' ὅτι, πάντα ὑμῖν γνωρίσαι καὶ ὧδι; τυπίσι, καὶ δεσμά, καὶ τἄλλα πάντα καὶ κατέχοντά με. οὐκ αἰ ὧν ὁ πρεσβυτερώμενος αὐτὸς ἰδίαν, ὁ δὲ ἑτέρους ἀποστέλλων, αὐτὸς ὑστέρησα, μὴ μεγάλης με κατεχούσης ἀνάγκης. ἀμὴν
χ. σωφρόνεσιν τοῦτο οὐκ ἰῶ ἐγκαλεσώτων, ἀμὴν "σωφίδρα ἐγκαλεσώτων. ὃ γὰρ μαλλῖν ὅλα ἀ πέφασμοῖς πρεῖπεσι, ἀ ἰῶ ἔγκε γνησαίως, τοῦτ' πεπευσμένου ἰῶ ὃ πρᾶγμα, ἀ ἀνορθοῦντος. καὶ ἐκείνων ψυχαί.

9 Σιὼ Ὀνησίμῳ, φησί, τᾷ ἀγαπητᾷ ἀ πιστῷ ἀδελφῷ. Ἀδελφὸν Ⓦ δοῦλον ὁ Παῦλος·
χ. κελεῖ φησιν εἰκότως· ὅπου γε ἑαυτὸν δοῦλον ὀνομάζει τᾶν πίστιν. κατανέγκωμεν πάν-
τες Ⓦ τὸ φῶς, καταπατήσωμεν τιὼ ἀλαζονείαν. δοῦλον ὀνομάζει ἑαυτὸν Παῦλος, ὁ τῆς οἰκουμένης αὐτάξιος ἀ μυρίων οὐρανῶν, ἀ σὺ μέγα φρονεῖς; ὁ πάντα ἄγων καὶ φέρων ὡς θέλει, ὁ τὰ ἀποστραπτόμενα τὸ τᾷ βασιλείᾳ τᾶν οὐρανῶν, ὁ ἐστεφανωμένος, ὁ εἰς τρίτον οὐρανὸν ἁρπαγείς, τὸν δοῦλον ἀδελφοῖς καλεῖ, ἀ στυγνοδούλους. ποδὶ μανία; ποῦ ἀ ἀλαζονεία; οὕτως ἀξιόπιστος γίγνεται ὁ Ὀνήσιμος, ὥστε ἀ τοιαῦτα πιστεύεσθαι.

10 Καὶ Μάρκος, φησὶν, ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς, δέξασθε αὐτόν.
Ἰσως τοῦδε Βαρνάβα ἐντολὰς ἔλαβον. Οἱ ὄντως ἐκ περιτομῆς.
Καταγέλλει τᾶν Ἰουδαίων τὸ φύσημα· ἐπαίρει τούτων τὰς ψυχάς, ὅτι ἐλίγοι μὲ ἐκ περιτομῆς· Ⓦ ἢ πλείους ἐκ τᾶν ἐθνᾶν. Οἵτινες ἐλυμήναντό μοι, φησι, παρηγορία.
Δείκνυσιν ἑαυτὸν ἐν πειρασμοῖς ὄντα μεγάλοις. ὥστε οὐδὲ τοῦτο μικρὸν, ὅταν ἢ δὺ ἅγιοι ἘΒρ ιγ. γ.
ὦσι καλούμενοι ἀ πρόνοια ἀ λόγω ἀ περιστερία, ὅταν συγκακουχώμεθα. τοῖς δεσμίοις γὰρ, φησι, ὡς συνδεδεμένοι· ὅταν τὰ ἐκείνων ἡμέτερα ποιώμεθα πάθη, καὶ ἐν τοῖς εὐφραίοις χαρησόμεθα. οὐχ εἱλκύσθης εἰς τὸ σπεῖρον; ἀ καθῆκας εἰς Ⓦ ἀγῶνα; ἄλλος ἀπεδύσατο, ἄλλος παλαίει. ἀλλ' ἐὰν θέλῃς, χαρησόμεθα ἀ σύ. ἄλειφον ἐκεῖνον, γλυκὺ αὐτᾶ· φι-
χ. ἐμπεῖν λανθρωπίας ἀ συμπαθείας, ἔξωθεν ὀπτεύοα μεγάλα, διέγλυφε τιὼ δυνάμιν, ἀνάκτα τιὼ ψυχιὼ· ζῶντα ὅτι τᾶν ἄλλων ἁπάντων γίνεσθαι ἀκόλουθον. Παῦλος γὰρ οὐκ ἐδόκει, ἀλλ' ἐκείνας ἑταίρων ἔλεγε ταῦτα. σὺ τοίνυν ὅτι τᾶν ἄλλων ἁπάντων σὺν βουλομένους κακίζειν ὁρτεσόμιζε· κατασκεύαζε αὐτῷ ἐρασᾶς· ἐπαύξει ἐξίστα μᾶ πολλῆς τῆς θεραπείας. ὅταν χορηγήσεις τᾶν σιφάνων, ὅτω τ' δίξης. κἀν μηδὲν ἕτερον ποιήσῃς, κἄδηλος ἢ ὅτι τοῖς γειτονίοις, ἀ οὕτως ἐκοινώνησας, οὐχ ὡς ἔτυχεν. ἐσιλώεγκας γὰρ ἀγάπην, ὃ πάντων κεφάλαιον τᾶν ἀ-
γαθῶν. Εἰ γὰρ Ⓦ κλαίοντες δοκοῦσι τῶν πόνους κόπωσιν, ἀ μεγάλα χρείζονται τοῖς πεί-
χ. ἐπαρθῶσι θουσι, ἀ ὃ πολὺ τ' ὀδύνης "ἀφαιρῆσαι, πολλῷ μᾶλλον ἀ Ⓦ χαίροντες μείζονα ποιοῦσι τιὼ ἡδονιώ. ὅσον γὰρ κακὸν ὃ μὴ ἔχει τὸν συλλυπούμενον, ἄκυρε τὸ πρᾶγμα λέγοντος· Καὶ Ψαλ. ξη. κβ.
ἐμεπαρυλλυπούμην, ἀ οὐχ ὑπῆρξε. Διὰ τοῦτο ἐκ Παῦλός φησι, Χαίρειν μᾶ χαί- Ρωμ. ιβ. ιε.
ρόντων, ἐκ κλαίειν μᾶ κλαιόντων. εὔξησον τιὼ ἡδονιώ, αἱ ἴδῃς Ⓦ ἀδελφὸν θιδεχιμούντα.

χώμιον κοπρὸν ἀποδίδωσι, εἶπεν· ὃ ἰδιάζον ἐκάστου. Οἱ ἔντιμοι σὺν ἐμοὶ μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐλεημόνησάν μου τὴν θλῖψιν. κ. δ΄ Δωρ.

Εὐφράνθητε, φησὶν, συναιχμάλωτοι, ἵνα μὴ συγκατακλιθῇ τῇ ψυχῇ τὸ ἀκυρότατον, ὅρα πῶς τοῦτο πάλιν, καὶ ἀφαίρεσιν αὐτοῦ. συνεργοί, φησὶν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὥστε τὴν πτωχείαν μὴ χαμαιτυποῦντες, τῆς βασιλείας κοπιατοῦσιν. οἵτινες ἐλεημόνησάν μου τὴν θλῖψιν. δίκαιοι ἀληθῶς μεγάλοις, εἴγε Παύλῳ τὴν θλῖψιν ἐλάφυρον). ἀλλ' ἴδωμεν τὴν συνέσιν Παύλου.

5 Εὐσοφία, φησὶ, παρακαλῶ τοὺς ἔνδον, τὸ χαρίεν ἐξαγοραζόμενοι·

Τοῦτο, οὐκ ἔστιν ὑμέτερος ὁ χαρίεις, ἀλλ' ἐκείνων ὅστις. μὴ τοίνυν βούλεσθε αὐθεντεῖν, ἀλλ' ἐξαγοράζεσθε τὸ χαρίεν. καὶ οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ἀγοράζετε, ἀλλ', ἐξαγοράζετε, δηλονότι ὅτι οὕτω χαμαιτυπήσαντες, ὑμῖν τοῖς αὐτοῖς ποιεῖτε ἐπίρρωσιν. αἰσίας γὰρ παρεπῆς, πολέμου καὶ ἀπιστίας παρεφάσεις ὑπῆρξαν. παρὸς γὰρ τῷ καθυβρίσθαι παρεπὸς ὑπομένειν καὶ κέρδος οὐκ ἔχοιεν, καὶ ἑτέρα γῆς βλάβη, ὃ τοὺν ἔλλιπας μὴ παρασίνῃ ὑμῖν. ὁ γὰρ τοῖς ἀδελφοῖς ὀπτηθῆς, εἰκότως θαρρεῖς· ἔξω γὰρ ὄντως χρή. ὁρᾷς πῶς πάντα χοῦ τοὺν ἔξω, τοὺν ἔλλιπας λέγει. ὅθεν τοῦτο καὶ Τιμοθέῳ γράφων ἔλεγε· Δεῖ γὰρ αὐτοὺς καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν. Τ΄ γ΄ ζ΄. Κορ. ε΄. ιϛ΄. Ὁ πάλιν, Τί γάρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; ὁ σοφία, φησὶ, παρακαλῶ τοὺς τοὺς ἔξω. ἔξω γάρ εἰσι, καὶ ὧν αὐτοὶ κόσμοι οἰκοῦσιν ἡμῖν, τῆς βασιλείας ὄντες ἔξω καὶ τοῦ οἰκείου τοῦ παρεκτοῦ. ἅμα καὶ παραμυθεῖται αὐτοὺς, ἔξω ἐκείνους καλῶν· ὑπερέλεγε δυνατόν, Ὅτι ἐζωπύρωμαι κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ὁ τοῦ Θεοῦ. τότε, φησὶ, δέξαι ζητοῦντες, τότε τιμᾶς, τότε ζῆλα καὶ ἄλλα παίζα· νῦν δὲ μή, ἀλλ' ἐκείνοις πρέπει. Κολασ. γ΄. γ΄. εἶτα, ἵνα μὴ τοιαύτης χρήματα λέγῃ αὐτοῦ, ἐπάγει,

6 Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ὁ χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι ὑμᾶς πῶς δεῖ ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. Ἵνα μὴ ἀποκρίσεως γένηται, φησὶ. τὸ γὰρ οὐ χάρις, τοῦτό ἅλατι ἠρτυμένος). ὅρα, ἐὰν δὴ θεραπεύσας ἀκινδύνως, μὴ προσκυνήσῃ· αὐ χαρὰς ἢ παρασπονδὴ ἀφαλεστάτην, μὴ τοιαύτης τὸ παρεγγύημα κελεύει. παίζα πάντα εἰς τιμὴν ἀνήκοντα, ἀνθὶ τοῦ βλασφημεῖσθαι τὴν θυσίαν. οὐχ ὁρᾷς πῶς Δανιὴλ ἀνθρώπων ἀσεβῶν θεραπεύει; οὐχ ὁρᾷς τοὺς παῖδας, πῶς ἐν σοφίᾳ τῷ βασιλεῖ παρεσκεύασε, καὶ ἀνδρείαν ἐπιδεικνύντες, καὶ πρᾳότητα, καὶ τοῦτο θρασύ, τοῦτο ἐπαρθές; τοῦτο γὰρ οὐκέτι πρᾳότητος, ἀλλὰ κενοδοξίας. Εἰδέναι, φησὶ, πῶς δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. ἑτέρως γὰρ τῷ ἀρχοντι, ἄλλως τῷ ἀρχομένῳ· ἄλλως τῷ πλουσίῳ, ἄλλως τῷ πένητι. Διά τί; ὅτι αἱ τῶν πλουσίων καὶ ἀρχόντων ψυχαὶ ἀθυμίᾳ περιπίπτουσι τυγχάνουσιν οὖσαι μᾶλλον, φλεγμαίνουσαι μᾶλλον, διαῤῥέουσαι, ὥστε ἐκεῖ συγκαταβατικοὶ δεῖ· αἱ τῶν πενήτων καὶ ἀρχομένων, στέρρᾳ καὶ σωστικώτερα· ὥστε ἐνταῦθα ἡ παῤῥησία χρὴ μείζονι χαλιναγωγεῖσθαι, ποῖς ἐν ὁρᾷ τὴν οἰκοδομήν. μὴ ὅπου ὁ μὲν πλούσιος, ὁ δὲ πένης, ὁ μὲν πλέον τιμάσθω, ὁ δὲ ἔλαττον· ἀλλὰ δεῖ τὴν ἀθυμίαν ὁ μὲν διαβαστάζεσθω, ὁ δὲ μὴ οὕτως. ὅρᾳ, αἰτίας οὐκ οὔσης, μὴ καλεῖ ὁ ἕλλην μιαρὸν, μηδὲ ἔσο ὑβριστής· ἀλλ' αὖ μὲ ἐρωτηθῇς περὶ τοῦ δόγματος, ἀπόκρινε ὅτι μιαρὸν ἡ ἀσέβεια· οὐδενὸς δὲ ἐρωτῶντος οὐδὲ διαγκάζοντος λέγειν, ἡσυχῇ ἁπλῶς ἀπέχθειαν ἀναδέχεσθαι. ποία γὰρ ἀνάγκη παρεπῆς ἔχθρας καταστυάζειν; πάλιν δὲ πῦρ καταπνίγῃς, λέγε δὲ ἐπιθύσιον ἐπισκιμβήσῃ· ἐπεὶ σίγα. ἐὰν ἡ ἅλατι ἠρτυμένος ὁ λόγος, κἂν εἰς διαῤῥέουσαι ἐμπέσῃ ψυχὴν, ὑποσφίγξει τὸν χαυλιόν· καὶ εἰς τραχεῖαν, λεανεῖ τὸ σκληρόν. ὑπήκοος ὦν, μήτε φορτικὸς ἔσῃ, μήτε πάλιν χαῦνος, ἀλλὰ τὸ σύφορον ἐχέτω, καὶ τὸ μὴ ἡδυπνῆς. δῶτε γὰρ ἀμέτρως ὑπισύψῃ, μᾶλλον ἐβλαψεν, ἢ ὠφέλησεν· ἐὰν δὲ ἀμέτρως χαμαιτυπήσῃ), μᾶλλον ἐλύπησεν, ἢ ὤνησεν· ὥστε πάντα χοῦ μέτρα δεῖ εἶ). μήτε καταφὴς ἔσο καὶ σκυθρωπὸς· ἀηδὲς γάρ· μήτε διαχεχυμένος· οὐκ ἀποφέρεται γὰρ τὸ πεπατημένον.

ἀδελφὸς. καὶ πῶς ἀδελφοὶ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς ἀπεγνωκότες, ⸂καὶ⸃ οὐδεὶς ἐπ᾽ ἀγαθῷ ὁποιῳοῦν ποιῇ· ἠδικήκασιν. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀπέγνωσαν τῆς ψυχῆς, ἵνα μὴ κενοδοξῶσι (κενοδοξίας γὰρ τοῦτο ἐστι) ἀλλ᾽ ἵνα κηρύξωσιν, καὶ ἵνα μὴ πρόφασιν πάντα φθέγξωνται· ἐκφυγὴ γὰρ ἀμετρίας ἐστίν. ὁ λέγων ὑμῶν πάντοτε τὸ χαρίεν, ἄλλο τι ἢ τυμβωρύχος· τοῦτο, μὴ εἰς ἀδελφοὺς τὸ χαρίεν ἐκπίπτῃ. ἐπὶ γὰρ καὶ χαρίεντίζεσθαι, ἐπὶ ⸂μὴ⸃ τῆς τοιαύτης κοσμιότητος τοῦτο ποιῇ. εἰδέναι χρὼς ἀδύνατον εἰς ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. ὥστε οὐχ ὁμοίως πᾶσι διαλέγεσθαι χρή, ἔλλησι λέγω, καὶ ἀδελφοῖς. ὕδατος· ἐπὶ τοῦτο τῆς ἐσχάτης αἰσίας ἐστί.

7 Τὰ κατ᾽ ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός, ⸂καὶ⸃ πιστὸς διάκονος, καὶ σύνδουλος ὁ Κυρίῳ. Βαβαί, ὅση σοφία Παύλου! πῶς τὰ πάντα ἐπῄνησεν εἰς ἓν! ὑπερβολάς, ἀλλὰ ἓν ἀναγκαῖα, καὶ τὰ κατεπείγοντα· πρῶτον μέν, ὁ βουλόμενος αὐτὸν εἰς μῆκος ἐκτεῖναι· δεύτερον δέ, καὶ ⸂ἵνα⸃ ἀπερχόμενοι αἰδεσιμώτερον ποιῶσι, ἵνα ἔχῃ τι καὶ διηγεῖσθαι· τρίτον, δεικνὺς πῶς πρὸς αὐτοὺς διάκεινται. ὁ γὰρ αὐτῷ ταῦτα διεχείρισεν. ἔπειτα ἴσως, ἃ οὐκ ἔδει διὰ γραμμάτων δηλωθῆναι. ὁ ἀγαπητός, φησὶ, ἀδελφός. Εἰ ἀγαπητός, πάντα οἶδε, καὶ οὐδὲν αὐτὸν ἐκρυπτε. καὶ πιστὸς διάκονος ⸂καὶ⸃ σύνδουλος ὁ Κυρίου. Εἰ πιστός, οὐδὲν ψεύσεται; Εἰ σύνδουλος, κεκινώνηκε τῇ πλεονασμοῦ· ὥστε αὐτῷ πάντοθεν ὁ ἀξιόπιστον συνήγαγε.

8 Οὓς ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο. Ἐντεῦθεν τὸν ἀγάπην δείκνυσι τὴν πολλήν, εἶτα καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν ἀπέστελλε. καὶ τῆς ἀποδημίας αἰτίαν αὐτὴν γίνεσθαι φησὶ καὶ Θεσσαλονικεῦσι γράφων ἔλεγε, Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον ⸂τὸν⸃ ἀδελφὸν ἡμῶν. καὶ Ἐφεσίοις δὲ αὐτὸν τοῦτον πέμπει, καὶ διὰ τῆς αὐτῆς αἰτίας. Ἵνα γνῶ, φησὶ, τὰ περὶ ὑμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν. Ὁρᾷ τί φησιν. οὐχ ἵνα ὑμᾶς τὰ ἐμὰ μάθητε, ἀλλ᾽ ἵνα ἐγὼ τὰ ὑμέτερα. οὕτως οὐδαμοῦ τὸ αὐτὸ τίθησι. δείκνυσι δὲ καὶ ἐν πλεονασμοῖς ὅτε μὲν εἶπε, ἵνα παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.

a Θεσ. γ. α. Ἐφεσ. ς. κα.

9 Σὺν Ὀνησίμῳ τῷ ἀγαπητῷ καὶ πιστῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν. πάντα ὑμῖν γνωρίσουσι τὰ ὧδε. Ὀνήσιμος ⸂οὖν⸃ ἐστι, περὶ οὗ γράφων τῷ Φιλήμονι ἔλεγε, Ὃν ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατασχεῖν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου· χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι. καὶ ὃν ἐγκώμιον ἔχει τῆς πόλεως, ἵνα καὶ ἐγκαλλωπίζωνται, μὴ μόνον ἐπαινῶσι), ὅς ἐστι, φησὶν, ἐξ ὑμῶν. πάντα ὑμῖν γνωρίσουσι τὰ ὧδε.

Philem. γ.

ἴσ. ὡς μόνον ἐπ᾽ ἐπ᾽

10 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου. Οὐδὲν τούτου τοῦ ἐγκωμίου μείζον. ⸂ἐστὶν⸃ ὁ ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἀναζεὺς μετ᾽ αὐτοῦ. μεῖζον εἶπε τῶν προφητῶν ⸂ἐστί⸃. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ξένης καὶ πρὸ ἐπιδήμους ἑαυτοὺς καλοῦσιν, ⸂οὗτος⸃ δὲ καὶ συναιχμάλωτον. καθάπερ γὰρ αἰχμάλωτος, οὕτως ἤγετο καὶ ἐφέρετο, καὶ πᾶσιν εἰς ὃ κακῶς πάσχειν προῄρει· μᾶλλον δὲ καὶ ἐκείνων χείρων. ἐκείνους μὲν γὰρ, ἐπαφθόμενοι ⸂οἱ⸃ πολέμιοι, τὸ πολλῆς θεραπείας λοιπὸν ἔχοιεν, ἅτε ὡς οἰκείων κτημάτων ἐπιμελούμενοι· τοῦτον δὲ ὡς ἐχθρὸν καὶ πολέμιον πάντες ἦγον καὶ ἔφερον, διέρριπτον, μαστίζοντες, ὑβρίζοντες, συκοφαντοῦντες. τοῦτο καὶ ἐκείνοις ⸂προσέκλασεν⸃ ἂν. ὅταν γὰρ καὶ ὁ διδάσκαλος τοῖς τοιούτοις ᾖ, μᾶλλον ⸂προσκαλοῦνται⸃ οἱ μαθηταί. Καὶ Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα. Καὶ τοῦτον ἐκεκωλύμεθα τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως. μέγας γὰρ ἦν ἀνὴρ ὁ Βαρνάβας. Περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς· ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν. Τί γάρ; οὐκ ἐδύνατο καὶ χωρὶς τούτου; ναί· ἀλλὰ μὴ πολλῆς τῆς ἀπονοίας βουλομένῃ, φησὶ, ⸂καὶ⸃ τοῦτο τὸν ἄνδρα δείκνυσι μέγαν. πάντων ⸂οὖν⸃ ὑπολαβὼν ἔλαβεν, οὐ λέγει.

ὑσ. μεῖζον

11 Καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος. Ἰοῦστος κοινὸν ἦν ⸂ὄνομα⸃. Εἶτα πᾶσι δὲ ἐγκώμιον

πικτόμβιον, ἀλλ' ἀξίως ἀκριδώσας ἔχῃ (εἰς γὰρ καυτοδοξίαν ἀλύφει, ϗ τῦφον) πῶς ἢ καὶ ἕτερα πολλὰ πίπτεται σὺν τῇ καλλωπισμῷ, σὺν ὕβρει φθονερᾷ, δαπάναις ἀχρείοις, βλασφημίαις, πλεονεξίαις σὺν ὀδόντοις. τί γὰρ καλλωπίζῃ, εἰπέ μοι; ἵνα ἀρέσῃς τῷ ἀνδρί; ἔχω σοι ὅτι τῆς οἰκίας τοῦτο ποιεῖ. ἐνταῦθα ἢ τοιοῦτον ἔστω. Εἰ γὰρ τῷ οἰκείῳ ἀρέσαι θέλεις ἀνδρὶ, τοῖς ἄλλοις μὴ ἀρέσκε· εἰ ἢ τοῖς ἄλλοις ἀρέσκεις, οὐ δυνήσῃ ἀρέσκειν τῷ οἰκείῳ. ὥστε πρῶτα ἀπὸ τούτου δεῖ κόσμου ἔλθειν εἰς ἀγορὰν ἐμβαλλόσαι, εἰς ἐκκλησίαν παρελθοῦσαν· ἄλλως ἢ, μὴ ἀπὸ τούτων ἀρέσκειν τῷ ἀνδρὶ, ἀφ' ὧν ϗ αἱ πόρναι, ἀλλ' ἀπὸ τούτου μᾶλλον, ἀφ' ὧν αἱ γυναῖκες αἱ ἐλεύθεραι. πῶς γὰρ, εἰπέ μοι, διέσηκε γυνὴ πόρνης; ὅτι ἡ μὲν πρὸς ἓν μόνον ὁρᾷ, ὅπως ὦ κάλλει τῷ σώματος ἐφελκύσηται ἐρώμενον· αὕτη ἢ καὶ οἰκίας παρείσατται, ϗ τέκνων ἐπιμελῆς, ϗ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ζηλατεύει ἔχεις; ὅρα μὴ διαδέξηται τὸν βλάβον. φιλεῖ γάρ πως πρὸς ταῖς ὠδαῖς ταῖς ἡδυθμίζεσθαι, ϗ μιμεῖσθαι τὰ τῶν μητέρων ἤθη. ἔστω σοι τοῦτο τῆς ζυγατρὸς σωφροσύνης· κόσμησον κόσμον οἰκεῖον, καὶ ὅρα πῶς τοῦτον καλλωπίσεις. οὕτως γὰρ ἁγία κόσμος ἔσται, ταῦτα ἢ ἀκοσμία. ἀρκεῖ τὰ εἰρημένα. ὁ ἢ Θεὸς ὁ κόσμον ποιήσας, ϗ δοὺς ἡμῖν κόσμον τῆς ψυχῆς κόσμον, κοσμήσειε ἡμᾶς, ϗ τῇ αὐτοῦ δόξῃ ἀμφιάσειεν· ἵνα πάντες εἰ ἀγαθοῖς ἔργοις δόξαν λάμποντες, ϗ εἰς δόξαν αὐτοῦ ζῶντες, δόξαν ἀναπέμψωμεν ᾧ πατρὶ, ϗ ᾧ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

Λογ. ια. ς ΕΝ ΣΟΦΙΑ ΠΕΡΙΠΑΤΕΙΤΕ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ἔξω, κ καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. ϛ Ο λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

Ματθ. ι. κ. Περ ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς μαθητὰς ἔλεγε, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς Παῦλος παραινεῖ. τί ἢ ὁ Χριστὸς ἔλεγε; Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡσεὶ ὄφεις, ϗ ἀκέραιοι ὡσεὶ περιστεραί, τουτέστι, φυλακτικοὶ γίνεσθε, μηδεμίαν αὐτοῖς λαβεῖν δίδοντες κατ' ὑμῶν. δεῖ γὰρ τοῦτο προσεῖναι), πρὸς τοὺς ἔξω· ἵνα μάθωμεν ὅπου πρὸς τὰ μέλη τὰ οἰκεῖα οὐ τοσαύτης ἡμῖν δεῖ ἀσφαλείας, ὅσης πρὸς τοὺς ἔξω. ἐνταῦθα γὰρ ἀδελφοί, εἰσὶ ϗ συνήθειαι πολλαί, ϗ ἀγάπαι. δεῖ οὖν ϗ σφόδρα ἀσφάλειαν εἶναι), πολλῷ ἢ πλείονα ἔχε. οὐ γὰρ ὅτι ἴσοι μεταξὺ ἐχθροὶ ϗ πολέμιοι εἰσὶ) ϗ φίλοι. Εἶτα ὅπου ἐφόβησεν, ὅρα πῶς πάλιν θαρρύνει. κύριε, φησὶν, ἐξαγοραζόμενοι· τουτέστι, βραχὺς ὁ καιρὸς· ταῦτα ἢ ἔλεγε, οὐ ποικίλως εἰσὶ) βουλόμενος, οὐδὲ περιεργάζεται. τοῦτο γὰρ ἡ σοφίας, ἀλλὰ φυσίας. ἀλλὰ τί; τοῖς μὲν βλαπτικοῖς, φησι, μηδεμίαν αὐτοῖς δίδοτε λαβεῖν· ὁ ϗ πρὸς Ρωμαίους γράφων φησὶν· Ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ φόβον, φόβον· τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος· τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμήν. δεῖ δὲ κήρυγμα μέσον ἔστω σοι πόλεμος, φησι. μηδεμίαν ἑτέρᾳ ὁ πόλεμος οὗτος ἀρχὴν λαμβανέτω. Εἰ γὰρ μέλλοιεν ἡμῖν ἐξ ἑτέρα ἀπηθάνεσθαι, οὔτε μισθὸς ἡμῖν ἕξαι, ϗ αὐτοὶ χείρες ἔσονται, ϗ δόξοιεν ἡμῖν δίκαια ἐγκαλεῖν· οἷς τὰ τελέσματα οὐ μὴ καταβάλλωμεν· ὡς ὑμᾶς ὡς προσκυσάσας ἐὰν μὴ ἀποδιδῶμεν, δῶ μὴ ὦμεν ὡς πιστοί. οὐχ ὁρᾷς Παῦλον, ἔνθα μηδὲν ἔλαττον τὸ κήρυγμα, πῶς δεῖ καθυφεῖσι; ἀκούει γὰρ αὐτοῦ λέγοντος πρὸς Ἀγρίππαν· Μακάριόν ἐμαυτὸν ἡγημαι ὅτι σοῦ μέλλων ἀπολογεῖσθαι σήμερον, μάλιστα γνώστην σε ὄντα πάντων ἐθῶν τε ϗ ζητημάτων. Εἰ ἢ ἐνόμιζε δεῖν ὑφεῖσθαι ἀρχόντων, πόθεν ἂν ἠνέσχετο. ἄκουε ἢ ϗ τῶν ἀπὸ Μακεδονίας Πιλάτου, Πράξ. ε κθ. πῶς ὑπεικῶς ἀπεκρίνατο τοῖς Ἰουδαίοις λέγουσιν· Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις.

ἐπὶ τὸ οὐρανὸν βλέπουσα, ἐπαιρομένη. Εἴ τίς μοι Παῦλον ἐθέλοι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ δεῖξαι τοῦτον ἱστάμενον ἢ ἐν φωτὶ ἀφίετα, ἢ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἂν εἰλόμην. Ἐκ γὰρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς αὐτὸν ἔρχονται, ὅταν εἰς τὸ δεσμωτήριον ᾖ. ὁ σύνδεσμος τοῦ κηρύγματος, τὰ δεσμὰ Παύλου· ὁ θεμέλιος, ἡ ἄλυσις ἐκείνη. ἐκεῖνα τὰ δεσμὰ πιστεύομεν. καὶ πῶς, φησι, εἶτι; ἐὰν ζῶντα συντρίψωμεν ἢ ἀφαλάσσωμεν; οὐδὲν ἡμῖν ἀπὸ τούτων ὄφελος τῷ δεσμῷ, ἀλλὰ καὶ βλάβη. δεσμοῦσι ἡμᾶς ἐκεῖ δεῖξον ζῶντα, τὰ τοῦ Παύλου δεσμὰ λύσει ἐκεῖνα τὰ δεσμά. ἢ τούτοις οὐ ζῶσι δεδεμένη, καὶ τοῖς ἀθανάτοις ἐκεῖ δεσμοῖς δεδεῖσται χεῖρας καὶ πόδας· ἢ τοῖς Παύλου δεδεμένη ἔξω καθαιρεῖ κόσμου πᾶσι κεῖσθαι μόνοις αὐτῇ τότε. λύσει καὶ σεαυτὴν τῷ δεσμῷ, καὶ πέπαται τὸ λιμοῦ. ἢ τὴν ἀμαρτημάτων ζῶσαν ἐπισφίγξεις; πῶς φησι; * ὅταν σὺ μὴ χρυσοφορῇς, ἵνα ἐγὼ ὀπτήλυπα, ὅταν σὺ μὴ, ἵνα δόξῃς τύχης τῆς κενῆς, τοσοῦτον λαμβάνῃς χρυσίον, ἵνα ἐγὼ μὴ φανῶ ἔχων, οὐχὶ ζῶσαν ἀμαρτίας ἐπισφίγξας; πρόσελθε Χριστῷ, καὶ μὴ χρυσῷ. εἶθα μαργαρίτας, ἐκεῖ Χριστός ἐστι· ὅθα Χριστός, ἐκεῖ μαργαρίτης ἐστίν. ἡ βύβλος βασιλέα οἴδασι πρόσελθε τῷ πόντῳ; Εἴ τίς σοι τὴν ἀλυσιδα καὶ τὸ δεσμὸν ἔδωκεν, οὐκ ἂν ἐπίζω αὐτῷ πόντος τὸ χρυσίον; ἐγώ σοι δίδωμι κόσμον βασιλικόν, ἀλλ' ἀθρόον πρόσελθε βασιλέα πρόσεχε. καὶ πῶς ἂν τις προσέλθοι Χριστῷ, φησι; ἀκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. ἄκουσον τῆς παραινέσεως τῆς ἀποστολικῆς· Τῆς σαρκός, φησι, προνοίας μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίαν. ὅτω τις ἐνδύσεται Χριστόν, μὴ προνοίαν τῆς σαρκὸς εἰς ἐπιθυμίαν. δὸς Χριστὸν ἐνδύσῃ, καὶ δαίμονές σε φοβηθήσονται· δὸς χρυσόν, καὶ ἄνθρωποι καταγελάσονται. ἐὰν ἐνδύσῃ Χριστόν, καὶ δὸς ἀνθρώπῳ σε αἰδεσθήσονται. βούλει φαίνεσθαι καλὴ καὶ ὡραία; ἐρυθρὸν ἔχεις τὸ δημιουργικὸν τῆς πλάσεως. ἢ τὰ χρυσία; ἐπιστάλης, ὡς διορθωσομένη τὸ Θεοῦ τὸ πλάσμα; θέλεις ὡραίαν φαίνεσθαι; πρόσελθε ἐλεημοσύνῃ, πρόσελθε φιλανθρωπίᾳ, πρόσελθε σωφροσύνῃ, ἀτυφίᾳ. ταῦτα πάντα χρυσᾶ ἡμιώτερα. ταῦτα δὲ τὴν ὡραίαν, ὡραιοτέραν ποιεῖ· ταῦτα καὶ τὴν σὴν ὡμορφον, εὐμορφοτέραν ἐργάζεται. ὅταν γάρ τις μετ' εὐσεβείας ἴδῃ ὁρᾷ, ἀπὸ ἀγάπης φέρει καὶ ψῆφος· τὴν δὲ πορνεύουσαν καὶ δυσώδη τῆς ὁδοῦ καλὴν ὄσαν, καλὴν εἶπεῖν. πεπλημμέλημαι γὰρ ἡ δεξιὰ καὶ φέρει τὴν ψῆφον ἀριθμόν. ἐκοσμήθη ποτὲ ἡ Αἰγυπτία, ἐκοσμήθη καὶ ὁ Ἰωσήφ. πῆς ἐκεῖ ὡραιότερος; οὐ λέγω ὅτι ἐν τοῖς βασιλείοις ἐκεῖνος, ἀλλ' ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. γυμνὸς ἐκεῖνος, ἀλλ' ἐνεδύσατο σωφροσύνης καὶ ἁγιότητα· ἐνεδεδυμένον ἐκεῖνον, ἀλλὰ γυμνῆς ἐκεῖνα ὡραιότερα. σωφροσύνην γὰρ οὐκ εἶχεν. ὅταν σωφροσύνης κοσμήσῃ, ὦ γύναι, τότε γυμνῆς ὡραιότερα γένηται. ἀπεδύσω γὰρ τὴν οἰκουμένην. ἐκεῖνος καὶ ἡ Εὔα γυμνή· ἀλλ' ὅτε ἐνεδύσατο, τότε ἐκείνου ὡραιότερα. ὅτε μὲν γὰρ ἦν γυμνή, κεκόσμητο τῇ δόξῃ τοῦ Θεοῦ· ὅτε δὲ τῆς ἁμαρτίας ἱμάτιον ἐνεδύσατο, τότε ἐκείνου ὡραία. καὶ σὺ τῆς φιλοκοσμίας ἐνδυομένη τὸ ἱμάτιον, τότε αἰσχροτέρα φαίνῃ. ὅτε γὰρ ἡ πολυτέλεια σὲ οὐκ ἐᾷ διεξαγαγεῖν εὐμορφον, ἀλλ' ἔστι καὶ ἐνδεδυμένῃ τῆς γυμνῆς μᾶλλον ἀκριβεστέρα, ἐγὼ ἐρῶ. Εἴ ποτε αὐλητρὶς, ἢ χοραύλου σκηνὴν ἐνεδύσω, ἆρα σὲ οὐκ ἐκεῖνος ἀκριβεστέρα; καίτοιγε χρυσᾶ τὰ ἱμάτια ἐστίν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀκριβεστέρων, ὅτι χρυσᾶ. καὶ γὰρ πολυτέλεια τῆς σκηνῆς ἁρμόζει τοῖς τραγῳδοῖς, τοῖς ὑποκριταῖς, τοῖς μίμοις, τοῖς ὀρχησταῖς, τοῖς πρὸς ἅπαν ἐπιτηδείοις· γυναικὶ δὲ πιστῇ ἕτερα δέδοται ἱμάτια παρὰ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ὁ μισθωτὴς τοῦ Θεοῦ σωτήρ. Ὅστις γάρ, φησιν, εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Εἶπέ μοι, Εἴ τις σοὶ βασιλικὸν ἔδωκεν ἱμάτιον, σὺ δὲ ἐπιστρώσῃ ἐκείνου τὸ τῶν ἐλάττονος λαβοῦσα πρόσειτο, ἆρα σὲ οὐκ ἂν μὴ τοῦ ἀκριβεστέρου καὶ ἐκολάσθης; τοῦ θείου διατάγματος καὶ τῶν ἀγγέλων ἐνεδύσω, καὶ πρὸς τοῦ γάμου ἐπὶ τρέφῃ; ταῦτά μοι εἴρηται, ὅπως μάλα μὲν καὶ καθ' ἑαυτὸ κακόν ἡ φιλοκοσμία, κἂν μηδὲν ἕτερον ἐντεῦθεν

πτωχόμενον,

περιττεῖα. οὐκ ἔστι μέτοι θαυμαστὸν, ὅτι ἀλιεῖς, ὅλη ἰδιῶται ἦσαν ⓐ κήρυκες, ἀλλ' ὅτι καὶ ἕτερα κωλύματα, φύσει κωλύματα ὄντα, καὶ πλέον γέγονεν ἡ ὑπόδοσις. καὶ μέτοι καὶ δὴ ἐκώλυσεν ἡ ἰδιωτεία, ἀλλὰ ἐκ ταύτης μᾶλλον ἐπίστευσαν τὸ κήρυγμα. ἄκουε γοῦν τοῦ Λουκᾶ λέγοντος· Καὶ καταλαβόμενοι, φησὶ, ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον. οὐ μέτοι τοῦτο ἐκώλυεν ὁ δεσμὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐποίησεν αὐτοὺς θαρσαλεωτέρους. οὐχ οὕτως ἐθαῤῥοῦσιν ⓐ μαθηταὶ, λελυμένου τοῦ Παύλου, ὡς δεδεμένου. Περιαυτέρως γάρ, φησὶ, παρρησιάζονται ⓜ λόγον τοῦ Θεοῦ λαλεῖν. τοῦ ⓐ δὲ τηρεῖσθαι, ἆρα οὐ μᾶλλον ὁ κήρυγμα; ἡ ἰδιωτεία οὐκ ἰσχὺν ἐποίησε καταγνωσθῆναι αὐτούς; οὐκοῦν ἔδει καὶ τοῦτο φοβῆσαι αὐτούς; ἴσχυε γὰρ ὅτι δύο παῤῆσαν τούτοις ὁ πλοῦτος κατέχεται, καὶ δοξία, καὶ λαλιά. ἡ ἰδιωτεία οὐκ ὤφελεν ἐπαιχμώσασθαι· ⓐ κίνδυνοι εἰς δυνάμεις ἐμβάλλει ὤφελον; ἀλλὰ θαύματα, φησὶ, ἐποίουν. πιστεύετε οὖν ὅτι ἐποίουν θαύματα; ἀλλ' οὐκ ἐποίουν τοῦτο μᾶλλον θαῦμα τοῦ ποιεῖν, εἰ χωρεῖς θαυμάτων περιῆσαν. ἐδεῖτο γοῦν Σωκράτης πρὸς ἕλληνας. τί οὖν; οὐκ εὐθέως ἔφυγεν εἰς Μέγαρα ⓐ μαθητής; πάνυ γε. οὐ γὰρ τοῦ περὶ ἀθανασίας ἐδίδαξε λόγους. ἀλλ' ἕτερα τοιαῦτα. ἐδεῖτο Παῦλος, καὶ μᾶλλον ἐθαῤῥοῦν ⓐ μαθηταί. εἰκότως. ἐώρων γὰρ οὐκ ἐμποδίζοντα τὸ κήρυγμα. μὴ γὰρ γλώττῃ δύασαν δῆσαι; τοῦτο μάλιστα πέφυκε. ὥσπερ γὰρ, δρομέως μὲν μὴ δήσῃς τοὺς πόδας, οὐκ ἐκώλυσας τὸν δρόμον, οὕτω καὶ εὐαγγελιστὴν ἐὰν μὴ δήσῃς τὴν γλῶτταν, οὐκ ἐκώλυσας τὸν δρόμον. καὶ ὥσπερ ἰατρὸς, ἐὰν δήσῃς τὴν ὀσφῦν, μᾶλλον πέφυκε καὶ ἁλλομένους ἰᾶσθαι, οὕτω δὴ καὶ μᾶλλον κηρύττει, καὶ μὴ πλέονος τῆς παῤῥησίας. διὰ τοῦτο ὁ δεσμὸς, ὅταν δεσμὸς ᾖ μόνον· ὁ δὲ τοῦ θανάτου καταφέρων πῶς ἂν εἴδειη; τοῦτο ἐποίουν, οἵ γε ἐν τῇ σκηνῇ ἐδέσμουν Παῦλον, καὶ ὃ τέλος αὐτοῖς ἐπέφερεν. σκιομαχία γὰρ ἦν. τοῖς τε γὰρ οἰκείοις προθυμότερος μᾶλλον ἦν, τοῖς τε ἐχθροῖς αἰδεσιμώτερος, ἅτε δυσφορίας φέρων ἔπαθλον, ⓜ δεσμόν. τί φησὶν ὁ κοσμῶν καὶ φιλῶν, ἀλλ' οὐκ αἰχμεῖ, ἀλλὰ καὶ λαμπρύνει ποιεῖ. ἄκοντες ἐπιφθόνως αὐτὸν ἔλυσε. Εἰπέ γάρ μοι, σὺ ἔλεγε εἶχε δῦναι ὁ τὴν ἀδαμαντίνην τοῦ θανάτου καταπλήξας πύλας; ἦλθεν εἰς ζῆλον, ἀγαπᾷ, τὸν δεσμὸν τοῦτον. ὅταν γυναῖκες χρυσία περίκεινται, τὰ Παύλου δεσμὰ ποθοῦσι. οὐχ οὕτως ὑμῖν περὶ ⓜ πράγματος ὁ περιῤῥαγεὶς ἀπολάμπει, ὡς ἐκεῖνα περὶ τὸν ψυχὸν ὁ τὸν σιδηροῦν δεσμὸν ἐπιλύσας κόσμος. Εἴ τις ἐκεῖνα ποθεῖ, ταῦτα μισείτω. τίς γὰρ κοινωνία βλαβερὰ πρὸς ἀνδρείαν ἡ κοσμοπλοκὸς σωφροσύνη πρὸς φιλοσοφίαν; ἐκεῖνα τὰ δεσμὰ ἄγγελοι αἰδοῦνται, τούτων δὲ καταπαίζουσιν· ἐκεῖνα τὰ δεσμὰ πρὸς ⓜ οὐρανοὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκειν εἴωθε, ταῦτα δὲ τὰ δεσμὰ πρὸς τὸν γῆν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταγει. οὕτως γὰρ ταῦτα δεσμὰ, οὐκ ἐκεῖνα· ἐκεῖνα κόσμος, ταῦτα δεσμά. ταῦτα μὲν τὸ σώματος καὶ τοῦ ψυχροῦ θλίβει· ἐκεῖνα μὲν τοῦ σώματος δὲ τοῦ ψυχροῦ κοσμεῖ. βούλει μαθεῖν ὅτι ἐκεῖνα κόσμος ἐστίν; Εἰπέ μοι, τίς μᾶλλον ἐπιστάσατο τὸν ὁρᾶσθαι, σύ, ἢ Παῦλος; καὶ τί λέγω, σύ; αὐτὴ ἡ βασιλὶς ἡ πόρτα χρυσοῦ περικειμένη, οὐκ ἂν μᾶλλον ἐπιστάσατο τοῦ ὁρᾶσθαι. ἀλλ' εἰ συνέβη τῷ Παύλῳ ⓜ αὖθις χειρὶ δεδεμένῳ, καὶ τοῦ βασιλέως εἰς τὸν ἐκκλησίαν εἰσελθεῖν, πόρτις ἂν ἀπ' ἐκείνης ὅτι τοῦτο μετήγαγεν τοῦ ἐφθαλμούς. καὶ εἰκότως. ὃ γὰρ ὁρᾷ ἀνδρα τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης μείζονα, καὶ οὐδὲν ἔχοντα ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἄγγελον ὄντα γῆς, θαυμασιώτερον τοῦ ὁρᾶν γυναῖκα κεκοσμημένον. ταῦτα μὲν γὰρ καὶ σὺ θαύσεις, καὶ σὺ πομπεῖς, καὶ σὺ βαλανεῖς, καὶ πολλαχοῦ ὄντι ἰδεῖν· ἀνθρώπου δὲ δεσμὰ περικείμενον, καὶ τοιοῦτον ⓜ μέγιστον κόσμον ἔχοντα, καὶ οὐκ ἐίκοντα τοῖς δεσμοῖς, οὐκ ἔστι γῆς θέαμα ἰδεῖν τοιοῦτον ὁρώντα, ἀλλ' οὐρανοῦ ἄξιον τὸ θέαμα. ἡ ταῦτα περικείμενον ψυχὴ πῶς ἔσεσθαι, τίς εἶδε, τίς οὐκ εἶδε, τύφου πεπλήρωται, φθόνου κατέχεται, μυρίοις ἑτέροις δεδούλωται πάθεσι· ὁ δὲ ἐκεῖνα περικείμενος, ἄτυφος· ἡ ψυχὴ γαυροῦται, πάσης ἀπηλλακται φροντίδος, γέγηθεν,

περὶ

Ισ. ... ἀλλὰ καὶ

Κολασ. α. ιδ.

3 Περισπούδαστοι ἁμαρτωλοὶ ἡμῖν. Ὅρα τὴν καταφορτισμόν. μετ' ἐκείνους ἑαυτοὺς τίθησιν. Ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ. Εἰσάδει φησὶ τὴν παῤῥησίαν. βαβαί, ὁ ἀθλητὴς ὁ τοσοῦτος οὐκ εἶπεν, ἵνα ἀπαλλαγῶ τῶν δεσμῶν· ἀλλὰ δέσμιος ὢν ἑτέρους παρεκάλει, καὶ παρεκάλει ὅπως περὶ ἁμαρτημάτων μεγάλων, ἵνα παῤῥησίαν λάβῃ. τὰ δύο μεγάλα, καὶ ἡ ποιότης τοῦ πεπτωκότος, καὶ ἡ τοῦ πράγματος. βαβαί, ὅσον ὃ αἰτοῦμαι; τὸ μυστήριον, φησὶ, τοῦ Χριστοῦ. δείκνυσιν ὅτι οὐδὲν αὐτῷ τούτου ποθητότερον, τοῦ λαλῆσαι. Διὸ καὶ δέδεμαι,

4 Ἵνα φανερώσω αὐτό, ὡς δεῖ με λαλῆσαι. Μετὰ πολλῆς φησι τῆς παῤῥησίας, καὶ μηδὲν ὑποσταλάμενος. ὁρᾷς, τὰ δεσμὰ φανεροῖ αὐτόν, καὶ συνιστάζει. μετὰ πολλῆς φησι τῆς παῤῥησίας. Εἰπέ μοι, σὺ δέδεσαι, καὶ ἄλλους παρακαλεῖς; ναί, φησι. μείζονα μοι παῤῥησίαν δίδωσι τὰ δεσμά. ἀλλὰ δέδεμαι τῆς τοῦ Θεοῦ ῥοπῆς. ἤκουσα γάρ τινος τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Ὅταν παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς, ἢ τί λαλήσητε. καὶ ὅρα πῶς μεταφορικῶς εἶπεν· ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου. ὅρα πῶς ἀτυφὸς ὄντως· πῶς οὐ τοῖς δεσμοῖς ὡς καταφιὰ φλέγεται· τοιοῦτον, ἵνα μὴ λαλήσῃ τὰ καρδίας αὐτῶν. καὶ οὐκ εἶπεν οὕτως· ἀλλ' ἵνα ἡμῖν παῤῥησίαν δῷ, καταφορηθεὶς οὕτως εἴρηκε, καὶ τοῦτο ὅπερ εἶχεν, ἀξιοῖ λαβεῖν. δείκνυσιν οὖν ταύτῃ τῇ ὑποστολῇ δῆλον ὅτι τότε οὐκ ἦλθεν ὁ Χριστὸς, τῷ σκιὰν σκοτίαν καλέσαι. ὃ γὰρ σῶμα, φησὶ, τοῦ Χριστοῦ. ὥστε ἔδει καὶ τὴν σκιὰν ἐλαθεῖν. ἅμα καὶ τῆς ἀγάπης τῆς εἰς αὐτὸν μέγιστον ἐμφαίνει τεκμήριον· ἵνα ὑμεῖς, φησὶν, ἀκούσητε, ἐγὼ δέδεμαι.

Παῦλον δεσμὸν εἰς μέσον τίθησι, ὃ σφόδρα ἐρᾷ, ὃς ἁγιάζει μου τὴν καρδίαν, καὶ αὐτὸν εἰς ὑπομνήσεις ἄγει Παῦλον δεδεμένον ἰδεῖν, καὶ τὰ δεσμοῖς χαίροντα, καὶ κηρύττοντα, καὶ βαπτίζοντα, καὶ κατηχοῦντα. ἐπὰν τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἀπόστολος αἱρεῖται αὐτὸν δεδεμένον, μυρία φιλοσοφεῖ δεδεμένος. Τί γὰρ οὕτως ἰσχυρὸν, ἄκουε γάρ αὐτοῦ λέγοντος· Ὥστε τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον λαλεῖν. καὶ αὖθις ὑπὲρ τούτου ὁμολογεῖ λέγων· Ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν· Ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. ἐδίσμιστο μὲν τῶν κακούργων, μετὰ τῶν δισμωτῶν, μετὰ τῶν ἀνδροφόνων ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ὁ εἰς τρίτον οὐρανὸν ἀνελθὼν οὐρανὸν, ὁ τὰ ἄῤῥητα ῥήματα ἀκούσας· ἐδέδετο, ἀλλὰ τότε ταχύτερος ὁ δρόμος ἦν. ὁ δεδεὶς ἐλέλυτο, καὶ ὁ μὴ δεδεμένος ἐδέδετο. οὕτω μὲν γὰρ, ὅπερ ἦλθεν, ἐπαθεν· ὁ ἔξω δὲ αὖθις οὐκ ἐκώλυεν, οὐδὲ τὸν ἐδέδου ἐπλήρου παθεῖν. Τί ποιεῖς, ὦ αἰσχρὲ; μὴ γὰρ σωματικός ἐστι δρομεύς; μὴ γὰρ σὰρξ τῷ πνεύματι ἀγωνίζεται; ὁ οὐρανῷ πολιτεύεται. ὁ οὐρανῷ πέλοντα δῆσαι τὰ ὅπου γῆς οὐ δύναται, οὐδὲ κατασχεῖν. οὐχ ὁρᾷς τοῦτον ὁ ἥλιος; πεῖσαι δεσμὰ ταῖς ἀκτῖσι, ζῆσον τὸν δρόμον. ἀλλ' οὐ δυνήσῃ. οὕτω καὶ Παῦλον· καὶ πολλῷ μᾶλλον τοῦτον, ἢ ἐκεῖνον. πλείονος γὰρ οὗτος, ἢ ἐκεῖνος ἀπέλαυσε προνοίας, ἅτε φῶς φέρων οὐ τοιούτοις ἡμῖν, ἀλλὰ τοῖς ἀληθινοῖς βασταζόμενον. πούτιον εἶσι μηδὲν βουλόμενοι δεῖσθαι Χριστοῦ παθεῖν; τί γὰρ λέγω πάθειν, ὅταν γε οὐδὲ χρήματα βούλονται προσέσθαι; ἐδέσμει καὶ Παῦλος ποτε, καὶ ἐπέβαλλεν εἰς δεσμωτήριον· ἀλλ' ὅτε τοῦ Χριστοῦ γέγονε δοῦλος, οὐ τῷ ποιεῖν λοιπὸν, ἀλλὰ τῷ πάσχειν συμμιμεῖται. καὶ τοῦτο ἦν τοῦ κηρύγματος θαῦμα, ὅτε μὴ δεδεμένον τὸν παθόντα αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τὸν ποιοῦντα κακῶς, οὕτως ἐγείρεται καὶ αὔξεται. ποῦ τις εἶδε ἀγῶνας τοιούτους; ὁ πάσχων κακῶς, νικᾷ· καὶ ὁ ποιῶν κακῶς, ἡττᾶται. οὐκ ἐκείνου λαμπρότερος. διὰ δεσμῶν τὸ κήρυγμα εἰσῆλθε. οὐκ αἰχμάλωτος, ἀλλὰ καὶ στεμμάτωμαι, φησὶ, στεφανωθήσομαι κηρύττων. ἐπέστησε γάρ μοι ἡ οἰκουμένη πᾶσα τοὺς λελυμένους ἀφῆσαι, τοὺς δεδεμένους προσθεῖναι· τοὺς δεσμωτοῦντας ἀπεστρεφομένην, τοὺς τῶν ἄλλων προκεκριμένους πριᾶσθαι· τοὺς στεφανοῦντας μισοῦσαν, στεφανωμένους προσκυνεῖν.

ε. καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ ἐκεῖνον

ε. τὰ οἰκεῖα

Ματθ. ι. ιθ.

Κολοσσ. β. ζ.

Φιλιπ. α. ιδ. β. Κορ. ιϛ. α. β. Τιμ. β. β.

ΗΘΙΚΟΝ

ας ἐ προαιρέσεως. ἐ πῶς ὁ μισθός; εἰδότες, φησὶ, ὅτι ἀπὸ Κυρίου λήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας ἡμῶν. ὦ γὰρ Κυρίῳ δουλεύετε. οὐκοῦν πρὸ αὐτῶν δῆλον ὅτι λήψεσθε ⓦ μισθόν. καὶ ὅτι τῷ Κυρίῳ δουλεύετε, δῆλον ἐκ τούτου. ὁ γὰρ ἀδικῶν, φησὶ, κομίσεται ὃ ἠδίκησεν. εἰ τοίνυν βεβαιοῖ ⓦ προστέτευχε λέγει. ἵνα γὰρ μὴ δόξῃ κολακείας εἶναι τὰ ῥήματα, λήψεται, φησὶν, ὁ ἠδίκησε, τουτέστι, καὶ ἡμωείδου δίδωσιν. ὁ γὰρ ὄντως προσωπολήπτης τοῦτο τῷ Θεῷ. τί γὰρ εἰ δοῦλος ἐστί; ὄκ ἀρκεῖ. καὶ μέντοι τοῦτο τοῦ δεσπότου ἴδιόν ἐστι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς πρὸς Ἐφεσίους. ἀλλ' ἐνταῦθά μοι δικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀπίτεσθαι διατάξεως. τί γὰρ εἰ σκῆνος ὢν ἕλλην, σὺ δὲ χριστιανός; οὐδὲν πρόσωπα, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἐξετάζεται. ὥστε καὶ οὕτω μετ' ὑπεροψίας καὶ ὀκ ψυχῆς δεῖ δουλεύειν. ⓦ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε. τί δέ ὅτι τὸ δίκαιον; τί δέ ὅτι ἰσότης; πάντων ἐν ἀφθονίᾳ κεῖσθαι, καὶ μὴ ἐὰν ἑτέρων δεῖσθαι, ἀλλὰ ἀμείβεσθαι αὐτοὺς τοῖς πόνοις. μὴ γὰρ, ὅπερ εἶπον, ὅτι τοῦ Θεοῦ ἔχουσι ⓦ μισθόν, διὰ τοῦτο σὺ ἀποστρήσῃς. ἑτέρωθι δέ φησιν, Ἀνίεντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριος ἐστὶν ἐν οὐρανοῖς. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ μέτρῳ μετρεῖν, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. καὶ τὸ, οὐκ ἔστι προσωπολήπτης, ἐπὶ τούτοις εἴρηται. κεῖται δὲ ἐπ' ἐκείνων, ἵνα οὗτοι δίξωνται. ὅταν γὰρ ἑτέρῳ ἁρμόζοι πρὸς ἕτερον εἰπωμεν, οὐκ ἐκείνοι πεισθῶσι, ἴσως ⓦ μᾶλλον εὐθυνοι καταρθώσωμεν. καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων, φησὶν. ἐνταῦθα κοπιῶ ἐποίησε τὴν δουλείαν· εἰδότες γάρ, φησὶν, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς.

2 Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγορεῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ.

Ἐπειδὴ γὰρ ὁ καρτερεῖν ἐν ταῖς εὐχαῖς ῥᾳδιουργεῖν πολλάκις ποιεῖ, διὰ τοῦτό φησι, γρηγορεῦντες, τουτέστι, νήφοντες, μὴ ῥεμβόμενοι. οἶδε γάρ, οἶδεν ὁ διάβολος ὅσον ἀγαθόν ἐστι εὐχή· διὰ τοῦτο βαρεῖ ἐγκειται. οἶδε δὲ καὶ Παῦλος πῶς ἀκριβῶσαι πολλοὶ εὐχόμενοι. διὰ φησι, προσκαρτερεῖτε τῇ προσευχῇ, ὡς οἶδε πῶς ὑπὲρ ποίου. γρηγορεῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. ὅτο γάρ, φησὶν, ἔργον ὑμῶν ἔστω, ἐν ταῖς εὐχαῖς εὐχαριστεῖν, καὶ ὑπὲρ τῶν φαινερῶν, ἐ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν, καὶ ὑπὲρ ὧν ἐκτίσας, καὶ ὑπὲρ ὧν ἀκούσας ἐπάυσεν ὀῦ, καὶ ὑπὲρ βασιλείας, ἐ ὑπὲρ γεέννης, καὶ ὑπὲρ θλίψεως, καὶ ὑπὲρ ἀνέσεως. οὕτω γὰρ ἐῦτος τοῖς ἁγίοις εὔχεσθαι, καὶ ὑπὲρ τῶν κοπῶν εὐεργεσιῶν εὐχαριστεῖν. οἶδα ἐγὼ πολλοὺς ἁγίους ἄνδρας οὕτως εὐχόμενους. ὁρᾶτε προσ-

" τοῦτο τὸ ῥήματος ἔλεγε, ἀλλ' ὅτι· Εὐχαριστοῦμεν ὑπὲρ πασῶν τῶν εὐεργεσιῶν σου τῶν ἐκ " προτέρων ἡμέρας μέχρι τῆς παρούσης εἰς ἡμᾶς τοῦ αἰῶνος τούτου· ὑπὲρ ὧν ἐγνωμεν καὶ " οὐκ ἐγνωμεν, καὶ φανερῶν, ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν· τῶν τε ἔργῳ φανερῶν, τῶν τε " λόγῳ· τῶν ἐκοντῶν, τῶν ἀκόντων· πασῶν τῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἡμᾶς γενομένων· ὑπὲρ θλί- " ψεων, ὑπὲρ ἀνέσεων, ὑπὲρ τῆς γεέννης, ὑπὲρ τῆς κολάσεως, ὑπὲρ βασιλείας τῶν οὐ- " ρανῶν. προσκαλούμενός σε Φυλάξαι τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἁγίαν, καθαρὰν σεμνύνοντι ἔχου- " σαν, τέλος ἄξιον τῆς Φιλανθρωπίας σου. ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς ὥστε ⓦ μισθὸν σε δοῦναι " ὑπὲρ ἡμῶν, καταξίωσον ἀξίως γενέσθαι τῆς σῆς ἀγάπης· δὸς τῷ λόγῳ σου σοφίαν, ἐ " ὃ φόβῳ σου μονογενές, Χριστέ· ἐμπνευσον ἰσχὺν τοῦ σοῦ, ὁ ⓦ μισθὸν δοὺς ὑπὲρ ἡ- " μῶν, ἐ ὃ πνεῦμά σου ὃ ἅγιον ὀφειλόμενον εἰς ἄφεσιν τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν. εἴ τι ἐ- " κόντες ἢ ἄκοντες ἡμάρτομεν, συγχώρησον ἡμῖν μὴ λογίσῃ. μνήσθητι πάντων τῶν ὑπεκλυομέ- " νων σε ὁμοίως σου τὸ ἀληθείας· μνήσθητι πάντων τῶν σῶν, ἡμῖν ἵλεώτατος. πάντες " γὰρ σοῦ θεράποντές ἐσμεν. εἶτα ὑπὲρ τῶν εὐχῶν τῶν πιστῶν, ὑπὲρ ἐπαύσεν, ὡς χερουβικά τινα ἡ σωμάτεσμοι ὑπὲρ πάντων τῶν εὐχῶν ποιησάμενος. πολλὰ γὰρ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἡ ἀκριβῶς ὧν ποιεῖ, πολλὰ ἡ οὐκ εἰδότας, ἡ μείζονα. ὅταν γὰρ ταῦτα εὐχώμεθα, αὐτὸς ἡ ταῦτα ποιεῖ, δῆλον ὅτι ἡ οὐκ εἰδότας ὧν ποιεῖ.

3 Προσευχόμενοι

ἰσ. τῆς ἄνω πως ς.

Ἐφεσ. ς. ὃ.

Ἐφεσ. ς. β.

χ. πολλὰ

χ. πλείονα

ὑποταγήσομαι· ὦ γὰρ φιλεωῦτι ὑποταγῶμαι, εὐθυμίαν ἴσχει δυσκολίαν. μὴ φοβῦ ἐρᾶν. ἔχεις γὰρ αὐτὸν ἐπίκουρον. οὐκ ἂν ἄλλως ὧν ἐλπίσειε σωτήριον. αἰσχυνάμενον τοῦτο ἔχεις ἀπὸ τῆς φύσεως τοῦ ἔρωτος· ἴσχε δὲ ⟨W⟩ δεσμὸν ⟨W⟩ ἀπὸ τῆς ἀγάπης. τοῦτο γὰρ ἀθανατίζοντας διάκειται ⟨Θ⟩εός. τὰ τέκνα, ὑποτάσσεσθε τοῖς γονεῦσι ⟨Κ⟩ῦ πάντα. τοῦτο γὰρ ἐστιν εὐάρεστον ⟨Κ⟩υρίῳ. πάλιν, ὦ, ἐν Κυρίῳ, τέκνα, ὑπήκοα γονεῦσιν ὑμῶν, ὑπηρέτων, ὑ καχαλάλων. τοῦτο γὰρ, φησὶν, ἐστιν εὐάρεστον ⟨Κ⟩υρίῳ. ὅρα πῶς οὐκ ἀπὸ τῆς φύσεως μόνης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν τῷ Θεῷ δοκούντων βούλεται ἡμᾶς ἀπάντα κατέπειν, ἵνα ὑ μιαθῶμεν ἴσως. ⟨Φ⟩ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. ἰδοὺ πάλιν ὁ σωτὴρ ὑποτασσῆ, ὑ φιλεῖται. ⟨Ε⟩ οὐκ εἶπεν, ἀγαπᾶτε τὰ τέκνα (τοῦτο γὰρ ἴσως· αὐτὴ γὰρ ἡ φύσις κατάναγκάζει) ἀλλ' ὅπερ ἔδει διόρθωσε, ὦ, ὦ φιλεῖται ὑποτάσσεσθαι ἐστὶ σφοδρότερον, ὅπερ καὶ ἡ ὑποταγὴ μείζων. ὑδαμοῦ γὰρ πάθους ὑποδειγμα ὦ τὸ αἰδρὸς ὑ ὦ τῆς γυναικός, ἀλλὰ πῶς; ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· Καθὼς οἰκτίρει πατὴρ υἱούς, ὠκτίρησε Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν. καὶ πάλιν ὁ Χριστός Ψαλ. ρε. ιγ.
φησι, Τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; Ματθ. ζ. θ.
ὑ ἐὰν ἰχθῦν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ⟨Φ⟩ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. ὃ μάλιστα αὐτοὺς ἠδύ δυνατὸν διακεῖσθαι, τοῦτο πάθος, ὑ φιλικώτερον εἶπεν ἐπιτάττων αὐτοῖς, ὑ οὐδαμοῦ ⟨W⟩ Θεὸν ὠνόμασεν. ἐπίκλασιν γὰρ αὐτοῦ γοητείας, ὑ κατέκαμψεν αὐχῆν τὰ σπλάγχνα. τὸ γὰρ, μὴ ἐρεθίζετε, τοῦτό ἐστι, μὴ φιλονεικοτέρους αὐτοὺς ποιῆτε. ἔστι ὅπου ὑ συγχωρεῖ ὀφίλετε. Εἶτα ὅτι πρότερον ἦλθεν ὀρχῶ, ⟨Φ⟩ δοῦλοι, λέγων, ὑποτάσσεσθε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις. οὐταῦθα ὅτι μὲν ὑ ὑ φιλεῖται, ἀλλ' οὐκέτι φυσικὸν, καθάπερ ἄνω, ἀλλὰ σωτηρίας, ὑ ἀπ' αὐτῆς τῆς ὀρχῆς, ὑ ἀπὸ τῶν ἔργων. ἐπεὶ οὖν οὐταῦθα τὸ μὲν τοῦ φιλεῖσθαι ὑποτέτακται, τὸ δὲ τῆς ὑποταγῆς ὑπέτεται, τούτῳ ἐπιλανθάνεται, βουλόμενος, ὅπερ ⟨Φ⟩ προῆκται ἔχουσιν ἀπὸ τῆς φύσεως, τοῦτο δοῦναι τούτοις ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς. ὥστε ὑχ ὑποτάσσεται τοῖς διαφόροις οἰκέταις μόνοις λέγεται, ἀλλὰ καὶ ὑποτάσσεται αὐτοῖς, ἵνα πολλοὺς ἑαυτοῦ ἐργάζωνται τοῖς διαφόροις. ἀλλ' ὁ ⟨Κ⟩ύριος τοῦτο φανερῶς. ἢ γὰρ δοῦλοις αὐτοῦ ἐποίησεν. ⟨Φ⟩ δοῦλοι, φησὶν, ὑποτάσσεσθε πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις. καὶ ὅρα πῶς ἀεὶ τὰ οἰκεῖα πάθη, γυναῖκας, τὰ τέκνα, ⟨Φ⟩ δοῦλοι, ὡς δικαίωμα τοῦ ὑποτάσσειν. ἀλλ' ἵνα μὴ ἀλύπητον, ἐπήγαγε· τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις. τὸ χρήσιμον καὶ ἡ ψυχὴ ἐλευθέρωται, φησὶ προσκαίρως ἡ δουλεία. ἐκεῖνο τοίνυν ὑποτάξον, ἵνα μηκέτι ἀνάγκης ἦ ἡ δουλεία. μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείαις, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι. ποίησον, φησὶ, τοῦτο ἀπὸ τοῦ νόμου δουλεύειν ἀπὸ τοῦ φόβου γίνεσθαι τοῦ Χριστοῦ. καὶ γὰρ μὴ ὁρῶντος ἐκείνου προσήκης τὰ δίκαια καὶ τὰ πρὸς τιμὴν τοῦ διαφόρου, δουλεύσει ⟨Κ⟩ῦ ἀκίνητον ὀφθαλμὸν ποιῆς. μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν, φησὶν, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι. ὥστε ὑμᾶς τοῦτο βλέπειν ὑποτίθεται. ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος· Διεσκόρπισε Κύ- Ψαλ. κε. ζ.
ριος ὀστᾶ ἀνθρωπάρεσκων. ὅρα πάντως αὐτῷ φεύγεται, ὑ αὐτὸν ῥυθμίζει. ἀλλ' ἐν ἁπλότητι, φησὶ, καρδίας, φοβούμενοι ⟨Θ⟩εόν. ἐκεῖνο γὰρ ὑχ ἁπλότης, ἀλλ' ὑπόκρισις, ἕτερα ἔχει, ἕτερα ποιῆ· ἄλλοι μὲν πρόσωπος φαίνεσθαι τοῦ διαφόρου, ἄλλοι δὲ ἀπόντες. οὐκοῦν ὑχ ἁπλῶς εἶπεν, ἐν ἁπλότητι καρδίας, ἀλλὰ, φοβούμενοι ⟨Θ⟩εόν. τοῦτο γὰρ ὅτι φοβεῖσθαι ⟨Θ⟩εόν, ὅταν μηδενὸς ὁρῶντος, μηδὲν προσκόπτωμεν ποιοῦντες. αἱ δὲ προσκοπαὶ, ὑχὶ ⟨Θ⟩εόν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους φοβοῦνται. ὁρᾶς ὅτι ἐκείνους ῥυθμίζει; πρὸς ὃ, τι δὲ ποιητέ, φησὶν, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις. οὐ μόνον ὑποκρίσεως, ἀλλὰ καὶ ὀργῆς αὐτοὺς ἀπαλλάξαι βούλεται. ἐλευθέρους αὐτοὺς ἐποίησεν αὐτὴ δούλων, ὅταν μὴ δίωνται τῆς τοῦ διαφόρου ὑπηρεσίας. ὃ γὰρ ἐκ ψυχῆς, τοῦτο ἐστι, ὃ μετ' εὐνοίας, μὴ μετ' ἀνθρωπίνης ἀνάγκης, ἀλλὰ μετ' ἐλευθερί-

Λογ. ι. 18 ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ, ΥΠΟΤΑΣΣΕΣΘΕ ΤΟΙΣ
ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ. 19 Οἱ ἄνδρες, ταῖς γυναιξὶν ἀγα-
πᾶτε, καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. 20 Τὰ τέκνα, ὑπακούετε
τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα. τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον Κυρίῳ. 21 Οἱ πα-
τέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. 22 Οἱ δοῦλοι,
ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν,
ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας, φοβούμενοι τὸν Θεόν.
23 Πᾶν ὅ, τι ἂν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώ-
ποις, 24 Εἰδότες ὅτι παρὰ Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν
τῆς κληρονομίας. τῷ γὰρ Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. 25 Ὁ γὰρ ἀδι-
κῶν, κομιεῖται ὃ ἠδίκησε, καὶ οὐκ ἔστι προσωπολημψία παρὰ τῷ Θεῷ.
κζ. δ. 1 Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχετε, εἰδότες ὅτι καὶ
ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς.

Ἀλλ' ἐπὶ μὲν πάντων οἶδα τὴν ὑπερβολὴν ταύτην ὑπάρχουσαν,
ἀλλ' ἐρῶ, καὶ τῇ πρὸς Ἐφεσίους, καὶ τῇ πρὸς Τιμόθεον, καὶ τῇ πρὸς
Τίτον, ὅτι εἰκὸς ἐν ταύταις ταῖς πόλεσιν εἶναι ταύτην δικαιοσύνην, ἢ εἰ-
κὸς τὰ μὲν ἄλλα αὐτὰς κατορθοῦσθαι· τούτων δὲ ὕστερον ἐπιστῆναι, ὥστε
δεῖσθαι καὶ περὶ τούτων αὐτοὺς ἀκούειν. μᾶλλον δὲ οὐ πρὸς τούτους ἐρῶ
λέγων, πρὸς πάντας λέγω. πολλὴν δὲ ἐμφέρειαν εἶχε καὶ αὕτη ἡ ὑπόσταση
καὶ τῇ πρὸς Ἐφεσίους. ἄλλα χρὴ τοῦτο καὶ ποιεῖν, ἢ ὅτι μάρτυσι λοιπὸν Εἰρηναίοις, ὡς ἐ-
γὼ οἶδα δόγμασι μαθήσεσθαι ὑμᾶς ὑγιαίνειν ὑπὲρ ἅπαντα αὐτούς, οὐκ ἐγὼ περὶ τούτων γρά-
φειν· ἢ ὅτι παρακληθέντες * ὑπὸ τοῖς πειρασμοῖς περιπίπτουσι περὶ τούτων ἀκούειν. ὥστε ἐσ- * ἐκείνης
χάζομεν ἐνταῦθα λοιπὸν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πρὸς τῷ τέλει ταῦτα λέγεσθαι. αἱ γυ-
ναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ· διὰ τί, ὑποτάσσεσθε ἁπλῶς
τῷ Θεῷ. ὅπερ τοῦτο ὑμᾶς κωλύει, φησὶ, σὺκ ἐκείνους. ἐγὼ γὰρ διαστολὴν ὑποτιθέμαι,
οὐδὲ τὴν ἀπὸ φύσεως μόνον, ἀλλὰ τὴν ἁπλῶς Θεοῦ φημι. οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε ταῖς γυναιξὶ,
καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. ὅρα πῶς πάλιν ὁ κατάλληλον ποιεῖ. καθάπερ
ἐκεῖ φόβον ἐμβάλλων ἔφησεν, ὅτω δὲ ἐνταῦθα. ἴσῃ γὰρ δὲ ἀγαπῶντα παραιτεῖσθαι. ὃ δὲ
οὖν φησι, τί τοῦτό ἐστι· μὴ μάχεσθε. οὐδὲν γὰρ ἄτοπον τῆς μάχης ταύτης πικρότερον, ὅταν ἀνὴρ ἰσ. ὅταν
ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα γίνηται, αἱ γὰρ πρὸς τὰ φιλονείκημα πρόσωπα γενόμεναι μάχαι,
αὗται πικραί. ἐμοὶ δοκοῦσι ὅτι ἀπὸ πολλῆς πικρίας τοῦτο εἴρηκε, ὅταν πρὸς ὃ μέλος αὐτὸ, φησὶ,
τῆς μάχαιρας ἅπτηται; ὃ μὲν οὖν ἀγαπᾷ, τοῦτ' αἰσχρὸν ἐστὶ· ὃ δὲ ἔνεκεν, ἐκείνου. ἐκεῖνον οὖν ἐ-
κόσμησε ὃ ἑαυτῷ ἐνίσταγχνεν, ἔσπευδε πάντα βέβαια. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ ἀγαπᾶσθαι τὴν καὶ ἡ
γυνὴ φιλικὴ· ἀπὸ δὲ τοῦ ὑποτάσσεσθαι ὁ ἀνὴρ ὑπτικός. ὅρα δὲ ὅπου ἐν τῇ φύσει ὕστερον
κατεσκεύασε, ὥστε ἁπλῶς φιλεῖν, τὸν μὲν ἀνακλῶντα. ὅταν γὰρ ὁ ἄρχων ὁ ἀρχόμενον
φιλῇ, τότε τὰ πάντα σωίσχει. οὐχ οὕτως ἡ γυνὴ τοῦ ἀρχομένου ἀγάπη, ὡς ἡ γυνὴ
τοῦ ἄρχοντος ζητοῦσα πρὸς ὃ ἀρχόμενον. πρὸς ἐκείνου γὰρ ἡ ὑπακοή. ὃ γὰρ ἐν ὥρᾳ εἶναι
τὴν γυναῖκα, τοῦτο ἦν ἐπιθυμία, οὐδὲ ἄλλο δίκαιον, ἀλλ' ἢ ὅπερ ἁπλῶς τὸν ἀγαπῶν
ἅπτεσθαι βούλεται. μὴ τοίνυν, ὅπερ ὑποτάσσεται ἡ γυνὴ, αὐθάδης· μηδὲ σὺ, ὅπερ ὁ ἀνὴρ
ἀγαπᾷ, φεισοῦ. μήτε ἡ τοῦ ἀνδρὸς φιλία τὴν γυναῖκα ἐπαίρετω, μήτε ἡ τῆς γυναι-
κὸς ὑποταγὴ φυσάτω τὸν ἄνδρα. δέχε τοῦτό σοι ὑποτάξει αὐτὴν, ἵνα μᾶλλον φιλῇ-
σαι. διὰ τοῦτό σε φιλεῖσθαι ἐποίησεν, ὦ γύναι, ἵνα εὐκόλως φέρῃς τὸ ὑποτάσσεσθαι. μὴ φοβοῦ
ὑποταγήν.

ὅ, τι δ' ποιῆτε, φησιν, ἐν λόγῳ, ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ. ἐὰν γὰρ οὕτω ποιῶμεν, σοὶ ἔσται μακρὰ, σοὶ καθαρτὴ, εἶτα δ' ὁ Χριστὸς καλῶται. ἐὰν ἐσθίῃς, ἐὰν πίνῃς, ἐὰν γαμῇς, ἐὰν ἀποδημῇς, πάντα ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ πρᾶττε· τοῦτόν σοι καλὸν βοηθὸν, ὅτι πάντων κρείττονα αὐτὸν βούλεται ἀπὸ τῶν πραγμάτων. βούλει τὸ φόβητρον; τοῦτο πρᾶττε. Ἀφ' οὗ γὰρ ἡμεῖς τὸν ὑπὲρ πάντων ὀνόμασα ἐπεκαλεσάμεθα ὄνομα Κυρίου. εἶτα καὶ ἡ ὄνομα Κυρίου, πάντα ἄφοβα. Εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν ὀνόματα ἀσφαλῆ τὰ γραμματεῖα ποιεῖ, πολλῷ μᾶλλον τοῦ Χριστοῦ τὸ ὄνομα. ἢ τοῦτό φησι, τῷ Θεὸν πάντα καὶ λέγετε, καὶ πράττετε· μὴ σοὶ ἀγγέλους ἐπισπάσητε. ἐσθίεις; εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ ἐν μέλλων, καὶ μὴ ταῦτα. καθεύδεις; εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ καὶ μέλλων, καὶ μὴ ταῦτα. Εἰς ἀγρὸν ἐμβάλλεις; ταῦτοι ποιεῖ. μανδύα κοσμεῖσαι, μανδύα βιωτικόν· πάντα τὸ ὀνόματι Κυρίου ποίει, καὶ πάντα ζηι εὐόδως θήσεται. ὅπου δ' ὑπὲρ τῆς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πάντα ἄφοβα. εἰ δαίμονας ἐκβάλλει, εἰ νόσους ἀπελαύνει, πολλῷ μᾶλλον εὐκολίαν πράγματα ποιήσει. καὶ τί ὅτι ποιῆσαι ἐκ λόγου, ἢ ἐκ ἔργου; ἢ ἀξιοῦτε, ἢ ἑτοίμως ποιεῖτε. ἄκουσον πῶς ὁ Ἀβραὰμ ἐν ὀνόματι Θεοῦ τὸν οἰκέτην ἐπίστελλεν, ὁ Δαβὶδ ἐν ὀνόματι Θεοῦ τὸν Γολιὰθ καθεῖλε. θαυμασὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ μέγα. πάλιν ὁ Ἰακὼβ τοὺς υἱοὺς πέμπων φησίν· Ὁ δὲ Θεός μου δώῃ ὑμῖν χάριν ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου. ἐκ γὰρ τούτου ποιῶν, ἵνα σύμμαχον τὸν Θεὸν, ἃ χρεὼν ἦν τολμηρὰ ποιῆσαι. ἅτε οὖν τιμωρὸς τῇ κλησει, αὐτὴ μάστιξ τῷ ἐξομολογεῖσθαι τὰ πράγματα. κἂν λέγῃς τῷ πατρί. καὶ γὰρ τοῦ υἱοῦ καλουμένου ὁ πατὴρ καλεῖται, καὶ αὐτὸν διαφερόντως μόνον ὁ υἱὸς εὐεργετεῖται. ταῦτα μανθάνωμεν μὴ μίσει ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων πληροῦν. σοὶ τὸ ὀνόματος τούτου ἴσον. τοῦτο πάντα χοῦ θαυμάσιον. Μωσῆν, φησι, σὺ κεκωφωμένον ὀνομάσω. ὁ τοῦτο εἰπὼν βύβλος εὐωδίας ὑπερπλήθη. Οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, φησί, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. τοῦτο τὸ ὄνομα τοσαῦτα ἐργάζεται. ἐὰν εἴπῃς, ἐν ὀνόματι παῖδός καὶ υἱοῦ ἢ ἁγίου πνεύματος μετὰ πίστεως, πάντα ἰώμενος. ὅσα πόσα ἐποίησας. ἐδημιούργησας δ' αὖθις φησι, καὶ τὰλλα πάντα διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰργάσω. "Ὅταν τοίνυν τοὺς νόσους ἐπιστὰς ἀπελάσῃς φοβερὸν τὸ ὄνομα. ἀλλὰ ταῦτα ὁ ἀλαζὼν ἐκ τῶν ἀγγέλων ἐπισκαλεῖ, βασκαίνων ἡμῶν τὴν ἁμαρτίαν. τῶν δαιμόνων ταῦτα αἱ ἐπῳδαί. καὶ ἄγγελος ἦ, καὶ ἀρχάγγελος, καὶ τὰ χερουβὶμ, μὴ αἴσχυν. ἐπὶ σοὶ αὗται αἱ δυνάμεις καταδέξονται, ἀλλὰ ἐκ ἀποστίσονται, ὅταν ἴδωσι διαπύρῳ ἁρπαζόμενον. ἐγώ σε ἐτίμησα, φησι, καὶ εἶπον, ἁμὰ κάλει· καὶ σὺ ἁλμάζεις αὐτοῖς; ἀπὸ ταύτης ἄδηλος τῶν ἐπῳδῶν μετὰ πίστεως, καὶ νόσους καὶ δαίμονας ἀπελάσεις. καὶ μὴ ἀπελάσῃς τὸν νόσον, οὐ σοὶ ἀσθενεῖν, ἀλλὰ σοὶ τὸ συμφέρον. Καὶ τῶν μεγαλωστερέων σε, φησι, ὅτω καὶ ἡ αἰτεῖς σε. ὁ τοῦ ὀνόματος τούτου ἡ οἰκουμένη ἐπιστράφη, ἡ τυραννὶς ἐλύθη, ὁ διάβολος ἐπατήθη, καὶ ἄγγελοι αἰσθήσαν. καὶ τί λέγω, καὶ ἄγγελοι; ἡμεῖς αἰσθητὸν ὄντες τοῦ ὀνόματος τούτου. ἐὰν τοῦτο ἔχωμεν, λάμπωμεν. τοῦτο δὲ μάρτυρας ποιεῖ, καὶ ὁμολογητάς. τοῦτο κατέχωμεν μᾶλλον μεγάλου δώρου, ἵνα σὺν δόξῃ ζήσωμεν, καὶ εὐαρεστήσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ καταξιωθῶμεν τῆς ἐπαγγελίας ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ι.

ὅσα τοιαῦτα. ὅταν τούτοις ὁμιλῇς παιδὸς ἐραίζῃς αὐτοῖς, καὶ μικρὰ ἀπὸ τούτων ὠφελήσεις. Καὶ ψαλμοὶ πρῶτα ἐχέτωσαν, καὶ ἡ ὕμνοι πάλιν ἐκεῖνοι δι' ὧν θεράπευσον. ὅταν εἰς τοὺς ψαλμοὺς μάθῃ, τότε καὶ ὕμνους εἰσάγεται, ἅτε ἤδη τοῦ ἔρωτος ἐχόμενα. αἱ γὰρ αὖ δυνάμεις ὑμνοῦσιν, οὐ ψάλλουσιν. Οὐ γὰρ ὡραῖος ὕμνος ἐν στόματι, φησίν, ἁμαρτωλοῦ· καὶ πάλιν, Οἱ ὀφθαλμοί μου ὅτι σὺν πιστοῖς τῆς γῆς, τοῦ συγκαθῆσθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ. καὶ πάλιν, Οὐ κατοικήσει ἐν μέσῳ τῆς οἰκίας μου ποιῶν ὑπερηφανίαν. καὶ πάλιν, Πορευόμενος ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ, οὗτός μοι ἐλειτούργει. ὥστε μὴ μόνοι φίλοις, ἀλλὰ μηδὲ οἰκέταις αἰσχυνώμεθα ἑαυτοὺς ἀσφαλίζεσθαι. Τὰ γὰρ μυστήρια κεκλεισμένοις τοῖς ἐλευθέροις, ὅταν δούλους αὐτοῖς ἐπεισφρήσωμεν διεφθαρμένους. Εἰ γὰρ παῖδες ἀπολλύοντες ἐν φιλοτεχνίᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ τοσαύτῃ, μᾶλλον ἀσφαλίζονται, ὅταν αὐτοὺς ἐκλείωμεν τῇ ἀφελείᾳ τῶν οἰκετῶν, πόσῳ ἐσμὲν ἡμεῖς ἐν ἀσφαλείᾳ μείζονι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐν μέσῃ πόλει ἐπιτηδευμάτων ἐκκλείσωμεν τὴν ψυχήν; Ἐκεῖ γὰρ πολλὰ τὰ ἐμποδίζοντα καὶ ἀπάγοντα τοῦ ἔρωτος, ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐπιθυμίαι πολλαὶ καὶ ἔρωτες ἀνόητοι, ἐνταῦθα δὲ ἀπλότης καὶ εὐκολία καὶ ἀφέλεια καὶ ἀκακία καὶ πολλὴ ἡσυχία. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐπιθυμίαι πολλαὶ καὶ ἔρωτες ἀνόητοι, ἐνταῦθα δὲ ἀπλότης καὶ εὐκολία καὶ ἀφέλεια καὶ ἀκακία καὶ πολλὴ ἡσυχία. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐπιθυμίαι πολλαὶ καὶ ἔρωτες ἀνόητοι, ἐνταῦθα δὲ ἀπλότης καὶ εὐκολία καὶ ἀφέλεια καὶ ἀκακία καὶ πολλὴ ἡσυχία.

Σαμ. ιε θ. Ψαλ. ς. π. θ. Ψαλ. λ'. ζ. Ψαλ. οϛ. ις. Ψαλ. οζ'. λθ. Ψαλ. ξα. ι. Ψαλ. μθ. ιθ. Ψαλ. λς. α Ψαλ. λς. λζ. Ψαλ. ρμγ. ιβ. Ψαλ. ξα. ιβ. Ψαλ. ζ. ιϛ. Ψαλ. ρλ. α. Ψαλ. οϛ. ς. Ψαλ. γ. λδ. Ψαλ. οϛ ζ. Ψαλ. ρια. ιι. Ψαλ. ρια. ε. Ψαλ. ρ. ς. Λκ. ϛ. λδ.

χ. ἀλλὰ ἀσφαλίζωμεν

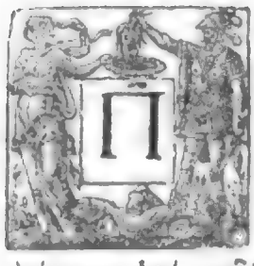
χ. πάσῃ

χ. ἐν φιλοσοφίᾳ

Ἐξοδ. λδ. ιε.

τὰ λόγια τῦ Θεοῦ· σὸν εἰς τι διδάσκει ὡς ἐκεῖα. ΟΥΤΕ ἡδὺ γὰρ πολλαὶ ἡ ἀληθινοδοξίαν
χ. διαφωνῆ- τα ἐ ἀληθὴς βασκανίαν" ὑπερῶ τῶν πολλάκις. ἀκούσατε, ὦ βάρβαροι, πόντιε ἀ βιωτικοὶ, ἡ
πάντες βιβλία φάρμακα τῆς ψυχῆς Εἰ μηδὲν ἕτερον βούλεσθε, τὸν γοῦν κτῆμα κτήσασθε. ἀ ἀπόστολοι, τὰς πρᾶξις, τὰ εὐαγγέλια διδασκάλους διώκητὰς. ἀν λύπη συμ-
5 βῇ, ὥσπερ εἰς ἀποθήκην φαρμάκων ἔγκυψον· λάβε τὸν δαμῶνα ἀκροῦ τὸ δεινοῦ, ἀν ζημία, ἀν θάνατος, ἀν ἀποβολὴ οἰκείων. μᾶλλον ἡ μὴ ἔγκυπτε, ἀλλὰ ἀνάλαβε πόντα. ἔχε ὅπλα τῆς ἀληθείας. τοῦτο πόντων αἴτιον τῶν κακῶν, τὸ μὴ εἰδέναι τὰς γραφάς. χωρὶς ὅπλων εἰς πόλεμον βαδίζομεν· ἡ πῶς ἔστι σωθῆναι; ἀγαπητὸν εἰ τοῦτον σωθῆναι, μόγις χωρὶς τούτων. μὴ τὰ πόντα ἐφ' ἡμᾶς ῥίπτετε. τοξεύματά ἐστι· ἀλλ' οὐκ ἄλογα,
10 ἀλλὰ λογικά. πολλαὶ ἡ ὑμῖν ὁ Παῦλος ὑπῆγέπτ. ἀ διδασκόμενοι οὐ ἀληθῶς ὅτι τὸ μαθεῖν ἀληθεύουσι, ἐπὶ ἡ διδάσκονται. αἰ ἀεὶ μανθάνης, οὐδέποτε μαθήσῃ. μὴ οὕτως ἔρχου, ὡς ἀεὶ μαθησόμενος (ἐπὶ οὐδέποτε εἶσῃ) ἀλλ' ὡς ἡ ἀπομαθησόμενος, ἡ διδάξων ἕτερον. Εἰπέ μοι, ἀχὶ ὡεσμένους χωρεῖς ὦ μόνοις ἅπαντες εἰ τοῖς μαθήμασι, ἀ ἐ πάσης ἁπλῶς τῆς τέχνης; ὅταν ἅπαντες εἰδῶμεν φιλοσοφεῖν χωρεῖν. αἰ ἡ ἀεὶ
χ. μανθάνο- 15 μανθάνῃ, τίκμησιν ὅτι τὸ μηδὲν μαθεῖν. τοῦτο δ' ὦσπερ τις Ἰουδαίοις ὁ Θεὸς εἶπεν· Αἰ Ιε. μς.
ντι, ἐβδόμου ἐκ χιλίας, ἡ παμβδόμου ἕως γήρως. Εἰ μὴ αὐτὸν ὑποστείλατε, οὐκ ἂν ἦτε ὡς τὸ πῖνον πόντα ἀπῆλ. Εἰ σὺ ὦν σὸν ὠὺ εἶ μεμαθηκὼς, σὸν ἡ μέλλοντας, ὑποσέ-
χ. ἡμῶν ἐ χων αὐ ὃ ἔργον" ἡμῖν· ὑπεχώρησατε ἂν ἕτερος, ἡ σιωπῶντι λάβεσθαι ἡ ἡμῶν. Εἰπέ μοι, εἰ τοὺς γραμματικοὺς ὦν λύρας ἀπίους, εἶτα μόνους ἀεὶ τὰ τοιαῦτα μανθάνοντας, ἡ πο-
20 λλῶν ἂν διδασκάλων πόνον ὑπέξεσαν; μείζονα τίνος ὑμῖν ὑποβάθραν ἁρμοσώμεθα; ὑπὲρ τῶν ἀποκάλων ὅτων οὐκ ἴσων· ἀνὰ σιωπῶν μετεπέδωκεν, σὸν ὑποτέρων μανθάνοντας διδασκάλους καθιζόντας ἑτέρων ὦν μανθανόντων. ὅταν ἀδυνήσησαι τὸν οἰκεῖον ὑποβῆναι, τῷ μὴ ὑποδεδεμένῳ πέπτωκεν. πόσης οἴεσθε διδασκαλίας ἀξίαν εἶναι τὸν ὑμετέρους ἀδελφοὺς τοῦ ὑπὲρ τῶν ἀγρῶν, ἡ ἐν οἰκίαν διδασκάλους; ἀλλ' ὑμᾶς μὲ κατέχει ὑποκλώσαν-
25 τες. πρὶν ἡ γὰρ τὸν ὑποδεῖσθαι καλῶς ἔχειν θῶμεν, ὑποδὲ ὑπὲρ ὅλου σώματος ἰέναι. πάντα ἡμῖν ὑπερβέβληται. ὑμᾶς ἐγὼ πρὸ ἡμῶν μανθάνειν μέλλοι· καὶ ὁ γυμνὰς πρὸ ὑμῶν, καὶ τὰ παιδία πρὸ ὑμῶν. ἀνὰ πάντα ἡμῖν καταλιμπάνετε. ἀνὰ τοῦτο πολὺς ὁ κόπος. διδάσκεσθε, φησὶ, ἡ ἰουδαΐζοντας ἐκείνους ψαλμοῖς ἡ ὕμνοις ἡ ᾠδαῖς πνευματικαῖς. ὅρα καὶ ὁ ἀνεπαίδευτος τὸν Παῦλον. ὑπὲρ ἀναγνώσεως ἔχθρα πέπονθεν, ἡ πολὺ ὁ φορτικὸν, οὐκ ἐφ' ἱστορίας
30 ἥλω, ἀλλ' ὑπὲρ ψαλμοῦ, ἵνα ὁμοῦ ἡ τέρψῃς τὸν ψυχὴν ᾠδὴν, ἡ ὠφελήσῃς τῶν πόνων. ὕμνοις, φησὶ, ἡ ᾠδαῖς πνευματικαῖς. καὶ ὁ Σατανικὸς ὁρᾷ ᾠδὰς ἐ ὀρχήσεις" αἰρεῖσθαι
χ. ἴσασιν ἐ παῖδας ἐ ἡμέτερον, καθάπερ ἐ μάγειρον, ἡ ἐ οἰκίαν, ἐ ἐ χορευτάς· ψαλμὸν ἡ οὐδὲν οὐδὲν ἀοίδιμον· ἀνὰ ἡ αἰσχύνη ὁ πορνεῖα δοκεῖ εἶναι, ἡ χλιδὴ, ἡ γέλως. ἐκεῖθεν ἀπόντα τὰ κακὰ σώζεται. ὡς οἷα γὰρ αὐ εἰς πόνον γῆ ὁ φυτὸν, τοιοῦτον φέρει ἐ καρ-
35 πόν. αὐ ἐ ἀμμώδη καὶ ἁλμυρὰν, ζιζάνια αὐ ὡς γλυκεῖαν καὶ λιπαρὰν, πάλιν ὅμοιον. οὕτω πάντα ἴσμεν ὅτι τὰ διδάγματα. διὸ δέομαι ὑμῶν ἀδιαφθόρους ἐκείνους τοὺς Φιλοσοφίας ζηλωτὰς, οἳ πρὸς σωφροσύνης θήρας· μᾶλλον ἡ πρὸ πάντων πρὸς τὸ μὴ σιωπᾶν ποιεῖσθαι, θήρας ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῦ βιβλίου. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐντεῦθεν ἦρξα-
τὸ ὁ προφήτης λέγων, Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐ βουλῇ ἀσεβῶν· καὶ πά- Ψαλ. α. α.
40 λιν, Οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ παιδιᾶς· καὶ πάλιν, Ἐξουδένωται ἐνώπιον αὐ- Ψαλ. κδ. δ.
τῦ πονηρευόμενος· σὸν ἡ φοβουμένους ἐ Κύριον δοξάζει· πρὸς τοῦ σιωπᾶν ἀ- Ψαλ. ιδ. ε.
ναγκαῖς (καὶ ταῦτα ὑπόνοια ἐκεῖ, καὶ ἄλλα πολλὰ) πρὸς τοῦ χαρᾶς κρατῆσαι, πρὸς τοῦ χῆρας κατέχειν, πρὸς τοῦ μὴ πλεονεκτῆσαι· ὅπου σὸν τὰ χρήματα, σὸν ἡ δόξα, ἡ

Λογ. θ. 16 Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝΟΙΚΕΙΤΩ
ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν χάριτι, ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, 17 Καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ, ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

Ἀρκοῦσας δύναμείς εἰσι, καὶ τὴν ὁδὸν δεικνύει. ποῖόν δὲ τοῦτο; ἵνα μηδὲν ἡμᾶς διελέγχωμεν πρὸς ὑμᾶς. Τί λέγει; ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως· μᾶλλον δὲ ὁ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρωθεν. ἐγὼ μὲν γὰρ εἶπον, ὅτι δεῖ τοὺς τὰ δυνατὰ πεπονθότας ἀνεγέρθαι, καὶ τοὺς τὰ χείρω πάσχοντας ἐπαθλοῦν ἑαυτοὺς ἀναμένειν τοὺς δυναμένους βοηθεῖν, καὶ βλάπτειν ἑαυτοὺς τὸ μὴ συμβιῶναι ἐκείνοις. ἵνα δὲ ἢ φησιν; ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, τουτέστιν, ἡ διδασκαλία, τὰ δόγματα, ἡ παράκλησις, ἐν αἷς ἐστὶν ἰδεῖν πολλὴν παρουσαν ζωὴν ἐν ἡμῖν φησι, ἐστὶ τὰ ἡμέτερα ἀγαθά. ἐὰν γὰρ ἔνδον ἴδωμεν, ἐστὶ τὴν δυναμιν ἐκείνην. ἐνοικείτω, φησὶν, ἐν ὑμῖν πλουσίως, μὴ ἁπλῶς, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς περιουσίας. ἀκούσατε ὅσοι ἐστὲ κοσμικοὶ, καὶ γυναικὸς καὶ παιδων προίσασθε, πῶς ἡ ὑμῖν ἁρμόττει μάλιστα τὰ γραφὰς διαγινώσκειν· ἡ οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας. ὥσπερ γὰρ ὁ πλούσιος ἐν χρήμασι ζημίαν ἡ καταδίκην ἐνεγκὼν δυσφορεῖ, οὕτως ὁ πλουτῶν ἐν δόγμασι φιλοσοφίας οὐχὶ πενίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς συμφορὰς δικαίως οἴσει, καὶ ἐκείνου δικαιότερον. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν τῇ λύσει τῆς ζημίας ἀνάγκη τὰ ἴσα πλήσιον ἐλαττῶσθαι καὶ ἐλέγχεσθαι· καὶ πολλάκις τοῦτο πάθη, οὐκέτι δυνάμενος ἐνεγκεῖν· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως. ἡ γὰρ δαπάνη τῶν ὑμετέρων λογισμῶν, ὅταν ἐνεγκεῖν θέλῃ τὴν ἀβουλήτων, ἀλλὰ βουλητῶν δέχεται τὸν. ἡ ὄρεξις τὸ στώσει τὸ μακαρίου τούτου. οὐκ εἶπεν, ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐν ὑμῖν ἔστω ἁπλῶς, ἀλλὰ πῶς; ἐνοικείτω, καὶ πλουσίως. ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτούς. τὴν ἀρετὴν φησι σοφίαν. Εἰκότως. καὶ γὰρ περιουσία καὶ ἐλευθερία καὶ ὅσα τοιαῦτα, σοφία ἐστίν· ὥσπερ οὖν τὰναντία, ἄνοια. ἐκ γὰρ ὡμότητος ἐξ αἰσίας. οὕτω πολλαχοῦ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν φησιν, ἀφροσύνην καλῶν. Εἶπέ, φησιν, ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός. καὶ πάλιν, Περισσεύεσαι ἐξαίφνης ὁ μέλλοντός μου ἀπὸ προσώπου ἀφροσύνης μου. τί γὰρ αἰσχύτερον, εἰπέ μοι, τοῦ ἑαυτοὺς μὲν ἱμάτια περιβάλλοντας, τὸν δὲ ἀδελφοὺς τοῦ αὐτοῦ γυμνοὺς περιβλέποντας; τὰς κώμας μὲν τρέφοντας, τὴν δὲ ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ περιορῶντας ἐν λιμῷ; τοῦ πεπλασμένου ἁπλῶς, ὅτι οὐδὲν τὰ ἀνθρώπινα προσγράφοντας, καὶ ὥσπερ ἀθλιώτατοι αὐτοῖς προσεπικείμενοι; ὥσπερ οὖν τοῦτον οὐδὲν τῆς τοιαύτης ἀνοητότερον, οὐδὲν σοφώτερον τῆς τὴν ἀρετὴν κατορθούντων. ὅρα γάρ, πῶς σοφός ἐστι, φησι. μεταδίδωσι τῶν ὄντων, ἐλεήμων ἐστί, φιλάνθρωπος· ἐπέγνω τὴν φύσιν, ὅτι κοινή· ἐπέγνω τὴν τῶν χρημάτων χρῆσιν, ὅτι οὐδενὸς ἄξια λόγου· ὅτι τῶν σωμάτων τῶν οἰκείων δεῖ φείδεσθαι μᾶλλον, ἢ τῶν χρημάτων. διὸ δόξης καταφρονεῖ καὶ φιλόσοφός ἐστιν· οἶδε γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα· τὸ ἡσσον δὲ ἀνθρωπίνων πραγμάτων γνῶσις, ἡ φιλοσοφία. ὅκου οἶδε μὲν ποῖα θεῖα, ποῖα δὲ ἀνθρώπινα· καὶ τῶν μὲν ἀπέχεται, τοῦτα δὲ ἐργάζεται· οἶδε, καὶ βλέπει τῷ Θεῷ ἐν πᾶσιν· οὐδὲν εἰς νομίζει τῶν πρόσκαιρων βίου. διὰ τοῦτο οὐδὲ ἥδεται τοῖς χρήσεσι, ὅτι λυπεῖται τοῖς ἐναντίοις. μηδὲ παρεμπίπτῃ ἕτερον διδάσκαλον· ἐχθὲς

τὰ

Ψαλ. ργ. α. Ψαλ. λζ. ι.

κ. τὰ μὲ ἱμάτια τὰ ἑαυτῶν περιβαλλόντας, κ. περιορῶντα· κ. φιλόσοφός

δι' ἐκεῖνον ἔχῃς ἐν τούτῳ; δῆλόν τι ἀγαπᾷς εἶ, ὃ δώσει τῷ δωρησαμένῳ πλέον ἀγαπῶν; ἀλλ' ἀθυμῶ εἰμί, φησι, ἐπεὶ ὑφέρω τοῦ Θεοῦ Ⓦ φόβου. εἰ γὰρ τοῖς σωματικοῖς κακοῖς τὸ μεῖζον τὸ ἔλαττον κρύπτει, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ψυχῇ φόβος εἰ τοσοῦτος, φόβος φόβου δὲ ἔλυσε, καὶ λύπη λύσει. καλῶς ἐῶ τὸ παιδίον; ἀλλ' οὐ μὰ ἐγώ, οὐκ ἔστιν ὡραιότερον τοῦ Ισαακ μισογλμὸς ἐῶ κακός. ἐν χάρᾳ σοι γένοιτο; κακός. ἀλλ' ἀτιμότερόν ἐστι; ἀλλ' οὐ μὰ ἐγώ, οὐκ ἔστιν ὡραιότερον τοῦ Μωϋσέως, ὁ καὶ βαρβαρικῶν ὄψιν ἐπιδεδάπανο τοσοῦτον πόνον, καὶ ταῦτα ἐν ἐκείνῳ τῆς κλικίας τῷ καιρῷ, ἔνθα οὐδέπω φαίνεται τὰ ὥρα· ἀλλ' ὅμως τὸ φιλήδονον τοῦτο ἐρρίπτει εἰς πολλοὺς Ⓦ γόγγυσμούς. σὺ μὲν καὶ ὁρᾷς κεῖνον, καὶ ταῖς ὠδαῖς, καὶ εἰς τὸ σῶμα ἅπτει· ἐκεῖνοι δὲ οὐδὲ ἤδεσαν πότερον ἐξῆλθον ἐξ αἰγύπτου, πότερον κεῖται, πότερον ἐπέρᾳ θαλάττῃ τῇ καὶ θαλαττῇ βορεινωτέρᾳ· καὶ ταῦτα ἐποίουν, οὐδὲ περὶ βασιλείας οὐδὲν εἶδότες, οὐδὲ ἀναστάσεως. ἀλλ' οὐκ ἔστι μισογλμές, ἀλλὰ μὴ πολλοὺς καὶ ὠδὸν ἀπῆλθεν; ἀλλ' οὐχ οὕτως ὡς ὅτε τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἀδελφὸν συμφορά, καὶ σκυθρωπότερα· καὶ σχῆμα κατιεμένη, οὐκ ἀριστῶντων μετ' αὐτοῦ, καὶ τὴν συμφορὰν προσαγελώσων. ἀλλ' ἐφίλησε σε; ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἀμεινοτέρων ἡμῶν, ἀλλ' ὅμως ἐώγκει πολὺ συμφορά, καὶ τοῦ μετ' ἐκείνου, καὶ τοῦ μὴ παύσειν ὁ πατήρ. ἔκλαυσαν, ἀλλ' οὐκ ἀπέδυσαν· ἐπένθησαν, ἀλλ' οὐκ ἀπεδυσπότησαν, ἀλλὰ μέχρι τούτου ἦν τὴν ῥαμῦχ, λέγων, Ἰωσὴφ οὐκ ἔστι, Συμεὼν οὐκ ἔστι, καὶ Ⓦ Βενιαμὶν λήψεσθε; ἐπ' ἐμὲ ἤγετο ταῦτα πάντα; ὁρᾷς πῶς ἐκεῖνοι λιμοῦ τυραννοῦντος ἔπεισι καταφρονῆσαι τῶν παίδων, σοὶ δὲ σοι οὐκ ἰσχύει ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ὅσον ὁ λιμός; κλαῦσον, καὶ κωλύω, ἀλλὰ μηδὲν βλάσφημον μήτε εἴπῃς, μήτε πράξῃς. οἷος ἐκεῖνος ὁ παῖς, οὐκ ἔστι τοῦ Ⓦ Αβελ· ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν ὁ Αδαμ. καίτοι ἐκείνη ἡ συμφορά. τί γὰρ χεῖρον πάσχει τὸν Ⓦ ἀδελφὸν αἰχμηταίας; ἀλλὰ καὶ ἀδελφοκτόνων θυμώρως ἄλλων ἐμεμνήσθην· οἷον ὅτε Αβεσσαλὼμ Ⓦ Αμνὼν ἀνεῖλε τὸν τοσοῦτον, καὶ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς ἠγάπα τὸ παιδίον. καὶ σὺ κἀκεῖνο μὲν ἐκάθητο καὶ σωδὸν, ὅτι ὁ μαίστης ἦν αὐτῷ, ὅτι ἐσωφρόνει (καίτοι οὐκ ἦσαν τότε· καὶ δηλοῖ ὁ Σαοὺλ) ἀλλὰ τὸν Θεὸν ἰκέτευε. τοῦτο καὶ σὺ ποίει. ὅπερ ὁ δίκαιος ἐποίησε, ποίησον καὶ σύ. τὰ αὐτὰ εἰπὲ ῥήματα, ὅταν ἀπειλήσῃ τὸ παιδίον. Ἐγὼ μὲν ἀπειλοῦσαν μοι τοῦτο ἀνθρώπῳ, ἀνθρώπῳ δὲ οὐκ ἤξιον τοῦτο μέ. τοῦτο φιλοσοφίας, τοῦτο φιλοστοργίας. ὡς ἂν φιλῇς τὸ παιδίον, ὅταν φιλῇς τοσοῦτον ὅσον ἐκεῖνος τοῦτο. τῷ μακαρίῳ ἐκείνῳ ἔκραζεν ὁ τοῦ μητέρα πόθος, εἰ καὶ μισγάνθρωπον ἐῶ. ἵστε δὲ ὅτι κοπωνᾶ τὰ ἰατρεῖα τὸ φιλόθεον τῶν πιστῶν. καὶ τοσοῦτος ὁ ἔρως ἐῶ, ὡς καὶ τὸν θεὸν οἱ βουλεύεσθαι ζῆν· ἀλλ' ὅμως κυβερνᾶται τῷ Θεῷ. τί οὖν πάσχει τὸν Ρεβέκκαν, ὅτε ὁ ἀδελφὸς ἐπείλησε τῷ Ιακώβ; οὐκ ἐλύπησε Ⓦ μόνον, ἀλλ' ἐκέλευσεν ἀποπνίγειν. σύνοισα καὶ τούτων χείρω, ὅταν τι δεινὸν πάθῃς, καὶ ἰκανὸν ἔξεις παραμυθίαν. καὶ λογίζου, τί γὰρ εἰ σὲ πολέμων τις ἔκτεινεν; ἢ τί γὰρ εἰ σὲ ῥυεῖ; ὡς ὧν ἐκεῖνα πάσχομεν, καὶ δεινότερα σποδούμεθα, καὶ ἕξομεν ἀρκούσαν παραμυθίαν· καὶ σὺ καὶ "δεινότερα πεποιθότας ἀεὶ προσεύχου πῶμεν, καὶ εἰ ἀεὶ βαρύτερα ἐπάθομεν ποτε. οὕτω καὶ Παῦλος προτρέπει, ὡς ὅταν λέγῃ· Οὔπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. καὶ πάλιν, Παρακαλῶ ὑμᾶς ὡς ἐλπφεν, εἰ μὴ ἀνθρώπινος. ὧν ἐγὼ μὴ πάθωμεν, καὶ χείρω προσκοπῶμεν (εὑρήσομεν γάρ) καὶ οὕτως ἐσόμεθα εὐχάριστοι. πρὸ δὲ πάντων εὐχαριστῶμεν ὅτι πᾶσι δίκαιος. ὅταν γὰρ καὶ ταῦτα παύσεται, καὶ ἡμᾶς εἰς δόξαν Θεοῦ ζῆσομεν, καὶ τὴν ἐπαγγελλομένην ἀγαθῶν ὑπερβαλλόμεθα, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Γεν. μζ. λε.

C. Βασ. ιγ.

C. Βασ. ιε. κγ

χ. ἀλγεινότ.

Εβρ. ιβ. δ.

α. Κορ. ι. γ.

παιδίον ἰδεῖν, ἢ εἰδωλολατρείας ἀπαλλάξαι. ὥσπερ οὖν αὐτὴ μάρτυς, αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς, αὐτὴ ὅτι τὸ παιδὸς ἐργάζηται τοῦτο, λύτη ὅτι τοῦ ἀνδρὸς, ἢ ἑτέρου τινὸς τῶν φιλτάτων, ὅτως ἡ ἑτέρα εἰδωλολάτρεις. δῆλον γὰρ ὅτι ἐθύσατε ἄν, εἰ ἰῶ θύειν μᾶλλον ἢ ἤδη ἐποίησε θυσίας. τὰ γὰρ σφόδρα τοιαῦτα, καὶ μυεῖα φιλοσοφοῦσι ⓐ οὐκ τούτων χρημαπίζομεν, λέγοντες ὅτι ⓦ Θεὸν καλοῦμεν, ἐ οὐδὲν πλέον ποιοῦμεν, ἢ ὅσα τοιαῦτα, ἃ χρεισιμώτερά ἐστι τὰ χρήματα καὶ πίστις, εἰδωλολατρεία δὲ σφόδρα ἐστί. πίστις εἶ; σφράγισον, εἰπέ, τοῦτο ἔχω δόπλον μόνον, τοῦτο δὲ φάρμακον· ἄλλο οὐκ οἶδα. εἰπέ μοι, ἐὰν σφοσελθὼν ἰατρὸς, καὶ τὰ τῆς ἰατρικῆς φάρμακα ἀφῇς, ἐπαίδη, τοῦτο ἰατρὸς ἐστὶ ἐγνωμένος; οὐδαμῶς. τὰ γὰρ τῆς ἰατρικῆς οὐκ ἐρῶμεν φάρμακα. οὕτως οὖν ἐγὼ καὶ τὰ τῆς χειροτονίας. ἕτερα δὲ πάλιν ποταμῶν ὀνόματα σφόδρα ποιεῖ, καὶ μυεῖα τοιαῦτα τολμῶσι. ἰδοὺ λέγω, καὶ σφολέγω πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι ἐάν τις ἀλῷ, ἢ φόνον μὴ πάλιν, ἄντε σφόδρα ποιεῖ, ἄντε ἐπφδὴν, ἄντε ἄλλο τι τῶν τέχνης τῆς τοιαύτης ποιῇ. τί οὖν, ἀποθάνῃ, φησί, τὸ παιδίον; ἂν οὕτω ζήσῃ, τότε ἀποθανεῖν· ἂν δὲ ἀνθ' ἑκάστων ἀποθάνῃ, τότε ζῆσαι. καὶ γὰρ ἐγὼ πορείας ἴδης σφοσέχοντα, δύχῃ καταρυλλῶν, καὶ λέγῃς, τί γὰρ ὄφελος τῇ ζῇ; οὐχὶ δὲ σωτηρίας ὁρῶσα κινδυνεύοντα, βούλει ζῶντα ὁρᾶν;

Matθ. κ.ιθ. οὐκ ἤκουσας τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ὅτι ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, εὑρήσει αὐτήν· ὁ δὲ εὑρὼν ἀπολέσει αὐτήν; πιστεύεις τοῖς Εἰρηναίοις, ἢ μᾶλλόν σοι δοκοῦσιν εἶ); εἰπὲ δή μοι· ἐὰν εἴπῃ τις, ὅτι ἀπάγαγε εἰς εἰδωλεῖον, καὶ ζήσεται, ἀνέξῃ; οὐ, φησι. ἆρα τί; ὅτι εἰδωλολατρεῖν ἀναγκάζει· ἐγὼ δὲ οὐκ ἔστιν εἰδωλολατρεία, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπφδή, φησίν. αὕτη γὰρ ἡ Σατανικὴ ἔποια, αὕτη ἡ μαθοδεία ἡ ἀλαζονική, συγκαλύπτει τοῦ πλάνου, καὶ μήτε ὃ δηλητήριον διδοῦσα φάρμακον. ἐπεὶ δὲ οἶδεν ἐκεῖνον οὐ πείθων, τούτῳ ἐδάδισε τὸν ὁδὸν, εἰς ἀβεάμματα καὶ γραώδη μῦθον. καὶ ὁ μὲν φανερὸς ἡττήμενος, τὰ δὲ γράμματα σφοτετίμηνται· ὁ Χριστὸς σκεδέβληται, ἐ εἰσάπαξ μεθύουσα γραῦς καὶ ληρήσασα· ὃ μυστήριον πεπάτηται ὃ ἡμέτερον, ἐ ἡ πλάνη γεγένηται τοῦ ἀληθοῦς. τίνος οὖν ἕνεκεν οὐκ ἐλέγχει, φησὶν, ὁ Θεὸς τὸν ἀπὸ τῶν τοιούτων βοηθεῖαν; πολλαχοῦ μὲν ἔλεγξε, καὶ οὐκ ἐπισύστι· λοιπὸν

Ρωμ. α. κθ. ἀφίησι τῇ πλάνῃ. Παρέδωκε γὰρ αὐτοὺς, φησὶν, ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν. ταῦτα δὲ οὐδ' ἀπ' ἐλλιπῶς νοῦν ἔχων ἀναφέρω. λέγεται δὲ ὡς δημαγωγὸς ποτὲ ὁ Ἀθηναῖος ταῦτα σφετιθεῖναι· εἶτα φιλόσοφός τις ἐκείνου διδάσκαλος ἰδὼν, ἐπετήμησεν, ἐμέμψατο, ἐδάκει, ἐχωμώδησεν· ἡμεῖς δὲ οὕτως ἀθλίως ἀφχείμεθα, ὡς καὶ τούτοις πιστεύειν. καὶ ἀφ' τί μή εἰσι νῦν ⓐ ἀνιῶντες, φησὶ, νεκροὶ, καὶ ἰάσεις ὑπιτελοῦντες; ἀφ' τί, τῶς οὐ λέγω. ἆρα τί δὲ μὴ εἰσὶ νῦν ⓐ τῆς πρόνοιας καταφρονοῦντες ζωῆς; ἆρα τί, ὅτι μαθὼν δουλεύομεν τῷ Θεῷ; ὅτι ἀθανέστερον δίκειτο ἡ φύσις ἡ ἀνθρώπινη, ὅτι φυτευθεῖσα τῇ πίστει ἔδυ, ἦσαν καὶ τοιοῦτοι πολλοί· νῦν δὲ οὐ βούλεται ἡμᾶς τούτων ἐρτῆσθαι τῆς σημείων, ἀλλ' ἑτοίμους εἶ) πρὸς θάνατον. τί τοίνυν τῆς πρόνοιας ἔχει ζωῆς; ἃ τὰ μέλοντα οὐχ ὁρᾶς; καὶ γὰρ μὴ τοῦτο, καὶ εἰδωλολατρεῖν δύεται· γὰρ δὲ ἐκεῖνος, οὐδὲ ἀθυμίας καταφεῖν; ἆρα ταῦτα οὐκ εἰσὶ νῦν τοιοῦτοι, ὅτι ἄπιμος ἡμῖν ἐφάνη ἐκείνη ἡ ζωὴ, εἶτα γὰρ μὴ ἐκείνης οὐδὲν προσπόμεθα, γὰρ δὲ ταύτης οὐδὲν πολλαπλάσιόν ἐστι μισθόν. τί δὲ καὶ ὁ ἄλλος γέλως; ἀποδὸς καὶ ἀσόβλη καὶ ἄλες, ἐ πάλιν ὃ χαίρειν εἰς τὸ μέσον. γέλως οὗτος, καὶ αἰσχύνη. ἐ" ὀφθαλμὸς, φησὶν, ἥρπαζε τὸ παιδίον. μέχρι τίνος ταῦτα τὰ Σατανικά; πῶς δὲ γελάσονται ἕλληνες; πῶς δὲ χλευάσουσιν; ὅταν αὖθις λέγωμεν, μεγάλη ἡ δύναμις τοῦ σταυροῦ, πῶς πειθήσονται ὅταν ὁρῶσι τούτου δεομένους, ὧν αὐτοὶ κρατοῦσι; ἆρα ταῦτα ὁ Θεὸς ἰαζομένοις ἔδωκε, καὶ φάρμακα; τί οὖν αἱ μὴ δεσπόζωσιν οἰκέται, ἀλλὰ δεσπόζονται ὁ παιδίον; ποῦ ἄπιστοι, εἰπέ μοι, ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε; ποῦς σὺν δαίμονας ἄπιστοι; ποῦς πνεῦματα πύρμνον ἄπιστοι; ὑχὶ ποῦς ⓦ ὑρμὼν ἄπιστοι; οὐχὶ ποῦς ⓦ οἰκέται διαπύτου; τί οὖν ἀλγεῖς; τί κλαίεις; τί πτοῇς; τί τῆς διαπόντου σου πλέοι ὃ παιδίον φιλεῖς; ὑχὶ

δὲ

ἀλλήλους, οὕτω δὴ καὶ ὅτι τῶν παθῶν. ἀκάθαρτοι ποιεῖ τὴν ψυχήν, παθητὴν ποιεῖ τὴν ψυχὴν τὴν ἀθάνατον. πῶς εἰδωλολατρεία εἴρηται καὶ πλεονεξία, πολλαχοῦ εἴρηκαμεν. τὰ τοιαῦτα οὖν γλαφυρίζοντα ὁ τῶν ἀνθρώπων φίλος, τουτέστι, πλεονεξία, καὶ ἀκολασία, καὶ ὀργιλότης κακή. Διὰ τί ἔρχεται, φησὶν, ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς πίστις. ἐν οἷς ἡ ὑμεῖς, φησὶ, θεραπεύσατέ ποτε, ἢ ἐπείσθητε. δείκνησιν αὖθις ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἡ ἐγκωμιάζει οὕτω λέγων· νυνὶ δὲ ἡ ὑμεῖς ἀπόθεσθε τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμὸν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν. οὐκ ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐφ' ἑτέρων τοῦτο λέγει, ὥστε μὴ πλῆξαι. ἡ βλασφημίας δὲ ταύτας λοιδορίας λέγει, καθάπερ "θυμὸν καὶ πικρίαν" καλεῖ. ἀλλαχοῦ δὲ σκετικῶς, Ὅτι ἀλλήλων ἐσμὲν μέλη. ὥσπερ δημιουργεῖ αὐτὸν κατασκευάζει τὸν ἀνθρώπων, τὸν μὲν ῥιπτούντων, τὸν δὲ δεχομένων. Εἶπεν οὖν, τὰ μέλη, οὐταῦθα πάντα φησὶ, τὴν καρδίαν, καὶ θυμὸν, τὸ στόμα, τὴν βλασφημίαν, τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὴν πορνείαν, τὴν πλεονεξίαν, χεῖρας ἡ πόδας, ψεύδος, τὴν δόξαν αὐτὴν, ἡ τὸν νοῦν τὸν παλαιόν. μίαν ἔχει μορφὴν βασιλικὴν τὴν τοῦ Χριστοῦ. δουλοῦσι μοι ἐξ ἐθνῶν καὶ μᾶλλον οὗτοι, φησὶν ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' ὅτι μίαν ἔχει μορφὴν βασιλικὴν τὰ μέλη, καὶ ὁ μὲν μείζων ἢ, ὁ δὲ ἐλάττων. καθάπερ γὰρ ἡ γῆ ψάμμος ὅσα τὴν οἰκείαν ἀπολλύσα σύστεσιν μορφὴν, ὕστερον χρυσὸν γίνεται· καὶ καθάπερ τὰ ἄσια, οἷα ἂν ᾖ, ἑτέραν δέχεται ὄψιν, καὶ τὴν προτέραν ἐκρύπτει· οὕτω δὴ καὶ ὁ πιστός. ἀνέχονται, φησὶν, ἀλλήλων. ἐλέγξει δὲ δίκαιον· ἀνέχου σὺ ἐκείνου, καὶ ἐκεῖνός σου, ὅταν δὲ τῇ πρὸς Γαλάτας φησὶν, Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε. καὶ διόρθωσαι, φησὶ, γίνεσθε. μάλιστα μὲν πάντα χρὴ τοῦτο ζητεῖν. ὃ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν γάρ τοῦτό ἐστι.

Γαλ. ς. β.

Εὐχαριστῶμεν τοίνυν τῷ θεῷ, ὅπερ ἀεὶ γίνεται. τοῦτο γὰρ εὐχαριστία. ὃ μὴ γὰρ ἐν τῇ ΗΘΙΚΟΝ
βαρβαρικῇ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλὰ μέγα· αὐτὴ γὰρ τῶν κτισμάτων ἡ φύσις ὅτι τοῦτο ᾄδει. ὅταν οὖν ἐν τοῖς ἑκάστοις ὦμεν εὐχαριστῶμεν, τότε ὄντως θαυμάσιοι. ὅταν γὰρ ἐφ' οἷς ἕτεροι βλασφημοῦσι καὶ ἀποδυσπετοῦσιν, ἡμεῖς εὐχαριστῶμεν, ὅρα πόση ἡ φιλοσοφία. σοφὸν, ὦ Θεοῦ ὑφάσματος· δοῦλον, τὸν δεσπόζοντα κατήχησας· τέκνον, καὶ ὃ γνώριμον σεαυτῷ ἀπέφηνας. ὁμοῦ γὰρ σύ τε εὐχαριστεῖς, καὶ ὁ Θεὸς τὸν ὑπήκοον ἀποτίμνεται, καὶ ὁ δεσπόζων αὔξεται. ἂν μὲν γὰρ ἀποδυσπετήσῃς, ἅπερ αὐτοῦ σε ἔπαυσε, ἐφέξηκε· καὶ ὁ Θεὸς ἅπερ βλασφημηθεὶς, ἐγκαταλιμπάνει, καὶ ὑπεπίπτει ὁ δεσπότης. ἐὰν δὲ εὐχαριστήσῃς, ἅπερ μηδὲν ὠφελοῦσι, προσθήκην ἕξεις· καὶ ὁ Θεὸς ἅπερ τιμηθείς, ἀντιτιμᾶται μείζονος. καὶ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπον εὐχαριστοῦντα τῷ Θεῷ ὅτι τοῖς κακοῖς αἰδεσθῆναι τὸν κακόν. χαίρει γὰρ ἡ ψυχὴ ἅπερ κατορθοῦσα, εὐθέως φαιδρὸν ἔχει τὸ σωματεῖον, γάνυται τοῖς ἐγκωμίοις τοῖς ἑαυτῆς· τὸν δὲ φαιδρὸν οὐκ ἔστι σκυθρωπὸν εἶναι. ἐκεῖ δὲ μὴ τῆς συμφορᾶς ἡ τὸ σωματεῖον ὅτι κλῶνται μᾶλλον· ἐνταῦθα δὲ εὐφραίνει ἡ ἀναπαύεται. οὐδὲν τῆς γλώττης ἐκείνης ἀγιώτερον τῆς ἐν τοῖς κακοῖς εὐχαριστούσης τῷ Θεῷ. οὗτος τῶν μαρτύρων οὐδὲν ἀποδεῖ. ὁμοίως ἡ αὕτη, κἀκεῖνος στέφανον. ἡ γὰρ καὶ ταύτη ἐφέξηκε δήμιος ἀγωνίζων ἀρνήσασθαι τὸν Θεὸν διὰ τῆς βλασφημίας, ἐφέξηκεν ὁ διάβολος δημίοις λογισμοῖς καταξαίνων, ἀθυμίαις σκυθρώπου. διὸ τοίνυν ἐνέγκῃ τις ἀγωνίας τινὰς, καὶ εὐχαριστήσῃ, μαρτυρίου στέφανον ἔλαχεν. οἶδ', ὁ παιδίον νοσεῖ, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ· τοῦτο αὐτῇ στέφανος. πόσης βασάνου οὐ χείρων ἡ ἀθυμία; ἀλλ' οὐκ αἰαγκάζει ῥῆμα ἐκβαλεῖν πικρόν. ἀποθνήσκει· πάλιν κυμβεύσῃ; γέγονε θυγάτηρ τῷ Ἀβραάμ. εἰ γὰρ μὴ τῇ ἰδίᾳ ἴσφαξε χειρὶ, ἀλλ' ὅτι τῇ θυσίᾳ πᾶν, ὅπερ ἴσον ὄντι. οὐ γὰρ ἡμυάκτησε λαμβάνοντος τὸν δώρου. πάλιν εὐόσησεν; οὐκ ἐποίησε τοιαῦτα· μαρτύρων αὐτῇ λογίζεται. κατίδωσι γὰρ ὦ τὴν γνώμην. Εἰ γὰρ ἐν ἡ μηδὲν ὠφελεῖ ἐκεῖνα, ἀλλ' ἁπάντης ὅτι ἡ χλιδῆς; ἀλλ' ὅμως ἦσαν ὦ πεῖσαι ὅτι ὠφελοῦ· ἡ εἶλεν μᾶλλον ἐκρύη τὸ παιδίον

ἐσμεν; πῶς γὰρ ἐν σῶμά ἐσμεν; ἀλλὰ τίνι Εἰρηναίῳ σῶμα εἶ ἐσμεν, καὶ ἀφ' ὧν σῶμα ἐν εἶ).
Εἰρηναῖος ὅλως. ἀλλὰ πῶς οὐκ εἶπεν, ἵν' Εἰρηναῖος τοῦ Θεοῦ νικᾶτω, ἀλλὰ, βεβαιούτω; ἀξιοπιστοτέραν αὐτὴν ἐποίησε. ✠ ποτὲ μὲν λογισμὸν οὐκ ἀφῆκεν αὐτῇ παραπαλαίειν, ἀλλὰ κατώτερον ἰσχύειν. καὶ ὁ τοῦ βεβαίου ὄνομα ἐπῆρε ✠ ἀκροατοῦ. καὶ γὰρ δεῖ βεβαίου τοῦ ἀγαθῷ λογισμῷ, ὅστε μὴ διαιρεῖσθαι τῇ ἐλπίδι, οὐδὲν ὄφελος λοιπόν. ἄλλως ἡ ἐλπὶς εἰδώς ἐστιν, ὅτι ὅσα αὐτὸς εἰργάσατο, οὐ λήψεται· ὅσα δὲ πεθύσῃ καὶ ὑπομένῃ σφοδρότερον προσδοκᾷ. ἃ πεποίηκε πάντα ἀποτίσειται. καὶ καλῶς προσέθηκε, καὶ βεβαίους γίνεσθε. τοῦτο γάρ ἐστιν εὐχαρίστους εἶναι καὶ σφόδρα ἐπιτεταμένως, ὃ ἁμοίως κεχρῆσθαι τοῖς ὁμοδούλοις, ὥσπερ αὐτῷ ὁ Θεός, τὸ εἰκαῖον τῆς διανοίας, τὸ πείθεσθαι, τὸ ὑπὲρ πάντων χάριν ὁμολογεῖν, καὶ ὑβρίσῃ λιμὸς, καὶ θλῖψις, καὶ πλήξῃ. οὐ γὰρ δὴ ὁ τῷ Θεῷ χάριν ὁμολογῶν, ὑπὲρ ὧν ἔπαθε, ✠ ποιήσαι τὰ ἀμυνοῦντα· ὡς ὅτε ἀμυνόμενος οὐχ ὁμολογεῖ χάριν. ἀλλὰ μὴ κατ' ἐκεῖνον ✠ τὰ ἑκατὸν δηνάρια ὀφείλοντα ζημιώμεθα, ἵνα μὴ ἀκούσωμεν, Πονηρὲ δοῦλε. Ματθ. ιη. λε. οὐδὲν γὰρ τῆς ἀχαριστίας ταύτης χεῖρον. ὥστε ἀχάριστοι ✠ ἀμυνόμενοι. διὰ τί δὴ ὅτε τοῦ πορισμοῦ προῆλθε; εἰπὲ γάρ, νεκρώσατε ὑμῶν τὰ μέλη τὰ ὄντα τῆς γῆς, θλῖψιν φησὶ πορισμόν, καὶ τοῦτο σφοδρὸν πάντων πολύ· ὅπερ μάλιστα τοῦτο κεφαλὴ τῶν παθῶν. καὶ γὰρ καὶ ὁ τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς γράφων, τοῦτο ἐποίησε. καὶ τί θαυμαστόν; ὅπου γε ὁ Τιμοθέῳ φησὶ, Σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει· καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Εἰρηναῖος διώκετε μετὰ πάντων, καὶ ✠ ἁγιασμοῦ, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται ✠ Κύριον. νεκρώσατε, φησὶ, τὰ μέλη ὑμῶν. τὸ νεκρὸν ἴστε ὅτι, μισητὸν, βδελυκτὸν, ἀποβρῖον. καὶ νεκρώσῃς, οὐ μόνον νεκρὸν, ἀλλὰ φθειρόμενον εὐθέως, καθάπερ τὸ σῶμα. σβέσει οὖν τὴν θερμότητα, ἐξ οὗ νεκρὸν μόνον. διίστησιν αὖθις τοῦτο ἱρ- ζαζόμενον, ὅταν ὁ Χριστὸς ὀπίσω τοῦ λουτροῦ. διὰ τοῦτο καὶ μέλη, καθάπερ ἐξουσίαν λαβόντα εἰσάγων, καὶ εἰς μείζονα ἄγων ἔμφασιν. καὶ καλῶς εἶπε, τὰ ὄντα τῆς γῆς. οὐ ταῦτα γὰρ μόνα, καὶ οὐ ταῦτα φθείρεται, πολλῷ μᾶλλον τὰ μέλη τούτων. ὥστε οὐχ ὕστερον τὸ σῶμα ἐστὶν ἀπὸ γῆς, ὡς ἡ ἁμαρτία χοῦν. τοῦτο μὲν γὰρ καὶ καλὸν φαίνεταί ποτε, ἐκεῖνα δ' οὐδέποτε. καὶ πόθεν τὰ ὄντα τῆς γῆς ἐπιθυμεῖ ταῦτα τὰ μέλη. αὐ ὀφθαλμός ἡ ζιούσης, οὐχ ὁρᾷ τὰ ὁ ὑρμοῖς· δὼ ἀκοὴ, δὼ χεὶρ, αὖ ὁποιῶ εἴτους μέλος. ὀφθαλμὸς σώματα ὁρᾷ καὶ κάλλη καὶ χρήματα. ταῦτα τὰ ἀπὸ γῆς, τύπτεις τίρπε). ἡ ἀκοὴ, μέλι μαλθακῶ, κιθάρα, καὶ συρίγξ, καὶ αἰσχρολογίαι. ταῦτα δ' ὅτι γλῶ. ὅπῃ οὖν ἔσται αὐτὸν δῶσι τοῦτο ✠ θεάτροι, τότε φησὶ, νεκρώσατε τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ὄντα τῆς γῆς. οὐ γὰρ εἶπε γλῶσαι δῶσι μὴ τούτων τὰ μέλη. οὐκ εἶπε γὰρ ἐκεῖ, Εἰς ὃ εἰσέρχεται δεῦ. καὶ οὗτος ὁ πλοῦς χεῖρων ἐκείνου. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ πλοῦς ἦν χρυσὸς (Δῶ γὰρ, φησὶ, ὃ φθαρτὸν τοῦτο σὺ δύσασθαι ἄφθαρσίαν) οὗτος δ' ὁ πλοῦς σὰρξ ἐστὶν ἀναγκαίως ἐνθάδε διάγειν δυνάμενος. ὥστε ταῦτα μᾶλλον ὄντα τῆς γῆς, ἡ ἐκεῖνα. διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, ἀπὸ γῆς, ἀλλὰ, τὰ ὄντα τῆς γῆς. εἰσὶ γὰρ ταῦτα μὲν ἀπὸ γῆς. ταῦτα μὲν γὰρ ἀνάγκη ὄντα γῆς εἶναι, ἐκεῖνα δ' ἐκεῖθεν διάγειν. ὅταν γὰρ ἀκοὴ μηδὲν ἀκούῃ τοῦ τοιούτου, ἀλλὰ τῶν ἐν οὐρανοῖς λαλουμένων, ὅταν ὀφθαλμὸς μηδὲν ὁρᾷ τοῦ τοιούτου, ἀλλὰ τῶν ἄνω, οὐκ ὄντα γῆς ἐστιν. ὅταν δὲ σῶμα μηδὲν φλέγηται τοῦ τοιούτου, οὐκ ὄντα γῆς ἐστιν· ὅταν ἡ χεὶρ μηδὲν προσάπτηται τοιούτου, οὐκ ἔστι τὰ ὄντα γῆς, ἀλλὰ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τοῦτο δ' ὁ Χρι- Ματθ. ε. κθ. στὸς φησιν, Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, τοιοῦτος, ἐὰν ἀκολούθως ὁρᾷς, ἔκκοψον αὐτὸν· τοιοῦτος, ✠ λογισμὸν ✠ ποιοῦ. ἐμοὶ δ' δοκεῖ πορισμὸν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ὅπῃ θυμοῦσθε, τοῦτο λέγει τοῦ πορισμοῦ, ἀφ' ὧν πάντων τούτων ἀπάγων ἡμᾶς τοῦ ῥεύγματος. πάθος γὰρ οὕτως τοῦτο ἐστί. καὶ καθάπερ ὁ σῶμα πυρέτῃ, ἢ πνευματίζεται, οὕτω καὶ τοῦτο. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅπως φεύγετε, ἀλλὰ, νεκρώσατε, ὥστε μηδὲ ἀνάσασιν ζῶσαι λοιπόν. καὶ ἀπόθεσθε. ὃ νεκρούμενον ἀπολλύεται. οἷς, τύλοι δ' ὥσπερ τὸ τῷ σώματι, ὃ σῶμα νεκρὸν ὄντι, ἐξ ἀποτομῆς αὐξό. ἀλλ' ἐὰν μὴ ζῶσι κόψῃς, ἀλγηδόνα παρέχει· δὼ δ' νεκρωθῶσι, οὐδὲ

ἀλγοῦμεν,

χρηστότητος γὰρ παπποφερσεύη, ἓ διὰ ταύτης μακροθυμία. ἀνεχόμενοί, φησι, ἀλλήλων, τουτέστι, " συζῶντες πεμπόμενοι. ἡ ὄρεξις τοῦ αὐτὸ σθένος ἔλξις, μυμφὼ καλέσας. Εἶτα ἐπάγει· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν. μέγα δὲ τὸ συνδέσμημα· ὅσῳ ἀεὶ ποιεῖ, διὰ τοῦ Χριστοῦ προσηγόρευε αὐτούς. μυμφὼ φησι. σκῶμμα μακρὸν αὐτὸ ἔλξει ὅτι ὁ συν-
5 δισμὸς πρόκαλλος, ἵπποσοι ὅτι καὶ μεγάλοι ἐχαρίσθημεν ἐγκαλοῦσι, δεῖ χρείζεσθαι. ὃ γὰρ, καθὼς ὁ Χριστὸς, τοῦτο σημαίνει· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐξ ὅλης καρδίας· καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ φιλεῖν δεῖ. ὁ γὰρ Χριστὸς εἰσαχθεὶς εἰς ὃ μέσον, πρότερα εἰσαγαγὼν ταῦτα· καὶ ὅτι καὶ μεγάλα ἦν, καὶ μὴ προσηκόντως τύχοιμεν, καὶ ἡμᾶς μὲν μεγάλα, σκῶμμα δὲ μικρὸν, καὶ μέλλοσι βλάπτειν ἡμᾶς ἓ μὴ ταῦτα, καὶ ὅλα τὰ χαλεπὰ δεῖ τοῦτ' αὐτὴν θεῖναι. ὃ
10 γὰρ, καθὼς, ταῦτα ἀπαιτεῖ. καὶ ὅτι οὐδὲ μέχρι θανάτου μένει σωτηρία δεῖ, ἀλλ', εἰ δυνατὸν, καὶ μὴ ταῦτα.

14 Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος. Ὁρᾷς ὅτι τοῦτο λέγει; ὅτι δεῖ γὰρ ἐν χρείᾳ ἐσμὲν μὴ φιλεῖν, καὶ, φησι, καὶ φιλεῖν, καὶ ὁδοὺς δείκνυσι, δι' ἧς δυνατὸν χρείζεσθαι. ἔστι γὰρ καὶ χρηστὸν εἶναι, καὶ σοφὸν, καὶ τὰ πνευματικὰ, καὶ μα-
15 κροθυμεῖν, καὶ μὴ πολλῶν. διὰ δὲ τί μόνους εἶπε, καὶ ἀνάγκαι οἰκειοῦνται, καὶ ἀγάπην, ἓ ἔλεει. ὅτι πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος. ὁ δὲ γε εἰπεῖν, τοῦτο ἐστι· ὅλα ταῦτα ἐκείνων ὄφελος (ἀφανίσεται γὰρ πρότερα σκῆνα) ἡ μὴ μὲν ἀγάπης γένηται). πρότερα σκῆνα αὕτη συσφίγγει· ὥσπερ αἱ εἰς τοὺς ἀγαθοὺς, ταύτης δεῖσθαι, τοῦτ' ἐστὶ, ἀλλὰ ἀφθόρους. καὶ ἐν ᾧ δέ που ὅτι πλούσιοι, καὶ μεγάλα ἦν τὰ σκεύη, καὶ τὰ σώ-
20 ματα μὴ ἦν, τοῦτο ὄφελος· καὶ ὅτι οἰκίας εἶναι μὴ ὧσιν αἱ ἐμφυτεύσεις· καὶ ὅτι σώματος καὶ μεγάλα ἦν τὰ ὄντα, ἐὰν ᾖ σύνδεσμοι μὴ ὦσιν, τοῦτο ὄφελος. οἷα γὰρ ἐὰν τις ἔχῃ κατορθώματα, πλοῦτα φρούδα, ἀγάπης μὴ οὔσης. οὐκ εἶπεν, ὅτι χρυφὴ ἐστὶ, ἀλλ' ὁ μέλλει ἐστὶ, σύνδεσμος. αἰνιγματώδως τοῦτο, ἓ σκῆπτρον. χρυφὴ μὲν γὰρ ἐστὶ πάσης τελειότητος· σύνδεσμος δὲ συγκράτησις τῆς τοῦ τελειότητα ποιούσης, ὡσανεὶ ῥίζα.

25 15 Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν σώματι ἑνὶ· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ παρηγορία καὶ βεβαίωσις αὕτη ἐστὶν. τὼ μὲν δὴ δώρε τοῦ ἔχης εἰρήνην, ταχέως ἀφανεῖ· ἐνὼ δὲ ἀφ' Θεοῦ, οὐκέτι. κεῖται δὲ καθολικὸν εἶπε τοῦ ἀγάπην, ἀλλὰ πάλιν ὅτι δὲ ἰδικὸν ἔρχεται. ἔστι γὰρ καὶ ἀμοιβὴς ἀγάπη, οἷ, ὅταν ἀπὸ πολλῆς τις ἀγάπης ἐγκλιθῇ εἰκῇ, ἡ μάχας ἔχῃ
30 καὶ ἀπορρίπτας. οὐ, φησι, οὐ τοῦτο βούλομαι, ἀλλ' ὡς ἐποίησεν εἰρήνην πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεὸς, οὕτω καὶ ὑμᾶς ποιεῖτε. πῶς δὲ ἐποίησε; οὐδὲν ἀπαιτήσας, οὐ πρὸ ὑμῶν ἀπολαβών. τί ὅτι, ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ἐνὼ μάχην λογισμοὶ δύο, μὴ ἐθέλειν τὸ δοῦναι, μὴ ἐθέλειν τὸ ἐπιτρέπειν κατέχουσι τὸ βραβεῖον, ἀλλὰ τοῦ εἰρήνην. οἷ, ἔφη τις ὑβριστὴς ἀδίκως· ἀπὸ τοῦ ὕδρεως ἐτέθησαν λογισμοὶ δύο, ὁ μὲν κελεύων ἀμύνασθαι,
35 ὁ δὲ ἀναχαιτῶν, καὶ παλαίοντι ἀλλήλοις. ἐὰν ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐθέλῃ βραβεύουσα, τῷ κελεύοντι φέρει δίδωσι τὸ βραβεῖον, καὶ καταισχύνει ἐκεῖνον. πῶς; πείθουσα ὅτι ὁ Θεὸς εἰρήνην δέδωκεν, οὐκ εἰρηνεύουσιν ἡμῖν. οὐχ ἁπλῶς δίδωσιν, πολλοῦ τοῦ ἀγῶνα τοῦ σπουδῆς. μὴ δυμός, φησι, βραβευέτω, μὴ φιλονεικία, μὴ αἱ δεσποτικὴν εἰρήνην. ἡ γὰρ δεσποτικὴν εἰρήνη οὐκ τοῦ ἀμύνασθαι χρῄζει, οὐκ τοῦ μηδὲν παθεῖν. ἀλλ' οὐ ταύτην βούλομαι, φησι, ἀλλ'
40 ἐκείνην, ἣν ὁ Χριστὸς ἀφῆκεν αὐτοῖς. τοιαύτην ἔνδοξον ἐποίησε τοὺς λογισμοὺς, καὶ ἀγῶνα, καὶ ἄθλησιν, καὶ βραβεῖον. Εἶτα πάλιν προσέθηκε. Εἰς ἣν ἐκλήθητε, φησὶ· τουτέστιν, ἐφ' ᾗ ἐκλήθητε. αἰνίσσεται ὅσην ἀγαθῶν αἰτία ἡ εἰρήνη. Διὰ ταύτην σε ἐκάλεσεν, ὅτι ταύτῃ ἐκάλεσεν, ὡς ἀξίσαι σε διαδέξασθαι τὸ βραβεῖον. διὰ τί γὰρ ἓν σῶμα ἐποίησε; οὐχ ἵνα αὐτὴν κερδήσῃ; οὐχ ἵνα ἀφορμὴν ἔχωμεν τοῦ εἰρηνεύειν; διὰ τί πάντες ἓν σῶμα

ἐσμεν;

μας, ἀλλ', ὅπῃ θεὸς ἡμᾶς τῆς ἀπιστίας *. ἐν οἷς καὶ ὑμᾶς εἰκὸς πεπονθέναι ποτέ, ὅτε ἐζητεῖτε ἐν αὐτοῖς. σαφέστερον, ὅτε ἐζητεῖτε, φησίν, ἐν αὐτοῖς· καὶ μετ' ἐγκωμίου, ὡς τοῦ οὐ ζώντων· τότε ἐζῆν. * ἵνα μὴ ἀπιστήσητε

8 Νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα. Καὶ καθολικῶς ἀεὶ λέγει, καὶ ἰδικῶς. τοῦτο δέ ἐστι διορθώσεως. Ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. 5

9 Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους. Αἰσχρολογίαν, φησίν, ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν ἐμφράττει καθικῶς, ὅτι αὐτὸ ῥυπαρόν. Ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ,

10 Καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος 10 αὐτόν. Ἀξιοῖ ἐνταῦθα ζητῆσαι, τί δήποτε μέλη καὶ ἄνθρωπον καὶ σῶμα καλεῖ τὸν διεφθαρμένον βίον, καὶ τὸν ἐναρέτως πάλιν τὸ αὐτό. καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπός ἐστιν αἱ ἁμαρτίαι, πῶς φησι, σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ; ἅπαξ γὰρ εἶπε παλαιὸν ἄνθρωπον, δείξας ὅτι οὐ τοῦτο ἐστὶν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐκεῖνο. τῆς οὐσίας γὰρ ἡ προαίρεσις κυριωτέρα, καὶ τοῦτο μᾶλλον ἄνθρωπος, ἢ ἐκεῖνο. οὐ γὰρ ἡ οὐσία ἐμβάλλει εἰς γέενναν, οὐδὲ εἰς βασιλείαν εἰσάγει, ἀλλ' αὐτὴ ἡ προαίρεσις. καὶ σῶμα δέ φιλοσόφως, ὅτι μισοῦμεν ἢ ἄνθρωπον, ἀλλ' ἢ τοιόνδε, ἢ τοιόνδε ἄνθρωπον. Εἰ τοίνυν ἡ μὲν οὐσία τὸ σῶμά ἐστι, αὕτη δὲ ἀνυπεύθυνος· ἡ ἑκατέρας, πῶς αὖθις κακοὶ εἶεν; φησι; τί δὲ φησι, σὺν ταῖς πράξεσι; τῇ προαιρέσει. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἔργων. παλαιὸν δὲ αὐτὸν καλεῖ, ὃ αἰσχρὸν αὐτὸν βουλόμενος δεῖξαι καὶ ὃ δυστυχὲς καὶ ὃ πονηρός· καὶ νέον, αὖθις τοῦτο, μὴ προσδοκήσαντι, φησίν, ὅτι καὶ ὃ αὐτὸ πίσεται, ἀλλὰ τυράννου. ἕως γὰρ δοῦλος ἦν, οὐ προῆν, οὐ πρὸς γῆρας ἐπεῖχεται, ἀλλὰ πρὸς νεότητα μείζονα τῆς προτέρας. ὅταν δὲ πλείονα λάβῃ τὴν γνῶσιν, καὶ μείζονων ἀξιοῦται, καὶ μᾶλλον ἀκμάζει, μᾶλλον ἰσχύει, οὐκ ἀπὸ τῆς νεότητος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς εἴδους πρὸς ὅσον. ἰδοὺ κτίσις ἡ ἀρίστη πολιτεία λέγεται. κατ' εἰκόνα Χριστοῦ. τοῦτο γάρ ὅτι κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν· ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς ὑπὲρ πρὸς γῆρας ἐτελεύτησεν, ἀλλ' ὅπως ἐν καλῷ, ὡς μηδεὶς εἴπῃ. Εἶτα φησί.

11 Ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα, καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. Ἰδοὺ τέτοιον ἐγκώμιον τοῦ αἱρετὸς τοῦτον, ὅταν μήτε ἔθνους, μήτε ἀξιώματος, μήτε πραγμάτων ἄλλο φέρε ἐπισωρεύηται, ὅταν ἔχῃ τὴν ἕξιν μηδὲν, μηδὲ δέηται τούτων. διαῦτα γὰρ πάντα καὶ ἔξωθεν. περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία· δοῦλος, ἐλεύθερος, Ἕλλην, τυτίσι, πρόσωπον· καὶ Ἰουδαῖος, τυτίσιν, οὐκ ἀπεγένοντο. ἀλλ' τοῦτον ἔχῃς μόνον, τὴν αὐτὴν ὑπεροβολὴν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἔχουσι. ἀλλὰ τὰ πάντα, καὶ ἐν πᾶσι, φησι, Χριστός· τυτίσι, πάντα ὑμῖν ὁ Χριστὸς ἔσται, καὶ ἀξίωμα, καὶ γένος, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν αὐτός. ἢ ἕτερόν τί φησιν, ὅτι πάντες Χριστὸς εἰς ἐνδύεσθε, σῶμα αὐτοῦ ὄντες.

12 Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι. Τὰ βούκολον δείκνυσι τῆς ἀρετῆς, ὥστε καὶ διωκτὰς αὐτὴν ἔχει, ἐξ ὧν ὡς μεγίστῳ κόσμῳ κατηγόηται. καὶ μετ' ἐγκωμίου ἡ παραίνεσις. τότε γὰρ μάλιστα ἰσχύει. ἐνδύσονται γὰρ ἅγιοι, ἀλλ' οὐκ ἐκλεκτοί· νυνὶ δὲ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι. Σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ.

Οὐκ εἶπεν ἐλεοῦς, ἀλλ' ἐμφαντικώτερον δηλοῖ τὴν δύο. καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι ὡς ἀδελφοῖς οὕτω παραπίπτεσθαι δεῖ, ἀλλ' ὡς παισὶ πατέρες. μὴ γὰρ μοι εἴπῃς, ὅτι κρείττω· παρὰ τοῦτο εἶπε πολλάγχνα. καὶ οὐκ εἶπεν, οἰκτιρμόν, ἵνα μὴ ἐκείνους ἐξυβτελίσῃ, ἀλλὰ, πολλάγχνα οἰκτιρμοῦ. Χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν.

13 Ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς. Πάλιν κατ' εἶδος λέγει. Ἀπὸ

χρηστότητος

λογ. ἡ. 5 ΝΕΚΡΩΣΑΤΕ ΤΑ ΜΕΛΗ ΥΜΩΝ ΤΑ ΕΠΙ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία· 6 Δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, 7 Ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐ-
5 ζῆτε ἐν αὐτοῖς.

Οἶδα πολλοὺς ἀπιθανολογουμένους ἐν τῇ τοῦ τοιούτου ἀφελείᾳ· ἀλλὰ τί πάθω; ἠκούσατε τί ἐπέταξεν ὁ διαστολεύς; μὴ γὰρ ἐγὼ ἄπιστος; τί ποιήσω; οὐχ ὁρᾶτε τοὺς ἀπαιτοῦντας, ὅταν ἀγνωμονῶσιν ⓦ ὑπὸ ἀθυμοῦντες, ὡς κλοιὰ τούτοις περιτιθέασιν; ἠκούσατε τί σήμερον ὁ Παῦλος ἐβόα; νεκρώσατέ, φησι, τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία. τί τῆς τοιαύτης πλεονεξίας χρῆσις; τοῦτο βαρύτερον, ὑπὲρ ἔλεγον. ἡ μανία, καὶ ἡ βλακεία ἡ σὴ ἀργύρεον. καὶ τὴν πλεονεξίαν, φησὶν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία. ὁρᾶτε ποῦ ὁ κακοὶ τελῶνται; μὴ δὴ δυσχεράνητε. οὐ γὰρ ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα, ἀλλ' ἐξουλεύομαι ὑμᾶς εἰς τοῦτο ἀρέσκειν ἥκειν, ὡς ἐμὲ πρὸς ὑμᾶς ἀκούειν τὰ δέοντα. ὥστε οὐκ αὐθεντίας ἐστὶν, οὐδὲ ἀξιώματος, ἀλλ' οἰκειότητος καὶ ἀγαπήσεως. σύγγνωτέ μοι, συγγνωτε· οὐ θέλω ἀφανεῖν ὑμῶν τοιούτων ἀφελεγόμενος, ἀλλ' αἰσχύνομαι. οὐχ ὑπὲρ τῶν πενήτων οἰκείως ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας. ἀπόλωνται γὰρ, ἀπόλωνται ⓒ μὴ θρέψαντες ⓦ Χριστόν. τί γὰρ εἰ τρέφεις πένητα; ἀλλ' ἕως μὲν ὄντα ἀσκαλᾶς καὶ ὄντα τρυφᾷς, πάντα ἀφιεῖς. οὐ γὰρ ὁ δοῦναι ζητῶν πολλὰ, ἀλλὰ ὁ μὴ ἐλαττοῦν τὰς οἰκείας οὐσίας. τοῦτο γὰρ παίζοντός ἐστι. νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν, φησι, τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. τί λέγεις; ἃ σὺ εἶπας, ὅτι εἰρήκαμεν; ὅτι σωθήσεται; ὅτι ἀφιεται μοιχὸς; ὅτι ἁπλῶς ἁμαρτήσεται ὁ σῶμα τῷ ἁμαρτίᾳ τὰς ὄρεξις; πῶς οὖν πάλιν λέγεις, νεκρώσατε; μὴ παίζης. ὡς ὄντων αὐτῶν ἐν ἡμῖν ὅτε λέγῃ; οὐκ ἔστιν ἐκ ἁπλότητος. ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ἐρρυπωμένον μάρμαρον ἀποσμήξας, μᾶλλον δὲ μυριάκις ἀποσμήξας, καὶ λαμπρὸν δεῖξας μόνον λέγοι μοι, ὅτι κατέπεσεν ὁ ἰὸς ἃ ἀπώλετο, πῶς γένοιτο πάλιν [ἀπυδάζειν] ἀποπάλλεται ⓦ ἰόν, οὐκ ἐκ ἁπλότητος (οὐ γὰρ εἰ ἀπέσμηξεν ἰόν, ἀλλὰ ⓦ ὑπηκόμενον μὴ τοῦτο πάλιν ἀποβάλλεται) ὅταν ὑ τὴν πορνείαν λέγῃ, οὐδὲ τὰ πορνείας ἐκείνας, ἀλλὰ τὰς ὑπερβολὰς ὕστερον. ἀλλ' ἰδοὺ, φασὶν αἱρετικοὶ, τὴν δημιουργίαν Παύλου ἀφανίζει. εἶπε γὰρ ἔμπροσθεν, τὰ δῶρα φέρειν, μὴ τὰ ὑπὲ γῆς. πάλιν φησὶ, νεκρώσατε ὑμῶν τὰ μέλη τὰ ὑπὲ τῆς γῆς. ἀλλὰ τὰ ὑπὲ γῆς σώματα δηλωτικὸν ὅτι ἁμαρτίας, ὑ δημιουργίας ἀφαίρεσιν. ὅταν γὰρ τὰ ὑπὲ γῆς αὐτὰ καλεῖ τὰ ἁμαρτήματα, ἢ τῷ ἀπὸ γεώδους λογισμοῦ ὑ ὑπὲ γῆς εἰργάσθαι, ἢ τῷ γήϊνος δικαιοῦν τοὺς ἁμαρτάνοντας. πορνείαν, ἀκαθαρσίαν φησί. πρῆκε τὰ πράγματα, ἃ οὐδὲ εἶναι καλὸν, καὶ ἀφ' ἧς ἀκαθαρσίας ἅπαντα εἰρῆσθαι. πάθος, φησὶν, ἐπιθυμίαν κακήν. ἰδοὺ γλωσσῶν ὁ πᾶν εἶπε. πάντα γὰρ ἐπιθυμία κακή, βασκανία, ὀργὴ, λύπη. καὶ τὴν πλεονεξίαν, φησὶν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία. διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. διὰ πολλὰ ἀπήγαγεν αὐτούς· διὰ τὴν ἀσέλγειαν τὴν ἀναρχίαν, διὰ τὴν μιγάδων ἐξ ὧν ἀπηλλάγημεν κακῶν, τίνες ὄντες, ἢ διὰ τί. ὑ ὅλως ἐκφέρει· εἰ, τίνες ἦμεν, ὑ ἐν τίσιν, ὑ ὅτι ἀπηλλάγημεν αὐτῶν, πῶς ὑ τίνι ζήσω, ὑ ὅτι τίσι. ταῦτα ἐκεῖνα ἀποστρέφει· ἀλλὰ πάντων σφοδρότερον τοῦτο, ἀπὸς ὧν εἶπεν, οὐ μόνον ὠφελεῖ, ἀλλὰ ὑ ὠφέλιμον· διὰ ἃ ἔρχεται, φησὶν, ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. οὐκ εἶπεν, ἐφ' ὑμᾶς,

τείων ὄχλος τετρώτων ἀναλῶσαι μορφίου. Εἰκὸς γὰρ αὐτὰς ἐπιθυμῆσαι τὸ τείχους ἐχθρὸν χρύσας. ἢ ὁμολογήσατε ὅτι οὐκ ἐπάθετέ τι τοιοῦτον λέγειν, καὶ δικαίως τε, καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐνεπίσατε· καὶ εἰ μὴ τὴν αἰσχύνην κατεῖχεν, οὐκ ἂν πρὸ τῆς πείρας ἐπαύσασθε. Εἰ γὰρ καὶ τὰ τούτων αὐτοπάτερα τολμᾶτε, πολλῷ μᾶλλον καὶ τείχας ἐχθρὸν εἶναι τοὺς ἐπιθυμοῦντας χρυσᾶς, καὶ τὰ χείλη, καὶ τὰ ὀφρῦς, καὶ πάντα χρυσοῦ κατατηκούσας οὕτω δεινὸν εἶναι. Εἰ δὲ ἀπιστεῖτε, καὶ νομίζετε ψεύδεσθαι με λέγοντα, ἐγὼ δείξω σαφῶς ὅπερ ἤκουσα, μᾶλλον δὲ καὶ ἔστιν ὅτε. ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς χρυσοῦν ἔχει τὸν τράπεζαν, τὰ δὲ τοῦτα δεσμὰ, καθάπερ τὴν κρόκην, οὕτω καὶ τὰ σκεύη ἔνια διαλιπόντων τῶν πέντε τὸ χρυσοῦ καὶ ἀνάκλα, καθάπερ τέρας. δόξα σοι, Χριστὲ, πόσων σὲ ἐπλήσατε ἀγαθῶν ἡμᾶς; πῶς ἡμᾶς ὑγιαίνειν προσεκύσατε; πόσης τερατείας, πρὸς ἀλήθειαν ἡμᾶς ἀπεκάλεσας; ἰδοὺ σωφρονῶ. οὐκέτι παραινῶ, ἀλλ' ὑπατῶ καὶ παραγγέλλω. ὁ βουλόμενος ἀκουέτω, ὁ δὲ μὴ βουλόμενος ἀπωθείτω. ἐπὶ δὲ ὑπομονῇ τοῦτο ποιοῦσα, οὐκ ἀρέξομαι, οὐδὲ δίξομαι ὑμᾶς, οὐδὲ ἀφήσω τὴν οὐδὸν ὑμῶν βαρεῖαι τούτων. τί γάρ μοι δὴ πλῆθος νοσούντων; τί δὴ, εἰ παιδοτριβῶν ὑμᾶς οὐ κωλύω τὰ μὴ σωτήρια κρίνειν; ὦ Παῦλος σκώλυσι, καὶ χρυσὸν, καὶ μύρα εἴδε; γλώττα παρὰ τὴν ἐλλείψιν, μᾶλλον δὲ δοκεῖ τὰ ἡμέτερα. καὶ τοῖς μὲν δράσι παραινῶ ταῦτα. Εἰς διδασκάλους παραγίνῃ, παιδεύόμενος φιλοσοφίαν πνευματικήν; σπεύδε τὸ φῶς σκέψει. τοῦτο καὶ δράσι παραινῶ καὶ γυναιξί. καὶ ἕτερός τις ποιῇ, λοιπὸν οὐκ ἀνέχομαι. διώκουσαι αἱ μαθηταὶ, καὶ ἄκουσον τί φησιν ὁ Χριστὸς πρὸς αὐτάς· Μὴ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; μὴ γὰρ δέλεαρ κηλεκεύωμεν, ποτὲ αἰσχυνόμεθα, ποτὲ ὠφελήσωμεν; ἀλλ' εἶσι, φησιν, αἱρέσεις ἕτεραι, καὶ μεταπλάσεις. ψυχρὸς σοὶ ὁ λόγος. Κρίσαντι εἰς ποιαν ὁ θέλημα κυρίου, ἢ μείζονι παραινοῦμεν. ἐπεὶ καὶ σὺ τί βούλει, εἰπέ μοι; μείζους θραπέζας ἔχειν καὶ κλέπτας οἰκέτας, ἵνα θύσιον; ἰδοὺ παραινῶ, καὶ πρεσβεύω καὶ καλλωπισμὸν παραινῶ τὴν ὄψιν, καὶ τὰ σκεύη τὰ τοιαῦτα σεμνοτέρους, καὶ πέμπει δίδοναι, καὶ μὴ οὕτω μεμνῆσαι. ὁ βουλόμενος ἀκροάσθω, ὁ βουλόμενος ἐγκαλείτω. οὐκ αἰσχύνομαι σοὶ λέγων. ὅταν μέλλω κρίνεσθαι ἐπὶ τῷ βήματος τοῦ Χριστοῦ, μακρὰν ὑμῶν ἐστήκατε, καὶ ἡ πρὸ ὑμῶν χάρις εἰς σοὶ, ἐμοὶ δὲ βύθιος πρόσκοπος. ταῦτα τὰ ῥήματα τὰ πάντα διέφθειρεν. ἵνα ἀπέλθῃ, φησὶ, καὶ μεταπεισθῇ πρὸς ἑτέραν αἵρεσιν. ἀθυμίας ὄντι, συγκατάβηθι. μέχρι τίνος; μέχρι πότε; ἄπαξ, καὶ δὶς, καὶ τρὶς, μὴ ἑβδομήκοντα. ἰδοὺ πρόσειμι πάλιν, καὶ ἑβδομήκοντα ἑπτάκις τὸν μακαρίου Παῦλον, Ὅτι ἂν ἔλθω εἰς ὃ πάλιν, οὐ φείσομαι. ὅταν γὰρ κατορθώσητε, τότε εἴσεσθε ὅσον τὸ κέρδος, ὅσον τὸ ὠφέλεια. καὶ, παρακαλῶ, καὶ δυσκολῶ, καὶ τῆς γνώμης οὐκ ἀποστήσομαι ἀγαθὸν ἀγαθὸν, καὶ ἱκετεύω ὑπὲρ τούτου. τίς ἡ βλακεία; τίς ἡ τυφλή; ὃς εὐδεῖς; (οὐ τυφλὴ τοῦτο, ἀλλ' ὕδεις) τίς ἡ ἀθεία; τίς ἡ μανία; πόσης τοσούτου τὸν σκληρὸν ἀπεσήκωσι, καὶ τέκνα ἔχουσα τοσαῦτα ἡ σκληρὰ οὕτω πλουτοῦσα οὐδὲν πάντα ἐπαμῦναι δύναται; ἀλλ' ὁ μὲν πενιχρὸς, ὁ δὲ μόνος ἐμὲ δὲ ὁ δεσπότης, ὁ δὲ οὐδὲν ἀρτον μετέχει. τίς ἡ μανία; τίς ἡ ἀπειρία ἡ τοσαύτη; γένοιτο μὴ ἐλθεῖν ἡμᾶς εἰς τὸν πειρασμὸν τὸν ἐπερχόμενον τοῖς ἀπίστοις, μηδὲ εἰς ἀναισθησίαν τὴν τούτων ὑπερφυᾶ, ἀλλ' ἐκπλαγέντας καὶ ἀνεχομένους τούτων πάντων ἀπαλλαγῆναι ἵνα εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ ζήσωμεν, καὶ τῆς σωτηρίου κωλάσεως ἀπαλλαγῶμεν, καὶ τῆς ἐπαγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ὑπερτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

τοῖς; μᾶλλον τὴν σὴν ἱπποκενταύρους δοκιμάζοντων, καὶ τὰς χιμαίρας, καὶ τοὺς δρακοντόποδας, καὶ τὰς σκύλλας, καὶ τὰ τέρατα, ἴδοι τις ἂν αὐτοὺς μᾶλλον ἀποπλαττομένους. καὶ γελήσης αὐτῶν μίαν ὀπτῶν ἐπιθυμίαν ἀποπλήσας, οὐδὲν ὅτι σκύλλα, οὔτε χίμαιρα, οὔτε ἱπποκενταύρους φαντάσεται τοὺς τῶν παραδείσων ἐκείνων, ἀλλ' ὑρύσεις πάντα ὁμοῦ ἔχουσαν τὰ θηρία. καὶ τάχα μέ τις οἴήσεται ὁ πλούτου γεγωνέναι πολλῷ οὕτως ἐπαληθεύοντα τοῖς χ. λεχμαίοις "λουδαίοις. λέγεται γὰρ (τοῦτο γὰρ ἀπὸ τῶν τοιούτων τοῖς ἕλλησιν ἀδιαφόρων Ⓜ φάσκειν πιστώσομαι) λέγεται ὡς ἦρ' ἐν τοῖς βασιλεὺς τοσοῦτον εὐτυχείσας τὴν τύφην, ὥστε πλατύμον ποιῆσαι χρυσῶν, καὶ οὐρανὸν αἴωρει, καὶ ὕδωρ καθίσας, καὶ ταῦτα ὀπίσω τὰ πύον διψῶντες πολεμεῖν μεμαθήκοσιν. ἆρα οὐχ ἱπποκενταύρων αὕτη ἡ ὀπτὴ ἐπιθυμία; ἆρα οὐ σκύλλης; ὕπερος πάλιν εἰς βοῶν ξύλινον εἰσέδησε τὸν δυσθέατον. ἆρα οὐ σκύλλα τοῦτο; πῶς ἂν Ⓜ τοιοῦτον ἐξ ἀνδρὸς γυναῖκα ἐποίησε Ⓜ βασιλέα· Ⓜ γραπτὸν ἀπὸ γυναικός, τί εἶπω; θηλύ ἀλήθη. καὶ ἐπὶ τούτῳ χάρον. τὰ γὰρ θηλέα, κἂν ἀνδρῶν ᾖ, ἀμύχητα τῆς φύσεως, καὶ πλέον οὐδὲν ὀπτίζητοῦσι· τοῦτ' ἐκ τῶν θηλέων τὸ φύσει ὑπερνικᾶσιν. ἆρα τί γλυκὺ τῶν πλουσιωτάτων αἰσθητότερον; τοῦτο ἆρα ἀπὸ τῆς πλουτοξίας τὴν ὀπτὴν ἐμμανίαν.. ἆρα οὐχὶ πολλοὶ φαντάζονται αὐτό; διὰ τί δὲ τὸ γέλωτος κρεῖττον αὐτῷ. τοῦτο Ⓜ πλοῦτος ἐστίν, ἀλλὰ τὸν αἴσιδον. πόσῳ τῆς χρυσῆς σκέπης πλατύμον ἡ τῆς γῆς βελτίων; ἐκ γὰρ τῆς φύσεως τῶν φύσει κάλλιον. ἵ δ' ἐστὶ ὁ χρυσῆς οὐρανὸς ἐβούλετο, αἴσθητε; ὁρᾶς πῶς μεγαλύνεται ὁ πλοῦτος ποιῆ ὁ πολύς; πῶς φλεγμαίνῃ; εἴμεν αὐτὸν ἐκ τοῦ θαλάττιον ἀγροῖν, καὶ τάχα βαδίζειν βούλεσθαι ἐπ' αὐτῆς. ἆρα οὐ χίμαιρα τοῦτο; ἆρα οὐχ ἱπποκένταυρος; ἀλλ' εἰσὶ ἐν τοῖς πτωχοῖς Ⓜ οὐδὲν ἐκείνου ἀποδίδουσιν, ἀλλὰ πολλῷ αἰσθητότερον τυγχάνουσιν ὄντες. τί γὰρ, εἰπέ μοι, τῆς χρυσῆς πλατύμου ἀφελήσουσι χρῆσιν Ⓜ κεράμια ποιοῦντες χρυσᾶ, ἐν χύτραις, ἐν ἀλάβαστρα; τί δ' αἱ γυναῖκες (αἰσχύνομαι μὲν εἰπεῖν, πλὴν ἀναγκαῖον εἰπεῖν) ἀρίδας ἀργυρᾶς ποιοῦσαι; ὑμᾶς αἰσχύνεσθαι τὰ ποιοῦσας ἐλεῶ. τὸν Χειστὸν λιμοκτόνους, σὺ οὕτω τυφᾶς; μᾶλλον δ' αἰσχύνεσθε; ποῖον αὐτοῖς κόλασιν οὐ πέφευγε; ἐὰν σῶν ἐρωτᾶς, ἀφ' τί λησταί, ἀφ' τί ἀνδροφόνοι, ἀφ' τί τὰ κακὰ, οὕτως ὑμᾶς τὸν ἀφιλόθλυ" ὠφελοῦσαι; ὃ μὲν γὰρ πτωχὸς ἔχει ἀργυρᾶ, οὐδὲ τοῦτο μὲν κτᾶ φιλόσοφοι ψυχῇ, ἀλλὰ τυφῆς ὃ πᾶν τὸ δὲ ἐν σκιᾷ καθαρτὸν ποιῇ ἐξ ἀργύρου, ἆρα τυφῆς; ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποιμι τυφῆς, ἀνὴ ἀνοίας· ἀνὴ οὐδὲ τοῦτο, ἀνὰ μανίας, μᾶλλον δὲ μανίας χεῖρον. οἶδα ὅτι πολλοί με κωμῳδήσουσι ὑπὲ τούτου, ἀλλ' οὐκ ὑπερίφομαι. μόνοι γενέσθω οἱ πλέον ὄντως ἀνόητοι ποιῇ τὸ πλουτεῖν, δὲ μαινομένους. εἰ τοσαύτη ἰῶ ἡ ὠφελοσία, ἐβουλήθησαν ἂν ἐν τοῖς ἰῶ ἐν χρυσῶν ἐν τοῖχοις χρυσοῦς, τάχα ἐν Ⓜ οὐρανὸν δὲ Ⓜ ἀέρα ἀπὸ χρυσοῦ. τίς ἡ μανία; τίς ἡ ὠφελοσία; πῶς ὁ πυρετὸς; ὕπερος ὃν κρυμῷ ἀφοβεῖρε) ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ, σὺ δὲ τοιαῦτα κατασκευάζῃς; ὦ τοῦ τύφου. τί δὲ πλέον μαινόμενος ἐποίησε; τὰ ἀπατήματα οὕτω πρᾶς, ὥστε ἀγρύπνους ἑστηκέναι; οἶδα ὅτι καρκῶσι ἀκυόντες, ἀνὴ αἱ ποιοῦσαι καρκῖνοι ὀφείλουσι, δὲ Ⓜ τοῖς ποιοῦσι νοσήμασιν ἀνδρες ἑστηκότες. ἀκυλασία γὰρ ἔστι, ἐν ὠμότης, δὲ ἀπὸν θεσπία, ἐν θηριώδια, ἐν ἀστέργια τοῦτο. ποῖα σκύλλα, ποῖα χίμαιρα, ποῖος δράκων, μᾶλλον δὲ ποῖος δαίμων, ποῖος δρόλος τοιοῦτα δύ' ἐποίησε; πῶ τὸν Χειστὸν ὄφελος, πῶ δὲ τῆς πίστεως ὄφελος, ὅταν δὲ θεσπῶν αἰσχρὰ τῆς ἐλλιῶσι, μᾶλλον δὲ οὐχ ἑλλιῶσι, ἀνὰ δαιμόνιοι; εἰ χρυσῷ ἐν ἀβρακείτας τὴν κεφαλὴν κοσμῇ οὐ δεῖ, ὁ τῷ ἀργύρῳ εἰς ἀκάθαρτον οὕτως ὑπηρεσίαν κεχρημένος, ποίας συγγνώμης τεύξεται; οὐκ ἀρκεῖ τὰ λοιπά; κράτιστα οὐδὲ ἐκεῖνα λύσιτα, καθέδραι, δὲ ὑποπόδια ἐξ ἀργύρου πάντα. κἀκεῖνοι ἐν τῶν τοιαῦτα αἰσίας ἀνὰ πάντα χρῦ ὁ τύφος ὁ θεῖος, πάντα χρῦ ἡ κενοδοξία· ἀδαμοῦ τῆς χρείας, ἀλλὰ πάντα χρῦ τῶν θεσπῶν. ἐγὼ δέδοικα μὴ ὑπὸ τῆς μανίας τοῦτης θεσπέσιοι τὸ γλωσσ-

χεῖοι

Εἰπέ γάρ μοι· Εἴ σε φίλον ἔχοντα πένητες ἐτίμων, ὡμολόγησα δέ σε μηδὲ σοῦτος ἄξιον εἶναι, ἀναγκάζεσθαι ἢ δι' ἐκείνους τιμᾶν, ἵνα ὅπως δή σε ἐπίρως ἢ τιμᾶσαι; ὥστε ἀτιμίας αἴτιος ὁ πλούτος ἡμῖν, αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τιμιώτερος ὤν, καὶ ἀθυμίας, ἢ δωμασίας τυχὸν μείζων. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον γῆς καὶ κοπρὸν (τοῦτο γάρ ὁ χρυσός) μὴ νομίζεσθαι ἡμᾶς ἀξίους εἶναι, ἀλλ' ἡμᾶς δι' ἐκείνου θεραπεύεσθαι; εἰκότως. ἀλλ' οὐχ ὁ τοῦ πλούτου κατάφρονῶν, οὕτω. κρεῖττον γάρ μὴ θεραπεύεσθαι, ἢ οὕτω θεραπεύεσθαι. Εἰπέ γάρ μοι· Εἴ τις εἶπέ σοι, ὅτι σε οὐδὲ μιᾶς ἡγοῦμαι ἄξιον ὑμῶν, ἆρ' ἂν οὐκ οἰκέτας σε τιμᾶν, ἀρα τοῦτης τῆς ἀτιμίας ἥδιον ἂν χεῖρον; Εἰ δὲ δι' οἰκέτας τιμᾶσθαι αἰσχρὸν οὐδὲ τοῦτο τῆς αὐτῆς ψυχῆς ἡμῖν κτησιουῦσης καὶ φύσεως, πολλῷ μᾶλλον * Ἆρ' οὐκ ὄντως ἄτοπον, τοίχους λέγω οἰκίων, καὶ αὐλάς, καὶ σκεύη χρυσᾶ, καὶ ἱμάτια. γέλως ὄντως καὶ αἰσχύνη ταῦτα. βέλτιον ἀποθανεῖν, ἢ οὕτω τιμᾶσθαι. Εἰπέ γάρ μοι, Εἴ τις σε κωλύοι τὸ ὦ τύφω τούτῳ βύτλινος καταπλύσης ἐξιλάσθαι κἄλλησι τοῦ κωλύου, τί δῆτα τούτῳ χρῆσαι ἄν; ἆρ' οὐκ εἰς τῆς πόλεως ἐκβὰς ἀλλήλας λίνητι, βύλομαι σοὶ ὑμᾶς εἰπεῖν. ἐκβεβήκαμεν δὲ νῦν κατὰ τὴν πόλιν ἡ ἡμετέρα, καὶ πᾶσαι αὐτὴν ἐκέλευσεν ἀρδῶν ἀπολέσθαι μετ' ἀνδρῶν καὶ παίδων καὶ οἰκημάτων. τοιοῦτοι γάρ ⓐ θυμοὶ ⓐ βασιλικοί· τῇ ἐξουσίᾳ ὅσον αὐ ἥλωσι, χαρίζονται. τοσοῦτον ἡ ἐξουσία κακόν. ἵνα οὖν σε κωλύωσι ζῆς ἐκείνους. ἡ γὰρ τοῦτων πόλις, αὕτη ἡ ὑπὸ θαλάσσιος, ἐλθοῦσα πρὸς κάλεσε ⓦ βασιλέα ἐπ' ἐμοῦ. ⓐ δὲ τὴν πόλιν οἰκτείρας τὴν ἡμετέραν ἔλεγεν τοῦτο χαρίσασθαι τὴν καταστροφὴν τὴν πόλεως. ὅτω τοῦ ἀτιμασθῆναι δ' ὅτω τιμᾶσθαι χαρίεν ὄντι. ὅσα γὰρ πόνων ἔχει τὴν ῥίζαν ἡ ὕλη. μαγείρων χεῖρες πολλοὺς ἡμᾶς ἐποίησαν θαυμάζειν, ὥστε ὀπαδοὺς ὀφείλομεν χρὴ ἔχειν, καὶ συνοδοὺς πρέχοντες πλοισίου τὴν τραπέζαν, καὶ ὑφάντας, καὶ ἕλκους, καὶ ⓐ μέτοχα ἐργαζόμενοι, καὶ σκληκιωτοποιοί, καὶ τραπεζοποιοί. τοῦ τοίνυν τούτοις εἶδέναι χρὴ τῆς τιμῆς οὐ βέλτιον δ' μὴ τιμᾶσθαι; καὶ χρεὶς ἢ τοῦτο, ὅτι ἀτιμίας γέμει τὸ πλουτεῖν, ἐγὼ σαφῶς ἀποδείξαι πειράσομαι. τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν ἐργάζεται. τί ἢ τοῦτο ἀτιμότερον; Εἰπέ γάρ μοι· Εἰ τὸ σῶμα ὡραῖον ἦν, καὶ πρόσωπον καλὸν τῷ κάλλει, ὁ δὲ πλοῦτος παρεισελθὼν ἐπηγγέλλετο ποιῆσαι αἰσχρόν, δέ δὲ τὰ μὲν ὑγιοῦς ἰσοῦσθαι, αὐτὰ δὲ κατέσκληκότα φλεγμαίνοι, καὶ πρόσωπα τὰ μὲν ὑδέρου πληρώσας ἐξώγκωσε μὲν τὸν ὄψιν δέ πρόσωπον ἐποίησεν οἰδαίνειν, ἐξώγκωσε δὲ πόδας καὶ κνήμην βαρυτέρους ἐποίησεν, ἐξώγκωσε δὲ χεῖρας καὶ πρόσωπα πίθου μείζονα εἰργάσατο, καὶ μὴ τοῦτο οὐδὲ τοῖς βουλομένοις θεραπεύειν ἐπηγγέλλετο * συγχωρήσειν (τοῦτο γάρ ἡ ἐξουσία) ἀλλὰ τοσαύτην δώσειν ἐλευθερίαν, ὥστε φ' τις παρεῖναι ἀπάντων τῶν βλασφήμων καλέσαι αὐτοῦ, ἆρα ἐν φ' τι τούτων ὠφέλησεν, εἰπέ μοι; οἴκοι δὲ πλουτῶν, ὅταν τὴν ψυχὴν ταῦτα ἐργάζηται, πῶς φ' εἶναι καλόν; ἀλλ' ἡ ἐξουσία αὐτοῦ τῆς νόσου χαλεπωτέρα. ἐ γὰρ νοσῶν μανδύαις ἰατροῖς πείθεσθαι, τῶν νοσῶν χαλεπώτερον ὅπερ ὁ πλοῦτος ἔχει, πάντα χρῆσθαι φλεγμαίνειν ποιῶν τὴν ψυχήν, καὶ τοὺς ἰατροὺς παρεισέρχεσθαι κωλύων. ὥστε τὴν ἐξουσίαν μὴ μακαρίζωμεν τούτους, ἀλλ' ἐλεῶμεν. οὐδὲ γὰρ ὑδερικὸν ἰδὼν κατακείμενον, καὶ μηδένα κωλύοντα ἐμφορᾶσθαι πομάτων, ὅσων περ ἤθελε, καὶ κρεῶν τῶν βλαπτόντων, ἐμακάρισεν ἂν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν. οὐ γὰρ πάντως ἡ ἐξουσία καλόν, ὥσπερ οὐδὲ οὐδὲ αἱ τιμαί. καὶ γὰρ καὶ αὗται φρενήματος πλῆρες πολλοῦ. Εἰ δὲ τὸ σῶμα οὐκ ἂν ἔλθοι εἰς πλούτου τοῦτον δίξασθαι τὴν νόσον, πῶς τὴν ψυχὴν ἐξεφάς οὐχὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέραν κόλασιν δίκειν; καὶ γὰρ πυρετὸς πάντων φλέγματα, καὶ φλέγμα καὶ ⓦ πύρετον ἐκβάλλει οὐδὲν δεῖσαν δύναται. οὐ γὰρ ἀφίησι ὁ πλοῦτος, ἅπερ ἔστι ἑλκώματα, ταῦτα πεῖσαι εἰς πλεονεκτήματα εἶναι, δ μηδὲν δύνασθαι, καὶ ἐξουσίας πάντα ποιῆν. οὐ γὰρ βύρησι τὴν ἄλλην ψυχὴν * τοσοῦτον χρόνον ὑπομένειν καὶ ὕστερον ἀτίμων, ὡς ἕνεκα τῶν βουλομένων πλουτεῖν. πόσας γὰρ ληρῳδίας οὐχ ὑπογράφουσι ἐκεῖνοι τοὺς;

κ. χάριτα

κα. Cωίχτα

κβ. ποιεῖται

μῦρμηκες ἐκ τῆς κεκρυμμένης, ἕως οὗ ἡ ἐν τῷ ἐδάφει. αὐτὸ οὖν ὑπερίδωμεν, μὴ ἀλγῶμεν, μὴ πόνου παράσχωμεν. οὐ γὰρ ἔστιν ἡμῖν ζωὴ αὕτη ἡ ζωή. ξένοι γὰρ ἐσμὲν ἐπιδημοῦντες. ἀποθανόντι γὰρ, φησὶ, τῷ σώματι, ὡς ἐν νεκρῷ σώματι, τὰ ἀφέντα οἰκεῖα ἀγαθὰ ἔξεστιν, ἢ οἰκίας εἰκῆ δομῆσαι, ἢ κτήματα κατασκευάσαι πολυτελῆ, ὠδεῖς. μὴ τούτων μηδὲν ὑμῖν ἀλλ' ὥσπερ ἐν μέσοις ζητοῦμεν, ὅτι μὴ γεγυμνῶσθαι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἓν μέσοις ζητοῦμεν. ἐτάφη ἡμῶν ὁ κύριος ἀθάνατος· ἐτάφη οὐκ ἐν γῇ, ἀλλ' ἐν ὕδατι, ὃ τῷ θανάτῳ αὐτὸν καταλύοντος, ἀλλὰ τῷ Ⓦ θανάτου καὶ καταλύοντος θάψαντες αὐτὸν οὐ φύσεως νόμῳ, ἀλλὰ τῷ τῆς φύσεως ἰσχυροτέρῳ πεφυτεύμεθα τῆς διαφθορᾶς. τὰ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἡμῶν πάθη καὶ ἀναλύσεις, τὰ δὲ κατὰ τὸ πεφυτεύμενον αὐτοῦ, οὐκέτι. ὠδεῖς γοῦν τοιούτων μαθητῶν κρείττων τῆς ταφῆς, ἐφ' ᾗ πάντες χαίρουσιν ἄγγελοι, ὃ ἀθάνατοι, καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων δεσπότης. ταύτην τὴν ταφὴν ἠχίμασεν, ὃ λαμπρὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς οὖν ὠδεῖς χρεία. βούλει δὲ συμβολικώτερόν σοι κολυμβήθραν, ἐν ᾗ ὁ ὠδὲ ἐτάφη, ὁ δὲ ἀνέστη. ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κατεπόντισαν Αἰγύπτιοι, ἀνῆλθον δὲ Ἰσραηλῖται· καὶ τὸ αὐτὸ πεφύτευται Ⓦ μὲν ταφῇ, Ⓦ δὲ ῥυτῇ. μὴ θαυμάσῃς, εἰ ἡμεῖς τὸ φυτὸν ἐν τῷ βαπτίσματι. ἐπεὶ, εἰπέ μοι, ὁ λύειν τῷ συγκολλᾶν οὐκ ἐναντίον; πάντα τὸν ἄνθρωπον πεφύτευται ἡμῶν γὰρ ἅπαν λύεται ἡ ἀπόλλυσι, χωὶ ὁ μεταλλικὸν συγκολλᾶ ἢ χρυσὸν ἐργάζεται. ὕτω δὲ καὶ ἐνταῦθα Ⓦ κήπους ὑδρίαντα ἀφορίσασα ἡ τῶν πυρὸς δαιμόνων, ἐδίδαξε χρυσοῦν αὐτὸν εἶναι. πλάσει γὰρ ὄντως ἡμᾶς πρὸς τὸ λουτρόν, χρυσοῦν μὲν τοῦτο. πόθεν δῆλον; ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος· Ὁ θεὸς ἀνθρώπου οὐκ γῆς χοϊκὸς, ὁ δὲ ἔσχατος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. ἐγὼ οὖν ὅσον πλίνου πρὸς χρυσὸν τὸ μέσον εἶπον, οὕτως ἡ μείζονα διαφορὰν οὐρανίου καὶ γηΐνου. οὐ τοσοῦτον ἡ πλίνου καὶ χρυσοῦ τὸ μέσον. ὅσον δὲ γηΐνων καὶ τῶν οὐρανίων. κήπους ὕδωρ, καὶ πλίνους. καὶ γὰρ ἡ τῆς ἐπιθυμίας ἡμᾶς ἔπηξε φλὸξ πολλῷ μᾶλλον, ἢ Ⓦ κήπους τὸ πῦρ· ἢ ὁ τυχὼν ἡμᾶς σωτὴρ πλάσμους πολλῷ μᾶλλον, ἢ οὗ πλίνους ὁ λίθος. καὶ, εἰ βούλεσθε, ἐπιχειρήσωμεν τὸ πρᾶγμα βίοις, εἰ μὴ πάντα ἰῶνται καὶ ὕδωρ, καὶ τὸ διείπαισεν ἔχοντα, καὶ τὸ κονίορτον, καὶ τὸ ἅλας καὶ τὰ ἀμάραντον. καὶ, εἰ βούλεσθε, μὴ ἐπὶ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα ἐξετάσωμεν, εἰ μὴ κονίορτον καὶ ὕδωρ ἀθρήσωμεν πάντα τὰ ὄντα. τί γὰρ βλέψαντες, ἐπὶ ἀρχαῖς καὶ ἐπὶ δυναστείαις; τοῦτο γὰρ ἀδόξοι δοκεῖ ζηλωτότεροι εἶναι ἐν ᾧ τὰ φύσει βίῳ. ἀνάλωτα τὰ κονίορτοι ἀθροῖσαι ἂν μᾶλλον ἔστι τὸ ἄνεμος ἰσάνεμον, ἢ ζῶντα, ἁλίσκεται πολλάκις. τίνι γὰρ οὐχ ὑποκείμενα; τοῖς ἐρῶσιν αὐτῶν, τοῖς ἀνιύχοις, τοῖς τὰ χρημάτων ἔνεκεν ἅπαντα πράττουσι, θυμῷ δήμου, ὀργαῖς τῶν δυναστοτέρων. ὁ μὲς ὅτι τὸ βήματος ὑψηλὸς, ὁ κήρυκος ἔχων λαμπρὰ τῇ φωνῇ βοᾶν, καὶ πολλοὺς ὧν πρὸς χορὸς καὶ σαλπιστὴς ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, σκιερὸς ὑπὸ πλατὺς καὶ πανύπνους καὶ πάντων ἐκείνων ἔρημος καὶ γυμνὸς, καθάπερ κονίορτος ἀναρριπισθεὶς, καθάπερ ῥεῦμα πορευθὲν. καθάπερ γὰρ ἡ κόνις ἀπὸ τῶν ποδῶν ἐκτίνεται τῶν ἡμετέρων, οὕτω δὴ καὶ αἱ ἀρχαὶ ἀπὸ τούτων πίπτουσι τῶν σοφὰ τὰ χρήματα εὑρεφούντων, καὶ πόδων τάξιν ἐχόντων ἐν πάντι τῷ βίῳ. καθάπερ ἡ κόνις, ἐπὰν μὲν ἀνῆται, πλείονες κατέχει τὸν ἀέρα, αὐτὴ δὲ ὀλίγη ἐστὶν, ὕτω καὶ ἡ ἀρχή. καὶ καθάπερ ἡ κόνις τυφλοῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὕτω καὶ τῆς ἀρχῆς ὁ τῦφος πηροῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς δικαιοσύνης. ἄλλα τί; βούλει δὲ πολυάνθρωπον πρᾶγμα ἐξετάσωμεν, Ⓦ πλοῦτον; φέρε κατὰ μέρος ἀδύνατον ἐξετάσωμεν. ἐχὶ τυφλὸν, ἐχὶ πηρὸν, ἐχὶ δ' ἀνάπηρον; πρᾶγμα οὖν, εἰ βούλει, τῶν τυφλῶν ἐξετάσωμεν. οὐχὶ κονίορτός ἐστι *; μᾶλλον δὲ καὶ τούτου πολὺ χεῖρον· ὡς ἀπεχθὲς γάρ; μισεῖ γὰρ τοὺς γλωττὴν ἡ πάντων τοὺς τυφλούς. ὅταν γὰρ ἐμπλησθῇ ἡ γαστὴρ, οὐδὲ μέχρι τῆς γλώττης. ἀλλ' αὐτὰ αἱ τιμαὶ, πρᾶγμα κλύφησι. καὶ πῶς τῆς ὑμῶν ἐκείνης ἀπόστερον, ὅταν δι' ἃ χρῄζω λάβω τὰ χρήματα; ὅταν μὴ ὦσι πρὸς ἀρέσκειαν, μηδὲ ἀπὸ πρόθυμίας τινός, ἃ σὺ καρποῦσαι τῷ ὑμῶν, ἀλλ' ὁ πλοῦτος. ὥστε μᾶλλον πάντων ἄτιμον ποιεῖ Ⓦ πλουτοῦντα τοῦτο αὐτόν.

α. Κορ. ιε. μζ.

χ. ἰδιώτην

* αἶπος χ. πίρπης

ὡς ζῶντες ὑποτάσσεσθε τοῖς στοιχείοις; ἀλλὰ τοῦτο ἀφεὶς, τί φησι;

21 Μὴ ἅψῃ, μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς·

22 Ἃ ἐστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων. Οὐκ ἐστὶ δὲ τῷ κόσμῳ, φησὶ καὶ πῶς τοῖς στοιχείοις ὑποτάσσεσθε; πῶς ταῖς τοῦ κόσμου παραδοτηρήσεσι; καὶ ὅρα πῶς αὐτοὺς ἐμφορεῖ, μὴ θίγῃς, μὴ ἅψῃ, μὴ γεύσῃ, ὡς μεγάλων τινῶν ἀπειλούσης. Ἃ ἐστι πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει. καθαίρει τὴν πολλὴν τιμὴν φυσιώσεως, καὶ ἐπήγαγε· κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων. τί λέγεις; καὶ οὐ νόμοι εἴπῃς, λοιπὸν διδασκαλία ἐστὶν ἀνθρώπου καὶ οὐ κυρίου. ἢ ὅτι πρεπούσως αὐτοὺς οὕτως εἶπεν, ἢ τὰ τῶν ἑλλήνων αἰτίᾳ ἐστί. ὅλως ἀνθρώπινόν ἐστὶ δόγμα ἐστὶ, φησίν.

23 Ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθρησκείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός. Λόγον, φησὶ, οὐ δύναμιν· ἆρα οὖν ἀληθῆ; ὥστε καὶ λόγον ἔχει σοφίας, ἀποστρεφώμεθα. δοκεῖ γὰρ δίκαιός τις εἶναι ὁ μέτριος ἐν τῷ σώματος καταφρονεῖν· οὐκ ἔστι δέ. οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός. ὁ Θεὸς γὰρ τιμὴν ἔδωκεν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐν τιμῇ χέχρηνται. ὥστε οὐ τοῦτο δόγμα ἦν, οἷον αὐτὸ τιμᾶν καλεῖν. ἀτιμάζοντες τὸ σῶμα, φησὶν, ἀποστεροῦντες αὐτὸ, καὶ τὸ ἀξιοπρεπὲς ἀφαιροῦμενοι, οὐχ ἵνα ἐκόντας κατάσχῃ συγχωρουμένους. ὁ Θεὸς τὸ σῶμα ἐτίμησεν. κ. ἑκόντας

κεφ. γ. 1 Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ. Σπουδὴ αὐτοῦ λοιπὸν δεῖξαι καταστήσας ὅπου ἀπέθανε. Διὰ τοῦτο φησιν, Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε. Οὐκ ἔστι σὰρξ παραδοτήρησις. Τὰ ἄνω ζητεῖτε, ὃ ὁ Χριστός ἐστιν ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Βλέπω, πού ἐστι νοῦν ἀνήκατον καὶ ἀμέτρητον; πῶς φρενήματος αὐτοῦ ἐπλήρωσε μεγάλου; οὐκ ἦρκει τὰ ἄνω εἰπεῖν, οὐδὲ ὃ ὁ Χριστός ἐστιν, ἀλλὰ προσέθηκεν, ἡ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. ἐκεῖθεν λοιπὸν οὐ τὴν γῆν ὁρᾷν παρεσκεύαζε.

2 Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

3 Ἀπεθάνετε γὰρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ.

4 Ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. Οὐκ ἔστι αὕτη, φησὶν, ἡ ζωὴ ὑμῶν· ἡ ὑμετέρα ζωὴ ἑτέρα τίς ἐστιν. ἤδη βιάζεται μεταπῆσαι αὐτοὺς, καὶ φιλονεικεῖ δόξαι καὶ πρόνοιαν ἄνω, καὶ νεκροὺς ὄντας, ἐξικατέρωσε καταστυάζων μὴ ζητεῖν τὰ ἐνταῦθα. Εἶτα γὰρ νεκροί ἐστε, οὐκ ὀφείλετε ζητεῖν· εἶτε ἄνω ἐστὲ, οὐκ ὀφείλετε ζητεῖν. μὴ φαίνεται ὁ Χριστός· οὐκοῦν οὐδὲ ἡ ζωὴ ὑμῶν. ἐν τῷ Θεῷ αὕτη ἐστί. τί οὖν; πότε ζησόμεθα; ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. τότε τὴν δόξαν ζητεῖτε, τότε τὴν ζωὴν, τότε τὴν τροφήν. Ταῦτα τοῦ καταστυάζοντος τὴν τῆς τροφῆς αὐτοὺς ἀπαγαγεῖν καὶ τῆς αἰσθήσεως. τοιοῦτον ἔθος αὐτῷ ἄλλα καταστυάζοντα εἰς ἄλλα μεταπηδᾶν· οἷον, ὥσπερ τοὺς τὴν τροφὴν λαμβάνοντας εἰς τὰ δεῖπνα ἀφαλερόμενος, εἶπεν ἀθρόοι εἰς τὸν τῶν μυστηρίων παραδοτήρησιν. μέγα γὰρ ἔχει ἔλεγχος, ὅταν αὐτοπόθως λάβητε. κέκρυπται, φησὶν, ἀφ' ὑμῶν. τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε· ὥστε νῦν οὐ φαίνεσθε. ὅρα πῶς αὐτοὺς εἰς αὐτὸν ἀναστρέφει μετέωρον. ὅσῳ γὰρ ἔφιλο, ἀεὶ φιλονεικεῖ δόξαι τὰ αὐτὰ ἔχειν ἅπερ καὶ ὁ Χριστός, καὶ δόξα πασῶν αὐτῷ ὑπεστόλωσε· διὸ ὁ λόγος τὸ πᾶσι κοινωνοὺς ὡς αὐτῷ δεῖξαι. δόξα τοῦτο καὶ κεφαλὴ, καὶ σῶμα λέγει, καὶ πάντα ποιεῖ, ἵνα τοῦτο παραδείξῃ.

ΗΘΙΚΟΝ Εἰ πάντων τούτων φανερούμεθα, μὴ ἀλγῶμεν, ὅταν ὑμᾶς μὴ ἀπολαύωμεν. Εἰ μή ἐστιν αὕτη ἡ ζωὴ, ζωὴ, ἀλλὰ κέκρυπται, ὡς νεκροὶ ζῆτε ὀφείλομεν ταύτην τὴν ζωήν. τότε καὶ ὑμεῖς, φησὶ, σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. ἐν δόξῃ εἶπεν, οὐχ ἁπλῶς *. ἐπεὶ καὶ ὁ μοιχαλίτης

* ἀλλ' ἐμφαίνων.

Ρῶτον ἀριγματαδῶς ὑπτὼν, Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν. Κολοσ. ς. κ. δ

Τοῦτο λέγω, ἵνα μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ, καὶ ἐπαγωγῇ τινὶ λόγου μεμελετημένῳ ἐργασάμενος, ἵνα παρέλθῃς τὰς ἐνεργείας, καὶ μείζονα τοῦτο ποιήσας, τότε ἐπάγῃ τὸν ἔλεγχον ὕστερον, καί φησι· μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς, ἢ νεομηνίας, ἢ σαββάτων. ὁρᾷς πῶς αὐτὰ καθαιρεῖ; Εἰ τοιοῦτόν τι συμβαίνει, φησί, τί τοῖς μακροῖς ἐκείνοις ἐαυτὸν ποιεῖτε; καὶ ἐξαπατίζει λέγων, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς. οὐ γὰρ δὴ πάντα κατέλυσε τὰ τοιαῦτα. ἢ νουμηνίας, ἢ σαββάτων. Οὐκ εἶπε, μὴ τοῦτο φυλαττέτω, ἀλλ', μή τις ὑμᾶς κρινέτω. ἐδύνατο αὐτὸν παραβαίνοντας λύειν, ἐφ' ἑτέροις ὢν ὃ ἔγκλημα ἐποίησε. μὴ διέχεσθε τῶν χριστιανῶν, φησίν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο· ἀλλ' ἐκείνοις προσλέγεται μόνοις, οὐχὶ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ, ὅτι οὐκ ὀφείλετε διακρίνειν. ἀλλ' οὐκ αὖ τούτων καθήψατο. Οὐκ εἶπεν, ἡ καθαρεῖς καὶ ἀκαθάρτους, οὐδὲ εἶπεν, ἡ σκιοποιίας, καὶ ἀζύμους, καὶ πεντηκοστήν, ἀλλ', ἢ μέρει ἑορτῆς. οὐ γὰρ ἐτόλμων ὅλως φυλάττειν· καὶ εἰ ἐφύλαττον, οὐχ ὥστε ἑορτάζειν. ἢ μέρει, φησί· δῆλον ὅτι τὸ πλέον λέλυται. Εἰ γὰρ καὶ ἐσαββάτιζον, ἀλλ' οὐκ ἀκριβῶς. ἃ δὲ σκιὰ τῶν μελλόντων, τῆς χρείας, φησὶ, διδάσκει. Τὸ δὲ σῶμα Χριστοῦ. Μὴ οὖν τὸ τρίζουσι, τὸ δὲ σῶμα, Χριστῷ· καὶ δὲ ἀληθὲς ὅτι Χριστῷ γέγονεν· τὸ δὲ, τὸ σῶμα Χριστοῦ μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω, τουτέστιν, ἐπηρεαζέτω. καταβραβεῦσαι γάρ ἐστιν, ὅταν πρὸς ἕτερον μὲν ἡ νίκη ᾖ, πρὸς ἕτερον δὲ βραβεῦσαι, ὅταν ἐπηρεάζῃ νικήσας. διώκει ἔσηκας τῷ διαβόλῳ καὶ τῆς ἁμαρτίας· πῶς πάλιν ἐκείνῃ σαυτὸν τῇ ἁμαρτίᾳ; διὰ τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι Ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον πληρῶσαι· καὶ πάλιν, Εὑρέθη Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος, ὁ τὸ τῆς Γραφῆς γράμμα φωνὴν ἔλεγεν. ὅτι τοίνυν αὐτὸν ἐκέπλησε θυμοῦ διὰ τοῦτο εἶπε, καταβραβευέτω, τότε ἄρχεται· θέλων, φησὶν, ἐκ ταπεινοφροσύνης καὶ θρησκείας τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. πῶς ἐκ ταπεινοφροσύνης; ἢ πῶς φυσιούμενος; δείκνυσι καινοδοξίας ὄντα τὸν πόνον. Τί γάρ ὅλως ὅτι τὰ λεγόμενα; ἤσαν τινες οἱ λέγοντες, οὐ δεῖ ἡμᾶς διὰ τοῦ Χριστοῦ προσεύχεσθαι, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀγγέλων. ἐκεῖνο γὰρ μεῖζόν ἐστιν, ἢ καθ' ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο δύο καὶ κάτω φρίφει τὰ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ λεγόμενα αὐτῷ, Διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ καταλλάγημεν, Ὅτι ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθεν, Ὅτι ἠγάπησεν ἡμᾶς. καὶ τὸ αὐτῷ δὲ τούτῳ ἐπίεσεν πάλιν. καὶ οὐκ εἶπε προσαγάγω, ἀλλὰ θρησκεύω. ἃ μὴ ἑώρακεν, ἐμβατεύων. οὐ γὰρ εἶδεν ἀγγέλους, καὶ οὕτω δείκνυται ὡς ἰδών. Διὰ τοῦτο φησι, φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ εἰκῇ. Οὐδὲ γὰρ ὅτι ἴσως ἀληθῆ προσήμαλε, ὅτι ὧν δόγματι πεφύσηται. Ἐκ προσβάλλεται ταπεινοφροσύνης σχῆμα· ὡσὶ ἔλεγε, σαρκικῆς δείκνυσι, καὶ πάθους ψυχικῆς, καὶ ἀνθρώπινος ὁ λογισμός. καὶ καρατῶν τὴν κεφαλήν, φησι, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα, τουτέστιν, ἐκβάλλει ἔχει τὸ εἶδος, καὶ τὸ κολλᾶσθαι ἔχει. Τί τοίνυν τὴν κεφαλὴν ἀφεὶς, ἔχει τὰ μέλη· εἰσὶ ἐκβάλλει ἐκπίπτοις, ἀπόλωλας. ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα. ὅστις δὲ μὴ, φησι, καὶ τὸ ζῆν, ἀλλὰ ἐκ τοῦ συμπίπτειν ἐκβάλλει αὐτῷ. πᾶσα ἡ ἐκκλησία, ἕως ἂν ἔχῃ τὴν κεφαλὴν, αὔξει. ἐπὶ δὲ κακῇ ἀποστασίᾳ καὶ καινοδοξίᾳ τὸ πάθος, ἀνθρωπίνης οὐσίας τὸ βύρημα. ἰδοὺ τὸ, ἐξ οὗ, ὅπερ ἐστὶ τὸ γένος. ἀφὲν τὰ ἀφῶν καὶ συνδέσμων, φησὶν, ὑπερχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον, αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ· τοῦτο δὲ Θεοῦ, φησι, τὸ ἀπὸ τῆς πολιτείας τῆς ἀρίστης.

Εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ. Μέσον ἐκεῖνο πάθος, καὶ τὸ σφοδρότερον ἑκατέρωθεν. Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ Ἀπὸ τῶν τοῦ κόσμου στοιχείων, φησί, τί ὡς ζῶντες τῷ κόσμῳ δογματίζεσθε; Οὐκ ἔχω ἀκολουθίαν. ἔδει γὰρ εἰπεῖν, πῶς ὡς

ζωλώ αἰώνιον, ὡμολόγησεν ἑτέραν κτίσιν. ἔλαβε χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἔπλασεν Θν ἄνθρωπον· λοιπὸν ἦν οὐκέτι χοῦς, ἀλλὰ πνεῦμα ἅγιον. τοῦτο πλάττεται, τοῦτο ῥυθμίζεται, καθάπερ καὶ αὐλὸς ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς πρθένου. οὐκ εἶπεν, ὁ θς ἔπλασε, ἀλλ', ὁ οὐρανῶν. μὴ γὰρ, ὅπου γῆ καὶ κόπρος εἰσὶ, νομίσῃς εἶναι ἐν γῇ. μετὰ ταῦτα καὶ πρὸς Θν οὐρανὸν· οὐκ ἔτι χοῦς καὶ γῆ, μεταξὺ ἀγγέλων. ἄνω σε λαμβάνει τὸ ψυχικὸν ὁ Θεός, ἄνω μεταῤῥυθμίζει, καὶ Θν θεῖον· ἱερέα σε Θν βασιλικόν. πλάττεται ἐν τῷ ὕδατι, λαμβάνει καὶ ἀπὸ ψυχοῦ πνεῦμα. μὴ δὲ ὃ πλασθῶμεν οὐκ ἄγαν πρὸς αὐλοὺ θεῖα, ἀλλὰ δαίμονας καὶ Θν ἀρχηγὸν αὐτῶν, καὶ λέγῃ, Πατρὸς ἐποίησα ὄφεως καὶ σκορπίου. καὶ λέγῃ, Ποίησωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἀλλὰ τί; Δίδωσιν αὐλοῖς ἡμᾶς Θεοῦ γλυφάς, οὐκ ἐξ αἵματος, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ, φησὶν, ἐγεννήθησαν. εἶτα ἵνα μὴ τὸ ὄφεως ἀκούσῃς, διδάσκει λέγων, ἀποτάσσομαί σοι, αὐτὸ τὸ, ὅπερ οὐ εἶπας, οὐκ ἀκούσομαί σου. εἶτα ἵνα μὴ δι' ἑτέρων σε ἕλῃ, φησὶ, καὶ τῇ πομπῇ σου, καὶ τῇ λατρείᾳ σου, καὶ τοῖς ἀγγέλοις σου. ἔλυσε αὐλοὺ οὐκέτι φυλάσσειν Θν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πολιτεύεσθαι τὸ οὐρανῶ. διὰ τοῦτο γὰρ εἰσελθὼν, ζῶντα φλέγεται καὶ ῥήματα· Πάτερ ἡμῶν ὁ τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς τὸ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.. οὐκ ἐστ' ὄψει πίστει τὸ παιδίον. οὐ ξύλον ὁρᾷς, οὐδὲ πηλόν, ἀλλ' αὐλὸν διὰ τοῦτο εἰσελθόμενον τὸν διαπότην, διὰ καθαίρησαι τῷ σώματι, διὰ φύρῃ τῷ σώματι τῷ ἄνω κειμένῳ, ἵνα μὴ εἰσελθὼν οὐκ ἔνι ὃ ἀγαθόν. οὐκοῦν ἐστι χωνὴ, ἵνα προσελθὼν, καὶ ὡς ἀνθρώπῳ ἀπατήσῃ. Οὐκ ἔστι γὰρ, φησὶ, ξύλον, οὐδὲ λίθος. διὰ μὲ σὺ κατέλθῃς πρὸς αὐλὸν, οὐ δυνήσεται διαβῶναι ἐνθα εἶ. εἰ γὰρ τῷ οὐρανῷ εἶ, ὁ ὢν οὐρανὸς ἅγιος τῷ ἁγίῳ. οὐκ ἔχει ξύλον γυμνὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, ἀλλὰ ὃ ξύλον τῆς ζωῆς μόνον. οὐκοῦν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς σου γυμνὸν, ἀλλὰ πρώτης ἦν ἐσμὲν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ Θν ἐλλειμμένον ἀπὸ αὐθρώπων οὐδὲν τοιοῦτον ἀπὸ ὄφεως, οὐδὲ σὺ πείσῃ μὲ, ἕως αὐ ἦς ἐλλειμμένος, ἵνα δυνηθῇς κατέχειν τὸν ὄφιν καὶ ἀποπίγῃ, πατῇ τὸν ὄφεως καὶ σκορπίου. ἀλλ' ὥσπερ μεγάλα τὰ δῶρα, οὕτω μεγάλη ἡμῖν ἡ ὑμφεία. οὐκ ἦν ἐκπεσόντα τοῦ παραδείσου ἀπάσαι οἰκῆσαι τοῦ παραδείσου, οὐδὲ ἐπανελθεῖν ὅθεν ἐξεπέσομεν. ἀλλὰ τί μὴ ταῦτα; γέεννα, καὶ σκώληξ ἀπλήστου. ἀλλὰ μὴ γένοιτο πάντα ἡμῖν ὑπὸ βύθισον γένεσθαι τούτῳ τῷ ὑμφείᾳ· ἀλλ' εὐαρεστοῦντες ἀπουδάσωμεν καὶ αὖτοι δεικνύειν ἑαυτοὺς ἀξίους· εὐαριστήσωμεν τῷ Θεῷ, ἵνα δυνηθῶμεν καὶ τῆς κολάσεως ἀπαλλαγῆναι, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ζ. 16 ΜΗ ΟΥΝ ΤΙΣ ΥΜΑΣ ΚΡΙΝΕΤΩ ΕΝ ΒΡΩΣΕΙ, ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς, ἢ νουμηνίας, ἢ σαββάτων, 17 Ἅ ἐστι σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα Χριστοῦ· 18 Μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ, καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 19 Καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλήν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον, αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ.

Πρῶτον

κελως εἶπε τοῦτο. οὐδὲ ποτε γὰρ οὕτως ὁ διάβολος ἐκημώθησε. πεῖσθοδοκῶ γὰρ αὐτὸν ἔχειν, ἢ ὅσους εἶχε ἀπώλεσε, καὶ τοῦ σώματος πεφυσλημένου, ⓐ νεκροὶ μένειν ἔτι. ἐκεῖ τὴν πλευρὰν ἔλαβεν ὁ διάβολος, ἐκεῖθεν σώματος νεκροῦ τὴν κενεὰν λαβών. ἢ καθάπερ ἀθλητὴς νομίζων ⓦ μὴ πάλαι" βεβληκέναι, κενεὰν αὖλος ἐπ' αὐτῷ λαμβάνει πλη-
χ. βαλεῖν 5 γμὸ· οὕτω δὴ κἀ ⓒ οὗτος διάκεισε, ὅτι τὸ μὴ πρόσεστιν ἀποθανεῖν, ἀγνοεῖ ὅτι τοῦ διαβόλου. πάντα γὰρ ὅσα ἐποίησεν ἐκεῖνος, εἰς ἡδονὰν ἦν, ὥστε πᾶσαι οἱ αἱρέσεις, ὅλη οὐκ ἀπέθανεν. ὅθεν γὰρ τὸ μὴ ἀναστάσεως ὁ μὴ ζῶντα πᾶς νεκρὸς τὸν μισεῖν λόγον, τοῦ θανάτου, εἰ μὴ ἐκεῖνος ἐγήγερτο, οὐκ ἂν ἦν ἕτερος κηρός, ἀφ' οὗ τοῦτο ἀπέθανε μόνος δημοσίᾳ πάντων ἐρώντων, οὐκ ἀνέστη δημοσίᾳ, εἰδὼς ⓦ μὴ ζῶντα χρῆναι μαρτυρήσαντα τῇ ἀληθείᾳ.
10 Ὃ γὰρ τοῦ κόσμου ἐρώντος αὖθις ἐν τῷ ξύλῳ ⓦ ὄφις σφαγιασθῆναι, τοῦτο ἔστι Ὃ θανάσιον. καὶ τί γὰρ οὐκ ἐποίησεν ὁ διάβολος, ὥστε λαβεῖν αὐτὸν ἀποθανεῖν; ἄκουε τοῦ Πιλάτου λέγοντος Ἀγαπᾶτε αὐτὸν ὑμεῖς, ἐ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐδεμίαν αἰτίαν ἐν αὐτῷ βρίσκω. ἢ *πάλιν Ἰουδαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, Εἰ μὴς ἦν τοῦ Θεοῦ, κατέβη ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. λοιπὸν οὖν ὅθεν κενεὸν ἔλαβε, ἢ οὐ κατέβη, ἀφ' οὗτος καὶ ταφῆ παρέδωκεν. ἐπὶ δύο παθῶν ἐν ἀθλίως διάκειται,
15 ταί, ἀλλ' ἵνα πίστις θεωθῇ Ὃ σῶμα. καίτοι σὲ μὲν ταῖς ἰδιωτικαῖς πολυτελείαις ἕνεκεν ὀλιγοψυχίαν αἰτιάσασθαι· σὲ ζῶντα ἢ οὐδὲ τοῦτο. ἢ γὰρ ἡ ⓐ γραφὴ οὐ κατέλαβεν αὐτὸν ζῶντα ἐκεῖνα, καθάπερ τὰ ἄλλα, ἵνα φανερωθῇ ὅτι τέθνηκε. ἢ φιλεργοί εἰσιν ⓐ Ὃ σῶμα θάψαντες. ἀφ' οὗτος ἢ αὖθις σφαγίζοντες ⓐ Ἰουδαῖοι ⓦ λίθοι μὴ τὴν γραφῶν. Ὃ γὰρ μάλιστα πάντων ἀσυνδέτως ζήμιον τοῦτο ἐν, Ὃ μὴ συνιέναι θεῖναι. ἢ ⓐ μάρτυρες, ἀφ' ὧν
20 ἐβρέθη, ἀφ' ὧν Ἰουδαῖοι. ἄκουε αὐτῶν λεγόντων τῷ Πιλάτῳ· Εἶπεν ὁ πλάνος ἐκεῖνος ἔτι ζῶν, μὴ πρὸς ἡμέρας ἐγείρεσθαι. κέλευσον οὖν ἀφ' ὧν τὸν γραφῶν φυλαχθῆναι τὸν τάφον. καὶκεῖνοι σφαγιζόμενοι τοῦτο ἐβόων. ἄκουε ἢ αὐτῶν τοῦτο ἢ μὴ ζῶντα λεγόντων τοῖς ἀποστόλοις, Βουλεύεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. τὸν ζῶντα αὐτὸν τῷ σταυρῷ οὐκ ἀφῆκαν ἀκμάζεσθαι. ἐπειδὴ γὰρ ⓐ ἄγγελοι οὐδὲν τοιοῦτον πεποίηκαν,
25 ἀφ' ὅτου ἐπὶ τούτοις παίζα ποιῇ, δίκαιος ὅτι μίζα κατόρθωσεν ὁ θάνατος. ὥσπερ γὰρ μοιχομαχεῖν γέγονεν. ἔπληξε τὸν Χριστὸν ὁ θάνατος· ἀλλ' ὁ Χριστὸς πληγείς, ὕστερον αὖθις ἀνέστη. νεκρῷ σώματι κατελύετο ὁ δεσπότης ἀθάνατος ὤν), ἢ τοῦτο ἡ οἰκουμένη ἐώρα. ἐ τὸ δὲ θανατοῦν, οὐκ ἐπέτρεψεν ἕτερον τοῦτο. ἀλλὰ γέγονεν ἕτερον χλεύασμα πάλιν, οὐ τοιοῦτον, οἷ τὸ πρότερον. ὁρᾶτε οὖν μὴ τῷ ἀλόγῳ, μὴ τὸ εἰπεῖν "ἀποπατοῦμαι τῷ Σατανᾷ, καὶ
30 "συνπατοῦμαί σοι, Χριστέ. μᾶλλον ἢ οὐκ αὖ κληθῇ τοῦτο χλεύασμα, ἀλλὰ συνθήκη. χλεύασμα γὰρ ὅταν, ὅταν τις ἐφημάτων ἐπὶ θάνατον καπήλευμα· τοῦτο ἢ συνθήκη ἐστίν. οὐκ ἐχθὲ πιστεύειν, οὐδὲ λίχνῳ, ἐὰν πόδε, ἢ μὴ πόδε. ὁ δὲ αἷμα τῆς Διαθήκης ῥαντίζων Μωϋσῆς εἶπεν οὕτω, ἢ ὁ Θεὸς ζωὴν αἰώνιον ἐπηγγείλατο. ταῦτα πάντα συνθήκη ἐστίν. ἐκεῖ δοῦλος πρὸς δεσπότην, ἐκεῖ φίλος πρὸς φίλον. ἐκεῖ, Ἡ μὲν ἡμέρα φάγῃ, Γεν. β. ιζ.
35 φησὶν, ἀποθανῇ· θάνατος ἀνάγκη· ἐκεῖ οὐδὲν τοιοῦτον. ἐκεῖ γυμνότης, κἀκεῖ γυμνότης. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀμαρτίσας ἐγυμνώθη, ἐπὶ δὲ νίκην· ἐκεῖ ἢ, ἵνα ἀπαλλαγῇ, γυμνοῦται. ἀπεδύσατο τότε τὴν δόξαν, ὡς εἶχεν, ἐκεῖνος, ἀποδύεται νῦν τὸ παλαιὸν ἄνθρωπον οὗτος, καὶ σαρκὶ ἐπενδύεται, οὕτως θύκολος ἀποδύεται, "ὥσπερ τὰ ἱμάτια. ἀλείφεται, ὥσπερ ⓐ ἀθληταί εἰς πάλην ἐμβησόμενοι. ἅμα γὰρ τίκτεται,
χ. ἀνοί τε ἱμάτιον ἀποδύσατο.
40 καὶ οὐ καθάπερ ἐκεῖνος ὁ πρῶτος κατὰ μικρόν, ἀλλ' εὐθέως· οὐ καθάπερ ⓐ ἱερεῖς Λευϊτ. α. ιε. ad.
Ὃ παλαιὸν τὴν κεφαλὴν μόνον, μᾶλλον ἢ μιζόνως. ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὴν κεφαλὴν, Ὃ οἷς Ὃ δοξάν, τὴν χεῖρα, ἵνα καὶ πρὸς ἐπιτυχόντα καὶ ἔργα ἀγαθὰ" αὐτὸν διεγείρῃ· οὗτος δὲ Ὃ πᾶν. οὐ γὰρ διδαξησόμενος ἔρχεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀθλήσων καὶ γυμνασθησόμενος εἰς ἕτερας ἀγάγκας κτίσιν. ὅταν γὰρ ὁμολογῇ εἰς
χ. ἑαυτὸν

11 Εἰ ὦ ἡ περιτομὴ περιτομὴ ἀχλοποιήτω, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς ἁμαρτίας τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ. Ὅσα πῶς εἰπὼν ἔδειξε τὸ προσήκοντος. ἐν τῇ ἀπεκδύσει, φησίν· οὐκ εἶπεν, ἐκδύσει. τοῦ σώματος τῆς ἁμαρτίας. Ⓦ παλαιόν φησι βίον. σημεῖον δὲ τοῦτο σφόδρα, ὅτι καὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἔλεγε· Οἱ ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους. ἔνθεν, φησὶ, τὸ μαχαίρα ἡ περιτομή, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ. οὐ γὰρ χεὶρ ἐπάγει, καθὼς ἐκεῖ, τῷ περιτομῷ ταύτῃ, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα· οὐ μέσος, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου περιτέμνει. σῶμα καὶ τοῦτο, σῶμα καὶ ἐκεῖνο· ἀλλὰ τὸ μὲν σαρκί, τὸ δὲ πνευματικῶς περιτέμνεται· ἀλλ' οὐχ ὡς Ἰουδαῖοι. οὐ γὰρ σάρκα, ἀλλὰ ἁμαρτήματα ἀπεξεδύσαντο. πότε, καὶ πῶς; ἐν τῷ βαπτίσματι. καὶ ὃ καλεῖ περιτομήν, πάλιν ἐκεῖνο καλεῖ. ὅσα πῶς πάλιν ὅτι τὰ δικαιώματα δηλοῖ. τῇ ἁμαρτίᾳ, φησὶ, τῇ τῆς σαρκός, τουτέστιν, ἅπερ ἐν τῇ σαρκὶ ἐπράξατε. μείζονι τῆς περιτομῆς λέγει. οὐ γὰρ ἔρριψε τὸ περιτμηθέν, ἀλλ' ἀπώλεσεν, ἀλλ' ἐφόνευσεν.

12 Συνταφέντες αὐτῷ, φησὶν, ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

Ἀλλ' ὁ τάφος μένει ὅτιν. ὅσα γὰρ τί φησιν.. ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καλῶς εἶπε. πίστεως γὰρ ὅλον ἐστί. ἐπὶ τίνι δύναται ὅτι δυνατὸν ὁ Θεὸς ἐγεῖραι, καὶ ὅτως ἠγέρθητε. Εἶτα καὶ τὸ ἀξιόπιστον, τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν, φησὶν, ἐκ νεκρῶν. ἤδη δείκνυσι τὴν ἀνάστασιν.

13 Καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησε συν' αὐτῷ. Ὑπὸ γὰρ τὸν δίκαιον ἔκειτο ἀπόφασιν. Εἰ γὰρ καὶ ἀπέθανε, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ θάνατον ἔχοντα. ὅσα πῶς πάλιν δείκνυσι τίνων ἦσαν ἄξιοι, οἵ ὧν ἐπῆραν· Χαρισάμενος ὑμῖν πάντα τὰ παραπτώματα,

14 Ἐξαλείψας τὸ καθ' ὑμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ἐναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ,

15 Ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτὸν ἐν αὐτῷ. Χαρισάμενος ἡμῖν, φησι, πάντα τὰ παραπτώματα. ποῖα; ἃ τὸν νεκρότητα ἐποίει. καὶ τί; ἆρα ἀφῆκε μόνον; οὐχί, ἀλλὰ καὶ ἐξήλειψεν. οὐκ ἐγράψε μόνον, ἀλλ' ἐξήλειψεν, ὥστε μηδὲ φαίνεσθαι. τοῖς δόγμασι, φησι. ποίοις δόγμασι; τῇ πίστει. οὐκοῦν ἀρκεῖ πιστεῦσαι. οὐχὶ ἔργοις ἔργα, ἀλλὰ πίστει ἔργα παρέθηκε. καὶ τί μὴ ζητῶμεν ὑπόπτασις τὴν ἀφίνην ὃ ἐξαλεῖψαι πάλιν. καὶ αὐτὸ ἦρκε, φησὶν, ἐκ τοῦ μέσου. καὶ οὐδεὶς οὕτως ἐφύλαξεν, ἀλλὰ καὶ διέρρηξεν αὐτὸ προσηλώσας τῷ σταυρῷ. ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτὸν ἐν αὐτῷ. ἐδαμοῦ οὕτω μεγαλοφώνως ἐφθέγξατο. ὁρᾷς ἀσυδλῶν τὴν ἀφασιαθλῶναι ὃ χειρόγραφον ὅσα ἐποίησαν; οἵ πάντες ἡμῶν ὑφ' ἁμαρτίας καὶ κολάσεως, αὐτὸς κολαστὴς ἔλυσε καὶ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν κόλασιν· ἀκολούθει ὃ τῷ σταυρῷ. ἐκεῖ ὧν αὐτὸ προσήκρεμε. Εἶτα ὡς ἐξουσίαν ἔχων λαμπρὸν διέρρηξε. ποῖον χειρόγραφον; ὃ τοῦτ' φησὶν, ὃ ἔλεγεν πρὸς Ⓦ Μωϋσέα, Ὅτι πάντα ὅσα εἶπεν ὁ Θεὸς ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα· ἢ Εἰ μὲ τοῦτο, ὅτι ὀφείλομεν τῷ Θεῷ ἀκολουθεῖν· ἢ Εἰ μὲ τοῦτο, ὅλη καπνίζει ἡ θεμελίωσις τὸ χειρόγραφον, ὃ ἐπάνω πρὸς Ⓦ Ἀδὰμ ὁ Θεὸς εἶπεν· Ἡ δ' ἡμέρα φάγῃς ἀπὸ τοῦ ξύλου, ἀποθανῇ. κατέχει ὧν τὸ χειρόγραφον τοῦτο ὁ διάβολος· καὶ οὐκ ἔδωκεν ἡμῖν αὐτὸ ὁ Χριστός, ἀλλ' αὐτὸς αὐτὸ ἔρασεν, ὅπερ τοῦ μὴ χαρᾶς ἀφιέντος ἐστίν. ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ἐξουσίας· τὰς διαβολικὰς δυναμένας λέγει, ἢ ἐπὶ αὐτὰς ἢ δι' ὧν θεσπίσιν Φύσις ἐνέδυτο, ἢ ὅπῃ αὐτὰς ὥσπερ λαβὼν εἶχεν, δι' ὧν θεσπίσιν ἡμῶν ἀπεδύσατο τὸν λαβών. τοῦτ' ἔστιν, ἐδειγμάτισεν. ἐν

καλῶς

Κολασ. κ.τ.λ.

Ἐξοδ. κδ. γ.

Γεν. β. ιζ.

χ. ὅτων εἶν ἐδειγμάτισε.

λῶ σοὶ ἀπάτιον δοῦ καλεῖν· ὥσει ἧς φησιν ὁ Ἱερεμίας, Ἠπάτησάς με, Κύριε, καὶ ἠπατήθην. Ἱερ. κ ζ.
ὃ γὰρ τοιοῦτον, σοὶ ἀπάτιον δοῦ καλεῖν. ἐστὶ καὶ ⟨ἡ⟩ πατέρα ἀπάτησον ὁ Ἰακώβ, ἀλλ' οὐκ
ἀπάτη, ἀλλ' οἰκονομία λῶ. Ἀφ' ἧς φιλοσοφίας, φησί, καὶ κενὸς ἀπάτης. Κατὰ τὴν
παράδοσιν τὴν ἀνθρώπων, καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν. Τέως τὸ ἐ-
λέγχου ἄπειται τῆς τῶν ἡμερῶν παρατηρήσεως, στοιχεῖα κόσμου, ἤλιον καὶ σελήνην λέγων,
καθάπερ καὶ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἔλεγε. Πῶς πάλιν ὑπισχνεῖται ὅτι τὰ ἀθλητὴν ἐ σώζειν Ἡμ. ἀ. ϟ.
στοιχεῖα; ἐ οὐκ εἶπεν ἡμερῶν παρατήρησις, ἀλλὰ τοῦ κόσμου τοῦ πρώτου, ἵνα ὁ εὐπλεὲς
δείξῃ. Εἰ γὰρ ὁ κόσμος σοὶ, πολλῷ μᾶλλον ἐ τὰ στοιχεῖα. δείξας οὖν ὡς πρῶτον ὄντα ὑπηρ-
ετήθησαν, ὅσα οὐ ἔπαθον, τότε ἐπάγει τὸν κατηγορίαν, ἵνα μείζονα δείξῃ, ἐ ἔλῃ σοῦ ἀκού-
σαντας. τοῦτο ἐ ⟨ἡ⟩ πρόφασιν ποιοῦσι. καὶ πρότερον μὲν διερμηνείας δεικνύουσι, ἐ τότε κ· τὸν κατηγορίαν
κατηγορίας αὔξουσι, καθάπερ ὁ Ἡσαΐας φησίν· Υἱοὺς ἐθρέψατο, καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέ- Ἡσ. α. β.
τησαν. καὶ πάλιν. Λαός μου, τί ἐποίησά σοι; ἢ τί ἐλύπησά σε; ἢ τί πλημμύχλησά σοι; καὶ ὁ Μιχ. ϛ. γ.
Δαυὶδ, ὡς ὅταν λέγῃ· Ἐπίστευσα διὰ τοῦτο ἐλαλησα· ἐγὼ δὲ ἐταπεινώθην σφόδρα. καὶ πάλιν, Ἀνοιξον τὸ στό- Ψαλ. ρ. ϛ. ιι.
κ· πλέονος
μα σου, ἐ πλήσω αὐτό· καὶ πάντα χοῦ ὄντος εὑρήσεις. μάλιστα μὲν οὖν σοὶ Ἐν ᾧ ἔλεγον,
πείθεσθαι ἔδει· νῦν δὲ χωρὶς τῆς ἐνεργείας φθέγγῃ ἀσαφῆ λόγῳ, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν, φησι.
μάλιστα μὲν γὰρ, Εἰ ἐ ὅτου λῶ ἐξ ἡμισείας, ὥστε δύνασθαι ἐ τούτῳ καὶ κἀκείνῳ δουλεύειν,
σοὶ ὅτου ἔδει· νῦν δὲ οὐκ ἀφίησιν ὑμᾶς εἶναι κατὰ Χριστόν· ἐκεῖνοι αὐτὰ φιλοῦσι. τοίνυν
παρατηρήσεις ἀφαιρεῖσθαι ἐλληνικὰς παρατηρήσεις, τότε καὶ Ἰουδαϊκὰς αἱρεῖ. καὶ γὰρ
κ· πλείονα· ἕλληνες, ἐ Ἰουδαῖοι πλείονες μὲν· ἀλλ' ⟨ἡ⟩ μᾶλλον ἀπὸ φιλοσοφίας, ⟨ἡ⟩ ἀπὸ νόμου.
τοίνυν τούτου τοῦ σώματος τούτοις, ἵνα μείζων ἡ κατηγορία. πῶς οὐ κατὰ Χριστόν; Ὅτι τὸ
αὐτῷ κατοικεῖ πάντα ὁ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, καί ἐστε τὸ αὐτῷ πεπληρωμένοι,
ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. ὅρα πῶς τὴν τούτου κατηγορίαν ἐκφοβεῖται,
τοίνυν ὕλης τὸν λύσιν, καὶ τότε τὸν αἴτησιν. αὐτοπρεπὴς γὰρ ἡ τοιαύτη λύσις, καὶ μᾶλ-
λον δίκαιος ὁ ἀκρεμονίς, ὡς οὐ τότε ἀσυνδέτους τὸ λέγοντος. ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ φιλονεικεῖν
μὴ πεπείσθαι, τὸ ζητεῖν ἢ οὔ.

9 Ὅτι τὸ αὐτῷ κατοικεῖ. Τοῦτον, ὅτι ὁ Θεὸς τὸ αὐτῷ οἰκεῖ. ἀλλ' ἵνα μὴ νο-
μίσῃς αὐτὸν συγκεκλεῖσθαι, ὡς τὸ σώματι, φησί· Πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότη-
τος σωματικῶς,

10 Καί ἐστε τὸ αὐτῷ πεπληρωμένοι. Ἄλλοι φασὶν ὅτι τὴν ἐκκλησίαν λέγει
πεπληρωμένην ὑπὸ τῆς θεότητος αὐτοῦ, καθὼς ἀλλαχοῦ φησι· Τοῦ πάντα τὰ πᾶσι πλη- Ἐφ. α. κγ.
ροῦντος. ὃ ᾗ, σωματικῶς τοῦτο, ὡς τὸ κεφαλὴ σῶμα. πῶς οὖν οὐκ ἐπήγαγεν, ἤ-
τις ἐστὶν ἡ ἐκκλησία; ἴσως ᾗ πρὸς τοὺς παῖδας φασὶ λέγει, ὅτι τῆς θεότητος ὁ πλήρωμα τὸ
αὐτῷ οἰκεῖ· ἀλλὰ κακῶς. πρόσεχε οὖν, ὅτι ὃ οἰκεῖ, οὐ κυρίως λέγεται ὅτι Θεοῦ· διὸ τερον,
ὅτι ὃ πλήρωμα, οὐ ὃ διῃρημένον ἐστί. Τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ ἐ ὁ πλήρωμα αὐτῆς. ἐ πά- Ψαλ. κγ. α.
λιν ὁ ἀπόστολος, Ἄχρις οὗ ὁ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ. ὃ ὅλον λέγεται πλήρωμα. Ρωμ. ια. κε.
ἔπειτα ὃ, σωματικῶς, τί βούλεται δηλοῦν; ὡς τὸ κεφαλῇ. τί ᾗ πάλιν ὃ αὐτὸ λέγῃ; καί ἐστε
τὸ αὐτῷ πεπληρωμένοι. τί οὖν ἐστιν; ὅτι σοὶ ἐλαττοῖ ἔχετε αὐτό. ὥσπερ εἰ ἐκεῖνο ὑπῆρχεν,
ἵνα καὶ τὸ ὑμῖν. βιάζεται γὰρ αὐτὸ Παῦλος εἰπεῖν ἡμᾶς ἀγαγεῖν τὸν Χριστόν, ὡς ὅταν λέγῃ·
Σωτῆρα ἐκδεχόμεθα ἐξ οὐρανοῦ ἡμᾶς· καὶ, Εἰ ἐκδυόμεθα, καὶ συμβασιλεύσομεν· καὶ, Πῶς οὐχὶ Ἐφ. β. ϛ.
ἐ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; ἐ συγκληρονόμους καλῇ. Εἶτα ὡς τὸν ἀξιώ- β. Τιμ. β. ιϛ.
ματος. Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. Πάντων μέν- Ρωμ. η. λϛ.
τοιγε, αἰτία, οὐχὶ ὁμοούσιος; Εἶτα ὃ τῆς διαφορᾶς ἡμᾶς ἐκεῖνος ἐπήγαγε, καὶ πολλῷ Ρωμ. η. ιζ.
τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἡμᾶς παστέρον. ἐκεῖ μὲν γὰρ φησι, Πεπίστευκα καρδίᾳ εἰς δικαιοσύ- Ρωμ. β. κϐ.
νην, οὐ γράμματι· ὡς τὸ αὐτῷ ἦν, ὡς τὸ τῷ Χριστῷ.

11 Ἐν

κατ' εἰκόνα καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν, καὶ καθίσατε ὅπου τῆς ἀρχῆς τῶν ἀλόγων πάντων. οὕτως οὐ διὰ ῥημάτων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων ἡμᾶς ἐπαίδευσε. ὃ δὲ διακεχωρηκὼς τῆς φύσεως ὁ διάβολος ἐδίλου, ἐξ ὃ πάντων εἰς βελτίωτατον ὁ δεσπότης. ἔμελλεν αἴρεσθαι ὁ Χριστός. ὅρα λοιπὸν πόσα τούτου τεκμήρια. ὁ Ἐνὼχ, ὁ Ἠλίας, ὁ Ἰωνᾶς, τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ, τὸ ὕδωρ τοῦ Νῶε, τὸ βάπτισμα, τὰ σπέρματα, τὰ φυτὰ, ἡ ἔμψυχος ἡμετέρα, ἡ τῶν ζώων πάντων. ὅπου γὰρ ἐν τούτῳ πάντα ἐκινδύνευεν, τοῦτο μάλιστα πάντων πολλοῖς ἔσῳζε τὸ ὕδωρ. ὅτι οὐκ ἀπρονόητα τὰ παρόντα ὅσα, ἀπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν δῆλον τοῦτο γενέσθαι. οὐδὲν γὰρ ἀπρονόητον μοῦσι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἀρχῆς δέσποτα. καὶ ὅτι οὐκ αὐτόματα γέγονε τὰ πάντα, δείκνυσιν ἡ γέεννα, ἐν ᾗ ἐξεβλήθη ὁ κατακλυσμὸς ὁ ἐπὶ Νῶε, τὸ πῦρ, ὁ κατὰ ποντισμὸς ὁ τῶν Αἰγυπτίων, τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐν ᾗ καὶ τὸ βάπτισμα πολλὰ προεκήρυξεν. γέγονεν, ὅσα ἐν ὕδατι, καὶ μυρία ἄλλα, ὧν τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ, τὰ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, τὸ μὴ ὑγιαίνοντα καθαίρεσθαι, αὐτὸς ὁ κατακλυσμὸς, τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. ἐν ᾗ πίστευθῆναι ὅτι καὶ ἐμὲ αὐτὸν ἐκδέδωκεν ὁ Θεός. προσλαβὼν ἐπάγει τὸν δεσπότης. πίστευε; Ἀβραὰμ ὁ πατριάρχης. πάντων οὖν τούτων τύπους, ὧν θέλομεν, εὑρήσομεν, ὧν ζητῶμεν ἐν τῇ γραφῇ. ἀλλὰ μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλ' ἐν τούτοις ῥυθμίζωμεν ἑαυτοὺς, σῴζειν ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ ἀκρίβειαν πολιτείας ὅπως ἐξώλωμεν, ἵνα ἐξῇ πάντων ἀπολαῦσαι τῷ Θεῷ, καταξιωθῶμεν τῆς ἐπηγγελμένης ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. ς. 6 ΩΣ ΟΥΝ ΠΑΡΕΛΑΒΕΤΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ, ΟΥΤΩ ΠΕΡΙΠΑΤΕΙΤΕ, 7 ΕΡΡΙΖΩΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΟΥΜΕΝΟΙ ΕΝ ΑΥΤΩ, ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΟΥΜΕΝΟΙ ΤΗ ΠΙΣΤΕΙ, ΚΑΘΩΣ ΕΔΙΔΑΧΘΗΤΕ, ΠΕΡΙΣΣΕΥΟΝΤΕΣ ΕΝ ΑΥΤΗ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ.

Ἀλλ' αὐτὸν τὴν οἰκείᾳ περικαλλωπίζει μαρτυρίᾳ λέγων, ὡς οὖν παρελάβετε. οὐδὲν ξένον, φησὶν, ἐπισκήπτω· οὐδὲν καινὸν μανθάνετε παρ' ἡμῶν. ἐν αὐτῷ οὖν περιπατεῖτε (αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ὁδὸς ἡ προσάγουσα εἰς τὸν πατέρα) μὴ ἐν τοῖς ἀγγέλοις. οὐ φέρει αὐτὴν ἡ ὁδὸς ἐκεῖ. ἐρριζωμένοι· τούτοις, πίστευε· μὴ ποτὲ μὲν ταύτῃ, ποτὲ δὲ ἐκείνῳ, ἀλλ' ἐρριζωμένοι. ὃ δὲ ἐρριζωμένοι οὐκ ἂν ποτε μεταστῆναι. ὅρα πῶς καὶ εἰκόνας ἀπὸ λέξεως τίθησι. καὶ ἐποικοδομούμενοι, φησὶ· τούτοις, τῇ ἀληθείᾳ φθάσαντες εἰς αὐτόν. καὶ βεβαιούμενοι ἐν αὐτῷ, τούτοις, κατέχοντες αὐτὸν, καὶ ὡς ὅτι δεμέλιοι οἰκοδομούμενοι. δείκνυσιν αὐτὸν καταπεσόντας. ὃ γὰρ, οἰκοδομούμενοι, τοῦτο δηλοῖ. οἰκοδομὴ γάρ ἐστιν ὅπου ἡ πίστις, καὶ δι' ἣν τὸ δεμελίου ἰσχυρόν, καὶ τὸ οἰκοδομίας ἀσφαλές. ἀλλ' οὐ γὰρ μὴ ἐν ἀσφαλείᾳ τις οἰκοδομήσῃ, σαλεύει· ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀσφαλείας, καὶ μὴ ἑστήκει, ἀκίνητος ἐπὶ ἴσης). καθὼς ἐδιδάχθητε. πάλιν ὅ, καθὼς, δηλωτικόν ἐστι τοῦ μηδὲν καινὸν λέγειν. περισσεύοντες, φησὶν, ἐν αὐτῇ εὐχαριστίᾳ. τοῦτο γὰρ εὐγνωμόνων· οὐ λέγω ἁπλῶς εὐχαριστεῖν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς περιουσίας, πλέον ἢ πράττητε, εἰ οἷόν τε, μετὰ πολλῆς τῆς φιλοτιμίας.

8 Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν. Ὁρᾷς πῶς ἔδειξε κλέπτοντα ἔνδον, καὶ ἄλλοθεν, καὶ πρόφασιν ἐπισείοντα; ἤδη γὰρ προέφησιν αὐτοῖς εἰσιόντα. καὶ καλῶς εἶπε, συλαγωγῶν. ὥσπερ δὲ τις χῶρα κακοῦργον διαρρύπτων μὴ προέχη αἰσθησιν, ὃ δὴ συμβαίνει, ὕστερον καὶ σκῆψιν ποιεῖ. βλέπετε οὖν. τοῦτο γὰρ ἔργον ἐκείνου ὃ μηδὲ αἴσθησιν προέχειν.

* Διὰ τῆς φιλοσοφίας. Εἶτα ὅπερ ὀφεῖλον σημεῖον εἶναι τῆς φιλοσοφίας, προσέθηκε, Καὶ κενῆς ἀπάτης. Ἔστι γὰρ καὶ καλὴ ἀπάτη, οἵαν ἠπατήθησαν πολλοὶ, ὧν

* καὶ τὸ δίκαιον δείκνυσιν ἐν διὰ τῶν λόγων ὁδοῦ,

σεσθαι, ἢ κυκλοφορεῖσθαι. ἢ εἰ μὴ τοῦτο, αὔξησις, μείωσις, ἡμέρωσις, φθορά, ἀλλοίωσις. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἁρμόττει. ἀλλ' οἷον οἰκίοις κίνησις ἁρμόττει; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο. μὴ βλέπετε. πολλὰ γὰρ ἁρμόττει οἰκίοις. ὃ θέλει ὅτι ὃ ὑπάρχει; πῶς οὖν; ἡ ἀθεότης θέλει ἀγαθὸς εἶναι; σωθῶμεν· πῶς δ' ἔσται; ἀλλ' ἕτερον ὃ θέλει, ἄλλο δὲ ὃ ὑπάρχειν. οὐκοῦν οὐκ ἐρεῖ πρὸς ὑπάρχοντα ὃ θέλει. πῶς οὖν λέγει ὁ ψαλμῳδός, Παῖσα, ὅσα ἠθέλησεν, ἐποίησε; ἡ παλιν ὁ λεπρὸς φησὶ τῷ Χριστῷ, Ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι *. βούλεσθε ἡ ἀλλαχοῦ εἴπω; πῶς δὲ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα γέγονε; πῶς εἰς ὃ μηδὲν ἀναλύεται; τί αἰώνιον τὸ ὄρμυσος; καὶ κάκεινος ἡ πάλιν τί; καὶ κάκεινος τί; ἡ μετ' ἐκεῖνο τί; ἡ τοῦτο ἐστὶ ἄπειρον. τί καὶ πότερον τῆς γῆς; θάλαττα. ἡ ἰχθύων τί; ἡ μετ' ἐκεῖνο πάλιν τί; ἀλλ' εἰς τὰ δεξιά, εἰς τὰ ἀριστερά, οὐχὶ καὶ αὐτὴ ἀπειρία; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀόρατα. βούλεσθε ὅτι τῶν ὁρωμένων ἀναγκαῖον λόγον; ὅτι τῶν ἁδὴ συμβαίνοντων; εἰπέ μοι, πῶς ὁ θεῖος Ἰωνᾶς ἔζησεν ἐν τῇ γαστρί, καὶ οὐκ ἀπώλετο; οὐχὶ ἄλογόν ἐστιν; οὐχὶ ἁπλῶς κινεῖ; πῶς ἐφείσατο ὁ δικαίου; πῶς αὐτὸν οὐκ ἀπέπνιξεν ἡ θέρμη; πῶς οὐκ ἔσηψεν; εἰ γὰρ ὃ ὀπὸν ἐν ὕδατι μένον ἄπορον, τὸ ἡ σὰρξ ἀγχόμενος καὶ τῇ θέρμῃ σηπεῖσα, πολλῷ μᾶλλον ἀπρόσιτον. πῶς γὰρ ἐκεῖθεν ἀέρα ἀνέπνευσε; πῶς ἤρκεσε δύο ζώοις ἡ ἀναπνοή; πῶς ἡ αὐτὸν καὶ ἥμισυν σίτου; πῶς ἡ καὶ ἐφύλαττε; πῶς ἡ καὶ ὁ ἑαυτῷ ἰὸς, καὶ προσηύχετο; ἆρα ταῦτα οὐκ ἄπιστα; ἀλλ' ἀναλογισώμεθα, ἄπιστα· αἱ μὴ πίστις, σφίδρα πιστά. εἶπον τί τούτων πλέον; ὁ σῖτος ὁ ἐκ κόλπου τῆς γῆς φθείρεται, καὶ ἀνίσταται. ὁρᾶτε τὰ θαύματα ἐκεῖνα, καὶ ἀλλαχοῦ τοιαῦτα. θαυμασὸν τὸ μὴ σαπῆναι, θαυμασὸν τὸ σαπέντα ἀναστῆναι. ποῦ εἰσιν οἱ τὴν ἀναστάσιν ζητοῦντες, τάδε ὅ ἐστιν πῶς τῶνδε συγκλείεται, ἡ μυρίων τοιούτων ἐνόντων; εἰπέ μοι, πῶς ὁ Ἠλίας ἀνῆλθεν ἐν πυρὸς ἅρματι; τὸ πῦρ καίει ἐνταῦθα, οὐκ ἀναλίσκει. πῶς ζοῦσιν ζῇ χρόνοις; ἐν τίνι τόπῳ ὄντι; ἀφ' ἑαυτοῦ γέγονε; ποῦ ἡ Ἐνὼχ μετετέθη; ἐμφῶς ἀπολαύει, οἷας καὶ ἡμεῖς; καὶ τί ὃ κωλύει ἐνταῦθα αὐτὸν εἶναι; ἀλλ' οὐκ ἀπολαύει· καὶ ἀφ' οὗ τί μετετέθη; ὅρα Θεοῦ μικροὺς ἡμᾶς παιδαγωγοῦντα. μετετέθη Ἐνὼχ ἵνα πάνυ μέγα τοῦτο. ἐπαιδεύσει ἡμᾶς ταῦτα εἰς τὴν ἀναγωγὴν τοῦ Ἠλία. πάλιν ἐναπέκλεισε τὸν Νῶε τῇ κιβωτῷ. ἵνα πάνυ μέγα οὐδὲ τοῦτο. ἐπαιδεύσει ἡμᾶς τοῦτο εἰς τὴν ἀποκλεισιν τοῦ φθορᾶς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ. οὕτω καὶ τὰ παλαιὰ προδρόμου ἐδείκνυτο καὶ τύποι. καθάπερ γὰρ ὅτι κλίμαξ ὁ προφητικὸς βαθμὸς ἀφ' ἑαυτοῦ δύο τόπων, ἀπὸ γῆς τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ ὅτι τὸν τέταρτον ἐλθεῖν, καὶ ἐκεῖθεν ἐκεῖνο, ἵνα σκῆπτρον τοῦτο ἡνίκα ὁδὸς, οὐδὲ προφήτου τοῦ οὐρανοῦ δύναται ὅτι τὸ δεύτερον ἐλθεῖν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα. καὶ θεῖα σημεῖα σημείων· καὶ ὧδε τοῦτο ὅτι τὸ κλίμαξ, ὡς εἶδεν Ἰακώβ. Ἄνω, φησὶν, ὁ Κύριος ἐπεστήριχτο, καὶ τὸ ἀγγέλοι Γεν. κη. ιγ. δρέποντο καὶ κατέβαινον. προφήτου ἐπὶ γῆν ἔχει ὁ πατήρ. ἐὰν δὲ τοῦτο πιστεύσωμεν, πόθεν θέλεις αὐτῷ τὰ σημεῖα δείξω; ἄνωθεν κάτω, ἢ κάτωθεν ἄνω; ὅσῃ γεωσοφίᾳ ὅτι ἀπαξαπλῶς ἡμᾶς; ὅμως τὸ ἐνύπνιον προφήτου σεσημείωται. μᾶλλον δὲ αἰωνίως ἀναγωμεν τὸ λεγόμενον. ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν, ὅτι ὀξαῦ. τί δή; ἁπλοῦν τοῦτο· ἀμυδρῶς μὲν, ἀλλὰ σὺ τύπος ἡ σκιὰ, πλὴν ἁπλοῦν. ἡ προφήτου σαφέστερόν πως ἁπλοῦν. ὃς ἀνάπαυσις μόνου χωρὶς, ἡ μένει ἐκεῖνος ὁλόκληρος. πάλιν τὸ ἐκ πρὸς θείου κινήσεως ἐδὲ ἡμέας ἡ τιμήεις. τάκτὰ σεσημείωται οὐχ ἁπλῶς, ἀνὰ ἡ δύσεσιν, ἡ τείπον, ἡ πολλάκις. τῆς μὲν οὖν ἐκ πρὸς θείου ἡμέρας τύπος, ἡ σεσημείωται τὸ ἀναπαυσαι τῇ πίστει τῶν ἐθνῶν. πάλιν τὸν τύπος ἐνέμετο τὸ μόνον ἀνάπαυσαι ἡμᾶς Θεός. ἐὰ γὰρ κυριεύσωμεν ἀνάπαυσις, ἡ χωρεῖς τοῦτο τάκτὰ, πολλῷ μᾶλλον ἐκ τοῦ κυριεύσαντος ἡμᾶς. ἔστι ἡ ἄλλη ἡμέρας τῆς ἀληθείας τύπος, ἡ ἡμετέρα ἡ ἐκ πνεύματος. ἵνα τῆς πάλιν ἡ σεσημείωται τύπος, ὃν ἐκ ἐξ αἱμάτων· αὖτη δὲ ἀνάπαυσις. ἡ μὲν οὖν αὐτῆς ὁ ἀπαθὲς δείκνυσιν, ἡ ἡ ὁ ἐκ μόνου ἀνάπαυσις ἡμᾶς. ἔστι Χριστὸς ἀνάπαυσις ἡμῶν πάντων κεφαλή. ἐὰν δὲ πιστεύωμεν τοῦτο. ἁπλοῦν τοῦτο ἐν τῇ γῇ ὅτι τοῦ ἀνθρώπου. Ποιήσωμεν γὰρ, φησὶν, ἄνθρωπον Γεν. α. κς.

κατ'

* εἰ θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. Ματθ. η. 2

χ. ὁ ἐκεῖθεν τὸν δὲ ἐναπεκλεισε. χ. ωστε

τῦτο εἶπόν, φησι, ταῦτα, ἵνα μὴ καθ' αἱ θεόπνευστον ζητῆτε. καθαλογίζηται, φησι, ὁ πιθανολογία. τί γὰρ, εἰ πεθανῶς λέγῃ;

5 Εἰ γὰρ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι.

Τὸ ἀκόλυθον τῶν ἐν εἰπών, εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλ' ὅμως οἶδα σᾶν ἀπειθείας· καὶ ἐν ἐγκώμιον κατέλιπε. Χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν. Τὴν τάξιν, τὴν εὐταξίαν φησί. καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. ταῦτα ἐγκωμίων μᾶλλον ἐστί. καὶ ὄκ εἶπε, τὴν πίστιν, ἀλλὰ, τὸ στερέωμα, καθάπερ τοὺς τραπεζίτας εὐτάκτους ἐκεῖνος καὶ βεβαίους. τὸ στερρὸν ὄκ ἀπάτη, ἡ πυκνασμὸς ἀφαλείαν. ἡ μᾶλλον, φησὶν, ἡ πεπλάκατε, ἀλλ' ὄσην τὴν τάξιν ὑμῶν σωμίχεις. ἐπίσησον ἑαυτὸν αὐτοῖς, ἵνα ὡς πρόκειται φοβῶνται. ἡ γὰρ τάξις ὅταν φυλάττεται. [ἀπὸ τῦ στερεώματος τὸ πιπυκνωμένον.] ὅταν γὰρ ᾖ στερέωμα· ὅταν πολλὰ συναγαγὼν συγκολλήσῃς πυκνῶς καὶ ἀφραπάστως, τότε στερέωμα ἐστί, οἷ ὀπὶ τοίχου. τῦτο ἡ τῆς ἀγάπης ἔρχει ὅτι. ὄσον γὰρ καθ' ἑαυτὸν ἑκάστη, ὅταν ἀκριβῶς συγκολλήσῃ καὶ συνάψῃ, στέρεος ἐργάζεται. καὶ ἡ πίστις πάλιν τὸ αὐτὸ ποιεῖ, ὅταν μὴ ἀφῇ λογισμοὺς ἐπεισελθεῖν. ὥσπερ γὰρ οἱ λογισμοὶ διίστησι καὶ σαλεύουσιν, οὕτως ἡ πίστις στερεοῖ καὶ παγίαν ποιεῖ.

χ. ἔτι

ΗΘΙΚΟΝ Ἐπειδὴ γὰρ μείζονα, ἢ κατ' ἀνθρώπους λογισμοὺς ἐνεργήτησιν ἡμᾶς ὁ Θεὸς, εἰκότως τὴν πίστιν ἐστεφανώσαμεν. ὄκ ἔστι γὰρ εἰ στέρεον οἱ λογισμοὺς ἀπαιτοῦντα. ἰδοὺ γὰρ τὰ στέμματα ἡμῶν πάντα πῶς ἔρημα λογισμῶν, καὶ πίστεως ἔχοντα μόνης. ὄκ ἔστιν ἀδαμῶν ὁ Θεὸς, καὶ παντοδύναμος ὅτι. τί τοῦτο ἀλογώτερον; ἕκαστον καθ' ἑαυτὸν ἀπειλὰς λέγει. οὐ γὰρ δὴ ἐν τούτῳ ὅτι, ὄσον ὅπως ὅτι ἵνα ἐν ᾧ ὅτιν. ὄκ ἐλπίζετε, ὅτι ἑαυτοῖς ἐπείσησι, ὄκ ἤρξατο τῦ εἶ). πῶς ταῦτα λογισμὸς καταδείξει, ἀν μὴ πίστις ᾖ; ἢ ὅτι κατάγελως εἶ) δοκεῖ; καὶ αἰνίγματος μᾶλλον ὄκ ἔχει τέλος; ὃ νῦν ὅταν ἀνάρχου αὐτὸ καὶ ἀληθινὸν καὶ ἀσώματον καὶ ἄπιστον, ἵνα ἄπιστον· τὸ δὲ ἀσώματον ἴδωμεν, μήποτε λογισμῷ ὀξετάσαι δυνώμεθα. ἀσώματός ὅτιν ὁ Θεός. Ἀ ὅτιν, ἀσώματος; ῥῆμα φιλῶν μόνον. ἡ γὰρ εἴνοια ὄσον εἰδέναι, ὄσον εὑρετὸν πωσιν ἑαυτῇ. καὶ γὰρ αἰσθητὸν πόν, εἰς φύσιν ἔρχεται, καὶ τὰ τῦ σώματος πάντα· ὥστε λέγω μοὶ τὸ σῶμα, ὄκ οἶδε δὲ ἡ ἀθάνατα τί λέγω· ἢ ἵν μόνον, ὅτι ὄκ ἔστι σῶμα, τοῦτο μόνον οἶδε. καὶ τί λέγω ὅτι Θεοῦ; ὅτι γὰρ ψυχῆς, τί ὅτι τὸ ἀσώματον, τὸ ἀμοιβῆς, τῆς ἐγκυκλεισμένης, τῆς ὠδιγραφομένης εἰπεῖ, ἀθάνατον. ἀλλ' ὄκ ἀν ἔχοις. ἀὴρ ὅτιν; ἀλλ' ὁ ἀὴρ σῶμα, εἰ καὶ μὴ ἰασεῖ. καὶ πολλαχῦ δῆλον ὅτι σῶμα ὅτι καὶ ζῶον. πῦρ δὲ; ἀλλὰ τὸ πῦρ σῶμα ὅτιν, ἡ ἡ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς ἀσώματον. ἀθάνατον τί; ὅτι παντοδύναμον δίκαιον. εἰ ἡ αὐτὴ σῶμα, ἔσται ἐν τούτῳ τὸ ἀσώματον· ὄκοῦν καὶ ὠδιγραφέσται· τὸ ἡ ὠδιγραφόμενον, ἐν σχήματί ὅτι· πάντα ἡ σχήματα ἀπὸ γραμμῆς· αἱ ἡ γραμμαὶ σωμῆς. πάλιν τὸ ἀσχημάτιστον ποίαν εἴνοιαν ἔχει; ἢ σχῆμα ἔχει, ὄκ εἶδες, οὐ τύπον. ὁρᾷς ὡς ἰλιγγιᾷ ἡ ἀθάνατα; πάλιν ἄδικτος ἡ φύσις καὶ ἀθέλητος ἐκείνη. ἀλλ' ἀγαθὸς ἐκεῖνος ὅτι; ὄκοῦν διατοῦτο. ἀλλ' ὄκ ἔστιν εἰπεῖν. μὴ θέλων. πάλιν θέλων εἰς τὸ εἶ) πρόηξεν, ἡ μὴ θέλων; ἀλλ' ὄσον τῶν ἔστιν εἰπεῖν. πάλιν ὠδιγράφη τὸν οἰκουμένων, ἢ ἄ; Εἰ μὲν γὰρ μὴ ὠδιγράφη, ἀθῶς ὠδιγράφεται· εἰ ἡ ὠδιγράφη, ἀπιστεῖ ὅτι τῇ φύσει. πάλιν ἑαυτὸν ὠδιγράφει; ἀλλ' εἰ ὠδιγράφει ἑαυτὸν, ἀρὰ ὄκ ἀνάρχος ἑαυτῷ, ἀλλ' ἡμῖν. ὄκοῦν οὐ φύσει ἄναρχος. παντοδύναμον τὰ ἑαυτοῦ ὅλη δυνῶαι. ὁρᾷς ὡς ζόφον ὅσος, ἡ ὅτι παντοδύναμον πίστεως δεῖ; αὕτη ὅτιν ἡ στερρά. ἀλλ', ἂ βούλεσθε, ὅτι τὰ τοῦτον ἐλέγξω ἐλθωμεν. ἔχει ἐνέργειαν ἐκείνη ἡ ἀθάνατα. ἡ τί ὅτιν ἐνέργεια ἐπ' αὐτῇ; ἀρὰ κίνησίς τις; ὄκοῦν ὄκ ἀπειρίτος· τὸ γὰρ κινούμενον ὄκ ἀπειρίτον. ἐξ ἀκινησίας γὰρ κινῆται· ἀλλ' ὅμως κινῆται, ἡ ὄσον ποτὲ ἵσταται. ποίαν ἡ κίνησιν, εἰπέ μοι; καθὰ γὰρ ἡμῖν ἐνταῦθά τινες εἰσιν, ἡ κάτω, ἡ ἄνω, ἡ ἐντὸς, ἡ ἐκτὸς, ἡ δεξιά, ἡ ἀριστερά,

χ. ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἑξῆς, ὅταν ἡ ἀνακαί. ἀλλ' ἐν ἔστι τῦτο

τ. τέλειον μακαρίους Παῦλος τέλειον ποιῆσαι. ἀρα τοῦτο τελειότης, ἐκφιο ἡ ἀτελές. ὥστε καὶ μὴ πᾶσαί ἰως ἔχῃ τὴν σοφίαν, ἀτελὴς ἐστί. τέλειοι δὲ Χριστῷ Ἰησοῦ, οὐκ ἐνόμῳ, οὐδὲ ὁ ἀγγέλοις. ἐκφιο γὰρ ὁ τέλειος. ὁ Χριστῷ, τυτέστιν, ὁ τῇ γνώσει τοῦ Χριστοῦ. ὁ εἰδὼς ἃ ἐποίησεν ὁ Χριστός, μᾶζον φρονήσει ἀγγέλων. Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ·

5 29 Εἰς ὁ ἡ κηρίῳ ἀγωνιζόμενος. Οὐχ ἁπλῶς κοπιῶ ζω, φησὶν, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν· ἀλλὰ κηρίῳ ἀγωνιζόμενος μετὰ πολλῆς τῆς κοπιῶδους, τυτέστι, μετὰ πολλῆς τῆς ἀγρυπνίας. Εἰ ἐγὼ γὰρ τὴν ὑμετέραν ἀγαθὴν ὄντως ἀγρυπνῶ, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὀφείλετε. Εἶτα πάλιν ἀλγεινὸς θεῖον ὄν, Κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ, φησὶ, τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει. Δείκνυσιν ὅτι τοῦ Θεοῦ τοῦτο ἔργον ἐστίν. ὁ τοίνυν ἰσχυρός με ποι-

10 ῶν εἰς τοῦτο, δῆλον ὅτι τοῦτο βούλεται. διὸ δὲ ἀγωνιζόμενος φησι, Διὰ θελήματος Θεοῦ. ὥστε Κολασσ. α. ἀ μάτην μετεωρίζων αὐτὸ τέθεικεν, ἀλλ' ἐν ἐπιθυμίᾳ ὢν λέγω, ἐν ἀγωνιζόμενος. τοῦτο εἶπεν, δείκνυσιν ὅτι πολλοὶ μάχονται περὶ αὐτοῦ. Εἶτα ἡ φιλοτιμία πολλή.

1 Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν, καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ. κζ. β.
Εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ τῆς αὐτῶν ἀθετείας εἶναι τοῦτο, σωπᾷ φι καὶ ἐπέρχεται, καὶ οὐδέπω κατέγνω.

κ. ἑώρων π λέγει β 15 Καὶ ὅσοι οὐκ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί. Θείως δείκνυσιν ἐν ταῦθα, *ὅτι ἑώρων σωτηρίας ἐν πάθεσι. μάρτυρας γὰρ αὐτοὺς ἀγαπᾷ μᾶλλον. διὸ καὶ ἐπήγαγεν·

2 Ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πᾶντα πλοῦτον τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ,

20 3 Ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι.

Ἤδη λοιπὸν αὐτοῦ μου καὶ ὠδίνει ἐμβοᾷ εἰς τὸ δόγμα, ὅτι κατηγορῶ, ὅτι ἀπαλλάττων αὐτοὺς τῆς κατηγορίας. ἀγωνᾶ, φησὶν, ἔχω. ἵνα τί γένηται; ἵνα συμβιβασθῶσι. οὐ λέγει τοῦτο ἔστι· ἵνα σῶσι βέβαιοι ἐν τῇ πίστει. ἀλλ' οὐ τίθησιν ὄντως, ἀλλ' ἀποτίμεται τὰ τῆς κατηγορίας. τυτέστιν, ἵνα εἰσωθῶσι μετ' ἀγάπης· οὐδὲ μετ' ἀνάγκης, οὐδὲ μετὰ βίας. ὅθεν

25 γὰρ εἶπον, ἀμέτοχός ἐστιν αὐτοῖς ὑπὸ τυράννου, καὶ διὰ τοῦτό φησιν, ἀγωνιῶ, ὅπως μετ' ἀγάπης, καὶ ἐκόντας βούλομαι. οὐ γὰρ ἁπλῶς τὴν σωτηρίαν βούλομαι γίνεσθαι, οὐχ ἁπλῶς τῷ σώματι, ἀλλ' ἵνα αἱ καρδίαι αὐτῶν παρακληθῶσι. συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ εἰς πάντα πλοῦτον τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως· τυτέστιν, ἵνα μηδενὸς ἀμφιβάλλωσιν, ἵν' ὦσι πάντων πεπληροφορημένοι ὧσι. πληροφορίαν δὲ εἶπε τὴν διὰ πίστε-

30 ως. ἔστι γὰρ πληροφορία καὶ ἡ διὰ λογισμῶν, ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ἀκυρωτέρα. οἶδά, φησὶν, ὅτι πίστευε, ἀλλὰ πληροφορηθῆναι ὑμᾶς βούλομαι, οὐκ εἰς τὸ πιστεῦσαι μόνον, ἀλλ' εἰς πάντα τὸ πιστεῦσαι, ἵνα καὶ ἐν πᾶσι καὶ ὑπὲρ πάντα μᾶλλον πεπληροφορημένοι ἦτε. καὶ διὰ τὴν συνέσιν τοῦ μακαρίου τούτου. οὐκ εἶπεν, ὅτι καλῶς πίστε, ὅτι οὐ πεπληροφόρησε, καὶ κατηγόρησεν· ἀλλ' οὐκ ἴσως σωθῆναι, ἵνα πληροφορηθῆτε μετὰ συνέσεως, καὶ οὐκ

35 ἀπλῶς. ὅθεν γὰρ εἶπε πίστιν, μὴ νομίσητέ, φησὶν, ὅτι ἁπλῶς τὸ ἀγνοῆσαι εἶπεν, ἀλλὰ μετὰ συνέσεως, μετ' ἀγάπης. εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ Χριστοῦ. ὥστε τοῦ Θεοῦ τοῦτο ἔστι τὸ μυστήριον, τὸ δεῖσθαι τοῦ υἱοῦ προσήκεσθαι. καὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι. εἰ δὲ ἐν αὐτῷ εἰσι, ἀρα σοφῶς καὶ νῦν ἦλθε. τίνος δῶν ἔνεκεν ἐγκαλοῦσί τινες τῷ λόγῳ; ὅτε ἁπλῶς τοὺς ἀπωλουμένους δεῖ-

40 λέγεται· ἐν ᾧ εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροί. αὐτὸς πάντα οἶδεν. ἀπόκρυφοι. μὴ γὰρ νομίσητε ἤδη τὸ πᾶν ἔχειν· ἀπόκρυφοί εἰσι δὲ ἀπὸ ἀγγέλων, οὐκ ἀφ' ὑμῶν μόνον. ὥστε πρὸ αὐτοῦ δεῖ πάντα αἰτεῖν. αὐτὸς δίδωσι σοφίαν, καὶ γνῶσιν. ᾧ μὴ δῶν, θησαυροί, εἰσωτῆς, τὸ πολὺ δείκνυσι· τῷ δὲ, πάντες, τὸ μηδὲν ἀγνοεῖν· ᾧ δὲ, ἀπόκρυφοι, τὸ μόνος αὐδύναι.

4 Τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. Ὁρᾷς ὅτι διὰ τοῦτο

ποιῶν, ἢ ἀφεὶς αὐτὸν ὅτι καταρθώματι μέγα φερομεν. τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσι, σεμνῶς εἶπε, ἐπεὶ ἔγκλημα ἐπῆκται, ἀπὸ πολλῆς ἀγαθύστεως ὑπεξαίρεσις ζητῶν ὑπόπτωσιν. ἐν γὰρ καὶ τοῦτο ὑπόπτωσεως, τὸ ἀορίστως εἰπεῖν, ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσι. μάλιστα μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἔθνεσι φαίνεται, καθὼς ἐν ἄλλοις φησί, Τὰ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν· φαίνεται δὲ καὶ ἐπέρως, πολλῷ δὲ πλέον ἐν τούτοις ἡ πολλὴ τοῦ μυστηρίου δόξα. Rom. 15. 9. ὃ γὰρ ἀγαθὸς καὶ ἀγαθοποιὸς λίθων διαφθορὰς ἐπέρως εἰς ἀγγέλων ἀγαλμῶν ἀξίωμα ἁπλῶς ἀφ' φιλανθρωπίας ἐν πίστεως μόνης χωρεῖς ἐργασίας πάσης, οὔτως δόξα ἐν πλούτος μυστηρίου· ὥσπερ δ' εἴ τις χιόνα λιμῷ ἐν φύσει διεφθαρμένον, αἰχρὸν πνα ἐν δυσειδῆ, ἐν οὐδὲ καθαρὸν δυνάμενον, ἀλλ' ἐρριμμένον, ἐξαίφνης ἐν δι' ἀγορᾶς ποιήσειε, ἐν ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ διέλκυσε τὸν βασιλικόν. ὅσα γὰρ. οὐδὲ λίθους προσοικείωσεν, ἐν πλὴν γλῶ. ἔμαθον ὅτι ἐν οὐρανοῦ ἐν κλίσεως ἀμείνους εἰσὶ, ἐν ὁ κόσμος ἅπας αὐτῶν δουλεύει. αἰχμαλώτους ἐν δισμωτὰς ποιεῖ τοὺς ἀγαθοὺς· ἀγαθοὶ γενόμενοι αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ἐπέβη, ἐν ἐπίπαγοι αὐτῷ, ἐν ἐμάσιζον αὐτόν. δαιμόνων ὄντες ἀγαπητοί, καὶ δοῦλοι, τοῦ τοῦ ἀγγέλων διακόνου ἐν τοῦ ἀρχαγγέλου γενόμενοι σῶμα. οὐδὲ πόθεν Θεὸς εἰδότες, γενόμενοι ἐξαίφνης ἐν σταυροῦ ἀγαθοὶ τοῦ Θεοῦ. βούλει μυρίους ἰδίᾳ διακαθαρσεις, οἷς ὑπαγαπήσεις; ἐδὲ μαθεῖν ἐθέλουσιν, ὅτι ὁ πόθεν διακόσμησις οὗτος Θεὸς ὄντι, ὅτι ἀγαπᾶται αὐτὸν μόνον χρή, ὅτι καλὸν ἡ ἀληθινὴ πολιτεία, ὅτι ὁ πρῶτος δαίμων οὐδαίμων, ὅτι ἡ ζωὴ οὐ ζωή, ὅτι ὃ σῶμα αἰσχρὸν, ὅλη ἀφθαρτον ἐστί, ὅτι εἰς οὐρανοὺς αὖθις, ὅτι ἀληθείας ὑπετυγχάνει, ὅτι μὴ ἀγγέλων ἔσηκεν, ὅτι μίθισται. ἀλλὰ τῶν ὁρατῶν ἐκεῖ κάτω, ταῦτα πάντα ὑπαγαπήσαντα, δεῖ σκοπῆσαι ὅτι τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀγγέλων ἐν τοῦ ἀρχαγγέλου ἐν τοῦ Θεοῦ ἐν τῶν κυριοτήτων κτίσεως κυριώτερον ὑπακούειν λίθων ὕπνα. οὕτως καλῶς εἶπε, πῆς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου; ὥσπερ αἱ εἴ τις μωρὸς πίπτα φιλόσοφοι ἐξαίφνης διέλκυσε. μᾶλλον δ' ὅσα δ' εἴποι τις, οὐδὲν ἐρῶ. ἐν γὰρ ἐν τοῦ Παύλου κέκρυπται ὅτι. τίς ὁ πλοῦτος, φησι, τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ὅστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν; πάλιν ἔδει μαθεῖν, ὅτι ὁ πόθεν αὐθέντης, ἐν ὁ ἀγγέλων ἄρχων, ἐν τοῦ ἄλλων ἁπάντων δυνάμεων κρείττων, κατέβη κάτω, ἐν αὖ δεσπότης γέγονε, ἐν μυρία ἔπαθε, ἐν ἀνέστη, ἐν ἀνῆλθεν. ταῦτα πόθεν μυστήρια ἐστὶν, ἐν μοῦ ἐγκωμίου πόθεν λέγει, ὅς ὅστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν. εἰ δ' ἐν ὑμῖν ὅστι, ἵνα ἀγγέλους ζητεῖτε διδασκάλους ἔ μυστήρια τούτου; ἔστι γὰρ ἐν ἄλλο μυστήριον· ἀγαθὸν ὄντος μυστήριον, ὃ ὑδεὶς οἶδεν, ὃ ὅστι θαυμαστὸν, ὃ ἐν τοῦ κοσμικοῦ προσδοκίαν, ὃ ἀκρυπτόμενον, ὅς ὅστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, φησι, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης, ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, δι' οὗ καὶ αὐτοὶ φέρονται. ὃν ἡμεῖς, οὐκ ἀγγέλους. διδάσκοντες ἐν νουθετοῦντες, οὐκ ὀπτικῶς, οὐδὲ μὴ δι' ἀνάγκης. ἐν γὰρ ἐν τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, ὃ μὴ τυραννικῶς προσάγεσθαι. ὁπῶ δ', διδάσκοντες, μέγα ἐστὶ, ἐπάγαγε, νουθετοῦντες, ὥσπερ ἐστὶ μᾶλλον παρεῖς, ἡ διδασκάλου. ὃν ἡμεῖς, φησι, καταγγέλλομεν, νουθετοῦντες πάντα δι' ἀνθρώπου, ἐν διδάσκοντες πάντα δι' ἀνθρώπου ὃ πᾶσαν σοφίαν· τουτέστι, μὴ πάσης σοφίας ἐν στωϊκῆς, ἡ παιδείας ὃ σοφίας λέγοντες. ὥστε σοφίας δεῖ πάσης. ὃ γὰρ τὰ τοιαῦτα δυνησόμεθα μαθεῖν, ἡ τῶν τυχόντων ὅστιν. ἵνα παραστήσωμεν πάντα δι' ἀνθρώπου τέλειον ὃ Χριστὸν Ἰησοῦν. τί λέγεις; πάντα δι' ἀνθρώπου; ναί, φησι, τοῦτο καυυδαζόμεν. τί γὰρ; εἰ ἐν μὴ ἦν τοῦτο, ἔκαυυδεν ὁ

μακάριος

χ. ἀγγέλων

χ. ἀγγέλους

χ. ἔθνεσι

ποδοξία, ὑπερηφανία, ἀλαζονία, θυμός, βασκανία· οὕτω δὲ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις πάντα ταῦτα ἐκρατεῖτο. ἐπέπνευσε, φησὶν ὁ Μωϋσῆς. καὶ καθάπερ παιδίον λαμβάνει λίθον, καὶ πάλιν βουλόμενον, ὦ μῆτερ, ἵνα καὶ οἱ λίθοι ἐλάμπωσιν τὸ παιδίον, ὁ θεὸς ἔφυτε. δὲ καθάπερ ἀκόσμου τινὰ ἔχοι ὁ πατὴρ, τοῦτον ὃν παιδίον αὐτὸν πρὸς αὑτὸν φιλόκοσμον ὄν, οὕτω δὴ καὶ ὁ θεὸς Δαβὶδ καὶ Ἀβραὰμ πεποίηκεν τὴν ἱερωσύνην ἐπάσαντας. καὶ βασκανοι δὴ μάλιστα πάντων ἦσαν, καὶ μικρόψυχοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀτελεῖς. Ὅτι οὖν ἐδεῖ φιλοσοφεῖν Χριστόν, εἰπέ μοι; τοῦτο τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία τοῦτο δοκοῦσι τὰ φιλόσοφα, ὅτι ἐμφορεῖται τοῦ τῆς ὑπερηφανίας ὄγκου καὶ τοῦ τῆς βασκανίας; ἀλλ' ὄρεξεν οὖν τὰ τῆς φιλοσοφίας διδάγματα δεῖξαι ὅτι Ἑλληνιστὶ ὁ οὐρανὸς ἐμαθητεύθη; καὶ οὐ τοῦτο, οὐδὲ σκηνὴ ἐμαθητεύθη. καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ παντὸς κόσμου δημιουργὸς διδάσκων, οὐδέποτε οὐδὲ τὰ στοιχεῖα διδάξει, ὕστερον δὲ τοῦτο. ἀλλ' οὐ τοῦτο· ἀλλὰ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ πολλὴ ἡ ὑπεροχὴ, πολλὴ ἡ ὑπερβολὴ πάντα χοῦν καὶ ταπεινότητα. διὸ χαίρωμεν οὖν τοῖς πάντων, καὶ μὴ πολυπραγμονῶμεν. ἀλλὰ καιρὸς οὐκ ἡμεῖς ἐσμεν, ἀλλ' ὁ τῶν καιρῶν ποιητὴς, καὶ τῶν αἰώνων δημιουργός. πάντων τοίνυν αὐτῷ παραχωρῶμεν. τοῦτο γάρ ἐστι δοξάζειν Θεόν, ὃ μὴ ἀπαιτεῖν δύνασθαι ὧν ποιεῖ. ὅτω καὶ Ἀβραὰμ δόξαν ἔδωκε τῷ Θεῷ, Πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται, δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. ἐκεῖνος οὖν ὃ μᾶλλον πρώτοις· ἡμεῖς δὲ τῶν παρελθόντων ὀφείλομεν λόγον. ὅρα πόση ἡ ἀμουσία; πόση ἡ ἀγροικοσύνη; ἀλλὰ παυσώμεθα λοιπόν. οὐδὲν γὰρ ἀπὸ τούτου κέρδος, ἀλλὰ καὶ πολὺ βλάβος. καὶ δι' ἀγροικίαν παραπεσώμεθα πρὸς ἡμᾶς τοὺς διαστόλους, καὶ δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ Θεῷ· ἵνα τῆς ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀναφέρητε, τῆς πρὸς αὐτὸν φιλανθρωπίας ἀξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

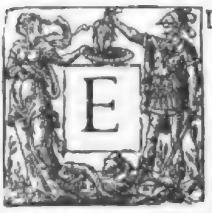
Ιωμ. δ. κα.

χ. διδάγματα

χϛ΄. ζητῶ λόγ.

Λογ. ς. 26 ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟ ΑΠΟΚΕΚΡΥΜΜΕΝΟΝ
ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν· νυνὶ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ,
27 Οἷς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς γνωρίσαι τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου
ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης, 28 Ὃν ἡμεῖς
καταγγέλλομεν, νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον, καὶ διδάσκοντες πάντα
ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ.

Εφ. γ. α.

Ἰπὼν ὦν ἐτύγχανον, καὶ δίξας τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν πολιτείαν τὴν μετὰ τῶν ἀδελφῶν, πάλιν ἑτέραν ὑπόστασιν εἰσάγει, ὥστε δοκεῖ τοῦτο ἡμῶν τις αὐτὸν ἐμαθητεύθη· ὁ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους ποιεῖ λέγων, Οὔτε ἀγγέλου, οὔτε ἄρχοντος, οὔτε ἄλλης τινὸς κτίσεως δυνάμεως, ἀλλὰ μόνου τοῦ Θεοῦ τοῦ ἡμῶν ἐδόθη καὶ δέδοται καὶ οὐκ ἁπλῶς κεκρυμμένον εἶπεν, ἀλλ' ἀποκεκρυμμένον· καὶ ὅτι εἰ καὶ ναὶ γέγονεν, ἀλλὰ παλαιόν ἐστι, καὶ ἀνωθεν ἦν τοῦτο ὁ Θεὸς ἐβούλετο, καὶ οὕτω διετυπώσατο· ἀλλὰ τί; σκιὰν λέγει. ἀπὸ τῶν αἰώνων, φησὶν, ὄντος. καὶ μυστήριον εἰκότως καλεῖ, ὃ σοφὸς ἦν πλέον ὁ Θεός. καὶ πῶς κεκρυμμένον; ἐν τῷ Χριστῷ, ὥσπερ ἐν τῇ πρὸς Ἐφεσίους λέγει· ἃ ὥσπερ ὅταν λέγῃ ὁ προφήτης, Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σύ εἶ. νυνὶ δὲ ἐφανερώθη, φησὶ, τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. ὥστε τὸ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας ὅτι ὃ ὅλον. νυνὶ δὲ, φησὶν, ἐφανερώθη. σὺν εἶπεν, ἐλθέτω, ἀλλ' ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. ὥστε δὲ νῦν ἔτι κρύπτεται, εἴπερ τοῖς ἁγίοις ἐφανερώθη μόνοις. μὴ τοίνυν ὑμᾶς ἀπατάτωσαν ἐκεῖνοι. οὐ γὰρ ἴσασι, ὅτε οἱ μόνοις. οἷς ἠθέλησε, φησὶν. ὅρα πῶς πάντα συνάπτει τὰ ἐρωτήσεις αὐτῶν. οἷς ἠθέλησεν ὁ Θεός, φησὶ, γνωρίσαι. ὃ γὰρ ἤθελεν αὐτὸς, σὺν ἄλλοις. τοῦτο γὰρ εἶπε χάριτος μᾶλλον ἢ τοῦ δύνασθαι ποιῶν,

καθάπερ μαθήματα διδοὺς, ἐῖτα ἀπαιτῶν, * ἢ οὐχ ὑρίσκων, ὀχλαζεν. οἷόντι λέγω· γράμματα τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ ἦσαν γνωρισικὰ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ. ναί, φησι· ἀλλὰ ταῦτα τὰ γράμματα τοῖς πλησας ἐδίλου, ἢ οὐκ ἔδει ἔξροις κελάζει, ἢ διδασκαλοῖς αὐτοῖς ὡς ἀκριβέσι. τί γὰρ ἰῶ ἄλλο ἡ κόλασις τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἢ ἡμετέρα διέργνοια; ἄλλως γ' ἢ εἰ πρηγάτ ἡμᾶς. ἐ ταῦτ' γέγραπται, οἷς φῶ ἐῖ τις λέγοι μοὶ εἰδέναι τὰ στοιχεῖα, ἀποφάδιω γ' ἐρωτάμενος μὴ θυείσκει, ἢ τύπτοιο· οὕτω κἀκεῖνοι ἔλεγον μοὶ εἰδέναι τὴν δυνάμιν τοῦ Θεοῦ, ἀποράδιω γ' ἀπαιτούμενοι τὴν γνῶσιν, αὐτὴν δ' πρείχοιο· δῖξ ἢ ἐτύπτοιο. εἶδες ὕδωρ; ὀφείλεις δύαμιν αθῆναι τοῦ ὕδατος τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ. ὁ γὰρ ἀπὸ ὕδατος αἷμα ποιήσας, δυνήσεται ἢ θῦτο ποιῆσαι· ὥσπερ ἢ ἡμῖς λέγομεν πολλάκις τοῖς παιδίοις, ὅταν ἴδῃς ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ, α, στοιχεῖον, δύαμαι αθῆναι ὅτι ἐν τῇ πινακίδι αὐτοῦ εἶχες. εἶδες λιμόν; δύαμαι αθῆναι ὅτι αὐτὸς ἰῶ ὁ τὰ ἡμήματα ἀπολέσας. εἶδες πολέμους; δύαμαι αθῆναι τοῦ καταποντισμοῦ. εἶδες ὅτι μεγάλοι ⓐ τὴν γῆν οἰκοῦντες; ἀλλ' οὐ τῶν Αἰγυπτίων μείζους. εἶτα ὁ ἐκ μέσου αὐτῶν στ λαβών, οὐ πολλῷ μᾶλλον ἔξωθεν ὄντα σώσειεν ἂν; ἀλλ' οὐκ ἤθελησαν σκορπισαὶ ἐρωτᾶσθαι τὰ στοιχεῖα· διὰ τοῦτο ἐτύπτοντο. ἔφαγον ἢ ἔπιον, ἢ ἀπελάκτησαν. ἔδει ἐν τῷ μαίνα μὴ ζητεῖν τροφήν, ἀλλὰ παρὰ ταύτης μαθόντας καλόν. καὶ ταῦτ' ἐποίουν, οἷον εἰ ἐλεύθερος πᾶς εἰς διδασκαλοῦ πεμπόμενος, ὅπως ἔχοι τὸ μὴ τῶν δούλων ἄγεσθαι, ἢ ὑπηρετῇ αὐτοῖς, ἀλλὰ τὴν ἀναγκαίαν ἢ ἐλευθέρῳ πρέπουσαν ἔχοντα τροφὴν λάβοι, ἢ ἐν τῇ τοῦ παιδὸς παιδείᾳ καθήμενος, τὴν τῶν οἰκετῶν ἀπολαύειν θέλει τῆς δυσωδίας, ἢ ἀγρεκῶς ἐμπιπλησμένης· οὕτω ἢ οὗτοι Αἰγύπτιοι ἐζήτουν, ἢ ἔλεγον τῷ Μωσῆ, Ναί, κύριε, πάντα, ὅσα ἂν ἔπωσι ποιήσομεν, ἢ ἀκουσόμεθα. ἢ ὅταν ὅτι τῶν σφόδρα δυσδιορθώτων παίδων ᾖ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δεῖ ἀνελθεῖν βουλομένου διδάσκαλος παρεῖναι, συνεχῶς τοῦτο ἢ ὅπως ἐμίετο. τί δὴ ταῦτα ἡμῖν ὄφελος; ὅτι παίδων ὄντες διαφέρομεν. βούλει ἀκοῦσαι ἢ τὰ δόγματα αὐτῶν, πῶς παίδων ὄντες; Ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὀφθαλμοῦ, φησι, ἢ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. εἰκότως. οὐδὲν γὰρ οὕτω ποιεῖ ἄμυναν ὥρμηται, ὡς παιδικὴ διάνοια. ὅπου γὰρ ἀλογίας ὄντι τὸ πάθος, πολλὴ ἢ ἀλογία, ἢ πολλὴ τοῦ λογισμοῦ ἡ ἐρημία ὁ ἐκείνη τὴν ἡλικίαν, εἰκότως τυφομένη ὑπὸ θυμοῦ τὸ παιδίον· ἢ τοσαύτη ἡ τυφομένη τοῦ θυμοῦ, ὥστε πολλάκις ποιεῖσπαίσαντα δι' ἡμέραν ὅλην, ἢ μόνον τύπτοιο, ἢ οὐκ ἀποδίδοσιν ἀναστρέφει, δι' οὕτως ἀναπαύειν αὐτὸν τὸν ὀδυνῶν ἢ τὸν ὀργὸν δύνανται. διοὔτοι ἢ καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησεν, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ δοὺς ἐκκόψειν, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, ἢ Αἰγυπτίους ἀναιρῶν, ἢ Ἀμαληκίτας ἐπὶ λευκοπληθίᾳ αὐτῶν. ἢ τοιαῦτα ἐπαγγέλεται, ὥστε μὴ εἴποι τις, πάτερ, ὁ δίκαιος μετὰ τούτων ἔσῃ· εἶτ' ἔρῃ ὁ πατὴρ, κακὸς ἄνθρωπος ὁ δοῦλος, ἐ μισοπονηρῶν αὐτὸν· οὕτω ἐ ὁ Θεὸς, Τοῖς ἐχθροῖς σοῦ, φησι, ἐχθρὸς ἔσομαι, ἢ τοὺς μισοῦντά σε μισῶ· καὶ πάλιν, ὅτε ὁ Βαλαὰμ ἤυχητο, παιδικῶν ἢ συγκαταβάσεις ἡ γεγονυῖα αὐτοῖς. καθάπερ γὰρ ὅπου τῶν παιδίων, ὅταν ἴδῃ τῶν οὐ φοβερῶν ὄντων, οἷον ἢ ἔλεον, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, ἐξαίφνης φοβοῦται· ὥστε ἢ μὴ σκοπομεῖσαι αὐτοῖς τὸ φόβον, ἀγομὲν ἀπὸ τοῦ σκύλου χεῖρας αὐτοῦ, ἢ πίτθας ποιοῦμεν ἀπὸ τοῦ σκύλου, οὕτω ἐ ὁ Θεὸς ἐποίησεν. ἐπειδὴ γὰρ φοβερὸς ἦν ὁ μαθητὴς, ἔστρεψεν αὐτοῖς τὸ φόβον εἰς θάρσος. ἢ καθάπερ τὰ ἀπαλακτίζοντα τῶν παιδίων σὺ καλοῦσιν πάντα ἔχειν, ὅτω καὶκεῖνοι πάντα ἐλίδου, ἢ πολλὴν τὴν τυφλὴν ἐχόρτασ. ἀλλὰ ὁ παιδίον τὸ, ἡλικὴν ὅπως ἔχῃ, ὅτω ἢ ὅτοι τὸ Αἰγυπτίου, ἢ τὰ σκεύη κρεῖα· ὥστε ἢ διδάσκαλον, ἢ ἔνδεια, ἢ παιδαγωγὸν ὑκ αἰ τις ἀμεῖνον τὸ Μωϋσέα παρεσκεύασ. πολλὴ γὰρ ἡ σοφία τοῦ ἀνδρός. σὺκ ἔστι γ' ἴσον ἀνδρὶ ἄνδρα ἦδη φιλοσοφῆσ δυναμένων ἡτιοῦν, ἢ παίδων ἀλογίσων ἀρχήν. ἐ, εἰ βούλεσθε, ἐ ἔπεσθέ μοι ἀκούσετε. καθάπερ ἡ ἔνδεια τῷ παιδίῳ λέγ, ὅταν ἀποπατῇς, αἰάζ ἦλθ σου τὰ ἱμάτια, ἢ μέχρι ποσοῦτου, ὅταν καθίζ μόνος· οὕτω ἢ ὁ Μωϋσῆς ἐποίει. ἢ ὥσπερ πρῶτα τὰ πάθη τυφλὰ ἐν τοῖς παισὶν (οὐδὲ γὰρ ἔχ ⓐ ἰωΐσχον) κενοδοξία,

* τοῦ τὸν αὐλητὴν

πρὸς τὸν ἀναστρέφει,

τός; μὴ τῦτο ἀφῶμεν λέγειν αὐτὸν, ἀλλ', εἰ μὴ κατώρθωσεν, ἐρωτῶμεν. ὥσπερ γὰρ εἰ ὁ πλέων τὴν ἀρχὴν ἦλθε καὶ μὴ κατώρθωσεν, οὐκ ἦρκει ἡμῖν πρὸς ἀπολογίαν ὁ καιρὸς· οὕτως, ἂν μὴ κατώρθωσεν, οὐκ αἰ εἰπόμεν δίκαιοι τῦ καιροῦ τῆς ἀθυμίας ὑπερβάν. οὐδὲ γὰρ ἰατρῦ πρὸς τὴν ἰσχὺν λύσαντα καὶ ὅτι ὑγιείαν ἀναγόντα ἁπάντων τῆς ἰατρείας τῆς ἀθυμίας, οὐδὲ στρατηγὸν νενικηκότα τὸν ἐξεταζει, πρὸς τὸ πρὸς τὸν καιρὸν, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον τῷ τόπῳ. ταῦτα γὰρ, μὴ κατορθώσαντες, ἂν ἐρωτᾶν· κατορθώσαντος δέ, καὶ λόγου δέχεσθαι. πῶς γὰρ, εἰπέ μοι, ἀξιοπίστους; ὁ σὸς λογισμὸς καὶ ἡ συνηφωμία, ἢ ἐκ τῦ πράγματος πιστότης; εἰπάτω, ἢ οὐκ εἰπάτω; τῦτο δεῖξον. ἐκφέρεται, ἢ οὐκ ἐκφέρεται; ἐξήνεγκεν εἰς τέλος ἅπερ εἶπεν, ἢ οὔ; αὗται εἰσὶν αἱ ἀθῦναι. εἰπὲ δή μοι· Θεὸν πάντας ὁμολογεῖς εἶναι, εἰ καὶ μὴ Χριστόν. ἐρωτῶ δέ σε· ἀπ' ἀρχῆς ὁ Θεὸς πάντων ἦρξε. εἰπὲ δή μοι, σχολὴ τί μὴ πρὸ μυρίων ἐτῶν τῦ δεσπότου ἐπέμενον, πολλὰ γὰρ ἔμελλον ζημιῦσθαι χρόνοι. εἰ γὰρ καλὸν τὸ εἶναι, πολλῷ μᾶλλον τὸ εὖ εἶναι. νῦν δὲ ἐζημιώθησαν, οἱ οὐκ ἐζημιώθησαν. ὃ δὲ πῶς, ἄνωθεν οἶδεν ὁ παντεπόπτης. πάλιν σε ἐρωτῶ, σχολὴ τί μὴ πρώτους ἀνθρώπους ἔπεμψεν, ἀλλὰ νῦν τὸ ἀφθόνως ψυχὴ τὸ πρότερον ζημιῦσθαι τοσαῦτα ἔτη ἔχλουσα, ἢ ἵνα ἐπέρα πλάσθηται ἢ μηδέπω γενομένη; σχολὴ τί τὸν μὲν πρότερον, τὸν δὲ ὕστερον ἐποίησεν εἰς τόνδε παρελθεῖν τὸν κόσμον; τοιαῦτα ὁ τῆς ζητήσεως ἄξια, ἀλλ' οὐ πολυπραγμοσύνης. τῦτο γὰρ οὐδὲ ζητήσεως. ἐγὼ δὲ ἑρῶ τὴν αἰτίαν ὡς περ εἶπον. ἐνόησεν γάρ μοι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὥσπερ μίαν πηλὸν ἡλικίαν, καὶ τῦ μὲν πρώτους χρόνους μιᾶς κλίσεως τάξιν ἔχειν ὃ γήλο· τὰ δὲ ὕστερον, τῦ μὲν ἐκφιο τελεῖσθαι, τῦτους δὲ ἴδιον εἶναι τῆς γήρως παρεσῦτα. λοιπὸν ὅταν ἡ ψυχὴ ἀκμάζῃ, τῶν τῦ σώματος μόνων χαλασθέντων, καὶ τὸ πολέμιον λυθέντος, τότε ἤρξατο ὅτι τὴν φιλοσοφίαν. καὶ μέλι τοιοῦτον, φησὶ μειράκια ὄντα διδάσκεται*, ἀλλ' οὐ περὶ μεγάλων δογμάτων, ἀλλὰ ῥητορείαν, ἀλλὰ ἀφότητα λόγων· ταῦτα μὲν οὖν, ὅταν ἀκμάζοντα ᾖ). ἔρα καὶ Θεὸν ταῦτα ποιοῦντα ὅτι τῶν Ἰουδαίων. καθάπερ γὰρ παιδίοις τοῖς Ἰουδαίοις, γράμματα πρῶτον Μωϋσέα οὕτως αὐτοῖς ἐπέστησεν, καὶ ὡς παιδία, οὕτως αὐτοῖς μόνοις σκιαγραφῶν, καθάπερ ἡμεῖς τὰ στοιχεῖα. Σκιὰν γὰρ ἦν ἔχων ὀνόμως τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων. καθάπερ οὖν ἡμεῖς τοῖς παιδίοις καὶ πλακοῦντας ὠνούμεθα, καὶ ἁρμονίαν διδόμεν, ἵνα μόνον προσ αὐτῶν ἀπαιτοῦντες, ὅ τέως βαδίζειν ὅτι διδάσκαλον· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τότε καὶ πλοῦτον ἔδωκε καὶ τροφὴν, ἵνα προσ αὐτῶν ὠνούμενος μόνον σχῇ τῆς πολλῆς συγχωρήσεως, τὸ ἀκούειν Μωϋσέως. σχολὴ τῦτο αὐτοῖς διδάσκαλον προέδωκεν, ἵνα μὴ αὐτὸ καταφρονῶσιν, ἀλλὰ προσέχωσι καθάπερ παιδὸς φιλοτέκνου. ὅσα γὰρ πῶς εἶχον μόνον ἐδιδοίκεσαν. οὐ γὰρ εἶπον, ποῦ ἐστιν ὁ Θεός; ἀλλὰ, ποῦ ὅστι Μωϋσῆς; καὶ προσ μόνον φοβερὸς ἦν. ὅτε γοῦν κακῶς ἔπαθον, ὅσα πῶς αὐτοῖς ἐκόλασεν. ὁ μὲν γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἀπεκρύπτετο ἐβούλετο, αὐτὸς δὲ οὐκ ἀφῆκε· μᾶλλον δὲ ἔλεγε τῷ Θεῷ γένοιτο, καθάπερ παιδὸς ἀπάλου· ἐκείνου δὲ αὐτοῖς οἰονεὶ διδασκάλου παιδαγωγοῦντος, καὶ λέγοντος· ἐπιμεῖ συγχώρησον, καὶ οὐκ τῷ νεῷ αἰαδίχομαι. οὕτως ἐβούλετο διδασκάλου ἡ ἔρημος. καὶ καθάπερ παιδία χρονίσαντα ὅτι τῆς ἀκατεσθῦς αἰαχωρῆσαι βούλεται, οὕτω καὶ ἐκφιο τότε ζωοτρόφει τὸν Αἴγυπτον ἐβόησεν, καὶ ἔκλαιον λέγοντες, Ἀπολώλαμεν, ἐξαπολώλαμεν, καὶ πολώλαμεν. καὶ τὸν πτακίδα αὐτῶν ζωπύρει ὁ Μωϋσῆς, ἐφ' ἧς γράψας αὐτοῖς ἃ καθάπερ οἰόμενα πτα, ταῦτα ποιεῖ, ὅταν καὶ διδάσκαλος πείσωσιν αὐτὸν, τὸν δίκαιον λαβεῖν, καὶ ἰδεῖν κακῶς γεγραμμένον, καὶ αὐτὸν ῥίψαι τὸν δίκαιον, πολλῶν θυμῶν ἐμπλῆσαι βουλόμενος. κἂν κατατρέχῃ, ὁ πατὴρ οὐ χολᾷ. αὐτὸς μὲν γὰρ ἐκέκραικτο γράφων· ἐκφιοι δὲ οὐχ ὁρῶντες εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἑτέρωθι ἐγραμμένοι πάκτων· καὶ καθάπερ ἐν τῇ ἀκατεσθῇ ἀλλήλοις τύπτουσιν παῖδες, οὕτω καὶ ὅτε ἀλλήλοις τύπτειν ἐκέλευσεν καὶ ἀνῄρει. καὶ πάλιν καθάπερ

χ. αἰῶν ἀπαυτῶν.

* τὰ παιδία χ. μέλιτος

χ. καθάπερ παιδίοις τοῖς τοῦτο ἐποίησεν ἐκεῖνος.

Εξοδ. ιε. Αευϊτ. κς.

λέγει· ὅλη δι' τούτου ταῦτα ποιεῖ. ὥστε οὐκ ἐπαισχύνεται καὶ ταῦτα αὐτοῦ παθήματα λέγειν. οὐ γὰρ μόνον ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἕτοιμος ἦν θλιβῆναι δι' ἡμᾶς. ἐφιλοτιμήσατο καὶ ἐνταῦθα δεῖξαι αὐτὸν καὶ νῦν ἐνδυναμοῦντα ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας διὰ τοῦ ἰδίου σώματος. καὶ τοῦτο ἐκεῖνο ἀποτείνεται, ὅτι οὐ δι' ἡμᾶς τοῦτο πάσχει δοκεῖ, ἀλλὰ δι' αὐτόν, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιοῦμεν. οὐ γὰρ οἰκεῖον ἔργον ἐνεδεξάμεθα, ἀλλὰ τοῦ ἑκείνου. καὶ ταὐτόν ἐστιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις τάξις λαχοῦσα στρατηγὸν Ⓦ ὑπεραπίζοντα αὐτῆς, καὶ ὁ τῷ πολέμῳ ἥκοι, εἶτα ἀπελθόντος ἐκείνου, ὁ ὑποστράτηγος διὰ ἐκείνου πραύματα ἐνεδείξατο μέχρι τοῦ λυθῆναι Ⓦ πόλεμον. εἶτα ὅτι διὰ αὐτὸν ταῦτα ποιῶ, ἄκουσον. ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, φησὶ· τοῦτο θέλων εἰπεῖν, ὅτι οὐχ ὑμῶν χρείζομεν, ἀλλὰ τῆς Χριστοῦ. ἂ γὰρ ἐκεῖνος ἔδει παθεῖν, ἐγὼ πάσχω αὐτὸ αὐτοῦ. ὅσα ποσὰ κατασκευάζει. δείκνυσι πολὺ ὃ φίλτρον. ὥσπερ ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῖς Κορινθίοις ὅτι πολλῇ γράφων ἔλεγε, Εἰ ἡμῖν ἔθετο τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς· καὶ πάλιν, Ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· τοῦτο γέ ἐστι καὶ ἐνταῦθά φησιν, ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχω, ἵνα μᾶλλον αὐτὸν ὑπεραποδείξω· τουτέστιν, Εἰ καὶ ὠφέλων ὑμᾶς ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἐγὼ ἀποδίδωμι. δηλοῖ γὰρ τοῦτο ὑστερήματα εἶπεν, ἵνα δείξῃ ὅτι οὐδὲν ὃ πρὸ ἡμῶν ἦν ἐνδεὲς ὑπὲρ ὑμῶν· φησὶ, καὶ μὴ θανάτου πάσχῃ, εἶτα ἐπ' ἐλλείμματα ἔμεινε. τοῦτο δὲ τῇ τοῖς Ρωμαίοις ἐπίσης ποιεῖ λέγων, Ὃς δὲ ἐστυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, δείκνυσι ὅτι οὐκ ἠρκέθη τῷ θανάτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα μυρία ποιεῖ. οὐδέπω ἐκεῖνοι ἐσαίρων ταῦτα λέγει, ἀλλὰ Ⓦ Χριστὸν δείξαι βουλόμενος ἅπαν καὶ νῦν ὑπὲρ αὐτοῦ φερόμενα· καὶ Ⓦ λόγου ἀξιόπιστον δείκνυσι δι' ἐπαγγελίας, ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ. ὅπου γὰρ ὕστερος ἦν, καὶ οὐδὲν ἀπεικός, δῆλον ὡς τοῦ ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ ταῦτα γίνεσθαι. ὅσα πᾶσι ἡμᾶς σωφρονίζειν ἑαυτόν. τί οὖν ἐπισάγεται δηλονότι μέσος ἀγγέλους; πῶς ἐγὼ ἐνόμιζον, φησὶ, δηλονότι. τί ἕτερος ἐπισάγεται ἀγγέλους; ἐγὼ εἰμὶ δηλονότι. εἶτα δείκνυσιν ὅτι οὐδὲν αὐτὸς ἐποίησεν εἰ μὴ δηλονότι ὄντος.

25 Ἧς ἐγενόμην ἐγὼ, φησὶ, διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι Ⓦ λόγον τοῦ Θεοῦ. Οἰκονομίαν. ἵνα τοῦτό φησιν, ὅτι οὔτως ἦλθεν, αὐτὸν ἀπελθόντος, ἡμᾶς διδάξαι τὴν οἰκονομίαν, ἵνα μὴ ὡς ἐγκαταλελειμμένοι διάκεισθε (αὐτὸς γάρ ἐστι ὁ παθὼν, αὐτὸς ὁ παρεσόμενος) ἢ τοῦτό φησιν, ὅτι ἐμοὶ Ⓦ μάλιστα πάντων διάκτην διὰ τοῦτο εἴασε διαῦξαι, ἵνα ἀξιόπιστος ὦ κηρύσσων· ἢ οἰκονομίαν φησὶν, ὅτι οὐκ ἔργα ἐζήτησεν, οὐδὲ πολιτείαν, οὐδὲ κατορθώματα, ἀλλὰ πίστιν καὶ βάπτισμα. ὑπὲρ γὰρ ὧν ἕτερος ἐδίδαξε Ⓦ λόγον. Εἰς ὑμᾶς, φησὶ, πληρῶσαι Ⓦ λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπεὶ τὴν ἐθνῶν * λέγει, δείκνυσι οὐδὲν ἧττον ἀναθεμάτων τῷ Εἰπεῖν, πληρῶσαι. τὸ γὰρ εἶπεν ἀπερρίμμενα διαπεθεῖναι τοσοῦτον ὕψος δόγματος δίκαιον, οὐχὶ Παύλου ἦν, ἀλλ' οἰκονομίας τῆς τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ ἐγὼ οὐκ ἂν ἴσχυσα, φησὶ. δείξας δὲ τὸ μέγεθος, τὰ αὐτοῦ παθήματα τοῦ Χριστοῦ ὄντα, τότε τὸ σαφέστερον ἐπάγει, ὅτι τοῦτο τοῦ Θεοῦ ἐστι, τὸ πληρῶσαι Ⓦ λόγον εἰς ὑμᾶς. καὶ δείκνυσι τὸ ζητοῦμενον [ὑ] φαινερῶς, ὅτι τοῦτο οἰκονομίας, τὸ νῦν λεγόμενον ὅτι δυνάσθε ἀκούειν. ἀλλ' οὐκ ἀμελείας, ἀλλ' ὥστε δικαίους γίνεσθαι. ὁ γὰρ Θεὸς οὐκ ἀθρόως πάντα ποιεῖ, ἀλλὰ κέχρηται συγκαταβάσει διὰ τὸν πολλὴν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν. καὶ τοῦτο αἴτιον τοῦ νῦν Ⓦ κηρύσσεσθαι Χριστὸν, ἀλλὰ μὴ πάλαι. οὕτω δὲ δείκνυσι καὶ τὸ παρελθὸν ὅτι διὰ τοῦτο τοὺς δούλους ἀπέστελλε πρότερον, ἵνα μὴ ὅτε Ⓦ Φῶτος ἔλθῃ τὸ ἔθνος. εἰ γὰρ οὐδὲ μετὰ τοὺς δούλους ἐλήφθησαν Ⓦ ὑπ' ἠπειλήθησαν, πολλῷ μᾶλλον πρὸ τούτου. εἰ τῶν ἐλαττόνων οὐκ ἤνεγκαν παραγμάτων, πῶς τῶν μειζόνων ἤνεγκαν ἄν; τί δέον φησὶν; οὐκ εἰσὶν Ἰουδαῖοι καὶ νῦν, καὶ Ἕλληνες ἀπιστότεροι διάκεινται; τοῦτο λοιπὸν ὑπερβολὴ ῥᾳθυμίας. ὃ γὰρ μετὰ τοσοῦτον χρόνον, μετὰ τοσαῦτα διδάγματα ἐπ μιᾶς ἀπιστίας, πολλῆς κωλύσεως ἐστίν. ὅταν οὖν λέγωσιν Ἕλληνες, διὰ τί νῦν ἦλθεν ὁ Χριστός;

καταλλαξει ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ. ἐνταῦθα πέφηνε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς καταλλαγῆς, ὅτι ἐν τῷ σώματι, καὶ ὅτι οὐχ ἁπλῶς πληγείς, οὐδὲ μαστιγωθείς, [οὐδὲ σφαγείς,] ἀλλὰ καὶ ἀποθανὼν τοῦ αἰσχίστου θανάτου. πάλιν τοῦ σταυροῦ μέμνηται, καὶ πάλιν ἑτέρωθεν πίθηκον διέρχεσθαι. ὁ γὰρ ἀπήλλαξε μόνον, ἀλλὰ καὶ * ὃ φησιν αἰωτέρω, Τοῦ ἱκανώσαντι ἡμᾶς, τοῦτο δὴ καὶ ἐνταῦθα αἰνίττεται. Διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, φησι, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ. ὁ γὰρ διὰ μόνου τοῦ ἁμαρτημάτων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς θαυμασιωτέροις κατέστησεν. ὁ γὰρ ἵνα καθαρὸν ἀπαλλάξῃ μόνον τοσαῦτα ἔπαθεν, ἀλλ' ἵνα καὶ τῶν τελείων ἐπιτύχωμεν. ὥσπερ οὖν εἴ τις κατάδικον μὴ μόνον τῆς δωρεᾶς ἐλευθερώσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς τιμὴν ἀναγάγῃ. καὶ τοῖς οὐδὲν ἡμαρτηκόσιν ἐγκατέταξε μᾶλλον ἢ τοῖς μὴ ἡμαρτηκόσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς κατορθωκόσι τὰ μέγιστα. καὶ τὸ δὲ μέσον, ὅτι ἀγωνοθετῶν τὴν κατενώπιον αὐτοῦ δίδωκε. τὸ δὲ ἀνέγκλητον, ἐπὶ τῆς τοῦ ἀμώμου. ἀνέγκλητον γὰρ τότε λέγεται, ὅταν μηδὲ μέχρι καταγνώσεως, μηδὲ μέχρι ἐγκλήματος ἢ τι πεπραγμένον ᾖ. ἀλλ' ὅπως τὸ ἔλεος αὐτοῦ τίθηκεν εἰπών, ὅτι διὰ τοῦ θανάτου ταῦτα κατώρθωσεν, ἵνα μή τις εἴπῃ, οὕτω τοῦ Θεοῦ χρῄζομεν, διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν·

23 Εἴγε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι, καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου. Τελεῖ ῥαθυμίαν αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπιτιθείς. καὶ οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἐπιμένετε. ἔστι γὰρ ἐπιμένειν σαλευόμενον, καὶ διχοστατοῦντα ἑαυτῷ ἐστὶ καὶ μάχεσθαι ἀφειδούμενον. Εἶτε ἐπιμένετέ, φησι, τεθεμελιωμένοι, καὶ ἑδραῖοι, καὶ μὴ μετακινούμενοι. βαδαί, πλείονα χέζεται ἔφη; οὐ μόνον μὴ σαλευόμενοι, φησι, ἀλλὰ μηδὲ κινούμενοι. καὶ ὅρα. οὐδὲν φορτικὸν τέως τέθηκεν, οὐδὲ ἐπίπονον, ἀλλὰ πίστιν καὶ ἐλπίδα· τοῦτο ἐστι, ἐκεῖ μόνον πιστεύοντες, ὅτι ἀληθὴς ἡ ἐλπὶς τῶν μισθῶν. ἐνταῦθα γὰρ * δυνατὸν ἐπὶ τῆς ἀρετῆς μετασαλευθῆναι καὶ μικρόν. ἐκεῖ καὶ ἐν τῷ πάθει. ὅταν δὲ ἔστιν ἐπαχθὴς παρεμπέσῃ. Τίς δέ ἐστιν ἡ ἐλπὶς τοῦ εὐαγγελίου, ἀλλ' ἢ ὁ Χριστός; αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, καὶ πάντα ταῦτα ἐργασάμενος. ὥστε ὁ ἕτερος ἐπιγράφων, μεταπεπίπτηκε. πάντα γὰρ ἀπώλεσεν, ἐὰν μὴ εἰς Χριστὸν πιστεύῃ. ἠκούσατε, φησι. πάλιν αὐτοῦ φέρει μάρτυρας, εἶτα τοῦ οἰκουμένου ἅπαντα. οὐ λέγει, τοῦ κηρυττομένου, ἀλλ', ὃν τρόπον βούλεσθε καὶ κηρύττεσθε· ὅταν καὶ ἀρχόμενος ἐπίπεσεν, ἀπὸ τῆς τῶν πολλῶν μαρτυρίας καὶ τούτους ἅπαντας βούλεται.

* δυνατὸν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς μετασαλευθῆναι καὶ μικρόν. ἐκεῖ καὶ ἐν τῷ πάθει. ὅταν δὲ ἔστιν ἐπαχθὴς παρεμπέσῃ.

30 Οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος. Καὶ τοῦτο εἰς ὃ ἀξιόπιστον σωτηρίας. ἐγώ, φησι, Παῦλος διάκονος. μέγα γὰρ αὐτοῦ τὸ ἀξίωμα λοιπὸν πάντα χορὸν ἀδελφῶν, καὶ τῆς οἰκουμένης ὅλους διδασκάλων.

24 Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀντιπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία.

35 Καὶ ποία αὕτη ἀκολουθία; δοκεῖ μὲν ἀπηρτῆσθαι, πολλοῦ δὲ ἔχει τοῦ ἀκολουθεῖν. καὶ δίκαιος φησιν, αἰτῶ τοῦτον ἐμαυτῷ εἰσφέρων, ἀλλὰ τοὺς ἑτέρου κατηγόρους. οὕτω δὲ πιστεύω, ὅτι καὶ πάσχω ὑπὲρ αὐτοῦ· καὶ οὐ πάσχω μόνον, ἀλλὰ καὶ χαίρω πάσχων, ὡς τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος ἀφορῶν. καὶ πάσχω οὐχ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν. καὶ ἀντιπληρῶ, φησι, τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου. δοκεῖ μὲν μεγάλα εἶναι ὑπερέφθεγκτο, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀποστασίας (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ καὶ πολλῆς φιλοστοργίας τῆς πρὸς τὸν Χριστόν. οὐ γὰρ βούλεται αὐτὸν εἶναι, ἀλλ' ἐκείνου τὰ πάθη. ὅτω δὲ εἶπε, τούτους οἰκειοῦσαν αὐτῷ βούλεσθαι. καὶ ἃ ἐγὼ πάσχω, δι' ἐκεῖνα πάσχω, φησίν. ὥστε μὴ ἐμοὶ χάριν ὁμολογεῖτε, ἀλλ' ἐκείνῳ. εἰκότως γὰ πάσχω ταῦτα. ὥσπερ οὖν εἴ τις πεμφθεὶς πρεσβευτὴς πένα, ἕτερος ἀξιώσας λέγων, παράκλησόν σε, ὑπὲρ ἐμοῦ ἀπελθὲ πρεσβεύσων τοῦδε· εἶτα ἐκεῖνος

λαγῆς. Ⓐ πρέσβεις, οἱόπερ δὴ ὦσι, ἀφ᾽ ὧν τῆς πρεσβείας ἀξίωμα πολλῆς ἀπολαύουσι τῆς τιμῆς. ὅρα γάρ. Εἰς μέσην βαρβάρων ἔρχονται τὴν γλῶ μόνοι, μετ᾽ αὐτῶν τοσούτων πολεμίων. ᾗ ὅπῃ μεγάλα ὁ τῆς πρεσβείας ἰσχύει νόμος, πάντες αὐτῶν τιμῶσι, πάντες εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, πάντες μὴ ἀσφαλείας ἐκπέμπουσι. ᾗ ἡμεῖς τοίνυν πρεσβείας αἰσθόμενα λήψει, ᾗ ἥκομεν ὡς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. τοῦτο γάρ ἐστι ὁ τῆς ὑπατείας ἀξίωμα. ἥκομεν ὡς ὑμᾶς πρεσβεύοντες, ἀξιοῦντες καταλῦσαι Ⓐ πόλεμον, ᾗ λέγομεν ὅτι λυσι· οὐ πόλεις ἐπαγγελλόμενοι δώσειν, οὐδὲ σίτου μέτρα τόσα ἢ τόσα, οὐδὲ ἀνδράποδα, οὐδὲ χρυσίον, ἀλλὰ βασιλείαν οὐρανῶν, ζωὴν αἰώνιον, συνουσίαν τὴν μετὰ Χριστοῦ, τἄλλα ἀγαθὰ, ἃ μήτε εἶπεν δυνατόν ἡμῖν, μήτε ὑμῖν ἀκοῦσαι, ἕως ἂν ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ ὦμεν ἢ ὦμεν πρόσω βίᾳ. πρεσβεύομεν τοίνυν· ἀπολαῦσαι ᾗ βουλόμεθα πατρὸς· οὐ δι᾽ ἡμᾶς (μὴ γένοιτο. ἴσμεν γὰρ αὐτὸς ὁ ὑπατεύς) ἀλλὰ δι᾽ ὑμᾶς· ἵνα ὑμῖν μὴ ἀσυνδέτως τὰ πρὸς ἡμᾶς ἀκούητε, ἵνα ὑμῖν ὠφελῆσθε, ἵνα μὴ μετὰ ῥᾳθυμίας ἢ ἀπειθείας πρὸς τοὺς λεγομένους. οὐκ ἐρᾶτε αὐτὸν πρέσβεις πῶς πάντες αὐτὸν ἐκπέμπουσι; ἡμεῖς Θεοῦ πρέσβεις ἐσμὲν πρὸς ἀνθρώπους. εἰ δὲ πείσαντες ὑμᾶς τοῦτο, οὐκ ἡμεῖς, ἀλλ᾽ αὐτὸ ἡ ὑπατεία· οὐχὶ ὁ σῆμα, ἀλλ᾽ ὁ ὑπατεύων. μηδεὶς ἐμοῦ ἀκουέτω, ἀλλὰ τοῦ ἀξιώματος. πάντα τοίνυν πιστεύω καὶ τῷ Θεῷ δοκῶ, ἵνα εἰς δόξαν Θεοῦ ζήσωμεν, ᾗ καταξιωθῶμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι ᾗ φιλανθρωπίᾳ.

Λογ. Α. 21 ΚΑΙ ΥΜΑΣ ΠΟΤΕ ΕΧΘΡΟΥΣ ΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ἀπηλλοτριωμένους τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, 22 νυνὶ δὲ ἀπεκατήλλαξε τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ. κ. -ξεν, Ετ τῷ σωμ.

ΕΝτεῦθεν λοιπὸν δείκνυσιν, ὅτι καὶ ἀναξίους ὄντας κατηγαγῆς κατήλλαξε. τὸ μὲν γὰρ Εἰπεῖν, ὅτι νῦν τὴν ἐξουσίαν τοῦ σκότους ἦσαν, δείκνυσι τὴν συμφορὰν, ἐν ᾗ ἦσαν. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ ἀκούσας ἐξουσίαν σκότους, ἀναγκαίως νομίσῃς εἶναι, ἐπάγει· ἐχθροὺς ὄντας ἀπηλλοτριωμένους· ὥστε δοκεῖ μοι τὸ αὐτὸ λέγειν, οὐκ ἔστι δέ. οὐ γάρ ἐστιν ἴσον ἀνάγκη κακῶν πάσχοντα, καὶ ἑκόντα τοῦτο ποιοῦντα ἀπαλλάξαι τῶν δεινῶν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐλεεῖσθαι ἄξιος, οὗτος δὲ μισεῖσθαι. ἀλλ᾽ ὅμως ὑμᾶς, φησὶν, οὐχὶ ἄκοντας, οὐδὲ ἀναγκαζομένους, ἀλλ᾽ ἑκόντας καὶ μετὰ τοῦ βούλεσθαι ἀποπηδῶντας αὐτοῦ, καὶ ἀναξίους ὄντας ἀπήλλαξε. καὶ ὅπῃ τῶν τοῦ χρείαν ἐμνήσθη, δείκνυσιν ὅτι ἐξ ἄκρα πάντα τούτων εἶχε τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἐκείθεν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ πάλαι ἐβούλοντο, καὶ ὁ Θεὸς· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐβουλήσατε. καὶ δῆλον δείκνυσι τοῦτο ἀγγέλους μηδὲν ἰσχύσαντας τοῦ τοῖς κάτω χρόνοις, εἶτα ἕνα ἐχθρὸν, καὶ ὅτε πᾶσαν ἠδυνάτησε, ὅτε πειθούσας ἀπαλλάξαι τὸν διάβολον. οὐδὲ γὰρ ὁ πᾶσαν εἶχέ τι κέρδος, τοῦ κατέχοντος μὴ δόντος· οὐδὲ ὁ διαθεὶς εἶχέ τι κέρδος, τῶν κατεχομένων μὴ βουλομένων ἐπιμελῆσαι. ἀλλ᾽ ἀμφότερα ἔδει, ὧν ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἦν, ὁ Χριστὸς δὲ ἀμφότερα πεποίηκεν. ὥστε τοῦ Ⓐ θανάτου λύσαι, θαυμασιώτερον τὸ πᾶσαν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὅλον αὐτοῦ ἐστὶ, καὶ ἀδὸς μόνος κύριος ἦν· τοῦτο δὲ οὐκ ἀδὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς. δυσκολώτερον δὲ τοῦτο ἐνομίσθη, ὧν αὐτοὶ κύριοι ἐσμεν. ἅτε οὖν καὶ μᾶζον ὄν, ὕστερον αὐτὸ πέπηνεν. καὶ οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἐχθραίνοντας, ἀλλὰ, ἀπηλλοτριωμένους, ὃ πολλῆς ἔχθρας ἐστίν· οὐδὲ ἀλλοτριωμένους, ἀλλὰ μηδὲ προσδοκῶντας ἐπιμελῆσαι. καὶ ἐχθρὸς, φησὶ, τῇ διανοίᾳ, διὰ τοῦτο δηλῶν, ὅτι οὐχὶ μέχρι τοῦ προαιρέσεως μόνον ἡ ἀλλοτρίωσις ἦν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς. καὶ ἐχθροὶ ἦτε, φησὶ, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐφρονεῖτε· νυνὶ δὲ ἀπεκατήλλαξεν

δι' αὐτοῦ ᾗ δοῦλος ἐγένετο, ᾗ ἰσφάγη· σὺ δὲ σεαυτὸν αὐτῷ ἰσοῦν νομίζεις; οὐκοῦν μάχη καὶ πόλεμος τῶν τῷ Θεῷ, καὶ σκοπιὰς αὐτῷ φέρων ψήφους. ὅταν εἰσέλθῃ ὁ τῆς ἐκκλησίας προεστὼς, βλέπεις λέγω· εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν ἀναγινώσκῃ, εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν διδάσκῃ, εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν ἀσπάζεσθαι κελεύῃ, εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν ἡ θυσία τελεσθῇ, εἰρήνη πᾶσι *. καὶ μετ' ἀξίου πάλιν, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, εἰ τοσαυτάκις ἀκούοντες εἰρήνην ἔχει, ᾽σκοπεῖ πολεμοῦμεν πρὸς ἀλλήλους, ἁρμαδιόντες καὶ δυσδιδόντες, τῷ διδόντι τὴν εἰρήνην πολεμοῦμεν; λέγε, καὶ ὦ πνεύματί σου, καὶ ἀγαλλιᾶσαι αὐτοῦ ἔξω; οἶμαι, ὅτι τὰ σώματα τῆς ἐκκλησίας, σχήματα γίνεται᾽ προσχήματι μόνον, ἀλλ' οὐκ ἀληθείᾳ. οἶμαι, ὅτι μείζονα ῥήματα τὰ σύμβολα ᾐδει τῆς τραπέζης ταύτης. ἔνθεν καὶ ἀγροῖται ἀφ' τί λέγεται, εἰρήνη πᾶσιν. ἀλλ' ἀκούετε᾽ τῆς ἐξῆς, ἣ φησιν ὁ Χριστός. Εἰς ἣν Ματθ. ι. ιϛ.
δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ οἰκίας ἀνάξιος ἐστίν· καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἄξια, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἄξια, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. ἀφ' τοῦτο οὐκ ἴσμεν, ὅτι τὸν ῥημάτων νομίζομεν ταῦτα εἶναι, ἀλλ' ὅτι σωτηρίαν ὧν νῷ. μὴ γὰρ ἐγὼ δίδωμι τὴν εἰρήνην; ὁ Χριστὸς δι' ἡμᾶς φθέγγεται καταξιῶν. εἰ καὶ ὁ ἄλλοι ἅπαντα χρέος κεῖται τῆς χάριτος ἐσμεν, ἀλλ' ἡμῶν δι' ὑμᾶς. εἰ γὰρ εἰς ὅσον ἐνέργησε καὶ εἰς μακρὰν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις, δι' οἰκουμένου καὶ τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ὠφέλειαν· εὔδηλον ὅτι οὐδὲ εἰς ἡμᾶς ἐβουλήθησαν ἐνεργεῖν, ἀλλ' αἰτίαν καὶ τοῦτο δι' ὑμᾶς. μηδεὶς τοίνυν εἴπῃ, ὅτι ᾽ εὐτελὴς ἐγώ, καὶ ταπεινός, καὶ οὐδενὸς ἄξιος λόγου· καὶ οὕτω μοι προσεχέτω. εἰμὶ γὰρ τοιοῦτος. ἀλλ' ἀεὶ ὅτος ὁ Θεὸς ἀφ' τῶν πολλοὺς καὶ τοῖς τοιούτοις ἐφίσατο θαι. καὶ ἵνα μάθητε, τῷ Καὶν κατηξίωσε λαλῆσαι ἀφ' ὧν Ἄβελ, τῷ ἀβόλῳ ἀφ' ὧν Ἰώβ, τῷ Φαραὼ ἀφ' τὸν Ἰωσήφ, ᾧ Ναβουχοδονόσορ ἀφ' τὸν Δανιὴλ, τῷ Βαλτάζαρ ἀφ' τὸν αὐτόν. καὶ μαζὶ δὲ ἀποκαλύψεως ἔτυχον, καὶ Καϊάφας προεφήτευσε χριστοκτόνος ὢν καὶ ἀνάξιος, ἀφ' ὃ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα. λέγεται καὶ Ἀαρὼν ἀφ' τοῦτο μὴ λοιμοθῆναι. ἀφ' τί γάρ, εἰπέ μοι, ἀμφοτέρων καταλαλησάντων, ἐκείνη μόνη τὴν δίκην ἔδωκε; μὴ θαυμάσῃς. εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἐξωθεν ἀξιώμασι, κἂν μικρόν τις κατηγορῆται, οὐ προΐεται εἰς δικαστὰς ἀγαγεῖν, ἕως ἂν ἀποθῆται τὸ ἀρχεῖον, ἵνα μὴ ᾖ ἐκείνῃ μετ' αὐτοῦ ὑβρίζηται· πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῆς ἀρχῆς τῆς πνευματικῆς, κἂν ὁσιώτατος ᾖ, ἐνέργει ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις· ἐπεὶ πάντα ἀπόλωλεν ὅταν ἀφ' αὐτοῦ ἀποθῆται, εἴτε ἀπίθανος, εἴτε ὠφέλιμος, εἴτε ἀνωφελής, τότε δίκη, τότε χόλος πρότερον δώσει τὸν δίκαιον. μὴ δὴ νομίζετε πρὸς ἡμᾶς ταῦτα λέγεσθαι. ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ὅσοι ἡ ἐν εἰς ἀναξίοις ἐνεργήσασα, οὐ δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. ἀκούσατε οὖν τί φησιν ὁ Χριστός. Ἐὰν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν. Ματθ. ι. ιγ.
πῶς δὲ ἀξία γίνῃ; ἐὰν δέξωνται ὑμᾶς, φησι. Ἐὰν δὲ μὴ δέξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσι ὧν λόγων ὑμῶν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. τί οὖν ὄφελος, ὅτι δίκαιοί ἐσμεν, καὶ οὐκ ἀκούετε τῶν πρὸς ἡμᾶς λεγομένων; τί δὲ κέρδος, ὅτι θεραπεύετε, καὶ οὐ προσέχετε τοῖς λεγομένοις ὑμῖν; ἐκείνη ὅτι μὴ ἠκούσατε, ἐκείνη θεραπεία γέγονεν, ἢ καὶ ἡμᾶς ὠφελοῦσα καὶ ὑμᾶς, ἐὰν ἡμῶν ἀκούητε. ἀκούετε καὶ τοῦ Παύλου λέγοντος, Οὐκ οἴδατε, ἀδελφοί, ὅτι ἀρχιερεὺς ὄντες καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Πάντα ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε. οὐκ ἐμοῦ καταφρονεῖς, Ματθ. κγ. γ.
ἀλλὰ τῆς ἱερωσύνης. εἰ δὲ ἦσθα τοιοῦτος γυμνός, τότε καταφρονεῖ· τότε οὐδὲ ἐγὼ ἀνέχομαι ὑπολαβεῖν. ἕως δ' ἂν ὑπὸ τοῦ θείου τούτου καὶ ἁγίου, ἕως ἂν τὴν προεδρίαν ἔχω ταύτην, ἔχω καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἰσχύν, εἰ καὶ ἀνάξιοί ἐσμεν. εἰ ὁ Μωϋσῆς θεῖος ὢν τοσοῦτον ἀγαθὸς, ὡς δι' ἐκείνου ἀκούεσθαι, πολλῷ μᾶλλον ὁ τοῦ Χριστοῦ θεῖος. ἐκείνου ἡμᾶς διεδέξατο. ἀπὸ τούτου φθεγγόμεθα, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε τοῖς καταλαλοῦσι.

* ἐπαλλήλως.

χ. ἐκπολεμοῦμεν

λ. καὶ ῥήματα

χ. τοῦ

χ. ἀπολλὼς

χ. κἂν ὁπωσοῦν καὶ ὡς ἔτυχε, πάντα ἀπόλωλεν.

* μείζων

χ. καὶ ὠφελίμως

οὖν ἀγγέλοις ἁρμόττει, φησί; ποῦ γὰρ ἀπιχείσει οἰκεῖοι πρὸς τοὺς ὑμᾶς, ὅτι καὶ οἰκεῖοι πολεμούμενοι ἦσάν ποτε· ἢ, εἰ μὴ ὁ Θεὸς αὐτοὺς ὑμᾶς οἰκείους ἐποιήσατο, οὐκ ἂν εἰρωνεύσατε. τί τοίνυν οἰκείους προσφέρετε; χ. εἰρωνεύεται.

ΟΙΚΟΝ Βούλει μαθεῖν τὴν ἀγγέλων ὁμιλίαν ἐστὶν ἐν ἡμῖν; καὶ πῶς ἀπεφράγη ἀεί; εἰς ὁμοφωνίαν ἐπέμποντο ὑπὲρ τῆς Ἰσραηλίτιδος, ὑπὲρ τοῦ Δαβὶδ, ὑπὲρ τῆς Σοδομίτιδος, ὑπὲρ τῆς κοιλάδος τοῦ κλαυθμῶνος. ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐναντίας, ὑπὲρ γῆς ἔδει σφόδρα χαίροντες· καὶ τούτους κατήγαγε πρὸς αὐτούς, καὶ οὐ δυσφορεῖ ἀγγέλου ἐκεῖ. καὶ θάμνοι ὁ τοῦ βάτου. τούτους πρώτους κατήγαγε ὧδε, καὶ πότε; ἡνίκα αὐτὸν ἀνήγαγε πρὸς αὐτούς. ἐρανὸς ἡ γῆ γέγονεν, ὅπου τὰ τῆς γῆς ἔμελλεν οὐρανὸς δέχεσθαι. Διὰ τοῦτο βλέψατε τί λέγω μοι, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς Εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. ἰδοὺ, φησί, καὶ ἀνθρώποις ἐφάνησαν εὐαρεστοῦντες λοιπόν. τί ὅτι, εὐδοκία; κατάνυξιν. ἐκεῖ μεσότοιχον ὅτι ὁ οὐρανός. Οὐ πρότερον ἀριθμοὶ ἐθνῶν ἦσαν ἄγγελοι τῶν ἀριθμοὶ ἐθνῶν, ἀλλὰ τῶν ἀριθμοὶ πιστῶν. πόθεν δῆλον; ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων. ἄγγελοι αὐτῶν διαπαντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἕκαστος γὰρ πιστὸς ἄγγελον ἔχει, ἐπεὶ καὶ δύο ἕκαστος αὐτῶν τῶν εὐδοκίμων ἄγγελοι εἰσί· καθὼς φησὶν ὁ Ἰακώβ, Ὁ ἄγγελος ὁ ῥύσαί με, καὶ ὁ εὐλογῶν με ἐν κεφαλαίοις μου. εἰ τοίνυν ἀγγέλους ἔχομεν, ἀφῶμεν, καθάπερ παιδαγωγοῦντας ἡμᾶς πρέποντας. πρέπει γὰρ καὶ δαίμων. διὰ τοῦτο εὐχόμεθα, καὶ λέγομεν αἰτούμενοι τοὺς ἀγγέλους τῆς εἰρήνης· καὶ πάντα χορὸν εἰρήνου αἰτούμεθα. οὐδὲν γὰρ τούτων ἴσον, οὐ ταῖς σκληραῖς εἰρήναις, οὐ ταῖς διχαῖς, οὐ ταῖς λυπαῖς, οὐ ταῖς προσκαίροις. καὶ χ. εἰρήνης ἄνωθεν, καὶ ἄνωθεν, καὶ πολλάκις αὐτὴν δίδωσιν ὁ τῆς ἐκκλησίας προεστώς, εἰρήνην ὑμῖν ἐπιλέγων. διὰ τί; ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ἀγαθῶν ὄντων, αὕτη τῆς ἡδονῆς ἀπωθοῦσα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς εἰσιὼν εἰς τὰς οἰκίας τοῖς ἀποστόλοις τοῦτο λέγει προστάττων εὐθέως, καθάπερ τι σύμβολον τῶν ἀγαθῶν. Εἰσερχόμενοι γάρ, φησὶν, εἰς τὰς οἰκίας, λέγετε, εἰρήνη ὑμῖν. ταύτης γὰρ οὔσης, πάντα ἕξεται. καὶ πάλιν τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε, Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. αὕτη τὴν ἀγάπην προσοδοποιεῖ. καὶ οὐ λέγει ὁ τῆς ἐκκλησίας προεστὼς, εἰρήνη ὑμῖν ἁπλῶς, ἀλλ', εἰρήνη πᾶσι. τί γὰρ ὄφελος αὐτῇ τῶδε μὲν εἰρήνην ἔχομεν, ἐκεῖ δὲ πόλεμοι καὶ μάχαι; τί δὲ κέρδος; οὐδὲ γὰρ τὸ ἐμὸν σῶμα, φησὶ τὰ μὲν ἡσυχάζει τῶν στοιχείων, τὰ δὲ διαστασιάζει, δυνατὸν ὑγιάναι στενοχωρούμενον ποτέ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπόντων εὐταξίας καὶ συμφωνίας καὶ εἰρήνης. καὶ μὴ πόντια ἡσυχάζει καὶ ὅπου τὴν οἰκείαν ὁρᾶν μοῖραν, πόντια διατεταμένα. καὶ τὰ τῆς Ἀγγελίας καὶ τῆς ἡμετέρας εἰσὶ μὴ πόντος ἡσυχάζουσι ἄγγελοι, εἰρήνην οὐκ ἔσται. ζοῦ τοίνυν ἐστὶν ἀγαθὸν ἡ εἰρήνη, ὡς υἱοὶ Θεοῦ καλεῖσθαι τὸν αὐτῆς ποιητὰς καὶ δημιουργούς. εἰκότως. ἐπεὶ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὅτι τοῦτο ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον· Εἰρηνοποιήσας τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς. Εἰ γὰρ ἄγγελοι εἰρηνοποιοὶ τοῦ Θεοῦ, ἄγγελοι πολεμοῦσι. πόλεμος; ἔρις καὶ μάχας ἐμβάλλεις; καὶ πῶς οὕτως ἄθλιος, φησὶν; εἰσὶ γὰρ πολλοὶ χαίροντες ὅτι τοῖς κακοῖς, καὶ ὁ σῶμα τοῦ Χριστοῦ διασπῶντες μᾶλλον, καὶ ἄγγελοι διέπτησαν, καὶ Ἰουδαῖοι τοῖς ἥλοις διέκοψαν. ἐκεῖνο τοῦτο ἔλαττον τὸ κακόν· ἐκεῖνα διαπεμπόμενα τὰ μέλη πάλιν συνήφθη· ὧν τὰ μὲν ἀποπεσόντα, καὶ τὰ μὲν μὴ συναφθῇ, οὐκέτι συναφήσονται, ἀλλὰ μένει τοῦ πληρώματος ἔξω. ἐπεμβούλευσαν τῷ ἀδελφῷ πολεμῆσαι. εἰσέπεσον ὅτι τοῖς μέλεσι τοῦ Χριστοῦ πολεμοῦσι, καὶ παύσαι τῆς μανίας. τί γὰρ, εἰ ἀθρόμμιος ὅστις, Εἰ εὐπλὴς; τί γὰρ, εἰ εὐκαταφρόητος; Οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα, φησὶν, ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων. καὶ πάλιν, Οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διαπαντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁ Θεὸς

δι

ματὸς, ἐν τῇ ὑστέρᾳ ἠμύνατο ἐφιλονείκησε τοῖς αὐτὸ δόξαι. καίτοι ἀλλαχοῦ παρῶδόν φησι
(α) Ἀδελφὸν ὥσπερ οὖν ἡ ἔκτισις· ἀλλὰ τίνι ἐκκλησίᾳ ἔλαβεν αὐτὴ τὸ πάντος ἀνθρώπων α. Κορ. ιι. με.
ἤμους. τῆς γὰρ ἐκκλησίας παρῶδός ἐστι, ἡ τῶν μὲν ἀνθρώπων, καθάπερ τῆς κτίσεως, τοῦ-
τῆς κὴ σάρκα. ἡ δὲ τοῦτο ἐν ζωῇ
(β) τοῦτο ἔχει ἤθησι. τί ἐστιν ἐν ζωῇ, ὁ τοῦτο ἔχων;
ὁ τοῦτος κτιστὸς, ἢ ὁ τοῦ πάντων ἀναίτιος, ὥσπερ ἡ ἐκφ, ὁ τοῦ πάντων ὤν. ἡ ἐν ζωῇ
μὲν ἀπῆχθαι πεφυκὼς εἶπεν·
Ος ἐστιν ἀπαρχὴ τοῦτο τοκος ἐκ τῶν νεκρῶν; ἵνα γένη-
ται αὐτὸς τοῦτο τεύων· Δῆλος ὅτι ἡ
(γ) ἄλλοι ἰουδαῖοι. ἐκφ ὁ ὢν ἀπῆχθαι τ κτίσεως.
ἡ ἐκεῖ μὲν, ἐκὼν τὸ Θεοῦ τὸ ἀοράτου, ἡ ὅτι ὁ, τοῦ ὄντος·

19 Ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι,

10 20 Καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτὸν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ὅσα τοῦ παθεῖν, φησι, ζῶντα ἡ τοῦ ἰοῦ, ὃ μὴ πλείονος ἀσυνέσεως, ὅλη ἡ νεκρὸς γέγονε, καὶ
ἰώσατο ἑαυτῇ ἡμῖν. ἀπῆχθαι ἦ εἶπε, καθάπερ ὅπου καρποῦ τινος. Οὐκ εἶπεν, ἁμάρτασις,
ἀλλὰ, ἀπῆχθαι· δῆλον ὅτι πάντας ἡμᾶς ἠμάρτασι, ἡ ὥσπερ θυσίαν προσήνεγκε. Τὸ πλήρωμα
15 τοῦ τῆς θεότητος εἶπεν, καθάπερ ὁ Ἰωάννης ἔλεγε· Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς Ιωαν. α. ιϛ.
πάντες ἐλάβομεν· τουτέστιν, εἴτε ἰοῦδός, εἴτε ὁ λόγος, ἐκφ ὤκησεν οὐχὶ ἐνεργείᾳ τις, ἀλλ' οὐ-
σίᾳ. Οὐκ ἔχει αἰτίαν εἰσφορᾶς θεότητα, ἀλλὰ τῷ θέλησιν τοῦ Θεοῦ. τοῦτο γάρ ἐστι, ὅλη ἐν
αὐτῷ εὐδόκησε. ἡ δὲ αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτὸν. ἵνα μὴ νομίσῃς, ὅτι ὑπηρέτου τάξιν αἰσθάνεται, εἰς ἑαυτὸν φησι. ἡ μέσου ἀλλαχοῦ φησι, ὅλη τῷ Θεῷ καταλλάττῃ,
καθάπερ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ὑπιστολῇ γράφων ἔλεγε. ἡ καλῶς εἶπε, δι' αὐτοῦ ἀποκα- β. Κορ. ε. ιϑ.
ταλλάξαι. ἤδη γὰρ ἦσαν κατηλλαγμένοι. ἀλλὰ τελείως ἔδει, ἡ ὥστε μηκέτι ἐμφαίνειν
αὐτῷ. πῶς ἦ ἔχει τοῦτο, δέομαι φίλοι λοιπὸν, οὐ μόνον τὸ καταλλαγῶ, ἀλλὰ ἡ τὸ δέεσθαι τὸ κα-
ταλλαγῆς ἀναγκαίων. εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ. τὸ μὲν τὸ ἔμφρακτον δεί-
κνυσι τὸ καταλλάξαι· τὸ δὲ τὸ πόλεμον, τὸ εἰρηνοποιήσας. διὰ τοῦ αἵματος, φησι, τοῦ σταυροῦ
αὐτοῦ· διὰ αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. μέγα μὲν τὸ καταλλάξαι, τὸ
δὲ καὶ δι' αὐτοῦ, μείζον· καὶ τὸ τοῦτο μείζον, τὸ διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ· καὶ οὐχ ἁπλῶς, αἵ-
ματος, ἀλλὰ τὸ τοῦτο μᾶλλον, διὰ τοῦ σταυροῦ. ὥστε πάντα ἐστὶ τὰ θαυμαστὰ, τῷ Θεῷ,
καταλλαξε, δι' αὐτοῦ, διὰ θανάτου, διὰ σταυροῦ. βαδαὶ, πῶς ἀνέμιξε πάλιν; ἵνα γὰρ
μὴ νομίσῃς ἐν εἶναι, μηδὲ τὸ σταυρῷ εἷς ἁπλῶς, λέγει, δι' ἑαυτοῦ. πῶς οἶδε μί-
γα τοῦτο εἶπε; ὅπου ῥήματα εἰπὼν, ἀπ' ἑαυτοῦ ἐκδοὺς ἀφ' τῆς καταλλαγῆς, οὕτως ἅπαντα
εἰργάσατο. Τί δέ ἐστι, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς; τὰ μὲν γὰρ ὅτι τῆς γῆς, εἰκότως· ἔζησε γὰρ
ἐμπέπλησε, ἡ εἰς· ἀλλὰ διήρηκε· ἡ πρὸς ἑαυτὸν ἕκαστος ἡμᾶς διεσπάσθη, ἡ πρὸς τοὺς
πολλούς· τὰ δὲ ἐν τοῖς οὐρανοῖς πῶς εἰρηνοποίησε; ἡ ἐκφ πόλεμος ἦν ἡ μάχη; καὶ πῶς
θέλομεν λέγοντες, Γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, ἡ ὅτι τῆς γῆς; τί οὖν ἐστιν εἰ- Ματθ. ϛ. ι.
πὼν; ἀπέχουσι γὰρ τῆς ἀρετῆς, ἐκπεπολεμημένοι ἦσαν
(δ) ἀγγέλοις πρὸς τοὺς ἀνθρώπους,
(ε) διαπορεῖν ὁρῶντες
(ζ) αὐτῷ ὑβρίζοντι. Ἀναπεφηναίωσαθαι, φησι, τὰ πάντα ἐν Εφεσ. α. ι.
τῷ Χριστῷ, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἢ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. πῶς; τὰ μὲν ἐν τοῖς οὐρανοῖς οὕτω.
μετέσχον ἐκεῖ
(η) ἀνθρώπων, αἰτίαν ἄλλοις
(θ) ἔχοντες,
(ι) μισοῦμεν. ἡ μόνον τὰ ἐπὶ
τῆς γῆς ἐποίησεν εἰρηνεύειν, ἀλλὰ πρότερα μὲν αὐτοὺς πρὸς αὑτοὺς,
(κ) ἐχθροὺς ἦ πολεμίους. τοῦτο
40 εἰρήνοποίησε. ἀγγέλοις πάλιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐφαίνοντο λοιπὸν, ὅπερ ἦ ἀνθρώπους ἐν οὐρανῷ ἐ-
φθύη. δοκεῖ δέ μοι ἡ ἁρπαγὴ τοῦ Παύλου, τοῦτο τε ἔνεκεν γεγονέναι, ἦ τοῦ δεῖξαι ὅτι ἡ
ὁ ἰὸς ἐκεῖ ἀμελήφθη. ἐν ᾧ μὲν γὰρ τῇ γῇ διπλῆ ἡ εἰρήνη; ἡ πρὸς τὰ ἐπουράνια, καὶ
πρὸς ἑαυτά· ἐν ᾗ τοῖς ἀρετοῖς ἁπλῆ. Εἰ γὰρ ὅτι εἰς ἀνθρώπων μετεμορφώσαντο καὶ θεοὺς
(λ) ἀγγέλους, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τοσούτοις. ζῶντα πρὸς τοῦ Θεοῦ ἰσχὺς καὶ πάρθασα. τί

οὖν

πρωτότοκος ἡμῶν ἀξιώσομεν; ἢ τίς δῶ τοῦτο νοῆσαι ἐχέτω εἰπεῖν; τὸ γὰρ, πρωτότοκος, οὐχὶ ἀξίας ἢ ὑμῶν, ἀλλὰ χρόνου μόνον δηλοῖ σημαντικόν. δῶ τοίνυν πλέον ἡμῖν τοῦτο ἔχειν, ἵνα κἀντεῦθεν Ⓐ λάβωσι πάντων δεῖ πρωτότοκος, ἡ ὁμοούσιος ὢν ὁ Θεὸς λόγος καὶ λίθων ἢ ξύλων ἢ τῶν λοιπῶν. πρωτότοκος γάρ, φησι, πάσης κτίσεως. ἀλλὰ πρωτότοκος εἴρηται, φησι, Κολοσ. α. 15. Ρωμ. η. 29. οὐχοῦν ἔκτισται. καλῶς, εἰ καὶ τοῦτο ἦν, καὶ μὴ ἀδελφά τινα ἔχει ἄλλα, οἷς δ', Πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, Πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς. δ', πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, τίνος δεῖ δηλωτικόν, εἰπέ μοι; οὐ γὰρ τοῦτο, ὅτι πρῶτος ἀνέστη, ἐρεῖς. οὐ γὰρ εἶπεν ἁπλῶς νεκρῶν, ἀλλὰ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν· οὐδὲ ὅτι ἀπιθανώτερος πρῶτος, ἀλλ' ὅτι πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνέστη. ὥστε οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ τοῦτο, ὅτι τῆς ἀναστάσεως ἀπῆρξε γέγονε. οὐδὲν οὖν ἐνταῦθα. εἶτα λοιπὸν ἐμβαίνει εἰς τὸ δόγμα αὐτό· ἵνα γὰρ μὴ νομίσωσι νεώτερον αὐτὸν εἶναι, δείκνησι πρῶτον, ὅτι οὐδεὶς ἴσχυσαν ἐκεῖνοι (οὐ γὰρ αἱ ἀπὸ σύστασις ταύτας ἦγαγε) δόξαν περὶ αὐτῶν ὀρθήν. χ. ἐμβάσατο ἢ σημαίνοι ποιεῖται τὸν περὶ αὐτῶν εἶναι, τὸ δὲ αὐτὸ αὐτὸν ἐκπλῆξαι· ὅτι δὲ αὐτῷ, φησὶν, ἐκτίσθη τὰ πάντα. τί λέγουσιν οἱ ταῦτα Ⓐ τὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως φρονοῦντες; ὅτι τὰ πάντα δι' αὐτῷ γέγονεν. ἰδοὺ γὰρ εἴρηται ὅτι δι' αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα· ἀλλὰ τὰ μὲν τοῖς ὁρατοῖς, τὰ δὲ τοῖς ἀοράτοις τῆς γῆς εἶπεν. ὅπερ ἀμφισβητούμενον ἦν, πρῶτον ἔχει. εἶτα ἐπάγει τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, ἀόρατα τὴν ψυχὴν λέγων, ὁρατὰ πάντας ἀνθρώπους. ἢ τὸν μὲν ὁμολογούμενον ἀφίησι· τὸ δὲ ἀμφισβητούμενον λήψεται. εἶτα φησὶν, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι. τὸ, εἴτε, τὸ πάντας ἀθετηθῆναι δεῖ· τὸ δὲ πνεῦμα οὐ μετὰ τῆς ἀξιώσεως ἀριθμεῖται, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς μείζονος καὶ ἐλαττόνος δηλωτικὸν ὄν. τὰ πάντα, φησὶ, δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται. ἰδοὺ τὸ, εἰς αὐτὸν, δι' αὐτοῦ ὄντα. εἰ γὰρ, εἰς αὐτὸν, ἐπήγαγε, δι' αὐτοῦ. τὸ δὲ, εἰς αὐτὸν, τί ὄντα; τυγχάνει, εἰς αὐτὸν χρήματα ἢ πάντων ὑφεστάσης. ἃ μένει αὐτὸς αὐτὰ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε, ἀλλὰ ἢ αὐτὸς αὐτὰ συγκεφαλαιοῖ. ὥστε δὲ ἀπὸ παιδιᾶς τῆς αὐτοῦ φρονοῦσι, ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται. [ἀλλ'] οὐκ εἶπε, διαφθαρτὸν, ὅπερ ἐπὶ παντὸς φησὶν, ἀλλὰ δ' ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου φησὶν, ἵνα μὴ νομίσωσιν ἰδίαν, ἰσχυρὰν διαφθορὰν καὶ συσφίγξαι. οὕτω καὶ ὁ πρωτότοκος, ὡς ἡμεῖς λέγομεν. τοῦτο οὐ δοκεῖ ὁμοούσιον τῶν κτισμάτων, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ πάντα εἶναι, καὶ ἐν αὐτῷ δηλοῖ. οὕτω καὶ ἀλλαχοῦ ὅταν λέγῃ, Θεμελίων τίθησι, οὐ περὶ τῆς οὐσίας φησὶν, ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας. ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃς ὑπηρέτην εἶναι αὐτὸν, φησὶν αὐτὸν αὐτὰ διαφθαρτὸν, ὅπερ οὐκ ἦν τοῦ ποιῆσαι δεῖ· κεῖται ἐφ' ἡμῖν καὶ μείζον. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ τύχη εἰσάγει· τοῦτο δὲ οὐκέτι. οὐδὲ γὰρ φθειρόμενοι κατέχει. καὶ αὐτὸς δεῖ πάντων, φησὶ. τοῦτο Θεῷ ἁρμόζει. ποῦ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς; καὶ τὰ πάντα τοῦ αὐτοῦ συνέστηκε, τουτέστιν, εἰς αὐτὸν ἔκτισται. συνεχῶς αὐτὰ τρέφει, τῇ συνεχείᾳ τῆς ῥήμης, καθάπερ οὐρανοῦ τινος πληγαῖς περιῤῥέοντος διὰ παντὸς τὸ δόγμα τὸ ὀλέθριον. εἰ γὰρ καὶ τοσαῦτα εἴρηται, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον διέφυγε Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς, πόσῳ μᾶλλον, εἰ μὴ ταῦτα περιῆν. καὶ τὰ πάντα, φησὶ, τοῦ αὐτοῦ συνέστηκε. πῶς συνέστηκε τοῦτο; ὥστε καὶ τὰ δι' ἀγγέλων, αὐτοῦ δεῖ. καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας. εἶτα πάλιν περὶ τῆς ἀξίας, λέγει λοιπὸν καὶ περὶ τῆς φιλανθρωπίας. ἀλλ' ὅτι, φησὶν, ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας. οὐκ εἶπε, τοῦ πληρώματος, αὐτὸ μὲν τοῦτο ἢ οὕτω δηλοῖ, θέλων ἡμῖν οἰκειότερον δεῖξαι αὐτὸν, ὅτι οὕτως ἀνω καὶ πάντων ἀνώτερος, τοῖς κάτω ἑαυτὸν συνῆψε. πάντα γὰρ οὗτος περιέχει. ἄνω περιέχει, τὴν ἐκκλησίαν περιέχει (κεφαλὴ γάρ ἐστι) καὶ τὴν ἀνάστασιν περιέχει. τοῦτο γάρ ἐστι, Ἵνα γένηται αὐτὸς πρωτεύων. ὥστε ἢ εἰ γένηται πρῶτος. καὶ τοῦτο ἔστι μάλιστα τὸ ταπεινοῦσθαι τῷ Παύλῳ δοκοῦν. διὰ γὰρ τοῦτο κατασκευασθῆναι, ὅτι περὶ πάντων ἐστὶ τῶν ἀγγέλων, κἀκεῖνο συνεισάγει, ὅτι τὰ ἐκείνων αὐτὸς ἐπιδεῖται ὑπὸ τάττων. καὶ ὁ δὲ θαυμαστὸν,

Κολοσ. α. 15. Ρωμ. η. 29.

α. Κορ. γ. 1.

χ. ἐμβάσατο

χ. τὰ δὲ τοῖς ὁρατοῖς, ὅπερ ἀμφισβητούμενον ἦν. πρῶτον τίθησι, καὶ τὰ δὲ τῆς γῆς. εἶτα φησὶ τὰ ὁρατὰ, καὶ τὰ ἀόρατα. οἷον ψυχὴν ἐννοοῦμεν. ὁρατὰ, οἷον εἰ αὐθρωποι· ὁ Ηλίας, ὁ Παῦλος. ὅτι φθόνου.

χ. πυκνοῖς

δικίας γέμῃ, ἐκφίος ἀλογίας, ἐκφίος ἀωότητος, ἐκφίος ἀπὸμ θεοπίας· τοῦτ' δικαιοσύνης, τὸ κατ' ἀξίαν ἀπιτιμητικός· ἢ ὅμως αὖθι οὐ πᾶδεδίχται. Ὃ γ' αἴτιον, ἡ ἀγνία. ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ ἔχει, ἐκφίον δίγεται. ἢ γὰρ ἐ τὸ ἕλλησι τῷ πλὴ ἡδονὴν ὠφελοῦσθαι, πῶς εἶ φασιν; ἐκφίοι αὖθι ἐδέξαντο· ἐ γ' πλὴ ἀρετὴν ἀγαπήσαντες, τοῦτο, ἀλλ' ἐξεβλάβησαν ὡς ἄληθες. Εἰ γ' τὸ ἕλλησι τῶτο, πολλῷ μᾶλλον ἐ τὸ πᾶσι τοῖς διὰ σώτου λόγου οὕτω. θαὶ δέ μοι πῶς δύο τὰ μὴ πίστα ἐκπεπλάζει ὁ ἀπόστολος. Ἵνα γὰρ ἀμελῶμεν ἀρετῆς, ἢ ἵνα θεραπεύωμεν δαίμονας, πλὴ ἀναγκαῖον εἰσήγαγε, ἐ δι' ἑκατέρων ἀμφότερα ἔπεισι. τίνα οὖν δυνήσεται λόγον δοῦναι ὁ ἀπίστων πρεσβύτατον ὄντα θαυμαζῶν, καὶ τοῖς ἐκφίοις ληρῶδες παιζόμενος; μὴ τοίνυν μηδὲ αὐτοὶ ἡμεῖς πρέφωμεν, ὡς πύξη συγκλώμενοι· ἀλλὰ συστρέψαντες ἑαυτοὺς, διεγείρωμεν τοὺς ἀρετὴν, ἢ ζήσωμεν ἀληθῶς τῷ Θεῷ, τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Λογ. γ. ΙΣ ΟΣ ΕΣΤΙΝ ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΟΥ ΑΟΡΑΤΟΥ, ΠΡΩΤΟΤΟΚΟΣ ΠΑΣΗΣ ΚΤΙΣΕΩΣ· 16 Ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἢ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ ἢ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ, ἢ εἰς αὐτὸν ἔκτισται, 17 Καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, ἢ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε· 18 Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας.

Ημεῖς ἀποδῶμεν ἀνάγκην ὃ ἔφλημα, ὅπερ ἡμῖς αἰεβαλόμην, ὥστε ἀκμεζούσας ὑμᾶς παρεσκαλῆ τοῖς λόγοις. πρὸς τὴς τοῦ λόγου ἀξίας ἀπαλεγόμενος ὁ Παῦλος "πᾶσι φησι, ὥσπερ ἢ ἀπεδείξαμεν· ὅς ὅστι; Εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου. πῶς οὖν "αὐτὸν οἴει λέγειν εἰκόνα εἶ;" εἰ μὲν τοῦ Θεοῦ, καλῶς. Θεὸς γὰρ ἢ Θεοῦ υἱός· Θεοῦ γ' εἰκὼν ὁ ἀπαράλλακτον δίκαιον. Οὐκοῦν ἀπαράλλακτος ἢ τοῦτο. Εἰ γ' αὐθεντικὸν, εἶπε, ἢ ὡς μαθηματικὸν λοιπὸν ἀπεῖπόμεν. ἀλλ' τί γ' μυδαμοῦ μήτε Εἰκὼν, μήτε υἱός, ἀλλέλως κάκλη), ἀλλ' ἀμφότερα; ἀλλ' τί; ὅτι ἐκ μὲ ὁ τῆς φύσεως "διαιρεθεὶς τοιχεῖος ἀπ' αὐτοῦ πολλὰς εἰς ταὐτὸν τὸ ἀσέβειαν εἰσάγει· εἰ ταῦ γ' ὁ βέλτιστος ἢ ταπεινὸς ἐλπίζεται τὴν ἀσφάλειαν, ἢ σοὶ βλασθήσεσθαι ἀφίσιν ὑποπεσεῖσαί τι τοιοῦτον, ἢ καταγαγεῖν ἐν λόγῳ κάτω. Ἀλλ' τοῦτο εἴθα μὲν ἐμοὶ πολλὴ ταπεινότης, θαῤῥοιῶτας ἡ γραφὴ πίθηση τὴν τιμὴν· εἴθα γ' μείζων ἡ φύσις, οὐκέτι· ἀλλ' Εἰκὼν τοῦ ἀοράτου, φησίν. Οὐκοῦν εἰ ὁπότος ἀόρατος, καὶ αὕτη ὁμοίως ἀόρατος· ἐπὶ οὐδὲ μὴν Εἰκὼν εἴη. τὴν γὰρ Εἰκόνα, καθὸ ὅστι Εἰκὼν, καὶ παρ' ἡμῖν ἀπαράλλακτον ὀφθαλμοῖς), οὐ τὴν χρῶσαν ὕλην, καὶ τῆς ὁμοιότητος. ἀλλ' ὁ τοῦτο μὲν οὐδαμῶς τοῦτο δίκαιον. τίχνη γὰρ ὅστι καὶ θεοπίστη ἡ πολλαχοῦ ἀπιστοῦσα, μᾶλλον γ' πίστα χοῦ, ἐὰν τὰ τῆς ἀκριβείας ζητῆς· ἔνθα γ' ὁ Θεὸς, οὐδαμῶς σφάλλε), οὐδὲ ἀπόστολος τὸ γ'. Εἰ γ' κτίσμα, πῶς; Εἰκὼν τοῦ κτίσαντος; οὐδὲ γὰρ ἵππος μὴ θεότου Εἰκών. Εἰ μὴ τὸ ἀπαράλλακτον τοῦ ἀοράτου δηλοῖ ἡ Εἰκὼν, τί κωλύει ἢ ἀγγέλους Εἰκόνα εἶ;; ἢ γὰρ ἢ αὐτοὶ ἀόρατοι, ἀλλ' οὐχ ἁπλοῖς· ἢ ψυχὴ ἀόρατος· ἀλλ' ὁπόσ' ἀόρατος ἁπλῶς, ἀλλὰ τοῦτο Εἰκὼν, Εἰ ἢ μὴ οὕτως, ὥσπερ αὐτός. πρωτότοκος πάσης κτίσεως. τί οὖν φησιν; ἰδοὺ ἔκτισται. πόθεν, εἰπέ μοι; ὁπόσ' πρωτότοκος εἶπε. ἢ μᾶλλον ὁ, πρωτόκτιστος, εἶπεν, ἀλλὰ, πρωτότοκος. ἔπειτα εἰ ἀλλὰ τὸ πρωτότοκον λέγεσθαι, σκοπεῖσθαι αὐτοὺς φησ, τί εἶπεν, ὅταν ἀδελφοὶ αὐτοῖς ἀκούσωμεν λεγομένοις; καὶ γὰρ ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖ ἡ γραφὴ καὶ πάντα ἡμῖν ὁμοιωθέντα. ἄρα οὖν ἀλλὰ τοῦτο ἐ τὸ εἶ) αὐτοὺς δημιουργοὺς ἀφαιρήσομαι, ἢ οὔτε ἀξιώσομαι, ὅτε ἄλλῳ ἐνὶ πρέχει

χ. ὅσον ἢ ἀλλαχοῦ, ὅτε ἢ ὁ πατὴρ φησι· κ. βάλλει χ. τὸ Θεοῦ· ὁκοῦ ἀπαράλλακτον ὁ ὑμᾶς λέγει. εἰ μὲν γὰρ ὡς αὐθεντὰ εἰκὼν, εἶπε, ἢ λοιπὸν οὐ μεταιθρίου ὑποπέσωμεν. εἰ ἢ ὡς Θεὸς ἢ Θεοῦ υἱὸς, Θεοῦ ἐκὼν τὸ ἀπαράλλακτον δίκαιον. κ αἰγυπίων

τας διαστάσι· σὺ ἀπορδάσαι θέλεσαι, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθῃς, ὑχ ἕξει πρὸς συζεύγνυμι, εἰ-
τέ μοι; οὐκ ὀφείλεσι ἡ καταλαμβάνειν διαστῆναι; ἀλλ' ἅ ταῦτα ἀφεὶς τὰ ῥήματα, λέ-
γῃ σαφῶς, ὅτι, ὅπου ὁ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ οὐκ ἀποδώσει, ὅτι ἁπλῶς πάντα δυναμένου, ἡ
τὰ καλὰ, ἡ τὰ κακὰ, ὅπου οὐκ ἔστι διάφορα τὸ τῷ εἶναι τὸ τὸν, ἵνα νομίζεις διαστῆναι
τοῦτον ἔχειν πρὸς αὐτόν; ἆρα οὐχὶ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων μείζονα δώσει δίκην; Εἰκότως. 5
εἰκῆ μὲν γὰρ τὸ πάθος ἀπολογήσεται, εἰ δὲ ἀδίκως· τὸ ταῦτα ἢ "οὐδέν. Εἰ μηδένα τοί- χ. εἰδέναι.
νυν ἕτερον, ἀλλοίως πλάσαι μίμησαι ἀπὸ τῆς γραφῆς, λέγοντα, Πατὴρ Αβραάμ, πέμ-
ψον Λάζαρον ἵνα τοὺς συγγενεῖς μου, ἵνα μὴ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὅπου αὐτὸς ἀπελ- ιβ. ὅτι τοῦ
θεῖν οὐκ ἠδυνάτο, ὥστε μὴ τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις συμπεσεῖν. ἀποκρίνεται τῶν ῥημάτων τούτων τὸ αγγελίας
Σατάνου. Τί οὖν, ὅταν ἕλλειψιν ἡμᾶς ἐρωτῶσι, φησὶν; οὐκ ἐκείνους βάλει ἀναπαύσας· 10
ἀλλ' εἰς ἀπειλὴν ἐμβαλὼν χριστιανοῖς τοσαῦτα τὸ ἔλλειμα ἀναπαύει, κυρώ-
σας βάλει τὸ δόγμα τὸ Σατάνικον. ὅπου γὰρ αὐτὸς μίαν τὴν ψυχὴν ἀβασάνιστον ἐᾷ τού-
των ἡ πίστις, ἑτέρας ἥλως ἀδάκτυλον μάρτυρας. εἰ δὲ ἔλλειμι χρὴ ἀβασάνιστα, οὐκ ἐστὶν
ἡ ἀρχὴ τῆς ἀβασανίστου, ἀλλ' εἰ Θεὸς ὁ Χριστὸς, ἡ Θεοῦ παῖς· εἰ δαίμονες ἀπὸ ἐκείνου χ. ὅτι
θροῖ. ἐὰν ταῦτα" κατασκευασθῇ, πάντα τὰ ἄλλα ἕπεται. περὶ δὲ τῶν ἀρχῶν δεῖται, 15 χ. ὅτι
μάταιον τοῦ τῆς πολυτίμου βασάνου· περὶ ἃ τοσαῦτα στοιχεῖα μαθεῖν, τοσοῦτόν ἡ δύο- χ. περιπα-
νησον τοῦ τὸ πᾶν ἔρχεται. ἀπιστεῖ ὁ ἔλλιπὴς τῇ χρίσει, ἡ αὐτὸς τὸ αὐτοῦ σοι πάσχει· ἐπεὶ ἔχει ἡ τοῦτο
αὐτὸς πολλοὺς ὑπὲρ τούτων φιλοσοφήσαντας, εἰ ἡ τὸ δῶμα ἀποχίσαντες τῆς ψυχῆς τοῦτο εἶ-
πον. ἀλλ' ὅμως δικαίωσον σεαυτόν. ἡ βουλοῦ ὅτι τὸ τοσαῦτα πάθη ἡ τοσοῦτον, ὡς μη-
δένα χρεὼν ἀγνοῆσαι τοῦτο, ἀλλὰ ἡ ποιῶμεν, ἢ πῶς συμφωνῆσαι ἑαυτοῖς ἡ τοῦ δικαί- 20
ου, ἡ τοῦ χρίσεως. ὥστε καὶ ἐκεῖνος τοῖς οἰκείοις οὐκ ἀπιστεῖ, ὅτι Ιουδαῖος ἀμφισβητεῖ τοῦ τού-
των, ὅτι πᾶς ἁπλῶς ἀνθρωπος. τί τοίνυν ἀπατῶμεν ἑαυτούς; ἰδοὺ ταῦτα λέγεις πρὸς ἐμέ,
τί πρὸς τὸν Θεὸν ἐρεῖς τὸν πλάσαντα καὶ πλάσαντα καὶ καρδίας ἡμῶν; τὸν εἰδότα τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ
πόλει; τὸν ζῶντα ἡ ἐνεργοῦντα, ἡ" τομώτατον ὑπὲρ πᾶσ μαχαίρας δίστομον; εἰπὲ γάρ χ. τομώτερον
μοι μετ' ἀληθείας· σὺ δὲ καταγινώσκεις σαυτὸν ἁμαρτάνοντος; [ἔστι δέ τις τῶν ἐν αἰθέρι πνοὴ, ὃς 25
ἑαυτῷ δὲ μέμφεται ῥαθυμοῦντι;] ἡ πῶς ἂν ἀπὸ ταυτομάτου τοσαύτη σοφία γένοιτο,
ὥστε αὐτὸν τὸν ἁμαρτάνοντα καταγινώσκειν ἑαυτῷ; τοῦτο γὰρ μεγάλης σοφίας ἔργον. σὺ σαυτὸν
καταγινώσκεις· ὁ δὲ τοιοῦτον σοι δίδωσι βασάνιστα πάντα ἁπλῶς ἀφῆσει φέρειν; ἡμῶν οὖν
οὗτος ἐστὶν ἀγαθολικὸς, ἡ ὄφις. οὐδεὶς τῶν ἐν ἀρετῇ ζώντων βασανίστως τῷ τῆς χρίσεως λόγῳ,
καὶ ἔλλιπῆ, καὶ αἱρετικός. οὐδεὶς τῶν ἐν κακίᾳ διαφθειρόντων πολλῇ, πολὺ ἁλίσκων, πα- 30
Ψαλμ. ρ. κζ'. ραδίδοται τῆς διαστάσεως λόγου. ἡ τοῦτο φησὶν ὁ ψαλμῳδός· Αἴρεσθαι τὰ κρί-
ματά σου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. βλέπει τί; Οτι βεβηλοῦνται αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ ἐν παντὶ καιρῷ.
Φάγομαι γάρ, φησι, ἐὰν πίωμαι· αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. ὁρᾷς ὅτι παρφυὰς ἐστὶ ταῦτα
λέγειν; ἀπὸ τοῦ πρώτου ἡ πίνειν ταῦτα τὰ ῥήματά ἐστι τὰ διαστατικὰ τῆς διαστάσεως. οὐ
φέρω γάρ, φησὶ φέρω δὲ ἀπὸ τοῦ σωματοδότου κριτηρίου τὴν ψυχήν. ἡ ταυτονὶ βλέπε, οἷς ὁ ἀνδροφόνος 35
πρότερον ὑποκρίνεται ἑαυτῷ ὅτι οὐχ ἁλώσομαι, οὕτω φονεύει· ἐπεὶ, τοῦ σωματοδότου αὐτοῦ κρί-
τοντος, οὐκ ἂν ταχέως ἤλεγε ὅτι ὁ τόλμημα. ἡ οἶδεν οὖν, ἡ ἀγνοῶν πρόσεισιν, ἵνα μὴ
βασανίζηται τῷ σωματοδότῃ ἡ τῷ φόβῳ· ἢ γὰρ δῶ, ἀθετήσεις λέγει πρὸς" τὸν Φόβον. χ. τὸ τόλμη-
οὕτω δὴ ἡ ἁμαρτάνοντες ἴσασιν, ὅτι ὁ ἁμαρτάνει, κακόν· ἡ καὶ ἐκάστῳ τὸ τοῖς αὐ- μα.
τοῖς κακοῖς κυλινδούμενοι, οὐ θέλουσι εἰδέναι, κρίτην τὸν σωματοδότης αὐτῶν ὀπτεμβασομέ- 40
νον. ἀλλὰ μὴ ἐκείνοις προσέχωμεν. ἐστι γάρ, ἐστι πάντως κρίσις ἡ δίκαιος, ἡ οὐκ
ἀφῆσει εἰκῇ τοσαῦτα ἔργα ὁ Θεός. δεῦρο, παρακαλῶ, τῆς κακίας ἀποχώμενοι, τῆς ἀρετῆς
ἐχώμεθα, ἵνα ἀληθῆ λόγον" παρεσχώμεθα τῷ Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. κρίτοι τί χ. ἐξόμο-
βίκηλώτερον, τοῦ εἰ δικαίως δίκαιον λόγον, ἢ τοῦ εἰ τῆς εἰμαρμένης; ἐκεῖνος ἀ-

δικίας

ἀλλ' ἀρχὴ πάντων τούτων ἀπιστία τῶν ἐπηκροωμένων. καὶ πῶς ἐκβήσεται τοῦτο, φησὶ, καὶ ταῦτα ἐρωτήσαντος; Εἰ δὲ παίζων ταῦτα λέγεις, οὐδὲ ὅτιοῦν κωλύει. οὐ γὰρ δὴ οἱ τοῖς πρὸς ἥδονὴν παίζουσι. οὐ γὰρ οἱ πόρνοις, ἀλλ' ὑπὲρ σωφροσύνης παίζομεν. Εἰ δ' οὕτως οὕτως ἔχων, καὶ οὐκ οἶδεν εἰ τι μὴ ταῦτα, πῶς εἰ φῶς χριστιανός; οὐδὲν γὰρ μοι τῶν ἔξω λόγος. ἀλλὰ τί λοιδορεῖ λοιμοδωκῶς; ἀλλὰ τί τῆς ἐκκλησίας ὑπεβαίνεις; μὴ γὰρ ἀρχαὶ ὑποκρούομαι; πάντα κωλύει ἐλπὶς τοῖς μέλλουσι. τί οὖν ποιήσω, εἰ οὐ πείσεις τῇ χάριτι, ἐὰν μὴ πείσεις τῷ Χριστῷ; οὐκ αἰσθάνεται εἰ, μανθάνοιτο, ἀλλὰ καὶ ἐλλιποῦσι χαίρω. κἂν τί; κἂν τοῦτο, ὅτι Χριστὸν νομίζων εἰ Θεὸν, οὐ πείσεις ὡς Θεῷ. ἐκεῖσε γὰρ ἀκολασίας ἔχεται ἡ ἀσέβεια. Χριστὸν μὴ νομίζοντα εἰ Θεὸν Χριστὸν, ἀνάγκη μηδὲ πείθεσθαι· αὕτη γὰρ ἡ ἀσέβεια οὐδὲ ἀκολασίαν ἔχει, Θεὸν ὁμολογεῖν, καὶ μὴ νομίζειν ἀξιόπιστον εἰ ὑπὲρ ὧν ἔφη. τῆς μέθης ταῦτα τὰ ῥήματα, τῆς πυφῆς, τῆς ἀσωτίας. Φάγωμεν, καὶ πίωμεν· αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. οὐκ αὔριον, ἀλλ' ὅταν ταῦτα λέγητε, ἤδη τεθνήκατε. οὐδὲ ὅταν τῶν χοίρων διάσωμεν, οὐδὲ τῶν ὄνων, εἶπέ μοι; Εἰ γὰρ μήτε κρίσις ἐστὶ, μήτε ἀνάστασις, μήτε δικαστήριον, τίνος ἕνεκεν τοιούτων τεθημώμεθα δώρων, τῷ λόγῳ, ἃ πάντα ἔχομεν ὑποτεταγμένα; Διὰ τί ἡμεῖς μὲν ἀρχόμεθα, οὐκ ἔστι δὲ ἀρχόντων; ὅρα πῶς πάντοθεν ὁ Διάβολος ἐπίσεσται ἡμᾶς πείσας ἀγνοῆσαι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ. οὐκ ἀνόμους ἀναπείσωμεν τοὺς διακόνους· καθάπερ τις ὑδρία πονηρὰ ἐν οἰκίᾳ τινὸς ἀγνώμονι, οὕτω καὶ ἐλθὼν ὁ διάβολος εἰς τὴν αὐτὴν βιάζεται τῷ πονηροτέρῳ κατασκευὴν βύτινον εἶναι. οὐδὲν ἂν ἐκεῖσε αἰσχρὸν, οὐδὲν ἂν ἀσελγὲς θεάσῃ. τοιοῦτος γὰρ ἀεὶ ὁ Διάβολος. μανθάνειν πάντα, ἐν οὐκ ἐκ βιάσεως πονηρᾶς, ἵνα φυλαττώμεθα. Εἰ κρίσις οὐκ ἔστι, οὐκ ἔστι δίκαιος ὁ Θεός (κἂν δύσφημον λέγω) εἰ δίκαιος οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς, οὐδὲ Θεός ἐστιν· εἰ Θεὸς οὐκ ἔστι, ἁπλῶς ἅπαντα φέρεται· οὐδὲν ἀρετὴ, οὐδὲν κακία. ἀλλὰ διὰ τούτων λέγω φανερῶς. Εἶδες τὸ Σατανικὸν εὐθυμίημα τοὺς Διαβόλου; πῶς ἐκ ἀσεβοῦσι ἄλογα βάλλεται ποιῆσαι, μᾶλλον δὲ θεῖα, μᾶλλον δὲ δαίμονας; μὴ τοίνυν πτοηθῶμεν. ἔστι γὰρ κρίσις, ἀθλητὴς δὲ παλαίστρης. οἶδα πόθεν ἤρξη ὅτι τούτους σὺ λέγεις. πολλὰ σοι ἡμάρτηται, πονηρέ ψυχή, πολλὰ ἐκ ἔχεις· οἶδα τοῖς ἐμοῖς λόγοις ἀναθεῖναι ἐν τῷ τῶν πραγμάτων φύσει. τίνος μὴ ὀδυνώσω, φησὶ, τὴν ψυχὴν τῇ πονηρᾷ τῆς γλώττης. κἂν γλῶττα, πείσω αὐτὴν ὅτι οὐκ ἔστι· τίνος δὲ ταῦτα πυφήσω. Διὰ τί πονηροὺς ἁμαρτήματα ἁμαρτήμασι; δὸς ἀναίσχυντον πᾶσι βύσιν· εἰ γλῶτταν, ἀπαθῆ τῶν ἁμαρτημάτων μένει τῶν ἐμῶν λόγων· αὐτὴ γὰρ ἐν τούτῳ πονηρὸν τὸ ἀσέβημα, ἐν τῆς ἀσεβείας δὲ τὸ λογισμοῦ τούτου δύσις τῇ ἑκάστου κόλασιν· ἐν ἡ δὲ βραχεῖ ῥωμένη ἐν πονηρίᾳ ψυχρὰ ἔσται ἐν διανοίαις κολάσεως ἀνάδυσις. ἔστω, ἡμάρτηκε. τί ἐν σὺν ἄλλους ἁμαρτάνειν πονηρεύεις, λέγων μὴ εἰ γέεννα; τί ἀπατᾷς σὺν ἀφελεστέρους; τί ταῖς χάρισιν ἐξέλυες τὸν λαόν; ὃ σὺ μέγας, ἅπαντα αἰσθάνῃ. ὅτι ἀσυνδήτως ἀσυνδετότερον ἔσται, ἀλλὰ ῥᾴδιον, οὔτε ἀναισθήτους ἔσεσθαι τῆς κακίας. μὴ γὰρ, ἂν ἑτέρους Διάβολον εἰσφέρωμεν, συγχώρησιν ἔχομεν τῶν ἁμαρτημάτων; οὐχ ὁρᾷς Διάβολον πῶς ἐπιχείρησε κατηγορεῖν Ἀδάμ; ἆρα τούτῳ συγχώρησιν ἔσχε; μιζόνως δὲ ὧν κολάσεως ἀφορμή. ἵνα γὰρ μὴ ὑπὲρ τῶν οἰκείων, ἀλλὰ ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων κολαζώμεθα, πάντα μηχανᾶται. μὴ νομίζωμεν τοίνυν ὅ ἑτέρους" καὶ τὰ φέρειν εἰς τὸν αὐτὸν ἡμῖν ἀπώλειαν, ἡμερώτερον ἡμῖν ὃ δικαστήριον ἐργάζεσθαι· τοῦτο μὲν ὧν χαλεπώτερον αὐτὸ ποιήσει. τί ὠφελοῦμαι ἐκεῖνον, ἐν ἀπόλλυμαι; Σατανικὸν τοῦτο ὅλον ἐστί. ἄνθρωπε, ἡμάρτηκε; φιλάνθρωπον ἔχεις διάκονον· παρακάλει, ἱκέτευε, δάκρυε, στέναξε, ἐν σὺν ἄλλους φόβου δὲ ἄξιον μὴ τοῖς αὐτοῖς πεπίστευκε. Εἰ δὲ οἰκίας δούλους ὧν τῶν πονηροτέρων λέγω πρὸς ἐμαυτὸν παῖδα· τίκτει, ἐγὼ πονηρεύσασα

χ. ὁδὸν κυδύνους

χ. ἐπόπας

χ. κατηγόρων

ΗΘΙΚΟΝ

Τεως ἢ σκῆφος εἰπόντας καταπαῦσαι ⓦ λέγειν ἀνάγκη. ποῖον δὲ τοῦτο; ὅτι τοσαύτης ἀπολαύσαντες ἀφορμῆς αὐτοὶ ἑαυτοὺς μεμῆνθαι ὀφείλομεν, καὶ τρέφειν ἀμαθητὰς οὐκ ἐκδοῖς τοῦ θεοῦ δωρεάν, ἢ πίνειν ἀπηλλάγημεν, ἢ πίνειν ἐτυχόμεν οἴνους· ἢ ὅτως ἰσόμοιρα θηρᾶσαι, ὥστε τοῦ ἀγαπᾶν τοὺς πρὸς αὐτοὺς διατεινόμεθα. τί λέγεις, ὦ ἄθεσπτε; εἰς βασιλείαν κέκλησαι, εἰς βασιλείαν ὁμοῦ τοῦ θεοῦ, ἢ χάσμης πλησθῆναι, ἢ κράσαι, ἢ ταρκᾶσαι; εἰ γὰρ εἰς μυρίους θανάτους πεδῆσαι ἑκάστης τῆς ἡμέρας ἔδει, ἢ πάντα ἐχρῆν ὑπομεῖναι· ἀλλ' ὑπὲρ μὲ λέγεις πῶς ὀπίσω ποιεῖς, τῆς ἢ βασιλείας μέλλων χωρὶς τῆς τοῦ μονογλωσσοῦ καθάλλῃ κῦμα ἐμπεσὰς εἰς πῦρ; ὃ ὅπου τοῦτο διαπορῶ· ἀλλ' ὅτι καὶ μέλλων ἀπεῖναι θρύπτῃ, καὶ ἐμφιλοχωρῆς τοῖς σώμασι φιλοσώματος ὤν. τί δὲ τοῦτο; ἢ ⓦ θάνατον φεύγεται πρᾶγμα εἶναι νομίζεις; ὁ πυθόμενος τούτων αἰτίαν, ἢ λύσεις. ἐπεὶ ὅταν καταπίνῃ βίοι ζῶν, ἢ πέρα θλῶν ἕλοιτο ἂν καὶ ἀπαγαγεῖν σύτυδεν. νῦν ἢ ζῶν τοῦ πάρεστιν, οἱ ⓐ νεκροὶ μαλακιζόμενοι ὀλιγωρηταὶ ὅτι τῆς καλῆς μόνης ἐφίενται. ἀλλ' ὅσῳπερ ἂν μᾶλλον, τοσούτῳ ἐσόμεθα ἀθετέστεροι. κόμα γὰρ ὁ πλοῦτος βίος ἐστίν, ἀπὸ καρφῶν καὶ πηλοῦ συγκεκολλημένος. κἂν ταῖς μεγάλαις μοι δίζῃς οἰκίαις, κἂν αὐτὰ τὰ βασίλεια λάμποντα πολλῷ τῷ χρυσῷ ἢ τοῖς λίθοις, σοὶ οἰκήσομεν ὀλιγοφόρῳ κόμας χαλιδίων. τὸ γὰρ χρῆμα ὑπόξαντος, αὐτόματα πάντα πτοῖται. χρῆμα ἢ τὴν ἡμέραν ἐκείνην λέγω· οὐχὶ πᾶσι χρῆμα *· ἐπεὶ ἢ ὁ Θεὸς νύκτα τε ὁμοῦ καὶ ἡμέραν ⓦ κατέσχε σκότος κλῆ, ὃ μὲ τοῖς σοῖς ἀμύητοις, ὃ ἢ τοῖς σοῖς δικαίοις. ὅτω καὶ ἐγὼ νῦν χρῆμα αὐτὴν κλῶ. αὖ σὲ τῷ χάρει μὴ σκεπασθῆναι κλῶς, ὥστε δύνασθαι ἴσασθαι τὸ χρῆμος ὑπεξάντος, οὐ λήψονται ἡμᾶς αἱ μητέρες, ἀλλ' ἐάσουσι τῷ λιμῷ ὀλιγοφθαρῆναι, ἢ τῆς καλιᾶς πτοίσης ἀπολέσθαι. καθάπερ γὰρ κόμαι, μᾶλλον ἢ καὶ βύκολώτερον ταύτης, ἀπόμασα κεθαιρεῖ τὸ τι ὁ Θεός, δύασκυβάζων καὶ μεταῤῥυθμίζων ἄπομα. ⓐ ἢ ἀπίων καὶ ἀπόμυτῆσαι αὐτῷ μὴ δύνασθαι εἰς ⓦ αἶρα, ἀλλ' ὅτω βεβαίως πεφεύτες, ὡς μὴ ἔχειν ὃ πέρεσι κοῦφον, πίσωται ἀπόμασα ταῦτα, ἄφ' εἰκὸς σὺν ὅτῳ ὀλιγοπόδους παθεῖν. κὰμὲ οὕω τὴν χαλιδίων νεοσσιὰ ὄταν καταπίσοι, ταχέως ἀπόλυται· ἡμεῖς ἢ οὐκ ἀπολύμεθα, ἀλλὰ κολαζόμεθα διὰ παντός. χρόνον ἐς αἰὸ τότε κρεῖς, μᾶλλον ἢ χρῆμος χαλεπώτερος. οὐ γὰρ χείμαρροι κατασείονται ὕδατος, ἀλλὰ πυρὸς μεῖ πυρός· οὐ σκότος ἀπὸ νεφῶν ἔζ, ἀλλὰ σκότος ἄλυπον καὶ ἀφεγγές, ὥστε μήτε ⓦ αὐγὴν ἰδεῖν, μήτε ⓦ αἶρα, ἀλλὰ τὴν εἰς γῆν κατωρυγμένων μᾶλλον ἐνοχωρεῖσθαι. πολλάκις ταῦτα λέγομεν· ἀλλ' οὐ πείθομεθ' ἡμᾶς. "καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς μὲν, ὦ θεσπέσιε, οὐ πείθῃς ταῦτα πάσχομεν· ὑπὲρ ἢ τούτων ἀμελούμενοι, ὅπως καὶ ⓐ σωθήσεται ἕπασχον ταῦτα, οὐχ ὑπὲρ τούτων μόνον ἀμελούμενοι, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πολέμων καὶ αἰχμαλωσίας. καὶ ὁ Σεδεκίας ὑπὸ Ἱερεμίου ἠλέγχετο, καὶ οὐκ ἠκούετο. ἀμφὶ τοῦτο ἔλεγεν ⓐ σωθήσεται· Οὐαὶ ⓐ λέγοντες, ἐγλισάτω ὁ πάχος α' ποιήσει ὁ Θεός, ἵνα ἴδωμεν· ἢ ἐλάτω ἡ βουλὴ τοῦ ἁγίου Ἰσραὴλ, ἵνα γνῶμεν. μὴ θαυμάζωμεν τοῦτο. σοὶ γὰρ ⓐ ὅπου τῆς κιβωτὸς ὅπως θύον, ἀλλ' ὅπως θύσαι ὅτε τῆς πίστεως κέρδος ἐν σοὶ. σοὶ ⓐ ὁ Σοδόμοις συνεδόκησαν, ἀλλ' ὅπως θύσαι καὶ αὖθι, ὅτι σοὶ πλέον αὖθις γένοιτο. καὶ τί λέγω τὰ μέλλοντα; ὡς αὐ ταῦτα συνεδόκησε τὰ τῶν γειτόνων καὶ ἀμφοῖν τὸν στάσεις, σοὶ σεισμοὶ τὴν πόλεων, καὶ ἀναιρέσεις; καίτοιγε ταῦτα ἐκείνων πιστότερα, τῆς κιβωτὸς λέγω. πόθεν δῆλον; ὅτι ἐκεῖνοι μὲ οὐκ εἶχον εἰς ἄλλο συνάδηλμα ἰδεῖν, σοὶ τὴν γραφὴν ὑκοῦσαι· σὺ ταῦτα ἢ μεῖα ὅσα γένοιτο, καὶ ὅπου τὴν ἐτῶν τὴν ἡμετέρων, καὶ ὅπου τὴν συμπόρων. ἀλλὰ πόθεν ἡ ἀπιστία τὴν τοιούτων; ἀπὸ μαλακῆς ψυχῆς. ἔπεισι καὶ πάθοι, καὶ ὀμῷ τοῦτο οὐκ ὑπὲρ θύον. ἀ γὰρ βάλεται πις, ταῦτα καὶ οἴεται, ταῦτα καὶ συνδόκα· ⓐ ἢ ἀπλήστοντες, λῦρες εἰσιν. ἀλλὰ μὴ παθωμεν ταῦτον. οὐ γὰρ καταχλυσμὸς ἐς αἰ λοιπὸν, σοὶ μέχρι πλούτης ἡ κόλασις, ἀλλ'

* ἀλλὰ τοῖς μαθύμοις γένοιτο.

ν ἀπιστίαν.

Hes. c. 19.

λοί ἐσμεν. ἃ γὰρ ὠφελοῦμεν ποιήσαι, πεποιήκαμεν. Εἰς τὴν μερίδα τῶν κληρονόμων τοῦ Χριστοῦ ἐστε τοῦτ' ἔστιν, τῶν γνησίων. Δίκαιος δέ μοι καὶ τοὺς πρὸ ἐμοῦ, καὶ τοὺς μετ' ἐμὲ τοὺς μελλόντων ὁμοῦ λέγειν. Εἶπα δίκαιόν σοι ἤδη γενέσθαι. οὐ γὰρ τοῦτο μόνον ὅστις ὁ χαμαιτύπης, ὁπόταν βασιλείας ἀξιωθῇ, ἀλλὰ κἂν πόρνας ὦσιν, καὶ τοῦτο (οὐ γὰρ ὅσον ἴσον) ὅπερ καὶ ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πολιτείᾳ. Μᾶλλον γὰρ ἴσως τὸ δίκαιον εἰς ἀποθανεῖσθαι, ἴσως γὰρ καὶ τὸ ἀγαθὸν ἴσως καὶ τὸ τολμᾶν ἀποθνῄσκειν. Rom. 6. 7.

13 Ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς, φησὶν, ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους. Αὐτὸ δὲ πάλιν ὅ ἐστι, τὰ ἔσω καὶ κρύφια. οὐδὲν μοὶ γὰρ ἡμῶν κατόρθωμα. Ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, φησὶ, τουτέστι, τῆς πλάνης, τοῦ διαβόλου τῆς τυραννίδος. Οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, σκότους, ἀλλ', ἐξουσίας. πολλὴν γὰρ ἡμῖν εἶχε τὴν ἐξουσίαν, ὡς ἐκράτει ἡμῶν. χαλεπὸν μὲν γὰρ καὶ τὸ ἁπλῶς εἰπεῖν τὸν διάβολον· ὃ δὴ καὶ μετ' ἐξουσίας, τοῦτο χαλεπώτερον.

Καὶ μετέστησε, φησὶν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ.

Οὐκ ἀρκεῖ εἰς τὴν ἀπαγαγεῖν τοῦ σκότους μόνον ἔδει ἔχειν αὐτὸν τὴν φιλανθρωπίαν. μέγα μὲν οὖν καὶ ὃ τοῦ σκότους ἀπαλλάξαι· ὃ δὴ καὶ εἰς βασιλείαν εἰσαγαγεῖν, πολλῷ μᾶλλον. ὅρα δὴ πῶς πολύπλοκον ἔδειξε τὸ δῶρον, ὅτι οὐ τῷ πυθωνίῳ κηδόμενος ἀπήλλαξεν ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἀπήλλαξε μόνος, ἀλλὰ καὶ μετέθηκεν εἰς βασιλείαν. ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς. Οὐκ εἶπεν, ἐξεβάλετο, ἀλλ', ἐρρύσατο, τὴν πολλὴν ἐκείνην δηλονότι ἡμῶν καὶ ἀγριωτάτην. Εἶπα καὶ ὃ θύκολον τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, καὶ μετέστησε, φησὶν, ἀπορήσει τις ἴσως πάντως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβάλλει. καὶ οὐκ εἶπε, μετέβαλε, οὐδὲ μετέθηκε (" ὃ μὲν γὰρ ὅλον τὸ μεταβάντος ἴσως, οὐ τὸ μετελθόντος) ἀλλὰ μετέστησεν, εἶπεν, ὥστε καὶ ἡμῶν, καὶ αὐτοῦ " τοῦτο ἐνθυμεῖσθαι. Εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ. καὶ ἀλλαχοῦ φησι· Εἰ γὰρ τοῦτο μόνον, ἵνα συμβασιλεύσωμεν· τῷ αὐτῷ κέρδει ἔσωσεν ἡμᾶς, φησὶ, τῷ ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἵνα δίκην μὴ δῶσι, τῷ ἀγαπητῷ σὺν ἐκείνοις συγκληρονόμους, σὺν ἐσκηπτημένους, ἀλλὰ καὶ ἵνα μετὰ τούτου βασιλεύσωμεν. τῷ αὐτῷ κέρδει ἔσωσεν ἡμᾶς, φησὶ, τῷ ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἵνα μὴ δίκην δῶσι, τῷ ἀγαπητῷ σὺν ἐκείνοις συγκληρονόμους, σὺν ἐσκηπτημένους, ἀλλὰ καὶ ἵνα μετὰ τούτου βασιλεύσωμεν. Ὅτι γὰρ φησὶν ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους. Ταῦτα δέ ἐστι ταῦτα,

14 Ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων.

Εἰ γὰρ μὴ ἀφέθημεν τῶν ἁμαρτημάτων, οὐκ ἀπελυτρώθημεν. ἰδοὺ πάλιν ἐνταῦθα δέ, ἐν ᾧ. καὶ οὐκ εἶπε λυτρώσωσιν, ἀλλ', ἀπολυτρώσωσιν," ὥστε μηδὲ πεσεῖν λοιπὸν, μηδὲ γενέσθαι ἔνοχοι.

15 Ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως.

Εἰς ζήτημα ἐμπίπτομεν αἱρετικοί. " Διὰ σήμερον δοκοῦσι γοῦν τοῦτο πρωτεύειν διὰ, ἀκμάζουσας ὑμῶν τὰς ἀκοὰς πρωτοβάλλειν. Εἰ γὰρ διὰ τὸ πλέον εἶπεῖν, μεῖζον τοῦ υἱοῦ ἔργον. πῶς; ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀδυνάτου ἦν, τοῦτο δὲ τοῖς ἀμυδρῶς μόνοις δοῦναι βασιλείαν· τοῦτο δὲ εὐκολώτερον. ὥστε τῇ δωρεᾷ ἐφαπτόμενος. Τί λέγεις; τὴν ἀμαρτημάτων σε ἐᾶσαι; Σκοπεῖν καὶ ἐᾶσαι πρωτεύειν. ἤδη πρωτεύειν τοῦ δόγματος τὴν ῥίζαν.

καὶ μηδαμοῦ ἵστασθαι. καὶ μεταφορικῶς καρποφορεῖτε, ἢ αὐξανόμενοι ἐν τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὦτε δυνατοὶ τῷ ἰσχυρῷ τοῦ Θεοῦ, ὡς δύνασθε δυνατοὶ εἶναι. Διὰ τῆς κράτους αὐτοῦ. πολλὴ ἡ ἐπίδειξις. οὐκ εἶπε δύναμιν, ἀλλὰ κράτος, ὅπερ μείζων ἐστί. διὰ τῆς κράτους, φησί, τῆς δόξης αὐτοῦ. * ὅπου πάντα ἐστὶ δόξα αὐτοῦ κράτει. ἤδη προεμυήσατο " τῷ ἐν εἰκόνι εἶναι. καὶ πάλιν ὡς ἐπάτησας ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Κυρίου. ὡς ἐκεῖ τοῦ ἰσχυροῦ τοῦτό φησι, τὸ πάντα κρατεῖν αὐτόν, καὶ ἐν οὐρανῷ, ἐν γῇ, ὅπου ἡ δόξα αὐτοῦ πάντα κρατοῦσα βασιλεύει. οὐχ ἁπλῶς φησι, δυναμοῦσθε, ἀλλ' ὡς εἰκὸς ἐν οὕτως ἰσχυρῷ διακονεῖν δουλεύοντας. ἐν τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ. ἅμα καὶ ἀδιάπτωτον τὴν τῆς γνώσεως λέγων. τοῦτο γὰρ πεπλανῆσθαί ἐστι, τὸ μὴ εἰδέναι, ὡς δεῖ, τὸν Θεόν. ἢ ὥστε ἐπιδιώκειν, φησί, τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ. εἰ γὰρ ὁ τὸν υἱὸν οὐκ εἰδώς, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔγνωκε, εἰκότως ἡ τῆς ἐπιγνώσεως. οὐδὲν γὰρ ὄφελος βίου ταύτης αὐτοῦ.

Εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν ἐν μακροθυμίαν, φησί, μετὰ χαρᾶς

12 Εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ. Εἶτα μέλλων αὐτοὺς διδάσκειν, οὐ μέμνηται τῶν μεγάλων αὐτοῖς ἀπειλῆσθαι· ἀλλὰ τοῦτο μὲν κεῖται ἐν τῇ ἀρχῇ εἰπών, Διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀπειλημμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἐνταῦθα δὲ τῶν ἤδη ὑπαρχόντων μέμνηται. ταῦτα γὰρ οἰκεῖα αἴτια. ἐν πολλαχοῦ τοῦτο ποιεῖ. τὰ γὰρ ἤδη γεγενημένα πλείονα πίστωσιν ἐν μᾶλλον " αἴρει τὴν ἀπορίαν. μετὰ χαρᾶς, φησίν, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ. ἡ ἀκολουθία αὕτη ἐστίν. ἐν παύομαι εὐχόμενος ὑπὲρ ὑμῶν, ἐν εὐχαριστοῦντες ὅτι τοῖς πεπιστεύκασι. ὁρᾷς πῶς ἑαυτὸν ἐμβάλλει εἰς τὸν περὶ τοῦ ἰσχυροῦ λόγον; Εἰ γὰρ εὐχαριστοῦμεν μετὰ χαρᾶς πολλῆς, μεγάλα τὰ λεγόμενα. ἔστι γὰρ εὐχαριστεῖν διὰ φόβου μόνον, ἔστι εὐχαριστεῖν ἐν τὸ λυπῆ ὄντα, οἷον ὁ Ἰὼβ εὐχαριστεῖ μὲν, ὠδυνώμενος δέ· διὸ ἐλέγχῳ, Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφεῖλεν. μὴ γάρ τις λεγέτω, ὅτι οὐκ ἐλύπει αὐτὸν τὰ γενόμενα, οὐδὲ ἀθυμία παρεισέδυ· μηδὲ ὃ μέγα ἐγκώμιον ἀφαιρείσθω τοῦ δικαίου. ὅταν γὰρ πειρασμὸν ᾖ, ἐν διὰ τὸν φόβον, οὐδὲ διὰ παντὸς μένει, ἀλλὰ ἐν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων φύσει, εὐχαριστοῦμεν. Τῷ ἱκανώσαντι ὑμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί. Μέγα ἐφθέγξατο. πειρασμὸν δέ τὰ διάφορα, φησὶν, ὡς μὴ δυνῶν μένειν, ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἰσχυρὰς ποιῶν πρὸς ὃ λαβεῖν. " ὃ οὖν εἶπεν, τῷ ἱκανώσαντι, πολὺ τὸ βάρος ἐδήλωσεν. οἵ ἐκ τῶν ἐθνῶν, ἐν βασιλεῖς ἦμεν, δυνατὸν αὐτοὺς ἐπιδεῖξαι δούλους ἑαυτοῦ βούλεται· ἐν τοσοῦτον δυνάμενα μένει τὸ ἀξίωμα δούλων, ἀλλ' οὐχὶ ἐν ἐπιτηδείους ποιῆσαι πρὸς τὴν ἐργάσιαν. πολλάκις δὲ καὶ πιοῦτον ἐν καταγέλαστον ἡμᾶς ποιεῖ. ἐὰν μάθητε ἐν τὸ ἀξίωμα δῷ, ἐν ἐπιτηδείους ποιήσῃ πρὸς τὴν ἡμῶν, καὶ ἱκανοὺς πρὸς τὴν οἰκουμένην, τότε πᾶν τὸ πρᾶγμά ἐστι. τοῦτο οὖν καὶ ὁ Παῦλός φησιν, ὅτι τὸ μέσον ἡμῶν ἔδωκε τὴν πλάνην, ἀλλ' ἐν ἰσχυρὰς πρὸς τὸ λαβεῖν ἐποίησε. διαπλῆ γὰρ αὕτη ἡμῶν τὸ ἐν δοῦλοι, καὶ ἐπιτηδείους κατασκευάσαι τῆς δωρεᾶς. οὐκ εἶπε, δότε, ἁπλῶς, ἀλλ', ἱκανώσατε εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί· τουτέστι, ὃν καταπέμψει ὑμᾶς μετὰ τῶν ἁγίων. ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς εἶπε, καταπέμψαι, ἀλλά, ἐν τῶν αὐτῶν ἀπολαῦσαι προσηκόντων. ἐν γὰρ μερὶς, ἐκεῖνό ἐστιν ὅπερ ἕκαστος λαμβάνει. ἔστι γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ εἶναι πόλει, καὶ μὴ τῶν αὐτῶν ἀπολαύειν· τὴν ἢ αὐτὴν μερίδα ἔχει, ἐν μὴ τῶν αὐτῶν ἀπολαύειν, οὐκ ἔστιν. ἔστι δὲ τῷ αὐτῷ κλήρῳ εἶναι, ἐν μὴ τὴν αὐτὴν ἔχειν μερίδα· οἷον δὲ κλήρῳ πάντες ἐσμέν, ἀλλ' ἐν τὴν αὐτὴν ἔχομεν πάντες μερίδα. ἐνταῦθα ἢ ἐν τοῦτό φησιν, ἀλλὰ ἐν τὴν μερίδα μετὰ τοῦ κλήρου. Διὰ τί κλῆρον καλεῖ; δῆλον ὅτι ὥσπερ ἐκεῖνοι ἀπὸ κατορθωμάτων οἰκείων βασιλείας τυγχάνουσι· ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος ἐπιτυχίας μᾶλλόν ἐστιν, οὕτω δὲ ἐν ἐνταῦθα. οὐδεὶς γὰρ τοιαύτην ἐπιδείκνυται πολιτείαν ὥστε βασιλείας ἀξιωθῆναι, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ δωρεᾶς ἐστὶ τὸ πᾶν. διὰ τοῦτό φησιν, Ὅταν πάντα πεποίηται, λέγεται ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί

* ἀλλ' ἐν τὸ ἐν εἰκόνι ὅπερ

χ. τὸν ἐν εἰκόνι

χ. αἴρει

Κολοσσ. α. 5.

Ἰωσ. α καὶ.

ἰσ. τῷ

φησί, τουτέστι, μὴ πολλῆς τῆς σπουδῆς. τοῦτο γὰρ δύκησι δ', ἔγωτε. ἀλλὰ δεῖ τι καὶ ὑπογραφῆναι, εἰς δ' ἐξεπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Κυρίου. ἐν τούτῳ ἐξεῖ βίου καὶ τοῦ ἔργου φησί. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πάντα χρόνον ποιεῖ· ἀεὶ τῇ πίστει συζῆσαι τὴν τοιαύτην. Εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν. πῶς γὰρ, πᾶσι ἀρέσκειν; ὁ πάντα ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφορεῖν, καὶ αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ· ὥσπερ, φησὶν, ἀληθῶς ὑμῖν ἑαυτοὺς ἀπεκάλυψε, καὶ ὥσπερ τελειοτέραν ἐλάβετε γνῶσιν, οὕτω καὶ πολιτείαν ἀξίαν ἐπιδείξασθε τῆς πίστεως. μεγάλης γὰρ αὕτη δόξης πολιτείας, καὶ πολλῷ μείζονος, ἢ ἡ παλαιά. ὁ γὰρ τῷ Θεῷ εἰδὼς, καὶ τοῦ Θεοῦ δούλους εἶναι καταξιωθείς, μᾶλλον δὲ καὶ υἱός, ὅσα ὀφείλει πάντα ἀρετῆς.

11 Ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι. Ἐνταῦθα περὶ τῆς πειρασμοῦ καὶ τῆς διωγμοῦ φησιν, οὐχ ὅτι ἐκεῖνα πληρωθῆναι δυναμούμενοι, ὥστε μὴ ἀκηδιάσαι, μηδὲ ἀπογνῶναι. Κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ. Ἵνα, φησὶ, τοιαύτην ἀνάληψιν ποιησώμεθα μακροθυμίαν, οἵαν ἁρπάσῃ τῇ ἰσχύι τῆς δόξης αὐτοῦ δοθῶμεν. Εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν. ὃ λέγει, τοιαύτην ὅτι· σωτόμως βούλεται, φησὶν, ὥστε ἀρέσκειν ὑμᾶς βίου χρῆναι καὶ τῆς πολιτείας ἀξίαν, καὶ σπουδαίως βεβαίως, ὡς εἰκὸς τὸν ἀπὸ Θεοῦ δυναμοῦσθαι. Διὰ τοῦτο τίνος οὐδέπω ἀπῆλθεν δογμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ βίῳ γρίφει), ἵνα δοκῇ εἶναι ἐγκαλέσαι. καὶ ἐπαινέσας ἐφ' οἷς ἐγκρίνω, τότε καθίστησι εἰς κατηχείαν. τοῦτο καὶ πάντα χρόνον ποιεῖ· ὅταν μέλλῃ τοιοῦτόν γράφειν, ἔχων μέν τι ἐγκαλεῖν, ἔχων δὲ καὶ τι ἐπαινέσαι, πρότερον ἐπαινεῖ, καὶ τότε καθίστησι εἰς τὰ ἐγκλήματα. οἰκειοῦται γὰρ πρότερον τῷ ἀκροατῇ, καὶ τῷ κατηχείαν ἀπαλλάττειν πάσης ὑποψίας, καὶ δύκησι ὅλως αὐτῷ ἐβούλετο δῆλον ἐγκωμιάζειν, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης εἰς τοῦτο ἐμβιβάζει τοὺς λόγους. τοῦτο καὶ ὁ τῇ πρώτῃ πρὸς Κορινθίους ποιεῖ. ἐπαινέσας γὰρ αὐτοὺς μείζονα ὡς ἀναπῶσαι αὐτοὺς, καὶ ἀπὸ τοῦ πεπορθυκότος, τότε εἰς κατηχείαν καθίστη. ὁ δὲ τῇ πρὸς Γαλάτας, οὐκέτι, ἀλλὰ τοιαύτην. μᾶλλον δὲ εἰ τις ἐξετάσειε, καὶκεῖνη ἐξ ἐπαίνου ἡ κατηχεία. ὅθεν γὰρ αὐτὴν οὐδὲν εἶχε κατόρθωμα τότε εἰπεῖν, ἀπὸ σφοδρᾶς ὁ ἔγκλημα ἰῶ, καὶ πάντες διεφθάρησαν, καὶ φέρει πάντα ἰσχυρὰ ὄντα, ἀπὸ κατηχείας ἀρχὴν λέγων, θαυμάζω. ὥστε καὶ τοῦτο ἐγκώμιόν ἐστι. ὕστερον δὲ αὖθις ἐπαινεῖ, οὐκ ὀπίσω τοῖς πρόσθεν, ἀλλ' ὅτι τοῖς προσελθοῦσι, λέγων· ὅτι Εἰ δυνατὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες, ἂν ἐδώκατέ μοι. καρποφορούμενοι, φησὶ· τοῦτο ἐξεῖ ἔργον. δυναμούμενοι· ἐξεῖ πειρασμοῦ τοῦτο. Εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν. Μακροθυμίαν πρὸς ἀλλήλους, ὑπομονὴν πρὸς τοὺς ἔξω. μακροθυμεῖ γάρ τις πρὸς ἐκείνους, ὃς δυνατὸν ἐστὶ ἀμύνασθαι· ὑπομένει δὲ ὃς οὐ δύναται ἀμύνασθαι. διὰ τοῦτο ὅτι μὲν Θεοῦ τοῦτο πάντα ὑπομονὴν λέγει), μακροθυμίαν δὲ πολλαχοῦ. καθὼς αὖθις ἐστὶν ὁ μακάριος φησι γράφων ἀλλαχοῦ· Ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς; Εἰς πᾶσαν. μὴ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐστὶ μακάριον. ὁ πᾶσι, φησὶ, σοφίᾳ δὲ σωφρονεῖν πνευματικῆς. ἄλλως γὰρ οὐκ ἔστι τὸ ἀρέσκειν αὐτοῦ ὑπογραφῆναι. καὶ πάντα ἔστω τὸ ἀρέσκειν αὐτοῦ ἔχῃ, ἀλλ' οὐ πνευματικῶν ἡ σοφία. Εἰς ὃ ἐξεπατῆσαι ὑμᾶς, φησὶν, ἀξίως τοῦ Κυρίου. τοῦτο γὰρ ὁδὸς ἐστὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας. ὁ γὰρ τῷ Θεοῦ τὸν φιλανθρωπίαν καταμαθὼν, καὶ καταμαθὼν ἔστι), καὶ ἴδῃ τὸν ἐκ δεδομένον, μείζονα ἕξει προθυμίαν. ἐν ἄλλως ἢ οὐ τοῦτο βούλεται μόνον ἵνα μάθητε, ἀλλ' ἵνα καὶ ὑπὲρ τοῦ ἔργου ὑπεραγωνίσησθε. ὁ γὰρ εἰδὼς χρεὼν τὸν ποιῆσαι, καὶ καλέσασθαι μέλλει. Εἰς ὃ ἐξεπατῆσαι ὑμᾶς, φησὶ· τουτέστι, ἀεὶ, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ διαπαντὸς, ὥσπερ ὃ ἐξεπατῆν ἀναγκαῖον ἡμῖν, οὕτω καὶ ὃ ὀρθῶς βιοῦν. καὶ αὐτὸ ἐξεπατεῖν ὃ τοιοῦτον καλῶ, εἰκότως, δυνατὸν ὂν ἐνταῦθα ἡμῖν ὁ βίος ὑπάρχειν ὁ ἐξεπαίδευτος, ἀλλ' οὐχ ὁ κοσμικὸς τοιοῦτος. καὶ πολὺ ὃ ἐγκώμιον. ἐξεπατῆσαι ὑμᾶς, φησὶν, ἀξίως τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, ὥστε καὶ ὑπὲρ δόξαν,

ἔτεμω ὅπως παιδίον γένωμαι). ὁ μὲν γὰρ ζῆλος τοῦτο, τὰ δὲ ἐκ φθόνου καταλύσεως, καὶ πολλὰ δόξης, οὐδὲν μέγα πεποίηκεν· ὁ δὲ πόνος τοῦτο διαλύσεως, καὶ ὀλίγα διδαχῆς ἦν, ὃ πᾶν εἰργάσατο. Ὃ γὰρ ζητοῦμεν οὐχὶ πολλὰ δοῦναι, ἢ ὀλίγα, ἀλλὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως μὴ ἐλαττῶσαι. σὺ σοφὸς μὲν εἶ τὰ πέντε τάλαντα, ἐγὼ δὲ τὰ δύο· σὺ σοφὸς μὲν εἶ τοὺς δύο ὀβολοὺς καταβαλόντα· σὺ σοφὸς μὲν εἶ τὴν χήραν τὴν ὑπὸ τοῦ Ηλίου. οὐκ εἶπεν ἐκείνη τοὺς δύο ὀβολοὺς καταβαλοῦσα, τί γὰρ βλάπτω, εἰ ἐγὼ μὲν εἶμι ὀβολὸν ἐμαυτῇ κερδαίνων, ἐγὼ δὲ εἶμι δῶ; ἀλλ' ὅλον ἔδωκε τῷ βίῳ· σὺ δὲ τοσαύτην ἀφθονίαν ὤν, ἐκείνης φιλοτιμότερος εἶ. μὴ τοίνυν ἀμελῶμεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ' ὑπερβώμεθα τὴν ἐλεημοσύνην. οὕτω γὰρ ταύτης βέλτιον. καὶ δείξει ὁ μέλλων χρόνος· τοῦτο δὲ καὶ ὁ πρὸ ἡμῶν ἔδειξεν. εἰς δίξαν τοίνυν τοῦ Θεοῦ ζήσωμεν, καὶ τὰ αὐτῷ δοκοῦντα πραττώμεν, ἵνα καταξιωθῶμεν τῆς ἐπαγγελιῶν ἀγαθῶν, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπερτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Λογ. ε΄. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ ΑΦ' ΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ὑπόγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ. 10 Περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφορούντες, καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τοῦτο, ποῖον; ὅθεν ἠκούσαμεν καὶ ἡμεῖς τὴν πίστιν ὑμῶν τὴν ἐν ἀγάπῃ· ὅθεν ἔχοντες ἐλπίδας, οὐκ ἐλπίδες ἐσμὲν ἐν τούτῳ τὴν μνείαν αὐτῶν. καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐκεῖνος μάλιστα διεγείρων ἐστὶν ἐκεῖνος τὴν νίκην· οὕτω δὴ καὶ ὁ Παῦλος τούτους μάλιστα παρακαλεῖ οὓς ὁ πόλεμος καταπονοῦντας. ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, φησὶν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι. οὐ μίαν ἡμέραν ἀφορίζομεν, οὐδὲ δύο, οὐ τρεῖς. ἐπιζητοῦντα ἐν τῇ ἀγάπῃ δίκτυον, ἐν πρέμνα αὐλοῦ αἰτεῖται, ὡς οὐδέπω πρὸς ὃ τέλος ἐφθακότας. Ὃ γὰρ, ἵνα πληρωθῆτε, τοῦτο δηλοῦντος ἐστὶν. ἐν ὅσα μοι τὴν σύνεσιν τῆς μακαρίου τούτου. οὐδαμοῦ τὸ πρᾶξις αὐλοῦ ἀπαιτεῖται φησὶν, ἀλλὰ λειτουργοῦ αὐλοῦ πρᾶξις. Ὃ, ἵνα πληρωθῆτε, τοῦτο δηλοῖ. ἐν πάλιν, Εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ. ἐν πάλιν, ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι. καὶ πάλιν, Εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν ἐν μακροθυμίᾳ. Ὃ γὰρ πᾶσαν, μαρτυρούσης ὅτι καὶ τῆς καταφρονοῦσι, Εἰ δὲ μὴ Ὃ πρῶ. ἐν ἵνα πληρωθῆτε, φησὶν, οὐχ ἵνα λάβητε. ἔλαβον γάρ. δηλοῖ Ὃ λάβητε, ἵνα πληρωθῆτε. οὕτω ἐν ὁ ἔλεγχος αἰσχρᾶς ἐγένετο, ἐν Ὃ ἐγκώμιον οὐκ ἀφείει αὐλοῦ καταπεσεῖν ἐν γένεσθαι ὑπῆρχε ὁλοχερὲς γενόμενον. τί δέ ἐστιν, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ὑπόγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ; τουτέστι, διὰ τοῦ μου προσεύχεσθαι ὑμᾶς αὐτῷ χρὴ, οὐκέτι δι' ἀγγέλων. ὅτι μὲν δεῖ προσεύχεσθαι, ἔγνωτε· λείπει δὴ ὑμῖν ἐπὶ τοῦτο μαθεῖν ἐν διὰ τί Ⓦ μὲν ἔπεμψεν. Εἰ γὰρ δι' ἀγγέλων ἐδύνατο σώζεσθαι, οὐκ ἂν Ⓦ μὲν ἔπεμψεν, οὐκ ἂν ἐδέδωκεν. ἐν πᾶσῃ σοφίᾳ, φησὶ, καὶ συνέσει πνευματικῇ. ὅθεν γὰρ αὐλοὺς Ⓐ φιλόσοφοι ἦσαν, βουλόμεθα ὑμᾶς ἐν πνευματικῇ, φησὶ, σοφίᾳ εἶναι, μὴ τὴν τοῦ σοφίαν τοῦ ἀνθρώπων. Εἰ δὲ ὥστε τὸ θέλημα Θεοῦ μαθεῖν πνευματικῆς δεῖ σοφίας, ὥστε τὴν εἰσοδον, τί ἔστι, θύραν διανοίγειν. ἐν διάκρισιν ἐντεῦθεν, ὅτι ἐξ ἐκείνου ὁ Παῦλος θύραν, ἐν ἐνταῦθα λύπτε, ἐν οὐκ ἀπέστη. τὸ γὰρ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, τοῦτο δηλοῖ. καταπίνουσιν ἐν αὐλοὺς πολλὰ φέρει, Εἰ δὲ ἐκείνου ἐν θύραν βοηθούμενοι μὴ αἰσχύνεσθε ἐαυτοὺς, ἐν αὐτὸ μόνον, φησὶ,

τοῖς ἀνδραπόδοις· ἢ Ⓐ μὴν οἰκέται διαχωρεῦσι νήφοντες, ὅταν ᾖ μεθύοντες. ὦ τῆς αἰσχύνης· ἐκεῖ ᾖ οἶσθα σὺ εἶ, ἀλλ' ὑπερηφανίᾳ τινὶ τραπέζαν καταλείσαντες, ὅτως διαχωρεῦσαν οἴκαδε, νηφάλιοι καθεύδοντες, πεφιλωμένοι ἐλεφάντινοι, παισὶ αἰσχύνης ἀπηλλαγμένοι ἢ κατηγορίας. Εἰ βούλει καὶ αὐτοὺς τοὺς κεκλημένους ἰδεῖν, ὅψει τούτους μὴν τοιούτους ὄντας οἵους, ὅπερ ὅταν ἔξω, τυφλοὺς, ἀναπήρεις, χωλοὺς. καὶ οἷα τούτων τὰ σώματα, τοιαῦτα ἐκείνων αἱ ψυχαί, ὑπέρπλεως ἢ φλεγμονῆς καταγράφουσαι. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀκρασία. μᾶλλον γὰρ τοῦ τυφλοῦ πήρωσις ἢ ζῆλος. τοιοῦτον γὰρ ἡ πλησμονὴ τῆς μέθης, χωλοὺς ἢ κυλλοὺς ποιοῦσα. ἢ δῆλον καὶ τούτους τοιαῦτας ἔχοντας ψυχάς, οἷα ὅταν τὰ σώματα, λαμπρὰς, κεκοσμημένας. Ⓐ γὰρ ἐν διαγωγείᾳ ζῶντες, Ⓐ τῆς αὐταρκείας ἐμπλεῖν πλέοι ὀπτῆσπουδακότες, Ⓐ φιλοσοφοῦντες ὅτας εἰσὶν ἐν πάσῃ φωδρότητι. ἴδοιμι ᾖ καὶ ἐν ᾅδου τὸν πλοῦτον. ἐκεῖ μὲν ἡδονὴ ἀκόλαστος, γέλως κεχυμένος, μέθη, διαπτελία, αἰσχρολογία (ὅπερ γὰρ ἀνδρὶ αἰσχρὰ φθέγγεσθαι, ταῦτα τῇ πορνίδι τότε ἁρμόττει) ἐν ᾅδου δὲ, φιλανθρωπία, ἐλεημοσύνη. ὦ μὴν οὐκ ἐκείνοις καλοῦσι πρόσεστι κενοδοξία ἀπολέσασα αὐτούς· ὦ ᾖ ἐν ᾅδου φιλανθρωπία καὶ ἐλεημοσύνη. ἐκείνων μὲν γὰρ τὸν πραπέζας φιλανθρωπία σωίζουσι, ταύτας ᾖ κενοδοξία καὶ ὠμότης ἐξ ἀδικίας καὶ πλεονεξίας. καὶ εἰσὶ μὴν καταλήγει εἰς ἅπερ εἶπον, εἰς ἀπώλειαν, εἰς ἄκρατον, εἰς μεμίσθωται (τοιαῦτα γὰρ ἡ τῆς κενοδοξίας βλάστη) αὕτη ᾖ εἰς βασιλείαν, ἢ δόξαν Θεοῦ. καὶ ὁ ἔπαινος ᾖ ὁ ἐν ᾅδου ἀνθρώπων, ταύτης πλέων. ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἢ βασκανοῦσι, ὅτου ᾖ ὡς κενοὶ πατέρα πάντες ἔχουσι Ⓐ μὴ παθόντες οὗ. ἢ καθάπερ ὅπου τῶν ἀδικημάτων ἢ Ⓐ μηδὲν ἀδικηθέντων στενάζουσι, ἢ κεῖ γίνονται πάντες ἐλεήμονες· ὅτου ἢ ὅπου τῶν παρόντων οὗ, ἢ Ⓐ μὴ παθόντες οὗ, καθάπερ Ⓐ παθόντες, ἐπαινοῦσι Ⓒ θαυμάζουσι Ⓦ πεπεισμένοι. καὶ ἐν ᾅδου, πολλὴ ὁ φθόνος, ὁ τοῦ θανάτου ᾖ πολλὴ ἡ κηδεμονία, πολλαὶ ἐν ᾅδου πάντων θύραι. ἢ ὁ τοῦ θανάτου μὲν, τοῦτο· ἐκεῖ ᾖ, ὅταν ὁ Χριστὸς ἐν ᾅδου γένηται, οὗτος μὲν φησὶ) μετὰ πολλῆς τῆς παῤῥησίας, Ⓒ ἀκούσεται ὅτι πάσης τῆς οἰκουμένης, Πωλῶν τὰ μὲ Ματθ. κε. λε. κε. Εἶδες, ἢ ἔθρεψας, γυμνὸν, ἢ οὐκ ἐνέδυσας, ξένον, ἢ συνήγαγες, ἢ ὅσα τοιαῦτα· ἐκεῖνος ᾖ τοῦ σὺ μὲν ἐλεημοσύνῃ ἀκούσεται, Ποιμὴν δοῦλε ἢ ὀκνηρέ· ἢ πάλιν, Οὐαὶ Ⓐ καταπαστάλαντες ὅτι ταῖς Ἀμως. ε. δ. τρωμαῖς αὐτῶν, ἢ Ⓐ καθεύδοντες ὅτι κλίναι ἐλεφαντίναι, Ⓐ πίνοντες Ⓦ διϋλισμένοι οἶνον, ἢ τὰ πρῶτα μύρα χριόμενοι· ὡς ἐκῶτα ἐλογίσαντο, ἢ οὐχ ὡς φθάνοντα. ταῦτα ἡμῖν οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, ἀλλ' ὥστε μεταθῆναι ὑμῶν τὸν γνώμην, ἢ μηδὲν ὑμᾶς ἀκερδὲς ποιῆν. τί οὖν, φησὶ, καὶ ταῦτα, καὶ ἐν ᾅδου ποιεῖ; πολλὰς ἔχει ὁ λόγος πρὸς πᾶσι· ἢ ποία ἀνάγκη, εἰπέ μοι, ἔξω πάντα χρήσιμα ποιεῖ, ἐν ᾅδου δὲ, μὴ μόνον εἰς οὐδὲν ὄντα, ἀλλὰ ἢ εἰκῆ ἀναλίσκειν, ἐν ᾅδου χρήσιμα; εἰπέ μοι, εἰ ἀστέρων ἐν μὲν τῷ πέλαγι ἔρριπται, ἐν ᾅδου δὲ ἐπὶ τῆς γῆς ἔστηκε, ἆρα σὺ ἀπόχρη σοι τοῦτο, ἢ εἶπες ἄν, τί γὰρ βλάπτει, σὺ μὲν ἐν τῷ πέλαγι, τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς ῥίψωσιν; ἐν ᾅδου τί γὰρ μὴ πάντα εἰς ἀρίστην; ἐν ᾅδου τί ὁ κέρδος ἐλαφρὸς; καὶ μὴν στενάζει ὄντα χρήματα, οὐκ ἐρεῖς τοῦτο, ἀλλὰ πάντα στενάζει, ἐκεῖ δὲ οὐκέτι. καὶ δῆλον ἐστὶν ὅτι, οὐκ ἐρεῖς, ἐν ᾅδου τί τὰ μὲν τοῖς ἀπόροις, τὰ δὲ τοῖς εὐπόροις δώσομεν, ἀλλὰ πάντα ἐκείνοις· ὁ γὰρ ὅτα δὲ, εἶδα ὅταν κέρδος, ἐν ᾅδου τί ἂν λαλῇ τοῦτο, ἢ παύσῃ ποτὲ τὸ εἰκῆ δαπανᾶσθαι ἢ μάτην ἀναλίσκειν; ἀλλ' ἔχει ἢ τοῦτο κέρδος, φησί. ποῖον, εἰπέ μοι; τὰ φιλίας αὔξειν. ὅταν ἐν ᾅδου ψυχρότερον ἀπὸ τούτων φίλων γενομένων, ἀπὸ τῆς τραπέζης Ⓒ πλησμονῆς τοῦ πάντων· "ὅταν φιλίας ἀνδήσεις ἐν πάσῃ τῇ ἀγελῇ λαμβάνουσης. μὴ ὑβρίσῃς τοιοῦτόν οὕτω θαυμαστὸν, τὴν ἀγάπην, μηδὲ ταύτην αὐτῆς εἰ ῥίζαν φῆς. ὥσπερ ἐν εἴ τις δένδρου ζητῶν ἢ λίθους τιμίους φέροντος πρὸ ῥίζαν ἐχὶ τοιαύτην ἔλεγεν εἶ, ἀλλ' ἀπὸ σπιδόνος τίκτεσθαι· τοῦτο ἢ σὺ ποιεῖς. καὶ τὸ τυχὸν φιλία ἐν πάσῃ, ὅταν αὐτῆς ψυχρότερον γένοιτ' ἄν. ἀλλ' ἐκεῖναι αἱ τραπέζαι φιλίαν ποιοῦσι, ἐχὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοὺς Ⓦ Θεὸν, ἢ ὅτι ταπεινήν,

ὅταν

ὅτως γὰρ τῶν ἐκείνου φορτίων· ὅπ λιμοὶ μὲ δύ᾽ πς καὶ ἕλκοσιν ἡμέρας ἐέγκει, πλησμονὴν ἢ σοὶ δύο μέιας. καὶ τότῳ μὴν πρὸς ἀπαλλαγὴν πς διμερεκῶς ⓐ ἐν τοῖς ἀγρῖς, ἐν ὑγιείᾳ ἕξοι ἢ ἀδύνατα ἰατρῶν· τοῦτ᾽ ἔν ἢ, τὴν πλησμονὴν λέγω, οὐκ ἂν ἐέγκοιμι μὴ συνεχῶς καλούντις ἰατρόν· μᾶλλον ἢ καὶ τὴν ἐκείνου βούλομ᾽ ἂν ἔλεγξε πολλάκις ἢ τούτης τυραννίς. καὶ ἡδονῆς μὴν οὐκ ἔνεκεν αὕτη τὰ πρόβατα ἔχει. Εἰ γὰρ ἡ τιμὴ τὸ ἀπομάζεσθαι ἡδέων, ἓ ὃ ἐν ἐξουσίᾳ ἐστὶ τῷ ὑποπάσασθαι, ἢ ὃ θαρρεῖν τὸ πρόβατον καὶ διδοικέναι, καὶ τὸ τὴν ἀρχοῦσαν ἀπολαύειν τοῦ πράγματος μᾶλλον εἰς τὸ τῆς ψυχῆς κατατρίβεσθαι κλυδώνιον, βέλτιον ἄρα αὐτὴ ἐκείνης ἡ πρόβατα καὶ ἡδονῆς ἕνεκεν· καὶ ἁ τῆς δαπάνης ἢ ἐντεῦθεν βέλτιονα. ἐκείνη γὰρ δαπανηρά, αὕτη ἢ οὐκέτι. ἀλλὰ τί; ἆρα τοῖς ἀναισθήτοις μᾶλλον ἡδὺν αὕτη ἡ πρόβατα, ἢ καὶ ᾧ καλοῦσιν πλείονα αὕτη φέρει τὴν ἡδονὴν ἐκείνης; τοῦτο γὰρ ὅτι ᾧ μᾶλλον ζητοῦμεν ἡμῖν. ἐκείνων ὁ μὲν ἐκείνης καλῶς, πρὸ πολλοῦ ἡμερῶν προδιαβάζεται, καὶ προφάσεις ἔχει· ἀναγκάζει ἢ φεστίδας καὶ μελίμνας, ὅτι ἐκείνην καθυδεῖν, οὐτε ἐκ ἡμέρας ἡσυχάζων· ἀλλὰ ἀναπλάττων· ὁ ἑαυτῷ πολλά, μαγείρους διαλεγόμενος, ὀψοποιοῖς, πραπέζοποιοῖς. Εἶτα αὐτῆς τῆς ἡμέρας ὁπόταν ἴδῃ τις δὴ ἐῶν μᾶλλον δεδοικότα, ἢ σὸν μέλλοντα πυκτεύειν, μή τι προδῷ λάθρᾳ γλυκύ), μὴ βασιλεία βληθῇ, μὴ κατηγόρους σχῇ λάθρᾳ πολλούς· σοῦ ἢ πάσης ταύτης ἀπήλλαχε τῆς φεστίδος ἢ τῶν προσημάτων, αὖθις διαλέγεται τῷ πραπέζῃ, ἢ ὁ πρὸ πολλοῦ ἡμέρας μεμνῆσθαι. Ἢ μὴν δὲ ταῦτα σοὶ μὲ βούλεσθαι τὴν χάριν ἀπόλεσον, ἐκφύγοις ἢ ἔχει Θεοῦ ὀφειλέτης· ἢ χρὴ σῶσαι τέφε) τὰς ἐλπίδας, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν βιωχούμενος ἀπ᾽ ἐκείνης τῆς τραπέζης. Τὰ μὲν γὰρ σιτία ἀναλίσκεται, ἢ ἢ χάρις οὐκ ἀναλίσκεται, ἀλλὰ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν μᾶλλον χαίρει ἢ γάμνυται ἐκείνων τῷ ⓦ πλείω οἷον ἐμφορηθέντων. οὕτω γὰρ οὗτος τρέφει τὸν ψυχήν, ὡς ἐλπὶς ἀφάτου ἢ ὃ χρηστὰ προσδοκᾶν. ἀλλ᾽ δὲ τὰ μὴ ταῦτα ἰδωμεν. ἐκφ μὲν αὐλοὶ ἢ κιθάραι ἢ συρίγγες, ἐνταῦθα ἢ οὐδὲν ἀπηχὲς μέλος· ἀλλὰ τί; ὕμνοι, ψαλμῳδίαι. ἐκφ μὲν ⓐ δαίμονες ὑμνολογοῦσι, ἐνταῦθα ἢ ὁ πάντων δεσπότης Θεός. ὁρᾷς πόσης μὲν αὕτη χάριτος, πόσης ἢ ἀγαθωσύνης ἐκείνη καὶ ἀναθησίας γέμει; Εἰπὲ γάρ μοι· ὁ Θεός σε ἔθρεψεν ἐκ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ, ἢ δίον αὐτῷ βύσσειν μὴ ὃ πραφιῶαι, σὺ ἢ σὸν δαίμονας ἐπεισάγῃς; τὰ γὰρ ἔχθρα τῶν ποικίλων σοὶ ἄλλο, ἢ δαιμόνων ἄσματα. δίον Εἰπεῖν, βλασφημὸς εἶ, Κύριε, ὅπ ἔθρεψάς με ἐκ τῶν ἀγαθῶν σου, σὺ ἢ, καθάπερ τις κύων ἄτιμος, σοὶ μέμνησαι, ἀλλὰ σὸν δαίμονας ἐπεισάγῃς; μᾶλλον ἢ ⓐ εἰ κυνὸς λαβοῦσις, ἢ μὴ λαβοῦσις σαίρουσι τοὺς οἰκείους, σὺ ἢ σοὶ τῦτο. ὁ κύων ἢ μὴ λαμβάνων σαίρει ⓦ διασοῦσιν, σὺ ἢ ἢ λαβὼν ὑλακτῆς κατ᾽ αὐτοῦ. πάλιν ὁ κύων ἢ εὐεργετούμενος προδιὰ τῶν ἀλλοτρίων, σοὶ ὕτω καταλύει τὴν ἔμφραν τὴν πρὸς αὐτόν, σοὶ ὑπισσαῖνα πρὸς φιλίαν· σὺ ἢ ἢ μυρία πάσχων κακὰ προδιὰ τῶν δαιμόνων, ἐπ᾽ ἀρίστα αὐτοὺς εἰσάγῃς· ὥστε διπλῆν τῶν κυνῶν εἶ χάριν. καλῶς δὲ δεμνούμεθα πρὸς τῶν κυνῶν πρὸς τοὺς τότε μόνον εὐχαριστοῦντας, ὅταν μὴ πάσχωσιν. αἰδέσθητι, προδιὰ καλῶ, τοὺς κυνᾶς. οἱ ἢ λιμοῦντες σαίρουσι πρὸς διασοῦσας· σὺ δὲ μὴ ἀκούσῃς, ὅπ ὁ δαίμων τινὰ ἐλεεμόνα, ἀφὶς βύσσειν ⓦ διασοῦσιν, ὡς κυνῶν ἀλεγούσης. ἀλλ᾽ αἱ πόρναι, φησὶν, ἡδονὴν ἔχουσιν ὁρώμεναι. ποίαν ἡδονήν; ποίαν ἢ οὐκ ἀτιμίαν; πορνῶν γένοιτό σοι ἡ οἰκία, μανία καὶ οἶστρος· ἓ οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἡδονὴν καλῶν; μὴ μὲ οὖν ἔξῃ χρῆσασθαι πάσῃ ἡδονῇ, μίζων ἡ αἰσχύνη ἢ ἡ ἐκ ταύτης ἀπόλια. πῶς δαίμον χθεσινὸν τὸν τῶν οἰκείων πορνῶν ἐκείνων, ἢ πάντων καθάπερ χοίρων ἐγκαλινδωμένων βορβόρῳ; μὴ ἢ μίζονα τὸν φαντασίαν μέτοι, ἐν ᾧ τάλαν ὠδύνην μείζων. Ἢ γὰρ ὄψις οὐχ ἡδονή, ὅταν ἡ χρῆσις μὴ ᾖ· ἀλλὰ καὶ μείζων ἡ ἐπιθυμία, ἢ σφοδροτέρα ἡ φλὸξ. ἀλλὰ ὃ τέλος βούλει μαθεῖν; ⓐ εἰ τοῖς μαινομένοις ἢ τοῖς προδιὰ πλῆξιν ἐοικόσιν ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀίσσομεν, θρασεῖς, ὀργίλοι, καταγέλαστοι ἢ τοῖς

χ. κατεγ-κέντρα χ. τυ

χ. ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν ἢ τὸ τράπεζ. ιτ.

χ. τυ ἐὰν

χ. τῇ χθὲς ὅπ χθὲς μὲ ἔ. ἐ. ἀλλὰ λέγει τὸ γιμ. ἐ. ζων ὁ

γώγου ἀπολάμποντες τῷ χρυσῷ. ἔτω ὃ ὁ ἡμακύκλιον, ἀπαλῇ γραμμῇ πεπότηται ἐστρεσμένον. παλιν ἐν ζωῇδια μὲ ἔτωσαν ὀξύκυκλοι πολλοὶ τῷ" ἀναπεμφῶν οὐχ ἧττον κεκοσμημένοι τοῖς ἱματίοις, ἢ σόδυδυμίοι λαμπροῖς, ἢ ἀναξυρίδας ἔχοντες, καλεῖ μὲ ἰδεῖν, αὖθις ἄχθος τῆς ἡλικίας ὃ αὐθος, σφεγγῶντες, ἢ βύσσινα τριῶντες. ἐκεῖ ὃ δύο μόνοι ἔτωσαν ὀξύκυκλοι, πεπότηται ⓦ τῷ φωτὶ τῶν πτερύγων· ἢ ἔτω τοῖς μὲ τὰ εἴδωλα πολυτελῆ, τοῖς ὃ τοσαῦτα ὅσα σβέσαι ⓦ λιμὸν, ἐ βύθου σκώληκας ἐμπλῆσαι. ἆρα εἶπον ἔρχωμεν; καὶ μὴ ἀκριβείας κατασκευασμένα εἰσὶν ἀμφότερα αἱ πτᾶσαι; μή τι σοὶ δοκῶ; ἐγὼ μὲ οὐκ οἶμαι. ἢ γὰρ σοὶ κεκλημένοις ἐπῆλθον, ἢ τῶν πολυτέλειαν ἢ τῶν σκευῶν, ἢ τῶν γραμμάτων, ἐ τῶν εἰδωλίων, πλεῖόν ἄλλα, ἢ εἴ τι περιλείπομεν, ἐπιξαγαγόντες ⓦ λόγοι θύρησομεν. φέρε οὖν, ὅπῃ ὃ τοῦ σοφοῦ καλῶς ἡμῖν ἀπέλαβε χῆμα ἑκάτη πτᾶσα, ἴδωμεν ποῦ ὑμῖς καταχλιδήσεται. ἐγὼ μὲ γὰρ ἐσ' ἐκείνῳ ἄπειμι τῷ τῶν τυφλῶν, τῷ τῶν χωλῶν· ὑμῶν ὃ τάχα ⓐ πλείους ταύτῃ αἱρήσονται, τῷ τῶν γραπτῶν, τῷ Φαίδρου ἢ λαμπροῦ. ἴδωμεν οὖν ποῖα πλείονος γέμει τῆς ἡδονῆς. μή που γὰ μέλλοντα ἐξεζάσωμεν· ἐ ἐκείνοις μὲ γὰρ αὗτη κρατεῖ ἡ ἐμή. Ἀλλὰ τί; ὅλη αὗτη μὰ ἔχει ⓦ Χεῖσθ' ἀναπεμφῶν, ἐκείνη ὃ ἀνθρώπου· αὗτη ⓦ διαπότου, ἐκείνη σὸν δούλοις. ἀλλὰ μή που ταῦτα, ἀλλ' ἴδωμεν ποῖα πλείονα ἔχει τῷ ἡδονῷ τῷ ἐ τῷ πρώτῳ. ἢ κῇ τοῦτο μὰ οὖν πλείων αὗτη ἡ ἡδονή. ὃ γὰρ μῇ βασιλέως αἰσθήσῃ, πλείονα φέρει τῷ ἡδονῷ τῶ μῇ τῶν οἰκετῶν. ἀλλὰ ἢ τοῦτο ἐπεξέλωμεν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ὃ τοῦ ἄγμα ἐξεζάσωμεν. ἔχουσι ἐγὼ, ἢ ⓐ σοὶ ἐμοὶ ταύτῃ ἐλεύθεροι τῷ πτᾶσαι μῇ πολλῆς τῆς ἐλευθερίας ἢ τῆς ἀμεδίας ἢ ἐρεμίαν ἄπαντα, καὶ ἀκυσούμεθα· ὑμῖς ὃ πέμποντες ἢ διδάσκοντες, ἢ τοῦ ἀναπεμφῶς αἰδούμενοι, οὐδὲ ἐκπῖναι χέρσα τολμήσετε, καθάπερ εἰς παιδαγωγεῖον, ἀλλ' οὐκ εἰς ἄριστον, εἰσελθόντες, καθάπερ διατόπους ἀθροι πέμποντες. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι οὕτως. ἀλλὰ τὰ τῆς τιμῆς, φησι, μεγάλα. ἢ μὰ ἐγὼ εἰ πλείονί εἰμι τιμῇ. ὑμεῖν μὰ γὰρ ἡ βύτιλεια μείζων φαίνῃ, ὅταν ἢ τῆς αὐτῆς πτᾶπιζης κοινωνοῦντες, δούλων προσάλληθι ῥήματα. καὶ γὰρ ὁ δοῦλος τότε μάλιστα φαίνῃ, ὅταν μῇ τῶ διατότῳ καθαχείμενος ᾖ. ἐκεῖνος μὰ γὰρ, εἴθα μὴ προσῇκεν αὐτῷ, χῇ, οὐ τοσαύτην ἀπὸ τῆς οἰκειώσεως ἔχων συμέτρησιν, ὅσην τῶν ταπείνωσιν. σφόδρα γὰρ τότε ταπεινοῦται. ἢ ⓦ δούλων ἴδοι τις ἂν λαμπρὸν ὄντα καθ' ἑαυτὸν, ἢ ⓦ πένητα λαμπρὸν ὄντα καθ' ἑαυτὸν, μὴ ὅταν μῇ πλουσίου βαδίζῃ. ὃ γὰρ ταπεινὸν, ὅταν ἐγγὺς ᾖ τῆ ὑψηλοῦ, τότε φαίνῃ ταπεινόν, καὶ ἡ προσήλωσις ὃ ταπεινοῖ ταπεινότερον δείκνυσιν, οὐχ ὑψηλότερον. οὕτω ἢ ὑμᾶς βύτελεστέρους δείκνυσι ὃ μετ' ἐκείνων διάκεῖσθαι, ἀλλ' οὐχ ἡμᾶς. δύο μὰ οὖν τούτοις πλεονεκτοῦμεν, τῇ τι ἐλευθερίᾳ, καὶ τῇ τιμῇ, ὧν σοὶ ἴσοι εἰς ἡδονῆς λόγον ἐσί. βουλήσομαι γὰρ δὴ ἔγωγε ἀρτύ μεταλαβῶν μετ' ἐλευθερίας, ἢ μυρίων εἰδωλίων μῇ δουλείας. Κρεῖσσον γὰρ, φησι, ξενισμὸς λαχάνων προσ' φιλίᾳ ἢ χαρᾷ, ἢ βοὸς ἀπὸ φάτνης μετ' ἔχθρας. ὃ γὰρ δὴ εἶπωσι ἐκεῖνοι, ἀνάγκη σοὶ πρὸς ἡμᾶς ἐπαρεῖν, ἢ προσπεσεῖν, ἢ δοῦσι τὰξιν ἀναδιδυγμένους, μᾶλλον ὃ ἐκείνων χείρους ὄντας. τοῖς μὰ γὰρ εἰ ἢ μετ' αἰσχύνης ἢ τοῦ ὑφείσεσθαι, ὅμως μέτεσι πάρρησίας· ὑμῖν ὃ οὐδὲ τούτου, ἀφ' ἡ μὰ βύτιλεια τοσαύτη (δεδίκατο γὰρ καὶ κατεσθήκατο) ἢ ὃ τιμὴ, ἐκέτι. ἐκοινῶ πάσης μὰ ἡδονῆς ἀπεστέρηται ἡ πτᾶπιζα ἐκείνη, πάσης ὃ αὗτη γέμει ἡμεδίας. ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν εἰδωλίων τῷ φύσιν ἐξετάσωμεν. ἐκεῖ μὰ γὰρ ἀνάγκη καὶ μὴ βουλομένῳ ἁρπάζεσθαι τῷ πολλῷ οἴνῳ, ἐνταῦθα ὃ οὐκ ἔνι μὴ βουλόμενον ἐάσειν ἢ πίνειν. ὥστε ἐκεῖ μὲ τ' ἐκ τ' ἐπιθυμίας πολύτητος ἡδονῆς ἢ τι προσλαβοῦσα ἀπιμία ἀφαιρεῖται, καὶ ἡ ἐκ τῆς πλησμονῆς ἀηδία. οὐ γὰρ ἔστιν λιμοῦ τὰ σώματα ἡμῖν ἡ πλησμονὴ ἁφθείρει ἢ ὀδυνᾷ, ἀλλὰ καὶ πολλῷ χαλεπώτερον· καὶ εἰ αἱ θέλῃς μοι δοῦναι, εὐκολώτερον αὐτὸν ἁρπάζω τὴν πλησμονὴν, τὸν λιμόν.

ἔστιν

Ρωμ. θ. γ. μείζων ἐκείνης ὄντι, ἄκουσον Παύλου λέγοντος· Ηὐχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ
Φιλιπ. α. κγ. Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου. πῶς οὖν τοῦτο οὐχὶ πάντα ὑπερβαίνει; καὶ πάλιν, Τὸ
αἰσθέσθαι με ὑμῶν ἐν τοῖς σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ, πολλῷ μᾶλλον κρείττονι· ὃ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς ἁρπαγῆς,
ἀναγκαίως ἔφη περὶ ὑμᾶς. ποία μήτηρ τοιαῦτα ἂν εἶπεν εἰπεῖν, ὥστε τὰ αὐτῆς παιδία; καὶ πάλιν ἄλ-
α. Θεσ. β. ιζ. λους αὐτὸν λέγοντος· Ἀπορφανισθέντες γὰρ ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπῳ, οὐ καρ- 5
δίᾳ. ἐν ἐκείνοις μὲν ὁ πατὴρ ὑβριζόμενος ἔλυσε τὸν φιλίαν, ἐκεῖ δὲ οὐκέτι· ἀλλὰ πρὸς τοὺς
λιθάζοντας ἀπῆλθεν εὐεργετήσων αὐτούς. οὐδὲν γὰρ, οὐδὲν οὕτως ἰσχυρὸν, ὡς ὁ τοῦ πνεύματος
δεσμός. ὁ μὲν γὰρ ἀφ' ὧν παθεῖν οὐ φίλος ἠνώθημεν, αὖ μὴ διὰ τοῦτο γένηται, ἐχθρὸς
ἐξῆρεν· ὁ δὲ πνευματικῆς ἀδελφὸς ὤν, πάλιν τῆς πνευματικῆς ἀφικόμενος, ἔσωσεν τὸν
φιλίαν. ἡ γυνὴ πάλιν, ἂν μάχη γένηται, ἀφῆκε τὸν ἄνδρα, ἐν πολλοῖς ἔλυσεν. ὁ υἱός, αἰ 10
σθόμενος τὸν πολὺ ζῶντα τὸν πατέρα ἴδοι, ἐναρμόσεται. ὅπου δὲ τοῦ πνεύματος, τούτων οὐκ ἔστι οὐ-
δέν. οὐδὲν γὰρ τούτων λύσεται, ἐπεὶ μηδὲ ἐκ τούτων συνέστη. οὔτε χρόνος, οὔτε μῆκος ὁ-
Ἐξοδ. ιζ. δοῦ, οὔτε τὸ κακῶς παθεῖν, οὔτε τὸ κακῶς ἀκοῦσαι, οὐ θυμός, οὐκ ὀργή, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἐ-
πεισέρχεται, οὐδὲ δύναται αὐτὸν διαλῦσαι. ἐν ἵνα μάθῃς, ἐλιθάζετο ὁ Μωϋσῆς, ἐν
γὰρ αὐτῶν ἦρξεν. πῶς οὖν τοῦτο εἰργάσατο πατὴρ γὰρ τῶν λιθάσαντος, ἀλλ' οὐκ ἐν αὐτὸν 15
αὖ καταλύσει; ταῖς μὲν μεταδιώκωμεν ταῖς φιλίαις ταῖς ἀπὸ τοῦ πνεύματος (ἰσχυραὶ γάρ
εἰσιν ἐν δυσκόλοις) μὴ ταῖς ἀπὸ τῶν πραπίζων. ἐκεῖ γὰρ ἐν κωλύομεν" ταῖς εἰσα- χ. τούτοις
Λουκ. ιδ. ιγ. γάγ. ἄκουσον γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· Μὴ καλέσῃς τοὺς φίλους σου, μηδὲ
τοὺς γείτονάς σου, ἐμὴ ποιήσῃς δοχήν, ἀλλὰ τοὺς χωλοὺς, τοὺς ἀναπήρους. εἰκότως. πολὺς
γὰρ ὁ κίνδυνος τούτων μισθός. ἀλλ' οὐ δύνασαι, οὐδὲ αἰσχύνῃ μὴ χωλαὶ ἐν τυφλαὶ εἰσπε- 20
σεῖν, ἀλλὰ βαρὺ ἐν φορτίον ἐγὼ τοῦτο, ἐν ἀηδιαστὴν; μάλιστα μὲ οὖν οὐκ ἔδει, πλεῖον ἀλλ'
οὐκ ἔστι ἀνάγκη. καὶ μὴ συγκλείσῃς αὐτοὺς μὴ σὺ, πανταχόθεν ἀνοίγονται τὰ ἀπὸ
τῆς πραπίζης. καὶ γὰρ ὁ φίλος καλῶν, οὐδὲν μέγα ἐποίησεν· ἀπέλαβες γὰρ οὐ τοῦτο παρὰ
μισθόν· ὁ δὲ ἀναπήρους καλῶν καὶ πένητα, ἔχει παρὰ Θεοῦ ὀφειλέτην. μὴ τοίνυν ἀγαλλω- 25
μεθα, ὅταν μὴ οὐ τοῦτο ἀπολάβωμεν, ἀλλ' ὅταν οὐ τοῦτο ἀπολάβωμεν. ἐκεῖ γὰρ οὐκέτι ἀ-
πολυόμεθα. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἀποδῷ, Θεὸς οὐκ ἀποδίδωσιν· ἀν οὗτ μὲν ἀποδῷ,
τότε ἀποδώσει Θεός. μὴ τοίνυν ἐκείνους ζητῶμεν εὐεργετῆσαι τοὺς ἀνταποδοῦναι ἡμῖν δυνα-
μένους, μηδὲ ὅπου τοιαύτας αὐτοῖς ἐλπίσιν εὐεργετῶμεν. ψυχρὰ αὕτη ἡ δίκαιος. τὸ φίλον
δὲ καλέσῃς, μίσει τῆς ἐσπέρας ἡ χάρις. διὰ τοῦτο τὴν καταδεεστέρων ἀχύτερον, ἡ τὴν 30
χειρῶ, δαπανᾶται φιλία. μὴτοι πέντε καὶ ἀναπτερῶν αὐ καλέσῃς, οὐδέποτε ἀπολή-
ψῃ ἡ χάρις. τὸ δὲ "πάντοτε μνημονεύοντα Θεοῦ, οὐδέποτε ὀπλισθησόμενοι, ἔχεις αὐτὸν ὀ- χ. πάντα
φειλέτην. πόσης δὲ καὶ βλακείας, εἰπέ μοι, ὃ μὴ δύνασαι πέντε συγκαθίζοντας εἰπεῖν λέγε;
ἀκάθαρτός ἐστι, φησὶ, καὶ ῥυπῶδες; καὶ λοῦσαι αὐτὸν, ἐν ἀπάγαγε ὅπου πράπιζον τὸν σὸν. ἀλλ' ἐμὰ
πανταχόθεν ἔχει ἐρύσιπελικά; ἐν ἄμφιον, καὶ δὸς καθαρόν τοῦτο. οὐχ ὁρᾷς ὅτι κέρδος ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἵνα
αὐτὸν προσλάβῃ, καὶ σὺ γὰρ τοῦτο μικρολογῇ; Βασιλέα καλῶν ὅπου τὸν πράπιζαν, 35
γὰρ τοῦτον ἐδίδαξας; ἐκκλείσωσαν πράπιζαν δύο, ἐν ἡμῶν ἐκ τούτων πεπληρώθω, καὶ
ἐχέτω τυφλοὺς, κυλλοὺς, χωλοὺς, τὸν χεῖρα, ὃ σκέλος πεπηρωμένους, αὐτοδίτους, ἵνα
ἐκκεκαυμένους χιτωνίσκῃ, καὶ τοῦτον ἐκτετειμένον· ἡ ἕτερα ἐχέτω δυνάστας, στρατηγούς,
τοπάρχας, ἄρχοντας μεγάλους, ἐσθῆσι διπλοῖς ἱματίοις πολυτελῆ καὶ ὀθόνας λεπτάς, ἐ-
ζωσμένους χρυσᾶς ζώνας. πάλιν ἐν ταύτῃ ἐν τῇ τῶν πενήτων πραπίζῃ μήτε ἄργυρος ἔστω, 40 χ. καὶ ὁ τῆς
μήτε οἶνος πολύς, ἀλλ' ὁ ἀρκῶν καὶ διψῶσαν δυνάμενος· τὰ δὲ ἐκπώματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη χ. καὶ μηδὲ ἐκ
ἀπὸ ὑέλου κατασκευάσθω" μήτε· ἐκεῖ δὲ ἐν τῇ τῶν πλουσίων πραπίζῃ ἔστω μὲ σκεύη τὰ παν- φορᾶς τὸ ἐ-
τοῖα ὄζ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ· ἔστω δὲ καὶ φιάλη ἐκ τοῦ χρυσοῦ ἐν θαυμάσιον ἡμιπάλαιστον ἔλκουσα, μικὸν κλινὶς
ὡς δύο ἐσαίας μόλις αὐτὸν κινῆσαι· καὶ ἀμφορεὺς κεκοσμημένος ἐκ τοῦ ἀργύρου πολλῷ ἄμεινον τῶν ἀργύρου ἀλλὰ δύο ρα-
σίαι μόλις αἱ τὸ μυρίσαι-
σαι,

πρῶτον ἐπαινέσας αὐτὸν, οὕτω τῶν ἀναμιμνήσκει.

6 Τοῦ πρώτους εἰς ὑμᾶς, καθὼς ἡ ἐκκλησία τοῦ κόσμου. Ἦδη χρείζεται αὐτοῖς. πρώτους ἢ μεταφορικῶς εἶπεν. οὐ πρεσβύτερον, φησι, ἡ ἀπίστων, ἀλλ' ἔμπειρον ἢ ἔστιν ἐκεῖ. εἶτα, ὅπερ μάλιστα ἡ πολλοὶ ἐν τοῖς κοσμικοῖς ἔχουσι πολλοὺς τοῦ δόγματος χρείζονται, ἀλλὰ τοῦτο ἐπῆλθε, καθὼς ἡ ἐκκλησία τοῦ κόσμου. πρωταχοῦ, φησι, πρέσβεις, πρωταχοῦ κρατεῖ, πρωταχοῦ ἔσχηκε. Καὶ ἔστι καρποφορούμενον, Καὶ αὐξανόμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν.

Καρποφορούμενον δηλονότι ἔργα, αὐξανόμενον τῷ πολλοὺς προσλαμβάνειν, τῷ μᾶλλον χρείζεσθαι. καὶ γὰρ ἐν τοῖς φυτοῖς τότε πυκνὰ * γίνεται, ὅταν χρειχθῇ τὸ φυτόν. Καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν. Περιχαλαμβάνου ἡ ἀκροατὴν τῆς ἐπαίνου, ὡς μηδὲ ἄκρατα ἀποχῶναι. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε. Τὸ θαυμαστὸν, ὅτι ταχέως προσῆλθετε καὶ ἐπιστεύσατε, καὶ εὐθέως ἐκ προοιμίων ἐπεδείξασθε τὸν καρπόν. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ. Οὐκ ἐν λόγῳ, φησὶν, οὐδὲ ἐν ἀπάτῃ, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις. τοῦτο τοίνυν λέγει, καρποφορούμενον ἅπερ τὰ σημεῖα καὶ τὰ θαύματα, ἅπερ ἅμα ἐδείχθη, ἅμα ἔγνωτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Ὃ τοίνυν καθὼς ἐπιδεξάμενοι τὴν οἰκείαν δύναμιν πῶς οὐ χαλεπὸν τὸ ἀπιστεῖσθαι;

* παῖπ

χ. καὶ

7. Καθὼς καὶ ἐμάθετε Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν.

Τοῦτον εἰκὸς ἦν κηρύττειν· ἐμάθετε δὲ τὸ εὐαγγέλιον. Εἶτα δὲ ἀξιόπιστον ἦν τὸν λόγον, φησὶ, τὸν συνδούλου ἡμῶν. Ὃς ἐστὶ πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ,

8 Ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. Μὴ ἀμφιβάλλετε, φησι, τὰς μελλούσης ἐλπίδας. ὀφείλει τὴν οἰκουμένην ἐπιστρέφουσαι. καὶ τί δή λέγει τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις; τὰ ἐν ὑμῖν αὐτοῖς ἡ χαρείς τούτων πιστά. ἐπέγνωτε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ, τουτέστιν, ἐν τοῖς ἔργοις. ὥστε δύο ταῦτα βεβαιοῦται, τό τε πεμφθῆναι πιστεῦσαι, τό τε ἡ ὑμᾶς· ἡ οὐκ ἄλλα μὲν ἐλέγετο, ἄλλα ἢ εἶπεν Ἐπαφρᾶς, ὃς ἐστί, φησι, πιστὸς, τουτέστιν, ἀληθής. πῶς ἢ ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος; τῷ τοὺς αὐτοὺς ἀπελθεῖν, ἐν δηλώσας ἡμῖν, φησι, τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι, τουτέστι, τὴν πνευματικὴν τὴν εἰς ἡμᾶς. Εἰ ἢ ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ διάκονος, πῶς δὲ ἀγγέλων λέγεται προσῆλθαι; ὁ ἡ δηλώσας ἡμῖν, φησι, τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. αὕτη γὰρ θαυμαστὴ ἡ βεβαία ἡ ἀγάπη, ὡς ἄγγελοι ἄλλοι ὁμοίαν ἀγάπης ἔχουσι μέτρον. Εἰσὶ δέ τινες οὐ τοιοῦτοι. ἀλλ' ἡ φιλία τοῦτο· διὸ ἡ βέβαλυτος γίνεται.

30 Πολλαὶ προφάσεις εἰσὶν αἱ φιλίας ποιοῦσαι. ἐστὶν ὅτε γὰρ μὴ αἰρεῖσθαι πρόσωπα (οὐδὲν ΗΘΙΚΟΝ γὰρ ἡμῖν πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς, ὡς πατρῴους οὐσῶν) ἀλλ', Εἰ βούλεσθε, διὰ φυσικὰς ἡ διὰ βιωτικὰς εἰς μέσον προσάγομεν. βιωτικαὶ μὲν οὖν εἰσιν αὗται· οἷς ἐπαθέ τις, ἀπὸ προγόνων ἐκτήσατο φίλον, ἐκοινώνησε πραπέζης ἢ ἀποδημίας, ἢ γείτων ὅτι (καλαὶ ἡ αὗται) ἢ ὁμότεχνος γέγονεν. αὕτη μὲν οὖν οὐκ ἔστιν εἰλικρινής· ἔχει γάρ τινα ἡ ζῆλον, ἐν βασκανίαν· αἱ δὲ φυσικαὶ, οἷς πατὴρ υἱοῦ, υἱὸς πατρὸς, ἀδελφοῦ υἱὸς ἀδελφῶν, υἱὸς ἔξοχον πάππου, μητὴρ υἱὸς τέκνα. Εἰ δὲ βούλεσθε, προσθῶμεν ἡ τὴν τῆς γυναικὸς υἱὸς ἄνδρα. ἡ γὰρ πᾶσαι αἱ γαμικαὶ, εἰσὶ βιωτικαὶ ἡ γήιναι. αὗται μὲν οὖν ἐκείνων εἰσὶ δοκοῦσι σφοδρότεραι. δοκοῦσι δὲ, εἶπεν, διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' ἐκείνων ἡττηθῆναι. ἡ γὰρ φίλοι ἀλλήλοις γνησιώτεροι ἐφάνησαν ἀδελφῶν διακείμενοι, ἐν υἱὸς πατρὸς· ἡ ὁ μὲν ἡττηθεὶς, οὐκ ἐβοήθησεν· ὁ δὲ μὴ γνοὺς αὐτὸ, πρόθυμος ἡ ἐβοήθησεν. ἡ δὲ πνευματικὴ ἀγάπη πασῶν ἐστὶν ἀσφαλεστέρα, καθάπερ τις βασιλεὺς τὴν ἰδίαν κρατοῦσα, ἐν λαμπρὸν ἔχει τὸ σῆμα. οὐδὲ γὰρ γήινον αὐτὸ ποιεῖ, καθάπερ ἐκείνην, ἡ σωνίδια, οὐκ εὐεργεσία, οὐ φύσις, οὐ χρόνος· ἀλλ' αὐτὸν κρατεῖσι ἐκ τοῦ ἀρρήτου. ἡ πῶς μάζεις, Εἰ βύεργεσίας ἡ δῶσι πρὸς τὸ σωτεῖσαι, ὅσα γε οὐδὲ τῷ κακῶς παθεῖν δύασι πεῖσαι); ὅπερ ἢ αὐτὴ μείζων

Κολασσ. β. α. αὐδεις. ϗ τοῖς μὴ ἑκάστων πολλαχοῦ δηλοῖ, τοῖς ὃ τότε ἄκρως αὐτὸ λέγοντος, Καὶ ὅσοι οὐκ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί· ϗ πάλιν, Εἰ ϗ τῇ σαρκὶ ἄτιμος, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι. οὕτως ἡδὺ μέγα ἦν τοῖς προεστῶσιν αὐτῶν πόνος, ϗ διὰ ἑαυτοὺς ἐπίτασις· α Κορ. ι. α. ϗ δ. ιθ. ἐφίησι· ἐπὰν κολάζῃ Ⓦ περιδύσασθαι, ὅσα πρὸς ἑαυτοὺς ἐφίησι τῷ διδασκείῳ. Ἐγὼ μὲν γάρ, φησι, ὡς ἀπὼν Ⓦ σώματι, πλὴν ὃ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν ϗ πάλιν, Ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν γνῶσομαι ὁ Ⓦ λόγος τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ τὴν δύναμιν· ϗ πάλιν, Μὴ μέλλοντι ἐπὶ τῷ πεφυσιῶσθαί με πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τῷ ἀπειναί με. Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ. ἄξιον ὃ ϗ τὴν ὑποθήκην εἰπεῖν, ἵνα ἐκ τῆς ἐπιστολῆς βλέπωμεν. πῶς οὖν ἐστιν αὕτη; δι' ἀγγέλων· πρεσβεύεται γὰρ Θεῷ, πολλὰ τηρήσεις εἶχον πολλὰς ϗ Ἰουδαϊκὰς ϗ Ἑλληνικάς. ταῦτ' οὖν διορθοῦται. διὰ τοῦτο ϗ ἐρχόμενος φησι, διὰ θελήματος Θεοῦ. ἰδοὺ πάλιν ὁ, Διά, πάθος. ϗ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, φησιν. ἐκοινώνει δὲ αὐτοῖς ἐπιστολῆς. Εἰκὸς· ἦν ϗ τοῦτον αὐτοῖς γνωρίζεσθαι. τοῖς δὲ Κολοσσαῖς ἁγίοις. ἡ πόλις τῆς Φρυγίας ἐστί· ϗ δῆλον ἐκ τοῦ τὴν Λαοδίκειαν πλησίον εἶναι. ϗ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ. πόθεν, φησίν, ἅγιος γέγονας, εἰπέ μοι; πόθεν πιστὸς κέκλησαι; οὐχ ὅτι διὰ τοῦ βαπτίσματος ἠκολούθησε τῷ Χριστῷ; οὐχ ὅτι εἰς Χριστὸν πίστις ἦν; πόθεν ἀδελφὸς γέγονας; οὐ γὰρ ἐν ἔργῳ, ἀλλ' ἐν λόγῳ, ἀλλ' ἐν καταρτίσματι πίστεως ἐφάνης. πόθεν τοσαύτη δόξης βύθος, εἰπέ μοι, μυστηρίου; οὐ διὰ Χριστόν; χάρις ὑμῖν ϗ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν. πόθεν ἡ χάρις ὑμῖν; πόθεν ἡ εἰρήνη; ἀπὸ Θεοῦ, φησι, πατρὸς ἡμῶν. κἂν τοῖς ἐν ταύτῃ τῇ Χριστοῦ οὐ πίθηται ῥήμασι. πρὸς γὰρ πνεῦμα διαλέγεται ἐρῶν, πόθεν ὁ Θεὸς πατὴρ τῶν δούλων; ταῦτα τὰ μεγάλα ἡμᾶς κατορθώσει; τίς ἅγιόν σε ἐποίησε; τίς πιστόν; τίς ἐκ τοῦ Θεοῦ; ὁ ποιήσας σε ἀξιόπιστον, οὗτος ϗ τὸ πίστιν θεῖναί σε ἄπιστα ἄπιστος. πιστὸν γὰρ οὐ διὰ τὸ πίστιν εἶναι καλοῦμέν μέντοι, ἀλλ' ϗ διὰ τὸ πίστιν θεῖναι διὰ τὸ Θεοῦ μυστήρια, ἅπερ οὐδὲ ἀγγέλοις πρὸ ἡμῶν ἦν δοτά. ἀλλ' ἀδιάφορον τῷ Παύλῳ ἐστὶ ταῦτα λέγειν.

3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ τῷ πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐμοὶ δοκεῖ πάντα ὅπου Ⓦ πατέρα αἰωνίου, ὥστε μὴ θεότητος αὐτοῖς· προσιδεῖν τὸ λέγει. Πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι. Οὐ διὰ τὴν διαφορὰν μόνον, ἀλλὰ ϗ τὴν διηνεκῆ διάθεσιν, τὸν ἀγαπᾶν δοκεῖν, ὅτι ϗ ὃς οὐκ ἐώρα, τούτους εἶχε διὰ παντὸς ἐν ἑαυτῷ.

[4 Ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀκριβῶς, τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἰπών, ἐν Χριστῷ, Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγει. αὐτὸς ἐστι Κύριος, φησιν, οὐχ Ⓦ δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ϗ Ματθ. α. κα. ταῦτα σύμβολα τῆς διαφορᾶς. Αὐτὸς γάρ, φησι, σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.]

Ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ϗ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους. Ἤδη οἰκειοῦται αὐτούς. Ἐπαφρόδιτος ἐστὶν ὁ ταῦτα ἀπαγγέλλων· πέμπει δὲ τὴν ἐπιστολὴν διὰ Τυχικοῦ, ἐκεῖνον πρὸ ἑαυτοῦ καταπέμπων. ϗ τὴν ἀγάπην, φησί, τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους· οὐκ εἰς τοῦτο, ϗ εἰς τοῦτο· οὐκοῦν ϗ εἰς ἡμᾶς.

5 Διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τὰ μέλλοντά φησιν ἀγαθά. τοῦτο πρὸς τοὺς πειρασμούς, ὥστε μὴ ἐν τούτῳ ζητεῖν τὴν αἴσθησιν. ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ, ϗ τί ὄφελος τῆς ἀγάπης τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, κατορθοῦται αὐτῷ; χαίρω μέν, φησίν, ὅτι μεγάλα ἑαυτοῖς προξενεῖτε ἐν τοῖς οὐρανοῖς. διὰ τὴν ἐλπίδα, φησί, τὴν ἀποκειμένην. ὃ ἀσφαλῶς ἔδωκεν. Ἡν προηχήσατο ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας. Εντεῦθεν πλήθους αὐτοὺς ὄντος ὃ ῥῆμα, ὅτι πολλὴν χρόνον ἔχοντες μετέσχησαν. ἣν προηκούσατε, φησιν, ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου. ϗ ἀληθῆ μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ· εἰκότως. ἐστὶν γὰρ ψεῦδος ἐν αὐτῷ. Τοῦ εὐαγγελίου. Οὐ λέγει, τοῦ κηρύγματος, ἀλλ' εὐαγγελίου καλεῖ, συνεχῶς ἐναμιμήσκων αὐτοὺς τῆς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ. ϗ

χ. προσπίπτοντες

λ. ἰδοὺ

χ. προσπίπτοντες

χ. αὐτοῖς προξενεῖτε

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Κ. ὑπόμνημα τῶν Χρυσοστόμου ἑρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολήν.

Λογ. α. 1 ΠΑΥΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, 2 τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ· Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἅσαι μὲν ἅπασαι αἱ ἐπιστολαὶ Παύλου· ἔχουσι δέ τι πλέον αἱ διδυμαὶ αὐτοῦ πεμπόμεναι, οἷα ὅτι καὶ πρὸς Ἐφεσίους, οἷα καὶ πρὸς Φιλήμονα, οἷα καὶ πρὸς Τιμόθεον, οἷα καὶ πρὸς Φιλιππησίους, οἷα αὕτη καὶ πρόδουσα. καὶ γὰρ καὶ αὕτη διδυμίου ὄντος ἐπέμπετο, καθὼς γράφων ἔλεγε· Διὸ καὶ δίδυμα, ἵνα φθερώσω ὑμᾶς, ὡς δῆλα μαλλήσας. Κολοσσ. δ. ιδ. ἀλλ' αὕτη μὲν δοκεῖ τῆς πρὸς Ρωμαίους ὑστέρα εἶναι. ἐκείνῳ μὲν γὰρ οὐδέπω ἰδὼν Ρωμαίους ἔγραφε, ταύτην δὲ ἤδη πολλαπλοῦς, καὶ πρὸς τῷ πόλει τὸ κηρύγματος ὤν. καὶ δῆλον ἐκ τῶν. εἰ γὰρ τῇ ἐπιστολῇ φησι τῇ πρὸς Φιλήμονα, Τοιοῦτος ὤν, ὡς Παῦλος πρεσβύτης, καὶ νυνὶ δὲ Ὀνήσιμε ἀχρεῖον· εἰ ταύτῃ δὲ αὖθις πέμπει τὸν Ὀνήσιμον, καθὼς φησι, Σὺν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, πιστοὶ καὶ ἀγαπητοὶ καὶ ἀδελφοὶ αὖθις καλῶν. διὸ καὶ θαρρούντως λέγει ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ, Ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου, οὗ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν. πόθεν γὰρ χρόνου εἶχε τὸ κηρυγμα. ταύτης οὖν ὑστέρα οἶμαι τὴν πρὸς Τιμόθεον εἶναι), καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πλησίον λοιπόν· ἐκεῖ γάρ φησιν, Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι· τῆς δὲ οὖν πρὸς Φιλιππησίους πρεσβυτέρα. ἐν ἐκείνῃ γὰρ φαίνεται ἀρχὴν ἔχων τῶν δεσμῶν τῶν ἐν τῇ Ρώμῃ. ἵνος γ' ἕνεκεν λέγω πλέον ἴσχυε ταύτας ταῖς ἐπιστολαῖς; ὅτι τοῦτο, ὅτι ἐν δεσμοῖς ὢν αὐτὰς γράφει· ὡς δὴ εἰ ἀρίστης σφαγὰς" μεταξὺ, καὶ ἑφήπαμα ἴσως ἐπέστελλε, οὕτω δὲ ἐπιστὴ καὶ αὖθις. οἷδε" γὰρ καὶ αὖθις τοῦτο μέγα ὄν. τῷ γὰρ Φιλήμονι γράφων φησὶν, Ὃν ἐβουλόμην ἐν τοῖς δεσμοῖς μου. ταῦτα δὲ εἶπεν, ἵνα μὴ ἀφαιλλωθῶ πρὸς τὸ δῆναι, ἀλλὰ καὶ χαίρωμεν. ἐνταῦθα δὲ τοῦτο Φιλήμονι. καὶ γὰρ οὐκ γράφων φησὶ, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν· καὶ ἐνταῦθα, Εἴπατε Ἀρχίππῳ. δοκεῖ μοι δεῖν ἐγκεχειρίσθαι τινὰ τῆς ἐκκλησίας. οὐκ εἶδε δὲ οὔτε τότε, οὔτε Ρωμαίους, οὔτε Ἐφεσίους, διὰ τοῦτο ἔγραφε πρὸς αὐτούς.

Χ. ἀπεστάλη. Φιλημ. θ. Κολοσσ. δ. θ. Κολοσσ. α. κδ. β. Τιμ. δ. ι. Φιλημ. ι. Φιλημ. β. Κολοσσ. δ. ιζ.

σιώπης παγωδίαν ἀπὸ τῶν βασιλείων ὑφαίνεται, καὶ Ⓜ μύθοι. Τὰ γὰρ πλούσια τῶν ἐν τοῖς μύθοις ἀπὸ τῶν ἡμυθίων πέπλασται. Οὕτω γὰρ ἔχει ἡ ἡδονή· ὄψῃ, τὰ Θυέστεια δεῖπνα, καὶ ὡς πᾶσα ἐκείνη ἡ οἰκία ἅμα συμφορῶν κατέστρεψεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν αὐτὰ τιθέντων ἴσμεν. Εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ ἀπὸ τῶν γραφῶν ἐρεύνησον. ὁ Σαοὺλ πολλοὶ ἐβασίλευσαν, ἀλλ' ἆρα πάντες ἐσώθησαν; οὐδαμοῦ· ἀπώλοντο μυρίων πειρασμῶν ἄξιοι. μετ' ἐκεῖνον ὁ Δαβίδ, ὁ Σολομών, ὁ Ἀβιά, ὁ Ἐζεκίας, ὁ Ἰωσίας ὁμοίως. οὐ γὰρ ὅτι θλίψεως χωρεῖς, οὐκ ἔστι πόνων χωρεῖς, οὐκ ἔστιν ἀγωνίας ἐκτὸς Ⓜ πρᾶγμα βίου διελθεῖν. ἀλλ' ἡμεῖς ἀθυμοῦμεν μὴ ἆρα τῶν τοιούτων*, ἆρα οὐ Ⓜ βασιλεῖς, ἀλλ' ἆρα ζιοὺτων, ἆρα οὐ ἡ χέρδος ἔχομεν μέγα. Η γὰρ κ' Θεὸν λύπη, μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται). ἆρα τούτων χρὴ λυπεῖσθαι, ἆρα τούτων ἀλγεῖν, ἆρα τούτων δάκνεσθαι. ὅπως εἰλυπεῖτο Παῦλος ἆρα τῶν ἁμαρτανόντων, ὅπως ἐδάκρυεν. Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως, φησι, καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων. ὅπου γὰρ ἆρα οἰκείαν ὄκνον εἶχε πονηράν, ἆρα τῶν ἀλλοτρίων τοῦτ' ἐποίει· μᾶλλον δὲ καὶ οἰκεία ἦγειτο κ' Ⓜ τῶν πόνους λύσαι. ἕτεροι ἐσκανδαλίζοντο, καὶ αὐτὸς ἐπυρεύετο· ἕτεροι ἠσθένουν, καὶ αὐτὸς ἠσθένει. ἀγαθὴ ἡ ζιαύτη λύπη, πάσης κρείττων αὕτη χαρᾶς κοσμικῆς. Ⓜ ὅτε πονοῦντα ἐγὼ παύσω τῶν αἰσθήσεων προκρίνω· μᾶλλον δὲ οὐτος οὐ ὅτε πονοῦντας μακαρίζει ὁ Κύριος, οὐδὲ συμπαθῆς. οὐχ ὅτως αὐτὸν ὅτι τοῖς κινδύνοις θαυμάζω (μᾶλλον δὲ οὐχ ἧττον αὐτὸν τῶν κινδύνων θαυμάζω, ὑφ' ὧν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπέθνησκεν) ἀλλὰ τοῦτό με μᾶλλον αἱρεῖ. ἀπὸ γὰρ ψυχῆς φιλοθέου καὶ φιλοπόνου ἐλέγετο, ἀπὸ ἀγάπης, ἣν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐζήτει, ἀπὸ συμπαθείας ἀδελφικῆς καὶ πατρικῆς, μᾶλλον δὲ καὶ τούτων ἀμφοτέρων μείζονος. ὅταν δέ τις χρὴ, ὅταν δακρύειν. τὰ τοιαῦτα δάκρυα πολλῆς ἐστὶ θεοφιλοῦς μετά· ὃ τοιοῦτον πένθος ἀπολύσεως χαρᾶς ἐστι. Εἰ δέ μοι εἴπῃς, τί πλέον ἐκ τοῦ θρήνου, ἆρα ὧν τοῦτο ποιεῖ; καὶ μηδὲν ὠφελησόμενος, ἀλλὰ πάντως ἡμᾶς αὐτοῦ ὠφελήσομαι. ὁ γὰρ ἆρα τῶν ἀλλοτρίων ὅτως ἀλγῶν, πολλῷ μᾶλλον ἆρα τῶν ἰδίων τοῦτο ποιήσει· ὁ ὅτι τοῖς ἑτέρων ὅτως δακρύων, οὐκ ἀδακρυτὶ τὰ οἰκεῖα προσελεύσεται πλημμελήματα· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀμὴν πίσει ταχέως. Ὃ δὲ δεινόν, ὅτι κεκλυσθέντες ὅτως ὅτι τοῖς ἀμαρτάνουσι θρηνοῦμεν, οὐδὲ ὅτι τοῖς οἰκείοις ἵνα ἐπιδεικνύμεθα μετάνοιαν, ἀλλ' ἀδήλητος" πλάνης ἅμα εἰλήμεθα, καὶ πάντων μᾶλλον φειδόμεθα, καὶ πάντα λογιζόμεθα μᾶλλον, ἢ τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα. ἆρα τοῦτο χαίρομεν χαρᾷ τῇ ἀνόητον, τῇ τῆς κόσμου, τῇ θύραθεν σοφιστοῦ, τῇ μυρίας πίκτουσαν λύπας. λυπηθῶμεν τοίνυν λύπην χαρᾶς μητέρα, καὶ μὴ ἡδόμενοι χαρᾷ λύπην πίκτομεν ἀφῶμεν δάκρυα ἀσπόρητα πολλοῦ ἀδείου, ἵνα μὴ γελάσωμεν γέλωτα βρυγμοῦ ἡμῖν ὠδῖνας πίκτοντα· θλιβῶμεν θλίψιν, ἀφ' ἧς αἴσιος βλαστάνει, καὶ μὴ ζητῶμεν πυθοῦ, ἀφ' ἧς πολλὴ θλῖψις ἡ ὀδυνὴ ἴσχυται· ὅπου τῆς γῆς μακρὰν ποιήσωμεν, ἵνα πυθόμενοι διηνεκῶς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἐν ᾧ ὑπερόπτῃ βίῳ θλίψωμεν ἑαυτὸν, ἵνα ἐν ᾧ ἀτιμίᾳ τύχωμεν δόξης· μὴ ἅμα χυθῶμεν ἐν ᾧ βεβαρῇ τούτῳ, ἵνα μὴ στενάξωμεν ἐν ᾧ ἀπείρῳ. τίς ὀρθῶς ποιεῖ καὶ ἐν ἐκείνῃ θλίβονται βίῳ πολλῷ ἔνεκεν πραγμάτων; ἐνόησον ὅτι ἐν σὺ εἶς ἐξ ἐκείνων εἶ, καὶ φέρε πρὸ θλίψεως καὶ πρὸ ὀδυνῶν, τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων τρεφόμενος. οὐκ εἶ σὺ τοῦ Παύλου βελτίων, οὐδὲ τοῦ Πέτρου, τῶν οὐδέποτε δόξης τυχόντων, τῶν ἐν λιμῷ καὶ δίψει καὶ γυμνότητι Ⓜ πρᾶγμα βίου διεξελθόντων. Εἰ βούλει τῶν αὐτῶν ἐκείνοις τυχεῖν, τί τὴν εὐθεῖαν ἐκλιπὼν ὁδὸν ὁδεύεις; Εἰ βούλει πρὸς τὸν πόλον ἀπενεχθῆναι ἐκείνον, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι κατηξιώθησαν, ἐκείνου βάδιζε τοῦ ὁδοῦ τοῦ ἐκεῖ φερούσης. οὐ φέρει ἡ τῆς δόξης ὁδὸς ἐκεῖ, ἀλλ' ἡ τῆς θλίψεως· ἐκείνη εὐρύχωρος, αὕτη στενή. Ταύτην βαδίζωμεν, ἵνα τύχωμεν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

β. Κορ ζ. ι.

β. Κορ. β. δ.

* ἐκ τῶν μεγαλείων.

χ. ἐκείνων

χ. οἰκείων

χ. παιδεύει.

ὑποθήσεις. ἄκουε γὰρ τοῦ Δαβὶδ λέγοντος· Ἀγαθύνει, Κύριε, ἐπὶ ἀγαθοῖς σου Ψαλμ. οα. Θρῆν. γ. κζ. Ψαλμ. ϛγ. ιϛ. Παροιμ. γ. ια. Σοφ. ϲ. α.
μὲ, ὅπως μάθω τὰ δικαιώματά σου· καὶ πάλιν ἑτέρου τοῦ Προφήτου λέγοντος, Ἀγαθὸν δὲ θέσπισμα, ὅτι οὐκ ἀρὴ ζυγὸν ἐπὶ νεότητος αὐτοῦ· καὶ πάλιν, Μακάριος δὲ ἄνθρωπος, ὃν ἂν παιδεύσῃς, Κύριε· καὶ ἑτέρου πάλιν λέγοντος, Μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου· καὶ ἄλλαχοῦ, Εἰ προσέρχῃ δουλεύειν Κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν. καὶ ὁ Χριστὸς δὲ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἔλεγεν, Ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε· καὶ πάλιν, Κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· καὶ πάλιν, Στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός. ὁρᾷς πάντοθεν τὴν θλῖψιν ἐπαναπαυομένην; πάντοθεν τὴν ἁλμυρὰν ταύτην καὶ ἀνιαρὰν; ὡς ἀναγκαία οὖσα ἡμῖν; Εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἔξωθεν ἀγῶσιν οὐδεὶς ἂν τούτων χωρὶς στέφανοι λάβοι, Εἰ μὴ πόνοις καὶ σπουδαῖς πολλαῖς καὶ νόμῳ δρόμου καὶ ἀγχιστείας καὶ μυρίοις ἑτέροις ἑαυτὸν ὀχυρώσῃς, πολλῷ μᾶλλον ἐνταῦθα. πόσα γὰρ βάλεις; τί βασιλέα εἰπεῖν; ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνος ἀμέριμνον ζῇ βίον, ἀλλὰ καὶ πολλῶν θλίψεων καὶ φροντίδων γέμοντα. μὴ γὰρ εἰς τὸ δόξημα ἴδῃς, ἀλλ' εἰς τὸ κλυδώνιον τὸν φροντίδων, δι' οὗ αὐτὸν ὁ δρόμος πίπτει· μηδὲ εἰς τὸν ἀλουργίδα βλέπε, ἀλλ' εἰς τὴν ψυχὴν τὴν μᾶλλον ἐκείνης τῆς ἀλουργίδος μυριοπλάσιον. οὐχ ὅτως ὁ στέφανος δισμῇ τῇ κεφαλῇ, ὡς τὴν ψυχὴν ἡ φροντίς. μηδὲ εἰς τὸ τῶν δορυφόρων πλῆθος ἴδῃς, ἀλλ' εἰς τὸ τῶν ἀθυμιῶν πλῆθος. οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἰδιωτικὸν οἰκίαν οὕτω γέμουσαν φροντίδων, ὅσων τὰ βασίλεια. θαλάττῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσκλύζουσι πρὸς αὐτὰς τύποι, καὶ ποτὲ μὲν τῆς τραπέζης τὸ αἷμα ὁρῶνται, καὶ ποτὲ τὸ πνεῦμα. καὶ ἔστι ταῖς ψυχαῖς οὐδὲν εἰπεῖν ὀδυνηρότερον ἄλλου πάθους, ἢ λυσπηδῶσι φλυκταινούμενοι. καὶ ζῶντα ἔστι καὶ εἰρωνικῶς· Εἰ δὲ πόλεμος καταλάβοι, ἐπὶ τὰ τοῦ φροντίδων ὀπτήρια). τί τοίνυν τοῦ βίου τούτου ἐλεεινότερον ἂν εἴποι τις ἐνταῦθα τοῦ οἰκείων ὄντα; τῶν δὲ χρημάτων λέγω. ἀμέλει καὶ συνεπιθάπτουσιν αὐτοῖς ἀεὶ γέμοντα τὸ ἔδαφος τὸ βασιλικόν. ἀλλ', Εἰ βούλεσθε, ἵνα καὶ διηγήσωμαι, καὶ τάχα ὀπτηριάσητε ὅπου ὄντως ἔχει· μάλιστα μὲν καὶ τὰ παλαιὰ ἐρῶ, πλὴν ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τῆς μνήμης φυλακτήριον, ἅτε καὶ ὂν τοῦ χρόνου γλωμένα τὸν ἡμετέρων. ὁ δεῖνά, φησι, τὸν γυναῖκα ἐπαναστεύσας ὅτι μαχαίρᾳ, γυμνὸν παρεστάθησαν ὀργῇσι, καὶ θηρίοις ἔδωκαν, ἢδη μετέρχεται γλωσσῶν αὐτοῦ βασιλέων πολλῶν. οἵαν οἴεσθε ζωὴν ζῇ ἐκεῖνος; καὶ γὰρ αὖ, Εἰ μὴ σφόδρα κατέπαγη τοῦ πάθους, εἰς ἑαυτὸν ἔζεσεν τιμωρίαν. ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος Ⓜ ἦν ἀπόσφαγος Ⓜ αὐτῷ· μᾶλλον δὲ ὁ τότε ἀδελφὸς ἑαυτὸν μᾶλλον τῶν παίδων αὐτῶν. λείπεται δὲ καὶ Ⓜ ἀδελφὸν οὗτος δυσηρεστεῖται Ⓜ αὐτῷ. καὶ ὁμοῦ ἑαυτὸν δύσλεν, ἐπὶ τυφανίσου καταληφθείς, ὁ δὲ τὸν αἰσχίστου Ⓜ αὐτοῦ κοινωνοῦντα τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἵνα αὐτὸς σωφρονίσῃ. ἄλλος τὸν γυναῖκα εἶδεν ἐπὶ πεσὼν ἁρπαγῆναι. ὡς γὰρ οὐκ ἔπεσε, γυνὴ ἦν ἀθλία καὶ παλαίπωρος (ἀθλία γὰρ καὶ παλαίπωρος, ἢ τὸ τῆς Θεοῦ δῶρον ἅπλωτον διὰ οἰκείας προαίρεσιν σοφίας) πεσοῦσα δὲ ὕστερον, διέφθειρε τὸν βασιλίδα, καὶ συνδιέφθειρε καὶ αὐτήν. ἕτερος πάλιν ὁ μὴ τοῦτον ἐπὸ δηλητηρίων δηλητηρίων φαρμάκων, καὶ τὸ ποτήριον ἵνα αὐτῷ λοιπὸν οὐκέτι πόμα, ἀλλὰ θάνατος· ἄλλος δὲ ὁ ὑὸς αὐτοῦ Ⓜ ὀφθαλμοὺς ἐξορύττειν φόβῳ τῶν μιγέντων, οὐδὲν ἀδικηκώς. ἄλλος, οὐδὲν εἰπόντι καλὸν, οὐδὲ ὅπως κατέλυσεν Ⓜ βίον ἐλεεινῶς. τὴν δὲ μὴ τούτους ὁμοῦ κατέχει, καθάπερ ἡλίου καὶ παλαίπωρος μὴ πάσων, καὶ δοκῶ, καὶ τὴν ἄλλων ἀπόντων, καὶ τὸ γυμνοῦσθαι εἰ χαρείας. Ἐξ ὧν δὲ τὴν ζῆν λύπας οὐδὲ εἰπεῖν ἔνι, ἃς, ὅτε [οὗτος] ἐπεμένετο, ἠναγκάζετο ἔχειν. οὗτος δὲ οἷον κεφαλὴν οὐχὶ ἓξ ὧν τὸ ἁρπάσθηναι εἰδέναι, εἰ πόνοις, εἰ κινδύνοις, εἰ λύπαις, εἰ ἀθυμίαις, εἰ συμφοραῖς, εἰ ὀπτηριάσεις; ἀλλ' οὐχ ἡ βασιλεία τοιαύτη τῶν ἐφετῶν· ἀλλὰ μὴ τὸ λαβεῖν αὐτὴν, εἰρήνη, ζωή, χαρὰ, εὐφροσύνη. ἀλλ', ὅπερ ἔλεγον, οὐκ ἔνι βίος ἀπαλαίπωρος. Εἰ δὲ ἐν τοῖς βιωτικοῖς καὶ ὁ μάλιστα μακαριώτερος, ὁ ἐν βασιλείᾳ, τοσούτων γέμει συμφορῶν, τί οἴει ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς; καὶ πόσα ἕτερα κακὰ, οὐδὲ εἰπεῖν ἔστι. πόσοι πολλάκις δὲ μῖσος ἀπὸ τούτου ἐπλάσθησαν; πόσαι φθοναὶ αἱ ὑπὲρ τῆς

ἔχει κτήσεως. ἐὰν ἐπιδέχηται οὐχ ἁπλῶς εἰς ἀφθονίαν ἔρχῃ, ἀλλὰ μετὰ τοῦ πλούτου αὐτοῦ· ὥστε ἐὰν τοῦτο συμβαίνειν θέλῃς· ἐὰν μὴ γὰρ κατ' αἰσθησιν ἦσαν οἱ ὧτινος φιλόσοφοι, οἱ ὧτινος ἐσταυρωμένοι, οὐκ ἂν τοῦτο ἐποίησεν. ὅπου γὰρ ἄνδρες ἦσαν πλεονεκτικοί, πόρνοι, μοιχοὶ καὶ ἅρπαγες ἔχοντες, παῖδας τρέφοντες, οἰκίας κατεσκαμμένας, καὶ ἀπὸ ἑλίγων καὶ ξένα ἥδοντας, καὶ ποῦ ἔλθοι ὑπόμνησις καὶ τοῦ πτώματος, ἐπιδέχεται) συγκατάβασιν. τοῖς γὰρ οὕτω κεχειμασμένοις οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ἐπιδέχεσθαι πλὴν αὐταρκείας καὶ τῆς ἀφθονίας. ὅρα γοῦν τί ἐπιδέχεται). οὐκ ἔστιν, ὅτι πτωχοὶ πλουσίους, καὶ ὑπηρέτας σφόδρα· ἀλλὰ τί; πληρώσαι πᾶσαν χρείαν ὑμῶν, ὥστε μὴ εἶναι ἐνδείας, ἀλλὰ τὰ περὶ χρείαν ἔχειν. ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς ὅρον οὐχὶ πλὴν δι- Μετάθεσις. δους, τοῦτο τῇ δίκῃ ἐνέθηκε, διδάσκων ἡμᾶς, καὶ αὐτοὶ ἡμῶν καὶ ὑπουσίου, λέγει, δὸς ἡμῖν σήμερον. καὶ πλοῦτον αὐτοῦ. τί ἐστι τοῦτο; καὶ τὴν δωρεὰν αὐτοῦ, τουτέστιν, ὅτι δίκαιον αὐτῷ ἐστὶ δίδοσθαι καὶ ταχέως ποιεῖν. ἐὰν δέῃ χρείας εἶπεν, ἵνα μὴ νομίσωσιν, ὅτι ἐπιχορήσει αὐτοῖς, ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο ἐπήγαγε, καὶ πλοῦτον αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. οὕτω περιαπτύσσει ὑμῖν ἅπαντα, φησίν, ὥστε ἐν δόξῃ αὐτοῦ ἔχειν· ἐὰν οὖν τοῦτο λέγῃ, ὅτι θεοῦ ὑστερῆσθε (καὶ χάρις γὰρ μεγάλη, φησίν, ὦ ὅτι πάντα ὑμῖν ἐστὶν ὑπάρχειν ἐν αὐτοῖς) ἢ στερίσκει εἰς δόξαν αὐτοῦ πάντα ποιεῖ· ὥστε ἵνα λέγῃ, ἵνα εἰς δόξαν αὐτοῦ χρῆσθε τῇ εὐπορίᾳ.

20 Τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Αὕτη ἡ δόξα οὐχὶ τοῦ υἱοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ πατρός. ὅταν γὰρ ὁ υἱὸς δοξάζηται, τότε καὶ ὁ πατήρ. ὅπου γὰρ εἶπεν εἰς δόξαν Χριστοῦ τοῦτο γίνεσθαι, ἵνα μή τις νομίσῃ αὐτοῦ μόνου, ἐπήγαγε, τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα, αὕτη ἡ ὁμολογία δηλονότι τῷ υἱῷ.

21 Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Οὐ μικρὰν δὲ τοῦτο· πολλῆς γὰρ βιβλίας καὶ ὁ δεξιὸς γραμματεὺς αὐτοῦ ἀσπάζεται. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί. Καὶ μέλει ἔλεγες, ὅτι θέλεις ἰσόψυχοι, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει. πῶς οὖν λέγεις νῦν, οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί; ἢ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀδελφοὺς φησί, δηλῶν ὅτι θέλει τὴν μὲν ἑαυτοῦ ἔχειν ἰσόψυχον, οὐ μὴν τὴν ἐν τῇ πόλει λέγων (τοίνυν γὰρ ἀνάγκην εἶχον ἐκφωνεῖν τὴν ἀποστολικὴν ἀναδίπλωσιν, τὸ γράμμα;) ἢ ὅτι οὐ παραιτεῖται τὴν τούτων ἀδελφοὺς καλεῖν.

22 Ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

23 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀνέῳξεν αὐτοῦ τὸ ἀπόῤῥητον, δηλονότι ὅτι ἡ τῆς βασιλικῆς οἰκίας ὁ κήρυγμα ἦλθε. Εἰ γὰρ οἱ τοῖς βασιλείοις πάντων καταφρόνησαν διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, πολλῷ μᾶλλον αὐτοῦ χρὴ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τοῦτο τεκμήριον ἐστὶ τῆς Παύλου ἀγάπης, ὅ πολλὰ περὶ αὐτὸν διατίθησι, καὶ μεγάλα λέγειν. ὅθεν καὶ εἰς πόθον ἦλθε τοῦ ἐν τοῖς βασιλείοις, ὡς ἀσπάσασθαι, αὐτοῦ τοὺς οὐχ ἑωρακότας. μάλιστα μὲν γὰρ, ὅπου οἱ θλίψεις οἱ πιστοὶ τότε, πολλὴ ἦν ἡ ἀγάπη. πῶς γὰρ οἱ τε μὴ ἄλλήλων διεγινώσκοντες, ἀλλήλοις ἦσαν συγκεχυμένοι· καὶ οἱ παῤῥησίαν, ὡς ἐξὸν ὄντες, ἀλλήλοις ἀπάσαντο, καὶ ὡς περὶ μιᾶς οἰκίας, οὕτω περὶ ἑαυτοὺς ἕκαστος διεπέλει. καὶ ὁ πόνος γὰρ περὶ πλούσιον ὁμοίως διέκειτο, καὶ ὁ πλούσιος περὶ πένητα· καὶ σοφία ἦν ἀγροικία, τῷ πόθῳ ὁμοίως μιστεῖσθαι καὶ ἐλαύνεσθαι, καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων. ὥσπερ γὰρ ἐκ μιᾶς φορᾶς πόλεως αἰχμάλωτοί τινες ἀναστάντες, καὶ εἰς μίαν ἐλθόντες πόλιν, σφόδρα ἀλλήλοις συμπλέκονται, τὸ κοινὸν τῆς συμφορᾶς συγκλαίοντες ἀλλήλους· οὕτω δὴ καὶ τότε, τῆς κοινωνίας τῶν παθημάτων καὶ τῆς θλίψεως συναπολούσης αὐτοὺς, πολλὴν εἶχον πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην.

ΗΘΙΚΟΝ Δεσμὸς γάρ τίς ἐστιν ἡ θλῖψις ἀῤῥαγής, ἀγάπης αὔξησις, καταμύξεως καὶ βλασφημίας ἀναίρεσις.

17 Οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ, λέγων, τὸ δόμα· Οταν εἴπω δῶ, Οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέ- φιλητ. δ. κα.
γω, τοῦτό φησιν, ἀντὶ σκηνῆς τούτου μᾶλλόν ἐστιν. ἔστερημαι γὰρ ὅτε ὑστερούμενος μὴ ζητήσας, ἢ
ἔστερημαι σὺν ὑστερήσει ὅτε μηδὲ ἐνοίμην ὑστερῆσαι. Οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, φησὶ, ἀλλὰ
ἐπιζητῶ (Ⓦ) καρπὸν (Ⓐ) πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. Οὐκ ἐμοῦ. ὁρᾶς ὅτι ὁ καρ-
5 πὸς ἑαυτοῖς πίπτει; διὰ ὑμᾶς ταῦτα λέγω, φησὶν, οὐ δι' ἐμαυτὸν, εἰς τὴν ὑμετέραν σωτη-
ρίαν. ἐγὼ γὰρ οὐδὲν καρδαίνω λαμβάνων, τὴν διδόντων ὅτι ἡ χρεία. πῶς μὲν γὰρ δι-
δοῦσιν ἐκεῖ φυλάττει) ἡ ἀμοιβὴ· τοῖς δὲ λαμβάνουσιν ἐν ταῦτα αἰδήσιος) τὰ διδόμενα. πά-
λιν μετ' ἐγκωμίου καὶ συμπαθείας, καὶ τὸ χρήζειν. ὅπερ γὰρ εἶπον, οὐ ζητῶ, ἵνα μὴ πάλιν
ῥαθυμοτέρους ποιήσῃ, φησὶ,

10 18 Ἀπέχω δὲ πάντα, καὶ περισσεύω. Τοιαύτη, φησὶ, ταύτης τῆς δόσεως καὶ τὰ παρα- χ. αἰσπ-
καλυφθέντα ἐπλήρωσατε, ὅταν μάλιστα παρεθυμοτέρους ὑμᾶς ποιήσαι. ἴσως γὰρ αὖ ὡσὶ
φιλοσοφώτεροι, ζητοῦσι καὶ ταῦτα δὲ τὴν οὐ παυόντων χαρίζεται (Ⓐ) οὓς ποιοῦντες. ἀπέχω τοίνυν
ταῦτα, καὶ περισσεύω. τοιαύτη, ἡ μόνοι ἀνεπλήρωσατε τὰ ἐλλιφθέντα ἐν ἐμοὶ ἐλθόντα χρόνῳ,
ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλετε. Εἶπα ἵνα μὴ δόξῃ λῆμά τινι ἐγκαθῆσθαι, ὅσα πάλιν ὑπισχνεῖσθαι ἐ-
15 πειτα. ὅπερ γὰρ εἶπον, οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, καὶ ὅπου, πόθεν ποτὲ, ἡ ἐδείξει ὅτι ὀφλημά ἐστι τὸ
περιττὸν (τοῦτο γὰρ ἐστι, ἀπέχω) πάλιν δείκνυσιν ὅτι ὑπὲρ ὀφλήματος ἔπεμψεν, καὶ φη-
σὶν, Ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι. Οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ ἀπὸ ἀγα-
θοποιΐας ταῦτα λέγω, ἀλλὰ τί; Δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν
εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ. Βαδαΐ, πάθος δῶρον αὐτὸν ὀνήσαν; ἐκ
20 ἐμοῦ, φησὶν, ἔλαβον, ἀλλ' ὁ Θεὸς δι' ἐμοῦ. ὥστε, κἂν ἐγὼ μὴ χρῄζω, μὴ μέντοι ὑμῖν· ἐπεὶ
οὐδὲ ὁ Θεὸς ἐχρῄζει, καὶ ὅμως ἀπεδέξατο αὐτούς, ὡς μηδὲ παύσασθαι εἰπεῖν τὴν θείαν
γραφήν, Οτι ὠσφράνθη ὁ Θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας, ὅταν ἐν εὐφραινομένῳ. ἵνα γὰρ, ἵνα πῶς Γεν. η. κα.
ἀφῇ πάντα ἐμοῦ ἡ ψυχὴ ὅπως ταῖς εὐωδίαις, πῶς εὐφραίνει), πῶς χαίρου). ἡ προφητεύσα-
τό τοίνυν εἰπεῖν ὡς Θεοῦ αἱ θεσπίσεις αὐτοῦ τὸ ῥῆμα καὶ τὰ πεπιστευμένα γραφῇ, ἵνα τοῖς ἀνθρώποις ν. τῆς ἐγκω-
25 δείξῃ, ὅτι δικαίως τὰ παρ' αὐτῶν δῶρα χαίρουσιν. ἐν γὰρ ἡδονῇ σαρκὸς, οὐδὲ ἐν καπνοῦ δικαίᾳ ἐποίει, μία.
ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἡ εὐσεβοφίλουσα. ἐπεὶ εἰ τοῦτο ἦν, καὶ τὰ παρὰ τοῦ Καΐν ἂν ἐδέξατο.
Εἶπεν οὖν, ὅτι καὶ εὐφραίνει), καὶ πῶς εὐφραίνει). ἐν γὰρ ἂν ἄλλως ἔμαθον (Ⓦ) ἄνθρω-
ποι. ὁ τοίνυν μὴ ἐν χρεία καθεστὼς λίαν ὅτως εὐφραίνεσθαι, ἵνα μὴ δόξῃ ὁ ἀπορδιὲς ῥᾳ-
θυμεῖ γλῶσσαν). καὶ ὅτι λοιπὸν τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀμιλήσαντες, ταύτης ἐπαίρουσι, ὅσα πάν-
30 πάλιν διορθοῦται αὐτοῦ λέγων· Μὴ φάγομαι κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ σκανδαλίσω τὸν Ψαλ. μδ. ιδ.
τὸν Παῦλον; φησὶ, οὐκ ἐπιζητῶ τὸ δόμα.

19 Ὁ δὲ Θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ (Ⓦ) πλοῦτον αὐτοῦ ἐν δόξῃ, ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ. Οσα πάλιν καὶ ἐπιζητῶ), καθάπερ (Ⓐ) πίπτει. Εἰ δὲ Παῦλος ἐπιζη-
τεῖται τοῖς δίδουσι, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς μὴ αἰσχυνώμεθα λαμβάνοντες τὸν μισθόν. μὴ δὴ
λαμβάνωμεν, ὡς αὐτοῦ χρῄζοντες· μηδὲ χαίρωμεν ἡμῶν ἕνεκεν, ἀλλὰ τὴν διδόντων αὐτῶν.
οὕτως ἡμῖν ἔσται μισθὸς ἐὰν λαμβάνωσιν, ἐὰν δι' ἐκείνους χαίρωμεν. οὕτως οὐκ ἀγωνακτή-
σομεν, μὴ διδόντων, μᾶλλον δὲ ἀλγήσομεν δι' αὐτούς. οὕτω καὶ περισσευόντες ἐργασόμε-
θα, καὶ διδάσκωμεν, ὅτι οὐκ ἡμῶν ἕνεκεν ταῦτα παραινοῦμεν. ὁ δὲ Θεὸς μὲν, φησὶ, πλη-
ρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν, καὶ πᾶσαν χρῆσιν, καὶ πᾶσαν χαρὰν. ἀλλ' ἐὰν μὴ ἡμῖν, πᾶσαν χρῆσιν,
μὴ τοιούτων μόνον φησὶ τῶν ὑπὸ γῆς ἐλεημοσυνῶν, ἀλλὰ πολὺ κατόρθωμα καὶ τοῦτο, πᾶσαν
χρείαν, ὅπερ εἰμὶ καὶ μᾶλλον λέγεσθαι, τοῦτό ἐστιν ὃ δηλοῖ βούλεται. ὅπερ ἔμπροσθεν
εἶπεν, ἠκμῆρθε, ἐπλήρωσε τὰ ὑστερήματα, ὅπερ καὶ τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ λέγων, Ὁ ἐπιχορηγῶν β. Κορ. θ. ι.
σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσαι, καὶ πληθύναι (Ⓦ) σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐ-
ξήσαι τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν. ἐπιζητῶ) γὰρ αὐτοὺς, ὥστε εἰς ἐν ἀφθονίαν, καὶ

τοὺς θεραπεύῃ, καὶ πῶς φησιν, ὑμᾶς αὐτοὺς, τοσοῦτον ἀπεστερημένους τοῦ τοιούτου θεραπευτοῦ; καὶ πῶς ἔτι ἐπιτρέπω ὑμῖν δοῦναι τοῦτον τοσαύτην ὑμῖν παρασκευάσαντι; καὶ διὰ τοῦτο στενοχωρεῖ. μὴ πάσχετε μηδὲν τοιοῦτον ἐγκαλῶν, ἵνα μὴ δόξῃ ὁ ἑαυτῷ θεραπεύειν· ὅπερ ἐγὼ ἐποίησα, τοῦτο ἐπιτήδειον ἔστω τοῦ πεπαιδευμένου χρείου, καὶ ἐπέγνω. λοιπὸν γὰρ οὐκ ἂν ἔδοξε ὁ αὐτὸς θεραπεύειν.

15 Οἶδα τοί, φησι, καὶ ὑμᾶς, ὅτι ὁ ἀρχὴν τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι. Βαβαὶ, πλείστη ὁ ἐγκώμιον, εἶτα Κορίνθιοι μὲν οὐκ τοῦ αὐτοῦ ἐκρίνατο πρὸς αὐτὸν καὶ Ῥωμαῖοι τοσοῦτον πρέπουσι, ὅτι ὁ οὐδεμιᾶς ἐκκλησίας ἀρξαμένης; καὶ γὰρ ὁ ἀρχὴν τοῦ εὐαγγελίου φησί. Τοσαύτην τοίνυν ἔσχεν ἡ ἄγιον ἐπιδίδεσθαι τὸ ἀσυδόλως, ὡς μηδὲ παράδειγμα ἔχειν τοὺς μετ' αὐτὸν γενησομένους ἀρξασθαι τούτου. καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, οὐδὲ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἕνεκεν τοῦτο ἐποίουν. ὅτε ἐξῆλθον γάρ, φησι, ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως ἢ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι. τί ὅτι, λήψεως; τί δὲ ὅτι, ἐκοινώνησε; ἆρά τι μὴ εἶπεν, ὅτι οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἔδωκεν, ἀλλ', ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως; κοινωνία γὰρ ὁ πρᾶγμα

a Κορ. θ. ια. β. Κορ. α. ιδ. ἐστιν. Εἰ γὰρ ἡμεῖς τὰ πνευματικὰ ὑμῖν, φησι, ἐσπείραμεν, τί μέγα, εἰ ὑμεῖς τὰ σαρκικὰ ὑμῶν θερίσομεν; ἢ πάλιν, Τὸ ὑμῶν περίσσευμα ἵνα γένῃ εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα. ὁρᾷς πῶς ἐκοινώνησαν; εἰς λόγον δόσεως τῶν σαρκικῶν, καὶ λήψεως τῶν πνευματικῶν. ὥσπερ γὰρ οἱ πωλοῦντες, καὶ ἀγοράζοντες κοινωνοῦσι ἀλλήλοις, τὰ παρ' ἀλλήλων ἀντιδιδόντες (τοῦτο γάρ ἐστι κοινωνία) οὕτω δὴ καὶ ὁ τοῦδε. ἢ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι ταύτης τῆς ἀγοραστας καὶ ἐμπορείας τι κερδαλεώτερον. τίς μὲν γὰρ ὁ τὴν γῆν, πέλεται ἢ ὁ τὴν θάλατταν. οἱ μὲν ἀγοράζοντες, ὁ τὴν ἐξήκασιν· ἀγοράζουσι ἢ ἡ συμφωνοῦσι τὰ ὁ τοῖς οὐρανίοις, γήινον καταπηδῶντες τὸν ἡμῖν. ἀλλ' μὴ καταγώς· οὐ χρημάτων ἐστὶν ὠνητὰ τὰ οὐράνια, οὐ τοῦ χρήματα αὐτὰ ἀγοράζω, ἀλλ' ἡ προαίρεσις τὸ τὰ χρήματα καταβάλλοντος, ἡ φιλοσοφία, ὁ τῶν βιωτικῶν αἰωτέρω ἐστίν, ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἐλεημοσύνη. ἐπεὶ εἰ ὁ ἀργύριον ἠγόραζεν, ἡ τὰ δύο λεπτὰ καταβαλοῦσα οὐδὲν ἂν ἔλαβε μέγα. ὅπερ ἡ ὁ ὁ ἀργύριον, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἴσχυσε, ἐκείνη πᾶσαν προαίρεσιν ὑπερβαλομένη πολλὰ ἔλαβε. βούλομαι οὖν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὠνητὴ χρημάτων ἐστὶν ἡ βασιλεία· ἢ χρημάτων, ἀλλὰ προαιρέσεως τῆς μετὰ χρημάτων ἐπιδεικνυμένης. οὐκοῦν μετὰ χρημάτων, φησίν. ἢ μετὰ χρημάτων, ἀλλὰ προαιρέσεως. ἀλλ' ταύτην ἔχεις, δωσέτω ἡ μετὰ δύο λεπτῶν ἀγοράσασα καὶ οὐρανοὺς· μὴ ὅσης ἡ ταύτης, οὐδὲ μυρία πλάστα χρυσοῦ τοῦτο δωσέτω, ὅσα τὰ δύο λεπτά. μετὰ τί; ὅταν γὰρ πολλὰ ἔχων, ἐλαττόνα καταβάλῃς, ἐπαίνους μὲν ἐλεημοσύνης, ἢ τοσαύτην ἡ, ὅσην ἡ χήρα. οὐ γὰρ οὕτω τοσαύτης προθυμίας κατέδυσε, μᾶλλον ἡ οὐκ ἀπεστέρησε. πάντων γὰρ ἑαυτὴν ἀπεστέρησε· μᾶλλον ἡ οὐκ ἀπεστέρησε, ἀλλὰ πάντα ἑαυτῇ ἐχαρίσατο. ἢ πλείστων χρυσῶν, ἀλλὰ ποτηρίου ψυχροῦ τὸν βασιλέα ὑπέσχετο ὁ Θεός, ἀλλὰ προθυμίας· ἢ θανάτου, ἀλλὰ προαιρέσεως· ἐπὶ οὐδὲ μέγα ἐστί. τί γὰρ ὅτι μίαν ψυχὴν δωσῇ; ἔδωκεν ἵνα ἀθέσπιστον· εἷς ἡ ἀθέσπιστος οὐκ ἔστιν ἀνάξιος.

16 Οπερ ὁ Θεσσαλονίκη ἢ ἅπαξ ἢ δὶς εἰς ταῦτα χρείας μοι ἐπέμψατε.

Πάλιν μέγα ὁ ἐγκώμιον, εἶτα ὁ τῆς μητροπόλεως καὶ θηλυμνος τοῦτο τῆς μικρᾶς ἐπιφέρειν πόλεως. ἢ ὅρα· ἵνα μὴ ἀκαπόνητος ἀξέλκυστον ἐκδῶσι τῆς χρείας, ὅταν εἴπωσι προλαβεῖν, ῥᾳθυμοτέρους ποιῶσι, διὰ τοσούτων δείξας, ὅτι οὐδεμίαν, εἰ μόνῳ τοῦτο δῆλον ἐποίησεν, εἰπὼν, εἰς ταῦτα χρείας· ὁ οὐκ εἶπε, ταῖς ἐμαῖς, ἀλλ' ἁπλῶς, τῷ σώματι ὑπομιμνήσκων· ἢ τοῦτο ἡ μόνον, ἀλλὰ ἢ ὃ ἐξῆς. ὅπερ γὰρ σωθῆναι σφόδρα παρεσκεύασε, πάλιν αὐτὸ τῇ ὑποδιαρρήσει ἀσφαλίζεται, λέγων·

17 Οὐχ

ἐμαυτῶ ζητήσας, οὐδὲ ἀφ' ἑαυτοῦ μεμφόμενος, ὡς εἰ ἐνδεὴς ἦν. οὐδὲ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐζήτουν. πόθεν δῆλον, ἔπι ἡ κομπάζεις, ὦ Παῦλε; Κορινθίοις μὲν οὖν φησιν, Οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε. καὶ ἔπιτρέπων ὃ οὐκ οἶδα, ὥστε ἀλαζονείας ἔλεγε. οὐκ οἶδα, εἶγε κομπάζει. ταῦτα εἶπε. καίτοι γε εἰδὼς ἔλεγε, καὶ πλείων ἐν ἡμῖν ἡ αἰσχύνη ἀλαζονείας. ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμί, φησιν, αὐτάρκης εἶναι. ἆρα διδασκαλίας ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ γυμνασίας, καὶ μαθήσεως. οὐ γὰρ δύναται ἐστὶ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα δύσκολον καὶ πόνων ἔχον πολλῶν. ἐν οἷς εἰμί, φησιν, αὐτάρκης εἶναι, οἶδα δὲ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν. ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, τετύφλωμαι, καὶ ὀλίγοις κεχρῆσθαι οἶδα, καὶ λιμοὶ φέρειν, καὶ ἐνδύσασθαι, καὶ περισσεύειν, καὶ ὑστερεῖσθαι. καὶ φησιν· ἀλλ' οὐκ ἐστὶ ἐπιτήδειος, ὥσπερ οὐδὲ ἀρετῆς τὸ περισσεύειν, καὶ σφόδρα ἀρετῆς, οὐχ ἧττον ἢ σοφίας. πῶς; ὅτι ὥσπερ ἡ στενοχωρία πολλὰ κατορθοῦν πέφυκε κακά ποιεῖ, οὕτω καὶ ἡ πλησμονή. πολλοὶ γὰρ πολλάκις ἐν ἀφθονίᾳ γεγόνασι, ῥᾳθυμότεροι ἐγένοντο, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἑαυτοὺς τὴν διόρθωσιν· πολλοὶ πολλάκις ἀφορμὴν ἔλαβον τοῦ μανίαν ἐργάζεσθαι· ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος. καὶ γὰρ λαμβάνων εἰς ἄλλους ἀνήλισκε, καὶ εἰς ἄλλους ἐσκόρπιζεν. τοῦτο δὲ ὅτι εἰδὼς καλῶς κεχρῆσθαι ᾔδει. οὐχὶ διεχεῖτο, οὐδὲ ἔχαιρεν ὅτι τῇ περισσείᾳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἴσος ἦν, εἴ τε εἰδυίᾳ, εἴ τε πλησμονῇ, οὔτε ἐκαλλύνετο πιεζόμενος, οὔτε ἐντὸς ἦν χαυνούμενος. καὶ χορτάζεσθαι, φησιν, οἶδα καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πολλοὶ οὖν ἴσασι χορτάζεσθαι, οἷ καὶ Ἰσραηλῖται· ἐκόπασε γὰρ ἔφαγον, καὶ ἀπεπλάκησαν. ἀλλ' ὅπου τῆς αὐτῆς διαθέσεως ἐγὼ φύω. δίκαιοι οὖν οὔτε ἐκεῖνοι ἦσαν, οὔτε περίτροπον ἐλυπῶν· εἰ δὲ καὶ ἐλυπῶν, οὐκ αὐτὸ ἦσαν, ἀλλ' αὐτῷ. οὕτω γὰρ ὁμοίως διέκειτο. ἐν πεινῇ, φησι, καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι· τετύφλωμαι, πέφευγα ἐλαθεν ἐν ᾧ μαχῶ τὸν χρόνῳ πεινῶν, καὶ θαυτά μοι πεινῶντα καταφρονῶ). ἀλλ' ὅπως μεγαλοψυχία· ὃ περισσεύσαμεν ἐῶ, ὅρα πῶς· ὅπου λαμβάνειν τὰ χείρω, καὶ φησι· πεινῶντα ἰσχύω ἐν ᾧ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ, φησιν. οὐκ ἐμὸν τὸ κατόρθωμα, ἀλλὰ τοῦ τὴν ἰσχὺν δεδωκότος ἐστί. ἀλλ' ὅπως πάλιν ἐν οἷς ποιοῦντες. ὅταν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν πολέμοις ὄντας τὰ κρείττονα, ἀλλὰ καταφρονοῦντας τῶν δεδομένων, ῥᾳθυμότεροι γίνονται (αὐτοὶ γὰρ ὡς ἐφελκόμενοι διέκειντο, καὶ ἀναπαύοντες) ἵνα οὖν μὴ τοῦτο γένηται, μηδὲ τις εἴπῃ, ὅτι ἐπὶ καταφορᾷ τῆς ἀναπαύσεως Παῦλος, ἀνάγκη τοὺς ῥᾳθυμοτέρους γενέσθαι, ὅρα πῶς πάλιν ἐν ὕβρει ἐστί. δέδεμαι γὰρ τῇ εἱρηνεύσῃ ὃ φέρουσι μετ' αὐτῆς ἀναζῆν τινές, λέγω· πάλιν καλῶς ἐποίησατε συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. ὁρᾷς ἐν πῶς ἀπίσχνει ἑαυτὸν, καὶ πῶς πάλιν ἰῶσαι; τοῦτο γνησίας φιλίας ὅτι ἐν πνεύματι ἁπτῆς. μὴ γὰρ ἐπῆρέν φησιν, οὐ χρείαν ἔχω λαβεῖν, νομίσητε μου δεῖσθαί με τοῦ πρᾶγματος· δίδομαι δι' ὑμᾶς. πῶς οὖν ἐκκαίουσιν αὐτὸν τῶν θλίψεων; δέδεμαι τούτῳ· ὅταν καὶ δεδεμένος ἔλεγε, Συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς. χάρις γάρ ἐστὶ τὸ παθεῖν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ὡς που καὶ αὐτός φησι, Ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη ὑπὲρ Θεοῦ, ἐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν. ὅπως γὰρ σάρκα καταμόνας λεγόμενα ἀλυπήσαι αὐτὸν ἐκαυτὰ ἐῶ, δέδεμαι τοῦτο δεδεμένος, καὶ ἐπαινῶ πάλιν, καὶ τοῦτο μεμετρημένως. ἐ γὰρ εἶπεν, δέδεμαι, ἀλλά, συγκοινωνήσαντες, δεικνὺς αὐτοὺς ἐ καρδιώντας, εἶτα τῶν ἄθλων ἐγένοντο κοινωνοί. οὐκ εἶπεν, ὅπως συφίσαντές μου τῆς θλίψεως, ἀλλά, συγκοινωνήσαντες μου τῇ θλίψει, ὅταν ἐν ὦ σωτηρίαν. ὁρᾶς ὃ τοῦ παντὸς Παῦλε; ὁρᾶς ὃ ἀνῆμες; ὅτι ἔδειξεν οὐδὲν δεόμενον τῶν παρ' ἐκείνων αὐτὸν ἔσεσθαι, τότε λοιπὸν ἀδιάλειπτα καὶ ταπεινὰ φθέγγεται ῥήματα, ἐ ἀνάγκη ἀπεσταλτοῦτας λέγουσι, ὡς ἔθος ἐχούσι διδόναι. οὐδὲν γὰρ τοιοῦτόν ἐστι ποιῶν, ὅτι λέγει, τοὺς ὃ μόνον, ὀβολὸν λέγει, καταρῶσαι. τί οὖν τοῦτο ἐστι; μὴ νομίσητε, φησιν, δεόμενον εἶναι τοῦ ῥήματος ὃ ἐγκεφθῆναι, ἐ λέγει, ἵνα ποτὲ αἰσθόμενοι, καὶ τὸν ὀ χρείας ἦτε. ἐ γὰρ δεόμενος τοῦτο λέγω, ἀλλά τι; οὐκ τὸν σφόδρα θαρρεῖν ὑμῖν· καὶ τοῦτο ὃ ὑμεῖς αἰτεῖτε. ὁρᾶς πῶς αὐτοὺς

β. Κορ. φ. ιγ.

φιλιπ. α. ζ. κβ

χ. τοῦτο
χ. αὐτὸ διορθοῦται

Δεύτ. λϛ. ιι

Ολλάκις εἶπον, ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη ἡ τὴν λαμβάνουσαν ἔσχεν, ἀλλ' ἡ τὴν διδοῦσαν ἐπῳφεληκυῖα· καὶ γὰρ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ τὰ μέγιστα κερδαίνοντες. τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος δείκνυσιν ὁ λέγων· πῶς γὰρ ἀπέστελλεν αὐτῷ ἵνα λάβῃ μακρόθεν χρήματα φιλοτιμούμενος, αὐτὰ δὲ ταῦτα ἐπαφροδίτῳ ἐγχειρίσαντος. μέλλων τοίνυν αὖθις πέμπειν τὸν ἐπίσκοπον ἀποκνίζοντα, ὅρα πῶς ἐπαινῶν αὐτὸν, καὶ δείκνυσιν ὅτι οὐ τῆς τὴν λαμβανούσης χρείας, ἀλλὰ τῆς τὴν διδούσης ἔσχε τοῦτο γενόμενον. τοῦτο δὴ ποιῶ, ἵνα μήτε εἰς ἀπίστιαν ἄρωσι τὴν ἐμὴν σπουδὴν, καὶ προθυμότεροι γένωνται τὸν ἐμὸν ποιῆσαι, ἅτε ἑαυτῶν μᾶλλον ὠφελοῦντες, οἵ τε λαμβάνοντες μὴ ὑπερέχωσιν ἀδίκως τῷ λαμβάνειν, ἵνα μὴ χρῖμα ἔχωσι. Μακάριον γάρ ἐστι, φησὶ, δίδοναι [μᾶλλον], ἢ λαμβάνειν. τί οὖν ἐστιν ἐλεῖν λέγων, ἐγχρίω δὲ ὁ Κύριός μου ἁλοιφῇ; οὐ κοσμικῶς ἐγχρίω, φησὶν, οὐδὲ βιωτικῶς, ἀλλ' ὁ Κύριος· οὐχ ὅτι ἀνάπαυσιν ἔχει ἐγώ, ἀλλ' ὅτι ὑμᾶς προσεκόψατε. εἰ γὰρ ἐμὴ ἀνάπαυσις, αὕτη ἐστί. διὰ τοῦτο καί φησι, μεγάλως· ὅτι οὐ σωματικὴν ἰῶμαι χεῖρα, οὐδὲ γὰρ τῆς αὐτῆς ἀναπαύσεως ἔχαιρεν, ἀλλὰ γὰρ τῆς ἐκείνου προσκοπῆς. καὶ ὅρα πῶς πρέμνα ὑπομένους γὰρ τὴν πρόσληψιν χρόνου, ταχέως αὐτὴ ζωοποιᾶσαι, παιδεύων ζωοποιεῖ καὶ διαπομπὸς ὁ θυμηδία ἐστί. θλιβόμενοι ποτέ, φησι. δι, ἤδη ποτέ, χρόνον δηλοῖ τὸν ὑστερον μακρόν. αἰσθάλεπε· ὡς ὑπὸ δένδρων βλαπτόμενοι, εἶτα ξηραινόμενοι, καὶ πάλιν βλαστάνοντες. τοῦτο δὲ δηλοῖ τὸν ὅτι ἀνθρώπου ὄντες αἰσθητοὶ ἐσμὲν αἰσθάνεσθαι· εἶτα μὴ θλιβόμενοι, πάλιν ἐβλάστησαν· ὥστε καὶ ὑπομένους ἐστὶ καὶ ἐστιν ὁ, αἰσθάλεπε. οὐ γὰρ ἐστὶ μικρὸν, ὁ μὴ θλίβεσθαι δύνασθαι. καὶ ὁ πάλιν ἀπὸ ῥᾳθυμίας αὐτὸν ποιῆσαι δείκνυσιν. εἰς ὃ γὰρ ἐμὲ φέρει, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφέρεσθε. σὺ δὲ οὖθα δὲ δηλοῖ, ὅλως ἔθος εἶχον ἐκ τοῦ τὰ τοιαῦτα φιλοτιμεῖσθαι. διὰ τοῦτο ἐπήγαγε, εἰς ὃ γὰρ ἐμὲ φέρει, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφέρεσθε. καὶ ἵνα μὴ νομίσῃς καὶ ἐκ τοῦ λοιποῦ προθυμοτέρους αὐτοὺς γενέσθαι, καὶ μεμῶφθαι, ἀλλ' ἐκ τούτου μόνου, ὅρα πῶς ἐπήγαγε, ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε εἰς ὃ γὰρ ἐμὲ φρονεῖτε· ὡσπερ ἔλεγε, εἰς τοῦτό φημι μόνον ὅ ἤδη ποτὲ· ἐκ γὰρ τοῦ ἄλλους οὐχ οὕτω. ζητήσεις δ' ἴσως πῶς ἐκ τοῦ τοιούτου, πῶς λέγει, Μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι, ἢ λαμβάνειν, καὶ, Οὐκ αἱ χεῖρές μου ὑπηρέτησαν ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ, καὶ πάλιν πρὸς Κορινθίους γράφων ἔλεγε, Καλὸν γάρ μοι ἀποθανεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ, καὶ πειρᾶ κενοῦμενον ἑαυτῷ τὸ καύχημα. πῶς; λαβών. εἰ γὰρ τὸ καύχημα τοῦτο ἦν, τὸ μηδὲν λαβεῖν, πῶς καὶ ἀπέστελλε; τί οὖν ἐστιν εἰπεῖν; ἐκεῖ εἰκότως οὐκ ἐλάμβανε διὰ τὸν ψευδαποστόλους, ἵνα τὸ ᾧ καυχῶνται, φησὶν, εὑρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς. καὶ οὐκ εἶπεν, εἰσὶν, ἀλλὰ, καυχῶνται, δηλῶν ὅτι τούτου ἕνεκα μὴ λαμβάνομεν, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐλάμβανον δὲ. διὰ τοῦτο εἶπεν, εἰ ᾧ καυχῶνται). ἐλάμβανε γὰρ καὶ ἄλλους, εἰ καὶ μὴ ἐκεῖ. διὰ τοῦτο καὶ ἄλλους ἔλεγε· Οὐ φέρησέ μου τὸ καύχημα μου. ὃ οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἀλλ' ἐφέρησέ τις, "Ἀλλὰ τί; Ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας· καὶ ὅ, Ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνια πρὸς τὸ ὑμᾶς διακονῆσαι, δηλονότι ὅτι, ὅτι ἐλάμβανεν. ἀλλὰ Παῦλος μὲν εἰκότως ἐλάμβανεν, ἔργον εἶχεν· τελικῶς τοίνυν, εἰ ὡς καὶ ἐλάμβανεν· ὁ μηδὲν ἐργαζόμενος, πῶς δὲ δύναιτο λαμβάνειν; ἀλλ' ὕβρεως, φησὶν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἔργον. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ μὴ ἔργου ποιεῖν. ἀλλὰ ἠσύχαζε. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἔργον. ἀλλ' ὅρα πῶς μαχαίρου τοῦτον πολλαχοῦ κηρύττοντα, καὶ ἐργαζόμενον. ἠκαιρήθη δέ, φησι. τί ἐστιν, ἠκαιρήθη; ἀπὸ τῆς ῥᾳθυμίας ὑμῶν, φησὶν, ἀλλὰ τῆς ἀναγκης. οὐκ εἶχετε τὸ χρῆσαι, οὐδὲ τὸ ἀφθονίας ἦτε, τοῦτο γάρ ἐστιν, ἠκαιρήθη δέ. ἀπὸ τῆς κοινῆς αὐτῶν συνηθείας ἔλεγεν. οὕτω γὰρ οἱ πλείονες λέγουσι, ὅταν αὐτοῖς μὴ μετ' ἀφθονίας ὑπάρχῃ τὰ βιωτικά, ἀλλ' ἐν στενοχωρίᾳ ᾖ. οὐχ ὅλως δὲ ὑστέρησιν λέγω. Εἶπον, φησὶν, ἤδη ποτὲ, καὶ ἐπετίμησα, οὐχὶ ἐμαυτῷ

Πρὸς Κολασσ. β.

χ. ἐπεκρίνε.

χ. φησὶν

χ. τοῦ πόνου χ. ὑστέρου

χ. ῥᾳθυμοτ.

Πρὸς Κορινθ. ια.

α. Κορ. θ. ιε.

β. Κορ. ια. ιβ.

β. Κορ. ια. ι.

χ. ἀλλ' ἐρμῶνδεως καὶ τοῦ, ἐν τοῖς λίμασι λέγων τῆς Ἀχαΐας.

χ. ποιῶν,

ἐμαυτῶ ζητήσας, οὐδὲ λέγω τοῦτο μεμφόμενος, ὡς ἐν ἐνδείᾳ ὤν. οὐδὲ γὰρ λέγω τοῦτο ἐζήτουν. πῶς δῆλον, ὅτι καμπάζεις, ὦ Παῦλε; Κορινθίοις μὲν οὖν φησιν, Οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε. καὶ ἐπὶ τούτων ἦ οὐκ ἂν, ὥστε ἀλαζόνας, ἔλεγε. οὐκ ἂν, Εἶπε καὶ καμπάζει. ταῦτα Εἶπε. οὐδὲ γὰρ εἰδόσιν ἔλεγε, καὶ πλείων ἐν ἡ αἰχμὴ ἀλαζόνας. ἐγὼ γὰρ ἐμαυτὸν ἐν οἷς εἰμί, φησιν, αὐτάρκης εἰμί. ἆρα διδασκαλίας ὅτι τὸ τοιοῦτον, καὶ γυμνασίας, καὶ μαθήσεως. οὐ γὰρ διορθωτέον ὅτι, ἀλλὰ καὶ σφόδρα δύσκολον καὶ πόνου ἔχον πολλοῦ. ἐν οἷς εἰμί, φησιν, αὐτάρκης εἰμί. οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν. ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, οἶδα καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. καί, φησιν· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐστὶ διαφέρειν, ὥσπερ οὐδὲ ἀρετῆς τὸ περισσεύειν. καὶ σφόδρα ἀρετῆς, οὐχ ἧττον ἢ σοφίου. πῶς; ὅτι ὥσπερ ἡ φιλοσοφία πολλὰ συμβουλεύει κακὰ ποιεῖν, οὕτω καὶ ἡ πλησμονή. πολλοὶ γὰρ πολλάκις ἐν αἰφνιδίᾳ ἠμύνθησαν, ῥᾳθυμότεροι ἐγένοντο, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἐναγκαίᾳ τινὶ διαφορᾷ· πολλοὶ πολλάκις ἀφορμὴν ἔλαβον τοῦ μακρὰν ἐργάζεσθαι· ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος. καὶ γὰρ λαμβάνων ἐτέρους ἀνέλυσε, καὶ ὡς ἀλλοτριεπίου. τοῦτο δὲ ὅτι, Οἶδα καλῶς κατέχειν ἔχει. οὐχὶ διεχεῖτο, οὐδὲ ἔχαιρεν ὅτι τῇ περισσείᾳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἴσως ἴσως, ἐν τῇ ἐνδείᾳ, ἐν τῇ πλησμονῇ, οὔτε συνῆκτο πιεζόμενος, οὔτε ἐντύφου χαυνούμενος. καὶ χορτάζεσθαι, φησιν, οἶδα καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πολλοὶ οὐκ ἴσασι χορτάζεσθαι, οἳ (α) Ισραηλῖται· ἐκάκωσε γὰρ ἔφαγον, καὶ ἀπελάκτισαν. ἀλλ' ὅπου τῆς αὐτῆς διαθέσεως ἐγὼ ὢν. δύνασαι δὲ οὕτω καὶ τῶν πάθη, οὐτε περιστρέφου· εἰ δὲ καὶ ἐλυπεῖτο, οὐκ αὐτὸ ἔπασχεν, ἀλλ' αὐτῷ. ἁπλῶς γὰρ ὁμοίως διέκειτο. ἐν παντὶ, φησι, καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι· τουτέστι, πεῖραν ἔλαβον ἐν ᾧ μακρῷ τούτῳ χρόνῳ πάντων, καὶ (ταῦτά μοι πάντα κατώρθωται). ἀλλ' ὅπερ μεγαλοψυχία· ὃ ἐστὶ μάθημα ἐμόν, ὅσα πᾶσι ὑπὸ πάντων ἐπιλαμβάνεται τὰ χαλεπὰ, καὶ φησι· πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ, φησιν. οὐκ ἐμὴν ὃ κατόρθωμα, ἀλλὰ τοῦ ἐμοῦ δεδωκότος ἐστί. ἀλλ' ὅπερ πάλιν (β) οὐ ποιοῦσιν. ὅταν ἴδωσι τὸ ἀγαθὸν ἐμοὶ ὑπάρχον οὐ τὸ ἀναμένουσι, ἀλλὰ καταφρονοῦσι τῶν διδομένων, ῥᾳθυμότεροι γίνονται (αὐτοὶ γὰρ ὡς ἐξαρκοῦντες διέκειντο, καὶ ἀναπαύοντες) ἵνα οὖν μὴ τοῦτο γένηται, μηδὲ πρὸς Εἶπῃ, ὅλη ἐπὶ καταφορᾷ τῆς ἀναπαύσεως Παῦλος, ἀνάγκη τούτους ῥᾳθυμοτέρους γενέσθαι, ὅσα πῶς πάλιν ἐστὶ ταπεινοῦσθαι. ἀρχὴ μὲν γὰρ τοῦ αἰρομένου ὁ φόβος αὐτοῦ κατέπαυσε· ἀρχὴ δὲ ἕξεως τὸ προθυμεῖσθαι αὐτὸ ἀναζητεῖν ποιεῖ, λέγων· πάλιν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. ὁρᾷς καὶ πῶς ἀπίσχυσεν ἑαυτὸν, καὶ πῶς πάλιν ἰώσατο; τοῦτο γνησίας φιλίας ὅτι καὶ πνευματικῆς. μὴ γὰρ ἐπαινῶ φησι, ὡς χρείαν ἔχοντος, τοιοῦτον μὲ δόξαι με τοῦ ἐμοῦ· δίδομαι ὑμᾶς. πῶς οὖν ἐχαιρώσατε αὐτῷ τῇ θλίψει; ἀρχὴ τούτου ὅταν καὶ δεσμοῦ μου ἔλεγε, Συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς. χάρις γὰρ ὅτι ὁ παῦλος ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ὡς ὅτι καὶ αὖθις φησιν, Ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη ὑπὲρ Θεοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν. ὅπερ γὰρ σοφία καταμόνας λεγόμενα ἀλγῆσαι αὐτὸν ἱκανὰ ἐῶ, ἀρχὴ τοῦτο ἀφαιρεῖται, καὶ ἀπαναφὴ πάλιν, καὶ τοῦ μεμετρημένου. ἐν γὰρ Εἶπε, δότης, ἀλλὰ, συγκοινωνήσαντες, δεικνὺς αὐτὸν ἐν κερδαίνουσαν, Εἶπε τὴν ἄθλων ἐλόμενος κοινωνοί. οὐκ Εἶπεν, ὅτι κοινοφίλησάς μοι τῇ θλίψει, ἀλλὰ, συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει, ὅπερ ἐῶ σαφῶς ἐστὶ τὸ περισσεύειν. ὁρᾷς ὃ ταπεινὸν Παῦλε; ὁρᾷς ὃ ὑψηλές; ὅτι ἔδωκεν αὐτὸν διδόμενον τὴν πρὸς αὐτὸν οἰκείαν αὐτῷ ἔνεκεν, τότε λοιπὸν ἀδίαλε καὶ ταπεινὰ φθέγγεται ῥήματα, ἐν ἀπορίᾳ (β) περὶ ἑαυτοῦ τῆς λέγουσι, ὡς ἔβες ἔχῃς διδόναι. οὐδὲν γὰρ ἀπαιτῶ ἵνα πείσῃ, ἵνα λέγῃ, περὶς ὃ μόνον, ὃ βούλεται, καταρθώσας. τί γὰρ τοῦτο ἐστι; μὴ νομίσητε, φησιν, ἀναίσχυντος εἶ ταῦτα. ὃ ἐγκαθῇ, ἐν λέγῃ, ἵνα ποτὲ αἰσθάλετε, καὶ τὸ σὸ χρεία εἶ). ἐν γὰρ δεόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλὰ τί; οὐκ τὸ σφόδρα θαρρεῖν ὑμῖν· καὶ τοῦτο ὃ ὑμεῖς αἴτια. ὁρᾷς πῶς αὐτοὺς

α. Κορ. ι. ιγ.

χ. τοῦτο κ. αὐτὸ ἐπερ-δοῦται

ΠΟλλάκις εἶπον, ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη ὑ τὴν λαμβάνοντων ἔχει, ἀλλὰ τὴν διδόντων ἐπίδειξιν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοί εἰσιν ⓐ τὰ μέγιστα κερδαίνοντες. τοῦτο καὶ σαφῶς δείκνυσιν ὁ Παῦλος. πῶς; ἀπέσχηται αὐτῶν ἵνα μὴ μακροῦ χρόνου φιλιστόπτοι, αὐτοὶ δὲ ζῶντα Ε- παφρόδιτον ἐγκλείσαντες. μέλλων τοίνυν αὖθις πέμπειν τὸν ἐπιστολὴν ἀποκνίζοντα, ὁρᾷ πῶς ἐπαινῶν αὐτοὺς, καὶ δείκνυσιν ὅτι οὐ τῆς τοῦ λαμβάνοντος χρείας, ἀλλὰ τῆς τοῦ διδόντων ἕνεκεν τοῦτο γέγονεν. τοῦτο δὲ πείθων, ἵνα μήτε εἰς ἀπιστίαν αὖθις ⓑ τοῦ ποιεῖν τρέπωσιν, καὶ προθυμότεροι γένωνται· ὅθεν ὁ θεῖος πείθων, ἀπὸ ἀσφαλοῦς μᾶλλον ὠφελοῦντος, οἱ τὰ λαμβάνοντες μὴ ὑπὲρ ἐχόντως ἀδίκως τῷ λαμ- βάνειν, ἵνα μὴ χρήματα ἔχωσι. Μακάριον γάρ ἐστι, φησὶ, διδόναι [μᾶλλον], ἢ λαμβάνειν. τί οὖν ἐστιν ὃ λέγω, ἐγκρίνω δὲ ὁ Κύριος μεγάλως; οὐ κενεμάχως ἐγκρίνω, φησὶν, οὐδὲ βιωτικῶς, ἀλλ' ὁ Κύριος· οὐχ ὅτι ἀνάπαυσιν ἔχει ἐγώ, ἀλλ' ὅτι ὑμᾶς προσεκέφατε. ἡ γὰρ ἐμὴ ἀνάπαυσις, αὕτη ἐστί. διὰ τοῦτο καί φησι, μεγάλως· ὅτι οὐ σωματικὴν ὦν ἡ χρεία, οὐδὲ γὰρ τῆς αὐτῆς ἀναπαύσεως ἔχαιρεν, ἀλλὰ γὰρ τῆς ἑκείνου προθυμίας. καὶ ὅρα πῶς ἡμᾶς πείθει· ἐπειδὴ γὰρ τὸ πρόσκαιρον χρέος, ταχέως αὐτὸ ζωοποιᾶσι, παιδεύων ζωοποιεῖν καὶ ἀναπνεῦν τὸ ψυχικὸν ἔλεος). ἔλεγεν ποτέ, φησι. δὴ, ἤδη ποτέ, χρέος δηλονότι ὄντος μακρόν. αἰσθάλετε· ὡς ὅταν δένδρον βλαστήσαι, εἶτα ξηρανθέντων, καὶ πάλιν βλαστήσαντων. τοῦτο δὲ δηλοῦντος ὅτι, ὅτε προέτρεψα ὑμᾶς αἰσθέσει ἐωράσθησαν· εἶτα μαρανθέντες, πάλιν ἐβλάστησαν· ὥστε καὶ ὅταν μήκος ὄντος καὶ ἐσχάτου δὴ, αἰσθάλετε. οὐ γὰρ ὄντος μακρόν, δὲ μαρανθέντα ἀνεβλάστησαν. καὶ δὲ πάλιν ἀπὸ ῥᾳθυμίας αὐτὸν πεποιήκασι δείκνυσιν. Εἰς δὲ ζωὴν ἐμὲ φέρητε, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφέρητε. ἐπεζωῶθαι δηλοῖ, ὅλως ἔχει δὲ περὶ τούτου ἐν τοῖς τοιούτοις φιλοτιμεῖσθαι. διὰ τοῦτο ἐπῄνεγκε, Εἰς δὲ ζωὴν ἐμὲ φέρητε, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφέρητε. καὶ ἵνα μὴ τοιοῦτος καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς προθυμότερος αὐτοὺς ποιήσῃται, καὶ μεμῴδῆσθαι, ἀλλ' ἐν τούτῳ μόνῳ, ὅρα πῶς ἐπῄνεγκε, ἤδη ποτὲ ἀνεβλάστησατε εἰς δὲ ζωὴν ἐμὲ φέρητε· ὥστε ἔλεγεν, Εἰς τοῦτό φημι μόνον δὲ ἤδη ποτὲ· ἐν γὰρ τοῖς ἄλλοις οὐχ ὕστερον. ζητήσεις δ' ἴσως τινὲς ἐνταῦθα, πῶς λέγει, Μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι, ἢ λαμβάνειν, καὶ ἀλλαχοῦ, Οὐκ ἀφῆκέ μοι ἐν πράξεσι τοῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ, καὶ πάλιν πρὸς Κορινθίους γράφων ἔλεγε, Καλὸν γάρ μοι ἀποθανεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ, ἵνα περισσὸν καυχήσωμαι ἐαυτῷ τὸ καύχημα. πῶς; λαβών. Εἰ γὰρ τὸ καύχημα τοῦτο ἐστὶν, τὸ μηδὲν λαβεῖν, πῶς ἐστὶν ἀνέγκλητος; τί οὖν ἐστιν; εἰκῇ εἶπεν; οὐκ εἰκότως οὐκ ἐλάμβανε διὰ τοῦτο ἵνα δυ- δακοπόλεως, ἵνα τὸ ᾧ καυχῶνται, φησὶν, εὑρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς. καὶ οὐκ εἶπεν, οὕτω, ἀλλὰ, καυχῶνται), δηλαδὴ οὐκ τούτῳ ἐπελάμβανον μὲ, λοιδορούντων δὲ. διὰ τοῦτο ἔπειτα, εἰ ᾧ καυχῶνται). ἐλάμβανε ἢ οὐδὲ, Εἰ καὶ μὴ οὐκ. διὰ τοῦτο καὶ οὐδὲ ἐλεγεν· Οὐ φεισόμενος ὁ καύχημά μου. ὃ οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, καὶ φεισόμενος, "Ἀλλὰ τί; Ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας· καὶ ὃ, Αλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνια πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, δηλονότι ὅτι, ὅτε ἐλάμβανον. ἀλλὰ Παῦλος μὲ Εἰκότως ἐλάμβανεν, ἔργου ἔχων τηλικούτου, Εἰ καὶ ἐλάμβανεν· ⓒ ἢ μηδὲν ἐργαζόμενοι, πῶς δὲ διῆγεν λαμβάνων; ἀλλ' οὐχεμοί, φησιν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἔργον. τοῦτο γὰρ ὅτι καὶ μὴ ἔργου ποιεῖ. ἀλλὰ ἠσυχία. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἔργον. ἀλλ' ὅρα ⓓ μακαρίου τοῦτον πολλαχοῦ κηρύττοντα, καὶ ἐργαζόμενον. ἠκαρφάθη δέ, φησι. τί ὅτι, ἠκαρφάθη; ὑ τῆς ῥᾳθυμίας ὑμῶν, φησὶν, ἀλλὰ ὑ τῆς ἀνάγκης. οὐκ εἶχεν ὁ χρόνον, οὐδὲ ὁ ἀφθονία ἦν. τοῦτο γὰρ ὅτι, ἠκαρφάθη δέ. ἀπὸ τῆς κοπῆς αὐτὸ συνηθείας ἔλαθεν. οὕτω γὰρ ⓔ πλείους λέγουσιν, ὅταν αὐτοὺς μὴ μετ' ἀφθονίας ὑπάρχῃ τὰ βιωτικὰ, ἀλλ' ὁ στενοχωρεῖται. οὐχ ὅτι καὶ ὑστέρησιν λέγω. Εἶπεν, φησι, ἤδη ποτε, ὑ ἐπετίμησα, οὐχὶ δὲ ἐμαυτῷ

Περὶ πλε- ονεξ. κεφ. δ.

α. Κορ. θ. ιε.

ε. Κορ. ια. ιο.

ε. Κορ. ια. ι πο

χ. ἐπικρίζ.

χ. φησιν

χ. χρεῖος

χ. ὑστέρη

χ. ἐαυτοῦ

Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς πολέμου καὶ μάχης Θεός. Οὐκοῦν καταλύσουσι καὶ ⟨Ϛ⟩ πόλεμον, καὶ τὴν μάχην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν πρὸς ⟨Ϛ⟩ πλησίον, Εἰρηνικὸς ἔσονται πρὸς πάντας. συνόησον Ἴσως ὁ Θεὸς σώζει. Μακάριοι ⟨Ϛ⟩ εἰρηνοποιοί, φησιν, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Matth. c. 5.
ἀλλ' ἀπόστολος ⟨Ϛ⟩ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ μιμηταί ⟨Ϛ⟩ τοιοῦτοι, καὶ μιμησαι καὶ σὺ αὐτόν· Εἰρήνθυσον
ὅσῳ δὲ ⟨Ϛ⟩ σε πολεμῇ ὁ ἀδελφὸς, τοσούτῳ μείζων ὁ μισθός. ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος, Μετὰ τῶν μισούντων τὴν Εἰρήνην ἤμην Εἰρηνικός. τοῦτο ἀρετή, τοῦτο μεῖζον Ψαλ. ρλ. ε.
δόξης προσόπου λογισμός, τοῦτο Θεοῦ ἰσχύς ⟨Ϛ⟩ ποιεῖ. Οὐδὲν οὕτως ὠφελεῖ ⟨Ϛ⟩ Θεόν, ὡς τὸ μὴ ⟨Ϛ⟩ μνησικακεῖν· τοῦτο ἀφίησί σε τῶν ἁμαρτημάτων, τοῦτό σοι λύει τὰ ἐγκλήματα· δι' ὃ μαχώμεθα καὶ πικτιώμεθα, μακροθυμήσωμεν τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς μάχης ἔρχεται πάντα· ἀπὸ δὲ τῆς εἰρήνης μνησικακίας. ἔκκοψον τὴν ῥίζαν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ καρπός· ὅταν μὴ θησόμεθα τῷ βιωτικῷ καταφεύγειν. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς πνευματικοῖς μάχη, ἀλλ' ὅπερ αἱ ἴδιαι ἡμῶν, ἢ μάχαι; ἢ φθόνοι, ἢ ὅπερ δὴ εἴποι τις, βιωτικῶν ἕνεκεν ⟨Ϛ⟩. ἢ γὰρ πλεονεξίας, ἢ φθόνου, ἢ κενοδοξίας ἔχει δεῖγμα πᾶσα μάχη. αἱ τοίνυν εἰρηνεύσωμεν, μαθησόμεθα καὶ τοῦ ἐν τῇ γῇ καταφρονεῖν. ἅρπασέ τις τὰ χρήματα; ἀλλ' οὐδὲν ἠδίκησεν, μένει μὴν ⟨Ϛ⟩ μοι τὰ ἴδια πάντα ἀρπάσῃ, φησίν. ἐνεπόδισέ σου τὴν δόξαν; ἀλλ' οὐ τὴν πρὸς Θεόν, ἀλλὰ τὴν ἀδαμαντῆ. ἐκείνη γὰρ δόξα αὕτη ἐστὶν, ἀλλ' ὄνομα δόξης, μᾶλλον δὲ καὶ ἀδοξία. ἅρπασέ σου τὴν τιμήν; ἀλλ' οὐχὶ τὴν σὴν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀδικῶν οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλ' ἀδικεῖται, ἵνα καὶ ὁ ὢν πλησίον ὀρθοῦ βούλῃ, ἑαυτὸν ἀναιρεῖ πρῶτον. Ὁ δὲ ὁρῶν τὸν βόθρον ὃν πλησίον αὐτοῦ, εἰς αὐτὸν ἐμπίπτει. μὴ τοίνυν ὀρθοῦ βούλωμεν ἑτέρους, ἵνα μὴ ἑαυτοὺς βλάπτωμεν. ὅταν τὴν ἑτέρων δόξαν ὑποσκελίσωμεν, συνόησωμεν ὅτι ἑαυτοὺς βλάπτομεν, ὅτι μᾶλλον ἑαυτοῖς ὀρθοῦ βούλομεν. σχῆμα μὲν γὰρ ἴσως, καὶ ἰσχύσωμεν, πρὸς τοὺς ἀνθρώπους βλάπτομεν· ἑαυτοὺς δὲ παρὰ τῷ Θεῷ ἀδικοῦμεν, προξενοῦντες αὐτῷ. μὴ δὴ βλάπτωμεν ἑαυτούς. ὥσπερ γὰρ εἰ ἀδικοῦμεν τὸν πλησίον, ἑαυτὸν ἀδικοῦμεν, ὅταν αὐτὸν εὖ ποιῶμεν, ἑαυτὸν εὖ ποιοῦμεν. ὅταν οὖν σε βλάψῃ ὁ ἐχθρὸς, συνόησας, ὅτι θύπηρέτησέ σε, ἐὰν ὑφῇς, μὴ μόνοις τοῖς ἴσοις αὐτὸν μὴ ἀμείψῃ, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλῃ. ἀλλ' ἡ πληγὴ ὠδύνησε σφοδρά, φησι. τοῦτο τοίνυν συνόησον *, ὅτι οὐκ ἰσχύει εὖ ποιῆσε, ἀλλ' ἰσχύει μὲν κολάζεις, σαυτὸν δὲ εὖ ποιεῖς, ἂν ταχέως ἄρῃς πρὸς ὃ εὖ ποιήσῃ. τί οὖν; ὑπομενῶ, φησι, τοιοῦτον ποιῆσαι δεῖ; ὑ δεῖ μὲν τοῦτον ποιῆσαι ὧν ὑπομενῶ· ὅταν δὲ μὴ φέρῃ ἡ καρδία, καὶ τοῦτο, φησὶν, αὐτίκα σύναγε, καὶ ταχέως αὐτίκα πέπαυται ἀφεῖναι τὴν ἔχθραν, καὶ ὡς φίλοι διέρχεται πάντοις λοιπὸν ⟨Ϛ⟩ ἐχθρὸν, καὶ οὕτω τοῦ μνησθῆναι ἀγαθῶν ἔσται δύνη, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς τυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Λογ. ιε. 10 ΕΧΑΡΗΝ ΔΕ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΜΕΓΑΛΩΣ, ΟΤΙ
ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἠκαιρεῖσθε δέ.
11 Οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. 12 Οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι· 13 Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ,
14 Πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει.

Πολλάκις

ῥήματος, ϗ ϱήματος, ϗ σπουδασίας (πάντων γὰρ τούτων χρὴ μᾶλλον ἢ χρημάτων) σπουδαίως εἶπε, ϗ ὡς τὸ κεφάλαιον, τὸ ἐμοὶ ἡκολουθηκὸς ϗ εἶδεναι· τουτέστι, πρὸ ἐμοῦ, ὥστε ἕλεσθε, ϗ δηλῶσαι τοῦ ἔργου, ϗ διὰ τῶν ῥημάτων ὑμᾶς διάγαγον. Ταῦτα παραίνεσις.

Μὴ λέγετε μόνον, ἀλλὰ ϗ πράττετε. Καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. χ. Οἱ χίλιοι ϗ πᾶς,

Τουτέστιν, ἐὰν ὦσι φυλάττητε ταῦτα, ϗ πρὸς ἀλλήλους εἰρηνεύητε, τὸ γαλήνιον ἔσεσθε, τὸ ἀσφαλὲς πολλὴν, οὐδεὶς ἐπίσταται λυπῆσαι, οὐδὲ τοῦ ἀνωλέτου. ὅταν γὰρ ἡμεῖς εἰρηνεύωμεν πρὸς αὐτοὺς (εἰρηνεύομεν δὲ διὰ τῆς ἀρετῆς) πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς μεθ' ἡμῶν ἔσται. ὁ γὰρ ὅταν ἡμᾶς ἀγαπήσας, ὡς ϗ μὴ βουλομένους πρᾶσσεσθαι, ἂν ἴδῃ προσεχόντας, ϗ πολλῷ πλέον αὐτὸς ὑπεδέξεται τὸν φιλοῦντα;

ΗΘΙΚΟΝ Οὐδὲν οὕτως ἐχθρὸν τῆς ἡμετέρας φύσεως, ὡς κακία. πῶς δὲ ἐχθρὸν ἡμῖν ἡ κακία, ϗ φίλον ἡ ἀρετὴ, πολλαχόθεν δῆλον. ϗ, Εἰ βούλεσθε, σκοπήσωμεν τοῦτο προελθόντες ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἰς, τῆς πορείας. ἡ πορεία ἐπονειδίστους καθίστησι, πίπτοντας, καταγελάστους, βίᾳ καταφερομένους πρὸς πόλεμον, ταῦτα διαπλάσασα, ἅπερ ἐχθροὶ ὄντες διαπλάττουσι· πολλάκις δὲ ϗ νόσους ϗ κινδύνοις περιέβαλεν αὕτη. πολλοὶ δὲ ϗ ὑπὲρ τῆς πορείας ἀπώλοντο, ϗ τραύματα ἔλαβον. Εἰ δὲ ὃ πορεύειν ταῦτα προξενεῖ, ὃ μὴ χαίρειν πολλῷ μᾶλλον. ἆρα οὖν ϗ ἡ ἐλεημοσύνη οὕτως; ἀδαμῶς· ἀλλ' ὡς μήτηρ φιλόστοργος τὸ κομιδῇ πολλὴ ὃ παιδίον καθίστησιν, τὸ δύσκολον, τὸ χρηστὴ δόξη, τοῦτο τοῦ δι' ἀναγκαίων ποιεῖ χολάζειν διαπεσεῖν, οὐκ ἀφίησιν ἡμᾶς, οὐδὲ ἀπαγὲ τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ δὲ τοῦ ψυχικοῦ σπουδαιότερον ἐργάζεται. οὐδὲ γὰρ πορνεῖ ἀσπουδότερον. ἀλλὰ τί βούλει; τοῦ πλουσίου ἰδιῶν; ϗ αὕτη, ἅπερ δὴ ἐχθροὶ ἡμᾶς διέθηκε, διατίθησι. πῶς; μισεῖσθαι ϗ αὕτη ποιεῖ τοὺς πένητας. πένητας ἡμῶν κατθύεσθαι τοὺς πολλοὺς, δὲ οὐ πλουσίους, ϗ οὐκ ἀδικημένους, ϗ οὐκ ἀδικημένους, ἐκείνους μᾶλλον σπουδαιοῦσι, ὑπὲρ ὧν ἑαυτῶν διδοικότας. ὡς ἐχθροὺς κοινοὺς πάντες ὁρῶσιν, ὡς θηρία, ὡς δαίμονας· μυρίαι πάντα κατηγορίαι, ὅτι ἁρπαγαὶ, φθόνοι, ἅπερ ὅτι ἐχθροῦ· ἡ δικαιοσύνη, τοιοῦτον. πάντας φίλους, πάντας σωφρόνας, πάντας βουλομένους διατίθησι πρὸς ἡμᾶς· τοὺς πάντων ὑπὲρ ἡμῶν βύσσας γίνεται. τὸ ἀσφαλὲς πολλὴ σπουδὴ τοῦτο καθ' ἡμᾶς, οὐδὲ κίνδυνος, οὐδὲ μία ὑποψία, ἀλλὰ ϗ ὁ ὕπνος ἀδιαφόρως ἔπεισι μετ' ἀσφαλείας, οὐδὲ μία φροντὶς, οὐδὲ κόπος. ὁρᾷς ὅτι μᾶλλον αὐτὰ βελτίωσι; πῶς, εἰπέ μοι, ὃ φθονεῖν, ἢ ὃ σωφρονεῖν βέλτιον, ταῦτα πάντα ἐξεπίσωμεν, ϗ βρήσομεν, ὅτι ἡ μὲ ἀρετὴ, καθάπερ μήτηρ ὅπως φιλόστοργος, τὸ ἀσφαλὲς καθίστησι· ἡ δὲ κακία τὸ κινδύνους, πραγμα ὑποφθείς ὑποτάττει καὶ ὑποκινδύνου. ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος, Κεφάλαιον Κύριος τοῦ φοβουμένου αὐτὸν, καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ τοῦ δηλῶσαι αὐτοῖς. Ψαλ. κδ. ιδ. χ. αὐτῶ δηλόσαι

οὐδὲν διδοικεν ὁ μηδὲν ἑαυτῷ συνειδὼς πονηρὸν· οὐδὲν παλαπραγρεῖ ὁ τὸ κακία ζῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν οἰκέτας τέμνει, καὶ μὴ ὑποψίας ὁρᾷ. τί δὲ λέγω τὸν οἰκέτας; τὸν συνειδότος οὐ φέρει τὸ δικαστήριον. ὑπὲρ ᾧ ἔξω μόνον, ἀλλὰ καὶ ᾧ ἔνδον αὐτὸν κόσμοισι λογισμοὶ, οὐκ ἀφιέντες αὐτὸν ἐρεμεῖν. τί οὖν φησι; τοὺς ἐπαίοντας προσέχοντα δεῖ ζῆν, οὐκ Εἶπε, τοὺς ἐπαίοντι ὁρᾶ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπαινετὰ ποιεῖ, μὴ τοὺς ἐπαίοντι μόνοι. ὅσα ἀληθῆ· ψευδὴς γὰρ ταῦτα. ὅσα σεμνά· τὸ σεμνὸν, τῆς ἔξω ὅτι δυναμένως· τὸ δὲ ἁγνὸν, τῆς ψυχῆς. μὴ δίδοτέ, φησι, πρόσκομμα, μηδὲ λαβεῖν. ὅλῃ Εἶπεν, ὅσα βύσσημα, ἵνα μὴ νομίσῃς, ὅτι τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἁπλῶς φησι, ἐπήγαγε, Εἴ τις ἀρετὴ, καὶ Εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε, ταῦτα πράττετε. διαπαντὸς βούλεται ἡμᾶς ἐν τούτοις εἶναι, ταῦτα μεμνῆσθαι, ταῦτα σκοπεῖν. Εἰ γὰρ μέλλοιμεν πρὸς ἑαυτοὺς εἰρηνεύειν, καὶ ὁ Θεὸς ἔσται μεθ' ἡμῶν· ἂν δὲ πόλεμον ἐγείρωμεν, ὁ τῆς εἰρήνης Θεὸς οὐκ ἔσται μεθ' ἡμῶν. οὐδὲν γὰρ οὕτω πολέμιον τῇ ψυχῇ, ὡς κακία· καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἐναντίον ἡ ἀσφάλεια καθίστησι πάλιν, ὡς ἡ εἰρήνη, καὶ ἡ ἀρετὴ· ὥστε τὰ πρὸ ἡμῶν ἀρχέσθω λόγῳ, καὶ πότε ὁ Θεὸς διαπασῶμεν.

οὐκ

βύχεσθαι, ὃ ἐσ πάντ' ἀξιέρεστον. ὥστε ζαὶ βύχας, ἃ μάλιστα αἴτησιν εἴ βύλεται, ἂν ἃ ζαὶ
χ. αὖ βυχέρεστόν ἐστ' ὧν ἔχομεν. πῶς γὰρ αἰτήσει ἃς ζὰ μέλλοντα, ὁ τῶν παρόντων χάριν
οὐκ εἰδώς; ἀλλ' ἐσ πάντ', φησι, τυτέστι, προσχήματι, τῇ προσευχῇ ἢ τῇ δήσει. ὥστε
χ. παντῶν χ. εὐχαριστίαι γὰρ ἀπάντων βυχέρεστον δῆ, ἐ τῶν δεκαπλασίων εἴ λυπηρῶν. τοῦτο γὰρ ὄντως βυχέρεστον.
ἐκφιλεῖ μὲν γὰρ ἡ Φύσις τῶν προσχημάτων ἅπαντ· τοῦτο ἢ ἀπὸ ψυχῆς γ῀ βυχόμενος, ζαὶ
σφόδρα ἀμφικαιῶντος προς Θεόν. ζαὶ ζας ἐπιγινώσκει ζαὶ βύχας ὁ Θεός, ζαὶ ἢ ἄλ-
λως οὐκ εἰδώς. οὐκοῦν τοιαῦτα βύχεσθε, ὥστε ἐπιγινώσκεσθαι. πάντα γὰρ ὑμῖν τὰ συμ-
φέροντος οἰκονομῶ, καθ' ἡμᾶς μὴ εἰδόσιν. ἐ τοῦτο τὸ σφόδρα συμφέρει ἡμῖν ἐστι πεπαι-
δευμένον, ὃ ἡμᾶς μὴ εἰδέναι. ἡ γὰρ Εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει
10 ζαὶ ζας ζαρδίας ὑμῶν ἢ ζὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τί ὄστι τοῦτο; ἡ Εἰρήνη τοῦ Θεοῦ,
χ. ἃ φησι, "ἣν προς σὸν αἰδέσποτες εἰρήκασι, πάντα νοῦν ὑπερέχει. πᾶς γὰρ ἂν προσ-
δόκησε, πᾶς ἢ ἂν ἤλπισε τοσαῦτα ἔσεσθαι ἀγαθά; ἅπασαι ἀνθρωπίνων ὑπερβαίνει διάνοιαι, οὐχὶ λόγοι μόνον· ὑπὲρ τὴν ἐμφρόνων, ὑπὲρ τὴν μισούντων αὐτόν, ὑπὲρ τὴν ἀπιστρεφομένων, ὑπὲρ τούτων ἐν ἁπλότητι ἐν μετοχῇ εὐ πλησάντων, ὥστε Εἰρήνην ποιῆσαι
15 προς ἡμᾶς. αὐτὴ δὴ οὖν ἡ Εἰρήνη, τυτέστιν, ἡ κατάληψις, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ φρουρήσει
ζαὶ ζαρδίας ὑμῶν ἢ ζὰ νοήματα ὑμῶν. τοῦτο διδασκάλου, μὴ μόνον παραινοῦ, ἀλλὰ ζαὶ
βύχεσθαι, ἢ ἀφ' ἑνότητος βοηθεῖν, ὥστε μήτε ὑπὸ πιθανισμῶν καταβαπτίζεσθαι, μήτε
ὑπὸ ἀπάτης ἀποφέρεσθαι· ὡς δὲ αἱ ἔλεγχε, ὁ ῥυσάμενος ὑμᾶς οὕτως, ὡς ὑπὲρ ἡμῶν ζατα-
λαβόν διώκατε, οὕτως ὑμᾶς ἀφυλάξει, ἐ ἀσφαλίσατο, ὥστε μηδὲν παθεῖν. ἡ οὖν τοῦτο
20 δηλοῖ, ἢ ὅτι ἡ Εἰρήνη, ὡς φησιν ὁ Χριστός, Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δί- Ιωαν. ιδ. κζ.
δωμι ὑμῖν, αὐτὴ φρουρήσει ὑμᾶς. ἡ γὰρ Εἰρήνη ὑπερέχει πάντα νοῦν αἰδέσποτος. Εἰ δ' λέγῃς, πῶς; ἄκουε. ὅταν λέγῃ προς τοὺς ἐχθρούς Εἰρήνην ὑμῖν, προς τοὺς ἀδικοῦντας, προς τοὺς ἐκπολεμοῦντας ἢ ἀπιστοῦντας προς ἡμᾶς ἔχοντας. πῶς οὐχ ὑπὲρ νοῦν ὄστιν
25 αἰδέσποτον τοῦτο; μᾶλλον δ' ὃ προσπεριΐδωμι· ἡ Εἰρήνη ὑπερέχει πάντα νοῦν. Εἰ ἡ
Εἰρήνη, πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς ὁ Θεός, ὁ τὴν Εἰρήνην δούς, πάντα νοῦν, ἢ τοὺς ἡμετέρους μόνον, ἀλλὰ ἐ τοὺς τῶν ἀγγέλων, ἐ τῶν αἰῶν δυνάμεων. τί δ' ὄστι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ; ἐν αὐτῷ φυλάξει, φησίν, ὥστε ἰδεῖν, ἐ μὴ ἐκπεσεῖν αὐτὴν τῆς πίστεως.

8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ὄστι σεμνά, ὅσα ἀληθῆ, ὅσα δίκαια.

Τί ὄστι, ὃ λοιπόν; αὐτὰ τὰ, πάντα ἡμῖν εἴρηται. ἐσφηνώμου ὃ ῥῆμα ὄστι, ἐ οὐδὲν κοινὸν
30 ἔχοντος προς τὰ πρόσθεν. Λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ὄστιν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα
ἁγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, Εἴ τις ἀρετὴ ζαὶ Εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε.

9 Ἃ ἐμάθετε, ἐ παρελάβετε, ἐ ἠκούσατε, ἐ εἴδετε ἐν ἐμοί. Τί ὄστι, ὅσα προσ-
φιλῆ; προσφιλῆ τοῖς πιστοῖς, προσφιλῆ τῷ Θεῷ. ἴσα ὄστι ἀληθῆ. ταῦτα γὰρ ὄντως
ἀληθῆ, ἡ ἀρετή, ψεύδος ὂν ἡ ζαία. ἐ γὰρ ἡ ἡδονὴ αὐτῆς ψεῦδος, ἡ δὲ αὐτῆς ψεῦδος,
35 ἐ πάντα τὰ τοῦ ζόσμου ψεῦδος. ὅσα ἁγνά, τρόπος ὅ, τὰ ὑπέρλαμπρα φρονοῦντας. ὅσα σεμνά,
προς ὃ, ὧν Θεὸς ἡ ζοιλία. ὅσα δίκαια, ὅσα εὔφημα, ταῦτα ὄστι, φησίν. Εἴ τις ἀρε-
τή, ζαὶ Εἴ τις ἔπαινος. ἐταῦθα βούλεται αὐτὸν ζαὶ τῶν προς ἀδελφοὺς προσηκόν-
των. ταῦτα λογίζεσθε, φησίν. ἑρᾷς ὅτι πᾶσαν ἔνοιαν βούλεται ἐξουσίαν ποιεῖσθαι ἐκ
τῶν ἡμετέρων ψυχῶν; ἀπὸ γὰρ ἐνοιῶν αἱ πράξεις αἱ πονηραὶ γίνονται. ἃ ζαὶ ἐμάθετε
χ. διδασκα- λια, ὐ 40 ἐ παρελάβετε. τοῦτο διδασκαλίας ἔργον, ὃ ἐν πᾶσαις ταῖς προσηκούσαις ἑαυτὸν πρέ-
χειν τύπον, ζαθὼς ζαὶ ἀλλαχοῦ φησι, Ζαθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. ἐ πάλιν ἐταῦθα, φιλιπ. γ. ζ.
ἃ ἐμάθετε, ἐ παρελάβετε, τυτέστιν, ἐδιδάχθητε, ἐ ἠκούσατε, ἐ εἴδετε ἐν ἐμοί, ἐ ῥήμα-
σιν εἴπατε, ἐ προσέχετε, ἐ διαστροφῆς. ὁρᾷς ὅτι μικρὰ πάντος προσήματος ταῦτα διορθοῦται; ὅπου γὰρ οὐκ ἐμοῦ ἀκριβολογεῖσθαι προς πάντων, ἐ εἰσόδων, ἐ ἐξόδων, ζαὶ

ῥήματος,

Λογ. ιδ'. 4 ΧΑΙΡΕΤΕ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΠΑΝΤΟΤΕ, ΠΑΛΙΝ
ἐρῶ, χάρητε. 5 Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ
Κύριος ἐγγύς. 6 Μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ
τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς Θεόν, 5
7 Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας
ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ματθ. ε. δ. Λουκ. ς. κε. ΜΑκάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, καὶ νῦν καὶ τοῖς γελῶσι, φησὶν ὁ Χριστός. τί οὖν ὁ Παῦλος φησι, χάρητε ἐν Κυρίῳ πάντοτε; οὐκ ἐναντιούμενος τῷ Χριστῷ μὴ λέγοντι. ναὶ λέγει τοῖς γελῶσιν, εἶπεν ὁ Χριστός, οἱ γέλωτα τοῦ κόσμου τούτου ἀριπαθῶς, ἢ ὅτι τοῖς παροῦσι γελᾶν μέλλουσι πράγμασι· καὶ τὸν πτωχεύοντα ἑκουσίως, ἤ τὸν ἁπλῶς πτωχεύοντα, ὅτι ταῖς τοῦ εἰκείου ἀπολαύσεις, ἀλλὰ τοῦ κατεπειγομένους, καὶ τὰ οἰκεῖα πτωχεύοντας κακά, τὸν τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα φύσηγελῶντας, ἤ καὶ ἄλλο τι. οὐκ ἔστι δὲ αὕτη ἡ χαρὰ ἐναντία τῷ πένθει ἐκείνῳ· ἀλλὰ γὰρ ἀπ' ἐκείνου τοῦ πένθους ἐπ' αὐτὴν πίπτεται. ὁ γὰρ πτωχεύων τὰ ἑαυτοῦ κακὰ, καὶ ὁμολογούμενος, χαίρει. ἄλλως δέ, ἔνεστι πτωχεῖν μὲν ἐναντίον τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, χαίρειν δὲ ὅτι τῷ Χριστῷ. ὅθεν οὖν συνεθλίβοντο δι' ὧν ἔπασχον (Ἐμφανίζεται γὰρ ὑμῖν, φησιν, ἵνα μόνον ὃ εἰς αὐτὸν πίστις θέῃ, ἀλλὰ καὶ ὃ ἐναντίον αὐτοῦ πάσχῃ) λέγει τοῦτο λέγει, ἐν Κυρίῳ χαίρετε. Τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὄντι, ἢ ὅτι τοιοῦτοι ὀφείλουσι βίοι, ὥστε χαίρειν. ὅταν τοίνυν τὰ τοῦ Θεοῦ ὑμῖν μὴ ᾖ ἐμπεποδισμένα, χαίρετε. ἢ τοίνυν τοῦτό φησιν, ἢ ὅ, ἐν, ἀντὶ τοῦ, σὺν, ὥστι ἔλεγε, χαίρετε σὺν Κυρίῳ πάντοτε, πάλιν ἐρῶ, χάρητε. τοῦτο θαρσυνόντος ἐστὶ καὶ ἐνισχύοντος, ὅτι ὁ εἰς Θεὸν ὤν, ἀεὶ χαίρει. καίτοι θλίβεται, καίτοι ὑποκῶ πάσχει, ἀεὶ χαίρει ὁ τοιοῦτος. ἄκουσον γὰρ τοῦ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Λουκᾶ λέγοντος, Ὅτι ἐπορεύοντο ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ μαστιγωθῆναι. Εἰ μάστιξ, καὶ δεσμὰ, καὶ πάντα τὰ) δοκεῖ λυπηρότερα, χαρὰ πάντα, τί τὴν ἄλλων ἐνίστασαι ἐμπαίσας λύπαις ἡμῶν; πάλιν ἐρῶ, χάρητε. καλῶς λέγει ἐλπίζοντας. ὅπου γὰρ τὴν προσμάτων ἡ φύσις λύπαις ἔπεκτι, ἐκεῖ τοῦ ἐπαγγέλματος δείκνυσι, ὅτι πάντας ἐκεῖ χαίρειν. Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. Εἶπεν ἀνωτέρω, Ὡς ὁ Θεὸς ἡ χαρὰ, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰχμῇ αὐτῶν, καὶ ὅτι τὰ ἐπίγεια φρονοῦσι. ἐπεὶ οὖν εἶχεν αὐτοὺς πρὸς τὸν πατρὸς αὐτοῦ πρὸς ἐκείνους κεῖσθαι, ἀλλὰ μὴ πολλῆς αὐτοῖς κεχρῆσθαι ἐπιεικείας, καὶ μέλλοι τοῖς ἀδελφοῖς μόνοι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς καὶ τοῖς ἐναντίοις. ὁ Κύριος ἐγγύς, μηδὲν μεριμνᾶτε. Τίνος γὰρ ἕνεκεν, εἶπέ μοι, ἀλύετε; ὅτι ἀδικήσεσθε; ὅτι ἐρεῖτε πονηρόν αὐτοῖς; μηδὲν μεριμνᾶτε. ἤδη γὰρ κεῖσθε ἐφεστηκεν· οὐκ εἰς μακρὰν δώσουσι λόγον περὶ πεπραγμένων αὐτοῖς. ἀλλ' ὑμεῖς εἰ θλίψει, σκέπτοι ἢ εἰ πονηρίᾳ; ἀλλ' ἤδη ταῦτα λήψεται τέλος. ἀλλ' ὑπερουλθέσει, καὶ ἀπολοῦσιν; ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος αὐτοῖς ταῦτα προχωρήσει. ἤδη ἐφέστηκεν ἡ κρίσις, ὅτε παιδιὰ ἔσται, μηδὲν μεριμνᾶτε· ἤδη τὰ τῆς ἀνταποδόσεως ἐφέστηκε. καὶ ὑπερεκῶς προσεύχεσθε τοῖς τὰ δεινὰ ὑμᾶς ἀφαιρήσει, καὶ πείνα, καὶ θάνατος, καὶ ὁποιῶ ἄλλο δεινόν ἢ, παῖζα οἰκήσεται. μηδὲν μεριμνᾶτε· ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς Θεόν. μία μὲν οὖν ἐκείνη παραμυθία, ὅ, ὁ Κύριος ἐγγύς, καὶ ἐκείνο, ὅ, Εσομαι μεθ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἰδοὺ καὶ ἄλλη παραμυθία, καὶ λύπης καὶ ἀθυμίας καὶ πάντων τῶν ἀπαρῶν λυτήριον φαρμακον. ποῖον δὴ τοῦτο; ὃ

εὔχεσθαι,

βύχεσθαι, ὃ ἐσ πάντ' διάφερειν. ὥστε ζωὴ βύχας, ὅ μόνον αἴτησιν εἰ βούλεται, δῶ ἀ καὶ
χ. αὖ βυχερείσθω γὰρ ὧν ἔχομεν. πῶς γὰρ αἰτήσει τις τὰ μέλλοντα, ὁ τὴν παρεστῶσαν χάριν
οὐκ εἰδώς; ἀλλ' ἐσ πάντ, φησι, τοῦτ' εἶ, παραιτοῦ, τῇ προσευχῇ ἐν τῇ δήσει. ὥστε
χ. πανταχοῦ γὰρ ἁπάντων βύχεσθαι δεῖ, ἐς τὴν δοκούντων εἶ) λυπηρῶν. τοῦτο γὰρ οὕτως βύχεσθε.
χ. εὐχαριστίαι. 5 ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ Φύσις τὴν παραιτήσεως ἀπαντᾷ· τοῦτο δ' ἀπὸ ψυχῆς ἐστὶ βυχόμενος, καὶ
σφόδρα ἀφικνεῖται παρὰ τὴν Θεόν. ζωὴ γὰρ ἐπιγινώσκει ζωὴ βύχας ὁ Θεός, ζωὴ δ' ἄλ-
λως οὐκ οἶδεν. δοκοῦν τοιοῦτα βύχεσθε, ὥστε ἐπιγινώσκεσθαι. πάντα γὰρ τὰ συμ-
φέροντος οἰκονομῶ, κἀν ἡμῖς μὴ εἰδῶμεν. ἐς τοῦτο τὸ σφόδρα συμφέρει ἡμῖν ἐστὶ πικρίαν
10 ζωὴ καρδίας ὑμῶν ἡ ζωὴ ῥήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τί δέ ἐστι τοῦτο; ἡ Εἰρήνη τοῦ Θεοῦ,
χ. ἁ φησι, "ἣν παρὲς ἐν αἰθέρος εἰρήσατο, πάντα νοῦν ὑπερέχει. τίς γὰρ ἂν παρεστάναι
δύνηται, τίς ἂν κλῆσιν τοσαύτα ἔσεσθαι ἀγαθά; ἅπασαν ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνει διάνοιαν, οὐχὶ λόγον μόνον· ὑπὲρ τὴν ἐλπίδα, ὑπὲρ τὴν μισθὸν αἰῶνι, ὑπὲρ τὴν ἀπεστρεφομένων, ὑπὲρ τούτων ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν ἃ οὖς οὐκ ἤκουσεν ἃ μετανοῆσαι οὐ πρὸς ἀνθρώπου, ὥστε Εἰρήνην τιθέσθαι
15 παρὲς ἡμᾶς. αὕτη δὴ οὖν ἡ Εἰρήνη, τοῦτ' ἔστιν, ἡ κατάληξις, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ φερέτω ζωὴ καρδίας ὑμῶν ἐν ζωὴ ῥήματα ὑμῶν. τοῦτο διδασκάλου, μὴ μόνον παραινῆσαι, ἀλλὰ καὶ
δῦχεσθαι, ἐν ἀφ' ἑνὸς τοιούτου βοηθεῖν, ὥστε μήτε ὑπὸ πειρασμῶν καταβαπτίζεσθαι, μήτε ὑπὸ ἀπάτης παρεφέρεσθαι· ὡς δὲ εἰ ἔλεγεν, ὁ ῥυσάμενος ὑμᾶς οὕτως, ὡς οὐδενὶ τοῦς καταλαβεῖν δυνάμενα, οὕτως ὑμᾶς ἀφυλάξει, ἐς ἀσφαλισάμενος, ὥστε μηδὲν παθεῖν. ὃ οὖν τοῦτο
20 δηλοῖ, ἡ ὅτι ἡ Εἰρήνη, ἣν φησιν ὁ Χριστός, Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δί- Ιωαν ιδ κζ.
δωμι ὑμῖν, αὐτὴ φερέτω ὑμᾶς. ἡ γὰρ Εἰρήνη ὑπερέχει πάντα νοῦν ἀνθρώπου. Εἰ δ' λέγεις, πῶς; ἄκουε. ὅταν λέγῃ παρὲς τοὺς ἐχθροὺς Εἰρηνεύειν, παρὲς τοὺς ἀδικοῦντας, παρὲς τοὺς ἐκπολεμοῦντάς τε ἀπιστοῦντας παρὲς ἡμᾶς ἔχοντας, πῶς οὐχ ὑπερνοῦν ἐστὶ δύνηται τοῦτο; μᾶλλον δ' ὃ παρεπεγείδωμι ἡ Εἰρήνη ὑπερέχει πάντα νοῦν. Εἰ δὲ
25 Εἰρήνη, πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς ὁ Θεός, ὁ τῆς Εἰρήνης δότης, πάντα νοῦν, ὃ τοι ἡμᾶς περιέχει μόνοι, ἀλλὰ ἐν τοῖς τῶν ἀγγέλων, ἐν τῶν ἁγίων δυναμεων. τί δέ ἐστιν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ; ἐν αὐτῷ φυλάξει, φησὶν, ὥστε ἰδεῖν, ἐν μὴ ἐκπεσεῖν αὐτὴν τῆς πίστεως.

8 Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοὶ, ὅσα ἐστὶ σεμνά, ὅσα ἀληθῆ, ὅσα δίκαια.

Τί ἐστι, τὸ λοιπόν; αὐτὸ τοῦτο, πάντα ἡμῖν εἴρηται. ἐσφηνωμένου τὸ ῥῆμά ἐστι, ἐν οὐδὲν κοινὸν
30 ἔχοντος παρὲς τὰ πρόσω. Λοιπὸν, ἀδελφοὶ, ὅσα ἐστὶ ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα παρεσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε.

9 Ἃ ἐμάθετε, ἐν παρελάβετε, ἐν ἠκούσατε, ἐν εἴδετε ἐν ἐμοί. Τί ἐστι, ὅσα παρεσφιλῆ; παρεσφιλῆ τοῖς πιστοῖς, παρεσφιλῆ τῷ Θεῷ. ὅσα ἐστὶ ἀληθῆ. ταῦτα γὰρ ὄντως ἀληθῆ, ἡ ἀρετή, ψεῦδος δ' ἡ κακία. ἐν γὰρ ἡ ἡδονὴ αὐτῆς ψεῦδος, ἐν ἡ δόξα αὐτῆς ψεῦδος,
35 ἐν πάντα τὰ τοῦ κόσμου ψεῦδος. ὅσα ἁγνά, πρὸς ὃ, τὰ ὀπτήλια φοβοῦμεθα. ὅσα σεμνά, παρὲς ὃ, ὧν Θεὸς ἐκοιλία. ὅσα δίκαια, ὅσα εὔφημα, ταῦτά ἐστι, φησιν. Εἴ τις ἀρετὴ, καὶ Εἴ τις ἔπαινος. ἐνταῦθα βούλεται αὐτοῦ καὶ τῶν παρὲς ἀθέσμους παρεσχῆ. ταῦτα λογίζεσθε, φησιν. ἐρᾷς ὅτι πᾶσαν ἔννοιαν βούλεται ἐξομοιῶσαι ποιῆσαι ἐκ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν; ἀπὸ γὰρ ἐννοιῶν αἱ παρεξεις αἱ ποιηραὶ γίνονται. ἃ καὶ ἐμάθετε
χ. διδασκάλου, ἐν 40 ἐν παρελάβετε. τοῦτο δὲ διδασκαλίας ἀρχῆς, ὃ ἐν πάσας ταῖς παιδαγωγίαις ἑαυτοῦ παρέχων τύπον, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ φησι, Καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. ἐν πάλιν ἐνταῦθα, ἃ ἐν ἐμάθετε, ἐν παρελάβετε, τοῦτ' ἔστιν, ἐδιδάχθητε, ἐν ἠκούσατε, ἐν εἴδετε ἐν ἐμοὶ, ἐν ῥήμασιν ἔνεστι, ἐν παρεξεσι, ἐν δυσγροφῆς. ὁρᾷς ὅτι μιᾶς πάντος παρεγμάτος ταῦτα διαπαίζεται; ὅπου γὰρ οὐκ οἶδεν ἀκριβολογεῖσθαι παρὲ πάντων, ἐν εἰσόδων, καὶ

ῥήματος,

Λογ. ισ΄. 4 ΧΑΙΡΕΤΕ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΠΑΝΤΟΤΕ, ΠΑΛΙΝ ἐρῶ, χαίρετε. 5 Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς. 6 Μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν Θεόν, 7 Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ματθ. ε. δ. Λουκ. ς. κε. ΜΑκάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, καὶ οἱ πενθοῦντες, φησὶν ὁ Χριστός. τί οὖν ὁ Παῦλος φησι, χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε; οὐκ ἐναντιούμενος τῷ Χριστῷ· μὴ γένοιτο. ναὶ γὰρ τοῖς γελῶσιν, εἶπεν ὁ Χριστός, οἱ γέλωτα τοῦ κόσμου τούτου ἀριτιθέμενοι, οἱ διὰ τοῦτο παρόντα γελῶντες ἁμαρτήμασι· καὶ τοὺς πενθοῦντας ἐμακάρισεν, ἀλλὰ τοὺς ἀπλῶς πενθοῦντας, διὰ ταῖς τῶν οἰκείων ἀπωλείαις, ἀλλὰ τοὺς κατανενυγμένους, καὶ τὰ οἰκεῖα πενθοῦντας κακά, τοὺς τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα φυσιολογουμένους, καὶ τὰ ἀπό-τεια. οὐκ ἔστι δὲ αὕτη ἡ χαρὰ ἐναντία τῷ πένθει ἐκείνῳ· ἀλλὰ γὰρ ἀπ' ἐκείνου τοῦ πένθους ἡ αὕτη πίπτεται. ὁ γὰρ πενθῶν τὰ ἑαυτοῦ κακά, καὶ ὁμολογούμενος, χαίρει. ἄλλως δέ, ἔνεστι πενθεῖν μὲν ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, χαίρειν δὲ ὅτι τῷ Χριστῷ. διὰ τοῦτο οὖν συνεθλίβοντο δι' ὧν ἔπασχον (Ἐμμελέτα γὰρ ὑμῖν, φησι, καὶ μόνον ὃ εἰς αὐτοὺς πίπτει, ἀλλὰ καὶ ὃ ὑπὲρ αὐτῶν πάσχει) διὰ τοῦτο λέγει, ἐν Κυρίῳ χαίρετε. Τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὅτι, καὶ ὅτι τοιοῦτοι ὑπάρχουσι βίοι, ὥστε χαίρειν. ὅταν τοίνυν τὰ τοῦ Θεοῦ ὑμῖν μὴ ᾖ ἐμπεποδισμένα, χαίρετε. καὶ τοίνυν τοῦτό φησιν, ἃ δέ, εἰ, διὰ τοῦ, σταυροῦ, ἐστὶν, ὡσεὶ ἔλεγε, χαίρετε σταυρῷ Κυρίῳ πάντοτε, πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τοῦτο θαρσυνόντος ἐστὶ καὶ διεγείροντος, ὅτι ἐν Θεῷ ὦσι, διὰ χαίρειν. καὶ τὰ θλίβεσθαι, καὶ ὁπόσα πάσχει, διὰ χαίρειν ὁ τοιοῦτος. ἄκουσον γὰρ πῶς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Λουκᾶ λέγοντος, Ὅτι ἐπὶ ἔστρεφον ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ μαστιγωθῆναι. Εἰ μάστιγες, καὶ δεσμά, καὶ πόνοι δι' ἃ δοκεῖ λυπηρότερα, χαρὰν τίκτει, τί τὴν ἄλλως δυνήσεται ἐμποιῆσαι λύπην ἡμῖν; πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. κελεύει δὲ λόγον ἐλπίδος ἀσκῆσαι. ὅπερ γὰρ τῶν προσκομάτων ἡ φύσις λύπην ἔτικτε, διὰ τοῦ διαλογισμοῦ διέλυσεν, ὅτι πάντως ὠφελεῖ χαίρειν. Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. Εἶπεν ἀνωτέρω, Ὧν ὁ Θεὸς ἡ χιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, καὶ ὅτι τὰ ἐπίγεια φρονοῦσιν. ἐπεὶ οὖν εἰκὸς αὐτοὺς πρὸς τὸν παρόντα αἰῶνα ἀποβλέπειν, διὰ τοῦτο οὐκέτι τοῖς ἐκείνοις κεῖνοι, ἀλλὰ μὴ πολλὴν αὐτοῖς κατέχεσθαι ἐπιμέλειαν, διὰ μόνοι τοῖς ἀδελφοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς καὶ τοῖς ἐναντίοις. ὁ Κύριος ἐγγύς, μηδὲν μεριμνᾶτε. Ἵνα γὰρ ἕνεκεν, εἶπέ μοι, ἀλύετε; ὅτι ἀδικεῖσθε; ὅτι ἁρπάζεσθε χρημάτων αὐτοῖς; μηδὲν μεριμνᾶτε. ἤδη καὶ κεῖσε ἐφθακεν· οὐκ εἰς μακρὰν δώσουσι λόγον τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς. ἀλλ' ὑμεῖς εἰ θλίβεσθε, σκεῦος ἦ εἰ τρυφᾶς, ἀλλ' ἤδη ταῦτα λήψεται τέλος. ἀλλ' ὀπίσω ἐλεύσονται, καὶ ἀπολοῦνται· ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος αὐτοῖς ταῦτα προχωρήσει. ἤδη ἐφθακεν ἡ κρίσις, ὅτε παιδεία ἦν, μηδὲν μεριμνᾶτε· ἤδη τὰ τῆς ἀπαποδόσεως ἐφθακε. καὶ ὀπίσω προσενεχθῆτε τοῖς τὰ δεινὰ ὑμᾶς ἀδικοῦσι, καὶ πεῖνα, καὶ θάνατος, καὶ ὁπόσα ἄλλα δεινὰ ἦ, πάντα οἰχήσεται. μηδὲν μεριμνᾶτε· ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν Θεόν. Ματθ. κα. κ. μία μὲν οὖν ἐκεῖνη παραμυθία, ὃ, ὁ Κύριος εἶπε, καὶ ἐκεῖνο, ὃ, Ἐσομαι μεθ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ἰδοὺ καὶ ἄλλη παραμυθία, καὶ λύπης καὶ ἀθυμίας καὶ πάντων τῶν ἀπαρρωστούντων φαρμακον. ποῖον δὴ τοῦτο; ὃ

εὔχεσθαι,

λέγει πᾶσαι τὴν ὁδὸν ἐκείνην δι' ἣν σὺ πεποίηθαι, ἢ σὸν μὲν εἰς τὰ βασίλεια ἄγει τὰ ἑαυτῆς, σὲ δ' οὐ καταλιμπάνει, πόσης κολάσεως τοῦτο οὐκ ἄξιον, εἰ μὴ κολάζοιτο; εἰ δ' ἐστὶ δυσθεώρητον ὅτῳ πικρὸν ὃ τῆς δόξης ταύτης ἀπορεῖν, πολλῷ μᾶλλον ὅτι θεοῦ, ὅταν αἱ ἄνω δυνάμεις πᾶσαι πρῶσι μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅταν ⓐ δαίμονες διδυμόστομοι ἢ κάτω νέοντες, ἢ ὁ διάβολος αὐτὸς δίσημος ἄγηται, ἐν πᾶσι ἰχὼς ἡ δυσκολία, ὅταν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, ὅταν αὐτὸς ἔρχηται ὅτι τὴν νεφέλην. πιστεύσατέ μοι, ἐπὶ τῆς ὀδύνης τῆς κατεχούσης με τὴν ψυχὴν παρ' ἑκάστην ταύτην, σοὶ δ' ἔξαυσον ⓑ λέγειν δύναμαι. σκοπήσωμεν πόσης ἀπορεσύμεθα δόξης, ἂν μὴ ἀπορριφθῶμεν. ὃ γὰρ δεινὸν τοῦτο ἐστι, ὅταν κύριοι ὄντες ⓒ μὴ ταῦτα παθεῖν, πάσχωμεν. ὅταν γὰρ σὸν μὲν δέχηται ἡ ἀπάγη πρὸς ⓓ πατέρα εἰς σὸν οὐρανούς, σὲ δ' ἀφῇσι, ἐν λαβάτης ἀπελθεῖ πίνες ἔλκωσι ἄκρως καὶ διδαχρυμένους καὶ κάτω νεύοντας ὅτι ὃ τῆς γεέννης πῦρ, πρέπει σοὶ δακνυμαπαθεῖν ὅτι τῆς οἰκουμένης ἁπάσης, πόσῳ οἴμαι τὴν ὀδυνίαν ἔχ; ἀπυδυσώμεθα οὖν ἕως ἔστι καιρός, καὶ πολλῷ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας τὴν φροντίδα ποιώμεθα. πόσα τοιαῦτα ἔχομεν εἰπεῖν οἷα ὁ πλοῦτος; εἴ τις ἡμᾶς τῶν στενοχωρεῖ, ἐκλυσάμεθα αὐτὸν τῶν συμφερόντων· ἀλλ' οὐδὲν ἀφίησι. ἐὰν ὅλη ἐφοδεύσῃ, οὐχὶ ἀπὸ ἑκάστης μόνης δῆλον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἁπάντων πολλῶν. καὶ ἵνα μάθῃς, πόσοι ὁ πυρετὸς ἐγκρατὴς γέγονε, καὶ εἰ ποτε, ἐὰν δυσκτησώμεθα ἑαυτοῖς, σκέπην τῆς αὐτοῖς ἐπιστησόμεθα; πολλὰ τοιαῦτα ἐφοδεύσῃ τότε, ἀλλὰ ἀκουσόμεθα ἄφρ' ὁ πλοῦσιος, ὅτι χάσμα ἐστὶ, Δικ. ιε. κε. ὅτι ἀπολώμεθα τὰ ἀγαθὰ ἐκτοῦθα. γένωμεν οὖν, ἀδελφοί, πικροὶ μᾶλλον ἢ μὴ μόνον γένωμεν, ἀλλὰ ἐπὶ μετέλθωμεν τὴν ἀρετήν. πεισθῶμεν καὶ ὅτι σωτηρία, ἵνα μὴ τότε πεισθῶμεν εἰκῆ. κλαύσωμεν καὶ, ἐὰν μὴ τότε κλαύσωμεν ὅτι κακία. ἐὰν ἐκλαύσωμεν, ἀρετῆς· ἐκβάλωμεν ἑαυτοὺς καὶ, ἵνα μὴ τότε θλιβῶμεν. οὐκ ἔστιν ἴσον ἐκτοῦθα θλιβῆναι, καὶ κεῖ. ἐκτοῦθα μὲν γὰρ ἐκ βραχὺ θλίψει χρόνου, μᾶλλον ἢ ἐὰν αἰσθήσει λαμπρότητος τῆς θλίψεως, εἰδὼς ὅτι ἐπ' ἀγαθῷ θλίψει· ἐκεῖ δ' ἀλεπτωτέρα ἡ θλῖψις, ἂν οὐκ ἐπ' ἐλπίδι, ἐὰν ὅτι πεῖ διεξέλθῃ, ἀλλὰ ἀπείρως καὶ ἀπαραμύθητος ὄντι. ἠρώτα δὲ πάντας ἡμᾶς ἀπαλλαγῆναι τυχεῖν τῆς αἰτήσεως. ἀλλ' ἐπεὶ ἐκεῖνος ὁ μὴ ταύτης ἁμαρτεῖν χρεία στενοχωρίας καὶ ἀδιαλείπτων θλίψεων, καυσοδάζωμεν, ἀδελφοί. καὶ γὰρ καυσοδάζωμεν, καὶ βυζόμενοι αὐξόμεθα· ἐὰν βυζώμεθα ἐκεῖνος, δίδωσιν ὁ Θεός. καὶ δὲ μήτε αἰτῶμεν αὐξοί, μήτε ἐνεργῶμεν τι τοιοῦτον μηδὲ ἐργαζώμεθα, πῶς ἐπὶ καταρθῶσαί ποτε καθηδύνοιτο; οὐδαμῶς. ἀγαπητὸν γὰρ τέχνοις καὶ ἐπεκτεινομένοις καὶ συμμορφουμένοις τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, ὡς Παῦλος εἶπε, δυνηθῆναι τυχεῖν, μήπω δὲ καθηδύνοιτο. Εἴ πως καταντήσω, φησίν. Εἰ δ' Παῦλος ἔλεγεν, Εἴ πως καταντήσω, τί ἡμεῖς ἐροῦμεν; καθηδύνοιτο γὰρ ἂν ἐκ κοσμικὰ πράγματα ἔστι ταῦτα ποτε, μήπω πνευματικά· καθηδύνοιτο ἂν καὶ τῆς φίλων ἔστι λαβεῖν ποτε, μήπω καὶ Θεοῦ· καθηδύνοιτο ἂν καὶ πατέρες πρῶσι, μήπω ὁ Θεός. μικρὸν ποιήσωμεν, ἵνα ἀπαυσώμεθα. πάντως θλιβῆναι δεῖ· καὶ μὴ θλιβῶμεν ἐκτοῦθα, ἐκεῖ τοῦτο μένει. ἀφ' τί μὴ αἰρούμεθα ἐκτοῦθα θλιβῆναι, ἵνα ἐκεῖ ἀναπαυσώμεθα; ἠρώτα δὲ πάντας ἡμᾶς ἀξίως πολιτευσαμένους Χριστοῦ, καὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ συμμορφωθέντας, τῶν ἀπορρήτων τυχεῖν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

γυναῖκες ὃ κεφάλαιον εἶ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας, ἃ πολλὰ πάσχεται αὐτὰ διὰ τὴν ἀνδρείαν σου ψυχήν, ἣν καὶ σύζυγον καλῶς· ὡς ἔστιν ἑτέρα πολλάς, ὡς συνεργόν, καὶ συστρατιώτην, καὶ
Ρωμ. ιϛ. α. κηδεστὴν, καὶ ἀδελφόν· ὅπερ καὶ ὁ τῆς πρὸς Γαλάτας πομπὴς λέγει· Συνίστημι ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς. σύζυγε. ἢ ἀδελφόν τινα αὐτὴν, ἢ καὶ ἀνδρα μιᾶς αὐτὴν οὕτω καλῶς· ὡς καὶ εἴ τις ἔλεγε· νυμφίε ἀδελφὲ εἶ γήσιος, νυμφὴ ἀνὴρ γήσιος, ὅτι μόνος γήσιας. αἵτινες ὁ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι. οἵτινες ἡ πρόθεσις, οὐκ ἀπὸ φιλίας, ἀλλ' ἀπὸ καταρτισμάτων. συνήθλησάν μοι. τί λέγεις; γυναῖκες συνήθλησαν; ναί, φησιν. ὁ μακρὰν ἡμῶν αὐτὴν συνεβάλετο μέρος· καίτοι ἦν πολλῶν ὄντων τῶν συνεργούντων αὐτῷ, ὅμως ὁ πολλοῖς καὶ αὐτὴν συνέστρατηγεν. ὁ μικρὸν δὲ τοῦτο συνεκρότει τὴν ἐκκλησίαν. ὃ γὰρ σὺν θυσιαστηρίῳ, εἶπε δίδραχμον, "εἶπε γυναῖκας τοσαύτας πρὸς τῶν λοιπῶν ἀπολαύειν τιμῆς, πολλὰ ἐγίνετο τὰ καλά. πρόσεστι δὲ καὶ λοιπὸν πρὸς τὸ ἴσον ἥγειρε ζῆλον· δύο γὰρ ἀνέρθωσε καὶ ἐπέρθωσε τῆς τιμῆς· τείνει δὲ αὐτὸν ἐκεῖνος πρόθυμοτέρους ἐποίουν καὶ σφοδροτέρους. διὰ τοῦτο πάντα χρὴ ὁρᾶν διαμνημονεύοντα τούτου Παῦλον, καὶ παραπλήσιον σὸν τοιοῦτος· ὅπερ καὶ ὁ τῆς πρὸς Κορινθίους φησὶν, Οἵτινες εἰσὶν ἀπαρχὴ τῆς
α Κορ. ιϛ. Αχαΐας. τινὲς δέ φασιν ὅτι καὶ ἐκ φιλονεικίας εἶπε τοῦτο, σύζυγε. πλὴν εἴπερ τοῦτο, εἴπερ ἐκεῖνο, οὐ σφόδρα ἀκριβολογεῖσθαι δεῖ, ἀλλ' ὅτι πολλῆς κέχρηται αὐτοῖς προθυμίας ἀπολαύσας, θαυμάζειν.

ΚΟΙΝΟΝ Πῶς ἡμῖν ὁ ἅγιος ὅτι, ἢ σωτὴρ, ἢ πόλις, ἢ ὅ, τι ἄν εἴποις τις· ἐξ ὧν φησι, καὶ σωτῆρα ἀπεκαλέσαμεν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ τοῦτο τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ. αὖθις πάλιν ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς, ἀφ' ἡμᾶς ἔλκει ἑαυτὸν, καὶ ὕπου λαβοῦσα ἡμᾶς ἀπίσω· καὶ τοῦτο πολλῆς τῆς πηδῆς. εἰ γὰρ πρὸς ἐχθροὺς οὕτως ἦλθε, πολλῷ μᾶλλον πρὸς φίλους γνησίους. ἀπὸ δὲ πτέρνης τοῦτο ἀγγέλοις, σοὶ δ' ὤμοις, ἀλλ' αὖθις· ὅτι τῷ νεφέλῃ ἔρχεσθαι κελεύσει ἡμᾶς εἰς τὰ βασίλεια αὐτοῦ. ἅρπαγη δὲ αὐτοῦ, πνεύματι ἐστ' αὐτοῦ, ἁρπασόμεθα δηλονότι νεφέλῃ. καὶ ἡμεῖς γάρ, φησιν, ἐν νεφέλαις ἁρπαγησόμεθα εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ ὕπου ποτὲ στησόμεθα Κυρίῳ ἑστήκαμεν. εἰς ἆρα εὑρεθῇ ὁ πιστὸς δοῦλος, καὶ φρόνιμος; εἷς ἆρα καταξιούμενος τῶν τοσούτων ἀγαθῶν; πῶς ἐλεεινοὶ καὶ ἀποπίπτοντες; εἰ γὰρ πρόθεσιν ἐκλαιόμεθα τῆς βασιλείας ἀποτυγχάνοντες, ἀφ' ὅτι ἄξιον ἐποιοῦμεν; εἰ γὰρ μείζονος γέεννας εἶπεν, οὐδὲν ἧττον ἐρᾷς τῆς οἰκείας ἐκείνης, ἣν ὑφίσταται τότε ἡ ψυχὴ, τῆς οἰκτρᾶς καὶ ἀθλιωτάτης πάσης, τῶν σκληρῶν ἀγγέλων, τῶν ἀγγέλων τῶν τηρούντων, τῶν δεσμῶν, εἶτα δεσμωτηρίων, εἶτα τείχους, εἶτα μείζονος σκότους· εἰσκομιζόντων εἰς τὸν γῆν, εἶτα τῶν χερουβὶμ (πολλαχοῦ δὲ οὗτοι ὅτι δὲ ἄπιστα) εἶτα τῶν σεραφὶμ, αὐτὸν ἐρχομένου ὅτι τῆς δόξης ἐκείνης τῆς ἀφράστου, ἀπαντώντων τῶν ἀφικνουμένων σὺν ἐκλεκτοῖς· ἄγγελοι εἰς μέσον, εἶτα τῶν πρὸ Παῦλον δὲ πάντων, ὅσα διάκρισιν ἔχει κατ' αὐτὸν, σφαιρουμένων, διαχειριζομένων, διαμενόντων πρὸ τοῦ βασιλέως ὅτι πάσης τῆς γραπτῆς τῆς οὐρανίου. εἰ γὰρ μὴ γέεννα" ἦν, ὃ σὺν μὴ διαθῇ, ἐκείνους δὲ ἀδικάζεσθαι, πόσον ὅσον; ἀφόρητος ἡ γέεννα, ὁμολογῶ, καὶ σφόδρα ἀφόρητος· πλὴν ἀφορητοτέρα αὐτῆς, τῆς βασιλείας ἡ ἔκπτωσις. "εἶπε γάρ μοι· εἶ ἦς βασιλεύς, ἢ υἱὸς βασιλέως ἀπῆλθον, καὶ πολέμους καταρτίσας μείζους, καὶ γαμετὴν, καὶ ἔχων στρατόπεδον ὁλόκληρον, ὅτι δαίμοι πολέμου ἦσαν μὴ ἔζευξας, μὴ ἔσπασας, μὴ μείζονα ἅρμα πάντων χρυσοφορούντων, μὴ τῶν δορυφόρων τῶν περὶ αὐτὸν ἀπάντων ἀσπίδας ἐχόντων χρυσᾶς, καὶ πᾶσα ἡ πόλις ἐξαστράπτουσα εἶη, καὶ πάντες ὁ τῆς οἰκουμένης ἄρχοντες μετ' αὐτὸν, ἵνα τις ὁ αὐτῷ καὶ πᾶσα ἡλικία ὄπισθεν ἀλλοφύλων ἐθνῶν, δισμυρίων, ἑκατοντάρχων, σατραπῶν, ὑπάτων, τυράννων, ἀρχόντων· εἶτα ὅτι ἀπάσης τῆς λαμπρότητος ἐκείνης, σὺν ἀπάντων τῶν πολιτῶν δίχοιτο, καὶ "καταφιλεῖν, καὶ χεῖρα ὀρέγει, καὶ πάσης μεταδιδοῖ παῤῥησίας, ἣν καὶ πάντων ἐχόντων ἀφελέσθαι, ὡς τοὺς φίλους, καὶ

λέγει

χ. ἥτις
χ. ἤτοι
χ. ἤτοι
χ. κατὰ χ. μόνον
χ. σὺν ἀπάντων
χ. ἄγαθα
χ. ἠγάπα
χ. ἐπεύξασθαι
χ. φιλεῖν

συφερήσαι. ὧν ὁ Θεὸς, φησιν, ἡ χειλία. ἴδωμεν πῶς Παῦλος ἐδούλωσε τῷ Θεῷ· ἴδωμεν πῶς καὶ ⟨Ⓐ⟩ μαστίζωμεν τὴν χειλίαν. οὐχὶ μείζους ὑποσχόμενοι οὗτοι ἡμάρτησαν; οὐχ, ἀπερ ἐκεῖνοι τῷ Θεῷ ἔδοξαν, δεδώκασι τῷ δαιμονίῳ; οὐχὶ τὰ ἀδύνατα ἐπαγγελλόμενοι τῷ ἀνθρωπίνῃ φύσει; οὐχὶ ἀνδραποδῶν χείρους εἰσίν; ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος τοιοῦτος· διὸ καὶ ἔλεγεν, Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς ἐν τούτοις ζητῶμεν αἴνεσιν· ἐκεῖ γὰρ πολιτευσόμεθα γενέσθαι λαμπροὶ, ἔνθα καὶ πολιτευόμεθα. ὅθεν οὖν καὶ σωτῆρα, φησὶν, ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τοῦ σώματος τῆς δόξης αὐτοῦ. κατὰ μικρὸν ἀνάγει ἡμᾶς· ἀπ' οὐρανοῦ, φησὶν, ἐκδεχόμεθα σωτῆρα, ἀπὸ τούτου, ἀπὸ τοῦ τοιούτου τὸ σημεῖον δείκνυσι. ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα, φησὶ, τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν. πολλὰ παράγει τὸ ἡμίτεγον σῶμα, διαιρεῖται, μαστίζεται, μικρὰ" παράγει δεινά· ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ τοσαῦτα ἔπαθε. τοῦτο γὰρ ἠκόντισαν οἱ πολέμιοι, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. ἆρα τὸ αὐτὸ μόνον ἐστὶν, ἢ δύναται ἢ ἀφαρσίαν. μετασχηματίσει, φησὶν· ἆρα καὶ τὸ σχῆμα ἕτερον, ἢ τὸν μεταβολὴν ἔστω καταχρηστικῶς εἰρήκεν. σῶμα δὲ ταπεινώσεως ἡμῶν εἶπεν, ὅτι πεταπείνωται νῦν, ὅτι τῇ φθορᾷ ὑπόκειται, τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι δεῖται βύπλες εἰ μὴ καὶ τοῦτο τοῦ λοιποῦ ἔχει πτῶσιν. εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ, φησὶ, σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. βαβαὶ, ἐκείνῳ ὦ καταθαμβοῦμαι τῆς δόξης σύμμορφον τοῦτο τὸ σῶμα γίνεται, ἐκείνῳ ᾧ προσκυνοῦμεν τοῦ ἀγγέλου, ἐκείνου, ᾧ προσήκασιν αἱ ἀσώματοι δυνάμεις, ἐκείνῳ τῷ ἐπὶ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως, ἐκείνῳ σύμμορφον γίνεται; ἆρα οὖν ἡ οἰκουμένη πᾶσα λαβοῦσα δάκρυα, οὐκ ἐκ τῆς τῶν ἐλπίδων ἐκπληκτικῆς δακρύει, ἄξιως δακρύσει; ὅτι ἐκ ταπεινότητος ἡμῖν καὶ ῥυπαρίας ἐκείνῳ γενέσθαι σύμμορφοι, μὴ τοῦ δαιμόνιον ἀπέρχεται; οὐ μόνον ἀπέρχεται· ὅσα δὲ ἐκεῖνος, * οὐδὲν τολμῶ πρὸς τὴν ἔκπληξιν ἐκείνου εἰπεῖν. τί λέγεις, ὦ Παῦλε; ἐκείνῳ σύμμορφοι γίνεσθαι; ναί, φησιν. εἶτα, ἵνα μὴ ἀπιστήσῃς, ἐκ τοῦ λογισμοῦ ἐπάγει τὴν ἐνέργειαν, φησὶ, τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα. δύναμιν ἔχει, φησὶν, ὥστε τὰ πάντα ὑποτάξαι" ὥστε καὶ τὴν φθορὰν καὶ Ⓐ θάνατον· μᾶλλον δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ τοῦτο ποιεῖ. ποῖον γὰρ δυνάμεώς ἐστι μείζονος, εἰπέ μοι, δαίμονας ἐκβάλλειν καὶ ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους καὶ χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ ὑποτάξαι, ἢ σῶμα ποιῆσαι ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον; πολλῷ δὴ μᾶλλον τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο. ἔδειξε μείζονα ἔργα τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ἵνα καὶ τοὺς πιστεύσῃ. ὥστε κἂν ὁρᾷς τινὰς χαίροντας, κἂν ὁρᾷς δεδοξασμένους, φύσει, μηδεὶς παραβαλέσθω πρὸς αὐτὸν, μηδεὶς πτύρεσθω. ἱκαναὶ αὐτὰς αἱ ἐλπίδες καὶ Ⓐ σφόδρα καὶ θεῖαι καὶ ὑπερπλουτοῦσαι.

1 Ὥστε, ἀδελφοί μου, φησὶν, ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρά μου καὶ στέφανός μου, οὕτω στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί. Οὕτω, πῶς; * ἀκριβῶς. ὁρᾷ πῶς μὴ τοῖς παροῦσι τὰ ἐγκώμια. χαρὰ καὶ στέφανός μου. οὐχ ἁπλῶς χαρά, ἀλλὰ δόξα, οὐχ ἁπλῶς δόξα, ἀλλὰ καὶ στέφανος· ἧς δόξης ὁρᾷς ἔστιν ἴσως, ὅταν Παῦλον στέφανος ὦσιν. οὕτω στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοὶ, τυπῶσι, ἐν τῇ ἐλπίδι τοῦ Θεοῦ.

2 Εὐοδίαν παρακαλῶ, καὶ Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν Κυρίῳ.

3 " Καὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, σύζυγε γνήσιε, συναντιλαμβάνου αὐταῖς. Τινὲς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρακαλοῦσι τοῦτο φασιν· ἀλλ' οὐκ ἔστι· ἀλλὰ" πιὰ γυναῖκα, ἢ καὶ ἄνδρα μιᾶς αὐτῷ. Συναντιλαμβάνου αὐταῖς, φησὶν, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνεπολιτεύσαντό μοι, μετὰ καὶ Κλήμεντος, καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. Λυκ. ι. κ.

Ὁρᾷς ἔσται αὐτοῖς ἀγωνίσματα; ὑπὲρ τοὺς ἀποστόλους εἶπεν ὁ Χριστός, Μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται, ἀλλ' ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν βίβλῳ ζωῆς, τοῦτο αὐτοῖς μαρτυρῶ καὶ ἐγὼ λέγων, ὅτι τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. δοκοῦσι δέ μοι αὗται αἱ γυναῖκες

Matth. 11. εἰ ὁ Χριστὸς τὰ παῦτα λέγει, ὡς ὅτε μὲν λέγει· Ἐὰν μή τις ἀρῇ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσῃ μοι, οὐκ ἔστιν, ἐὰν μή τις ἢ πρὸ ἐσχάτου ἀποθνήσκειν· οὕτω καὶ ἀγαπᾷ ὅταν καὶ φιλόζωοι καὶ φιλοσώματοι, ἐμφρονεῖν τοῖς σαρκὸς τυγχάνουσι· καὶ πᾶς, ὃς δ' ἂν ἢ τῆς τρυφῆς φίλος, καὶ τῆς σαρκὸς ἀσφαλείας, ἐμφρὼν ὅστις τοῦ σαρκὸς, ὃν ὁ Παῦλος κηρύττει, καὶ ἀποπλέκεται, ὃν ἀπορραίζει στενοχωρίαν, ὡς ὅτε μὲν λέγει· Ἐγὼ ἐσταύρωμαι τῷ κόσμῳ, καὶ ὁ κόσμος ἐμοί. καὶ δὲ φησι, καὶ κλαίων λέγω. Διὰ τί; ὅτι ἐπίστησε τὸ κακὸν, ὅτι δακρύων ἄξιοι ὁ ζῶν. ὥστε δακρύων ἄξιοι ὁ τρυφῶντες, τοῦτ' ἔστι, τὸ μὴ ἀποβάλλεσθαι, τοῦτ' ἔστι, τὸ σῶμα λιπαίνοντες, τῆς δὲ μελλούσης βιώσεως διδύναι ἀπόνοια ποιοῦμεν λέγω. ἰδοὺ τρυφᾷς, ἰδοὺ μεθύεις, σήμερον καὶ αὔριον, καὶ δέκα ἔτη, καὶ ἑκατόν, καὶ εἴκοσι, καὶ τριάκοντα, καὶ πεντήκοντα, καὶ ἑκατόν, ὅπερ ἀδυνάτου πλεῖον ἄλλ', Εἰ βούλει, θαῤῥεῖ· τί τὸ πέρας; τί τὸ κέρδος; οὐδέν. τὸ οὖν; ζημιοῦται βίον ζῆν καὶ δακρύων ἄξιον ὁ θρύπτων; ἀγαθὸν ἡμᾶς εἰς τὰ ἀνω τοῦτο ὁ Θεὸς. ἵνα στενοχωρῇ, καὶ ἡμᾶς ἀπειλῇ μηδὲν ἐργασάμενοι γελᾶσι. κλαίει τοίνυν ὁ Παῦλος, ἐφ' οἷς ἕτεροι γελῶσι καὶ ἀσωτεύονται. οὕτως ὅστις συμπαθητικός, οὕτω φρονεῖ πρὸς τῶν ἀνθρώπων. ὧν ὁ Θεὸς, φησι, καὶ χιλία. Διὰ τοῦτο ἔστι Θεὸς αὐτοῖς. τοῦτο ἔστι, Φάγωμεν καὶ πίωμεν. ὁρᾷς ὅσον καὶ τρυφὴ κακόν; ταῖς μὲν τὰ χρήματα, ταῖς δὲ καὶ χιλία ὁ Θεός. οὐχὶ Εἰδωλολατρείαν καὶ οὖσι, καὶ ἑκείνων χείρους; ὁ μὲν δόξα, φησὶ, τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν. πῶς τοῦτο φασι δηλονότι Διὰ τοῦτο· ἐγὼ δὲ οὐ τοῦτο φημι, ἀλλὰ τοῦτο ἔστιν· ἐφ' οἷς ἐδεῖ ἐγκαλύπτεσθαι, διὰ τούτοις στεμφύονται. τοῦτο ἔστιν ὁ φησὶν ἀλλαχοῦ· Τίνα οὖν μισθὸν ἔχετε τούτου, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; δηλονότι γὰρ ὁ αἰσχρὰ πράττειν, ὁ δὲ πράττοντα αἰσχύνεσθαι, ἄξιον ἡμιτείας ὅστι δήπου. ὅταν μέντοι τις ἐγκαλλωπίζηται, ὑπερβολὴν δοκιμασίας. ἆρα καὶ ἑκείνων μέσον ζῶντα εὕρηται, ὁ δὲ πρόντες ἡμῖν σώζων ἐξέφυγε τὸ ἔγκλημα, καὶ οὐδὲν ὅστι ὑπεύθυνος τούτῳ; οὐδὲ θεὸν ἔχει τὴν χιλίαν; οὐδὲ πλὴν δόξαν ἐν τῇ αἰσχύνῃ; βούλεσθαι, καὶ σφόδρα βούλεσθαι μηδὲν τούτων εἶναι πρὸς ἡμᾶς, μηδὲ εἰδέναι πρὸ ἑνὸς τοῖς λεγομένοις· διδάσκει δὲ μὴ πρὸς ἡμᾶς μᾶλλον, ἢ σφᾶς τότε λέγηται. ὅταν γὰρ πάντα ὁ βίον ἐν πάσης καὶ κώμους ἀναλίσκῃ τις, ἐς εἰς μόνον πόνον ὀλίγα πρὸ δαπάνης, ὁ δὲ πλείονα ἀναλίσκῃ εἰς τὴν χιλίαν, ἆρα εἰκότως ἐν ἐκείνῃ λελόγισται; οὐδὲν ἐπιτεταλικώτερον τῆς λέξεως, οὐδὲ πλακικώτερον, ὧν ὁ Θεός, φησὶν, ἡ χιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν. τίνες οὗτοί εἰσιν; ὁ ἐπίγεια φρονοῦντες, ὁ λέγοντες, οἰκοδομήσωμεν οἰκίας. πρὸς; ἐν τῇ γῇ, φησὶ· κτησώμεθα ἀγρούς, ἐν τῇ γῇ πάλιν· ἐπιτύχωμεν ἀρχῆς, πάλιν ἐν τῇ γῇ· τύχωμεν δόξης, πάλιν ἐν τῇ γῇ· πλουτήσωμεν, πάντα ἐν τῇ γῇ. οὗτοί εἰσιν ὧν ὁ Θεὸς ἡ χιλία. ὁ γὰρ μηδὲν πνευματικὸν φρονοῦντες, ἀλλ' ἐν τοῖς σώμασι πάντα κεκτημένοι, καὶ ζῶντα φρονοῦντες, εἰκότως τὴν χιλίαν Θεὸν ἔχουσι, λέγοντες, Φάγωμεν καὶ πίωμεν· αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. εἶτα σὺ μὲν ἐν τῷ σώματος ἀλγεῖς, ὅτι γήινόν ὅστι, καὶ τοῦτό σε ὀδυνᾷ· ἐκεῖνοι δὲ ἐν ἀρετῆς λόγοι· τὴν δὲ ψυχὴν εἰς γλῶ κατακριθῆναι τῇ τρυφῇ, ὁ μηδὲν λόγον τοῦτο ποιοῦμαι, εἶπόν μοι, ὁ ἀγαθὸν; καὶ πῶς τοῦτο συγγνώμης ἀγαθείμορος ἀναλγήτου, δίον καὶ τὸ σῶμα ποιοῦσαν πνευματικόν; ἔξεστι γὰρ, ἂν θέλῃς. χιλίαν ἔλαβες, ἵνα πτέφῃς, οὐχ ἵνα ἀγαπᾷς· ἵνα κρατῇς αὐτῆς, οὐχ ἵνα διακονῶμαι ἔχῃς· ἵνα σοι ὑπηρετῇ πρὸς τὸν τῆδε βίον μερίον ἀναξιφίῳ, οὐχ ἵνα σὺ αὐτῇ ὑπηρετῇς, οὐχ ἵνα σὸν ὄρεξις ἐκδαίμῃς. οὐ τοσαῦτα κακὰ ὀργάζεται ἡ θάλασσα σὸν ὄρεξις ὑποβαίνουσα, ὅσα ἡ γαστὴρ τὸ σῶμα ὃ ἡμέτερον μετὰ τῆς ψυχῆς. πᾶσαν ἐπικλύζει τὴν οἰκουμένην ἐκείνη, ἐς αὕτη ἅπαν τὸ σῶμα. ἧς αὐτῆς ὄρεξιν τὴν αὐτὰρκειαν, καθὼς Θεὸς ἔθηκε τῇ θαλάσσῃ τὸ ἅμμον· καὶ κυμαίνῃ, καὶ ἀγριαίνῃ, ὅπερ ἐστὶν αὐτῇ τῇ δικαιοσύνῃ τῇ οὔσῃ ἐν σοί. ὅρα πῶς λέγω σοι ἐπίμονοι ὁ Θεὸς, ἵνα ἀδεὴ μιμῇ· σὺ δὲ ὁ θέλεις, ἀλλ' ὁρᾷ αὐτὴν ὑποβρυχίζουσαν, καὶ πᾶσαν ἀφθονίαν ἐκείνου φύσει, καὶ λιμαζούσαν, οὐ τολμᾷς κατασχεῖν, οὐδὲ σωφρονίσαι.

α. Κορ. ιι. λζ.

Ρωμ. ϛ. κα.

χ. ποιοῦσι.

χ. ἐμπλακτ.

χ. ὑποῦσιν.

α. Κορ. ιι. λζ.

χ. ὡς ἐν ἐμοὶ διακονῇ ἐκείνου.

χ. ὑφαιροῦνται.

συςίλλη), τί τῆς ὑγείας ταύτης ἴσον ἀν Εἴη; ἀλλ' οὐχ αἱ ἄλλαι ψυχαὶ τιαῦται, ἀλλὰ τῆς θαλάττης ἡ τῶ χαμαιλέοντος πανούργοτέρα τρέπου) · ὥστε πολλοὶ εἰ) γελῶσι, ὅταν ἴδωσι τὸν αὐτὸν νῦν μὲν γελῶντα, νῦν ἢ κλαίοντα, νῦν ἢ φρυάττοντα, νῦν ἢ ὑποπτήσσοντα· ὃ μέγιστον ἐκχεῖ χυσμόν. κ΄ κάτοι ὁ Παῦλος οὐ δι' ἄλλο Ἢ φησι, Μὴ συσχηματίζεσθαι πῶ αἰῶνι τούτῳ, Ρωμ. ιϛ. β.

κ. διὰ τοῦτό φησι, μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ. ἐπὶ τὸ ἄνω

ἀλλ' ἡ ὅπως ἐν ὑμῖν οὐραίῳ πολιτεύμεθα, ἵνα μὴ ἐκεῖθεν ἡμῖν ἐπαθλα ἡ τρεπόμεθα· ἐκεῖσε τιαύτην πολιτείαν ἐπιδειξώμεθα, ἐκεῖθεν ἴδωμεν τὰ ἀγαθά. τί Εἰς ὕδωρ ἐαυτὸν ῥαθυμοῦμεν, ἢ Εἰς κλυδώνιον, ἢ Εἰς χίμαιραν, ἢ Εἰς ζάλην; ἡδυώμεθα ἐν γαλήνῃ. ἡ γὰρ τὸν σαλευτὸν ὅτι, οὐ γὰρ τὸν πτωτὸν, ἡ γὰρ τὸν δόξαν, ἡ γὰρ τὸν ἀδοξίαν, ἡ γὰρ τὸν νόσον, ἡ γὰρ τὸν ὑγίειαν, ἡ γὰρ τὸν ἀσθένειαν, ἀλλὰ γὰρ τὸν ἡμετέραν ταῦτα πάντα ψυχήν. αὕτη αὐτὴ γέγραπται ἡ ἡ καλῶς πεπαιδευμένη τὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιστήμην, πάντα εὔκολα αὐτῇ ἔσται. ἡ ἐπιθυμεῖ ἥδη τὴν ἀνάπαυσιν ἔνθεν), ἡ τὸν λιμένα τὸν εὔδιον, ἡ μυρίων ἀπολυθῆναι κακῶν ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν). ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

κ. παιδευθεῖσα

Λογ. ιγ. 18 ΠΟΛΛΟΙ ΓΑΡ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥΣΙΝ, ΟΥΣ πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· 19 ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. 20 Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, 21 Ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα.

Ὑμεῖς ὅταν ἁπαρέμφατον ἢ ὀλιγόπιστοι χρηστολόγοι; ὡς μέσον μὲν ἁπάντων ζητεῖν· οὐδεὶς ὅτου τῆς ἐπαγγελίας καὶ γραπτολογίας ὀλιγόπιστοι, ὡς τὸ τῆς πρώτης πολιτείας βίῳ. ὁ διαστὸς σε ἐσταυρώθη, καὶ σὺ μέσον ζητεῖς; ὁ διαστὸς σε πεσπλώθη, καὶ σὺ πυφᾶς; καὶ πῦ ταῦτα γραπτὰ γνωρίμου; δῆλα τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι, πολλοὶ ἀδιάπτωτοί εἰσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. ἐπαγγελίαι τινὲς ἦσαν ἐπικρινόμενοι μὲν ἐν χριστιανισμοῖς, ἐν μέσῃ δὲ ζῶντες καὶ πυφῇ· τοῦτο δὲ σάρκινοι τῷ σταυρῷ. Διὰ τοῦτο ταῦτα οὕτως ἔλεγεν. ὁ γὰρ σταυρὸς, ψυχῆς ἐστι πεπαιδευμένης, θαυμαστῆς, σοφῆς· ἀμέτοχοι δὲ ἐπιζητήσεως. σκήνοι δὲ ἀπειρημένης πολιτεύονται. ὥστε κἂν λέγωσιν εἰ) τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' [ὡς] ἐχθροί εἰσι τοῦ σταυροῦ. ἢ γὰρ ἀν, Εἰ μὲν σταυρὸν ἐφίλουν, ἐσπούδαζον ἐσταυρωμένον βίον ζῆν. οὐκ αἰσχυνθεὶς ἂν σε ὁ διαστὸς; μίμησαι σὺ ἄλλος αὐτοῦ, Εἰ μὲ ἐκείνου δύνασαι ζῆσαι. σταύρωσον ἑαυτὸν, καὶ μηδεὶς σε σταυρώσῃ. σταύρωσόν σε αὐτὸν λέγω, ἵνα σαυτὸν αἰσθῆς, μὴ γνόντα (τοῦτο γὰρ ἀσεβές) ἀλλ' ὡς Παῦλος ἔλεγεν· Ἐμοὶ γὰρ, φησι, κόσμος ἐσταύρωται, Γαλ. ϛ. ιδ. καγὼ τῷ κόσμῳ. Εἰ φιλεῖς τὸν διαστὸν σε, τὸν θάνατον ἀσπάζου τὸν ἐκείνου. μάθε πόσην τοῦ σταυροῦ ἡ ἰσχὺς, πόσα κατόρθωσε, πόσα κατεργεῖ, σαφὲς ὅτι ἀσφάλεια τοῦ βίου. δῆλα τοῦτο πολλὰ πελάται· βάπτισμα δῆλα τοῦ σταυροῦ (δῆλα γὰρ ἀναλαβεῖν τὴν σφραγῖδα) χλευάζοντα δῆλα τοῦ σταυροῦ· καὶ τὸ ὁδοῦς ὧδον, καὶ τὸ οἰκίας, καὶ ὅσα δὲ ποτε, μέγα ἀγαθὸν ὁ σωτὴρ, σωτήριον ὅπλον, ἀσυλία ἄμαχος, τῷ δαιμόνῳ αἰτίαλος. τοῦτο δῶν ἐχθραίνων βασάζεις τὸν σταυρὸν, μὴ ἁπλῶς σφραγιζόμενος, ἀλλὰ τὰ τοῦ σταυροῦ πάσχων. οἵδε σαυ-

κ. λαβόν τὸ σταυρῷ φυλαττόμενα

γλή μαι, αἰχμαλωσία τι ἕλκυσεν; σὺ δὲ λέγεις μοι τὸν Ἰωσὴφ δοῦλον γενόμενον, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιδειξάμενον. εἰπέ μοι Δημᾶ, καὶ σὺ τῆς παίδας αἰχμαλώτους γενομένους, καὶ πολλῷ κάλλει ἐλαμψας. πάντα γοῦν γλαφυρὰ ἡ ἀρετὴ λάμπει, καὶ ἀναζωπυρεῖται, καὶ σὺν τούτοις ἐμποδίσαι δύναται. τί λέγω πενίαν, καὶ αἰχμαλωσίαν, καὶ δουλείαν; "σὺν λιμῷ, σὺν ἕλκωσι, σὺν νόσῳ δύναται βλάψαι. δουλείας γὰρ ἰσχυροτέρα. τοιοῦτος ἦν ὁ Λάζαρος, τοιοῦτος ἦν ὁ Ἰώβ, τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ Τιμόθεος πυκνὰς ἀσθενείας συνεχόμενος. ὁρᾷς ὅτι τῆς ἀρετῆς οὐδὲν δύναται ἀφελεῖσθαι; οὐ πλοῦτος, οὐ πενία, οὐκ ἀρχή, οὐ δὲ ἄρχεσθαι, οὐ τὸ τῶν πραγμάτων περίεσθαι, οὐ νόσος, οὐκ ἀδοξία, οὐ δὲ ἀπορρίψαι· ἀλλὰ ταῦτα πάντα κάτω καὶ ὑπὸ γῆς ἀφῆσα, φθαίει τοὺς ἀνθρώπους. μόνον ἔστω γενναία ψυχή, καὶ τὸ κωλύον οὐδὲν εἰ σαρέστερον. ὅταν γὰρ ὁ ἱρατὴς ἔρρωται, οὐδὲν τὸ ἔξωθεν ἐμποδίζει. καὶ γὰρ καὶ ὑπὸ τὴν τηχὴν, ὅταν ὁ τηχίτης ἐμπίεσεν ἡ καρτερικὸς καὶ παχὺ τὸ τήχιον ὑπεστόμωσε, καὶ νόσος ἐπέλθῃ, ἔχει αὐτὸν, καὶ πόνη), ἔχει αὐτὸν, καὶ ἔχῃ ὃ ὄργανον μὴ χεῖρας, καὶ μὴ ἔχῃ, καὶ ἱρατίζηται, καὶ μὴ ἱρατίζηται, οὐδὲν κωλύσει. καὶ γὰρ ὑπεστόμωσε ἔνεστι σὺν αὐτῷ. ὅτε καὶ ὁ σαρέστερος καὶ Θεῷ δυνακόμενος, καὶ εἰς πλοῦτον αὖθις ἐμβάλῃς, ὑπεδύσηται) τὸν ἀρετὸν, καὶ εἰς πενίαν ὁμοίως, καὶ εἰς νόσον, καὶ εἰς ὑγείαν, καὶ εἰς δόξαν, καὶ εἰς ἀδοξίαν. ὑκὶ δὲ πάντων "ἦλθον ὁ ἀπόστολος· διὰ δόξης, φησὶ, καὶ ἀτιμίας, δὲ δυσφημίας, καὶ εὐφημίας. τοῦτο εἶσι" ὃ πιοιῶ ἀθλητὸν, ὃ ποιοῦσι πάντα εἰ) ὑπεστάλησαν. τοιαύτη γὰρ καὶ ἡ τῆς ἀρετῆς φύσις. διὸ ἦ εἶπεν, ὅτι οὐ δύναμαι περιεσάναι πολλῶν, μειζόν ἐφίλω, ὕβρισας τὸν ἀρετόν. αὕτη γὰρ πᾶσι καταρᾶσθαι δύναται, καὶ διαφαίρειν· μόνον ἔστω σὺ τῇ ψυχῇ. λιμὸς ἐστι; πλησμονὴ ἔστι; αὕτη τὸν ἐμὸν ὑπεδύσηται) τὸν αὐτῆς, καθὼς Παῦλός φησιν, Οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, καὶ ὑστερεῖσθαι. ἔδειμε ἐργάζεσθαι; οὐκ ἐπηρκώθη, ἀλλὰ δύο ὅτε ἐκοπίασεν. ἔδηλιμώξαι; οὐκ ἐπάσχε, οὐδὲ ἐδίψησεν. ἔδηλ ἀπεθανεν; οὐκ ἐλυπεῖτο παντὸς, ὑκὶ πάντων τὸ φρόνημα τὸ γενναῖον καὶ τὸν τηχίτου ὑπεστόμωσε. τοῦτο οὖν ζηλώσωμεν, καὶ οὐκ ἔσται λύπης ἡμῖν ὑπόθεσις. τί γὰρ, εἰπέ μοι, λυπῆσαι δυνήσεται τοιοῦτον; οὐδέν. ἕως δὲ μὴ ταῦτα ἡμᾶς ἀφέληται, πάντων δυνατώτεροι ἐσόμεθα, καὶ σὺ ταῦτα, οὐχὶ σκῆμα. ἐγὼ γὰρ ὁ σαρέστερος καὶ γυναῖκα ἔχων, καὶ παιδία, καὶ χρήματα, καὶ δόξαν πολλὴν. καὶ ταῦτα πάντα ὁμοίως σαρέστερος μένει. "ἄφελε αὐτὰ, καὶ πάλιν ὁμοίως σαρέστερος ἔσται, οὔτε ὑπὸ τὴν θλῖψιν καταβαπτιζόμενος, οὔτε ὑπὸ τῆς εὐπορείας ὀγκούμενος. "ἀλλ' ὥσπερ πίτυα, καὶ κυμαινούσης τῆς θαλάσσης, καὶ" γαλήνης οὔσης, ὁμοίως ἕστηκε ἀπαθὴς, οὕτω καὶ ὑπὸ τὴν κυμῷ" θρυπτομένη, οὔτε ὑπὸ τῆς γαλήνης ἄλλο τι πάσχουσα· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡ γενναία ἕστηκε βεβαία καὶ ὑπὸ γαλήνη, καὶ ὑπὸ κύμασι. καὶ καθάπερ ταῖς παιδία ὑπὸ πλοίῳ πλέοντα θορυβῆται, ὁ κυβερνήτης κάθηται) γελῶν ὡς ἀκλινὴς ὤν, καὶ θέρυσι ὑκὶ ἐκείνων ὁρᾶν, καὶ περπόμενος· οὕτω καὶ ψυχὴ φιλόσοφος, πάντων τὴν ἄλλων θορυβουμένων, καὶ γελώντων πάλιν αὐτῶν ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς, αὐτὸς ὥσπερ ὑπὸ ἴλιος [αἰχέος δὲ] οἴακος * τῆς βιλησέως κάθηται) ἀκλινὴς. τί γὰρ, εἰπέ μοι, ταραχὴν δύναται ψυχὴν βιλησῆν; θάνατος; ἀλλὰ τοῦτο ζωῆς βελτίονος "ἀρχὴν οἶδε. ἀλλὰ πενία; ἀλλὰ τοῦτο συμπαραστήσει αὐτῇ πρὸς ἀρετὸν. ἀλλὰ νόσος; ἀλλ' οὐδὲν κηλεῖται αὐτὸν πρόσωπον. τί λέγω νόσον; οὐδὲ τὸν θάνατον, οὐδὲ τὸν θλῖψιν. παραλαβοῦσα γὰρ ἑαυτὸν ἐθλίψει. ἀλλ' ἀδοξία; ἀλλὰ ὅλος ὁ κόσμος αὐτῇ ἰσταύρωται). ἀλλὰ παίδων ἀπώλεια; ἀλλ' ὁ δίδοικεν. ὅταν γὰρ εἰς ἀνάστασιν ἡ πανηγυρισμὸν, τί αὐτὸν ἐλθὸν δύνασαι); οὐδὲν τῶν πάντων. ἀλλὰ πλοῦτος ἐπαίρει; οὐδαμῶς. οἶδε γὰρ ὅτι οὐδὲν τὰ χρήματα. ἀλλὰ δόξα; ἀλλὰ πεπαίδευται), ὅτι πᾶσα δόξα μὲν ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου. ἀλλὰ τρυφή; ἀλλ' ἤκουσε Παύλου λέγοντος, ὅτι Ἡ σπαταλῶσα ζῶσα τέθνηκε. ὅταν οὖν μήτε φλεγμαίνῃ, μήτε συρίζῃ),

5 μ. καὶ λιμὸν, καὶ ἕλκωσι, καὶ νόσον χαλεπήν;

χ. τήχιον

χ. ὀρχόμενον

χ. ἀθλητὴς,

Β. Κορ. ς. ια.

Φιλιπ. δ. ιβ.

Πρξ. κα. λ.

χ. δῆτα μακαριώτερος.

χ. ἔφυς

χ. ὥσπερ γὰρ τὴν πίτυα πανέλαιος

χ. γαλιμώσης

χ. ἀρχὴ.

* πλοίε

Ησ. μ. ιε.

α. Τιμ. ε. ς.

ἀγλ τούτοις, ὧς δεῖ μιμεῖσθαι λοιπόν. ἄ ὡς ἡμᾶς μιμεῖσθαι βούλεται, φησιν, ἄ ὡς πεὶ αὐτὸν βαδίζειν ὁδὸν, ἐκείνοις προσέχετε· ἃ καὶ ἐγὼ μὴ παρεῖμι, ἀλλ' ἴστε τῆς ἐμῆς βαδίσεως Ⓦ ζῆπον, τυτέστι, τῆς αἱατροφῆς τὸ βίου. ὁ γὰρ διδασκαλίαν μόνον ἐδίδασκεν, ἀμφὶ καὶ διδασκαλίαν καὶ παραγγέλματων· καθάπερ ὁ χορὸς καὶ γραμματοδιδάσκαλος Ⓦ χορηγὸς καὶ γραμματιστὴν δεῖ μιμεῖσθαι τὸν λοιπὸν, καὶ ὅτω βαδίζειν διδάκτας. ἐπὶ γὰρ καὶ ἀπὸ στάσεως διδασκαλίαν παίζειν.

Ἀρχτύπους ὄντας Ⓐ ἀπόστολοι, ἀρχέτυποι ἵνα εἰκόνα διδασκάλους. σκοπήσατε πῶς ΗΘΙΚΟΝ
αὐτῶν ὁ βίος ἀπηρτισμένος ἦν, ὡς ἀρχέτυποι αὐτὸν καὶ τοῦδιδαγμα κεῖσθαι, καὶ ὁμοῖος ἐμψύχοις. "ἅπερ γὰρ τὰ γράμματα ἔλεγεν, ταῦτα διδασκαλίαν τοῖς παρακολουθοῦσι. τοῦτο ἔστι διδασκαλία ἀρίστη· ὅταν Ⓦ μαθητὴν σιάγῃ ὁ διδάσκων δεικνύσται. αὐτὸς μὲν λέγῃ καὶ φιλοσοφῇ, τοῖς δ' ἔργοις τοῦναντία ποιῇ, ὅπερ διδάσκαλος. τοῦτο γὰρ καὶ τῷ μαθητῇ κοῦφον· οὐ λόγοις φιλοσοφεῖ· ἀλλὰ δεῖ τῆς διδασκαλίας τῆς ἔργων ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀναγωγῆς. αὐτὸς γὰρ ὁ διδάσκαλος αἰδέσιμον ποιεῖ, ὁ μαθητὴν εἶναι παρακολουθοῦντα. πῶς; ὅταν μὲν γὰρ ἴδῃ οὐ λόγοις φιλοσοφοῦντα, ἐρᾷ, ὅτι ἀδύνατα ἐπιτάττει· ὅταν δ' ἀδύνατα, παρῆτος αὐτὸς δείκνυσιν ὁ διδάσκαλος μὴ προσέχειν. αὐτὸς δ' ἴδῃ διδάσκαλον τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς τετελειωμένα, οὐκ ἂν ἔχοι ταῦτα λέγειν. πλεῖα δὲ καὶ πάντα ἡμῶν ὁ τοῦ διδασκάλου βίος ἡμῖν ἑαυτοῖς προσέχωμεν, καὶ ἀκούωμεν τοῦ φήτορος λέγοντος, Ὅτι ἔσονται πάντες διδακτοὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος Ⓦ ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγοντες, γνῶθι Ⓦ Κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν. οὐκ ἔχεις ἑαυτὸν διδάσκαλον; ἀλλ' ἔχεις Ⓦ ὄντως διδάσκαλον, ὃν μόνον διδάσκαλον χρὴ καλεῖν. ἀπ' ἐκείνου μάθετε. ἐκεῖνος ἔφησε, Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι. μὴ δὲ προσέχετε τῷ * διδασκάλῳ, ἀλλ' ἐκείνου καὶ τοῖς ἐκείνου μαθήμασιν. ἐκεῖνος λαβὼν Ⓦ τύπον· ἔχεις εἰκόνα ἀρίστου· πρὸς ἐκείνου ῥυθμίσον σαυτόν. μοχλεία εἰσὶν αἱ εἰκόνες εἰς τὰς χαφὰς καὶ μόνας βίου εὑρέσεων. οὐ, ἐὰν θέλῃς, ἐλθεῖν οὐ δύνασαι Ⓦ διδάσκαλον εἰ τοῖς μαθηταῖς· ὁ μὲν δι' ἀκτημοσύνης ἐλεημοσύνη, ὁ δὲ Δαβὶδ χρημάτων· οὐ ὁ Ἠλίας δι' ἀκτημοσύνης, ὁ Ἀβραὰμ Δαβὶδ χρημάτων. οἱ δυνατοὶ ἐς κρότησιν, ἢ "θυσιαστηριότερον, ταύτῃ ἐλθέ. πάλιν ὁ μὲν Δαβὶδ γάμου, ὁ δὲ Δαβὶδ παρθενίας. ὁ Ἀβραὰμ Δαβὶδ γάμου, ἐκεῖνος Δαβὶδ παρθενίας. ἰοὺ θέλεις, βάδισον. ἑκατέρα γὰρ φέρει πρὸς Ⓦ ὁρμάς. ὁ μὲν Δαβὶδ ἱκετείας ὁ Ἰωσίας, ὁ δὲ χρεῖς ἱκέτευε, ὁ Ἰωάς. πάλιν αὖθις ἕτερος ἢ γυναικὸς φεύγειν, ἢ παῖδων, ἢ θυγατέρων, ἢ οἰκίας, ἢ πολλὰ ἔχειν πλούτου· ὁ μὲν ἄλλος ὁδοῦ ἐκέκτητο, πλεῖον τῶ ἱματίου τῶ τειχέου. ἢ τί λέγω οἰκίας, καὶ πλούτου, καὶ χρήματα, ὅπερ γε καὶ ἡ βασιλεία ὅτα δυνατὸν τῆς ἀρετῆς ὑπολαβέσθαι; πάσης γὰρ οἰκίας ἰδιωτικῆς αὖ θυρεδὴν πολυτελεστέρας ὁ οἶκος ὁ βασιλικός. ὁ τοίνυν Δαβὶδ ἔλαμψεν ἡ βασιλεία, ἢ οὐδὲν αὐτὸν ἐξέλυσεν ἡ ἀλθυρὰς ἢ δ Δαβὶδμα. ἄλλος ἀλκλήρου δύναμιν τοσαύτην ἐμπίπτης θυιθρός, ὁ Μωϋσῆς λέγω, ὅταν ἢ δυσκολώτερον τυγχάνει. ἐκεῖνος γὰρ μείζων ἡ ἐξουσία ἰοὺ, ὅταν ἐς πλοῦτον ἡ δυσκολία ἐγίνετο. εἶδες τὸ πλῆτος διδάσκει μηκόθεν, εἶδες ἢ τὸ πενία, εἶδες τὸ γάμου, εἶδες ἢ τὸ παρθενία. ἵνα τοίνυν μὴ πάλιν καὶ τὸ γάμου ἢ τὸ παρθενία ἀπολωλέκῃς, ἢ τὸν πλοῦτον, ἐς τὸ πενία· οὐ γὰρ γάμου μόνου πολλοὶ τῆδ' ἀθεώτων ἀπώλοντο, οὐ Σαμψών, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆ γάμου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδίας προαιρέσεως· τὸ παρθενία δ', οὐ αἱ πάντα παρθένοι· τὸ πλούτου, ὁ πλούσιος ὁ Ⓦ Λάζαρον προεώρων· τὸ πενία μοχλοὶ ἔτι ἢ ἰοὺ πάντες ἀπόλλυνται. τὸ βασιλεία δείκνυμι πολλοὺς ἀπολωλέκῃς, τὸ δημαγωγία. θέλεις δ' ἢ τὸ γραπωτικὴν ἔχειν ἰδοὺ σωζουθέντας; "ὅσα Ⓦ Κορνήλιον. ἐς τὸ προαιρεσία οἰκίας; "βλέπε τ' διοσδχον τῆς Αἰθιοπίσσης. ὅτω πάντοτε ἐδὼ ἐις δίσι τῶ πλούτῳ χρώμεθα, οὐδὲν ἡμᾶς ἀπολεῖ· ἐὰν δ' μὴ, ἅπαντα ἀπολεῖ, ἢ βασιλεία, ἢ πενία, ἢ πλοῦτος. Ⓦ μόνοι πάφοτα οὐδὲν βλάψαι δυνάσται. εἶπὲ γὰρ

* ἢ προσέχετε

κ. ἐπιτηδ.

κ. Ἰωσίας

κ. ὁ Κο πλῆτος κ. ὁ ἐυνοῦχος ὁ τῆς

λαίτρα ⸗ τοῦ παιδοτρίβου ἡ νόμω; μίμησαι τούτους δὲ σύ, μᾶλλον δὲ ἡ πλείονα ἐπίδειξαι τῆς προθυμίας· γὰρ ἴσον τὸ βραβεῖον· πολλοὶ ⓐ κωλύοντες. νόμῳ ζῶμεν· πολλὰ ὅσα ἐκλύοντα τὴν ἰσχύν. εὐσχελῆ ποίησον αὐτὸν τῷ ποδί. ἔνεστι γάρ. οὐ γὰρ φύσεώς ἐστιν, ἀλλὰ προαιρέσεως. κύφων αὐτὸν ἐργασώμεθα, ἵνα μὴ τὴν βαρύτητα τῶν ποδῶν τὸ λοιπὸν ἄζυγος ἐμπο- χ. πορεύηται
δίζῃ. διὸ ἄζυγα δεῖ τοὺς ποδας ἀσφαλῆς. πολλοὶ γὰρ ⓐ ὀλισθοι καὶ καταπίπτουσι, πολλὰ ἀ- 5
πώλεσαν. πλὴν καὶ καταπίπτοντες, ἀλλ' ἀνίστανται. εἶτα δὲ ὕστερον νικήσαντες. μηδέποτε τοῖς ὀλισθη- χ. καταπίπτει.
ροῖς ὑπογράφωμεν, ἀλλ' οὐ καταπίπτειν. ὅτι τὰ βεβηκότα πίπτει· δίωκε τὸν κέφαλόν, φεύγει τὸ ἄμμα. τοῦτο γὰρ τοῖς πίπτουσι ⓐ παιδοτρίβαι προσφωνοῦσιν· ὕστερον ἀναβλέψας ἐλεύσῃ ἐπὶ χ. αὐτῇ
ἰσχύς. δίωκε κάτω νεύοντας, κατάπιπτε, ἐξελεύθερος. δίωκε βλέπει, ὅπου τὸ βραβεῖόν ἐστιν. "αὐ- 10
τὴ τοῦ βραβείου ἡ ὁδός μείζονα ποιεῖ τὴν προαίρεσιν. οὐκ ἀφίσιν αἰσθέσθαι τῶν πόνων ἡ τοῦ θλί-
ψεως ἐλπίς, ὃ μῆκος μακρὸν ποιεῖ φαίνεσθαι. τί ὅτι ὁ βραβεὺς ὁ κλάδος φοίνικος, ἀλλὰ τί; βασιλεία οὐρανῶν, αἰώνιος ἀνάπαυσις αἰώνιος, δόξα μετὰ Χριστοῦ, κληρονομία, ἀδελφότης, μυρία ἀγαθά, ἃ οὐκ ἔνι εἰπεῖν. οὐκ ἔνι ἐκείνου τοῦ βραβείου τὸ κάλλος διηγήσασθαι, ὁ κρατῶν αὐτὸ οἶδε μόνος, ὃ ὁ μέλλων αὐτὸ λαμβάνειν. οὐκ ἔστι χρυσοῦν, οὐκ ἔστι θαλλίδιον· 15
πολλῷ τούτων ἀμείνονα. ὁ χρυσὸς βόρβορος πρὸς ἐκεῖνο τὸ βραβεῖόν ἐστι· λίθοι τίμιοι, πλίνθος πρὸς τὸ κάλλος ἐκεῖνο τοῦ βραβείου. διὸ ἐκεῖνο ἔχων ἀπελθῇς εἰς ⓐ οὐρανὸν, μὴ πολλῆς τῆς τιμῆς ἐκεῖ βαδίζειν δυνήσῃ, ἀλλ' ἀγγέλοις ἀφιδιωθήσονται τοῦτο φέρειν τὸ βραβεῖον· πᾶσι μετὰ παῤῥησίας προπορεύσῃ πολλῆς. ὁ Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅρα ⓐ δίηνεκῶς. 20
ὁ Χριστῷ Ἰησοῦ τοῦτο ποιεῖ, φησιν. ἀλλ' ἔνι χωρὶς τῆς ἐκείνου ῥοπῆς τοσοῦτον διήνεγκε μέγεθος· πολλῆς δεῖ τῆς βοηθείας, πολλῆς τῆς συμμαχίας. κἀκεῖνο μέντοι σε ἀγωνίζεσθαι, ἐδόκησεν, ἀλλὰ δῶμεν ἀληθεῖς· οὐχ ὡς ὁ τρέχων, ἔφη, ὁ ἀγών, ἐκεῖ ἀλλ' ὁ τοῦ λαμπροῦ χωρίου ὁ τέρμων ἐστί. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο, ὅτι σὺ μᾶλλον ἀμελεῖς καὶ τῆς ἀθλήσεως, καὶ τῆς ἱδρῶτος ἀφειδοῦσιν ὁ τοῦ σταδίου κάτω, ἀλλ' οὕτω καλέσας ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ τέρμων; οὕτω καὶ σύ, εἰς ⓐ ὕστερον * λαμβάνεις τὸ βραβεῖον. * βλέπε, ὅπου

15 Ὅσοι οὖν τέλειοι, φησι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει. Ποῖον τοῦτο δέ, ὅτι διὰ τῆς ὑπομονῆς βραβεύεσθαι; ὥστε πλείου, δὲ μὴ νομίζειν ἑαυτὸν τέλειον εἶναι). πῶς τοίνυν λέγεις, ὅσοι τέλειοι; εἶτα γάρ μοι, τοῦτο" φρονῶμεν ὃ σὺ φρονεῖς; εἰ γὰρ μὴ ἔλαβες, μηδὲ πεπλεύωσας, πῶς σὺ τέλειος τοῦτο καλεῖς φρονεῖν, ὃ μὴ ἄλλος φρονεῖν σοῦ πω τέλειος ὤν; τοῦτο γάρ ἐστι, φησι, πεπλεῦσθαι. καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· τουτέστιν, εἰ δέ τις νομίζει τὸ πᾶν κατωρθωκέναι. ἀσφαλίζεται αὐτὸν, ἀλλ' οὐκ εἶπεν οὕτως, ἀλλά τί; καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει ὅρα πῶς σεμνύσας λοιπὸν τοῦτο φησιν. ὁ Θεὸς ὑμᾶς διδάξει, τουτέστιν, ὁ Θεὸς ὑμᾶς πείσει, οὐχὶ διδάξει ἁπλῶς. ἐδίδασκε μὲν γὰρ ὁ Παῦλος, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐσήμηνε. καὶ οὐκ εἶπεν, διδάξει, ἀλλ', ἀποκαλύψει, ἵνα δόξῃ μᾶλλον ἀγγελίας εἶναι τὸ προσταττόμενον. καὶ ἐπεὶ δογμάτων ἅπτεται ἐνταῦθα εἴρηται, ἀλλὰ περὶ βίου τελειότητος, καὶ τοῦ μὴ νομίζειν ἑαυτὸν τέλειον εἶναι· ὡς ὅτι νομίζων τὸ πᾶν κατωρθωκέναι, οὐδέπω ἔχει.

16 Πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν.

Πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τί ὅτι; τοῦτο, φησίν, ὃ κατωρθώσαμεν, κατέχωμεν, τὸ τῆς ἀγάπης, τὸ τῆς ὁμονοίας, τὸ τῆς εἰρήνης. τοῦτο ἡμῖν κατώρθωται. εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν. εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τουτέστι, τοῦτο ἡμῖν ἤδη κατώρθωται. ὁρᾷς ὅτι κανόνι βούλεται εἶναι τὰ παραγγέλματα; ὁ κανὼν ὅτι ποτέ ἐστιν, ὅτι ἀφαίρεσιν δίχεται (ἐπὶ τὸ κανὼν εἶναι ἀπόλλυσι) τῷ αὐτῷ κανόνι, τουτέστι, τῇ αὐτῇ πίστει, τῷ αὐτῷ ὅρῳ.

17 Μιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. Εἶπεν ἀνωτέρω, Βλέπετε τοὺς κύνας, ἀπὸ γαρ αὐτοὺς ἐκείνων προσ- φιλιπ. γ. c.

ἀγά

χ. ἀμεινόν

χ. εἶδον

ΟΥδὲν ὅτι κενοῖ καυχήματι ἐν ἀποφυσᾷ, ὡς μιμνήσκ τῶν εἰργασμένων ἡμῖν ἀγαθῶν. δύο γὰρ πικτὴ κακὰ, ραθυμοτέρους τὸ ἐργάζ), ἐ εἰς ἀπόνοιαν αἴρει. διόπερ ὁ Παῦλος, ὅπῳ οἶδεν ἐξύρροπον οὖσαν τὴν ἡμετέραν φύσιν πρὸς ραθυμίαν, ἡ πολλὰ γ ἐν Φιλιππησίοις ἐνεφύησεν, ὅσα πως αὐτῷ κατασίλλει τὸ φρόνημα, διὰ πολλῶν μὲν ἡ ἑτέρων αἰωτέρω, μάλιστα γ διὰ τῦ πρώτου. τί λέγω; ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν ἡ λογίζομαι κατειληφέναι. ἓν γ Παῦλος οὐδέπω κατείληφεν, οὐδὲ θαρρεῖ φθάσαι τῆς ἀναστάσεως, οὐδὲ ἅπαξ τῷ μαθητῶν, σχολῇ γοῦν ἐκεῖνοι μηδὲ ὃ πολλοστὸν αὐτῦ μέρος καταρθωκότες τῦτο ἀν ἐνόησαν. ὃ γ λέγει, τῦτο ἐστὶν· οὐδέπω κατειληφέναι τὸν ἀρετὸν ἅπασαν ἡγοῦμαι, ὅτως εἰπών, ὡς ἂν εἴ τι ὀπίσω δρομέως εἴποι τις, οὕτω καταλαβεῖν. οὐδέπω ὃ πρῶ ἰῶσα, φησιν. εἴ γ λέγει ἄλλαχοῦ, Τὸν ἀγῶνα ⟨ν⟩ καλὸν ἠγώνισμαι, ἐ σεσῴσθαι, οὐδέπω λογίζομαι κατειληφέναι, ἀναγκαίως μὲν ἅπαντα καλῶς τὸν αἰτῆσθαι ἡ ἐκείνων, ἡ τότων τῶν ῥημάτων. ὁ γὰρ δεῖ συνεχῶς σε αὐτὰ φρέφειν, καὶ ἡμᾶς πρῶτα διδάσκει. ἡ ὅτι σεσῴσται πολὺ μᾶλλον ἐλέγθη, ἐκεῖνα γ πρὸς τὸ πλῆ· ὕστερον λογίζομαι κατειληφέναι φησὶν, ἀλλ' ἐνὸς εἶμι μόνου, τῦ τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτείνεσθαι. τῦτο γὰρ ὄστιν ὃ φησιν, ἓν, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς γ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἓσα πως εἴποι τῦτο, ἐδήλωσε τί ἐστὶ τὸ ὃ ἐπιλανθανόμενος τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος. ὁ μὲν οὖν νόμος πεπλεῖσθαι νομίζων, ἡ μηδὲν αὐτῷ λείπειν πρὸς ἀρετῆς κατόρθωσιν, καὶ ἐπαύσατο τρέχων, ὡς τὸ πρῶ κατειληφώς· ὁ γ ἀφέσεσθαι τῦ τέρματος ἓλκ νομίζων, οὐδέποτε παύσεται τρέχων. τῦτο οὖν ἡμᾶς ἀεὶ δεῖ λογίζεσθαι, καὶ μείζα κατορθώσωμεν ἀγαθά. εἰ γὰρ Παῦλος μὴ μείζοις θαμάτοις, μὴ τοσούτοις κινδύνοις τῦτο ἐλογίζετο, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς. ἡ μέλλω ἀτενίσαι, φησιν, ὅπῳ τοῦτον δραμὼν οὐκ ἔφυσα, οὐδὲ ἀπέγνων· ἀλλ' ἓλκ τρέχω, ἓλκ ἀγωνίζομαι. τῦτο μόνον σκοπῶ, ὅπως ἀνακόψωμι. ὅτω γὰρ ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν, ὅπλα θαίνεσθαι τῶν κατορθωμάτων, ἐ ἀφίεναι αὐτὰ ὀπίσω. ἐ γὰρ ὁ δρομεὺς οὐχ ὅσους ἰῶσιν ἀναλογίζ) * διώκοντας, ἀλλ' ὅσους λείπ). καὶ ἡμῶς μὴ ὅσοι ἰώσαμεν τῆς ἀρετῆς ἀναλογιζώμεθα, ἀλλ' ὅσοι ἡμῖν λείπ. τί γὰρ ἡμᾶς ὠφελεῖ τὸ ἀνυσθῆναι, ὅταν τὸ λειπόμενον μὴ προσιδῇ; καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι οὐκ ἀναλογίζομαι, οὐδὲ μέμνημαι, ἀλλ' ὅπιλανθανόμενος, ἡμᾶς προσηκόντως ποιῶν. οὕτω γὰρ σφοδροὶ γινόμεθα, ὅταν πᾶσαν προθυμίαν εἰς τὸ λῦπον ἀναλώσωμεν, ὅταν ἐκεῖνα λήθῃ παραδῶμεν. ἐπεκτεινόμενοί, φησι. πρὶν ἡ παραγενέσθαι, λαθεῖν σπουδάζομεν. ὁ γὰρ ἐπεκτεινόμενος, τοῦτ' ὄστιν, ὁ τὸν πόδας καὶ τὸν τέχνιον τῷ λοιπῷ σώματι προλαθεῖν σπουδάζων, ἐπεκτείνων ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνων, ἵνα καὶ τὸν δρόμον πλέον τι ἐργάσῃ). τῦτο δ ἀπὸ πολλῆς προθυμίας γίν, ἀπὸ πολλῆς θερμότητος. ὅτω δὲ τέχνι ⟨ν⟩ τέκνα, μὴ τοσαύτης σπουδῆς, μὴ τοσαύτης προθυμίας, οὐκ αἰαπεπωκόσι. ὅσοι γ τὸ ὅτω τέκνοτος καὶ τὸν ὑπαίθριον κεκωφῶν τὸ μέσον, τοσῦτον τῷ Παύλου ἐ ἡμῶν. καθ' ἡμέραν ἀπόθησκεν ἐκεῖνος, καθ' ἡμέραν εὐδοκίμει. οὐκ ἰῶ καιρὸς, οὐκ ἰῶ χρόνος, ἐν ᾧ οὐκ ἤνυξεν αὐτὸν ὁ δρόμος. ὁ λαθεῖν ἠθέλησεν, ἀλλ' ἁρπάσαι τὸ βραβεῖον. ὅτω γὰρ ὄστι λαθεῖν. αἴω ὁ τὸ βραβεῖον διδοὺς ἔσηκεν, ἄνω κεῖται τὸ βραβεῖον. ὅσα πόσον τὸ ὕψισμα τῦτο * διαβραμεῖν· ὅσα πόσον τὸ ὕψος. ἐκεῖ δεῖ πεπαθῶσι τοῖς τῦ πνεύματος πλεῖσι. ἑτέρως γὰρ οὐκ ἔνι τὸ ὕψος τῦτο τμεῖν. μὴ τῦ σώματος ἐκεῖ δεῖ βαθέσαι· ἔχεσι γάρ. Ἡμῶν γὰρ ὁ πολίτευμά, φησιν, ἐν ὐρανῷ, ἐκεῖ τὸ βραβεῖόν ὄστιν. ὁρᾷς οὖν πτέρυγας πῶς νόμῳ ζῶσι; πῶς οὐδὲν τῶν ἐκλυόντων τὸν ἰσχνὸν πορσίσσας; πῶς ἀγωνίζονται καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁ παλαίστρα

χ. ἐπεκτείνων

* μέσον

* δεῖ

χ. τῶν μὴ τῶν ἐχόντων ἐκ νόσου τὸν ἔνδον

Φιλιπ. γ. 8.

β. Τιμ. δ. ζ.

μῶ κατηχήμεθα, πόθεν εἶδες ἔχοντα τοσοῦτο. ἡ γὰρ ⟨ἐ⟩ πυρετὸς ἰσχύει (τοῦτο γὰρ ὀπτῶμεν πολλάκις) ἡ φλεγμονὴ ἐπέκειτο (τοῦτο γὰρ ἡ ἀπόστασις) ἡ ἡ βουλιμία τις [ἡ λεγομένη] κατέχει (τοῦτο γὰρ ἡ πλεονεξία) ⟨ἐ⟩ σπαραγμοὶ πάντοθεν (τοῦτο γὰρ ἡ πορνεία) ἡ πήρωσις ὀφθαλμῶν (τοῦτο γὰρ εἰδωλολατρεία) ἡ κώφωσις, ἡ ἀναπλησία (τοῦτο γὰρ ὃ προσκωμῴδηται λίθους, ἡ ξύλοις, ἡ σκώληξι προσφέρεσθαι) ἡ δυσωδία πολλή· τοῦτο γὰρ ἡ κακία, ἀπόδες μοι, ἡ τόσους χαλεπωτάτους. εἶδε χέρσι πάλιν τοὺς μαινομένους φλεγμαίνοντας ἡμᾶς, ⟨ἐ⟩ ὃ ξύλα. θεὸν καλεῖσθαι, ἡ ⟨ὦ⟩ λίθοι ὁμοίως· εἶδεν ὁ τοσαύτη κακία, ⟨ἐ⟩ οὐκ ἐδιηλύξατο, οὐκ ἐδυσχέρανεν, οὐκ ἀπεγράφη, οὐκ ἐμίσησε. διαπύητος γὰρ ἰῶ, ἡ τὸ ἴδιον πλάσμα οὐκ ἂν ἐμίσησεν. ἀλλὰ τί ποιῶ; καθάπερ ἀρίστου ἰατροῦ καθαίρειν φαρμάκοις πολλοῦ ἄξια, ἡ τοιοῦτος αὐτὴν ἀπολαύειν. τὸν γὰρ ἀρετὴν αὐτὸς τοιοῦτος μετῆλθε, καὶ οὕτως ἡμῖν ἔδωκε. ἡ τοιοῦτον καθάπερ αἰπόδυτον τι φάρμακον ἔδωκε, τὸ λουτρόν, ἡ οὕτω πᾶσαν ἡμᾶς ἀπέλυσε κακίαν, ἡ πάντα ἐφυγαδεύθη ἀθέμιτα, ἡ ἡ φλεγμονὴ ἐπαύσατο, ἡ ὁ πυρετὸς ἐκοιμήθη, ἡ αἱ σπαραγμοὶ ἐκοιμήσαντο. πάντα γὰρ τὰ ἀπὸ πλεονεξίας, ἡ τὰ ἀπὸ θυμοῦ, καὶ τὰ ἄλλα κακὰ ἐκινήθη ἐξ τοῦ πνεύματος. αἰσθάνῃ ⟨ἐ⟩ ὀφθαλμοί, διεφάνη τὰ ὦτα, ἐλάλησεν βύβλος φωνὴν ἡ γλῶσσα, ἐλάβετο ἰσχὺν ἡ ψυχή, ἔλαβε κάλλος καὶ δόξαν τὸ σῶμα τοιοῦτον, οἷον εἰκὸς ἦν Θεοῦ πλάσμα καλλὸς ἔχειν ἀπὸ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος, οἵαν εἰκὸς δόξαν ἔχειν υἱὸν ἄρτι πλάσθεντα βασιλέως, καὶ τὸ ἀλευρικὸν πρόσωπον. αἴμοι, πόσων οὐρημάτων ἡμῖν ἐμπέπλησται; ὑμεῖς γ᾽ οὖν ⟨ὦ⟩ οὕτως ἡμᾶς φιλήσατε ἀχάριστοι ὄντας. ἐπέσπασθε, ἐπαφήκατε, εὐεργετήθητε. τί πάλιν φεύγομεν ⟨ὦ⟩ εὐεργέτην; ὁ τοίνυν ζῶντα πάντα ποιήσας, ἡ ἰσχὺν δίδωσι. ὁ γὰρ οὕτω κατηχημένος τῷ σώματι σπεύγειν, εἰ μὴ αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκε τὸν ἰσχύν. ἔδωκε τοὺς ἁμαρτήματων τὸν ἄφεσιν, ἦλθε τόσα μοι τὸν δωρεάν· ἔδωκεν ἡμῖν πλοῦτον, ἐσχορτάσαμεν αὐτοῦ, καταφάγομαι ἄπαντα· ἔδωκεν ἡμῖν ἰσχύν, ἀπηλώσαμεν αὐτόν· ἔδωκεν ἡμῖν χάρισμα, ἐσῴσαμεν αὐτό. πῶς; ἀπηλώσαμεν εἰς οὐδὲν δέον, ἐχρησάμεθα αὐτὸ οὐδενὶ χρησίμῳ. ζωὴν ἡμᾶς ἀπώλεσε, ἡ ὃ πάντων δψιότερον, ὅτι οὐ ἀλλοτρίας ὄντας, ἡ κεφάλαια ἑαυτοῦ ὄντας, οὐ λογισάμενοι, ἐπιτρέψωμεν τοῖς ⟨ὦ⟩ πατέρα, ⟨ἐ⟩ εἴπωμεν, ἁμάρτομεν εἰς ⟨ὦ⟩ ὁράσει, ἡ εἰς σέ," ἡ πατέρα ὄντως ἔχοντες φιλόστοργον, σφόδρα πεφυσιωμένοι τῷ ἐπαίνῳ. ὡς δὲ μόνον ἀπεστῶμεν τῆς κακίας, δι᾽ ἣν τοῖς αὐτὸν ἐπεμελήθημεν μόνον, οὐδὲ ἐγκαλέσαι λοιπὸν ἔχει τῆς προστάσεως" ἀνέχεται· μόνον ἀπεστῶμεν, ἱκανὴ γὰρ ἀπολογία, ὃ ἐπεμελήθην. τί λέγω, ἐγκαλέσαι οὐκ ἀνέχεται; οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ ἐγκαλεῖ, ἀλλὰ καὶ ἕτερος ἐγκαλῆ, ἀπεσοβήσατο, καὶ βιαζόμενος ἢ ἐγκαλῶν. σκέψωμεν ἐπεμελήθημεν· μέχρι τίνος ἀφίσταμεθα; λάβωμεν αἴσθησιν τῆς ἀτιμίας, λάβωμεν αἴσθησιν τῆς εὐτελείας· ἡ κακία χαίρει τῇ) ποιεῖ, ἡ κακία" λιμὸν φέρει τῇ ψυχῇ. διακτησάμεθα ἐκεῖσε, ἡ αἰδυνήθωμεν, ἡ ἐπεμελήθημεν ὅπως τοῦ πατρὸς εὑρώμεθα, ἵνα τυχωμεν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

χ. ἰσοῦσθαι

χ. ἐκεῖσε

χ. λεγομένη ἁμαρτιῶν

χ. ἐπεμελήθημεν ἀπωλέσαμεν

Λογ. ιβ. 13 ΑΔΕΛΦΟΙ, ΕΓΩ ΕΜΑΥΤΟΝ ΟΥ ΛΟΓΙΖΟμαι κατειληφέναι. 14 Εν, δὲ μὲν ἐπίσω ὀπτιλανθανόμενος, τοῖς δ᾽ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω ὅπως τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

χ. ὅπως

Οὐδὲ

οὐδένα ὁρᾷ, πρὸ τῆς μιᾶς ταλλήσης τῆς ῥώμης τοῦ Δημοσθένους ἀποδῦσαι, ἢ Δημοσθένει ἅμιλλαν ἢ ἱμάτιον ἢ ψυχὴν ἢ σῶμα συγκρίναι, ὡς ἕτερον μὲν οὐδὲν ὁρᾶν, ὡς δὲ βραδύτερον μόνον. Εἰ δὲ ὁ διώκων Παῦλος, ὁ τοσαῦτα παθών, ἔφη, Εἰ καταλάβω, τί δὲ εἴρηκεν ἡμῖν ἀναπεπωκότες; Εἶτα διώκειν, ἔφησιν, ὀφείλεις ὃ προσλήμψεσθε, φησίν, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ. τοῦτ' ἀπολλυμένων ἡμῶν, φησίν, ἐπιτρέπειν, ἵνα μὴ ἀπόλλυσθαι· καὶ τέλεσόν με ὁ Θεός. Ἐγὼ γὰρ αὐτὸς ἡμᾶς ἐδίωκα φθάνειν αὐτοὺς μὴ πολλῆς τῆς σπουδῆς. Δεῦρο τοίνυν ἴδωμεν πρὸς ταῦτα πάντα. Ὃ γὰρ εἶπεν, ὅτι καταλήφθην, ἐδήλωσε τὴν βουλομένου καταδιῶξαι τὴν σπουδήν, καὶ ἵνα μὴ τὴν ἀποστροφὴν τὴν πολλήν, καὶ τὴν πλάνην, καὶ ὅτι αὐτοὺς ἐφθάνομεν.

Διὸ δὲ δακρύων ἄξιον, ὅτι πάντων εἰς τὸν τοιοῦτον καταστῆναι πάλιν ἐλθόντων, καὶ ὅτι ΗΘΙΚΟΝ
πολλῆς ὀφειλῆς ὄντων ἡμῶν τῶν θυόντων, οὐδὲν πονηρὸν, οὐδὲν δακρύου, οὐδὲν γινάζει καὶ μὰ καταγῶς εἰρωνείαν τὴν λέγω. ὥσπερ γὰρ τοῖς πρόσοις τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ ἐφθάνομεν, ἵνα φθάνομεν αὐτοὺς καὶ ἡμῶν. φθάνει γάρ ὅτι Θεοῦ, οὐ τόπῳ (πάντα γὰρ ὅτι) ἀλλὰ τοῖς ἔργοις. Ὃ ὅτι οὐκ ἔστι φεύγειν, ἄκνει τὸ προφήτου λέγοντος, Ποῦ πορεύθω ἀπὸ Ψαλ. cxxxviii. 7.
τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου τοῦ φύγω; πῶς οὖν ὅτι φυγεῖν Θεόν; ὡς ἔστι πόρρω γενέσθαι τοῦ Θεοῦ, ὡς ἔστι μακρυνθῆναι· Οἱ γὰρ μακρύνοντες ἑαυτοὺς, φησιν, ἀπὸ Ψαλ. lxxii. 27.
σοῦ, ἀπολοῦνται. καὶ πάλιν, Οὐχὶ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν διίστησιν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν; Ησ. lix. 2.
πῶς οὖν ἐγγὺς ὁ μακρυνθῆναι; πῶς ἐγγὺς ἀφέστασις; τοῦ αἱρέσει καὶ ψυχῇ· τόπῳ γὰρ οὐκ ἔστι. πῶς γὰρ ἂν τις Θεοῦ πλησίον φύγοι; ὁ τοίνυν ἁμαρτάνων φεύγει. τοῦτο ἐστὶν ὃ Παροιμ. κα.
φησιν ἡ γραφὴ, Φεύγει ὁ ἀσεβὴς, μηδενὸς διώκοντος. σφόδρα φεύγομεν Θεοῦ, καὶ τοι ἀεὶ διώκοντα ἡμᾶς αὐτοῦ. ὁ ἀπόστολος ἐδίωκεν, ἵνα ἐγγὺς αὐτοῦ γένηται· ἡμεῖς διώκομεν, ἵνα πόρρω γενώμεθα. ἆρα οὐκ ἄξια ταῦτα θρήνων; ἆρα οὐκ ἄξια δακρύων; πῦ φεύγεις, ἄθλιε καὶ παλαίπωρε; ποῦ φεύγεις τὴν ζωὴν καὶ τὴν σωτηρίαν τὴν σήν; πῦ Θεοῦ φεύγεις, ποῖς
χ. διχρίνεται τίνα καταφύξῃ; αὖ δὲ φοβῇ φεύγεις, πῦ Δημοσθένους; αὖ τὴν ζωὴν φεύγεις, πόθεν ζήσῃ λοιπόν; φεύγομεν Θεοῦ ἐγγὺς τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας. ὅταν ἁμαρτάνωμεν, φεύγομεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δραπετεύομεν, εἰς ἀλλοτρίαν ἀπερχόμεθα γῆν, καθάπερ ἐκεῖνος ὁ καταφαγὼν τὸν ἀρχοντα τὸ πατρῷα, καὶ ἀπελθὼν εἰς ἀλλοτρίαν γῆν, ὁ κατασπαταλήσας πᾶσαν τὴν πατρικὴν οὐσίαν, καὶ ὁ λιμῶ ζῶν. ἔχομεν οὖν πατρικὴν οὐσίαν καὶ ἡμεῖς. ποίαν δὴ ταύτην; ἀπόλαυσιν ἡμᾶς τῶν ἁμαρτημάτων, ἐχαρίσατο ἡμῖν δυνάμεις, ἰσχὺν τοῦ τῆς ἀρετῆς ἐργασίαν, ἐχαρίσατο ἡμῖν τοῦ θυμοῦ, κατορθοῦν, ὃ δὲ βαπτίσματι ἐχαρίσατο ἡμῖν πνεῦμα ἅγιον. ἀλλ' ταῦτα κατασπαταλήσαμεν, ὁ λιμῷ λοιπὸν ἐσόμεθα. καθάπερ γὰρ ἡ τοσαῦτης, ἕως μὲν αὐτρυφῆς ἐσχλάσῃ καὶ χυμῶν καλῶν, οὐδὲ ἀγαπᾷ, οὐδὲ ἐργάσασθαι, οὐδὲ τοῦ ἅψασθαι τι δύναται· ἀν δέ τις αὐτὴν ἀπαλλάξῃ, καὶ εἰς ὑγείαν ἀγάγῃ, εἶτα μὴ ἐργάζωνται, τοῦ τὴν οἰκείαν αὐτῇ τῆς ῥᾳθυμίαν· οὕτω δὴ καὶ ἐφ' ἡμῶν. ἐπέκειτο ἡμῖν τοῦ θεοῦ χόλος καὶ πυρετὸς σφοδρὸς· καὶ σκιμμὸς οὐκ ὀπὶ κλίνης, ἀλλ' ὀπὶ τῆς κακίας αὐτῆς, καθάπερ ἡ κοιμᾶται, τῇ πενίᾳ ἐρριμμένοι, πλακωμένοι, δυσωδίας ἀνάπλεω, αὐχμῶντες, καταπεφυκότες· Εἰδώλοις μᾶλλον ὄντες, ἢ ἀνθρώποις, τοιοῦτοι καταστήσαι ἡμᾶς δαίμονες πονηροί, ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου γελῶν, ἐπιμειδιῶν. ἦλθεν ὁ τοῦ Θεοῦ μονογενὴς, ἀφῆκε καὶ ἀκίνητος τῆς πρόσοιας αὐτοῦ, καὶ ζόφοι βύθιοι ἀπήλασεν. ἦλθε τοῖς ἡμᾶς ὁ βασιλεὺς ὁ ὢν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ πατρικοῦ, δεῦρο δεῦτε ἀφεὶς πατρικοί. ὅτε γὰρ, ἀφεὶς, εἶπεν, μὴ πάλιν μετάστασιν νομίσῃς (ἐν γὰρ οὐρανοῖς καὶ τὴν γῆν αὐτοὺς πλήρεσι) ἀλλὰ δεῖ τὴν οἰκονομίαν τοῦτο φημι. ἦλθε τοῖς ἐχθροὶ μισοῦντα αὐτοὶ, ἀποστρεφόμενοι, οὐδὲ ἰδεῖν αὐτὸν ἀνεχόμενοι, καὶ ἐκάστην αὐτὸν βλασφημοῦντα τὴν ἡμέραν. Εἶδεν ἐν χωρίᾳ κείμενοι, σκώληκι πλακωμένοι, πυρετοῖς, λιμῷ

τα τοῦτα τὴν εἰκόνα δημιουργοῦσι σκιώδη τῆ θανάτῳ. οὐ γὰρ ὁ ἑαυτῷ ἰζήτη, ἀλλὰ ὁ τῶν πολλῶν. ὥστε ἡ Φ διωγμοὶ ἢ αἱ θλίψεις ἢ αἱ στενοχωρίαι οὐ μόνοι ὑμᾶς οὐκ ὠφέλησι δηλονοτι, ἀλλὰ ἐ βλάψουσι, ὅτι ΔΔ τούτων συμμορφούμεθα ☩ θανάτῳ αὐτοῦ· ὡς δὲ
1 Cor 5. 1. εἰ ἔλεγεν, ἐξυκπιζόμεθα· ὁ ἢ ἀλλαχοῦ λέγει γεγραφὼς, Τιμωρίαν τῷ Κυρίου Ἰησοῦ οἱ ☩ σώματι ἐξεφέρητε. ἢ τοῦτο ἦν ἀπὸ πίστεως πολλῆς ΔΔ. οὐ γὰρ, ὅτι δύσει μόνοι, πιστεύομεν, ἀλλ' ὅλῃ μᾶλλον τῇ δυνάμει πολλῷ ἐχούσῃ τὴν ἰσχύν. ΔΔ τοῦτο τὴν αὐτὴν ὁδὸν ὁδεύομεν, ὥσπερ ὧδεύσε, τουτέστιν, ἀδελφοὶ" γινόμεθα αὐτῷ ἢ χῦ τοῦτο· ὡς αἰ εἰ ἔλεγε· χριστοὶ γινόμεθα χῦ τοῦτο. βαφαὶ, πάσῃ τῇ παθῇ τὸ ἀξίωμα πιστεύομεν ὅτι συμμορφούμεθα ☩ θανάτῳ αὐτοῦ ΔΔ τῶν παθημάτων. ὥσπερ γὰρ τὸ τῷ βαπτίσματι συνεταφήμεν ☩ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, οὕτως τὸ ζῆν ☩ θανάτῳ συμμορφούμεθα αὐτῷ. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ☩ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἔλαβεν Φ θάνατον ἀπειθάνομεν. οὐ γὰρ σώματι ἢ χριστὸς ἀπεθάνομεν, ἀλλ' ἁμαρτίᾳ. ἐπεὶ οὖν θάνατος ἢ θάνατος λέγεται, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀπέθανε σώματι, ἡμεῖς ἢ ἁμαρτίᾳ, ☩ ἐκεῖ ὁ αὐθέντης ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἐλεγεν αὐτὸς ὁ τῷ σώματι ἡμῶν, ὧδε ὁ αὐθέντης τῆς ἁμαρτίας· ΔΔ τοῦτο ἐκεῖνῳ φησι, ☩ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, οὐ τοῦτο ἦν, οὐκ εἰκὼ ὁμοιώματι θανάτου, ἀλλ', αὐτῷ ☩ θανάτῳ. Παῦλος γὰρ οὐκ εἰκῆ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανε τοῖς διωγμοῖς, ἀλλ' αὐτῷ ☩ σώματι· ὥστε Φ αὐτὸν ἐστέρησε θάνατον. Εἴ πως καταντήσω, φησὶν, εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νε-
1 Cor. 15. 52. κρῶν. Τί λέγεις; ἢ μέν πάντες οὐ τῆς τυγχάνουσι (Πάντες μὲν γὰρ οὐ κοιμηθησόμεθα, φησι, πάντες ἢ ἀλλαγησόμεθα) ἢ οὐκ ἀναστάσεως μόνης, ἀλλὰ ἢ ἀφθαρσίας πάντες, Φ μὲν εἰς ζωήν, Φ ἢ εἰς ἐφοδίου κολάσεως. Εἰ τοίνυν πάντες τῆς ἀναστάσεως τυγχάνουσι, ἢ δὲ τῆς ἀναστάσεως μόνης, ἀλλὰ ἢ ἀφθαρσίας, πῶς ὡς μᾶλλον ἐξαίρετα ζωὴς τυγχάνει ἔλεγες, Εἴ πως καταντήσω; δῆλα τοῦτο ταῦτα πάσχω, φησὶ, Εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. Εἰ γὰρ μὴ ἀπίθανες, οὐκ εἰ ἔστασο. τί οὖν ἐστι; δοκεῖ μέγα τι εἰργάζεσθαι. ἴστω γὰρ μέγα ἐστὶν, ὅτι οὐδὲ ἐθαῤῥησεν ἀποφήνασθαι, ἀλλὰ φησὶν ἁπλῶς, Εἴ πως. ὅπερ ἄρα εἰς ἀνάστασιν ἢ τὴν αὐτῆ δύναμιν, ἀλλὰ ἢ πάσχω δι' αὐτὸν, ἀλλ' ὅπως" δυνάμῃ θαῤῥήσας ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως. ποίαν οὖν ταῦτα ἀνάστασιν φησι; τὴν ἐπὶ ἀνῶν ἀγουσαν τ Χριστόν. Εἶπον ὅτι ἐπίστευσα αὐτῷ ἐ τῇ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ δυνάμει, ἢ ὅτι χωστὸς εἰμὶ τῶν παθημάτων αὐτοῦ, ἢ ὅτι συμμορφοῦμαι τῷ θανάτῳ
1 Cor. 11. 26. ἢ αὐτοῦ· ἀλλ' ὅμως μᾶλλον τοῦτα πάσχω ὅπως θαῤῥῶ· ἐὰν ἀλλαχοῦ λέγῃ, Ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. ἢ πάλιν, Φοβοῦμαι μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

12 Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω ἢ Εἰ ἐ καταλάβω, ἐφ' ᾧ ἢ κατελήφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον. τί ἐστιν, ἤδη ἔλαβον; ὁ βραδέως φησι. Εἰ ἦ ὁ τοσαῦτα παθών, Εἰ ἦ ὁ διωκόμενος, Εἰ ἦ ὁ τῇ ἀναστάσει ἔχων, ὅπου ἐθαῤῥεῖ ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως ἐκείνης, τί δ' Εἶπεν ἡμῖν; τί ἐστιν, Εἰ καταλάβω; ὅταν τελείαν ἔλεγεν, Εἰ καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. τὴν αὐτὴν, φησι, δύασθαι Εἰ καταλάβω, τουτέστιν, ἐὰν δυνηθῶ τοσαῦτα παθεῖν, δ' δυνηθῶ μιμήσασθαι αὐτὸν, δ' δυνηθῶ σύμμορφος αὐτῷ γενέσθαι. οἶδ, πολλὰ ἔπαθεν ὁ Χριστὸς, ἐστεφώθη, ἐῤῥαπίσθη, ἐμαστιγώθη, ὕστερον" ἀπέθανε. τοῦτο σαφῶς ὅτι· ΔΔ πάντων τούτων δεῖ τὴν αὐτὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ φθάσαι πάντας τοὺς ἀθλητὰς ἐστεφανῶσθαι. ἢ τοίνυν τοῦτό φησιν, ἢ ἐπὶ ἐὰν καταξιωθῶ τῆς ἀναστάσεως τυχεῖν ἀξιόκλητος, πρόθυμος ἐχούσης, Εἰς τὴν ἐξανάστασιν φθάσω τὴν αὐτὴν. αἰ γὰρ δυνηθῶ τοὺς ἀγῶνας πάντας ἐστεφανῶσθαι, ἢ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ δυνήσομαι χεῖν, ἢ μὴ δόξης ἀναξίαν. οὐδέπω γὰρ, φησὶν, ἄξιος εἰμὶ· διώκω ἦ, Εἰ ἢ καταλάβω. ἐπὶ σεμνοπρεπὴς μοι ὁ βίος, ἐπὶ τῷ τέλει εἰμὶ πόρρω, ἐπὶ τῶν βραβείων ἀφέστηκα, ἐπὶ πέχω, ἐπὶ διώκω. ἐ οὐκ εἶπε, πέχω, ἀλλὰ, διώκω. εἰκότως. ὁ γὰρ διώκων ἴσως μὲν ὅσον πόνον διώκει, οὐδέπω

αὐτὸν ὡς κεκομικὼς τὰ ἐγκλήματα τῆς λέγει. Εἶπων γὰρ, ἅττα μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν, [ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ ἡγοῦμαι, φησὶ, πάντα ζημίαν εἶναι, καὶ τὰ πρόσω. Εἰ δὲ βούλει καὶ τὸν νόμον, σκόπει ὅπως ὕβρεις αὐτὸν. τὸ γὰρ σκύβαλον ἀπὸ τῆς σίτου ἐστὶ, καὶ τὸ ἰσχυρὸν τῆς σίτου τὸ σκύβαλόν ἐστι, τὸ ἄχυρον λέγω. ὥστε ὡς τούτου χρήσιμον τὸ σκύβαλον ἦν. μὴ γὰρ τῆς σίτου αὐτὸ ἐκλέγωμεν, καὶ εἰ μὴ τὸ σκύβαλον ἦν, οὐκ ἂν ὁ σῖτος ἐγίνετο· οὕτω καὶ ὁ νόμος. ὁρᾷς πῶς πάντα χοῦν ἐποίησε τὸν ζημίαν τὸ κέρδος καλεῖ, ἀλλὰ διὰ τὸν Χριστόν; ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ πάντα ἡγοῦμαι ζημίαν. διὰ τί; παλιν διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως, διὸ καὶ πάντα ἐζημιώθην. Εἶτα ἐπάγει, διὰ τὴν ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω. ὁρᾷς πῶς ἐπιλαμβάνεται πάντοθεν τῆς ἐρίσματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἀφίησιν ὑδαμοῦ γυμνωθῆναι τὸν νόμον, οὐδὲ πληγὴν λαβεῖν, ἀλλὰ περιβάλλει πάντοθεν αὐτόν; καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου. Εἰ ὁ δικαιοσύνην ἔχων, διὰ τί μηδὲν αὐτὴν εἶναι, περὶ ταύτην τὴν δικαιοσύνην ἔδραμεν, καὶ μὴ ἔχοντος πῶς ἂν πολλῷ μᾶλλον ὠφέλησεν περιέχει αὐτόν; ἢ καλῶς εἶπε, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην, οὐκ ἐκ διὰ πόνων καὶ ἱδρώτων ἐκτησάμην, ἀλλὰ ἐκ θεοῦ ἀπὸ τῆς πίστεως, φησὶν. Εἰ τοίνυν ὁ καταρθώσας ἀπὸ πίστεως σώζεται, πολλῷ μᾶλλον ὑμεῖς. διὰ τί γὰρ οὐκ ἐκ τῶν ἔργων λέγει, ὅτι μείζων αὕτη ἡ δικαιοσύνη ἡ διὰ πόνων, δείκνυσι ὅτι σκύβαλον αὕτη ἐστὶ πρὸς ἐκείνην. οὐ γὰρ νῦν ποτε ἐγὼ κατορθώσας, αὐτὴν ῥίψας ταύτην περιποιοῦμαι. ποία δέ ἐστιν αὕτη; ἡ διὰ πίστεως τοῦ Θεοῦ, τουτέστι, ἡ αὕτη παρὰ Θεοῦ δίδοται. Θεοῦ ἐστιν αὕτη ἡ δικαιοσύνη· δωρεὰ ἐστιν αὕτη ὁλόκληρον. τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ δῶρα πολλῷ ῥᾳδίως ἐπιβαίνει τὴν ἀτελείαν τῶν κατορθωμάτων τῶν διὰ τῆς ἡμετέρας σπουδῆς γινομένων. τί δέ ἐστιν ἡ πίστις; ὅτι τῇ πίστει, φησὶ, Τοῦ γνῶναι αὐτόν. Ἆρα διὰ πίστεως ἡ γνῶσις, ἢ πίστεως ἄνευ γνῶναι αὐτὸν οὐκ ἔστι. πῶς δέ; δι' αὐτῆς δεῖ γνῶναι τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ. ποῖος γὰρ λογισμὸς τὴν δύναμιν ταύτην ἡμῖν παρασχήσει; οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ πίστις. Εἰ δὲ ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ πίστει γινώσκεται, πῶς ἡ ἡμῖν τοῦ Θεοῦ λόγῳ λογισμοῖς καταλαμβάνεται; τὸ γὰρ ἡμῖν ἐλάττων ἡ ἀνάστασις. διὰ τί; ὅτι ἐκείνης μὲν πολλὰ τὰ ὑποδείγματα γέγονε, ταύτης δὲ οὐδέν. νεκροὶ μὲν γὰρ ἀνέστησαν πολλοὶ παρὰ τοῦ Χριστοῦ, εἰ δὲ ἐπιβύτησαι ἀναστάντες· ἀπὸ δὲ παρθένου οὐδεὶς ἐπιβὰς πώποτε. εἰ τοίνυν ὁ τῆς σαρκὸς ἡμῶν ἐνεργήσας τοῦτο πίστει διὰ παραλαμβάνεται, ὃ πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἀπείρως μᾶλλον καὶ ἀσυγκρίτως, πῶς λογισμῷ καταλαμβάνεται; ταῦτα ποιεῖ τὴν δικαιοσύνην. τοῦτο γὰρ διὰ πίστεως, ὅτι ἐδωρήθη· ὃ δὲ πῶς ἐδωρήθη, οὐκέτι ἐστὶ προσῆκον. ἀπὸ γὰρ πίστεως ἡ κοινωνία τῶν παθημάτων. πῶς; εἰ γὰρ μὴ ἐπιστεύομεν, οὐδὲ ἂν ἐπάσχομεν. Εἰ μὴ ἐπιστεύομεν, ὅτι σταυρωθέντος συμβασιλεύσομεν, οὐδ' ἂν ἐπάσχομεν τὰ παθήματα. ἆρα πίστει καὶ ἡ ἐνέργησις, καὶ ἡ ἀνάστασις καταλαμβάνεται; ὁρᾷς ὅτι οὐχ ἁπλῶς δεῖ τὴν πίστιν εἶναι, ἀλλὰ δι' ἔργων; διὸ καὶ μάλιστα πιστεύει, ὅτι αἴσχη Χριστοῦ, ὁ προδιαβόλως ἑαυτὸν τοῖς κινδύνοις ἐκδιδούς, ὁ κοινωνὸν αὑτὸν ἐν τοῖς παθήμασι. ὃν γὰρ ἀνάστασιν κοινωνὸν, ὃν ζωὴν. διὰ τοῦτο ἔλεγε·

9 Καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει,

10 Τοῦ γνῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ,

11 Εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν νεκρῶν. Συμμορφούμενος, φησὶ, τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, τουτέστι, κοινωνῶν. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος ἀπέθανε τῇ αἰωνίῳ ἁμαρτίᾳ, οὕτω κἀγώ. διὰ τοῦτο εἶπε, συμμορφούμενος· καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν, Ἀντιπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου, τουτέστιν. ἐπειδὴ καὶ τὰ παθήμα-

Κολασ. α. κδ

γαλ. ἀλλ' ἄπινα ἰῶ μοι κέρδη, ζωῦτα ἤημαι ζημίαι πάντα ἐστί) ἀφ' ὧ ὑπερέχει τῆς γνώσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω. ὅπιπτε δῶσιν οὖν αὐτῷ οἱ αἱρετικοί. τὸ [γὰρ καὶ] τοῦτο τῆς σοφίας ἐστὶ τὸ πνεύματος, ἐλπίδας αὐτοῖς ὑποτιθέναι νίκης, ἵνα κατὰ δίξωνται τὴν μάχην. εἰ γὰρ φανερῶς εἴρητο, ὅπερ ὅπου τῶν ἄλλων ἐποίησαν, ἐποίησαν ἂν καὶ ὅπου τούτων· ἐξηλέγξαν ἂν τὰ γράμματα, προῆκτο τὸν γραφέα, καὶ δικαίως ὅλως ταύτην ἀνεβλέπειν. ἀλλ' ὅπερ ὅπου τῶν ἰχθύων ἦν, ὃ δικαίως αὐτὸν ἐλέγχει κρύπτεται, ὥστε αὐτὸν ἐπιδραμεῖν, καὶ δικαίως κεῖται· τοῦτο δὴ καὶ ἐνταῦθα σκιώδη, τῷ ζημίαν τὸν νόμον τῶν Παύλου εἰρῆσθαι. σκύβαλα εἴρηται ὁ νόμος, φησί, ζημία εἴρηται· οὐκ οἶδα Χριστὸν κερδῶν, εἰ μὴ τοῦτο ἐζημιώθην. ταῦτα πάντα ἐπισπάσαντο τοὺς αἱρετικοὺς δίξασθαι ὃ χωλόν, νομίζοντας ὑπὲρ αὐτῶν εἶναι. ὅπερ ἦ ἐδίξαντο, τότε αὐτὸν ἐβάλετε τοῖς ἰχθύσι τοῖς δικτύοις πάντοθεν. τί γὰρ φασιν ὅπιπτε δῶντες ἐκεῖνοι; ἰδοὺ ζημία ὁ νόμος, ἰδοὺ σκύβαλα εἴρηται. πῶς οὖν αὐτὸν Θεοῦ λέγετε εἶναι; αὐτὰ μὲν οὖν ταῦτα ὑπὲρ τοῦ νόμου ἐστί· καὶ πάλιν, ἐκεῖθεν δῆλον. προέχωμεν ἀκριβῶς τοῖς λεγομένοις. οὐκ εἶπε, ζημία ἐστὶν ὁ νόμος, ἀλλ', ἤημαι αὐτοῖς ζημίαι. εἰ ὅτι μὲν κακοὶ κέρδος ἔλεγεν, οὐκ εἶπεν, ἤημαι, ἀλλ', ἰῶ κέρδος· ὅτι ἦ κακοὶ ζημίαι, εἶπεν, ἤημαι, εἰκότως. ἐκεῖθεν μὲν γὰρ ἰῶ φύσει, τοῦτο ἦ λοιπὸν γέγονεν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ὑποκλίσεως. τί οὖν; οὐκ ἔστι, φησί, ζημία ὁ νόμος; ἔστι· ἀλλὰ ἀφ' ὧν Χριστόν. ἀλλὰ ἰῶ κέρδος γέγονεν. οὐκ, ἐνομίζετο κέρδος, εἶπεν, ἀλλὰ ἰῶ, μονονουχὶ λέγων· συνέπεσον ὅσοι ἰῶ δι' ἀθεότητος ἐκπεπηδηκότες τὸν φύσιν, εἰς ὃ τὴν διάθεσιν ἐξῆκαν καὶ παῖσαν. εἰ μὴ ὁ νόμος ἰῶ, πόθεν αὐτὴ χάρις ἐδόθη. ἀφ' τί; ὅτι καθάπερ τις γέφυρα γέγονεν. ὅπερ γὰρ οὐκ οἶδα ἀπὸ τῆς πολλῆς ἀπιστίας εἰς ὕψος ἀνελθεῖν, γέγονε κλίμαξ. ἀλλὰ εἰ ἐκ τῆς κλίμακος οὐκέτι δεῖται ὁ ἀνελθών· ἀλλ' οὐ μέντοι ἀφ' τούτου αὐτὸν ἀφορᾷ, ἀλλὰ ἐκείνῃ αὐτῇ οἶδεν. αὕτη γὰρ αὐτὸν εἰς ὃ μηκέτι δεῖσθαι αὐτῆς κατέστησεν· ἢ ὅμως ὑπὲρ τούτου αὐτοῦ, ὅτι ἐδεῖτο αὐτῆς, αὐτῇ χάριν ὁμολογεῖν, φησί, δίκαιον. ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα. ὅταν ἦ ὅπου τοῦ νόμου ἀνήγαγεν ἡμᾶς εἰς ὕψος, οὐκοῦν κέρδος ἰῶ· ἀλλὰ λοιπὸν ζημίαν αὐτὸν νομίζομεν. πῶς; οὐκ ὅπερ ζημία ἐστίν, ἀλλ' ὅπερ πολὺ μείζων ἡ χάρις. ὥσπερ γὰρ ὁ σὺν λιμῷ ὢν πένης, ἕως μὲν ἀνέχῃ ἀγρύπνει, ἀφροδύνῃ τὸν λιμόν· ἐπειδὰν δ' ἤδη χρυσοῦν εὕρῃ, καὶ μὴ ἔχῃ ἀμφότερα κατασχεῖν, ζημίαν ἡγεῖται τὸ ἐκεῖνο καὶ πτύει, καὶ ἀφεὶς αὐτό, λαμβάνει τὸ χρυσίον, ἀφίησι ἦ, οὐχ ὅπερ ζημίαν τὸ ἀργύριον (οὐ γὰρ ἐστι) ἀλλ' ὅπερ οὐκ ἐπὶ ὁμοῦ τὰ δύο λαβεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη τὸ ἓν καταλιπεῖν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα. ζημία οὖν οὐχ ὁ νόμος ἐστίν, ἀλλὰ τὸ τῷ νόμῳ προσκαθήμενον ἀφίσασθαι τὸν Χριστόν. ὥστε, ὅταν ἀπάγῃ ἡμᾶς τὸν Χριστόν, τότε ζημία· αὖ ἦ προσαπίπτῃ, οὐκέτι. διὰ τοῦτό φησι ζημίαν, τουτέστι, διὰ τὸν Χριστόν. εἰ διὰ τὸν Χριστόν, ἀνάγκη ζημία. διὰ τί ἦ οὐκ ἀφίσι τῷ Χριστῷ προσελθεῖν ὁ νόμος; ἢ μᾶλλον ἵνα φησί, ἐδόθη, ἢ πλήρωμα νόμου Χριστός, ἢ τέλος νόμου Χριστός. ἀφίσι, ἐὰν θέλωμεν πιθανῶς. ὁ τῷ νόμῳ τύπῳ προσδραμών, αὐτὸν ἀφίσι τὸν νόμον; ἀφίσι, ἐὰν προσέχωμεν· δὸ μάντοι μὴ προσέχωμεν, οὐκ ἀφίσιν. ἀλλὰ μὲν οὖν ἢ ἤημαι πάντα ζημίαι εἶναι). τί λέγω, φησί, τοῦτο περὶ τοῦ νόμου; οὐχὶ καλὸν ὁ νόμος; οὐχὶ καλὴ ἡ προφῆτις ζωή; ἀλλ' ἐὰν μὲ ἀπαγάγῃ τοῦ Χριστοῦ, ζημίαν ταῦτα πάντα. διὰ τί; διὰ τὸ ὑπερέχειν τῆς γνώσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μου. τὸ γὰρ ἡλίου φανέντος, προσκαθῆσθαι τῷ λύχνῳ ζημία· ὥστε ἀπὸ τῆς παραβολῆς ἡ ζημία ἦν, ἀπὸ τοῦ ὑπερέχοντος. ὁρᾷς ὅτι σύγκρισιν ποιεῖται; διὰ τὸ ὑπερέχον, φησίν, οὐ διὰ τὸ ἀλλότριον. τὸ γὰρ ὑπερέχον, τοῦ ὁμογνώδους ὑπερέχει. ὥστε ἀφ' ὧν ποιεῖται τὴν σύγκρισιν ὑπερεχόντων, ἀπὸ τούτων δύνασαι τὴν οἰκείωσιν τῆς γνώσεως. δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι), ἵνα Χριστὸν κερδήσω. σκύβαλα· ὅπου μὲν δῆλον, εἰ καὶ τοῦ νόμου φησὶ τὰ σκύβαλα. εἰκὸς γὰρ

αὐτὸν

χ. ὅπου

χ. δικαίοις

χ. ἐκεῖνα

χ. ταύτῃ

χ. χρυσίον

Ρωμ. ι. δ.

χ. συμεάλλεσιν, ⓐ μὴ τοιοῦτοι, χρήσιμοι. ⓐ ὦ γὰρ καὶ τοῖς οἰκοδομοῦσι " συμβάλλονται, ἐκεῖνοι ⓑ τοῖς θεοῖς· ἡ οὗτοι ἐκείνων ἰσχυρότεροι. ἀλλ' ἐκεῖνοι, φησι, καλλίονες ἐργάζονται. πῶς; ἀπολήψεως ὅτι ὃ ἔργον. λευκότεροί εἰσιν; ἀλλ' οὐκ εἰσὶ μυρίῳ τῷ σφόδρα λευκοῦ λευκότεροι, ἀλλ' οὐδὲ ἴσοι. ἀλλ' ἰσχυρότεροι; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν. ἀλλὰ χρησιμώτεροι; ἀλλὰ μείζους; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο. πόθεν οὖν ἐθαυμάσθησαν; ἀλλ' οὐκ ἄλλοθεν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ ἀπολήψεως. Εἰ γὰρ μήτε κρείττους εἰσὶν (διαφέρουσι γὰρ αὐτῶν ἀξιοθαυμαστότεροι, λευκότεροι) μήτε χρησιμώτεροι, μήτε ἰσχυρότεροι, πόθεν οὕτως ἐθαυμάσθησαν; οὐχὶ ἀπὸ ἀπολήψεως μόνης; τίνος οὖν ἕνεκεν ἔδωκεν αὐτούς; οὐκ αὐτοῖς ἔδωκεν, ἀλλὰ σὺ εἰκότως μέγα τι εἶ). τί οὖν, φησιν, ὅτι καὶ ἡ γραφὴ τούτους θαυμάζει; τοῖς τῶν ἀπολήψει λοιπὸν ἀφανίζεται τὸν ζῆλον. ἐπεὶ καὶ διδάσκαλος παιδίον ἀφανεῖ ἄμεινον τὰ αὐτὰ ἐκείνου πολλαχοῦ θαυμάζει, ὅταν αὐτὸ βάλλεται ὑπερασπίσασθαι καὶ ἀπαγαγέσθαι. τί κάλλος ἐπιζητεῖς ἰματίων; ἱματίῳ σε ἔδει βάλειν καὶ ἀπολύσειν. ἀλλὰ [τοῦτα ⓒ ποῦ λόγοι δῶ ἔχει;] ὑπέδυμπτε ὁ Δαβὶδ ἀπὸ χρείσιον φησί, ⓒ λίθοι τίμιοι πολλοὶ τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ. τύπος κοσμοῦ, ὁ τύπος ἀρχοῦ. τοῦτα ⓒ ποῦ λόγοι αὖ ἔχοι; οὐκ ἔστι τοῦτα, ἀγαπητὲ, χρήσιμα. Εἰ χρήσιμα ἦν, οὐκ ἂν ἐκέλευσεν αὐτὴν καταφρονεῖν· ἀλλὰ τοῖς τὴν ἀπολήψιν τὴν ἡμετέραν φθάλλεται ἡ θεία γραφή. ἡ τοῦτο ⓒ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας. τίνος οὖν ἕνεκεν ἔδωκε, φησι, πορφύραν, ἡ ὅσα τοιαῦτα; τῆς τοῦ Θεοῦ " μεγαλειότητος ὅστιν ἔργον τοῦτα. ἡ γὰρ ἡ ἀπὸ ἑτέρων ⓜ πλοῦτοι ἠθέλησε δεῖξαι ⓜ αὐτῷ. ἐπεὶ " καὶ σίτον ἔδωκε μόνον· σὺ ⓒ πολλὰ ἀπὸ τούτου κατασκευάζεις, πλακοῦντας, πέμματα διάφορα ἡ πομπόδακα, πολλῷ ἔχοντα τὸν ἰδιωτικόν. ἄλλως ⓒ, καὶ ἡ κενοδοξία πολύτα ταῦτα ἐφεῦρεν. ἔδοξε γάρ σοι πόρτων αὐτὰ τοιαῦτα. ἐπεὶ Εἴ τίς σε ἔρωτο ξένος αὐτὸν " γεωργὸς ἡ ἄπειρος ὧν αὐτῷ, καὶ ἰδών σε θαυμάζοντα εἶπε, διὰ τί ταῦτα θαυμάζεις, τί ἔχεις εἰπεῖν; ὅτι καλὸν ἰδεῖν; ἀλλ' " οὐκ ἔστι. παυσώμεθα τοίνυν τῆς τοιαύτης ἀπολήψεως, καὶ τῶν ὄντως ἀληθινῶν ἀντιλάβωμεθα. ταῦτα γὰρ οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἁπλῶς παρέρχεται μένει ποταμοῦ δίκην τὰ ῥήματα. διὸ, παραιτοῦμαι, ὅτι τῆς πίστεως ἐκωλύθη σῶσαι, ἵνα καὶ ὁ βίος ἀνεπιτέπτωτος φύγωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν.

χ. ἀφανεῖς ἔστιν ἐκεῖνα. χ. τὰ αὐτὰ. χ. οὐκ ἔστιν.

Λογ. ιά. 7 ΑΛΛ' ΑΤΙΝΑ ΗΝ ΜΟΙ ΚΕΡΔΗ, ΤΑΥΤΑ ἤγημαι διὰ ⓜ Χριστὸν ζημίαν· 8 Ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ ἡγοῦμαι " πάντα ζημίαν εἶναι, διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, 9 Καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην, τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην.

Οἷς τοῖς τὸν αἱρετικοὺς ἀγῶσιν ἀκμαζούσης χρὴ προσβάλλειν τὰς διαιρέσεις ἐπιτηδείως. οὕτω γὰρ ὅστι συγχύσεων αὐτὴν τὴν παράταξιν, ἡ ἐκ προθέσεως κρατεῖ, μηδεμίαν αὐτοῖς διδόντες σχολὴν διαπτῆναι. διὰ τοῦτο βουλόμενος ὑμᾶς ἀπὸ τῶν γραφῶν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσι παρασκευάσθαι, ἵνα καὶ ἑτοίμως ἔχητε πρὸς ἅπαντα, ἀπὸ τῶν τέλους τῆς παρελθούσης διαλέξεως τὸν ἀρχὸν ταύτης τῆς νῦν χάριτος ποιοῦμαι. καὶ τί ἐστὶν ἐκείνης ὁ τέλος, φησί; καταλέξας πάντα τὰ κεφάλαια τὰ Ἰουδαϊκὰ, τὰ ἀπὸ φύσεως, τὰ ἀπὸ προαιρέσεως, ἐπὶ-

τος, φησιν. οὐχ ὁ πλουτος τοῦτο ποιῆ, ἀλλ' ἡ τῶν κακτημένου προαίρεσις. ὅπ γὰρ προαίρεσις τοῦτο ποιῆ, σκόπει ἐντεῦθεν. ἔνεστ ἡ ψ πάντα κατακληρονομῆσαι ψ οὐρανόν. ὅπερ γὰρ πολλάκις εἶπον, οὐ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων ὁ Θεὸς προσέχει, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει τῶν προσιόντων. ἔνεστ ἡ καὶ πενίᾳ ὄντα, ἡ ὀλίγα δόντα, ὃ πολλῷ ἀπενέγκασθαι. τὰ γὰρ χρήματα ὁ Θεὸς ἀπαιτῆ. ὅτι πλοῦτος προσέρχεται ψ ἀρετῇ, οὔτε πενία τινὰ γέγονεν, ἀλλ' ἐκάτερα προαίρεσις ἀγαθὴ ἡ μοχθηρά. Ταύτην οὖν διορθώσωμεν, ταύτην διακτησώμεθα, ταύτην ῥυθμίσωμεν, ἵ πάντα ἡμῖν ἕτοιμα ἔσται εὐκολα. καθάπερ γὰρ ὁ τεχίτης, αὐτὸ σιδηρεῖον, αὐτὸ χρυσοῦν σκέπαρνον ἔχη, ὁμοίως ἐργάζεται τὰ ξύλα, μᾶλλον δ' ὁ τῷ σιδηρῷ πλέον· ὅτω ἡ σοφία, θᾶττον ἂν μᾶλλον ἀφ' ἧς πενίας ἡ ἀρετὴ κατορθοῦται. ὥστε μὴ γὰρ τὸν πλοῦτον φησὶν ὁ Χριστὸς, εὐκολώτερον κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσ- Μαρκ. ι. κα. ελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ὥστε δ' τῆς πενίας οὐδὲν ἴδιόν ἐστιν ἀπε- Ματθ. ιθ. κα. φιόατον, ἀλλὰ ἡ τυχοῦσα. Πώλησον σου τὰ ὑπάρχοντα, ἡ δὸς πτωχοῖς, ἵ δῶ σοι ἀγαλλόμενόν με, ὡς ἐκ τῆς προαιρέσεως τῆς ἀκριβοῦς ὄντος. μὴ τοίνυν φεύγωμεν τὸν πενίαν, ὡς πονηρὸν (βασιλείας γὰρ ἐστὶ προξενος) ἵ πάλιν μὴ διώκωμεν ψ πλοῦτον, ὡς ἀγαθόν (ἐὰν γὰρ μὴ προσέχωμεν ἀπόλλυσι) ἀλλὰ πάντα χορὸν ὃ ὄμμα προς ψ Θεὸν αἰωρώμενοι, χεῖρα εἰς δόσιν τοῖς ὑστερημένοις ἡμῖν πρὸ αὐτοῦ, ἡ δυνάμει σώματος, ἡ προσουσία χρημάτων, ἡ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ἄτοπον γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ ἱμονιόμενοι, ἑτέρως ταῦτα πρέχειν χρήσιμα, ἀλλὰ μὴ τῷ πεποικότι ἡμᾶς. ἐποίησέ σου ὀφθαλμούς; τούτους αὐτῷ πρόσεχε χρησίμους, μὴ ὃ σκαζόλα. πῶς ἂ αὐτῷ πρόσεις; πάλισμα αὐτοῦ θεωρῶν, ἵ δοξάζων * αὐτόν, ἡ ἀπάγων τῆς τῶν γυναικῶν ὄψεως. ἀλλ' ἐποίησέ σου χεῖρας; ἀπὸ ἡ αὐτῶν ταύτας αὐτῷ κόπτου, μὴ ὃ σκαζόλα, μὴ εἰς ἁρπαγὰς ἡ πλεονεξίας, ἀλλ' εἰς σύστολὰς ἡ φιλοποιίας, ἡ εἰς ἰάσεις ἑκτενεῖς δυνατὸν αὐτάς, εἰς ὃ τοῖς πεπωκόσι ψύξεις χάριν. ἐποίησέ σου ὦτα; ταῦτα αὐτῷ πρόσεχε, ἀλλὰ μὴ τοῖς σκανδαλισμοῖσι μέλεσι, μηδὲ τ Σειρ. θ κ. ἀχρείας ἀκοὰς· Πᾶσα γὰρ διήγησις σῆ, φησι, σὺ τόμῳ ὑμῖν ἔσω. ἡ πάλιν, Εἰ πλήθη, φησί, Σειρ. ς. λθ προσδυτέρων ζῆθι, ἡ εἴ τις σοφὸς, αὐτῷ προσσχολήθητι. ἐποίησέ σου τόμα; τοῦτο μηδὲ σφαλ- Εφ δ. κθ. τέτω τ μὴ δοκιμάσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ψαλμῳδίας, ὕμνους, ᾠδὰς πνευματικὰς ἀδίτω· ἵνα δ' ὦ χάεν, φησί, τοῖς ἀκούσιν εἰς οἰκοδομήν, καὶ μὴ εἰς καταφρόνην, εἰς βλασφημίαν, ἵ μὴ εἰς κακηγορίαν, μὴ εἰς βδελυλίαν, ἀλλὰ πάντα τοιαῦτα. ἐποίησέ σου πόδας, οὐχ ἵνα πρέχῃς ὅπῃ κακόν, ἀλλ' ὅπῃ ἀγαθόν. ἐποίησέ σου γαστέρα, οὐχ ἵνα ἀφρῄγνυσι αὐτὴν, ἀλλ' ἵνα φιλοσοφῇς. ἔδωκεν ὀπτυμίαν τοῖς παιδοποιίας, ἀλλ' οὐ τοῖς πορνείαν, ἡ μοιχείαν. ἔδωκέ σοι νοῦν, οὐχ ἵνα [αὐτὸν] βλασφημῇς, οὐχ ἵνα λοίδορος ἦς, ἀλλ' ἵνα εὐφημῇς. ἔδωκε ἡ χρήματα, ἵνα εἰς δόσιν αὐτοῖς χορήγῃς· ἵ ἔχειν, ἵνα ἡ ταύτῃ εἰς δόσιν ὦμεν κεχρημένοι. ἐποίησε τέχνας, ἵνα βίος συνεστήκῃ, οὐχ ἵνα τῷ πνεύματι πόλεμον ἀποχωρήσωμεν ἑαυτοῖς, οὐχ ἵνα ταῖς βαιαῖσις προσέχωμεν τέχναις, ἀλλὰ ταῖς ἀναγκαίαις, ἵνα ἀλλήλοις ὑπηρετῶμεν, οὐχ ἵνα ἀλλήλοις ὀπιβουλεύωμεν. ἔδωκεν ὄσφρησιν, ἵνα τέχνῃ ψ ὑετὸν [τοῦτον μόνον,] οὐχ ἵνα κομψοπίζηται ταῦτα μὲ ὃ χρυσῷ, ὁ ὃ πόης ἀφθείρηται τῷ λιμῷ. ἔδωκεν ἱμάτια, ἵνα σκεπώμεθα, οὐχ ἵνα ὀπιδιαυγώμεθα, οὐχ ἵνα ταῦτα μᾶλλον ἢ πολὺ ἔχοντα χρείσιον, ὁ ὃ Χριστὸς γυμνὸς ἀπολλύηται. ἔδωκε τέχνην, οὐχ ἵνα μόνος ἔχῃς, ἀλλ' ἵνα ἡ ἄλλοις πρόσχῃς. ἔδωκε χεῖρα, οὐχ ἵνα σὺ ὃ πλέον αὐτῆς ὑποτιμούμενος εἰς πόρνας, ἡ ἑρπαστὰς, ἡ μίμους, καὶ αὐλητὰς, ἡ κιθαρῳδὸς ἀναλίσκῃς τὰ τοῦ Θεοῦ ἀγαθὰ, ἀλλ' εἰς πτωχοὺς ἡ δεομένους. ἔδωκέ σοι θαλάττην, ἵνα πλέῃς, ἵνα μὴ κάμνῃς ὁδοιπορῶν, ἡ οὐχ ἵνα ἐπιεργάζῃ αὐτῆς τὸ βάθη, ἐ λίθους, ἡ ὅσα τοιαῦτα ἐκβάλλειν δύνασθαι, οὐδ' ἵνα ἔργον τοῦτο ποιῇ. τίνος οὖν ἕνεκεν, φησι, ⓓ λίθοι; εἰπὲ δή μοι μᾶλλον σὺ, τίνος ἕνεκεν ⓓ λίθοι, ἡ πῶς οὕτως εἰσὶν ἐκβολοι βαρύτιμοι; ἆρα τῇ δυνάμει; ἆρα τῇ χρήσει; μᾶλλον μὲ οὖν

ⓓ

τῶν ἄλλων ἡ δυσπάτους ποιῇ ὃ πλουτεῖν. τὸν γὰρ αὐτὸν ἡμῖν τοῦτον γυναῖκας ἀξιοῦσι, καὶ
ἐπὶ ἵππους· ἡ εἷς ὁ καλλωπισμὸς ἀμφοτέρων· καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν βούλονται φαίνεσθαι
λαμπρούς, ἀφ' ὧν ἡ τὰ ζεύγη, ἀφ' ὧν ἡ τὰ δίφρια τῶν παραπετασμάτων, ἔνθα
φέρονται. Εἰπέ, τί ὄφελος, ὑμίονον ἢ ἵππον τὸν χρυσῷ κεκοσμῆσθαι; τί γὰρ τὸν
5 σῶμα ὄγκου χρείαν παρεκτείνει ἡ λίθων, τί ὄφελος ἔχει; ἀλλ' οὐκ ἀκτείνεται τὰ χρείαν,
φησί. μάλιστα μὲν ἡ τοῦτο πάσχει φασὶν ἀεὶ τοιοῦτα δρῶντες, ὅταν οἱ βαλανεῖς, ἡ πολ-
λαχοῦ ἡ λίθοι, ἡ χρεία πολὺ τῆς ὕλης ἀπολείπεται. πλὴν ἀλλ' ἔστω τοῦτο, ἡ μηδὲν βλα-
χ. μηδὲν ὠ- πτέσθω. τί ὄφελος, εἰπέ μοι; τί γάρ, ὅταν σκέπῃ, ἡ ἀπόληται, οὐχὶ ζημία; τί γάρ, ὅταν
φθήσει ἀπαναλώσῃ) ἡ ἀπολέσῃ, οὐχὶ ζημία; ὅταν γὰρ ὠφελῇ μὲν μηδὲν τὸν ἀεικεμέ-
10 νιον, σκυθρωπὴν ἡ τὸν τῶν φιλτεράτων ὀφθαλμοῖς, ἡ τὸν λησταῖς διεγείρῃ μᾶλλον, οὐχὶ ζημία γί-
νεται; τί γάρ, εἰπέ μοι, ὅταν ἐξῇ τοῖς αὐθρὶ χρήσασθαι τούτοις εἰς τοσοῦτον κέρδος φέρει,
μὴ δυνῆται ἡ διὰ τὸν τῆς γυναικὸς πολυτέλειαν, ἀλλ' ἀναγκάζηται λιμώττειν ἡ στυγνω-
ρῶσθαι, καίτοι ὁρᾷ χρυσοφορούσας, οὐχὶ ζημία ὃ τοσοῦτον; χρήματα γὰρ διὰ τοῦτο
χ. ἐ εἴρηται, οὐχ ἵνα ὕστερον χρώμεθα αὐτοῖς, καθάπερ αἱ τοσοῦτοι τῶν χρυσοχόων, ἀλλ' ἵνα ἐρ-
χ. τοσοῦτον; 15 γαζώμεθά τι καλὸν ἐν αὐτοῖς. ὅταν οὖν ὁ τοῦ χρυσοῦ πόθος μὴ ἀφῇ, οὐχὶ ζημία δῆτα ὃ πᾶν;
χ. ἐμὲ πῶς ὑδαμοῦ δεῖ τῶν χρῶν; ἐγὼ μὲν πολλῷ αὐτοῖς χρήσασθαι, ὥσπερ ἀλλοτρίοις, οὐ κέκρηται· ἡ ἐν οὐκ ἔστι χρῆσις
ὕδατι μοῦ. τί γάρ, ὅταν οἰκίας οἰκοδομῶμεν λαμπρὰς ἡ μεγάλας, ἡ κίονι ἡ μαρμάροις καὶ
τοιαῖς καὶ τοιούτοις ἡ πανταχοῦ ζωγραφίαις καλλωπίζωμεν, εἴδωλα πάντα χρυσὸν ἐξ ἴσου
ἰσχύοντα; πολλοὶ μὲν οὖν ἀπὸ τούτων ἐξ δαίμονας καλοῦσι. πλὴν ἀλλὰ μὴ ταῦτα ἐξετά-
20 σωμεν. τί βούλεται ἡ ὁ χρυσοῦς ὄροφος; οὐχὶ τὸν αὐτὸν τῷ μὴ συμμετρίας οἰκίαν ἔ-
χοντι πρόκειται τῷ χρῶντι; ἀλλ' ἔχει, φησί, πέρυσι πολλῷ. ἀλλὰ μείζους ἡμᾶς μιᾶς ἡ
δευτέρας, λοιπὸν ἡ ἐκεῖνα *. Εἰ γὰρ ὁ ἥλιος ἡμᾶς οὐκ ἐκπλήττει λαμπρὸν ὄντα (καίτοι
* ἀλλ' αὐτῶν ἔστιν. ἀλλ' ἐξέστιν ταῦτα), πολλῷ μᾶλλον τὰ ἔργα τῆς τέχνης· ἀλλ' ὁμοίως τοῖς πολίταις, αὐτοῖς προσέχομεν. τί
γὰρ, εἰπέ μοι, εἰς ἀρίστην οἰκησιν οἰκίαν κίονων πλῆθος, καὶ ξυλῶν κάλλη, ἡ χρυσὸς τοῖς τοίχοις
25 διεσπαρμένος συμβάλλεται; οὐδέν, ἀλλὰ βλακείας ἡ ὕβρεως ἡ τύφου σκέπος ἡ δυσίας
ἔστί. πάντα χορὸν ἡμᾶς τῶν ἀναγκαίων (καίτοι) χρὴ ἡ τῶν ἀναγκαίων, ἀ τῶν σκεπτῶν. ὁρᾷς ὅτι
ζημία ὃ τοσοῦτον; ὁρᾷς ὅτι σκέπτον ἡ αἰσχύνην ἔστι; εἰ γὰρ μήτε χρείαν παρέχει πλείονα, μήτε τέρψιν (ποσαχοῦ γὰρ ὃ χρυσὸς ἥδεται;) οὐδὲν ἕτερόν ἐστι, ἢ ζημία. ἀλλ' οὐκ ἀφίησι
τοῦτο ὁρᾶν ἡ κενοδοξία κωλύουσα. Εἶτα ὁ μὲν Παῦλος ἄπερ εὐόμυζεν εἰς) κέρδη, ταῦτα ἡ-
30 σαν· ἡμεῖς ἡ" οὐδὲ τὸν ζημίαν ἀφῶμεν ὄφλ ⟨ω⟩ Χριστόν; μέχρι ποτὲ τῇ γῇ προσηλω-
χ. ἀλλ' ζημιωθῶμεν μέθα; μέχρι τίνος οὐκ ἀναβλέψωμεν εἰς ⟨ω⟩ οὐρανόν; οὐχ ὁρᾶτε τοὺς γεγηρακότας, πῶς
οὐδενὸς τῶν παρελθόντων ἔχουσιν ἄθησιν; οὐχ ὁρᾶτε τοὺς πλουτοῦντας, τοὺς μὲν γήρᾳ, τοὺς
δὲ ἀσθενείᾳ; οὐχ ὁρᾶτε τοὺς μὲν τῇ ζωῇ ἀπεγνωσμένους αὐτῶν; τί τοῖς ἀεὶ τοῖς προστετηκεμεν; τί προσδιδόμεθα τοῖς ἀβεβαίοις; μέχρι τίνος οὐκ ἀνάπλασμεν ὀμμάτων τὴν μυωπίαν; τί
χ. ἀνοίξωμεν 35 οὐκ αὖ ἔδωκεν ⟨ω⟩ γέροντες, εἶτα σοῦ" ἀποξέσαι τὸ γῆρας; εἶτα πόσης οὐκ ἔστιν ἀλη-
θείας, βούλεσθαι μὲν ὅτι τὴν νεότητα τὴν προτέραν ἐπανελθεῖν, καὶ πάντα εὐκόλως δὲ ὑπὲρ
τούτου δοῦναι, ὥστε γενέσθαι νεώτερον, παρὸν ἡ νεότητα λαβεῖν οὐδέποτε γῆρας ἔχουσαν, ἡ νε-
ότητα μὴ πλούτου πολλοῦ πολὺ πολυμαθεστέραν, μηδὲ μακρὰν βούλεσθαι προεῖσθαι,
ἀλλὰ κατέχειν τὰ μηδὲν εἰς τὸ πρὸν ὠφελοῦντα; δυνατὸν σε ἐξελέσθαι οὐ δύναται, τό-
40 σην ἀπολάσας οὐκ ἰσχύει, γῆρας κωλῦσαι, οὐδὲν τούτων τῶν ἀναγκαίων ἡ τῆς ⟨ω⟩ τῆς φύ-
σεως νόμων παραγινομένων· ἡ ἕτερ" αὐτῶν ἔχει; τί ὄφελος, εἰπέ μοι; σοφοῦ μέθη, γα-
χ. αὐτίχα ἡ ριμυρία, ἡδονὴ ἄτοπος ἡ πάντοθεν ἀπαί, πικρῶν διαστῶν μᾶλλον ἡμᾶς καταπίνουσα.
Ταῦτα ἀπὸ τοῦ πλούτου κερδαίνει δεῖ μόνον, ἕτερον ἡ οὐδέν, ὅπερ ἐβουλόμεθα· ἐπεὶ εἶτε
ἠθέλομεν, ⟨ω⟩ οὐρανοὶ ἀν αὖθις ἐκλιπερσομένοις ἀπὸ πλούτου. Σκόπει πάλιν ὁ πλού-

μῆς. Εἶπα, ἐκ ἠθους Ισραὴλ. Τὰ ἀμφότερα εὐδόξει, ὅτι ὁ σωθησόμενος, ὅτι ἐκ σωθησόμενος. Ἀπὸ μὲν γὰρ τῶ ἐκλεκτὸν εἶναι σωτηρίαν, οὐχὶ σωθησόμενος· ἀπὸ δὲ τῶ ἐκ ἠθους Ισραὴλ, οὐδὲ σωθησόμενον γινέσθαι. Ἀλλ' ἵνα μὴ νομίσῃς, ὅτι ἐκ ἠθους Ισραὴλ, ἐκ τῆ δίκα φυλαὶ, φησι, Φυλῆς Βενιαμίν· Ὥστε τὸ δοκιμωτέρου μέρους. Τὰ γὰρ τῆ ἱερέων ἐκ τῆς κλήρῳ ταύτης ἦν τῆς φυλῆς. Εβραῖος ἐξ Εβραίων. Εκτισθεν δὲ λύκησιν, ὃν οὐχὶ σωθησόμενος, ἀλλ' ἀῶσθεν τῆ ἀδοκίμων Ιουδαίων. ἐκεῖνο μὲν γὰρ εἶ τῶ Ισραὴλ, ἀλλ' οὐκ Εβραῖον ἐξ Εβραίων. πολλοὶ γὰρ ἠδιάφθειρεν ἤδη ὁ σωθησόμενος, ἡ τῆς γλώσσης ἦσαν ἀμύητοι, ἑτέρους μυσυμένοι ἔθεσιν. ἢ τῶ οὖν, ἢ τὸν πολλὸν ἀγῶνα δύκησιν ἐστιθέτει. Καθὰ νόμει Φαρισαῖος. Ερχεῖ λοιπὸν εἰς τὰ τῆς αὐτῆ σωθησόμενος αἱρέσεως. ἐκεῖνα γὰρ πεῖρα ἀσωθησόμενος. Ἐ γὰρ ὁ σωθησόμενος, ὡδὲ αὐτὸ, οὐκ ἠθους Ισραὴλ, Ἐ ὅ, οὐκ φυλῆς Βενιαμίν· ὥστε ἡ ἐκ τούτων μᾶλλον πλουσιεκτῆ, εἰ ἡ τὰ μάλιστα ἐκοπώσουν αὐτῆ πολλοί. σὺ οὖν ὅ μᾶλλον; μάλιστα μὲν ἡ ἐκ τούτων ὦ μὴ προσήλυτος εἶ), ἡ τῶ ἐκ τῆς δοκιμωτάτης φυλῆς, ἡ ὦ ἀῶσθεν ἐκ σωθησόμενος, ἀκεῖ ὁ πολλοὶ εἶχον· ἀλλ', ὅπῃ πεῖρα ἀσωθησόμενος, ἤρχεῖ εἰς τὰ τῆς σωθησόμενος αἱρέσεως, ὅσα ὅ μᾶλλόν ὅτι. Καθὰ νόμει Φαρισαῖος,

6 Κατὰ ζῆλον διώκων τὴν ἐκκλησίαν. Τοῦτό φησι, δέῃ ἐκ ἐρχεῖ δόξαι ὅ μᾶλλον μόνοι ἐκεῖνο. ἔστι γὰρ ἡ Φαρισαῖον εἶ), ἡ μὴ σφόδρα ζηλωτὴν ἢ δικαιοσύνου· ὅπῃ ἐνι ῥιψοκίνδυνοι εἶ), ἢ φιλαρχίας ἕνεκεν τοῦτο ποιῇ, ἀλλ' ὦ νόμῳ ζηλωτῆσα, ὅταν ἐποίουν ἐρχόμενος. ἀλλ' οὐδὲ ὁ τοιοῦτος· ἀλλὰ, Κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἀμεμπτος. Εἰ τοίνυν ἡ ὑγιείας ἕνεκεν, Ἐ σωφροσύνης, ἡ ἕξεως, ἡ βίᾳ πόνων ἐκέκτητο, τίνος ἕνεκεν τὰ στερὰ ἐκεῖνα ἐθίασεν, φησι, ἀλλ' ἢ ὄφελ ὅ μείζονα θύρβον τὰ τῆ Χριστοῦ, ἡ πολλῷ μείζονα. ὄφελ ἐπάγαγε·

7 Αλλ' ἅτινα μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι ὄφελ Χριστὸν ζημίας.

ΗΘΙΚΟΝ Παῦλος μὲν πολιτείαν ἅπας ἐκρίνωνθεν, ἐκ σωφρόνης ἡλικίας ἀρξάμενον, ἐστεύτην εὐγένειαν, ἐσθῆτας καθαίους, τοσαύτας ὀπίσω λάβς, πόνους, ἀσουδὴν ἔρριπτε, ἡ ζημίαν ἡγήσατο, σωφρονεῖν ὄντα κέρδη, ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ· ἡμεῖς ὃ σοῦν χρημάτων καταφρονοῦμεν, ἵνα Χριστὸν κερδήσωμεν, ἀλλ' αἰσυλλάβα μᾶλλον ἐκπιστεῖν τὴν μωγόσης ζωῆς, ἢ τὴν πρόσπαν σωφροσύνῃ· καίτοιγε σοῦν ἄλλο ὅπου ἐστι, ἢ ζημία. αἰπὲ γὰρ μοι, καθήκασι ὀξεπαίσωμεν τὸν πλοῦτον σωφροσύνῃ, αἰ μὴ ζημία τίς ἐστι, πόνοι μὲν ἄφατοι ἔχουσα, κέρδος ὃ ὐδέν. πῶ γὰρ, αἰπέ μοι, ὁ ὄφις ἀπὸ τῆ πολλοῦ τῆ ἱματίων ἡ πολυτιλοῦς; πῶ καρπώσαιτο κέρδος, ὅταν αὐτὰ ἀλλῳ πεινειμένοι; σοῦν, ἀλλ' ἢ ζημιώσαιτο μόνον. πῶς; ὅπ ἡ ὁ πόνος εὐπλεὲς ἡ ἐκπεπειμμένον φορῶν, ὁ τῷ θάλπει σοῦν σε χεῖρον φέρει ὅ καῦμα· μᾶλλον ὃ ἐκφιος θύκλωτερον. Τὰ γὰρ ἐκπεπειμμένα τῆ ἱματίων ἡ μίαν σωεικείμενα, μᾶλλον αἴπησι ὅ σῶμα· τὰ ὃ νεοκατασκεύαστα, καὶ ἀράχνης ἢ λεπίστερα, οὐχ ὁμοίως. ἡ σὺ μὲ ὄφελ ὁ τῦφος σωεστηὸν Ἐ χιτωνίσκους δύο, ἡ τρεῖς, πολλάκις ἡ χλανίδα, ἡ ζώνην, ἡ δὲ αὐξυείδας ἔχῃς· ἐκείνῳ ὃ σοῦν ἐγκαλῇ ἕνα σωεκείμενον χιτωνίσκον μόνον· ὥστε θύκλωτερον φέρει ὅ καῦμα. Ἀπὸ τούτου σὺν μὲν πλουτοῦντα ὁρᾶν ἰδρωῶτας, σὺν ὃ πάσχοντα. ὅταν οὖν αὐτῷ τὴν αὐτὴν, ἢ ἡ κρύπτοια πρόσχηται χρείαν τὰ ὐτελῆ ἱμάτια ἡ τῆ μηδενὸς πωλεύμενα, σκέπα ὃ τὰ πολὺ καταβάλλειν δύναγκόζοντα χρεισίου ὅ ἀῶ ποιῇ, οὐχὶ ζημία ὅ πολὺ ἡ σωεστηόν; σοῦν γὰρ πλέον ἐισήνεγκε χῦ τῆς χρείας λόγου ἡ τῆς ὄφελείας, ἀλλὰ πλέον μὲν χρεισίου κακέτοταί στι· τὴν αὐτὴν ὃ χρείαν ἡ καταρεσίαν ἔχῃ. ἡ σὺ μὲν ὁ πλουτῶν κόρεσας χρεισίων ἑκατὸν τυχεῖν, ἢ ἡ πλειόνων, ὁ ὃ πόνος ἀργυρίου ὀλίγου. Εἶδες τὴν ζημίαν; ἀλλ' ὁ τῦφος σοῦκ ἀφίσιν ἰδεῖν. βούλει ἡ ὅπῃ τῶ χρυσίων, ὧν ἡ τοῖς ἵπποις ἡ ταῖς γυναιξὶ σωεστήκασι, τούτων ὀξεπαίσωμεν λόγου; μᾶ γὰρ

τῆ

τῶ μὴ σαρκὸς ἀπάγειν, τῷ δ' ῥήματι χρειζόμενος, μᾶλλον δὲ τοῦ σαρκὸς
* ἀλλ' ἐπίρρ. ἀπουσιάζοντος. ἀλλ' οὐκ ὅπου Γαμαλιὴλ ὢν τος. ὅπου γὰρ πολλὴ νόσος ἰῶ σοφῷ, χυμὸν
τῇ κεφαλῇ λοιπὸν οὐ πολλῆς τῆς αὐξητικῆς ἐπαγῶ τὸν τομόν. οὕτω δὲ ὅπου οὐδὲν
ἰοιδόρου ἐπέρχεσθαι, αὐδὶς χρείζεται τοῦ ἀπὸ τῆς σωστικῆς ἡδονῆς. καὶ εἰκότως ἐκ-
5 βάλλῃ, ἀλλὰ τέτμες, καὶ φησι· βλέπετε τὸν κατατομήν. ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή. πῶς;
χ. θεῦ Ⓐ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες. οὐκ εἶπεν, ὅτι δοκιμάζομεν
ἐκείνου τὸν περιτομήν, ἀλλὰ τοῦτον, τὸν ὄντα ἀμείνονα, ἀλλ' οὐδὲ τῷ σώματι αὐτῷ μετέδωκεν. " ἀλλὰ τί φησιν; ἡ περιτομὴ ἐκείνη, κατατομή ἐστι. λέγε τί; οὐδὲν γὰρ ἄλλο πεισθεὶς, ἢ
χ. καὶ τοῦ σαρκὸς κατατέμνοντος. ὅταν γὰρ μὴ ᾖ νόμιμον ὃ γινόμενον, οὐδὲν ἄλλο, ἢ σαρκὸς τομή
10 ἐστι, καὶ κατατομή. ἢ οὖν λέγει τοῦτο ὅτως αὐτὸν εἶπεν, ἢ ὅτι τὸν ἐκκλησίαν ἐπειρᾶτο κατατέμνειν. καὶ ἡμεῖς δὲ κατατομὴν λέγομεν, ὅτι τοῦ εἰκῆ καὶ ἁπλῶς καὶ μόνῳ τέχνης τοῦτο ποιούντων. εἰ γὰρ δεῖ περιτομὴν ζητῆσαι, φησι, τὴν ἡμῶν ταύτην [καὶ] εὑρήσετε.
χ. θεῦ Ⓐ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες, τοῦτέστιν, Ⓐ πνεύματικῶς λατρεύοντες. εἶπε γάρ μοι,
τί βέλτιον, ψυχὴ ἢ σῶμα; δῆλον ὅτι ψυχή. οὐκοῦν καὶ ἡ περιτομὴ ἐκείνη τοῦ βελτίου, ἀλλ'
15 αὕτη μᾶλλον ἐστὶ περιτομή. ἕως μὲν γὰρ ὁ τύπος εἰσήκει, εἰκότως τῇ συγκρίσει προῆγε, Ισ. λ. δ.
Τὸ περιτμηθῆναι γράφων τὴν ἀκροβυστίαν τῆς καρδίας ὑμῶν. ὅτου καὶ τὸ τῇ πρὸς Ρω- Ρωμ. β. κθ.
μαίους ὑπισχνῆ αἰωρεῖ αὐτὸν λέγων· Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ
φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύμα-
τι, οὐ γράμματι. λοιπὸν δὲ καὶ τὸ ἐπαινεῖσθαι αὐτὸν ἀπὸ τοιούτων, οὐδὲ ὅτι περιτομή, φησι. καὶ γὰρ
20 ὁ τύπος, ἕως αὖ μέλλῃ ἔρχεσθαι ἡ ἀλήθεια, καλεῖται τοῦτο· ἐπειδὴ δὲ ἦλθεν ἡ ἀλήθεια, οὐκέτι καλεῖται. οἷον ὅτι σκιαγραφίας · ὁ γὰρ γράφει τις βασιλέα σκιαγραφῶν· ἕως μὲν οὖν οὐκ ἐπάγῃ τὰ αὐτοῦ, οὐ λέγεται βασιλεύς· ἐπειδὰν δὲ ὅταν ἐπέλθῃ, κρύπτει μὲν τῇ ἀληθείᾳ ὁ τύπος, καὶ οὐ φαίνεται· τότε δὲ καὶ λέγομεν, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς. ὃ δὲ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, ἀλλ', ἡμεῖς ἐσμεν· εἰκότως. τοῦτο γάρ ἐστιν ἀληθῶς ἀνθρώπους, ἡ περιτομὴ ἡ ἀναρίθμος,
25 τοῦτο ἔστιν ἀληθῶς ἄνθρωπος. ἐν ἐκείνοις δὲ οὐκ εἶπεν ὅτως, ἀλλὰ, βλέπετε τὸν κατατομήν. αὐτοὶ γὰρ λοιπὸν ἐν ἀπωλείᾳ ἦσαν, καὶ κακίᾳ. εἶτα δηλοῖ, ὅτι οὐκέτι ἐν σώματι γένει ἡ περιτομή, ἀλλ' ἐν καρδίᾳ, φησί· Καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες,
χ πίνα 4 Καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. " Τί λέγει ἐν τούτῳ πεποίθησιν, εἰ, ἐν
30 σαρκί; καὶ χαίρουσιν, πρόρρησιν, συμβολόγημα. καὶ καλῶς τοῦτο προσέθηκεν. Εἰ μὲν γὰρ ὄξ ἐθνῶν ὢν κατηγόρει τῆς περιτομῆς, οὐ τῆς περιτομῆς ἦν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκύρως αὐτὸν μεταχειζόντων, ἔδοξεν ἂν, ὡς ἀπιστερημένος τῆς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ δυνάμεως, κατατρέχειν αὐτῆς, ὡς οὐκ εἰδὼς τὸ σῶμα, οὐδὲ μετειληχὼς αὐτῶν. νυνὶ δὲ ὁ μεταχειρίζων καὶ κατηγορῶν, οὐ δι' ἄγνοιαν μεταχειρίζεται, οὐ δι' ἄγνοιαν κατηγορεῖ, ὡς οὐ μεταχειρίζων, ἀλλ' ὡς κατηγωνικώς, οὐ δι' ἄγνοιαν, ἀλλὰ δι' ὑπόγνωσιν μᾶλλον. ὅρα οὖν τί φησι τὸ τῆς προσθήκης ἐμπεσὸν εἰς δυσχέρειαν τοῦ μεγάλου
35 περὶ ἑαυτοῦ εἰπεῖν, πῶς οὐ νῦν τὸν παπποφεσσαίων ἐδύκησαν. Ηκούσατε γάρ, φησι, Γαλ. α. ιγ.
τὸν ἐμὸν ἀναστροφὴν ποτὲ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ. οὐ πάλιν ἐνταῦθα· Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον. οὐ δικαίως ἐπήγαγεν· Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων. οὐκ εἶπε τοῦτο προηγουμένως, ἀλλὰ μὴ ὃ εἶπεν, εἴ τις ἄλλος, δικαίως τὸν ἀνάγκην, δικαίως ὅτι δι' ἐκείνους ἔλεγεν. εἰ πεποίθατι, φησι, κἀγὼ μᾶλλον. τοῦτο νυνὶ λέγω, ὅτι ἐσιώπησεν. οὐ
40 ὅρα ὃ ἀνέπαθες τὴν ἐλέγχων. ὃ γὰρ μὴ ὁμολογεῖ τοῦτο ποιεῖ, καὶ ἐκείνους ἐδίδου χώραν ἀναδραμεῖν. εἰ τις δοκεῖ πεποιθέναι. καὶ καλῶς εἶπε, δοκεῖ, ἢ ὡς οὐκ ἐχόντων τοσαύτην πεποίθησιν, ἢ ὡς τῆς πεποιθήσεως ἐκείνης οὐκ ὄντως πεποιθήσεως ὄσης. πολλὰ γὰρ ἀνάγκης ἰῶ, οὐ προαιρέσεως.

5 Περιτομὴ ὀκταήμερος. Καὶ προῆγεν πῆχυν ὃ μάλιστα πῦχειν, ὃ τῆς περιτο-

μῆς.

ἄφεσιν ζήλου· ὅταν ἴδῃ, ὅτι αὐτὸς ἠμῶρται, ταπεινοφρονήσει καὶ μετανοήσει. αὐτὸ οὖτω ποιῶμεν, καὶ οὕτω πάντα καθ' ἑαυτὸν οἰκονομῶμεν, ἵνα τύχωμεν τῆς ἐπηγγελμένης ἀγαθῶν. ὁ παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα

χξ. γ. Λογ. ι. 1 ΤΟ ΛΟΙΠΟΝ, ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ, ΧΑΙΡΕΤΕ ΕΝ Κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. 2 Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν. 3 Ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι Θεῷ λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες.

χ. θεοῦ

ΑΙ ἀθυμίαι καὶ αἱ φροντίδες, ὅταν πέσῃ τις μέσην τὴν ψυχὴν κατατύπωσι, τῆς οἰκείας αὐτὴν * ἀποστεροῦσιν ἰσχύος. διὸ καὶ ὁ Παῦλος τοὺς Φιλιππησίους ἐν πολλῇ οὔσῃ ἀθυμίᾳ ἀνίστησιν. ἦσαν δὲ ἐν ἀθυμίᾳ, διὰ δὲ μὴ γινώσκειν πάντας τὰ κατὰ Παῦλον· ἦσαν εἰς ἀθυμίᾳ, διὰ δὲ νομίζειν αὐτὸν ἤδη τετελευτηκέναι, διὰ δὲ κήρυγμα. διὰ δὲ Ἐπαφρόδιτον. ὑπὲρ δὲ τούτων ἁπάντων πληροφορῶ αὐτοὺς ἐνταῦθα· ὃ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε. οὐκ ἔχετε, φησι, λοιπὸν ἀθυμίας ἐναίτιον· ἔχετε Ἐπαφρόδιτον, δι' ὃν ἠλγεῖτε· ἔχετε Τιμόθεον, ἐρχόμενον κἀγώ, τὸν εὐαγγέλιον ὑπὲρ ὑμῶν ἀγωνιζόμενον. ὑμῖν λείπει λοιπόν; χαίρετε. Γαλ. δ. 13. Γαλάταις μὲν οὖν τοῦτο ἔλεγεν, οὐ τούτους δὲ ἀδελφοὺς. ὅταν μὲν γὰρ διορθοῦσθαί τι βούληται, ἢ φιλοσοφίαν ἐνδείξασθαι, τέκνα καλεῖ· ὅταν δὲ μετὰ πλείονος τιμῆς διαλέγηται, ἀδελφούς. τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, φησι, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. καλῶς εἶπεν, ἐν Κυρίῳ, * ἐν τῷ κόσμῳ. οὐκ ἔστι γὰρ χαρῆναι τοῦτο. αἱ θλίψεις αὗται, φησιν, αἱ ἐν Χριστῷ, ἔχουσι χαράν. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βλέπετε τοὺς κύνας. ὁρᾷς πῶς οὐκ ἐν ἀρχῇ τὴν προσηγορίαν εἰσάγει; ἀλλ' ὅτε αἱ συμφοραὶ πολλαὶ ἐπῆλθον, ὅτε ἐθαύμασαν, τότε τοῦτο ποιεῖ, ἐπὶ παλαιστοῦ. δικαίως γὰρ "ἔστι φορτικὸν κύνος ὄνομα" ὁ λόγος· ὅθεν αὐτὸν πανταχοῦ συνεχῶς λοιδορεῖ. κύνας δὲ φησι κύνας; οὐ γὰρ ἦσαν κύνες, οὓς ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς αἰτιᾶται, Ἰουδαίους μαίνεσθαι καὶ κατατέμνεσθαι, αἱρετικοὺς καὶ φιλαρχοῦντας, οἳ βουλόμενοι τὴν πίστιν πολλοὺς ἐποίησαν ἀπολέσαι, ἐκήρυττον δὲ περιτομήν, καὶ Ἰουδαϊσμόν, ἐποίουν δὲ ἀφιστάντες τὸ εὐαγγέλιον. ἐπεὶ οὖν ἦσαν δυσκόλως γνῶσαι, διὰ τοῦτό φησι, βλέπετε τοὺς κύνας. οὐκοῦν τέκνα Ἰουδαίων. ποτὲ μὲν ἐθνικοὶ τοῦτο ἐκαλοῦντο, νῦν δὲ ἐκεῖνοι. διὰ τί; ὅτι ὥσπερ μὲν ἐθνικοὶ τὴν Θεοῦ καὶ τὴν Χριστοῦ ἀγνοοῦσι δόξαν, ὅτι τοιαῦτα ποιοῦσι καὶ τὸ αἷμα τοῦτο καὶ τὸ ἱμάτιον οὐ τιθέασι πρόφασιν, καὶ τὴν πολλὴν ὡρὸς τέκνα διάστασιν. ὅτε γὰρ οἱ ἐθνικοί ποτε κύνες ἐκαλοῦντο, ἄκουσον τοῦ Χαναναίας, τί φησι. Ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. ἵνα δὲ μηδὲ τοῦτο ἔχωσι, λέγει· ὅτι οὐ κύνες εἰσὶ τοῦ τραπεζοποιοῦ, ἐπάγει, "ὅθεν αὐτοὺς καὶ ἀγοντες, λέγων βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας. καὶ γὰρ μαχαῖρα εἶπε, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας. ἐργάζονται μὲν γάρ, φησιν, ἀλλ' ἐπὶ κακῷ, καὶ ἐργίας πολλὰ χρήσιμον ἔργον, διαστρέφοντες τὰ καλῶς κείμενα. βλέπετε τί, φησι, τὴν κατατομήν. σεμνὸν ἦν τοῖς Ἰουδαίοις τὸ τῆς περιτομῆς, ἔστιν ὃ καὶ ὄνομα αὐτῇ ἐπέθεσαν, ὃ δὲ σάββατον ἐν αὐτῷ περιτέμνουσιν" αὐτῆς. ἵνα μὲν γὰρ περιτομὴ ᾖ, ἐλύετο σάββατον· ἵνα δὲ σάββατον φυλαχθῇ, οὐδέποτε ἐλύετο ἡ περιτομή. καὶ θέα μοι τὸ Θεοῦ οἰκονομίαν. αὐτὴ ἡ τοῦ σαββάτου αἰδεσιμωτέρα ἀνείσκεται, εἴποι χρόνοις [μὴ] παρεμποδίσα. ὅτε οὖν αὐτὴ λύηται, πολλῷ μᾶλλον τὸ σάββατον. διὰ τοῦτο ὁ ὄνομα αὐτῆς ὁ Παῦλος καταπέμπει, καὶ φησι· βλέπετε τὴν κατατομήν. ἐν οὐκ εἶπεν, ὅτι κακὸν ἡ περιτομή, περιττὴν ἡ περιτομή, ἵνα μὴ πλήξῃ τοὺς ἀνδρας, ἀλλὰ σοφώτερον αὖ οἰκονομῇ. τοῦ

* ἐστερεῖ αὐ

* αὐτοῦ τοῦ

χ. καὶ μὴ ἐπιφορ.

χ. ὅσα

χ. τῆς περιτομῆς.

Digitized by Google

πόθος καὶ ζώσης καὶ ἀποδημίας, μήτι ὑστέρησεν ὑμῶν; λέγεισιν αὐτῷ, οὔ. Οὐκοῦν λοιπὸν κτήσασθε. ἀλλὰ πῶς ἔδει, εἰπέ μοι; ἵνα χιτῶνα ἔχῃ; πῶς οὖν; εἰ πλουτεῖν θέλετε, τοῦτο ἔδει, γυμνὸν ἔχειν αὐτὸν καὶ ζητεῖν; ἢ γυμνὸν ὡς εὐεργέτην καὶ ἀχρήμονα, χρείας καλούσης; οὐκοῦν ὀφείλω Παύλῳ ὅτι τοσούτοις κατορθώμασι τοὺς εἰσω τοῦ οἰκουμένου ἀφῆκε μαθητὰς ἐνδεεῖς αὐτὸν καὶ πένητας, καὶ τηλικούτοις τοῦ χρήματος ἐμπόδιζεν. τί γάρ, εἰ κρυμὸς ἐπιτείνοι σφοδρὸς, καὶ κατέῤῥεεν, ἢ καὶ ἐπάγοι, πῶς ἐκφεύξεται τοῦτον; πάλιν γυμνὸν ἔχειν καθῆται; τί γάρ, εἰ ψύχος καταπήξει τὸ σῶμα; πάλιν ἔδει, καὶ μὴ φιλεῖται; ὅπου γὰρ οὐκ ἀδαμαντίνα σώματα αὐτοῖς καταπεπλάσατο, ἀκούσατε τί φησι πρὸς Τιμόθεον· Οὐκέτι ὀλίγῳ χρῶ οἴνῳ ἀλλὰ οἰνομάχει σε, καὶ τὰς συχνάς σου ἀσθενείας· καὶ πάλιν πρὸς ἕτερον, Ἀναγκαῖον ἡγησάμην ἐπιστεῖλαι ὑμῖν Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφόν μου καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου. εἰ γὰρ ἐκάμνησε πρὸς θανάτου, ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν· οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ. ὥστε ἀλύσιτελεῖ πᾶσιν ἦσαν τοῖς πάθεσι. τί οὖν; ἀπόλλυσθαι ἐχρῆν; ἀδαμᾶς. τίνος οὖν εἵνεκεν τοῦτο ἐπέταξε; τὴν δύναμιν αὐτοῦ θέλων δεῖξαι, ὅτι εἰ μὴ ταῦτα ἐδύνατο οὕτω ποιῆσαι, ἀλλ' οὐκ ἐποίησε. τίνος οὖν ἕνεκεν οὐκ ἐποίησε; πολλῷ τῷ Ἰσραηλίτῃ ἦσαν οὗτοι θαυμασιώτεροι, οἱ τὰ ἐπιτάγματα οὐ κατατείβοντο, οὐδὲ τὰ ἱμάτια, καὶ ταῦτα ἐκείνου τοῦ ἐρήμου διοδεύοντος, εἶθα θερμετέρα ἐπιπίπτουσα ἡ ἀκτὶς ἡ ἡλιακὴ καὶ λίθους αὐτοὺς καταφρύγει δυνάμενα. τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦτο ἐποίησε; ἵνα σὲ. ὅπως γὰρ οὐκ ἔμελλες ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τεκμαίρεσθαι, τῷ Φαραὼ σοι τοῦ ἐπάθησιν πρόσχες. εἰ τοῦτο δῆλον ἐκεῖθεν. εἰ τί γάρ μοι, οὐκ ἠδύνατο αὐτοὺς αὐτοῖς θρέψαι; εἰ σοὶ τῷ προσκεκρουκότι ἔδωκεν, ἢ πολλῷ μᾶλλον Παύλῳ δῶ ἔδωκεν; ὁ τοῖς Ἰσραηλίταις δοὺς τοῖς γογγυσταῖς, τοῖς πόρνοις, τοῖς εἰδωλολάτραις, οὐ πολλῷ μᾶλλον δῶ Πέτρῳ τῷ καταλύσαντι ἅπαντα δι' αὐτὸν [ἀφῆκεν]; ὁ μισοῦσι φῶς ἔχειν αὐθρας, ἢ πολλῷ μᾶλλον αὖ Ἰωάννῃ ἐχρήσατο, τῷ καὶ πατέρα δι' αὐτὸν καταλείποντι; ἀλλ' οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλὰ ἵνα σοῦ αὐτοὺς πείσῃ, ἵνα σὺ ἀγαθὸς ᾖς. ἢ θέα μοι τὴν ἐπιφορὰν τῆς φιλοσοφίας. εἵλετο τὸν αὐτὸν μαθητὰς ἐκλεξαμένου ἵνα σὺ μικρὸν ἀναπνεύσῃς. ἀλλ' εἰ ἐποίησεν αὐτοὺς ἀνενδεεῖς, φησι, πολλῷ θαυμαστότεροι ἂν ἦσαν, πολλῷ ἐπιδοξότεροι. ἀλλὰ σοῦ ἡ σωτηρία ἐξεκέκλητο. οὐχ εἵλετο τοίνυν ἐκείνους ἡμῖν θαύματος, ἀλλ' ἐκλεκτοὺς μᾶλλον, ἵνα σὺ σωθῇς· εἰ ἐκλεξαμένου ἐκείνους στενοχώρησον, ἵνα σὺ δυνηθῇς σωθῆναι. οὐ γὰρ ἀμοίρως αἰδέσιμός ἐστι διδάσκαλος λαμβάνων, ἀλλ' ἐκεῖνος μάλιστα τιμᾶται ὁ μὴ λαμβάνων· ἀλλ' ὁ μαθητὴς οὐκ ὠφέληται, ἀλλὰ καρπὸν ἐγκόπτεται. ὁρᾷς τὴν σοφίαν τοῦ Φιλανθρώπου Θεοῦ; ὥσπερ γὰρ αὐτὸς οὐχὶ τὴν ἰδίαν δόξαν ἐζήτησεν, οὐδὲ ὅσα ἐκεῖνος ἐσκόπησεν, ἀλλὰ τὸ δέξῃ ὧν ἔλεγεν ἀπαναθεῖναι ἀφῆκε σέ, οὕτω καὶ ὅπως τὸν διδάσκαλον. δυνάμενος αὐτοὺς ποιῆσαι αἰδεσίμους, εἵλετο δι' ὧν καταφρονητοὺς ἀφῆκε σέ, ἵνα σὺ ἔχῃς κερδαίνειν, ἵνα σὺ ἔχῃς πλουτεῖν. ἵνα γὰρ σὺ βιοῦρῃς ἐν τοῖς πνευματικοῖς, ἀφῆκε τοῦτο ἐκείνος ἀνὴρ ἐν τοῖς βιωτικοῖς. ὅτι τοίνυν ἐδύνατο ποιῆσαι αὐτοὺς ἀνενδεεῖς, ἔδειξε ἀφεὶς πολλούς· ὅτι δὲ ἀφῆκε σε ἀφίησιν αὐτοὺς ἐν ἀνδρείᾳ δεῖν, καὶ τοῦτο δύνασθαι ὁμοίως. ταῦτα οὖν εἰδότες, μὴ ἐν κατηγορίᾳ, ἀλλὰ ἐν βουλίᾳ πάντα σκοπῶμεν· μὴ τὰ ἑτέρων κακὰ ἐργαζώμεθα, ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἀναλογιζώμεθα· τὰ ἑτέρων κατορθώματα ἐπαινῶμεν, τὰ δὲ ἡμέτερα ἁμαρτήματα διαλογιζώμεθα· καὶ οὕτως εὐαρεστήσωμεν τῷ Θεῷ. ὁ μὲν γὰρ τὰ ἑτέρων ἁμαρτήματα ὁρᾶν, καὶ τὰ αὐτοῦ κατορθώματα, διπλῆν βλάπτει· ἀπὸ τί γὰρ τούτων εἰς ἀπόνοιαν ἄρῃ, ἀπὸ τὰ ἐκείνου εἰς ῥᾳθυμίαν ἐμπέσῃ. ὅταν γὰρ ἐπανορθῶσι, ὅλος ὁ δῆμος ἅμαρτεν, εὐκόλως ἁμαρτάνουσι καὶ αὖθις· ὅταν ἐπανορθῶσι, ὅλος αὐτὸς κατώρθωσεν, εὐκόλως ἀπονοοῦνται. ὁ δὲ τὰ μὲν αὐτοῦ κατορθώματα λήθῃ παραδιδοὺς, τὰ δὲ ἁμαρτήματα βλέπων μόνα, καὶ τὰ ἑτέρων ἁμαρτήματα μὴ ἐργαζόμενος, ἀλλὰ τὰ κατορθώματα, πολλὰ κερδανεῖ. πῶς; ἄκουε. ὅταν ἴδῃ, ὅλος ὁ δῆμος κατώρθωσε, πρὸς τ' ἴσον

ἄρεται

μ͞ν βουλόμενος, ἀλλ' ὑμῶν φειδόμενος. ἐκφοβοῦμεν οὖν, οὐ ἵνα περισπάσωμεν ἃ δικαίως ἔχωτα ἀκούσωσιν, ἅπερ χρηματίζομαι, σεσηψότα· ἀλλ' ἵνα ἐπίστηται, ὅτι μὴ ἐπίστηται, λέγω τῷ διακρῖναι δίδασιν ἐκεῖ. ὥστε σεσηψὸν αὐτὸν τὰ ὑμέτερα βλάπτει ῥήματα. οὐ γὰρ ἃ ψεύδη ἢ ἔχει πρὸς ὑμᾶς λεγόμενα, ἐκφοβοῦμεν οὖν ἐκείνους συκοφαντούμενοι ἐκεῖ, ὑμᾶς γε ἑαυτὸν σεσηψότα βλάπτειν. ὅτι γὰρ ὑμῶν ἔχ ὕστως ἔστι· ἀλλ' ὡστε ἀληθῆ, ἅπερ ψεύδη ἔχει κατ' αὐτὸν, λέγοντες αὐτὸν κακῶς, βλάπτεσθε. τί δήποτε; ἅπερ γὰρ ἀληθῆ, ἔστε βλάπτεσθε, κρίνοντες σεσηψὸν διδασκάλους, ἃ τῷ παῦσαι ἁπαντᾶν ἐπαύσαντες. εἰ γὰρ ἀδελφοὶ οὐ σῆς κρίνει, πολλῷ μᾶλλον διδάσκαλον. ἀν' ἃ ψεύδη, ἀφόρητος ἡ κόλασις ἔσται ἡ ὑμωνεία. Παντὸς γὰρ ῥήματος ἀργοῦ δώσετε λόγον. ὥστε ὑμῶν ἕνεκεν πέπαυμαι ὑμῶν καὶ χάριν ὑμῶν. ὅπερ γὰρ ἐφοβούμην, σεσηψὸς ἔχοντα σεσηψὸν, σεσηψὸς ἔχοντα πολυτελεσμένης, σεσηψὸς λέγει περὶ ἑαυτὸν τάττων σεσηψόν. βούλεσθε γὰρ ἕτερα περὶ αὐτῶν; Εἰ μὴ ἦς ἀπεστάλην, φησὶν ὁ Χριστὸς, πᾶσιν αὐτὸν τοῖς σεσαρκισμένοις, σεσηψὸς ἔστιν ἄξιος. τί γὰρ ὅταν λέγῃ, Δύσκολόν ἐστι πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; τί γὰρ ὅταν λέγῃ, Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν; σεσηψὸς τοῦτο ἐξετάζει, σεσηψὸς τοῦτο ἐνοεῖ, σεσηψὸς περὶ ἑαυτὸν διαλέγεται, ἀλλ' ὡς τοῖς ἑτέροις σφοδρὸν κάθηται πάντες ἐξετάσαι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὅτι κεφαλαιώδη ποιῶσι τὴν ἐγκλησίαν. ἵνα γὰ καὶ τοῦτο φατε σεσηψὸν ἱερεῖς σεσηψυμίους εἶναι, ἀκριβέστερον δὲ ὑμᾶς ἀκούσατε. ὃ γὰρ περὶ τούτων πεπεῖσθαι, ὡς παρὰ βασιλεύοντων τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, πολλὴν περὶς ὃ κακὸν ἐτροπήν. φέρε οὖν καθίσαι ἐξετάσωμεν. Εἶπεν ὁ Χριστὸς, Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ σεσηψόδηματα, μὴ ζώνην, μὴ ῥάβδον. τί οὖν, εἰπέ μοι; Περὶς παρὰ ὃ περίσσευμα ἐποίει; πῶς γὰρ οὐ, ὁ μὴ ζώνην ἔχων μηδὲ ὑποδήματα; ὅτι γὰρ εἶχεν, ἄκουε τοῦ ἀγγέλου λέγοντος περὶς αὐτὸν, Περίζωσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου· καίτοι οὐ τοσαύτη χρεία [τούτων] τῆς σεσηψόδησεως ἦν. ἔνεστι γὰρ κατ' ἐκφοβοῦμεν καιρὸν καὶ ἀνυπόδετον εἶναι· ἡ δὲ πολλὴ χρεία ἐν τῷ χειμῶνι ἔστιν· ἀλλ' ὅμως εἶχε. τί δὲ ὁ Παῦλος, ὅταν λέγῃ Τιμόθεον χαίρων, Σπούδασον περὶς χειμῶνος ἐλθεῖν· εἶτα παραγγέλλει καὶ λέγει· Τὸν φελόνιον, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας; ἰδοὺ φελόνιον εἶπε· καὶ οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν, ὅτι καὶ ἕτερον οὐκ εἶχεν, ἐνέφερεν. Εἰ μὲν γὰρ μηδὲ ὅλως ἐφόρει, περιττῶς ἐκέλευσε τοῦτον ἀποστεῖλαι· Εἰ δὲ οὐκ ἐώλει μὴ φορεῖν, δῆλον ὅτι ἕτερον εἶχε. τί δ', ὅτι διετίας ὅλης ἐν οἰκείᾳ μισθώματι ἔμεινε; ἆρα περὶ ἔκλεισε τὸν Χριστοῦ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ λέγων, Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· περὶ δὲ ὁ Χριστὸς ἐμὸν τόρνον λέγων, ὅτι Σκεῦός ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος; ἔδει τοίνυν ἀφεῖναι τὸν ἀμφιβολίαν περὶ ὑμῶν, καὶ μηδεμίαν ἐπαγαγεῖν τῷ ζητήματι λύσιν, ἀλλὰ τοιούτους ὑμᾶς δίκαιον εἰσπεσεῖσθαι τοὺς περὶ τὰς γραφὰς ὀλιγωρίας. πάσχα γὰρ τοῦτο οὐκ ἐστὶν ἡμῖν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἑτέροις ἁμάρτημα σὺν ἴσμεν πικροὶ ὄντες, καὶ τὴν ὑμετέραν σεσήπασαι, καὶ τὴν ὑμετέραν σεσήπα λέγειν ποιούμεθα, ὅτι περὶ γραφὰς οὐκ ἴσμεν, ὅτι σεσ θείοις ἡ παιδευόμεθα νόμοις. ἔδει μὲν οὖν ταῦτα ὑμᾶς εἰσπεσεῖσθαι τοῦ δίκαιον. ἀλλὰ τί πάθω; πατὴρ ὑμῖν πολλαὶ ἡ πέρα τὸν δίοντος ἐν πατέρες χρείζονται τοῖς παισί. τὴν αὐλαίαν ἐχόντων αὐτοῖς ὀφθαλμοφανῶν ἐκφοβοῦμεν τὴν πατερικὴν, καὶ ἴδωσι σεσηψὸν παιδίον" κατηφιάσαν, πεκόλωμεν, αὐτοὶ μᾶλλον ἐκείνου δάκνονται, ἡ οὐ παῦσαι), ἕως ἂν τῆς ἀθυμίας τοῦ σεσήπασι λύσωσι. πλὴν καὶ τοῦτο ἡμεῖς, καὶ" κατηφιάσατε ὅτι τὴν μὴ λαβεῖν, ἵνα λάβητε καλῶς. τί οὖν ὅτι ἐστὶν εἰπεῖν; σεσήπασι ἐαυτοὺς ἔσται, μὴ ἡμεῖς, ἀλλὰ ἡ σφόδρα ἠγαλεύθησαν τοῖς" ὅπλοις τοῦ Χριστοῦ. τὰ γὰρ ὅπλα σεσήπασι ἐκεῖνα περὶ σκαιρὰ ἐστὶν, ἃ οὐ δίκαιον. ἡ τοῦτο οὐ σεσηψὸς λέγω, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἡμῶν γραφῶν. πῶς; φησὶν ὁ Λουκᾶς εἰρηκέναι τοῖς μαθηταῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου καὶ πήρας

λες ἐγκαλῶ. ἀλλ' ἐπειδὴ δέοντες ταῦτα λέγεις; χάριν πότερον τὸ πρᾶγμα, ὅτι οὐδὲ δίδυμος ἐγκαλεῖς (ἄλλος γάρ ὢν ἕτερος παρὰ σέ). πόσοι οἴει τὸν ταῦτα ἀκούοντας μαθητὴν ἔχειν; ἀφ' ἧς Θεοὶ ταῦτα πάσχουσι. πῶς γὰρ ἀφ' ἧς; ἐρῶ, εἴγε ἐβούλεσθε, καὶ πτωχικὸν αἱρεῖσθαι βίον, εἰ μὴ ἀπὸ πορίσμου εἶχον. ἐγὼ γὰρ ἀκούω τὰ ταῦτα πολλῶν λεγόντων ἐπαμφοτερίζειν ὅταν ἐπιφωνῶμεν, ὅτι ὁ θεῖος πόθεν. Εἰ γὰρ ἐβούλετο, φησίν, ἁδύνατον πλουτεῖν. Εἶτα ὑβριστικὸς, ὁ πορίσμου αὐτῷ, καὶ ὁ πάππος αὐτῷ, καὶ ὁ δῆμος, τοσοῦτον ἐμοῦ ταῦτα ἐσθίουσι ἀφελοῦντος). ἀλλὰ τί; εἰπέ μοι, γυμνὸν αὐτὸν ἐγκαλῶ ἀφεῖναι; σὺ μὲ οὖν ἀφ' τούτων ἀκριβολογῆ· ἔφη γὰρ μὴ κτᾶσθαι ταῦτα λέγης. ἀλλ' ἄκουε τῆς σοφωτέρου τοῦ Χριστοῦ τῆς λεγούσης, Μὴ κτήσητε, ἵνα μὴ κτήσητε. ἀλλ' ἔξεστιν, εἴγε ἐβούλετο, καὶ πτωχικὸν καὶ Ματθ. ζ. α.
ἐμπορικὸν βίον ζῆν, καὶ πένητας ὄντα μὴ ἀπορεῖν· ἀλλ' οὐκ ἠθέλησε. τί οὖν οὐ ταῦτα κερδαίνω, εἰπέ μοι; σπουδὴ ἱμάτια ἀφέλκεται; πλῆθος ἀκολούθων ἔχων σοῦ καὶ τοῦ ἀργοῦ; ὅπου ἵππου φέρεται; οἰκίας οἰκοδομῶ, ἔχων ὅπου καταμείνῃ; οὐ ταῦτα ποιῶ, καὶ ἐγὼ κατηγορῶ, καὶ οὐ φείδομαι, ἀλλ' ἀξίων αὐτὸν εἶ) τῆς ἱερωσύνης φημί. πῶς γὰρ ἔτερος δυνήσεται διδάσκειν μὴ δεῖ τὰ ἀφελῆ ταῦτα ἐρωτᾶν, αὐτὸς ἑαυτῷ διδάσκων μὴ δυνάμενος; Εἰ ἦν ὅπως τῆς ἀναγκαίας οὐ πορεῖ ἕνεκα, ἀφῆκε, ἀλλὰ ἀφέλειαν ἐρῶ αὐτοῦ, καὶ προσαιτῶ; καὶ οὐκ ἂν σὺ κατηγορήσῃς, εἰπέ μοι, ὁ μαθητής; ἀλλ' ὁ μὲ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἂν τοῦτο ποιῇ, αἰσχύνῃ τὸ πρᾶγμα ἡγῇ· ἂν δὲ ὁ πνευματικὸς ἀναγκάζηται τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐγκαλεῖς; μᾶλλον οὐδὲ ἡγήσῃ ἄξιον καταδύεσθαι; Ἀδοξία, φησί, παρέστηκε, ὄνειδος τίκτουσα. ἀλλὰ τί; δῶρα λαμβάνεσθαι ἔδει; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο βούλεται ὁ Θεός. ἀλλὰ ὅταν ἐπιφωνῶμεν πρὸς αὐτὸν ταῦτα, βλέπωμεν φιλοσοφοῦσι. γέγραπται, φησί, Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα. Εἰς Ματθ. ι. θ.
ταῦτα ζώνας ἡμῶν, μὴ ῥάβδον. ὅπου δὲ καὶ πέρα ἱμάτια ἔχουσι, καὶ κλίνας ἐρρωμένας. ἐπῆλθέ μοι τινὰ ἕτερα παρεγράψαι. Εἰ δὲ μὴ ἀφιέναι ἤθελον, καὶ ἐδάκρυσα. τί δήποτε; ὅτι ἀεὶ μὲ τὰ τῶν ἄλλων κάρφη ὑπὲρ ἡμῶν ἀκριβῶς ἐξετάσαι, ταῦ δὲ δοκοὺς ἔχοντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐδὲ αἰσθανόμεθα. Εἰπέ μοι, ἀφ' τί γὰρ σαυτῷ τοῦτο μὴ λέγεις; ὅτι τοῖς διδασκάλοις προσήκει) μόνον, φησί. ὅταν οὖν ὁ Παῦλος λέγῃ, Ἔχοντες Α. Τιμ. ε. ιι.
ἀφ' ἓν φᾶς τὰ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα, πρὸς τὸν διδασκάλους λέγει μόνους; οὐδαμῶς, ἀλλὰ πρὸς πάντας ἀνθρώπους. καὶ δῆλον αὐτῶν τὸ χωρίον διεξιοῦσι. Εἰπὲ γάρ, Ποσισμός μέγας ἐστὶν ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας· Εἶτα, Οὐδὲν εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, δῆλον ὅτι τὸν ἀξιενεγκεῖν τι δυνάμενα, βλέπωμεν ἐπήγαγεν· Ἔχοντες δὲ ἀφ' ἓν φᾶς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα· οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς. εἶδες ὅπου πρὸς πάντας ὁ λόγος εἴρηται; πῇ δή, ὅταν λέγῃ πάλιν, Τοῖς πλουσίοις μὴ ὑψηλοφρονεῖν μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ πλοῦτον ἀδηλότητι πλούτου, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν; πῇ δή, ὅταν λέγῃ, Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην, καὶ ταῦτα καταργήσει; πῇ δή, ὅταν λέγῃ, Ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα τέθνηκε, πρὸς χήρας ἀφορίζομένους; μὴ δὲ καὶ χήρα διδάσκαλός ἐστι; οὐχὶ αὐτὸς ἐστιν, ὃς Γυναικὶ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπει, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός; Εἰ δὲ καὶ χήρα, ὅπου καὶ καὶ ἡλικία γηραλέα (τὸ γὰρ γῆρας πολλῆς ἀφίησι θεραπείας) καὶ αὐτὴ ἡ φύσις (τὸ γὰρ τῶν γυναικῶν ἦθος πλείονος δεῖται ἀναπαύσεως, ἅτε ἀσθενὲς ὄν) εἰ τοίνυν, ἔνθα δὲ καὶ ἡλικία καὶ ἡ φύσις κωλύουσα, οὐκ ἀφίεται αὐτὴν σπαταλᾶν, ἀλλὰ καὶ πενθεῖν αὐτὴν φησι (τὸ γὰρ ἁπλῶς εἶπε μὴ σπαταλᾶν, ἀλλ', ἡ σπαταλῶσα ζῶσα τέθνηκε) δὲ ἐξέκοψαι αὐτὴν (ἡ γὰρ πενθοῦσα σκυθρωπάζει) ποίαν ἔξει συγγνώμην ἀνδρὸς ταῦτα ποιοῦσα, ἐφ' οἷς ἡ γυνὴ ἡ γεγηρακυῖα κολάζεται; ἀλλὰ ταῦτα οὐδεὶς οὐδὲ εἰς ἔπαινον λαμβάνει, ταῦτα οὐδεὶς ἐξετάζει. ἐγὼ δὲ καὶ ταῦτα αἰσχύνομαι καθαιρεῖσθαι, καὶ τὸν ἱερέα ἀπαλλάξαι εἰκλη-

μῦχ

λοι αἰχιαῶται, ἢ ἐκφιαι. ὁ γὰρ ὑπὲρ τοῦ ἐλαττόνος καταπολεμῶν τοῦ θανάτου, πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ μείζονος. ὥστε ἐὰν ἡμᾶς, ὅταν ἴδωμεν ἀγίους τὸ κινδυνεύον, παρακουλευώμεθα. οὐ γὰρ ἔστι μὴ πολεμῶντα, ἡνιαῦτα παρασχεῖν ποτε, ἀλλὰ ἀνάγκη διὰ τῆς ἐνταῦθα ἀσφαλείας παρεσκευάσθαι ἐκεῖσε τῆς μισθώσεως. ἵνα δὲ ἀπληρώσῃ, φησί, τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς μὲ λειτουργίας. τί ἐστι τοῦτο; ὁ πρίων ἡ πόλις, ἀλλ' ἐλειτούργησέ μοι δι' ἐκείνου πᾶσαν λειτουργίαν τῷ ἐκείνου πόνῳ. τὸ οὖν ὑστέρημα τῆς ὑμετέρας λειτουργίας αὐτὸς ἀνεπλήρωσεν, ὥστε καὶ κεῖνο τοῦτο δίκαιος αὖ εἶπε ἀποκαθυσαι τιμῆς πολλῆς, ὅπ ὅτιρ ἐχρεῶν πάσχε πεῖσαι, τοῦτο ἔπαρεσχεν αὐτὸς ὑπὲρ ὑμῶν. ἐδὲ δίκαιοι καὶ παρόντων ὄσαι λειτουργίαι παρὰ τῶν ἐν ἀσφαλείᾳ τοῖς κινδυνεύουσι. τὸ γὰρ ὑστέρημα τῆς λειτουργίας ὅπως εἴρηται, ὡς πρὸς ἐκείνου. ὁρᾷς φρόνημα ἀποστολικόν; τοῦτο οὐκ ἐξ ἀπονοίας ἦν, ἀλλ' ἀπὸ πολλῆς κηδεμονίας. ἵνα γὰρ μὴ ἐπαίρωνται, ἀλλὰ μετεωρίζωσι, μηδὲ μέγα τι φρονεῖν κέαυτοὺς οἰῶνται, ἀλλὰ ταπεινῶνται, λειτουργίαν τὸ παρὰ μικρὸν ὑστέρημα.

ΗΘΙΚΟΝ Μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμᾶς μέγα φρονεῖν δῶμεν, τοῖς ἁγίοις προέχοντες, μηδὲ χρεωστεῖσθαι αὐτοῖς ἐν τούτῳ νομίζωμεν. καὶ γὰρ ὀφείλεται τοῖς ἁγίοις παρ' ἡμῶν τὸ παρὰ μικρὸν, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς χρεωστοῦμεν. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἐν στρατοπέδῳ ἐσῶσι καὶ πολεμοῦσι παρὰ τῶν ἐν εἰρήνῃ ὄντων ἐστὶ μὴ πολεμοῦντων ὀφείλεται καὶ τιμᾶσθαι (καὶ γὰρ ἐκείνων ἕνεκεν οὗτοι) οὕτω δὲ καὶ ἐνταῦθα. εἰ μὴ γὰρ ἐδίδασκεν ὁ Παῦλος, τίς ἂν αὐτὸν τότε ἐνόησεν εἰς δεσμωτήριον; ὥστε λειτουργεῖν χρὴ τοῖς ἁγίοις. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον τῷ μὲ στρατευομένῳ βασιλεῖ τὰ ὀπωρινὰ πέμπειν καὶ σφέρειν, καὶ ἐνδύματα, καὶ ἐφόδια, ὑπὲρ τοῦ χρυσοῦ μόνον, ἀλλὰ ἐπὲρ τοῦ πεποιθέναι, τῷ δὲ στρατευομένῳ βασιλεῖ τῷ ἐπουρανίῳ, καὶ παρὰ παντὸς πρὸς πολλῷ χαλεπωτέρους (Ἡ πάλη γάρ, φησι, πρὸς αἷμα καὶ σάρκα) μηδὲ τοῦ ἀναγκαίου χρῆναι χορηγεῖν; πόσης ἀγνωμοσύνης; πόσης τοῦτο ἀχαριστίας; πόσης μαρολογίας; ἀλλ', ὡς ἔοικε, πλέον ὁ τῶν αἰθεμάτων ἰσχύει φόβος πρὸ ἡρῶν τῆς γεέννης καὶ τῶν μισθῶν κολάσεων. διὰ δὴ τοῦτο πάντα ἀνατέτραπται, ὅτι τὰ μὲ πολιτικὰ παρέγματα μὴ πολλῆς τῆς ἐπιτεχνίας καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύεται, καὶ ἐλλιφῆ θλῆναι οὐκ ἔστι· τὰ δὲ πνευματικὰ οὐδεὶς οὐδαμοῦ λόγος· ἀλλὰ τὰ μὲ μετ' ἀνάγκης ἀπαιτούμενα καὶ βασάνων, καὶ ὡς παρὰ δύλων καὶ ἀκόντων, καταπίπτει μετὰ πολλῆς τῆς θυμομαστίας· τὰ δὲ παρὰ ἐκόντων, καὶ ὡς παρὰ ἐλευθέρων, πάντα ἐλλιμπάνεται. ἃ μὲν πάντων λέγω, ἀλλὰ μὲν τὰ τιλίσματα τὰ τοῦτα ἐγκαταλιμπάνοντων. μὴ γὰρ οὐκ ἠδύναντο ὁ Θεὸς αἰάγκη τοῦτα ποιῆσαι; ἀλλ' ἠβύλετο. ὑμῶν γὰρ φείδεται μᾶλλον, ἢ τῶν προφυμένων. διὰ τοῦτο ὑμᾶς οὐκ ἀνάγκη βύλεται καταπίπτειν, ὅπερ * οὐκ ἔστι μικρόν. καὶ ὅμως πολλοὶ τῶν ἐνταῦθα, τῶν Ἰουδαίων ὡσὶ ταπφότεροι. ἐνόησον ὅτα Ἰουδαῖοι ἐδίδοσαν, δικαίως, ἀπ' ἀρχῆς· πάλιν δικαίως, καὶ πάλιν ἄλλως δικαίως, καὶ πάλιν ἑτέρως τεσσαρδικαίως, ἃ δ' ὄχλοι· καὶ οὐδὲν ἔλεγον, ὅτι πολλὰ καταθύονται. ὅσῳ δὲ πλείονα λέγωσι, τοσούτῳ καὶ πλείων ὁ μισθός. οὐκ ἴλεγον, πολλὰ λαμβάνουσι, γαστρίζονται, ἃ τῶν ἀκούω λεγόντων πάντων. καὶ ⟨Ⓐ⟩ μὴ οἰκοδομωῦτες οἰκίας, καὶ ἀργοὶ ὠνούμενοι, οὐδὲν ἡγιῶνται ἔχειν· ἀν δέ τις τῶν ἱερέων λαμπρότερον ἱμάτιον ἐνδεδάλη), ἢ τῆς ἀναγκαίας εὐπορήσῃ τροφῆς, ἢ ⟨Ⓐ⟩ διακονούμενοι ἔχῃ, ἵνα μὴ ἀναγκάζῃ) αὐτὸς ἀφιμνεῖν, πλοῦτον τὸ παρὰ μικρὸν ἦγεν). οὕτως πλουτοῦμεν καὶ ἐν τούτοις, καὶ ἄκοντες ὁμολογοῦσι. ἡμεῖς μὲ γὰρ καὶ μικρὰ ἔχομεν, πλουτοῦμεν· ἐκεῖνοι δὲ καὶ πάντα ἐβεβάλωνται, πένονται. μέχρι τίνος ἀνοηταίνομεν; οὐκ ἀρκεῖ, τὸ μηδὲν ποιεῖν, ἃ κόλασιν ὑμῖν, ἀλλὰ χρὴ καὶ τοῦ ἀπὸ τῆς κακοηθείας παρεσπάσθαι ζημίαν; ἃ μὲ γὰρ αὐτὸς ἔδωκας αὐτῷ ἄπερ κέκτηται, τί μισθὸν ἀπώλεσας ὑπὲρ ὧν ἔδωκας ἐγκαλῶν. ἄλως δὲ ἃ σὺ ἔδωκας, τί ἐγκαλεῖς; παρέσπερσι μὲ ὧν αὐτῷ πεῖραι ἐμάρτυρεις, λέγων ἄπερ ἔχῃ διδοκέαι ἀλλοί. τί τοίνυν ἐγκαλῇς; οὐκ ἐχρεῶν δοῦναι, ἐπὶ μισθῷ

λες

ἐχθυοί. ὑ μὲν γὰρ μέλλυσα ζωὴ οὐχὶ ποτηεσθ κρείτ̃ων (ἐπεὶ σὰρξ ἀγαθὴ) ἀλλὰ κακοῦ κρείτ̃ων. ἵνα μὴ λύπην, φησὶ, ἐπὶ λύπῃ σχῶ, τ̃ ἀπὸ τ̃ης παλυτ̃ης ἐπὶ τ̃ῇ ἀχρὶ τέλους ἀρροσίᾳ ἡμοιβὴν αὐτῷ. ἀχὰ τ̃ούτων δύκρισι, ὅσα τιμᾶται τὸν Ἐπαφρόδιτον.

28 Σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν. Τί ἐστι, σπουδαιοτέρως; τ̃υτέστιν, αὐτερ- 5 ήτως, χωρὶς μηχάνως. μ̃ πολλοῦ τ̃ῦ πάνυ, καλύσας πάντα ὑπ̃ρβάλλοντι ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἵνα τ̃ης ἀδημονίας ἀπαλλαγῶ. ὑ γὰρ ὕτω σ̃ὸν ποθουμένους ἀκούοντες τὸ ὑγιὲς ὄντας χαίρομεν, ὡς ὅταν ἴδωμεν, ὑ μᾶλλον, ὅταν πᾶν ἐλπίδας ἐκβῇ τὸ πρᾶγμα· ὅπερ ὅτι Ἐπαφρόδιτος τοῦτο γέγονε.

28 Σπουδαιοτέρως οὖν, φησὶν, ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν χαρῆτε, κἀγὼ ἀλυ- 10 πότερος ὦ. Πῶς ἀλυπότερος; ὅτι εἰδὼ ὑμᾶς χαίροντας, κἀγὼ χαίρω, καὶ σ̃ὸν χαίρειν ὅτι τοιαύτῃ ἡδονῇ, ᾗ ἐγὼ ἀλυπότερος ἔσομαι. ᾗ σὺν Ἐῖπεν, ἄλυπος, ἀλλ', ἀλυποτέρως, δικαίως ὅτι σ̃ὺν ποτὲ ἡ ψυχὴ αὐτ̃ῦ ἴω λύπης ἐκτός. ὁ γὰρ λέγων, Τίς ἀσθενεῖ, ℰ σὺκ ἀ- Β. Κορ. κα. σθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, ᾗ σὺκ ἐγὼ πυροῦμαι; πότε λύπης ἐκτὸς ἴω; ὡσπὶ ἕλεγε, Τοῦτο τέλος ἀποτίθεμαι τ̃ὸ ἀγωνίσμου.

15 29 Προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μ̃ πάσης χαρᾶς. Ἐν Κυρίῳ, ὅ ἐστι, πνευματικῶς, τ̃υτέστι, μ̃ πολλῆς τ̃ῆς σπουδ̃ῆς· μᾶλλον δ', ἐν Κυρίῳ, τ̃ῦτ' ἔστι, τ̃ῦ Θεοῦ θέλοντος. ἀξίως τ̃ῆ ἁγίων ὑποδέξασθε, ᾗ ὥσπερ σ̃ὸν ἁγίους ὑποδέχεσθαι προσῆκε, μ̃ πάσης, φησὶ, χαρᾶς. Τοῦτο πρῶτον ποιῆ ὑπ̃ρ αὐτ̃ῦ σκεύων, ὑχ ὑπ̃ρ τ̃ῆ πιμπουσίων. μείζων γὰρ ὁ κέρδος ℰ̃ ποιοῦντι, ἢ ℰ̃ πάσχοντι δι̃. Καὶ σ̃ὸν τοιούτους ἐντίμους ἔχειν.

ἴσ. αὐτὸν 20 Τ̃υτέστι, προσδέχεσθε αὐτὸν ἀξίως τ̃ῆ ἁγίων.

30 Ὅτι διὰ τ̃ὸ ἔργον τ̃ῦ Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισεν, παραβουλευσάμενος τ̃ῇ ψυχ̃ῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τ̃ὸ ὑμῶν ὑστέρημα τ̃ῆς πρὸς ἐμὲ λειτουργίας. (ὕτος κεῖται παρὰ τ̃ῆς πόλεως ἐν ἀπορίᾳ λαμβάνος τ̃ῆς φιλιππησίων, ὥστε ℰ̃ Παύλῳ διακονῆσαι, ἢ καὶ ἴσως τι ἀποκομίζων αὐτ̃ῷ ἐληλύθει. ὅτι γὰρ ἐν χρήματα ἐκόμισε, δύκρισι πρὸς ℰ̃ τέλει λέγων· χ. ἐν ᾗ διακονῆσαι Παύλῳ. 25 Δεξάμενος γὰρ παρὰ Ἐπαφρόδιτου τὰ πρ̃ ὑμῶν. Εἰκὸς οὖν αὐτὸν ὑπισχνεῖται τ̃ῇ πόλει φιλιπ. δ. ιε. Ρωμαίων, ἐν ὅτι πολλῷ Ⓦ Παύλου κινδυνώδη κατάστασιν, ᾗ σφοδρᾶ, ὡς μηδὲ σ̃ὸν πλησιάζοντας αὐτῷ μ̃ ἀσφαλείας δύασθαι τ̃ῦτο ποιῆ, ἀλλὰ ᾗ αὐσ̃ὸν ὑπισφαλῶς προσιέναι· ὅπερ ἐῴωθε γίνεσθαι μάλιστα ἐν τοῖς καθυμένοις τοῖς μεγάλοις, ᾗ ταῖς ὀργαῖς τ̃ῶν βασιλέων ταῖς ὑπ̃ρβαλλούσαις (ὅταν γὰρ τις βασιλεῖ προσκεκρουκὼς ℰἰς δισμωτήριον ἐμβληθῇ, κἂν ἐν πολλῇ γλίττῃ φυλακῇ, τότε ᾗ τοῖς οἰκέτας ἢ προσόδους ἀποτετίχισται, ὅπερ ἐἰκὸς Ⓦ Παύλου τότε πάσχειν) Ⓦ Ἐπαφρόδιτον μόνον γνησίως ὄντα, πόνους καταφρονήσαντα κινδύνου, ὥστε προσελθεῖν ᾗ ὑπηρετ̃ῆσαι, καὶ πολλὰ προσῆκεν, ἅπερ ἔχειλεν. δύο τοίνυν τίθησι, ἀφ' ὧν ποιεῖ αὐτὸν ἀδόκιμον· ἓν μέν, ὅτι μέχρι θανάτου ἐκινδύνευσε, φησὶ, δι' ἐμέ· δεύτερον δ', ὅτι ὃ προέσπευσε τ̃ῆς πόλεως ἀπελθόντος Παύλου ταῦτα ἔπαθεν, ὡς ὃ μὲν καθυμένῳ ἐκείνῳ τοῖς πέμψασι λειτουργῆσαι Ⓦ μισθὸν, ὡς αὐ ἡ πόλις προσοφειλομένην ἔπεμψεν. ὥστε δ' μ̃ προπαρεσκευάσθαι καὶ ὑπ̃ρβαλομένους τὸν κίνδυνον, καὶ ὑπ̃ρ τ̃ῆς γνησιότητος ἀγωνίσασθαι, καὶ ὑπ̃ρ τ̃ῆς γνησιότητος ὑπ̃ρ τ̃ῆς γνησιότητος μᾶλλον. ὅτι δ' ὃ ἔργον τ̃ῦ Θεοῦ. Θεοῦ γὰρ δι' ἐμὲ ποιῆ, ἀλλὰ ἀχὰ Ⓦ Θεοῦ ἤγγισε μέχρι θανάτου. τί γάρ; Εἰ μὴ ἀπίθησε, τ̃ῷ Θεοῦ οἰκειομήσαιτο, ἀλλ' αὐτὸς πρ̃ εὐουλίᾳ ἔσπευσε, ᾗ ἐξιάσασθαι ἑαυτὸν, ὡς κἂν ὁτιοῦν δεῖν παθεῖν, σὺκ ἀποκνοῦντος τ̃ῆς πρὸς με θεραπείας. Εἰ δ' ὑπ̃ρ τ̃ῶν Παύλου θεραπευόντων ἐἰς θάνατον ἑαυτὸν ἐξέδωκε, πολλῷ μᾶλλον ὑπ̃ρ τ̃ῶν κηρύγματος τ̃ῦτο αἰτίαν· μᾶλλον δ' ᾗ ὅτο ὑπ̃ρ τ̃ῶν κηρύγματος ἦν, ὃ ὑπ̃ρ σκεύου ἀποθανεῖν. ὑ γὰρ μόνον ὑπ̃ρ τ̃ῆ μὴ ζῆσαι μάρτυρείου τὸ φανὰν ἔδοξε δύασθαι, ἀλλὰ ᾗ αἰσθέσθαι τοῦ φανέντος μάρτυρον ποιοῦσι· ᾗ εἰ δ' ἦ τι θαυμασὸν ὑπ̃ρ, πολλῷ μᾶλ-

ῷ μεταξὺ χρόνοι ὡς ἐν αἰγιαλῷ. πέποιθα δὲ ἐν Κυρίῳ, φησὶ· τουτέστιν, ἀν᾽ ὁ Θεὸς βούληται. ὅρα πῶς πάντα ἐξαρτᾷ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐδὲν ἐξ οἰκείας φέγγεται δόξης.

25 Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου.

Καὶ τοῦτον πάλιν μὲν ἐγκωμίων τῶν αὐτῶν, ὧν καὶ τὸν Τιμόθεον, ἀποστέλλει. ἐκεῖνον γὰρ ἀπὸ δύο τούτων συνέστησεν, ὅτι τὰ αὐτοῦ ἀγαπᾷ, εἰπὼν, ὅσης γνησίως τὰ περὶ ὑμᾶς μεριμνήσει, καὶ ὅτι ὁ τῶν βιαγγελίων ἠυδοκίμησε· καὶ τοῦτον ἀπὸ τῶν αὐτῶν πάλιν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ αἰτίας, ὧν καὶ ἐκεῖνον, ἐπήνεσεν. πῶς; ὃ γὰρ εἶπεν ἀδελφόν, καὶ συνεργόν, καὶ μὴ μόνον τοῦτο μόνον εἶπας, ἀλλὰ καὶ συστρατιώτην προσθεὶς, δεικνύοντος ὅτι πολλοῦ αὐτοῦ κοπιῶντος ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ τὰ αὐτὰ αὐτῷ μαρτυροῦντος, ἅπερ καὶ ἑαυτῷ. ὃ δὲ συστρατιώτην, πλέον δεῖ τοῦτο, συνεργόν. ἴσως γάρ τις τὸν μὲν φιλοῖς προσχήματι συνήργησεν, τὸν δὲ πολέμῳ καὶ κινδύνοις οὐκέτι. ὃ δὲ εἶπεν, συστρατιώτην καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν. Ὑμῶν δέ, φησὶν, ἀπόστολον, καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου πέμψαι πρὸς ὑμᾶς. Τοῦτο, ὅτι "ἡμέτερα ὑμῖν χρείζομεν, ἤτοι καὶ ὑμέτερον ὑμῖν πέμπομεν, ἢ καὶ ὑμᾶς διδάσκοντα. πάλιν πολλὰ δεῖται τῆς ἀγάπης αὐτοῦ προσίδιον λέγων· χ. ἐμέτερα

26 Ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς καὶ ἀδημονῶν, διὸ ἔπεμψα, ἔφη, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε.

27 Καὶ γὰρ ἠσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ. "Ἐντεῦθεν δῆλον καὶ ἐκ τοῦ ἑτέρου κατασκευάζει, ὡς ἠλεῶν ὅτι καὶ αὐτὸς σφόδρα οἶδε, φησὶν, ὅτι καὶ ἀπολλαίξει ἡμᾶς τῆς λύπης, ὡς εἴ τι χρὴ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ αὐτὸν ἀμελῆσαι αὐτοῦ. ἀμελῶ δὲ ὅτας ἔχω λύπης ἵνα, ἀλλ᾽ ἠλγηκὼς, διὰ τὴν ὑγιείαν οὐκ εἶδον ὑμᾶς. εἰ δὲ οὕτω καὶ ἄλλο κατασκευάζει ἀποδεγόμενος ὅτι διὰ χρόνου πέμπειν πρὸς αὐτὸν, οὐ διὰ ῥᾳθυμίαν, φησὶν, ἀλλὰ τὸν Τιμόθεον, ἀφ᾽ οὗ μηδένα ἔχει, καὶ πέμψει (οὐκ ἔχω γάρ, φησὶν, ἰσόψυχον) τὸν Ἐπαφρόδιτον διὰ τὴν ἀσθένειαν. εἶτα δῆλον, ὅτι μακρὰν αὐτὴν γέγονε, καὶ πολὺν χρόνον ἀνάλωσε, φησὶν· καὶ γὰρ ἠσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ. ὁρᾷς ὅσην ποιεῖται Παῦλος σπουδὴν ἀπὸ τῆς πάσης ῥᾳθυμίας καὶ ὀλιγωρίας προφάσεις ἐκκόψαι ἐκ τῆς τῶν μαθητῶν διαθέσεως, καὶ μὴ ἀπαθυμεῖν, ὅτι καταφρονῶν αὐτῶν οὐκ ἤλθεν; οὐδὲν γὰρ ἄτοπον τῷ μαθητῇ ἐπαγαπᾶσθαι δυνήσεται, ὡς ὃ πεποίηκε καὶ ὅτι φρονῶν αὐτὸν ὁ παρεσεσώς, καὶ ὅτι ἀδημονῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὅπερ ἀπὸ ἀγάπης ἐστίν. ἰσχύσατε, φησὶ, ὅτι ἠσθένησε. καὶ γὰρ ἠσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ. καὶ διὰ τί οὐ προφασίζομαι, ἀλλ᾽ ἰσχύσατε. ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠλέησε. τί λέγεις, ὦ αἱρετική; σὺ δὲ οὐκ ἔλεον φησὶ τὸ Θεοῦ εἶναι, ὃ καὶ μέλλοντα ἀπιέναι κατέχειν καὶ *ἐπανορθοῦσθαι πάλιν. καὶ μὴν εἰ "πεπαῦσθαι ὁ κόσμος, οὐκ ἔλεος οὗτος ἐστὶ τὸ τῷ πονηρῷ ἀφιέναι. ἀλλὰ πρὸς μὲν καὶ αἱρετικὸν οὐκ ἦν εἰπεῖν, πρὸς δὲ καὶ ζητοῦντα τὰ ἐρωτήματα· καὶ γὰρ ὁ αὐτὸς ἀμφισβητήσει ἴσως, καὶ ἐρεῖ, εἰ ὃ δώσας σὺν Χριστῷ, πολλῷ μᾶλλον χαρίσατο, τίνος ἕνεκεν φησὶν αὐτὸν ἐλεῆσαι; ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἐρήσομαι, τίνος ἕνεκεν ὁ αὐτὸς φησὶ δυναγκαίτερον εἶναι ὃ ὅτι μᾶλλον δι᾽ ὑμᾶς; ὥσπερ γὰρ αὐτῷ ἀναγκαῖον ἦν ἐκεῖνο, οὕτω καὶ τοῦτο πλείονος πλήρωσις μέλλοντα πρὸς Θεὸν ἀπιέναι. ἐκεῖνο μὲν γὰρ καὶ μὴ ὢν ἐτέλεσεν, ὕστερον ἔμελλε· τὸ δὲ καρδίαν ψυχὰς οὐκ ἔτι λοιπὸν ἀπολύσας ἐκεῖ. τί πολλὰ καὶ κατὰ τοῦ κοπιῶντος ἐνδείκνυται τοῦ ἀκμάτου ὁ Παῦλος φιλόσοφε, καὶ οὐ πάντα ἀφ᾽ ἑαυτοῦ φιλόσοφε. πρὸς γὰρ ἀνθρώπους κοσμικοὺς ὁ λόγος ἦν αὐτῷ, δεδικότας ἤδη τὸν θάνατον. εἶτα δείκνυσιν ὅσῳ λόγῳ ἐστὶν αὐτῷ ὁ Ἐπαφρόδιτος, ἃ καὶ τοῦτο αἰδέσιμα αὐτὸν ποιεῖ, εἶτα τοῦ ἐκείνου σωτηρίαν ἅπαν ἀναπτύσσει ἑαυτῷ φησὶν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ), ὡς ἠλεῆσθαι καὶ αὐτὸν διὰ ἐκεῖνον. ἄλλως δ᾽, καὶ χωρὶς τούτου καλὸν ἡ πρᾶξις ζωὴ· ἐπεὶ εἰ μὴ καλὸν, ἀφ᾽ οὗ ἐκ τάξεως ἡμερίας τίθησι τοῦ

χ. ὅτι ἐκ τοῦ δικαίου, τὸ καὶ αὐτὸν σφόδρα ἀδῆσαι, ὅπως σχολάσῃ χ. ἠδέσθη, φησὶ, καὶ ἤλγησεν διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, καὶ τῆς λ. τοῦ ὑμᾶς ἐπιλαλαξεν, ἵνα ἐκεῖνα διὰ τὴν ἀδημονίαν αὐτῶν.

α. Καὶ ια λ. ἀώρους θανάτους; ὡς ὅταν λέγῃ, Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί.

Digitized by Google

τὰ ἐκείνων βέλτιον

"ὑμέτερα βούλομαι, φησι, μαθεῖν. πολλὰ γὰρ εἰκὸς αὐτὸν πεποιηκέναι χρήσιμα τῇ Παύλου ψυχῇ τὴν ἀνάπαυσιν τὴν σωματικήν. ὥστε ἀναγκαίως βούλομαι, φησι, μαθεῖν τὰ καθ' ὑμᾶς. ὅρα πῶς πάντα αἰνιττόμενος τὴν Χριστοῦ, καὶ τὴν ἀποστολὴν τὴν Τιμοθέου, λέγει, Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, τουτέστι, θαρρῶ, ὅτι εὐθυμήσει μου ὁ Θεὸς τάχα, ἵνα καὶγὼ εὐψυχῶ, γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. ὥσπερ ὑμᾶς, φησιν, ἀνέκτησα μόνον ταῦτα ἀκούσασα, ἅπερ ἠυχεσθε περὶ ἐμοῦ, οὕτω δὲ εὐαγγέλιον ἐπέδωκεν, οὕτω κατηξιώθησαν ἅπαντες, οὕτω δι' ὧν ἐσωμίζοντο βλασφημίαν, διὰ τούτων εὐφημίαν· οὕτω βούλομαι κἀγὼ τὰ καθ' ὑμᾶς μαθεῖν, ἵνα καὶγὼ εὐψυχῶ, γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. δηλοῖ δὲ ταῦτα, ὅτι ἐκείνοις χάριν ἔδωκε διὰ τοὺς δεσμοὺς, καὶ τούτοις κατακολουθεῖν. πολλῷ γὰρ ἔπεισεν αὐτὴν τὸν ἡδονῆν. Ὃ" γὰρ, ἵνα καὶγὼ εὐψυχῶ, τοῦτο ἐστιν, ὥσπερ ὑμεῖς. βαβαί, πόσην εἶχε τῆς Μακεδονίας πόθου; καὶ Θεσσαλονικεῖς δὲ αὐτὸ "μαρτυροῦσιν, ὡς ὅταν λέγῃ, Ἡμεῖς δὲ ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας· καὶ σὺ ταῦτα, Ἐλπίζω, φησί, πέμψαι Τιμόθεον, ἵνα γνῶ τὰ περὶ ὑμῶν, ὁ κηδεμονίας ἐστὶ μάλιστα. ὅτε γὰρ αὐτὸς οὐκ ἠδύνατο παραγενέσθαι, τὸν μαθητὴν ἔπεμπε, μὴ χαρτερῶν μηδὲ ὀλίγον χρόνον ἀγνοῆσαι τὰ κατ' ἐκείνους. οὐ γὰρ δήπου τῷ πνεύματι πεπίστευε μανθάνειν· ἐκ τῶν δὲ εἰκότων ἐλέγετο. Εἰ γὰρ τοῦτο ἐπίθησαν οἱ μαθηταί, ἀναίσχυντοι δὴ ἐγένοντο· νῦν δὲ προσδοκῶντες λαμβάνῃ, καὶ ἐπεμαρτύραντο. καὶ τούτων αὐτοὺς μάλιστα ἐπέτρεψε, ὧν εἶπεν, ἵνα καὶγὼ εὐψυχῶ, καὶ ἀσυνδιαστάτους αὐτοὺς ἐποίησεν, ὥστε μὴ ἐλθόντα Τιμόθεον ἄλλα τινὰ εὑρεῖν, ἐξ ἀπαγγελίας αὐτῶν. φαίνεται δὲ καὶ αὖθις τούτων χειρωθεὶς ὁ Παῦλος, καὶ διαδημόμενος αὐτὸν τὴν πρόοδον, ὥστε μεταδοκεῖσθαι Κορινθίους.

χ. ὧν

χ. λέγει

α. Θεσ. ς. ιγ.

20 Διὰ τοῦτο καὶ ἔγραφε· Φοβούμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. οὐ γὰρ τοῦτο μόνον ἡ ἀγάπη δείκνυται, ἐὰν τὰ οἰκεῖα ἀπαγγέλλῃ, ἀλλὰ καὶ ἐὰν τὰ ἐκείνων ζητῇ μαθεῖν. μεμεμψάμενος γὰρ τοῦτο ψυχῆς καὶ περιεσπασμένης καὶ αἰεὶ ἀγωνίου οὔσης. ἅμα δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν, Τιμόθεον πέμπων. τί λέγεις; Τιμόθεον πέμπεις; τί δήποτε; ναί, φησιν. σοφία γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, τουτέστι, τὴν ὁμοίως μοι μεμεμνῆσθαι, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεμνήσει. διὰ τί οὖν οὐκ ἔσχε τὴν μετ' αὐτὸν ἰσόψυχον; σοφία. τί δὲ τοῦτο ἐστιν; αἰτοῦ τὸν, ὁμοίως ἐμοὶ κηδόμενον ὑμῶν καὶ φερεπίζοιτο. οὐκ ἀδιαφόρως εὐκόλως εἶχεν, φησι, τῶν τῆς αἰτίας ἀδικουμένων τοσαύτην ποιήσασθαι. ὁ φιλῶν ὑμᾶς μετ' ἐμοῦ, Τιμόθεός ἐστιν. οὐ γὰρ μὴ γὰρ ὁ ἄλλος πέμψαι, ἀλλ' οὐδὲ γνήσιός ἐστιν. ἆρα τοῦτο ἰσόψυχόν ἐστι, τὸ τὸν μαθητὴν θυμούμενον αὐτῷ ὁμοίως φιλεῖν. ὅστις, φησὶ, γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεμνήσει· τουτέστι, πατεῖ χῶς. ⓐ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσι, οὐ τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· τουτέστι, τὸν οἰκεῖον ἀναπαυσιν καὶ τὸ σὸ ἀσφαλείας ἕνεκα). τοῦτο δὲ Τιμοθέῳ γράφων λέγει. Ἃ δήποτε δ' ἀποδύρεται ταῦτα; παιδεύων ἡμᾶς τὸν ἀκούοντας μὴ τοῖς αὐξεῖσι πείθεσθαι, παιδεύων τὸν ἀκούοντας μὴ ζητεῖν αἴσιον. ὁ γὰρ αἴσιον ζητῶν, οὐ ζητεῖ τὰ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὰ ἑαυτοῦ. δεῖ γὰρ πρόσκυδάσθαι τοῖς πάντα πάσιν, τοῖς πᾶσι τὰ λυμφειάς.

χ αἴτιον

25

30

35 22 Τὸν δὲ δοκιμὸν αὐτὸν, φησι, γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον, σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. Καὶ ὅτι οὐχ ἁπλῶς λέγω, ὑμῖν, φησιν, "οἶδα ὅτι ἔσται ταχέως, ὅτι, ὡς πατρὶ τέκνον, σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. προσκαθῆται δὲ τοῦτο ⓜ Τιμοθέου, εἰκότως, ὥστε πολλῆς ἀπολαῦσαι πρὸς αὐτὸν τιμῆς. τὸν δὲ τοὺς Κορινθίους ἐπιστέλλων πρὸς λέγων, Μή τις αὐτὸν καταφρονήσῃ· τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου ἐργάζεται), ὡς ἐγὼ· οὐκ ἐκείνου χηδόμενος, ἀλλὰ τὸν δεχομένων αὐτοὺς, ὥστε πολλὰ ἀπενεγκαῖς ⓜ μισθόν.

α. Κορ. ιε. ι.

40

23 Τοῦτον μὲν οὖν, φησιν, ἐλπίζω πέμψαι, ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμὲ, ἐξ αὐτῆς.

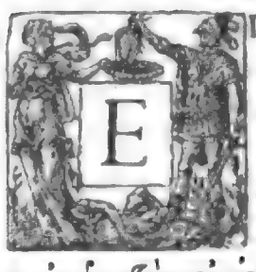
Τουτέστιν, ὅταν ἴδω τὸ τέλος ἔσχηκα, καὶ ποῖον ἔξει τέλος τὰ κατ' ἐμέ.

24 Πέποιθα δὲ ἐν Κυρίῳ, ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς. Οὐ δηλονότι τοῦτο πέμπω αὐτὸν, ὡς μὴ ἐλθησόμενος, ἀλλ' ἵνα εὐψυχῶ, γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν, ἵνα μηδὲ ⓜ τὸ

μαι. καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τελευτῇ, καὶ παιδιὰν ἀσμένως φέρω ὑπὲρ Χριστοῦ θανάτου, ὥσπερ σπονδὴν τὴν θυσίαν, φησὶ, λέγομαι. ὦ μακαρίας ψυχῆς, θυσίαν καλῆς τινὸς προσαγωγὴν αὐτῷ. ἆρα πολλῷ βέλτιον τὸν βοῦν προσενεγκεῖν ἢ ψυχὴν προσενεγκεῖν. αἰ τοίνυν πρὸς τὴν προσφορὰν ζωὴν καὶ ἐμαυτὸν ὑπισχνοῦμαι, φησὶν, ὥσπερ σπονδὴν, χαίρω, φησὶ, τῷ θανάτῳ τῷ ἐμῷ. τοῦτο γὰρ αἰνίττεται λέγων· Ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως χαίρω, καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν·

18 Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι. Τί συγχαίρεις; ὁρᾷς πῶς δίκαιον ὅτι δεῖ χαίρειν αὐτούς; χαίρω μὲν οὖν, φησὶν, ὅτι σπένδομαι· συγχαίρω δὲ, ὅτι θυσίαν προσενεγκών. ὃ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετε, τοῦτο προσηκόντως. συγχάρητέ μοί, φησὶ, χαίροντι ὑπὲρ ὑμῶν θανάτῳ. οὐκ ἆρα δακρύων ἀξία ἡ τελευτὴ τῶν δικαίων, ἀλλὰ χαρᾶς. εἰ αὐτοὶ χαίροιεν, συγχαίρειν αὐτοῖς δεῖ. καὶ γὰρ ἄτοπον, ἐκείνων χαιρόντων, κλαίειν ἡμᾶς. ἀλλὰ τίνων στενάξαι ὑπιζητοῦμεν, φησὶ. σκόπει τοῦτο, καὶ τὸ σοφόν. ἕτερα γοῦν τοιαῦτα ἐπαγγέλλει Φιλιππησίοις, συγχαίρετέ μοι καὶ χαίρετε· καὶ σὺ στενάζειν ὑπιζητεῖς; εἰ μὲν ἔμελλες αὐτὸς σοφὸς εἶναι, εἰκότως λέγεις· εἰ δὲ μυρίοις ὕστερον καταλήψῃ ἀπελθόντα, πόσα στενάξαι ζητεῖς; στενάξαι γὰρ ὑπιζητεῖς, ὅταν ἀφέσπερος καὶ ἀπολειπόμενος ᾖς. εἰ δὲ τὸν αὐτὸν ὁδὸν σοι πορεύσεται, πόσα στενάξειν ὑπιζητεῖς; σὺ δὲ ἀποδημίας ὄντας ἀφεὶς πότερον ἐπὶ μὲν δακρύοντα; οὐχὶ μᾶλλον δακρύσαντες, ἀθύμως μὴ τὸν σοφὸν ἢ ἀθλίως παυόμεθα; εἰ στενάξαι ὑπιζητεῖς, ἴσασιν κλαῦσαι μόνοι, ὅσοι ὑπεδύσαντο τὸν φύσιν· ὃ δὲ μὴ τοῦτο χαίρειν, καθάπερ λέγει ὁ Παῦλος, οὐδὲ πάλιν δυνατόν, ἀλλὰ καὶ χαίρω τοῖς τοῦ Χριστοῦ ἀπειργάσμενος· καὶ ὑμεῖς χαίρετε. συγχάρητέ μοί, φησὶ. χαίρομεν τοίνυν ἐγὼ καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἰδωμεν δίκαιον τελειωθέντα, μᾶλλον δὲ καὶ ὅταν πικρῶν ἀπηγωσμένων. ἐὰν γὰρ ἀσφαλισώμεθα ἀπολησόμενοι τῶν πόνων, οὐ σκυθρωπόν τι τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῶν. ἀλλ' ἴσως δὴ, φησὶ, μεταβάλλεται ζωὴ. ἀλλ' οὐκ αὐτὸν ἔλαβεν ὁ Θεὸς, εἶτα μεταβάλλεσθαι ἔμελλεν. ὁ γὰρ πόνος ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν οἰκονομῶν, τίνος ἕνεκεν αὐτὸν οὐκ εἴασε μᾶλλον τὰ βέλτιστα αἱρεῖσθαι; εἰ οὖν μὴ μεταβαλλομένους ἀφίησι, πολλῷ μᾶλλον οὖν μεταβαλλομένους. πρὸ τοῦ γὰρ ἡμᾶς ὁ κηπουρὸς ἐκκόπτει, πρότερον ὁ ἀμπελουργὸς λύεται· ὅτι πᾶσι βουλόμεθα τῷ Θεῷ, χωρὶς ζημιῶσαι πάντα προτιθέμεθα· βουλόμεθα, βέλτιστοι ὄντες πᾶσιν αὐτοῖς γενώμεθα, ἵνα καὶ τῶν μελλόντων ὑπερτύχωμεν ἀγαθῶν.

Λογ. θ. 19 ΕΛΠΙΖΩ ΔΕ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΙΗΣΟΥ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ, γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. 20 Οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει. 21 Οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσι, οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ.

Φιλιπ. α. ιζ. καὶ β. ζ.

Εἶπον, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ· εἶπον, ὅτι εἰ καὶ σπένδομαι ὑπὲρ τῆς θυσίας καὶ λειτουργίας τῆς πίστεως ὑμῶν· εὐφραίνομαι καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· ἐπείσθην αὐτοὺς ἀφὲ ὑμῶν θαρρῆσαι πρὸς τὸν ἀγῶνα τῆς εὐσεβείας ἔνεκεν εἰρῆσθαι. τί οὖν ποιῶ, καὶ πῶς λύει τὸν ἀποστολικὸν; Τιμόθεον πέμπειν πρὸς ὑμᾶς, φησὶ. καὶ γὰρ ἐπόθουν πάντα ἀκοῦσαι τὰ κατ' αὐτόν. καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ εἶπεν, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἐμοῦ, ἀλλ', ἵνα γνῶ τὰ ὑμέτερα; τὰ μὲν γὰρ αὐτοῦ Ἐπαφρόδιτος πρὸς Τιμόθεον ἔμελλεν ἀπαγγέλλειν. διὸ προϊὼν φησιν, Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν πέμψαι πρὸς ὑμᾶς· τὰ δὲ

Φιλιπ. β. κε.

ὑμέτερα

Ἵνα τί με φοβῇς σὺ πύπτιος, ἢ σὺ ὁράματί με καταπλήσσεις; ἐπὶ ἡμῖν τοιούτοις, λέγω, πότε ἐπαύσεσθε; ἢ τοιαῦτα πάσχων οὐκ ἐγκλήσεται. ὑ τοῦτο ἦν μόνον δεινόν, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν πολλῶν ποινὴ δόξα. ὡς γὰρ μυρίων ἕνοχον κακῶν εἶχον λοιπόν, ἀφ' ὧν ἔπαθε. τοῦτο γοῦν καὶ ⓐ φίλοι αὐτῷ ἔλεγον, οὐκ ἄξια ὧν ἠδίκησας μαστίγωσαι. διὸ καὶ ἄλλος ἔλεγε· Καὶ τοιοῦτοί με ἐλέγχετε, ὃς οὐκ ἀξίους ἠγησάμην κινδύνων τῶν ἐμῶν λογισμάδων. πόσων τοῦτο δοκάτων ὑ χθές; ἀλλὰ ποσοστῷ κλύδωνι πρόσεστι βαθὺ βύθιος, καὶ πρόσεστι ἀμεθύστου τὸ χλωρὸν χαλεπόν, στυγνότης, ζάλης, σκοπιαί, ἰλίγγων, τροχιλων, ἕλμινθες αὐτὸς ἀκλυσίς, καθάπερ οὐ γαλήνη καὶ θάλπος τῷ κλύδωνι τῷ τοσούτῳ, ᾧ οὕτω χαλεπῷ, ἢ οὐκ ἐγκλήσει. ἢ ζωῦλα περὶ ἥλιος, περὶ ἢ περὶ δυάσεσιός τι λεγθήναι, περὶ ἢ περὶ γλεῖτος ἢ κολάσεως ἢ τιμωρίας. ἡμεῖς γὰρ ἢ περιφρονῶ, ἢ ἀπιστοῦμεν, καὶ διαγελικῶν ἀκούοντες, ἐ μύρια ὁρῶντες παράδειγματα, ἢ οὐ περὶ αἱρέσεως μαθόντες λόγους, ἀχάλινόν ἔτι, κἂν τοῦτο ἀν ἔχει λέγειν ἑαυτῷ ποσαῦτα συμπεπωκότα. Εἰ γὰρ ἐ χρήματά τις ἀπώλεσεν, ἀλλ' οὐ παῖδας ἢ γυναῖκας τοσαύτας, ἢ εἰ ἀπώλεσεν, ἴσως ἀμύρτων· ἐκφιὸς γὰρ ἄξαίφνης ἐν μέσαις ταῖς θυσίαις, ἐν μέσῃ τῇ θεραπείᾳ τῇ περὶ τὸν Θεόν. ἢ εἰ παῖδας ἢ χρήματα ὁμοῦ τοσαῦτα, ὅπερ ἀδύνατον, ἀλλ' οὐχὶ ἢ ἕλκωσιν δίκαιον τοῦτο, ἢ ἰχῶρας ἔχειν. Εἰ γὰρ τοῦτο, ἀλλ' οὐχὶ σὺν ἐπεμβαίνοντας ἔχει ἢ ἀνειδίζοντας· ὅπερ μάλιστα πάντων δάκνειν ἡμᾶς εἴωθεν, καὶ αἱ συμφοραί. Εἰ γὰρ σὺν παρακαλοῦντας ἔχοντες ἐν τοῖς κακοῖς ἢ παραμυθουμένους ἢ ἐλπίδας ἡμῖν ἐπιτιθέντας χρηστάς, οὕτως ἀλύομεν, σκέψασθε πῶς ἂν ἀνειδίζοντας ἔχοι. Εἰ δὲ, ὑ πέμψας συλλυπούμενον, καὶ οὐχ ὑπάρξας, ἢ παρακαλοῦντας, ἢ οὐχ ὕβρεσι, δῆτα ἢ ἀφόρητον, ὃ ἀπὸ τῶν παρακαλούντων ἀνειδίζοντας εὑρεῖν πόσον κακόν; Παρακλήτορες, φησι, κακοῦ πράγματος... εἰ ταῦτα παράκλησις ἐστὶ φόβου, εἰ ταῦτα ἐλεγχόμεθα, οὐκ ἂν ἡμᾶς ἐλύπησέ τι τῶν πρόσθεν εἰς ἀκρίβειαν ὁρώντας ⓦ ἀθλητάς, εἰς τὴν ἀδαμαντίνην ψυχήν, εἰς τὴν χαλκῆν καὶ σιδηρᾶν. ὥσπερ γὰρ χαλκοῦν ἢ λίθινον περικείμενος σῶμα, αὐτὸς ἅπαντα ἔφερε γενναίως καὶ καρτερικῶς. ταῦτα οὖν ἐννοοῦντες, πάντα ποιῶμεν χωρὶς γογγυσμοῦ καὶ διαλογισμῶν. ποιῶ τι ἀγαθόν, καὶ γογγύζεις; διὰ τί; ἀνάγκη γάρ σοι ὀπίσω εἶται; οἶδά, φησι, ὅτι πολλοὶ πλησίον αἰαγκάζουσιν ὑμᾶς γογγύζειν. τοῦτο γὰρ ἤκουσε εἰπών, ὅ, Ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης. ἀλλὰ τοῦτο ἔστι θαυμαστόν, ὃ καὶ παράκλησιν ὀλίγον μηδὲν πάσχειν τοιοῦτον. καὶ γὰρ ⓐ ἀστέρες ἐν τυχὶ λάμπουσιν, ἐν σκότῳ φαίνουσι, καὶ οἰκεῖοι εἰς τὸ οἰκεῖον παρακαλοῦσιν ὅλοι πανταχόθεν, ἀλλὰ καὶ λαμπρότεροι φαίνουσι)· ὅταν γὰρ φῶς ᾖ, οὐχ οὕτω φαίνονται· οὕτω καὶ σύ, ὅταν μὴ σκολιῶς ὦσι, βύθιος μένῃς, μᾶλλον ἐκλάμπεις· τὸ θαυμαστὸν τοῦτο ἔστι, τὸ ἀμέμπτους γενέσθαι. ἵνα γὰρ μὴ τοῦτο λέγωσι, παρακαλοῦσι αὐτοὺς· τοῦτο τέθηκε. Τί ἐστι, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες; τυπτόμενοι, μέλλοντες ζημιοῦσθαι, τῶν σταζομένων ὄντες. ὅρα πῶς εὐθέως ἔθηκε τὰ ἐπαθλα. ⓐ φωστῆρες, φησι, λόγον φωτὸς ἐπέχοντες· ὑμεῖς λόγον ζωῆς. Τί ἐστι, λόγον ζωῆς; σπέρμα ζωῆς ἔχοντες, τυπτόμενοι, ἐνέχεσθε ζωῆς ἔχοντες, αὐτῷ κατέχοντες τὸν ζωὸν, τυπτόμενοι, σπέρμα ζωῆς ἐν ὑμῖν ἔχοντες, τοῦτο λέγει λόγον ζωῆς. ἆρα οὖν ⓐ ἄλλοι πάντες νεκροί. τοῦτο γὰρ εἰπὼν οὕτως ἐδήλωσεν. ἦ γὰρ δὴ καὶ ⓐ ἄλλοι λόγον ζωῆς εἶχον. εἰς καύχημα ἐμοί, φησι. Τί ἐστι τοῦτο; καὶ ἐγὼ κοπιῶ, φησι, τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν. τοσαύτη ὑμῶν ἡ ἀρετὴ, ὡς μὴ ὑμᾶς σῶζεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ λαμπρὸν ποιῆσαι. ποῖον καύχημα, ὦ μακάριε Παῦλε; μαίζῃ, ἐλαφρύνῃ, ὑβρίζῃ δ' ἡμᾶς. διὰ τοῦτό φησι, Εἰς ἐμὲ ἔργα Χριστοῦ, Οὐ σὺν εἰς κενὸν, φησὶν, ἔδραμον, οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα· Ἀλλ' αὐλὸς ἔχω καυχᾶσθαι, φησὶν, ὅτι οὐ μάτην ἔδραμον.

17 Ἀλλ' εἰ καὶ σπένδομαι. Οὐκ εἶπεν, ἀλλ' εἰ καὶ ἀποθνήσκω, ὥσπερ οὐδὲ Τιμοθέῳ γράφων. καὶ γὰρ ἐ σφόδρα τοῦ αὐτοῦ κέχρηται λόγου λέγων, Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι.

Ιωϲ. ζ ιδ. Ιωϲ ια. Ιωϲ. λ. α. χ. ἐξέχω χ. αὐτὸ Ιωϲ στ. ϲ. β. Τιμ. δ. ϛ.

ποιῶ, φησι, ὅτι σαυτῷ πονῶ, ὅτι σαυτῷ σωφρονίζω. ἐκείνων ἴδιον ὁ γογγύζειν ἐστίν, ὅταν ἐτέρωθεν πονῶσιν, ὅταν ἑτέρωθεν κερδαίνωσιν· ὁ δὲ ἑαυτῷ συλλέγων, τίνος ἕνεκεν γογγύζει; ὅτι ὁ πλοῦτος αὐτοῦ οὐκ αὔξεται; ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο. ὁ ἐκεῖθεν δὲ μὴ κατ' ἀνάγκην ποιῶν, τίνος ἕνεκεν γογγύζει; βέλτιον μηδὲν ἐργάσασθαι, ἢ μετὰ γογγυσμοῦ. ἀπόλλυται γὰρ ἐκεῖνα ὁ μετὰ γογγυσμοῦ ποιῶν. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ἐν ταῖς οἰκίαις ταῖς ἡμετέραις ταῦτα λέγεται ἀεί, βέλτιον ταῦτα μὴ γίνεσθαι, ἢ μετὰ γογγυσμοῦ; ἐκ πολλάκις εἰλόμεθα τῆς ὀλιγωρίας ἀποστῆναι τῆς ἡμετέρας, ἢ γογγύζοντες διακεῖσθαι. διατί γάρ, διτὸν ὁ γογγυσμὸς εἰς βλασφημίας ἔρχεται. ἐπὶ τίνος ἔσεται τοσαύτην ἐκφοβεῖν ἔδωκεν δίκην; ἀχρεῖόν ἐστι τὸ πεφυκός. ὁ γογγύζων ἀχρεῖος τῷ Θεῷ· ὁ δὲ ἀχρεῖος τῷ Θεῷ, πῶς βλάσφημος. μάλιστα γὰρ τότε πέφυκεν ἰσχὺν λαμβάνειν, ἐκ ἐπάλληλοι κίνδυνοι, ἐκδημία ἀκατάπαυστος, ἐκδημία δύσεις, μυρία πρὸ τούτου ἐπέρρει δεινά· τῶν δὲ εἰρήνην βαθεῖαν, τῶν θυμήρη. τίνος οὖν ἕνεκεν γογγύζεις; ὅτι πένῃ; ἀλλ' ἐπόει Ἰώβ. ἀλλ' ὅτι νοσεῖς; τί οὖν, εἰ τοσαῦτα συνειδὼς ἀγαθὰ σαυτῷ ἐν κατορθώμασι, ὅτε ὁ ἄγιος ἐκεῖνος, ἐπόησας; ἐπόει πάλιν ἐκεῖνος, ὅτι ἐκεῖνος ὅτε πολιὸν χρόνον σκώληκας βρύων, ἐν ὅτε τῆς χειρίας καθήμενος, ἐκ Ἰὼβ ἰχῶρα ξέων διετέλει. Χρόνου γάρ, φησι, πολλοῦ προῳχώτος, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· μέχρι τίνος καρτερήσεις, λέγων, μακροθύμω χρόνον ἔτι μικρόν; εἶπόν τι ῥῆμα πρὸς Κύριον, καὶ τελεύτα. ἀλλὰ ταῖς σαῖς ἀπείθησε; τί οὖν, εἰ πόρνας ἀπέβαλες, ἐν θυγατέρων πενθεῖς, ὥσπερ ἐκεῖνος; ἴσθι γάρ, ἴσθι ὅτι πολλῷ ἔχει πλείονα τὸ πεφακελισμένον τοσοῦτο, τὸ συμβαλεῖν τόμια, τὸ μῶσαι ὀφθαλμούς, τὸ ἁλισθῆναι χειμαίους, τὸ ἅπαξ πλυθῆναι ῥήματα· ἀλλ' ὁσονοῦν τούτων ἤνεγκεν ὁ δίκαιος, ἀλλὰ πόντος ὁμοῦ κατεχώσησεν. ἐ τί ταῦτα λέγω; εἰ τοσοῦτος ἄνθρωπος σφάξαι ἐθέλει ἢ υἱὸν σὸν ἐν καταθῦσαι, ἐ καυθείσης ἰδεῖν, καθάπερ ὁ μακάριος ἐκεῖνος ὁ πατριάρχης, τί ἂν ἐποίησας; ἐκεῖνος ἦν τις ἄρα ἐν Θεσπρωτίᾳ οἰκοδομῶν, καὶ ξύλα ἐπιλέγων, συμπαίζων τοῖς παισίν; ἀλλ' εἰσιδίζοισί σε ἵππους; τίς ἂν οὕτως ἦν, εἰ τοιαῦτα φίλων ἐπεθυμήσω ἐκόντων ἥκειν ταῦτα; τῶν μὲν γὰρ ἀμαρτήματα ἔχομεν πολλά, ἐν εἰσιδιζόμεθα εἰκότως· τότε δὲ ἐκεῖνος ὁ ἀληθινός, ὁ δίκαιος, ὁ θεοσεβής, ὁ ἀπεχθόμενος ἀπὸ πάντος πονηροῦ πράγματος, τοιαῦτα τούτων ἤκουε παρὰ τῶν φίλων. τί ἦ, εἰπέ μοι, εἰ τῆς γυναικὸς εἰσιδιζούσης ἤκουες λεγούσης, Ἐγὼ πλανήτις ἐν λάτις, τόπον ἐκ τόπου, ἐν οἰκίαν ἐξ οἰκίας μεταβαίνουσα, περιδιερχομένη ἤλιον πότε δύσει, ἐν ἀναπαύσομαι τῶν μεταβολῶν με ὀδυνῶν; τίνος ἕνεκεν ταῦτα λέγεις, ὦ ἀνόητε; μὴ γὰρ ὁ ἀνὴρ σοι τοιοῦτος αἴτιος; οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ διάβολος. εἶπόν τι ῥῆμα πρὸς Κύριον, φησι, ἐν τελεύτα. εἶτα αὖ ὁ χείμαρρος εἶπεν ἐν τελευτήσῃ, σὺ ῥᾴων γίνῃ; οὐκ ἔστι νόσος ἐκείνης χαλεπωτέρα, κἂν μυριάκις εἴπῃς. τοιαύτη ἐστίν, ὡς μηδὲ σὲ οἰκίαν, ἐν ἐστερεῶσθαι δύνασθαι· τοιαύτη ἐστίν, ὡς πόντος ἀπαγορεῦσαι. ἐγὼ δέ φημι, εἰ μὴ δύνασαι σὺ σῶσαι, ἔξω τῆς πόλεως ἐκάθητο, τὴν ἐλεφαντιῶσαν καταχωμάτων χαίρων ὤν. ὅταν γὰρ ἐν εἰς οἰκίας εἰσίασι, ἐ συναγελάζονται ἀλλήλοις· ἐκεῖνος ἦ ἄνθρωπος διαπυκτεύουσι ὅτι τῆς χειρίας γυμνός, οὐδὲ ἱμάτιον περιβαλέσθαι ἠδύνατο. πῶς γάρ; ἴσως δὲ ἐν ἐστερήθη ἄλλης τῆς ἀληθοῦς. Τέκνα γὰρ βαλεῖσθαι γῆς, φησι, ἀπὸ ἰχῶρος ξέων. ἰχῶρος αὐτοῦ αἱ σάρκες ἐ σκώληκες ἔπιπτον, ἐν τοῦτο διέφευγεν. ὁρᾷς πῶς ἕκαστος ὑμῶν ταρκᾷ ταῦτα ἀκούων; εἰ ἦ ἀκούσας οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα, ἰδοὺ ἀνέκτα; εἰ ἦ ἰδοὺ οὐκ αἰσχύνῃ, πολλῷ μᾶλλον παθεῖν. ἀλλ' ὅμως ἔπαθεν ὁ δίκαιος, ἐ οὐκ ὀλίγας ἡμέρας, ἢ τρεῖς, ἀλλ' ὀλίγῳ πολλῷ, ἐ οὐχ ἥμαρτεν, οὐδὲ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. ποίαν ἔχεις μοι τοιαύτην ἴσως εἰπεῖν, ἀδικίας ἔχουσαν πολλάς; πληρώσεως γὰρ ἀχρεῖον τοῦτο ἐστί· Βεβήμαν γὰρ ὁρᾷ, φησι, καὶ σῖτα μου. ἐ οὐδὲ τοῦτο μόνον, ἀλλ' οὐδὲ ὁ ποὺς ἄλλοις διάπαυσίς ἐστιν ἡ νυξ ἐν ὁ ὕπνος, τοῦτο ἐκείνῳ πολλὴν ἐφερεν, ἀλλὰ χαλεπωτέραν ἐν πάσης βασάνου. ἐν ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος·

Ἰνα

Ιωβ. γ. θ.

Ιωβ. β. θ.

Ιωβ. ζ. ι.

Ιωβ. ε. ζ.

κ. ἐρχόζου

κ. ἐσχισμένοις κ. αἱμάσσω

κ. βρῶμον

τὰ ὑμέτερα χρείσματα εἰ) λέγῃ. ὥσπερ οὖν λέγων αὐτὰ χρείσματα, οὐκ ἀξιωθεῖ ἡμᾶς τῦ αὐτεξουσίου, ἀλλ' ἀφίησιν εἰ ἡμῖν ὃ αὐτεξούσιον· ὕπως ὅτ' ἂν λέγῃ ἐνεργεῖν τὸ ἡμῖν ὃ θέλει, οὐκ ἀφαιρῦται ἡμᾶς ὃ αὐτεξούσιον, ἀλλὰ δείκνυσιν, ὅτι ἀπὸ τῦ καταρθοῦν πολλῷ εἰς ὃ θέλειν λαμβάνομεν προθυμίαν. καθάπερ γὰρ ὃ ποιῶν ἐν τῷ ποιῶ χῦ· ὕπως ἐν τῦ μὴ ποιῶ ὃ μὴ ποιῶν. ἐδωκας ἐλεημοσυνάν; μᾶλλον προσεπάτησ δῶναι. οὐκ ἔδωκας δέ; μᾶλλον ὤργησας. ἰσωφέρησας μίαν ἡμέραν; ἔχῃς προσεφπίον χ εἰς τ' ὀδυτέρων. ἐρράθυμησας; ἐπιτίνας τὴν ῥαθυμίαν. Ἀσιδὼς γάρ, φησιν, ἑλῶν εἰς βάθος Παροιμ. ιη.
κακῦ κατάφερεῖ. ὥσπερ οὖν ὅτ' ἂν ἔλθῃ εἰς βάθος κακῦ κατάφερεῖ, ὕπως ὅτ' ἂν ἔλθῃ εἰς βάθος ἀγαθῶν, ἀσυνδάζει. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος ἀπηγοὺς ῥαθυμότερος χῦ· οὕτως οὗτ' ἐστὶν ὁ πλῆθος τῶν ἀγαθῶν, ἀσυνδαμότερος χῦ, διὸ δικαίως μὴ ὃ πάν ἀπολέσῃ. χάρ τῆς βδοκίας, φησί τινες, ἀφ' ὧν ἀγαπῶμεν, ἀφ' ὧν ἀρέσκεια αὐτῷ, ἵνα τὰ δοκοῦντα αὐτῷ χάσκωμεν, ἵνα χῦ τὸν θέλησιν αὐτῦ. οὐ ταῦτα δείκνυσι, καὶ ποιεῖ θαρρῆσι, ὅτι πάντως ἐνεργεῖ. θέλει γὰρ ἡμᾶς, ὡς αὐτὸς βούλεται, ζῆν. εἰ ὃ βούλε-
χ. τῦτο γὰρ βούλεται
ται, "σῴζει ὃ τῦτο αὐτὸς ἐνεργεῖ, καὶ τῦτο πάντως ἐνεργήσει. θέλει γὰρ ἡμᾶς ὀρθῶς ζῆν. ὁρᾷς πῶς οὐκ ἀφαιρῦται ὃ αὐτεξούσιον; ταῦτα πάντα ποιῆτί, φησι, χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν. ὁ δίκαιος ἐπιτάγμασι μὴ δυνηθῇ ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν τῦ καλῶς ποιεῖν, ἐπήρεις βούλεται ἡμᾶς κινδυνεύειν ⓦ μαθόν. ἢ γὰρ κενοδοξίαν, ἢ ἀπόνοιαν ἐπισπάσῃ, ἢ, εἰ μὴ τῦτο, γογγυσμόν, ἢ, εἰ μηδὲν τύτων, δίακρισιν. ὅρα τοίνυν πῶς αὐτὰ σκοπεῖ ὁ Παῦλος. εἶπε μὲν τῆς ταπεινοφροσύνης ὅσα ἔδει εἶπεν,
χ. παρέχει
δύαιρῶν ἀπόνοιαν· εἶπε μὲν τῆς κενοδοξίας, κατασπῶν ὃ φύσημα· χ ἀλλαχῦ μέ μοι συ τῇ προθυμίᾳ μὴ μόνον· λέγει ὃ αὐτὸ δεῖ τῦ "γογγυσμοῦ χ τῦ διακριτικοῦ. τί δήποτε
χ. λογισμῶν ἢ διακριτικῦ.
ὃ ὅτι μὲ τῶν Κορινθίων τῦτο ὃ παῦλος δύαιρῶν, ἐμπεμπόδιστ χ τῶν Ἰουδαϊστῶν, αὐτὰ ταῦτα ἃ. Κορ ι. ι.
ὃ αὐτὸν τοιοῦτον εἶπεν, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπέταξεν; ὅτι ἐκεῖ μὲ γνώμωσιν ἤδη τῦτ' ἰῶ (διὸ καὶ σφοδρότερος εἴδησιν αὐτῶν τῆς πλημμῆς, χ μείζονος τῆς ὀδιπμήσεως) αὐτὰ ταῦτα ἦ, ὡστε μὰ γνέσθαι, σῴζωμ. οὐκ οὖν αὐτὸν ὑμῶν τηνόσας αὐτῶν ἰῶ πλημμελεστέρους ἀσφαλίζεσθαι· ἐπὶ χ εἰς ταπεινοφροσύνην ἐκάγαν ὃ πρέπον ἦν· ἐπόδυγμα δὲ ἐν τῷ διαγγελίῳ, ἵνα ⓦ ἀλαζόνες ἐκολάσθησαν, ἀλλ' ἀπὸ τῦ Θεοῦ τὸν σῳζόμενον εἰσπαγε, χ ὡς ἐλευθέρους αὐτοὺς διαλέγεται, ὡς τέκνοις γνησίοις, οὐχ ὡς αἰχμάλωτος. ἐν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς ὁ ἰῶ διώκομαι χ διώκομαι ἀπὸ τῶν καταρθούντων ἐκάστου, ὁ ὃ ἀγωνόμενον οὐκ ἀπὸ τύτων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πραγμάτων· ἐκεῖνος ἀπὸ τῆς πηγῆς, οὗτ' ἀπὸ τῆς πολιτείας. διὰ τῦτο χ Ἐβραίοις γράφων ἔλεγε, ⓦ Ἡσαῦ εἰς μίσος σῳζόμενον, Ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς Ἑβρ. ιβ. ιϛ.
ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια· χ πάλιν, Ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ. χ ἐν τοῖς Κορινθίοις ὃ πολλοὺς ἴσως ⓦ περιβύσαντες. διὰ τῦτο ἔλεγε, Μὴ πάλιν ἐλθόντα με β. Κορ. ιβ. κα.
πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσῃ ὁ Θεός μου, χ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων, χ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ χ πορνείᾳ χ ἀσελγείᾳ, ἧ ἐπράξαν. ἵνα γνῶτε, φησιν, ἄμεμπτοι χ ἀκέραιοι, τυτέστιν, ἄληπτοι, εἰλικρινῆς. ὁ μικρὸν γὰρ προσπαίζ κηλῖδα ὁ γογγυσμός. τί δέ ἐστι, χωρὶς διαλογισμῶν; ἆρα καλὸν, ἆρα ὐ καλόν; μὴ διαλογίζεσθε, φησι, καθ' ποίους ἧ, καθ' ἃ μαθους ἧ, καθ' οποιῶν. οὐκ εἶπεν, ἵνα μὴ κολασθῆτε (κόλασις γὰρ ἐπίκειται τῷ προσκόμματι· χ τῦτο ἐν τῇ προς Κορινθίους ἐπιστολῇ) ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν, ἀλλ' ἵνα γνῶσθε, φησιν, ἄμεμπτοι χ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμώμητα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς ⓒ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε, ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ.

Ὁρᾷς ὅτι παιδεύει τύτους μὴ γογγύζειν; ὥστε δῆλον ἀγωνώμονόν ⓒ δύασθαι τὸν γογγύζειν. ποῖος γάρ, εἰπέ μοι, ὑὸς ἐν τοῖς τῦ παρέος ποιοῖ, χ ἑαυτῷ ποιοῖ γογγύζει; ἐνόησον, ΘΕΙΚΟΝ

αἰδῶ πάντα ποιῇ, νουθετῇ δὲ οὐκέτι. ἐὰν οὖν διαχυθῇ, ὅτι τῶν ἐπιτιμίων, δείκνυται ὅτι καὶ ὅτι οὐ δι' ἐμέ, ἀλλὰ διὰ τὸν Θεόν. τί βούλει; εἰπέ. οὐχ ἵνα ἐμοῦ ἀκούσητε, ἀλλ' ἵνα μὴ φόβου καὶ ζημίας τοῦ ἑαυτῶν σωτηρίου καταγνῶτε. οὐ γὰρ ἔνι τὸν χωρὶς φόβου ζῶντα ἡμᾶς καὶ θαυμαστὸν ἐπιδείξασθαι. καὶ οὐχ ἁπλῶς εἶπε, φόβος, ἀλλὰ τοῦ σταυροῦ, καὶ ζημίας, "ὅσπερ ἐπίδοσίς ἐστι τῷ φόβῳ, τοσούτοις ὄντως ἐπιτίμοις χρῆσθαι βουλόμενος. τοῦτον 5χ. ὁ τὸν
α Κορ. 9. κζ. εἶχε τὸν φόβον ὁ Παῦλος. διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε. φοβοῦμαι μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι. εἰ γὰρ τὰ βιωτικὰ καταθέσθαι φόβου χρεία οὐκ ἔνι, πόσῳ μᾶλλον τὰ πνευματικά; εἰπέ μοι· τίς γράμματα ἔμαθε φόβου χρείαν; τίς τέχνης ἔμπειρος γέγονε φόβου χρείαν; εἰ γὰρ ἐνταῦθα οὐκ ἐφέδρευε ὁ διάβολος, ἀλλὰ ῥᾳθυμία μόνον ἐσκληρύνετο, τοσούτου φόβου ἡμῖν ἐδίδοτο, ὥστε ῥᾳθυμίαν ὑπερβάλλειν φυσικήν· νῦν δὲ τοσοῦτος ὁ πόλεμος, τοσαῦτα κωλύματα, πῶς ἂν φόβου χρείαν διαφυγεῖν ποτε; πῶς δ' ἂν οὗτοι γένοιτο ὁ φόβος; διὰ τοιοῦτον, ὅτι πάντα καθορᾷ ὁ Θεός, ὅτι πάντα ἀκούει, ὅτι πάντα ὁρᾷ, οὐ τὰ προφερόμενα μόνον καὶ λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν καρδίαις ἄφατα, καὶ τὰ ἐν τῷ βάθει τῆς χ. διὰ τὰ
ψυχῆς. κριτικὸς γάρ ἐστιν ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. διὰ τοῦτο διαθώμεθα ἑαυτούς, οὐδὲν ποιητὸν προέξομεν, οὐδὲν ἐροῦμεν, οὐδὲν ἐννοήσομεν. εἰπέ γάρ μοι, εἰ διάφθορος τὸν ἄρχοντος πλησίον εἰσήκεις, οὐ μετὰ φόβου αὐτὸν εἰσήκεις; καὶ πῶς θεὸν σὺ προτιμᾷς καὶ ἀνάπτωσις, καὶ διὰ παίδικας, οὐδὲ φείσασις; μὴ δὴ τῆς αἰσχρᾶς αὐτῆς καταφρονεῖ· πρὸς γὰρ μετρίους σε ἄγων μακροθυμῶ· μηδὲ ποιῶν τι, αὐτὸ τοῦτο νομίζειν ἐν πᾶσι παρῆναι τὸν Θεόν, ἀνάπαυσιν ἀνέχειν· πρᾶξις γάρ. καὶ τοίνυν ἐνθύμησις, καὶ μέλλησις καὶ ὀργίζῃ, καὶ ἁρπάζῃς, καὶ πνεφῇς, καὶ ὁποιῶν ποιῇς, τόμιζε πρᾶξαι τὸν Θεόν, καὶ διὰ παντὸς εἰς γέλωτα ἐμπεσῇ, διὰ παντὸς εἰς ὀργὴν ἐξαφθήσῃ. διὰ τοῦτον ἔχῃς διάφθορος τὸν λογισμόν, διάφθορος ἐν φόβῳ ἔσῃ καὶ ζημίᾳ, ἵνα τὸν βασιλέως πλησίον ἐστώς. ὁ οἰκοδόμος, καὶ ἔμπειρος ᾖ, καὶ σφόδρα χ. τέχνης,
ἡ τεχνίτης, μετὰ φόβου καὶ ζημίας ἔσηκε, διδοὺς μὴ καταπέσῃ ἐκ τῆς οἰκοδομῆς. καὶ σὺ διέστησας, ἐπορεξας ἀγαθὰ πολλά, διὰ πλῆθος εἰς ὕψος· ἐν ἀσφαλείᾳ κάτισχε σαυτόν, καὶ φόβου ἔστω, καὶ ὃ ἔμαθες ἔχε διεγηγερμένον, μὴ καταπέσῃς ἐκεῖθεν. πολλὰ γὰρ τὰ πνευ- 25
ψυχ. ια. ματικὰ τῆς πατρίδος, τὰ βουλόμενά σε καθελεῖν. Δουλεύσατε, φησί, τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. καὶ πῶς ἔνι ἀγαλλίασις μετὰ τρόμου; αὕτη μὲν οὖν ἐστὶ "μετ' ἀγαλλίασις. ὅταν γὰρ μὴ ἀγαθὸν ἐργασώμεθα, καὶ πεισθῶμεν, οἷ εἰκὸς ἐστὶν ἐν τρόμῳ πάντα χ. μάλιστα
ποιοῦμεν, τότε χαίρομεν μόνον. μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε. οὐκ εἶπεν, ἐργάζεσθε, ἀλλά, κατεργάζεσθε, τουτέστι, μετὰ πολλῆς τῆς ἀσφαλείας, μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας. ὅθεν δὲ εἶπε, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, καὶ εἰσαγωγὰς ἐποίησεν, οὐκ πῶς σοβαμωθῆναι τὸν ἀγαπῶν. τί γάρ φησι; ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν. μὴ φοβοῦ, ὅτι εἶπον μετὰ φόβου καὶ τρόμου. οὐ διὰ τοῦτο εἶπον, ἵνα ἀπαγρυπνήσῃς, ἵνα δυσέφικτον ἢ καὶ ἀδύνατον νομίσῃς τὸ ἀρετὴν, ἀλλ' ἵνα προσέχῃς, ἵνα μὴ ἀμελήσῃς σαυτοῦ. διὰ τοῦτο "ἦν, ὁ Θεὸς πάντα χ. ἦν
ἐργάσεται· σὺ θάρρει. ὁ Θεός γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν. εἰ τοίνυν αὐτὸς ἐνεργεῖ, ἡμᾶς δεῖ τὴν προαίρεσιν προθύμως συνεκτενεῖν ἀδιαπτώτους, ἐσφιγμένους, ἀδιάχυτον. ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν. εἰ τὸ θέλειν αὐτὸς ἡμῖν ἐνεργεῖ, πῶς ἡμεῖς προσκαλούμεθα; εἰ δὲ τὸ θέλειν αὐτὸς ποιεῖ, εἰκὸς ἡμῖν λέγῃς, ὅτι ἐπακούσατε (οὐ γὰρ ἐπακουόμεθα) εἰκὸς λέγῃς τὸ φόβῳ καὶ τρόμῳ. Θεοῦ γὰρ τὸ ὅλον ἐστίν. διὰ τοῦτο εἶπεν, αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν καὶ τὸ θέλειν, καὶ τὸ ἐνεργεῖν, ἀλλ' ἐκλύσαι τὴν ἀγωνίαν ὑμῶν βουλόμενος. αὐ θελήσῃς, τότε ἐνεργήσει τὸ θέλειν. μὴ φοβηθῇς, τὸ σὸν κάμνεις· καὶ προθυμίαν αὐτὸς ἡμῖν δίδωσι καὶ ἐργασίαν. ὅταν γὰρ θελήσωμεν, αὐξει τὸ θέλειν ἡμῶν λοιπόν· ὅτι, βουλόμεθα ἀγαθόν τι ἐργάσασθαι· ἐνεργεῖ αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, ἐνεργεῖ δὲ αὐτὸ καὶ τὸ θέλειν. ἢ ἀπὸ πολλῆς ἀλαζονείας τοῦτό φησι. ὥσπερ ὅταν τὰ κατορθώματα

τὰ

τὴν βίος. ἐν ταῦθα οὐκ ἔχῃς πόρνας εἰπεῖν, οὐδὲ μαλακούς, οὐδὲ ἀνδροφόνους· ἀπεχόμεθα γὰρ αὐτῶν. τί δή τοῦτο ἐστι; ⳩ Θεὸν ἴσμεν, τὴν τοιαύτην ὑπογραφόμενοι τὴν αὐτὴν, καὶ ἀθανασίας φιλοσοφοῦμεν. οὐδὲν χαίρειν τὰ ἄλογα. οὐκ ἀμφισβητήσει καὶ τοῦτον. σωφρονοῦμεν. ἐν ταῦθα οὐδὲν τὰ ἄλογα κοινὸν ἔχῃ. πρώτων γὰρ αὐτὴν λειποῦμεν, κρατοῦμεν αὐτῶν. ἐν τούτῳ γὰρ μείζων ἡ ἀρχή, ὅτι λειποῦμεν αὐτῶν, βασιλεύομεν αὐτῶν· ἵνα μάθῃς, ὅτι ὑ σὺ τοῦτον ἄγιος, ἀλλ' ὁ ποιήσας σε Θεός, καὶ λόγου χαρισάμενος. δίκτυα, θήρατρα αὐτοῖς πήξαμεν, ἢ ἐμβάλλομεν αὐτὰ, ἢ χειρούμεθα. σωφροσύνη πρὸς ἡμῶν, ἐπιείκεια, πραότης, χρημάτων ὑπεροψία. ἀλλ' ὅπερ σὺ τὴν ἀπορουμένων τις ὢν οὐδὲν τούτων ἔχεις, εἰκότως ἢ τῶν δούλων μᾶλλον φρονεῖς, ἢ καὶ τῶν ἀλόγων ταπεινότεροι. Ταύτην γὰρ ἡ ἀπόνοια, ἢ ἀθεσύτης ἢ ἐπαίρει πέρα τὸ δίκτυον, ἢ ταπεινοῦται πάλιν ὁμοίως, ὑδαμοῦ τὴν συμμετρίαν φυλάττουσα. ἀγγέλων ἐσμὲν ἴσοι καὶ τούτων. βασιλεία ἡμῖν ἐπηγγελται, ἢ μετὰ Χριστοῦ χορεία. αὐθέντος μαστίζει, καὶ οὐκ ὑπακούει· αὐθέντος θανάτου καταφρονεῖ, οὐ τιμᾷ, οὐ δέδοικεν, οὐκ ἐφίεται τῶν πλουσίων. ὥστε ὅσοι μὴ δουλοί εἰσι, τούτων ἀλόγων εἰσὶ χείρους. ὅταν γὰρ σὺ μὲν ταῖς σωματικαῖς πλεονεκτῇ, ταῖς δὲ ψυχικαῖς πλεονεκτήματα μὴ ἔχῃς, πῶς οὐχὶ τῶν ἀλόγων εἶ χείρων; ἄγε γὰρ εἰς μέσον πιὰ τὴν σὴν καρία ἀλογωτέρων, τὴν σὴν πυρρίχην καὶ πλεονεξίαν. ὁ ἵππος αὐτὸν πολεμικώτερος, ὁ ὗς ἰσχυρότερος, ὁ λαγωὸς ταχύτερος, ὁ ταὼς ὡραιότερος, ὁ κύκνος φιλοσοφώτερος, ὁ ἐλέφας μείζων, ὁ ἀετὸς ὀξυδερκέστερος, πολλοὶ τῶν ὀρνίθων πλουσιώτεροι. πόθεν οὖν ἄξιος εἶ κρατεῖν τῶν ἀλόγων; ἀπὸ τοῦ λόγου; ἀλλ' οὐκ ἔστιν. Ὅταν γὰρ μὴ εἰς δίκην αὐτοῦ κέχρηται, πάλιν ἑκείνων χείρων εἶ. Ὅταν γὰρ λόγον ἔχων ἀλογωτέρους ἑκείνων ἦς, κρεῖττον ἦν σοὶ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐγκύου λαγνικός. οὐ γὰρ ὅστις ἴσον λαβόντα ἀρχὴν προδοῦναι, καὶ πολλὰ κερδᾶναι μὴ λαβεῖν. ὁ βασιλεύων, καὶ τῶν δορυφόρων χείρων ὤν, κρεῖττον ἦν, εἰ μηδὲ τὴν ἀλυρίδα προσέκειτο. ὅτω δὴ καὶ σὺ ζῶθα. εἰδότες οὖν, ὅτι καὶ τῶν ἀλόγων χείρους ἐσμὲν τὰς ἀρετὰς χωρὶς, ταύτην ἀσκῶμεν, ἵνα μὴ θεσπέσιοι γινώμεθα, μᾶλλον δὲ ἄγγελοι, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν.

Λογ. η. 12 ΩΣΤΕ, ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΜΟΥ, ΚΑΘΩΣ ΠΑΝΤΟΤΕ ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ [καὶ] νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε. 13 Ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. 14 Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, 15 Ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμώμητα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε, ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, 16 Λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ.

ΤΑς' παιδεύσεις μετ' ἐγκωμίων δεῖ ποιεῖσθαι. ὅταν γὰρ καὶ οἱ παιδευόμενοι γίνονται, ὅταν πρὸς ⳩ οἰκεῖοι ζῆλον καλὸν λάβωσι τοῦ παιδεύοντος· οὕτω καὶ Παῦλος ἐν ταῦθα ἐποίησε. καὶ θέα πῶς σεμνῶς. ὥστε, ἀγαπητοί μου, φησὶν. οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ὅτι ὑπηκούσατε, ἀλλὰ πρότερον ἐπῄνεσε καὶ εἶπεν, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε· τοῦτο, μιμεῖσθαι παρακαλῶ οὐχ ἑτέρους, ἀλλ' ὑμᾶς ἑαυτούς. μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου. διατί πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου; τότε μὲν ἴσως ἐδοκεῖτε διὰ τὸν εἰς ἐμὲ τιμὴν καὶ τὸν αἰδῶ

τὴν ὑπερφάνειαν; δῆλον ὅτι ταῦτα. οὐκοῦν ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἡνίκα φλεγμαίνουσα ὑδέρου χεῖρον ἔχει τὸ πρᾶγμα· ἢ ὅταν κατασκληρύνῃ πάντως ἀπηλλακται πάθους. πόσα οὖν τίκτει ἡμῖν ἀγαθὰ ἡ ταπεινοφροσύνη; πῦ βάλει; τὸ ἀνεξίκακον; τὸ ἀόργητον; τὸ φιλάνθρωπον; τὸ πραϋθυμικόν; τὸ πραϋστικόν; πάντα ταῦτα ἀπὸ ταπεινοφροσύνης τὰ καλὰ, καὶ τὰ ἐναντία ἀπὸ τῆς ὑπερηφανείας. ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιοῦτον καὶ ὑβριστὴν εἶναι, καὶ πλήκτην, καὶ ὀργίλον, καὶ πικρὸν, καὶ ἀμιξίαν, καὶ θηρίου μᾶλλον, ἢ ἀνθρώπου. ἰσχυρὸς εἶ, φησὶ, μέγα φρονεῖς; οὐκοῦν δίκαι τοῦτο μᾶλλον ὀφείλεις ταπεινοῦσθαι. ἆρα τί ὅτι προσγέγραπται μέγα φρονεῖς ὑδάμιῶ; ἢ γὰρ καὶ λέων σὺ θρασύτερος, καὶ ἰσχυρότερος, καὶ σοβεῖ κάπνῳ εἰς πρὸς αὐτούς· καὶ λῃστὴς εἶ καὶ τυμβωρύχει καὶ μοιχᾶν καὶ οἰκέται σοὶ, καὶ ἴσως ἀγαθωμοιέστεροι, ἰσχυρότεροί σου. τοῦτο οὖν ἄξιον ἐπαίρου; καὶ ὁ κατορύττων σε τὸν, ὅτι τούτῳ μέγα φρονεῖς; ἀλλὰ καλὸς εἶ, καὶ ὡραῖος; κορωνοῖ τὸ κάλλημα. οὐκ εἶ τοῦ παῶ καλλίων, οὐδὲ ἄνθρος ἔτεκεν, οὐδὲ πρεσβυτέρων. ἐν τοῖς πλησίοις τοῦ ὁρίζου ἡ νίκη, πολύ σε πρελαύνουσα τῇ κόμῃ, τῷ ἀέρι. καὶ ὁ κύκνος ἡδέως ὅτι καλὸς, καὶ πολλοὶ τὴν ὁρίζουσιν ἕτεροι, πρὸς οὓς ἐκεῖνος πρελήλυθεν, οὐδὲν ὄφελος σαυτόν. πολλάκις δὲ παιδία βύτελη, καὶ κόρακι ἀπεικάζομαι, καὶ πόρναι γυναῖκες, καὶ ἄνδρες μαλακοὶ τοῦτο ἔχουσι τὸ κάλλημα. τοῦτο οὖν ἄξιον ἀπορίας. ἀλλὰ πλοῦτος; πόθεν; τί κεκτημένος; χρυσὸν, ἀργυρον, λίθους τιμίους; τοῦτο καὶ λῃστῶν ὅστι, καὶ ἀνδροφόνων τὸ κάλλημα, καὶ τῶν τὰ μέγιστα ἐργαζομένων. ὁ τῶν κατὰ δίκην πόνος τοῦτό σοι κάλλημα. ἀλλὰ κ. ἐξης.
κόσμῳ, καὶ καλλωπίζῃ; δεῖπνος ὅστιν ἰδίῳ καλλωπιζομένῳ· τοῦτο δὲ τοῖς Πέρσαις καὶ μήλοις ἴδοις τις ἂν καλλωπιζομένοις· ὅτι δὲ τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο ὅτι σκηνῆς ἄπαντα. οὐκ ἀρχὴν οὖν ὅτι τούτοις μέγα φρονεῖν, ἐν οἷς τὰ ἄλογά σοι κοινωνεῖ, καὶ δοῦλοι, καὶ ἀνδροφόνοι, καὶ μαλακοὶ, καὶ λῃσταὶ, καὶ τυμβωρύχοι; ἀλλ' οἰκίας οἰκοδομῆς λαμπρᾶς; καὶ τί τοῦτο; πολλοὶ κηλῆδες λαμπρότερας οἰκοῦσι, καὶ σεμνότερα ἔχουσι καταγώγια. οὐχ ὁρᾷς τούτους ὅταν περὶ τὰ χρήματα μηνυθῶσιν, εἰ ἐν ἀγροῖς καὶ ἐρήμοις τόποις οἰκοδομήσαν οἰκους, κολοιῶν καταγώγια; ἀλλὰ φωτὸς ἕνεκα μέγα φρονεῖς τοῦ κόκκου, καὶ τῆς ἀνθρακιᾶς ὅταν πύρ σὺ δυνήσῃ ἁπλᾶσαι λιγυρώτερον. ἀλλ' ὅτι ποικιλία τέχνης; καὶ τί τῆς μιμήσεως ἐν τούτῳ σοφώτερον; ποῖος ποικιλτὴς, τίς ζωγράφος, τίς γεωμέτρης τὰ τούτου ἔργα μιμήσασθαι, δυνήσεται; κ ποῖος
ἀλλ' ὅτι λεπτότητι ἐνθήτος; ἀλλ' ἐντεῦθά σε ἀεὶ χαίρουσιν. ἀλλ' ὅτι ταχυτῆτι ποδῶν; πάλιν τὰ πρόσφατα τούτου τοῖς ἀλόγοις, λαγωῷ καὶ δορκάδι. ἃ δὲ τῶν κτίσεων οὐκ ἀπολείπεται τῇ ταχυτῆτι τῶν ποδῶν. ἀλλ' ἀπιστεῖς; ἀλλ' οὐ μᾶλλον τῶν πτηνῶν. ταῦτα γὰρ ὠκυτέρους τοὺς ἀπιστοῦντας πτῆσαι. οὐκ ἐφοδίων δεῖται, οὐδ' ἐπιζυγίων, ἀλλ' ἀρκεῖ πρὸς αὐτὸν τὸ πέρας. τοῦτο μὲν ἵππος, τοῦτο δὲ ἐπιζύγιον, τοῦτο δὲ ἔγκλημα, τοῦτο δὲ δεσμὸς, ἃ πρὸς ὁ, τι ἂν εἴποις. ἀλλ' ὀξὺ βλέπεις; ἀλλ' οὐχ ὡς ἀρκάς, οὐδὲ ὡς ἀετός. ἀλλ' ὀξὺ ἀκούεις; ἀλλ' ὁ ὄνος ἐξύτερον. ἀλλ' ὀσφραίνῃ; ἀλλ' ὁ κύων οὐκ ἀφίησί σε αὐτὸν πρελῆναι. ἀλλὰ πολεμικὸς εἶ; ἀλλὰ τῶν μύρμηκες ἀπλύτερον. ἀλλὰ χρυσοφορεῖς; ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὡς αἱ Ἰνδικοὶ μύρμηκες. ὑγιὲς ἔνεκεν; πολλῷ βελτίων ἡμῶν τὰ
Matθ. ε. κε. ἄλογα, καὶ δυσεξίας, καὶ τὰ ὑπορρῆ· ὃ δέδοικεν ἐκεῖνα πᾶσαι. Ἐμολέσθατι γὰρ, φησὶ, εἰς τὰ πετεηνὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας. οὐκοῦν, φησὶν, ἡμῶν τὰ ἄλογα κρείττονα ἐδημιούργησεν ὁ Θεός; ὁρᾷς πόσον ὅστι ὃ ἀπεῖσκεπτον; ὁρᾷς ὃ δυσεξέτασον; ὁρᾷς, ἡ τῶν πραγμάτων ἐξέτασις ὅσον ἡμῖν χαρίζεται; ὁ πόνων δυσθήρατος μείζω φρονεῖ. θύρετρον καὶ τῶν ἀλόγων ταπεινότερος. ἀλλὰ φυσιοῦμαι αὐτοῦ, καὶ ὑ μιμησόμεθα αὐτοῦ, οὐδὲ ὅπῃ τῆς ἡμετέρας φύσεως μείζονι ἐφρόνησε, καταγελῶντες αὐτοῦ ὅτι τοῦ τῶν ἀλόγων ζῆν ἀφησόμεθα, ἀλλ' ἀναζησόμεθα αὐτοῦ ἐκεῖνον, οὐ δι' αὐτὸν (αὐτὸς μὲν γὰρ ἄξιος τοιαῦτα παθεῖν) ἀλλ' ἵνα ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία καὶ πρὸς ἡμᾶς λάμψῃ ἡμῖν. ὅστι γὰρ, ὅστιν οὐ οἷς οὐδὲν ἡμῖν κοινωνεῖ τὰ ἄλογα. ποῖα δὴ ταῦτα; εὐσέβεια, καὶ ὁ κατ' ἀρε-

τὴν

ων, ζοσαύτης ἀπολαύσαζε δόξης, οὕτως ἀκαθάρτως βιῶν, τοῦτο ἔστι τὸ πάντων χείριστον, καὶ ἀφόρητον. εἰπέ γάρ μοι· τὸν πάντων ἐχθρὸν τοῦ ἑαυτοῦ τὸν ἀκριβῆ, καὶ τοῦ παθεῖν τοῦ ἀνωφελοῦς. δοῦλος ἐγένετο, καὶ τοῦτο διακόσιοι ὅτι πάντων, καὶ ἀγγέλων, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ὥστε ἡμᾶς μὴ νομίζωμεν κατορθοῦσθαι ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος, ὅταν ζαπεινώσωμεν ἑαυτούς. τοῦτο γάρ μᾶλλον ὅστις ὑψοῦται ταπεινοῦται· εἰκότως· τοῦτο μαλιστά ὅστις ζαυμασθῆναι. ὅπου γὰρ ὑψηλὸς ζαπεινὸς ὄντως, ὁ δὲ ζαπεινὸς ὑψηλός, ἥκει μὲν ἐκ τῆς Χριστοῦ ἀποφάσεως τοῦτο λέγουσα. πλὴν ἀλλ' ἐκ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐξετάσωμεν. τί ὅστι ζαπεινοῦσθαι; οὐ τὸ φρονεῖσθαι, οὐ τὸ κατηφορεῖσθαι καὶ ἀβελτερεύεσθαι; τί δὲ ὑψοῦσθαι; οὐ τὸ τιμᾶσθαι, τὸ ἐπαινεῖσθαι, τὸ δοξάζεσθαι; καλῶς. ἴδωμεν οὖν πῶς τοῦτο ἔχει. ἄκουε Ἰωὴλ ὁ προφήτης, ὑψοῦσι ἑαυτόν. τί οὖν; οὐχὶ πάντων μᾶλλον ἐπαπειλεῖ; οὐχὶ χωρεῖον ἔχει τοῦ γέλωτος; οὐχὶ τοῦ πάντων κατηφοῦς, καὶ ἀβελτέρου; ἄκουε, δεσπότου ὢν ὁ Παῦλος, ἐζαπίνωσεν ἑαυτόν. τί οὖν; οὐχὶ θαυμάζεται; οὐχὶ ἐπαινεῖται; οὐχὶ ἐγκωμιάζεται; οὐχὶ φίλος ὅστι τοῦ Χριστοῦ; οὐχὶ μείζονα εἰργάσατο, ὧν ὁ Χριστὸς ἐπαίνει; οὐχ ὡς ἀνδραποδώδη πολλάκις ἐπέταξε τῷ ἀβελτέρῳ; οὐχὶ ὡς δῆμιον ἐξεύφρανε; οὐχὶ ἐπαίζει ὁ ἀνὴρ; οὐχὶ σεμνοτεμμοῦσιν αὐλοὶ τοῦ καθαλίου; εἶχεν ἀτὰρ ὧν πόδας ἐν αὐτῷ; οὐχὶ καὶ ἑτέρους μυρίους πολλῆς τῆς παῤῥησίας τοῦτο ἐπιτυχεῖν; τί λέγω ταῦτα; ἐτήρει ἑαυτὸν ὁ Ἀδειμάντου, ἐπαινοῦσιν ἑαυτὸν ὁ Δαυΐδ. πόθεν οὖν ὑψηλὸς ἐγένετο; πόθεν ὀλιγόδοξος; τί γάρ παρῆλθε τῆς ῥημάτων τέχνης, ὧν ὅτε τῷ Σαμουὴλ ἐφθέγξατο ὁ μακάριος οὗτος προφήτης, λέγων· Ἄφετε αὐτοὺς καταφαγεῖν μου· Κύριος γὰρ ἐκπολιορκεῖται αὐτῶν; [ἢ ἐκεῖ αὐτὴν ἢ τὴν προφητείαν ἐξετάσωμεν, εἰ δοκεῖ.] ἐπαπειλοῦσιν ἑαυτοῖς ὁ παλαιὸς, κἄπειτα οὐδὲ ταπεινοφρονοῦσιν ὃ προφητεύω· ἀλλ' ἀδιόρθωτος ὢν ἔλεγχε, ἄπειρ ἔλεγχε. ὑψοῖ ἑαυτὸν ὁ φαρισαῖος. ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ἀφέντες τὰ προειρημένα, ἐξετάσωμεν τὰ προφήματα. ἔστωσαν δύο τινές, ἀμφότεροι δὲ πλουτοῦντες, καὶ μετέχοντες πολλῆς τιμῆς, καὶ ὅτι σοφίας, δὲ δυναστείας, καὶ ὅτι τοῖς ἄλλοις τοῖς κοσμικοῖς πλουσιοκτήμασι μεγαλοφρονοῦντες. εἶτα ὁ μὲν αὐτὴν ζητοῦντα καὶ ποθοῦντα πάντων τιμᾶς, καὶ μὴ λαμβάνων ὀργίζεται, καὶ πλέον, ἢ δεῖ, ἀπαυθαδίζεται, δὲ ὑβρίζει ἑαυτόν· ὁ δὲ καταφρονῶν τοῦ προφήματος, καὶ προσέτι μηδένα τοῦτο δυσχεραίνοντα, καὶ διδόντα τιμὴν τοῦ τιμᾶν ἀφαιρούμενος. τίς οὖν μείζων; ὁ μὴ λαμβάνων καὶ ζητῶν, ἢ καὶ διδόντων καταφρονῶν; δῆλον ὅτι ὁ εἰκότως. δόξης γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐπιτυχεῖν, ἀλλ' ἢ διὰ τοῦ δόξαν φεύγειν. ἕως μὲν γὰρ αὐτὴν διώκωμεν, φεύγει ἡμᾶς· ὅταν δὲ αὐτὴν φεύγωμεν, διώκει ἡμᾶς. εἰ βούλει ἔνδοξος εἶναι, μὴ ἐπιθύμει δόξης· εἰ βούλει ὑψηλὸς εἶναι, μὴ γίνου ὑψηλός. καὶ ἄλλως δέ, καὶ μὴ ἐφιέμενον τιμῆς πάντες τιμῶσι· καὶ δι' ἐπιτηδεύσεως ἀφανίζουσι. πέφυκε γὰρ τοῖς φιλόνικοις εἶναι τὸ τοῦ αἰθρώτων ἥλιος, καὶ ἀνίλαστος. καταφρονῶμεν τοίνυν δόξης· οὕτω γὰρ δυνησόμεθα ἡμεῖς ταπεινοὶ, μᾶλλον δὲ ὑψηλοί. μὴ ὕψου σεαυτόν, ἵνα παῤ ἑτέρου ὑψωθῇς. ὁ παῤ ἑαυτῷ ὑψούμενος, παῤ ἑτέρων οὐχ ὑψοῦται· ὁ παῤ ἑαυτῷ ταπεινούμενος, παῤ ἑτέρων οὐ ταπεινοῦται. μέγα ἀπόπνοια κακόν· μᾶλλον δὲ κρεῖττον, ἢ ἀπόνοια μέρος. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ μωρία μόνον· παρρησίας ἔστι· σοφοῦ δὲ τοῦτο γε χεῖρον. μωρία γάρ ὅστι μὴ μανίας. ὁ ἀγνοῶν ἑαυτὸν κακὸν, ὁ δὲ ἀπόνοιαν ἔχων καὶ ἕτερος λύμη. ἀπὸ ἀγνοίας τοῦτο δὲ πάθος ἥκει. οὐκ ἔστιν ὑψηλόφρονα εἶναι μὴ ὄντα μωρόν· ὁ δὲ μωρίας ἔμπλεως, ὅστι ἀπόνοιαν ἔχων. ἄκουε σοφοῦ τινος λέγοντος, Εἶδον ἄνθρωπον δοκοῦντα φρόνιμον εἶναι παῤ ἑαυτῷ· ἐλπίδα μᾶλλον ἔχει μᾶλλον ὁ ἄφρων αὐτοῦ. ὁρᾷς ὅτι οὐκ εἶπε ἔλεγχον, ὅτι χεῖρον μωρίας τὸ κακόν; ἐλπίδα γάρ, φησι, μᾶλλον ἔχει ἄφρων αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε, Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παῤ ἑαυτοῖς. ὅτι τὰ σωμάτων, εἰπέ μοι, ποιᾷ φαῦλα ὑγιαίνειν; τὰ ὄγκον ἔχοντα πολλὴν, καὶ πολλοῦ πνεύματος ἐνδεῆ γέμοντα δὲ ὕδατος, ἢ τὰ κατεσκληκότα, καὶ τεταπεινωμένον ἔχοντα τὸν

χ. ὧν

χ. ἐκεῖνος μὲν

χ. δὲ ς

χ. περὶ τὰ

Παροιμ. κε. ιε

Ρωμ. ιβ. ιϛ

Θεοῦ παῤῥησ. Εἶπωμεν πρὸς τὸν αἱρετικὸν, εἰ ἐκεῖ τῷ μὴ ἐγκωμίοις ταῦτα λέγεται, εἰ ἐκεῖ τῷ Θεοῦ λόγῳ, πῶς αὐτὸν ὑβρίζωσιν, ὡς πλέον τι διδοκώς; οὐκοῦν ἀτελὴς ἐῶ καὶ τοῦτο, καὶ δι' ἡμᾶς ἐλθέτω τέλειος. Εἰ γὰρ μὴ ἡμᾶς ὠφελήσει, οὐκ αὐ ἔτυχε τῆς τιμῆς. καὶ ἐχαρίσατο, φησιν, ὄνομα. ἰδοὺ, οὐδὲ ὄνομα εἶχε καθ' ὑμᾶς. πῶς γὰρ, εἰ ὀφειλὼ ἔλαβεν, ἐξείσκεται χάριτι καὶ δωρεᾷ λαβών, καὶ ὄνομα δὲ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα; ποῖον γὰρ ἴδωμεν [καὶ] ὄνομα, ἵνα σὺ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, φησι, πᾶν γόνυ κάμψῃ. ὄνομα αὐτὸν τιμῶ δόξαν λέγουσιν. αὕτη γοῦν ἡ δόξα ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν ἐστί. δόξα γὰρ ὅλως ἐστί, τὸ προσκυνεῖται αὐτῷ; πόῤῥω ἀπέχετε τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητος ὑμᾶς, τὸ νομίζοντες εἶδός τι Θεὸν, ὡς αὐτὸς οἶδεν ἑαυτόν. καὶ ἀπὸ τούτου μὴ δῆλον, ὅσον ἀπέχατε τῆς οὐσίας τῆς τοῦ Θεοῦ. δῆλον γὰρ καὶ ἐκ τούτου. αὕτη δόξα ἐστὶν, εἰπέ μοι; οὐκοῦν πρὶν ἢ τὸν ἄνθρωπον γενέσθαι, πρὶν ἢ τὸν ἀγγέλους, πρὶν ἢ τὸν ἀρχαγγέλους, οὐκ ἦν τὸ δόξη. Εἰ γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ δόξα, ἡ ὑπὲρ πᾶσαν δόξαν (τοῦτο γὰρ ἐστι, ὑπὲρ πᾶν ὄνομα) εἰ δὲ ὁ δόξη ἦν, ἀλλ' ὁ ἐλάττων ταῦτης. οὐκοῦν τοῦτο τὰ ὕστερα ἐποίησε, τὸ ἁμαρτίαν τοῦτο, ἵνα τὸ δόξη γένηται, οὐκ ἐπ' ἀγαθότητι, ἀλλὰ διόρθωσιν τῆς πρὸ ἡμῶν δόξης. ὁρᾷς τὸν ἀγῶνα; ὁρᾷς τὸν ἀσέβειαν; ἀν μὴ οὕτω ἐκεῖ τῷ ἐγκωμίοις ταῦτα ἔλεγον, εἶχε λόγον. ἀείγεται γὰρ ὁ Θεὸς λόγος ἐκεῖ τῆς ἐγκώς ταῦτα λέγεσθαι. ἡ γὰρ τῆς φύσεως ἄπειρα, ἀλλὰ ἐκεῖ τὸν οἰκονομίαν ὃ πῶν ἴσασι. πῶς γὰρ ἐκεῖ τὸν ἀγαθότητα ταῦτα λεγόμενα, οὐδὲμία συγχώμη τοῖς κακουργοῦσι καταλιμπάνεται. ὥστε ὅταν εἴπωμεν, ἐποίησεν αὐ, θεωρεῖν ἀθάνατον ὁ Θεὸς, καὶ ἐκεῖ τῷ ἄλλου εἴπω, οἶδα ὃ λέγω. Τί δέ ἐστι, ἐπουρανίων, ἢ ἐπιγείων, ἢ καταχθονίων; τουτέστι, ὁ κόσμος πᾶς, ἢ ἀγγέλοι, ἢ αὐθεντοι, ἢ δαίμονες· ἢ ὅτι ἢ δίκαιοι, ἢ ἁμαρτωλοί. ἢ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός· τουτέστι, ἵνα πάντες τὸν εἴπωσι. τοῦτο γὰρ δόξα τοῦ πατρός. ὁρᾷς πάντα χαρᾶ, ὅταν ὁ υἱὸς δοξάζηται, ἡ πατέρα δοξαζόμενον; ὅτε ἢ ὅταν ἀτιμάζηται ὁ υἱὸς, ὁ πατὴρ ἀτιμάζεται. Εἰ γὰρ ἐφ' ἡμῖν τοῦτο, ἵνθα πολὺ τοῖς παιρᾶσι πρὸς τὸν υἱὸν ὃ μέσον, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τοῦ Θεοῦ, ἵνθα μέσον οὐδὲν, ἐστ' αὐτὸν ἁγιάζει ἡ ἡμᾶς, ἢ ἀτιμία. ἀν' γὰρ ἡ οἰκειότης ὑποταγῇ τῷ υἱῷ, φησι, τοῦτο πατρός ἐστι δόξα. οὐκοῦν ἡ ὅταν λέγωμεν, ὅτι τέλειός ἐστι, ἀναιδῶς, ὅτι οὐκ ἐλάττων τοῦ πατρός, τοῦτο δόξα τοῦ πατρός. τοῦτο ἡ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τεκμήριον μέγα, ἡ τῆς ἀγαθότητος. ἢ τῆς σοφίας. ὅτι γὰρ τοιοῦτοι ἐγένοντο, ὅτι οὐδὲν ἐλάττονα, οὐδὲ τῷ ἀγαθότητα, ὅτο τῷ σοφίαν. ὅταν εἴπω, ὅτι σοφός ἐστι, ὡς ὁ πατὴρ, ἡ οὐδὲν ἐλάττων, τοῦτο τῆς πολλῆς τοῦ πατρός σοφίας τεκμήριον. ὅταν εἴπω, ὅτι δυνατός ἐστι, ὡς ὁ πατὴρ, τοῦτο τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τεκμήριον. ὅταν εἴπω, ὅτι ἀγαθός ἐστι, ὡς ὁ πατὴρ, τοῦτο τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ δεῖγμα μέγιστον, ὅτι τοιοῦτον ἐγέννησεν οὐδὲν αὐτοῦ λειπόμενον, οὐδὲ ἀποδέον. ὅταν εἴπω, ὅτι οὐκ ἐλάττονα τῷ οὐσίας, ἀλλ' ἴσον, οὐδὲ ἑτέρας οὐσίας, ἡ ὁ τούτῳ πάλιν ἐγκωμιάζω, ἡ τῷ δυνάμει αὐτοῦ, ἡ τῷ ἀγαθότητα, καὶ τῷ σοφίᾳ, ὅτι ἄλλον ἡμῖν τοιοῦτον ἐδείξεν ἐξ αὐτοῦ, πλὴν τοῦ πατρὸς εἷς). ὥστε ὅσα αὖ εἴπω μεγάλα ἐκεῖ τῷ υἱῷ, ταῦτα ὡς ἐγκωμιάζω πατέρα δοξάζομεν. Εἰ γὰρ ὁ μικρὸν τοῦτο καὶ βιτελὲς (μικρὸν γὰρ ἐστι πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ δόξαν ὃ τὸν οἰκουμένην αὐτῷ προσκυνῆσαι) εἰς δόξαν Θεοῦ ἦγε, πόσῳ μᾶλλον τὰ ἄλλα πάντα;

ΠΙΣΤΟΝ Πιστεύωμεν τοίνυν εἰς δόξαν αὐτοῦ, καὶ βιαζώμεθα εἰς δόξαν αὐτοῦ· ἐπεὶ οὐδὲν ὄφελος πατέρα. ὥστε ὅταν δοξάζωμεν καλῶς, μὴ βιαζώμεθα καλῶς, τότε μάλιστα ὑβρίζομεν αὐτὸν, ὅτι βλασφημοῦμεν αὐτὸν διαστέλλει δὲ διδάσκαλον, καταφρονοῦμεν αὐτοῦ, καὶ οὐ δεδοίκαμεν δὲ φοβερὸν αὐτοῦ κριτήριον. ὃ μὲν γὰρ ἐλλείπων ἀκαθάρτως βιοῦν, θαυμαστὸν οὐδὲν, οὐδὲ τοσαύτης καταγνώσεως ἄξιον· ὃ δὲ χριστιανὸς τοσούτων μυστηρίων,

ων,

ἢ τοὺς ὧδε μὴ λέγειν ζῆ ἀνελεήμονας ψυχάς, ἀναγκαῖον εἶναι φῆ. Εἰ ἡ μορφὴ τοῦ Θεοῦ, τέλειος Θεός, ἡ δὲ μορφὴ τοῦ δούλου, τέλειος δοῦλος. πάλιν τοὺς Ἀρειανοὺς ὁ λόγος. μορφὴ Θεοῦ ἐστὶν ἀρχαί, φησὶν, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. οὐκοῦν διὰ τοῦτο διὰ τὴν ἀθεότητας, ἀδάμαντ' ὃν, ἐλέχθη, ἀδάμαντ' ὃν, ἔλεγεν. ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος. οὐκοῦν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, τοῦτο ἔλεγε, καὶ ἐλάλει. τοῦτο ἐλάλει, τοῦτο ἔλαβεν, ἐκεῖνο οὐκ ἦρχε. μὴ δὴ συγχέωμεν, μηδὲ διίστῶμεν. Εἷς Θεὸς, εἷς Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τὸ δέ, Εἷς, ὅταν εἴπω, εἰκῆ λέγω, ἢ συγχέοντι, τὴν φύσεως ταύτης εἰς ἐκεῖνο μεταποιοῦσης, ἀλλὰ ἰδιωτεύοντι. ἑαυτὸν ἐκένωσε γενόμενος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. ἰδοὺ, φησὶν, οὐκ ἔγνωκεν, οὐκ ἴσασιν ὧν ἐφ' οὐκ ἔγνωκεσι. Οὐκοῦν τοῦτο αὐτοὶ ἐλαττοῖ, ὃ ἀγνώμονες, καὶ ἀνόητοι ἐπὶ καὶ φίλοις πολλάκις οὐκ ἀκούομεν ἡμῖν, καὶ οὐκοῦν τοῦτο ἡμᾶς ἐλαττοῖς φασί. ὡς ὁ πατὴρ, οὐκ ἔγνωκεν ἐκεῖνο, οὐκ εἰς ἀνελικὸν ἀξίωμα καταπίπτω, ἀλλὰ τοῦτῳ αὐτῷ μᾶλλον φυλάττων τῆς γνησιότητος τὸ ἀξίωμα, τῇ πολλῇ τοῦ πατέρα τιμῇ. ἐτίμησε τὸν πατέρα, οὐχ ἵνα σὺ αὐτὸν ἀτιμάσῃς, ἀλλ' ἵνα μᾶλλον θαυμάσῃς, ἵνα καὶ ἀπὸ τούτου μάθῃς, ὅτι γνήσιος ὁ υἱὸς, τῷ μᾶλλον τὸν πατέρα τετιμηκέναι. οὐκοῦν οὕτως ἐτίμησε τὸν Θεόν. ὅσον εἶχε τὸ ὕψος, τοσαύτην ἐπέθηκε ταπείνωσιν ἀντίρροπον. ὥσπερ γὰρ τοῦτον ὅσῳ μείζων, καὶ οὐκοῦν αὐτῷ ἴσος, ὅτι καὶ τῇ τοῦ πατέρα τιμῇ πάντας οἰκείωσε, οὐκ ἀναγκαῖος, οὐκοῦν ἄκων. καὶ τοῦτο τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ· ἣν οὐκ ἔχω πῶς εἴπω. βαθαί, μέγα καὶ τὸ δοῦλον γενέσθαι, καὶ σφόδρα ἄῤῥητον· ὃ δὲ καὶ θανάτου ἀνάστασιν, πάλιν πολλῷ πλείον. ἀλλ' ἔστι καὶ ἕτερόν τι τούτου μεῖζον καὶ παραδοξότερον. ποῖον δὴ τοῦτο; ὅτι οὐκ ἄπαις θανάτου ὁμοίως· οὐδὲ γὰρ πάντων ἐπαινετικώτερος εἷς ἐδόκει, οὐδὲ ὁ αἰχμάλωτος ἔμενεν, οὐδὲ ὁ ἐπτάκις. Επτακατάκτος γάρ, φησὶ, πᾶς ὁ κρεμάμενος ὑπὸ ξύλου. Διὰ τοῦτο καὶ ἐσταύρωσαν αὐτὸν οἱ ἕλληνες, ὡς καὶ ἀπαιδεύτους ἐργάσασθαι, ἵνα εἰ καὶ τοῦ αἱρεθῆναι μηδεὶς ἀπέχηται αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ ὕβρεως αἱρεθῆναι. διὰ τοῦτο καὶ λίθος αἱ δύο μετ' αὐτοῦ ἐσταυρώθησαν, ἵνα καὶ πᾶσι τῆς δόξης αὐτοῖς, καὶ πληρωθῇ ὁ Εἰρηκὼς, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. Ησ. νγ. ιβ. ἀλλὰ τοσούτῳ μᾶλλον ἡ ἀλήθεια λάμπει, τοσούτῳ φαιδροτέρα γίνεται. ὅταν γὰρ τοσαῦτα ἡ μηχανήματα κατὰ τοῦ ἐμοῦ καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ γινόμενα, ἀφανίσαι δυνηθῇ, μᾶλλον δὲ θαύμασι μείζονα δείκνυται. οὐ γὰρ τοῦ ἁπλῶς ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὕβρεως ἀποκτεῖναι φύσεως βδελυκτοτέρους αὐτοὺς ἐργάσασθαι, καὶ πάντων ἀποφαίνει βδελυκτοτέρους· καὶ οὐκοῦν ἰάσασθαι. ὕστερον δὲ μιαροί τινες ἦσαν ἀμφότεροι ἁπλῶς (ὕστερον γὰρ ὁ εἷς μετεβάλετο) ἀλλὰ καὶ σταυρὸν ὄντες, ὠνείδιζον αὐτόν· καὶ ὅτι μὲν τοῦ ἰδίων ἁμαρτημάτων, οὔτε δὲ εἰκὸς ἦν, ὅτι δὲ καὶ οὐδὲν ἁπλῶς αὐτὰ πάσχει, κατέχει αὐτοὺς τῆς μανίας ἔπειρον καὶ ὁ εἷς τῷ ἑνὶ εἶπεν, ἐπιτιμῶν λέγων· Οὐδὲ φοβῇ σὺ Θεὸν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶσαι; τοσούτῳ εἶχον τὸν κακίονα. ἀλλ' οὐκοῦν τοῖς τὴν οἰκείαν δόξαν πρὸ ἁπάντων ἐπιτείνει. διὰ φησὶ, Καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα. ὅταν τῆς θρησκείας ὀπισθίσθη ὁ μακάριος Παῦλος, πάντα λοιπὸν τὰ ταπεινὰ καὶ ἀδίαφα φθέγγεται. ὅμως μὲν οὐκ ἔλεγεν, ὅτι μορφὴν δούλου ἔλαβεν, ἀλλὰ διὰ τῆς θεότητος διελέγετο, ὅρα πῶς ὑψηλῶς· ὑψηλῶς λέγω καὶ τὴν δύναμιν. καὶ γὰρ τὴν αὐτοῦ ἀξίαν οὐ φθέγγεται· οὐκοῦν γὰρ δύναται. τὸ μορφὴν, φησὶ, Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. ὅτε δὲ εἶπεν, ὅτι οὐκ ἔλαβεν, ἀδιαφόρως λοιπὸν τὰ ταπεινὰ φθέγγεται, θαῤῥῶν ὡς οὐκοῦν βλάπτει τὴν θεότητα ὁ ταπεινὰ λέγεσθαι, τῆς θρησκείας αὐτῆς διεφθαρμένης τοῦτο. διὰ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα τὸ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ

ἔπεσεν μορφιὼ δ' ἄλλα λαβεῖν. ἀλλ' τί γὰρ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἔργον ἐποίησε δοῦλον, ὃ σαφέστερον ἐστιν; οὐδαμοῦ· ἀλλὰ τῇ γραφῇ μορφὴν αὐτὴ ἔργου εἴρηκεν. πολὺ γὰρ τὸ μέσον. τὸ μὲν γὰρ φύσεώς ἐστι, τὸ δὲ ἐπιτηδεύματος. ἐκ δὲ τῆς συνηθείας οὐδαμοῦ τὸν μορφὴν αὐτὴ ἔργου λέγειν τις ἀκηκόαμεν. ἀλλως δέ, οὐδὲ τὸ ἔργον ἐποίησε κατ' ἐκείνους, οὐδὲ μέχρι διέζωσαν. χ. ἔλαβε

εἰ γὰρ φαντασία τὸ πρᾶγμα ἦν, οὐκ ἦν ἀληθῆ. εἰ μὴ χρέος εἶχε, πῶς ἔνιψε; εἰ μὴ ὀσφὺν εἶχε, πῶς λέντιον περιέζωσεν; ποῖα δὲ ἁμάρτημα ἔλαβεν; Ἔλαβε γὰρ τὰ ἁμάρτηματα αὐτοῦ, φησίν. ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὸ ἔργον τὸ τοιοῦτον γενητὸν, ἀλλὰ ἀπάτη ὄντος μόνον, ὥπως οὐδὲ ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν. εἰ γὰρ ἡ ἀσώματος φύσις οὐκ ἐφάνη, οὐ σῶμα οὐκ ἦν. τίς οὖν τοὺς μαθητὰς ἔνιψε; τί οὖν πάλιν πρὸς Παῦλον καὶ Σαμοσατέα ἐρούμεθα; ἢ τί ἐκεῖνος εἶπέ, φησίν; αὐλὸς ὁ αὐλὸν φησίν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο κείνωσις, τὸ φύσεως ὄντα δοῦλον πάντων ἢ δοῦλον μόνον φύναι, ἵνα σὺν ὁμοδούλοις. ἀ γὰρ εἶπεν ἡμῖν πρὸς Ἀρειομανίτας, ταῦτα καὶ πρὸς τούτους ῥητέον· οὐδὲν γὰρ ἀγνόων διεξήκασιν, ἀλλ' ἢ ὀλίγῳ χρόνῳ. καὶ γὰρ καὶ ὕδωρ, καίτοι κτίσμα καὶ ὂν τοῦ Θεοῦ φασι. τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς; εἰ δοῦλος δοῦλος ἔνιψεν, οὐκ ἐκένωσεν, οὐκ ἐταπείνωσεν ἑαυτόν. εἰ δοῦλος ὢν οὐχ ἥρπασε τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, οὐκ ἐταπείνωσε. τὸ μὲν γὰρ Θεοῦ ὄντα ἄνθρωπον γενέσθαι, πολλὴ ταπείνωσις, ἄφατος, ἀνεκδιήγητος· τὸ δὲ ἄνθρωπον ὄντα καὶ τὸν ἀνθρώπων ποιῆσαι, ποία ταπείνωσις; πολὺ δὲ μορφὴ Θεοῦ ἔργον Θεοῦ λέγει; εἰ γὰρ ἦν δοῦλος καὶ φύσει, ἀλλὰ τὰ ἔργα λέγει μορφὴν Θεοῦ, ἀλλὰ τί μὴ καὶ ὅτι Πέτρου τὸ ὠὸν λέγομεν; μίζουσα γὰρ αὐτὸν εἰργάσατο. ἀλλὰ τί μὴ καὶ ὅτι Παύλου λέγεις, ὅτι μορφὴ Θεοῦ ἦν; ἀλλὰ τί μὴ καὶ περὶ ἑαυτοῦ τὸ σκάνδαλον εἰσήνεγκε Παῦλος, ὁ μυρία πρόξας δουλικὰ, καὶ μηδὲν ἀνάξια πάθων; λέγει γάρ· Οὐ γὰρ ἑαυτὸν κηρύσσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. γέλως ταῦτα, καὶ φλυαρία. ἐκένωσεν ἑαυτόν, φησί. πῶς ἐκένωσεν, ἀπό, καὶ τί ἦν κένωσις, καὶ τί ἦν ταπείνωσις; ἢ ὅτι θαύματα εἰργάσατο; ἀλλὰ τοῦτο ἐποίησε καὶ Παῦλος, καὶ Πέτρος, ὥστε οὐ τοῦτο ἐμοῦ τοῦτο ἐξαίρετον. τί οὖν ὅτι ὁ φησιν, ὡς ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος; πολλὰ μὲν εἶχεν ἡμέτερα, πολλὰ δὲ οὐκ εἶχεν· οἷς ἀπὸ συνουσίας οὐκ ἐτέχθη, οἷς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησε. ταῦτα οὐκ ἦρχεν αὐτοῦ, ἃ μηδενὶ τῶν ἀνθρώπων. οὐκ ἦν τὸ φαινόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ Θεός. ἐφάνετο μὲν γὰρ ἄνθρωπος, οὐκ ἦν δὲ τοῖς πολλοῖς ὅμοιος, εἰ μὴ τῇ σαρκὶ ὅμοιος ἦν. τοῦτο οὖν λέγει, ὅτι οὐκ ἦν φύσει ἄνθρωπος. ἀλλὰ τοῦτο φησιν, ὡς ὁμοιώματι ἀνθρώπων. ἡμεῖς μὲν γὰρ ψυχὴ ἐν σώματί ἐσμεν· ἐκεῖνος δὲ Θεὸς, καὶ ψυχὴ, καὶ σῶμα. ἀλλὰ τοῦτό φησιν, ὡς ὁμοιώματι. ἵνα γὰρ μὴ ἀκούσας, ὅτι ἐκένωσεν ἑαυτὸν, μεταβολήν νομίσῃς καὶ μετάπτωσιν καὶ ἀφανισμόν τινα, μάθῃ, φησὶν, ὃ ἦν, ἔλαβεν ὃ οὐκ ἦν, καὶ σὰρξ γενόμενος ἤλθε Θεὸς λόγος ὤν. ὥστε κατὰ τοῦτο ὅμοιος αὐθρώπῳ, καὶ ἀλλὰ τοῦτό φησι, καὶ σχήματι· οὐ τοῦτο λέγων, ὅτι ἡ φύσις μετέπεσεν, οὐδὲ σύγχυσίς τις ἐγένετο, ἀλλὰ σχῆμα τι ἐγένετο. Εἰπὼν γὰρ, ὅτι μορφὴν δούλου ἔλαβεν, ἐθάρσησε λοιπὸν καὶ τοῦτο εἰπεῖν, ὡς ἀνθρώπου ἡμῶν ὄντος καὶ σχήματι εὑρεθείς. ἐπὶ καὶ ἐνταῦθα λέγει, Ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, οὐ τοῦτο φησιν, ὅτι σαρκὶ οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ὅτι ἡ σαρξ ἐκείνη οὐχ ἥμαρτεν, ἀλλ' ὁμοία ἦν τῇ ἁμαρτωλῷ. καὶ τί ὁμοία; κατὰ τὴν φύσιν, οὐ κατὰ τὴν κακίαν. Διὰ τοῦτο ὁμοία ἁμαρτωλοῦ ψυχῆς. ὥσπερ οὖν οὐχὶ τὸ ὅμοιον διὰ τὸ μὴ πάντα εἶναι ἴσον, οὕτω καὶ τὸ τοιοῦτο ὁμοίωμα διὰ τὸ μὴ πάντα εἶναι ἴσα· διὰ τὸ μὴ ἐκ συνουσίας, τὸ χωρεῖς ἁμαρτίας, τὸ μὴ φιλεῖ αὐθρωποι. Καλῶς εἶπεν, ὡς αὐθρωπος. οὐ γὰρ ἦν εἷς τῶν πολλῶν, ἀλλ' ὡς εἷς τῶν πολλῶν. οὐ γὰρ εἰς αὐθρωπον μετέπεσεν ὁ Θεὸς λόγος, οὐδὲ οὐσία μετεβλήθη, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος ἐφάνη, οὐ φαντασιοκοπῶν ἡμᾶς, ἀλλὰ παιδεύων εἰς ταπεινοφροσύνην. ὅταν οὖν εἴπῃ, ὡς ἄνθρωπος, τοῦτο φησιν· ἐπὶ καὶ ἀλλαχοῦ φησιν αὐτὸν αὐθρωπον, ὅταν λέγῃ· Εἷς Θεὸς, καὶ εἷς μεσίτης ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς. εἴρηται ἡμῖν καὶ τὰ πρὸς τούτους, β Κορ δ. ιε. α Τιμ. β ε.

καὶ

κ. τῦτο ἁπάλλαττ. τῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἀπολέσαι. εἰ δὲ ἄλως ⓐ ἐξ ἁρπαγῆς ἔχοντές τι, διδοίκασιν ἀποδόσθαι, καὶ κρύψαι, καὶ μὴ δίκαιον τοῦτο ἐστὶ, τὸ ἐκείνων, τὸ ᾧ εἰσιν. ἀλλ' οὐχ ⓐ μὴ ἐξ ἁρπαγῆς ἔχοντες· οὗτος ὁ δοῦλος ἄξιόν μοι ἔχει τὸ ἐστὶ λεγόμενον. οὐχ ὑπείκω τοῖς λόγοις. ὑπὸ γὰρ ὅτι πρὸ ἡμῶν ἀρχὴ φυσική. ὅσον γὰρ ὅτι τῷ ἀγαθῷ φυσικὸν, ὅπερ τὸ Θεοῦ τῇ φύσει πρόσκτα συγκεκλήρωται. τί οὖν φαμεν; ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς οὐκ ἐφοβήθη καταδικάσαι ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος. ὑπὸ γὰρ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ ἰσότιμα, οὐκ ἐδιδοίκει μή τις αὐτοῦ ἀφέληται [τὸ φύσει, καὶ] τὸ ἀξίωμα. διὸ καὶ ἀπέβετο αὐτὸ, θαρρῶν ὅτι αὐτὸ δυνατὸν ἐστὶ καὶ ἐκφυγεῖν, καὶ ψεύδεσθαι οὐδὲν ἐλαττούμενος ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, οὐχ ἥρπασεν, ἀλλ', οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο· ὅτι οὐχ ἁρπάσας εἶχε τὸ ἀρχικὸν, ἀλλὰ φυσικὸν, οὐ διδομένον, ἀλλὰ μόνιμον καὶ ἀσφαλῆ. διὸ οὐ θέλει πάσχειν ὃ τῷ ὑπαιτίων δυναμένῳ σῶσαι. ὁ τύραννος δίδωσι τὸ πολέμῳ ἀποθνῄσκειν τὸ ἀλυσιτελῆ, ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ πολλῆς αὐτοῦ πρόφασις τῆς ἀσφαλείας. διὰ τί; ὅτι οὐχ ἁρπαγμὸν ἔχει τὸ ἀρχικόν. οὐχ ὡς ἁρπάσας οὕτω οὐκ ἀπέβετο, ἀλλ' ὡς φυσικὸν ἔχων, καὶ οὐδέποτε ἀποστησόμενον δυναμένῳ, ἔκρυψε. κ. ταύτῃ τοῦτο δ' ἐστὶ ἴσα θεῷ οὐχ ὡς ἁρπαγμὸν εἶχεν, ἀλλὰ φυσικὸν. διὰ τοῦτο ἐαυτὸν. ποῦ ⓐ λέγοντες, ὅτι ἀναγκαῖον ὑπῆρχεν, ὅτι ὑπετάγη; ἑαυτοῖς, φησι, τοῦτο, ἑαυτοὺς ἐταπείνωσεν, ὑπήκοος γενόμενος μέχρι θανάτου. πῶς οὖν; μορφὴν δούλου λαβών, τὸ ὁμοίωμα ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος. τοῦτο δὲ, Ἀλλήλοις ἡνώμενοι συνέχουσιν ἑαυτὴν, τοῦτο Φιλιπ. c. γ. ἐστὶ, τὸ ἑαυτοὺς ἐταπείνωσεν· ἐπεὶ εἰ ὑπετάγη, οὐδὲν ἂν ἀνωφελὲς ἦν τὸ πρᾶγμα, εἰ μὴ οἰκεῖον τοῦτο εἶλετο, εἰ μὴ πρὸ ἑαυτοῦ. εἰ γὰρ οὐκ ἦλθε, διὰ τοῦτο γενέσθαι, ἵνα ἀπολῇς· εἰ μὴ εἶδε πρόσκομμα ⓐ καιρὸν τοῦ προστάγματος, ἵνα καιρὸν οὐκ εἶδεν· εἰ δὲ διὰ γενέσθαι, καὶ πότε γενέσθαι, τίνος ἕνεκεν" ἔπρεπε μᾶλλον ὑπεύθυνον; ἵνα δίξῃ τοῦ παιδὸς ἀνδρικώτερος; τοῦτο οὐ παιδὸς ἐστὶ δίξαι τὸν ἀνδρικώτερον, ἀλλ' οἰκείαν βούλευμα. καὶ γὰρ ἰσχνὸν τοῦ παιδὸς ἦν μα δίξαι τὰ πρεσβύτερα τοῦ παιδός; χωρὶς γὰρ τούτου πολλὰ τὰ αὐτὰ ἐστὶ τῷ παιδί. ἄλλως δὲ, οὐδὲ ἰσχνὴ αὕτη ἡ τιμὴ ἀπὸ τοῦ παιδὸς δίκαιον πρὸς ⓐ ὑπ. χωρὶς δὲ τούτου, πολλὰ τὰ τοῦ παιδὸς κοινὰ ἐστὶ τῷ παιδί. τοῦτο δὲ ἐπιλαβόμενοι τοῦ ῥητοῦ ⓐ ἀπὸ Μαρκίωνος, ἰδοὺ, φασὶ, οὐκ ἐνόμισε τὸ ἄνθρωπος, ἀλλ', τὸ ὁμοίωμα ἀνθρώπου γενόμενος. πῶς δὲ ἐστὶ τὸ ὁμοίωματι ἀνθρώπων γενέσθαι; σκιὰν εἰσαγόμενοι. οὐκοῦν εἴδωλον τοῦτο ἦν, καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος ὁμοίωμα. ἄνθρωπος γὰρ ὁμοίωμα, ἄνθρωπος ἕτερος. ἵνα δὲ ἐρῇς Ἰωάννῃ λέγοντι, Ὁ λόγος Ἰωαν. α. ιδ. σὰρξ ἐγένετο; ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος φησὶν ὁ μακάριος ἀλλαχοῦ, Ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας. Καὶ σχήματι εὑρεθεὶς, ὡς ἄνθρωπος. Ῥωμ. κ. γ. ἰδοὺ, φησὶ, καὶ σχήματι, καὶ ὡς ἄνθρωπος. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἀληθῶς, ὃ ὡς ἀνθρώπου ἐστὶ, καὶ ὃ σχήματι ἐστὶ ἄνθρωπον. ὃ γὰρ σχήματι ἐστὶ ἄνθρωπον, οὐκ ἔστι φύσει ἄνθρωπος ἐστὶ. ὁρᾷς μοι ἕως ἐγὼ δύναμαι τοῖς ἐχθροῖς τίθημι; καὶ γὰρ λαμβανόμενος νίκη, καὶ οὐκ ἀνάγκης γινόμενη αὐτὴ δόξει, ὅταν μὴ δέχωμαι αὐτὴν ἑκουσίαν ἐστὶ" οὐκ ἀποκρύπτομεν. ὃ γὰρ ἀποκρύπτομαι ἀπάτη δόξει μᾶλλον, ἢ νίκη. τί οὖν φασι; πάλιν γὰρ αὖθις ἀναλέγωμαι· ὃ, σχήματι, οὐκ ἔστι φύσει, καὶ ὃ, ὡς ἄνθρωπος ἐστὶ, καὶ ὃ, τὸ ὁμοιώματι ἀνθρώπου ἐστὶ, οὐκ ἔστι τοῦτο ἄνθρωπος ἐστὶ. ἆρα καὶ ὃ μορφὴν δούλου λαβεῖν, οὐκ ἔστι μορφὴ δούλου λαβεῖν. οὐκοῦν μάλα σοφόν. καὶ ἕως τί μὴ ἐσθίω σὺ πότερος λύεις; ὥσπερ γὰρ ταῦτα νομίζεις ἡμῖν ἀπιθάνως, οὕτω καὶ ἡμᾶς φαμὲν ἐκεῖνό σοι ἀνύκητον. οὐ γὰρ εἶπεν, ὡς μορφὴ δούλου, οὐδὲ, τὸ ὁμοιώματι μορφῆς δούλου, οὐδὲ, τὸ σχήματι μορφῆς δούλου, ἀλλὰ, μορφὴν δούλου ἔλαβε. τί οὖν ἐστι; καὶ γὰρ μάλα ἐστίν. οὐδὲν μάλα (μὴ γένοιτο) ἀλλά τις ὁ ψυχρὸς αὐτὴν λόγος, καὶ καταγέλαστος. μορφὴν δούλου, φησὶν, ἔλαβεν, ὅτι τὸ λείπον ἐπεζωσάμενος ἐνίψε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν. τοῦτο μορφὴ δούλου Ioan. ιγ. d. ἐστὶν; ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο μορφὴ δούλου, ἀλλ' ἔργον δούλου. ἕτερον δέ ἐστιν ἔργον ἕτερον δούλου, καὶ

γείαν, ἡ χαλῶς" ἐκτετριθυμένοι κατ' ἐκείνῳ τ' ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ ποταμὸς ὅ πυρὸς, ὥστε προσιέναι μὴ δύνασθαι τ' ἐκῆ πυρᾶς. ἀν γὰρ μὴ πυρώσωμεν ὑμᾶς ἐνταῦθα, ἀνάγκη παῖ- α. Κορ γ ιγ.
τας πυρωθῆναι ἐκεῖ, ἡ ὐκ ἔστι ἄλλως. Ἡ γὰρ ἡμέρα Κυρίου ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτε). κρίσιν τοῖς ἡμετέροις λόγοις ὑμᾶς καταναθῆναι περὶ βεκχὺ, ἢ ἀξιόπιστος ἐκείνη τῆ φλογί. πρῶτος γὰρ ὅτι τοῦτο ἔσται, δῆλον, ἡ πολλαχοῦ ὑμῖν ἐνθύμια λογισμοὺς ἀνθρώπινους. ἔδει μὲν γὰρ ἀπὸ τ' γραφῶν πείθεσθαι μόνον· ὅθεν ἡ φιλονεικοῦντες τοῖς ἀξίοις), ἡ ἀπὸ τῶν λογισμῶν ἐκινήσαμεν πολλά· ἐνταῦθ' ἡ κωλύει ἡμᾶς ἐνταῦθ' εἰπεῖν. πίστις ἡ ἦν; δικαίως ὅτι ὁ Θεός. πρῶτος ὁμολογοῦμεν τοῦτο, ἡ Ἕλληνες, ἡ Ἰουδαῖοι, ἡ αἱρετικοί, ἡ χριστιανοί. ἀλλ' ἐκεῖνοι πολλοὶ μὲν τῶν ἡμαρτηκότων ἀπῆλθον μὴ κολασθέντες· πολλοὶ ἡ ἡ τῶν κατορθωσάντων ἀπῆλθον μισθοῦ παθόντες δίκαια. Εἰ τοίνυν δίκαιος ὁ Θεός, τοῦ τούτοις τὰ ἀγαθὰ ἀποδώσει, τοῦ ἐ- 10
κείνοις ζημίας, Εἰ γένοιτο μὴ ὅτι. Εἰ αἰάσασις μὴ ὅτι; τοῦτον οὖν καὶ ἡ ἐκείνοις, ἡ ἐκείνοις ἡ λόγοι κατασάλευε, ἡ οὐκ ἀφίστει ὑμᾶς ἀξιοπίστους τῆ διαιρέσει. ὁ ἡ μὴ ἀπιστῶν τῆ αἱρέσει, ἀσυνδιάσειε ἂν πολλῆς ζημίας, ὥστε τῶν αἰωνίων τυχεῖν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

15

Λογ. ζ. 5 ΤΟΥΤΟ ΓΑΡ ΦΡΟΝΕΙΣΘΩ ΕΝ ΥΜΙΝ Ο
ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 6 Ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν
ἡγήσατο τὸ εἶ) ἶσα Θεῷ· 7 Ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου
λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος. 8 Καὶ σχήματι εὑρεθεὶς, ὡς
ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου 10
δὲ σταυροῦ. 9 Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, 10 Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, 11 Καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός.

25

Εἰρηται ἡμῖν τὰ [τοῦ] τῶν αἱρετικῶν· ὥκμεσε δὲ λοιπὸν καὶ τὰ ἡμέτερα εἰπεῖν. ἐκεῖνοι λέγουσιν, ὅτι ὃ, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο, ἁρπάσαι ὅτι· ἡμεῖς ἐδιδάξαμεν, ὅτι πρώτη ἕωλος καὶ ἀτοπος τοῦτο, ὅτι ὅτε εἰς ταπεινοφροσύνην τις ἐντύχοι τῶν γραφῶν, ὅτι Θεὸν ὄντα θαυμάζει, ἀλλ' οὐκ ἀν. θρωπον. τί οὖν ὅτι, ἀγαπητοί; προσέχετε τοῖς λε- 30
γομένοις ἡμῶν. ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων νομίζουσι, ὅταν ταπεινόφρονες ὦσι, ἀποστρέφεσθαι τῆς οἰκείου ἀξιώματος καὶ ἐλαττοῦσθαι, τοῦτον ἐξαίρων Θεὸν φόβον, καὶ δεικνύει ὅλιν οὐ χρὴ ὕπνον ἁμαρτάνειν, τοῦ τοῦ Θεοῦ φησιν, ὅτι ὁ Θεὸς, ὁ ὁμογνώμων γὰρ τῶν παίδων, ὁ σὸς μορφὴν Θεοῦ ὤν, ὁ μηδὲν ἁρπαγὸν ἡγούμενον τῶν παίδων, ὁ ἴσος αὐτῷ, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶ) ἶσα Θεῷ. τί ἡ τοῦτ' ἔστι, μαίνεται. ὅταν ἀν ἁρπάσῃ τις, ἢ τοῦτο 35
τὸ προσῆκον λαβεῖν, τοῦτ' ἀποθέσθαι οὐ τολμᾷ, δεδοικὼς μὴ ἀπόληται, μὴ ἁπίσῃ, ἀλλὰ ἀξιόπιστος αὐτὸ κατέχῃ· ὁ ὧδε τοι φρονικὸν [ὃ] ἔχων ἀξίωμα, οὐ δέδοικε καὶ καταβαίνει ἀπ' ἐκείνου τοῦ ἀξιώματος, εἰδὼς ὅτι σωθῆναι πιστεύοντι πίστει· ὃ ἡ ὡς ὅτι ἐπανορθώματος ἵνα εἴπω. ὁ Ἀβεσαλὼμ ἥρπασε τ' τυραννίδα, ἡ ἀποθέσθαι βούλεται οὐκ ἐτόλμησε λοιπὸν, ἡ ὅτι ἄλλο ἡ ἐλθυσόμεθα ἐπανόρθωμα. ἀν ἡ μὴ ἰσχύῃ τὰ ἐπανορθώματα ὃ πᾶν βοηθῆσαι, 40
μὴ δυσχεραίνετε. τὰ γὰρ ἐπανορθώματα, τοιαῦτά ὅστι· ὃ πλέον ἀφιᾶσι τῆ ἀξιοπίστει λογίζεσθαι. ἐπθυμίαν τις βασιλῆ, ἡ τὸν βασιλέα ἥρπασεν. ἐσθῆτ' ἀποθέσθαι ἡ κρύψαι ὃ τοιοῦτον οὐ τολμᾷ. ἀν γὰρ ἅπαξ κρύψῃ, ἀπόλωλεν. ἢ ἡ ὅτι ἄλλου [τινὸς] ἐλθωμεν ἐπανορθώματος. οἷ, ἥρπασέ τις τι. τοῦτο κατέχει ἀξιόπιστος. αὖ γὰρ ἀπόθη-

ται,

γυσεν ἑαυτῶ ποτε τὸ Χειστὸ ὃ πεποίηκεν· ἐν τῶ ἀδυνάτω τοῦτο. ῥίζα ὅστις τῶν κακῶν. Εἰ
ἦ ὦ τις ἔχων κακὸν, ἐκπέπτωκε τῆς δόξης ἐκείνης, ὁ τῶν ῥίζαν ὑπιφερόμενος πῶς στήσεται; οὐκ
ἔστι Ⓦ χρημάτων ὕπτα δοῦλον, δοῦλον εἶ Χειστοῦ γνήσιον. αὐτὸς ὁ Χειστὸς ἀπεφήνατο,
ὅτι ὃ πεπραγμένα ἀδυνατεῖ. Οὐ δυνασθε, φησι, Θεῶ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ· καὶ, Οὐδεὶς δύ- Matt. ς. κδ.
να] δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. ἐναντία γὰρ ὑπεναντίοισιν. ὁ Χειστὸς λέγει, Φείδεσθε τῶν πενο-
χ. λέγε μένων· ὁ μαμωνᾶς λέγει, Ἀπόδυσον καὶ φῶτα ἀνέχεσθαι. ὁ Χειστὸς λέγει, κένωσον ἄνθρωπε ἔχεις·
ὁ μαμωνᾶς λέγει, λάβε καὶ ἄνθρωπε οὐκ ἔχεις. Εἶδες ἐναντίωσιν, εἶδες πόλεμον. βούλεσθε
διέξωμεν πῶς δυνατὸν τοὺς ἀμφοτέρων ῥᾳδίως ὑπακοῦσαι, ἀλλ' εἰς δύο καταφερῆσαι;
οὐ δύο λέγω; πῶς; ἐκ τῆς ἔργοις οὐχ ὁρῶμεν τοῦτο, Ⓦ Χειστὸν μὲν καταφερόμενον, Ⓦ τὸ
μαμωνᾶν τιμώμενον; ὁρᾶτε πῶς τὰ ῥήματα φορτικά; πόσῳ μᾶλλον τὰ πράγματα;
ἀλλ' ὅτι τῶν πραγμάτων οὐ φαίνεται φορτικὰ ὁμοίως, ὅτι τῷ πάθει κατηγόμεθα. ἐπεὶ μὲ
γὰρ καὶ ὁ λίγνος [ἦ] καθαρεύουσα τὸ πάθος ἡ ψυχὴ, ἕως δὲ ἐντεῦθα ἐσήκη, δικαία] κρίνει
ὀρθῶς· ἐκεῖ δὲ ἀπελθοῦσα, ἐν καταγέλοισα τῶν πυρετῶν, ἐν τῇ ὁδῷ τὸ πράγματος ἡμο-
μένη, οὐκ ἔχει καθαρὸν τὸ κριτήριον, οὐκ ἔχει τὸ δικαστήριον ἀδέκαστον. ὁ Χειστὸς φησι, Εἰ Luc. ιδ. λγ.
μή τις ἀποτάξηται πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν, οὐκ ἔστι μου μαθητής. ὁ μαμωνᾶς φη-
σι· λάβε ἀπὸ τῶν πεινώντων Ⓦ ἄρτον. ὁ Χειστὸς λέγει, πρόδωσε Ⓦ γυμνόν· ἔδε λέγει,
τὸ γυμνὸν ἀπόδυσον. ὁ Χειστὸς λέγει, Τῷ σπέρματός σου τοὺς οἰκείους οὐχ ὑπερίδῃ· ὁ μαμω- Ησ. νη. ζ.
νᾶς λέγει, Οὐκ ἐλεήσεις σοὺ οἰκείους τῷ σπέρματός σου, ἀλλὰ καὶ μητέρα ἴδῃς, καὶ πατέρα,
χ. τὸ σωτῆρα ψυχῆς, καταφρόνει. τὸ μὲ λέγω πατέρα τὸ μητέρα; ἔστι τοῦ σωτῆρα ψυχῆς, τὸ δαίμονος ἀπόλλυε·
ἀλλ' ὅμως ἀκούει] οἴμοι, ὅτι ὁμοῦ τὸ ἀπιστῆσαι τοῖς ἀναγινώσκουσι μᾶλλον τῶν τὰ
ὑπερφυῆ τοῦ σωτηρίου ἡμῖν κελεύοντος. Ἀφ' τῶν γέεννα, Ἀφ' τῶν πῦρ. Ἀφ' τοῦτο ποταμὸς
πυρὸς, ἀφ' τῶν σκώληξ ἀπολύτητος. οἶδα ὅτι πολλοὶ ταῦτα οὐχ ἡδέως ἀκούοντες ἡμῶν
λεγόντων. ἐγὼ δὲ ἡδέως αὐτὰ λέγω. τίς γὰρ χρεία ταῦτα λέγειν; ἐβουλόμην τὰ
τοῦ βασιλείας ὑμῖν διηγεῖσθαι αἰεί, τὸν ἀνάπαυσιν, τὸ ὕδωρ τὸ τῆς ἀναπαύσεως, Ⓦ τόπον
τῆς χλόης. Επὶ ὕδατος γὰρ, φησι, ἀναπαύσεως ἐξέθρεψέ με, καὶ Εἰς τόπον χλόης ἐκεῖ Ψαλ. κγ. α.
με κατεσκήνωσεν. ἐβουλόμην τοῦ τόπου λέγειν, ὕλα ἀπέρα ὀδυνῶν καὶ λύπης καὶ στε-
νασμός· ἐβουλόμην διηγεῖσθαι τῆς τοῦ Χειστοῦ σπουδοσίας τὸν ἡδονὸν· χαίρουσι πάντα συμφω-
νοῦσι λέγειν, ἐπόντα τοιοῦτον· ἀλλ' ὅμως κἂν δυνασθῶμεν ἐβουλόμην ταῦτα λέγειν. ἀλλὰ τί
παθὼν; οὐκ ἐπὶ τοῦ πυρέττοντι καὶ κακῶς ἔχοντι τοῦ βασιλείας λέγειν· πῶς γὰρ τοῦ
ὑγείας χρὴ ἀφ' ἑαυτοῦ λέγεσθαι. οὐκ ἐπὶ τοῦ δίκης ὑπαδυομένου τοῦ δικῶν ἀφ' ἑαυτοῦ λέγειν· πῶς
γὰρ ὃ ζητοῦμεν, δίκης ἀπαλλαγῆναι, ἢ τῆς κολάσεως, ἢ τῆς τιμωρίας. ἀλλὰ μήτοι γε δύνη],
πῶς οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ ἔσται; ἀφ' τῶν ταῦτα λέγω συνεχῶς, ἵνα ἐπὶ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐλθωμεν τὰ χείρω. ἐπὶ γὰρ ὁ
Θεὸς ἀφ' τῶν γέενταν ἐπέλησεν, ἵνα μηδεὶς εἰς γέενταν ἐμπέσῃ, ἵνα πάντες βασιλείας
ἐπιτύχωμεν. ἐπὶ ἡμεῖς ἀφ' τῶν συνεχῶς γέενης μεμνήμεθα, ἵνα πρὸς τὸν βασιλείαν
ὑμᾶς ἀφήσωμεν, ἵνα ὦ φόβος μεγάλης ἀπειλῆς ὑμῶν τὸν ἀφάτου, πρὸς ἀσκυάσωμεν ἄξια
τῆς βασιλείας ποιῆν. μὴ τοίνυν δυσκεραίνετε πρὸς ὃ τῶν ῥημάτων βαρύ. τὸ γὰρ βαρὺ τῶν
χ. τῶν προφάσεων ἐρᾷ ῥημάτων "κυφας ἡμῖν ἐρυάζει] ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων ταῖ ψυχαί. ἐπεὶ ἐπὶ ὁ σίδηρος βα-
τοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων τὰς ψυχὰς ρεῖ ἐστι, ἐπὶ ἡ σφύρα βαρεῖα, ἀλλὰ κατασκευάζει σκεύη θυσίας χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἐπὶ τὰ
διεσραμμένα ὀρθοῖ· ὡς ἐπὶ μὴ βαρεῖα ἦν, οὐκ ἂν ἴσχυσε διορθῶσαι τὸν διεσραμμένον ὐ-
λίνον. ὕτω καὶ ὁ λόγος ἡμῶν ὁ βαρὺς ῥυθμίσαι τὸν ψυχὸν ἰσχύει. μὴ τοίνυν φεύγωμεν τὸ
χ. ἴσμεν βαρὺ τοῦτο τῶν ῥημάτων, μηδὲ ταῦτα ἀπὸ τούτων πλήττας, οὐχ ἵνα ἀφανίσῃ, ἀλλ' ἵνα διορ-
θώσῃ τὸ ψυχὸν, καὶ φέρει] ἡ πληγὴ, ἀλλ' ἵνα διορθώσῃ]. οἶδα ὅτι πλήττομεν, πῶς
ἐπάγομεν τὴν πληγὴν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ὥστε μὴ συντελεσθῆναι τὸ σκεῦος, ἀλλ' ὥστε λεανθῆναι,
ὥστε ὀρθωθῆναι, ὥστε ποιῆσαι ὕχεσθαι τῷ δεσπότῃ, ὥστε αὐτὸ προσπεσεῖν ἀπεστίλβοι τὸν ὑ-

σιλέως ὧδε τῦ ἡμετέρου, συςέλλε) ϗ παιδίᾳ μακροῦ σοῦ ἄμφιον ζῶντας) ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς μάχῃ. ὅταν ἀπεςῶμεν αὐτοῦ, μεγάλα φυσᾷ, βρυχᾶται, τείχη σοῦ ὁρᾷς, ἄτε ἐρήμους ἡμᾶς τῆς μεγάλης συμμαχίας λαβών. οὐ γὰρ πρὸς σάρκα, ἀλλ' μὴ συγχωρήσῃ ὁ Θεός. Εἰ γὰρ χείρων ἀγγέλους οὐ κατετόλμησεν ἐπιμεῖναι, μὴ τῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος, πολλῷ μᾶλλον ψυχὰς, ἀνθρώπων. συγχωρῇ ὁ Θεός, ἵνα παιδεύσῃ, ἵνα δίκαιον ἀπαιτῆσῃ, ἵνα δοκιμωτέρους ποιῇ, ὡς Ⓦ Ἰώβ. ἐρᾷς αὖθις μὴ προσερχόμενοι, μηδὲ τολμῶντα ἡμέρας ὁρίζειν, ἀλλὰ διδοικότα ϗ τρέμοντα; ϗ τί λέγω περὶ τῦ Ἰώβ; ὃν γὰρ Ἰούδα ἐφοβήθησαν, οὐκ ἐτόλμησαν, ἕως αὖθις τῦ ἱεροῦ χρεοῦ ἀπήτησεν ὁ Χριστὸς, λαβεῖν ὁλόκληρον, ϗ εἰσελθεῖν εἰς αὖθις. τότε μὴν οὕτω ἔξωθεν προσέβαλλεν, ἔσωθεν ὃ εἰσελθεῖν οὐκ ἐτόλμα. ὅπερ ὃ εἶδεν ἀπεκλεισθῆναι τῆς ἱερᾶς ἀγέλης, πάντος λύκου σφοδρότερον ἐφίλαττε, ϗ οὐ προσιέναι ἀπέτρεπεν, ἕως αὖθις ἀνῆλε θάνατον διπλοῦν. Ταῦτα προσευκτήρια ἡμῖν γέγραπται. ἐπὶ ποίοις κέρδεσι θαυμάζει, ὅτι εἰς τὴν δούλην προσέβαλε; ποία ὕποψις; ποία ὠφέλεια; μεγάλη. ὅταν γὰρ μάθωμεν πόθεν ἐκείνοις ὑπῆρξε τὸ ἀλέξητηριον ἐλθεῖν βουλεύσασθαι τοιοῦτον, φυλαξόμεθα ἀπὸ ταύτης ϗ αὐτοὶ μὴ τὰ αὐτὰ πάθωμεν. πόθεν οὖν ἦλθεν ὑπὲρ τούτου; ἀπὸ φιλαργυρίας. κλέπτης ἦν. ἀπὸ ταύτης οὖπερ ἐμέθυε καὶ πάλιν, ὅτε Ⓦ τῆς οἰκουμένης διασοβεῖν τείχη ἐπεχείρησε. τί τῆς μανίας ταύτης χεῖρον; ὃ οὐδὲ αἰτήσειεν, οὐδὲ ἤλπισεν, ὧν ἅπαντα εἰς οὐδὲν ἐλογίσθη, τοῦτον τείχη ἐπεχείρησε. χαλεπὴ γὰρ τῆς φιλαργυρίας ἡ τυραννὶς διὰ παντὸς ἐκτείνασα. οὐχ οὕτω δὲ ὑπὸ τῆς μέθης καταπλήττομαι, ὡς ὑπὸ φιλαργυρίας· οὐχ οὕτως ὑπὸ μανίας ϗ καταπληξίας, ὡς ὑπὸ φιλαργυρίας. Διὰ τί γάρ, εἰπέ μοι, προσέβαλεν; ἄσημον ὄντα σε ἐκ ἀγνώτα ἐκάλεσε, ἐκ ἕνα τῶν δούλων ἐποίησε, διδασκαλίας ἠξίωσε, ὑπέσχετο μύρια ἀγαθὰ, θαύματα σε ἐργάζεσθαι ἐπέτρεψε, τραπέζης, ἑδῶν, ὁμιλίας, συνουσίας, πάντων ἐκοινώνησας, ὧν ϗ Ⓦ λοιποί. Ταῦτα οὐκ ἰκανὰ καταφλέγειν; τίνος οὖν ἕνεκεν προσέβαλες; τί ἔχων ἐγκλήσει, ὦ μιαρέ; τί γὰρ οὐκ ἔδει παθεῖν; ἤδεισε τὸν δεσπότην, οὐκ ἐπαύσατο τὰ πρὸς ἑαυτὸν ἐξοφέρων, πολλάκις εἶπεν, Ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. πολλάκις ἔσιξε, ϗ ἐφύσατό σε, ϗ εἶδώς σε τοιοῦτον, οὐκ ἐξέβαλε σε τῆς χορείας· ἐπιβλέπει, ἐπὶ ὡς γνῶσιν ϗ ἵνα τὸν δούλην, ὅταν ἐπιμείνῃ, οὕτως ἐφίλει. Ὦ τελωνῶν, ὡς τῆς μιαρίας, ϗ λείπει λαβεῖν ἐν ταῖς ἀχρήστοις ἐκείναις χρυσοῦν μιαρεῖς σε πόδας, ϗ οὐδὲ τοῦτο σε κατέχει. ἔλειπες τὰ τοῦ πτωχοῦ· ϗ ἵνα μὴ προέλθῃς εἰς μᾶζον κακὸν, ϗ τοῦτο ἔφερε· ἀλλ' οὐδέ σε ἔπεισεν. Εἰ γὰρ θηρίον ἦς, εἰ γὰρ λίθος, οὐ ταῖς θυσίαις [ταῖς εἰς σέ,] οὐ τοῖς θαύμασιν, οὐ τῇ διδασκαλίᾳ ἐδέλεασε μεταβληθῆναι; ἀλλ' ϗ ὅπως ἐκπληττόμενοι ἐκάλεσε, ϗ διὰ τῶν θαυμασίων ἔργων ἐπήτησέ σε τὴν λίθων αἰσθητότερον. σὺ δὲ οὐδενὶ τρόπῳ γέγονας βελτίων. θαυμάζει ἴσως τὸ τοσαύτην αἴσθησιν τῷ προδότῃ. Ὀκνῶ φοβηθῆναι τὸ ἐκείνου τραῦμα· ἀπὸ φιλαργυρίας τοιοῦτος ἐγένετο, ἀπὸ δὲ τῆς χρημάτων ἔρωτος. ἔκκλινον τὸ πάθος (ποιᾶς γὰρ πάντα ἰσοτιμᾷ· ἀσεβὴς ποτέ, ϗ τὸν Θεὸν ἀγνοῶν προσκυνᾷ, καὶ μυριάκις θύεται τιθεὶς) ἔκκλινον, προσκαλῶ. Ὀκ ἔστι τὸν τυχόντα θανάτου οἵδε πάντα ὀλεθρίους μύριους. ἴδωμεν δὲ ἐκείνου πάθος· φοβηθῶμεν μὴ τοῖς αὐτοῖς αὐτοὶ περιπέσωμεν. Διὰ τοῦτο γέγραπται, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθωμεν ϗ ἡμεῖς· Διὰ τοῦτο πάντες Ⓦ θυαγγελισταὶ τοῦτο διηγήσαντο, ἵνα ἡμᾶς σωφρονίσωσι. πόρρωθεν φεύγε. ὀκ ἔστι τοῦτο μόνον φιλαργυρία, ὃ πολλοὶ ἐρᾶν, ἀλλὰ ὅλως χρημάτων ἔρωτι. φιλαργυρία διὰ, ὃ πλέονος χρείας αἰτεῖ. μὴ γὰρ τάλαντα χρυσοῦ ὦ τότε τὰ πιθανὰ Ⓦ προδότῃ; τεττάρακοντα ἦσαν ἀργύρια· τεττάρακοντα ἀργυρίοις προέδωκε Ⓦ διαστεῖλαι. ἆρα μέμνησθε, ὅτι ἔλεγον προ τούτου, ὅτι οὐκ ὀφ λαμβάνει πολλὰ ἡ πλεονεξία διὰ τοῦτο, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὀφ τῶν ὀλίγα; ἰδοὺ ὅσοι κακοὶ τοῦτ' εἰργάσατο διὰ ὀλίγων χρημάτων· μᾶλλον ὃ οὐ διὰ χρήματα, ἀλλὰ διὰ ἀργύρια. οὐκ ἔστι, οὐκ ἔστι μὴν φιλάργυρος

χ. -λίων

χ. -εσιῶτες,

χ. πολλοῦ

Matth. xxvi.

χ. μωχθεία.

χ. μιπολύσης;

πάλιν ασουδῶς ᾠδὴν καταλέσθαι. διηθώλμν αὐτὸ, ὥστε καὶ τῆς πίστεως βίον ἄξιον ἡμῖν
ᾠδὴν ἀχεῖν, ἵνα εἰς δόξαν αὐτὸ ζωλμν, ἵνα μὴ ὃ ὄνομα αὐτὸ βλασφημῆται δι' ἡμᾶς. Οὐαὶ Ησ. νς. β.
γὰρ ὑμῖν, φησι, δι' ὃς ὃ ὄνομα τῦ Θεοῦ βλασφημῖται. Εἰ γὰρ ἡμῶν ἔχοντες (καίτοι τί γὲ Ρωμ. ς. κδ.
γησιώτεροι;) εἰ ἡμῶν τοίνυν ἡμᾶς ἔχοντες, ὅτεμ δ' αὖθις βλασφημῶμθα, ἀπακηρύτθομθμ
αὐτὸν, ἀποστρεφόμθα, οὐ πεσπεσόμθα· πόσῳ μᾶλλον ὁ Θεὸς δούλους ἔχων ἀγνώμονας, βλα-
σφημοῦντας αὖθις τὸ ὑδεὶς οἴδασι, οὐκ ἀποστραφήσεται τὸ μισῆσαι; ὃν δ' δὴ ὁ Θεὸς μισήσῃ
τὸ ἀποστραφῆ, πᾶς πεσοσλήψεται; σωθῆς, ἀλλ' ἢ ὁ διάβολος, ἀλλ' ἢ ⓓ δαίμονες. ὃν δ' δὴ
ⓓ δαίμονες λαθῶσι, ποίαν ἕξει σωτηρίας ἐλπίδα; ποίαν ᾠδὴν μθδὲ ζωῆς ἕως αἰῶνος τὸ τὴν
χλεύην ὧμθμ τῦ Θεοῦ, σωθῆς ἡμᾶς ἁρπάζων δῦναται· ἰσχυρὸς γὰρ ὅστιν· ὅτεμ ἢ τῆς χθρὸς
ἐκείνης ἐκπίσωμθμ τὸ τῆς βοηθείας, ἀπολώλαμθμ, πᾶσιν ἕτοιμοι πεσκείμθα εἰς ἁρπα-
γὴν, πᾶσιν εἰς καταπάτημα, ὡς τοῖχος κεκλιμθὸς, τὸ φραγμὸς ὠσμένος. ὅτεμ γὰρ ἡ ἀ-
θεϊκὴ ὁ τοῖχος, θὺς πίπτοντες ἔσεσθε πᾶσι. μὴ γὰρ ὅτι τῆς Ιερυσαλὴμ οἴεσθε τῦτο λέγεσθαι
μόνον, ὃ μᾶλλον λέγει, ἀλλὰ τὸ ὅτι πάντας αἰῶνας. τί ἢ ὅτι τῆς Ιερυσαλὴμ ἐλέγετο;
Ασω δὴ τῷ ἠγαπημθνῳ ᾆσμα τῦ ἀγαπητῦ μν, τῷ ἀμπελωνί μν. ἀμπελὼν ἐγμήθη Ησ. ε α.
τῷ ἠγαπημθνῳ ὸν κέρατι, ὸν τόπῳ πίονι· τὸ φραγμὸν * περιέθηκα, τὸ ἐχαράκωσα, καὶ * αὐτῷ
ἐφύτθυσα ἄμπελον Σωρὴκ, τὸ ᾠκοδόμησα πύργον ὸν μέσῳ αὐτῦ, τὸ προλίωον ὤρυξα ὸν
αὐτῷ, ὃ ἔμεινα τῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. τὸ νῦν δή, ἔφη πρὸς τῦ Ιούδα, καὶ
ⓓ κατοικοῦντες ὸν Ιερυσαλὴμ, κρίνατε ὸν ἐμοὶ καὶ μνὰ μέσον τῦ ἀμπελῶνός μν. τί ἔδει
ποιῆσαι ᾧ ἀμπελωνί μν, τὸ οὐκ ἐποίησα αὐτῷ; δι' ὃ ἔμεινα τῦ ποιῆσαι σταφυλὴν, ἐποίησε
δὲ ἀκάνθας. νῦν δῶν μνάγγελῶ ὑμῖν τί ποιήσω τῷ ἀμπελωνί μν. ἀφελῶ ⓦ φραγμὸν
αὐτῦ, τὸ ἔσται εἰς διαρπαγὴν, τὸ καθελῶ ⓦ τοῖχον αὐτῦ, τὸ ἔσται εἰς καταπάτημα· καὶ
θήσω ⓦ ἀμπελωνά μν, ᾧ οὐ μὴ τμαθῇ, οὐδ' τὸ μὴ σκαφῇ· τὸ ἀναβήσονται εἰς αὐτὸν,
ὡς εἰς χέρσον, ἀκωθοι· τὸ ταῖς νεφέλαις σύστελλμαι τῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν. ὁ γὰρ
ἀμπελὼν Κυρίε σαβαὼθ, εἶχος τῦ Ισραὴλ ὄντι, τὸ ἀνθρωπος τῦ Ιούδα, νεόφυτον ἠγαπη-
μθνον. ἐμεῖνα ἵνα ποιήσῃ κρίσιν· ἐποίησε δὲ ἀνομίαν, τὸ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγήν.
τῦτο τὸ ἐφ' ἑκάστης λέγεται ψυχῆς. ὅτεμ γὰρ πάντα πληρώσῃ, ἃ ἐχρῆν, ὁ Φιλάνθρωπος
Θεὸς, εἶτα ποιήσῃ ἀκάνθας ἀντὶ σταφυλῆς, ἀφῄρηται ⓦ φραγμὸν, τὸ καθαιρεῖ ⓦ τοῖχον, τὸ Ησ. κεζ. ιζ.
ἐσόμθα εἰς διαρπαγήν. ἄκυσε γὰρ πῶς τὸ ἕτερος πεσφήτης ὀδυρόμθος ἔλεγε· Ινα Ψαλ. οθ'. ιγ.
τί καθεῖλες ⓦ φραγμὸν αὐτῆς, τὸ πυγῶσι αὐτὸν πάντες ⓓ παροδεύοντες τὴν ὁ-
δόν; ἐλυμήναν αὐτὸν ὗς ἐκ δρυμῦ, τὸ μονὸς ἄγριος κατενεμήσατο αὐτόν. σαφῶς δῶν
πρὸς τῦ Μήδου, τὸ τῦ Βαβυλωνίου φησὶν· ὁ γὰρ δὴ τότε οὐκ ἔστι εἰπεῖν, ἀλλὰ ὗς
τὸ μονὸς, ὁ διάβολός ἐστι, τὸ πᾶσα αὐτὸν ἡ δῦναμις. μονὸς δὲ αὐτὸν εἶπεν, ὃ ἄγριον τὸ ἀκά-
θαρτον αὐτὸν πρὸς τῶν βυλόμθος. ὅτεμ μὲν γὰρ αὐτὸ ὁ ἁρπακτικὸν τὸ γραφὴ βούλη Ι
δηλῶσαί, φησι· Ως λέων ὠρυόμθος πρὸς ἔρχεται, ζητῶν τίνα καταπίῃ. ὅτεμ δὲ ὁ ἰοβόλον, α. Π. τ. ι. η.
τὸ θανάσιμον, τὸ ὀλέθριον, ὅπερ αὐτὸν καλῶ τὸ σκορπίον. Πατῶν γὰρ, φησιν, ἐπάνω ὄφεων, Λυκ. ι. ιθ.
τὸ σκορπίων, τὸ ὅτι πᾶσαν τὴν δυνάμιν τῦ αὐτικειμένου. ὅτεμ δὲ ὁ ἰσχυρὸς ὁμοῦ τὸ ἰοβόλον,
δράκοντα αὐτὸν καλεῖ, ὡς ὅτεμ λέγῃ, Δράκοντ ὄντ, ὃν ἔπλασας ἐμπαίζειν αὐτῷ. τὸ δρά- Ψαλ. ριγ. κα.
κοντα, τὸ ὄφιν σκολιὸν, καὶ ἀσπίδα αὐτὸν καλεῖ πάντα χῦ. πολύπλοκον γὰρ ὁ θηρίον, καὶ
ποικίλον, τὸ πολλὴν ἔχ τὴν ἰσχύν. πάντα κυνῇ, πάντα "θορυβεῖ, πάντα δῶσι τὸ κάτω τρέ-
φειν. ἀλλὰ μὴ φοβηθῆτε, ἀλλὰ μὴ δείσητε· χειροῦται μόνον, τὸ ὡς τροθίσι ἔσεσθε. Πα- Λυκ. ι. ιθ.
τῶν γὰρ, φησιν, ἐπάνω ὄφεων, τὸ σκορπίων. καταπάτημα αὐτὸν τῶν ἡμετέρων ἐποίησε πο-
δῶν, αἳ βουλώμθα. ὅρα τοίνυν πόσος γέλως, πόση ἀθλιότης, ὃ ἐλάβομθμ πατεῖν, τῦτον
ὁρᾶν ὑπὸ κεφαλῆς ἑστῶτα τῆς ἡμετέρας. πῶς δὲ τῦτο γέγ; πῶς" ἡμῶν· δι' ἡμᾶς βυλω-
μθα, μέγας ὅστι· αἱ ἡμᾶς βυλώμθα, γέγ μικρός· ἐὰν πεσστέχωμθμ ἑαυτοῖς, τὸ μὴ Φ βα-

σιλέως

λοι ὑμᾶς; ὁρᾶς πῶς οὐκ ἀφέσηκε τὰ προδιάστημα; οὐδὲ γὰρ τοσοῦτοι ἀφεσταῖεν ἂν (εἰ γὰρ ἐξ ἡμῶν οὕτω ποιοῦμεν) ἀλλως γ', εἰ σὺ θέλοις οὐδὲ ἐγγὺς ὄντι τὸ προδιάστημα. πῶς; ὅτι εἰ δοῦλός ὄντι, καὶ ἐλάττων ὄντι εἰ ὑπήκοος τῷ μείζονι. τοῦτο γοῦν ποιοῦσι καὶ ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ ὄντι. τοιοῦτοι γὰρ ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ, μείζονά τινα τῷ ἐλάττονι ὑπακούσαντα δικαίως· ἀλλ' ὅμως τοῦτο οὐχ οὕτω ὄντι Θεοῦ, μείζονα λέγω καὶ ἐλάττονα, ὃ νοεῖν ἴσως ἐποίησεν. εἰ γὰρ ἐλάττων ἦν ὁ υἱός, οὐχ ἡμᾶς εἰς ταπεινοφροσύνην παρεκάλει. ἀλλὰ τί; ὅτι οὐκ ἔστι ταπεινοφροσύνη τὸ τὰ ἐλάττονα μὴ ἐπιζητεῖν ὡς μείζονι, τὸ μὴ ἁρπάσαι τὸ ἴσον, τὸ ὑπακοῦσαι μέχρι θανάτου. ἄλλως γ', ὅσα καὶ μὴ τὸ ὑπόδειγμα τί φησι. τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν. ἡγούμενοι, φησίν. ὅπερ γὰρ καὶ τοῦ οὐσίαι εἶναι ἦν, καὶ τοῦ τιμὴν τοῦ πρὸς τὸ Θεοῦ, διὰ ταύτης τῆς ὑπολήψεως εἰς τὸ πρᾶγμα. ὅτι γ' τῶν μειζόνων καὶ ἐλαττόνων οὐκ ἀν τοῦτο εἶπεν, ὅτι ἡγούμενοι, ἀλλὰ τιμᾶτε ἐκφ. ιγ. οὐδὲ ὑπερέχοντας ὑμῶν, καθως δὲ ἀλλαχοῦ φησι· Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε. ὁπόταν τῆς φύσεως τὸ πρᾶγμα τὸ ὅτι ἡ ὑποταγή· οὐδαμοῦ τῆς κρίσεως διῃρημένα τῆς ἡμετέρας. τῇ ταπεινοφροσύνῃ, φησίν, ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, ὥσπερ καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε. καὶ τὰ μὲν σκώνων ὅτως δυνατὸν γενέσθαι· τὰ γ' ἡμέτερα λοιπὸν εἰσῆλθε, περίεργον τὸ κεφαλαίῳ τὰ σκώνων εἰπόντα, ὅτι εἰς ταπεινοφροσύνην προκαλεῖται οὐκ ἂν ἐλάττονα ὄντα δὲ ὦ μείζονι ὑπακούσαντα προήκατο. εἰ μὲν γὰρ δοῦλος διαστάσεις παρεκάλει ὑπακούειν, εἰκότως· εἰ γ' ἐλεύθερος ἐλευθέρους, πῶς τὸ δοῦλον πρὸς διαστήσει ὑποτάξαι ἔφερε; πῶς τὸ ἐλάττονος πρὸς μείζονα; μὴ γὰρ εἶπεν. ἐλάττονες τοῖς μείζοσιν ὑπακούετωσαν, ἀλλ' ἰσότιμοι ἀλλήλων ὄντες, ὑπακούετε, ἀλλήλοις ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν. ἆρα γ' οὐ μὴ προήκατο καὶ τὸ τῆς γυναικός; ὅπου ὥσπερ ἡ γυνὴ ὑπακούει τῷ ἀνδρὶ, ὕτω δὲ ὑμᾶς ὑπακούετε. εἰ γ' ὅσῳ ἴσον ὄντι καὶ ἐλεύθερον, ὅ προήκατο, ὅμως ὅλως μικρόν τις ἐστὶν ὑποταγή, πόσῳ μᾶλλον τὸ τοῦ δούλου οὐκ ἂν προήκατο; εἶπον φθάσας, ὅτι οὐδὲν ὕτως ἐπαίρει πρὸς ἀπόνοιαν τῆς τοῦ κακοῦ ἀπορρήξεως, οὐδὲ ὅλως αὐτὸ μέμνηται, οὐδὲ σύφεσια βουλόμενος ἐπαγέσθαι ἃς ὕτως ἐρεῖ· οὐκ ἐμείχυσεν, ἀλλ' ὅπου τῆς ἰδίας ἀπέσχε γυναικός. ὑδαμοῦ γὰρ τοῦ τοῦ κακοῦ ἀπορρήξεως πέπαυται· γέλως γὰρ τοῦτο. "εἶπον ὅπου ἡ μορφὴ τοῦ δούλου ἀληθὴς, καὶ οὐδὲν ἐλάττων· οὐκοῦν καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Θεοῦ τελεία, καὶ οὐκ ἐλάττων. λέγε τί μὴ εἶπεν, ὁ μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων; ἴσον ὄντι τοῦτο τοῦ εἶπεν, ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὤν. ὃ ἀποδείκνυσι ἡ μορφὴ δείκνυσι, καθως ὄντι μορφή. οὐκ ἔστι γ' ἄλλης οὐσίας ὄντα, τοῦ ἄλλης μορφοῦ ἔχειν· οὗ οὐδὲ ἀνθρώπων ἀγγέλου ἔχει μορφοῦ· οὐδὲ ἄλογοι ἀνθρώπου ἔχει μορφοῦ. πῶς οὖν ὁ υἱός; εἶτα ὅτι μὲν ἐμοῦ, ὅπερ συνδεπείσμεθα, ἡ μορφὴ τοῦ σώματός ὄντι· ὅτι γ' τοῦ ἁπλοῦ καὶ ἀσυνθέτου πάντως, τῆς οὐσίας. εἰ γ' τὸ χωρὶς ἀρ' ἑαυτοῦ εἰρῆσθαι, λέγε ὅτι οὐ δείκνυσι πατέρα, "πολλαχοῦ τοῦτο δείκνυται χωρὶς ἀρ' ἑαυτοῦ" εἰρημένον. καὶ τί λέγω πολλαχοῦ; ὁ γὰρ αὐτὸ οὕτως τῷ χωρὶς τοῦτο, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ μοι, φησὶν, ἐποίησατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. οὐκ εἶπε μὴ τοῦ ἀρ' ἑαυτοῦ, ὡς τοῦ Θεοῦ τοῦ παρὸς λέγων. βουλόμενος καὶ τὰ ἡμέτερα περιαιρεῖσαι, ἀλλὰ δίδωσι μὴ καταχώσωμεν ὑμῶν τὰς ἀγαθοεργίας. πῶς γ' τὰ εἰρημένα μέμνησθε πρὸς ἀναβεβαίωσιν σκώνων· τίνος γὰρ ἀνεμνήσθη ἐκτίμωσιν, καὶ τότε ὁ αὐτόρριζος" καταβαλλόμεθα καλὸν μὴ τὸ τὰς ἀνεμνήσθαι ἐκτιμᾶσθαι, καὶ μικρὸν" ἀναπνεύσαι τοῦ χλοῦ· ἵνα πᾶσαν τὴν σκέψιν ἀπορριφθῶμεν κακίαν, μὴ πολλῆς τῆς ἀρετῆς δέηται τὰ θεῖα σπέρματα.

χ. ὅπου

χ. πως τὸ, χ. πολλαχόθεν ἐγὼ σοι δείξω " ἀλλαχοῦ

χ. -σάμεθα

χ. -παῦσαι

ΗΘΙΚΟΝ Εὐχαριστήσωμεν οὖν τῷ εἰρημένῳ τῷ Θεῷ· ἀξιώσωμεν αὐτὸν δῶναι φυλακὴν καὶ δίαιτήρησιν αὐτοῦ, ἵνα καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμᾶς θύφραπάμθα, καὶ αἱρετικοὶ καταισχυνῶνται. προσκαλέσωμεν αὖθις καὶ εἰς ὃ ἔζης ἡμῶν αἰσθέσθαι σῶμα, ὅτι καὶ τὰ ἡμέτερα μὴ τῆς αὐτῆς

πάλιν

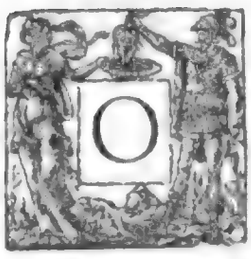
λης βυλῆς ἄγγελος, οὐ μέγας; ὁ ἰσχυρὸς Θεός, οὐ μέγας, ἀλλὰ μικρός; τί οὖν φασιν ⓐ ἀναίσχυντοι καὶ ἰταμοί, ὅτι μικρὸς ὢν Θεός; λέγω, ἃ λέγουσι, πολλάκις, ἵνα μᾶλλον αὐτοὺς φύγητε. μικρὸς ὤν, φησι Θεός, οὐχ ἥρπασε τὸ εἶναι ⓒ ἴσος μέγας. τί γάρ, εἰπέ μοι (ἀλλὰ μὴ νομίσητε ἡμᾶς εἰς τὰ ῥήματα) εἰ μικρὸς ἦν κατ' αὐτὸν, καὶ πολὺ τῆς δυνάμεως ἀπολείπων τῆς τοῦ πατρός, πῶς ἂν ἁρπάσαι τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ; φύσις γὰρ ἑλκόντων οὐκ ἂν δύναιτο ἁρπάσαι τὸ εἶναι ἴσος ἀγγέλῳ καὶ τῇ φύσει, οἷπερ οὐκ ἂν δύναιτο ἁρπάσαι, καὶ θέλῃ, τὸ εἶναι ἴσος ἀνθρώπῳ καὶ τῇ φύσει. χωρεῖς ἤ τοῦτο, καίτοι ἐρῶ. τί βούλεται καταβαίνων ὁ Παῦλος λέγων τοῦτο τὸ ὑπερδίγματος; ἵνα καπνοφορτικοὺς πάντας ἐρῇς εἰσαγαγεῖν τοὺς Φιλιππησίους. τί οὖν, εἰπέ μοι, τοῦτο ἂν πρόῤῥησις ἦν εἰς μέσον; οὐδεὶς γὰρ βουλόμενος ταπεινοφρονῆσαι ταπεινοφρονεῖ, τοῦτό φησιν· ἵνα ταπεινὸς, καὶ ἕλκηθρον φεύγειν τὴν ὑμότιμον. καὶ γὰρ ὁ δῆμος ὁ δοῦλος οὐκ ἐπιθυμεῖ τῷ δεσπότῃ μιμεῖσθαι τοῦτον ἔχθιον. καὶ μὲν οὖν τοῦτο οὐκ ἔστι ταπεινοφροσύνης, εἴπερ τις ἄλλος, ἀλλ' ἀπονοίας. μάθετε δὲ ὅτι ταπεινοφροσύνη ὑμεῖς ⓓ τοῦτο ἔχοντες πλάσμα. τί οὖν ὅτι ταπεινοφροσύνη; ὁ ταπεινὰ φρονῶν. ταπεινὰ δὲ φρονεῖ, οὐχ ὁ ἀπὸ ἀνάγκης ὢν ταπεινὸς, ἀλλ' ὁ ἑαυτὸν ταπεινῶν. οἷον λέγω· προσέχετε δέ. ὅταν μὲν ὑψηλὰ δυνάμενος φρονῇσαι ταπεινοφρονῇ, τοῦτ' ταπεινοφρων ὄντως· ὅταν δὲ μὴ δυνάμενος ταπεινοφρονῇ, οὐκ ἔστι ταπεινόφρων ὄντως. οἷον ὁ βασιλεὺς ὢν ὑπάρχω αὐτὸν ταπεινοῦντα, ταπεινόφρων ὄντως, ὅτι ἀπὸ τοῦ ὕψους κατέβη· ὁ μέντοι ὑπηρέτης ἐὰν τοῦτο ποιῇ, οὐ ταπεινόφρων. πῶς γάρ; οὐ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐταπείνωσεν ἑαυτόν. οὐκ ἔστι δὲ ἄλλως ταπεινοφρονῆσαι, εἰ μὴ ἐξουσίαν ἔχοι. εἰ γὰρ ἀνάγκη ἐστὶ ταπεινωθῆναι ἢ ἄκοντα, οὐκέτι τῆς φρονήσεώς ἐστι τὸ κατόρθωμα, οὐδὲ τοῦ βουλήματος, ἀλλὰ τῆς ἀνάγκης. ταπεινοφροσύνη δὲ λέγεται, ὅταν τοῦ φρονήματος ᾖ ταπείνωσις. εἰπέ μοι, εἴ τις μὴ ἔχοι ἐξουσίαν πλουτεῖν, μέσοι τὰ ἑαυτοῦ κεκτημένος, τοῦτον ἐσταυρεσόμεθα ὅτι διακρούεται; οὐδαμῶς. διὰ τί; τῇ γὰρ ἀνάγκῃ ὁ τοῦ προαιρέσεως ἐγκώμιον ἀφῄρηται. εἰπέ μοι, εἴ τις μὴ δυνάμενος τυραννῆσαι καὶ βασιλεύειν, ἰδιῶται εὐτυχῶν, τοῦτον ἐσταυρεσόμεθα, ὡς ἀποδείκνυσα; ἠδαμῶς. οὐκοῦν οὐδὲ ὁ Χριστός. ὁ γὰρ ἐταπείνωσεν, ὦ πάντων ὑμεῖς ἀμαθέστατοι, οὐκ ἀπὸ τῆς τάξεως ἀπῆλθε, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ἐργασίᾳ μένων. οὐκοῦν εἰ γὰρ ψόγου ἀπήλλακται, οὕτω καὶ ἐπαίνου μετέχει· ὃ δὲ ἐγκωμίων ἄξιόν ἐστιν. ἔρα γοῦν καὶ ⓔ Χριστὸν οὕτως ἐπαινοῦντα, ὅταν λέγῃ· Δεῦτε ⓕ εὐλογημένοι τοῦ Ματθ. κε. λδ. πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με. ὑκ εἶπον, ὅτι οὐκ ἐπλουτήσατε, οὐδὲ ὅτι οὐχ ἥρπασατε (μικρὰ γὰρ ταῦτα) ἀλλ' ὅτι πεινῶντά με εἴδετε, καὶ ἐθρέψατε. καὶ τίς ἀκούσας οὕτως ἐπαινοῦντος οὐ θαυμάσειεν, οὐ φίλος, οὐ ἐχθρός; οὐκ ἂν οὐδὲ Παῦλον. τί λέγω Παῦλον; οὐδὲ τὸν τυχόντα τις ἂν εἴποι, ὡς σὺ τὸν Χριστὸν ἐπαινεῖς, ἐπαινοῦντος, ὅτι μὴ προσκυνῶ ἁρπαγμὸν οὐκ ἔλαβε. ὃ γὰρ ὅτι τοιούτοις θαυμάζει, πολλοῦ ὅτι καιρίαν μαρτυρούσης. πῶς; ὅτι ἐκεῖνος ὃ τοιοῦτος ἐταιρος ὄντως, οὗ ὁ κλέπτων, ἐὰν μηκέτι κλέπτῃ· ὅτι δὲ τῶν ἀγαθῶν οὐκέτι. οὐ γὰρ, ὅτι οὐχ ἥρπασε μὴ προσκυνῶν ἁρπαγμὸν ἡμῖν, ἐταιρεῖς. ἐπὶ ποίας οὖν τὰ αἰτίας; ἄλλως δὲ ἀλλαχοῦ προσέχετε, παρακαλῶ (μακρὸς γὰρ ὁ λόγος) τίς ἂν ἀπὸ τούτων εἰς ταπεινοφροσύνην προέτρεψε; τὰ γὰρ ὑπερδίγματα πολλῷ μείζονα διὰ τὴν ὑπερβολὴν, εἰς ἃ παρακαλοῦμεν. οὐ γὰρ ἂν τις ὀκνοτείνων προσπαίῃ· ὃς, προσέπεσε ὁ Χριστὸς τῷ ποιεῖν τοὺς ἑαυτοῦ ἐχθρούς· ἔνεγκε παράδειγμα μέγα, τὸν παῖδα, ὅτι ἀπαίτησε τὸ πλοῖον ὅτι πονηρὸς ἦν ἀναβάτης, ἐβρέχθη ὅτι ἦν ἄδικος· προέπεσεν εἰς ἀνεξικακίαν· ἔνεγκε παράδειγμα ἑαυτόν. Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ Ματθ. ια. κθ. ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. καὶ πάλιν, Εἰ ἐγὼ ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος ἔπλυνα ὑμῶν, πόσῳ μᾶλ- Ιωαν. ιγ. ιδ.

λον

τικαίμονος οὐκ ἔστιν ἀγαθός, οὐδὲ πατὴρ τοῦ ἀγαθοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἕτερός τις δίκαιος, ἢ ἁρπαγμὸν οὐκ αἰσθήσεται τοῦ πρὸς ἡμᾶς υἱός. Μαρκελλος ὁ Φωτεινός, ἢ Σωφρόνιος (ϖ) λέγει συνεργάζεσθαι φασι, τὸν συνεργάζεσθαι τούτοις ἀποικίσας τῷ σὺν πνεύματος Δαβίδ, οὐκ ἀσίδιμον ὑποτάσσεται. Ἄρειος μὲν ὁμολογεῖ, ῥήματι μόνῳ κτίσμα γὰρ αὐτὸν εἶναι φησι, καὶ τοῦ παντὸς ἐλάττονα πολύ. ἕτεροι δέ φασιν αὐτὸν ἔχειν ψυχήν. Εἶδες τὰ ἁρπάματα ἔσω- 5
τα; θεώρει τούτων αὐτῶν καὶ τὰ πτώματα, πῶς ὁμοῦ πάντας καταχρύσωι βάλλει, καὶ μιᾷ πληγῇ καὶ ἀθρόον. πῶς οὖν καταβάλλει; τοῦτο γὰρ φρονεῖσθω ἐν ὑμῖν, φησιν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. ἐπιδοὺς καὶ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς ἔφησεν, ὁ Μαρκελλος, ὁ Σαβέλλιος. εἰ μορφῇ γάρ, φησι, Θεοῦ ὑπῆρχεν. χ. ὑπῆρξεν,
Εἰ ἐν μορφῇ, πῶς οὖν λέγεις, ὅτι ἀπὸ Μαρίας, ὦ μιαρέ, ἤρξατο, καὶ περὶ τούτου οὐκ ἰῶ; 10
πῶς δ' πάλιν, ὅτι ἐνέργεια ἰῶ; εἰ μορφῇ γὰρ Θεοῦ, φησι, μορφὴν δούλου ἔλαβεν. Εἰπὲ γάρ μοι, ἡ μορφὴ τοῦ δούλου ἐνέργεια δούλη ἐστίν, ἢ φύσις δούλη; πάντως δὴ καὶ φύσις, ἐρῇς, δούλη. οὐκοῦν καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Θεοῦ, Θεοῦ φύσις· οὐκ ἄρα ἐνέργεια. ἰδοὺ καὶ ὁ Μαρκελλος ὁ Γαλάτης, καὶ Σωφρόνιος, καὶ Φωτεινὸς κατέπεσον. ἰδοὺ καὶ Σαβέλλιος· οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο, φησι, τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. ἴσον δ' ὅπου ἐπὶ δύο οὐ λέγεται πρόσωπα. Τὸ γὰρ ἴσον, πρός τί ἐστιν ἴσον. 15
ἐπὶ δύο πρόσωπα καὶ ὑποστάσεις, οὐχὶ ὀνόματα ψιλὰ καὶ σχήματα λεγόμενα; ἢ ἦσαν τῷ προαιωνίῳ ὑπάρξει τὸ μονογενοῦς; ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς ἐκείνους· τί δὲ σὺν πρὸς Ἀρειον εἶπον μόνον λοιπόν, (ϖ) λέγεται ἕτερος εἶναι οὐσίας (ϖ) ἢ; Εἰπὲ δή μοι, ὃ, μορφὴν δούλου ἔλαβε, τί ἐστι; μὴ θεότητος ἐγύμνωσε, φησιν. Οὐκοῦν καὶ ἐν μορφῇ Θεοῦ καὶ ἀρχὴ, Θεός ἐστιν. μορφὴ γάρ, καὶ μορφὴ κεῖται. Εἰ τῶν ἀληθῶς, κἀκεῖνο. φύσει μὴ θεότης, ἡ μορφὴ τοῦ δούλου· οὐκοῦν φύσει Θεός, καὶ ἡ μορφὴ τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴσον αὐτῷ μάρτυρά, ὥσπερ οὖν καὶ Ἰωάννης. καὶ ὅτι οὐκ ἐλάττων ἐστὶ τοῦ πατρός, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο, φησι, τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. ἀλλὰ πῶς ὁ στόμα αὐτῷ λέγει; καὶ μὴν τοιοῦτόν τοι δείκνυσι, φησι. Εἶπε γάρ, ὅτι ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπῆρχεν, οὐχ ἥρπασε τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ. καὶ μὴν Εἰ ἰῶ Θεός, πῶς Εἶχεν ἁρπάσαι; καὶ πῶς οὐκ ἀσεβεῖ τοῦτο; τίς γὰρ δὴ Εἴποι, ὅτι ὁ δεῖνα δοῦλος ὢν, οὐχ ἥρπασε τὸ εἶναι δοῦλος; πῶς γὰρ ἂν τις ὁ σὸς ἐστὶ ἁρπάσειεν; οὐ, φησιν· ἀλλ' ὅτι Θεὸς ὢν ἐλάττων, οὐχ ἥρπασε τὸ εἶναι ἴσα τῷ Θεῷ τῷ μεγάλῳ καὶ μείζονι. καὶ μακρὰς καὶ μέγας Θεὸς ἐστι; καὶ τοῖς ἑλληνικοῖς τοῖς τῆς ἐκκλησίας δόγμασιν ἐπῄσχυνται; μέγας μὲν γὰρ καὶ μικρὸς πρὸς αὐτοῖς Θεός· εἰ δὲ καὶ πρὸς ὑμᾶς, οὐκ οἶδα. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ταῖς γραφαῖς οὐδαμοῦ διῄρησεν· ἀλλὰ μέχρι μὲν πάντα χωρεῖ, μέχρι δὲ οὐδαμοῦ. Εἰ γὰρ μικρὸς, πῶς [ἐ] Θεός; Εἰ μακρὰς οὐκ ἔστιν ἀνθρωπος ἐ μέγας, ἀλλὰ μία φύσις, ἐ Εἰ τι οὐκ ἔστι τῆς φύσεως ταύτης τῆς μιᾶς, οὐκ ἀνθρωπος, πῶς ἀνθρωπος Εἶπε μικρὸς Θεὸς καὶ μέγας ὁ μὲν ὢν ἐκείνης τῆς φύσεως; ὁ μικρὸς ὢν, οὐ Θεός. πάντα χωρεῖ γὰρ μέχρι τῆς γραφῆς· Μέγας Κύριος, φησὶν ὁ Δαβίδ, καὶ αἰνετὸς σφόδρα. Ψαλ. μζ. α. ἰδοὺ καὶ ἐκεῖ τὸ μεγάλου (πάντα χωρεῖ γὰρ Κύριος αὐτὸν κλῆσις) καὶ πάλιν, Μέγας εἶ σὺ, καὶ ποιῶν θαυμάσια· σὺ εἶ ὁ Θεὸς μόνος. καὶ πάλιν, Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ οὐκ ἔστι πέρας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκεῖ τῆς γραφῆς· ὁ δὲ υἱός, φησι, μικρός. ἀλλὰ σὺ τοῦτο Ψαλ. πε. β. Ψαλ. ριδ. γ. Τιτ. β. ιγ. λέγεις· ἐν δὲ γραφὴ τοιοῦτον· ὥσπερ ἐκεῖ τοῦ πατρός, οὕτω καὶ ἐκεῖ τοῦ υἱοῦ φησιν. ἄκουε γὰρ Παύλου λέγοντος, Προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ. ἀλλ' ἆρα μὴ ἐκεῖ τοῦ πατρός ἐπιφάνειαν Εἶπεν; ἵνα δὲ καὶ μᾶλλον ὑμᾶς ἐλέγξῃ, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ προσέθηκεν. ἆρα οὖν μὴ ἐκεῖ τοῦ πατρός Εἴρηται; οὐδαμῶς. ἡ γὰρ ἐπαγωγὴ οὐκ ἀφίστησι λέγουσα, Καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἰδοὺ καὶ ὁ υἱός, μέγας. πῶς οὖν λέγεις μικρὸν, καὶ μέγαν; ἄκουε καὶ τοῦ προφήτου λέγοντος αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἀγγελον. Ο μεγά- Ισ. ιγ. ιθ.

λης

Λογ. ς. 5 ΤΟΥΤΟ ΓΑΡ ΦΡΟΝΕΙΣΘΩ ΕΝ ΥΜΙΝ Ο
καὶ ὃ Χριστῷ Ἰησοῦ· 6 Ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρ-
παγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, 7 Ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν
δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, 8 Καὶ σχήματι
εὑρεθεὶς, ὡς ἄνθρωπος· ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θα-
νάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ.

Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς πρὸς τὰ μεγάλα προτρέπων τὸν ἑ-
αυτῷ μαθητὰς, ἑαυτὸν ὑπόδειγμα τίθησι, καὶ ὡς πατέρα, καὶ τὸν
πρόξενον, ὡς ὅταν λέγῃ· Οὕτω γὰρ ἐποίησαν τοῖς προφήταις Ματθ. ε. 12.
τοῖς πρὸ ὑμῶν· καὶ πάλιν, Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξου- Ιωαν. ιε. κ.
σι· καὶ, Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι· καὶ πάλιν, Οἱ Ματθ. ια. κθ.
κτίρμονες γένεσθε, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τοῦτο καὶ ὁ μακά- Λουκ. ς. λς.

χ ἐπίσκ. ριος Παῦλος φησὶ· πρότρεπτον γὰρ αὐτοῖς εἰς ταπεινοφροσύνην, καὶ Χριστὸν εἰς μέ-
σον παράγει. Ἐν οἷς τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι πρὸς φιλοπλουτίας ἀφορᾷ, ὅτω πως
φησί· Γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε Β. Κορ. η. θ.
πλούσιος ὤν. Οὐκοῦν γὰρ οὕτω τὴν μεγαλίαν καὶ φιλόσοφον ψυχὴν δέχεσθαι πρὸς τὴν τῶν
ἀγαθῶν ἐργασίαν, ὡς ὃ μαθεῖν, ὅτι τῷ Θεῷ καὶ τοῦτο ὁμοιοῦται. Τί γὰρ ἴσον τούτου εἰς προ-
τροπήν; Οὐκοῦν. Ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος εἰδὼς, πρότρεπτον αὐτοῖς εἰς ταπινοφροσύνην, προ- Φιλ. α. κζ. κη.
σημαίνει μὲν προεκάλεσεν, ἰκανὸν εἶδε· καὶ εἶπε καὶ ὁ τρεπτικῶς εἶπεν, Ὅτι ὁ εἰς πνεύματα
φήκατε· εἶπεν, Ὅτι ὁμοίους ἐνδείξασθαι ἀπωλείας, ὑμῖν δὲ σωτηρίας. καὶ τοῦτο λείπει τὸ ἦθος·
τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ ἦν καὶ ὁ Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρ-
παγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. προσέ-
χετε, φησὶν, ἀδελφοί, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν. καθάπερ γὰρ τις μάχαιρα ἑξῆς ἑκατέρωθεν ἠκονημένη,
ἐὰν μὲν ἀμπίσῃ, καὶ εἰς μυελοὺς φάλαγγας, ἀνόκλωτος αὐτοῖς ἀφικνεῖται καὶ ἀφαιρεῖ, τῷ
πάθει δηλονότι ἑξῆς ἀφ' ἑαυτῆς μεθ' ἑαυτῆς φέρων· ὅταν δὲ τὰ τοῦ πνεύματος ῥήμα-
τα. Ἀφ' ἑαυτῶν τοίνυν τῶν ῥημάτων καὶ τοῦ Ἀρείου τοῦ Ἀλεξανδρέως, καὶ τοῦ Παύλου τοῦ Σα-
μοσατέως, καὶ τοῦ Μαρκέλλου τοῦ Γαλάτου, καὶ τοῦ Σαβελλίου τοῦ Λίβυος, καὶ τοῦ Μαρκίωνος
τοῦ Ποντικοῦ, καὶ τοῦ Οὐαλεντίνου, καὶ τοῦ τοῦ Μανίχου, καὶ τοῦ τοῦ Λαοδικέως Ἀπολιναρίου,
καὶ Φωτεινοῦ, καὶ Σωφρονίου, καὶ πάσας ἁπλῶς τὰς αἱρέσεις καταδέχεται. ὡς οὖν πικαίτιον ὀλο-
μέλειαι ἅπασι, καὶ μιᾷ πληγῇ πασῶν φάλαγγας πεπλουσίας, διεγέρθητε, ὥστε μὴ τοῦ θά-
νατος ἀποδραμεῖν ὑμᾶς τὸν τέρψιν. Εἰ γὰρ ὅπου τὸν ἀμιλλητηρίων ἁρμάτων οἱ ταῖς
τῶν ἵππων ἀμίλλαις οὐκοῦν οὕτως ὄντες τρέπονται, ὡς ὅταν ὀλόκληρα ἅρματα μὴ τῶν ἡνιό-
χων κρούσας τις καταβάλῃ, καὶ πολλὰ πίπτοντα παύσῃ ῥίψας μὴ τῶν ἐφεστώτων ἡνίοχον χ. τοῦ κ.
πρὸς τὸν ἀγῶνα καὶ ὁ τέρμα τοῦ ἀγῶνος, καὶ πολὺς πάντοθεν ὁ κρότος ἡ ἀπ
χραυγὴ πρὸς θεατὰς ἀμφὶ, ὁ, ὥσπερ σάλπιγξ οὖσα τοὺς χαλκοὺς ἀκούσης ἡ τὸν κρότον, ὥστε ὃ
στάδιον ἅπαν διαπτύσσει μὴ τῶν ἵππων· πόσῳ μᾶλλον οὐκοῦν ὄντα οὐχὶ πλείονος ἄξια ἡ ἡδονὴ,
ὅταν ὁλόκληρον αἱρέσεων συνήμματα καὶ διαβολικὰ ἐργασίαι μὴ τῶν ἡνιόχων αὐτῶν κα-
ταβάλωσιν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι πάντα ἀθρόα ἡ ὁμοῦ; καὶ, Εἰ δοκεῖ; προτρέπεσθαι βούλομαι
καὶ αἱρέσεις αὐτοῖς καὶ πάξιν. Βούλεσθε τὴν τῆς ἀσεβείας, ἢ τὴν τῶν χρέων; ἀλλ' ἵδωμεν
τὴν τῶν χρέων. τὴν γὰρ τῆς ἀσεβείας δύσκλεια σαφεστάτη. Οὐκοῦν προφῆτης Σαβέλλιος
χ. αἱτία ὁ Λίβυς πρόκειται. τί οὖν αὐτοῦ φησιν; Ὅτι ὁ πατὴρ, καὶ υἱὸς, καὶ ἅγιον πνεῦμα, οὐσιωτάτη ἐστὶ
μία καὶ ἴσος προσώπων κοινωνία. Μαρκίων δὲ ὁ Ποντικός φησιν, ὅτι ὁ Θεὸς ὁ πάντα συ-

κοσάμενος

ζιούτος, ἀλλὰ παρρησίαν. κόλασις γάρ ἐστιν ἡ ὕστυλος· αὕτη, ὡς ὅταν λέγωσιν ἡμᾶς, Βασιλεῦ, ζῆθι εἰς τὸν αἰῶνας. ἡ διὰ τοῦ Παύλου δὲ τῆς προσρήσεως πολλὰ τοιαῦτα εὑρήσομεν, ὅταν Ἰουδαίους διαλέγηται, καὶ κολάζειν, ἀλλὰ παρρησιάζεσθαι· οἷδε γὰρ ἡ παρρησία ζεσθαι· ὡς ὅταν λέγῃ, Ἄνδρες ἀδελφοὶ, τοῦτον ὁμοίως ποιήσας τῷ λαῷ, ἢ τοῖς πατράσιν ἔθεσι, δέσμιος ἐξ Ἱερουσαλὴμ παρεδόθην. οὐ γὰρ παρρησίας ἦν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ κολάσεως· καὶ πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἐπιμαρτύρεται διὰ τοῦ ἔργου οὕτω λέγων· Καθὼς εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀκριβῶς ἀκριβῶσαι, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. εἶδες ἀνδρείαν; ἔρρε καὶ Ἰωαννου τοῦ Βαπτιστοῦ τὴν ἀνδρείαν, ἣν πρὸς Ἡρῴδην ἐπεδείξατο λέγων, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου. τοῦτο παρρησία, τοῦτο ἀνδρεία· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο τοῦ Σεμεΐ, ὅτι ἔλεγεν, Ἐξελθε ὁ ἀνὴρ τοῦ αἵματος· καίτοι κἀκεῖνος ἐπαρρησιάσατο. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ἀνδρεία, ἀλλὰ θρασύτης· ὕβρεις καὶ γλωσσήματα ἀκόλαστος. ὕβρεις δὲ ἰδοὺ Ἰεζάβελ πρὸς Ἰηοῦ λέγουσα, Ὁ φονεὺς τοῦ κυρίου αὐτοῦ· ἀλλὰ θρασύτης ἰοῦ, οὐ παρρησία. ὅρα καὶ ὁ Ἠλίας, ἀλλὰ παρρησία καὶ ἀνδρεία ἰοῦ. Οὐκ ἐγὼ γάρ φησι πρὸς λαόν, ἀλλὰ σὺ δὲ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου. ἐπαρρησιάσατο πάλιν πρὸς ἐκκλησίαν ὅλην ὁ Ἠλίας λέγων· Ἕως πότε χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; τοῦτο παρρησία καὶ ἀνδρεία, ὃ καὶ θαυμάζεται· τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐποίουν, ἀλλ' ἐκεῖνο θρασύτητος ἰοῦ. θέλεις ἰδεῖν καὶ παρρησιαζόμενον ἀνδρείας ῥήματα; ἄκουε Παύλου λέγοντος· Ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλαχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. τοῦτο φρονήματος χριστιανοῦ παρρησίας. καὶ πάλιν, Τολμᾷ τις ὑμῶν πρὸς ἕτερον πρᾶγμα ἔχων κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; βούλει κολάσεις ἰδῇ τῶν αἰσθητῶν Ἰουδαίων; ἄκουε λεγόντων, Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα. βούλει παρρησίας ἰδῇ; ἄκουε πάλιν τοῦ Παύλου λέγοντος· Οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. βούλει καὶ κολάσεις ἰδῇ, καὶ θρασύτητα καὶ θρασύτητα; τὴν τοῦ Ναβουθαί, κολάσεις δὲ τὴν τῶν Ζιφαίων; καὶ πῶς οὐ μὴ ὠτίδιζεν, ἀλλ' ὁ πρὸς διδάσκαλον τὴν γνώμην Δαβίδ; βούλει φιλοσοφίαν, καὶ κολάσεις ἰδῇ τὴν τοῦ Δαβίδ; πῶς εἶλε Σαοὺλ, καὶ ἐφείσατο; βούλει κολάσεις ἰδῇ τῶν ἀπίστων Μεμφιβοσθέ, ὃς καὶ αἰτεῖται ὁ Δαβίδ; ἁπλῶς δὲ, καὶ ὡς [ἐν τύπῳ τυπούσι,] σὺ κεφάλαιόν εἰπεῖν, θρασύτης μὲν ἐστι, ὅταν μὴ ὀργίζηται, δὲ ὑβρίζῃ δίκαι μηδενὶ πρόσοικεν, ἢ ἑαυτὸν ἀδικῶν, ἢ ἀδίκως πως θρασυνόμενος· παρρησία δὲ καὶ ἀνδρεία, ἔστιν κινδύνων καὶ θανάτων καταπολεμᾷ, καὶ φιλίας καὶ ἀπεχθείας ὑπερορᾷ ὑπὲρ τῶν δικαίων τοῦ Θεοῦ. πάλιν κολάσεις μὲν ἐστι καὶ ἀτελεσθῆναι, ὅταν μὴ θεραπεύῃ πάσας ἐστὶ μηδενὶ τῶν δίκαιον, ἀλλὰ ἀνθρώπους ἢ τῶν βιωτικῶν· παρρησία δὲ, ὅταν μὴ ὑπὲρ τῶν τοῦ Θεοῦ δικαίων τοῦτο ποιῇ, καὶ, ὡς εἶπον πρὸ μικρὰ καὶ θαυμαστὸν, ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος καταβῇ τοῦ ἑαυτοῦ. μὴ τοίνυν εἰδώμεν, μαχαιρίδιον ἔσμεν, ἐὰν ποιῶμεν αὐτά. οὐ γὰρ ἐκεῖ δὲ εἰδέναι. Οὐ γὰρ ἡ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου, φησὶν, ἀλλ' ἡ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται· μᾶλλον δὲ καὶ κατακρίνει δὲ εἰδέναι, ὅταν μὴ ἐκεῖς τῆς πράξεως ἡ καὶ τοῦ κατορθώματος. ἵνα οὖν τὴν κατάκρισιν φύγωμεν, μετέλθωμεν τὴν πρᾶξιν, ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν.

Πραξ. κη. 28

Μαρκ. ς. 11

C. Βασ. 12.

δ. Βασ. 9.

γ. Βασιλ. 18. καὶ 22.

α. Κορ. δ. γ.

α. Κορ. ς. α.

Ἰωαν. ιθ. 12.

ς. Κορ. δ. ε. α. Βασ. κα καὶ κγ.

Ρωμ. β. 13.

χ. ἐλευθερίας

χ. τὴς σὺν τῷ

40

αὐτῆς ψυχῆς; οὐχ ἁμαίας, πτίμησαν τὰ τοῦ Θεοῦ; ἀλλὰ σοφὸς εἶ; σκόλοψ δύσφορος ἐστίν, ὁ φυσᾶσθαι ὀφίλεις. τοῦτο ἀγροικία, ἀπόνοια. ἀφαιρεῖται γὰρ τῆς θεραπείας τὸ δῶρον. ὁ γὰρ ἐπαιρόμενος, ὡς αὐλὸς κατορθώσας ἁπαίρει· ὁ δὲ νομίζων κατορθοῦσθαι, ἀχάριστος ἔσται τῷ διδασκάλῳ τῷ πλείονι. ἔνεστί σοι τι ἀγαθὸν; εὐχαριστεῖ τῷ διδασκάλῳ. ἄκουσον δὲ φησιν ὁ Ἰωσήφ, τί γάρ ὁ Δαμιὰλ. τοῦ γὰρ βασιλέως Αἰγύπτου μεταπεμψαμένου αὐτὸν ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου, καὶ ὅτι πάσης τῆς γραπτῆς πυθαγοραίου ὅτι τοσούτῳ, ἐφ' ᾧ πάντες παρεχώρησαν Αἰγύπτιοι τῷ θεῷ τιμᾶν μᾶλλον αὐτὸν ἔδει καὶ σέβειν, ἢ σοφώτερος φαίνεσθαι τῶν ἀστρολόγων, τῶν μάντεων, τῶν γοήτων, τῶν μάγων, πάντων τῶν φιλοσόφων τῶν τότε, [ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ δουλείας] παιδίον ὤν (καὶ γὰρ τότε μείζων ἡ δόξα. ὁ γὰρ ὄντως ἰσχυρὸς φαίνεται λάμπει, καὶ τοῦτο τοσοῦτόν ἐστι. ὥστε καὶ τὸ πρὸ ἐλπίδος ἐπέισε αὐτὸν θαυμαστότερον) τί οὖν οὗτος πρὸς ταῦτα εἶπε τῷ Φαραώ; ὅτι ναί, οἶδα· οὐχ ὕστερος ἀλλά τις; σοφὸς αὐτὸν ἐλέγχεις, ἀπὸ πολλῆς τῆς ὑπερηφανείας καὶ φησι; Οὐχὶ ἀφ' τοῦ Θεοῦ ἡ ἀφαίρεσις αὐτῷ δέδοται; ὅρα· διαπαντὸς αὐτῷ ἐδόξασαν· ἀφ' τούτου καὶ αὐτὸς ἐδοξάσθη. οὐ μικρὸν τοῦτο εἰς δόξης λόγον. τὸ γὰρ αὐτὸν καταρθωθῆναι τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύψαντος μέγα πολλῷ. ἄλλως τε καὶ τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἀξιόπιστα ἐφάνη, καὶ τῷ τῆς οἰκειώσεως τοῦ Θεοῦ τεκμήριον μέγιστον. σοφὸν γὰρ οὕτως ἀγαθόν, ὡς τὸ οἰκειοῦσθαι τῷ Θεῷ. Εἰ γὰρ δεῖ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, φησι, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν. Εἰ δὲ ὁ σκήπτος ἀξιωθεὶς καυχᾶται ὅτι τῷ Θεῷ, ἐπὶ ἀγαπᾶται, ὅτῳ συνεχωρήθη αὐτῷ, οὐκ ἔχει καύχημα ὁ ἐργαζόμενος, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν, ὡς δῆλον (τῆς γὰρ πολλῆς ἀθυμίας τεκμήριον τὸ τῆς μετέρας) ὁ δὲ σοφὸν λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ, πόσῳ μᾶλλον αὐτὸν εἶπε θαυμαστός; ἐδόξασεν τὸν Θεόν, καὶ ἐδοξάσθη ὑπ' αὐτοῦ. Τοὺς δοξάζοντάς με γάρ, φησι, δοξάσω. πάλιν ὁ ἀπόστολος ὁ τοῦτο, ὃ σοφώτερος οὗτος (μὴ γὰρ σοφώτερος εἶ, φησι, σὺ τοῦ Δαμιήλ;) ἔστι δὲ ὁ Δαμιὴλ ἦρξε τῶν Βαβυλῶνος πάντων σοφῶν, καὶ αὐτὸν πάλιν ἀστρολόγων, μάντεων, μάγων, γοήτων, πάσης φιλοσοφίας οὐ μόνον ἐλεγχόμενος, ἀλλὰ καὶ ἀναιρουμένης (τὸ γὰρ ἀναιρεθῆναι τεκμήριον ἐπὶ τοῦ καὶ τοιούτου ἁπατηκέναι) πρέλθωμεν καὶ μᾶλλον ὁπλίσασθαι τὸ ἐρώτημα, οὗτος αὐτὸς καλλωπίζεται), ἀλλὰ τοιούτοις αἰσθήσει τῷ Θεῷ τὸ πρᾶγμα, καὶ φησι· Ἐμοὶ γὰρ οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ τοῦτο πάντες ἀπεκαλύφθη, ὦ βασιλεῦ. καὶ προσεπέιπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, καὶ εἶπε μάταιος εἶ. ὁρᾷς ταπεινοφροσύνην; ὁρᾷς εὐγνωμοσύνην; ὁρᾷς ἄτυφον ἦθος; ἄκουε δὲ τῶν ἀποστόλων λεγόντων, ποτὲ μέν, Τί ἡμῖν ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει, ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦτο περιπατεῖν αὐτόν; ποτὲ δὲ πάλιν, Ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ὑμῖν ἐσμεν ἄνθρωποι. εἰ δὲ ἐκεῖνοι διεδράμασι πάντας ὕστερον ἀπεκρύπτοντο, καὶ ἄνθρωποι εἶναι τοῦ Χριστοῦ δέχεται τὴν τοῦ Χριστοῦ ταπεινοφροσύνην ἐργαζόμενοι, καὶ δέχεται αὐτὸν δυνάμεις (Ὁ γὰρ πιστεύων εἰς ἐμέ, φησι, καὶ ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει· πῶς οὖν ἄθλιοι, καὶ ταλαίπωροι, οἱ μηδὲ κἂν ὅπως σωθῆναι δυνάμενοι, μήτε γε δαίμονας ἐκβάλλοντες μηδὲ ἕνα ἄνθρωπον ὠφελῆσαι ἰσχύοντες, μήτοι τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, καὶ τοσοῦτον φρονοῦντες, ὅσον οὐδὲ αὐτὸς ὁ δίκαιος; οὐδὲν οὖν ὄφελος ψυχῆς ἀλλότριον χρηστιάζειν, ὡς ἀπόνοια. ἀπόνοιαν λέγω, ὃ πτῶσιν, οὐδὲ ἀνδρείαν. ἐκεῖνα γὰρ οἰκεῖα. ἕτερον γὰρ ἐν τούτοις ἐστί, καὶ ἕτερον ἐκεῖνο. ὥστε ἕτερον μὲν ταπεινοφροσύνη, ἕτερον δὲ ἀνελευθερία, καὶ κολακεία, καὶ δωροδοκία. καὶ, Εἰ βούλεσθε, πάντων τούτων ὑμῖν τὰ ὑποδείγματα πλέξω. δοκεῖ γάρ πως πρυφεσθαι τὰ σκευάρια, ὥσπερ τῷ σίτῳ τὰ ζιζάνια, καὶ τῷ ῥόδῳ αἱ ἄκανθαι. ἀλλὰ παῖδες μὲ βούλεσθε δι' ἀπαθείας, ἢ γε οὕτως ἄνδρες, τῆς πνευματικῆς ὄντες γεωργίας ἐμπειροι, ἴσασι τὰ ὄντως ἀγαθὰ ἀποφέρειν τοὺς καλούς. φέρε οὖν, ὑμῖν τὰ ὑποδείγματα αὐτῶν ἀπὸ τῆς γραφῆς ποιήσωμαι. τί ποτέ ἐστι κολακεία, καὶ ἀνελευθερία, καὶ δωροδοκία; ὁ Σαοὺλ ἐκολάκευε ποτὲ μὲν, καὶ διαπαντὸς δίδαλε τὸν ἑαυτῷ· μᾶλλον γε ὁ Ἀχιτόφελ τὸν Ἀβεσσαλώμ. ἀλλ' οὐχ ὁ Δαβὶδ

χ. φαίνεσθαι

χ. ταπεινοφρονεῖν — Γεν. μ. ιε.

χ. ὁ ἐχέτω — Ρωμ. δ. ε.

χ. δοξάσω τ. — α Βασ. ε λε. Ισ. ιε. γ.

Δευ. β λ.

Παρ. γ. ιε. καὶ δ. ιε.

Ιωαν. ιδ. ιε.

χ. ἅπαξ

β. Βασ. ιε.

φρονῆτε τὸν αὐτὸν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες. βαβαί, ποσάκις τὸ αὐτὸ λέγει ἀπὸ διαθέσεως πολλῆς; ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, φησί, μᾶλλον δέ, ἵνα τὸ ἓν φρονῆτε. τοῦτο γὰρ περιττὸν ἐδήλωσεν εἰπών, τὸ ἓν φρονοῦντες· ὅ τί, τὸ αὐτό, μᾶλλον δέ. τὸν αὐτὸν ἀγάπην ἔχοντες· τουτέστι, μὴ ἁπλῶς ὡς ἐπὶ πίστει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ἔστι γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ φρονῆσαι, ἂν μὴ ἀγάπην ἔχῃ. τὸν αὐτὸν ἀγάπην ἔχοντες, τουτέστι, ἐμοίως δὲ φιλῶ, καὶ φιλεῖσθαι. μὴ σὺ μὲ ὑπόλαβε τῆς πολλῆς, ἐλάττονα τοῖς ἄλλοις παρέχειν, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ ἧς πλεονέκτης. εἰ γὰρ ἴσως τοῦτο, ἀλλὰ σὺ μὴ δείχῃς. σύμψυχοι, φησὶ· τουτέστι, μιᾶς ψυχῆς τὰ πάντων οἰκειούμενοι σώματα, οὐ τῇ οὐσίᾳ (οὐ γὰρ ὅτι δυνατόν) ἀλλὰ τῇ προαιρέσει καὶ τῇ γνώμῃ· ὡς ἂν μιᾶς ψυχῆς τὰ πάντα γένοιτο. τί ὅτι, σύμψυχοι; ἐδήλωσεν εἰπών, τὸ ἓν φρονοῦντες· ἓν ἔστω τὸ φρόνημα, ὥσπερ μιᾶς ψυχῆς. μηδὲν κατ' ἐριθείαν. ἄξιον λοιπὸν, ἃ μὲν ἔχομεν λέγειν, ταῦτα δι' ὀλίγων· μηδὲν κατ' ἐριθείαν, ἤτοι δόξαν, φησί. ὅπερ ἀεί φημι, ὅτι πάντων αἴτιον τῶν κακῶν τοῦτό ἐστι. ἐντεῦθεν αἱ μάχαι καὶ αἱ ἔριδες· ἐντεῦθεν αἱ βασκανίαι, καὶ φιλονεικίαι· ἐντεῦθεν τῆς ἀγάπης ἡ λύσις, ὅταν τὰς τοιαύτας δόξας ἐραδίως, ὅταν δὲ λύσει τὰς τοιαύτας ὧδε ἡμῖν. οὐ γὰρ εἰς δόξης ἕνεκα δοῦλον, εἴη καὶ Θεοῦ δοῦλον γενέσθαι. πῶς οὖν τὴν κενοδοξίαν φύγωμεν, φησί; σὺ μὲν πολλὰ εἶπας εἰδὼς. ἄκουε τῶν ἐπαγομένων. ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ, φησὶν, ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν. βαβαί, πῶς δόγμα φιλοσοφίας γέμει καὶ πάσης ἡμῖν τῆς σωτηρίας συγκρότημα ἐξέθετο; ἐάν τις λάβῃς, φησὶ, τὸν ὁμιλοῦντά σε μείζονα εἶναι, καὶ τῶν πίστεως στύλων, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐάν εἴπῃς μείονα, ἀλλὰ καὶ πλεονεκτικὸν εἶναι, ἀποστήσεις αὐτὸν καὶ τῆς ὁμιλίας. εἰ δὲ σὺ ἀποστήσῃς αὐτὸν τῆς ὁμιλίας, οὐκ ἀγανακτήσει ὁρῶν αὐτὸν πρὸς ἕτερον ὁμιλοῦντα. μὴ τοίνυν ἁπλῶς νόμιζε μείζονά σε εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὑπερέχειν (ὅπερ ὅτι σφοδρᾶς ἀνεξικακίας) καὶ οὐ ξενιεῖσθαι τιμωμένου ὁρᾷς, οὐδὲ ἀληθείας καὶ ὑγείας, οἵους ἡμιν αἱρεῖ. μείζονα γάρ σε αὐτὸν ἐποίησας, καὶ λοιδορῆ, πείθει· καὶ ποιεῖ κακῶς, φέρεις σιγῇ. ὅταν γὰρ ἅπαξ πληροφορηθῇ ἡ ψυχὴ, ὅτι μείζων ὄντως, οὐκ εἰς ὀργὴν ἐμπίπτει οὐδὲ εἰς λύπην ἀπὸ τοιούτων πάθη κακῶν, οὐκ εἰς βασκανίαν. τοῖς γὰρ σφόδρα ὑπερέχουσι οὐδεὶς ἂν φθονήσειε. τῶν γὰρ ὑπερεχόντων τὰ πάντα ἡμῖν ἐστι. ἐν τούτῳ μάθωμεν οὖν τοῦτον παιδεύειν οὕτω διακεῖσθαι. ὅταν ὁ κακοῦργος ὁ τοσαύτης ἀπολαύων τιμῆς παρὰ σοῦ, φησὶν, οὕτω σοὶ διακέηται, σκόπησον πῶς τρυφῆς ἐστι διπλοῦν ὑπόπτευσις. ὅταν γὰρ σὺ τοῖς ἀξίοις τιμῆς ἔχῃς, κακοῦργος οὗτος, οὐδὲ οὐδένα τρόπον ἐστὶ λυπηρός. εἰ γὰρ παρὰ τοῖς εἰς τοῦτο κατορθοῦσι δεινὴ λύσαι πᾶσαν ἐρεσχελίαν, ὅταν παρὰ ἀμφοτέρων ᾖ, πῆς διακόψει τὸν ἀσφαλῆ; οὐδὲ αὐτὸς ὁ διάβολος. τετρῶσθαι γάρ ἐστι, τὸ τιτρώσκεσθαι, τὸ πολλαπλάσιον ὀχύρωμα. πάντων γὰρ τῶν ἀγαθῶν αἰτία ἡ ταπεινοφροσύνη. ἵνα μάθῃς, ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· Ὅτι, Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὁλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις· θυσία τῷ Θεῷ, πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. ὑψηλὸς ἡ ταπεινοφροσύνη ἀπαντεῖ, ἀλλ' ὑπέρασπιν ταπεινοφροσύνης. καθάπερ γὰρ ὑπὸ τὸν σωμάτων, τὸ συντετριμμένον οὐκ ἂν ἐπήμασεν ἐπὶ ποτὲ τῷ ξίφει, ἀλλ' ὅσα ἂν πάθῃ δεινὰ, πρότερον αὐτὸ ἀπολέσῃ, ἢ ἑτέρῳ ἐπιξελθεῖν)· οὕτω καὶ ὑπὸ τῆς ψυχῆς, αἱρήσεται μᾶλλον κακῶς πάσχουσα ἁμαρτάνοντος καὶ ἀποθανεῖν, ἢ ἐπιξελθεῖν καὶ ἀμυνάσασθαι.

Ψαλμ. ρ. ιε.

ΗΘΙΚΟΝ. Μέχρι τίνος φυσιοῦμεν φύσημα γέλωτος ἄξιον; ὥσπερ γὰρ τὰ παιδία ὅταν ὁρῶμεν ἀναπιόμενα καὶ χαυνούμενα, γελῶμεν, ἢ καὶ λίθοι αἴροντα ἢ ῥιπτοῦντα πάλιν γελῶμεν· οὕτως ὅταν ἡ ἀπόνοια καὶ ὁ διάβολος παιδιὰν ἑαυτοῦ καὶ ἁπλοῦς φρενὸς ἡμᾶς. τί γὰρ ἐφύσηται γῆ καὶ σποδός; μέγα φρονεῖς, ὦ θνητὲ; ἁμαρτάνεις; τί δὲ κέρδος, εἰπέ μοι; πόθεν ἔχεις τὰ μέγα φρονεῖν κατὰ τῶν ὁμοφύλων; οὐχὶ τῆς αὐτῆς μετέχεις φύσεως; οὐχὶ τῆς αὐτῆς

χ. αὐτὸ ἐδήλωσεν εἰπών

χ. ἓν γὰρ τὸ φρόνημα βούλει) πάντων, ἢ ὥσπερ μιᾶς ψυχῆς ἐξηρτῆσθαι

χ. ἀφορᾷς. χ. ξενίζῃ καὶ ἀγανακτήσῃς· καὶ λέγει κακεῖ, οἵους σχῇ.

χ. τῶν.

χ. ἀνεκτὸν γὰρ ἢ ἀπόνοια ἐστι, ἀλλ' ἀνθρωπί

συλλαγχνιζεῖ, σπωχώρησε· ἢ ἐκείνῳ ὠφείλετο μᾶλλον ἢ σπουδούλου ἑκατὸν δηνάρια, καὶ ἤγχανε αὐτοῦ· ἀλλὰ τοῦτο προέδωκεν αὐτὸν ὁ Κύριος τοῖς βασανισταῖς, ἕως ὃ ὀφειλόμενον. ταῦτα ἀκούοντες, ἐλεήμονες ὦμεν πρὸς τοὺς ὀφείλοντας ἡμῖν χρήματα, ἵνα καὶ ἡμῖν τὰ ἁμαρτήματα. μηδεὶς μηνίσκακος ἔστω, εἴγε μὴ βούλοιτο ἑαυτὸν ἀδικεῖν. οὐ γὰρ ἐκείνου τοσοῦτον μὴ ἀφιεὶς λυπεῖς, ὅσον ἑαυτὸν ἀδικεῖς. ἐκείνῳ μὲν γὰρ, ἐπιζήτησις, οὐκ ἐπίκειται ὁ Θεός· σὲ δὲ καταλιπόντος, ἡ ἐπίκεισιν αὐτὸς, ἢ ταῖς ἁμαρτίαις σε ἀφίησι. πῶς οὖν μὴ ἀφιεὶς συνῶ πλησίον, βασιλείαν ζητῶ, ἵνα μὴ παθὼν, πᾶσιν ἀφῶμεν (ἑαυτοῖς γὰρ ἀφίεμεν) καὶ συγχωρήσωμεν, ἵνα ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ ἡμῖν τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν, ᾧ ἅπαντα τῷ μισητῷ διαπτύχωμεν ἀγαθῷ.

χ. ἐπιζῆ

Λογ. ε. ΕΙ ΤΙΣ ΟΥΝ ΠΑΡΑΚΛΗΣΙΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ, ΕΙ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τινα σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, 2 Πληρώσατέ μου τὴν χαράν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, 3 Μηδὲν κατ' ἐριθείαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· 4 Μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος.

κεφ. γ.

χ. πείσεται
χ. ἐπιδίκου

ΟΥδὲν ἄμεινον, οὐδὲν φιλοστοργότερον διδασκάλου πνευματικοῦ· πάντας παρῆκε εὐποιΐᾳ· πρέρχεται φυσικοῦ. ὅρα γοῦν, ὁ μακάριος οἵαις ἤθεσιν ἐκπαιδεύει τοὺς Φιλιππησίους ὑπὲρ τῶν ἐκείνοις συμφερόντων. τί γὰρ φησι, τὴν ὁμονοίαν παρακαλῶ, τὸ πάντων αἴτιον τῆς καλῆς; ὅρα πῶς λιπαρῶς, πῶς σφοδρῶς, πῶς μετὰ συμπαθείας πολλῆς. Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, φησὶ τουτέστιν, Εἴ τινα ἔχετε παράκλησιν ἐν Χριστῷ. ὡς δὲ εἰ ἔλεγεν, Εἴ τινά μοι λόγον ἔχεις, εἴ τις σοι φροντὶς ἐμοῦ, εἴ ποτε εὖ ἔπαθές τι πρὸς ἐμοῦ, τόδε ποίησον. τοῦτο γὰρ κεχρημάτικε τῆς ἀληθείας τὸ ῥῆτωρ, ὅταν παράμαρσιν ἀξιοῦμεν, ὃ πάντων προτιθέμεθα. οὐ γὰρ, Εἰ μὴ πάντων αὐτὸ προτιθέμεθα, πάντων τὴν ἀμοιβὴν ἐκείνῳ ἀποδῶμεν ἐβουλόμεθα, ἀλλὰ δι' ἐκείνου δὲ πᾶν ἐλέγχεσθαι δύνασθαι. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ διαφωμάτων κατεμιμησάμεθα· ὡς δὲ Εἰ πατὴρ ἔλεγεν, Εἴ τις οὖν σοι παρὰ ἐμοῦ, Εἴ τις δόα σοι παρ' ἐμοῦ μάθημα, εἴ τις φιλοστοργίας τῆς πρὸς ἐμὲ, εἴ τις ὑμῖν ἦς ἔτυχες πρὸ ἐμοῦ, εἴ τις εὐποιΐας, μὴ ἴσον τῷ ἀδελφῷ ἐμοῦ· τουτέστι, μᾶλλον πάντων ἐκείνων ταύτην αἰτῶ τὴν ἀμοιβήν. ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος οὕτως, ἀλλὰ ἐν ἀρχῇ κατεμιμήσατο, ἀλλὰ πάντων πρόκειται. ὃ δὴ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· Εἴ τινά μοι βούλεσθε παράκλησιν τὸ τῆς ἀγάπης δεῖξαι, καὶ πρὸς τὸν Κύριον, εἴ τινα κοινωνίαν δόξαι τὴν πνεύματος, εἴ τινα ἔχετε σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαράν. Εἴ τινα σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί. οἰκτιρμοὺς φησιν ἑαυτῆς τῆς μεγάλης τὴν φιλοτιμίαν ὁ Παῦλος, δεικνὺς ὡς οἱ τοῖς ἑκάστοις ὁ κάδιννος, ἐὰν μὴ ὁμοιωθῶσιν. Εἴ τίς φησι, τυγχάνει παράκλησίς πρὸς ὑμᾶς, Εἴ τις ἐστὶ τυγχάνει ἀπὸ τῆς ἀγάπης ὑμῶν παραμυθίας τινός, Εἴ τις ὑμῖν κοινωνία πνεύματος, Εἴ τις κοινωνία ὑμῖν τοῦ Κυρίου, Εἴ τις ἐλεημοσύνη πρὸς ὑμᾶς καὶ οἰκτιρμοὶ, πάντων τούτων τὴν ἀντίδοσιν τῇ ἀγάπῃ δείξατε· πάντων τούτων ἔτυχον, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. πληρώσατέ μου τὴν χαράν. ὅρα, ἵνα μὴ δόξῃ ἡ παραίνεσις, ὡς ἐπὶ ἐλλείποντας ἐπιγελῶσα, οὐκ εἶπε, ποιήσατέ μοι, δότε, πληρώσατε· τουτέστιν, ἤρξασθε φυτεύειν τὸ ἐμοί· ἤδη μοι μετεδώκατε τοῦ εἰρωνεύειν, ἀλλ' ἵνα τέλος ἐπιθυμῶ ἐλθεῖν. τί βούλει, εἰπέ μοι; ἵνα σοι τὰ κινδύνων ἀπαλλάξωμεν; ἵνα σοί τι χορηγήσωμεν; οὐδὲν τούτων φησὶ· ἀλλ', ἵνα ὑμᾶς δι' αὐτὸ φρονῆτε,

α. Κορ. ιε. ι. λη· Περιαυτῆς αὐτὴν πόνων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί.
Φιλιπ. β. κζ. Ἐ δὲ Ἐπαφρόδιτος φησί· Καὶ γὰρ ἠθέλησε παραπλήσιον θανάτῳ, ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ δὲ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ. καὶ πάλιν, Ἐξαρθημεν, φησίν, ὑπὲρ δύναμιν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν. ἀλλ' αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ, ὃς
β. Τιμ. δ. ιζ. ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς, καὶ ῥύσεται. δὲ πάλιν, Ἐρρυσθην ἐκ στόματος λέοντος, καὶ* ῥύσεταί με ὁ Κύριος. καὶ πανταχοῦ εὑρήσομεν τοῦτο αὐτὸν καυχώμενον, ὅτι ἐλέῳ ἐσώθη. καὶ Πέτρος δὲ ἀπὸ τοῦ ἐλεηθῆναι θαυμάσιος ἦν. ἄκουε γοῦν τοῦ Χριστοῦ πρὸς αὐτὸν λέ-
Λουκ. κδ. λα. γοντος· Πέτρε, Πέτρε, ἐξῃτήσατο ὁ Σατανᾶς σινιάσαι ὑμᾶς, ὡς σῖτον, δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. καὶ Ἰωάννης ἐλέῳ θαυμάσιος ἦν, καὶ πάντες δὲ ἀπλῶς δι' ἀπο-
Ἰωαν. ιε. ιζ. στολοι. ἄκουε γοῦν τοῦ Χριστοῦ τοῦτο αὐτοῖς ἀποδομένου καὶ λέγοντος· Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς. πάντες γοῦν δεόμεθα τῆς ἐλέους τοῦ Θεοῦ. Ἔλεος γοῦν Θεοῦ, φησίν, ὅτι πᾶσαν σάρκα. Εἰ δὲ ὅτου ἐδέοντο τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, τί δὴ ὡς ἐπὶ σοὶ τοῦτο λοιπόν; πόθεν γοῦν, εἰπέ μοι, ἥλιον ἀστράπτειν ὅτι πεποιεῖ, καὶ ἀγαθούς; τί δή, εἰ μόνοις ἑαυτοῦ υἱοῖς ἐπέχει, οὐκ ἂν ἀπώλοντο; τί δή, εἰ ἐπιμελείᾳ ἐργάσατο; τί δή, εἰ πῦρ ἔβρεξε; τί δή, εἰ μάχαιραν ἔπεμψε; ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω; εἰ σώζοντος ἐποίησε, δι' ὃ
Ψαλ. ε. ι. ποτε, οὐκ ἂν ἀπώλοντο; εἰ τιμῶν ἐπαύξει, οὐκ ἂν ἀπώλοντο; Τί δέοντι αὐθέντης, ὅτι μεμίσηκε αὐτόν, βύσεται εἰπεῖν τοῦτο.
Ησ. μ. ιθ. ἂν ἀπειλήσῃ τῇ γῇ μόνοι, πάντες εἰς ἐγένοντο τάφος. Ὡς ταγὼν ὕδατος ἀπὸ καλῶν, φησίν, ὅτου τὰ ἔθνη ἐνώπιον αὐτοῦ, ὡς σταλὲς λογισθήσονται, ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ. ὡς βύκηλον ἡμῖν τὸν τεταπεινωκότας, ὅτους αὐτῷ πάντα ἀπολέσας, καὶ ποιήσας πάλιν. ὁποῖον ἐσαυτὸν ἔχων ἐξουσίαν ἡμῶν, δὲ ὁρᾷ ἡμᾶς καθ' ἑκάστην ἀμαρτάνοντας, καὶ μὴ κολάζων, οὐχὶ ἐλέῳ ἀμφισβητεῖ; ἐπὶ καὶ τὰ
Ψαλ. λε. ζ. κτήνη ἐλέῳ ὅτι τὰ σώζεται. Ἀνθρώπους γάρ, φησί, καὶ κτήνη σώσεις, Κύριε. Εἶδον ὅτι τὸν χοῦν, δὲ ἔπλασεν αὐτὸν ζῴων. Ἀμφί τι; ἀμφὶ σέ. σὺ δὲ ἀμφὶ τί ἐποίησεν; ἆρα δι' ἀγα-
Ησ. γ. θότητα; ὥστε ἐλαίᾳ κρῆσθαι. Φωτὸς ὅτου αἴτησε, καὶ σκοτ* Φωτὸς αἴτησον. Καὶ ἀναπαλεῖ, φησὶν ὁ προφήτης, προφέρων τὸ φῶς σου, ἐπὶ ποιήσῃς ἔλεον εἰς πλησίον. καὶ εἰκότως. ὥσπερ τὸ ἔλαιον τοῦτο τὸ φῶς παρέχει τοῖς θαλαττεύουσιν, ὅτως ἡ ἐλεημοσύνη ἐκεῖ φῶς μέγα ἡμῖν προσφέρει καὶ θαυμάσιον. καὶ πολλαχοῦ τοῦ ἐλέους τούτου ὁ λόγος τοῦ Παύλου ἐμνήσθη. ἄκουε γοῦν αὐτοῦ
Γαλ. β. ι. ποτε μὲν λέγοντος, Μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν. ἄλλοτε δέ, Ἐπὶ ἠξίουν τοῦτο
α. Κορ. ιε. δ. πράξαι. καὶ πανταχοῦ αὖθις καὶ κατὰ τοῦτο ὁρᾷς αὐτὸν μεμεμνημένον. καὶ πάλιν, Μα-
Τιτ. γ. ιδ. θανέτωσαν δὲ καὶ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐσασθαι. καὶ πάλιν· Ταῦτα γάρ ἐστι καλὰ,
Τοῦ. δ. καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις. ἄκουε δὲ ἄλλου μέρους λέγοντος, Ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου
Ψαλ. ρμδ. ῥύεται. καὶ ἄλλου, Ἐπὶ δὲ τὸ ἔλεος δείλης, Κύριε, Κύριε, ἵνα ποιήσῃ· καὶ, Ἐπὶ ἀστέλθῃς, φησὶν,
Παροιμ. κ. εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου. καὶ ἄλλος, Μίγα τὸ ἐπὶ θεσπέσιος καὶ πλούσιος ἐλεήμων. τοῦτο γὰρ ἐπὶ θεσπέσιος, ἐλεήμων, μᾶλλον δὲ τοῦτο ὁ Θεός, ὃ ἐλεεῖ. ὁρᾷς ὅσον τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ πλοῦ-
χος; τοῦτο πάντα ἐποίησε, τοῦτο ὡς κόσμου ἐργάσατο, τοῦτο ἀγγέλους ἐποίησε, δι' ἀγαθότητα μόνον. ἀμφὶ τοῦτο καὶ γέγονεν ἐπίλησις, ἵνα βασιλείας τύχωμεν· βασιλείας δὲ τυγχάνομεν δι' ἔλεον. ἀμφὶ τί γάρ, εἰπέ, μόνος ὢν ὁ Θεὸς τοσούτους ἐποίησεν; ἢ δι' ἀγαθότητα; ἢ ἀμφὶ φιλανθρωπίαν; αἰ ἐρωτήσεις, ἀμφὶ τί πάλι καὶ πάλι, πανταχοῦ τὴν ἀγαθότητα βρήσεις. σκοπῶ ἐλεήσωμεν σὺν πλησίον, ἵνα ἐλεηθῶμεν αὖθις. οὐκ ἐκείνους μᾶλλον, ἢ ἡμᾶς αὖθις σεσώ-
μεθα· τὸ ἔλεον τοῦτον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ὅταν σφοδρὰ ἡ τοῦ πυρὸς ἡ φλὸξ, δὲ ἔλεος τοῦτο τοῦ μὴ πυρὸς ὄντος σωστικὸν, ἡμῖν δὲ φῶτος αἴτιον. ὅτου τοῦ πυρὸς τὸ γλίσχρον ἀμφὶ τούτου ἀπαλλαγησόμεθα· ἐπὶ πόθεν σωλαγχνισθήσῃ καὶ ἐλεήσει; ἀπὸ τοῦ ἀγάπης ὁ ἔλεος ἔστι. ὥστε ὅτου παρεξιόντι τοῦ Θεοῦ, ὡς δὲ αἰσλεήμονα εἶ. φροντίζῃ αὐτοῦ ὡς ὀφείλων μυρία τάλαντα, καὶ

σωλαγχνισθῆς

κ. τοῦ θανάτου * ἀλλαχοῦ.

κ. ἔσπευσε σώσαι τοὺς

κ. μάθετε

κ. ἐλαίου * καὶ ἑστιάσει

κ. ἐλαίου

κ. τὸ ἔλαιον τοῦτο

κ. ἡμῖν βουλόμενον τὸ ἔλαιον

τῶν ἀπαρχήτων ὑμῶν ὑμῖν χαρὰς προσδέξασθε· τοῖς δὲ φησιν, Ὅτι ἐδόκησε Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχούς· καὶ πάλιν, Ὁ ζῆλος ὑμῶν ἠρέθισε τοὺς πλείονας. Ρωμ. ιε κεφ. β. λογ. ιζ. β.

Ὁρᾷς τὰ ἐγκώμια τὰ τοῦ ἀνδρὸς; οὐμᾶς ἢ ὕδρις μείζονα ῥαπίσματος, ἢ δεσμὸς μείζονα πληγῆς φέρομεν, οὐδὲ ὕβρεις, οὐδὲ χρημάτων ζημίαν ὑπομένομεν. ἐκφοβοῦνται ἤδη ζηλωταί, καὶ μάρτυρες πρῶτοι ἅπασι ἀγωνιζόμενοι· ἡμᾶς δὲ τῷ ἀγαπητῷ ἐφόρμαμεν τῷ εἰς Χριστόν· πάλιν ἀναγκάζομαι κατηγορεῖν τῶν πρώτων προσγμάτων. καὶ τί πάθω; οὐκ ἐβουλόμην, ἀλλ' ἀναγκάζομαι. εἰ μὴ γὰρ ἐμὲ σιγήσαντα, καὶ μηδὲν εἰπόντα τῶν ἡμομένων ἀφεῖσαν ἀπὸ τῆς σιγῆς ταύτης λιθοβολῆσαι, ἔδει σιγᾶν· εἰ δὲ τοιοῦτοι οἱ (οὐ γὰρ μόνοι οὐκ ἀφεῖσαν ζῆσαι, ἡμῶν σιγώντων, ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεροι οἱ) ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ κατηγορῶ τῶν ἀμαρτανόντων, οἱ καὶ μηδὲν ἕτερον, οὐκ ἀφίσι πλουτεῖν προσελθεῖν. οὐδεμία γὰρ ὕβρις ὕβρις ἀναίσχυντος· ψυχὴ καὶ ἰατρεῖ, ὡς σωτηρίας ἀκούσασα κακιζόντων αὐτὴν λιμόν, μὴ ἐπιτρέπεσθαι, μηδὲ καταφρονεῖν τῆς κακίας τῆς πολλῆς. ἔστι γὰρ, ἔστι καὶ τοῖς ἀναισχύντοις μικρόν τι αἰδοῦς. ὁ Θεὸς γὰρ εἰσαπαξ τὸν αἰδῶ τῇ φύσει τῇ ἡμετέρᾳ. ὅθεν γὰρ οὐκ ἤρκει ὁ φόβος ῥυθμίσαι ἡμᾶς, [καὶ] πολλοὺς ἑτέρους κατισχύσαι ὁδοὺς τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν· οἷς, ὁ κατηγορεῖσθαι πρῶτα δώρημα, ὁ διδοκιμάζειν νόμους τοὺς χειμῶνος, ὁ δόξης ἐραῖ, τὸ φιλίας δοκιμοῦσθαι. πᾶσαι γὰρ αὗται αἱ ὁδοὶ τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν εἰσί. πολλάκις γὰρ ἃ μὲν Θεὸν οὐκ ἐβούλετο, διὰ αἰδῶ γίνεται· καὶ ἃ μὲν Θεοῦ οὐκ ἐβούλετο, διὰ φόβου δοθῆναι ἐβούλετο. ὃ γὰρ ζητοῦμεν τοῦτό ἐστι· προσέχειν, μὴ ἁμαρτάνειν μαθεῖν· εἶτα, ὃ διὰ τὸ Θεὸν τοῦτο ποιεῖν ὕστερον καταλλάττεσθαι. ἐπεὶ διὰ τί Παῦλος οὐ μέλλοι ἅπαντα κατορθώσειν, οὐκ ἀπὸ τοῦ φόβου προσπέσας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ τῆς ἐκδικίας διαφεύγειν; Τοῦτο γὰρ ποιεῖ, φησι, κόπραγας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. τίνος γὰρ τοῦτο βούλεται, καταφρονῆσαι τῆς ἀρετῆς. ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἔνεστί τι αἰσχυντηρὸν ἡμῖν. πολλαὶ γὰρ καὶ φυσικαὶ ἀγαθαὶ ἔννοιαι ἔσμεν πρὸς τὴν ἀρετήν, αἷς πρὸς ὃ ἐλέγχει ἀπὸ φύσεως κεκτήμεθα πρῶτοι δοῦλοι Θεοῦ, ἐν οὐδὲν ὕστερον ἀγαθὸν ἐν τῇ φύσει ἡμῶν ἔστιν ἄλλο, ὡς τοῦτο. ὅθεν αἱ μὲν ἐκ τοῦ ἐξετάσεως, ὃ τί τοῦτο μάλιστα τῇ φύσει ἡμῶν ἐστὶν, ὃ καταλλάττω λέγω διάκρισις, ὃ ὑπακούεσθαι, τὸ ἐπίμονος εἶναι πρὸς ἔλεος. οὐδεὶς φύσει ἐστὶν ὀργίλος, οὐδεὶς φύσει ἐστὶν ἀκατάδεκτος, οὐδεὶς φύσει ἐστὶ ζηλωτὴς κρύβδην, ἀλλὰ τὸ ἐλεεῖν πᾶσιν ἐγκειται φύσει, καὶ ὠμὸς εἶς ἦ, καὶ ἀπηνής. ἐν τί ἂν μάθοι, εἰ ὅτι μὴ Θεοῦ τοῦτο ὑπάρχει μόνου; καὶ θεῖα ἐλεοῦμεν· ὅτως οὐκ ἀφειδοῦσας ἡμῖν ὁ ἔλεος ἔγκειται. καὶ σκύμνοι ἴδωμεν λέοντος, πάρεσμεν· ἐπὶ ὁμοφύλων πολλῷ πλέον. ὅσα ποσὶ αἰσθητοῖς, πολλάκις λέγομεν, εἰδότες ὅτι καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡμᾶς ἐλεεῖν. ἐστὶν ὅτως δύσφραστος Θεοῦ, ὡς ἐλεημοσύνη. διὸ ὁ ἱερὸς τοῦτο ἐζήλωσε, καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ προφήτης. τῆς γὰρ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας εἶχον σύμβολον, τὸ ἔλαιον. πάλιν ἐμαίθησαν, ὅτι τὸν ἀρχαιότατον πλέον ἐλεῶν ἐλέγχειν. "ἐδόκησε ὅτι τὸ πνεῦμα εἰς δούλους ἐλεεῖν μέλλει ἔρχεσθαι. ὅτι ὁ Θεὸς ἐλεεῖ τοὺς δούλους, καὶ φιλανθρωπεύεται (Ἐλεεῖς γάρ, φησι, πάντας, ὅτι πάντα δύνασαι) διὰ τοῦτο" ἐλαίου ἐχρίοντο. ὃ γὰρ τοῦ ἱερωσύνου ἀπὸ ἐλέους ἐποίουν· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλαίῳ ἐχρίοντο. καὶ ἀρχόντας τινὰς ἐπαινῶ, ὅτι αὐτοὺς προσέπεσον ἱερεῖ, ὡς ἔλεος. τοῦτο γὰρ ἀρχῆς ἴδιον, τὸ ἐλεεῖν. σύνισον ὅτι διὰ ἔλεον ὁ κόσμος σεσώσται, καὶ μίμησαι διαπαντός. Ἔλεος αἱ θεοῦ ὅτι πάντα πλησίον αὐτοῦ, ἔλεος ἡ Κυρίου ὅτι πᾶσαι σάρκα. πῶς ὅτι πᾶσαι σάρκα; καὶ ἁμαρτωλοὺς εἶπεν, καὶ δικαίους εἶπεν, πάντες τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ δεόμεθα· πάντες ἐπελπιζόμεθα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος, καὶ Πέτρος, καὶ Ἰωάννης. ἐν ἄκουσον αὐτῶν λεγόντων· οὐδὲν γὰρ δεῖ λέγειν τῶν ἡμετέρων. τί γὰρ φησιν ὁ μακάριος οὗτος; Ἀλλ' ἐπλήσθην, ὅτι ἀγροικῶν ἐποίησα. τί οὖν; μὴ ταῦτα οὐκ ἐδεῖτο ἐλέους; ἄκουσον τί φησι πάν-

ΗΘΙΚΟΝ

χ. αἰτᾶ

χ. αἰδοῦς.

χ. ἐγώτο· ἃ χ. ἃ βουλόμεθα, χ. καταλλόμεθα. χ. καταρθώσασθαι.

χ. ἔλεον χ. ἄλλως ἢ ἐν ἵνα τὸ πνεῦμα εἰς αὐθρωπον αὐλὴν ἔρχεσθαι ἐδόκησε ἐπὶ τότε χ. ὡς σύμβολον τὸ ἔλαιον ἐλάμβανον

Σοφ. ια κδ.

Σοφ. α. κδ. Σειρ. ιι. ιϛ.

α Τιμ. α. ιγ.

Ιωαν. ιγ. λε. τυτέστι, μὴ ἐς τὸν προσδοκίμου τὸν ἐμὸν ἀφοβοῦντες καὶ δειλιῶντες, οἷς προσδοκῶντες ἥξω· εἶτα, ἐπισθόμενοι ἴδητε" μὴ ἐρχόμενον, σκυλεύητε. ἢ γὰρ ἂν ἀκοῆς ὠφεληθῆναι δύναμαι ὁμοίως. τί ἐστιν, ὃ εἰ πάθημα; τυτέστι, τῷ αὐτῷ χειρισμῷ, τῷ τῆς ὁμοιότητος, τῷ τῆς προθυμίας. εἰ γὰρ ἔστι τὸ πάθημα, ἢ δίκαιοι τύπτουσι, τὸ πολλαχοῦ οὕτως εἰρῆσθαι. ὅταν γάρ ἐστι ἡ τὸ μιᾷ ἐπικείμενα ψυχῇ, ὅταν μὲν πάθημα ⓐ πάντες ἔχωμεν. ἴδου δέ, μιᾷ, ὅτι ὁμοίως εἴρηται· ἴδου" πολλαί, μία λέγονται. οὕτως ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ἡ καρδία πάντων, φησί, καὶ ἡ ψυχὴ μία. Συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου. Ἀρα ὡς τῆς πίστεως ἀθλούσης, συναθλοῦντές φησιν ἀλλήλοις; πῶς δ" ἔστι λέγειν; μὴ γὰρ πρὸς ἀλλήλους ἐπάλαιον; ἀλλ' ὃ λέγω, τοῦτο ἐστί· συμπροσλαμβάνεται ἀλλήλοις, φησὶ, τῇ ἀθλήσει τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου,

Περὶ ὁ λ.ς. ἴσ. πολλαὶ ψυχαὶ, μία

28 Καὶ μὴ πτυρόμενοι τὸ μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων, ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς μὲν ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῖν δὲ σωτηρίας. Πτυρόμενοι καλῶς εἶπε. ταράττει γὰρ τὰ πρόβατα τὸ ἔμπροσθεν· μόνον θαρρεῖτε. εἰ μηδενὶ ἄλλῳ, φησὶ, καὶ ὀλιγωρῶ ἡμῶν), καὶ κινδύνοις, καὶ ἐπιβουλαῖς. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ὀρθῶς ἑστῶτας. σκῶπτοι γὰρ ὄντες δύνανται), ἀλλὰ πύργοι μόνοι. ὥσπερ εἰκὸς ὑπὸ γοργοῦ ἄνδρος, αὐτὸν, ἅτε τὸ Παύλου μιμεῖσθαι πάσχοντος, οὐ λέγω, φησὶν, ὅτι μὴ σαλεύεσθε, ἀλλὰ μὴ πτύρεσθε," ἀλλὰ ἐσφόδρα αὐτῶν καταφρονεῖτε. δι' γὰρ οὕτω σφοδρὰ κείμενα, ἐντεῦθεν ἤδη ἡ τοῦ αὐτῶν ἀπωλείαν, ἡ τοῦ ὑμετέραν σωτηρίαν δῆλον ποιήσετε. ὅταν γὰρ ἴδωσιν, ὅτι μηδὲν τηλαυγοῦσι, ἡ οὐδὲ πύργοι ὑμᾶς δύνανται," τεκμήρια λήψονται τῆς ἑαυτῶν ἀπωλείας. ὅταν γὰρ ⓐ διώκοντες τὸν διωκόμενον μὴ σβέννυνται), ⓐ ἐπιβουλεύοντες τὸν ἐπιβουλευόμενον, ⓐ κρατοῦντες τὸν κρατούμενον, οὐκ αὐτόθεν ἔσται δῆλον αὐτοῖς, ὅτι ἀπολοῦνται; ὅτι οὐδὲν ἰσχύουσιν; ὅτι τὰ αὐτῶν ψεύδη; ὅτι τὰ σκώπτων ἀσθενῆ;

ἴσ. ὀστέρα καταφρονήσουσι. χ. τεκμήρια

Καὶ τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ, φησὶν,

29 Οὐ γὰρ ἐγήγερται ὁ ὑπὲρ Χριστοῦ, ὃ μόνον δεῖ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν. Πάλιν αὐτῶν παιδεύει ὁ φείσασθαι μετεωρίζειν, ὁ πρὸς αἱρετικοὺς τὸν Θεόν, ἡ χάριν εἰ) λέγων, ἡ χάρισμα, ἡ δωρεάν ὁ πάσχειν ὑπὲρ Χριστοῦ. ὥστε μὴ ἀχθεσθῆναι χαρίσματα. ἡ γὰρ ὅτι ὥσπερ τοὺς νεκροὺς ἀνίστη, οὕτω πολλῷ ἡ σημεῖα ποιεῖν θαυμαστότερον. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὀφειλέτης εἰμὶ, ἵνα ζῶ θεὸν ὀφειλέτην ἔχω ⓐ Χριστόν. ὥστε ἐμοὶ ἀμοιβὴν ἡ χάρις, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη ἐστὶν, ὡς χάρισμα ἔχοντας. ζῇ δὲ τοῦτο χαρίσματα φησι, καὶ ὁμοίως μέρος, ὡς ἡ τὰ ἄλλα. ἐκεῖνα μὲν γὰρ, ὁλόκληρα τοῦ Θεοῦ· ταῦτα δὲ ἡμῶν. ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο τὸ πλέον τοῦ Θεοῦ ἐστι, δηλοῖ τοῦτο ἅπαν αὐτὸν φησιν εἰ), οὐ δὲ αὐτεξουσίου δυνατέντων, ἀλλὰ μετεώρου καὶ ἀγωνίας καταστάσεως.

χ. μὴ

30 Τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες, οἷς εἶδετε ἐν ἐμοί. Τουτέστι, ἃ δὲ πεπόνθαμεν ἔχετε. πάλιν αὐξεις ἐπαίρει τὸ ζῆν θεῷ. δείκνυσι γὰρ πάντα καὶ τὰ αὐτὰ ἀγωνιζομένους αὐτοὺς, τὰ αὐτὰ ἀθλοῦντας, ἡ ἴδια ἡ καθ' ἑαυτοὺς τῷ σωματοφθόρῳ αὐτῷ πειρασμούς. οὐκ εἶπεν, ἀκηκόατε, ἀλλ', εἴδετε. ἡ γὰρ σαφῆ ἔθηκεν ἐν Φιλίπποις. ἀρα μεγάλη ἀρετὴ τοῦτ' ἐστί. διὸ ἡ πρὸς Γαλάτας γράφων ἔλεγε, Τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ, εἴγε ἡ εἰκῇ· ⓒ Ἐζεκίου παλιν γράφων ἔλεγεν, Ἀναμιμνήσκεσθε ἡ τὰς πρὸ τούτων ἡμέρας, ἐν αἷς φωταυγοῦντες πολλοὺς ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων, τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς ἡ θλίψεσι θεατιζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως διαστρεφομένων γενηθέντες. ἡ Μακεδόσι πάλιν. [τυτέστι, Θεσσαλονικεῦσι,] γράφων ἔλεγεν· Αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν, ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς. ⓒ πάλιν· Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοὶ, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονε. καὶ πᾶσιν ὁμοίως δὲ αὐτὸ μαρτυρῶ, ἄθλους καὶ ἀγῶνας. ἀλλ' οὐτως τοῦτο" εὑρήσετε πᾶσιν ἡμῖν. τῶν γὰρ ἀγαπητῶν δὲ καὶ τὸ χαρίσασθαι πιά π

Γαλ. γ. δ. Ἐζεκ. ι. λς. α. Θεσσ. α. β. ἡ β. α.

χ. ἀρπαγὴν

παθεῖν. ἡ τὸ χαρίσασθαι δὲ μεγάλης αὐτοῖς μαρτυρῶ. τοῖς μὲν γὰρ φησιν· Οτι τὴν ἁρπαγὴν τῶν

κ. ἡ πλέον πῶς ; ἀρκεῖ

ρᾶς ζαὶ λύω δυνάμεις ; " καὶ τί λέγω ; ἀσπλῶς ἀρκεῖ Παύλου φθέγξεσθαι, ἢ τοῦ οὐρανίου· ὅτι τύπτω σκιρτᾷς ἢ βύφραίνεσθαι. Εἰ γὰρ, ὅτι ἐξ Αἰγύπτου ἐξήεσαν ⓐ Ισραηλῖται, Εσκίρτησαν ζαὶ ὄρη, ὡς κριοὶ, ὅτε ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν μετέστησαν λύθρους καὶ πόσω οἶμαι ἔδει ζαρδίαν ; Διὰ τοῦτο ὁ ὑπὲρ αὐτῶν τῇ ζαρδίᾳ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. πόσαν ἔχομεν ἀπολογίαν λοιπὸν ἡμεῖς ; πολλάκις γὰρ λύθρους κληρονόμους πόλιν μιᾶς ἐποιησάμεν, ἢ πεντάζις, ἢ οὐζ ἅπαξ ἀναστῆναι ἐτέρωθι, τὸν οἰκεῖον ποιησάμενοι ἀνάπαυσιν· ποῖς ⓐ Χριστοῦ εἶχεν ἀπελθεῖν ὁ Παῦλος, ἢ οὐζ ἠθέλησεν ⓐ Χριστοῦ (Χριστὸν, ἢ οὔπω ἐπόθη, ὡς δι' αὐτὸν ἢ γλίσθαι αἱρεῖται) ζ' ἔμενεν ἔτι ἀγωνιζόμενος ζαὶ τοῦ λύθρους. πῖς ἔσται ἡμῖν ἀπολογία ; ὅλως ἢ μεμαθηζέναι χρὴ Παύλου ἁπλῶς ; ὅρα τί εἰρήζασιν. ἔδοξεν ὅλως ὑφορᾶσθαι ὁ ἀπελθεῖν, πείθων αὐτοὺς μὴ ἀλγεῖν. ἔδοξεν, ὅτι ζαὶ αὐτὸν λύει, διὰ ἐκείνους, ὅτι οὐζ ἀπὸ τῆς ποινείας ἦν τῶν ὑπερβολῶν. ἵνα τοίνυν ἀξιοπίστους αὐτὸν ἐργάσηται, ζ' τὴν αἰτίαν ἔθηκεν. Εἰ γὰρ λύαγζαῖον τοῦτο ἔστι, πόθεν ὅτι λύω, ἢ οὐχ ἁπλῶς λύω, ἀλλὰ μᾶλλον ὑμᾶς. τοῦτο γὰρ ὅστι τὸ, ἢ συμπροσλύω, τουτέστιν, ὑφορῶμαι ὑμᾶς. τίνος ἕνεχεν ; Εἰς τὴν ὑμῶν προζοπὴν ἢ χαρὰν τῆς πίστεως. ὁρᾶτε αὐτοῦ ἢ ζαύχησιν, ὥστε προσέχειν ἑαυτοῖς. Εἰ γὰρ δι' ὑμᾶς, φησι, λύω, ὁρᾶτε μὴ ζαταισχύνητε με τὸν προμηθούμενον. μέλλων Χριστὸν ὁρᾶν, Εἰλόμην ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας προζοπῆς λύειν. ὅπερ ἡ ἐμὴ πρόνοια ἢ προς πίστιν ὑμῶν συμβάλλεται, ζ' προς ζαρὰν, διὰ τοῦτο Εἰλόμην λύειν. τί οὖν ; Φιλοσοφίαν ἔτεχεν ἔλυμε μόνον ; οὐζ ἐκείνων ἕνεχεν ἔλυμε μόνον · λέγει γοῦν, ἵνα αὐτοῦ θεραπεύσῃ. πῶς ; ἰδοὺ τῇ πίστει προσέφαγε ; ὥστε σπεύδειν μᾶλλον ὑμᾶς, καθάπερ γε τοὺς διοιζοῦντας τὴν μίξιν, ἕως αὖ αὐτοῖς παγῇ τὰ πίεσμα. πολλῆς ἀγάπης τοῦτο τεκμήριον. οὕτω ζ' ἡμᾶς πινας διεγείρομεν, ὡς ὅταν Εἴπωμεν · διὰ σὲ ἔμφια, ἵνα σε ποιήσω χρηστόν. ἵνα δὲ ζαύχημα ὑμῶν, φησι, περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ιησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν προς ὑμᾶς. ὁρᾶς ὅτι δ', συμπροσλύω, τοῦτο ἔστι ; ὅρα τὸν παντοφορησιν. ὅπερ Εἶπεν Εἰς τὸν ὑμῶν προζοπὸν, διίκνησιν ὅτι ἢ Εἰς τὸν αὐτῶν ὠφέλειαν. ὅπερ ζ' προς Ρωμαίους γράφων ποιῇ, λέγων · Τοῦτο δ' ἔστι, συμπροσλυηθῆναι ἐν ὑμῖν Εἰπὼν προσθετον, Ινα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν. τί δ' ἔστι, ἵνα δὲ ζαύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ; ὅταν ἢ δὲ ζαύχημα ἐν Χριστῷ, δι' ἐμοῦ διὰ τῆς ἐμῆς προζοπῆς πάλιν προς ὑμᾶς ; ναί, φησι. Τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, ἢ στέφανος ζαυχήσεως ; ἢ οὐχὶ ἢ ὑμεῖς ; Οὐ ζαύχημα ἡμῶν ὑμᾶς ἐστι, ζαθάπερ ἢ ἡμᾶς ὑμῶν· τουτέστιν, ἵνα ἔχω ζαυχᾶσθαι ἐν ὑμῖν μείζονως. πῶς ; ἵνα περισσεύῃ δὲ ζαύχημα ὑμῶν. μείζονως γὰρ ἔχω ζαυχᾶσθαι, ὑμῶν ὑπερβόντων. Διὰ τῆς ἐμῆς πρόνοιας πάλιν προς ὑμᾶς. Ἰδοῦ ; ἦλθε προς αὐτούς ; τοῦτο ζητεῖται, Εἰ ἦλθε.

27 Μόνοι ἀξίως, φησὶ, τοῦ ὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε.

Ορᾶς ὅτι διὰ τοῦτο Εἶπε πρόσθεν, ἵνα Εἰς τοῦτο αὐτοῦ προσπέσῃ ὑπερβολὴν προς ἀρετήν ; μόνοι ἀξίως τοῦ ὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε. τί ὅστι δ', μόνοι ; τοῦτο ἔστι δ' ζητούμενον μόνοι, ἢ οὐδεὶς ἄλλο. καὶ τοῦτο ἦ, οὐδεὶς λυπηρὸν ἡμῖν συμβήσεται.

Ινα Εἴτε ἐλθὼν, ἢ ἰδὼν ὑμᾶς, Εἴτε ἀπὼν ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν.

Οὐχ ὡς μεταβάλλων, οὐδὲ ὡς οὐκ ἐπ' ἄξιον, τοῦτο λέγει· ἀλλ' ἐὰν τοῦτο γένηται, φησὶ, ζ' ἀπὼν βύφραίνεσθαι δύναμαι. Εἰν' ἀκούσω, ὅλη σπουδὴ ἐστὶ τὸ εἰς πνεύματα, ζ' μία ψυχή. Τοῦτο ἔστιν ὃ μάλιστα συγκροτεῖ τὸν πιστὸν, ἢ τὴν ἀγάπην στεγάζει. διὰ τοῦτο, ἵνα ὦσιν εἷς, φησὶν ὁ Χριστός. ζ' γὰρ βασιλεία μερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτὴν, οὐ στήσεται. διὰ τοῦτο πολλοὶ ζαθ' ὁμοιότητα ποιοῦνται πόνους τὸν συμβουλεύειν ζ' ὁ Παῦλος. διὰ τοῦτο ζαὶ ὁ Χριστὸς φησιν, Εν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι μαθηταί μού ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε πρὸς ἀλλήλους· τουτέστι,

ν. ἀξιόπιστον ἑαυτὸν

Psal. 113. 4.

Rom. 1. 16.

2. Thess. 3. 1. 2. Cor. 2. 14.

Ioan. 17. 21. 1. Cor. 12. 25. Matth. 16. 18.

τότε τυχεῖν, μᾶλλον δὲ ζῆν ἤμᾶλλον· ἀλλ' ἀμφότερα Παύλῳ, ἢ τῆς ἐκείνου ψυχῆς. τί λέγεις; οἶδας ἢ πέπεισαι, ὅτι μετὰ Χριστοῦ μέλλεις ἔσεσθαι; ἢ ἀμφιβάλλεις λέγων, οὐκ οἶδα τί αἱρήσομαι; καὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὃ οὐκ ἔστιν αἱρεῖσθαι, ὃ ἐπιμένειν λέγω τῇ σαρκί; τί ποτε τοῦτό ἐστιν; ἢ οὐχὶ κατάπικροι ἔζης βίοι; οὐκ ἀγρυπνίαις, οὐ πολλοῖς, οὐ λιμῷ καὶ δίψει καὶ γυμνότητι, οὐ μερίμναις, οὐ φροντίσι; μετὰ τῆς ἀθυμοτάτης ταύτης, καὶ γὰρ τῆς σκωληκοβρώτου ἐπυρᾶ. Ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, φησὶν, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις· πεντάκις πεντεσήκοντα καὶ δὶς ἐλάβες, τρὶς ἐρραβδίσθης, ἅπαξ ἐλιθάσθης, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκας· κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις. οὐχὶ ὅτι ὁ Γαλατῶν ἅπαν ἔθνος ἐπὶ τὸν τῶν νόμων καθεστηκὸς ἐπῆλθεν ἐκβάλλειν λόγον, Οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξέπεσατε; πόσα τοίνυν οὐκ ἐπάθησας, ἐπὶ μᾶλλον τῶν πολιτῶν ἐπιτεθειμένων βίον; Εἰ γὰρ μηδὲν σοι τούτων συμβεβήκει, ἀλλὰ πάντα, ἃ νῦν κατορθοῖς, κατόρθωσας μετὰ ἀδείας, μετὰ πυθμένος, οὐκ ἔχεις ὅ ἀδηλον τὸ μέλλοντος διδοικέναι πρός τινα λιμένα ἀπευθῆναι; τίς ἔμπορος, εἰπέ μοι, θησαυρῶν μείζονι πλήρη τὴν ὁλκάδα ἔχων, πρὸς εὐδίαν λιμένα καταδραμεῖν καὶ ἀναπαύεσθαι, ἔλαττον θαλαττεύει ἕνα; τίς ἀγωνιστής, πρὸ στεφάνων θεῶν, ἔλαττον ἀγωνίζεσθαι; τίς πυκτεύων, περὶ δοκίμου στεφάνου, ἔλαττον πάλιν εἰς ἀγῶνα εἰσέρχεται, καταχόσμησιν τὴν ἑαυτοῦ κεφαλήν; ποῖος στρατηγὸς, ὅταν ἀπαλλαγῶν τοῦ πολέμου μετὰ δόξης καὶ τροπαίων, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως τοῖς βασιλείοις ἀναπαύεσθαι, καταδέχεται αὖ ἐπὶ τὸν ἱδρῶτα καὶ τοὺς κόπους ἐπανελθεῖν; πῶς οὖν ἂν ἔτι κατάπικροι ζωὴ βίοι, ἐπὶ τοσοῦτον μέρει βούλει; οὐχὶ σὺ ἔλεγες, Φοβοῦμαι μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι; Εἰ τὸ μηδὲν ἕτερον, μηδὲ τοῦτο μοι ἔστω ἐμποδὼν τοῦ ἀπαλλαγῆναι. Εἰ μείζων ἡ ἀγαθῶν μετὰ τὰ πρόσωπα, μηδὲ τοῦτό μοι ἔστω πρὸς Χριστὸν πολιτεύεσθαι τὸν τούτων ἀπαλλαγήν. Βαβαὶ τῆς τοῦ Παύλου ψυχῆς. τοσοῦτον ἴσως ἐκείνης γέγονεν, τοσοῦτον ἔσται. Φοβεῖ δὲ μᾶλλον, μείζοσι συνέχῃ δεινοῖς, καὶ βούλῃ πρὸς Χριστὸν; ἄθρει, φησὶ· τοῦτο μὲν πρὸς Χριστὸν, ἵνα ὡς ἐν ἐργασίᾳ μείζονι αὐτοῦ ὄντας, θυσίᾳ μείζονι καταχρήσω· ἵνα ὥσπερ ἐφύτευσα γεώργιον, καρποφορήσαν ποιήσω. Οὐκ ἤκουσας μου ἀεὶ τὸ ἐμαυτοῦ ζητοῦντος συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν; Οὐκ ἤκουσας, ὅτι ἀνάθεμα ηὐχόμην εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἐμῶν συγγενῶν; ὁ σκῆνος ἐλάνθανεν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τοῦτο αἱρήσομαι, ἀλλὰ ἐμαυτὸν ζημιῶ δι' ἑαυτὸν ἀναβολῆς καὶ ὑπερθέσεως, ἵνα ἐκείνοις γένωμαι σωτηρία; Τίς λαλήσει σου δυνατείας σι, Κύριε, ὅτι Παύλου οὐκ ἀφῆκας λαλεῖν, ὅτι ἐδίδαξας τὴν οἰκουμένην τοσοῦτον ὕδωρ; Ἤνεσαί σε πρώτως ἄγγελοι ὁμοῦ μαθόν, ὅτε τὰ ἄρρα ἐργάσω, σήκοιν καὶ ὅτε ἥλιον· ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὡς ὅτε Παύλου ἐδίδαξας ἡμῖν καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν. Διὰ τοῦτο λαμπροτέρα γέγονεν ἡ γῆ τοῦ θερισμοῦ, φαιδρότερος σοῦ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς, ἀφῆκε λαμπροτέρας καὶ μυριάδας, φαιδρὰς καὶ ἀκτῖνας ἥπλωσεν. ἠλίκην ἡμῖν σοῦ ἔτεκε τὴν καρπόν, οὐκ ἀστάχυος πλήρωσιν, σοῦ ῥοιᾶς πέφυκεν, ἀλλὰ τῆς θυσιαστικῆς καρπὸν καὶ τέκνων, καὶ εἰς ἀκμὴν ἄγων, καὶ ἀδιαπτώτους σωζων διακτώμενος; Εἰκότως. σοῦ μὲν γὰρ ὁ ἥλιος ὁ ἅπαξ δύσας πάντα τὸν οἰκουμένην σοῦ ἅπασαν διώκοντα· Παύλου δὲ μυρίας ἔχοντος σκηπτούσας, ἐξ ἁμαρτημάτων ἀνέκαυσε· καὶ σοῦ μὲν ἀναχωροῦντος τὴν νύκτα, σκήνος δὲ τὸν ἀκόλουθον ἐπεισήγετο. σοῦ δὲ εἷλεν ἐκείνου, σοῦ δὲ ἐκείνου. σκήνος ἀφ' ὕψους φερόμενος, κάτω καὶ ἀκτῖνας ἀφίησι· ἄνω δὲ καταδύντος, οὐχὶ ὁ μέσον θέρους ἐπλήρωσεν, ἀλλὰ ἅμα ὁ σῶμα ἀνέῳξε, καὶ σὺν ἀγγέλοις ἐνέπλησε πολλῆς τῆς ἡδονῆς. πῶς; Εἰ γὰρ ὅπου εἷς ἀμαρτωλὸς μετανοοῦντος χαρὰ γίνεται τοῖς θερισταῖς, ἄνω δὲ σκήνος δημιουργίας πολλοὺς ἐγήρυσε, πῶς οὐκ ἐμπλήσει χαρᾶς

χ. πεντεσήκοντα· λ. πυρεύσας·

Γαλ. ε. δ.

χ. πῶ, ὅ φ

χ. φάγοις

α Κορ. θ. κζ.

χ. πῶ ἀπαλλαγῶ.

α. Κορ. ι. λγ. Ρωμ. θ. γ.

χ. ἐμαυτῶ

Ἰωζ. λη. ε.

χ. ὁ πάχ. χ. βία, χ. πτησας

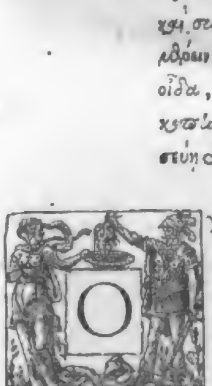
ἴσ. ιθ'

Λκ. ιε. ι.

δος γαύριωμον, πολλῷ τ᾽ ὠφέλιμον. ὅταν γὰρ ἐσήκη λαὸς ὁλόκληρος χεῖρας ἁγίας ἀπίστοντας, πλήρωμα ἱερατικόν, ἡ προσκέπτεται ἡ φρικτὴ θυσία, πῶς οὐ δυσωπήσομεν ὑπὲρ τούτων Θεὸν παρρησιαζόμενοι; ἀλλὰ τοῦτο μὲν περὶ τῶν ὑπὲρ πίστεως πεπτωκότων. ἡμεῖς δὲ κατηχούμενοι ὑπὲρ ἑαυτῶν καταξιούμεθα τῆς παρρησίας, ἀλλὰ ἀπειρήμεθα πάσης τῆς ἐκείθεν βοηθείας, πολλοῦ μισθοῦ ὄντος. ποίας δὲ ἑαυτοῖς εἴπωμεν ὑπὲρ αὐτῶν δόσεις· ποιεῖ ὅπως ἀμέμπτως παρρησιάζωμαι τὸ προσῆκον. ἡμεῖς γὰρ πρὸς ἀλλήλους ἡμᾶς ὠφελεῖν βουλευόμεθα· ὁ Θεός. δέχεται γὰρ εἰρήνης, ἡ εὐχαριστίας τὸν κόσμον ἐκέλευσεν εὔχεσθαι· δέχεται γὰρ πάντων ἀνθρώπων· καίτοιγε σὺ ἑαυτῷ σὺ πᾶσιν εἶσι καὶ λῃσταὶ, καὶ τυμβωρύχοι, καὶ κλέπται, καὶ μοιχοὶ καὶ πόρνοι γέμοντες, ἀλλ᾽ ὅμως ὑπὲρ πάντων εὐχόμεθα. ἴσως γὰρ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ὀπτροφύη. ὥσπερ οὖν ὑπὲρ τῶν ζώντων εὐχόμεθα τῶν ἐπὶ δεινοῖς βλασφημούντων τὸν νεκρόν, οὕτως εἶναι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων εὔχεσθαι. ὁ Ἰωὴλ γὰρ τῶν παίδων ἐποίει θυσίας, καὶ ἀπέλαβεν αὐτοὺς τῶν ἁμαρτημάτων· Μήποτε εἰρήκασι, φησί, τι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. οὕτως Ιωὴλ α. ς.
κ. σεισοῦ
ἦν παροξυσμὸς παίδων. Οὐκ εἶπε, καθάπερ ἡμεῖς πολλοὶ τῶν νῦν αἱρετικῶν, καταλέπτουσιν αὐτοῖς ὑπαρχόντα· οὐκ εἶπεν· δῶ αὐτοῖς δόξαν· οὐκ εἶπεν, ἐγχρίω· ὑπόσομαι· οὐκ εἶπεν, ἀγρεύω· θηρεύομαι. ἀλλὰ τί; μήτι εἰρήκασιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. τί γὰρ ὄφελος ἐκείνων πρώτων ἐν ζωῇ μωρόντων; οὐδέν. βασιλέα πρώτων ἴλεων ποιήσω, φησὶν, αὐτούς, ἡ οὐδὲν αὐτοῖς λείπει λοιπόν. Κύριος γάρ, φησὶ, παιδεύων με, καὶ οὐδενὶ με ὑπέρκεισι. Ψαλ. κζ. α.
οὔτε πλοῦτος μέγας, οὔτε ἀπαυγές. διὸ τῷ Θεοῦ φόβον ἔχωμεν, οὐδένος ἡμῖν δεῖ· αὐτὸ γὰρ τοῦτο μὴ ἔχωμεν, ἡ τὴν βασιλείαν αὐτὴν ἐὰν ἔχωμεν, πρώτων ἐσμὲν πενέστεροι· οὐδὲν ἴσον τῷ φοβεῖσθαι τὸν Κύριον. Ὁ φόβος γάρ, φησι, τοῦ Κυρίου πρὸς ζωὴν ἐνδέδωκε. τοῦτον Σειρ. κα. ιδ.
κτησώμεθα, καὶ τοῦτο πρὸς πάντα κεκτήμεθα· καὶ τὴν ψυχὴν ἀποδόσθαι δεῖ, μὴ φείσωμεθα, καὶ τὸ σῶμα κατακόψαι· πρὸς πάντα κεκτήμεθα, ἵνα τοῦ φόβου τούτου ἐπιτύχωμεν. οὕτω γὰρ ἐσόμεθα πρώτων εὐπορώτεροι, ἡ τῶν μιγόντων ἐπιτυγχάνομεν ἀγαθῶν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ.

Λογ. δ. 22 ΚΑΙ ΤΙ ΑΙΡΗΣΟΜΑΙ, ΟΥ ΓΝΩΡΙΖΩ·

23 Συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι· πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον· 24 τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ, ἀναγκαιότερον δι᾽ ὑμᾶς. 25 Καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα, ὅτι μενῶ, καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως· 26 ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. κβ-κδ

Ὑδὲ τῆς Παύλου ψυχῆς μακαριώτερον, ὅπου μηδὲ ῥηματίσειεν. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο τὸ σπάνιον εὔχεσθαι εἰπεῖν πρὸς πάντων· οὐδὲν ἡμῶν ἀσθενέστερον, οὐδὲ ταλαιπωρότερον. διὰ τοῦτο πάντες πεφείκαμεν τὸν θάνατον· ἡ διὰ τὸ τῶν ἁμαρτημάτων πλῆθος, ὧν καὶ αὐτὸς εἷς εἰμι· ἡ διὰ τὴν φιλοψυχίαν καὶ ταλαιπωρίαν, ὧν μήποτε γενοίμεθα ἐγώ. ψυχικοὶ γὰρ ἡ τοῦτον διδεικότες φόβον. τοῦτο τοίνυν, ὃ πάντες πεφείκαμεν, σκέψος ἡμῶν ἔχειν, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπίδειν, τὸ ἀναλῦσαι λέγων πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον, καὶ τί αἱρήσομαι, οὐκ οἶδα. τί λέγεις; μέλλων σὺ τοῦτο πρὸς οὐρανοὺς μεθίστασθαι, καὶ μὴ Χριστοῦ εἶναι, ἀγνοεῖς ἃ αἱρήσῃ; ἀλλὰ πέρρω τῆς Παύλου ταύτης ψυχῆς. πῶς γὰρ εἰ τίς εἶπε τοῦτο ἡ διεβεβαιώσατο, οὐκ ἂν ἤδεως ἥρπασε; ναί, φησιν. ἀλλ᾽ ὥσπερ οὐκ ἔστιν ἡμῖν, ὃ ἀπήγγειλεν, ἡ σὺν Χριστῷ εἶναι, οὕτως οὐδὲ ὃ, παρὸν τοῦτο

24 Τὸ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. Ταῦτα προσδοκῶντες τῆς μισθαποδοσίας τῆς μελλούσης αὐτοῖς τελεῖσθαι, ἵνα φέρωσι αὐτὴν ἡδέως· ταῦτα φιλοσοφίας διδασκαλικά. καλὸν, φησι, τὸ ἀναλῦσαι, ἢ σὺν Χριστῷ εἶναι. τὸ γὰρ ἀποθανεῖν, τοῦτ' ἀπέρχεσθαί ἐστιν. οὐ γὰρ κακὸν ὁ θάνατος, ἀλλὰ κακὸν τὸ ἀποθανάτου κολάζεσθαι· σὺν δὲ καλὸν ὁ θάνατος, ἀλλὰ καλὸν τὸ ἀπελθόντα σὺν Χριστῷ εἶναι. Τὰ μὲν θάνατον, οὐ κακά, οὐ κακά. 1 ᵃ ὅτι

ΘΕΙΚΟΝ Μὴ τοίνυν ὅτι τοῖς ἀποθνήσκουσι πειθόμεθα ἁπλῶς, μηδὲ ὅτι τοῖς ζῶσι χαίρομεν ἁπλῶς, ἀλλὰ τί; πειθόμεθα μὲν οὐ μαρτυρίας μόνον ἀποθνήσκουσας, ἀλλὰ καὶ ζωῆς· χαίρομεν δὲ ὅτι τοῖς δικαίοις, μὴ ζωὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ πολιτείαν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ ζῶντες πεθήκασιν· ὅτοι δὲ καὶ ἀποθνήσκοντες, ζῶσιν. ἐκεῖσε καὶ ἐνταῦθα ἔστιν, ἐλεεῖσθαι παρὰ Θεοῦ προῄρηται· ὅτοι καὶ ἐκεῖ μεταβαίνουσι, μακάριοι, ὅπου τοῖς τοῦ Χριστοῦ ἀπῆλθον. α. Κορ. ιγ. 16. Ⓐ ἁμαρτωλοὶ, ὅπου αὐτοὶ, πέφευγε τὸ βασιλέως εἶναι· Ⓐ δὲ τοῦτο δακρύων ἄξιον· Ⓐ δὲ δίκαιοι, οὗτοι ἐνταῦθα, οὗτοι ἐκεῖ, μεταβαίνουσι βασιλέως εἶναι, καὶ ἐκεῖ μᾶλλον ἐγγύτερον, ἢ * ἐνταῦθα· εἰσόδου, οὐ τόπου πίστεως, ἀλλὰ προσώπου, φησὶ, πρὸς πρόσωπον. μὴ τοίνυν ἁπλῶς κλαίωμεν τοὺς ἀποθνήσκοντας, ἀλλὰ τοὺς ἐν ἁμαρτίαις. ὅτοι θρηνῶν ἄξιοι, ὅτοι κοπτῶν καὶ δακρύων. ποία γὰρ ἐλπὶς, εἰπέ μοι, μὴ ἁμαρτημάτων ἀπηλλῆχθαι, ἔνθα οὐκ ἔστιν ἁμαρτήματα ἀποδύσασθαι; ἕως μὲν γὰρ ἦσαν ἐνταῦθα, ἴσως ἦν προσδοκία πολλὴ, ὅτι μεταβάλλονται, ὅτι βελτίους ἔσονται· νῦν δὲ ἀπῆλθον εἰς ᾅδου, ἔνθα οὐκ ἔστιν ἀπὸ μετανοίας κερδᾶναί τι (Εἰ γὰρ τῷ ᾅδῃ, φησὶ, τίς ἐξομολογήσεταί σοι;) πῶς οὐ θρηνῶν ἄξιοι; κλαίωμεν τοὺς ὕστερον ἀπερχομένους, οὐ κωλύω, κλαίωμεν, ἀλλὰ μὴ ἀγριαίνωμεν, μὴ τείχας πλέκωμεν, μὴ βεκχίους γυμνοῦντες, μὴ ὄψιν ἀπαράτοιπον, μὴ μονομαχιοῦντες, ἀλλὰ μόνοι τῷ ψυχρῷ ῥήματι δάκρυα ἀφιέντες πικρά. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τῆς χαρᾶς τῆς πομπῆς κλαῦσαι πικρῶς, καὶ μὴ παίζειν μόνον. παιγνίων γὰρ οὐδὲν διενήνοχε τὰ νῦν παρόντα πράγματα. ἢ γὰρ οὐ συμπαθείας ἐκεῖνοι Ⓐ κριταὶ Ⓐ ἐπ' ἀγαθοῖς, ἀλλ' ὑπερβολῆς καὶ φιλοτιμίας καὶ κενοδοξίας εἰσί. πολλαὶ δὲ πόλεις τοῦτο ποιοῦσι. κλαῦσον πικρῶς, τὰ ἄλλα κατ' οἶκόν σου, μηδενὸς ὁρῶντος. τοῦτο συμπαθείας ἐστὶ, τοῦτο καὶ σὲ ὠφελεῖ. ὁ γὰρ ἐκεῖσε πιθανῶς, πολλῷ μᾶλλον ἀδεῶς ἀσυνδάστως μηδέποτε τοῖς αὐτοῖς ἐμπεσεῖν· φοβερά σοι ἔσται τὰ ἁμαρτήματα λοιπόν· κλαῦσον τὰς ἀπίστους, κλαῦσον τὰς οἰκείας ἀπωλείας, τὰς χωρὶς φωτίσματος ἀπερχομένους, τὰς χωρὶς σφραγῖδος· ὅτοι οἴκτου θρηνῶν ἄξιοι, ὅτοι ὀδυρμῶν· ἔξω τῆς βασιλείας εἰσὶ μὴ τῆς καταδίκης, καὶ τῆς κατηγορίας. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐάν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. κλαῦσον τὸν τοῦ πλούτου πεπλανημένον, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ τοῦ πλούτου προσδοκίαν τοῖς ἑαυτοῦ ψυχαῖς ὑπισχνούμενος, τὸν λαβόντα ἐξουσίαν ἀπολυσάσθαι αὐτῶν τὰ ἁμαρτήματα, καὶ μὴ βουληθέντας. τούτους κλαίωμεν καὶ ἰδίᾳ, καὶ κοινῇ πάντες, ἀλλὰ μὴ κοσμικότητος, ἀλλὰ μὴ σωμάτων, ἀλλὰ μὴ ὥστε προδιημαρτῆσθαι ἑαυτούς. τούτους κλαίωμεν μὴ μίαν ἡμέραν, μηδὲ δύο τρεῖς, ἀλλὰ Ⓐ πάντα βίον ἡμῶν. τοῦτο οὐκ ἔστι παθεῖν ἀλόγως ὃ δάκρυον, ἀλλὰ φιλοσοφίας· ἐκεῖσε γὰρ πᾶσις ἀλόγου· ἀλλὰ τοῦτο καὶ ταχέως σβέννυται. ὅταν γὰρ ἴδῃ τὸ Θεοῦ φῶς γένηται, εἰς προσωπεῖον. κλαίωμεν οὖν τούτους, βοηθῶμεν αὐτοῖς καὶ δυνάμει, ὑπερέχωμεν αὐτοῖς ἵνα βοήθειαν, μικρὰν μὲν, βοηθῶν γὰρ ὄμως δυναμένοις. πῶς δὲ καὶ τίνι τρόπῳ; αὐτοί τε δικαίως, καὶ ἑτέρους προσκαλούμενοι δικαίως· ἀκουσάτω αὐτῶν πειθόμενοι, πείσωσιν ἀκουσάτω αὐτῶν διδόντες συνεχῶς. ἵνα δὲ τὸ πρᾶγμα προδιδάσκω. ἄκουε γὰρ τοῦ Θεοῦ λέγοντος· Ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σῶσαι αὐτὴν, καὶ διὰ Δαβὶδ τοῦ δούλου μου. Εἰ μὴν μόνον δικαίως ζῶσιν οἱ ἄρχοντες, ὅταν καὶ ἔργα φανῇ) ἀκουσάτω, "πῶς οὐκ ἰσχύσει; οὐκ εἰκῇ ταῦτα ἐνομοθετήθη ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅπου τῶν φευκτῶν μυσηρίων μνήμην γίνεσθαι τῶν ἀπελθόντων. ἵστασιν αὐτοῖς πολὺ κέρ-

δος

ᾱ. Βασ. κ. ε. ᵃ ὅμως. ᵇ βοηθῶν δὲ ὅμως. ᶜ σὺ δὲ

ἐμοὶ ὁ δῆτα ἡ ζῆν, πάλιν ἐμοίως. ὅτι γὰρ ἡ τὸ φυσικὸν ἀναπαύεται ζωὴ, φησὶν ἀλλαχοῦ· Οὐ γὰρ ἐγὼ ζῶ ἐν ἐμοὶ, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με, καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ, τουτέστι, κεφάλαιον ἵνα ζωὴν ζῶ, ἀξιολογωτέραν. Ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς ἀναμένειν τὸ Φιλιππησίοις λέγει. μὴ νομίσητε, φησὶν, ὅτι τὸ ζῶν ἀποστρέφομαι τοῦτο· ἐπὶ μηδὲ ζῶ, τοῦτον ἵζων τὸ ζῆν, ἀλλ' ἐκεῖνον, ὃν ὁ Χριστὸς ἐβούλετο. Εἰ πάντα μοι ὁ κηρύττων καταφρονεῖ, ὁ τυφὸς, ὁ λιμὸς ἡ δίψος, ὁ κινδυνεύων, ὁ ὑγιὴς, ὁ σωτηρίας, τοῦτον ζῆν τὸν ζῆν; ὁ μηδὲν τὸ τοῦτο ἔχων, ὁ πολλάκις αὐτὸν ῥίψαι βουλόμενος, ἀνάγκης ὄσης, ἢ μὴ διὰ ποιηλὸς, τοῦτον ζῆν τὸν ζῆν; νόθαμῶς. ὡς ὅτι ὑποδύγματος ἦν ὑμῖν κρὺ τοῦτο ποιοῦσα φανερόν. εἶ, ἔστω ὡς τὸ πλουτεῖν πολλῷ, ἢ οἰκέτας ἔχειν, ἢ κτήσεσι, ἢ μηδενὶ τούτων κεχρῆσθαι. ἆρα τοῖς πλουτοῦσι πλουτεῖν ἐστιν; νόθαμῶς. ἐρωτᾷ ἡ ἡ Ἀφροδισιάς τοὺς τὰ ὑπάρχοντα τοῖς παῖδας, εἶχῃ ῥεμβομένους, ἢ μηδενὸς αὐτῶν φροντίζειν· Εἰ βούλει ἦ, ἢ τυπτόμενος μὴ ἀλγεῖν· ἆρα φύσομεν αὐτοῖς τὸ πλουτεῖν; νόθαμῶς· κρίσις αὐτοῦ ἐστιν. ὅτι ἡ Παῦλος, ἐμοί, φησὶ, τὸ ζῆν, Χριστός. Εἰ βούλει τὸν ζωὸν ἐξεπάσαι τὸν ἐμὸν, ἐκφυὲς ἐστι, ἢ τὸ ἀποθανεῖν, κέρδος. Ἀφ' οὗ; ὅτι σωφέτερον αὐτῷ συνέσομαι μᾶλλον· ὥστε μᾶλλόν ἐστι ζῆσαι τὸ ἀποθανεῖν. Ἐστὶν δ' οἷον ἐρχόμενοί με ἀποκτεινώντες με, τῇ ζωῇ ἀναπίμπτοντες τὴν ἐμὴν, ἢ τούτους τοὺς οὐκ ὀρθοκούσης ἀπαλλάττοντες. τί οὖν; ἐστὶ τοῦτο ὠὴν, ὅτι ἦς τοῦ Χριστοῦ; ἢ σφόδρα.

22 Εἰ ἦ τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἱρήσομαι, οὐ γνωρίζω.

Ἵνα μὴ ὡς εἴποι, Εἰ τοίνυν ἀφθο ζωὴ, τίνος ἕνεκεν ὁ Χριστὸς εἴασέ σε ἐν τούτοις; καρπὸς ἔργου, φησὶν, ὅστιν. ὥστε ἔνεστι ἢ τῇ προύσῃ ζωῇ εἰς δίον χρήσασθαι, μὴ ζωὴν αὐτὴν, ὡς οἱ πολλοί. τοῦτό φησι, ἵνα μὴ νομίσῃς ἀφαιρεῖσθαι τὸν ζωὸν, μηδὲ εἴπῃς· Εἰ γὰρ οὐδὲν χρησιμεύσειδε τοῦτο, τίνος ἕνεκεν οὐκ ἀναιρεθείμεν ἑαυτοὺς, οὐδὲ ἀποκτείνομεν; μηδαμῶς, φησι· ἔνεστι ἢ τοῦτο ἵνα καρδαίνειν, ἐὰν μὴ ζωμεν τὸν ζωὸν τοῦτον, ἀλλ' ἑτέραν. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖς, τοῦτο καρπὸν σοι φέρει; ναί, φησι. ποῦ γὰρ οἱ ἀφεπιχεῖρησάν ποτε τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ, τοῦτο φησι καρπὸν ἔργου. καὶ γὰρ ἔργον, πῶς καρπὸς ἔργου; Ὁ γὰρ ἐγὼ ζῶ ἐν σαρκὶ, ἐν πίστει ζῶ. Ἀφ' οὗ καρπὸς ἔργου. καὶ τί αἱρήσομαι, οὐ γνωρίζω. βασανίζει, πόσην ἐστὶν ἡ φιλοσοφία; πῶς ἐστὶν ὑπερβολὴν ἐξέδυσε τῆς προύσης ζωῆς, ἐστὶ οὐ διέβαλεν αὐτὸν; Ὧν μὲν γὰρ ἐστὶν, ὅτι τὸ ἀποθανεῖν κέρδος, τούτῳ τὸν ὑπερβολὴν ἐξέδυσε· τῷ δὲ εἰπεῖν, ὅτι τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ, καρπὸς ἔργου, τούτῳ ἐδείξε τὸ παρούσαν ἀναγκαίαν ζωήν. πῶς; ἐὰν εἰς δίον αὐτῇ χρώμεθα, ἐὰν καρποφορῶμεν· ὡς ἐὰν ἄκαρπος ᾖ, οὐκ ἔστιν ἔτι ζωή. καὶ γὰρ τὸν ὕδωρ τὰ μὴ φέροντα καρπὸν, ὁμοίως τὸν ξηρὸν ἀποστρεφόμεθα, καὶ πυρὶ παραδίδομεν. τὸ γὰρ ζῆν, πάλιν τὸν μέσον ὅστι ἢ διαφορὸν· τὸ ἦ κρεῖττον, ἢ κακὸν, εἰ ἡμῖν ὅστιν. ὥστε οὐ μισοῦμεν τὸ ζῆν· ἔνεστι γὰρ ζῆν καὶ καλῶς. ὡς ἐὰν κακῶς αὐτὸ χρησαίμεθα, οὐδὲ ὕτω ἀγαπῶμεν αὐτό. Ἀφ' οὗ; ὅτι οὐκ αὐτὸ αἴτιον γίνεται, ἀλλ' ἡ προαίρεσις τὸν κακῶς χρωμένων αὐτῷ. ὁ μὲν γὰρ Θεὸς σε ἐποίησε ζῆν, ἵνα αὐτῷ ζῇς· σὺ ἦ ἐπὶ τῆς κακίας τὴν ἁμαρτίαν ζήσας, ἐπὶ θάνατον σαυτὸν πάσης αἰτίας ποιεῖς. τί λέγεις, εἰπέ μοι, ὦ Παῦλε; οὐ γνωρίζεις, τί αἱρήσῃ; ἢ τοῦτο μέγα ἀπεκάλυψε μυστήριον, ὅτι κύριος ἐστὶν ὁ ἀπολλῦσι. ὅταν γὰρ αἵρεσις ἦ, κύριοί ἐσμεν. τί αἱρήσομαί, φησι, οὐ γνωρίζω. ἐν σοὶ δὲ ὅστι; ναί, φησιν· Εἰ βουλοίμην αὐτῆσαι τὸ Θεὸν χρήν.

23 Συνέχομαι γὰρ ἐκ τῶν δύο, τὸν ἐπιθυμίαν ἔχων. Ὅρα τὸν φιλοσοφίαν τοῦ μακαρίου τούτου· καὶ ταύτῃ αὐτὸν ἀναπαύεται, ὅταν ἴδωσι, ὅτι αὐτὸς κύριός ἐστι τῆς αἱρέσεως, ὅτι οὐκ ἀνθρωπίνη πομπεία τοῦτο γίνεται, ἀλλὰ Θεοῦ οἰκονομία *. τί τοίνυν ἀλγεῖτε, φησὶν, ὅτι ἀποθανάτῳ; πολλῷ κρεῖττον ἐστὶ παῦσαι ἀπολῦσαι. Τὸ λυθῆσαι γάρ, φησι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῷ μᾶλλον κρεῖσσον·

24 Τὸ

κ. ἐπιμένειν

κ. διακρίνεται, οὐτως· ἀλλ' ἀναπαύεται

κ. κατεπείγεται.

κ. τί
κ. τῶν
κ. τί
κ. τῶν

κ. μισεῖν δὲ
κ. σώμ.

κ. μυστήριον διὰ τί τοῦτο καὶ ὅτι κύριος ἐστὶν τοῦ ἀπολλύειν δείκνυσιν.

* ὁ μακάριος κέφαλαιον φησὶ παραμυθίας ὁ φιλιππίων.

σόδος· ἐξιέκοπε μὲν τὴν πρόρρησιν, αἰσχύνης ἄξιον δὲ ἀπεθανεῖν. Εἰ γὰρ οὐδὲν ἔστ' ἐπιλοιπὸν ἐφόβησεν, οὐκ αἰσχύνη τοῦτο· ἀλλ' εἴπερ ζῶ, διὰ τοῦτο ζῆν οὐκ αἰσχυνθήσομαι (κηρύττω γὰρ τὸ κήρυγμα) εἴπερ ἀποθνῄσκω, διὰ τοῦτο ἀπειθεῖν οὐκ αἰσχυνθήσομαι. οὐ κατέσχυνε γὰρ Χ. κατέχυνε
φόβος. τὴν γὰρ αὐτὴν πρόρρησιν ἐπεδείκνυμαι. μὴ γάρ, ὅτι διεμαὶ εἶπον, αἰσχύνῃ δὲ ἔπεισα, οὕτω τὸ πρᾶγμα νομίσητε. ποσάκις ἀγαθῶν αἴτιος μοι γέγονεν, οὐκ ἐτέρωσε ἔδωκα θαρρῆσαι. οὐ γὰρ δὲ διεθέμην διὰ Χριστὸν, ἀλλὰ δὲ φοβηθέντα τὰ δεσμὰ προσδοκῶντα ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἔπεισα. ὡς δ' οὐ τοῦτο μόνον ἦν, ἀλλὰ πρόρρησις προέφερε τὰ δεσμά. μὴ ὅτι πολλάκις διέφυγον κινδύνους (ἀλλ' ἐγὼ ὅπου τύπος καυχᾶσθαι, πρὸς σὲ ἀπίσω) καὶ μὴ συμβῇ μοι πεισθῆναι, ἤδη νομίζητε αἰσχυνθῆναι. ἀλλὰ γὰρ δὲ τοῦτο οὐχ ἧττον ἐκείνου δόξαν ἤνεγκε τῇ προρρήσει. ὅρα πῶς ὅπου τὸ οἰκεῖον πρόσωπον ἀλλὰ προάγει· ὅπερ πολλαχοῦ ποιεῖ καὶ ἀλλαχοῦ, καθάπερ ὅπου Ρωμαίων, Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι δὲ διαγγελίου, φησὶ· καθάπερ ὅπου Κορινθίων. Ταῦτα δὲ μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν, καὶ Ἀπολλώ. Εἴτε διὰ ζωῆς, εἴτε διὰ θανάτου. οὐχ ὡς ἀγνοοῦντι τὸ φησι (οἶδε μὲν γὰρ, ὅτι οὐκ ἀποθανεῖται πάντα, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα) πλεῖον αὐτὸν προσδοκᾶν ἐργάζεται τὴν ψυχὴν ἡδονή.

21 Ἐμοὶ γὰρ, φησὶ, τὸ ζῆν, Χριστὸς, καὶ τὸ ἀποθανεῖν, κέρδος. Καὶ γὰρ ἀποθανών, φησὶ, τί ἀπολήψομαι, τὴν ζωὴν ἔχων ἐν ἐμαυτῷ. τότε με αἴρεσιν δώ, εἰ ἔχουσαν διὰ τοῦ φόβου τὴν πίστιν ἐκβαλεῖ τῆς ἐμῆς ψυχῆς· ἕως δὲ Χριστὸς ἦν μετ' ἐμοῦ, καὶ θανάτου ἐπέλθοντος, ζῶ. καὶ ἐν τῇ ζωῇ τοῦτο, τὸ τοῦτό ἐστιν ἐμοὶ τὸ ζῆν, ἀλλὰ ὁ Χριστός. Εἰ δὲ οὕτω σὺν τῇ ζωῇ ταύτῃ τοῦτο ἐστιν· Ὁ γὰρ ζῶ ἐν σαρκὶ, ἐν πίστει ζῶ, τοῦτο καὶ νῦν λέγω. Ζῶ γὰρ οὐκέτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός. τοιοῦτον χρὴ εἶναι τὸ χριστιανόν. τί ζῶ, φησὶ, τὸ κοπιῶ ζωῶ. πῶς οὖν ζῇς, ὦ μακάριε Παῦλε; πῶς οὐχὶ τὸν ἥλιον ὁρᾷς; πῶς οὐχὶ τὸν κόσμον ἀέρα ἀναπνεῖς; οὐχὶ ταύτας τὰς ἀπάντων τροφὰς ἐσθίεις; οὐχὶ τὴν γῆν πατεῖς, ὥσπερ ἡμεῖς; οὐχὶ ὕπνου δίδης; οὐχὶ ἀνθρώπων; οὐχὶ ἀνθρωπίνων; τί λέγεις, οὐ ζῶ; πῶς οὐ ζῇς; τί μεγαλαυχεῖς; οὐκ ἔστι μεγαλαυχία ταῦτα. Εἰ μὲν γὰρ μὴ τὰ τοσαῦτα ἐμαρτύρει, εἰκότως ἂν ἦν εἰπεῖν μεγαλαυχίαν τοῦτο εἶναι· Εἰ δὲ τὰ τοσαῦτα μαρτυρεῖ, ποία μεγαλαυχία; πῶς οὖν οὐ ζῇ, μανθάνω. Ἐν γὰρ ἀλλαχοῦ φησιν· Ἐγὼ δὲ κόσμῳ ἐσταύρωμαι, καὶ ἐμοὶ ὁ κόσμος. πῶς οὖν φησι, οὐκέτι ζῶ, καὶ πάλιν, ἐμοὶ δὲ ζῆν Χριστὸς, ἀκούσατε. Τὸ τῆς ζωῆς ὄνομα πολυσήμαντόν ἐστιν, ἀγαπητοί, [τυτίσι, πολλὰ σημαίνει,] ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ θανάτου. ἔστι ζωὴ αὕτη ἡ τοῦ σώματος, καὶ ἔστι ζωὴ ἡ τῆς ἁμαρτίας· καθὼς φησιν αὐτὸς ἀλλαχοῦ· Εἰ δὲ ἀποθνῄσκομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἆρα ὅτι ζῇ τὸ τῆς ἁμαρτίας ζωΐδιον. προσέχετε ἀκριβῶς, παρακαλῶ, ἵνα μὴ εἰκῇ κοπιῶμεν. ἔστι ζωὴ ἡ αἰώνιος καὶ ἀθάνατος, μὴ ἡ ταύτης ἡ οὐσιώδης. Ἡμῶν γάρ, φησὶ, τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. ἔστι ζωὴ τοῦ σώματος, ἣν φησι, Διὰ παντὸς ζῶμεν καὶ ἐσμεν. διὰ τοῦτο φησι μὴ ζῇ ζωΐδιον, ἀλλὰ ταύτην τὴν τῶν ἁμαρτημάτων, ἣν ἄπαντες ἀθάνατοι ζῶσιν. εἰκότως· ὁ γὰρ μὴ ἀποθνῄσκων τῆς παρούσης ζωῆς, πῶς ταύτην ζῇ; ὁ πρὸς ἑτέραν ἀπιών, πῶς ταύτην ζῇ; ὁ θνητὸς καὶ παρερχόμενος, πῶς ταύτην ζῇ; ὁ μηδενὸς "τῶν ἐν ταύτῃ ἀπολαύων, πῶς ταύτην ζῇ; ὥσπερ γὰρ ὁ ἐξ ἀδάμαντος συγκείμενος, καὶ μυριάκις πλήττων, οὐκ ἂν διαρραφείη ποτε, οὕτως οὐδὲ ὁ Παῦλος. ζῶ δὲ, φησὶν, οὐκέτι ἐγὼ, τουτέστιν, ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος. ἐν παλαιᾷ ἀλλαχοῦ, Τὸ μαίνεσθαι ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς μὲν οὖν σώματος τοῦ θανάτου τούτου; οὕτως ὁ μηδὲν διὰ τροφὴν ποιῶν, ὁ μηδὲ δι' ἔνδυμα, ὁ μηδὲν διά τι τῶν παρόντων. πῶς οὖν ζῇ; οὐκ οὐδὲ τὴν φυσικὴν ζωὴν ζῇ. ὁ μηδενὸς φειδόμενος τῶν βιωτικῶν, ἐν ζῇ. ἡμεῖς ζῶμεν τοῦτον τὸν βίον, ἐν πολλὰ ἐστὶ τοῦτο προσκόπτοντες· ἐκεῖνος δὲ οὐκ ἔζη· οὐδὲν γὰρ ἐπροσκόπτει τῶν ἐνταῦθα. πῶς οὖν ἔζη; οὕτω καὶ ἡμεῖς ὅπου πίνων λέγομεν· ἐμοὶ ὁ δεῖπνος οὐ πέσεται, ὅταν μηδὲν προσπέσῃ τῶν ἀπόντων εἰς ἐμέ· ἐμοὶ

ἐ̓ρθρα μὲν ὃ κήρυγμα ὠφελῇ καὶ ὁ πρὸς ἐμὲ ζῆλος; Διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως, φησι, καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τ̓ ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου. ὅρα τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ μακαρίου τούτου. ἐν τοῖς ἄθλοις ἴσως ἀγωνιζόμενος, μυρία κατορθώκει, πρὸς αὐτῷ δὲ τῷ φιλοσοφεῖν λοιπὸν ἔκαμνε. Παύλου γὰρ ἴσως (τί γὰρ δεῖ τις εἴποι πλέον;) ἡ Φιλιππησίους χαίρειν, ὅτι διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως δυνάμει σωθῶμεν, ὁ ἀπὸ μυρίων κατορθωμάτων κεκτημένος τ̓ σωτηρίαν. ἐ̓πιχορηγίας, φησί, τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ. τί ἐστι, ἐπιχορηγίας; διὰ τῆς ὑμετέρων εὐχῶν, φησι, καταξιωθῶ τῆς χάριτος. ὃ γὰρ, ἐπιχορηγίας, τ̓ τοῦτ̓ ἔστι, διὰ ἐπιχορηγηθῆ, αὐτὸ τοῦτ̓ ἐπιδιδῷ μοι πνεῦμα εἰς σωτηρίαν, τουτέστι, τὴν ἀπαλλαγήν, ἡ καὶ πρόοδος διὰ φεύξομαι, ὡς καὶ πρότερον κίνδυνον. ὥδει τοῦτο γὰρ φησιν, Εἰ β. Τιμ. δ. ις.
τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο· μὴ αὐτοῖς λογισθείη· ἀλλ̓ ὁ Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με. τοῦτο γοῦν καὶ νῦν ἠδη προφητεύει, διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως, καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγων καὶ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου. οὕτω γὰρ, φησιν, ἐλπίζω. ἵνα γὰρ πάλιν ἡμᾶς μὴ ὅλον ταῖς ἐκείνων ἐπιτρέψωμεν εὐχαῖς, αὐτοὶ μηδὲν εἰσφέρωμεν, ὅρα πῶς λέγει ὃ αὐτῷ, τὴν ἐλπίδα, τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς ψμ. κβ.
σωτηρίας, καθάπερ ὁ προφήτης φησί· Γένοιτο, Κύριε, ὃ ἔλεός σου ἐφ̓ ἡμᾶς, καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σοί· καθάπερ καὶ ἑτέρωθί φησιν, Ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεάς, καὶ ἴδετε· Σειρ. β. ια.
τίς ἤλπισεν ἐπὶ Κύριον, καὶ κατῃσχύνθη; καὶ πάλιν ὁ μακάριος οὗτος φησιν, Ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ Ρωμ. ε. ε.
καταισχύνει. καὶ τὴν ἀποκαραδοκίαν, φησὶ, καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι. [αὕτη ἡ τοῦ Παύλου ἐλπὶς, τὸ ἐλπίζειν, ὅτι οὐδαμοῦ αἰσχυνθήσομαι.] ὁρᾷς ὅσον ἐστὶν
χ. αἰσχύνομαι. ἐλπίζειν ἐπὶ Θεόν; καὶ ὅπου γένηται, φησιν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι· τουτέστιν, ἃ ὠφελεῖσθαι μέλλω οὐσι, ἀλλὰ σὺν πάσῃ παῤῥησίᾳ, καθὼς πάντοτε, καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου. τοσοῦτον ἀφεῖναι ἀπὸ τῆς παλίδος ταύτης δεῖται ἑλεῖν τὸν Παῦλον, ὥστε πιστεύσαι ἢ ὃ κήρυγμα, ὡς τοῦ δόλου τοῦ αὐτοῦ ἰσχύοντος. τοῦτο οὖν φησιν, ὅτι οὐκ ἐς αἰῶνα τοῦτο, οὐ νῦν ἀποθανούμεθα· ἀλλ̓ ὡς πάντοτε, ἐν νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου. πῶς; πολλάκις εἰς κινδύνους ἐκπέπτωκε, ἐξ οἷς πάντες ἡμᾶς ἀπεγνώκασιν, μᾶλλον δὲ ἡμεῖς ἑαυτούς (Εἰ ἑαυτοῖς γὰρ ὃ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν) ἀλλ̓ ἐκ πάντων ἡμᾶς ἐῤῥύσατο ὁ Κύριος. οὕτω καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται ἐν τῷ σώματί μου. ἵνα δέ μή τις β. Κορ. α. ι.
νομίσῃ καὶ εἴπῃ, ἀεὶ σὺ ἀποθανῇ, οὐ μεγαλυνθήσεται; ναί, φησιν, οἶδα. ἀλλ̓ οὐ διὰ τοῦτο οὕτως εἶπον, ἐπὶ ἡ ζωὴ μέση μεγαλυνθήσεται, ἀλλὰ καὶ ὁ θάνατος. τίνος δὲ διὰ ζωῆς φησιν, οὐκ αἱρεῖσθαί με, ἀλλὰ καὶ εἰ ἕλοιτό με, καὶ οὕτω μεγαλυνθήσεται ὁ Χριστός. πῶς; διὰ μὲν ζωῆς, ὅτι ἐξείλετο· διὰ θανάτου δέ, ὅτι οὐδὲ θάνατος ἔπεισε με ἀρνήσασθαι αὐτόν, ὅλα μοι τοσαῦτα προθυμίαν ἐνεργάσατο, ὥστε θανάτου ἐπείνων ἰσχυρότερον· διὰ μὲν, ὅτι με ἀπήλλαξε κινδύνων, διὰ ζωῆς δέ, ὅτι με οὐκ εἴασε φοβηθῆναι τὸν θάνατον καὶ τὰ δεινά. οὕτω μεγαλυνθήσεται διὰ ζωῆς καὶ θανάτου. ζωῆς δὲ λέγει, οὐχ ὡς μέλλων ἀποθανεῖσθαι, ἀλλ̓ ὅταν δέῃ, ἵνα μηδὲν αἰσθήσεσθαι πάθωσιν. ὅτι γὰρ οὐχ ὡς μέλλων ἀποθανεῖσθαι, ὃ μάλιστα αὐτοὺς ἐλύπει, ταῦτα ἔλεγε, δῆλα πῶς αὐτὸ προσημαίνεται, μονονουχὶ λέγων· ταῦτα δὲ λέγω, φησὶν, οὐχ ὡς ἀποθανούμενος. διὰ τοῦτο ἐπῆγε πρότερον· Καὶ Φιλιπ. α. κε.
τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ, καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν. ὃ δὲ, οὐ δεδιὼς αἰσχυνθήσομαι, τοῦτό ἐστιν, οὐ φέρει μοι αἰσχύνην ὃ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ καὶ μέγα κέρδος. διὰ τί; οὐ γὰρ ἀθάνατός εἰμι, ἀλλὰ καὶ λαμπρότερος ἔσομαι, ἢν εἰ καὶ ἀθάνατος ἦμην. οὐ γὰρ ὅστις ἴσοι ἀθάνατοι ὅτε κατάφρονεῖ θανάτου, καὶ θνητός. ὥστε οὐδὲ τοῦτο αἰσχύνη, ὃ τοῦ ἀποθανεῖν πλείω οὐκ ἀποθνῄσκομεν. οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, οὔτε οὐ τῷ ζῆν, οὔτε οὐ τῷ ἀποθανεῖν, φησὶν ἀμφότερα γὰρ ἡγιασμένως ἐπαινέσω, εἴτε ζῆν, εἴτε ἀποθανεῖν. καλῶς. τοῦτο χρηστῶς ψυχῆς. ἀλλ̓ οὐ πάσῃ, φησὶ, παῤῥησίᾳ. ὁρᾷς, πῶς οὐκ αἰσχύνομαι; εἰ μὲν γὰρ ὁ τοῦ θανάτου

διώκεις, τοῦτο φεύγοντός ἐλευθερία. ἀλλ' ὅπου ἡ σκιὰ, ⁊ κλίμα, ⁊ ἔπιπλα οὐκ ἔστιν ἐξ ἀρχῆς κατεσκευασμένα; τί γὰρ σὺ πλέον ἔχεις τοῦ ἀπόλαυσιν ὁρῶντα κεκτημένος; οὐδέν. τὰ γὰρ τῆς χρήσεως ἴσα, φησὶ, καὶ τούτῳ, αὐτὰ αὐτ' ἐκείνῳ τῆς ὕλης ἦν. ἀλλ' ὅπου φόβος οὐκ εἰσὶ τοῖς πολλοῖς; μηδὲ γένοιτο ποτε. ποία γὰρ ἡδονὴ τέλειος ἡ διὰ δικαίας σέ τινας; ἀλλ' ὅπου ἑτέρους φοβῇ; ἀλλ' οὐκ ἔστι φοβηθῆναι. Θέλεις γὰρ μὴ φοβεῖσθαι τοῦ ἐξουσίαν; ὃ ἀγαθὸν ποιῶ, ⁊ ἕξεις ἅπαντας ἐξ αὐτῆς. ἀλλ' ὅπου δικαίως φεύγοντί ἐσμεν, φησι, ⁊ τοὺς ὃ παθεῖν ἕτοιμοι κακῶς; μάλιστα μὲν οὐχ ἡ πενία τοῦτο ποιῇ, ἀλλ' ἡ κακία, ἐπεὶ πολλοὺς πένητας ἀνθρώπους Ⓦ πάντα βίον θεραπόντων, ἄρχοντας, πλουτοῦντας ⁊ δυναστείαν πάντων κακούργων ⁊ λῃστῶν ⁊ τυμβωρύχων ἀθλιώτερον ἀπήλαυσεν. ὅταν γὰρ ὅπου σὺ ἡ πενία, τοῦτο ἐστὶ σκιὰ ὁ πλοῦτος ἔχει. ὥσπερ γὰρ σε θεραπεῦσαι ὃ καταφρονεῖσθαι σπουδὴ ποιοῦσι κακῶς Ⓓ κακεῖνοι βουλόμενοι· οὕτως ἐκεῖνοι θεραπεῦσαι ὃ φοβεῖσθαι ⁊ βασκαίνειν, ⁊ μᾶλλον οὗτοι, ἢ ἐκεῖνοι· μᾶλλον αὕτη ἡ δυσφορία ἰσχυροτέρα τῶν κακῶν ποιεῖ. ὁ μὲν γὰρ φοβούμενος, ἰσχύι πάσῃ ⁊ δυνάμει πάντα θεραπεύει, ὁ δὲ καταφρονούμενος πολλάκις ⁊ ἡλίσκεται Ⓦ καταφρονούμενος· ⁊ τοῦτο αὐτῷ γίνεται αἴτιον ἀπαλλαγῆς, ὃ πέπονθεν), ὃ μὴ δυνάσθαι ἔχειν ἰσχύν. μεγάλα τὰ κατορθώσεις, λέγοντες τοὺς αὐτούς, ἐμοὶ Ⓦ δῆτα αἰτίας, ἐμοὶ ἀπεκτόνης ἕνα πέπτωκα, πόσων οὐκ ἀπολαύσῃ μισθῶν, ⁊ οὕτως αὐτῷ Ⓦ θυμοῦ χαριῶμαι. ὅτι δὲ τῷ πλουτοῦντι ὁ φθόνος ἐφέπεται, ⁊ τοῦτο λήψει, ἵνα σὺ ὅταν βλέπῃς ἐργάσῃ), ⁊ τί ἰσχύει τὰ αὐτά. ὁρᾷς ὅπου οὐχ ἡ πενία, οὐδὲ ὁ πλοῦτος ἀγαθόν, ἀλλ' ἡ ἡμετέρα προαίρεσις; οὐκοῦν ταύτην ῥυθμίζωμεν, ταύτην παιδεύωμεν φιλοσοφεῖν. σὺ μὲν οὖν κἂν ἡ θεραπεία, ὅτι πλοῦτος ἡμᾶς ἐκβαλεῖ τῆς βασιλείας δυνήσῃ), ὅτι πενία ποιήσει ἕλκεσιν ἔχειν· ἀλλὰ πρὸ τοῦ πενίαν οἰσώμεν, οὐδεὶς εἰς τὸν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν προβαλεσθόμενος, ⁊ δὲ ζῆσθαι· ἀλλὰ ⁊ τούτων ἀπολαύσωμεν, ⁊ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἐπιτυχόντες ἀγαθῶν, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

Λογ. γ. 18 ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΧΑΙΡΩ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ χαρήσομαι. 19 Οἶδα γὰρ, ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως, ⁊ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, 20 Κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν ⁊ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παῤῥησίᾳ, ὡς πάντοτε, ⁊ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς, εἴτε διὰ θανάτου.

ΤΗι μεγάλην ⁊ φιλόσοφον ψυχὴν οὐδὲν τοῦ ἐν τῷ παρόντι βίῳ λυπηρὸν δύναται δεῖξαι, οὐκ ἐμφανὲς, ⁊ καταγέλαστον, οὐ βλαβερὸν, οὐ κίνδυνον, οὐκ ὀφθαλμοί. ὥσπερ γὰρ εἰς μεγάλην ὕψος ἀκρωρείας καταφυγοῦσα, ἀλυπήτως πᾶσι ὅσοι τοῖς κάτωθεν αἰωροῦσιν ἀπὸ τῆς γῆς. τοιαύτην δὴ ⁊ τοῦ Παύλου ψυχὴν, πάσης ἀκρωρείας ὑψηλοτέραν τόπον τῆς φιλοσοφίας καταλαβοῦσαν τῆς πνευματικῆς, τῆς ὄντως φιλοσοφίας. τὰ γὰρ τῶν ἔξωθεν, ῥήματα μόνον ὄντα ⁊ παίδων ἀθύρματα. ἀλλ' οὐ τοίνυν τούτων λόγος ἡμῖν, τὰ τοῦ Παύλου φθεγγώμεθα πάλιν. ὁ μακάριος ἐκεῖνος ⁊ Ⓦ βασιλέα ἔχων πολεμούμενον αὐτῷ, τοὺς τότε εἶχε ⁊ ἑτέρους ἐχθροὺς διαφόρους αὐτὸν λυπουμένους, ⁊ μὴ πικροῦς διαβολῆς. ⁊ τί φησιν; οὐ μόνον οὐκ ἀλγῶ τούτοις, οὐδὲ καταπίπτω, ἀλλὰ καὶ χαίρω, καὶ χαρήσομαι· οὐ τοὺς τοιούτους, φησὶν, ἀλλ' ἀεὶ ὑπὲρ τούτων χαρήσομαι. οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν τὴν μέλλουσαν. πῶς γὰρ οὐκ ἀποβήσεται), ὅταν ⁊ ἡ ἔνδρα

χ. ἡδύτο

χ. κατώρθωσας

χ. -λαύσεις

χ. ἀγαθῶν,

χ. ἐχθρὸν κα.

χ. ῥάσγ-ματα

ὅλη ἑτέρων ἐκφια ρξζ. παμβίοι ἔφε; πλείων ἡ ὀπτηυμία· ἢ τό τι δοκεῖ πέπης εἶ). οὐκ ἔφε; μᾶλλον ὁδυνᾶται. τῦτοι δῶν μακαρίζεις ⓦ ὑδαιμόθεν ἀθλῶαι δυναύμθνοι; τύτῳ φθονῆς τῷ κλυδωνιζομθνῳ, ὁ λιμθνι γαλίνῳ τῇ πενίᾳ ἐσηκώς; ὄντως ἢ τῦτο ἐλάτ[illegible]ωμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὃ μὴ φέρειν τὰ ἀγαθὰ ἡμιαίως, ἀλλ' ἐις ζᾶν ὑπερβολὰς ἐξυ-
5 βρίζειν. ἢ ζῶντα μὲν ὁ ζῶντα. ὅταν ἢ ἀπέλθωλθν ἐκῆ, ἄκυσον τί φησιν ὁ πλύσιος, ὁ μυρίων ἀγαθῶν κύριος, ὥσπερ σὺ λέγῆς (οὐ γὰρ ἂν ἔγαγε ζῶντα εἰ ἐποιμι ἀγαθα, ἀλλ' ἀδίκ. Φορα) ζᾶτ' ποίων ὁ μυρίων ἀγαθῶν κύριος, ἄκυσον τί φησι, ἢ πίνος ὁ χρεία" καθά-
χ ἢ δίκα πα
χ κα ψύξη
τπκε· Πάτερ, φησὶν, Αβρααμ, πίμψον Λαζαρον, ἵνα ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ" βάψᾳ μὲν Λυκ. ις. κδ.
τὴν γλῶτταν, ὅτι ἀποτηγανίζομαι. Εἰ γὰρ μηδὲν ὢν εἶ ποτ ἔπαγεν ὁ πλύσιος ἐκφιος,
10 εἰ γὰρ ὁ ἀδικία ἢ φθορὰ χωρὶς ⓦ ἄπθμπα βίου διήγαγε· τί λέγω ⓦ ἄπθμπα βίου; τὴν μίαν ῥοπὴν ἐκείνην (ῥοπὴ γὰρ ζᾶτ. ὡς μία γὰρ ῥοπὴ, φησὶν, ὁ πᾶς ἡμῶν αἰὼν πρὸς ⓦ αἰῶνα ⓦ ἄπειρον) εἰ τίνων πθμῶα αὐτῷ κῆ γνώμιλον πρεσεκεχωρήκει, ἀλλ' οὐκ ἐ-
λεινὸς ὁ τῦτων τῶν ῥημάτων, μᾶλλον ἢ τύτων τῶν πραγμάτων; οὐχὶ οἵῳ πρεκυλύ-
ζετό σε ἡ πράπιζα; πῶ ἢ σοὶ ταχέως ὕδατος ἐι κύριος, ἢ ζῶντα ὁ χρεία πολλῆ καθε-
χ. σπί πε 15 τηκώς. ὄχ ἥλκωμθνον ἐπῆρεώρας ⓦ πέπζα; πῶ ἢ ἀξιοῖς" αὐτοὶ ἰδῆν, ἢ σοὶ ἐις δίδωσι.
ὥσθε ⓦ πυλαναμῶ ⓦ σοὶ· πῶ ἢ ὁ τοῖς κόλποις τῦ Αβρααμ. ἐπὶ ζᾶ μεγά-
λας σὺ κατέκεισο ὀρεφάς· πῶ ἢ ὁ τῷ πυρὶ τῆς γέενης. ἀκυέτωσαν ζᾶντα ⓓ πλού-
σιοι· μᾶλλον ἢ οὐχ ⓓ πλύσιοι, ἀλλ' ⓓ ἀνελεήμονες. οὐ γὰρ, ὅπῳ πλύσιος ἰῶ,
* ἐκεῖνος, * ὁκολάζετο, ἀλλ' ὅπῳ σὸκ ἠλέηται. ἴνεσι γὰρ πλυτῶντα ἢ ἐλεωῶτα τυχῆν πθμ-
20 τὸς ἀγαθύ. καὶ ζᾷ τῦτο σοὶνα ἄλλοι ὁρᾷ, ἀλλ' ἢ ἐκῆνοι ⓦ διόιθμοι αὐτῦ, ἵνα
μάθῃ, ὅτι δικαίως ζᾶντα ἔπαγεν, εἰς ἐπόμνησιν ἐλθὼν ὧν ἐπρεξατο. μὴ γὰ σὸκ ἦσαν μυ-
ρίοι πέντες δίκαιοι; ἀλλ' ὁ πρὸς ᾧ πυλῶνι αὐτῦ κείμθνος, σᾶτ' αὐτῷ φαίνεται, παμβίων
αὐτὸν ἢ ἡμᾶς, ὅσοι ὁσὶν ἀγαθοὶ μὴ πεισθέντες ὅπῃ χρήμασιν. σοὶνι ἐκφιοι ἐβλαφθεν ἡ πε-
νία πρὸς ὃ βασιλείας τυχῆν· σοὶνι τῦτοι ὠφέλησιν ὁ πλοῦτος πρὸς ὃ γέενναν ἐκφυ-
25 γῆν. μᾶζει πότι πέντες; μᾶζει πότι πλωτοί; σὸκ ἔστι, σὸκ ἔστι πένης ὁ μηδὲν ἔχων, ἀλλ' ὁ
πολλῶν ὀπτηυμῶν· σὸκ ἔστι πλύσιος ὁ πολλὰ κεκτημθνος ἀλλ' ὁ μηδενὸς δεόμθνος. τί γὰ
ὄφελος πᾶσαν μὲ κεκτῆσθαι τ' οἰκουμθνην, τ' ἢ μηδὲν ἔχοντος μᾶλλον εἰ ἀχυμία δῆλη; αἱ
πρεσαρίσεις ἢ σοὶ πλυτοῦσαι, ἢ σοὶ πενομθνοις ἐργάζονται, ὑχ ἡ τ' χρημάτων πρεσ-
σία, σοὶ ἡ ἐνδεια. βάλει ῥμεᾶς πλύσιος σὺ ὁ πένης; ἔξεσί σοι βαλθνῆν, ἢ ὁ κωλύων σὺ-
30 δεις· καταφρόνησον τῶ τῆς κόσμυ χρημ[illegible]· νόμισον ζᾶτ εἶ) μηδὲν, ὥσπερ ὄντως σοὶ ὁστι· ἐκβαλε
τὴν ὀπτηυμίαν τῦ πλύτυ, ἢ ἐσπλύτησας. ζᾶτ ὅστι ὁ πλυτῶν, ὁ μὴ θέλων πλυτῆν· ὁ
μὴ θέλων πένεσθαι, ζᾶτ' ὅστιν ὁ πενόμθνος. καθάπερ ἐκφιος νοσῶν, ὁ ζ ὑγεία ἀλύων, σὸκ
ἐκφιος ὁ πάσης ὑγείας θᾶκολώτερον τὸν ὄσον φέρων· ὕτω ἢ ὁ ζῶντα πέπης ὅστι, ὁ μὴ δυ-
νάμθνος πενίαν ἐνεγκεῖν, ἀλλ' ὁ πλύτυ τῶν πενομθνων μᾶλλον ἡσύχιος εἶ) πένης, σὸκ
35 ἐκφιος ὁ τῶν πλυτοῦντων μᾶλλον τὴν πενίαν εὐκολώτερον φέρων. ζᾶτ' γὰρ ὅστι μᾶλλον
ὁ πλουσιώτερος. Εἰπὲ γὰρ μοι, τὴν πενίαν ζᾷ τί δέδοικας; δῆλ τί πρέμεις; οὐχὶ δῆλ
λιμόν; ἢχὶ δῆλ δίψος; ἢχὶ δῆλ ψύχος; ἢ ἢ ζᾷ ζῶντα; ἀλλ' σὸκ ἔστι, σὸκ ἔστι σοὶ τὶς
ὁ τύτων ἀπορήσας ποτέ. Εμβλέψατε γὰρ εἰς ἀρχαίκς ῥμεᾶς, ἢ ἴδετε· πὸς ὑπὸς θυσε Σηρ. 6. ια.
τῶν Κυείῳ, καὶ ἐγκαπελείφθη; ἢ πὸς ἤλπισεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ κατηχμίσθη; καὶ πάλιν,
40 Εμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τῦ ὐρανῦ, ὅτι οὐ σπείρυσιν, σοὶ θερίζυσιν, σοὶ συνά- Ματθ. ς. κς.
γυσιν εἰς ἀποθήκας· καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ὐράνιος τρέφει αὐτά. σοὶνα δ' ἔχει τις ἡμῶν
δίξαι [πια] ζᾶχέως δῆλ λιμὸν καὶ ψύχος ἀπολωλότα. ἵνος δῶν ἕνεκεν πρέμεις τὴν πε-
νίαν; σὸκ ἔχῆς εἰπεῖν. Εἰ γὰρ δύπορῆς τῶν ἀναγκαίων, τί δήποτε πρέμεις αὐτῶν;
ὅτι πλῆθος σὸκ ἔστι σοι οἰκετῶν; τῦτο διαπορῶ ὅστιν ἀπαλλαγῶαι, τῦτο μακαριότης

γὰρ φορτικὴ, τί γ' ἐπαθὲς τῶν ὀπλισμάτων τοῦ Χριστοῦ; οὐ δυνάσαι πρὸς ἡδονὰς; ἔξεσί σοι γαμεῖν. οὐ δυνάσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ἀποστρέψαι τοὺς σοῦ; ἔξεσί σοι ἀπὸ τῶν ὅπλων χορηγεῖν· Τὸ γὰρ σῶμα, φησὶν, εἰς ὃ ἐκείνων ὑστέρημα. Ταῦτα γὰρ εἰ δοκεῖ φορτικὰ, χρηστάτων λέγω καὶ ἁβροτέρων, καὶ ὑπὸ μαλακίας οὐ ματαίας ἀφειλόμενος· τὰ γὰρ ἄλλα σὺν μιᾷ δίπτυχα δαπάνης, σὺν μιᾷ βίας. ποία γὰρ εἰπέ μοι, βία ὃ μὴ κακὸς εἰπεῖν, μηδὲ ἁβρὸν ἄλλως; ποία γὰρ βία ὃ μὴ βασκαίνει τοῖς ἑτέροις ἀγαθοῖς; ἢ ποία βία ὃ μὴ δόξῃ ἀλλοίας; ὃ βασανίζεσθαι, ὃ φέρειν, καρτερίας δεῖ· καρτερίας, ὃ φιλοσοφίαν ἀσκῆσαι· καρτερίας, ὃ πενίαν διενεγκεῖν· καρτερίας, ὃ λιμῷ προσπαλαῖσαι καὶ δίψει. ὅταν γὰρ μηδὲν τούτων ᾖ, ἀλλ' ἔξεστιν ἀπολαύοντα τῶν ὄντων, ὡς χρεισιμῷ προσῆκε, μὴ φθονῆσαι τοῖς ἑτέροις, ποία βία; οὐδαμοῦ ἄλλοθι ὁ φθόνος, ἀλλ' ἐν τῷ προστετηκέναι τοῖς πλούτοις, μᾶλλον δὲ πάντα τὰ κακά. Εἰ γὰρ μηδὲν οἰόμεθα εἶναι τὰ χρήματα, καὶ τὴν δόξαν τὴν κενὴν ταύτην, οὐκ ἂν τοῖς ἔχουσιν ἐβασκήναμεν. ἀλλ' ὅπου κέχηνας, καὶ θαυμάζεις αὐτὰ καὶ ἐκπέπληξαι, ἀφ' τούτου σοι καὶ τὰ τῆς βασκανίας σύνεστι, ἀφ' τούτου καὶ τὰ τῆς κενοδοξίας· καὶ πάντα ἀπὸ τούτου ζῇ, ἀπὸ τοῦ θαυμάζειν τὰ τοῦ πλούτου βίου. βασκαίνεις, ὅτι ὁ δεῖνα πλουτεῖ; καὶ μὴν ἐλέους καὶ δακρύων ἄξιος ὁ πλούσιος. ἀλλ' ἐρεῖς εὐπόρως ζῇ, ἐγὼ δακρύων ἄξιος, οὐκ ἐκεῖνος. δακρύων ἄξιος καὶ σύ· οὐχ ὅτι πένῃ, ἀλλὰ διότι σαυτὸν ἐλεεινὸν εἶναι νομίζεις. Τοῦτο γὰρ οὐδὲν ἔχοντες κακὸν καὶ δυσφορεῖν δοκοῦμεν, οὐχ ὅτι κακόν τι ἔχουσιν, ἀλλ' ὅτι μὴ ἔχοντες, ἔχειν νομίζουσιν. Εἰπέ γὰρ μοι, εἴ τις πυρετῷ ἀπλήκτως μαινόμενος, ἀλύει καὶ ἀθυμεῖ, ὑγιαίνων ὅτι τῆς κλίνης κείμενος, ἆρα τῶν πυρεττόντων μᾶλλον οὐχὶ δακρύων ἄξιος ὁ τοιοῦτος, οὐχ ὅτι πυρέττει (οὐδὲ γὰρ πυρέττει) ἀλλ' ὅτι μηδὲν ἔχων δῆθεν, ἔχειν νομίζει; καὶ σὺ δακρύων ἄξιος εἶ τὰ τοιαῦτα, ὅτι σαυτὸν ἐλεεινὸν νομίζεις, οὐ διὰ τὸ πένεσθαι. τὸ γὰρ πενίας ἔσεσθαι καὶ μανιώδους. Τί φθονεῖς τῷ πλουσίῳ; ὅτι φορτίδων ἑαυτὸν ὑπερεύθυνον κατίσχυσε πλειόνων; ὅτι δ' ὑλαίας χλιδαπωτέρας; ὅτι μυρίας ἀλύσεις, καθάπερ οἱ κύνες, τοῖς αὐτοῦ δίδυσι χρήμασι; κατέλαβεν ἑσπέρα, κατέλαβε νύξ, καὶ ἡ τῆς διαπαύσεως καιρὸς οὗτος θορύβου καιρὸς καὶ ἀνδίας καὶ λύπης ἐχθρὰ καὶ μερίμνης. φόβος ἐνῆστο· εὐθέως διέπεσεν. ὁ δεῖνα ἐσυλήθη; μᾶλλον ἐκείνου φορτίζει τὸν ἀπολωλεκότα ὁ μὴ ἀπολωλεκώς. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἅπαξ ἀπώλεσε, καὶ λυπηρὰς ἀπέθετο τὴν φορτίδα· οὗτος δὲ αὐτὴν ἔχει διηνεκῶς. κατέλαβε νύξ, ὁ λιμὸν τῶν ἡμετέρων κενὸν, ὃ πολέμιόν τε ἡμετέρων συμφορὰν, ὃ φαρμακὸν τῶν πταισμάτων. καὶ γὰρ ἡ πολυωδυνία ἰοὶ καταχρώμενοι, τοῖς φίλοις μὲν καὶ συγγενέσι καὶ οἰκείοις, πολλάκις δὲ καὶ πατράσι πολεμιουμένοις οὐκ ἐᾶσθαι, οὐδὲ ἐπιχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ῥήματα αὐτὰ ἠναγκάκτησαι (πρωτὸς γὰρ κεύμασι μᾶλλον ὁ πικρὸς τῆς ἐδωδῆς καὶ ἡμετέρας θλίβει ψυχάς) ὃ δὲ ὕπνος καλεύσῃ παύσεσθαι οὐδὲ ἀθελήτους ἴσχυσαν. καθάπερ οὖν σῶμα ἁβρὰς, καὶ θερμοτέρας προσπαλαῖσαι ἀκτῖσι καταπυρούμενον, ὥσπερ ἰοὶ καταγωγίῳ πολλὰς ἔχουσι πηγὰς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς λεπτῆς αὔρας πολὺ μᾶλλον, οὕτως ἡ νὺξ τῷ ὕπνῳ προδίδωσιν ἡμῶν τὸν ψυχικὸν· μᾶλλον δ' οὐχ ἡ νὺξ, οὐδὲ ὁ ὕπνος τοῦτο ἐργάζεται, ἀλλ' ὁ Θεὸς εἰδὼς ὃ ταλαίπωροι τοῦτο γένος, ἅπαν τὰ τοιαῦτα εἰργάσατο. ἀλλ' ἡμεῖς οὐκ ἐλεοῦμεν ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἐπιτείνομεν, καθάπερ ἐχθροὶ ὄντες ἑαυτῶν, τῆς φυσικῆς ἀναγκαίας καὶ διαπαύσεως μείζονα τυραννίδα, τὸν ἀπὸ τοῦ πλούτου ἀχρυσοπάδα. Μέριμνα γάρ, φησὶ, πλούτου, ἀφίς ἄυπνον. καὶ ὄντως πόσον ἄθεον ἡ κηδεμονία. οὐκ ἐπέτρεψε τῇ προθέσει τὴν διάπαυσιν, οὐδὲ προῃρέσατο πιεῖν τὴν χρείαν τὴν ὕπνου, ἀλλὰ φυσικὴν αὐτὴν διάγκην κατέδησεν, ἵνα μὴ ἄκοντες εὐεργετούμεθα. ὃ γὰρ καὶ θαυμάζω, τὴν φύσεως. ἡμεῖς γὰρ ὡς σφόδρα ἑαυτοὺς μισοῦντες, ὡς ἑτέρους πολεμοῦντες καὶ θλίβοντες, τὴν φυσικὴν ταύτης ἀνάγκης μείζονα τὴν ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ ἐπιτείνομεν τυραννίδα. ἡμέρα γίγνεται; καὶ δίδοικεν ὁ τοιοῦτος τοὺς συκοφάντας. νὺξ καταλαβεῖ; τρέμει λῃστάς. θάνατος ἐπέστη; τὸν θάνατον μᾶλλον δάκνεται,

ὅλη

χ. ἔστιν

β. Κορ. ιι. ιδ.

* ἀνυδρίαν

χ. ἐπιλέσαι

Σειρ. λε. α.

χ. ἐπίσης

δόμονταί μοι. ἐὰν γὰρ εὐρεθῶσι πολλοὶ ⓐ κατηχηθέντες καὶ πιστεύσαντες, εὔκλεές μοι ἡ ἀπολογία ἔσται.

18 Τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι.

Ὁρᾷς τὸ φιλόσοφον τοῦ ἀνδρός. ὑ σφόδρα αὐτῷ κατηγόρησεν, ἀλλ' εἶπε τὸ γνώμιμον. τί γάρ, φησίν, ἐμοὶ διαφέρει, αὐτὸς ὅπως, αὐτῷ ἐκείνως; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ Χριστὸς καταγγέλλεται. οὐκ εἶπε, καταγγέλλεσθω, νομοθετῶν, ἀλλὰ προῆκτο μὲν τὸ συμβαῖνον ἀπηγγειλε· δεύτερον δέ, εἰ καὶ νομοθετῶν ἔλεγεν, οὐδὲν ἂν τῆς αἱρέσεως εἰσήγαγεν. ἐξετάσωμεν γάρ, εἰ δοκεῖ, τὸ πρᾶγμα, καὶ εὑρήσομεν ὅτι, εἰ καὶ ὅπως ἐπέτρεπε κηρύττειν, ὡς ἐκεῖνοι, οὐδὲν ἂν τῆς αἱρέσεως ἐβλαπτε. πῶς; ὅτι ἐκεῖνοι ὑγιῶς μὲν ἐκήρυττον, ὁ σκοπὸς δὲ καὶ ἡ πρόθεσις αὐτῶν ἦν ἐπίφθονος, διέφθαρτο, καὶ τὸ κήρυγμα ἐπώλλυτο. καὶ πολλῷ μᾶλλον οὕτω κηρύττειν. πρόφασις τί; ὅτι εἰ ἕτεροι ἐκήρυττον, οὐχ ὡς Παῦλος, εἰ ἕτεροι ἐδίδασκον, οὐχ ὡς ἐκεῖνος, οὐκ ἐν τῷ τοῦ βασιλέως ὀργῇ ἦσαν. τίνι γὰρ τρόπῳ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ αὔξειν, ἢ ὁμοίως διδάσκειν, καὶ ἴσους αὐτῷ μαθητὰς ποιῆσαι, ἰσχύσαν ἐκπολεμοῦσαν καὶ βασιλέα, ἅτε πολλοῦ τοῦ πλήθους τῶν μαθητῶν Φωτεινοῦ. ἀλλὰ ὁ μὲν μακρὸς καὶ ἀσχολούμενος ὑπὸ πλειόνων τοῦ χωρίου τούτου, φησὶ καὶ μέλλω τὸ σῶμα τοῦτο ἐργάσασθαι μᾶλλον, οὐδὲν ἧττον πεποιθυῖας ἀπήλασαν, ἰσχὺν οὐδὲν πίστεις ἐπιδοῦσαι ἐποίησαν μᾶλλον, εἴγε δεῖν αὐτοὺς ἐβούλοντο. τί οὖν ἐργάζομαι; ὅτι τοὺς ἐν τούτῳ ὠφελοῦντας, τοὺς κινδυνεύοις αὐτοὺς ὠφελεῖν τοῖς πράγμασι, τοὺς μὴ ἀφεῖναι μᾶλλον φεύγειν· καὶ τούτῳ μᾶλλον ὠφέλουν αὐτοὺς λυπῶν, καὶ τὸ κήρυγμα σβεννύναι, ἢ ἐκείνως. ἕτερος μὲν γὰρ μᾶλλον καὶ ἐσόμενος τοῦ βασιλέως τὴν ὀργήν, καὶ ἀφῆκεν μᾶλλον εἰσελθεῖν, καὶ πάλιν κηρύξαι· οὕτω δὲ ἀνδρὶ τοῦτο ἐλεύθερον ἐνόμιζον, μὴ ἐλθόντας αὐτοὺς. καὶ τοῦτο οὐκ ἐν ὀλίγοις τοῖς πολλοῖς σωτηρίαν, ἀλλὰ πικρὸν ἦν καὶ σφόδρα μεμπτόν.

Εἶτα ἐπιφέρει τοῦτο, φησί, χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι. Τί ἐστιν, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι; καὶ ὅπως ἀλλοτριωθήσεται, φησίν. ἐμοὶ γὰρ συμπροσεύξονται καὶ αἰτήσουσι, καὶ τὴν αὐτῶν πεποιημένων ἐκείνοις ἐν κόλασιν, ἐγώ, ὁ μηδὲν συμβαλλόμενος, μισθὸν λήψομαι. ἆρα δεῖ ἡμᾶς τῷ μακροθύμῳ μαρώτερον, τὰ κηρύγματος κόλασιν ὑπομένοντας ἀναδέχεσθαι κόλασιν τοῖς πεισομένοις προσήκειν; ἐρᾷς πόσης κακοῖς ἑαυτοὺς ἐμπείρει; κόλασιν καὶ περιφέρειαν αὐτοῖς ἐκ τοῦ κηρύγματος καὶ τῶν ποιῶν ὑπάρξει ταῦτα. καὶ ποῖος δὲ ἄλλος ἐχθρὸς καὶ πολέμιος τῆς ἐκείνων σωτηρίας ὁ πλὴν ὅτι διέθηκεν; ὁρᾷς ὅτι ὁ τῷ ἀληθείᾳ πολεμῶν οὐδὲν ἰσχύει, ἀλλ' ἑαυτὸν πλήττει μᾶλλον, ὡς ὁ πρὸς κέντρα λακτίζων;

19 Οἶδα γάρ, φησίν, ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως, καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐδὲν τοῦ διαβόλου μαρώτερον. οὕτω πλανᾷ γὰρ τοὺς αἰωνίους οὐδὲν ἑαυτῷ ὠφελοῦντας ἢ διαφθείρει· καὶ οὐ μόνον τῶν ἐπάθλων οὐκ ἀφίησι τυχεῖν, ἀλλὰ καὶ κολάσεως ἀνυποιήτους ποιῆ οἷόν. οὐ γὰρ μόνον κήρυγμα, ἀλλὰ καὶ ἡσυχίαν τοιαύτην, καὶ πρᾳότητα αὐτοῖς νομοθετῶν, ἣ οὐ μόνον μισθῶν ἀποστεροῦσι, ἀλλὰ καὶ μεγάλα κακὰ ἐπάξει τοῖς αὐτοῦ μιμουμένοις· ὥσπερ ὧν φησι καὶ ἀλλαχοῦ, Κεκαυτηριασμένοι τὴν ἰδίαν συνείδησιν. a. Τιμ. δ. β.

Διὸ, παρακαλῶ, μᾶλλον τῶν βουλομένων τῷ Θεῷ, ὅπως ἡμῖν καὶ τοῦτο ποιοῦσι ἐπιχορηγήσωσι καὶ τοῦτο μισθοὺς ὑψώσωσι. ὧν γὰρ ⓐ πρὸς ἡμᾶς γαμοῦντες σωφρόνως ἀπολαύουσι μισθῶν, οὐκ ἀπολαύουσιν ⓐ πρὸς ἀνθρώπους πρὸς αὐτοῖς, ἀλλὰ τῇ τῶν παρθένων οἱ πρὸς ἄνδρας τοῖς αὐτοῖς αἱρετικοῖς δίκην ὑπόδικοι. ὃ γὰρ πλὴν οὐκ τῷ μὴ ὀρθῷ σκοπῷ τι ποιῆ, ἀλλ' ὅτι διαβολὴν τοῦ θείου πνεύματος, καὶ τῆς ἀπορρήτου σοφίας αὐτοῦ. μὴ δὴ ῥᾳθυμῶμεν· ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς συμμίξεις ἀγῶνας, οὐδὲν ποιοῦσι ἴσχυσας· ἀλλὰ μὴ καταφρονῶμεν διὰ τοῦτο. εἰ γὰρ ⓐ αἱρετικοὶ καταπίπτουσιν ἑαυτοὺς ποιοῦντες δυνατοὺς, τίς ἡμῖν ἔσται ἀπολογία μηδὲ τοὺς ἐλαφίσαντας *, καὶ πλείονα μισθὸν ἔχοντας βουλομένοις σώζεσθαι; τί

* πίνας

ὑπεδέδωκεν; ὥστε τοὺς δεσμούς μου, φησι, φανερούς γενέσθαι τοὺς ἐν Χριστῷ ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ. τοῦτο οὐ μόνον σὺν ἔπεισέ σου τοὺς ἄλλους, οὐδὲ δυλοῦς ἐποίησε, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον προεθάρρυνεν. Εἰ τοίνυν οἱ πλησίον ὄντες τῷ κοσμεύοντι οὐ μόνον οὐδὲν ἐζημίωνται, ἀλλὰ καὶ πλέον θάρσος ἔλαβον, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς θαρρεῖν χρή. Εἰ μὲν γὰρ δεσμὸς ἀθλίως ἐώργανε, καὶ εἰκότως ἂν ἐνομίσθη, εἰκὸς ἦν καὶ ἐκείνους τὸ αὐτὸ παθεῖν· Εἰ δὲ δεσμὸς πλέον ἐπροξένησε, μᾶλλον αὐτοῖς θάρσος ἔδωκεν, ἢ Εἰ μὴ ἐδέθη. πῶς δὲ Εἰς πραιτώριον τὸ βασιλείου γένηται τὰ δεσμά; ὁ Θεὸς τοῦτο φανερώσει, φησι, ὥστε μὴ λαθεῖν σὲ ἐμοὺς δεσμοὺς, τοὺς δεσμοὺς τοὺς ἐν Χριστῷ, τοὺς ἁλῶντας ἐν Χριστοῖ ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ. " τοίνυν καὶ ὅτων ἐκάλουν τὰ βασίλεια. οὐκ ἐν τῷ πραιτωρίῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πόλει, φησὶ, πάσῃ.

χ. τοῦτ' ἔφασαν, διὸ ὅτων ἐκάλουν

14 Καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως Ⓦ * λόγον λαλεῖν. Δύο ἦσαν τοῦτο, ὅπερ καὶ πρότερον ἐθαρρύνοντο, ἐκ μὴ πρόνοιας διελέγοντο, καὶ ὃ πολλῷ πλέον. Εἰ ἄλλοι τοίνυν, φησὶ, λαλοῦσι τοὺς ἐμοὺς δεσμοὺς θαρροῦσι, πολλῷ μᾶλλον ἐγώ· Εἰ ἄλλοις εἰμὶ αἴτιος θάρσους, πολλῷ μᾶλλον ἐμοιγε τῷ. καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ. ὅπερ μέγα ἐστὶ τὸ εἰπεῖν, ὅτι Ⓦ ἐμοὶ δεσμοὶ θάρσος αὐτοῖς πεποίηκεν, ὃ καὶ τοῦτο προσλαβὼν εἶπεν, ἐν Κυρίῳ. ὁρᾷς πῶς ἐκ ἀναγκαίων ἔχων τὴν μεγαλοψυχίαν, τῇ μετεμέλειαν οὐκ ἀφίσταται; περισσοτέρως τολμᾶν, φησιν, ἀφόβως Ⓦ λόγον λαλεῖν. τὸ, περισσοτέρως, δικαιωτὸς ἐστιν, ὅτι πάλαι ἤρξατο.

* τὸ Θεοῦ

χ. ἐμοῦ

15 Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν Ⓦ Χριστὸν κηρύττουσι.

Τί δή τοῦτ' ἐστι, ἄξιον μαθεῖν. ὅπερ καταμέμφεται ὁ Παῦλος, Ⓦ πόλεμον ἐναίρας βουλόμενος σφοδρὸν Ⓦ καὶ πρὸς τὸ βασιλέως πολεμοῦν τὴν ἀπίστων, καὶ αὐτοὶ Ⓦ Χριστὸν σκήπτουσι; ὥστε μείζονα γίνεσθαι τὸ βασιλέως τιμωρίαν, ἅτε τὸ κηρύγματος διαπολεμοῦντα, καὶ Εἰς τιμὴν τοῦ Παύλου καθοπλίζει τὸ πρὸς ἐλπίδα ἄγοντας τὰς ἐμὰς ἀπωλείας, προεκθύσασαι κηρύττειν Ⓦ Χριστόν. τινὲς μὲν καὶ φθόνον· τοῦτ' ἐστι, φθονοῦντες τῇ δόξῃ τῇ ἐμῇ καὶ τῇ οὐσίᾳ, καὶ βουλόμενοι μου ἀπολέσαι καὶ ἐπιζητοῦντές μοι, συμπαθήσουσιν ἐμοί· ἢ ὥστε καὶ αὐτοὶ πλουτῆσαι, καὶ οἰόμενοι διαφθαρῆναί τι τῆς δόξης τῆς ἐμῆς. τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν· τοῦτ' ἐστι, χρηστοκρισίας, ἀπὸ προθυμίας ἀπάσης.

χ. ἐκ ἀγνῶς

16 Οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας Ⓦ Χριστὸν καταγγέλλουσιν οὐχ ἁγνῶς· Τοῦτο, οὐκ Εἰλικρινῶς, οὐδὲ δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ διά τι; Οἰόμενοι θλῖψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου. Νομίζοντες γὰρ οὕτω με Εἰς μείζονα ἐμπεσεῖσθαι κίνδυνον, θλῖψιν ἐπάγουσιν ὑπὲρ θλῖψιν. ὢ τῆς ὠμότητος, ὢ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας. διδυμάονι ἐώρων ἐμοὶ ἐγκαλοῦντι Εἰς δεσμωτήριον, καὶ ἐπ' ἰφθίοιον· αὔξειν αὐτῷ τὰ τῆς συμφορᾶς ἤθελον, καὶ μείζονος ὀργῆς κατηξίωσαν καθιστᾶν. Ἐκεῖνος γὰρ εἶπε τὸ, οἰόμενοι· οὐ γὰρ ὄντως ἐξέβαινεν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐνόμιζόν με τούτῳ λυπεῖν, ἐγὼ δὲ ἔχαιρον ὅτι τὸ κήρυγμα ἐπεδίδου. οὕτως ἐπὶ ὀργὴν ποιοῦσαν ἀγαθὸν, οὐκ ἀπὸ προαιρέσεως ἀγαθῆς· καὶ ὁ μέσος ὁ καιρὸς μισθὸς κατ' αὐτούς, ἀλλὰ καὶ κόλασις. ὅπερ γὰρ μείζονι κινδύνοις περιβαλεῖ Ⓦ τὸν Χριστοῦ κήρυκα βουλόμενοι, Ⓦ Χριστὸν σκήπτουσι, ὁ μέσος ὁ λήψονται μισθὸν, ἀλλὰ καὶ ζημίας ἴσονται κατ' αὐτούς, καὶ κολάσεως.

χ. ἐξεδαμάζοντες

17 Οἱ δὲ ἐξ ἀγάπης, Εἰδότες ὅτι Εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι.

Τί ἐστι, ὅτι Εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι; τουτέστι, τοῦ αὐτοῦ με " κατατιθέντος τοῦ πρὸς Ⓦ Θεὸν, καὶ σκωπτομένου ἐμοῦ τι Εἰς ἀπολογίαν. ὁ λέγει τοῦτ' ἐστὶ· προσπάσχω κηρύττων· μέλλω διδόναι αὐτοῖς, καὶ ἀπολογεῖσθαι κατ' αὐτῶν τοῦ ἔργου, οὗ " προσπάσχω. ὥστε οὖν μοι τὴν ἀπολογίαν γίνεσθαι αὐτοῖς, σκωπτομένου

χ. σκωπτόμενος

Ⓒ εὐοιτοῦ

λήψῃ ⸂καὶ⸃ πόθεν. δέχε τοῦτο τοῦ Θεοῦ καταλιμπάνω εἰδέναι τοῦ τὰς καρδίας ἐμβατεύοντος. οὐκ ἀν᾽ ᾖ, εἰ ἐκολάκευεν αὐτοὺς, ὁ Θεὸν ἐπάλεσε μάρτυρα. οὐδὲ γὰρ ἀκίνδυνον τοῦτο. ⸂καὶ⸃ τοῦτο, φησι, προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ. καλῶς· ἀκόρεστον γὰρ ἀγαθὸν τοῦτο. ὅρα πῶς φιλεύμενος ἔτι μᾶλλον ἐκούλετο φιλεῖσθαι. ὁ γὰρ ὅτι φιλῶν ⸂καὶ⸃ φιλούμενον, οὐδαμοῦ τῆς ἀγάπης βούλεται ἱσταμένης. ἡ δὲ ἐπιμέλεια τούτου καλοῦ· ὅθεν καὶ αὐτὸ ὀφείλεσθαι βούλεται ὁ Παῦλος, Μηδενὶ, λέγων, μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. μέτρον ἀγάπης, τὸ μηδαμοῦ ἵστασθαι. ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν, φησιν, ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ. ὅρα τοῦ ῥήματος τὴν λέξεως· ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον, φησιν, ἵνα περισσεύῃ τὸ ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει. οὐχ ἁπλῶς τοῦ φιλεῖν θαυμάζει, οὐδὲ ἁπλῶς τοῦ ἀγαπᾶν, ἀλλὰ τοῦ ὀρθῆς ἐπιγνώσεως· τουτέστιν, οὐχ ἵνα πρὸς ἅπαν τὸ αὐτὸ χρήσησθε ἀγάπῃ. τοῦτο γὰρ οὐκ ἀγάπης, ἀλλὰ ψυχρότητος. τί ἐστιν, εἰς ἐπιγνώσεως; τουτέστι, μὴ κρίσεως, μὴ λογισμοῦ, μὴ τοῦ αἰσθάνεσθαι. εἰσὶ γάρ τινες ἀλόγως φιλοῦντες, ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν. ὅθεν οὐδὲ σφοδρᾶς ἐστὶ ταύτης φιλίας· ὅστις ἐπιγνώσει, φησὶ, καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, τουτέστι, τὰ συμφέροντα. οὐκ ἐμοῦ ἕνεκεν ταῦτα λέγω, φησὶν, ἀλλ᾽ ὑμῶν αὐτῶν. δίος γὰρ μή τις τοῦ διαφθαρῆναι κατὰ τῆς τοῦ αἱρετικοῦ ἀγάπης. τοῦτο γὰρ ὅλον αἰνίττεται τὸ ὅπως εἰστῆλθε. καὶ ὅρα πῶς αὐτὸ πέφηνεν. οὐ δι᾽ ἐμέ, φησι, ταῦτα λέγω, ἀλλ᾽ ἵνα μὴ τι ὑμᾶς εἰλικρινὴς· τουτέστιν, ἵνα μηδὲν τοιοῦτον δόγμα τῷ τῆς ἀγάπης προσχήματι παρεισέλθῃ. πῶς οὖν ἀλλαχοῦ φησιν, Εἰ δυνατὸν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύετε; εἰρηνεύετε, εἶπεν, οὐχ ὅπως ἀγαπᾶτε, ὥστε καὶ τοῦ τῆς φιλίας βλαφθῆναι (εἰ γὰρ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιός σκανδαλίζει σε, φησι, ἔκκοψον αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ) ἀλλ᾽ ἵνα μή τι εἰλικρινὴς, τοῦ μὴ Θεὸν δολοῦσθαι, καὶ ἀπρόσκοποι, τοῦ μὴ αἱρέσεσι. πολλοὶ γὰρ πολλάκις αἱ φιλίαι βλάπτουσιν. εἰ γὰρ καὶ σὲ οὐδὲν βλάπτει, φησὶν, ἀλλ᾽ ἕτερος προσκόπτει. εἰς ἡμέραν Χριστοῦ· τουτέστιν, ἵνα τότε θυρεθῆτε καθαροὶ, μηδένα σκανδαλίσαντες. πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ· τουτέστι μὴ τὸν δόγματων καὶ βίον ὀρθὸν ἔχοντες. οὐ γὰρ ἁπλῶς ὀρθὸν εἶναι, ἀλλὰ πεπληρῶσθαι καρπὸν δικαιοσύνης. ἔστι γὰρ δικαιοσύνη, "ἀλλ᾽ οὐ τοῦ Χριστοῦ, οὗ βίος ἁπλῶς εὐάρεστος· ἀλλὰ τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, φησιν, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ. ὁρᾷς ὅτι οὐ τοῦ ἐμοῦτος "δόξαν λέγω; ἀλλὰ τοῦ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην· πολλαχοῦ δικαιοσύνην καὶ τοῦ ἐλεημοσύνην λέγει. μὴ σκανδαλισθέντα ὑμᾶς; φησιν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ εἰδέναι τὰ συμφέροντα, μηδὲ, ὅπερ ⸂καὶ⸃ δηλα φιλεῖς, καταπίστης. βούλομαι μὲν αὐξάνεσθαι τοῦ ἀγάπην ὑμῶν, οὐχ οὕτω μέντοι, ὡς καὶ βλάπτεσθαι. καὶ οὐχ ἁπλῶς βούλομαι περιλύπους, ἀλλὰ δοκιμάσαντας, εἰ ἡμεῖς καλῶς λέγομεν. καὶ οὐκ εἶπεν, ἵνα τὰ ἡμέτερα αἰρῆσθε, ἀλλ᾽, ἵνα δοκιμάζητε. καὶ οὐκ εἶπε φιλοτέρως, μὴ τῷ δηλοῦν πλησιάζετε· ἀλλὰ, πρὸς τὸ συμφέρον βούλομαι ὑμῖν τοῦ ἀγάπην γίνεσθαι, οὐχ ἵνα δυνασθῆτε δέχεσθαι. αἰσθητὸν γὰρ, εἰ μὴ δέχεται τοῦ δικαιοσύνην ἐργάζεσθαι, καὶ δι᾽ αὐτό. ἰδοὺ, τὸ δι᾽ αὐτό, πάλιν. ἆρα οὖν συνεργῶ κέχρηται τῷ Θεῷ; ἄπαγε· οὐχ ἵνα ἐγὼ, φησιν, ἐπαινεθῶ, ὅπως εἶπον, ἀλλ᾽ ἵνα ὁ Θεὸς δοξάζηται.

12 Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοὶ, ὅτι τὰ κατ᾽ ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν·

13 Ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν. Εἰκὸς ἦν ἀκούσαντας, ὅτι δέδεται, ἀλγεῖν, καὶ νομίζειν ἐγκόπτεσθαι τὸ κήρυγμα. τί οὖν ποιεῖ; εὐθέως ταύτην ἀναιρεῖ τὴν ὑποψίαν, καὶ φησι, τὰ κατ᾽ ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθε. ἐν τούτῳ δὲ φιλοῦντος, ὃ τὰ καθ᾽ ἑαυτὸν δηλοῖ αὐτοῖς, ὅτι μεμίμηνται. τί λέγεις; δέδεσαι, ἐκπεπόδισθαι, καὶ πῶς τὸ εὐαγγέλιον ἐπιδίδωσι;

χ. χρῆσθαι

χ. συμφέροντα.

Ρωμ. 13. 8.

Ρωμ. 16. 19. Ματθ. 5. 18.

χ. ἡ χ. δικαιοσύνην λέγω, ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν.

χ. ἐπ.

λαμβάνων. ὁρᾷς, ὅτι οὐκ αἰχροκαρδίας ἕνεκεν ἡμῖν ταῦτα λέλεκται, ἀλλὰ τὴν ὑμῶν λιποταξίαν; θρέψον Ⓦ πινάκια, ἵνα μὴ θρέψῃς ὃ τῆς γαστρὸς πῦρ. ἐκφιος ἐσθίων ἀπὸ τῶν σῶν, καὶ τὰ λάψανα ἁρπάζῃ. σύνοισθα πῶς ἔτρεφε Ⓦ Ηλίαν ἡ χήρα· οὐκ ἔθρεψα μᾶλλον, ἢ ἐτάφη· οὐκ ἔδωκα μᾶλλον, ἢ ἔλαβε. τοῦτο καὶ νῦν γίνεται· καὶ πολλῷ μείζονι. οὐ γὰρ ὑδρία ἀλθύρα, οὐδὲ καμψάκης ἐλαίου, ἀλλὰ τί; ἑκατοντάπλασίονα, καὶ ζωὴν αἰώνιον τοῖς πιστοῖς καὶ ἀμοιβήν. ἔλεος ὁ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔμφυτον πνευματικήν. γάνη ζύμην καθαράν. χρεία ἐστὶν ἐκείνη, λιμὸς ἐπέκειτο, καὶ οὐδὲν τούτων αὐτὴν ἐκώλυσε. παῖδες ἦσαν αὐτῇ, καὶ οὐδὲν ὅτως ἐκεπόδισεν. αὕτη τοὺς τὰ δύο καταβαλούσης λεπτὰ ἴσον γάνεται. οὐκ εἶπεν πρὸς ἑαυτήν, τί ἀπὸ τούτου λήψομαι; αὖθις ἐμοῦ δεῖται· εἰ πλέα ἦν μοι, οὐκ ἂν ἐλίμωξεν, ἔλυσεν ἂν Ⓦ αὐχμόν, οὐκ ἂν ἐπένθησεν ἐπὶ τοῖς αὖθις· πρεσκεφύ ἴσως καὶ αὐτὸς τῷ Θεῷ. οὐδὲν τούτων ἐνεθύμησαν. ὁρᾷς πόσον ἀγαθόν ἐστι μὴ ἁπλότητος δεῖ ποιεῖν, καὶ μὴ σφόδρα πρόθυμον εἶναι πρὸς Ⓦ τὰ παρόντα; εἰ ἦλθε πολυπραγμονῆσαι, εὑρίσκει ἂν, οὐκ ἂν ἐπίστευσεν. οὕτω καὶ Ἀβραάμ, εἰ ἦλθε πολυπραγμονῆσαι, οὐκ ἂν εὗρε παρεμβολάς. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι Ⓦ ἐν τούτοις ἀκριβολογούμενον ἐπιτυχεῖν ἀγαθοῦ πατρός· ἀλλ' ἐναντίως μᾶλλον ἐμπίπτειν εἰς ἐπιβουλάς. καὶ πῶς, ἐρεῖ λέγω. ὁ εὐλαβὴς οὐ βούλεται φαίνεσθαι εὐλαβὴς, καὶ οὐ πείθησι ἑαυτῷ ῥᾳδίως, καὶ μάλιστα ἐπιβάτης· ὁ δὲ ἐπιβάτης, ἂν τύχῃ τὸ πρᾶγμα ἔχων, πολλῷ εὐλαβέστερος καὶ δυσφοώτερος πείθεται. ὥστε ὁ μὲν ἐν τοῖς δοκοῦσι σφόδρα εὐλαβέσι πρὸς ποιεῖν, τοῖς εὐλαβέσι πείθεται· ὁ δὲ τὸν νομιζόμενον εὐλαβῆ ἐπίζητῶν, αἰθυλαβέστερον ἐμπεσεῖται πολλάκις. δέῃ, φησὶ, καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ ἁπλότερον πρᾶγμα πρεσκέφασθαι. γνῶμον γὰρ ὅτι ἐπιβάτης ἐστὶν ὁ πρεσβύτης· οὐκ ἐκελεύσθης ταῦτα πρεσβεύεσθαι. Παντὶ γάρ, φησι, τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπαρνοῦ κτισθέντας μὴ φύσει· κεῖται Ⓦ πλάνης τῶν ἁμαρτανόντων ἐπὶ κακοῖς ἁλισκόμενοι τοῦτο γενέσθαι, ἀλλὰ μὴ φύσει, φησίν. οὕτω γὰρ ὅμοιοι ἐσόμεθα τῷ Θεῷ, ὅτω θαυμαθησόμεθα, καὶ τῶν ἀθανάτων ἐπιτυχόντες ἀγαθῶν, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν.

Παροιμ. κδ. 1.

Λογ. β. 8 ΜΑΡΤΥΣ ΓΑΡ ΜΟΙ ΕΣΤΙΝ Ο ΘΕΟΣ, ΩΣ ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ Χριστοῦ· 9 καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει· 10 εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, 11 πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.

χ. ἐν πολλῷ μείζονι.

χ. ἐλιθ ὁ τοῦ Θεοῦ ἔτρεφε χήρα πνευματικὴ, ζύμη καθαρά.

χ. καὶ μάλλον

χ. τοῦ αἰσθήσεως

χ. ἀμέμπτοι.

ΟΥχ ὡς ἀπιστούμενος μάρτυρα καλῶ Θεόν, ἀλλ' ἐκ πολλῆς βεβαιώσεως τοῦτο ποιῶ, καὶ τῷ σφόδρα πεπεῖσθαι καὶ θαῤῥεῖν. διὰ γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐκπώπωσαν αὐτόν, ἵνα μὴ νομίσωσιν, ὅτι διὰ τοῦτο αὐτὸν ποθῶ, καὶ οὐχ ἁπλοῦς ἕνεκεν ἔχει, διὰ τοῦτο ἐπήγαγεν, ὅτι ἐν σπλάγχνοις Χριστοῦ. τί ἐστι τοῦτο; διότι τοῦ, καὶ Χριστοῦ· διὰ τοῦτο πιστός ἐστι, διὰ τοῦτο "φιλεῖ Ⓦ Χριστόν, διὰ τοῦτο καὶ Χριστὸν ἀγαπᾷ. καὶ οὐκ εἶπεν ἀγαπῶ*, ἀλλ', ὁ θερμότερόν ἐστιν, σπλάγχνα Χριστοῦ, ὥσπερ κατεῤῥυμμένον γάνεται διὰ τοῦ συγκλῶσαι τοῦ καὶ Χριστοῦ. σπλάγχνα γὰρ ἡμῖν αὐτὴ χρείζεται, σπλάγχνα θερμὰ καὶ ἐλεήμονα. τοῖς γὰρ γνησίοις αὐτοῦ δούλοις σπλάγχνα χρείζεται. τοὺς ἐκείνους, φησὶ, τοὺς σπλάγχνους, ὥσπερ τις εἴποι, φιλῶ ὑμᾶς σπλάγχνοις οὐ φυσικοῖς, ἀλλὰ τοῖς θερμοτέροις, τοῖς τοῦ Χριστοῦ. ὡς ἐπιποθῶ, φησι, πάντας ὑμᾶς· ἐπιποθῶ πάντας, διὰ τοῦτο καὶ πάντες τοιοῦτοί ἐστε. καὶ πόθεν δύναται εἰπεῖν πῶς ἐπιποθῶ. καὶ γὰρ δύναμαι σφόδρα τῷ λόγῳ

χ. ὁ πολλῶν ἀνθρώπων

σαλὶς κ῾ Παῦλοι ὄσί, φησιν. διὰ τοῦτο ἀπόστολος, διὰ τοῦτο κήρυγμα. σαλὶς κ῾ Παῦλοί ὄσι;
καὶ γὰρ ὁμολογῶ. Ἀλλ᾽ ὁ διὰ κλῆσιν φησι, τοῦτο φάτνη εἰς ὄνομα τοῦτο φάτνη, μαθοὶ τοῦτο- Ματθ. ι. μα.
φάτνη λάβωμεν. μὴ γὰρ ἐκεῖνοι διὰ τοῦτο ἐθαυμάζοντο, ὅτι Παῦλον σωὶ τοῦτον εἶχον; οὐ
διὰ τοῦτο, ἀλλ᾽ ὅτι * διὰ δοξαιμῶν ὁ κήρυγμα. Παῦλος διὰ τοῦτο τίμιος ἦν, ὅτι τοῦτο τὰ
ἔπαθε διὰ τὸ Χριστόν. κ῾ Παῦλοι μὲν σαλὶς ὄσι. τί λέγω κ῾ Παῦλοι; ἀλλ᾽ σαλὶ κ῾
μικρὸν ἐπὶς τὸ μακρεῖον ἐκεῖνον· τὸ γὰρ κήρυγμα τὸ αὐτό ὄσιν, ὅπερ κἀκεῖνοι. σὐκ ἐν δισμοῖς
γὰρ ὑπὸ μόνοι ἐκοπώνουν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· Οἴδατε γὰρ ὑμεῖς, Φιλιπ. δ. ιε.
Φίλιπποι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου σαλὶ μόνη μοι ἐκκλησία ἐκοπώνησεν εἰς λό-
γον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι. καὶ χρείας πεμφθεὶς γὰρ ἔσχε πολλοὺς ὁ διδά-
σκαλος πόνους, ἀγρυπνίας, κόπους Ⓦ τὸ λέγω, διδασκαλίας, μάμψεις, κατηχείας, αἰτίας,
βασκανίας. μικρὰ ταῦτα, * ὃ μυρίων ἀνίχεσθαι τολμᾶται, ἀξιοὶ τὰ αὐτοῦ μερίμνας; * εἰπὲ μοι,
οἶμαι, τί πάθω; ἐν μέσῳ δυοῖν ἐκπιλήμματι τοῦ γράμματος ἀπορῶ. βούλομαι μὲν γὰρ ἀναπέμψαι ὑμᾶς, ἀναδεήσασα τοῦ τοῦ συμμαχίας καὶ τοῦ ἀπλήκτου τῶν ἀγίων τοῦ
Θεοῦ· δέδοικα δὲ μή ἔπειτά τις ὑποπτεύσῃ, ὅτι οὐχ ὑμῶν ἔκειται, ἀλλ᾽ ἐκείνων ταῦτα λέγω.
ἴστε δέ, ὅτι σὐκ ἐκείνων ἔκειται ταῦτα λέγω, ἀλλ᾽ ὑμῶν αὐτῶν. καὶ εἰ βούλεσθε τοῦτο σχεῖν, δι᾽
αὐτοῦ τῶν λόγων ὑμᾶς πείθω· σὐκ ἔστιν ἴσον ὑμῖν ὁ κέρδος, καὶ ἐκείνοις. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἐμοὶ
δῶτε, ταῦτα δώσετε, ὧν καὶ μικρὸν ὕστερον δὲ ἐκόντες καὶ ἄκοντες ἀποστήσεσθε, καὶ τοῦ χωρίστε-
τε ἕτερος· ἃ δὴ λαμβάνω, πολλῷ μιγάλα ὄσι καὶ μείζονα. * ἢ σὐχ οὕτω διὰ κεῖσθε, ὅτι * ὧν
δίδοῦτες λήψεσθε; εἰ γὰρ μὴ ὅτω διὰ κεῖσθε, σὐδὲ δοῦναι ὑμᾶς βούλομαι. ὅτως οὐ Ⓦ
ἐκεῖθεν ἐκείνοι ποιοῦμαι λόγον. εἰ μή τις ὅτω τοῦτον ἑαυτὸν διέθηκεν, ὡς λαμβάνειν
μᾶλλον ἢ δίδοῦς, ὡς κερδαίνων μυρία, ὡς βύερητὸν λαβὼν ἢ βύερητῶν, μὴ δίδοτω· εἰ δὲ ὡς χά-
ρεν πρέχων τῷ λαμβάνοντι, μὴ δίδοτω. ὑ γὰρ τοῦτό μοι τοῦ ἀποδάσεως ποιεῖται * τραφη-
ναι σὺν ἁγίοις. καὶ γὰρ σὺ μὴ δῶς, ἕτερος δώσει. ὥστε ὃ βούλομαι, τοῦτό ἐστιν, ὑμᾶς τῶν
ὑμετέρων ἀμαρτημάτων ἀπαμοιβὰς ἔχειν. ὃ δὲ μὴ ὅτω δίδοῦς, ὐχ ἕξει ἀπαμοιβήν. οὐ
γὰρ ὃ δοῦναι, τοῦτο ἐστιν ἐλεημοσύνην ἐργάσασθαι, ἀλλὰ τὸ μὴ τοῦ θυμίαν, ὃ χαίρουσι-
τα, ὃ χαρὰν εἰδότα τῷ λαμβάνοντι. Μὴ σὺν λύπῃ γὰρ, φησι, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν β Κορ. θ. ζ.
γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. εἰ μή τις τοῦτον ὅτω δίδωσι, μὴ δίδοτω. ζημία γὰρ τοῦτο
ἔστιν, σὐκ ἐλεημοσύνη. Εἰ τοῦτον ἴστε, ὅτι ὑμεῖς κερδανεῖτε, σὐκ ἐκεῖνοι, ἴστε, ὅτι μείζονι ὑμῖν
ὁ κέρδος γίνεται. ἐκείνοις μὲν γὰρ ὃ σῶμα πρέφεται, ὑμῖν δὲ ἡ ψυχὴ εὐδοκιμεῖ· ἐκείνοις σὐδὲν
κ. τοῦτον- ἐφίεται τῶν ἁμαρτημάτων, ὅταν λάβωσιν, ὑμῖν δὲ τὰ πολλὰ τῶν τοῦ σκευμάτων ὑ-
τοῦτ᾽ ἔστι ποτίμεται. χαριεντισμὸν τοῦτον αὐτοῖς τῶν ἄθλων τῶν μιγάλων. βασιλέας γὰρ ποιοῦν-
καὶ ἡμεῖς τοὺς τιμες, ὐχ ἡνιῶντας δίδοναι μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν. γοῦν ποιήσας σὺ Ⓦ Χριστέ, καὶ ἔξῆς πολ-
λῷ ἀσφάλεσαν. βούλῃ καὶ Παύλῳ χαριεῖσθαι; * τί λέγω Παῦλῳ, ὅστις Χριστὸς ὄστι ὁ
λαμβάνων; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὑμῶν ἕνεκεν πάντα καὶ λέγω, καὶ ποιῶ, οὐ τῆς ἑτέρων ἀναπαύ-
σεως κηδόμενος, εἴ τις ὄστι τῶν ἐκτὸς ἐκκλησίας ἡ ἀφορία ζῶν, καὶ μηδενὸς στοίβος,
καὶ ἅγιος ᾖ, μὴ δῶς, ἀλλὰ τοῦτ᾽ ἔμπαλιν ἐκεῖνος Ⓦ ἡ σπουδὴ ὅτω, καὶ μὴ ὅτως ἡ ζημία-
σις. τί δήποτε; ὅτι ὁ Χριστὸς ὅτω βούλεται, ὡς ὅταν λέγῃ· Ἐὰν τοῖς δεῖπνον, ἢ ἄριστον, Λυκ. ιδ. ιβ.
μὴ κάλεσης τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς, ἀλλὰ τοὺς πτωχοὺς, τοὺς χωλοὺς,
τοὺς τυφλοὺς, τοὺς μὴ δυναμένους ἀνταποδοῦναί σοι. οὐ γὰρ ἁπλῶς δῆλον ταῦτα τοιοῦτος
δυζιώσεως ποιεῖ, ἀλλὰ τοῖς πτωχοῖσι, ἀλλὰ τοῖς διψῶσι, ἀλλὰ τοῖς γυμνητεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς
ξένοις *. οὐ γὰρ εἶπεν ἁπλῶς, ἐπαφῶς, ἀλλ᾽, ἐπαίνων· Πτωχοὺς μὲν γὰρ, φησιν, εἶδε τις, Ματθ. κε. λα.
καὶ ἐθαύμασε. διπλοῦν ὁ δικαίωμα *. εἰ δὲ Ⓦ ἁπλῶς πτωχοὺς δῆλον τέθεικε, πολλῷ
μᾶλλον, ὅταν ᾖ ἅγιος ὁ πεπαιδευμένος. αὐ τοίνυν ἅγιος μὲν ᾖ, μὴ δέηται δέ, μὴ δῶς. οὐ γὰρ κέρ-
δος τοῦτο. Σὺ γὰρ ἐπέταξας ὁ Χριστὸς, μᾶλλον δὲ σὺ ἅγιος ἐκεῖνος ὁ σὺ ἀφορίας ὤν, καὶ
λαμβάνων·

* ἐκοπώνουν
* εἰπὲ μοι,
* ὧν
* τραφῆναι σὺν ἁγίοις.
κ. τοῦτον- τοῦτ᾽ ἔστι ποτίμεται.
* τί λέγω Παῦλῳ, ὅστις Χριστὸς ὄστι ὁ λαμβάνων; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὑμῶν ἕνεκεν πάντα καὶ λέγω, καὶ ποιῶ, οὐ τῆς ἑτέρων ἀναπαύσεως κηδόμενος, εἴ τις ὄστι τῶν ἐκτὸς ἐκκλησίας ἡ ἀφορία ζῶν, καὶ μηδενὸς στοίβος, καὶ ἅγιος ᾖ, μὴ δῶς, ἀλλὰ τοῦτ᾽ ἔμπαλιν ἐκεῖνος Ⓦ ἡ σπουδὴ ὅτω, καὶ μὴ ὅτως ἡ ζημίασις.
* ἀλλὰ τοῖς ἐκτὸς πάντα πτωχεύουσιν
* καὶ ὃ ἔχουσι, καὶ ὅτι πτωχ.
* διὰ δοξαιμῶν
* ἢ κωλύω

7 Καθὼς ἐστὶ δίκαιον ἐμὲ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ ἁπάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ μου, καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου, συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. Πολλὰ τοίνυν δείκνυσιν ὑμᾶς αὐτοῦ τὸν πόθον, εἰπὼν ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ ἔχειν, καὶ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ * διατρίβοντας φιλοτιμουμένους ἐπιμένειν. Ἐν μικρῷ δὲ τὴν ἀνάγκην, ὃ ἐγκώμιον, ἐποίησε μεμνῆσθαι τοῦ ἁγίου τούτου· ὅπερ οὐδὲ μικρὸν ἐστὶν ἐγκώμιον, τὸ μεμνῆσθαι τοῦ ἁγίου τούτου ἀγάπην, ἀλλὰ κρίσεως, καὶ λογισμοῦ ὀρθοῦ. Ὥστε τὸ ἀγαπᾶσθαι παρὰ Παύλου ὅτου σφόδρα, πικινδύνου ὄντος μέγα καὶ θαυμαστόν. καὶ τῇ ἀπολογίᾳ, φησί, καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ οἱ ὦ δεσμωτηρίῳ εἶχον αὐτούς; οὐδὲ γὰρ κατ' ἐκείνου ἅπαντες κινήσουσι, φησί, καθ' οὗ εἰσὶν εἰς τὸ δικαστήριον ἀπολογησόμενος, ἀξιεπίστατός μου τῆς μνήμης. ὅταν γὰρ ὁ τοιοῦτος τυραννικὸς ὁ ἔρως ὁ πνευματικός, ὡς μηδενὶ παραχωρῆσαι καιρὸν, ἀλλ' ἀεὶ τῆς ψυχῆς ἔχεσθαι τοῦ φιλουμένου, καὶ μηδεμίαν θλῖψιν ἢ ὀδύνην συγχωρῆσαι παρεμπεσεῖν τῇ ψυχῇ. καθάπερ γὰρ ὅταί τῆς καμίνου τῆς Βαβυλωνίας, τοσαύτης αἰρομένης φλογὸς, δρόσος ἐν μέσοις ἐκείνοις παισὶν, ὅτε καὶ φιλία τοῦ ἀγαπῶντος καὶ ἐρισθέντος Θεοῦ τὸν ψυχὸν καταβοήσασα, πᾶσαν ἀπεκναίσατο φλόγα, καὶ δρόσον ποιῆσαν μέσον· καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου, φησὶ. ἆρα τὰ δεσμὰ βεβαίωσις τοῦ εὐαγγελίου ἦν," ἆρα ἀπολογία. καὶ πάνυ γε, ὅτι εἰ μὴ προεῖτο τὰ δεσμά, οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἀπατεών· νῦν δὲ πάντα ὑπομένων, τὰ δεσμά, καὶ "θλίψιν, δηλονότι ὡς οὐκ ἀνθρώπινος ἀνὴρ ἀπὸ ἀνθρώπου οὐκ ἔσχεν τὰ πάθη, ἀλλὰ διὰ Θεοῦ Θεὸν πάντα ὑποδιδόντα. οὐδεὶς γὰρ ἂν καὶ ἀποθανεῖν εἵλετο καὶ τοσούτους κινδύνους ὑπεδέξατο, οὐδεὶς ἂν τὸ βασιλέως τοιοῦτον κατεδέξατο παρόησιάσασθαι, ὦ Νέρωνι λέγω, εἰ μὴ παρὰ ἕτερον ἐώρα βασιλέα πολλῷ μείζονα. ἆρα * βεβαίωσις τοῦ εὐαγγελίου τὰ δεσμά. ὅρα πῶς οὐκ ἀφειλοισίας εἰς τὸ κήρυγμα ἅπαντα ἀφιέτεψεν. ὁ γὰρ εἰκότως ἂν εἴ] ἀθύμησε καὶ κατηγείδη, τοῦτο βεβαίωσιν φησι. καὶ εἰ μὴ τοῦτο γένοιτο, τὸ ἀθυμεῖν ἐῶ. εἶτα δείκνυσιν, ὅτι οὐ παρὰ ἀνάγκην ἡ ἀγάπη, ἀλλὰ κρίσεως. διὰ τί ἔχω ὑμᾶς, φησι, τὸ τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ τὸ τῇ ἀπολογίᾳ διὰ τὸ συγκοινωνοὺς εἴ] τῆς χάριτος. τί ὅτι τοῦτο; ἡ χάρις τοῦ ἀποστόλου τοῦτο ἐῶ διασῴζει; 25

β. Κορ. ιε. ι. Οὐ ἐλαύνει; οὐ μυεῖα πάσχει δηλαδή; ναί. Ἀρκεῖ γὰρ σοί, φησιν, ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. Διὸ βούλομαι, φησιν, ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν. ἐπεὶ οὖν ὁρᾷ ὑμᾶς διὰ τὴν ἔργων τοῦ ἀρετοῦ ὑπερευκαιμοῦντας, καὶ τῆς χάριτος ἐν τοῖς αὐτοῖς κοινωνοῦντας, καὶ μὴ πεφθυμίας, εἰκότως ἐν τοῦτο καυχᾶσθαι. ὁ γὰρ πιεσθεὶς ὑμῶν εἰλικρινῶς, καὶ μάλιστα πάντων ὑμᾶς εἰδώς, καὶ τὰ ὑμέτερα κατορθώματα, ὅτι καὶ ἔοικότως ἡμῶν ἀφεστηκότες διατελεῖτε μὴ ἀπολαμβάνοντες ἡμῶν ἐν ταῖς θλίψεσι, ἀλλὰ τὴν χάριν τὴν διαπελεύσεων κοινωνήσαντας, καὶ μηδὲν ἐλαττοῦσθαι ἐμοῦ ἔχειν τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπης ἐμβεβηκότος, αὐτοὶ ④ πόρρωθεν ὄντες, δίκαιός εἰμι τοῦτο μαρτυρῆσαι. διὰ τί δὲ οὐκ εἶπε κοινωνούς, ἀλλὰ, συγκοινωνούς; καὶ αὐτὸς ἐγὼ, φησι, ἑτέρῳ κοινωνὸς, ἵνα γένωμαι "συγκοινωνὸς τοῦ εὐαγγελίου· τοῦτ' ἔστιν, ἵνα κοινωνήσω τῇ ἀποκειμένῃ ἀγαθῇ τῷ εὐαγγελίῳ. καὶ τί γὰρ μᾶλλον αὐτὸς ἵνα διακαίεσθαι, ὥστε συγκοινωνοὺς Παύλου εἶναι. συγκοινωνούς μου γάρ, φησι, τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. ἀπὸ τῶν προοιμίων τοίνυν τούτων πεπείθατε, ὅτι οὐδὲν ἔστε μέρει τέλειοι. οὐ γὰρ ἂν οὕτω λαμπρὰν ἀρχὴν σώσαθαι καὶ "λῆξαι, ἀλλὰ μὴ ἄλλα δείκνυσι τὰ τέλη.

ΗΘΙΚΟΝ Ἐπεὶ οὖν ὅτι κοινωνήσας καὶ "ἑτέρως χάριτος, καὶ πιεσμοῦ, καὶ θλίψεως, κοινωνὸς μόνον, παρακαλῶ, καὶ ἡμᾶς. πόσοι τὴν "ἐν Χριστῷ ἑαυτῶν, μᾶλλον δὲ πάντες "ἐβούλεσθε κοινωνῆσαι τῷ Παύλῳ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν. "ἔστιν, εἰ βούλεσθε τοῖς τοῦ Χριστοῦ ἀκολουθήσαι μεμενηκόσι τοῦ οἰκείου, ἵνα πάθητε τι δεινὸν διὰ ④ Χριστὸν "συμμαχῆσαι, βοηθῆσαι. εἴδες ἐν πιεσμῷ ④ ἀδελφόν; ὄρεξον χεῖρα. εἴδες τὸν διδάσκαλον ἀγωνιζόμενον; "παράσχου. ἀνὴρ Σοῦδις

χ. ἡμεῖ

χ. ἐν

χ. εἰς

χ. τὸ

χ. καὶ χ. θλίψεσι

χ. κοινωνὸς χ. λῆξαι ἁπλῶς, οἱ μὴ μειζόνα δείξῃ καὶ τὰ τέλη. ἰσ. ἑτέρους χ. βουλ. χ. εἰ πέντε βούλεσθε, ἵνα τι ἀχίλλιος πάθῃς. πῶς ὅταν τοῖς χ. συμμαχῆ παρόντας, βοηθῆς, χεῖρα ὄρεξης. χ. παράσχου

πολλὰ χρήματα δέχ. Θεοῦ, ἀναπόμπτος ἀνάκειται τῷ Θεῷ, ἀρετὴν ἀσκεῖ μεγάλην, ἐξ μέχρι ῥημάτων, ἀλλὰ μέχρι ἔργων καὶ μέχρι πάντων τολμᾷ ἀκριβείαν φυλάττων· ἔνεστι καὶ σοὶ ἀλλὰ μὴ τοσαύτην ἀκρίβειαν ἀπαιτῶ ἀναμάρτητον, τὴν ὅτι τούτοις ἀπεκειμένων αὐτῷ μισθῶν κοινωνῆσαι. πῶς; ἂν θεραπεύσῃς αὐτὸν ἀλλὰ λόγῳ, καὶ ἔργῳ, ἂν παρακελεύσῃ ἀλλὰ τῷ χορηγεῖν ἐξ ἀναγκαῖα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπαχθῆναι πᾶσαν ἀπαγγέλλειν. ὁ γὰρ εὐκολώτερον ποιῶν τὸν τραχήλου οὐδὲν ἐκείνου, σὺ ἔσῃ. ὥστε εἰ θαυμάζεις τοὺς ἐν τοῖς ἐρήμοις, τοὺς ἀγγελικὸν ἀπηρτισμένους βίον, τοὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐξ αὐτὰ ἐκείνοις καταρθοῦν ἐξ· εἰ θαυμάζετε καὶ ἀλγεῖτε, ὅτι σφέδρα αὐτῶν ἀπολιμπάνεσθε, ἔνεστιν ὑμῖν ἑτέρως αὐτοῖς κοινωνῆσαι, τῷ ἀπαγγεῖλαι, τῷ θεραπεῦσαι. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐστί, τὸ τοὺς ῥᾳθυμοτέρους, καὶ ἀπεσκληκότα βίου καὶ τραχὺ καὶ ἀκριβὲς μὴ δυναμένους ἀναδέξασθαι, καὶ τούτους δι' ἑτέρας ὁδοῦ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν τοῦτον ἐξ ἄγειν. καὶ τοῦτό φησιν ὁ Παῦλος κοινωνίαν. Κοινωνοῦσιν ἡμῖν, φησιν, οἱ τοῖς ἐρχικοῖς, κοινωνοῦμεν Ρωμ. ιε. κζ. αὐτοῖς οἱ τοῖς πνευματικοῖς. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς αὐτὰ μικρῷ ἢ μυριάμνῃ βασιλείαν χαρίζεται, ἢ ἀ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπὸ μικρῶν ἢ αἰσθητῶν πνευματικὰ μεταδιδοῦσι· μᾶλλον ἐξ καὶ ταῦτα, καὶ ἐκεῖνα αὐτοῖς ἐστι ὁ δίδοις ἐξ τούτου. ἃ δυνάσαι ποιῆσαι, οὐδὲ μισωθῆναι, ἃ δέχεσθαι ἔπαινον; οὐδὲ πάμπολλα; ἔνεστι τούτων ἅπαντων μισθὸν λαβεῖν, αὖ ἕτερος ὃ παράδειγμα μεθοδεύσῃς, ἀλλὰ σὺ τούτοις καὶ μόνοις θεραπεύων, ἐξ αἰσθανόμενος, ἢ ἀλείφων σεαυτὸν ἐξ ἀπὸ τούτων ὑπερφίλων πόνον. αὐτὸς ἔσπευδε μαχόμενος, [αὐτὸς] ἢ τραύματα λαμβάνων· σὺ θεραπεύεσθε ἀπὸ τῶν ἀγώνων ἐπιμένοντα, δέχου σωτηρίας χάριν, ἀπόστολος ἀλλὰ ἱδρῶτα αἰσθανόμενος· ἀλλὰ παρακέλευσαι, ἀλλὰ μυθοῦ, αἰσχυνθῆναι τὸν πεποικιλμένον ψυχήν. ἀν μὴ τοσαύτης προθυμίας ἀπολαύσωμεν τοῖς ἁγίοις, μείζονα τὴν μισθὸν αὐτῶν ἐσόμεθα. τοῦτ' ἐστὶν ὁ Χριστὸς φησι· Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰω- Λουκ. ιϛ. θ. νίους αὐτῶν σκηνάς. ὁρᾷς πῶς ἅπαντι κοινωνοὶ γενέσθαι; ἀπὸ τοιαύτης ἡμέρας, φησί, μείζονα ἔτι τῶν. δέχ' τοῦτο χαίρω, φησί, ὅτι τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν, ἐ χαίρω οὐκ ἀπὸ τῶν παρελθόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν μελλόντων. ἀπὸ γὰρ τῶν παρελθόντων καρπὸν τοιοῦτον ἐλπίζομεν.

6 Πεποίθως αὐτὸ τοῦτο, φησί, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν, ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁρᾶτε πῶς οὐκέτι ἐξ μετεωρίζειν διδάσκει; ὅτι γὰρ μέγα αὐτοῖς εὐφρτύρησε πρᾶγμα, ἵνα μή τι δι' ἀθεσμίαν πάθωσιν, διὰ τοῦτο παραδύει αὐτοῖς ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἐξ τὰ παρελθόντα ἐξ τὰ μέλλοντα ἀφανῆ ἐστιν. πῶς; οὐ γὰρ εἶπε, πεποιθὼς, ὅτι ὡς ἐπῆρται, ἐ τελέσει, ἀλλὰ τί; ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει. ὅτι δὲ ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῶν κατορθωμάτων (εἶπε γὰρ, ὅτι τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν χαίρω, δηλονότι, ὡς αὐτῶν κατορθούντων) ὅτι εἶπεν αὐτῶν εἰ τὰ κατορθώματα μέσοι, ἀλλὰ μετεμελοῦμόρως τοῦ Θεοῦ. θαῤῥῶ γὰρ, φησι, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· τουτέστιν, ὁ Θεός. οὐ μεθ' ὑμῶν δέ, φησι, μόνον, ἀλλὰ ἐ μεθ' ὑμῶν ὕστω ἀφ' ἑαυτῶν. ἐν τοῦτο γὰρ οὐ μικροῦ ἐγκώμιον, τὸ τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἐναρξαῖς. Εἰ γὰρ μὴ μετὰ πολλῆς ἦσης, ὥσπερ οὖν οὐδὲ ἔστι, ἀλλὰ μετὰ τὸν κατόρθωσιν ὀφθῆναι, σωσφάσθαι τοῦτο τὰ κατορθώματα ὑμῶν, δῆλόν ὅτι δ' ἐπασάσθαι αὐτοὶ ἡμεῖς αἴτιοι· ὥστε οὐδὲ ὕστως ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῶν ἐγκωμίων. ἐπεὶ εἰ ἁπλῶς ἐναρξαι, οὐδὲν ἀν ὠφέλουσι καὶ ἔλλειψις ἐν πάντας ἀν θεσπέσιος ἐναρξαῖσθαι, εἰ ὡς ξύλα ἡμᾶς ἐκίνει καὶ λίθους, καὶ μὴ τὰ πνεύματα ἐζήτει. ὥστε τῷ ὄντι, ὁ Θεὸς ἐπιτελέσει, καὶ τοῦτο πάλιν αὐτῶν ἐγκώμιον ἐστί, τῶν ἐπασασαμένων τὸ Θεοῦ τὸν χάριν συμπαραστῆναι αὐτοῖς ἐν τῷ ἐναρξαῖσθαι τὸν ἀνθρωπίνου φύσιν. καὶ ἕτερος ἐγκώμιον, ὅτι τοιαῦτα τὰ κατορθώματα ὑμῶν ἐστιν, ὥστε μὴ εἶ ἀνθρωπίνα, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ δεῖξαι ῥοπῆς. ἐ ὁ Θεὸς ἐπιτελέσει, οὐδὲ πολὺς ἔσται κάματος, ἀλλὰ δ' ἐξαρρεῖν, ὡς ὑμῶν πάντα ἀναιρούντων, ἄτε ἐναρξαῖσθαι ἐκείνου βοηθουμένων.

7 Καθὼς

χ. τὸν ὄδον τὸν τραχεῖαν ἐκείνην.

χ. ἰδιωτῶν

Τιτ. α. 5. γράφω φησί, Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα κατασήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην· Εἴ τις ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ· ἃ δεῖ τὸν ἐπίσκοπον φησί. καὶ εἰπὼν ταῦτα, οὐδέπω ἐπήγαγε· Διὰ γὰρ τοῦ ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη. ὅπερ οὖν ἔφην, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τὸ παλαιὸν ἐκαλοῦντο ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν ἐπίσκοπον, πρεσβύτερον ὄντα καὶ τῶν πολλῶν συμπρεσβυτέρῳ ἐπίσκοπον γράφοντα, καὶ σπουδαιότερον, λοιπὸν ὁ ἰδιάζων ἑκάστῳ ἐπιτέμνεται ὄνομα, ὁ ἐπίσκοπος, ἢ ὁ πρεσβύτερος. σπουδάσωμεν, φησί, καὶ Ἑβραίους, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. σὺ δὲ τί ζητήσεις ἂν τις εἰκότως, τί δήποτε ἀδελφοῦ ὢν κλῆρον γράφων ἄλλαχοῦ, οὐκ ἐν Ῥώμῃ, οὐκ ἐν Κορίνθῳ, οὐκ ἐν Ἐφέσῳ, ἀλλὰ κοινῇ πᾶσι τοῖς ἁγίοις, ἢ τοῖς πίστεσι, ἢ τοῖς ἠγαπημένοις, σὺ δὲ τῷ κλήρῳ γράφεις; ὅλη αὐτοῖς καὶ ἀπέστειλας, καὶ ἐκαρποφόρησαν, καὶ αὐτοῖς ἔπεμψαν τοῖς αὐτοῖς τὸν Ἐπαφρόδιτον.

3 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου, φησι, ὅτι πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν πάντοτε. Εἶπεν ἀλλαχοῦ γράφων, Παύσασθε τοῖς ἠγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε, ὅλη αὐτοῖς ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες. εἰ γὰρ τοῦτο στενάζει, κακίας τὴν μαθητήν, ὃ μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῇ, πρόσχημα. τοῦτο οὖν ἐστιν ὃ λέγει· ὁσάκις ὑμῶν μέμνημαι, δέχομαι Θεόν. τοῦτο γὰρ ποιεῖ ἐκ τοῦ πολλὰ αὐτοῖς συνῳδίαν ἀγαθά. ἐγὼ δὲ χαίρω, φησὶ, ἐὰν δίδωμαι· οὐ μόνον, ὅταν ἐπιδιδῶσιν εἰς ἀρετὴν, παύομαι, ἀλλ' ἐπιμένω διόλου γὰρ ὑμῶν. Εὐχαριστῶ, φησι, τῷ Θεῷ ὅτι πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν,

4 (Πάντοτε, τὸ πᾶσι δίδωσι μοι γὰρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δίκην ποιούμενος.) Πάντοτε, ἐφ' ὅτου δ' ἔχομαι μέσου. καλῶς γὰρ προσέθηκε, τὸ μετὰ χαρᾶς. ἔστι γὰρ ἃ μετὰ λύπης τοῦτο ποιῆσαι, ὡς ὅταν λέγῃ ἀλλαχοῦ· Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων. C. Cor. c. 2.

5. Ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν, φησι, εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ πρώτης ἡμέρας μέχρι τοῦ νῦν. Μέγα αὐτοῖς τοῦτο μαρτύριον, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μέγα, καὶ ὅπερ δεῖ καὶ μαρτυρῆσαι ἀποστόλοις καὶ εὐαγγελισταῖς. οὐκ ὀλίγη γὰρ πόλις ἐκείνη ἐστὶ μόνη, φησὶν, ἐκείνης φέρειν ἐστὶ μόνης, ἀλλὰ πόλεις ἐκέκτητο, ὥστε μεμεστῶσθαι τῶν ἐμῶν πόνων, πόλεως ἀχρόνου πρότερον, καὶ συμπορευθέντος, καὶ συγκοινωνοῦντος μου τῷ κηρύγματι. οὐχ ἵνα χρήσωσι, οὐδὲ δώσουσιν, οὐδὲ τείσουσιν, ἀλλὰ πάντοτε, ἐξ οὗ ἐπίστευσαν τοῦ νῦν, ἀπροσδόκητα αἰσθήματα προσῆλθε μοι. ἔρρωσο πῶς ἡ Ῥώμη ὅτε ἀπεγράφοντο αὐτοί. ἀκούει γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεγράφησάν με πάντες ἐν τῇ Ἀσίᾳ· καὶ πάλιν, Δημᾶς με ἐγκατέλιπε· καὶ, Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ, φησὶν, οὐδείς μοι συμπαρεγένετο. ὅτοι γὰρ καὶ πάντες ἐκοινώνουν αὐτῷ τῶν θλίψεων, πέμποντές τε ἀνδρας πρὸς αὐτοὶ, καὶ χρήματα ἐπορεύοντο, καὶ οὐδὲν ὅλως ἐλλιμπάνοντες. καὶ τοῦτο ποιοῦντες, ἐν νῷ μόνον, φησὶν, ἀλλ' ἀεὶ πρωτεύοντα ἔχοντα συνανεπλεκόμενοι. ἆρα δὲ συνανεπλεκόμεθα, κοινωνία ἐστὶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. ὅταν γὰρ ἕκαστος μὲν κηρύττῃ, σὺ δὲ παρέχῃς τῷ κηρύττοντα, κοινωνὸς αὐτῷ τῶν ἔργων. ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἔξωθεν ἀγῶσιν ὁ τὰ ἀγωνιζομένου μόνου ἐστὶν ὁ στέφανος, ἀλλὰ καὶ τοῦ παιδοτρίβου, καὶ τοῦ γυμνάσαντος, καὶ πάντων ἁπλῶς τῶν ἀσκησάντων τὸν ἀθλητήν. ἀλλὰ γὰρ ῥωμαῖοι αὐτοὶ, καὶ αἰχμάλωτοι, ὅτοι καὶ τῆς τύχης εἰκότως ἂν ἠξιοῦντο μείζονος. καὶ ἐν τοῖς πολέμοις ὁρᾷς, οὐχ ὁ ἄριστος μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ γενναιότατοι αὐτοὶ εἰκότως ἂν μεταποιοῖντο τῶν ἔργων, καὶ τῆς δόξης μετέχοιεν, ἅτε κοινωνήσαντες αὐτῷ τὸ ἀγώνιος τῇ γενναιότητι. καὶ γὰρ μικροὶ δύνανται ὁ γενναῖος ἀγῶνες, ἀλλὰ καὶ μέγα. κοινωνοὺς γὰρ ἡμᾶς ποιεῖ τῶν ἐκείνου ἀποχειρῶν μισθῶν. οἷ, ἐρρῶσθαι τις

πολλά·

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ἐπιστολὴν

Λογ. α.

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΔΟΥΛΟΙ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙ. χξ. α.
στοῦ, πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις, 2 Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΕΝζῶθα ἅπαντες ὁμοτίμως ἐπιστέλλοντι, καὶ πάντων αὐτῶν ὁ τῆς διδασκαλίας ἀξίωμα, ἀλλ' ἕτερον, καὶ αὖθις μέγα. ποῖον δὴ τοῦτο; δοῦλον ἑαυτὸν φησι, καὶ οὐκ ἀποσείεται. μέγα γὰρ ὄντως καὶ τοῦτο ἀξίωμα, καὶ ὃ καὶ Φαῦλοι τῶν ἁγίων, δοῦλον εἶναι Χριστοῦ, καὶ μὴ ἁπλῶς λέγεσθαι. ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος, οἶσθ' ὅτι ἐλεύθερός ἐστι τῶν ἀνθρώπων, καὶ γνήσιος ὢν δοῦλος, σοφὸς ἄλλων κατασκέπτεται δούλους γίνεσθαι· ἐπὶ τοσοῦτον αὖ ὕστερον γέγονε τοῦ Χριστοῦ [δοῦλος,] ὥστε ἐξ ἡμισείας καὶ Ρωμαίοις μὲν πάλιν ἐπιστέλλων λέγει· Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ· Ρωμ. α. α.
Κορινθίοις δὲ καὶ Τιμοθέῳ ἐπιστέλλων, ἀπόστολον ἑαυτὸν καλεῖ· πόσος οἶμαι ἔσχεν τοῦτο πάλιν οὐχ ὅπως Τιμοθέου αὐτοῖς κρείττονος· ἄπαγε· ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν θαυμάσῃ μᾶλλον πάντων, οἷς ἐπέστελλε. καὶ γὰρ καὶ πολλοῦ αὐτοῖς ἀρετοῦ μάρτυς. ἄλλως δέ, ἐκεῖ πολλοῦ ἔδωκε πολλὰ σήματα πρὸς (σήμερον τοῦτο δοῦλος ὁ Τιμόθεος ἀποστολικὴν ἀξίωμα) οἰκειοῦται δὲ ἐπιτάττει μὴ αὐτοῖς αὐτοῖς, πολλοῦ ὅσα καὶ ἀφ' ἑαυτῶν στενοχώρων. Τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις. Ἐπειδὴ εἰκὸς ἦν καὶ Ἰουδαίους ἁγίους ἑαυτοὺς καλεῖν ἀπὸ τοῦ νομίζεσθαι λαοῦ ἅγιος, περιούσιος, διὰ τοῦτο προσετέθη, τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅτοι γὰρ μόνοι ἅγιοι, ἐκεῖνοι δὲ λοιποὶ βέβηλοι. Σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις. τί τοῦτο; μιᾶς πόλεως πολλοὶ ἐπίσκοποι ἦσαν; ἀδάμως· ἀλλὰ οὓς πρεσβυτέρους ὅπως καλεῖ. τότε γὰρ τέως ἐκοινώνουν τοῖς ὀνόμασι, καὶ Διάκονος ὁ ἐπίσκοπος ἐλέγετο. Διὰ τοῦτο γράφων ἐπιστολὴν Τιμοθέῳ ἔλεγε, Τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον, ἐπίσκοπος ὤν. ὅτι γὰρ ἐπίσκοπος ἦν, φησὶ πρὸς αὐτόν, Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει· καὶ πάλιν, Ὁ ἔδωκέ σοι μετὰ ἐπιθέσεως τὴν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου· οὐκ ἂν δὲ οἱ πρεσβύτεροι ἐπίσκοποι ἐχειροτόνησαν. καὶ πάλιν πρὸς Τίτον α Τιμ. ε. κε. καὶ δ. ιδ.

γράφων

ὦ πλουτοῦντι (πῶς γὰρ, ὁ βουλόμενος ἡμέρθαι πένης;) ἀφαιρεῖται αὐτοῦ τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς. ἡ γὰρ τοῦτο μὴ ὁρῶσα· καὶ ὅπου εἰπεῖν, ὅσων ἀπιτύχεται ἀγαθῶν. οὐ μόνον ἔξω μενεῖ τῶν μυρίων πρῶτον, ἀλλὰ μετὰ τῶν φαύλων εἰσελεύσεται, μετὰ τοῦ νυμφίου, καὶ λαμπάδας ἔχων λαμπρὰς· ἡ τῶν παρθένων ταλαίπωρη ψυχή, ὁ μηδὲ γλυσάμβους τῶν ποδῶν ἐκείνων, ἀπὸ τούτου ἕξαι βελτίων. τοσαύτη ἐστὶν ἐλεημοσύνης ἰσχύς. μετὰ πολλῆς εἰσάγει τῆς παῤῥησίας τοὺς αὐτῆς ἐραστάς. γυμνὸν γάρ ἐστι τοῖς τοῦ οὐρανοῦ πυλωροῖς, τοῖς ταῖς θύραις κατέχουσι τοῦ νυμφῶνος· οὐ μόνον γυμνὸν, ἀλλὰ καὶ αἰδέσιμος· ἡ δὲ μὴ ὁπτῶσα τοιαύτας αὐτῷ, μετὰ πολλῆς εἰσάξει τῆς παῤῥησίας, καὶ οὐδεὶς κωλύσει, ἀλλὰ πάντες ὑποχωρήσουσιν. εἰ γὰρ τοῖς θεοῖς εἰς τοῦτο χάριν κατήγαγε καὶ ἔπεισεν δοῦλον ἡμέρθαι, πολλῷ μᾶλλον δοῦλον εἰς τὸν οὐρανὸν διαγαγεῖν δυνήσεται. μεγάλη γὰρ αὐτῆς ἡ ἰσχύς. εἰ οὖν ἀπὸ ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας ὁ Θεὸς δοῦλον ἐήμετο, καὶ ἔπεισεν αὐτὸν δοῦλον ἡμέρθαι, πολλῷ μᾶλλον σὺ δούλους εἰς τὴν οἰκίαν εἰσάξει τὴν αὐτοῦ. ταύτην ἀγαπήσωμεν, ταύτην τηρήσωμεν, μὴ μίαν ἡμέραν, μηδὲ δύο τρεῖς, ἀλλὰ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, ἵνα ἡμᾶς ὁπτήσῃ· αὖ ἀὐτὴ ἡμᾶς ὁπτήσῃ, ἡ ὁ κύριος ὁπτήσεται· δοῦ ἀὐτὴ ἀγροίκη, ἡ ὁ Κύριος ἀγροῖκος, ἡ ἐρεῖ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ἀλλὰ μὴ ἡμοιτο ταύτης ἀκοῦσαι ἡμᾶς τῆς φωνῆς, ἀλλὰ τῆς μακαρίας ἐκείνης· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἧς ἡμοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

χ. φαύλης·

χ. αὖ τὴ

χ. αὖ τὴ

Matth. xx. λδ.

ωδεὶ ὑμῶν μεμνήσει. καὶ πάλιν. Διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἵν' τε τοῖς δεσμοῖς μου.

Ταῦτα οὖν εἰδότες καὶ ἡμεῖς, καὶ πόσους ἔχοντες τύπους ἀγάπης, ἑαυτοὺς παρέχωμεν ἀξίους τῶν τοιούτων ὑποδειγμάτων, ὡδὲ ὁ παῦλος ὑπὲρ Χριστοῦ ἐπιμελοῦμενος ἐκάλει. ἀλλὰ πῶς οὐκ ἔστιν ὁ διωγμός. οὐκοῦν καὶ μαθεῖν ἐπειγώμεθα αὐτῶν τὴν διαπόμπιμον τὴν μετὰ σφοδρότητος, μηδὲ ἑαυτοὺς ἄπαξ δοῦναι καὶ δοῦπεῖν, ὅ πολλοὶ ἠγώνισθαι πεπληροκέναι. ἀλλὰ πάντος γὰρ τοῦ βίου τοῦτο χρὴ ποιεῖν. οὐ γὰρ ἅπαξ διαρεῖσθαι δεῖ, ἀλλὰ διωκτέον. καὶ γὰρ ὁ τείχων, ἐὰν δέκα δολίχους δραμὼν, ὕστερον ἀφῇ, ὅ πολλοὶ ἀπώλεσεν· καὶ ἡμεῖς, ἐὰν ἀρξάμενοι τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ὕστερον ἐκλυθῶμεν, ὅ πολλοὶ ἀπωλέσαμεν, ὅ πολλοὶ διεφθείρεσθε. ἄκουε τῆς ἐπωφελοῦς παραινέσεως λεγούσης· Ἐλεημοσύναις, φησὶ, καὶ πίστεις μὴ ἐκλείπετωσάν σε. οὐκ εἶπεν, ἁπλῶς ποίησον, οὐδὲ δεύτερον, οὐδὲ τρίτον, οὐδὲ δέκατον, οὐδὲ ἑκατοστόν, ἀλλὰ πλαπάντως μὴ ἐκλείπετωσάν σε, φησί. καὶ οὐκ εἶπε, μὴ αὐτὸς ἐγκαταλίπῃς, ἀλλὰ αὐταί σε μὴ ἐγκαταλίπωσι, δεικνὺς ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν δεόμεθα, οὐχ αὗται ἡμῶν, καὶ διδάσκων ὅτι πολλὰ προτρέπει ἐφίλειμεν, ὥστε αὐτὰς κατέχειν πρὸ ἑαυτοῦ. Εφαλμὸς δέ αὐτὰς, φησιν, ὅτι σῷ παιδίῳ. ὥσπερ γὰρ τὰ τῶν εὐπόρων παιδία κόσμον ἔχει χρυσοῦν ὡδὶ πάλλον, καὶ οὐδέποτε αὐτὸν ἀποτίθεται, ὡς τῆς εὐημερίας σημεῖον φέρειν· οὕτω καὶ τὴν ἐλεημοσύνην ἀεὶ δεῖ ἑαυτοῖς περιπλέκειν, δηλοῦντας ὅτι τῆς οἰκείας ἐσμὲν παῖδες, τῷ πλείονι δυνατὸν ὄντες ποιεῖν καὶ ἀγαθοί. ἀλλ' οὐ πιστεύουσι; ἀκούσωσι πίστεως· οὐκοῦν διὰ τούτων πιστεύσουσιν, ἐὰν ἡμεῖς ἔργα ζωμεν τοιαῦτα. ἐὰν γὰρ ἴδωσιν, ὅτι πάντας ἐλεοῦμεν, καὶ ἐκεῖνοι ὅπερ ἡμᾶς διδάσκειν, πείσονται ὅτι αὐτὸν μιμούμενοι τοῦτο ποιοῦμεν. καὶ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς ποιεῖ δεῖ, ἀλλὰ μετὰ προθυμίας καὶ ἀσφαλείας. ἐλεημοσύνη γάρ, φησὶ, καὶ πίστις ἔγωγε σοι ἀληθής. καλῶς εἶπεν, ἀληθής· οὐ γὰρ ἵνα ἁρπαγῆς βούλεται, οὐδὲ ἀπὸ κλοπῆς. τοῦτο γὰρ οὐκ ἔστι πίστις, οὐκ ἔστιν ἀληθὴς ἐλεημοσύνη. καὶ γὰρ πολλοὶ κλέπτοντα ψεύδεσθαι ἀνάγκη, καὶ ὑποκρίνεσθαι δεῖ. σὺ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἐλεημοσύνης πίστιν ἔχε, φησί. ταύτην τὸν τρόπον τὸν κόσμον μανιάκιον ἐργασώμεθα τῇ ψυχῇ χρυσοῦν, τὴν ἐλεημοσύνην λέγω, ἕως ἂν ᾖ σῶμα. ἐὰν γὰρ παρέλθῃ ἡ ἡλικία αὕτη, οὐκέτι αὐτῇ χρησόμεθα. πῶς; οὐκ ἔστιν ἐκεῖ πένητες, οὐκ ἔστιν ἐκεῖ χρήματα, οὐκ ἔστιν ἐκεῖ πανοικία. ἕως ἐσμὲν παῖδες, μὴ ἀποστρησώμεθα ἑαυτοὺς τὸν κόσμον τοῦτον. καθάπερ γὰρ ὅταν τῶν παίδων, ἐὰν ἄνδρες γένωνται, ἀφαιρεῖται τὰ ὀστᾶ, καὶ ἐφ' ἕτεροι ἄρχονται κόσμοι· οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν οὐκ ἔστι τὰ μὲν χρημάτων ἐλεημοσύνη ἐκβῆναι, ἀλλ' ἑτέρα τις πολὺ μείζων. ὥστε ταύτης ἐὰν μὴ ἀποστρησώμεθα, ποιήσωμεν καλλίω φαίνεσθαι τὴν ψυχήν. μέγα ἐλεημοσύνη, καὶ λίαν γε μέγιον, δῆλον ὅτι μέγα, μᾶλλον δὲ μέγα ἀγαθότης. ἐὰν μαθωμεν χρημάτων κατάφρονεῖν, καὶ ἕτερα μαθησόμεθα. ὅσα γὰρ ὁ παῦλος πόσα πέπτωκε ἀγαθά. ὁ διδοὺς ἐλεημοσύνην, ὡς χρὴ διδόναι, μαθὼν τὰ χρημάτων καταφρονεῖ· ὁ μεθὼν χρημάτων καταφρονεῖ, τὴν ῥίζαν ἐξέκοψε τῶν κακῶν. ὥστε οὐκ ἂν ποιῆς μᾶλλον, ἢ εὖ πάσχῃ, οὐ ταῦτα ὀφείλει καὶ ἀμοιβὴν κτᾶσθαι μόνον τὴν ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ καὶ ταῦτα τὴν ψυχὴν φιλόσοφον γίνεσθαι καὶ ὑψηλὴν καὶ πλουσίαν. ὁ διδοὺς ἐλεημοσύνην παυόμενος μὴ θαυμάζειν χρήματα, μηδὲ χρυσόν. τοῦτο γὰρ παυόμενος τὴν ἀρχαίαν, ἀρχὴν ἔλαβε μεγίστην κτήσεως ἀνθρώπου, καὶ μάχης δὲ ἥττης καὶ φθόνου καὶ ἀδυμίας μυρίας ἀφεῖλε τοσαύτας. ἴστε γάρ, ἴστε καὶ ὑμεῖς. ὅτι πάντα τὰ κακὰ ἀπὸ τῶν χρήματα, καὶ μυρίοι πόλεμοι ἀπὸ τὰ χρήματα. ὁ δὲ τούτων μεθὼν καταφρονῇ, ὁ γαλήνην κατέσχηκεν ἑαυτοῦ, οὐκέτι ζημίαν δέδοικε. τοῦτο γὰρ ἐστὶ δοῦναι αὐτῷ ἡ ἐλεημοσύνη. οὐκέτι ἐπιθυμεῖ τοῦ τὰ πλησίον (πῶς γὰρ, ὁ τὰ αὐτοῦ ἀποκτώμενος καὶ διδούς;) οὐκέτι βασκαίνει

ΗΘΙΚΟΝ

Παροιμ. γ'.

οὐχ ὡς ἥδη τύτων ἠμομόδου, ἀλλ' ὅπ, ἐ ὅταν τῶν συμβῇ, χαίρω, φησί, δέχομαι τῶν αὐτῶν· ἀπὸ τῆς ἀγυμίας τῆς ὑπὲ τοὺς διωμοὺς. ὅπ γὰ οὐκ ἔμελλε τότε ἀποθανεῖσθαι, δῆλον ἐξ ὧν φησι,

φιλιπ. β κβ. ὅπ "Ἐλπίζω γ̀ ἐν Κυρίῳ, ὅπ καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς· καὶ πάλιν, Καὶ τῦτο
φιλιπ. α. κε. πεποιθὼς οἶδα, ὅπ μενῶ, καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν. ἦσαν γ̀ πεμψάντως πρὸς αὐτὸν ⓐ χ. πέμψαν
Φιλιππήσιοι ⓑ Ἐπαφρόδιτον, χρήματα ἀποίσοντα αὐτῷ, καὶ εἰσόμενοι τὰ κατ' αὐτόν. 5

φιλιπ. δ. πε. διέκειτο γὰ σφόδρα πρὸς αὐτόν*. ὅπ "γὰ ἐπεμψεν, ἄκυε αὐτὸ λέγοντος, Ἀπέχω πάντα, * ἀπαπεῖς
καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι, δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτυ τὰ παρ' ὑμῶν. τὸ γὰ τοιῦτο χρῶν χ. ὑ
ἔπεμψεν καὶ παρακαλέσαντος, καὶ εἰσόμενοι. ὅπ "γὰ ἐ ἔπεμψεν εἰσόμενοι τὰ καθ' αὐτόν, χ. ὑ
φιλιπ. α. ιε. δηλοῖ βέβαιος τὸ τῆ ἀρχῆ τῆς ἐπιστολῆς τὰ κατ' αὐτὸν γράφων, ἐ λέγων· Γινώσκειν ὑ-
φιλιπ. β. ιθ. μᾶς βούλομαι, ὅπ τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθε. καὶ πά- 10
λιν· Ἐλπίζω Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. ὃ,
ἵνα καὶγὰ, δηλωτὸς ὄν, ὅπ ὥσπερ ὑμεῖς "ὑπὲρ πολλῆς πληροφορείας ἐπέμψατε εἰσόμενοι, χ. ὑπὲ
οὕτω κἀγὼ, ἵνα εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. ἐπεὶ οὖν ἡ παλαιὰ χρεία ἦσαν μὴ χ. τοῦ
φιλιπ. δ. ι. πέμψαντος, ἀλλὰ τότε (τῦτο γὰρ δηλοῖ Ἀφ' τῦ Εἰσῆλθ, Ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε ὃ "ὑ- χ. τοῦ
πὲρ ἐμοῦ φρονεῖν) ἐ τότε ἔκαιρον αὐτοῖς τὸ διωμοῦς εἶ) (εἰ γὰρ περὶ Ἐπαφροδίτυ ἔκα- 15
σαι, ὅτι καθότησι, οὐκ ὄντος σφόδρα ὀπτιμίας, ὡς Παύλου, πολλῷ μᾶλλον περὶ Παύλου ἡ
εἰκὸς ἦν αὐτὸν χαρίζεσθαι) δῆλ τῦτο τὸ νῦς προσωμοίως τῆς ὀπτολῆς πολλαὶ προσαγ-
ωγὰς ἔκλησιν γὰρ τὴν διαμονὴν, δικαίως ὅπ οὐ μόνον οὐ χρὴ χαρίζεσθαι, ἀλλὰ ἡ χαίρειν. εἶ-
τα ἐ περὶ ὁμοιότητος συμβολὴν ἐ ταπεινοφροσύνης, ταύτην εἶ) ἀσφάλειαν αὐτοῖς δι- 20
δάσκων μείζω, καὶ ὕτω τὴν ἐχθρὰν αὐτοῖς εὐκόλως δύνασθαι περιφέρειν. οὐ γὰ ὃ δισωφάλης
λυπεῖ" τοὺς διδασκάλους ὑμῶν, ἀλλὰ ὃ μὴ ὁμοιοφρόνων μαθητάς. τῦτο μὴν γὰρ ἡ ὀπτί- χ. τὴν διδα-
δοσις τῶν εὐαγγελίων δίδωσιν, ἐκφεύγ ἡ ἀφασία. παραπέσας τοίνυν αὐτοῖς ὁμοιοῦν, καὶ δείξας σκάλους
ὅπ ἀπὸ ταπεινοφροσύνης ἡ ὁμοιότης γίνεται, καὶ "ἀφιστάμενος πρὸς τὸν πάντα χρόν τῶν" δό- χ. νόμους
γματα λυμαινομένους ἰουδαϊκὰ πρόσχημα περιτομῆς, κωλύει τι αὐτοὺς κακίας καὶ κα- χ. πράγματα
κοὺς ἐργάτας, καὶ "παραπέσας ἀπέχεσθαι αὐτῶν, καὶ πείσας πίστ δὴ προσέχειν, καὶ πολὺ πλεῖ- 25 χ. περιτομὴν
όνων πολλὰ ἀφελεῖσθαι, καὶ ῥυθμίσας αὐτὸν, ἐ ἀκτησάμενος ἀφ' τῦ εἰπεῖν, Ὁ Κύριος
φιλιπ. δ. ε. εἰρήνης μέμνηται μὴ τῆς προσηκούσης αὐτῷ σωτίσεως καὶ τῶν πεμφθέντων, καὶ ὕτω πολλῷ
τινὶ παρακλήσει προσάγει. φαίνεται γ̀ μὴ πολλῆς αὐτοῖς μᾶλλον χρεία φέρειν τιμῆς, ἐ ἀ-
δύνατον [προσπάθησιν] ὀπτιπλήκτικὴν ἀδαμεῖν, ὅταν ἐν τικμήριον τῆς ἀρετῆς αὐτῶν, ὃ μηδε-
μίαν δυνᾶσθαι τῷ διδασκάλῳ λοιδορίαν, μηδὲ τὸ πάσχειν ὀπτιμότερον, ἀλλὰ τὸ πάσχειν παραπέ- 30
σειν πρὸς αὐτὸν ἐπισκάπτειν. ὅταν γ̀ ἔφεσιν [καὶ] δὲ ἔχῃς, τῦτο καὶ νῦν ἴσθι, ὅτι
ἡ πόλις αὕτη πολλὴν ἐπιδέδεκται εἰς τὴν πίστιν ὀπτηδυότητα, εἶτα ὁ δισμοφύλαξ (ἴσως
γ̀, ὅτι πάσης ὃ προσήκοντος ἀπὸ ἑνὸς σημείου καὶ προσώπου, ἐ ἰσταπλήσθη μᾶλλον τῦ οἴκου αὐτῦ πάντος. ὃ μὲν γὰρ γεγενῆς σημεῖον εἶδε μόνος αὐτός· ὃ γ̀ κήρυξ οὐ
μόνος ἐχαρπώσατο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τῆς γυναικὸς ἐ τῦ οἴκου πάντος. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ⓒ γρα- 35
τηγοὶ ⓓ μαθόντες αὐτοὶ βαπτίσασθαι) ἀπὸ σκυφαρπαγῆς μᾶλλον, καὶ ἀ ποτρείας τῦτο πεποι-
ηκότες, τῷ τε βάπτισμα καὶ ἀφεσιν αὐτοῦ, καὶ ὧ φοβηθῶσι ὑπισχνεῖτο. μάρτυρες γ̀ αὐτοῖς
φιλιπ. δ. ιε. οὐκ οἱ πίστει μόνον, ἀλλὰ οἱ καθηκόντως, ἀλλὰ καὶ οἱ βαπτίσαι, δι' ὧν φησιν, Οτι καὶ οἱ ἀρχῆ τῦ
καὶ ι". βαπτίσματος ἐ ἄπαξ καὶ δὶς εἰς τὸν χρόνον μετ ἐπίμψατε, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἐπίσης τῦτο "πεποιη- 40 χ. πεποίῆτε
κότες. Οὐδεμία γὰ μοί, φησὶν ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως "καὶ
τῶν ἐλλείψιν γ̀ ἀκαιρείας εἶ) μᾶλλον, ἢ προαιρέσεως δίκαιον λέγων· Οὐχ ὅτι οὐκ ἐφορ-
τὴν, φησὶν, γὰρ ἐμοῦ, ἀκαιρῶς δέ. τῦτο γ̀ πολὺ πρὸς αὐτὸν φίλτρον ἔχων ἐμφαίνει. ὅλ
φιλιπ. β. κ α. ιγ. "γὰ" ἐφίλει σφόδρα αὐτὸν, δῆλον. Οὐδένα γὰρ ἔχω, φησὶν, ἰσόψυχον, ὅστις γνησίως τὰ χ. ἡ
περὶ χ ἐμελόμερίμνησεν

Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τοῦ Χρυσοστόμου ἑρμηνεία Εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολήν.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Οἱ Φιλιππήσιοι ἀπὸ πόλεώς εἰσι τῆς Μακεδονίας Φιλίπ- Περιοχ. κ. ιε. ιδ. κγ.
πων, ὅτε καλωθῆς ἀπὸ τοῦ οἰκεῖου, πόλεως καλωνίας, καθὼς ὁ Λουκᾶς φησι. ἐνταῦθα δὲ παρφυσήπολις ἐπέτρεψεν, βύλακὸς γυνὴ σφόδρα, ἡ σεβομένη· ἐνταῦθα ὁ δεσμοτηρίαρχος ἐπίστευσεν, ἐνταῦθα ἐμαστήθη ὁ Παῦλος μετὰ τοῦ Σίλα· ἐνταῦθα δὲ στρατηγοὶ ἐξίωσαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, καὶ ἐφοβήθησαν αὐτούς· καὶ λαμπρὰ ἦν τὸ κήρυγμα τοῦ δεσμοῦ. μάρτυρες δὲ αὐτοῖς καὶ αὐτὸς πολλὰ καὶ μεγάλα, τιθέμενοι αὐτῷ καλῶς αὐδεῖν, καὶ πολλὰ * πεπονθέναι λέγων. Ὑμῖν Φιλιπ. α. κθ.
γὰρ ἐχαρίσθη, φησὶ, ἀπὸ Θεοῦ τὸ μὴ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν. ὅτε δὲ ἔγραφε πρὸς αὐτοὺς, σωφρονεῖν αὐτοὺς διδάσκει. Διὰ τοῦτό φησι, Ὡς δεδεμένος μου φανερούς· τὸ χειρωθῆναι τὸ ὅλον τῷ πραιτωρίῳ· πραιτώριον γὰρ βασίλεια τοῦ Νέρωνος καλοῦσι. Φιλιπ. α. κγ.
Ἀλλ' ἐλπίζω καὶ ἀφεθῆναι, ἡ τοῦτο πρὸς Τιμόθεον ἐλάλουν λέγων· Ἐν τῇ προφάσει μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη· ἀλλ' ὁ Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με. Διὰ τοῦτο δισμά, ἐν οἷς ἦν· πρὸς τὴν ἀπολογίας ἐκείνης δίκαιοι ἦσαν. ὅτι γὰρ ὁ περὶ τοῦ Τιμόθεος τόπος, δῆλον. Ἐν γὰρ τῇ προφάσει μου, φησὶ, ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο. καὶ τοῦτο, οὕτω γράφων, ἐδήλου. Οὐκ ἀν οὖν, εἰ ἤδει τοῦτο, ἔγραφεν αὐτῷ. ὅτι ἡ τοῦ δεσμοῦ ἔγραφε ταῦτα, μετ' αὐτοῦ Τιμόθεος ἦν. καὶ δηλοῖ ἐξ ὧν φησι· Ἐλπίζω ἡ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τι- Φιλιπ. β. ιθ. κγ.
μόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν· ἡ πάλιν· Τοῦτον μὲν * ἐλπίζω εὐθέως πέμψαι ὑμῖν, ὅταν ἀ- * ζ'
φίδω τὰ περὶ ἐμέ, ἐξαυτῆς. ἀφέθη γὰρ ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ, καὶ πάλιν ἐλέγετο μετὰ τοῦ πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν. Ἐὰν δὲ λέγῃ, Ὅτι καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ, καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, Φιλιπ. β. ιζ.

Digitized by Google

CATALOGVS TOMI QVARTI.

IN Epiſtolam ad Philippenſes Præfatio. Pag. 1
In eandem Homiliæ xv. 5
In Epiſtolam ad Coloſſenſes Homil. xij. 89
In priorem ad Theſſalonicenſes Hom. xj. 161
In poſteriorem ad Theſſal. Hom. v. 221
In priorem ad Timotheum Præfatio. 249
In eandem Homiliæ xviij. 250
In poſteriorem Homiliæ x. 329
In Epiſtolam ad Titum Hom. vj. 381
In Epiſtolam ad Philemonem Præf. 411
In eandem Homiliæ iij. 413
In Epiſtolam ad Hebræos Præfatio. 427
In eandem Homiliæ xxxiiij. 431
In Acta Apoſtolorum Homiliæ lv. 607
Index Ethicorum locorum in hiſce quatuor Tomis contentorum. 921

Digitized by Google

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

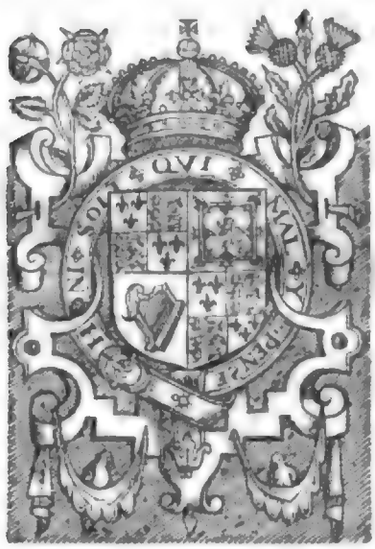
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

Θείων λογίων

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ,

Δι' ὑπομνήσεως καὶ διδασκαλίας ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ
ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

8 40 M 11

ETONÆ, *in Collegio Regali.*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.

ANNO ɛIↃ. IↃC. XII.

V. 5. 4.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google